13
8 M
23

13-8. d. 48

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IOSEPHI MASCARDI

IVRISC. SARZANENSIS,

PROTHON. APOSTOLICI,

CONCLVSIONES OMNIVM PROBATIONVM,

Quæ in vtroque Foro quotidie verſantur,

IVDICIBVS, ADVOCATIS, CAVSIDICIS, OMNIBVS,
denique Iuris Pontificij, Cæſareique Profeſſoribus vtiles,
practicabiles, ac neceſſariæ.

QVIBVS CANONICÆ, CIVILES, FEVDALES, CRIMINALES,
cæteræque materiæ continentur. Per Ampliationes (vt dicitur) Limitationes,
Intelligentiasque Alphabetico ordine abundè digeſtæ.

Magis receptis Doctorum opinionibus vbique hoc aſteriſco * notatis.

HIS ACCESSERVNT ADDITIONES IO. ALOYSII RICCII PATRITII, ET CANONICI
Neap. Necnon BARTHOLOMÆI NIGRI, *ex Arce Hannoni Iuriſprudentiæ candidati, hactenus nunquam editæ.*

Summarijs, ac Indice Concluſionum in principio Operis, rerum [illegible]
locupletiſſimo in calce totius Operis [illegible].

Volumen Primum.

Conventus S. Mariæ de scala Urbis

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AVGVSTÆ TAVRINORVM.

Apud Hæredes Io. Dominici Tarini, MDCXXIV.

Digitized by Google

[illegible]

Digitized by Google

SANCTISSIMO, AC BEATISSIMO D. N. D. GREGORIO XIII. PONT. OPT. MAX.

CARMELITANI SCALZI DI S. MARIA DELLA SCALA

Ioſephus Maſcardus.

FINEM eſſe cauſam cauſarum, Beatiſſime Pater, finem omnia definire, finem eſſe hominibus rem, & primam, & vltimam, in fine propoſito in vtranque partem, vel ad virtutem, vel ad vitia magnam eſſe vim, finiſque conſtituto, omnia, quæ ad finem referuntur, pariter, æqualiterque reſpondere, mutato fine, omnia mutari omiſſis alijs probandi vijs, ex humanis actionibus facile confirmari poteſt. Eroget pecuniam aliquis ad illum finem actionem ſuam refe ens, vt indigẽti dum ſuccurrit; CHRISTI præcepto obtemperet; actio huiuſmodi, miſericordiæ actio eſt, æterna mercede, ita volente iuſtiſſimo, ac liberaliſſimo bonorum remuneratore, compenſanda. Faciat idem, vt vel gratiam ab homine exigat, vel vt ſe hominum oculis liberalem probet: non amplius miſericors, ſed vel beneficiorum inter homines fœnerator, vel ambitioſus Diuinæ gratiæ factæ iactura, dicatur, velit nolit, neceſſe eſt. Bellum gerat pro iuſtitia aliquis: iuſtũ bellum: hoc ſuſcipiat regnandi gratia, ſpe prædæ, & rapinarum: declinauit a propoſito: finis mutatio facta eſt: ne iſta declinatio, & varietas totam rei naturam variabit, atque mutabit: etenim pro iuſto bello crudele, & exitioſum latrocinium re, & nomine comperietur. Sic ſe habet res, B. P. mentis conſilium, atque animo primum comprehenſus finis omnes noſtras actiones, atque adeo totam noſtram vitam ita regit, & moderatur, vt omnis noſtra muneris, vel animi, vel corporis functio noſtris appetitionibus ſit conſentanea; talis denique, qualem ſibi finem vnuſquiſque præſcripſerit, cupiditatemque prætexuerit. Nec vlla alia re a cæteris nationibus, & antiquis, & recentioribus differre Chriſtianos arbitror, quam quod illæ adumbrata quadam boni imagine deceptę longius a vero fine aberrarunt: hi cum ſe ad imaginem, & ſimilitudinem æterni Opificis factos didicerint, filiumq; verum DEVM, & hominem, ſcelerum vindicem, humanæ ſalutis authorem, mundiq; liberatorem agnoſcant, ad illum aſpirare, illum intueri, ad illum omnes ſuas cogitationes, vt nauta ad Helicen, ſe dirigere debere intelligunt. Itaque B. P. tum totam hominis, & fœlicitatem, & miſeriam a fine, non aliunde, pendere, vnicuique homini, qui non ſolo verbo, ſed re, & factis Chriſtianus ſit, finem præterea nullum, quem etiam naturaliter expetiit, ad quem, vt captus eſt, collineant omnia optandum eſſe non ignorarem, in hoc exiguo vitæ curriculo hoc primum, & ſummum meum munus eſſe cenſui, vt animum meum ad eum, qui omnium principium, & finis eſt, & vt Sancti Patres nos docuerunt, totum eſt id, quod eſt, & verius cogitatur, quam dicitur, & verius eſt, quam cogitatur, defigerem, atque intenderem. Hic erat mihi propoſitus in animo optimus finis: hoc erat mihi fixum, & ſtatutum, dubitabam aliquantulum, quam viam ad id obtinendum, cuius deſiderio flagrabam expeditiorem progrederer: omnibus pijs idem eſſe propoſitum, non omnes eundem curſum tenere, cum alij ad vias virtutis propenſione quadam naturali, ideſt, munere diuino aptiores ſint, videbam, nec illud me fugiebat, in deligendo vitæ genere ex re, ex tempore, ſed longè maximè ex ſuis cuiuſque viribus, atque ex natura conſilium omne eſſe capiendum. Cum aliquandiu in hac, quæ plurimum habuit difficultatis, deliberatione fuiſſem, tandem illo adiuuante, qui benè cogitantibus nunquam non prę ſto eſt, nec meæ naturæ magis idoneam, nec mihi honeſtiorem viam, nec ad conciliãdam mihi diuinam gratiam faciliorem inire me poſſe cognoui, quam ſi omne meum ſtudium, operam, laborem, diligentiam, induſtriam ad ſubleuandos pro virili mea mortales contuliſſem. Quare, ex quo de rebus mihi per ætatem iudicare licuit, hoc ſenſi, & quam potui accuratiſſimè feci, vt pro hominibus tuendis, conſeruandis, ſaluaque bon ſtate inu n lis

omnes labores exciperem; vt verò pergerem, vel potius, vt plurimum, quòd mihi maximè in optatis erat, proficerem, idem bonorum author, qui mihi hanc mentem dedit, facultatem, minimè, vt arbitror contemnendam largitus eſt. Nam à primo tempore adoleſcentiæ meæ in vtroq; iure diu, multumq; verſatus, & in multis, magniſq; cauſis exercitatus cũ inueſtigarem, & perſcrutarer diligenter omnia, quæ hominibus prodeſſent, diuturna, & obſeruatione & animaduerſione patefactus eſt mihi ad eas res aditus, quæ generi humano, niſi fallor, maximo vſui eſſe poterunt. Si quidem inter omnes conſtat, in omnibus cauſis vtrunque, & actorem, & reum vnũ illud agere, & in vnam eã rem incumbere: vt ſua confirmet, contraria redarguat, vt perfectum probandi munus abſoluat. In hoc nimirùm tanquam cardine totam obtinendæ cauſæ ſpem verti, vt quæſtioni dubiæ, & controuerſæ cauſæ fides fiat, qui inficias ire audeat, inueniri arbitror neminem. Hac in re tam vtili, & neceſſaria, quoniam regina illa eloquentia, quæ olim probandi, mouendi, & delectandi partes ſibi vendicabat, iam obticuerat, totaq; in foro agendi ratio mutata erat, multos labi, atque in quam maximas difficultates incurrere animaduerti; tantùm enim aberat, vt ab imparatis, & probandi ratione neutiquam inſtructis controuerſiæ ſedarentur, vt identidem lites de litibus exorirentur. His incommodis ſubueniendum eſſe, hocque vnum remedium fore ſi aliqua probandi, non litigandi ſimplex, aperta, directa, ad veritatem, & æquitatem proxima tradita fuiſſet via, comperiebam: nullus porrò, qui ad hoc faciendum ſuiſſet aggreſſus, mihi in mentem veniebat. Ego igitur ne meam de genere humano benemerendi conſuetudinem intermitterem, neve ab illo fine de quo ſuperius dicebam, vſquam oculos deijcerem, opus de Probationibus, ingens, & arduum ſanè, perdifficile, multis vigilijs, & laboribus elucubratum confeci, quo quidem in opere meum hoc conſilium, mea ratio, & oratio fuit, vt quæcunque de Probationum varia multiplici, & obſcura materia dici poſſent, omnia penitus cognita, & in vnum exitum ſpectantia ad artem, & præcepta redigerem: ordinemque, & certas errare in cauſis, qualeſcunque, & quantæcunque illæ ſint, minimè patientes vias traderem, vt multos in ſuo foro peregrinantes ad veritatis domicilium reducerem: ne incognita pro cognitis haberent; vt contentiones in litigando damnoſæ, calumniæ captioſæ, diſputationes commentitiæ, longi verborum anfractus, & circuitiones moleſtæ, & inutiles omnino reijcerentur, & relictis concertationum tenebris cohærentia, & conſequentia cernentes, diſiuncta, & diſſentanea deuitarent, ad clariſſimum deniq; concordiæ lumen mortales, quo ad eius fieri poſſet, deducerentur. Non me quidem præterit poſſe fieri, vt aliqui bonitate ingenij, & rerum vſu, experientiaque adiuti id, quod ego ſummo labore, aliquo artificio ſecutus, & ſum tradere conatus, aſſequantur; at quis neſcit raros eſſe iſtiuſmodi homines? vnde multitudini conſulendum erat, præterea nullus eſt tam à vero auerſus, qui, ſi experientiæ ars adiungatur, inde multo vberiores, & longè certiores fructus percipi non fateatur. Hoc volui, hoc in meis ſcriptis ſpectaui, vt hoc præſtarem, nulli nec operę, nec ſumptui, nec valetudini peperci, quid effecerim, & perfecerim, non meum, ſed aliorum iudicium eſſe volo. Verùm nemini melius, B. P. & prudentius, vt de omnibus, quam tibi, cuius ſacroſancto nomini hos meos labores dicatos volo, de hac re ſententiam ferre licebit. Nam quemadmodum authoritate, ſanctitate, & omnibus virtutibus omnes mortales ſuperas; ſic legum ciuilium doctrina, iure præcipuè Pontificio, ita omnibus excellis, vt doctiſſimi cuiuſcunque conſenſu palma, vel vt verius loquar, regnum merito tibi deferatur. Nihil enim iure, aut diuino, aut humano tam abſtruſum, nihil tam reconditum, quod diuino mentis acumine nõ perceperis, nihil tam implicitum, nihil tam dubium, nihil tam inexplicabile, & impeditum, cui admiranda ingenij abundãtia explanationem non adhibeas, quod apertiſſimè non explices, ac in omnium conſpectu ponas. Quid pluribus opus eſt? quemadmodum Pontificia dignitate ſummus es, quod nihil ſuperius eſt, Chriſtianæque Reipublicæ caput, columen, dux, moderator, & haberis, & appellaris; ſic iuris Canonici maximè perfecta, & abſoluta cognitio, ita tua ſolius, & propria eſt, vt cum mortalium nullo poſſit eſſe cõmunis. Quid de reliquis tuis virtutibus, quæ innumerabiles ſunt loquar? Tu nomine, exitu, & rebus GREGORIVS ſemper ſic vigilaſti, ita vt nunc vigilas, vt tuis conſilijs, pręſidijs, cuſtodijs, vigilijs Reſpublica Chriſtiana fuerit munita, & firmata. Tu memor in terris te illius perſonam, & vicem gerere, qui in cœlis omnes ſaluos vult: qui pro hominum ſalute mortem, & eam immaniſſimam oppetere non dubitauit, qui tibi Paſtori ſanctiſſimo cuium ſalutem credidit, & commiſit; quantum conſilio, quo plurimum vales; quantum intelligentia, qua omnibus pręſtas, quantum diligentia; qua nulli concedis, quantum iudicio, quo omnibus admirationi es, quantum prudentia quæ maximo in te opere nitet; quantum ſapientia, qua cum antiquis certare potes; quantum denique cura, cogitatione, & maieſtate, qua proxime ad Deum accedis, conſequi potes, tãtum ad animarum omnium conferis conſeruationem. Quis ignorat, quanto ſtudio publicæ paci conſulas? quem fugit, quanta celeritate illis rebus occuras, vnde aliquod periculum pijs conflari putatur, quæ vel Italię, vel aliarum nationum tranquillitatem perturbare poſſint? Cui non eſt compertum, quanta ſolertia Chriſtianorum Principum compoſitioni ſtudeas? Cui non eſt exploratum, quanta pietate omnia tentes, omnia experiaris, omnia periclitiris vt hæreſum ſceleribus coopertos corrigas: vt ſuperſtitionis capitali labe contaminatos, & Luterana, ideſt peſtifera contagione pollutos ad ſanitatem reuoces? teſtimonio ſint tot collegia Anglorum, Germanorum, Græcorum & aliarum gentium magnificentiſſimè conſtituta: tot pręmia viris data doctiſſimis, qui ad verum CHRISTI cultum, ad emendandos noſtrorum temporum mores inuitantur, ampliſſima: tot celeberrimi Oratores ad mendacij caliginem diſcutiendam, ad veritatis lucem afferendam per omnes prouincias diſpoſiti: tot legati ad Principes Catholicæ Eccleſiæ deſiderio accendendos vndique miſſi. Hæc nonne ſunt illius Principum Principis propria, qui Diuina auctoritate omnibus pręſit? qui ſummam virtutem cum ſuprema dignitate copulauerit? qui intentis oculis omnes Reipublicę Chriſtianę partes intueatur? qui rectè viuendi exempla omnibus prodere decreuerit? qui magnum eſſe ſanctè viuere Principes: ſed illud eſſe maius, quod permulti Principum imitatores exiſtunt, nouerit? In ſumma; hoc nonne eſt proprium munus Opt. & Max. Pontificis, qui Dei Opt. Max. legem illam, de qua illud ſanctiſſimum memorię proditum eſt elogium; Lex tua veritas; Lex Domini aperit ianuam cœli, exprimere conatur? Verum quo ſum prouectus? an tot, tantarumque tuarum latiſſimè patentem virtutum campum in tam breui, & anguſtæ epiſtolę tabella concludere mihi eſt propoſitum? minimè vero, Beatiſſime Pater, tantam enim amplitudinem, & ſanctitatem ingenij mei anguſtiæ capere non poſſunt, & vt quod res eſt, ingenuè fatear, mentis meæ acies infirma tanto ſplendore victa perſtringitur. Sed ad hoc tantummodò ſermonis genus deſcendi, vt omnibus me non ſine cauſa has meas, quæ ad ius ciuile, & vtraſque tum Pontificias, tum Imperatorias Leges pertinent, publicis commentarijs conſignatas commentationes tibi inſcripſiſſe, planũ facerem. Nam cum idonea perſona, cui hoc ſcriptionis genus conueniret, mihi quærenda eſſet; quę mihi aptior, ſi a tanto Pontifice diſceſſiſſem, cui nobiliſſimarum omnium diſciplinarum, iuris totius quidem, ſed in primis Pontificij omnes dominatum dant, & principatum, accidere poterat? Quid? cum defenſore contra eos, qui alienos labores magis reprehenſione, quam imitatione dignos exiſtimant, mihi opus eſſet; quẽ patronum potius adoptarem, quam omnium parentem quàm communis ſalutis tutorem, & cuſtodem, quem alium poſt Deum hac in re pro fine ſpectare debueram, quam eum, qui idem, quod ego ſpectat ſed infinitis partibus excellentiori via nititur, quàm eum, cuius tam latè manat potẽtia vt nullus nõ ſine eo tanquam medio fine a primo, & ſummo, beatitatis fine aberret vt qui cũ eo non ſit, contra CHRISTVM ſit, cuius tã inaudita humanitas, tam admirabilis maieſtati adiuncta facilitas, tã incredibilis iuſtitiæ cõnexa benignitas, vt difficilè ad iudicandũ omnibus videatur, ſit ne dignitate, & auctoritate altior, & iudiciorum æquitate iuſtior, an in tanta ſublimitate moderatior, & in accipiendis mortalibus omnibus humanior, facilior, benignior. In hac re non ſunt mihi aliorũ teſtimonia

quæren-

quęrenda, ego enim ipſe tuis maximis beneficijs à te affectus cōmemorandā omnibus tuam benignitatē ſum expertus: tāta profecto liberalitate me proſequutus es, vt me tibi obſtrictū memoria ſingularis tuę in me beneficentię perpetua ſignificem neceſſe ſit. Quare, B.P. ſi nulla alia mihi fuiſſet iuſta cauſa, cur meos libros Tuę Sanctitati conſecrarē: hæc ſola, vel dubitantem impellere poterat, vt meam erga te obſeruantiam, animumq; in communem Chriſtianorum benefactorem gratum aliqua ſignificatione declararem. Te igitur: B. P. oro, atq: obteſtor, vt hoc meum beneuolæ erga tuam Beatitatem volūtatis indicium libenter, vt cætera ſoles, accipias; exiguum ſanè eſt præ eo, quod à Pontificia bonitate in me profectum eſt; leuiſſimum omnino, præ tuę maieſtatis ſplendore; tamen me conſolor: propterea quod tibi obuerſatur ob oculos is, cuius imaginem in te videmus, cui hominū voluntas ſatis eſt, ſi rei facultas non ſuppetat. Tua igitur excellentiſſima humanitate fretus, B. P. ſpero fore, vt hoc quantulum id cunque eſt magnum ſit ex eo, quod perindè futurum eſt, vt ab animi tui magnitudine iudicabitur. Nec vlla mihi dubitatio eſt, quin quod iam feciſti, totum ſuſcipias; diuinoque tuo iudicio, & auctoritate defendendum, & amplectendum exiſtimes. Reliquum eſt, B. P. cum vt obſecrem, qui Chriſtianum Imperium ſuo ſanguine ſancitum fidei tuæ commendauit, quem tuarum actionum finem tibi propoſuiſti, vt te tandiu incolumem ſacro nauigio pręſidere patiatur, donec perfugæ iſti dementes te vnicum Gubernatorem agnoſcant, & vnà cum fidelibus ſocijs æternæ ſalutis portum in Romana Eccleſia ſibi quærendum credant, vt tu poſteà tot mundi laboribus perfunctus, quoniam in terris altius euolare non potes, in cœlis ad ſupremos Beatorum choros ita euoles, vt ad illum, vltra quem nihil quæras, cum boni tui certaminis à iuſto iudice coronam iuſtitiæ habeas, omnibus votis expetitum finem peruenias. Vale.

IOSE

IOSEPHVS MASCARDVS

Candido lectori, S.

SI quis etiam, atq; etiam cum animo ſuo, quot, & quantis miſerijs humana vita ſit expoſita, humaniſſimè Lector, conſideret, quicquid ille dixerit, & fecerit, non tam, vt id ſibi bono, atque honori, & dignitati, quàm vt ne damno, moleſtiæ, dedecori in tanta malorum turba ſit, ſi habebit (vt aiunt) acetum in pectore, omnibus votis exoptabit. Etenim cum aſſiduè ſic viuamus, vt tanquam in ſtatione, vel potius in arena, atque in acie contra hominum, & mali dæmonis inſidias ſtare videamur, nequaquam beatus is, cui multa bona, ſed potius is, cui minimum mali experiri in hac vita contigerit, exiſtimandus eſt. Hoc intellexiſſe mihi videntur Spartani, qui in omnibus ſuis votis hoc addebant iniurias ferre, vt poſſent: nec Solon hoc neſciuit, qui neminem ante mortem beatum eſſe dicendum, ſibi diuitiarum nomine nimium arrogantem Crœſum Regem admonuit. Hoc, quòd homines à veritate noſtra alieni intellexerũt, nos, qui veritatis, & fęlicitatis parentem conſequuti ſumus, non intelligere certè turpe eſt. Sed quid alij ſperent, aut cogitent admonuiſſe ſatis eſt: vt de me loquar, cum hoc opus arduum, & laborioſum de Probationibus in lucem emiſerim, tantum abeſt, vt aliqua honoris ambitione, aut gloriæ cupiditate ducar, vt mecum preclarè actum iri, ſi malorum obtrectationes effugiam, putem.

Nec tamen in tanta maledicorum turba poſtulo id, quòd nulli adhuc Scriptori accidit, vt mea ſcripta nullum obtrectatorum ſermoni locum relinquant, non enim ignoro huic malo remedium, niſi ſi tacuerim, nihilq; ſcripſerim, inueniri poſſe nullum. Mihi potius ſatis, ſuperq; erit, ſi id, quod in mea manu eſt, ne aliquis me iure coarguere poſſit, præſtitero. Hoc tua æquitate fretus humaniſſime Lector, me tuo teſtimonio conſecuturum ſpero, ſi difficultates, quibus in hoc per difficili opere componendo affectus, & afflictus ſum, breuiter explicauero. Non te præterit, Amice Lector, quàm tranquillo, quieto, & ab omni cura vacuo animo eſſe debeat is, qui ſuas cogitationes literis mandare, ac in apertum referre voluerit. Ego autem, ex quo hanc ſcribendi materiam ſum aggreſſus, quàm diſtrictus, quot, quantiſq; occupationibus implicatus fuerim, difficilè dictu eſt. Primum Romæ cum omne meum ſtudium, & ingenium, quantulum id cunq; eſt, ad has lucubrationes contuliſſem, Mediolanum cũ Vicarij apud Illuſtriſs. Card. Borromæum, cuius ſanctitatis ſplendor omnibus orbis terrarum nationibus lucet, dignitate proficiſci mihi contigit. Ibi ſi quid otij, ſpatij, & temporis, quòd per exiguum fuit, in cæpto operi impendi, id grauiſſimis, & moleſtiſſimis, quas ſigillatim omnes referre longum eſſet, occupationibus ægrè fuit ereptum. Patauium deindè, vt eodem munere fungerer, cũ fuiſſem accerſitus, loci magna, curarum nulla mihi facta eſt mutatio, tantis enim in rerum aſperitatibus, & temporis anguſtijs ſum verſatus, vt vix tantulũ ſpatij, quod ſcribendi ſtudio ſuppeditarem, mihi vacauerit: Neapolim non ita multo poſt, vt Illuſtriſs. Card. Paulo Aretio, cuius mortui religio, pietas, integritas, benignitas in perpetuum victura eſt, Vicarius operam nauarem, me contuli. In illa verò tam graui, & illuſtri prouincia, quàm parum ab innumeris ſollicitudinibus mihi ad ſcribendũ fuerit otij, me tacente vnuſquiſque per ſe conijcere poterit. Mortuo Aretio, Placẽtinam Eccleſiam Vicarius Reuerendiſs. Philippi Seghę apud Regem Catolicum internuncij quem, vt tanti Antiſtitis admirabilis ſapiẽtia, probitas, grauitas, dignitaſq; poſtulat, honoris gratia nominatim volo, adminiſtrandam conſenſu Summi Pontificis Gregorij X I I I. cuius ſalus quia ſuæ fidei commiſſi gregis commoda aſſiduè intuetur, noſtra ſalus eſt, etiam ab Illuſtriſs. Card. Philippo titulo Sancti Xyſti, qui omnium patronus Placentinam Eccleſiam in ſua fidem recepit, virtutibuſque omnibus inſtructus ſibi viam ad cęlum munire omni ſtudio conatur, diplomate accepto ſuſcepi. Hic mihi labor, quam moleſtus, quam operoſus fuerit, quantum oneris hic honos attulerit, in præſentia nihil cõmemorare neceſſe eſt illud veriſſimè dicere poſſum, cum ijs oneribus ſuſceptarum rerum ſolus præeſſem, quæ iam antea vix multi collegæ ſuſtinere poterant, me nihil quieti, nihil vacui, nihil omninò liberi temporis huic ſcribendi cogitationi impertiuiſſe. Nunquam tamen ab incępto deſtiti, nunquam animũ deſpondi, ſed omnes difficultates exhorrui, moleſtias deuoraui, vigilias, labores infinitos, & extraordinaria atq; intempeſtiuos exhauſi: contra ingruẽtes aliũ ſuper alios caſus ſemper pugnaui. Sed fortaſſe fuit, vbi poſt tantos Eccleſiaſticarum adminiſtrationum labores exantlatos acquieſcere nihil minus. Nã cum Romam conceſſiſſem hac ſpe, vt ibi inchoato operi ſummam manum imponerem, vix ocio mihi dederant frui, cum honos, atq; adeò onus inuiſendi Faliſcorum Eccleſiam, & Corytum antiquiſſimam Italiæ vrbem mihi tribuitur: quo munere nondum peracto, Romam à Summo Pontifice fui ea de cauſa accerſitus, vt Adiacenſis Epiſcopatus, qui in Corſica eſt adminiſtrationẽ ſuſciperem, aliaq; in ea inſula, quæ ad noſtrę religionis dignitatem pertinent primo quoq; tempore obirem. Tum verò ſi quam ſpem incępti operis perficiendi habebam, eã omnem propemodum amiſiſſe mihi viſus ſum. Rem paucis expediã, nihil celabo, nihil diſſimulabo, quęcunq; in meis libris leges, omnia feſtinanter, raptim, curſim, operiſq; ſubſeciuis arripui, vt noſtras Concluſiones, & Probationes non ea, qua par erat, ſtatera, aut trutina probare, & examinare vſquam per tot incommoda mihi licuerit. Hæ cauſæ, humaniſſimè Lector, fuerunt, cur ſerius, quàm volebam, in manus hominum Probationum opus, cum ego aliud cogitarẽ, aliud accideret, venerit.

Cum verò maximè mihi eſſet in optatis non partem aliquam operis, ſed totum opus perfectum, & abſolutum edere, conſilium mutare, in hac noua inſulari Prouincia, & duas tantum partes, ſuppreſſa interim, quæ tamẽ propediem apparebit, parte tertia, typis committere ſum coactus. Illud autẽ ſi quis mihi vitio dederit, quòd in meis ſcriptis verborum ornamenta, & ſententiarum lumina non adhibuerim, is æquum mihi iudicem ſe præbebit, ſi primum hoc non eſſe exigendum ab eo homine, qui ſemper eos voluat libros, quorum auctores rebus contenti verborum elegantiam aſpernati ſunt, intellexerit: Deindè, quòd materia hæc, qualẽ agimus, Latini ornatus, & lepotis capax neutiquam eſſe poteſt. Nec hoc alicui minorum videri debet. Nam ſi cum literæ florebant lingua Latina inops putabatur, quid noſtra tempeſtate, tot nouis, ſuper aliàs, litibus exorientibus, cenſendum eſt? Itaq; vt ego ſermonis commoditatem minimè, quantum res ipſa patitur, contemnendam duco, ſic alio impellẽte neceſſitate, de verborum inſignibus haud ſollicitum, re ſatis intellecta, ſcriptorem eſſe debere exiſtimo. Hæc non ignarus multo plures eſſe, qui alienas res quantuncunq; perfectas cauillantur, quam qui imitantur, & in aliorũ ſcriptis legendis quid reprehendere poſſint, quàm quid laudare debeant, ſpectare conſueuerunt, mihi ſcribenda duxi. Tu melioris mentis, & ęquioris animi, humaniſſimè Lector; humanę conditionis non immemor alienę famę, & exiſtimationi ſuccurres, maximoq; opere id, quod opto, & ſpero, mihi dabis, vt ſi quid in meis libris tua cognitione dignum cenſueris, id Diuinæ gratiæ tribuas, errata humanæ imbecillitati remittas. Vale.

IN:

INDEX QVÆSTIONVM,

QVÆ IN HOC OPERE

CONTINENTVR.

Probationis neceſſitas, & vtilitas. quæſt. 1
Probatio, quid ſit. 2
Probatio vnde dicatur. 3
Probationum ſpecies, quot ſunt. 4
Probationum ſpecies prima, quæ ſit per teſtes. 5
Probationum ſpecies ſecunda, quæ ſit per inſtrumentum, & ſcripturam. 6
Probationum ſpecies tertia, quæ ſit per confeſſionem. 7
Probationum ſpecies quarta, quæ ſit per euidentiã ſacti. 8
Probationum ſpecies quinta, quæ ſit per iuramentum. 9
Probationum ſpecies ſexta, quæ ſit per præſumptionem. 10
Probatio ſemiplena. 11
Probationis ſemiplenæ tertia ſpecies, quæ ſit per comparationem literarum. 12
Probationis ſemiplenæ quarta ſpecies, quæ ſit per priuatam ſcripturam. 13
Coniectura. 14
Indicia. 15
Factio. 16
Probare quis, & quomodo, quid, & quando debeat. 17

ARGVMENTA CONCLVSIONVM OMNIVM,

quæ in hoc primo Volumine continentur, Vſque ad literam F.

ABBAS, vt Abbas aliquid faciens, an ſe Abbatem etiam probare cogatur. Concluſ. 1
Abbatis, vel Prælati acta, an, & quomodo cõſenſu cõuentus, vel capituli facta, præſumantur. 2
Abbas, quando, & in quo poſſit p̃ ſuo monaſterio eſſe teſtis. 3
Abbreuiatura inſtrumenti, an plenè ſoleat probare. 4
Abſentia, vel præſentia, an, & quando præſumatur, & quãdo, & per quem probetur. 5
Abſentia, an, & quando præſumatur in bonam, vel malam partem. 6
Abſentia in præſcriptione, an, & quando, & per quos probetur. 7
Abſentia in iudicijs, quomodo probetur, & quot modis quis eſſe abſens dicatur, & quis eam probet. 8
Abſentia in ſtipulationibus, quo pacto probetur, & quando illas vitiet. 9
Abſentia aduocati, quomodo probetur. 10
Abſentiam cauſa reipublicæ eſſe probandã, & quis cauſa reipublicæ abeſſe dicatur, vel ex iuſta cauſa. 11
Abſolutio ab excommunicatione, quomodo probanda. 12
Excommunicatum an idcirco ſe confiteatur, qui ſe ab excõmunicatione liberari efflagitat. 13
Acceſſorium an ſtatim confirmatum cenſeatur, ſi probatum fuerit principale, & quid in ſeparatis. 14
Acceſſorium, quo tempore probari poſſit iuramento. 15
Acceptatio an præſumatur facta legitimo tempore, & an illud tempus ſit probandum. 16
Acceſſus non tutus, an, & quando probari debeat. 17
Acceſſus non tutus, an probetur per teſtes ſingulares, & quomodo deponere debeant. 18
Acceſſus non tutus an probetur, inimicitias probando in loco, in quem conferre debet. 19
Acceſſus non tutus, an eo ipſo cenſeatur probatus, quod probatum ſit peſtem eſſe in aliquo loco. 20
Accidens cuius generis ſit probationis. 21
Acclamatio, per quot teſtes, & quomodo ſit probanda. 22
Acclamatio puellæ, an inducat præſumptionem ſtupri, vel adulterij, vel vulneris. 23
Accuſans, & non probans, qua pœna ſit afficiendus, & quo pacto id procedat. 24
Accuſator, quando calumniatur præſumator, & quæ pœna ſit illi infligenda. 25
Accuſator, & teſtis an quis eſſe poſſit contra accuſatum. 26
Accuſatus capitaliter, an poſſit teſtimonium perhibere, pendente accuſatione capitali. 27
Accuſans teſtes falſi, dicēs corruptos, an teneatur p̃bare corruptelam, & falſitatem, & qñ, & quo pacto procedat. 28
Accuſatore non probante quem turbaſſe poſſeſſionem reus abſoluitur. 29
Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio, an de bonis mariti acquiſita cenſeantur. 30
Acquiſita per fratrem cum alijs fratribus viuentem poſt obitum patris hæreditate indiuiſa, an cenſeantur acquiſita de paterno matrimonio, & huiuſmodi an debeant inter eos communicari, & quomodo inter fratres intelligatur contracta ſocietas. 31
Acta iudicij, quomodo probentur. 32
Acta iudicij facta in vno iudicio, quomodo probent in alio inter eaſdem perſonas, & quo pacto id procedat. 33
Acta, probationes, & confeſſiones factæ, & coniecturæ, & p̃ſumptiones habitæ in iudicio ciuili, an probent, & fidem faciant in iudicio criminali. 34
Aſſertioni iudicis, & notarij ſuper actis, quomodo credatur, & late de ſententia. 35
Actore nõ probante, reum abſolui. latiſſimè examinatur. 36
Actor an prius debeat probare, quàm reus 37
Actus in iudicio, cuius nomine præſumatur factus. 38
Actus facti a furioſo, an & quomodo valeant. 39
Aditio hæreditatis quomodo probetur, & præſumatur. 40
Aditio hæreditatis, & animus adeuntis, quomodo probetur p̃ verbum volo, & per verba demonſtratiua, conditionalia, & enunciatiua. 41
Aditio hæreditatis, quomodo probetur per ſcripturam. 42
Aditio hæreditatis quomodo probetur per facta. 43
Aditio hæreditatis per plurimos modos probatur, qui etiam ſinguli explicantur. 44. 45. & concl. 50
Aditio hæreditatis, quomodo probetur per poſſeſſionem bonorum hæreditariorum defuncti. 45
Aditio hæreditatis, an probetur ex eo, quod quis poſſederit bona hæreditaria per decennium. 46
Aditionis modus decimus quintus explicatur, & quomodo procedat. 47
Aditam hæreditatem, an confectio inuentarij probet. 48
Adeundam ad hæreditatem ſi quis inſtituat procuratorem, an propterea dicatur eam adiuiſſe. 49
Aditio hæreditatis p̃batur, p̃ quos plurimi modi recenſent. 50
Aditio hæreditatis, an per ceſſationem in non faciendo probetur. 51
Aditionem hæreditatis, per teſtes ſingulares probari: & quo pacto id locum habeat. 52

Admi-

Digitized by Google

Argumenta

Adminiſtrator ſoluens, an de ſuis, vel pecunijs eius, cuius bona adminiſtrat ſoluiſſe prę ſumatur. 53
Adminiſtrationis tutelę probatio, an fieri debeat ſingulatim de rebus adminiſtratis. 54
Adminicula, an per ſe probent. 55
Adulationis mala quam plurima connumerantur: & an adulatoria verba probent. 56
Adulterij ſcelus improbatur, quibus pęnis olim vindicati fuerint adulteri, & cuius ſit probationis. 57
Adulterij ad probationem, an antequam quis deueniat, ſit in primis neceſſe probari matrimonium, aliàs ſuccumbat; nõnullaque ſcitu digna ad probandum adulterium traduntur; 58
Adulterium quomodo teſtes probent. 59
Adulterium nunquid probetur ex pernoctatione mulieris extra domum mariti. 60
Adulterium an probetur ex deprehenſione viri in domo mulieris formoſæ, 61
Adulterium an per auditum probetur. 62
Adulterium an ad excludendum matrimonium per rumorem probetur. 63
Adulterium nonnullis modis probari poteſt. 64
Adulterium, an teſtes, vnus de vna die, & loco, alius de alia deponens probent; vbi etiam intelliges nõnullas alias adulterij probationes. 65
Aduocatus, an in cauſa ſui clientis teſtificando probet. 66
Affectio vbi, & quando prę ſumatur, & quomodo ꝓbetur. 67
Affinis, an probet pro ſuo affine. 68
Affinitas, & conſanguinitas, an poſſit per teſtes probari. 69
Affirmatiua ne facilior, quàm negatiua probatu. 70
Aggreſſio cum ſemper præſumatur facta animo occidendi, aggreſſoris ſunt partes, vt probet ſe non habuiſſe animum occidendi. 71
Et de aggreſſore, & quomodo vter prior in alterum impetũ fecerit, probandum ſit, & præſumendum. 72
Agnatio in ſucceſſione, quomodo probetur. 73
Agnati ſi compellãtur ad teſtificandum contra eius agnatos, an probent. 74
Alienatio rei eccleſiaſticæ cùm vtroq; iure, & Cæſareo, & Pontificio ſit prohibita, multa probanda ſunt, vt ſubſiſtere poſſit, quæ recenſentur. 75
Alimenta à matre filio praſtita, an præſumi poſſit, vel probari donata, an animo repetendi data. 76
Alens vir vxorem ęgrotam, an præſumatur pietatis cauſa, et coniugali amore facere, & quo pacto alimenta probanda ſint. 77
Alleganti, vel dicenti aliquid, illud ei probãdum eſt, cuius rei gratia multa afferuntur exempla. 78
Allodium quid ſit, & quibus modis probetur, & præſumatur. 79
Allocutio ſummiſſa ad aures, an faciat indicium tractatus delicti commiſſi, & an probet illud. 80
Alluuio quomodo probetur per teſtes. 81
Alternatio, quomodo prę ſumatur. 82
Altitudo, quomodo probetur per teſtes. 83
Ambaſciatores, quomodo probentur. 84
Amicitia, quomodo probetur per teſtes; & quomodo, & quãdo præſumatur. 85
Amicus, in quibus caſibus pro amico teſtimonium dicendo probet, & in quibus reyciatur. 86
Amiſſio quomodo probetur, & quando ſtetur iuramento amiſſionem aſſerentis, & quando non. 87
Amiſſio ſcripturarum, quomodo probetur. 88
Amor inter amaſiũ & amantẽ nõnullis modis probatur. 89
Ancilla de ſuſcepta in vxorem à domino quid præſumatur, & de recepta prægnante in domo domini, & an, & quando pro domino poſſit teſtificari. 90
Animal, vt bos, vel equus, an probetur eſſe alicuius per ſtigma impreſſum. 91
Animal venditum, morboſum, vel putridũ apparens, an tale præſumatur fuiſſe tempore venditionis, & traditionis. 92
Animam teſtatoris mærere ob mulieris impudicam vitam præſumitur. 93
Animus quibus probetur. 94. *ea. & quomodo. concl. ſeq.*
Animus compenſandi quibus modis probetur. 96
Animus delinquendi quibus modis probetur, & præſumatur. 97
Animus deliberatus, & præmeditatus in occidendo, an, & quãdo, & quibus modis præſumatur, & probetur. 98. 99. *& concl. ſeq.*
Annulli tranſmiſſione, an probetur matrimonium. 100
Annua præſtatio, quibus modis probetur. 101
Antecedens prohibens, quibus prę ſumptionibus poſſit præſumi, vel probari prohibitum etiam omne id, per quod peruenitur ad illud. 102
Antiquum tempus, quod varijs in rebus intelligatur, & quæ probationes ad id ſatis ſint. 103
Antiquum, an, & quando probetur per teſtes de auditu. 104
Antiquum quibus modis probari poſſit. 105
Antiquum, quomodo probet per verba enunciatiua, ſiue narratiua. 106
Antiquum per coniecturas, indicia, & præſumptiones quomodo probetur. 107
Antiquitas, quo pacto præſumat, & probet ſolemnitatem interceſſiſſe in omnibus actibus. 108
Apocha, an, & quomodo fidem faciat. 109
Apocham ſi debitor neget quomodo fieri poſſit, vt plenè probari valeat. 110
Apocha, quæ nullo teſtium fulta adiumento eſt, an & quo tempore probet. 111
Apoſtatam aliquem eſſe, pluribus modis poſſe probari. 112
Apoſtillę adiectę inſtrumento, an & quando, & quomodo probent. 113
Appellans quę probare compellatur, & quo pacto ſit probanda appellatio. 114
Et nonnulla alia recenſentur, quę appellanti probãda ſunt. concluſ. ſeq.
Appellans, an & quando probare debeat impedimentum proſequendi appellationem, & quomodo probetur. 116
Appellatio, an & quando deſerta præſumatur, & appellationis renunciatio, quomodo probetur. 117
Appellationis in cauſa, an & quomodo probari poſſint non probata in cauſa principali. 118
Appellationis delatio quomodo probetur. 119
Appellatio, an & quomodo intra decem dies interpoſita præſumatur. 120
Approbatio ſententiæ, aut ſcripturæ, quibus modis probetur, 121.
Aquę bonitas, quibus modis probetur. 122
Aqua, an, & quibus modis probetur eſſe ꝓpria alicuius. 123
Arbiter, an poſſit eſſe teſtis, in cauſis, in quibus fuit arbiter, dirimitur concluſio. 124
Arbiter tanquam arbiter, & arbitrator, ſi pronunciet, cui potiſſimum id ſit aſcribendum. 125
Arbitramentum, quomodo probetur. 126
Arbor per quot pedes prę ſumatur emittere radices. 127
Armatus cenſeatur ne benè, an malè animatus eſſe. 128
Arrarum traditio in ſponſalibus, quo pacto ꝓbanda ſit. 129
Articuli admiſſi an cenſeantur, ſi ſuper his ſint teſtes recepti. 130.
Articuli quando admittantur, num pars vocanda ſit. 131
Articuli impertinentes, an ſint admittendi. 132
Articuli in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata, an poſt lapſum terminum, etiam re integra admittãtur. 133
Articuli an admittantur poſt publicatas atteſtationes. 134
Artificem quem non eſſe, quomodo probetur. 135
Aſcendentes an præſumantur velle relinquere hæreditatem deſcendentibus. 136
Aſſaſſinium, quando probetur. 137
Aſſaſſinus, vel prędo an probetur, quòd nummis captus pecuniam acceperit, vt patraret homicidium, & alijs modis, qui enumerantur in concluſione. 138
Aſſertio Summis Pontificis, an prboet, adeo, vt ei nihil obijci poſſit. 139
Aſſertioni Cardinalis legatis aſſerentis ſibi aliquid eſſe commiſſum à Papa, vel a Principe, an plena fides adhibeatur

licet

licet non oſtendat literas ſui mandati. 140
Aſſertioni Principis an ſit credendum. 141
Aſſertio iudicis, an probet actum partium. 142
Aſſertio notarij an probet. 143
Aſſertioni vulnerati contra inculpatum an ſtandũ ſit. 144
Aſſeſſoris teſtimonio, an ſtetur in cauſa, in qua fuit aſſeſſor. 145.
Attentata reuocari petenti, an ſufficiat probare ſe poſſedisse tẽpore litis motæ, & lite pendente fuiſſe ſpoliatum licet de titulo non probet. 146
Attentata, quomodo probentur per remiſſionem ad partes, an attentatum probetur per inſtrumentum. 147
Attentata quo pacto probentur. 148
Atteſtationibus in iudicio receptis legitimè publicatis, an, & quando, quibusve modis ſtandum ſit. 149
Auari cum omnes præſumantur, declaratur in quibus id potiſſimum locum habeat. 150
Auditus quid probet. 151
Augmentum dotis, de bonis cuius præſumatur eſſe. 152
Auctoris alicuius rei atteſtationi, an ſtetur. 153
Auctoritas ſuperioris quomodo interueniſſe præſumat. 154
Auctoritates quando, & quomodo probent. 155
Auus, an in dubio præſumatur dotare nepotem contẽplatione filij, vel ipſius neptis, vel ipſiuſmet. 156
Auis reperta pœnes tertium, an præſumatur aduolaſſe. 157
Auxiliator criminoſi, an poſſit eſſe teſtis. 158
Auxilium delinquenti quomodo quis præſtare præſumatur, & probari poſſit. 159

B

BAlla, an præſumatur illius mercatoris, cuius eſt ſignum in ea. 160
Bancherius communis, ſiue mauis numularius, vel argentarius, an præſumatur quæſiuiſſe bona, quæ habet ex pecunijs publicis, an ex officio ſuo. 161
Bannitum quem eſſe, quomodo probetur, & quando poſſit iure occidi. 162
Bannitum quem eſſe, quomodo probetur. 163
Barrataria magiſtratus, quomodo probetur. 164
Barratariam iudicis ad probãdum, an ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones. 165
Barrataria quomodo probetur. 166
Baſilica, cuius præſumatur. 167
Bellum iniuſtum probatur ex eo, quod iuſtum non probetur. 168.
Benedictio facta ab aliquo auctoritatem habente, quomodo præſumenda. 169
Beneficium ſi quis in vita poſſidebat, an illud vſque ad vltimum vitæ ſpiritum poſſedisse præſumatur, & quomodo id probetur. 170
Beneficij vacatio, vt adiudicatio fiat, an ſufficiat probari per publicam vocem, & famam. 171
Beneficium ex primaria inſtitutione ſæculare ne, an regulare præſumatur. 172
Beneficij collatio ad quem ſpectet, & quo pacto probetur. 173
Beneficij collatio ſiue renunciatio, probari an poſſit per teſtes. 174.
Beneficiatus, an teneatur probare de iuſto titulo beneficium renunciantis. 175
Beneficij collatio clandeſtina, an ſimulata præſumatur. 176
Beneficij iuriſpatronatus eſſe laicorum aſſerens, an illud probare debeat. 177
Beneficij permutatio, vel reſignatio, an, & quomodo probetur facta in fraudem. 178
Beneficij vnio, quomodo præſumatur. 179
Beneficium habens, quid probare cogatur. 180
Beneficium, qui velit conſequi, an ab illo dandus, & probãdus ſit certus aliquis modus vacandi. 181
Beneficium impetrans, quod vacãs ſit per contractum matrimonij, quæ probare teneatur. 182
Beneficij vacatio per aſſertionem alterius, quibus modis probetur. 183
Benemerita, an, & quõ probentur per verba enunciatiua. 184 & 185 ſeq.
Benemerita remunerationi eſſe paria, & reſpondere rei donatæ probandum eſſe, & quando id procedat. 186
Benemerita eſſe probanda, vt præſumatur. 187
Beneplacitum ratione dignitatis aut perſonæ conſenſum, quãdo morte concedentis expiret. 188
Berroarij teſtimonium in iudicio, quam fidem faciat. 189
Beſtiarum legato relicto, an cenſeantur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta. 190
Biblia authoritas, atque ſummariè narratur. 191
Bibliothecæ legato, an iudicandum ſit cum libris, venire armarium. 192
Blanditiæ Principum inſtantiſſimè, an metum inducere dicantur. 193
Blaſphemiæ quam graue ſit ſcelus oſtenditur, atque quomodo probetur quis blaſphemus, & an idem teſtis eſſe poſſit. 194
Blaſphemator, quomodo probetur. 195
Bimulus qualiter præſumatur, cui ſint liberi primi matrimonij. 196
Bona conſumpta fuiſſe, quibus modis probetur. 197
Bonis ſibi hipothecatis, quid creditori ſit probandum. 198
Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe, quomodo probetur 199.
Bona affirmanti ex bonis patris ad filium perueniſſe onus incumbere probandi. 200
Bona in contractibus deducta, quæ intelligantur. 201
Bona prælati defuncti, an quæſita præſumantur de bonis eccleſiæ, vel de bonis paternis. 202
Bona per prælatum poſſeſſa, an in dubio præſumantur eſſe de menſa eccleſiæ, & quibus modis id probetur. 203
Bona quem non habere, quomodo probetur. 204
Bona ad hæreditatis debita ſoluenda ſi quis aſſerat non ſufficere, quomodo illi probandum ſit. 205
Bona futura cõprehendi in obligatione, & diſpoſit[illegible] te ſimpliciter de bonis non probari, nec præſumi. 206
Bona ſuſtecta eſſe, quomodo probetur. 207
Bona defuncti eſſe vacantia, quomodo probetur. 208
Bona omnia, an allodialia, & libera, eſſe præſumãtur, & quomodo id probetur. 209
Bona inuecta, & illata in fundum conductum, quomodo probentur domino fundi obligata pro penſione, & quo pacto id procedat. 210
Bona mulieris an dotalia, vel parapher nalia eſſe præſumantur. 211.
Bona pupilli vidua adminiſtrãs, an ea, quæ penes ipſam fuere inuenta, ex bonis pupilli quæſita præſumantur. 212
Bona reperta in domo viri, an præſumantur eſſe viri, an vxoris, & quo pacto vxor ſua eſſe probare poteſt. 213
Bona reperta penes vxorem, an in dubio acquiſita, præſumãtur ex bonis mariti. 214
Bona vxoris, quomodo præſumantur data viro in dotem. 215
Bona officialis Principis, an acquiſita eſſe præſumantur de bonis ipſius Principis. 216
Bona ſi ſint intra fines Regni, prouinciæ, ciuitatis, vel caſtri ſita an idcirco illius eſſe dicendum ſit, cuius eſt regnum, & cætera loca, & quomodo id probandum. 217
Bona communia fuiſſe quomodo probetur. 218
Bona mobilia ſi quis aſſerat nõ adeſſe, vt immobilia alienentur, id probare debet. 219
Bona fuiſſe alicuius, quomodo probetur. 220
Bona eſſe acquiſita è re patris, quomodo probetur. 221
Bonus quomodo quilibet præſumatur. 222
Bonum eſſe quem, non malũ aſſerentibus teſtibus maior ne fides habenda ſit. 223
Bona fides, an in dubio præſumatur, niſi probetur mala, & quomodo id procedat. 224
Bona fides quomodo præſumatur ex diuturnitate tẽporis 30. vel 40. ann. 225
Bonam fidem ex coniecturis præſumi, & probari. 226
Bona fides, an probetur per iuramentum. 227
Bona fides quo pacto præſumatur ex titulo. 228
Idem ex titulo renunciationis, & diuiſionis ſeq. 229

Bona fides in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus, quomodo probetur. 230
Bona fides quomodo in dubio præſumatur in poſſidente, & ex poſſeſſione. 231
Bona fides, an per depoſitionem vnius teſtis probetur, & cur, 232.
Bonæ conditionis, quomodo quis probetur. 233
Bonitas, & bona qualitas alicuius, quomodo probetur. 234
Bonam famam deponentibus, an magis credatur quã de mala atteſtantibus, etiam ſi illi ſint pauciores. 235
Bona fama, quomodo per teſtes probetur. 236
Bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas præſumi, & probari ob temporis antiquitatem petitam. 237
Bonorum poſſeſſionem coram prætore legitimè agnitã fuiſſe non probari per patientiam longi temporis. 238
Bouem periiſſe, quomodo probetur. 239
Breuitas termini in iudice, quid probet, & quid in alijs breuitas actus. 240
Breuitas temporis quomodo faciat præſumi dolum, & fraudem. 241
Bullæ falſitas, quando arguatur. 242
Bullæ imperfectæ, an fides ſit adhibenda. 243
Bullam ſuam producẽs actor poſt terminum ad articulandũ ſi non conſtet de die abſolutionis, an in dubio præſumatur ante terminum fuiſſe perfectam. 244
Bullæ deperditæ tenor, quid probari debeat. 245
Bullæ tranſumptum ex regiſtro, an plenam vbiq; ſicut bulla originalis, fidem faciat. 246
Bulletinum, quod ſit pro peſte, vel aliqua alia cauſa, an probet. 247
Bulletinum, an probet aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum, & quomodo. 248
Bulſum equum eſſe, an magis credatur teſtibus affirmãtibus, quam negantibus. 249

C

Caducitas, an probetur ex non ſolutione canonis. 250
Caducitas, quomodo probari poſſit remiſſa. 251
Calculi error, qua ratione probetur. 252
Calumnia, quomodo præſumatur, atque probetur. 253
Campſor, eiuſque libri, quod probationis genus faciant. 254
Cancellatio inſtrumenti, an & quomodo probet inſtrumentũ cancellatum. 255
Cancellatione inſtrumenti, vel teſtamenti, quid ſit præſumẽdum. 256
Cancellariæ regulæ, quomodo probent. 257
Canonis præſtatio, quid probet. 258
Canonicus, quomodo quis probetur, & præſumatur. 259
Canonicus, an teſtis eſſe poſſit. 260
Canonizatio, quo pacto probetur. 261
Cantus quomodo probetur. 262
Cappellania bonorum, quomodo per teſtes probari poſſit. 263
Caprarius, quid probare debeat. 264
Carceratus aufugiens fractis carceribus, an pro cõfitente reo habeatur. 265
Carceratum mortuum inuentum præſumi culpa cuſtodis è vita migraſſe. 266
Carceratus, an teſtis eſſe poſſit. 267
Cardinalis, quod probationis genus faciat. 268
Cardinalis in quibus, & quomodo credatur. 269
Caſtrum, vt probetur alicuius vrbis eſſe territorij, & cum ſit inter medium duarum ciuitatũ, cuius præſumatur, & an illud poſſidens prædiorum adiacentium poſſeſſionem habere cenſeatur. 270
Caſum fortuitum quis probare cogatur. 271
Caſus naufragij, furti, & ſimilium debent probari, & quo pacto. 272
Cataſtrum licet regulariter nõ probet, bona tamen in illo deſcripta illius dicuntur cuius eſt cataſtrum. 273
Cauſam iniquam quomodo quis fouere dicatur. 274
Cauſa in reſcripto Principis, an præſumatur, & quomodo probetur. 275
Cauſæ cognitio, quomodo probetur, & in decreto iudicis præſumatur. 276
Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiæ, an probari debeat, & quomodo. 277
Cæcitas, quomodo poſſit probari, & an quondam cæcus, nunc cæcus præſumatur, & nunquid teſtificari poſſit. 278
Cenſus an per annuam ſolutionem probetur. 279
Cenſus qua ratione probetur. 280
Cenſualis, an in dubio præſumatur contractus, an emphyteoticus, & quomodo probetur. 281.
Certam ſcientiam probandi cui incũbat onus, & quibus modis probetur. 282
Certificatio cum non præſumatur, probanda eſt. 283
Charta maculoſa, ſuſpicioſa eſt, nec admodum probat. 284
Chirographum quomodo omnino probet. 285
Chriſtianum quem eſſe quomodo probetur. 286
Chronicarum, & hiſtoriarum exemplum, an & quomodo fidem faciat. 287
Cifra inuſitata, an & quomodo probet. 288
Cimiterium, quomodo probetur. 289
Citatio, an præſumatur. 290
Citatum quem fuiſſe, quomodo probetur. 291
Citationis notitia, quomodo probari poſſit. 292
Citatus, quomodo impedimentum, vel cauſam probare poſſit. 293.
Citatio, an iudice mandante, facta præſumatur, quãdo in dubio verſatur. 294
Ciuis, an præſumatur eſſe, qui in ciuitate reperitur. 295
Ciuitatis, quæ eſſe probentur. 296
Clam ſi quid factum ſit, probat contra eum, qui id egit, & clã fieri quid dicatur. 297
Clauium receptio, quid probet. 298
Clauſula inſolita, quomodo probetur appoſita in aliquo inſtrumento. 299
Clauſula codicillaris, an præſumatur appoſita ex mente teſtatoris. 300
Clauſulæ in contractibus appoſitæ, quomodo probent. 301
Clericatus, an probetur, eo quod quis incedat in habitu tonſurario. 302
Clericatus per quot teſtes probari poſſit. 303
Clericatus ex diuturna poſſeſſione an probetur. 304
Clericatus, an per literas Epiſcopi, & alijs hic enumeratis modis probetur. 305
Clerico teſti quanta fides habeatur. 306
Clientulus, an poſſit eſſe teſtis pro ſuo patrono. 307
Codicilli probatio, quomodo fiat. 308
Cogitatio, quomodo probetur. 309
Cognatus, an teſtimonium dicere poſſit. 310
Coitus impotentia, quomodo probetur. 311
Coitus quomodo præſumatur, atque probetur. 312
Collatio valida, quomodo, & quibus rationibus probetur. 313.
Collatio, quæ prius facta cenſeatur, an illa ſummi Pontificis, an ordinarij. 314
Collator, an ſit idoneus teſtis pro illo, cui contulit beneficium. 315.
Collectam quem ſoluiſſe, quomodo probetur. 316
Collectoris facultas, ſiue commiſſio quo pacto probari debeat, & an ex eo, quod quis ſit collector, eius beneficia reſeruata dici poſſint. 317
Collegiatus, an teſtis eſſe poſſit in cauſa collegij. 318
Collegium, quomodo probetur. 319
Colonus, an pro domino teſtis eſſe poſſit. 320
Color, quomodo probetur. 321
Colluſio, quomodo probetur. 322
Comes, an præſumatur habere comitatum iure proprio, an tanquam feudalem. 323
Comiti Palatino, an & quomodo credendum ſit aſſerenti ſe habere facultatem legitimandi. 324
Commiſſio vt valeat, quæ probanda ſint. 325
Commiſſio facta Vicario Generali viua voce, de conferendis beneficijs a legato, vel Epiſcopo, an probetur per teſtes. 326.

Commo-

Commodatum, an præſumatur factum rogatu, & ad requiſitionem commodatarij. 327
Communio quomodo ſit probanda, & ex quibus etiam præſumenda. 328
Communis vſus loquendi quomodo probari poſſit. 329
Comparatio literarum, an, & quomodo probet. 330
Comparationis probatio quomodo fiat. 331
Compater, an pro compatre, & filio ſuo ſpirituali teſtis eſſe poſſit. 332
Compenſatio, an præſumatur cum teſtator rem obligatã legat creditori ſuo. 333
Compenſatio debiti non liquidi, per quem probari debeat, & quo temporis ſpatio. 334
Complices delicti, qui præſumantur. 335
Compromiſſum, ex quo præſumatur. 336
Confeſſio in emphyteuſim, vel feudum, quo pacto probetur. 337.
Conceſſio Principis, an in dubio præſumatur realis, an perſonalis. 338
Cõcluſio in cauſa, an præſumatur in dubio facta intra tẽpus debitum. 339
Concubina, an præſumat acquiſiuiſſe ex bonis amaſii, quicqd ſibi comparauit, & an pro ipſo teſtis eſſe poſſit. 340
Concubinatus, an præſumatur exiſtente diſparitate perſonarum, & quomodo probetur. 341
Concubinatus, an probetur per longam cohabitationẽ mulieris, & viri. 342
Conditio, an in dubio præſumatur, & cui incumbat onus illã probandi. 343
Confeſſio facta in iudicio, quantæ ſit efficacitatis. 344
Confeſſio ſine expreſſione cauſæ, an valeat, & probet in præiudicium confitentis. 345
Confeſſio extraiudicialis parte præſente, & quãdo plenè probet. 346
Confeſſio facta abſente parte, an probet. 347
Confeſſio facta in iud. an probet, & præiudicet. 348
Confeſſio de crimine facta parte præſente, an plenè probet. 349
Confeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente, an probet, nec ne eouſque vt ex ea quis puniri poſſit. 350
Confeſſio facta ad inquiſitionem formatã non præcedentibus legitimis indicijs, an probet, & præiudicet confitenti. 351.
Confeſſio facta coram iudice incompetenti, an, & quomodo probet. 352
Confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs, an probet. 353
Cõfeſſio facta in iudicio de occiſione hominis, qui nõ apparet, nec reperitur occiſus, an probet hominem occiſum ab eo, qui confitetur, & an confitenti noceat. 354
Confeſſio in tortura facta, an probet, & præiudicet. 355
Confeſſio facta medio iuramẽto delato officio iudicis, an probet, & valeat. 356
Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ ob ordinem iuris non ſeruatum, an probet, & valeat. 357.
Confeſſio facta in contractu, vel inſtrumẽto nullo, vel inualido, an valeat, & probet. 358
Confeſſio facta in teſtamento an inducat probationẽ, vel tantum habeat vim legati. 359
Confeſſio in inſtrumento, an plenè probet. 360
Confeſſio facta de recepto, an probet verè, & plenè receptionẽ, & numerationem. 361
Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem à muliere, an probet dotem datam. 362
Confeſſio mariti dicentis ſe emiſſe rem de pecunia vxoris, an, & quomodo probet. 363
Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniã ab aliquo, & ipſe dicat ſe debitorem, an probet, & præiudicet legitimæ filiorum. 364
Confeſſio facta a patre confitente ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem, an probet. 365
Confeſſioni matris, an credatur in præiudiciũ filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum. 366
Confeſſio prælati ſiue in iudicio, vel extra, aut in alio actu facta in præiudicium eccleſiæ, an probet. 367
Confeſſio facta in precibus, an probet contra confitentẽ. 468
Confeſſio procuratoris, an regulariter probet contra dominum, & ei præiudicet. 369
Confeſſio tutoris, curatoris, executoris, adminiſtratoris, &c. an faciat fidem de recepto in præiudicium pupilli. 370
Confeſſio pupilli ſine tutoris authoritate, an probet. 371
Confeſſio debitoris, an probet contra alios creditores. 372
Confeſſio creditoris dicentis ſe ſatis factum à fideiuſſore pro debitore ſuo, an probet ſolutionem factam. 373
Confeſſio cedentis, an probet contra ceſſionariũ, & ei noceat, 374.
Confeſſio Principis, an probet contra ipſum, & hæredes ſuos. 376.
Confeſſio coram ſacerdote in pœnitẽtia facta, an probet in iudicio. 377
Confeſſio erronea, an probet, & præiudicet confitenti, etiam quod fuerit firmiter acceptata, reiterata, & per ipſum iurata. 378
Confeſſio, an & quomodo probetur per teſtes, etiam ſingulares. 379
Confeſſio facta in fauorem incapacis, an præſumatur facta in fraudem legis. 380
Confeſſio facta per aduocatum lite conteſtata, & ſciente cliẽtulo, an perinde valeat, ac ſi per ipſum clientulum fieret. 381.
Confeſſio per ſcripturam propriæ manus, an ita plenè probet, vt in contrarium probari non poſſit. 382
Confeſſio incidenter facta, an probet. 383
Confeſſio falſa, an probet & noceat. 384
Confeſſio relatiua, an probet, niſi quatenus ſit in relato. 385
Confeſſio vnius, an probet in præiudicium alterius. 386
Confeſſio contra ius, an probet, & an debeat eſſe certa loco, & tempore. 387
Confeſſio verbis enunciatiuis facta, an probet. 388
Confeſſio offenſi negãtis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe in præiudicium fiſci, an probet. 389
Confeſſio præcedente interrogatione facta, an probet. 390
Confeſſio meritorum, an ſimpliciter probet. 391
Confeſſio in beneficialibus, & ſpiritualibus, ad fauorem alterius, an probet. 392
Confinium communia. 393
Confines per inſtrumenta directiua, & enunciatiua, an probent. 394
Confines, an per teſtes probentur. 395
Confines, an probentur per famam publicam, & antiquam. 396.
Confines, an, & quando probentur per præſumptiones, coniecturas, & indicia. 397
Confines, an per liberos antiquos probentur. 398
Confines, an probentur per ſcripturam. 399
Confines, an probentur per lapides antiquos. 400
Confines, an probentur per priuilegia antiqua. 401
Confines an probentur per cuſtodiam locorum. 402
Confines, an & quomodo probẽtur ex clauſuris per exercitiũ iuriſdictionis, per vias regales per reditus antiquos, per voluntatem patris fam. per communem opinio. per ſententiã iudicum & arbitrorum, per literas Epiſcopi iudicis ordinarij, per loci euidentiam, & per refectionem agrorum. 403.
Confirmatio, an probet confirmatum. 404
Coniectura, an probationem faciat accedente iuramẽto. 405
Cõiectura vnaqueq; an probari debeat ſaltẽ p duos teſtes. 406
Coniunctus, an præſumatur ſcire facta ſui coniuncti. 407
Coniunctus pro coniuncto, an teſtimonium ferre poſſit. 408
Conſanguinitatis probatio, quam difficilis ſit. 409
Conſanguinitas, quo pacto per teſtes probanda ſit, & per teſtes conſanguineos. 410
Conſanguinitas, quomodo probetur per famam, & nominationem, & per inſtrumenta. 411

Conſanguineus, an in cauſa ſui conſanguinei poſſit eſſe teſtis. 412
Conſanguineus, an præſumatur ſcire facta conſanguinei. 413
Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur, an eius dicto fides adhibeatur. 414
Conſecratio eccleſiæ quomodo probetur. 415
Conſenſus ſummi Pontificis, & aliorum, ex quibus probetur, & præſumatur. 416
Conſenſus, quibus ex rebus probetur, & præſumatur. 417
Conſilij ſapientis, an præſumatur adhibita ſolemnitas à ſtatuto requiſita in ſententia. 418
Conſilium, ex quibus probetur, & præſumatur. 419
Conſpiratio, quo pacto probetur. 420
Conſtitutio ſeu canonicorũ ſtatutum, quo pacto probari poſſit. 421
Conſtitutum allegans, quid probare debeat. 422
Conſuetudo cum difficillima ſit probatu, cui incumbat onus ipſam probandi. 423
Conſuetudo, an & quando probetur per teſtes. 424
Conſuetudo, an per plura inſtrumenta probetur. 425
Conſuetudo per dictum excellentis Doctoris, an & quomodo probetur. 426
Conſuetudo per approbationem, & iudicis pronunciationem quomodo probetur. 427
Conſuetudo generalis, an indigeat probatione. 428
Conſuetudo antiquiſſima quo pacto probetur. 429
Conſuetudo quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem, quomodo probetur. 430
Conſuetudinem ad probandam eiuſdem ciuitatis an recipiantur teſtes parte non citata. 431
Conſuetum quem eſſe aliquid facere quomodo probetur. 432
Contemptus quomodo probetur. 433
Conteſtatio litis quo pacto probetur. 434
Contractus ex non ſcripto, an probetur per teſtes. 435
Contractus an probetur ex ſolutione gabellæ. 436
Contraxiſſe per metũ an præſumatur, qui contraxit interuenientibus affinibus, & conſanguineis. 437
Contractus in dubio qualiter præſumẽdus, & quo pacto poſſit probari. 438
Contractum probari ſimulatum, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei venditæ & quo pacto id procedat. 439
Contractus an probetur ſimulatus per pactum, quod quãdocunque venditor reſtituat pecuniam perceptam emptor teneatur reſtituere rem ſuam. 440
Contractus ſimulatus an probetur per pactum de retrouendẽdo non pure, & ſimpliciter ſed poſt certum tempus in inſtrumento appoſitum. 441
Cõtractus, an probetur ſimulatus, quod bona vẽdita fuerint locata poſtea ab emptore venditori pro minori penſione, quã valeant. 442
Contractus ſimulatio an præſumatur, quando vẽditor meliora bona, quæ habet in patrimonio, vendit, & retinet minus vtilia. 443
Contractus an rectè probetur ſimulatus, ſi res pro parte vendita ſit & pro parte donata. 444
Contractus venditionis, & locationis cum pacto de retrouendendo etiam, & occultè celebratus, an ſimulatus præſumatur. 445
Contractus ſimulatus, an præſumatur inter cõiuges, inter patrem, & filium illegitimum, & an probetur ex donatione maioris partis bonorum, & per teſtes. 446
Cõtractus ſimulatus pignoratitius, vel vſurarius per quę, & quibus modis probetur. 447
Contractus an probetur ſimulatus per teſtes productos cõtra inſtrumentum, & ex eo, quod fere omnia pacta apponãtur in fauorem creditorum, & quando ei, qui conduxit prędiũ ſuum venditum, conſtituta eſt penſio. 448
Contractum ſimulatum probandi, cui incumbit onus. 449
Contumacia, an probetur per ſcripturam, & inſtrumentũ, & cui incumbat onus illam probandi. 450
Conuenticula an præſumatur illicita, & quo pacto probetur. 451
Conuerſatio, quid operetur. 452
Copula carnalis, quo pacto probetur. 453
Corruptela, qualiter cenſeatur, & quo pacto probetur. 454
Corruptus pretio ad deponendum, an repellatur à teſtimonio. 455
Creditor qui petit ſuum debitorem detineri vti ſuſpectum de fuga, quæ probare debeat. 456
Creditor agens hypothecaria, quid probare debeat. 457
Creditum, de quo non apppareat ſcriptura, vel teſtes, quo pacto probetur. 458
Credo verbum, an affirmet, an neget. 459
Criminalium communia. 460
Crimen an probetur per inſtrumentum. 461
Et an per teſtes concluſ. ſeq. 462
Crimen læſæ maieſtatis, vt probetur. 463
Criminalis cauſa, ex quo probetur, & quæ dicatur. 464
Criminoſus, an ratione criminis à teſtimonio repellatur, & quomodo, & in quibus admittatur. 465
Criminoſum eſſe emendatum cui incumbat onus probandi, & quomodo probetur. 466
Criminis particeps, an à teſtimonio repellatur. 467
Culpa, an præſumatur, & quo pacto probari debeat. 468
Curam animarum aliquem habere, quo pacto probetur. 469
Cuſtos qui tenetur ad cuſtodiam, quid probare debeat. 470

D

Damni communia. 471
Damnum an probetur per iuramentum illius, qui dãnum paſſus eſt. 472
Damnum, an in dubio præſumatur illatum ab inimico, vel à vicino, & quo pacto probetur. 473
Datia aliquẽ fraudare voluiſſe, qua ratione poſſit pbari. 474
Datũ aliquid alicui, an præſumaẽ ex cauſa magis veriſimili. 475
Debere nihil ſe dicens, an probare debeat. 476
Debiti ſolutio, an per inſtrumentum deletum repertum apud debitorem probari poſſit. 477
Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga, an probetur per iuramentũ creditoris. 478
Debitor, an tanquam idoneus præſumatur comprobatus fuiſſe à creditore. 479
Debitum, an poſſit probari per teſtes. 480
Debitum, an probetur per taciturnitatem debitoris, & quo pacto. 481
Debitum an probetur per confeſſionem extraiudicialem factam etiam abſente parte. 482
Debitum, an præſumatur præceſſiſſe ex ſolutione 10. *annorũ.* 483
Decima, an probentur per teſtes, & quomodo. & laicus decimas percipiens, quid probare debeat, vt illas poſſit retinere. 484
Deciſiones Rotæ, an ſint neceſſariæ, & poſſint adduci ad deciſiones cauſarum. 485
Declaratio voluntatis teſtatoris, quo pacto probetur. 486
Decretum iudicis interpoſitum fuiſſe quis probare debeat, & quomodo probetur. 487
Decretum, an ex antiquitate temporis interueniſſe præſumatur. 488
Decretum iudicis, an faciat præſumi omnia ſolemniter, & ritè acta. 489
Defenſio probatur eo ipſo quod appareat quẽ fuiſſe vim paſſum, & an præſumatur quicquid inde fecerit, egiſſe, vt ſe ab omni violentia tueretur. 490
Defenſio, an probetur per præſumptionem, & coniecturas, & per teſtes. 491
Delegatio, an probetur per ſigillum delegantis repertũ in ſcriptura manu alterius, & an delegatio ſummi Pontificis, vel Imperatoris probari debeat per literas. 492
Delegatio, an probetur probatione tacita, ſeu præſumpta delegantis poteſtas, ac authoritas delegandi, quomodo probanda. Et an delegatus ſubdelegans cauſam alteri poſſit teſtificari in illa cauſa. 493

Delibe-

Concluſionum.

Deliberatio an prę ſumatur in parentibus erga liberos. 494
Deleta in inſtrumento, quo pacto probari debeant. 495
Delictum an prę ſumatur, & quomodo. 496
Delictum an rectè, & manifeſtè probari debeat, & an ꝑ teſtes & per famam publicam probetur, ac quomodo plenè probatum dicatur. 497
Delictum an probetur ex confeſſione extraiudiciali. 498
Delictum au probetur ex fuga, & quomodo. 499
Delictum an per inſtrumentum probetur. 500
Delictum an probetur ex tranſactione. 501
Delictum an præſumatur ex petitione veniæ. 502
Dementia, quo pacto probetur. 503
Demonſtratio falſa, quomodo probetur de corpore conſtare. 504.
Denunciatio, quotuplex ſit, & quo pacto fiat. 505
Denunciatores, an probare debeant, quod denunciant. 506
Denunciatio, an probetur per vnum teſtem, & ac ſimpliciter credendum denuncianti. 507
Deponentis ciſtellam, vel ſimilia apud aliquem, quę abſq; ſigno reſtituantur, an ſtetur iuramento, ſi dicat aliqua abſtracta fuiſſe. 508
Depoſitarius dicens perdidiſſe depoſita, an præſumatur in dolo, ſi appareat res ſuas ſaluas eſſe. 509
Depoſitum quid, & quomodo probetur. 510
Deponentes teſtes de depoſito, & ſuper depoſito, an, & quomodo probent. 511
Deſcendentia affinitatis, conſanguinitatis, vel familiæ, in antiquiſſimis, an probetur per famam, ac per teſtimonium de auditu, & probando gradus, an probetur deſcendentia. 512.
Diem allegans, & deducens, an debeat illum probare. 513
Diffamatio, quo pacto probetur. 514
Dignitas, quomodo probetur. 515
Dilapidatorem quem eſſe, an probetur per teſtes, & quomodo non. 516
Dilatio probatoria, an ſit concedenda illi, qui in prima nil ꝑbauit. 517
Dilectio maior in vno, quàm in alio, quomodo probetur. 518
Diligentia quibus modis probetur. 519
Diſcordia an probetur per teſtes ſingulares, & an prę ſumatũ oriri ex nouitate. 520
Diſſenſus quomodo probetur. 521
Diſcuſſio, an probari debeat per ſententiam, & quibus modis probetur. 522
Diſpenſationem allegans, an probare teneatur. 523
Diſpenſatio expreſſè facta, an poſſit teſtibus, & inſtrumentis probari. 524
Diſtantia an probetur per famam, & vulgi opinionem. 525
Diuitem quem aſſerens an probare teneatur, & quomodo ꝓbetur. 526
Diuiſio in dubio an præſumatur, & quibus modis probetur. 527.
Doctoratus, an poſſit probari per inſtrumenta publica, & ꝑ teſtes. 528
Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine, an ſit ſtandum, & an pro Doctore præſumatur. 529
Dolor cordis, & męſtitia ex quibus probetur. 530
Dolus an verè probari poſſit, & ex quibus. 531
Dolus regulariter an præſumatur, & quibus modis. 532
Dolus iudicis quomodo probetur. 533
Domeſticus teſtis, an à teſtimonio repellatur. 534
Domicilium mutatum, & quibus coniecturis probetur. 535
Dominium difficile probatu. 536
Dominium an probare debeat, qui agit petitorio, aut rei vẽdicatione. 537
Dominium, per quę regulariter probetur. 538
An per indicia, & coniecturas. 539
An per ſimplicem poſſeſſionem. 540
Et per inſtrumentum ſeq. 541
Et an per inſtrumentum locationis. ſeq. 542
Et an per cataſtrum, ſeu æſtimum. concl. ſeq. 543
Et an per librum cenſualem, concl. ſeq. 544
An probetur per ſolutionem cenſus, & per recognitionem factam aſſerto domino. 545
An probetur per confeſſionem. 546
In antiquis an probetur per famam. 547
An per teſtes, & an debeant rationem adducere, etiam nõ interrogati. 548
An per tantum tempus cuius initij memoria non extet in contrarium; & an ex perceptione fructuu vti dominus. 549
An per ſolum inſtrumentum emptionis, & iuramentum, & an dominium rei, quæ nullius ſit, in bonis, probetur per ſolam apprehenſionem ipſius rei. 550
Dominus, qui olim fuit, an præſumatur etiam hodie. 551
Dominum alicuius rei, quem eſſe an probetur ex ſigno ipſius. 552.
Dominus prędij, an præſumatur etiam dominus omniũ, quæ ſunt intra fines ipſius. 553
Dominus an præſumatur ſcire quantitatem patrimonij ſui quando agit aliquid circa ipſum. 554
Donationem regulariter non præſumi, & an, & quibus in caſibus præſumatur. 555
Donatio facta Eccleſiæ, an præſumatur propter Deum. 556
Donatio an probetur per epiſtolam. 557
Donationem allegans fraudulentam, & ſimulatam, quid probare debeat. 558
Donationis ſimulatio, & fraudulentia, quibus probari poſſit. 559.
Donatio an ſemper præſumatur facta ob merita. 560
Donatio an ad hoc, vt dicatur facta ob benemerita, merita debeant probari. 561
Donatio facta mentione mortis, an in dubio præſumatur cã mortis. 562
Donatio an probari poſſit per teſtes, qui donationi interfuerunt. 563
Donatio rei, quam vir, aut eius pater mittit ſponſę, an cenſeatur tradita cauſa ornamenti, & donatio facta ſponſæ à conſanguineis viri, an præſumatur contemplatione mariti. 564
Donatarius an præſumatur interueniſſe in donatione, & donans voluiſſe donare ſoli donatario, & an moriens cum eo præſumatur prius mortuus. 565
Dos, vt probetur, an leuiores, & faciliores probationes, ꝓpter eius fauorem requirantur. 566
Dotis receptio, an probetur per confeſſionem viri. 567
Dotis promiſſio an probetur ex promiſſione vſurarum, & ex tractatu matrimonij. 568
Dotis datio, ſi de ea non appareat inſtrumentum, an poſſit ꝓbari per teſtes, & dotis dominium an rectè probetur per ſolum inſtrumentum dotis. 569
Dos an probetur per verba enunciatiua, & ex eo, quo probata ſit ſolutio gabellæ. 570
Dos aſſignata filiæ à patre, an præſumatur competẽs, vt filia conqueri non poſſit. 571
Dos data ab extraneo mulieri, an prę ſumatur donata. 572
Dotata filia, an magis prę ſumatur fuiſſe quã indotata. 573
Dotare neptem auus, an præſumatur cõtemplatione filij. 574
Dotis inſtrumentum eiuſdem datæ, cuius ſint alia, an præſumatur fauore dotis prius factum. 575
Dos ad hoc, vt reſtituatur, an ſufficiat probare per famã maritum abuti ſua ſubſtantia. 576
Dotis ratione an omnia bona mulieris præſumãtur eſſe data 577.
Dubia res, vel articulus iuris quomodo probetur. 578

E

EBrietatis communia, concluſ. 579
Ebrius teſtis an regulariter probet. 580
agens pro Eccleſia, an debeat probare ſeipſum eſſe rectorẽ illius eccleſiæ. 581
Eccleſia an poſſit obligari, & conueniri ex mutuo, vel ſimili actu. 582
Eccleſia an præſumatur conſecrata. 583

Eccleſia diu ædificata patiente diœceſano, an præſumatur fabricata auctoritate ipſius diœceſani. 584
Eccleſiam recolligatam eſſe, quomodo probetur. 585
Eccleſia quælibet, an in dubio præſumatur libera. 586
Eccleſiæ vnio quomodo probetur. 587
Eccleſiæ res, an præſumatur lædi à coniunctis perſonis. 588
Eccleſia parochialis, an probetur ex eo, quod habeat parochiã ad eius curam deputatam. 589
Aedificium vendicans, quid probare debet. 590
Electionem factam non fuiſſe debitis ſeruatis ſolemnitatibus, qui probare tenetur. 591
Electione in probanda, & in electionis cauſa an admittatur populi & regis teſtimonium. 592
Electus ad aliquod officium, an præſumatur ad illud dignus, & idoneus. 593
Eligẽtium, vbi maior eſt numerus, an ibi melior præſumatur zelus. 594
Electa perſonæ induſtria, an in dubio præſumatur. 595
Eluſorium actum an aliquis facere præſumatur. 596
Emancipatum eſſe aſſerens, an probare debeat. 597
Emancipatio, an per ſcripturam probanda ſit. 598
Emancipatio, an præſumatur, ſi filius longo tempore ſeorſum à patre habitauerit. 599
Emancipatio quomodo fraudulenta præſumatur. 600
Emendatum eſſe a crimine, ſi quis dixerit, an ei incũbat onus probandi. 601
Emphyteuſis communia. 602
Emphyteuſis, an probetur per ſcripturam. 603
Emphyteuſis, an præſumatur ex curſu longi temporis. 604.
Emphyteuſis, an regulariter probetur per teſtes, & an requiratur ſcriptura. 605
Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa, an præſumatur in perpetuũ conceſſa. 606
Emphyteuticus contractus, ex quo probetur. 607
Emphyteuticæ res; quę, & quantę ſint, quomodo ſciri poſſit. 608.
Emptio, & venditio, vt probentur quid probari debet. 609
Emptio, an probari poſſit per teſtes deponentes de certo pretio, & quo pacto diſſenſus poſſit probari, & quæ obſeruanda ſunt ab emente, vel vendente rem aliquam. 610
Emptio & venditio, an probentur ex libris gabellæ. 611
Emptio, an in dubio præſumatur facta ex pecunia ſoluentis, & emptoris. 612
Emptor ad hoc, vt habeatur pro domino rei emptę, quid ei ſufficiat probari. 613
Emptor, ſi reperiatur in poſſeſſione, an præſumatur, quod eã habeat voluntate venditoris. 614
Emptor ad hoc, vt poſſit obtinere pro euictione ſibi promiſſa, quid probare habeat. 615
Emptori agenti redhibitoria, & agenti actione quanti minoris, quid neceſſe ſit probare. 616
Emptor an probare debeat pretium rei venditæ eſſe conuerſũ in vtilitatem Eccleſię. 617
Emptio an probetur ex tractatu. 618
Emptio an præſumatur communi nomine facta, ſi erat inter Titium, & Meuium auctum, ut Titius emeret fundum nomine communi, licet poſtea emerit ſimpliciter. 619.
Emptio, quo pacto præſumatur, & probetur ab æſtimatione. 620.
Aemulationi, an in dubio, quid factum præſumatur in fundo proprio. 621
Enunciatiua verba emiſſa propter aliud regulariter, an probent. 622
Epiſcopus quibus modis probare poterit ſe Epiſcopum, quãdo ei opponitur exceptio, quod non ſit Epiſcopus. 623
Epiſcopi auctoritate an præſumatur ædificata Eccleſia. 624
Epiſcopus, an pro Eccleſia ſua teſtificari poſſit. 625
Epiſcopi iuramento, an credatur dicenti ſe ignoraſſe tempus vacationis beneficij. 626
Epiſtola contra ſcribentem, an fidem faciat ſi agnoſcatur. 627.
Epiſtolæ Epiſcopi, vel alterius iudicis ordinarij regulariter, ſi appareant ſigillatæ ſigillo authẽtico, & ſubſcriptæ manu teſtium, an plenè probent. 628
Epiſtolæ virtute, quæ vulgo credentialis dicitur, an aliquid poſſit agi in præiudicium ſcribentis. 629
Epiſtola Pontificis Max. Regis, vel alterius Principis, an probet etiam contra tertium. 630
Epiſtola mercatorum, ideſt literæ cambij, an probent, & obligent. 631
Aequalitas, an ſemper in ſocietate præſumatur ſeruata. 632
Equus venditus, & intra triduum mortuus eique repertum cor putridum, atque ſubrancidum, an præſumatur tempore venditionis morboſus, & ideo venditorem teneri. 633.
Equum ſibi commodatum mortuum fuiſſe naturaliter, & nõ culpa commodatarij, quomodo probetur. 634
Equum fuiſſe furto ſubtractum probandi modus. 635
Equum mortuum eſſe in bello, vel in itinere, quo pacto probetur, & an in dubio præſumatur bulſus, & habens caput redimitum frondibus, vel alio ſigno venalis ſit. 636
Erroris communia. 637
Error in dubio, an præſumatur. 638
Error facti, an probetur per iuramentum. 639
Error iuris regulariter, an præſumatur. 640
Errans in iure, an præſumatur in dolo. 641
Error, an probetur probando rem aliter ſe habere. 642
Error teſtamenti, an probari debeat ſeptem teſtibus. 643
Error contractus, an probari debeat per tot, & per eoſdẽ teſtes, qui in conficiendo inſtrumento, & confectioni contractus interfuerunt. 644
Error in Notario, an potius præſumatur, quam falſitas. 645.
Error confeſſionis quomodo probetur. 646
Error in actis quo pacto probetur. 647
Error an probetur ex eo, quod quis credat aſſertioni, vel perſuaſioni alterius. 648
Error communis, quando faciat ius, & probet. 649
Error an probetur quibuſdam caſibus eo ipſo, quod contrariũ non probetur. 650
Aeſtimatio quid ſit. 651
Aeſtimatio fundi fœcundi, & fertilis, quo pacto probetur. 652.
Aeſtimatio rei, an probari poſſit per declarationẽ iudicis. 653.
Aeſtimatio an probari poſſit per peritos aſſumptos à iudice. 654.
Aeſtimatio rei probari an poſſit per librum æſtimi, ſiue cataſtrum. 655
Aeſtimatio an probetur per ſubbaſtationem per plures dies communi loco certum pretium offerendo factam. 656
Aeſtimatio rei an per teſtes probari poſſit. 657
Aeſtimatio rei immobilis, an probetur per inſtrumentũ veterum venditionum, vel emptionum. 658
Aeſtimatio rei immobilis, an probetur per teſtes. 659
Aeſtimatio rei immobilis, an probetur per iuramẽtũ. 660
Aeſtimatio fructuum, an per teſtes probetur. 661
Aeſtimatio iurium, & actionum, quo pacto probetur. 662
Aeſtimatio an iuſta probetur ex taxa facta a teſtatore. 663
Aeſtimatio an probet præſumptiuè emptionem. 664
Aeſtimi codex, an probet dominium, & poſſeſſionem. 665
Aetatis communia. 666
Aetas an ab eo probari debeat, qui eam allegat pro fundamẽto ſuæ intentionis. 667
Aetas an per aſpectum corporis probari poſſit. 668
Aetas an per teſtes probetur. 669
Aetas an probetur ex ſcriptis, & libro parentum. 670
Aetas an per ſcripturas, & inſtrumenta probari poſſit. 671
Aetas an probetur per librum publicum, ſeu annotationẽ officialis alicuius loci. 672
Aetas an probetur per librum plebani, ſeu curati. 673
Aetas an probetur per confeſſionem partis. 674
Aetas minor, an probari poſſit per inſtrumentum tutelæ vel curæ. 675

Aetas, an probetur ex indicijs, & coniecturis. 676
Aetas, an probetur ex actis ſemel factis. 677
Aetas ruſticorum quomodo probetur. 678
Aetas, an probetur per deſignationem inſignis, ſeu notabilis temporis. 679
Communia quædam de teſtibus ſuper ætate deponentib. 681
Exactio, an præſumatur meticuloſè facta ſubſiſtente debito. 681
Examinatio teſtis non completa, an probet. 682
Examinatio teſtium parte non citata, an probet. 683
Examinatio teſtium ad perpetuam rei memoriam, & an, & cui permittatur fieri. 684
Examinatio teſtis licet facta non fuerit ſuper interrogatorijs, an fiat irrita, etiam ſi interuenerit dolus, vel culpa examinatoris. 685
Exceptio, ubi eſt fundamentum intentionis alicuius, an probari debeat. 686
Exceptio nullitatis, quæ non poteſt probari incontinenti, an impediat executionem ſententiæ, quæ tranſiuit in iudicatum. 687
Exceptio dominij incontinenti probanda, quãdo opponi poſſit agenti poſſeſſorio. 687
Excipientibus contra teſtes, qui corrupti falſum dixerint, an neceſſe ſit, quod vtrunque probent ſcilicet, & falſitatem, & corruptelam. 688
Exceptionem opponenti coram iudice ſæculari, quæ agitanda ſit coram iudice Eccleſiaſtico, an poſſit iudex laicus ſtatuere tempus, intra quod illam exceptionem debeat probare coram iudice Eccleſiaſtico. 689
Exceptio dilatoria ſolutionis, vt pacti de non petendo, vſque ad certum tempus, an poſſit opponi ab initio. 690
Exceptio excommunicationis, an probari debeat. 691
Exceptionẽ inimicitiæ contra teſtem opponens, an debeat inimicitiam probare, & ſpeciatim cum ſuis qualitatib. 692
Exceptionem falſi procuratoris opponenti poſt litem conteſt. an incumbat onus probandi. 693
Exceptio, ubi opponitur contra teſtem, veluti quod ſit infamis, an probari, et examinari debeat illa exceptio, antequã recipiatur dictum teſtis, an in diſputationibus reſeruanda ſit. 694
Exceptio non numeratæ pecuniæ, à quo probanda ſit. 695
Exceſſus iudicis arbitrarij, quo pacto probetur. 696
Excommunicationis communia. 697
Excommunicatio, an probetur per denunciationem. 698
Excommunicatio nũquid probetur per denunciationem ad effectum obtinendi abſolutionem ad cautelam. 699
Excommunicatio vtrum probetur per ſolutionem ab ea. 700
Excommunicatio, an poſſit probari per famam vno teſte interueniente. 701
Excommunicatio, an probari poſſit per vnum teſtem cum iuramento partis. 702
Excommunicatus, an probetur per literas ordinarij. 703
Excõmunicatus, qui fuit, an præſumatur, & hodie excõmunicatus. 704
Excommunicatus, an repellatur à teſtificando. 705
Excuſatio, an probari debeat per eum, qui eam proponit. 706
Excuſſionis bonorum ſententia lata inter creditorem, & debitorem, an probet etiam in præiudicium fideiuſſorum. 707.
Executio, quando fit in bonis, an omnia, quæ penès executũ reperiuntur, ſua eſſe præſumantur. 708
Executores teſtamenti diſtributionem omnium bonorum ad pias cauſas integrè feciſſe, an probetur per eorum iuramẽtum. 709
Executor teſtamentarius, an poſſit eſſe idoneus teſtis in teſtamento. 710
Exemplum, an probet non exhibito originali. 711
Exemplum exempli regulariter an probet. 712
Exemplo varijs modis probatur. 713
Exhæredatio, bona ne, an mala mente facta præſumatũ. 714
Expenſarum communia. 715
Expenſæ, an probentur ex natura ipſa. 716
Expenſæ litis, an probentur per iuramentum. 717
Expenſæ, an probentur per rei euidentiam. 718
Expenſa funeris, an probẽtur per iuramentum hæredis. 719
Expenſæ, an probentur per coniecturas motu iudicis approbandas. 720
Expenſæ, an probentur per teſtes, & domeſtici admittantur. 721.
Expenſæ factæ per executores teſtamenti, an probentur per ſolum iuramentum. 722
Expenſæ, an probentur per libros, in quib. deſcriptæ sũt. 723
Expenſæ ſtudioris, an præſumanẽ donatæ filio a patre. 724
Expenſæ per ſocium factæ, an præſumantur factæ, nomine communi. 725
Expenſæ factæ per coniunctum viri in eius vxorem, an præſumantur factæ contemplatione mariti. 726
Expenſæ in dubio præſumuntur factæ animo repetendi. 727
Expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ, quomodo probentur conuerſæ, & quibus modis probari poſſint. 728
Expreſſio facta per impetrantem ſupplicationem, an probãda ſit. 729
Extremis ꝓbatis, an emergat, & oriatur probatio medij. 730
Exul, an poſſit eſſe teſtis de iure ciuili. 731

TABVLA CONCLVSIONVM OMNIVM,
quæ in hoc ſecundo Volumine continentur, Vſque ad literam Q.

F

Facta, an præſumantur, concl. 732
Facta antiqua difficilia probatu, & quæ ad ipſorum probationem ſufficiant. 733
Factum, an præſumatur quod de iure erat faciendum. 734
Factum proprium de antiquo tempore, an quis ignorare præſumatur. 735
Facultates ſui patrimonij, an quis ſcire præſumatur. 736
Facultates alicuius non ſufficere ad debita, quomodo probetur. 737
Falliti, an repellantur à teſtificando in cauſis criminalibus aduerſus accuſatos. 738
Falſitatis communia. 739
Falſitatis ſuſpicionem iuſtam præſationes, quædam in cauſis inducunt. 740
Falſitas inſtrumenti, an probetur per teſtes. 741
Falſitas in vna parte inſtrumenti, an faciat præſumi totum inſtrumentum falſum. 742
Falſum dictũ a teſtibus in vno, & in aliqua parte ſui examinis, totum examen, an reddat falſum. 743
Falſum commiſſum eſſe, an credatur aſſerenti in præiudicium tertij. 744
Falſarius, an aliquis præſumatur. 745
Falſitas teſtiũ, an probari poſſit per alios teſtes, qui interfuerunt corruptioni illorum. 746
Falſitas, an potius præſumatur in literis gratiæ, quam iuſtitiæ. 747
Fama quotuplex ſit, & quibus modis conſideretur. 748
Fama per quot teſtes probetur, & quo pacto deponere debeant. 749
Fama ſi probata fuerit per teſtes affirmatiuè ab vna parte, & ab alia negatiuè, quibus fides adhibenda ſit. 750

Fama an probetur per priuilegia, & inſtrumẽta antiqua. 751
Fama an ex eo probetur, quod teſtes in fine eorum examinis deponant de prædictis extare publicam vocem, & famam. 752.
Fama regulariter an plenam probationem faciat. 753
Fama an ſemiplenam probationem faciat, quando agitur criminaliter. 754
Familiaritas ſimpliciter an ſit probanda ad effectum regulæ cancellariæ de impetrantibus beneficia vacantia per obitũ familiaris Cardinalium. 755
Familiæ alicuius, quem eſſe, quo pacto probetur. 756
Familiares an admittantur ad teſtificandum in cauſa domini ſui. 757
Famulus an poſſit eſſe teſtis pro domino ſuo. 758
Famulus an deliquiſſe præſumatur de conſenſu patroni. 759
Fatuus aliquo tempore, an etiam poſtea præſumatur fatuus, & quomodo. 760
Fellonia, vt probetur per dominum contra vaſſallum, quot teſtes requirantur. 761
Fœmina an in cauſis criminalibus teſtis eſſe poſſit. 762
Fœmina an poſſit eſſe teſtis in teſtamento. 763
Fœmina an poſſit eſſe teſtis in cauſa ciuili. 764
Feriæ per quem probari debent. 765
Feudi communia. 766
Feudum hæreditarium an id dicatur, quãdo eſt facta cõceſſio tibi, & hæredibus tuis, & veniat in petitione hæreditatis, & quod dicatur feudum eſt pacto, & prouidentia. 767
Feudum quo pacto probandum ſit. 768
Feudum an per teſtes probetur. 769
Feudi cõceſſio an in perpetuum facta fuiſſe præſumatur. 770
Feudum in dubio, an præſumatur antiquum. 771
Fictio iuris quid ſit, & an contra eam admittatur probatio, 772.
Fideicommiſſum an aliquando præſumatur reciprocum. 773
Fideicommiſſum an præſumatur. 774
Fideicommiſſum non fuiſſe relictũ, quo pacto probetur. 775
Fideicommiſſo renunciatum an probetur per ſimplicem diuiſionem. 776
Fideicommiſſarius agens ad fideicommiſſum, an teneatur pbare bona petita fuiſſe in bonis teſtatoris fideicommiſſum relinquentis. 777
Fideicommiſſarius agẽs ad fideicommiſſum, quo pacto poſſit probare bona eſſe in bonis teſtatoris, illorumq; identitatem. 778
Fideicommiſſarius, qui vult rem alienatam ſubiectam fideicommiſſo vendicare, quid probare debeat. 779
Fideicommiſſi ſcientiam hæredem habuiſſe, quo pacto probetur. 780
Fideiuſſio, an præſumatur facta cum ſtipulatione. 781
Fideiuſſorem eſſe idoneum aſſerens, an probare teneatur. 782
Fideiuſſor an probare debeat veram ſolutionem, & quomodo 783.
Fideiuſſor, an pro principali poſſit eſſe teſtis. 784
Fides bona quo pacto probetur. 785
Filium alicuius ſe aſſerens, an probare debeat plenè hanc qualitatem filiationis. 786
Filiatio qua ratione probari poſſit. 787
Filiatio ex quibus coniecturis, & præſumptionibus probetur 788.
Filiationis probandæ coniectura ex tractatu. 789
Filiatio, an probetur ex nominatione parentum. 790
Filiatio, an probetur per famam, & communem opinionem populi. 791
Filiatio an per effigiem, & ſimilitudinem probetur. 792
Filiatio, an ex inſtitutione probetur. 793
Filiatio, an probetur per ſententiam latam inter patrem, & filium ſuper cauſa filiationis etiam quoad alios. 794
Filiatio, an probari poſſit ex educatione, & alimentis præſtitis filio. 795
Filiationem an probent multæ coniecturæ, & præſumptiones, ſimul iuncta. 796
Filiationis ſuper præſumptione articuli, quo pacto ſint concipiendi. 797
Filius legitimus, qua ratione probetur. 798
Filiatione probata an etiam probata intelligatur legitimitas. 799.
Filiatione probata, quod vltra eam probare neceſſe ſit cõſtare etiam de legitimitate. 800
Filium deceſſiſſe ſine liberis an in iudicio præſumatur. 801
Filium quem eſſe ſacerdotis, quomodo probetur. 802
Filius cum patre habitans, & bona eius adminiſtrans, an de bonis patris acquiſiuiſſe præſumatur. 803
Filium, qui dicit hæreditati paternæ ſe immiſcuiſſe, an probare debeat. 804
Filius natus ex vxore, quæ aliquãdiu abfuit à viro, an potius præſumatur natus in nono menſe, quàm in ſeptimo. 805
Fiſci tumultuaria quædam in probationum materia. 806
Forenſis in dubio an quis præſumatur. 807
Formam probare quis teneatur. 808
Forma quo pacto probetur per teſtes. 809
Fornicatio quo pacto probetur, & præſumatur. 810
Frater pro fratre, an poſſit eſſe teſtis. 811
Fratrem quem alicuius eſſe aſſerens, an id probare teneatur. 812.
Fratrem pro ſorore dotem dans, cum qua bona habet cõmunia pro indiuiſo, an in dubio præſumatur eam dotare de bonis ſuis, an vero ſororis. 813
Fraudem non præſumi, niſi probetur, & cui eam probandi onus incumbat. 814
Fraus quo pacto probanda eſt ab eo, qui eam allegat, & an pbari poſſit per indicia, & coniecturas, & per quas. 815
Frigiditas quo pacto probetur. 816
Fructibus in probandis, & eorum perceptione, quæ requirãtur. 817
Fructuum perceptio, an probet alicuius poſſeſſionem. 818
Fuga, quando faciat indicium criminis patrati aduerſus fugientem. 819
Fuga carcerati è carceribus, quando efficiat, vt his pro cõfeſſo habeatur. 820
Fuga officialis, quàm probationem contra ipſum faciat, & quando. 821
Fuga famuli, quàm probationem aduerſus ipſum faciat, & quomodo. 822
Fugæ ſuſpicio debitoris, vt is in carcerem poſſit conijci, an creditoris iuramento probetur, quæq; à creditore ſint probãda, vt debitor capi poſſit. 823
Furioſum quem eſſe cũ difficulter poſſit probari, quo pacto ſit intelligendum furioſum ex coniecturis probari, tũ diſcutitur, neminem in dubio furioſum præſumi, atq; poſtremo explicatur, cui incumbat onus probãdi aliquem eſſe furioſum. 824
Furioſus ſemel, an ſemper præſumatur furioſus. 825
Furor ex quibus ſignis probetur. 826
Furorem ad probandum teſtes inducti, quomodo intelligãtur concludenter ipſum furioſum probaſſe, & an debeant eſſe conteſtes an ſingulares, atq; quibus maior ſit adhibenda fides, an teſtibus deponentibus de furore, an illis de ſana mente, & quomodo articuli ſint formandi ad probandum furorem. 827
Furioſus an teſtis eſſe poſſit. 828
Furto ſibi ſubtractam ad rem agens, quæ probare debeat, & quid cuſtos, cui res ad cuſtodiendum traditæ ſurreptæ ſint. 829.
Furtum cum difficile ſit probatu, quomodo ſit intelligendum furtum ex coniect. & præſumpt. probari; & quæ ſint furti probationes generales. 830
Furtum, ex quibus probationibus ſingularibus probetur. 831.
Furto probato, an res ſubtractæ domini iuramento poſsint probari. 832
Furtum an præſumatur commiſſum ab illo, penes quem res furata inuenta fuerit, & an iſtiuſmodi teneatur docere, à quo rem habuerit. 833

G

GAbellę fraudatio, quomodo probetur, & ex quibus coniecturis præſumatur quem voluiſſe fraudare gabellam. 834
Gabellarius, quæ probare habeat, agens rei vindicatione ad res, quæ inciderunt in commiſſum. 835
Gabellę exactioni eſſe præſcriptum, per quod tempus probari poſſit. 836
Gabellariorum liber, an probet. 837
Geminatio quantæ ſit efficacię, & virtutis ad aliquid probandum. 838
Gener, an pro ſocero teſtimonium dicere poſſit. 839
Genus aliquē ducere ex aliquo, quomodo poſſit probari. 840
Genitiuo caſu alicuius dominium demonſtrari; ibiq; de multiplici ſignificatione eiuſdem. 841
Gloſſæ auctoritas, quanta ſit in re aliqua probanda. 842
Gradus cum pro hom. reſumitur, quo pacto probetur. 843
Gradus affinitatis quomodo per teſtes probetur. 844
Gratia Principis, qua ratione probetur. 845
Gratia quo pacto probetur ſubreptitia. 846

H

HAbilitas perſonæ, ex quibus rebus, & quot teſtibus teſtis habilitas probetur. 847
Habitus multiplex ſignificatio, & qua ratione, quaque præſumatur, & probetur. 848
Heredem ſuum præſumi ignorare contenta in teſtamēto. 849
Heres extraneus, an præſumatur habere ſcientiam fideicommiſſi, & cæterorum in teſtamento contentorum. 850
Hæredem inuentarium conficientem bona defuncti ſubtraxiſſe præſumi, & ob id, qua pęna eum teneat. 851
Hereditatis certa bona, & non plura eſſe, & quomodo probetur, & vt creditores poterunt probare plura bona eſſe in hæreditate, atq; quomodo eis ſuccurratur, ſi probationes ipſæ deficiant. 852
Hereditatem verbis repudiatam fuiſſe, vt poſſit probari. 853
Hæreditatis repudiatio re, & factis, quo pacto probetur. 854.
Hæreticum probari teſtibus, & quot ſufficiant. 855
Hæreticum quem eſſe, an per teſtes ſingulares probari poſſit. 856.
Hereſis crimen teſtibus inhabilibus poſſe probari. 857
Hæreticum quem eſſe ex ſcriptura, quo pacto probetur. 858
Hæreticus ex ſua confeſſione, qua ratione probetur. 859
Hæreticum probari per facti euidentiam. 860
Hæreticum probari poſſe præſumptionibus, & indicijs. 861
Hereticus, quo pacto probetur ex inuentione librorum hæreſim continentium. 862
Hæreticus relapſus quomodo quis probetur. 863
Homicidium fuiſſe commiſſum animo occidendi, quomodo probari poſſit. 864
Homicidiū facto commiſſum, quomodo probari poſſit. 865
Homicidium quibus verbis fuiſſe mandato commiſſum probatur. 866
Homicidium an probetur per confeſſionem homicidę dicentis illud patraſſe ad ſui defenſionem. 867
Hominem liberum præſumi, ex qua ratione illud intelligat. 868.
Hoſpitale auctoritate Epiſcopi ædificatum, ex quib. probetur. 869.
Quę probanda ſint à creditoribus contra debitores agentibus actione hypothecaria. 870

I

IActatio faciat necne indicium ad torturam. 871
Iactare ſuum nomenem præſumi quo pacto accipiat. 872
Idem quod olim fuit, an hodie præſumatur. 873
Identitas rerum, quo pacto probetur. 874
Identitas perſonarum, quomodo probetur. 875
Identitas ſcripturæ, & contractuum, vt probetur. 876
Idoneus, quomodo quis probetur, & quæ requirantur ad hoc. 877.
Idoneus, an quis in dubio præſumatur. 878
Ignorantiam præſumi, niſi ſcientia probetur. 879
Ignorantia ex quibus coniecturis probetur. 880
Ignorantiam iuramento probari, quibus in caſibus verū ſit, & quę vtilitates ex iuramenti probatione dimanent. 881
Illegitimus, quando quis præſumatur. 882
Illegitimatio quibus modis probetur. 883
Immunitas quomodo præſumatur, & quomodo probanda ſit ab eo, qui ex præſcriptione immunitatis velit ſe iuuare, atque quantum temporis ſatis ſit ad immunitatem præſcribendam. 884
Impedimentum iuramento probari quouſq; verum ſit, & ibidem, quomodo poſſit alter idem impedimentum probari. 885.
Impetrans beneficium, quæ probare habeat. 886
Impetrantem beneficium quouſq; verum ſit debere probare illud non valere pluſquam expreſſerit. 887
Impetrantium beneficium gratia an ſurreptitia probetur propter non expreſſionem veri valoris. 888
Impotentia coeundi quomodo probetur, & quibus cognoſcatur ſignis. 889
Imperatoris aſſertioni [illegible] ſit ſtandum. 890
Implementum allegans debet probare, & quomodo procedat. 891.
Importunitas ex quibus præſumatur. 892
Incendium culpa inhabitantium præſumi factum, quomodo intelligatur, & in quibus caſibus illi teneantur. 893
Inceſtus ex quibus probetur. 894
Indicium explicatum, vt probetur. 895
Infamia quomodo probetur, & quomodo teſtes debeant deponere ſuper eiuſdem probatione. 896
Infirmitas cum præſumatur, quomodo probetur. 897
Ingratitudo quomodo probanda. 898
Inimicus ex quibus coniecturis probetur, & præſumatur. 899.
Inimicum teſtem à teſtimonio repelli, quouſque verum ſit. 900.
Inimicitia inter legatarium, & teſtatorem, quot teſtibus probetur. 901
Inimicitia, an faciat indicium ad torturam. 902
Iniuria, quomodo probetur, & quid probandum ſit ab iniuriante, & iniuriato circa iniuriæ probationem, & vt probetur, iniuria remiſſa. 903
Iniuriæ æſtimatione probata, quomodo ſit facienda æſtimatio. 904
Innocentiā teſtibus probari, & quouſque id verum ſit. 905
Inſtrumentum, an ſemper verum præſumatur, & ſolemne. 906.
Inſtrumentum dici probationem probatam, quomodo intelligatur. 907
Inſtrumentum non eſſe abolitum aſſerenti incumbere onus probandi. 908
Inſtrumenti amiſſi tenor, quomodo probari poſſit. 909
Inſtrumentum amiſſum eſſe, quo pacto iuramento probetur. 910.
Inſtrumentum, vt probet an ſit neceſſe recognoſci de notario eius, qui ſcripſit. 911
Inſtrumenta quot requirantur ad probandam famam. 912
Contra inſtrumentum inſcriptis, an ſola probatio per ſcripturam admittatur. 913
Inſtrumentum non veriſimile continens an probet. 914
Inſtrumenti productio apud acta, quæ, & quomodo probet. 915.
Inſtrumentum producens, an præſumatur fateri omnia in eo contenta. 916
Inſtrumenti productio, quomodo probetur. 917
Inſtrumentum defectiuum, an probet in eo contenta. 918
Inſtrumentum an probet, cuius originale non inuenitur, ſed inſertum reperitur in priuilegio Principis. 919
Inſtrumentum reprobantes teſtes, quæ probare habeant, & quales hi debeant eſſe. 920

Digitized by Google

Inſtrumentum an probet, ſi in eo non fuerit notarij ſigillum appoſitum. 921
Inſtrumentum manu notarij fuiſſe confectum, quo pacto p-betur. 922
Inſtrumentum productum ante litis conteſtationem, an pbet ſi poſt tempore probatorio iterum producatur. 923
Inſtrumentum mentionem faciens de alio, an & quando probet. 924
Inſtrumenta duo facta eadem die, & hora, cum iiſdem teſtib. per eundem notarium, ac eodem loco, an præſumantur correſpectiua. 925
Inſtrumentum an poſſit produci poſtquam fuit concluſum in cauſa ad probandam intentionem producentis. 926
Inſtrumenta an probent extra territorium conſtituentis notarios. 927
Inſtrumenti exemplatio, quando probet, vel non probet, parte non citata. 928
Inſtitutio hæredis, ex quibus præſumenda ſit. 929
Intereſſe probationem difficilem eſſe, & propterea coniecturis, & præſumptionibus probari, atq; illud alleganti onus probandi incumbere, & quo pacto iſtud procedat in tertio venienti ad cauſam pro ſuo intereſſe. 930
Intereſſe generalis diuiſio, in commune, ſingulare, & conuentum, atque quomodo probetur. 931
Intereſſe ſingulare, quomodo probetur. 932
Intereſſe conuentum, quomodo probetur. 933
ad Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis agenti, quæ probanda ſint. 934
Intereſſe quomodo per iuramentum probetur. 935
Interpellationem præceſſiſſe, vel non reum debere probare, & quo pacto procedat. 936
Intruſus non præſumitur, aſſerens quẽ intruſum, debet pbare, & quibus probetur modis, quem intruſum eſſe. 937
Inteſtatum potius, quàm facto teſtamento quem deceſſiſſe p̃ſumendum eſſe, egregiè confirmatur, & demum, qui iſtud procedat. 938
Res in inuentario deſcriptas quomodo probentur illius eſſe in cuius inuentario reperiuntur, & quam probationẽ inuentarium faciat aduerſus tutorem. 939
Inuentarium cum decreto iudicis confectum, quã præſumptionem habeat, & ad quem ſpectet onus contrarium probandi, ſi præſumptio hæc impugnetur. 940
Inueſtitura feudalis, quo pacto teſtibus probetur. 941
Inueſtitura feudalis, quot modis præſumitur, atq; probatur. 942.
Inueſtituram feudi paribus teſtibus eſſe probandam, & an id ſit perpetuum. 943
Inueſtituram feudi fuiſſe factam, quo pacto iuramento probetur. 944
Iudæus an poſſit eſſe teſtis, quo pacto iurare debeat, cum teſtis producitur, & an ei poſſit deferri iuramentum in ſupplementum ſemiplenæ probationis. 945
Iuriſdictionem ordinariam per ſcripturam eſſe probandam, quod perpetuo ne verum ſit, abundè diſcutitur. 946
Iuriſdictio quot modis probetur. 947
Iuriſdictio, an, & quando teſtibus ſingularibus probetur, atque etiam per teſtem cæcum. 948
Iuriſdictio delegati, quomodo per ſcripturas probetur. 949
Iudex, an iudicare debeat ſecundum conſcientiam, an ſecundum allegata, & probata. 950
Iudicis aſſertioni, an, & quibus in caſibus ſtandum ſit. 951
Iudicis teſtimonium, quibus in caſibus recipiatur, vel non, in cauſa, & actis coram ſe geſtis. 952
Iudex ſuſpectus, quomodo, & quando iuramento ſit probandus. 953
Iuramentum ad probationem faciendam, an admittendũ ſit, & quibus caſibus poſſit admitti. 954
Iuramentum, quod ad probationem inducendã legis, ſtatutiue diſpoſitione admittitur, an, & quibus in caſibus probationem in contrarium admittat. 955
Iuramentum an in dubio præſtitum præſumatur. 956
Iuramentum in omnibus caſibus in ſupplementũ probationis deferri poſſe, & debere, quæ requirantur, vt illud poſſit deferri. & in quibus non. 957
Iudiciale iuramentum, quibus in caſibus poſſit recuſari, & ibidem nonnulla referuntur neceſſaria, quæ requiruntur ad eius delationem. 958
Ius patronatus præſumptionibus probari ob difficilẽ illius pbationem, & quæ ſint hæ præſumptiuæ probationes, quibus ius patronatus poſſit probari, oſtenditur. 959
Ius patronatus laicorum, quãdo præſumatur, aut Eccleſiaſticorum. 960
Iuſtitiam ſe non poſſe conſequi in partibus ad effectũ deuoluendi cauſam ad curiam, quæ alias non erat in curia cognoſcenda, quomodo probetur. 961

L

Lacerationem inſtrumenti præſumi contra lacerantẽ, & qui iſtud procedat. 962
Læſionis in probatione, qui modus ab eo ſit ſeruandus, qui ſe læſum dixerit. 963
Laicum quem eſſe in dubio præſumi adeo, vt contrariũ aſſerenti onus probandi incumbat. 964
Laicus in teſtimonium contra clericum in cauſa criminali, quando poſſit admitti. 965
Laudum arbitri, & arbitratoris præſumi ritè fuiſſe latum, & quouſque verum. 966
Laudum quando præſumatur, vel non emologatum. 967
Legatum factum fuiſſe contemplatione eius, cui fit, & in quibus non, quibus in caſibus præſumatur. 968
Legatum pium diſtributum fuiſſe per executorem, quo pacto probetur. 969
Legati reprobatio, quomodo teſtibus reprobetur. 970
Legatum in teſtamento nullum eſſe factum, vt queat probari. 971
Legatis ſolutis legitimam integram remanere, ſi legatarius aſſerat, id debere probare, & quouſq; id verum ſit. 972
Legatarij teſtimonium quomodo recipiatur. 973
Legitimum quem non eſſe natum, quomodo probetur. 974
Legitimationem perſonæ in iudicio, cui incumbat onus probãdi & qua ratione probanda. 975
Liber rationum quomodo, & quando pro ſcribente probet, vel non. 976
Liber rationum priuati, quibus in caſibus probet contra ſcribentem & in quibus non. 977
Liber rationum, quando pro tertio contra tertiũ probet. 978
Libellus, qua ratione per teſtes poſſit probari. 979
Libera omnia cenſeri, ni aliud demonſtratũ fuerit, & quo pacto probetur res libera ab onere ſoluendi collectas. 980
Libertatem non probari ex eo, quod producatur inſtrumentum a domino ſubtractum, & qui procedat. 981
Liberalem neminem adeo præſumi, vt rem ſuam dare, vel pecuniam ſoluere præſumatur, & in quibus id habeat locum. 982.
Liberatio debiti quibus modis probetur. 983
Libidinoſa mulier, quo pacto probetur. 984
Licentiam proprij parochi, cui incũbat probandi onus in contrahendo matrimonio requiſitam non interueniſſe. 985
Litem fuiſſe conteſtatam, ſi reperiatur in actis, nec habeatur, per quæ verba, an ex illa ſcriptura probetur ipſa litis conteſtatio. 986
Litis pendentia, quibus modis introducatur, & per conſequens probetur. 987
Literatura, & manus alicuius in ſcribendo, quomodo pbetur 988.
Literis præditum neminem præſumi, & quomodo literatus probetur. 989
Literæ cambij, & quomodo probent, & obligationem inducant. 990
Literæ Epiſcopi ſolo ſigillo ſigillatæ, ſine ſubſcriptione teſtium, ac tabellionis, quando probent. 991
Literas Apoſtolicas non fuiſſe expeditas in tempore, hoc eſt ante commiſſionem, quis probet. 992
Locationis renouationẽ impleto tempore conductionis, cõductore adhuc in poſſeſſione perſeuerante, præſumi, quomodo il-

do illud accipi debeat. 993
Locationis probatio examinatur cum quis tãquã inquilinus colonus pro certo fundo ſoluit annuam penſionem. 994
Locationem non probant teſtes de incerta quantitate pẽſionis 995.
Locator, quomodo teneatur culpam caſus fortuiti probare. & quouſque. 996
Loci, temporiſvè probationem, quando ſufficiat, vel non producere. 997
Luſorem à teſtimonio dicendo repelli, & quæ probanda ſint ab eo, qui velit luſorem a teſtimonio repellere. 998

M

Magiſtri aſſertioni ſtandũ eſſe ſuper peritia ſui diſcipuli. Magiſtri qualitatem probandam eſſe, cum non præſumatur, & ob id, quæ probanda ſint a magiſtro, qui percuſſit diſcipulos. 999
Magnanimitas, quomodo probetur, & in quibus conſiſtat. 1000.
Maior alius alio quot modis probetur. 1001
Malæfidei probatoriæ materia communia quędam. 1002
Malam fidem non præſumi, ſed debere probari. 1003
Malefactorem, ſcilicet non inueniri quis teneatur probare negatiuam, cum agitur contra villam, ex ſtatuto, quo cauẽ, quod villa malefactore non inuento teneatur de maleficio, ac malefactorem in dubio ſemper præſumi praue, & iniuſtè maleficium commiſiſſe. 1004
Malignitatem regulariter non pręſumi, & quomodo illa pręſumatur. 1005
Malum neminem præſumi, & quouſque procedat. 1006
Mandatum regulariter nõ præſumi, & quouſq; id verũ ſit, & de productione mandati nonnulla. 1007
Mandatum per inſtrumentum procuratoris, & per verba enunciatiua, quo pacto probetur. 1008
Mandatum probari literis obſignatis ſigillo publico, quomodo procedat. 1009
Mãdatum probari per traditionem inſtrumentorũ, & iuriũ ad cauſam facientium, & quomodo id procedat. 1010
Mandatum, quomodo probetur ex confeſſione. 1011
Mandati probatio explicatur, quæ fit per approbationẽ tacitam partis aduerſæ. 1012
Mandatum probetur, necnè per teſtes. 1013
Mandatum probari per pronunciationẽ iudicis ſuper legitimatione procuratoris, & an hæc pronunciatio domino abſenti pręiudicet. 1014
Mandatum ad patrandum homicidium, non præſumi, & q. bus verbis illud inducatur. 1015
Mandatum durare non reuocatum, & quomodo mandati reuocatio probetur. 1016
Manifeſtum quid. & quomodo probetur. 1017
Manumiſſio per multis modis probatur. 1018
Maritum re ſua abuti rectè ne probetur. 1019
Maritum non eſſe ſoluendo, cui incumbat onus probandi, ſi id probatum fuerit, qui ſequatur effectus. 1020
Maritum vxoris ſauitia, qui probetur. 1021
Maternitatis qualitatem cum non pręſumatur eſſe probãdã: matrẽ filium diligere pręſumi, cuius amoris nonnulli effectus in medium pferuntur, & quomodo illud procedat, poſtremo in quibus filij cauſis teſtimoniũ matris recipiatur, & in quibus non. 1022
Matrimoniũ, qui aſſeruerit contractum, id debere probare, an in probatione matrimonij, & diſſolutione eiuſdẽ probãda requirantur teſtes omni exceptione maiores; & an, & quando teſtium repugnantia efficiat in probando matrimonio. 1023
Matrimonium, quomodo pręſumatur, per annuli ſubharrationem. 1024
Matrimonium qua ratione probetur ex tractatu, & cohabitatione coniugum. 1025
Matrimonium probari per dotis inſtrumentum. 1026
Matrimonij in fauorem præſumi, & quatenus id verum ſit. 1027.
Matrimonij in fauorẽ teſtis publicatis atteſtationibus eiſdemq; deductis recipi poſſe ſuper articulis eiſdem, vel directo contrarijs, quod etiam declaratur. 1028
Matrimonium probari per famam viciniæ concurrentib. cũ illa alijs adminiculis, & an ſatis pro adminiculo vnicus teſtis. 1029
Matrimonij probatio diſcutitur, quæ fit per confeſſionẽ coniugum. 1030
Matrimonium probari ex copula ſubſecuta poſt ſponſalia, & quouſque verum. 1031
Matrimonium ne probetur ex traductione mulieris ad domũ viri poſt ſponſalia de futuro. 1032
Matrimonium quomodo præſumatur ex oſculis amplexibus, & muneribus poſt ſponſalia verbis, & de mente præſenti, ex iuris interpretatione de futuro. 1033
Matrimonio in probando, an deferendum ſit iuramentum in ſupplementum probationis: & an eiuſdem probatione imperfectę probationes ad plenam probationem faciendam poſſint coniungi. 1034
Matrimonij impedimentum, quomodo probetur. 1035
Matrimonium clandeſtinum, quomodo probetur, & an ex eo præcipuè, quod illud contractum ſit non præmiſſa denunciatione publicè in Eccleſia. 1036
Matricula probari de collegio quem eſſe in huiuſmodi deſcribi ſolent, & quouſque verum. 1037
Medicorum dicto, quibus in caſibus ſit credendum, & quomodo. & quatenus. 1038
Medicum. qui non adhibet, vel imperitum adhibuit præſumitur culpa ſua occidiſſe ægrotum, qui dixerit aliquem ſic feciſſe, quid probare debeat, & qua ratione, id procedat. 1039.
Mediator quomodo, & quando poſſit, vel non eſſe teſtis ſuper contractu, in quo mediator fuit. 1040
Melioramentorum ad æſtimationem, & ad impenſarum propterea factarum deductionem, quæ probanda ſint ab agẽte. 1041
Memoriã non extare in contrariũ, quomodo probetur. 1042
Mendacium dicere. quibus in caſu. qui præſumatur. 1043
Mendacium quando faciat, vel non indicium ad torturam. 1044.
Mens ſtatuti ambigua, quomodo certa dicatur. 1045
Mentem malam probari coniecturis, & quę ſint illæ. 1046
Mens alicuius tacita ex quibus probatur. 1047
Menſuram volens probare teſtis, quomodo deponere debeat tum qua ratione menſura probetur. poſtremo, quę probanda ſint ab eo, qui in menſura ſentit ſe grauatum. 1048
Mentecaptus quot probationibus probetur. 1049
Mentiri inimicum facile præſumi, ob id a teſtimonio in cauſa ſui inimici repelli, quod quomodo procedat fuſius declaratur. 1050
Mercatorem, qui ſe dixerit, debere probare ſe talem: & qui iſtud probetur. 1051
Mercium, quã probationem, pręſumptionem vè inducat. 1052
Merita quando præſumantur, vel non. 1053
Merum imperium multis modis probatur. 1054
Metus quibus in caſibus præſumatur, vel non. 1055
Metum coniecturis eſſe probandum, & quomodo. 1056
Metum deponentibus duobus teſtibus ſit ne magis credendũ, quam mille negantibus, vel aſſerentibus de ſpontanea voluntate. 1057
Miles cum quis præſumatur, qui probetur. 1058
Militis de voluntate ſi ambigatur, an voluerit in concedendo teſtamento priuilegio vti, in dubio præſumi eum communi iure teſtari voluiſſe, & an perpetuo id verum ſit. 1059
Militare qua ratione probetur, & de dietis nonnulla. 1060
Minis, quæ iudicia oriantur contra minantem. 1061
Minor tria ſimul probare debet, vt reſtitutionem in integrum obtineat, & quæ illa ſint, & quomodo debeant eadem probari. 1062
Minoritas quibus in caſibus præſumenda, vel non, & quomodo probanda. 1063
Miraculũ quot modis contingere poſſit, & probari, quæ requirantur, vt miraculum nuncupetur, poſtremo quando teſtes probent,

Digitized by Google

probent, vel non ſuper miraculum deponentes. 1064
Miſerabilem eſſe perſonam, qui probetur, & quæ dicatur miſerabilis perſona. 1065
Miſſio in poſſeſſionem, quando probari poſſit teſtibus præter inſtrumenta publica. 1066
Meretrix ex quibus probetur, vel præſumatur. 1067
Meſtitia, ex quibus probetur. 1068
Moleſtia ab appellante illata, qui probetur. 1069
Moneta, ex quibus probetur falſa. 1070
Moram non præſumi, ſed eſſe probandam, & quomodo quis per interpellationem in mora conſtituatur. 1071
Morboſus, quomodo quis probetur. 1072
Mores alicuius, ex quibus probentur, atque præſumantur. 1073.
Mortem non præſumi, ſed eſſe probandam, & quatenus id verum ſit. 1074
Mortem probari per famam, & quomodo. 1075
Mors duobus modis relatis probatur. 1076
Atque varijs alijs modis. 1077
Mortem apetiſſe vulneratum ex illatis vulneribus, ex quibus coniecturis probetur. 1078
Moribundi ipſo mortis articulo aſſertio quantopere probet. 1079.
Motus proprij clauſula, quomodo præſumatur, & probetur, 1080.
Mulieribus permulta condonata ob ſexus fragilitatem. 1081
Multitudinem teſtium eſſe cohibendam, & qui modus ſit adhibendus: poſtremo quos iuris pariat effectus teſtium multitudo. 1082
Mutatio, quibus in rebus præſumatur, vel non. 1083
Mutus quomodo quis probetur, & an teſtis eſſe poſſit. 1084
Mutuum, quomodo probetur, 1085

N

NArranti plures modos vacationis beneficij, quãdo ſufficiat vnum probare tantummodo; & an valeat impetratio, quando vnus tantum vacandi modus fuerit expreſſus, nec ſi. appoſita clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue quouis alio modo vacans. 1086
Natiuitas, ex quibus probetur. 1087
Natus vter prior præſumatur, mas, an fœmina, quando mulier vtrunque ſimul parit. 1088
Natum, quem eſſe immaturo tempore, qui probetur, vt viuere non poſſit, ne fideicommiſſarium, vel alios excludere queat, & rurſus quomodo probetur quem maturo tempore, vt viuere poſſit, natum eſſe, vt fideicommiſſarium, & alios excludat. 1089
Naturalem, quem eſſe præſumendum ne ſit in dubio, an ſpurium, & quæ probanda ſint ab eo, qui naturalitatis qualitatem probare voluerit. 1090
Naufragium ſe feciſſe aſſerens, intra annum probare debet, 1091.
Negatiua quibus modis probetur. 1092
Negligentiam, in dubio non præſumi, & qui ea probetur, 1093.
Negociatorem præſumendum eſſe ex propria, non aliena pecunia lucratum: & in nonnullis alijs id verum eſſe. 1094
Nobilitatem in dubio non præſumi ſed eſſe probandã. quouſque verum ſit, & qui probetur. 1095
Nobilitatis multæ referuntur prærogatiuæ, quibus pro ea præſumitur. 1096
Notariatu ein fauorem, quibus in caſibus præſumatur, vel non. 1097
Notarius ſeptem probationum modis probatur. 1098
Et in vtranque partem multæ adducuntur præſumptiones, in quibus pro notario præſumitur. 1099
Notarij authoritas, quanta ſit ob præſumptionem, qua ratione publici officij pro ipſo eſt. 1100
Notarius de quibus poſſit eſſe rogatus ad hoc, vt illi credatur. 1101.
Notarium præſumendum ne ſit eſſe rogatum, & quibus in caſibus. 1102
Notarium rogatum præſumi apponere in inſtrumento omnes clauſulas ſolitas, pluribus tum illationibus, ac nonnullis declarationibus planum ſit. 1103
Notarium de voluntate, & mandato partium, an & quando præſumatur, quicquid inſtrumento ſcriptum reperitur, appoſuiſſe. 1104
Notitia, quibus in rebus præſumatur. 1105
Notorij diuiſiones traduntur, definitio notorij, quod eſt facti expeditur: & ex quibus iſtud inducitur, & probetur, examinatur. 1106
Notorij iuris definitio ponderatur: illudq; varijs induci atq; probari modis oſtenditur. 1107
Notorium ſit necne probandum, egregiè diſcuſſum. 1108
Notorium ſit necne allegandum, 1109
Notorium quomodo probetur per teſtes. 1110
Noualia, quo pacto probentur. 1111
Nouatio, quibus in caſibus ſit præſumenda, vel non. 1112
Nouercarum peſſima natura, multa a iure contra illas præſumi. 1113
Noctis tempore maleficium eſſe commiſſum, quomodo probetur per teſtes. 1114
Nullitatem probandi onus cui incumbat, tum quomodo ea probetur. 1115
Numerationem non præſumi, ſed debere probari, & an per confeſſionem probetur. 1116
Numeratio, quomodo probetur per inſtrumentum in quo notarius de numeratione teſtetur, vel per alia verba numerationem ſignificantia. 1117
Numeratio per teſtes quomodo probetur. 1118
Numeratam pecuniam non fuiſſe, quibus probetur modis. 1119.
Nuncio ſit necne credendum, & quatenus. 1120
Nutritori quomodo credendum ſit, & nutrici dicenti teſtimonium pro alumno ſuo, & è contra. 1121

O

OBedientia quomodo, & quibus in caſibus præſumatur ſponte, non metu præſtita, vel non. 1122
Obligatio in inſtrumento inſerta, quando probet, vel nõ. 1123
Obligationem præceſſiſſe ex diuturna præſtatione, quomodo præſumatur, & in quibus caſibus. 1124
Obligatione bonorum generali, quando præſumatur ea obligata, quæ quis in ſpecie veriſimiliter non eſſet obligaturus. 1125
Obligatio præſumatur necne, perſonalis, an realis. 1126
Obliuio, quibus in caſibus, quomodo, & quando præſumatur. 1127.
Obreptionem vter impetrans ne, an excipiens probare debeat: & an omnia in reſcripto narrata ſint probanda. 1128
Obſcuri definitio, & diſtinctio traditur: tu examinatur quo pacto, & quibus in caſibus illud procedat, in obſcuris, nempè iudicia, & coniecturas plenam probationem facere, prætere a vbi, & qua ratione ſermonis obſcuritas ex communi loquendi conſuetudine interpretatur, poſtremo ex præcedentibus, & ſequentibus verbis eandem declarari, explicatum. 1129.
ab Obſtetricum teſtimonio probationes multiplices elici, quarum, etiam nonnullæ explicantur. 1130
Homicidium ad ſui defenſionem feciſſe, qui dixerit, id ab eo probandum eſſe, tum quo pacto id probetur, latiſſimè examinatur. 1131
Odium non præſumi, ſed ab allegante eſſe probandum, tum odioſum a teſtimonio, dicendo cõtra illum, quem odio proſequitur, repelli. 1132
ex Offendentibus, & inter ſe rixantibus prouocator ex quibus coniecturis quis præſumatur. 1133
Offenſi dictum contra inculpatũ non facere indicium ad torturam, fusè demonſtratur, & diſcutitur. 1134
Offenſi exculpatio quid probet aduerſus inculpatum, & illa proſit necne ipſi inculpato diſcutitur. 1135
Cautio de non offendendo, ex quibus rupta probetur, & dicatur, vel non. 1136

pro

Digitized by Google

pro Officialibus publicis, quibus in caſibus ſit præſumendum, & in quibus non, & quatenus. 1137
Officialibus publicis in ſpectantibus ad munus ſuum quanta ſit habenda fidei. 1138
Officialis fiſci in dubio quicquid habet, an & quã do præſumẽ dũ ſit q̃ ſiuiſſe ex bonis ipſius fiſci, an ex bonis ſuis. 1139
Officialis aliquid faciens iuſſu Principis, quãdo ex neceſſitate an ex ſua libera voluntate id feciſſe ſit præſumendũ 1140
Omiſſum a teſtatore quando præſumatur conſulto omiſſum, & habendum ſit pro expreſſo. 1141
Onus eſſe iniunctum alicui generatim non præſumi, quo vero ad teſtamenta præſumi impoſitũ fuiſſe haredi, & quis ſtud procedat poſtremo examinatur, quomodo intelligendũ ſit illud onus remiſſum non præſumi. 1142
Opinio communis præſumatur, necne ſemper vera. 1143
Opera præſtita homicidio probatio illa declaratur, qua fit per aſſiſtentiam ipſi maleficio cum armis: poſtremo alij traduntur modi, quibus probatur, quẽ delicto opem præbuiſſe. 1144
Ordinatum eſſe, ex quibus probare quis poſſit. 1145

P

PRobationes plurimæ traduntur, & explicantur, quibus qs alicuius vrbis originarius ciuis poteſt probari. 1146
Pactum de retrouendendo quo pacto probetur, copioſe declaratur. 1147
Papæ aſſertioni ſtandum eſſe, & quatenus. 1148
Paries quibus ſignis, & quomodo communis probetur. 1149
Parochianus ex quibus coniecturis, quis probetur. 1150
Partum abortiuum eſſe, nec viuere poſſe quibus probetur modis. 1151
Partis ſuppoſitio quibus coniecturis, & præſumptionibus probari poſſit. 1152
Pater & mater, an & quando, & quomodo in filiorũ cauſis teſtes eſſe poſſint. 1153
pro Patre ſemper in dubio præſumi, & quatenus, & quibus in caſibus id verum ſit. 1154
Pater dotando filiam an, & quando præſumatur in dubio eã dotaſſe bonis proprijs, an etiam ipſius filiæ. 1155
Pater, & filius, an & quando præſumatur vna, & eadẽ perſona. 1156
Pater ſtipulando, vel paciſcendo filio, an, & quando præſumatur ſtipulatus, vt haredi, an vti filio. 1157
Patientia, an & in quibus præſumitur conſenſus. 1158
Paupertas, quando præſumatur, & quomodo probetur. 1159
Pauper in quibus cauſibus a teſtimonio repellatur. 1160
Pax quomodo facta probetur. 1161
Pax ex quibus rupta probetur. 1162
Peculium quando confiſcatis bonis, & ipſum confiſcatũ cẽſeatur, atque ibidem quibus caſibus peculium datum, vel adeptum præſumatur. 1163
Pecunia in dubio cuius eſſe præſumatur. 1164
Pecuniam eſſe verſam in vtilitatem eccleſiæ creditor, an, & quando teneatur probare. 1165
Pecuniam in eccleſiæ vtilitatem fuiſſe conuerſam, quomodo probetur. 1166
Pecuniam fuiſſe verſam in vtilitatem minoris, creditor, an, et quando teneatur probare, tum poſtremo, quomodo hoc in caſu verſio hæc probetur. 1167
Pecunia ex ſolutioni paratam, quomodo probari poſſit. 1168
Locupletior, an, & quando quis in dubio factus ex fructibus ad eum peruentis, an vero eos in malam partem cõſumpſiſſe præſumatur. 1169
Locupletior, ex quibus quis probetur factus. 1170
Penſionem ſoluens alieno nomine, an præſumatur habere mãdatum. 1171
Contra pœnam potius, quam pro pœna ſemper præſumitur, regula illa pluribus explicatur. 1172
Periurus teſtis, in quibus caſibus a teſtimonio repellatur. 1173
Peritorum dicto in arte ſua, in quibus caſibus credẽdum ſit. 1174
Permutatio beneficij, ex quibus præſumatur facta in fraudem expectantis. 1175
Pia cauſa, in quibus caſibus quoad probationes ſit priuilegiata. 1176
Pia cauſa relictum fuiſſe, ex quibus coniecturis præſumatur. 1177
Pignus à creditore debitori remiſſum, an, & quando præſumatur. 1178
Pluralitas, an, & quando præſumatur. 1179
Pondus alicuius rei, quomodo per teſtes probetur. 1180
Poſitiones quando produci debeant, & quis, ac quomodo illis reſpondere teneatur. 1181
Poſitiones iudex quas admittere debeat, & quibus, qui reſpõdere teneatur. 1182
Poſſeſſionis ciuilis probatio ſit, necne neceſſaria, & quis eam probare debeat, & per quos actus probanda ſit, & quomodo. 1183
Poſſeſſio rerum corporalium immobilium, quomodo probetur per ſolam inſiſtentiam, aut detentationem poſſeſſionis. 1184
Poſſeſſio, quomodo probetur per ſolutionem penſionis. 1185
Poſſeſſio, an per locationem probetur. 1186
Poſſeſſio, quomodo probetur per culturam agrorum. 1187
Poſſeſſio quomodo probetur ex fructuum perceptione. 1188
Poſſeſſionem probari ex clauium traditione, & quomodo, ac quibus in caſibus. 1189
Poſſeſſionis acquiſitionem probari inſtrumentorum traditione, & an, & quomodo per inſtrumentum, ac inſtrumenti verba poſſeſſio probetur. 1190
Poſſeſſionem probari ex eo, quod quis confiteatur ſe nomine alicuius poſſidere. 1191
Poſſeſſionem probari per cuſtodum appoſitionem ad rem ipſam. 1192
Poſſeſſio quomodo per actum eundi, & agendi probetur. 1193
Poſſeſſio per retentionem, vſusfructus quomodo probetur. 1194
Poſſeſſio probatur ex pluribus alijs modis, qui recenſentur. 1195
Poſſeſſionis, vt interdicto retinendæ, quod vti poſſidetis appellatur, obtineat actor quid probare debeat. 1196
Poſſeſſionis turbationem factam fuiſſe dolo, vel culpa turbãtis, cui incumbat onus probandi: poſtremo, quæ ſint indicia, & præſumptiones doli, & latæ culpæ in hoc turbatæ poſſeſſionis caſu. 1197
Poſſidere deſiiſſe dolo, quis probare debeat eum, qui aliàs in poſſeſſione erat, & quomodo id probetur. 1198
Poſſidentis vti, in interdicto ei vincere, qui antiquiorem poſſeſſionem probat, & quatenus id verum ſit. 1199
Poſſeſſione transferri onus probandi in aduerſarium. 1200
Poſſeſſionis continuatio, an, & quando, & quibus in caſibus præſumatur, & qui olim poſſedit, & hodie poſſidere. 1201
in Poſſeſſione repertũ præſumi poſſidere ex titulo præcedenti, & ab eodem, & quomodo. 1202
Poſſidere quis præſumitur nomine proprio, potius quam alieno. 1203
Poſſeſſione in probanda plena, an ſemiplena probatio requiratur. 1204
Poſſidet talis fundum communem teſtis dicens, an dicatur probare poſſeſſionem inſolidum totius fundi, an communiter, & pro indiuiſo. 1205
de Poſſeſſione teſtis deponens, & ignorans quid ſit poſſeſſio, an & quando probet. 1206
Poſſeſſionem teſtibus probari, & qua ratione. 1207
Poſſeſſorium remedium, an ex iudicis officio redendum ſit illi poſſeſſori, cui iuris cõmunis præſumptio aduerſatur. 1208
Poſſeſſorio in remedio probationes factæ ex iudicis officio, an proſint in iudicio poſſeſſorio plenario. 1209
de Proprietate probationes factæ, an proſint in iudicio poſſeſſorio ex iudicis officio. 1210
Bona eſſe defuncti teſtatoris, quo pacto poſſit probare bona, in quorum poſſeſſione miſſus eſt hæres. 1211
in Poſſeſſionem hæres petens ſe mitti ex l. vlt. C. de edicto Diui

Adriani

Adriani tollen. an probare debeat ſe adiuiſſe hæreditatem. 1212.
Poſſeſſione ſpoliatus præbendæ agens remedio recuperandæ, quomodo poſſeſſionem ſuam probare poterit. 1213
Prægnantia quomodo probetur. 1214
Conſenſum facile præſumi, & leuiorem probationem requiri in his, quæ ſunt modici præiudicij. 1215
Impetrans, an & quãdo probare expreſſa in precibus teneatur. 1216
Poſſeſſionem tranſlatam fuiſſe in eum, cuius nomine conſtituit ſe ſe poſſidere, quomodo probetur per clauſulam precarij. 1217
Præſumptionem, & qualitates eam inducentes non præſumi. 1218.
Præſcriptionem rerum corporalium, ab allegante quid probandum ſit. 1219
Præſcriptionem incorporalium ab allegante, quę deducenda, & probanda ſint. 1220
Super Præſcriptione, articuli, quomodo concipi debeant, & quomodo ſuper eadem teſtes debeant deponere. 1221
Præſentandi in quaſi poſſeſſ. aliquẽ eſſe, quomodo probetur, atque ibidem, quomodo prǽſentatio probetur. 1222
Prǽſentatio an, & quãdo in tẽpore facta præſumatur. 1223
Prǽſentia, & ſcientia, in quibus caſibus faciant præſumi cõſenſum. 1224
Prǽſumptio naturę, quę ſit, & an, & quomodo trãſfert onus probandi in aſſerentẽ contrarium ipſi prǽſumptioni. 1225
Præſumptio hominis iudicis arbitrio relinquit, & quomodo iudex circa eam debeat arbitrari. 1226
Præſumptio iuris, quos effectus operetur in materia probationum. 1227
Prǽſumptio iuris, & de iure, quid circa probationis materiã operetur. 1228
Prǽſumptiones, an, & quando coniungantur ad faciendam plenam probationem. 1229
Prǽſumptio vna, an, & quando aliam tollat. 1230
Pretium conuentum, in dubio iuſtum prǽſumi, & qualiter circa hoc iudicis arbitrium verſetur. 1231
Præſumptio ex quibus probari poſſit. 1232
Principis aſſertioni, an, & quibus caſibus fides adhibenda ſit. 1233
Prioritas, à quo probanda ſit, & quomodo probetur. 1234
Probationes, an, & quando admittãtur poſt terminum ad probandum elapſum. 1235
Proceſſus ritè, rectèque, an, & quando factus præſumatur, et quomodo illius amiſſio probetur. 1236
Proclamatis notitiam vnumquemque habere præſumi, & quando. 1237
Procurator, an, & quando teſtis eſſe poſſit in cauſam, quam procurauit. 1238
Procurator, qui mandatum ſuſcepit quando proprio, vel procuratorio nomine agere præſumatur. 1239
Prodigalitas non præſumitur, & quando, & quomodo probetur per teſtes. 1240
Producens teſtem, an, & quando præſumatur, adeò illius fidem approbare, vt illum amplius reprobare non poſſit. 1241.
Prohibitio, an, & quouſque facta præſumatur. 1242
Profeſſionem, quomodo quis feciſſe probetur. 1243
Promiſſio, quomodo facta probetur, pcipuè per teſtes. 1244
Princeps promouendo inhabilem ad dignitatem, in quibus caſibus illum diſpenſare præſumatur. 1245
Præcedentis actus qualitates, an, & quando in prorogatione repetitæ cenſeantur. 1246
Proteſtationem non præſumi, & quomodo probetur. 1247
Proteſtationem non præſumi repetitam in actu facto ex interuallo, & idcirco per actum contrarium tolli, an, & quãdo verum ſit. 1248
Protocollo Notarij, an, & quãdo fides adhibeatur, & inſtrumenta ex illo in publicam formam redigi poſſint. 1249
Prouocatum quem fuiſſe ad hoc, vt ad ſui defenſionẽ occidiſſe dicatur, quomodo probetur. 1250
Proximior cõſanguineus, an eo ipſo quis ſe probet, quòd oſtẽdit ſe conſanguineum, ſi alius proximior non apparet. 1251.
Pupilli in quibus caſibus à teſtimonio repellantur. 1252

ARGVMENTA CONCLVSIONVM OMNIVM, quæ in hoc tertio Volumine continentur, Vſque ad finem.

Q

Qualem quis ſe, ſeu alium facit, talem ſe probare tenetur. 1253
Qualitas non prǽſumitur, ſed probanda eſt, & in quibus caſibus ex qualitate præſumatur. 1254
Quantitas vna, an plures prǽſumantur, & quãdo, tàm in actibus inter viuos, quam in vltimis voluntatibus. 1255
Quantitatis communia, remiſſiuè. 1256
Quidditatem rei, quomodo teſtes probabunt. 1257
Quietatione generali quid remiſſum prǽſumatur 1258

R

Rapina, à quo, & quomodo probari debeat. 1259
Raſura ſcripturæ, an, & quouſque fidem minuat. 1260.
Ratificatio an, & in quibus caſibus præſumatur. 1261
Rationis redditio ab adminiſtratione aliorum negotiorum quomodo remiſſa probetur, &c. quæ ad huiuſmodi materiam pertinent. 1262
Rebellis, vt quis probetur ſententia, an, & quando requiratur. 1263
Receptans delinquentem, an, & quando delicti particeps p̃ſumatur. 1264
Reductionem ad arbitrium boni viri petens, quid probare debeat. 1265
Regiſtratio bullarum, vel inſtrumenti, quam probationem faciat. 1266
Regulam, qui habeat pro ſe, an, & quando intentionem ſuã fundatam habere dicatur. 1267
Remiſſio an, & in quibus caſibus prǽſumatur. 1268
Renunciatio iuris proprij, an, & quando præſumat. 1269
Renunciatio generalis ad quæ extendatur, & quas vires habeat. 1270
Repetitionem non prǽſumi, an, & quando verum ſit. 1271
Repudiationem non prǽſumi, quatenus verum ſit. 1272
Res inter alios acta, quam fidem faciat. 1273
Extrauagantium auctoritas, quomodo probetur. 1274
pro Reſcripto Principis, an, & quibus caſibus præſumatur. 1275.
Reſeruatio beneficij quomodo probetur. 1276
Reſidere in Eccleſia ſua præſumitur. 1277
Reſignatio beneficij, quomodo per teſtes probetur. 1278
Reſtitutionem in integrum petens, an, & quando læſionem probare debeat. 1279
Reſtitutionem petens, aduerſus tres conformes ſentẽtias, quis probare teneatur. 1280
Reſtitutio concedi impedimentum, & cętera cauſa, ex quibus ſolet ex edicto maiorum, à quo, & quomodo debeat probari. 1281

Reſti-

Reſtitutionis in integrum petendę tempus lapſum non eſſe, quis probare debeat. 1282
Reſtitutionem in integrum petens, an debeat probare, quod res, de qua agitur ad eum pertineat iure dominij, aut poſſeſſionis, aut alterius rationabilis intereſſe. 1283
à Reuocationem attentatorũ petẽte, quid probandũ ſit. 1284
Reuocatio concluſionis in cauſa, an, & quomodo probetur, ex eo, quod iudex admiſit articulos partis aduerſæ. 1285
Reuocatio legati ex quibus inducatur, & probetur. 1286
Reuocatio donationis cauſa mortis, ex quibus inducatur, & probetur. 1287
Reuocatio teſtamenti ex quibus inducatur, & ꝓbetur. 1288
Rixa, quæ dicatur, & an fortuito quis illi interueniſſe præſumatur. 1289
Rubrica, an, & quando ad diuiſionem cauſarum allegari poſſit. 1290
Ruſtici ignorantia iuris, an, & quando præſumatur. 1291

S

Sacerdos reuelans confeſſionem, an de conſenſu confitentis id feciſſe præſumatur. 1292
Sacerdotem minus, quàm clericum præſumi. 1293
Saluiano interdicto agens quid probare debeat. 1294
Sanitas, quomodo probetur. 1295
Scholarem, quem eſſe quomodo probetur. 1296
Scholari de ſcientia Doctoris atteſtanti fides an adhibeatur 1297.
Scholaris pro ſcholari poteſt teſtimonium dicere. 1298
Scientia, ex quibus coniecturis probetur. 1299
Scripturæ priuatæ in quibus caſibus fides adhibeatur. 1300
Senectutis prærogatiuæ aliquot enumerantur. 1301
pro Sententia, an, & quando præſumatur. 1302
Sepulturæ electionem probari teſtibus ſingularibus. 1303
Sequeſtrationem petens, quid probare debeat. 1304
Seruitutem regulariter non præſumi. 1305
Serui geſta, quomodo præſumantur geſta conſenſu domini. 1306.
Seruitia indebita à ſubditis per vim præſumi extorta. 1307
Sigillum, an & quibus caſibus probet. 1308
Signatura ſupplicationis, an, & quando gratia probari poſſit. 1309
Simoniæ crimen coniecturis, & præſumptionibus probari, & quatenus id verum ſit. 1310
Simonia quibus modis probetur. 1311
Confidentia beneficialis, ex quibus præſumatur, & probetur. 1312.
Sindicus, an quis præſumatur, & quomodo probetur. 1313
Sindici plures, quando in ſolidum cõſtituti intelligãtur. 1314
Societas, quando præſumatur, & quo probari poſſit. 1315
Societas, quando finita, ac renouata probetur. 1316
Socius criminis, quando pro ſocio, vel contra ſocium probet. 1317.
Socius bonorum, quando ad teſtificandum admittatur. 1318
Sodomiæ crimen, quomodo probetur. 1319
Solemnitas intrinſeca, an, & quando præſumatur. 1320
Solemnitas extrinſeca, an, & quando præſumatur. 1321
Solemnitates ex antiquitate temporis, & quando in actu interueniſſe præſumantur. 1322
Solicitator cauſæ, an, & quando à teſtimonio repellatur. 1323.
Solutio, à quo, & quomodo debeat probari. 1324
Solutionem ex cauſa præcedenti factam præſumi. 1325
Solutiones tres continuatas oſtendens, ſemper præſumi antea ſoluiſſe, & quomodo id procedat. 1326
Spoliato, quæ probanda ſint agente ad reſtitutionem ſpoliatæ rei. 1327
Spoliatus agens ad reſtitutionem in beneficialibus, an poſſeſſionis ſuæ titulum iuſtificare teneatur. 1328
Spoliatus poſſeſſione, vel quaſi exigendi penſionem, & poſſeſſorio agens, quando cogatur plenè, vel ſemiplenè probare de ſuo titulo competenti ad reſtitutionem penſionis ſubtractæ. 1329
Spoliato iudicis authoritate incumbere onus probandi iniuſtitiam ſpoliationis, & quatenus id verum ſit. 1330
Spoliatus, an, & quando ſit reſtituendus, cum paſſus eſt à ſpoliatore fieri probationem ſuper iure, & dominio ſuo. 1331
Spoliatus, an, & quando ſit reſtituendus, cum notoriè cõſtat ex actis de dominio ſpoliantis. 1332
Spoliatori conuento, an concedenda ſit dilatio, vt teſtes cõmorantes extra locum iudicij, ad ſuum commodum faciat examinari. 1333
Spoliatum exceptio dominij incontinenti probanda, an impediat ante omnia reſtitui. 1334
Spolium, quomodo poſſit probari. 1335
Spontaneam conſtitutionem innocentiam arguere. 1336
Sponſalia, quomodo probentur contracta. 1337
Statutum teſtibus probari poſſe, quomodo probetur vſu non receptum. 1338
Sterilitas quomodo probetur. 1339
Stipulatio, quomodo probetur per teſtes. 1340
Stipulationem verbum promitto, in ſcriptura redactum, an faciat præſumi. 1341
Stipulationem præſumi realem, & tranſitoriam ad hæredes. 1342.
Stuprum, quomodo probetur. 1343
Stylum non præſumi, ſed alleganti probandi onus incumbere. 1344
Subditus, an quis præſumatur, quomodo probetur. 1345
Subornati teſtes an, & quomodo præſumantur. 1346
Subſcribens ſe ſcripturæ, an, & quando illam approbaſſe videatur. 1347
Subſtitutum neminem præſumi, ſed talem ſe probare debere. 1348.
Subſtitutionem inſtrumento, aut protocollo non ſcriptã, quomodo probetur, à notario omiſſam fuiſſe. 1349
Subſtitutus ea conditione, ſi inſtitutus deceſſerit ſine liberis, an teneatur probare iſtam conditionem, nempe ipſum ſine filijs deceſſiſſe. 1350
Subſtitutio dubia, quo pacto ex præcedenti inſtitutione declaretur. 1351
Subſtitutio quælibet, in dubio magis præſumitur directa, quam fideicommiſſaria. 1352
Subſtitutio pupillaris in dubio quouſque facta præſumatur, & an præſumatur is, cui talis ſubſtitutio facta eſt in pupillari ætate deceſſiſſe. 1353
Sufficientia ordinandi, quomodo probetur. 1354
Superficiarius agens, & quando cauſam ſuæ poſſeſſionis iuſtificare teneatur. 1355

T

Taciturnitas in quibus caſibus operetur conſenſum remiſſiuum. 1356
Tempus, quando probandum ſit ab eo, qui ſe fundat in tempore. 1357
Teſtamentum, an præſumatur, & quomodo factum probetur. 1358
Teſtamentum ſolemne, ac validum præſumi. 1359
Teſtes in teſtamento rogatos eſſe debere, & quando id præſumatur. 1360
Prohibitam fuiſſe quem teſtari, quomodo probetur. 1361
Teſtes infames in quibus caſibus à teſtimonio repellãtur. 1362
à Teſtimonio, qui repellantur in cauſis ad ſuam commodum ſpectantibus, & quando. 1363
à Teſtimonio, qui repelluntur ob defectum perſonæ, & pleriq; enumerantur. 1364
Teſtes inhabiles in quibus cauſis recipiantur. 1365
Teſtes omni exceptione maiores, in quibus cauſis requirãtur. 1366.
Teſtibus vnicis de auditu, contrarijs, quando credatur. 1367
Teſtem antequam deponat iurare oportere. 1368
Teſti de credulitate, vel iudicio ſuo deponenti, quando fides adhibeatur. 1369
Teſti non veriſimilia deponenti, credendum non eſſe. 1370
Teſtem deponentem extra capitula, non probare. 1371

Argumenta Concluſionum.

Teſtes examinari oportere parte citata. 1372

Teſtes ante litem conteſtatam, publicatis atteſtationibus, & poſt concluſum in cauſa amplius recipi non poſſe, remiſſiuè 1373.

Teſtimonium nonnullorum ſuſpectum redditur, qui referiũtur remiſſiuè. 1374

Teſtis, quando aſſignare teneatur rationem dicti ſui. 1375

Timoris iuſtam cauſam probare debet, petens cautionem de non offendendo. 1376

Titulus, an, & quando ex curſu longi temporis præſumatur. 1377.

Titulum poſſidens beneficium, an, & quando probare cogatur. 1378

Titulum ſucceſſor in beneficio, prædeceſſoris, an, & quando probare teneatur, & quæ probatio ſufficiat. 1379

Tituli color, quomodo probetur, ex inductione in poſſeſſionẽ ſuperioris auctoritate facta. 1380

Tituli color an probetur ex ſimplici electione. 1381

Tituli color, quo pacto probetur ex confirmatione electionis, quamuis irritæ. 1382

Tituli color, quomodo poſſit probari oſtendendo titulum habitum ab illo, qui habet poteſtatem conferendi. 1383

Tituli color, quomodo probetur, ex inſtitutione beneficij patronati. 1384

Tituli color, quo pacto poſſit probari per expectatiuam, quãuis reuocatam. 1385

Titulus in beneficialibus, quomodo probetur, ex confeſſione aduerſarij. 1386

Titulum ſpoliati ad obtinendam reſtitutionem ſpoliantis cõfeſſio, an, & quando probet. 1387

Tituli ad iuſtificationem ſupplicatio, aut ſignatura ſola, an ſufficiant. 1388

Tituli color probatur varijs modis, qui recenſentur. 1389

Tortura, quomodo probetur. 1390

Torquendum neminem ſine indicijs, & ex quibus indicijs qs poſſit torqueri. 1391

Tractatus de maleficio committendo, à quo, & quomodo ꝓbandus ſit. 1392

Tranſactione agens quid probare debeat, atque ibidem explicata regula. l. Iulia. §. offerri. ff. de actio. empt. 1393

Tranſumptum inſtrumenti ad hoc, vt probet, an requiratur citatio partis. 1394

Trebellianica, quando à teſtatore præſumatᷣ prohibita. 1395

Turbatio poſſeſſionis, à quo, & quomodo ꝓbari debeat. 1396

Tutoris dolus, quando præſumatur. 1397

Tutor, quando proprio, vel pupilli nomine agere præſumatur. 1398

Tutela, quomodo probetur. 1399

Tutoris auctoritas, quando in actu interueniſſe præſumatur. 1400.

V

Vacatio beneficij, an, & quando probetur per reſignationem eius factam, etiam ex cauſa permutationis. 1401.

Vagabundum à teſtimonio repelli. Et quomodo quis vagabundus probetur. 1402

Valor rei tam mobilis, quàm immobilis, quomodo probetur. 1403.

Vaſallagium, quomodo probetur. 1404

Vaſallus, an, & quando pro domino teſtis eſſe poſſit. 1405

Vendicatione rei agens, quid probare debeat. 1406

Venditio iuſtè, ac legitimè facta præſumitur: & contrarium dicens probare debet. 1407

Venditio non probatur per teſtes, niſi de certo pretio deponãt. 1408.

Veriſimilitudinis effectus nonnulli enumerantur in materia probationis. 1409

Veritatem aliter haberi non poſſe, quando, & quomodo probandum ſit. 1410

Viam iuris publici præſumi. 1411

Vicarium quem eſſe, quando, & quomodo probandum ſit. 1412.

Vicinus an, & quando præſumatur ſcire facta vicini. 1413

Vicinioris eſſe res, an, & quando præſumatur. 1414

Vidua, quando de bonis mariti emere præſumatur. 1415

Violentiam alicui illatam fuiſſe, quomodo probetur. 1416

Virginitas, an, & quando præſumatur, & quomodo probetur. 1417

Vnio beneficiorum, quomodo probetur. 1418

Vnionem beneficij falſa cauſa probata, annullari. 1419

Vniuerſitas adhoc, vt de delicto teneatur, quæ probanda ſint. 1420

Vniuerſitati in cauſa teſtibus de vniuerſitate, an, & quando credatur. 1421

Voluntas ex quibus poſſit declarari, & probari. 1422

Voluntatis mutationem non præſumi, an, & quando verum ſit. 1423

Vſura, à quo probãda ſit, & quomodo probari poſſit. 1424

Vſurarius manifeſtus, quomodo quis probetur. 1425

Vſusfructus, ex quib. in teſtamẽto relictus præſumatur. 1426

Vulnus quomodo illatum alteri. 1427

Vxor pro viro ſuo, quando poſſit teſtificari. 1428

FINIS.

IOSEPHI MASCARDI IVRISC. SARZANENSIS,

Prothonotarij Apoſtolici.

PROBATIONVM OMNIVM, QVÆ in vtroque foro quotidiè verſantur.

VOLVMEN PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Pythagoras laudatur.*
2 *Extra viam publicam non deflectendum.*
Vſu trita non ſunt reformidanda, & illud, quod commune ſit, ſequendum eſt, & à conſuetudine communis ſenſus non abhorrendum.
3 *In negocijs pertractandis aliqua prius præmittẽda ſunt: vt res, de qua agitur, cognitu facilior reddatur.*
4 *Probationũ materia nulla fœcundior, & vberior in vniuerſo legum campo.*
5 *Præfationes ab omnibus Iureconſultis fieri ſolent.*
6 *Præfationes ad lectionem propoſitæ materiæ libẽtius perducunt, & euidentiorem præſtant intellectum.*
7 *Dilucidius per diuiſionem illud apparet, quod euodandum proponitur, & quæ diſtinguntur facilius percipi ſolent.*
8 *Diuiſio, & compoſitio in his, quæ pertractantur, plurimũ valent, & qui rectè diuiſerit, nũquam poterit in rerum ordine errare.*
9 *Partitio legentis animum incitat, intelligentis mentẽ præparat, memoriamq; artificioſe reformat.*
10 *Diuiſio vberiorem culturam reddit.*
11 *Obſcuritas vnde oriatur. Obſcuritatis, & confuſionis detrimenta. ibid.*
12 *Diuiſiones hic præmittuntur, vt probationum materia facilius percipi, & declarari poſſit.*

PROOEMIVM.

1 PYTAGORAS ille Samius † quem Valerius Max. perfectiſſimum ſapientiæ opus lib. 8 cap. .appellare conſueuerat: cui rerum abditarum pretium, & excellens iudicium fœmut aureum feciſſe; Celius Calcagnius Epiſtolarum queſtionum lib. 3. Epiſt. 8. teſtatus eſt, permulta ad hominum mores formandos ſymbola, priſcis illis oraculorum inſtar celebrata, poſteris reliquit. Quorum primas ſibi vendicare partes illud, non vana opinione ducor: extra
2 viam publicam ne deflectas: etenim vſu trita non eſſe reformidanda præcipit Quintil. lib. 8, cap. 2. illud quod commune ſit, ſequendum idem docuit Fabius lib. 10. c. 2. Vnde factum eſt, vt Romani virilis eloquij facile Cicero Princeps non immeritò in 1. de Orat. lib in Prologo tradiderit, à conſuetudine com-
3 munis ſenſus non abhorrendum. † Qua propter cum Iuriſconſultorum communi ſententia receptum ſit: vt in tradendis, quæ ad ius, tùm Cæſareum, tùm Pontificium ſpectant, argumentis, nonnulla prius præfandà ſint, quò res cognitu ſit facilior. Nos etiam, qui
4 probationum materiam ampliſſimam, † qua nulla fecundior, & vberior in vniuerſo legum immẽſo cãpo inueniri poteſt, explicandam ſumpſimus, aliqua præmittenda ſumus arbitrati, vt noſtrorum veſtigiis inſiſtentes, res, qua de agitur, explicatius pateat. Nãq; dici nunquam poſſet, quantoperè præfationes iſtæ ab
5 omnibus noſtris Iuriſconſultis, † & à Caio præſertim in l. 1. ff. de orig. iur. fieri ſoleant. Si in foro, Caius inquit, cauſas dicentibus, nefas (vt ita dixerim) videtur eſſe, nulla prefatione facta Iudici rẽ exponere, quanto magis interpretationem promittentibus incõueniens erit, omiſſis initijs, atq; origine nõ repetita, atq; illotis, (vt ita dixerim) manib. protinus materiam interpretationis tractare? Huius rei non fuit immemor Vlp. in l. proponebatur. ver. quibus ita præmiſſis. ff. de caſtren. pecul. Nec immerito certè ab iſtis Iuriſconſultis tantoperè præfationibus tribuitur. Nam ipſæ
6 præfationes, vt elegãter voluit idẽ Caius in d. l. 1. † ad lectionem propoſitæ materiæ libentius perducunt, & & eò pductis euidentiorẽ præſtant intellectum. Nec id ſolum per præfationes, ſed per diuiſionem etiã cõſequi facile poterimus. Dilucidius enim per hanc diuiſionem apparere illud, quod euodandũ nobis propoſuimus, prudentiſſimè ſciuit Roman. Pontif. in c.
7 ſuper literis. ext. de reſcri. † & q̃ diſtinguuntur faciliùs percipi ſolere, non latuit Paulum, nec Accurſiũ in l. 1. ff. de dol. excep. nec Impe. præterijt in §. ſed nõ vſq; Inſtit. de legat. Huc ſpectauit Fabius, cũ de memoria verba faciẽs. li. 11. c. 1. protulit. In his, quæ ſcripſimus, complectendis, & in his, quæ cogitamus, continẽdis,
8 diuiſionem, † compoſitionem plurimum valere: Nã, qui rectè diuiſerit, vt idem inquit, nũquam poterit in rerum ordine errare. Certa enim ſunt non ſolùm in digerendis quæſtionibus, ſed etiam in exequendis,

ſi modò rectè dicimus, prima, ac ſecūda, & deinceps: cohæretq; omnis rerū copulatio, vt ei nihil, neq; ſubtrahi ſine manifeſto intellectu, neq; inſeri poſſit. Vnde Q. Mutium Scęuolā accepimus in luſu duodecim ſcrupporū, cùm prior calculū promouiſſet, eſſetq; victus, dum rus tēdit, repetito totius certaminis ordine, quo dato errasſet, recordatū rediſſe ad eū, quo cum luſerat, eumq; ita factū eſſe, confeſſum fuiſſe. Ad hęc citrà diuiſionem nullus, nec modus, nec finis eſſe poteſt, vt idē dixit Quint. lib. 10. c. 7. Quinimo Accurſ. cuius auctoritatē libenter amplector, dicere ſolebat
9 in §. igitur in verb. eadē in proœ. Inſtit. † Partitionē legentis animū incitare, intelligentis mentē preparare, & memoriā artificioſè reformare. Diuiſionis etiā emolumentū ſentiens Paulus in l. Caius Seius. §. Ti-
10 tius. ff. de leg. 2. ſapienter rīdit † diuiſionem vberiorē culturam reddere. Rurſus verò nō aliūdè obſcuritas
11 oritur, niſi ex pturbata, † & cōfuſa traditione, vt cauit Imp. in §. alio. Inſt. quib. mod. teſtam. infir. & in §. ſed in prim. Inſt. de leg. Nec quāquā fuſis omnib. mēbris, vt Quintil. li. 7. in pfat. aiebat, ſtatua ſit, niſi collocet. & ſi q̃ in corporibus noſtris, aliorumvè animaliū partem pmutes, atq; transferas; licet habeat eadem omnia, pdigium ſit tamen, & artus ēt leuiter loco moti pdunt quo viguerunt vſum; & turbati exercitus ſibi ipſi ſunt impedimento. Vt nec toto, ꝙ fertur, errare Cęlo videātur illi, q ipsā rerum naturā in ſtare ordine putant, quo cōfuſo peritura ſint omnia. Ex iſtis iā ſatis ſuperq; patere arbitror, quam vtiles, ac frùctuoſę, & neceſſariæ ſint præfationes, & operis diuiſio. Quapropter in præſentia meum penſum abſoluiſſe putabo, ſi nōnulla noſtrorum more præfabor, & diuiſio-
12 nes præmittam, † quo totius operis noſtri probationum materies facilius percipi, & declarari poſſit.

Totum igitur hoc noſtrum probationum opus in nonnullas quæſtiones præcipuas diuidetur.

Primum enim omnium, quā neceſſaria, & vtilis ſit probationum materia, explicādo indicare conabor.

Huic probationis definitionis explicatio, eiuſdēq; notatio ſubiungetur.

Quarto loco, quot probationum ſint formę accuratè diſcutiam, & ſeparatim de cuiuſcunq; natura, & vi ſuo loco diſſeram.

Quod vt facilius peragere queam, ad probationū plenarum explicationem me accingam, & harū primam, quæ per teſtes fieri conſueuit, examinabo.

Quam illius declaratio ſequetur, quæ per inſtrumenta, & ſcripturam fit.

Huic eius explicatio annectetur, quæ per confeſſionem peragitur.

Quartus probationum plenarum locus per euidētiam facti tribuetur.

Iſti probatio per iuramentum ſubijcietur.

Sextum ſibi vendicabit locum per pręſumptiones.

His peractis, & diligenter examinatis ad ſemiplenæ probationis tractationem me accingam.

Cuius primus locus erit, vnius teſtis idonei, & habilis probatio.

Secundus aſcribetur per famam.

Tertius aſſignabitur ei, quæ fit per literarum comparationem.

Quartus conſtituetur priuatæ ſcripturæ.

Quibus tùm plenis, tùm ſemiplenis pbationibus abſolutis, de coniectura primùm, deinde de indicio, poſtremo de fictione nonnulla attingam. Præſertim cū hæ tres formæ ad probationem accedant, & à noſtris inter probationum formas ſoleāt connumerari.

Poſtremus harū omnium locus erit, tùm, cum declarabimus: Primò quis pbare debeat; deinde quomodo: Tertio quid. Quarto loco quando ſit probandum; Poſtremò, cui ſit facienda probatio.

Cùm igitur hæc omnia abſoluerimus ad cōcluſionū ſyluā ingentem deueniemus, circa quā quātopere elaborauerimus, & euigilauerimus intuenti patebit.

Quod ſi tibi Lector, concluſionum noſtrarū opus placere intellexero, eritꝙ mihi gratuler, et ad maiora aſcenſum parabis; ſin minus, iuuandi certè ſtudiū nuſquam mihi defuiſſe ſcias velim.

Prius igitur diuino Numine inuocato, & Sanctiſſima Trinitate, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti aſpirāte, beatiſſimaq; ſemper Virgine Maria, cum omnia mea bona accepta refero, atq; Beato Ioſepho protectore meo mihi fauente, fęliciter exordium ſumam.

QVÆSTIO I.

De neceſſitate, & vtilitate probationis.

SVMMARIVM.

1 *Probationum materia, vtilitates, & laudes.*
2 *Leges ſacræ quorſum inuenta, & ſancitæ fuere.*
3 *Tres pręcipuè viri in iudicio requiri ſolent, & qui.*
4 *Iudicis officium, quale ſit.*
5 *Iudex nihil exequi poteſt, niſi prius actor omne, quod petierit, & reus quicquid exceperit, probauerint.*
6 *Probationum vis. & poteſtas.*
7 *Iudici non creditur abſque probationibus.*
8 *Quilibet agens probare debet rem, cauſam, & actionem.*
9 *Quod probari non poteſt, tacendum eſt.*
10 *Veritas eſt, quod aut per legem, aut per præſumptionem probatum fuit.*
11 *Sententia ex probationibus ferenda.*
12 *Iudicij tota vis in probationibus ineſt.*
Nihil habet, qui probare non poteſt. ibid.
13 *Probatio anima eſt proceſſus, & victoriam cauſæ, & deciſionem reſpicit.*
14 *Probationis virtutes, vires, & emolumenta.*
15 *Legum tota ſcientia ad probationes reducitur, ac ipſis inniti videtur.*
16 *Iuris interpretum, Oratorum, ac Iudicum, Cauſidicorūque actiones ad aliud non tendunt, quam vt ſemper probant, quæ in medium adduxerint.*
17 *Iudex quantum probationibus ſit alligatus.*
18 *Probationibus quantum tribuatur.*
19 *Probationis titulum difficilimum eſſe, & onus probandi graue, & oneroſum, arduumq; probationes inuenire.*
20 *Probationum fructus.*
21 *Iudex ſecundum allegata, & probata aſtrictus eſt ad iudicandum.*
22 *Probationum ſimilitudo florum coloribus.*
23 *Probationes in plures diſtribui formas.*

NVNQVAM verbis aſſequi poſſem, quantā vtilitatem, quantum commodum, quantum emolumentum probationum materia attulerit, & ſemper afferat: me tacente, res ipſa loqui-
1 tur, † nec quod per ſe laudatum eſt, commendatione indiget, ipſa enim ſe oſtendit, vt ore loquar Vlpiani in l. 1. ff. de in integr. reſtit. & quod vtilitate, & laudatione eſt refertum, nulla requirit commendationis argumenta. c. imitare. 16. q. 1. cap. ſi quis 2. q. 4. & per
2 Spec. in proœ. ℣. nu. 28. Quorſum enim ſacræ † leges inuentæ, & ſancitæ fuere, niſi vt ex ipſarum iuſtitia vnicuiq; ius ſuum tribuatur? Sic dixit Vlpian. in l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iur. & Imper. Inſtit. eod. tit. in princ. ſed nullus vnquā id ipſum efficere poterit, niſi lite, atque in iudicio forenſi intercedēte. Nullus n. nō ignorat, qui vel à limite iuriſprudentiam, (vt dicitur) ſalu-
3 tauerit, † tres præcipuè viros in iudicio ſolere requiri, hoc eſt, actorem, reum, & Iudicem. Quorū poſtremus
4 iuſtitiæ, imò Dei perſona indutus, † vtrunq; actorē, & reum, ęquis auribus audire, & ęquā iuſtitiæ lancē regere debet, vt re diligenter, quę in controuerſia verſatur, examinata, ſententiam ferens, alterū dānet, alteri, ꝙ ſuum eſt, adiudicans iuſtitiam exerceat: dixit I. C. in l. in tribus, & in l. inter litigantes. vbi Bar. ff. de iudi.

quem

Digitized by Google

quē ſequitur referēdo alios Iodacus Damhouderius
in ſua praxi ciuili,c.1.ſed nunquam fieri poterit,vt iu
5 dex hęc oīa exequi valeat.† ni prius actor, quicquid
petierit probauerit, vt ſēſit Imperator Antonnius in
l.qui accuſare.C.de eden.& Iuriſc.in l.2.ff.de probat.
c.1.vt eccleſiaſtici.benef.l.negantes.C.de act.& obli.
quæ vtrunq; dictum cōplectitur de actore probante,
& tunc reus condemnaī,& de non probante, & tunc
reus abſoluitur;& ipſe etiam reus id omne,ꝙ excepe-
rit,probauerit,vt ſcripſit Vlp.in l.1.ff de excep.& Pau
lus in d.l.2.& idem Vlp.in l.in except.ff.de prob.Nul
lus igitur,mō ſit ſanæ mētis,inficias ire audebit,iſtud
argumenti genus non eſſe ſummopere neceſſarium,
vtile,& ꝙ ſæpenumero in vſu non eueniat.Quinimò
6 tanta eſt probationum firmitas,vis,† atq; poteſtas,vt
iudicem per probata aſtringi,atq; ligari, & ſecūdum
ea debere iudicare,dixerit gl.in c.1.in verb. cont. de
re iud.in 6.& Iuriſc.in l illicitas in §. veritas ff.de of-
fic.præſ.& infià latius in verbis actor,reus, & iudex,
opportunis dicetur.Nec ad hoc probādū ſilētio præ-
teribo illud,ꝙ Abbas tradidit in conſ.1.incip. tria cir
ca primum.col.2.& conſ.18.in cauſa,& quæſt.col.1.
& 2.vol 2 Barb.in c.cum in iure,col.28.de offi.deleg.
7 hoc eſt,† iudici non credi ſine probationibus, quam-
uis,& in ſententia illud fuerit prolatum, viſis teſtib.
& probationib. &c. ꝙ optimè probatur in c. quoniā
cōtra.vbi omnes Doct. extra de probatio. aliàs enim
daretur iudici facultas lædendi partem, aſſerendo ſe
habuiſſe,& vidiſſe probationes, quas nō vidiſſet. Fel.
in d.c.quoniam.nu. 3. vti etiam in crimiualibus non
creditur iudici aſſerenti famam publicam præceſſiſ-
ſe,Iul.Clar.in ſua praxi crimi.q.31.nu.10. & aſſertio-
ni iudicis non ſtatur,per quam iuſtificatur eius ſentē-
tia,Aymo.in conſ.171.nu.7.& in conſ.48.nu.1.lib.1.
& quod iudici non credatur niſi ea quæ aſſerit probē-
tur,tradit Io.Ceph.in conſ.421.nu.61. in conſil. 265.
nu.14.& nu. 16. Rol.à Val. in conſ.89.nu.56.lib.vbi
ait, non credi iudici in caſu, quo non poſſet aliquid
facere ſine cauſa, & dicit Rimin. in conſ.194 nu. 25.
lib.2.non eſſe ſtandum aſſertioni iudicis de cauſæ co
gnitione,niſi in emancipatione,manumiſſione, & ſi-
milibus,ſecus in contractibus,& in aliis id genus. Et-
enim vnumquenq; ad ea probanda ſuper quibus tota
probantis voluntas nititur,aſtringi voluit Ang.in l.li
berorum.circa principium.ff.de his,qui notā. infam.
& Abb.in c.peruenit.& ibi Dec.nu. 4. qui filij ſint le-
gitimi Nec non Baldus, quem nihil, ꝙ in iure ſit po-
ſitum,latuiſſe,nonnulli dixere iuriſconſulti,preteriit,
namq; in conſ.270. ad euidentiam.lib.1.nu.1.ſcriptū
8 reliquit,† quemlibet agentem debere probare rē.cau-
ſam,& actionem,nec referre ſiue apud iudicem ciui-
lium, vel capitalium cauſarum iudicium peragatur,
hoc idem placuit Pariſ.in conſ.153.nu.4. & 5. vol. 4.
& Hercul.in tractat. de proband negat.nu.30.Nemo
certè in iudicio fidem adhibebit rem ita ſeſe habere
aſſerenti,niſi etiam quod propoſuit rationibus cōpro
babit,ita voluit Sum. Pontif. in c.circa de elect.in 6.
& Marian.Soc.in conſ.39.nu.80.vol.2.& Alb.in cōſ.
9 9.nu.54.Ideò boni viri eſſe, tacere † quod probari nō
poteſt,ſcripſit Pontifex c.plerunque.2.q.7.Rip.in tra
ctatu ſuo de remedijs ad curādum peſtem, par. 2. nu.
125.Dec.in l.culpa caret num.9.verſ. & hoc ſanè in-
telligitur.ff.de reg.Iur.vbi ob prædictam rationem in
crimine læſę maieſtatis ait, non puniri eum qui non
reuelauit, quando ſciens tale delictum committen-
dum illud probare non poteſt, & latè ibi comprobat
Apoſtillator.Nam veritas fit clarior per probationē,
vt tradidere Imperator.Diocletianus, et Maximilia-
nus in l. nec omiſſa. C. de lib. cauſa. Quo enim ten-
dunt,quid ſpectant tot teſtium, tot inſtrumentorum
probationes, niſi vt veritas in apertum referatur, et
ipſi iudici nota ſit?vt ait Couarr.in c.1.variar.reſolut.
verſ.7.nam nihil aliud eſt veritas, quàm id, quod aut
10 per legem, † aut per præſumptionem fuit probatum,
ita cauit Sceuola in l.pen.ff.de prob.et Summus Pon
tifex in c.1.iuncto c.laudabilem.de frigid.et malefic.
Alc.in c.1.de offic. ordin.quem ſequitur Couarr.d.c.
1.variar.reſolut.ſub num 4.verſ.2.iudex,et ſine iſtiuſ-
modi probatione iudicium ipſum, hoc eſt ſententia
lata eſt iniuſta,vt l.prolatam,et ibi Bar.C. de ſent. et
tradit Ruin.in conſ.117.in lite vertente.nu.13. et 20.
lib.5.Alex.in conſ.105. ponderatis narratis, in princ.
nu.1.Van.in tract.ſuo de nullit.ſent.ex defec.proceſ-
11 ſus.nu.37.Et meritò ſanè† ſententia namq; ex proba-
tionibus fertur,vt per Hippolyt.de Marſil. in rubr. C.
de prob.nu. 67.et Herculan.in d.ſuo tract.de proban.
negat nu.8.dicere ſolebat, neminem ſententiam de-
bere ſperare ex eo, quod probare ſe poſſe non confi-
dat.Preterea quam neceſſariæ,et vtiles ſint probatio-
12 nes hinc vnicuique intelligi, † ꝙ in ipſis tota iudicij
vis ac ***ia eſt ſita;is enim, qui probare non poteſt ni-
hil habet, et vbi probatio deficit, perindè eſt ac ſi il-
lud,quod non probatur,nō eſſet.c.ſolemnitates, il 1.
de conſecra.diſt.1.leg. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tutel.
et probari non poſſe,vel nō eſſe, et idem ſunt, et qui
non probat,dicitur iure carere,vt eleganter ait ꝑ prę-
dicta.Cor.in conſ.126.licet in hac conſultatione.nu.
1.lib.1.Aymo.in conſ.48.nu.4. lib. 1. Nec immeritò
ad hoc Damhouder.in d.ſua praxi ciuili,c.157.num.
1.probationem appellare conſueuerat animam pro-
ceſſus;et Auguſt.Bero.q. 50. nu. 1. ipſam probationē
13 cauſæ victoriam, † et deciſionem reſpicere prodidit.
Hæc cæcis in foro verſantibus conſpectum reſtituit,
hæc iudici viam facilem,leuem, et apertam ad iudi-
candum præmunit;hæc oppreſſis fert opem, hæc ca-
uillationes,vanaquaque ſophiſmata, vt ſol tenebras
14 expellit:conciliat,hæc rixas, † dirimit,hęc contētio-
nes,hæc efficit,vt dominia rerum diſtinguantur, hæc
deniq;in cauſa eſt,vt vnicuiq; quod ſuum eſt,ſartum
tectū,vt noſtri aiunt.conſeruetur.Quinetiam, ſi verū
fateri voluerimus,totam hanc noſtram legū ſcientiā
15 ad ꝓbationes reduci,† ac ipſis inniti videbimus. Cō-
ſideremus viros,quorū opere Reſpublicę pro iuſtitię
adminiſtratione indigent. ſunt. n. aut iuris interpre-
tes,aut oratores,aut iudices. Qui licèt omnes diuerſis
obeundis muneribus ſeſe exerceant, in eo iā mirifi-
cè conueniunt, ꝙ in qualibet quæſtione diſcutienda
ſolis probationibus innitūtur. Nā ſi ſingulorū actio-
nes diligenter inſpiciamus:primò ipſe iuris interpres,
dū ſenſa legum abſtruſa aperit,et exponit, ſemꝑ qui-
16 dem,et probat,† q̄ in medium adducit, et probandi
rōnes auditoribus afferre ſolet. Nec aliud ēt cauſarū
patronis propoſitū eſſe conſueuit,quàm vt eorum iu-
ra firmis rōnibus tueātur, quorū partes ſibi defendē-
das ſumpſerunt. iudex verò adeò probationibus eſt
17 alligatus, † vt etiā aliqñ contra veritatem ſibi priua-
tim cognitā iudiciū ferre deuinciatur.Nec aliud ipſe
ſnīam ferendo ſpectat,quàm vt in lucem referat quis
cōtendentiū melius illud, quod ab eis in iudicio fuit
ꝓpoſitum probauerit. Quā ēt probationibus tribuē-
18 dum,ipſe quotidianus fori vſus† planè demōſt. Nul-
lum.n.dari iudicium,in quo actori,vel reo ꝓbādi, ꝙ
velit,onus nō incumbat,nemo nō ignorat,et ſi qs eo-
rū in probatione defecerit,in cauſa ēt ſuccūbet.Hinc
euenit,vt partes quotidiè deſatigenī,et inſudēt vt re-
ctā ꝓbandi methodum reperire poſſint. Vnde nō ab
re cātum patroni primum oīum à clientibus ſciſcita-
ri ſolent,quo pacto ſint illud ꝓbaturi, ꝙ cōſequi ſibi
ꝓponunt. His ꝑmoti, q̄ plurimi dixere ꝓbationis ti-
19 tulū†difficillimum eſſe; præcipuè verò Vlp. in l. vo-
luit.ff.de interro.act.dixit:Onus ꝓbādi graue, et one-
roſū eſſe: atq; Iaco.de Aretio.in trac. poſitionū.§.3.
nu.9.et §.4.nu.2.cum ſeq.et Spe.in tit.de poſitio.§. 2.
videndū nu.2.à Caio. ēt traditū fuit in l. is q deſtina-
uit.ff.de rei vēd.graue eſſe ad ꝓbationis onera deſcē-
dere: difficilē qdē eſt,et arduum ꝓbationes inuenire

at ipſis inuentis dici non poſſet, quantā vtilitatem no
bis afferre ſoleant. Nā quęadmodum ex floribus ar-
borū, quibus terra vim ſuam ſuppeditat, fructus pro-
creantur, & ex ipſis floribus magnam fructuum ſpem
concipimus ſic, & ex probationibus, quos flores nun-
cupat Ioannes de Graſſis in ſua arbore iudiciaria. in
20 5. principali requiſito, quæ fiunt in iudicio † vberri-
mus victoriæ fructus orit̃, atq; ipſius victoriæ fructus
ampliſſimus, & expectatiſſimus operatur; præſertim,
cùm iudex ſit aſtrictus ad iudicandum ſecundum al-
21 legata, † & probata, iuxta ſiſlam Summi Pontificis in
c. iudicantem. 30. q. 5. & in c. 1. & ibi Andr. de offi. or-
din. & Vlp. in l. illiciras. §. veritas. ff. de offic. præſid.
Præterea vt in arboribus tempore veris, quàm pluri-
mos varijs in locis flores non vnicolores, fuſos inſpi-
cimus, alios enim rubeos, virides, pallidos, & flacci-
dos, nonnullos plenos, atq; perfectos, aliquos minus
22 plenos, atq; perfectos videmus, † ita & in hac arbore
noſtra iudiciaria probationes alias perfectas, ac ple-
nas, quę ſimilitudinē quādā ex rubeis floribus plenis,
& viridis coloris ſibi aſſumunt, imperfectas aliquas,
& ſemiplenas, quæ pallidis flaccidis, & immaturis flo
ribus cōparantur, habemus. Hæ autem probationes,
23 † de qbus modo meminimus, in plures formas diſtri-
buunt, de quibus infra ſuis locis dicere aggrediemur.

QVÆSTIO II.

Quid ſit probatio.

SVMMARIVM.

1 *Omnis inſtitutio à definitione proficiſci debet.*
2 *Definitio rei naturam vim, & poteſtatem demonſtrat.*
3 *A generali titulo incipiendum eſt, cum aliquod opus explicandum aggrediemur.*
4 *Probatio generale verbum eſt, & ſub ſe plures probationum formas continet.*
5 *Definitio omnis in iure periculoſa eſt.*
6 *Iuri operam daturus prius noſce habet, unde iuris nomē deſcendat.*
7 *Probationis definitiones variæ à varijs doctoribus traditæ fuere.*
8 *Probatio eſt rei dubiæ per argumenta oſtentio.*
9 *Argumentum ſola inueſtigatione veritatem inuenit, & dicitur quaſi arguté inuentum.*
10 *Argumētū hic accipitur pro quacūq; probationis ſpecie.*
11 *Probatio eſt rei dubiæ per teſtes, vel inſtrumenta, indicia, & præſumptiones oſtenſio.*
12 *Probatio etiam fit per confeſſionem partis, per euidentiā facti, & per iuramentum.*
13 *Probatio eſt fides veri legitimis modis, & temporibus facta cognitori cauſæ.*
14 *Falſa probatio non dicitur probatio. Contrarium ibid.*
15 *Iudex in iudicando propriam conſcientiam ſequi non debet, ſed ſecundum allegata, & probata ad iuſtè iudicā-dum deuinctus eſt.*
16 *Falſum teſtamentum non eſt teſtamentum, modium iniquum non eſt medium, & falſus teſtis non eſt teſtis.*
17 *Probatio eſt oſtenſio rei dubiæ per legitimos modos iudici facienda in cauſis apud ipſum iudicem controuerſis.*
18 *Probatio quare dicatur eſſe oſtenſio.*
19 *Vbi opus eſt facto, verba non ſufficiunt.*
20 *Dubium cum eſt, quod negatur certè debet probari, quod negatum eſt, quia per negationem res dubia fit.*
21 *Quæ iudici aperta ſunt, nulla probatione indigent.*
22 *Probatio multis modis fit, & quibus.*
23 *Probationes iuxta legis normam fieri debent.*
24 *Probatio, ſeu fides facienda eſt iudici, & non aduerſario.*
25 *Aduerſarius ſemper negat.*
26 *Aduerſario etiam aliquando facienda eſt fides.*
27 *Probāda ſolummodo ſunt ea, quæ neceſſario ad cauſam apud iudicem agitatam pertinent.*

VETVS inoluit conſuetudo, vt qui lōgiori
ſermone aliquid ſibi pertractandū ſumpſe
runt, ante oīa Ciceronis illud tritum axio-
1 ma in prin. de officijs, p̄ponere ſoleāt. † om-
nem noſtrā inſtitutionē à definitione debere profici
ſci, vt ſciamus, quid ſit id, de quo diſputatur. Quod
pronunciatum nobis vtiliſſimū in præſentia ample-
ctendum fore ſumus arbitrati. Definitio namque cū
2 rei naturam, † vim, atque poteſtatē demonſtret, vt ex
Philoſopho, 7. Metaph. & p Boet. quē refert Accurſ.
in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. dixit Aret. in l. mo-
ribus. col. 2. verſi. 2. noto argumentū. ff. de vulg. & pu-
pill. ſubſt. pfectò diſpicere nō poterimus quid nūc ſi-
mus pertractaturi, niſi à definitione ꝓbationis in ge-
nere exordium ſumpſerimus. Nec iſta docēdi ratio à
methodo antiquorū legum compilatorū differet: ſic
enim omnes ſeruauere, vt cū aliquod opus explicā-
3 dum aggrederentur, † prius à generali titulo inciperēt
deinde ſpeciales ſubijcerēt. Ab hoc ordine nō receſ-
ſit pręſertim Imper. in lib. Codicis, & I C. in Digeſt. li.
in cod. tit. de prob. Ad hoc etiā eſt doctrina Accurſ.
in rubr. de teſt. & hoc optimè probatur in l. 1. in prin.
ff. ſi cert. pet. dū inquit ibi Iuriſconſ. Ideo rerū credita
rum titulū pręmiſit. ſic Baldus dicere ſolebat in rub.
ff. ſi cert. pet. in princ. ordinē eſſe incipere à genere; &
Accurſius vbi Baldus, & alij in rub. C. qui admitti. &
idē Accurſius in rub. de regulis iuris. in prin. ibi, ſi q̄-
ratur etiā. vbi quā plura ſimilia adducit; latè Dec. in
rubr. extr. de probationibus circa principiū. verſ. retē-
ta communi continuatione. Quod quidem in pręſēti
præcipuè à nobis eſt obſeruandum. Nam cū de ꝓba-
tionū formis ſimus acturi, rem rei cōſentaneam ma-
ximè nos facturos exiſtimauimus, ſi prius ꝓbationis
definitionē in genere p̄mitteremus. leg. 1. ff. ſi cert. pet.
& §. his igitur. Inſtitutio. de iuſtitia, & iure, cum igitur
4 † probatio ſit generale verbum, & ſub ſe probationū
plures formas cōtineat, vt tradidere Doct. in rubr. C.
cod. & Canoniſtæ in rubr. extr. eod. tit. Meritò à co-
gnitione ipſius generis eſt incipiēdū. Verū quia om-
5 nem definitionē † in iure periculoſam eſſe, dicere ſo-
lebat Iuriſcōſ. in l. omnis definitio. ff. de regulis iuris.
Idcirco recētiores noſtri legum interpretes ſatis eſſe
tradiderunt, ita rem ipſam definire, vt genere, & dif-
ferentijs conſtet ipſa rei definitio, eā conſiderātes, vt
nondum eſt perfecta, ſed ad finem tēdit, vt leg. liber-
tas. §. ſeruitus. ff. de ſtat. homi. & Dec. in rub. de ꝓba-
tio. Nos quoque iuxta maiorū noſtrorū conſuetudi-
nem contēti erimus, probationem definire ſecundū
modos, quibus, & noſtri vſi ſunt. His peractis, non erit
alienum à re probationis etymon inquirere: nā vt do-
6 cet Vlpianus in l. 1. ff. de iuſtit. & iure. † iuri operā da-
turū prius noſce oportet, vnde iuris nomen deſcēdat.
Hę duę namq; quęſtiones vtiliſſimę cognoſcūtur, ad
iuuenum mentes illuſtrandas: vt dicit Abb. in rubric.
ext. de probatio. in princip. Vt igitur tandē omnis no-
ſtra diſputatio à ꝓbationis definitione exordium ſu-
7 mat, pręſciendū eſt, † varias à varijs Doctoribus fuiſ-
ſe traditas definitiones: adcò vt & Abb. & Aret. in
rub. ext. eod. circa eam plurimum laborent, dū aliorū
definitiones carpunt, & imprŏbāt, dūq; nouas exco-
gitant illaſq; quoquomodo diſputādo veras aſſerūt,
vt in eodē loco habetur. Quę qdem verè ſint, necne,
alias dabit̃ cōmodior diſſerēdi locus. Prima itaq; ꝓ-
bationis definitio ab Azone. & Accurſ. in rub. C. eo.
8 originē traxit volētes † probationē eſſe rei dubię p ar-
gumēta oſtēſionē. Quā definitionē Goſ. in ſua Sum.
impugnare conatus eſt, dicēs, verbū illud, argū, iuxta
Dialecticos accipi ſtrictè ea rōne: qa argūm ſola in-
ueſtigatione veritatē inuenit; & pp. illud, ꝙ dici ſo-
9 let, † argūm eſſe quaſi argutè inuētū, ꝙ longè diſtat ab
inſtrumētis, & teſt. c. forus. §. argūm de verb. ſig. & hoc
eſt ꝙ dicit Bal. in rub. C. eo. tit. col. 1. Canoniſtas iā al-
latā definitionem improbare quia argūm propriū eſt

Artiſta-

Artiſtarum, & in diſputatione cõſiſtit. l. qui filiũ. ff. ad
Trebel. & argumentis id fit planum, ꝙ dilucidè pro-
bari non põt, l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit.
Accurſij igitur, & Azonis definitio iuxta Goff. ſentẽ-
tiã non eſt probanda, cùm generatim nõ ſit tradita, &
ad oẽs non pertineat, cùm ſpecies probationes, quæ
per teſtes, & inſtrũ fiunt, non complectatur. Verùm
Hoſtienſis hãc definitionẽ ab ipſis veriſſimè fuiſſe al-
latam probare nititur in ſua ſumma in tit. de prob. in
prin. cir. fi ibi. Nec obſtat c. forus. Nam vt inquit ille,
etſi argumentũ propriè, & ſtrictè vim ſupra allatam
10 habeat, in præſentia tamẽ accipitur † pro quacunque
probationis ſpecie: vt probatur in l. 2. C. quo. app. non
recip. ibi, alijs quoq; argumẽtis, & in l. 2. §. eiuſdẽ quo-
que verſ. quę argumẽta. ff. de teſtib. quæ iura Aret. alle
gat. in d. rub. ext. de prob. & ibi in prin. fuſius iſtud ex-
plicat. Hæc Hoſtienſis definitio * communi omnium
conſenſu vr̃ approbata, vt tradidere Abb. & alij in d.
rub. ext. de prob. q̃ ſequitur, & pluribus rationib. & iu-
ribus cõfirmat Dec. ibid. col. mihi 6. verſ. prędicta ſal-
uatio. vbi etiã refellit duas dubitationes per Bal. con-
tra eandem definitionem allatas in rub. C. eod. col. 2.

Goffredus aũt defenſiones per Hoſtien. & Dec. al-
latas non perpendẽs, ipſam definitionẽ, vt vitioſam,
atq; imperfectam penitus improbandam, atq; abro-
gandam cẽſuit, ideò ipſe aliam nouam marte ſuo ex-
11 cogitatã in d. tit. de prob. ſuæ ſummę attulit; † proba-
tionẽ inquiens, eſſe rei dubiæ per teſtes, vel inſtr̃, &
plerunq; indicia, & prępſumptiones oſtenſionem. Ve-
rum hanc Goffredi definitionem Hoſt. in d. loco, vt
mancam, & mutilatam reijcit, propterea quod proba
tionem plurimis alijs modis fieri qui in ipſa Goffredi
definitione nõ continentur, inuenitur, vt per confeſ-
ſionem partis. l. 1. ff. de cõfeſ. & l. 1. C. eo. cum ſimilib.
12 item † per euidentiã facti, vt l. vulneris. ff. de iniur. &
l. ſi irruptione. ff. fin. reg. Item per iurũ, vt l. 1. ff. de iu-
reiur. Hanc impugnationem ſimpliciter poſt alios ſe-
quuntur Abb. & recentiores in d. rub. ext. de probat.

At Dec. ibid. Goffred. ab impugnatione Doct. tri-
plici mõ tuetur, vt legenti patebit, & quo ad cõfeſſio-
nem, euidentiam facti, & iuramẽtum reſpondit ipſe,
hæc nõ eſſe ꝓbandi modos, ſed potius ea eſſe, ad quo-
rum probationem quis non aſtringit̃, de qua re fuſius
infra cõmodius dicetur in capite de confeſſione, prę-
terquam quòd omnes alij modi, quibus probatio fieri
poteſt, poſſunt etiam reduci ad illos, qui in Goffredi
definitione ponuntur.

Nec vr̃ omittẽda Baldi definitio, quam in iam ſæ-
13 pè citata rub. de prob. tradidit inquiens. † Probationẽ
eſſe fidem veri, legitimis modis, & temporibus factã
cognitori cauſæ. Illud ẽt, addens, idcircò in definitio-
14 ne verbum veri fuiſſe poſitum, quia falſa ꝓbatio † nõ
eſt probatio, arguendo, ab etymologia verbi ſecundũ
Placen. & glo. ibid. nam dr̃ probatio ab aduerbio pro-
pè, vt infra dicemus. Verùm, & in hac Bald. definitio-
ne nonnihil dubitationis ineſſe videtur, nec ita facilè
eſt recipienda, quamuis enim falſum probaretur, non
ideò probationẽ eſſe deſineret. Ad hoc enim vt recta
ſit ꝓbatio, ſatis eſt, vt in forma nõ peccet, licet in ma-
teria deficiat, vt videre eſt ex tot. tit. C. ſi ex fal. inſtru.
& præcipuè per tex. in l. falſam. eo. tit. cui rei ſatis etiã
teſtimonium eſſe poteſt, ꝙ plurimis in locis in iure
cautum reperitur, iudicẽ in iudicando non debere ſe-
15 qui propriam cõſcientiam, † ſed ſecundum allegata,
& probata ad inſtè iudicãdum deuinctum eſſe, vt vo-
luit. I. C. in d. l. illicitas. in ℣. veritas. ff. de off. præſ. dum
dicit, eũ ſequi, quæ ex eorum fide probant̃; cum alijs
in proxima q. allatis, quæ quidẽ iudicis ſentẽtia ex his
lata. licet contra factũ veritatem, rata tamen, atq; ſtabi
lis permanet, ac veriſſime prolatam vno ore oẽs ſen-
ſere. Sed rurſus pro Bal. conuenit Paul. in l. Paul. ff. de
16 verb. ſig. in quo loco voluit † falſum teſtamentũ non
eſſe teſtm̃, & modium iniquum ſecundum Accurſij
declarationem ibi, non eſſe modiũ: cũ eodem ẽt Bal-
e ſẽnſit Vlpia. in l. 2. §. 1. ff. quẽad. teſta. aper. per quæ
iura concludit idem Bal. in c. licet cauſa. col. 3. de ꝓb.
falsũ teſtem non eſſe teſtẽ de hoc tamen tu videbis.

Alia ꝓbationis definitio afferri ſolet, q̃ plus alijs
ad veritatẽ proximè accedere videtur, quę ita ſeſe ha
17 bet; † Probatio eſt oſtenſio rei dubię ꝑ legitimos mo-
dos iudici faciẽda, in cauſis apud ipſum iudicẽ cõtro-
uerſis. Huius definitionis verba, ſi ipſorum vim dili-
gẽter inſpiciamus, nõ fuiſſe ocioſè poſita videbimus.
18 Primo namq; dixi, † Probationẽ eſſe oſtenſionẽ, quia
& hoc verbo pro ꝓbatione priſci illi iuriſconſulti, &
legum cõpylatores ſæpiſſimè ſunt vſi, præcipuè verò
Alex. Imper. in l. 3. & 4. cũ multis alijs. C. de ꝓbat. &
cũ oſtenſionis verbo vti ſolemus, ꝓbationem eſſe fa-
cti, nõ iuris innuere volumus, vt ait Spieg. in ſuo Dict.
in verbo ꝓbatio. vnde neceſſe eſt, vt verè fiat oſtẽſio,
19 verba nõ ſatis eſſe, nam vbi opus eſt facto † verba non
ſufficiunt. l. non oẽs. §. ti. ff. de re milit. & l. peculiũ. in
prin. in fi. de pecul. ar. ꝓbatio actus facti dicit̃ ad pro-
bationis iuris diſcrimen, hoc eſt allegationũ, de quib.
poſtea: addidi rei appellatio namq; rei, oĩa cõplectit̃,
q̃cũq; ſub ꝓbatione cadere poſſunt; etenim latiſſimè,
& generaliſſimè patet hoc rei nomẽ, vt conſtat ex l. rei
appellatione, & l. rei, & l. appellatione rei ff. de verb.
ſign. cum ſimilib. ex his liquet definitionẽ iſtã genere,
& differentijs cõſtare. ſubiunxi. Dubiæ, nam cum ſit
20 dubium ꝙ negatur, † certè debet ꝓbari ꝙ negatũ eſt;
per negationẽ n. rem fieri dubiam dixit Imper. in l.
3. C. quib. ad lib. & I. C. in l. ſi debitor. ff. de pet. hæred.
& Sum. Põtiſ. in c. fin. de ꝓbat. & in c. fi. de reſtit. ſpol.
21 nam † q̃ iudici ſunt aperta nulla probatione indiget.
l. ſi vero. §. pro rei. ff qui ſatiſd. cog. & arg. l. 1. in u. ff.
de dot. præleg. cum alijs adductis ꝑ Hoſt. in d. ſum. tit.
de prob. ver. quid debeat probari. Nec in definitione
22 omiſi per legitimos modos hac de cauſa, † quia multi
ſunt modi, ex quibus fit probatio, vt per teſtes, per in-
ſtrumẽta, per euidentiã facti, per iuſtã præſumptionẽ,
per coniecturã, & ꝑ multos alios modos, quos paulò
ante recẽſuimus, & de quibus etiã infrà opportuniori
loco diſputabitur, quos oẽs modos per iã allata verba
cõpræhendere volui, cũ in multitudinis numero, &
indefinitè loquutus fuerim. arg. l. 1. §. quid autẽ. ff. de
aleis, et aleat. et arg. l. in fraudem. ℣. ſi. de milit. teſta.
& l. ſi pluribus. ff. de leg. 2. ea etiam ratione dixi legi-
23 timos, vt oſtenderem huiuſmodi † probationes iuxta
legis normã debere fieri in huiuſmodi probationib.
obſeruatã, hoc eſt ſecundum formã libelli, ſecundum
quã pronunciandũ eſt. ex allegatis ꝑ Hoſt. in d. ſua ſũ.
de prob. in verſi. & qualiter. Nihil. n. aliud innuit in
pręſẽtia verbũ iſtud, legitimos, vt Spieg. in ſuo Dict.
verb. ꝓbatio. & patet in auth. de hæred. & falc. ℣. ſiqs
autẽ, & l. Gracchus. C. de adult. ſubiecimus, Iudici fa-
24 cienda, † quia fides, ſeu probatio eſt facienda iudici,
nõ aduerſario l. inter ſtipulantẽ. §. 1. ff. de ver. obl. & l.
quinquaginta. et ibi gl. ff. de prob. et l. 1. C. de cõd. ob
turp. cau. nec abre profectò, namq; probationum quã
ſatis aduerſarijs facerer, etiã ſi ſolem, ipſum ad oſtẽ-
dẽdũ veritatẽ in manib. gereres, vt belliſſimè dicere
25 ſolebat Oldend. in ſuo breui tract. ꝓbatio † Aduer-
ſarius enim ſemper negat, vt dixit Accur. in d. l. quin-
quaginta, q̃uis ex poſt facto etiam ipſi aduerſario ſit
facienda probatio, cùm oĩa actitata eidem tradenda
26 ſint, et aliquãdo etiã ab initio ipſi † aduerſario faciẽ-
dam eſſe fidẽ, tradidit Sum. Pontif. in c. G. perpetuus.
de fid. inſtr. c. cum in iure. de offi. deleg. c. 2. de dilat.
et habet̃ ꝑ Hoſti. in d. ſua ſum. tit. de proba. Poſtremò
dixi illud, de cauſis controuerſis. quia nulla alia ſunt
27 probanda, † quàm quæ neceſſario ad cauſam apud
ipſum iudicẽ agitatam pertinent. l. ad probationẽ. C.
de prob. et ꝙ in iudicium allatum eſt, vt c. de teſtib. et
Tancred. in ſuo trac. de ord. iud. lib. 3. in rub. de ꝓba.
nec ſuperuacanea, nec quæcunq; qs velit, ſunt probã-

Digitized by Google

da, ſed ea tantummodo, (vt modo diximus,) quæ ad
cauſam faciunt, vt ex alleg. per Spec. in tit. de teſt.
verb. qualiter autem num. 10.
Hinc vnicuiq; datur intelligi, vt ꝓbationis hæc de-
finitio poſſit probari, quamquã verba ipſius apertè, &
accommodatè ad ipſam explicãdã fuerint collocata.

QVÆSTIO III.

Vnde dicatur probatio.

SVMMARIVM.

1 *Probatio ab aduerbio, probè, originem traxit, & quare.*
2 *Probatio ea de cauſa nominata eſt, vt ſit eius, quod erat du-
bium, quadam quaſi propallatio, atq; manifeſtatio.*
3 *Probatio dici poteſt quaſi proba actio.*
4 *Actio, per quam fit probatio proba eſſe debet, hoc eſt legiti-
mè, & neceſſario concludens.*
5 *Probare aliquando accipitur pro laudare, approbare, &
commendare.*
6 *Probare quandoq; eſt argumentis demonſtrare.*
7 *Probare eſt aliquando efficere, vt probum, rectumq; ſit, &
ita iudicetur id, quod quis facit, vel dicit.*
8 *Probare quandoq; eſt periculum facere, experiri, & tẽtare.*
9 *Implere, oſtẽdere, monſtrare, ſignificare, docere, atq; detegere
ſæpiſſimè a iureconſultis vtuntur pro verbo probare.*

PROBATIONIS neceſſitatem, & vtilita-
tem vidimus, eiuſdem diffinitionem attulimus:
meritò in præſentia tertio illa quæſtio ab inſti-
tuto noſtro non aliena ſubſequitur, hoc eſt. Vn-
de dicatur ipſa probatio, & de multiplici eiuſdem ſi-
gnificatione, de qua nobis nunc eſt videndum. Circa
hanc quæſtionẽ multi legum interpretes varia ſcripſe
re. Namq; Placen. quẽ refert Io. And. in rub. ext. eod.
& Hoſtie. in d. ſua ſum m. titu. de probat. eius fuit opi-
nionis, vt exiſtimaret ab aduerbio, probè, originẽ tra-
1 xiſſe, † ea potiſſimum ratione, quia cũ quis aliquid ꝓ-
bat, quod erat dubium, aperit, aduerſariũ vincit, & nõ
probantiũ pœnas euitat, ſic ipſe probè facere digno-
ſcitur. Aliam ſequutus eſt ſententia idem Io. Andr. in
eod. loco, quẽ modò retulimus, exiſtimans probatio-
2 nem ea potiſſimum de cauſa nominatam, fuiſſe, † ꝙ
ſit eius, quod erat dubiũ, quędã quaſi ꝓpallatio, atq;
manifeſtatio, cui opinioni adſtipulať Abb. in c. licet.
de probat. n. 20. verſ. ego crederem. licèt idẽ Abb. ali-
ter ſenſerit in rub. eiuſdem tituli, vbi inquit, ꝓbationẽ
3 poſſe dici, † quaſi probam actionem, capiendo tamẽ
actionem, vt eſt facti, nõ iuris, vt ſumitur ab Impera-
tore Inſt. de acti. vt dicamus, probationem eſſe, quẽdã
probum actum, vel actionẽ illam, per quam fit ꝓba-
4 tio, debere eſſe probã, hoc eſt legitimè, † & neceſſariò
concludentẽ, vt c. in præſentia. extr. eod. Et hæc dicta
ſint de ſignificatione verbi ꝓbationis. Sumitur autẽ,
vt ad alia pertrãſeam, probationis verbũ multis mo-
5 dis. Aliquando. n. accipitur † ꝓ laudare, vt accipit Ci-
cero in Catone maiore, cũ inquit; Mihi vero, & Flac-
co neutiquam probare potuit tàm flagitioſa, & tam
perdita libido. Vnde ab Accurſ. ad hoc rectè fuit di-
ctum in l. 1. §. pęnæ aũt mariti in verb. contra denun-
ciauerit. ff. de lib. agno. illũ probare, qui non im ꝓbat.
Et in hac ſignificatione fuit acceptum à Spec. in §. 2.
viden. in verb. & pręmiſſę rõnes probant, in tit. de po-
ſit. quod verbum, probãt, ibid. Io. And. expoſuit. ideſt
approbant, & cõmendant. Quandoq; probare eſt ar-
6 gumentis demonſtrare alicui † perſuadere, & facere,
vt probetur, vt per Quint. lib. 1. c. 10. cũ ait. Dialecti-
cè probare, & Pau. in Rud. Non probare pernegando
mihi potes, niſi pars datur. Aliqñ probare eſt efficere,
7 vt probum, rectumq; ſit, rectũq; iudicetur id, † quod
quis facit, vel dicit. Cic. pr. Vert. vt in hac cã noſtrum
officium, ac diligẽtię probauerimus, hęcq; &c. Quã-
8 doq; periculum facere, experiri, † & tentare, vt apud
Columellam, probare boues, & Ouid. in Epiſ. Phylli-
dis. Exitus acta probat. Quãdoque permittere, Horat.
lib. 1. Carm. Vaguſ. & ſiniſtra labitur Ripa Ioue non
probante, Sed in præſentia ſumitur, vt à nobis ſupra
in definitione fuit declaratum.
Nec illud omittam, quod ad rem noſtrã facit, I. C.
9 ſępiſſimè alijs vti verbis, vt Imperat. vſi sũt verbo † im-
plere, in l. 1. C. eod. quod ibi p Accur. exponitur, ideſt
probare; & etiam de verbo oſtendere, dixit Imperat.
Alexãder in l. 3. & 4. C. eo. ti. de prob. cũ multis alijs
l. ſi ſeruus. ff. de accuſ. Alber. in ſuo dictionario in ver
bo oſtendere; vſi ſunt, & Impe. verbo monſtrare, vt in
l. ſi de poſſeſſione. C. eo. & verb. ſignificare, vt in l. ra-
tiones defuncti. C. eod. atq; verbo docere, vt in l. non
Epiſtolis, & in l. ſiue poſſidens. C. eod. atque; verbo
detegere, vt in l. non nudis. C. eod. Et hæc de nomine
dicta ſint.

QVÆSTIO IV.

Quot ſint probationum ſpecies.

SVMMARIVM.

1 *Probatio generale nomẽ eſt, & ſub ſe plures cõtinet ſpecies.*
2 *Probationum ſpecies duodecim in genere, & quæ.*
3 *Euidentia rei notorium nominatur.*
4 *Opinio omnium vehemens inducit notorium actus non
permanentis.*
5 *Probatio euidentiſſima eſt, quæ fit ꝑ priuilegia, & inſtru-
menta indubitata: Clara, quę fit per teſtes, vel facti eui-
dentiam, & minus euidens, quæ fit per coniecturas.*
6 *Probationis non communis ſpecies quæ ſint.*
7 *Probatio, quæ per duellum fieri ſolebat, hodiè ex iure Põ-
tificio abrogata eſt, & per Tridentinum Concilium de-
teſtata, penituſq; exterminata.*
8 *Quod ſemel vni fuit permiſſum, pro lege ſeruandum non
eſt, Hominibus incerta ſunt Dei iudicia. ibid.*
9 *Probatio olim fieri ſolita, quæ purgatio ferri candentis
nuncupabatur, per Summos Pontifices ſublata fuit.*
10 *Probatio non communis, quę fieri ſolebat per purgationẽ
aquæ frigidæ, per Summos Pontefices abrogata fuit.*
11 *Probationum formę in duo pręcipuè capita diuiduntur,
ſcilicet, in plenam, & ſemiplenam.*
12 *Probatio vera, & propria, quæ dicatur.*
13 *Probatio per præſumptiones, & coniecturas dici non po-
teſt vera, & propria probatio.*
14 *Probatio illa, quę ex diuerſis probationum generibus ori-
tur, dicitur præſumpta, & non eſſe propriè probatio.*
15 *Probatio plena illa eſt, quæ tantam fidem facit, quantum
ad finiendam controuerſiam ſufficit.*
16 *Probatio plena in ſeptẽ pcipuas ſpecies diuiditur, & quas.*
17 *Probatio ſemiplena quæ ſit.*
18 *Probationis ſemiplena quatuor ſunt ſpecies, & quæ.*

QVARTA quęſtio diſcutienda ſeſe nobis of-
fert. Quot probationum ſint ſpecies. Nãque
1 † cùm probatio ſit generale nomen, neceſſe
eſt, vt plures ſub ſe contineat ſpecies, vt per
Doct. in rubr. C. eod. & Canon. in rubr. extra eod. &
Spec. in tit. de probat. §. videndum. Verùm quot ſub
ſe comprehendat ſpecies, adhuc ſub Iudice lis eſt: nã-
que Spec. in d. §. videndum. duodecim probationum
ſpecies cõſtituit, huius hæc verba sũt. Videndũ reſtat,
2 quot ſunt probationũ ſpecies, † & quidẽ ſunt duode-
cim in genere, licet quædam aliæ enumerẽtur. Prima
eſt per teſtes. Secũda per confeſſionẽ partium. Tertia
per inſtrumenta. Quarta per euidentiam facti. Quinta
per præſumptionẽ. Sexta per famã. Septima per iuſiu-
randũ. Octaua p libros antiquos, & p ſcripturas anti-
quas in lapidibus ſculptas. Nona p literas ſigillatas ſi-
gillo Epiſcopi. Decima per denunciationẽ publicarũ
perſo

perſonarum. Vndécima per cōmunem opinionem.
Duodecima per indicia indubitata.
Tancredus verò poſuit tantum ſex ſpecies, hoc eſt
Prima per euidentiam facti. Secūda per famam. Ter-
tia per præſumptionem. Quarta per iuſiurandū. Quin-
ta per teſtes. Sexta per inſtrumenta. Totidem Olden-
dorp. attulit in ſuo breui compend. probatio. Hoſt.
aliam ſequutus eſt ſententiam. Nouem eſſe ſpecies
aſſeruit, vt iſtis eiuſdem carminibus patet.

Aſpectus, ſculptum, teſtis, notoria, ſcriptum.
Iurans, confeſſus, præſumptio, fama probauit.

Et has oēs nouem ꝓſequitur hoc ordine, ideſt. Pri-
3 mò per euidentiā rei, † quam notorium nominat. Se-
cundò per famā. Tertiò per præſumptionē. Quartò ꝑ
iuſiurādū. Quintò per teſtes. Sextò per inſtrumēta. Se-
ptimò per confeſſionem. Octauò per inſpectionem
oculorū, & ideo dixit aſpectus. Nonò per libros anti-
quos, & antiquas ſcripturas in lapidib. marmoreis po
ſitas; itē ꝑ literas Epiſcopi ſigillatas, & ideo dixit ſcul-
ptū. Bal. verò decē eſſe voluit in rub. de prob. Primò
per inſtrā. Secundò per teſtes. Tertiò per confeſſionē.
Quartò per iuſiurandū. Quintò per rem iudicatam.
Sextò per rei euidentiā. Septimò per vehementē om-
4 nium opinionē, † quæ inducit notorium actus non ꝑ-
manentis. Octauò per rōnem naturalem, vt mors vul-
neris. l. ſi quidē. C. ad leg. Iul. Maieſt. Nonò per rōnem
cōiecturalē ex cōiectura legis. l. q duos in fi. ff. de reb.
dub. Decimò per coniecturam hominis, qn̄ ſufficit
talis ꝓbatio ex qualitate iudicii. l. in lege Aquil. ſi de-
lerū. ff. ad l. Aquil. l. 3. §. cauſo ff. ad Carbo. At nōnulli
alij eius fuere ſnīæ, vt dicerent ꝓbationum aliā eſſe
5 euidentiſſimā, † quæ fit per priuilegia, & per inſtrā in-
dubitata, vt in ſimili eſt tex. in c. pia. de except. lib. 6.
aliam clarā, quę fit per teſtes, vel facti euidentiā, vt in
c. tua. de cohabit. cleric. & mulier. & in c. 1. & ibi gl. &
in c. ſcelus. 2. q. 1. aliam minus euidentem, quæ fit per
coniecturas. c. affert. de præſumpt. & iſtæ ſpecies ꝓba-
tionū dictæ ſunt ab Afflic. ſuper cōſt. Reg. ſub rub. de
leg. par ſubl. eſſe ſpecies probationum communium.
6 Sunt, & aliquæ ſpecies Probationis non cōis, † vnà
eſt, quę dr̄ probatio patilis, ideſt, apparibilis; alia pere-
grina, ideſt extranea, & reprobata, per quā Deus tētat̄,
de qua meminit Afflic. vbi ſupra & Roffred. de libell.
ſuper iur. Pontific. parte 7. tit. de purgatio. canoni. in
rub. quid ſit purgatio. cum aliis ſequ. rub. in quo loco
deſcripſit, quo nam pacto probationes hæ, quæ ab
ipſo purgationes Canonicæ nuncupantur, fieri ſo-
lerent. Primam quarum purgationem vulgarem ap-
pellat, hæc hunc in modum fieri ſolebat. Detulit ali-
quis alium apud iudicem; Accuſator teſtes ad id cri-
men rei probandum, cum non haberet, offerebat reo
ipſe, vel per ſe campionem duellum, vel pugnam; reus
ipſam acceptare tenebatur, quo ſe à crimine alienum
eſſe purgaret, atq; vitæ ſuæ integritatem apud omnes
7 ꝓbaret, ſed iſtud † ꝓbationis genus hodiè ex iure Pō-
tificio fuit abrogatum, cap. cura. & cap. ſignificantib.
de purg. vulg. & cap. monachiā. 2. q. 4. & nouiſſimè ſa-
croſanctum Concil. Tridentinum in c. 19. 25. ſeſſio,
execratur, & deteſtatur, & penitus exterminandū ſā-
xit, multiplices, atq; grauiſſimas penas iis minitās, qui
non paruerint; & idem ſanxit Pius IV. in Bulla, quę in
cipit, ea quæ. publicata an. 1560. idib. Nouemb. quæ,
& ipſa aliàs diuerſas Summorū Pontific. bullas recē-
ſet. Nec hic mihi quis obiiciat Dauidem, q cum gigā
te Golia ſingulari certamine pugnauit: nullus. n. vn-
8 quā pro exemplo iſtud ſibi ꝓponere poterit, † nec qd̄
ſemel vni fuit permiſſum, pro lege ſeruandū eſt. Cuius
prohibitionis rō illa reddi poteſt, quod hominibus in
certa ſint Dei iudicia, cum, & multos videamus bonā
cauſam ſuam amittere. Alia eſt probatio non cōis,
q̄ purgatio ferri candētis nuncupabat̄, iſta fiebat hoc
pacto. Titiū Caius homicidij crimine reum peregit:
negat id Caius ꝑpetraſſe, & vt vincentē ſe offenderet,
ita ſe purgare ſolebat. Ferrū cadens ſuper lapide im-
ponebat̄, reus extenſa manu ferrum accipiebat, & 12.
pedum ſpatio ferebat illud, id poſteà ꝓiiciebat, huic
ligabant̄ manus, panno, & cera, ſigillo ſuperimpoſito
inuoluebant̄, veſperi pannus cum ſigillo auferebat̄, ſi
læſa ferro manus inueniebatur, condemnabatur, ſi re
9 manſiſſet illæſa abſoluebatur. † Hoc itidē iudicium ꝑ
Summos Pōtifices ſublatū fuit, vt ext. de purg. vulg. c.
cū dilectus, & c. Mennam. 2. q. 4. hęc enim ꝓbatio cō-
tra naturā eſſe dignoſcitur: quia ſcriptum eſt, nō tēta-
bis Dominū Deum tuū, vt ꝑ Math. c. 4. & in Deute-
ronomio capit. 6. quæ tanq̄ inuēta, & fabricata ab hu-
mani generis hoſtę dęmone, merito, & ipſa fallax, &
ſine veritate reiicitur, vt in eodē cap. Mennam. Erat,
& tertia purgatio nō cōmunis aquę frigidę, quā duo-
bus modis fieri ſolitam ſe vidiſſe teſtat̄ idem Roffred.
in loco ſupra allato, in rub. de tertia purgatione; &
quo ad priorē attinet, vas aqua frigida implebat̄, reus
manū imponebat, luebat pęnas, ſi ſignū in manū viſū
fuiſſet ꝙ videri ſolet, cū in feruēti aqua ponit̄; punie-
bat, ſi cōtra, dimittebat̄. fiebat, & hoc pacto, appone-
batur vas ingēs, aqua frigida plenū, reus ligatis manib.
& pedib. immittebatur, ſi contigiſſet, vt in profundū
10 mergeret̄ liberabatur, ſi nō mergeretur, puniebat̄. † Pe-
nitus etiā iudiciū iſtud noſtra tēpeſtate per ſummos
Pontifices fuit abrogatū, vt per tex. in d. c. Mennam,
& c. conſuluiſti. 2. q. 4. & c. ex tuarum. de purg. cano.
Nos verò probationū formas diſtinguentes primū
11 omniū in duo p̄cipua capita ipſas diuidemus. † ideſt
in plenam, & ſemiplenā, iuxta tex. in l. 3. in §. eiuſdem
quoque, & ibi gl. in verb. ſpeciem, ff. de teſtib. Et pri-
mò plenā, vt digniorem, & perfectiorē formā aggre-
diemur, præſertim cū vera, & propria illa probatio di-
12 cat̄, † quę plena dignoſcitur, nec alterius adminiculo,
vel patrocinio indigeat, vt dicit Bal. in c. 1. §. ſacramē
tū colum. 1. de ſucce. recti feud. in vſibus feud. & in ca.
1. in prin. ſi de inueſt. inter dom. & vaſall. Hinc fit vt
appellatione ꝓbationis plena non ſemiplena ꝓbatio
cōtineat̄. l. Lucius. ff. de cond. & demonſt. gl. in ca. ſta-
tutū de reſcrip. in 6 & in clementina cōſtitutionē. de
electio. Vnde Ludouicus Romanus ſcripſit in l. 1. C.
13 de teſtamēto militari. † Probationē ꝑ præſūptiones, &
coniecturas nō poſſe dici verā, & propriā probationē
ad hoc probādū adducit. l. 1. in verbo. propriè, ſi tabu.
teſtam. extab. ſed melius ad hoc facit d. l. Lucius, & ꝙ
ibi notat. Bar. & Imol. qui ex hoc adducit diuerſitatē
titulorū de prob. & præſu. ad idem ipſa rubr. de prob.
& præſ. & Romani ſententiā ſequitur Ruin. in cōſ. 128.
quamuis in facto. nu. 2. lib. 4. Natta. in cōſ. 29. licet. nu.
3. & in cōſ. 581. nu. 9. vbi ſi ſtatutū requirat ꝓbationes
in aliquo actu, non ſufficit præſumptiua probatio, niſi
eſſet præſumptio iuris, vt ait Natta. vbi ſupra nu. 17. &
Bal. etiā dicere ſolebat in c. 1. §. cū autem. de cōtrou.
14 inueſt. Probationē illam, † quæ ex diuerſis probatio-
nū generibus oriatur, ſemper dici præſumptam, & nō
eſſe propriè probationē. Nec illud etiam ſilentio prę-
teribo, quod idem Bal. tradidit in rubr. C. de prob. ea
quę ex diuerſis probationum formis vnum aliquod
efficere ſolent, nullam probationis ſpeciē efficere; &
quamuis ratione generis aliquid inter ſe cōmune ha-
beant, multū tamē ratione formarū inter ſe differre.
15 Hæc itaque probatio plena ita definiri ſolet, † qđ
illa ſit, quæ tantam fidem faciat, quantum ad finien-
dam controuerſiam ſufficiat.
Hanc etiā nos in ſeptē p̄cipuas ſpecies ſubdiuidem⁹.
Prima erit per teſtes. Secūda per inſtrumentū, hoc
eſt ſcripturā. Tertia per cōfeſſionem. Quarta per eui-
dentiam facti. Quinta per iuramētū. Sexta ꝑ præſum-
16 ptionē iuſtam. † Septima per famam. Quę verò tradū
tur ab aliis Doctoribus plures iſtis, cōmodiſſimè ſub
ſeptem noſtris comprehēdi poſſunt. Etenim nonā, &
decimam ſpeciē, quæ fuere à Spec. & Hoſtien. poſitas

by Go

ſecunda noſtra complectitur, hoc eſt per ſcripturam. Decima verò, & vndecima ſub ſeptima cōtinentur, q̃ eſt per famam. Duodecima ſub ſexta comprehendit, ideſt per præſumptionē. Semiplena verò probatio eſt
17 illa, † per q̃ rei geſtæ fides aliqua fit Iudici, non tamē tanta, vt iure eam debeat ſequi in ſniā dicenda. Huius quatuor ſunt ſpecies. Prima, cùm vnus teſtis pro actore, vel reo dicit. Secunda cū de ſcripto dubitetur,
18 fit cōparatio litterarū. Tertia eſt priuata ſcriptura. † Quarta præſumptio non ita vrgēs. De quib. omnibus ſigillatim infra diſputabitur. Nunc in primis de prima probationis ſpecie, quę fit per teſtes, dicere incipiemus.

QVÆSTIO V.

De prima Probationum ſpecie, quæ fit per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium materia per 22. ſcribentium tractatus à Ioanne Baptiſta Ziletto in vnum compilatos examinata eſt.*
2 *Diſpoſitio omnium, quæ tractantur in hac quinta quæſtione circa probationem, quæ fit per teſtes.*
3 *Probationis inter ſpecies, quare illa, quæ fit per teſtes primū ſibi locum vindicet.*
4 *Viua vox firmior eſt, quam mortua.*
5 *Probatio miraculoſa videtur, quod pelli vnius animalis iā mortui credatur, vtpote inſtrumēto publico. Contra ius, & officium tabellionis eſt, quòd credatur carta animalis mortui ſine adminiculo aliquo, ibid.*
6 *Atteſtationibus voce prolatis, quæ cōſtant, facilius conſiderantur, quam quæ in ſcriptis enunciata ſunt.*
7 *Anima organo vocis mentem ſuam explicat, & cor eſt imperator linguæ.*
Et ex abundantia cordis os loquitur.
8 *Viuæ vocis ſonus fortius, ac efficacius permouet auditoris animum.*
9 *Probationis ſpecies per teſtes, omnibus alijs dignior, naturalis eſt, congruitq; cum iure diuino.*
10 *Teſtimonium diuinæ vocis, in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum.*
11 *Teſtis dictum ſuum deponere debet viua voce, & non in ſcriptis Iudici tradere.*
12 *Vocibus certiores efficimur, quam litteris.*
13 *Teſtes quædam probant, quæ per inſtrumenta non probantur.*
14 *Teſtibus probantur crimina, & non inſtrumentis.*
15 *Teſtimonium ferre dignitas eſt generoſa.*
16 *Teſtificandi officium ſolum tendit ad veritatem detegendam, quæ ſuper omnia amanda eſt.*
17 *Veritas omnia vincit, & ei cedūt oīa, materq; eſt iuſtitiæ.*
18 *Infames teſtimonium dicere nullo modo poſſunt.*
19 *Teſtificari eſt actus à lege inuentus, & eſt munus publicum, & neceſſarium.*
20 *Teſtificarè ſi quis qua de cauſa recuſet, eundem cogendū, compellendumq; eſſe ſacroſanctæ leges ſanxere.*
21 *Præmio indignus eſt, qui coactè agit, quidquid agit.*
22 *Timor, odium, cupiditas, & amor ſæpiſſimè veritatem deprimunt, ſed non opprimunt.*
23 *Teſtes idonei, & habiles in iudicij locum, non extra ſunt producendi, & ab eo, qui ipſis ad proprios vſus neceſſarios indiget.*
24 *Teſtes contra ſe ferre nullus cogitur.*
25 *Iudici in criminalibus data eſt facultas producendi teſtes, etiam parte non inſtante, nec eos producente.*
26 *Magiſtratum qui expleuerit, compellitur Iudices, vel domeſticos ſuos in iudicio exhibere, vt de his, quæ in magiſtratu geſta ſunt, teſtimonium proferant.*
27 *Teſtes per partem exhibendi ſunt, nec Iudici ad dicendum teſtimonium ſe offerre debent, quia tunc non ſunt admittendi, nec audiendi, & quare.*
28 *Teſtis citari debet, alioquin eius teſtimonium irritum erit, & nullum.*
29 *Teſtes ſi in iudicio fortè fortuna reperiantur, abſq; citatione, tunc ritè examinari poſſunt.*
30 *Teſtis dictum valet, atq; ratum eſt, quamuis nō ſit citatus, ſi per partem ad Iudicem producitur.*
31 *Teſtibus præcipuè fides adhibetur, ſi coram parte, & Iudice deponant.*
32 *Iudicis admonitio tacita, quę fit teſtibus per ſolā delationem iuramenti maioris, ponderis eſt, quam citatio nuncij.*
33 *Auctoritatis maioris eſt id, quod ſit præſente, quā quod per repreſentationem fieri ſolet.*
34 *Teſtis dictum adducti per partē ad iudiciū, vt de ea re, q̃ in controuerſia verſatur, deponat, abſq; alia citatione firmum, & ratum eſt, & valet.*
35 *Teſtium citatio requiritur, quādo ipſi teſtari recuſant, & vt ad teſtandum cōpellantur, prius citandi, atq; monēdi ſunt, & quo in caſu id præcipuè faciendum ſit.*
36 *Teſtes ſi producantur, antequā recipiantur, quare debeat pars aduerſa vocari.*
37 *Teſtium receptio nulla eſt parte non citata.*
38 *Pars in teſtium receptione vocanda eſt, etiā ſi cauſa eſſet abſoluenda, requiſitis à iure non ſeruatis.*
39 *Partē vocare, cōtra q̃ agit̄ neceſſe eſt eo caſu, quo Iudex ex officio ſuo agit, niſi Iudex hoc agat ad ſuā informationē.*
40 *Pars vocanda non eſt, quando examinātur teſtes ad perpetuam rei memoriam contra illum, à quo timetur potētia tyranni, vel in cauſa fidei, vel in qua agatur de modico, ſiue nullo pręiudicio.*
41 *Teſtes in cauſa hæreſis recipi poſſunt contra inquiſitum potentem, etiam parte non citata.*
42 *Teſtium qualitates, quę faciunt ipſos nō produci debere in iudicio corā Iudice, ſed Iudicis munus eſſe, homines idoneos ad eorum dicta excipienda mittere.*
43 *Teſtes quando producendi ſint, & quare poſt litem conteſtatam.*
44 *Teſtes quibus in caſibus produci poſſint ante litem cōteſtatam, & poſt examen, vide remiſſiuè.*
45 *Teſtes poſt dudicita teſtificata, & publicata, ſuper eiſdem capitulis, vel directò contrarijs, produci nullo modo poſſunt poſt litem conteſtatam.*
46 *Teſtes poſt dudicita teſtificata non admittuntur ſuper eiſdē capitulis, tam de iure Canonico, quam Ciuili, nec in inſtantia prima principalis cauſæ, nec in cauſa appellationis, niſi teſtes ritè examinati non ſint.*
47 *Teſtis etiam inuitus ad teſtimonium perhibendū compelli poteſt, tam in ciuili, quam in capitali cauſa.*
48 *Iuramentum temerè prolatum animę proferenti perpetuā mortem affert, & tali iuramento cūm de veritate celāda agatur, poteſt propria auctoritate repugnare.*
49 *Iuri publico aliquis derogare non poteſt, etiam intercedēte iuramento.*
50 *Teſtis ſi quis producatur, qui iuramēto promiſiſſet alicui non reuelare arcanum ſibi priuatim cōmiſſum, quare teneatur illud detegere.*
51 *Sacerdos productus in teſtem contra reum criminis, quādo in confeſſione ſacramentali fuit aliquid ſibi dictum, quare dicere poſſit, ſe nihil ſcire.*
52 *Iuramentum contra bonos mores non eſt obligatorium.*
53 *Teſtes iurō de non teſtificando alligati, debent abſolui, ne in periurij crimen incidāt, & vt illorū dicta valida ſint.*
54 *Iurans non reuocare teſtamentū, poteſt non repugnante iuramento reuocare.*
55 *Iuramento nullo abſolutio non requiritur.*
56 *Vanū, & nullius ponderis eſt, conſulere, vbi non expedit.*
57 *Teſtes, qui veritatē dicere recuſant, cōpelli debent, dummodo tamen Iudicis poteſtati ſubſint, & qñ non ſubſint, adeundus eſt per literas Iudex, ſub cuius poteſtate ſunt, vt ipſos ad teſtimonium ferendum cohibeat.*
58 *Delegatus à Sum. Pontifice, vel à Principe, facultatē hēt cogendi teſtes ad veritatē teſtimonio ſuo manifeſtandū, ſiue de ciuili cauſa, ſiue de capitali agatur, & ſi vllo pacto haberi non poſſunt, poteſt illorum receptio committi.*

59 *Arbiter nunquam cogere poterit teſtes ad teſtificãdum.*

60 *Teſtes clerici per Iudicem eccleſiaſticum, & per cenſuram eccleſiaſticam, & laici per Iudicem ſecularem mulctã eis imponendo impellendi ſunt.*

61 *Teſtes, vt teſtentur, non poſſunt in carcerem conijci.*

62 *Teſtes ad cogendos plura non poſſunt adhiberi remedia, p̃terquam quod ſi quod adhibitum eſſet, non ſufficeret.*

63 *Teſtis quicunq; ad teſtandum idoneus, & aptus optimè compelli poteſt, etiam ſi viator ſit, qui per ciuitatem alio peracturus iter faciat.*

64 *Conſanguinei omnes vſq; ad duodecimum gradum cogi non poſſunt contra ſuos conſanguineos teſtimoniũ ferre.*

65 *Teſtificandi ab onere, qui immunes ſint.*

66 *Teſtes à coactione teſtificandi exempti, cogi poſſunt, cum veritas aliundè elici non queat.*

67 *Teſtes à teſtimonio peribendo exempti, quibus in caſibus ad teſtificandum compelli poſſint, vide remiſſiuè.*

68 *Teſtes ab onere teſtificandi immunes, ſi ita fert eorum voluntas, ſunt ad teſtimonium dicendum admittendi, & ipſorum dicta valent, atque rata manent.*

69 *Teſtes, qui priuilegio non teſtificandi potiuntur, in ciuili iudicio, & in foro canonico, etiam in capitali cauſa cõpelli poſſunt ad teſtandum.*

70 *Teſtes, qui ad teſtificandũ impelli poſſunt, ſi teſtimonio ſuo veritatẽ aperire renuerint, parti ad intereſſe tenentur.*

71 *Teſtis, qui ad teſtãdum in eius cauſa, de cuius vita agitur, vocatus eſt, ſi in iudicio non ſteterit, p̃ falſario eſt habendus, & pœna leg. Corneliæ in ipſum animaduertenda.*

72 *Teſtis falſus talionis pœna coercendus eſt.*

73 *Mendacium dicere, & veritatem ſupprimere, paria ſunt.*

74 *Teſtes poſt deductionem, & receptionem, debent à Iudice prius iuſiurandi religione arctari ad veritatem ſincero animo declarandam.*

75 *Iuramenti teſtibus deferendi forma.*

76 *Teſtes ſi iniurati deponant, ipſorum dictum irritum eſt.*

77 *Teſtium depoſitio abſque iuramento ſtare non poteſt.*

78 *Teſtimonio viri, qui plurimũ auctoritate polleat, nec religioſi abſque iuramento fides adhibetur, nec etiam verbo Cardinalis ſtatur, niſi iuratus depoſuerit.*

79 *Teſti iniurato, quomodo credendum ſit, vide remiſſiuè.*

80 *Teſtibus, qui non ritè iurauerint, nulla fides p̃ſtanda. Aliquid non facere, vel non ritè agere, paria ſunt. ibid.*

81 *Teſtimonio ferendo, quod non interueniat iuramentum, & quod teſti iniurato credatur, diſpenſare non poteſt Sum. Pontifex.*

82 *Iuramentum, cùm ſit ex illis, quæ foris, & extrinſecas p̃ueniunt, non præſumitur, niſi probetur.*

83 *Iuramentum in antiquis præſumitur prolatum à teſte.*

84 *Teſti iniurato nihil creditur, ſed ipſius verba præſumptionem faciunt.*

85 *Teſtibus cùm iuramento deferendum eſt, debet pars aduerſa vocari.*

86 *Teſtibus non debet Iudex offerre Sacramentũ, vel eorum depoſitiones recipere vtraque parte abſente. Iudex officium ſuũ impartiri non debet, niſi ſit petitus. ibi.*

87 *Teſtiũ dicta firma ſtabunt, ſi pars, quę vocata fuerit ad inſpiciendum eorum iuramentũ per contumaciam abſit.*

88 *Teſtium verba prolata vim ſuam habent.*

89 *Teſtibus iurãm in iudicio deferẽdum eſt, & non alicubi.*

90 *Teſtis dictum non valet, ſi iuramentum delatum ſit die non iuridico.*

91 *Teſtis iuramento ſeſe aſtringere non poteſt die feriato.*

92 *Teſtis deponere poteſt in die feriato, dummodo in die iuridico iurauerit.*

93 *Iuramentum ferre eſt actio, quæ non poteſt exerceri in die feriato.*

94 *Teſtibus etiam die feriato, quibus in caſibus poſſit deferri iuramentum.*

95 *Teſtis dictum, qui ſtatuto tẽpore ad probandũ iurauerit, ſed quæ dixit, extra tempus ſtatutum depoſuit, an probet, & valeat, vide remiſſiuè.*

96 *Teſtificatum poſt terminum aſſignatum non valet.*

97 *Teſtes, qui infra terminum dati iurant, & poſt decurſum terminum deponunt, ſe fuiſſe iuſta cauſa impeditos ad deponendum, probant, & valent.*

98 *Teſtibus, vt ab altero nomine ipſius iuramentũ deferatur, Iudex delegare non poteſt.*

99 *Teſtis dicta, cui Notarius de mandato Iudicis defert iuramentum, nullius futura ſunt momenti.*

100 *Teſtibus, ſi Notarius iuramentum deferat præſente Iudice, ratum erit, ac ſi Iudex ipſe deferret.*

101 *Teſtib. aduerſa valetudine laborantibus, vel viris egregijs non refert, ſi ab alio, q̃ à Iudice iuramentum deferatur.*

102 *Mulieres ad iudicium trahi non debent, inuitæ.*

103 *Teſtis iuramentum non eſt de natura inſita ipſius teſtimonij, & ab aduerſa parte remitti poteſt.*

104 *Vnicuiq; licet alteri renunciare, quæ pro ſe indulta ſunt.*

105 *Iuris ſeueritas pactis priuatorum mitigari poteſt.*

106 *Teſtis iniuratus falſum deponens, pœna tamen falſi, ac ſi iuraſſet, punitur.*

107 *Teſtis iurum à parte remitti non pot̃, in cauſa criminali.*

108 *Teſtis iuramentum quarè in ciuili iudicio à parte remitti poſſit, & in criminali non.*

109 *Delicta puniri Reipublicæ intereſt.*

110 *Quæ fauore publico introducta ſunt, humana diſpoſitione mutari non poſſunt.*

111 *Teſtis iuramentum ſuper matrimonio diſſoluẽdo remitti non poteſt, ſecus in matrimonio confirmando.*

112 *Teſtes, ſi iurare abnuerint, ad dãna partis obligati ſunt.*

113 *Teſtes iurati non præſumuntur, niſi re vera in actis de iuramento conſtet.*

114 *Teſtes, qua ratione examinandi ſint, & quid agendum, quando exteri ſunt, vide remiſſiuè.*

115 *Teſtes, quo pacto interrogandi ſint, vide remiſſiuè.*

116 *Teſtibus diligenter interrogatis, & examinatis, ipſi, & ab illis dicta publicè nominanda ſunt.*

117 *Teſtes duo in qualibet cauſa regulariter ſatis ſunt. In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. ibid.*

118 *Teſti vnico, quando adhibeatur fides.*

119 *Teſtis vnicus in cauſa poſſeſſorij plenè probat poſſeſſionẽ abſque alio iuramento.*

120 *Teſtibus non facilè fides adhiberi debet, niſi rationem dictorum ſuorum reddant.*

121 *Teſtatio ſola prolata, nec alijs legitimis adminiculis cauſa approbata, nullius eſt momenti.*

122 *Teſtis ratio eſt illa, quæ dat eſſe eius atteſtationi.*

123 *Teſtes in negotijs criminalibus, & non interrogati, ſcientiæ cauſam, & rationẽ reddere debent, alias non probant, nec indicium faciunt.*

124 *Teſtis teſtimonium perhibẽs ad alterius defenſionem, etiã ſi non reddat ſcientiæ cauſam, tamen probat.*

125 *Teſtis, quibus caſibus dicatur reddidiſſe rationẽ ſufficientem, vide remiſſiuè.*

126 *Teſtes ſcientiæ cauſam afferre debent per illum corporis ſenſum, quo percipitur id, de quo rogantur.*

127 *Teſtes deponentes ſuper ſolam, & ſimplicem negatiuam in ſuſpicionem incidunt, & tanquam falſarij puniendi ſunt.*

128 *Teſtis dictum non depoſitum per vnum ex quinq; ſenſibus quibus in caſibus teneat, & valeat, vide remiſſiuè.*

ANTEQVAM ad hanc primam Probatio-
num ſpeciem pertractãdam me accingam,
pręcognoſcẽdum eſt, nos in præſentia nol-
le omnia, quæ de hac teſtium materia poſ-
ſent afferri, in mediũ adducere, iſtud enim argumẽti
1 genus ita fuit per viginti duos ſcribentiũ tractatus † à
Ioanne Baptiſtà Z. leto in vnum cõpilatos, & deinò
per alios, recentiores diligentiſſimè, excuſſũ, & exami
natum, vt mihi ſuperuacuum viſum fuerit, cũcta, quę
ab iſtis ſcribentibus ſuper hoc tradita ſunt, hic trãſcri-
bere, adeat ipſos ſcribentes, & ibi ad ſaturitatẽ omnia
haurire poterit. Noſtrum erit in pręſentia hæc ea tãtũ
attingere, quę ad noſtram probationũ materiã expli-
canda ſatis eſſe videbuntur. Breuiter. n. & cõpendio è
2 modum, & formã, qua teſtes produci poſſunt, † deque
eorum

eorũ examinatione videbimus,atq; vt eorum dictum
valeat. Qui verò teſtes ad dicendum teſtimonium
ſint idonei,qui neutiquam, & dicta quorum non ꝓ-
bent,nempè ſi ſalſa,varia,titubãtia,contraria vnica,
ſingularia ſint, & iſtiuſmodi ſigilatim per ſuas con-
cluſiones infra explicabitur.

Inter igiť ſpecies plenæ probationis nõ immeritò
3 hæc per teſtes†primũ ſibi locum vendicat. Nam ipſa
cæteris omnib.validior,& dignior eſt,vt Abb. in rub.
ext.eo.de teſtib. allegans c.cùm Ioan.de fide inſtr. &
Fely.in rub.de fid.inſtr.nu.1.infra latius à nobis expli
* cabitur. Et hæc magis eſt*cõmunis opinio vt ꝑ Doct.
in c.cum P Tabellio.eo.ti.de fid.inſtr.quam apꝓbat,
& citat.Dec.in rub.de teſtib. & Moderni in repetit.l.
admonẽdi.ff.de iureiu.& Viuius in ſuis cõmunib.opi
nion.in verb.teſtes ver.validior,&c. firmior.n.eſt vi-
4 ua vox,†quã mortua,vt auth.de inſtru. caut. & fid.§.
ſi quis igiť.c.tertio loco ext.de prob. & Azo.in sũma
ſua de teſtib.quinimo Docto.in d.l.admonendi.dicũt
quodãmodo miraculoſam ꝓbationẽ videri, ꝙ pelli
5 vnius animalis iam mortui credatť,†vtpotè inſtrumẽ
to publico.& Innoc in d.c.cũ P.de fid.inſt.voluit eſſe
cõtra ius,& officiũ Tabellionis, ꝙ credatur cartę ani
malis mortui ſine adminiculo aliquo.Ea etiã,q̃ con-
6 ſtant atteſtationib. voce prolatis,†facilius conſidera-
ri ſolent,quã quæ in ſcriptis enunciata ſunt: qa ſecũ-
dum eundẽ Inno.in c.veniẽs de verb.ſig ad fi. anima
7 organo vocis mentẽ ſuã explicat,† & cor eſt impera-
tor linguæ, iux. Bal. in c.mandatũ de reſcrip ſecũdũ
illud, ꝙ dici conſueuit: Ex abundantia cordis os lo-
8 quitur,& ipſe viuæ vocis ſonus†fortius,ac efficatius ꝑ
mouet auditoris animũ.l.ſi in tres. ff. de arb & l.1. C.
de ſen.ex breuic.reci.l.de minore.§.tormẽta.ff.de q̃ſ.
cũ alijs allatis ꝑ Bal.in rub.ext.eo.de teſtib.Quod aũt
9 huiuſmodi ſpecies ꝓbationis ſit omnib.alijs†dignior
ſentit ẽt. Andr. Barb.in rub.ext. de fid.inſtr. multaq;
ad id ꝓbandum adducit Præterea, & Inn.in d.c.cum
P. Tabellio inquit, iſtiuſmodi ꝓbationem per teſtes
eſſe naturalẽ, congruereq́; cum iure diuino, vt refert
Viuius in dictis ſuis communib.opinion.loco p̃cita-
to. Et vltra Inn.idem ait Abb.in c.tertio loco de ꝓb.
nu.5. verſ. vltimum tñ dictum, propter illud diuinæ
10 vocis teſtimonium,†in ore duorum,vel triũ ſtet om-
ne verbũ. Et hinc ſequiť, ꝙ Doct.in c.teſtes.3 q.2.&
Abb.ac cæteri canoniſtæ in c.de teſtib.de teſti.aſſerue
runt, teſtem debere deponere dictũ ſuum viua voce,
11 † & nõ ſatis eſſe illud in ſcriptis Iudici tradere,& hãc
* eſſe veriorẽ, & magis * cõem dixit Viu in ſuis cõmu.
opin.verſ.teſtis non poteſt tradere, quãuis Bart.aliud
ſenſerit in l. Theopompus nu.12.ff.de dot.pręleg.cer-
12 tiores.n. efficimur vocibus,†quã in literis: vt elegan-
ter voluit Sum.Pontif.in c de gradib 33.q.ibi.Donec
ꝑmittẽte Domino ore ad os loquimur. Vnde quędã
13 probantur per teſtes,† quæ non probantur per inſtru-
menta: vt ex allegatis ꝑ Rom.in conſ.349.incip. Dũ
quæriť, & ꝑ Io. And.in reg. ſemel malus. de regu. iur.
in 6.& per Feder. de Sen in conſ.211.D. Alex. & Ol-
drad.conſ.199. in fundamento.& Bald.in l.ſciant. in
14 2. col.C.de proba. dum dicunt†crimina nõ ꝓbari in-
ſtrumentis,& tamẽ probari teſtibus, vnde dici poteſt
hæc eſſe inter ſe, vt excedentia, & exceſſa.

Me etiam impullit illa ratio, vt hanc ꝓbationẽ ꝑ
15 teſtes cæteris præponerem,quia†ferre teſtimoniũ eſt
dignitas generoſa, ita. n. loquitur Sum. Pontif in ca.
præceptum.32.q 5.quẽ allegat Spec.in tit.de teſte. in
§.opponiť. nu.26. Et huius dicti hanc poſſe reddi ra-
tionem arbitror:quia teſtificadi officium ſolum tẽdit
16 ad veritatem detegendã,†quam ſup oĩa amandã eſſe
dixit I.C.in l.cùm ita legatũ.de cond.& demõ. & eã
ſequentem, Deum ſequi,tradidit Sum.Pontif.in c.qſ-
17 quis. 11.q.3.& veritatẽ ipſam† oĩa vincere, dixit Ho-
ſtiẽ.in c.in audiẽtia.de ſen.excõ.& Fed.de Sen.in cõſ.
14.& cui oĩa cedere voluit Sum.Pontif.in c.conſue-
tudo. 12.diſt.& c. fraternitatis. de frigid & mal.ipſam
eſſe matrẽ iuſtitię dixit Bal.in l.libertini. de ſtatu ho-
min.Hinc optimè cautũ in iure reperiť,infames nul-
18 lo modo † poſſe teſtium dicere:nã ea.in quib aliqua
dignitatis verſať, omninò ipſis infamib. ſunt interdi-
cta.l.1.C.de infa.lib.12.& latè diximus in cõcluſione
19 infamis.Item quia†teſtificari,eſt actus à lege inuẽtus.
l.quoniã circa fi. C.de hæret.& eſt munus publicũ.&
neceſſariũ.l.1.ff.eo.de teſtib.& l.fi C.ſi cer.pet.& l.cũ
quẽadmo.teſta. aper.& Ang. de Peru in ſuo trac.de
teſtib. in q. Quæro an frater, nu.25. licèt contrarium
ſenſerit. And Barb.in ſuo tract.de teſtib.ad c. teſtium
ext.eo.de teſti.nu.16.vbi inquit,vsũ teſtis nõ eſſe inuẽ
tũ pp bonũ publicum,ſed pp priuatum commodum;
ſed aliter poſteà sẽſit in c.2.de ꝓb. vbi munus eſſe pu-
blicũ voluit,& ideò digni,& nõ infames admitti dẽt.

Quinimò teſtificãdi munus adeò neceſſariũ,& vti-
le cognoſciť, vt ſi quis cupiditate, timore, odio, vel
amore obcęcatus veritatẽ teſtio ſuo detegere,vel cõ-
20 ꝓbare recuſauerit,hunc eundẽ cogendũ,† atq; com-
pellẽdũ eſſe ſacroſãctæ leges iuſtiſſimè ſanxerint, vt
videre eſt ex toto tit.de teſt.cog. & paulò inferius di-
ceť à nobis; ꝙ ſi coactus veritatẽ ꝓtulerit, ipſe nulla,
nec apud Deũ,nec apud hoĩes remuneratione dignus
eſt iudicãdus. Quo namq; pręmio dignus eſt ille cẽ-
21 ſendus,q quid actum eſt † pręter eius voluntatẽ, atq;
coactè eſt actũ: Certè nullo,vt optimè cauit I.C.in l.
ita tñ.§. qui ſuſpectã.ff.ad Treb. & in l.rem legatã ff.
de adim. leg. & in l.vnũ ex familia.§.1.ff.de leg.2.&
in l. ꝓximè de rit. nup.nõ.n. me fugit, quatuor illa, q̃
22 modò diximus, hoc eſt timorẽ,odiũ,† cupiditatẽ,&
amorẽ ſolere ſæpiſſimè veritatẽ deprimere q dem. ſed
nõ opprimere;verũ ſi quis eſt,quẽ ꝓprię.& æternę ſa-
lutis cura tãgat,hic ꝑfectò melius ſuis rebus cõſulet,
ſi magis amicã veritatem habebit,quam proprias,vel
alienas animi perturbationes ſequatur.

Fingamus igitur aliquos ad ferẽdũ teſtium adeſſe
23 teſtes idoneos,& habiles;†iſtiuſmodi in iudicii, non
extrà iudicij locũ ſunt ꝓducẽdi, vt per Maran.in ſuo
Spec.verb.ſinautẽ ꝓducunť teſtes.nu.6. & ab eo, qui
ipſis ad ꝓprios vſus neceſſarios indiget: nullus.n. co-
24 gitur ad ferendum†contra ſe teſtes, vt in c.1.de ꝓba.
& in l.nimis graue.C.de teſti.Bal.in conſ.22 .quãdo
ꝓ debito.nu.3.lib.5.& paulò poſt à nobis in q.an quis
cogendus ſit ꝓducere cõtra ſe,examinabitur:ſed vt &
aliqd in præſentia de hoc breuiter attingamus, intel-
ligẽdũ eſt illud,neminẽ cogi ad ferẽdũ cõtra ſe teſtes
in ciuilib.non aũt in criminalib. in his.n. Iudici data
25 eſt facultas ꝓducendi teſtes † etiam parte nõ inſtãte,
nec eos ꝓducẽte, vt ꝑ Bal.in l. presby. C. de epiſc. &
cler. Illud etiã accipiendũ eſt in eo Magiſtratu, qui,
Magiſtratus ſui tẽpus præfinitũ iam expleuerit, verũ
nõ eſſe; is. n. cõpellitur Iudices, vel domeſticos ſuos
exhibere,qui vnã cũ ipſo Magiſtratũ adminiſtrauere
26 † vt de his, quę in Magiſtratu geſta sũt, teſtium ꝑfe-
rant, ſic A o.& Hoſt.voluere in ſum.de teſt.in prin.

Dixit etiã ꝑ partem exhibendos eſſe teſtes, qa ſi ſe
vltrò ad dicendum teſtium Iudici offerrent, ſibi veri-
27 tatem eſſe perſpectã aſſeuerãtes, † tunc nõ sũt iſtiuſ-
modi admittendi,nec audiẽdi,nec iſtorũ teſtimoniũ
ratum eſſe poteſt,cũ in ſuſpicionẽ (præſertim cũ non
ſolum à crimine, ſed etiam à criminis ſuſpicione ab
eſſe debere dixerit Cęſar) incidãt,dũ operã teſtimonij
ſui Iudici ingerunt, vt dixit Vlp.in l.quę oĩa. in §.1.
ff.de procu.& Imp.in l.libertorum.C.eo.de teſtib. &
Alex.in cõſ.68.ſiue 78.col.2.& 6.in 3.vol.& Bar.in l.
poſt legatum in §.his verò.ff. de his, quib.vt indig.&
Tiraq. in tract.de priuileg.3. circa fi.

His permoti nõnulli ſcribentium dicere nõ sũt ve-
28 riti,ad hoc,vt teſtimonij dictũ valeat, †requiri, vt ip-
ſe ſit teſtis citatus, alioquin eius teſtium erit irritum,
& nullũ, & inter oẽs id placuit Iacob.de Beluiſ. in §.
ſi verò ignoti.in auth. de teſtib. vbi inquit ita intelli-
gendam

gendā eſſe l. pſbyteri.C.de epiſc.& cleri. Alex.in cōſ.
180.n.7.vol.2. Rui.in cōſ.10,nu.5,vol.5.& idē voluit
Marant.in ſuo Spe.in verb.ſinautē producunt̃ teſtes.
ſub n. 1. & ita in praxi obſeruari atteſtatus eſt Grana,
in addi.ad Veſtr.in ſua praxi. c.2.lib.6.nu.25.vbi etiā
ad hoc ponit hanc fallentiam; hoc eſt ſi teſtes in iu-
29 dicio fortè fortuna reperirentur,† tunc enim abſq; ci
tatione ritè examinari poſſe, tradidit ēt Iaſ.in l. quic-
quam.in §.vbi decretum.nu.27.ff.de offi.procon.
Sed hec opinio tā eſt à veritate aliena, vt nihil ma
gis, vt ait Lanfr. de Orla. in ſuo tract. de teſti. in prin.
ſub nu.6.verſ.5.quæro.fretus auctoritate Accur. in l.
poſt legatum.§.his verò.ff.de his, quib.vt indig. quē
ſequitur ibid.Bart.& tenet Bald. in l.presbyteri C.de
30 Epiſ.& cler. Quamuis.n. teſtis non ſit citatus, † eius
dictum valere,atq; ratum eſſe,ſingularis eſt eiuſdem
Accu.doctrina in l. poſt legatum §.his verò.ff.de his
quib.vt indig. & hāc opinionē Doc.ſequunt̃, & ma-
ximè Bal.in d.l.presbyteri.& Bar.in d.§.his verò.
Verumtñ requiritur, ꝙ & ſupra in prin.admonui-
mus, vt per partē teſtes ad Iudicē ſint producti, tunc
n.credi eis abſq; alia citatione dixit Bal. in auth. ſed
nouo iure.C.ſi cert.pet.& in d.l.pſbyteri.& Bar.in d.
31 l. poſt legatū, & præcipuè ipſis fides adhibet̃, † ſi co-
rā parte,& Iudice deponant, vt per Abb. in c.in noīe
Dñi.in verb.extr.gl.& in verb.vr̃. & ibi. Fely.in verſ.
2.caſu.de teſtib.& citandum non eſſe teſtē, qui dum
producit̃ in iudicio præſens eſt,tradit Mayn. in l.oīa
quæcunq;.nu.9.ff.de regu.iur.ſequitur Io.Bapt. Ain.
in ſua praxi.§.7.c.5.lim.92. & id potiſſimum ea rōne
cōfirmari poteſt: nam cum Iudex teſtibus coram eo
productis iuſiu deferre ſoleat, tacitè quodammodo
32 eos præmonere vr̃,vt veritatem ſponte proferāt, † q̄
quidē Iudicis admonitionē maiori pōdere,& vi ma-
iore,q̄ citationē nuncij eſſe iudicandā, cenſuit Imp.
Gordia.in l.2.C.quomo.& quan.Iudex. nec ab re ꝑ-
fectò,maioris eſt enim auctoritatis id,ꝙ ſe præſente,
33 † quā quod per repræſentationem fieri ſolet. Verùm
tacita illa admonitio, q̄ ex delato iuſo manat, ab ip-
ſo iudice fluit: hanc igit plus valere, quàm citationē
illā, quæ per repræſentationē Iudicis fit, eſt dicendū
ita ratiocinat̃ Glo. Bar. in c.conſuluit.de offi. deleg.
quemadmodū refert.& ſequit̃ Nell.à S.Gemin.in d.
ſuo tract.de teſtib.in prima parte,ſub n.42. nihil igit̃
aliud eſt reliqui,niſi vt ex illis,q̄ modo à nobis ſup à
34 relata fuere, ſequat̃ illi cōcluſio, † dictū teſtis abſq;
alia citatione adductis per partē ad iudiciū, vt ea de
re,quæ in controuerſia verſat̃,deponat,firmū,& ratū
eſſe,atq; valere. Dicat quicq̄d velit Iac. de Beluiſ. &
cæteri aliter ſentientes. Ita enim ꝑ vniuerſā Italiā
hodierno tempore in vſu quotidie ſeruari videmus.
Sed in ea re cum Iac.de Beluiſ. idem ſentio, qñ te
35 ſtes teſtari recuſarēt, † tunc.n.citationē requiri exiſti
mo: vt eīn teſtes ad teſtandum compellātur, prius ci-
tandi,atq; monēdi ſunt; cuius rei periculū ſepiſſimè
in vſu contigiſſe perſpexi,ꝑſertim in illos,qui contra
aliquem aliqua de cauſa impulſi teſtium perhibere
abnuunt,tunc enim prius Iudex citat, deinde monet
eos, vt aliqua pœna intendente ipſi Iudici ſe ſiſtant,
ad veritatē de tali cauſa patefaciendam, & pro hoc
faciunt notata per Alberi. de Malet. in ſuo tract. de
teſtib.c.7.nu.30.32.& Ang.in prin.auth.de teſtib.
Iam diximus,producendos eſſe teſtes.Producendi
36 quidē ſunt, ſed anteq̄ recipiantur, † pars aduerſa vo-
cāda eſt, vt eorum dicta oppugnare, atq; refellere,ſi
poſſit,valeat,alioquin iſta teſtiū receptio irrita,& pe-
nitus eſt nulla,vt eſt tex.in c.2.de teſtib.& ibi Fely.in
ſum.idemque probat tex.in l.ſi qñ. & ibi gl. C.de te-
ſtib.Pet.de Anch.in clem.quamuis,col.fin.de appel.
Rota deciſ.10.alias 1.de fide inſtrum.in nouis. n.20.
& ſeq.Lanfr.in c.qm̃ contra.in verſ.teſtiū depoſitio-
nes,col.2.de prob.Pariſ.cōſ.83.col.2.vol.1.& cōſ.17.
col.3.vol.1.Gram. cōſ.ciuil.27.col.1. & conſ.78.col.
2.Felyn.in c.2.col.3.& ſeq.de teſtib.vbi ponit plures
ampliationes,& limitationes;& plures ēt ibidem po
nit Dec.nu.18.& ſeq.& hoc in 20.caſib. eſt reſtringē-
dū: vt per Campeg.in trac.de teſtib.cōcl.164.& 167.
Hoc, ꝙ diximus, receptionē teſtium nullā eſſe par
37 te non citata, † adeo verū eſt vt non ſolū probatio-
nem plenam, ſed nec ēt indicium faciat, ſecundum
Bart.in l.maritus. poſt finem. de quæſtio. & ſequitur
Fely.in d.c.2.nu.3.de teſtib.& ibi Dec.num.28.& 27.
vbi * communi omnium ſcribentium calculo hanc
eſſe receptam aſſerit, quod adeò verum eſt, vt mille
teſtes recepti parte non citata non faciāt indiciū ad
torturam. Rol.à Valle in conſ.12.nu.37. 38.lib.3 ꝙ
tñ de conſuetudine non obſeruari dicit Iul. Clar. in
ſua praxi criminali.§.fi.q.11.vbi videndum.
Quod ēt ſibi locum vendicat, ſi cauſa abſoluenda
38 eſſet requiſitis à iure nō ſeruatis: tunc enim, † & pars
in teſtium productione vocanda eſt, ſecundum Bar.
ſing. in l.filiusfa. poſt prin. de donat. relatum ab eo-
dem Fely.loco iam proximè citato,nu.4.
Tertiò loco illud eſt declarādum, & extendendū
39 ad eum caſum,quo Iudex ex officio ſuo ageret, † q a
tunc vocare partem neceſſe eſt,contra quam agit,ita
ſimpliciter dicit Io. Andr.in Spec.tit.de teſta.§.nunc
tractādum dicens ita dixiſſe Guid. de Suza. in l.iuſiu
randi.C.de teſtib.& ipſum referendo ſequitur Felyn.
loco iam adducto,cap.2.de teſt.nu.5.
Sed hoc intellige,niſi Iudex hoc ageret ad ſuā in-
formationē, vt loquutus eſt Bal.in l.non dubiū. verſ.
iuxta hoc quæro.col.6.C.de legib.Inn.Hoſt.Io.And.
in c.fin.de præſumpt. Mil.in ſuo repertorio in verbo
citatio non requirit̃.Fely.in c.2.col.2.in prima limi-
tione,de teſtib.Nicel.in 52 concordant.gl.4.3.fallē.
Hæc tñ limitanda in primis veniunt, vt ſibi locum
40 non vendicent, † qñ examinantur teſtes ad ꝑpetuā
rei memoriā cōtra illum, à quo timetur potentia ty-
ranni.Hoſt.in c.qñ frequenter.col.2. vt lite non con
teſt.Rom.in ſingul.372.Abb.in d.c.2.col.2.de teſtib.
deciſ.Toloſ.& ibi apoſtil.475.Philip. Frā.in c.1.col.
2.de homic.in ſexto,licet contrarium dixerit Ant.de
Bur.in c.præterea.il ſecundo,de ſponſ.in fi.& ibi Pre
poſit.col.2.& Aret.in c.2.in col.2. de teſtib.in fi.quo
rum opinio in omni caſu ceſſat,qñ ſumus in cā fidei,
vel agat̃ de modico, ſiue nullo pīudicio, vt ipſimet
dixerunt,& tenuit Gondiſal.in tract.de hæret.q.14.
Secundo etiam loco illa concluſio limitanda vr̃,
41 non habere locū in cā hæreſis, † in qua cōtra inqui-
ſitum potentem teſtes recipi poſſunt,ēt parte non ci-
tata,vt ſentit Rom.in ſing. 372.Ant.de Bur. in c.præ-
terea.col.2.de ſponſal.& ibi Alber.& Præpoſ.in col.
2.Soc.in reg.406. in 4.fallent. Nicell.in 52. concord.
Dec.in cap.2.col.5.in 5.fallen.de teſtib.idem in alijs
enormibus delictis tradit Rol. à Vall. d. conſ.12. vt
ex themate.nu.13.lib.3.
Sed longiori ſermone opus eſſet,ſi cūctas amplia-
tiones, & limitationes, quas Fely. & Dec.in d.c.2.in
noīe Dñi de teſti.referunt,dicendo proſequi vellem;
lector illuc te remitto,ibi.n.ſitim aridā facillimè ex-
ſtinguere tibi dabit̃. Ad hoc ēt legere poteris, quæ
Anto. Gabriel.In ſuis concluſ.lib.2.tit. de citatione,
ampliatione 21.nu.105.& in limi.11.12.13.14. & 15.
cū ſeq. incip.à nu.324.vſq; ad nu.332.fuſius ſcripſit.
Nec illud, ꝙ ſuprà attigimus, id eſt, teſtes producē-
dos eſſe in iudiciū coram Iudice,vt deponāt,ſine de-
claratione eſt prætereundū. Declarādū igit̃ eſt,iſtud
non habere locum, qñ teſtiū qualitates aliud expo-
ſcerent; vt, ſi valetudinarij eſſent, ſenes, infirmi,aut
paupertate oppreſſi, iſtiuſmodi eīn non ſunt exhibē-
42 di,nec vocandi ad dicendū teſtium in iudicio; † ſed
tunc Iudicis eſt munus,homines idoneos ad dicta te
ſtiū excipienda mittere: vt in c.ſi quis.extra de teſtib.
Nec id ēt ſibi locū vēdicat in viris præſtantiſſimis,
& egregijs: vt optimè Paulus rñdit in l. ad egregias
perſonas

perſonas.ff.de iureiu. idemq; de Epo dicendũ eſſe ſta
tuit Theodoſ.Imp.in l.nec honore.C.de epiſ.& cler.
Vbi, apud quẽ,& à quo ſint exhibendi teſtes, dixi-
mus: videamus mõ, qñ vocari debeant. In quo Doct.
43 cõi conſenſu dixere,† poſt litem conteſtatã produ-
cendos eſſe: vt per Bat.in l.de ætate.ff.de minor.& ca
noniſtæ in c.veritatis.de dol.& contu.& in c. qm̃ fre-
quẽter. vt lit. non conteſt. vt refert Lanfr. de Oria.in
ſuo tract.de teſtib.in prin.ſub nu. 33. Nã,vt ipſe ibi in
quit,teſtes non producũtur ea potiſſimũ de cauſa , vt
Iudex inſtruat̃,ſed vt ipſi fides fiat de deductis in iudi
ciũ.ſed in iudicium non dr̃ res deducta , niſi poſt litẽ
conteſtatã: vt in l.nõ poteſt videri. & in l.ſolemus,in
prin.ff.de iudic. & fieri nullo modo põt, vt Iudici de
re fiat fides,antequam ſit in iudiciũ deducta;neceſſe
eſt enim,vt res adſit,de qua poſſit cognoſcere Iudex.
Hanc tamen concluſionẽ in triginta quatuor caſi
bus non procedere,retulit Spec.in tit.de teſt.verb.
44 † In quibus ante litem conteſtatã, & poſt examen
produci poſſunt: Quos ẽt caſus Nellus,nulla Specul.
facta mẽtione recenſuit in prima parte ſui trac.de te-
ſtib.n.73.& Barth.Soc.in ſuis fallentijs in reg.242.in-
cip.lite non conteſtata. ponit ad idẽ 13. fallentias , q̃
omnia hic tranſcribere fas mihi nõ eſſe duxi,adeat,q
velit,ipſos,ſibi ferè ad nauſeam poſita videri poterit.
Quod igitur dicebamus,poſt litẽ conteſtatã produ
45 cendos eſſe teſtes,id declares † iſtud effici nullo mo-
do poſſe poſt didicita teſtificata , & publicata ſuper
eiſdem capitulis,vel directò contrarijs vt c.fraternita
tis,& c.intimauit. de teſtibus,& per Marſ.l.1.§.fin.in
prin.nu.17.ff.de quæſt.& Doct.in clem.2.de teſtib.&
Spe.in tit.de teſte.in §.ſatis vtiliter. per totum.
Iſtud ẽt poſtremùm extendendum hoc pacto vr̃:
vt & hoc verum eſſe deſinat, quamuis publicatio nõ
ſit facta , ſed aliunde didicerit pars teſtificata : vt per
Ioannẽ Andr.in d.c.fraternitatis.& ibi Marian. Soc.
de teſtib Bar.in §.quia verò.in authen.de teſtib.& in
auth.at qui ſemel.C.de probatio.cui etiam rei aſſen-
titur Fely.in c.præterea.col.fi.de teſtib.cogen. vbi il-
lud extendit , ẽt ſi loquutus ſit cum teſte examinato.
Et hæc amplianda videnẽ , vt non ſolũ habeãt lo-
cũ, qñ prætendimus examinare in eadem inſtãtia pri
ma principalis cauſæ,ſed etiã in cauſa appellationis:
46 † nã, & tunc poſt didicita teſtificata non admittunẽ
teſtes ſuper eiſdẽ capitulis,tàm de iure Canoni co, vt
per tex. in clem.2. de teſtib. q̃ de iure ciuili, vt latiſſi-
mè proſequit̃ Marian. in d.c.fraternitatis. col. 25. &
ſeq. & ibi Aret.col.3. & Fely.col.2. Boer. in verb.te-
ſtes ſing.27.
Hæc tñ concluſio reſtringitur , vt locũ ſibi vendi-
cet,vbi teſtes ſint ritè examinati,ſecus ſi non ritè per
tex.argũ ſumpto à contrario ſenſu in d. clem.2.de te-
ſtibus,& ſentit ẽt Maria.Soc.in d.c. fraternitatis col.
8.& ſeq.de teſtib.& eſt gl.in d.clem.2.in ver.ritè.Fel.
in c.in nomine col.fi.in fin.de teſtib. & in c.per tuas.
col.1.eod.tit. Guid.Pap.q.72. Bertran. conſ.33.vol.2.
licet nonnulli aliter ſenſerint: vt Zenzelli.Io. de Fan
tutijs,Card.Flor.d.clem.2.teſtib.Iaſ.in l.qui per ſalu-
tẽ.ff.de iureiu. Fel.in d.c.fraternitatis. col.2.& ſeq.&
de hoc vidẽdus eſt Rol.à Valle.in conſ. 52.n.14. lib.
4. Verùm,qm̃ hæc concluſio latius,quam alibi vide-
rim,explicata fuit ab Anto. Gabriel.lib.1. concl.tit.
de teſtib.concluſ.21.ipſum adire poteris:ibi enim hu
ius cõcluſionis decem ampliationes , & ſeptuaginta
limitationes cũ ſuis cõtrarijs,cõcordantijs,& alijs ad
propoſitę materię explicationem faciẽtib. inuenies.
Si quis verò ſcire aueat,quæ noua, & quæ antiqua
dicant capitula(de qb.ſupra meminimus)in caſu no
ſtro,optimè Marian.Soc.in d.c.fraternitatis.col.6.cũ
pluribus alijs ſequentib. de teſtib. hunc docere poterit.
Nec tñ hinc prius diſcedam , q̃ admonuerimus le-
gentes illud,ꝙ paulò antè diximus,teſtẽ recuſantem
teſtificari, inuitum ẽt ad teſtimonium perhibendum
47 compelli poſſe,ſortiri ſibi locũ † tàm in ciuili,quàm
in capitali cauſa.l.ſi qñ.C.de teſtib.& l.locum.§.ex-
hibere.ff.de tab.exhiben.iuncto tex.in c. cũ cauſa.de
teſtib.& c.præterea.& c.ſuper his.cap.cæterum.de te-
ſtib.cogen.cum alijs adductis per Ang. de Perutio in
ſuo tract.de teſtib.prima quæſtione, num. 22 & 25.&
poſſunt compelli mulcta indicta ad exemplum tuto
rum , et curatorũ ſatiſdare nolentium. Ang. de Peru-
ſio in d.trac.in additione ſua ad Bar.nu.24 fol.99.itẽ
per iudicem Eccleſiaſticum poſſunt excõmunicari.
ibid.num.25.et paulò poſt dicemus;et teſtis,qui non
vult comparere in criminalibus,punitur crimine ſtel
lionatus.Bal.in tract.de teſtib.in 2.parte,nu.18.
Hoc aũt adeò verum eſt, vt ẽt id ſequatur, q̃uis ad-
hibito iur̃o dixerit teſtis, ſe nullo modo adduci poſ-
ſe,vt ſuper hoc teſtificetur: ipſe enim tunc eſt cogen-
dus nõ obſtante iur̃o ipſius teſtis. Etenim cum iſtiuſ-
48 modi iur̃m ſit temerè prolatum, † et proferenti ani-
mæ perpetuam mortem afferat , cùm hic de veritate
celanda agatur.11.q.3 cap. quiſquis. idcirco propria
ẽt auctoritate poterimus huic iur̃o repugnare.c.ſicut
noſtris.de iureiur.et notatur in cap.intimauit.et cap.
peruenit.de teſtib.iuxta Speculat.in tit.de teſte verb.
ſed quod,ſicut refert Albe. de Malet. in ſuo tract. de
teſtibus, cap. 6. ſub nu.45.et dixit Petrus de Monca-
da in additione ad Cror. ſui tract. de teſtib. part.5. in
verb.teſtificari lit.A.nu.17.et Abb.in d.cap.peruenit
de teſtib. ea præcipuè ratione , ꝙ cùm ferre teſtimo-
niũ ſit munus publicum , ad quod ẽt inuitus quis cõ-
49 pellitur , † non poteſt aliquis iuri publico derogare,
ẽt intercedente iur̃o.c. ſi diligenti de fot. compet.et
ita dicit Abb.in c.intimauit.de teſtib. in prin.ſub dẽs
etiam ibi poſt Innoc.in c.qualiter, et qñ. il primo,de
accuſ. ꝙ ſi quis iur̃o promiſit alicui non reuelare ar-
canum ſibi priuatim commiſſum,ſi producatur in te
50 ſtem,†teneri illud detegere;quia aut cogitauit iſtum
caſum,qñ iurauit,et illicitum fuit iur̃m,ideò non ſer
uandum.c.4.de iureiur.aut non cogitauit iſtũ caſum,
et ad illum non extenditur.c.humanæ aures,22.quæſ.
5.et idem Abb voluit in cap.ſi ſacerdos.de offi.ordi.
col.2. et in cap. nouit. de iudic.nu. Hoc tñ reſtringe,
non poſſe procedere in Sacerdote producto in teſtẽ
contra reum criminis, qñ in cõfeſſione ſacramenta-
51 li fuit aliquid ſibi dictum, † quia poteſt dicere ſe ni-
hil ſcire,ex eo ꝙ illud, ꝙ ſcit, ſcit vt Deus, et vt Deus
non producitur in teſtem,ſed vt homo,et tanquã ho
mo ignorat illud,ſuper quo producitur, tex.eſt,et ibi
not.in c.dilectus.de exceſſ.prælato. et in c.omnis.de
pœnit.et per Abb. in locis proximè allatis. Et iſtiuſ-
52 modi iur̃m † cũ ſit contra bonos mores , non eſt ob-
ligatorium,de regu.iur.In 6.et Alber.in l.ſi qñ. C.de
teſtib. Alberic. verò de Malet.ſub d.nu.45. in eã ſen-
tentiam iuit,vt ſenſerit iſtiuſmodi teſtes ab hoc iur̃o
53 abſoluendos eſſe, quod ſi non fieret † teſtes in periu-
rij crimen inciderent,et illorum dicta irrita,et nullla
fierent,iuxta c.in teſtio.de teſt.ꝙ ſi abſoluant̃,maior
eis fides adhibebitur : et cum opinione Maleti illud
54 optimè conuenit,iurãtem non reuocare teſtm̃ † poſ-
ſe non repugnante iur̃o reuocare, hunc tñ eſſe periu
rum,dixit I.C.in l.ſi duob.§.idem reſpondit.ff.pro ſo
cio.et Ioan. Andr.in c.dilecto.de præben.ſuper verb.
iur̃m,ad hoc etiam facit quod ait Nicol. Mil. in ſuo
repertorio in verb.iuramentum de non faciendo.
Sed hæc Maleti cautela,licet ſit ſatis tuta,nõ tñ eſt
neceſſaria: id vt aſſeram, ea de cauſa moueor. Nã cũ
hoc iur̃m nihil valeat, nullamq; obligationẽ pariat,
55 † huiuſmodi abſolutio vana,futilis,et irrita eſſet,præ
ſertim cũ mecũ faciat Imp. in l.ſi aut nullũ. C.de le-
git.hæred.et in l.non dubiũ.C.de legib.q dicere con-
ſueuerat,actũ inualidũ,et nullum,nullum effectũ pa
rere poſſe, nec ipſa lex fruſtratoria , et vana remedia
ſolet adhibere.l.q bis idẽ.ff.de verb.obl.l.hæc ſtipula
tio.§.diuus.vt lega.noĩe caueat.et vanum, et nullius

pon;

56 ponderis eſt conſulere,† vbi nō expedit l.ſi plures,ff.
de teſta.tut.& fruſtra quæritur de eo, ꝙ nullum parit
effectū.l.3.quand.dies lega.ced.& l.nō oportet. de le-
ga.2.meritò neceſſaria cautela hęc videri non poteſt.
Cęterùm hac in re prætermittendum non videtur il-
lud,quod de teſtibus,qui veritatē dicere recuſant, di-
57 cebamus,hoc eſt,ad id cōpelli debere;† ab ordinario
Iudice impellendos eſſe,vt nulla de hoc alicui dubi-
tatio oriatur,admonemus; dummodo tamen Iudicis
poteſtati ſubſint. Quod ſi iuriſdictioni ipſius minime
ſubeſſe contingat, ordinarius Iudex iudicem illum,
ſub cuius erant poteſtate,per literas certiorem faciat,
vt ipſis ad teſtimonium ferendum vim adhibeat: vt
cauit Imperator Iuſtin.in l Iudices.C.de fid.inſtrum.
& Spec.in tit.de teſt. verſ. ſed ſi quis cogetur, quo in
58 loco illud etiam addidit, † delegatum a Sūmo Pon-
tifice,vel à Principe facultatē habere cogendi teſtes,
ad veritatem teſtimonio ſuo manifeſtandam, quem
ſequitur Albe.de Malet.in d. ſuo tract.de teſtib. c. 6.
ſub nu.48.& 54.quod quidem intellige,ſiue de cauſa
ciuili,ſiue capitali agatur, & pcipuè in capitali cau-
ſa, ſi teſtes vllo pacto non poſſunt haberi: iſto nāque
caſu poteſt teſtium receptio committi,vt ex adductis
per *Malet.*in d.c.6.ſub nu. 51. ſatis liquet.
Hi quidē poſſunt ipſos teſtes compellere,ſed eoſdē
59 ad teſtificādum arbiter† nūquā cogere poterit : vt ex
Alb.in d.l.ſi quando.C.de teſt.nullā enim arbiter iu-
riſdictionē,virtute cuius ipſi poſſint compelli, ſed ſo-
lā notionem ſibi commiſſam habere, reſpondit I.C.
in l.ꝑtor.in princ.ff. de re iud. & idem refert,& ſequi-
tur Lanfran de Orian. in ſuo tract.de teſt.ſub nu. 31.
Illud etiam ptinet ad noſtrę materiæ declarationē
clericos teſtes per Iudicē Eccleſiaſticum,& per cēſu-
60 rā eccleſiaſticam:† laicos verò per Iudicem ſecularē
impellendos eſſe, mulctā eis imponēdo.vt ex allega-
tis per Grau.in additione ad Veſtr.in d. c. 2.lib. 6. nu.
20. in ſua praxi,& eſt tex.in l. 3. §. adhiberi.ff. de tab.
exhib.iuncta l.1.§.quid ergo. ff. de vētr. inſpic. nēpè
cōpelli poſſunt,ipſos laicos oppignorādo,arg.l.1.ff.ſi
quis ius dicen.non obtemp.vt p Spec. in d. tit.de teſt.
61 §.de teſt.in carcerē verò†vt teſtētur non poſſunt cō-
ijci,iux.l.ſi quādo.C.de teſt. Cæterùm iudices in hoc
diligenter animaduertant,ꝙ ſi vnū ex iſtis,vel iſtiuſ-
modi remedijs ad ipſos cogendos teſtes ſatis eſſet, &
plenè ipſi ſuccurreretur,nō poſſe poſteà alia adhibere
62 remedia,†prætérquā,ꝙ ſi quod adhibuiſſet, non ſuf-
ficeret,vt ait Ang.in l.q reſtitu.ff.de rei vēd. & ibi gl.
Si verò quæratur à me ex iſtis cogēdis teſtibus, qui
ritè compelli poſſint? Breuiter reſpōdeo, quęcunque
ad teſtādū idoneum,& aptum optimè cōpelli poſſe;
63 etiam ſi viator eſſet, † qui per ciuitatē alio peractu-
rus iter faceret: hunc enim ad teſtificandū compelli
poſſe dixit Alb.in d.l.ſi quando. C. de teſtib.
Id tamē ita generalim nō eſt intelligendū; multos
etenim reperies,qbus nulla vis ad teſtandū poſſit ad
64 hibere,ex quorū numero ſūt cōſanguinei omnes† vſ
que ad duodecimū gradū,cōtra ſuos cōſanguineos:
vt tradidit Ang.de Peruſ.in ſuo tract. de teſt. in q. an
pater poſſit eſſe teſtis,&c. nu.26. & latè p Spec.in tit.
de teſte, in ver.de teſtiū cōpulſione. fusè etiā p Alb.
de Malet.in ſuo tract.de teſt.c. 6.vel vſq; ad ſeptimū
gradū,iuxt. Accurſij ſniam in l.ſi femina.C.ad Turp.
quam doctrinā ꝓbat, & ſequitur Ang.ibi.& eius etiā
opinionis eſt Io.de Imol.in c. dilectorū de teſti. cog.
quemadmodū refert Lanf.de Oria.in ſuo de teſt.tra-
65 cta.nu. 31. ſeptuagenarij etiā ſenes † ab iſta cōpulſio-
ne,& aduerſa valetudine laborātes sūt īmunes: vt nos
docuit I.C.in l.inuiti.ff.de teſt.& in l.3.ff.de iuram.ca-
lum.& hac ꝑrogatiua fruuntur liberti,& vaſſallus,ne
cōtra dn̄m ſuū teſtimoniū ferat.l.libertorū,& ibi Sal.
C.de teſ.nec ab hoc priuilegio fuere reiecti magiſtra
tus, qq; reipublicę cā abſūt:vt p Cāp.de teſt.cōc.160.
Veruntamen, q̄uis iſtiuſmodi homines ab hac coa-
66 ctione ſint exempti, † attamen cogi poſſunt, ſi veri-
tas aliundè non queat elici: vt voluit Gui.de Suza.in
l.Iul.ff.de teſ.& Io.de Imo.atq; Ant.de But.in d.c.di-
ctorum,quibus aſſentitur Lanfr.de Orian.vbi ſup.de
teſtib.nu.41. Huius pronunciati ratio facilè reddi po
teſt,ne veritas celetur,& in tenebris iaceat.
Nec velim,quis exiſtimet,iſtos in hoc tantūmodo
67 caſu cogi poſſe: † in multis namq; alijs compelli ad
teſtimonium dicendum poſſe caſib. Campeg.in trac.
de teſtib.recenſuit,concl.147.148.149.150.156.157.
158.& 160.& Pet.Duē.reg.384. vbi omnia ſigillatim
examinat,& ponit.Prętereà vltra hos non deerit,vn-
de hæc haurire poteris. Ant.enim Gabr.in ſuo concl.
lib.1.tit. de teſtib. latiſſimè in quamplurimis conclu-
ſionibus cuncta hæc more ſuo proſequutus eſt.
Quòd verò ſupra diximus, cōſanguineos,& cæte-
ros, quo iam enumerauimus ad veritatē iudicandam
teſtimonio ſuo non poſſe cōpelli,id non ſine decla-
68 ratione eſt ꝑtereundū;† etenim ſi ita fert illorum vo-
luntas, ſunt ad dicendū teſtimonium admittendi, &
ipſorū dicta valēt,atq; rata manēt, huius declaratio-
nis auctor eſt Accurſ. ī ſi.l.inuiti.ff.de teſt.q̄ Accurſij
doctrinā ad id adducit Iac.de But.in ſi.ſui trac.de teſ.
Hi verò,an præſumantur volentes,vel inuiti depo-
ſuiſſe. Bal.in auth. Presbyt. in ſi.C.de epiſc. & cler. &
Fely.in d.c.dilectorum circà med.& in c.1.& 2.col. 5.
de teſtib.adeas, qui hoc te docere poterunt.
Nec illud alicui vnquam in mentem veniat, iſtiuſ-
modi homines, qui à legumlatoribus iſtud priuilegij
genus potiti ſunt, ne ad teſtandum ſi nolunt, impelli
69 poſſint, in ciuili tm̄ iudicio non poſſe cogi: † non.n.
in foro canonico etiam in capitali cauſa poſſint cō-
pelli vt de hoc habemus text.& glo.& Doct.in c. di-
lect. de teſtib. cogen. quod tamen quatuor modis re-
ſtringas.vt per Barth. Soc.in ſuis fallen.reg 407.
Ij verò homines, qui ad teſtificandū poſſunt cōm-
pelli, ſi teſtimonio ſuo veritatem aperire renuerint,
70 † tunc parti ad intereſſe teneri, pulcherrimè notant
Spe.in tit.de teſte.§.ſequitur in verſ. vlt. Tyndarus in
tract.ſuo de teſtib. par.1.c.9.nu.6.& notandū ꝙ pro-
bare volenti non currit tempus, quandiu teſtes ſunt
contumaces in ſubijciēdo ſe examini, Aug. de Peruſ.
in d.trac.in 1.par.nu.27.fol.99.& nu.28. 29. alia circa
hoc notabilia ponit, & ad hoc comprobādum addu-
cit.l quidam,& l.tutoris.ff.de adminiſt.tuto.& l.quo-
niam.C.de excuſ.tutorum,quod idem ſequitur Bald.
in d.l.presbyteri,C.de epiſc.& cleric. & in l. argenta-
rius,§.ſi.ff.de edendo,& in l.nullum.C.de teſtib.& in
ſuo tractatu de teſtib.in 2.par.num. 18.
Huic pronunciato illud axioma ſubiungā,ꝙ ſi quis
ad teſtādū in eius cauſa,de cuius agitur vita, vocatus
71 fuerit in iudicio,ſi nō ſteterit,†iſtiuſmodi pro falſario
habēdum,& pęna .l.Corneliæ in ipſum animaduertē
dum eſſe,per tex.in d.l.presbyteri. iuncta ibi Auth. cu
alijs allegatis per Tynda.in ſuo tract.de teſti. c.9.nu.
4.& ibid.nu.5.refert Bart.eius fuiſſe ſententiæ,vt pœ-
na talionis puniendus eſſet: nam cùm tacendo veri-
tatem,ſit falſarius,ea pęna,quę placuit Bar.eſt afficiē
72 dus: cùm falſum teſtem † talionis pœna eſſe coercē-
dum dixerit Mart.in prin.l.1.ff.ad leg.Cornel.de fal.
& in verſ.prætereà.glo.2,q.3.c.in ſumma.
73 Paria enim ſunt dicere mendacium,† & veritatem
ſupprimere. cap. ſuper literis de reſcriptis,& in l.1.in
princ.ff.de falſ.
Teſtes,ſi meminiſtis,ante Iudicis conſpectū dedu-
cendos eſſe,paulò ante diximus;ſed poſt ipſorū dedu
74 ctionē,& receptionē iuſiurandi religione† prius,quā
perhibeant teſtimonium arctari debere à iudice ꝑci-
pit. Conſtat.Imperat.in l. iuſiurandi.C.de teſtib.& id
tactis ſcripturis: vt iuſſit Sū.Pōtif.in c.hortamur. 3. q.
9.ſe veritatē ſincero, non ſimulato aīo declaraturos:
nec vnq̄ futurū eſſe: vt nec ꝓrio,nec amore, nec odio
75 † nec timore veritatē ſint celaturi: vt ait glo.ſin. in c.
frate

Digitized by Google

fraternitatis. de teſt. præſertim cùm nemini dubium
ſit,his quatuor vt,& ſupra dicebamus veritatē depri-
mi ſolere,vt c.quatuor. 11.q.3. Quo autē pacto hęc iu
ramēti forma cōcipiatur, belliſſimè tradit Spec. in
tit.de teſt.in verb.ſequitur de teſtium iuramento. De
hac enā iuramenti delatione latè,& pulchrè per am-
pliationes,& limitationes differentē Graua.adeas,in
addit.ad Veſt.in ſua praxi.c x.lib.6. nu.34. cum ſeq.
76 Quòd ſi iniurati depoſuerint.† ipſorum dictū irri-
tum eſt futurum,d.l.iuſiurandi,& c.tuis ext. de teſtib.
depoſitio namque teſtiū ex duobus efficitur,ex dicto
77 ipſorum,atque ex iuramēto,nec vnū† ſine altero ſta-
re poteſt,vt in d.c.fraternitatis, & inquit Lanfran. de
Orian.in ſuo tract.de teſt. in princ.ſperatur enim te-
ſtes veritatē dicturos,iuramenti timore,vt c.de teſtib.
extr.de teſtib.& l.iuſiuran.in princ. Adeò vt nec etiā
78 viro† qui plurimū auctoritate polleat, nec religioſo
abſque iuramēto fides adhibeatur,vt dixit Abb.in d.
c.tuis,& tex. in c. ſuper de teſt. Nec Cardinalis verbo
ſtatur,niſi iuratus depoſuerit.c.cū olim.in verb. quæ-
rendū.de priuil.Io.Crot.in tract.ſuo de teſt.par.7.nu.
79 227. Qūo autē iniurato teſti credendū ſit, † vidēdus
erit Io. Crot.in ſuo tract.de teſt.in 7.par.in prin. qui
iſtud quatuor modis ampliat,& octo modis limitat.
Attamen hic illud te admonere volui, ꝙ, & ſi te-
80 ſtes iurauerint,ſed non ritè,† nulla tamen eis fides p̄-
ſtetur,vt 35.quæſt. 5. c.de parētela cū alijs adductis p
Iac.But.in ſuo trac.de teſt. c.1.n.52.& 54. Paria enim
ſunt,aliquid nō facere,vel nō ritè agere. l. quoties.ff.
q ſatiſd.cog.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff. de excu.tut.c.
propoſuiſti.in ver.legitimè de foro cōp. Hinc voluit
Aug.de Anchona in ſuo lib.de Poteſt. Eccl.q 55. ar-
81 tic.4.ꝙ Summus Pontifex diſpenſare non poſſit,† ꝙ
in ferendo teſtimonium nō interueniat iuramentū,
quodque teſti iniurato credatur; ꝙ idem placuit Fel.
in c. conſtitutus.in 6.col. de reſcrip. & Io. Crot. in d.
tract.de teſtib.par.7.nu.4 ſequit Rol. à Valle in conſ.
8.ſententia.nu.14.li.4.ex quo illud etiam fit, quòd in
dubio non præſumatur à teſte præſtitū iuramentum;
82 & ea ratione,† quia cum iuramentum ſit ex illis,quę
foris,& extrinſecus adueniunt,non p̄ſumitur, niſi ꝓ-
betur.l.quęcūque,§.fi.ff.de publicia.& ita tenet Abb.
in c.tuis in fi.de teſt.quem ſequutus eſt Io.Crot. in iā
ſæpè allegato tract.de teſtib.par.7.nu.15.Quod tamē
declarari debet,id nō habere locum, quando ſumus
83 in antiquis; † quia tunc iuramentum præſumitur ꝓ-
latū à teſte,licet id ex aliquo loco nō poſſit probari,
ita voluit Bart.in l.admonendi.col.8. ff. de iureiur. &
Bald.in c.1.§.cum autē de cōtro. inueſt. quos ſequē-
do retulit Crot.loco ſupra allato,nu. 16.in quo plura
alia ſimilia ad id pertinentia recenſuit. Veruntamē,
84 etſi iniurato teſti nihil credatur, † ipſius tamē verba
præſumptionem facere reſpondit Rui.in conſ.46.nu.
10.vol.4.ex auctoritate notabili glo. in c. cū olim eſ-
ſemus.in verb.quorundā fratrū. de priu.& per Doct.
ibi.& per Bald.in c.1.§. ſi duo. de pace tenend.
Verū enimuerò in iſtiuſmodi iuramēto deferēdo,
nō eſt ignorādum,partem aduerſam, vt huic intereſt
85 eſſe vocandam,quòd ſi non fuerit præſens,† quæ di-
centur à teſtibus non ſecus erunt, ac ſi nihil ab ipſis
dictum fuiſſet. c.2.de teſt.l.iudices.C.de fid.inſtr. l. ſi
quando C.de teſt.&c.in nomine Domini.ext.eod.de
* teſt. & hoc in praxi * communi omniū ſententia ob-
ſeruari,teſtatur Viuius in ſuis cōmu. opin.in veb. te-
ſtes non poſſunt examinari,poſt Dec.in d.c. in nomi-
ne Domini.nu.28. & ſeq. de teſt. q̄ doctrinā Accurſ.
in d.l.ſi quādo extendit ēt,vt vera ſit,ſi pars fuerit vo
cata,ſed cū teſtis iurauit neutra pars intererat,nā nec
tūc ipſius dictum valebit,qa vtraq; parte abſente nō
86 dēt iudex ſacramentum offerre teſtibus, † vel eorum
depoſitiones recipere,nunquā enim debet iudex offi-
ciū ſuū impartiri, niſi ſit petitus.l.3. §. ſi autē. ff. de
damn.infect.& ꝓ quo adduci ſolet gl. cum tex.in l.ſi
quando.C.de teſt.& l.ꝓperandum.§.ſin autem.C. de
iud.ꝙ,& placuit Fulg.in rub.C. quomod. & quando
iud. nu 4. Id etiam Lanſr.de Ona.ſequutus eſt in ſuo
tract.de teſt.illud etiā addendo,eūdē Fulg.Parauij ꝓ-
ceſſus,& mille teſtiū dicta irrita, atq; nulla reddidiſ-
ſe,ꝙ qdem ipſe Ful.in l.1.C.quomodo,& quādo iud.
q̄n ibi dixiſſe refert Lāſ.nuſquā dixit,imò cōtradixi-
ſſe videt dū in d.rub.inquit,licet parū fuerim auditus.
Quòd ſi eueniat,vt pars,quæ ad inſpiciendū teſtiū
iuramentum vocata fuerit, per contumaciam abſit,
87 † tunc rata,atque firma ipſorum dicta ſtabunt,vt c. 1.
extr.eodem de teſtib.& d.l. ſi quando. §. his quoque,
ſed hoc intelligas,niſi ipſa pars citata adeò ex neceſ-
ſaria cauſa ſit detenta, vt iuramento intereſſe nequi-
uerit,tunc enim quæ dicent teſtes nō valebunt, vt eſt
tex.in d. c. in nomine de teſtibus.
Hæc,quæ tradidimus,tribus modis declares ex ſē-
tentia Abb.in d.c. 2. nu. 7. quibus hunc quartum ad-
dere poteris, is eſt, quando teſtes examinandi eſſent
omni exceptione maiores, & maxima fide digni,qb⁹
88 nihil opponi poſſet,† quorum verbis eſſet ſtandū, nā
ꝓlata à teſtibus vim ſuam obtinent. vt cauit Alex.in
conſ. 130. incip. difficultas huius circa med.in 1.col.
vol.1.vbi etiā iſtud ex Bart.mēte eſſe aſſerit.in l.Teo-
pōpus.ff.de dot.præleg. quē. refert, & ſequitur, Sapia,
in add.ad Abb.d.c.2.nu.8.verſ.Tertius caſus. Verum
de huius iuramenti doctrina,quę tradantur,vide Ber.
in rub.extr.de prob.nu.81. Hæc etiam intellige, & de-
clara, vt per Viuium in ſuis Concluſ.in verbo teſtes.
Nec velim qs arbitretur,ita obiter, & vbique iura-
89 mentum debere præſtari:† in iudicio nāq; nec alicu-
bi eſt deferendum,alioquin dicta teſtis irrita fient, vt
in l.?.in glo.in §.Sabino,ff. de teſtib. & ſecundū Lāſ.
de Ona.in ſuo tract.de teſt.nu.16.Et rō eſt,quia valet
argumentum de loco ad tempus.& è contra, vt l. vi-
90 nū,ff.ſi cer.pet.ſed inquit,†non valet dictum teſtis,ſi
ſit delatum iuramentum die non iuridico,ergo, & c.
Quòd verò teſtis ſacramento ſeſe aſtringere non
91 poſſit die feriato,† eſt gl. ſingula. in clem. iudices de
offic.delega.quæ tamen glo.ait,ipſum poſſe depone-
re in die feriato,ob honorem Dei, dummodo in d.e
92 iuridico iurauerit;& † rō eſt,quia ferre iuramentū eſt
actio quędam,quæ ad iudicium ſpectat,quæ non pōt
93 exerceri in die feriato,ſaltem in honorem Dei,† vel
ſanctorum conſtituto,vt per Fely.remiſſiuè in c.ſi di-
ligenti.in verb.quartum corollarium. de foro comp.
& tenet.Crot.in d.ſuo tract.de teſt.par. 7. num. 22.&
Abb.in c.1. in fi.de ferijs,ad quem te remitto.vbi mul
ta notatu digna refert, latè Viu. in ſuis comm. opin.
in verb.teſtes poſt omnes Curt.de teſtib. concluſ. 33.
ibique denunciat hoc à toto mundo eſſe receptum.
94 Sed nōnulli ſunt caſus,† in quibus teſtibus etiā die
feriato poteſt deferri iuramentū, vt quando ipſe ab-
futurus eſſet, vel pars illum ſubtractura, aut iuriſdi-
ctio iudicis eſſet expiratura.
Cæterùm ſi quis ſcire deſiderat, an teſtis q ſtatuto
tpe ad ꝓbandū iurauit,ſed quę dixit,extra tp̄s ſtatutū
95 depoſuit,† dictū ꝓbet, & valeat, adeat Bart.in l. dā-
ni infect. la 1.§.Sabini.ff.de damn.infect.ſub num.8.
& Bal.in l.ſi quādo.C.de teſt. & iſtud latè ꝓſequutus
eſt Abb.in c.licèt ext.de prob.n.20.verſ. vlterius q̄ri-
96 tur,& non valere teſtificatū † poſt terminū aſſignatū,
tenuerūt Abb.& Fel.in c.paſtoralis. de excep. Rom.
* in cōſ.225.& * cōem ſcribit Conrad.in trac.de decur.
lib.1.c.9.nu.47. Quorū tamē ſnīa nō eſt admittenda,
quādo teſtes infra terminū datū iurāt,& poſt decurſū
terminū deponunt,ſe fuiſſe iuſta cā impeditos ad de-
97 ponēdū,† quia eo in caſu eorū teſtimoniū recipitur,
* & valet,ſecundum Bal.in l.ſi quādo.C.de teſt.* cōem
omnium ſcribentium eſſe ſnīam teſtatur.Boer.deciſ.
294.nu.19.& idē affirmat Curt.in trac.de teſt. d. cō-
cluſ.33.in quo loco ad fi.addit, ita practicare Curiā
Romanā,& totum mundum, teſte Angel.in l.damis,
Sabini.

Digitized by Google

Sabini.ff. de damno infecto et ſequit̃ Viu.in ſuis cõ-
mun.opinio.verb.teſtes poſt omnes terminos;vbi ad
hoc propè infinita congeſſit.
Scio et ilud, quod ſum dicturus,ab inſtituto noſtro
98 non alienum eſſe,†hoc eſt,iudicẽ delegare nõ poſſe,
vt teſtib.alteri nomine ipſius iur̃m deferant, vt dixit
Lanfr. de Orian. in d.ſuo trac.de teſtib.nu.17.quo in
loco, & illud addidit, ꝙ,& ſi notarius de mãdato iu-
99 dicis deferat iur̃m. teſti, † tamen eius dicta nullius
futura ſunt momenti, vt eſt ſing. Acc.doctr.in l. hac
cõſultiſſima.§.fin. C.de teſt.& Viu.in verb.teſtis exa-
minatio.& ſeq.
Iſtud tamen declares,vt verũ nõ ſit,niſi notarius p̃-
ſente iudice deferret teſti iur̃m, tunc enim ratũ erit,
100 † quia ipſe iudex deferre videtur,cum ſit præſens, vt
ait Bal.in l.videamus.§.deferre.ff. de in lit. iurand.
101 Nec id ẽt ſibi locum vendicat in viris egregijs,† vel
hoĩbus aduerſa valetudine laborantibus,& iſtiuſmo-
di,vt,& ſupra dicebamus de cõpulſione teſtium, vt l.
ad egregias,ff.de iureiu.& c.ſi.de teſtib.nec in mulieri
102 bus,q̃ trahi ad iudiciũ, †non debẽt inuitę, vt c. mu-
lieres.de iud.lib.6. Tunc etenim iudex notariũ dele-
gare conſueuit ad deferendum iſtis iur̃m,& ita in vſu
quotidie obſeruari ſolere dixit Lanfr. de Oria. in d.
ſuo tract. & eo. nu. 17.
Prætereà, & illud maximè ſcitu dignũ nõ præteri-
103 bo, iſtiuſmodi iur̃m, † non eſſe de natura inſita ip-
ſius teſtimonij,vt inquit Alber.de Malet.in ſuo tract.
de teſtib.c.7.nu.75.& 76.& ideo Doct.aiũt.iſtiuſmo-
di iur̃m ab aduerſa parte poſſe remitti, ex quorũ nu-
mero fuit Nepos de Mõt.in ſuo trac.de teſtib.in prin.
nu.38.& 52.facit c.tuis de teſtib.& Ang.in l.1.ff.de fe
104 rijs.†præſertim cũ vnicuiq; liceat alteri renunciare,
q̃ pro ſe inducta ſunt,vt loquutus eſt Imp. Iuſtin. in l.
ſi quis in cõſcribẽdo.C. de epiſc.& cler.iuris ſeueritas
105 † pactis priuatorũ mitigari poſſit.l. vlt.ff. de appell.
ꝙ idem receptum eſt conſuetudine; vt atteſtatur Fe-
derich.*Schench.in* ſuo tract. de teſtib.in prin.nu.6.&
hac eadem ratione Bar.in l.ſi quis.ff.de falſ.cõcludit,
106 teſtẽ deponentem falſum iniuratum, †pęna tamen
falſi,ac ſi iuraſſet,puniri:& ita refert Alber.de Malet.
de teſtib. c.7. num. 75.
Quod pertinet ad id, quod dicebamus . Iur̃m ab
aduerſa parte poſſe remitti. Aliã ſequutus eſt ſentẽ-
tiam Iacob. Aegyd. in tract. de teſtib. in princip.ſub
107 num.11.verſ.ſed ſacramentũ,†& maximè in cauſa
criminali, vt ex iurib. & rationibus per eũ ibi allatis:
ſed de hoc erit tibi vidẽdus Grauat.in addit. ad Veſt.
in ſua praxi,lib.6.c.2.num.42.
Verùm ne in præſentia iſtã inter ſe Doctorũ diſſen
ſionem non reconciliatã prætereã hoc ego pacto, vt
ipſos inter ſe conciliẽ, diſtinguendũ arbitrarer. Prio-
rem ideſt opinionẽ in ciuili iudicio locũ ſibi vendi-
care, ea de cauſa motus. Etenim cũ in eo caſu iur̃m
108 defertur,vt † ipſius metu teſtes vera proferant; tunc
agitur ſolùm de partis intereſſe: nemini igit̃ mirum
eſſe debet, ſi iſtiuſmodi iur̃m tanquam ipſius partis
fauorem inuentum,remittere poterit,atq; fauori ſuo,
& intereſſe renuntiare, arg.l.pen.C.de epiſc.& cler.l.
pen.C.de pact.l.poteſt.ad l.Falc.
Poſteriorẽ verò ſententiã tum veram eſſe dicendũ
exiſtimarem,cum de cauſa capitali agitur. Tũc.n.per
partem tale iurum non põt remitti; hæc ratio reddi
põt,quia in capitalib.cõtrouerſijs nõ ſolũ de priuata,
ſed etiã de publica vtilitate agitur, hoc eſt, vt delicta
109 plectãtur. † Reipublicę.n. intereſt delicta puniri. l.
ita vulneratus.in ſi.ff.ad l.Aquil.& l.licitatio.§.ꝙ il-
licite.de public.ſed ea, quæ fauore publico sũt intro-
110 ducta humana diſpoſitione † mutari nõ poſſunt.l.
nemo poteſt.de leg.1.l.ius publicũ.de pact.l.ꝙ de bo
nis.§.fin.ad l.Falcid.p̃ſertim, cum hodiè videamus
teſtes ægrè cũ ſacramento (quæ ipſorũ eſt improbitas)
veritatem proferre, nedum ſine ſacramento.

Cæterũ priori opinione pro veriori, hoc eſt iur̃m.
111 remitti poſſe retenta; id falsũ eſſe dignoſcit̃;† quo
ad teſtium ſuper matrimonio diſſoluendo, nam hoc
caſu præterquã ꝙ teſtis ad iurandum eſt deuinctus,
non poteſt iſtiuſmodi iuſiurandũ remitti, vt tradidit
gl.in d. c.tuis de teſtib. licet ſit ſecus in confirmãdo
matrimonio, vt notaui in Reg. matrimonium.
Quod ſi iurare abnuerint, ad damna partis obliga-
112 tos eſſe † dixit Specul. in tit. de teſte.§. ſequitur de
teſtiũ. in fi. Teſtimonium.n. dicere munus publicũ,
ſuprà etiam in principio admonuimus.
Nec illud vnquã ſcriptis cõmittere audebo, teſtes
113 pręſumi iuratos:non.n.iurati præſumũt̃ †niſi reuera
in actis de iuramento conſtet; quamuis etiã diceret
Tabellio,hũc teſtem eſſe iuratum, vt voluit Bar.in l.
Teopõpus.ff.de dot.præleg.quem refert Nell.à sãcto
Gemin. in ſuo tract.de teſtib.in prima parte num.72.
Poſt hæc iuſto ordine nobis eſſet de articulis diſ-
piciendũ ſup quib. teſtes deponere debent. Verũ quo
niã de his ſigillatim in qæſtio. agere cõſtituimus, in
p̃ſentia id conſultò relinquere nobis viſum fuit.
Docendũ p̃tereà eſſet,qua ratione teſtes ſint exa-
minãdi,& quid tunc ſit agendũ, ſi teſtis ſit Theutoni
114 cus,vel Græcus,† & notarius Latinus;adeo vt ipſius
ſenſa hic pcipere nõ poſſit;ſed q a de his, & iſtis ſimi-
libus ſatis abũdè ſcripſere Spe.in d. tit.de teſte.§.nũc
videndum eſt.Nell.à ſancto Gemin.in d. ſuo tract.de
teſt.nu.89. cum ſeq. & Lanfr.de Oria. in ſuo tract. de
teſt.nu.18.Idcirco ſuperuacaneũ eſſe iudicaui ea hic
transferre,quæ ab alijs ſatis commodè pcipi queunt.
115 Illo etiã onere idẽ Spe.me leuauit, † vt quo pacto
ſint interrogãdi agerẽ;egit.n.idẽ in d.tit. de teſte.§.iã
de interrogatorijs, cuius, ibidem allatã doct. ſequor.
Diligẽter igitur examinatis, & interrogatis teſtib.
116 † teſtes ipſi,atq; quæ ab illis dicta fuere, publicè sũt
nominanda, iuxta traditam formulam à Spec. in d.
titu. de teſte.§. ſatis vtiliter.
His peractis, ipſorum reiectio, & oppoſitio eſſet
examinanda,ſed hoc omittam cum idem Spec.in d.
tit.de teſte.§.ſæpè teſtes. de hoc loquutus fuerit.
Sed, vt illud pertranſeã, nunq̃ mihi ipſe imperare
117 potero,† in qualibet cauſa regulariter duos teſtes ſa
tis eſſe, niſi in lege, vel Canone expreſſim fuerit ſanci
tum, plures in aliqua cauſa neceſſarios eſſe,vt ex ad-
ductis p Spec.in d.tit.de teſte. §. teſtat de num. teſtiũ.
in ore.n.duorum, vel triũ ſtat omne verbũ.c.in omni
negotio.&c.licet de teſtib.l.vbi numerus.ff. eod.
118 Aliquando etiã vnico teſti adhibẽt fides,†vt quan-
do verſamur in iudicijs poſſeſſorijs,in quib.cum agat̃
de leui p̃iudicio, ꝓbationẽ p vnicum teſtem, vel per
famã publicã habere vim plenæ ꝓbationis affirma-
uit Bart.in l.1.C.quot.bonor.& clarius in l.2. in fi. C.
vbi in rem act.ita ꝙ teſtis vnicus in cauſa poſſeſſorij
119 †plenè ꝓbat poſſeſſionẽ abſq; alio iuro neceſſario
in ſupplementum ꝓbationis, ſecundum Bart. locis
proximè allatis, & Mat.notab.2. Alex. cõſ.91.col.1.
vol.5.Iaſ.in l.admonendi.in 2.lectur. nu.187.de iure-
* iurando.vbi *cõem dicit, Calcan.cõſ. 100.col.penul.
Dec.conſ.251.col.1.Grat.conſ.42.nu.17.& ſeq.vol.2
Crauet. in conſ.158. nu.12. & Marſ. ſing. 413. ſed in
* contrariũ *magis cõem opinionem eſſe tradit Rol. à
Valle in conſ. 50.in hoc remedio. nu.16. lib.2. Verũ
iſtud nõ ſibi locum vendicat, ſi cõtra vnicum teſtem,
ſeu ſemiplenã ꝓbationem apparent aliqua indicia,
vt ex Afflict.deciſ.364.nu.4.& ſequen. teſtante ita in
ſacro Cõſilio Neapol.fuiſſe judicatũ,& Grat.in cõſ.
40.nu.20. vol.2.& voluit Bald. in l.qui accuſare col.
fi. C. de eden. Rol.à Valle d.conſ.50. col.6. vbi plus
dicit, opus eſſe deducere, & probare, quod ille teſtis
ſit omni exceptione maior.
Nollẽ etiã quis arbitretur, ita facilè atteſtationi te
120 ſtiũ fidem ahiberi ſolere, †rõnem nãq; ipſos reddere
debere,& hãc maximè eſſe cõſiderãdã dixit Bal.in.l.
ſolam

40 Teſtibus inſtrumentarijs ſatis eſt, ſi deponant rem geſtam non fuiſſe, vt cantat inſtrumētum, quamuis obliti ſint, vt res geſta fuerit.

41 Probatio per inſtrm̃ præfertur, quando teſtes dicunt, ſe memoria non tenere, an inſtrumento interfuerint, necne.

42 Inſtrumenti probatio perfecta, atq; plena eſt, nec corruere debet per incertam, & dubiam teſtium depoſitionem.

43 Teſtis oppugnans inſtrumētum, ſi eſt vnus ex his neceſſarijs ad numerum requiſitum in illo, in ſuſpicionē incidere facit inſtrumentum, & ei fides adhibetur.

44 Probatio plena, quæ ex inſtrumento proficiſcitur, vnius teſtis probationem diruit.

45 Teſtes, qui inſtrumentū oppugnāt, ſi ſunt vltra numerū requiſitum, nullum præiudicium inſtrumento afferūt.

46 Teſtes duo, qui ex numero neceſſario inſtrumenti ſunt, ſi contra ipſum deponant, inſtrumentum reijcitur.

47 Probatio per duos teſtes perfecta, atque legitima eſt.

48 Teſtes duo inſtrumentum atteſtatione ſua oppugnantes, illud crimen falſi vitiant, ēt ſi per plurimos, veluti centū, ea quæ in inſtrumento continentur, approbarentur.

49 Teſtes in inſtr̃o ſcripti, ſi probant alios contra eundē deponentes interfuiſſe celebrationi contractus, tunc maiorē vim habebit inſtrm̃, niſi illi per probationes luce meridiana clariores probarent, ſe tempore inſtrumenti abfuiſſe.

50 Inſtrumenti fides corruit, non ſolùm cùm plures, ſed et cū vnus ex teſtibus negat ſe inſtrumento interfuiſſe, maximè ſi alij plurimi teſtes obmuteſcant, vel non ſuperſint.

51 Inſtrumentum adiuuatur per collationem ſubſcriptorū teſtium, vel contrahentium, quando per teſtis impugnationem ſit ſuſpectum.

52 Inſtrumentum, vt vim ſuam obtineat, & non pereat, iudex ſpectare debet.

53 Teſtes in inſtrumento contenta vera eſſe aſſerentes, tot eſſe debent, quin in illo contractu requiruntur.

54 Inſtrumentum publicum reprobatur per duos, vel tres teſtes, niſi per alios viua voce deponentes adiuuetur.

55 Teſtes in inſtrumento deſcripti ipſum oppugnātes an probent, vel ne, vide remiſſiuè.

56 Teſtes inſtrumentarij, vt inſtrumentum reijciant, in quo fuere deſcripti, debent eſſe omni exceptione maiores.

57 Teſtes inſtrumentarij eſſe poſſunt etiam inhabiles tanquā à contrahentibus approbati, & ita inhabiles inſtrumentum deſtruere poſſunt.

Contrariorum eadem eſt diſciplina ibi.

58 Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.

59 Teſtis vnus contra inſtrumentum deponens, debet eſſe omni exceptione maior.

60 Teſtes in inſtrumento deſcripti, quid deponere debent, vt illi derogent.

61 Teſtes duo, ſiue inſtrumentarij, ſiue non, inſtrumento reſiſtentes illud labefactare, & irritum reddere poſſunt.

62 Teſtium duorum dicta iure meritò ſunt præferenda tabellionis auctoritati.

63 Inſtrumento potius eſt credēdum, ſi notarius bene audit, & nullæ in eo inſint raſuræ neq; ſuſpicio, & teſtes ipſum oppugnantes viliſſimi ſint.

64 Inſtrumento derogatur, ſi tabellionis fides non admodū eſt probata, vel in ſe aliquam ſuſpicionem continet, & teſtes ipſum oppugnantes ſunt omni exceptione maiores.

65 Teſtes, qui inſtrumentum oppugnant, vt ipſum irritum reddant, maiores eſſe debent numero, quam qui pro inſtrumento viua voce deponunt.

66 Teſtis mortuus pro inſtrumēto ſtare præſumitur, ſed iſta præſumptio legitimè probationi cedit per illos teſtes viua voce contra inſtrumentum deponentes.

67 Teſtis pro inſtrumento deponens duobus contra illud deponentibus præfertur.

68 Teſtes inſtrumento repugnantes, & eorum dicta, & ipſi omni exceptione maiores eſſe debent, & qui apud omnes optimè ſentiant, cum non ſatis ſit, vt ſint idonei.

69 Teſtis dictū, ſi aliqua ex parte deficiat, ipſum vitiare ſolet.

70 Teſtis omni exceptione maior quis dicatur.

71 Teſtes non inſtrumentarij contra inſtrumentū deponentes eorum quæ dixerint etiam non rogati cauſam, & rationem afferre debent, & quare.

72 Teſtes, vt inſtrumentum in aliquibus rebus labefactent, neceſſe eſt, vt ſuper toto eius tenore deponant.

73 Inſtrm̃ publicum, ſiue publica ſcriptura, quæ dicatur.

74 Scriptura optimam, & plenam fidem facit, tabellione, & teſtibus mortuis.

75 Inſtrumentum originale, quid ſit.

76 Inſtrumentum, qui confecit, ſi notarium fuiſſe negatur, id conſtare neceſſe eſt.

77 Inſtr̃a per tabellionem confecta, & in iudicio acta publica ſolent appellari inſtrumenta, & plenam fidem faciūt.

78 Scriptura per quemuis priuatum hoīem confecta manu ſua in actis corā iudice publica cēſet̃, & plenā fidē facit.

79 Scriptura priuata quæ dicatur.

80 Inſtrumento publico quæ requirantur.

81 Inſtrumentum non infringeret, nec vitiaret omiſſio inuocationis diuini nominis.

82 Inſtrumento inter cætera requiritur annus Domini noſtri Ieſu Chriſti.

83 Teſtes rogati de tempore inſtrumenti, ſi illud è memoria elapſum fuiſſe dixerint, an probent, vide remiſſiuè.

84 Inſtrumento protocollato exiſtenti in principio libri notarij, ſi adſit inſcriptus annus Domini, qui in cæteris inſtrumentis ſit omiſſus, idem in omnibus alijs ſubſequentibus intelligitur repetitum.

85 Inſtrm̃ à protocollo extractum, non vitiatur ob omiſſionem inſcriptioni diei, ſi in protocollo dies contineatur.

86 Inſtrumento apponi debet currens indictio.

87 Indictio appoſita in primo notarij protocollo, an in ſequētibus iudicatur repetita.

88 Inſtrumentis nomen Imperatoris in locis, qui eius Imperio ſubditi ſunt, & ſummi Pontificis in Eccleſiæ terris ineſſe debet.

89 Inſtrumento teſtes debent eſſe inſcripti.

90 Inſtrumēto locus, in quo celebratum fuit neceſſario ineſſe debet, & non ſolùm in genere, vt actum Romæ, ſed in ſpecie; vt in domo illius, vel iſtius, alioquin eius omiſſio inſtrumentum labefactare poterit.

91 Inſtrumento non eſt neceſſarium, vt locus loci particularis exprimatur.

92 Inſtrumento notarij ſignum apponi debet.

93 Inſtrumentum ita vitiat omiſſio ſolemnitatis de conſuetudine requiſitæ, ſicut omiſſio ſolemnitatis iuris.

94 Inſtrumentum publicum habere debet in abbreuiatura notarij ſolemnitates requiſitas.

95 Inſtrumentum non vitiat omiſſio ſigni.

96 In protocolli initio ſi ſignum ſuum notarius appoſuit, & non in alijs imbreuiaturis; an iſtiuſmodi imbreuiatura valeat, & nunquid idem tabellionis ſignum cenſeatur repetitum, vide remiſſiuè.

97 Inſtrumento apponi debent ea omnia, quæ pro eius ſolemnitate poni conſueuerunt.

98 Inſtrumento ſi aliquid præteritum fuerit, id ipſum per notarium poterit adiūgi etiam poſt confectum, dummodo probetur, ita fuiſſe cogitatum tempore contractus.

99 Inſtrumenti appellatione quæ comprehendantur, & nomen id quibus modis capi poſſit.

100 Inſtrumenta fundi quæ ſint.

101 Inſtrumentum ſumitur pro omni eo, quod cauſam in iudicio deductam poteſt inſtruere, quaſi dicatur inſtrumētum, quia inſtruit.

102 Inſtrumenti appellatione cōtinentur teſtes, & quomodo.

103 Vis verbi ſumitur ex eiuſdem verbi alluſione.

104 Appellatione alicuius quod continetur, de propria ſignificatione dicitur.

105 Inſtr̃i mētio ſi fiat in ſtatuto, teſtes in eo cōprehenduntur.

106 Statutum, & eius verba propria ſignificatione, & nō impropria intelliguntur.

107 Statutū de inſtr̃o loquens quare non cōplectatur teſtis.

108 Vſus communi loquendi, & non propria vis verbi in ſtatutis, inſpicitur.

109 Vſus communi loquendi ſolet propriæ verborum ſignifi-ſicationi derogare.

110 Rubrica de teſtibus præpoſita eſt rubricæ de fide inſtrumentorum, & ſi teſtes ſub appellatione inſtrumenti continerentur fruſtra diuerſi tituli editi eſſent.

111 Fruſtra fit per plura quod per pauciora effici poteſt.

112 Inſtrumenta ad producendum termino dato, produci nõ poſſunt teſtes.

113 Pœna appoſita in ſtatuto illis, qui falſa inſtrumẽta producunt, non babet locum in producente falſos teſtes.

114 Quicquid probatur per teſtes, vel inſtrumenta, non poteſt probari per aliud.

115 Teſtes loco inſtrumentorum babentur.

116 Statutum loquens in caſu vero nõ producitur ad caſum fictum, quando illa fictio eſt introducta à iure communi, & non à ſtatuto.

117 Statutum loquens de inſtr̃tis non extenditur ad teſtes.

118 Inſtrumentum pro ſcriptura accipitur, quæ fit ad probationem alicuius rei in futurum faciendum.

119 Scriptura priuata, quæ fidem facit, dicitur inſtrumentũ; quia cauſam inſtruit.

120 Scriptura qualibet, ſiue priuilegiũ, ſiue contractũ, ſiue diſpoſitionẽ, vel quodlibet aliud continẽs, ex quo ſit faciẽda fides in futurũ ad inſtructionem cauſæ, inſtr̃m dicitur.

121 Inſtrumenti appellatio non complectitur priuilegiũ, niſi propriam vim verbi inſpiciamus.

122 Inſtrumenti ſub nomine quæ redigantur.

123 Inſtrumentorum appellatione propriè continẽtur cartæ, in quibus negocia deſcripta ſunt, quæ conficiuntur à tabellionibus.

124 Inſtrumentum appellatur carta ipſa continens, id quod partes faciunt.

125 Inſtrumenti appellatione comprehẽditur qualibet priuata ſcriptura, quæ fidem faciat, ſecus ſi fidem non faceret.

126 Inſtrumenti appellatione in ſtatutis ſcriptura priuata non continetur.

127 Conſuetudo vſitata dicendi in ſtatutis magis inſpicitur, quàm propria ſignificatio.

128 Statutum loquens de inſtrumento ſub ſe cõprehendit omnem publicam ſcripturam, vt acta publica, & archiuij ſcripturas.

129 Acta cauſæ corrumpens pœna afficiendus eſt ex ſtatuto verba faciente de deprauante inſtrumenta.

130 Inſtrumenta quouſque poſſint produci.

131 Inſtr̃orum productioni alijſque probationibus ſi fuerit renunciatum: tunc inſtrumenta produci non poſſunt.

132 Inſtr̃m producens, illud approbare præſumitur in omnibus etiã aduerſantibus, & per omnia, neque poſteà reuocare, aut erroris cauſam adducere ipſi permiſſum eſt.

133 Clauſula produco ſi, & in quantum pro me faciunt, tradita eſt remiſſiuè.

134 Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa excluſiuè produci poſſunt.

135 Inſtrumenta produci poſſunt non ſolùm in termino probatorio de iure communi, ſed etiam quandocũque poſt, vſque ad concluſionem in cauſa excluſiuè.

136 Timor ſubornationis ceſſat in caſu productionis ſcripturarum.

137 Teſtes quando producuntur poſt publicationem, vnà cũ ſcriptura produci poſſunt.

138 Inſtrumenta an ante litem conteſtatam produci poſſint, vide remiſſiuè.

139 Inſtr̃a recenter produci poſſunt, etiam in cauſa appellationis, ſi noua ex veteribus emergentia oriuntur capita.

140 Iudex quandocunque admittere poteſt nouas probationes, licet ſit iam concluſum in cauſa.

141 iudex etiam poſt concluſionem in cauſa admittere poteſt ſcripturas, ſi aliqua iuſta, & legitima cauſa ſubſit.

142 Iudex in cauſa illius, cui beneficium reſtitutionis in integrum ſolet indulgeri, vt minori, vel eccleſiæ, admittere poteſt ſcripturas etiam poſt concluſionem in cauſa.

143 Inſtrumenta produci non poſſunt vltra certum terminũ per ſtatutum determinatum.

144 Terminus ſtatutus à lege, vel ſtatuto ſemper intelligitur peremptorius, nec vltra illud aliquid proponere licet.

145 Inſtrumenta producta in principio cauſæ ſimul cum libello, ſi iterum non producantur in termino probatorio non probant.

146 Inſtrumentorum productio ante litem conteſtatam fieri non poteſt.

147 Iudex ſtatim poſt litem conteſtatam, & poſt iuramentum de calumnia præſtitum poteſt terminum peremptoriũ circumſcribere, atque definire ad producenda omnia inſtrumenta, quibus vſuræ ſunt partes in cauſa.

148 Iudicis poteſtati quicquid permittitur, non ſubijcitur iuris neceſſitati.

149 Omne quod licet, boneſtum eſt.

150 Inſtrumenta produci poſſunt vltra præſcriptum à iudice terminum re adhuc integra, & incorrupta.

151 Inſtrumenta, vel ſcripturæ cum in iudicio producuntur in vim probationis, pars vocari debet, vt ipſarũ præſentiam videat alioquin ſcripturæ nullam fidem faceret.

152 Inſtrumenta ſi in iudicio proferuntur, vt iudex inſtruatur, nullà partis citatio exigitur.

153 Inſtrumenti productio ſi fiat in fine termini, rata eſt, etiam parte non accerſita.

154 Teſtium productio conſtãter permanet, ſi ſcripturarum productio facta fuit, infra terminum ad proferendum ſcripturas ſtatutum, & poſt terminum præfixũ ad probandum per omne genus probationis.

155 Inſtrumenti præſentatio poteſt etiam in die feriato fieri, cum ſcripturas in iudicio adducere non ſit actus ad iudicium ſpectans.

156 Termini aſſignatio eſt actus iudiciarius.

157 Inſtrumenti vel ſcripturæ in iudicio productæ põt pars proferens in actis relinquere copiam collationatam, & penes ſe originale retinere, ne in actis perdatur, vel ſurripiatur.

158 Inſtrumentum originale mandati procuratoris in actis dimitti debet, alioquin non facit fidem.

159 Inſtr̃m mandati ſi eſt, ſimplex, dimitti debet in actis, ſed ſi plura complectitur capita, & mandata ad plures cauſas, tunc producenti originale reddi debet, & illa particula, quæ ad mandatum faciat in actis regiſtrari.

160 Inſtrumento in iudicio producto poteſt pars aduerſa ſe ſiſtere coram iudice, & ipſum rogare, vt illũ, qui inſtrumentum protulit, roget, velit, necne eo vti, quod ſi ille aſſerat, non poterit poſtea euitare, quin ſibi irrogetur pœna falſi, ſi de falſo arguatur inſtrumentum.

HActenus de prima probationum ſpecie, quæ
fit per teſtes egimus, aggredior in præſentia
huic proximam ſpeciem, quæ fit per inſtru-
mentum & ſcripturam. In cuius quidem explicatio-
ne, primum non eſt ighorandum illud quod & ſupra
in principio proximæ quæſtionis dicebamus, & ab
1 Accurſ. in rub. C. de fide inſtru. fuit relatũ, † hanc pro-
bationis formam mortuæ vocis probationem nomi
nari; vt diſcrimẽ poneretur inter illam per teſtes, quæ
viuæ vocis nũcupatur. Hinc factum eſt, vt iuris inter-
pretes omnes præſertim Bal. in rub. ext. de teſtib. quos
Fely. refert in rub. de fide inſtru. vno ore aſſeruerint,
probationem per teſtes, ac per inſtrumenta validio-
2 rem, † atque digniorem eſſe, quemadmodum de * cõ
* muni oĩum opinione atteſtatus eſt. Dec. in rubric. de
teſtibus, & Viu. in ſuis cõmu. opinion. in verb. teſtes
ibi, Validior, &c. Nec iniuria id ſenſere Doct. Etenĩ
dixit Abb. in c. tertio loco. de probatio. ſub nu. 5. verſ.
oppono huiuſmodi probationem, quæ fit per inſtr̃a
extra ordinem eſſe, & arte conſtare, atq; quodammo-
3 do prodigioſam eſſe, † vt animalis mortui corio cre-
datur cunctis tacentibus; & ita refert dixiſſe Innoc. in
c. cum P. & c. cum Ioannes. de fide inſtrum. & idem
dixit Dec. in d. rub. de teſtibus, & Fely. in rubr. de fide
inſtrum. & recentiores in repetitione. l. admonendi.
ff. de iureiuran. hoc idem etiam Laufranc. de Oria.

in

in ſua praxi.c.9.de inſtrum.ꝓductio.ſub nu.41 per di-
4 ctum c.cum P.tabellio.† ſed præferẽdam eſſe mortuæ
viuã vocem,nullus eſt,qui non videat.& dixit Imp.in
§.ſi verò aliquid.auth. de fide inſtrum. vt etiã poſteà
5 multis rationib. docebimus. Hinc Cor.inferebat,† ſta
tutum illud valere,& firmum manere, ne ꝓbatio per
inſtr̃m fieri poſſit,ſicut refert Crau.conſ. 122.nu.15.

Contrariam verò ſententiã,hanc per inſtrum pro-
6 bationẽ validiorem, & digniorem eſſe,† ſequutus eſt
Accurſ. ſibi contrarius in rub.ff.de fide iſtrum.quo in
loco clariſſimè dixit,hanc mortuæ vocis ꝓbationem
p ſcripturã, illa quæ fit viua voce firmiore eſſe. Non-
nullos etiam fuiſſe ſcripſit Innoc.in d.c.cũ Ioan.extr.
de fide inſtrum.nu.6.qui idẽ ſenſerint, negauerintq;
maiorẽ eſſe fidem adhibendam viuæ voci, quã mor-
tuæ, ad d.autent. §.ſi verò aliquid tẽdẽt,ibi adfuiſſe
viuam vocẽ inſtrum. ex vna parte,& ex alia literarũ
collationẽ tantùm,vnde mirandũ non eſt,ſi ibi teſtes
præferunt. Id etiam iureconſultis placuiſſe eredẽdũ
eſt,qui in ffoꝛum libris præſuppoſuerũt titulũ de fide
7 inſtrum. tit.de teſtib.† Prius enim aliquid eſſe,vel di-
gnius, ordo titulorum oſtendit: vt Cardi. in rubr. de
ſtat.monacho.Fely.in rub.de maiori. & obedi. Bar.in
lege 1.ff.de cõfir.tutor.& in anth. offeratur. C. de lit.
8 conteſta.& ſeſſionis ordo † dignitatis excellentiã in-
dicat:vt Ang.& Imo.in l.qui ſoluendo.la ſeconda.ff.
de hæred.inſtit. Verùm Dec.in rub. extr. de teſtib.re-
tulit titulum de teſtibus, in decretalibus ex arbitrio
ſummi Pontificis antepoſitum fuiſſe, quod idem vi-
detur dicendum de Imperatore in libro codicis.

Et ad hanc opinionem probandam videt̃ facere,
quod voluit gl.in c.1.de cẽſib. in verb.ſcriptis. in fin.
9 facilius, † & tutius probari ſolere per ſcripturam; &
in eadem glo. multi notantur caſus, in quibus ſcrip-
tura exigitur, & teſtes non ſufficiunt.

Huic etiam ſpectat, quòd tradidit Imperator Iu-
ſtini. in l. hac conſultiſſima. §. at cum humana. C.
10 qui teſt. fac. poſſ. † teſtium memoriam labilem, at-
que ſubinde mutabilem eſſe.

Ex hoc etiam liquet,probationem per inſtrumen-
11 ta maioris eſſe ponderis,quam ea per teſtes † quia ad
inficiendam ſcripturam quinque teſtes requiruntur.
l.teſtium. C. de teſtibus.

Ad manum etiam plures contextus id probantes
habemus: vt contextum in d.l.hac conſultiſſima, &
in l.ſi alterius. C.ſi min.ſe maio.dix. & in l. generali-
ter.C.de non num.pecu.& in d.l.teſtium.C.de teſtib.
& in auth.rogati,& in l.1.C de ſuffrag. & in l.cenſus.
ff.de probatio. Ex quibus omnibus poteſt elici, pro-
bationem per inſtrum. firmiorem, atque digniorem
eſſe ſecundum Innoc. in c.cum Ioannes. de fide in-
ſtrument. ſub nu. ſeptimo,ibidem fallit autem.

Quòd autẽ probatio per teſtes non ſit validior hac
per inſtr̃a contextus eſt apertiſſimus id comprobans,
in l.in exercendis. C.de fid. inſtrum. vbi Impe.ſic lo-
quutur. In exercendis litibus eandem vim obtinent tã
12 fides inſtrumentorum, † quàm depoſitiones teſtium,
& idẽ in c.cum Ioannes. extra eodẽ, de fide inſtrum.

Meritò igitur nõ eſt dicendum validiorẽ hanc eſſe
nam parium eadem eſt natura,l.ſi ſocer.in fi.ff.ſol.mat.
13 & inter pares eadem eſt potentia, † nec maior l.1.§.
veteres. ff.de acquit.poſſel.l.ſi reus.de duob. reis, nec
par. in parẽ habet imperium. l.ille à quo.§.tempeſti-
uum.ad Trebellian.cap.innotuit §. quãuis de electio.

Sed facilè poſſet reſpõderi ad d.l.in exercendis; &
ad Accurſ.doct. ibidem poſitam, vt fecit Bar.in l.itẽ.
Labeo. nu.1.ff. de aqua pluuia arcend. eandẽ eſſe in-
14 ſtrum.& teſtium vim † quo ad probationis effectũ. &
hoc pacto eſt intelligenda d.l.in exercendis, verũ in
probandi modis, atque rationibus multum differre.

Decius verò eius eſſe ſententiæ videtur in d.rub. ex-
tra de teſtib.vt velit, probationem per inſtrumẽta di-
gniorem,atq; validiorem eſſe. Quin etiam Bal.in d.l.
15 ſi alterius. C. ſi min.ſe maio.nu.5. inquit,† magis in-
ſtr̃is quã teſtib. credi. & Alex.tradidit in conſ.107.nu.
2.vol.7. ꝓbationem p teſtes tantùm efficere, quantũ
per ſcripturã: ſed circa hoc vidẽdus erit Cur.Iun.in l.
pactũ,ꝙ bona fid.C.de pact.nu.2.& ibi Dec. & Bald.
conſ.445. Qualiter probetur.vol.5.dixere in p antiq-
16 ſimis factis meliorẽ eſſe ꝓbationem per inſtr.† quam
per teſtes, Inſpiciendus etiã erit Fran. Aret.cõſ.65.nu.
2.qui idẽ affirmat: atq; Alba.in conſ.6.nu.10.& cõſ.
64.nu.22. Poſſẽ hic alias quãplurimas opiniones ac-
cumulare: ſed qm̃ Abb. has collegit in d. c.cũ Ioan-
nes.nu.12.de fid.inſtr.ideo omittam,ne in congerẽdis
Doctorum opinionib.tempus conſumere videamur.

Verùm cũ tanta ſit tantorũ virorum opinionũ va-
rietas,& vtrinq; maximè rationes, & auctoritates pu-
gnẽt,ad diſtinctionẽ confugiendum eſſe duxi,& hoc
munus mihi difficillimũ eſſe, ſum arbitratus,p̄ſertim
17 † cũ in maximo verſet̃ ille periculo,qui inter opinio-
nes Doctorũ inter ſe diſſidẽtes iudiciũ ſuũ velit inter-
ponere,vt meminit Tiraq.in tract.de p̄ſc.fol.mihi 96.
§.1.gl.4.in verb.Dix. Ant. ver. in qua re Bal.vt vides.
18 Vt & rurſus ille nulla dignus laude ſit iudicãdus, † q
Doctorũ illuſtres ſentẽtias ſolũ trãſcribit,nihil de ſuo
addens vt dicere ſolebat Abbas. & Fel.in c.ſcribam
enim 2. de preſum.

Quapropter in iſta iuris interpretũ diſſẽſione, operæ
pretiũ eſſe diximus, vt diximus,vt ad diſtinctionẽ de
19 ueniamus. Nam quẽadmodum agrorũ diuiſio,† atq;
diſtributio vberiores reddit cult⁹,vt & paulo ante aſſe
rebam⁹,& dixit I.C.in l.Caius Seius.§. Titius.ff. de le.
2. ſic quicqd per queſtionũ diſtinctionẽ agit̃ clarius
fit c.ſup literis.de reſcrip. atq; melius intelligit̃ l.1. in
prin.iuncta gl.de dol.excep.§.ſed nõ vſq; Inſt.de leg.

Sic igit̃ diſtinguẽdũ eſſe duximus. Aut.n. ſcriptura
20 ſpeciatim requirit̃ in ea re,† in q̃ qua cõfecta eſt: vt in
caſib.à gl.enumeratis,in c.1 de cẽſib. in 6.& à Specu.
in tit.de inſt.editio.§.reſtant.verſ.ſed ſi alij: tũc verò
validiorẽ eſſe ſcripturã dicẽdũ eſt, q̃a vt ibi gl. ceteri-
que DD.ꝓdidere, teſtes in illis caſib. latis nõ poſſunt
facere: & cùm de his caſib. in ſcriptura ſit p̄cipuum,
cõtra igit̃ in teſtib. arguit̃ arg.l.primę.ff.ad municip.
Itaq; cũ in hoc ſit ſpeciale,in cõſideratione nõ eſt ha-
bẽda quoad q̃ſt.materiã,iuxta,l.4.i pri ff. de fidei.lib.

Aut verò nõ eſt ſpeciatim adinuentũ, vt in aliqua
21 re ſcriptura reqrat̃: † tunc vna nõ ſuperet alterã. ſed ſa
tis eſt p teſtes ꝓbari,ex rõne paulo ante adducta: eãdẽ
vim habere teſtes. & inſtr̃a in iudicio: vt d.l.in exer-
cẽdis. C.de fid.inſt. cũ alijs allegatis p Rot. deci.5.n.
9.ti.de offi.Vicar.in no.& Alex.cõſ.107.n.2.vol.7.& la-
tius p Cur.Iu.in.l.pactũ ꝙ bona fid.n.2.co.1.C.de pa.
Iſtud tñ declares tunc ſibi locum vendicare quando
huiuſmodi teſtes,& ſcripturæ ab eadem producuntur
parte,vel etiam ab aduerſa parte,verùm nihil ipſi op-
22 ponunt ſcripturę, † tunc enim eandem vim non ob-
tinent:ſed ipſi teſtes cæteris ſuperiores,vt inquit Abb.
in d.c.cum Ioannes, de fide inſtr. ſub nu.5. vbi ita li-
mitatam dixit procedere dictam legem in exercẽdis.

Rurſus, aut inſtr̃m non negatur eſſe verum, hoc
23 eſt,dicitur ipſum ratum,& firmum eſſe,† & his à iure
requiſitis fuiſſe compoſitum. Aut contra inſtrumen-
tum à teſtibus fuit oppoſitum,ipſum non eſſe validũ
proinde irritum,& falſum,quæque in ipſo con ſcripta
fuere,veritati nõ eſſe conſentanea. Si prius dictũ reſ-
piciamus, ꝓfecto oĩ dubitatione procul amota dicẽ-
dum eſt firmiorem, atque tutiorẽ veritatiq; proximè
accedere ꝓbationem illam, quæ in ſcriptis cõficitur;
quæ inuerti,nec immutari poteſt, quin dolus frauſve
aliqua dignoſcat̃, quæ qdem in teſtibus non poſſunt
cõphendi quorũ lingua,quã varia, & ſubinde mutа-
bilis,& labilis ſit,atteſtatus eſt Imp. in l.hac cõſultiſ-
ſima.§. at cũ humana. C.qui teſt. facere poſſ.q̃ tñ ſe-
24 curitas, † & inſtr̃i p̄rogatiua eo vſq; ſtat, donec aliqd
ꝓbabile, & rõni cõſentaneũ cõtra ipsũ fuerit ꝓlatũ.

Si verò per teſtes aliquid, vt falſitatis, cõtra inſtru-
25 mentum fuerit aſſertum, †tunc probationi p teſtes ſtã-
dum eſt: vt ex traditis per Innoc. in d.c. cũ Ioannes.
ſub num. 7. de fide inſtrum non obſcurè declaratur.
Hoc tamen ſecundum caput non ita facilè prtercũ-
dum eſt: nam, & illud diſtinguendũ venit, an ipſi te-
ſtes oppugnent ſcripturã priuatam, an vero publicã.
Si de ſcriptura priuata loquimur, primò ſciendum
26 eſt †triplicem eſſe, iuxta Lanſ. de Oria. in ſua praxi de
inſtrum. nu. 53. Prima enim vocatur Apodixa, quæ
datur à parte parti; Altera liber rationum dicitur,
Tertia nuncupatur Epiſtola; de quibus omnibus
ſingula, quæ ſeruanda ſint, docebo.
Sed prius iterũ ſubdiſtinguendũ eſt, an huiuſmodi
ſcriptura teſtes ſubſcriptos habeat, an habeat nullos:
27 ꝙ ſi nullos habuerit, † adſintque teſtes illam firmiſſi-
mis rationib. oppugnãtes: tunc proculdubio ꝓbatio
per teſtes præferri debet: priuatam namq; ſcripturam
teſtibus ſuccumbere retulit Innoc. in dicto c. cũ Ioã-
nes nu. 6. ext. de fide inſtru. & ex ſe nullã fidem facere
28 † niſi quatenus p teſtes cõprobetur, docuit Bartol.
& cæteri iuris interpretes in auth. at ſi cõtractus, C. de
fid. inſtr. & in l. ſcripturas. C. qui potior. in pig. habeãt
cum alijs adductis per Maran. in ſuo Spec. in parte
6. verſ. & ꝓducuntur ſcripturæ inſtrumentorũ. nu. 34.
Etenim quamuis huiuſmodi ſcriptura ſemp loquat.
l. Ariani. C. de hæret. illa tñ, q̃ nulla fulcit auctorita-
29 te, mortua vox eſt: † meritò viua vox p teſtes huic eſt
præferenda; q̃ ſecundum naturã ꝓbatio eſt: quæque
ex iure diuino duxit originem, vt teſtat illud: In ore
duorũ, vel trium ſtet omne verbum; & patet ex alijs
rationibus iam anteà de teſtib. in mediũ allatis. Cæ-
terũ ſi in ipſa ſcriptura teſtes ſint ſubſcripti, & extra-
nei teſtes alij adſint, vel etiam iidem in ſcriptura ſub-
ſcripti qui cõtra eã deponere vellint; tunc de huiuſmo-
di priuata ſcriptura idẽ dicendum eſt ſecundum di-
ſtinctiones, quas infra de inſtrõ publico, & ſcriptura
publica trademus. Idem ẽt iudicium erit, quamuis in
ipſa ſcriptura teſtes nõ ſint ſubſcripti, verũtamẽ quã-
do cõſcripta fuit, interfuerunt, & ꝓ ea deponunt, &
alij cõtra ipsã atteſtant; etenim cũ huiuſmodi teſtes,
q quãdo ſcriptura cõficiebat, interrerant, nõ ſecus ha-
30 beatur, quoad ſcripturæ validitatẽ attinet, †ac ſi ſub-
ſcripti fuiſſent, iuxtà Bart. in auth. ſi quis. C. q potio.
in pig. habeant. quem refert; & ſequit Lanf. de Oria.
in ſua praxi, c. 9. nu. 54. de inſtrum. product. circa fin.
meritò, & de hoc idem iudicabimus ꝓ, & de inſtrõ
publico infra diſtinguemus, ad q̃ me nunc reijcio, ne
in iiſdẽ, q̃ eundem naturã habent, inſiſtere, atq; ipſa
repetere ſuperuacaneum iudicetur. Idem enim eſt de
ſcriptura priuata teſtibus ſubſcripta, ꝙ, & de inſtru-
mento publico, vt meminit Lanf. de Oria. vbi ſupra.
31 Quinimò, quod magis eſt, † priuata ſcriptura non-
nunquã inſtrumento publico plus pollet: vt patet ex
multis adductis per Bartholom. Soci. conſ. 274. inci-
pien. n cauſa Dominæ. verſ. circa tertium in 2. vol. &
Ang. in l. ſcripturas. C. qui potior. in pign. habeant, &
de hoc Lanfran. vbi ſupra, ſub num. 58. vbi ponit pul-
chrum exemplum, & facti ſpeciem.
Hęc huiuſmodi verò ſcriptura priuata triũ munita
32 teſtium ſubſcriptione † diẽ, & locũ an requirat dicẽ-
dum eſt, ſecundum normã à iure traditã non requiri,
quoad naturã, vel maius ſubſtantiã obligationis. &
contractus, ſecundum Cyn. in l. optimã. C. de contra-
hend. & cõmit. ſtipul. vbi ita intelligit. l. cum tabernã,
§. idem quæſijt. ff. de pign. & hypot. Nec etiã exigit
quoad probationẽ debiti: vt in l. Publia. in fi. ff. depo-
ſiti vel cont. Sed cõtra ſentiendum eſt ad ꝓbãdum
33 tẽpus prius, † vel poſterius: tunc. n. dies ſine dubio re-
quirit, cum aliter conſtare non poſſit. Prætereà etiã
exigit de ſubſtãtia dies, & locus in ſcriptura priuata
34 legitimationes † filiorũ naturaliũ, vt inquit, & diſtin-
guit Ang. in §. ſi qs auth. de inſtrum. fid. & cautel. &
ꝓbat id per §. quãtũ verò in auth. quib. mod. natural.
effici. legit. illum refert, & ſequitur Lanfr. de
Oria. in dicta ſua praxi, cap. 9. de inſtru. ꝓduct. in fin.
Si qs verò requirat à nobis, quid ſit priuata ſcriptu-
ra, huic tunc clarũ erit ex eo, quod diccimus, quid ſit
35 ſcriptura publica: † nã cognito vno de cõtrarijs, co-
gnoſcit, & aliud. l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iu-
ris, & Inſtitut. eodem tit. & inſtitu. de tutel. in princip.
Cognitis ijs, quæ ad priuatæ ſcripturæ declarationẽ
faciebãt, meritò publica explicãda ſeſe nobis offert.
In cuius explicatione repetẽda erit illa iã de priuata
allata diſtinctio: nã aut ij teſtes, q oppugnãt, & ipsũ
refellunt inſtrumentũ, huic ſunt ſubſcripti, aut cõtra.
Quod ſi ſubſcripti ſint, omneſq; teſtes adhuc ſuper
36 ſunt, & inſtrm oppugnant, tunc inſtru. vires ſuas amit-
tere, & ꝓbationi teſtium ſtandũ eſſe, docuit Innocen.
in dicto c. cùm Ioannes ſub nu. 2. vbi ad hoc adducit
cap. tertio loco extr. de ꝓba. & l. 1. §. vlt. ff. quẽadmo.
teſtam. aperia. & §. ſi vero fideiuſſor auth. de fideiuſ-
37 ſorib. † ex eo namq; ꝙ teſtes inſtrumentũ oppugnãt,
caret ſua validitate, nec ꝓbare tradidit. Barto. & alij
in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemad. teſta. aperiant. præ-
ſertim cum inſtrum. non probet, niſi teſtes habeat
38 † in eo deſcriptos: vt in auth. de fid. inſtru. §. ſed ſi in-
ſtrumẽta & §. ſi verò: & not. gl. in l. in donationib. C.
de donat. & in l. generali. C. de tabular. lib. 10. Bal. cõſ.
55. Anno Dñi. col. 2. poſt mediũ lib. 2. Alex. conſ. 106.
col. penul. lib. 6. Corn. conſ. 214. col. 4. lib. 1. & in cõſ.
220. col. 2. lib. 2. quos omnes allegat Aymo. Crau.
conſ. 56. nu. 1. Eundẽ Bart. refert Felyn. & ſequitur in
dicto cap. cũ Ioãnes. nu. 46. vbi hanc concluſionem
ampliat. tribus caſibus, & limitat quatuor alijs, ad
cuius ego doctrinam te in præſentia remitto: ſed in
concluſione, in verb. inſtrum. reijcitur, quo in loco
illa omnia referam, & alia multa adijciam.
Verũ nunc iſta concluſio intelligenda eſt, tũc ſibi
39 vendicare locum † quando teſtes recta via reijciunt
inſtrum: vt cũ negant, eo pacto geſta fuiſſe ea quæ in
ipſo cõſcripto reperiuntur; tunc enim per duos teſtes
inſtrum reijci atq; proſterni poteſt; niſi per alios teſt.
in illo inſtrõ deſcriptos auxiliũ afferetur, viua voce
deponentes, veriſſimè conſcripta ea fuiſſe, que conti-
nentur in inſtrumẽto: vt dixit Lanfr. de Oria. in ſua
praxi c. 9. de ꝓduct. inſtrum. ſub nu. 37. in fi. & videas
Barth. Soc. conſ. 157. incip. diu profectò. verſ. multũ
40 etiam circa fi. quo in loco reſpondit, † teſtib. inſtru-
mentarijs ſatis eſſe, ſi deponant rem geſtam nõ fuiſſe,
vt cantat inſtrum. quamuis obliti ſint, vt res geſta fu-
erit: ſed ſecus dicendũ eſt, ſi non ita expreſsè ipſum
oppugnant, verum per quaſdam verborũ ambages di-
centes, ſe memoria non tenere, interfuerũt nec ne in-
ſtrumenti conſcriptioni. Aut omnib. alijs omiſſis cõ-
ſtanter aſſerũt, ſe nõ interfuiſſe; tunc eſt ſubdiſtinguẽ-
dum: etenim cũ ſe inſtru. vel contractui interfuerint,
41 nec ne, memoria non tenere dicant, † tunc ꝓbatio p
inſtrum præfertur, & ipſi ſtandum eſt de hoc videas
Alex. de Imol. in conſ. 44. volum. 4. nihil. n. certi cõ-
tra ipſum aſſeritur; cum dubitetur, q̃ dubitatio tãtam
vim non habet: vt inſtrum ſuſpicionis arguere poſſit:
nam cum probatio inſtru. perfecta, atq; plena ſit, nõ
debet corruere per incertã, & dubiam teſtium depo-
42 ſitionem; imo in hac dubitatione † tutior, & huma-
nior interpretatio facienda eſt, hoc eſt, vt teſtes cum
inſtr. conueniant, iuxta c. cum tu. extra de teſtib. & c.
iuuenis. extra de ſponſalib. & c. abbate. de verborum
ſignifica & c. 2. extra de regul. iur. & ita placuit Inno-
* cen. in dicto cap. cum Ioan. num. 6. & hanc * cõmuni
omniũ conſenſu receptam opinionem atteſtatus eſt
Abb. ibi ſub num. 44. & idem etiam voluit Barto. in
l. 2. §. ſi dubitetur. ff. quemadmo. teſtam. aper. & idem
Ioan. Cald. & Ioan. de Imol. in dicto cap. cum Ioan.
& Lanfr. de Orian. in d. cap. 9. de product. inſtru. in
ſua praxi, ſub num. 38. in fin.

Cùm

Cùm verò conſtanter aſſerunt, ſe non interfuiſſe: tūc etiam eſt ſubdiſtinguendum, nam aut vnus teſtis oppugnauit inſtrumentum, aut plures.

Si vnus, aut vnus eſt ex illis teſtib. neceſſarijs quo-
43 ad numerum requiſitum in illo inſtrō, † tunc verò cū ſit ex numero, & de requiſitis in illo, ex iſtius ꝓbatione, in ſuſpicionis crimen incidit inſtrm, eique teſti fides adhibetur, vt dixit Iuriſconſ. in l. 1. §. fi. ff. quemadmodum teſtamenta aperiā. & ita intelligendā eſſe dictam l. 2. ff. eo. tit. dixit Abb. in d. c. cum Ioānes. ſub nu. 14. Inquit enim ibidē, ſi neceſſarij teſtes ad hoc in inſtrō exigunt; vt illud per eos probari poſſit meritò igitur vno ex illis deficiente, infirmabitur inſtrm.

Quòd ſi teſtis ille vltra neceſſarios in inſtrō requiſitos abundè: tunc ex iſtius atteſtatione cōtra inſtrm
44 ipſum non labefactabitur: † plena namq; probatio, quæ proficiſcitur ex inſtrumento, vnius teſtis probationem diruit, argumēto c. licet ex quadam. extra de teſtibus, & hoc voluit Lanfr. de Oria. in ſua praxi. c. 9. de inſtrum. productio. nu. 38. quo in loco teſtes adducit huius Ioan. Cald. & Ioan. de Imol. qui prius idē dixerunt in d. cap. cum Ioannes. quemadmodum, & eoſdem refert, & ſequitur Abb. in eodem cap. ſub nu. 14. & ibidem Fely. nu. 48.

Si verò contingat plures eſſe teſtes, qui inſtrm op-
45 pugnent, † in quo ſint ſcripti; tunc, aut ſe non adfuiſſe contractui aiunt, & tunc ſi ſint vltra numerum requiſitum, nullum præiudicium inſtrō afferunt; quod ſi ſint ex numero neceſſario inſtrumenti, tunc quamuis ſolùm duo eſſent, inſtrm tamē reijcitur; nam ſi &
46 hoc caſu vnus tm̄ neceſſarius teſtis præiudicat, † vt ſupra dixi inſtrumento, de duobus quid erit dicendum? Et nihil ex eo probari dixit Inn. in d. c. cum Ioannes nu. 3. adducit c. tam literis. extr. de teſtibus, & c. extra de probat: etenim cum hæc probatio per duos teſtes
47 perfecta, atque legitima ſit, cum † in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, nulli mirū eſſe debet. ſi per iſtos duos teſtes inſtrumentū infirmetur: vt ait Lanf. de Oria. vbi ſupra, ſub dicto nu. 37. verſiculo aut ſunt plures. Et quamuis quilibet huiuſmodi teſtium ex ſe atteſtaretur, & negaret contractui non præſtò fuiſſe, non tamen eſſe teſtes ſingulares in dictis ſuis admonuit Bar. in d. l. 1. §. fi. ff. quemadmod. teſtam. aper. cuius traditionem refert, & ſequitur Lanf. de Oria. in d. c. 9. de inſtrum. product. ſub nu. 37. quod multis rationibus ibidem per eundem adductis confirmar. Aliā ſequutus eſt ſententiam Innoc. in d. cap. cum Ioannes. ſub num. 3. quem videas: ſed priorem opinionē ab omnibus ferè eſſe receptam teſtatus eſt Socin. in conſ. 28. col. 2. circa fin. verſ. ſed ad hoc clarè. lib. 3. vt refert. & ſequitur Crauet. in d. conſ. 56. nu. 17.

Illud verò, ꝙ de duobus teſtib. diximus, extēditur
48 etiam habere locum † qn̄ per plurimos, veluti centū teſtes, ea quæ in inſtrō continentur, approbarentur, etenim nihilominus i li duo teſtes inſtrm atteſtatione ſua oppugnantes, illud crimen falſi vitiant. Nec id idcirco dicitur, quod per teſtes cōtractus, in inſtrum. celebratus non probetur: verùm quia falſa dixiſſe in eo deprehenditur, ꝙ teſtem interfuiſſe in ipſo inſtru. qui re vera non adfuit conſcriptum fuerit, ita loquit Innoc. in d. c. cum Ioannes. nu. 3. & 5. allegat nonam diſtinct. c. ſi ad ſacras. tertia quæſtio. nona, c. pura. & c. quanto extra de his, quæ fiūt à prælato.

Verùm iſtud locum ſibi non vendicat, ſi alij teſtes in inſtrum. ſcripti, vel alij etiam extra inſtrum. probarent ipſos interfuiſſe celebrationi contractus, vel tē-
49 pore inſtrumenti conſcripti, † tunc enim maiorem vim habebit inſtrumentum, niſi per probationes meridiana luce clariores probarent, ſe tempore contractus, & inſtrum. abfuiſſe: vt Innocen. vbi ſupra dicto num. 5. adducit l. optimam. C. de contrahen. ſtipulatione. hoc idem aſſerit Lanfranc. de Oria. vbi ſupra d. verſ. aut ſunt plures.

Sed hanc limitationē reſtringas, vt in contingētia facti, in qua cōſuluit Bal. in cōſ. 228. in quodā inſtru. vol. 2. quem ad verbum refert. Crau. conſ. 56. nu. 16

Quid verò dicendū eſt ſi centū illi teſtes, quos iam
50 retulimus, obmuteſcerent, † vel non ſupereſſent? Tūc non ſolùm ſi plures negarent, ſed ēt vnus, ſe contractui, vel inſtrō interfuiſſe, fidem inſtrumenti corruere aſſerendum eſt. per l. 1. §. vlti. ff. quemad. teſta. aper. nam cum nullam fidem huiuſmodi inſtrm habeat niſi ex officio notarij, teſtes enim tacent, vel iā mortui ſunt, vt præſuppoſuimus, meritò per teſtis impu-
51 gnationem inſtrm ↄ t ſuſpectum, † niſi per collationē ſubſcriptorum teſtium, vel contrahentiū adiuuaretur inſtrum. iuxta auth. de fide inſtru. §. ſi verò moriatur, & §. quod ſi tabellio. ſecundum Innoc. d. c. cū Ioannes. dicto nu. 5. vbi illud etiam addit, in his, qui negant ſe interfuiſſe, optimam indagationem faciendam eſſe l. vbi. C. de falſis. l. iubemus. C. de probatio. nec id omittens, iudicem illud vnū ſpectare debere,
52 † vt inſtrumentum vim ſuam obtineat, nec pereat. c. abbate. de verb. ſignifi. & Innoc. ſequitur Abbas in d. c. cum Ioannes. ſub nu. 14.

Cæterū illud, ꝙ ſupra attigimus, ſine declaratione non eſt prætereundum, dum dicebamus, ſi cōtra per alios teſtes iſtiuſmodi, qui ſe abfuiſſe atteſtant, vel vera non eſſe aiunt, quæ continentur in inſtrō imò fuiſſe præſentes, vel vera eſſe in inſtru. conſcripta probatum fuerit, tunc inſtrm ſtare. iſtud (inquam) eſt declarandum habere locum, dummodo iſti teſtes, qui eos fuiſſe præſentes deponunt, vel in inſtrō contenta ve-
53 ra eſſe teſtificantur, † ſint tot teſtes, qui in illo cōtractu, vel in illo actu, vel in illa diſpoſitione requiruntur, vt in codicillis quinq; teſtes requiruntur cū ſi duo ex iſtis quinq; ſubſcriptis oppugnant codicillos, tres verò reliqui pro codicillis deponāt, tunc inſtrm corruet quia non reperiuntur, niſi tres teſtes in codicillis qui nō ſunt ſatis, niſi quinque ſint, ideo neceſſe eſſet vt quinque pro codicillis deponerent, & ita intelligē dū eſt de ſingulis actibus, & diſpoſitionibus: ſic Bart. docuit in d. l. 1. §. 1. ff. quemadm. teſta. aper. & Innoc. in d. c. cum Ioannes, nu. 4. & ibidem Ioannes Calde. & Io. de Imol. & Fely. & Lanf. de Oria. in d. ſua praxi d. c. 9. de inſtru. product. ſub d. nu. 38. ſed hæc opinio * communi omnium eſt reiecta conſenſu: nam
54 vt ſupra dicebamus, quodlibet inſtrm publicū † reprobatur per duos, vel tres ad plus teſtes, niſi iſtiuſmodi inſtrumentum, per alios viua voce deponentes adiuuetur, quod, & Paulo infra notabimus.

Hæc ea ſunt, quæ nobis in mentē venerunt pro primæ concluſionis explicatione hoc eſt de teſtibus inſtrm oppugnantibus in ipſo deſcriptis. Illæ verò diſtinctiones huiuſmodi teſtium in inſtrō deſcriptorū, quæ à nobis ſupra ferè relatæ * communi omniū iuris interpretum opinione fulciuntur, ſicut teſtatus eſt Abb. in d. c. cum Ioannes, ſub d. nu. 14. ibi. Sed communiter, * & de hac cōmuni ſententia idem ſubſcripſit Lanf. vbi ſupra in dicto c. 9. nu. 37.

Si cui verò erit in animo plura noſtris inquirere,
55 huic ſuppeditabo plurimos iuris interpretes, † vt id cōmodè poſſit exequi. Etenim de hac cōcluſione qn̄ teſtes in inſtrō deſcripti oppugnant ipſum inſtrm, videndus erit Bar. Bal. & Ang. in d. l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemad. teſtam. aper. de quo etiam latè per Ioan. de Imol. & per Bal. in l. in exercendis. C. de fid. inſtrum. & in l. 2. C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul. & Petr. de Anch. conſ. 73. incipiente, viſa limitatione cōmiſſi. & in conſ. 265. incipiēte, in primo dubio & vide Angel. in §. ſi quis igitur in auth. de inſtrum. caute. Bald. in conſil. 55. vol. 3. Alex. conſ. 27. volu. 2. Roman. in rubr. de arbitr. in 15. q. Bald. in l. 1. C. de ſenten. quæ ſine cert. quant. & in terminis de hac quæſtione inſpicias Specul. in titu. de inſtrum. edit. §. inſtrumentum. colum. 5. verſicul. item quod teſtis inſcriptus.

Bar.Socy.in conſ.93.incipiente præſtant.in verſ.præterea, circa fi.vol.2. & Alex.conſ.147.in fi.vol.2. Guliel.de Cun, in d.l.in exercendis,& ibi in add.ad eundem.& ad Bart.nu.6. verſ.reddatur falſum. C.de fide inſtrum.& per Bart.in auth.de inſtru. cautel. & fid.§. ſi verò.nu.1.verſ.quot teſtes, & ibi in addit.ad eun.& idem in l.optimam.cum ibi additis.verſ.quærit.alias. C.de commit.ſtipula. & videas Ang.in conſ.159.Raphael Comeſ.conſ.126.Franciſ. Aret.conſ.98.

Sed in ea re Iaſ.iniquè egit,ſecundum Crauet. Ille etenim voluit in conſ.13. col.pen. poſt mediũ. lib.3.
56 † huiuſmodi teſtes inſtrumentarios debere eſſe omni exceptione maiores ad hoc,vt reijciãt inſtr̃m, in quo fuere ſubſcripti: Crauetta verò reiiciendam eſſe eius doctrinã cenſet in conſ.56.nu.10. conſulens non eſſe neceſſariam, vt ſint omni exceptione maiores, & rectè quidem mea ſnĩa,optima atq; firmiſſima ratione impugnatur:inquit enim Crauetta: Teſtes inſtrumen
57 tarij eſſe poſſunt et inhabiles † tanquam à contrahentibus approbati, doctrina eſt gl.in §.licet.in verb.ſupplicijs. auth.de teſtib.cum multis alijs,huic ſimilibus, quæ idem Iaſ.notat in l.1.col.3.ff.de fer. & in l.1.§.fi. col.4.ff.de verb.oblig.& in l.1.col.6.C. de teſta.Socy. conſ.17.circa.fi.lib.1.Idcirco non eſt abſurdum,ſi teſtes etiam inhabiles inſtrumentum deſtruere poſſint, vt contrariorum eadem ſit diſciplina.l.1.ff.de his qui ſunt ſui,vel alie.iur.& l.& ſi contra.ff.de vulg.& pup.
58 † & vt idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.l.fi.ff.de leg.3.

Illud tñ Crauet. pronunciatum ita eſt intelligendum, vt tunc procedat, qñ plures teſtes inſtrumentarij contra inſtr̃m deponunt,ſecùs verò ſi tñ vnus: tũc
59 enim exigitur in hoc vno teſte, † vt ſit omni exceptione maior,vt rñdit Bal.in conſ.166.incipiẽte.Proponitur quod ex quodam. col.2. verſ. in contrarium lib.2.quẽ ad hoc adducit.Crau.in d.conſ.56.nu.10.

Offert ſe nobis altera examinanda qõ, non ab hac longè remota; hoc eſt, quid dicendum ſit,qñ teſtes in inſtr̃o non ſunt deſcripti,ſed extra inſtr̃m inſtrumento reſiſtũt. Pro cuius dilucidatione ante omnia illud eſt præmittendum, iuris interpretes alios alia in hac quæſtione ſenſiſſe: horum opiniones refert Innoc.& latius. Abb.in d.c.cum Ioannes de fide inſtrumento. Verumtamen idem Innoc. illam ſequutus eſt ſententiã,quantumcunque publicè ſit inſtr̃m confectum,&
60 quantumcunque teſtes habeat deſcriptos, † illi tamẽ derogari ſemper per duos, vel tres ad plus teſtes ſi deponant contractum, de quo loquitur inſtrumentum; non fuiſſe celebratum illo tp̃e,illo loco,& inter illos, de quibus verba facit: vt quia contrahentes,ſiue alter eorum,tanta locorum longinquitate erant diſiuncti, vt fieri nullo modo potuerit, ipſos contrahentes tũc ibidẽ fuiſſe,vel contraxiſſe,per l.optimam.C.de contrahen.& cõmit.ſtipul. & c. ex tenore. de teſtib.cuius
* Innoc. opinionem, vti * communẽ ſequuntur cæteri ſcribentes,ex quorum numero fuit Ioan. And.q multis illam rationibus fulcit.in d.c.cũ Ioannes. idem et ſenſit Oldr.in conſ.75.& Bal.in conſ.447. ad euiden-
* tiam præmittendum eſt. lib. 5. & hanc eſſe * communẽ opinionem teſtatus eſt et Lanfr. de Oria. in dicta ſua praxi,c.9.de inſtrum.product.nu.39.Cyn.& Saly. in l.in exercendis.C.de fide inſtru.latè Imol.in l.1.§. ſi quis neget.ff.quemadmod. teſta.aperia.Bar.in l.hæ
61 redes palam. ff. de teſtam. Hoc et, † quod duo teſtes ſiue inſtrumentarij,ſiue nõ inſtrumẽtarij ipſi inſtr̃o reſiſtentes, illud labefactare, & irritum reddere poſſint,voluit Crauat.in add.ad Veſt.in ſua praxi,cap.1. lib.6.num.23. ex quibus adductis ibi per eum ſatis li-
* quet hanc eſſe veram, & * communem ſententiã Huius opinionis illa ratio reddi põt, de qua paulò antè meminimus,quia iſtiuſmodi inſtr̃m robur, & vim cõ
62 ſequitur ex tabellionis auctoritate, † cui duorum teſtiũ dicta,iure ac meritò ſunt preferenda,vt ait Inno. in d.c.cum Ioannes.extra de fide inſtrum. num.17.& ibi Fely.ſub nu.35.

Nonnulli tñ in ea opinione fuere, vt exiſtimarent in hac re iudicis arbitrio ſtandũ eſſe, vt teſtiũ natura diligenter examinata, quibus maior fides ſit adhiben
63 da,diiudicet. Etenim ſi notarius bene audiet, † & nullæ in inſtr̃o inſint raſuræ,neque ſuſpicio, & teſtes inſtrumentum oppugnantes viliſſimi ſint: tunc inſtr̃o potius eſſe credendũ,dicendũ eſt. At rurſus, ſi tabellionis fides non admodum eſſet probata, vel inſtrum aliquam ſuſpicionem contineret, teſteſq; eſſent omni exceptione maiores, crederem equidem per hanc
64 probationem per teſtes † inſtr̃o tunc derogari. Huius opinionis fuit Nicolaus de Matarellis in ſuis diſputationibus,ſicut refert Abbas in d. c. cum Ioannes ſub nu.13.verſi. quinta fuit opinio,ibi pro hac opinione inquit facere dictum cap. cum Ioãnes ibidẽ. Non tñ quodlibet inſtr̃m: & ipſe Abbas ſub dicto nu.13. ibi, ego concordando,idem ſentit. hoc idem voluit Bal. in l.in exercendis. C.de fide inſtru. & Bar.in l.2.§.ſed & ſi dubitetur.ff.de iudicijs,& Card. in d. c.cum Ioã. et ſequitur; eiuſdem ſententiæ fuit Lanfr. de Oria.in d.c.9.nu.39. nos quoq; huic opinioni nempè tanquã æquiori libẽter ſubſcribimus,quãuis.Ioã.Cald.in d.c. cum Ioãnes. in ſua diſtinctione dicat, hac opinione non obſtante, priorem ſibi veriorẽ videri, ſicut refert Abb.ibidem ſub d.nu.13.verſ.item nonne ſigillum.

Si quis tñ priorem opinionem retinere vellet illã non ſibi locum vẽdicare deberet intelligere, niſi per teſtes in inſtr̃o inſcriptos, vel alios viua voce probet verum eſſe,quod in inſtrumento continetur, vel alia ratione iſtiuſmodi inſtr̃o per ipſos teſtes ſuccurratur, ſic Innoc. dixit in d.c.cum Ioannes. nu.7. vt auth. de fide inſtrum.§.ſi tamen quiſque,& §.ſi verò moriantur. Huius opinionem ſequutus eſt Ioannes Andr. in eodem cap. cum Ioannes, ſed eſt animaduertẽdum
65 † maiores eſſe debere numero teſtes, qui inſtrumentum oppugnant,quàm qui pro inſtrumento viua voce deponunt,propter auctoritatem inſtrumenti,& teſtium viua voce pro inſtrumento deponentium, vt ait Abb.in d.c.cum Ioannes. ſub dicto num. 13. verſ. iuxta fuit opinio.Idemque ſenſit Lanfr.de Oria.in d. c.9.vbi ſupra d.num. 39.

Hanc tñ limitationem declares tũc veram eſſe, qñ teſtes in inſtr̃o deſcripti interrogantur,ſicque viua voce deponunt pro inſtrumento, aliter verò dicendum
66 eſſet,ſi eſſent defuncti, † nam & ſi mortuus teſtis pro inſtru.ſtare præſumatur; iſta tñ præſumptio legitimæ probationi cedit per illos teſtes, viua voce contra illud inſtrumentum deponentes, vt ſatis liquet ex adductis ad hoc iurib.per Crauet. conſ.56.ſub nu.15.

Amplianda eſt modò hæc cõcluſio, vt & ſi tantũ
67 modo teſtis vnus pro inſtr̃o deponeret, † hic tamen ſolus duobus contra illud deponentib. præferatur: de hoc teſtis eſt Imo. in d. c.cum Ioannes. Verùm iſtud Imolæ pronunciatum declares iuxta Crau.in d.conſ. 56.ſub dicto nu.15. Vbi pulcherrimè.

Superioribus tẽpeſtiuè ſubdit̃ requiſitũ illud, hoc eſt,iſtiuſmodi teſtes debere eſſe oĩ exceptione maio-
68 res,quique apud oẽs optimè ſentiãt,† non enim ſolũ ſatis eſt,vt ſint idonei: vt per Cal. Abb. Imol. & alios in ſæpiſſimè allegato c.cũ Ioannes adducẽtes ad hoc l.optimam.C.de contrah.ſtipul. quos referens ſequit̃ Fely.in eod.c.cum Ioannes.num.44.cum multis alijs ibi per eundẽ adductis.Hoc idẽ placuit Barthol. Soc. in conſ.274. incip. in cauſa Dñæ Conſæ verſ. poſtremò dico,circa princ.idem voluit Bar.in l.1.§.ſi quis neget,ff.quemadmod.teſtam. aper.col.fi. & Bal.in d. l.in exercendis.C.de fide inſtrum.idem Bal.in conſi. 27.circa fin.lib.1. Ioan.Anan. inter conſ.Paul. Caſt. conſi.261.col.5.vol.4. Iaſ.conſ. 124. col.3. poſt med. lib.1.& in conſ.253.col.6. verſ.12.lib.2. hoc idem ſequutus eſt Lanfr. de Oria. in ſua praxi, cap. 9. de inſ. product,

product. ſub nu. 39. & præcipuè hoc requiſitū exigit
in teſtibus in inſtro non deſcriptis eidem inſtrumen-
to repugnantibus, non autem in teſtibus inſtrumen-
tarijs, vt & ſupra diximus, & huius rationē ibi retuli-
mus & ſigillatim de hac differentia declarauit Curt.
Sen. conſ. 56. col. 2. in fi. & duab. col. ſeq. adducit Bar.
in d. §. ſi quis neget. col. fi. idem tenuit Corn. cōſ. 232.
col. 3. verſ. nec etiam obſtat. ꝙ teſtes. lib. 1. & ita etiā
declarat, & pulchrè confirmat Crau. conſ. 56. nu. 9. &
10. & omnino videas illum ibidem nu. 11. verſ. 2. vbi
rationem affert, cur quando teſtes non deſcripti in
inſtrumento idē oppugnant, requiritur, vt ſint omni
exceptione maiores, ſecus verò ſit in inſtrumentarijs
teſtibus, tu illum videas, nimis enim longum eſſet, ſi
omnia Doctorum dicta hic tranſcribere vellem.

Sed id, ꝙ diximus, teſtes iſtiuſmodi debere eſſe ido-
neos, & omni exceptione maiores, abſq; explicatione
non eſt prætereundū; etenim hoc requiſitū nō ſolùm
in ipſis teſtibus exigitur, verùm ēt in ipſorum dictis
vt reſpondit Ioan. Anan. in conſ. 97. col. 2. quem re-
ferens ſequitur Crau. d. conſ. 56. nu. 3. & hoc adeo eſt
69 neceſſarium, † vt ſi aliqua ex parte deficiat ipſos te-
ſtes vitiare ſoleat, ſecundū Bal. & Saly. in d. l. in exer-
cendis. C. de fide inſtrum. quos recenſet, & ſequitur
Felyn. in d. c. cum Ioannes num. 44. non enim dicitur
omni exceptione maior ille, vt dicere conſueuit Bal.
in d. l. optimam, cui etiam minima etiam debilis, atq;
70 penè nullius momenti † exceptio poſſit opponi, vt
dixit etiam Marian. conſ. 86. num. 13. lib. 2. & in cōſ.
* 12. num. 8. eodem vol. & ibi allegat gl. vulga. & com-
muniter approbatā in §. item verborum ſuper verb.
idoneos. Inſtit. de inutil. ſtipul. & ibi eſt teſtatus hanc
* eſſe communem opinionem, reſponditq; contrarijs,
& tandem reſidet in hac ſententia; idem voluit Iaſ.
conſ. 153. Redemptoris crucifixi verſ. 11. facit. lib. 2.
tamen in hoc plurimum iudicis arbitrium verſabi-
tur, ſecundum Abb. in d. c. cum Ioannes, ſicut ibidem
refert Fely. d. num. 44.

Huic requiſito, & illud eſt annectendum, vt iſtiuſ-
modi teſtes non inſtrumentarij contra inſtr̄m depo
71 nentes, eorum, quæ dixerint, etiam non rogati † cau-
ſam, atq; rationem afferant, alioquin inſtrumentum
non reijcient, etiam ſi ſuper ijs deponerent, de quibus
nulla ratio eſſet reddēda, ſic eſt placitum Alex. conſ.
53. col. 1. lib. 2. cui adhæſit Felyn. in d. c. cum Ioannes
nu. 42. adducens Bald. in l. presbyteri. la 1. in vlti. col.
C. de epiſcop. & cler. cum multis alijs ibidem addu-
ctis. Verùm idem Fely. in eodem loco iſtud limitat
procedere, quando reprobaretur ſcriptura authenti-
ca, nō tamen publica, per tex. in c. 3. loco ext. de pro-
bat. per diligentem examinationem dicti cap. & ibi
per eundem relatam.

Huic non intempeſtiuè ſubijciemus, & illud requi-
ſitum neceſſe eſſe ad hoc, vt teſtes inſtrumentum in
72 aliquibus rebus labefactent, † vt ſuper toto eius teno
re ipſi deponant: vt optimè reſpondit Aymon. Crau.
in conſ. 75. nu. 26. Bald. adducit in conſ. 22. punctus
quæſtionis vertentis. col. 7. lib. 4. Alex. conſ. 33. col. fi.
verſ. & etiam tertius teſtis. lib. 3. per tex. cum glo. in l.
Lucius. ff. de infam. etenim ſi de toto tenore non me
moria tenent, ſic vero ſimile eſſe videtur, vt de eo, ꝙ
in controuerſiam vocauerunt, fuerint obliti, vt aliæ
inſtrumenti partes è memoria ipſis ſunt elapſæ: ſicut
ait ibidem Crau. & hæc hactenus.

Nunc reliquum eſt vt ea, quæ diximus melius ex-
plicentur, diligenter, & accurate, quæ ſubijciam exa-
minare hoc eſt.

Primò quid ſit inſtrumentum publicum.

Secundò, quæ priuata dicatur ſcriptura.

Tertiò, quæ requirantur in inſtrumento publico.

Quartò, quæ cōtineantur ſub appellatione inſtru.

Et, vt quod ſum pollicitus, præſtem, inſtr̄m publi-
73 cū, † cum publica ſcriptura, vel authentica, ſecundū
Inno. in c. 1. de fid. inſt. in vniuerſum dr̄ illa, cui credi-
tur ſine adminiculo de iure, vel ſpeciali cōſuetudine:
vt c. cū dilectus, de fid. inſtr. Nec ſine ratione in defi-
nitione fuit illud poſitū ſine adminiculo, nullo nam-
que indiget inſtr̄m adminiculo viuæ vocis alicuius
notarij, qui fortè deceſſit; vel teſtium, qui & ipſi inter
viuos cōmorari deſiere tabellione namque, & teſtib.
74 mortuis, illa ſcriptura optimam † atque plenam fidē
faciat, nec eſt neceſſe, vt qui inſtrumento fuerint de-
ſcripti teſtes ſi non extent, producantur, & deponant,
quod idem de tabellione mortuo dicendū eſt; etenim
vt & modo dicebamus, ſine his plenam fidē facit, &
hæc publica nominatur ſcriptura: vt c. 2. de fid. inſtru.
& iuxta Accurſ. in l. 2. in prin. ff. quemad. teſta. aper.

Originale verò inſtrumentum propriè dicitur pri-
75 ma notarij ſcriptura hoc eſt. vt noſtri loquūtur † ma-
trix, vel protocollum, vel imbreuiatura, ſed ſi impro-
priè loquamur originale inſtrumentū eſt omnis ſcri-
ptura, quam notarius extrahit rogatus de proprijs
protocollis faciens fidem vt notat Bald. in l. publi-
cati. nu. 6. C. de teſtam. quem refert, & ſequitur Lanfr.
de Orian. vbi ſupra nu. 19.

Verùm ad illud quod de notario modo diximus
diligenter inſpicias: etenim ſi qui confecit inſtrumē-
76 tum notariū fuiſſe negetur † id conſtare neceſſe eſt,
vt per Innoc. vbi ſupra d. c. 1. num. 2. quod quo pacto
poſſit probari diximus in reg. notarius. At ſi viuat ad
huc notarius vocandus erit ad teſtādum, ſcripſit, nec
ne illud inſtrumentum, nec, quod dixerit ab eo erit
recedendum. l. ſi quis & ita Lanfr. de Orian. dixit in
ſua praxi. c. 9. de inſt. product. nu. 14.

Vnde non eſt omittendum, inſtrumenta per tabel-
77 lionem confecta, † & in iudicio acta publica ſolere
appellari inſtrumenta, & plenam fidem facere, ſecun-
dum Innoc. in d. c. 1. vbi ſupra, quem refert Lanfr. de
Orian vbi ſup. d. nu. 14.

Huc accedit ſecundum eundem Lanfr. de Oria. ibi
dem quamlibet ſcripturam confectam per quemuis
priuatum hominem ſua manu in actis coram iudice
78 publicam cēſeri ſcripturam, † & plenam fidem face-
re, quamuis etiam nulli adſint teſtes: vt de hoc facti
ſpecies eſt ſingularis in l. ne in arbit. C. de arb. in prin.
de hac re plenius diſſerens videndus erit. Spec. in tit.
de inſtr. editione, §. nunc dicendum reſtat. ſub nu. 1.

Quòd attinet ad ſecundum, hoc eſt, quæ priuata dr̄
ſcriptura iuxta ſententiam Innoc. in d. c. 1. de fide in-
ſtrumen. dicendum eſt illam eſſe, quæ fit à non publi-
79 cis perſonis, † & non habet per ſe auctoritatem: niſi
aduerſarius id confiteatur, vel niſi per collationem,
& comparationem alterius ſcripturę ſubſcriptionis
eiuſdem aduerſarij, & teſtiū, qui ſubſcripſerunt, pro-
betur cōtrarium: ita loquutus eſt in eodem loco idē
Innoc. ad hoc probandum adducit. l. inſtrumenta. C.
de proba. ad id adeas Spec. in d. titu. de inſtru. edit. §.
nunc videndum reſtat. nu. 4.

80 Ad tertium explicandum me confero, † quę requi
rantur ad inſtr̄m publicum, in quo quidem multa re-
quiri aſſerendum eſt. Ante omnia nāq; diuini nomi-
nis inuocatio exigitur, vt in nomine domini, vel in
Chriſti nomine Amen; hæc etenim verba ſunt de in-
ſtrumenti inſita natura: vt per Bald. in l. 1. C. de nouo
codice compo. quē refert Lanfr. de Oria. in ſua pra-
xi, vbi ſupra ſub num. 17. iſtius tamen ſolemnitatis
81 ommiſſio tanquam leuis † non infringeret, nec vitia
* ret inſtrumentum, omnium eſſe * communem opi-
nionem teſtatus eſt Viu. in ſuis communibus opinio
nibus, in verbo inſtrumentum, ex ſententia Dec. in c.
ſi ſcripturam, de fide inſtrum. & Couarr. in ſua pract.
q. cap. 20. num. 1.

82 Prętereà requiritur † Annus Dn̄i Noſtri Ieſu Chri
ſti: vt per gl. in verb. auctore. auth. vt præpon. nomen
Impera. ſicq; tempus requiri videmus. Teſtes verò de
tp̄e rogati, illudq; *ſiè memoria* elapſum fuiſſe dixerint,

83 † an probent, docuit Barto. in l. item Labeo. ff. de aq.
pluu. arc. & ibi Apoſtil. illud etiã non omiſerim, ꝙ ſi
in principio libri notarij Annus Dñi, hoc eſt in pri-
mo inſtr̃o protocolla totũ fuerit inſcriptus in cæte-
ris vero ſit omiſſus in omnibus alijs ſubſequentibus
84 † intelligi repetitum comprobauit Lanfr. de Oria.
in ſua praxi. c. 9. de inſt. ꝓductione, nu. 46. iſtud latius
fuere proſequuti Doct. in l. ſi qs ex argẽtarijs. §. ſi ini-
tiũ. ff. de eden. & Fely. & cæteri in c. 1. de fid. inſtrum.
verum tñ ſi qs illud requiſitũ dici Inſcriptionis omi-
ſerit in inſtr̃o à protocollo extracto, & à notario par-
85 ti tradito, ipſum inſtr̃m non vitiabitur: † quinimo ra-
tum firmumque manet ſi in protocollo contineatur
dies: cenſetur enim illa repetita in inſtr̃o extracto: vt
tradidere Bart. cæterique iuris interpretes in l. fin. C.
* de iur. delib. quam opinionem * communi omnium
conſenſu eſſe receptam ſcripſit Dec. in c. ſi ſcripturã
de fide inſtrum. quem refert, & ſequitur Viu. in ſuis
communibus opinionibus in verb. inſtrumentum.
86 Iſtis eſt annectendũ tertiũ requiſitũ, vt in eo † cur-
rens Indictio apponat̃, vt idẽ tradidit Accur. in d. tit.
vt præpo. nom. Imp. in verbo indictionis, & idem in
l. generali. in ver. ſeruituti. C. de tabularijs, lib. 10. hoc
ẽt hr̃ per Fel. in c. inter dilectos. in verbo. indictionis,
de fid. inſtru. ſi quis vero ſcire deſiderat an indictio
87 appoſita in primo notarij protocollo † in ſequentib.
repetita ſit iudicandũm id à Bar. haurire poterit in d.
l. ſi quis ex argentarijs §. ſi initium. ff. de edendo.
Huic eſt illud proximum, vt nomen Imperatoris
in locis, qui eius imperio ſubditi ſint, & ſummi Pon-
88 tificis † in Eccleſiæ terris collocetur: vt d. auth. vt
præpo nom. Imperato. & Lanf. de Oria. in d. ſua pra-
xi, vbi ſup. nu. 16. Abb. in c. 1. de fide inſtru. quo in lo-
* co * omnes Doctores vno ore id aſſerunt.
89 Hoc ſequitur, vt in ipſo inſtrumẽto teſtes † ſint in-
ſcripti, vt patet ex multis per Aymo. Crauet. allatis
in conſ. 216. num. 2.
Sexto loco locus neceſſario eſt deſcribendus, in quo
iſtiuſmodi inſtrumentum fuerit celebratum: quod
non ſolùm de loco in genere ſumpto intelligas, vt
actum Romæ; ſed etiam de ſingulari loco, vt in do-
90 mo iſtius, † vel illius, alioquin eius omiſſio inſtr̃m la-
befactare poterit, vt præcepit idem Accur. in d. l. ge-
nerali. Bal. & Cyn. in l. optimam. C. de contrah. & cõ
mitt. ſtipul. & Ang. in d. auth. vt præpon. nom. Impe.
Ruy. in conſ. 154. nu. 4. & 10. vol. 3. Boer. deciſ. 12. nu.
* 47. & * communem dicunt recentiores in l. lecta. ff. ſi
cer. pet. non eſt tamẽ neceſſarium, vt locus loci parti-
91 cularis exprimatur, vt ſi dicatur in domo Titij, † non
oportet addere in iſtiuſmodi cubiculo eiuſdem do-
* mus, vt tenet Bart. & alij * communiter in l. de pupil-
lo. §. qui nuncia. ff. de nou. ope. nunciat. & ita conſul-
uit Ruy. d. conſ. 154. nu. 10.
Iſti requiſito ſeptimum ſubijciemus; id erit, nota-
rij ſubſcriptio, vt reſpondit Crau. in d. conſ. 216. nu. 2.
adducit notata in rub. extr. de fid. inſtrum. & Ang. in
conſ. 220. incip. ad hoc, vt ſcriptura, & Alex. in conſ.
553. lib. 2. & in conſ. 14. lib. 6.
92 Addam, & octauum, & vltimum: vt notarij † ſignũ
apponatur, vt notatur in c. 1. & in c. cum P. Tabellio.
de fid. inſtru. ſic etiam Bar. notat. in procem. ff. nom.
idem ſenſit Ang. in auth. de Tabell. quod ẽt placuit
Crauet. in d. conſ. 216. vbi adducit Ang. in d. cõſ. 220.
Bal. conſ. 476. lib. 1. in fi. Guid. Pap. quæſtio. 661. circa
fi. Dec. in conſ. 97. col. 1. Cor. conſ. 226. lib. 3. cũ alijs
adductis per Crau. vbi ſupra n. 3. quo in loco, & illud
addidit inquiẽs, & licet aliquæ ex dictis ſolẽnitatibus
de iure non videant̃ neceſſariè, maximè in abbreuia
tura notarij, mõ alias nõ habeat vitium. Cyn. in l. cõ-
tractus. C. de fid. inſtru. & multis alijs ibi per eũ alla
tis, tñ conſueuerunt tales ſolennitates adhiberi. Nã
93 ait Crauetta † omiſſio ſolemnitatis de cõſuetudine
requiſitæ ita vitiat inſtr̃m, ſicut omiſſio ſolemnita-
tis: idem etiam colligitur ex doctrina eiuſdẽ Accurſ.
in d. auth. vt præpon. nom. Imper. in verb. auctore, &
hãc doctrinã Accur. pro memorabili refert, & ſequit̃
Alex. d. conſ. 166. col. penul. lib. 6. & in conſ. 37. col. 4.
poſt med. lib. 3. cum alijs adductis per Crau. d. conſil.
94 216. nu. 4. & ibidem nu. 5. voluit, † vt & abbreuiatu-
ra notarij debeat habere omnes ſolemnitates requiſi
tas, ad inſtrumentum publicum, alioquin ex ea inſtru
mentum ſumi non poterit, vt ex multis per eum ibi
allatis, dum ad illos qui contra ſentiunt, reſpondet.
Non defuerunt ẽt ſcribentes, qui pronunciarunt,
95 hanc ſigni omiſſionẽ non fore neceſſariam, † neque
inſtrumẽtum vitiare, vt præſertim dixit Alex. in rub.
de noui oper. nuncia. nu. 14. vbi etiam teſtatur hanc
* * communi calculo ſententiam eſſe receptam.
* Verior tñ, & * communior eſt prior opinio: vt per
Doct. in l. contractus. C. de fid. inſtr. & in l. vni. C. qui
admitti. quã citat Boer. deciſ. 36. nu. 8. ſicut refert Vi-
uius in ſuis commu. opinionibus in verb. inſt. ꝙ am-
plia, vt ibi per eum. Quid vero dicendũ ſit, ſi in proto
colli initio ſignũ ſuũ notarius appoſuerit, nec in alijs
eiuſdẽ imbreuiaturis illud poſuerit an iſtiuſmodi va
96 leat imbreuiatura, & † nunqd idẽ tabellionis ſignũ
cenſeat̃ repertum, de hoc videndus erit Bar. id affir-
mans in d. l. ſi quis ex argẽtarijs. §. ſi initiũ. ff. de eden.
Si quis plura his requirat, adeat Specul. pulcherri-
mè de his differentem in tit. de inſtru. edi. §. breuiter
commemorauimus.
Ex illis igitur, quæ ſupra attulimus, illa poteſt elici
97 cõcluſio: Debere ea omnia apponi, † quæ inſtr̃o pro
eius ſolemnitate poni conſueuere, alioquin infirma-
bitur inſtr̃m: vt colligit̃ ex allatis à Lanfr. de Oria. in
d. c. 9. de inſt. productio. in ſua praxi. nu. 16. & iuxta di
ctã gl. in verbo auctore, auth. vt præpon. nom. Imper.
Sed in hoc animaduertas, nã ſi in inſt. aliquid præ-
teritum fuerit idipſum per notarium poterit adiũgi,
98 † etiam poſtquam fuerit confectum, dummodo pro-
betur ita fuiſſe cogitatum tempore contractus, vt per
Alber. conſ. 10. nu. 15.
An verò in priuata ſcriptura dies, & locus cætera-
que requiſita exigantur, id optimè ſupra prolata in-
ſpicienti patebit.
Supereſt nunc ad explicãdum quartũ hoc eſt, quæ
ſub appellatione inſtr̃i comprehendantur. Pro cuius
99 declaratione ſciendum eſt, † id nomen inſtr̃m trib.
modis capi poſſe latiſſimè, latè, & ſtrictè; ſi latiſſimè
inſtrumentum accipiamus, dicitur id omne, vt ſubie-
cta materia poſtulat, cui adijcitur. Ad cuius vim ver-
bi reſpexit Vlpianus I.C. in l. inſtrumenta fundi. ff. de
feud. inſtruct. cum ita reſpondit, inſtrumẽta fundi ea
100 eſſe, quæ fructus quærendi colligendi, † conſeruãdi
gratia parata ſunt. Vnde domitos boues inſtrumenta
fundi eſſe cauit idem I.C. in d. l. inſtrumenta fundi. &
Bal. in l. 2. ff. de verb. ſignif. Aret. conſ. 160. longa eſt.
col. 13. in 7. dubitatione, & ſic de ceteris huic ſimilib.
vt de inſtrumento domus, de inſtrumento piſtoris, &
piſcatoris, de inſtrumento medici, & iſtiuſmodi, de
quibus videas Dec. in rub. ext. de fid. inſtr.
Sumitur ſecundo modo inſtrumentum pro oĩ eo,
101 † quod cauſam in iudicio deductam põt inſtruere;
quaſi dicat̃ inſtrumẽtum, quia inſtruit: vt ext. de dol.
& contum. c. fi. & Spec. in tit. de inſtru. editio. §. inſtru
mẽtum ex hac alluſione verbi iuris interpretes, vt Io.
Andr. & Bart. in rub. de fid. inſtru. Abb. in eadem rub.
ext. de fid inſtr. & Lanfr. de Oria. in ſua praxi, in prin.
102 c. 9. de inſtru. product. vnanimes aſſerũt, † ſub appel
latione inſtrumenti cõtineri teſtes: etenim cũ inſtru-
mentum deſcendat ab eo, quod inſtruat cauſam, idq;
per teſtes æque, ac per inſtrumentũ cõmodè fiat, igit
à re propoſita non eſt alienum, vt ſub eiuſdẽ appella-
103 tione cõplectatur. Vis enim verbi † ſumitur ex eiuſ
dem verbi alluſione, vt in l. ligni. ff. de verbo. ſignific.
huc ſpectat, quod habetur in l. 2. §. appellat. ff. ſi cert.
petat.

Digitized by Google

ſpectat.& in l.1.in prin.ff.de aqua,& in l.1.ff.de teſti.&
104 ꝙ continetur alicuius appellatione, † de propria ſi-
gnificatione dici.tradidit Bar.in l.cui eorum.§.affini
tatis.ff.de poſtulat.ꝙ teſtes appellatione inſtrumenti
propriè contineantur,cõtextus eſt in cap. peruenit.il
1.ext.de teſtib.cog.& in l.1.ff.de fid.inſtr.quæ iura ad
hoc adducit Spec.in d.§.inſtrũm,& Dec.in rub.ext.de
fid.inſtrumen. hoc idem voluit Bart. in l. notionem,
§.inſtrumentorum.ff.de verbor. ſignif.

105 Hinc nonnulli ſumpta occaſione inferunt,† ſi de
inſtrũo in ſtatuto fiat mentio,an teſtes comprehendã-
tur in eo? Si paulò ante rationẽ allatam inſpiciamus,
verè cõprehẽdi videretur dicendum. Etenim dicebã-
mus ꝓpriè teſtes ſub appellatione inſtrũi complecti,
nihil ergo obſtat,quin & aſſeramus ſub ſtatuti diſpo-
ſitione de inſtrũo loquentis,& teſtes contineri:præſer-
106 tim cũ ſtatutum eiuſq; verba † propria ſignificatio-
ne,non impropria intelligantur:vt ex vulgata doctri
na,tritiſq; legib.eſt notiſſimum:vt l.conſtitutionibus
ff.ad municip.& in l.proſpexit.ff.qui, & à quibus, &
in l.1.§.ſi quis nauem.ff. de exerc. et in c.ex literis. de
ſponſalib.et in l.3.§.hæc verba.ff.de neg.geſt. Verũta
men hac ratione non obſtante, * cõi conſenſu iuris
107 interpretes negant† in ſtatuto de inſtr. loquente cõ-
plecti teſtes; et ratio eſt propter communem loquẽdi
vſum, ſcñ quem differunt teſtes, et inſtru. vt Imol.in
d.rub.ext.de fid.inſt.qui ita ſententẽ adducit Bart.in
d.§.inſtrum.hoc idem recenſentes ſequuti ſunt Dec.
et Fel.in d.rub.ext. de fid.inſtrum. et iuxta Dec. ibid.
huc pertinet,ꝙ dixit Card. Zabar. in clem. 2. de vita,
et honeſt.cleric.in 5.q.limitando text. in l. veſtis.§.1.
de aur.& arg.leg.& quod not.Abb. in c.ſanè in fi. de
108 for.compet.verùm in ſtatutis cõis loquẽdi vſus,† &
non propria vis verbi inſpicitur; præcipuè in hac re
noſtra,in qua vis verbi vnũ,vſus vero loquendi aliud
nobis aperit:cum.n.id contigit, tunc communis dicẽ
di conſuetudo in ſtatuto eſt inſpicienda: vt l.librorũ.
§.ꝙ tamẽ.ff.de leg.2.& latè per Fel.in c. per tuas. ext.
de probat. vt ipſe refert in d.rub.ext. de fid.inſtr.ſolet
109 enim communis loquendi vſus †propriæ verborum
ſignificationi derogare, vt tradidit Lanfr. de Oria. in
d.l. praxi.d.c.9.de inſt.productio.n.9.adducit Bar.idẽ
aſſerentem in l. Labeo. ff. de ſuppell. legata. & hanc
eandem ſnĩam primo loco tenuit Bart.in d. l. notio-
nem.§.inſtrum.ff.de verb. ſignif.Accurſij doctrinam
ibid. refellendo; ſed de hac quæſtione videndus erit
Rom.in ſuis ſingul.num. 347.incip. ſtatuto cauetur.

Hanc concluſionẽ noſtrã titulorum inter ſe diſcri-
men ſatis comprobare vr̃; in Pontificij Iuriſq; Cæſa-
110 rei libris† præmittitur.n.ſigillatim rub.de teſtib.quã
illa de fid.inſtrum.ſequitur etenim ſi teſtes ſub appel
latione inſtrum.continerẽtur, fruſtra quidem diuerſi
tituli eſſent editi.l.ſi idem.C. de codic & ita ait Fely.
in d.rub.de fid.inſtr.nu. 3. & cuncta de teſtibus tradi-
ta doctrina deberet complecti à tit.de fid.inſtrum.vt
111 de hoc fidem facit illa regula, † fruſtra fieri per plu-
ra ꝙ per pauciora poſſit effici,l.1.ff. quod met. cau. l.
ampliorem.§.in refutatorijs. C. de appellatio.

Huc pertinet,quod protulit Spec.in tit. de dilatio-
nibus.§.videndum, verſ.item nota, quod dato; hoc
eſt tradito termino ad producendum inſtrumenta,
112 † non poſſe produci teſtes, de hoc meminit etiam
Fely.in c.peruenit. il 2. extr. de teſtibus.

Nec hinc longè abeſt, ꝙ ſi prior opinio vera eſſet,
ſequeretr̃,vt in ſtatuto apppoſita pęna,quæ illis qui fal-
ſa inſtrũa producunt,ſolet irrogari,haberet etiam locũ
113 in producente falſos teſtes, † quod penitus à verita-
te alienũ eſſe,docuit Ant.Butr.in d.rub.ext.de fid.in-
ſtr.& Saly.in l.1.ff.eo de fid.inſtr.quorum doctrinam
recẽſuit,& ſequutus eſt Lanf.de Oria.vbi ſup. nu. 10.
& Dec.in rub.ext.de fid.inſt.quo in loco dixit,de hoc
non eſſe dubitandũ,cum ita fuerit iudicatũ,vt ꝑ Flor.
in l.1.ff.de fid.inſt.eiuſdem etiam farinæ eſt,vt ita di-
cam,Baldi doctrina,in l.in exercendis.C.de fid.inſtr.
114 quæ eſt,† quicquid probetur per vnũ ex iſtis, aut per
teſtes,vel inſtrum.non poſſe probari per aliud, ſicut
refert Felyn.in d.rubr.extr.de fide inſtr.nu. 3.

Poſtremò huc ꝓximè accedit cõtextus,in l. 1.ff.de
115 fide inſtr.quo in loco Paulus dixit, † teſtes loco in-
ſtrumentorũ haberi:ſed iſta verba accipiuntur, vt te-
ſtes inſtrumentorum vicem gerant,ipſaq; fictionẽ,&
improprietatem innuũt,vt l.ligna.§.1.ff. de rit.nupt.
iuncta.l.in legib.ff.de teſt.& l.interdum.§. qui tutelã.
ff.de fur.l.iure ciuil.ff.de conditio.& demonſtr.& ita
expreſsè. Bart.in l.ſi is qui pro emptore.circa. fi. 3.q.
princip.ff.de vſuca.ſed ſtatutũ loquens in caſu vero,
116 † non producitur ad caſum fictũ,quando illa fictio
eſt introducta à iure cõi, & non à ſtatuto.l. 3. §. hæc
verb.cum glo.in verb hered.& ibi Bar.ff.de neg.geſt.
huc ſpectat.l.fi.C.de his qui ven.ætat.imp.& c. ſuſce-
ptũ de reſcri.in 6.& latè Imo.in l. 3. §.lex falcid.ff.ad
leg.falcid.ſequitr̃ igitur,ſtatutũ loquẽs de inſtrumẽtis
117 nõ extendi ad teſtes,§.quia ꝙ in materia, vt appel-
lant,ſtricta diſpoſitũ eſt de aliquo, nõ procedit in eo,
ꝙ habetur pro tali.l.fi.C. de interd. matr. ſic ratioci-
natus eſt Fely.in d.rub.de fid.inſtr.ſub nu.3.vbi hanc
concluſionem ſequendo pulcherrimè illorũ dubita-
tionibus ſeſe obijcit.qui contra ſenſerũt,& hæc dicta
ſint de ſecundo acceptionis inſtrumenti modo.

Quod ad tertium,& vltimum pertinet,dicendũ eſt
118 † inſtrumentũ pro ſcriptura accipi, quæ fit ad ꝓba-
tionem alicuius rei in futurum faciẽdã;vt dixit Spec.
in §.1.de inſtr.edit.& Abb.in d.rub extr.de fide inſtr.
vbi per hoc inquit,ſcripturã priuatam, quæ tamen fi-
119 dem faciat,dici inſtrũm, † quia cauſam inſtruat, ꝙ
idem Abb.probat ex rub.& nigro,d.titu.de fide inſtr.
in quo etiam de ſcriptura priuata agitur; vt in c. 2. d.
tit.ꝙ etiam extẽdit ad quamlibet aliam ſcripturam,
ſiue priuilegium,ſiue contractũ,ſiue diſpoſitionẽ, ſi-
120 ue quodlibet aliud contineat,† ex quo ſit facienda
fides in futurũ ad inſtructionẽ cauſæ. Et quãuis Paul.
Caſtr.in conſ.97.inter cõſilia Cumani inſerto,incip.
ſtãte ſtatuto.aliter ſenſerit,ideſt, ſub appellatione in-
ſtrumẽti non cõplecti priuilegium;declaranda tñ eſt
iſta Pau.Caſt.ſententia de cõi vſu loquendi ſibi locũ
121 vendicare; ſed ſecùs eſt † ſi propriam vim verbi in-
ſpiciamus:tunc enim cõplectitur,ſic declarauit Dec.
in rub.ext.de fide inſtr. in fin. Dicendũ igitur eſt has,
& iſtis ſimiles ſcript.inſtr.nominari,iuxta Abbatis ſẽ-
tentiã cui videtur conuenire, ꝙ tradit Spec.in tit. de
inſt.editio.§. nu. ſub quo quãuis harũ ſcripturarum
122 redegit,inſtrumentum publicum, † priuatã ſcriptu-
ram,priuilegiũ,teſtamentum donationis inſtrumen-
tũ cauſa mortis,& inter viuos,inuentariũ,& ſimilia.

Vnde Accur.in d.l.notion.§.inſtrũorum.ff.de verb.
ſignific.aiebat, appellatione inſtrumentorum ꝓpriè
contineri chartas, in quibus negotia deſcripta ſunt
123 † q̃ conficiuntur à tabellionibus, Bart.etiam in l. ſi
qs ita legatũ.ff.ad leg.Cornel.de fal.ſub nu. 2. appel-
lat inſtrũm ipſam chartã continentem id quod partes
124 faciunt;contractum vero id † ꝙ partes faciũt, & ita
partes dicuntur inter ſe cõtrahere,ſed notarius debet
inſtr.condere,& Abb.in fin.d.rubr.idem aſſerendum
eſſe dixit, hoc eſt appellatione inſtrum. quamlibet
priuatam comprehẽdi ſcripturam,quæ fidem faciat;
125 † ſecus ſi non faceret fidem:vt not.Barth.Soc.conſ.
62.incip.in præſenti.col.2.quẽ refert,& ſequitur Dec.
in rubr.extr. de fid.inſtr.

Animũ tu lector aduertas ad illud, quod diximus
ſcripturam priuatã, quæ fidẽ faciat ex ꝓpria vi verbi
ſub appellatione inſtrumenti ꝓpriè cõplecti, quia,&
ipſa inſtruat,iuxta Bar.Bald.& Salyc.in l.1.C. de iur.
calum. ꝓ quare faciunt ẽt quæ ſupra de teſte attuli-
126 mus. In ſtatutis tñ appellatione inſtrumenti † ſcri-
ptura priuata non continetur,idq; euenit ex cõi con-
ſuetudine loquendi, ſecundũ ſententiam eorundem

iuris

iuris interpretũ,& præcipuè Romani pulchrè in cõſ.
13.incipiẽ.neſcio quid dubitationis, quem refert, &
ſequitur Fel.Dec.in d.rub.ext.de fid.inſtrum.vbi etiã
Dec.adducit Abb.in conſ.64.venio ad primum. col.
fi.lib.2.& Aret.conſ.51.incip.videtur.Nam vt ſup.de
teſte dixi,& inſtrumento, magis inſpicitur vſitata di-
127 cendi conſuetudo, † quàm propria ſignificatio.
Contrarium tamen pronunciauit Tiraq.in trac.de
retract.lign.§.2.gl.1.nu.29.ex notatis in l. notionem.
§.inſtrumentorum.de verb. ſignif. & in terminis no-
ſtræ quæſtionis voluit Bal. fretus auctoritate Spec. in
l.1.col.2.verſ.& iuxta hoc quæro,& ibi etiam Pau.de
Caſt.col.quoq; 2.verſ.in glo.2.C.de iuram.calum.
Hinc ex hac ratione, ideſt, ſtãdum eſſe cõi vſui lo-
128 quendi, fit † vt ſub ſtatuto loquente de inſtrum.om-
nis publica ſcriptura comprehendatur, vt acta publi-
ca, archiuij ſcripturæ, per allata à Fel.in d.rub.de fide
inſtrum.in fi.illud etiam dicitur, acta cauſæ corrum-
129 pentem pœna afficiendum eſſe ex ſtatuto † verba fa
ciente de deprauante inſtrumenta, vt cenſuit Bart. in
l.In fraudem.§.neq;.ff.de iure fiſci, & hæc ſatis ſint.
Res exigit, priuſquam ad vlteriora tranſeamus, vt
130 quæratur, quouſq; † poſſint inſtrumenta produci.In
quo dicendum eſt, regulariter inſtrumenta, atq; ſcri-
pturas quandocunq; vtriq; parti placuerit, poſſe pro-
duci, quouſq; tamen fuerit in cauſa concluſum, vt di
xit Spec.in tit.de inſtrum.editione.§. nunc dicamus.
allegat.cap.cum dilectus.extr.de fide inſtrum.& cap.
cum cauſam.de teſt.& nos aliqua infra adnotabimus
in quęſtione finali, quando probationes fieri debent,
verſic.nec vnquam mihi.
Verùm poſtquam cõcluſum, ideſt, inſtrumentorũ
productioni, alijsq; probationibus fuerit renunciatũ
131 † tunc profecto produci nõ poſſunt, nihilq; valet ẽt
ſi cum cauſa, quid immutatum fuerit, arg.tex.in c. pa
ſtoralis.ext.de cauſ.poſſeſ.in fi.& c. ſi veniſſent. extr.
de teſt.& l.ſi quis iuſiurandũ.C.de reb. cred. quæ iu-
ra ad id adducit, loco vbi ſup.Eiuſdem etiam eſt opi-
nionis Lanfr. de Ora. in d. ſua praxi, de inſtrum.pro-
duct.n.36. quo in loco affert dictum c.cum dilectus.
132 & nõ eſt in promptu: nã producens inſtrument † ip-
ſum approbare pſumitur in omnib. etiam aduerſan-
tib.& per oĩa, neq; poſtea reuocare, aut erroris causã
adducere ipſi permiſſum eſt: ſed ſibi aſcribetur, quod
optimè non perpenderit.ita cauit Alb.in conſ.59.nu.
11.& Grauat.in add.ad Veſtr.lib.6.c.2.nu.19.ꝙ limi-
ta, & declara, vt ibid. per eundem, quo in loco tradi-
133 dit etiam † de illa clauſula, hoc eſt, produco, ſi & in
quantum pro me faciunt, & non aliter, &c. & ꝙ vſq;
134 ad concluſionem in cauſa excluſiuè inſtrã † poſ-
ſint produci, ſequutus eſt Maran.in ſuo Spe.tit.de in-
ſtrum.product.nu.26. verſ. venio ad ſecundam quæ-
ſtionem. Cuius hæc verba ſunt ibid. Nõ ſolum in ter-
135 mino probatorio † de iure cõmuni produci poſſunt:
ſed etiam qñcunque poſt, vſque ad concluſionem in
cauſa excluſiuè, per dictũ c.cum dilectus: nam vt, &
eiuſdem verbis vtar, in hoc caſu ꝓductionis ſcriptu-
136 rarum † ceſſat timor ſubornationis. Hinc dicimus, ꝙ
qñ teſtes producunt̃ poſt publicationem, vna cũ ſcri
137 ptura poſſunt produci, ꝙ qdẽ multis cõprobat † ibi-
dem auctoritatib. Idẽ placuit Afflict. in conſt. Nea-
po.incipien.lite legitimè conteſtata, nu.13. not. in 3.
q vbi in quindecim non procedere caſibus hanc cõ-
cluſionẽ limitat, quos apud eundẽ videas. Multa etiã
ſuper hoc re docere poterit. Alex.de Imol.conſ.11.in
138 2.par. ſi verò ſcire deſideres, † an ante litem cõteſt.
poſſint produci, eũdem Alex.ad eas in conſ.3. vol. 2.
Intelligenda tamen hæc ſunt oĩa locum ſibi vẽdica-
re, niſi noua ex veteribus emergentia orirent̃ capita.
ſuper his.n.tunc poſſunt recenter inſtrumẽta produ-
139 ci, ẽt in cauſa appellationis, † ſicut & noui teſtes re-
cipiuntur: vt Spec.in d.tit.de inſtru.edit.d.§. nunc di-
camus.in princ.adducit c.fraternitatis. ext. de teſtib.
& l.per hanc.C. de temp. appell. hæc enim inuentio
eſt magna cauſa, propter quam iudex poteſt quan-
140 docunq; † admittere nouas probationes, licet ſit
iam concluſum in cauſa, vt ex adductis per Alber.
conſil.9.num.32. quatuor autem modis dicuntur iu-
ra, & inſtrumenta de nouo reperta, vt Alber. d. conſ.
9.num.34. cum ſeq.
Hæc ẽt ſunt declaranda, niſi aliqua iuſta cauſa ſub
141 ſit; tunc.n.iudex † cum hæc legitima ſit cauſa, etiam
poſt concluſionem in cauſa poteſt admittere, vt dixit
Marãta vbi ſupra d.nu.27.quo in loco dixit, ita ſẽſiſ-
ſe And.de Iſern.in conſt.iuſtitiariorum.col. 1.
Tertio loco ſunt intelligẽda, niſi iſtiuſmodi, is eſſet
142 † cui bñficiũ reſtitutionis in integ. ſoleat indulgeri,
vt minori, vel eccl. vt tenuit Spe.in d.§.nũc dicamus.
Huic ſubijcit̃ quarta declaratio, niſi eſſet certus ter
143 minus p ſtatutum determinatus, aut per legem, † vl-
tra enim illum terminum non liceret inſtru. produ-
cere, cum terminus ſtatutus à lege, vel ſtatuto, ſemper
intelligatur peremptorius, nec vltra terminũ à lege,
144 vel ſtatuto præſcriptum † aliquid proponere liceat.
vt ait Lanfran.de Orian.in d.ſua praxi, d.c.7.de iſtru-
ment.produc. ſub. nu. 36. vt refert hoc eſſe ſingulare
axioma.Innoc.in c.cũ in tua qui matri.accuſar.poſſ.
Iſti eſt proxima illa, ꝙ ſi inſtrumenta producunt̃ in
145 principio cauſæ ſimul cum libello, † ſi iterũ non ꝓ-
ducantur in termino ꝓbatorio, non probare tradidit
But.in c. 1.de probat. inſtrum. enim productio ante
146 litem conteſtatam fieri † non poſſe reſpondit Fed.de
Sen.in conſ.in Chriſti nomine, caſus talis eſt, Nimus
de Tholomeis.de hoc tamen videas Alex.in conſ. 3.
vol.2. Eſt tamen reſtringenda quinta hæc intelligen-
tia veram eſſe, ſi inſtrumentũ non eſſet per aduerſariũ
impugnatum, vel non eſſet datus terminus ad impu-
gnandum, iuxta Felyn.in c.ex epiſtolæ de proba. quẽ
refert, & ſequitur Pet.Foller.in addit.de Marã. in ſuo
Spec.d.tit.de inſtrum.product.num. 44.
Sexto loco illud opportunè declarandum eſt, dũ
dicebamus antea, poſt concluſionem in cauſa inſtru
menta non poſſe produci, id quidem verum eſt; ve-
runtamen iudex poteſt ſtatim poſt litem conteſtatã,
147 † & poſt iuramentum de calumnia præſtitum ter-
minum peremptorium circumſcribere, atque defini-
re, ad producenda omnia inſtrã, quibus vſuræ ſunt
partes in cauſa, ſic ſcripſit Spec.in d.§. nũc dicamus.
nu.1.affert ad hoc l.1.§.edenda.ff.de edendo. ibidẽq;
iſtud ſæpe adeptũ fuiſſe, atq; viciſſe protulit, inſpicias
etiam ſuper hoc additionum auctorem ad eundem;
148 ſubdidit, & illud in eodem loco Spec. † id quidẽ iu-
dicẽ facere poſſe, ſed ipſi non licere. Non.n.quicquid
iudicis poteſtatis pmittitur, id ſubijcitur iuris neceſſi-
tati, vt reſpondit excelſi viri ingenij Papinianus ille in
l.non quicquid. ff. de iudicis. Nec omne quod licet
149 † honeſtũ eſt. vt cauit Paul.in l.nõ omne.ff.de reg.iu.
Sed inſtandũ eſt circa hoc. Fingamus igit̃ terminũ
ad inſtrum.proferenda nõ à lege, vel ſtatuto, ſed à iu-
dice decerni; tunc ꝑfecto in hoc vnanimes cõuenere
iuris interpretes, vltra pſcriptũ à iudice terminum re
150 adhuc integra, & incorrupta † inſtrã poſſe produci,
hoc eſt, ſi ius aduerſarij poſt iſtiuſmodi terminum in
peiorem, & deteriorem ſtatũ non corruerit; exempli
gratia, deceſſere teſtes aduerſarij poſt terminũ, vultq;
per illos teſtes aduerſarius inſtrm reijcere, poterit ne
poſt iudicis terminum inſtrm proferre. Nequaquam;
alias vtriq; Nec nobis deſũt auctores grauiſſimi, qui-
bus hanc cõem ſententiã comprobemus. adeſt enim
Lanfranc.de Orian.in d.c.9.de inſtru.product. ſub d.
nu. 36. vbi pro hac ſententia ſpeciem facti clariſſimã
eſſe aſſerit, in l.mancipiorum. ff. de optione lega. il-
lud.& ibid. addens id ſenſiſſe Io. Andr. in Clemen,
ſæpè, de verb. ſignific.in glo. in verb.non obſtante:
hanc eadem ſententiã ſequuti ſunt Iacob.de Aret.&
Cyn.in l.ſi ea.C. qui accuſ. non poſſ. hęc etiã placuit

Ang.in l.1.§.edenda. ff.de eden.
Sed velim accuratè aduertas, vt cũ ꝓducuntur in-
ſtrumenta,vel ſcripturę in iudicio in vim ꝓbationis,
151 † pars vocetur, vt ipſarum ꝓſentiã videat; alioquin
ſcripturę nullam fidem facerent.vt tradidit Marãt.in
dicto ſuo Spec.tit.de inſtru.product.nu.18.auctorita-
te Bal.innixus idem aſſerentis in l.ſi quando. in fi.C.
de teſt.& Ludou.Rom.in conſ.176.col.2.de hoc etiã
videas omnino Iacob. Portum in ſuis concluſ.reg.
43.in 2;.ampliatione,lib.1.cum ſeq. ampliatione.
Verùm primo loco iſtud intelligas,non ꝓcedere,ſi
152 ꝓferentur ad id tantũmodo,†vt inſtrueretur iudex:
tunc enim nulla partis citatio exigitur,iuxta Bal.in l.
ſi qua per calumniam.verſ.ſed pone.C.de epiſcop.&
cler.quem refert,& ſequ.Marant.vbi ſupra, nu.18.
Deinde id locum ſibi non vendicare pures, ſi fiat
productio in fine termini, nam, & tunc rata eſt pro-
153 ductio † parte non accerſita, ita Petr.Foller.in ad-
dit.ad eundem Marant.in dicto ſuo Spec. nu.45. do-
ctrina eiuſd Bald.Fretus in l.fi. C. qui admit.& Bart.
in l.ſed, & ſi alia ff.de conſtituta pecun.
Nec vnquam tertiam illã limitationẽ ꝓterierim,
154 conſtanter ꝓductionẽ teſtium permanere, † ſi ſcri-
pturarum productio facta fuerit infra terminum ad
proferendum ſcripturas ſtatutum, & poſt terminum
præfixum ad ꝓbandũ per omne probationis genus,
hæc eſt ſingularis. Alex. doctrina in l.item illa, ff. de
conſt.pecun.in addit.ad Bar.dixit etiam id ante eum
tradidiſſe Bald.in l.qui ante calẽdas.ff.de verb.oblig.
in addit.& in l.ſancimus.in additio.parua.C. de iudi-
ciis.& in l.ſi quando,in vltima quæſt. C.eod.de iudic.
vt recenſuit Petr.Foller.in addit.ad Marant.in d.ſuo
Spec.tit.de inſtrumen.product.num. 46.
155 Præterea in hoc animaduertas,†huiuſmodi ꝓſenta
tionem,vt noſtri loquũtur, poſſe etiam in die feriato
fieri,ſcripturas.n. in iudicio adducere nõ eſſe actum,
qui ad iudicium ſpectet,voluit Spe.in tit.de dila. §.1.
verſi.ſed pone iudex,circa finem;ſed opotimè termi-
156 ni aſſignationem†iudiciarium eſſe actum, dixit idẽ
Spec.in eod. tit. de dilat. §. nunc videamus. verſ. ſed
pone ecce.quem refert, & ſequitur Maran. in d. ſuo
Spec.d.tit.de inſtrum.product.nu. 24.& 25.
Illud etiam te lector velim admonitum,producto
inſtrumento, vel ſcriptura aliqua in iudicio, partem
157 proferentem in actis† poſſe relinquere copiã colla-
tionatam, vt Marantæ verbis vtar, & retinere origi-
nale penes ſe,ne in aliquo caſu in actis perdatur, vel
ſurripiatur.vt dixit idem Marant.vbi ſupra,nu. 19.
Iſtud tñ reſtringas non habere locum in origioali
mãdati procuratoris,hoc enim debet in actis admitti
158 † alioquin non fidem facit,vt præcepit Bald.in l.in-
ſtrumenta.ſub nu. 6. C.de fideicommiſſ.
Verũtamen hanc limitationẽ reſtringas ꝓcedere,
quando illud mandati inſtrũ eſſet ſimplex; ſecus ſi
inſtrũ plura complecteretur capita, & mandata ad
plures cauſas: tunc enim producenti originale debet
reddi,& illa particula mandati, quæ faciat ad mãda-
159 tum†in actis regiſtrari,hoc idẽ fuit ex mente eiuſdẽ
Bald.in eod.loco,& Spec.in tit.de inſtrum. editio. §.
quinto,& in tit.de procur.§.publicatis.verſ. 3. quòd,
quos omnes ſequitur Mara.vbi ſupra,qui ait hoc eſſe
ſcitu dignum,idq; paucis eſſe notum, & Petr. Foller.
in addit.ad eundem Marant.nu. 37.
Hoc etiam diligenter conſideres, producto inſtrũ
in iudicio,poſſe partẽ aduerſam præſentẽ ſe ſiſtere co
ram iudice,& in hæc verba ipſum rogare, vt illũ, qui
iſtiuſmodi protulit inſtru.roget,velit necne eo vti,ꝙ
160 ſi ille aſſerunt,non poterit euitaro poſtcà,†qn ſibi ir-
rogetur pœna falſi, ſi de falſo arguatur inſtrumentũ,
nec ẽt pœnitentia adduci poterit, ſic ſenſit idẽ Bald.
in l.ſi aduerſarius.C.de fide inſtru.& Bart.in l. eos. ff.
de falſis,quos cõnumerat,& ſequitur Lanf. de Oria.
in dicta ſua praxi, cap. 9. de inſtrumen. product. ſub
num. 43. & plenius de hoc agentem videas. Felyn.in cap. cum venerabili. verſic.primus eſt, cum ſequent. de exceptio.

Hæc ea ſunt, quæ nobis in hac quæſtione diſcutiẽda pro noſtrarum concluſionũ explicatione, in mẽtem veniebant, longè plura dici poſſent, ſed in præſentia id tantummodo proſequi, eſt inſtituti noſtri.

QVÆSTIO VII.

De tertia Probationum ſpecie, quæ fit per confeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio potius eſt ab onere probandi releuatio, quàm propriè probatio.*

2 *In Confeſſum nullæ ſunt iudicis partes, niſi in condemnando.*

3 *Confeſſio eſt probatio fortior ea, quæ fit per teſtes, & inſtrumenta.*

4 *Confeſſio eſt probatio probata, ac alijs verior, & potior.*

5 *Confeſſio dicitur maior quouis publico inſtrumento.*

6 *Confeſſio non comprehenditur in ſtatutis mentionem facientibus de probatione in materia odioſa.*

7 *Confeſſio duplex eſt, vna, quæ fit extra iudicium, alia quę fit in iudicio.*

8 *Confeſſio plenè probat aduerſus reum, ſi ipſe interrogatus in iudicio confeſſus fuerit omnes actoris poſitiones.*

9 *Confeſſio rei hanc habet vim, vt ipſe pro conuicto habeatũ.*

10 *Teſtimoniũ contra ſe quilibet dicere poteſt, non autẽ ꝓ ſe.*

11 *Confeſſio releuat, liberatq; ab onere probandi, & omnes alias probationes faciendas deſtruit.*

12 *Confeſſio mutui per chirographum in iudicio facta, non extinguit cæteras probationes, ſed infra biennium probari poteſt, pecuniam non numeratam fuiſſe.*

13 *Confeſſio facta à marito de dote recepta ab vxore, ipſi nullum præiudicium facit, & vxor eam dotem repetens probare tenetur ipſam numeraſſe.*

14 *Confeſſio, vt confitenti præiudicet, multa neceſſaria ſunt, & ſexdecim caſus vide remiſſiuè.*

15 *Confeſſio, vt confitenti præiudicet, caſus nouem requiruntur, & qui.*

16 *Confeſſio facta à pupillo nihil ipſi præiudicat.*

17 *Confeſſio facta per metum, vel fraudem, vel vim, & in tormentis, irrita eſt, nec confitenti præiudicat.*

18 *Confeſſio veritatis, ſi per tormenta fuerit extorta, & poſt ipſa tormenta confeſſus in eadẽ perſiſtat, ipſi præiudicat.*

19 *Confeſſio facta per errorem nulla eſt, & quolibet tempore ante ſententiam poteſt reuocari.*
Non fatetur, qui errat. ibid.

20 *Confeſſio per errorem facta tunc dicitur, cùm res aliter ſeſe habet, ac confitens arbitrabatur.*

21 *Confeſſio erronea nulla eſt, etiam ſi iurata, vel ſæpiſſimè repetita fuerit, vel error ſit in facto, vel in iure.*

22 *Confeſſio facta per errorem iuris cõfitenti præiudicat, cũ iuris ignorantia neminem excuſet.*

23 *Confeſſio erronea, ſi error fuerit facti, non ſtatim nocet, ſed quando damnum erroris ſit ſequutum.*

24 *Confeſſio non præſumitur errore facta, & id aſſerens ad probandum aſtringitur.*

25 *Confeſſio facta contra ſe rata eſt, & præiudicat, & facta pro ſe tantum nullius eſt ponderis.*

26 *Confeſſio facta coram non ſuo iudice, vel coram incompetenti inutilis eſt, & nihil præiudicij afferre poteſt.*

27 *Confeſſio extra iudicium facta regulariter, & ſimpliciter non probat, ſaltem ſine cauſa.*

28 *Confeſſio extra iudicium facta vim pacti in ſe habet, ſi fit, vt ex ea confitens obligetur.*

29 *Confeſſio extra iudicium facta confitenti præiudicat, ſi ex ea ſcandalum oritur.*

30 *Confeſſio extra iudicium facta, & ipſa omnes ꝓbationes tollit dummodo pars eam per fide dignos, atque idoneos*

teſtes

teſtes veriſſimè comprobare poſſit, aut per iuramentum confitentis.

31 *Confeſſio facta abſente aduerſario, vel eius procuratore, nulli eſt vſui, nec præiudicat.*

32 *Confeſſio facta de eo, quod eſt contra naturam, nulla eſt.*
Confeſſio naturalibus conuenire debet. ibid.

33 *Confeſſio de adulterio facta per impuberẽ, vel virilib. carentem nullius eſt momenti, cum naturaliter hoc patrare nequeat.*

34 *Confeſſio facta contra rem fauorabilem non præiudicat.*

35 *Confitens in iudicio cauſa libertatis ſe eſſe ſeruum ſibi præiudicat, ni ipſe contrarium probet.*

36 *Confeſſio coniugum contra matrimonium publicè contractũ, matrimonio ipſi præiudicare non poteſt; ſed pro matrimonio, dũmodo non ſit contra aliud facta valet.*

37 *Confeſſio viri, & mulieris ante iudicis eccleſiaſtici conſpectum facta, aſſerendo ſe matrimonij vinculo eſſe aſtrictos, non probat matrimonium, ſi negatur à viro, nec contractum matrimonium eſſe cenſetur, quia confeſſio ſimulata fuit, & euitandæ pœnæ cauſa; ſed ſi vir poſt hanc confeſſionem in ipſam mulierem, verbo, vel facto conſenſerit, licet cum alia poſtea contraxerit, ratum, & firmum cum prima matrimonium permanet.*

38 *Confeſſio de matrimonio in giudicio facta plurimũ pollet, vt confitentes pœnas ſubterfugiant, nec ſupplicia ſubeant, maximè ſi iurata fuerit, & præcedant alia indicia de huiuſmodi matrimonio.*

39 *Confeſſio facta de ea re, vnde lis, vel controuerſia non oritur, vel oriri non poteſt, nullius eſt vſus.*

40 *Confeſſio facta ſuper eo, quod eſt contra ius, euaneſcit.*

41 *Confeſſio, nec pactum valet de his, quæ contra ius ſunt.*

42 *Ius non patitur, vt Iudeus Chriſtianum ſeruũ habeat.*

43 *Confeſſio Chriſtiani dicentis ſecum Iudæa contraxiſſe, ipſi non præiudicat.*

44 *Matrimonium inter Chriſtianum, & Iudæam contrahi non poteſt.*

45 *Confeſſio facta ab his, quibus contrahendi, donandi, vel aliud agendi facultas eſt interdicta, non probat, nec præiudicat.*

46 *Nullus omnia oculis mentis colluſtrare poteſt.*
Omnia non poſſumus omnes. ibid.

47 *Confeſſio, vt confitenti præiudicet, certa, puraq; eſſe debet & facta de re, vel quantitate conſtituta. Et ſi incerta, vel dubia ſit, nihil præiudicat, & nullius eſt roboris, nullumq; ſortitur effectum.*

48 *Confitentis fauore in dubio fieri debet interpretatio.*

49 *Confeſſio non ſolũ debet eſſe certa de re ipſa, a qua orta eſt, ſed etiam de loco, & tempore, & fieri debet ſuper re vera.*

50 *Confeſſio falſa poteſt ex ipſa manifeſta veritate reuocari.*

51 *Confeſſio in parte falſa non probat, & tota falſa præſumitur, & non veriſimilis fidem non facit.*

52 *Confeſſio facta per iram, & non ex mente, atq; propoſito inanis eſt, nec confitenti nocet.*

53 *Confeſſio furioſi ei præiudicare, nec damnũ inferre poteſt.*

54 *Confeſſio per irã, vel furioſi, ſi in iudicio fuerit facta, nec reuocata ſit, plenè probat, & confitenti præiudicat.*

55 *Confeſſio, vt confitenti præiudicet, fieri debet à ſe ipſo, & non per interpoſitam perſonam.*

56 *Confeſſio procuratoris, vel curatoris facta abſente domino primario, nullum præiudiciũ affert principali, ſi ipſe dominus contrarium probare velit.*

57 *Confeſſio procuratoris ſi facta eſt præſente principali, vel eo abſente, ſed ſciente, aut permittente, ita principali præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet.*

58 *Confeſſio ſi ſine cauſa ſit, regulariter non probat, nec cõfitenti præiudicat.*

59 *Confeſſio cum cauſa nominatur, quando confitens declarat, & manifeſtat cauſam litis, & iſtiuſmodi, tam extra iudicium, quam in iudicio fieri poteſt, & obuiis fiat cõfitẽti præiudicat, & omnes alias probationes tollit, dummodo de ea conſtet.*

60 *Confeſſio ſine cauſa inutilis eſt, nulliuſque momenti, nullamq; fidem facit.*

61 *Confeſſio ſi fiat ante litis conteſtationem, iuſta de cauſa reuocari poteſt.*

62 *Confeſſio ſi ab aduocato facta ſit, cliẽte præſente, vel eo abſente, ſed ſciente, aut permittente, etiamſi illi præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet: poterit tamen per triduum ab ipſo cliente reuocari.*

63 *Confeſſio facta per errorem ab aduocato, poteſt à cliente errore probato vſq; ad ſententiam reuocari.*

64 *Confeſſio ab aduocato facta per errorem poteſt per procuratorem reuocari.*

65 *Confeſſio domini primarij facta poſt litem conteſtatam, ſi eius generis eſt, quæ confitenti fraudem facere poſſit, non poteſt ab ipſo reuocari intra tridnũ, niſi errore probato, ſed ſi erraſſe planum fecerit, etiam vſque ad ſententiam reuocare poteſt.*

66 *Cõfeſſio aduocati in quo differat à confeſſione principalis.*

67 *Confeſſio facta per procuratorem reuocari poteſt ante ſententiam errore tamen prius probato.*

68 *Confeſſus errans in iure ſtatim pro iudicato habetur.*

69 *Error iuris per aduocatum adductum vſque ad ſententiam reuocari poteſt.*

70 *Confeſſus per errorẽ in cauſa ciuili, ſiue capitali, ſi ad probãdum errorem non admittatur, poterit tamen appellare.*

71 *Appellatione ſuſpenditur pronunciatum, nec rectè dici poteſt negocio fuiſſe finem impoſitum.*
Res iudicata dici non poteſt, vbi eſt a ſententia appellatũ. ibidem.

72 *Confeſſio in principali cauſa errore facta, poteſt in cauſa appellationis reuocari.*
Error facti negocio nondum abſoluto nemini nocet. ibid.

73 *Confeſſio quando pro parte poſſit acceptari, & pro parte reprobari, vide remiſſiue.*

74 *Confeſſio in criminali quæ, & quo tẽpore confitenti præiudicet, vide remiſſiue.*

ORDO doctrinæ poſtulat, vt poſt teſtiũ, &
inſtrorũ explicationem allatam, his proxima probationis per confeſſionẽ tertia ſpecies ſubijciatur. Cuius argumẽti genus, quã
longè latèque pateat, quam propè in infinitum fines
ſuos propagauerit, nullus vnquã ſatis dicendo explicare valeat, id nos non latuit, qui cæteris fortaſſe latius in concluſionib. noſtris id ſumus euoluti. Hoc in
loco vero nonnulla tãmodo attingemus ne bis, idẽ,
quod protius inutilè, ac futilè eſſet, repetat, quæ ſunt
in vniuerſum tradita, quęq; ad faciliorẽ iſtius materię
cognitionẽ ptinere videbũtur. Illud igitur in primis,
vt hinc potiſſimũ exordiar, nõ eſt ignorandum, ꝙ &
ſi confeſſioni inter pbationum ſpecies locũ in præſentia tribuerimus; cuncti tamen ferè Doctores vna-
1 nimes ſunt arbitrati † ipsã potius eſſe ab onere probãdi releuationem, quã propriè probationem, ſic teſta-
* tus eſt Iaſ. in l. cũ te tranſegiſſe. C. de tranſact. ſub nu.
10. de communi etiam Doctorum ſententia Dec. eſt
atteſtatus in rub. de prob. nu. 4 ea rõne adductus, quia
cum confeſſio ab onere probandi releuet, ergo non
eſt probatio. Vnde crebrius ille à iuris interptibus ſolet vſurpari ſermo. In confeſſũ nullas eſſe iudicis par-
2 tes, † niſi in condemnãdo. l. proinde. ff. ad l. Aqu. & l.
1. ff. de confe. Nec hic immorabor in multis alijs rationib. p hac opinione adducendis, pſertim, cum idẽ
Decius me hoc munere leuauerit: ipſe. n. multas, cũ
rationes, tum fundamẽta p eadem opinione retulit,
quibus tamen omnibus ipſemet ſeſe obijciit, huicq;
contrariam ſequitur opinionem ex alijs rationibus p
eundem ibid. allatis. Cui opinioni fauet cõtextus cũ
gl. in verb. probatio, in auth. ſi quis aliquo. C. de edẽ.
inquit. n. ibi Accurſ. Probatio, vel per confeſſiones.
Huc etiam pertinent allatę rationes per Iaſ. in d. l. cũ
te tranſegiſſe ſub. nu. 5. cum ſeq.

Quinimò dicere ſolebat Lãf. de Oria. in d. ſua pra-
3 xi, in tract. de confeſſ. in prin. † confeſſionẽ eſſe probationẽ fortiorem ea, quæ p teſtes fit, & inſtrumẽta;

ea

ea de cã permotus, quia vbi eſt præſumptio iuris, &
de iure, nulla probatio admittitur in cõtrariũ, niſi per
confeſſionẽ aduerſarij: vt in auth. ſed iã neceſſe. C. de
donat. pp nupt. & ibi gl. Bart. Cyn. & Ang. & Iaſ. in d.
l. cum te. ſub nu. 7. per confeſſionem namq; maiorem
haberi certitudinẽ voluere Aret. & recentiores in d.
rub. de prob. & ſequutus eſt Alc. in tract. de præſump.
4 in princ. in verbo videndum, in 2. par. nu. 8. † confeſ-
ſionemq; eſſe probationem probatam, ac alijs verio-
rem, & potentiorem, tradit Gram. in deciſ. 36. nu. 66.
Soc. iun. in cõſ. 39. nu. 18. lib. 2. imò, quod plus eſt, cõ-
5 feſſio quouis publico inſtrum. † maior dicitur: vt poſt
Bal. conſuluit Crau. conſ. 61. nu. 3. & in conſ. 191. nu.
4. Zaſ. conſ. 1. nu. 4. & 5. lib. 1. ſequitur Menoch. de re-
cup. poſſeſ. remed. 1. n. 217. & ſeq. Verùm de huius ar-
ticuli veritate vidẽdus erit Aug. Bero. in rub. de prob.
nu. 6. verſ. vlt. Abbas vſq; ad nu. 74. vbi diſtinctionem
ponit: & adeas ampliſſimum Cardinalem Albanum
in ſuis lucubrationibus ad Bart. in l. vnica. ff. de offic.
cõſul. nu. 9. cum plurib. ſeq. vbi defendit opinionem
Bart. contra communem. Videndus etiam erit Tan-
cred. de ord. iudic. lib. 3. tit. de confeſſ.

Quæ omnia accurata conſideratione digna ſunt,
6 † propter ſtatuta mentionem facientia de probatio-
ne in materia odioſa, quæ non comprehendunt con-
feſſionem, ſecũdum Alc. in tit. de præſump. in princ.
in 2. par. num. 8. & Abb. in rubr. de probar. quamuis
ibid. Dec. contrarium ſenſerit, cuius opinio tunc præ-
cipuè locũ ſibi vendicat, quando non ſumus in odio-
ſis: vt notatur ibi per eum: de hoc tamen vidẽdus erit
idem Bero. in d. rub. de probat. num. 75.

Sed hac omiſſa quęſt. ad confeſſionis materiã pro-
pius eſt accedendum. Vnde ſciendum eſt, duplicem
7 eſſe confeſſionem, † hoc eſt, vnam quæ fit in iudicio,
alterã extra iudicium, & quælibet iſtarũ, aut facta eſt
præſente, vel abſente parte, & aut cum cauſa, aut ſine
cauſa. Quãdo igitur reus interrogatus in iudicio con-
8 feſſus fuerit oẽs *actoris* poſitiones, tunc † cũ iſtiuſmo-
di confeſſio plenè probat aduerſus hunc confitẽrem.
l. 1. ff. de confeſs. & l. 1. C. eod. & l. ſi ſine. ff. de interro-
gat. nullæ ſunt partes iudicis in huiuſmodi confiten-
te, niſi vt iudex pronunciet, & condemnet cũ. l. pro-
inde. §. 1. ff. ad leg. Aquil. c. præterea, ext. de tranſact.
hæcque confeſſio iſtius hanc habet vim, & efficit, vt
9 hic confitens † pro conuicto habeatur. vt l. vnica. C.
eod. de confeſs. ſententia. n. ſua quodammodo ſe dã-
nat, vt dixit Bar. d. l. 1. ff. de confeſs. Idem etiam pro-
tulit humani generis Saluator Chriſtus in Euangelio
ſecundum Lucam 19. ante med. ex ore tuo te iudico,
& arg. 21. diſt. c. nunc autem. Spec. in princ. tit. de cõ-
feſs. Vndè non immeritò à iure tum Pontificio, tum
10 Cæſareo cautum eſt, † quemlibet teſtimonium con-
tra ſe dicere poſſe, non autem pro ſe, vt retulit Tan-
cred. in ſuo tract. de ord. iud. tit. de confeſs. in iure.

Huiuſmodi verò cõfeſſio eſt illa, de qua ſupra me-
minimus, hoc eſt, quę releuat, liberatq; ab onere pro-
bandi, quæq; oẽs alias probationes faciẽdas deſtruit,
11 † & extinguit, vt atteſtatur Io. And. in c. bonæ ext. de
elect. & Bal. in l. ſi ex cautione, decima quæſtione. C.
de non numer. pecun. ſicut refert Damhouder. in ſua
pract. ciuil. c. 172. num. 4. quo in loco, & illud attigit,
iſtud verum eſſe, niſi in mutuo per chirographum; &
in dote, ſecundum Bal. in l. generaliter, 1. q. C. de non
numer. pecun. & in l. in contractibus, C. eodem. nam-
12 que † per confeſſionem mutui, per chirographum, &
in iudicio factam, non extinguuntur cæteræ proba-
tiones; ſed imò infra biennium probari poteſt, pecu-
niam non numeratam fuiſſe, vt patet ex iam allatis
iuribus. Quòd idem de dote dicendum eſt; licet enim
13 † quis in inſtrum. confiteatur ſe dotẽ ab vxore rece-
piſſe, ſibi nullũ p̄iudicium facit hæc confeſſio, quin
etiam vxor eam dotẽ repetẽs deuinctã ſit ad id onus,
vt probet ipſam numeraſſe, vt ſancitũ relinquere Im-
peratores Antoninus, atq; Seuerus in l. 1. C. de do. cau-
non numc. & ita numerat iuxta Speculat. doctr. in d.
tit. de confeſs. §. ſequitur circa fin. Quod intelligas,
atq; declares, vt idem fecit ibidem, & vt etiã nos in-
fra annotauimus in regulis, dos per confeſſionem.

Nec mireris iſtorũ quæ diximus, multa. n. neceſſa-
14 ria ſunt, † vt ſuamet alicuius cõfeſſio ſibi præiudicet;
ſexdecim namq; caſus enumerauit Spec. in d. titul. de
confeſs. §. ſequitur, cuius ego traditionem ſequor ad
eumq; me reiicio. Nobis in præſentia ſat erit in me-
dium attuliſſe carmina circa hmõi neceſſaria, quę ce-
cinit Tancred. in d. ſuo tract. de ord. iudic. d. tit. de cõ-
15 feſs. † in quibus carminibus nouem tãtummodo ca-
ſus eſt complexus. Hæc ſunt carmina.

Maior, ſponte, ſciens, contra ſe, vbi ius ſit.
Nec natura, fauor, lis, iuſque repugnat, & hoſtis.

Primùm igitur dixit, maior, qa à pupillo facta con-
16 feſſio † nihil p̄iudicat; imò nec valet, tutus eſt ete-
nim pupillus ipſo iure ab omni p̄iudicio, vt diximus
in concluſione, confeſſio pupilli, vbi latius de his.

Secundo loco tradidit, ſponte, & rõne, quia cõfeſ-
ſio facta per metũ, vel fraudẽ, vel vim, & in tormẽtis
17 irrita eſt, † nec cõfitenti præiudicat, 15. q. 6. c. 2. vbi di-
citur, nec confeſſio fit extorta, ſed ſpontanea; & ca-
uit etiam Vlpian. iuriſconſul. in l. 1. §. 1. ff. de quæſt. &
c. 1. ext. quod met. cauſ. & 31. q. 2. c. Lotharius, & ni-
hil efficere quoad indicium ad torturam, reſpondit
Alex in conſ. 5. in princ. lib. 1. quem ſequitur Hercul.
in tract. de proban. negat. nu. 198. circa medium.

Iſtud tñ intelligas, niſi veritas per tormenta fuerit
18 extorta, † & poſt ipſa tormenta in eadem cõfeſſione
perſiſtat, tunc. n. ipſi præiudicat. De hac re fuſius egi-
mus in concluſione, confeſſio per torturam extorta.

Subiecit tertio loco, ſciens; etenim ſi per errorem
19 facta fuerit, nulla eſt; quinimo quolibet tẽpore † ante
ſententiam poſſe reuocari, fuit ſancitum in c. fi. extr.
de confeſs. non enim fatetur, qui errat, vt Vlp. inquit
in l. 2. ff. de cõfeſſis, & Imperatores in l. error. C. de iu-
ris, & facti ignorãtia. l. 1. C. de falſa cauſa adiecta le-
gato, & l. de ætate. §. qui iuſſo. ff. de interrogar. actio-
nibus. Per errorem autem facta confeſſio tunc dicit,
20 † cũ res aliter ſeſe habet, ac confitens arbitratur: vt
22. q. 2. c. in quibus, & l. ſi per errorem. ff. de iuriſdict.
omnium iudicum; ſic etiam tradidit Iodocus Dam-
houder. in d. ſua praxi ciuili. cap. 173.

Quod quidem locum ſibi vendicare, debet intelli-
21 gi, † etiam ſi iſtiuſmodi confeſſio iurata, vel ſæpiſſi-
mè repetita fuerit, vel error in facto, vel in iure fue-
rit: vt & animaduertimus in concluſione, confeſſio
erronea, in ampliatione.

Id tñ hoc limite eſt circumſcribendum, non proce-
dere, ſi hmõi confeſſio facta fuerit per errorem iuris,
22 † tunc. n. confitenti præiudicat: cum iuris ignorantia
neminem excuſet. 38. diſtinct. c. ſi in laicis. l. 2. & 4. cũ
quis. C. de iur. & fact. ignor. Et hanc opinionem plus
alijs ad veritatem accedere dixit. Speculat. d. §. ſequi-
tur, quamuis Odofredus aliam fuerit ſequutus ſentẽ-
tiam: vt atteſtatur idem Speculat. vbi ſupra: ſed ſu-
per hoc videnda diſtinctio erit Dyn. ſup regula igno-
rantia, de regulis iuris, in ſexto, & fuſius tradẽtem in-
ſpicias Damhouder. in dicta praxi, dicto cap. 173. in
23 fine, vbi inquit † huiuſmodi confeſſionem haberi
pro iudicato. ſecùs ſi error fuerit facti: tunc enim non
ſtatim confeſſio nocet; ſed quando damnum erroris
ſit ſequutum: quia tunc nocet, non primò, l. error. C.
de iuris, & facti ignorantia.

Declares etiam confeſſionem non p̄ſumi errore fa-
24 ctam, ſed id aſſerens † ad p̄bandum aſtringitur, ſic do-
cuit Bart. in d. l. non fatetur. ff. de confeſſis, quem ſe-
quitur Crau. in tract. de antiquitate temporum, verſ.
propoſitum noſtrum, num. 56. & idem etiam tradidi-
mus in concluſione, confeſſio erronea.

Adiunxit quarto loco, cõtra ſe: ſi quis enim pro ſe

25 tantùm aliquid confeſſus fuerit,† iſtiuſmodi confeſ-
ſio nullius eſt ponderis: vt 4.q.3.verſ.nullus in re: ſed
contra ſe rata eſt, & præiudicat: vt & paulò ante di-
cebamus, & c. cum ſuper electione extra de confeſ-
ſis,& q.1.cap.1. & l.de ætate,§.1.ff.de interrogatorijs
actionibus.

Nec immeritò huic ſuppoſuit, vbi ius ſit, hoc eſt in
iudicio, & coram ſuo iudice. Etenim ſi confeſſio co-
ram iudice non ſuo coramq; eo, cuius de ea re, vel iu-
riſdictio, vel iudicandi poteſtas non ſit, facta fuerit,
26 † inutilis eſt, nihilque præiudicij afferre poteſt. c.at ſi
extra de iudicijs,& c.ad noſtram de conſuetudine, &
11.q.1.c.cum in clericorum, & c. vt debitus, extra de
appellat. & l. 1. ff. de confeſsis, ſed de hac confeſsio-
ne, quæ coram non idoneo, nec apto iudice facta ſit
videas, quę ſatis ſuperque ſcripſimus in concluſione,
confeſſio coram incompetenti iudice,& ad idem ſpe
ctat. 2.q.1.in princip. Nec ab re diximus, in iudicio,
27 † quia ſi ſit extra iudicium, regulariter,& ſimpliciter
non probat, ſaltem ſine cauſa: vt Speculator tradidit
in d.tit.de confeſſis.§. nunc num. 2. Quòd tamen in-
tellige non procedere, ſi aliquid fieret extra iudiciũ,
28 vt ex eo confitens obligaretur; † vel ei præiudicium
generaretur, hoc etenim caſu iſtiuſmodi confeſſionẽ
vim pacti in ſe habere meminit Tancredus in d. ſuo
tract. de ordine iudiciorum, d.c.de confeſſis. Exempli
gratia affert legi fruſtrà,& l.contractib. C.de non nu-
merata pecunia, ſecundo loco declarandum eſt, niſi
29 ex illa confeſſione extra iudicium facta† ſcãdalum,
vt Græca voce vtar, oriretur aliquod; hoc namque ca
ſu confitenti præiudicat, de hoc exemplum nos ha-
bere dixit Summus Pontifex in c.quàm ſit graue, ex-
trà de exceſſ. prę lat. De hac verò confeſſione extra
iudicium copioſè verba fecimus in ſua concluſione.
Illud etiam ſcitu dignum menti teneas, huiuſmodi
extra iudicium cõfeſſionem, & ipſam omnes proba-
30 tiones tollere, † dummodo pars eã confeſſionem per
fide dignos, atq; idoneos teſtes veriſſimè cõprobare
poſſit, aut per iurm confitentis, vt præclarè prodidit
Damhoud. vbi ſup. d.c.173. nu. 5. & hæc breuiter de
confeſſione extra iudicium attigiſſe ſit ſatis.

Quòd ad aliam diuiſionis partem iam allatam, id
eſt, confeſſionis in iudicio pertinet.

31 Scitè † etiam protulit, hoſtis, nam ſi abſente aduer-
ſario, vel eius procuratore fiat cõfeſſio, nulli eſt vſui,
nec præiudicat. l.certum.§.ſi quis abſente. ff. de con-
feſſis,& c.2.extra eodem de confeſs.& l.fi.ff. de inter-
rogat. actio. ad eas etiam ſuper hoc à nobis vbertim,
& affluenter exarata in concluſione, confeſſio in iu-
dicio abſente par. 2. in 2. ampliatione.

32 Sapientiſsimè etiam illud, † nec natura non fuit
omiſſum, propterea quòd confeſsio de eo, quod eſt
contra naturam facta, nulla eſt; confeſsiones etenim
debere naturalibus conuenire reſpondit Paul. in l. cõ-
feſsionibus,& Iabolenus in l. ſeq. §. fi.ff.de interrog.
actio. vt ſi quis confiteatur, virginem aliquam pepe-
riſſe, præter B. Mariam, 27.q.1.§.cum ergo, vel ſi quis
patrem filio eſſe minorem faſſus ſit, vt Inſt. de adop.
§.minorem,& d.l.cõfeſsionib.& l. ſeq. vel ſi eum de-
ceſsiſſe confiteatur, qui ſuperuiuat, vt l.inde Neratius
§.ſi.ff.ad leg. Aquil. vel ſi confiteatur eum eſſe ſeruũ
ſuum, qui mortuus eſt. l. ſi ante.§.1.ff. de interrogat.
action. nam in his, & iſtis ſimilibus facta confeſsio
nihil pollet, nec præiudicat, tanquam contra natu-
ram, quæque fieri nullo modo potuerit: vt per Specu-
33 lato. tit. de poſit. §. 7. verſ. 16. nu. 36. † Vel ſi quis im-
pubes, vel virilibus carens accuſatus de adult. fuerit,
idq; ſe perpetraſſe confiteatur, nihil enim momenti
eſt hæc confeſsio, naturaliter enim hoc patrare nequ.
c.qui ſedem, ext. de frigid.& c. quanto.§. pen. de di-
uor & c.1. de delict. puer.& ſi minor 25. annis. ff. de
adulter. iuxta Speculat. in d.§. ſequitur. nu. 7.

Nec vnquam negabo doctiſsimè additũ fuiſſe fa-
34 uor, † eo ꝙ confeſsio facta contra rem fauorabilem
nõ pręiudicat; quare ſi ingenuus cõfiteatur ſe eſſe ſer-
uum, huiuſmõi confeſsio confitenti nihil afferre præiu-
dicij põt, propter libertatis fauorem, vt l.interrogatã.
C.de lib. cauſ.& id verũ eſt, niſi confiteat̃ iſtud in iu-
35 dicio cauſę libertatis; tunc.n. cõfitenti p̃iudicat, † niſi
ipſe cõtrarium pbet, vt d.l.interrogatam,& l. pen. in
fi. ff. eo.& l. 1.§.planè.ff.de appel. l. non tantũ ſecund.
Speculat. in d.§.ſequitur. verſ. 10. nu. 4. Fauor itẽ ma-
trimonij efficit, vt nulla cõfeſsio coniugũ contra ma
36 trimonium publicè contractũ † ei p̃iudicare poſsit, vt
c.ex literis, extr. de diuor. ſed confeſsio pro matrim.
profecto valet, c.cum cauſam, extr. de raptor. dum-
modo nõ ſit contra aliud matrimonium: vt fuit per
Speculat. proditũ, d.§.ſequitur. verſ.item etiã fauor.

Sed ꝙ modo diximus cõfeſsionem pro matrimo-
nio valere: non ſine declaratione prætereundũ eſt; li-
mitandum eſt enim in caſu figurato, vt per Spec. vbi
ſupra verſ.ſed pone accuſator nu.6. vt ſi quis à puellæ
37 parẽtibus de ſtupro fuerit inſimulatus, † & vterq; vir,
& mulier ante iudicis eccleſiaſtici conſpectũ matri-
monij vinculo ſe eſſe aſtrictos, confiteantur; non tñ
ex hac confeſsione probatur matrimoniũ, ſi negatur
à viro, confeſsio. n. ſimulata fuit, & euitandæ cauſa
pęnæ facta, ſicque matrimonium eſſe contractũ non
eſt cenſendum. l. ſimulatę. ff. de ritu nuptiarum, c.tua,
de ſponſalib.& præcipuè, quia etiã fuit facta propter
metum. 31.quæſt. 2.cap. 1. & 2. & c. Lotharius. extrà
de ſponſalibus. verùm ſi iſtiuſmodi vir poſt hanc cõ-
feſsionem in ipsã mulierem, verbo, vel facto cõſen-
ſerit, licèt cum alia poſteà contraxerit, ratũ, firmũq;
cum prima matrimoniũ permanet: aliter verò dicẽ-
dum eſt, ſi priuſquã verbo, vel facto conſenſerit in eã
cum alia contrahat, tunc enim cum ſecũda validũ
eſt matrimonium, iuxta leges allatas. Huc ẽt ſpectat
notata per Io. And. in c.cum Ioan. de cler. coniug. in
1.q.& notat. in c.mulieri de iureiur.

Cæterùm, etſi confeſsio de mr̃imonio in iudicio
38 facta ſit inutilis, plurimũ tñ pollet, † vt pęnas ſubter-
fugiant, nec ſupplicia ſubeant,& in primis, ſi confeſ-
ſio ipſa iurata fuerit. Hæc eſt Accurſij ſingularis,& p-
petuò menti tenenda doctrina, quæ nuſquam in vni-
uerſo iure reperitur, præterquam in l. penult. ff. de fi-
deiuſſ.& huic plurimum tribuit Bal. in l.vnica. C.de
confeſ. Eandem ſequitur Lanf. de Orian. in ſua praxi,
vel tract. de confeſs. nu. 18. verſ. quæro, & præcedant
alia indicia de huiuſmodi matrimonio, iuxt. Bald. in
l.pen. C.de confeſs. cum alijs allatis ibid. per Celſ. in
addit. ad Lanfr. vbi ſupra d. verſ. quæro.

Annexuit iſti Tancredus lis, nullius eſt.n. vſus con-
39 feſſio niſi de ea re fiat, † vnde lis, vel cõtrouerſia oria
tur, vel gigni poſſit. vt d.l.confeſsionib. ff. de interro-
gatorijs actionib.& c.cum olim. ext. de offic. iud. de-
leg. in fi. Quapropter ſi in lite, quæ inter patrem, & fi-
lium, dominum,& ſeruum intercedat, confeſsio fiat,
erit irrita, nec patri, vel filio confitenti præiudicium
afferre poterit, cum inter eos nulla lis eſſe poſsit, vt
dixit Caius in l.lis nulla. ff. de iudic.

40 Poſtremò loco dixit, Iuſue repugnat, † ſi nãq; con-
feſsio fiat ſuper eo, ꝙ eſt contra ius, euaneſcit: confeſ-
ſiones enim ita ratæ ſunt, ſi id, ꝙ in cõfeſsione venit,
& ius,& natura recipere põt; vt prudentiſsimè reſpõ-
dit Iabolenus in l.ſi is cuius nomine, §.fi. ff. de inter-
41 rogat. actionib. De his enim quæ cõtra ius ſunt, † nec
pactum, nec confeſsionem valere, voluit Vlpia. in l.
iuriſgentium.§.prætor ait,& §.ſequen. ff.de pact. & c.
fi. ext. eodem, de pactis, 32.q.2.c.ſolet quæri, & c. fin.
42 ext. de conditio. appoſit. Hinc fit † vt cum ius, Chri-
ſtianum ſeruum vt Iudæus habeat, non patiatur. l. 4.
C.de epiſcop.& cleric.& c.1.& finali. extr. de Iudęis,
ſi Iudæus Chriſtianum ſuum mancipium eſſe confi-
teatur, cuius nomine noxaliter fuerit cõuentus, iſtiuſ-
modi confeſsio nihil Chriſtiano præiudicet.

34 † Vel

3 † Vel ſi cũ Iudea Chriſtianus ſe cõtraxiſſe faſſus fue
43 rit, ipſi talis confeſſio non præiudicat; ſcitum eſt.n.in iure, matrimonium non poſſe cõtrahi inter Chriſtia-
44 num, & Iudæam, 28.quæſt.1.c.caue Chriſtianæ, quod verò cõfeſſio contra ius infructuoſa, inutiliſq; ſit, ſententia fuit Bart.in l.ornamentorum.ff.de auro, & argento legato, cui aſſentitur Herculan.in ſuo tractatu, de probanda negatiua, nu. 198.

Quinimo cõfeſſionem ab his factã, quibus à legũ-
45 latoribus † contrahendi, donandi, vel iſtiuſmodi aliquid agendi facultas ſit interdicta, non probare, nec præiudicare, reſpond. Alex.in conſ.55.col.penult.lib. 1.& conſ.119.col.fin. lib. 3.

Hęc ea ſunt, quę nobis ſuppetebant pro declaratio-
46 ne carminũ Tancredi. Verũm † cũ nullus omnia oculis mẽtis colluſtrare poſſit, nec omnia poſſimus omnes, vt inquit ille, nonnulla cõtentis in Tancredi carminibus addere conſtitui, quę ſunt admodum neceſſaria ad hoc, vt confeſſio confitenti præiudicet.

Illis igitur primum eſt ſubiũgendũ: vt cõfeſſio cer-
47 ta, puraq; ſit. † & de re conſtituta, vel quãtitate ſit facta.l.certũ.ff.de cõfeſſis, & l.de ætate.§.nihil. ff. de interrogatorijs actionibus.11.q.2.capitulo graue. Ideirco ſi ſint incerta, vel dubia, nihil p̃iudicat, & nullius eſt roboris, nullumq; ſortitur effectum, c. in p̃ſentia.
48 extra de confeſſ.& pro cõfitente † in dubio fieri debet interpretatio: vt p Dec.in conſ.202.col.1.& cõſ.529. col.1.Alex.conſ.115.in princip. lib. 3.& in conſ.183. col.2.lib.5.Iaſ.in l.fructus, colu.3. ff.ſoluto matrimonio, Marſil.ſingul.218.Dec. cap.cum venerabilis nu. 14.extra de exceptionibus.Pariſ.conſ. 99. colu.1.lib. 3. quos omnes ad idem adducit Hercul.in ſuo tract. de probanda negatiua, nu.198.verſ. 9. fallit.
49 Certa. † & non ſolùm debet eſſe certa de re ipſa, à qua confeſſio orta eſt, ſed etiam certa de loco, & tẽpore, vt Pariſ.conſ.153.nu.31. vol.4.

Pręterea debet eſſe ſuper re vera, alioquin falſa cõ-
50 feſſio põt ex ipſa manifeſta veritate reuocari, † vt ſatis liquet in l.inde Neratius. §. vlt. & l.ſeq. ff. ad leg. A qu.& in l.cũ falſa.C. de iur.& fact.ignor.Imo verò
51 ſi ex parte tñ falſa ſit, nõ p̃bat, † tota enim falſa pręſumitur: Dec.cõſ.53.nu.10.refert, & ſequitur Herculan.in tracta.de proband.negat. nu. 222. quia potius confeſſionem non veriſimilem nõ fidem facere tradidit idem Dec.in conſ.596.num.10. Pariſ. conſ.153. col.penul.nu. 4. quos adducit idem Hercul. in d. ſuo tract.nu.198.& idem dixit Roman.conſ.420. nu. 10.

Nec ſilebo ipſam ex mente, atq; propoſito perma-
52 nere debere, † quam obrem ſi quis ira percitus q̃d p̃feſſus fuerit, inanis erit iſta cõfeſſio, nec ſibi nocebit: vt per Lanfran. de Orian. in ſua praxi, c.7.de confeſſio.circa princip. quẽ ſequitur idem Hercula. in dict. tract.de proband.negat.nu.198.verſ. 34. fallit. Hinc
53 quę ſit, † vt furioſi confeſſio ei pręiudicare, nec damnum inferre queat: vt ex adductis per Spec.in d.§. ſequitur.tit.de confeſſ.verſ. 13.

Iſtud verò limites: nam ſi iſtiuſmodi confeſſio in
54 iudicio fuerit facta, † nec reuocata ſit. tunc plenè p̃bare, & præiudicare confitenti voluit Dec. in c. at ſi clerici.de iud.num. 18.

Inſuper exigitur, ad hoc, vt ſua cõfeſſio ſibi p̃iudicet, vt fiat à ſe ipſo, & nõ per interpoſitam perſonam:
55 vt p Procuratorẽ, Aduocatum, & Curatorem, † & per iſtiuſmodi: per iſtos enim facta confeſſio non p̃iudicat principali, niſi in caſibus notatis in concluſione. Confeſſio procuratoris, & in curatores, & aduocatos: verùm ſi p principalẽ facta fuerit, tunc certè ei præiudicat, vt l.vnic.C.de confeſſ.& c. 2.extra eo. tit: & Iodo.Damhoud.in ſua praxi ciuili.c.173.nu. 22.

Hoc tñ declares locum ſibi non vendicare, ſi p̃cu-
56 ratoris cõfeſſio, † vel curatoris facta fuerit abſente domino primario, & ipſe dño contrariũ p̃bare velit, tunc enim ſentiendũ eſt principali præiudicium non afferri, vt d.l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de confeſs.c. fi.extra eodem, de confeſs.cap.cum cauſam.extra de appellatio.& c.cum olim, de cenſib. ſecundum Specul.in d.§.ſequitur.tit.de confeſs.verſ.17. Verùm ali-
57 ter eſt dicẽdum, † ſi preſente principali, aut eo abſente, ſciente tamen, aut permittente confeſſus fuerit; ą tunc ita principali præiudicat, ac ſi per ipſum facta fuiſſet, vt per eundem Damhouder. in d.c.173. num. 19. Quæ verò pars dicatur præſens, ſiue nuncius, ſiue procurator, aut negociorum geſtor, ſiue alia quælibet perſona, pro abſente accipiatur, habes à Crauet. conſ.272.col.6.lib.2.quem ſequitur Hercul.in d.trac. de proband. negat.num.198.verſ.15.

Ad hæc requiritur, vt confeſsio cum cauſæ decla-
58 ratione fiat † alioquin ſi ſine cauſa fit, regulariter nõ probare, nec præiudicare confitenti, vbertim, & fusè loquuti ſumus in concluſione. Confeſsio ſine cauſa nominatur autem confeſsio cum cauſa, quãdo confitens declarat, & manifeſtat cauſam litis, vt ex qua cauſa, quod debetur, ſit ortũ, an ex mutuo, an ex mercib.an ex permutatione, ex domus cõductione, ex pa
59 cto, ex aliovè contractu; † iſtiuſmodi verò cõfeſsio, tã in iudicio, quàm extra iudiciũ fieri poteſt, vbi nis autẽ cõfitẽti præiudicat, & omnes alias probationes tollit, dummodo de eadem cõfeſsione conſtet; vt optimè dixit Iodoc.Damhod.in d.ſua praxi, c.173. nu. 6.

Quòd aũt confeſsio ſine cã ſit inutilis, nulliuſque
60 momẽti, † nullãq; fidẽ faciat, teſtis eſt optimus Alex. in conſ.4.col.1.lib.1. & latius in conſ.73.col.1.eo.lib. ſed fuſius id nos ſumus proſequuti in iam d. concluſ.

Quibus ita declaratis, reliquum eſt, vt examinemus, quæ cõfeſsio, & quo tempore reuocari poſsit, & quo nequaquam. Qua in re diſtinguendum eſt: nam, aut
61 fit ante litis conteſtationem, aut poſt: † q ſi fiat ante litis conteſtationem, iuſta de cauſa reuocari poteſt. l. de ætate.§.qui interrogatus.ff.de interrog.act.& Specul in d.tit.de confeſs.§.poſtremo, in prin. & Tãcred. in tract.de ordin.iudic.d.tit. de confeſsio.

Quòd ſi fiat in iure, id eſt, poſt litem conteſtatam, ſi hæc confeſsio ab aduocato facta ſit, ſui ipſius cliente
62 præſente, vel eo abſente, † ſciente tamen, aut permittente, tunc ipſi clienti, cui ipſa confeſsio præiudicat, ac ſi per ſe ipſum facta fuiſſet, vt dixit Imp. Alex.in l. 1.C.de error.aduoc.& c.olim, ext.de cenſib.permiſſa eſt confeſsionis per triduum reuocatio, vt cautũ reliquere Imperatores in l.fi.C.eodem de error.aduocat. Et hoc caſu ſatis eſt reuocatio ſimplex, vt c.cum cauſam, ext.de appellat.& c.cum olim.de offic. deleg. &
63 c.præterea, ext.de teſtib.cogend. ſi verò † per errorem fuerit facta ipſa confeſsio, clienti conceſſum eſt, errore probato, vſque ad ſententiam reuocare.

Qui enim errat in facto, confeſsionẽ reuocare poteſt vſque ad ſententiam, vt c.ex par.extr. de confeſs. c.cum cauſam, ext.de appellatio.& Spec.vbi ſup.d.§.
64 poſtremò. † Quin etiam huiuſmodi reuocatio confeſsionis aduocati per procuratorem poteſt reuocari, vt in d.c.cum cauſa, ext. de appellat.

At ſi dominus primarius ſit, qui poſt litem conteſtatam confiteatur, & huius generis ſit confeſsio, quę ei confitenti fraudem facere poſsit, ipſi non eſt data
65 facultas reuocandi † etiam intra triduum, niſi errorẽ probato; quod ſi ſe erraſſe planũ fecerit, non ſolùm intra triduum, ſed etiam vſque ad ſententiam eã reuocare poteſt, ſed nõ antea, vt l.error.C.de iur.& fact. ign.& d.c. ex par.ext. de confeſ. Hinc igitur vnicuiq; apertè conſtare poteſt, quod nam ſit diſcrimen inter
66 aduocati, † & principalis perſonæ confeſsionẽ, cliẽs etenim purè etiam errore non probato pòſt aduocati cõfeſsionem intra triduum reuocare poteſt. At ipſi perſonæ principali ipſam reuocare non licet, ni prius apertè oſtenderit, ſe errore ductum fuiſſe.

Illud aũt, quod de principali perſona diximus, habet ẽt locum in cõfeſsione facta per procuratorem,

vt

vt poſſit eam reuocare, cum libuerit ante ſentētiam,
67 † errore tamen prius probato, d.c.cum olim.in fi.ext.
de offic.de leg.& d.c.ii.extra de confeſſ. & c. ſcriptū.
in prin.extra de electio.& ibi glo.

Cæterùm illud maxima dignum animaduerſione
nunquā præterierim, quæ diximus, ea procedere, ſiue
loquamur de cliēte, ſiue de principali perſona quoad
confeſſionem, in qua verſetur error facti: non autem
iuris, iuxta ſententiam Spec.in dict.§.poſtremò.circa
68 principium, † hic etenim confeſſus errans in iure, ſta-
tim pro iudicato habetur.l.prima, C.de cōfeſſ.& l.nō
fatetur.ff.eodem, & Spec.in d.§.poſtremò:in fin.quod
tamen declares, niſi eſſet error iuris per aduocatum
69 adductum; quia iſtiuſmodi error † vſq; ad ſententiam
reuocari poteſt: vt per Io.Andr.in addit.ad Spec.d.§.
poſtremò, ſub nu.1.in fi. verſ. reuocari.

Nec minori dignum eſt obſeruatione, quod dictu-
ri ſumus: nam ſi quis ad reuocationē probando erro-
rem non admittatur; vt quia velit poſt ſententiā re-
70 uocare, † poterit tn̄ appellari, ſiue huiuſmodi cōfeſ-
ſio facta fuerit in cauſa ciuili, ſiue capitali.l. cum fi-
deicommiſſum.ff.de confeſſ. & in huiuſmodi appel-
lationis eā error à principali perſona perpetratus cor
71 rigi † poteſt, namq; appellatione ſuſpenditur pronū-
ciatum, nec rectè dici poteſt, negocio fuiſſe finē im-
poſitum.l. 1.in fi.ff.ad Turpillia.& l.1.C. de error.ad-
uocat.nec etiam res iudicata dici poteſt, vbi eſt à ſen-
tētia appellatū: vt tradidit Spe. vbi ſupra, nu.9. Adeò
72 vt † etiam in cauſa appellationis poſſit confeſſionē
reuocare in principali cauſa errore factam: errorem
enim facti negocio nondum abſoluto nemini noce-
re, reſpondere Imperatores in dict.l.error.C.de iur.&
fact.ignor.& d.c.ii.extra de confeſſ.

Si quis verò fortè velit cognoſcere, an & quando
73 pro parte confeſſio poſſit acceptari, † & pro parte re-
probari, ad hoc, vt probet confitentem, vel contra
eum, in quem tendit ipſa confeſſio, adeat Iaſonem, à
quo hæc haurire poterit in §. item ſi quis. il ſecundo.
nu.19.& 20.cum ſequent.Inſt.de actio.

Hæc habui, quæ de cōfeſſione in cā ciuili dicerem;
nūc ſupereſſet explicanda cōfeſſio in criminali, hoc
74 eſt, quæ, † & quo tempore confitenti præiudicet: Ve-
rùm quoniam hæc copioſè, & affluenter in cōcluſio-
ne, confeſſio in criminali, tradidimus, in præſentia id
miſſum faciemus, ne pro ſuperuacaneo bis idem re-
petere iudicemur, & ne in longius noſtra trahatur di-
ſputatio; lectorem igitur illuc reijcio.

QVÆSTIO VIII.

De quarta probationum ſpecie, quæ fit per euidentiam facti.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per euidentiam facti eſt adeo clara, vt nihil ma-
gis, nec iudex aliud, quam illam requirat, ad rem ipſam
agnoſcendam.*
2 *Probationes non ob aliud in iure requiruntur, quàm vt
veritas in apertum referatur.*
3 *Veritas illa nuncupatur, quæ per euidentiam patet.*
4 *Probationū nulla certior, quam quæ fit per euidentiā fa-
cti, quæ cuicunq; alio generi præfertur, & omnes alias
probationes ſuperat.*
5 *Probatio per euidētiam facti fortior de mūdo eſt, & om-
nibus alijs validior.*
6 *Probatio per euidentiā rei admittitur contra iuramen-
tum damnū paſſi, de detrimento illato, etiā quod ſtatuto
caueatur, illi iuramento ſtandū eſſe, & illud habendum
pro pleniſſima probatione, nec contrarium probari poſſe.*
7 *Probatio per euidentiam rei, & per aſpectum adeo om-
nium eſt optima, vt nunquam prohibita, nec ipſi dero-
gatum cenſeatur.*
8 *Probatio per euidentiā rei omnibus eſt potentior, & inter
oēs eius generis maior eſt illa, quæ fit per teſtes de viſu.*
9 *Probatio p rei euidentiā nō reijcitur poſt didicita teſtifi-
cata, etiam ſi quis poſtea non admittatur ad probationē.*
10 *Probare ſi velim, quem non fuiſſe, vel fuiſſe vulneratū, id
facile potero per oſtenſionem loci, in quo aſſeritur illatū
fuiſſe vulnus abſque alia probatione teſtium.*
11 *Sētentia condemnatoria de cicatrice, licet non poſſit ferri,
niſi adhibitis medicis: tamen ſi ex inſpectione oculorum
ipſa cicatrix eſt notoria, poterit iudex ſine medicis fa-
cere condemnationem.*
12 *Probari per ſolum aſpectū poſſunt, et liquido conſtare iu-
dici, ſenectus, iuuētus, imbecillitas, infirmitas, & ſimilia.*
13 *Controuerſiæ limitum dirimuntur, & definiuntur per
ſolam loci inſpectionem.*
14 *Confinia non eſt neceſſe, vt apponantur, vbi locus eſt eui-
denter notorius.*
15 *Probantur per rei euidentiā expenſa in aliquo loco factę.*
16 *Sententia nunquam tranſit in rem iudicatam, & ſemper
reijci poteſt, etiam ſine appellatione, vbicunq; per euidē-
tiam facti conſtat de eius iniquitate.*
17 *Statutum ſi extat, quod contra ſententiam de nullitate
non poſſit opponi, locum non habet in nullitate, quæ cō-
ſtat ex inſpectione actorum.*
18 *Statuto ſi reiectæ ſint omnes exceptiones illæ tamē opponi
poterunt, quæ apparent ex inſpectione inſtrumenti, vel
contractus, ſiue ſententiæ, aut alterius actus.*
19 *Præſumit regulariter p teſtō, nō quando ex ipſius inſpe-
ctione de aliquo eius vitio cōſtat, vt de minore teſtiū nu.*
20 *Oculis magis habenda eſt fides, quàm auribus.*
21 *Euidentia facti ſæpiſſime non plenè probat ad condem-
nandum, ſed tantummodo facit indicium.*
22 *Homines quodāmodo inter ſe cōueniūt in forma pedum.*
23 *Indicia furti p veſtigia, & ſigna pedū, infirmū eſt, & ad
torquendum non idoneū, niſi alijs ſignis fuerit munitū.*
24 *Facinus cuiuſdam ruſtici, quomodo, & quam argutè de-
tectū fuerit, poſt numerum ſequentem vide per totum.*
25 *Ruſticorum genus ferè omne rapaciſſimum eſt, atque
furaciſſimum.*

TRANSEAMVS deinceps ad quartam p-
bationum formam, quę per euidētiā facti
fieri conſueuit. Cuius inter cęteras pbatio-
nū ſpecies, quàm latè pateāt vires; Soli fa-
ces adhiberē, ſi longa oratione planū facere conarer.
Nullus id nō videt: hoc patet ad ſēſū. Etenim ſi id. q
in cōtrouerſia verſabat. iudicis oculis ad manifeſtā-
1 dū ſubijciatur, † pfectò cū hæc probatio ſit adeo cla-
ra, vt nihil magis ad rē ipſā cognoſcendā, nihil aliud
requirere iudicē dicendum eſt: vt c.euidentia.extr.de
accuſat. Nā cū nulla alia de cauſa pbationes in iure
2 requirantur, niſi † vt veritas in apertū referatur, & ipſi
iudici ſit nota: vt dicebat Couar.in c.1. var.reſol.li.1.
verſ.7.n.1.diſpicere nō poſſū, vnde clarius, & manife
ſtius iudex veritatē cognoſcere queat, quā ſi res ipſa
ante ipſiuſmet oculos obſeruer. Quocirca factū eſt,
3 vt Accurſ.rectè tradiderit in auth.de inſt.cautel.† Ve
ritatē illā nuncupari, quæ per euidentiā pateat, & me-
ritò ſanè. Nulla.n.vt oēs noſtri aſſerunt, certior eſt p-
batio, quàm quæ fit per euidentiā facti. Hinc euenit,
4 vt iure optimo cuicūq; pbationū gn̄ri præferatur: † vt
prodidit Azo.in ſum.tit.C.ad leg.Aquil.in rub. ſicut
refert, & aſſentit, atq; cōmendat Bal. in rub. de prob.
col.1.in fi.& in l.1.C.ſi aduer.lib & in l.pen.C.de pe-
ric.tut.& ipſemet Bal.in l.1.C.ſēt.reſc.nō poſ.& Ab.
in c.1.de pur.cano. Hi igit vno ore aſſeruere hāc per
euidentiā facti pbationē longè oēs alias ſuperare: vt
retulit, & ſequutus eſt Iaſ.in l.1.ff.de no.ope.nūc. ſub
n.10. Hoc idē placuit Albe.i cōſ.16.n.8.affert ad hoc,
l.ſi irruptione.in fi.ff.fi.regū.& idē Alb.cōſ.97.nu.3.
eū adductis ibi per eū. Et idē Iaſ.in l.de periurio.ff.de
5 in lit.iur.aſſerebat, hmōi probationem noſtram † for-
tiorē de mūdo eſſe, affert Azo.& Bal.vbi ſup.nullāq;
vali-

validiorem hac,gl.ſcripſit in c.ad noſtrã li. 2. in verſ.
requirit,de iureiur.ꝙ ſequutus eſt Maria.Soc.in conſ.
61.nu.1.vol.3.Bald.in l.contra negantem. C. ad leg.
Aquil.quo in loco,& illud ſubiunxi ;vt ſi ſtatuto ca-
ueatur,vt de illato detrimento ſtetur iuramẽto dam-
nũ paſſi,& non poſſit probari contrariũ,& licet dam-
nũ paſſus ſe in centum detrimentum accepiſſe iura-
6 uent,† poſſe tñ contrarium probari per euidentiã rei;
quod amplies, ẽt ſi per ſtatutum expreſsè ſancitum
eſſet,ne in contrarium probatio admitteretur, vel in
eo diceretur, illud iuramentum habendum eſſe pro
plena,vel plenaria,vel pleniſſima ꝓbatione,aut om-
nimodo, vel omnino iuramento fidem eſſe adhibẽ-
dam,aut ſimpliciter diceret,ſufficere iuramentum ad
probationẽ,ẽt ſi iurãm fuerit præſtitum parte præſen-
te,& aduerſario tacente, cuius intereſt. Nam licet in
dictis caſibus regulatiter contrariũ probari non poſ-
ſit:id tñ locum ſibi non vendicat, ſi per euidentiã rei
contrarium probaretur,vt per aſpectum: nam nõ ob-
ſtante dicto ſtatuto admitteretur dicta probatio per
euidẽtiam rei,vt colligere eſt ex multis a Tiraq. col-
lectis in tract.de retrac.§.4.gl.1.nu. 13. vſq; ad nu.36.
cum ſeqq.Et hanc quoq; ſententiã fulcit Hipp.Marſ.
in l.1.§.ſi ſeruum.ff.de quæſ.vbi multa egregia addu-
cit,vt hanc probationem per euidentiam rei firmet.

Vt iã nihil dubitandum ſit,quin hmõi probatio q̃
7 ſit per euidentiam,& aſpectum rei,† ſit omniũ opti-
ma vt ſupra diximus, & adeò quidem, vt nunquam
prohibita,nec ipſi derogatum cenſeatur:vt dixit Alc.
in trac.præſump.in 2.par.19.& idẽ Alex.conſ.35.col.
3. nu.8.vol 4.& conſ.39.n.23.& 24.vol.6 & cõſ. 196.
in fi.vol.1.& Curt.ſen.conſ.69.nu.6.& Tiraq.qui erit
inſtar omnium,vbi ſupra.ibidem.n. in vnum redegit
omnes idem tenentes. Hinc igitur apertiſſimè cõſtat
* hanc eſſe * communem omnium noſtrorũ ſententiã
8 †huiuſmodi probationem cæteris omnibus eſſe potẽ-
tiorem;ꝙ expreſsè atteſtatus eſt, vltra per Tiraq. ad-
ductos.Fran.Caſon.in ſuo tract.de indi.tract.1.c.1.
in princ.Huc ſpectant notata p Hercul.in ſuo trac. de
proban.negat.nu.246.& 247. & inter omnes ꝓbatio-
nes per euidentiam rei, maior omnibus eſt illa, quæ
fit per teſtes de viſu;vt Franc.Caſon.in d.c. 1.vbi ſup.
9 nu.1.& 2.† Verùm quamuis poſt didiſcita teſtificata
quis non admittatur ad probationem : nõ tñ per hoc
reiicitur probatio per euidentiam rei,vt inquit Bal.in
l.ſi quis teſtib.in fin.C.de teſtib.quem refert,& ſequi-
tur Iaſ.in d.l.de periurio.ff.de in lit.iurãd.nu. 4. & idẽ
Sali.in d.l.ſi quis teſtib.col.vlt.verſ.quæro, an poteſt
quibus aſſẽtitur Rom.in l.ſi vero.§.de viro in 31. fal-
lent.ff.ſolut.matrim.& Steph.Bertrãd.conſ.337. non
puto.col.2.lib.1.& Math. de Afflic.deciſ.Neap. 216.
quondie nu.3.Quos ad idem affert Tiraq.vbi ſup.nu.
10 36.†Vnde ſi probare velim Titiũ non fuiſſe, vel fuiſ-
ſe vulneratum,id facilè fieri poterit p oſtenſionẽ lo-
ci,in quo aſſeritur illatum fuiſſe vulnus, abſq; alia ꝓ-
batione teſt.vt l.vulneris.ff.de iureiu. Bal.in l.fi.C.de
reb. cred. & pertinet.ad hoc l. pediculis. §. Neratius.
ibi,ex aſpectu valorum.ff.de aur.& argen.leg.& Her-
cul.vbi ſupr.dicto num. 246.& Ang.Aret.in lib.Ma-
11 leſ.verb.cicatrix.in 1.col.cuius hęc sũt verba.†Quod
licet non poſſit ferri ſententia condemnatoria de ci-
catrice,niſi adhibitis medicis, quod tamen ſi ipſa ci-
catrix ex inſpectione oculorum eſt notoria: tunc po-
terit iudex facere condemnationem ſine medicis, &
idem dicit Bal.in l.1.col. 1. C. vt quæ deſ. aduo. quos
refert,& ſequitur Hip.de Marſi.in d.§.ſi ſerui.nu.11.

Quod idem dicendũ eſſet in probanda ſenectute,
12 †iuuentute,imbecillitate,ſeu infirmitate, & ſimilib.
quæ iudici per ſolum aſpectum liquidò patent,& cõ-
ſtant. De his.n.tunc amplius probatio nõ eſt requirẽ-
da:vt de ſenectute,& iuuẽtute animaduertimus in cõ-
cluſione. Aetas p aſpectũ,& ĩ cõcluſione.Infirmitas.
13 Idemq; dicitur de limitum controuerſijs,†quę diri-
muntur, & definiuntur per ſolam loci inſpectionẽ.l.
ſi eruptione.ff.fi.reg.Cui rei affine eſt ꝙ docuit Bar.
in l.libellorum.ff.de accuſ. & in l. demõſtratio falſa.
14 ff.de cond.& demon.vbi ſic inquit,† ꝙ vbi locus eſt
euidenter notorius, non eſt neceſſe ꝙ apponãtur cõ-
finia,idẽ refert,& ſequitur Marſi.in d.l.ſi ſerui.nu.12.

Nec aliter de expenſis in aliquo loco factis eſt di-
15 cendum;nam,& hæc probari † per euidentiam facti
tradidimus in concluſ. expenſæ,& de his no.Iodoch.
Damhoud.in ſua praxi ciuili.c.127.nu.4.

Iſtis omnib.eſt cognatum,vt firmius hanc ꝓbatio-
nẽ fulciamus,ꝙ aduertit Bal.in l.1.in fi.C.ſen.reſcin.
non poſſ.Vbicunq; per euidentiã facti conſtat de ini-
quitate ſentẽtię iſtiuſmodi ſententiam nunquã tran-
16 ſire in rem iudicatam:quia ſemper reiici poteſt,†ẽt ſi-
ne appellatione.per l.confeſſionib.ff.de interrog.act.
& eiuſdem ſententiæ fuerunt Inn.& Can.in c. frater-
nitatis.ext.de frigid.& maleſ.& Alex.conſ.248. inci-
pien.ſtantib.col.8.lib.2. adductis per Iaſ. in d. l. de p-
iurio nu.5.ff.de in lit.iur.& idẽ Iaſ.in l.1.nu. 16. ff. de
nou.oper.nunc.& idem refert, & ſequitur Tiraq. vbi
ſupr.dicto nu.36.§ 4.glo.1.de retract.de hoc ẽt videas
Iacob.Ronil.in reg.160.in 2.ampliatione.

Quod pronunciatum etiã amplies, vt ſi ſtatutũ ex-
17 taret,quod prohiberet † ne cõtra ſententiam de nul-
litate poſſet opponi,vt non habeat locũ in nullitate,
quæ conſtat ex inſpectione actorum,ita Anch.conſ.
312.incip.ex iure communi, circa fi.quem refert, &
ſequitur Hippol.de Marſi.d.§.ſi ſerui. ſub num.7.

Accurſius etiam addit iſtis calculũ in l.1.§.hoc in-
terdictũ pertinet,verſ.ſiue ſupremæ tabulæ, verb. im-
perfectũ.ff.de tab.exhib Quod ſi à ſtatuto reiectę ſint
omnes exceptiones,illæ tñ opponi poterunt, q̃ ex in-
ſpectione inſtrumenti,vel contractus, ſiue ſententię,
18 † aut alterius actus,à quo per ſtatutũ reiectę ſunt,ap-
parent,iſtud etiam eſt ex mente ipſius Tiraq.vbi ſup.
nu.38.verũ iſtud eſt Bal.axioma in l. ſi ex prædiis. C.
de euict.& no. d. glo. & eundem Bal.refert,& ſequit
Barba.in c.cũ in iure in penult.carta,col.vlt.de offic.
deleg. & Ludou. Rom.in conſ.42.incip.Viſis,q̃ egre-
giè:ſicut refert Marſ. d.§. ſi ſerui.nu.14.& per Rom.
conſ.51.attentis his.ante fi.Quo vero ad dictũ dictæ
gl.§.hoc interdictũ,videas adductos p Marſi. vbi ſu-
pra.nu.13.Intelligẽdum etiã ſtatutum illud non prò-
cedere, quando incontinenti eas exceptiones ꝓbare
poſſunt,vt ex allatis per Crau.in conſ.207. nu.7.

Huic etiam confine eſt, quod traditur per Bar.in l.
19 ſi poſt diuiſionẽ in fi C.de iu.& fact.igno.†nam licèt
regulàriter ꝓ teſtamẽto præſumatur:hæc tamẽ regu-
la tunc vera non eſt,quando ex ipſius inſpectione de
aliquo eius vitio conſtat, vt de minori teſtium nume
ro tunc enim non præſumitur pro teſtamento, ita di-
xit,& ſequutus eſt Marſi.vbi ſupra.nu.9.

Ex ſupradictis reſpõdetur,ꝙ ex Græco in Latinum
tranſlatum eſt illud Adagium, oculis magis habendã
20 eſſe fidem,†quam auribus,& quod Horatius cecinit;

Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.

Idem in arte Poetica;

Segnius irritant animos demiſſa per aures,
Quam quæ ſunt oculis commiſſa fidelibus.

Quæ omnia recenſet, vna cum alijs Hercul. in ſuo
tract.de proband negat.ſub nu. 247.

Hæc omnia eo à nobis allata fuere, quo euidentiã
facti,& oculorum inſpectionẽ plenè probare, & cæ-
teras probationes excludere planum faceremus.

Ceterũ lector, illud te velim admonitũ, ſępiſſimè
21 in vſu contingere ſolere,† hmõi euidentiam,quæ ta-
men non plenè probat ad condemnandum, ſed tan-
tummodo faciat indicium,vt quis verbi cã, apud ca-
pitaliũ cauſarum iudicẽ,de vuis à vinea furtim abla-
tis fuit delatus; ſiſtit ſe ad iudicium,reus ad locũ du-
citur,in quo pedũ veſtigia luto; vel puluere impreſſa
cõſpiciuntur,hæc cũ ipſius rei pede conuenire,iudex

deprehendit. Hæc profectò euidentia facti earũ non eſt virium, vt à reo pęnas exigere poſſit, licet dilucidè cõſtet de pedis cũ veſtigio cõuenientia, atq; de furto.
22 † Cõueniunt enim quodammodo inter ſe homines in forma pedum, vnde facilè Iudex errare, atq; labi poteſt. Quinimò adeò infirmum eſt iſtiuſmodi indi-
23 cium, vt nec ad torquendum ſit idoneum, † niſi alijs ſignis fuerit munitum: tunc.n. poterit reus torqueri, ſicut tradidit Frã. Caſon. in ſuo tract. de indicijs trac. 10.c.5. affert ad hoc Bald. in l. non hoc. C. vnde legit. Sed aliter ſentit Alb. in l. indicia. col. 2. C. de rei vend. vbi aſſeruit hoc indicium ad condemnandum accõmodatum eſſe; quod tamen Caſon. reijcit, vbi ſup.
24 Huic ſubijciam † ruſtici cuiuſdam facinus propter argutiam facti non prætereundũ, quod & in vrbe noſtra contigiſſe memoria repeto. In viridario patritius quidam pepones cum ſatos haberet, ruſticus ipſo furto, vt omne ferè ruſticorum genus eſt rapaciſſimum,
25 † atq; furaciſſimum, ſubtraxit, furem dominus ignorabat, hinc eueniebat, vt furtum probatu difficillimũ eſſet. Reperit fortè fortuna cortices peponum dominus in eodẽ, vbi comederat loco ruſticus, in ipſis interualla quædam propter duorum dentium, qui deciderant, raritatem introſpicit. Ruſticus ille quem dominus pepones rapuiſſe ſuſpicabatur, duobus carebat dentibus, ex iſtiuſmodi indicio dominus ruſticum ad Iudicem accerſit, quo profecto, Iudex, & ruſtici dentium, & corticis interualla inter ſe congruere videt, ruſticus perpetratum facinus ex cortice detectũ conſpiciens, ſe pepones ſurripuiſſe, atq; comediſſe, illicò fatsus eſt; qui commiſſi ſceleris meritas luit pęnas. In carcerem.n. detruſus eſt, & modica quadã pecuniaria mulcta condẽnatus eſt; & licet ruſticus latrocinium non confeſſus eſſet, conuenientia tamẽ, & cõparatio ſpatij dentiũ, & corticis vrgens, & aptũ indiciũ erat ad torquendum illũ: raro.n. euenire ſolet, vt ijſdem dentibus careant homines, quibus ipſe ruſticus, ſed in forma pedũ ſecus eſt; multum.n. in ipſa inter ſe cõgruunt homines, vt ſupra meminimus. Et hęc in præſentia ſufficiant de probatione per euidentiam facti.

QVÆSTIO IX.

De quinta probationum ſpecie, quæ fit per iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non eſt propriè probationis ſpecies.*
2 *Iuratum, quod eſt, habetur, ac ſi probatum ſit.*
Intellectus. l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſi. ff. de iureiur. ibid.
3 *Iuramentum eſt ſimile probationi, non probatio. Nullum ſimile eſt idem. ibid.*
4 *Iuramentum eſt iuſta, & vera probatio.*
5 *Iuramentum multiplex eſt.*
6 *Iuramentum veritatis, quid ſit.*
7 *Iuramento intercedente ad probationem, & veritatem peruenitur.*
8 *Iuramentum iudiciale, quid ſit.*
9 *Iuramentum neceſſarium nominatum, quid ſit.*
10 *Iuramentum neceſſarium probationis eſt ſpecies, quę plenè probare poteſt.*
11 *Iuramẽtum propriè probatio dicitur in his caſib. in quib. prçſtatur ex iuris diſpoſitione, vel ex forma ſtatutorũ.*
12 *Iuramento damnum paſſi probatur damnũ datum, ſi ſtatuto cautum eſt, vt de illato damno iuramento ſtetur.*
13 *Iuramento ſtandum eſſe etiam ſi lex, vel ſtatutum dicat: aduerſarius tamen probare poteſt contrarium.*
14 *Statutum condere de iuramento ad laicos nõ ſpectat, & ſi condant, ratum non erit.*
15 *Contra iuramentum ſtatutarium quibus caſibus nõ poſſit probari.*
16 *Statutum etiam ſi pleniſſimam probationem facit probatio, tamen in contrarium admittitur.*
17 *Iuramentorum genera.*
18 *Iuramento quæ probentur.*
19 *Iurm̃ non probat, quãdo lex præſumit ſcientiã, aut quãdo eſt alia præſumptio contra illum, qui iurare vult.*
20 *Probatio per iurm̃ recipitur, etiã vbi ageretur de modico.*
21 *Præſumendum non eſt, aliquem velle pro modico deierare aut aliud maleficium committere.*
22 *Iuramenti delatione non opus eſt, ſi actor plenè, quod erat in controuerſia, confirmauerit, & non præſtatur, ſi nihil prorſus probatum eſt.*
23 *Iuramentum eo tantum defertur, quo perfectum fiat, quod ſemiplenè rationibus eſt demonſtratum.*
24 *Iuramentum Iudicis arbitrio actori, vel reo præſtatur: vt probationem ſemiplenam adiuuet, & validam, perfectam, atq; plenam efficiat.*
25 *Iuramentum ad plenam probationem faciendam requirit in omnibus ſemiplenis probationibus.*
26 *Iuramentum, quando in plenæ probationis locum ſubſtituatur, vide remiſſiuè.*
27 *Iuramentum in ſupplementum probationis peti poteſt vſque ad concluſionem in cauſa.*
28 *Iuramentum poſt petitionem, quandocunq; deferri poteſt ante ſententiam.*
29 *Iurm̃ deferendum eſt reo, & non actori, quando actor pro ſe vnam probationem habet, & reus alteram. Iudex propenſior eſſe debet ad liberandum, quam ad cõdemnandum. ibid.*
30 *In hominibus puniendis minus mali eſt, in clementiam, ac leuitatem inclinare, quam in ſæuitiam, & acerbitatem.*
31 *Iuramentum deferri non ſolet in criminalibus cauſis.*
32 *Cauſæ criminales quas requirant probationes.*
33 *Iurm̃ in capitali cauſa aliquando tantarũ eſt virium, vt efficiat interdum reum pœnas ſubtergere poſſe.*
34 *Iuramentum actori defertur, ſi non poteſt ablata probare, quando delictum rei eſt atrox.*
35 *Iuramenti delatio facta per vnam alteri parti rata eſt, ob inopiam probationis factæ:*
36 *Iuramentum quibus in cauſis famoſis, quæ ciuiliter agũtur, non deferatur.*
37 *Iurm̃ non eſt reo deferendum, quando opportunitas ſibi offeratur peierandi, vt per illud infamiã effugere poſſit.*
38 *Iurm̃ deferre non facilè debet Iudex, quando cauſa etiam tota ciuilis eſt ardua, magna, & plurimi ponderis.*
39 *Iudicis arbitrio ſtandum eſt, quæ dicatur magna, vel modica cauſa, inſpectã locorũ, & perſonarũ qualitate.*
40 *Cauſa duorum, trium, vel decem, vel quinquaginta aureorum modica dicitur.*
41 *Cauſa magna vocatur inſpecto petente, ſi quis bona cuius viginti aureorum ſummam non excedunt, ab aliquo mille libras petit; & modica dicit, ſi inter magnos Principes de decem aureis ſit controuerſia.*
42 *Cauſa magna, vel parua nominatur loci vſu inſpecto.*
43 *Iudex Sacramentum deferre non poteſt in cauſa monachatus, vel matrimonij, vel in alia, quæ tota ſpectat ad religionem.*
44 *Iuramento neceſſario non ſtatur, nec in probationis ſupplementum deferri poteſt, quando ſtatutum, ſeu lex requirit manifeſtiſſimas probationes.*
45 *Iuramentum non admittitur, vbi cõditione appoſita vera probatio exigitur, quæ fidem faciat.*
46 *Iuramentum deferri poteſt non obſtante ſtatuto in ijs caſibus, in quibus veræ, & concludentes probationes haberi non poſſunt.*
47 *Iuramentum deferri non poteſt cõtra illum, qui præſumptionem iuris pro ſe habeat in defectum probationis.*
48 *Iuramentum in defectum probationis ei præcipuè deferendum eſt, de cuius re agitur.*
49 *Iurantium dignitas animaduertenda eſt in iuramento deferendo.*
50 *Iuramentum cui prius deferendum ſit, an actori, an reo.*
51 *Iuramentum, nec actori, nec reo deferendum eſt, ſi actor nihil, aut non ſemiplenè probet.*

Actore

52 *Actore non probante plenè, vel non ſemiplenè reus abſol-
uitur.*
53 *Iuramentum deferendum eſt reo, ſi ipſe ſemiplenè proba-
uerit, ſicuti actor.*
*Iudex paratior eſſe debet ad abſoluendum, quam ad con-
demnandum. ibid.*
54 *Neronis prolatum, quoddam laudatiſſimum.*
55 *Poſſeſſoris conditio in dubio melior eſt.*
56 *Iuramentum non defertur reo: cum actor plenè, & ipſe
ſemiplenè probauerit.*
57 *Cautela actoris, vt Iudex non deferat reo iuramentum.*
58 *Iuramentum à Iudice deferendum eſt, & item ab eo, ad
quem negotium proprio nomine ſpectat.*
59 *Iuramentum deferre non poteſt procurator, niſi in tribus
caſibus, & in quibus.*
60 *Iuramentum deferente altero ſi quis iurauerit, licet quo-
ad vtilitatem ipſius iurantis nihil proficiat, proderit ta-
men aduerſæ parti. ſi contra ſe iurauerit.*
61 *Iuramentum etiam nemine deferente ipſi iurãti prodeſt.*
62 *Iuramento, an ſtandum ſit pro ipſo iurante, vel contra
eum Iudici arbitrarium eſt.*
63 *Iuramentum pro vna parte deferre parti aduerſæ, &
pro altera parte probationem offerre, quando actori li-
cebit.*
64 *Iuramentalis probatio, ſi contraria probatione infringa-
tur, & labefactetur, admittenda non eſt.*

DE iuramẽto pertractaturi multi fortaſſe ad-
miratione capientur, quod inter probatio-
num ſpecies illud collocauerimus. Iura-
1 mentum, enim † non eſſe propriè proba-
tionis ſpeciem, quàm plurimorum ſcribentium fuit
opinio, inter quos primus Io. And. fuit in rub. extr. de
probat. vna cum multis alijs poſtea per Dec. ibid. ſub
* nu. 2. connumeratis. Quorum ſententiam * commu-
ni ſcribentium calculo eſſe receptam, atteſtatus eſt
* Auguſt. Bero. in ead rub. num. 76. & de hac * commu-
ni meminere etiam Gomez. in §. item ſi quis poſtulã-
te. nu. 4 Inſtit. de actio. Marſil. in rub. C. de probatio.
col. 26. Alex in l. Imperator. col. 1. ff. de leg. 1. & Ca-
pic. in deciſ. 91. Quin iſtam opinionem tanquam tu-
* tiorem, & magis * communem, & in iudicando, & in
conſulendo debere ſequi, teſtatum reliquere Franciſ.
de Accolt. Aret. in c. 2. in 12. not extr. de probat. ſicut
refert Viuius in ſuis commun. opinion. verb. iuramẽ-
tum, cui aſſentitus eſt etiam Boer. deciſ. 35. nu. 2. Quæ
opinio multis tum auctoritatibus, & legibus confir-
matur per eundem Bero. vbi ſup. Hinc igitur diluci-
dè patere poteſt, iuramentum propriè non eſſe pro-
bationem, ſed fictè, & impropriè, & onere ſolum
probandi leuare.
Ab hac longè diuerſam ſequutus eſt opinionẽ Sa-
lyce. in rub. C. de probatio. vbi pro opinionis ſuæ cõ-
firmatione affert. l. ſed, & ſi poſſeſſori. §. fi. ff. de iure-
2 iur. vbi Vlpianus. I. C. reſpondit. † Perindè haberi,
quod iuratum eſt, atque ſi probatum eſſet. Verùm ſi
diligentius animaduertamus, illa lex non pro Sa-
lyc. ſed contra Salyc. facit. Verbum enim illud, per-
indè, ſimilitudinẽ declarat, vt docuit Bart. in l. ſi ma-
ritus. §. legis Iuliæ. ff. de adult. Si igitur iuramentum
3 eſt, ſimile probationi, ergo non eſt probatio, † cum
nullum ſimile ſit idem. l. ad ſimilitudinem. C. de epi-
ſcop. & cler. & Bart. in l. quod Nerua, 1. col. in fi. verſ.
oppono, nullum ſimile. ff. depoſiti.
Tamen optimè cum Salyc. conuenit, quod tradi-
dit Iuſtinianus Imperator, in l. fi. §. licentia. C. de iur.
deliber. dixit enim Iuſtinian. vel per ſacramẽtum il-
lius, ſi aliæ probationes defecerint, cum quo conue-
nere plurimi alij, vt Bald. in auth. ſed nouo iure. col.
fin. C. ſi cer. petat. Dec. in d. rub. extr. de probar. & plu-
rimi alij relati per Franc. Viuium in ſuis communib.
opinionib. in verſ. iuramentum, & præter eos per eũ-
dem ibi adductos idem placuit Crauet. conſil. 207. &
Ioan. Oldendrop. in ſuo breui compendio probat.
4 † tradit iuramentum eſſe iuſtam, & veram probatio-
nẽ, ſed de veritate quæſtionis vltra Bero. in loco pro-
ximè adducto, adeas etiam Plot. in repet. l. ſi quando
C. vnde vi. num. 55. verſ. nota, cum ſeq. Iaſ. in l. 2. nu.
9. & 10. C. vnde vi. & in l. cum te tranſegiſſe. num. 9.
C. de tranſact.
Cæterùm pro conciliatione iſtorum ſcribentiũ di-
5 ſtinguas † multiplex eſſe iuramentum: vt per Auguſt.
Bero. in d. rub. vbi ſup. ad quẽ te reijcio. Sed hic om-
nia iuramentorum genera in præſentia perſequi no-
ſtri non eſt instituti. Ea verò tantummodo attingam.
quæ ad propoſitã probationis materiã pertinere intel
lexero. Quia in re reperi, quatuor tñ iuramenta ad rẽ
noſtram facere, hoc eſt iurm veritatis, in litem, neceſ-
ſarium, & iudiciale. Diſtinguamus igitur, aut loqui-
6 mur de iuro. veritatis, † quod eſt illud, quod præſtatur te-
ſtibus ad veritatem dicẽdam, item, & illud, quod de-
fertur debenti rñdere poſitionibus, item, & illud, cũ
Iudex, vt de controuerſia inſtruatur, teſtes, vel partes
interrogat. Huiuſmodi verò iurm non propriè proba
tio dicitur, quia ad probationem vltra iuramentum
teſtis diſpoſitio requiritur, & reſponſio, ſeu confeſſio
7 partis interrogatæ. Vnde potius dicendum eſt † eſſe
quoddam, vt appellant, præambulum, ipſo. n. interce
dente ad probationem, & veritatem peruenitur, vt in-
quit idem Bero. vbi ſup. ex iuribus ibidem allatis.
Secundum eſt iuramentum, quod in litem appel-
latur de quo iam dicemus.
Tertium iudiciale nuncupatur, quod eſt illud, qđ
8 à parte parti in iudicio † Iudice probante defertur. De
quo videas, quę ſcripſerit Viuius in ſuis communibus
opinio. verſ. iuramẽtum iudiciale. Et quamuis Bero.
vbi ſupra eius ſit opinionis, iſtud iuramẽtum propriè
• nõ eſſe probationẽ, ſi tamen accuratè finis, cuius gra-
tia deferatur; & eo preſtito, effectus, quem pariat, exa
minetur, inuenti patebit probationem propriè dici
poſſe. Ideò rationes per eum allatas conſideres.
9 Quartum reliquum eſt iuramentum † neceſſarium
nominatum, hoc eſt illud, quod à Iudice actori, vel
reo, vt ſibi videbitur, ſolet deferri, cũ in iudicio actor
ſemiplenè tantũmodo mentẽ ſuam probatione con-
firmauerit, & vt, quod ſemiplenè probatum eſt, perfe
ctum fiat, iudex ipſi actori, vel reo iuramẽtum defert.
Licèt verò illud iuramentũ propriè probatio, nequa-
10 quam vocetur, inficiari tñ nequit, † quin ſit probatio-
nis ſpecies, quæ plenè probare poſſit, vt per eundem
Bero. vbi ſup. Adeas etiam Iaſ. de hoc agentem in §.
item ſi quis. il 2. nu. 33. & 83. Inſt. de actio. & Tancred.
in ſuo tract. de ord. iudicior. lib. 3. nu. 6. de probatio.
Hæc tamen eſt concluſio limitanda, vt ſibi locum
11 nõ vendicet † in his caſib. in quibus ex iuris diſpoſi-
tione, vel ex forma ſtatutorũ iurm præſtatur hoc et-
enim caſu propriè probatio dr, vt eſt context. in l. fi.
quando. C. vnde vi. & in c. ſi quod ſuper. cauſ. & Bero.
ſup. ſub nu. 81. iuramẽtum in litẽ. Hinc fit, vt ſi ſtatu-
12 to cautum eſſet, † vt de illato damno ſtetur iuramẽto
damnũ paſſi, proculdubio iſtiuſmodi ſtatutũ loquẽs
de probatione damni dati, vel de dãno probato, ha-
beret locum, & procederet contra damnum dantem
in probatione damni, quæ fieret per iuramentum, vt
per Dec. in d. rub. de probat. col. 13. & Arety. in d. c. 2.
ext. de prob. quos refert, & ſequitur Viu. vbi ſupra.
13 Declarandum tñ eſt illud ſtatutum, † vel diſpoſi-
tio legis, vt ea nihil obſtãte contrariũ aduerſarius p-
bare poſſit: & etiam ſi lex ipſa, vel ſtatutũ diceret, ei-
dẽ iuro ſtandũ eſſe. Nec hoc ſine ratione pertranſit,
nam, vt inquit Alb. conſ. 4. nu. 21. ad laicos non ſpe-
14 ctat de iuro condere ſtatutum, † nec ſi conderent, erit
ratum. idcirco tunc nihilominus, vt dixi, contrarium
* põt probari per aduerſarium. Et hãc eſſe * cõem queq;
magis veritati accedat opinionẽ, Tiraq. optimus eſt
teſtis in trac. de retrac. §. 4. gl. 1. nu. 3. Niſi ſtatutum di-

ceret, neceſſe ſtandum eſſe huic iuramẽto; vel loque-
retur, hoc iuramẽtum haberi pro plenaria probatio-
ne, vel aſſereret, pleniſſimã fidem adhibendã eſſe, aut
pleniſſimã faciat fidẽ, ſiue dicat omnimodo, vel om-
nino: vt iuramento: credatur aut quod iuramentũ om-
15 nimodam fidem, † ſeu probationẽ faciat, vel ſimpli-
citer diceret, ſatis eſſe iuramẽtũ ad pbationẽ, vel iſtis
ſimilia verba loqueretur: vt apertè ex eo cõſtaret, nõ
admitti pbationem in contrariũ, nunc. n. in his caſi-
bus non poterit contrarium probari, vt vnũ adducẽ-
do, qui erit omniũ inſtar, latè Tiraq. vbi ſup. in dicto
tract. de retract. §. 4. glo. 1. à prin. vſque ad nu. 36.

Sed aliter, & in his à nobis modo cõnumeratis ca-
ſibus ſenſit Rom. in l. qui bona. §. qui dãni. ff. de dam.
infect. quem ſequitur. Rui. conſ. 87. nu. 12. vol. 3. vt &
16 refert Viuius vbi ſupra in fine, † vbi aſſerit, ẽt ſi ſtatu-
tum illud pleniſſimam probationem faceret, proba-
tionem tamen in contrarium admitti.

Nec illud te fugiat, iuramentum iſtud, de quo huc
vſque verba fecimus, ex iuris, vel ſtatuti diſpoſitione
iuramentum dici in litem: cũ, vt, & ſupra admonui-
mus multiplex ſit iuramentum, aliud veritatis, calũ-
niæ alterum, actus confirmatorium, conuentionale,
17 ſiue voluntarium, in litem † neceſſarium, iudiciale, &
purgatorium, vt de his omnibus habetur per Accurſ.
in rub. ff. de iureiur. iuncta l. 1. & per glo. in c. fin. eo.
tit. & in c. 1. de iuramento calum. in 6. & latius p Au-
guſt. Bero. in d. rub. ext. de prob.

Secundò loco prior opinio reſtringẽda eſt, nõ eſſe
verã in illo iuramento per quod ignorantia, impedi-
mentum nuncij renunciatio, expenſæ contra contu
maciem, & animus probatur, omneque id quod ex ipſo
18 animo, & mente oritur † nam cum hæc omnia per iu-
ramentum probentur, vt de quolibet in ſua cõcluſio-
ne dicemus, huiuſmodi probationem verè, & pprię
dici probationem conuincit Auguſt. Bero. vbi ſupra
in dicta rub. extr. de probat. ſub nu. 81. ver. Idem dico,
per c. innotuit. cum glo. de elect. & ibi Abb. Imo. &
alij, iuncto. c. vt circa. ad fi. de elect. in 6. & c. ſtatutũ.
§. cum vero. & ibi glo. de reſcrip. in 6.

Iſtud ſubintelligas tamen, locum ſibi non vẽdica-
19 re † quando lex præſumit ſcientiam, aut quando ſit
alia præſumptio contra illum, qui iurare velit: tunc
enim iuramento non probatur, vt gloſſ. 82. diſtinct. c.
propoſuiſti. in verb. non probatur, & Bart. in l. inter
omnes §. recte ff. de fur. & Dominic. in c. eos qui col.
1. de temp. ord. lib. 6.

Hoc tñ fallit. vbi ageretur de modico, quia tũc nõ
20 obſtante præſumptione, † recipitur huiuſmodi pro-
batio per iuramentum, iuxta Abba. in c. quoldam.
circa fin. de præſumpt. quem ſequitur Dec. in c. co
gnoſcentes. colum. vlt. exr. de conſuet. in 1. lect. quos
refert Tiraq. in tract. de iud. in reb. exig. verſ. hinc eſt.

Neque iſtud ratione caret: nõ enim veriſimile eſt,
nec eſt præſumẽdũ, aliquem velle pro modico deie-
21 rare, † aut aliud maleficium committere: vt notat
Alex. conſ. 74. viſo teſtamento, colu. 2. verſ. nec iura
præſumunt. lib. 1. & conſ. 99. viſis proceſſibus colu. 8.
verſ. non obſtat etiam ſi diceretur. in fin. lib. 5. & Dec.
in conſ. 175. in cauſa falſitatis col. 6. verſ. ſecundo nõ
obſtat & col. ſeq. Bal. Bart. & multi alij plurimis in
locis id aſſerentes, quos idem Tiraq. recenſuit, vbi ſu-
pra, verſ. & id quidem.

Sed ſciſcitabitur à nobis quiſpiam, quo tempore
id iuramentum deferatur. Qua in re dicendũ eſt, aut
22 nihil omninò, aut omne, & plenè probatum eſt; † quod
ſi actor plenè, quod erat in controuerſia confirma-
uerit, nulla certè opus eſt iuramenti delatione, vt c.
2. extr. de probatio. quemadmodum nec præſtatur, ſi
nihil prorſus fuerit probatum: iuramentum enim vt
ſupra dicebamus, & infra trademus, eo tantũ in defer-
23 tur, quò perfectum fiat, † quod ſemiplenè rationibus
eſt demonſtratum.

Exempli gratia. Actor quod erat in controuerſia
dum probare vellet, quæ cauſa parui erat momẽti, in
qua duo ſoli teſtes reuinrebantur, vnum tantũmodo
teſtem idoneum habebat. tũc profecto ſemiplenè p-
bat. l. Teopompus. ff. de dot. præleg. l. iuſiurandũ. C.
de teſti. l. 1. in fi. ff. quẽad. teſt. aperian. & meminimus
infra de ſemiplena probatione: ideò pſtatur iuramẽ-
24 tũ iudicis arbitrio † actori, vel reo, vt ipſi ſemiplenã
probationem adiuuet, & validã, perfectam, atq; ple-
nam efficiat, quod etiã de omnibus ſemiplenis pba-
tionibus eſt dicendum, vt de ſcriptura priuata, de cõ-
paratione literarum per famam, & ſimilia, de quibus
25 infra ſuo loco tradimus: † etenim, & in his ad plenam
probationem faciendam requiritur iuramentũ: ſed
quã iuramentum in plenè probationis locũ ſubſtitua-
26 tur † docebit additionum auctor ad Fel. in c. quoniã
contra. nu. 5. extr. de probatio. At cum non ſubſtitua-
tur. prodidit Petr. Duen. in reg. 300. ampliatione 3. &
Gozad. in conſ. 11. nu. 7. & Hercul. de proban. negat.
27 nu. 199. cũ ſeq. & nu. 235. Nec illud te lateat † iſtiuſ-
modi iuramentum in ſupplementũ probationis poſ-
ſe peti, vſque ad concluſionem in cauſa, quod à cun-
* ctis ſcribentibus * cõmuni conſenſu recipitur quin ẽt
nõnulli proditũ reliquere, poſſe etiã peti poſt cõclu-
28 ſionem; illud certè veriſſimũ eſt, poſt petitionẽ † poſ-
ſe quandocunque iuramentum deferri ante ſenten-
tiam, vt ex allatis per Alex. late in conſ. 35. nu. 8. & 9.

Quod autem ſupra diximus, iudicis arbitrio relin-
quendum eſſe, an actori, ſiue reo iuramentũ deferatũ,
intactum non relinquam. Primò namque declaran-
dum eſt, non procedere, quando actor pro ſe vnam
29 probationem, & reus alteram habeat: † tunc deferẽ-
dum eſt reo, non actori. Propenſiorem enim eſſe de-
bere iudicem ad liberandum, quam ad condemnan-
dum, cauit Paul. in l. Arianus aut. ff. de act. & oblig. &
huc ſpectat c. veniam nunc. & ibi glo. in verb. ſi faciẽ-
dum. 35. q. Nam ſi in alterutram partem inclinãdum
ſit, vt Cice. dicebat, minus periculi eſſe, ſi nauis ad
Scyllam potius paululum inclinaret, quam ſi ad Ca-
30 rabdim: † ita in hominibus puniẽdis minus mali eſſe
in clementia, ac lenitate, quam in ſeuitia, & acerbi-
tate, vt doctiſſimè retulit Marc. Anto. Muret. in ora-
tione 11. circa finem.

Secũdo loco intelligendũ eſt, ſibi locum non ven-
31 dicare in criminali cã: in criminalibus. n. cauſis † non
ſolet deferri iuramentum, vt dixerunt Ant. de Butr.
Abb. & alij in c. ſi pro debilitate, de offic. de leg. has
nãq; cauſas idoneis debere eſſe munitas teſtibus vel
inſtructas apertiſſimis documentis, vel indicijs ad p-
32 bationem indubitatis, † & luce clarioribus expeditas,
Imperatores cautum tradidere in l. fin. C. de prob. &
ex indicijs perſpicuis probare cõuenire, ſcriere Dio-
clet. & Maxim. in l. dolum. C. de dolo malo, & ſum.
Pontif. in c. fi. ext. de iureiur. & in c. ſciant cũcti. 2. q. 8.
veruntamen etiam in capitali cã iurm aliquando
33 tantarum eſt virium, † vt efficiat interdum reum pœ-
nas ſubterfugere poſſe, vt in ſatis venuſto caſu retulit
Lanfranc. de Orta. in ſua praxi. c. 7. de confeſſio. nu.
18. verſ. quæro Petrus, & Berta. &c. & propterea ſi de-
lictum rei ſit atrox, tunc iuramentum actori defer-
34 tur, † ſi non poſſit ablata probare: vt ſanxit Imp. Zẽ-
no in l. ſi quando C. vnde vi. & habetur in c. fin. extr.
quod met. cauſ. & Spec. in tit. de iuram. delatio. §. ſi
vero ſit cauſa. ſub nu. 70. verſic. Item etiã. Iudex igi-
tur, vt dicebamus non debet, neque poteſt deferre iu-
ramentum: quod ſi pars altera deferat alij, huiuſ-
35 modi delatio rata eſt † ob inopiam probationis fa-
ctæ, etiam ſi de illo crimine tranſigi non poſſit, nec
talis iuramẽti delator poteſt appellare, ſi ille iurauit,
& obtinuit. vt Specul. in dict. titu. de iuramen. dela-
tio. & ibi Ioann. Andr. in additio. ad eundem, in §.
primum, an actor. & idem Ioan. Andr. in c. fin. ext. de
iureiur. ſuper 1. gloſſ.

Digitized by Google

Subnectenda eſt huic declaratio tertia, nõ eſſe ve-
ram, etiam ſi cã ſit ciuilis, hoc eſt, quæ ciuiliter aga-
tur: ſed tamen quæ famoſa ſit, vt eſt actio doli, furti,
iniuriarum, cauſa metus, & illa, ob quam quis de iure,
vel ex ſententia lata fiat infamis, vt l. 1. ff. de his, qui
36 notant. infam. † in his enim licet ciuiliter ſit actum:
tamen, non defertur iuramentum, etiam ſi partes id
poſcant. Ratio eſt quia et in his caſibus plena requi-
ritur probatio, ex legibus modo adductis d. l. dolum.
& in d. c. fin. de iureiur. & in primis reo non eſt defe-
37 rendum, † opportunitas. n. ſibi offerretur pcierãdi, vt
p iuramentũ infamiã poſſet effugere, vt dixit Iodoc.
Damhouder. in ſua praxi ciuil. c. 179. ſub num. 9.

Sequitur quarta declaratio: non. n. habet locum,
licet cauſa tota ſit ciuilis, ſed tñ ſit ardua, & magni,
38 & plurimi ponderis: † nam tũc Iudex nõ facile debet
iuramentum deferre: vt l. legitimos. ff. de legitim. tut.
ſi verò cauſa parui ſit momenti; an in ipſa iuramen-
tum ſit præſtandum, Iudex id viderit; vt rebus, & ho-
minibus, atq; regionis vſu diligẽter examinato, quod
æquum ſibi videbitur, ſtatuat: vt per Damhouder. in
39 d. c. 179. nu. 9. † Iudicis etiam arbitrio ſtandum erit, q̃
dicatur magna, vel modica cã, inſpecta locorum, &
perſonarũ qualitate in aliquibus enim perſonis, & lo
cis, quæ eſt minor, maxima dicetur. arg. l. ſed & ſi ſu-
ſceperit. §. 1. ff. de iudic. & l. 1. & l. Mela. §. fi. ff. de ali-
ment. & cibar. leg. quamuis in nonnullis legibus mo-
40 dica dicatur cauſa † quæ ſit duorum, vel triũ, vt l. ſi
oleum, in fin. ff. de dolo, & nonnunquam ſi ſit decem
aureorum, vt l. 2. §. quamuis. ff. ſi cui plus, quam per
leg. falcid. vel quinquaginta. arg. l. defenſores. C. de
defenſ. Ciuit. & l. nonnulli. ff. de accuſ. vel trecentorũ
aureorum, vt §. iudicare, & §. audiẽt. auth. de defenſ.
ciui. De quibus omnibus meminit Spec. in d. tit. de iu-
ram. delat. §. nec enim, & in §. ſicut autem. Exemplũ
de perſonarum qualitate tradidit hunc in modum,
41 † vt ſi quis, bona cuius viginti aureorum ſummã non
excedant, ab aliquo mille libras petat, tunc hæc cau-
ſa magna vocabitur, inſpecto petẽte, vel ſi inter ma-
gnos Principes ſit de decem aureis controuerſia, erit
minima, ſi homines inſpiciamus. Quod idẽ eſt aſſerẽ-
dum de regionis conſuetudine, in quibuſdam. n. locis
42 clarius aliquid conſtabit, † quam in alijs. Vnde loci
vſu inſpecto cauſa magna. vel parua nominabitur.

Huic quinta intelligentia eſt annectenda, ea eſt,
cum cauſa tota ſpectat ad religionẽ, vt in cauſa mo-
nachatus, vel matrimonij, tunc Iudicẽ Sacramẽtum
deferre non poſſe, eſt explorati iuris, ob probationis
43 defectum, aliter † verò ſentiendum eſt, cum tota non
pertineat ad religionem, tunc. n. poſſe tradidit Spec.
vbi ſupra nu. 7. §. ſi verò ſit cauſa, & Dãhouder. in d.
c. 179. in fin. d. nu. 9.

Sextò loco reſtringas, & intelligas non procedere,
quando ſtatutum, ſeu lex requirit manifeſtiſſimas ꝓ-
bationes: tunc enim huic neceſſario iuramento non
44 ſtatur, † nec illud etiam in probationis ſupplemẽtum
deferri poteſt; quoniam iſto caſu munienda probatio
eſt per plures idoneos teſtes, vel per cõfeſſionem ad-
uerſarij, vel per inſtrumenta, vt eſt ſingularis Accurſ.
doctrina in l. fi. in prin. ff. quod met. cauſ. cuius tradi-
tionem * communiter ſequuntur ſcribentes in c. pia.
de excep. lib. 6. vt Viuius atteſtatur in ſuis cõm. opin.
verb iuramento. vbi rationem reddit, & de hac * cõ-
muni meminit etiam Rip. in d. l. fin. nu. 189. quibus
idem aſſenſit Auguſt. Bero. in c. cum ſit Roman. nu.
10. de appellatio Socin. in conſ. 136. colum. 3. vol. 1.
45 † non enim admittitur iuramentum, vbi conditione
appoſita vera, quæq; fidem faciat probatio exigitur,
vt ex iuribus allatis per Viuium vbi ſupra.

Hanc communem ſcribentium ſententiã ſublimi-
tes non habere locum in ijs caſibus, in quibus veræ,
quæque concludant probationes, non poſſint haberi.
46 † hoc etenim caſu poteſt iuramentum deferri, nõ ob-
ſtante illo ſtatuto, & ita hanc cõmunem limitãt Fe-
lyn. in rubr. de prob. nu. 3. ſicut idem refert Viu. in d.
verb. iuramen. vbi ſupra, cum alijs ibidem per eum
adductis.

Iſtis vltima declaratio eſt ſubijcienda. Nam iura-
mentum deferri non poteſt contra illum, qui præſũ-
47 ptionem iuris pro ſe habeat, † in defectum probatio-
nis, namq; ſi pars aduerſa contrarium probare velit
duriore probatione grauaĩ, vt ſingularis eſt Accurſ.
doctr. in l. fin. in verb. præſumptioni. ff. de eo, quod
met. cauſ. & ibidem expreſsè Bal. ſimul cum pluribus
alijs adductis per. Io. Nic. in addit. ad Alciat. in tract.
de præſum. in 3. par. num. 3.

Aliæ hic poſſent afferri limitationes, & reſtrictio-
nes; ne tamẽ omnia, quæ ſparſim à noſtris ſcripto re-
licta ſint, videar hoc in loco tranſcribere remitto
ad Soc. in ſuis fallen reg. 204. vbi 80. limitationes ad-
notauit, & quamplures alias ſimiles recenſuit Plot. in
l. ſi quando. C. vnde vi. vbi à num. 125. vſq; ad num.
153. diuerſimode ampliauit hanc concluſionem, &
ſubſequentibus numeris annectit limitat. hoc idem
nõ omiſit Nicol. Boer. deciſ. 91. per tot. & dec. 86. 95.
& 305. Iacob. Menoch. etiam in ſuo vtiliſſimo tract.
de arb. iud. lib. 2. caſu 208. diligenter hanc noſtram
concluſionem explanatam relinquit.

Docuimus hactenus, quo tempore iuramẽtum ſit
deferendum, vt quod ſemiplenę probationi deerat,
ꝑficeretur; in præſentia vidẽdum erit cui ſit deferen-
dum. Vnde primo ſciendum eſt, ei præcipuè eſſe de-
48 ferendum, † de cuius re agitur, vt c. videtur. ibi quod
enim melius. ext. qui matr. accuſ poſſ. & l. marcellus.
§. fin. ff. rer. amot.

Deinde animus eſt aduertendus ad iurantiũ digni-
tatem: vt qui magis vitæ probitate, qui dignitate, &
49 præſtantia Iudici excellere videatur † huic deferatur:
vt l. legitimos. ff. de legitim. tutor. quod idem in elect.
facienda ſpectatur. 8. quęſt. 1. c. licet, & c. ſi. ext. de of-
fic. cuſtod. & idem etiam in teſtibus ſtr, vt c. in pręſen-
tia. extr. de teſtibus. cum alijs adductis per Specul. in
d. tit. de iurament. delat. §. quartum. ſub nu. 7. & Dam-
houder. vbi ſupra, in d. ſua praxi ciuil. d. c. 179. num.
10. & 11.

50 Cui verò prius ſit deferendũ videamus, † an actori.
an reo. Si igitur actor quod erat in controuerſia poſi-
tum, ſemi plenè, ut cũ uno ſolo teſte probare, & nihil
ex parte ſua reus confirmare poteſt, tunc Iudex actori
iuramentum defert, ut quod probationi ſemiplenæ
deeſt, perficiatur, ne ipſa ſemiplena probatio ſit ipſi
actori inutilis, quod eſſe non debet, ut l. ſi quando. in
princ. ff. de leg. 2. & Spe. ubi ſupra, uerſ. ſed cui, nu 8.
51 † quod ſi actor nihil, aut non ſemiplenè probat, neu-
tri deferendum erit: ſed abſoluitur reus etiam ſi nihil
52 probaſſet. actore † enim non probante plenè, uel non
ſemiplenè, reus abſoluitur, etiam ſi nihil præſtiterit,
& in expenſis actor condemnatur, vt vulgata l. qui
accuſare. C. de eden. & l. 2. ff. de probar. & facit glo. in
c. bonæ. 1. extr. de elect. facit etiam l. fruſtra, & l. actor.
C. eod. tit. de probat. & infra ſuo loco dicemus.

Verùm quando actor probat cum ꝓbatione ſemi
53 plena, & idem reus efficiat, † reo deferendum eſt iu-
ramentum: debet enim Iudex eſſe paratior ad abſol-
uendum, quàm ad condemnãdum, vt c. ex literis. ext.
de probat. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. c. inter dile-
ctos. in fin. extr. de fid. inſtr.

54 Vnde laudatiſſima Neronis illa vox, † ſi ex animo
prolata eſſet, aut ſi ipſe in eadem manſuetudine per-
ſtitiſſet, qui ſubſcripturus ſententiæ capitis in quẽdã.
Vtinam (inquit) nunquam didiciſſem literas: vt dixit
venuſtè idem Marcus Anton. Muretus in orat. 11. cir-
55 ca. fi. & in dubio † melior eſt conditio. poſſeſſoria. l. 1.
ff. de condictione ob turp. cauſ. §. commodum. Inſti
de interd. & licet alij alia ſenſerint, vt per Specul. vbi
ſupra, verſ. quid ſi actor. nu. 7. idem tamen ibidẽ dixit

id eſſe verius. Aliter verò eſt aſſerendum, cum actor
plenè, reus ſemiplenè probat: nō n. defertur reo, imò
56 † condemnabitur. Quod ſi timeat, & videat actor, ne
iudex ex officio ſuo ſibi iuramentum, ſed reo deferat,
per c. fi. ext. de iureiur. poterit hanc interponere cau-
57 telam, vt præcludat ipſi iudici viam † aſſerendo reum
ad iuramentum præſtandum eſſe ſibi ſuſpectum. l. nō
omnes. §. à barbaris. ff. de re milit.

Hac explicata quæſtione; nunc poteſt quæri ſatis
58 commodè, † à quo ſit deferēdum iuramentū. In quo
breuiter eſt dicendum à iudice deferri: vt ex adductis
iam patet. Defertur item ab eo, ad quem negotium
proprio nomine ſpectat. Hinc fit, vt procurator ne
queat deferre iuramentum, præterquam in tribus ca-
ſibus, ſi ſingulare mandatum habeat; vel ſi datum ſit
59 veluti in rem ſuam; † poſtremo ſi liberam, & vniuer-
ſam bonorū adminiſtrationem: vt c. qui ad agēdum
in fi. de procurat. lib. 6. & Spec. vbi ſupr. in fin.

At ſi quis nomine ſuo ei iuramentum deferēte iu-
rauerit, licèt quoad vtilitatem ipſius iurantis nihil ꝓ-
60 ficiat, † proderit tamen aduerſæ parti, ſi contra ſe iu-
rauerit, vt Io. Fab. in §. item ſi quis il 2. Inſtit. de actio.
in gloſſ. verb. poſtulante. vbi ita intelligit dictā gloſſ.
ſicut refert Iaſ. ibid. nu. 18. per l. de ętate. §. qui inter-
rogatus. ff. de interrogat. actio. Quinimo poteſt etiam
61 iſtud iuramentum, † nemine deferente, ipſi iuranti
prodeſſe, vt ſi iurans diceret pro ſe, & contra ſe: nam
hoc caſu ſi aduerſarius ex iſtius iuramenti confeſſio-
ne inniteretur, tunc teneretur etiam contra ſe recipe-
re totum illud iuſiurandum, & ita iuranti prodeſſet:
vt ibidem Ioan. Faber in dicta gloſſ. & ad hoc affert.
l. publia. §. fina. ff. depoſi. ſed Angel. in eadem gloſſ.
62 ſentit, id iudici arbitrarium eſſe, † an ipſi iuramento
ſtandum ſit pro ipſo iurante, vel contra eum, poſito
etiam aduerſariū id acceptaſſe; ſed de hoc latius diſ-
ſerentem adeas Iaſ. in dicto §. item ſi quis. in eadem
gloſſ num. 18. & 19. cum ſequent.

Nec illud obſeruatione dignum prætereūdum eſt;
nam ſi actoris libellus iſtiuſmodi ſit, vt diuerſas par-
63 tes, aliaq; facta contineat, † tunc per iudicem actori
licebit pro vna parte parti ſuæ aduerſę iuramentum
deferre, & pro altera parte probationem offerre: tunc
vero deiuncta parseſt, in oblatam partem iurare: vt
ait Iodoc. Damhouder. d. c. 179. ſub nu. 13.

Illud etiam ſcitu dignum menti teneas, iuramēta-
64 lem (vt appellant) probationem, † ſi contraria pro-
batione infringatur, & labefactetur, admittendū non
eſſe; vt reſpondit Rom. in conſ. 241. nu. 1. Et hæc de iu
ramento hactenus.

QVÆSTIO X.

De ſexta probationum ſpecie, quæ fit per prȩſumptionem.

SVMMARIVM.

1 *Præſumere, eſt quaſi ante ſumere, accipitur pro audere, vel tentare aliquid contra ius.*
2 *Præſumere vſurpatur pro aliquid ſumere.*
3 *Præſumere apud Rhetores, præoccupare ſignificat.*
4 *Præſumitur pro putatur, aliquando ponitur.*
5 *Præſumere pro diuinare aliquid in dubio.*
6 *Præſumere accipitur pro coniectura, & aliquando pro actu, qui fit impudenter, ac temerariè contra voluntatem ſuperioris.*
7 *Præſumptio dicitur exiſtimatio, quæ ex veriſimilibus coniecturis ducitur.*
8 *Præſumptionis definitio.*
9 *Præſumptio cognitio eſt veritatis ex circunſtantijs reſultans.*
10 *Præſumptio debilitatur, munitur, atq; mutatur, vt res ſuadent, quæ ipſam circunſtant.*
11 *Præſumptio eſt argumentum ad credendum vnum factum ſurgens ex probatione alterius.*
12 *Præſumptio eſt alicuius facti dubij ex quodam indicio, aut plena, aut ſemiplena probatio.*
13 *Præſumptio eſt ratiocinatio ſumpta à veriſimili.*
14 *Præſumptio in genere ſumpta minus eſt, quam ſemiplena probatio, & minus quam indicium.*
15 *Præſumptio proximè veritati accedit, & veriſimilitudo appellatur.*
Præſumptionis natura ab irrationali abhorret. ibid.
16 *Præſumptio dicit vera probatio in materia, in qua probationes præſumptiuè tantum fieri poſſunt.*
17 *Præſumptionum natura, ſeu genera.*
18 *Naturalia ijs, quæ arte cōſtant, ſunt nobiliora, & priora.*
Cauſa naturalis præfertur accidentali. ibid.
19 *Præſumptio naturæ quæ ſit.*
Quod naturaliter ineſt homini, ſemper ineſſe prȩſumitur. ibid.
20 *Patres filios ſuos amore proſequi præſumūtur, & ècōtra.*
21 *Pater ſi iudici nocentem filium obtulerit, non præſumitur exhibuiſſe, vt ſummo ſupplicio ipſum afficiat.*
22 *Pater, ſi filium exhæredaret, præſumitur iniuſtè exheredaſſe.*
23 *Prȩſumptio hominis, quę ſit.*
24 *Homo non præſumitur iactare ſuum.*
25 *In dubio quilibet præſumitur bonus, & non malus.*
Naturaliter quilibet eſt bonus. ibid.
26 *Bonus quis præſumi non debet in alterius præiudicium.*
27 *Præſumptio temeraria quæ ſit.*
28 *Præſumptiones temerariæ, leues, inualidę, & nullius momenti iure repelluntur, nec permouere debent animum iudicantis.*
29 *In dubio debemus interpretari in meliorem partem.*
In dubijs dubius animus ſemper piè ſentit, & operatur. ibi.
30 *Præſumptio delicti in dubio nunquam capitur.*
Conſilium, quod in vtranq; partem poteſt accipi, in ęquiorem ſumi debet. ibid.
31 *Prȩſumptio iuris quæ dicatur.*
32 *Probatio contraria præſumptioni iuris an admittatur; vide remiſſiuè.*
33 *Prȩſumptio iuris nonnunquam violenta appellatur.*
34 *Coniectura ex certo ſigno proueniens, quę alio non adducto pro veritate habetur, probabilis eſt.*
35 *Prȩſumptio omnis legis ſuper veriſimili innixa eſt.*
36 *Prȩſumptio illa, quę ſit veriſimilior, efficacior eſt.*
37 *Prȩſumptio nō eſt propriè ꝓbatio, ſed releuatio probādi.*
38 *Prȩſumptio, quando ſtat pro aliquo, pars aduerſa, quę cōtrarium probare vult, duriore probatione grauatur.*
39 *Actus prȩſumptus à iure eo ipſo probatus dicitur, quod non probatur contrarium.*
40 *Paria ſunt, quod quis probet, vel quod habeat prȩſūptionem iuris pro ſe.*
41 *Probationes, quando requirūtur liquidiſſimæ ad victoriam conſequendam, ſatis eſt probare prȩſumptiones à iure inductas.*
42 *Prȩſumptio legis ſufficit, vbi lex requirit probationem per inſtrumentum.*
43 *Prȩſumptio iuris eſt probatio in materia pœnali, & correctoria.*
44 *Iudex ex prȩſumptione iuris poteſt liberare, condemnare, & pronunciare.*
45 *Prȩſumptio iuris non ſolum ſatis eſt ad impugnandum aliquid, ſed etiam delictum probare poteſt.*
46 *Prȩſumptio iuris in illis caſibus propriè probatio eſt, in quibus verę, & ſatis manifeſtę probationes haberi non poſſunt.*
47 *Probatio contraria præſumptioni iuris admittitur.*
48 *Prȩſumptio iuris, & de iure quę dicatur.*
49 *Contra prȩſumptionem iuris, & de iure non admittitur probatio.*
50 *Prȩſumptionem habens iuris, & de iure aliter probare obligatur.*

51 *Pro;*

Digitized by Google

51 *Probatio per confeſſionem admittitur contra præſumptionem iuris,& de iure.*

52 *Confeſſio,& probatio contra præſumptionem iuris,& de iure quando non admittatur.*

53 *Probatio per confeſſionem partis admittitur contra ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatam.*

54 *Probatio cõtraria præſumptioni iuris,& de iure admittitur in his, quæ à partis conſenſu pendent.*

55 *Probatio ex rei euidentia, & ex notorio contra præſumptionem iuris,& de iure admittitur. Quod declara,vt ſub nu. 57.*

56 *Probatione qualibet in contrarium,ſublata nunquã tamen illi derogatum cenſetur,quæ fit per euidentiam rei.*

57 *Præſumptio,quæ oritur ex ſententia,& re iudicata,recipit probationem in aduerſum per inſpectionem actorum.*

58 *Iudex perficere poteſt, quod notorijs deeſt: ſed notorium allegari debet.*

59 *Notoriũ allegatio fieri poteſt etiã poſt cõcluſionẽ in cauſa.*

60 *Notorium ſi oriatur ex iure, ſiue ex facto iuris non eſt allegandum.*

61 *Iudex ſupplere poteſt ſi notoriũ facti à parte producatur.*

62 *Notorium facti ſi non eſt permanentis,& debeat probari, lex reijcit huiuſmodi probationem à præſumptione.*

63 *Probatio contra præſumptionem iuris, & de iure recipietur parte nihil opponente.*

64 *Pars quæ non opponit,videtur renunciare fauori ſuo,& tacitè conſentire.*

65 *Probatio contra præſumptionem ſi ſit per indirectũ admittitur.*

66 *Probatio contraria præſumptioni admittitur,antequam ſententia feratur.*

67 *Contra præſumptionem iuris,& de iure quamuis probatio non recipiatur,reſtitutio tamen in integrum,ſi iuſta cauſa ſubſit,admittitur.*

68 *Probatio per proteſtationem, quæ actum præceſſerit, vel interceſſerit in ipſo actu,admittitur contra præſumptionem iuris,& de iure.*

69 *Probatio in contrarium non admittitur, vbi per præſũptionem iuris,& de iure tollitur crimen.*

70 *Matrimonia omnia irrita,& nulla habenda ſunt, quæ aliter quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote ex ipſius permiſſione,& duobus,vel tribus teſtibus præſentibus contracta reperiuntur.*

71 *Sponſalia de futuro hodie non tranſeunt in matrimoniũ, etiam ſubſequuto concubitu.*

72 *Inſtrumentum publicum ſi deducatur contra præſumptionem iuris, & de iure probat.*

73 *Probatio contra præſumptionem iuris,& de iure admitti poteſt propter honeſtatem perſonæ.*

74 *Contra præſumptionem iuris,& de iure admittitur probatio vbicunq; publica vtilitas agitur.*

75 *Statuto etiam ſi caueatur,vt probationes reijciantur,non propterea tollitur probatio,quæ admittitur contra præſumptionem iuris,& de iure.*

76 *Probatio facienda eſt per plures idoneos teſtes, vel per cõfeſſionem aduerſarij,vel per inſtrumenta,vbicunq; lex, aut ſtatutum probationes apertiſſimas requirit.*

77 *Probatio præſumptiua nullo modo recipitur,cum conditione appoſita vera probatio nominatur, & concludens probatio requiritur.*

78 *Præſumptionibus non eſt ſtandum in illis cauſis, in quibus agitur de capite, & requiruntur probationes meridiana luce clariores.*

79 *Iudex in ciuilibus antequàm ex præſumptionibus motus vllam ferat ſententiam,omnia conſilio prius experiri debet, & cuncta circumſpectione accurata inueſtigare.*

80 *Iudex ad rei,quam actoris cauſam magis reſpicere debet, præcipuè in criminalibus.*

81 *Exemplum Philippi Macedonis,vt potius reo,quã actori ſuffragandum ſit.*

82 *Præſumptio probabilis,quæ dicatur.*

83 *Præſumptioni probabili ſtandum eſt, donec contrarium probetur.*

84 *Præſũptio probabilis animũ impellit Iudicis,vt ei, pro quo præſũptio eſt,deferatur iuramentũ,& ſentẽtia feratur.*

REM ab inſtituto noſtro minimè alienam,ſi de præſumptione in præſentia agemus,facturos arbitramur. Nam cum in probationum plenis,& veris formis explicandis hactenus ſimus immorati : nũc meritò ad præſumptionis,quæ & inter ipſas ſextũ ſibi vendicat locũ declarationem me confero. Verùm antequã iſtud aggrediar, nonnulla prius de vi, & vocis ſignificatione in mediũ afferam. Primũ igitur oĩum non eſt ignorãdũ
1 † hoc verbũ pſumere,eſſe quaſi ante ſumere. Interdũ accipitur pro audere,vel tẽtare aliquid cõtra ius;vt ferè Rom.Pontifices eo verbo vtuntur. Alexander III.ex Cõcil.Lateranẽſi,loquẽs de clericis,et monachis,ſed nec Procurationes(inquit)villarũ,aut iuriſdictiones ẽt ſeculares ſub aliqb.Principib.& ſecularib. viris, vt iuſtitiarius eius fiat,clericorũ quiſq; exercere pſumat hoc eſt,tentet,audeat.c.ſed nec. ne cler.vel monach.
2 ſecula.neg.ſe immiſce.† Nõnunq̃,præſumere,vſurpatur pro nudo facto aliqd ſumẽdi. Vnde Plin.lib.36 tradit de farina cuiuſdã lapidis in certamine bibẽdi aduerſus ebrietatẽ à potatorib. pſumẽda, Theophraſtũ
3 laudãs auctorẽ. Et apud Rhetores† præoccupare ſignificat,q̃ pſumptionẽ vocant cũ id,qd in aduerſarij cã, vel in Iudicis opinione cõtrariũ eſſe,aut fore arbitramur poccupamus dicẽdo,ac bonis rõnib.diſſoluẽdo. Quint.lib.9. Mirè verò in cauſis valet præſũptio,quæ πρόληψις dicit:cũ id,qđ obijci poteſt,occupamus,q̃ pre-
4 cipuè proœmio cõuenit:† aliqñ pro p.it.iſ, vt in l.vulgò.ff.de in lit.iuran. Vulgò pſumitur, Vlpianus inquit aliũ in litem nõ debere iurare,q̃ dñm litis. Nec omittam Val.Max.in lib.1.c.5.ſumpſiſſe pro eo qđ eſt pre-
5 ſagire,conijcere, † ſeu diuinare aliquid in dubio atq; fortuito dicto , quaſi certã ſpem clariſſimi triumphi animo præſumpſit, & c.6. præſumpſit animo ea re ſignificari exitũ ſuum. Hoc eſt,cõiecit, vaticinatus eſt. Nec præteribo, apud noſtros accipi pro coniectura;
6 aliqñ pro actu,qui fit impudenter† ac temerariè contra volũtatẽ ſuperioris,per Abb.in c.decernimus. de iudicijs.& ibi Dec.n.4 .& 43.& Fel.in c.Iudei de teſt. atq; per Alex.conſ.123.nu.17.& ſeq.in 4.vol. Poſtremò loco ſolet ẽt à iuriſcõſultis accipi ex veriſimilib.
7 argumentis,& coniecturis pro exiſtimare. Vnde† præſumptio dr̃ exiſtimatio, quæ ex veriſimilibus coniecturis ducitur,de qua in rub.de probat.& præſumpt.

De qua verbi ſignificatione in pſentia à nobis habendus eſt ſermo,q̃ ſic nonnulli deſcribunt. Præſum-
8 ptio eſt coniectura,ſeu diuinatio in rebus dubijs † collecta ex argumentis,vel indicijs per rerum circunſtãtias frequenter euenientibus , cuius definitionis inſigne exemplum eſt iudiciũ Salomon.3.reg.c.3. Quod refertur in c. 2. de præſump. Quibuſdam ſic definire
9 placuit, † quòd ſit cognitio veritatis ex circunſtantijs reſultans, vt Cald. in c.veſtra. de cohabit.cler.quem ſequitur Gram.deciſ.18. nu.21. illud inſuper addens, præſumptionem ex pluribus coniecturis, & alijs pro-
10 bationibus manare debere;† & ideò debilitari,muniri,atq; mutari,vt res ſuadebunt,quæ ipſam circunſtabunt. Specula.verò viſum eſt in tit.de præſ. §. 1. præſumptionem eſſe argumentum ad credendum vnum
11 factum,† ſurgens ex probatione alterius, & ibidẽ affert exemplũ de concubitu qui præſumitur ex cohabitatione pſonarum ſuſpectarũ.c.nec aliqua. 27.q.1. c.dixit dominus.32.q.1. & c. 3. de præſump. q̃ definitionẽ, ſeu potius declarationẽ tradidit ante eũ Tancred.in ſuo tract.de ordin.iudic.eo. tit. de præſumpt. quæ tamen à Damhoud.non probatur in ſua praxi ciuil.c.178. Vnde Goffr.aliam attulit definitionem ge-
12 neralem,inquiens, † præſumptionem eſſe alicuius facti dubij ex quodam indicio,aut plenam,aut ſemiplenam probationem. Huic aſſentiri videtur Damhoud.

in eodem ſupra allato loco,num.3. Bal. poſtremo in
13 rub.de probat.aſſeruit, præſumptionem † eſſe ratioci-
nationem ſumptum à veriſimili. Quæ nam verò iſta-
rum validior ſit,tuum lector eſto iudicium: nihil.n.à
nobis propemodum de hoc eſt laborandum , ea præ-
cipuè de cauſa moti,quod generatim ſint hæ traditæ
definitiones,& quæ nihil ad inſtitutum noſtrum per-
tineant.interim tamen illud ſcias,præſumptionem in
14 genere ſumptam eſſe minus, † quàm ſemiplenā pro-
bationē,& minus quàm indicium,& plus quàm præ-
ſumptionem,vt per Clar.in §.fi.q 20. cir. prin. in eius
15 pract.crim. Et p̄ſumptio ꝓximè veritati accedit,† ve-
riſimilitudoq; appellatur c.conſtitutis el 1.ibi. Quia
veriſimile nō vr̄.de teſta. Et veriſimilitudo, vt dicūt,
cognata eſt naturæ.c.quia veriſimile de præſ.Crauet.
conſ.61.nu.9.& naturæ p̄ſumptionis ab irrationabili
abhorret:vt tradidit Bal.in c.1.in §. ſi verò vaſſallus,
quid ſit inueſt.Soc cōſ.169.n.12,verſ.præterea , vol.2.
Quinimò præſumptio dicitur eſſe vera probatio in
16 materia , † in qua probationes præſumptiuè tantùm
fieri poſſunt,vt in filiatione,& adulterio , atq; iſtis ſi-
milib.vt per Dec.in rub.de probat.nu.17.& nu.166.
Omiſſa igitur præſumptionis in genere definitio-
ne,ad ſingularū præſumptionum formas me confero
Vnde dicendum eſt , plures à noſtris tradi ſolere ,
17 quarum omnium naturam breuiter † nunc inueſti-
gabimus.
Alia igiť eſt præſumptio naturæ,alia hominis,alia
temeraria,& leuis,alia iuris,quæ eadē eſt cum ea,quā
violentiā nuncupant,rurſus alia iuris,& de iure , quā
ēt neceſſariā appellamus;& alia ꝓbabilis;& diſcreta,
Primùm igitur omnium de præſumptione naturæ,
& quæ naturaliter ineſt homini in præſentia dicere
18 aggrediar,nec iniuria profectò.† Naturalia namque
his,quæ arte conſtāt,eſſe nobiliora,& priora, quæque
ſenſibus noſtris primò ſeſe offerāt, nulli dubium eſt ,
præſertim, cum & cauſa naturalis præferatur accidē-
tali.l.qui habet.in fi.ff.de tut.
Hæc itaq; illa eſt, quam ſecundum naturā facimus
19 † vel ordinem naturæ,vt quia bonus fuit pater,bonus
præſumitur filius,ita colligere Imperatores Arcad.&
Honor.in l quiſquis.C.ad leg.Iul.Maieſt.quodq; na-
turaliter ineſt homini,ſemper ineſſe præſumi,tradidit
gl.in c.ſi fortè.de electio.in 6.& gl.atq; Doct. in c. is,
qui fidem.de ſpōſalib. vbi hanc præſumptionem na-
20 turæ nominant. ex quo fit † patres filios ſuos amore
proſequi præſumi.& econtra : vt reſpondit Paul. in l,
iſti quidē.in fi.ff.quod met.cauſ.& not.Innoc.in cap,
cum locum.de ſponſalib.quem refert Hyppol.Marſ.
in repet.l.vnicæ.C.de rapt.virg.col.3.nu.7.& Fely. in
c.afferre . de præſumpt. Vnde ſequitur etiam vt ſi pa-
21 ter Iudici nocentem filium ſuum obtulerit,† nō præ-
ſumi exhibuiſſe , vt ſummo ſupplicio ipſum afficiat ;
vt cauit Marrianus I.C.in l.milites.la 2.§.pen.ff.de re
milit.cū iſtud maximopere naturæ repugnet ; etſi Iu-
nius ille Brutus,qui primus Reges eiecit,amore Rei-
publicæ Romanę impulſus duos filios in iudiciū ad-
duxerit,qui cōiurationis in Rempublicā Romanam
participes,Tarquinios in Regnū reſtituere volebant,
ſe patre conſule,& ſpectāte virgis cædi, & ſecuri per-
cuti iuſſerit,vt dixit Liuius in 2. ab vrb. cond. lib.
Verùm hæc omittamus tanquam à naturali pro-
penſione remota, nos vero naturam quoad eius fieri
poſſit ſequamur.
22 Hinc etiam euenit:vt ſi filium exhæredaret, † præ-
ſumatť iniuſtè exhęredare,cū naturaliter filij parenti-
bus ſint grati:vt tradidit Accurſ.in l.fi.in prin.ff.quod
met.cau.& propterea onus heredi incumbit,vt ingra
ti animi vitium filiorum probet.l. omnimodo.C. de
inoffic. teſta. Poſſem hoc in loco, quàm plurima alia
iſtius generis exempla in medium afferre : verū quia
Alc in tract.præſump.reg.1.cum omnib.ſequen.præ-
ſumptionib.in vnum redegit, & hoc onere me leua-
uit,ad illum terciicio,vbi omnia ferè,quę ad natura-
lem præſumptionem pertinent,accommodatè,& ſa
tis luculenter congeſta repenes, quocirca hic nō im-
morabor,vt naturalis præſumptionis naturā explicē.
Ad hominis igitur præſumptionem me accingo,
23 quæ à iure multis cōſideratur modis. Et illa eſt,† quæ
in iure non eſt expreſſa,ſed iudici committitur,vt in-
ſpiciat,quid ſibi videatur , & an aliquam fidē faciat,
iuxta l. minor viginti quinque annis adito præſide.ff.
de minorib.& l.verum.ff.de donat. inter vir. & vxor.
& l.ob carmen.§.ſi teſtes.ff.de teſti.& ita ſenſit Bal.in
l.ſiue poſſideris.nu.6.C.de probano.
Illa etiam eſſe ſolet , cum ius de homine quid præ-
24 ſumit:vt eſt † quando homo non præſumitur iactare
ſuum.l.Campanus.ff.de oper.libert.l.cum de indebi-
to.ff.de probationib.in fi.Item in dubio quilibet præ
25 ſumitur bonus,† & nō malus,c.dudum. de præſump.
l.meritò,ff.pro ſocio.l.ſeruos. de mancip. l. iuſiurandi.C.de probationib.& gloſſ.in cap. 1.de ſcrutin. ſed,
& iſta præſumptio etiam ipſa poteſt dici præſumptio
naturæ:quia naturaliter quilibet eſt bonus , ſecundū
Accur.in l.fi.ff.quod met.cauſ.Soc.in conſ.1 : .omni-
potens Deus adſit,viſis.col.5.lib.1.Marſil. in l. 1. nu.
67.C.de ſiccar. vbi alleg.concord.& Ang.in l. ſcien-
dum.in fi. ff. de verb oblig.
Hanc tamen præſumptionem dicas locum ſibi nō
26 vendicare,quando ageretur de præiudicio tertij,† nā
tunc in alterius præiudicium nō debet quis præſumi
bonus,glō.eſt in c. ſtatutum.§.cum verò. verſ. ab ali-
quò de reſcrip. in 6. & dixit Fel. in c. cum in iure, in
col.1.de offi.de leg.& latius infrà in cōcluſio. Bonus.
Præſumptionū tertia ſpecies illa eſt , quæ temera-
ria vocatur,eamq; eſſe arbitramur, quæ deſcendit ex
27 malis,† & maleuolis hominibus , quæq; etiam leui-
bus ex cauſis oritur, atq; puerilibus , vt ſi quis aliquē
cum muliere colloquentem inſpiciat , ſtatim præſu-
mat,malitioſè eam alloqui . Atque etiam ſi quis ali-
quam egregiam,mulierem , & venuſtam videat præ-
ter conſuetudinem precioſioribus, ac ſplēdidioribus
vti indumentis,ac vltra morem monilibus , annulis,
gēmis, & iſtiuſmodi ornatiorem eſſe, & præſumat il-
la ſibi furto,cōcubitu , aut alio turpi quæſtu cōparaſ-
ſe,temerariè præſumat:vt dixit Damhoud.in ſua pra-
23 xi.ciuil.c.178.nu.8. oēs enim iſtæ, † & iſtis ſimiles p̄-
ſumptiones temerariæ,leues,inualidæ,& nullius mo-
menti dicuntur,ac à iure repelluntur, nec permouere
debent animum iudicantis,vt c.1.12.q.1.& c. oues.6.
q.1.c.ſi quis verò 86.diſt. & c.licet Heſi.de Simon. in
29 dubio enim † debemus interpretari meliorem partē:
vt c,eſtote.extr.de reg.iur.& in dubijs dubius animus
ſemper pie ſentit, & opinatur, iuxta illud D. Pauli 1.
Corinth.13.Chriſtiana charitas benigna eſt,nō æmu-
30 latur,non cogitat malum,&c. Hinc eſt , † vt nunquā
in dubio capiatur præſumptio delicti.l.meritò.ff. pro
ſocio,& conſilium , quod in vtranque partem poteſt
accipi,in æquiorem debeat ſumi , ſecundum Iaſ. in l.
1. in 6. col. C. de ſer. fugi. & latè per Alciat. in tract.
præſump.reg.3.præſum.1.& quoniam quilibet Iudex
hanc præſumptionis ſpeciem à ſe repellere,& pro ni-
hilo ipſam ducere debet. Idcirco nos ēt hic eam re-
pellemus, & de ea agere vlterius non proſequemur.
Iuris præſumptio illa vocatur, quando lex aliquid
31 de aliquo præſumit, † & ex hac præſumptione vltra
ſeſe non proferens,eadem lex aliquid ſancit;vt caue-
re Imperatores Maximianus, & Diocletianus in l.ſi-
ue poſsideris.C.de probat.& Alex.Imper.in l. 1.C.ad
exhib.& I.C.Pompon.in l.Quintus Mutius.ff.de do-
nat.inter vir.& vxor.& I.C.in l.pactum. ff. de pactis,
32 & an † contra iſtam præſumptionem iuris admitta-
tur probatio in contrarium. Bart.id docere poterit in
d.l.ſiue poſsideris,& idem Bart.in l.ſciendū.ff.de ver-
bo.oblig.& Abb.in c.is qui.de ſponſalib.Hęc eadem
illa eſt,quę nonnunquam violenta præſumptio ſolet
appel-

33 appellari,† quæ ex veriſimili, & efficaci probatione
dimanat.
Definitionis huius pſumptionis auctor eſt Alc. in
3. part. ſui tract. præſumptio. aſſerens, probabilem eſſe
34 coniecturam ex certo ſigno prouenientem,† quę alio
non adducto pro veritate habetur. Nec à doctiſsimo
Alciato in definitione primo loco temerè fuit dictũ,
eſſe probabilem cõiecturã. Diſpiciebat etenim vir il-
35 le omnem legis præſumptionẽ ſuper veriſimili † eſſe
innixã. c. quia veriſimile de præſumptio. & ꝑpenderat
legũ præſumptiones non aptari niſi ſuper veriſimili-
bus: vt ex notatis per Bal. in l. fin. per illum contex. in
vlt. notab. in 2. oppoſ. C. de hæred. inſt. & illam pręſũ-
36 ptionẽ quæ ſit veriſimilior, † efficaciorẽ eſſe à Gor-
diano Imperatore vna cum Bal. ſanciuũ cognouerat
in l. 2. C. ad leg. Corn. de ſicar. Hinc fit vt apertiſsimè
conſtet, quãtum fictio à præſumptione differt. Fictio
nãque falſo, præſumptio veritati innititur, vt fuit Ac-
curſ. ſentẽtia in l. vnica, § accidit C. de rei vxor. actio.
cũ alijs allatis per Ioan. Nicol. in addit. ad Alc. d. tra-
cta. pręſump. in prima parte circa princ. nu. 2. & à no-
bis infra dicetur in c. de fictione. Neque ociosè ver-
bum, coniectura, ab eodem fuit additũ, vt collocaret
37 diſcrimen inter probationem: † nam præſumptio nõ
eſt propriè probatio. l. Lucius, vbi Dyn. & Bart. ff. de
condit. & demonſtra. Huc pertinet illud, nam quãdo
iſta iuris præſumptio eſt pro aliquo, ipſo ꝓbãdi one-
re leuato illud in aduerſariũ transfert: vt per Bar. in l.
in illa in fi. ff. de verbo. oblig. & ad hoc tẽdit. l. ab ea.
ff. de probat. & ſic non eſt propriè probatio, ſed (vt di-
xi) releuatio probandi. Prætereà, quando iſta pſum-
38 ptio ſtat pro aliquo, † pars aduerſa, quæ contrarium
probare velit, duriore probatione grauatur. adeò vt
probationes efficaciores requirãtur, nec ſit locus de-
lationi iuramenti in ſupplementum ꝓbationis, ſi ſe-
miplenè probatum eſſet per vnum teſte, vel alio mo-
do; vt ex multis collectis per Ioan. Nicol. in additio.
ad Alc. in 3. par. vbi ſup. nu. 3. & diximus ſupra in ſpe-
cie per iuramentum. Vnde ex his dicendum videtur,
iſtam iuris præſumptionem nõ dici probationẽ, imo
eſſe diuerſam: vt ait Alex. in l. 1. C. de teſtam. milit.
Contrariam tamen ſequimur eſt ſententiam Alc.
in d. 3. par. ſui tract. præſump. ſub nu. 4. circa fi. Cum
39 inquit, † actus præceptus à iure eo ipſo probatus di-
catur, quòd non probetur contrarium; affert ad hoc
Accurſ. doctrinam in l. 2. C. de error. calc. & Accurſ.
in l. ſi creditor C. de pignor. act. cum alijs ibi per eum
allatis, ibique reſpondet idem Alc. ad dictã l. Lucius
in oppoſitum adductam.
Sed, vt Alciati opinionem confirmemus, primò ꝓ
ipſa facit: cũ pares caſus illos lex æquet vel quod qs
40 probet, † vel quod habet præſumptionem iuris ꝓ ſe,
quia iſtiuſmodi præſũptio dicitur liquidiſsima ꝓba-
tio. l. licèt Imper. & ibi Alex. & Iaſ. ff. de leg. 1. glo. in
l. ſi tutor petitus. C. de peric. tutor. cum multis allatis
per Hypp. de Marſil. in rub. C. de prob. nu. 133. ver. re-
ſtat videre de alia ſpecie ꝓbationis. Deindè Alc. ſen-
tentiam cõfirmare videtur doctrina, q̃ prodidit Bal.
41 in d. l. ſi tutor, † vbi ad victoriam conſequendã liqui-
diſsimæ probationes requiruntur, ſatis eſſe probare ꝑ
præſumptiones à iure inductas, cui aſſentitur Felyn.
in Rub. de prob. col. 1. quinimo iſta legis præſumptio
42 ſufficit † vbi lex requirit probationem per inſtrum. l.
quæcunque iuncta. l. 1. C. de apoc. publ. lib. 10. quam
notauit ad hoc Bal. in l. 1. C. de fideicommiſ. & l. 1. §.
1. C. de rei vxor. actio. & Moder. in l. pactũ, quod do-
tali. C. de pact. & idem ſequitur Alex. in conſ. 126. nu.
6. refert Alcia. vbi ſupra, vbi ait, idem etiam procede-
re ſi ſtatutum requireret liquidiſſimas probationes,
& ad hoc affert. l. 2. & ibi Fulg. & cæter. C. de teſtam.
43 milit. † ibique tradidit iſtam præſumptionẽ in mate-
ria pœnali, & correctoria, adducit Bar. & Alex. in l. 1.
ff. de leg. Poſtremo ad huius opinionis confirmatio-
nem ſpectat illud, Iudicem ex iſta iuris ſiue violenta
44 præſumptione † poſſe liberare, condemnare. & pro-
nunciare, vbi habetur in c. dixit dominus. 32. q. 1. &
in l. filiũ. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iuris, & in c. li-
teris, de præſũp. & non ſolũ ſatis eſt hęc præſumptio,
vbi agitur de impugnando aliquid. vt ſcripſit Paul.
45 Caſtr. in conſ. 281. in cauſa iſta col. 1. † verum etiam
delictum probare poteſt, vt cauit Bald. in conſ. 364. 5.
q. lib. 3. licet enim non eſſet verum, vt quis capitali-
ter puniretur vt reſp. Old. conſ. 197. viſo diligenter,
quibus aſſentitur Crau. in conſ. 6. nu. 42.
Cæterùm, vt iſtorum iuris interpretum lites à no-
bis tandem dirimantur, atque iſtæ inter ſe pugnantes
opiniones concilientur, ſic ſtatuendum arbitramur,
hanc de qua loquimur iuris pręſumptionem illis ca-
46 ſibus proprię probationem eſſe in quibus veræ, † &
ſatis manifeſtę probationes haberi non poſſunt: in
his etenim ſufficiunt præſumptiones, & verarũ pro-
bationum locum obtinẽt. vt ex caſu per Viuium no-
tato videre eſt in ſuis communib. opin. verb. iuramẽ-
tum neceſſariò, circa fi. in hoc nanq; caſu talis præ-
ſumptio non tantùm probatio nuncupatur, ſed etiam
liquidiſſima vocatur: vt conſtat ex allatis per Iacob.
Nouell. in 2. Tomo ad reg. Duen. reg. 60.
Huic verò repugnans opinio in illis præſumptio-
nibus vera dignoſcitur, quæ in iudicis arbitrio ſunt
poſitæ, per ea, quę dicit Rol. à Val. de luc. do. q. 76. nu.
21. & ex adductis ibi per eundem.
47 Sed vtcunq; res ſit contra hanc pręſumptionẽ† ꝓ-
bationem in contrarium admitti Spec. prodidit in ti-
tulo de pręſump. § ſpecies. ſub nu. 4. verſ. nam contra.
& c. propoſuiſti. de probatio. Vel illud ſaltem dicas
in parui momenti criminibus, non autem in grauiſſi-
mis probationem inducere, vt per eundem Spec. vbi
ſup. nu. 5. verſ. aliàs autem quantumcunque.
Quarta pręſumptionum ſpecie explicata, ad quin-
tam me accingo: quæ illa eſt, quàm noſtri præſũptio-
nem iuris, & de iure nominare ſolent, quam interdũ
etiam neceſſariam appellãt, nec ſine cauſa profecto
48 id nomen fuit ipſi impoſitum. † Dicitur enim iuris
præſumptio quia à lege introducta fuit, de iure verò,
quia ſuper hac præſumptione lex firmum ſancit ius,
& eam pro veritate habet. vt ex exemplis notatis per
Spec. vbi ſup. d. §. ſpecies. nu. 5. verſ. neceſſario, & eam
probationem affert, vt etiam Iudicem ſecũdum eam
49 pronunciare permouere poſſit† adeò vt etiã vno cõ-
ſenſu à noſtris ſit traditum contra talem pręſumptio-
nẽ non debere admitti probationem in contrarium,
vt l. antiquę C. ad Vele. l. fi. C. ad Maced. l. à diuo Pio.
§. ſi pignora. ff. de re iud. & Spec. & Damhoud. vbi ſu-
pra & Alc. in d. ſuo tract. 2. par. nu. 4. & ibi in addit. ad
eundem, & hanc cõcluſionem pro regula ponit Soc.
in fal. in reg. 384. incip. Probatio in contrarium. Ex
50 quo fit, vt hanc pro ſe præſumptionem habens † ali-
ter probare nõ obligetur, ſed lex ipſa ſatis probatio-
nem faciat ſicut inquit Iac. Nouel. in reg. 160. Quòd
etiam locum ſibi vendicat, ſi is neget id, vnde tota lis
pendet dummodo ſuper eo, quod negat, ſit hæc iuris,
& de iure pręſumptio: hoc etenim caſu etiam ſi pro
negante ſit illa tantũ præſũptio, ꝓ & affirmante poſ-
ſeſſio, cum iſtam præſumptionem habebit onere aliter
probãdi leuabitur, & aduerſario grauius probationis
onus incumbet. vt ex allatis per Herculanum, in ſuo
tract. de proband. negat. num. 4.
Verùm limites illud, quod diximus præſumptionẽ
iuris, & de iure nõ recipere ꝓbationem in contrariũ,
non procedere in ꝓbatione, quæ prouenit ex proba-
51 tione partis aduerſæ † tunc. n. probatio per confeſſio-
nem admittitur contra pręſumptionẽ iuris, & de iure,
vt per Lanfr. de Orian. in ſuo tract. de confeſſ. in prin.
cum ibi adductis per eum, & per Iaſ. in l. cum te num.
7. C. de tranſ. & dixi ſupra in ſpecie per confeſsionẽ,
voluit ẽt Corn. conſ. 39. col. fi. vol. 4. lit. G. & ſequitur
Iaco.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Iacob.Nouell.in d.reg.160.prima fallen.& ante eum
Dec.in rub.de probat.nu.160. & 161.
Hanc tamen declares limitationem tantùm verā
eſſe, ſi huiuſmodi cōfeſſio in iudicio facta fuerit, ſed
ſecus eſt ſi extra iudicium, & poſteà probare vellem
per teſtes te. extra iudicium aliquid confeſſum eſſe
52 † tunc. n. non admittit talis confeſſio, nec probatio
contra iſtiuſmodi præſumptionē,vt ſentit Alc. vbi ſu
pra nu.7.quo in loco ſcripſit & idem ſenſiſſe Iaco. de
Puteo in l.qui Romæ, §.duo fratres, in prin. gl.omagne,ff.de verb.obli.& ſubiunxit ita intelligendū eſſe,
ꝙ tradidit Fely.cū multis concord.in d.c.qm contra.
& Iaſ.in repet.l. admonendi, col.14. ff.de iureiur. vbi
53 iſti iuris interpretes in vniuerſum tradunt † cōtra ſententiā, quæ trāſit in rem iudicatā admitti probationē
per confeſſionē partis, ꝙ iuxta eundem Alcia. debet
intelligi,ſi pars in iudicio hoc fuerit faſſa, & non aliter,ſed ipſum adeas Alcia.in eodē loco,vbi multis rationibus firmiſſimis hanc intelligentiam confirmat.
Secundo loco eadem limitatio eſt intelligenda, vt
54 in his ſibi locum vendicet,† quę à partis conſenſu pēdent,ſecus verò ſi ſimus in ea materia,in qua lex eius
conſenſum nō perpendat,vt in matrimonio,per eūd.
Alc. vbi ſupra num.9.in fi.adducit ad hoc cap. ſuper
eod.extr.de eo, qui cogno. conſang.vxo. per Abb. &
alios in c.is,qui fidem. de ſponſalibus, & Fely.in cap.
4.extr. de præſumpt.
Præterea reſtringas in probatione, quæ conſtat ex
55 rei euidentia, † & ex notorio: hæc etenim probatio
ex notorio contra huiuſmodi præſumptionē iuris, &
de iure admittitur, vt ex his cōſtare poteſt, quæ ſupra
attulimus in ſpecie, per euidētiam facti, & conſuluit
Rom.conſ.370.col.8. cum allatis per Fely. in d.ca.4.
extr. de præſumpt. ſublata namq; qualibet in contra-
56 tium probatione † nunquam tñ illi derogatum cēſetur, quæ fit per euidentiā rei, vt ex adductis per Alci.
in d.tract.de præſump.verſ. videndum eſt nunc.num.
16.cum additio, ibi ad eundem. Huic rei confine eſt,
ꝙ præſumptio,quæ oritur ex ſententia,& re iudicata,
57 rec.pit † probationem in aduerſum per inſpectionē
actorū,vt ex adductis per Iacob. Nouell.in reg. 160.
in ſecūda ampliatione,& inſpicias,quę Soc.animaduertit in reg.484.in 7.fallent.
Sed hæc ſecunda limitatio eſt declaranda, vt procedat, qñ illud notorium, quod appellant aſſereretur
in actis,alioq nullius eſſet momenti,vt ſcripſit Alex.
in l.vnic.C.vt quæ deſ.aduo.in conſ.115.col.pen.vol.
4.& ſecundum Alc.vbi ſupra,facit ad hoc l.ſi adulterii §.idem Polhoni.ff.ad leg.Iul. de adult. ad id etiā
58 pertinet illud † nam licet, quod notorijs deeſt, Iudex
perficere poſſit, hoc tñ notorium debet allegari, vt
Tiraquel.in tract.de præſcrip.§.1.glo.2.fol.9.vnde &
illud addidit,huiuſmodi notorij allegationem poſſe
59 fieri & poſt concluſionem † in cauſa,iuxta Do.Ant.
in c.peruenit.de emp. & vend.& Affli.in conſtitutione Siciliæ,incip.iuſtitiarijs.col.4.verſ.item quærit.
Hæc ipſum ſubintelligas tantùm habere locum in
notorio facti, ſed ſecus ſi huiuſmodi notoriū oriatur
60 ex iure, ſiue ex facto iuris, † tūc enim notorium iſtud
non eſt allegandum, namque Iudex ex officio ſuo ſu
per illo, quid ſentiat abſq; eius allegatione proferet,
vt per tex.ſingularem. in c. Raynut. extra de teſtam.
& ibi Imol.& Abb.idemq; Abb.in c.adferte. de præſumpt.& Bald.in d.l.1.C.vt quæ deſ.aduoc.Fely. etiā
in cap.ad hoc.col.2. de appellat. quos Tiraq.adducit
vna cum alijs vbi ſupra fol.11.
Deindè ſubintelligas, vt ſi notorium facti à parte
61 non producatur † Iudicem tamen poſſe ſupplere, ꝙ
reſpondit Roman. conſ.227.in fi. licèt ab hac remotam Alex.fuerit ſententiam ſequutus.in d.l.vnica.C.
vt quæ deſunt aduoc. part.
Declares poſteà iuxta Alciati ſententiā. in d.verſi.
videndū eſt nunc,nu.17.hoc eſt, vt procedat in notorio illud facti permanētis,vt loquit Rom. d.cōſ.450.
62 aliter verò eſt † ſi notorium illud facti non eſſet permanētis,ſed deberet probari hoc namq; caſu lex reijcit huiuſmodi probationem à tali præſumptione, vt
patet ex allato per Alc.exēplo, eodē quo ſupra loco.
Tertiā limitationem ad eandem concluſionē ſubnectam. Etenim parte nihil opponente contra hanc
63 præſumptionē † probatio recipietur. Vnde ſi ſententia tranſierit in rem iudicatā parteq; nihil opponēte,
victus iniuſtè latam ſnīam probauerit illa ſententia
reijcitur ſecundum Inno.in c. fraternitatis extr.de frigid.& malef.& Doct. in c.cū dilecta ext.de reſcri. cū
alijs per Fel.allatis.in d.c.4. & per Iaſ.in l.patre furioſo.ff.de his,qui ſunt ſui.& Alex.conſ.77.Redēptoris,
col.vlt.vol.2.& Lud. Rom.conſ.215. Duo ſunt.nu.5.
64 huius ratio eſt ſecundū Alc.vbi ſupra,† qa pars, quæ
non oppoſuit vr renunciare fauori ſuo & tacitè conſentire,vt c.2.de accuſat.in 6.per Bar. in l,1.in vlt.notab. C. de dilat. quæ tacita confeſſio ſibi præiudicat,
vt & tenet Alex.in d.l.iudex poſtquam.ff.de re iud.
Quartò limite eadem concluſio eſt circunſcriben-
65 da, vt non habeat locum, † quando probatio contra
hanc præſumptionem fieret per iter indirectum: vt
gl.in clem.1.in verb.feciſſe narratmus, cum alijs allegatis per Alc. vbi ſupra num.13. vbi vltra alios huius
limitationis rationem reddit, & in addit.ad eundem
multa tradita ſunt, quæ huc ſpectant, quæ omnia per
teipſum videas.
Hinc quinta limitatio ſequitur, vt non procedat,
antequam ſententia feratur prætextu iſtius præſum-
66 ptionis: † nam tunc temporis in contrarium accipitur probatio,ſecundum Felyn.in d.c.4. allegans glo.
quam not.Dom.in c.ordinarij,in prin. verſ.libere,de
offic.ord.in 6.ſed ſi Alciato credendum eſt, hæc limitatio falſitatem olet,vbi ſupra,nu.18.vbi ait,eſſe contra tex.in l.ſi.C.ad Macedon.& l.ſi.C.de arb.& l.antiquæ. C. ad Velle. & contra omnium mentem, vt ex
adductis ibi per eum videre eſt.
Subijcias iſti ſextam limitationem: nam quamuis
contra talem præſumptionem probatio non recipia-
67 tur † reſtitutio tamen in integrum, ſi iuſta cauſa ſubſit,admittitur: vt animaduertit Alcia.in d.tractat.de
præſ.2. par.nu.19. faciunt ad hoc notata per Socy. in
fallen.385.verb.probato termino.in 1.limita.
Et ſeptimam annectemus; admittitur. n. probatio
68 per proteſtationem, quæ actum præceſſerit, † vel interceſſerit in ipſo actu: vt gl.in c.vidua.ext. de regula.
vt præſumptio eſt, vt nouitia, quæ profeſſarum habitum induerit,vel ſe in actibus ad eas attinentib.ingeſſerit, ſit profeſſa, niſi proteſtatio præceſſerit: vt ea.is
qui fidem,ext.de ſponſ.& ibi But. & Card. Alex. Hic
verò limitationem dilates, vt per Alciat. vbi ſupra,
ſub nu.20.verſ. & iſtud procedit etiam.
Sed hanc candē ſublimites non procedere,vbi per
69 præſumptionem iuris,& de iure † tollitur crimē: vt ſi
duo inter ſe ſponſalia contrahant in futurū,concubitu ſequuto ſponſalia tranſeunt in matrimonium præſumptum præſumptione iuris,& de iure: nō igitur in
contrariū probatio admittetur. d.c.is qui fidem. & c.
veniens.il 2.de ſponſ.& licet ſponſi proteſtentur,& ſi
ſequuto concubitu,eius non eſſe voluntatis,vt in matrimonium ſponſalia tranſeant, nec cōtrahere velle
matrimonium, hæc tñ proteſtatio inanis eſt, nihilq;
prodeſt nec releuat, nec huic præſumptioni derogat
iuris,& de iure,quæ ex ipſo concubitu oritur. & ratio
eſt,cur huiuſmodi proteſtatio reijciatur, quia eſt turpis,& fornicationis crimen inducit, non igitur mirū
eſt,ſi nihil deroget præſumptioni iuris, & de iure fauore matrimonij, & vt ſubterfugiatur crimen introducta; vt Panor.& Præpoſit.in gl.c.per tuas, de condit.appoſ. & latiſſimè in d.c. veniens il 2. de ſponſ.&
ibidem Prępoſit.& Iaſ.poſt alios in l.non ſolū.§.morte.col.8.verſ.3.concl. Bar.de oper.nou.nunc.

Hodie

Hodie tñ ex Sacri Concilij Tridẽtini decretis c.1.
ſeſs. 24. de reform. matrim. omnes iſtæ ceſſant præ-
70 ſumptiones, cum in eo loco cautum ſit † omnia ma-
trimonia irrita, & nulla habenda eſſe, quæ aliter quã
p̃ſente Parocho, vel alio Sacerdote ex ipſius Parochi;
vel ordinarij permiſſione, & duobus, vel tribus præ-
ſentibus cõtracta reperiuntur, & Illuſtriſs. Cardinales
ad declarationem eiuſdem Sac. Concil. Trident pr
71 poſiti ſciuerunt in pluribus deciſionib. † hodie ſpon-
ſalia de futuro non tranſire in matrimonium, etiam
ſubſequuto concubitu, in cæteris verò rata, ac firma
permanere: vt ante Tridẽtina decreta inueniebãtur.
Octauam adijciam, quam nec Alciat. tetigit, ſi cõ-
72 tra talem præſumptionem † deducatur inſtrumen-
tum publicum, vt gloſ. in cap. ordinarij. de offic. ord.
lib. 6. iuxta Soc. in d. ſua reg. 384. probatio in contra-
rium. in 2. fallen.
73 Præterea propter honeſtatem perſonæ limites, † nã
tunc poteſt admitti probatio cõtra iuris præſumptio-
nem, & de iure, vt in ea facti contingentia, in qua
conſuluit Dec. in conſ. 575. col. 2. in princ. nu. 6. quem
refert, & ſequitur Alba. in conſ. 95. num. 9.
74 Vltimo loco reſtringas non procedere † vbicunque
publica vtilitas ageretur: vt eſt ſing. doctr. Iac. Butr.
in l. ſiue poſſideris. C. de proba. ſicut refert, & ſequi-
tur Soc. d. reg. 384. in 6. fall.
Cæterum has oẽs allatas de p̃ſumptione iuris, &
de iure limitationes, extendas, & amplies ſibi locum
non vendicare, etiã ſi ſtatuto caueretur, vt ꝓbationes
75 reiicerentur, † non. n. tolleret probationẽ, quæ admit-
titur contra præſumptionẽ iuris, & de iure, ſicut ſunt
caſus notati ſupra in dictis limitationibus, vt ex con-
geſtis per Tiraq. in tract. de retrac. §. 4. gl. 1. nu. 19 Ve-
lim. tñ, vt diligenter obſerues ad illud ꝙ ſup. de præ-
ſump. dixi: hoc eſt præſumptionem violantam, vel
neceſſariam ſatis eſſe ad liberandũ, & condemnãdũ,
& ꝓnunciandum; vt ex iuribus ſupra allatis, iſtud in-
76 quam non procedere † vbicunq; lex aut ſtatutũ pro-
bationes apertiſſimas requireret: tunc etenim ꝑ plu-
res idoneos teſtes, vel per confeſſionẽ aduerſarij, vel
per inſtrumenta eſt facienda probatio, vt notabiliter
animaduertit Accu, in l. fi. in prin. ff. ꝙ me cau. quem
communiter ſequuntur cæteri in c. pia. de excep. lib. 6.
nec præſumptiones, quas ius ciuile recipit, ſufficerẽt,
77 quæ alias pro legitimis ꝓbationibus haberentur, † hu
iuſrei ratio eſt, quia cum cõditione appoſita vera ꝓ-
batio nominatur, & concludens probatio requiritur,
tunc nullo modo p̃ſumptiua ꝓbatio recipitur. l. Lu-
cius. vbi Dynus, & Bar. per illũ text. ff. de cond. & de-
mõſtra. Dec. in rub. extr. de proba. col. 14. verſ. 3. ſi fiat
mentio. & col. 16. retenta prædicta, vt Viuius refert in
ſuis cõmunibus opinionibus. verb. iuramentũ neceſ-
ſario. Quo in loco hanc opinionem communem re-
ſtringit, non procedere in caſibus, in quibus verę, &
concludentes probationes haberi non poſſunt, vt ex
congeſtis per eundem vbi ſupra.
78 Nec illud ſilentio præteribo † huiuſmodi præſum-
ptionibus non eſſe ſtandum in illis cauſis, in quibus
agitur de capite: in iſtis etenim requirunt̃ probatio-
nes meridiana luce clariores l. ſciant cuncti. C. de ꝓb.
l. inde Neratius ff. ad leg. Aquil. cum not. per Iacob.
Nouel. in reg. 162. in tertia fallent. & in terminis. Spe
cul. titul. de præſump. §. ſpecies. ſub nu. 7.
79 Quinimo etiam in ciuilibus † iudex anteq̃ ex iſtis
præſumptionibus motus vllam ferat ſententiam, oĩa
prius experiri cõſilio debet, cunctaq; circũſpectione
acurata inueſtigare, atq; ad rei, quã actoris cauſã ma-
gis reſpicere debet, ipſique fauere, vt monuit Dom-
80 haud. d. c. 178. ſuæ praxi ciuil. in ti. † & præcipuè in
criminalib. vt Spe. tit. de pręſump. §. ſpecies. nu. 6. verſ.
in ſumma nota, vt in exemplo per eundem allato.
l. rationem cũ ẽt Philipi (vt opinior) Macedonis exẽ-
81 plo ipſi reo † quam actori ſuffragari debeat, qui cum
altera aure occluſa accuſatorem audiret, interroga-
tus, cur id faceret, dixit ſe, eam ſeruare integram reo.
Vnde ad vltimam præſumptionem, quæ à noſtris
ꝓbabilis dicitur, explicandã accedo, illaq; dicit̃, quæ
82 eſt Iudicis, hoc eſt † quam Iudex ex ſignis, & indicijs
colligit: ſurgit enim hæc ex aliquibus ſuſpicionibus,
vt qñ reus poſt peremptorias exceptiones allatas, ꝓ-
ponit dilatorias. Iudex. n. tunc præſumet, atq; conij-
ciet, id ipſum agere, vt aduerſa parti negociũ faceſſat,
vtque calumnietur. Atq; ſi quid aliquãdo fuit patris,
præſumit̃, & in præſentia hæredis eſſe, vel e cõtra, vel
ſi Petrus hanc rem, quæ prius Ioannis erat, non poſſi-
det, ergo præſumitur Petrus hæres, vel filius Ioannis;
83 vt per, Domhauder. d. c. 178. num. 10. † Et huic præ-
ſumptioni ſtandum eſt, donec contrarium probetur,
& contra hanc probatio admittitur. cap. ſup. hoc. de
renunc. & cap. præſentiam. 7. quæſt. 1. tantum ſemi-
plenam probationem facit, quod ſi teſtis vnus; vel
alia ſimilis addatur præſump. tunc plenè probabit,
vt c. item in criminali. verſ. ſæpe 4. q. 3.
Hæc verò præſumptio minimum impellit Iudicẽ,
84 vt ei † pro quo præſumptio eſt deferat iuramentum,
& ſententia feratur: vt l. in bonæ fidei. C. de reb. cred.
l. admonendi ff. de iureiur. c. ex inſinuatione. de pro-
curat. & c. ſicut conſuetudo. de probat.
Et hæc de præſumptione breuiter attigiſſe ſit ſatis.

QVÆSTIO XI.

De ſemiplena probatione.

SVMMARIVM.

1 *Probationis ſemiplenæ deſinitio.*
2 *Teſtis idoneus, & habilis ſemiplenæ tantùm probat.*
3 *Teſtes duo idonei, & omni exceptione maiores plenam probationem faciunt.*
4 *Iudex deferre poteſt iuramentum, per ſuplementum ſemiplenæ probationis.*
5 *Teſtis vnius dictum facit ſuſpectas tabulas teſtamenti, ſed non plenè euertit.*
6 *Fama adijcit fidem teſtimonio vnius, modo non inconſtans ſit, nec improbis auctoribus; vel etiã ignotis exorta.*
7 *Rumor, ſiue fama ſæpe fallax eſt.*
8 *Probatio ſemiplena quomodo reſultet ex vno teſte in tantum, quod poſſit deferri iuramentum ſuplettorium probationis, vide remiſſiuè.*
9 *Teſtis vnius ſemiplena probatio tantùm efficit, vt præſumptionem faciat, per quam in aduerſarium probatio trãsferatur.*
10 *Teſtis vni, quod fides adhibeatur, etiam contra feneratorem, nec per ſtatutum, aut conſuetudinem ſanciri poteſt.*
11 *Teſti vnico etiam Cardinali non eſt fides adhibenda.*
12 *Teſti ſolo ſtandum, ſi ita conuentum fuit inter partes.*
13 *Teſti vni creditur propter teſtatoris auctoritatem, ſi teſtator mandat, vt ipſi credatur.*
14 *Teſtis vnius depoſitio probat, quando nemini nocet, alteri prodeſt.*
15 *Atteſtationi vnius ſtatur, quando ipſe de re ſua teſtatur. Magiſtratui credit̃ in his, q̃ ad munus ſuũ attinẽt. ibid.*
16 *Teſtis etiam infamia notatus, vel ſit alioqui inhabilis, ſi de re ſua deponat, probat.*
17 *Teſtis vnius probatio ſatis eſt in cauſis poſſeſſorij, quæ nullius ſint ponderis.*
18 *Aſſertioni vnius teſtis fides adhibet̃ in reb. arduis, in quibus nullo modo fieri poteſt, vt plures teſtes haberi poſſint.*
19 *Teſtis vnius probat in cauſis, quæ breuiter, & ſummariè abſoluuntur, & dirimuntur.*
20 *Teſtis valdè dignus probat.*
21 *Fama regulariter non facit plenam probationem.*
22 *Probationis ſemiplenę natura, q̃ ꝑ famã ſit, vide remiſſiuè.*

CVM

Digitized by Google

CVM omnia, quæ ad plenam probationem
cognoſcendam, per ſex ipſius formarum ex
plicationem allatā, neceſſaria putauimus,
abundè, (vt arbitror,) vt rei neceſſitas poſtu
labat hucuſque declarata ſint. altera iā inſtat tracta-
tio, nec iniucunda, vt de ſemiplena, vt noſtri dicunt,
probatione apertius, & breuius quoad fieri poſſit diſ-
ſeramus: Hactenus enim in illo ſatis amæno, & ſpa-
tioſo verſiculorum florum, & plenorū viridario ſpa-
tiati ſumus, nunc vero nos non pigeat in hoc ſtacci-
dorum florum hortulo aliquantiſper immorari.

Idcirco non eſt ignorandum, probationē ſemiple-
1 nam eam eſſe † per q̄ rei geſtæ fides aliqua fit iudici:
non tñ tanta: vt iudex debeat in pronuncianda ſentē
tia eam ſequi; vt per Oldend. in ſuo breui compēdio
locorum communium, in verb. probario ſemiplena.

Ex cuius ſemiplenæ probationis hortulo quattuor
minorum, & pallidorū florum genera decerpere po-
2 terimus. Primum quorum erit teſtis † idoneus, & ha-
bilis: hūc etenim ſemiplenè tñ probare ſanxit Imp.
Conſtant. in l. iuſiur. C. de teſtib. & Paul. in l. 1. in fin.
ff. quemad. teſt. aper. & Alex. III. ſum. Pont. in c. ve-
* niens, & in c. licet, de teſt. & iſtud fore * communiter
receptum eſt teſtatus Cur. in l. admo. nu. 187. ff. de iu-
reiur. vbi ponit hanc concluſ. pro reg. marmorea.

3 Huius ratio eſt, nam ſi duo teſtes idonei, † & omni
exceptione maiores plenam probationem faciunt,
vnus igitur tñ ſemiplenè probabit, ſic colligebat Ac
cu. in l. 3. in verb. decidi oportet, circa med. C. de reb.
cred. & dixit Curt. in l. admonēdi. n. 187. ff. de iureiu.

Quamobrem iudex, qui ſingula quæ cauſas circū-
ſtant, diſpicit ſi nihil refragari viderit pōt deferre iu-
4 ramētum ei † pro quo eſt quaſi probatio, id quod vo-
cant ſupplementum ſemiplenæ probationis. Vlp. in
l. ſi duo in prin. ff. de iureiu. Multum tñ (inquit) fidei,
& auctoritatis apud iudicem patronum habiturum,
cui magis ſolùm patronū ſe probaret, q̃ libertus iu-
5 raſſ t alienum patronum non eſſe † ſic vnius teſtis di
ctum facit ſuſpectas tabulas teſtamenti. ſed nō plenè
euertit Paul. in l. 1. in fin. ff. quemad. teſta. aper. ſi quis
(inquit) ſe neget ſigillum ſuum agnoſcere: non ideò
quidem minus aperiuntur, licet alias ſuſpectæ fient.

Sicut autem iuramentum litigatoris confirmat te-
6 ſtimonium vnius † ita fama adiicit fidem, modo nō
inconſtans ſit, nec improbis auctoribus, vel ēt igno-
tis exorta. Calliſtratus in l. 3. §. eiuſdē quoq;. ff. de te-
ſtibus. Alias (ait) numerus teſtium, alias dignitas, &
auctoritas, alias veluti conſentiens fama, confirmat
rei, de qua quæritur, fidem. Alioqui fama quantūuis
7 vulgata non probat ſatis ſed coniecturam facit, † qa
ſæpe fallax eſt rumor. Pau. in l. vlt. ff. de hær. inſt quia
tamen (inquit) falſus rumor non ſolet obeſſe, &c.

Quomodo aūt intelligendū ſit, q̃ ex vno teſte re-
8 ſultat ſemiplena probatio in tantum, † q̃ poſſit de-
ferri ſuppletorium iuſm probationis vide Franciſ.
Cur. in repe. d. l. admonendi. num. 188. cum pluribus,
ſeq. ff. de iureiu. in quo loco latius, & melius, quam vi
deri ab alio poſſit concluſionem hanc pertractat di-
lucidè, ponendo limitationes, & fallentias ferè infini
tas, vtiles, & memoria repetendas quas, vt ipſe atteſta
tur, compoſuit ex vſu, & ſtudio lucubrato.

Hæc verò teſtis vnius ſemiplena probatio tñ effi-
9 cere poteſt, vt iſtiuſmodi præſumptionem faciat † per
quā in aduerſarium probatio transferatur: vt Gozad.
tradidit in conſ. 75. col. penul. nu. 19. ſicut refert, & ſe-
quitur Iac. Philip. Port. in ſuis concl. 5. lib. 1. propè fi.
Idem etiam Port. ibidem de hac re ad ſaturitatē con
geſſit, quamplurima hanc concluſ. pluribus modis
ampliādo, & limitando: ſed hic ea tantummodo ad-
ducemus, quæ magis ad rem noſtram ſpectare nobis
videbuntur.

Primùm igitur amplies, vt nec etiam per ſtatutum,
10 aut cōſuetudinem ſanciri poſſit, † vt nullo diſcrimi-
ne habito vni teſti fides adhibeatur, etiam contra fœ
neratorē, vt per Feder. de Sen. conſ. 16. & allegat. per
Iaſ. in l. admonendi. fol. 20. de iureiur. & Port. in d. cō
cluſ. 5. vbi ſupra, vbi adducit Alex. aliter conſuluiſſe.
in conſ. 188. vol. 7. col. 1. & ſeq. verum de hac amplia-
tione latè per Tiraq. in tract. de iud. in rub. exig. à ver
ſic. 3. ratio vſque ad verſ. His ad ſtipulatur.

11 Amplies deinde † etiam ſi teſtis ille Cardinalis eſ-
ſet, vt ſcripſit Felv. in c. ſuper his. col. 4. de fid. inſtru.
quem refert Iac. Por. vbi ſupra de qua tamē re latius
infrà in concl. aſſertioni Cardinalis diximus, & ad lo
cum illum te remitto.

12 Nunc primo loco limitanda eſt. † vt locum nō ha
beat ſi inter partes ſtandum eſſe illi teſti. ſoli fuit con
uentum. l. 1. in prin. ff. qua rer. actio non dat. l. vlt. C.
de fideicom. & per Caſtr. conſ. 37. col. 1. in fi. cū alijs
allegatis per Iaco. Por. ſupra, & vltra ibi per eū alleg.
faciunt d. l. 1. & vlt. modo à nobis allatæ, & Alex. in l.
1. §. fi. ff. de verb oblig. Crau. conſ. 100. num. 13. ad fin.
vol. 1. & Bertran. in conſ. 116. col. 1. in fi. vol. 2.

13 Deinde reſtringas, † quādo teſtator mandat, vt vni
teſti credatur, vt in l. Teopompus. ff. de dot. præleg. &
ibi Doct. dicentes, quod tūc ipſi teſti creditur propter
teſtatoris auctoritatem.

Intelligas tamen iſtud, vt hic teſtis ſacramēto ſeſe
aſtringat. ita ſibi à tutore imperatum fuiſſe, vt per Fe
lyn. c. veniens de teſtib. col. 7. nu. Hipp de Marſ. in
l. ſi quis, ne quæſt. col. 32. nu. ff. de quæſt.

Tertio loco limites, quando vnius teſtis depoſitio
14 nemini nocet, & alteri prodeſt, † vt ſi quis deponat,
aliquem ſacro fonte luſtratum fuiſſe, ſacratum tem-
plum eſſe, quempiam clericum eſſe, & de huiuſmo-
di, de quibus omnibus ſatis diximus in ſuis cōcluſio-
nibus: in his enim omnibus vnus teſtis probat, vt ex
adductis in dicta concluſione.

Quartam addas, cum teſtis vnus de re ſua teſtatur;
15 nam tunc temporis eius atteſtationi ſtatur, † vt credi
tur magiſtratui in his, quæ ad munus ſuum attinet. vt
per Dec. in cōſ. 56. in cauſa appellationis. nu. 4. & an-
te eum ſcripſit Paul. de Caſt. in l. quicunque. col. fi. de
ſeru. fugit. & ea multis allegatis per Gab. tit. de teſtib.
concl. 1. nu. 18. limita. 3. in quo loco etiam contraria,
& concordantias habes adnotata.

Hanc limitationem dilates procedere, etiam ſi ille
16 teſtis infamia notatus eſſet, † vel alioqui inhabilis:
nam ſi de re ſua deponat, hūc probare dixit idē Port.
vbi ſupra, huius rei teſtem. laudat Paul Caſtr. in l. 2. §.
ſi abſens. ff. ſi ex nox. caut. & Dec. conſ. 363. col. 1.

Subiungam, & quintam quando ſumus in cauſis
poſſeſſorij, quæq; nullius propemodū ſunt ponderis
17 † ſatis eſt enim in illis per vnum teſtem probatio, vt
aſſeruere Doct. in auth. niſi breuiores. de ſen. ex bre
uic. recit. per Mateſil. in ſing. ſuo 1. & 2.

His ſexta adiiciatur, quando eſſet arduum, vel nul-
18 lo modo fieri poſſet, † vt plures poſſint haberi teſtes:
tunc etenim vnius teſtis aſſertioni fides adhibetur, vt
iuris interpretes docuere in l. 1. §. fi. de verb. oblig. &
Hippol. in l. ſi quis ne quæſt. col. 32. verſic. & reſpon-
dendo dictis. ff. de quæſtio. & Iacob. Port. vbi ſupra d.
concluſio. 5.

19 Et ſeptimo loco limitabis in cauſis, † quæ breuiter,
& (vt noſtri loquuntur) ſummariæ abſoluuntur, & di-
rimuntur. Calc. in conſ. 99. col. pen. Marſ. ſing. 433.

20 Vltimo loco reſtringas † in teſte valdè digno; vt
per Gram. conſ. 13. col. 3.

Secunda verò ſemiplena probationis ſpecies illa
21 eſt, quæ fit per famam, quæ regulariter nō facit † ple-
nam probationem. l. 3. §. eiuſdē quoque, & ibi ſcripſit
Accurſ. in verb. cōfirmat, cum Bar. ff. de teſtibus, vbi
* etiam Card. Alb. nu. 2. qui hanc eſſe * cōmunem opi-
nionem atteſtatur: quod etiam Dec. aſſeruit. in ca. 1.
nu. 36. de appellatio.

De cuius ſemiplenę ꝓbationis natura multa à no-
bis

nobis eſſent attingenda in præſentia † niſi de ea ad vnguem omnia eſſemus proſequuti, quæ huc ſpectant in concluſione in verb. fama. ibi enim quamplurimas adduximus concluſiones cum limitationibus, ampliationibus, & aliis neceſſariis ad vniuerſam famæ probationem attinentibus, quæ omnia ſciens, & prudens nunc omitto, ne bis in eadem re immemorer, lectorillue te reijcio.

QVÆSTIO XII.

De tertia ſemiplenæ probationis ſpecie, quæ fit per comparationem literarum.

SVMMARIVM.

1 *Probatio ſemiplena, quæ fit per comparationem literarum, quæ ſit.*
2 *Comparatio literarum, quomodo fiat.*
Literarum comparatio ſemiplenam facit probationem ibidem.
3 *Comparatio literarum plenè fidem facit.*
4 *Scriptura fide digna, ex quibus fieri poſſit collatio literarum, quæ ſint.*
5 *Cautela eorum, qui volunt ſe, & ſucceſſores ſuos eximere à comparandarum literarum moleſtijs.*
6 *Auctoritas magiſtratus nunquam in dubium reuocari poteſt.*

1 Deueniamus nunc ad tertiam imperfectæ probationis formam, quæ illa eſt, quæ producitur ex literarum cõparatione † eſt autem literarum comparatio vltimum ſubſidium indagandæ veritatis, quoties neque teſtes, neq; tabellio poſſunt exhiberi vt veritatem ſcripturæ, cuius cõtrouerſia vertitur, atteſtentur. Cùm enim alter litigantium producit ſcriptum aliquod, alter eũ ſcripſiſſe negat, qui auctor ſcripturæ dicitur, certè res ſuſpecta fit. Quare hoc vnum ſupereſt: vt ex aliquo inſtrumento minimè gentium ſuſpecto comparentur
2 literæ, † hoc eſt character literarum, vtrum omnibus numeris ſit ſimilitudo inter vtrunque, an non ſit: ex eo namque ſequetur veritas, aut falſitas inſtri, quod profertur, quæ literarum comparatio ſemiplenam facit probationem: vt tradidit Accurſ. in l. admonendi, ff. de iureiur. & ibidem recentiores noſtri, & ibidem Accurſ. in l. in bonæ f dei. C. de reb. cred. & idem ſentit Ang. in §. ſi quis igitur & Barthol. Socyn. in conſ. 41. nu. 2. vol. 3. licet Accurſ. in l. 3. §. 1. verſic. ſpeciem.
3 ff. de teſtib. in hanc deſcendat ſententiam † hanc literarum comparationem plenè fidem facere, & idem ait Albe. in l. ad comparationem. C. eod. titu. vbi inquit ita * communi vſu obſeruari.

Verùm ſi quis erit, qui veritatem quæſtionis huius altius indagare velit, adeat, quæ enucleatè tradidimus in concluſione, comparatio literarum, vbi ad ſatietatem neceſſaria prodidimus. Quòd ſi quid te deficiat, inſpicias Iacob. Menoc. in illo ſuo perutili tract. de arbitr. iudic. car. 114. per totum.

4 Sed rogerquis, quæ eſt ſcriptura fide digna, ex qua fieri poſſit collatio literarum? Huic reſpondeo. † Primùm ſcriptura priuata, hoc eſt chirographum illius cuius ſcriptura negatur, ſubſcriptum in, & approbatum tribus teſtibus. Secundò ſcriptum forenſe, ideſt, apud iudicem confirmatum. Tertiò inſtrumentũ publicum eiuſdem primi auctoris: cuius tamen fidem teſtes in eo deſcripti prius teſtetur. Quartò ſcriptura, quam aduerſarius ipſe profert, non poteſt illi eſſe ſuſpecta, quin inde fiat collatio. Quintò ſcriptum denique ex archiuiò, ſeu loco, quo publicè inſtrumenta reponuntur, nequaquam ſuſpectum eſt ad faciendã comparationem literarum, cuius archiuij meminit. Vlpian. in l. mortis. §. ſolent autem, ff. de pœnis. Hæc omnia probantur in l. comparationes cum auth. at ſi contractus. C. de fide inſtrum. & recenſentur à Ioan. Oldendor. in ſuo breui compendio probationum ca. de ſpecieb. ſemiple. probatio. nu. 9.

5 Quare Iuſtinianus in authen. de inſtru. caut. & fid. §. in his verò rectiſſimè conſulit eis, † qui voluerint ſe, & ſucceſſores ſuos eximere huiuſmodi comparandarum literarum moleſtiis, cũ & tabelliones, ſeu notarij, & teſtes breuiſſimo tempore moriantur plerunque. Poſſunt enim imperrare ab idoneo magiſtratu, vt perſpecta ſcripturæ (quatenus æquum fuerit) veri-
6 tate confirmet eam eſſe veram, auctoritate ſua, † quæ nunquam poteſt reuocari in dubium. Idque inſinuationem dicimus nõ exigentem vllos teſtes priuatos, argum. l. in donationib. C. de donatio.

QVÆSTIO XIII.

De quarta ſpecie ſemiplenæ probationis quæ fit per priuatam ſcripturam.

SVMMARIVM.

1 *Probationis imperfectæ quarta ſpecies conſtat ex priuatis ſcripturis, quibus non eſt plena adhibenda fides.*
2 *Scripturæ priuatæ formas, & ſingularum vim, ac poteſtatem vide remiſſiuè.*

1 Qvarta verò imperfectæ probationis ſpecies eſt, quæ conſtat ex priuatis ſcripturis † quibus non eſt adhibenda plena fides; vt tractatur * communi Doctorum ſententia in l. inſtrumenta. C. de probatio. & dixit Ioan. Andr. in ca. p. cauſam quæ. de probatio. & latè Corn. conſ. 58. per totum. lib. 3. & ante omnes interpres. Accurſ. in l. admonendi, ff. de iureiuran. & in l. 2. ff. de fide inſtru. & in l. in bonæ fidei. C. de rebus cred. Hoc autem, vt admuſſim poſſit intelligi adeundus erit Ioan. Coraſ. cumulatiſſimè de hoc diſſerens in repetitione d. l. admonendi. a num. 48. vſque ad nu. 73. vbi priuatæ ſcri-
2 pturæ formas tradens † ſingularum vim, atque poteſtatem declarat.

Videnda etiam erunt illa, quæ & à nobis conſcripta fuere in concluſione ſcriptura, vbi ampliationes, limitationes, & declarationes iſtius concluſionis facilè reperire poteris, quæ omnia hic transcribere, nimis longum eſſet, nec id æquum duximus, ſatis eſt enim nobis digito fontem monſtraſſe.

QVÆSTIO XIIII.

De coniectura.

SVMMARIVM.

1 *Coniectura, indicium, & fictio inter probationum formas ſolent connumerari.*
2 *Coniectura præſumptioni cognata eſt, & pro præſumptione accipi ſolet.*
3 *Coniectura definitio.*
Coniecturæ aliam definitionem, vide infra nu. 15.
Speuſippus Platonis ex ſorore nepos Platonica ſchola octo annos præfuit ibidem.
4 *Coniectura a coniectu nuncupata fuit, hoc eſt directione quadam rationis ad veritatem.*
Coniectores vocãtur ſomniorum, atque monſtrorum interpretes. ibidem.
5 *Coniecturalis ſtatus vocatur, cum per coniecturas quæritur, an aliquid factum ſit.*

Coni-

6 *Coniecturas vulgò appellare ſolent colligaturas ruſtici Ticinenſes.*
7 *Coniectura à præſumptione diſtinguitur.*
8 *Præſumptio aliquando eadem eſt cum cõiectura, quia ex ea, vt plurimum ſolet oriri.*
9 *Coniectura ſignificat præſumptionem, & ambæ dici poſſunt indicia probationum, vel adminicula.*
10 *Quod ex coniectura capitur, non propriè ſumitur.*
11 *Coniecturalis probatio ſub verbi probationis appellatione complectitur, dummodo lex pro veritate coniecturam habeat.*
12 *Coniectura legis, quæ ex argumento venit, probatio liquidiſſima vocatur.*
13 *Coniecturæ, & indicia habentur loco plenæ probationis.*
14 *Coniecturæ accedunt loco euidentium probationum in rebus dubijs.*
15 *Coniectura, quid ſit.*
Coniecturæ aliam definitionem, vide ſupra, nu. 3.
16 *Coniectura iiſdem diuiditur modis, quibus & præſumptio.*
17 *Coniecturæ ſpecies tres, ſcilicet, alia leuis, alia grauis, & alia violenta.*
18 *Coniectura temeraria, quæ dicatur.*
19 *Coniectura probabilis illa eſt, quæ deducitur à veriſimili.*
20 *Coniecturis pertinetibus ad reſcripta, vel priuilegia Principis mentem ambiguis in rebus interpretamur.*
Principis mens regulariter talis eſſe præſumitur, qualis eſſe debet.
Et permiſſum eſt, vt à nobis colligitur, dummodo non ſit admodum obſcura. ibidem.
21 *Coniecturis, & ſignis mentem Principis elicere nobis datum eſt, cum ad Principem difficilis detur acceſſus.*
22 *Coniecturis poterit conijci, & colligi, atque declarari, an priuilegium ſit ex ijs, quæ ad perſonas, an quæ ad res pertinent.*
23 *Coniecturæ, quarum munus eſt circa iudicia verſari, quæ ſint.*
24 *Coniecturæ, quæ ad delictorum interpretationẽ attinent, apertum faciunt, an, & quando delinquendi voluntas adfuerit.*
25 *Coniecturas delictorum propemodum innumerabiles, remiſſiuè.*
26 *Coniecturis circa conuentiones verſantibus elicimus, qualis contrahentium fuerit voluntas in rebus etiam ambiguis.*
27 *Venditor ſcire præſumitur, qualis res vendita fuerit.*
Contractus præſumitur ſecundum conſuetudinem celebratus. ibidem.
28 *Coniecturæ, quæ ſpectant ad vltimas defunctorũ voluntates, ambiguè prolatas interpretandum, quæ ſint.*
29 *Coniecturas omnes vltimarum voluntatum, & quæ ad eas pertinent, vide remiſſiuè.*

NON videtur extra noſtram materiam, quã
præ manibus habemus, vt poſt omnes, tum
plenas, tùm ſemiplenas probationes abſolu
tas de cõiectura, indicio, & fictione nonnul
la diſſeramus, hæ etenim formæ proximè ad proba-
1 tionem accedunt, † & à noſtris legum interpretibus
inter probationum formas ſolent connumerari. Et
primùm omnium à coniectuta exordiendum eſt, tan
quam ab ea, quæ præſumptioni cognata ſit, quæq; nul
2 lo diſcrimine facto à noſtris † pro præſumptione ſo
leat accipi: vt ex iis cõſtat, q̃ tradidit nouiſſimè Frãc.
Mantica in ſuo tract. de conie. vlt. volun. lib. 1. c. 1.
Hæc igitur à Speuſippo Platonis ex ſorore nepote,
qui Platonicæ ſcolæ octo annos præfuit hunc in mo-
3 dũ definitur, vt ſit indicium rei latentis, & id, † ꝙ quis
per rationes, & ſigna, & tempora, huiuſmodi cõijcit,
ideſt, cogitat, & colligit. Vnde Cicer. Cornific. Quan-
tum copiarum haberes, tùm ipſa coniectura conijci
poterã, tùm ex literis tuis cognoui. Fabius verò. Quin
4 tilianus. lib. 3. c. 7. à coniectu † nuncupatã fuiſſe tradi-
dit, hoc eſt directione quadam rationis ad veritatẽ,
vnde etiam inquit idem ſomniorum, atq; monſtrorũ
interpretes coniectores vocamus. A Rhetoribus au-
tem coniecturalis vocatur ſtatus, cum per coniectu-
5 ras quæritur, † an aliquid factũ ſit. Id præcipit auctor
ad Herenn. lib. 1. Rhet. coniecturalis eſt, cum de facto
controuerſia eſt.
Hoc modo. Aiax in Sylua poſtquam reſciuit, quæ
feciſſet per inſaniam, gladio incubuit. Vliſſes interue
nit, occiſum conſpicatur, è corpore telum cruentum
educit. Teucer interuenit, vbi patrem occiſum, & ini-
micum patris cum gladio cruentato vidit capitis ac-
cerſit. Hinc qñ cõiectura verũ quæritur, de facto erit
controuerſia; & ex eo conſtitutio cauſæ cõiecturalis
6 nominatur. Ruſtici verò Ticinenſes † coniecturas,
vulgò appellare ſolent colligaturas: quia ſuæ origini
coniunguntur: nam cõiecturæ, inquiunt, quædã ſunt,
veluti colligaturæ: vt ſcribit Bal. in l. 1. n. 6. circa med.
C. de priuileg. dot. & refert Mantica in ſuo tractat. de
coniect. vlt. vol. lib. 1. tit. 1. nu. 2.
7 Nonnulli verò in ea fuerunt opinione, † vt hæc cõ
iectura à præſumptione diſtinguatur, in quorum nu-
mero fuit Rom. in l. 1. nu. 7. circa med. C. de teſta. mil.
Verumtñ qñ præſumptio ex coniectura, vt plurimũ
8 ſolet oriri, † idcirco eadem eſt aliqñ cum coniectura:
vt accepit Celſus. I. C. in l. vtrum. vnà cum Accurſ. ff.
de dona. inter vir. & vxo. & Paul. in l. vnica ſimul cũ
eodem Accurſ. in verb. coniectu ff. ſi tabul. teſtam. ex
tab. ex quib. Socy. Sen. ita ſcripſit in l. cum auus. num.
9 70. de cond. & demon. † coniecturam ſignificare præ
ſumptionem. Præterea coniecturã, ſicut præſumptio-
nem poſſe dici indicia probationũ, vel adminicula,
tradidit Bal. in l. ſi conſtante. §. ſi maritus in fin. ff. ſol.
matri. & Corn. in conſ. 329. nu. 38. vol. 1. & Fel. in cap.
aũt. nu. 3. de reſcr. Quo circa q̃uis ꝙ ex coniectura ca-
10 pitur, † non propriè ſumatur, vt vĩ contex. ſing. in l. 1.
ff. ſi tab. teſtam. ex tab. & docuit Rom. in l. ſi cum do-
tem. in prin. nu. 47. ff. ſol. matr. & eundẽ contex. ſing.
& aureũ Gur. ſen. nominati. in conſ. 78. nu. 9. & Lãcel.
Dec. in l. oẽs populi. nu. 17. ff. de iuſt. & iur. & de hoc
clarior habet tex. in c. ad Apoſtolicã. in verb. indire-
ctè. de his, quæ fi. à præla. ſin. conſenſ. Capi. non ideò
tñ ex hoc innuere volumus, vt res ex legitimis p̄ſum-
ptionibus, & cõiecturis nõ ſit vera, & propriè proba-
tio: vt explicat Corn. conſ. 185. nu. 6. vol. 3. etenim ſub
huius verbi probationis appellatione, nõ tantummõ
11 complecti probationem, quæ fit per conſpectũ, † ſed
ẽt coniecturalem probationẽ, dummodo lex pro ve-
ritate coniecturã habeat: vt prodidit. Bal. in c. 1. §. cõ-
uenticula. nu. 8. verſ. præterea de pace iuram. firman.
Hinc illud ſequitur, vt coniectura legis, quæ ex argõ
12 venit, † probatio liquidiſſima vocetur: vt dixit Seba-
ſtian. Sap. in rep. l. 1. ff. de offi. eius, cui mand. eſt iuriſd.
nu. 101. per cõtex. in l. ſi quis locuples. ff. de manumiſ.
teſtam. in fi. ibi apertiſſimè, & alibi traditũ eſt ab eo-
13 dẽ † ſupra coniecturas, & indicia haberi loco plenæ
probationis in l. de ætate. nu. 24. ff. de minorib' ex latè
traditis per Iaſ. in l. ſi quis ex argentarijs, §. prętor. col.
3. ff. de edendo, & eaſdẽ cõiecturas accedere loco eui
14 dentiũ probationũ † in rebus dubijs, dixit Vldar. Za-
ſius in repet. l. non dubium. ff. de legib nu. 7.
Coniecturæ aũt definitio variè ſolet à Doctoribus
tradi: vt varias in vnum colligit idẽ Mãtica loco pro
ximè citato, & ibi. nu. 6. aliorũ definitionibus pro ni-
15 hilo habitis, aliã marte ſuo excogitauit, inquiens † cõ
iecturam eſſe rationabile veſtigiũ latentis veritatis,
vnde naſcitur opinio ſapientis; ibiq; ſingulas ſuæ de-
finitionis partes examinat, & probare nititur ipſam
ex genere, & differentijs conſtare, alijſque requiſitis,
quæ ad veram, & legitimam definiendi methodum
pertinent, illum adeas, & tuum lector eſto iudicium,
an ab ipſo rectè fuerit definita coniectura.
Huius autem cõiecturæ tres eſſe formas idem do-
cuit

cuit Mantica, de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 2. ſed
eiuſdem cum præſumptione coniecturam eſſe natu-
ræ accipit, Hinc fit, vt ratiocinetur iiſdem diuidi poſſe
16 modis, † quibus, & præſumptio, vt quemadmodum
præſumptio tres habet ſpecies, hoc eſt, aliam homi-
nis, aliam iuris, & aliam iuris, & de iure, ſic & de con-
iectura, quæ à præſumptione, vt iam dictum eſt, re ip-
ſa non diſtinguitur, debere intelligi. De iſtis præſum-
ptionum formis à nobis non eſt hic immorandum,
cum (vt noſtris) patlô ante in c. de præſumpt. de vna-
quaq; fuerit traditum. Illud tamen in præſentia addã,
17 † aliam leuem, aliam grauem, aliam violentam eſſe
coniecturam, vt de præſumptione prodidit, Anchar.
in conſ. 302. nu. 1. & Soc. ſen. conſ. 160. vol. 2. & conſ.
192. nu. 2. eo. vol. & Dec. in conſ. 21. col. 2 verſ. talis.
Præterea alia dicitur coniectura temeraria, alia pro-
babilis, vt ſcripſit Iaſ. in l. poteſt. n. 9. ff. de vulg. & pu-
pil. & Rip. in l. hæredes mei. §. cum ita. nu. 17. & 64. ff.
18 ad Trebel. Vnde temeraria dicitur illa, † quæ ratione
caret, & longè à veriſimili recedit de qua nos etiã, ſi
meminiſtis, diximus in ſpecie de præſumptione te-
meraria; & ideò cum careat effectu, nec nomen vllũ
habere meref, arg. l. defenſores. la 2. ff. de defenſor. ci-
19 uit. erit autem probabilis illa coniectura, † quæ dedu-
cetur à veriſimili, c. quia veriſimile, de præſump. & l.
non eſt veriſimile. ff. quod met. cauſ. & huc ſpectant
ea, quæ ſupra attulimus de probabili præſumptione.
Rurſus iſtarum coniecturæ aliæ ſunt, quæ pertinẽt
20 ad reſcripta, vel mauis priuilegia, † ex qbus Principis
mentem ambiguis in rebus interpretamur, quæ quidẽ
regulariter talis eſſe preſumitur, qualis eſſe debet. l. ex
facto, & ibi notat Bald. nu. 1. ad fin. & Imo. nu. 4. ff. de
vulg. & pupil. etenim eſt permiſſum; vt mẽs, atq; vo-
luntas Principis colligatur à nobis, dummodo nõ ſit
admodum obſcura, vt voluit Aret. in d. l. ex facto. nu.
21 3. huius rõ eſt. † nam cùm ad Principem difficilis deẽ
acceſſus, nobis eſt datum, vt ex coniecturis, & ſignis
quibuſdam mentem Principis eliciamus, vt præcipit.
Bal. in c. 1. nu. 3. apud quem, vel quos feud. controuer.
deb. termin. & aſſentitur ipſi Manti. d. tract. de cõiect.
vlt. volunt. lib. 1. tit. 2. nu. 10. Quocirca factum eſt, vt
22 cum ambigitur, † an priuilegium ſit ex iis, quæ ad p-
ſonas, an quæ ad res pertinent, poterit cõiici, & colli-
gi, atq; declarari ex coniecturis: vt fusè peragit Alc.
in conſ. 7. nu. 16. lib. 4. & Natt. in cõſ. 163. nu. 3. & ſeq.
& in conſ. 164. nu. 9. & ſeq. Sylu. conſ. 95. nu. 22.
Adhæc nonnullæ ſunt coniecturæ, quarum munus
23 eſt † circa indicia verſari, vt cum dicimus, coniecturã
capi pro iuriſdictione ordinaria. Bald. in l. ex quacũ-
que ff. ſi quis in ius vocat. & l. 1. ad fi. C. qui, & aduerſ.
quos. Præterea victum non præſumi iuſtam habuiſſe
cauſam litigandi: vt nota. Bal. in l. properãdum. §. ſin
autem alterutra. C. de iudiciis, & vt in aliis huius ge-
neris caſibus patet per eundem Manticam collectis
in loco proximè citato ſub num. 2.
24 Inſuper aliæ ſunt coniecturæ, † quæ ad delictorum
interpretationem attinent, ex quibus fit apertum, an
& quando delinquẽdi voluntas adfuerit, iuxta. l. me-
rito. ff. pro ſocio, & l. 1. §. diuus. ff. ad leg. Corn. de ſi-
car. cuius generis coniecturæ ſunt propemodum in-
25 numerabiles, † de quibus quam plures attulimus in
concluſionibus noſtris, in concluſione, animus de-
linquendi, & in concluſione, delictum, dolus, fraus,
& ſimilia, quæ omnia per te ipſe adeas, cum tibi ſeſe
offert occaſio.
Nec ſilentio præteribo alias eſſe coniecturas, quæ
26 circa conuentiones verſantur, † ex quibus etiam am-
biguis in rebus elicimus, qualis contrahentium fuerit
voluntas, vt quando dicere ſolemus cõtractum præ-
ſumi verum, & non ſimulatum. l. quamuis. C. ſi quis
alter. vel ſibi. Dec. conſ. 491. nu. 4. vt etiam cùm dici-
27 mus, venditorem præſumi ſcire, † qualis res vendita
fuerit. l. 1. §. aiunt ædiles. & ibi not. Bald. ff. de ædilit.
edict. Atque contractum præſumi ſecundùm cõſue-
tudinem celebratũ. l. ſi prius. §. 1. & ibi Bar. ff. de aqua
plu. arcend. quæ omnia in cõcluſionibus noſtris atti-
gimus, & latius proſequuti ſumus, proindè ad eaſdẽ
te reiicimus.
Poſtremò loco nõnullæ ſunt coniecturæ, q̃ ad vlti-
28 mas defunctorum voluntates ambiguè prolatas in-
terpretandũ ſpectant. Vt exempli gratia, cum dici-
mꝰ, ſi adhibita ſint teſtiũ ſignacula, & ſubſcriptiones
cõiecturam aſſequi, teſtatorem in ſcriptis ſuam volũ-
tatẽ vltimam declarare voluiſſe, arg. l. nõ codicillũ.
C. de teſtã. et tradit Mantic. de coniect. vlt. volu. lib. 1.
tit. 6. per totum. Eodem modo, quando inſtituit hæ-
redem, vel exhæredauit illum, colligitur eundem te-
ſtamentum condere voluiſſe, et non codicillos. d. l.
non codicillum. C. de teſtam. et dixit Soc. iun. in cõſ.
3. nu. 6. et ſeq. vol. 1. et latè in conſ. 69. nu. 10. vol. 4. et
29 ſic de aliis iſtis ſimilibus dicendum eſt: † quæ omnia
Franc. Mant. in unum redegit in ſuo fructuoſiſſimo,
et ſatis uenuſto tractatu de cõiect. ult. uol. ubi omnia
ferè, quæ ad hanc materiam ſpectare poſſunt, prudẽ-
tiſſimè, ac multo labore explicuit. Vnde nos circa
hæc non immorabimur, ſed ad illum te reiceciſſe ſatis
erit. ad ea ẽt ſe remittimus quæ et ſine Theſeo, (vt di-
citur) collegimus in concluſionibus noſtris, antequã
eiuſdem Manticæ liber ad nos perferretur, in quo dũ
ipſum legendo percurreremus, deprehendimus, quam
plurima cum noſtris eadẽ ferè ab eo fuiſſe tradita; q̃
iam ante à nobis ſcriptis mãdata fuere in iam allatis
cõcluſionib. noſtris; nec ideò poſt noſtrum ferè opus
abſolutum deſiſtimus, quin illis eiſdem locis ennũẽ
adderemus Manticã, ut inter noſtros auctoritate plu-
rimum ualentem, quæ cum ipſo congruere uidimus,
Honos etenim omnium nobis ſemper fuit cordi.

QVESTIO XV.

De indiciis.

SVMMARIVM.

1 *Indicium dicitur ſignum alicuius maleficii commiſſi, vel alterius rei, de qua agitur.*
2 *Indicium eſt notabile ſignum maleficii, vel alterius rei, ad ipſius veritatem habendam.*
3 *Indicium eſt demonſtratorium adminiculum ad veritatem eruandam,*
4 *Indicium minus eſt, quàm ſemiplena probatio.*
5 *Indicium a legumlatoribus variis modis nominari ſolet, & quibus,*
6 *Indicia nonnunquam vocantur ſuſpiciones.*
De ſuſpicionibus aliquis damnari non debet. ibid.
7 *Probationes indicia dici ſolent.*
8 *Indiciorum aliqua ſunt leuia, nõnulla grauia, & quædã grauiſſima, & de ipſarum formarum vi, atque natura, vide remiſſiuè.*
9 *Indicium duplex eſt, ſemiplenum, ſeu dubitatum, & plenum aut indubitatum.*
10 *Indicium ſemiplenum eſt præſumptio fortiter mouens animum ad aliquid credendum, vel non credendum.*
11 *Indicium plenum eſt demonſtratio rei per ſigna ſufficientia, per quæ animus in aliquo tanquam exiſtente vero quieſcit, & plus inueſtigare non curat.*
12 *Indicium probatur per vnum teſtem de conſpectu de maleficio immediatè deponentem.*
13 *Teſtis de crimine etiam ſi faciat indicium, non tamen ſemiplenam probationem facit, verum ſi indicium ex cõfeſſione rei oriatur plus eſt, quam indicium.*
14 *Indicia interdum ad condemnationem iunguntur.*
15 *Indicia an ſatis ſint ad torturam, iudicis arbitrio relinquitur.*
16 *Iudicis arbitriũ regi debet ſecundum iura, & æquitatem.*

CON-

Coniecturæ proxima ſunt indicia, de quorũ natura nunc à nobis ſtrictim videndum eſt, & quod in omni materia præcipuum eſt, definitionem eorundem aggredior. Vnde varias tum definitiones, tum deſcriptiones à noſtris aliâs fuiſſe reperio, & inter omnes vnus fuit Gandinus in ſuo maleficiorũ opere, ſub rubrica de præſumptio. & indic. verſi. videmus, de 1. parte rubr. qui hunc
1 in modum definire indicium ſolebat, † indicium digni ſignum alicuius maleficij commiſſi, vel alterius rei, de qua agiẽ, quæ definitio, aiebat idem colligitur ex legibus de indicijs agentib. Præterea Ioan. And. in addit. ad Spec. §. fin. verſ. item per indicia, inquiebat,
2 indiciũ eſſe notabile ſignũ maleficij, † vel alterius rei ad ipſius veritatem habendam: cuius definitionẽ ꝓbat Abb. in c. 3. loco, de probat. inſuper Paul. de Elea zar. in c. grauis de reſtitut. ſpol. in vlt. car. tradidit, in-
3 diciũ eſſe demonſtratorum adminiculũ † ad veritatem eruendam, per contex. in l. ſi quis adulteriũ. C. de adult. & c. præterea, de teſtib. & c. tua. §. adulteriũ. de homicid. Verumenim verò licèt inter ſe omnes iſtæ definitiones verbis diſcrepent, in eundẽ tñ finem cõſentiunt; cùm oẽs, vt videre eſt, in hoc conueniant, ſignum eſſe, vel demõſtratiuum adminiculũ delicti, vel alterius rei, de qua quæritur, vt etiam ſentire vr. Boſſ. in ſuo tractatu criminal. titulo de indicijs. nu. 2. & ab hoc non recedit Franciſc. Brun. in ſuo tractatu, de indicijs q. 1. Bar. tamen in l. 2. ff. de excuſa. tutorum
4 huius definitionem afferendo, afferit † eſſe minus indicium, quam ſemiplenam probationem, cui Bal. aſſentitur, in l. cùm probatio. ff. de probat. & videatur Dec. d. c. 3. loco. ad finem de probatio. Veruntamen idem Bal. in rubr. C. eod. tit. de probatio. voluit, minorem eſſe præſumptionem hominis boni, ſeu diſtant argumentum à vera ſpecie probationis.
5 Nec vnquam præterierim † indiciũ à legumlatoribus varijs modis ſolere nominari: etenim aliquãdo nuncupant argũ: vt Vlpian. in l. 1. in prin. ff. de quæſtionib. Ad tormenta ſeruorum (inquit Vlpianus) ita demũ veniri oportet, cum ſuſpectus eſt reus, & alijs argumentis ita probationi admouet, vt ſola cõfeſſio ſeruorũ deeſſe videatur, & Imperator Diocletianus. & Maximianus in l. milites. §. oportet. C eodem tit. de quæſtio. interdũ nominant, vt & vulgò vocamus, indicia: vt idẽ vſus eſt Vlpia. in d. l. 1. §. Antoninus, & §. Diuus Adrianus, & l. Diuus. §. ex quib. ff. de quæſtio.
6 † Nonnunquã nuncupant ſuſpiciones. Paulus hoc egit in l. ti. ff. eod. de quæſt Qui ſine accuſatoribus, inquit I.C. in cuſtodiam recepti ſunt, quæſtio de eis habẽda non eſt, niſi aliquibus ſuſpicionibus vrgeantẽ: quo ẽt verbo vſus eſt, & Vlpian. in l. abſentem. in prin. ff. de pœn. cum inquit, ſed nec de ſuſpicionibus debere aliquem damnari, Diuus Traianus Aufridio Seuero re-
7 ſcripſit. Prætereà † probationes indicia ſolent dici; vt reſcripſere Imperatores in l. 1. C. eod. de quæſtio. Tñ, ſi aliis quoque probationibus, dixere Imperatores Seuerus, & Antoninus, fides veritatis inueſtigetur; præſcriptionis inuidia euaneſcit, de quibus omnibus meminit Bru. in d. tract. de indic. q. 1. nu. 5. & idem tradit Boſſ. in d. tract. crimin. de indic. nu. 4.
8 Horum tñ indiciorum aliqua leuia, † nonnulla grauia, & quædam ſunt grauiſſima; de quarum formarũ vi, atque natura prodidit Clar. in ſua practic. criminali. lib. 5. §. fi. q. 20. & latè per Blan. in l. fi. num. 10. ff. de quæſtion. quem videre poteris.

Nonnulli verò alij aliam ſunt ſententiã ſequuti, & dixere duplex eſſe indicium, hoc eſt ſemiplenum.
9 ſeu dubitatum, † & plenum, aut indubitatũ, iuxta Bru. in d. tract. de indic. q. 1. quo in loco tradidit indicium
10 ſemiplenam eſſe præſumptionem † fortiter mouentẽ animum ad aliquid credendum, vel non credendũ, de quo indicio hr̃ per Paulum in l. cùm probatio. ff.
11 de probat. Plenum verò indiciũ inquit † eſſe demonſtrationem rei per ſigna ſufficientia, per quæ animus in aliquo tanquã exiſtente vero quieſcit, & plus inueſtigare non curat, ex doctrina Bald. in rubr. de probat.

At nobis ſic aliquis obijciet, quo pacto probatẽ in-
12 dicium? Rñdeo, per vnum teſtẽ de conſpectu, † hoc eſt de maleficio immediatè deponentem probari, vt per Brun. in d. tractatu de indicijs, q. 2. primæ par. nu. 1. & 7. Ang. in §. fama publica. num. 10. Alex. conſ. 5. num. 4. lib. 1. Marſ. in practica, §. diligenter. nu. 7. & 8. Boſſ. in d. tract. crimin. d. tit. de indic. nu. 5. Iſtud tamẽ
13 ſanè intelligas: nam & ſi teſtis de ipſo crimine † faciat indicium, nõ tamen ſemiplenam probationem, iuxta ſententiam Accurſ. in l. cum probatio. de prob. & Brun. & Boſſ. vbi ſup. Veruntamen ſi indicium ex confeſſione rei oriretur, plus eſſet, quàm indicium, vt per Bald. in l. vnica. col. 4. ff. de confeſ. & Gram. conſ. 5. num. 7.
14 † Quinetiam indicia interdum ad condemnationẽ iunguntur, de quo videas Bolog. in additio. ad Guid. de Suzar. in tract. de q. nu. 48. cum ſeq. & Marſ. in cõſ. 88. nu. 22. Pand. in verb. tortura. de ſindica. in prin.
15 Verùm an indicia ſatis ſint ad torturam, † id in iudicis arbitrio relinquitur, ſecundùm Marſ. in pract. §. diligenter. nu. 2. poſt Bar. in l. fi. nu. 5. ff. de qſt. Alex. conſ. 77. num. 4. lib. 1. quam concluſionem latè Brun. explicat in d. tract. de indic. q. 3. 1. partis.
16 Quod quidem iudicis arbitrium debet regi † ſecundum iura. & æquitatem: vt per eundem Marſ. vbi ſupra, & Alex. conſ. 218. lib. 2. & pro intelligẽtia adeas etiam Boſſ. in d. tit. de indicijs. nu. 12.

Reliqua ſpectantia ad indiciorũ probationem diximus in concluſione, indicium, quam videas.

QVÆSTIO XVI.

De Fictione.

SVMMARIVM.

1 *Fictio eſt in re certa contraria veritati pro veritate aſſumptio.*
2 *Definitio cum ſuo definito conuerti debet.*
3 *Falſitas omnis veritati repugnat.*
4 *Mendacium vnumquodque eſt aſſumptio pro veritate in re certa contraria veritati.*
5 *Definitio qualibet rectam exigit declarationem totius naturæ definitæ rei.*
6 *Fictionis definitio.*
7 *Hominum natura eſt, vt ſua placeant.*
8 *Præſumptio ſemper ſuper re dubitabili verſatur.*
9 *Lex ſuper eo, quod fieri nequit, nunquam fingit.*
10 *Lex non ſolet facere fruſtratorios actus.*
11 *Fictio ad aliquem effectum introducta eſt.*
12 *Fictio eſt falſitas pro veritate accepta ex ſpecialiſſima, & iuſta cauſa à iure expreſſa.*
13 *Fictionis aliæ definitiones.*
14 *Definitio quælibet in iure periculoſa eſt.*
15 *Fictio quotuplex ſit, & fictionis formæ quæ ſint.*
16 *Fictio inductiua, quæ ſit.*
17 *Lex fingit ſuper poſſeſſione, & poſſeſſio eſt iuris.*
18 *Lex multomagis fingit ſuper his, quę ſunt meri iuris, quã quæ ſunt facti.*
19 *Fictio nunquã põt habere locũ, quotieſcunq; poteſt aliquid agi ſecundum veritatem in indiuiduo, de quo quæritur.*
20 *Fruſtrà fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora.*
21 *Nihil tam naturale eſt, quam eo genere diſſolui, quodque quo colligatum eſt.*
22 *Ius tollere iura poteſt, atque inducere abſque fictione.*
23 *Filius legitimatus non diſtat à legitimo, & naturali.*
24 *Verbum ſiunt, eſt eiuſdem natura cum verbo eſt, quod veritatem indicat.*

Fictio-

25 *Fictionis priuatiuæ definitio.*
26 *Lex deceſſiſſe fingit eum, qui monaſterium ingreſſus eſt, etſi reuera ſupereſt.*
27 *Lex fingit deportatum è vita migraſſe, propter perpetratum facinus.*
28 *Lex nullo modo fingit ſuper his, quæ iuris, & facti ſunt.*
29 *Fictio priuatiuæ dum aliquid fingit, negatiuè fingit illud, ſimulans, quid non eſſe, quod reuera ſit.*
30 *Cōtractus reuera nullus eſt, qui celebratus eſt contra legē.*
31 *Fictionis tranſlatiuæ definitio.*
32 *Fictionis tranſlatiuæ forma circa rem, vel actum, circa tempus, circa perſonam, & etiam aliquando circa loca verſari ſolet.*
33 *Fictionis tranſlatiuæ vniuerſam materiā vide remiſſiuè.*

SVpereſt, vt de tertia probationi, proxima ſpecie diſſeramus. Hæc fictio eſt, de cuius definitione varij varia ſensere Doc. multas namq; attulere definitiones de quibus omnibus aliqua in præſentia atringemus, & precipuè iuxta Cyn. in l. ſiue poſſideris. C. de prob. relatum à Bar. in l. ſi is. cui pro em-
1 ptore. ff. de vſuc. in 1. q. num. 21. ita def. nitur. † Fictio eſt in re certa contraria veritati ꝓ veritate aſſumptio, quam definitionem reijcit Bar. in eodem loco, ea po tiſſimum ratione, quòd definitio ipſa cum ſuo defini
2 to nō cōuertatꝰ, † vt deberet, per l. 1. ff. de dolo, nō enī definitio hæc, ſecundùm Bar. fictionem, quæ iuris habet effectum, complectitur: vt patet in fictione legis Cornel. & poſtlimij, in quibus pro vero falſum aſſūmitur, vt ex hac aſſumptione iuris effectus oriatur: vt in poſtliminio, quòd ille cenſeatur nunquā captus; & in leg. Corn. quòd cenſeatur mortuus prima hora ca ptiuitatis, & ſic teſtamentum illius valeat: ac ſecundùm hanc definitionem cōtinentur etiam fictiones, quæ nullum iuris habent effectum: vt omnes aliæ fal
3 ſitates: † quia omnis falſitas veritati repugnat: vt dicit Iacob. Butrigar. in l. ſi pattus. C. ad leg. Corn. de falſ. & contextus eſt in authen. de inſtrum. cautel. & fide in prin. vnde fit, vt iſta definitio cum ſuo definito non conuertatur, ea namque poſita, neceſſariò non ponitur fictio iuris, de qua loquimur.

Deindè hæc Cyn. definitio ex eo pōt impugnari, ꝙ competat etiam alteri, quàm de niꝰ rei, contra. l. 1. ff. de dolo, competit etenim omnibus alijs mendacijs:
4 cum vnumquodque mendacium † ſit aſſumptio pro veritate in re certa contraria veritati: & tamen mendacia nō ſunt fictio, de qua hic agimus: quia nullum iuris effectum ſortiuntur.

Poſtremò ea ēt precipua ratione improbatur, quia
5 totam definitæ rei naturam non declaret, † vt quælibet recta exigit definitio, ex animaduerſis per Accur. in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. nam cùm de fictionis natura ſit, vt quod in rerum natura fieri poſſit, nec rerum naturæ repugnet, arg. §. minorē. Inſti. de adopt. Cyn. in ſua definitione iſtud præterijt; ſequitur igitur illius definitionem mancam, & imperfectam eſſe, pro indè reijciendam, & explodendam.

6 Vndè factū eſt, vt à Bar. alia fictionis definitio † ſit excogitata, in d. l. ſi is, qui pro emptore. d. nu. 21. ff. de vſuc a p. inquiēs; fictionē eſſe in re certa eius, quod fieri poſſit, pro veritate contra veritatem à iure facta aſſumptio, quæ definitio eidē Bar. vt eſt hominū natu-
7 ra, † vt ſua placeant, vr̄ optima, quia conſtat ex genere, & differentijs, quæ cum in quauis definitione adſint rectiſſimè tradita eſt, vt no. Doct. in l. 1. de teſt. & Porc. in §. 1. Inſtit. eod. de teſta. & ꝙ hæc ſit iſtiuſmodi, ex eo conſtare poteſt, eiuſdem verba examinādo; quia in ea ponitur aſſumptio ꝙ eſt loco generis, quæ aſſumptio dr̄ de aſſumptione facta à iure, & facta ab homine abſque effectu iuris; prout eſt generis natura, vt de pluribus ſpecie differentibus dicatur, vt dialectici docent, & præſertim Porphirius in ſuo quinq; vocū libello, in c. de genere, ſed etſi Bart. ibi nullam de genere mentionē fecerit, iſtud tn̄ pro abſoluto habuit. Additum inſuper fuit à Bar. in re certa, ea de cā, vt fi-
8 ctionē † à præſumptione ſeiungeret, q̄ ſemper ſuper re dubitabili verſaꝰ, & hanc ex differētijs vnà inter fictionē, & pſumptionē eſſe, tradidit. Accur. in l. vnicā. §. accedit. C. de rei vxo. actio. & colligiꝰ ex dictis Bal. in l. ea quidē. C. de accuſ. in 2. col. & ex allatis à Saly. in d. l. ſiue poſſidetis. C. de prob. & docuit ēt Nicolaus Euerar. in ſuis locis arg. in loco à vi fictionis. n. 5. atq; ꝓbat Bar. in d. l. ſi is, qui pro emptore de vſuc. ex iurib. per eum allatis. Præterea ſubiunxit Cyn. ꝙ eſt poſſibi-
9 le, quæ verba idcirco addita fuere, vt oſtenderet † legem ſuper eo, ꝙ fieri nequit, nunquā fingere, vt aſſeruit Accurſ. in l. 3. ff. pro ſocio. & in l. Gallus. §. ſi eius. ff. de li. & poſth. & probaꝰ ab eodē Bar. in loco proximè citato, nu. 22. Ad hæc dixit, pro veritate, quī iuris effectum conſequitur, ac ſi in veritate rei ita eſſet. Poſtremò loco nō omiſit A iure facta. vt hominū fictiones, & mendacia excluderet, vt iā ſupra relatum eſt.

Et ſi iſta Bar. definitio proximè ad veritatē accedere videaꝰ, quæq; poſſit accipi: mutilatā tn̄ eſſe īdicat. Ang. Bal. frater, in d. l. ſi is, qui pro emptore ff. de vſuc. dū inquit, hanc definitionem nō declarare oīa, quæcunq; ad definitæ rei naturā indicandū ptinent, etenī de fictionis ſubſtantia eſt, vt ad aliquē inducaꝰ effe-
10 ctū, † nō. n. lex ſolet facere fruſtratorios actus, quod quidē ꝑ hanc Bar. definitionē nō explicaꝰ. Verū dici poſſet, illud, pro veritate, poſitū in definitione Bar. effectū oſtēdere, ad quē ſit inducta fictio; nā cū lex hoc accipiat ꝓ vero, & veri natura ſit vt iuris ſortiaꝰ effectū, & operetur; datur intelligi, fictionē aliquem ſpectare finem, ꝙ hoc in loco vr̄ eſſe ex mente Bar. Hæc tn̄ allata rn̄ſio dubitationi propoſitæ non ſatisfacere vr̄, nam dum dicimus, definitionem debere definitæ rei naturā declarare, intelligendū eſt id ex natura ſua debere ceri: non aūt per relationē ad aliud, vt docuit. Vigli. in §. 1. Inſt. de teſt. Verū hęc Bar. definitio iſtud ex natura ſua planū non facit, fieri namq; poteſt, vt aliquid habeatur pro vero, non tn̄ aliquid operetur.

At enim lex id non facit, fateor: ſed nihil hoc re-
11 fert. Namq; iam cōſtat, & apertum eſt † fictionem ad aliquem effectum fuiſſe introductam, non per definitionem; ſed quia lex non ſolet facere fruſtratorios actus. Alia igitur eſt excogitāda declaratio, vt melius definitio Bar. explicetur.

Quocirca Bal. in l. ea quidem. in 2. col. C. de accuſ. aliam ſolebat definitionem ponere, quæ eſt iſtiuſmodi. Fictio eſt falſitas pro veritate, accepta ex ſpecialiſ-
12 ſima, † & iuſta cauſa à iure expreſſa.

Quæ quidem definitio etiā in multis claudicare vr̄ cum totā definitæ rei naturam non explicet, præſertim cùm non ponat iſtam falſitatem debere eſſe ſup eo, quod naturaliter agi poſſit, atq; ſuperre certa debere conſiſtere, quæ omnia de fictionis inſita natura meritò cenſentur, vt & ſupra fuit dictum.

Vndè ipſemet Bal. in d. l. ſiue poſſidetis. C. de prob. infirmā hanc definitionē ſentiens, alterā attulit, quæ
13 ita eſt. † Fictio eſt, (inquit) cōtra naturalē veritatē ter minorū ſuper eo, ꝙ qnq; fuit poſſibile, & nō verum. Nec hæc definitio à ſuperiorū natura recedit. Et ipſa namq; manca eſt, ꝙ ex eo patet: quia fictionē à pſumptione non ſegregat, cū in ea non fuerit poſitū ſuper re certa cadere debere. Hinc Card. Flor. in c. is, q fidē. 1. q. de ſponſalib. ad aliā cōfugit definitionē: fictionē (inquiens) eſſe in re certa ad vtrumlibet poſſibile in cōtrariū veritatis, legis auctoritate pro veritate accepta, quæ ēt ex eo imperfecta conuincitur cū fictionē ad aliquē finē fieri nuſquā declaret, ꝙ & ſupra in definitione Bar. attigimus. Preterea ēt: qa nō oſtēdit hūc finem, vel effectū naturæ nunquā repugnare debere.

Poſtremò loco Saly. in d. l. ſiue poſſidetis ſuū interponendo iudiciū hac in re, fictionē hoc pacto definiuit. Fictio eſt ꝯ veritatem rei, q̄ fuit, vel eſt poſſibilis à iure

à iure ex bono, & æquo pro veritate aſſumptio. Quæ
ẽt Salyc. definitio, vt cæteræ oẽs ſupra à nobis relatæ,
prorſus, vt mutilata reiicienda eſt, propterea, ꝙ fictio
nẽ à p̄ſumptione nõ ſeiungat, cũ in ea prætermiſſum
fuerit, ſuper re certa cadere debere, vt ipſa p̄ſumptio
excludat̃. Qua pp vnicuique datur intelligi oẽs iſtas
definitiones aliqua in ſe deficere, ſi ad amuſſim oĩa
perpẽdere velimus, q̃ à ſubtiliſſimis tradi ſolent dia-
lecticis: vt omnibus ex partibus abſoluta cõſtituatur
definitio, quæ quidẽ nõ ſolent à noſtris animaduerti:
14 cũ à iur conſ. traditum ſit, † in iure quamlibet eſſe pe
riculoſã definitionẽ. Quo fit, vt noſtri ſola rei deſcri-
ptione, vt plurimũ, contenti ſint. Vnde non ab re di-
xerim, definitionem fictionis à Bar. traditam hic non
eſſe flocci pendendam, imò illam ſequendã eſſe, vt
quæ plus cæteris ad veritatem accedere videatur.

Poſt fictionis allatam definitionem, nunc eſt vidẽ
dũ quotuplex ſit fictio, quotq; ſint eius formæ. Qua
in re Bar. in d. l. ſi is, qui pro emptore. ff. de vſuc. nu. 25.
15 triplicẽ eſſe docuit, hoc eſt inductiuã, † priuatiuã, &
translatiuam, ſiue extenſiuam. Definiamus has oẽs

Inductiua fictio eſt: qñ lex fingit eſſe, id ꝙ non eſt.
Priuatiua verò eſt, cũ fingit id, quod eſt, nõ eſſe. At
Translatiua eſt, quando lex fingit id, quod eſt vno
modo, eſſe alio.

Vnde quælibet iſtarum ab efficienti cauſa nomen
ſortitur.

Verũ paulò plenius de cuiuſq; natura videamus,
Fictio igit̃ inductiua eſt, vt ipſiuſmet Bart. verbis vtar
16 in d. l. ſi is, qui pro emptore, † in re certa nõ exiſtente
poſſibili pro exiſtente à iure facta aſſumptio. Quæ fi-
ctio ita ſup illis fingere ſolet, quæ ſunt meri facti, q̃
q̃ ſunt iuris, & facti ſimul, vt de illo priori ſatis cõſtat
ex eo, ꝙ fuit à Paulo reſpõſum. in l. qui in vtero. ff. de
ſtat. homi. lex etenim fingit natum eſſe id, quod ortũ
nondum eſt ꝙ eſt meri facti. l. Arethuſa in fi. ff. eo. tit.
& per eundẽ Bar. in d. l. ſi is, qui pro emptore. n. 32. &
ex eo ẽt, quia fingit eum, qui deceſſit, degere, vt Im-
per. in §. ſi in bello. Inſti. de excuſ. tut. & l. bello. ff. eo.
de excuſ. tut. quod quidem facti eſt, vt ex ſe liquet.

De poſteriore ẽt ſatis eſt apertũ, propter ea, ꝙ lex
fingit venditionem eſſe, vbi non eſt. vt per contex. in
l. aliena. §. fi. ff. de fideicom. libert. vbi Paulus rñdit, ſi
quis fuerit damnatus, ad alienum ſeruum liberãdum
ſi dñs eum manumittere velit, ob eã cauſam actionẽ
habere aduerſus eum, ac ſi ad pretium vẽdidiſſet eũ,
& tñ vẽditio dr̃ eſſe iuris, vt per cõtex. in l. ex hoc iure
cũ ibi not. per Accurſ. & cæteros Doct. ff. de iuſtitia,
iur. & ẽt facti eſt per. l. cõſi ff. de curat. furioſ. Patet ẽt
17 ex hoc, † q a lex fingit ſuper poſſeſſione: vt eſt text. in
l. quiſquis. C. de donat. quæ poſſeſſio eſt iuris, ex latè
traditis per Doct. in l. 1. ff. de acq. poſſeſ. & §. 1. Inſti. de
bon. poſſ. vbi Aret. atq; facti eſt, per l. deniq; ff. ex qb.
cauſ. Nõnulli verò ex antiquioribus in ea fuere ſentẽ
tia, vt arbitrati ſint, fictionem verſari ẽt circa ea, quæ
meri ſint iuris. Nam (inquiunt) ſi lex fingit ſuper his,
18 quæ ſunt meri facti, † eo magis ſuper his, q̃ meri ſunt
iuris finget, q̃ quæ ſunt facti, l. in bello. §. factę. ff. de ca
pti. & poſtli. reuer. & l. deniq;. ff. ex quibus cauſis ma-
ior. Vnde videmus, legẽ vſumfructũ fingere, vel quaſi
vſumfructum, vbi non poſſit conſtitui. vt in §. conſti-
tuitur. Inſt. de vſufr. vbi in rebus, quæ vſu conſumun-
tur, fingitur vſusfructus, & tñ vſusfructus eſt ius. §. 1.
Inſtit. de vſufr. ſic etiam fingit aliquem eſſe emanci-
patum: vt l. 2. ff. ad Maced. vbi in contractibus filiuſ
famil. pro emancipato habetur, & tamẽ eſſe in pote-
ſtate, vel non eſſe, dicitur eſſe meri iuris.

Huic opinioni longè remotam ſequutus eſt ſñiam
Bart. in d. l. ſi is, qui pro emptore. nu. 25. cui * cõi con-
19 ſenſu aſſentiuntur Doct. ea potiſſimũ ratione, † quo-
niã quotieſcunq; poteſt aliquid agi ſecundùm verita
tem in indiuiduo, de quo quæritur, nunquã poteſt ha-
bere locũ fictio, per contex. in l. filio quem pater. ff. de
lib. & poſthu. & in l. quia ideo ff. de condit. inſtit. & di-
xit Lud. Rom. in d. l. ſi is, qui pro emptore. nu. 13. ff. de
vſucap. & Fortun. Garzia. in repet. l. Gallus. §. & qui d
20 ſi tantùm, nu. 55. ff. de lib. & poſth. † fruſtra enim fit p
plura, quod põt fieri per pauciora l. ampliorem. C. de
appel. At lex poteſt ſecundũ veritatẽ in his, quæ ſunt
iuris diſponere, nihil etenim, vt dixit Vlp. in l. nihil
21 tàm naturale. ff. de reg. iur. † tàm naturale eſt, q̃ eo re
nere, quodq; diſſolui, quo colligatũ eſt. Ex his, q d ſe-
quat̃, iam arbitror, vnuſquiſq; videt, hoc eſt, ius tolle-
22 re iura poſſe, atq; inducere † abſq; fictione cùm hoc
pareat ad ſenſum qñ lex efficit iuxta naturalem ve-
ritatem filiũ eſſe legitimũ, vt probatur in §. ſit igitur
licentia. auth. quib. mod. natural. effic. legit. quo in lo
23 co loquit̃ Impe. † legitimatũ filiũ non diſtare à legi-
timo. & naturali, & in §. 1. in auth. quib. mod. natural.
effic. ſui. vbi idem Impe. vſus eſt verbo, fiũt, ꝙ eſt eun-
24 dem naturæ cum verbo eſt, † ꝙ veritatem indicat: vt
tot. tit. ff. quod quiſq; iur. & Bar. in l. ſi maritus §. legis.
ff. ad l. Iul. de adult. Crot. in repet. dictæ l. ſi is, qui pro
emptore. nu. 181. Veruntamen legitimũ, vel eſſe na-
turalem tantùm, nullus eſt, qui non videat, eſſe iuris,
neq; enim à principio, vt Iuſtiniani verbis vtar, in §.
ſi quis ſanè. in auth. quib. mod. natura. effic. legit. quã-
do ſola natura ſanciebat, hominis (antequam ſcriptę
prouenirent leges) fuit quædam differẽtia naturalis,
atq; legitimi, ſed antiquis parentib. antiqui filij mox,
vt procedebant, fiebant legitimi.

Secundo loco de priuatiua fictione nonnulla tra-
denda ſunt, quæ à Bar. in d. l. ſi is, qui pro emptore. nu.
25 37. ita definitur, † fictio priuatiua eſt in re exiſtente
poſſibili non exiſtere, pro non exiſtente à iure facta
aſſumptio quam definitionem approbat Crot. in ea-
dem. l. nu. 106. quam poteris explicare iuxta Bart. ſen-
tentiam in eod. loco.

An verò hæc fictio fingat ea, quę meri facti ſint; cũ
Bar. dicat in eodem loco. nu. 38. id æquitate ſuadente
26 optimè fingere; cuius rei adducit exemplũ in eo, † q
monaſteriũ ingreſſus eſt, quem deceſſiſſe lex fingit, q
re vera ſupereſt. cap. placuit. 16. q. 1. l. Deo nobis. C. de
epiſcopis, & cler. atque in deportato patet, quem pro-
27 pter perpetratũ facinus, ſic æquitate poſtulante, † lex
ẽ vita migraſſe fingit. l. 1. §. pen. ff. de bon. poſſ. cont.
tabu. l. Gallus. §. & quid ſi tm̃. ff. de lib. & poſthum. vbi
Crot. vberrimè mortis huius fictę materiã examinat.

Quæſtio ẽt eſt, vtrum lex ſuper his, quæ iuris, & fa-
cti ſint, fingat. Qua in re rñdeas, vt etiam in fictione
28 inductiua reſpõſum eſt, † nullo modo fingere. vt idẽ
docuit Bar. in l. ſi is, qui pro emptore. nu 41. & ſeqq &
per Crot. nu. 108. & ſeqq. vbi Crot. q a Bar. verba adeò
obſcura ſunt, vt ex illis, quid ſibi velit Bar. quæque ſit
eius mens, elici non poſſit, ita explicat, & in apertũ re
fert, vt faciliimè mens eadẽ Bar. colligatur, in eundẽ
inſpicito, hæc omnia ſatis apertè declarantẽ. Ratio
autẽ, cur lex in hac priuatiuæ fictionis ſpecie ſup his
non fingat, quę iuris, & facti ſint, illa põt eſſe: nam dũ
priuatiua fictio aliquid fingit, negatiuè fingit illud.
29 † Simulat enim quid nõ eſſe, quod reuera ſit: vt cum
deportatum non ſupereſſe ſimulat, qui in rei veritate
ſupereſt; & itidem monaſterium ingreſſum hac vita
fuiſſe priuatũ, qui certiſſimè vitam degat. Cùm ergo
priuatiua hæc fictio negantem contineat diſpoſitio-
nẽ, vt vera ſit, alterũ abeſſe, ſatis eſt. l. ſi is, qui ducẽta.
§. vtrũ. ff. de reb. dubiis, vt Titius, & Seius non currũt,
vno currente, & altero ſtante, oratio noſtra vera co-
gnoſcet̃. Vnde ſi in priuatiua fictione ius adſit, & fa-
ctũ, remoto iure, ꝙ quidem remoueri põt, & ſic abſq;
aliqua fictione totus cenſetur remotus, nec opus eſt,
vt remoueatur factũ, ꝙ, vt tollatur, fictio intercedat,
neceſſe eſt: quoniam (vt diximus) cũ priuatiua fictio
diſpoſitionem contineat negatiuam, ſatis eſt, vt ve-
ra ſit, alterum tantum abeſſe. d. §. vtrum

Hoc illud eſt, ꝙ innuere volebat. Bar. ĩ poſtremis ver
bis,

Digitized by Google

bis,dũ obijciebat.l.pacta.C.de pactis. in hæcq; verba
loquiť ibi non eſt fictionem aliq̃,ſed veritatem: quia
30 re vera contractus nullus eſt , † ꝙ celebratus ſit cõtra
legem:& licet ius efficere nequeat, vt illa verba inter
contrahentes non interceſſerint:efficit tñ, vt illa ver-
ba,vel illi actus verè contractũ non conſtituãt , iuris
tollendo adminiculũ, quod in eis requiritur , quo re-
moto,nulla fictione circa factum opus eſt: cum ſatis
ſit,alterum abeſſe, hoc eſt,remotionem iuris admini-
culi,vt ſupra declaratum eſt.

Hæc ea ſunt,quæ Bar. innuere volebat in ſupra al-
lato loco,qui,q̃ mentem ſuam ſub verborum ambagi
bus & inuolucris tenebris ipſis obſcurioribus explica
uerit,intuenti patebit.Et vt,ꝙ eſt,ingenuè fatear, plu
rimũ elaboraui,vt quid ſibi vellet Bar.ibidẽ ꝑcipere,
ꝙ vt facilius facere poſſem,ipſe Io. Crot.in reper.eiuſ
dem.l.ſi is,qui pro emptore.nobis auctor fuit.

Nunc tp̃s eſt, vt ad explicationẽ tranſlatiuæ fictio-
31 nis me conferã.† Hæc ab eodem Bar.in iam ſæpe alle
gata l.ſi is,qui pro emptore.ff.de vſucap.nu.43.ver.5.
principaliter q̃ritur hunc in modũ definiť: vt ſit in re
certa,vno mõ exiſtenti,pro exiſtente alio modo poſ-
ſibili à iure facta aſſumptio. Cuius definitionis natu-
ram explicare poteris iuxta eiuſdem Bar.ſniam ibid.
32 Verũ hæc fictionis forma potiſſimũ circa tria† ver
ſari ſolet.Primò circa rẽ,vel mauis actũ,deinde circa
tp̃s, tertio loco circa perſonam . Poſtremò ẽt addam
aliquãdo verſari ſolere circa loca.Quæ omnia à Bar.
plenè.ibid.nu.44.& ſequenti declarantur,& fuſius,&
enucleatius per Crot. nu. 116. & ſequenti explican-
tur,qui ſuper Bart.doctrina inſiſtendo tranſlatiuæ fi
33 ctionis † vniuerſam materiam vbertim proſequitur.
Ad hunc igitur,cum id copioſè, & ſatis apertè docue
rit te reijcio, ne nos eius doctrinam,quod eſſet omni-
no inane, iſtic tranſcribere cogeremur.

Hæc ſummatim,vt leuiter de fictione attigiſſe ſuffi
ciat:neq; enim in iſtis immorari,& oĩa diſputãdo pſe
qui eſt noſtri ꝓpoſiti,ſed vt legentib.cõcluſiones no-
ſtras faciliorẽ,atq; magis planã poſſit ꝑmunire viã.

QVÆSTIO XVII.

Quis,& quomodo probare, quid, & quando debeat probari.

SVMMARIVM.

1 *Actoris,ſiue accuſatoris eſt, quod propoſuerit , probare,ſi reus id neget.*
Actore nihil probante,reus etiam ſi nihil præſtiterit, abſol uitur,ibidem.
2 *Neganti factum per rerum naturã nulla eſt directa pro batio.Reo magis fauemus,quàm actori.ibid.*
3 *In nonnullis probandis transfertur onus in reum , quæ vide remiſſiuè.*
4 *Qui exceptiones opponit,actoris partibus fungitur.*
5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ ſi à reo proponatur, actor numerationem probare debet.*
6 *Præſumptio ſolet onus probãdi in reũ transferre & qũo.*
7 *Epiſcopo ſi aliquid relictum eſt ab extranea perſona,præ-ſumitur contemplatione eccleſiæ relictum,niſi ipſe probet ſibi ſoli relictum eſſe.*
8 *Epiſcopus ſi petat eccleſiam in ſua diœceſi ſitam, quã deti-neat alter , qui detinet , & aſſerit ipſius epiſcopi non eſſe, probare debet,quamuis neget.*
9 *Ius commune vbicunque pro aliquo facit,& pro eo præſu mit,transfert in reum onus probandi.*
10 *Actor cum ſit prior in omnibus,etiam primò videtur ad probandum admittendus.*
Qui prior appellat,prior agat,ibid.
11 *Actor primo probare debet actionem ſuam, antequã reus ſuas exceptiones præſtare cogatur.*
12 *Teſtibus,& probationibus rei in dubio magis credi debet, quam actoris.*
13 *Præſumptio ſemper eſt pro reo in capitalibus cauſis,ne de-liquiſſe credatur,& in ciuilibus, ne aliena bona occupa-re viſus ſit,quod eſt in peccatum incidere.*
14 *Iudicis arbitrio ſtandum eſt,an teſtibus actoris,quam rei conuenti,vel e contra,plus ſit tribuendum.*
15 *Probatio, quo pacto fieri debeat,vide remiſſiuè per totum concluſionum opus.*
16 *Quid ſit illud,quod probari debet.*
17 *Teſtes ſi ſuper vno articulo dicere iuſſi ſunt , & ſuper alio proferant.irritum ſit id, omne, quod probatur.*
18 *Teſtis productus ſuper poſſeſſorio, nõ eſt interrogãdus ſu-per proprietate,quod ſi eueniat,nihil proderit eius dictũ.*
19 *Teſtis dictum ratum non eſt , præterquam in eo, quod in articulis continetur .*
20 *Teſtis ad interrogata reſpondere debet, & non ad alia.*
Probatio ſubreptitia improbatur a lege, & valere nõ de-bet ibidem.
21 *Teſtificatum valet ,cùm indefinitè teſtis dicere debeat, quæ pro vtraque parte nouit .*
22 *Teſtis ſuper oĩbus,quæ ad cauſam faciunt, vř productus.*
23 *Cautela,vt valeat teſtimonium teſtis deponentis,ſuper om nibus ad cauſam ſpectantibus .*
24 *Probari tantummodo debet illud,quod probatum probã-ti proſit,& quod ſit veriſimile.*
25 *Probatio efficacior requirit ad probandũ non veriſimile.*
26 *Probatio illa rata non cenſetur, quam iudex admittit ad probandum,quod de iure proponi non deberet.*
27 *Probari tantummodo debet ea, quæ ad cauſam pertinẽt, de non quod extra rem propoſitam ſit, & inutile.*
28 *Probationes;quæ nullo pacto fieri debuerũt, nullius ſunt ponderis .*
29 *Notorium,an,& quomodo probandũ ſit, vide remiſſiuè.*
30 *Probationes quando fieri debeant.*
31 *Actoris intentio probanda prius eſt, quàm rei exceptio .*
32 *Probationes,ſi poſt probatorium terminũ elapſum fiant, irritæ ſunt, ſi præſcriptus terminus peremptorius eſt.*
33 *Probatio ſi facta eſt ante terminum,vt die præfixi termi-ni,poſtquam idem terminus elabi incipit , rata cenſetur.*
34 *Teſtes producendi infra terminum, produci poſſunt ante terminum.*
Probationes peragi poſſunt,nullo ad probandũ præſcri-pto termino.ibid.
35 *Dilatio ad probandum de iure non eſt danda in adulterij crimine.*
36 *Teſtes,an verum ſit , omnino examinari debere in termi-no dato ad probandum.*
37 *Teſtis depoſitio ad iuramenti tempus retrotrahitur.*
38 *Terminus ſi p̃ſcriptus fuerit ad ꝓbandũ,& ꝓbatum ha-bendũ,tunc nõ ſatis eſt, vt infra terminũ teſtes iurẽt,ſed intra illũ rogari debent alioqui poſtea non admittũtur.*
39 *Teſtes ad examen poſt terminũ accipiuntur, ſi pars requi ſitam diligentiam adhibuerit , vt teſtes rogarentur , & per eam non ſteterit,quin intra terminum examinaren-tur,ſecus ſi fuerit negligens.*
40 *Admiſſio ad examen poſt terminum de æquitate eſt, & nõ de rigore iuris.*
41 *Probatio facienda eſt poſt litis conteſtationẽ, & non ante.*
42 *Teſtes valetudinarij,vel diu abfuturi, vel ſenes ante litem conteſtatam rogari poſſunt propter periculum , quod in mora verſatur .*
43 *Concluſio in cauſa actorũ productioni finẽ imponit,adeo vt nihil aliud,quod ad cauſam ſpectet,poſt ea produci po teſt,& nil aliud expectatur,præterquam ſola ſententia.*
44 *Concluſio in cauſa partibus os obſtruit, & claudit,vt pro bationibus nullus amplius relinquitur locus.*
45 *Teſtes , & defenſiones ad innocentiam rei probandam in cã capitali poſſunt produci etiã poſt concluſum in cauſa.*
46 *Probationes in cauſis beneficialibus accipiuntur etiã poſt factam concluſionem in cauſis.*
47 *Articuli in cauſis beneficialibus , & matrimonialibus d:*

æquitate canonica,& ſtylo palatij admittuntur poſt con
cluſionem in cauſa.
48 *Auditor in beneficialli cauſa poteſt pro iuſtitia recipere in*
formationem,licet ſit in cauſa concluſum.
49 *Iudex ex officio ſuo poſt concluſum in cauſa poteſt recipe-*
re probationes propter animæ diſcrimen.
50 *Iuris allegationes poſt litem conteſtatam admittuntur.*
51 *Iuris allegationes, quamuis in actis productæ ſint , alteri*
parti non debent edi.
52 *Iuris allegationes poſtquam in actis fuere regiſtratæ, com*
munes factæ ſunt,& propterea parti ſunt edendæ.
53 *Iuris allegationes,quando communes non efficiantur , &*
parti dandæ non ſint.
54 *Iuris allegationes parti ſunt edendæ, quando quis eas pro*
ducit,præſentationem in eis ſcribendam, & in actis illas
regiſtrandas curat.
55 *Minores,mulieres, & eccleſia petere poſſunt reſtitutionem*
in integrum,etiam poſt concluſionem in cauſa.
56 *Iuramenti ſuppletorij probatio,modo ante concluſionē in*
cauſa fuerit petitum:poſt concluſionem poteſt admitti.
57 *Confeſſio partis poſt concluſionem in cauſa recipi poteſt.*
58 *Probatio per euidentiam rei,& loci aſpectum admittitur*
poſt concluſionem in cauſa, cum iſta quodcunque proba
tionis genus ſuperet.
59 *Probatio cui facienda ſit,vide remiſſiuè.*

BReuiter nobis nunc ſunt illæ diſcutiēdæ quę-
ſtiones, in quibus quæritur, quis, & quo pa-
cto probare,atque quid,& qñ debeat proba-
ri.Et quoad primum,vt citius me expediam,
1 dicimus. Accuſatoris, † ſiue actoris eſſe partes , quod
propoſuerit probare; ſi reus id neget. Etenim actore
nihil probante,reus etiam ſi nihil præſtiterit,abſolui-
tur,vt ex Pauli reſponſo colligitur in l.2.ff.de prob.ex
l.qui accuſare.C.de edē.atq; ex §.1.2.q.5. & c.1.vt ec-
cleſiaſt.benef.& nos latiſſimè diximus infra in cōclu
ſio Actore nō probāte,vbi cōgeſſimus ampliationes,
limitationes,& alia ad hāc concluſionē pertinentia,
lector illuc te reijcio.Non eñ reus negās probare de-
2 bet, & hoc ea de cauſa fit, † qa neganti factum per re-
rum naturā nulla eſt directa probatio, vt ca.bonæ.de
elect.& c.qui contra.in princ.de proba. cuius illa po-
teſt eſſe ratio: quia magis reo fauemus, quam actori,
argu.l.fauorabiliores.ff.de regul.iur.declarat Boer.in
cōſ.30.nu.3.Io.de Amicis in conſ.79 nu.7.At nōnul-
la inueniunt̄,in quibus probādis transfert̄ onus in reū
3 † quæ connumerauimus in dicta concluſione, actore
non probāte, ꝙ quidē in vniuerſum, in illis caſib. ve-
rū dignoſcitur, in quib. eſt pro actore præſumptio, vt
hoc exemplo patebit. Titius à Caio petit decē,excipit
Caius,illa perſoluiſſe:vel petit fundum,quem ſuū eſſe
probat:de præſcriptione Caius excipit;tunc profecto
4 Caij munus erit,illas exceptiones probare, † qa in ex-
ceptionibus, qui eas opponit, actoris partibus fungit̄,
vt dixit Vlpi.in l.1.ff.de excep. & idē in l.in exceptio
nib.ff.de prob.& c.ex literis.cod.de prob. Iſtud tñ in-
telligas. cū reus aliquid excipiendo aſſeuerat, ſecus
5 eſt,ſi excipiēdo neget,† vt in exceptione nō numera-
tæ pecuniæ cōſtat,ea namq; à reo propoſita,actor nu-
merationē,& nō reus exceptionē probare debet:vt ca
uit Imp.Antoninus in l.ſi ex cautione.C.de nō num.
pec.& per Spec.in tit.de prob.§.probare autē.nu.10.
Præterea p̄ſumptio ſolet onus probandi transferre,
6 † vt ſi frater petat à fratre prædij partē , quod fuit pa-
tris cōmunis , quamuis neget reus illud pertinere ad
actorem, tñ probare debet, quomodo ad ſe tñ perti-
neat alioquin in cauſa ſuccumbet: vt l. ſiue poſſide-
tis.C. de prob. & dixit Spe. vbi ſup.nu.11. Itē ſi aliqd
7 Epiſcopo ſit relictū ab extranea perſona, † præſumit̄
contemplatione Eccleſiæ ſibi eſſe relictum , vnde li-
cet ipſe ſit in poſſeſſione,& neget illud ad Eccleſiā p-
tinere:tñ probare debet ſibi ſoli eſſe relictum.c. requi
ſiſti.de teſta. & c. Pontifices.12. q.3. & per Spec.loco
iā illato. Inſuper ſi petat Ep̄s eccleſiā in ſua diœceſi
ſi tām, quām detineat alter , non eſſe Epiſcopi aſſerēs
8 qui detinet † probare debet, ꝗuis neget.c.conſtitutus.
& c.ſeq.de relig. domib. & c. omnes Baſilicæ. 16.q.7.
& c.cùm non liceat.de reſcrip. Et vt id vno verbo ab-
ſoluam , vbicunq; ius cōe pro aliquo facit , & pro eo
9 præſumit,† iſtiuſmodi iuris præſumptio onus in reum
probandi transfert,c.ferrum. 50.diſt.c.is,qui.de ſponſ.
& huc ſpectantia quāplurima in vnum redegit exem
pla Spec.in d.tit.de prob.§.probare autem.nu.12.quę
à remetipſo ſine noſtro labore poterunt videri.
At nobis poſſet obijci,ſi cōtingat,vt vterq; ſup ſuis
(vt appellāt) capitulis in cā velit producere, probare,
& paulo poſt,& ipſi ſimul concurrant,vter prior pro-
10 ducere debebit? Dicendū eſt actorem debere, † nam
cū ſit actor prior in omnibus , nunc etiā primo videt̄
admittendus, iuxta regulam, qui prior appellat, prior
agat,l.qui prior,de iud.& c.a.de ord.cog. qd ſi contra
fiat,actor appellare poterit,& obtinebit, vt p Spec. in
tit.de probar.§. probare autē.nu.17.in fi. licet hoc nō
admittat indiſtinctè Io.And.in addit.ad Spe.in verb.
obtinuit, litera F. & nos latè diximus in concluſione,
actor prius pbar,vbi te reijcio: & Cacher.in deci.Pe-
11 dem.114 nu.16.aſſerit † iuris eſſe indubitati,actorem
primo probare debere actionem ſuam , antequā reus
exceptiones ſuas præſtare cogatur, per cōtex. in l.qui
accuſa.C.eod.in leg.2. C. de probatio. verumtamen
illud explices , vt in concluſione iam allata diximus,
quæ iſtic adducere noluimus,ne bis idem repetamus.
12 Illud aūt hic adijcere non grauabimur, † in dubio
teſtibus, & probationibus rei magis credi debere, quā
actoris,vt probat contex.in c.ex literis. de pba.& ibi
plures à Dec.relati. Cuius ratio eſt: qa vbi pares ex la-
tere rei ſunt probationes,vna ſemper adeſt p̄ſumptio
ſiue in capitalium cauſarū, ſiue ciuiliū iudicio verſe-
13 mur † ne in criminali iudicio deliquiſſe credat̄.l.me-
ritò.ff.pro ſocio,& in ciuili,ne aliena bona occupare
videret̄ , ꝙ eſt in peccatum incidere. c. peccatum de
reg.iur.in 6. Aliorum verò hac in re ſñia fuit , iudicis
14 arbitrio ſtandū eſſe,† an teſtibus actoris, quàm rei cō
nenti,vel econtra,plus ſit tribuendū. In quorū nume-
ro fuit. Abbas,in d.c.ex literis.in 3.notab. de p̄ſumpt.
qd,& placuit Alc.in ſuo trac.præſ.reg.3.pręſ.44.nu.5.
Dicendū nunc eſſet iuxta propoſitā à nobis metho
15 dum , quo pacto fieri deberet probatio, † ſed à nobis
in præſentia de hoc non eſt laborandū. Etenim cū to
ta mentis noſtræ vis in cōcluſionibus noſtris huc ſpe
ctet,vt quomodo quidq; probari poſſit, oſtendamus.
quæ iſthæc nūç eſſet deſnētia , ꝙ vix trib. voluminib.
eſt explicatū,id velle breui concluſiuncula in præſen
tia circūſcribere. Nūc igit̄ ſciens, & prudens id omit-
to,ꝙ ſi fortè fortuna aliqd tibi ſup hoc ſit opus,adeas
concluſiones noſtras,in quibus oīa,quæ ſub probatio
ne cadere poſſunt ad vnguē tibi ſuppeditata reperies.
Reliqua nobis reſtat illa qō videnda,in qua propo
nit̄,qd ſit illud,ꝙ dēat probari,& quo tpe. Vnde dici
16 mus, illud eſſe probandū, † ꝙ eſt in iudiciū deductū,
ſuper quo lis mota eſt, ſiue id fiat directa via, ſiue per
exceptionis, vel replicationis modū, cuj rei , Quinti-
liani doctrina conuenit aſſerentis,ꝙ propoſuerit,eſſe
probandū,lib.5.c.10.Etenim ſi per teſtes,vel inſtrūa re
motū ab illo,ꝙ in iudicium eſt deductū,probetur,vel
17 ſi teſtes,qui ſuper vno articulo dicere iuſſi ſunt, † ſup
alio proferant, irritum ſit id omne, ꝙ probatur. c. de
teſtib.extra de teſtib.l.ad probationem. C.de probat.
Spec.in d.tit.de prob.§. nunc dicendum in prin. Tūç
enim teſtis vr̄ non iuratus deponere cùm ſuper eo,
quod non eſt in iudicium deductū, teſtatus ſit , vt per
eundem Spec. in tit.de teſte. §.1.nu.62. verſ. itē quod
depoſuit ſuper alio per context. in l. ſi quis liberta-
tem. §.1. in fin. ff. de pet. hæred.& per alia bona iura
18 ibi per eum allata. † Vnde teſtis productus ſuper poſ-
ſeſſorio,ſuper proprietate non eſt interrogandus, ꝙ ſi
eueniat,

tuenſat, nihil eius proderit dictum.l.4. §.3.ff.d c q. &
Spe.vbi ſup.nu.63. Quinimo ſi capita, vel articuli re-
19 ctè non eſſent cōpoſiti, † placeretq; teſti. de illis ple-
nè dicere, eius nō eſſet ratum dictum præterquam in
eo, ꝙ in articulis continet̃, quia cæteris vr̃ fuiſſe renū-
20 ciatum.l.maritus.C.de procur. † teſtis enim debet ad
interrogata reſpōdere, & non ad alia, arg.l.3. in prin.
ff.de iureiur. Et ſubreptitia ꝓbatio improbatur à lege
ideirco valere nō debet.l.1.C.de collu.l.ſed ſi hac. §.
9.de in ius voca.& per Spec. loco iam proximo addu
cto, nu.64. Quod tñ ad iſtud poſtremum attinet, dicas
21 teſtificatum valere, † cùm indefinitè dicere debeat,
quæ pro vtraq; parte nouit.auth.ſed iudex. C. de epiſ.
& cler.non enim refert, an ſpontè ſua teſtis, an inter-
rogatus veritatem proferat, vt per Spec.d.tit.de teſte.
§.1.nu.64.qui affert.l.ſi in duob.§.1.ff.de codicil. quī
voluit adducere. ff.quemad. teſta.aper. vt diligenter
animaduertit Io.And.ibi in additio.

22 Præterea teſtis ſuper omnibus, † quæ ad cauſam fa-
ciunt, vr̃ productus.arg.l.cui. ff.de iuriſd. omn.iud. &
l.cum ſcimus.in fi. C. de agric. & cenſ.lib.11.inſuper
teſtem extra capita interrogare, non eſt reprobatum,
cum non ſit contra ius, ſed præter, nec dando articu-
los, videtur quis renunciare, ſi teſtes proferant ſuper
generalitate cauſæ, vt per eundem Specu. vbi ſup.nu.
65.ex iurib. ibi per eum allatis.

Nec præteribo, quod à Spec. ſuper hoc pro cautela
23 fuit traditum, hoc eſt, † Nec iudicem nec partes vllo
modo debere pati, vt de veritate tantùm iurent teſtes
ſuper articulis datis, hoc enim pacto ipſorū teſtimo-
nium ſuper aliis nequaquam valeret, ſed vt ſacramē-
to ſeſe aſtringere debeant ſuper allatis articulis, atq;
ſuper tota cauſa, ſicq; valebit eorum teſtimonium ſu
per omnibus ad cauſam ſpectantibus, vt c. de teſtib.
exe.de teſt.& latè ſcripſit Io. And.in c. per tuas. eo.tit.
ſuper 1.gl. & Spec.tit. de teſte.§. de teſtium iuramen-
to, nu.3.verſ illud autem.

Nec illud in hac materia apprimè neceſſariū omi
24 ſerim, † illud tantummodo debere probari, quòd ꝓ-
batum probanti proſit. Spec.in tit.de proba.§.nūc vi-
dendum.nu. 1. qui allegat. l.ſi vt proponis. C.de ꝓb.
qui tex. in libro meo non inuenitur. Illudq; quod ſit
veriſimile, nec aliud, iuxta eundē Spec.in d.tit.de ꝓb.
§.nunc dicendū.nu.1.allegat.c.quia veriſimile. de ꝓ-
ſump. quod quidem c. contrarium probat, vt optimè
25 animaduertit Io. And.in addit.litera O, qa in eo † ad-
mitti quis ad probandum nō veriſimile, ſed requir. t̃
efficacior probatio. Nec etiam cenſetur illa rata pro-
26 batio, quā iudex admittit ad probandum, † ꝙ de iure
proponi non deberet.l.quod ſi la a.ff.de dolo, & Bal.
in l.in contractib.in prin.C. de non num. pecun.in 1.
col.verſ. ſed adhuc inſtabis. Non enim ad probandū
debet admitti, quod extra rem propoſitam ſit, & inuti
27 le, † ſed tot tantummodo, quæ ad cauſam pertinent,
vt tradidit idem Spec.in d.tit de teſte.§. qualiter aūt,
nu.1. Nec etiam ponderis habent aliquid illæ proba-
28 tiones, † quę nullo pacto fieri debuere, vt docuit Bar.
in l.ſi poſthumus.§.fi.ff.de lib.& poſthu.in 1.oppoſit.
& in l.ad probationem, la 1.de proba.& per Innoc.in
c.conſtitutus.de fil. presbyt.

29 Hic verò diutius non immorabor circa illud † an
ſit, & quomodo notorium probandum, cùm id fueri-
mus vberrimè, & affatim proſequuti in concluſione,
notorium, quam (ſi libuerit) inſpicere poteris.

Poſtrema diſputationis noſtræ reſtat illa particula,
qñ probationes debeant fieri. Quocirca veriſſimè tra
30 di ſolet, † in vniuerſum probationē eſſe faciendam,
poſt litis conteſtationē ſuper articulo in iudiciū de-
ducto, & negato. Hic euenit, vt actoris intentio, quā
31 rei exceptio † probāda prius ſit, vt ſciuere Imperator
Diocletia.& Maximia.in l.exceptionē. C.de prob.&
docuit Spec.in tit.de prob.§.nunc dicendū reſtat.nu.
2. ꝙ etiam paulò ante nos attigimus. Etenim litis fa-
cta conteſtatione, & iuro de calumnia præſtito, ſi al-
tera partium compromiſſum non petat, iudex ordine
ſubſequenti ad termini probatorii dationē procedit.

32 Quod † ſi probationes poſt probatoriū terminum
elapſum fierent, irritæ eſſent, ſi præſcriptus terminus
eſſet peremptorius, l.ſcire.§.conſequens. ff.de excuſa.
tuto. Aug.in l.ſi.ff.de feriis Lanfr.in c. qñ cōtra.verſ.
dilationes.de probat.nu.16.verſ. ſed generaliter.

33 Verumtñ ſecus eſt dicendū, † ſi probatio eſſet fa-
cta ante terminū, vt die præfixi termini, poſtq̃ idē ter-
minus elabi incipit: tunc. n. rata cenſetur probatio,
q̃uis, quod & ſupra dicebamus, poſt terminū ſit inuti-
lis, iſtud docuit Bal.in l.à caſigato militæ, verſ.ſed po
ne.qd iudex.n.2.C.de nupt. Pau. ēt Caſt.in l.fi.in fi.C.
34 qui admit.idē ſenſit, dum dixit † teſtes producendos
infra terminū poſſe ꝓduci ante terminū. Quinēt pro-
bationes peragi poſſunt nullo ad probandū p̄ſcripto
termino, vt tradidit Bar. in l.in crimine. ff.de adul. &
idē in extrauag.ad reprimē. verſ. & figura iudicii, ſub
nu.12.& Spec.in tit.de dilat.§.viden. verſ. vtrum atq;
Bald.in l.2. C.de dilat. quod tñ verum intelligas, niſi
35 qñ dilatio de iure non erat danda. † vt in adulterii cri
mine.l in crimin.ff.de adul. vel ſi erat danda, data nō
eſt, de quo videas Abb. in c. licet de prob. ſub nu. 17.
& ſeq.& ibi Butr.Card. & Imo.in c. prudentia.§.6.de
off.deleg.& in c.in cauſis de teſt.

Cæterū, an verū ſit, in termino dato ad probandū
36 † teſtes oīno examinari debere, nō video. Nā ſi ſtatutus
eſt ſimpliciter ad probandū terminus: tūc ſatis eſt, te-
ſtes eſſe iuratos, & infra terminū citatos: etenim clap
ſo ēt termino poterunt examinari, illorumq; depoſi-
37 tiones cenſent̃ oīno factæ infra terminū: † teſtis.n.de
poſitio ad iuſ. tpſ retrotrahit̃, vt rñdit Rom.in conſ.
445.quoad primū.ſ.n.5.& 6. quo in loco mu tis illud
rōnib.corrobotat. Abb.in c.licet cām.col.6.de ꝓb.ꝙ
& ſciuere Dom. de Rot. in deciſ. 345. nota ꝙ vbi eſt
datus in antiquis, alias tertia.de dilat. & in deciſ. 587.
alias 26.vtrū duo mēſes de ꝓb. in antiq. ſicq; in praxi
obſeruari ſolere tradidit Maran. in ſuo tract. de ord.
iud.3.actu, ti.de dila.n.29. Si verò terminus fuerit præ
38 ſcriptus ad ꝓbandū, † & probatū hñdum, ſic vt iurēt,
non ſatis eſt infra terminū, niſi ēt intra illum rogent̃,
alioq poſtea non admittunt̃, ſic ſine dubitatione te-
nuit Abb.in d.c.licet cām col.6.& 7. de prob. & Soc.
in cōſ.47.col.3.vol.4.& rñdit Beliam. dec.715.ſi dato
peremptorio.verſ.quid plura Bal. etiam in conſ.153.
in 5.vol. At circa hanc quæſtionē inſpicias, quæ tra-
didere Arch.& Io.And.in nouell. in c.pia. de excep.
lib.6.Spec.tit. de teſte.§.qualiter.verſ is quoque & ibi
Ioan.And.in add. Cal de.conſ.1.ſub rub de teſt.

Nec videre prætermittes DD. de Rot. in deciſ.73.
alias 3. licet in remiſſione. de teſtib.in nou. & deciſ.
465.extra Rot.in nou.qbus in locis ab illis legū Cori
pheis ſolet inueſtigari, an pars requiſitā diligentiam
39 adhibuerit, vt teſtes rogarentur, † & per eam non ſte-
terat, quin intra terminū teſtes examinarent̃, in quo
caſu ad examen poſt terminū accipiunt̃, alter verò ſi
fuerit adeo negligens, vt nihil intra terminū perege-
rit, tūc enim ipſi eſt ad ſcribendum; idem ēt Dom.de
40 Rota † iſtam poſt terminum ad examen admiſſionē
de æquitate quadam, & non de rigore iuris eſſe dixe-
re cum rigor iuris id poſt terminum non admittat.

Verùm nolim illud, ꝙ ſuper dicebamus, probatio-
41 nem eſſe faciendā poſt, † & non ante litis cōteſtatio-
nē, ſine declaratione pertranſire. Quamplurimi enim
ſolēt cōtingere caſus, in quibus nulla litis expectata
conteſtatione probationes per teſtes poſſunt fieri. Ex
quibus ille caſus eſt, qñ teſtes habentur valetudina-
rii, qui ante litem cōteſtatam rogari poſſunt propter
periculum imminens, ꝙ in morte verſatur. vt eſt ſan-
citum in c.qm̃ frequen. vt lite nō conteſt. ex iſtorum
42 etiam numero ille eſt, † cū interrogandi exhibent̃ te
ſtes, qui diu ſunt abfuturi; nam & iſtiuſmodi ante lit.

conteſt debere recipi, oēs tūdere iuris interpretes in
d.c.qūi frequenter pract.Papien.in for.capitulor. qū
teſtes produc.ad æter.rei mem.in gl.t.& Soc.ſen.cōſ.
244.col.3.lib.2.& Soc.iun.in cōſ.86.n.14.vol.2. Quo
circa iſtud in vniuerſum verū eſt,cū mortis imminet
periculū, vel ob ſenectutē, aut propter aduerſam va-
letudinem, ſiue qū alijs modis ipſorum vita in diſcri
men verſat̄,vt ſatis venuſtè explicauit recēter doctiſ.
Iac.Menoc.de arbit.iud.li.2.cent.1. caſu 60.61.& 62.
Adeas ēt Specu. triginta ſex enumerantē caſus in tit.
de teſte. §. nunc tractemus. quos per te ipſum exami-
nare poteris; cùm p̄cipuè de hac re latius ſuprà dixeri-
mus in c.de prima ſpecie probat. quæ fit p teſt. verſi.
vbi,apud quem,& à quo &c.nu.43. cum plurib.ſeq.
Nec vnquàm mihi imperare poſſem, vt illud præ-
terirem, probationes poſt litem conteſtatam perpe-
43 tuò non accipi ſolere,ſed tunc demum,† cum nō ſit,
in cauſa concluſum: quia peracta, actorum produ-
ctioni finis imponitur, adeò, vt nihil aliud poſt
eam, quòd ad cauſam ſpectet, produci poſſit, & ni-
hil aliud expectet̄ præterquā ſola ſententia. Huius.n.
vocis concluſio, etymon oībus probationib. & defen
ſionib. p̄ducendis fuiſſe renunciatū innuit. Cōcluſio
44 etenim in cā partibus os obſtruit,& claudit, † vt pro-
bationib. nullus amplius relinquat̄ locus; vt nouiſſi-
mè teſtatum reliquit Bononiēſis recēs auctor in ſua
pract.iudi.c.20.n.22.ex allegatis ibi per eum, & ſupra
per nos in capitulo ſexto,de ſecunda probationū ſpe-
cie,quę fit per inſtrumenta,vt cr.res exigit,traditū fuit.
Hoc vero nō ita ſiccis (vt aiunt) pedibus eſt præter-
eundū. Multos etenim reperias caſus, in quib. ēt poſt
cōcluſionē probationes accipiunt̄,quorū primus eſt,
45 † cū de cauſa capitali agit̄, in qua ad defenſionē rei
poſſunt ēt poſt in cā concluſum recipi teſtes.& defen
ſiones ad innocentiā probandā,vt docuit Bart.in l.1.
§.fi.ff.de q.& in l.diui fratres.ff.de pœn. per multos ēt
refert Maran. de ord.iud.in 2.par.prin.actu 3.num.3.
46 Pretercà nec iſtud ſibi locū vēdicat † in cauſis benefi
cialibus,in quibus, vel poſt factā concluſionē proba-
tiones accipiunt̄, vt cauere Dom.de Rota in dec.1.ſi
poſt cōcluſionē aliàs 5.& deciſ.2. per eadē alias 6. de
teſtib.in nouis,& deciſ.30. fuit dubitatū, & per me in
relationibus publicis poſitū.in nou.dicentes de equi-
47 tate canonica,& ſtylo palatij† in cauſis beneficialib.
& matrimonialib. articulos admitti poſt cōcluſionē
in cā,ꝙ idem vr̄ ſentire Rot.in antiq.deciſ.257.ſcien
dum eſt,ꝙ qū in cauſ.beneſ.ſentiens auditorem in be
neficiali cā poſſe pro iuſtitia recipere, (vt appellant)
48 informationē,† licet ſit in cauſa concluſum, cōclu
ſioq; reuocanda ſit: huius rei illa pōt aſſignari ratio,
nā cùm de beneficijs præcipuè curatis agit̄, ſuperior
ēt poſt concluſionem in cauſa, ēt partibus inuitis,ex
officio ſuo nouas recipit probationes, & negotiū, ac
ſententiam diligenter perpendit,& examinat,pp ani-
marū periculū, & ne quis per ſurreptionē ad dignita-
tē aſcendat,iuxtà Rot.d.dec.1.alias 5.de teſtib. in ad-
ditione,adducit Innoc.in c.cū Bertoldus. de re iudic.
ſequitur idē Fely.in c.cùm dilectus. nu.13.& 14.verſ.
modo iſtum textum.de fid.inſtr.allegat eundē conſi.
49 74. Titius ſunt decem, & nouē anni,vbi aſſerit † Iudi
cē ex officio ſuo poſt concluſum in cauſa poſſe reci-
pere probationes propter animę diſcrimen;quo in lo
co ēt videre poteris eundem connumerantem quam-
plures alios caſus, in quibus probationes admittunt̄,
poſtquam fuerit in cauſa concluſum. Inſpicias etiā
Mil.in repert.in verb. concluſio in cauſa. Guid. Pap.
in q.201. Renunciatione,vel concluſione,additio.ad
Capell. Tholoſ.q.12.nu.2.& ad q.146.nu.2.
Illud ēt ſilentio non eſt prætereundum, quod tra-
dit Bal.in auth.iubemus.C.de iud.& Fel.in c. cùm di
50 lectus.nu.2.vbi declarat de fid.inſtr.† iuris allegatio-
nes poſt litē cōteſtatā admitti,cuius rō eſt,qa iuris al-
legationes,vt nr̄i loquunt̄,nō ſunt de proceſſu, & tū
modo fiūt,vt Iudex inſtruat̄,vt tenuit Inn.in c.p tuas.
de teſtib.& Alex.in d.auth.iubemus.C.de iud.Marā-
ta de ord.iud.par.6,tit.de actor.edit.10.act.n.50.Hinc
51 fit † vt q̄uis in actis p̄ductæ ſint,alteri parti nō dēant
edi, ex iam allatis auctoritatibus; & ſi huic contrariā
ſequutus ſit ſn̄iam Iaſ. in l.is apud quem col. 2.C.de
52 eden.& in l.1.§.eden. ff.de edend.ea rōne,† qa poſtq̄
allegationes in actis fuere regiſtratæ, cōmunes factæ
ſunt,& proptereà ſint edendæ, vt cætera communia.
Hos tū inter ſe hunc in modū conciliare poteris,
vt Innocentij,& Aſſeclarū tunc demum vera ſit opi-
nio,cum pars allegationes non preſentat in actorum
53 modum in proceſſu,† ſed priuatim ſolū Iudici offert,
vt melius doceri de cā poſſit, nolitq; vt de actis ſint,
tū profectò verū eſt,ne edantur,illo namq; caſu cōes
nō ſunt effectæ:cū extra p̄ceſſum productæ ſint, ſicq;
in praxi quotidie obſeruari ſenſit Maranta loco p̄xi-
mè citato. Sed Iaſonis ſententia vera tunc erit, cū is,
54 † qui allegationes producit præſentationē in eis ſcri
bendum,& in actis illas regiſtrandas curat,nam tunc
erunt edendæ.d.l.1.§.edenda.ff.de eden.
Quinēt poſt concluſionē in cā minores, mulieres,
& eccleſias. vt in integrum reſtituantur petere poſſe,
55 † exploratí iuris eſt,quia cū ſit concluſum, iſti ſinq-
di læduntur,vt tradidit Maran.de ord. iud.6.par.tit.de
concluſione in cauſ.act.15.nu.3. qui ita ſentire An-
dream de Iſer. in conſtit. obſcuritatem, & habet per
Doctores aſſerit in c.auditis.de in integr.reſt.
56 Inſuper iuri ſuppletorij probatio, † ēt ſi in cā fuerit
concluſum,pōt admitti,modo tū ante ipſam concluſ-
ſionē fuerit petitū, vt docuit idē Marāt. d.act.15.nu.
4.vbi cōuenientia adducit ſubiungens illud ita intel-
ligendum eſſe,qđ dixit Alex. in conſ.53.col. fi.vol.1.
Nec ad idē Bal.doctrinā in rub. C.de proba. col.3.
57 verſ.ego aliter,& ibi ēt Pau.Caſtr.miſſam faciā,† par
tis etiam confeſſionem poſt concluſionem recipi.
Ad hęc addendum erit, probationē per euidentiā
58 rei,& loci aſpectū admitti, cū iſta probatio, † quod-
cunq; probationis genus longè ſuperet,vt eſt ſententia
eiuſdem Bald.in l.contra negantem. in fin.C. ad leg.
Aquil.& in l.ſi quis teſtib.C.de teſtib.& aſſentit̄ huic
Maran.eod.act.15.num.6. quo in loco nonnulla tibi
ſuppeditat,quæ poſt concluſionem in cauſa fieri poſ-
ſunt, quæ hic à nobis recenſeri indignum ſumus arbi-
trati, cū extra propoſitam videantur materiā, lector
illum adeas,ſi libuerit,atq; ſi tibi fuerit opus.
Poſtremò loco nobis illud eſſet explicandū,cui ſit
59 faciēda probatio † Verumtū,qū ſuperius in c. qd ſit
p̄batio, in verb. ſubijciemus ēt iudici faciēda, nu.24.
ea attulimus, quæ ad huius qōnis breuiſſimam decla-
rationē ſpectare videbant̄,hic nō eſſe repetenda cēſe
mus,ſed ad eundē locū te reijcio,vt diſpicere poteris,
probationes Iudici,non parti faciendas eſſe,etſi qñq;
parti fiant,vt in caſib. ibidem expreſſis, adeas ēt Dec.
in rub.de probat.nu.25.quo in loco idem explicat.
Hæc habui, candide Lector, quæ pro aliquantula
operis nr̄i probationum declaratione breuiter,& enu
cleatè dicerē;ſcio, & apertiſſimè diſpicio plura fuiſſe
prætermiſſa,multa rudi, indigeſtaq; forma appoſita,
nonnulla ita accuratè nō fuiſſe explicata,vt legentiū
animus fortaſſis exigeret,ſed qm̄, vt & in ipſo ingreſ-
ſu dicebamus, mentis noſtræ intentio tota non fuit,
vt in his veluti prælusionibus,atq; p̄ludijs diutius im-
moraremur,& multum operæ inſumeremus: cū hæc
tradēda in vniuerſum cēſuerimus,vt ad maiora aſcē-
ſum p̄ſtare poſſent,idcirco ne mireris,ſi ita ad vnguē,
& ad amuſſim multa non fuiſſe tradita depræhēdes.
Quæ oīa ex ipſo fonte, ideſt à concluſionū noſtra-
rū volumine ipſo commodius petes,qm̄ aliud eſt pro
pinare,aliud omnē ſeriem retinere.Quo circa ſi fortè
nōnulla te defecerint,cōcluſiones noſtras adire pote
ris,vbi oīa ferè,q̄ ſub probationū materiā cadere poſ
ſunt, ad ſaturitatem cōgeſſimus, & accumulauimus.

CON-

A
CONCLVSIO PRIMA.

ARGVMENTVM.

An Abbas, vt Abbas aliquid faciens, ſe Abbatem eſſe probare cogatur.

SVMMARIVM.

1 *Abbas ſi aliquid tanquam Abbas facit, debet ſe Abbatem probare, & quando, nu.4.*
2 *Expriments ſe magiſtrum, vel presbyterum, vel aliam habere prærogatiuam probare illam opus eſt.*
3 *Appellatione prælati venit etiam Abbas.*
4 *Abbas antiquus probat ſe Abbatem per communem vulgi opinionem.*
5 *Præſumitur pro eo, qui multo tempore in beneficio deſeruiuit, illum fuiſſe canonicè promotum, & nu.9.*
6 *Abbas, qui diu ſit in poſſeſſione, & illam probans, ſufficit ei, abſque eo, vt probet titulum, & nu.8.*
7 *Prælatus, vel alius vbi diutius fuerit in poſſeſſione, & ſit, non poteſt admitti contra eum exceptio defectus tituli. Intelligentia noua datur dec. Rot. Roma. 335. nota cum poſt in antiquis, ibid.*
8 *Rectori eccleſiæ ſufficit longo tempore in eccleſia eum habitum fuiſſe pro vero rectore, & nu.10.*
9 *Subdiaconus præſumitur, qui multo tempore in illius ordine ſeruiuit.*
10 *Rector ſi fuit longo tempore in poſſeſſione, & communiter pro tali habitus, ſufficit hoc tam in petitorio, quam in poſſeſſorio.*
11 *Vt quis in beneficij poſſeſſione manuteneatur, ſufficit fuiſſe in illius poſſeſſione, ſecus vt ſibi beneficium adiudicet.*
12 *Poſſeſſio diutina deducta, & probata in iudicio, leuat onere probandi titulum, & quando procedat. nu.14. Titulus ex poſſeſſione probata in dubio præſumitur. nu. 12. non tamen huiuſmodi probatio ſola titulũ trãſfert. Ex tempore pro clericatu præſumitur, nu.12. & quando procedat. nu.14.*
13 *Præſumptio quantumcunq; vrgens ſemper debet allegari.*
14 *Probationes debent plenè fieri in materia obiectiua.*
15 *Veniens per viam obiectus non ſufficit probare pro Abbate haberi.*
16 *Obiectus in criminalibus plenè probandi.*
17 *Poſſeſſio diutina quo pacto accipiatur.*

ABBAS ſi aliquid tanq̃ Abbas facit, debet
1 probare ſe talem, † vel ſaltem eſſe in quaſi
poſſeſſione abbatiæ, vt ſcripſit. Alex. cõſ.
70. col. fi. num. 15. verſi. item non eſt probatum,
vol. 3. qui ad hoc citat. Hoſt. & alios Canoniſtas
in cap. innotuit. de eo, qui furt. ord. ſuſcep. Ioan.
And. in cap. ſuper his. de accuſa. Innocen. in cap. veniens.
de verb. ſing. nu. 4. verſ. & hæc vera videntur, &
Anto. de Butr. in c. quid per nouale. nu. 16. verſ. quandoque
factum. d. titu. huc reſpexit. Rot. deciſ. 349. nota,
2 quòd ſi impetrans, in antiquis, † vbi ſi quis ſe magiſtrum
eſſe, vel presbyterum profeſſus fuerit, vel alias
habere p̃rogatiuas, re deducta apud iudicẽ onus ipſi
probandi incumbet. His ferè cõceptis verbis tradidit
Bellamer. deciſ. 113. & 114 facit context. in l. nõ ignorat.
C. qui accuſa. non poſſ. & ibi latè Bal. qui licet cũ
nonnullis ſuprà relatis Doct. loquatur in prælato, tñ
3 idem eſt in Abbate: etenim † appellatione prælati
venit etiam Abbas, vt eſt tex. iuncta. gl. in c. decernimus
& ibi Abb. de iudic. eſt tex. in c. 1. de eta. & qual.
gl. in c. indemnitatibus. de elect. lib. 6. Abb. in c. cum
ab eccleſiarum prælatis in prin. de offic. ord. latè per
Quintil. Mandoſ. in comment. ad reg. Cancell. reg.
26. q. 6. nu. 4. Innoc. c. quoniam. §. porrò. vt lit. nõ conteſt.
& in c. firmiter de ſum. Trin. & fid. catho.
4 Intellige prædicta procedere, † qñ contra Abbatẽ
mouetur quæſtio, ipſum non eſſe Abbatem, & recens
fuerit creatus Abbas; tunc etenim ei incumbit onus
probandi ſe eſſe Abbatem aliter, quàm per communem
opinionem: ſecus eſt in Abbate antiquo, & qñ
queſtio mouetur inter alios, vtrum ſcilicet, talis ſit
Abbas: eo enim caſu ſatis eſt probare ab oĩb. haberi
pro tali, vt proditũ eſt per Innoc. in d. c. veniens. poſt
nu. 4. de verb. ſignifi. & per Abb. d. c. innotuit. nu. 6. de
eo, qui furt. ord. ſuſcep. & per Alex. conſ. 138. nu. 7. ſub
fi. verſ. his conſonat ſententia Inno. vol. 1. & per alios
ſupra relatos ab eodẽ Alex. in d. conſ. 70. vol. 3. & per
Bar. in l. actuarios. C. de nu. & actua. lib. 10. optimè deſeruiunt
tradita per Boer. deciſ. 124. nu. 14. & per Soc.
ſen. conſ. 1. num. 4. vol. 2. huc ſpectat ẽt deci. Rotæ 84.
5 nota, ꝙ vbi contra in antiquis, † vbi præſumitur pro
eo, qui diu deſeruierit in beneficio illũ fuiſſe canonicè
promotũ, idem docuit Ant. de Butr. in c. quid per
nouale. ſub nu. 16. ver. ad primum, de verb. ſign.
6 Secundo intellige hanc concluſionẽ, † vt vera ſit;
vbi Abbas fuerit in poſſeſſione Abbatiæ, & lõgo tpe
vixerit, vt Abbas, quia tũc ſatis eſt probare poſſeſſionẽ
Abbatiæ abſq; eo ꝙ probetur titulus ꝑ literas vel
per teſtes: vt colligitur ex Rot. dec. 264. talis opinio in
antiquis, ad hoc affert axiomata Inno. in c. ſup his. de
accuſa. Illud inſuper addẽs: iſtam opinionẽ ſecundũ
æquitatẽ ſemper conſueuiſſe obſeruari, argu. l. 3. ff. ad
Macedo. iũcta l. Barbarus. ff. de offic. præto. huius etiã
fuit ſnĩç Abb. in c. nihil. col. fi. de elect. aſſerens, quod
7 vbi p̃latus, † vel alius diu fuerit in poſſeſſione, & ſit, nõ
põt admitti contra eum exceptio defectus tituli, ex
cuius Abbatis ꝓnunciatio declarat̃ nouiſſimè deciſ.
Rotæ 335. nota cùm poſt. in antiquis, quæ ſine vlla
dubitatione aſſerit, contra prælatũ agentẽ pro eccleſia
ſua non admitti exceptionẽ, ſi obijciatur, non eſſe

prælatũ,nec in poſſeſſione prælaturæ ſuæ Eccleſiæ:qa intelligi debet,q̃n longo tpe fuit in poſſeſſione ipſius prælaturæ,iuxta ſn̄iam eiuſdem Abb.in d. c. nihil de elect.tradit Fel.in c.1.in prin. de litis conteſt. & in c.
8 illud nu.5.verſ. noto 1.de præſump. vbi voluit† ſatis eſſe aliquem lõgo tpe in eccleſia habitum fuiſſe pro vero rectore; quia inducitur præſumptio tituli, ſiue agatur poſſeſſorio,ſiue petitorio.huiuſq; rei teſtẽ adducit Inno.in c.ſuper his,de accuſa.in ſententiam ad il-
9 lum,† qui diu exercuit ordinẽ ſubdiaconatus,qui pſumitur ſubdiaconus, & hunc ſequitur Dec. conſ. 118. viſo inſtrõ promiſſionis.col.2.vbi ſequitur Rot.deci. 264.nota,ꝙ talis opin.in antiquis,concludit,vbi quis
10 longo tpe fuit in poſſeſſione tanquã rector,†& iſtiuſmodi ab omnibus extimabatur, hoc ſatis eſſe tàm in petitorio,quàm in poſſeſſorio,vt etiam videtur ſentire Soc.conſ.258.in cauſa Vicarij col.2.lib.2.Et ſarinę huiuſce multa operæ pretiũ fuerit videre tradita per Menoc.de recup.poſ.nu.443.vſq; ad n. 471. remed.5.

Primò ſublimita,vt prædicta procedant, quod ad id ſpectat,vt quis manuteneatur in poſſeſſione bene-
11 ficij,† non tñ ſufficere, vt ei adiudicaretur beneficiũ: vt voluit Rot.d. deciſ.164. in antiquis aſſerens iſtiuſmodi præſumptionem non efficere, vt poſſit adiudicari titulus beneficij.niſi probetur verus titulus, c.1. de reg.iur.in 6.& ſentit Rot.deciſ.343.non præſumitur,& deci.312. clericus exiſtens in poſſeſſione,& deciſ.40.vbi reus,omnes in antiquis. Vnde nota, qđ ex poſſeſſione ſola tempore nullo beneficij poſſeſſorius præſcribit, quin teneatur ſuperiori ita iubenti oſtendere verum titulum.Menoch.de recup.poſſeſ.n.461. remed.5. Ratio eſt, namq; in bñficialib.faſ nõ eſt ea
* poſſidere abſq; titulo,vt eſt*communis opinio, teſtimonio.Caſſiod.deciſ.2.tit.de cau. poſſeſ.& propr.& ex hoc collige auream limitationem ad regulam, ꝙ nemo regulariter cogitur docere de ſuo titulo, vt eſt
* *communis concluſ.in l.cogi.C. de petit. hæred.

Secũdò ſubintellige omni in caſu procedere,ſi huiuſmodi diuturnã poſſeſſio fuerit probata,& ducta in
12 iudicium,† quia tunc leuat onere probandi titulum, qui titulus præſumitur ex illa poſſeſſione probata: vt habetur in c.ſi iudex laicus.de ſentẽ. excom. & notatur in allegata deci.312.in antiquis:ſecus quando nõ eſt deducta,& probata poſſeſſio.quia tunc non procedit, quod eſt dictum, vt ex tempore præſumatur pro clericatu: ita aliàs vidi in quibuſdam allegationibus olim Domini Angeli de Ceſis,qui ſua ętate celeberrimus in Curia Romana aduocatus fuit, in quadam Lugdunen. Parochialis Sancti Sulpicij, coram tunc Reuerẽdo Patre Domino Nicolao de Aretio Sacræ Rotæ auditore. Quod etiam confirmatur ratione ex
13 eo, † ꝙ præſumptio quantũcunq; vrgens ſemper debet allegari. clem.appellanti, de appellatio.etiam ſi ſit præſumptio iuris,& notoria. text. eſt ordinarius in l.adulterium.§.idem Polloni.vbi Bart.ff.de adult. &
* eſt*cõmunis opinio,vt tradit Crau.conſ.258.col. fi.

Tertiò intellige concluſionẽ,vt non procedat,q̃n
14 per aduerſarium contrarium probaretur† quia fortè exciperetur de excommunicatione,quæ etiam p pre-
* ſumptionem probatur,ſm̃ communem *opinionem, de qua Pariſ.conſ.104.nu.5.lib.4. vel conſtaret de vitioſo ingreſſu,puta per intruſionẽ, quæ titulũ, & poſſeſſionẽ elidit in tm̃,ꝙ ſpoliatus qui alioqui ante omnia reſtituitur ob huiuſcemodi vitium non reſtituiť, vt per Menoch.de recup.d.remed.15.nu.464.vel probaretur de non promotione, quo caſu eſſet materia obiectiua,& deberet plenè probari:vt per Bella. deci. 154. verùm ſi in caſu: nam tunc poſſeſſio longa non releuat poſſidentem,ex quo illa poſſeſſio tuetur tantũmodo poſſeſſorem bñficij, & non confert titulum, vt ſup.proximè diximus, & notat Fel.in c.ſicut.n.29. verſ.3.aduerte,de re iud.& in c.illud.n.6.verſ.3.eſt aduertendũ,de præſump.poſt Hoſt.& Abb. & alios ibi, per tex.in c.dilectum.de præb.& ibi Abb.in 2.col.dicens,prelatũ;qui diu ſuſtinuit ſubditum,licet nõ poſſit eum cogere ad oſtẽdẽdũ titulũ, poſſe tamẽ aſſumere onus probandi de non tit. quod quidẽ fuit prolatũ à Caſt.in conſ.48.col.5. & Imol.cõſ.110.col.1.
15 Quartò intellige, vt non procedat,†q̃n aliquis poſſeſſionem,ſeu cõem opinionem prælaturæ,ſeu clericatus obiiceret alicui quem diceret excõicatum ex eo,quod manus violentas iniecerit in clericum, ſiue Abbatem,nã tunc non ſufficiet probare illũ pro Abbate haberi, decidit Biſignet.tit.de probat.deci.2.Ra
16 tio eſt, † quia in criminalibus obiectiones dẽnt eſſe luce clariores,vt l.ſciant.C.de prob.& dr̃ in d. dec.2. Cætera cõmodius explicabuntur in concluſione clericatus,in cõcluſione ordo,in cõcluſione pmotus,& in cõcluſione titulus,infra ſuo loco adeas ẽt in cõcluſione platus,in concluſione poſſeſſorio, & cõc. agẽs.
17 Quo pacto autem accipiatur †iſta diuturna poſſeſſio conſulendus erit Ioã. de Ana. in c. licet Heli.col. 13.in fi.de ſimo.& Fely.in c.illud.nu.4.& ſeq.de pręſump.& latè in cap.ſicut.nu.29. cum ſeq. de re iudic. quibus in locis prędicti in ea eſſe opinione videnť:ſatis eſſe ſpatium triennij, & in quibuſdam caſibus decennii, & quandoque etiam annus vnus integer ſufficit. Rebuff.in ſua prax.benef.glo.6.in rub.de impet. benef. & c.in 3.requiſito.

CONCLVSIO II.

ARGVMENTVM.

An,& quando Abbatis acta,vel prelati, conſenſu conuentus, vel capituli facta præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Acta Abbatis præſumuntur facta de conſenſu conuentus,idem de prælato ex conſenſu capituli,& quando hoc procedat. num. 4. & 14.*
2 *Quilibet bene agere præſumitur, & ſemper præſumptio delicti excluſiua admittitur.*
3 *Acta in dubio debent intelligi,vt potius valeant,&c.*
4 *Conſenſus regulariter non præſumitur,& nu.7. & 9. & quando præſumatur,num. 10.*
5 *Solemnitates extrinſecæ diuturnitate temporis pręſumũtur interueniſſe, quãdo eſt cuius initij memoria non extat.nu.6. & 9.*
6 *Solemnitates præſumuntur,ſi de modico præiudicio agatur.*
7 *Conſenſum aſſerẽs interueniſſe in aliquo actu, illum probare debet.*
8 *Abbas debet probare conſenſum conuentus interueniſſe in actu,ſi opponitur ante illius exequutionem,etiam ſi ſufficiat tacitus conſenſus in actu interueniſſe.*
9 *Conſenſus expreſſus,vbi requiritur,pro eo non præſumitur,nec tacitus coniecturalis ſufficit, & quando præſumatur,num.12.*
10 *Conſenſus præſumitur etiam in caſu, quo expreſſus requiritur.*
11 *Filius, qui diù res hæreditarias poſſedit præſumitur iuſſu patris præcedente adiuiſſe.*
12 *Præſumitur pro reo poſſeſſore,& pro actore,ſi eius poſſeſſio ſit antiqua, vel actus antiquus ſine poſſeſſione.*
13 *Præſumptio iuris tantùm admittit contrariam probationem ſecus iuris, & de iure.*
14 *Abbatis conceſſio excludit malam fidem, vt præſcriptio procedat,& quando procedat.*
15 *Acta abbatis depoſiti non præſumuntur de conſenſu cõuentus facta.*

Abba-

Abbatis acta Præſumi facta conſen-
1 ſu conuentus † docuit
Luc.de Pen.in l.Princeps.col.2.in 20.præſum. C. de
princ.agen.lib.12.adducit Io.in c.ea. noſcitur de his,
quæ fi.à præla.& per eundem Inno.in c.veniēs,in vlt.
col.in glo.in verb.contra dicit,de præſcrip.gl.in d.c.
cognoſcitur.Rot.deciſ.337.in antiq.& deciſ.105.vbi
p̄ſentatio,& dec.247.prælatus.in antiquis, vbi in ter-
minis habetur,prælatum,cū agit nomine ſuo,& con-
uentus,præſumi agere conſenſu conuentus:cui deci-
ſioni adhæret.Fel.in c.edocen.col.1.verſ. ſolus præla
tus,de reſcrip.& dixit Nicol. Abb. Panorm. in clem.
veniēs col.6.in fi.de reſcriptis,quod etiam tradit Mil.
in reper.in verſ.prælatus præſumitur,inquiens præſu-
mi prælatū feciſſe ea,quæ fecit conſenſu capituli: idē
voluit Auguſt.Bero.in c.ex literis,nu.21.de iur. patr.
facit.l.ſiue poſsideris.C.de prob. Ad hoc etiam erunt
in conſilium adhibendi. Archid.& Præpoſ.c.Diaco-
ni l.vlt.93.diſt.Card.conſ.118.Lambert.de iur.patro.
artic.12.2.q.prin.1.par.ſecundi libri.nu.10.Abb.in d.
c.cognoſcitur.nu.9.de his quæ fi.à prælat.Rot.deciſ.
471.aliàs 4.in cauſa beneficiali. de confeſ.in nouis,
Bellam.deci. 05.ſi apparet,& 473.alias 3. ſi apparet,
de præſcr.in nou.Neui .in conſ.66.nu.56.Ryp. lib.2.
reſponſorum,de reſcrip. & Bal. in Margarita, verſic.
Abb.nu.14.Hoſt.in ſumm.de his, quæ fi. à præla.
2 Quòd quidē ea fortaſſe ratione procedit,†qa quili-
bet præſumitur rectè munus ſuum obire.c.ad audiē-
tiam.de præſcrip. nec præſumitur in eo delinquere, c.
ſi.de præſump.idem memoriæ mandauit Card. Zab.
conſ.118.Redemptoris poſtulato.col.2.in fi. verſ. re-
ſpondeo;vel quia acta in dubio debent ſic accipi, vt
3 potius valeant,†quam pereant,d.l.quoties, la 1.&ubi
Soc.ff.de rebus dubijs,notat Rol.à Val.in cōſ.95. nu.
17.vol.1.Io.de Amicis in conſ.82.nu.6.& Rui.in cōſ.
26.vol.2.prout Abbatis acta perirent, ſi ſine conſen-
ſu capituli facta præſumerentur,arg.tex.in c.quanto,
& d.c.ea noſcitur.de his, quę fi. à prælat. notat.etiam
Anch.in conſ.53.nu.3.& Rom.in conſ.36. nu.2.
Contrarium videtur ſentire Anchar. in d.conſ.57.
nu.5.& ſeq.& Grat.in conſ.59.nu.19.vol.1.vbi clariſ-
4 ſimè inquit regulariter conſenſum non † præſumi,
cui aſſentiri videtur Roc.de Cur.in tract.iuriſpatron.
verſ.competens alicui.11.q.
Sed intelligenda,concluſio eſt, vt tunc procedat,
vbi Abb.habeat capitulū,ſiue conuentum tpe actus,
ꝙ probari dēt præcipuè ſecundū Anch.in d.conſ.57.
nu.5.Verùm tamen diffiteri non poterit,prout ipſe di
cit præſumptionē eſſe,abbatiam habere capitulū.Ex
hac concluſione primo infertur, abbatem conſtituē-
tē ꝓcuratorē præſumi ex cōſenſu cōuentus inſtituiſſe
Ita tradidit Abb.in d.c.ea noſcitur,nu.9.& Inn.ibi.n.
2.Bal.etiā meminit in Margarita,in verb.Abb.nu.12.
Secundo infertur, p̄ſentationem ab Abbate factā
ex conſenſu conuentus factam præſumi, iuxta ſen-
tentiam .glo. Innoc. & Abb.in c.ea noſcitur Rot. in
deciſ.337.in antiquis, vbi aliquis, quod quidem fuit
prius dictum ab Innoc. in d.cap. ea noſcitur,& ſentit
Alexandr. poſt Archid. in d. c. diaconi. vlt.93.diſt.
quam adducit Roc.de Curt.in d.ſuo trac. de iur.patr.
in verſ.cōpetens alicui.in 11. q. Ideoq; ſi Abbas lite-
ras non oſtenderit, poterit tū Epiſcopus tuto hmōi
præſentationem admittere: nā iſta præſumptio adeò
eſt efficax,vt ei ſtetur,niſi contrariū probetur, vt vo-
luit Innoc. vbi ſup.& huc pertinet Pauli reſponſum
in l.fi.ff.de tut.& cur.& Rot.d.deciſ.337. in antiquis.
Amplianda eſt hęc concluſio,tunc potiſſimū pro-
5 cedere, concurrente .ſ. diuturnitate temporis, † nam
cōſenſus capituli,tractatus, & aliæ ſolemnitates diu-
turnitate temporis interceſſiſſe præſumuntur: vt re-
ſpondit Alex.in conſ.79.in 2.dubio vol.1.Dec. canic
in conſ.36.col.pen.in prin.& in conſ.152. nu.4.con-
ſuluit Rol.à Val.in conſil.99.num. 27.vol. 2. Ceph.
docuit varijs in locis in conſ.272.num.41.vol.2.& in
conſ.148.nu.17.vol.1.& in conſ.135.nu.26.eod. vol.
6 quo tū in loco dicit, id verum eſt † ſi de modico præ-
iudicio agatur:vt etiam aſſerit Soc. ſen. in conſil. 61.
nu.6.vol. 3. quod tamen locum ſibi vendicat, etiam
ſi de magno tractetur præiudicio,teſte Crauet.in cōſ.
204.nu.10.quādo,ſcilicet,eſt tempus,cuius initij me-
moria non extat in contrarium, ſi credimus Abb.in
c.peruenit de emptio.& vend. vel etiam quandoque
* ex curriculo annorum triginta,vt *communis eſt opi-
nio teſte Bellono.in conſ.39. nu. 4.
Primò limita concluſionem non habere locum
quando à conuentu obijceretur, à capitulo non fuiſ-
7 ſe præſtitum conſenſum, † quia tunc in dubio præſu-
mendū eſt pro non cōſenſu, & onus probandi cōſen-
ſum incumbit Abbati. namq; aſſerēs conſenſum in-
terceſſiſſe in aliquo actu, illum probare debet, arg.l.
actor.C.de ꝓb.& l.2.ff.eo.& animaduertit Soc. iun.
in conſ.101.n.28.vol.2. dummodo cōuentus id obij-
ciat ſtatim tpe;vnde dicere ſolebat Abb.in d.c.ea no
ſcitur.ridiculum eſſe contrariū arbitrari. ex quo ſem-
per Abbas diceret conuentū conſenſiſſe, quod maxi-
mè procedit in arduis, vbi pro forma neceſſaria dēt
* conſtare de expreſſo conſenſu capituli ut *cōis eſt opi
nio teſte Mediceo in ſuis reg.iur.in uerb. Abb.
Idem dicitur procedere,ſi opponatur ab extraneo,
8 & oppoſitio fiat ante executionem actus,† quia tunc
etiam conſenſum fuiſſe præſtitum Abbas debet pro-
bare,quod itidem verum eſt, ſi actus ſit . in quo ſuffi-
ciat tacitus conſenſus, quia non debet Abbas cū ia-
ctura illius,cuius intereſt,vagari . Actus enim ex ſe
eſſet nullus,ſi non interpoſitus fuiſſet conſenſus,iuri-
bus ſupra adductis,ergo ille,cuius intereſt, poteſt vr-
gere,vt doceatur de conſenſu,arg.c.cauſam de iudic.
& eius,quod not.glo.in c.1.de elect.lib.6.facit,l.præ-
tor.ff.de iureiur.& dicit Abb. vbi ſup. quem ſequitur
Lambert.in tract.de iur.patr.artic.12 q. 2. principali.
1.par.2.lib.nu.9 & 10.& Hoſt.in ſumma, vbi ſup. &
Rot.deciſ.473.ſi apparet, in finalib. verb in antiq. &
idem Bellam.deciſ.703. ſi apparet. in fin.
Secundò limita non procedere concluſionem vbi
9 requiritur conſenſus expreſſus † tūc enim non præſu-
mitur,pro cōſenſu,qui eſt ſolemnitas extrinſeca,quæ
nunquā præſumitur,vt latè dixi in cōcluſione,ſolem
nitas extrinſeca,& tradit Abb.in d.c.ea noſcit.Crau.
in conſ.204.nu.6.& Dec.in conſ.409.nu. 3. proindè
non ſufficiet tacitus,& coniecturatus, prout ēt reſpō-
dit Rim.in conſ.82.nu.10. vol. 1. & Ioā.de Amic.in
conſ.98.nu.2.& tūc requiritur conſenſus expreſſus,
quando pertinet ad perficiendum actum, & vt cōfir-
metur,vel probetur,ſi ſufficit tacitus,vt inſigniter de-
clarat.Soc.ſen.in conſ 80.num.21. vol.4.
Contrarium tū videtur ſentire idem Io.de Amicis
10 in conſ.63.nu.26.†vbi expreſsè voluit conſenſum p̄-
ſumi tunc ēt,cum expreſſus requiritur motus auctori-
tate iuriſconſ.in l.qui in aliena. in prin. iuncta. l.ſi qs
mihi bona.§.iuſſum.ff.acq.hęr.vbi filius,qui diu poſ-
ſedit res hęreditarias p̄ſumitur adiuiſſe precedēte pa-
11 tris iuſſu,& præcipuus tū iuſſus,†& expreſſus ꝓ forma
requiritur. De hoc tamen dicemus infra in cōcluſio-
ne,conſenſus, & in concluſione. Aditio hæreditatis.
Hic tū intellige,& declara,vbi requiritur cōſenſus
expreſſus,ſi actus ſit hmōi, qui in ſe poſſeſſionem,vel
quaſi contineat,& ille, qui in medium affert conſen-
ſum capituli,ſit etiam in poſſeſſione præſumi ꝓ con-
12 ſenſu,ſi eſt reus,†& idē ſi eſt actor, dūmodo eius poſ-
ſeſſio ſit antiqua,ſecùs ſi eſſet recens, ꝙ ſi actor non
habeat poſſeſſionē non præſumitur conſenſus,niſi ſit
actus vetuſtiſſimus,vel ſit lata ſnīa,vt tradidit Ant.in
d.c.ea noſcitur de his, quæ fi. à præla. quem ſequitur
Mil.in repertorio,in ver.Prælatus præſumitur.
Tertiò limites hanc eſſe præſūptionē iuris tātū, &
13 nō iuris,& de iure, adeò vt admittatur ꝓbatio in cō-
trarium:

itarium: hinc fit vt ei, qui hoc opponit, incũbat onus
probandi, vt dicit glo. in verbo debet. d. c. ea noſcitur,
de his, quæ fi. à præla. quam ſequit Card. Zaba. in cõſ.
118. incip. Redemptoris poſtulato col. 2. verſ. ſed etiã
præſuppoſito. vt teſtatur Feder. in conſ. 207. vti adhe-
ret Ceph. in conſ. 138. nu. 17. vol. 1. & præcipit Bar. in
conſ. 120. nu. 3. cuius ſententiã probauit Crau. in cõſ.
395. nu. 3. idem confirmauit Rim. in conſ. 376. nu. 33.
& ſeq. vol. 2. nec prętermiſit Natt. in conſ. 473. nu. 10.
vol. 2. Soc. iun. voluit in conſ. 62. nu. 23. vol. 3. & ſẽſit
Io. de Amicis in conſ. 45. nu. 20.

Intelligas etiam præſumi conſenſum capituli in-
terpoſitum fuiſſe, vt excludatur mala fides in recipiẽ-
14 te, † & ſic quoad præſcriptionem ſufficit conceſſio
Abbatis, licet haud liqueat de conſenſu capituli, qui
in hoc pſumitur interceſſiſſe, prout dicit Rot. deciſ.
473. ſi apparet. in nouiſ. & Bellam. deciſ. 705. & eadẽ
Rot. deciſ. 310. ex minis. in antiquiſ.

Quartò limita cõcluſionem non pcedere in actis
15 factis ab Abbate depoſito. Ratio eſt in promptu † nẽpè
quia is Abbas cum pcurator conuẽtus conſtitui non
poſſit, eius acta de conſenſu cõuentus facta pſumi nõ
poſſint, quod placuit Spe. de procurat. §. 1. nu. 34.

CONCLVSIO III.

ARGVMENTVM.

Abbas, quando, & in quo poſſit pro ſuo monaſterio eſſe teſtis.

SVMMARIVM.

1 *Abbatem admitti ad teſtificandum pro ſuo monaſterio, ſi procuratorem conſtituit.*

2 *Abbas recipitur in teſtem pro ſuo monaſterio, etiam ſi ſit actor, ſi procuratorem cõſtituerit cũ capitulo, n. 2. & 3.*

3 *Abbas ſi ſolus per ſe agat, vel ſolus procuratorem conſtituat non recipitur in teſtem. nu. 3. & 15.*

Teſtem eſſe, & principale in cauſa, abſurdũ eſt. n. 3. & 15.

4 *Abbas ſolus ſecularis procuratorem conſtituens, non eſt in illa cauſa teſtis, ſecus in regulari.*

Abbas regularis non videtur habere vſumfructum, ſecus ſecularis, num. 4.

5 *Affectio in teſte, non intereſſe conſideratur in cauſa communi cum capitulo.*

6 *Prælatus, & ſecularis, & regularis plenam habet adminiſtrationem.*

Prælatus ſecularis, ſiue ſolus, vel cum capitulo procuratorem conſtituat, non admittitur pro ſua eccleſia in teſtem. ibid.

7 *Abbas ſolus nomine eccleſiæ procuratorem conſtituens admittitur in teſtem pro ſua eccleſia.*

Epiſcopus poteſt eſſe Iudex pro ſua eccleſia, quũ eius procurator agit nomine eccleſiæ, etiam ꝙ nomine proprio procuratore cõſtituat, ſi cã principaliter ad eũ ptineat ibid.

8 *Prælatus repreſentãs perſonam principale iurat de calũ.*

9 *Abbas in cauſa monaſterij iurat de calumnia in animam ſuam de iure ciuili, at de iure canonico in animã maioris partis conuentus.*

10 *Abbas ſuper contractu teſtificatur.*

11 *Canonicus, Archipresbyter, & rector pro eorum eccleſia teſtificantur.*

12 *Monachi ſunt mortui mundo.*

Monachi, fratres minores, & prædicatores poſſunt cogi teſtificari, habita licentia ſuorum ſuperiorum.

13 *Monachi fratres, minores, & prædicatores, & homines de vniuerſitate, quando aliter veritas haberi non poteſt, teſtificantur pro cauſis eccleſiarum, & vniuerſitatum.*

14 *Abbas non ſolum poteſt eſſe teſtis in cauſa monaſterij ſui, ſed etiam iudex.*

15 *Abbas non poteſt ſimul eſſe actor, & teſtis.*

16 *Vna perſona repreſentat aliam, & ſic vicem duarum.*

17 *Abbas non poteſt teſtificari, quando de bonis ſuæ menſæ tractatur, ſecus de iuribus eccleſiæ.*

18 *Prælatus non habens collegium, ſed ſolum adminiſtrationem eccleſiæ, non recipitur in teſtem in cauſa ſuæ eccleſiæ, niſi habeat œconomum generalem auctoritate epiſcopi conſtitutum.*

Epiſcopus agens tanquam adminiſtrator generalis poteſt teſtificari in cauſa ſuæ eccleſiæ.

19 *Abbas remotus, vel depoſitus nõ admittitur in teſtem ſuper contractibus præcedentibus ſuæ eccleſiæ.*

1 Abbatem poſſe eſſe † teſtem in cauſa
ſui monaſterij ſancitum eſt in c. inſuper. de teſt. & ibi
Hoſt. Imol. in c. Albe. eod. tit. de teſti. & vnanimes id
tradidere Bal. in c. & ſi Chriſtus. n. 45. de iureiur. Aufr.
in ſuo tract. de teſt. nu. 1. Nell. à Sancto Gemin. in eo.
tract. de teſt. nu. 14. Bertach. in trac. de epiſ. in 5. par.
4. lib. poſt nu. 16. Spec. de teſtib. §. 1. verſ. ſed nũc quod
rector. & Bar. in l. qui teſtamẽto. in prin. de teſta. Soc.
* in reg. 175. vbi atteſtatur de * communi Abb. & Fely.
in d. c. inſuper de teſt. Alex. in l. ob carmen. de teſt. &
huc ſpectat, quod dixit Dec. in c. inſuper nu. 2. cũ ſeq.
quorum ſententia probatur à Pontifice Max. c. cum
nũcius. c. tuis. c. nuper. de teſt. c. & ſi Chriſtus. de iure-
iur. c. prudentiam. 14. q. 3. & Spe. idem voluit in §. re-
ſtat videre de iuram. calum. Iacob. Egid. in ſuo tract.
de reprob. teſt. num. 3. polito inter tractat Bart.

Primò amplia cõcluſionẽ procedere, etiam ſi talis
2 Abbas, † & eius conuentus ſit actor in huiuſmodi cã,
dũmodo conſtituerit procuratorem ſicq; ſuæ cauſæ
alium elegerit iudicẽ: nã tunc p monaſterio ſuo Ab
bas & quilibet de conuentu poterit teſtificari, vt dicit
Nell. à Sãcto Gemin. in d. tract. de teſt. in ver. Prælat⁹
nu. 14. Bertac. vbi ſup. vbi adducit. c. in præſentia. de
teſt. in 6. & Spec. de teſt. d. §. 1. verſ. ſed nunc, ꝙ rector.

Intellige tñ, dummodo conſtituat Procuratorem,
3 † ſimul cum capitulo, vt ex traditis per Aufr. in tract.
de teſt. nu. 1. verſ. ſi aũt Prælatus, ſecus ſi ſolus Abbas
procuratorem conſtituat, vel ipſe ſolus cãm peragat:
nã tunc reijcitur à teſtificando, vt conſtat ex multis
allegatis ab eodem Aufr. in d. trac. in prin. in verſ. &
aut ſolus prælatus, quẽ omninò vide, & Fel. in d. c. in-
ſuper de teſt. Bertac. vbi ſupra ea quidem ratione per-
moti: quandoquidem ipſe Abbas plurimũ cauſæ fa-
uere, atq; ſtudere videatur: vt notat Imo. in c. præſen-
tium. de teſt. in 6. ſequitur Bar. in d. l. qui teſtamẽtum
Abb. in d. c. inſuper. & Dom. in c. iudex, col. 1. de offi.
dele. in 6. vt refert Dec. in d. c. inſuper. nu. 35. Aliã in
medium protulit rationem Abb. in d. c. inſuper. quia
cum conſtituerit procuratorem nomine proprio, &
ita agatur nomine illius, in iudicio videtur eſſe pri-
maria perſona. c. 1. in fi. vt lit. non conteſt. quod qui-
dem eſt abſurdum, vt aliquis ſit in cauſa primarius &
teſtis, quam rationem minime probauit Aret. in d. c.
inſuper circa prin. iis adductus quæ ibi adducit.

Illud vero, quod ſecũdo loco à nobis eſt traditum,
4 † Abbatẽ ſolum conſtituentem procuratorẽ nõ poſſe
probare p eccleſia intelligas ſecũdũ Are. in d. c. inſu-
per. col. 2. ver. quod autẽ dicimus procedere tantũ in
prælato ſeculari ſecus in prælato regulari: quia nõ vi-
detur habere vſumfructũ vt ſecularis, eundẽ Are. ſe-
quuntur recentiores ibidẽ ſecundum Dec. nu. 35. cui
Decio, vbi ſupra magis placet cõcluſio Abbatis indi-
5 ſtinctè loquentis, ea ratione † quia cum Doctores lo-
quuntur in cã cõmuni cũ Capitulo, non animaduer-
tunt ad prælati emolumentũ, ſed tantũmodo ad ſtu-
dium, vel animi affectionem, quã habere videtũ præ-
latus, qui ſolus procuratorem conſtituit, & ita rõ ita
militat in prælato regulari, ſicut in ſeculari.

Itidẽ quia iura in iſta materia nullũ diſcrimen cõ-
6 ſtituunt inter prælatum ſecularẽ, & regularẽ † etenim
reipſa vterq; habet plenam adminiſtrationem: quod
etiam

etiam ſequutus eſt Rom. in conſ. 400. in propoſita q̄ſtione nu. 7. vt inquit Dec. vbi ſup. in d. c. inſuper nu. 36. cuius dicta etiam ſi vera ſint: tamen quoad ipſe loquitur de opinione Arc. in d. c. inſuper falſum eſt per eum ibi fieri diſcrimen illud, quando ſolus prælatus ſecularis conſtituat procuratorem. cùm ibi Arc. apertè loquatur, prælatum ſecularem, ſiue ſolus, ſiue cum Capitulo conſtituat procuratorem, non poſſe teſtimonium dicere pro ſua Eccleſia: vtilitas enim communis poteſt tribui ſibi ſoli, vt vſufructuario, vt ibidē videre eſt in 3. col. verſ. quod autem dicimus, cū alijs per eum, paulò ante adductis: & ita etiam intellexit. Fely. in iam adducto c. inſuper. nu. 9. circa medium, vbi tamen improbat prædictam opinionem, & illam reſtringit, quando prælatus ſecularis ſolus conſtituit procuratorem: quia tunc non poteſt teſtificari.

Secundò amplia concluſionem, etiam ſi ſolus Abbas conſtituerit procuratorem, dummodo hoc fece-
7 rit noīe Eccleſiæ: non autem ſuo nomine. † tunc etenim admittetur ad teſtificandū, vt voluit Aret. Accur. in d. c. inſuper verſ. vnde quia agitur noīe ſuo. Et rō eſt quia in hmōi caſu Abbas non cenſetur perſona principalis; pro quo optimè deſeruit, q̄ in eleganti caſu tradit Bal. in l. 1. C. ne quis in ſua cā iud. vbi vult, vt cum procurator agit noīe Eccleſiæ, & nō nomine Epiſcopi poſſit tunc Eps eſſe iudex in cauſa, tūc nempe nequaquā cenſetur duplex perſona, id eſt pars, & iudex. Imò idem Aret. vbi ſup. illud inſuper addidit, quod ſi prælatus cōſtituat procuratorem etiam noīe proprio: quia tamen cauſa ad Eccleſiam principaliter pertinet, illa dicetur principalis perſona: non aūt prælatus, ad q̄ probandum affert not. contex. in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. ff. de leg. 2. & l. fideicōmiſ. § in-
8 terdum. de leg. 3. tex quod ſi verū, inquit ipſe, ex eo liquet, quia ſi in iſto caſu prælatus repræſentaret perſonam principalem, iuraret de calumnia; quod tn̄ non facit, vt in c. pen. & fi. de iuram. calum. quibus permotus idem Aret. in eam ſententiam deſcendit, etiam in iſto caſu admitti prælatum ad teſtificandum.

Veruntamen, quoad iur̄m calumniæ præſtandum
9 per Abbatem illud obſerues, † vt iurò Abbas in cauſa monaſterij de iure ciuili iuret de calumnia, vt cum nr̄is loquar, in animam ſuam: iure aūt canonico in animam pleræq; partis conuentus, iuxta ſententiam Bart. in ſuo tract. differentiarum inter ius cano. & ciu.

Tertiò amplia concluſionē procedere, etiā ſi talis
10 Abbas cōtraxiſſet ſuper eo, de quo agitur: † nam ēt tunc poterit ſuper eo teſtificari, vt idē Nell. in d. verſ. prælatus. cuius rei teſtem laudat Spe. in trac. de teſt. §. 1. verſ. ſed nunqd actor. Idem Nell. in eo. trac. §. monachus, vbi id cōprobat auctoritate Archid. & Ioan. And. in c. Romana, de teſt. in 6. & in c. ſuper prudētia 14 q. 2. quo in loco, aſſerit eſſe contextum ſingularē.

Quartò amplia concluſionem non ſolū procedere
11 in Abbate, ſed ēt in Canonico, Archipresbytero, † & Rectore, vt dicit Affl. in dec. 440. n. 2. fretus authoritate Imper. in auth. de Monachis. §. cogitandū; & Iacob. Egid. vbi ſup. nu. 3. vbi præcipuè quærit, nū quid iſtæ perſonæ, cum ſint ſerui Dei, & monaſterij, cū nihil proprij poſſideant, & renunciant propriæ volūtati
12 c. non dicatis 12. q. 1. & cum † ſint mortui mundo. l. Deo nobis. C. de epiſ. & cler. poſſint compelli ad dicēdum teſtimonium, & pro locis ſui teſtari, in eam denique deuenit ſnīam, ipſos id efficere poſſe, motus in primis auctoritate Summi Pontificis in c. Monach. & in c. qui verò. 15. q. 5. & Impera. in auth. de ſan. Epi. §. ſi quando, collat. 9. Ampliat ēt hanc cōcluſionem idem Iac. Egid. vt vera ſit in fratrib. Minorib. & Prædicatoribus: venia tn̄ à Prælato prius impetrata. Imo Nell. eod. in loco nu. 22. d. §. Monachus quærens, an Monachus, & Canonicus regularis, cōuerſus, vel quilibet alius diuinæ religioni addictus, vel qui aliter maiorib. ſuis parere ſit coactus, poſſit eſſe teſtis abſq;
permiſſu eius, qui ſubeſt: id neutiquam poſſe confirmet, præterquam in cauſis ſuarum Eccleſiarū; & monaſteriorum, iuribus per eum allegatis.

Quintò amplia, concluſionem tunc tantò magis
13 habere locum, † cum veritas aliundè non poſſit elici: vt conſuluit Ceph. in conſ. 75. nu. 42. vol. 1. vbi etiā huius rei affert exemplum de teſtibus vniuerſitatis, qui licet regulariter repellantur, nec in cauſa propria deponere videantur; tamen quando aliter veritas haberi non poteſt, admittuntur, ſecūdum etiam Gram. in conſ. 22. nu. 9. & ſeq. in crimin. Hierony. de monte Magnarali in tract. de ſi. regun. c. 58.

Sextò amplia concluſionem, vt Abbas nō ſolùm
14 poſſit eſſe teſtis in cauſa ſui monaſterij, ſed etiam iudex arg. c. ſi quis erga. 2. q. 7. quod eſt verum, niſi conuincatur, vt ſuſpectus, vt patet ex congeſtis per Fel. in c. cum veniſſent col. pen. de iud. per Dec. in c. poſtremò de appel. & per Scot. qui de * communi ſententia atteſtatur in conſ. 174 nu. 6. vol. 1.

Primò limita concluſionem non procedere, ſi Ab-
15 bas ſit ille, qui agit, nam ſimul actor, & teſtis eſſe nō poteſt, vt Nell. in d. verſ. prælatus, vnde neceſſe eſt, vt ipſe vna cum conuentu conſtituat procuratorem: vt ſup. dixi in 1. ampliat. & idē tradidit Aufrer. in d. verſ. ſi autē prælatus, & Fel. in d. c. inſuper. de teſt. nam hoc caſu conſtituendo procuratorem ſimul cum capitulo, non facit hoc, vt Abbas, ſed tanq̄ pars capituli, & ſic teſtificando, teſtificatur vt alius, ſcilicet, tanquam pſona priuata; vt ſupra allegati Doctores tradunt, fieri namq; pōt, vt quis ſentiat aliquid tanquam ex col-
16 legio, vt illud vt priuatus † atq; vnus, & idem poſſit alium referre, duorumque perſonam ſuſtinere, cuius rei plura exempla per Abb. congeſta reperies in c. ex literis. de proba. nu. 10. vſque ad 13. & notatur per D. poſt Rot. in c. à collatione de appell. lib. 6. & adeas Roman. in conſ. 4. col. 2. & Aufrer. vbi ſup. num. 2.

Secundo limita concluſionem non procedere, ſi cauſa ſit ex bonis menſæ ipſius Abbatis: eum. n. iſto in caſu cauſa ſit eius propria, non poterit teſtificari,
17 nec iudex eſſet: cum agatur de eius commodo, vt cōcludit Abb. in d. c. cum veniſſent col. pen. poſt Bu. & ſenſit Do. in c. 1. col. fi. de pœn. in 6. Cald. in cōſ. 6. ſub tit. de iud. Bal. in l. literas. col. 1. de præſump. Io. And. Do. & Abb. in d. c. inſuper. de teſt. cum alijs adductis per Aufrer. in d. tract. de teſt. in prin. nu. 1. vbi atteſtatur hāc eſſe communem opinionem, & idem dicitur de canonico. vt non poſſit teſtimonium perhibere in cauſa ſuæ præbendæ, & generalis eſt cōcluſio in quolibet prælato, vt nequeat ſuum dicere teſtimonium in cā ſuæ Eccleſiæ, quando vergeret quæſtio principaliter de bonis menſæ eius prælati: vt de prædictis concluſio eſt * communis, teſte. Viu. in commu. opin. in verſ. teſtes de collegio. 2. & ad hoc faciunt notata infra in cōcluſione, canonicus teſtis, cum alijs notatis per Imol. in c. præſentium, de teſti. in 6. & ibi Do. in prin. in 4. col & late Fel. in d. c. inſuper. n. 9. de teſti. Idem Aufrer. in addit. ad Capel. Toloſ. q. 204. his, vbi ſecus eſſe dicit, ſi cauſa ſit ex bonis communibus eccleſiæ; quia tunc Abbas poterit eſſe teſtis, & ita diſtinguendo conſiliari opinionem Innoc. & Hoſt. quam diſtinctionem tanquam æquam ſequitur Dom. de S. Gemin. in d. c. in præſentium, & opinio Doctoris diſtinguen. ſemper cæteris eſt præferenda; vt ſæpius ex Aret. & alijs ſcriptum reliquit Ceph. conſ. 101. & cōſil. 283. nu. 21. & conſ. 208. nu. 2. et conſ. 240. nu. 21.

Tertio limita concluſionem non procedere in præ-
18 lato non habēte collegium † ſed ſolùm adminiſtrationem eccleſiæ, cum iſtiuſmodi teſtis eſſe nequeat in cauſa ipſius Eccleſiæ, vt voluit Io. And. in addit. ad Spec. de teſte. §. 1. verſ. ſed porrò, per c. veniens. il 2. de teſtib. Fel. in d. c. inſuper. nu. 8. Soc. reg. 175. fallen. 4. Campeg. in tract. de teſti. reg. 90. in fi. et Aufr. ad Capel. Toloſ. d. q. 204.

Sublimi

Digitized by Google

Sublimita, niſi Eccleſia haberet Oecconomum generalem conſtitutum auctoritate Epiſcopi, vel ageret ipſe Epiſcopus tanquam generalis adminiſtrator iuxt.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.nam tunc ceſſat ratio affectionis, quam habet ipſe conſtitutus procurator, ꝙ ob hoc, videatur declaraſſe ſenſum animi ſui iuxta.l. prætor.ff.de iuriſd.omn.iudi.et ſic poterit prælatus teſtificari, vt cenſet in d.c.inſuper. Abb.nu. 5. quem ſequitur Fel.ibid.nu.8. et Aufrer.vbi ſup.

19 Quartò limita concluſionem non procedere † in Abbate remoto, vel depoſito, qui non poteſt admitti ad dicendum teſtimonium ſuper contractibus præcedentibus, prout notatur in c.ex par.in nouella de ver bor.ſig.et per Bal.in d.c.ſi vero.qui feud.dar. poſſunt. et Calc.conſ.125.nu.20.ratio enimuerò patet ad ſenſus naturalis dictamen, quandoquidem ex ipſis contractibus tractari poteſt de eo exonerando, et de eius laude, vel vituperio, ita quod diceretur contra ius deponere quaſi in propria cauſa.l.nullius.ff.de teſtib.et de * communi magiſtraliter Suarez. in ſuis communibus opin.in verb.teſtes idonei.

Communia Abbreuiaturæ.

De abbreuiatura verba facturus, maiorum veſtigijs (vt noſtri moris eſt) inſiſtens, quidnam ea ſit, prius inueſtigabimus. Abbreuiatura igitur nihil aliud eſt, ꝙ (ne à communi vſu loquendi recedam) baſtardellũ, ſeu nota quædam compendioſa rubricalis ad inſtar indicis, in quo notarij rogati recipiunt inſtrumẽtum, qui ſtylus notarijs totius ferè Italiæ communis eſt. Et de iſta abbreuiatura in cõcluſione, quæ ſequitur, nos loquemur. Ex eadem deindè abbreuiatura iidem notarij ſumunt illud inſtrumẽtum, quod extenſum protocollum apellant, & illud exſcribunt in alio libro, & de hoc infra in cõcluſione, protocollum agemus. Ex eodem poſteà protocollo ſumitur inſtrumentum authenticum, ꝙ partibus traditur, de quo infra concluſione inſtrumentum, latè pertractabimus. Hæc traduntur à Bald.in l.noſtram. num. 3. C. de teſt. per Boer.in q.252.nu.8.per Soc.ſen.in conſ.277. viſis publico inſtrumento.col.3.& 5.lib.2.per Io.de Amic.in conſ.3.col.pen.per Ale.in apoſtilla ad Bart.in l.Sempronius.ff.de leg.2.per arſ.in conſ.28.nu. 22. lib. 2. & in cõſ.61.nu.3.per Cur.ſen.in conſ.56. ſup. proceſ. col.pen.per Neuiz.in conſ.24.nu.8.per Aug. Bero.in conſ.1.nu.5.cum ſeq.lib.2.per Gram.in conſ.127.nu. 6.in ciuil.per Ceph.in cõſ.113.nu.6.vol.1.& per Soc. iun.in conſ.124.nu. 14. vol.2. & nouiſſimè de huiuſmodi materia tradit Didac. Couar. pract.q.c.19.

CONCLVSIO IV.

ARGVMENTVM.

Abbreuiatura inſtrumenti, an plenè ſoleat probare.

SVMMARIVM.

1 *Abbreuiatura inſtrumenti ſolet plenè probare, contra nu. 2. & nu. 7.*

2 *Abbreuiatura eſt ſcriptura imperfecta, quæ non probat.*

3 *Sentẽtia, quæ nondum abſoluta, licet ſcripta ſit, nihil probat.*

Inſtrumentum tam ad ſubſtantiam obligationis, quàm probationis, debet omnino in ſcriptis eſſe completum numer. 3.

4 *Abbreuiatura, quando apparet ex ea notarium noluiſſe plus ſcribere, non probat.*

Notarium noluiſſe plus ſcribere ex imperfectione clauſulæ apparet.

5 *Doctor intelligitur ſecundum legem, quam allegat.*

6 *Notarium habuiſſe protocollum pro perfecto cognoſcitur, quando neceſſaria ad ſubſtantiam poſuit.*

7 *Notarius per dictionem, &c. intelligit omnia communia iuxta ſtylum ſuum, ſeu eo deſſiciente iuxta communem notariorum ſtylum.*

Capitula accidentalia inſtrumenti accipiunt interpretationem iuris, & conſuetudinis. ibid.

8 *Abbreuiatura habens locum, tempus, & teſtes neceſſario non dubium, quia ſit manu notarij, licetque non ab eo ſubſcripta probat.*

9 *Notarius non poteſt actum ſcribendi ipſum documentũ alteri mandare, etiam ſtante multitudine negociorum, etiam ſi ſe ſubſcribat, & quod ſit manu eius partim, & partim alterius.*

Et quod poſſit committere, nu. 12.

10 *Inſtrumento fides non adhibetur, niſi appareat ſcriptum manu notarij de eo rogati.*

11 *Inſtrumentum notarij demortui probatur per comparationem ſcripturarum.*

12 *Notarij ſubſcriptio includit effectum præcedentium, & tantùm operatur, quantum ipſa ſcriptura.*

13 *Abbreuiaturæ ſtatur, quando repugnantia eſt inter ipsã, & inſtrumentum extractum, & per legale, & in nulla ſui parte vitiatum protocoll um ſuſtinetur extractum, & qu ando hoc.*

Contrarium num. 14. & 17.

14 *Inſtrumentum, quando releuari à protocollo, & in publicum redigi debeat.*

15 *Abbreuiaturæ et cancellatæ ſtari, & quãdo nu. 17. & 27.*

Notarius, quando inſtrumentum teſtamenti demortui extrahere poſſit. num. 15.

16 *Notarius corrigere põteſt errorem, & quando citata parte, vel non procedat, & num. 25.*

17 *Solemnitates eadem in abbreuiatura requiruntur, quæ, & in inſtrumẽto, & quomodo, ac in quibus caſibus procedat, vſque ad num. 18.*

18 *Notarij mors habet vim ſigni, & ſubſcriptionis, & quando procedat. ibid.*

Inſtrumentum licet habeat ſubſcriptionem, & ſignum nõ lectum parti, non probat, nu. 18. & 26. & an locum loci habere debeat, nu. 25.

19 *Abbreuiatura notarij carens ſigno non probat, & quando nu. 21. Contrar. vide ibid. nu. 19.*

20 *Conſuetudo, & ſtilus notarij quid operatur in inſtrumẽtis, & quando valeat, nu. 24.*

Inſtrumentũ confici debet ſecundum conſuetudinẽ, n. 20.

21 *Notario non creditur, niſi de eo, de quo eſt rogatus, & quando credatur, nu. 22. 23. & 25.*

22 *Notarius in dubio rogatus nõ præſumitur, vbi cõtrariũ.*

Solemnitas extrinſeca nõ præſumitur, & quæ ſit, & quãdo præſumitur, nu. 22.

23 *Honeſtas viri facit præſumi pro ſe.*

24 *Abbreuiatura de ſubſtantia requirit locum contractus, annum, & diem, alias non probat, & quando, nu. 25.*

Indictio eſt de ſubſtantialibus, nec ſuppletur per dictionem, &c. num. 25.

25 *Notarius quando in committendo errat, non poteſt ſe corrigere, & quando poſſit.*

Scriptura priuata valet ſine die, & qd in teſtamento. ibid.

26 *Abbreuiatura nõ habens teſtes, an probet, & an illi requirantur teſtes in inſtrumento, an rogati requirantur.*

Inſtrumentum quando non habet clauſulam, actum, & annum, vel locum, non probat, ibid.

27 *Abbreuiatura etiam non cancellata non probat.*

1 Abbreuiaturam inſtrumenti, † plenè probare affirmat Bal.in rub.C.de fid.inſtr.nu. 21. idem tradit Bar.in l.fideicommiſſa.§.1.ff.de leg.3.& expreſsè dixit Lãfr.de Oria.in ſua prax.c.9.de inſtr.produc.n. 17. cum ſeq.per gl.in l.argẽtarius.de edẽ. Spec.de inſtru.edit. §. videndum verſ.& nota quod tabellio. & doctiſſimus Menoch.in conſ.48.nu.8.Cepol.in conſ. ciuili.23.nu.1.Frãc.Mar.deciſ.Delphin.518. nu.1. cũ ſeq.1.p.& dec.231.ead.parte, & Dec.in cõſ.444.nu.1.

Contra

Contrarium tñ ſequutus eſt inſtam Nicol. de Ma-
2 ra.in d.rub.C.de fid.inſt.† ea rõne, quia abbreuiatura
ſit ſcriptura imperfecta,& ſic non probet, arg. l. con-
tractus.C.eod.tit.de fid.inſt.huic ſimile affert exẽplũ
de teſtõ,& ſententia,quæ nondũ completa, licèt ſcri-
3 pta ſit † tamen nihil probat, vt de teſtamẽto eſt text.
in l.ex ea.ff.de teſta.& de ſententia eſt tex.in l.1.C.de
ſent. ex breui.recit. & licet ibi loquatur de contractu
in ſcriptis,quoad ſubſtantiam obligationis: tñ idem
dicendum eſt, quoad ſubſtantiã probationis propter
eandem rõnem, vt l.fi.C.de conſt. pec. ſic cenſuit Io.
And.in addit.ad Spec.de inſtr.edi.§. videndũ reſtat.
verſ.& nota,ꝙ tabellio & Andr. Barbat. in addit. ad
Bal.in d.rub.nu.21.verſ.tu dic. Hoc pronunciatũ ſin-
gulare arbitratus eſt Nicol. de Mat.& ait ita eſſe de-
cidendũ.Hoc idem ſatis venuſtè cõſuluit Paul.Caſt.
in conſ.307.incip.ad primum vol.1.p totũ, & in cõſ.
111.incip.viſis ponderatiſq; nu.5.lib.1.Bat. ſibi con-
trarius in l.Luc.ff. de milit. teſta. Huic opinioni ſub-
ſcripſit ẽt Cyn.in d.l.contract.C.de fid.inſtr.Signo.in
cõſ.124.in quæſt.præſuppoſita.nu.1.Ang.in cõſ. 275.
col.2.Gram. in conſ.137. nu. 6. in ciuil.& Cephal.in
conſ.113.nu.6.vol.1.& in conſ.13.nu.6.vol.2.

Verùm tñ,vt hæ opiniones inter ſe conciliari poſ-
ſint,à Bar.ſententia non eſt recedendũ arbitror.in l.ſi
is,qui cum teſtm̃,nu. 3. ff. de teſta. quo in loco ita di-
4 ſtinguit, † aut ex ipſa abbreuiatura conſtat notarium
noluiſſe amplius ſcribere, ꝙ cognoſci poterit ab im-
pfecta clauſula, vt exẽpli gratia,ita ſcriptũ eſt,Titius
vendidit fundum Sempronianum Seio centũ aureis
nũmis,his cõditionibus appoſitis,videlicet,nec aliud
præterea ſcriptum inuenitur,tũc certè non probaret,
quia ipſe notarius illiuſmodi inſtrm̃ imperfectũ cen-
ſeret,& ita intelligendam eſſe ait d.l.contractus, vna
cum Nic.de Mata.& ſectatoribus eius,cum ipſe in d.
l.contractus,ſe tueatur,eamq; pro opinionis,& ratio-
5 nis ſuæ fundamẽto adducat,† dictum.n. Doctoris dẽt
intelligi ſecundum leges per eum allegatas ſm̃ Bart.
in l.nõ ſolum.§. ſi liberationis verba.ff. de liber. lega.
n.2.Quòd ſi liqueat, notarium illud protocollum p-
feciſſe, & abſoluiſſe, nec in eo amplius erat ſcriptu-
6 rus,quod cognoſcitur, quando omnia neceſſaria, † q̃
ad ſubſtantiam rei explicandam pertinent,narrat, &
tantummodo quædam nullius ferè ponderis præter-
mittit capita cum hac dictione, &c. ſub qua intelli-
7 gebat omnia cõmunia aliorum contractũ† hoc quip-
pè in caſu probaret,vt ibid.Bar.& Bald. voluere in d.
rub.C.de fid.inſtrum.nu.21. vbi ait, huiuſmodi acci-
dẽtalia recipere interpretationem iuris, & conſuetu-
dinis, vt ex iuribus per eũ ibi allegatis,& hanc diſtin-
ctionem ſequitur Ant de Butr.in conſ.11.incipiente,
Ieſu Chriſti nomine,& Io.de Imol.in cõſ.81. de teſt.
& ſacroſãctis eccleſ. in nom. dom. circa ſecũdũ dub.
Idem ꝓbat Paul.de Caſtr.in conſ.191.viſis,& ponde-
ratis,quæ,&c.nu.1.lib.1.Iaſ.in conſ.196.in prænotato.
col.2.lib.2.Panor. in c.cum P.Tabellio.col.3.de fid.
inſtrum.Alber.Brun.in tract.de forma, fol. 82. col. 2.
& Rol.a Val.in conſ.32.nu.33.vol.2. & hanc dictio-
nem poteſt, & debet notarius extendere iuxta ſtylũ,
* & conſuetudinem ſuam conclusio eſt * cõmuni Do-
* ctorum calculo recepta,teſte Pariſ.in conſ.48.nu.27.
lib.1. & ante illum de communi opinione atteſtatur
Alex. conſ. 163.col.fi.lib.7.

Quòd quidem Bart. pronunciatũ intellige ꝓcede-
8 re,† ſi adiecti ſint teſtes neceſſarij,& locus,et tempus,
licet nulla eſſet ſubſcriptio,dummodo ne quæſtio ſit,
an ipſa abbreuiatura ſit manu notarij ſubſcripta, vt
in ſimili reſpondit Crau.conſ.88.nu.4. latè Ant.o. de
Butr.in d.conſ.11.Caſtr.in d.conſ.191.nu. 2. et Grat.
in conſ.76.nu. 12.& in conſ.117.num.21.& in conſil.
9 140.nu.34. vol. 1.† Notarius enim non poteſt actum
ſcribendi ipſum documentum alteri demãdare,vt eſt
tex.in §.nos autẽ,& ibi glo.auth.de tabellio.& notat
Bal.in rub.C.de fid.inſtr.& Gram.in conſ.127. num.
5. in ciuil. Nec inſtrõ debet haberi fides,niſi conſtet
10 ſcriptum fuiſſe† manu notarij de eo rogati, iuxta ſen
tentiam Alex.in conſ.198.col. 1.verſ.5.vol.7. qui in-
quit,quòd cùm notarius, qui dicitur recepiſſe inſtru-
mentum non ſupereſt,ſed è vita migrauit,debere fie-
ri probationẽ per comparationem ſcripturarum, id-
eſt illam ſcripturam, ex qua erat ſumptum illud in-
11 ſtrumentum † fuiſſe conſcriptam manu notarij, qui
ipſum inſtrm̃ receperat,arg.l. ſi quis decurio. Cod. de
falſ.& gl.in auth.& ſi contract.C. de fid.inſtrum.

Quòd verò fuit à nobis ſuperius traditum actum
ſcribendi ipſum documentum non poſſe per notariũ
alteri demandari intellige locum ſibi vendicare etiã
vigente neceſſitate, vel negociorum multitudine,
12 † etiam ſi notarius ſe ſubſcribat, prout dicit Caſt.ẽſ.
in conſ.209.vol.1. ſecundum nouiſſimam impreſſio-
nem,vbi tradidit, notarium poſſe omnia alij com-
mittere præter tria,audientiam,ſcilicet, protocollũ,
& ſubſcriptionem.Et licet Anch.in conſ.242. col.1.
velit notarium poſſe per alium cõficere notam ori-
ginalem, modo ſe ſubſcribat; quia ſubſcriptio videt̃
in ſe omnia præcedentia continere, ad quæ refertur.
Nata tamen in conſ.224.nu.5.vol.4. dicit hanc opi-
nionem eſſe periculoſam, & contra multas deciſio-
nes ab eo ibidẽ congeſtas,illud præterea ſubiungens,
ſupradictam concluſionem ẽt procedere, ſi ſcriptura
ſit facta partim manu notarij, partim alterius: quia
dicetur ſuſpecta: vt placuit Bald.in d.l.contractus.

Amplia primò procedere concluſionem,ẽt ſi eſſet
diſcrimen inter inſtrm̃ extractum, & abbreuiatum:
13 quia ſtatur abbreuiaturæ,† & ei creditur, dummodo
ſit cancellata,quod affirmat Bal.in cõſ.409. lib. 3. Qui-
* dam nomine Cicolus,& plerique ferè ſcribẽtes id tra-
didere,in primis Bar.in l.Semp.Proculo. de leg. 2. &
in l.ſi quis prior,& ibi Alex.ff.eo.Bald. in l.publicani.
q. 9. & ibi Ang. C.de teſta gl.in auth.de tabel.§.pen.
Lanfr.de Oria.in ſua praxi.c.9.de inſtr.nu.18.Alb.in
l.contract.C.de fid.inſt.latè Alex.in conſ. 105. lib.2.
& in conſ.175.lib.7.& in cõſ.79.col.2.n.3.vol.5. Bal.
in conſ.11.lib.1.conſ.409.lib.3.Paul.de Caſt.in conſ.
371.in fi.col.pen.lib.1.& in cõſ.420.lib.2. Iaſ. in cõſ.
62.col.1.lib.1.Rom.in conſ.177.Bertr.in conſ.39.da-
ta varietate,& in conſ.321.ſi inter protocollum.li.3.
Com.in conſ.28.col.1.lib.2. Boer. in deciſ.252.nu.7.
& 8.Soc.cõſ.277.viſo puncto inſtr.verſ.4. neceſſariò,
in fi.ibi,ex quib.cum ſeq.li. 2. qui atteſtatur hanc eſſe
* *cõem opinionem à qua in iudicando non eſſe rece-
dendũ, & iſtud ampliat etiã ꝙ abbreuiatura eſſet cã-
cellata. Menoc.cui multum propter eruditionem tri
buo,in tract.de arb.iud.lib.2.cent.2.caſ.157.nu.21.la
tè Neuiz.in conſ.26.nu.45.Alban conſ.10.nu.1.Fel.
in c.qm̃ contra in 5.col.de prob.& in d.c.cũ P. de fid.
inſtr.Iaſ.in rub.de actio.nu.16.Bolog.in conſ. 30. nu.
10. Soc.iun.in conſ.150.nu.5.vol.4 vbi aſſerit inſtru-
mento extenſo diſſidenti ab originali non eſſe ſtan-
dum,ſed originali,& in conſ.23.nu.11.& in conſ.98.
nu.45.vol.2. Ceph. qui multas auctoritates congerit
in conſ.88.nu.44.vol.1.Io.de Graſ.in tract.de ſubſtã-
tial.procurator.in verſ.die 21.Nouẽb.nu.11.vbi vult,
per protocollum bonũ poſſe ſuſtineri extractum,et ſi
vitioſum ſit, quod quidẽ memoria,& notatu dignũ
exiſtimatur, qa extractum debet potiùs carere vitio,
quam protocollũ,vt in d.l.contractus.C.de fid.inſtr.

Limita hoc nõ procedere,quando illud protocol-
lum, ſiue abbreuiatura caret ſigno, vel ſubſcriptione
notarij,vt per Menoc.vbi ſup.nu.22. & notat ẽt Rol.
à Val.in conſ.32.nu.35.vol.2.vbi dicit,notarium,cui
à iudice cõceditur, vt in publicã formam redigat no-
tas notarij iam defuncti,non poſſe authenticare (ſic
aiũt noſtri,) inſtrm̃,& illud exemplare, ſi nõ ſit in eo
ſignũ,& ſubſcriptio notarij, huius rei teſtem adducẽ-
do Com.in cõſ.21. col.2. & in conſ.118.col.3. vol.4.
quia

quia ſecundum magis * cõem, de qua per Boer. in deciſ.37.nu.8.iſta ſubſtantiam,& naturam reſpiciunt inſtrumenti,prout etiam infra dicetur.

14 Secundò limita non habere locum,† quando inſtrm illud in protocollo deſcriptum aliqua falſi ſuſpitione laborat,nam tunc reuelari,& in formam authenticam redigi nõ debet,ſic reſpondit Rub. in cõſ. 215.nu.16.& 17.lib.1.& latè per Menoch. vbi ſupra caſu 187.nu.30.cum ſeq. ſentit Ruin in conſ. 51.nu. 12.lib.5.Quas ſuſpiciones falſi recenſet Mant.in cõſ. 84.nu.3.& in conſ.175.nu.8.vol.1.& Caſſã.in conſil. 63.nu.31. Idem eſt, quando inſtrumẽtum continet à veritate aliena,vt cauit Ruin.d.conſ.51.nu. 12.

Ratio ſupradictę ampliationis eſt,ſi credimus Grãmat.in conſ.66.nu.58.in ciuil. quoniam cum abbreuiatura,ſiue protocollũ ſit originalis ſcriptura,potius ei ſtari debet,ꝗ dicit procedere, vbi repugnantia reperitur eſſe inter protocollum, & exemplum inſtrumenti traditum à notario,ſed vbi diſcrimen reperitur inter duo exẽpla tradita ab eodẽ notario non eſt con fugiendum ad protocollum; qm cum illa exempla, vel(vt vocãt)copiæ pſũmant falſæ,neutræ fidẽ facit.

Cõtrarium ſenſit Abb.in c.cum P.Tabellio 2. col. verſ.vlterius quæritur,de fid.inſtr.Contrariam etiam ſententiam videtur ſequutus.Natta in conſ.46.nu.4. vol.1.vbi dicit,inſtrumentum publicum leuari poſſe à notula reperta inter rogationes notarij defuncti ẽt ſi careat eius ſigno,& nomine,modò conſtet de rogitu,iuribus per eum allatis.

15 Secundò amplia concluſionem habere locum ẽt ſi abbreuiatura reperiatur cãcellata:quia,& eo in caſu probatur debitũ præceſſiſſe,& illi fuiſſe ſatis factũ: vt per Bal.in rub.C.de fid.inſtr.col. 8. verſ. iuxta hoc quæro Neuiz.in conſ.24.nu.5.circa mediũ,per Alex. in conſ.14.nu.14.viſis,& conſideratis.lib.6.& ſentiũt Ang.& Imo.in l.acta.ff.de re iudicata,ꝗ intelligitur procedere, ſi de conſenſu omnium,quorum intereſt, fuerit cancellata:vt voluere Ang.& Imo.vbi ſupra.

In materia verò non cãcellationis, ſed erroris cõmiſſi per notariũ in imbreuiatura, eſt aduertendum, notariũ abbreuiaturam,ſiue inſtrm,quo apparet ipſũ erraſſe,non poſſe corrigere, niſi præceptum intercedat iudicis,parte vocata, & cã cognita, vbi error eſt in ſpectantibus ad partem, & mutat ſubſtantiã facti

16 † ſecus vbi eſt erratũ in ſpectãtib. ad notarij munus, ꝑut eſt annus Domini,vt conſuluit Gram.in cõſ. 66. nu.53.in ciuil.tradidit Bal.in l.generaliter.in vlt.no. C.de non num.pec.Bart.docuit in l.ſi librarius, ff. de reg.iur.in l.errore.C.de teſta.Alex.monuit in l.ſi vnus. eo.tit.Imol.& Cano.in c.ex literis,de fid.inſtr.Bar. in conſ.208.& Io. And.in data ſexti,col.vlt.vbi ſubdit, cauere debere notariũ ab huiuſmodi correctione erroris,cũ ſemel fuit functus officio ſuo, qa in falſitatis crimen poſſet prolabi.Et licet Bal.in d.rub.C. de fid. inſtr.col.10.dicat, quod ſi nõdum mota erat quæſtio erroris inter partes,& exemplum non erat datũ parti, notarius poſſet errorem ſuum corrigere: ſed tñ idem Bal.vr aliter ſentire in l.cum proponeretur.ff.de leg. 2.dum loquitur per verb. fortè, & videtur id opinari ſatis eſſe notarium abſoluiſſe, & in publicam ſcripturam retuliſſe.Ideò Gram. ſuperiori loco inter ſe conciliando opiniones, dicit priorẽ procedere, vbi talis correctio fit ſtatim, poſteriorẽ procedere ſi ex interuallo,ſiñ etiam Spe.in §.poſtremò de inſtr.edit. verſ. ſed nunqd qui tamen dicit hanc diſtinctionem tantũ habere locũ ante datã copiam parti:quia poſt,nõ pòt fieri illa correctio etiã illico eo minus ex interuallo, prout ẽt affirmat Alex.in conſ.71.vol.1.& Bart.in d. conſ.208.nu.5.Et quod de cõmiſſione iudicis ſpeciali cautus notarius addat omiſſum,ſeu appoſitũ corrigat,admonet Alba,conſ.10.nu.18.& id fieri debere ante litẽ ſuperindè motam,idẽ Alba conſ.59.col.1. Et quod notarius generaliter ex iudicis commiſſione omnia ab ipſius officio dependentia, ſi plena cauſæ cognitio non requiritur expedire,libere poſſit * communis eſt opinio,teſte Bar.Io.de Plat.& Rebuff.poſt Luc.de Pen.in l.2.C.de iur. fiſci,lib.10.

Tertiò, amplia concluſionem habere etiam locũ in abbreuiatura notarii defuncti ẽt non extenſa, nec in publicam formã redacta ab alio notario viuo, dũmodo non careat ſuis ſolemnibus requiſitis ſecundũ Abb.in d.c.cum P.de fid.inſtr.& Ioan.Bap.Ferret.in conſ.61.nu.8. vol.1.

Quartò amplia concluſionẽ,vt ẽt probet contractum eſſe in ſcriptis celebratum: vt per Spec.de inſtr. edi. §. videndum verſ.& not.quod tabel.

Primo limita concluſionẽ non procedere, quãdo abbreuiatura non eſt publica, & pfecta quoad ſolẽnitates,& caret illis neceſſariis requiſitis; quę requirũ

17 tur in inſtro:†nam illa met,& in abbreuiatura requiruntur ad hoc,vt probet; vt multi reſpondere præſertim Dec. in conſ.447.nu.7.Pariſ.in conſ.27.nu.1.vol. 2.& Fran.Mar.in dec.Delfin.q.518.in prin.& q. 231. nu.2.quia ſi nõ ſit iſtiuſmodi,nequaquã probabit, vt per Bal.in rub.C.de fid.inſtr.col.6.in fi.q.3.& in l.contractus.eo.tit.col.2.verſ.ſed quæro hic Abb.in d. c. cũ P.Tabel.col.3.d.ver. vlterius qro, vbi relatis opinionib.ad id deſcendit,notam, ſiue abbreuiaturam ꝓ nihilo haberi, & non ꝓbare, ſi in ſe non contineat requiſita neceſſaria publici inſtri, cui opinioni etiam adhæret Imo.ibi col. 2. verſ. itẽ non obſtat, & Fel. ibid. col.1.Idem Bal.in l.fideicõmiſſa.§.quoties,in ver.itẽ facit iſta glo.de leg.3.Alb.in l.cõtractus.C.de fid. inſtru.Lanfr. de Oria.in c. quoniam contra ver. inſtrm verſ.quæro nunquid protocollũ: de prob. Et latè per Io.And.in add.ad Spec. de inſtr. editio. §. videndum verb.& no.quod tabellio.vbi Inno.ait, non probare, quæ non ſunt extenſa, cui conuenit Corn. in conſil. 226. licet in hac.vol.3.& in cõſ.94.vberrimè pſequutus eſt.col.1.in conſ.70.duo veniunt.col.1.& 2.vol.4. Alex.in cõſ.14.viſis,& cõſideratis.vol.2.verſ. & licèt aliquando.vol.6.Cæph.in conſ.238.nu.14.vol.2.latè Crau.in conſ.216.nu.4.Guid.Pap.in q.19.Rol.à Val. in conſ.32.nu.27.vol.2.& Capra,in conſ.57. nu. 5.

Intellige iſtud nõ pcedere in antiquis: qa pro requiſitis abbreuiaturæ in antiquis præſumitur, licet de eis non liqueat.Vnde fidẽ facit,vt reſpondit Rub. Alex. in conſ.10.nu.8.col.fi.teſtẽ laucat.Rom.in conſ.303. ex ſcriptura,ſed de hoc nullum verbũ,vt etiam notat Crau.in ſuo tract.de antiq.temp.par.3.ſecu. vidimus in genere,nu.39.vbi ipſe quoq; iſtud confirmat,& ſequtur Menoc.in tract.de arb.iud.lib.2.cent.2.caſ. 187. nu.18.quo in loco arbitraĩ hoc eſſe verũ,quando cõſtat abbreuiaturam, ſiue protocollũ hmõi eſſe illius notarij manuſcriptum,& Ceph.in conſ.170.num.22. vol.2.vbi poſt multas authoritates aſſerit id adeò eſſe verũ,vt ẽt procedat, ſi de magno præiudicio agatur.

Contrarium tamẽ videtur probare idem Cæph. in conſ.238.nu.7. vbi dicit non releuare, ſcripturam ſatis videri antiquam:nã præſumptio,quæ ex temporis antiquitate ſolet oriri, ceſſat, quando ex inſpectione ſcripturæ conſtat ſolemnitates abfuiſſe: vt dicit concludere Caſt.in conſ.50.in antiquis, quem ſequiĩ Iaſ. in l.15.limita. C.qui admit.& Soc.ſen.in conſ.46.nu. 41.in col.pen. vol 4. vbi inquit præſumptionem hãc ex temporis antiquitate deuenientem eſſe iuris tantùm,non autem iuris,& de iure. Ideò cõtrarium probari poſſe per inſtrumentorum inſpectionem, cum multis alijs adductis per Ceph.. vbi ſup.

Hinc infertur,vt ſi abbreuiatura careat ſubſcriptione illius,qui eam ſcripſit,tũc dicatur imperfecta, & ꝑ hoc non probet,iuxt.Bald. ſententiam in d.l. contractus.col.2. verſ. ſed quæro, & in conſ. 158. ſi intereſt lib.2.& in conſ.589.duo inſtrumenta.in fin. Alexan.

18 in conſ.154.colum.3.vol.2. & in conſil.48.colum. 1. lib.7.Paul.de Caſt.Iaſ.in vlt.no.in l.cũ antiquitas.C. de te-

teſta. Ang. in cõſ. 120. ad hoc vt ſcriptura, ver. cõclu-
dẽdo dico. Cor. in cõſ. 118. placet mihi Petro Philip-
po. col. 2. li. 4. & larè p Pariſ. in cõſ. 27. n. 5. vol. 2. Rub.
* qui atteſtatur hanc eſſe magis * receptã opinionẽ in
conſ. 144. nu. 2. & in conſ. 159. nu. 3. lib. 4. & in conſ.
211. nu. 13. lib. 2. & in conſ. 11. nu. 23. lib. 4. Roland. à
Valle in cõſ. 44. nu. 4. lib. 1. Didac. lib. practicarũ q. c.
20. nu. 4. verſ. ad valorem, & Rui. in conſ. 51. num. 12.
vol. 5. cuius ſubſcriptionis formam ponit Nat. in cõſ.
35. nu. 3. vol. 1. ſubſcriptio enim tãtum efficit, quantũ
propria ſcriptura, vt tradidit Ro. in l. admonẽdi. col.
19. ff. de iureiur. p tex. in l. cũ antiquitas. §. fi. C. de te-
ſta. & ibi hoc notat Bal. & expreſſius Caſ. Bar. in l. em
ptor. §. Luci ff. de pac. vbi dicit ſcripturam per alium
conſcriptam: & ſubſcriptã per Titiũ haberi, ac ſi tota
fuiſſet ſcripta per Titium, & Caſſan. in cõſ. 31. nu. 12.
Contrarium voluerunt Dec in cõſ. 447. nu. 7. Curt.
iun. in conſ. 172. Crau. in cõſ. 118. nu. 7. Bal. in d. l. fidei
cõmiſſum. §. 1. de leg. 3. Cy. in l. contractus. in ſi. C. de
fi. inſtr. & ibi Saly. in 6. q. & tradit Alc. in cõſ. 14. Q io-
rũ opinionem, ſi eſt vera, intellige ꝓcedere in abbre-
18 uiatura notarij mortui † cũ eius mors vim hẽat ſigni,
& ſubſcriptionis, dixit Crau. in d. conſ. 158. n. 7. & ele-
gãter tradit Alex. in d. conſ. 14. ſecus in notario viuo
Limita tñ prædictam illationem non procedere
in inſtrumento partib. non lecto per notarium: q. li-
cet haberet ſubſcriptionem, & ſignum, nõ probaret,
nec preiudicaret, arg l. fi. vbi Bal. C. plus val. q agit. &
no. Caſtr. in l. ne in arbitris, cũ alijs adhuc. per Gram.
in d. conſ. 66. nu. 71. & inf. etiam dicetur.
Secundò infertur abbreuiaturã cũ caret ſigno no-
19 tarij ſubſcribentis non probare † tanquam imperfe-
ctam, & mancam, vt aſſeuerat Bal. in d. l. contractus.
col. 2. & Pau. Caſtr. ibid. col. 2. ver. breuiter diſtinguẽ-
dũ. Bal. in l. Lucius in ſi. ff. de teſta. milit. Dec. in conſ.
97. dub. 2. Anch. in conſ. 431. præmiſſa ſine allegatio-
nibus. Fel. in d. c. cum P. Tabellio cõſ. 2. nu. 6. vbi arg.
pro, & contra, tamen, *in* c. 1. eo. tit. de fid. inſtrum. nu.
* *19. aſſerit* * communem opinionem eſſe, in protocol-
lo *requiri* ſignum, & neceſſariã eſſe ipſius oppoſitio-
nem, vt plenè per Alex. in conſ. 154. col. 3. vol. 2. vn-
de 1. conſiderar. verſ. cõfirmatur præfat. Corn. in cõſ.
226. in litera B. C. vol. 3. & in conſ. 49. in prin. & in li-
tera C. Boer. in conſ. 48. nu. 8. vbi innumeras aucto-
ritates congerit, & Bellamer. in conſ. 1. verſic. circa
quantum.
Cõtrariũ ſequuti ſunt Car. in d. c. cum P. Tabellio,
vt refert Fely. verſ. 5. quæritur. Paul. Caſt. in conſ. 292.
quia in pũcto dub. 2. lib. 1. Idẽ Car. in cõſ. 133. ad ſin-
gula præmiſſa. col. pen. & non requiri ſignum conſul
tus reſpondit Franc. Albergot. inter conſ. Bal. nu. 62.
punctus talis eſt. lib. 5. & ibi Bal. ſequitur in conſ. 59.
& in conſ. 128. quæritur. lib. 2. & in conſ. 32. lib. 1.
Priori igitur opinioni adhærẽdo dic maximè habe-
re locum qñ abbreuiatura reperitur penes tertiũ, quia
tunc ſine ſigno non probat, Ita Rui. in cõſ. 11. col. pe.
li. 3. & Ant. But. in conſ. 11. Sublimita priorẽ opinio-
nẽ non ꝓcedere cum notarius ille ex ſcribere ſoleret
ſine ſigno, & ſubſcriptione, & ab omnib. id vbiq; lo-
20 *corum* obſeruatur, † vt fides adhibeatur abbreuiatu-
ræ, & *proto*collo ſine ſubſcriptione, & ſigno ſi credi-
mus Bal. in auth. ſi quis in aliquo col. pen. verſ. idem
eſt videre. C. de eden. & Ruin. in d. conſ. 51. nu. 24. lib.
3. & Alex. in d. conſ. 14. col. 7. verſ. poſtremo. Huc ſpe-
ctat q ſcribit Dec. in l. vt lib. not. 8. C. de colla. & idẽ
Dec. in c. ſi ſcripturam. nu. 39. de fid. inſtr. & Bar. in l.
ſi certis annis. col. 3. verſ. Ego autem dico C. de pactis.
* Neuz. conſ. 24. nu. 5. qui dicit, hanc eſſe magis * cõ-
munem opinionẽ. Io. Andr. & poſteriores * cõmuni
ter in c. 1. de fid. inſtr. vbi in hoc ſtãdum eſſe arbitrantẽ
* conſuetudini, & hanc opinionem eſſe obſeruãdã * in
praxi dicit Barb. in d. rub. de fid. inſtrum. col. 40. & q
probet inſtrũ extractum de protocollo carente ſi-
gno notarij, niſi conſuetudo aliter ſe habeat, cõſuluit
Card. in conſ. 133. inſtrumenta enim confici debent
ſecundum conſuetudinem loci arg. l. ſi prius. §. rectè
placuit. ff. de aq. plu. arcẽ. in quo ſi diſſimiliter ſoleãt
confici inſtrumenta, tunc propter iſtiuſmodi repu-
gnantias ad ius commune confugiendum erit, arg. l.
nemo §. temporales. ff. de reg. iuris, & obſeruat Alex.
in conſ. 5. col. 2. vol. 5. Dec. in conſ. 8. col. 3. Roland. à
Val. in conſ. 87. nu. 54. vol. 2. & Lãfr. de Orian. in ſua
praxi. c. 9. nu. 9. vbi tñ intelligit id procedere, quando
ille notarius, qui confecit abbreuiaturas, ſit rogatus
de inſtrumento conficiẽdo: ſed vbi committeret al-
teri notario extractionem inſtrumenti de abbreuia-
tura ſua, non haberet locum, per ea, quæ ibi adducit.
Et ità etiam intellexit Rui. in d. conſ. 12.
Tertiò infertur, vt cum in dicta abbreuiatura non
dicitur ſcribentem notarium fuiſſe rogatum, tũc non
probet imbreuiatura, vt conſultus reſpondit Cæphal.
in conſ. 294. nu. 37. vol. 2. Angel. in conſ. 200. per to-
tum, & Dec. in c. 1. nu. 24. extr. de fid. inſtr. talis nam-
que defectus reddit vitioſam ſcripturam adeo vt ei
nulla fides habeatur, nec releuari poſſit, præſertim ſi
non reperitur in protocollo, & corpore rogationum,
vt per Bart. Ang. Bald. & alios in l. ſi quis ex argenta-
riis. §. ſi initium. ff. de eden. & tradit Innoc. in c. 2. de
fide inſtrum. Ruin. in conſ. 51. nu. 12. lib. 5. Cæphal. in
conſ. 238. nu. 2. vol. 2. Felin. in cap. quoniam contra
nu. 15. extr. de probat. Ita etiam cautum eſt iure mu-
nicipali Ciuitatis Ferrariæ, ſub rubr de protocol. not.
* & qualiter debeant Not. cart. 299. & hanc * commu-
nem eſſe opinionem atteſtatur Pariſ. conſ. 27. nu. 7.
lib. 2. teſtem laudando, Alexan. in conſ. 154. col. 3. &
in conſ. 48. in cauſa vol. 5. & Corn. in conſ. 70 in lite-
ra C. vol. 4. quia requiritur notarium eſſe rogatum,
21 cum ei non credatur; niſi de quo rogatus ſit. §. nos
aũt. & glo. ibi in verb. iniungatur, in auth. de tabell. &
ibi Bar. Ang. ad idem glo. in cle. 1. in verb. requiſitis,
de hæret. alias eſt de iureiur. not. Spec. eod. tit. §. 1. qui
incipit, breuiter. verſ. & no. Bar. in d. auth. ſi quis in ali
quo. col. penul. C. de eden. Mãt. in conſ. 72. nu. 7. & in
conſ. 136. nu. 4. vol. 1. Nec in dubio præſumitur rogi-
tus: vt tradidit Abb. poſt Innoc. in c. ſi ſcripturam de
fid. inſtr. & ibi Dec. nu. 55. cum adductis ibi per eum,
* vbi etiam dicit eſſe * communem: quia eſt quoddam
22 requiſitum, quod extrinſecus aduenit † quod nõ præ-
ſumitur, niſi probetur arg. l. quæcũque §. fi. ff. de publ.
cum alijs in medium allatis per Mant. in conſ. 125.
nu. 7. vol. 1. per Rol. à Valle in conſ. 32. nu. 28. vol. 2.
per Alex. in conſ. 48. col. pen. vol. 5. per Afflict. in de-
* ciſ. 45. nu. 9. per Dec. vbi teſtatur de * communi in c.
2. de fid. inſtr. per Butigell. in l. ſciendum. nu. 58. cum
ſeq. ff. de verb. oblig. & per Grat. in conſ. 82. nu. 24. &
in conſ. 142. nu. 1. vol. 2. & in conſ. 45. nu. 5. & in conſ.
13. nu. 16. vol. 1. Quæ tñ extrinſeca ſolemnitas quan-
doq; præſumitur ex diuturno tractu tẽporis trigeſimi
* anni, vt de * communi opinione Bellon. vbi ſupra.
Verumtamen ſi notarius aſſerat ſe rogatũ fuiſſe, ei
creditur; vt ex allegatis per eundẽ Dec. loco modo à
nobis allato nu. 56. per Bar. & alios in l. ſciendũ. ff. de
verb. obl. per Alex. in conſ. 110. vol. 2. per Nat. in cõſ.
146. nu. 7. vol. 1. per Rol. à Val. in d. conſ. 32. p Innoc.
in d. c. 1. de fid. inſtrum. vbi dicit vtile eſſe, vt notarius
in inſtrõ atteſtetur ſe fuiſſe rogatum, alioqui ſi id non
agat, & decedat notarius, vel aliter conſtare non poſ-
ſit de rogitu, inſtrumentum nullius erit ponderis vi-
reſque ſuas amittet, & Innoc. ſequitur Alex. in conſ.
153. col. 3. vol. 2. quod tamen procedit, qñ notarius
dicit ſe rogatum, vel publicauit inſtrũ: vt not. Bar. in
d. l. ſciendum de verb. obl. Doct. in l. publicati. C. de
teſta. & idẽ Bar. in conſ. 163. nu. 3. ſecùs ſi dixerit ſim-
pliciter. Ego notarius ſubſcripſi, quamuis, & in hoc
multi iuerint in alia omnia, vt ex adductis p Dec. vbi
ſupra colligitur, & per Gra. in conſ. 28. num. 13. vol. 1.

Contra-

Contrariam etiam videtur ſententiam ſequi Soc.
Iun.in conſ.178.nu.13.vol.2. vbi tradidit, quod licet
requiratur rogitus notarii, non tamē eius omiſſio de-
beret vitiare actum veluti leuis ſolemnitas tex. l.1.§.
fi. vbi Doct. ff. de ventr. inſpic. & habetur etiam per
Doct.in rub ff.de oper. nou.nunc.

Quòd verò de rogitu paulò ante à nobis fuit tradi-
tum,rogitum eius eſſe generis requiſiti, quod extrin-
ſecus adueniat,& huiuſmodi requiſitū non ſolere præ
23 ſumi,†aduerte id non procedere concurrente diutur-
nitate temporis:quia tunc vtiq; præſumitur,iuxta ea,
quæ accumulauit Rim.ſen.in conſ.292.num.85.& in
conſ.429.nu.25.& ſeq.vol.3.& Grat.in conſ.177. nu.
7.& in conſ.91.nu.48.vol.1.conſueuiſſe præterea præ-
ſumi propter eius viri, qui actum gerit, integritatem
vitæ,prout dicit idē Rim. in conſ.158.nu.16.vol.1.

Quartò infertur, vbi in abbreuiatura locus in quo
contractus fuit celebratus non eſt appoſitus, ea in nō
24 probare,tanquam imperfectam †requiritur enim ne-
ceſſario locus tanquam illius ſubſtantia, & ſolēnitas,
arg. Abbate ſanè.§ pen.verſ.& his,de re iud. lib. 6. c.
quoniam contra de prob.& auth.quib.mod. nat. effi.
leg.§.quantum coll.6.& animaduertit glo. C. de cō-
trah.ſtip.in l.optimam, & ibi Cy.Bal.& Io.Faber. in-
ſtit. de inuti. ſtip. §.itē verbo.Io.And.in d.c.Abbate,
& ſuper data Viu.& Spec. de inſtr. edit. §. porrò alias
incipit inſtrumētum.verſ.quod ſi locus, Abb.in c. cū
dilectus.col.fi.de fid.inſtr.Paul.Caſtr.in conſ.417.vi-
ſo in nouis,& Corn.in conſ.60.in hac conſultatione
col.2.& in conſ.316.licet lib.4.pedibus, ac manibus,
vt dicitur in eandem deſcendere ſnīam DD. Rot. in
deciſ.739.5. alias deciſ. de fid. inſtr. in antiquis, & in
deciſ.440. alias deciſ.de conſuet.vbi ſcribunt,non va
lere conſuetudinem,ne locus apponatur.Idē Boich.
in præcitato c.Abbate. Idem Capel. Tholoſ. q. 492.
Dec.in conſ.447.nu.6.& Natt.in conſ.239.nu.1. vol.
2. vbi tradit ab hac ſententia neminem diſcrepare
* quin debeat deſcribi inſtrumento locus præcipuus.

Et licet de loco loci multi multa dixerint: vnani-
mi tamen conſenſu ad id deuenere, etiam locum lo-
ci debere deſcribi,vt etiam docuit nos Bart.in l.de pu-
pillo.§.qui nunciat.ff.de oper.nou.nunc. & Alex. in
in d.§.qui nunciat.& canoniſtæ,in c.1.& c. cū P. Ta-
bellio.de fid.inſtr.Capel.Toloſ.deciſ.492.vbi Apoſt.
latè.& Soc.iun.in conſ.127.nu.2.vol.4.

Illud quidem ſine dubitatione dicendum eſt, tunc
locum loci ſingulariter in contractu neceſſario non
requiri,quando actus poteſt contexiè confici in qua-
libet parte eiuſdem loci,ſecundū Bart.in d.§.qui nū-
ciat.& Soc.iun. vbi ſup.nu. 26. aliter quoq; diſtingui
Capel.Tholoſ. in q. præcitata 482.& Dec.in d.c.ſcri-
pturam.nu.24.& Boniſac.de Vital.in proœm. clem.

Ad aliud tamen animaduertas,vt ſi antequam fie-
ret per notarium abbreuiatura carens loco, & tēpo-
re,anteceſſiſſet alia abbreuiatura aliter cōglutinata,
habens,& locum,& tempus, abbreuiaturam carentē
loco, & tempore nihilominus probare: quia virtute
quadam in ea locus,& tempus poſitum cenſetur:quā
cenſetur repetitum,quod in ſuperiori inſtrumento in
eadem fila poſito fuit expreſſum,arg.eorum, quæ di-
xit Bart.in d.l.ſi quis ex argētarijs,§.ſi initium, col. 8.
ff.de eden.& Soc.iun.in conſ.102.nu.2.vol.4.

Quintò infertur,cum nō eſt appoſitum tēps,nullam
25 fidem facere tanquā imperfectā † nam annus,& dies
requiritur de ſubſtātia,arg.§.& hoc, auth.quib.mod.
na.effi.ſui,& per gl.in auth.vt præ.nom.imp. in verb.
aucto.quæ ſic ſolere obſeruari admonuit, & hoc idē
animaduertit Abb.poſt alios in c.1.de fid. inſtrum.&
Alex.de Neuo in conſ.27. nu. 7.quod adeò verū eſt
vt ſi poſteà notarius diem, et menſem prætermiſſum
ſe memoria tenere aſſeueraret,fruſtra aſſeueraret;nul
lā etenim fidem ipſi adhiberi cōſuluit idem Alex. in
in conſ.42.& Spec.de inſtr.edi.§.inſtrm verſ.nūquid,
quo in loco ſcriptū reliquit pmultos peritiſſimos vi-
ros,quos cōſuluit idē vno ore confirmaſſe, ꝙ ſi nota-
rius planū facere poterit,ſe imprudēter, nō conſultò
diē,vel menſē omiſiſſe,apponere ſibi licebit,vt ēt cō-
monuit Bart.in l.imperat. ff.de ſtat.hom.vbi,& illud
addidit, id quidē poſſe fieri,ſed pmittente iudice.Vñ
obiurgat Bar.ibi notarios,qui in inſtro aliquid omit-
tunt,& margini illud adijciunt,quod ſupra per impru
dentiā omiſſum eſt inſcio iudice,nec cā cognita, cui
adhæret Bal.& Imol. in d.l cum proponeretur. ff. de
leg.2.in fi.vbi tradunt, nō credi notario aſſerēti ſe er-
rore ductū aliqua omiſiſſe in inſtrō, niſi probet, qua
in re lapſus ſit,p teſtes:ſic itaq; neceſſariū eſt,vt teſtes
deponant,quo menſe,et die fuerit celebratus contra-
ctus. Sed quñ nonnulli iuris interpretes aliter ſentire
videnī,ideo diſtinguit Bart.in d.conſ.208.nu. 3. Aut
quandoq; conſtat erratū eſſe, ſed nō liquet qua in re:
vt ſi omiſſa ſit dies, error qdē dignoſcitur, ſed non in
quo ſit erratum.i.de certa die perſpicuum eſt:tunc no-
tario aſſerenti diē menti tenere,debere credi: et hoc,
quia eſt erratum in omittendo: ſed quando eſt erratū
in cōmittendo:vt quia appoſuerit vnam diē in inſtrō
cum debuerit apponere aliā, tunc certè nō poſſet no-
tarius ſe corrigere,niſi doceret de errore per teſtes, vel
alijs modis,vt l.quidquid aſtringēd.ff.de verb. oblig.
in 2 rel.quia functus eſt officio ſuo.l.qualem. ff. de ar
bitris,quandoq; eſt certum alio modo: vt quia de in-
dictione recordatur cum annis Domini,et tunc dicit
conſuluiſſe Dynum inſtrm non vitiari. Sed vt vnde
digreſſa eſt, eò ſeſe referat oratio noſtra, dū, diceba-
mus, oīno diem, et menſem de ſubſtātia in inſtrō re-
quiri,confirmes per gl.in l.generali. C.de Tabell.lib.
10.in l.1.§.edit.in verb.die.ff.de eden.et Io. Plor. in l.
ſi quñ nu.243.verſ.liber rōnum.in fi.C. vnde vi. Boer.
in d.cōſ.208.nu.2.Nat. in conſ 47.nu.3.vol.1.Rimin.
ſen.in conſ 384.nu.33.vol.2.et Soc.iun.in conſ. 3. nu.
2.cū ſeq.vol.1.vbi huius rei affert exemplum de teſta-
mento,et dicit teſtm̄ ratione incerti temporis vitiari,
nec vllam poſſe fidem habere, iuxta contextū aper-
tiſſimum in auth.quod ſine, verſ.et tempus,et in cor-
pore vnde ſumitur. C. de teſta. et ita inquit declarare
Doctores,aſſerentes, in inſtr̄is omninò debere appo-
ni annum,menſem,et diem, licet non horā diei, idq;
rōne confirmant quia cum teſtm̄ ſæpius poſſit confi-
ci,et vltimum valeat. §. poſteriore. Inſtit. quib.mod.
teſt.infir. et l. cum hi, in prin.ff.de iniuſ.rupt.neceſſe
eſt tempus apponi. Et ita,ſi opus ſit, conſtet, quo tpe
fuerit cōditum. Quod aūt diximus diem apponendā
eſſe in inſtrō,intelligendum eſt de die,qua conficitur
inſtrm,iuxt.ſententiam Spec.de fid.inſtr.in prin.Bar.
in l.ſi quis.§.ſi initium.in rep.col.6.ibi, quando dixi,
quod dēt inſtrum.ff.de eden.et Caſſa. in conſ. 15. nu.
18.et ꝙ indictio ſit neceſſaria,auctor eſt Dec.in d.cō-
ſil.447.et per Doc.et Bar.in l.ſi librarius.ff.de reg.iur.
et per not.in c.inter dilectos.in gl.in ver. indictionis,
et in l.1.§.fi.C.de contrah.et commit.ſtip. et Alex.in
conſ.66.viſo.col.2.et in conſ.123.diſcuſſis.col.3.vol.
1.Cot.in conſ.94 qa cauſa, et in conſ. 118. placet mi-
hi.lib.4.Soc.iun.in conſ.127.nu.3.vol.4 Bald.in c.cū
in iure.nu.16.de offic.deleg.quo in loco ſcripſit,indi-
ctionē,cum ſit ex neceſſarijs requiſitis,non poſſe ſub-
intelligi,vt dictionis,etc.poſſe quidē corrigi per nota
rium viuentē, veluti ſi notarius appoſuiſſet indictio-
nē decimā tertiā, pro decimaquarta; quia talis error
partibus nocere non dēt, iuribus per Soc. allegatis.
Butr.verò dicere ſolebat in d.c.cum P. Tabell. de fid.
inſtru. ſi in abbreuiatura deeſſet indictio, vel alia res
neceſſaria, et teſtes naturæ legibus ſatisfeciſſent,non
poſſe publicari:et quia tex.1.in cōſt.Cod. verſ. ita ta-
men,et §.fi.ver.ſed et ſi.C.de Iuſt.co.confir.aliter in-
nuere videtur,vbi dicit, ſi quid deficiat ex ſolēnitati-
bus,non tamen vitiari negotium,arg.l. 1. in fin. ff. de
ventre inſpi.leg.milites.C.de teſtam.milit.et l. diuus,

ff.de

ff.de in integr.reſt.Hinc Bar.in conſ.197.in princ. diſtinguit, ſi tale negociũ nec ne, quod debeat fieri in ſcriptis omnino.Primò caſu ſi eſt iſtiuſmodi, vt omnino ſcripturæ ſolemnitatem deſideret, & dies deſit, res erit irrita vt l. contractus. C. de fid. inſtr. Quod ſi ſcripturæ ſolemnitas non erat neceſſaria, ſed ad hoc. fuit conſcripta ſcriptura,vt id quod factum erat,probabilius probaretur,tunc ſcriptura valet,arg.l. 1. & l. pen.ff.de fid.inſtr.& l.contrahitur.ff. de pig.

Intellige ſupradictam illationem procedere tantũ in publica ſcriptura;quia ſcriptura priuata eſt rara & ſine die,arg.l.cum taberna. §.1. ff. de pig. & not.Soc. iun.in d.conſ.102.nu.19. vol.4.

Sextò infertur & cum in inſtro, ſiue abbreuiatura
26 non ſunt appoſiti teſtes,illam non probare†cum ſint neceſſarij,& requirantꝰ.ꝙ ſi defecerint,erit impfecta, quemadmodũ ſentit glo.in d.l.generali,& eſt text.in auth.de Tabellio.in prin.& in auth.de inſtru.caut.& fid.§.ſed ſi inſtrumẽto.in l.in donationib. C. de don. & animaduertũt Imo.& Doct.in d.c.quoniã contra. de probat.Pariſ. conſ. 162. in prin. vol.4.Soc. iun.in conſ.144.nu.95.vol.4.Gram.in conſ.14.nu.5.in ciuil. Alex.in conſ.95.& his,col.5.vol.1.& ſatis eſt à notario inſcribi:vt concludit Abb.in d.c.ſi ſcripturam. de fid.inſtr.per glo.in §.ſed & ſi inſtrm.in verſ.adijciantur.in auth.de inſtr.caut.& fid.& idem gl.in §.ſi vero abſint.in verſ.quãtum.de her.& falci. & placuit Bal. in l.1.col.fi.verſ.ſed hic quero.C.ad Velleia.idẽ Alex. in l.iuriſgẽtium.§.quod ferè.ff.de pactis,quos refert, & ſequitur Dec.in d.c.ſi ſcripturam, & in d. cõſ. 447. Nec requiritur teſtes eſſe rogatos ſecũdum Abb. vbi ſup.poſt gl.in c.teſtes.§.de his.3.q.9.& in auth.rogati. C.de teſtib.no.Bal.in rub. C.eo.col.5.verſ. quæro igitur quos et iam refert,& ſequitur Dec. vbi ſupra.

Septimò & infertur ex illa prima limitatione:nam ſi abbreuiatura non fuit coram partib. & teſtibus lecta,nõ probat:vt docuere Bar.& Bal.in l.fideicõmiſſa.§.1.de leg.3.& idẽ Bal.in d.auth.ꝙ ſine. C. de teſt. & Ang.in conſ.74.d.q.in prin.& in conſ.274. ex themate.col.2.And.Sic.in cõſ.32.col.5.in lib. 2. & omnino videndus erit Dec.in d.c.ſi ſcripturam.nu.4.cum ſeq. id etiam vidit Soc.iun.in d.conſ.144.nu.96.vol.4.vbi dicit,cum inſtrm non habet clauſulam actũ, &c. vel lectum &c.nõ probare,latè Cagn. & alij in l. ſi librarius de reg.iur.vbi.Cagn.in ſpecie.nu. 71. & ſeq. Nec lectum in dubio inſtrm preſumitur,niſi notarius hoc reſtetur vt voluit Bal.in l.fi.in prin.C.de ſent.ex breui.recit.& Soc.vbi ſupra, idem animaduertit Bolog. in conſ.53.nu.3.qui exemplum affert in teſtamento, nam dicit,vt plurimum contingere ſolere teſtatorẽ, ne diutius teſtib.moleſtiã afferat,ſolere primo, quod in mente gerit notario ex ſcribendũ tradere pœnitentia poſteà ductum nolle notarium de illa voluntate eſſe rogatum,tradit Bar.in l.fideicõmiſſa.§.quotiens ff. de leg. 3. vbi eſt facti ſpecies maximè ſingularis in hanc rem,vt in l. hac conſultiſſima. §. at cum humana.C. qui teſtamen.fac.poſ.

Intellige ſupradictam illationẽ procedere,in contractibus,qui à natura ſua, & ſubſtantia à lege requiſita ſcripturam requirũt,alias ſecùs: vt reſpondit Soc. iun.in conſ.102.nu.8.vol.4.vbi multis auctoritatibus id comprobat.

Secundò limitanda concluſio præcipuè eſt,quando inſtrm ex abbreuiatura ſumptum, cancellatum
27 liquido conſtat,† quia tunc licet abbreuiatura ipſa non ſit cancellata,tamen non probat, ſicuti placuit Bar.in l.fi. ff.de his,quæ in teſtam.delent. & ibi Bald. in col.2.verſ.item faciunt prædicta,& Pau.Caſtr.in l. noſtram in fin.C.de teſta. & ibi Bal. quod tamen verum eſt, niſi inſtrumentum fuerit cancellatum conſentientibus partibus,quia tũc præſumitur voluiſſe & abbreuiaturam cancellari,vt dixit.Bar.in d.l. fi.

CONCLVSIO V.

ARGVMENTVM.

An, & quando præſentia,vel abſentia præſumantur, & quando,& per quem probentur.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia præſumitur,niſi probetur contrarium.*
Fundans ſe in præſentia,illam probet. ibid.
Facta non præſumuntur,niſi probentur, ibid. & nu.2. & ibi contra, dicto num. 1.
2 *Argumentum à cõmuniter accidentibus in iure validũ. Ciuis,vbi hēt domicilium,præſumitur ibi præſens eſſe,ibi.*
3 *Caſum abſentia allegare non ſufficit,niſi ea probetur,& num. 4.*
4 *Abſentia,vel præſentia,quomodo præſumatur,& quando,& a quo probanda, num. 6.*
Fundamentum intentionis ſuæ quilibet probat.ibid.
5 *Canonici non præſumuntur ab eorum eccleſia abeſſe. Qui tenentur reſidere in ſua eccleſia, ibid.*
6 *Solemnitas intrinſeca adeſſe præſumitur, & nu. 7. Verbum,promiſit, poſitum in ſcriptura,præſumit præſentiam ſtipulatoris. ibid.*
7 *Citatio præſumitur commiſſa ad partis inſtantiam. Scripturam inter præſentes factam præſumi,ſecus in epiſtola.ibid.*
8 *Sententia præſumitur lata partibus præſentibus.*

1 Abſentiam in dubio præſumi,†niſi contrarium probetur,reſpondit Alex.in conſ. 89. nu.13.lib.5.& in conſ.92.nu.29.co.vol.in cõſ. 98. lib. 2.& in cõſ.177.nu.13.lib.6.& voluit Spe.in tit.de act. §.1.verſ.ꝙ ſibi poſt, iuncto ver. ſeq. alleg.in arg.l. ſi. ideo.C.de bonis,ꝗ lib.Iaſ.in l.1.C.qui admit. & Natt. in conſ.67.nu.6.vol.1.maximè procedit in cirãdo ad actum,vbi præſentia non præſumitur, niſi probetur, ita inter cæteros Cæph.in conſ.203.nu 5.lib.2.nam q ſe fundat in præſentia, debet illam probare, vt dixit Imo.& But.in l.fi.C.de præſcrip.long. temp. & Ang. in l.præſcrip.C.qui.non ob.long.temp.præſcr. vbi inquit,cautum debere eſſe aduocatum, vt conficiat articulos,& probationes præſentiæ, alioquin deficeret in ſalutari ſuo,quia præſentia,cum facti ſit, non præſumitur,niſi probeꝰ,allegat tex.in l.in bello. §. factæ. ff.de capt.& poſtlim.reuer.idem placuit Alex.in cõſ. 118.nu.16.lib.2.& Franc.Balb. in tract. præſcrip. par. 14.par.princip q.3. nu. 2. & ita ferè ad verbũ decidũt Bal.& Ang.in l.emptor.verſ.ſed pone.C.de præſcrip. long.temp.vbi dicit ſe vidiſſe ſæpiſſimè ita fuiſſe obſeruatũ vbiq; quod ſequutus eſt Pau. Caſt. in l. Titia. §.idem reſpondit il 2.de verb.oblig.Tiraq.de retrac. Lignag.§.35.in verſ.præſes,& c.magiſtraliter ꝑ Balb. de præſcrip.4.par.prin.q.3.& facit à contrario ſenſu l. 2.C.de ſtat.& imag. quam adducit Dec.in c. 3. loco. nu.36.de proba.

Contrariã ſnĩam ſunt ſequuti Bar.in l.is poteſt. de acq.hær.cui adhæſit.Alc.ſibi contrarius in cõſ.89. in fi.li.5.& in cõſ.220.col.2.lib.6.& in d.l.is põt de acq.
* hær.& Are.aſſerẽs opinionẽ Bar.eſſe magis iuri cõſẽtaneã,argumẽto à cõiter accidẽtib. ꝙ in iure valeat, & ꝓ quo ſæp ꝑſumiꝰ.l.certi cõdict.§.qñ ff.ſi cer. pet ait.n.magis cõiter cõtingere ſolere, vt q Placentiæ Ci-
2 uis ſit,& ibi hẽat domiciliũ ſibiq; frequẽtius habitet. ꝑſumaꝰ ibi eſſe ꝑſẽs magis,ꝗ alibi, ſic & ſcripſit Nat. in cõſ.67.nu.5.vol.1. motus auctoritate. Ang. in d.l. emptor,& aliorum per eum allegatorum,ita & Aret. in conſ.103.nu.7.& ſequitur Iaſ.ac Bart.in d.l. is põt. nu.69.& idem tenet Ang.in l.fin.C.de præſcrip. lõg. temp.Pau.Caſtr.in l.illud.n.6.C.de ſacroſ.eccleſ.atq;

ita ſenſit Bal.in l. fi.§.neceſſitate in fi.q. fi. vbi abſen-
tia eſt facti,& facta non præſumuntur,niſi probentur.
Silua.in conſ.3.nu.13.& Cepoll.in conſ.58. num.15.
3 in ciu.l. Vnde non ſufficit afferre cauſas abſentiæ†niſi
etiam probentur,vt dixit Matth. Affl.in conſt.Neap.
de lit.conteſt.rub.99. lib.1.nu.28. & tradidit Anto.de
Canar.in tract.de excuſ.q.16. quem refert,& ſequitur
Fran. Marc.Delph.deciſ.626.num.3.par. 2. & q. 174.
vol.1.& alleg.c.interpoſita de appel.Mantu. in conſ.
325.nu.16.vol.1.& D.Clar.in ſua pract.crim.§. fin. q.
34.ſed nunquid.

Ampliandum eſt,quod poſtremò loco diximus,vt
allegans abſentiam non ſolùm teneatur probare illã
4 †ſed etiam istiuſmodi adeò locorum longinquitate
remotum fuiſſe, vt facilè non potuerit conuocari, vt
reſpondit Corn. in conſ.316. in litera O, la ſecunda,
vol.1.incipiente,quoad primum.

Intellige tñ,vt cauſas abſentiæ proponere nomine
alicuius volens oĩno audiri debeat, abſq; mandato:
* eſt*cõe Doctorum ſcholæ votum, vt tradit Præpoſi-
tus in c.ſi quãdo.2.q.6.nu.21. quod etiam procedit in
criminalibus cauſis,vbi abſens condẽnari poteſt.Hãc
** magis ** cõem eſſe opinionem profitetur Clarus in
praxi ſua crim.in fi.§.fi.q.33.verſ. ſed qđ plus eſt, &c.

Ad conciliãdas huiuſcemodi opiniones dicere po
teris,priorem opinionem habere locum, quãdo alle-
gatur præſentia: quia tunc præſumitur abſentia, niſi
probetur aliter. Et propterea auctori adducenti præ-
ſentiam incumbit onus probandi.

Poſterior autem opinio vera eſt, quando affertur
abſentia, tunc enim præſumitur præſentia,niſi probe
tur abſentia ab auctore adducente illam,ſi rationem
quæris,in promptu eſt, quia non præſumitur in dubio
præſentia,neq; abſentia,ſed ſemper alleganti auctori
incumbit onus probandi, tanquam fundamentũ ſuæ
intentionis,quod fieri poteſt per diligentiam,alias ſi-
bi aſcriberetur,ita cenſuit Bal.in l.fi.§. neceſſitate in fi.
C. de bon. quæ lib. eandem opinionem opinatus eſt
veram Tiraq.in tract.de l.connub.in ver. de ſon. ma-
n.gl.3.nu.31.ſi non conſtat de domicilio,aut habita-
tione eius, qui debuit præſtare præſentiã, ex alleg.ibi
latè per eum.Id ẽt præ oculis habuit Grat.in conſ.77.
nu.18.& in conſ.91.nu.27.vol.1.& in conſ.130 num.
1.vol.2.Soc.iun.in conſ.12.num.3.vol. 1. & Alex. de
Neuo.in conſ.46.nu.1.per tex.in l.qui accuſare.C.de
eden.l.fi.C.de rei vend.in c.ex literis.de prob in c.in-
ter dilectos.in fi.de fi d.inſtr.& in c.fi. de iureiur.

Priori opinioni ſi adhærere tibi placuerit, poteris il-
lam limitare primo, vt non ſibi vendicet locum in
omnib.ijs, qui rõne ſui officij tenẽtur certo loco ma-
5 nere,vt canonici†quorũ abſentia ab eccleſia nõ præ-
ſumitur:quia cũ reſidere deuinciãtur, arg.c.quia nõ-
nulli,& c.conquerente,de cle.non reſid.& dicit Goz.
in conſ.66. nu. 6. id eſſet præſumere delictum, vt per
Crauet.in cõſ.85.nu.18.per doctrinã.Old. in conſ. 198.
incip.cir.primũ punctũ.col.fi.& Inn.in c.fi.de eo,qui
mit.in poſ.Io.Syl.in 4.par.tract. de benef. q. 5. & per
Dec.in c.3.loco.nu.37. de prob. vbi defendit opinio-
nẽ. Are.in d.c.3. loco eiuſmodi limitationem tenen-
tis,non p̃ſumi abſentiam illorũ, qui ſunt de capitulo;
nã abſentia nõ p̃ſumitur,vt dictũ eſt,in loco, vbi quis
reſidet,niſi probetur, huius rei teſtem locupletiſſimum
laudat. Dec. Bart.in l.1.s p̃r.de acq. hær. hoc idẽ etiam
vidit Pariſ.in conſ.99.nu.12.& 15.vol.4. & Gozad.in
conſ.66.nu.6.ar.l.merito.ff.pro ſoc.quib. adde Franc.
Turzan.in ſuis communib.opinionib. opinione 154.

Secũdò limita, vbi p̃ſentia eſſet de ſolẽnitate intrin
ſeca,quia tũc nõ p̃ſumitur abſẽtia,ſed p̃ſentia. vt vo-
luere. Ang.& Imo.in l.his verbis.ff.de duob. reis dicẽ
tes,quod ſi verbum promiſit, ſit poſitum in ſcriptura
6 †præſumitᷣ etiã in p̃ſentia ſtipulatoris cõpromiſſio ſit
facta p ſtipulationẽ,iux. glo. in l.1.C.de vſu.nõ.n.eſt
neceſſe notariũ dicere in ſtipulatione, de qua eſt ro-
gatus in præſẽtia talis,&c. vt per Ang.in l.optimã.C.
de contrahen.ſtip. cui etiam aſsẽtit Paul. de Caſtr. in
l.illud ante fin.de ſacroſ. eccl. & refert, & ſequitur.
Fel.in c.tenor.num.3. verſ.fallit.2.de re iud. Ruin.in
conſ.131.num. 1.& nu.4.lib.1. & in conſ.154. nu. 11.
lib.5.rõ eſt,quia ille, de quo fit mentio in inſtrõ ſem-
per præſumitur p̃ſens ſecundum Imo. in conſ.8.nu.5.

Tertiò fallit,nõ p̃cedere,vbi eſt ſtatus, in quo cõi-
7 ter cõſueuit peruenire præſentia, † quia tũc non præ-
ſumitur abſentia:ita tenẽt exp̃ſſè Io. And.in addit.ad
Spe.de emp.& vend.§. nunc autem formã, & Oldra.
in conſ.117.ſolemnitas enim intrinſeca,quæ ſolet rei
accidere,ſemper præſumitur acceſſiſſe niſi aliter pro-
betur:vt per Mant.in conſ.84.nu.23. vol.1.arg.l. ſciẽ-
dum.ff.de verb.oblig.per Aret.in conſ.86.nu.1.arg.§.
ſi ſcriptum Inſtit.de inuti. ſtipul. per Cephal. in conſ.
256.nu.63.vol.2.& per Aret. in c.1. col. 4. de iud. vbi
illud elicit, citationem in dubio præſumi commiſſã
ad petitionem partis: quia communiter ſolet peti,iux
ta ſententiam Aret. in conſ.36.incip.caſus talis eſt in
fi.& Soc.iun.in conſ.17.nu.2.& in cõſ.07.nu. 14. vol.
2.ita dicitur de ſcriptura q̃ conſueuit fieri inter præ-
ſentes, vt apodiſſa, quæ præſumitᷣ in dubio confecta
inter p̃ſentes:ſecùs in epiſtola quæ ſolet fieri inter ab-
ſentes ſiũ Bar.in cõſ.25.nu.31. & Rim. ſen. in conſil.
156.nu.3.vol.1.vt ſi in ea diceretur confiteor me tibi
debere decem ex cã depoſiti: quia ibi non præſume-
retur præſentia,ſed abſentia, niſi in ea adieceris,quæ
depoſuiſti penès me Bononiæ, dũ eſſemus præſentes:
& tibi promiſi reddere, vt pulchrè, & latè per Imol.
poſt Bart.& Ang.in l.Titia.§.idem reſpondit. il 2. de
verb.oblig.& ſequitur Fely.in c.tenor.verſ.facit 3.

Quarto limita non habere locum,qñ præſumptio-
8 ne iuris †oĩa præſumuntur ritè facta,ſicut ſententia,q̃
tranſiuit in rem iudicatam; qa præſumitur lata p̃ſẽ-
tibus partib.& non abſentibus,vt per Fel.in d.c.tenor
ex Inn.in c.ſuper his ad fin. ibi, ſed quid dicet,ſi exci-
piatur,de acc.quo in loco doctrinam magiſtralẽ huc
ſpectantem tradidit,quam extollit Abb.in c.bonæ.il
1 col. 9. de elect. & in c.quoniam contra. col. 14. de
probat.& Fel.in d.verſ.4.fallit.in d.c.tenor. & Grat.
in conſ.123.in ciuilib.Gozad. in conſ.96.nu.13.

Quibus adde, q huiuſmodi ſententia, quæ ſemel
in rem iudicatã tranſiuit,ſiue in præſentẽ, ſiue in abſẽ-
tem,& contumacẽ,& ſiue verũ, ſiue fictum lata fue-
rit,dr ſemper habere præſumptionem iuris,& de iure
* * cõem dicit Imol.in c.in iure.de offi.deleg. Quod in-
tellige maximè tunc procedere, vbi ſnĩa de antiquo
** lata ſit,de magis ** communi. Cur.iun.in l. ad monẽ-
di.nu.250. de iureiu.quod autem dicatur in ſententia
tempus antiquum poſt multas varias Doctorum opi-
* niones arbitrarium atteſtatur de * communi. Auguſ.
Bero.in c.quoniam contra nu.152.de probat.

CONCLVSIO VI.

ARGVMENTVM.

Abſentia an,& quando præſumatur in bonam, & malam partem.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia alicuius ſemper præſumitur in bonam partem, niſi ſemel malitioſè abfuerit.*
2 *Abſentia illius,qui aliquid facere tenebatur, iniuſta præſumitur, niſi iuſta probetur.*
Clericus reſidere in eccleſia tenetur. ibid.
Quando dicatur iuſta cauſa abeſſe.ibid.
Maritus tenetur cũ vxore morari, ideo nihil prodeſt abſentia, ibid.
3 *Abſẽs poſt citationẽ,vel notitiã literarũ præſumitur malitioſè abeſſe,præſumitur contra eum, qui ſine cã recedit,*

Abſen-

Abſentiam alicuius † ſẽper ęqui bo
niq; conſulendam, docuit Bald. in l. bonæfidei C. de
iureiur. quẽ refert, & ſequitur Petr. Duen. in reg. 290.
in 1. limit. in ver. fuga in criminalibus.

Limita primo, niſi quis malitioſè à iudicio ſemel
abſuerit: quia tunc ſemper præſumitur ſubdolè abeſ-
ſe: vt voluit Inno. in c. voſtra. in prin. de el. & Lu. de
Pen. in l. quemad. C. de agr. & cenſ. lib. 11. verſ. 194.

Secundò limita non procedere in illo, qui teneba-
2 tur aliquid facere, † quia tunc eius abſentia præſumi-
tur iniuſta, & doloſa niſi iuſta probetur: vt l. quamuis.
C. de dec. & l. fi. ff. vbi pupil. educar. deb. Innoc. in c. ſi
aduerſanns. de eo, qui mit. in poſ. cauſ. rei ſeru. nu. 3.
verſ. & hoc intellige. vbi tradit exemplum in clerico,
qui aſtringetur reſidere in eccleſia, & maritus cũ vxo-
re. Et ide ſi abſunt alibi ſine iuſta cauſa, eorũ abſen-
tia nihil prodeſt: vt per Abb. in c. ex tua. nu. 11. de cle.
non reſid. & in c. cõſultationib. de of. deleg. & c. quo-
niam vt lit. nõ conteſt. & vt nec etiam clerico iuuat,
licet abſit ex iuſta cauſa, ſi abſque venia prælati, cui
ſubeſt, abſuerit, ſecundum Nat. in conſ. 41. nu. 1. vol.
1. & dicitur abeſſe ex iuſta cauſa, quando abeſt pro
ſuis negotijs, arg. c. præſentium 1. q. 7. & Nat. in d. cõſ.
91. nu. 9. ſed ſi nihil agere teneatur præſumitur iuſta
ſicq; huiuſmodi præſumitur præſens: vt dicit Cache.
in deciſ. Pede. 92. nu. 10. niſi abſẽtia probetur iniuſta:
vt in l. ſi eã. §. ſi ex iuſta. ff. de fideic. li. facit l. 1. de mil.
teſt. ſic ẽt ad verbũ ſcripſit Matth. de Affl. ſuper feud.
in tit. quo temp. mil. c. ſancimus. nu. 38. ſo. 81. col. 2.

Tertiò limita non procedere, qñ quis poſt citatio-
3 nẽ, vel notitiã literarum ſpontè receſſit † quia tunc p̃-
ſumitur malitioſè diſcedere: vt docuit Dec. in c. con-
ſultat. nu. 11. de of. deleg. per iur. alleg. in gl. 1. ibi & p
not. per Bal. poſt Odoſ. in l. quoties col. fi. C. de rei vẽ-
dic. & per no. p Inno. in c. fi. de eo, qui mit. in poſ. extr.
1. decr. in d. c. cõſultationib. Idem Dec. in d. c. memi-
nimus. nu. 10. de appe. & Inno in d. c. cõſultat. præſer-
tim quando ſine cauſa receſſiſſet. vt tradidit Inno. in
d. c. fi. vbi inquit, præſumi contra eum, qui ſine cauſa
diſceſſit à loco in quo debet morari. ſequit̃ Abb. in c.
prælatũ in fi. qui fil. ſint leg. Car. in cle. in q. 2. circa
fi. de iu. Ant. de But. in c. 1. col. 1. in fi. de ſim. & tradit
Imo. in cle. cauſam quæ in gl. in verſ. deuoluta.

Ratioque; viget in promptu. namq; affectata, ſeu
improbabilis abſentia nemini prodeſſe de iure debet.
Tiraq. latè de retract. lignag. §. 35. ver. ignorãs. nu. 28.
* & ſeq. & de * communi opinione Iaſ. in l. de pupillo.
§. ſi quis nu. 2. de ope. nou. nuncia.

CONCLVSIO. VII.

ARGVMENTVM.

An, & quando abſentia in pręſcriptione: & per quos probetur.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia in præſcriptione probatur, probato quod is, cõtra quem præſcribitur, non eſt in territorio, in quo eſt præſcribens, & ibi non habere domicilium. nu. 2.*

2 *In præſcriptione magis identitas, vel diſparitas domicilij quam præſentia corporalis, vel abſentia attẽditur. nu. 1.*

3 *Præſcriptio non probatur, niſi probetur partes fuiſſe præſentes toto tempore præſcriptionis, & domicilium habuiſſe in loco, vbi agitur.*

Petens, vel poſſidens, quid probare ſibi ſufficiat in præſcriptione. nu. 3.

4 *Prouincia quot modis à Doctorib. accipiat̃, vbi remiſſiuè.*

5 *Qui vult ſe præſcriptione decem annorum tueri probare præſentiam debet eius, contra quem præſcribit.*

Præſentia eſt facti, quæ nõ præſumitur, niſi p̃betur. ibid.

6 *Præſcriptio eſt facti, & non præſumitur, niſi probetur.*

Præſcriptio non facilè preſumitur.

Negligentiam alterius non præſumi. ibid. & nu. 7.

7 *Qui allegat pręſcriptionẽ; quia eius fundamẽtũ, illã p̃bet.*

Abſentiam probandi cui onus incumbat. ibid.

8 *Præſens quis præſumitur in Ciuitate ſua, ſecus ſi ſit diuerſæ Ciuitatis.*

9 *Abſentiam in præſcriptione ſtatutaria probari ex eo, quod à loco abeſt.*

10 *Abſens non videtur eſſe à Ciuitate, in qua filios reliquit, & filiam. Filij ſunt pars corporis. ibid.*

11 *Abſens metu morbi iuſta cauſa abeſt, & præſens dicitur.*

12 *Præſcriptio non venit contra abſentem metu morbi nec impeditum. nu. 13.*

Iuſtitia tempore morbi facilè exerceri non poteſt. ibid.

13 *Præſcriptio ſicut tempore belli dormit, ita & morbi.*

14 *Regula, non valenti agere, non currere præſcriptionem, eſt naturalis.*

Negligentia vbi non eſt, non debet eſſe pœna. ibid.

15 *Abſenti tẽpus multiplicatur, ne cõtra eũ præſcriptũ dicat̃,*

Abſentiam in præſcriptione probari
alleueramus, p̃bato in ea-
dẽ prouincia, vbi adhuc adminiſtratur p Prælidẽ, ſeu
in territorio vbi ciuitates ſuas obtinẽt adminiſtratio-
1 nes, cuius eſt p̃ſcribens, non adſit † ille, cõtra quẽ præ-
ſcribitur, vt Inſt. de vſucap. in prin. & ibi gl. in verb. p̃-
ſentes, & in l. fi. C. de pręſcr. long. tẽp. & ibi gl. & Doc.
præſertim Fel. in c. quoniã frequenter. vt lit. nõ cõteſt.
nu. 10. Alc. in l. mulieris. ff. de verb. ſig. & Io. Pet. in
pra. Papin. in for. reſpon. rei verſ. p̃ſcriptionis, nu. 9. &
* Balb. de præſcr. in 9. par. 4. par. q. 4. in fi. vbi de * com-
muni atteſtatur, adeo vt magis inſpiciatur, vt noſtri
loquuntur, in præſcriptionibus identitas, vel diſpari-
2 tas domicilij, † quam perſonæ præſentia corporalis,
vel abſentia, vt gl. in d. l. fi. C. de præſcrip. long. temp.

Amplia concluſionem, vt etiam dicatur probata
abſentia in præſcriptione, probato nullum habere
domicilium, nam tũc rectè appellatur abſens, vt do-
cuit Spec. de præſcrip. verſ. quando dicatur, & Cæph.
cõſ. 29. nu. 14. vol. 1. quo in loco prodidit, pręſcriptio-
3 nem non probari † niſi probetur partes fuiſſe præſen-
tes toto tempore præſcrip. & habuiſſe domicilium in
loco, vbi agitur iudicium, quod iurib. per eum, et au-
ctoritatibus adductis confirmat.

Verumtamen in hoc eſt diligenter aduertendũ nõ
ſatis eſſe ſi probetur illũ plurimis in locis habitaſſe,
ſed extra prouinciã, ſi petens, vel poſſidens ſit ſub eo-
dẽ præſide. vel vt ſup. vel extrà Ciuitatis agrũ petẽtis,
et poſſidentis, ſi ipſa ciuitas habet ſuã adminiſtratio-
nẽ nulli ſubiectã, et ſuppoſitã iuriſdictioni Principis,
vt tradidere Doctores d. l. fi. C. de præſcr. lõg. temp. et
Ale. in cõſ. 89. n. 18. vol. 5. quot modis aũt prouincia
4 † à Doctorib. accipiatur, adeũdus erit auctor additio-
num ad Cap. Tho. in dec. 49. et latius Balb. in d. tract.
de præſc. 4. par. principali. ver. 4. opportunè quæro.

Ad illud ẽt accuratè eſt inſpiciendũ, ei q ſe p̃ſcri-
ptione decẽnij tueri velit, huic onus probandi præſẽ-
5 tiam eius † contra quẽ præſcribitur incumbere: vt re-
ſpondit Alex. in conſ. 89. nu. 29. lib. 5. et Fran. Balb. in
trac. p̃ſcrip. par. 1. q. 4. p. prin. in q. 3. Nã præſentia eſt
facti, et ni p̃betur, nunquã p̃ſumitur: vt I. C. Tripho-
nius cauit in l. in bello. §. factæ. ff. de capt. et poſtlim.
reuer. Hoc idẽ protulit Rol. à Val. in conſ. 57. nu. 18.
vol. 1. vbi expreſsè inquit, præſcriptionem cũ ſit quid
facti, non pręſumi, niſi probet̃, arg. l. ſi emancipati C.
de coll. et per Bart. in l. Celſus. ff. de vſuca. ita etiam
Abb. in conſ. 82. col. 3. vol. 1. vbi dicit, præſcriptionẽ
6 ita facilè præſumi non debere † quia nihil aliud eſſet,
quam præſumere negligentiam alterius, ſecundum
Cor. in conſ. 136. col. fi. vol. 2. cũ alijs adductis p Rol.
vbi ſupra, et in cõſ. 89. nu. 30. et 32. Immo in dub. quis
præſumitur abſens, eo ipſo, ꝙ nõ conſtat de præſẽtia:

vt placuit Spec.de acto.verſ.ſed quid ſi iſte. nu.45. &
Bald.in l.fin.§.neceſſitatem.C.de bonis, quæ lib.
Et quia eſt etiam fundamentum eius, qui allegat
7 præſcriptio† ergo ipſe probare debet.l.ei qui,& l.in ex-
cep. in prin.de prob. & videndus erit omninò Bal. in
l.emptor.C.de præſcr.long.temp. vbi clarè exemplū
affert,cui incumbat onus probandi abſentiam, adeas
& Tiraq.in tract.de vtroq; retract.fo. mihi 559. verſ.
præſens,& abſens,glo.3.& Ceph.in cõſ.40.nu.53.vol.
1.vbi dicit præſcriptionem à negligentia aduerſarij
ortam eſſe,probare debet, qui ea ſe vult tueri, ſecun-
dū Rui.in conſ.111.propè ſi.vol.1.& Soc.iun.in cõſ.
64.nu.14.vol.1.arg.l.non enim.ff.quib.ex cau. ma.
Iſtud tamen rectè accipias,vbi dicitur,onus probā-
di præſentiam incumbere ei,qui vult ſe præſcriptione
tueri, non habere locum, ſi fuerit probatum,ambas
partes eiuſdem eſſe Ciuitatis; quia tunc ſatis videtur
habere intentionem fundatam iſte, qui nititur præ-
ſcriptione:vt per Ang.in d.l.emptor.& ibi Bal. & idē
voluit Corn.in conſ.50.in cauſa,& lite vertente. col.
vlt.verſ.& licet in dub.lib.2.Soc.ſen.in concl.121.vi-
ſa contingentia lib.1.nu.1.huc illa ratio ſpēctat:quia
8 quis præſumitur præſens in Ciuitate ſua, † & in eo lo-
co in quo habitat,ſecundum Cor.in d.conſ.50.& di-
cit Bart.Imol.& Alex.in l.is pōt.ff.de acq. hær. & la-
tè per Tiraq.in l.connub.gl.8.q.2.& in d.trac.de præ-
ſcr.glo.6.d.verſ.præſens,& hoc pacto vera eſt opinio.
Ang.in d.l.emptor,ſecus ſi partes eſſent diuerſæ ciui-
tatis: quia tunc non pſumitur præſentia,ſed abſentia,
& ita locum habet ſnīa Alex. in alleg. conſ.92.n.29.
lib.5.per ſupradicta,& quę ſupradiximus in cõcluſio.
abſentia præſumitur, & videas ſuſius Balb. agentem
de hac re in d.tract.de præſcrip.4.par.prin. verſ3.quę-
ro, nu. 4. vbi ſingularem arbitratur hanc doctrinam
Ang.& ſibi videri tum iuri,tum rationi optimè con-
ſentaneā,nec ēt abhorret à mente.Bar.in d.l.is poteſt.
9 Secundò intellige† non pcedere in pſcriptione ſta
tutaria in qua abſentia pbatur ex eo, ꝙ abſit tantùm
à loco licet ibi habeat domicilium:vt cõſuluit Paul.
Caſt.in conſ.84.n.3.vol.1.Bal.in cõſ.488.nu.1. vol.1.
Primò limita non pcedere in eo,qui reliquit in ci-
10 uitate familiā,& filios,† qui cū ſint pars corporis, nõ
vr̄ eſſe abſens in ciuitate ſecundū Ang. in conſ.269.
Secundò limita non pcedere, qn̄ quis eſſet abſens
11 metu morbi,† quia tūc ex iuſta cā recedit à loco, arg.
L.1.§.ſi quis iudicio.ff.ſi quis caut.& notat Nat. in cõ-
ſil.41.nu.1.vol.1.& Rol.à Val.in conſ.81.nu.3.vol.1.
ob idq; dr̄ eſſe præſens.l.1.C.de ann.excep.l. quæſitū.
de leg.1.l.ſi quis ita.ff.de cond.& demon. cum ſim.&
Rom.in conſ.267.viſo puncto,vbi pulchrè: & diffu-
sè,& Neuiz.in conſ.51.nu.13.Grat.in conſ.137. nu.7.
vol.2.Soc.iun.in cõſ.13.nu.17.& in cõſ.111.num. 21.
vol.2.& in cõſ.76.n.26.& in conſ.144.nu.91.vol.1.&
12 proptereà† nõ debet ei currere præſcriptio per reg.nõ
valenti agere,&c.l.1.in fi. de ann.excep.gl. in c.audi-
tis de præſc.& dicit Cale.in conſ.3.nu.30. vbi hāc af-
fert rōnē,qn̄ tpe morbi iuſtitia ita facilè exerceri nõ
13 pōt:vt etiam tradidit in conſ.26.nu.8. & Rol. à Val.
in conſ.79.nu. 14. & in conſ. 81.nu.16. & 42.vol.1.in
quo hæc verba loquitur, ꝙ præſcriptio ſicut dormit
tpe belli,ita & tempore morbi, non.n. cõtra impedi-
tum currit vllo modo.l.1.§.ſi quis aūt, & ibi Bart. &
Ale.de itiner.actuq; priua.ēt ſi impedimētū eius cul-
pa acciduſſe,c.quia propter,de conceſ.præb.& ita etiā
ait Alexā. in conſ.58.col.pen.vol.5.quę refert Rol.à
Val.in conſ.79.nu.16.vol.1.p tex.& gl. in c.diuerſita-
tem.de conceſ.pręb.Illud quidem nõ eſt omittendū,
eundem Rol.nu.17.referre eundē Alex.aliter ſentire
in conſ.220.col.pen.in fi.vol.6.& Balb. in d.tract. de
præſcr.in 4.par.3.part.princ.col.3.verſ.3. prin. quæro
aſſerentem illam deciſionem.Alex. in d.conſ.58.nõ
eſſe veram,& ab illa tum in conſulendo, tum iudicā-
do eſſe recedendum. Ideò concluſionem, impedito
non currere præſcriptionem.limitat Fel. in c. ex trāſ-
miſſa.col.1.de præſcr.nõ habere locum in eo, qui po-
terat impedimentum amouere,& non amouit, vnde
ſubiungit laudandū eſſe Alex. ꝙ ſententiam muta-
uerit in d.conſ.220.vt ſupra etiam dictum fuit de ab-
ſentia,quæ abſenti non prodeſt niſi ēt abſens probet
ſe oīa feciſſe, vt impedimentum abſentiæ, quantum
* in ſe erat,remoueret* cõis eſt opinio,de qua Iaſ. ī d.§.
ſi quis. nu. 2. Ratioq; eſt namq; generaliter impedi-
mentū non prodeſt,ſi impeditus potuit illud amoue-
* re,vt eſt* cõis opinio per Boer.in deciſ.40. num. 5.
Quod verò dicimus,impedito non currere pręſcri-
ptionem, intelligendum eſt impedito impedimento
iuris,dicit Rim.ſen.in conſ.389.num 22. vol. 2. mo-
tus auctoritate.I.C.in l.1.ff.de ſucc. edict. & in l.2. in
prin.ff.de bon.poſſeſ.ſecun.tab.per Bart.in l.Senatus.
ff.de offic.pręſi.& in l.1.vbi etiam Bal.C.qui admitti.
eadem etiam concluſio ſic eſt accipienda habere
locum, licet ſtatutum præciſè præſcriptionem indu-
ceret,arg.l.1.in fin.C.de bon.mater.& animaduertit.
Natt.in conſ.477.num.1.vol.2.ea ratione permotus
14 † quia regula illa,non valenti agere,ne currat pręſcri
ptio,eſt naturalis, quoniam vbi non eſt negligentia,
ibi nulla debet eſſe pęna,ideò etiam in ſtatutis habet
locum his conceptis verbis loquutus eſt Bal. in auth.
niſi triccnale tempus in prin.C.de bon.mat.& Capra
in conſ. 120.num. 4. vbi ideò dicit abſentiæ tempus
15 duplicari abſenti † ne contra eum præſcriptum dica-
tur,arg.§.1.auth. vt ſponſ. larg. & auth. quod ſi quis.
C.de præſcr. long. temp.

CONCLVSIO VIII.

ARGVMENTVM.

Abſentia in iudicijs quomodo probetur, & quot modis quis eſſe abſens dicatur, & quis eam probet.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia in iudicijs probatur ex 10, quod quis eſt extra vrbis continentia,vel quod quis non citatus, vel citatus non adeſt,vel citare eſt difficile.*
2 *Paria ſunt,non facere,vel non commodè facere poſſe.*
3 *Reus in principio cauſæ in iudicijs ordinarijs in faciem citari debet, niſi ſit abſens.*
4 *Citatio ad domum nõ valet, niſi proponatur extra vrbis continentia iuiſſe, quando perſonaliter haberi poteſt.*
5 *Abſentia per famam probatur,& vulgi opinionē,quando procedat. nu. 7.*
Et iudex poterit doceri ſummariè,quo citandus iuerit.ibi. & num. 5.
Et per diſcuſſionem nuncij fiendam, nu.6.
6 *Diſcuſſio ſicut de bonis ſit, ita de perſonis.*
7 *Abſentia iuſta ratio dicitur,ſi ex illa impedimentū inſurgit, vt non poſſit comparere.*
8 *Probatio ſimplex abſentię nihil concludit tāquā incerta.*
9 *Abſens in iudicio pbatur,qn̄ non interfuiſſe actus obſtat*
10 *Comparentibus pro citato abſente, eius abſentia allegata conceditur terminis arbitrio Iudicis conſiderato.*
11 *Citatus,ſi ignoratur in quo loco reperiatur,in prouincia eſſe pręſumitur nec inde exiuiſſe,& ſumitur contra eum pręſumptio,cum familię,quo iuit, non dixit.*
12 *Abſens extra prouinciam eſſe coniecturis probabitur, vt ſi mercator,& ſimiles.*
Item ſi in finibus prouincię habitaret, tunc non pręſumitur eſſe in prouincia, ibid.
13 *Abſens in longinquis partibus,& vbi neſcitur, non expectatur, ſecus in loco propinquo.*
14 *Abſentia,qn̄ pbabilis neceſſaria,odioſa,fauorabilis,et volūtaria dicat,& de poſitionib.faciēdis,& de pbatione in materia,tā ex rei,quam actoris parte,vide ibi remiſſiuè.*

Abſen-

Digitized by Google

Abſentia in iudicijs probatur ex eo, qđ quis extrà continentia vrbis ſit, vt de iure reſpondit. Vlp.vnà cum Alc.in l.abſentem.ff. de verb.ſign. vel quod quis citatus non eſt, vel quamuis citatus non adeſt, aut quem citare difficilè eſt.l.aut qui ff. quod vi.per Alc.in l.mulieris.§.abeſt de verb.ſign.Paria.n.
2 ſunt non facere,† vel non cõmodè facere poſſe.l. nepos proculo.ff.eo.& gl.in auth.hoc ius.verſ.nõ poſſit. de ſacroſ.eccleſ.Bart.in tract.de citatione. num. 3.& Gramm.in conſ.152.num.6.cum trib.ſeq.in ciu.Quapropter cum à l.ſit ſancitum,vt in iudicijs ordinarijs, in initio cauſæ reus coram, & in faciem debeat cita-
3 ri † niſi abſit,vt l.2. C. quomodo, & quando Iudex.l. ſcire oportet.ff.de excuſ.tutor.l.1.§.1.ff.de lib. agnoſ. Bart.in l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infec.Innoc. & alij in c.cauſam,de dol.& contum.latè per Sebaſt.Vant. in ſuo tract.de nullit.tit. de nullit. ex defectu citatio-
* nis.num.32.& 83. quo in loco * omnes Doct.ita ſentire affirmat,per Mil.in repert.in verb.citatio.2. verſ. Rot deci.48. valet citatio,in nou.& per Alex.in cõſ. 107.nu.8.lib.5.non valet citatio ad illius domum facta,niſi declaretur, & proponatur reum extrà conti-
4 nentia vrbis receſſiſſe,vel niſi latitet,† aut quando aliter perſonę copia haberi non poteſt,vt l Fulcinius.§. quid ſit latitare.§.fi.ff.ex quib.cauſ.in poſſ.cap. quoniam frequenter.§.porrò.cum glo.& c.actores,vt lit. non conteſt.Seb.Vant.in d.tit.de nullit.ex defectu citationis.num.90.cum ſeq.& Alc in d.l. abſentem. ff. de verb.ſign.& glo.in d.c.cauſam, de dolo, & contu.
* cuius doctrinam * omnium conſenſu à cunctis receptam locupletiſſimus eſt teſtis.Abb.in conſ.83.lib.2. & Dec.in conſ.460.colum.fin. Ab iſtorum ſententia diſceſſit. Rimin.ſen.in conſ.396.num.2.volum.2.vbi dicit, citationem factam in perſonam eandem ferè cenſeri cum facta ad domum.Cum igitur lege ſit cautum reum aliquando coram, & (ne à noſtrorum vſitata loquẽdi formula diſcedam) in faciem vocandũ eſſe, ſatis erit,ſi Ruminaldo credimus, ſi ad domum tunc vocet,quos vt inter ſe conciliare poſſis,dicas noſtram concluſionem procedere,quando reus ipſe haberi non poteſt, maxima diligentia ad id adhibita, quia tunc debet citari ad domum, & citatio rata eſt, non ſecus,ac ſi reus ipſe præſens citatus fuiſſet,vt de-
** clarat Bart. & Alex. qui de magis ** communi atteſtatur in l.4.§ prætor ait. ff.de damn.infec. & vide latè per Vant.eo.tit.de nulli, ſent. ex defect. cit. nu. 84. cum plurib. ſeq.

Amplia concluſionem, etiam probari abſentiam
5 per famam, † & vulgi opinionem.Bart. ſic docuit in extrauag.ad reprimendum,in verſ.per edictum.nu.6. vbi inquit,ſolam famam,& vulgi opinionem in probatione iſtiuſmodi ſatis eſſe. Imperatoris auctoritate commotus in contex.§. ſi verò, in auth. de exhib. & introduc.reis colla.5.& idẽ Bart.ibi. illud addidit,Iudicis partes eſſe diligẽter perquirere, quem in locum ſeceſſerit, idq; Iudex agere poterit ſummatim, nec aduerſa parte vocata, ſicut refert, & ſequitur Ant. de Cannar.in tract. de excuſ.in 2.par. q. 19.

Amplia ſecundò etiam probari per diſceſſionem,
6 quæ fiet per nuncium† ſeu nuncios: nã ſicut fit de bonis,ita de perſonis,vt ſcripſit Bar.in l.4.§. prætor.ff.de damn.infect.cuius doctrinã retulit, & probauit Ant. de Canna.vbi ſup.d.q. 19.

Verumtamen modo à nobis relatam ampliationẽ de fama ſic accipere poteris,vt falſa dignoſcatur, niſi concludat iuſtam rationem abſentię:quia tũc dicitur
7 iuſta ratio † cũ illa impedimento eſt,quominus apud Iudicem ſe poſſit ſiſtere, vt ſi ad oras trãſmarinas abnauigarit, vel locorum lõginquitate adeò ſit diſiunctus vt ad ſe purgandum iter capeſſere nequeat.Hinc
8 euenit, vt rumor ille abſentiæ probandus ſit † quo ſe contulerit: ſola namque abſentiæ probatio non cõcluderet tanquam incerta probatio. c. in præſentia, de proba.& l.non hoc.C.vnde leg.fieri etenim poſſe, vt non longè inde abſit, atque ſe præſentem poſſit exhibere,in hanc ſententiã loquutus eſt Ant. de Cannar.vbi ſup.2.par.q.21. nu.13.

Amplianda tertio loco eſt concluſio: vt etiam ab-
9 ſens in iudicio probetur † quando conſtat non interfuiſſe actis,vt receptioni teſtium, quod meminit Fel. in c.quoniam frequenter.nu.10.vt lit.non conteſta.

Animum verò ad id, quòd ſum dicturus lector aduertas:nam ſi pro abſente citato in iudicio ſui copiã faciant procuratores, vel excuſatores, & vocatum abeſſe contendant,& idcirco ad eum perquirẽdum, vt is poſſit inueniri,terminum ſibi circumſcribi effla-
10 gitent,† Iudex tum temporis, tum loci longinquitate ſtudioſè examinata arbitrio ſuo id ſtatuet, vt videre eſt apud Iſern. in comment. ad conſti. Regi, ſub rubr. de liter. citator. in gl.in verb. allegata probari, col.penu.verſ.ſed quid ſi non adducit Bart.in extrau. ad reprimend.in verb per edictum. nu. 7. quòd ſi vbi
11 citatus commemoretur,ignoratur †tunc præſumitur in prouincia conſiſtere, & ab ea non exiuiſſe, vt per Iſern.vbi ſupra,cui aſſentitur doctiſſ.Menoch. de arbitrar.iud.lib.2. cent. 1. caſu 40.num.8.& ita ſumitur præſumptio contra eum,nempè, vt præſumat eſſe in loco vicino,ne multum temporis eis concedatur, ea ratione,quia illi ſit aſcribẽdum, quòd non ſignificauerit familiæ, quo profecturus eſſet, vt idem ſapientiſſimè animaduerterit. Menoch. ibidẽ ex auctoritate Iſern. loco modo à nobis allato, ſed qui probabitur abſentem extrà prouinciam,id cõmodè per conie-
12 cturas confirmari poterit† vt ſi is mercator ſit, & peregrè proficiſci conſueuerit, & demonſtrandum præterea argumentis erit cum diſceſſurus eſſet, bene nũmatum abijſſe,vel aliud quidpiam egiſſe, ex quo cõijci poſſit illũ eo animo receſſiſſe, vt diù abeſſet, quibus id quoque adijcies idem iudicandum eſſe; cum vltimos prouinciæ fines incoleret: nam tunc nõ præſumitur eſſe in prouincia.vt per Menoch.in eod.caſu num.15.

Concluſionem noſtram volui ſic intelligas:vt ha-
13 beat locum in eo,† qui abeſt in longinquis partibus, & neſcitur, vbi non terrarum degat,& ſit diù abfuturus, & non in eo,qui adeſt in aliquo loco propinquo, & eſt ſtatim reuerſurus, expectandus eſt enim donec ſit pręſens,per ea,quæ tradit Bald.in conſil.488.lib.1. & in conſ.344.lib.5.Fran.Are.in l.cum heres in prin. ff.de acquir.hæred.Paul.de Caſt.in l.cum antiquitas. in 3.not.C.de teſt,Corn.in conſ. 241. de duob. col. 3. ver.& huiuſmodi ſtatuta lib.2.& in conſ.151.videtur in hac cõſultatione.col.vlt.verſ. tamen quòd valeat lib.4.Pau.de Caſt.in cõſ.276.quia probabiliter.col.2. lib.1.& in l.ſi cum dotem.§.ſi pater.poſt princ.ff. ſol. matr.& per ea,quæ latiſſimè tradidit Tiraq. in tract. de legib. connub. in glo. 8. verſ.de ſon. Mari.num.6. cum ſeq.

Quod tibi cordi erit inueſtigare, quando abſentia
14 dicatur probabilis,neceſſaria, † odioſa, fauorabilis, & voluntaria,adeas Bal.in l. ab eo, in vlt. colum. C. quom.& quan.iud.& in Marg.verſic.ſententiam.colum.vlt.& gloſ. magiſtralis in verſ. appellare. & ibi Bartol.in fi.colum.2.& 3.ff.de reſtitut. in integ. Spec. in tit.de reſt in integr.in princip. verſ. ſciendum eſt, vbi plenè Calcan.in conſi.3.num.29. & in conſiſ.26. nu.1.Cæphal.in conſ.246.num. 42. & conſ. 83. nu.6. volu. 1. ſi verò cognoſcere tibi in animo eſt de probatione, & poſitionibus faciendis in huiuſmodi abſentiarũ materia tàm ex parte rei, quàm actoris hæc latè docentem conſulas. Roffred. de libel. formand. par. 1.de actio.reſci.& Spec. vbi ſupra, num. 12. cum ſequen.

CONCLVSIO IX.

ARGVMENTVM.

Abſentia in ſtipulationibus quo pacto probetur, & quando illa vitiat.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia in ſtipulationibus, probatur, probato ꝙ ad inuicem audiri non poterāt partes, licet præſentes fuerint.*
2 *Abſentia ſicut impoſſibilitas ſtipulationem vitiat.*
Præſentia partium eſt de ſtipulationis ſubſtantia.
3 *Mutus non poteſt ſtipulari: quia loqui nequit.*
4 *Cauſa pia non requirit præſentiam partis, vt valeat ſtipulatio.*
5 *Teſtis deponens de alicuius præſentia non concludit, niſi & quod audierit, deponat.*
Præſentia non arguit intelligentiam naturaliter, nu. 6. & 8. ſecus ciuiliter, & nu. 11.
6 *Verba teſtis naturaliter accipiuntur, & vt ſonāt in facto.*
7 *Præſens non dicitur, qui non intelligit, & qui non prohibet.*
9 *Præſentia intelligentiam includit quando Notarius dicit præſentibus Titio, & Seio, & nu. 10.*
10 *Verba Iudicis, & Notarij cum effectu ſunt intelligenda, legis, & teſtatoris, vel contrahentis.*
11 *Notarius cenſetur in inſtrumento, apponere verba, prout ciuiliter intelliguntur,*

1 Abſentiam in ſtipulationibus probari ex eo, † ꝙ ſtipulantes inuicem ſe audiri nequeunt, licet ſint præsētes,
optimè docuit glo. quam ſequitur Bar. & Docto. in l.
1. in prin. ff. de verb obl. & in §. item verb. Inſtit. de
inut. ſtip. Alc. in d. l. mulieris. ſ. abeſt. de verb. ſig. Fel.
in c. quoniam frequenter. vt lit. non conteſt. nu. 9. &
gl. in l. abſens. ff. de verb. ſign.
Et adeò efficax eſt huiuſmodi abſentia: vt vitiet
2 ſtipulationem † ſicuti (vt noſtrorum verbo vtar) impoſſibilitas; neceſſariò namq; in ſtipulatione requiritur vt partes ſint præſentes quemadmodum communē facit. Gra. in conſ. 120. nu. 5. vol. 1. & quod ſe exaudiant, nec ſatis eſt ipſos ꝓferre verba, niſi alter alterius verba audire auribus poſſit. vt dicit Ang. Are. in d. §. item verborum & Rim. ſen. in cōſ. 277. nu. 1. vol. 2. arg. l. 1. in prin. ff. de verb. obli. & l. 1. C. de vſur. Vnde ſi vnus in conclaui, alter in cubiculo moraretur, et vociferādo alter alterius verba poſſet accipere, ij dicentur præſentes, & ſtipulari poſſunt, vt in hanc ſententiam ſcripſit Bat. in d. l. 1. in princ. nu. 8.
3 Quapropter † mutus non poteſt concipere ſtipulationē: quia voce caret: vt l. diſcretis. C. qui teſt. face. poſſ. & §. mutum, & ibi Docto. Inſti. de inutil. ſtipula.
Attamen illud reſtringas ꝙ dictum eſt de præſen-
4 tia partiū, non procedere in pia cauſa, † quia pia cauſa non requirit pręſentiā partis: vt voluit Bal. in auth. ſimiliter. C. ad leg falcid. & in l. illud. C. de Sacroſ. Eccl. vbi expreſſim dicit, in pia cauſa ratā eſſe ſtipulationem factam parte abſente, ēt per verba directa in ipſos abſentes, & in c. innotuit. de elect. & Rim. ſen. in conſ. 118. nu. 19. & ſeq. vol. 4.
Primò amplia concluſionem, vt ſi teſtes deponant Titiū, vel ipſos præſentes feciſſe, nihil quoad ſtipulationem deponere: quia opus eſt, vt deponant ipſos ēt
5 audiuiſſe: nam † tali caſu non præſumitur intelligētia vt dicit Bar. in l. 1. in fi. ff. de auth. tuto. Bal. Raph. & Imo. in l. hæredes palam. in prin. ff. de teſta. Idem Bar. in l. diem proferre. §. corā. ff. de ver. ſig. & in ſuo tract. teſtimo. ſ. teſtis dixit ſe aliquid ſcire. Rationē huius rei quærens. Cęph. in conſ. 185. nu. 31. vol. 2, eā eſſe re-
6 ſpondit, q̃a cū uerba teſtis naturaliter accipiātur, † & prout ſonant in facto l. ſtipulatio iſta. §. hi qui. ff. de uerb. obl. præſentia naturaliter intelligentiā non arguit, vt infra dicetur.
7 Præſens enim non dicitur, † qui non intelligit, iuxta Bal. ſententiam, in l. 1. in 2. q. de error. aduo. & Bar. ibi. & in l. 1. ſ. propter. ff. de poſthu. Spec. de teſt. §. 1. uerſ. item qui non prohibet, & Abb. in c. peruenit. de teſt. cogen. Soc. iun. in conſ. 19. nu. 10. vol. 2. vide Ale. in conſ. 179. 2. par. & Fel. in d. c. quoniam frequenter. vt lit. non conteſt. in fi. & Cæph. in d. conſ. 185. nu. 18.
8 20. & ſeq. vbi & huius rei meminit, præſentiam † non arguere intelligentiam præſertim in eo, ex cuius perſonę qualitateq; notitiam haberi non pręſumitur, & in eo qui eſt præſens ad alium finem. Quid? quod idem Cęph. in eo conſ. ſub nu. 22. protulit, quamuis ſi ſecūdum naturam loquamur præſentiam neceſſariò non conſequatur intelligentia, arg. d. l. 1. §. fin. vbi Bar. ff. de auth. tut. attamen ſi ius ciuile ſequemur, præſentiā complecti intelligentiam videbimus. arg. l. coram. ff. de verb. ſign. l. diem. ff. de arb. & Imol. in d. l. hæredes palàm. num. 2. ff. de teſtam.
Reſtringitur tñ hæc ampliatio hoc pacto, quando Notarius in inſtrumento dicat, præſentibus Titio, &
9 Seio † ſecundum Nat. in conſ. 142. nu. 12 vol. 1. nam, & ſi non ſit additum, & intelligentibus, &c. tamen præſupponit, & includit ipſorum intelligētiam, Bar. in l. coram. ff. de uerb. ſign. & Are. in d. §. item uerbo-
* rum, ubi atteſtatur ita * communiter in praxi ſolere obſeruari per Notarios, quibus haud dubiè reſpondent ea quæ ſupradicta ſunt in cōcluſio. abſentia alicuius præſumitur lim. 2. Huc quoque peculiariter ſpectat doctrina Bar. in co. tract. teſtimoniorum. ſ. teſtis dixit ſe aliquid ſcire: quia præſens, nu. 19. ubi dicit, ꝙ ſi Notarius in inſtrumēto aliquid factum eſſe ab aliquo præſente narraret, de preſente, & intelligente in-
10 telligitur † cum uerba Iudicis, & Notarij cum effectu intelligenda ſint: ut etiam idem dicēdum eſſet, ſi lex teſtator, uel contractus diceret aliquid fieri debere aliquo præſente: quia ſemper intelligetur preſente, & intelligente, cuius ſententiam meritò comprobat ēt Soc. ſen. in conſ. 114. col. 3. uerſ. licet poſſet. uol. 1. ita itidem conſuluit Caſt. quem refert, & ſequitur Fel. in procem. Grego. nu. 31. uerſ. & iſtis adde, & Alc. in l. 1. in princ. nu. 3. ff. de uerb. obl. Rationem in medium profert Cęph. d. conſ. 186. nu. 30. quoniam Notarius
11 cenſetur in inſtrumento apponere uerba ſut ciuiliter intelliguntur, per Bar. in l. quòd ſi nepotes. ff. de teſta. tut. in l. 1. C. de uſur. & ut ſupra dictum eſt, præſentiā ſecundum ciuilem intellectum arguere, ut notabiliter memorat Dec. in rubr. C. de in ius uocan. in ſtipulatione enim ſemper præſumitur præſentia, quia eſt actus, qui non poteſt fieri, niſi inter præſentes, ſicuti id firmat Rui. in conſ. 154. nu. 11. lib. 5. & in conſ. 131. num. 4. & 5. lib. 1.

CONCLVSIO X.

ARGVMENTVM.

Abſentia Aduocati quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia Aduocati probatur iuramento clientuli.*
2 *Probatio abſentiæ Aduocati eſt iuſta cauſa dilationem dandi, ſi breue ſit impedimentum, alias non.*
3 *Dicens abſentem eius Aduocatum, alium debet inuenire.*
4 *Quicquid probari poteſt per iuramentum, permittitur contrarium aduerſario probari.*
5 *Abſentia Aduocati in cauſa ſummaria non eſt iuſta cauſa dandi dilationem.*

Abſen-

1 **Abſentia aduocati** probatur † per iura-
mentum clientis, ſic dixit Spe. in tit. de dila. §. fi. ad fi.
quē refert, & ſequitur Fed. de Sen. in conſ. 114. Quod
ſi iſtius abſentiam egregiè probauerit, meritò cauſa
prorogabitur, & differetur: vt ibidem Fed. & Hip. de
Marſ. in rub. C. de proba. nu. 131. aliàs 143. & Caſſa-
2 neus in conſ. 45. nu. 30. † quod velim ſic accipias, cum
obſtaculum breue futurum, & abſens diù non eſt ab-
futurus, quia tunc nulla danda dilatio eſt, ſed alium
3 aduocatum † inuenire debet, vt dicit Bar. in l. ſi lon-
gius. ff. de iud. in prin. & in l. 1. ff. de vaca. mu. & in l.
ſed ſi vnus. §. fi. ff. de iureiur.

Ad illud etiam animaduertēdum eſt, ſemper quic-
4 quid probari poteſt per iuramentum † contrarium ēt
permitti aduerſario vt probare poſſit, quemadmodū
ſcripſit Chriſt. Porc. Inſt. de inutil. ſtipul. §. itē verbo-
rum, & latè per Tiraq. in tract. de vtroque retract. §. 4.
glo. 1. fol. 145. nu. 3. cum ſequen.

Limita concluſionem nō procedere, quando cau-
5 ſa eſſet ſummaria † quia tunc iſtiuſmodi dilatio dan
da non eſt: quod multis cōfirmat auctoritatibus Caſ-
ſan. in d. conſ. 45. nu. 50.

CONCLVSIO XI.

ARGVMENTVM.

Abſentiam cauſa Reipublicæ eſſe proban-
dam, & quis cauſa Reipublicæ abeſſe
dicatur, vel ex iuſta cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Abſentia cauſa Reipublica probari debet, niſi dominus confiteatur.*
2 *Abſens cauſa Reipublica is eſt, qui mittitur à Principe, vel ad eos, ſecus de vna ad aliam ciuitatem.*
3 *Abſens partim publica cauſa, partim ſua propria conſiderabitur, quod principaliter obſeruat ſi fuerit dubium ſuum principale mortuum.*
Abſentia cauſa Reipublica probanda, quę ex parte actoris, & quæ rei poſitiones ſint faciendæ, vide ibi. num. 3. remiſſiuè.

1 **Abſentia cauſa** Reipublicè pbā-
da eſt † niſi domi-
nus eam confiteat̄. Ita Inn. in c. veniēs. in prin. de ac-
cuſa. & in c. cū dilecti, de dolo. & cōtu. & not. in c. cu-
piētes de elect. li. 6. Ab hac opinione receſſit Mat. de
Aſſli. ſuper 1. feud. tit. quo tempore miles. nu. 37.
2 Abſens verò cā Reipu. is eſt, qui † mittitur à Princi-
pe, vt deciſum reliquit Boer. in q. 17. nu. 7. vel Repu-
blica, vel ècontra mittitur ad eos, ſecus qn̄ mittitur à
ciuitate ad aliam, quia tunc non dicitur abeſſe cauſa
Reipublicè, ſed ex iuſta cauſa, vt dicit Iaſ. l. cum qdā
ff. de acq. hær. Et fuſius de hoc agentem adeas eundē
Iaſ. in §. rurſus. Inſtit. de actio. nu. 1. vſque ad 6. quo in
loco connumerat omnia genera abſentiarum.

Si quis verò partim Reipublicæ cauſa, partim ſua
3 abſit † cōſiderandum erit, quod præcipue ille perage-
ret, per l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. per Iaſ. in l. nō
ſolum. §. ſi cum iure. nu. 2. tit. de ope. nou. nun. & glo.
in verb. negotii, in l. non verè. ff. ex quib. cauſ. ma. atq;
Tiraq. de retract. municip. §. 30. in glo. 1. nu. 6. ſi autē
de hoc ambigatur, illum cauſa ſua, non Reipublicę
diſceſſiſſe Bal. teſtari poterit in c. cum dilecti, num. 4.
de appella.

Quæ verò poſitiones à reo, quæ ab actore, vt iſtiuſ-
modi Reipublicæ cauſa abſentia poſſit probari, affe-
rendæ ſint, Rofred. ad vnguem præcipit, de libell. 1.
par. de act. in rem reſci. per tot.

CONCLVSIO XII.

ARGVMENTVM.

Abſolutio ab excommunicatione, quo-
modo probanda.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ab excommunicatione per literas abſoluentis, vel per teſtes probanda.*
Et idem in promiſſa abſolutione, nu. 7.
Dicenti ſe abſolutum non credi, num. 1.
2 *Excommunicatus, ſemel ſemper præſumitur excommunicatus.*
Excommunicatum fuiſſe tempore actus, ſufficit ante actū probatum fuiſſe, num. 2.
3 *Abſolutio per cedulam presbyteri abſoluentis probatur, ibi remiſſiuè.*
Et per vnum teſtem, ſi conditionalis ſit excommunicatio num. 6.
4 *Teſtis penitentiarius habens auctoritatem abſoluendi illam probat, & quare.*
5 *Nuncio iurato, & notario credit̄ rōne officij, ſecus ſi alijs.*
6 *Abſolutionem à pura excommunicatione per literas, vel teſtes probari.*
Statutum, ne poſſit fieri probatio, niſi per ſcripturā, non habet locum in abſolutione ab excommunicatione.

Abſolutionem ab excommuni
catione de-
1 bere probari per literas abſoluentis † ſiue per teſtes,
vel alio legitimo modo tenuere Domini Rotæ. dec.
11. de ſent. excommu. in antiq. & eſt tex. in c. ſicut no-
bis. eo. tit. de ſent. excom. & ibi Abb. & Fely. vbi con-
ſulunt pro cautela in abſolutione debere adeſſe teſtes
cui adſtipulatur Fran. Mar. dec. Delph. q. 860. par. 2.
adeò vt nec credatur dicenti ſe abſolutum, niſi pro-
2 betur abſolutus † quia excommunicatus ſemel, ſem-
per præſumitur excommunicatus, quemadmodū vo-
luit Crot. de teſt. par. 6. nu. 103. fol. mihi 281. & Grat.
in conſ. 42. nu. 5. vol. 2. quo in loco tradidit, ad probā-
dum excommunicatum aliquem fuiſſe tempore ele-
ctionis, ſatis eſſe ſi probetur excommunicatum fuiſſe
ante electionem, iuxta regulam, ſemel malus, quod
idē confirmant à nobis modo adducti Doct. & Dec.
in c. ad audientiā. in 1. notab. de reſcrip. qꝺ comprobat
auctoritate cōtex. in c. propoſuit, vbi gl. 2. & Abb. de
cler. excom. miniſtr. & in d. c. ſicuti, & not. Rot. in d.
deciſ. 11. & Rom. in conſ. mihi 387. in terminis ppo-
ſitæ conſultationis, & ibi Mandoſ. in add. & Imol. in
clem. 1. de priuil. eſt ēt tex. in c. poſt ceſſionem, de pb.
ſi intelligatur iuxta mētē Decij, & d. dec. Delph. 860.
par. 2. & de probat. per cedulam presbyteri abſoluen-
tis, tenuit Rot. Cur. Rom. vt per Palleot. in deciſ. ſua
220. et in dec. 269. quę adhuc non ſunt typis traditæ.
3 Amplia † vltimò, vt per vnicum teſtem poſſit pro-
bari abſolutio, vt retulit Fel. in c. veniēs. col. fi. de ac-
cuſ. et Hippol. de Marſil. in l. 1. §. idem Cornel. de qſt.
& Card. in conſ. 2. de teſt. & ſequitur Gabr. in ſuis cō-
cluſ. lib. 1. de teſt. concl. 1. num. 17.
4 Intellige primò, vt procedat hæc ampliatio † quan
do teſtis huiuſmodi eſſet (vt appellant) penitētiarius
habens auctoritatem abſoluendi, etenim cum priuſq̄
penitentiariæ, q̄ vocant munus, promoueatur, iureiu-
rando aſſeueret, ſe religioſè onus ſibi impoſitum ad-
miniſtraturum, fides ei omninò adhibēda erit in his,
5 quæ in illo munere geſſit: quēadmodū ēt † nūtio cre-
ditur, cum ſit iuratus, & publicus, vt reſpondit Ceph.
in conſ. 113. nu. 12. vol. 1. Mant. in cōſ. 79. nu. 12. & in
conſ. 191. nu. 96. vol. 1. per tex. in c. cū parati de appel.
in c. ppoſuiſti. 82. diſt. & in l. magis puto. §. nec paſſim.
ff. de reb. cor. Grat. in conſ. 30. nu. 37. & 58. vol. 1. & in

conſ. 131. nu. 1. vol. 1. Io. de Amicis in conſ. 119. nu. 7. & Rim. ſen in conſ. 70. nu. 19. vol. 1. & in cõſ. 207. nu. 21. vol. 2. & in conſ. 403. nu. 5. vol. 3. vbi ſcribit, nũcio credi, qui dicit ſe citaſſe: & quoniam hoc pertinet ad eius officium, ſed ſibi non credi referenti citatum renuiſſe venire; iſtud. n. nõ ſpectat ad eius munus quod idem contingit in Notario iurato, vt voluit Cald. in d. conſ. 2. circa medium, tit. de teſt. Ruin. in conſ. 159. nu. 16. vol. 3. Bar. in l. iubemus. ff. de regu. iur. l. 2. §. ſi quis neget, ff. quẽad. teſta. aper. & in l. ſi quis decurio. C. de fal. Imo. in conſ. 105. Gramm. in conſ. 65. nu. 18. in ciuil. Anch. in cõſ. 178. nu. 6. & per Ioan. de Amic. in conſ. 120. nu. 28. Vnde ſecus videtur eſſe ſtatuendum in alijs hominibus vt ſenſit Rot. per Creſcen. in deciſ. 163.

Intelligenda ſecundo forſan loco eſt noſtra hæc ampliatio, vt non habeat locum, quãdo excommunicatio fuerit lata conditione aliqua, ſed ſecus eſt quã excommunicatio eſt pura: quia tunc debet probari
6 abſolutio per ſcripturã † vel per teſtes, qui minimum duo debent eſſe. c. ſicut nobis. de ſent. excom. & ibi Panor. quẽ refert, & ſequitur Frã. Mar. in deci. Delph. quæſt. 860. part. 2. nu. 2. vbi animaduertit idcircò quẽlibet debere eſſe cautum ad præſeruãdum literas abſolutionum, vt cauit glo. in c. cum in iure peritus, de offic. deleg.

Secundò amplia concluſionem, vt non ſolùm habeat locum in abſolutione, ſed etiam in promiſſione
7 abſolutionis, † quæ & ipſa per teſtes poteſt probari nõ obſtante ſtatuto, ne poſſit fieri probatio, niſi per ſcripturam, quod tradidit Hippol. de Marſil. cum allegatis in rubr. de probat. nu. 90. & per Ang. in conſ. 200. nu. 5. & huiuſmodi probatio tandem efficit, vt conficiatur inſtrumentum, ſic Sali. in l. ſi quis argentum, C. de don.

CONCLVSIO XIII.

ARGVMENTVM.

De eo qui ſe ab excommunicatione liberari efflagitet, an idcirco excommunicatum ſe confiteatur.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutionem petens probat ſe delictum commiſiſſe 1. & num. 9.*
2 *Petens abſolutionem à ſimonia, videtur fateri ſe ligatum crimine.*
3 *Priuatio habitum præſupponit, & venia culpam.*
4 *Qui petit immunitatem cenſetur ſubiectionem fateri, quæ vera, vbi quis confitendo poteſt ſibi præiudicare, contra num. 5.*
5 *Abſolutio ſolet peti ad cautelam.*
Bonarum mentium eſt, culpam, vbi non eſt, timere. num. 5. & 10.
6 *Culpa vbi non eſt, fauore animæ timenda.*
7 *Sententia excommunicationis non fertur propter crimẽ, ſed propter contumaciam.*
8 *Petens abſolutionem videtur fateri tantum conſciẽtiam læſam, non ſe excommunicatum.*
9 *Abſolutionem petens excommunicationis in iudicio ſolemniter videtur fateri tacitè ſe excommunicatum, ſecus extra iudicium ad cautelam, vel ex humilitate, vel dolorem mitigando.*
10 *Probationes debent eſſe claræ, vbi agitur de probando crimine.*
Venia peti poteſt gratia humilitatis, nu. 10.
11 *Excipiens, vel replicans non videtur fateri intentionem aduerſarij.*

1 Abſolutionem petens probat patraſſe delictum † vt ſe eſſe excõmunicatum, vt ſenſit glo. in c. venerabilẽ. de elect. ſuper verb. poſtulauit, q̃ adhuc quotidiè ſolet adduci, & ibi Hoſt. quam glo. ſequitur Bar. in l. decem. ff. de verb. oblig. Alb. in conſ. 34. nu. 5. vbi teſtatẽ de communi concluſione, Inno. in c. per tuas. de ſent. excom. & Io. de Amicis in conſ. 18. nu. 10. cui optimè quadrat, quod petẽs abſolutionem ab excõmunica-
2 tione † videtur fateri ſe eſſe colligatum: nam priuatio
3 † præſupponit habitum. d. l. decem, & c. ad diſſoluẽdũ, de deſp. impub. & idem conſiderauere Calla. in conſ. 1. nu. 16. Mantu. in cõſ. 18. n. 28. vol. 1. Caphal. in cõſ. 93. nu. 9. vol. 1. in conſ. 249. nu. 15. vol. 2. Nat. in conſ. 373. nu. 25. vol. 2. Grat. in conſ. 41. nu. 22. vol. 1. Ioã. de Amicis in conſ. 49. nu. 2. Capra in conſ. 44. nu. 4. Rim. ſen. in conſ. 260. nu. 2. vol. 2. ea etiam ratione, quia venia præſupponit culpam, ar. l. ſi ideo. C. de his quibus, vt indign. c. verũ. 8. aliàs 9. diſtin. c. nerui. 13. diſtin. ideò dicebat Rim. ſen. in conſ. 289. nu. 41. & ſeq. vol. 2. Quod ſi quis patiatur ſe abſolui ab excommunicatione: quia videatur conſtitutus in poſſeſſione excõmunicationis, vti excõmunicatum aduerſandũ eſſe, p relatum. c. venerabilẽ, cui optimè quadrat, quod aliquando Nat. conſultus reſpondit in conſ. 299. nu. 5. vol. 2. abſolutionem petẽtem à crimine ſimoniæ (ſic
4 eam nominat) † videri eum fateri ſe illi culpæ affinem eſſe: quia priuatio habitum præſupponit. idem pollet, quod reſpondit Alb. in conſ. 34. nu. 5. vbi dicit in ſimili eum, qui petit immunitatem, fateri ſe ſubiectum, & qui remiſſionem talearum preteritarum poſtulat, eum ſe ſe obligatum conſiteri. Quæ tamen vera ſunt, ipſe dicit, modo ſimus in his, in quibus poteſt aliquis confitendo ſibi præiudicare.

Hanc etiam concluſionem ſequutus eſt Spe. tit. de probat. §. videndũ. verſ. ſed nunquid probatum, nec ab illa receſſit Mil. in repertor. in verb. excom. probatur aſſerens excommunicationem probari per petitionẽ abſolutionis inſiſtẽdo veſtigiis gl. in d. c. venerabilẽ, & Bart. in d. l. decem. Huic tñ ſententiæ alacriter reclamat, ac refragatur Inn. in d. c. venerabilem. nu. 4. & c. 2. de ord. cognit. Arch. in c. pia. de excep. lib. 6. & Collect. in d. c. venerabilẽ. Io. Andr. in c. exhibita, de homicid. Spe. in tit. de probat. §. videndũ. verſ. ſed nũquid probatur, nu. 28. Abb. in d. c. venerabilẽ col. pen. quo in loco reprehẽdit glo. in d. c. venerabilem. in d. l. decem. ff. de verb. obl. renuit Rot. in deciſ. 196. de ſẽten. excom. & deciſ. 330. de exceptio. & obiectio. in antiq. Quorũ ſententiæ illud fauere videtur, quod voluit Put. in deciſ. 98. lib. 2. aliquando abſolutionem
5 † ſolere peti ad cautelã, nam Summus Pontif. cautũ reliquid bonarum mentium eſſe timere culpam vbi culpa non eſt, in c. ad eius verò. diſtin. 5. & in c. 2. de obſeruat. ieiu. Cui ſentẽtiæ tàm ſimile eſt, quàm lac lacti, quod ſcripſit Soc. iun. in conſ. 29. nu. 31. vol. 2. vbi di-
6 cit, q culpa, vbi non eſt † fauore tamen animæ timẽda eſt. Et tunc per iſtiuſmodi petionẽ non probabit quis ſe eſſe excommunicatum, nec eſſe in quaſi poſſeſſione excommunicationis, ſecundũ Rim. ſen. in d. conſ. 289. num. 41. His adſtipulatur, quia ſñia excommuni-
7 cationis non fertur propter crimen, † ſed propter cõtumaciam. Et ideò per huiuſmodi ſententiam non debet cenſeri probatum crimen, etiam ſi excommunicator dicat, quia furtum feciſti, & monitus, vt comparceres, vel ſatisfaceres, non comparuiſti, nec ſatisfeciſti, ideò excommunicamus te, vt prodidit Fely. in c. teſtimonium, nu. 25. de teſti. & per eum ibi alleg. & Alex. in l. 1. ff. de op. no. nunc. col. 2. verſ. 2. not quod autem propter contumaciam feratur ſententia excõmunicationis, ſenſit Alex. de Neuo. in conſ. 68. num. 1. per tex. in c. ex parte, de uerb. ſign.

Eidem ẽt opinioni repugnant Pari. in conſ. 1. nu. 88. uol. 4. & alij multi, qui in hanc ſñiam deſcendere, abſolu-

abſolutionem petentem videri tantùm fateri conſcientiam ſuam læſam eſſe † non autem ſe eſſe excõ-
8 municatum.

Iſtis ſigilatim ita reſpondendũ, vt tandẽ noſtram interponamus ſententiã, eſſe cenſeo, vt prior opinio procedat, quãdo aliquis petit abſolutionẽ in iudicio
9 cum ſolemnitate † quia tunc videtur tacitè fateri ſe excõmunicatum eſſe. & ſic intelligitur c. venerabilẽ. & per ibi not. Abba. colum. penul. in fi. vt dicit Mil. in repertorio in verb. excõmunicatio. & probatur ex notatis p Io. Andr. in c. cum dilectus. de ordi. cogn. ſuper glo. pen. & c. exhibita de homicid. ſi verò extra iudicium, & nõ ſolemniter petatur abſolutio, ſiue ad cautellam, vel ſi petatur venia cũ ꝓteſtatione, vel ad partis dolorem leniendum, vel propter quandam humilitatem, tunc per talem petitionem non probatꝰ crimen, vt perpendit Abb. poſt Hoſt. & glo. in verb. veniam in fi. in d. c. exhibita. de homicid. nu. 6. & Fely. in c. teſtimonium. num. 25. cum ſequen. vbi latè, de teſtib. & Nat. qui ita expreſſe, vt ſupra loquitur in d. conſ. 199. num. 15. vol. 2. quo in loco ex Romani ſententia rationem affert. in l. 1. in princ. de ope. nou. nunc. quia probationes debent eſſe claræ,
10 † vbi agitur de probando crimine, ſed venia peti poteſt gratia humilitatis: tum quia, vt diximus, bonarũ mentium eſt, timere culpam vbi non eſt. & vltra Roma. eadẽ fuit mens glo. in d. c. exhibita. in verb. poſtulauit. Bald. in l. 2. C. de inge. & manu. Imol. in l. cum tale. §. fi. ff. de condi. & demonſt. Et potiſſimũ
11 quia excipiens, vel replicans † non videtur aſſentiri menti aduerſarii, arg. c. exceptionem obiiciens. de regu. iur. in 6. Hæc latius explicabunt in concluſione crimen, in concluſione delictũ, & in concluſione excõmunicatio p abſolutionẽ, lectorilluc te reiicio.

CONCLVSIO XIIII.

ARGVMENTVM.

Au ſi probatum fuerit principale ſtatim acceſſorium confirmatum cenſeatur, & quid in ſeparatis.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſorium probatur, probato principali, & e contra. & nu. 3. & quando num. 4. etiam quod eſſent diuerſa naturæ num. 5.*
2 *Acceſſorium non ve ſtit principale, vel probat illud verũ.*
Poſito ſubſequenti ponitur, & antecedens, num. 2.
3 *Principale trahit ad ſe acceſſorium.*
Acceſſorium non poteſt ſtare ſine principali, num. 3.
4 *Principali ſine antecedenti non neceſſario approbato, & ſi conſequens commodius poſſit locum habere, non probatur conſequens.*
5 *Caſtro in feudum conceſſo probato, probatum eſt etiam hortum conceſſum ibi contiguum, licet hortus poſſit eſſe allodialis, & caſtrum feudale.*
Et quando hoc procedat, num. 6. & in legato, & venditione. num. 16.
6 *De principali ad acceſſorium propter diuerſitatem rationis non infertur.*
7 *Mobilia in caſtro, vel domo feudali cenſentur allodialia propter diuerſitatem naturæ, quia veniunt acceſſoriè, etiam ea in feudum data intelliguntur.*
8 *Mobilia accedũt naturę immobiliu, & pars fundi cẽſentũ.*
Et quando ibi. & num. 9.
9 *Rotæ, putei. fiſtula, & canales cenſentur pars ædium.*
Et quid de bombardæ, & armis, ibi.
10 *Hortus contiguus eſt de pertinentiis domus, qui tanquã paratus ad domum dicitur de domo, & eius pars, & quando.*
11 *Pes, manus, & alia membra dicuntur de corpore.*
12 *Contractum principalem probato non valere, & acceſſoria in eo non valere probata remanent.*
13 *Principali ſublato, & acceſſorium eſt ſublatum, & quando obligatione principali extincta, non extinguitur acceſſorium, nu. 13.*
14 *Natura correlatiuorum contra ſuum eſt, vt vna parte ſublata, altera tollatur, & quando, num. 17.*
15 *Probata promiſſione vſurarum dotis, neceſſariò dicitur ipſius dotis promiſſio probata, & probata ſolutione gabellæ pro aliquo contractu probatur ipſe contractus contra partes. ibid. num. 15. & ibi contrarium.*
16 *Res inter alios acta aliis non præiudicat.*
17 *Contractus celebratus plurium rerum, vna prohibita vendi reperta, nõ annullatur omnium rerum venditio.*
18 *Venditio aliarum non dicitur acceſſoria rei, quæ vendi non poterat, ſed vnaquæq; per ſe ſubſiſtere, & nu. 17.*
19 *Probato principali, non probatur acceſſorium, quando eſt diuerſa ratio.*
20 *Principali ſublato non tollitur acceſſorium.*
21 *Ratio eadem vbi non eſt, idem ius non eſt iudicandum de princ. ſicut de acceſſorio, nec econtra.*
22 *Probata præſcrip. circa acceſſoria, nõ cenſetur probata circa principalia.*
Præſcripta viſitatione non cenſentur præſcripta procuratio. ibid.
23 *Tantùm dicitur præſcriptum, quantum eſt poſſeſſum.*
24 *Præſcriptio iuriſdictionis extenditur etiam vltra quã poſſeſſum, dummodo poſſeſſio fuerit vacans.*

1 Acceſſorium probari probato ſuo principali, † & econtrà, multi dixere iuris interpretes, inter cæteros Bal. p illũ tex. in l. 2. C. de do. ꝓmiſ. Dec. in conſ. 682. nu. 10. & in c. præterea. nu. 26. & in c. prudentiã. §. fi. nu. 7. de offi. dele. & in c. cũ M Ferrarien. nu. 109. de conſti. & in rub. C. de eden. verſ. ſed reſponderi põt. & in rub. de feud. nu. 2. verſ. & quãdoq; ex acceſſorio, nec alio reſpicit cõtex. in l. ſi quis, & ꝙ ibi not. Bar. C. de agri. & cẽſit. lib. 11. hoc idẽ Aym. Crau. de ãtiq. tẽp. par. 2. lectio 4 limita. nu. 74. Alba. in conſ. 116. nu. 4. Silu. in cõſ. 102. nu. 12. vol. 7. Soc. iun. in conſ. 11. nu. 13. & 15. vol. 3. p tex. in l. ſi inter legatũ. ff. de ſer. l. nec is. §. 1. ff. de acqui. hæred. & in l. veteres ff. de iti. actuq; priu. & in cõſ. 91. nu. 10. & in cõſ. 115. nu. 9. & in cõſ. 134. nu. 9. eo. vol. Anch. in cõſ. 387. nu. 2. & Arer. in cõſ. 143. nu. 3. huius ratio eſt: quia licet acceſſoriũ nõ veſtiat,
2 vt inquiunt principale † tũ probat illud eſſe verũ. Et certũ eſt poſito ſubſequenti poni, & antecedẽs, iuxta Dec. in eod. conſ. 682. nu. 10. & in c. paſtoralis. §. verũ.
3 nu. 5. de appella. tũ etiã, quia principale † trahit ad ſe acceſſoriũ, arg. l. cũ principalis, de reg. iur. c. acceſſorium, eo tit. & notat Mantu. in conſ. 89. nu. 17. vol. 1. nec acceſſorium ſine eo ſtare poſſe, dicit Nat. qui multos adducit in conſ. 407. nu. 15. vol. 2. & Soc. iu. in conſ. 106. nu. 2. vol. 3 Ideò probato principali, ſimul etiam erit probatum acceſſorium.

Quod tamen aduertas, non eſſe tunc verum, quãdo principale, ſiue antecedens non eſſet neceſſarium
4 † etiam ſi conſequens commodius potuiſſet locum habere, vt placuit Rui. in conſ. 115. nu. 5. vol. 1.

Amplias cõcluſionẽ ꝓcedere, etiam ſi acceſſoriũ, & principale non eſſent eiuſdẽ naturæ: vt vnũ allodiale, & alterũ feudale: tunc. n. ex ꝓbatione vnius infertur etiã ad aliud, vt ſi probetur fuiſſe conceſſũ ca-
5 ſtrum in feudũ † vtriq; videbitur etiam ꝓbatum conceſſũ fuiſſe in feudũ hortum ibi cõtiguũ ex ſupra deductis. & ex c. acceſſoriũ. de reg. iur. in 6. & notaĩ in terminis p Aquen. in ſpec. feud. in tit. ſeu rub. quæ res in ſeu. dat. poſ. col. 7. in princ. & per Calca. qui loquiĩ in ſimili in conſ. 58. nu. 9. licet hortus ibi contiguus

poſſit

poſſit eſſe allodialis, & Caſtrũ feudale, vt poſt Bal.
ſcribit Præpoſit. in p̃lu. fen. col. 1. ver. 15. & Iſer. in
tit. q̃ ſint Reg. in ver. & in plauſtrorũ, col. fin. vt refert,
& ſequitẽ Cagn. in l. cũ principalis cauſa. ff. de reg. iu.
nu. 13. q̃uis hoc ita nõ ſit in confeſſo, cũ regulariter
6 propter diſcrimen rationis † non inferatur de princi-
pali ad acceſſorium, vt dicemus infrà in limitation.
Pro cuius ampliationis confirmatione ſuccurrit,
qđ in hanc ſnĩam prodit Cagn. in d. l. cũ principalis.
ff. de reg. iu. nu. 13. nam ſi mobilia, q̃ in caſtro, vel do-
mo ſeudali ſũt, cenſeantur allodialia, pp alienã na-
7 turam, & rationem rerum † tñ quia acceſſoriè veniũt
ad rem principaliter in feudo conceſſã, ipſa quoq; in
feudum cõceſſa intelligantẽ, nec id mirum videri de-
bet; nam in illis caſibus mobilia accedũt naturæ im-
8 mobiliũ, † eorumq; naturã aſſumunt, & cenſentẽ pars
fundi, & feudi, per not. auctoritate Pau. I.C. in l. qui
fundum in fin. & Vlpiani l. ſi aquæ ductus. cum le-
gib. ſequentib. ff. de contrahen. emptio. vbi rotæ,
9 putei, & canales cenſentur pars ædium, † & ideò ni-
mirum ſi pro ſeudalibus habentur, vt dicit Cagn. eo
in loco per adducta ibi. per eum.

Hæc ita ſunt accipienda; vt habeant locum quãdo
mobilia deſtinata, & conſtituta ibi fuerunt, vt perpe-
tuò deſeruiant vſui immobilium Caſtri, & domus, vt
ſũt bõbardæ, munitiones Caſtri, & cętera arma: ſecus
conſtet eadem bona non fuiſſe ibi ad miniſteriũ do-
mus poſita: quia tunc non veniunt in conceſſione
feudalium, per ea quæ dixit Præpoſ. Mediol. poſt
Bald. in tit. de connou. inueſti. in §. ſi quis de manſo.
& Iſer. in præallegato verſ. plauſtrorum. col. fi. in tit.
quæ ſint Reg. & per ea quæ in fortioribus terminis
tradit Alex. in conſ. penul. vol. 2. circa princ.

Ex hac concl. primò infertur, vt cum p̃batũ ſit do-
mum fuiſſe conceſſam ſeu venditã, vel legatam dici
etiã probatũ fuiſſe venditũ, conceſſum, vel legatum
10 hortũ contiguum † tanquã acceſſorium domus, ſiue
tanq̃ ex additamentis domus, per maximã excellẽtiſ-
ſimi ingenij Papiniani auctoritatẽ in l. p̃dijs. §. q do-
mum. ff. de leg. 3. & not. Alex. in conſ. pe. vol. 2. viſis
verbis. p totũ, & in conſ. 54. lib. 3. & in conſ. 26. lib. 4.
& in cõſ. 32. & 204. lib. 6. Barb. in c. 1. col. 10. de p̃ba-
tio. Cepoll. in tract. de ſeruit. vrb. p̃dio. in tit. de hort.
Dec. in cõſ. 109. pro tenui. col. 1. & 2. ver. 3. facit quia
ſtante. Fel. in c. Rodulphus. de reſcri. col. 5. Paul. de
Caſtr. in conſ. 92. incip. notandum eſt. in antiq. & in
conſ. 211. lib. 1. Iaſ. in fi. col. 3. de conſtitut. princip. &
adeas Alex. in l. plerique ff. de in ius vocan. Corn. in
conſ. 206. nu. 11. lib. 3. & Craue. in conſ. 234. ratione
etiam corroboratur: nam tùm ille hortus tamquam
comparatus ad domum dicitur de domo: & eſt eius
11 pars † ſicut pes, manus, & alia mẽbra dicuntur cor-
poris, vt dicit Io. de Amicis in conſ. 1. nu. 6. cum ſeq.

Iſtud tñ reſtringas non procedere, quando hortus
ille non eſt comparatus ad ipſius domus cõmodio-
rẽ vſum, vt per Alex. in d. conſ. penul. nu. 1. vol. 2. ad-
ductus per contextr. in l. Olimpico. alias fin. in prin. de
ſeru. vrb. præd. cum glo. ſua in verb. legatum. & per
Soc. iun. in conſ. 76. nu. 7. vol. 2. & plenè in conſ. 61.
vol. 3. vel quãdo aliter in conceſſione expreſſum fue-
rit, vt placuit Calca. in d. conſ. 38.

Secundo loco infertur ex concluſione, ſi fuerit ra-
tionib. confirmatum non valere contractum p̃ncipuũ
12 † probatũ ẽt manere non valere acceſſoria in eo cõ-
tenta, ita reſpõdit Rom. in conſ. 42. viſis egregiè. nu.
3. in conſ. 57. in fi. & in conſ. 115. ſub nu. 3. verſ. his er-
go p̃miſſis. & in cõſ. 171. poſt nu. 4. & in conſ. 246. n. 2.
Rip. docuit in l. 1. §. ſi quis ita col. pen. ff. de verb. ob-
lig. Cur. iun. cõſuluit in cõſ. 131. circa ingenioſã. n. 12.
Hippol. tradidit in rub. de fideiuſſ. nu. 252. Marãt. inter
cõſilia ciuil. Grãmat. in cõſ. 65. in cauſa p̃ſentationis,
ante nu. 30. verſ. nec obſtare habet, Tiraq. meminit
de iu. cõſt. 3. par. limit. 7. n. 27. Bal. voluit in l. ex teſta-
mento. C. de fideicom. & idẽ in c. 1. §. ſi quis col. fi. de
feud. dat. inuicẽ. l. commiſ. in rubr. extr. de præſcrip.
col. 3. & in d. l. nõ dubiũ. col. 9. verſ. ſimiliter dico. C.
de leg. nec abhoruit à mẽte Bar. in l. q̃ meo. in prin.
de acq. poſſeſ. & Rom. retulit in l. ſi verò. §. de viro.
ff. ſolu. matrim. fall. 33. & Alex. nos hoc monuit in
cõſ. 82. p̃ſpectis his. col. 5. vol. 2. atq; p̃tulit Bar. Ce-
pol. in conſ. 4. viſa q̃rela, col. 2. nec omiſit Soc. iun. in
cõſ. 129. nu. 39. vol. 1. neq; huius fuit immemor Feli.
in conſ. 25. nu. 24. idem p̃dictũ reliquit Barb. in conſ.
22. viſo puncto. in 5. col. vol. 4. idque poſtremò vidit
Ceph. in cõſ. 118. nu. 32. vol. 1. neque hoc rõne caret:
13 nam principali ſublato † ergo & acceſſoriũ, vt dicit
Neuiz in cõſ. 69. nu. 16. vbi aſſerit id nõ habere locũ
in ſummo iure: q̃a extincta primaria obligatione, nõ
tñ extinguitur acceſſoria, arg. l. Stichũ. in fi. prin. ff. de
ſolut. cum alijs per eum adductis. Ratio etiam eſt in
promptu modo allatæ illationis, quia ea eſt natura
14 eorum cõtractuum, qui mutuò ſe reſpiciunt, † vt vna
parte ſublata altera tollatur, argu. l. ſi ff. de acceptil.
& l. cum venditio. ff. de rei vendi. & declarat Car. cui
cæteri aſſentiuntur in l. petens. in fi. C. de pac. Bal. in
l. ex teſtamento. C. de fideicom. & in c. 1. de feud. dat.
in vic. l. commiſſ. & Riminal. ſen. refert in conſ. 175.
num. 6. & ſeq. volum. 1.

Tertio loco infertur: vt probata promiſſione fœ-
15 norum dotis † neceſſariò probata dicatur promiſſio
ipſius dotis: vt in l. 2. vbi Bal. C. de dot. promiſſ. Dec.
in rub. C. de eden. col. 1. Cur. iun. in conſ. 168. col. 2.
poſt num. 6. Et ex multis allegat. per Cra. in 1. par. in
ſectio. 4. limitatur, num. 24.

Quartò infertur, vt probata ſolutione gabellæ p̃
aliquo contractu celebrato, neceſſariò probatus ipſe
contractus ſit contrà partes præſentes, quia data præ-
ſentia contrahentiũ in ſolutione vectigalis ex cauſa
contractus, videtur probari contractus, non p̃ officiũ
exactoris gabellæ p̃ferat ſe ad probationem contra-
ctuum, ſed quia ſolutio gabellæ pro contractu neceſ-
ſariò probat ipſum contractum, contra partes præ-
ſentes, per regu. noſtram vt dicit Aym. Crau. in d.
trac. de antiq. temp. 1. par. ſect. quarto limitatẽ, nu. 74.
& ſentit Alex. in conſ. 76. verſ. ſed ita eſt, vol. 5.

Huic tamen apertè refragatur Soc. in conſ. 208.
col. 2. num. 2. verſ. 3. ex liberis, vol. 2.

Limitanda eſt prior opinio, vt non procedat con-
16 tra tertium abſentem, † tanquàm ſit res inter alios
acta, vt reſpondit Alex. in conſ. 36. vbi ſupra, per
Imol. in conſ. 96. in quæſt. quæ vertitur, circa fin.
quem ſequitur Cranet. loco ſuper citato. Et fortè hoc
in caſu de abſente habet locum pronunciatum. Soci.
in alleg. conſil. 208. volum. 2.

Aliter verò ſentire videtur Caſſan. in conſ. 62. nu.
14. cum inquit, ſi celebratus fuerit contractus vendi-
tionis plurium rerum, & poſtremò repertum fuerit
17 aliquam ex illis rebus vendi non potuiſſe † nõ ideò
irritam fieri vẽditionem omnium rerũ, ſed rõne eius
tantùm, quæ vendi non potuit licet oẽs vnico con-
tractu venditæ fuiſſent, teſtem laudando Iaſ. in l. 1. §.
ſed & ſi mihi col. 6. ff. de verb. oblig. & alios. Verùm
reſponderi etiam poteſt, non obſtare illam repugnã-
18 tiam, cum † venditiones cæterarum rerũ, quæ vendi
poterant, non dicerentẽ acceſſoriæ ad venditionem
rei, quæ vendi non poterat: ſed vnaquæq; primò, &
per ſe ſubſiſtere poterat, vt inquit idẽ Caſſan. vbi ſup.

Primò limita concluſionẽ procedere, vbi eſt eadẽ
19 ratio, ſecus ſi diuerſa, † quia tunc ex p̃batione princi-
palis non probatur acceſſorium, arg. l. & ſi is quẽ C.
de præd. mi. l. ex placito. C. de rer. permut. & not. Bar.
in l. ita ſtipulatus. in 12. oppoſit. de verb. oblig. & Bal.
in l. non dubiũ. 14. oppoſ. C. de leg. & Alex. in cõſ. 4.
circa prin. col. pen. lib. 1. & in conſ. 229. nu. 29. vol. 2.
Dec. in d. l. cum principalis. nu. 3. de reg. iur. vbi etiam
Cagno. & idem Dec. in l. certi condictio. §. ſi nũmos

num.

nu.20.ff.ſi cert.petat.Soc.in reg.5.& Tiraq.in d. trac.
20 de vtroq; retract.verſ.glo.18.num.59.† nec ſi auferas
principale continuò tollitur acceſſoriū, vt dicit Mā-
tu.in conſ.197.nu.20.vol.1.
21 Huius axiomatis ratio eſt,†nam vbi non eſt eadem
ratio,idē ius non eſt iudicandū de principali,ſicut de
acceſſorio, nec cōtra,vt tradidit Caſ.in cōſ.66.nu.42.
Secundò limita concluſionem non procedere in
22 præſcriptione,quia †probata pſcriptione circa acceſ-
ſoria,non cēſetur probata circa principalia. Ideo prę
ſcripta viſitatione,non cenſeť pręſcripta procuratio,
iuxta ſententiam Hoſt.in c.ex officij de præſcrip. col.
2.glo.in c.odia.de reg.iur.in 6.Rom.in conſ.368.col.
pen. Marian.in c.cum contingat.col.14.in fin & ſeq.
de for.comp.Soc.in conſ.275.nu.7.vol.2. Fel. in c. at
ſi clerici.§.de adult.col.8.vide Balb.in tract.pręſcrip.
23 in 2.par. col.4. & cur ita ſit,ratio ſuppetit, nam †tan-
tùm dicitur præſcriptum, quantum eſt poſſeſſum . vt
per gl.in c.auditis. in verb.interruptionem de præſcr.
& ibi Innoc.col.fi.in fi.Alex.in conſ.120.col.fi. in fi.
vol.4.& in conſ.16.col.7.vol.5.Soc.in conſ.74 col.3.
Pariſ.in conſ.114.col.pen.vol.1.Māt. in conſ. 29.nu.
46.volum.1.& Natt.in conſ.98.num.26.volum.1.qui
24 tamen dicit ſupradicta non habere locum in † præ-
ſcriptione iuriſdictionis, quæ etiam dilatatur vltra,
quàm poſſeſſum ſit,dummodo poſſeſſio iuriſdictio-
nis fuerit vacans,iuxta etiam pronunciatum celebre.
Innoc.in c.cum dilecto,de offic. Archid.
Tertiò limita concluſionē non procedere in odio-
ſis, & in actibus penitus ſeparatis,quia tunc probatio
principalis ad acceſſorium non extenditur,nec è con
tra,vt eſt tex.in l.fi.§.fi.ff.de cond. & demonſt. & no-
tat Caſſ.in conſ.21.num. 20.

CONCLVSIO XV.

ARGVMENTVM.

De acceſſorio quo tempore poſſit proba-
ri iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſorium probatur iuramento,ſi principale iuramen-
tum probari poteſt.*
2 *Quando cautum eſt ſtari iuramento dammum paſſi,ſta-
bitur etiam de dominio rei eius iuramento ,ſi dominij
quæſtio moueatur.*

1 Acceſſorium probatur iuramento , † dummodo principa-
le eodem poſſit confirmari , quod placuit præſertim
Hippol.in rub.C.de prob.num.148.& Bal.in l. ſi quis
teſtib. C.de teſtibus.
Vnde ſi caueatur , vt fides adhibeatur iuramento
2 damnum paſſi in cauſis damnorum datorum † tunc
nempè credetur quoq; iuramēto eiuſdem damnum
paſſi de dominio rei,ſi quęſtio dominij moueatur,ita
Bal.hāc litem dirēmit.in l.1.in prin.C.de reb.cred. &
ibi Doct.& Car.in l.3.ff.de alim.& cib.leg. hoc idem
arriſit.Paul.Caſt.in l.cum hoc, in prin. ff. de tranſact.

CONCLVSIO XVI.

ARGVMENTVM.

An acceptatio pręſumatur facta legitimo
tempore , & an illud tempus ſit pro-
bandum .

SVMMARIVM.

1 *Acceptatio in dubio præſumitur facta intra tempus debi
tum, nu.3.& quando procedat, nu.4.& 11.& 18.*
2 *Præſumptio eſt, quòd quilibet voluerit ſibi acquirere.*
3 *Appellatio in dubio præſumitur intra decem dies à tēpore
ſcientiæ.Contrarium vide.num.8.*
4 *Patronus,vbi pręſentauit,& eſt admiſſa pręſentatio per
Epiſcopum,non tenetur probare,quod intra tempus de-
bitum præſentauerit.*
5 *Doctorum dicta ſecūdum legem allegatam intelligenda.*
6 *Probata confirmatione electionis præſumitur electionem
fuiſſe legitimam,& probata confirmatione inſtitutionis
non curatur de præſentatione,quaſi legitima præſumai,
& nu.8. Diligens quis præſumitur in his,quæ ad emolu
mentum ſpectant.Et quando ,nu.16.*
8 *Appellanti non ſufficit probare ſe appellaſſe , niſi probet,
quod intra decem appellauerit , & nu. 11.*
9 *Tempus,vbi eſt de ſubſtantia alicuius actus,opus eſt pro-
bare de tpe regulariter,& quando procedat, num. 17.
Solemnitas extrinſeca non præſumitur,ibid.num.9.*
10 *Acceptanti non ſufficit probare beneficium vacaſſe, niſi
et probet,quod intra menſem, & ibi vide contrarium.*
11 *Præſentatus à patrono tenetur probare tempus ſuæ præ-
ſentationis, quod intra legitimum tempus fuerit facta.*
12 *Tempus in acceptatione,& ſi requiratur , non eſt de ſub-
ſtantia.
Acceptatio,quādoque poteſt eſſe ſine tempore limitato, ibi.*
13 *Vacatio beneficij,quando non eſt publicè nota,non incipit
currere tempus menſis.*
14 *Appellatione pendente præſumitur pro ſententia,non pro
proceſſu.*
15 *Appellatio eſt contra ſententiam.*
16 *Diligens quilibet præſumitur , niſi probetur negligens.*
17 *Præſentatio redditur dubia propter factum epiſcopi.*
18 *Collatio præſumitur facta intra tempus.*

Acceptatio in dubio præſumitur
1 facta iuſto tempore , niſi aliud probetur † adeò vt ſi qs
accepter beneficium vacās ſatis erit , ſi per teſtes pro-
babitur beneficium vacaſſe ante illius acceptatio-
nem,quamuis teſtes nihil de vacationis tempore,ſeu
mortis comprobent. nam ſicuti diximus, præſumitur,
ipſum acceptaſſe intra legitimum tempus, ideſt, intra
2 menſem , cum credibile ſit † quemlibet velle ſibi ac-
quirere,argum.l.ſi defunctus.C.arb.tutel.iuncta.l.cū
debitore.ff.de probatio. Et ita decidit Rota. in deciſ.
94.incip.nota,ꝙ vbi aliquis,in antiquis,& in dec.125.
ſufficit acceptanti in nouiſ.& deciſ.525.nota.ꝙ ſuffi-
cit,in antiquis.Nec hinc longè abeſt, quod DD. Ro-
tæ tradidere in deciſ.316. ſi poſſeſſor.in nou. hoc eſt ,
3 † in dubio præſumi appellationem intra decem dies
à tempore ſcientiæ.ex eodem fonte manat , ꝙ iidem
DD.de Rot.ſcripſere in antiq.deciſ.629.ſi aliquis eſt
primus,vbi voluere, vt ſi ſecundus expectans det ob-
iectus contra primum dicens,ꝙ non acceptauit intra
tempus à legibus conſtitutū,hoc eſt intra mēſem,iux
ta clem.1. de conceſſ.præb.non audiatur dando obie
4 ctum,niſi hoc plenè probet, † quia præſumitur acce-
ptatio facta intra mēſem , eandem ſententiam com-
probat Rot.in antiq.784.ſi duo ſunt expectantes , cui
adhęret.Roc.de Cur.in tract.iuriſpatronatus,in verb.
honorificum.q.49. inquiens, ꝙ vbi patronus præſen-
tauit,& illam præſentationem (ſic enim loquuntur)
epiſcopus probarit, patronum non teneri ad proban
dum intra legitimū tempus præſentaſſe,cōſimile eſt,
ꝙ cenſuit Bella.deciſ.131.præſumitur acceptatio , &
deciſ.349.ſicut præſumitur,& dec.573.concl. ſi expe-
ctans,& dec.574.concluſio, quod dicta præſumptio ,
dicens illam pſumptionem militare, ſi de tali impe-
tratione detur contra impetrantem per modum obie
ctus,tenet Rot.in ſuperius allata deciſ. 629. in antiq.
etſi idē Bella.dec.528.concl.quod inſtrumentum.di-
cat aliter fuiſſe concluſum,tamen ipſe ſequiť iſtā opi
nionē,ſicuti idem facit in dec.684. quāquā de appel.
in fin.quamuis non citrà mendum,ſic.n.opinor affe-

ſta,

rat,impetranti onus probandi tempus incumbere,ex
mente Innoc.in c.quia in cunctis.de conceſ.pben.ibi
enim negationis aduerbiũ non deſideratur,volens in
nuere ipſum nõ debere probare tempus , quod facilè
5 colligit ex allatis ibidem per eũ auctoritatibus,† ſecũ
dum quas dicta Doctorum ſunt intelligẽda . Et cum
hoc tranſit Mil.in reper. in verb. beneficiũ acceptãti
& huius rei teſtem laudat Roma. in conſ.125.ſequit
Philip Franc.in cap.ſuſpectum.col.penul. de reſcrip.
in 6.& in cap.quia in cunctis.col.2. de conceſ. præbẽ.
in 6. vbi poſt Innoc. colligit, probata confirmatione
6 electionis † pſumi electionẽ fuiſſe legitimam,& pro-
bata cõ rmatione inſtitutionis nõ debere eſſe anxiũ
de præſentatione,quaſi præſumatur legitima, vt ſcri-
pſit Rot.in deciſ.189. ſufficit præſentato in nou. hoc
etiam approbat Rom. conſ.481. præſentis dubitatio-
7 nis articulus, propè fi. dicens † præſumi vnumquenq;
ſatagere earum rerum , quæ ad ſuam vtilitatem ſpe-
ctant.l.cum de indebito.ff.de probat.

Iſtis refragari vr̃ pronunciatum Compoſtel. in ca.
cũ dilecti.de elect. vbi vult , non ſufficere appellanti
8 probare ſe appellaſſe † niſi probet ſe intra dies decem
appellaſſe,cuius dictum nõ in poſtremis habuit Rot.
d.deciſ.125.ſufficit acceptanti,in nou.& deciſ.94 vbi
aliquis , in antiq.in quo loco ẽt affert dictum Innoc.
in c.qualiter ſup verb.fama.de accuſ. vbi voluit, ne-
9 ceſſariò † ipſ eſſe probandum cum ad aliquid opus
perficiendum omnino requirit , cum hoc ſit requiſi-
tũ,quod pendet extrinſecus: ꝙ non præſumit, & hoc
expreſsè, ac apertiſſimè comprobat Rot. deciſ. 190.
quoad reuocationẽ, in nou.ſequẽdo dictũ Cõpoſtel.
in d.c.cum dilecti,quod quidem nullã in ſe continet
dubitationẽ,ſic enim in viu ſolet obſeruari,vt cũ tem
pus ẽſt de ſubſtantia actus , probandũ ſit, vt præcipit
Bart.in l.non ſolùm.§. ſed vt probari. ff.de oper.noui
nunciat.& Rota in deci.255. licet in materia,in fi. in
antiqui.& propterea.Fel.in c.ꝑ conſultationem.col.
14.verſ.2.concluſio,nu.25.de re iud.adducendo Rot.
in ſuperiori allata deciſ.94.dicit illã velle, nõ ſuffice-
10 re acceptantem probare bene cium vacaſſe,† niſi ẽt
probet,id intrà menſem.Sed (pace tanti viri dixerim)
nõ rectè agit Fely. in errorem enim manifeſtũ ſe pro-
lapſum eſſe nõ vidit, ibi eñ Rota expreſſim aliter, ac
Fely. arbitratus eſt, dicit , quãuis illud quod Compo-
ſtel. protulit, obiecerit ; nec illi reſponderit. Et ideo
Roc.de Cur. in modo allato tract. iuriſpatronatus,in
verb.honorificum.quæſt.49. Felini imprudentiã me-
ritò reprehendit. Huic euã opinioni apertè reclamat
Bellam. in deciſ. 528. incip. concluſio. ꝙ inſtrumen-
tum,Filip.Franc. in ca.1.col.pen. de appel.& Tiraqu.
de retract.§.1.gl. 16.nu.28. & ibi affert dictum Com-
poſtel.qui ita dicit obuinuiſſe,in d.c.cum dilecti.in fi.
de elect.& hanc ſententiam confirmat Rot.in antiq.
11 deciſ.556.vtrum præſentatus,† quæ in ea fuit opinio
ne , vt præſentatus à patrono teneatur probare tem-
pus ſuæ præſentationis,hoc eſt,intra legitimũ tempus
fuiſſe factam præſentationem,& illam deci.ſequitur.
Fely.in c. ex literis col. pen. de probat. Huius inter ſe
iuris interpretum repugnantię meminit Roc.de Cur.
in loco nuper allato, maximum etiam robur addet
huic opinioni deciſ.225.adhærentes.in noui. vbi ha-
betur probandum eſſe, quòd quis adhæſerit intra de-
cem dies appellationi.

Conciliandi ſunt hi inter ſe auctores hoc pacto,vt
huiuſmodi præſumptio habeat locum , ſi de tali ac-
ceptatione primi detur contra ſecundum imperran-
tem per modum obiectus ad probandum conſum-
ptionem gratiæ ſuæ , vt dixit idem Bellam. in deciſ.
574.& ſentit in d. deciſ.349.

Secũdo loco dicere poterit , ꝙ licet in acceptatio-
12 ne requiratur tẽpus † tñ negatur eſſe verum , ꝙ ſit de
eius ſubſtantia , cũ & ſine ipſo tempore ſtatuto acce-
ptatio, quandoq; ſtare poſſit, vt cũ vocatio beneficij
13 non eſt publicè nota,† quo in caſu nõ incipit currere
tempus menſis, & tamen impetrans poteſt acceptare,
vt per Bellam.d.deciſ.349. & in antiq d.deciſ.94.

Tertiò loco poſſumus dicere aliã rõnem in appel-
14 latione, & aliam in acceptatiòne conſiderari, † quia
pendente appellatione præſumitur pro ſententia, licet
non præſumatur pro proceſſu,iuxta ſen entiã. Abb.in
c.qñ contra,& ibi Dec.col.17.verſ.2. Abbas conclu-
dit. de probat. Ideo nimirum ſi cum ſtet præſumptio
pro ſententia , requiratur partem probare tempus ap-
15 pellationis, † quia appellatio eſt contra ſententiam,
ꝙ in caſu noſtro aliter ſeſe habet, quia adeſt præſum-
ptio pro acceptante , cũ quilibet præſumatur diligẽs
16 † niſi probetur negligens,præſertim vbi agitur de cõ-
modo,& lucro cõparando, vt dicit Rot. d.deciſ.125.
in nou. Nec vim facit, quod notat Rota in antiq. de-
ciſ.556.vtrum præſentatus,quia ibi illud euenit, quia
17 præſentatio patroni fuit reiecta per Epiſcopũ , † ideo
propter factum epiſcopi præſentatio redditur dubia,
& præſumitur contra eam , & propterea mirum non
eſt ſi ibi requiratur probari tẽpus præſentationis , alio
qui eſſet ſecus , vbi non militaret illa præſumptio, vt
tradidit ibi Rota,& declarat Roc.de Cur.in præalle.
tract.iuriſpatronatus, in d.verb. honorificum. quæſt.
49.quod caue ne obliuiſcaris.

Amplia , vt concluſio procedat etiam in ſemeſtri
dato ad conferenda beneficia.c.quia diuerſitatem de
18 conceſ.præb.nam præſumitur † intra tempus eſſe fa-
ctam collationem , ius enim commune tuetur inten-
tionem conferentis,ſicut ẽſt in acceptante, qui habet
pro ſe iuris præſumptionem,idcirco partes ſunt aduer
ſarij, vt probet contrarium , ita concludit Bellam. in
præalleg.deciſ.684 quanquam de appel. in fi. vbi ſic
in terminis ampliat.

Tertio amplia procedere ẽr ſi tertius det obiectus
contra gratiam primi , quia adhuc præſumitur intra
tempus acceptatio,vt idem dixit Bel.in ſuperiori.de-
ciſ.359.vt & nos de hoc mentionem fecimus.

CONCLVSIO XVII.

ARGVMENTVM.

De non tuto acceſſu an probari debeat , & quando.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſum non tutum dicens, illum liquidè debet probare
nec ſufficit magiſtratus atteſtatio de non tuto acceſſu,
nu.1.& 2.*
2 *Iudici non creditur in alterius præiudicium.*
3 *Probatio non tuti acceſſus quoad vnum,non ſufficit quo-
ad alium etiamſi in commiſſione eſſet clauſula , omneſq;
alios & quando procedat, nu.4.*
4 *Punire vnum pro alio non debet iudex.*
5 *Probatio ſemel facta de non tuto acceſſu in prima cõmiſ-
ſione deſeruit in cõmiſſione executor alium. Et præſumi-
tur timor,& metus durare, niſi contrarium probetur.*
6 *Acceſſus,quando notoriè eſt non tutus,non eſt opus proba
tione,nec proponi debet.nu.8.*
7 *Citatio facta ad locum notoriè non tutum , ipſo iure eſt
nulla,ſi notoriè non eſt tutus,debet comparere per procu
ratorem,& allegare nõ tutum, & probare, quo probato,
non tenetur comparere .*
8 *Notoriè conſtare de non tuto acceſſu,quando dicatur,vi
de ibi remiſſiuè.*
9 *Probatio de non tuto acceſſu non fit, ſi commiſſio ſignata
ſimpliciter ſit fiat,vt petitur,ſi petatur in ea per edictum
citari,ſecus ſi ſit ſignata , fiat, vt petitur in forma , quia
erit neceſſaria informatio.*

Acceſſum

Digitized by Google

1 Acceſſum non tutum ſi quis dixerit † id manifeſtè declarare, atque probare dẽt, ſic nos admonuit Dec. in conſ.460.nu.26.vbi aſſerit,non ſufficere atteſtatio-
2 nẽ magiſtratus de non tuto acceſſu,† quia illi non hñ fides in detrimentũ alterius, vt voluit Bal. poſt Guli. de Cun.in l.ſi qua per calumniam verſ.quærit hic.C. de epiſcop.& cleric.cũ ſi.& tradit Alex. in conſ.206. viſo themate.lib.2.nu.5.in fi. ꝙ autem non tutus acceſſus debeat probari per allegantẽ illum ſenſit Herc. in tract.de proban.negat.nu.26. fo.23.verſ.24. inferr.

Primò amplia concluſionem,huiuſmodi probatio-
3 nem non tuti acceſſus quoad vnum ,† non ſufficere quoad alium,etiam ſi in commiſſione adeſſet clauſula,omneſq; alios, vt per Caſſad. de dol. & contum.in
* deciſ. 2. vbi atteſtatur * coram ipſo ita fuiſſe obtentũ,
4 quod quidem illud corroborat , † quia id eſſet punire vnum pro alio,quod non eſt agendum,arg.l.ſi quis in ſuo.§.legi.C.de inoffi.teſta.c.non debet.⁋de reg.iur.in 6.cui rei omnia reſpondent,quæ ibidem adducta fuere per eundem Caſſad.

Limita iſtam ampliationẽ eſſe verã,niſi in vniuerſum eſſet probatum de nõ tuto acceſſu ad aliq̃ Ciuitatem,& refert,Anto.Mar. Papaz.in addi. ad deciſ.5. alias 70.de reſcrip.in nou.nu.20.teſtẽ adducit Caſſad. in d.deciſ.2.vbi inſuper,& illud addidit probationem ſemel factam de non tuto acceſſu in prima cõmiſſio-
5 ne † inſeruire etiam in commiſſione executorialiũ, præſumitur enim adhuc timorem,& metum perſiſtere,ſicq; non eſſe tutum acceſſum,niſi cõtrarium probetur,vt idem Caſſad.dec.3.de dolo,& contu.dicit.

Primò limita concluſionẽ primariã non habere lo-
6 cum,qñ acceſſus apertè non eſt tutus,† quia tunc non eſt opus probatione , vt rñdit Ruyn.⁋in conſ.30.nu.9. & 19.vol.5.& per clem. paſtoralis.de re iud. animaduertunt,& idem Bar.Imol.& Alex.in l.de ætate.ff.ad Treb.Iſtis conſimilia ſunt,quę non minus doctè,quã & eleganter prodidit Menoch. in conſ. 100. nu. 206. vol.1. Et ideo citatio facta ad locũ manifeſtè non tu-
7 tum † eſt ipſo iure nulla,quemadmodũ placuit Affli. in deciſ.289.nu.24. Pariſ.in conſ.27.num.4. lib.4.latè Alex.in d.l.recuſare.§.ſi quis in alio.col. 4. & ſeqq.ff. ad Senat. conſul. Trebel. Iaſ.in conſ.86. nu.13.vol.3. & Rolan.à Val.in conſ.58.nu.8.vol.2.ſi autem locus in quo ſe ſiſtere debet,non eſt publicè tutus,tunc ipſe in ius vocatus per ſuum procuratorem cõparere debet,& aſſeuerare comparationis locum, non eſſe ſibi tutum,quod quidem probabit,quo probato ad comparendum non poteſt cogi,vt tradidere Innoc. & Io. And.in cap.ex parte.de appel.& aſſerit Bart.in l.pen. §.ad crimen,ff.de pub.iud.atq; ſequitur Affict. d.deciſ.289.nu.24.& ſeq.ita videtur innuere Rota,in dec. 5.aliàs 15. de dolo, & contum. in antiq. & Pariſ.in d. conſ.28.nu.5.vbi etiam habetur,quando dicatur con-
8 ſtare notoriè † de non tuto acceſſu,& vide Boer.in deciſ.40.nu.7.cum ſeq.

Amplia limitationem hanc , vt nec etiam debeat proponi non tutus acceſſus, modo liquidò appareat locum non eſſe tutum, ſicut reſpondit Iaſ.in eod.cõſ. 86.ſub nu.13.circa fi.per Abb. & alios ab eo.ibi relatos in c.ex parte,il 1.ad fin.de appel.& in hoc limitatur id quod ſolùm dicitur de notorio, nam etſi aliqñ leuet onere probandi,tamen non leuat onere proponendi l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Pollioni, de adul.gl.in clem.appel.de appell.fallit,quãdo apertè conſtet de loco non tuto.

Secundò limita concluſionem non procedere, qñ
9 cõmiſſio eſſet ſimpliciter ſignata, fiat vt petitur, † nã tunc ſi petitum fuerit,vt quis citetur per edictum non erit opus ſuper non tuto acceſſu aliqua probatio ſiue inſtructio,ſic voluit Rot. in dec.23. aliàs 782. de dolo,& contum.in antiq. quare hodie in commiſſionibus additur clauſula, conſtito de non tuto acceſſu, vt refert idem Anto.Ma.Papaz.vbi ſupra,nu.6. & idem Staphil. cod.in loco fol. 168. vel niſi ſit ſignata, fiat, vt petitur in forma , quia tunc erit neceſſaria inſtructio:vt in deciſ.23. aliàs 782.

CONCLVSIO XVIII.

ARGVMENTVM.

An probetur non tutus acceſſus per teſtes ſingulares, & quõ deponere debeant.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſus non tutus probatur per teſtes ſingulares.*
2 *Teſtes quomodo debent deponere ſuper non tuto acceſſu.*

Acceſſum non tutum probari per teſtes ſingulares
1 † pluribus non eſt à nobis confirmandum , vt ſi vnus teſtis dicat citationes non poſſe exequi niſi iuſſu proregis, & alius aſſerat , nullum audere exequi, vt refert idẽ Ant.Mar. Papaz.vbi ſupra,nu.4. per deci. quæ eſt 377.licet ipſe non dicat nondum typis eſſe traditas.

Quomodo vero teſtes deponere debeãt, confugiẽ-
2 dũ eſt ad Caſſad.in d.dec.2. de dolo, & contum.† vbi inquit, ſatis eſſe, ſi affirment ipſos in ea eſſe opinione fieri non poſſe,vel non eſſe tutũ,præſentes illos in ius vocare, vel domi. ſic etiã placuit Steph. de lit.grat.& iuſt.fol.miſſi.168.refert idẽ Ant.Mar.Papaz.vbi ſup.
* nu.5. obtentum fuiſſe * per Dominos coram eodem R. P. D. Achil.in vna Corduben. & Vant. de nullit. proceſ. ex defectu citationum.128. Rot. in deciſ. 22. aliàs 693.not. quòd aliquoties, de reſcrip.in antiq.& Bart.ad reprim.in ver. per edictum. colum.1.Fely.in c.quoniam frequenter. col. 11.verſ.pro prac. d.clem. extra, vt lit.non conteſtat.

CONCLVSIO XIX.

ARGVMENTVM.

Acceſſus non tutus,an probetur, inimicitias probando in loco, in quem ſe conferre debet.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſus non tutus probatur,probando inimicitias,quas quis gerit cum aliquo in loco citationis perficiendæ, nec ideo tenetur accedere,nu.15.*
Et quando dicatur non tutus acceſſus,nu.8.& nu.9.
2 *Inimicitia regulariter non præſumitur,niſi probẽtur tanquam contra ius naturale,& quando excuſent,nu.5.*
3 *Creditor tenetur recipere ſolutionem,quando debitor non audet ire ad locum ſolutionis deſtinatum,& nu.4.*
4 *Creditor regulariter non cogitur aliud pro alio recipere, nec ſolutionem alibi,quàm in loco deſtinato.*
5 *Inimicitiæ ſingulares non excuſant citatum ad locũ ſibi propter hoc ſuſpectum,& poteſt mulctari,ſi ſit cõtumax.*
6 *Damnum quod quis ſua culpa patitur,ſibi aſcribitur.*
7 *Citatus probato timore nõ ſolùm inferri ſuæ perſonæ, ſed etiam cauſæ , non tenetur comparere per procuratorem.*
8 *Citatus probatis inimicitijs publicis , vel propriæ Ciuitatis,non tenetur ibi comparere,etiam publica fide ſibi data.num.9.*
9 *Publicæ fidei non debet credi, quando agitur de periculo vitæ,num.10.*
Nullus in vitæ diſcrimen debet venire. nu.10.& 11.

Publica

10 *Publica fides, quam ſaluum conductum noſtri appellant eſt fragilis cautio.*

11 *Citatum ad locum notoriè non tutum, non teneri compa rere eſt in ſecuritate ſalui conductus ſibi oblata.*

12 *Litteris ſalui conductus, quando ſit credẽdũ ibi remiſſiuè.*

13 *Citatus ſi ſit potens, qui veriſimiliter non debuiſſet timere comparere in locum inimicitiarum, non ei ſuffragatur illius probatio, nec excuſat non comparens.*

14 *Citatus debet comparere in loco ſibi inimico ex eius delicto pro quo conuenitur.*

15 *Acceſſus non tutus non probatur de inimicitijs per verba ſub indignatione noſtra à ſummo Põtific. vel alio Principe probata.*

Hæc verba ſub indignatione, nihil aliud innuunt, niſi qđ Princeps non præſtabit ſe gratioſum. nu. 15.

Acceſſus p̃terea non tutus poteſt per rationes cõ-
1 probari, † ſc cum aliquo graues inimicitias gerere, & in loco in quem ſe conferre debet, ſic teſtatur contex. in c. cum R. Canonicus. de offi. deleg. & tenent Menoch. in d. conſ. 100. nu. 184. aſſerẽdo contextum hoc expreſsè probantem in clem. paſtoralis. §. nos circa de re iud. & hinc fit, vt ad eũ accedere nequaquã queat compelli, vt dicit Afflict. in deciſ. 289. num. 22. per adducta ibidem per eundem. Addidimus illud, ſi inimicitias cõprobet, idcirco quia regulariter inimi-
2 citiæ non præſumuntur, † niſi probentur, iuxta ſententiam. Crau. in conſ. 8. nu. 8. & Manti. in conſ. 24. num. 13. & conſ. 52. num. 17. & in conſ. 266. num. 45. vol. 1. vbi ſub nu. 46. idque ratione probat, quia ſint contra ius naturale, ideo manifeſtæ eſſe debeant: argum. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. cum alijs per Mãt. adductis. Huc etiam pertinent ad confirmandam prædictã conclu. glo. inſignis admodum, quam commendat. Bald. in l. vſuras. C. de ſolut. vbi creditor compellitur recipere
3 ſolutionem, † qñ debitor non audet ſui copiam facere in loco cõſtitutę ſolutionis, propter inimicitias ſecundum Hypp. de Marſil. in l. 1. §. præterea. nu. 4. ff. de quæſt. quamuis cõi conſenſu aliter obſeruetur, vt creditor, ſicut non cogitur inuitus recipere aliud pro
4 alio, † ita nec recipere ſolutionem alibi cogi poſſit, quã in ſolutionis certo, & definito loco, iuxta ſententiam. Rol. à Valle in conſ. 48. nu. 17. vol. 1.

Hoc in loco plurimum cõcluſioni noſtræ proderit declarat o Roma. in l. 1. §. liberos nu. 10. de in ius vocan. vt intelligatur, qñ locus eſt ſuſpectus citato propter illius quas gerit inimicitias, & non propter bellũ
5 commune cum alijs: † tunc enim citatus in ius non ſe ſiſtens purgare ſe neutiquam poterit, quid ſi etiã mulctari? Et refert Dominos Rotæ ita ſentire in deciſ. 704. in antiq. & huc vergit contextus. in l. ſi merces. §.
6 culpæ. ff. loc. vbi Caius conſultus rñdit, damnum † ꝙ quis patitur ab inimicis ſuis ſuæ culpæ annumerari.

Primò amplia concluſionem, vt procedat, qñ eſſet probatum, ꝙ timeretur vim inferri non ſolùm ſibi,
7 † ſed etiam cauſæ primariæ, vt propter factiones, & fomenta partis aduerſæ, quia nec tũc citatus põt adigi, vt ibi compareat per procuratorem, vt cẽſuit. Ang. in diſpu. ſua, quæ incipit Bono. in 4. dubio, & in l. 2. §. ꝙ diximus. ff. ſi qs caut. ſeqt. Iaſ. in conſ. 86. nu. 13. vol. 3.

Secundò amplia concluſionẽ procedere, ẽt ſi fuerit probatum de inimicitijs publicis, vel ſuę Ciuitatis:
8 † quia eo caſu ibi ẽt dicitur non tutus acceſſus, & ob id vocatus ad eum locum comparere nõ impellitur, vt per Abb in d. c. cum R. Canonic. nu. 1. de offic. deleg. & ibi Fely. nu. 1. & eſt tex. in d. clem. Paſtoralis, in verſ. Piſani. de re iud. & in c. accedens il 2. vt lit. non conteſt. & ibi Fely. num. 2. verſ. tenementi, vbi plenè pertractat materiã. & Hypp. de Marſil. in d. l. 1. §. præterea. nu. 37. ff. de quæſt. Affli. in deciſ. 289. n. 20. Barb. in cõſ. 62. col. 10. li. 1. Iaſ. in conſ. 86. nu. 13. lib. 3. Frãc. Mar. in dec. 68. par. 2. & Menoc. in d. conſ. 100. n. 186.

Quod ẽt habet locum, ſi huic citato eſſet cõceſſus ſaluus conductus, ſiue mauis publica fides data ab
9 his, quibus à Ciuitate tutus reddi poſſet: † quia nõ per hoc dr̃ locus tutus; nec in fide publica ſpem aliquam debet habere repoſitam per d. c. accedens, vbi Docto. Afflict. in d. deciſ. 289. nu. 21. Iaſ. in conſ. 86. num. 53. lib. 3. & Imol. in l. nam quid. §. non oĩs. ff. ad Trebell. per tex. in d. c. accedens. el 2. vt lit. non conteſta. & ibi Fely. col. 12. verſ. tenementi, vbi dicit nullũ teneri ad-
10 hibere fidem litteris ſalui conductus, † qñ in ſummo eſſet vitæ diſcrimine. cum publica fides caduca, & fragilis cautio ſit, argu. l. quæ ita. §. 1. ff. ad Trebell. idq; perpendit Barba. in d. c. cum R. Canonicus, vbi etiam inquit, neminem ad eum locum in quo ſecurè verſari nequit, etiam accepta fide publica debere accedere. ſicq; illuc ſe non conferat, excuſatione dignum eſſe ſi nõ compareat, nullus enim in vitæ diſcrimen venire debet, argum. c. 1. de cler. non reſid. Vnde omnes vno conſenſu in eã ſentẽtiam deſcendũt, iſtiuſmodi
11 in ius citatũ ad locũ manifeſtè nõ tutum † non cogi poſſe, vt cõpareat, etiam prædicta ſecuritate oblata, vt teſtatur Fely. in d. c. cum R. Canonicus. in verſi. amplia ſecundo, vbi inquit nullum poſſe adduci, vt credat literis ſalui conductus, qñ timet gentes inimicas, populum, vel prouinciam, vt etiã voluit Boſ. in ſuo tract. crim. in tit. de citat. nu. 37. quo in loco aſſeuerauit, ꝙ ſi quis non tenetur comparere, non tenetur etiã ſub ſpe fidei publicæ copiam ſui facere, quãdo locus non eſt tutus propter inimicitias, non enim fides illa publica tunc plenè tollit cauſam timoris.

Veruntamen iſtud de publica fide non procedit, vbi bellũ cum vniuerſo populo gereretur in eo loco, quia tunc citati poſſunt litteris acceptis publicæ fidei à belli gerentibus accedere ad locum, ꝙ ſi probarẽt ipſos publicam fidem potuiſſe accipere, nec accepe-rint, excuſationi nullus erit locus, ſi iudici ſe non ſiſtant, ꝙ tradidere Dñi Rotæ in deciſ. 12. aliàs 315. de dol. & contuma. in nou. & aſſentitur Fely. in eod. ca. cum R Canonicus. nu. 1. de offic. deleg. & Hyppol. in d. l. 1. §. præterea. nu. 40. de quæſt. & meminit Afflict. in prædicta deciſ. 289. nu. 21.

Si verò quis à nobis ſciſcitetur, quo tempore. & in qbus caſibus ſit adhibenda fides literis publicæ fidei, vt locus nõ tutus tutò poſſit adiri, huic ſatis eſſe pote-
12 rit, ſi digito fontẽ monſtrabo, hæc enim latè † tradidit Fely. in prædict. ca. cũ R. Canonicus, vbi ampliat. & limitat concluſionem, & fuſius in eod. c. accedens. vt lit. non conteſt. oĩum verò copioſiſſimè in eam rẽ, congeſſit Menoc. in allato conſ. 100. à nu. 184. vſque ad 229. Afflict. in d. deciſ. 289. à nu. 18. vſque ad 24. & omnino Saly. in l. reos. in 5. col. verſ. ex dictis contrarijs. C. de accuſ. quẽ refert, & ſequitur Iaſ. in l. non exigimus. §. quod diximus. nu. 11. ff. ſi quis caut. & Ioan. de Imol. in l. pen. §. ad crimen. col. 38. verſ. 3. caſu. ff. de publi. iudi. de hac re etiam differentem vberrimè adeas Rol. à Vall in d. conſ. 59. per tot. vol. 2.

Primò limita concluſionem non habere locũ, qñ citatus eſſet adeo, corporis viribus, & diuitijs optimè inſtructus, vt verò non ſit ſimile cum ad illum locũ
13 ſibi non tutum timuiſſe accedere: † nã tunc non ſuffragatur ei probatio inimicitiarum, nec poterit ſe purgare, ſi non compareat, vt dixit Hyppol. in d. l. 1. §. pręterea, nu. 42. teſtimonio Bald. id comprobans. in c. 1. §. niſi iuſta. quo temp. miles.

Secundo limita, qñ locus non eſt ſecurus ipſi citato ob crimen eiuſdem in ius vocati, pro quo conueni-
14 tur, † quia tũc nõ erit excuſatione dignus, ſed ſibi delinquens aſcribat, ſi non acceſſerit ad iudicem, qñ in eum iure ageretur de delicto, & diceret locum non eſſe ſibi tutũ ob inimicitias. ita docuit. Bal. in l. oẽs. §. ſi verò apparitor. col. 2. verſic. circa ſecundum. C. de epiſcop. & cleri. vbi declarat, & reſpondit dict. cle. Paſtoralis. §. nos circa, cuius Bal. ſñiæ acceſſere. Alexan. in

in l. recuſare. §. ſi quis alio. nu.5. ff. ad Treb. Ruy. in
conſ.43.nu.15.lib.4. & Hypp. in d.§. præterea. nu.39.
& nouiſſimè Menoch. in d.conſ.100.nu.203.
15 Adde pro iſta concl. de inimicitijs† non rectè pro-
bari non tutum acceſſum per hæc verba (ſub indigna-
tione noſtra) prolata à Pontif. Max. vel alio Prin-
cipe, quia illud verbum, ſub indignatione, nil aliud
innuit, niſi quod Princeps non ſe præſtabit gratioſũ
citato, vt expreſſè placuit. Ruyn. in conſ.30. num.9.
volum.5. ex notat. per Barto. in extrauag. qui ſint re-
belles. in verb. indignatorum.

CONCLVSIO XX.

ARGVMENTVM.

Acceſſus non tutus, an eo ipſo cenſeatur probatus, quod probatum ſit peſtem eſſe in aliquo loco.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſus non tutus probatur, probato, quod in loco, in quo citatus debet comparere, eſt peſtis.*
2 *Timor peſtis eſt valde conſiderabilis, & fugiendus propter contagionem, & mortem.*
3 *Medici dicunt, fuge, fuge, & citò, & longè, vt nu.8.*
Vadens ad locum peſtiferum dicitur tentare Deum.
4 *Peſtis ſua magnitudine ſuperat omnes morbos, & nu.8.*
5 *Morientibus peſte raro, vel nunquam poſſunt miniſtrari ſacramenta eccleſiaſtica.*
6 *Peſtis liberat a contumacia, à pęna, à curſu fatalium, & alijs pluribus, & quando procedat, num.7.*
7 *Citatus non excuſatur propter peſtem, vel mortalitatem ſi in loco, in quo debet comparere, redditur ius, & nu.8.*
8 *Citatus excuſatur propter aeris intemperiem, etiam quod ibi redditur ius, & quando hoc procedat.*
9 *Peſtis mala plurima recenſentur.*
10 *In iudicio ſolet adeſſe frequentia perſonarum.*

1 Acceſſus non tutus† non ſolũ p ini-
inicitias, ſed etiã pro-
bari poteſt, pbato in loco in quo citatus debet cõpa-
rere peſtem eſſe, vt ſenſere Barto. Imo. & alij Doct. in
l. de ætate, ff. ad Trebel. Alex. in l. inquilino. de damn.
infect. Felyn. in c. ex parte. de appel. Corn. in conſ.53.
in hac cõſultatione, col.2. & in conſ.131.nu.5. codẽ
vol.4. & in conſ.109. vol.2. Ryp. in tract. peſtis. cat.
26. in F. Neuiz. in conſ.51. nu.10. Boer. in quæſt.229.
nu.11. Rol. à Val. in conſ.81. num.31. & ſequ. vol.1.
Parſ. in cõſ. 33.nu.13. vol.2. in gl. in cle. ne in agro. in
fi. in ver. rationabili, de ſta. Mona. tex. in c. ad ſuppli-
cationẽ, & ibi glo. de renũcia. glo. in c. cõmunis fi-
lius 23. diſt. timor. n. peſtis maximè cõſiderandus eſt,
2 † & ab oĩbus fugiendus pp contagionis periculũ, &
ſubinde mortis, arg. c. negotiatorẽ. 88. diſt. & Neuiz.
in d. cõſ.51. vbi peſtẽ eſſe fugiendã, & à longè cauen-
dam, quid .n. tibi prodeſſet, ſi cũ Ciuitas eſſet cõtami-
nata in villã tantũmodo ſeccederes? vt nobis optimè
conſulens dicebat Bertach. in tract. de gabellis. par.2.
q.24. & aſſerit dicere Roſariũ.1. par. ſermone vlt. col.
3 fi. Medicos, & in hæc verba prumpere, fuge, fuge, † &
citò, ac longè vade, & accedentem ad locũ peſtiferũ
dicit tentare Deũ cõtra c. ſi nulla 23. q.8. ſic etiam p-
tulit Ryp. in eo. tract. peſtis char.1. in 4. q. vbi dicit,
4 † peſtẽ ſui magnitudine ſuperare oẽs morbos: & p-
pterea imminere periculum nedũ corporis, ſed etiã
5 aĩæ, quia rarò, vel nunquã† morientibus peſte poſsũt
miniſtrari eccle. ſacram. vt tradidit ſum. Ang. in ver.
Euchariſtia m 4. & in ver. vnctio extrema 6. Non eſt
6 igitur mirũ, ſi peſtis liberet nos à cõtumacia† à mora,
pęna, à curſu fataliũ, & ab alijs plurib. cõgeſtis p Rip.
in d. tract. peſtis, p Bal. & Pau. Caſ. in l.2. C. de ſũ. Tri-
nit. & habet̃ in auth. iuſiurãdũ, ꝙ p̃eſt ab his, in fi. &
per Ale. in l. caſus. C. de teſt. & Panſ. in d. cõſ.33.n.12.
Iſtud, ꝙ diximus limites non procedere, quando
ius redderetur in illo loco ẽt tẽpore peſtis, & mortali-
7 tatis, † nam pp hoc citatũ non liberet à comparitio-
ne, vt aſſerit ex p̃dictis Ant. de Butr. Io. Andr. in c. di-
lecti dẽ dol. & contu. quem refert ibi Abb. col.6. &
aſſentitur Alex. d. l. de ætate. Iaſ. in l.2. §. ꝙ diximus,
ante fi. ff. ſi quis cau. cui accedit Igneus in l. cõtract.
col.32. ff. de reg. iur. cũ alijs adductis per Neuiz. in
conſ.51.nu.1. Et licet ẽt peſtis eſſet in curia Rom. ni-
hilominus appellationẽ pſequi deberet, iuxta ſentẽ-
tiam. Alex. in l. non exigimus. §. ſi quis in iudicio in
1. not. ff. ſi quis cau. & in d. l. de ætate refert, & ſequit̃
etiã Iaſ. in d. l. non exigimus. §. quod diximus, nu.13.
In alia oĩa ire videtur glo. in d. c. cõmunis filius, q̃
generatim loquens ait, quẽlibet eſſe excuſatione di-
8 gnum † propter intemperiem aeris, ꝙ idem videtur
sẽtire. Bart. in d. l. de ætate, vt refert Abb. in d. c. cũ di-
lecti nu.16. qui pro reconciliatione diſtinguit, nã aut
cęli intẽperies adeò eſt vehemẽs, & citati natura ea
eſt, vt veriſimiliter, ex acceſſu poſſit dubitari de mor-
te. & tũc non dicit̃ tutus ob id; nec ad cõparendũ po-
teſt cogi; licet ibi ius redderet̃ p iura ſupra adducta.
Aut aer nõ eſt adeo infectus, vel citati natura iſtiuſ-
modi, & tunc ad iudicẽ accedere cõpelli poteſt, nec
ab hoc liberat̃. ea adiuuant, q̃ tradidere iuris interpre-
tes, in c. ſi verò de re iud. huius præterea diſtinctionis
meminit Neuiz. in cõſ.51.n.20. vbi tñ dicit, Abbatẽ
intelligẽdũ eſſe in alia peſte: vt febri peſtifera ex ali-
qbus cęli exhalationibus, ꝙ licet ſi aliqua ex parte
contagioſũ, & leuibus morbis hoĩes afficiat: tñ plures
ex morbo cõualeſcunt, nec idcirco medici ægrotos
videre deſiſtunt, nec ppterea ciues deſerũt Ciuitatẽ.
Vel reſponderi poteſt, ſupradictã deciſ. Anto. de But.
& aliorum Docto. non probari iure, immo huic ad-
uerſari l.2. §. ꝙ diximus ante fi. ibi in ſortuita calami-
tas. ff. ſi qs cau. c. quorũdã. 74. diſtinct. atq; repugnare
glo. in c. ad ſuſpicionẽ. de renunc. Bart. in d. l. de ętate,
& à multorũ aliorũ opinione diſſẽtire quos recẽſuit
Neuiz. vbi ſup. nu.10. Nec etiã vera eſt eius opin. nec.
Io. And. referens, & cæteros auctores Bur. confirmãt
illud, ad ꝙ eos affert Bur. ſed conciliando illud, c. cũ
dilecti. cum c. quorundã aſſerunt tantũmodo. c. quo-
rundã, vbi Monachus cæli intẽperiem loci illius fer-
re non poterat, pcedere ex benignitate, textũ autem
in c. cũ dilecti ante fi. vbi debet pſequi appellationẽ
ille q excuſabat magnos calores, & inſidias ſibi poſi-
tas, ſecundũ eum loqui in iudicialib. quæ redduntur
in inuitum. Et ex iſta reconciliatione infert Bur. ꝙ
quando redditur ius, quis tenetur comparere in loco
peſtifero; niſi feriæ indicerent̃: ſed iſtã iliationẽ nul-
lius eſſe momenti aſſerit Neuiz. quia plurimũ diſtat
inter maximos calores, & intẽperiem aeris: ex illis. n.
poſſet quis in morbum incidere, à quo conualeſcere
9 Medicorũ ope fortaſſe poſſet, † at peſtis ſtatim nullo
temporis interuallo interfecit: cui nulla ægritudo
poteſt comparari, cuius vis ingens nullo fere poteſt
tolli medicamine, in hac artes quæſitæ nocent: me-
dicinę ars nullius eſt ponderis: atque.

Ceſſere magiſtri.
Phyllirides, Chiron, Amythaoniuſque Melampus,

Hac graſſante, non parens filium, non filius parẽ-
tem adiuuat, frater fratrem fugit, vir vxorẽ, vxor virũ
auerſatur. Mirari igitur deſinamus, ſi conclamare ſo-
10 leant homines fuge; fuge. p̃ſertim in iudicio† in quo
ferè ſemper frequentiſſimi ſolent homines cõuenire,
iuxta glo. 2. l. in donat. C. de donat. Alij etiam rela-
ti per Neuiz. vbi ſupra. d. nu.2. reſpondent tunc pro-
cedere ſupradictam limitationem, quando ius red-
deretur ex ſtatuto, vel decreto ſpeciatim facto.

Digitized by Google

CONCLVSIO XXI.

ARGVMENTVM.

Accidens cuius generis ſit probationis.

SVMMARIVM.

1 *Accidens ſolet probari facilè, quando conſtat de ſubſtãtia.*
2 *Accidens ſine ſubſtantia conſiſtere non poteſt.*
3 *Subſtantia probanda prius eſt ad probandum accidens.*
4 *Accidens vt intelligatur extra ſubiectum, fieri non poteſt.*
5 *Accidens in dubio non præſumitur.*

1 Accidens ſolet facilè ꝓbari † quãdo de ſubſtãtia conſtat: vt tradũt Bar.& cæteri Doct.in l.certi conditio. §. quoniam.ff. ſi cert.pet. Crauet. de antiq.tempor.in vlt.par.1.par. prin.nu.24.& in 2. par.num.63. & in 3. par.nu.22.refert peritiſſimus Menoch.in conſ.93.nu.
2 55.† Et ratio poteſt eſſe: quia accidẽs ſine ſubſtantia conſiſtere non poteſt.l.2.ff. de vſufruct. cum ſimil.& Bar.in rub.ff.eodem.
3 Vnde ad probandum accidens, † neceſſe eſt prius
4 probare ſubſtantiam, quia fieri non poteſt, vt † intelligantur accidentia extra ſubiectum, ſecundum Bal. in l.omnium circa med.pen.col.C.de teſta.& referũt recentiores in inſtit.de actio.in prin.& Franc.Balb.in tract.de præſcrip. in 2.par.l. Celſus, nu.24.& Bertran. in conſ.67.num.11.in 2.par.vol.3.
5 In dubio tamen † accidens non præſumitur, per ea, quæ ſapientiſſimè animaduertit Menòc. in conſil.1. nu.121.ſicut nec ſubſtantia reſpondit, Cæphal.in cõſ. 148.nu.20.vol.1.

CONCLVSIO XXII.

ARGVMENTVM.

Acclamatio per quot teſtes, & quomodo ſit probanda.

SVMMARIVM.

1 *Acclamatio poteſt probari per duos teſtes vicinos, qui audierint, & ſi non viderint acclamantem, modo notam habeant vocem.*
2 *Notam habere vocem ex maxima familiaritate.*
3 *Iudex non poteſt venire ad condemnationem ex eo, quod teſtes dicant habuiſſe notas voces acclamantis alijs non concurrentibus, & nu.4.*
5 *Vox hominũ eſt fallax, & multi habent conſimilẽ vocem.*

Acclamationem poſſe probari per duos teſtes
1 vicinos, † qui audiuerint illam acclamationẽ, Accur. auctor in l.fi.cui Bar.& Doct. multum tribuunt.C.famil.ercif. idem Accurſ.l.fin.in fi.verſ. excepto.quam doctrinam.Ang.ibi examinat.C.de cad.toll.& idem Accur.in auth.de teſt. imper. in prin. & ibi Ang.Pet. Gerar.in ſing.9.incip.nota, quòd in caſib.reſpondere Crau.in conſ.2.nu.9.& 10.cum ſeq.& Alex.in conſil. 71.col.fi.lib.4.& in conſ.41.ad fin.lib.3.

Amplia ẽt procedere, ſi teſtes ijdem non viderint acclamãtem: vt quod eſſet paries in medio, vel aliud quippiam inter acclamantẽ, & teſtem, hoc cõfirmat. Accur.in l.2.§.idem Labeo.il 1. in verb.audierunt.ff. de acq.plu.arcẽ.animaduertit Bal.in l.conuenticulã. C.de epiſc. & cler. Hoc ad illud accedit, ꝙ habetr. in c.22. Exod.& c.18. iudi.ibi agnoſcẽtis vocem adoleſcentis, & li.1.Reg.c.27.& circa fi. ibi, cognouit Saul vocem Dauid, & Geneſ.c.27.ibi, vox quidem Iacob eſt, & c.dummodo acclamantis vocem notã habeãt, quod debent dicere, cum rationem reddent iuxta Accurſ.ſententiam, quem ita declarat Bart. & alij in l.2. §.item Labeo. ff. de aqu.plu.arcen.& alios adductos per Nat.in conſ.21.vol.1.

Non tamen in hanc rem ſilentio prætereundũ eſt illud, ſi teſtes deponant de acclamatione, & reddant rationẽ hoc pacto, vt illius vocem audiuimus, quia
2 eam notam habemus † nõ ſufficit, nec eſt certa ratio: fieri enim poteſt, vt cognoſcerent illius vocem cõfabulantis, non clamantis. Et ideo ad hoc, vt ſit concludens ratio, & non eadem cum dicto, deponere debẽt, eius voces notas habuiſſe ex eo, q a eo ſæpius familiariter vtebantur, & audiuerunt eum loquentem, & acclamantẽ, vt reſpõdit Aym. Crauet.in d.conſ.2.nu.4.

Intellige tñ concluſionem, vt & ſi per teſtes poſſit
3 probari acclamatio, † non tamen ex hac ſola probatione põt iudex peragere reum, niſi alia indicia concurrant, vt in iam allatis iuribus. Vox enim hominũ
4 fallax eſt, † & eandem ferè habuiſſe vocem multi inuenti ſunt, hinc plurimæ ſimulationes prodire, vnde alijs non cõcurrentibus non habet vim probationis, ſed tantùm indicij, vt placuit Franc.Caſſan.in ſuo tracta.de maleſ.tract.8. de dict.in delict. ſeu poſt delict. c.1.nu 2.vbi dicit, ita ſemel iudicaſſe.

Sed quãdo, & quomodo hoc habeat locum, & intelligendum ſit, commodiori, & opportuniori loco infrà in concluſione furtum, & in concluſione violentia declarabuntur.

CONCLVSIO XXIII.

ARGVMENTVM.

An acclamatio puellæ inducat præſumptionem ſtupri, vel adulterij, vel vulneris.

SVMMARIVM.

1 *Acclamatio puellæ inducit præſumptionem violationis vel adulterij.*
2 *Exiens poſt acclamationem cum enſe habet contra ſe probationem.*
3 *Acclamatio facit præſumi alterum fuiſſe aggreſſorem.*

Acclamantem puellam exaudiẽs, ex hoc veriſimili
1 argumento, & cõiectura exiſtimandũ, † in domo violatam, vel vulneratã fuiſſe, monuit Ang. in l.1.§.fi.ff. ad Syllan. Hinc apparet, ꝙ ſi ex aliqua domo, vel loco audita fuerit puella, ſeu aliquis è domo acclamãs ſuccurrite, ſuccurrite, & ſic aliquis ſtricto enſe domo
2 exire mulierq́; reperiatr vulnerata, vel ſtuprata † præſumptio eſt contra talem exeuntẽ, imo induci probationẽ voluit Brun.in tract. de indic.col.17. verſ.item ponit Paris de Put.in tract.maleſ.in verb.tortura il 1. & in verb.viſis de indic. vbi multos adducit, Carer.in ſua pract.cri.nu.136.fol.mihi 24. afferendo Nicol.de Matarel.in l.fi.C.de probat.Iac. Nouell.in ſua pract. crim.in for.conſpic.cadauer.nu.24.& ſeq. & Cœpol. in conſ.29.nu.9.verſ.6. qui Dominus Antonius.
3 Amplia, vt ẽt per hmõi † acclamationẽ exiſtimetr alterũ fuiſſe aggreſſorẽ, & acclamantẽ aggreſſum, vt cõſuluit.Alex. de Neu.in cõſ.77.nu.1.inter cõſ.crim. 1.par.qui huius rei teſtẽ laudat Bart. in l.vt vim. ff.de iuſti. & iur. Id etiã probatur in l.4. iuncta.glo. ff.ad l. Aquil.& voluit Franc.Aluarot.in conſ.24.nu.6.inter conſilia crim.1. par. Idem ſenſit Cœpol.in d. conſil. crim.

crim.

Digitized by Google

crim.29.num.9.ad quod idem reſpexit.Innoc.in c.ſignificaſti de homic.& not.in l.capite 5.in fi.de adul. cui etiam accedit Marc.Ant.Blan.in ſua pract.crim. in 3. par. defen. nu. 20. & ſequutus eſt Gram.in voto 22.num. 10.cum ſeq.

CONCLVSIO XXIV.

ARGVMENTVM.

Qua pœna ſit afficiendus accuſans, & non probans, & quo pacto, id procedat.

SVMMARIVM.

1 *Accuſans, & non probans debet eadem pœna condemnari, qua accuſatus abſoluitur.*
2 *Pœna non probantis erit arbitraria, & quando.*
Et an perſona accuſans ſit ſuſpecta.
3 *Accuſans ſtatim, quod non probat, præſumitur calũniari.*
Non vero ſi probauerit, non fuiſſe in calumnia, nu. 12.
4 *Accuſatio ſemper præſumitur cauſa, odij, & inuidiæ, præſertim ab inimico.*
5 *Lex præſumit ſemper pro reo contra actorem, donec probetur contrarium.*
6 *Accuſator ſi fecerit probationes, & iudicem requiſiuerit, vt cauſam expediat, ſi expedire neglexerit, ipſe iudex punitur, non accuſator.*
7 *Mandatarius accuſans, & deficiens in probatione tenetur pœna talionis.*
8 *Etiam ſtante ſtatuto, quòd accuſans non probans teneatur, & intentauerit accuſationem plura capita continẽtem, nec omnia probauerit, nu. 7.*
9 *Probans accuſationem per teſtes, quorum perſonæ reprobantur, excuſatur a pœna, niſi aliqua ſuſpicione laborent, quid ſi per vnum. num. 11.*
10 *Accuſator excuſatur, ſi reus abſoluatur iuramento iudiciali, vel voluntario non probans, ſecus in neceſſario.*
11 *Accuſatori probanti per vnum teſtem non defertur iuramentum ſuppletorium, & ibi vide contrarium.*
12 *Accuſator ſi probat tantum de fama, an teneatur ad pœnam, vide remiſſiuè.*
13 *Accuſator, ſi ſit hæres occiſi dicentis ſe interfectum à Sẽpronio, & ipſum Sempronium accuſauerit, deficiens in probationibus excuſatur.*
14 *Accuſator inſtigatus ad accuſandum deficiens in probatione excuſatur.*
15 *Accuſator præſumitur legitimus, niſi contrarium probetur, antequam ſuccubuerit, ſecus ſi poſt.*
16 *Accuſans propter neceſſitatem officij, non probandò, excuſatur à pœna, niſi appareat de calumnia.*
17 *Iudex agens contra reum doloſè tenetur de calumnia.*
18 *Accuſans, vt puniatur, debet probari doloſè egiſſe.*

Accuſans, & non probãs debet cõdẽnari ea-
1 dem pœna, † & ſententia, qua accuſatus abſoluitur
ſi Bart. (prohdeum qualis auctor) credimus, in l. athletas in fi. ff. de fal. & in l. athletas. §. calumniator. in verſ. quæro. qualiter. ff. de infa. cui adhæret. Rom. in l. 1. C. de aduo. diue. iud. nu. 6. per illum text. vbi tamẽ
2 inquit † pœnam futuram arbitrariam iudici, & Petr.
de Bellaper. q. 362. vbi diſtinguit, an iudex abſoluens reum fecerit mentionem de calumnia, an non ſi meminerit de calumnia, debet puniri, & cõdemnari accuſans per officium iudicis, ſecùs ſi de ea nullum verbum. l. quod non probaſſe. C. de calum. l. 1. §. calumniatorib. ff. ad Turpil. l. 3. ff. de teſt. & cõſiderat etiam Bellaper. vbi ſupra, an perſona accuſans ſit ſuſpecta nec ne. Notat etiam Rimin. ſen. in conſ. 21. num. 10. volum. 1. & Rol. à Val. in conſ. 45. num. 27. vol. 1. ex
3 eo enim quod † accuſator non probat, continuo præ-
ſumitur calumniari: vt voluit Bart. in l. 1. in princ. & ibi Alex. ff. ad Turpil. Natt. in conſ. 29. nu. 13. vol. 1. per tex. in l. 1. C. de adu. di. iud. in cle. calumn. de pœn. 2. q. 3. c. qui non probauerit. in c. cum dilectus. extr. de calum. in c. ſtatutũ. de elec. lib. 6. & idem Natt. in cõſ. 31. nu. 8. eod. vol. & Ioã. de Amic. in conſ. 127. nu. 34.
4 tum etiam, quia cauſa odii, & inuidiæ † ſemper præſu-
mitur accuſatio; præſertim qñ ab inimico fuit inſtituta: vt reſpondit Mant. in conſ. 33. & in conſ. 4. nu. 49. vol. 1. vbi etiam ſub nu. 14. dicit, quod ſi accuſatio habeat ea omnia, quæ deſiderentur à lege; non videri calumnioſa; ſupradictam concluſionem notant etiã Luc. de Pen. in l. quemadmodum. C. de agri. & cẽſit. lib. 11. verſ. 76. præſumitur ad id adducit c. ſi omnia 6. q. 1. & not. in c. ſi quis epiſcopus 2. q. 7. Marſ. in ſing. 444. ſtatutum eſt, adeas Menoch. nulli noſtra tempeſtate doctrina ſecundum. de arbit. iud. lib. 2. cent. 2. caſ. 127. & cent. 4. caſ. 321. & inſpicias inf. concl. proximam, Accuſator, & concl. Actore nõ probante, & concl. calumnia. Et videas Ang. de Vbal. in conſ. 25. per totum inter conſ. crim. vbi etiam te docebit, quomodo teſtes deponãt ad probandum accuſationem,
5 nam pro reo ſemper lex præſumit contra actorẽ, † do-
nec contrarium probauerit. arg. c. ex literis. de proba. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & l. qui accuſare. C. eod. et not. Ceph. in cõſ. 172. nu. 1. vol. 2. ſed ne omittamus animaduerſione rem dignam aduertas: nam ſi accuſator fecit probationes, & iudicem vrgere non deſti-
6 terit, vt cauſa abſolueret † ſi de abſolutione iudex nõ
laborauerit, ipſe, non accuſator tunc eadem pœna punietur ſecundum Gram. in vol. 31. nu. 14.
Primò amplia concluſionem nõ ſolùm procede-
7 re in accuſante; verum etiam in mãdatario, † nam ſi
quis mandato alterius aliquem accuſet, & poſteà in probatione deficiat, tenetur pœna talionis: vt ſapientiſſimè ſanxit Imper. Gordianus in l. non ideò minus iunctis concordantiis per gl. in verb. ignotum. C. de accuſ. & ibi Cyn. & Bart.
Secundò amplia, vt vſq; eo cõcluſio procedat, vt ſi lege municipali, ſit cautum vt nõ probans eius accuſationẽ puniatur in l. ſi quis accuſationẽ intentauerit plura capita continentẽ, & non omnia probauerit
8 † tenebitur nõ ſecùs, ac ſi nullũ probaſſet, ita Ang. in
l. vn. C. de ſuffr. cuius opinioni album calculũ addidit Hyp. Mar. in l. 1. §. ſi quis dicam. nu. 6. ff. de quæſt.
Primò limite circumſcribas noſtrã concluſionem non procedere, qñ accuſator probat per teſtes, qui à
9 dicendo teſtimonio, non eorũ dicta reiiciantur, † quia
tunc liberatur à pœna talionis. vt traditum fuit à Spe. tit. de cal. §. ſi. per Bal. in auth. generaliter. nu. 9 ver. 3. propter. col. 5. C. de epiſ. & cler. & in l. 1. n. 8 C. de aduoc. diuer. iud. vbi etiam Rom. n. 20. per Iaſ. in l. properandum. §. ſin autem alterutra. n. 8. verſ. 8. concluſio, & ibi Alex. nu. 15. C. de iud. qui declarat, nõ procedere, quãdo is, qui ſuccubuit, non laboraret aliqua ſuſpicione, vt quia ſcienter horum teſtimonio vſus fuiſſet: huc adhibeas Menoch. in tract. de arbit. iud. caſ. 321. cent. 4. nu. 31. & Marſ. in ſing. 444.
Secundò limita non procedere, ſi reus abſoluitur: eo quia fuit delatum ei iuramẽtum iudiciale, vel vo-
10 luntarium, † quia tunc accuſator non probans poteſt
ſe purgare; ſecus ſi deferatur iuramentum neceſſariũ, iuxta ſententiam But. in c. fi. de iureiur. & Iaſ. in l. ait prætor, la 1. per illum tex. nu. 14. ff. de iureiur.
Tertiò loco limites non habere locũ ſi accuſãs pro-
11 bet per vnũ teſtem, † quia tunc ei licebit ſe tueri à ca-
lũnia, & à pœna talionis: vt voluere Accur. & Bart. in d. l. athletas. §. calũniator. ff. de infa. Bald. in addit. ad Spe. de accuſ. verſ. ſi. & in l. fi. col. 2. verſ. quærit ipſe nunquid. C. de prob. vbi dicit verũ hoc eſſe, niſi reus probet cõtrariũ, & videas Fel. in c. 2 nu. 1. de cal. At aliquis à me ſciſcitari poterit, quid ſentiendũ eſt, cũ in eodẽ caſu nro accuſator probat per vnũ teſtẽ, an deferendũ ſit ei iurm quod dicunt ſuppletoriũ, adeò vt in reũ accuſandum

poſſit animaduerti, id optimè explicantem Accurſium,& omnes iuris interpretes videbis in d.l.ait pretor,la 1.ff.de ireiur.negantes eſſe deferendum,& idē in alio loco ſenſere Accur.& Bar.in l.maritus.ff.de quæſt.& in l.admonendi.col.14.eo.tit. de iureiur. & gl.in c.cum ſint partium iura.de reg. iuris in 6. & Panor.in c.eod.tit.

Ab his totus eſt diuerſus Bal.in l. qui accuſare. circa 4.notab.C.de eden.ſed perperam, ſi fides eſt adhibenda Iaſ.in d.l.ait prætor. la 1.nu. 19. vbi tribus argumentis comprobat priorem opinionem tanquam communem ad quem omnino videndum te reijcio.

Quartò loco limitabis concluſionem eſſe veram niſi accuſans probet contrarium,id eſt,in nulla verſari calumnia, vt quia probet id publicè apertum eſſe, vel aliter ſecundum Bar.in d.l.athletas.§.calumniator.verſ.puto autem.ff.de infam. & per Spe. de accu. §.1.verſ.poſt hæc,& ſeq. atque Fel.in c.2.de calu. per eundem Bart.in l.2.verſ.vltim.no.C. ſi ſer. aut lib. ad decur.lib.10.Ang.in l.cum quidam.§.cum dicitur.ff. de acq.hære.per Alex.poſt Bart.in d.l. athletas. ff. de falſ.& in l.1.in prin.ff.ad Turpil.

12 Si vero accuſator probet tantùm de fama † an teneatur ad penam talionis, adeas. Brixien. in ſuis queſt. Vener.q.83.vbi in vtranq; partem ratiocinatur, & eas refellit argumentationes; vberius vero differentiam inſpicias Fel.in c.2.nu.2.verſ.quod autem de calum. vbi quæſtionem examinat.

Quintò limita, quando accuſator fuerit hæres: & occiſus dixerit ſe interfectum à Sempronio, ſi Sem-
13 pronius accuſetur, † in probationibus accuſationis deficiat accuſator, ignoſcendum tñ ſic reſpondit Vlpianus memorabiliter in l. q cū maior.§.1.ff. de bon. liber.& ſequitur Bar.in d.§.calumniator.verſ. itē puto, & de hoc videtur facti ſpecies in l. mater. in fi.C. de calumn.ſenſit glo.in d.l.athletas.§. calumniator, & ibi Bal.nu.5.ff.de his, qui not. infam. Crau.in cōſ. 178.nu.10.atque affatim Fel.in c.2.nu.8.de calum.& Iul.Clar.in pract.crim.lib.5.§.fin.q.62.ver. ſed pone.

Sextò limita,ſi apparet accuſatorem fuiſſe inſtiga-
14 tum,† & impulſum ad accuſandū:quia tunc & ſi non probet accuſationem,impunitas ei danda erit, quod placuit Bar.& Alex.in d.l.athletas.ff.de fal.& Alex. in d.l.1.in prin.ff.ad Turp.& p Feli.in d. c. 2. de calu. & Bart. Soc.in conſ. 118.incip. viſis narratis punctis. verſ.confirmatur hæc opinio, in fi. vol. 1.& in conſ. 146. viſo proceſſu,circa med.col.6.eo. vol. 1.

15 Secundò limita, † quia in dubio accuſator præſumitur legitimus, niſi contrarium probetur iuxta ad Spec.tit.de accu.verſ.1.

Huic repugnare videtur, quod in concl. ſeq. dicimus,& ad hoc adhibe. in conſilium ſcribēt. in l. 1.de aduo.diuer.iud.& in l.1.§.1.ff.ad Turpil.vbi ad ſatietatem hanc materiam examinant.

Quod velim ſic accipias,vt intelligendū ſint,antequam deficiat,ſed poſtquam ſuccubuerit, præſumit calumniator,per ea, quæ tradit Alex. in l. properandum.§.ſin autem alterutra.nu.9. C. de iud.

Octauò limita non habere locum, ſi accuſator p-
16 pter neceſſitatem officij accuſauerit; † nam & ſi non probat,pœna calumniæ ei eſt condonanda, nam ius Reipublicæ non debuit dimittere defenſum, ꝙ forte timore impœtarum diminueretur, vt dixit Paulus in l. illud.ff.de pet.hær.& retulit.Hip.de Mar.in ſua prac. crim.§.ſupereſt.n.3.& in l.patre,vel marito.nu.15. ff. de queſtio l.2.C.q accuſ.non poſ.& Paul.Gril. in tracta.de relaxa.car.tit.de calum.§.q̄ro, an eo ipſo, nu. 6.vbi inſuper illud addidit,de illius calumnia, quòd doloſè,& calūnioſè egit,non ſit ſubterfugiturus pœnas calumniantis,per l.in Senatus.§.an ad eos, & ibi Bart.ff.ad Turp.vbi loquitur ēt in iudice, qui tenetur
17 de calumnia † quando doloſè, & calumnioſè egit contra reum,conſule Tiraq.de pœn.cau.58. nu. 2. & ea,quæ infra dicentur in concluſ. actore non probāte amplia. 9.

Nonò limita cōcluſionem:quia ad hoc, vt procedat,oportet prius probare dolum accuſātis, quo pro-
18 bato,† tunc poterit puniri,vt tradidit Bal.in l.& ſi legibus.C.ſi contra ius.vbi etiam Iaſ.nu.2. cum ſeq. refert.Bal.vidiſſe in quedā capitis pœna fuiſſe animaduerſum, quod falsò quendam apud iudicem detulerat exilio capitali fuiſſe mulctatū: adeo vt reus ille in maximum vitæ diſcrimē venerit,parūq; abfuerit, quin fuerit interfectus,cuius accuſationis calumnia à Præſide Peruſino comperta, capite plectendum carnifici dedit accuſatorem,per illam l. & ſi legibus: & huic deciſioni, adhærent Ful.& Paul.de Caſt. ibi. & Iaſ. fuſius illam expendit.

CONCLVSIO XXV.

ARGVMENTVM.

Accuſator quando calumniator præſumatur,& quæ pœna ſit illi infligenda.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator non probans, calumniator præſumitur, quia tunc reus innocens exiſtimatur,& nu. 8.*

2 *Accuſatio non probata calumnioſa præſumitur,exceptis certis caſibus,vt ibi,& nu. 8.*
Etiam ſi accuſator de calumnia iurauerit.ibid.nu. 2.

3 *Accuſator ſuccumbens non poteſt in expenſis condemnari propter præſumptam calumniam,& num. 5.*

4 *Fiſcus raro in expenſis condemnatur,vel procurator fiſcalis.*

5 *Accuſator raro ſolet condemnari in expenſis, quando agitur ex præſumpta calumnia.*

6 *Secus ſi de vera calumnia, & iudex ſimpliciter procedit ſuper accuſatione,vel querela, aut ex officio.*

7 *Succumbens in ciuilibus condemnatur in expenſis, etiam ſi iurauerit de calumnia.*

8 *Mater,vel pater accuſans occiſores filij,vel econtrà, tollitur præſumpta calumnia.*

9 *Officiali,vel iudex abſoluens reum non præſumitur calumniaſſe,nec in dolo, quia habitis indicijs debet contra reos procedere.*

Accuſatorem qui non probet, præſumi calumniatorē
1 † nemo eſt qui ignoret,quia non probādo reus exiſtimatur innocens, quod clarè probari videmus à glo.
* in c.2.de calum.in prin.& communi omnium * conſenſu id eſſe receptum teſtatur Fely.in d.c. 2. num. 4. & Bened.de Vad.in add. ad reperto. Fel.in verb. accuſator eo ipſo, idem aſſerit Abb. ibid. num. 5. glo. melior eſt de iure in d.l.athelas.§.calumniator.ff. de his qui not. infam. & vno ore ab omnibus comprobatam retulit Abbas in c.calumniam.nu.2. de pœn. Mari.in d.c.2.nu.7.de calum.Iul.Cla. in pract. §. vlt.
* q.62.ver.dixi ſuprà,& eſſe communem * opinionem etiam confirmauit Apoſtil.ad Ang.de malef.in ver. & ad querelam. nu. 7. atque Villalob. in ſua collect. commun.opin.in litera C.num. 2. qui refert præpoſ.
* atteſtantem de communi * in c.ſi quemquam. §. notandum.nu.7.2.q.1.& aſſentitur Boſ. in tit. de accuſ. num.18.& ſatis abundè Menoch.de arbit.iud. lib. 2. cent.4.caſu 321.nu.5. cum ſeq. vide infrà concluſionem noſtram,calumnia,& Mantu.in conſ.43.nu. 16. vol.1.vbi expreſsè reſpondit,accuſationem non pro-
2 batam † præſumi calumnioſam, præterquam in crimine adulterij, ratione officij, propter proximitatem perſonarum teſtatoris auctoritate: & quando imminet damnum inſigne, & maximum circa ipſum patrimonium.

Amplia,

Amplia, vt hoc idē procedat etiamſi de calumnia
accuſator iurauerit, quia non probando præſumitur
ēt animo calumniandi accuſaſſe: vt cōmunem * dixe
runt Alex. in l. properandum. §. ſinautem. nu. 21. C. de
iudi. & alij, quos refert Clar. d. q. 62. verſic. ſed quid, &
Eman. Soarez. in ſuis commun. opi. nu. 32. Sali. in l. q
crimen. n. 14. C. qui accuſ. poſ. vbi inquit, hoc in foro,
& in iudicijs verſantibus ſemper obſeruari * conſue-
uiſſe, à cuius opinione non receſſit Alba. in d. l. athle
tas. §. calumniator, nu. 1. ꝙ etiam voluit Afflict. in 2.
par. conſt. Regni. in rub. 13. nu. 9. & in rub. 62. nu. 5.
3 Intellige iſtud non ſufficere, † vt accuſatori ſuccū-
benti mulcta irrogetur, vt teſtaṫ Alb. in d. §. calūnia-
tor. in fi. quo in loco aſſerit, iuris interpretes * cōmu-
ni ſnīa huic opinioni ſubſcripſiſſe, ꝙ idem aſſeuera-
uit Bal. in l. qui crimen poſt num. 28. C. qui accuſ. non
poſ. vbi proditū reliquit hanc * opinionem à praxi, &
vſu communi confirmari, inquiens ipſum nunquā vi
diſſe iſtiuſmodi condemnationem impenſarū in cau
ſa capitali, vt refert Anna. in ca. accedens, poſt nu. 11.
de accuſ. Card. Alex. in c. in primis. §. de epiſcopi. in
4 fi. 2. q. 1. atteſtatur in ſacro palatio rarò vidiſſe † con-
demnari fiſcum in expenſis, vel procuratorem fiſca-
lem, quod ſi aliquando fuit condemnatus, nunquam
tamen illam condemnationem exigi perſpexiſſe, vt
omnia refert Clar. loco ſupra citato.
Ab iſtis vehementiſſimè diſſenſit Bart. in auth. de
manda. prin. §. deinde. n. 3. & in l. 1. in prin. circa fi. ff.
ad Tur. & ibi atteſtatur * cōem eſſe ſnīam, quē refert
Soci. in conſ. 36. nu. 14. li. 2. in cuius opinionē deſcen
dit Niccl. in concor. gl. c. 47. incip. expenſæ, qui refert
Præpo. Mediol. præceptorem ſuum in c. fi. de dolo. &
contu. ponentem reg. cum 20. lim. vbi ipſe Ant. ſatis
ſuperq; diligenter perpendit, & excutit materiam hu
ius regulæ expenſarum vt refert Diax. reg. 20. nec de-
fuere quamplurimi, qui oīum * calculo comprobarā
ſnīam, cùm à iuris Cæſarei, tùm etiam Pontificij in-
terpretib. tradidere. ex quibus eſt Grat. in conſ. 97. nu.
1. lib. 1. ę quorū numero fuit idem Card. Alex. in d. ca.
in primis. §. de epiſcopi, col. 4. verſ. & quia glo. 2. q. 1.
inter quos extitit ēt Fran. Viu. commu. opin. in ver. iu
dex, iſtis aſſenſit vbi de communi * ſnīa atteſtatur, &
tradidit Abb. in conſ. 5. in primis verbis poſſem ſexcē
tos hic congerere, ſed adhibēdus eſt modus, & auriū
ſatietati parcendum: præſertim cum me hoc onere le
uarit Iul. Clar. in d. §. fi. ver. ſed nunquid.
Quos iuris Corypheos in gratiam reducere pote-
ris hoc pacto, vt prior opinio procedat, qn̄ agitur de
5 præſumpta calumnia, † quia tunc infrequenter ſolet
accuſator mulctari, & idcirco fit, ne delatores ab ac-
cuſationibus recedant, metu huiuſmodi mulctæ, &
delicta inulta impunitaq; dimittantur.
6 Poſterior verò opinio habet locum † qn̄ agitur de
vera calumnia, & iudex ſimpliciter accuſationē pro-
ſequitur, aut etiā ex officio; ſed alio inſtigante; & im-
pellente, ſtudioſè curante inquiſitionem, vt clarè per
Iul. Clar. d. ver. ſed nunquid, circa fi.
Intellige prædictam ampliationem maxime ꝓce-
7 dere in cauſis ciuilibus † in qbus ſuccūbenti, mulcta
irrogaṫ, etiam ſi iurauerit de calumnia vt per Soci. in
reg. 181. expenſarū, vbi tamē hoc limitat. 5. modis 4.
Primò limita concluſionem, qn̄ quis accuſat ma-
8 ximo ſtudio ductus erga aliquem † vt cum pater, vel
mater accuſant occiſores filij, vel è contra l. mater, &
l. calūniæ C. de calūnia. & ratio eſt: quia illa genera-
lis pręſumptio calumnię tollitur per ſpecialē pręſum
ptionē amoris: vt tradidit Fely. in d. c. 2. de calum. vbi
Petr. de Ancha. voluit, iſtis caſibus exceptis, nō præſu
mi quē calumniari, ſed regulariter optimè exiſtima-
ri, cui adhæſit idem Clar. in d. §. fi. ver. dixi ſupra.
Secundò limita non procedere in magiſtratū gerē
9 te: quia licet abſoluatur reus inquiſitus, † in eo tamen
non præſumitur calumnia, neque dolus; neceſſitas
enim officij eum purgat, nam cum primum ipſi magi
ſtratus indicia ſatis probabilia habent, debent contra
reos inquirere, ita dicit Bal. in l. 2. per illum tex. C. qui
accuſ. non poſ. & in conſ. 177. præſuppoſito ſtatuto, in
prin. lib. 1. & in conſ. 404. ſciēdum eſt, quòd moneta.
col. fin. verſ. de tertia inquiſitione. eo. volu. 1. & in d. l.
athletas §. calumniator, & in conſ. 451. quia accuſa-
tione inſtituta. verſic. 4. ratio lib. 4. latè per Tiraq. de
pœn. caſ. 58. nu. 2. & dixi infra concl. actore non pro-
bante, ſub ampliat. 9. vberrimè per Menoch. in d. tra.
de arb. iud. caſ. 321. nu. 21. cent. 4. cum plu. ſeq. Si alijs
quinq; modis iſtud reſtringere volueris, adhibeas Fe-
lyn. in d. c. 2. & ibidem Abb. nu. 5. ſi verò decem, con-
ſulas Menoch. vbi ſupra d. caſ. 321. per totum, & vide
infra in concl. calumnia.

CONCLVSIO XXVI.

ARGVMENTVM.

An quis poſſit, & accuſator, & teſtis eſſe con
tra accuſatum.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator non poteſt eſſe teſtis contra accuſatū, & quan-*
do ex conſcientia, & vt iudex inquirat.
Nemo poteſt, & accuſator, & teſtis eſſe, vt nu. 2. 8. 9. 10.
2 *Accuſator ſubijcit ſe talionis pœnæ.*
Nemo teſtis poteſt eſſe in cauſa propria.
3 *Teſtis non poteſt eſſe, qui accuſationem impetrauit.*
4 *Conſanguineus, nec familiaris de domo accuſatoris poteſt*
eſſe teſtis, & quando poſſit, num. 5. niſi conſanguineus
vtriuſque, vel amicus.
5 *Par affectio tollit ſuſpitionem.*
Conſanguineus, vel amicus inter alios integros examina-
tus ſuppletur ipſius fides per alios nu. 5.
6 *Exceptio contra teſtes, ꝙ ſint conſanguinei, vel alia elidi-*
biis debet in ſpecie probari, & adfuiſſe tpe depoſitionis.
Conditio teſtis debet intelligi ſecundum tempus productio
nis, & præſtiti iuramenti. nu. 6.
7 *Teſtes affines, domeſtici, & familiares in criminalibus ad*
defenſionem admittuntur.
8 *Mater puellæ, & conſanguinei, pro matrimonio poſſunt*
eſſe teſtes cōtra nobilē per eos accuſatū amore filiæ captū.
9 *Magiſtratus præſidis accuſans, & denuntians delicta le-*
uia, ei creditur.
10 *Damnum paſſi quoad pretium rerū contra furem ſtatur*
iuramento.
Vnde accuſator admittitur in teſtem, & facit fidem in ci-
uilibus.
11 *Accuſator in cauſa hæreſis eſt teſtis, & in quib. alijs in-*
fra concl. 27. nu. 5.

1 Accuſator non poteſt eſſe teſtis cō
tra accuſatum † qs
enim ferat teſtem, & accuſatorem. arg. cap. forus. §. in
omni. de verb. ſig. & c. accuſatores 3. q. 5. & Spe. in tit.
de teſt. ver. quod ipſe, Nell. à S. Gemin. in ſuo tract. de
teſt. nu. 20. & eſt tex. in l. diui. ff. de accuſ. gl. in l. 2. qui
in iudicio. ff. de accuſ. quinimo accuſator iſtiuſmodi
ſaltē impenſas ſoluere cogitur, ſi ſuccumbat, vt ex al-
2 latis per Aufre. in tract. de teſt. nu. 4. † & ſubijcit ſe pœ-
næ talionis vt in l. fi. C. de accuſ. & diximus ſupra vn-
de poſſet nuncupari teſtis in cauſa propria, quod pro-
hibitum eſt l. idonei. ff. de teſtib. quod vero accuſator
teſtis eſſe non poſſit reſpondere Gram. in conſ. 49 nu.
2. Gand. in trac. malef. ſub rub. qui accuſa. poſ. 2. col.
Marſi. in conſ. 33. nu. 3.
Amplia concluſionē, vt nec ille, q accuſationē im
3 petrauerit † poſſit teſtificari: vt dicit Spec. tit. de teſte.

§.1.ver. item, quòd ipſe eſt teſtis, & accuſator, quem
ſequitur Steph.in tract.de teſt.nu. 5.

Secundò amplia concluſionem: vt nec conſangui-
4 nci, aut familiares, † ſine è domo accuſatoris ꝓdeun-
tes, poſſint aduerſus extraneos teſtimonium perhibe-
re, argum.c.ſuper prudentia 14.q.2.& ita voluit Nep.
de Monte Alb.in trac.de teſt.nu.9. Rimin.ſen.in cõſ.
316.nu.17.18.& 26.vol.2. Cæph.in conſ.65. num.13.
& in conſ.82.num.24.& in conſ.99. num.59. volu.1.
iſtis acceſſit Natt. in conſ.314. num.8. & in conſ.354.
num.4.vol.2.Idem Cæph.in conſ.272.num.13.vol.2.
Verumtamen aduertas, nam ſi teſtis ſit vtriuſq; partis
conſanguineus in ſuſpicionem non adducetur, vt cõ-
ſuluit Cæph.in conſ.65.num.26.vol.1.vt etiam, ſi erit
vtriuſque partis amicus, ſecundum Albam in conſil.
5 56.num.10.in promptu ratio eſt: † quoniam par affe-
ctio ſuſpicionem tollit vt ſcripſit Ioan. de Amicis in
conſ.119.num.4.

Secundò ad id quod ſum dicturus animũ aduertas,
nam ſi vnus teſtis, qui ſit conſanguineus, familiaris,
vel amicus ſit inter quatuor examinatos ab vna par-
te; ceteri integri teſtes ſupplent fidem illius, vt admo
nuit Io.de Amicis in eo.conſ.119.nu.6.

Tertiò, & illud diſpicias: licet enim teſtis cõſangui
neus, & familiaris non ſit idoneus teſtis ratione ſtudij
propinquitatis, tamen quando eſt notæ, & probatæ fi-
dei, nil de eius fide diminuitur, vt idem reſpondit Io.
de Amic.in conſ.120.nu.18.& ſequen.& in conſi.74.
num. 7.

Quartò hoc te velim admonitum, teſtes, contra
quos opponit, ipſos eſſe conſanguineos, domeſticos,
familiares infames, vel alia probabili exceptione ſu-
ſpectos non ſatis eſſe, ſi contra eos ita ſimpliciter, &
6 indiſtinctè obijciatur † ſed ſpeciatim debet probari,
ita fuiſſe tempore eorũ depoſitionis: vt dixit Gram.
in conſ.36.nu.6.& in conſ.42. nu.8. in ciuit. & ſequi-
tur Angel.in conſ.1. incip. porrecta fuit petitio, & in
conſ.308.inci.factum vbi præterea ſubiecit, ꝙ mini-
mè obſtarent dicta teſtium, ſi depoſuiſſent, prædictos
teſtes fuiſſe domeſticos, & familiares, quoniam illud
verbum fuiſſe, poteſt intelligi, poſtquam teſtimoniũ
dixerunt, & tamen conditio teſtes debet intelligi ſe-
cundum tempus productionis, & præſtiti iuramenti
per l.ſi arbiter. C. de ſen. Et per alias auctoritates ad-
ductas per Gramm.vbi ſupra.

Limita ſupradictam ampliationem nõ procedere
7 quoad defenſionem † quia tunc & affines, & domeſti
ci, & familiares, in criminalibus admittuntur, vt con-
ſuluit Nat.in conſ.319.nu.2.vol.2. vbi id comprobat
teſtimonio Spec.in tit.de inquiſit. verſi.ſed nunquid,
cui adhæret Gramm.in conſ.12.nu. 19. in crim. ſi ta-
men de illis benè ſentiant homines, & ſint integerri-
mi; vt dicit Gramm.vbi ſupra.

Primò limita in cauſa matrimoniali: nam hoc ca-
ſu accuſator poteſt eſſe teſtis: vt placuit Inn. quẽ re-
fert Spec.in tit.qui matr.accuſ.poſ.ſed Ioan.And.ibi-
dem in additio.id improbat per rationem ibi addu-
ctam. Conciliat tñ hos inter ſe Aufre.vt Inn. pronun
ciatum poſſit procedere, qñ magiſtratus publicus de-
nunciauit, vt in c.præterea. de teſtib.cog. vel quando
iſtiuſmodi religione adductus impedimẽtum matri-
monij iudici ſignificauit; vt poſteà iudex ex officio
inquireret. Et tunc poterit eſſe teſtis pro veritate. Idẽ
prius voluit Sicu.in rub.qui mat.accuſ.poſ. & Gram.
8 in conſ. 50.nu.20. in ciuil. vbi etiam dicit † quòd te-
ſtes eſſe poſſunt mater puellæ, & conſanguinei pro
matrimonio filiæ plebeiæ aduerſus nobilem per eos
accuſatum captum amore prædictæ filiæ, per text. in
c.ſuper eod.de teſtib. vbi pulchrè id tenet Abb. Imo.
Hoſtien. & Fel.

Secundò limita in magiſtratu Præſidis, q accuſat,
9 & denunciat delicta leuia, † vt quia viderit ludentes,
vel ferentes arma; vel ſimilia, quia tunc ei creditur: vt
not.per Bar.in l.diuus.ff.de cuſto.reo.n.8. Abb. Sicu.
in c.in omni.col.2. de teſtib. & per eundem Bart.in l.
1.§.1.ff.de offi.præfe.vrb.& quod animaduertit Apo-
ſtilla.in l.1.ff.in ius voca.vt eant.

Tertiò limita, quando quis paſſus eſt damnũ quia
10 tunc contra furem, vel prædonem † quoad proban-
dum pretium rerum ablatarum, vel quantitatem, præ
ſtatur iuramentum; ſicque accuſator admittitur, in
teſtem, & facit in ciuilibus plenam fidem, vt docet
Bar.in l.fin.ff.de in lit.iur. & notat Cãp.de teſtib.reg.
104.vbi adducit eundem Bar.vbi ſupra.

Quartò limita non procedere in cauſa hæreſis, qa
in ea accuſator aſcribitur numero teſtium cum non
11 peruerſe, ſed † Chriſtianæ religionis ſtudio impulſus
id agere videatur.c.in omni negot. de teſtib. quẽ tex.
ita ibi intelligit Ant. de Butr. & Abb.nu.4. Iac. Spei.
in inſtit.catho.c.62.nu.36.

CONCLVSIO XXVII.

ARGVMENTVM.

Accuſatus capitaliter an poſſit teſtimonium
perhibere, pendente accuſatione capi-
tali.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus criminaliter non admittitur in teſtem, nec con*
tra, nec pro aliquo pendente accuſatione, & quando pro
cedat nu.3.4.& 5. vbi etiam contrarium.
Accuſatione pendẽte opinio accuſati aggrauatur. n.1. vt
integri ſtatus non dicatur, & quare, & quando nu.6.
2 *Teſtis non repellitur, vt criminoſus, licet crimẽ probetur,*
niſi etiam quod iſtiuſmodi habebatur, probetur.
Omne crimen non repellit teſtem, niſi graue. ibid.
3 *Iudex poteſt terminum præfigere, intra quem accuſatio*
probetur, vel recipi dictum teſtis debeat reſeruata fide in
euentum finitæ accuſationis.
4 *Excipiens contra aliquẽ de crimine videtur eũ accuſare.*
5 *Accuſatus accuſatione pendente poteſt teſtificari contra*
aliquem de ſimili crimine accuſatum; licet concurrant
aliquæ coniecturæ contra ipſum accuſatum.
6 *Teſtis accuſati de falſo fides non omnino euaneſcit, ſed di-*
minuitur, iudicato culpabili.

Accuſatus capitaliter pali quẽ
non poteſt ferre teſtimonium pro aliquo, vel contra
1 † aliquem pendẽte accuſatione in cauſa capitali, ſic
Venule.in l.in teſtimonium.ff.de teſta.c.teſtes 2.q.7.
c.deniq;.de excep.c.ſi.de teſt. & ibi Doct. Spec.tit.de
teſte. §.1. ver. item pendente, cum alijs adductis per
Nep.de Monte Alb. in tract.de teſt.nu.133. & maxi-
mè ſi perſiſtit in eodẽ crimine, de quo accuſatus eſt.
c.neganda.3.q.9.c.præceptũ. 32.q.5.ca. teſtimonium
de teſt. nã ex huiuſmodi accuſatione oneratur opinio
accuſati; vt non dicatur integri ſtatus: ſicut ait Aufre.
in ſuo tract.de teſtib.nu.3.& de facto ſaltem cenſetur
infamia iuſtus, vt ꝓdidit Crot. in ſuo trac. de teſt. n.
103.in 3.par.& conſultus rñdit Rim. Sen.in cõſ.385.
nu.45.vol.2. atq; placuit Natt.in conſ.394.nu.9.vol.
2.& Mantu.confirmauit in conſ.138.nu. 10.vol.1.

Præterea quia accuſans aliquẽ vinculũ inſcriptio
nis arripit, vt vtar verbis Imp.in l.fi. C. de accuſ.vt ſu-
pra dictũ eſt in conclu. accuſator: ideò inſurgit vehe-
mens præſumptio contra accuſatum: vt inquit Albe.
de Malet.in tract.de teſtam.nu.42.& Crot.vbi ſupra.
num. 189.

Nec verò velim obliuiſcaris, teſtẽ non repelli tan-
2 quam criminoſum, & ineptũ, † licet probetur crimen
&(vt

& (vt ſic loquar) inhabilitas: niſi etiã probetur crimi-
noſum inhabilem haberi,& exiſtimari ſecundum Ri
min.Sen.in conſ. 83.nu.50.vol.2.

Succurrit,& illud ſecundo loco,vt te admoneã te-
ſtem non repellere omne crimen,ſed ſolùm graue,&
animaduerſione dignũ, vt idem tradidit Rimin.in d.
conſ.385.nu.58.& Natt. ſequutus eſt in conſ.161.nu.
10.vol.1.per tex.in auth.ſi dicatur.C.de teſt.

Amplia idem procedere, ẽt donec pendet inquiſi-
tio,aut denũciatio,ſi credimus Fel. in d.c.fi.de teſtib.
ſed ſi fuerit pręſumptio,partẽ velle aduerſario ſubtra
here facultatem probandi,& ob id teſtes ipſius adner
3 ſarij in diſcrimen capitis acceſſentur † poterit iudex
terminum præſcribere. intra quem probetur accuſa-
tio,vel dictũ teſtis recipi debeat, reſeruata fide ipſius
in euentum finitæ accuſationis,iuxta formam c. fre-
quens.de reſt.ſpol.lib.6.ad quod etiam facit c. ex par-
te de teſt.& ita ait Io.And.in addi.d.c.fin.& ibi Abb.
& Fel.& vide Aufrer.vbi ſupra nu.3.& Petr. Monac.
in addi.ad Crot.de teſt.in litera qq.

Secundò amplia non ſolùm ſi qs à principio accu
4 ſatus eſt de crimine, † ſed ẽt ſi excipiendo ei obiiciat
delictum,& crimen patraſſe,nã tunc etiam repellitur
à teſtimonio. Ille.n. qui excipit contra aliquẽ de cri-
mine,videtur eũ accuſare:vt in eo.c.fin.de teſt. & per
Alb.de Malet.in tract.de teſt.nu.450.

Primò limita, vt poſſit teſtari ſuper crimen læſæ
Maieſtatis.c.quiſquis.6.q.1.

Deindè ſuper crimine hæreſis.c. vrgentis de hære.
& in c.in fidei fauorem.eo.tit.lib.6.

Prætereà in crimine ſimoniæ c. p tuas el 1.de ſimo.
5 †nam licet accuſatus fuerit, tñ pendente huiuſmodi
accuſatione, & cauſa criminali poteſt contra aliquẽ
de ſimili crimine accuſatum dicere teſtimoniũ,licet
concurrant aliquæ coniecturæ contra ipſum accuſa-
tum de illo crimine: vt ex adductis per Crot. in tract.
de teſt.nu.103.in 3.par.& not.in d.c.fin. de teſt. & ibi
per Siculum,& Spec.in tit.de accuſa.in fin.& Aufre.
in ſuo tract.de teſt.nu.3.

Secundò limita nõ procedere in cã ciuili, vel cum
agit ciuiliter, nam eo caſu pendente capitali accuſa-
tione põt recipi accuſatus pro teſte, vt inquit Aufrer.
vbi ſupra alleg.c.f. & c.teſtimoniũ.de teſt. & gl.in c.
ipſi Apoſtoli 2.q.7.& Not.in conſ.138.nu.14.vol.1.

Aliter tamen videtur ſentire Rimi. in conſ.75.nu.
19.vol.1.

6 Tertiò limita in accuſato de falſo;† nam eius fides
omnino non extinguitur, ſi in teſtem adducatur: ſed
admittitur,ſi poſteà illi culpæ affinis iudicet,vt Bart.
monuit in l.Barbarius.col.10.& 11.de offi.pręt.quem
ſequitur Aufre.vbi ſupra.d.nu.3.

Quartò limita, ſi contra illũ agitur per inquiſitio-
nẽ,vt Alber.de Malet.tradidit in eodẽ tracta. de teſt.
nu.42.Quòd ſi huius cõcluſionis materiã plenius in-
ueſtigare volueris, adeas ſcribẽtes ad vnguẽ explicã-
tes in eo.c.fi.de teſt.& infra in conclu.Criminoſus.

CONCLVSIO XXVIII.

ARGVMENTVM.

An accuſans teſtes falſi, dicens corruptos teneatur probare corruptelam & falſitatem,& quando & quo pacto procedat.

SVMMARIVM.

1 *Accuſans teſtes de falſo, dicens corruptos, debet probare corruptionem,& falſitatem,alias ſuccumbit.*

2 *Clauſula,non ſe aſtringens,quid operetur.*

3 *Accuſans debet in libello ponere diẽ commiſſi criminis ad accuſati requiſitionem. Et quando procedat.*

4 *Dies ſi in libello accuſatorio ponitur, & nõ probatur, accuſator ſuccumbit.*

5 *Accuſatio quæ debet continere.*

Accuſator quæ debet inſpicere antequã accuſet.ibid.nu.5.

1 Accuſans teſtes falſi, dicens cor-
ruptos † debet ꝓ-
bare corruptelam, & falſitatem aliàs ſuccumbit,hoc
docuit Bart.in l.Fulcinius.§.qui hic.in 1.col.verſ.&
per hoc dicebam.ff.ex quibus cauſis in poſſeſ. eat. &
videas de hoc Ray. de Monte Vbiano inter conſilia
crimin.conſi.11.

2 Primò limita nõ procedere † ſi in accuſatione fue-
rit appoſita clauſula,non ſe aſtringens,& c.vt traditũ
fuit à Bar.& Doct.plenè in l.diuus.col.2.verſ.facit ad
prædicta iunctis præcedentibus. ff.de re iud. ad hanc
rem adhibeas omnino eundem Bart. aliter loquentẽ
in l.1.q.6.C.de condi.indeb.& Bald. in l.falſum. C.ſi
ex falſ.inſtrum.

Et ad hoc diligẽter aduertas; nam accuſans debet
apponere diẽ patrati facinoris in libello ad petitionẽ
3 accuſati † vt poſſit ſe tueri probando,ea die fuiſſe ali
bi; iuxta ſententiam Bar.in l.is qui reus.colum.6.ver.
ſed quæro cum accuſatione. ff. de pub. iud. & ad ver-
bum reſpondit Vlpia. in l.2.§. ſi quis Epheſi.ff.de eo,
quod cer.loc.non enim inquit I.C. debet detracto al-
tero loco experiri, ne auferat loci vtilitatem reo, idẽ
Bar.in d.§.ſi quis in fi.in l.Pannonius,§.1. verſ.no. ex
hac 1.gl.ff de acq.hær.Iaſ.in d.§.ſi quis Epheſi,qui de
fendit hanc opinionem à quibuſdã impugnationib.
Fulgo. Ang.in tract.maleſ.in gl. & ad hoc coloquiũ,
quid ſi ego imploro.& Rom. in l. Pomponius. §. rei
perduellionis.ff.de acq.hæred.

Verùm tñ iſtud declares, diem delicti debere appo
ni in libello ante reſponſionem accuſati,& non poſt
vt voluit Alex.in addit.ad Bar.in d.§. ſi quis.quo ca-
ſu ſatis erit,ſi aſſerat ſe memoria nõ tenere,ſicuti pla-
cuit Ang.in l.liberorũ.ff.de accuſ. vbi dicit ita in fre
quenti vſu haberi, plurima ad id ſpectantia congeſſit
Iaſ.in d.§. ſi quis Epheſi.per totũ ad quem te reiicio.

4 Quòd ſi opponatur, & non probetur dies † accuſa-
tori ſuccumbendum eſt, vt habetur per eundem Bar.
in d.l.is qui reus,& in d.l.Pannonius.§.1.verſic.no.ex
hac.1.gl.& ibi Paul.Caſt.in 2.col.& in l.denunciaſſe.
§.quod tamen, paulo poſt prin. ff.de adul. & in d.l.is
qui reus.col.8.verſ.ſed quęro.Bal.in l.1.col.8.verſ.ſu-
per 7.puncto.C. qui accuſ.non poſſ.Saly.in l. pen.C.
de appella.& de hoc videas infra in concluſ. tempus,
& concluſio.dies.

5 Si vero ſcire aues, q̃ continere debeat † accuſatio,
iſtos in conſilium voces. Franc.Caſ.in ſuis ſing.q.cri.
c.3.nu.7.Placen.in trac.de accuſ.num.2. Boſ.in tract.
crim.tit.de accuſ.nu.qualiter fiat accuſat.col.2.

Et quæ inſpicere debeat accuſator anteq̃ accuſet,
adeas Spec.de accuſ.§.1.vſq; ad verſ.cum autem.

CONCLVSIO XXIX.

ARGVMENTVM.

Reum abſolui accuſatore non probante illum turbaſſe poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de turbata poſſeſſione, ſi accuſans non probauerit dolum,reus abſoluitur.*

Accuſatus de turbata poſſeſſione, ſi
accuſans nõ probauerit

1 rit dolum † reus erit protinus abſoluẽdus: vt ſcripſit il le iuniũ interpres Bart. in l. 1. ff. ſi qs lib. te. eſſe ius. fue. facit, quod not. Bal. in l. ordinarij. C. de rei vẽd. & idẽ ſenſit Catald. de Boncompag. in conſ. 58. nu. 5. inter conſ. criminal. vbi teſtes adducit ſupraſcriptos Bart. & Bal. & ſubdit eo magis procedere quo per ſtatutũ exigeretur dolus, per l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & l. doli iuncta. l. 1. in prin. ff. de ſer. corrup.

CONCLVSIO XXX.

ARGVMENTVM.

Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio, an de bonis mariti acquiſita cenſeantur.

SVMMARIVM.

1 *Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio præſumũtur de bonis viri acquiſita, et feudum, & quomodo procedat nu. 2. & 3. & ibi contra. Et vide etiam ibi cautelam, vt non cenſeantur de bonis viri acquiſita. Quod procedit, etiam ſi vir confiteretur lucrum eſſe mulieris, nu. 6. & ibi, quando procedat, aut non nu. 7.*

2 *Maritus, vel hæredes (muliere negante non acquiſiuiſſe ex bonis viri) tenentur probare, quod conſtante matrimonio acquiſiuerit.*

Intellectus l. quintus. de donatio. inter virum, & uxorẽ, & num. 4.

3 *Eccleſiæ triumphanti nihil abſconditum.*

4 *Vidua quicquid acquirit, ex bonis viri acquiſitum præſumitur, & quando procedat nu. 5. & 7. & ibi vide cõtra.*

5 *Vidua eandem caſtitatem ſeruare debet, prout conſtante matrimonio; & vſque quo.*

6 *Confeſſio inter perſonas prohibitas non releuat, quia ſimulata præſumitur.*

7 *Donatio inter virum, & vxorem eſt prohibita, & nu. 8.*

8 *Confeſſioni viri regulariter non ſtatur, ſe emiſſe de bonis vxoris, niſi veriſimiliter mulier bona haberet.*

9 *Confeſſio mariti prædicta acquiſita eſſe de bonis vxoris nihil eſt contra præſumptionem iuris: quæ non tollitur niſi contrarium probetur, quominus creditores, vel hæredes viri vellent pecunias repetere, & ibi vide contrarium.*

10 *Mulier non creditur, ſi negaret acquiſiuiſſe ex bonis viri; quia non ſtatur eius aſſertioni, niſi probet, vide ibi cõtra.*

11 *Conciliãtur præfatæ opiniones cenſeri ex bonis viri, vel non acquiſita, ibi remiſſiuè, & quid in dubio, quia cõtra mulierem.*

12 *Onus probandi mulierem acquiſiuiſſe conſtante matrimonio, vel intra annum luctus, incumbit agenti.*

Fundans ſe in tempore, illud debet probare.

13 *Signa vnde præſumptiones oriuntur, ſunt probanda.*

14 *Mulier etiam putatiua, cenſetur acquiſiuiſſe ex bonis viri conſtante matrimonio putatiuo.*

15 *Mulier põt quærere ex eius induſtria, & artificio ex ſe, vel cum viro, ex aliqua honeſta negotiatione, quo apparente tollitur præſumptio, acquiſiuiſſe de bonis viri, ac lucri turpis, & quando nu. 8.*

16 *Coniunctio ſanguinis tollit ſuſpitionem adulterij, ſeu præſumptionem, & quando.*

Quando coniunctus poſſit de adulterio puniri.

17 *Probatio vincit præſumptionem.*

18 *Mulier tenetur operari viro, non ſtare in domo, vt corpus mortuum. & in quibus operibus, & ſecundum conſuetudinem loci.*

Vir, & uxor ſocij dicuntur: non tamen negotiari.

19 *Confeſſioni viri in inſtrumento emere de pecunia vxoris abſentis non ſtatur, & quando ſtatur, & hoc procedat.*

20 *Vxor quod poſſidet, ſuũ eſſe præſumitur in iudicio poſſeſſorio, & quando procedat ibi.*

21 *Præſumptio, quod quis non videatur deliquiſſe, non ſufficit ad eum condemnandum extraneo.*

22 *Præſumptio non debet extraneo prodeſſe, niſi allegetur.*

Opponi non poteſt de iure tertij. ibid.

Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio, vt euitetur ſuſpitio
1 turpis quæſtus † præſumũtur acquiſita de bonis mariti, ſic reſpondit cõſultiſſimè Pompon. in l. quintus. ff. de don. inter vir. & vxor. Glo. Bald. Flo. Ang. Pau. de Caſt. & Cor. vnanimes ſcripſere in l. cũ oportet. C. de bonis q̃ lib. nec id prętermiſſit Gulie. de Cun. in auth. licentia. C. de epiſ. & cle. huius ẽt meminit Fran. Cremen. in ſing. 6. incip. In eis. Luc. de Pen. cõfirmauit in l. ſi tẽpora. col. 2. C. de fid. inſtru. lib. 10. Alex. tradit in conſ. 31. viſo teſtõ. col. 1. vol. 3. Soc. conſuluit in conſ. 16. in cauſa. vol. 3. Saly. tradidit in l. ſi mater. C. de cõtrah. emp. Dec. docuit in conſ. 237. in caſu propoſito, ad fin. vbi dat cautelam mulieri, vt pecuniam à conſanguineis ſibi dandam curet, & poſteà emat, quam nec omiſit Cępol. caut. 149. Berta. monuit in tract. de Epiſ. car. 35. col. 1. li. 4. in 4 part. Barb. ſcriptum reliquit in tract. de Card. in 1. tract. q. 3. col. 8. n. 21. Bern. Diaz. ſequutus eſt in reg. 9. Neui. in ſilua nupt. protulit verſ. eſt nubendum, mihi fol. 114. col. 3. in patua impreſ. Boc. ſenſit in dec. 71. nu. 5. Ang. in conſ. 141. incip. ſup 1. puncto, Bal. id animaduertit. in conſ. 30. incip. proponit, ꝙ quidã. vol. 4. & in conſ. 53. incip. à libello incipiendum eſt, eo. vol. & idem Ang. in conſ. 285. ſup 1. puncto, ver. venio ad tertiũ. Aymo. Crau. cõprobauit in conſ. 81. nu. 4. Abb. notatu dignũ putauit in c. 1. nu. 3. de pecul. cler. Lamber. ad id reſpexit in tract. de iu. patr. 7. ar. 8. q. prin. 1. par. 1 lib. num. 14. Didac. expoſuit in c. 1. de teſtam. nu. 7. Bello. de hac re mentionẽ fecit in conſ. 17. nu. 10. vbi dicit, ꝙ ſi vxor negaret quæ
2 ſita conſtante matrimonio † maritum, vel hæredes aſtringi ad hoc probandũ, hoc eſt cõſtante matrimonio cõparata fuiſſe, vt dixit Rip. in lib. 3. reſponſ. c. 4. nu. 1. & adhæret illi Hipp. Rimi. in §. 1. nu. 135. inſtit. per quas perſo. nob. acq. Cache. ſequutus eſt in deciſ. Pedem. 140. nu. 8. & 9. vbi exemplũ adducit de feudo empto ab vxore, quia præſumitur emptũ de pecunia viri, & ideò acquiritur viro. Eſt quidem verum, quod dicit verius eſſe, ꝙ reſpectu acquiſitionis proprietatis, & poſſeſſionis non habeat locum diſpoſitio. d. l. quintus: quia, & ſi ex d. l. quintus pręſumptio iuris inducat, vt res empta ab vxore de pecunia mariti præſumatur empta, turpis quæſtus euitandi gratia, nõ proptereà dicit lex illa, rem emptam ab vxore nomine ſuo ex pecunia, quæ præſumitur mariti, acquiri ipſi marito, cuius nomine non fuit empta. Supradictam
* etiam concluſionem tanquam communi, * vſu receptam videtur recenſere Plautus: dum in Caſſina introducit Myrinam mulierem ita Cleoſtratam alloquentem, quæ dicebat ancillam quandam ſuam eſſe.

Vnde heu tibi eſt, nã peculi probam mihi habere addecet.
Clam viro, & quæ partum ei haud commodum eſt, quin
viro, aut ſubtrahat, Aut ſtupro inuenerit, hoc viri cẽ
ſeo eſſe quicquid ſuum eſt.

Eam etiam tenet Bello. in d. conſ. 17. nu. 11. vbi dicit, verum quidem eſſe, vt ſi pecunia eſſet verè mariti
3 deciperetur eccleſia militãs, † ſed nõ triũphans, cui nihil eſt abſconditum. Quo verò ad ſupradictam cautelam dicit aduertendum eſſe, ne reddatur ſtatim illa pecunia cõſanguineo, quia ſi hoc probaretur, adhuc prolaberetur in diſpoſitionem d. l. quintus.

Idem etiam vt in ipſa cõcluſione, cauetur ſtatuto Mediolanenſi poſito ſub rubr. ꝙ acquiſita per vxor. lib. 1. cap. 269. vbi in hæc verba loquitur ſtatutum, ꝙ ſi qua mulier conſtante matrimonio rem aliquã, vel ius acquiſiuerit, vel pecuniã alicui mutuo dederit, vel alijs crediderit, totũ id, quod acquiſiuerit, vel crediderit, acquirat marito, nec proderit mulieri proteſtatio,

ſcu,

Digitized by Google

ſeu renunciatio in contrarium facta per maritum, etiam quocunque iuramento vallata.

Ampliatur primo concluſio, vt etiam procedat in concubina, & amaſia, quæ præſumitur acquiſiuiſſe ex bonis amaſij, vt per Frāc. Crem. in d. ſing. 6. vbi refert Bal. ita ſentientem in l. 1. C. de nat. lib. & Barba. ſupra adducto loco nu. 21. idem Bald. firmauit in d. l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. Gul. de Bened. tenuit in repetitio. c. Rayn. §. cuidam Petro tradidere. num. 100. part. 2. & Hip. Rimi. tradit in §. 1. nu. 136. Inſti. p quas perſo. nob. acqui. Ratio eſt ne, & ipſa videatur corporis ſui copiam alijs feciſſe, & ſic ob euitādam malam ſuſpitionem.

Aliam ſequutus eſt ſententiam Alc. in tract. de preſump. reg. 3. præſum. 26. nu. 2. reſpondit, & declarat dictam opinionem aliter opinantium.

4 Secundò ampliatur concluſio † vt etiā procedat in vidua, ſecundum Bald. in d. l. cum oportet. in prin. C. de bo. quæ lib. & receptiſſima eſt noſtrorum ſentētia: vnanimes enim id ſentiunt, Sal. in d. auth. licentiam. poſt prin. C. de epiſ. & cler. Crem. in d. ſing. 6. Boer. in deciſ. 81. nu. 7. Pariſ. in conſ. 80. li. 1. num. 12. vbi dicit * hanc eſſe magis communem * opinionem, Io. Lup. Hiſpan. in repet. rub. de don. int. vir. & vxo. fol. mihi 5. col. 4. & fol. 29. ver. operatur quartū effectū, vbi ponit tres ampliationes, & tres limitationes ad regu. l. quintus, latè Neuiz. in ſua ſilua Nuptia. ver eſt nubēdū, mihi fol. 115. Albe. de Roſa in l. ēt. C. de dona. int. vir. & vxo. nouiſſ. Gabr. in ſuis concl. lib. 1. tit. de præſ. concl. 5. nu. 4. Bello. in d. conſ. 17. n. 12. Capra in cōſ. 13. col. 2. & Guli. de Benedi. in d. repe. c. Ray. §. qui cū alia matr. contrah. nu. 144. par. 3.

Huic opinioni apertè reclamat Alc. in d. præſum. 26. nu. 4. ſcilicet, vt non procedat in vidua emente poſt annum luctus, teſtem adducit Ang. in cōſ. 141. & idē intellexerunt Dec. in conſ. 227. Crem. in d. ſing. 6. Pariſ. in d. conſ. 80. Fran. Rip. in l. fœminæ. q. 20. nu. 40. C. de ſec. nup. vbi de hoc abundè pertractat alioquin ſequeretur ſecundum Ang. in d. conſ. 141. nullam mulierem poſſe acquirere tutè, niſi oſtenderit vnde pecuniam ſibi comparauerit, & hoc etiam fuit de mente Alb. in d. l. etiā, vbi diſtinguit, an mulier ſtatim poſt mortem viri, emat, an ex interuallo.

Intellige igitur modò allatā ampliationem procedere, qn̄ vidua continuò poſt mortem mariti, & intra tempus luctus acquiſiuerit, quia ſic præſumitur ſemper acquiſiuiſſe de bonis viri, nam ex quo tam breui tēpore acquiſitio fuit facta, præſumitur ex vicinitate, & propinquitate tēporis facta ex bonis mariti, arg. l. ſi ventri. §. in bonis. ff. de priuil. credi. & dicit Boer. in d. deciſ. 81. num. 7. ne illius caſtitas polluatur. Gulicl. de Bened. in ca. repe. ca. Rayn. §. qui cum alia matr. contrah. num. 245. vbi dicit, ſecus eſſe, ſi ex interuallo. & Rol. à Valle in conſ. 86. nu. 46. vol. 1. vbi itidem dicit ſecus eſſe, ſi poteſt annum luctus mulier acquiſiuerit; niſi remanſerit in adminiſtratione bonorū mariti, vt dicit Ang. in cōſ. 141. col. 1. & 2. vbi aſſignat rationē. Quia qn̄ mulier emit primo anno luctus dr̄ eſſe in matrimonio viri, cū nō poſſit nubere. §. ſoluta. authē. de nupt. & ideò de bonis viri præſumitur acquiſiuiſſe:

5 † quia per legem eadem caſtitas intra tēpora luctus à muliere deſiderat; quæ deſideratur conſtante matrimonio, vt in corpore de reſti. & ea quæ parit. in rubro, & nigro, ſecus lapſo illo tpe, quo non iſtā caſtitatem lex ſeruare voluit: cum viduæ nubendi poteſtatē permiſerit, nec vr̄ eſſe in primo matrimonio, alias niſi ita eſſet, ſequeretur, nullam mulierem poſſe quicquā ſibi quærere, niſi oſtenderet, vnde originem pecunia habuerit, quod eſt falſum ſecundum Io. Lup. in repet. rubr. de don. int. vir. & vxo. car. 50. col. 4. Neuiz. in Silua nupt. fol. 14. à tergo ver. 1. amplia. Crem. in ſingu. 60. & Rip. in l. fœminæ. nu. 55. C. de ſecun. nupt.

Reſtringe iſtam intelligentiam procedere, quādo non adeſſet alia coniectura, per quā veriſimiliter iudicaretur, talia bona acquiſita vltra annum luctus fuiſſe ex bonis mariti, aliàs adhuc iſta præſumptio militaret, dato etiam, quòd ad ſecunda vota tranſiuit, ita declarat, & intellexit Ang. in d. conſ. 141. vbi docet indicia, ſecundum quæ iudicari poſſit, ex quibus bonis potius potuerit mulier acquirere. Et illum ſequuti ſunt Boer. in d. deciſ. 81, nu. 10. Alcia. d. præſ. 26. nu. 5. & Caſſa. in conſuet. fol. mihi 189. col. 2. nu. 8.

Secundo reſtringe intelligentiam ſupra allatam non procedere qn̄ vxor mortuo viro remanſit in adminiſtratione bonorum eiuſdem viri, forte cum filijs ſuis pupillis, quia tunc ſi non poteſt aliundè lucrari præſumitur ex bonis viri, & filiorum acquiſiuiſſe, per q̄ præſumptionem lucri tollitur alia præſumptio delicti, vt per eundem Angel. in d. conſ. 141. & Boer. in d. dec. 81. nu. 8. Fran. Are. in conſ. 31. conſiderata diligēter, quaſi per tot. Præpoſ. in c. ſignificauit. in fi. de don. int. vir. & vxo. Fran. Cur. in conſ. 23. ego quoque, col. 2. verſ. nam præſumitur. Barb. in c. 1. de pecu. cler. Bal. & Saly. in d. l. cū oportet. C. de bon. quæ lib. Pariſ. in d. conſ. 80. nu. 12. vol. 1. vbi duplici in loco confirmat * hanc eſſe communem * opinionem, de qua etiā vide Bal. in conſ. 53. vol. 4. & Siluan. in conſ. 86. nu. 10. vol. 2. vbi dicit, quòd mater vidua commorans cū pupillis, penes quam ſunt tantum bona pupillorum, ſi aliquid acquirit præſumitur acquiſiuiſſe de bonis pupillaribus, vt etiam ſcribit alio loco Bal. in conſ. ſcilicet 137. incip. quædam vidua lib. 5. niſi aliundè bona habeat ex quibus poſſet aliter conſtare.

Tertiò ampliatur concluſio, vt ēt procedat, ſi maritus confiteretur lucrū eſſe mulieris, & negaret proueniſſe ex ipſius propria pecunia: qa nihilominus adhuc vigebit præſumptio, ex bonis viri mulierē eſſe lu-
6 cratam † ex quo talis cōfeſſio inter perſonas prohibitas nullius ſit momenti. l. qui teſtā. ff. de probat. nam præſumitr̄ ſimulatā, & fictā, & à lege hr̄ pro ſuſpecta, etiam ſi nulla alia contra mulierem concurreret præſumptio iuris, vt per Bart. in l. ſi diuortio. ff. de verbo. obli. & propterea cenſeretur maritū voluiſſe donare
7 vxori, † quod eſt prohibitum, quare non ſtaretur huiuſmodi confeſſioni, niſi eſſet confirmata per mortē, ſecundū Bal. in conſ. 66. punctus talis eſt vol. 5. tenet Fran. Are. in conſ. 31. col. pen. & idē voluit Alci. in d. præſum. 26. reg. 3. nu. 16. Pariſ. in conſ. 62. nu. 5. vol. 1. vbi nu. 8. arbitratur idē procedere, etiam ſi confeſſio huiuſmodi eſſet corroborata iuro mariti, auctoritate Bar. in l. Aurelio. §. fi. de lib. leg. Petr. & Cyn. in l. 1. C. de ſacroſ. eccl. Io. And. in addi. ad Spe. in rub. de don. int. vir. & vxo. Alex. in l. ſi diuor. col. 5. ff. de verb. obl. & Soci. in l. 1. nu. 18. ff. ſol. matr. & ita ēt dicit Crau. in conſ. 81. & Rom. in cōſ. 44. ex ſupra narrato themate.

Contrarium ſenſere, qn̄ conſtat ex cōfeſſione mariti pecuniam fuiſſe ipſius mariti. Alexan. in conſ. 22. vol. 4. Socy. in conſ. 65. in 20. arg. Signo. in conſ. 122. col. 2. Ruin. in conſ. 44. col. 2. vol. 5. & Cra. in conſ. 61. col. 3. Concilies tamen, vt infra in limit. 2.

Limita ſupradictam ampliationem nō procedere, quādo mulier haberet bona propria, nā inquit Grat. in cōſ. 54. nu. 36. vol. 1. quod marito cō teneri ſe emiſ-
8 ſe de pecunijs vxoris † licet regulariter nō ſtetur propter prohibitam donationem inter ipſos, ſtatur tamē, quando eſt veriſimile, vt quia illa mulier habeat bona propria, iuxta etiam ſententiam Sal. in l. ſi mater. C. de contrah. empt.

Intellige ampliationem habere locū, etiā ſi hæredes, vel creditores mariti vellent repetere pecunias, vel res acquiſitas nomine vxoris, quia, & tūc poſſent, non obſtante confeſſione prædicta, quę nihil facit cō
9 tra præſumptionem iuris, † quæ tolli non poteſt: niſi per ipſam mulierem contrarium probetur: vt dicetur infra in limitationibus: ita ēt tradit Pariſ. in d. conſil. 62. nu. 18. ex allegat. abundè ibi per eum.

Et idem procedit, ſi per ſingularem ſucceſſorem vel donatarium opponitur mulieri ſecundum Dec. in conſ.237. Neuiz. vbi ſupra in 4. ampliatione.

Refragatur huic Alex. in l. qui iure familiatitatis ff. de acq. poſ. & in conſ. 101. col. 1. vol. 7. Alciat. de præſump. d. reg. 3. præſump. 26. num. 7.

Idem dicendum eſt, quando mulier negaret illa
10 bona acquiſiuiſſe à bonis proprijs, vel alterius: nam cum hoc ipſa probare debeat non erit ſtandum eius aſſertioni. l. neque natales. C. de prob. c. in præſentia, eo. tit. tradit Io. Lup. in d. rub. de donat. int. vir. & vxo. §. 60. fol. mihi 65. ſequitur Neuiz. in Silua nupt. in d. verb. eſt nubendum. nu. 21. & ſeq. ariſ. in d. conſ. 62. num. 3. & ſeq. & Crauet. in conſi. 81.

Contra ampliationem ſtant Sal. in l. cum propria per illum tex. C. ſi quis alteri, vel ſibi, in fi. & in l. ſi mater. C. de contrah. emp. Alex. in conſ. 24. viſis dubijs, col. 1. nu. 5. vol. 1. qđ eſt repetitū in vol. 4. in conſi. 23. Soc. in conſi. 61. circa primam. col. 1 nu. 3. vol. 4.

Cōcilies vt per Alcia. in d. præſump. 25. nu. 16. vbi
11 conſiderat tres caſus pro reſolutione quæſt. † quos videre vtile erit: quia ibi egregiè declarat materiam, & vide Pariſ. in d. conſ. 62. nu. 28. lib. 1. vbi ſenſit contra primum caſum eiuſdem Alcia. & Rip. qui conſuluit ſecundum opinionem Alcia. in reſponſ. . . lib. 3. c. 4.

Quartò ampliatur: quia ſi ab vtraque ſint præſumptiones, ex quibus bonis mulier acquiſiuerit bona, & an tempore contracti matrimonij, an poſt, in dubio præſumitur contra mulierem, vt per Aretin. in conſilio 31. & per Alber de Rol. in d. l. etiam. C. de donat. inter vir. & vxorem.

Diuerſum ab hac re videtur voluiſſe Alcia. in d. præſump. 26. nu. 6. vbi in eam deſcendit ſententiam, onus probandi mulierem acquiſiuiſſe conſtante ma-
12 trimonio † vel intra annum luctus incumbere agēti, auctoritate Saly. in d. l. quintus, & l. etiam. & ſequit Alex. in conſ. 42. vol. 5. voluit Bal. in l. ſi vxor. C. de condi. inſer. Et ratio eſt: quia iſto caſu agēs corroboratam habet intentionē in tempore, vnde ipſe debet probare, iuxta not. in l. non ſolū. §. ſed vt ꝓbari. ff. de
13 nou. oper. nuncia. Et quia † ſigna, vnde oriuntur præſumptiones, ſunt probanda, vt per eundem Alciat. vbi ſupra, quem vide: quia ibi conciliat opiniones.

Quintò ampliatur concluſio, vt etiam procedat in
14 matrimonio putatiuo † id eſt, vt ea, quæ vxor conſtāte matrimonio putatiuo acquiſiuerit, præſumantur quæſita ex bonis mariti, ſecundum Tiraq. in trac. l. connub. in rub. de ſon Mary, in gl. 8. nu. 271.

Primò limita concluſionē non ꝓcedere, ſi mulier probet illa bona habuiſſe ante matrimoniū; & in dotem ei non fuiſſe aſſignata, auctor eſt Bald. in l. fin. C. de pign. & in l. ſi vxor. colum. 2. ver. denuo. quæro. C. de cōdi. inſer. nec ab illo diſſēſit Alex. in cōſ. 42. vol. 5. cōſulte cauit Crau. in cōſ. 206. nu. 18. & in conſ. 61. nu. 7. in fin. & Hipp. Rimi. cōmemorauit in d. §. 1. nu. 142. Inſt. per quas perſo. nob. acq. in quæſitis n. ante contractū matrimoniū ceſſat præſumptio vxorē acquiſiuiſſe de bonis mariti: vt decidit Boer. in q. 81. nu. 2. vbi, & nu. 3. & dixit idē eſſe, ſi mulier cōprobet illa bona ēt conſtante Matrimonio ex aliquo titulo ſibi emiſſe, aut acquiſiuiſſe aliūdè honeſtè: vt qa pecunia
15 à cōſanguineis ſibi oblata fuerit † vel fuit lucrata ex aliqua honeſta negociatione, veluti, qa erat obſtetrix, vel manu medēdo, vel texendo, vel reſarciendo veſtes, aut inaurādo, vel acu Phrygū more pingēdo, veſteſuè auro intexēdo, ſiue lactādo infantes alienos, vel vnà cum viro cauponariā exercēdo, & iſtiuſmodi ꝙ plurima alia, vt videre eſt per Abba. conſi. 36. circa primum, vol. 2. & clarius per Bald. Saly. Ang. & alios in d. l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. Socin. conſ. 249. in materia in fi. Barb. in d. ſuo tract. de præſtan. Card. 3. q. 1. par. nu. 21. Alex. conſ. 133. incip. verè Pet. Gerar. ſing. 99. Crot. in l. frater à fratre. colum. 34. ff. de cōd. indeb. Rip. in 4. reſp. lib. 3. Neu. in Silua nup. ver. eſt nub. fol. mihi 115. col. 3. ver. 6. limita. Ruin. in conſ. 96. nu. 2. vol. 5. Alcia. d. præſump. 26. reg. 3. nu. 10. Caſ. in conſ. 29. Fulg. in conſ. 198. in quæſtione propoſita, Alex. in conſ. 42. volum. 5. & in conſil. 133. circa primum. volum. 4.

16 Nec id ratione caret nam in iſto caſu † ceſſat ſuſpicio turpis lucri: vt dicit Bello. in conſ. 17. nu. 11. Ideò ceſſare debēt præſumptio prædicta. arg. eorū, quæ no. in l. ſi qui adulterij. C. de adult. vbi ſi qui accuſati fuerint adulterij, & obtētu proximitatis intētata depulerint, per cōmemorationem neceſſitudinis crimini fidem derogando, dū exiſtimatur nō debere credi qđ cōtra adducitur, vel non potuiſſe cōmitti, hi ſi poſtmodū in nuptias, cōſortiumq; conuenerint, facinus illud, de quo fuerint accuſati manifeſta fide, atq; indicijs euidentib. publicabunt, in quos Imp. ſeueriſſimè vindicari iuſſerūt. Huc quoque ſpectant l. diuus. ff. de reſti. in integ. & l. oēs. §. Lucius, ff. quæ in frau. cred. & l. non ſolū. §. de viro. ff. de rit. nup. & dicit Bal. in l. ſi certis annis. col. 3. ver. cōcludo igitur. C. de pact. & Cor. in cōſ. 308. licet dicta allegata. col. pen. vol. 1. & eo magis ceſſabit illa præſumptio; cum (vt diximus)
17 probatum fuerit contrarium, † nam probatio vincit præſumptionem, Neui. & Alcia. vbi ſupra, & tenuit Bar. Capol. caut. 149. incip. nota autem, & Fran. Aret. in d. conſil. 31. in 4. circa fi.

Prætereà ad hanc limitationem adhibeas Alex. in conſi. 209. ponderatis his col. 2. vol. 6. & in conſ. 24. viſis dubijs. vol. 1. Barb. in conſ. 22. ſcripſit Propheta. vol. 1. Prac. Pap. in for. libe. quo vxor agit ad dot. ver. tanquam bona paraphernalia, in quib. locis illi, quos modo nominauimus videntur dubitare de iſta limi-
18 tatione: † nam illa, cuius matrimonio conſenſit, in officio mariti eſſe debet, vt verbis vtar Hermogenian in l. ſicut. n. de ope. lib. quod, & Paulus reſpōdit l. ſed ſi vir. in prin. ff de don. int. vir. & vxo. Quapropter decidendum videtur omne illud lucrum, tanquam ex operis debitis marito eſſe mariti; vel ſaltem dimidiā ratione ſocietatis contractæ, nam vir. & vxor dicuntur ſocij diuinæ, & humanæ domus, vt optimè traditum fuit à Neuiza. vbi ſupra.

Alciato iñ in d. pſum. 26. nu. 11. magis placet opi. Bal. in d. l. fin. C. de pign. tanꝙ verior: quia licet vxor cogatur viri negotium procurare, non iñ tenetur pro eodem negotiari, vt etiā dicit Cap. in conſ. 2. nu. 15. vbi aſſerit, vxorem operari debere viro operib. obſequialib. vt inſternere lectū, coquinari (vt Plauti verbo vtar) & ſimilia, non fabrilib. vel artificialib. cum ſtare nō debeat in domo ſicut cadauer, vt dicit quoque Bald. in l. 1. C. de leg. & in l. ſi vxorem. C. de cōdi. inſer. Rip in li. 3. reſp. c. 4. nu. 4. vbi diſtinguit, quædā eſſe ſeruitia obſequialia, & quaſdam operas paruæ æſtimationis, & iſtas compelli vxorem præſtare in domo mariti iuxta conditionem perſonarum. Cæterum ſi vxor exerceret aliquam artem, vel mercaturam, vel manu mederetur, vel eſſet obſtetrix, quæ nō ſunt operæ domeſticæ, nec familiares, tunc quicquid acquirit ex iſtis operis, ſibi acquirit, non enim, vt dictum eſt, ad præceptum mariti cogit vxor negotiari, Alcia. tamen vbi ſupra putat in hoc ſtandum fore conſuetudini, ſi aliqua eſſet, ſecundum Hoſt. & cæteros in c. ſignificauit. de don. int. vir. & vxo.

Secundò limitatur quādo maritus interat acquiſitioni, inſtro, in quo dicebatur, pecuniam prouenìſſe ab vxóre, & maritus hoc cōfitebatur expreſsè, vel tacitè, non repugnādo, ſic profitēdo dixit Saly. in l. ſi nō verū. C. de don. int. vir. & vxo. in l. ſi mater. C. de contrah. emp. & in d. l. quintus. & Bello. in cōſ. 17. nu. 11. quia tunc pſumunt, acquiſita ex bonis coniugis, & ſtādū erit aſſertioni mariti: vt dicit Soc. in cōſ. 71. circa primū. vol. 4. cōſuluit Alex. in cōſ. 24 vol. 1. qđ eſt repetitū in vol. 4. in cōſ. 23. viſis dub. tradit. Bal. in cōſ. 77. pun-

77.pũctus taliseſt,còl.5.Alc,docuit in d.pſum.26,reg.
3.nu,16.Ruy,cauit in conſ.44.col.2,vol.5.Neuiz tra-
didit,vbi ſup.fol.115, verſ.3.lim. & Nat. meminit in
cõſ.30.n.2.vol.1.vbi dicit,tunc vxorẽ nõ præſumi ac-
quirere ex bonis mariti, quando in iuſtrõ dictum eſt
de pecunia propria vxoris præſente viro,& conſentiẽ
te,nam tunc ſtatur inſtrumento, & creditur marito,
vt etiam reſponſitauit Rip.in lib.3.reſp.d.c.4 nu. 2.

Quinetiam amplius dixit Sal.idem ſentiendũ eſſe,
quando maritus non ignorabat vxorem acquirere,&
poſteà diù tacuerit cum muliere,nec aliquid obiecit,
Sal.in auth.ſed iam neceſſe. C. de don.ante nup per
Fulg.in conſ.198.in quæſtione propoſita,atq; Rui.in
d.conſ.44.nu.5.& per Neuiz.in 4 limit.

Aliam ſequutus eſt ſententiam Pariſ.in d.conſ.62.
nu.28. Ideò concilies,vt prior opinio procedat, quã-
do pecunia emanauit ab vxore præſente viro, & non
contràdicente, poſterior verò, quando maritus emit
19 feudum pro vxore abſente,† & cõfeſſus eſt pretium,
quòd ſoluit fuiſſe ex pecunia vxoris: quia tunc nõ ſta
tur aſſertioni mariti,& ita diſtinguit. Ruin.in d. conſ.
47 nu.5.vol.5.& Alc.in d.præſump.26.Alex in d.cõ-
ſil.24.vol.1.Soc.ſen.in conſ 65.nu.8.vol.1.

Diſſentire videtur ab iſtis.Cacher.in deci Pedem.
140.nu.3. vbi dicit, maritum ementem fundum pro
vxore,& proteſtãtem emere de pecunia donata vxo-
ri, acquirere vxori, Pauli reſponſo motus. in l.vxor
marito.ff.de don.int.vir.& vxo.vbi Bart. & commu-
niter Doct. vbi dicit id verum eſſe, niſi appareret ex
aliquib. cõiecturis, & præſumptionibus vxorẽ aliun-
dè bona ſibi comparaſſe,vel comparare potuiſſe, ſe-
cundum Doct.in l.ſi filij,C.de don.int.vir.& vxor.&
Sal.in l.cum propriè in fi.C.ſi quis alteri, vel ſibi.

Tertiò limitatur non procedere in muliere diuite,
quæ nubit viro pauperi;quia tunc præſumitur àcqui-
ſiuiſſe de bonis ſuis peculiarib. & non mariti: vt per
Neuiz.vbi ſup.verſ.1.limita.per Alc.in d.præſum.26.
nu.5.idem ſenſit Barb.in c.1.còl. 1.de pecu.cler.& Io.
Lup.in repe.rub de donat.int.vir.& vxo. vbi ſup.in 2.
amplia.& cautum reliquere. Bald. in conſ. 70. appa-
rent.col.2.cir.med.lib.1.Corn.in conſ.327.vol.2. cir-
ca fi.lib.1.& Crauet.in conſ.61. nu. 7.

Nec aliter dicendum eſt,quando maritus non erat
eiuſdem loci,cuius erat vxor, & commigrauit in do-
mũ vxoris,quia & tunc ceſſat iſta præſumptio:vt au-
ctor eſt Crau.in d.cõſ.61.nu.7.qui teſtimonio cõpro-
bat.Sal.in l.ob maritorũ.C.ne vxo.pro mar.quem ſe-
quiť Soc.in cõſ.128.col.2.ver.pro hac accedat.vol.1.

Quartò limitatur non procedere, quando aliæ con-
currerent præſumptiones,ex quib.iſtæ excluderentur,
& conſtare poſſet de contrario,ideſt mulierẽ aliundè
habuiſſe bona,vt per gl.in c.manifeſtè.12.q.1.idq; ab
omnib. ferè præclariſſimis conſulentibus approbať,
vt à Bal.in conſ.67.lib.1.à Ruin.in conſ.99.col.4.vol.
1.per Aret.in d.conſ.31.col.2.& ſupra dictum fuit.

Quintò limitatur nõ habere locum, quoad poſſeſ-
ſeſſorium;quia in poſſeſſorio iudicio mulier obtine-
bit,nec in eo inquirendum erit de hac præſumptione:
20 † nam in poſſeſſorio illud,quod poſſidet vxor,præſu-
mitur ipſius vxoris,vt per Bal.in d.l. ſi vxorem. C. de
cond.inſer.Neuiz.vbi ſup.verſ.limitat.Lup.& Alc.d.
præſump.26.nu.8. vbi declarat, iſtud ſibi locum ven-
dicare,quãdo vxor ſola poſſideret, alioqui ſi poſſide-
ret cum marito, tũc præſumereť potius poſſeſſio ma
riti,& ipſam poſſidere iure familiaritatis, teſte Alex.
poſt alios in l.qui iure.ff. de acq. poſſeſ.

Sextò limitatur procedere,quoad ipſum maritũ, ſeu
eius hæredes,qui poſſunt vxori obijcere,illa bona fuiſſe
acquiſita de bonis ipſius mariti, ſecus quoad extra-
neum,quod proditum eſt à Bal.in d.l.ſi vxorem. col.
fi.C.de cond.inſer.per no. in d.l.ob maritorum. C.ne
vxo.pro mari.nec ab illius opinione receſſit, tùm di-
cẽdo,tùm etiam conſulendo.Alex.in d.l.qui iure.ff.
de acq.poſ.& in cõſ.101.inci.ſuper 1.dub.vol.7. Alc.
retulit in allata præſ.26.nu.7.Bello.mentionẽ facit in
d.conſ.17.nu.12.nec Hipp.Rim. intactum reliquit in
§.1.nu.137.Inſt.per quas perſonas nob. acquir.

Reijcit hanc limitationem.Alc. in ſupracitato lo-
co,quia nimis per ipſam reſtringitur tex.in d.l. quin-
tus.ff.de don.int.vir.& vxo. Ideo verius putat quem-
libet,cuius intereſt,poſſe opponere,cùm iſta præſum
21 ptio non ſit inducta†ita demum ſi maritus velit, ſed
in vniuerſum loquatur, vt euitetur mala ſuſpicio, &
hanc ſententiam amplectuntur.Dec. in conſ.237.col.
pen.& ante cum Bar.in l.2.ff.de excep. Verùm Hipp.
Rim.in d. §. 1. nu.137.dicit ſupradictã limitationem
eſſe veriſſimam,quoniam præſumptio, vt quis in du-
bio non videatur delinquere, non ſufficit ad eũ con-
demnandũ:vt tradidere gl.Bar.& alij in l. qui iuraſſe.
§.ſi pater.ff.de iureiur.& in l.meritò. ff. pro ſoc. Non
ſatis igitur erit,ſi dixeris,vxorem præſumi, quæſiuiſſe
de bonis viri,vt euitetur delictum, eaq; extraneo cõ-
dẽnetur,cum iſtiuſmodi præſumptio adeo non ſit ef-
22 ficax; vt per illam poſſit ipſi pœna irrogari. † Præte-
reà obijcienti id condonemus hanc præſumptionem
militare,nõ tamẽ extraneo prodeſſe dẽt, nam ita de-
mum quid præſumitur,ſi allegetur,& nõ aliter, ſi igi-
tur nobis eſſet in optatis, vt contra mulierem vrgeret
hæc præſumptio,opus eſſet,vt extraneus cum ea con-
tendẽs,eã in mediũ afferret,& mulierem inijceret,qđ
quidem facere non poſſet,ſic enim opponeret de iure
mariti,& ita de iure tertij,quod fieri nequit, arg.l.2.ff.
ſi ag.vect.& animaduertit.Bart.in l.2.ff. de excep. rei
iud. meritò igitur vxor contra extraneum obtinebit.

Septimò limitatur, quando mulier adminiſtrauit
bona alterius,vt etiam ſupra à nobis dictum fuit;quia
licet acquiſita ab vxore conſtãte matrimonio in du-
bio præſumantur acquiſita de bonis viri, tamẽ id fal-
lit,ſi adminiſtrauit bona alterius,quia tũc ſecus eſt. ſi ijs
eſt adhibenda fides,quæ annotauit.Rol.à Val.in cõſ.
90.nu.17.vol.2.qui adducit teſtes. Alex.conſ. 40. col.
pen.vol.3.& Sal.in d.l.quintus.

CONCLVSIO XXXI.

ARGVMENTVM.

An acquiſita per fratrem cum alijs fratribus viuentem poſt obitum patris hæreditate indiuiſa, cenſeantur acquiſita de paterno patrimonio, & iſtiuſmodi, an debeãt inter eos communicari, & quomodo inter fratres intelligatur contracta ſocietas.

SVMMARIVM.

1 *Quod acquirit frater vitam degẽs cum fratribus defuncto patre, & hæreditate indiuiſa, dicitur acquirere a cõmuni patrimonio.*

2 *Statutum Laudenſe præſumit inter fratres indiuiſos tacitam ſocietatem, & ſolùm excipit acquiſitum ex donatione, vel ſalario.*

3 *Idem cauetur ex ſtatuto Mediolanenſi, & in illo excipitur vltra præfata, etiam ſucceſſio inteſtati, ex cauſa teſtamenti, ſiue codicillorum, vel dotis.*

4 *Inter fratres pſumiť cõtracta ſocietas, ſi poſt obitũ patris ad eandem menſam, & in eadem domo cõiter vixerint.*

5 *Societas dicitur leonina, ſi inter fratres oĩa communicãt.*

6 *Acquiſita per fratrem, vt alijs communicentur, non ſufficit omnes ſimul habitaſſe hæreditate indiuiſa, ſed etiam tria copulatiuè requiruntur, &c.*

7 *Societas dicitur inita, quoad fructus hæreditatis communes inter fratres, non quoad alia.*

Societas

8 *Societas non videtur inducta per hæreditatem patris in communi retentam, & eius poſſeſſionem pro indiuiſo, ac ſimul cohabitationem, cum hæc omnia citra eius, & ſocietatis nomen fieri poſſint.*

9 *Actus noſtri voluntarij non vltrò ſe extendunt, quam ex eis colligitur.*

10 *Concluſio non habet locum, niſi fratres negotia ſua promiſcuè egerint, & ſine computatione cõmunibus expẽſis viuẽdo bona ſimul habuerint, et diu ſimul habitauerint*

11 *Acquiſita non præſumuntur de cõmuni, ſi inter fratres alius pupillus, alius maior, & alter furioſus exiſtat.*

12 *Societas non intelligitur tacitè contracta cum minoribus.*

13 *Acquiſita per fratrem maiorẽ omnia bona adminiſtrãtẽ præſumitur de cõi, niſi ſit artifex, vel aliter acquirens.*

14 *Societas licet non contrahatur inter fratrem maiorem, & minorem ſimul habitantes, tamen quia acquiſita præſumuntur acquiſita de communi, debent communicari.*

15 *Acquiſita per fratres, vt in nu. 11. non præſumuntur acquiſita de cõmuni, etiamſi tractetur de vtilitate pupilli.*

16 *Societas tunc intelligitur contracta, & acquiſitio facta de communi, quando pupillus habet tutorem alijs fratribus communicantem.*

17 *Societas, & acquiſitio proximè dicta non procedit in pupillo ſine tutoris authoritate.*

18 *Acquiſitio de communi quomodo procedat, quando pupillus efficitur adultus, & ratificat geſta.*

19 *Quo nõie iubet teſtator aliquid fieri, eo factum præſumit.*

20 *Societas non pſumitur cõtracta inter fratres maiores natu, cũ nullus negotiatur propter nobilitatẽ, & diuitias, licet p indiuiſo poſſideãt hrditatẽ, niſi aliter expreſſè dicat*

21 *Societas tacitè non intelligitur, vbi non eſt commercium.*

22 *Si vnus ex fratribus proprijs negotijs incumbit, & alij hereditaria bona eorũ induſtria augẽt, non dẽt eorũ labores amittere, ſed diuiſionis tpe eos habere præcipuos.*

23 *Societas non poteſt videri tacitè cõtracta inter plures fratres, quando poſt obitum patris aliqui negotiantur aliqui non, & ſupra nu. 21. ſecus ſi & ipſi lucrarentur, & lucra etiam diſparia, communicarent.*

24 *Societas itidem vr̃ contracta, quando alter negotiatur, & alij communicant omnia ſibi vndecunq; prouenientia.*

25 *Societas tacita non impeditur ob diuerſitatẽ negotiorum.*

26 *Socialis affectus, & voluntas apparet ex actibus quantũuis diſſimilibus, ſicut inter nobiles non mercatores, quia & ſalaria, & dotes, & quæcunq; alia bona acquirãt, in communi conferunt.*

27 *Quæ concurrere debent, vt abſque negotiatione cenſeatur contracta ſocietas.*

28 *Societas inter fratres non præſumitur, quando defuncto patre alter negotiatur, & alter non.*

29 *Societas, ſi contrahitur inter aliquos, & vnus eorum nihil in ſocietate ponat, nec in ea ſe intromittãt, cenſetur ſocietati renunciaſſe.*

30 *Societas non contrahitur donationis.*

31 *Societas lucri, & quæſtus non intelligitur cõtracta inter fratres, quorũ alter tm̃ negotiatur, & alter ſtudio vacat.*

32 *Societas inducta tacitè ex actib. vltra illos porrigi nõ dẽt.*

33 *Societas tunc non inducitur, quando quis negotiatur nihil impertit, niſi poſſeſſionum redditus, nec pro communi commodo operam præſtat.*

34 *Societas, vt poſſit dici contracta, tribus caſibus diſtinguit.*

35 *Societas nec expreſſè, nec tacitè poteſt dici contracta, quando alter fratrum eſt pupillus, vt etiam ſupra nu. 11.*

36 *Societas cenſetur contracta, quando fratres ſunt maiores, & ſupradicta requiſita concurrunt.*

37 *Socij non videntur, quando qui negotiatur facit nomine proprio, ſed ſi communi, ſocij iudicantur.*

38 *Societas non habetur pro contracta in voluntate, quãdo vnus ex fratribus ſe cõſtituit debitorem de aliqua ſumma in libris ſuis, & ſtatuit domum creditricem.*

39 *Arbitrio iudicis eſt ex coniectura ſimplici non recedere à regula.*

40 *Acquirere non dicitur de communi vnius ex fratribus, ſi aliquem fundum emit ipſis præſentibus, & ſcientibus, & cartam pro ſe tantùm recipit.*

41 *Acquiſitum tunc præſumitur communiter, quando talis emerit alijs ignorantibus.*

42 *Emiſſe præſumitur de bonis communibus, & communi pecunia, cum emit nomine ſuo, & fratrum.*

43 *Acquiſitio facta per fratrem nomine ſuo, & aliorum, ſi dicatur acquiſita de pecunia propria, debet hoc oſtendi.*

44 *Diuitiæ non veniunt aliundè, niſi à caſu, & induſtria.*

45 *Facta non præſumuntur, niſi probentur.*

46 *Natura humana potius prona eſt ad deſidiam, & voluptatem, quam ad laborem, & induſtriam, & ad malum potius, quam ad bonum.*

47 *Dominium cenſetur acquiſitum etiam fratribus, ſi vnus ex eis prædium emit, & eius fundum ipſo inſtante deſcribatur in cataſtro ſibi, & fratribus.*

48 *Acquiſita per fratrem induſtriam habentem aliqua bona propria, licet in communione viuat cum alijs præſumuntur acquiſita ex bonis proprijs.*

49 *Societatis materia fuſius tractatur infra in concluſione ſocietas, nam ibi propria ſedes eſt.*

Acquiſita ab vno ex fratribus

probant ac-
1 quiſita fuiſſe de cõi patrimonio, † ſi ipſe cum omnib:
alijs fratrib. ſimul cũ hæreditate indiuiſa poſt mortẽ
patris vixerit, arg. tex. in l. ſi fratres. ff. pro ſoc. l. ſi ma-
ior. C. famil ercisc. & in l. non ideò, vbi gl. & Docto. C.
com. diuid. Bar. docuit in l. cum duob. §. idem Papin.
alias in §. ſi fratres. C. co. & in l. ſi patruus. C. cõ. vtr.
iud. & melius, & plenius, quam alibi in l. Titiũ, & Me-
uium. §. altero. nu. 5. verſ. ex præfatis. ff. de admin. tut.
& in tract. de duobus fratribus. nu. 14. nec ab hoc fuit
alienus Bal. in d. l. ſi patruus. Cor. reſpõſitauit. in conſ.
24. viſis nonnullis. col. 2. lib. 1. & conſ. 27. col. 2. lib. 2.
Paul. de Caſt. cauit in conſ. 349. vol. 1. nouiſſimorum.
conſuluit pluribus in locis Dec. in conſ. 66. vbi latè,
& conſ. 68. pro reſolutione, & conſ. 304. in caſu ppo-
ſito. Socin. animaduertit in conſ. 4. vol. 4. Cæpol. de-
cidit in conſ. ciuil. 40. quidam. Bertr. ſequutus eſt in
conſ. 39. colum. 2. & 3. conſ. 27. col. pen. 2. vol. nouiſſi-
morum Rub. Alex. veriſſimum arbitratus eſt in cõſ.
87. Alc. neque diſſenſit, de præſump regu. 1. præſump.
* 25. in princ. vbi dicit hanc eſſe communem * opinio-
* nem, & de communi * atteſtatur Petr. Duen. reg. 3.
Idem protulit Dec. in conſ. 21. viſo. puncto. in prin. &
in rub. C. qui teſta. fac. poſſ. Iaſ. ad id latiſſimè ſe fun-
dit. in l. 1. C. eo. tit. Crauet. neque reticuit in conſ. 26.
nu. 5. & conſ. 123. in fin. conſ. 159. nu. 1. Spec. non ſup-
preſſit in tit. de iud. §. ſequitur videre de communib.
iudicijs. Io. Bapt. Ferret. conſulendo ſenſit in conſil.
120. num. 6. Alc. conſiderauit conſ. 359. num. 1. vbi di
2 cit † ita etiam caueri ſtatuto Laudenſi præſumente
tacitam ſocietatem inter fratres, qui nunquam à ſo-
cietate receſſerunt, & illud ſolùm excipiente, quod
acquiſitũ ſit ex cauſa donationis, vel ſalarij. Ita quo-
3 que diſponit ſtatutum Mediolanenſe, † excipiens ta-
men non ſolùm, quod acquiſitum ſit ex cauſa dona-
tionis, vel ſalarij: ſed etiam ex ſucceſſione inteſtati ex
cauſa teſtamenti, vel codicillorum, uel dotis.

Reſponſionem huius cõcluſionis affert Mãtua in
cõſ. 303. nu. 1. uol. 1. quam nullis uerbis immutatis re-
feram, quia inquit ille, ex quo oẽs fratres remãſerunt,
4 poſt mortem patris † ad unum panem, & unum uinũ
in eadem domo, cõmuniter viuentes cõtracta ſocie-
tas pſumitur. arg. l. . in fi. & l. ſeq. ff. de his, q deie. uel
effud. d. l. Procula. ff. de proba. l. ſeruus cõmunis. ff. de
don. int. uir. & uxo. & c. 1. §. ſi duo de duob. fra. de no.
bene. inueſ. in vſib. feud. Quo fit, vt omnia cõmunica
5 ri debeant † quoniam alioqui ſocietas non eſſet, niſi
leonina, arg. l. ſi non fuerit. §. Ariſt. ff. pro ſoc. Verùm,
vt hęc cõcluſio vera ſit nec ne magis eluceſcat, repe-
tendum eſt, quod Dec. ſcriptum reliquit in eo cõſ. 21.
præſertim in col. 2. Non enim inquit, vt acquiſita ab

vno

vno ex fratribus debeāt alijs cōmunicari,ſatis eſt fra-
6 tres cum hæreditate indiuiſa cohabitaſſe;† ſed tria ſi-
mul requirūt:vt vnà cū hæreditate indiuiſa poſt mor
tem patris vixerint,vt omnia lucra inuicem cōmuni-
cauerint,& de eo, ꝙ ſuperlucrati fuerint ad inuicem
rationem nō reddiderint, Decium ita dicentē refert
Neuiz.in conſ.76.nu.8.vbi aſſerit ea ratione, nō ſuf-
ficere,vt hæreditatem paternā indiuiſam tenuerint,
quia licèt inter ſe hęreditatis fructus communicaue-
7 rint:†non dicuntur iniſſe ſocietatem,niſi strictè, quo
ad illos fructus, non quoad alia. Idem dicit ſentire.
Alex.in conſ.16.incip.viſo teſtamento.col.fi. vol. 6.
& Corn.in conſ.9.incip.permittendum eſt,quod fra
tres.vol.1.Idē multis authoritatibus cōprobat. Nat.
qui tamen poſtremò cōſtituit regulam negantē tan-
quam meliorem,& magis communem* in conſ.264.
nu.1.vol.2.cuius etiam rationem dicit eſſe: quia reti-
nere patris hęreditatem communem cum fratribus,
8 et eā indiuiſam poſſidere, ac ſimul cohabitare,† hęc
omnia fieri poſſunt citrà ius,et nomen ſocietatis,vn-
dè ex eis nō debet videri inita ſocietas,arg.l. ꝓ hære-
de.§.inde Papinianus. ff. de acq. hære. Et quia actus
noſtri,qui à voluntate pendent,non vlterius ſe profe-
9 runt † quam ex eis colligi poſſit,arg.l.1. §. ſi quis hoc
interdicto.vbi Bar.ff.de iti.actuque priu.et l.fin.C.ne
vxo.pro mar.Idē Nat.in cōſ.91.nu. 1. vol. 1.vbi quo-
ad illa requiſita dicit expreſsè ſupra dictam conclu-
10 ſionem affirmantem non habere locum,†niſi fratres
vnà habitauerint, in commune bona retulerint, cō-
munib.impenſis nulla ratione ſubducta vixerint, et
negotia ſua promiſcuè egerint.Ita etiam Iaſ.in conſ.
5.lib.1.incip.quia ſemper.Ferret.in conſ. 166.num.6.
Grat.latiſſimè.in conſ.118.uol.1.Mart. Laud. in cōſ.
34.nu.1.et Rube.latè in conſ.87.et 95.in prin.

Primò loco cōcluſio noſtra affirmatiua eſt reſtrin-
11 genda, vt locum ſibi non vendicet, † quando fratres
nō ſunt omnes maiores,ſed alter eorum eſt pupillus,
& alter maior,vel furioſus:quia tūc acquiſita non ꝑ-
ſumuntur de re cōmuni,argum.l. vt in conductioni-
bus,ff.pro ſoc.& concludit Bart. in loco ſuperiori re-
lato,& Iaſ.in d.l.1.nu.6.& in authen.quod locum.C.
de collat.huc reſpexit. Alc.d.prǽſump.25.nu.2.adſti-
pulatur Dec in d.conſ.21.viſo puncto.colum.1.& in
conſ.66.ex eodem fonte manauit, quod ſcripſit Ber-
trand.in conſ.26. ex cauſa in fin. vol. 2. conſimilem
vim habuit illud.Bolog.in conſ.7.colum. 2. eiuſdem
notæ eſt traditum à Roman.conſ.413.num. 14. & in
conſ.291.incip.cum iſti fratres, cuius opinioni fauet.
Dec.in l.in eo,quod plus,§.pupillus nu.2.ff. de regul.
iur.nec id ignorauit And.Sicul.in conſ.31.col. 2. lib.
1.cui neutiquā eſt diſſimilis Cæpol.in d.conſ.40. His
finitimū eſt,quod ſcriptis prodidit Corn.in conſ.213.
Philip.lib.3.quib.haud dubiè reſpondit doctrina So-
cyn.iun.in conſ.24.volum.2.vbi dicit,eam eſſe ratio-
12 nem,†quia cū minoribus non intelligitur tacitè cō-
tracta ſocietas,ſic voluit Socyn.ſen.in conſ. 160.col.
5.vol.2.cui optimè quadrat Alex.in conſ.48.colum.
2.& 3.& in conſ.ſeq.volum.1.Idem pollet quod con-
ſuluit Anch.in conſ.31.incip.quia quæſtio, & in cōſ.
103.Iſtis ſubſcripſit Ioan.Bapt.Ferret.in d.conſ. 166.
nu.5.hanc eandem ſententiam adiuuat Marti.Laud.
in d.conſ.34.num.2.

Quorū omnium conſenſus Riminaldū non deter-
ruit,quin idipſum intrepidè reprobarit. in conſ.463.
13 nu.1. vol.2. vbi dicit, † vt ſi frater maior adminiſtret
bona omnia,neque vlla arte,aut induſtria cōparaue-
rit,quod acquiſiuit,præſumi de cōmuni acquiſiuiſſe,
teſtem aſſerendo.Spec.in eod.tit.de indi.§.vt aūt,lo-
quētem in fratre maiore,qui cum minore habitet, &
14 concludentē,† quod licèt inter eos ſocietas non cō-
trahatur,tamen debere acquiſita communicari:quia
præſumuntur acquiſita de communi patrimonio.
15 Amplia iſtam limitationem,vt procedat† etiam ſi
ageretur de vtilitate pupilli; vt per Bal. in l. cū opor-
tet.in prin.4.col.C.de bon. quæ lib. quē ſequitur. Iaſ.
in d.l.1.C.qui teſt.fac.poſſ. nu. 6.

Primò ſublimita non procedere hāc limitationē,
quando ille pupillus haberet tutorem,qui alijs fratri-
16 bus communicaret,& alij ſibi † nam tūc intelligere-
tur inita ſocietas:& acquiſitio facta de communi, vt
reſpondit Vlp. in l. vt in conductionib. ff. pro ſocio.
Bald.expreſsè in d.l.ſi patruus.col.vlt. quem ſequitur
Iaſ.in d.l.1.nu.6.verſ.limita nūc,Alc.d.præſump. 25.
regu.3.nu.2.Rom.d.cōſ.413.nu.14.Bart.in eod.tract.
de duobus fratribus.nu.17.circa fin. & Mart. Lau. in
17 conſ.34.nu.3.† alioquin ſine tutoris authoritate ne-
quaquam,decidunt.Iac.de Arc.Ray.Oldr.Bar.& alij
in relato.§.altero.

18 Secundò ſublimita non procedere,† ſi cū pupillus
adoleuiſſet, rata habuiſſet geſta,& id quod ad ſe per-
tinebat quod facere poteſt:cum tunc temporis habeat
cōſenſum:vt placuit Alc.ſupracitato loco cui cōſen-
ſit.Alex. in conſ. 49. col. 2.incip. mature. vol. 1. Iaſ.
comprobauit in d.l.1.nu.6.verſ.3.limita.Bologn. cō-
firmauit.d.conſ. 7. col. 2. Dec. protulit conſ.21.viſo
puncto.col.1.iſtis addas.Corn.conſ.187.lib.3. & cōſ.
34.lib.4.quia de plurib.ibi declaratè, quorum nume-
ro etiam fuit Alex.conſ.23.col 2.lib.2.

In aliam ſententiā videtur deſcendiſſe Alc.d. reg.
3.præſump.25.nu.3.

Tertiò ſublimita non habere locum,ſi pater man-
19 daſſet,vt communi nomine exerceretur, † quia quo
nomine iuſſit teſtator,eo nomine factum præſumi,ēt
ſi aliquis eſſet pupillus, cauit Scæuola in l.qui nego-
tiationem, in prin.ff.de admin.tut. huic adhæret ex-
preſsè Soc.per illum tex.conſ.4. nu. 5.quantū ad pri-
mum. vol 4.& Bal. id ſenſit in relata. l. cum oportet.
col.3.C.de bon. quæ lib. ſequitur Iaſ. vbi ſupra Alex.
reſponſitauit.in conſ.49.nu.1.vol.1.

Secundò loco in primis limita non procedere, qū
omnes fratres eſſent maiores natu; ſed nullus eorum
20 negotiaretur,ꝙ eſſent nobiles & diuites: † tunc.n.li-
cet hæreditatem paternam indiuiſam poſſideant; tū
nō ꝑſumitur inter eos coita ſocietas,niſi expreſsè ſit
dictum:vt concludit Bar.in d.l.Titius,& Mæuium.§.
altero.ff.de adminiſt.tut.& in l.ſi patruus.C.com.vtr.
iud.& ibi Bal.idem Bart.in d. tract. de duobus fratri-
21 bus nu.21.vbi dicit eam eſſe rationē,† quia tacitè ſo-
cietas non pōt intelligi,vbi non eſt commerciū. arg.
l.coire.ff.pro ſo.Iaſ.in l.1.C.qui teſtam. fac. poſſ. nu.
7.Ioan.de Amicis in conſ.16.nu.11.vbi etiam ad hāc
22 rem dicit. † vt ſi vnus ex fratribus habentib. hæredi-
tatem,& bona communia, incumbit peculiarib. ne-
gotijs,& ſibi ipſi quærat, alij vero bonis hæreditariis,
quæ ex eorū induſtria,& laborib. diligēti cultura au-
geant faciantq; precioſiora:eos non debere amitte-
re ſuos labores, ſed tēpore diuiſionis illo debere ha-
bere præcipuos; iuribus, & authoritatibus per eū ad-
ductis ſupradictam ēt limitationem annotat Alc. d.
præſum.25.nu.2.vbi idem voluit,quando alter tamē
eſſet mercator,& alij nihil agerent, vt ēt dicit Iaſ. in
d.conſ.5.lib.1.incip.quia ſemper,vbi arg.l.ex parte.§.
filius.ff.de famil.erciſ.aſſerit, ꝙ qn̄ poſt mortē patris
ſunt plures fratres; quorum alij negotiantur,alij non
23 itē † inter eos nullam videri contractam ſocietatem
tacitè,cū non ſit aliquid,ex quo poſſit præſumi coita
ſocietas:nam per hoc, quòd hæreditatem paternā ſi-
mul indiuiſam habeant,& potiantur illa; non videt
inter eos idcirco inita ſocietas,niſi vt, & modo cōme
morauimus expreſſim ſit dictum,ſecus ſi ēt ipſi lucra-
rentur,& lucra quāuis leuiora,& imparia cōmunica-
rent,vt etiam tradidit Mantu.in cōſ. 303. nu.4.vol.1.
24 vbi aſſerit., itidem videri coitam ſocietatē tunc † qn̄
alter tantum negotiatur; ſi alij tamen in commune
cōferant,omnia ſibi ipſis vndecunq; prouenientia;vt
notarius, clericus, aduocatus; & ſimiles, idem latiſ-
ſimè

ſime dicitur per Bar. in d. § altero d. l. Titium. & Mæ-
uium. ff. de adminiſtr. tut. & per alios ſupra relatos. Et
ad hanc rem conſulas etiam Alex. d. conſ. 49 lib. 1. &
conſ. 23. viſis dubiis. lib. 4. atq; adhibeas Corn. conſil.
299. præmittendum. col. 1. lib. 4. & adeas Bolog. cõſil.
65. viſo puncto, neq; Crau. videre omittas in cõſ. 149.
nu. 3. Baldumq; inſpicias in cõſ. 178. lucra lib. 4. Nec
velim arbitrens multiplicia, & varia negotiorum ge-
nera impedimẽto eſſe, quominus tacita ſocietas coi-
25 ta dicatur, locupletiſſimus mihi teſtis ad hoc † Anch.
conſ. 302. nu. 7. incip. materia de qua quæritur relatus
etiam per Natt. conſ. 91. nu. 1. vol. 1. vbi ipſe idem di-
cit, referendo Bald. in d. l. ſi patruus. in col. pen. id eſt,
26 quod etiam ſi nullus frater negotietur, † poteſt tamẽ
ex actibus liquidò conſtare ſocialis affectus. ſicuti eſt
inter nobiles, qui nullam exercent mercaturam, ta-
men quæcunque bona, quæcunque ſalaria, quaſcun-
que dotes acquirant in commune conferunt, ex his
enim actibus ſatis apparet ſocialis voluntas, quantũ-
nis, vt dictum eſt, diſparibus, vt etiam dicit Roma. in
conſ. 291. incip. Cùm iſti fratres lucra. & And. Sicu. in
conſ. 22. incip. ſcripſit clariſſimus.

27 Sublimita hanc limitationem procedere † niſi cõ-
curreret diuturnitas, & patientia longi temporis, &
communis vſus viuendi, ac coniunctio ſanguinis, q̃a
ſunt fratres; nam iſtis tribus concurrẽtibus abſq; alia
negotiatione, etiam inter eos cenſebitur cõnacta ſo-
cietas, vt voluit Iaſ. in d. l. 1 nu. 7. in fi. ex adductis ibi
per eum, & Craue. d. conſ. 149. nu. 4. Dec. conſ. 68. pro
reſolution. Alex. conſ. 67. col. . verſ. non obſtat. lib. 7.
Anch. conſ. 149. plura dubia. nu. 3. & d. conſ. 302. nu.
4. & Grat. in conſ. 118. nu. 22. vol. 1.

Tertiò præcipuo loco reſtringenda eſt noſtra con-
28 cluſio affirmatiua, † quando mortuo patre alter ex fra-
tribus tantùm negotiaretur, alter non, item quia iſto
caſu non præſumitur inter eos ſocietas, cùm alter ni-
hil in cõe conferat vt Paul. reſpõdit in l. 1. in fi. ff. pro
ſoc. ſenſit Bart. in ſup. citato loco, quem ſequitur Iaſ.
in d. l. 1. nu. 8. Pariſ. conſ. 86. nu. 13. vol. 1. Menoch. cõ-
ſil. 12. nu. 13. Craue. conſ. 6 nu. 4. Ceph. conſ. 247. nu.
14. vol. 2. Dec. conſ. 21. nu. 4. Alba in conſ. 53. nu. 1. &
4. vbi etiam ait, quod ſi contracta fuerit ſocietas inter
29 aliquos, † & vnus eorum nihil vnquam communica
uerit ex ſuis bonis, neq; aliquo modo ſe ſocietati imi
ſcuerit, cenſeri iſtiuſmodi ſocietati renunciaſſe, & ita
non poterit quicquam ab aliis exigere, quamuis alij
poſſint eum conuenire ad intereſſe. Sic vnanimes re-
ſpondere Rim. in conſil. 130. nu. 14. vol. 1. Mant. in d.
conſ. 303. nu. 2. & Natt. in conſ. 264. nu. 2. vol. 2. vbi ra
tionẽ ſupradictæ limitationis eſſe dicit, quia ille fra-
ter, qui negotiaretur, magis videretur donare, quàm
ſocietatem cõtrahere, cũ alij fratres nihil communi-
30 cent † donationis cauſa ſocietas non contrahitur. vt
dixit Vlp. in arg. in l. 5. in fi. ff. pro ſoc. & not. Caſtr. in
d. l. ſi patruus, & Bal. in conſ. 482. incip. Videtur dicẽ-
dum. vol. 5. vbi licet in illo caſu in quo conſuluit in-
ter duos fratres interceſſiſſet cohabitatio, commẽſa-
litas, litiũ, & cauſarum cõis defenſio, & bonorũ ſuo-
31 rum indiuidua poſſeſſio, † tamen ex quo alter eorum
tantùm negotiabatur, alter ſtudio vacabat, concludit
poſt Bart. non intelligi contractum inter eos ſocieta-
tem lucri, & quæſtus, quia alter tñ donare videretur,
ex quo nihil ei conferetur, & ſolus negotiatur. Idem
Bal. in l. ſi vnus ex ſocijs. §. ſi vnus. ff pro ſoc. vbi refert
quæſtionẽ fuiſſe de facto in duob. fratrib. qui quoſdã
actus fecerant coniunctim, & quoſdam ſeparatim, &
quidã illorum fecerat mercaturam proprio nomine,
dicit ſe dixiſſe non debuiſſe illam communicare cũ
alio fratre per illum textum, & quia ſocietas, quæ in-
32 ducitur tacitè ex actibus † vltra illos porrigi non dẽne.
arg. d. l. 1. §. ſi qs hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priu.
cum relata limitatione tranſit etiã Grat. in conſ. 118.
nu 4. vol. 1. quam dicit fuiſſe originalem theoricam,

Bar. in d. §. altero d. l. Titium. & Mæuium. ff. de admi.
tut. contra quam tamen ſenſere. Bart. Alex. Socyn. &
alij Doct. per eum adducti, qui nihilominus cõcilia-
ri poſſunt ſecundum Pet. de Peruſ. in tract. de duobus
fratrib. col. 8. vbi dicit opinionẽ. Bart. tunc procede-
33 re, † quando ille, qui negotiatur, nihil in cõmune cõ-
ſert niſi redditus poſſeſſionum, nec præſtat operã pro
communi cõmodo quia tũc non inducitur ſocietas,
& hãc eſſe veriorem opinionem ex eo probat, quod
ipſimet Doctores, qui tenẽt contra Bar. hoc expreſsè
volunt, vt etiam dicit Iaſ. d. l. 1. col. 4. C. qui teſta. fac.
poſſ. & tandẽ prędictam limitationem approbat Bar.
in d. tract. de duob. fratrib. nu. 17. qui ex omnib. ſupra
deductis colligit ſingularem diſtinctionem, inquit
34 enim, † quando plures fratres vnà vitam degunt, aut
nullus negotiatur, aut alter tantũ, alter non, aut om-
nes. Primo caſu aſſerit non poſſe dici contractam ſo-
cietatem, licet hæreditate paterna, & materna fruan-
tur ſimul, & indiuiſa, arg. l. cum duob. §. ſi fratres. ff.
pro ſoc. d. l. ex parte. §. filius, quod vnum etiam ſupra
dictum fuit in 2. principali limitatione. Secundò ca-
ſu, idem dicit ratione de qua ſupra. Tertiò caſu dicit,
35 † q̃ ſi alter eorum eſt pupillus, non poſſe exiſtimari
contractã ſocietatem, quĩ hoc non poſſet expreſsè,
minus tacitè, vt ẽi ſupradictum fuit in prima limita-
36 tione, † ſi verò vterq; ſit maior, & concurrant ſupra-
dicta requiſita, tunc cenſet̃ contracta ſocietas. Alterã
ẽt diſtinctionem tradit idem Bart. in eo. tract. nu. 22.
37 dicit. n. † aut q̃ negotiatur, facit nomine proprio, aut
communi ſi proprio, non videntur ſocij. d. §. altero; ſi
communi, ſocij iudicantur, iuribus per eum adductis.

Quartò limita, quando vnus ex fratribus in libris
38 debiti, & crediti conſtituit domum creditricem † ſe-
que debitorem in parte ſummæ ſtatuit, tunc enim ex
hoc declaratur, hunc nolle contraxiſſe ſocietatem
inter fratres ſuos, & illum, ita Dec. conſ. 21. col. 4.

Sed Alc. de præſumpt. ad reg. 3. præſump. 25. dicit
39 hoc eſſe in arbitrio iudicis † ne ex tali coniectura
ſimplici recedatur à regula.

Quintò limita, quando vnus ex fratribus ipſis præ-
40 ſentibus, & ſcientibus aliquẽ fundum emeret, † & car
tam (vt noſtri loquuntur) pro ſe tantum reciperet, vt
l. itaq; ff. pro ſoc. l. 1. §. magiſtratu. ff. de exerci. act. ita
Bal. in l. ſi ſocius. ff. ſi cer. pet. & in l. 1. C. ſi quis alteri,
vel ſibi, & in l. ſi vt proponis ad fi. C. de rei vẽdic. Iaſ.
in d. l. ſi ſocius. nu. 2. Rim. in conſ. 432. nu. 1. vol. 3.

41 Quòd aliter procedit, † quãdo ille emerit alijs igno
rantibus, quia tunc præſumitur communiter acquiſi-
tum. Ita tradidit Iaſ. in d. l. ſi ſocius, nu. 2. vel quando
42 cum emiſſet nomine ſuo, & fratrum. † quia etiam tũc
præſumitur emptus de bonis communibus, & de cõ-
muni pecunia, vt docuit Sal. in d. §. cum duob. §. ſi fra
tres. 2. q. Bald. monuit in l. cum oportet. col. 3. verſic.
quęro quare fratres. C. de bon. quę lib. & in conſ. 260.
col. 1. vol. 5. & hanc opinionem eſſe de iure veriorem
dicit Natt. in conſ. 350. nu. 6. vol. 2. quia poſtquam fra
tres poſt mortem patris permãſerunt in communio-
43 ne bonorum, † & vnus ſuo nomine, & aliorũ acqui-
rit, ſi poſteà frater aſſerere velit, illa ſibi cõparaſſe ex
44 peculiari pecunia, neceſſe erit, vt id ipſe oſtendat: † q̃a
cum diuitiæ non veniant aliundè niſi à caſu, & indu-
45 ſtria, hoc probandum eſt: † quia facta non præſumũ-
tur, arg. l. in bello, §. factæ, ff. de cap. & poſtli. reuer. præ
ſertim quia, vt dicit idem Natt. vbi ſup. num. 8. natura
46 humana tanq̃ in primo homine corrupta † procliuior
eſt ad deſidiam, & voluptatem, quàm ad laborem, &
induſtriã, & ad malũ potius, quàm ad bonum, arg. c.
omnis ætas. 12. q. 1. alteram hypotheſim in medium
adducit Rim. in conſ. 130. num. 5. volum. 1. vbi dicit,
47 † quòd ſi vnus ex fratribus vnà vitam agentibus prę-
dium emerit, & cartam pro ſe tantùm receperit, ſi ta-
mẽ ille fundus in cataſtro tunc deſcribatur ſibi, & fra-
bus, cenſetur vtroque caſu dominium acquiſitum

omni-

omnibus fratribus, ideſt tã in carta, quàm in cataſtro: hincq; colligit paria eſſe, quoad acquiſitionem, omnes fratres fuiſſe nominatos in inſtrumẽto, vel rẽ acquiſitam per alterũ ex eis nomine proprio, quæ poſtmodum fuerit poſita, & conſcripta in cataſtro ſibi, & fratribus, vt etiam notat. Rom. in d. conſ. 291. cũ alijs congeſtis per Dec. in relato conſ. 21. nu. 10.

Sextò limita, quando vnus ex fratribus, qui aliquid
48 acquiſierit, † haberet aliqua bona peculiaria vltra paternam hæreditatem; quia tunc licet vnà cum alijs fratribus in communione bonorum paternorum viuat, præſumitur tamen acquiſiuiſſe ex bonis peculiaribus, plures authoritates congerit Sylua. in conſ. 56. nu. 12. & ſequ. vol. 2. vbi tamẽ requirit, ideſt, quod haberet bona præcipua, & quod eſſet induſtrius, & diligens. Rom. in conſ. 274. Dec. in conſ. 255. col. fin. & Grat. in conſ. 135. nu. 51.

49 † Poſſem hic infinita propè congerere; ſed adhibẽdus eſt modus, atque ne inter ſe concluſiones cõfundantur, plurima alia in concl. ſocietas, vbi materiæ p̃cipua eſt ſedes, dicenda reſeruo. interea ſi tibi libuerit ad id alia noſcere, libẽs voto tuo ſatisfaciã, adeas in primis. Corn. conſ. 103. col. 2. vol. 1. & conſ. 89. per tot. vol. 4. Bart. Caſſan. in rub. 7. tit. de ſucceſſ. §. 5. nu. 17. fo. 143. col. 4. Aymo. Publiciũ in glo. in conſuet. Alue. nt. 15. art. 1. per totum. Sed ad alia pergamus.

CONCLVSIO XXXII.

ARGVMENTVM.

Acta iudicij, quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Acta iudicij non probantur, niſi per ſcripturam.*
2 *Acta iudicij, quæ dicantur.*
3 *Acta vocantur publica triplici ratione, &c.*
4 *Acta probari poſſunt per teſtes deponentes ſpecificè, ſic actum, & ſic ſcriptum fuiſſe.*
5 *Acta, quæ neceſſario requirunt ſcripturam.*
6 *Acta poſſunt etiam probari per ſcripturam priuatam.*
7 *Acta probari poſſunt per teſtes, quando non requiritur ſcriptura, & econtra.*
8 *Libellus omnino requirit ſcripturam.*
9 *In cauſis ſummarijs ſufficit qualiſcunque petitio in ſcriptis.*
10 *Iudex in ſententia debet cum petitione conuenire.*
11 *Acta, & proceſſus ſi ſunt recentia per ſcripturã probari debent, alioqui per alias probationes probari poſſunt.*
12 *Pro ſententia antiqua, & lata partibus præſentibus, & non repugnantibus, præſumitur etiam quoad acta, & ſi de eis non conſtet.*
13 *Sententia dicitur antiqua poſt lapſum biennij.*
14 *Sententia, libellus, & ſcriptura amiſſa rectè probatur per teſtes, & ſupra, nu. 4. ſi tamen probetur prius, ſcriptam, & amiſſam fuiſſe.*
15 *Amiſſio ſcripturæ, quomodo probetur.*
16 *Scriptura amiſſa dicitur probata, quando probatur amiſſio, & tenor ſcripturæ.*
17 *Scriptura formalis, magis requiritur in ſententia proferenda, quam in libello.*
18 *Libellus amiſſus poteſt probari per teſtes, vt ſententia, & appellatio.*
19 *Libellus fundamentum iudicij.*
20 *Teſtes deponentes ſuper tenore, & amiſſione ſcripturæ, nõ probant factum, ſed inſtrumentum continens, & probãs ipſum factum.*
21 *Scriptura amiſſa, in qua ſint dicta teſtium, ſi extant alij deponentes primos ſolemniter examinatos, & talia dixiſſe, eandem probant.*
22 *Scriptura notarij vitio amiſſa probatur per teſtes.*
23 *Notarius rogatus de ſcriptura, ſi per errorem, vel negligentiam omittit, poteſt eius rogitus probari per teſtes.*
24 *Acta iudiciaria, quando omnia ſunt perdita, iudex debet incipere cauſam recenter.*
25 *Sententia debet proferri ſecundum allegata, & probata.*
26 *Acta antiqua ſi extant, vel reperiuntur, facta noua non conſiderantur, & ſuper primis debet iudex iudicare.*
27 *Caſus amiſſionis inſtrumenti non debet obeſſe creditori.*
28 *Inſtrumenti amiſſi non eſt opus petere refectionem, quãdo creditor vult agere, & eius creditum probare per teſtes.*
29 *Teſtes deponentes ſuper tenore, & amiſſione ſcripturæ debent eſſe peritiſſimi.*
30 *Libellus, & ſententia tantum neceſſario requirũt ſcripturam.*
31 *Acta non requirentia ſcripturam benè probantur per teſtes.*
32 *Sentẽtia non ſolùm ex actibus, ſed etiam ex teſtibus poteſt purgari.*
33 *Scriptura omiſſa per errorem probatur per teſtes, vt ſupra num. 23.*
34 *Acta facta coram arbitro non valent ſine teſtibus, & per eos probantur, etiamſi per notarium ſcripta.*
35 *Arbitri dicto non ſtatur, neque creditur ſuper actis coram ſe factis.*
36 *Acta etiam in compromiſſis debent redigi in ſcriptis, vel ſaltim per teſtes idoneos probari.*
37 *Verba omni iuris ſolemnitate omiſſa, non tollunt ea, quæ inducuntur de iure naturali.*
38 *Iure naturali, & diuino non creditur vni teſti iuxta authoritatem euangelicam.*
39 *Princeps, niſi ex cauſa, ſtatuere non poteſt, vt de actis iudici credatur.*
40 *Per verba ſummariè, & de plano, non videtur receſſum à confectione actorum.*
41 *Aſſertioni iudicis non creditur, etiam ſi procedatur ſine figura iudicij.*
42 *Arbitrio, quomodo credatur de proceſſu.*
43 *Multi proceſſus arbitrorum in nihilum redigi poſſunt, cum non adhibeant teſtes in eorum actis.*
44 *Scriptura non requiritur in cauſis breuibus, & exiguis.*
45 *Copia Tabellionis, quãdo haberi non poteſt, probatur per teſtes.*
46 *Scriptura requiſita ad probationem, quando non poteſt adhiberi prouatur per teſtes.*
47 *Arbitrator habet poteſtatem procedendi ſine actis.*
48 *Teſtibus receptis, & interrogatis eſt adhibenda fides.*
49 *Acta per confeſſionem partis probari poſſunt.*
50 *Aſſertioni notarij actorum creditur ſine teſtibus, niſi cõtrarium probetur.*
51 *Actis iudicij per notarium ſcriptis creditur etiam ſine teſtium ſubſcriptione, dummodo in eis dies contineatur.*
52 *Acta iudicij ſatis conſtare dicũtur, quãdo notarius actorum de eorum tenore atteſtatur.*
53 *Iuſſus ſuperioris examinadi teſtes in actis apparere debet, alias notario actorum aſſerenti de iuſſu non creditur.*
54 *Acta probari poſſunt etiam per iudicem, vel arbitrum.*
55 *Quomodo in ſentẽtia probetur per iudicẽ acta præceſſiſſe.*
56 *Iudici non eſt credendum, niſi quatenus conſtat ex actis.*
57 *Iudici aſſerenti ſe vidiſſe libellum non eſt credendum.*
58 *Prædicta non procedunt, quando agitur de laude, vel vituperatione iudicis, vel arbitri.*
59 *Arbitratori atteſtanti de actis coram ſe factis non eſt credendum.*
60 *Aſſertioni iudicis, vel arbitri creditur, quando à partibus data eſt facultas procedendi ſine ſcriptis.*
61 *Iudici creditur de actis ordinarijs in caſibus, in quibus poteſt procedere ſine ſcriptis.*
62 *Acta probatoria ſunt maioris præiudicij.*
63 *Scriptura poteſt reijci per teſtes.*

1 Acta iudicij † nõ poſſe probari, niſi p ſcripturã, habemus à Bar. in l. ne in arbitris, nu. 3. C. de recep. arbi. in l. emãcipatione. C. de fid. inſtru. in l. donatione. C. de donation. ab

Digitized by Google

ab Accurſ.in l.in generali.C.de tabul.& in l. iuriſgē-
tium.§.ꝙ ferè.ff.de pact.& notat Bal.in l.geſta, verſ.
quæro nunquid. C.de re iud.idem ſequutus eſt Bar.in
l.ſi quis §.ſi initium.verſ.2.videdū.ff. de eden. & in l.
fi.in vlt.ver.C.de edic.diui Adr.toll. nouiſſimè cauit
Menoc.in cōſ.100.nu.54. atq; hoc ſentire declarauit
Fel.in c.quoniam contra nu.55.de prob.memorię ꝓ-
didit Alc.in conſ.37.col.fi.lib.3.& in cōſ.75.nu. 9.li.
1.hoc idem nō latuit Rom.ſing.6.incip. ꝙ miſſio,ſic
cenſuit.Guid.Pap.q 528.ita ſcripſit.Alc.in l.pactū,ꝙ
bona C.de pactis, illud etiam cōmendauit Gram. in
cōſ.86.nu.5.in ciuil.nec diſplicuit Soc.in conſ.40.nu.
4.vol.4. Corn.neq; ab hoc receſſit in conſ.200.col.2.
vol.2. & veriſſimum pronunciatū iudicauit Pariſ. in
2 conſ. 162. col. 1. vol. 4. etenim † acta iudicii dici oēs
ſcripturas notarii actorum iuſſu iudicis conſcriptas.
dixit.Bald.in auth.quæ ſupplicatio. C. vt lit. pend. &
Roland.à Valle.qui alios refert in cōſ.37.nu.12. vol.
3 1.vbi etiam † dicit prædicta acta vocari publica tripli-
ci ratione: quia confecta à notario, & ſic à perſona
publica: item coram iudice, qui itidem eſt perſona
publica;& in iudicio, & ſic in loco publico.

Ab iſtorū ſententia diſceſſerunt Innoc.Hoſt. Ant.
de Butr.& Abb.in c.quoniam contra.de prob. col.fi.
verſ.vlt.hic quæritur,nu.8.& Dec.nu.134.Bellam.de-
ciſ.67.de verb.ſign.nu.3.Ruin.in conſ.16.nu 5.lib. 5.
Marāt.in ſuo Spe.pat. 2.act.10.nu.24.Rot.deciſ.409.
fuit dubitatum in nouis,ſed intellige, vt ibi Anchar.
in conſ.226.nu.3.& videas Bellam.deciſ. 339. conſue-
4 tudo,qui crediderunt, † etiam per teſtes poſſe proba-
ri, qui eo in caſu compellentur deponere ſpeciatim
ſic fuiſſe actum,& ſic fuiſſe ſcriptum:dicit Bar.in d.l.
ne in arbitris.in vlt.oppo C.de recep.arbit.

Intelligendum tñ eſt priorem opinionem ꝓcede-
5 re in actis,† quæ neceſſario requirunt ſcripturam,quæ
ad iudicij requiſita deſiderantur,vt libellus, litis cō-
teſtatio,& id genus alia,vt per Rum.conſ.16. num.5.
Fely.in d.c.quoniam contra,nu.55.& Dec.num.236.
de probat.glo.& Bar.in l.fin.C.de re iudic.idem Bart.
in d.l.fin.in fi.C.de edict.diu. Adr.toll.Bellam. d. de-
ciſ.67.in fin.& Grat.in conſ.55.nu.16.volum.1.ſecus
ſi non requirūt neceſſario ſcripturam, vt examinatio
teſtium,& iſtiuſmodi:quia & alijs modis,vt per teſtes
poterunt probari:iuxta ſententiam Bart.& Alex.in l.
curent.ff.de teſtibus.Soc.ſen.conſ.46. num. 45. & ſe-
6 quen.lib.4.nec non etiam † per ſcripturam priuatam,
prout dicit Bal.in d.l.ne arbitris, & Ioan. de Amicis
in conſ. 93.num. 10.vbi & ipſe diſtinguit,quando re-
7 quiritur ſcriptura,nec interponitur, † non poſſe actū
illum probari per teſtes. quādo vero non deſideratur
ſcriptura, ipſa interijciatur: nec ne nihil refert; ſem-
per enim res geſta probari poteſt per teſtes,vel aliter,
per textum in l. cum quidam inſtrumentum. in leg.
cū inſtrumentis, & d.l. emancipatione. Cod. de fide
inſtrumen.

Nec hinc diſcedam donec te admonuero, dùm
8 ſupra dicebamus, libellum de neceſſitate † ſcripturā
requirere, id nōn ſibi locum vendicare in cauſis ſū-
9 mariis,† quia in eis qualiſcunque petitio ſatis eſt,cle-
men.ſæpè de verb.ſign.licèt Ioan.de Amicis, in cōſ.
1.nu.3.dicat, & iſtam qualem petitionem in ſcriptis
10 redigendā eſſe ad hoc,vt iudex in ſua ſententia † poſ-
ſit cum petitione conuenire.

Secundò intelligēdum eſt, prædictam opinionem
11 habere locum,† qñ proceſſus, & acta huiuſmodi re-
centia ſunt:quia tunc per ſcripturam debent probari,
vt concludit Cyn.conciliādo opiniones in ea.l. emā-
cipatione.C.de fid.inſtr.ſecus ſi nō ſint nouitia, quia
etiam per alias probationes, quam per oſtenſionem
proceſſus,& actuum huiuſmodi poſſent probari,vt ꝑ
eundem Cyn.ibidem,& per Grammat. in conſil. 15.
num.5.in ciuil. vbi ad id colligit pro ſententia præ-
12 ſumi,† quando eſt antiqua,& lata partibus præſenti-
bus,& non repugnantibus,quia tunc pro ea præſumi-
tur,etiam quoad acta,licet de eis non conſtet ſecun-
dum.Bart. in l. admonendi, verſ. quid ſi reperiuntur
dicta teſtium.ff.de iureiur.Innoc.in d.c.quoniam cō-
tra.& in c.cum in iure.de offic.deleg. & in cap. bonæ
de elect.Abb.in c.cum inter.col.3. verſic. not. vlt.de
re iud.& in c.ſicut,col.2.verſ.1.& ex his,eodem tit.&
iuxta eundem Grammat.in conſil.115. nu. 7. in quo
13 loco habemus etiam † ſententiam dici antiquā poſt
lapſum biennij iuxta Hoſtien.in eodem cap. cum in-
ter.& Bald.in c.1.de mil.vaſa.qui contum.in caſibus
feud.Guid.Pap.in tract.de præſump.fol.4.nu.90.ver-
ſic.aliqua ſententia producitur.Calcan.in conſil. 15.
vbi pleniſſimè.Aret.in cōſ.36. & eundem Grammat.
in conſ.123.num.6.

Limitatur primo concluſio,ſi libellus, vel ſenten-
14 tia, vel alia ſcriptura amiſſa fuerit, † quia tunc rectè
probari poterit per teſtes id omne, quod in eis conti-
nebatur, vt ſi deponant hoc fuiſſe actum, vel illud
fuiſſe ſcriptum.Bart.animaduertit in d. l. ne arbitris.
C.de recep. arb. in verſ. contra hoc oppono, & Fely.
in d.c.quoniam contra. de prob. num. 55. & ibi Dec.
num.236.Mar.Mant.conſ.86.num.4.vol. 2.

Sed prius probari debebit huiuſmodi acta ſcripta,
& amiſſa fuiſſe,quod ſubſcripti Doct.tradunt, & Fe-
rar.caut.12.ad fi.Menoch.conſ.100.nu.55.Cyn. in d.
l.emancipatione.C.de fid.inſtrum.Soc. conſ. 42. nu.
46.lib.4.Rot.deciſ.409.in nouis,& Abb. in d. c. quo-
15 niam contra,† prout inter cæteros modos probabun-
tur amiſſa fuiſſe, vel vt per depopulationem oppidi,
vel ciuitatis, licet id ſimpliciter probaretur: vt tradit
Alba.in conſ.34.num.12. & Afflict. in deciſ. 13. col.
3.prout etiam probabitur amiſſio libelli, vel alterius
ſcripturæ legendo,& voluendo proceſſum, ſi non re-
periatur,arg.l.Titię textores,vbi Bar.in prin.in 2.not.
ff.de leg. 1.& in l.fi.C.de reb. credit. & notat Ioan. de
Amicis in relato conſ.93.nu.45.& ſeq. vbi dicit hanc
regulam tradere, & ſentire communiter Docto. acta
iudiciorum requirētia neceſſario ſcripturam ad eorū
16 eſſe,† probata amiſſione, & tenore ſcripturæ, dici ꝓ-
batam ipſam ſcripturam, quod etiam dicit procede-
re,quando ſumus in actu ſcripturā non requirente,
quod ſi interpoſita fuit ſcriptura,& amiſſa ſit, poteſt
probari per teſtes res ipſa geſta,vt non pereat rei veri-
tas,argu.d.l.cum quidam inſtrumentum, & d. l. cum
inſtrumentis,& l.cū re.C.de tranſact.vbi glo.& Saly.
nam quoad probationem, & modum probandi rela-
ti duo caſus non differunt: corroborat ita ſupradicta:
17 nam dicit,in ſententia proferenda † magis ſtrictè re-
quiri ſcripturam formalem, quàm in libello: quia ſi
diceretur ſine ſcriptis,& ſolemniter,eſſet nullius mo-
menti,arg.l.1.ſ.ſtatutis,& per totum.C. de ſenten. ex
breuicul.reci.& c.fi.de re iud.in 6.& tñ ſi fuerit lata in
ſcriptis,nec reperiatur, quòd eius iactura facta ſit, ꝓ-
bata amiſſione,& eius tenore perindè erit, ac ſi tunc
præ manibus haberemus illā, & mādabitur executio-
ni,ſi non ſit mandata; vel ſi ita factum ſit defenden-
da erit eius executio,nec erit neceſſe,vt iterū ſcribat,
per tex.in c. ſicut nobis,vbi Innoc. Abb. & alii, de re
iud. Alber.in l.vnica,C.de man. prin. & in l.quoniā,
C.de hęret.eadem igitur erit rōne idem dicendum in
18 libello † cuius ſi iactura facta fuerit,vt poſſit probari
ꝑ teſtes,ſententia,& appellatio ſic in ſpecie declarat.
Bald. in l.geſta, C.de re iud.col.2.verſ.ſimiliter libel-
lus. Ideò hinc colligebat conſ. 95.num.8.& Ioan. de
19 Amic. † quòd ſicut libellus, ſi extaret, fundamen-
tum iudicij probaret;Ideò ſi euanuerit probata amiſ-
ſione, & eius tenore, æqualiter diceretur res, de qua
agitur, probata, vt poſſit ſuper eo,de quo agitur, iu-
dex ſententiam ferre, adducendo textum meliorem;
vt eius vtar verbis; de iure in capit. cum olim el pri-
mo,extra de priuileg.vbi ſummus Pontifex ſententiā
tulit pro monaſterio ſuper immunitate cōtra epiſco-
pum,

pũ, ex quo priuilegij amiſſi tenor, & amiſſio fuit pro-
bata per teſtes, ac ſi ibidẽ extitiſſet ipſum priuilegiũ.
20 Ratio eſt ſecundum eum: † quoniam teſtes deponẽ-
tes ſuper tenore, & amiſſione ſcripturæ non probant
ipſum factum, ſed probant inſtrumentum continẽs,
& probans ipſum factum, & idem concludit Abb. in
c. Alber. de teſti. vbi etiam Fely.
Quibus ſatis appoſitè ſubijciemus, quod in hanc
ſententiam ſcripſit Bart. in tract. de teſt. in 5. col. verſ.
21 teſtis dixit, vbi ait † quòd ſi amiſſa ſit ſcriptura, in qua
extabant dicta teſtium, ſi ſuperſint alij teſtes deponẽ-
tes, priores illos ſolenniter examinatos fuiſſe, & alia
dixiſſe, tunc eandem probare. In hoc videas Paul. de
Caſtr. in l. ambiguitates. C. de teſtam. nu. 3. vbi diſtin
22 guit, aut ſemel redacta in ſcriptis ſunt † & culpa nota-
rij fuit amiſſa ſcriptura, & tunc probatur per teſtes,
aut nunquam fuit conſcripta ſcriptura, ſed conſtat
notarium rogatum fuiſſe, vt conſiceret, & ipſe errore,
23 † vel negligentia adductus omiſit, & tunc idem po-
teſt probari per teſtes. vt infra dicetur: aut non appa-
ret, rogatum fuiſſe, quia tunc ſecus ſentiendum eſt, vt
tradit idem Paul. Caſtr. in l. 1. §. ſed conſulto. ff. de his
quæ in teſtamen. deleg. & ſentit clarè. Maran. in ſuo
Spec. 10. memb. actu. 10. num. 24.
Animaduertendum tamen eſt. Io. de Iſern. in con-
ſtitutione Reg. incip. cordi nobis eſt. videri aliter ſen-
24 tire, quia dicit, ſi acta iudiciaria ſint amiſſa, † iudicẽ
debere incipere cauſam recenter à capite ad inſtar
inſtrumenti amiſſi; ſed reſpondet Ioan. de Amicis in
d. conſ. 93. nu. 13. illud eſſe veriſſimum, quando om-
nium actorum facta ſit iactura: & tunc ratio eſt, quo-
niam iudex non haberet, vbi tutò pedem poſſet ſiſte-
25 re in proferendo ſententiam, † quæ debet ferri ſecun-
dum allegata, & probata, vulga. l. illicita. §. veritas. ff.
de offic. præſid. & l. de vno quoque. ff. de re iudic. & ita
etiã dicit ſe ipſum limitare, & intelligere Ioã. de Iſer.
dum quærit, quid ſi acta amiſſa ſunt, & poſt conſtru-
ctum recens proceſſum iterum ſint amiſſa, an debeat
iudicari ſuper primis actis, an ſecundis, & concludit,
26 ſuper primis iudicandum eſſe, † quia ſi extant acta
antiqua non requiritur, vt quæ recẽter facta ſunt, tũc
attendantur. Nec dicit obſtare, quòd aſſerit de inſtru-
mento amiſſo, illud debere refici, per tex. glo. & Do-
ctor. in l. 2. C. de diſcuſ. lib. 10. & in auth. de man. prin.
allegat. per ipſum Andr. de Iſern. nam illud fauore
27 creditoris, † cui caſus amiſſionis inſtrumenti non de-
bet officere, ne veritas pereat. arg. d. l. quidam inſtru-
mentum, & d. l. cum imò concludit. Io. de Amicis, ꝙ
ſi creditor amiſſo inſtrumento vellet agere, & proba
28 re per teſtes eius creditum, † opus non eſſet inſtaura-
tionem petere inſtrũ. arg. d. l. cum te. C. de tranſactio.
Et dum ſupradictum fuit, poſſe probari tenorem,
29 & amiſſionem ſcripturæ per teſtes, † aduertendum,
eſt, iſtiuſmodi teſtes debere eſſe admodum peritos,
vt notarios, vel aduocatos, ꝗ vim atq; robur ſcriptu-
ræ amiſſæ percipiant, vt docuit Bart. in auth. ſi quis.
col. 2. C. de eden. cum ibi allega. quem ſequitur Dec.
in c. quoniam contra. de probatio.
Secundò limitatur in actibus, quæ neceſſariò, & ex
eorum natura, ac eſſentia non requirunt ſcripturam,
30 † ſicuti ſunt omnia præter libellum, & ſententiã, quæ
tantùm neceſſario requirunt ſcripturam. vt per Bart.
Soc. in d. conſ. 46. nu. 45. volum. 4. quia talia non re-
31 quirẽtia ſcripturam † rectè per teſtes probari poſſunt,
vt tradidit Bald. in d. l. emancipatione. C. de fid. inſtr.
& Lanfranc. in d. cap. quoniam contra. colum. 4. &
per eano in d. c. Alber. de teſt. & Bal. in d. l. fi. in 2. col.
C. de re iud. num. 12. cum ſeq. & Paul. Caſt. in cõſ. 60.
vol. 1. num. 2.
Quantùm tamen ſpectat ad ſententiam, licet ne-
32 ceſſario ſcripturam requirat, † poterit tamen non ſo-
lùm ex actis, ſed etiam ex teſtib. purgari, vt per Alex.
in l. ſæpè. ff. de re iudic. per Alber. in l. ingenium. ff. de
ſtat. hom. cum alijs per Grat. in conſ. 40. nu. 42. vol. 2.
Tertiò limitatur, ſi per errorem, vt diximus ſcriptu-
33 ra omiſſa fuiſſet, † quia tunc per teſtes probari pote-
rit, vt ſciuere Imp. Diocletianus, & Maximianus. l. er-
rore. C. de teſtam. vbi Cyn. & Caſt. in d. conſ. 60. Abb.
in d. c. quoniam contra. de prob. col. vlt. & ibi Innoc.
Hoſtien. Anto. de But. & Fely. num. 55. & idem Caſtr.
in d. l. ambiguitates. C. de teſtam. num. 3. vbi declarat,
id procedere, ſi conſtet, notarium rogatum fuiſſe, vt
ſcriberet, & ipſe aut imprudenter, aut negligẽter præ-
termiſerit, vt ſupra attulimus.
Quarto limitatur, ſi acta confecta fuerint coram
34 arbitrio, † quia nullum ſortiuntur robur ſine teſtibus,
& per eos probari debent, etiam ſi per notarium ſcri-
35 pta eſſent, nam in hoc nec ipſi aſſinet arbitri dicto † fi-
dem facientis ſtari debet. Arbitri enim dicto non cre-
ditur ſuper actis coram ſe factis, niſi aliter, veluti per
teſtes, vt dictum eſt. de eis doceatur, arg. d. l. ne in ar-
bitris. § ſin autem. & ibi Bart. & not. Alex. in conſ. 68.
num. 5. vbi etiam ad hoc propoſitum memorabiliter
tradidit, quod licẽt ſoleat in compromiſſis dari pote-
ſtas arbitris procedendi omni ſolemnitate omiſſa, &
36 ſummariè, & de plano † per hæc verba nõ videri ſub-
latum, ne debeant acta redigi in ſcriptis, vel ſaltim ſi
non ſunt redacta, quin debeãt probari per teſtes ido-
neos, vt dicit tex. in d. c. quoniam contra in fin. adeò,
vt non ſtetur aſſertioni ſolitis arbitri, vel iudicis, nam
37 illa verba, † omni iuris ſolemnitate omiſſa, non tol-
lunt ea quæ inducuntur de iure naturali, vt animad-
uertit. Bald. in l. ſi filius, in prin. ff. de dona. & in l. & mi-
litibus. C. de teſta. mil. ſed de iure naturali, & diuino
38 eſt cautum † ne credatur vni teſti iuxta authoritatem
Euangelicam, de qua in c. nouit de iud. & c. in omni.
de teſt. & in l. 1. C. de ſac. ſ. eccl. ergo regulariter nõ
39 videtur per hoc conceſſum † vt iudici de actis crea-
tur: quoniam etiam Princeps ſtatuère non poſſet, niſi
ex cauſa, vt ſingulariter probat tex. in c. quicunq; 1.
q. 1. & Doctor. in c. nuper. de teſti. Item nec per verba
40 † ſummariè, & de plano, quia per illa nõ videtur re-
ceſſum à monumentis, & confectione actorum, etiã
ſi adijceretur ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vt proba-
tur in d. clem. ſæpè, ibi actis, de verbor. ſignif. & ſentit
Bartol. in extrauag. ad reprimendum ſuper verbo. fi-
41 gura, † vbi ait, quod etiam ſi cauſa peragatur ſine fi-
gura iudicij, aſſertioni iudicis non creditur, niſi ſit
42 Summus Pontif. vel Imperator, † vel niſi partes de-
diſſent poteſtatem arbitrio proſequendi ſine ſcriptis,
ex quo viderentur inductum, vt ſibi de proceſſu fides
adhiberetur, vt docuit Bart. in auth. niſi breuiores. C.
de ſent. ex breui. reci. in fi. ſupradictam limitationem
ſequitur etiam Alex. in cõſ. 13. nu. 8. vol. 1. & Marãt.
in ſuo tract. de ord. iudic. par. 6. catu 10. nu. 24. vbi di-
43 cit hoc eſſe perpetuò notandum: † quia multi proceſ-
ſus arbitrorum in nihilum reduci poterũt, cum nun-
quam, vel raro adhibeat teſtes in eorum actis: cum
videatur ſufficere, ſi in ſcriptis reducantur. arg. l. d. l.
ne in arbitris. vbi Bar. in 3. not. & Bal. in 10. not. Quod
44 tamen fallit in cauſis breuibus, & exiguis † in ipſis
enim non requiritur ſcriptura, nec ſententiæ, neque
proceſſus gratia relata, auth. niſi breuiores, & Bart. in
§. neceſſitatem. auth. vt iud. ſi quo. ſuffra. & ſcrib. ſi qs
cum clerico. 11. q. 3. fallit etiam, prout ſupra dictum
eſt, quando à partibus tribueretur ipſi iudici, vel arbi-
tro facultas progrediẽdi ſine ſcripturis: ſicuti monuit.
Bar. in d. auth. niſi breuiores. gl. in c. ſi. de reg. iur. in 6.
& Doct. in d. c. quoniam contra.
45 Quintò limitatur, † qñ tabellionis copia haberi
non poteſt, quia tunc poſſunt probari per teſtes, ita
Luc. de Pen. in l. rura. C. de omni agro deſert. lib. 11.
colum. 2. verſ. 7. quæritur, vbi etiam dicit, ſententiam
poſſe argumẽtis comprobari per teſtes, motus aucto-
ritate Sum. Pont. in c. ſicut. de re iud. conſuluit Crau.
in cõſ. 203. nu. 18. vbi dicit, quod quãdo ad probatio-
nem

46 nem requiritur ſcriptura,† illud intelligitur, quando
potuit ſcriptura adhiberi, alioqui poterit fieri proba-
tio per teſtes,vt etiam tradidit.Old.in conſ.254.

Sextò limitatur. quando eſt in illius manu poſitũ,
47 qui iudicat,procedendi ſine actis,† vt arbitror, quia
poterunt tunc per teſtes probari. Ita Mil.in ſuo reper-
to.in litera P. verſ. probari poſſunt acta, ex allatis ibi
per eum.

Septimò limitatur nõ procedere, poſtquam teſtes
48 fuerint recepti,& interrogati,†quia tunc eis eſt adhi-
benda fides,vt per Cyn.in l.ſi quis teſtis.vlt.C.de teſt.
Iaſ.in l patre furioſo.nu.24. ff. de his, qui ſunt ſui,vel
alien.iur.Menoch. conſ. 100.num.54.

49 Octauò limitatur, † etenim poſſunt etiam probari
per confeſſionem partis.c.fi.de proba.& ibi ſcrib. vbi
Dec. ſub nu. 3. explicat quo nam pacto iſtud locum
ſibi vendicat,videas illum, & Bart.in d.l. ne in arbit.
C. de recep.arb.

Nonò limitatur poſſe etiam probari per aſſertio-
50 nem notarij actorum † cui creditur etiam ſine teſti-
bus,niſi ſecus confirmetur,vt dicit Innoc. in c. ad au-
dientiam. in verb. credentes.de præſcr.Spec.de Inſtr.
edit.§.oſtenſo.verſ.& ſcias.& in §.reſtat videre. verſ.
51 ſed cũ locis,vbi dicit, † credi actis iudicij ſcriptis per
notarium, etiã ſine teſtium ſubſcriptione, dummodo
in eis dies contineatur, & hoc dicit verum inter eaſ-
dem perſonas,& in eodem iudicio,non autẽ in alio.
Idẽ voluit Maran.vbi ſup. in relato ſuo tract. de ord.
iud.par.6.caſ.10.nu.23. id etiam conſulendo ſenſere.
Calc.in cõſ.8.n.39.Mant.in cõſ.3.nu.9. vol.1.Anch.
in conſ.178.nu.6.& Rim.in conſ.260.num.12.vol.2.
52 vbi dicit † acta iudicij ſatis conſtare,quando de eorũ
tenore notarius actorum atteſtatur, iux. etiã not. per
Bart.in l.chirographis.ff.de admi.tut.ſecus vbi nota-
rius tãtũ diceret, illum produxiſſe illum actum in-
cipiens de mandato,& finiens ſcripſit talis, vt etiam
dicit Io.de Amic. in conſ.77.nu. 18. vbi inquit nota
rio actorum non credi aſſerenti in examinatione te-
53 ſtium † hoc eſt,frater Matheus teſtis examinatus iuſ-
ſu ſuperioris, niſi de iuſſu in actis appareat, per ea,
quæ tradit Innoc.in c.cum in iure de offic.deleg.& in
d.c. quoniam contra.

54 Decimò limitatur, † nam etiã poſſunt probari per
ipſum iudicem,vel arbitrum,vt per Bart. & Doct. in
d.auth.niſi breuiores.in fi.C.de ſen.ex breui.reci.Bal.
& Gui.de Suza.in l.prolatam.col.vlt.C. de ſenten. &
interl.omn. iud. Spec. tit. de remiſ.§.vtile cenſemus.
circa fi.& tit.de teſtam.§.1.verſ. quid ſi ad duo.

Verùm contrarium verius videri diximus in quar-
ta limitatione,præſertim ex authoritate Aret. in cõſ.
68.vbi vltra ſupradicta,nu.5.dicit etiam ꝙ licet arbi-
ter, vel iudex in sẽtẽtia ſua meminerit alicuius actus
confecti coram ſe:adhuc tamen illud inſtrumentum
55 ſententiæ non probare acta præceſſiſſe, † quando ar-
biter,vel iudex ita narrat in ſententia,niſi partes fue-
rint præſentes tempore prolationis ſententiæ, arg. d.
c.quoniam contra,vt & not.Bart.in l.acta. in prin.ff.
de re iud.& in l.1. C.de relat.& in auth. ſi quis in ali-
quo.C.de eden.Bald. in d.l.emancipatione.C.de fid.
inſtrum.Innoc.in d.c.cum in iure.Abb. in conſil. 92.
56 vol.1.Gram.in conſ.130.nu.1.in ciuil. † vbi expreſsè
dicit iudici non eſſe credendum, niſi quatenus cõſtat
ex actis Guid.Pap.ſing.807.Ceph.conſ.265.num. 16.
57 vol. 2. quo in loco apertè tradit † iudici aſſerenti ſe
vidiſſe libellum,non eſſe credendum. Rim.in conſil.
422.nu.15. vol. 3. vbi ipſe addit,ſupradictam limita-
58 tionem non procedere, † quando ageretur de laude,
vel vituperatione ipſius arbitri, vel iudicis.

Ampliatur iſtud contrarium vt etiam ſibi vendi-
cet locum in arbitratore, quoniam arbitratori quoq;
59 † atteſtãti de actis coram ſe factis non eſt credendũ,
prout notat Bartol. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum.
ff. pro ſoc. quem ſequitur Imol. in cap. cum à nobis,
de teſtibus,& Arety.in relato conſ. 68. num. 5.

Ideò intelligẽda eſt ſupradicta limitatio, vt proce-
dat in his in quibus non eſt neceſſaria ſcriptura,velu-
60 ti,quando (vt dictum eſt) † à partibus iudici,vel arbi-
tro data eſſe facultas procedendi ſine ſcriptis quia
tunc ſimplici iudicis,vel arbitri aſſertioni creditur,vt
voluit Bartol.in d.authen.niſi breuiores. glo. & Do-
ctor.in d.cap.fi.de regul.iur.in 6.in c.de cauſis. de of-
fic.delegat. in c. Quintauallis, de iureiur.in d.c.quo-
niam contra, & Crauet. in conſ. 258. num.3. vbi ſub
61 num 4.concludit,in caſibus,† in quibus iudex poteſt
procedere ſine ſcriptis, credi iudici de actis ordina-
62 rijs (ſic enim loquitur) non de probatorijs, † quæ
ſunt maioris præiudicij.

Illud poſtremò te velim admonitum dum ſupra
in concluſione dicebamus, Acta iudicij non poſſe
63 probari niſi per ſcripturam, † nihilominus & ipſam
ſcripturam poſſe reijci per teſtes, vt nos docuit. Ac-
cur.gl.in l.ſi pretor.§.Marcellus.ff.de iud.& in l.quo-
ties.§.fi.ff.de probat.& Imol. reſpondit in conſ. 109.
nu.4. vbi expreſsè dicit, per teſtes probari poſſe con-
tra ſcriptum actorum.

CONCLVSIO XXXIII.

ARGVMENTVM.

Acta iudicij facta in vno iudicio quomodo probent in alio inter eaſdem perſonas, & quo pacto id procedat.

SVMMARIVM.

1 *Acta quomodo probent in ſecundo iudicio.*
2 *Acta vnius inſtantiæ non probant in alia inter eaſdem perſonas.*
3 *Acta facta coram arbitro probant etiam in alio iudicio.*
4 *Arbiter nõ habet iuriſdictionem,ſed quandam notionẽ.*
5 *Partes vti perſonæ priuatæ non poſſunt dare iuriſdictionem.*
6 *Arbiter non dicitur propriè iudex.*
7 *Iuriſdictio arbitrorum oritur a compromiſſo.*
8 *Acta, quæ inſtituunt cauſam.*
9 *Acta non reſpicientia ad inſtructionem,& merita cauſę.*
10 *Iudiciorum ordo qui ſit.*
11 *Teſtes ſi viuunt,erit in optione eius contra quem producuntur, ipſos denuo interrogare.*
12 *Teſtes ſi mortui ſunt,ſtatur eorum dictis.*
13 *Acta mortuorum faciunt fidem.*
14 *Teſtes iam examinati, ſi producuntur coram iudice, debent iterum ſolemniter examinari,& iurare.*
15 *Litis conteſtatio non pendet à voluntate partium,& eſt de ſubſtantialibus iudicij.*
16 *Proceſſus ſine litis conteſtatione eſt ipſo iure nullus.*
17 *Litis conteſtatio eſt lapis angularis iudicij, ſecundum Bald.*
18 *Acta facta ante litis conteſtationem non dicũtur de proceſſu.*
19 *Litis conteſtatio in poſſeſſorio recuperandæ non requirit. Sed contrarium tenet text.&c.*
20 *Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem.*
21 *Acta fidem faciunt, quando Pontif. Max. diſponit de plenitudine poteſtatis.*
22 *Acta ſiue ordinaria, ſiue probatoria quomodo probent inter eaſdem perſonas.*
23 *Arbitri ſtatutarij dicuntur iudices,& habent iuriſdictionem ordinariam,vel ſaltem delegatam.*
24 *Acta facta coram iudice laico,& etiam coram eccleſiaſtico probant inter eaſdem perſonas.*
25 *Iudex eccleſiaſticus non arctatur ſtare actis factis corã iudice remittente ſibi cauſam.*
26 *Actis factis corã iudice ſeculari cõtra laicum adhibenda*

eſt fides coram iudice eccleſiaſtico, ſi de eodem agatur.

27 *Confeſſio delicti facta in iudicio ſeculari a clerico, nihil operatur, nec probat in iudicio eccleſiaſtico, ſi demum eã reuocat coram iudice eccleſiaſtico.*

28 *Acta facta inter alias perſonas probationẽ qualemqualem faciunt inter eaſdem.*

29 *Qualis qualis probatio quanta ſit, & cuius effectus.*

30 *Acta probant inter plures perſonas, ſi tertius habet ius commune cum iure illius, qui fuit in lite.*

31 *Proceſſus factus in materia poſſeſſorij probat in alia inſtantia reſpectu petitorij.*

32 *Iudicium poſſeſſorium nullum infert præiudicium in petitorio, & acta poſſeſſorij non probant ratione petitorij.*

33 *Acta huiuſmodi non ſolum fidẽ faciunt inter eaſdẽ perſonas, ſed etiam inter quoſcunq; homines de mundo.*

34 *Quæ acta apud omnes faciant fidem.*

35 *Acta facta in vno iudicio probant etiam in alio inter quoſcunque.*

36 *Iudicium, proceſſus, & ſententia, quæ in vna cauſa fiunt, non procedunt, & non præiudicant in alia aliam perſonam reſpiciente, nec ei patrocinantur.*

37 *Acta huiuſmodi fidem faciunt, quoad præſumptionem tantum, & quando ratio connexitatis interueniat, & nõ quoad plenam probationem.*

38 *Acta facta in alio iudicio proſunt, & nocent inter alias perſonas, ſi ſunt hæredes, & ſucceſſores.*

39 *Acta ſi facta ſunt ad diuerſum finem, non faciunt fidẽ inter eaſdem perſonas.*

40 *Confeſſio in vna inſtãtia facit fidem in alia inter eaſdem perſonas, non habita diſtinctione quorſum tendat.*

41 *Confeſſio in vno iudicio ad vnam finem tẽdens poteſt reuocari in alio tendente ad diuerſum.*

42 *Acta non faciunt fidẽ in his, quæ curſu tẽporis mutãtur.*

43 *Acta non probant, niſi denuo producantur.*

44 *Acta deducta principaliter in aliquo actu efficacius probant, quam ea, quæ deducuntur incidenter.*

45 *Quid caueatur in ſtatuto Mediolanenſi de actis iterum producendis.*

46 *Acta furti probati contra depoſitarium non probant cõtra ipſum furem.*

47 *Acta facta in iudicio ſummario non probant in plenario.*

48 *Quod examinatur ſummariè, non prohibetur in iudiciũ deduci plenariè.*

49 *Probationes in ſummario ſi ſunt plenariæ, probant ac ſi recepta eſſent in plenario.*

50 *Acta ſummarij, quando probent in plenario.*

51 *Cauſæ cognitio quomodo adhibeatur.*

52 *Cognitio plenaria quomodo attendatur.*

53 *Acta facta in ſummario ad hoc, vt tollatur peccatũ, probant in plenario.*

54 *Acta facta in iudicio nulla habita ratione ineptitudinis libelli, non probant in alio.*

Acta iudicij probant inter eaſdẽ perſonas, etiam in ſecundo
1 iudicio † dũmodo in eo producta fuerint ſpeciatim, & non (ne ab vſitata noſtrorum loquẽdi formula recedam) in filza, arg. tex. in c. cauſam quæ el 1. de teſti. vbi Fel. & l. acta. ff. de re iud. l. cum lite mortua. ff. iud. ſol. l. 1. C. de aduo. diuer. iudi. l. cum antea. in fi. C. de arbitr. l. iubemus. C. de lib. cauſ. ſic communi conſenſu cùm profitendo, tum etiam conſulẽdo iuris interpretes tradidere. Bart. in l. natura liter. §. 1. vbi etiã latè Iaſ. nu. 106. ff. de acq. poſſ. & in d. l. cum lite mortua. ff. iud. ſol. relatus per Rim. in conſ. 416. nu. 3. vol. 3. idem Iaſ. in l. is apud quem, nu. 19. C. de eden. Idem refert, & ſequitur Alex. in l. 2. C. de eden. in fi. & in conſ. 82. col. pen. vol. 1. & in conſ. 55. nu. 3. & in conſ. 61. nu. 9. vol. 2. Natt. in conſ. 136. nu. 5. vol. 1. Marheſil. in ſing. 141. Franc. Burſ. conſ. 75. num. 8. & ſeq. Cephal. conſ. 215. num. 56. Ruyn. conſ. 9. num. 5. volum. 4. vbi dicit hãc eſſe veriorem opinionem, & conſil. 49. num. 4. lib. 1. Bellamer. deciſ. 538. de fide inſtrum. Cur. ſen. in conſ. 72. vol. 1. A ff. dec. 396. nu. 7 Guid. Pap. q. 136. vbi latè examinat. Spec. de conf. ſ. §. nunc videndum. verſ. quid de cõfeſſ. & tit. de probat. §. ſi verſ. hoc quoque, & ſeq. & de inſtr. ed. §. oſtenſo. ver. & ſcias, & ver. in quib. Pariſ. conſ. 87. nu. 4. lib. 3. Mantu. in conſ. 66. nu. 4. vol. 1. Calc. in conſ. 8. nu. 38. Vãt. de nullit. in tit. quor & quib. mod. null. in iud. prob. poſſ. nu. 127. & in tit. à quo, & quib. null. prob. poſſ. nu. 21. Bar. in c. cum dilectus. col. antep. de cau. poſſ. & prop. Anchar. in c. vt commiſſ. nu. 2. de hæret. Abb. in c. ex parte nu. 5. de arbitr. & in c. at ſi clerici. nu. 1. de iud. in c. præſentata. nu. 7. & 9. de teſtib. in c. ſuper eo. il. 1. nu. 2. eo. tit. in c. qualiter, & quando. il. 2. nu. 34 de accuſ. in c. ſi clericus. nu. 15. de foro compet. in d. c. cauſam quæ il. 1. nu. 4. & 6. & in c. teſtimonium, de teſtib.

Idq; nullam in ſe continet dubitationem, quando agitur de modico præiudicio; vt probatur in relato c. teſtimonium, & per Innoc. in c. per inquiſitionem de elec. quem ſequitur Soc. reg. 8. atq; etiam cum acta iudicij fuerunt facta ſolemniter, & ordine iudiciario ſeruato, prout dicit Rim. in conſ. 99. nu. 29. vol. 1.

Diuerſum ab aliis vſ ſentire Io. de Amic. in conſil.
2 137. n. 10. vbi expreſsè dicit, † etiam inter eaſdem perſonas acta vnius inſtantiæ non probare in alia, teſtes huius rei laudando. glo. Bart. in auth. item poſſeſſor. C. qui pot. in pig. hab. Bald. & Doctor. in d. l. is apud quem. C. de eden.

Primò ampliatur concluſio, etiam in actis factis
3 coràm arbitro, † vt probent inter eaſdem perſonas etiam in alio iudicio coram ordinario: prout dicit Bald. in l. 3. C. de eden. col. pen. Abb. in c. fin. n. 6. & ſeq. de arbit. Lanfranc. de Ori. in tract. de arb. tr. 7. diuiſ. q. 33. num. 77. vbi dicit communem, & idem Lanfranc. ibid. num. 24.

Contrariam in hoc ſequuti ſunt ſententiam Inno. Io. Andr. & omnes in c. præſentata de teſtib. not. Bar.
4 in l. 1. C. de teſtib. † & ratio eſt quia arbiter non habet iuriſdictionem ſed quandam notionem. l. 1. C. de arbitr. l. ait prætor. in prin. ff. de re iud. quia partes cum
5 ſint perſonæ priuatæ † nullam poſſunt concedere iuriſdictionem, vt in c. ſignificaſti, de for. compet. & in l. priuatorum. C. de iuriſdict. omn. iudic. Abb. in c. præſentata. col. 2. videtur circa primum. de teſtib. hinc
6 fit, vt † arbiter non poſſit propriè dici iudex, arg. l. à diuo Pio. in princ. et l. ait prætor. ff. de re iudic. l. nu. 3. de iud. d. c. cum dilectus. de arb. c. vni delegatorum. de offic. deleg. et notat Rimin. in conſ. 48. nu. 9. vol. 1. et Mantu. in conſ. 362. nu. 8. vol. 1. in contrariam tamen ſententiam videtur deſcendere Bologn. in conſil. 6. num. 2 vbi dicit, arbitros, et arbitratores habere
7 iuriſdictionem, † quæ à compromiſſo oritur, et in eo ſe tuetur, arg. l. non diſtinguemus. §. de offic. in verſic. tractatum ex ipſo compromiſſo ſumendum. ff. de arbit. c. fin. ext. de re iud. d. c. cum dilectus, et c. examinata. ext. de arbitr.

Concilies hoc pacto, vt prior opinio procedat in
8 actibus, † quæ inſtituere cauſam debent, cuiuſmodi ſunt atteſtationes, teſtimonia, et partium cõfeſſiones. l. pen. C. de arbitr. et ibi Bal. et Cyn. in l. cum apud. nu. 2. C. de teſti. et in l. 2. C. de eden.

Poſterior verò opinio poteſt habere locum circa
9 acta, † quę ad nullam reſpiciũt inſtructionem, et merita cauſę, id eſt, ordinationem iudiciorũ, vt litis conteſtatio, ſatiſdatio, et id genus alia: vt notant Doct. in in d. c. cauſam. de teſtib. et Abb. in d. c. fi. in 2. col. verſ. ſed circa hoc quæro, de arbit. et in cap. præſentata. in 4. notab. in verb. noto ibi iuxta, cum ſeq. de quib. etiã
10 vide per Dec. in conſ. 483. num. 3. vbi dicit † iudiciorum ordinem eſſe, vt libellus offeratur, lis cõteſtetur, ſatiſdetur, et de calumnia iuretur.

Quod autem pertinet ad dicta, et atteſtationes te-
11 ſtium, dicendũ eſt, aut teſtes adhuc ſupereſſe, † et tũc erit optio eius, contra quem producuntur, an velit

ſtare corũ dictis,vel recẽs interrogari,vt l.cũ apud C.
de teſt.& in l.pen.§.fi.ff.de arb.& Abb.per illũ tex. in
12 c.pſẽtata.nu.4. de teſtib.aut ſint mortui,†& eo caſu
ſtaĩ dictis corũ.l.iubemus.C.de lib.cauſ.& per Cy. in
l.2.nu.2.propè fin.C.de eden.Lex etenim cum ad id
reſpiceret,ſibi partes elegiſſe arbitrum, vt bonum iu-
dicem graueque eſſe,iſta acta ad factum tendentia
perire,cum nõ poſſent ita facilè haberi,& coram ar-
bitro,licet non ſit ſtrictè iudicium, eſſe tñ quaſi iudi-
13 cium ſanxit,vt† acta mortuorum facerent fidem, in
atteſtationibus autem eorum,qui adhuc viuũt, ceſſat
ratio nuper tradita, cum facilè, & ſine vllo negocio
poſſit haberi: ideo voluit lex recedere à ſtricto iure,
dando facultatem parti, contra quam producuntur,
examinãdi:vt in text.d.cap. præſentata. de teſtib. &l.
fin.C.eodem tit.de teſtib.& dixit Marc. Ant. Blãc. in
tractat.de compromiſ.quæſt.8.ſub nu.24.& Lanfr.de
Orian.in tract.de arbitr.q.33.nu.74. quod autem ſpe-
ctat ad teſtes viuos, eſt aduertendum, quòd ſi produ-
cantur coram iudice, nõ poterint dicere, dico vt dixi
14 In cauſa coram tali arbitro, † ſed nouiter debent ſo-
lemniter examinari,& recenter iurare,ſecundũ Lan-
franc.de Orian.& adducta ab eo in ſupra.d.q. 33. nu.
75.alioqui l.fin.C.de teſtib.& d.c.præſentata, eodem
tit.eſſet de nihilo,& ſeruiret nobis de vento.(vt aiũt
noſtri) cum electio,quæ tribuit illi,non ſuffragare-
tur in aliquo. Bal.tamen in d. l. fin.dixit contrarium,
ſed malè ſecundum Lanfr. vbi ſupra.

Poſteriorẽ prædictam opinionẽ Innoc. & aſſecla-
rum die primo non procedere, qñ vtraq; pars cõſen-
tit,vt acta huiuſmodi valeant coram iudice ordina-
rio, ſi tñ non ſint de neceſſario requiſitis in iudicio,
15 †quæ non pendent à voluntate partium, vt litis con-
teſtatio,iuxta,not.in d.c. cum cauſam. de teſtib. & p
Ioan.Andr.in c.pręſentata poſt Abb.ibi num.9.eod.
tit.de teſt. Proceſſus. n. factus ſine litis conteſtatione
16 † eſt ipſo iure nullus, cum ſit de ijs, quæ omnimodè
deſiderantur in iudicio, arg. glo. in l. conſentaneum.
in princip.& auth. quod ſemel. C. quomo. & quand.
iud.in l.fin.§.illud.C.de temp. appel.& notat Caſt. in
conſ.99.incip viſo quodã proceſſu,& Ioan. de Ami-
17 cis in conſ.137.nu.9.& in conſ.72.nu. 6.vbi dicit † li-
tis conteſtationem eſſe lapidem angularem iudicij
iuxta dictum Bal.in d.§.illud. Dec.in conſ.302.nu. 2.
Iaſ.in cõſ.31.nu.2.vol. 1.quo in loco tradit, adeo ve-
rum eſſe litis conteſtationem eſſe de ſubſtantialibus
18 iudicij, † vt acta facta ante litis conteſtationem non
dicantur de proceſſu, huius rei meminit Soc. ſen.in
conſ.47.nu.1.vol.4. quod tamen non videtur habere
19 locum in iudicio poſſeſſorij recuperandę,nam † litis
conteſtatio in poſſeſſorio recuperandæ nõ requiritur.
Ioan.de Amic.in conſ.6 nu.45.Bal.in addit.ad Spec.
de libe. concep. §.1.verſ.an per ſimplicem,& Bar. in
diſp.incip.Lapus.In aliam ſententiam,hoc eſt, requi-
ri conteſtationem litis, videtur compilatus context.
in c.2.vt lit.non conteſt.vbi Abb.& alij per l. fin. vbi
Docto.C.ſi per vim, vel al.

Secũdò fallit in omnibus actis factum reſpiciẽti-
bus, vt ſi ſit interrupta pręſcriptio ex aliquo facto co-
20 ram arbitro, † vt ex litis conteſtatione; vt reſpondit
Iaſ.in cõſ.34.nu.4 vol.1.per text.in l.fin.C.de pręſcr.
30. annor.quia quoad effectum iſtum fidem faciunt
coram iudice:vt l.pen.C.de arbitr. ſecũdum Abb. in
d.c.præſentata. nu. 3.

Tertiò fallit ẽt,quando Summus Pontif. diſpone-
21 ret de plenitudine poteſtatis; † vt acta huiuſmodi fi-
dem facerent:vt dicunt Inn.Io.Andr. & Butr.in d. c.
præſentata,cui rei reſpõdent,quæ fuerũt animaduer-
ſa in c.1.de iud.& in c.cum veniſſent de conceſ.pręb.
& pro iſtis fallentijs videas Fely. in relato.c. præſen-
tata,in 1.col.poſt med.in verſ.acta, cũ plurib. ſeq. de
teſt.& Purpur.in d.l.2 apud quem.nu. 73. C.de eden.

Quartò fallit, quando acta prædicta ſiue ordinaria
ſiue probatoria facta fuerint corã arbitris ſtatutarijs,
22 †tunc enim reguntur in omnibus modo,& forma,vt
etiam gubernantur acta facta coram iudicibus ordi-
nariis,quæ probant inter caſdem perſonas,ac ſi eſſent
facta coram ordinario,vt latè per Marc. Ant. Blanc.
in tract.de compromiſ.q.8.nu.24.verſ.ſed aduerte. Et
ratio eſt,quia huiuſmodi arbitri ſtatutarij dicũtur iu-
23 dices,†& habere iuriſdictionem ordinariam,vel ſal-
tem delegatam,vt reſpondit Ruin.in conſ.169. nu.
17.vol.1.Soc.ſen.in cõſ.27.nu. 15. vol.3.arg.l.cũ ſpe-
ciali.l.cũ apertiſſimi.C.de iud. c. ab arbitris. de offic.
deleg.c.cum ſpeciali.de appel.l. fin. ff. à quib. appel.
non.lic.l.arbitro,& l. ab arbitro. ff. qui ſatiſd. cogan.
& latè proſequitur examinando hãc quæſtionem de
iuriſdictione idem Blanc. in nuperrimè allato tract.
de compromiſ.q.6.nu.1.cum plurib.ſeq. & propterea
cũ non deficiat iuriſdictio, acta huiuſmodi poſſunt
probare in omni iudicio,vt idem Blanc.d.q.8.cit.fin.

Secundò ampliatur etiam ſi acta fuiſſent facta co-
24 ram iudice laico,† quia probant inter eaſdem perſo-
nas etiam coram Eccleſiaſtico,& èċontra, vt docuit
Bal.in l.1.vlt.col.ff.de fer. & pluribus oſtẽdit Fely. in
d.c.cauſam quæ verſ.2. reg. & in c. at ſi clerici de iud.
nu.4.& ibi etiam Dec.num.90. quod intellige, vt ibi
per eum,& Ang.in auth.de ſan.Epi.§. ſi vero examẽ.
col.9.vbi atteſtatur Accur. in l. nemo. ff. de re indic.
Auguſt.Bero.in d.c.at ſi clerici.nu.121. Capel. Tho-
loſ.in quæſt. 199.

Iſtis intrepide reſtagaĩ Philip.Dec.in d.c. at ſi cle-
rici.col.3.de iud.vbi in ea eſt ſententia, iſtam eſſe cõ-
* munem * concluſionem omnium Doctorum, quam
confirmat etiam Affli.in conſtit.Regni, ſi dãna clã-
deſtina. in 9. notab. in verſ. quarto.vero in 4.colum.
* ipſius 9. notab. & tanquam communem * ſequitur
Grãmat.conſ.crimin.42.nu.1.Viuius lib.1.opin. 162.
incip.iudex laicus.Iul. Clar.in pract. crimin. lib. 5.§.
fin.q.36.verſ.vltimo quæro.Ruin.conſ.7.vol.5.idem
etiam videtur ſequi Dom. Ant.in d.c.at ſi clerici.nu.
25 11.vbi dicit† iudicem Eccleſiaſticum,cui fit remiſſio
per alium iudicem, non compelli, vt ſequatur acta
facta coram iudice remittente, etiã ſi remittens fue-
rit iudex idoneus,nihilominus in princ.d.c. verſ.op-
26 pono quod cõuictus, † ſentit actis factis coram iudi-
ce ſeculari contra laicum adhibendam eſſe fidẽ co-
ram iudice Eccleſiaſtico,ſi de eodem agatur,& con-
tra eundem coram eo.

Extendas iſtam poſteriorem opinionem procede-
re,etiam ſi clericus confeſſus fuiſſet delictum,de quo
inquiritur coram iudice laico, ſi demum reuocet illã
27 confeſſionem corã eccleſiaſtico, † illa cõfeſſio facta
in iudicio ſeculari nullũ ſortief robur, nec probabit
in iudicio eccleſiaſtico,ita cõſuluit Gram.d.cõſ.cri.
42.nu.2.auctor.Ang.motus in l.vn.col.vlt.C. de cõſ.

Limita, & diſtinguè modo traditam ſecundã opi-
nionem,vt per Iul.Clar.in pract.crim.lib.5.d.§. fi.q.
96.quæro etiam, ſi iudex eccleſiaſticus.

28 Tertiò ampliatur,vt etiã illa acta,†& probationes
factæ inter alias perſonas faciant, qualem qualẽ pro-
bationem inter eaſdem,vt dicit glo.in l.2. C.de edẽ.
vbi Alex.num. 2.

29 Et quanta ſit hęc qualis qualis probatio,†& quam
vim habeat,declarant Ant. de Butr.in c. quamuis de
re iud.Bart.in l.admonendi.col.14.verſ.quæro, quid
ſi dictus teſtis.ff.de iureiur.& latè Alex.in l.ſępe.ff.de
re iud. vbi huius materiæ ſedes eſt.

Limitatur tamen hæc tertia ampliatio, vt tantùm
30 procedat † dummodo ille tertius habeat ius cõmu-
ne cum iure illius,qui fuit in lite,vt notat Bald.in d.l.
2.C.de eden.nu.17.vbi adducit exemplum. d.l. ſed ſi
poſſeſſori.§.fi.verſ.nihil,& l.ſeq.ff.de iureiur.& idem
ſequitur Cy.Ray.& Ang.in d.l.2.& ibi Alex. nu. 13.

31 Quartò ampliatur etiam, † vt proceſſus factus in
materia poſſeſſorij probet in alia inſtãtia ratione pe-

tito;

Digitized by Google

titorij, vt ex multis ſentit Guid. Pap. deciſ. 136.

In aliam opinionem videtur deſcendere Soc. iun. in conſ. 1. nu. 80. vol. 1. vbi dicit, poſſeſſorium iudiciũ
32 † nullum præiudicium inferre petitorio, actaq; poſſeſſorij non probare ratione petitorij comprobando auctoritate contex. in l. ordinarij. C. de rei vend. in l. incerti. C. de interdic. in l. 1. C. ſi de moment. poſſeſ. fue. appel. l. 1. §. inter litigatores. ff. vti poſſ. & Doct. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. in plurib. locis, & Canoniſtæ, in c. cum olim de cau. poſ. & propr. Idem Soc. in conſ. 126. & in conſ. 182. nu. 8. vol. 2.

Quintò ampliatur, vt non ſolùm hmõi acta fidem
33 faciant inter eaſdem perſonas, † ſed ẽt inter quoſcũque homines, qui ſuperſint. probãt enim illa acta facta; ſic libellum datum, ſic litem conteſtatam, & ſic ſententiam latam, &c. & ſunt iſta publica inſtrumen-
34 ta, † quæ apud omnes faciunt fidem. l. geſta. C. de re iudic. c. quoniam contra. de prob. ita inquit Bart. in d. l. 2. C. de eden. quem ſequitur ibi Bal. & alij, & idem Bart. in d. l. cum lite mortua. ff. iud. ſol. Natt. conſil. 98. nu. 5. in 1. par. vbi ait, ꝙ cum acta habeant publicam formam proculdubio vbicunq; & inter quoſcũque probant ſe ipſa, id eſt, factum. Grat. in conſ. 95. nu. 18. vol. 2. & ad id adeas Tindar. in tract. de teſtib. in c. 1. 3. par. nu. 5. vbi latè, & Iaſ. in l. is apud quẽ. nu. 23. C. de eden. verſ. limita ſiñ Bar. Fulg. ibid. nu. 5. vſq; ad fi. & Ceph. in conſ. 215. nu. 56. vol. 2. vbi dicit, cum quæ-
35 rit, an quid ſit factũ, † acta facta in vno iudicio probare etiam in alio inter quoſcũq;, & quid factũ fuiſſe ex actis conſtare ſolere, quæ ideò factũ probant,
* quoad oẽs, vt de communi * aſſerit atteſtari. Dec. in d. l. 2. C. de eden. nu. 51. & in c. 1. nu. 24. de fid. inſt. eidem aſſentit. Nat. in cõſ. 309. n. 5. vol. 2. ubi quæ ſupradicta ſunt, ad uerbũ ferè receſet ex iuribus ſupra adductis.

Ab iſtorum opinione receſſit Soc. Iun. in cõſ. 37. nu. 1. vol. 4. vbi dicit veriſſimã, & enucleatam eſſe cõclu-
36 ſionem † iudicium, proceſſum, & ſñiam, quæ in vna cauſa fiunt non ꝓcedere, ſeu non prçiudicare in alia, aliam perſonam reſpiciẽte, iuxta tit. C. res inter alios acta, vt etiam tradunt Docto. maximè Alex. in l. ſæpè. ff. de re iud. facit ẽt l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. & ſicuti non nocẽt, ita ẽt nec patrocinãtur alteri. vt l. 2. C. quib. res iud. nõ no. & ibi plenè Doc. Ideò.

Intellige hanc ampliationẽ non procedere, quo ad
37 plenam probationem, † ſed tãtũ quoad pręſumptionẽ: & qñ rõ connexitatis intercedit: vt voluit Cyn. in d. l. is apud quem nu. 2. C. de eden. per l. ſi duo patroni. ff. de iureiur. & Bart. in repe. eiuſdem legis. nu. 20.

Sextò ampliatur primario loco, concluſionẽ procedere, & inter aliàs perſonas, dummodo ſint hære-
38 des, & ſucceſſores † quia, & ipſis acta facta in alio iudicio proſunt, & nocẽt, [illegible]t, & ſuis maioribus, vt tradidit Soci. in reg. 10. ad quod probandũ adducit contex. in l. ſimpliciter. §. fi. ff. de exce. rei iudi. qui quidẽ nuſquam reperitur, ſed (vt arbitror) voluit afferre. l. ſi à te. §. Iulianus. ff. eod. exceptio. rei iudica. qui iudicio meo ſatis id probat.

Limitatur primò ſupradicta cõcluſio, qñ acta prę-
39 dicta alio tenderent: † quia tunc neque inter eaſdẽ perſonas fidem faciunt, tex. eſt in l. cũ quæritur. ff. de excep. rei iudic. & in c. veniẽs il 2. de teſt. notat Ioan. Bap. Ferre. conſ. 160. nu. 2. & 3. vol. 2 Soc. in regul. 11. Bar. & Doctor. in l. 2. §. hoc edicto. ff. vi bon. rapto. & in d. l. 2. C. de edend. vbi præſertim Bal. Caſtr. Alex. & Dec. Canoniſtæ, præſertim Fely. in d. c. cãm quæ de teſtibus, & in d. c. veniens el. 2. nu. 20. Rim. in cõſ. 416. nu. 3. vol. 3. & Cache. in deci. Pedemõt. 107. nu. 1. vbi tñ in confeſſione facta in vna inſtantia videtur aliter
40 ſentire: † nam inquit, confeſſionem in vna inſtantia facere fidem inter eaſdem perſonas in alia inſtantia, nulla habita diſtinctione, an tendat ad eundem, vel alium finem, ſupradictam limitationẽ ſequitur etiã Cur. Iun. in conſ. 41. nu. 15. vbi infert, ẽt ſi confeſſio
41 facta ſit in vno iudicio ad vnum finẽ tendẽte, † poſſe reuocari in alio iudicio ad alium finem tendente, re-
* ſtatur id per Accur. doctrinam communiter * approbatam in auth. item poſſeſſor. C. qui pot. in pig. hab.

42 Secundò limitatur, nõ procedere in his, † quę curſu temporis mutãtur, tex. eſt in l. certa. §. deficientiũ. ff. de excu. mu. & notat Bart. in l. cura. §. 1. ff. de mun. & hon. in l. 1. §. 1. ff. de vaca. mun. in l. ſpadonem. §. qui abſolutus. ff. de excuſ. tut. & in l. 2. col. 2. verſ. ſed contra prædicta. ff. iud. ſolu. & Fely. in d c. cauſam, quæ nu. 12. Io Crot. in tract. de teſtib. nu. 281. & Calc. in conſ. 8. num. 38.

Tertiò limitatur, ꝙ licet probẽt inter eaſdẽ perſo-
43 nas, † tñ opus eſt illa recenter iterum producere apud acta vtriuſque cauſæ, alioqui non probant, tex. eſt in l. cum antea. C. de arbitr. & notat Bart. in d. l. naturaliter, §. nihil cõe, col. 16. per iura ibi per eum allata. ff. de acquir. poſſ. vbi ẽt Rip. nu. 175. & notat Ant. de But. in c. cum dilectus. col. 13. de cauſ. poſ. & propriet. & eos ſequitur Alex. conſ. 82. nu. 5. lib. 1. & in l. 2. in fi. C. de eden. Feder. de Sen. cõſ. 160. incip. caſus talis eſt, Dominus Minus, & ſequitur Hypp. de Marſ. ſingul. 170. animaduertant, Alex. in conſ. 37. nu. 22. vol. 2. cũ alijs multis adddũctis per Cacher. in deciſ. Pedem. 5.
44 num. 40. † nam acta in aliquo actu præcipuè deducta efficacius probant, quam ea, quæ deducuntur incidẽter. l. à Diuo Pio. §. ſi ſuper. ff. de re iud. Bart. in l. qui Romæ in § duo fratres. ff. de verb. obl.

Ex diſpoſitione verò iuris municipalis Ciuitatis
45 Mediolani † non eſt opus in cauſa appellationis acta principalis cauſæ de integro producere, ſed pro productis ipſo iure habentur: idque habet etiam locum in actis factis in cauſa cuiuſlibet compromiſſi: nam ipſo iure habentur itidem pro productis in cã reuiſionis, prout cautum eſt in Mediolanenſi ſtatuto, vol. 1. c. 37. per totum, incip. Acta verò cuiuſlibet cauſæ.

46 Quartò limitatur: † quia acta furti probati contra depoſitarium non probant cõtra ipſum furem: vt dicit Bal in l. 2. col. 7. verſ. iuxta iſtam regulam. C. de eden. & not. in l. manifeſtiſſimi. §. ſin autẽ. C. de furt.

Quintò limitatẽ ſi acta fuerint facta in iudicio ſũ-
47 mario † quia non probãt in plenario etiam inter eaſdem perſonas, notat tex. in l. penult. & ibi gl. Bar. Bal. & Ang. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. in l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. ff. de lib. agno. glo. in l. 2. C. de ord. cog. Bar. in l. 1. C. eodem tit. & in d. l. 2. ff. vi bon. rap. verſ. ſed videtur, & in l. à Diuo. Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudic. Bal. in l. nam, & poſteà in prin. ff. de iureiur. idem ſentiunt Abb. Ant. de Butr. & Imo. in d. c. cauſam. quæ per textum in d. c. veniens el 3. Nat. in cõſ. 373. nu. 3. vol. 2. Abb. in cõſ. 50. nu. 1. vol. 1. Innoc.
48 in c. 2. de ord. cogni. propè fi. vbi dicit id, † quod examinatur ſummariè, nõ prohiberi poſteà in iudicium deduci plenariè, arg. l. pen. ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. & Rimin. in conſ. 99. num. 26. vol. 1.

Sublimita hanc limitationem non procedere, qñ
49 probationes in ſummario eſſent plenariæ: † quia tũc probãt, ac ſi receptæ eſſet in plenario, vt tradidit Fel. in d. c. cauſam, quę nu. 2. & Dom. Ant. vbi atteſtatur
* de communi, * & in d. c. veniens, & in c. fraternitati. de teſtibus. Imol. in c. cũ literis de reſtit. in integ. Bart. in extrauag. ad reprimendũ, in verſ. ſummariè ad fin. Rimin. in conſ. 258. nu. 34. vol. 2. & Natt. in d. conſ.
50 473. nu. 35. vbi expreſsè dicit, † quando in iudicio ſũmario fuit adhibita plena cauſæ cognitio, acta dicti iudicij probare in plenario inter eaſdẽ perſonas, idq; voluiſſe Iac. Butr. in d. l. ab hoſtib. §. ſed quod ſimpliciter. ff. ex quib. cauſ. maior. et tũc dici adhibitã fuiſſe plenã cauſę cognitionẽ, nõ ſolũ, qñ ſeruatẽ fuit ordo
51 in procedendo, † ſed vbi etiã probationes ſunt plenę, & ſic teſtes plenè ꝓbãt, vt ẽt voluit Ant. de But. ĩ d. c. cãm, quæ col. 2, quẽ refert, et ſequit Alex. in d. l. 2. circa fi. C. de eden. in d. l. à diuo Pio, §. ſi ſuper reb. col. 2.

& in l.ſæpè.ff. de re iud. Voluit etiã hoc.Alber.in l.3.
§.cauſæ cognitio.ff.de carb.edic.vbi in hæc verba lo-
quitur,plenam cauſæ cognitionem eſſe,per quam re-
ligio iudicantis inſtruitur de veritate ſummaria, per
quam ad rei de qua agitur, in aliquam præſumptio-
nẽ adducitur,& dicit Bal.in d.l.pen.in 1.lect.ff.de his,
52 qui ſunt ſui,vel alie.iur.† plenariam cognitionẽ non
attendi penès ordinem, ſed penès qualitatem proba-
tionis,vt ẽt reſpondit Abb. in d.conſ.50 col.fi.vol.1.
Secundò ſublimita, quando eſſemus in materia,
quæ ſpectet ad peccatum:quia ad hoc,vt tollatur pec
53 catum † acta facta in ſummario probãt in plenario:
vt Anr.de Butr.conſ.41.incip.quidam petijt Fely.in
d.c.cauſam quæ,nu.10.Dec.in d.c.at ſi clerici. de iud.
num. 101. cum adductis ibi per eum.
Sextò limitatur, ſupradictam concluſionem non
54 procedere,† ſi acta facta fuerint in iudicio, nulla ra-
tione habita ineptitudinis libelli, quia non probant
in alio iudicio etiã inter eaſdem perſonas,vt ex preſsè
ſentit Bart.in l.ſi patronus libertũ.ff. de iureiu. & in l.
2.C.de fruct.& lit.expẽ.& Rim. in cõſ.99.n.26.vol.1.

CONCLVSIO XXXIV.

ARGVMENTVM.

**An acta, probationes, & confeſſiones fa-
ctæ,& coniecturæ,& pręſumptiones ha-
bitæ in iudicio ciuili probent, & fidem
faciant in iudicio criminali.**

SVMMARIVM.

1 *Acta facta in cã ciuili non probãnt in iudicio criminali.*
2 *Probationes idoneę in ciuilib.non probant in criminalib.*
3 *Probationes in criminalib. debent neceſſario concludere,
& requirũtur luce meridiana clariores,vrgẽtiores, &c.*
4 *Probationes factæ in cauſa ciuili ſuper delicto non pro-
bant in criminali.*
5 *Probationes vrgentiores requiruntur, quãdo agitur de
pœna corporali.*
6 *Coniecturæ ſufficiunt, vbi agitur de pœna pecuniaria,
& in his, quæ ſunt difficilis probationis.*
7 *Cauſa ciuilis magna,grauis,& ardua æquiparatur cau-
ſæ criminali.*
8 *Cauſa dicitur grauis ratione perſonarum,& rerum, &
quando coram Pontifice tractatur.*
9 *Acta facta in cauſa ciuili probant in criminali, ſecun-
dum Bartol.&c.*
10 *Sententia in cauſa ciuili licet faciat notorium, tamẽ eius
vigore non poteſt quis puniri criminaliter.*
11 *Sententia,quando faciat rem notoriam, & quando non.*
12 *Condemnatus in iudicio ciuili ex præſumptionibus, non
poteſt ex iiſdem condemnari in iudicio criminali.*
13 *Præſumptiones habitæ in ciuili,& fama præcedẽs operã-
tur,vt iudex poſſit in crimine ad inquiſitionẽ procedere.*
14 *Acta ciuilia faciunt ſaltem indicium ad torturam in no-
uo proceſſu criminali.*
15 *Probatio ſemiplena in ciuilibus facit indicium ad tortu-
ram in criminalibus.*
16 *Confeſſio facta in iudicio ciuili ſemper præiudicat in cau
ſa criminali.*
17 *Cõfeſſio facta coram iudice,& corã parte in iudicio ciuili
ſummariè,non probat in criminali etiam inter eaſdem
perſonas,ſecundum Soc.&c.*
18 *Idem dicitur in iudicio ciuili plenario, quod non facit
plenam fidem.*
19 *Cõfeſſio facta in vno iudicio nõ facit fidẽ in alio, vbicũq;
mutatur modus agẽdi, & etiamſi facta fuerit incidẽter
quod intelligitur in cõfeſſione vera,& non ficta, p totũ.*
20 *Sententia lata in cauſa criminali præiudicat in ciuili, vt
per Soc.ſen.*

1 Acta facta in iudicio ciuili † nõ pro-
bare in iudicio, in quo
de capite,vel de pecunia,ſed capitaliter agitur, vna-
nimes cuncti ferè Doctor.ſenſere. Bart. in l. 2. §. hoc
edicto in fin.col.4.verſ.quæro vtrum.ff.vi bon.rapto.
per Paul.Caſtr.in l.fi.C.de probat.per Abb. in c. at ſi
* clerici.de iudic.& ibi Fel.num.12.vbi dicit * commu-
nem,& per Dec.nu.29.cum ibi alleg. per Bern. Diaz.
* vbi de * communi atteſtatur,reg.10.Innocen. in cap.
per inquiſitionem,de elect.per Ceph.in conſ.204.nu.
2 22.vol.2. vbi dicit † probationes idoneas in ciuilibus
non probare in criminalibus,ſecundum Caſt. in cõſ.
328.circa princip. vol.2. Ruyn.conſ.19.vol.5.Blanc.
tract.de indicijs,nu.210.propè fi.Bald.in l. 2.& Ryp.
in l.is apud nu.40.C.de edẽ.Imo.in l.interdum. ff. de
pub.iud.& Dom.Clar.in ſua pract.§.vlt.q.54.verſic.
item ſi,& ſeq.ea ratione, tũ quia multa fortè potuiſ-
ſent obijci contra priora acta, ſi fuiſſet actum cri-
minaliter,quæ fuerunt prætermiſſa propter leue præ-
iudicium, tũ quia ad alium finem agebatur, de quo
vide p Abb.in c.qualiter,il 2.col.fi.ver.faciũt ad quę
ſtionem, de accuſatio. & in d. c. cauſam quæ verſ &
aduertè de teſtib. & per Egid.Boſſ. in tract. criminal.
3 tit.de plur.viol.nu.117.& tum, quia † probationes in
criminalibus non ſolùm debent neceſſariò conclu-
dere,ſed requiruntur luce meridiana clariores, vrgẽ-
tiores,maiores,& efficaciores,quàm in ciuilibus,arg.
l.fi.ff.de probat.l.abſentem.ff.de pęn.l. qui ſententiã.
C.eod.l.addictos.C.de appel.l.vbi,C.de falſ.c. ſciant
cuncti.2.quæſt.8.c.Epiphanium.5.quæſtio. vltim. &
notat Marſil.in cõſ.1.num.24.volum. 1. Io. de Ami-
cis in conſ.60.num.1.& in conſ.131. num.1. Imol.in
conſ.137.num.2.Dec. in conſ.249. nu. 8. & in conſil.
615.nu.8.Rol.à Valle in conſ.16.nu.30.vol.1. Ceph.
in conſ.113.num.11.vol.1.& in conſ.204.nu. 21. vol.
2.Natt.in conſ.411.nu.26.vol.2.Rim.in conſ.11. nu.
18.vol.1.& Mantua.in conſ.56.nu. 24. vol.1.
Intellige ſupradictam concluſionẽ procedere tan-
4 tùm in delictis,idest,† probationes factas in cauſa ci-
uili ſuper delicto non probare in criminali,iuxta ſen-
tentiam Ruyn.in conſ.19.nu.9.vol.5.per gloſſ.in l. ſi
quis ad ſe. C.ad leg.Iul.de vi.
Illud intactum nõ relinquã,ꝙ ſupra dicebamus de
probationibus, quæ in cauſa criminali requirũtur vr-
5 gentiores † id tantùm ſibi locum vendicare, quando
agitẽ de pœna, quę ad corpus pertineat,ſecus vbi agi-
6 tur de pœna pecuniaria,† quia etiam coniecturæ ſuf-
ficiunt,ita diſtinguunt Fel.in c.afferte.col.3.nu.11.2.
limit.extr.de præſump. Alc.in tract.de præſump.reg.
2.pręſumpt.9.nu.4.Ceph.in conſ.141.num.18.& ſeq.
vol.1.vt etiam ſufficiũt in his, quæ ſunt difficilis pro-
bationis ſecundum Bart. alios in l.ſi quis ex argẽta-
rijs.§.pen.ff.de edẽ.& iuxta eundem Bart. in l. ſi quã-
do.C.vnde vi,& in l.de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori.
ff.de oper.nou.nunc.8.q.Fed.de Sen.in conſ. 119. in-
cip.Nulli dubiũ.Hoſt.in c.fi.ext.de his quæ met. cau.
d.Anto.in c.veniens el 1.ext. de teſt. col. vlt.Alex.in
cõſ.24.col.1.vol.2. & Arch.in c.inter memor.16.q.3.
Secundò id ẽt ſibi locum vendicat in cã ciuili ma-
7 gna,graui, & ardua: † quia hmõi cã cauſæ criminali
æquiparatur,vt tradidit Bal.in l.parẽtes.C.de teſt.quẽ
refert,& ſequitur Barb.in c.teſtimoniũ. de teſti. & in
c.querelam.de procur.Anch.in conſ.27. & in conſil.
73.Marſ.in conſ.101.nu.20.vol.2. Ioã. de Amicis in
conſ.53.nu.4.Soc.ſen.in conſ.164.nu. 17 vol. 2. & in
8 conſ.17.nu.7.vol. 1. & † dicẽ cauſa grauis habita ra-
tiõne tũ ad perſonas, tum ad res.Item ſi coram Põti-
fice peragi debeat:vt tradit Mant. in conſ.113. vol.1.
Contrariam ſententiam, ideſt acta facta in cauſa
9 ciuili † probare in criminali,ſequutus eſt Bart.in l.fin.
ff.de offic.pręſid.Fely.in d.c.at ſi clerici.col.7.& in c.
inquiſitionis,col.11.de accuſ.Bald. in l. quod cuiran-
di.verſ.ex hac ergo.C.de cond.ob turp. cau. & Alex.
in l.2.§.ſi publico.ff.de adult.

Primò loco ampliatur, concluſionẽ procedere in
10 ſententia,† quę licet faciat notorium.arg.l.emptorẽ.
ff.de act.emp.l.ſi vero.§.qui pro rei qualitate,vbi Iaſ.
no.1.ff.qui ſatiſd.cog.cũ ſi.Cæph: in conſ.227.nu.10.
vbi infinitas auctoritates congerit, & in cõſ. 265.n.5.
vol.2.tñ propter vim illius ſententiæ nõ poterit quis
puniri criminaliter.ita Abb.in d.c.atſi clerici.in prin.
de iud. & Inno.in c. qualiter, & quando verſ.reſpondeo ad obiectum quos refert Boſſ.vbi ſup.nu.117.

Quod verò modo dicebamus, ſententiã facere rẽ
notoriam, ſic indiſcriminatim non eſt prætereundũ,
11 † id enim ſemper non procedit, ſed tunc ſolũ, quãdo
ita tranſiuit in rem iudicatam, vt retractari non poſſit,ſecus quando in dubiũ reuocatur, ipſa valeat necne,vt quia reuiſio commiſſa ſit, quoniã tunc nõ facit
rem notoriã,ſecundũ Cyn.in l.1.2.oppoſ.C.de cond.
indeb.ſicut nec notorium facit, qñ ab ea appellatum
eſt.argu.l.1.in fin.ff.ad Turpil.& notat Alex.in l.4.in
prin.& in l.de vnoquoq;.nu.5.de re iud. & in l. ſi cauſa cognita.nu.2.C.de tranſ.Affli.deciſ.188.num.5. &
Cæph.in conſ.180.nu.17.& ſeq.vol.2.

Secundò ampliatur concluſionem procedere etiã
in præſumptione:quia ſi quis in ciuili iudicio ex præ-
12 ſumptionib. fuerit condemnatus, † non poterit iiſdẽ
præſumptionibus in criminali iudicio condemnari:
cenſuit Anto.de Butr.in c. quanto de præſump. Abb.
in cap.2.eo.tit.Alex.in conſ.15.col.3.vol.1.& Dec.in
conſ.615.nu.3.

Primò limitaẽ,non enim diffiteri poteſt,quin in iudicio capitali ſaltẽ faciãt præſumptionem, & aliquã
13 fidem:& idẽ efficiant,quod fama præcedens, † vt ex
his iudex poſſit in illo crimine ad inquiſitionẽ procedere,ſicut poſſet fama præcedente, vt dicit Bald. in l.
quod euitandi.C.de cond.ob turp.cau.& facit gl.in l.
ſi quis ad ſe,verb.deſtinatus.C.de vi pub.& Bar.in d.l.
2.§.hoc edicto.C.de vi bon.rap. Abb.& Fel. in d.c.at
ſi clerici.nu.12.& Dec.ibid.nu.29. cum ibi adductis.
14 Secũdo limitaẽ,quoad hoc † vt prędicta acta ciuilia faciant ſaltim indicium ad torturã in nouo ꝓceſſu criminali,vt dicunt Aret.Fel.Dec. & cæteri in d.c.
at ſi clerici,per l.tertiã.§.ſi quis dolo,vbi Ang.Bar.&
Alber.ff.de tabulis exhiben.idẽ Bar.in d.§.hoc edict.
Bald.in d.l.quod euitandi. Rol.à Val.in conſ.24.nu.
15 3.vbi dicit,† illud, ꝙ facit ſemiplenam probationem
in ciuilibus, facere etiã indicium ad torturam in criminalibus,auctoritate Bar.in l.fi.de in lit.iur. & Paris
de Put.in tract.ſynd.cart.10.

Tertiò limitaẽ in confeſſione facta in iudicio ciui-
16 li: † quia illa ſemper præiudicat in cauſa criminali:
vt dicunt Inno.in c.per inquiſitionem de elect. Aret.
in d.c.at ſi clerici in fin.vbi Abb.Fely.& Dec.& Boſſ.
vbi ſup.atteſtando de communi.* & ad hoc faciunt
etiam infra notata in concluſione, confeſſio facta in
iudicio ſummario.

Diuerſum ab alijs ſenſit Socy. Sen. in conſ.8.nu.6.
17 vol.1.quo in loco reſpondit, † confeſſionem factã in
iudicio ciuili ſummariè corã iudice,& corã parte plenè non probare in iudicio criminali ẽt inter eaſdem
perſonas,permotus auctoritate Cyn. in l. 2. ff. ſi quis
in ius voca.non ier.Bar.in l.qui Romæ §. duo fratres.
ff.de verb.obl.& in l.nã & poſtea.§.ſi minor. ff.de iureiur.Innoc.in c.inquiſitionis.de accuſat.Doct.in ca.
2.de reſtit.in integr.& Ant.de Butr.in c.cum dilectus.
de ord.cog.fortiſſima ratione id etiã corroborat, aſſe-
18 rens † confeſſionem factã in iudicio ciuili plenario
coram iudice, & parte non facere plenam fidem etiã
inter eaſdem perſonas in iudicio criminali,iuxta ſententiã Ioan.And.in c.cum contingat. de offic. deleg.
quo in loco tradidit, vbicunq; mutetur modus agen-
19 di,† confeſſionem factam in vno iudicio fidem nõ
facere in alio & ad hoc comprobandum dicit, poſſe
infinita iura, & auctoritates congerit.

Amplia hanc limitationem etiam procedere, qñ
fortuitu illa confeſſio facta fuerit,ita Bal.in d.l.quod
cuitãdi.C.de cond.ob turp.cauſ.& Fel. in d.c.at ſi clerici,nu.12. & Bal.in l.mercedem. C.eo.tit. de condit.
ob turpem cauſam. Abb.in c.2. ſub nu. 12. de confeſ.
Fely.in c.1.in 4.col.de excep.& Anto.Corſe.in ſing.
ſuo incip. confeſſio incidenter.

Iſtud intelligas velim eſſe verũ in cõfeſſione vera
& non ficta,vt per Rom.ſing.301. ſi cõfeſſus per Bal.
in d.l.2.col.vlt.verſ.2.quæritur,an cõfeſſio. C.de edẽ.
vbi etiam Alex.& in l.2.§.1.ff.vi bon.rap.poſt Bar.

Quartò limitatur,concluſionẽ, non procedere ecõ-
20 uerſo, † ꝙ enim ſententia lata in cauſa criminali prę-
iudicet in ciuili, notat Socyn. ſen.in conſ.60. num.3.
volum.4.per ea,quæ ponit Bar.in d.l. 2.§.1.ff. vi bon.
rapt.& Bald.in repe.in l.geſta,C.de re iud. cum ſimil.
animaduertit.Grat.in conſ.95. nu.24.vol.2. & Ruin.
in conſ.4.nu.5.vol.4.

CONCLVSIO XXXV.

ARGVMENTVM.

Aſſertioni iudicis, & notarij ſuper actis quo modo credatur,& latè de ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Acta iudicij non præſumuntur, niſi probentur, & quod in actis ſcriptum non reperitur, præſumitur non actũ.*
2 *Aſſertio iudicis nõ probat acta exiſtere,niſi aliunde cõſtet.*
3 *Iudici non credendum, niſi quatenus conſtet ex actis.*
4 *Iudex habet officium iudicandi,non atteſtãdi, nec ei creditur ad præiudiciũ partis, & eius aſſeueratio accedit potius ad naturam ſimplicis teſtis,quam publicæ perſonę.*
5 *Sententia eſt ipſo iure nulla, ſi quod dicit iudex factum, & probatum in proceſſu non apparet.*
6 *Quibus in caſibus non credatur aſſertioni iudicis.*
7 *Duo iudices atteſtantes de geſtis coram eis plenè probant.*
8 *Commemoratio iudicis habetur loco actorũ, & exequatur ſcripturæ actorum ſecundum ius Longobardorum.*
9 *Acta iudicij probantur per iudicis aſſertionem ſecundum Ruin.*
10 *Ex actorũ geminata productione de non actis, & de non iuſtitia probari poteſt.*
11 *Præſumptio eſt pro tela iudiciaria ſententiæ tranſactæ in iudicatum, & adeo potens, vt contra eam non admittatur probatio.*
12 *Acta, & ſolemnitates probantur interueniſſe, ſi ſententia in rem iudicatam tranſierit.*
13 *Pro ſententia præſumendum eſt, poſtquam tranſiuit in iudicatum.*
14 *Acta omnia præſumuntur præceſſiſſe, ſi interuenit trãſitus rei iudicatæ, vel iudicis aſſertio.*
15 *Notario atteſtanti creditur de his, quæ pertinent ad officium ſuum.*
16 *Acta ſatis dicuntur conſtare, quando de eorum tenore notarius atteſtatur.*
17 *Notarius non facit fidem niſi de his, de quibus fuerit rogatus.*
18 *Aſſertioni notarij non creditur, quia magis videtur eſſe teſtimonialis, quam habens formam officij tabellionatus.*
19 *Notario non ſemper credendum eſt de his, de quibus fuit rogatus, ſecundum Riminal. &c.*
20 *Tabellioni ſine ſcriptura, & teſtibus non creditur.*
21 *In ſententia antiqua actus pręceſſiſſe præſumitur, licet in proceſſu non inueniatur.*
22 *Pro ſententia præſumit etiam, quod acta, de quibus non conſtat, quãdo eſt antiqua, & lata partibus præſentibus, & non contradicentibus.*
23 *Sententia lata poteſt exequi poſt biennium etiam non productis actis.*

24 *Sententia dicitur antiqua poſt lapſum biennij.*
25 *Sententia ſi lata fuit inter præſentes;& non fuit contradi-*
ctum ſtatim, vel paulo poſt continuò etiam quoad acta
pro ea præſumitur,
26 *Præſumptio, vt ſententia antiqua præſumatur lata præ-*
cedentibus actis, tollitur quando per productionem pro-
ceſſus talia acta non reperiuntur,
27 *Acta præceſſiſſe præſumuntur, quando ſententia tranſiuit*
in rem iudicatam.
28 *Sententia legati de latere præſumit acta præceſſiſſe, licet nō*
reperirentur in proceſſu.
29 *Dictio legati de latere non magis creditur, quam alterius*
iudicis,
30 *Legatus de latere, ita obſeruationi alligatur iuris commu-*
nis ſicut, & alius Iudex.
31 *Honeſtas, & dignitas perſonæ non ſufficit, vt ſibi ſoli cre-*
datur in alterius præiudicium.

Acta iudicij non præſumuntur, niſi probētur:

1 † & ex hoc exijt, vt quod in actis ſcriptum non reperi-
tur præſumitur non actum. l. fin. C. de iu. & fact. igno.
Butr. poſt glo. in l. 2. C. de error. Aduoc. Bal. in c. cū ad
noſtram, de reſt ſpol. & in l. ſi contra. C. de appel. ſcri-
bentes omnes in c. quoniam contra. de probat. Alex.
in conſ 123. col. 3. lib. 1. in conſ. 95, in princ. lib. 6. & in
conſ. 55. col. 2. lib. 5. Innoc. in c. ex inſinuatione. eod.
tit. & in c. per tuas. de teſtib Dec. in conſ. 483. num. 4.
& in conſ. 302. num. 5. & iſtis optimè quadrant, quæ
annotauere Abb. & Fely. in c. 1. in c. inter cæteris. de
fid. inſtrum. & in c. dudum, de conuerſ. coniug. & per
Cæpb. in conſ. 259. nu. 32. vol. 2.
Ampliaē primo cōcluſio, vt procedat, etiamſi per
iudicē aſſereretur in ſnīa de dictis actis, vt ſi diceret,
viſo libello, viſa litis conteſtatione, & c. nam nec per
2 † huiuſmodi aſſertionē diceretur probatū, talia acta
exiſtere, niſi aliundè de eis conſtaret, cuius actor fuit
Fel. in d. c. qm̄ contra. nu. 57. & hanc eſſe magis cōem
opinionē affirmat Alex. conſ. 42. col. 2. lib. 4. Barb. in
c. cum iure. col. 23. de off. deleg. quem refert, & ſequiē
Marſi in l. 1. §. ſi quis dicatur. nu. 10. verſ. facit ēt, nam
ſi iudex. ff. de quæſt. Cæph. in conſ. 265. nu. 16. vol. 2. iu-
3 dici enim minimè credendum eſt, † niſi quatenus cō-
ſtat ex actis, ſecundum Abb. in conſ. 65. col. 7. Guid.
Pap. in ſing. 807. incip. ſi credatur. Grammat. in ciuil.
in conſ. 130 nu. 1. idē Abb. in conſ. 53. nu. 3. vol. 2. vbi
4 dicit, eam eſſe rationem, † quia iudex non habet offi-
cium atteſtandi, ſed iudicandi. Anch. in conſ. 451. n.
2. quo in loco monuit non eſſe credendum iudici ali-
quid aſſereuti ad præiudicium partis: eius namq; aſſe-
ueratio accedit potius ad naturam ſimplicis teſtis, q̃
publicæ perſonæ, poſtquam de eius aſſeueratione ſcri-
ptura authentica non apparet. iuxta Doct. in l. Domi-
nus. de teſtam. Io. de Amicis in conſ. 26. nu. 13. vbi di-
cit regulam iuris eſſe notiſſimam, eſſe ſentētiam ipſo
5 iure nullam, † ſi in ea iudex dicat aliquid factum, &
probatum, & conſtare in proceſſu, ſi id in proceſſu, fa-
ctum, & probatū non apparet, teſtes adducendo Bar.
Bald. Cuma. & alios in l. 1. C. de erro. cal. Butr. in d. ca.
inter cæteras. Imol. in l. ex diuerſo. §. ſi iudicis. ff. ſolu.
* matrim. & Alex. atteſtantem de * communi in conſ.
329. vol. 2. idem dicit Mantu. in conſ. 147. nu. 14. vol.
1, & in conſ. 60. nu. 16. & in conſ. 38. nu. 3. eo. vol.
6 Amplia iſtam ampliationē, † vt aſſertioni vnius iu-
dicis quantumuis authoritatis credendū non ſit pro-
cedere, ſiue in cauſis, ſiue ſuper teſtamentis, ſiue ſuper
quibuslibet alijs cōtractibus quæſtio agitetur per tex.
in c. cum à nobis de teſtib. in c. poſt ceſſionem de pro
bat. & not. per Card. in conſ. 128. col. 1. per Henr. Boi-
ch. in d. cap. quoniam contra. & per Gram. in d. conſ.
130. num. 4.
Limita primariam ampliationē non procedere, ſi
7 duo iudices atteſtētur de actis geſtis coram eis † quia
plenè probabūt: vt dicit Spec. in tit. de ſenten. §. iuxta
verſ. ſed pone. Luc. de Pen. in l. 1. C. de quæſtio. lib. 12.
col. 2 & Gram. in d. conſ. 130. nu. vlt.
Diſſimilis ſibi ipſi diſſimilem ſequutus eſt ſnīam
idem Gram. in d. conſ. 130. num. 6. vbi, quod credatur
iudici de geſtis coram ipſo, dicit ſentire gl. in conſtit.
regni Caroli, ſub rubr. de exhib. malef. vbi Andr. de
Iſer. & gl. tradunt de iure Longobardo credi iudici cō-
8 memoranti, quæ geſta ſunt apud ipſum † qm̄ comme-
moratio iudicis habetur loco actorum, & ipſis exe-
quatur iuxta illud ius Longobardum ſcripturæ,
actorum, quas iudex corā ſe ſcribendā curauit, ſecun-
dum ius commune Romanorum. In alia omnia di-
9 ſceſſit Rui. in conſ. 16. nu. 5. vol. 5. vbi rn̄dit, † acta iu-
dicij probari per iudicis aſſertionē iuncta confeſſione
partis. arg. d. c. ſi. & d. c. quoniam contra de probat.
Secundo ampliatur: vt procedat etiam ſi ſententia
tranſiuiſſet in rem iudicatam, & ex curſu fataliū, vel
10 decennij ad appellandum impartiri † namq; ex acto-
rum redintegrata productione de nō actis, & de iniu-
ſtitia ex eis probari poteſt. c. in noſtra. de probat. Fely.
in d. c. quoniam contra. num. 55. eo. tit. & Alex. conſ.
33. per totum lib. 1.
In aliam deſcendit ſententiam à ſeipſo diſpar idē
Alex. conſ. 136. col. 4. lib. 2. & in cōſ. 25. lib. 6. Grat. in
conſ. 122. nu. 3. vol. 1. vbi retulit præſumptionem quæ
11 † veluti tela eſt iudiciaria ſententiæ, quæ tranſiuit in
rem iudicatam, tantum habere efficacitatis, vt contra
eam non admittatur probatio, & in conſ. 139. nu. 28.
vbi voluit ex eo acta, & ſolemnitates probari interceſ-
12 ſiſſe; † ſi ſententia in rem iudicatam tranſiuerit, ſecū-
dum Fel. & omnes in c. paſtoralis. §. quia vero, & Ioā.
* Andr. in d. c. cum in iure. de off. deleg. vbi de * cōi at-
teſtatur, facit etiam text. in c. bonæ el 1. de elect. & in
d. c. cum inter. de re iud. idem ſequitur Abb. in conſil.
73. nu. 2. vol. 1. vbi adducit Imol. in d. c. cum in iure, in
d. c. quoniam contra, expreſſe dicentem præſumendū
13 eſſe pro ſententia, † poſtquam tranſiuit in rem iudi-
catam: quia durū eſt ſemper acta recenſer, & in conſ.
18. nu. 6. vol. 2.
Limitatur primò concluſio, vt procedat tantum in
ſubſtantialibus iudicij, non autem in ijs, quæ nō attin-
gunt iudicij ſubſtantiam, quia interueniente tranſitu
14 in rem iudicatā, vel iudicis aſſertione, † omnia acta
præſumuntur præceſſiſſe, vt per Fel. in d. ca. quoniam
contra nu. 55. & ante eum dixit Ant. de Butr. in ca. cū
ad ſedem ad fi. de reſtit. ſpol. & notat Cæpha. in conſ.
185. nu. 15. vol. 2.
Secundò limitaē, vt non procedat, vbi notarius in
actis inſertis in ſnīa diceret ſe interfuiſſe, vel in eadē
15 ſententia verbis id teſtaretur: † tūc enim crederetur
notario, ita teſtanti, quaſi de his quæ pertineant ad of-
ficium ſuum, verſi per Fely. in d. ca. quoniā contra. nu.
58. Hippol. Marſ. in d. l. 1. §. quis dicatur. num. 17. ff. de
quæſt. Gram. in conſ. 65. num. 18. in ciuil. Bar in l. ſi li-
brarius. ff. de reg. iu. in l. ſi quis decurio. C. de fal. Imol.
in conſ. 105. vol. 2. Calc. in cōſ 8. nu. 39. Anch. in cōſ.
178. nu. 6. & Rim. ſen. in conſ. 260. nu. 12. vol. 2. vbi di-
16 cit † acta ſatis dici conſtare, quādo de eorum tenore
notarius atteſtaē, teſtādo Bar. in l. chirographis. ff. de
admin. tut. Abb. & Moder. in d. c. quoniam contra.
Hoc tamen videtur nōnullam in dubitationē nos
17 adducere, † quia notarius non facit fidem niſi de his,
de quibus fuerit rogatus: vt cōſuluere Alex. in conſi.
41. col. 2. lib. 4. Silua. in conſ. 45. num. 5. vol. 1. Ceph. in
conſ. 294. nu. 36. vol. 2. & in conſ. 176. nu. 40. Caſtr. in
conſ. 99. nu. 2. vol 2. Soc. iun. in conſ. 47. num. 7. vol. 1.
Mant. in conſ. 72. nu. 7. vol. 1. & in conſ. 136. num. 4. &
Rim. ſen. in conſ. 430. num. 37. vol. 3. cuius hæc verba
ſunt, quòd etiam ſi notarius in inſtrō ſententiæ atte-
ſtatur de productione libelli, litis cōteſtatione, & alijs
actis iudicij apponendo etiā diem, & tempus, de qui-
18 bus ipſe ſit rogatus, quod plus eſt, † quia illa aſſertio
notarij

Digitized by Google

notarij magis videretur eſſe teſtimonialis, quam ha-
bens fomentū officij tabellionatus, ei non creditur.
Idē dicit Cur. Iun. in cōſ.176.n.2. Rui. in cōſ.159. nu.
16.vol.3.& infr. latè examinabimus in cōcl. notarius.
Veruntamen eſt diligenter obſeruandum, non vi-
19 deri verū † ſemper notario credendum eſſe de his,
de quibus fuit rogatus ſecundum Rim. in d. cōſ.430.
nu.36. vbi expreſsè dicit notario atteſtanti de aliquo
inſtrumento per ſe rogato non eſſe ſidem adhiben-
20 dam, quia tabellioni,† ſine ſcriptura, & teſtibus non
creditur, & alijs, de quib. in l. generali, Cod. de tabel.
lib.10.& per Doct. in c.1. de fid. inſtrum. & in §. nos
autem auth. de tabel. eiuſdem meminit. Anch. in cō-
ſil.431.nu.2.& Io. Bapt. cerret. in conſ.101.nu.9.
Tertiò limitatur, vt non procedat in ſententia an-
21 tiqua, qua ſtante † licet actus in proceſſu non inue-
niatur, tamen præceſſiſſe præſumitur, ſecundum om-
nium ferè conſulentium ſententiam, vt Dec. in con-
ſil.42. ſub num.2.& in conſ.409. col. 2. & conſil. 558.
num.6.& 7. Boer. in deciſ.281. num.15. Crau. in conſ.
317.num.2. Aret. in conſ.36. col. fi. Alex. in conſ. 79.
col.2.lib.1. Soc. in conſ.56. num.4. lib.2. Ioā. de Ami-
cis in conſ.101. num.31. per tex. in d. c. bonæ. Bart. in
l. admonendi. col.12. ff. de iureiur. Bald. in auth. quas
actiones. col. vlt. C. de ſacroſ. eccl. in l. cum ſuper. C.
de rei vend. Rol. à Valle in conſ.99. num.22. volum.
2. Grammat. in conſ.15. numer. 5. in ciuil. vbi cauit,
22 † pro ſententia præſumi, quando eſt antiqua, & lata
partibus præſentibus, & non repugnātibus: quoniam
tunc pro ea præſumitur, etiam quoad acta licet de ijs
non conſtet, motus auctoritate Cyn. & omnium Do-
ctor. in l. emancipatione, vbi de ratione. C. de fid. in-
23 ſtru. & ita conclud. adeò pro ſententia præſumi † vt
ſi lata ſit poſſe executioni mandari poſt biennium,
etiam non productis actis, de quibus in ea ſecundum
Alex. in l. illud. ff. quando appell. ſit. Butr. in d. c. quo-
niam contra verſ. venio ad illam opinionem. Fel. qui
* atteſtatur de communi * in c. Alberic. de teſtib. idem
24 dicit Grammat. in conſ.115. nu.7.& 8. vbi aſſerit † ſen-
tentiam dici antiquam poſt lapſum biennij iuribus,
& authoritatibus per eum adductis. Et Calc. in conſ.
16. num. 1. & 2. vbi poſt multas authoritates inſuper
25 addit, quod ſi ſententia ſit lata inter preſentes, † & nō
fuerit contradictum ſtatim, vel paulo poſt, continuò
etiam quo ad acta pro ea præſumi.
Huic ſententię aduerſari videtur Rol. à Val. in cōſ.
90. nu.45. vol.1. vbi inquit, licet dicatur, ſi reperitur
latam fuiſſe ſententiam longo ante tempore præſumi
26 latam præcedentibus actis, † tamen iſtā præſumptio-
nē tolli, & probari diuerſum per productionem pro-
ceſſus, in quo talia acta non reperiuntur, teſtatur Soc.
ſen. in conſ.46. num.57. vol.4. Abb. & alios in d. cap.
qm̄ cōtra de prob. & Ale. in cōſ.1. col. pen. in fi. vol.4.
Ideò ſupradictam limitationē amplia, & ſublimi-
ta, vt per Hercul. de prob. negat. nu.188. cum plur. ſeq.
Quartò limitatur, vt procedat conclusio, quo ad ea,
quæ reſpiciunt proceſſum, non quo ad ea, quæ perti-
nent ad iuſtitiā, vt ſi iudex aſſerat dediſſe dilationes,
27 † aut eo non aſſerente ſententia tranſiuerit in rē iudi-
catam, tunc enim hæc præceſſiſſe præſumuntur: vt la-
tè ſcribit, & declarat Crauet. in conſ. 266. num. 6. &
ante eum tradidit Bart. in l. prolatam. C. de ſentent.
quem ſeq. Fel. in d. c. quoniam contra nu.56. de prob.
& Rim. ſen. in conſ.66. num.11. vol.1.
Secundò limitatur, vt non procedat in ſentētia le-
28 gati de latere † in qua acta præceſſiſſe aſſererētur, tunc
enim licet acta non reperirentur in proceſſu, tamen
præſumerentur, iuxta ſententiam Imol. in c. dilectus.
in verb. reſponſionem de accuſ. Rom. in l. ſciendum.
de verb. oblig. Fel. in d. c. qm̄ contra nu.60.& Bal. in l.
q per calumniā col. fi. verſ. deinde. q. C. de epiſ. & cler.
29 Vt aliter ſentiamus illud ſuadere videtur, † quia di-
cto legati de latere nō magis creditur, quam alterius
judicis, c. cū nobis de teſt. gl. in verb. ſeruaſſe. in clem.
1. de prob. Item quia Legatus de latere ita obſerua-
30 tioni iuris communis alligatur, † ſicut, & alius iudex,
vt not. in c. fi. de hær. in 6.& in cle. ſæpè de verb. ſign.
Alex. in conſ.17. num.14. lib.4.& cōſ.34 col. 1. lib. 6.
Pariſ. in conſ.136. num.31. vol.4. & Abb. in conſ.44.
nu.3. vbi arg. glo. in c. ſicut de ſenten. excom. & c. no-
31 biliſſimus. 98. diſt. inquit † non ſatis eſſe honeſtatem,
& dignitatem perſonæ, vt ſibi ſoli fides habeatur in
alterius præiudicium.

CONCLVSIO XXXVI.

ARGVMENTVM.

Actore non probante reum abſolui, latiſſimè examinatur.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus abſoluitur, & quomodo, & quando procedat hæc concluſio.*
2 *Huic concluſioni nemo eſt, qui contradicat.*
3 *Reo magis fauemus, quam actori.*
4 *Actori magis eſt fauendū, quam reo, vt iudicium ſuſtineatur ſecundum Cephal. & maximè in principio iudicij ſecundum Neuiz. & Nat.*
5 *Actori incumbit onus probandi, & non reo, cum ſi reus neget, actor ſemper probare debet, quod proponit.*
6 *Negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio.*
7 *Nocentem abſoluere tutius eſt, quam innocentem condemnare.*
8 *Reus in dubio magis eſt abſoluēdus, quam condēnandus.*
9 *Abſolutio eſt fauorabilis, condemnatio vero odioſa.*
10 *Fauores ampliandi ſunt, & odia reſtringenda.*
11 *Iudex maiorem honorem conſequitur in abſoluendo, quā in condemnando.*
12 *Iudices maleficiorum damnantur, quando anhelant ad condemnationem.*
13 *Pro reo eſt pronunciandum ſtantibus paribus probationibus, etiam ſi ſit malæ conditionis, & famæ, & actor ſit perſona valde honeſta, & legalis.*
14 *Honeſtas perſonæ nō facit, vt ſibi credatur in præiudiciū alterius, & præſumptio bonitatis non attenditur, quando agitur de præiudicio tertij.*
15 *Nemo eſt tam ſanctæ, & inculpatæ vitæ, vt ſolius eius aſſertioni ſtandum ſit.*
16 *Lex etiam Euangelica duos, vel tres teſtes requirit.*
17 *Ad ſubiectam materiam narratur pulchrum exemplum de Aulo Gellio.*
18 *Conſcientia depoſita ædificat ad Gehennam.*
19 *Actor non pbans in caſu Gellij non debuiſſet condēnari in expenſis ſecundum Hoſt. Sed contrarium voluit Soc.*
20 *Iudex, qui liberum habet arbitrium, poteſt quemadmodū Princeps ferre ſententiam pro actore probo viro contra reum improbum.*
21 *Iudex, cuius arbitrio aliquid commiſſum eſt, poteſt ſecūdum qualitatem negotij, & perſonarum determinare.*
22 *Reus abſoluitur etiam ſi de iure ſuo nihil probet, quando non ius actoris conſideratur.*
23 *Actore non probante, quod eſt fundamentum ſuæ intētionis reus abſolui debet etiam ſi nihil probauerit, & etiam ſi intentio actoris ſit fundata ſuper negatiua. Quod tamen non procedit in actore intentāte actionem negatoriam, vt ſub nu.2: Quod intellige, & limita, vt ibidem.*
24 *Abſoluitur reus, etiam ſi conſtaret de non iure ſuo per cōfeſſionem ipſius.*
25 *Reus etiam ſi fatetur ſibi ius non competere, non tamen prius eſt priuandus, quam conſtet de iure aduerſarij.*
26 *In dubio in fauorem rei eſt pronunciandum, etiā ſi probationes eſſent pares, & in dubio debet abſolui, &c.*
24 *Quæ præſumptio iuris ſit ex latere rei, ſiue in criminali, ſiue in ciuili iudicio, cū pro eo regulariter præſumatur.*
28 *Probatio magis arcta, & perfecta requiritur aduerſus eum cui fauet iuris præſumptio.*

29 *Reus abſoluitur, etiam ſi probationes actoris aliquo reſpectu excederent probationes rei.*
30 *Reus ſēper in paritate etiā præſumptionū debet obtinere.*
31 *Reus, ſi confiteatur defectum ſui iuris in beneficio, in eadem inſtantia priuari non poteſt, quando actor non probauit de iure ſuo.*
32 *Princeps poteſt priuare reum, qui confeſſus fuit defectū ſui iuris, ſed non inferior a Principe.*
33 *Concluſio locum habet in cauſa criminali.*
34 *Probationes rei ſemper præferuntur probationibus actoris, quando ſunt pares, vel aliquo reſpectu inferiores.*
35 *Probationes in criminalibus requiruntur clariores.*
36 *In cauſa criminali etiam ciuiliter mota, quamuis actor habeat pro ſe præſumptionem, non defertur iuramentum in defectum probationis.*
37 *Reus non cōdemnatur etiam ſi ſe aſtrinxiſſet, ad aliquid probandum, & deficeret, ex quo actor non probauit.*
38 *Regula Bartoli, quod quando aliquis aſtrinxit ſe ad aliquid probandum, ſi non probat, perdat cauſam, procedit ſolùm in actore, & non in reo.*
39 *Ponitur caſus, quando reus ſit abſoluendus, etiam ſi non probauerit, & quando non.*
40 *Iudex non poteſt cogere reum iurare, quando non probat intentionem ſuam, etiam ſi offerat ſe velle ſtare iuramento rei. Sed contr. Alex. &c.*
41 *Reus, quando teneatur iurare, vel referre.*
42 *In cauſa criminali etiam ciuiliter mota, non defertur reo iuramentum, vt ſupra, num. 36.*
43 *Reus etiam ſi efficiatur actor, habet tamen prærogatiuā, quod in dubio abſoluitur.*
44 *Actor, ſi non probat præſumitur temerè, & per calumniam litigaſſe, & in expenſis venit condemnandus.*
45 *Probatio ſemiplena excuſat a calumnia, quando iuramentum in ſupplementum probationum deferri poteſt.*
46 *Calumnia præſumpta contra actorem litigantem, quando ceſſet, & excuſetur ab expenſis.*
47 *Actor etſi probauerit per teſtes infames excuſat à calumnia.*
48 *Cauſa iuſta litigandi nunquam videtur poſſe conſiderari in actore ſecundum Ceph. & Caſt.*
49 *Actor ſi ab initio cauſæ expenſas ſoluere promiſerit, licet iuſtā cām litigandi habuerit, a litis expenſis non excuſat.*
50 *Iudex non tenetur in ſindicatu, quando contra reum inquiſitum non probauit delictum.*
51 *Reus abſolutus poteſt agere actione iniuriarum ad damna, & intereſſe, vel de falſo contra accuſatorem.*
52 *Accuſator non debet deferre, niſi delictum, quod per ipſum poteſt probari.*
53 *Iudex eo ipſo, quod habet ſufficientia inditia, debet procedere aduerſus reum.*
54 *Iudex inquirens, & nō probans, tenet pœna Turpilliani.*
55 *Iudex nō debet procedere ad inquiſitionē ſpecialē niſi prius conſtito de delicto, et ſi ei conſtaret per confeſſionem rei.*
56 *Actor non cōdemnatur in expenſis, ſi non probauit propter abſentiam teſtium dicentium, ſe ſcire veritatem.*
57 *Actor, ſi eſt perſona idonea, licet ſuccumbat ſine iuſta cauſa, non condemnatur in expenſis.*
58 *Reus, quando abſoluatur ab obſeruatione iudicij etiam diffinitiuè.*
59 *Reus, quando non abſoluatur diffinitiuè, & in ſecunda intelligentia.*
60 *Probare ſemiplenè, facere imperfectè, & non facere, paria ſunt.*
61 *Reo nō ſufficit ſemiplena probatio, ſi actor perfectè probauit.*
62 *Actor in actione male intentata, etiam ſi plenè probat, non tamen obtinet.*
63 *Iniquum eſt ſuper cauſa non propoſita iudicare.*
64 *Probatio incerta, dubia, & confuſa non releuat, & nihil operatur.*
65 *Reus etiam ſi non petiiſſet abſolui, tamen eſt abſoluendus, tam in criminalibus, quàm in ciuilib. actore nō probante.*
66 *Reus venit abſoluēdus, ſi actor vnum in iudicio deducit, & aliud probat.*
67 *Reus abſoluitur, etiam ſi iniuſtam cauſam foueret.*
68 *Cauſa matrimonij eſt cauſa grauis.*
69 *Fauor cauſæ præualet fauori rei.*
70 *Actori magis fauetur, quā reo in præparatorijs iudiciorum.*
71 *Reus non eſt abſoluēdus in foro aīæ, nec in foro canonico.*
72 *Cōcluſio procedit, tā de iure canonico, quā de iure Cæſareo.*

1 Actore non probāte reū abſolui adeò
verū eſt, atq; per vulgare,
vt quotidie verſet in ore vulgi, & vbiq; à reis circūferatur. Rem igitur inſtituto nr̄o minimè alienā facturos arbitramur, ſi qūo. & quando locū habeat diligēter inueſtigabimus. Quòd ſi primo loco, quis à nobis requirat, vnde probetur hæc concl. equidē ſexcenta huc cōgerere poſſē, ſed pauca de multis. In primis ab Imp. Antonio in l. qui accuſare. C. de eden. ſancirū. Actore non probante, inquit Imp. qui conuenitur, & ſi nihil ipſe præſtat, obtinebit. hoc decreuere Imper. Diocl. & Maxim. in l. actor, quod aſſeuerat. C. de probat. Paulus reſpōdit in l. 2. & in l. ab ea parte, Vlp. in l. in except. ff. de prob. vbi Soc. Sum. Pont. plurib. in locis ſciuit, in c. accuſator. 6. q. vlt. in c. 1. §. cum enim vt eccleſ. benef. in c. inter dilectos. de fid. inſtr. in c. fi. de iureiu. & vt cunctos vno verbo complectar, illā omnes ſequuntur, vt dicit Abb. in c. ex literis. nu. 10. de prob. in c. mulieri. nu. 3. de iureiur. in c. per tuas. nu. 7. de ap-
2 pel. & nemo eſt † qui diſſentiat. Et huius concluſionis
3 ratio poteſt eſſe tātū, quia magis fauemus reo † quàm actori, arg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & not. Boer. in cōſ. 30. nu. 8. & Io. de Amic. in conſ. 79. nu. 7. vndè ab Ageſilao Lacedæmoniorum Principe fuit conſtitutum: vt equalib. votis ſuper vindicādo facinore in diuerſa trahentibus, pro reo iudicium ſtaret, quod videbatur æquiſſimum: id quod ſæpè ab Atheniēſibus factitatum eſt. Nam cū de extinguendis Mitylenis ſuffragatores paribus votis diſſentirent, Diodoti ſnīa peruicit, quia lenior, vt memoriæ tradidit Tucidides in tertio, quem poſteà ſequutus eſt Alex. ab Alex. lib. 3. c. 5. propè fi. Vnde Alex. ille qui rerū geſtarū magnitudine Magni titulū emeruit, cū in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſatori alterā aūt occludebat rogatus cur id faceret, alteram, inquit integram ſeruo reo.

Cæphal. tamē aliter in hoc ſentiens, magis actori, quam reo ſtuduit, in conſ. 112. num. 27. vol. 1. vbi expreſsè dicit, actori magis eſſe fauendum, quam reo,
4 † vt iudicium ſuſtineatur, per tex. in l. ſi quis intentione. ff. de iud. l. inter ſtipulantem. §. 1. ff. de verb. oblig. per glo. in c. cum ad ſedem. de reſtit. ſpol. per Bart. in l. dedit, ff. qui ſatiſd. cog. cui videtur aſſentiri. Neuiz. in conſ. 5. num. 36. vbi tamen inquit, id verum eſſe in principio iudicij, vt etiam inquit Natt. in conſil. 120. num. 18. vol. 1. & Rim. ſen. in conſ. 158. num. 12. vol.
5 1. tum quia † actori incumbit onus probandi, & non reo arg. d. l. qui accuſare. l. fi. C. de rei vendic. d. c. ex literis. d. c. inter dilectos. & notat Ale. de Neuo. in cōſ. 46. num. 1. per tex. in l. negantes. C. de act. & oblig. & Neuiz. in d. conſ. 5. num. 3. Actor enim ſemper probare debet, quod proponit, ſi reus id neget, & nō reus
6 negans, † cum negantis factum per rerū naturam nulla ſit directa probatio, vt Imper. Diocleт. & Maxim. verbis vtar in d. l. actor quod aſſeuerat. C. de probat. arg. c. bonæ de elect. c. quoniam contra. de probat. & notat Specul. in d. titu. de probat. §. probare in princ. Altera ratio (vt eò vndè digreſſi ſumus reuertamur) cur actore non probante reus abſoluatur eſſe poteſt,
7 quia tutius eſt nocentem abſoluere, † quàm innocentem condemnare, arg. l. abſentem. ff. de pœn. quod etiam conſiderauit etiam Ariſt. in problematis, ſect. 29. quæſt. 13. & notat Cephal. in d. conſil. 118. num. 4. vbi dicit, in dubio reum magis eſſe abſoluendum,
8 † quam condemnandum, per tex. in l. Arianus. ff. de act. & oblig. & in d. c. ex literis, & quod abſolutio eſt
9 fauorabilis, † cōdēnatio verò odioſa, d. l. fauorabilio-
10 res, & fauores ampliādi ſunt, † odia verò reſtringenda. l.

da.l.cum quidam ff.de lib. & poſthu. c.odia.de regul.
iur.in 6.idẽ notat Rol.à Val. in conſ.45.nu.79.vol.1.
vbi dicit iudicẽ maiorem ſibi comparaturum gloriã
11 in abſoluendo, † quàm in condemnando ſecundum
Cahr.in conſ. 299. vol.2. in fi. quem ſequitur Dec.in
conſi.175.col.penult.in fin. & in conſ.189. col.2. idẽ
confirmat Anchar in conſ.23.vbi inuehit contra ca-
12 pitalium cauſarum iudices, † qui cõdemnationi præ-
ter eà nihil inhiant,cum per inquiſitionẽ cauſas perſe
quuntur.cui adhæret Rol.à Val.in conſ.38.nu.47.co.
vol.& Marſ.in ſua pract §. occurrunt.nu.7.

Ampliatur primo concluſio,vt procedat, etiam ſi
actor eſſet vir bonus & innocẽs,& reus malè audiret
13 pp viuendi genus flagitioſum: † quia paribus proba
tionibus ab vtraq; parte in iudiciũ allatis pro reo eſt
pronunciandũ: vt per Dec.in d.l. qui accuſare. nu.6.
vbi Iaſ.nu.5. Alc.n.7 & Purp.n.13.C.de eden.quia vitę
14 alicuius integritas non facit,† vt ſibi credatur in præ-
iudicium alterius, vbi enim agitur de præiudicio ter-
tij præſumptio bonitatis non attendit̃,vt notat Abb.
in c.cum in iure.ff.de offic.deleg.quem ſequitur Dec.
vbi ſupra nu.12.quia nemo eſt tam ſanctæ inculpatę-
15 que vitæ † vt ſolius eius aſſertioni ſtandũ ſit, vt dicit
gl.in c.ſicut in fi.de ſenten.excom. Bald.in c.1. vt lit.
16 pend.ita vt lex etiã Euangelica † duos, vel tres teſtes
requirat Matth.18. D.Pau.1.ad Corinth.c.13.c licet,
de teſtib. & hãc ampliationẽ approbat Card. Alban.
in d.l.1.ff.ne quis eum,& in d.l.actor,quod aſſicuetat.
C.de prob.& Mant.in conſ. 220.nu.5.vol.1.

Hæc Cephalum permouere non potuerũt, quin in
aliam deſcenderet opinionẽ, idest imo præſumendũ
eſſe pro viris, qui ſunt maximæ authoritatis, & notæ
integritatis,ac † dei,in conſ.76.nu.31. vol.1.per tex.in
l. non omnes.§.à barbaris. ff. de re milit. Mar. in ſua
pract.in prin.nu.7.& 8. & in l.1.§. ad quæſtionem,nu.
7.de quæſt.& Alb.in conſ.11.nu.11.ex bonis.n.alicu-
ius viri actionibus bonus animus præſumit̃, & cõtra,
& arg.l.famoſi.ff.ad leg.Iul.maieſt. & notat Bar.in l.
metũ.ff.de eo ꝙ met.cau.Alex. in l. ſi qs mihi bona.
§.ſed quid ſi mandauit nu.16.ff. de acqu.hære. vt etiã
ex malis moribus hominis dicit idem Cæph.in conſ.
164.nu.14 vol.2.Fel.in c.auditis de præſcrip. & Calc.
in conſ.19.nu.18.

17 Pro † cuius ampliationis cõfirmatione memorabi
le extat exemplum apud Aulum Gell.lib.14.ca.2.nã
cum aliquando à prætoribus electus in iudicẽ fuiſſet
idẽ Gellius, apud illum petita pecunia fuit,quę nume
rata dicebatur. Qui petebat neq; tabulis, neque teſti-
bus id factũ docebat,& argumentis ad modum exili-
bus nitebatur, ſed eum cõſtat verum eſſe bonũ, notæ-
que,& expertæ fidei,& vitæ inculpatiſſimæ,multaq;,
& illuſtria exẽpla probitatis, ſincertatiſq; eius expro-
mebantur,illum autem à quo petebatur hominẽ eſſe
non bonæ rei, vitaq; turpi, & ſordida vulgò menda-
cijs conuictum, plerumq; eſſe perfidiarum, & fraudũ
oſtendebatur.Qua in re Gellius non auſus reum con-
demnare diem diffindi iuſſit. Quòd enim de vtriuſq;
vita,atque factis diceretur, fruſtra id fieri, atque dici.
Rem enim de petẽda pecunia apud iudicem priuatũ
agi,non apud cenſorem de morib. Iaſ. verò in d.l.ac-
cuſare. ſentit illũ reũ debuiſſe abſolui illius legis au-
ctoritate motus.Idem voluit ibi Lancel. damnando
Aulum Gellium. Sed fortè prudẽter ſe geſſit Gellius
dicendo ſe non eſſe inſtructum,cũ ſibi religioni futu
rũ arbitraretur ſi abſoluiſſet,qua cõſcientia (vt ita di-
18 cam) † de poſita ædificaſſet ad Gehennã,iuxta ca.per
tuas.de ſimon.qua in re laudãdus eſt iudex,ſi cauſam
deleget alteri, cum conſcientiã deponere non poſſit,
vt dicunt Theologi,quos refert Summ. Ang.in verb.
iudicare.§.7.& notat Franc.Purpur.in d.l.qui accuſa-
re.nu.13.cum ſeq. C.de eden.

19 † Et vt in illa rei ambiguitate Gelij meam interpo
nam ſententiam,exiſtimo illi agenti nõ debuiſſe im-
penſarum mulctam irrogari, per id, ꝙ voluit Hoſt in
c.finem litib. de dol. & contum. & latè cõprobat Iaſ.
in l.iubemus col.fi de iud. & ſequitur Purp.vbi ſupra.

In hac verò impenſarum mulcta aliter ſenſit Soc.
in tract.fallen.reg. nihi 181. expenſarũ tertia fallen.

Limita hanc ampliationem fortè locũ nõ habere
quando iudex haberet arbitriũ in cauſis definiendis,
20 vt quia tanquã Princeps poſſet ſententiã ferre: † nam
vt Princeps tunc poſſet pro actore probo viro ferre
ſn̄iam contra reum improbum, vt ſentiunt Purpur. &
Alc.in d.l.qui accuſare.& clarius oẽs in l.1. C.vt quæ
deſunt aduoca.Fel.in c.paſtoralis.§.qa verò de offic.
deleg.Didac.Couarru.varia.reſolut. c.1.nu.17.in fin.
& Alber.in l illicitas. §.veritas.ff. de offic. præſid. ſic
poterit hic iudex, qui liberam habeat adminiſtrandi
voluntatẽ vt per Menoc.de arb.iud. lib.2.cent.1.caſ.
21 38.nu.10.& Alban in conſ.69 nu.5.vbi dicit, † iudi-
cem cuius arbitrio aliquid commiſſum eſt poſſe ſecũ
dum negotij naturam,& perſonarum decernere.

Secundo ampliatur cõcluſio,vt procedat,etiam ſi
22 reus † de iure ſuo nihil probet iuxta ſententiã Ioan.
de Amic.conſ 65.nu.1. & in cõſ 86.nu.1. Maria.Soc.
in conſ.73.nu.2.vol.1.quia in illo caſu ſolum non ius
actoris cõſideratur,vt tradidit Dec. in d.l.qui accuſa-
re.nu.14 vbi etiam Iaſ.nu.5.& Purpu.nu.17.Mantu.in
d.l.de minore.§.tormenta.nu.4.Spec.d.tit. de proba.
§.2.n.1.latè Rot.decis.160.in nouiſ.incip.reus,& poſ
ſeſſor.in fi.& decis.419.incip.nota, an reus,in antiqs
Caſſ.decis.2.de re iudic. Ioan. Bapt. Ferre.in cõſ.36.
num.6.volum 2.& eſt tex.in l.ſi.C.de rei vendic.& in
d.cap.1. vt eccleſiaſt. bene . M.Mantua.conſ 33.nu.
8.volum 2.Rolan.à Val.in conſ.33.num.16.in conſ.
58.num 7 in conſ.67.num.1.& in conſ.72.nu.12.vol.
23 2. vbi dicit actore non probante plenè, † & legitimè
id,in quo totius criminis obiectio reſidet, etiã ſi reus
nihil probauerit,abſolui debere.argu.d.l. qui accuſa-
re d l ei,qui dicit,& d.l.actor. Alex.in conſ.142.num.
2.volum.5. in conſ.117.col.1.vol.7.& in conſ.72.co.
vol.5.vbi dicit id etiam procedere, ſi intentio actoris
ſit innixa negatiuæ ex notatis per Innoc.in cap.ſuper
* nu.10.per tot.de accuſ. per ſcribentes cõmuniter * in
l.in illa.ff.de verb. oblig. Idẽ dicit Crau. in conſ.112.
nu.6.Rolan.à Valle in conſ.51.nu.30. & in conſ 60.
nu.13. volum.1. & Calc. in conſ.21. nu.1. Quòd am-
24 pliatur, etiam ſi conſtaret de non iure rei, † per con-
feſſionem ipſius rei, ſecundum Abb. in c.cum nuper.
n.9.de confeſ. intelligendo, vt ibi per eũ, & per Purp.
vbi ſupra,& ante eũ per Iacob.de S Georgio in tract.
de feud.ſuper verb.Princeps.nu.4. in §.ſpeciali. & idẽ
attigimus infra ampliat.4.per Cæphal.in conſ.26.nu.
25 11. volum.1. vbi dicit, Reum † etiam ſi fateatur ſibi
ius non competere,non tamen prius eſſe priuandum,
quàm conſtet de iure aduerſarij,ſecundum Dec. in d.
l.qui accuſare.nu.14.

Limita iſtud vltimum dictũ de negatiua,non pro-
cedere,quando actor, qui innititur negatiuæ, intẽtat
actionem negatoriã,vt quando dominus prædij, ſiue
domus, vult ſeruitutem à prædio depellere, & negat
ſeruitutem huiuſmodi deberi,eo enim caſu reo incũ
bit onus probãdi ſibi tale ius ſeruitutis cõpetere, quo
non docto ſuccumbit, & actor abſoluit̃.quia eo ipſo,
quod non probetur per reum prædiũ ſeruituti obno-
xium eſſe præſumitur liberũ, tex.eſt in l.ſi prius, & ibi
glo.in verbo. egiſſet. ff. de nou. oper.nun. dixit Guid.
Pap.q.28.in fi.Rofred.de lib.par.5.rub.de actio.ciuil.
in rẽ,quæ vocat.nega.nu.1.& 2. Bertran. conſ.93.nu.
* 1.& 2.lib.1.& conſ.71.nu.3.lib.3 vbi de * cõmuni,&
vide Ang. Aret.in §.æquè ſi agat.Inſt.de act.num.12.
cum ſeq.Guido Papæ q.631.ſub nu.13.

Intelligetũ, vt actor in iudicio huiuſmodi cogat̃
inter alia probare prædium,in quo dicitur vti ſeruitu
te,eſſe ſuum proprium, licet non oporteat probare eſ
ſe liberum,quia in dubio tale præſumitur. l.altius. l.ſi
in æd.

in ædibus, in fi. C. de ſeruit. & aqua, & gl. in d. l. ſi prius.
de nou. oper. nunc. nam cũ ſeruitutes ex pacto, vel ex
teſtamento conſtituantur, conſtat aliquando fuiſſe li
berum, ergo & nunc, argu. l. ſiue poſſideris. C. de pro-
ba. allata per gl. in d. l. ſi prius, de nou. oper. nunc. ſen-
tit Rofred. vbi ſupra. Bertrand. d. conſ. 93. num. 1. & 2.
Guid. Pap. q. 407. ſub nu. 2.

Sufficit tamẽ ad victoriam conſequendam, vt ipſe
actor probet confeſſionẽ rei huiuſmodi de præſenti,
quia cũ in dicta actione negatoria, ſicuti & in cõfeſ-
ſoria dominium deducatur incidenter, & non princi-
paliter ex probatione poſſeſſionis præſumitur actor
dominus, ſecundum glo. quam ita intelligit Bart. in l.
quidam in ſuo. ff. de cond. inſt. not. gl. Bart. & Doct. in
l. ſicut. §. ſed ſequeretur. ff. ſi ſeru. vend. & dicit Bertr.
d. conſ. 93. nu. 1. cum alijs per ipſum ibi alleg. Et hæc
eſt ratio propter quam onus probandi ſeruitutẽ debe-
ri transfertur in reum, cum enim actor habeat inten-
tionem fundatam ex præſumptione prædicta, tranſ-
fert onus probandi in aduerſarium. ita dicit gl. in d. l.
ſi prius ff. de nou. oper. nunc. & Bertran. d. cõſ. 93. nu. 2.
& ante eum voluit gl. in l. circa. ff. de probat. & Alex.
in d. l. ſi prius. col. 6. verſi. & ſimiliter in 2. caſu, aucto,
quod agens negatoriã.

Tertio ampliatur, etiã ſi probationes eſſent pares,
26 † quia in dubio in fauorem rei eſt pronunciandũ, &
ita in dubio debet abſolui, de eoque benignior ſumi
interpretatio, c. ex literis. de prob. & ibi Dec. l. abſen-
tẽ, l. ſi præſes. l. interpretatione. ff. de pen. d. l. Arrianus.
c. hæc autem de pœn. diſt. 1. Dec. in l. ſemper in obſcu
ris. nu. 5. ff. de reg. iur. in l. factũ. §. in pęna lib. eo tit. in
d. c. ex literis. nu. 4. & 5. & in c. de cauſis. nu. 6. de offic.
deleg. Bal. in d. l. qui accuſare. col. fi. in fin verſ. vlt. no-
ta, vbi & Dec. nu. 16. Rom. in conſ. 156. num. 2. Bal. in
conſ. 29. incip. ante vos. col. fi. verſ. ſciendum eſt autẽ.
lib. 5. Marſ. in conſ. 51. incip. licet nu. 41. & in cõſi. 65.
incip. in cauſa nu. 44. Alex. conſ. 159. incip. ſtantib. in
fi. vol. 2. idẽ Marſil. in l. vnius. § in ea cauſa. nu. 6. ff. de
q. Ceph. in conſ. 234. nu. 21. in cõſ. 218. nu. 4. & in cõſ.
298. nu. 18. vol. 2. & in conſ. 76. nu. 57. & in conſi. 134.
nu. 56. vol. 1. Alc. de præſumpt. regu. 3. præſumpt. 5. &
45. & Sylua Nupt. lib. 5. nu. 122. & huius ſententiæ ra-
tio eſt, quia vbi pares ſunt probationes, ſemper ex la-
27 tere rei vna adeſt præſumptio iuris, † ſiue in crimina-
li, ſiue in ciuili iudicio verſemur. Proreo enim regu-
lariter pręſumi ſolet, pro vt dicit Cęphal. in conſ. 172.
nu. 1. vol. 2. per textum in d. c. ex literis. in d. l. qui accu
ſare. & in d. l. Arrianus Calcan. in conſ. 100. nu. 18. gl.
valde not. vbi Doct. præſertim Bal. & Ang. in l. ſi duo
patroni. ff. de iureiur. In capitali enim iudicio adeſt
præſumptio, ne deliquiſſe credatur. l. merito. ff. pro ſo
cio, in ciuili, ne aliena bona occupare videatur quod
eſt peccare. cap. peccatum. de reg. iur. in 6. & perpen-
dit Alc. in d. tract. de præſumpt. regu. 3. præſumptio.
44. num. 5. & aduerſus eũ, cui fauet iuris præſumptio
28 † probatio magis arcta, & perfecta requiritur, vt con-
ſuluit Ceph. in conſ. 1, 8. nu. 18. vol. 1. Dec. in conſil.
175. colu. 5. num. 5. & in conſi. 177. col. 2. in prin. & in
conſ. 458. in prin. latè Alexan. & Iaſ. in l. ſi extraneus.
per illum text. ff. de cond. cau. dat. c. non ſe. Ideò quod
ſupra dictum eſt, procedit, etiã ſi probationes actoris
29 † aliqua ratione excederent probationes rei: vt per
Dec. in cap. ex literis. de probat. nu. 7. alleg. it. Abb. ibi
dem, & mouetur per glo. not. in c. clerici. 81. diſtin. ita
etiã tenet Abbas in c. ad noſtram. de proba. & in c. in
noſtra de teſt. & in c. cũ P. de accuſ. Idem Dec. in reg.
fauorabiliores. nu. 1. ff. de reg. iur. & conſ. 564. colum.
1. & vide latè Alc. relato tractat. de præſump. regul. 3.
præſump. 44. nu. 8. & Menoc. de arb. iud. lib. 2. cent. 1.
caſ. 98. nu. 4. & ſeq.

Ampliа ſupradictam ampliationem procedere ẽt
30 in paribus præſumptionib. † qa ſemper reus in ęqua-
litate etiã præſumptionum debet obtinere: vt reſulit
Ceph. in cõſ. 152. nu. 30. col. 2. & Dec. in cõſ. 390. nu. 9.

Quintò ampliatur concluſio. habere etiã locum in
beneficialib. adeò vt ſi ius illum deſeciſſe confiteatur
31 in beneficio † contrario priuari non poſſit, quia cum
actor de iure ſuo non probauerit, non obſtante con-
feſſione rei habet locum iſta concluſio, vt actore nõ
probante reus abſoluatur, vt memorabiliter tradidit
Compoſtel. in c. mãdatum. de reſcrip. quem refert, &
ſequitur Dec. in d. l. qui accuſare. C. de eden. num. 14.
Lud. Rom. in conſ. 347. incipiente, quoad articulum
primũ. nu. 4. in fi. Rot. dec. 11. alias 261. incip. Actor,
& poſſeſſor, in no. de re iudic. & deci. 419. incip. nota
an reus, & poſſeſſor, in no. Bilign. dec. 2. incip. an reus,
& poſſeſſor, ſub tit. de excep. Steph. Bertran. in conſil.
133. viſo proceſſu. vol. 2. in antiq. & in conſ. 2. viſo p-
ceſſu poſt nu. 3. vol. 3. ẽt in antiq. Dec. in l. poſtquam.
nu. 28. C. de pact. Staphil. de ſignatura gra. & iuſtitiæ,
part. 2. verſi. vltimo, quoad iſtam materiam, fol. mihi
174. ſentit Oldr. conſ. 1. col. 2. verſ. vnde ſi, & in conſi.
218. colum. 2. verſi. cum ergò. D. Aym. Crauet. in cõſ.
704. in ſi. num. 18. & in conſ. 177. nu. 1. latè per Hipp.
de Marſil. in l. vnius facinoris. §. in ea cauſa. num. 3. ff.
de quæſt. Franc. Purpu. d. l. qui accuſare. num. 16. C. de
eden. notabiliter Fely. in c. olim de reſcr. colum. pen.
& Rebuff. in prax. benefic. in reg. cancel. de non tol-
len. iur. quæſi. gl. 3. nu. 9. cum ſeq.

Intellige illud procedere, ſi cauſa peragatur coram
inferiore à Principe, ſecus ſi coram ipſo Principe ex
32 eadem inſtantia ſine noua petitione diſcutiatur. † qa
tũc poterit priuare reum, qui ius illud deſeciſſe faſſus
ſit. ita Abb. in c. cum ſuper. num. 9. de confeſſis, qui al-
leg. Spec. in tit. de act. & peti. §. ſuper actionib. verſic.
ſed quid ſi reus ſequitur Iacob. de S. Georgio de feud.
ſuper verbo Princeps. nu. 4. in 5. ſpeciali, & eſt de men
te Purp. d. l. qui accuſ. nu. 16.

Quintò ampliatur, vt concluſio maximè locũ ha-
33 bet † in cauſa, vbi de vitæ, atq; etiam pecuniæ diſcri-
mine agitur: vt per gl. d. l. qui accuſ. & ibi Dec. nu. 13.
Card. Alba. d. l. 1. ff. ne quis eũ, nu. 2. Alex. in conſ. 30.
col. fi. in 2. ſub. lib. 7. Crau. in conſ. 6. nu. 40. cum ſeq.
Io. de Amicis in conſ. 65. nu. 1. per tex. in l. ſciant cun
cti. C. de proba. & in l. qui ſententiam. C. de pœn. Nã
34 probationes rei † ſemper præferuntur probationibus
actoris, quãdo ſunt pares, prout dicit Rim. ſen. in cõſ.
32. nu. 31. vol. 1. & Bald. in d. l. qui accuſare, vel aliqua
ratione inferiores, vt per Crau. ibid. nu. 40. & diximus
ſupra 3. ampl. in cauſis capitalibus, vel (vt noſtri vo-
35 cant) criminalibus, † requiruntur probationes cla-
riores. l. fi. C. de probatio. no. per gl. in c. tam literis in
ver. probata de teſtib. vbi dicit in cauſa criminali etiã
ciuiliter mota, etiam ſi actor habeat pro ſe præſum-
ptionem, non deferri iuramentum, ſi deficiat proba-
36 tio, † ſed habere locum iſtam concluſionẽ, actore nõ
probante reũ abſolui, & idem confirmat alia gl. fi. in
c. cũ ſunt partium de reg. iur. in 6. quam alleg. Dec. d.
l. qui accuſare, nu. 13. Idem etiam voluit Iaſ. ibid. nu.
5. verſ. 2. extende. & Hercu. de proba. neg. nu. 78.

Sextò ampliatur concluſio, etiã ſi reus ſe aſtrinxiſ-
37 ſet ad aliquid probãdum, & deficeret: † quia per hoc
non deberet reus condemnari ex quo actor nõ proba
uit, vt per gl. fi. in fi. in l. circa, vbi Bart. ff. de prob. per
Dec. d. l. qui accuſare. n. 15. per Bar. in l. diuus. vlt. col.
de re iud. Iaſ. in d. l. qui accuſare. num. 5. vbi per iſtam
ampliationem limitat regulam, quam ponit Bar. in l.
1. §. item quæſitum, ff. de aq. quotid. & æſti. & q̃ etiam
38 ponunt canoniſtæ. in c. 2. de reſcr. id eſt, † quando ali
quis obſtrinxerit ſe ad aliquid probandum, ſi nõ pro-
bet, cadere cauſa, procedere ſolum in actore, & nõ in
reo per ſupradicta. Eandẽ ampliationẽ ſequit Marſi.
in l. vnius facinoris. §. in ea cauſa. nu. 5. ff. de quæſt. &
ante voluit Salv. in l. 2. C. de proba. Ang. in §. 1. col. 5.
inſt. de act. Bald. in l. poſtquam liti. in 4. q. C. de pact.
Idem Ang. inſt. de excep. in princ. q. 25. huic adhæret
etiam

etiam Purpu. vbi ſupra nu. 17. & vide ibidem Bal. col.
fin. vide etiam Fel. in c. cum cauſa col. 1. de re iud. vbi
aliter declarat, & in c. 2. col. 14. de cõſti. cui aſſentitur
Alex. in l. neq; de iureiu. & huc ſpectat, ꝙ voluit Cra.
in conſ. 192. nu. 20. & M. Mant. conſ. 230. nu. 6. vol. 1.

Alium huius rei ſenſum habuit Rim. ſen. conſ. 65.
nu. 4. vol. 1. per tex. in ca. 2. de reſcrip. in c. exhibita. de
iud. & in l. voluntaria. C. de excuſ. tut.

Quo circa intelligas iſtam ampliationẽ procede-
39 re, † qñ reus aſtrinxit ſe ad probãdum negatiuã con-
tra actorem in tñ. vt ſi Titius dicat, & Seium eius eſſe
libertum, ſi nihil Titius probat, & deinde Seius aſtrin
xerit ſe ad probandũ, non eſſe libertum Titij, ſi nihil
etiam ipſe Seius probauerit, erit tñ abſoluendus. Se-
cus eſt, quando reus vult probare non ſolùm nõ eſſe
libertum Titij, ſed ẽt ingenuum, quia tunc ſi non pro
bat quoad ingenuitatem, iudex non pronunciabit il-
lũ eſſe ingenuum quia iſta ſnĩa præiudicaret etiã alijs
non vocatis in iudicio, quod nõ eſt dicendũ, per l. cir-
ca. ff. de prob. & iſtud innuere voluit gl. in d. c. 1. vt Ec-
cle. beneficia, verb. actore non probante, dum limitat
concluſionem noſtram, & cõprobat auctoritate con-
tex. in d. l. circa. vbi etiam ipſa gl. idem ſentit.

Septimò ampliatur concluſio, vſque eo, vt ſi actor
non probet ſuam intentionẽ, non poſſit iudex cogere
40 reũ iurare † etiam ſi actor obtulerit ſe velle ſtare iura-
mento rei, vt dicit Abb. & alij in c. fi. de iureiu. Hipp.
de Marſ. in l. de minore. §. tormenta. nu. 4. ff. de quæſt.
& in ſing. ſuo 83. incip. in ore vulgi, Pariſ. in conſ. 153.
nu. 3. lib. 4. cum alijs accumulatis per Iaſ. in l. admo-
nendi ff. de iureiur. col. 4. & ſeq.

Aliam ſequutus eſt opinionẽ Alex. in d. l. manife-
ſtæ turpitudinis, nu. 5. ff. de iureiu. vbi cõnatur rñdere
iis, quæ obiiciuntur: & idem ſenſiſſe Alber. de Roſ. in
d. l. admonẽ. co. ut. refert Thom. Diplouat. in apoſtil.
ad eundẽ Alex. vbi ſupra aſſerens ita idem Alberi. vi-
diſſe in vſu forenſi obſeruari, prout ẽt ipſe Thomas
atteſtatẽ practicaſſe (vt eius vtar verbo) & obtinuiſſe.

Sed Hippol. de Marſ. in d. ſing. 83. dicit, opinionem
Spe. inniti reg. iur. & æquitati, illamq; ſæpiſſimè in fo
ri cõſuetudine ſeruaſſe, ſibiq; conſulendã contigiſſe.

Limita hanc ampliationem non habere locũ, qñ
actor habet aliquam iuris præſumptionem pro ſe ve-
41 hementẽ, vel aliquid ſemiplenè probauit: † qa tunc
reus tenetur iurare, vel referre, iux. l. manifeſtæ turpi-
tudinis, ff. de iureiur. q̃ hoc pacto declarat, & limitat
Marſ. in d. §. tormenta. nu. 4. & in relato ſing. 83. Idem
placuit Abb. in d. c. fi. in prin. de iureiu. & ante eos ſin
gulariter voluit Spec. in tit. de iura. delatione §. 1. nu.
4. verſi. ſi autem actor nihil omnino probat, & ſentit
Purpu. in d. l. qui accuſare. nu. 20. Gemi. in conſ. 17. nu.
12. & Rim. ſen. in conſ. 274 nu. 6. & 32. vol. 2. ſecus qñ
actor nihil probauit: quia tunc reus non poteſt cogi
ad iuſiurandum, ex pluribus accumulatis per Hippol.
d. ſingul. 83.

Contraria hac in re fuit mẽte Iaſ. in d. l. manifeſtæ
turpitudinis n. 3. vbi latè ĩpugnat p̃ſignificatã opinio.

Reconciliare, & diſtinguere poteris, vt per eũdem
Iaſ. in d. l. manifeſtæ. nu. 3. verſ. tamen pro 1. opi. facit.

Sublimita hanc limitationẽ non procedere in cau
ſa criminali, ẽt ciuiliter mota, in qua licet actor ha-
42 beat præſumptionem pro ſe, † non defertur iuſm: qa
in tali caſu habet locum concluſio, actore non pro-
bante, &c. vt per Pariſ. in conſ. 153. nu. 5. lib. 4. qui al-
leg. Petr. de Anch. in c. mediatores verſ. no. 3. de teſti.
lib. 6. & gl. in c. tam literis. de teſti. per Alex. in conſil.
66. viſo proceſſu vol. 1. col. 1. & vide ad hoc Herc. de
proban. negat. nu. 75. vbi diſtinguit.

Octauò ampliatur concluſio, vt procedat, etiam ſi
reus efficiatur actor per accidẽs: vt quia debitor ſiſtat
ſe iudici, & petat actori imponi perpetuum ſilentiũ,
iuxta terminos l. diffamari. C. de ingen. & manumiſ.
nã per hoc tñ efficitur actor; ſed habet prærogatiuam
43 concluſionis, † in dubio reum abſolui, ita inſigniter
docuit Anto. de Butr. in c. in præſentia, no. 6. per illũ
tex. de probat. & eũ ſequit̃ Dec. in reg. fauorabilio-
res nu. 2. ff. de reg. iur. Alc. de præſum. reg. 3. præſump.
44. nu. 7. Recentiores in c. ex literis. de prob. & Meno.
in tract. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. caſ. 48. nu. 7.

Intellige tamẽ iſtam ampliationem, vt dictum eſt
& in concluſ. de bnum, communia.

Nonò ampliatur concluſio eo vſq; procedere, vt ſi
44 actor non probet, † præſumitur temerè, & per calum
niam litigaſſe, adeo vt impenſarum mulcta ei ſit irro
ganda, iuxta l. eũ quem temerè. de iud. eum quem te-
merè, inquit Vlpianus, aduerſarium in iudicium vo-
caſſe cõſtiterit, viatica litiſq; ſumptus aduerſario ſuo
reddere oportebit, & not. in l. properandum. §. ſin aũt
alterutra. C. eo. tit. & voluit Alcia. d. reg. 3. præſum. 44.
nu. 10. Bal. in l. non ignorat. in 3. no. C. de fruct. & lit.
expen. & in l. generaliter. col. 6. C. de epiſc. & cler.

Quod etiã procedit, ſi ſemiplenè probauerit: vt per
Bal. in l. 2. in fi. C. de epiſ. audiẽ. cui accedit, quod ſcri
bit Soc. reg. 139. fall. 2. dum dicit ſemiplenam proba-
45 tionem à calumniæ culpa tunc liberare † cum iuſm
pro ſupplemento probationũ deferri poteſt, & ſic in-
nuit p̃ te ſemiplenã probationem præſumptæ calum-
niæ crimen non remouere.

Id verò quando ſemiplenè probauit, abhorruit à
ſenſu Spe. de calum. in fi. tit. quem ſequutus eſt Fel. in
c. 2. in 3. not. de calum. & Alb. in conſ. 5. nu. 5. qui alle-
gat Bal. in l. fi. col. 2. de prob.

Quod quidẽ ſic accipies, & explicabis per Menoc.
in relato trac. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. caſ. 321. à nu. 7.
vſque ad 19.

Limita iſtud non habere locum, ſi actor habuerit
aliquam iuſtã cauſam litigandi, arg. d. c. vt finem liti-
bus de dolo & contum. l. qui ſolidum. §. etiã, vbi gl. ar.
ff. de leg. 2. c. calumniam. de pœ. & not. Bart. & cæteri
in l. qui in alterius ff. de reg. iur. in l. ſi quis inficiatus.
ff. depoſi. in d. l. properandũ. §. ſin aũt alterutram; in l.
eũ quem temere, de iud. Alex. in l. qui Romæ. §. duo
fratres. nu. 6. vbi ẽt Iaſ. ff. de verb. obl. Cæph. in conſil.
116. nu. 13. vol. 1. & in conſ. 265. nu. 18 vol. 2. & Alex.
de Neuo. in conſ. 72. nu. 3. vt ſi habeat indicia, quæ ſa-
tis ſint, vt tormentis qõ rei habeatur, vel aliq̃ vehemẽ
tem præſumptionem pro ſe, & iuſtam cãm, vt rñdit
46 Alb. in conſ. 9. num. 42. † quia tunc ceſſat præſumpta
calũnia, & liberat̃ ab impenſarũ mulcta, non ſolũ in
iudicio criminali, ſed ẽt in ciuili inquiſito abſoluto,
ſecundũ Bar. in l. voluntatis. C. de agri. & cenſ. lib. 11.
in l. 1. ff. ad Turp. in l. ſi poſtulauerit. §. fi. ff. de adul. in
l. fi. C. de fruc. & lit. expen. Abb. & Fel. in d. c. examina
ta. de iud. Abb. in c. pen. de excep. Ang. in l. vacantia.
in 6. q. C. de bon. vacan. lib. 10. quẽ refert, & ſequitur
Alc. vbi ſup. nu. 11. & attigi ſupra in limitatione ſepti
mæ ampliationis, vel ẽt ſi actor probauerit per teſtes
47 famoſos: † quia à calumniæ culpa poterit eximi, qđ
placuit Bal. in addi. ad Spe. tit. de calumnia. verſ. 2. &
ibi Spec. in verbo. quid ſi calumniator. Idem tradidit
Bal. in d. l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expenſ. & in
auth. generaliter. C. de epiſ. & cler. Marſ. ſingul. 444.
incip. ſtatutũ eſt. Soc. iun. in conſ. 118. col. pen. verſ. ex
quibus concludo, lib. 1. Alb. in conſ. 5. nu. 5. per tex. in
l. 3. C. de calum. Ioan. de Amicis in conſ. 83. num. 8. &
Rol. à Valle in conſ. 56. nu. 31. vol. 2. Cæphal. tamen
48 in d. conſ. 265. nu. 19. dixit † in actore nunquam poſſe
conſiderari iuſtam cauſam litigandi, iuxta Caſtr. in l.
deſtitiſſe. ff. de iudic.

Intellige tñ iſtud ꝓcedere, niſi actor ab initio cau-
49 ſæ impenſas ſoluere promiſerit: † quia tunc licèt iu-
ſtã cauſam litigandi habuerit, à litis expenſis non ab-
ſoluit̃, vt ait gl. & Ang. in §. oportet circa med. verſic.
nota iſtã gl. auth. de iud. Io. de Amicis in conſ. 151. n.
25. Ceph. in conſ. 265. nu. 21. volu. 2. Nat. in conſ. 113.
nu. 9. vol. 1. Bal. in l. eos. §. cautione. C. de app. & Saly.
Bald.

Digitized by Google

Bal.& Modc. in d.l. properandũ.§. ſinautẽ alterutra.
Intelligas ẽt velim illã limitatione procedere gra-
50 tia iudicis: ne idcircò teneatur in ſindicatu † qñ cõtra
reum inquiſitũ non probauerit delictũ non autẽ ra-
tione accuſatoris, ità declarat, & ĩtelligit dictũ Aug.
Alc.vbi ſup.nu.12.verſ. ſed ego intelligo, reus enim,
51 qui fuit abſolutus † põt agere actione iniuriarum ad
damna,& intereſſe, vel de falſo contra accuſatorẽ,vt
cauit Alex in conſ.11.incip.circa 1.dubiũ in 2.dubio
52 vol.1.diſcriminis ratio illã põt afferri,† quia accuſa-
tor non debet deferre, niſi delictum, quod per ipſum põt
probari c.ſi autẽ 2.q.6.l.3.C.ad l.Iul. maieſt. ſed iudex
53 cũ ſatis manifeſta habeat indicia, † debet procedere
aduerſus reũ, vnde plus ſuccurritur ex neceſſitate agẽ
ti l.fi.§.indicandi.ff.de mun. & hono.l. ſi fideiuſſ.§ 1.
ff.qui ſatiſd.cogant.& dicit Alc.præſump.44.nu. 12.
in fi.latè tenet Tiraq.de pen.cauſ.58.nu.2. & vide ſu-
pra in concl.25.accuſator qui non probat. vlt.limita.
Quod ſi ad iudicem reſpiciamus,aliter iuxta Natt.
ſentiemus.in conſ.225.nu.4.vol.1.vbi expreſsè dicit,
54 iudicẽ inquirentem † & non probantem teneri pęna
Trupiliani,per tex.in l.ſenatus.§.nam ad eos.vbi glo.
& Bar.ff.ad Turpi.per Bar.in l.iubemus.in fi.C.de prob.
& per Ang.de maleſ. ſuper verb. hæc eſt quædam in-
quiſitio.ver.quæro an iudex.
Contrariũ ẽt vr̃ tenere Rol. à Val.in cõſ.51.nu.11.
vol.1.vbi tradit, iudicẽ nõ debere procedere ad inquiſi
55 tionẽ ſpecialem: † niſi prius conſtito de delicto, ẽt ſi
ſibi perſpicuum eſſet de crimine per confeſſionẽ rei,
ſi credimus Bal.in addi. ad Spec.in tit. de ſent.col.18.
Secundò limita, qñ actor non probauit propter abſen-
56 tiam teſtium,qui dicebant ſe veritatem † non ignora
re,quia tunc non mulctatur in expenſis,Bal.in d.l.nõ
ignorat. ver.qui ſe teſtes.C.de fruct. & lit.expe. Ioan.
And.in c.1 in fin. de elec.in 6. & vide quæ dixi ſupra.
concl.24 Accuſans, & non probans.
Tertiò limita, ſi actor fuerit homo probatæ vitæ,
57 † quoniam licet ſuccumbens ſine iuſta cauſa ſum-
ptus litis mulcta illi irrogetur, tamen fallit, vbi eſſet
homo frugi,vt docuit D.Ant.poſt Hoſt.& Io.And.in
d.c.vt ſinẽ litib.& tex.in c.2.de ope.no.nun.& Rimi.
ſen.in conſ.270.nu.53.vol.2.
Decimò ampliat̃ concluſio,non ſolũ reum debere
abſolui ab obſeruatione iudicij,ſed etiã diffinitiuè,ſi
58 actor non probet ſuam intentionem† qñ fuerunt ſta
tutæ dilationes ab vtraque parte per iudicem ad pro-
bandum Grat.in conſ.69.num.16.vol.2.cum allegat.
ibi per Matheſil.in ſing.17.nota,quod quandocunq;,
& Herc.de proban.negat.nu.79.Nicol.Mil.in ſuo repe.
in verb. Actore nõ probãte,ſub nu.9.Marſ.ſingu.169.
Curt.iun.ad l.vnicã in fi.C.de ſent.q̃ ſin cer.quant.&
Spec.tit.de proba.§.probare nu.9. Neuiz.in cõſ.19.n.
15.Iaſ.in l.fi.col.fi.ff.de fer. in d.l.qui accuſare. in d.l.
properandũ.§.& ſi quidẽ.& in l.admonendi. in lec.col.
13 & in repe.col.37 de iureiu.vbi ẽt Cur. ſen.col.27.
Intellige hanc ampliationẽ procedere, ſi actor ni-
hil penitus probauerit, ſecus autẽ ſi ſemiplenè proba-
59 uit,† quia tunc reus abſoluitur tñ ab obſeruatione iu
dicij & non de diffinitiuè.vt traditum eſt ab Alex.in d.l.
properandum,§.ſi quidem nu.14.in fi.C.de iud.
Secundò intellige, vt nõ procedat hæc ampliatio,
ſi actori fuerit circũſcriptus terminus ad probandum
abſente reo,quia tunc & ſi actor non probet illo defini-
to tpe, tñ reus non eſt abſoluendus definitiuè, ſed tñ
ab obſeruatione iudicij,quia minus hoc caſu aſcribit̃
actori: nam ſi reus fuiſſet præſens, fortaſſe confeſſus
fuiſſet petitionẽ actoris, ita ſingulariter decidit Inno.
in c.prout de dol. & contum.in fi. cuius pronunciatũ
ſingulare refert, & ſequitur Bald. in Margarita ſua in
verb.actor verſ. actor ſi dato, & id manifeſtò docuit
Accur.in auth.qui ſemel in verb. locũ habet. C.quo-
modo, & qñ iudex, quam adducit, & approbat Ioan.
Baptiſt.de S.Seuerino in repet.l.admonendi.in 6.car,
4.col.verſ.5.caſ.Mil.in repe.verſ.actorem actnri,&c.
ſecus igitur ſi præſente reo, vt reſpondit Neuiz. in d.
cõſ.19.nu.15.& Marſ.in ſing.169 incip.nõ eſt regula.
Non placet tamen hæc limitatio Hippo. Marſil.in
ſing.ſuo 169.not. eſt reg. & ibi repellit rationem Inn.
& aſſeclarum in fi autem cogitandum propter aucto
ritatem tantorum virorum.
Intellige tertio, vt in deciſ.15.ſi in cauſa beneficia-
li in nou.Bellam.dec.547.Reus,deciſ.70. nota, quod vbi
conſtat in antiq Bellam. deciſ.362. ſi P. contra T. &
vide eundem Bell.dec.456.& vide deciſ.69. in non. ſi
actore non veniente.Vide Alph.Collect.l. qui accu-
ſare C.de eden.quæ eſt nu.102.
Vndecimò ampliat̃ cõcluſio,ẽt ſi actor pro ſua in-
tentione aliquid probaſſet; ſed minus q̃ ſemiplenè,
vt dicit Caph.in conſ.250.nu.1.volu.2.per tex.in d.c.
ex literis in d.l.qui accuſare.C.de eden. & in §.com-
60 modum. Inſti. de interdict. † nam tunc æquiparatur,
aliquid facere imperfectè, & non facere. l.ſi is qui. ff.
de teſtib.& l.quoties.ff.qui ſatiſd.cog. Pariſ.in termi-
nis in conſ. 104.nu. 2.lib.1.nam ècontra idem proce-
dit in reo, qui non ſufficit ſuã exceptionem ſemple-
61 nè probare,† qñ actor ſuam intentionẽ perfectè pro-
bauit,vt refert Hercu. de proban.neg.nu.71. per doct.
Alex.in cõſ.134.li.2.& in fi. & in conſ.174. lib.5.in fi.
Duodecimò ampliat̃ concluſio, ẽt ſi actor plenè
intentionem ſuã probaſſet per actionem tñ præpoſte
62 re intentatam, † quia tunc ẽt ſi plenè probet, non tñ
obtinet.ita cauit Vlp.in l.habebat quis ff.de inſt.c.ab
bate.de re iudic.& ſequitur Crot.conſ. 87.nu.9. cũ ibi
alleg.nam ſi iudex pronunciaret vi probationum nõ
pertinentium ad actionem intentatam, ſententia nõ
congrueret libello,contra l.vt fundus. ff.commun. di
63 ui. † & quia iniquum eſſet ſuper eã non propoſita iu-
dicare,ita Corn.in conſ.99.in lit.L.ver.probatur autẽ,
vol.3.& Crau.in conſ.210.nu.8. vbi plura adducit.
Decimotertiò ampliat̃ concluſio qñ actor probat
ſuã intentionem, ſed tñ variè, obſcurè,& perturbatè:
64 † quia huiuſmodi probatio nullius eſt ponderis, nec
quicq̃ efficere põt.l.neq; natales.de prob.c.in præſen-
tia.de proba.l.Pomponius ſcribit ſi frumentũ.§.fi. cũ
ſimil.ff.de rei vend.not.Abb.in c.auditis.col.1. de re-
ſtit.in integ.& Alex.in conſ.4.& in cõſ.60.in prin.lib.
3.& Hercu.de prob. negat.nu.73. vbi alios adducit.
65 Decimoquartò ampliatur concluſio, † vt procedat,
etiã ſi reus petiiſſet abſolui, idq; tam in criminalibus,
quàm in ciuilibus,arg.c.licet cauſam. in l.de prob. &
notat Rot.in dec.de quib.per Cur.in d.l.qui accuſare.
& Rol.à Val.in conſ.8.nu.58.vol.2.
Decimoquintò ampliat̃ cõcluſio, vt ẽt tunc proce
dat,qñ actor vnum in iudicio deducit, & aliud probat,
66 † nam & eo caſu reus liberandus eſt, ac ſi actor nil pro-
baſſet.arg.l.habebat quis.ff.de inſt.c.licet Heli ext.de
ſimo.c.qualiter,& qñ 2.in fin.extr.de acc.cle.ſæpe de
verb.ſig.l.vt fundus.ff.comm.diuid.l.fi. C.de fideico.
liber.no.Bart.in l.1.col.3. ver. veniamus. ff. de eden.
Alex.in l.ſcire debemus.n.10.ff.de verb.obl.& in cõſ.
56.in prin.vol.2. Soc.in l.naturaliter.§.nihil cõe.nu.
3.& ibi Rip.nu.28.ff.de acq.poſſ.Cra.qui rationẽ red
dit in conſ.210.nu.8. Ceph. in conſ.176.nu.13. vol.2.
Afſl.in dec.2.& Rim.ſen.in conſ.49.nu.8.vol.1.
67 Decimoſextò ampliat̃ cõcluſio,† vt procedat,ẽt ſi
reus iniuſtã cauſam foueret ſecundũ Grat. in conſ.77.
nu.19.& in cõſ.136.nu.5. per tex.in d.l. qui accuſare.
68 Decimoſeptimò ampliat̃ concluſio,† vt ẽt procedat
in cauſis grauib.vt matrimonij,iuxta ſniam Soc. iun.
in cõſ.86.nu.5.vol.2.poſt Alex.& Dec. in cõſ.88.n.7.
Decimooctauò ampliat̃ concluſio, vt ẽt procedat
eo caſu,quo ex forma ſtatuti denegaret̃ defenſio reo,
vt docet ſingulariter Bal. in rub. C. de manu.vind. &
hanc ampliationẽ commendat,et ſequitur Cœpol.in
cautel.343.incip.ſimilem cautelam.et Cot.in ſuis me
moralib.in verſ.actore non probante, vbi dicit iſtam
amplia-

ampliationem eſſe memoria dignam ad ſtatuta, quæ
diſponunt contumacem non eſſe audiendum, ſed ha
bendum eſſe, ac ſi confeſſus fuiſſet.

Primò limitatur concluſio, vt nō procedat in cauſis.
fauorabilib. ſeu piis, vt ſi actor ageret ꝓ libertate, do-
69 te, & ſimilib. † qa fauor cauſæ præualet fauori rei, &
ſi vtrinq; equè fuiſſet ꝓbatū, pro actore eſſet pronun
ciandū. c. ſi. de re iud. l. iter partes. ff. eo. tit. Dec. d. reg.
fauorabiliores. nu. 3. ff. de reg. iu. cū adductis ibi ꝑ eū
Alcia d. pręſ. 44. reg. 3. n. 13. idē Dec. in eo. c. ex literis
nu. 5. verſ ꝑ fata concl. de conſt. Menoc. de arb. iud. re-
lato caſu 98. n. 14. Alex. in l. 1. ff. ſol. mat. Cagn. ī d. l. fa
uorabiliores. nu. 4. & in l. ambiguis nu. 1. ff. de reg. iur.

Secundò limitatur concluſio, vt non procedat in pręg
70 paratoriis iudiciorū, † in quibus magis fauet actori, q̄
reo, vt notat Bar. per illū tex. in d. l. de die. ff. q ſatiſda.
cogan. l. ſi qs intentione. ff. de iud. not per gl. in d. c. cū
ad ſedē. de reſt. ſpol. in verb. cum pertinentiis, & per
Dec. d. reg. fauorabiliores. nu. 4. Cagn. n. 5. Alc. d. præ-
ſump. 44. nu. 14. vbi tñ vltimo loco eidē Alc. non pla-
cet iſta limitatio ex rationibus de quibus per eum, &
latè rñdit dictæ. l. de die & dictæ. l. ſi quis intentione,
& aliis iuribus quibus videtur inniti limitatio ipſa.

Tertiò limitatur concluſio, vt non procedat in foro
71 animæ † in quo ſi actor non probet, tñ reus non eſt
abſoluendus, imò contra eū ſit præſumptio, quia hu-
iuſmodi via eſt tutior pro ſalute, vt per gl. in cap. 1. de
ſcrut. in ord. fac. in c. iuuēs, de ſponſal. & dixit Alc. in
reg. 3. præſump. 44. circa prin. & nu. 18. per Moder. in
d. c ex literis. in 3. col. de prob. & per Dec. in c. ex lite-
ris nu. 6. de conſt. Menoch. vbi ſupra nu. 15.

Quòd procedit nō ſolū ſimpliciter in foro animę,
ſed et in foro canonico, quoad pęnā ſuſpenſionis ab
altari. c. presbyterū. c. ſignificaſti el 2. & c. ad audien-
tiam. de homicid. ſecundū Alc. d. præſump. 44. nu. 18.

Illud poſtremū non approbat Menoc d. caſ. 98. n.
15. ex c. ſi à Sede Apoſtolica, de ꝓb. lib. 6. & pro eo fa-
ciunt, q̄ fuerūt adducta ſupra in quarta ampliatione,
vbi diximus, concluſionē ꝓcedere ēt in beneficialib.
ſi ergò æqualitas probationū detur, non efficit ius Pō
72 tificiū, vt fauor rei tollatur † ſic igitur procedit con-
cluſio de iure Pontificio, & Cæſareo, quod probat. c.
cū eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſ. & proprieta. in fi.

Limitatur cōcluſio aliis duob. modis per Alc. ibid.
& quinq; modis per Purp. in d. l. ſi qui accuſare. à nu.
19. vſq; ad fi. & 11. modis per Specula. tit. de probat. §.
probare. nu. 10. verſ. tñ quædam ſunt, & per glo. in c. 1.
§. cum enim in verb. Actore nō probante. vt eccl. be-
nef. per Hippol. ſing. 169. incip. nota eſt regula, & vbe
rius in d. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſt.

Limitatur prętereà tribus modis per Io. de Ana. in
c. 1. nu. 9. & 21. vt eccl. benef. limitatur ēt quando agi-
tur poſſeſſorio, vt per eundem Ana. in c. iurm. nu. 4. de
iureiu. & latius ibid. num. 8. vide Iaſ. in d. l. qui accuſa
re, & Bolog. ibid. nu. 7. cum ſeq. Iac. de Ptol. in l. admo
nendi. nu. 15. ff. de iureiu. & videas infra in conclu-
ſione, Reus tenetur probare, & in concl. probationes
non ſunt ſumendæ de domo Rei.

CONCLVSIO XXXVII.

ARGVMENTVM.

Actor, an prius debeat probare, quam reus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes Actoris prius debent recipi, & examinari, quam te ſtes rei.*
2 *Actor primo probare dēt actionē ſuā, q̄ reus exceptiones.*
3 *Poſſeſſori non incumbit neceſſitas probandi. Et dominiū apud eum remanet actore in probatione ceſſante.*
4 *Exceptio rei proponi ſub conditione, ſi actor probauerit.*
5 *Reus non renuntiat iuri abſolutionis, etiam ſi non probat exceptiones ſuas.*
6 *Qui prior appellat, prior agat.*
7 *Reus, quando inferat præiudicium actori probando, & examinando vno, & eodem tempore.*
8 *Termini ad probandum quomodo dentur actori, &c.*
9 *Appellans debet primo probare.*
10 *Aduocatus actoris prior debet eſſe in dicendo, quam aduocatus rei.*
11 *Probatio rei, quando primò admittatur.*
12 *Probationes rei præcedunt, ſi ſunt in promptu, & ſi probationes actoris temporis curſum deſiderant.*
13 *Actor, & reus, quando ſimul admittantur ad probandū.*
14 *Probationes rei prius admittunt in piudicialib. qōnibus.*

ACtor prius probat, & poſteà reus, &
prius debent recipi, & exa-
1 minari teſtes actoris ſuper illius petitione, † quàm rei
ſuper illius defenſione, ne reus cum laborem, tum ēt
nummos fruſtra conterat, arg. l. exceptionē. C. de pro
ba. l. emptor. C. de preſcrip. long. temp. l. ſi quidē. C. de
excep. & notat Spec. de prob. §. 1. verſ. 11. nu. 17. Bal. &
Flor. in l. circa, & ibi gl. ff. de prob. Bald. in l. exceptio.
col. 1. C. de prob. Alber. Brun. in tract. de reb. dub. §. ſe
quitur videre de ſitu, nu. 17. idē Spec. de teſt. §. quali-
ter teſtes ſunt producēdi, in prin. & in ti. de prob. §. ꝓ-
bare aūt debent, nu. 17. verſ. ergò puto, & Cacher. in
* deciſ. Pedem. 144. nu. 16. vbi dicit certiſſimi iuris * eſſe
2 † actorem primò probare debere actionem ſuā, ante-
quam reus exceptiones præſtare cogatur, per text. in l.
qui accuſare. C. de eden. in l. 2. & in l. actor. C. de ꝓba.
vbi qui aliqua prædia vrbana, ſiue ruſtica ad ſe pertine-
re dicit, debet ſecundum iudiciorum morem ꝓſequi,
3 † quia poſſeſſori non incumbit neceſſitas probādi ad
ſe pertinere, cū actore in probatione ceſſante domi-
niū apud poſſeſſorem remaneat, d. l qui accuſare. vbi
cōmuniter Doctor. Bal. in conſ. 406. in prin. vol. 4. &
4 Dec. in conſ. 564. nu. 1. Ideò reus excipiēdo † intelligit
ſemper exceptionē proponere ſub cōditione ſi actor
probauerit, iuxta ſñiam Accur. in l. & ſi quidem in gl.
1. C. eo. quam ſequitur Iaſ. §. item ſi quis poſtulante.
col. 4. inſt. de act. & idē tradit Accur. in l. circa in fi. ff.
de prob. ꝙ ſi reus onus probādi exceptiones aſſumat,
5 & eas non probet, † nō propterea videri renūciare iu-
ri abſolutionis, quę fieri ſolet actore non probante, q̄
glo. ſequitur Bar. ibi, & in l. diuus. col. 2. ver. itē in reo.
* ff. de re iud. & eā dicit veram, & communiter * appro-
batam Fel. in c. cū cauſam. nu. 1. de re iud. poſt Fulg. &
alios per eū adductos, Saly. in l. 2. & in l. fruſtra. C. de
proba. Dec. in cōſ. 430. col. 1. circ. fi. & in d. l. qui accu
ſare. nu. 15. vbi Iaſ. & alii recentiores, & latè Marſ. in
l. vnius. §. in ea. nu. 4. & ſeq. ff. de quæſt. poſt Doct. per
eum citatos. & ratio iſtius cōcluſionis eſt, quia actor
6 prior eſt in omnib. iuxta regulā illā, † qui prior appel-
lat prior agat, vt ait Paul. in l. ſi prior. ff. de iud. in c. 2.
de ord. iud. cū ſimil & dicit Spe. vbi ſup. ꝙ ſi aliter fa
ctū ſit, actor ex hoc poterit appellare, & ſic obtinebit:
vt per Spec. d. §. 1. nu. 17. in fi. licet hoc non exiſtimet
indiſtinctè verū Io. And. in addi. ad eundē Spec. ibid.
quia non vr̃ præiudicium actoris, ſi reus vult cū ipſo
concurrere in probando, & ſe onerare, pluſquam ſibi
expediat; vnde nihil eſt, in quo innitatur appellatio.
7 enumerat tamen ibi caſus, † ex quib. fit præiudicium
actori, ſi teſtes rei examinentur ſimul cum teſtibus
actoris, quos per te videre poteris.

Conſulas ēt eundē Spe. tit. de dilat. §. videndū. n. 6.
8 ver. nota. vbi inquit in curia ſeruari, † vt prius aſſignet̄
terminus actori ad ponendū, vel ad articulos dandū,
deindè vt prior reus, poſterior ſit actor. Rurſus datur
ſecundus ſoli reo, tertio datur vtriq; cōiter perempto
rius, & ſic viciſſim quodammodo ponent, vel articu-
los dabunt, ſi enim vltimus terminus ſoli reo daret̄,
& aliquid nouū proponeret, actor contra illud ſe de-
fendere

fendere non poſſet, nec aliquid obiicere, vel probare
poſſet pp peremprorũ terminũ ſibi obſtantẽ.c, de il-
licita 24 q.2.& c paſtoralis de exce.
Ampliaĩ cõcluſio: vt ẽt procedat in appellatione,
9 † quia actor, ſiue appellans debet primò probare, vt
per Spec.d tit.de proba.§. probare. nu.18 quidam tñ
aliam ſequuti ſunt opinionem, vt ibi per eundẽ Spe.
Secundò ampliatur cõcluſio; vt ẽt habeat locũ in
10 aduocato ipſius actoris,† qui prior dẽt eſſe in dĩcẽdo,
& ꝓducẽdo iura ſui cliẽtuli aduocato rei: vt p Bal. ĩ l.
Neſenius.ff.de neg.geſt & in l.q prior.ff. de iud.refert,
& ſeqniĩ Marã.de ord.iud. in proœ.nu.11. & 2.par 6.
par.act vlt.n.2. & ibi, vbiq; de cõſuetudine obſeruaĩ.
Limitatur primo cõcluſio: vt nõ procedat, qñ pro-
batio rei eſt plena, & actor per iuſm probare vellet:
11 † quia eo caſu ꝓbatio rei primo admittitur, ſecundũ
Gem.in c.ſtatutũ §.cũ verò col.4.nu.8. in fi. de reſcr.
lib.6.& Fel.in c.cũ cãm.col.1.& in c.cęterũ de re iud.
Secundò limitatur cõcluſio, niſi probationes rei eſ-
12 ſent in promptu, † actoris verò tẽporis curſum deſi-
derarent.ſecundũ Butr.in c.1.col.4. de ord.cog. Fel.
in d.c.cum cauſam.ſub nu.1:& Albe.Brun.in d.tract.
de rebus dub.§.ſequitur.nu.17.
Tertiò limitatur, tunc admitti actorem priori loco
13 ad probandum reo,† niſi eius non interſit reum con-
currere cum ipſo: quo caſu ſimul admittuntur, vt pla
cuit Ant.de But.in c.1.de ord. cog.qui notat in Spec.
de actore, circa prin.
Quartò limitatur in præiudicialibus quæſtionibus
14 † in quibus prius admittuntur probationes rei. c.ſi.de
ord.cogn.per totum.3.q.9.per Spec.de probat. §.pro-
bare, ſub nu.17.in fin.

CONCLVSIO XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Actus in dubio cuius noĩe pſumatur factus.

SVMMARIVM.

1 *Actus in dubio præſumitur factus nomine proprio potius, quam alieno.*
2 *Tutor licet faciat noĩe ſuo, cenſetur tñ facere noĩe pupilli.*
3 *Procurator licet non exprimat nomine domini facere, tamen præſumitur facere nomine domini.*
4 *Procuratoris factum, domini factum dicitur.*
5 *Procurator tenetur, quando gerit actum reſpiciens ſe ipſum tantum, & non dominum.*
6 *Actus præſumitur factus nomine illius, qui erat obligatus ipſum facere, quando non conſtat de nomine.*
7 *Probationis natura eſt, vt neceſſariò concludat.*
8 *Actus cenſet celebratus noĩe eius, ad quẽ negotiũ pertinet.*
9 *Actus ſemper præſumitur factus ab eo, cuius commodum ad eum ſpectat.*
Caßij ſententia in publicis iudicijs.

1 **Actus in dubio** † præſumitur factus nomine pro-
prio potius, q̃ alieno, arg.l.& magis.ff de ſol.l.ſi ſtipu-
latus.la 6.§.Chryſogonus.ff.de verb.obl.l.ſi pactũ.ff.
de prob.l.ſi non verũ l.filij.C.de don.int.vir. & vxo.l.
poſt mortẽ.ff.quan.ex.fact.tut.vel cur.l.Titiũ.§.pręfe
ctus.ff.de admin.tut Quæ concluſio cõmuni ſcriben-
tiũ calculo recipitur, vt per Abb. in cõſ.2.nu.1. Iaſ.in
l.pro hærede.§ Papin.num.11.& ibi adduct.ff.de acq.
hær.Rom.in l.ſi finita.§.ſi cauſam.nu.3.ff.de dam.in-
fect.vbi remiſſiuè, Pau.Caſ.in l.Titius in fi.ff.de cõſt.
pecu & Lauren.Silu.in conſ.8.nu.11. Bal.in l.ad ꝓba
tionẽ la 1.in fi.C de prob.& in l.qui alien.C.ſi qs.alt.
vel ſibi,& ibi Sal.in l.cũ proponas vbi ẽt Bar.& Bald.
C.pro ſoc.Are.in conſ.164.col. 6.& Alex. in cõſ.173.
col.3.vol.5. Bar.in l.poſt dotem.ff. ſol.matr. Rom.in
conſ.274.Dec.in conſ.21.nu.11.Rim.ſen.in cõſ.6.nu.
6.& ſeq.vol.1.Soc.iun in cõſ.79.n.50.vol.3. Soc.ſen.
conſ.113.nu.3.vol.4.Grat.in cõſ.24.nu.3. in conſ.33.
nu.50.vol.1.in conſ.12.nu.37.& in cõſ.127.nu.5 vol.
2.& Cæph.in conſ.250. nu.45.vol.2.
Primò limitatur concluſio, vt nõ procedat, qñ quis
facit id, ꝙ noĩe alieno eſt obligatus ad agendũ, vt in
2 tutore, † qui licet faciat noĩe ſuo, præſumitur tñ, & cẽ
ſetur facere noĩe pupilli, per l.Lucius, §.tutorẽ, ff. de
admin.tut.per Bart.in l.Titiũ. §.altero, ver.3.caſu eo.
tit.per Alb.in d.conſ.2.nu.3.& per Gra.in cõſ.24.n.4.
vol.1.per tex.in l.eius qui in prouincia. ff.ſi cert.per.
Secundò limitatur concluſio in procuratore, qui
3 licet non exprimat nomine dñi facere, † tñ eius præ-
ſumitur facere nomine, vt per Bart.in l.poſt dotẽ, nu.
11.ff.ſol.mat.& Iaſ.in l.cũ procurator nu.2.ff.de ope.
non.nun.& in l.1.§.nunciatio.cũ ibi adductis, eo.tit.
per Pan.in conſ.72.nu.34. vol.2. cũm ibi adductis, &
vide Laur.Sil.in cõſ.8.in nu.2.& ibi adduc.& Grat.in
conſ.96. nu. 11. vol.1. quo in loco eam eſſe rationem
4 reſpõdit, † quia procuratoris factum domini dicitur.
Soc.tñ Sen.in cõſ.154.nu.15.vol.2.dicit, procurato-
rẽ teneri, qñ gerit actum qui conueniat ſoli procura-
tori, & ad ipſum ſolum ſpectet, & non ad dñm: nam
tunc non põt dici ipſum nomine dñi geſſiſſe, arg.l.ꝓ-
curator meus.§.fi.& l.ſed & hæc.§.prętor. ff.de ꝓcur.
Tertiò limitatur concluſio, qñ quis facit actũ qui
poteſt pertinere partim ad alium, & partim ad ſe ip-
5 ſum; † quia tunc præſumitur nomine vtriuſq; factus.
l.fin & l.poſt mortem.§.tutor, vbi Bart.ff. quando ex
fact.tut.& Abb.in d.conſ. 2.nu.4
Quartò limitaĩ cõcluſio, vt nõ procedat, qñ actus
fuerit factus ab aliquo ſed nõ conſtat cuius noĩe id fa
6 ctũ ſit:† qa pſumiĩ tunc factus noĩe illius, qui obliga-
tus erat ad ipſum agendũ, arg.l.fi.vbi Doct. C. de ali.
pup.præſt.per quẽ tex.ita decidit Bar.in l.cũ ſeruus.ff.
de verb.obl.Bald.in l.ſi plures.col.5. verſ.item oppo.
C.de cond.inſer. Caſtr.in l. cũ ſeruus.de verb. obl.vbi
prius Bar.& Fel.in c.ſicut.col.16.verſ.limita.2.nu.31.
de re iud. Alex. in conſ.25. viſo inſtrõ. col.3.verſ.nec
habent.vol.2.& Soc.iun.in conſ.10.nu.15.vol.3.
7 Quintò limitatur in materia probationis: † qa eius
eſt natura, vt neceſſariò concludere debeat. ita Natt.
in conſ.141.nu.3.in 1.par.qui allegat Anto.de But.in
c.ex literis.il 1.in fi. de ſponſ.
Sextò limitaĩ, quoties in actu fieret mẽtio alterius,
8 ad quem negotium pertineret: † quia cenſeretur tunc
actus celebratus nomine illius; vt ſi quis venderet rẽ
Titij, vel rem cõem cum alio, nam cenſeretur vende-
re nomine Titij, aut noĩe ſocij, p tex. in l. ab vno, vbi
Alex.ff.de neg.geſt.p Bar & Doct. in l.ſi fundũ per fi-
deicõmiſſum.ff.de leg.1.et per Crau.in conſ. 204.n.1.
Septimò limitatur, quia imò actus ſemper pſumi-
9 tur factus ab eo, † cuius commodum ad eum ſpectat,
iuxta notata per Doct. in d.l. eum ſeruus.ff. de verbo.
obl.in c.nonnulli.§.ſunt autẽ. de reſcrip. et per Rim.
ſen.in conſ.21.num.14.vol.1. Vndè non ab re Cicero
in publicis iudicijs ſemper ferè crebris ſolebat vſurpa
te ſermonibus Caſſianum illud, cui bono? vt in orati.
pro Milone, et in M. Antonium.

CONCLVSIO XXXIX.

ARGVMENTVM.

Actus facti à furioſo, an & quomodo valeãt.

SVMMARIVM.

1 *Actus geſtus à furioſo, quo tempore præſumitur geſtus.*
2 *Actus ſemper interpretatur, vt potius valeat, q̃ pereat.*
3 *Actus furioſi vt in dubio ſuſtineatur, debet præſumi factus tempore ſanæ mentis.*
4 *Furor præſumitur continuare, licet caſualiter habeat dilucida interualla.*

Furioſus

5 *Furioſus de præterito non præſumitur de præſenti.*
6 *Teſtm̃ furioſi habentis dilucida interualla pſumit factum tpe ſani intellectus, ſi videatur factũ ab hoīe ſanæ mẽtis.*
7 *Teſtm̃ furioſi continens aliquã fatuitatem præſumitur factũ tempore furoris, ẽtſi habeat dilucida interualla.*
8 *Actus furioſi præſumitur ſecundum eius apparentiam.*
9 *Teſtamentum furioſi approbatum Romæ.*
10 *Stultus ſi facit actum ſanæ mentis valet.*
11 *Sententia cuiuſdam fatui Pariſienſis contra tabernariũ fuit approbata per totum conſilium Pariſienſe.*

Actum geſtum à furioſo præſumi factũ tempore fu-
1 roris, † & non tẽpore ſanæ mentis, teſtis mihi glo. eſt, iuncto text. in verb. oſtenderis. in c. militas 3. q. 9. quã ibi ſequuntur ſcribentes, alia gl. in c. fi. in verb. compe ten. in fi. de ſucceſ. ab inteſt. quã ſequitur ibi Abb. col. fi. Alex. qui plura accumulat in conſ. 1. 9. col. 4. verſ. his præſumptis. lib. 1. vbi etiam adducit rationes concluſionem probantes, & in conſ. 87. col. 2. in conſ. 88. vol. 2. & in conſ. 92. col. 4. & 5. vol. 5. latè Pariſ. in cõſ. 87. nu. 12. cũ ſeq. vol. 3. & dicemus infra latius, in con clu. furioſus, vbi materiæ ſuus eſt locus.
In aliam tñ ſñiam videntur deſcẽdere Doct. dum dicunt, ita accipiendum eſſe ſemper actum, & pro eo
2 præſumendum, † vt potius valeat, quam pereat, in l. 3. & in l. diuus. ff. de teſt. milit. in l. quanq. C. eo. tit. Alex. in l. centurio. col. 2. ff. de vulg. Fel. in c. cũ inter. de except. in c. 1. col. 8. cir. fi. eo. Dec. in conſi. 77. nu. 5. Ceph. in conſ. 216. nu. 24. vol. 2. Rol. à Val. in conſ. 65. n. 16. vol. 1. Soc. iun. in conſ. 1. n. 19. vol. 3. & in conſ. 35. nu. 15. vol. 4. Ceph. in conſ. 34. nu. 4. in ciuil. Rui. in conſ. 26. vol. 2. & in conſ. 108. nu. 8. vol. 5. Goza. in conſ. 82. nu. 6. Grat. in conſ. 81. num. 15. vol. 1. & deciſ. Pedem.
3 163. nu. 2. ideò actus à furioſo factus, † vt in dubio ſuſtineretur, deberet præſumi factus tpe ſanæ mentis.
Quod ſi prior opinio tibi magis arridebit, cõcluſionẽ extẽdere poteris, vt pcedat, ẽt ſi actus fuiſſet celebratus p furioſũ poſt furorẽ ex interuallo, & poſt longũ ſpatiũ, vt voluere Alex. & Corn. in l. furioſum. C. q teſta. fac. poſ. Anch. in cõſ. 5. n. 5. Alex. in relato cõſ. 87. col. 4. verſ. cõſiderandum eſt igit. vol. 2. Pariſ. in d.
4 cõſ. 87. nu. 15. vol. 3. nã † vt ipſe dicit, furor pſumit cõtinuari, licet aliquo caſu habeat dilucida interualla, p tex. in l. pen. C. de curat. furi. ita ẽt rñdit Io. Baptiſt. Ferret. in cõſ. 207. nu. 1. gl. in verſ. cõpoſ. c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. Alex. in cõſ. 92. col. 4. vol. 5. Card. in cõſ. 56. col. 2. cũ ſimi. Iaſ. in l. patre furioſo. col. 2. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. & Doct. in eo. c. cũ inter. de elect.
Id non ſentire, ſed ab hoc diſſentire videtur Rui. in
5 conſ. 8. nu. 3. vol. 5. † vbi dicit, furioſum de præterito non præſumi de præſenti.
Limita ſupradictã ampliationẽ, imò ẽt cõcluſionẽ nõ pcedere in teſtõ furioſi, qa furioſi teſtm̃ habẽtis di
6 lucida interualla, † ſi videat factũ ab hoīe ſanæ mẽtis pſumit factũ tpe ſanę intelligẽtiæ. ſñ Bal. in l. furioſum. C. de teſta. quẽ refert, & ſequit Alex. de Neuo. in cõſ. 33. n. 4. ſecus ſi aliqua diſpoſita in teſtõ cõtinerẽt aliq̃ ſtultitiã, qa tũc pſumerẽt cõdidiſſe teſtm̃ tpe furo
7 ris, ſeu tpe nõ ſanę mẽtis: † vt ita in dubio pſumi ſolet. iuxta Ang. Aret. in ſuo tract. crim. ſup verbo ſcienter, & doloſè, Dom. in c. 1. de ele. ægrot. Doct. in d. c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. Barb. in cõſ. 65. Guliel. de Bened. in repet. c. Ray. §. Adiecte impuberi. nu. 75. & Boer. in dec. 23. n. 62. vbi dicit id pcedere ẽt in furioſo habẽte dilucida interualla, p exẽpla id indicãdo, q̃ plures actus à furioſis factos, & latiſſimè hanc materiã declarando.
Procedit etiã dicta limitatio in quolibet alio actu more ſapiẽtis facto, vt cauit Gram. in cõſ. 128. n. 22. in
8 ciuil. vbi dicit, ſi cõtingat dubitari, † an actus geſtus à furioſo fuerit fact⁹ tpe furoris, an tpe ſanę mẽtis, tũc ſi actus ille apparet more ſapientis geſtus, pſumendũ ẽt illũ fuiſſe factũ tpe quo nõ erat furioſus, ſed ſanæ mẽtis, alias ſecus, p l. is q. ff. de tut. & cura. dat. ab his. & l. Titia. ff. de inof. teſt. & ſiñ pdicta eſt intelligẽdũ,
9 q dixit Bal. in c. 1. p quos fiat inueſt. † de exẽplo Sempronij Tuditani, q recenſuit Vale. Max. li. 7. c. 8. illius furioſi teſtm̃ rectè conditũ à Centumuiris probatum fuiſſe, Magis. n. inquit idẽ Vale. Cẽtumuiri, qd ſcriptũ eſſet in tabulis, q̃ quis eas ſcripſiſſet, conſiderandũ exiſtimauerunt, nã qñ ſtultus facit actũ, quẽ qlibet ſanæ
10 mentis faceret † tũc valet, & tenet actus ille, voluit Io. And. in d. c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. & Hoſt. ac Abb. in d. c. ad noſtrã. de conſue. vbi meminerunt de ſñia lata à fatuo illo Pariſienſi cõtra Cauponẽ, qui egenũ quendã cõpellere ſtudebat, vt ſuauitates odorũ qui afflabantur a carnibus, perſolueret, propterea q illorũ iucunditate pellectus, ſuauè biberat, & maxima dulcedine comederat, nã indicauit debere ſibi ſolui tinnitũ pecuniæ: Quæ quidẽ ſñia ab vniuerſo Pariſienſi cõſilio cõprobata fuit, qñ quilibet prudens iuxta ita decreuiſſet, & pronũciaſſet, vt etiam dicit Anch. in cle. ſi furioſus. de homicid. *Communia Aditionis.*

CONCLVSIO XL.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis quomodo probetur, & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis quare ſit difficilis probationis.*
2 *Voluntatis ſcrutator eſt ſolus Deus.*
3 *Voluntas in mente retenta nihil operatur.*
4 *Declaratio animi requiritur ad eſſentiam aditionis,*
5 *Animus ſolus ſufficit ad aditionem hæreditatis, ſñ Ang.*
6 *Modi, & actus magni neceſſarij, & quibus in vſu foreſi vtimur, aditionis hæreditatis adducuntur.*
7 *Aditio hæreditatis ſolo animo abſoluitur, & eſt quid facti.*
8 *Id quod eſt quid facti non præſumitur, niſi probetur.*
9 *Aditio hæreditatis debet probari per eum, qui eã adducit.*
10 *In dubio præſumuntur extare hæredes.*
11 *Aditio præſumitur ex ſpatio longi temporis.*
12 *Aditio ipſa ſemper eſt allegandã, nec prodeſt probaſſe actũ ipſum.*
13 *Poſitioni continenti, an aduerſarius habuerit animũ adeundi, tanquam pertinenti reſponderi debet.*
14 *Aditio citius præſumitur in hæreditate aſcendentium.*
15 *Cautela, ne adiens hæreditatem poſſit a creditoribus hæreditarijs conueniri, remiſſiue, &c.*

1 **Aditio hæreditatis** † plerunq; difficilè p bari põt, vt rñdere Calliſtra. & Vlpia. in l. 2. & 3. ff. de interrog. actio. & Boer. in deciſ. 42. ſub nu. 28. quod ẽt tradit Bar. in l. is põt de acq. hæred. & Bal. in cõſ. 273. nu. 8. vol. 1. incip. quia maritus. dixit Mant. in tract. de cõiect. vlt. volun. lib. 12. tit. 9. nu. 5. adducit eundẽ Sal. in conſ. 31. in fin. & in conſ. 223. vol. 2. & in conſ. 382. nu. 2. in fi. vol. 3. & in cõſ. 437. n. 2. eo. vol. qa in nuda,
2 & occulta volũtate cõſiſtit, † cuius ſcrutator eſt ſolus Deus, vt in §. fin. Inſtit. de hæred. qualit. & differen. &
3 meminit Accur. in d. l. 2. Verũ † quia voluntas in mẽte retẽta nihil operat. ex regula iuris, de qua in l. repetendi. C. de condi. ob cauſ. in l. 1. §. ſin autẽ. C. de cadu. tol. in l. cũ plures. §. locator horrei. ff. loca. & p Rol. à Val. in conſ. 77. nu. 30. vol. 1. & per Mant. in conſ. 34.
4 nu. 6. vol. 1. † cumq; ea aditionis natura propria ſit, vt animi declarationẽ, qualis illa cunq; ſit, deſideret, ſiue actu, ſiue verbo, nec ſufficiat nuda voluntas, niſi foras pferatur, vt cõcludit Bart. conciliando opiniones
* inter ſe cõtrarias in l. gerit, nu. 5. ff. de acq. hær. * & ibi oẽs ſequunt, vt ibidẽ dicit Rom. nu. 4. Rol. à Val. in cõſ. 77. nu. 31. vol. 1. Mant. in allato modo cõſ. 34. n. 3.
* Bar. Imol. & * oẽs in l. gerit. ff. de acq. hær. prçter Ang. qui

Digitized by Google

5 qui diſſentit, aſſerens, ſolum animum ſatis eſſe † nec
actū aut verba eſſe neceſſaria, niſi ad ꝓbationē ipſius
animi, qui aliter, q̃ per ea quæ extrinſecus adueniunt,
aut per iuſm probari non pōt, vt ēt tradidit Rimi. ſen.
in conſ. 20. nu. 2. vol. 1. cuius ſn̄iam falſam, & menda-
cem reſpondit Grat. d. conſ. 34. nu. 4. & ante eum dixit
Imo. in d. l. gerit. in prin. Operæ pretium igitur erit, vt
ſtudioſè perſcrutemur, quæ nam ſint ea, quæ diximus
aduenire extrinſecus, quæ aditionē probare poſſint.
6 † Quot igiť ſint hi modi, & actus, p quos hr̄ditatis
aditio p̄ſumiť, dictu difficilè eſt; infinitos. n. ꝓpemo-
dū eſſe nemo eſt, q in iuriſprudētia verſeť, q ignoret,
quos oēs ſi enumerādo pcurrere vellē, mihi maximū
laborē, lectori oſtenſionem aliq̃ crearet: ſatius igitur
erit. ſi tantummodo quos forēſis vſus obſeruat, & ma-
ximè neceſſarios, atq; præcipuos, quos ex varia multi-
pliciq; librorum lectione collegimus, perſequcimur.
Verū anteq̃ ad hoc deſcēdamus, p̄mittēdū, & p̄ſciē
7 dū eſt, † aditionē hr̄ditatis, q̃ a ſolo animo abſoluitur,
vt eū docēdo, tū cōſulēdo tradidere legū profeſſores,
Silua. in cōſ. 36. nu. 3. per tex. in d. l. gerit. & in l. pro hæ
rede. ff. de acq. hær. Dec. in cōſ 652. n. 9. Anch. in cōſi.
252. nu. . Cæph. in cōſ. 203. nu. 8. vol. 2. Māt. in d. cōſ.
34. n. 2. & Rim. ſen. in cōſ. 132. nu. 22. vol. 1. cūq; ſit qd
facti. per tex. in l. ſi atuæ. C. de in delib. in l. bonæfidei.
circ. med. ff. de acq. rer. dom. in §. fi. Inſt. de hered. qua
lit & diff. p Bar. in l. ſi is q ꝓ emptore, col. 6. ver. cōclu
dit ergo. ff. de vſucap. in d. l. pro hr̄de. §. fi. p Dec. in l. id
q̄ noſtrū. & in l. quatenus. ff. de reg. iur. & p Ancha. in
8 d. cōſ. 252. & cū ſit, quid facti, † illā nō p̄ſumi, niſi pro
beť, atq. l. neceſſarijs. vbi Bart. ff. de acq. hær. l. in bello.
ff. de cap. §. facte, & notat Natan in cōſ. 298. nu. 44. vol. 2.
adeo vt probāda ſit p eū, qui eā in mediū affert, illiq;
innitiť, vt rñdit Signor. de Homodeis in conſ. 154. nu.
4. Bal. in conſ. 124. lib. 2. & cōſuluit Rom. in cōſ. 154.
nu. 2. cuius rei ratio reddi pōt, quia aditio hereditatis
9 pōt hæredi graue præiudiciū inferre, ſi poſt implicita
oneřib. hæreditatis reperiretur, & ſentit Alcia. in l. ſi
actione. nu. 5. & 6. C. de tranſact. Bal. in cōſ. 273. factū
dř eſſe tale. col. fi. lib. 1. in conſ. 31. Ang. col. 2. nu. 2. &
in conſ. 224. ſuper eo q̄ quæritur. lib. 2. conſ. 382. pro
parte, colum. 2. poſt med num. 2. & conſil. 437. ſuper
dubia lib. 3. Rom. in conſ. 224. iſta captura, col. 1 circa
med. Grat. in conſ. 146. nu. 9. lib. 8. Soc. iun. in conſ. 94.
nu. 36. lib. 1. Crau. in cōſ. 33. nu. 2. & in cōſ. 37. nu. 4. Et
huiuſmodi probatio debet eſſe certa, iux. c. in p̄ſentia
de probat. alioqui nō poſſet dici difficilis ꝓbat. cōtra
d. l. 3. de interrog. actio. quinimò debet eſſe cōcludēs,
& plenè probanda eſt, vt admonuit Crau. in iā allega
to conſ. 33. nu. 2. & in cōſ. 37. nu. 4. & in conſ. 312. n. 3.
verſ. 5. tradit etiam Dec. in conſ. 445. nu. 52 & 53.
Limita, vt vera nō ſit, qñ agiť de hereditate opulē-
ta, tunc. n. debere p̄ſumi aditionē, eſt cautū in l. 1. §. fi.
ff. ſi mulier vētris nomi. quē ad hoc allegat glo. in l. 1.
in . C. de teſta. mil. q̃ ibi approbant Bar. Bal. Sal. & ēt
ſequiť Paul. de Caſt. in l. Pantonius, col. 2. ver. in textu
ibi ex perſona. ff de acq. hære. & animaduertit Aym.
Crau. conſ. 33. nu. 12. in fi. adducēs ad hoc Cor. in cōſ.
310. col. 2. ad fi. lib. 3. volēs in hereditate lucroſa de fa
cili p̄ſumi aditionē, & ſecus autē in damnoſa. In aliā
deſcendit ſententiā conſilium Regiū Neapolitanum
in cā reclamationis Magnifici Michaelis Coſſi adhe
rendo regulæ, aditionem eſſe de neceſſitate proban-
dā, nec p̄ſumi niſi probetur, vt retulit inſignis Docto.
Dominus Vincentius de Fran. in deciſ. 60. nu. 10.
Intelligas tñ quemlibet præſumi habere hæredem
10 donec ſit reclamatū, nec reperiať hæres † quia in du-
bio p̄ſumuntur extare hæredes, ſicuti docuit Accurſ.
in l. ex facto. §. ſi. ff. ad Treb. Bar. & Pau. de Caſt. in l. ſā
cimus. §. cū aūt. ff. eo. titu. in eamq; deſcendere ſn̄iam
Dñi Rotæ in vna Romana viginti millū inter Ill. D.
N. ex vna, & creditores ex alia, vt per Put. dec. 217. lib.
1. Contrarium vř tenere Signor. de Homod. in conſ.
165. nu. 4. & Bal. in conſ. 224. vol. 2. Romanus in cōſ.
154. nu. 2, volentes prædicti in dubio aditionē eſſe p̄-
ſumendā, & q̄ ſi alia coniectura capi poſſit quā adite
hæreditatis, illā accipi debere, quæ aditionem exclu-
dat, & cū iſtis tranſit Mantic. in ſuo tract. de coniect.
vltim. volun. li. 12. tit. . nu. 3. & ſeq. in quo loco iſtius
opinionis reddit rationes concludentes. idē ēt voluit
Bal. in conſ 224. vol. 2. dicens ſi eſt talis actus, qui fieri
duplici modo poſſit ab eo ſcilicet, qui ſit hæres, & ab
eo qui non ſit hæres, in dubio nō p̄ſumi quē adire. Qđ
tñ non procedit, ſi interuenerit ſpatiū longi tempo-
11 ris, † quia ex illo præſumitur aditio, vt placuit Anto.
Gabriel. lib. 1. de præſum. conclu. 1. nu. 43. qui adducit
Gra. d. conſ. 146. Idem ēt rñdit Ceph. in conſil. 98. nu.
* 27. vol. 1. per tex. in l. ſi filius. C. de pet. hæred. Fel. * &
cæteri in c. ſicut. de te iud. Oēs in l. 1. C. qui admit. &
Dec. conſ. 442. nu. 22. & vide quæ dixi in cōcluſione,
probationes per poſſeſſionem decennij. Prout nec ēt
locū ſibi vendicat, qñ ſumus in viro pio, & religioſo
hærede inſtituto, in cuius corde charitas Dei diffuſa
ſit, quia tunc præſumitur, adiuiſſe hæreditatem, etiā
ſi ex ea nullā ſpē haberet aliquod conſequendi emo-
lumentū, quia ſatis obtinebit à Deo mercedē, ſi exer-
cendo officium pietatis exequatur voluntatem teſta
toris. Bar. in auth. ſed cum teſtator, nu. 1. ad l. falcid. &
in l. nemo poteſt nu. 4. & 5. de leg. 1.
Verùm tñ eſt aduertendum, nam & ſi præſumatur
aditio ex curſu tp̄is, & ēt ex probatione actus neceſſa
12 rij aditioni, tñ ſi ipſa aditio non proferatur, † nihil pro
derit probaſſe actum ipſum, ideò ſemper eſt adducen
da, vt ſingulariter cauit Alex in conſ. 94. col. 2 plūs di
co, vol. 2. Affl. in deciſ. 14. nu. 7. Maran. d. l. is poteſt. n.
88. vbi alijs ijs ſimilibus id comprobat.
Quæ hr̄ditatis aditæ productio de iure pōt afferri
ēt poſt cōcluſum in cauſa, in diſputationibus, & iuriū
ꝓductionibus, vt memorabiliter docuit Ant. de But.
& Io. de Imo in c. peruenit, de empt. & vēd. quos refert
Affl. ī dec. 178. n. 15. & eū ſequiť Marāta, vbi ſup. n. 89.
Poſitioni cōtinēti, an aduerſarius habuerit animū
13 adeundi, † tanq̃ pertinenti reſpondere debet, Roma-
nus meminit in d. l. gent. nu. 6. ff. de acq. hæred.
Nec illud intactū relinq̃, citius præſumi aditionē
14 in hæreditate aſcendentium, † quam aliorum, vt vo-
luit Bald. in l. ſi matre. in prin. C. de ſui. & leg. & Ma-
rian. Soc. in conſ. 14. nu. 18. vol. 4. Item facilius præſu-
miť aditio in hæreditate lucroſa q̃ damnoſa. Corn. in
conſ. 210. col. 2. ad fin. lib. 3. & refert Crau. in conſ. 33.
nu. 12. in finalib verbis, cenſuit Bal. in conſ. 298. nu. 2.
vol. 5. et Natt. 448. nu. 20. Cautelā verò ne adiens hr̄dita
15 tatē poſſit † à creditoribus hr̄ditarijs conueniri vltra
certū tp̄s tibi ſuggeret Cępol. in cau. 223. et tibi ſup-
peditabit Durant. de art. teſtan. tit. de acq. hęr. cau. 15.

CONCLVSIO XLI.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis, & animus adeuntis, quo
modo probetur per verbum, volo, & per
verba demonſtratiua, conditionalia, &
enuntiatiua.

SVMMARIVM.

1 *Modi probandi aditionem hæreditatis diſcutiuntur.*
2 *Aditio hæreditatis quomodo probetur per verba.*
3 *Verbum, volo, cum infinito iunctu, cum ſi futuri tēporis nihil diſponit, nec aliquam deliberationem inducit.*
4 *Aditio inducitur per verbum, volo, & quomodo.*
5 *Verbum, volo infinito adiectum in his, quæ à voluntate noſtra pendent, non diſponit.*
6 *Verba, volo eſſe hæres, pp eius eſſentiā ſtatim diſponunt.*
7 *Aditio nō inducitur per verba, volo adire, ſecundū Bolo.*
8 *Verbum, volo, eſt aptum ad complectendum omne tempus.*

Animus

Digitized by Google

9 *Animus deliberatus adeuntis quomodo probetur per verba volo adire, & tria ponuntur exempla.*
10 *Verbum, volo, prolatum in actu ancipiti inducit aditionē.*
11 *Voluntas adeuntis, & ipſa aditio quomodo probetur per verba enunciatiua.*
12 *Verba prolata demonſtratiuè declarant aditionem, & probant animum adeuntis.*
13 *Nemo præſumitur dicere quod mente non cogitauit.*
14 *Animus conſiſtit in verbis, ſicut facies in ſpeculo.*
Et in ore, & in animo præſumitur eſſe vnum, & idem.
15 *Aditio non probatur per verba conditionalia, & actus adeundi conditionem non recipit.*
16 *Animus certus requiritur in aditione hæreditatis, & non dubius.*
17 *Verba nunciatiua in primis propter aliud emiſſa diſpoſitionem non inducunt, ſecundum Aneha.*
18 *Verba obſcura, & generalia non probant aditionem.*
19 *In verbis dubijs ſtatur declarationi proferentis, qui ſi mortuus eſt, fides eſt adhibenda declarationi ſui hæredis.*

Aditionem hæreditatis probari per ſolā declarationē volūtatis in ſupiori cōcluſione tradidimus, ſiue verbis, ſiue ſcri
1 ptura, ſiue factis, aut nō factis, † in pręſentia nō inutile erit ſigillatim ſingula expendere, & primò ne recedamus à recto Bar. ordine in d. l. gerit. ff. de acq. poſſ. docebimus qbus verbis aditio probeť, & gradatim de cęteris diſtinctè & cōpoſitè infra ſuo loco videbimus.

Primò itaq; vt hinc initiū ſumā, aditio hereditatis
2 probať per verba quæ nullā dubitationē habeāt † ſed clara, & diſpoſitiua, vt ſi qs dixerit gero me pro hrēde, vt l. pro hærede ff. de acq. hær. vel dicat, accipio, vel apprehendo, agnoſco, vel ſimilia, iſtā hrēditatem tunc n. non eſt abigendū aditionē hrēditatis probari, vt per Bar. in d. l. gerit. n. 9. verſ. circa primū, qui id cōprobat p l. apud Aufidiū ff. de opt. leg. & eſt traditū à Iaſ. in l. pro hrēde. nu. 3. de acq. hær. & in l. ſerui electione, nu. 27. ff. de leg. 2. & in eadē ſnīa cōgruit ſenſus Alex. in d. l. pro hrēde, nu. 3. & in l. qui in aliena. n. 5. ff. de acq. hær. cōuenit, & Roman. in d. l. gerit. n. 8. cū ſeq. cōſenſitq; Rob. Maran. in repet. l. is pōt. nu. 48. ff. de acq. hær. atq; in eadē ſnīa manſit Gul. Bened. in repe. c. Raynutius. in verbo mortuo itaq; teſtatore, il. 1. nu. 357.

Primò ampliať, vt pcedat, licet huiuſmodi verba eſſent plata p verbū volo, vt ſi qs dixit, volo adire hę
3 reditatē, † nā hoc caſu licèt verbū volo, cum infinito iniunctū, cū ſit ſututi tpis, nihil diſponat, nec aliquod ratū & cōſtans ppoſitū demonſtret vt tradidit Bar. in l. cūctos populos. C. dē ſum. Trin. & fid. cath. vbi affert exemplū de eo, q dixit, volo eligere Petrū in abbatē, nō tñ eligit, vt ēt ibidem Iaſ. nu. 22. Tñ in caſu noſtro
4 † per verbū huiuſmodi, volo, inducitť aditio, vt auctor fuit Bal. in d. l. cūctos populos. n. 2. cū alleg. ibi p ipſū, & p Soc. iun. in cōſ. 179. nu. 59. vol. 2. vbi dicit, aditionē hæreditatis induci, ſi qs conuocatis amicis dixerit, ſitis teſtes, qñ volo adire hrēditatē, iuxta ſnīam Bar. ī d. l. gerit, verſ. qro qd ſi cōuocatis amicis, & ibi Raph. Cum. q̄ ſnīam putat eſſe veriſſimā Arc. ibidē col. 3. et Imo. e. loco, n. 7. exiſtimat hāc eſſe veriorē opinionē.

Ab hac tñ opinione deflexit Alcia. in cōſ. 141. n. 8.
5 vbi dicit, † verbū, volo, infinitiuo adiectū in his, quæ à voluntate noſtra pendent non diſponere. Vnde qui dicit, volo adire hæreditatē, nō tñ adit, vt inquit Bal. d. l. gerit. & hanc eſſe crebriorē ſnīam dixit Mant. de cōiect. vlt. volun. lib. 12. tit. 11. ſub nu. 1. allegat Doct. & p̄cipuè Alc. nu. 7. & Rip. nu. 17. in l. ſerui electione. ff. de leg. 1. & vid. Manti. qui qōnem doctè dilucidat.

Declara iſtā ampliationē: vt p Iaſ. in l. ſerui electione. n. 22. ff. de leg. 1. vbi differentiā cōſtituit, qñ verbū, volo, eſt iunctū alicui verbo īfinitiuo ſignificāte aliū actū futurū: qa tūc nihil perfectū de p̄ſenti diſponit. Secus qñ p̄dictū verbū, volo iungiť verbo infinitiuo
6 ſignificanti eſſentiā, † vt volo eſſe hæres tunc enim diſponit ſtatim, cū eſſentia ſit in eius volūtate abſq; aliquo facto extrinſeco, aliud enim eſt dicere, volo adire, & aliud volo eſſe hrēs, vel volo hrēditatem: vt cōe fecit Bar. in d. l. gerit. nu. 10. adeas etiā Iaſ. in d. l. ſerui electione. nu. 23. & 24. vbi ſolida, & enucleatā de hoc tradit doctrinā. Et ꝙ per huiuſmodi verba, volo adi-
7 re, † nō inducatur aditio, docet Bologn. in l. qui ſe patris. C. vnde libr. vbi tñ hoc limitat tribus modis, & latiſſimè excutit hunc articulum nu. 49. & ſeq.

Ab hoc propoſito vr̄ declinare idē Bart. in l. ſi quis ſuus. ff. de iur. delib. nu. 9. vbi inter ea, quæ nuper attulimus, nullū diſcrimen conſtituit, & iſtud proprius ad veritatē accedere arbitratus eſt Lud. Rom. in d. l. gerit. nu. 8. qa in vnaquāq; iſtorū orationum eſt verbū,
8 volo, † ꝙ ad omne tempus complectendum eſt idem iuxta ſnīam Accurſ. iūcto tex. in l. ſtipulat. ff. de verb. oblig. & vide Cyn. in l. 2. C. de iur. & fact. ignor.

Secundò intellige prædictā ampliationē, vt procedat; qñ iſtiuſmodi verba, volo adire, ſunt dēfinitè, & circumſcriptè prolata, vt rñdit Socȳ. ſen. in conſ. 86.
9 nu. 4. vol. 3. & tradidit Bart. in d. l. gerit. nu. 10. † vbi affert exempla, ex quibus poteſt elici huiuſmodi certa deliberatio. Primum eſt, ꝙ probetur ex præcedentib. vt ſi definitū fuerit illi tp̄s ad deliberādū, & ipſe poſtea rñdeat, volo adire, quod approbat Rom. in l. qui ſe patris. nu. 17. verſ. 2. idem probo C. vnde libe. & Alci. in l. ſerui electione nu. 7. verſ. hinc cōſequens eſt. ff. de leg. 1. & ibidem Rip. nu. 21. ſecundū eſt, qñ cognoſciť ex inſtātibus, ideſt, nullo interuallo tpis intercedēte, ait volo hrēditatē adire, vel eſſe hærede, & ſimilia: vt ibi per Bar. & id max. procedit, ſi de hoc quis fuerit interrogatus, & ad interrogationē rñderit, volo adire hæreditatē, quia & eo caſu deliberare cenſetur rñdere, & ita adire præſumiť vt poſt Bar. in d. l. gerit. nu. 10. tradit Alci. in d. l. ſerui electione, nu. 7. verſ. ad hæc ptinet. ff. de leg. 1. & ibi Rip. nu. 19. qui hanc eſſe cōem opinionē eſt teſtatus, Rom. ēt in ſpecie id probat in l. qui ſe patris. nu. 12. verſ. aut præfata verba proferunť. C. vnd. lib. Tertiū eſt, qñ ex ſequentib. cognoſcitur, vt ſi poſt dicta verba elabūtur tres menſes, vt l. fi. §. ſimili modo. de acq. hær. quia tūc ex ijs omnibus caſibus, & verbis pbať certus animus adeuntis, ſecus verò ſi nō definitè verba p̄dicta ſint prolata, ſed indefinitè quia
10 verbū volo, non inducit aditionē, † qñ ſaltim eſt plata tū in actu dubio, iuxta tradita p Bar. in l. potuit. C. de iur. delib. Neuiz. in conſ. 9. nu. 15. gl. in d. l. gerit. & ibi Bar. nu. 10. Corn. in cōſ. 77. col. pen. vol. 4. Abb. in c. ex literis col. 2. de ſponſ. Rob. Marāt. in repe. d. l. is pōt, n. 49 ff. de acq. here. videas de huiuſmodi ampliatione vberimè diſputatū à Gul. Bened. in rep. c. Ray. ī verb. mortuo itaq; teſtōre, el. 1. n. 359. cū plurib. ſeq. de teſt.

Secūdo ampliatur, ēt ſi per verba enunciatiua pp ſe declarata fuerit illa voluntas, vt ſi qs confeſſus ſit, ſe eſſe hærede. ita Bar. in d. l. gerit. num. 14. vbi tñ hoc pronunciatū, ita declarat, vt procedat, qñ talia verba
11 ab eo prolata fuerint, qui tpe pbationis poterat, † qa tunc optimè voluntas adeuntis probatur, & ſic ipſa aditio vt d. l. gerit. ſecus ſi proferantur ab eo, qui adire non poſſet: quia tunc ei non præiudicat, niſi quo ad præſentes talis confeſſio, vt ēt dixit Dec. in conſ. 278. nu. 6. vbi ſcriptum reliquit, ꝙ ſi heres inſtitutus confiteatur ſe heredem ēt per verbum credo, aditio hereditatis probatur, & Bal. in l. 1. in fi. n. 21. de fal. cauſ. adie. leg. & ad id adeas Bal. in conſ. 263 verbis in ſtrī. nu. 1. cum ſeq. lib. 1. & latius Mant. de conie. vlt. volun. lib. 12. tit. 11. nu. 5. qui examinat articulū, hæc agentem, iſtis adijcias D. Vincentiū de Fran. (vt voluit) in deci. 60. nu. 15. cum plurib. ſeq. neque videre prætermittas Goza. in repet. l. edita in 3. notab. C. de eden. in quo loco eſt arbitratus tex. in d. l. cū p̄cum. C. de libera. cauſ. debere intelligi ſm̄ text. in d. l. edita. vt ſcilicet demū noceat confeſſio in libello ſi non fuerit reuocata, vel emendata ante litis conteſtationē. Gram in dec. 10;

nu.205.& ſentit Marant.vbi ſupra,num.5?.vbi etiam
iſtud procedere ſentit, ſi in epiſtola aliquis ſcripſiſſet
alteri, talis hæres Titij ſalutem &c. & ſic enunciaſſet
propter aliud, vt in ſequenti ampliatione.

Tertiò ampliaẽ, vt ꝓcedat,ẽt ſi verba fuerint enũ-
ciatiua pp aliud,dummodò proferantur per modum
12 cauſæ,vt ſi qs dicit,id facio† quia ſum hęres illius,vel
prolata fuerint demonſtratiuè,vt ſi quis ꝓtulerit,ego
tanq̃ hęres te ſaluto,& ſimilia,nã iſto caſu declaratur,
& probaẽ aditio,quia per huiuſmodi verba probatur,
& declaraẽ animus adeuntis,q qualis fuerit, ſatis cla-
rè ex huiuſmodi verbis,& factis colligi ſolet, ſim Ro.
ſuſam in conſ.96.nu.4.per textum in l.quod Labeo.
ff.de ſup.leg. in l.ſcire. ff.de tut. & cur. dat.ab his,in l.
reprehendenda.C.de inſt.& ſubſt. in c.gſinificaſti.de
homic.per Aret.in conſ.136.in prin.& per Cæpha.in
conſ.96. nu.4. vol.1. aliàs animus diceret ipſis verbis
13 cõtrarius, ꝙ non eſt præſumendũ. † Nã nemo præſu-
miẽ dicere,ꝙ mente non cogitauit,arg.l.Labeo,§.idẽ
Tubero.ff.de ſup.leg.c.2.requiris de app.c. ſi.de verb.
ſigni.c.is aũt.22.q.2.& notat Crau.in cõſ.20 nu.12.&
14 in conſ.35.nu.6.vbi dicit animũ niti verbis,† ſicut fa-
cies in ſpeculo ſubſiſtit,& in ore,& in aĩo præſumitur
eſſe vnũ,& idẽ. ſupradictã amplionẽ tradit ẽt Bart.in
d.l.gerit.nu.15.vbi ait, ꝙ ſecus eſt, qñ ſub conditione
illa verba proferuntur,vt ſi quis dicat,promitto decẽ,
15 ſi hęres ſum,nã per hæc verba non probaẽ aditio.†ni
mirũ qa actus adeundi conditionẽ nõ recipit,vt l.cũ
quis.in prin.ff.de acq.hęr.& l.actus legitimi,ff.de reg.
iur.& quia ẽt talia verba ſunt dubiè prolata,nã in adi
16 tione hæreditatis requiriẽ animus certus, † & non an
ceps,vt l.is qui hæres.§.1.l.ſi is ad quẽ.& l.hæres inſti-
tutus.ff.de acq.hær. Idẽ eſt ſi dixerit,talẽ rẽ pertinere
ad ſe iuſto titulo. & legitima cã, nã ꝑ hoc nõ p̄ſumiẽ
habuiſſe animũ adeundi,vt per Bal.in cõſ.17.n.1.li.3.

In contrariã mentem vr̃ deſcendere Anch. in cõſ.
17 27.nu.2. dum dicit † verba enunciatiua in primis ꝓ-
pter aliud prolata diſpoſitionem non inducere.

Primò limitaẽ,vt tm̃ procedant, ſi verba ſint clara,
certa,& ſpeciatim dicta,ſecus ſi ſint obſcura,& in vni
18 uerſum prolata,† qa tũc per huiuſmodi verba nõ pro
baẽ,vt Aymo Crau. reſponſitauit in cõſ.33.nu.12. nã
vt ſupra dictũ eſt,in aditione hęreditatis actus clarus,
& certus,& nõ dubius deſideraẽ,vt ex dictis ll.allegat.
& per Bar.in d.l.gerit.n.17.vbi tñ ait, huiuſmodi ver-
19 bis dubijs ſtandũ eſſe declarationi proferentis, † & ſi
ipſe mortuus eſſet, aſſentiẽdũ declarationi ſui hr̄dis,
teſtẽ ad id afferendo Iac.de Aret.in l.ſi quis intentio-
ne.ff.de iud.& notatur in §.aliæ.Inſtit.de actio. Socy.
ſen.in conſ.60.nu.12.conſilijs noſtris,lib.1.Secũdò li-
mita.vt animus adeundi probeẽ, ex verbis enunciati-
uis pp aliud emiſſis,vt locũ ſibi vendicet,ſi proferan-
tur ab eo, cui hæreditas eſt delata, & ſecus ſi prolata
ſint ab alio,qui non põt aliũ hæredem facere, ẽt ſi ſit
legitimus adminiſtrator,vt dixit Mant.in tract.de cõ
iect.vlt.volun.lib.12.tit. 11.nu.11. ex not. in l.potuit.
C.de iur.delib.& in l.pupillus.in prin.de acq.hæred.

CONCLVSIO XLII.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis quomodo probetur per ſcripturam.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur per ſcripturam.*
2 *Scriptura etiam inualida probat aditionem, & imperfecta voluntas probat voluntatem.*
3 *Scriptura imperfecta nil inducit ſecundùm Neuizanum.*
4 *Verba per quæ filius videtur adire, & ſe immiſcere in hæreditate patris.*

1 Aditio hæreditatis præterea probaẽ per ſcri-
pturam, † nã in ſcriptis factũ facilius
decernitur, quàm quando ſimpliciter profertur, vt l.
2.C.de ſent.ex breui.cul.recit. & notat Bart.in l. gerit.
nu.18.ff.de acq.hęred.& Mant. qui de hoc latè dixit,
in tract.de conie.vlt.volunt.lib.12.tit.11.nu.9.

Ampliatur vt procedat,licèt ipſa ſcriptura eſſet in-
2 ualida, † quia etiam aditio probaretur ex ipſa ſcriptu
ra. Imperfecta enim voluntas probat voluntatem, ar
gum.l.ſi.ff.de re.comm.l.in teſtamento. C.de fideicõ
miſſ. & ita conſequitur in caſu noſtro, vt aditionem
probet,vt eadem l.gerit.& ibi Bar.

Declinauit tamen ab hoc conſilio Neuiz.in conſi.
3 26. nu. 41. vbi expreſſè dicit † ſcripturam imperfectã
nihil inducere.

Secundò ampliaẽ, ſi in libello quis filius dicat ipſa
bona fuiſſe paterna, & perſtitiſſe in bonis paternis, &
4 poſtea aſſeueret illa ad ſe ſpectare,& pertinere,† quia
tunc vr̃ adire, ſeu ſe immiſcere in hæreditate patris,
eſt enim iſte actus,qui non põt fieri præter nomen, &
ius hæredis, ergo vr̃ adire.l.1. C.de repud. hære.in l. ſi
quia.C.de iur.delib. & ita cõſuluit Fran. Aret.in cõſ.
136.in prin.& Alcia.in conſ.574.nu.17.

CONCLVSIO XLIII.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis quõ probetur per facta.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur per facta.*
2 *Facta præparatoria quomodo probent aditionem.*
3 *Aditio irrita eſt, niſi hæres ſit certus, teſtm̃ valeat, nec nè.*
4 *Ex facto præparatorio neceſſario ad adeundum non probatur aditio.*
5 *Animus dubius adeundi non poteſt dici adire hæreditatẽ.*
6 *Filius ſi intentat querelam, non præſumitur adire.*
7 *Cum ſumus in dubio liciti, & illiciti, interpretatio fieri debet in meliorem partem.*
8 *Iure fideicommiſſi quis præſumitur adire illicitè, & iure directæ inſtitutionis licitè.*
9 *Aditio hæreditatis non præſumitur in actibus dubijs, ſed in eis ſtandum eſt declarationi non ſolum hæredis, ſed hæredis hæredis.*

1 Aditionem hęreditatis † probari per fa
cta,fuit auctor Bart.in d.l.
gerit.nu.19.Iaſ.in conſ.112.nu.2.vol.4.Crau.in conſ.
148.nu.10.Doct.in l.1.& 2.C. de repud.hæred. & in l.
potuit.C.de iur.delibe.

Sed qa multa,& diuerſa ſunt facta,ex qbus probaẽ
quẽ adiuiſſe,ideo ordinatim & diſtinctè de oĩb.his ſe
paratim infra dicemus,iuxta ordinẽ Bart.in d.l.gerit.
2 Primò igitur † probaẽ per facta p̄paratoria ad adi-
tionẽ ipſam non neceſſaria,vt ego filius accuſo teſtm̃
tanq̃ falſum,vel nullũ,nam tunc per illud preparato-
rium non neceſſarium aditio probaẽ, vt l.cũ quidam.
ff.de bon.poſ.l.ſuus C. de repud.hære. & notat Bar.in
l.quemadmodũ.de inoff.teſta.Maran.in repet.eiuſdẽ
l.is põt.nu.51.ff.de acq.hæred. vbi atteſtatur hãc eſſe
* * cõem. Non neceſſarium enim dicitur, quia cum ſit
incertus,teſtm̃ eſſe falſum,vel nullum, acquiritur mi-
hi ipſa hæreditas,vt dicta l.ſuus,& ibi Bal. nu.4.

Diuerſum vr̃ reſpondiſſe Rom.in conſ.403.nu.12.
3 vbi dicit † aditionem ad hoc vt rata ſit debere hære-
dẽ eſſe certũ,an teſtm̃ validum ſit,nec ne; alioqui irri
ta eſt,& Salyc.in d.l.ſuus.qui in vtroq; caſu, ſiue quis
dicat teſtm̃ falſum, ſiue nullum, exiſtimat ex hoc ſo-
lo non præſumi aditionem,cum neceſſariò non infe-
ratur an ex hoc velit potius ſe præparare ad deliberã-
dum, nunquid immiſcere nec nè ſibi magis expediat.

Concilies

Concilies & intelligas,vt cõis * opinio locũ ſibi vẽ
dicare dicaĩ conſiderata ęquitate,q̃ ſuadet,vt ad fauo
rẽ filij intelligaĩ aditã fuiſſe hæreditatẽ: opinio verò
Salicet.põt ꝓcedere de rigore iuris,vt declarat Mant.
in tract.de cõie.vlt.volun.lib.12.tit.9.ſub nu.12. vnde
fit,vt ſi hereditas reperiaĩ lucroſa,intelligitur adiuiſſe
illũ,qui dicit teſtm̃ nullũ: ſi verò damnoſa non itẽ, &
ſi in dubio verſetur,tunc declarationi ipſius filij ſtan-
dũ erit,vt pulchrè ſcribit Imol.in l. filio p̃terito.n.48.
& 49.ff.de iniuſto,& irrito teſta.per l. pro hr̃de.§.1.de
acq.hære.& per doctr.Bar.in l. gerit.nu.9.eo.tit.quod
& approbat Mantica vbi ſupra nu.12.in fi.

Præterea ſi poſt iſtiuſmodi præparatoriũ aliquid fa
ciã,adire videor, vt ex ſuprà in medium allatis ſatis li
quet, ſecus verò ſi facta præparatoria eſſent neceſſa-
ria ad adeundũ, vt ſi aliquid facio,conditionẽ adim-
4 pleo,ſub qua fuit relicta mihi hæreditas, † nã ex hoc
p̃paratorio neceſſariò ad adeundum (adire enim non
poſſum ante imperfectam conditionem,vt l. 1.§.ſi pa
rendi.ff.de condi.ob cau.) non probatur aditio.

Quod ẽt extenditur,ſi peto mihi exhiberi teſtm̃, vt
inſtruar de iuribus hæreditarijs, quia hoc caſu adhuc
5 habere videor animũ ancipitẽ adeundi † vnde hinc
elici non põt,me velle adire. ex actib.enim indifferẽ-
tib.neq; neceſſariò, neq; veriſimiliter infertur aditio
hæreditatis:q̃a vt inq̃t Bal.in l.potuit.nu.21.C.de iur.
delib.non põt ex his capi determinata coniectura.

Et quod dictum eſt de teſtõ nullo, dic vt tunc locũ
habeat, q̃n filius in iudicio dixerit teſtamentum nul-
lum,non autem ſi extra iudicium,ſecundum Bald. In
l.filio præterito.col.2.verſ.3.quæro, de iniuſt. teſtam.
quem ſequitur Mantica,d.tit.9.lib.12.nu.12.

Limita iſtud tñ non procedere, ſi filius intentaret
6 q̃relam,† quia nõ per hoc prẹſumereĩ adire,vt voluit
Bar.in d.l.quemadmodũ.de inoff.teſtam.& in l.gerit.
nu.19.ff.de acq.hær.& in l.cum quidam.nu.2.de bon.
poſſeſ.& Robert.Marant.vbi ſup nu 51.& tenẽt Soc.
in conſ.20.col.1.vol.3.& Bal.in l.ſuus.in 4.notab.vbi
ẽt Bar.C.de repudian.hæred. Ratio eſt: quia cũ à me
proponiĩ querela, tũc ẽt ſi velim adire nõ mihi eſſet
conceſſum, nã ex teſtõ non poſſum adire q̃a non fui
inſtitutus;neq; ab inteſtato,q̃a ex quo p̃ ſniãm nondũ
teſtm̃ eſt reſciſſum,adhuc dr̃ valere,& cũ propono q̃-
relã,non iccircò vt adeam,intelligiĩ propoſita, ſed vt
potius parata ſit mihi via adeundi, q̃n felicem exitũ
ſortitũ erit negotiũ, vt ex traditis per Manticã in lo-
co iã proximè citato nu.11. in quo loco iſtud extẽdit
ẽt,ꝙ lata fuerit ſnĩa,& teſtm̃ reſciſſum,quia & tũc nõ
intelligiĩ filium adiuiſſe hæreditatẽ niſi aliter appa-
ret de animo adeũdi, per ea, quæ in ſpecie tradit Bal.
in l.poſthumus.§ ſi quis inſtitutus.in fi.ff.de inof.teſt.

Secundò id planũ † per factũ dubiũ,i.q̃n dubitaĩ,
an q̃s aliq̃d fecerit tanq̃ hæres,& ſic recta via,an tanq̃
non heres,& ſic indirectè,nã hoc caſu.cũ ſimus in du
7 bio recti,& indirecti,† interpretatio fieri dẽt in melio
rẽ partem,i.id tanq̃ hæres feciſſe,vt l.meritò. ff.pro ſo
cio,ſicq; ipſum adiuiſſe, vt dicit Bar. in d.l.gerit.n.20.
& conſuluit Rom.in conſ.247.nu.4.vbi exemplũ po-
nit de eo, cui hæreditas ſpectabat iure fideicõmiſſi,&
iure directæ inſtitutionis,& concludit,tanq̃ hæredem
8 directè inſtitutũ, † præſumi adiuiſſe, & ſic directè, &
nõ iure fideicõmiſſi,& ſic indirectè, permotus aucto-
ritate contex.in l.duo fratres.in verſ.vlt.ff.de acq.hẹr.
Crau.tñ in conſ.197.nu.4.aſſerit,aditionẽ hẹreditatis
9 non præſumi in actibus dubijs, † qui p̃nt ſe habere ad
aditionem,vel affirmatiuè,vel negatiuè, ſed tũc t̃pis,
ait,ſtandũ eſſe declarationi, non ſolùm hæredis, ſed
hr̃dis hẹred.iuxta ſenten. Bart.in d.l. gerit.col.6. & 7.
idẽ placuit Bal.in conſ.306.vol.3.& in conſ.405.vol.
5.voluit Soc.ſen.in cõſ.60.col.6.vol.1.& ſequutus eſt
Rom.in cõſ.154.nu.2.cũ alijs adductis per Crau. vbi
ſupra,quibus nouiſſimè aſſenſit Mant. in ſuo tract.de
coniect.vlt.volun.lib.12.tit.12.nu.6.cum ſeq.

CONCLVSIO XLIV.

ARGVMENTVM.

Plurimi enumerantur modi, per quos probatur aditio hæreditatis,quorum etiam ſingulorum explicationem habes.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio bonorum, vel iurium hæreditatis alteri facta probat aditionem.*

2 *Volens conſequens, videtur etiam velle omne neceſſarium antecedens ad illud.*

3 *Acta contraria proteſtationi probant animum.*

4 *Proteſtatio filij volentis eſſe hæredem patris, & reſeruantis credita ſua, quomodo teneat.*

5 *Solutio æris alieni infert aditionem hæreditatis.*

6 *Aditio hæreditatis pendet ab animo noſtro.*

7 *Qui gerit actum contra ius, & nomen hæredis, habetur pro adeunte per indirectum.*

8 *Proteſtatio non iuuat lege contrarium præſumente.*

9 *Ius proteſtationis tollitĩ per actũ contrariũ proteſtationi.*

10 *Quomodo procedat, & iuuet proteſtatio.*

11 *Aditio hæreditatis q̃uo inducaĩ,nõ obſtante proteſtatione.*

12 *Aditio non inducitur, ſi hæreditatis renunciatio facta fuit ſimpliciter.*

13 *Portio renunciantis accreſcit pro rata omnibus non renunciantibus.*

14 *Cedens iura, & bona hæreditatis, non poteſt conueniri à creditoribus hæreditarijs.*

15 *Aditio probatur ex tranſactione hæredis cum legatarijs, vel creditoribus ſuper rebus hæreditatis.*

16 *Aditio probatur ex perceptione fructuum bonorum defuncti, & retentione iumentorum penes ſe.*

17 *Statur declarationi cum iuramento percipientis fructus adierit,necne, & ſi ipſe perijt, iuramento hæredis ſui.*

18 *Aditio præſumitur ex eleemoſynis non neceſſarijs datis ex rebus defuncti.*

19 *Nemo poteſt largiri de alieno.*

20 *Eleemoſynæ neceſſariæ, quæ fiunt defuncto, non præſumunt aditionem.*

21 *Celebratio exequiarum quare non probet hæreditatis aditionem.*

22 *Habitatio domus paternæ probat aditionem.*

23 *Vxor inſtituta hæres à viro per habitationem domus non præſumitur adire hæreditatem.*

24 *Pupillus per habitationem in domo hæreditaria non probatur adire,niſi per longum tempus habitet.*

25 *Pupillus, & tutor ſi ambo ingrediantur poſſeſſionẽ, & domum paternam,probatur ex hoc adire hæreditatem.*

26 *Habitatio domus obligatæ pro dote materna, non præſumit aditionem.*

27 *Per habitationem domus communis non videtur quis hæreditatem adire.*

28 *Habitans in domo cõi cum ſocio cẽſetur eam habitare propter ius,quod in ea habet,nec poteſt ſocius petere ſibi penſionem pro dimidia parte habitationis, ſi fuerit abſens.*

29 *Solutio debiti hæreditarij creditoribus hẹreditarijs facta probat aditionem.*

30 *Quilibet poteſt ſoluere debitum alienum.*

31 *Actus ſolutionis huiuſmodi videtur eſſe ambiguus.*

32 *In dubio quis præſumitur ſoluere pro ſe ipſo,nam pro alio homines grauatè ſoluunt.*

33 *Quibus ex actis inducatur aditio.*

34 *Acta aditionis à quibus fieri poſſint, & quomodo.*

35 *Solutio quid minimi non prẹſumit aditionem.*

36 *Filius ſi ſepeliat patrem, & iuſta ei faciat,non videtur animo adeundi id facere.*

37 *Donatio, & animus liberalis facilè p̃ſumitur in modicis.*

38 *Solutio alicuius modici debiti hẹreditarij,non inducit aditionem.*

39 *Modicum,& nihil, æquiparantur.*
40 *Adire dicitur,qui non ſoluit,& in ſe creditum retinet.*
41 *Adire præſumitur,qui in tempore ſtatuto ad eundum,vel repudiandum hæreditatem nihil facit.*
42 *Adire videtur debitor teſtatoris inſtitutus hæres, ſi in termino ſolutionis non ſoluit debitum.*
43 *Debitores raro ſoluunt in tēpore non requiſiti,imo,vt experientia docet, etiam requiſiti ſæpenumero differunt.*
44 *Aditio non debet probari ex non ſolutione, ſecūdum Bal. & Corn.*
45 *Aditionem probari per receptionem debiti hæreditarij.*
46 *Hæreditatem adire videtur pater per filij, & ipſi filij ſi diſtribuunt veſtes,vel mundum vxoris, vel matris charitate erga Deum.*
47 *Aditio inducitur, ſi maritus mortua vxore det veſtes quotidianas pro animæ ſalute.*
48 *Largiri nemo poteſt de alieno abſque furti crimine.*
49 *Veſtes precioſæ, & magni pretij datæ vxori a viro,si reſtituuntur ſoluto matrimonio.*
50 *Veſtimenta data vxori a viro, ſi ſunt vilia, ſunt mulieris, & qui ipſa diſtribuit hæreditatem adire videtur.*
51 *Statutum Mediolani quid diſponat in reſtitutione veſtis nuptialis, & precioſæ.*
52 *Hæreditatem maternā nomine infantis præſumitur adire vir, ſi dotem,aut vxoris hæreditatem per annū retineat.*
53 *Caſus prædictus dubius eſt p Doctores cōtrariū ſentientes.*
54 *Infantia dicitur fundamentum, & iuſtificatio aditionis, quando pater retinet bona vxoris pro infante.*
55 *Aditio hæreditatis probatur,quando pater feudum dotale poſſidet nomine filiorum.*

Aditio hæreditatis probatur tertio loco per ceſſionē bonorum† vel iurium hæreditatis al-
1 teri factam: nā niſi adita hæreditate huiuſmodi ceſ-
ſio non valeret.l.ſi mia.C.de iur.delibe.l.illud. l. ge-
rit.ff.de acq hær.& notat Crau.in conſ.200. nu. 1. cū
ibi allega.Soc.n.Iun.in conſ.107.nu.1.vol.2.Corn.in
conſ.147. volum. 1. & in conſ. 236. diligenter conſi-
deratis 2.col.lib.4 in conſ.32.col. 1. litera D.in conſ.
211.in prin.& 3.col. litera D. & in conſ.52. vol. 2. &
Socin.Iun.in conſ.107.nu.1.vol. 2. Et ratio eſt: quia
2 volens conſequens, † videtur etiam velle omne ne-
ceſſarium antecedens,quod eſt aditio, l. ad legatum.
& l.ad rem mobilem.ff.de procur.c.ſanè.de offic. de-
leg.& dicit Marant. d.l.is poteſt.nu.56.ff.de acq.hær.
Caſtr.in l. pactum quod dotali verſ. ſed etiam ſi non
adijſſet.C de colla.& in l.ſicut.C.de repud.hære.Soc.
Sen.in conſ.34 vol.4.Bald.in conſ.304.vol.3. vbi lo-
quitur in caſu fortiori,& Alciat.in conſ.339.nu 4.

Ampliatur,etiam ſi cedens eſſet proteſtatus per il-
3 lum actum non intelligere adire hæreditatem.†quia
tamen per eundem actum,qui neceſſariò aduerſatur
proteſtationi,probaretur habuiſſe animum adeundi:
cum illa ceſſio non potuerit fieri citra ius, & nomen
hæredis:vt idem reſpondit Soc.in d. conſ. 107. nu. 4.
& ſeq.Rimin.Sen.conſuluit in conſ. 346. nu. 17. vol.
2 Anch.cauit in conſ.252.nu. 3. & retulit Maran. in
conſ.34.nu.20.vol.1.& dicetur infrà in concluſ. . ,.

Illis non diſſimulanter fuit aduerſarius Alc. in cōſ.
324 nu.1.vbi dicit, filium cedentem, vel dantem in
ſolutum creditoribus hæreditariis cum proteſtatione
4 †ſe nolle eſſe hæredem patris; & cum reſeruatione
creditorum ſuorum non eſſe hǣdem,quia iſtiuſmodi
proteſtatio eum adiuuat,motus per tex.in l.at ſi quis,
§.pleriq;& in l.ſcriptus.vbi Bart.ff.de relig.& ſumpt.
fu.quem tex.intelligūt Doctores,pcedere, ēt ſi actus
5 talis eſſet, qui aliàs hæreditatis aditionē inferret, †vt
ſolutio æris alieni tm̄ Sal.Iaſ.& cæter.in l. 2.C.de iur.
deli.& per Bar.& alios in l.qui in aliena.§.fi.ff. de acq.
hær.Nec vllā vim facit, ſi diceretur quod tanquā cō-
trarius deberet præualere proteſtationi: quia illud nō
procedit in his,quæ pendent ab animo noſtro tantū,
6 † vt eſt hæreditatis aditio, ſm̄ Bart.in l. non ſolùm §.
morte ff.de oper.nou.nunc.verſ. breuiter, & verſ. &
tunc quæro,& in d.l.qui in aliena.§.fin.

Hinc dicere ſolebat Ceph.in conſ.203.n.10.vol.2.
vbicunq; quis gerit actum,qui citra ius, & nomē hæ-
redis fieri non pōt,licet gerat pro hærede, non tamen
7 dici adiuiſſe rectà via,†ſed haberi pro adeunte per in-
directū,& in cōſequētiā illius actus, ad quē non per-
mouetur potiſſimum ea mēte,atq; conſilio,vt adeat,
& vt efficiatur hæres,& ſic actus ſemper nō fit ea vo-
8 luntate,ſed eſt lex,q̄ adeundi animū præſumit,† ideò
meritò ſi proteſtatio lege contrarium pſumente non
iuuet,ſecundū Caſt.in conſ.274.incip.pūctus de quo
quæritur col.2.verſ.nam ille,qui fecit. vol. 1.

Dicit etiam Soc.iun.in conſ.107.nu.2.vol. 3. Non
9 eſſe dubium † quin per actum contrariū proteſtatio-
ni tollatur ius proteſtationis, ſed pro reſolutione cō-
trariorum diſtinguendū eſſe. Qn̄ aliquādo quis pro-
teſtatur ſe nolle adire, & adit, & tunc fortaſſe poſſet
10 procedere opinio Doctorum tenentium†illam pro-
teſtationem adiumento eſſe,arg.d.l. qui in aliena. §.
Celſus.ff.de acq.hær.Et ratio eſt:quia ille actus prote
ſtationi contrarius.i aditio, per ipſum proteſtantem
geritur,& ab eius ſola voluntate pendet, & cum alio
non communicatur,vt tradidit Bart. quem ſequūtur
alij in eo.§.morte. Aliqn̄ verò poſt pdictā pteſtatio-
nē fit actus per pteſtātē, qui nō pōt fieri citra ius, &
nomē hǣdis,& eſt actus,qui cū alio cōicatur, & gerit
tm̄ liberè,& ex propria voluntate, nec aliquo timore:
11 vt eſt donare,aut cedere bona, vel iura hǣditatis,† &
tunc nō obſtante pteſtatione pcedenti inducit adi-
tio hǣditatis,& à tali proteſtatione dr̄ receſſum,vt do
cuere Bart.& alij in l. pro hærede. §. Papin.ff.de acq.
hær.Bal.in conſ.pen.& fi.vol.3. quam diſtinctionem
ad verbum probat Ruin.in conſ. 157.nu.1. vol. 3.

Primò limitatur, ſi ſimpliciter nulla facta mētio-
ne de donatione,aut ceſſione facta fuerit renūciatio
12 hæreditatis:† nam hoc caſu nō inducitur aditio, ſed
repudiatio,vt dicit Bart. Soc. in conſ. 183.col.4.verſ.
ſed tamen præmiſſis.lib.2.cum alijs adductis p Crau.
in relato.conſ.200.vbi ait, quòd licet huiuſmodi re-
13 nunciatio fieret vni tm̄ hæredi,† tamen portio renū-
ciantis pro rata omnibus non renunciantibus accre-
ſceret,per l.ſi actionē.C.de pactis.& ibi Dec. in 3.no.
& Caſtr.in conſ.135.incipien.dubiū facit, col.2.verſ.
& ſi dicatur,n.3.& in cōſ.252.viſo pūcto,col.1. lib. 1.

Secundò limitatur cōcluſio,vt tm̄ procedat, vt ipſa
14 ceſſio rata fiat,† & nō vt cedens cōueniri poſſit à cre-
ditoribus hæreditarijs,vt ſentit Caſt. in d.cōſ.252.quē
expreſsè ſequitur Crau.in eodem conſ.200.nu. 2.

Quartò loco poteſt aditio probari, vt ſi quis inſti-
tutus heres tranſigat ſuper rebus hæreditarijs cū lega-
15 tarijs,vel alijs creditoribus:† nam ex hac trāſactione
probatur adiuiſſe,vt conſuluit Bal.in conſ. 272. nu.2.
vol.5.ex rationibus per eū ibi allatis, & Robert. Ma-
ranta in d.l.is poteſt.nu. 67.ff.de acq. hæred.

Quintò fides ex eo pōt fieri aditionis, q̄ fructus bo-
16 norū defuncti†percipiendos,& cōdendos curauerit,
& iumēta penes ſe habuerit,vt monuit Bar. in d.l.ge-
rit.de acq.hær.nu.24.vbi tm̄ ait ſtādū eſſe declaratio-
17 ni illius cū iuramento,q̄ perceperit fructus† an id ſe-
cerit,vt adiret,nec ne,q̄ ſi non ſuperſit, illius hæredis
iuro fides eſt habenda, ſic reſpondit Bald. in conſ.
210.nu.2.lib.1.& Laur.Silua.in conſ.49.nu. 86.lib. 1.

18 Sextò probatur per aliud factū, † vt ſi quis prode-
functo dederit eleemoſynas de rebus defuncti nō ne-
ceſſarias ex neceſſitate,nam tūc in dubio præſumitur
19 adiuiſſe,argum.l.indebitum.de condic.indeb.† Non
enim quis poteſt largiri de alieno.l.ſi pignore.§.1.de
furt.ita Bart.in d.l. gerit, vbi tamen ait, ſecus proce-
dere,qn̄ erant neceſſariæ eleemoſynæ: vt ſi ex defun-
20 cti pecunia sūptus fecerit,vt funus curaret, † vel ali-
quid aliud agat ad defuncti exequias cohoneſtādas,

quod

Digitized by Google

quod in eadem vrbe fieri cõſueuit:vt etiã idem ſentit Marant.in relata repetitio.l.is poteſt,nu.78.& eſt tex. in eadẽ l.at ſi quis. §.pleriq;. & Io. de Amicis in cõſ.
21 137.nu.7.vbi illud inſuper addit, † celebrationẽ exequiarum non probare hæreditatis aditionem, cũ poſſit fieri citra nomen hæredis, & pietatis intuitu à vicinis,& amicis, per ea,quæ habentur in l. at ſi quis.§.funeris.& §.hæc actio.ff.de relig.& ſumpt.fun. ſicut idẽ dicendum erit de illo qui pauit familiã alterius poſt eius mortẽ quia & eo caſu talis nõ intelligitur adiuiſſe,præſertim ſi erant pueri paruuli, & impẽſa erat modica.qa cenſetur potius,hoc feciſſe officio pietatis adductus q̃ animo adeundi,vt per Bar.in d.l.gerit.num. 24.de acq.hær.& Natt conſ.443.nu.17.quos ſequitur Mant.de conie.vlt.volunt.lib.12.tit.9 ſub nu.8.

Contrariũ tñ ei quod diximus de eleemoſyna,ſiue expẽſa neceſſaria arbitratus eſt Aret. in d.l. gerit.col. 6.in verſ.item adde,inquantum ipſe dicit,ꝙ ſi expenſæ neceſſariæ &c.vbi vr̃ velle,ꝙ ex quo ſumptus eſt factus ex patrimonio defuncti,præſumatur adiuiſſe per l.tutores.ff.de condi. indeb. in quo tex. hr̃, ꝙ qui ſoluit de patrimonio teſtatoris cenſetᷣ adire, dicas tñ, illũ tex. loqui in ſolutione, quæ fit creditoribus, quod diuerſum eſt ab eo quod pietatis intuitu fieri ſolet: vt intelligit ibi Bar.& declarat Mantica vbi ſupra.

22 Septimò probatᷣ † ex habitatione domus paternæ, vt l.1.C.repud.hær. & ibi Doct. & tradidit Io.Duran. in tract.dẽ art.teſtan. de acq.hær.caut. 15.nu.1.& idẽ cuncti ferè qui conſuluere rñdete, Pariſ.in conſil. 16. nu.40.lib.2.Soc.in conſ.8.poſt reditũ. col.1.& in cõſ. 103.vol.3.Corn.in conſ.165. circa princ.col.9. vol.1. Bal.in conſ.210.nu.2.lib.1.Laur. Silu.in conſ.49.nu. 86.vol.1.Corn.in conſ.337.num.2.volu.1.& in conſ. 147.nu.1.vol.1.Dec.in conſ.21.& in conſ.66.Maran. * in d.l.is põt.nu.58. vbi dicit * cõem. Veruntamen aliter conſuluiſſe vr̃ Pau.de Caſtr. in conſ.114.nu.2.vol. 1. & illum ſequutus eſt Mantica in loco iam allato, nu.17.per l.duo fratres,de acq.hæred.& per ea quę tradit Bar.in d.l.gerit.nu.27.dum voluit,vſum rerum cõmunium aditionem hæreditatis ſocij non inducere, niſi illud etiam geſſerit, quod ex neceſſitate communionis facere non cogebatur.

Concilies tamẽ,vt prædictorum opinio procedere poſſit vt in limitationibus proximè infra allatis.

Primò limitatur non procedere in vxore inſtituta
23 hærede à viro: † quia habitando domũ viri non probatur adire hæreditatem , ſed potius præſumitur , illã retinere iure pignoris pro dotibus ſuis : vt per Marãt. in ſæpè adducta l.is poteſt,nu. 58.in fi & per Corn. in conſ.147.col.1.vol.1.& dicetur infra in conclu.

Secundò limitatur,vt non procedat in pupillo qui
24 etiã ſciente tutore habitat in domo hæreditaria: † qa per hoc non probatur adiuiſſe,niſi diuturno tempore incoluiſſet,vt per Bar.in d.l.gerit.ad fi.ff.de acq.here. & in l.Mutius,in 1.oppoſitio.ff.de tutel. & ſentit Marant.in d.l.is poteſt.num.62.

Sublimita, vt non procedat, ſi tutor expreſsè ſuam auctoritatem interponit, vel ſi ambo pupillus, & tutor ingrediantur poſſeſſionem, ſiue domum paternã:
25 quia licet non loquatur tutor,†tamen probatᷣ ex hoc adiuiſſe hæreditatem,iuxta ſententiam Bal. in d.l.potuit.in fi.C.de iur.delibe.quem refert,& ſequitur Marant.vbi ſupra,nu.62.

Tertiò limitatur, ſi domus fuiſſet obligata pro do-
26 te materna: † quia tunc non præſumitur adiuiſſe , ita Grat.in conſ.146.nu.11.lib.2.qui allegat Alex. Bald. & alios in l.1.C.de repud.hæredit.

Quartò limitatᷣ,vt non procedat, ſi habitans habe-
27 bat bona communia cũ defuncto: † quia per habitationem domus cõis non vr̃ eius hæreditatẽ adire, niſi aliter conſtet de eius animo , vel niſi vlterius progrediatur,q̃ vſus cõis expoſtulat, ſapiẽter docuit Maran. in d.l.is poteſt.nu.63.per tex. nota.in l. duo fratres. ff. eod.tit.de acq. hæred. Quibus concinit , quod ſcribit ad idem ſimilitudinem Bald.in c.Imperialem. §.prætcrea ducatus de prohib.feud.alien.per Feder.& Petr. de Vbald.in tract.de duob.fratrib.in 9.q.5. par.vbi ex auctoritate plurimorũ Doctorum,in eam deſcendũt ſñiam,vt ſi ſint duo ſocij domum cõem poſſidẽtes, &
28 altero abſente vnus to.ã domũ † incolat,non põt ſocius abſens petere penſionẽ pro dimidia parte habitationis ab altero ſocio habitãte ea rõne,quia habitans cenſetur cã habitaſſe propter ius,quod in ea habebat.

29 Octauò probatur per ſolutionẽ † æris alieni hereditarij creditoribus hæreditarijs factã, vt l.2. & ibi Bart. & cæteri.C.de iur.deli.l.parentib.C.de inoffi.teſt.Bal. in d.l.potuit,9.q.C.de iur.delib. Iaſ.in conſ.112.nu.2. vol.4.& in d.l.pro hærede.in prin.§.1.& §.Papinia.ff. de acq.hær.& in l.fraterà fratre.col.16. verſ.capio gl. ſeq.& in repet.eiuſdem l. circa prin. Pariſ.in conſ.16. nu.41.lib.2.Soc.in cõſ.45.in cauſa agitata.col.2.nu.4. vol.4.Bal.in conſ.71.nu.1.lib.5.Corn.in conſ.82.n.2. & in conſ.272.nu.6.vol.2.& in conſ.310.col.1.vol.3. Alex.in conſ.32.col.1.vol.3.Marant.vbi ſupr.nu.69. Matth.in ſing.35.incip.not.ꝙ hæres ſoluendo,vbi dicit iſtud eſſe admiratione dignũ , cũ talis actus poſſit
30 ẽt fieri citra ius, & nomen hæredis, † cũ quilibet poſſit ſoluere debitũ alienum.l.ſoluendo.ff. de neg.geſt. Hinc colligebat Natt. in conſ.448. nu.10.vol.2. ꝙ li-
31 cet iſte actus ſolutionis videatur eſſe ambiguus : † qa (vt dictum eſt) pro alio ẽt inuito quis ſoluere põt,arg. dictæ l.ſoluendo.& l.ſolutionem.ff.de ſolut. tñ in du
32 bio præſumendũ eſt; ꝙ quis ſoluat pro ſeipſo: † nam pro alio homines grauatè & repugnanter ſoluunt,ita inquit Bal.in d.l.potuit. 10.q. hoc idem tradunt Fulg. Caſtren.& recentiores in l.2. C.de iur.delib. per text. in d.l.& magis. ff. de ſolu. Qua in re Nattæ diſtinctio, quæ plurimum luminis ijs ẽt afferet,quę infra ſcripturi ſumus , nobis ſummo ſemper opere placuit. Inquit enim,aut ſunt facti quidam actus,qui tendunt ad aditionem , & nullo modo poſſunt fieri citra ius & no-
33 men hæredis,† ſi quis exigat aliquod nomen, vel vendat hæreditarium fundum , vel fructus prædiorum in ſuos vſus conuertat, vel liberet debitores defuncti, & ex iſtis proculdubio inducitᷣ aditio, arg. d.l. pro hærede.§.Papin.& l.ſi quis mihi bona.§. ſed ſi quid ſi mãdauit.ff.de acq.hæred.& l.ſi quis domum.§.pen.ff.lo-
34 cati. Aut actus ſunt ambigui, & ancipites † quia poſſint fieri ab extraneo quolibet,item vt ab hærede.vt ſi familiã pauit, iumenta cuſtodiuit , iuſta defuncto fecit,vel fulſit ædes ruentes.Itẽ ſi ſoluit hæreditariũ debitũ:quia hoc ẽt poteſt fieri alieno noĩe cauſa obligãdi hæredem,vel animo donandi, & tũc an inducatur aditio,perpendendũ eſt ex qualitate perſonarũ actuũ & rerũ,quas attigerunt,ſic placuit Accurſ.in relata l. pro hærede.in prin.verb.ſeruus. cuius doctrinæ accedunt ibi Bar.Ang. Caſtr.& Imo. Idẽ Bart.in d.l.gerit. verſ.circa tertium principale, & Bal. in l.non hoc.C.
35 vnde legit.vt † qa quis ſoluerit quid minimũ; nõ per illud præſumendũ eſt hæreditatem adiuiſſe, ſed id potius feciſſe tanq̃ affinis, & amicus,& quadam pietate permotus:vt ẽt ſi filius humet patrẽ, & iuſta efficiat,
36 † per hoc non vr̃ animo adeundi id feciſſe, ſed pietatis cauſa, arg.d. l.at ſi quis.§.pleriq;. ff.de relig.ſumpt. fun.Idem ſi ſoluit impenſas factas in ęgrotatione de-
37 functi,dummodo modicę ſint.In modicis enim † facilè præſumitur donatio,& animus liberalis,arg.c.& ſi quæſtiones, de ſimo.l. vtrum.ff. de donat.inter vir. & vxor.gl.in l.ſi filij.C.eo.tit.Bar.Bald.& Caſtrenſ.in l.cum quid.ff.ſi cert.per.

Limita igitᷣ dictam octauã probationẽ non proce-
38 dere, † in ſolutione alicuius modici debiti hæreditarij , præſertim qñ hr̃ditas adeũda eſſet damnoſa , quia per eã non præſumitur aditio,vltra illud vulgatum,ꝙ
39 modicũ,† & nihil æquiparantur, de quo in l. quãuis. ff.de cõd.& dem.in l.ſenatus.§.Marcellus. ff.de leg.1. in gl.

in gl.in auth.minoris.C.qui da.tut.poſ.pluribus rationibus oſtendit Nat.d.conſ.448.nu.13. ad quem ne longior ſim, me reijcio.

40 Ampliatur † habere et locum in non ſoluendo debita, vt cauit Alex.in cõſ. 171.nu.2. vbi dicit cũ adire, qui in ſe creditũ retinet, Bar.in conſ.10.& in d.l.gerit. per tex. in l.3.§.ſin aũt. ff.de pec. leg. & iſtã eſſe magis * cõem ſnĩam, licet aliqui repugnent, vt inf. diceẽ atteſtantur Corn.Dec.& recentiores in relata l.nõ hoc. C.vnde legit.& Iaſ.in conſ.3.nu.5.ſi pp creditores ſtatuitur ei, cui defertur hæreditas tẽpus, intra qđ adeat, 41 vel repudiet, † ſi intra illud tempus nihil facit, præſumitur adire. Ita Alex.in conſ.20.nu.1.lib.7. per tex.in l.ſi.§.ſin autẽ aliquis cum §.ſeq.C.de iur. delib. & diceẽ inf.in cõcl probationis per nõ facta, vel ſi debitor teſtatoris inſtituiẽ hæres, & in præfinito ſolutioni tẽ- 42 pore ære alieno ſe non eximit, † vr̃ per hoc admiſſe, vt euitetur periculũ moræ, iuxta ſententiam Alex. in l.non hoc.C.vnde cogn.Caſtr.in d.l.cũ antiquiorib. C.de iur.delib. Marant.in d.l.is poteſt.nu.74.

Ab hac opin.receſſit Bal.multis in locis,& pcipuè in nuperrimè adducta,l.non hoc.C.vnd.leg. & in l.1. q.3.C. qui admitti, in l. dos à patre profecta. C.ſolut. matr.& in alijs locis allatis per Corn. in cõſ.321.col. antepen.litera H.lib.1.& cũ Bald.tranſit ipſe Cor. in eod.conſ.321. in litera L.ibiq; in vtranq; partẽ affert rationes, & iura, & licet eandẽ aſſeueret qõnem eſſe ancipitem,& ambiguam,ibi nihilominus cũ Bal. cõ- 43 uenit ea ratione,† qa raro, vel ferè nunquã cõtingere ſolet, vt debitores ſatisfaciant creditoribus intra tp̃s ſolutioni ſtatutum, imò & requiſiti ſæpenumero differunt, vt rerum magiſter nos docet vſus c. quã ſit. in prin.de elec.lib.6.& c. ſtatutũ.in prin. de reſcrip.eod. 44 lib.meritò ex tali non ſolutione † non debet probari aditio, cum non concludat neceſſariò.

45 Nonò probatur aditio,† ſi hæreditariũ æs alienum quis recipiat,vt voluit Bar.in l.frater à fratre ſuper gl. 2.col.12.ff.de cond.indeb.& in l.Imperatores.§ debitor.in fi.ff. de tranſact. ſic etiam reſpondit Iaſ. in cõſ. 112.n.2.vol.4.docuit Bal.in l.1.q.1. C.qui admitti. & in eo.l.nõ hoc.C.vn.pmonuit.in l.2.de iur.delib.Soc. tradidit in relata,l.frater à fratre.ff.de cõd. indeb. Nat. meminit in conſ.140.nu.12. vol.1.Alex. cauit in cõſ. 32.nu.2.vol.3.& Anch.conſuluit in conſ.324.nu.1.

Decimò probatur ex eo, q̃ pater, qui pro filijs ſuis 46 poterat hæreditatem adire vxoris,vel ipſi filij † diſtribuerent charitate erga Deum veſtes, vel totũ eiuſdẽ mulieris mundũ,vt dixit Bar.in l.ex animo.de dona. int.vir.& vxor.& in d.l.gerit.col.6.Bal. in l.cũ te.col. fi.C.de don.ante nup.& Alex.in cõſ.42.col.6.in prin. vol.1.& Nat.in conſ.448.nu.19.vol.2.vbi teſtaẽ Bart. 47 & Bal.in ea.l.gerit dicẽtes,† q̃ ſi maritus mortua vxore donet veſtes eius quotidianas pauperibus pro aĩæ ſalute,inducatur aditio,non enim põt donare,vt dñs, niſi vt hæres,nec poteſt cadere interpretari o. q̃ fecerit 48 alio nomine:quia largiri de alieno nemo põt,† abſq; furti crimine, arg.l.ſi pignori.§.1.ff.de fur.& l.meritò ff.pro ſo. Idem cum conſulendo, tum docendo dicit Bar.in conſ.incip.quæriẽ, an veſtes.& in l.ſi mulier.§. ſi vir.ff.de don.int.vir. & vx.& idẽ animaduertit Bar. in l.in his.§.1.ff.ſol.mat.ſcripſit Bal.in l.cũ te.nu.4.in fi.de don.ante nup. & ſequiẽ Nat. in conſ.448.nu.19.

Limitatur tñ,ſi veſtes illę erant præcioſæ,& magni pretij:quia iſtiuſmodi, ſi datæ fuerunt à viro ſunt viri, 49 † & ei reſtituuntur ſoluto matrimonio,cũ nõ cẽſeantur donatæ vxori, & ad hæredes eius ſpectant, ſic inq̃ ſi id genus aliqua diſtribuunt, non in re mulieris, ſed patris dicuntur ſe immiſcere,non verò in bonis hæreditatis.Ita ptulit Bal.in l.in his.§.ſeruus vxoris.col.2. verſ.item prædictis adde, vbi ẽt Lud.Imo. & Moder. ff.ſol.mat.Bar.poſt gl.in verb.expreſſum ĩ l. ſi vſusfructus.§.fi.ff.ad l.Falc.Doct.in l.id veſtimentũ. ff.de pecul.et Alex.in l.ſi is, qui quadraginta. §.ſi dos.ff.ad l. Falc.quod tñ ſecus eſt, ſi huiuſmodi veſtimenta data vxori à viro ſint vilia, atq; vulgaria : qa ſunt mulieris 50 † et ſic ſi ipſa diſtribuunt vr̃ adire:quia talia non poſſunt agi citrà nomen,et ius hæredis.d.l.pro hærede.ff. de acq.her.et ita ſentit Bar.in d.l.ex animo.ff.de don. int.vir.et vxo.et melius declarat in d.l.gerit.ff.de acq. hær.nu.26.et in l.his.§.1.ff.ſol.mat.et Bal.in d.l.cũ te. Alex.in d.cõſ.42.Caſtr.in conſ.429.et Maran.in d.l.is põt.nu 76.de acq.hær. quam diſtinctionẽ etiam adducit Rom.in conſ.146.num.2.et placuit Corn.in conſ. 81.nu.10.vol.1.et in cõſ.114.num.6.et 7.vol.4.Rol.à Val.conſ.10.nu.11.vol.1. Affl.dec.315. Ang.in conſ. * 134.volens hanc eſſe veritatẽ, q̃ ẽt, vt cõem * eſt atteſtatus,et ſecutus Anch.in conſ.181.nu.3.et ipſam fuiſſe frequentiſſimo Doctorũ calculo receptam teſtatur etiam Manti.d.ſuo tract.de coniect.vlt.volun.lib.12. tit.9.nu.10.vbi etiam concordantias congerit.

51 Id vnũ etiam innuere vr̃ † ſtatutum vigens Mediolani,poſitũ ſub generali rub.de ſucceſ.ab inteſtato,in c.291. quo cauetur. Quod ſi maritus deceſſerit cũ deſcendente maſculo,vel fœminam,ulier teneẽ reſtituere veſtẽ nuptialẽ,a liam veſtẽ ſuperiorem tanq̃ magis præcioſas,et multa alia,de quibus in eodem ſtatuto.

Vndecimò probatur aditio,ſi vir dotẽ, aut hæredi- 52 tatẽ vxoris per annũ retinuerit : † nam per hoc ſi habet filiũ infantẽ præſumitur adiuiſſe hæreditatẽ maternam noĩe infantis, iux.l.ſi infanti. C. de iur. delib. Bar.in d.l.ex animo.ff.de don.int.vir.et vxo.n.3. et in d.l.gerit,col.7.et in ſua diſp. 10.incip. Debitor diẽ, in ſolutione nu.4.et in cõſ.129.incip.quidã habuit vxorẽ. Corn.in conſ.16.col.pen.in cõſ.42. col.pen. vol.3. in cõſ.321.col.4.in litera E.eo.vol.3. Alex.in d.l.non hoc.C.vnd.cogn.et latè in cõſ.20.n.1.cũ ſeq.li.7.Nat. in cõſ.74.n.10.li.1. Rom.in cõſ.247. primo dici põt, col.2.verſ.2.Caſt.in relata.l.cum antiquior.C.de iur. delib et ĩ d.l.gerit.in fi.Imo.ĩ l.recuſare.ff.de acq.her.

Iſtis repugnarũt Bal.in l. cũ antiquiorib.col.2.et in d.l.nõ hoc.C.vnd.cog.Franc.Aret.in cõſ.161.et Cor. in d.cõſ.42.col.pen.vbi dicit id plurimũ in ſe qõnis,et 53 dubitationis continere: † qa multi aliter ſentiunt : vt ẽt Bal.in l.1.quæſt.8. C. qui admitti. Idem Cor. largiter,et copioſè in conſ.321.col.2.in litera G.vol.1.vbi in vtranq; partẽ adducit iura; et tandem ab opinione Bar. recedit ex rationibus per eũ ibi adductis, vt etiã Caſt.in d.l.cum antiquiorib.col.4.dicit frequenter vidiſſe in hoc reprehendi Bar.ex rationib.Bal.

Prior tamen opinio propius ad veritatem accedit, ſi credimus Nat.in eod.conſ.74.nu.10.lib.1.

Quam tñ intellige, vt procedat, ſi pater probet in- 54 fantiam,† cui innititur in hoc caſu, et comprobatur aditio,aliter ſuccumbit,Bal. in conſ.273.nu.8.lib.1.

55 Duodecimò pbatur aditio hr̃ditatis, † ſi pater nomine filiorũ ſuorũ poſſedit feudũ dotale, vt inqt Bar. in cõſ.207.incip.in qõne inter Franciſcũ,et eandẽ cõſulas in cõſ. 129.quidã habuit vxorẽ. Et ideo Bar.Bal. et Sal.hoc idẽ ſentiunt in ea.l.non hoc.C. vnd.cog.et in l.filio.C.de iur.delib.et in l.ſi filius.C.de peti.hær. et q̃ plura huc ſpectantia ſunt egregiè animaduerſa p Mãti. de cõic.vlt.volunt.tit.10.lib.12. illuc reijcio.

CONCLVSIO XLV.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis,quomodo probetur per poſſeſſionem bonorum hæreditariorum defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Aditionem hæreditatis probari, quando quis poſſidet bona hæreditaria defuncti.*

Addu-

2 *Adducuntur iuris interpretes aliter ſentientes.*
3 *Probatio aditionis requiritur, vltrà quod quis poſſideat bona Patris.*
4 *Articulus iſte eſt multum diſputabilis, ſed prima opinio verior, vt per Iaſon.*
5 *Aditionem probari, etiam ſi res poſſeſſa ſit communis cũ poſſidente.*
6 *Poſſeſſio vnius rei quantumuis minimæ hæreditatis probat aditionem.*
7 *Poſſidens domum hæreditariam dicitur adiuiſſe.*
8 *Aditio præſumitur etiam ex ſola interula hæreditatis amore Dei data.*
9 *Aditio partis arguit aditionem totius.*
10 *Poſſidens rem hæreditariam præſumitur in dubio hæreditatem adiuiſſe.*
11 *Aditio non eſt pſumenda ex poſſeſſione duarũ rerũ viliũ.*
12 *Filium defuncti probatur adiuiſſe hæreditatem ex perceptione vnius rei tantummodo.*
13 *Extraneus non præſumitur adire ex poſſeſſione, & perceptione vnius rei hæreditariæ.*
14 *Poſſidens aliquid annexum hæreditati, vel feudum dicitur adire.*
15 *Acceptans vnum videtur acceptare aliud annexum.*
16 *Feudi delatio, & acquiſitio fit per ſuccedẽtes ꝑ ſucceſſionẽ.*
17 *Continuatio in feudum quomodo fiat.*
18 *Repræſentatio primi parentis nõ fit: niſi per eius hæredẽ.*
19 *Filius ſi vult feudum paternum habere, hæreditati paternæ debet ſe immiſcere.*
20 *Filius renũtians hæreditati paternæ, non renũtiat feudis.*
21 *Nomine hæreditatis non veniunt bona feudalia.*
22 *Filius poſſidens feudũ ſibi cõpetens nõ præſumitur adire.*
23 *Filius repudians fraternam hæreditatem, & retinens feudum non dicitur adire.*
24 *Qui prius abſtinuit, & repudiauit bona, deinde cœpit poſſidere, habetur ac ſi non abſtinuerit, & potius adiuerit.*
25 *Mala fides probatur ex coniecturis, & quomodo.*
26 *Poſſidẽs pro emptore, vel alio ſimili bona fide, non tenetur legatarijs, nec creditoribus, & habetur ac ſi nõ adiuiſſet.*
27 *Mala fides in aditione nõ inducitur, ſi diuerſis tẽporibus, & titulis quis emerit.*
28 *Statutum diſponens, ꝙ qui emit omnia bona alicuius, teneatur ad eius debita, non habet locũ, emendo ſeparatim, & diuerſis temporibus.*
29 *Filius remanens in domo patris, vel in poſſeſſione alicuius rei quæ ex cauſa, vt dotis matris, erat ei ſpeciatim, vel generatim obligata, non inducit aditionem hæreditatis.*
30 *Filius præſumitur tenere bona hæreditaria ex eo titulo, qui ſibi vtilior eſt. & nu. 31.*
31 *Quis præſumitur actum facere velle eo modo, qui ſibi vtilior eſt.*
32 *Statur declarationi, vel iuramento poſſidentis, ſi poſſederit ex alia cauſa, quam hæreditaria.*
Etiã ꝙ non iuret, non præſumĩ tanꝗ hęres adiuiſſe. n. 32.
Secus ſi alia cauſa, quam hæreditaria, nõ induceret. d. nu. 32.
33 *Aditio hæreditatis proximiorum ab inteſtato delata ex poſſeſſione præſumitur, quomodo procedat. nu. 39 42.*
34 *Hæreditate delata alicui, qui reperitur aliquam rẽ hæreditatis poſſidere, præſumitur iure hæreditario poſſidere, & num. 45.*
35 *Onus probandi hæreditario nomine non poſſidere, incumbit poſſidenti, quæ probatio fit per proteſtationẽ factam ſe non animo immiſcendi. ibid.*
36 *Cautio vt filius liberetur à præſumptione poſſidendi hæreditario nomine.*
37 *Vxor hæres inſtituta habitando domum viri, cenſetur retinere nomine pignoris pro iuribus, & dotibus ſuis.*
38 *Poſſidẽs bona hęreditaria vltra creditum præſumiĩ illius aditio ratione illius.*
39 *Et quomodo procedat. ibid. nu. 39.*
40 *Obligari ſe quem velle pro modica re, non eſt veriſimile.*
41 *Animus adeundi hæreditatem ex tranſlatione rei hæreditariæ in alium probatur.*
42 *Filius præſumitur poſſidere rem hæreditariã ratione ſuæ legitimæ, alio hærede exiſtente.*
43 *Aditio hæreditatis non probatur per reſponſionẽ ſeu confeſſionem ſimpliciter factam interrogationibus, vel poſitionibus per poſſidentem.*
44 *Poſitio quando indiſcreta dicatur, & non concludens.*
Articulus, & poſitio debent formaliter concludere.
45 *Poſſidens in dubio hæreditatem adiuiſſe præſumitur, niſi ex alia cauſa poſſidere probetur.*
46 *Filius non præſumitur adiuiſſe, poſſidens bona paterna, ignorans patrem feciſſe teſtamentum.*
47 *Aditio hæreditatis, & immixtio non valet, ſi ignoretur cauſa ſuccedendi.*
48 *Creditur iuramento filij ignoraſſe patris teſtamentũ, & quid ſi non poteſt iurare religioſè.*
Ignorantia probatur iuramento. ibid.
49 *Factum non dicitur ſcire, qui facti qualitates ignorat.*
50 *Ignorantia paterni teſtamenti præſumitur. Et quomodo procedat. nu. 53. & 55.*
51 *Ignorantia eſt actus priuatiuus habẽs negatiuã annexã.*
52 *Negatiua eſt de iure improbabilis.*
53 *Scientia ponit, & affirmat, vnde probanda eſt.*
54 *Hæres extraneus non poteſt hæreditatem adire, niſi certus ſit de viribus teſtamenti.*
Et præſumitur ſcire in teſtamento contenta. ibid.
55 *Hæres etiam ſuus poſt immixtionem præſumitur ſcire teſtamentum, & ipſum vidiſſe.*
56 *Succedens ab inteſtato etiam citrà filios præſumitur ignorare teſtamentum.*
57 *Hæres non præſumitur adiuiſſe hæreditatem poſſidens bona hæreditaria ſi communis eſt hominum opinio, illam eſſe damnoſam.*
Secus ſi opulenta ab omnibus exiſtimabitur, ibid. nu. 57.

Aditio hæreditatis decimotertio loco probatur

1 Aditio hæreditatis decimotertio loco probatur etiam per aliud factũ, † idest quando quis poſſidet bona hæreditaria defuncti. l. 1. & 2. C. de repud. hæred. & ibi Doct. & Iaſ. nu. 1. Bal. & Sal. tradidere in l. nõ hoc. C. vnde legit. Bar. explicauit in l. gerit. num. 21. ff. de acqu. hær. & in q. incip. debitor. in diem. Grat. expoſuit in cõſ. 146. nu. 10. lib. 2. Pariſ. protulit in cõſ. 16. nu. 40. cũ ſeq. lib. 2. Bal. de hoc verba fecit in conſ. 202. nu. 2. lib. 1. Alc. edocuit de præſump. regu. 2. præſump. 23. nu. 2. Marant. commemorauit in l. is poteſt, * vbi communẽ dixit, de acqu. hær. Alex. cauit in cõſ. 32. nu. 1. col. 1. vol. 3. & in conſ. 126. nu. 1. vol. 7. ĩndit Crau. in conſ. 321. num. 5. & ſeq. volu. 1. & conſ. 310. nu. 4. & 5. verſ. ad quã vol. 3. & in cõſ. 153. nu. 5. vol. 4. Io. de Imo. cõprobauit in d. l. gerit. & in l. recuſare. de acq. hær. Paul. de Caſt. ſequutus eſt in l. cũ antiquioribus. C. de iur. delib. & in d. l. gerit. ad fin. Silua. decidit in conſ. 49. nu. 86. Cæph. cõſulendo ſenſit in conſ. 56. nu. 48. vol. 1. per tex. in l. 1. & 2. C. de repub. hæred. Iaſ. nec ſilentio præterijt in conſ. 3. nu. 3. in fi. vol. 1. Alci. non ſuppreſſit in conſ. 192. nu. 2. Nat. id animaduertit in cõſ. 448. nu. 16. vol. 2. Soc. iun. obſeruauit in cõſ. 69. nu. 7. vol. 1. & idẽ Cæph. meminit in conſ. 294. nu. 19. vol. 2. idem Bar. in conſ. 207. in q. inter Fran. nu. 3. cenſuit Rom. in conſ. 247. nu. 6.

2 Sed in alia omnia diſceſſere † Bal. in l. 1. quæſt. 8. C. qui admitti, & in l. non hoc. C. vnd. legit. & in cap. 1. vt agnat. vel filius, in quo loco ſcriptũ reliquit, quod ſi quis fatetur poſſediſſe rem hęreditariã, ex hoc non præſumitur aditio, niſi in poſitione, cui fuerit reſponſum, ſcriptum fuerit, & poſſedit, vt hęres, & idẽ voluit in l. ſi certis annis. circa fin. C. de pac. & in l. dos à patre. C. ſolut. matrim. & in l. in his. §. ſi ſeruus. ff. ſolut. matrim. & in d. l. cum antiquiorib. Ang. in conſ. 313. in Dei nomine, conſultatio præfata, & in conſ. 136. in princip. quibus ſibi ipſe diſpar Salyc. adhæſit. in l. 2. C. de leg. hæred. & in l. ſi filius. C. de peti. hæred. & Boer. in deciſ. 33. nume. 25. 1. part. & Alexan. cum ſe ipſo diſſimilitudinem habens. l. nõ hoc. C. vnde legit.

& hanc partem tuetur Follerius in praxi ſua cenſual.
in verbo tanquam res iudicatas nulla, &c. num. 5.
3 vbi non ſatis eſt, ſi probetur contra aliquem, † eſſe fi-
lium, & poſſidere paterna bona, & ita concludit Ro-
man. conſ. 154. in principio. Socin. conſ. 91. colum. 2.
lib. 1. Caſſan. in conſuetud. Burg. in tit. de ſucceſſio-
ne. §. 10. in vlti. gloſſ. quia præter hoc requiritur pro-
batio aditionis.
4 Tamen licet articulus iſte † ſit ambiguus, & anceps,
vt in vtranque partē iura, tum rationes vrgeant, iuxta
ſententiam Iaſ. in conſ. 30. ſub nu. 3. verſ. & pro ea fun-
danda. lib. 1. tamen prior opinio eſt verior, vt per eū-
dem Iaſ. ibidem, quam optimè tuetur Paul. de Caſt. in
d. l. cum antiquiorib. & in d. l. gerit. circa fin.
Primò amplia opinionē priorem tanquam verio
5 rē procedere etiam, † ſi res poſſeſſa eſſet cōis cum poſ-
ſidēte, vt tradidit Ang. in conſ. 106. incip. duo fratres,
ſecundum tamen diſtinctionem, quam ponit Bart. in
d. l. gerit. nu. 27. & Maran. vbi ſupra, nu. 63. Huc quo-
que peculiariter ſpectant quę ibi per eum in medium
allata fuere, vbi aliter ſentit.
6 Secundò amplia, vt procedat etiam † licèt vnam rē
tm̄ quantumuis minimam hæreditatis poſſideret, vt
domum, agrum, vineam, vt præcepit Bal. quē ſequū-
tur Doctor. in d. l. 1. C. de repudian. hęredit. & Io. Du-
rant. in tract. de art. teſtan. tit. de acq. hæred. caut. 15. &
7 Dec. in conſ. 491. nu. 2. & particulatim † de poſſidente
domū hæreditariā animaduertit Grā. in cōſ. 39. n. 14.
in ciuil. & Io. de Ami. in cōſ. 96. nu. 1. Bal. in cōſ. 207.
n. 2. vol. 1. Bar. & Ro. in l. gerit. vnus nu. 21. alter n. 31.
Intellige, quòd hic dicitur de habitatione domus
non ſortiri effectum, quādo alius eſſet hæres: quia tūc
rationabiliter poteſt dici, eum habitaſſe ratione do-
tis vel legitimę, vt poſt Rom. in d. l. gerit. nu. 22. ff. de
acq. hæred. reſpondit Grat. conſ. 146. num. 13. lib. 2.
Imò tantum ex ſola interula hæreditatis charitate
8 erga Deum elargita † præſumitur aditio hæreditatis:
vt dicit Bal. in l. cum te. col. vlt. C. de dona. ante nup.
quem ſequitur Iaſ. in conſ. 112. num. 2. vol. 4.
9 Aditio. n. partis † arguit aditionē totius. l. ſi cui res.
ff. de leg. 2. & dicit Maran. in repet. d. l. is poteſt. nu. 18.
* ff. de acq. hær. & nu. 58. atteſtatur de * cōi: & hanc eſſe
præſumptionem iuris, & de iure, ita quod nō recipiat
præſumptionem in contrarium, tradit gl. in l. ſi duo.
ff. de acq. hęred. quam adducit Rom. in l. 1. eod. tit.
Quę opinio non placuit Alex. & Salic. in l. nō hoc.
C. vnd. legit. Diſplicuit ēt Natt. in d. conſ. 448. nu. 17.
10 vbi dicit, † quòd licet poſſidens rēm hæreditariā præ-
ſumatur in dubio hæreditatē adiuiſſe, per textū in d.
l. 1. C. de repud. hære. tn̄ iſtud non procedit, quando
vnā vel duas res mobiles viles attigiſſet, & reliquiſſet
meliora intacta. quia ex poſſeſſione illarū duarū re-
11 rū vilium † non eſſet pręſumenda aditio, iuxta ſuām
Salic. in d. l. nō hoc. nu. 1. verſ. ex hoc dico. quē ſequit̄
ibi Alex. nu. 4. & Iaſ. nu. 15. verſ. 2. limita, idemq; Iaſ.
tradit in l. 1. §. veteres, nu. 13. ff. de acq. poſſeſ. & ita ēt
reſpondit Aym. Crau. in conſ. 33. nu. 12. quod idē fuit
animaduerſum à Bar. in d. l. gerit col. 7. verſ. ad tertiū.
Limita ergo hanc ſecundā ampliationem: vt tan-
12 tum procedat in filio defuncti † quia ex perceptione
vnius rei tantummodo probatur ipſum hæreditatem
adiuiſſe, & hoc caſu perdit beneficiū abſtinēdi, & te-
netur omnibus hæreditariis creditoribus, ſecus vero
13 in extraneo: † quia ex poſſeſſione, & perceptione vnius
rei hęreditarię nō pſumitur adiuiſſe, nec tenetur cre-
ditoribus hæreditariis, imo ei remanet beneficiū ab-
ſtinēdi. vt tradidit Ang. in d. l. 1. C. de repud. hæred. in
gl. in verb. pbat. & ſequit̄ ibi Iaſ. nu. 2. vbi reddit rōnē
huiuſmodi differentiæ, ſed ad hoc adhibeas eundem
Iaſ. in l. 1. §. veteres. n. 12. ff. de acquirēda poſſeſſione.
Secundò limita hanc ampliationē locū ſibi non
vēdicare ſi poſſeſſio fuiſſet vnius diei: quia tūc aditio
nō pſumitur, vt reſpōdit Bal. in conſ. 273. nu. 8. vol. 1.

Tertiò ampliat̄ cōcluſio primaria, vt ēt procedat,
14 † quando quis poſſidet aliquid annexum hæreditati,
vt feudum, ita Bal. de feud. in tit. an agnat. vel fil. col.
3. verſ. quæro an filiis. nu. 14. Nam qui acceptat vnū
15 † videtur acceptaſſe aliud annexum, argu. l. quidam
eulogio. C. de iur. deliber. & notat Aret. in conſ. 14.
nu. 13. & Ceph. in conſ. 224. nu. 17. vol. 2. Frāc. Mant.
de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 10. nu. 7. in quo loco de-
clarat, quonam pacto hoc intelligēdum ſit, cum ar-
ticulus non tranſeat ſine dubitatione.
Rationem verò, cur filius volens feudum aſſequi
patris hæreditatē adire teneatur, ponit Silua. in conſ.
16 30. nu. 23. vol. 1. vbi dicit † feudi delationem, & requi-
ſitionem fieri per ſuccedentes per ſucceſſionem, arg.
17 c. 1. de conſue. rect. feud. Vnde neceſſe eſt, † vt conti-
nuatio fiat de primo parente acquirente feudum in
agnatos volentes ſuccedere, & p agnatū volentē ſuc-
cedere, repręſentetur perſona prima acquirentis feu-
dū, aut mediatè, aut immediatè, ideſt, aut vt ipſe pxi-
mè ſuccedat ipſi primo parēti: quia erat in primo gra-
du ſuccedēdi, aut ſi erat in gradu remotiori, & inter-
mediatus, p aliū ſuccedat ipſi intermedianti. nā & p
ſucceſſionē intermediatè factā repræſentatur pſona
primi acquirentis, ſiue parentis, arg. l. fi. C. de inſt. &
18 ſubſt. repræſentatio aūt primi parentis † nō fit ppriè,
niſi p eius hæredē, vt auth. de iureiur. à mor. pręſt. in
prin. Nō mirū igitur ſi opus ſit, filiū ſe paternæ hęre-
ditati immiſcere, ſi vult antiquū, & paternū feudum
19 cōſequi, † illudq; nō aſſequat̄, ſi ab eo ſe abſtineat. Nā
abſtinēdo, & ſic ipſo nō repręſentāte pſonā patris ſui,
q repræſentabat perſonā ſui prioris parētis interrūpit
cōtinuationē, q̄ fieri debet de primo parēte, qui feudū
acquiſiuit in ipſū filiū, qui modo vult feudū cōſequi.
Aliter conſuluit Socin. Iun. in conſ. 72. nu. 48. vol.
20 1. vbi dicit, † ſi filius renūtiet bonis hæreditatis pater-
næ, non propterea dici ei renunciaſſe feudis. Ratio eſt:
quia ſub nomine hæreditatis, vel bonorū teſtatoris,
21 † nō veniunt bona feudalia, vt declarat Dyn. in cōſ.
2. in princ. Bart. in l. vt iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de ope.
liber. Doctor. in l. item videndum. §. fin. ff. de petitio.
hæredita. in l. ſi patroni. in principio. ff. ad Trebellia.
cum aliis adductis per Socin. in d. nu. 48. Idem vide-
tur ſentire Calcan. in conſ. 74. nu. 12.
Ideò limita prædictam ampliationē: vt procedat,
niſi filius poſſideret feudum ex iure ſibi competenti,
22 † vt ex inueſtitura: quia tunc nō præſumitur adiuiſſe:
vt Crauet. in conſ. 197. nu. 4. cum ibi allegat. ad quod
etiam faciunt, quæ dicta ſunt in ſequenti prima limi-
tatione ad concluſionem primariam.
Secundò limita dictam ampliationem, vt nō pro-
cedat in filio repudiante fraternam hæreditatem, &
23 feudum retinente, quia † quòd id poſſit, & nihilomi-
nus adire hæreditatem fraternam nō dicatur, auctor
fuit Aretin. in conſ. 14. nu. 13. vbi rationem reddit.
Quartò amplia concluſionē primo loco allatā p-
24 cedere in eo, qui abſtinuerit ab huiuſmodi bonis † &
ea repudiauerit, ſed poſteà eadē cœperit poſſidere, q a
fortè illa met mala fide emerit, quia tūc habetur, ac ſi
non abſtinuiſſet, ſed potius adiuiſſet, vt docuere Ac-
cur. & cęteri Doct. in d. l. 1. C. de repud. hær. in verb.
25 bona fide. Et hmōi fides mala † probatur ex cōiectu-
ris: vt ſi emerit omnia bona patris defūcti, vel emerit
alicuius interpoſitu, vel interiectu, vt p procuratorē,
itidē ſi mercatus fuiſſet, cū primum abſtinuerit, vel re
pudiauerit. Idē ſi clam emiſſet, vt dixit Iaſ. in d. l. 1. &
eadē gl. & ibi Alex. vel ex aliis cōiecturis, de qbus p
Bar. in l. poſt cōtractū. ff. de donat. Et licèt ab hac mē-
te declinare videat̄ Dec. in cōſ. 491. nu. 3. vbi ait, vt ſi
qs poſſideat p emptore, vel pro dote, vel pro donato,
26 aut alio ſimili titul. † illū tūc nō teneri legatariis, nec
creditorib. hr̄ditariis, nec haberi, ac ſi adiuiſſet hr̄dita-
tē ex teſtō, tn̄ hoc procedit, qn̄ bona fide ex eiſdē ti-
tulis poſſideret, ſecus ſi mala fide, vt ex ſup. deductis.

Limita

Limita hanc ampliationem non procedere, ſi di-
27 ſparibus temporum interuallis, & titulis emiſſet † nã
ex hoc non inducitur mala fides, vt ex ea quã aureã,
& menti tenendam dicunt ibi ſcribentes, præſumatur
adiuiſſe. vt l. ſi peculium. ſa 2. ff. de pecul. leg. quã no-
tat ibi Bar. ad legẽ municipalem cauentẽ, vt qui eme-
28 rit omnia bona alicuius, teneatur ad eius debita † id
non habere locũ, emendo nõ ſimul, ſed varijs tẽpori-
bus, ſed Bal. in l. 1. C. qui bona poſ. & in l. 1. C. ſi quis
in fraud. cred. & Alex. in d. l. 1. C. de repd. hęr. dicũt idẽ
eſſe ſiue ſimul, ſiue diuerſis temporib. emerit. Et licèt
Iaſ. in ead. l. 1. C. de repud. hær. n. 3. videretur ſequi opi
nionem Baldi, tamẽ demum relinquit cogitandum.
Primo limita concluſionem principalem nõ pro-
cedere, quando alia de cã, quàm titulo hæreditatis rẽ
29 ipſam poſſideret, † vt ſi filius remãſit in domo patris,
vel in poſſeſſione alicuius rei, quæ ex cauſa, vt dotis
maternæ erat ei ſpeciatim, vel generatim obligata,
tunc ex hmõi poſſeſſione non inducitur aditio hę-
reditatis, vt tradit Bal. quem ſequuntur Doct. in d. l. 1.
C. de repud. hæred. & Dec. in conſil. 491. nu. 2. Grat. in
conſ. 146. nu. 10. cum ſeq. lib. 2. & in conſ. 63. num. 12.
lib. 2. & in conſ. 140. nu. 8. & 9. eo. vol. & communem
* dicit Marãt in rep. d. l. is poteſt. nu. 58. verſ. prædicta
30 tamen. Afflic. in deciſ. 372. nu. 1. nam hoc caſu † imò
præſumitur tenere ipſa bona hęreditaria ex eo titulo,
qui ſibi vtilior eſt, vt concludit Paul. Caſt. in conſil.
351. profundam. lib. 1. vbi comprobat id per l. an vi-
tium. §. ex facto. ff. de diuerſ. & tẽp. pręſcrip. l. debitor.
in prin. ad Trebell. l. ex ſextante. §. latinus. ff. de exce-
pt. rei iud. & ita reſpondit Crau. in conſ. 33. num. 11.
Capr. cauit in conſ. 93. nu. 12. Natt. meminit in conſi.
140. nu. 4. vol. 1. & Gozad. voluit in conſ. 32. nu. 6.
31 Nec id mirum alicui videri dẽt, † nam quis præſu-
mitur actum facere velle eo modo, qui ſibi vtilior
eſt. l. 1. ff. ſol. matr. l. 3. & ibi Bar. ff. de milit. teſtam. cu-
ius ſententiæ acceſſere Alex. in conſ. 172. col. 3. lib. 6.
& idem Alex. in conſ. 81. vol. 3. & in conſ. 33. eo. vol.
& in conſ. 89. vol. 4. & Cardin. in cõſ. 37. in 1. & 2. vol.
Bald. in conſ. 306. ſententia, lib. 3. & in conſ. 405. pro-
teſtatio. lib. 5. & hoc caſu nõ eſt neceſſaria aliqua alia
probatio, id eſt, an ex tali cauſa, vel titulo rem poſſi-
deat: quia ex iã ſupra adductis rationibus, & iuribus
præſumitur poſſidere dicto titulo ſibi vtiliori; quod
ſibi obligata ſunt, & nõ titulo inſtitutionis, vt Durãt.
in tract. de art. teſtan. de acq. hæred. caut. 15. num. 3.
32 † vel ſaltem ſtatur declarationi vel iuramento eius,
dicentis ſe poſſidere ex alia cauſa, quàm hæreditaria,
vt monet Bart. in d. l. gerit. colum. 6. nu. 9. verſ. Iacob.
de Arct. addit. & nu. 17. & 21. in fin. & Bald. in conſ.
366. nu. 2. vol. 3. vbi etiam nu. 3. adiungit, etiã ſi detur
vt non iuret, illum non præſumitur tanquam hæres
adiuiſſe, & idem reſpondit Bal. in conſ. 17. nu. 2. verſ.
quapropter. volum. 3. & Corn. in conſ. 77. num. 2. vol.
3. quem ſequitur Crau. in conſ. 197. nu. 4. quod verò
ſufficiat iurare, vel declarare, voluit idem Bal. in cõſi
303. & in conſ. 337. lib. 1. & in cõſ. 312. lib. 4. & in cõſ.
405. nu. 1. vol. 5. & idem Crauet. in conſ. 33. nu. 11. &
in d. conſ. 197. nu. 4. vbi allegat Alex. in conſ. 32, lib.
3. & in conſ. 118. nu. 7. in fin. vol. 2. cauit Corn. in cõſ.
147. vol. 1. & in conſ. 310. nu. 5. vol. 3. & Natt. in conſ.
448. num. 21. ſed ſecus eſt, ſi nulla alia cauſa ſit, quam
hæreditaria, & poſſideat, quia ex hac poſſeſſione pre-
ſumptio eſt contra eũ, id eſt quod poſſideat, quia adi-
uerit, iuxta ſententiã Alex. in l. non hoc. nu. 4. C. vnd.
legit. cum alijs adductis per Cephal. in conſ. 294. nu.
19. vol. 2. & in conſ. 56. num. 48. & in conſ. 148. nu. 10.
vol. 1. per Ioan. de Amicis in conſ. 96. nu. 1. per Gram.
in conſ. 39. num. 14. in ciuil. per Boer. in deciſ. 101. nu.
24. vbi tamen diſtinguit, nam aut aderant alij proxi-
miores ad quos pertinebat hæreditas, & tunc nõ ſuf-
ficit probare, ꝙ poſſedent, ſed quòd legitimè adiue-
33 rit, per tex. in d. l. nõ hoc, vbi Bart. & Iaſ. † aut erat ſibi
delata hæreditas ab inteſtato tanquam proximiori,
& tunc ex poſſeſſione præſumitur aditio, ſecundum
etiam Alciat. in conſ. 192. num. 2. & de præſump. reg.
34 2. pręſump. 23. nu. 2. † vbi ait, cum alicui eſt delata hę-
reditas, & aliquam rem hæreditariam ipſe poſſidere
deprehẽdatur, præſumi iſtud facere iure hęreditario,
35 arg. l. 3. verſ. & quid de ſubeunda. C. de nat. lib. † & in-
cumbit ei onus probandi negatiuam, cuius probatio
fit ſolum per proteſtationem ab eo factam, hoc eſt,
animo non immiſcẽdi illam rem tenuiſſe, vt placuit
Bald. in d. l. 1. C. de repud. hæred. & idem in conſ. 405.
36 vol. 5. † nã vt liberetur filius ex hac pręſumptione, ea
eſt adhibenda cautio, vt patre mortuo illico prote-
ſtetur, ſe non animo immiſcendi hæreditati paternæ,
ſed vt ex bonis paternis creditorib. ſatisfaceret, bona
paterna, vel hæreditaria obtinere, ſic reſpondit Vlp.
in l. at quis. §. plerinq; ff. de relig. et ſumpt. fun.
Secundò limitatur ẽt in vxore hærede inſtituta à
37 viro, † quia incolendo domum viri, & vtendo alijs
rebus viri, vt vtebatur, cum inter viuos numerabatur
adhuc, non cenſetur adire, ſed potius ea retinere iure
pignoris pro iuribus, & dotibus ſuis, ita ſcitè docuit
Corn. conſ. 147. col. 1. vol. 1. et conſ. 321. col. 2. vol. 1.
& ſequitur Marant. in d. l. is poteſt, nu. 58. in fi. Afflict.
dec. 372. nu. 1. et Rol. à Val. in conſ. 77. nu. 34. vol. 1.
Sublimita illas duas limitationes non procedere,
quando poſſidens rem poſſidet maioris pretij quàm
id quod prętendit ſibi deberi, ex alio titulo quam hę-
38 reditaris, † quia tunc ratione illius, quod ſupereſt pręſumitur aditio hæreditaris, vt Bald. conſ. 272. num. 2.
incip. in cauſa egregię. volum. 5. et ſequitur Craue. in
cõſ. 33. nu. 14. & ad hæc reſpondet contextus in l. duo
fratres. ff. de acq. hæred. & ſentit Bar. in d. l. gerit. ff. eo.
tit. nu. 21. circa fi. verſ. quid enim.
Tertiò limitatur concluſio, vt non procedat, quã-
39 do poſſidens tenet rẽ parui, et vilis pretij, † nam tunc
per huiuſmodi poſſeſſionem, hæreditatis aditio non
probatur, ita limitat Saly. in l. non hoc. C. vnde legit.
quem ſequitur Hippol. de Marſil. in l. furem. num. 22.
C. de ſicar. vbi multa ſimilia adducit. ſequitur etiam
Crauet. cõſ. 33. nu. 12 cum ibi allegat. et reddit ratio-
40 nem † quia non eſt probabile, ſe pro modica re vo-
luiſſe obligari ad onera hẽditatis. Et idẽ placuit Bart.
in d. l. gerit. nu. 21. in fin. voluit Iaſ. in l. 1. §. veteres. ff.
de acq. poſ. Alex. in conſ. 32. vol. 3. Corn. in cõſ. 147.
vol. 1. Crau. in conſ. 197. nu. 14. vol. 1. Sal. in d. l. non
hoc, in fi. C. vnde leg. et Natt. in conſ. 448. n. 17. vol. 2.
Sublimita, vt non ꝓcedat, ſi illæ res hæreditariæ, &
ſi minimæ, fuerunt traditæ, & tranſlatæ in alterum
41 † quia ex tali traditione probatur animus adeundi, vt
per Bal. et Dec. in l. pen. C. vnde legit. et Cagn. in rub.
C. quia admit. num. 102.
Quartò limitatur concluſio, vt non procedat, quã-
42 do alius adeſt hæres, qui adiuerit hæreditatem † quia
tunc præſumitur potius poſſidere illam rem ratione
ſuæ legitimæ, vel alio titulo, quàm iure hæreditario,
vt à Grat. reſponſum fuit in conſ. 140. nu. 13. vol. 2.
Quintò limitatur etiam non procedere, quãdo in
iudicio fit poſitio poſſidenti, vel idem interrogetur,
an res hæreditarias poſſideat, et ipſe ſimpliciter poſi-
43 tioni reſpondeat, poſſideo, † nam tunc ex hac confeſ-
ſione aditio non probatur, vt ait Bal. in tit. an agnat.
vel fil. defunct. col. 3. nu. 14. nam (vt ipſe quoque ait)
huiuſmodi poſitio eſt inepta, nec concludens neceſ-
44 ſario, † qa oportet articulos, et poſitiones ſpeciatim,
& iuxta iuris præſcriptionem concludere, nã dicere
etiam debebat, an tanquam hæres poſſideret. Verum
iſtud Baldi effatũ à Iaſ. culpatur in d. l. 1. C. de repud.
45 hæredit. vbi ait, contra illud vrgere tex. in d. l. 1. † vbi
in dubio præſumitur poſſidens adiuiſſe, niſi probetur
ex alia cauſa poſſidere, vt etiam conſultus reſpondit
Bart. in conſil. 58. num. 1.
Sextò limitatur, vt non procedat, ſi filius poſſidens
bona

46 bona paterna ignorabat patrem teſtũ cõdidiſſe.† nã
hoc caſu non præſumitur adiuiſſe, quia poteſt ſe tue-
ri à creditoribus paternis,dicendo ſe ab inteſtato im-
miſcuiſſe in illius bonis,quæ immixtio irrita eſt,quã-
do pater deceſſit facto teſtõ , & hoc ipſe ignorabat,
47 † nã non valet immixtio,nec aditio hẽditatis,ſi igno
retur ex qua cauſa quis hẽditatem cernere poſſit. l.ſi
is qui, & l.in repudianda.ff.de acq.hær.& ibi per Do-
ctor.& Mant.de coniect.vlt.vol.lib.12.tit.12.num.1.
ſcribit, quòd quãdo quis ignorat factum fuiſſe teſta-
mentum, fruſtra quæritur,an videatur adiuiſſe hære-
ditatem, quia iſto caſu ẽt ſi haberet animum adeun-
di,non poterat adire,cũ præcipuè in aditione hẽdita-
tis requiratur ſcientia delationis, & ex qua cauſa ſibi
fuerit delata hẽditas.l.is ad quẽ, & l.heres inſtitutus.
cum leg.6.ſeq.ff.de acq.her.& propterea cum nõ va-
leat immixtio nũc,nec vult ex teſtõ, neq; ab inteſta-
to heres eſſe, & ſic licet poſſidebat, ex hmõi poſſeſ-
48 ſione non probatur adiuiſſe,† & ꝙ ignorauerit teſtũ
patris,ſtatur eius iuro,ſecundùm Bart.in l.ſi cui.§.iiſ-
dem.tit.de accuſ.Fel.in c.2.ext.de conſt. Bal.in conſ.
434.lib.5.Rom.in conſ.481.nu.10.& Ceph.in conſil.
142.nu.17. vol.2. ignorantia.n. cum in animo conſi-
ſtat iureiurando probatur,arg.c. vt circ.c.nulli,in fin.
de elect.in 6.pulchra gl.in c.ſignificaſti . el 1.in verb.
ſi ita eſt,de homic. gl. communiter * approbata in §.
aliẹ.Inſt.de act.quam refert Cacher. in deciſ. 71. nu.
24.vbi etiam dicit, id maximè verum eſſe in homine
probo,qui bene audiat,pro quo præſumitur arg.gl.in
l.Titio fundus.ff.de condit.& demonſ.& notat Curt.
ſen.in conſ.70.col.fi.verſ.confirmantur, & in cõſ.72.
col.8.cum aliis adductis per eundem Cache.in d. de-
ciſ.71.& in deciſ.101.nu.24.& inf. in concl. ignoran-
tia,& concl.animus, vbi latè, quòd ſi filius religioſè
iureiurando aſſeuerare nequeat teſtamentum igno-
raſſe,ſatis erit,ſi adiuret ſe ignoraſſe qualitates, cõdi-
49 tiones,& modos teſtamenti, † nam non dr̃ factũ ſci-
re,qui facti qualitates ignorat,vt dicit glo. in c.quãto
verſ.noto.de tranſlat. prælat. nec nocet qualis qualis
notitia,vt teſtatur glo.in cle.cauſam,verſ.plenam de
elect.& glo.in c.cõcertationis.verſ.ſciuerit.de appel.
lib.6.Iaſ.in conſ.159.col.4.vol.1. idem Io. Duran. in
tract.de art.teſtand.tit.de acq.her.caut.15.nu.2.& vi-
de Bal.in conſ.200.per tot.lib.1.ſciendum tamen eſt,
50 † ignorantiam paterni teſtamenti præſumi , vt dicit
Capra in conſ.40.nu.11.& ſcripſit Corn.in conſ.310.
nu.5.verſ.eſt etiam circa præfatam.lib.3. & in conſil.
153.num.4.vol.4.& in conſ.175.nu.3.ad fi.& num.5.
lib.4.& Rolã. à Val.in conſ.36.nu.3.vol.2. vbi illam
51 eſſe rationem aſſerit,† quia cum ignorantia ſit priua-
52 tionis actus negationem complectens, † per rerum
naturam factum negantis probatio nulla eſt, vt viar
verbis Impp. Dioclet.& Maxim.in l.actor. C. de pro-
53 bat.quod non eſt in ſcientia,† quæ ponit, & affirmat.
Ideò meritò probari debet, vt l. ei qui . ff. de probat.
quam tamen concluſionem limitat Rol. à Valle nu.
5.procedere tantùm in hærede ſuo,ſecus in extraneis
quia quando ſunt hæredes ſui,& neceſſarij, tunc præ-
ſumitur ignorantia eorum,quæ continentur in teſta-
54 mento,niſi probetur ſcientia,ſecùs in extraneis, † qa
extranei non poſſunt adire hereditatem,niſi ſint cer-
ti de viribus teſtamenti,vt l.ſed & ſi. ff. de acquirend.
hered.ideò preſumuntur ſcire,quẹ continentur in te-
ſtamẽto,eo ipſo,quòd preſupponimus ipſos heredes,
ſed in heredibus ſuis,& neceſſarijs hoc nõ eſt neceſſe
ponere, quia ſunt heredes ſtatim etiam teſtamento
non cognito , nec inſpecto. Ideò non præſumitur
ſcientia. Secundò limita dictam concluſionem non
55 procedere poſt immiſtionem , quia † quilibet hæres
etiam ſuus poſt immiſtionem præſumitur ſcire teſta-
mentum, & ipſum vidiſſe.

Amplia ſupra dictam limitationẽ non ſolùm pro-
56 cedere in filio,† ſed etiam in omnib.qui ab inteſtato
ſuccedunt,vt dicit idem Durant.de art.teſt.de acqui-
rend.hæred.d. caut.15.num.12.

Septimò limitatur concluſio principalis,nõ proce-
dere,quãdo communis eſt opinio hominum, poſſeſ-
57 ſam hæreditatem eſſe damnoſam,† quia tunc nõ prẹ
ſumitur adiuiſſe,vt dicit Bart.in d.l.gerit.num.2.ff.de
acquir.hær.vbi pro hoc adducit in arg.l.1.ff.ſol.mat.
ſecus verò ſi hæreditas ab omnibus opulenta exiſti-
metur,vt ibid.Bart.& Natt.in conſ.448.nu.20. vol. 2.

CONCLVSIO XLVI.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis probatur ex eo, quòd quis poſſederit bona hæreditaria per decennium.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur ex poſſeſſione decennali, & ſolemniter adiuiſſe, ibidem. Niſi fuerit pupillus.*

2 *Conſenſus, & iuſſus patris probatur interueniſſe in aditione filij per poſſeſſionem decennalem.*

3 *Aditio licet ex temporis curſu præſumatur, non tamen inducitur.*

Aditio hæreditatis Decimoquartò p-
1 batur † ex eo, quòd quis poſſederit bona hæreditaria
per decem annos.arg.tex.in l.ſi filius.C.de petit. hær.
& ibi Doct.& Bal.in l.potuit.C.de iur.deliber. & Iaſ.
in conſil.3.vol.1.num.3.vbi latè,& copioſè defendit
hanc partem, cùm alioqui articulus ſit maximè am-
biguus,vt ibi per eum. Et in hoc temporis interuallo
præſumitur adiuiſſe ſolemniter, ſecundum Ceph. in
in conſil.98.num.27.vol.1. quod probat etiam Ang.
in conſ.318.nu.3.& Tiraq.in tract.de præſcrip.verſic.
per decem annos,verſ.39.ibi,rurſus ipſe, vbi hoc limi
tat,ſi ille nõ potuerit adire,vt quia pupillus erat,iuxt.
l.pupillus.ff.de acquir.hæred.l.obligari.§.pupillus.ff.
de auth.tut.l.ſi curatorem habens.C.de in integ. reſt.
& §.neque.Inſti.de auth.tutor.cum alijs adductis per
Natt.in conſ.434. nu. 10. vol. 2. Cepoll.in conſil.14.
num.3.in ciuil.& Cephal.in conſ.203. num. 15. vol.
2.nam in eo,qui adire non poteſt, ceſſat præſumptio
conditionis, quia vbi veritas locum habere non po-
teſt, nec præſumptio vires ſuas extendit.l.qui ad cer-
tum.ff.locat.& latè declarat Deci.in conſi.442.num.
21.22.& 23.

Intellige ſecundò, vt vera ſit concluſio, ſi conſtet
aliquem adiuiſſe, quia ſi conſtat de aditione,in du-
bio etiam præſumitur ſolemniter facta, nam vbi ap-
paret de ſubſtantia actus, facilè præſumitur ſolemni-
tas ipſius actus, ſecus verò eſt, vbi doceri non poterit
de ipſa aditione, quia tunc ex temporis diuturnitate
non præſumitur,ita declarando reſpondit Alexãd.in
conſ.50.num.4.& 5.vol.5.

Ampliatur, vt nõ ſolùm per illud ſpatium decem
2 annorũ probetur aditio,† ſed etiam interceſſiſſe con-
ſenſum, & iuſſum patris in aditione filij, vt tradunt
Doct.in d.l.ſi filius.C.de pet.hæred.& Tiraq.vbi ſup.
§.1.per decem annos.gl.4.ver.2.hic, vbi pro hac am-
pliatione teſtatur Ang.in l.ſciendum.ff.de verb. obl.
& Bald.in l.ſi certis ann.C.de pact.col. 3. verſ. 2. hoc
probatur,& ibidem Iaſ.col.3.verſ.pro iſta concluſio-
ne.& Natt.in conſ.74.nu.11.vol.1.

Limitatur hæc ampliatio quinque modis , vt per
Iaſ.in l.1.C. qui admitti. col. 5.

3 Limita concluſionẽ,quia † licèt ex curſu tẽporis ꝑ-
ſumatur aditio,non tñ inducitur,arg.l. qui in aliena.
§.1.& ibi Bart.in princip. ff. de acq. hæred. Bald. in l.

2. C.

2.C.de legit.hæred.& in l.1.oppo.26. C.qui admi. limita ſecundò concluſionem,vt non procedat,quando agitur de præiudicio tertij, eo enim caſu requirit ſpatium 30.annorum,nec ſatis eſt tempus decem annorum,vt eſt cautum in c.peruenit. de emp. & vend. cui non obſtat tex.in d.l.ſi filius. C. de per. hær. quia locum habet,quando agitur de modico præiudicio, vt animaduertit Bart.in q.7. incip. mulier habēs magnum patrimonium, in fi. & ſcriptum reliquit Alex. in d.l.qui in aliena,in princ.nu.11.de acq.her.& conſultus reſpondit Dec.in d.conſ.42.num.23.

CONCLVSIO XLVII.

ARGVMENTVM.

Decimus quintus aditionis modus explicatur, quomodo procedat.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur, quotieſcunque quis aliquid agit in bonis defuncti,quod vltra nomen,& ius hæredis fieri non poteſt. Et quomodo ꝓcedat,nu.4.& 5.& nu.8.*
2 *Aditio probatur etiam per actus factos inter alias perſonas,& parte abſente.*
3 *Quæ dependent ex vnius ſola voluntate, non requirunt partis præſentiam.*
4 *Actus factus,quod citra nomen hæreditatis fieri nō poteſt, non probat aditionem in muliere,& ruſtico.*
5 *Mulier,& ruſticus præſumuntur ignorare iura.*
6 *Actus pius eſt ſepelire mortuum,paſcere familiam defuncti,& curare cuſtodiam domus.*
7 *Actus factus ab hærede actū pium concernens, & modicū ſumptū,non præſumitur adire,nec aditio per eū probatͬ.*
8 *Aditio hæreditatis inducitur per expenſas funerum.*
9 *Actus faciens inducentes aditionem hæreditatis cū proteſtatione nolle adire,nec eſſe hæredem,etiam quòd ſit proteſtationi contrarius,non probatur, nec inducitur aditio,& quando procedat.nu. 11.*
10 *Proteſtatio adiuuat proteſtantem,etiam ſi talis eſſet,quòd alias inferret aditionem hæreditatis,puta ſolutionis, & vide ibi contrarium, & nu. 12.*
11 *Actus contrarius proteſtationi iuuat, ſi à voluntate proteſtantis dependet,niſi cum alio celebretur.*
12 *Faciens actus contra proteſtationem, intelligitur à proteſtatione recedere, niſi non poſſet eſſe hæres, num. 13. & quando procedat, num. 15.*
13 *Aditio hæreditatis non inducitur per actum proteſtationi contrarium, quando faciens actum contrarium nō poteſt eſſe hæres, alias ſecus.*
14 *Hæres proteſtans non facere actum animo hæreditatem adeundi,non inducit repudiationem,ſed tantum declarat,ex illo actu nolle adire.*
15 *Medium datur inter aditionem,& repudiationem.*
16 *Actus,qui fiunt,quando ſunt indifferētes,quo animo ſint facti, ſtatur iuramento gerentis.*

Aditio hæreditatis decimoquintò, ſi in vniuerſum loquamur,probatur, quotieſcunque
1 quis aliquid agit in bonis defuncti,† ꝙ vltra nomen,
& ius hæredis fieri non poteſt,nam tunc ex tali facto
probatur adiuiſſe, arg.l. pro hærede.de acq.hæred.&
not.Grat.in conſ.146.nu.14.lib.2. Ruin.in conſ.168.
nu.1.lib.4.& in conſ.157.num.1. lib.3.Nicol. Bell.in
in conſ.24.nu.17.Rot.in deciſ.432.num.3.in nou. &
Soci.Iun.in conſ.69.num.7.lib.1.
2 Ampliatur cōcluſio,vt procedat † ēt ſi huiuſmodi
actus facti ſint inter alias pſonas,& parte abſente, vt
dicit Bar.in l is poteſt.col.4.verſ.nunc videmus.ff.de
acq.hær.& in l.gerit.verſ.circa ſecundum,col.3.eod.
tit.quem ſequitur Crau.in conſ.148. nobilis autē.nu.
3 10.cum alijs per eū ibi allegatis†nam in his,quæ reſi-
dent in ſola vnius volūtate,nō requiritur aliqua partis præſentia,iuxta ſententiam Bart.in l.certum. §. ſi quis abſente.ff.de cōfeſſ.& in l.Neſennius. ff. de neg. geſt.Abb.in c.fin.col.5.de confeſſ.Alex.in conſ. 146. col.3.vol.5.Dec.in conſ.35.col.2.& in conſ.181.col. 2.& in conſ.297.quem ſequitur Crau.in d. conſ. 148. nu.11.Rimin.Sen.in conſ.346.nu.17.vol.2. & Mātu. in conſ.34.nu 20.vol.1.
4 Primò limitatur cōcluſio, †qn̄ actus iſtiuſmodi eſ-
ſet factus à muliere,vel ruſtico, nam id genus facta,
licèt citra nomen heredis fieri non poſſint,in his per-
5 ſonis non inducunt,nec probāt aditionē, † quia tales
perſonæ præſumuntur iura ignorare, ſm̄ glo. not. in
aut.de inceſt.nup.§. 1. verſ. ſciens. cum allegatis per
Alex.in l.is qui putat.ff de acq.her.nu.7.vbi in fi.hāc
fallentiam ponit,& eādem not.P.Paul. P. in additio.
ad Bar.in l.pro hærede. de acq. hær.& Cach. in deciſ.
Ped.54.nu.11.per tex.in l.cum de indebito.ff. de probat.& Caſtr.in l.Clodius.in fin.ff.de acq.hæred.
Secūdò limitatͬ in his factis, quę ſpectāt ad pietatē,
aut ea sūt quæ ēt à quolibet vicino defuncti vel ami-
6 co facta fuiſſent.† vt corpus ſepultura afficere, fami-
liam defuncti alere,& in primis ſi eſſent paruuli pue-
ri,& ſumptus ſit exiguus,vel curare, vt domus cuſto-
7 diatur, † nam cum hæc omnia ex pietate faceret qui-
libet vicinus vicino,ideo ex his actibus nō præſumitͬ,
nec ꝓbatur aditio niſi aliud probetur.arg.l.at ſi quis.
§.plerique.ff.de religio.l.pro hærede. vbi Bar.de acq.
hær.& idē Bar.in d.l.gerit.nu.24.ff.de acq.hær.Ioā.de
Amic.in cōſ.137.nu.7.& Nat.in cōſ.448.n. 13. vol.2.
Ad illud tamen eſt aduertendum, quòd Rom. in
8 conſ.154. nu. 3. ſenſit † per expenſas funerum induci
aditionem hæreditatis.
Tertiò limitatur,vt non procedat, qn̄ in prædictis
actibus fuerit facta proteſtatio, per q̄ agens declara-
9 uit,ſe per tales actus† nō habere in animo adeūdi,ne-
que hæredem eſſe teſtatori, quia tunc ex illo actu ēt
contrario proteſtationi non probatur, nec inducitur
aditio,arg.l.qui in aliena.§.Celſus.cū ibi not.& l.pro
hærede.in princ.ff.de acq.hær.& notat Ruin.in conſ.
157.nu.2.& 3.lib.3.Bal.in conſ.499.per tot. lib. 3. vbi
diſtinguit actus,qui poſſunt inducere aditionem, nō
obſtante proteſtatione,& in conſ. 500. per tot. lib. 3.
& in conſ.17.eod.vol.idem voluit Soc.in cōſ.45. col.
2.vol.4.Cor.in conſ.310.col.1.vol.3.& Bart.in l.ſcri-
ptum.ff.de relig.latè,& pulchrè Corn.in cōſ.161.col.
10 1.& 2.lib.4.† ꝓteſtatio.n.eo caſu ꝓteſtātem adiuuat,
arg.l.at ſi quis.§ plerūque.& l.ſcriptum.vbi Bar.ff. de
relig.& ſumpt.fu.quem textū intelligūt Doctores ꝓ-
cedere,ēt ſi actus eſſet iſtiuſmodi, ex quo alioqui hę-
reditatis aditio colligi poſſet, vt ſolutio æris alieni,
ſm̄ Sal.Iaſ.& cęteros in l.2.C.de iur.delib. per Bar. &
alios in d.l.qui in aliena.§.fi.& p Alc.in cōſ.344. n.1.
Non vera tamē hæc ſententia viſa eſt Rim. Sen. in
conſ.168.nu.5.vol.1. ideo.
Intellige ſupradictam limitationem eſſe veram,
11 † quando ille actus proteſtationi contrarius pendet
à ſolo facto proteſtātis,vt in exemplis dicti §. Celſus.
l.pro hærede,dicta.l.non ſolùm.§. morte. vbi verſic.
breuiter dic.& tradit Alc.in d.cōſ.344.nu.2. & Corn.
in d.conſ.161.lib.4. ſecus ſi ille actus celebretur cum
12 alio, †quia tunc per illum actum proteſtationi con-
trarium intelligitur à proteſtatione receſſum, & hæ-
reditatem adiuiſſe,ſecundum Bart.in l.non ſolùm.§.
morte.ff.de nou.oper.nunc.nu.17.cum ſeq.per c.ſoli-
citudinem.de appella.& c.1.quod met.cauſa. Refert
Ruin.in d.conſ.157.nu.2.tenet Bal.in d. cōſ. 499. nu.
2.lib.3.& in conſ.500.eod. lib. 3. & Soc. iun. in conſ.
107.nu.3.& 4.lib.2.quod procedit non tantum illius
perſonæ gratia,cum qua actus geritur,arg.l. fi. cū ibi
not. ff. de interrog. actio. ſed etiā quoad omnes alias
perſonas,ſecundū Bar.relatum à Ruin.d.conſ. 157.
Secūdò intellige dictam limitationem, vt habeat
locum,

locũ,quando ille,qui facit actum contrariũ proteſta-
tioni,non poteſt eſſe hæres,vt quia prius expreſsè re-
13 pudiauit hæreditatem , † quia ex illo actu contrario
proteſtationi poſteà facto non inducitur aditio,præ-
cipuè ratione aliorum creditorũ , cum quibus actus
non geritur,ſecus ſi ille , qui fecit actum contrarium
proteſtationi poſſit eſſe hæres , vt quia non præcurrit
repudiatio expreſſa,ſed ſimpliciter proteſtatur,ſe actũ,
14 quem facturus eſt,ea mente non eſſe facturum , † vt
adeat , quia ex huiuſmodi proteſtatione non induci-
tur repudiatio , ſed ſolùm declaratur , ſe nolle ex illo
actu adire,quòd contingere poteſt , etiam ſi nõ repu-
15 diet,quia hoc pacto datur cautio inter aditionẽ,† &
repudiationem. Ideò ille qui poteſt eſſe hæres gerẽ-
do prædictum actum contrarium proteſtationi,non
obſtãte illa proteſtatione intelligitur adiuiſſe,ita vo-
luit Bart.in d.l.non ſolùm. §. morte. ff. de nou. oper.
nun.& eum ſequitur Rui.in d.conſ.157.nu.2.lib.3.

Limita tamen,quando actus, qui fiunt, ſunt anci-
16 pites,†quia tunc quo animo ſint facti,ſtatur iuramẽ-
to gerentis illos actus , ꝙ deciſum reliquere Domini
Rota,in deciſ.432.num.3. in nou.Bal.in conſ.224.ſu
per eo.lib.2.& cõſ.499.nu.3.lib.3.& in conſ.306. ſen-
tentia.vol.3.& in cõſ.405.proteſtatio.vol.5.Corn. in
conſ.308.& in conſ.337.vol.1.& in conſ. 312. vol. 4.
& Crauet.in conſ.33.

Intellige, vt per Corn.in conſ. 161. col.3.verſ.nec
obſtat ſi dicatur, lib.4.

CONCLVSIO XLVIII.

ARGVMENTVM.

Confectio inuentarij , an aditam hæredi-tatem probet.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur ex confectione inuẽtarij,quis hæres ſcriptus,vel ab inteſtato fuerit.*
2 *Inuentarij confectio ſoli hæredi, non alij conuenit , an verum,num. 3.*
Conficiens inuentarium cenſetur hæreditatem adire,nu.2. an verum,nu. 3.& quando,nu. 4.
3 *Hæres requiritur,vt poſt inuentariũ repudiet, vel adeat.*
Inuentarium conficiens põt eo conſilio feciſſe,vt certior fiat de iuribus hæreditatis,quam animo adeundi.nu.3.
4 *Hæres ſimpliciter inuentarium conficiens non dicitur adire,ſecus ſi vt hæres conficiat,etiam ſi ſe hæredem nõ nominet ,ſed à notario fuerit ſcriptus.*

Aditio hæreditatis decimoſexto loco ꝓ-
1 batur ex confectione inuentarij,† quod cõfecerit he-
res ſcriptus,vel ab inteſtato,ſi Bart. credimus in l. ge-
rit.col.vlt.verſ.ad 3.ff.de acqu. hæred.quem refert, &
ſequitur Rui.in cõſ.168.nu.1.lib. 4. & ante eos ſenſit
Cyn.in l.fin. §.ſi verò poſtquam, per illum tex.C de
iur.delib.animaduertit etiam Capra.in conſ.9. nu.1.
2 vbi rationem affert: † quia cum confectio inuentarij
ſoli hæredi conueniat,non alij,vt l.ſcimus.C. de iure
deliberã. Ideò quis conficiens inuentarium cenſetur
hæreditatem adire,quaſi faciat actum,qui niſi ab he-
rede fieri poſſit:vt etiam decidit Cacher. in deciſ. Pe-
demon.147.nu. 22.

Id diſplicuit Sal.Alex. & Iaſ.in d.l. fi. §. ſi autem.
per illum text. in verſ.non recuſauerit. vbi requiritur
3 † vt poſt inuentarium hæres repudiet,vel adeat,& eſt
ratio,quia poterit eſſe,vt inuentarium eo conſilio fe-
cerit heres,vt fieret certior de iuribus hereditatis,quã
animo adeundi, & ideò cùm actus iſte nõ inferat ne-
ceſſariò aditionem. non probatur ex hoc animus ad-
eundi,& ab iſtis fuit etiam Ruin.in conſ.113.num.4.
vol.3.Neuiz.in conſ.9.nu.14 & Franc.Marc.in deciſ.
* 29. vbi aſſerit hoc * eſſe omnium conſenſu compro-
batum. quos omnes ſequitur Rol.à Val.in ſuo tract.
de confect.inuentar.par.3.§.ſed an per confectionẽ,
& nouiſſimè tranſit Mantica in tract.de coniect. vlt.
volunt.lib.12.tit.9.num.15.

Intellige hanc opinionem,vt procedat,quando in-
uentarium fuit ſimpliciter factum , vt ſola bona de-
ſcriberentur , quia tunc ex eo non probatur animus
adeundi,ſecus ſi confecerit inuẽtarium,vt hæres,vt
quia in eo ſit nominatus hæres, iuxta ſententiã. Rol.
à Val.in conſ.73.in princ.vol.2. tunc enim probatur
ex illa confectione aditio hæreditatis,vt expreſsè vi-
detur præſupponere.Sali.in d.l.fi.§.ſin autem dubius.
4 vbi dicit † quòd quamuis hæres ſimpliciter conficiẽ-
do inuentarium non dicatur adire,ſecus tamen eſt, ſi
illud conficiat,vt hæres,& ita etiam concludit Ruy.
in d.conſ.113.nu.7. & ſecundùm iſtam intelligẽtiam
poteſt defendi opinio Cyn. & aſſectatorum .

Quòd etiam procedit,ſi hæres non nominauerit ſe
ipſum heredem , ſed à notario fuerit hæres nomina-
natus : quia idem eſt, l. optimam.C.de contra.ſtipul. 1
Bart.in auth.ſi quis in aliquo.propè fi.C. de edend.&
in l.ex hac ſcriptura.circa fi.verſ.quæro quid ſi in cõ-
tractib.ff.de donat.ſequitur Ruin.in d. conſ. 113. nu.
7.in fi.& huic confine eſt,quod ſcripſit Rober.Marã.
in l.is poteſt.num.52. de acquir. hæred.

Amplia , vt concluſio procedat, etiam ſi inuenta-
rium confectum fuerit per tutores , nam ex ipſius in-
uentarij confectione inducitur aditio hæreditatis, qa
tutor ſolus habet hanc facultatem, dum tamen agat
pro infante, ſecus ſi pro pupillo,vt dicit expreſsè Bar.
in l.potuit nu. 2. ff. de iur. deliber. in quo loco aſſerit
ita illo anno reſpondiſſe pro hæreditate cuiuſdam
filiæ infantis.

CONCLVSIO XLIX.

ARGVMENTVM.

Si quis inſtituat procuratorem ad adeundam hæreditatem , an propterea dicatur adiuiſſe hæreditatem.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur per conſtitutionẽ procuratoris ad confitendũ ſe eſſe hæredem,vel reſpondendum poſitioni,quo pacto ſit hæres,ſiue ad exigendũ aliqua debita,vel alia negotia expedienda.Vide contrarium,ibi , & quãdo præſumatur,nu.3.& 4.& quãdo procedat.nu.5.*
2 *Procurator Cæſaris non poteſt adire hæreditatem pro Ceſare,nec ſeruum iubere,quod adeat,niſi faciat meliorem Cæſaris conditionem.*
3 *Defunctus pater in dubio inteſtatus deceſſiſſe præſumitur, & filium per actũ conſtitutionis procuratoris adiuiſſe.*
4 *Notarius præſumitur in inſtr͞o procurrationis enũtiãs talem hæredem Titij,de voluntate conſtituẽtis enunciaſſe.*
Notarius falſarius non eſt præſumendus,nu. 4.
5 *Aditio hæreditatis nõ præſumitur ex conſtitutione procuratoris,quando ex duplici capite hæreditas defertur,ius non dicitur hæredi quæſitum propter ambiguitatem, & obſcuritatem actus.*

Aditio hæreditatis decimoſeptimò pro
batur per conſtitutionem procuratoris ad confiten-
dum ſe eſſe hrdem,vt cautum eſt per tex.cum glo. in
l.per procuratorẽ. ff. de acq.hær.quam opinionẽ eſſe
* verã dicit Bart.ibi,& eſſe * communẽ affirmauit Paul.
de Caſt.eo. in loco , vt ſequendo eoſdem retulit Do.
2 Vinc.de Franch. Doct.illuſtris,in deciſ.60.nu.5.† re-
ſpondit Mantua.in d.conſ.34.nu.29.vol.1. vel ad re-
ſpondendum poſitioni,vt ſit heres, ſiue ad exigendũ
aliquod æs alienũ , vel ad alia negotia expediẽda.do

hoc

hoc modo verba fecit Bal. in l. 1. 30. oppoſ. C. qui ad-
mitt. & in conſ. 263. 1. vol. Marant. in repet. d. l. is po-
teſt. nu. 52. & 68. Cor. in conſ. 69. in fi. vol. 4. idem vo-
luit glo. & Bart. in l. Paul. in fi. de acq. hæred. & idem
Bart. in l. filio C. de iur. delib. glo. in l. ſerui electione.
ff. de leg. 1. ſed rata non eſt aditio per procuratorem,
vt ibi, & per Franc. Aret. in d. l. Paul. Mantu. in conſ.
34. num. 30. vol. 1.

Reclamat huic rei Cepol. in conſ. 14. nu. 2. in ein il.
2 vbi dicit, † quòd licèt procurator Cæſaris non poſſit
adire hæreditatem pro Cæſare, nec iubere ſeruũ Cæ-
ſaris vt adeat, vt l. 2. tit. de offic. procur. Cæſaris, ſi ta-
men facit meliorem conditionem Cæſaris, quoniam
hæreditas eſt opulenta ſine vexatione. tunc rectè po-
teſt ſeruus fiſci iuſſu procuratoris Cæſaris adire, & ra-
ta manebit aditio, quod ita voluiſſe glo. aſſerit ſingu-
latem in l. ſi quis mihi bona §. ſi ſeruus. de acq. hær.

Amplia concluſionem, vt procedat, etiam ſi am-
bigeretur, an defunctus deceſſerit teſtatus, an inteſta-
3 tus, † quia in dubio præſumitur inteſtatus, & propte-
reà filium adiuiſſe per iſtum actum conſtituendi pro-
curatorẽ. Ita Bal. in d. cõſ. 200. ver. aut eſt dubiũ, ſi. 1.

Secundò amplia, vt ꝓcedat, ẽtſi notarius in inſtrõ
ꝓcurationis enuntiet in tertiâ perſonâ illũ eſſe hrẽdẽ,
vt Tini, quia nihilominus ex tali inſtrõ ꝓbatur adi-
4 tio hrẽditatis, † cũ p̃ſumatur notariũ illa verba enun-
tiaſſe ex voluntate cõſtituentis, aliàs eſſet falſarius, ꝙ
non eſt p̃ſumẽdum ſi fides eſt adhibẽda. gl. in c. acce-
dens de crim. falſi. Marſ. in conſ. 1. nu. 43. Roſ. à Val.
in conſ. 38. n. 31. vol. 1. Ceph. in cõſ. 179. nu. 24. vol. 2.
Bal. in d. cõſ. 263. n. 2. vol. 1. & ſequitur Marã. vbi ſup.

Intellige, vt procedat cõcluſio, ſi pater deceſſerit,
nullo cõdito teſtõ, & filius certus fuerit de morte p̃di
cta ab inteſtato, ſecus ſi pater perierit teſtatus, quia li-
cèt id non ignorauerit filius, tamẽ quia non aperuit,
5 ex quo capite adeat, vel ſe immiſceat, † cũ ex duplici
capite eſſet ſibi delata hrẽditas, non pr̃ſumitur ex illa
creatione ꝓcuratoris aditio pp ambiguitatem, & ob-
ſcuritatẽ actus, per quem ius non dicitur ei quæſitum,
vt per Bal. in conſ. 200. per tot lib. 1. & faciunt quæ
dicta ſunt ſupra in cõcluſione, aditio per poſſeſſionẽ.

Intellige ſecũdò, vt ꝓcedat cõcluſio, qñ procura-
tor conſtitutus ad adeundũ hrẽditatem adierit ipſam,
vel geſſerit actũ ſibi impoſitũ, & nõ ſtatim, cũ conſti-
tuerim ipſum ad adeundũ hrẽditatem, nam per cõſti-
tutionẽ procuratoris ẽt ſpecialis ad adeundũ non ſe-
quitur me velle ſtatim eſſe hrẽdem, quia qñ mãdo pro-
curatori, vt adeat hrẽditatem, videor tunc animo pen-
dere, vt ante hrẽditas non q̃ratur, quàm per eũ ſit adi-
ta, vt voluit Cy. poſt Iac. de Rauen. in l. 1. ſub nu. 1. C.
qui admitti, & Aret. in l. Paul. col. fi. ff. de acq. hær. li-
cet ibi dicat cõem opinionem eſſe contra Cinum, &
cũ Cino tenet Paul. de Caſt. in d. l. Paul. nu. 4. & Lud.
Rom. ibi nu. . idem voluit Alber. in d. l. 1. C. qui ad-
mitti, in quo loco pauló inferius ſubiungit, id maxi-
mè procedere, ſi hrẽditas eſſet delata mihi. ſ. abſẽti, cu-
jus vires ignoro. Vnde nolo ſtatim adire, ſed mãdare
ꝓcuratori, vt ſi inueniat eã vtile, vt adeat. Vnde non
põt dici, me ſtatim velle eſſe hrẽdem, & hoc idẽ tradit
Cy. in loc. ſup. alleg. & prodidit Dec. in l. 1. in 2. lect. in
3. notab. C. qñ nõ petentiũ partes, vbi iurib. & ratio-
nib. fundat, ex mãdato dato ad adeũdũ nõ induci adi
tionẽ hrẽditatis, ſed req. ẽt actus executionẽ, vt ẽt ani
maduertit excellens D. Francan d. ſua dec. 60. nu. 15.

C O N C L V S I O L.

A R G V M E N T V M.

Plurimi modi recenſentur, per quos hære-
ditatis aditio probatur.

S V M M A R I V M.

1 *Aditio hæreditatis probatur per ſubtractionem rei hære-
ditariæ, & alijs modis, vt ibi remiſſiuè, num. 2.*
2 *Hæredi, quando denegetur officium abſtinendi.*

1 **Aditio** hæreditatis decimoquinto mõ pro-
batur per ſubtractionem † ſiue amo-
tionem alicuius rei hæreditariæ vt ſi ſuus hæres mor-
tuo teſtatore amouerit aliquid de hæreditate, proba-
2 tur ex hoc ipſum adiuiſſe, † & ideo ei erit denegan-
dum beneficium abſtinendi, vt eſt contex. apertus in
l. ſi ſeruũ. §. prætor ait. ff. de acq. hær. ſi quis ſuus, inquit
Vlp. ſe dicit retinere hrẽditatem nolle. aliquid aũt ex
hrẽditate amouerit, abſtinendi beneficiũ nõ habebit.

Amplia, & limita hanc concluſionem, vt colligi-
tur ex dicto textu, & eius glo.

Probatur ẽt multis alijs modis obſeruatis à Iaſ. in
conſ. 112. nu. 2. vol. 4. vt ſi locauit fundos hrẽditarios,
ꝙ placuit Bart. in d. l. gerit. nu. 21. verſ. ſi verò nõ pote
rit, & reſpondit Corn. in conſ. 103. nu 4. vol. 2. & Alc.
in conſ. 52. nu. 1. vol. 3. & in conſ. 126. num. 1 vol. 7. de
de qua locatione, vide per Bal. in cõſ. 13. nu. .. vol. 1.
vel fecit quitationes debitoribus hæreditarijs, aut cõ-
ſtituit aliquẽ, qui negotia hæreditaria adminiſtret, vel
rõnes negotiorũ ſubducat, aut ſoluat legata in teſtõ
relicta, vel quos in teſtõ teſtator ſciuerit, ad peragẽda
ſacra ſacerdotes decernat, vel litigauit, & compromi
ſit tanq̃ hæres, vt reſpondit Alc. in conſ. 574. num 17.
vel alia huiuſmodi quæ citra nomẽ, & ius hæredis fie-
ri non poſſunt, vt l. pro hærede. ff. de acq. hær. nam ex
iſtis actibus probatur aditio hæreditatis, ſecundum
Iaſ. in d. conſ. 112. Pariſ. in conſ. 16. nu. 42 cu. n. ſeque.
lib. 2. Bal. in conſ. 314 nu. 3. lib. 3. in conſ. 400. nu. 2. eo.
lib. & in conſ. 21 nu. 1. lib. 5. & in conſ. 272. nu. 2. eod.
vol. Soc. iun. in conſ. 69. nu. . lib. 1. & Maran. in repe.
d. l. is poteſt nu 48. cum plurib ſeq vbi adnotat viginti
ta octo modos, ex quibus probatur hæreditatis adi-
tio, & plenè per Lau. Silu. in conſ. 49. nu. 86. ſed vbe-
rius, & melius, quã alibi iſta materia tractatur à Gali.
Bened. in repetit. c. Raynut. de teſtam. in verb. mor-
tuo itaque teſtatore. il 1. num. 3 7. cum plurib. ſequẽ.
ab Anch. in conſ. 252. nu. 3. & in conſ. 324. nu. 1. & à
Nat. in conſ. 140. num. 12. vol. 1.

C O N C L V S I O LI.

A R G V M E N T V M.

Aditio hæreditatis, an per ceſſationem in
non faciendo probetur.

S V M M A R I V M.

1 *Aditio hæreditatis probatur, & præſumitur per non facere.*
2 *Debitor in diem, & ſub pœna ſuccedens creditori ſuo, &
infra talem diem debitum non ſoluit alijs ſucceſſuris il-
lo repudiante, ex hoc non facto aditio probatur, & ibi
vide contrarium. Vel dic.*
*Aditio probatur, ſi debitor in diem, & ſub pœna ſuccedẽs,
& reliqua vt ſupra.*

Aditio etiam hæreditatis probatur per non
facta, vt ſi præfinitus ſit terminus hæ
redi ad adeundum, vel repudiandum, & ipſe hæres in-
1 tra terminum nihil agat: † nã ex hoc non facere præ-
ſumitur, & probatur hæreditatis aditio. l. fi. §. ſin autẽ
hoc. & §. ſi quis aũt temerario. C. de acq. hær. & not.
Bart. in l. quãdiu. in gl. fi. ff. eo. & idẽ Bart. in d. l. gerit.
n. 28. ff. eo. vbi circa hoc adducit rõnes, & alia exẽpla
quæ p te ipſe videre poteris, è quorũ numero illud eſt
2 de debitore, † qui in diẽ, & ſub pœna ſucceſſit creditori
ſuo, & intra illum diẽ ipſe non ſoluit debitũ aliis, qui
ſuccederent illo repudiante: nam ait Bar. in d. l. gerit.
ex hoc non facto ꝓbari aditionẽ: idq; vnũ cõprobat
trib. rationib. & in d. l. non hoc. C. vnd. legit. vlt. co-
lũna, cui refragatur Bal. in l. ſi certis annis. C. de pact.
latè Alc. in conſ. 20. p tot. li. 6. vbi latiſſimè tuet hanc

partem.

Digitized by Google

partem Nat.in conſ.24.nu.10.& ſeq.lib.1. & dictum eſt ſupra in concluſione,per ſolutionem debiti.

Verùm quoniã hæc latius proſequutus eſt Franc. Mant.de coniect.vlt.vol.lib.12.tit.13.per totum, hic vlterius progrediendi onere me leuauit.ad illũ igitur lector confugito,vbi nõ minus doctè,quam inſigniter concluſionem noſtram explicat.

CONCLVSIO. LII.

ARGVMENTVM.

Per teſtes ſingulares probari aditionẽ hæreditatis, & quo pacto id locum habeat.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis probatur per teſtes ſingulares, dũmodo ſuper eodem deponant, licet de diuerſis actibus.*
2 *Teſtes ſingulares quando probent.*
Singularitas quando non noceat, ibi. & num. 3.
3 *Intellectus D. Innoc. in c. qualiter. de accuſ. & gl. in l. ob crimen. §. fi. de teſtib. & num. 2.*
4 *Opinio Caſtrenſ. in conſ. 113. nu. 2. vol. 1. an ſit tuta, vbi vendens tanquam hæres,pro hoc ſolo actu non probatur hæreditatis aditio.*
5 *Vendens rem hæreditariam, licèt non dicat tanquam hæres ex tali actu ſolo adiuiſſe præſumitur.*
6 *Vendere rem hæreditariam ſimpliciter,vel tanquam hæres, ideſt ad inducendã probationem aditionis hæreditatis.*
Aditio hr̃ditatis eſt actus ſucceſſiuus circa diuerſa negotia.

1 Aditio hæreditatis probatur preterea p teſtes ſingulares, † dummodo deponant ſuper eodẽ,licèt de diuerſis actibus, & aſſertionibus,& ſi vnus teſtis deponat illum,qñ vinum vẽdidit,dixiſſe,ſe tanquam hæredem,vel quia hæres erat, vẽdere,& alius deponat,cũ vendidit,vel emit domũ,
2 dixiſſe tanquam hæredẽ vendere:†hoc caſu licèt ſint ſingulares circa eundem actum, & diuerſi ſint in vẽditionibus,tñ probant: ſecus verò ſi vnus depoſuerit illum tanquam hęredem vendidiſſe,& alius nihil de h ęrede dixerit,licèt eſſet diuerſus actus:quia tunc nõ probant:vt notat Paul.Caſtr.in conſ.113.nu.2.vol.1. vbi ait,ita intelligi dictũ Inn.in c. qualiter. de accuſ. & gl.in l.ob crimẽ.§.fi. ff. de teſt.& Cor.in cõſ.286.p pręſenti,vol.4. Barr. Soc.in cõſ.295.nu.4.vol.2.Gabr. in ſuis concl. tit.de teſt.concl.2 nu.22.lib.1.& ibi adducta,Robert.Maraut. in d. l. is põt. nu.90 ff de acq. hær.ſed qñ agitur de aliquo actu qui ex pluribus, & diuerſis actibus oritur, licèt teſtes ſint ſingulares in actibus quia vnus deponit de vno, & alter de altero, hæc ſingularitas nõ nocet,qum id,de quo q̃ritur pbe
3 tur:†nam hoc dictum Inn.intelligitur,qñ quilibet illorum actuũ,de quo vnus teſtis tm̃ deponit,ſatis eſſet per ſe ad illud,vt aditionem,probandũ , ſi eſſet pbatũ per duos teſtes:quia tunc ex caſu non nocet ſingu-
4 laritas,& ita reſpõdet Paul.Caſt.in d.conſ.113.† q̃ tñ opinio Caſtr.nõ videtur tuta:nam ipſe præſupponit, ꝙ ſi quis vendiderit tanquam heres,ex hoc actu ſolo non probari aditionem hr̃ditatis , quod vr̃ falſum ex
5 ſuprà alleg.†imo ſi quis tñ rem hr̃ditariam vendiderit,licèt nõ dixerit tanquã hæres,ex illo ſolo actu præſumitur adiuiſſe : vt ſuprà notatum eſt in cõcluſione per facta , & Bart.clarè tradidit in d. l.gerit.ff.de acq. hær.quaſi per totam.Ergo multo magis id procedere debet,cùm ſit adiectum nomen hęredis,hoc eſt,quia faciat tanquã hæres. Vnde licet vnus teſtis deponat ſuper tali venditione,illũ tanquam hr̃dem vendidiſſe,& alter nihil dixerit,an tanquam hæres,nec nè,vi-
6 deri probatã aditionẽ,† nã quilibet iſtorũ actuũ ex ſe ſatis eſt ad inducẽdam probationem, ipſum adiuiſſe: vt ex ſupra allegatis in concluſione, per facta,videre eſt.Huius rei rõnem te docebit Soc.in allegato conſ. 29.nu.4.vol.2.vbi eam eſſe aſſerit, quòd aditio hæreditatis eſt actus ſucceſſiuus circa diuerſa negotia:vt l.pro hærede.ff.de acq.hær.quo caſu teſtes ſingulares probant.Et pro iſta ratione multa cumulat Gabriel. in d.concluſ.ſupra allata num.19. lib.1.

CONCLVSIO LIII.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator ſoluẽs an de ſuis, vel pecunis eius,cuius bona adminiſtrat, ſoluiſſe præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator præſumitur ſoluiſſe de pecunijs eius, cuius bona adminiſtrat,non de proprijs. & nu. 3. & quando procedat,nu.4.& quando non procedat. nu. 7.*
2 *Adminiſtrator promittens,vel ſoluens dotem pro ea,cuius bona adminiſtrat poteſt repetere.*
3 *Adminiſtrator ſemper præſumitur facere animo adminiſtrandi,& generaliter in quolibet,præterquam in patre, & in coniuncto, num. 8.*
4 *Adminiſtrator habẽs penes ſe bona debitoris, de quibus poteſt ſibi ſolui,præſumitur de illis ſibi ſatisfeciſſe.*
5 *Res empta non efficitur illius,cuius eſt pecunia, ſed ementis niſi ematur ex pecunia eccleſiæ: quia tunc cenſetur eccleſiæ,& quando procedat,num.6.*
6 *Adminiſtrator piæ cauſæ emens cenſetur ex pecunijs eccleſię, ſecus ſi ab alio, etiam ſi pecunia ſit eccleſiæ. & ibi. contrarium.*
7 *Solutio quando de re aliena facta induceret delictum, non cenſetur adminiſtrator ſoluiſſe de bonis cuius adminiſtrat,ſed de proprijs.*
8 *Adminiſtrator cõiunctus præſumitur ſoluiſſe de proprijs, veluti mater,& frater ſi dotet ſimpliciter, qui cenſetur donare, ſecus ſi ſit extraneus.*

1 Adminiſtratorem pſumi ſoluiſſe de pecunijs eius, † cuius bona adminiſtrat, & non de proprijs,cauit reſpondendo Crau.in conſ.129. nu. 3. lib. 1.qui teſtatur Corn.in conſ 103. col. 2. verſ.ſi autem non apparet, lib. 1. & in conſ.98.col.4.verſ.aut neutro,lib.4.ſentit Alex.in conſ.100. incipiẽt. in Chriſti Saluatoris.in 3.dubio.lib. 2. & ad hãc rem multa adhibere poteris,quæ à nobis tradita ſunt in concluſione,officialis,& in concl.ſolutio , & in concluſ tutor.
Ex hoc illud exijt,vt adminiſtrator promittẽs, vel
2 ſoluens dotem pro ea,†cuius bona adminiſtrat poſſit repetere:vt docuit Bart.ſingul.in l.cum poſt.§. 1.nu. 2.ff.de adminiſtratio.tutor.& Bald.in l.fin. in 3. vol. C.de dot.promiſſ.Adminiſtrator enim ſemper præ-
3 ſumitur facere animo adminiſtrandi , † & non donãdi,arg.dictæ l.cum poſt.§.1.& ibi Bart.& Bald. in d.l. fin.col. 3. verſ. quæro quid in matre , & notat Alex. in conſ.1.vol. 2.& id vt plurimum contingit in quolibet adminiſtratore , præterquam in patre:vt videatur de bonis,quæ adminiſtrat , non de proprijs dotem dediſſe,arg l.fin.C.de dot.promiſſ.l.cum pater. §. genero.ff.de adminiſtr.tut.& notat Anch.in conſ. 300. nu.3.& in conſ.436.nu.3. vbi expreſsè dicit, quemlibet adminiſtratorem diſponendo de rebus ſuæ adminiſtrationi ſubiectis, videri in dubio voluiſſe de illis diſponere,vt ſpectant ad adminiſtrationem , nõ de iure ſuo proprio,quod haberet in illis,arg.dictæ l. cum poſt. §. fin.

4 Amplia concluſionem,†vt etiam præſumatur adminiſtratorem habẽtem penes ſe bona ſui debitoris, de quibus põt ſoluere,de illis,ſibi ſatisfeciſſe,vt decidit Afflic.in deciſ.13. num. 18. & Crauet. in d. conſ. 129. num. 5.

Primò

Primò limita cõcluſionẽ,vt nõ procedat,ſi admini
ſtrator ſit diues,ſolers, & ingenioſus, vel adſint iſtiuſ-
modi coniecturæ,ex qbus poſſit colligi, ſe de proprijs
pecunijs ſoluiſſe:quia tunc pſumptio eſt,illum nõ iu-
re adminiſtrationis id feciſſe, ſecus ſi nõ eſt admodũ
diues,& induſtrius,vt per Com.in d. cõſ.103. & in d.
conſ.98.& Crau.in d.conſ.129.nu.3. & ſeq. & eſt tex.
in l.ſi defunctus.C.arbit.tut.glo.in l. cum oportet. in
verb.ex eius abſentia.C.de bon.quæ lib.Rom.in cõſ.
346.col.fi.in 8.dub.Abb.in conſ.46. tertio dub. lib.1.
Cardin.in conſ.140.col.fin. verſic.ad aliud dicimus,
Alex.in conſ.78.in fin.lib.2.& in conſ.82.col.fi.verſ.
& regulariter.co.vol.Curt.iun.in l.1.col.2.C. de furt.
cum alijs multis adductis per Silua.in conſil.86.nu.2.
vol.2.& Natt. qui multa ad hoc propoſitum adducit
in conſ.358.nu.1. & ſeq. vol.2. Ad coniecturas enim
confugiendum eſt,quando non ſatis liquet, an pecu-
nia fuerit propria,ſecundum Silu.in d.conſ.86.nu.14.
5 Secundò limita, † vt etſi in dubio præſumatur ad-
miniſtratorem emiſſe de pecunia eius cuius bona ad-
miniſtrat,tamen res ſic empta non efficitur illius, cu-
ius erit pecunia,ſed ipſius ementis,vt eſt tex.in l.ſi ea.
C.de rei vendic.& in l. ſi patruus.C. commu. vtriuſq;
iudi.in l.1.C.ſi quis alteri,vel ſibi, & in l. ſi de tua. C.
de donat.inter vir.& vxor.

Sublimita huiuſmodi limitationem, niſi res fuerit
empta ex pecunia eccleſiæ,& ſic piæ cauſæ: quia tũc
fauore ipſius cenſetur eccleſię,& non ementis:vt vo-
luit Gloſſ.in l.ſi vt proponis.& ibi Doct.C.de rei ven-
dicatio.l.3.C. arbitr.tut.in c. inquirendum, vbi Inn.
Hoſt.Io.And.Panor.& * omnes de pecul.clericorum.
Rom.in auth.ſimiliter.C.ad l.Falc.in 10. ſpeciali. &
Tiraq.ac alij allati ab eo in trac.pię cauſæ,priuil.120.
6 Intellige hanc ſublimitationem, † qñ emens huiuſ-
modi rẽ erat adminiſtrator piæ cauſę,ſecus ſi ab alio,
quia tunc non eſſet ipſius eccleſiæ,vel piæ cauſæ, ſed
emẽtis,licèt de pecunia eccleſiæ mercatus ſit, ita tra-
didere Iac.Aret.Bart. Bald. Paul. de Caſtr. & omnes
* in d.l.ſi vt proponis.C. de rei vendic. quos ſequitur
Tiraq.in dicto priuil.120. in fin. & hoc ex rationibus
adductis per alleg. Docto.in d.l.ſi vt proponis.

Aduertẽdum tamen eſt,dum dictum fuit, in dubio
præſumi adminiſtratorẽ emiſſe de pecunia eius, cu-
ius bona adminiſtrat,ab hoc diſſentire Capr.in conſ.
13.nu.6.vbi dicit, ſi dubitetur de cuius pecunijs cen-
ſeantur empta bona per adminiſtratorem, præſumi
in dubio empta ſua ipſius pecunia, arg. d. l. ſi defun-
ctus.ſecundum Bart.in l.Titium.& Meuium. §.alte-
ro.ff de adminiſt. tut. vbi inſuper addit illud, nõ eſſe
concurrendũ ad coniecturas,quas enumerat Accurſ.
in l.cum oportet, in princip. C. de bon.quæ lib.idem
videtur voluiſſe Grat.in conſ.188.nu.16.vol.1.

Tertiò limita concluſionem nõ procedere in illis
7 caſibus, † in quibus propter ſolutionem de re aliena
criminis aliqua ſuſpicio poſſet incidere, vt in tutore,
ſi exponeret pecuniã pupilli pro re ſuo nomine em-
pta:quia tũc,vt delicti ſcrupulus euitetur, præſumitur
potius ſoluiſſe de pecunijs proprijs,quàm alienis,vt p
Corn.in d conſ.103.& in d.conſ.98.vbi ſuprà per do-
ctri.Bart.Bald.Ang.Salic.Fulgoſ.& Paul.de Caſtr.in
l.cum oportet. in princ. ff. de bonis quæ lib. & per
Capt.in d.conſ.13.num.5.

Quartò limita,vt non procedat,qñ perſona, cuius
bona adminiſtrabat, erat coniuncta adminiſtratori.
8 † qa tunc præſumitur ſolniſſe de ꝓprijs pecunijs, arg.
l.2.vbi Bart.& Bald. C. pro ſocio.l.magis.ff.de ſolut.
alleg.per Crau.in d.cõſ.129.nu.a.Bald.in d.l. penult.
C.ſi quis alteri,vel ſibi,& Bart.in d.l.ſi patruus.C. cõ-
munia vtriuſq; iud. Veluti ſi adminiſtratores bono-
rum puellæ ſint mater,vel frater,quia ſi dent ſimpli-
citer in dotem rem propriam, vel cõem, cenſentur
donare. Et quòd hæc ſit verior,& magis communis *
opinio,auctor eſt Alba.in conſ.12.nu. 1. & ſeq. ſecus
autem ſi extraneus impẽdat, & ſoluat pro extraneo,
qui præſumitur ſoluere de pecunijs ipſius extranei,
niſi aliud probetur, ſic cõſuluit Rom.in conſ. 3. col.
2.per text.in l.fin.C.de pign.& conſ.274.Silu.cauit in
conſ.86.nu.2.vol.2.& Crau.meminit in d. conſ. 129.
nu.4. licet ibi diſſentiat à Rom. quoad inductionem
illius l. fin.

Sublimita hanc limitationem, vt non habeat lo-
cum,ſi aliæ præſumptiones contra vrgeant, vt tradi-
dit Bart.& doct.in d.l.cum oportet.in princ. Alex.in
conſ.82.col.fi.verſ.& regulariter, lib. 2. quem ſequi-
tur Crauet. vbi ſupra num. 2.in fin.

CONCLVSIO LIV.

ARGVMENTVM.

An probatio adminiſtrationis tutelæ debeat fieri ſingulatim de rebus adminiſtratis.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrationis tutelæ probatio debet ſpeciatim fieri de rebus adminiſtratis.*
2 *Sententia ferenda eſt ſuper probationibus productis, non ſuper alijs.*
Generalis probatio non ſufficiat.nu.3.
3 *Actor in executione ſententiæ poteſt liquidare res adminiſtratas.*
4 *Verbum poſſum,non denotat neceſſitatem.*
5 *Adminiſtrator creditor illius, cuius bona adminiſtrat, præſumitur ſuum exigi feciſſe.*
6 *Mulier adminiſtrans bona pupilli præſumitur de eius dote ſatiſfacta.*
Secus ſi contrarium probaſſet per librum rationum.
7 *Negotia probantur per ratiocinium. & nu.8.*
8 *Præſumptio cedit veritati,nec pluſquam veritas operatur.*
9 *Adminiſtrator deponens vt teſtis ſuper Calendario nõ audietur, ſecus ſuper contracta eccleſiæ, cuius erat adminiſtrator,à ſe celebrato.*
10 *Adminiſtrator ſimpliciter an poſſit eſſe teſtis.*

1 Adminiſtrationis tutelæ ꝓbationem † de-
bere fieri ſpeciatim de rebus adminiſtratis, & ſuper
illis,ſuper quibus producentur probationes,eſſe ferẽ-
dam ſententiam,non vero ſuper alijs,nec ſatis eſſe,ſi
2 in vniuerſum probauerit,ſe † adminiſtraſſe bona,do-
ctrina eſt Bart.& Alexand.in l.1.numer. 22. Cod. de
eden.

Primò limitatur, quando adminiſtrator non pote-
rat in illo iudicio ſingulas adminiſtrationes rerum
probare,quia tunc ſi generatim fuerit facta condem-
natio ad reddendam rationem adminiſtrationis in
3 vniuerſum † poterit Actor in executione ſententiæ
demonſtrare particulatim de adminiſtratione rerũ.
ſic vno ore protulere Bal. Ang.Fulg.& Sal.in l.edita.
C.de eden.& Alex.in l.1.ff.eod.vbi ait,ita ſentire.gl.
4 magiſt.in d.l.1.ibi poterit,† ſic non arguit neceſſitatẽ,
& idẽ voluit etiã Bart.in l.2.C. de ſent. quæ ſine cert.

Nec id quod ſum dicturus longe abeſt à concl.no-
ſtra,adminiſtrator, n. creditor illius, cuius bona ad-
5 miniſtrat,† præſumitur, ſuum exigendum curaſſe, vt
ſapienter docuit Ang.in l.ſed ſi damnum.§.peculiũ.
per illum tex.ff.de pecul.cui adhæret Affl.ct.in deciſ.
13.nu.16.& aſſentitur Crau.in conſ.129.nu.5.atq; illi
accedit Neuiz.in conſ. 57.nu. 2. vnà etiam conuenit
Soc.Sen.in conſ.92.nu.1.& 8.cum pluribus ſeq.vol 4.

Amplia concluſionẽ,vt etiam procedat in mulie-
6 re adminiſtrante bona pupilli,† quæ itidẽ præſumitur
ſuam recepiſſe dotem,& propterea nõ poteſt ex hoc

petere

petere dotem, ſecundùm D. Borgn. Canal. in ſuo tra-
ctat. de tutorib. nu. 181. qui ad hoc allegat Ang. in d.
§. peculium. & Alex. in l. vẽditores. ff. de verb. oblig.
in quibus tamen locis fateor pauca reperiſſe.

Limita: vt concluſio procedat in re ancipiti non
autem in clara, id eſt, quando iſte adminiſtrator pro-
baret diuerſum ex rationibus adminiſtratis, & calcu-
lis ſubductis, & reuocandis, ſibi quo ad debitum non
fuiſſe ſatisfactum, nihilq; illius pecuniæ accepiſſe, vt
ſibi ipſi ſolueret iuxta ſententiam eiuſdem Caluac.
7 d. tract. de tut. nu. 181. verſ. ſed prędicta. ea ratione † q̃a
negatiua probatur tali pacto, per ea, quæ in ſimili
tradit Franc. Hercul. in tract. de proban. neg. nu. 177.
verſ. ſeptimus modus. & per ea, quę tradit Bar. in l. Ti-
tiæ textores. nu. 2. vbi Alex. & Iaſ. ff. de leg. 1. & idem
Alex. conſ. 55. nu. 24. lib. 4. Gramm. deciſ. 59. nu. 16.
Pariſ. conſ. 139. col. fin. lib. 4. Dec. conſ. 561. nu. 8. Bal.
8 l. 1. col. fin. de eden. vbi Alex. & poſter. quia † tũc præ-
ſumptio cedit veritati, nec magis eſt efficax quã ve-
ritas, vt per Dec. in conſ. 400. nu. 8. & conſ. 444. num.
22. Rol. de Valle. conſ. 99. nu. 10. & ſeq. lib. 1. Afflict.
deciſ. 64. nu. 9. & ſeq. Tiraq. de legib. connubialib. gl.
5. nu. 60. Corn. conſ. 35. num. 6.

Nec illud animaduerſione dignũ in præsẽtia omit-
tam nam, & ſi credatur adminiſtratori editis rationi-
9 bus ſibi non ſatisfactum, † non audiretur deponẽs, vt
teſtis in actu, in quo ageretur de reprehenſione vitã-
da, teſtis eſt Dec. in conſ. 256. nu. 7. Eius tamen teſti-
moniũ audiretur ſuper contractu eccleſiæ, cuius ipſe
erat adminiſtrator, à ſe celebrato Nell. trac. de teſtib.
ſub nu. 22. & Steph. Aufrer. n. 7. & adeas Io. Monach.
& Arch. in c. fin. de teſtib. lib. 6. & ibi Ioan. Andr. in
10 nouell. † ſi verò quæratur à me, an adminiſtrator,
ſimpliciter teſtis eſſe poſſit, conſulat hic Dec. c. in-
ſuper. num. 14. de teſtibus, à quo id intelligere rectè
poterit.

CONCLVSIO LV.

ARGVMENTVM.

Adminicula, an per ſe probent.

SVMMARIVM.

1 *Adminicula non probant per ſe, tamen adiuuant.*
2 *Adminiculum vehemens explet ſemiplenam probationem.*
3 *Adminicula vehementia decidunt cauſam.*
4 *Adminicula pro ſe habenti iudex poteſt iuramentum in ſupplementum præſtare.*
5 *Adminicula duo habens præfertur vnum habenti.*
6 *Teſtis vnus cum fama in cauſa matrimoniali non iungitur ad plenam probationem.*
7 *Adminicula alia vltra famam concurrentia etiam in cauſa matrimoniali faciunt plenam probationem.*

1 Adminicula licet non probent per
ſe, † tamen iuuãt, vt do-
cuit Ant. de Butr. in c. cum cauſam, nu. 12. de probat.
vide Bald. ibidem. nu. 11. cum additio. & Abb. in cap.
præterea. nu. 7. de teſtib.

2 Et vehemens adminiculum † explere ſemiplenam
probationem monuit Bald. in l. ea quidem. C. de ac-
cuſat. Ioan Anna. in cõſ. 59. Hippol. Marſil. in ſingul.
205. & Bald. in conſ. 3. nu. 4. lib. 3.

3 Primò amplia vſque eo procedere, † vt ex vehe-
mentib. adminiculis cauſa decidatur: ſicuti reſpõdit
Bal. in conſ. 400. nu. 9. lib. 5. per text. in c. dilectus. de
ſucceſ.

4 Secundò amplia † vt habenti pro ſe adminicula
poſſit iudex præſtare iuramentum (quod vocant) ſup-
pletorium; iuxta ſententiam Bald. in conſ. 401. num. 3.
vol. 3. & ibi per eum alleg.

5 Tertiò amplia, † vt præferatur ille, qui duo admi-
nicula habet ad idem tendentia, habenti niſi vnum,
ſecundùm Signorol. in conſ. 96. nu. 9. per text. in l. re
coniuncti. ff. de leg. 3. & per alia ibi adducta.

6 Quartò amplia, † vt etſi in cã matrimoniali vnus
teſtis cum fama non iungatur ad faciendam plenam
probationem, vt per Alex. in conſ. 143. lib. 2. & per
Dec. in conſ. 133. col. 2. verſ. vnde etiam dicit. tamen
7 ſi præter famam concurrant alia adminicula, † etiam
in cauſa matrimoniali faciũt plenam probationem,
ita voluit Dominic. in c. 1. §. & quia col. 2. de vſu. in
6. cum quo conuenit Gabr. in ſuis concl. lib. 1. tit. de
probatio. concluſ. 1. nu. 17.

CONCLVSIO LVI.

ARGVMENTVM.

Adulationis mala quã plurima connumerantur, & an adulatoria verba probent.

SVMMARIVM.

1 *Adulatio quælibet præſumitur mala.*
2 *Malitia ſequitur ex adulatione.*
Et in clericis eſt crimen capitale.
3 *Adulatores non ſunt ſumendi pro conſiliarijs Principũ.*
4 *Qui nequiores ſunt hoſtes, quàm qui foris ſunt.*
Qui per leges puniantur.
5 *Verba adulatoria probant, ſi fauore libertatis proferantũ.*
6 *Adulator accuſator eſſe poteſt.*

Adulatio. quælibet adeò teterrimum, &
deteſtandum vitium eſt, vt sẽ-
1 per † præſumatur mala, arg. c. ſunt nonnulli. & ea ſe-
quent. 45. diſt. & notat Luc. de Penna. in l. quemad-
modum. C. de agric. & cenſit. lib. 11. verſ. 127. & 128.
Cuius perniciem Diogenes, vel vt alij volunt Anti-
ſthenes ſentiens, dicere ſolebat, melius eſſe incidere
in coruos, quàm in adulatores. Nam corui nõ come-
dunt niſi mortuos, adulator ẽt viuos deuorat. Quo-
circa idem Luc. de Pen. in eodẽ loco allato dicebat,
2 ex adulatione præſumi ſequi malitiam, ſecundum l.
1. ff. de ſer. cor.

Sed ſciendum eſt, adulationẽ tripartitò fieri ſolere,
primò attribuendo alicui bonũ, ꝙ non habet, è quo-
rum numero fuerunt illi, qui Alexandrum Magnum
modo Iouis filium, modo illum egregijs geſtis Her-
culem ſuperaſſe dictitabant; atq; Ariſtobulus hiſtori-
cus, qui librum conſcripſerat de rebus ab Alex. Ma-
cedone geſtis, in quo multa ſupra veri fidem adulan-
tiſſimè affinxerat.

Secundò nimiũ extollendo bonum, ꝙ habet, qualis
videri potuit Demoſthenes, qui, cum Aeſchines, &
Philocrates, quos præcipuè fuerat in legatione com-
plexus Philippus Rex, à legatione reuerſi, multis alijs
nominibus prædicarent Regem, tum his præcipuè, ꝙ
eſſet formoſus, facundus, & ad bibendum ſtrenuus,
Demoſthenes ita cauillatus eſt, vt diceret, in his lau-
dibus nihil eſſe dignum Reg. Nam primã eſſe fœmi-
narum, alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum.

Tertiò approbãdo, & laudando vitium, quod ha-
bet. 11. q. 3. c. nemo. 22. q. 2. c. 1. 46. diſt. c. cleric. & 25.
diſt. §. alias, vt fuit Strathias quidam colax, qui Bianti
ſtupido ſic adulatus eſt, plus bibiſti, quam Rex Alex.
Quod in Alexandro turpiſſimum erat, illi laudi tri-
buit. Neque enim ſtatim laude dignum eſt, quod fit
à principibus. Quinimò adeò hoc vitium eſt execrã-
dum, vt in clericis ſit crimẽ capitale, Caceialup. trac.
de lud. num. 2. Præterea illud cognitu neceſſarium,
3 nonnunquam † à conſilijs adhibendos eſſe principi-
bus adulatores, qui nequiores ſunt hoſtes illis,
qui aperto Marte nobiſcum congrediuntur, arg. cap.
ſi inimi-

ſi inimicus.93. diſtinct. de quibus Vates ille diuinus Pſalmus.27.cecinit,qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autẽ in cordibus eorum. & Diuus Hieronymus in quadã Epiſtola ad Teclam ſolebat dicere, meliora ſunt vulnera diligentis quã fraudulenta oſcula blandientis,vt etiam per Arch.& Ioã.de Tur. Crema.in d.c.ſunt nonnulli,& c.ſequent. Vnde Bias Prienęus interrogatus,quod eſſet animal omniũ maximè noxiũ,ſi de feris,inquit,percunctaris,tyrannus, ſi de mitibus adulator.& Crates Thebanus, eos, qui cum adulatoribus viuerent,aiebat eſſe deſertos, non aliter quã vituli sũt inter lupos, neq; enim illos adeſſe quos oportet,neque cũ ijs qui adſunt, haberent ſocietatem, cum ſint inſidiatores. Poſtremo quàm ſint infelices ij,qui auſcultẽt adulatoribus,Bias erit teſtis, q̃ eos eſſe ſimiles amphoris dicebat, quæ auribus circũ agũtur. Poſſem præterea plurima alia peſtifera hic annectere,q̃ à noſtris ſcribentibus in adulatores memorię traduntur,ſed hoc labore poſſum ſuperſedere, vnicuique.n.ſunt obuia, præſertim apud Alb. in ſuo repertorio in verſ.adulatio. qui per ll. puniuntur. Pauin.tract.de viſit.quæſt.10.2.par.num.10.tomo 3.fol. 179. & quamuis ſit adeò pernicioſa peſtis adulatio,
5 tamen ſciendum eſt,†verba adulatoria probare.ſi fauore libertatis prolata fuerint,arg.l.Paul. & ibi Bart. ff.de fideicom.libe.vt etiam probant,ſi referuntur ad honoratum,vt ab eodem Bart.traditũ eſt in d.l.Paul. in fi.Quinetiam adulatorem accuſatorem eſſe poſſe, eſt caſus ſingularis,tertia.quæſt.2.c.in canonẽ, quem refert Roman.in ſingul.731.

Communia Adulterij.

CONCLVSIO LVII.

ARGVMENTVM.

Adulterij ſcelus improbatur: quibus pœnis olim vindicati fuerint adulteri, & cuius ſit probationis.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium omni iure prohibitum eſt.*
Cuius prohibitione ſequitur prohibitio fornicationis.
Quod mala producat,ibi remiſſiuè, grauiſſimis pœnis puniebatur.
2 *Adulterium graue ſcelus,& grauius ſtupro,& cæteris criminibus,nec ex aliqua cauſa poteſt purgari non debere impunitum relinqui,ibi.*
Et grauiter puniri debet per iudices eccleſiaſticos.
3 *Adulterium eſt de criminibus,quæ fiunt in occulto, & clã committitur.*
Illud eſſe difficillimæ probationis, ibi.
Directè,vel ſpecificè probari non poſſe, ibi.
4 *Adulterium non plenè patet conſpectui,& nu.10.*
5 *Teſtes dicentes vidiſſe aliquos complexu venereo iungi nõ probant ad vltimum neceſſario, & nu.10.*
6 *Adulteriũ probatur præſumptione violenta cum fama, & nu.10.*
7 *Præſũptio in caſu adulterij habetur loco probationis,n.10.*
8 *Sui natura eſſe difficilis probationis, & in adulterio lex eſt contenta ea probatione quæ fieri poteſt.*
9 *Teſtes in cauſa adulterij ſe præciſè vidiſſe coniunctionem veneream deponentes, in ſuſpicionis crimen incidunt, nihil tamen probant.*
10 *Adulterium non poteſt directè probari per conſpectum, ſed per aſpectum quoad coniecturas violentas.*
Et quomodo conuincantur adulteri.ibi remiſſiuè.

1 Adulterij crimẽ,quàm graue, † & exitioſũ ſit,nullus vnquã verbis aſſequi poſſet,ſcelus hoc impiũ nullus vnquam ſatis explicare queat,id facinus indignum nullus pro merito deteſtari poterit,hoc execrandum vitium quã ſit, teſtantur veterum hiſtoriæ,teſtantur monumẽta, dũ pro ſe quiſque in huius ſceleris indignitatem inuehitur,hoc ſenſere decreta Pontificia in c.1. 81.d.& in c.quid in omnibus.32. q. 7. vbi ad verbum ita ſcribitur. Quid in omnibus peccatis adulterio grauius? Quę fuit ſententia D.Petri,vt retulit D. Clemens in Epiſt. ad Iacobum fratrem Domini, in quam etiam paulo poſt idẽ D.Petrus grauiter pronunciat, venenũ adulterij eſſe cunctis malis pernicioſius. Iſtius flagitij atrocitatem execrati ſunt omnes Doct. in c. at ſi cleri. §. de adulterijs.de iud.& præ cæteris Bal.col.pen. in hęc verba loquutus eſt,adulterium reuera eſt crimen infeſtum laicis,& bonis viris,& turbat honorem matrimonij,& etiam famam liberorũ, qua conſiſtit decus gentiũ,vt not.in auth. de nup.in prin. Ang.id admodum exagitauit in §.2.in auth.de mona. vbi tradidit peſſimũ vitium eſſe vxorem alterius adulterare. Idẽ Bal.inte ctatus eſt in conſ.246.viſis actis.lib.4. & Bar. in rubr. ff. de adult. vbi dixere, id crimen præter læſæ maieſtatis eſſe maximũ. Thales verò Mileſius cenſebat adulteriũ eſſe peius periurio. At Sibylla Erythrea apud Lactantium li.de ira Dei.c.22. inter facinora, qbus maximè Deus iraſcitur,atq; irritatur, adulteriũ reponit. Quinetiã Euphron apud Stobæũ.c.6 protulit.Nõ eſſe adulterio maius malũ. Spartani tãto odio adulterium sũt proſequuti, vt eſſet incredibile adulterij crimen apud ipſos inueniri. Quãtopere ab adulterio abhorruerit.Alex.ille Magnus, illud ſatis teſtimonio eſſe poteſt. Nã cũ puella multa nocte ad ipſũ eſſet deducta,cũ eo dormitura,rogauit Rex,vbi fuiſſet tandiu,illa reſpõdente,ſe expectaſſe, donec maritus eſſet cubitũ,miniſtros accitos,acriter obiurgauit. Reducite,inquit,hãc parũ.n.abfuit,quin veſtra culpa fuerim factus adulter. At Dionyſius cũ intellexiſſet filiũ,cui principatum relicturus erat,ingenui viri cõiugem adulteraſſe,iratus interrogauit, an vnquã tale quicquã in patre cõperiſſet.Hic adoleſcens, tu enim, inquit,non habebas patrẽ regem.Nec tu inquit Dionyſius, filium regem habiturus es, ni talia perpetrare deſinas.Tyrannus enim in filio dignũ exhæredatione crimen iudicabat adulterium.Sed quid aliena cõmemoro?ſacrę litterę quantoperè diris adulteros sũt inſectatæ? Hinc in Deut.c.27.dicitur,maledictus, qui dormit cũ vxore populi,p̃ximi ſui,& dicet omnis populus,amen.& Exod.c.20. & Deut. 5. nõ mœchaberis.& Deut.c.22.ſi mœchatus quis fuerit cũ vxore alterius,& adulterium perpetrauerit cũ coniuge proximi ſui,morte moriat̃ & mœchus,& adultera. Sed q̃d hoĩes commemoro? Vel bruta deteſtãdum adulterij crimen quam maximè refugiũt,nulla nouerũt adulteria elephantes,vt retulit Plin.lib.8. c. 5.& ipſi deteſtãtur hominũ adulteria,& morte mulctãt, vt ſcripſit Aelian.li.1.hiſtor.animal.Ciconiã adulterũ,& adulteram interemiſſe aliquando,tradidit idẽ eodẽ in loco lib.15.Columbæ cõiugij fidẽ nõ violant; vt Plin. refert lib. 10. c. 34. Leones acerrimè adulteria leęnæ vindicant,ſi eidem Plin.credimus lib.10.c.3.Quòd ſi tam effrenatam hominum libidinẽ priſcorum deteſtationes,ſanctorum patrum diræ, belluarum exẽpla compeſcere nequeũt,at ſaltem tot ſuppliciorum genera, quæ adulteris ſolent irrogari ab hac præcipiti cupiditate ipſos auertere queant. modò. n. adulteros morti adiudicatos,modò viuos fuiſſe cõbuſtos, modò corpus ſecuri cõciſum,virũ virgis cæſum, mulierẽ naſo mutilatam,virilia amputata, erutum vtrumque oculum,ab equis diſcerptos,crines,& veſtes antè, & retrò in ignominiam inciſas,capitali pœna affectos, varijs in locis apud fide dignos auctores legimus. Quid? Hippomenes Athenarũ Princeps,cũ filiam ex Atalanta Limenẽ in adulterio deprehendiſſet,eã ob ſcelus cũ equo iunxit,qui cũ clauſus alimẽtis careret,

dentes in puellam iniecit. Perhorreſco referens Opiliū Macrinum duos boues miræ magnitudinis viuos ſubitò aperiri, atq; his ſingulos milites adulterij reos inſeri iuſſiſſe, capitibus, vt ſecū colloqui poſſent, exertis. In mentē veniat adulteris, Aurelianum Imperatorē, militem, qui adulterium cū hoſpitis vxore commiſerat, ita vindicaſſe, vt duarū arborū capita inflecteret, quas ad pedes militis deligarat, eaſdemq; ſubitò dimitteret, vt ſciſſus ille vtrinq; penderet. Hęc multaq; alia ſi ſæpius memoria repeterent adulteri, iſtud vitæ genus, vel feris, vt diximus, deteſtabile abominarent. Poſſem hoc in loco, q̄ plurima alia de prohibitione, & deteſtatione adulterij congerere, ſed multi me hoc onere leuarunt, præſertim Egyd. Boſſ. tract. criminal. tit. de coitu dānato & punib. nu. 47. Bart. de Spina in tract. de poteſtate Papæ ſuper coniug. nu. 121. Tiraq. oīum copioſiſſimè de leg. connub. l. 13. à nu. 1. vſq; ad nu. 27. & ſeq. & ferè ad nauſeam accumulat multa Petr. Foll. ſua prax. cenſual. in verbo Nic. Epiſ. nu. 169, cum plurib. & ſeq. et Hieron. Zannet. in tract.

2 de for. conſ. & cont. nu. 137. vbi tradidit† eſſe grauius ſtupro, & cæteris alijs criminib. Io. Randei in trac. de diſpenſ. §. in his, nu. 1. Et adeò ex ſe malum eſt, vt nulla cā purgari poſſit, Roſel. in tract. de conſ. §. poſtquā, nu. 2. & Foller. d. verbo Nicol. Epiſcop. nu. 30. & Neuiz. in verbo non eſt nubendum fol. 121. col. 2. verſ. 2. reſp. quod verò adulterio ſe contaminans matrimonium violet, ſacrilegiū cōmittere videatur. Paul. Sil. q. 6 nu. 2. fol. 181. Ex adulterio .n. plura incōmoda, & ferè infinita mala oriuntur, vt optimè animaduertit. Neuiz. in ſua Silua nupt. in princ. per. & Foller. in d. verb. Nicol. Epiſcop. nu. 172. Quis igitur hoc crimen ferat? quis impunitū relinquat? veſtra intereſt iudices eccleſiaſtici; qui in Chriſti verba iuraſtis, id ſceleris genus exquiſitis pœnis compeſcere, & vindicare, q̄ vos etiàm monuit. Marc. Mant. in tract. de Spec. iud. nu. 61. præſertim cum neq; diuino, neque humano iure permitti poſſit, vt rectè meminit Foller. d. pract. d. verb. Nicolaus Epiſcopus, nu. 30. & d. nu. 169.

3 Verùm, quia crimen iſtud eſt de illis,† quæ fiūt abditè, & occultè l. cōſenſu. C. de repud. euenit et, vt ſit difficillimæ probationis, vt cūcti ferè in hanc deſcēdere ſnīam, vt Soc. iun. in conſ. 99. nu. 28. vol. 2. Bart. in l. 2. C. de adult. in fi. Iaſ. in l. placuit. C. de iud. Pariſ. in conſ. 32. nu. 4. vol. 2. & in conſ. 6. in fi. vol. 3. Grat. in conſ. 115. nu. 11. vol. 1. & Rimin. ſen. in conſ. 50. nu. 5. vol. 1. neq; poteſt probari directè, vel ſpecificè, vt per Purp. in l. tranſigere. nu. 69. C. de tranſact. ibi, quòd rarò, aut nūquam pōt probari verè adulterium. DD. in c. præterea, & præcipuè. Fel. col. 1. de teſtib. tradit Did. Couar. in epit. in 4. li. decret. 2. par. c. 7. §. 6. in 1. tomo, Ang. conſuluit inter conſ. matrim. conſ. 44. nu. 15. & 16. in lib. 1. & reſpondit Corn. in conſ. 171. lib. 2. & hāc eſſe cōem * opinionem obſeruauit Laurēt. Chirchōnius in ſn. recep. concl. cent. 1. concl. 5. in ver. adulterium, & clām ſolere committi tradidit Alber. de Roſat. in tract. de teſtib. par. 1. § ſupereſt. nu. 24. & c. ſignificaſti. de adult. & c. cū cauſam. de prob. & meminere gl. & Doct. in l. q̄ ait lex. ff. ad leg. Iul. de adult. Pariſ. in conſ. 4 nu. 63. cum ſeq. lib. 4. Dec. conſ. 577. nu. 12. Menoch. conſ. 31. nu. 18. Alex. in l. 2. §. fi. in l. c. 5. ff. de adult. Hyppol. Marſ. in rub. C. de probat. nu. 10. & in conſ. 1. nu. 47. & conſ. 28. nu. 5. vol. 1. conſ. 116. num. 8. vol. 2. Pariſ. in conſ. 137. nu 29. vol. 4. Gozad. conſ. 12. nu. 36. Marc. Mant. ſing. 4. nu. 9. Rol. à Val. in cōſ. 50. nu. 2. vol. 1. Ruſ. in conſ. 149. n. 1. vol. 5. Marſ. in cōſ. 1. nu. 28. & 47. Ioſeph. Regi. ē. in conſ. 97. nu. 31. int. cōſ. cri. vol. 2. cōe * dicit Nic. Bell. ī rep. rub. C. de ede. n. 63.

4 Nam illud opus† non plenè patet viſu, vt vtar verbis. glo. in c. literis. de præſcrip. & docuit Bart. in l. 2. §. fi. ff. de adul. Ang. Aret. in tract. maleſ. in ver. *che bai adulterato la mia donna*, nu. 41. Hinc fit, vt ſi teſtes deponerent vidiſſe complexu venereo iunctos, vel etiā inueniſſe iuuenē in camera diſpectoratum, & caligis

5 diſſolutis, ianua verò clauſa † non tamen neceſſariò probaretur adulterium, contingere enim poſſet, vt mulier eſſet arcta, & vir impotens, vel quod tentauerit ſic agere, vt adulteraret, & tamen non adulterauerit, & ſic potius videtur probari conatus quidā, quàm conſumatio delicti, vt latè per Fel. & * omnes ſcribētes in c. præterea de teſtib. & Grat. in conſ. 50. nu. 2. & ſeq. lib. 2. Lap. alleg. 53. nu. 2. & ſeq. & hanc eſſe ſcribentium * communem ſententiam docuit Gandin. in trac. maleſ. in tit de præſump. & indicijs indubitat. & copioſe per Hyppol. de Marſil. in repet. d. rub. C. de probat. nu. 257. Aym. Crauet. in conſ. 205. nū. 21. Quæ tamen ſententia intelligenda eſt, vt vera non ſit, quādo agitur ad matrimonij ſeparationem, ſecus ſi ageretur ad penam pecuniariam, quia ad condemnationem in criminali non ſufficeret iſta deprehenſio in complexu venereo, ſed tantùm, vt eſt dictum valeret ad ſeparationem matrimonij, vt pulchrè cōſultus reſpondit Philip. Corn. in conſ. 142. nu. 11. & 12. vol. 4. adulterium enim probatur, quando pudenda in pudendis, vel obſcœna in obſcœnis ſunt poſita, ita expreſsè tradit Mar. Blanc. in tract. de indic. homicid. ex propoſ. commiſ. nu. 69. ad leg. fin. ff. de quæſt. C. ita reſpondit Ioſeph. Fontanel. in conſ. 97. num. 33. in 2. vol. cōſiliorum criminalium, & latè docuit Laurentius Chirchonius in ſuis commun concl. concl. 5. cēturia 1. in verb. adulterium. vbi concordantes citat, & in fine atteſtatur ita ipſo conſulente aliàs fuiſſe iudicatum.

Ideò in huiuſmodi probatione ſufficit ferre teſtimonium ſuper eo, quod inducit violentam præſumptionem, & conjecturam adulterij commiſſi: vt in d. c. literis, & ibi glo. & Doct. Et hinc eſt, vt Innoc. in c.

6 præterea, de teſtib. ſentiat † per præſumptionem violentam cum fama probari adulterium. Idem voluit Luc. de Pen. in l. quemadmodum. C. de agric. & cen-

7 ſit. lib. 11. verſ. 60. & Gozad. conſ. 13. nu. 36. † Præſumptiones enim in hoc caſu habētur loco probationis, glo. in d. c. præterea. de teſtib. Dec. conſ. 577. num. 12. Graſ. cum allegat. per eum d. conſ. 50. nu. 3. & 4. Lap.

8 d. alleg. 53. nu. 2. & quia hæc materia † cum ex ſui natura difficilè poſſit probari, vt ſuprà oſtendimus, lex eſt contenta ea probatione, quæ fieri poteſt, vt ex multis allegatis per Iaſ. in l. ſi quis ex argentarijs, num. 20. cum ſeq. ff. de edend. Bart. in l. in illa. ff. de verb. oblig. Bal. in auth. quas actiones. in vlt. col. C. de ſacroſanc. eccleſ. latè per Fely. in c. veniens, il 2. in princ. 10. col. de teſtib. & Grat. in conſ. 50. num. 2. volum. 3. & Bermondus Cherur. in titul. de pub. concub. rub. de adulterio, in verb. ſupereſt. poſt numerum 26. verſ. ego autem Hyppol. Marſil. conſ. 1. num. 47. & cōſ. 116. num. 8. quia concludens probatio non poteſt haberi, & fieri poſſunt probationes præſumptiuæ, vt in probando filiationem, & adulterium, dici Dec. in repet. rub. de probatio. num. 166. verſ. primus eſt, quando talis eſt materia.

9 Vndè teſtes deponentes, † ſe præciſè veneream illorum coniunctionem vidiſſe, in ſuſpicionis crimen incidūt, & nihil probant, ut conſuluit Marſil. conſil.

10 28. num. 5. quia adulterium, ut iam eſt dictum † non poteſt probari directè, & præciſè per conſpectum, ſed rectè per aſpectum quoad coniecturas uiolētas in illo actu conſideratas, ut ſi uir, & mulier uiſi fuerint complexu uenereo iungi, nam hæc depoſitio non eſt directa, & præciſa probatio, ut Fel. d. c. præterea. num. 1. cum allegat. ſed eſt uiolenta præſumptio, quæ facit ueram probationem, ut ſupra. Et quomodo conuincantur adulteri, tradidit Petr. Lenaud. tract. de priuil. doct. q. 49. 4. par. & poſtremò qua ratione poſſit probari, adeundus erit Alb. de Roſa in tractat. de teſtib. par. 5. num. 10. fol. 79.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO LVIII.

ARGVMENTVM.

An antequam quis ad probationẽ adulterij deueniat, ſit in primis neceſſe probare matrimonium, aliàs ſuccumbat: nonnullaque ſcitu digna ad probādum adulterium traduntur.

SVMMARIVM.

1 *Ad probationem adulterij antequam deueniatur, matrimonium neceſſe eſt probare.*
2 *Adulterium propriè committitur cum nupta.*
3 *Accuſatus de adulterio commiſſo cum Seia vxore Titij, reſpondens cum Seia coiiſſe, non exprimens qualitatem vxorietatis, eſt ab adulterio abſoluendus.*
4 *Accuſator debet probare, mulierẽ cognitam habitã, & acceptam fuiſſe, vt cæteræ ſolent vxores accipi, & haberi.*
5 *Maritus agens contra vxorem iure mariti debet probare veram eſſe vxorem, itemè contra, quando vxor agit contra virum de adulterio.*
6 *Tempus certum, id eſt, annus, & menſis commiſſi adulterij debet poni in libello accuſatorio.*
7 *Probatio temporis certi in libello commiſſi adulterij eſt de ſubſtantia, quo nõ probato, etiam probato delicto accuſatus abſoluitur.*
8 *Capitula ad probandum adulteria quomodo debeant concipi, remiſſiuè.*
9 *Teſtes quomodo, & qui debẽt deponere circa adulterij probationem. ibi remiſſiuè.*
10 *In crimine adulterij nulla datur dilatio ad probandum, tamen fiunt probationes, & ſunt ratæ.*

1 Adulterij ad probationem antequã quis deueniat, † neceſſe eſt huic in primis vt ꝓbet matrimoniũ, & adulterã eſſe vxorẽ, vt Titij, alioqui ſuccũbit, arg. l. ſi vxor. §. ſi ea. ff. de adul. & notat Bal. in l. ita demum. in fi. C. de procur. Bar. in l. ſi cui. §. à filio. ff. de leg. 1. & ibi clarè Iaſ. nu. 7. Rom.
2 in conſ. 167. per totum. † ea ratione, quia adulterium propriè committitur cum muliere nupta. l. inter. & l. ſtuprũ. ff. ad l. Iul. de adulter. & not. Clar. in ſua pract. crim. §. adulterium. verſ. tribus autem modis, vbi tradit alios modos, quibus ꝓbatur adulteriũ. & Placent. in tract. de accuſat. tit. 4. nu. 1. & Paul. Gril. in tract. de pœna omniſat. coit. q. 6. nu. 1. Dec. c. at ſi clerici. §. de adulterijs. in princip. de iud. & glo. ſuper rubr. C. de
3 adulter. & propterea † ſi accuſatus de adulterio ꝑpetrato cũ Seia vxore Titij, reſpondendo accuſationi, dixerit, confiteor me coiiſſe cum Seia, & nihil aliud dixerit circa qualitatem (vt hoc verbo vtar) vxorietatis, nõ poterit puniri de adulterio, ſed abſoluẽdus erit, vt per Bart. & Iaſ. in d. §. ſi à filio ff. de leg. 1. Bart. in conſ. 33. nu. 16. vol. 2. Corn. in conſ. 9. nu. 41. vol. 1.
4 Iſtud tamẽ intellige limitando ſupradicta, † vt quũ accuſator agit, nõ ſit illi neceſſe ꝓbare verã eſſe vxorẽ, vt Titij, ſed ſatis erit ſi ꝓbetur illã habitã fuiſſe, & acceptã, vt ſolent cæteræ vxores accipi, & haberi ſecùs eſt, quando maritus agit contra vxorem iure ma-
5 riti, † quia tunc debet probare veram vxorem, ita intelligit tex. Bat. in l. ſi vxor. §. ſed ſi ea. & §. ſi quis vxorem. ff. de adulter. quod ẽt procedit, quãdo vxor agit contra maritum de adulterio, quia probare debet illum tempore adulterij ſibi extitiſſe maritum, alioqui cauſa cadet, vt dicit Rom. in d. conſ. 167. in princip.
Animaduertat ẽt accuſans adulterium, vt ponat in libello accuſatorio, & in inquiſitione, quæ loco ac-
6 cuſationis ſuccedit, † tempus certũ, atque præfinitum,
* ideſt annum, & menſem, iuxt. tex. vbi Bar. & * omnes in l. libellorum. ff. de accuſat. canonizatũ in c. libellorum. 9. q. 8. & in c. tuæ, & ibi not. de procurat. aliàs ſi non apponeretur certum, & præſcriptum tempus, 1
tunc libellus, vel inquiſitio non procederet etiã parte non opponente, vt in d. l. libellorũ. verſ. quòd ſi libelli, vbi notat Bart. & idem Bart. in l. edita. 2. col. C. de eden. & conſuluit Ioan. de Amic. in conſ. 127. col. 9. verſ. vltima concluſio ſit.
Ex hoc infertur, vt ſi in accuſatione, vel inquiſitio-
7 ne adulterij † apponatur tempus ſtatũ anni, vel menſis, vel diei, tunc probatio temporis ſit de ſubſtantia probationis, vſque eo, vt quamuis delictum probaretur, tamen ſi qualitas temporis nõ fuerit probata, accuſatus ſit abſoluendus. l. denunciaſſe. §. qui tamẽ. & ibi apertiſſimè voluit Bart. ff. de adulter. conſuluit Alex. in cõſ. 175. 2. vol. Bal. in l. & ſi ſeuerior, pen. col. C. ex quib. cauſ. infam. Ioan. de Amicis in d. cõſ. 127. verſ. vlt. concluſ.
8 Capita verò ad probandum adulteria, † quomodo concipi debeãt, docet Ang. Aret. in tract. malefic. in verbor. *che hai adulterato la mia donna*. nu. quadrageſimo, & 41.
Verùm quomodo, & qui teſtes debeant deponere
9 † circa probationem adulterii, dicemus infrà in concluſ. adulterium per teſtes, & videas etiam ad id Clar. latiſſimè in ſua pract. crim. in §. adulterium, per totũ.
10 Illud etiam diligenter animaduertas, † in crimine adulterij nullam dari dilationem ad probandum, tñ fiunt probationes, & ratæ ſunt, vt per Iaſ. in l. in pecuniarijs. nu. 51. ff. de ferijs.

CONCLVSIO LIX.

ARGVMENTVM.

Quomodo teſtes probent adulterium.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes dicentes vidiſſe vnum ſuper alium, probant adulterium, in actibus venereis.*
2 *Carnalis copula per teſtes de viſu teſtimonio probatur, i. lẽ in teſtimonio auditus.*
3 *Fama i crimine adulterij cũ adminiculis ꝑ ibi coadiuuat.*
4 *Teſtis non probaret adulteriũ, ſi diceret, vidiſſe hominem ſuper mulierem, niſi diceret in actibus venereis.*
5 *Vir poteſt eſſe ſuper mulierẽ, & nõ habere rẽ cum illa, & ibi nu. 8. quia vir poſſet eſſe impotens, vel mulier arcta.*
6 *Teſtes dicentes vidiſſe mulierẽ iacentẽ cũ viro. probãt adulterium. uide contrarium nu. 10. ubi & concordantias.*
7 *Idem eſt dicere, Titius iacuit cum Seia, uel adulterauit illã, & probato, quod iacuerit cum illa, dicitur etiam probatum illam corruptam, & nu. 14.*
8 *Idem ſi teſtes dicant, uidiſſe nudũ cum nuda in eodẽ lecto.*
9 *Præſumptio uehemens, & uiolenta in crimine adulterij eſt, uidere nudum cum nuda, & quando. nu. 2.*
10 *Adulterium non cenſeri probatum ex eo, quod quis ſolus cum ſola in thalamo clauſo repertus eſt, & uir habeat ſoluta fœmoralia, & mulier recuſet oſtium recludere.*
11 *Adulterium nõ præſumitur in illis, qui poſſunt tale factũ defenſare, uel propter paucitates ueſtium, uel affinitate, uel dilectionem, conſuetudinem regionis, & temporum.*
12 *Præſumptio uiolenta tollitur in adulterio ex conſanguinitate, quia etiã credebatur, niſi ficta uel ſimulata eſſet.*
13 *Sententia abſolutoria lata in fauorem adulteri ratione cõſanguinitatis, ſi uero poſtea adulteriũ probetur, uel præſumptio eſt, ceſſaſſe non impedit, ne poſſit iterum contra adulterum procedi.*
Adultero abſoluto, adultera abſoluitur, ibid.
14 *Teſtes dicentes uidiſſe ſolum uirum, & mulierẽ in latebris ſe oſculantes, uel amplexantes, probant adulterium.*
15 *Adulterium probatur propter oſculum luxurioſum, uel impoſitionem manus ad mammas.*
16 *Clericus amplectens mulierem, non præſumitur eã adulterij, maximè ſi uetula, uel deformis eſſet, uel alias de qua natura non permitteret hoc ſuſpicari, ut in coniuncta ſanguine, niſi eſſet ſcholaris.*

17 *Teſtes vnus poſt alium per rimulam videntes adulterãtes probant adulterium, & non dicuntur ſingulares.*
18 *Simul fieri dicitur, vbicunque ordo, vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri ſimul ſed ſucceſſiuè.*
19 *Teſtes dicentes, vnus adulterium commiſſum vna die, & loco, alter alia die, & loco, tamen probant adulterium, vide ibi contrarium.*
20 *Adulterium probatur per teſtes domeſticos, cum ſoleat occultè committi, & ibi quando procedat.*
21 *Adulter, vel adultera in tormẽtis perſeuerãs negãdo ſtãte ꝓbatione prædicta, qñ criminaliter agitur, abſoluitur.*

1 Adulterium primò probatur, ſi teſtes deponant † ſe cõſpexiſ-
* ſe illos complexu venereo iunctos, ſic tradidere* oẽs ſcribentes in d. c. præterea de teſtib. & in c. litteris. de præſum. & Doct. in c. 1. & c. ſignificaſti. de adulterijs, Abb. in c. præterea. nu. 1. de teſtib. & Io. Andr. d. c. pre-
2 terea. col. 4. circa mediũ, verſ. conueniens, vbi ait † per teſtes coniunctionem veneream ſe vidiſſe aſſerentes adulterium probari, quod idem procedere aſſerit in
3 teſtimonijs auditus, ꝗ adminicula, † & fama coadiuuant, dicta col. 4. verſ. præterea D. Io. Mar. Monti. in ſuo reperto. de teſtib. in verb. adulterium.

Hinc diligenter eſſe obſeruandum, vt ſi teſtes tñ deponerẽt, vidiſſe hominem ſupra mulierem, (vt no-
4 ſtri loquuntur) † nec dicerẽt in actibus venereis, adulterium non probarent, cum fieri etiam poſſet, vt cũ illa rem non haberet: vt per Doct. in d. c. præterea de teſtib. in c. 3. loco. de præſumpt. per Marſil. in conſ. 1. nu. 47. & in conſ. 28. col. 2. & per Rol. à Valle in cõſ. 7. nu. 19. vol. 1. quin illud præterea adiunxit Grat. in
5 conſ. 50. nu. 2. † vt etiam ſi teſtes deponant, vidiſſe virum ſuprà mulierẽ in re ipſa, adhuc neceſſariò adulterium non probent, cum euenire queat, vt vir ſit impotens, ſeu mulier arcta: vt vberrimè dicit tradere
* Felin. & * omnes in d. c. præterea & Campeg. tract. de teſtib. reg. 385. quomodo & qualiter.

6 Amplia primò etiã ſi deponant, † ipſos vidiſſe mulierem iacentem cum viro: vt dicit Felin. in d. c. præterea. gl. in l. Cà. Se. ff. de fideicommiſſ. liber. tex. in l. quod ait lex. ff. de adult. & Silu in conſ. 3. nu. 2. vol. 1.
7 † nam idẽ eſt ſi dicas, Titius iacuit cũ Seia vel adulterauit illam: quia probato, Titiũ iacuiſſe cum Seia, dicitur etiam probatum illam eſſe corruptam, ita reſpondit Alex. in conſ. 77. nu. 2. vol. 7. per doctr. Bal. in c. 1. col. 7. verſ. quæro nunquid ſit, idem dicere, quibus mod. feud. amitt. Marian. Soc. in conſ. 34. nu. 15. vol. 2. & Egid. Boſſ. in tract. crim. tit. de coitu dam. nu. 58. Boer. deciſ. 297. nu. 9. vbi alios allegat.

Secundò amplia, vt procedat, etiam ſi deponant
8 † conſpexiſſe nudum cum nuda in eodem thoro cubare, vt text. in d. c. litteris. de præſumpt. & ibi ſcribẽtes in d. c. præterea. Campeg. d. regul. 385. verſ. 7. probatur, vbi dicit, iſtas eſſe ſtrictas preſumptiones, vt nõ ſolum ciuiliter, ſed etiam criminaliter de adulterio,
9 vel ſtupro, ſeu inceſtu quis poſſit condemnari, † hæc enim præſumptio eſt vehemens, & violenta, vt ait Domhaud. in ſua prax. ciuil. c. 178. nu. 14. Lap. alleg. 53. nu. 1. & ſeq. nec ſecundum eum ibi requiritur alia probatio, cum fieri non poſſit, vt per rerum naturam venerea coniunctio poſſit iure probari.

Aliter ſenſit Matheſil. ſing. 119. nota quòd præſũptio, Corn. conſ. 192. in fi. lib. 4. Crauet. conſ. 205. nu.
10 20. vbi nu. 21. poſt Antoniũ Roſellũ reſpõdit † adulterium non cenſeri probatũ ex eo, ꝙ quis ſolus cum ſola in thalamo clauſo repertus ſit, & vir ſoluta hẽat femoralia, & mulier recuſet clauſum reſerare oſtiũ.

Cõciliare poteris hos inter ſe hoc pacto, vt doctrina Matheſil. & aſſectatorum procedat, quãdo agitur in cauſa criminaliter, ſecus ſi ciuiliter, vt ſi agitur ad amiſſionẽ dotis, vt clare ſentit Bal. in conſ. 6. factum tale eſt, quidã, in fin. lib. 5. & declarat Menoc. cõſ. 31. nu. 25. & diximus ſupra in cõmunibus adulterij. nu. 5.

11 Limita hanc ampliationem † nõ procedere in illis perſonis, quæ factum illud defendere poſſunt aliqua ratione, vel propter veſtium inopiã, vel propter affinitatem, vel propter ardorem quendam amoris, vel conſuetudinẽ regionis, & temporũ, quia tunc ex illo
12 ſolo actu non præſumitur adulterium † imo iſta violenta præſumptio tollitur ex illa cõſanguinitate, quæ ibi vera eſſe credebatur, vt notabiliter voluit Iac. de Belui. in ſua pract. crimi. tit. de lenonib. nu. 45. & ſeq. cum iur. ibi per eum alleg. & Ioan. de Amicis conſ. 127. col. fin. verſ. item probatum eſt, vel ſi nõ probauerit affinitatem, vt Iac. de Bel. in auth. vt lic. matr. & aui. ad fi. & Luc. de Pen. in l. queadmodũ. C. de agric. & cenſit. lib. 10. verſ. 80. & idem erit, ſi affinitas, vel illa ſanguinis cõiunctio eſſet ficta, & ſimulata, vel iidẽ reperti nudi ſimul, nullatenus purgarent factũ ſuum, vt per eundem Belu. eo. loco nu. 48. & Aug. in additio. ad Ang. in tract. de male. in verb. *che hai adulterato la mia donna*, in prin. & idem Ang. in eod. verb. nu. 41. & 42. & in l. 2. §. fin. ff. de adult.

Iſtud tamen intellige ſm̃ Ang. in d. l. 2. §. ſi ſic, nam
13 licet ratione ſanguinis coniunctionis † ſnĩa abſolutoria fuerit lata pro adultero, tamen ſi verè poſtea ꝓbari poſſit adulterium, vel quod ceſſauerit illa prẽſũptio orta ex ſanguinis cõiunctionis vinculo, nempè quia poſtea illam duxerit in matrimoniũ, non repugnante prædicta ſnĩa poſſet iterũ procedi cõtra adulterum, & de adulterio cõdemnari, ad quod alleg. tex. in l. ſi quis adulterij. C. de adult. quem notat Tiraq. in tract. ceſſ. cã, in verb. præſũptio, ꝑ alia ibi adduct. Huc reſpexit vates ille feſtiuiſſimus Martialis cũ cecinit.

Quod nubis Proculina, concubino,
Et mœchum modo, nunc facis maritum,
Ne lex Iulia te notare poſſit.
Non nubis Proculina, ſed fateris.

Quod idẽ probatur per l. miles. §. licet. ff. ad l. Iul. de adult. quod ſi abſoluatur adulter, itidem adultera erit abſoluẽda, vt voluit Bapt. à S. Blaſ. in tract. de correl. nu. 29. Hippol. Marſil. in l. ſi quis viduam. poſt nu. 23. in fin. de q. & eius condemnatio non nocet mulieri, ſed ꝓficit abſolutio, vt placuit Iac. de Belui. in pract. crim. tit. de lenoni. verſ. 57. num. 26.

14 Tertiò amplia, vt procedat cõcluſio † ẽt ſi teſtetur, ſe cõſpexiſſe ſolũ virũ, & mulierẽ occultè ſe deoſculantes, vel amplexãtes, Dec. conſ. 577. nu. 12. Hippol. cõſ. 1. nu. 45. vol. 1. & Campeg. d. reg. 385. verſ. 2. quia, ibi, & probatur fornicatio, fol. 139. mihi in paruis impreſſionibus, Abb. in d. c. præterea. gl. 3. in l. 1. de var. & extraord. crim. & ibi Ang. Salic. in l. Gracchus. C. de adult. Aret. in tract. de malef. verſ. *che hai adulterato la mia dõna*, nu... Rol à Val. cõſ. 24. n. 6. vol. 2. Bar. in l. c. 5. nu. 2. ff. de adul. Rui in cõſ. 146. n. 4. vol. 5. Soc. iun. cõſ. 32. nu. 16. lib. 2. & Grat. in cõſ 50. nu. 4. vol. 2.

Huic ſententiæ optimè congruit, quod notat Bal.
15 in c. tuæ de procurat. vbi † propter oſculum luxurioſum, vel ſi manus in papillas immiſerit, probatᷣ adulteriũ, alleg. c. 1. & ibi gl. quib. mod. feud. amitt. quod
* axioma * omnes ſcribentes recentiores, & maximè Dec. ſequuntur in rubr. C. de edend. Sed id quomodo ſit verum, dicemus infrà in probatione per oſculum.

16 Illud tñ limita † non habere locũ in clerico amplexante mulierẽ: qa prẽſumitᷣ, id cã adulterij facere, ſed potius cã benedicẽdi, vel ad pœnitẽtiã cohortãdi, vt gl. in c. adſit 11. q. 3. & Spec. in tit. de præſump. in prin.

Sed reprehẽditur, & reijcitᷣ ab Abb. in c. 1. de cler. nõ reſid. & per Fel. in c. præterea. de teſt. & per Nic. Bell. in repet. rubr. C. de eden. nu. 97. cum alleg. vbi refert Ang. dicentẽ, à tali benedictione libera nos domine.

Non omnino tñ eſt reijciendũ illud, quod dicitᷣ de clerico, præſertim ſi illa mulier eſſet vetula, nimium ſexagenaria vel deformis, & turpiſſima, aut iſtiuſmodi à qua criminis adulterij ſuſpicio abeſſe poſſet, vt in

cap. 1.

c.1.& c.2.de cohab.cler.& mulier.& in l.eũ quẽ probabilẽ.C.de epiſc & cler.& intellexit.Gul.de Bened. in repet. c. Rayn.de teſta. in verſ.duas habens filias. nu.208.alioqui falſam omninò gl.illã arbitror, præſertim ſi clericus ſit ſcholaris: quia tunc deprehenſus in iſtiuſmodi actu non eſt ꝓbabile illũ ibi adfuiſſe,cã dicẽdi pater noſter:vt vtar verbis.Bal.in l. neq; natales. C. de probat.etiam ſi ille clericus eſſet religionis Montis Carmeli,aut Mõtis Oliueti,& quatenus maximus eſſe poſſet religioſus,quia ab hmõi actib. omninò clerici cauere debent,& frequẽter inuiſere mulieres prohibentur, & ſi religioſe, & conſanguineæ ſint.capitulo peruenit.18.quęſtio.2.& per Guliel.Benedicti in d.verb.duas habens filias. num. 209.

Quartò amplia:vt oĩa ſupraſcripta procedant,ẽt ſi
17 hmõi teſtes † viciſſim vnus poſt aliũ viderint adulterantes per rimulã. Abb. in c. præterea.nu.1.de teſtib. Crau.in tract.de teſtib.nu.187.fol.102. nã licet ſimul non viderint, nõ ex hoc dñr ſingulares, ſed ſimul vidiſſe,vt gl.in c. nihilominus.3. q. 8. & de hac re vide Alber.de Roſ.C.de teſtib.l.teſtiũ.n.9.Bal.in l. teſtiũ. C.de teſtib.Ang.in l.quærebatur.n.3. ff. de teſt.milit.
18 Fulg.l.in A retuſa.nu 1.ff.de ſtat.hom.† quia vbicũq; ordo, vel viciſſitudo facti non permittit aliquid fieri ſimul,ſed ſucceſſiuè,illud dr̃ fieri ſimul.l.antiqui.ff.ſi pars her.pet.& l. Aretuſa.ff.de ſtatu hominum.vt per Nell.à S.Gem.in ſuo tract.de teſt.nu.187.& Sicul. in d.c.præterea.de teſt.Cin.Bal.& Sal.in l.teſt.C.de teſt. Io.de Imol.in l.ſi pater captus.ff. de vulg. & pupil.
19 Amplia huiuſmodi ampliationem † etiam ſi teſtis vnus afferat admiſſum vna die, vel in vno loco , & alius altera die,& loco,ita videtur ſentire Spec.tit.de teſt.§.iam de interrogatorijs.verſ. quid ſi vnus teſtis. Iaſ.conſ.11.vol.2.Crauet.conſ.75.nu.3.Soc.iun. cõſ. 99.nu.5.& 7.vol.2.Steph.q.193. in aditio.

In aliam tamen ſententiam deſcendit Io. And. in aditio.ad eundem Spec.vbi ſup.nu.17. & Grat. conſ. 50.n.11.vol.2. & nos infrà dicemus in prob. per teſtes.

Secundò amplia ſupraſcriptam quartam ampliatio-
20 nem procedere,† etiam ſi huiuſmodi teſtes eſſent domeſtici,nã ſi accuſatur maritus, vel vxor de adulterio, adulteriũm probari poteſt per ipſos teſtes domeſticos,quia huiuſmodi delicta ſolẽt fieri clam, & occultè,& non corã multis:vt l.cõſenſu. ff. de repud. & Alber.de Malet.in tract.de teſtib.nu.67.c.2.ita etiã tenet Soc.cõſ.17.n.5.vol.1.& Grat.cõſ.50.n.5. vol.2.

Limita ſupraſcriptam concluſionẽ,& eius ampliationes nõ ꝓcedere, quando agitur criminaliter,quia tunc ex ſimilibus nõ probatur adulterium, ſed ſolùm quoad ſeparationem thori,vt per Mattheſ.ſing. 119. Corn.in cõſ.192.lib 4 Crauet.conſ.205.nu. 20. & 21.
21 † quia in criminali ſtante dicta probatione opus eſt, vt eruatur veritas ex ore vxoris,vel viri adulterantis, qui ſi perſtiterint,& negauerint in tormẽtis, abſoluẽdi ſunt.Bal.in conſ.427.vol.5.& Rom. conſ.451.

CONCLVSIO. LX.

ARGVMENTVM.

Adulterium nunquid probetur, ex pernoctatione mulieris extra domum mariti.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium probatur ex pernoctatione mulieris extra domum mariti, & debet dotem amittere.*

2 *Adulteriũ nõ probaĩ ex pernoctatione mulieris extra domũ viri per ipſũ eiecta, nec ex hoc ipſa repudiare poteſt.*

3 *Adulterium non probatur, ſi mulier palam viro ſciente extra domum pernoctauerit.*

Suſpicio ſiniſtra ceſſat in his,quæ palàm fiunt,ſecus ſi clã: quia ſuſpicio arguitur, ibi.

1 Adulterium probatur ex eo, † ꝙ mulier pnoctauit extra domum mariti.l.cõſenſu.§.vir quoq; pari fine. C. de repud. Aut ipſo inuito,inquiunt Imp.Theod.& Valẽt. ſine iuſta,aut probabili cauſa foris,ſcilicet pernoctãtem.Fely.in c.præterea , de teſtib. & ante eum Ang. in §.minores. de nupt. in auth. Dec. in conſ.577. nu. 10.Boer.in q.297.nu.9.ſequitur Menoch. in conſ.31. nu.21.& vide Alc.reſponſ.25.in fi.Bald. in conſ.221. nam quandoq;.lib.2.vbi conſuluit, ex ſolo diſceſſu à marito vſq; eo mulierẽ in adulterij ſuſpicionẽ incidere,vt illi ſit dos amittẽda,& Grat.in cõſ.50.n.1.vol.2.

2 Primo limita concluſionem non procedere, † qſi vir illam extra domum eiecerit,& illa pernoctauerit apud propinquos , imò etiã apud extraneos, quia cũ ſibi ipſi cãm dederit, mulier excuſatione digna eſt, nec poterit ex hac pernoctatione dare libellum repudij.glo in d.§.vir quoq;,& eſt tex.in §.quia verò plurimas.in authen. vt lic.matr.& aui.coll.8.& ſequitur Crauet.conſ.205,nu.50. verſ. rurſus illa lex.

Secundò limita,quando mulier ſic pernoctaſſet, vt inde ex eo poſſet tolli huiuſmodi ſuſpicio,vt ſi nõ exi-
3 uiſſet clàm,† ſed palam,& ſciente viro, nam tunc ceſſat ſiniſtra ſuſpicio,ex his enim arguitur ſuſpicio,quę fiunt clam l.1.C.de maled.mat.iuxta illud, qui malẽ agit, odit lucem. Et itidem quæ palam fiunt, tollunt omnem ſuſpicionem,vt in hac hypotheſi ſapiẽter conſuluit Crauet.d.conſ.205.nu.4. verſ. ad hæc ſi exiuiſſet.vbi adde.l.non exiſtimo.ff.de adminiſtr.tutor.& l.fi.ff.de rit.nupt.Cin.& Bald.l.nemo. C.de ſacroſ.eccleſ.& alia, per totum, vbi pulchrè examinat iſtam cõcluſionẽ,& declarat context.in d.l. cõſenſu.

CONCLVSIO LXI.

ARGVMENTVM.

Adulterium, an probetur ex deprehenſione viri in domo mulieris formoſæ.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium probatur ex eo,quòd quis inuenitur in domo alicuius,vbi eſt pulchra mulier. & quando procedit,nu. 3.& contra quem.nu.7.& 8.*

2 *Pulchritudo habet multum in præſumendo libidinem hinc inde.*

Mulier formoſa vix poteſt caſtè viuere.

3 *Pulchritudo cum pudicitia litem quaſi perpetuam habẽt ad inuicem.*

4 *Filius non tenetur regulariter dotare matrem,tamen ſi mater ſit pulchra,& pauper,poſſet dici teneri,ne labatur in impudicitiam,& num.5.*

5 *Tria ſunt ſuſpecta ad libidinem in muliere, iuuẽtus, pulchritudo , & paupertas.*

6 *De guſtibus non eſt diſputandum,quia vni formoſa,alteri de formis eſt mulier.*

7 *Sententiæ tot,quot homines,& quot capita,tot ſenſus.*

8 *Homo ſæpe ingreditur domum ſine voluntate mulieris.*

9 *Sanguinis coniunctio tollit præſumptionem ſiniſtram inuenti in domo mulieris.*

10 *Inuentus in domo mulieris de die ingreſſus ex cauſa, quæ poſſit ſuſpicionem tollere,eam tollit.*

1 Adulterium porrò probari ex eo,† ꝙ qs inueniatur in domo alicuius,vbi eſt pulchra mulier,docuit Bart. in l. 2.ff. de fur.in prin.& Abb.in c.præterea,de teſt.et c.literis. de præſump.Luc.de Pen.in l.quemadmodum C. de agr.et cẽſ.li.11.verſ.62.Bal.in l.falſus.in 4.oppo.ff. de fur.Abb.in c.cũ nõ ab hoĩe.col.5.verſ.imò plus dicit

de iud. Ang. Aret. in tract. maleſ. in verb. fama publi-
ca præcedente, col. 5. verſ. quæro, an vnum indicium.
Paris de Put. in trac. de ſindic. in verb. officialis offen-
ſa, per tot Gullel. Bened. in repet. c. Raynut. in verb.
duas habens filias, nu. 209 de teſtam. Doct. in c. 3. lo-
co. nu. 13. de probat. & Cnpeg. d. reg. 385. verſ. 6. pro-
batur. Soc. ìun. conſ. 32. nu. 16. Huic opinioni non ſe
ſubſcripſit Abb. in d. c. 3. loco. de prob. & in c. 3. loco,
de præſump. col. 2. num. 4 cui ſententiæ Abb. aſſentit
Aret. in c. præterea, el 2. de reſtib. & eũdem eſt ſequu-
tus. Dec. in d. c. 3. loco, n. 59. de prob. ea ratione, quod
vir potuerit ingredi domum mulieris, ipſa ignoran-
te & probata ignorantia mulieris, nõ eſt dubitandũ
de veritate iſtius opinionis Abbatis. Verùm ſi dubi-
tetur, an inſcia, vel ſcienter ipſa ingreſſus fuerit iuue-
nis, tunc attẽdenda erit qualitas mulieris, & iuuenis,
& ſecundum eam iudicãdum, vt docuit Dec. in loco
iam allato, nu. 59. & ſtatum dicemus in 1. limit.

Sed inſpiciendum eſt ad Barr. non tantùm loquẽ-
2 tẽ de muliere, ſed de pulchra muliere, † quia illa qua-
litas pulchritudinis multũ momenti habeat ad præ-
ſumẽdã vtrinq; libidinem. Tùm quia mulier formo-
3 ſa vix põt caſtè, & incorruptè vitam degere † pulchri-
tudo enim cũ pudicitia bellũ inter ſe exitiale, inex-
piabile, & interneciũ gerunt, adeo vt lis inter vtran-
que propè perpetua ſit, vt canit Ouidianus ille Paris.

Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.

Et id genus alia multa annotauit Tiraq. de legib.
connub. lib. 2. nu. 6. quo circa concluſio fortaſſis locũ
ſibi vendicare nõ poſſet, qñ vir eſſet deprehenſus in
domo mulieris deformatæ, vt ſentit idem Tiraq. ad
d. l. 2. nu. 9. à quo non vr̃ diſſentire, quod ante eũ ele-
ganter ſcripſerat Bal. Nouel. in trac. de dote, in 6. par.
4 16. ſpecia. col. 2. in fi. vbi in eam deuenit mentem, † &
ſi regulariter filius non teneatur dotare matrem, per
iura ibi allegata, tamẽ ſi mater ſit iuuenis pulchra, &
pauper dicendũ eſt filium poſſe compelli, ne labatur
mater in impudicitiã, vñ ibi Bal. nouel. ad ſuſpicionẽ
5 libidinis ponderat hæc tria † iuuentutẽ, pulchritudi-
nẽ, & paupertatem, & idem ſentit Gulıel. de Cun. in l.
1. de inof. dot. ibi alle tẽs, non cogi filiũ dotare matrẽ,
etiã pauperem, niſi & pulchritudinis qualitas adſit.

Verumtamen vſus rerum optimus magiſter in aliã
ſententiam deſcendere nos docet. Etenim vſq; eo in-
explebilis hominum libido prorumpit, vt & in fœdiſſi-
mas mulieres cupiditatis ignes enouant, nec vllũ fe-
rè diſcrimen conſtituant formoſæ ne an deformes
ſint mulieres. Huc alluſit auctor ille Græcus Stobæus.
c. 5. cum cecinit in hanc ſententiam.

Neque enim quod deforme eſt, caret ſuſpitione.
Neque intemperans eſſe, quæcunq; formoſa eſt, ſolet,
Quædam enim eos, qui ob formam multa largiuntur.
Non ſequitur, multas vero, & mulieres videre.
Non pulchras aſpecta, coeuntes inſatiabiliter
Et his, qui eis vtuntur, multa gratis offerentes.

Ex quibus facilè colligere poſſumus deformatas
mulieres adulterii ſuſpicione non carere, & eo vſque
progredi, vt cũ hæ gratis ob deformitatem minimè
ſolicitentur, pretium libidinis vltro viris offerre, ſua
& maritorũ bona in eam rem profundentes. De qui-
bus ẽt conqueritur Ezequiel. c. 16. omnib. meretrici-
bus dãtur mercedes, tu aũt dediſti cunctis amatorib.
tuis, & dona dabas eis, vt intrarẽt ad te vndiq; ad for-
nicandũ tecum, & Oſeas. c. 4 Ephraim munera dede-
runt amatorib. ſuis idq; potiſſimũ faciunt deformes,
& anus, vel teſtimonio Ariſtophanis Teſmophor.

Ἡδ ὤπαντις διὰ ὄιπ μοιχῶ γραῦς γαμεῖ

Quid igitur mirũ, ſi cũ ea ſit mulierũ effrenata li-
bido, vt nec liberis, nec parẽtibus, nec patriæ, nec reb.
ſacratiſſimis, vt ſuæ cupiditati indulgeãt parcere ſo-
leant, deformi etiam adulterio ſe cõtaminẽt? nec ab
illis viri ſe abſtineant? Præſertim cũ ea ſit vis amoris,
vt quæ vni formoſa, alteri deformis videatur. Facit. n.
amor ob oculos puluerem amantibus, vt non facile
videant, quæ amori reluctãtur. Illæ enim ſunt amoris
ſummi vires, quæ verrucas, & nęuos etiam in iis, quos
amamus commendant. Ii præterea ſunt amoris ingẽ-
tes impetus, vt animi iis rebus pelliceãtur, quibus ab-
ſterreri plurimũ deberent. Hæc cauſa Platoni perſua-
ſit, vt amorem magnum ac veneficũ appellaret. Vi-
de hic optimè cõgruit, quod de Gryllo Vlyſſis ſocio
legimus, quem Circe in ſuem commutarat. Is enim
beneficio Vlyſſis in priſtinam formam reſtitutus nõ
deſiit inclamare, ſecum actũ eſſe infeliciter, quod in
hominem rediiſſet, qui tam ſuauiter antea in ſue vi-
ueret. Turpis enim illius amoris vis ita in animũ ty-
rannidẽ exercebat, vt neque homini redditus huma-
nè ſapere cœperit. Huiuſmodi ſũt illi, q amoris œſtro
perciti mulieres Therſitę faciem habentes deperiũt,
facilius. n. clauũ (vt aiũt) Herculi extorſeris, quã illos
ab illa inſania auerteris. Qua in re clarè liquet, nihil
eſſe verius quàm Virgilianum illud in Buc. Ec. 2.

Trahit ſua quemque voluptas.

Non enim omnibus idẽ eſt ſtomachus, & vt Ho-
merus ille cecinit Odyſſ. 14.

Denique non omnes eadem mirantur, amantque.

Atque Litanus ſeruus apud Plautum in Aſinaria.

Non omnia eadem æquè omnibus, here, ſuauia eſſe ſcito.

Et Plinii lib. 22 c. 24. cum dicit, non eadẽ omnibus
amara eſſe, aut dulcia. Variæ enim ſunt hominũ vo-
luntates, vt reſpõdit Vlp. in l. qa poterat. §. non enim
ff. ad Trebel. c. quia diuerſitatem. in princ. de cõceſſ.
preben. & ibi gl. 1. & glo. in c. ſuper literis, & ibi, & di-
6 uerſitatem corporum, de reſcrip. Et propterea † de gu-
7 ſtibus non eſt diſputandum, eo quod † tot ſint ſentẽ-
tiæ quot capita, vt eſt in prouerbio. cap. ſicut in ſacra-
mentis. §. item ſi poſſet de conſecra. diſtin. 4. ibi, tot
diuerſitates opinionum forſitan inuenirentur, quot
homines numerentur, & glo ſuper verb. opinionum,
& gl. & DD. in c. ſuper literis. de reſcript. & de cõceſ-
ſio. præb. Et illud Ouidii.

Pectoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ.

Sed tamẽ ſinamus, vt D. Paulus monet ad Roma-
nos 14 in ſuo quenque ſenſu abundare, nos inſtitutũ,
& inceptum perſequamur iter.

Limita igitur, vt procedat concluſio, quoad deli-
ctum attentatum ex parte iuuenti, non antẽ ex parte
mulieris, eſſet enim abſurdum, & abſonum, ſi tantũ-
modo ex illo ſolo actu venerea coniunctio probare-
tur ex parte mulieris, vel delictum perfectum ex par-
8 te iuuenti, † renitẽte namq; & inuita muliere ſępenu-
mero ſolet quis ingredi, vt experientia docet, ita per
Aret. in c. præterea. col. 1. nu. 5. de teſt. Abb. in c. 3. lo-
co, nu. 10. de prob. & in c. cum non ab homine, nu. 19.
verſ. imò plus dicit, de iudi. Diligenter tñ eſt inquirẽ-
dã qualitas iuuẽti, vt ſuſpicari poſſimus, qua ex cã la-
teret in domo, vt per text. in d. c. præterea. in fi. in ver-
bo etenim, quem ad hoc ponderat ibi Aret. d. nu. 5.
pro iſta limitatione faciunt pulchrè dicta per Ioſep.
Fontanel. in conſ. crim. lib. 2. conſ. 97. cum ſeq.

9 Secundò limita concluſionem † quãdo iuuenti in
domo alicuius mulieris, eſſent coniuncti aliqua con-
ſanguinitate, vel affinitate cum illa, nam tũc abſque
dubio tollitur omnis ſiniſtra pręſumptio cõtra illos
repertos, vt conſuluit Ioã. de Amic. in conſ. 127. col.
fi. verſ. itẽ fuit probatum, per tex. in l. non ſolum. §.
1. & notat ibi gloſ. ff. de ritu nupt. & in l. pen. §. ſi verò
pater. vbi & glo. C. de adopt.

10 Item idem procedit, † quando repertus in domo
introiuit interdum ex cauſa, quæ poſſit tollere huiuſ-
modi ſiniſtram opinionem, vt ſi inueniſſet puerũ fi-
lium illius mulieris in via plorantem, illumq; capiẽ-
do deportaſſet intra domum illius mulieris, quia tũc
ceſſat præſumptio concluſionis noſtræ, glo. in l. 1. C.
de ſiccariis, & Ioan. de Amicis in d. conſ. 127. verſ. itẽ
fuit probatum.

Digitized by Google

CONCLVSIO LXII.

ARGVMENTVM.

An adulterium per auditum probetur.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium probatur per auditum copulæ, vel commiſſionis ex tenui pariete, cortina, vel pallio in nocte.*
2 *Probatio viſus quando non poteſt haberi in occultis, auditus concurrente fama habetur pro plena probatione, vide contra, num. 3.*
3 *Adulterium, ſodomia, & ſimilia, nedum non poſſunt per auditum probari, ſed nec etiam per aſpectum, quia directò probari non poſſunt.*
4 *Teſtis de auditu auditus nihil probat, etiam de auditu confeſſionis adulteræ.*
5 *Probatio de auditu per ſe ſola non ſufficit etiam concurrẽte fama ad probandum adulterium, vt ſeparetur matrimonium, niſi alia adminicula, vt amor, vel amplexus, & ſimilia concurrant.*
6 *Singula ſi non proſunt, multa iuuant.*
7 *Copula non probatur deficiente aliquo ex prædictis, niſi tractaretur de præiudicio magno diſſoluendi matrimonium, ſed de impediendo ſufficerent.*

1 Adulterium inſuper probatur p auditum, † vt ſi teſtes de-
ponant, ſe turpis illorum concubitus ſonum auribus
hauſiſſe, vt ſi tenuis paries erat intermedius, vel no-
cturno tempore poſt cortinam, vel aulçam, qua lecti
obducũtur, ſtetiſſent, & nefando cõplexu venereoq;
coitu iungi audiuiſſent, verbaque huiuſmodi ſcelus
2 detegentia percepiſſent: † nam tunc ſi probatio aſpe-
ctus haberi non poterit, iſta probatio auditus concur-
rẽte fama habebitur pro plena probatione, ita Lap.
in alleg. 53. nu. 3. & Feder. Schenc. in tract. de teſt. nu.
44. tom. 13. fol. 38. & Campeg. tract. de teſt. reg. 385.
verſ. 4. probatur, fol. mihi 159. in paruis impreſſioni-
bus, & ver. ſeq. tex. eſt. & ibi Abb. in c. preterea. de teſt.
vbi plenè de hoc ſcribentes, & per Bart. l. 2. ff. de furt.
& in l. c. 5 ff. de adult. & Abb. in c. literis. de præſump.
& alia alleg. per Corſ. in repert. Ab. in verſ. teſtis, &
plura per Alex. conſ. 24. col. 3. verſ. nec obſtat, quòd
iſte teſtis, vol. 2. Anch. cap. præterea, num. 4. de teſtib.
Ruin. conſ. 71. nu. 2. vol. 3.
Cum iſtis tñ non congruit Rol. à Valle in cõſ. 50.
3 nu. 3. vol. 1. vbi dicit † ſodomiam, adulterium, & ſimi-
lia nedum non poſſe probari per auditum, ſed nec ẽt
per conſpectum, cùm directò probari non poſſint, &
Hippol. Marſil. conſ. 28. num. 5.
Et animaduertas, nos dixiſſe de auditu venerei cõ-
4 plexus, & coniunctionis, nam ſecus eſt, † qñ deponũt
de auditu auditus, nempe quòd ab alijs audiuerint,
quia tunc nihil probãt, vt doct. & gl. in c. præterea. de
teſt. vide But. in c. præterea. nu. 9. de teſtib. lib. 2. par. 2.
Etiam ſi deponerent de auditu confeſſionis adul-
teræ, vt Iaſ. in conſ. 22. nu. 3. vol. 1.
Adeo vt nec huiuſmodi probatio de auditu per ſe
ſola ſatis ſit etiam concurrente fama ad probationẽ
adulterij, vt dirimi poſſit matrimonium, vt d. glo. &
5 doct. in d. c. præterea † ſed neceſſe eſt, vt cum teſtimo-
nio, & fama concurrant alia adminicula, vt amor, ri-
ſus, iocus, miſſio nũcij, tactus, cohabitatio, amplexus,
oſculum, & ſimilia, quibus omnibus concurrentibus
fortè ſufficerent, vt inter coniuges fieret diuortium,
6 vt ſentit Felin. in d. c. præterea, nu. 3. † nam quando nõ
proſunt ſingula, multa iuuant, vt in c. literis. de præ-
ſump. & c. cum cauſam. de probat. l. rationes. & l. exẽ-
plo. C. de probat. Ouid. de remed. amoris.
Forſitan hæc aliquis, nam ſunt quoque, parua vocabit:
Sed quæ non proſunt ſingula, multa iuuant.
Afflict. deciſ. 13. num. 24. & eſt * communis opinio,
vt atteſtatur Felyn. in d. cap. præterea, num. 5.
Sed altero iſtorũ deficiente non eſſet probata cõ-
7 iunctio, † niſi vbi non tractaretur de tanto præiudicio
diſtrahendi matrimonium, ſed quando ageretur de
impediendo, ſufficerent, vt ſi quis cõtrahere volebat
matrimoniũ cum aliqua, & obijciebatur, id fieri non
poſſe, quia ille cognouerat conſanguineam illius, cũ
qua matrimonio iungi volebat, nam tunc ſufficit le-
uis probatio vnius teſtis, vel ſola fama ad impedien-
dum matrimonium, glo. in d. c. præterea de teſt. per c.
præterea. de ſponſ. & c. ſuper eo. de conſanguinitate.
Quòd ſi intelligere exoptes quomodo probeẽ adul-
terium tam ad matrimonium ſeparãdum, quàm im-
pediendũ, quàm etiam ad omnẽ pœnã imponendã,
conſulas Lap. vbi ſuprà, alleg. 53. & alios referentem
Egid. Boſſ. tract. crim. tit. de rap. mulieris, n. 11. & ſeq.

CONCLVSIO LXIII.

ARGVMENTVM.

An ad excludẽdum matrimonium per rumorem probetur adulterium.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium probatur per ſolam famam ad impediendum matrimonium.*
2 *Adulterium per famam probatur quoad thori ſeparationem, concurrentibus teſtibus de auditu coitus ex tenui pariete.*
3 *Adulteriũ probatur per præſumptionẽ violentã cũ fama.*

1 Adulterium itidem probatur ẽt per
ſolam famam, † quò tñ
ad impediendum matrimonium, nempe ſi quis con-
trahere volebat cũ aliqua, & illi obijciebatur, ſe adul
terio contaminaſſe cum illius conſanguinea, nã tunc
ſi de eo rumor eſt, impeditur illud matrimonium, ita
Bal. in c. preterea de teſtib. nu. 8. & gl. ibi p c. præterea.
de ſponſ. & c. ſuper eo. de cõſang. Cãpeg. tract. de teſt.
reg. 385. quomodo, & qualiter. verſ. tertiò probatur.
2 Amplia, vt ẽt probetur, † quoad ſeparationem tho-
ri, vt ſentit ipſamet gl. in d. c. præterea. vbi illud præ-
terea ſubiũgit, probari ẽt quoad ſeparationem matri-
monij, dummodo concurrãt teſtes de auditu coitus,
nempè ex tenui pariete, & c. vbi ſupra diximus, & iſtã
* gl. ſequuntur omnes * communiter ſcribẽtes, vt atte-
3 ſtatur Aret. in d. c. præterea, & Inn. ibidem inquit, † p
præſumptionem violentã cũ fama probari adulte-
rium, arg. 32. q. 1. quem refert, & ſequitur Luc. de Pen.
in l. quemadmodũ. C. de agri. & cẽſit. lib. 11. verſ. 60.
præſumitur, Alex. cõſ. 189. nu. 10. vol. 6. Io. de Amic.
cõſ. [illegible] verſ. facio tertiã concluſionẽ, & Petr. de Bar-
bo. de Padua. conſ. 96. nu. 1. inter conſilia criminalia,
& 8. per totum, ac Ioan. Crot. in tract. de teſtibus, part.
4. verſ. 4. concluſ. num. 55. & ſequen.

CONCLVSIO LXIV.

ARGVMENTVM.

Nonnulli alij modi connumerãtur quibus adulterium poteſt probari.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium probatur per teſtes dicentes vidiſſe mulierem à viro oſculari, vel manus ad mammas apponi.*
Quod ex ꝑparatorijs probatur, & ibi præparatoria q. ſint.
2 *Mulier an ꝑ oſculũ luxurioſũ amittat dotẽ, ibi remiſſiuè.*
3 *Adulterium probatur per oſculum luxurioſum.*
4 *Intelligentia verborum in rebus venereis, ibi remiſſiuè.*
5 *Adulterium probari non ſolum concubitu, oſculo, immiſ-*

ſione manuum in mamillas, ſed per quemlibet actum inhoneſtum.

6 *Clericus oſculans mulierem præſumitur facere bono zelo.*

7 *Adulterium probatur, ſi mulier, vel vir in eo deprehendatur.*

8 *Deprehenſio in adulterio non ſufficit ad illud probandum. Deprehenſa exponitur, ideſt, conuicta, ibi.*

9 *Deprehenſio in adulterio inducit ex eo infamiam.*

16 *Adulterium manifeſtum quibus modis dicatur probatũ.*

11 *Adulterium probari per collocutionem viri, & mulieris, & quomodo, vide per tutum.*

12 *Adulterium probatur per confeſſionem adulteræ, vide ibi contra.*

13 *Adulterium non probatur confeſſione adulteræ, vel adulteri, maximè impuberis, vel carente genitalibus.*

14 *Impubes, vel carens genitalibus naturaliter nõ poteſt adulterium committere.*

15 *Confeſſio de eo, quod eſt contra naturam, non valet.*

1 Adulterium quinimo probatur, ſi teſtes deponant,† ſe vidiſſe mulierem à viro deoſculari, vt per Rol. à Valle in conſ.50.nu.2. vol. 1. vel in teneris manus immiſcere papillulis, vt ille vates Pontanus cecinit. lib. 1. Amor. in Ant. cinœd. vt per Bal. in c tuę de procura. per c. 1. & ibi gl. tit. quib. mod. feu. dum amittitur, & Bart. in l. c. 5. ff. de adult. & videtur ſentire Dec. in rubr. C. de edē. nam ex præparatorijs adulteriũ probatur. Marc. Blanc. de indicijs, nu.69. tom. 15. fol. 157. & quæ ſint præparatoria, ſiue præludia adulterij, docuit Accurſ. in l. ꝙ ait lex. de adult. ſuper verb. in ipſis alleg. Ouid. *Viſus, & alloquium, tactus, poſt oſcula factum.*

2 Et dixit Blanc. d. tract. nu.69. fol. 157. † vbi cadit illa quæſtio, an per oſculum luxurioſum mulier amittat dotem, de qua vide ibi per ſcribentes, & plenius

3 per Bello per totum, & ꝙ per oſculum †probeť adulterium, ſentire videtur Marc. Ant. Blanc. in rep. l. ſi. ff. de q. nu.69. verſ. præparationes. vbi adducit gl. in l. ꝙ ait lex, & ibi etiam Bart. ff. de adult. licet referat opinionem Budæi in ſuis annotationibus ſecund. annotat.35. aliter ſentientis, vbi declarat, quomodo intel-

4 ligenda ſint †illa verba in rebus venereis, quę etiã ſequitur Ioſeph. Fontanel. inter conſ. crim. lib. 2. conſil. 97. nu.22. & ſeq. & pro concluſione ſentit Bart. in l. 1. C. de extraor. crim. Grat. in conſ. 115. nu.9. vol. 1. vbi

5 plus dicit, †adulteriũ probari non ſolũ per concubitũ, oſculum, manus ad mamillas poſitas, ſed per quemlibet aliũ actum inhoneſtum, vt ẽt dicit voluiſſe Dec. in rub. ext. de iudic. col. 2. & latiſſimè ita ſentit Didacus pito. 2. par. c. 7. §. 6. nu. 3. vbi videtur tenere cum Bello. quòd oſculum, & amplexum non videatur conuictã de adulterio, dicẽs, ex his vitam agere impudicã.

6 Limita concluſionẽ †non ꝓcedere in clerico oſculante mulierẽ, quia ꝓ̃ſumitur diuino adductus amore facere, & cauſa benedicendi eam. c. abſit. 11. q. 3. & Alex. in l. 1. ff. de var. & extraord. crim. & Ang. Aret. de malef. verſ. adult. 2. col. & Bald. in l. quid ergo. §. ſi hæres. ff. de leg. 1. idem dicit Abb. in c. 1. de cleric. non reſid. cum declaratione tamen ibi per eum poſita.

7 Hinc etiam dicitur, adulterium probari † ſi mulier, ſiue vir fuerit deprehenſus in adulterio, nam eo caſu nõ eſt opus. vt teſtis probet adulterium, ſufficit enim probare ipſam fuiſſe deprehenſam in adulterio, ita Hoſt. & Abb. in c. tua fraternitas. de adul. n. 2. & Ant. de But. ibidem num. 2.

Ab hoc diſſidere gl. & Ant. de But. ſibi contrarium in c. ex literar. de eo qui dux. in matr. quã poll. dicen-

8 tes †non ſufficere deprehenſionem, quia illa facit tũ indicium, ideoq; ibid. gl. exponit deprehenſam. i. cõuictã, & bene. iux. tex. in l. 1. & ſibi Bart. C. de pet. bon.

9 ſublat. lib. 10. verũtamen, †quæ in adulterio deprehẽſa eſt, quaſi publico iudicio dãnata eſt, vt rñdit Vlp. in l. palã. §. ſi. ff. de rit. nupt. de quo vide eundem Butr. vbi ſup. & videtur ſentire idem Abb. in c. cum nõ homine. nu.19. de iud. ſecundum diſtinctionẽ ibi poſitã.

10 Adulterium itidem manifeſtum dr̃ probatũ, † vbi conſtat mulierem à marito proprio diſceſſiſſe, & alicui publico concubino adhæſiſſe, vel habere virum aliũ in domo, mẽſa, & lecto, vt in c. tua. c. fi. de cohab. cler. Abb. in c. intellexímus. nu.6. de adult. Vel etiam ſi frequenter viros in ędes ſuas accedere, vt cum illis adulterij cauſa ſe cõmiſceret permittebat, facil. l. palam. ff. de rit. nupt. & quod not. in c. diœceſi. de vſur. & multa per Petr. Barbo. int. conſ. crim. conſ.96. lib. 1. & ſi inuentæ fuerint penès illam mulierẽ literę amatoriæ, ita Pariſ. conſ. 54. nu.64. vol. 4. per l. non epiſtolis. C. de prob. cum alijs per eundem allegatis. Quini-

11 mò ẽt † per collocutionem viri, & mulieris probať crimẽ illud, dumtamen ſit ꝓ̃miſſa trina monitio, nẽpè à marito mulieris, ne cum illo colloqueretur, vel ipſi viro, ne cũ vxore ſua itidem colloqueretur, nam ſi poſt hmõi trinam monitionem inuentus fuerit ipſum cũ illa colloqui, poterit in ipſum animaduerti. Et tali. n. actu oritur maxima, & violenta preſumptio adulterij. Iaſ. in l. tranſigere. nu.5. & 6. C. de tranſac. & Panorm. in c. 3. loco col. pen. de prob. & Ang. Aret. in tract. malef. in verſ. *che hai adulterato la mia donna*. col. 5. verſ. an patre. Et eò magis iſta procedunt, quando hmõi collocutio facta fuerit in loco ſeiuncto atq; ſecluſo, vt Alex. reſpondit conſ. 159. nu. 10. vol. 6. & in auth. ſi quis. C. de adul. Luc. de Pen. in l. quẽadmodũ. C. de agric. & cenſ. lib. 11. verſ. 6 t. & §. is quoq; auth. vt licet mat. & aui. colla. 8. facit. c. ſi quiſquam. de cohabit. cler. & Spec. in tit. de præſump. § ſpecies. nu. 4.

Quòd in dubio crederem eſſe verum, ſi probaretur conſuetudo adulterandi cõtra inuentũ, vt per Rom. conſ. 167. nu. 7. & 8. ſemel enim adultera, ſemper ꝓ̃ſumiť adultera. Ang in auth. de reſt. & ea q̃ p. §. ſi. col. 4.

12 Hic etiam addas, †ꝙ ſi adulter, vel adultera fateretur adulterium, diceretur adulterium probatũ per huiuſmodi confeſſionem, iuxta ſententiã Auguſt. Bero. q. 84. nu. 7. & Maria. Soc. cõſ. 32. nu. 17. cum ſeq. lib. 2.

13 Diſſenſit †tamen ab iſtis Rom. conſ. 167. Iaſ. conſ. 22. vol. 1. Pariſ. conſ. 137. num. 28. & 29. vol. 4. Franc. Herc. in trac. de probãd. neg. nu. 198. verſ. 14. fallit. & Lauren. Siluan. conſ. 50. nu. 41. vol. 1. per ibi adduct.

Et hæc poſterior opinio eò magis procedit, quando confeſſio fuiſſet facta ab impubere, vel carẽte ge-

14 nitalibus, quia tunc non valet, † ex quo naturaliter hoc cõmittere nequit. c. fẽdẽ. de frig. & malefi. c. quãto pro aliquo pen. de diuor. c. 1. de delict. puer. & l. ſi minor 25. annis. ff. de adult. nã hmõi confeſſio eſt fa-

15 cta de eo, †ꝙ eſt contra naturã, nil mirũ igitur ſi irrita eſt, l. confeſſionib. & l. ſeq §. ſi. de interrog. actio.

CONCLVSIO LXV.

ARGVMENTVM.

An teſtes, vnus de vna die, & loco, alius de alia deponẽs, adulterium probent, vbi etiã intelliges nonnullas alias adulterij probationes.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes dicentes adulterium commiſſum vna die, & loco, alter alia die, & loco tamen probant adulterium.*

2 *Teſtes videntes viciſſim vnus poſt alium per rimulam, & foramen virum, & mulierẽ commiſcentes, dicuntur cõteſtes, & probant. & quare, & ibi vide contrarium.*

3 *Teſtes non reducuntur ad concordiam, quando per diuerſitatem actuum non remanet integra probatio, vt probent, ſed vt euitent periurium, & id ſi probatio ſit æquiuoca, ſecus ſi ſuper quolibet actu integra remanet probatio, tunc ſit, vt probent, & euitent periurium.*

4 Cau-

4 *Cautela, vt teſtes in probatione adulterij nunquam poſſint conuenire.*
5 *Adulterium poteſt probari per comitantem ad illud committendum, & ibi per quæ indicia probetur remiſſiuè, vide contrarium nu. 7.*
6 *Teſtes vidiſſe dicentes tales ſe adulterantes per ſpeculum, & tunc cognouiſſe non probant.*
7 *Adulter non poteſt teſtificari pro ſua amaſia, neq; pro alio extraneo, ſi manifeſtus, vel de eo crimine condemnatus eſt, quia eſt infamis infamia can.*
8 *Teſtes deponentes verum eſſe, talem commiſiſſe adulterium, tenentur etiam non interrogati reddere rationem, quia probant, & ſi non fuerint interrogati de cauſa ſcientiæ. ibi, quomodo procedat.*
9 *Teſtes ſuper adulterio deponentes, ſi ciuiliter agatur, & nõ interrogati de cauſa ſcientiæ, ſuper ea non repetuntur.*
10 *Teſtes de credulitate in materia adulterij probant. & ibi vide rationem.*
11 *Adulter quõ conuincatur, & qui ſunt, & quomodo puniatur, & qui magis puniendi ſint adulteri, vel adulteræ.*
12 *Adulteri publici, & procuratores debent à curatis, & prælatis euitari.*
13 *Adulter manifeſtus quis dicitur.*
14 *Adulterium probari per iuramẽtum adulteri, ſed mulier poteſt contrarium probare, vt ibi contrarium.*

1 Adulterium illo † die, & loco fuiſſe perpetratũ ſi quis teſtis deponat, alius aliter aſſerat, ſicq; ſint ſingulares, non idcircò adulterij ꝓbatio euaneſcit, vt ꝑ Capel. Tholoſ. dec. 11. & ibi addit. & dec. 309. ibi. quis Spec. propterea, ꝙ adulterium ſoleat iterari, & repetit. huius rei teſtem laudat Innoc. in c. qualiter, & quando de accuſ. & Collect. in c. ex tenore. de teſt. & tenet Iaſ. cõſ. 11. vol. 2. & dixi ſup. cõcl. 59. in 1. ampl. 4. ampliationis. Et hinc eſt, vt teſtes, q eodẽ tpe nõ viderũt virũ, & mulierẽ complexu venereo iungi, ſed viciſſim,
2 & vnus poſt aliũ, † vt quia viderint per rimã, & foramen mutuo eos coire turpiter, dicunť conteſtes, & ꝓbant, quia cũ iſte actus ſit ſucceſſorius, non videntur deponere ſup diuerſis probationib. ſed ſuper vna tantũ: vt gl. in d. c. nihilominus. 3. q. 9. Cin. & Bal. in l. teſtiũ. C. de teſt. Doct. in l. hac cõſultiſſima. C. eo. Bar. in l. quærebatur. ff. de re mil. & ſup. concl. 59. in ampliat.

Aliter ſenſit eadem Capel. Tholo. deciſ. 309. mota auctoritate Io. Andr. in addit. Spec. tit. de teſte. §. iam de interrogatorijs, verſ. quid ſi vnus teſtis, licèt in hoc ſe reijciat ad no. per Collect. in d. c. præterea. de teſt. & huic opinioni fauet glo. not. in d. c. nihilominus. 3. q. 9. & cõſuluit Io. de Amic. in conſ. 127. 2. & 3. col.

Diſtinguè, vt per Steph. Aufr. in addit. ad d. deciſ. 309. & 11. & vide Abb. in c. cum tu, de teſt. & ibi Fely. col. 3. verſ. modò iſtis diuerſis, qui omnes videntur in hanc deſcendere ſententiam, vt ſi per reductionem teſtium ad concordiam per diuerſitatem actuum nõ
3 remanet integra probatio ſuper quolibet actu, † tunc non fit reductio: vt probent adulterium, ſed vt euitẽt periurium, & idem eſt, ſi probatio eſt æquiuoca, neceſſariò non concludens intentionem producentis, quia & tunc non probant: ſi autem remanet integra probatio ſuper quolibet actu, tũc fit reductio, vt probent, & euitent periurium, ſecundum ſupra allatos auctores, & intelligit. Bero. q. 84. nu. 4. & 5.

4 Sed animaduertas cautionem, † vt teſtes nunquam poſſint conuenire in probatione adulterij, quę ita eſt, vt reus rogãdum curet actorem, an adulteriũ, de quo agitur, ſemel tantum, an vno loco tantum commiſſũ fuerit, nam ſi confiteatur, nunquam (vt dictum eſt) teſtes poterunt conuenire, ita dicit Spec. in tit. de teſt. §. iam de interrogatorijs. & Io. And. in c. cum Ioã. de
5 fid. inſtr. & Aufr. in add. ad Capel. Tholoſ. q. 309. † & poterit probari per aſſociantem ad id cõmittendum. Nell. in tract. de teſt. nu. 18. tom. 13. fol. 97. & per quæ indicia probetur, adeas Patiſ. de Put. in trac. de Sind. §. quia, n. 3. tom. 12. fol. 135. & Ale. cõſ. 189. n. 1. vol. 6.

6 Limita, ſi teſtes dicant, † tales inter ſe commiſcentes vidiſſe per ſpec. & optimè cognouiſſe, nõ probãt: vt Camp. vt ſup. d. reg. 385. in fi. fol. mihi 140.

Nec illud omittam ſcitu dignum, adulterum non
7 poſſe teſtificari pro amaſia ſua, † neq; pro alio extraneo, ex eo quia eſt infamis infamia canonica, & apertiſſimè ita cõſuluit Iulian. in l. ſcio. ff. de teſti. cui accedit Spec. in tit. de teſti. §. 1. nu. 25. verſ. item excipiť, ꝙ eſt fur. Nell. à S. Gemin. in tract. de teſti. nu. 18. quos refert, & ſequitur Iac. Nouel. in ſuis reg. 216. num. 24. Idem Domhaud. in ſuo tract. de teſt. in prin. nu. 19. & Bal. eo. tract. verſ. 31. ex eo, quia talis dicitur infamis, & Aufr. in ſuo eo. tract. de teſt. nu. 10. & Arch. in cap. præcepimus. 22. q. 5. Io. Camp. tract. de teſt. reg. 39. fol. 18. intellige tamen hanc concluſionem procedere in manifeſto adultero, & qui adulterij crimine eſt dãnatus, vt tradidit Aufrer. d. loco.

Amplia, vt nec ille, qui comitatus eſt aliquem ad committẽdum adulterium, poſſit eſſe teſtis, etiam in cauſa ipſius adulterij, adhibeas ad id Innoc. in c. qualiter, & quando. il 1. de accuſ. contrarium vide ſupra.

Teſtes in materia adulterij deponentes verum eſſe
8 † illos adulterij crimine ſe aſtrinxiſſe, coguntur reddere rationem, etiam non interrogati, ita Bart. in l. c. 5. ff. ad leg. Iul. de adul. Bal. in l. ſolam. col. 2. C. de teſti. ſed ſi non fuerint interrogati de cauſa ſcientiæ, Bald. in c. præterea. de teſti. nu. 21. nihilominus probare docuit, ibiq; etiam idem voluit Inno. dum tamen ſi criminaliter agitur, vt poſſint denuò interrogari ſuper cauſa ſcientiæ, vt veritas eluceſcat, quod ſi malã cãm reddiderint, nihil probabunt, ꝙ ſi iterum rogati non
9 fuerint, probãt nihilominus, † qñ autem agitur ciuiliter, ſecus eſt, nã tunc non conceditur repetitio, vt Bal. in d. c. præterea, & c. cum clamor. de teſt. ibi ẽt Inno.

Quinimò teſtis etiam de credulitate deponens ꝓ
10 bat, † nẽpè ſi dixerit, vidi tales amplexãtes ſe, vel alia facientes, vel in illo loco ſuſpecto, & opinor ipſos perpetraſſe adulterium, nam tunc iſta credulitas concurrit cum aliquo ſenſu corporis, & ideò non repellitur, ita Alex. conſ. 24. col. 4. verſ. nec obſtat, ſi iſtæ mulieres, vol. 2. per doctr. Bart. in l. 2. §. idẽ Labeo. ff. de aq. plu. arc. & per id quod habetur in c. literas. de pſũp.

11 Et adulteri quomodo conuincantur, docuit Pet. Lenauderij in tract. de docto. & cor. priuileg. q. 49. 4 par. verſ. quæro an doctor, & quį ſint. & quomodo puniãtur monuit Paul. in tract. de viſit. q. 10. 2. par. nu. 14. & an magis ipſi, quam adulteræ puniendi ſint, & quare, conſule Spec. de modo gerend. concil. par. 2. rub. 49. nu. 4. tomo 2. fol. 142. & quæ pœna tàm viri, quàm fœminæ ſit, adeas eundem Petr. d. tract. de priuileg. d. q.
12 49. dec. 4. parte † publicos peccatores debere à prælatis, & curatis euitari: vt Spec. ibid.

Adulter verò manifeſtus is dicitur, qui deprehen-
13 ſus eſt in actu veneris, † ex ſolo actu deprehenſionis, ſic tradidit Gulicl. de Peruſ. conſ. 36. nu. 4. inter conſ. criminal. & Camp. tract. de teſtib. reg. 385. quomodo, & qualiter verſ. ſecundò quia in fi.

Illis etiam addi non abſurdè poterit, crimen adul-
14 terij † probari poſſe per iuramentum adulteri dicentis ſe cũ vxore illius cõcubuiſſe. tex. in c. continebať. ibi, viri ſtãdũ eſt, vbi Abb. & cæteri; de deſpõſ. impub.

Aduertendum tamen eſt, illam mulierem non obſtante tali probatione poſſe probare contrarium, vt eſt tex. in c. propoſuiſti. de prob. & ibi Cano. & glo. in c. 1. de frig. & malc. & in c. quod autem. 27. q. 2. & in c. ſi quis acceperit 32. q. 1. & Tiraq. in tract. de retract. Lignag. §. 4. glo. 1. nu. 3. & Bell. in repet. rub. C. de edẽ.

Sed ab hac ſententia receſſit. Curt. iun. in d. rub. C. de eden. ſed eum reijcit, & improbat idem Bello. per ibi plura adducta, & allegata.

CON-

CONCLVSIO LXVI.

ARGVMENTVM.

Aduocatus an in cauſa ſui clientis teſtando probet.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus ſi adhibeatur teſtis in cã ſui cliẽtuli, nihil ꝓbat etiam ſi teſtis ſit in aliquo contractu, vel inſtrõ, ſuper quo agatur, & ipſe fuerit patrocinatus in cauſa, & nu. 15.*
2 *Affectio in teſte inſpicitur ad eum repellendum, & nu. 10.*
3 *Poteſt tamen vt teſtis in actis deſcribi, quæ per clientulum gerũtur in iudicio tpe aduocationis, vt de his teſtificetur in futurum, niſi ſit ſuſpectus etiam ad canonizandum inſtrumentum, vide nu. 12. quomodo procedat.*
4 *Aduocatus non põt eſſe teſtis ẽt in cauſa appellationis, in qua fuit aduocatus in prima inſtantia, ẽt ꝙ in illa non ſit aduocatus, vide ibi contrarium, & qñ admittatur.*
5 *Aduocatus non poteſt eſſe teſtis, quando a parte pecuniam receperit, vt aliam non foueat, vnde nihil probabit.*
6 *Aduocatus ex receptione pecuniæ præſumitur affectionem habere ad cauſam.*
7 *Qui nec in alia, in qua non eſt aduocatus, poteſt eſſe teſtis durante eius patrocinio in vna, quia redditur ſuſpectus. Et ibi vide contrarium, & limitationem.*
8 *Edictum de teſtibus eſt prohibitorium.*
9 *Aduocatus admittitur in teſtem parte contra quam patrocinatur poſtulante, igitur probabit.*
10 *Aduocatus, qui nondum cœpit patrocinari in cã, licet cõuenerit de ſalario, põt eſſe teſtis, & ibi vide contrarium.*
11 *Aduocatus ante incœptũ patrocinium admittitur in teſtẽ.*
12 *Aduocatus teſtis in contractu cõpoſitionis, vel trãſactionis, in ipſa cauſa, in qua fuit aduocatus, poteſt teſtificari.*
13 *Lis finitur per tranſactionem.*
14 *Aduocatus, quando aliter teſtes haberi non poſſunt, poteſt eſſe teſtis ſaltem pro iudicis informatione, vel pro habenda præſumptione.*
15 *Inſtrumẽtum, in quo aduocatus fuit rogatus teſtis, valet, licet poſtea cœperit patrocinari pro parte, in cuius fauorẽ eſt inſtrumentum; ſecus ſuper viribus inſtrumenti, ſi de eo dubitetur.*
16 *Vox ſcripta aduocati facit fidem etiam tempore patrocinij, ſecus vox viua.*
17 *Aduocatus locupletior partibus ſuper modica re admittitur in teſtem.*
18 *Aduocatus poteſt eſſe de teſtis vtriuſque partis voluntate.*
19 *Aduocati dictum cum alio idem.*

1 Aduocatum † ſi in cauſa ſui clientis teſtimonium dicat, non
probare, rñdit Arcadius in l. fi. ff. de teſti. mandatis cauetur, inquit I. C. vt præſides attendant ne patroni in
cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, teſtimonium dicant. ita ẽt ſanxit ſummus Pontif. in Romana. eo. tit.
in 6. dixit ẽt Iacob. Egid. in trac. de teſt. nu. 13. & tradidit Alb. de Male. eo. trac. nu. 14. in c. 1. & voluit Albe.
de Roſ. eo. trac. in prin. nu. 13. & in §. expedita 3. part.
nu. 2. docuit Nell. à S. Gemi. eo. trac. num. 31. monuit
Mil. in reper. in verb. teſtis eſſe nõ põt aduocatus, iſto
rũ ſñiæ adhęſit Fed. Schen. in d. tract. de teſt. nu. 36. &
ſequutus eſt Aufr. eo. tract. de teſt. num. 8. nec omiſit.
Bart. in l. deferre. §. idẽ decreuere. tit. de iur. fiſ. Gram.
in conſ. 41. nu. 6. in ciui. Cæph. in cõſ. 65. nu. 22. vol. 1.
Pariſ. cõſ. 57. nu. 17. vol. 4. Ang. conſ. 28. Quib. in locis
2 id propterea eſſe tradidere † nempe pp animi voluntatem in cãm propenſam, quamuis in primis atque
peculiariter de illius vtilitate & cõmodo non agatur
vt per Spec. in tit. de teſt. verſ. ꝙ fuit in eadẽ cauſa, &
gl. in 2. q. 7. & Crau. conſ. 56. nu. 4. & Rot. deciſ. 381. in
no. fuit dubitatum, Sic. in c. 2. de arbi. Bal. & Iaſ. in l. dictantib. C. de teſta. & Hiero. Grat. conſ. 51. nu. 8. vol. 2.
Feli. & alij in c. cũ à nobis. n. 13. verſ. ex ꝑdictis infert
hic Ant. de teſt. Ale in l. ex libera. ff. de quæſt. & in l.
deferre. de iur. fiſ. Io. And. Sicu. Arc. & alij in c. olim
de accu. Phil. Frãc. in c. Romana. vbi eſt caſus, de teſti.
tradit Rauenna in §. 1. inſt. de teſt. pp ꝙ ſtudium diceretur habere conſimilem cauſam, ideò teſtis eſſe non
põt: ſic reſpondit Gram. in d. conſ. 41. num. 15. in ciui.
Fel. in d. c. perſonas. ext. de teſt. & Iaſ. in d. l. dictantib.
col. pen. C. de teſt. Bal. in l. oĩb. C. de teſt. Pariſ. in cõſ.
58. nu. 17. & 84. vol. 4. & Rim. ſen. in cõſ. 415. nu. 18. &
in cõſ. 433. nu. 21. vol. 3. & Grat. in cõſ. 51. nu. 8. vol. 2.

Primò amplia, vt procedat ẽt ſi aduocatus eſſet teſtis in aliquo contractu, vel inſtrõ, ſuper quo nũc ageretur, & ipſe patrocinaretur cauſæ: qa tunc ẽt non poterit teſtis produci, & Spec. de teſti. §. 1. verſ. ꝙ ſi aduocatus, quẽ ſequitur Albe. de Male. in eod. tract. de teſt.
c. 4. nu. 8. Verumtñ etſi aduocatus teſtis eſſe nequeat,
3 † põt tñ deſcribi vt teſtis in actis, quæ gerũtur per cliẽtulum in iudicio tpe aduocationis, vt de his in futurũ
teſtificari poſſit, But. in c. ex literis. nu. 2. de tranſac. vt
etiam poterit teſtis adhiberi ad canonizandũ (ſic cñi
noſtri loquuntur) inſtrm, vt in d. c. ex literis. de tranſactio. & per Franciſ. in c. fi. col. pen. de teſt. in 6.

Qd poſtremò loco diximus, ſic accipiendũ eſt, vt falſum conuincat, qñ aduocatus eſt ſuſpectus teſtis in
inſtrõ, de quo nunc agitur, qa tũc nec teſtium dicere,
nec deponere poterit, licèt per illud inſtrm probet̃ cõtractus, ſi credimus Spe. in tit. de teſt. §. 3. verſ. qd ſi aduo.
ſequit̃ Alb. de Roſ. in ſuo trac de teſt. §. expedita. n. 8.

In contrariã partẽ ampliationis nuper allatæ cõſuluit Crau. in conſ. 56. nu. 14. per ibi plura adducta.

Secundò amplia idem procedere in cã appellatio-
4 nis † vt ſi in prima (vt vocãt) inſtantia fuiſſet aduocatus, in cauſa appellationis non poterit eſſe teſtis etiã
ſi nõ ſit aduocatus, d. c. Romana. de teſtib. ĩ 6. & tenet
Lanfr. de Oria. in tract. de teſt. nu. 90. Nell. à S. Gemi.
eo. trac. nu. 31. Ang. in cõſ. 28. Iac. Nou. in reg. 216. nu.
64. Aufr. eo. trac. nu. 8. Inno. Io. And. & alij in c. inſuper. de teſti. gl. in c. ſtatuendo. in verſ. cognitor. 2. q. 6.
Gram. in d. cõſ. 41. nu. 7. Alber. de Roſ. opinio in trac.
de teſti. §. expedita. nu. 6. cũ hac pugnauit, nempe aduocatum in cauſa appellationis teſtẽ eſſe poſſe, Monticel. in ſuo reper. de teſtib. in verb. aduocatus.

Limita ampliationem non habere locum, qñ in cauſa appellationis producitur contra clientulũ ſuũ
primę inſtantię: quia admittitur: vnde rectè probabit.
ita Io. Andr. in d. c. Romana. & Spe. in tit. de aduoc. §.
nunc tractemus. in fi. & not. in l. fi. de teſti. vt ẽt refert
& ſequitur Philip. Franc. in d. c. Romana. de teſtib. in
6. nu. 4. licet non ſit honeſtum, vt ibi ipſe inquit.

5 Tertiò amplia ẽt procedere, † qñ aduocatus ab altera parte pecuniã recepit, ne alteram foueat, quia linguæ latinæ ſcriptorib. præuaricator rectè dr̃, quia tũc
ẽt non poteſt eſſe teſtis. arg. c. eadem l. 1. q. 1. & ita ſentit Albe. de Roſ. in tract. de teſtib. §. expedita. 3. part.
nu. 4. vbi tenet opinionem veriorem eſſe contra Spec.
in tit. de teſt. §. 1. nu. 75. verſ. quod ſi recepit pecuniã.
6 † dum enim pecuniam recipit, inclinatione volũtatis
in cauſam propendere videtur: vt ipſe Alber. inquit.

Quartò amplia, vt ẽt nõ poſſit teſtis eſſe in alia cau
7 ſa, in qua non eſt aduocatus: † nã durante patrocinio
in vna eſt ſuſpectus in alia, Mil. in ſuo reper. in ver. teſtes. nu 6. & Ant. in c. ex literis. de tranſac. & Cæph. in
conſ. 65. nu 22. vol. 1. Ant. in c. ex literis. de tranſact.

Diſſentit tñ Aufre. in d. ſuo trac. de teſte, n. 8 & Lãfrã. de Oria. eo. trac. n. 9. quo ĩ loco improbat, & reijcit
Mil. vbi ſup. & Philip. Franc. in c. poſtremò. de appel.
vbi plenè, & eſt gl. in c. Romana. in fin. de appel. in 6.

8 Ratio eſt, † qa cum edictũ de teſt. ſit prohibitoriũ,
nec à legib. interdictũ deprehendatur, ne aduocatus
in alijs ſuis cliẽtis cauſis, in quibus ipſe aduocatus nõ
eſt, poſſit teſtificari, ex hoc fit, vt ipſe tanq̃ idoneus teſtis teſtĩum ferre, queat, iux. tex. in l. 1. ff. de teſtib. Au-
* fre. d. trac. nu. 8. & hæc eſt* cõmunis opin. contra Mil.

pro

pro cuius confirmatione facit, quod dixit Bar. in l. de ferre. §. idem reſcripſerunt. ff. de iure fiſc. quo in loco affirmat, procuratorem non repelli à teſtimonio in cauſa, quam non agitat, licèt prohibeatur in alia, in qua præſtat patrocinium.

Limita iſtam poſteriorem opinionem non habere locum quando altera cauſa eſt connexa, vel pendet ab illa cui patrocinatur, quia tunc ſecus eſt, vt not. in d. c. poſtremò, & per Io. Andr. in c. 1. de teſtib. in 6. Philipp. Franc. c. fi. eo. tit. in 6.

9 Primò limita concluſionē non procedere, † qñ aduocatus eſt productus cōtra clientulū ſuū in cā cui fauet; hoc optimè teſtatur Accur. in l. fi. ff. de teſt. Albe. de Roſ. in §. expedita 3. par. n. 3. Nel. à S. Gem. eo. trac. de teſti. nu. 31. & Albe. de Male. in tract. eo. c. 4. nu. 5. & ita ſequūtur * oēs Doct. vt atteſtaē Lanfr. de Oria. in ſuo tract. de teſtib. nu. 67. & Spec. in tit. de teſti. §. 1. verſ. qd ſi aduocatus. nu. 75. & Abb. in c. 2. nu. 12. de arbit. & Gui. Pap. ſing. 982. imo iſto caſu pōt cōpelli ad teſtificandū, ſi pars, à qua diſſidet, requirat illū debere examinari, ita ēt Aufr. in d. tract. n. 8. & Ant. de Butr. ī ſuo rep. in verſ. teſtis. in 27. col. p no. à Cyn. & Iac. But. in l. ēt. C. de teſti. & idē no. Bal. in l. mādatis. in prin. ff. eo. tit. & Sign. conſ. 53. nu. 5. Pariſ. conſ. 70. nu. 4. vol. 4.

Secundò limita, nō procedere, poſtq̃ deſijt eſſe aduocatus; qa tunc pōt teſtificari, ita Egi. in ſuo tract. de teſt. nu. 13. & tenet Saly. in l. omnib. C. de teſt. col. 4.

10 Tertiò limita in aduocato † qui nondū cœpit pſtare patrociniū, licet inter illū & clientem cōuentū fuerit de mercede & pmio, & illud eſſet paratus pręſtare: qa nihilominus poterit teſtificari, eſt Accur. doctr. in l. fi. ff. de teſt. q̃ ſequuntur Spec. in d. tit. de teſt. §. 1. nu. 75. verſ. item q dixi, ſequitur Fel. in c. cū à nobis. col. fi. de teſt. Nel. à S. Gemi. eo. tract. nu. 31. de * cōi atteſtatur Lanfr. de Orian. eo. tract. nu. 90. & Alb. de Malet. eod. tract. c. 4. nu. 5. & Io. And. in addi. ad Spec. vbi ſupra, qui reprobat Gui. de Suſ. contrariū tenentem. Et idē voluit Aufr. eo. tract. nu. 8. Alber. tñ in tract. de reprob. teſt. in verb. aduocatus. ſub rubr. qñ teſtes repelluntur ratione affectionis, col. 1. vr̄ dubitari de hac limitatione, quia ex quo conuentū eſt, vt præſtet patrocinium, vr̄ animū, & ſtudium cauſæ addixiſſe, ideò debet repelli ratione illius procliuitatis, prȩterq̃ quod animi propenſa voluntas futura ad cauſam eſt illa, q̃ ipſum in ſuſpicionem adducit, conſequitur ergo, vt ſit repellendus, cuius opinio vr̄ æqua, licet ſit * cōiter reprobata, vt ex ſup. alleg. conſtare videtur.

11 Quartò limita in illo aduocato, † qui prius dictum ſuū depoſuerat, & poſtea cœpit patrocinari, ita Spec. ſecundū Hug. in d. tit. de teſt. §. 1. verſ. item q fuit. nu. 74. ſequitur Abb. in eod. tract. de teſt. in §. expedita. 3. part. in prin. nu. 4. Ro. conſ. 186. circa fi. & Boſſ. eo. tractā. de teſtib. c. de public. proceſſ. & teſt. nu. 117.

12 Quintò limita non procedere, † qñ aduocatus fuit teſtis in inſtr̄o nempe compoſitionis, vel tranſactionis, & ſi in ipſa cauſa, in qua fuit aduocatus, quia tūc poterit eſſe teſtis, & probabit, ita Abb. in c. ex literis. n.
13 1. de tranſactio. vbi reddit rationem † quia per tranſactionē liti finis imponitur, & inſtr̄m in id tēpus tranſfertur, in quo non erat futurus aduocatus. idē no. Bal. in l. fi. ff. eod. de teſtib. & in d. c. ex literis. nu. 5.

Sextò limita ēt non procedere deficientib. alijs pbationib. vt cū aliter veritas haberi non poſſit, vt ſi dicat, aliquid actū fuiſſe præſente ipſo aduocato, & par
14 tib. † nam tunc poterit eſſe teſtis, arg. l. conſenſu. C. de repud. & id ſequitur Io. And. in add. ad Spe. tit. de teſt. §. 1. verſ. item quod fuit, & idem Lanfranc de Orian. in ſuo tract. de teſt. nu. 67. vel 90. & no. Ant. de But. in c. cum à nobis, & Io. de Amic. in conſ. 53. col. 4. in fin. & col. 5. in prin. Crau. conſ. 56. nu. 13.

Vel ſaltem vt doceatur iudex. vel vt præſumptionē eliciat, ita Alb. de Male. in ſuo tract. de teſtib. ca. 4. nu. 6. qui refert & ſequitur Imo. in c. cùm à nobis. e. tit. de teſtib. Matth. Matheſ. ſing. 188. nu. 2.

15 Septimò limita non procedere, † qñ aduocatus anteq̃ inciperet patrocinari fuerat rogatus ad teſtificandum aliquod inſtr̄m, & poſtea cœpit præſtare patrocinium, quia vt ratum ſtabileq; ſit huiuſmodi inſtrumentum valet, licet adhuc ſit aduocatus, ſed ſi oriretur quæſtio ſuper iſtiuſmodi inſtrumento, & ambigeretur de viribus ipſius, non poſſet examinari, ita Abb. in c. ex literis. nu. 1. verſ. & circa hoc, de tranſact. & eſt no. Inn. ibidē, iſtam limitationem Abb. ibidē arbitraē
16 ſingularem, & mirabilē, † nam vox ſcripta aduocati facit fidem ēt tempore patrocinij, vox aūt viua non admittitur, & idem voluit Specu. in d. tit. de teſte. §. 1. verſ. ſed & ſi quis inſcriptus, nu. 75.

Sublimita iſtam limitationem non procedere, qñ
17 aduocatus eſſet locupletior ipſis partibus, † & quæſtio eſſet ſuper re modica, quia tunc ceſſat omnis ſuſpicio, vt in ea hypotheſi, ſuper qua conſulunt Crau. in conſ. 56. nu. 14. vbi probat id per l. cū hi. §. modus. ff. de tranſact. & c. ſi quæſtiones. de ſimonia. Oldr. cōſ. 162. Thema tale eſt P. condidit teſtamentum, & alia.

18 Octauò limita etiam non procedere, † qñ aduocatus product. fuerat ex voluntate vtriuſq; partis, argu. not. in c. 1. de teſt. lib. 6. & Alb. de Male. in ſuo trac. de teſtib. c. 4. nu. 6. vel Albe. de Roſ. eo. tract. §. expedita. 3. part. poſt nu. 3. imo etiam teſtificari coguntur. Bar. in §. penul. nu. 4. in auth. de teſtib.

19 Nono limita etiam non procedere † qñ alius teſtis idoneus eſt adiunctus cum aduocato, quia tunc ratū erit aduocati teſtimonium, ita reſpondit conſultus Io. de Amicis conſ. 121. col. 4. verſ. non obſtat, vbi plura adducit, quæ videas.

CONCLVSIO LXVII.

ARGVMENTVM.

Affectio vbi, & quando præſumatur, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Affectio præſumitur in eo, q fuit magis honoratus, vel primus nominatus, aut inſtitutus, & qñ procedat, n. 7. & 8.*
2 *Affectio magis præſumitur in filiis legitimis, & naturalibus, quàm in naturalibus tantum.*
3 *Bona ſua deuenire ad infames quenı velle nō præſumitur.*
4 *Naturales filij dicuntur infames, non ſunt in moribus cōtinentes, nec in fide ſtabiles, nec in bello fortes.*
5 *Affectio non cadit in non natos.*
6 *Affectio maior habetur ad iā natos, quàm naſcituros ibi.*
7 *Affectio præſumitur magis in notatis in ſpecie, q̃ in genere.*
8 *Affectio non cadit in incognitum.*
9 *Affectio magis cadit in ſpeciebus, quam pecunijs, quibus non cadit etiam quod vt ſpecies deberetur.*

1 Affectio præſumitur, & probatur in eo † q fuit magis honoratus, vel primus nominatus, aut inſtitutus, arg. l. Publius. ff. de cond. & demon. auth. hoc amplius. C. de fideicom. Corn. cōſ. 161. vol. 2. & conſ. 304. vol. Crau. conſ. 161. num. 5. Marian. Socy. conſ. 21. nu. 19. vol. 1. & Pau. Caſtr. cōſ. 121. col. 2. vol. 1. Anchar. conſ. 38. nu. 1.

Limita non procedere, qñ concurrunt legitimi, &
2 & naturales cum naturalibus filijs tantum, † nam tūc affectio magis præſumitur in filijs legitimis, & naturalibus, quàm in naturalibus tñ, per ea quæ animaduertit Barto. in l. hæredes mei. §. cum ita. col. 1. verſ. et aduerte, quod requiritur. ff. ad Trebell. cum concord. ibi adduct. per Alex quos refert, & ſequitur Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuoc. dona. in verb. donatione largitus, nu. 302. † nullus. n. eius eſſe mentis exiſtima-
3 tur, vt velit ſub bona puenire ad infames, vt ſunt naturales

turales.c.1.§.naturales. ſi de feu. fuer. controuer. int. do.& agna.vaſ. & ibi Bald. vbi rationem reddens dicit,
4 † quia non ſunt moribus continentes, nec in fide ſtabiles. nec in bello fortes,& eſt tex.in c.ſi gens Anglorum.56.diſt.ſequitur Rip.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ſub nu.8.ff.ad ſenat.cõſul.Treb. Vnde licet naturalis filius ſit in ordine primò nominatus, tñ non attenditur,cũ voluntas refragatur. Rip.vbi ſup.nu.11.

Secundò limita nõ procedere in non iã natis filijs,
5 ſiue nepotibus † nam in iſtos non cadit affectio, arg. l.cum ita §.in fideicommiſſo. & l. pero. §. patre. ff.de leg.2.l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.& l.qui filiab.in prin. ff.de leg. 1.vt refert, & ſequitur Bero.q. 127.num. 2.& Iaſ.in d.l.qui filiab.nu.19.vel ſaltẽ quia magis ſumus
6 procliues ad iam natos,† q̃ ad naſcituros,per tex.in d. l.qui filiab.& notat Rimi.Sen.in conſ.223.nu.23.vol. 2.Soc.ſen.in conſ.23.nu.6.vol.1. Soc.iun.conſ.128.n. 95.vol.1.Crau.conſ.173.nu.12.per plura ibi adducta, & in conſ.98.nu.2.

Tertiò limita non procedere, quando nominatio
7 prima eſt facta generatim, & ſecunda ſpeciatim,† quia tunc præſumitur affectio magis in nominatis particulatim arg.l. cum ita §. in fideicommiſſo. ff.de leg.2.l. Titius.cũ gl.,vbi Alex.col.2. ad fin. ff.de lib.& poſth. & idem Alex.conſ.123.diſcuſſis.volum.1.& ſequitur Curt.iun.conſ.57. col.fin.conſ.58.col.2.& conſ.161. col.3.& Crau.conſ.77.nu.12.

Quartò limita,quando prior nominatio eſſet de in
8 cognitis, nam ex illa non præſumeretur affectio † cũ ipſa affectio non cadat in ignotũ, arg.l.Pap.§.1. ff.de inoffi.teſta.l.2.C.eo.& notat. Ang.in conſ.78.num.2. Bal.in l.Lucius.de hæred. inſt. quem refert. Hierony. Grat.in cõſ.64. nu.3.vol.2. per tex.in l.ſi fuerit,cũ ſeq. ff.de leg.3.& Alex.in l.Gallus,n.2.ff.de lib. & poſthu.

Quintò limita,qñ nominatio primo loco facta verſatur circa rem conſiſtentẽ in quantitate, vt pecunia, & ſimilibus, & nominatio facta ſecundo loco ſita eſt in rebus ſingularibus, vt fundus,vinea, domus,& ſimi
9 lia,† tũc enim magis pſumitur affectio in ſpeciẽb. inferiori loco poſitis,q̃ in quantitatib quia in huiuſmodi quantitate nulla cadit affectio,vt l.nummis.de in lit. iuran.Iaſ.in l.planè.§.ſi ita Titio.ſub.nu.4.ff.de leg.1. & in l.ſi duo rei,nu.4.ff.de verb.obli. Pariſ.cõſ. 131.n. 11.lib.4.ẽt ſi quantitas deberet vt ſpecies, gl.notab.in l.ſed ſi certos.ff.de leg.1. & Iaſ.in d.§. ſed ſi ita Titio, nu.4.secus eſt in ſpeciebus,quia in illas propriè cadit affectio,vt per Iaſ.d.l.ſi duo rei,nu.4.de verb.obli.

Reliqua videnda ſunt in concluſione, dilectio, & in concluſione amor.

CONCLVSIO LXVIII.

ARGVMENTVM.

An affinis probet pro ſuo affine.

SVMMARIVM.

1 *Affinis non probat pro ſuo affine, etiam ſi ſit ex vno latere tantum,& nu.10.quando.*

2 *Affinis per lineam tranſuerſalem poteſt teſtificari & probabit,ſecus per aſcendentem.*

3 *Affinis in cauſa criminali ſine diſcrimine repellitur,quãdo eſt accuſatoris,vel partis læſæ, volens contra reum teſtificari,ſecus eſt ad defenſionem.*

4 *Dedecus vnius ex conſanguinitate ad omnes cõſanguineos porrigitur & iniuria facta vni ex familia, toti familliæ facta cenſetur.*

5 *Teſtis in cauſa propria nemo admittitur.*

6 *Affinis ẽt in cauſa à principio ciuili. & poſtmodũ effecta criminali,non teſtificatur. Poteſt tamẽ teſtificari,quãdo lis oritũ ex crimine & in cã agitur ciuiliter dummodo ſit iſtiuſmodi crimen, vt non inferat iniuriã teſti pducto.*

7 *Affinis vtriq; parti impari gradu affinitatis in teſtem admittitur in ciuili,& criminali.*

8 *Teſtis affinis admittitur pro affine ad tuendum eum à pœna homicidij.*

9 *Probationes dubiæ,& à perſonis ſuſpectis, vt à domeſticis, fratribus, & cõſanguineis ad patrociniũ rei admittunt.*

10 *Teſtis affinis pro affine poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis.*

11 *Teſtis affinis pro affine non repellitur, ſi lis ciuilis orta eſſet ex crimine,dummodo non inferat iniuriam ipſi affini teſti producto.*

12 *Teſtis affinis dictum non reſcinditur,etiam ſi in eius depoſitione affinitatem negaſſet vide ibi contrarium.*

13 *Affinitas remota valde teſtes non repellit.*

14 *Affinitas vſq; ad quartum gradum impedit,ne quis poſſit teſtificari,vel ad ſummum ad ſeptimum.*

15 *Affinis non repellitur omnino ſed tantum non cenſetur teſtis integer, vel omni exceptione maior, redditur ſuſpectus, nec ſicuti alijs ei creditur, & alijs concurrentibus ſuppletur eius defectus.*

16 *Inhabilitas vnius teſtis ſuppletur per alterius habilitatem.*

1 Affinis non probat † p affine ſuo, iuxta notata in l. parentes.C. de teſt.c.vñ,qui matrim.accuſ.poſ.l.3.ff.de teſtib.Hippol.Marſil.ſequutus eſt conſ.ciuil.4.nu.32.Specu.docuit in tit.de teſt.verſ.ſed nunqd.in fin.Steph. Aufrer. monuit.in tract.de teſt.in verſ.affinis.gl. tradidit in c. accedẽs.il 1.vt lit.nõ conteſt. Guli.de Cun.huic ſñiæ acceſſit in l.cui eorũ.ff.de poſtul.Gram.deciſ.34.n.18. Nepos de Monte Alb. meminit in tracta.de teſtib. in prin.n.6.Albe.de Malet.nõ omiſit eo. tract.de teſtib. 1.par.n.47.Io. Crot.cõſuluit conſ.3.nu.21. Laur.Silu. rñdit in conſ.17.num.10. Alex.cauit in conſ. 13.col. pen.vol.1 Ang.id ſenſit in conſ.261.Neniza.& intellexit in conſ.78.nu.22.Bar.& Bal.in ea fuerẽ opinione in l.aut affinitate.ff.de proc. Mant.poſtremo loco iſtis ſubſcripſit in conſ.205.nu.2.vol.1. Quæ cõcluſio procedit, ẽt ſi affinis tãtum ſit ex vno tantum latere, vt placuit Corn.conſ.298.nu.3. vol.1.

2 Primò limita non procedere,† qñ affinitas eſt per lineã tranſuerſalem (ne à noſtrorum iuris interpretũ dicendi formulis recedam) non aũt per aſcendentẽ, vel deſcendentem,quia tũc poterit teſtificari, & probabit,ita doctè conſuluit Ang. in cõſ.194. incip.viſis proceſſib.2.col.vt refert Iaſ. in l.admonẽdi. in 71.col. de iureiu.& Io.de Amicis conſ.74.verſi.nihilominus in caſu noſtro,& Hippol. Marſ.conſ.ciuil.68.nu.20.& conſ.crim.113.n.27.& ſing.133.Boſſ.in tract. de teſti. nu.62.& vñ ſentire Lanfr. eo.tract. de teſtib. nu.58.& ibi in add.Cel.Crau.conſ.2.nu.9. Pariſ. conſ.86.n.27. vol.3.Alex.conſ.13. col.pen. verſ. quinimò teſtimonium affinis,vol.1.& conſ.133. col.pen.verſ. Bartho. Sancti,eo.vol.Laurent.Silua.conſ.36.nu.8.

Sublimita iſtam limitationem nõ procedere in cã
3 criminali,† nã eo caſu ſine vllo diſcrimine affinis repellitur à teſtificãdo, ſic vnanimes in hanc ſñiam deſcendere Hoſti.in ſumma de teſt.§.2. verſ.vbi autem. Abb.in c.ſup eo.de teſtib.Alex.conſ.280. nu.4.vol.2. Marc.Ant.Natt.in cõſ.53.nu.6.in 1.par.Mant.in cõſ. 56.nu.22.vol.1.Boſſ.in tract.de teſt.nu.105.Alex.cõſ. 24.col.6.verſ.nõ obſtat. vol.2. & conſ.179. col.2.vol. 2.Hippol.conſ.ciui.4.nu.31. cum ſequẽtib. Aret.in c. cũ oporteat.num.11. vbi de * cõi atteſtatur, de accuſ. *
Grat.conſ.75.nu.13.vol.1.Corn.conſ.172.volu.2.qui etiã de * cõi atteſtatur. Saly.in l.2. verſ.quæro vñ glo. *
C.de teſt.Lanfranc.de Orian.in tract.de teſtib.nu.58. Clar.in ſua pract. crim.in §.fin. quæſt.24.verſ. quæro
** modo, vbi de magis ** communi atteſtatur. dicit quidem hanc concluſionem tunc abſque difficultate procedere,quando affinis, vel conſanguineus accuſatoris, vel partis læſæ vult contra reum teſtificari nam

eo

eo caſu proculdubio repellitur, ſed pro defenſione di
cit vidiſſe multoties examinari affines ad probandã
innocentiam rei, licet non ſint integri teſtes. Et ratio
4 huius ſublimitationis eſt, † quia dedecus, in quod inci
dit aliquis de conſanguinitate, ad oẽs conſanguineos
porrigi͠t. Et iniuria, quæ vni ex conſanguineis infert̃,
toti familiæ illata cenſetur, vt r͠ndere Vlpia. & Caius
in l. 1. 2. & 3. ff. de libe. cau. & in l. vnica. vbi Bal. C. de
rapt. vir. & notat Bar. in l. lex Cornel. ff. de iniur. Dec.
in conſ. 133. col. 3. & Gram. deciſ. 23. nu. 2. & 5. Vnde
5 ſi affinis pro affine teſtari poſſet † efficeret̃ teſtis in cã
ꝓpria, ꝙ eſt prohibitũ à iure, vt in l. idonei. ff. de teſt.
& dixit Lanfran. de Orian. in ſuo tract. de teſt. nu. 74.
Amplia iſtã limitationẽ procedere etiam in cauſa
6 à principio ciuili, & poſtea effecta criminali, † qa tũc
affinis non poſſet teſtificari, ita Lanfran. in tracta. de
teſt. nu. 58. alleg. Bar. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. & in
l. qui teſtamento. §. per contrarium. ff. de teſta. ſed qñ
lis oritur ex crimine, & in cauſa agitur ciuiliter, dum-
modo crimen ſit iſtiuſmodi, ne inferat iniuriam teſti
productio, affinis tunc poterit teſtificari, vt Alex. re-
ſpondit in conſ. 110. ante fin. vol. 2. quem refert, & ſe-
quitur Boſſ. in tract. de teſt. nu. 62.
7 Limita iſtam ſublimitationem nõ procedere, † qñ
eſt affinis vtriq; parti, ſed illa affinitas non eſt admo-
dum propinqua, quia tunc teſtis adhibetur nedum in
cauſa ciuili, ſed ẽt in criminali, iuxta ſñiam Bart. in l.
qui teſtõ. §. quicunq; in fi. ff. de teſtam. quem refert, &
ſequitur Io. Crot. in tract. de teſt. in 3. par. num. 75. pro
quo etiam adducit gl. in c. poſtremò. de appel. & text.
in l. vnius. §. 1. ff. de quæſt. & tex. in c. accuſatores. il 3.
3. q. 5. & Ang. in l. aut affinitate. ff. de procu. idem etiã
notat Cæphal. in conſ. 65. nu. 26. vol. 1. & plura afferũ
tur à Petr. Monca. in additio. ad Io. Crot. in tracta. de
teſt. vbi ſupra, in verb. alterum affinem.
Secundò limita ſupraſcriptam ſublimitationẽ nõ
procedere, qñ affinis nititur ſe defendere, & tueri ab
8 homicidij pœna, † quia tunc admittitur teſtis affinis,
vt conſuluit Crau. cõſ. 2. nu. 10. per ea quæ ſcribit Pau.
de Caſt. conſ. 273. viſa relatione. in fin. lib. 1. Alex. in
conſ. 24. col. pen. verſ. item teſtis. lib. 2. Iaſ. in rub. ff. de
iureiur. col. 3. verſ. ſicuti, & Dec. conſ. 459. col. 2. Spec.
in tit. de inquiſ. §. 1. verſi. ſed nunquid eas. Bal. in l. pa-
rentes. C. de teſt. per c. literas. de præſump. vel quando
introducitur ad defenſionem rei, quia ad patrocinĩũ
9 admittuntur probationes dubiæ, † & à perſonis ſuſpe-
ctis, vt à domeſticis, fratribus, & conſanguineis, ſecũ-
dum Natt. in conſ. 359. nu. 2. vol. 2. & Spec. in tit. de in
quiſit. §. 1. verſ. ſed nunquid.
Alias limitationes ponit Io. Crotus in tract. de te-
ſtib. par. 3. nu. 77. quas per te videas; & dicemus infra
in concluſione, conſanguineus.
Secundò limita concluſionem principalẽ non pro
10 cedere in cauſis ciuilibus paruis, † quia tunc affinis
poterit teſtificari, ita conſuluit Ioã. de amic. conſ 74.
verſ. ad ſecundum, per doctr. Bal. Saly. Paul. de Caſtr.
& * communiter Docto. in l. parentes. C. de teſt. Bart.
in l. qui teſtamento. §. qui autem. col. vlti. ff. de teſta.
gl. & doct. in c. accedens. il 1. in verſ. Metropolitano
ſubeſſe, vt lit. non conteſta.
11 Amplia iſtam limitationem ẽt procedere, † ſi lis ci
uilis orta eſſet ex crimine, dummodo illud crimen
non inferret iniuriam ipſi affini, teſti producto, quia
tunc non repellitur. Egid. Boſſ. in tract. de teſtib. num.
62. Alex. in conſ. 110. vol. 2.
Secundò amplia iſtam limitationem habere locũ,
12 † ẽt ſi affinis teſtis in eius depoſitione negauerit affi-
nitatem, quia ex hoc eius dictum non reſcinditur, vt
conſuluit Hippol. Marſil. conſ. ciuil. 15. nu. 16. & pro
valde notabili dicto refert, & ſequitur ante eũ Ang.
in conſ. 194. incip. viſis proceſſ. colum. 2. in fi. & idem
Marſi. conſ. 37. nu. 6. & ſing. 76. vbi plura cumulat, &
Iacob. Butrig. in l. Lucius. ff. de infam.

Aliter ſenſit Bal. in l. ſi ex falſis. C. de tranſ. & Inno.
in c. fraternitatis. in 1. col. gl. 1. de hæret.
Tertiò limita concluſionem principalem non vẽ-
13 dicare ſibi locum in affinitate valdè remota, † qa tũc
teſtes non repelluntur, ita Hippol. Marſil. conſ. crim.
113. nu. 26. & conſ. ciuil. 70. nu. 11. per doct. ſcrib. in l.
parentes. C. de teſt. & in c. cum oporteat. de accuſ. vbi
Ant. & Ioan. de Imol. in l. qui teſtõ. in §. fi. ff. de teſta.
14 nam vſque ad quartum gradum affinitatis impedit,
ne quis teſtificari poſſit, vt retulit Steph. Aufre. in tra
cta. de teſt. nu. 9. alleg. gl. & doct. in c. non debet. de cõ
ſangu. & affini. & Ang. Aret. & docto. in §. affinitatis.
Inſtit. de nupt. vel ad ſummum vſq; ad ſeptimũ gra-
dũ, vt viſum eſt Bar. in l. qui teſtõ. §. per contrariũ. ff.
de teſtam. quem refert & ſequitur Lanfran. de Oria. in
tract. de teſt. nu. 58. verſ. & eſt ratio. & Ioan. Crot. cod.
tract. de teſtib. 3. parte, nu. 73.
Quartò limita concluſionem, & intellige, vt non
15 omninò repellatur affinis, † ſed tñ ne cenſeatur inte-
ger teſtis, vel omni exceptione maior, & ſit ſuſpe-
ctus, & illi non creditur ſicut alijs, ſecundũ Socy. ſen.
in conſ. 229. nu. 9. vol. 2. attamen alijs concurrentibus
ſuppletur eius defectus, ita Spec. in tit. de teſt. §. 1. verſ.
ſed nunquid Bar. in l. admonendi. verſ. venio ad ter-
tium. ff. de iureiur. cum alijs ad hoc collectis per Nat.
conſ. 32. num. 20. in 1. par & Ant. Gabr. in ſuis concl.
16 de teſti. conclu. 5. regulam † conſtituit, inhabilitatem
vnius ſuppleri ex habilitate alterius, quẽ adeas, quia
multa ibi congerit.

CONCLVSIO LXIX.

ARGVMENTVM.

An affinitas & conſanguinitas poſſit per te-ſtes probari.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas & conſanguinitas poteſt probari per teſtes inci-
pien. à communi parente, vel fratribus germanis, nec ſuf
ficit, vt aliqui pro conſanguineis habiti ſint.*
2 *Teſtes domeſtici vt dirimatur & impediatur matrimoniũ
admittuntur.*
3 *Teſtes de auditu probant affinitatem, vel conſanguinitatẽ.*
4 *Teſtes deponentes de auditu debent deponere, ſe audiuiſſe à
maioribus eorum illos fuiſſe in tali gradu.*
5 *Teſtes de auditu ſuper affinitate, vel conſanguinitate debẽt
eſſe graues aut in dignitate cõſtituti, & bonæ opinionis,
& famæ, & ab iſtis audiuiſſe.*
6 *Teſtes de auditu ſuper affinitate non probant, poſt litẽ mo-
tam audiuiſſe dicentes, nec præſumptionem faciunt.*
7 *Affinitas & conſanguinitas poteſt probari per famam.*
8 *Affinitas & conſanguinitas probatur per inſtrumentum
dotis, vide contrarium nu. 9.*
9 *Conſanguinitas ortum habet a natura, nec ideò probatur
accidentali ſermone.*
10 *Teſtis vnus ſufficit probare vnum gradum, & alius aliũ.
Et ibi vide contrarium.*
11 *Conſanguinitas, vel agnatio inter duos incerto gradu, de-
bet quilibet gradus per duos teſtes probari.*

1 Affinitas † & conſanguinitas poteſt pro-
bari per teſtes arg. c. licet ex qua
dam. de teſtib. c. 1. de conſang. & affin. & ca. de paren-
tela 35. q. 6. & ibi gl. Gozad. in conſ. 13. nu. 34. Dec. in
conſ. 272. col. 1. & notat Natt. in conſ. 388. nu. 3. volu.
2. vbi amplius dicit, coniunctionem ſanguinis proba-
ri per teſtes, ſed requiri, vt teſtes incipiant à communi
parente, vel à fratribus germanis, argum. d. cap. licet
ex quadam. ibi, ſingulos gradus clara computatione
diſtinguant. Et præmonuit. Ancha. in conſ. 52. incip.
Pro clariori deciſione, non ſufficere ſi probetur ali-
quos

quos pro conſang uineis ſe habuiſſe, & acceptos fuiſ-
ſe, niſi conſanguinitas, verè, & per gradus diſtinctos
probetur, nec ſufficit probatio in genere, vt poſt Hoſti.
& cæteros in c.licet ex quadã de teſtib. & in c. ex tua.
de conſang.& affin. & cor. & Orian, per eum cita. re-
ſpondit Io.Baptiſta Ferret. conſ.50. Dominus Anto.
per tot.& ſequitur. Burſ in conſ.48.nu.9.alioqui teſtis
non dicitur reddere cauſam dicti ſui, cum conſangui
nitas ſenſibus non percipiatur.

Primò amplia.etiam ſi teſtes eſſent domeſtici,† qa
ad illam probandam,vt dirimatũ,& impediatur matri
monium,admittũtur, ita Alber. de Malet.in tractatu
de teſtib.c.2.nu.60.per c.1.35. q.6. etiam ſi ſint paren-
tes,quinimo potius ii admittuntur quàm alij,quia me
lius præſumitur ſcire ſuam ſtirpem,vt per Io.Andr.in
tract.de conſang. & affinit.nu.92.

Secundò amplia, vt ẽt teſtes de auditu probent hu
3 iuſmodi affinitatem, † vel cõſanguinitatẽ, vt eſt tex.
in c.licet ex quadam. & ibi Abb.nu.2. & Io. Andr.de
teſti.& Lanfr.de teſti.nu. 155.& Corn.conſ.35. col.6.
litera Y.in ver.& in caſibus. vol.1. & conſ.146. col.2.
lib.3.& Ioan.Crot.in tract.de teſtib. par.9.incip. ſcias
mi cãdide Lector.in 2.fallẽ.& eſt add.Petr.de Monc.
& id icciirco fit,quia fieri nequit.vt oculatum teſtimo
niũ habeamus.Hier.Zanneti.in tract.de differ. vtriuſ-
que iur.nu. 274. vbi idem eſſe affirmat de teſte de cre-
dulitate.per iura quę ibi allegat,licet de iure ciuili nõ
reperitur,ꝙ hæc probatio in hoc caſu admittatur, vt
ibi per eum,& per Batto.in eod.tract.de differ.vtr.iur.
nu.39.& per Abb.d.c.licet ex quadam.nu.2.

Iſtiuſmodi verò teſtes aſſerentes de auditu debent
4 deponere ſe ab illorũ maioribus audiuiſſe, † illos, de
qñibus agitur,in tali gradu fuiſſe affines.requiritũ prę-
terea,vt maiores illi ſint homines fide digni,vt eſt ex
preſſum in d. c. licet ex quadam. & inquit Lanfranc.
de Orian.vbi ſupra. & huiuſmodi teſtes debẽt eſſe vi-
5 ri auctoritate graues,† aut in dignitate conſtituti,bo-
næ exiſtimationis, quique benè audiant, vt ad verbũ
admonet tex.in d.c.licèt.vbi * oẽs ſcribentes, & idem
Lanfr.vbi ſupra.& Corn.conſ.146.vol.3.per tot. exa-
minat, quomodo deponere debent teſtes in probãda
cognatione.& idem Dec. conſ.321. & Alex.conſ.82.
circa medium.vol.1.& vide in c.tua nos dixit.de con
ſangui.& affinit.& Natt.in conſ.388.nu.3.volu.2.vbi
teſtatur Bart.in d. c. licèt ex quadam. expreſsè dicen-
tem,ꝙ licèt in probanda veteri conſanguinitate, ſuf-
ficiant teſtes de auditu, tamen, vt dicti teſtes probent,
debent deponere ſe audiuiſſe à viris auctoritate graui
bus,& fide dignis, quinimò conſtare debet ſe intelle-
xiſſe ab eiſdem, nam ſi aliqui dicant ſe audiuiſſe à q-
buſdam,& alij ab alijs,non probarent tanquam ſingu
lares,argumento cap. cum dilectus. de elect. ſequitur
Alex.in conſ.82.col.2.lib.1.

Limita primò iſtam ampliationẽ non procedere,
6 † qñ deponerent,ſe audiuiſſe,poſtquam lis mota fuit,
quia tunc non probant affinitatem, vt in d. c. licet ex
quadam,vbi gl. & Abb.& Corn. conſ.146. col.2.vol.
3.Roma.ſingul.mihi 746.incip.omni caſu. Dec. cõſ.
82.col.2.per Archid.in c. cõſanguineos.35.q.6. Petr.
Monca.in addi.ad Io.Crot.in tract. de teſti. in part.9.
nu.368.Crau.de antiq. tempor.1. part.cap. viſo de fa-
ma, poſt numerum 6.

Amplia iſtam limitationem, vt non ſolũ non pro-
bent, ſed nec etiam vllam faciant præſumptionem,
quando deponunt de auditu poſt litem motã, vt vo-
luit Dec.in conſ.82.vbi reddit rationem,& refert & ſe
quitur Crau.de antiq tempor.vbi ſupra.

7 Tertiò amplia principalem concluſionem, † vt af-
finitas etiam poſſit probari per famam,tex.in c. ſuper
eo.vbi gl.& Abb.de conſang.& affinit.

8 Item probatur † per inſtrumentum dotis, ſi credi-
mus Socy.in conſ.68. ſub num.7. volum.4. qui refert
Bald.in cap.ſeries.num.1.& 4.de teſt. & in c. ex tranſ-
miſſa,ſub nu.2 in fi.de reſti. ſpoliat.

Contrarium, ſaltim in alijs inſtrumentis vr̃ ſentire
Io.Bapt.Ferrer.in conſ.50.nu.5. vbi conſtituit regulã
negantem, per inſtrumenta non probari conſangui-
nitatem vel affinitatem, iuxta notata per Fely. in c. p
9 tuas col.fi.de prob.Rationem adducit, † quia cũ con
ſanguinitas ortum à natura ducat, deſcendatq; à ge-
nerationis principijs, ideo accidentali ſermone pro-
bari non poteſt, non enim poteſt aſſeueratio alicuius
facere aliquẽ filium, vel fratrem, ſi non ſit. Intellige
tamen Bald.in d.c.ſeries, vt habeat locum eius dictũ,
quando inſtrumentum eſt celebratum inter partes li-
tigantes, & non quò ad tertium, vt ibi ipſemet dicit,
nu.1.& 4.& in eiſdem terminis loquitur idem Bal. in
c.ex tranſmiſſione.2.in fi.de reſtit.ſpol.

10 Quartò amplia, vt ſatis ſit, † vt vnus deponat de
vno gradu,& alius de alio,vt eſt gl.in d.c. licet ex qua
dam,& ibi Abb.nu.10.de teſtib.& eſt de mente Ioan.
And.ibidem, et de hoc vide latè per Alba, in conſil.
83.num.19.et ſeq.

Ab hoc tamen diſſentire vr̃ Cœpol.in conſ.43.nu.
3.in ciuil.vbi dicit, ad hoc, vt probetur conſanguini-
11 tas † vel agnatio inter duos incerto gradu eſſe neceſ-
ſarium,vt quilibet gradus probetur per duos teſtes, ſe
cundùm Innoc.in c.ſeries. extra de teſtib. et Bal. in l.
1.C.de teſta.idem tenet Ioan.Bap.Caccialup.in repe.
l.admonendi,nu.203.ff.de iureiur.

Huius concluſionis materiam pluribus ſumus pro-
ſequuti infra in concluſione, Conſanguinitas. ibi le-
ctor ſitim leuare poteris.

CONCLVSIO LXX.

ARGVMENTVM.

Facilior ne ſit affirmatiua, quàm negatiua probatu.

SVMMARIVM.

1 *Affirmatiua melius quàm negatiua probatur, & quare & an procedat.nu.*10.
Negatiua ſui natura probari non poteſt.
2 *Creditur magis duobus affirmantibus, quàm mille negantibus, & quare.nu.*3.*&* 4.
3 *Deponens ſuper affirmatiua poteſt reddere cauſam probabiliorem.*
*Negatiua nõ ita ſe offert ſenſui, ſicut affirmatiua, ibidem & num.*5.
4 *Affirmantibus magis, quàm negantibus creditur, & ibi vide contrarium.*
5 *Negatiua non munita loco, & tempore non cadit ſub ſenſum teſtis & quando non procedat, nu.*10.
6 *Negatiuam loco, & tempore quod cadere ſub ſenſum teſtis, & probari poſſe.*
7 *Negatiua, quæ cadit ſub ſenſum teſtis, quæq; ab illo melius percipi poſſit, quando eſt finita, & melius probatur per duos negantes, quam vnum affirmantem.*
8 *Negatiua, quo pacto tpe, & loco coarctetur, vide remiſſiuè.*
9 *Teſtis deponens negatiuam interpoſitione affirmatiuæ, tũc non differre à teſtibus negantibus, & affirmãtibus, & ibi quando ſit præſumptio contra teſtes ſuper ea deponẽtes.*
10 *In criminalibus tantum creditur duobus negantibus, quã alijs affirmantibus.*
11 *Negantibus in criminalibus plus creditur, q̃ affirmantib.*
12 *Affirmatiua quando non eſt plenè probata, admittitur probatio ſuper negatiua, & magis creditur.*
13 *Negatiua probatur, quando pro ea præſumptio iuris concurrit.*
14 *Negatiua vniuerſalis eſt potentior affirmatiua, quia tũc magis negat, quam affirmatiua affirmet.*

Affir-

1 **Affirmatiua** melius probatur, quã negatiua † cum negatiua ſui
natura probari non poſſit, arg. c. bonæ de elect. l. non
hoc. C. vnde legit. l. actor quod aſſeuerat. C. de ,pbatio.
& notat Mantu. in conſ. 181. nu. 2. & in conſ. 208.
2 nu. 75. vol. 1. Hinc oritur regula illa vulgaris, † duobus
teſtibus affirmantibus magis credi, quàm mille negãtibus,
gl. ordin. in l. diem proferre. §. ſi plures, ff. de arbit.
Bart. Bald. & Ang. in l. hæredes palam. in princ. ff. de
teſta. Rom. in l. in illa. nu. 48. ff. de verb. oblig. gl. in c.
1. de præſcript. in 6. & ibi Ant. de But. Imol. Innoc. &
Hoſt. in c. quid per nouale de verb. ſignif. idẽ Innoc.
in c. veniens circa medium, eod. tit. Felin. in c. in noſtra.
col. 2. de teſt. Rom. in rubr. de arb. Boer. dec. 100.
col. 1. Ruin. conſ. 12. nu. 2. lib. 5. Abb. in c. in noſtra de
teſt. Caſſan. cõſ. 64. nu. 25. Ant. Corſe. in ſing. in verb.
teſtis, in 15. ſing. incip. duo teſtes Franc. Curt. in tract.
de teſt. 2. concluſ. nu. 8. & 25. conclu. nu. 4. Calcan.
conſ. 42. col. 5. ſub verſ. item non obſtat quòd ſit probata
vox, Guid. Pap. ſingul. 619. Socin. Sen. conſ. 105.
col. 4. vol. 3. Socin. Iun. conſ. 145. nu. 38. vol. 1. Cepol.
in conſ. 50. nu. 3. in ciuil. Mantu. in cõſ. 29. nu. 27. vol.
1. per text. in c. 1. de præſcript. in 6. rationem prædictæ
concluſionis aſſignat Bald. in l. actor, quod aſſeuerat.
col. 3. C. de probat. Balb. in tract. præſcript. in 2. part.
3. part. principali. in 6. q. col. 7. in fi. & ſeq. idẽ Mantu.
in conſ. 67. nu. 12. vol. 1. & Nat. in conſ. 283. nu. 4. vol.
3 2. vbi dicit eam eſſe rationem, † eo quia deponens ſuper
affirmatiua poteſt reddere cauſam magis probabilem,
quia negatiua nõ ita ſe offert ſenſui ſicut affirmatiua
ſecundùm Bal. in l. teſtium col. fi. C. de teſtib.

Amplia procedere concluſionem, etiam ſi deponentes
ſuper affirmatiua eſſent laici, & deponẽtes ſuper
4 negatiua eſſent clerici, † quia adhuc maior fides
adhibetur affirmantibus, quàm negantibus, vt per gl.
in c. clerici. 81. diſtinct. quam allegat, & ſequitur Iaſ.
conſ. 137. nu. 9. lib. 4. & citat Rom. in l. in illa. nu. 49. ff.
de verb. oblig. qui Rom. ibi per illam glo. non ſenſit
hoc, ſed contrarium, id eſt magis credi negantibus,
quàm affirmantibus in criminalibus, vt infrà dicetur
in limitatio. & prout reuera loquitur glo. præfata.

Primò limita hoc eſſe verum in negatiua nõ coarctata
5 loco, & tempore. † quia illa non cadit ſub ſenſu
teſtis. Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offic. proconſ.
& legat Bart. in l. hæredes palam. in fi. principij.
ff. de teſtamen. Iaſ. conſ. 81. poſt nu. 5. verſ. nec obſtat,
ſi diceretur. vol. 3. Nat. in conſ. 199. nu. 13. vol. 1. Rol.
à Val. in conſ. 24. nu. 48. vol. 1. Ang. in l. ſi quis ad ſe
fundum. col. 9. ad leg. Iul. de vi Grat. in conſ. 81. num.
32. vol. 1. Aret. in c. in noſtra col. 5. de teſt. vbi dicit
** hanc eſſe ** veriorem, & in vſu ſeruandam, ſequitur
Felin. ibidem col. 2. Ioã. de Imola in c. cum in tua. de
teſt. Bald. in c. 1. in fi. de conten. inter domin. de por.
feud. & idem in l. cum hi. §. ſi integra. ff. de tranſactio.
6 † ſi verò eſt munita loco, & tempore, ita vt cadat ſub
ſenſu teſtis, & ex ſui natura probari poſſit, vt ſi teſtis
dicat illo die, & loco, cum iudex ille ſententiam
tuliſſet inter Seium, & Meuium, pecunia, non domo
Meuium multauit. ibi enim interfui, & multã domus
irrogatã vidi: tunc par eſt virtus teſtis deponẽtis affirmatiuam,
ſicut negatiuã, & non magis creditur affirmantibus,
quàm negãtibus. Cin. in l. errores. C. de errore
aduoc. Bal. in d. l. diẽ proferre. §. ſi plures. ff. de recept.
arbitr. Grat. in conſ. 81. nu. 68. vol. 2. Rimin. poſt
alios per eum citatos in l. 1. de bon. poſſ. Curt. ſen. in
conſ. 72. nu. 8. Salic. in l. 2. C. de reſcin. vẽditio. col. 18.
7 verſ. ſed nunc quæro, vbi dixit, † negatiuam, quę cadit
ſub ſenſum quæque à teſte poſſit cognoſci illam eſſe,
cum eſt finita quia coarctata ſit loco, & tempore, rebus,
& perſonis validius per duos teſtes negantes, quã
per vnum affirmãtem probari, idque comprobat per
contextum inſignem in l. 1. §. 1. verſ. ſin autem. ff. de ven.
inſpicien. iunctis alijs notatis per glo. in d. §. ſi plures.

eidẽ limitationi ſubſcripſere Dec. in c. fi. in fi. de appe.
Felin. in d. c. in noſtra col. 2. de teſt. Afflict. deciſ.
400. nu. 9. Grat. conſ. 81. col. penul. vol. 2. Ruin. conſ.
63. circa fi. vol. 4. & conſ. 97. col. fi. vol. 4. & conſ. 164.
col. fi. eod vol. Signor. conſ. 75. nu. 24. verſ. & ſi opponeretur,
incip. in quæſt. verten. Aret. in c. cum in tua.
col. 3. de teſt. Corſet. in ſingul. is in verb. teſtis. Alex.
conſ. 110. col. fi. vol. 1. & conſ. 108. col. fi. lib. 2. & cõſ.
90. col. fi. vol. 4. Bertran. conſ. 4. col. 1. & ſeq. vol. 2. &
in conſ. 211. nu. 2. vol. 3. & conſ. 149. nu. 2. vol. 1. Soc.
Iun. conſ. 12. col. fi. vol. 2. Franc. Curt. in tract. de teſt.
nu. 9. & ſeq. 2. concluſ. nu. 55. 26. concluſ. Boer. deciſ.
23. nu. 93. cum ſeq. Abb. in c. bonæ. il 1. poſt num. 13.
verſ. quod ergo, de elect. Barbat. conſ. 3. nu. 10. vol. 2.
8 Quæ negatiua quo pacto, tempore, † & loco coarctetur
vide per Neuiz. in conſ. 47. nu. 15.

Secundò limita, vt non procedat, ſi teſtis deponat
9 ipſam negatiuam interpoſitione affirmatiuæ, † vt ſi
dicat, Titium non poſſediſſe per triginta annos, quia
per hoc tempus vidit poſſidere Meuium. tunc enim
nullum eſt diſcrimen inter teſtes affirmantes, & negantes,
vt per Aret. in d. c. in noſtra. col. 7. de teſtib.
Abb. in c. cum eccleſia Sutrina. nu. 28. de cauſa poſſeſ.
& proprieta. ſequitur Afflict. deciſ. 324. nu. 9. ſecus
ſi non deponit ſuper affirmatiua, vt ſi dicat, Martinũ
non poſſediſſe, quia clerici non elegerunt: nam hæc
negatiua non deſcendit ab aliquo intelligibili ſenſu
corporis: ideo eſt præſumptio contra teſtes. c. teſtes. 3.
q. 9. & l. teſtium. C. de teſtibus. & hoc videtur voluiſſe
Bald. in c. ſi quis per 30. in 2. col. ſi de feud. fuer. controuerſ.
inter dom. & agna. Abb. in d. c. cum eccleſia
Sutrina. num. 28.

Tertiò limita, vt ſuprà diximus, vt non procedat
10 concluſio in criminalibus, † in his enim tantũ creditur
duob. negantibus quantum alijs affirmantib. vt
conſuluit Marc. Mant. conſ. 41. nu. 22. & in conſ. 236.
nu. 32. volum. 1. per gloſſ. ſingul. ſupra alleg. in c. clerici.
81. diſtinctio. & pro tali refert, & ſequitur Rom.
in l. in illa. in penult. colum. ff. de verb. oblig. num. 49.
& Iaſ. in l. vt vim. ff. de iuſtitia, & iure. & in rubr. ff. de
iureiur. Rom. conſ. 241. verſ. 3. dicitur. latè Ant. Corſet.
ſingul. in verb. teſtis, incipiend. duo teſtes. quod
eſt ſingul. nonum, illius verbi.
11 Amplia iſtam limitationem, † vt imò amplius credatur
in criminalibus negantibus, quàm affirmantibus,
ita Iaſ. in conſ. 167. nu. 9. vol. 4. per ibi plura adducta,
& Socin. conſ. 54. num. 22. volum. 4. & Roman. in
d. l. in illa. nu. 49. de verb. oblig.

Quartò limitatur concluſio non habere locum qñ
12 affirmatiua non eſſet plenè probata, † quia tunc admittuntur
probationes ſuper negatiua, & maior illis
fides habetur ita conſuluit Iaſ. conſ. 81. poſt num. 5.
verſ. 3. dicitur. vol. 3. per notata in c. ad noſtrã de probat.
vbi Abb. nu. 3. & 4. & Anch. & Alex. in apoſtill.
ad Bart. in l. hæredes palam. ff. de teſtam.
13 Quintò limita concluſionem, † quando pro negatiua
concurrat præſumptio iuris, ut contingit in ſeruitutibus
iuxta ſententiam Bald. in c. ſi diligenti. de
teſtib. in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſer. uend. & Curt. ſen.
in conſ. 24. nu. 3.

Sextò limita concluſionem non procedere in ne-
14 gatiua uniuerſali, † quæ potentior eſt, quàm affirmatiua,
quia tunc negatiua magis negat, quàm affirmatiua
affirmet, ſecundùm Chacheran. in deciſ. Pedem.
100. num. 44. per text. in l. hoc genus. & ibi glo. ff. de
cond. & demonſtr. Caſtr. in conſ. 170. in fin. in antiq.
& Brun. de ſtatut. exclu. fœm. in 15. art. princip. quæſt.
6. colum. 6.

Hanc concluſionem latiſſimè examinat Gabriel.
in ſuis cõcluſ. lib. 1. tit. de teſtib. concluſ. 4. vbi quàm
plures ponit illationes ad materiam attinentes, quare
ad ipſum te reijcio.

CON-

CONCLVSIO LXXI.

ARGVMENTVM.

Cùm ſemper aggreſſio præſumatur facta animo occidendi, aggreſſoris ſunt partes, vt probet ſe non habuiſſe animũ occidendi,

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſio ſuper præſumitur facta animo occidendi, quando cogitato, & dedita opera eſt facta.*
2 *Aggreſſor tenetur probare ſe nõ habuiſſe animũ occidendi.*
3 *Animus non occidendi probatur in iuramento.*
4 *Iuramento, vel ſimplici verbo alicuius ſi credatur, datur occaſio cauillandi:*
Nemo ſe, ſeu ſanguinem ſuum odio habere præſumitur, ibidem.
5 *Amicus, filius, & conſanguineus, vel aliàs ex modo percutiendi, præſumitur non animo occidendi.*

1 **A**ggreſſio cum ſemper præſumatur facta animo occidendi † quãdo eſt facta data opera, & conſultò, vt inquit Martianus in l. 1. §. diuus Adrian. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & ſequitur Bernard. Bombi. in conſ. 19. nu. 22. not. vna cũ gl. & Docto. ibidem, ſi gladium ſtrinxerit.

2 Proinde cogitur aggreſſor probare, † ſe nõ habuiſſe animum occidendi, ſic reſcripſit Imp. Antoninus in l. 1. C. de ſicar. vt refert etiam Beluiſ. in ſua pract. tit. de inuaſ. in verſ. & ipſum interfeciſſet, nu. 4.

3 Quod facere poteſt iureiurando, † per iuramentũ enim probatur non animum occidendi habuiſſe, ſecundùm Io. Nico. in additio. ad Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 16. per ibi adducta.

In hac diuerſus fuit Belui. vbi ſuprà, d. nu. 4. ne daretur
4 occaſio cauillãdi, † ſi crederetur ſolo verbo, vel iuramento illius, cum nemo ſe, ſeu ſanguinem ſuum odio habere præſumatur. l. 1. ff. de bon. cor. Ignoſcendum enim eſt ei, inquit Vlpianus, qui ſanguinem ſuũ qualiter redemptum voluerit, & facilè in hoc caſu pſumit deierare. l. 11. ad l. Iul. pecu. poſſet tñ probare id indirectè, nempe qa erat amicus, filius, cõſanguineus,
5 † vel quia arbitrabatur alium irrumpentem ferire, vel quia leuiter percuſſit, vel cum poſſet percutere ferro, pcuſſit haſta, auctor eſt Accurſ. in d. l. 1. C. de ſicar. & not. ẽt in d. §. diuus Adrian. l. 1. ff de ſicar. & l. ſcientiã. §. qui eum aliter. ff. ad l. Aquil. vt ẽt refert ipſe Belui. in d. ſua pract. crim. tit. de inuaſ. verſ. & ipſum interfecit. nu. 4. Hęc latius explicabuntur in concluſione, animus, nos in præſentia illuc te reijcimus.

CONCLVSIO LXXII.

ARGVMENTVM.

De aggreſſore, & quomodo vter prior in alterum impetum fecerit, probandum ſit, & præſumendum.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſor in dubio præſumitur, qui occidit, ſi eſt ſuperſtes. Vide contra, numero ſecundo, & quando procedat, nu. 3.*
2 *Qui dicit feciſſe ad defenſionem, debet probare.*
3 *Mortuus præſumitur aggreſſor, ſi fuerit robuſtior, vel potentior.*
4 *Robuſtior dicitur, qui eſt potentior, & animoſior.*
Veroſimile non eſt minus debilem cogitare de occidendo homines potẽtiores, niſi præſumptioni repugnet effectus, & quando, ibid.
5 *Aggreſſor præſumitur, quando mortuus viſus eſſet vndecunque irruere contra ſuperſtitem.*
6 *Litigioſus & ad rixandũ proeliuis præſumitur aggreſſor, maximè ſi ſuperſtes eſſet pacificus.*
7 *Mortuum habuiſſe animum offendendi, ex verbis præſumitur, & aggreſſor præſumitur.*
8 *Mortuus præſumitur primus aggreſſor, ſi grauius illi eſſet minatus.*
9 *Superſtes præſumitur aggreſſus, ſi exclamauit, vt ſibi ſuccurreretur.*
10 *Superſtes ſe recipiens, & refugiens præſumitur aggreſſus.*
11 *Mortuus ſi viſus ſit ad loca occulta, vel per quæ ſolebat ſuperſtes tranſire, & ibi munitus armis, præſumitur de rixa, & cæde cogitaſſe.*
12 *Mortuus ab armis optimè inſtructus pſumitur feciſſe animo, & cauſa aliquẽ lædendi, vel ſuperſtes eſſet inermis.*
13 *Mortuus incipiens dare operam rei flagitioſæ præſumitur aggreſſor.*
14 *Integra vita, & tranquillus ſtatus ſuperſtitis facit eũ non præſumi aggreſſorem.*
15 *Aggreſſor nemo præſumitur in dubio, ſi tractetur de pœna conuentionali, vel commodo priuato.*
Si duo iniuriam ſibi inuicem inferant, nullus eorum tenebitur ad pœnam pacis, vel treguæ rupta.

1 **A**ggreſſor præſumitur in dubio, qui occidit aliquem † nempè ſi duo inter ſe rixantes, nec cõſtet, vter fuerit prior aggreſſor, ſed eorum alter interſectus ſit, alter ſuperuixerit, tunc præſumitur contra illum ſuperſtitem. ſi credimus Io. And. in cap. ſignificaſti, de pœnit. & remiſſ. Bald. in c. 1. col. 3. de pac. tenen. & in l. vt vim. ff. de iuſtit. & iur. col. pen. & Flor. in l. 1. §. cum arietes. ff. ſi quadr. pauper. feci. dic. & ibi Ric. de Malumb. arg. l. 1. C. de ſicar. & Lud. Bologni. in cõſ. 37. col. 5. verſ. corroboro hoc,
2 & Alba. in conſ. 56. num. 18. Et ideo, † qui dicit ad ſui defenſionem feciſſe, id probare debet, vt per Bar. in l. Aurelius. §. item quæſijt. ff. de lib. leg. vt refert, & ſequitur Alci. de præſump. reg. 3. præſum. 39. num. 6. & 7. & Cœpol. conſ. 25. poſt nu. 4.

Contra tñ ſtare videtur Boer. in deciſ. 237. per totũ, vbi expreſsè concludit, præſumptionem eſſe contra mortuum priorem inuaſiſſe alterum. verumtamen vt id clarius tibi conſtare poſſit, eundem ibidem adeas, vbi vberrimè iſtius concluſionis materiã pertractat, vnà cum eius ampliationibus, & limitationibus, et eandem opinionem ſequutus eſt Caret. in prac. crim. §. circa. il 6. n. 148. Guido Pap. in tract. de præſum. col. pen. et Gram. conſ. 62. Redemptoris gentium. nu. 6. et in voto 22. altiſſimi Dei. nu. 13. Cœpol. conſ. 42.

3 Primò limita concluſionem, † qñ deceſſerit robuſtior, vel potentior, quia tunc præſumptio premit ipſum, ſecundùm Ray. in d. §. cũ arietes. l. 1. ff. ſi quadr. pauper. fecil. dic. ar. l. non omnis. §. à barbaris. ff. de re milit. Alcia. vbi ſupra de præſump. nu. 10. Fely. in c. dilecti filij col. pen. de except. Hippol. Marſil. cõſ. crim. 41. nu. 13. Alex. conſ. 14. in fin. verſic. ſed mihi præſupponitur, volum. 1. Baldus in conſil. 201. incip. factum ſuper quo conſilium, volum. 4. et in conſ. 431. volum. 1. Cœpol. conſil. 28. 29. Gramm. vol. 22. num. 14. Io. de Amic. conſil. 23. verſ. quarta concluſio, Socy. iun. conſil. 36. num. 6. volum. 2. Crau. conſil. 119. num. 9.
4 Aluar. in conſil. crim. conſil. 97. num. 14. † quia non eſt veriſimile imbecilliorem de hominum potentiorum cæde cogitare, vt inquit Marc. Mant. conſi. 236. num. 11. volum. 1. ille vero robuſtior dicitur, qui eſt potentior, et animoſior, vt inquit Aluar. in d. conſil. crimin. conſil. 74. num. 5. quique in ſimulato illo, atque ficto decertandi (quam ſcrimiam noſtri nominant) certamine ſit peritior, ſecundum Cęp. in conſ. 28. quem refert Alci. vbi ſupra de præſumpt. num. 11. item ratione ſociorum, nempè quia plures ſecum habebat, ita Marſil. conſil. 51. num. 46. Quod ſi huic

præſum-

præſumptioni repugnet effectus, vt q̃a viuus ſit exiſti-
mãdus fortior, & robuſtior, q̃ ſupuixerit, tñ iſtud pôt
accidere diuino iudicio, q̃a noluit innocentẽ perire,
vt inquit Cępol. cõſ. 29 nu. 11. adducens exemplũ de
Dauide, & Golia, vt hr̃ Reg. 1. c. 17. quem ẽt refert, &
ſequit̃ Alcia. de præſu. vbi ſup. reg. 3. præſu. 39. nu. 10.
5 Secũdò limita, † vbi mortuus eſſet viſus in ſuperſti
tem vndecuoque omni impetu irruere, quia ex hoc
præſumitur illum fuiſſe aggreſſorem, ita not. Ioan. de
Amic. conſ. 23. verſ. tertia concluſ. alleg. Bart. & Flor.
in d. l. 1. §. cum arietes ff. ſi quad. pauper. fec. & ſentit
Aluarot. inter conſ. crim. conſ. 97. nu. 10. lib. 1.
Tertiò limita, q̃n ille mortuus fuiſſet ex ſui natura
6 litigioſus cõtrouerſius & ad rixandũ procliuis † nã tũc
contra illũ manat præſumptio, ſe irrupiſſe in ſuperſti-
tẽ. Ita Zaba. in clem. vn. in q. 3. de homic. & cõſuluit
Io. de Anoic. d. conſ. 23. verſ. quinta cõcluſio, & Alua.
d. cõſ crim. 97. nu. 14 Alc. de præſump. reg. 3. præſum.
39. nu. 9. Cępol. conſ. crim. 29. poſt nu. 11. verſ. octauò
ſubeſt. Carr. in ſua prax. crim. in §. circa. il 3. nu. 146.
Soc. iun. cõſ. 36. nu. 6. vol. 2. Gram. cõſ. 29. nu. 16. conſ.
62. & cõſ 69. & vot. 22. & 24 & Fel. in c. dilecti filii. de
excep. p̃ſertim cũ ſuperſtes pacis ſtudioſus eſſet & bo-
nus, vt l. non oĩs. § à barbaris ff. de re milit. & Cępol.
conſ. 29. & Io de Amic. d. conſ. 23. verſ. 7. facio.
7 Quartò limita, † q̃n ex verbis prolatis cliceret̃ mot
tuũ habuiſſe animum lædendi: quia tunc p̃ſumptio
vrget contra illum, priorẽ fuiſſe aggreſſorẽ: ita Gram.
vot. 22. nu. 14. alleg. Cępol. conſ. 29. & ibi multa addu
cit quoad hoc. Carrer. d. ſua pract. crim. §. circa. il 3. n.
149. & Io. de Amicis conſ. 23. verſ. 1. conclu. Blanc. in
ſua prax. crim. in 3. part. defenſ. nu. 25.
Quintò limita, q̃n mortuus quondam eſſet iniuria
8 aliqua affectus ab ipſo ſuperſtite, † & grauius illi eſſet
minatus, quia tunc ille prior præſumitur aggreſſor, ſic
cenſuit Felyn. in d. c. dilecti, de except. Alex. conſ. 14.
verſ. præterea apparet. vol. 3. Blan. in ſua prax. crim. in
3. part. defenſ. nu. 14.
Sextò limita, ſi ſuperſtes exclamauit, vt ſibi ſuccur
9 reretur, † quia præſumitur aggreſſus, non autẽ aggreſ-
ſor. ſic præſumpſit Alc. de præſum. reg. 3. præſum. 39.
nu. 12. per doctri. Bal. in l. 1. C. vnde vi. Inno. in c. ſigni
ficaſti de homici. Blan. in ſua prax. crim. in 3. part. de-
fenſ. nu. 20. & pulchrè per Cœpol. conſ. 29. num. 4. &
Carrer. in ſua prax. crim. §. circa, il 3. nu. 144.
10 Septimò limita, † q̃n quis conſpexerit ſuperſtitẽ, ſe
recipientẽ, & refugiẽtem, id enim ſatis argõ eſſe pôt,
q̃ à ſcurati animum inimici & eius impetũ deprecca-
bat̃, ſic voluit Cœpol. d. cõſ. 29. nu. 9. verſ. 5. per not. in
l. 1. C. vnde vi. & in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. & Alc. de
p̃ſum. reg. 3. p̃ſ. 39. nu. 12. Blan. in ſua prax. cri. in 3. par.
def. nu. 21. & Carr. in ſua prax. cri. in §. cir. il 3. nu. 145.
11 Octauò limita, † ſi q deceſſit, viſus fit iter illud ad
faciendã cædẽ apparaſſe, q̃ erat ſolẽne, celebrè legiti-
mũ, & neceſſarium ſuperſtiti, ibiq; ſtipatũ ſi cariis, ſe-
ptum armatis cũ telo; fuiſſe, quia ex hoc præſumitur
cogitaſſe de rixa, & cęde per l. 1. §. poſſidere, ff. de vi,
& vi arma. Blan. in prac. cri. in 3. par. defe. n. 16. Cęp. d.
cõſ. 28. & 29. Carre. ſua prac. crim. §. circa il 3. nu. 142.
12 Nonò limita, † q̃n mortuus inuctus eſſet ab armis
optimè inſtructus, aptiora, & potiora habuiſſe arma,
id enim feciſſe præſumitur animo aliquem lædendi.
Blanc. in ſua practi. cri. in 3. part. defenſ. nu. 18. Carre.
in ead. pract. §. circa. il 3. nu. 143. vel ſupſtes eſſet iner-
mis, alius armatus, ita idem Blan. vbi ſupra nu. 19.
13 Decimò limita † ſi prius mortuus cœpiſſet dare o-
peram rei flagitioſæ, quia præſumitur aggreſſor. Cœ-
pol. conſ 29. nu 9. verſ. quartò quia, & prius nu. 7. verſ.
primò quia. & ſentit Blanc. vbi ſup. nu. 15.
Vndecimò limita, q̃n cõſtaret de vita integra, ho-
14 neſtis morib. & trãquillo ſtatu ſupſtitis, † q̃a tũc non
p̃ſumitur illũ priorem inuaſiſſe, ita Alex. cõſ. 14. col.
3. verſ. ad defenſionẽ, vol. 3. per plura ibi adducta, quę
refert, & ſequit̃ Alc. de præſum. 3. reg. 3. præſ. 29. nu. 7. q
ẽt allegat Fel in c dilecti. col. pen. de exce. & Io. Fab.
& Flor. in l. 1. §. cũ arietes. ff. ſi quad. paup. fecr. di.
Duodecimò limita, vt in dubio non p̃ſumatur ag-
greſſor, ſi tractat̃ de pęna conuentionali, vel cõmodo
15 priuat., † vnde ſi duo iniuriã ſibi inuicẽ inferant, nul-
lus eorũ tenebit̃ ad pęnã pacis, vel treguę ſuper (ne re
cedã ab vſitata nr̃orũ dicendi formula) vide latè Bal.
in d. q. 227. poſt Fel. in c. 1. nu. 5. de treug. & pace Bart.
Alex. & Iaſ. in l. ſi quam. §. ſequitur. ff. de verb. obli.

CONCLVSIO LXXIIII.

ARGVMENTVM.

Agnatio in ſucceſſione quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Agnatus dicens ſe habere ius ſuccedendi, vel reuocandi, debet prius probare ſe talem, & nu. 2.*
2 *Qualitas, quæ eſt cauſa, vt quis audiatur, debet probari.*
3 *Ius agnationis reſidet in legitimis.*
4 *Agnatus veniens tanquam agnatus ad ſucceſſionem, debet probare, quo gradu agnationis ſit coniunctus.*
Gradus ſunt probãdi, & diſtinguẽdi de iure canonico & de iure ciuili vſq; ad decimũ, ibi. & ibi vide contrariũ.
5 *Probatio generalis agnationis non inducit proximitatẽ, vt poſſit ſuccedi.*
Agnatio nõ dr̃ p̃bata per teſtes, ſine expreſſione gradus deponentes, q̃ non cadit ſub ſenſum teſtis, ſed in iure cõſiſtit.
6 *Agnatio nõ probatur per quaſi poſſeſſionẽ, neq; per tractatũ, neq; per nominationem, neq; per ſolam famam. quia non poteſt ex his probari, quo gradu ſint coniuncti.*
Teſtes q̃liter habẽt deponere ſup agnatione, vide ibi remiſſiuè.

Agnatus qui dicit ſe tanq̃ agnatum habere ius ſuccedendi,
1 vel reuocãdi, † debet prius probare ſe eſſe huiuſmodi.
Dec. in conſ. 13. col. 2. verſ. ſed tñ his non obſtãtibus,
& in conſ. 322. nu. 11. alleg. Paul. Caſtr. in conſ. 67. in-
cip. ſuper eo & idem Dec. conſ. 321. nu 2. Alb. cõſ. 61.
puto eſſe habendum. in prin. nu. 1. & Rol. à Valle in
conſ. 63. nu. 11. & in conſ. 3. nu. 41. vol. 1. vbi ſub num.
2 4. rationem ait illam eſſe: † quia qualitas, quæ eſt cã,
vt quis audiatur, debet probari, per l. ait prætor. §. do-
cere. ff. vi bo rapt. in l. ei qui. ff. de probat. Ang. & Ca-
ſtren. in l. liberorum. ff. de his qui not. infam. & idem
Caſt. in conſ. 69. Butr. in c. peruenit. col. 2. qui fil. ſint
legi. & Dec. in conſ. 471. col. 1. vbi conſtituit ea ratio-
3 ne, qui agit vt agnatus, † compelli ad probandum ſe
agnatum, & legitimum, cum ius agnationis tantùm
reſideat in legitimè natis, & nõ competat illegitimò
natis, vt docuit Bar. in l. tutelas. ff. de cap. dimi. & in l.
pronunciatio. §. familiæ. ff. de verb. ſign.
4 Amplia, vt ẽt ſit probandum, † quo grado agnatio
nis ſit coniunctus. Anch. conſ. 52. nu. 7. incip. pro cla-
riori cõcluſione, per tex. in c. licet ex quadã, de teſtib.
in fi. quem refert, & ſequitur Dec. in alleg. conſil. 321.
* nu. 6. vbi inquit, in hoc * omnes Doctores conuenire,
vt quinq; gradus ſint probandi, & diſtinguẽdi, et hoc
de iure Pontificio, quia de iure Cæſareo vſq; ad deci-
mum gradũ diſtingui pôt, ſecundùm Cępol. in conſ.
43. nu. 2. in ciuil. et refert etiam Alb. in d. conſ. 61. nu.
2. et Dec. d. conſ. 222. nu. 11. et alleg. Alex. in conſ. 82.
in cauſa vertente. vol. 1.
Diſpar tamen a ſe ipſo aliter ſenſit idẽ Alex. in l. is
poteſt nu. 15. verſ. ſed iuxta prædicta, de acq. hære. quo
in loco tuetur opinionem Rapha. Cuma. ibidẽ iſtud
contrarium ſentientis, et Capic. deci. 159. nu. 12. idem
Alex. conſ. 20. in fi. lib. 1.
Decius tamen in nuper allato cõſ. 321. nu. 13. repro
bat opinionẽ Cumani, et Alex. refellit, et arbitratur

Digitized by Google

illam non poſſe defendi, niſi prius ꝓbato aliquo gradu agnationis, q̃ ex illa generali ꝓbatione agnatio-
5 nis † nõ concludit̃ proximitas, vt poſſit adiri, minuſq; dr̃ probata agnatio per teſtes ſic ſine expreſſione gradus deponentes, cũ probatio agnationis nõ cadat ſub ſenſum teſtis, & cõſiſtat in iure, vt per Anch. conſ. 52. nu. 8. & Dec. d. conſ. 321. nu. 6. ſed probando eſſe conſanguineos aliquo in gradu, vr̃ habere intentionem magis firmam & ſtabilẽ, quia ſi dicat nullũ aliũ eſſe proximiorẽ, ex quo aſſerit negatiuam, illa vr̃ probata, ſi contrarium non probetur, vt per Decium ibi.

6 Ex iſtis cõſequitur, vt † neq; per quaſi poſſeſſionẽ, neq; per tractatũ, neq; per nominationẽ, neq; per ſolam famam probari poſſit agnatio: quia ex iſtis non poteſt argumentis oſtendi, quo gradu ſint coniuncti, vt requirit̃, vt pulchrè & affatim voluit Dec. in allegato conſ. 321. nu. 12. verſ. non obſtat, quòd ſufficit probare & c. vberius Iaſ. in conſ. 81. per totum, vol. 1.

Quod ſi cognoſcere velis, quõ deponere debent teſtes, adeas Lanfranc. de Orian. in tract. de teſtib. num. 155. qui id te docebit, & ſupra in cõcluſione, affinitas, & infra in concluſione, conſanguinitas, & cognatio, à nobis eſt explicatum. Ad alia igitur tranſeamus.

CONCLVSIO LXXIV.

ARGVMENTVM.

Agnati ſi compellantur ad teſtificandũ contra eius agnatos, an probent.

SVMMARIVM.

1 *Agnatus non poteſt compelli ad teſtificandũ contra agnatum ſuum.*
2 *Agnatus contra agnatum teſtificari compellitur, quando aliter veritas haberi non poteſt.*
3 *Agnati vſque ad tertium gradum non compelluntur ad teſtificandum; in quarto tamen poſſunt compelli.*

1 Agnatum non poſſe compelli ad teſtificandũ † contra agnatũ ſuum voluere Paulus, & Accur. in l. lege Iulia. ff. de teſtib. Lege Iulia, inquit Paulus, iudiciorũ publicorũ cauet̃, ne inuito denuncietur, vt teſtimoniũ dicat aduerſus ſocerum generum, vitricũ, priuignum, ſobrinũ, ſobrinam, ſobrinæ natum, eóſue, qui priore gradu ſint. & Alberic. de Malet. in tract. de teſtib. c. 6. num. 10. & Io. Crot. eo. tract. de teſtib. par. 5. nu. 166. Abb. in c. literas, nu. 8. verſ. aduerte tu, de præſumpt.

Primò limita, qñ veritas aliunde nõ poſſet elici, quia
2 † tunc poſſunt cogi, ita Spec. de teſt. §. de teſtium cõpulſione. nu. 1. verſ. item no. Dominus meus Abb. in c. 1. nu. 4. de teſtib. cogen. & ibi Io. And. & Hoſt. & Io. Crot. eo. tract. de teſtib. par. 5. nu. 199. vbi adducit Fel. in d. c. 2. de teſtib cog. in ii. & Flor. poſt Gui. de Suzar. in d. l. lege Iulia. de teſt. & Ant. c. delictorum. eo. tit. de teſti. cogen. & Roma. in ſing. 798. incip. tu habes.

Concluſionem noſtram ſic accipias, vt procedat
3 vſque ad tertium gradum † nam agnati in quarto gradu poterunt compelli, ita intelligit Abb. in d. ca. literas, nu. 8. ver. & quod dixi, de præſump.

CONCLVSIO LXXV.

ARGVMENTVM.

Cum alienatio rei eccleſiaſticæ vtroq; iure, & Cæſareo, & Põtificio ſit prohibita, multa probanda ſunt, vt ſubſiſtere poſſit, quæ recenſentur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei eccleſiæ iure ciuili, & canonico prohibita.*
2 *Alienationẽ rei eccleſiæ fuiſſe validã dicens, probet, & nu. 4.*
3 *Qui habet regulam pro ſe, debet habere intentionem fundatam, donec contrarium probetur.*
4 *Actus quando non poteſt fieri niſi ſub certa forma, ille, qui formam dicit ſeruatam, probat, & fundans ſe in eo, vel verbis probat tam agendo, quàm excipiendo.*
5 *Habens contra ſe iuris præſumptionem tenetur probare.*
6 *Duo probanda coniunctim ad tuendam alienationem rei eccleſiaſticæ, ideſt ſolemnitatem, & vtilitatem, ſiue neceſſitatem eccleſiæ.*
7 *Vtilitas vbi euidenter eſt eccleſiæ in alienatione rei ſuæ, non requiritur ſolemnitas.*
Solẽnitas in alienatione rei eccleſiæ quorſũ adhibeat̃, ibid.
8 *Coniecturis opus non eſt in claris.*
9 *Solemnitas vbi requiritur ad aliquem actum ratione certi finis, habito fine & effectu, licet ſolemnitas illa non interuenerit, valet actus.*
10 *Contractus alienationis rei eccleſiæ ſine ſolemnitate poteſt haberi ratus, quando in eius vtilitatem vertitur etiam ex interuallo adhibitis ſolemnibus.*
11 *Contractus bonæ fidei dolo aduerſarij celebratus eſt ipſo iure nullus, tamen dolum paſſus poteſt illũ ratum facere.*
12 *Solemnitates de forma contractus alienationis rei eccleſiaſticæ ſunt plures, cognitio cauſæ tam circa cauſam alienationis, quam rem.*
13 *Alienatio rei eccleſiaſticæ regulariter prohibita eſt, ideo nõ poteſt ad eam deueniri, niſi legitima ſubſiſtat cauſa, & per iudicem examinetur.*
Cauſa alienandi poteſt ſubeſſe iuſta, tamen non expediat.
Res mediocres eccleſiæ debent vendi.
14 *Solemnitas cauſæ cognitionis interueniſſe præſumitur, ſi alienatio fuerit neceſſaria.*
Solemnitates præſumuntur interueniſſe ex antiquitate tẽporis. ibid. nu. 14.
15 *Inſtrumento narranti ſolemnitatem cauſæ cognitionis in alienatione rei eccleſiaſticę interueniſſe, non creditur ſine alijs probationibus.*
16 *Summo Pontif. non credi aſſerenti ex cauſa ſuis cõſanguineis rem eccleſiæ alienaſſe.*
Epiſcopo non creditur, nec alteri inferiori prælato alienaſſe ex cauſa.
17 *Alienatio rei eccleſiæ ſine ſolẽnitate facta in conſanguineos non pſumitur in vtilitatem eccleſiæ, ſecus ſi ſeruatis ſolẽnitatibus, & ibi quando in dubio vtilis præſumatur.*
18 *Confeſſioni prælati nõ eſt ſtandũ in alienatione rei eccleſię, aſſerenti ex cauſa feciſſe, niſi concurrãt aliæ coniecturæ.*
19 *Alienatio rei eccleſiæ q̃bus verbis ꝑ Pontif. Maxi. cõcedat̃.*
Verbum, ſi tibi conſtiterit, vel ſi per diligentẽ inquiſitionẽ repereris, innuit conditionẽm, & cauſæ cognitionem, nu. 20. ſicut verbum conſtiterit.
20 *Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica.*
21 *Euidens probatio dicitur, quæ fit per inſtrumentum, vel per teſtes, vel per ſententiam.*
Probatio per aſſertionem partis non dicitur legitima in præiudicium tertij.
22 *Solẽnitates nõ requirunt̃ in alienatione rei eccleſiæ qñ ipſa non eſt immobiliũ capax, vel alienat̃ vigore fideicõmiſſi.*
23 *Rem ſterilem permiſſum eſt eccleſiæ alienare ſine ſolẽnitate.*
24 *Conſuetudo eccleſiæ, vel ciuitatis facit ſolemnitates non requiri in alienatione rei eccleſiæ.*
25 *Conceſſio rei eccleſiæ ad modicum tempus non requirit ſolemnitates.*
26 *Conceſſio rei modicæ eccleſiæ non requirit ſolemnitates.*
27 *Modicũ & magnũ pertinet ad arbitriũ iudicis iuxta qualitates, & conditionẽ, ſeu gradũ perſonarũ. ibi remiſſiuè.*
28 *In emphyteuſim conceſſione rei eccleſiæ non requiruntur ſolemnitates.*
29 *Limitatio iurium requirẽtium ſolemnitates in alienatione rei eccleſiæ.*

Alienatio rei eccleſiaſticæ cum de iure communi ſit prohibita tã de iure Cæſareo, vt in authẽ. hoc ius porrectum. C. de ſa-
1 croſanct. eccle. † quã Pontificio, toto tit. de reb. eccle.
* non alien. extra, in lib. 6. & in clem. & * communem dicit Abb. in c. tua. de his quæ fi. à præla. & Dec. conſi.

174.nu.1.& c.1.de reb.eccleſ.non alie.& c.ea enim.§. hoc iuis porrectum.10.q.2. Socy.reg.110.eccleſiaſtes, de reg. iur. Idcircò qui dixerit contractum alienatio-
2 nis rei eccleſiaſticæ fuiſſe tatũ, † ei incumbit onus ꝓbandi, vt declarat Egi.Bellamer.in conſ.33.col.13.in fin.verſ.quoad ſecund.difficul. Idem voluit Dec.cõſ. 142.pro tenui,nu.4.& Rebuff.in tract. de alienatione rerum eccleſiaſtic.ſub nu.10.ad fi. Ratio eſt, quia qui
3 habet regulam pro ſe,† dr̃ habere intentionem fundatam, donec contrarium probetur, ſic loquitur Bal. in c.1.de alienat.iudi.mut.cau.fact.gl.in l.omnis diffinitio.de reg.iur.Dec.d conſ.142. ſub nu.4.& Rebuff.d. tract.de alienat.rei eccleſi.nu.10.in fi. eiuſdem modi eſt illud, nam quando actus non poteſt fieri niſi ſub
4 certa forma, † ille, qui dicit formam ſeruatam, debet probare, glo. mag.in c.ſicut. de re iud.& qui innititur verbis,vel actu,vel agendo,vel excipiendo,ad id probandum compellitur.l.2.de probat.Qui igitur dixerit alienationem huiuſmodi valuiſſe,illam probare tene
5 tur,† cum illi obſtet præſumptio iuris.

Et propterea,ne corruat, ſed valeat contractus alie
6 nationis rei eccleſiaſticæ,† duo coniunctim probãda ſunt,hoc eſt,ſolemne illud à iure requiſitũ & vtilitas ſiue neceſſitas eccleſiæ, nec oſtendere ſatis eſſe, alienationẽ eſſe factam,quæ emolumentũ afferret eccleſiæ,niſi quoque probaret̃ ſolemnia requiſita interueniſſe,vt eſt verior,& ** communior opinio,vt probat tex.in clem.1.de reb.eccleſ. non alien. iuncta ibi glo. & in c.1.ext.eod.tit.de reb. eccleſiæ non alien. & in c. tua.de his quæ fiũt à prælato, & in c. ſine exceptione. 12.q.2.gl.in ſumma in fi. 12.q.2. tenet Iaſ.poſt Iacob. Butri.Bar.Albe.Fulg.& Pau.de Caſt.in l.cũ hi.§.eam tranſactionẽ.nu.2.ff.de tranſac. & in l. cõtra iuris.nu. 9.vbi atteſtatur de * cõi, ff.de pact. tradit Abb.in c. 1. nu.17. qui etiam aſſerit * communi ſenſu Doct. receptam,de in integr.reſt.Bal.in l.pupillorum.in prin.ff. de reb.eo.& in l.fi.§.neceſſitate.n.17. C.de bonis quæ lib.poſt Archidiac.in ca.nullam.13.q.2.& idẽ voluit Felyn.in c.cauſam. col.4. verſ. contra hoc tñ fortiter argui,de iud.Bero.in c.nulli. ſub nu.57.de reb. eccleſ. non alien. vbi ſubiungit, iſtam cõcluſionẽ nihil in ſe dubitationis continere. Rip.in l.is cui bonis, num.47. quo in loco ẽt hãc eſſe * communem opin.tradit, ff. de verb.obli.Fab.de Monte in tract.de empt.& vend. in 5.q.prin.ſub nu.112.circa med.qui itidẽ confirmat de * communi ſnĩa, vt ẽt dicit Brun.in tract. de form. in c de potẽ.& effect.form.col.43.in gl.amplia. Dec. conſ.142. nu.4. vbi etiam de * communi meminit, & 174.nu.1. Rol.à Val.conſ.15.nu.16.lib.1.qui alios adducit, Capic. deciſ.113. Caſſane. in conſuet. Burgun. tit.de mains morte.§.9.in conſ.nu.10.& ſeq.verſ. & ſi cum ex his.fol. mihi 310.& fuit opinio Anto.in c.fi. ne præla. vices ſuas, vbi in hanc ſentẽtiam deſcendit, hæc duo ſimul requiri,ideſt vtilitatẽ eccleſię,& obſeruationẽ ſolẽnitatis,iuxta not.in c.veniens.de tranſac. & tenet Gem.in conſ.17.in Chriſti noĩe. col. 2. per c. de cætero.de tranſa.ſequit̃ Io. de Ana.in d.c. fi.col.4. dicens,requiri auctoritatẽ ſuperioris,& cõſenſum capituli ad hoc, vt tranſeat ad ſucceſſorem, nec ſufficere,ꝙ adeſſet vtilitas eccleſiæ,idẽ ſentit Calca. d.conſ. 124.in cã Reuer. col.3.in fin. & eſt caſus in clem. 1.de reb.eccl.vbi text.prohibet,ne fiat alienatio ſine vtilitate, ſolẽnitate, & cõſenſu ſuperioris, & ibi imponit̃ pena ſuſpenſionis ab officio. hãc eandẽ opinio. tenet Franc.Cur.in tract.feu.in 2.par.prin. q.3.in fin.vbi de * cõmuni,& Pau.de Caſt.cõſ.2.viſis omnib. ſupraſcriptis.col.2. 1.vol.tenet mero iure nõ valere locationẽ, ſed cauſatiuè,quia ex quo ſubeſt vtilitas eccleſiæ,ſucceſſor nõ poteſt reuocare niſi reſtituta pecunia. Ang. in l.ſi in area.ff.de cond.indeb.

Ab hac ſnĩa diſceſſit gl. in l. cum hi. §.eam tranſactionem,in ver.alimentarius.ff.de tranſac. cuius opinionẽ eſſe * veriorẽ dicit Dec. in d.c. quæ in eccleſia-rum,nu.28.de conſt.& illam ſequitur Bal.& Ang.ibi, tenet in terminis Anch.conſ.197.ſubtiliter,nu.2.& 3.
7 dicentes,† vbi apertè ſe profert vtilitas in alienatione rei eccleſiaſticę,nullam requiri ſolemnitatem,confirmat id per c.ſine excep.12.q.2.& reddit rationem,qa ſolemnitates huiuſmodi adhibentur huius tñ rei gratia,vt liqueat de vtilitate eccleſiæ,cuius res diſtrahun
8 tur, at ſi conſtat dilucidè de iſta vtilitate † non ẽſt laborandum de aliis coniecturis,argu.l.continuus.§ cũ ita.ff.de verb. obli. ſequitur Mart.in pract. §.ſecunda, nu.27.tenet Bal.in d.l.cum hi.§.cauſa.ff.de tranſac.& in l.quæcunque.C.de bonis quæ lib.Corſet. in ſing.in verb.pupillus.circa prin.& per tot. vbi ex ibi adductis
9 hanc colligit theoricam ſingularem, † vbi in aliquo actu,ſeu diſpoſitione debet intercedere aliqua ſolemnitas,quæ reſpiciat certum finem,habito fine, & effectu propter quem introducitur ſolemnitas illa, licet re uera non interueniat ſolemnitas prædicta, nihilominus actum valere.Socy.iun.conſ.28.nu.10.volum. 2.Felyn.in c.cauſam,num.8.de iud.& in hanc deſcendere opinionem quam plures alij adducti à Tiſaquel. in lib.de iu. mant.glo. 8.num.74. quod etiam confirmatur ex multis,quę cumulantur per Socy.in l.conditionib.pupillus.num.1.in prin. ff.de condi.& demon. & Iaſ.in l.contra iuris,num.8.ff.de pact. & in l. more. nu.11.ff.de aqui.hæred.& in l.potuit,num.3.C.de iur. deliberand.& Arius Pinell.in repet.l.1.C.de bon.mater.par.3.num.30.& 31.multos congerens,& P. Rebuff. tracta. de decimis, titu. rerum eccleſiaſticarum alienationum frequens,& vtile compendium,nu.34. verſi.nonus caſus eſt.idem eſſet, ſi ad commune omnium commodum vtilitas illa ſpectaret, ibi.num. 35.
** et hanc eſſe magis ** communem opinionem dicit Iaſ.in d.l.cum hi.§.eam tranſact.nu.2.de tranſa.Fely. in c.cauſam, nu.8.de iud. vbi hoc tradit tanquã receptiſſimum ab omnibus,licẽt neminẽ adducat, et hoc idẽ ſequuntur propè infiniti congeſti per Arium Pinellum in 3.par.l.1.nu.30.cũ ſeq. C.de bon.mater. tenet ẽt Soc.conſ.34. materia præſentis conſultationis, volum.3.vbi vult, ſufficere vtilitatem eccleſię,et contractum fuiſſe celebratum nomine eccleſiæ, etiam ſi aliqua ſolemnitas non interuenerit, ita cõfirmat velle Inno.in d.c.fin. ne præla.vices ſuas, et ibi hoc tenet Hoſti. quẽ ſeqtur ibi Henri. Boic in fi.et Pau.de Caſt. d.conſ.2.col.2.vol.1.q̃ opinionem amplies, vt procedat,ẽt ſi non ſubſit aliqua vtilitas, dummodò locatio fiat ad modicum tp̃s,et facta ſit nomine eccleſiæ: qa eo caſu prelatus poteſt locare ſine vtilitate,et ſolemnitate ẽt in præiudicium ſucceſſoris:cum prælato permiſſum ſit à iure locare ad breue tempus, clem. 1. in fi.de reb. eccle. non alien. Ideo non eſt aliqua ratio, quare contractus iſte non debeat tranſire ad ſucceſſorẽ,ex quo habet poteſtatem à iure contrahendi,et nomine eccleſię contrahit quę non moritur.c.alienationem 12.q.2.ita voluit Abb.in diſput.incip.Sẽpronius clericus.in 1 dub.verſ.an contrarium. et in ver. ſi verò ad tp̃s modicum,et hanc opin.tenet Card.in d.c.fi.ne præl.vic.ſuas,et Maria.Soc.conſ.32. ex his q̃ ſuperius. col.3.in 1.vol.et iſta etiam fuit opinio Ant. in d.c. fi.

Verùm in hoc cõtrariũ ſentit Abb. in d.c. fi.col.2. ne pręla.vices ſuas,et ibi Io.de Ana.col.5.atteſtantes ita * cõiter teneri,et voluit Bellam.in deciſ.748. ſuppoſito quod D. Guido, quia eccleſia non poteſt obligari per prælatum, niſi cum euidẽti vtilitate l.hoc ius porrectum,C.de ſacroſ.eccle.et l.fin. ff.de exercito.et probatio incumbit allegãti vt notat Inn.in d.c.fi.ne præla. vices ſuas,et ibi cæteri Doct. hanc eandem opinionem ſequitur Henric.Boic.poſt alios in eo.c.fi. qa prælatus non habet poteſtatem exhauriendi bona eccleſiæ.c.2.de dona.ſecundum Abb.et alios in d.c.fin. Calca.in præall.conſ.144.col.6.Valet tñ locatio dum locans ſuperuixerit ſecundum Pau.de Caſt. d.conſ.2. viſis omnibus ſupraſcriptis col.2.uolum.1.et tunc eſt

aſcribendum conductori qui vtiliter, & ſolemniter
non contraxit.
Intelligas tamen recidere in vtilitatem eccleſiæ,
quãdo commutatur in rem eccleſiaſticã duraturã; vt
declarat Pet. Rebuff. tract. de deci. tit. cõpend. aliena.
rerum eccleſiaſtica. nu. 73. in paruis impreſſionibus.
Si quis priorem opinionem ſequi voluerit, quæ eſt
** verior, ** & certior ſecũdùm Caſſan. in conſue. Burg.
tit. de mains mortes. §. 9. in cõſ. nu. 13. & 14. cui acce-
dit in terminis Soci. in conſ. 29. viſo quodam inſtru-
mento col. 3. & latè proſequitur Gabri. Sarein. in an-
notat. ad ſingu. Mateſil. 155. nu. 11. cum plurib. ſeq.
* prout veriorem, & magis * communẽ eſſe atteſtatur
idẽ Arius Pinellus loco ſupra citato, nu. 32. verſ. ego
aũt non dubito tradit Afflic. deciſ. 87. & faciũt quam
plura alia notata per eũdem Arium Pinellũ in locis
iam citatis, dicere poterit poſteriorem opinionẽ poſ-
10 ſe procedere, † non vt contractus alienationis valeat,
& teneat abſq; duobus requiſitis, ſed vt poſſit ratus
fieri ẽt ex interuallo per eccleſiam adhibitis exindè
ſolennitatib. vt declarat Dec. in d. c. quæ in eccleſia-
rum. nu. 31. de conſti. & Corſe. in ſing. in ver. pupillus,
Iaſ. in d. l. cum hi. §. eam tranſactionem. ſub nu. 2. ver.
limita. tñ. ff. de tranſact. Mateſil. in ſing. 155. no. quod
ſi minor. ſequitur Fulg. in d. § eã trãſactionẽ. & tenet
expreſsè Io. de Grad. in apoſt. ad Steph. Aufre. in ad-
ditio. ad Capell. Toloſ. deciſ. 98. & dicit, iſtud fuiſſe
ſingularẽ dictũ Innocentij, & omniũ doctorũ in c. 1.
de his quæ fi. à præl. firmat Gl. in c. 1. ne ſede vacã. fa-
cit, ꝙ notat Ang. in l. iuriſgentiũ. & ibi gl. ff. de pact.
11 † vbi ſentiunt, vt ſi cõtractus bonæ fidei ſit celebratus
dolo aduerſarij, eſt ipſo iure nullus, tñ ſit in manu do
lũ paſſi ratũ habere cõtractũ ſi velit, & ita nuper vidi
declarari p Do. Horatiũ Arrigoniũ Sacre Reg. Catt.
Al. in Romana Curia aduocatũ, & in hac iuris ſciẽ-
tia apprime doctũ, & verſatũ in vna Papien. bonorũ,
verten. inter ampliſſimũ Cardinalẽ Albanũ, & Do-
minos de Pallauicinis, corã Reuer. Epiſcopo, Papiẽ-
ſi. pro cuius tribunali in hãc ſñiam fuit deciſum, quæ
quidem opinio intrepidè ab omnibus eſt accipiẽda.
Hoc tamen intellige: vt procedat, niſi pars aduerſa
ante iudicium vel actum perfectũ opponat defectũ
ſolennitatis, tunc enim non erit electio perſonæ pri-
uilegiatæ volentis actum ſuſtinere ob vtilitatem: vt
pulchrè voluit Bal. in c. 1. col. 3. verſ. capio primã gl.
de preſcrip. ſequitur Io. Lup. in repet. rub. de dona. int.
vir. & vxo. §. 68. col. 1. verſ. ex iſtis infertur, Iaſ. in l. nõ
eo minus. nu. 1. verſ. limita. C. de procur. Felin. in d.
c. cauſam. nu. 9. de iudi. ſequitur Arius Pinellus in d.
3. part. l. 1. C. de bon. mater. nu. 33. verſ. & tamẽ intel-
lige, in quo loco firmat hanc ſententiã eſſe receptã.
Secundò intellige, vt iſtud locum habeat, quando
clarè conſtat de vtilitate, & commodo alienationis
factæ ſine ſolemnitate: nam in dubio deficiente ſo-
lemnitate præſumeretur non vtiliter factus, vt nun-
cupatim voluit Bal. in l. quæcunque, verſ. ſcias tamẽ.
C. de bonis quæ lib. & Dec. conſ. 532. pro vera reſolu-
tione. col. 2. verſ. & in dubio, ſequitur Tiraq. de leg.
connub. in ver. de ſon Mari. gl. 8. nu. 89.
Tertiò intellige, vt prædicta non procedant, quan-
do perſona pro qua ſolẽnitas requiritur, eſt iſtiuſmo-
di in qua mens prorſus deficiat, vt patet in furioſo, &
in infante, iuxta text. in l. furioſo. vbi Bart. & omnes.
ff. de re iudi. & iſtud tradit Iaſ. d. l. non eo minus. nu.
1. verſ. 2. C. de procu. tunc enim alienatio deficiente
ſolennitate etiam ſi ſit vtilis alienanti, non valet; vt
poſt prædictos ſẽtit Arius Pinel. vbi ſupr. nu. 33. in fi.
Hic tamen aduerte, quod vbi adhibetur, & conſtat
de ſolemnitate alienationis rei eccleſiaſticæ, præſu-
mitur tunc ẽt quod vtilis ſit ipſi eccleſiæ, vt notabiliſ-
ter dicit Bal. in c. 1. col. 2. verſ. quæritur Iac. tit. qui feud.
dar. poſſ. & in c. ſicut, in fi. de re iud. Alex. conſ. 79. cir-
ca 2. de quo quæritur, col. 5. verſ. fortificatur: quia ibi
interuenit, lib. 1. Dec. conſ. 532. pro vera reſolutione.
col. 2. verſ. & in dubio. Tiraq. d. glo. 8. nu. 89. & ex his
planè conſtat ad quos pertineat onus probandi con-
tractum, qui petitur reſcindi, fuiſſe commodum, vel
incommodum contrahenti; nam ſi interuenit ſolẽ-
nitas, præſumitur vtilitas, ideo minor, & eccleſia de-
bent probare contrarium. At ſi non interuenerit ſo-
lemnitas, ij qui cum illis contraxerunt debẽt contra
probare vtilitatem.
12 Verùm iuxta primam opinionem eſt ſciendũ, † ſo-
lẽnitates quæ de forma iſtius contractus requirũtur,
eſſe plures, quas in preſentia recẽſere non inutile erit.
Igitur primò requiritur, antequam deueniatur ad
alienationem rei eccleſiaſticæ, cognitio cauſe, an ex-
pediat eccleſiæ, ſeu monaſterio illam alienationem
fieri, vt ſẽtit Arch. in c. ſine exceptio. 12. q. 2. in princ.
& in c. in venditionibus. 17. q. 4. cui adhæret Caſſ. in
cõſue. Burg. in tit. de mains mortes. §. 9. in cõſ. nu. 17.
fol. mihi 310. ſequitur Redoan. in ſuo elegãti trac. de
reb. eccl. nõ ali. in rub. de cau. cog. n. 1. & 2. dixit Reb.
in tract. de alie. rer. eccleſia. in ver. proſpiciat, nu. 74.
Amplia: vt iſtud procedat, vt nõ ſolùm debeat co-
gnoſci circa cauſam alienationis, ſed etiam circa rẽ
alienandam, ſic tradidit Rebuf. ſupra citato loco, te-
ſtatur conſ. Fed. 137. quod voluit eſſe conſ. 142. D. Io.
13 & ſequitur Redoa. vbi ſup. & ratio eſt, † quia cum re-
gulariter alienatio rei eccleſiaſt. ſit prohibita, vt ſup.
diximus, non poteſt deueniri ad alienationem huiuſ-
modi, niſi cauſa legitima ſubſiſtente. Eſt ergo cogno-
ſcendum cauſa ſubſit, nec ne. Et an per iſtam cauſam
expediat alienari potius vnum prædiũ, quam aliud,
quod dirimi debet per iudicem: fieri enim poteſt, vt
ſubſit iuſta cauſa alienandi, & tamẽ non expediat ꝙ-
libet prædium alienari, vt in l. magis. ff. de reb. eor. &
per eundem Feder. d. conſ. 142. quem ſequitur Rebuf.
in d. verſ. proſpiciat, num. 34. & colligitur ex tex. in d.
c. ſine exceptione. 12. q. 2. in ver. vt meliora proſpi-
ciat, aliàs non diceretur meliora proſpicere, qui ven-
deret res eccleſiæ vtiliores. Ideò parua prius debent
vendi. §. hoc ius. 10. q. 2. & per Rebuff. vbi ſupra.
Diſſenſit ab hoc idem Fed. in conſ. ſuo 249. domi-
no Michaeli, per totum.
Intellige hanc ampliationem, vt ſi verum ſit, vt in
huiuſmodi alienatione requiratur cognitio circa rẽ
14 alienandam, fortè poſſet dici, † hanc ſolemnitatem
cognitionis cauſæ præſumi interueniſſe, ſi alienatio
fuerit neceſſaria, vt dicit Federic. d. conſ. 249. ſub nu.
2. verſ. præterea fortè, per ea quæ notat Spec. in tit. de
emptio. & vend. §. nunc dicendum reſtat. verſ. & bre-
uiter. licet Fed. ibi dicat, huic opinioni multum repu-
gnare, ꝙ ſolet dici de ſolẽnitate extrinſeca, & intrin-
ſeca, de qua re nos infra latius ſuo loco diſſeremus.
Quod ẽt intellige, niſi ex vetuſtate temporis preſu-
matur interueniſſe, cũ ſolemnitates extrinſecæ inter-
ueniſſe preſumantur, vt reſpondit Rim. conſ. 292. nu.
85. conſ. 429. n. 25. vol. 3. & conſ. 158. nu. 16. Grat. cõſ.
117. nu. 7. & cõſ. 91. nu. 48. vol. 1. & dixit Alex. cõſ. 79.
2. dub. vol. 1. tpe diuturnitatis cõſenſum capituli, tra-
ctatũ, & aliàs ſolemnitates pſumi, & Dec. cõſ. 36. col.
pen. in prin. & conſ. 152. nu. 4. Rol. à Valle. cõſ. 99. nu.
27. vol. 2. Ceph. cõſ. 272. nu. 41. vol. 2. & cõſ. 143. n. 17.
vol. 1. & cõſ. 135. nu. 26. vol. 1. & P. Reb. trac. de deci-
mis; tit. de cõpendiũ alien. rerũ eccleſ. nu. 37. in paruis
impreſſionibus. Et ſic iuris præſũptione dicit Grat. d.
cõſ. & cõſ. 317. poſt nu. 1. verſ. et iſta opi. videt̃ de iure
verior, tã in iudicialib. quã extraiudicialib. et in hoc
Doct. cõuenere, vt in l. ſciẽdũ. de verb. obl. et per alia
ibi adducta, vbi ſentit ẽt in præiudiciũ tertij lapſu 30.
anno. Hipp. Mari. ſing. 192. ꝙ lim. vt ſing. 323. et 436.
Secundò amplia, vt vſq; eo procedat, vt in hmõdi
15 alienatione requirat̃ cauſæ cognitio, † vt nec ẽt fides
habeatur inſtrumento, in quo dicatur ſolemnitatem
prædictam præceſſiſſe, ſed alijs probationibus id pro-
bandum

bandum erit: vt docuit Rebuff. in d. trac. de alien. rer.
eccle. in verſ. proſpiciat. nu. 75. & Redoa. eo. trac. rub.
de cau. cogni. nu. 46. & ſeq. teſtant Doc. in c. 1. de reb.
eccleſ. non alien. in 6. dicit Guid. Pap. q. 151. & Barba.
conſ. 40. n. 23. li. 1. & Ferr. in for. libell. in actio. real. in
16 gl. veris, & legitimis, nu. 72. Quinimò † nec ēt creditur
Summo Pontifici aſſerenti ſe alienaſſe ex cauſa ſuis
conſanguineis, vt per Præpoſ. in cap. non liceat Papæ.
col. 2. 12. q. 2. Rebuf. vbi ſupra, & Redoa. ſupra citato
loco nu. 44. Vndè eò minus fides eſt habenda epō. vel
Abbati, aut alteri inferiori, ne munitetur, & pateret
17 via fraudib. Rebuf. & Redoa. vbi ſupra † quia nō
præſumit facta in vtilitatem eccleſiæ Alci. tractat. de
præſ. præſ. 29. nu. 1. fol. 33. reg. 1. per auth. quibuſcunq;
modis. C. de ſacroſ. eccleſ. vbi Doct. & c. decenter. 89.
diſtin. facit gl. c. peruenit. 1. q. 3. ſecus ſi ſeruatis ſolem-
nitatibus, vt Bar. d. auth. & Feder. de Sen. conſ. 52. qui
dam prælatus, ſatis eſt, ne detrimētum aliquod patia-
tur eccleſia. c. ſi epiſcopus. 12. q. 2. Alc. vbi ſup. num. 6.
Bart. l. vbi lex. de vſucap. itidem iſto caſu nulla fides
18 eſt habenda cōfeſſioni ipſius plati † ſed aliunde dēt
conſtare de huiuſmodi ſolēnitate cognitionis cauſæ,
vt per aliud inſtrm ſeparatum ab inſtro alienationis,
iuxta ſniam Petr. de Peruſ. & Dom. in c. quod quibuſ-
dam. dē fideiuſſor. Ant. de But. in c. 1. de depoſit. An-
* char. in cle. 1. de reb. eccleſ. nō alien. & ita * cōiter ac-
cipi à Doct. in dictis iuribus dicit Redoan. vbi ſupra
nu. 38. 39. In hoc enim caſu confeſſio prælati nullius
eſt ponderis, vt voluit glo. in auth. de non alienan. &
Bal. in auth. hoc ius. C. de ſacroſ. eccl. & gl. in l. certū.
§. ſed an ipſos. ff. de confeſſ. Calder. conſ. 5. an confeſ-
ſioni, in illo ti. Rebuff. vbi ſup. nu. 75. Barb. in conſ. 40.
num. 23. vol. 1. incip. præclarè, niſi concurrant aliquæ
coniecturæ, Redoan. d. trac. de reb. eccl. nō alien. rub.
an, & quomodo ex mutuo obligēt eccleſia, in verb.
verbum qui, nu. 4. & in verb. item aduerte, nu. 11.
Quod maximè pcedit, ſi ſumus in alienatione de
19 mandato per reſcriptum Papæ, † ꝙ regulariter conce
ditur in hæc verba, ſi tibi per diligentem inquiſitionē
rem in euidentē cedere vtilitatem conſtiterit, vel ēt
ſub hac verborum formula, ſi per diligentem inquiſi-
tionem cedere reperies, quæ verba conditionem præ-
ſeferunt, quo circa in conditione vr̄ poſita cognitio
20 euidentis vtilitatis, † quæ conditio debet adimpleri
in forma ſpecifica. l. Meuius. & ibi Bar. ff. de condi. &
demonſt. & debent iudices delegati, ſeu cōmiſſarij di-
ligēter inquirere, & doceri, id eſt de omnib. tractare,
de omnibus cognoſcere, & de omnibus inueſtigare,
circa vtilitatem, & commodum eccleſiæ, vt in hanc
ſniam dixit Redoan. eod. loco nu. 56. & innuit illud
verbum repereris, innuere cauſæ cognitionē parte ci
tata, Rot. deciſ. 685. nota ſi ponat. in antiq. Guid. Pap.
q. 70. in cōmiſſionibus, ſicut verbū cōſtiterit hanc ha-
bet vim, vt conſtet per inſtra, vel per teſtes, ſiue etiam
21 per ſententiam † vel aliam claram probationem, vt
per Alex. in l. qui Romæ, §. Augerius. nu. 3. ff. de verb.
oblig. & ſequitur Redoan vbi ſuprà nu. 61. vnde ex-
cluditur probatio per aſſertionem partis, quæ in iſto
caſu non dicitur probatio legitima, cum ſit præiudi-
cialis eccleſiæ, per ea, quæ in terminis ſcribit Imol. in
c. quod quibuſdam. nu. 19. de fideiuſſor.
Quæ autē ſint ſolemnitates requiſitæ in alienatio-
ne rei eccleſiæ, adeas §. ſi verò contingat & §. quem-
cunque autem. auth. de alien. & emphyt. & adhibeas
Redoa. d. tract. rubr. de cauſis propter quas fiunt alie-
nationes, nu. 18. & 19. & per totam illam rubr. & quæ
cauſæ ſint, vbi latè id explicat.
Limites illud, ꝙ in concl. diximus, duo neceſſariò
22 eſſe probanda † vt non habeat locum qn̄ eccleſia nō
eſſet bonorum immobilium capax, vel vi fideicom-
miſſi alien. Hippol. ſingu. 132. alienatione rerum eccle
ſiaſticarū, quia tunc ſolemnitas non requiritur. Et vi-
de alia adducta ſuper hoc à Redoa. tract. de reb. eccl.
non alienan. rubr. de caſibus, in quibus fit alienatio
rerum eccleſiæ ſine ſolemnit. in verb. item bona fra-
trum. nu. 24. & Rebuff. d. compend. rer. eccleſiaſti. nu.
29. verſ. quintus quando.
23 Secundò limita in re ſterili & nihil ferēte † quam
alienare eccleſiæ permiſſum eſt, auth. item prædium.
C. de ſacroſan. eccleſ. & c. terrulas. 12. q. 2. de quo vide
Iaſ. in l. 2. de off. eius cui mand. eſt iuriſdic.
24 Tertiò limita † niſi aliter eccleſiæ conſuetudo fer-
ret, per relata à Iaſ. in l. 2. C. de iur. emphy. nu. 206. &
ſeq. & Bar. l. vt iuſiu. §. ſi liberi. de ope. libe. poſt nu. 5.
verſ. ſed hoc ius, ibi. niſi in ciuitate, vel patria conſue-
tudo, & reliqua, & ibi Pomar. in addit. ſuper 5. quod de
emphyteuſi, verſ. niſi fortè cōſuetudo. & verſ. & quo-
quo modo, ibi, ſed dicit fortè debere attendi conſue-
tudinem, & Ferr. in for. libelli in actione reali. gl. ve-
ris & legitimis, nu. 74.
25 Quartò limita † niſi concedatur ad tempus modi-
cum. c. 1. de reb. eccle. nō alien. in 6. §. qui ēt tractatus,
à contrario ſenſu. & l. 1. de officio eius, cui mand. cap.
qualis. 25. diſt. glo. c. cum apoſtolica. ſup. verb. intelli-
ge, de his, quæ fi. à præl. & ibi in ver. perpetuus. Abb. c.
continebatur. in ver. limita, eo. tit. & glo. fi. c. ſi. 16. q. 1.
& gl. 1. ea. cau. ca. 1. 2. q. 7. Arch. c. 1. de reb. eccleſ. non
alien. in 6. ſuper ver. perpetuus, ad hæc alia quamplu-
rima tradentem conſulas Redoan. tract. de reb. eccl.
non alienan. tit. de caſibus in quibus fit alienatio rerū
eccleſiaſticarum ſine ſolemnitate, per totū, & in ver-
bo, addo, nu. 10. & ſeq.
26 Et idē eſt, † qn̄ alienatur res parui, & modici momē
ti, vel vtilitatis, per iura in d. 4. limi. P. Rebuff. de tract.
de decimis, tit. cōpend. alien. rer. eccl. nu. 24. verſ. ſunt
tn̄ quidā caſus, vſq; ad nu. 37. in paruis impreſſionib.
tenet Redoan. tract. de reb. eccl. non alien. rub. de rer.
mobil. mod. eccl. alien. q. 6. & 10. & poſt nu. 51. et ſeq.
Quod amplia etiam ſi iurauerit non aliena. Redo.
vbi ſup. nu. 7.
27 Quid autē dicatur modicum, † vide ibi rub: quid et
quomodo dicatur modicū, cuius hæc verba ſunt, qn̄-
que vſq; ad decem libras auri, alibi vſque ad viginti
marcas, alibi vſq; ad duos aureos, alibi ad quinqua-
ginta ſolidos, et reſpectu qualitatum, et conditionum
perſonarum; et qn̄ magna, vel parua quantitas, quæ
magna, et parua cauſa, eſt arbitrarium iudici ſecundū
qualitatem, et perſonarum gradum, vt ibi.
28 Quintò limita, niſi deſ in emphyteuſim † qa tunc
non requiruntur aliæ ſolemnitates, ſi conſenſu colle-
gij, vel pleræque partis cōcedatur, Redoan in d. trac.
de reb. eccleſ. non alien. in verb. item alienatur, et alie
nari poteſt, nu. 8. fol. 245. et in verb. ſeq. item alio caſu,
ſub rub. de caſib. in quib. fit alienatio ſine ſolemnita-
te, vide ibi quando procedat.
Sextò limita omnia iura, quæ ſolemnitatem requi-
29 runt in rebus eccl. alien. † vt intelligantur, niſi neceſſi
tas, et adeò vrgens interueniret, vt ſolemnia à iure re-
quiſita obſeruari nō poſſent: vt c. placuit. vbi gl. 12. q.
2. et vide alleg. ad hoc per Redo. d. trac. d. rub. in verb.
quando autem vrget neceſſitas, nu. 6. cum alijs ſeq.

CONCLVSIO LXXVI.

ARGVMENTVM.

An poſſit præſumi, vel probari alimenta à matre filio præſtita donata, an animo repetendi data.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta à matre filio præſtita præſumuntur donata & non animo repetendi facta, ratione ſanguinis fauore alimentorum, ſecus à filio matri, nu. 2.*

2 *Aequitas magna in alimentis, & parentum affectus conſi
derari ſolet.*
3 *Auia præſtans alimenta nepotibus, & neptibus præſumitur
animo donandi.*
4 *Mater, & auia alens ſpurios filios, & nepotes præſumitur
animo donandi, non repetendi: quia de æquitate canoni-
ca tenetur illos alere.*
5 *Mater adminiſtratrix bonorum filij, vel tanquam tutrix
alens filios, vel nepotes, non cenſetur animo donandi, ſed
repetendi.*
*Adminiſtratio bonorum in perſona matris facit ceſſare
præſumptionem donationis.*
6 *Frater gerens negotia ſororis habentis patrimonium, illam
dotans, cenſetur non animo donandi, ſed repetendi dota-
re, licet alias præſumeretur in dubio donare.*
7 *Mater proteſtans nõ animo donandi alere filios, vel nepo-
tes, repetit alimenta. vide ibi contrarium.*
8 *Mater vel auia alens filios, vel nepotes cum proteſtatione
animo repetendi, recuperat impenſas, etiam modicas fa-
ctas in alendis filijs.*
9 *Expẽſæ q̃ ſint modicæ, vel paruę, relinqũtur iudicis arbitrio.*
10 *Mater alendo filios viuente patre, qui eſſet diues, & ad eũ
ſpectaret onus alendi eos, non præſumitur animo donan
di, ſed repetendi à patre.*
11 *Mater faciens magnas expenſas in alendis filijs, non præſu
mitur animo donandi, ſed potius repetendi, maximè ſi
mater erat pauper, ſecus ſi modicæ eſſent expenſæ.*

Alimenta à matre filio præſtita preſumi
1 donata, † & non animo repe-
tendi facta, ſancitũ reliquere Imp. Seuerus & Antoni
nus in l. 1. & Imp. Alex. in l. alimenta. C. de nego. geſt.
alimẽta quidẽ, inquit Imp. Alex. q̃ filijs tuis præſtiti-
ſti, tibi reddi nõ iuſta ratione poſtulas, cũ id exigente
materna pietate feceris. vbi Cyn. Bar. Fulg. Alex. Bal.
& alii ſcribentes. l. Neſennius. vbi gl. & Bar. ff. de neg.
geſt. Bart. in l. ſi quis à liberis. §. ſi modo. ff. de lib. agn.
Man. in conſ. 185. nu. 36. vol. 1. Rim. Sen. in conſ. 398.
nu. 8. vol. 2. & hoc ratione ſanguinis, & fauore alimẽ-
2 torũ, cuius cauſa multa iure conſtituta ſunt † nã ma-
gna in his æquitas, & parentũ ſtudium conſiderari ſo
let. l. ſi quis a liberis. §. vtrunq;. & §. ſi mater. ff. de libe.
agnoſ. & l. pen. eo. tit. & pro cõcluſione facit, ꝙ notat
Rui. conſ. 145. nu. 3. vol. 4. & Corn. cõſ. 28. in fi. verſ. cir
ca expenſa, vol. 4. econtra aũt alimenta à filio matri
præſtita, præſumuntur animo repetendi data, ita r̃ndit
Corn. conſ. 199. col. 2. verſ. circa ſecundum. vol. 3.
3 Primò amplia idẽ procedere, † ſi alimenta p̃ſtaſſet
nepotibus & neptibus, quia militat eadem ratio: vt
Thom. Diplo. in addi. ad Alex. in d. l. alimẽta. ad hoc
adducit Socy. in conſ. 161. inci. pro deciſ. vol. 2. verſi.
confirmatur, nam ratio.
4 Secundò amplia ẽt procedere, ſi aleret ſpurios, † nã
præſumitur ẽt illis præſtaſſe animo non repetẽdi: q̃n
de æquitate canonica illos alere tenetur, ita cõſuluit
Bal. in conſ. 258. verſ. alimenta tamen. vol. 1. Soc. cõſ.
161. incip. pro deciſ. verſ. confirmatur: nã ratio. vol. 2.
Abb. in c. cum haberet. nu. 9. verſ. & aduerte. de eo, q
dux. in matrim. quam poll. per adulter. & ibidẽ Anch.
col. 2. oppoſi. 4. & Præpoſ. col. pen. in prin. verſ. tamen
dicit hic Pan. & ibi etiam Hoſt. & Anto. de But. Idem
Caccialup. in l. ſi qua Illuſtriſſ. col. pen. verſic. & quod
tale opus. C. ad orfic.
5 Primò limita non procedere, † q̃n mater tanquam
tutrix vel alio iure adminiſtraret omnia bona ipſius
filij: quia tunc non præſumeretur animo donãdi, ſed
repetendi præſtitiſſe alimenta, quia adminiſtratio bo-
norum in perſona matris facit ceſſare præſumptionẽ
donationis, vt probatur in l. Neſennius. ff. de neg. geſt.
& ibi Bar. nu. 3. & Bal. nu. 5. & tenet Rui. conſ. 171. nu.
4. vol. 1. & conſ. 1. nu. 23. verſ. 2. quia vol. 3. Dec. conſi.
616. num 3. Raphael Comen. conſ. 87. col. 2. & Corn
conſ. 28. in fi. verſ. circa expenſas. vol. 4. ſicuti ẽt vide-
6 re eſt de fratre, † qui dotat ſororem habentem patri-
monium, quod ſi negotia ſororis gerit, nõ præſumitur
animo donandi, ſed repetendi, licèt aliàs in dubio do
naſſe præſumeretur, vt docuit Bart. in l. fin. C. de dot.
promiſ. & in d. l. Neſennius, & dicit Rui. d. conſ. 171.
nu. 3. vol. 1. & faciunt notata per Abb. in conſ. 48. col.
2. in fi. verſ. ſed dubium eſt. lib. 1.
Secundò limita non procedere, q̃n mater eſt prote
7 ſtata, ſe alimẽta præſtare animo repetendi, † quia tũc
cũ ſumus in claris, & re ipſa conſtat, donationem nõ
eſſe, non debemus præſumere pro donatione, arg. l. cõ
tinuus. ff. de verb. obli. & probat contex. in d. l. Neſen-
* nius, vbi Bar. & * cõiter Doct. Manr. in cõſ. 185. n. 37.
vol. 1. Dec. in conſ. 21. nu. 7. & in d. conſ. 616. nu. 4. Ti-
raquell. in tract. de vtroq; retract. §. 16. gl. 2. nu. 53.
Ab hac tñ ſñia receſſit Gram. in conſ. 146. num. 16.
vbi dicit matrem, ẽt ſi fuiſſet ipſa proteſtata de alimẽ
tis ipſis non tñ repetere, ſecundum Bart. & Bal. in d. l.
alimẽta. & in d. l. Neſennius, & licet aliqui aliter ſen-
ſerit, attñ ipſorũ opinio ꝓcedit, vbi alimenta fuiſſent
legata, vt in l. alimentis. vbi Bar. C. de tranſ. & melius
in l. 1. col. 2. verſ. nota, ꝙ ſi legatarius. C. de fideicom.
8 Amplia iſtam limitationẽ † procedere (ſtãte huiuſ-
modi proteſtatione) ẽt ſi impenſæ in alendis filijs eſ-
ſent paruæ, & modicæ, vt per Alex. in l. 1. nu. 3. verſ. ve
rũ niſi. C. de neg. geſt. Quæ aũt ſint in hoc caſu modi-
9 cæ, vel magnæ † relinquitur arbitrio iudicis. Purpu. in
l. cum quid. nu. 124. ff. ſi cert. pet. & plenius & doctius
per iuriſperitiſſimum Menoc. in tract. de arbit. iud. li.
2. cent. 2. caſ. 169. cum ſeq. & præced.
Tertiò limita non habere locum, quãdo pater ad-
huc ſupereſſet, & eſſet diues, & ad eum ſpectaret onus
10 alendi: † quia tunc mater alimenta ſuppeditando fi-
lijs, non præſumit animo donandi, ſed repetendi ab
ipſo patre, illud feciſſe, vt per dictam l. ſi quis à libe-
ris. §. ſi mater. iuncta gl. ibi, ff. de lib. agno. & Bal. in d.
l. alimenta. nu. 2. in fi. C. de neg. geſt. Ruin. in d. conſil.
171. nu. 2. vol. 1. & conſ. 145. nu. 3. vol. 4. Alc. reſponſ.
153. nu. 3. Bartho. Soc. conſ. 5. nu. 14. vol. 4. & Alex. in
d. l. alimenta, in princ.
11 Quartò limita q̃n impenſę eſſent magnę, q̃a † tunc
non præſumitur huiuſmodi alimenta præſtaſſe ani-
mo donandi, ſed potius repetendi, ita Alex. in d. l. ali-
menta. num. 8. in fi. præſertim ſi mater erat pauper, vt
per Corn. conſ. 28. in fin. verſ. circa expenſas, vol. 4. ſe-
cus ſi eſſent modicæ, vt idẽ Corn. conſ. 165. in fi. verſ.
expen. autem. eod. vol. 4. quæ autem ſint magnæ, vel
modicæ expenſæ, arbitrio iudicis relinquitur, vt dixi-
mus in ſecunda limitatione.

CONCLVSIO LXXVII.

ARGVMENTVM.

An vir vxorem ęgram alens præſumatur pietatis cauſa, & coniugali amore facere, & quo pacto alimenta probanda ſint.

SVMMARIVM.

1 *Vir alens vxorem ægram præſumitur cauſa pietatis, & con
iugali amore facere, nec videtur poſſe repetere.*
2 *Maritus alens vxorem cum proteſtatione animo repeten-
di, poteſt repetere.*
3 *Proteſtatio alimentorum animo repetendi quando opere-
tur, vide remiſſiuè.*
4 *Maritus quando tenetur alere vxorem, non valet proteſta
tio, quod alat ipſam animo repetendi.*
*Maritus in quibus caſib. teneatur alere vxorem, vide ibi
remiſſiuè.*
5 *Maritus alens vxorem ſanam non præſumitur non ani-
mo repetendi alere.*

Secus

6 *Secus ſi dos non eſſet pmiſſa, vel qñ promiſſa, ſed nõ ſoluta.*
7 *Aliment a præſumuntur præſtita ab illo, qui tenebatur talem nutrire.*
Vnde pupillus pſumiť educatus à tutore q̃ tenebať alere.
8 *Probationes circa alimenta ſunt difficiles, ideo ſufficiũt probationes per coniecturas, & per domeſticas perſonas.*
9 *Libellus quo pacto ſit formandus per actorem petentem alimenta.*
10 *Mulier petens alimẽta dẽt probare non habere bona aliun de ad ſe alendum, quando ſunt ei relicta miſerationis cã.*
11 *Negatiuam quis tenetur probare, quando eſt fundamentũ ſuæ intentionis.*
12 *Alumnus non poteſt eſſe teſtis pro educatore, & ibi vide rationem.*

1 Alimenta † quæ vxori ægræ per virũ pręſtantur, præſumuntur cũ pietatis, & amore cõiugali preſtita fuiſſe. Sic ſanciuit Imp. Antoninus in l. ꝙ in vxorem. C. de neg. geſt. Quod in vxore, inquit Imp. iuam ęgrã crogaſti, non à ſocero repetere, ſed affectioni tuæ debes expẽdere, & ibi Alex. in prin. Abb. in conſ. 85. nu. 4. vol. 2. Videtur, & Alex. conſ. 31. nu. 10. vol. 6. & ideo non vr̃ poſſe illa repeti, * ita dicunt * omnes per illum text. in l. quod in vxorẽ. Cache. latiſſimè in deciſ. Pedemon. 132. nu. 19.

2 Primò limita non procedere, † qñ proteſtatus eſt pſtare animo repetendi, quia tunc non præſumitur animo donandi præſtaſſe, & poterit repetere: Rom. in l. ſi verò. §. de viro. ſub nu. 76. verſ. 10. probatur. ff. ſolut. matrim. & idem tangit in cõſ. 517. in caſu propoſito. 3 & idem Abb. in alleg. conſ. 85. nu. 3. vol. 2. † & de iſta proteſtatione qñ operetur, vt repeti poſſint huiuſmodi alimẽta, vide latius per Fulg. in d. l. quod in vxorẽ, & dic breuiter ſecundum Bar. in d. l. quod in vxorem, 4 ꝙ † qñ maritus tenetur alere vxorem, nihil valet proteſtatio. ſecus quando non tenetur, in quibus verò caſibus compellatur, vide per illum, et Bar. & Fulg. & Cyn. in d. l. quod in vxorem, & latè per Alex. in l. in inſulam. §. vſuras. ff. ſol. matrim.

5 Secũdò limita non habere locũ in vxore ſana, † qa tunc non pſumitur præſtaſſe animo non repetendi, vt limitat et Alex. in d. l. ꝙ in vxorem, num. 7. ex mente Imolæ in l. in inſulã. §. vſuras. ff. ſol. matr. Rom. in l. ſi verò. §. de viro. ſub nu. 76. ver. 10. pbať. ff. eo. tit. & idẽ Alex. in d. §. vſuras. ſub n. 3. verſ. ſi verò mulier erat ſana, & tãgit idẽ Ro. in alleg. cõſ. 517. col. 2. verſ. aut pſtita fuerint mulieri infirmæ, & idẽ Alex. in cõſ. 31. n. x. p ibi adducta. vol. 6. Iaſ. in cõſ. 172. col. 2. ver. ſi ergò li. 4. Rui. ĩ cõſ. 18. n. 20. vol. 1. Pariſ. in cõſ. 23. n. 90. vol. 1. & Ceph. ꝯſ 127. n. 2. vol. 1. & Grat. cõſ. 57. n. 6. vol. 1.

6 Limita tertiò non habere locum, † qñ dos nõ eſſet promiſſa, vt reſpondit Alex. in conſ. 21. col. 4. vol. 7. & Grat. in d. cõſ. 57. vel quando eſſet promiſſa, ſed nõ ſoluta iuxta ſententiam Cache. in d. dec. 132. nu. 18.

Hic addas, alimenta præſumi eſſe præſtita ab ipſo, 7 qui tenebatur illum, vel illam alere. † Vnde pupillus pſumiť nutricatus à tutore, qui tenebať illũ alere, tex. in l. fi. C. de alimen. pupill. præſtan. & ibi Bald. & Sali. Corn. conſ. 110. incip. in hac conſultatione, col. 3. in litera M. vol. 1. et in cõſ. 113. incip. circa primũ. col. 2. in litera L. cod. vol. 1. et dicetur inf. à in concluſione ex-8 penſæ. Et † qa probationes circa alimenta ſunt difficiles, cũ non ſoleant teſtes vocari, qñ perpetuò præſtantur, ideò ſufficiunt probationes per aliqua media, et cõiecturas, vt p hoĩes domeſticos, vt pulchrè p Corn. alleg. cõſ. 113. col. 2. verſ. item præmitto. eod. vol. 1. et Bal. in conſ. 323. in fi. vol. 2. et idẽ Corn. in d. cõſ. 110. in litera M. et de hoc vide latè p Benint. dec. Bonon. dec. 43. per tot. in quo loco examinat, qñ et quomodo alimenta ſemper eſſe in domo præſtita probẽtur, et ibi ponit contraria, et declarationes.

9 Verùm in hoc iudicio, † quo pacto ſit formãdus libellus per actorem petentẽ hmõi alimẽta docet Bar. in l. libertis, quos. §. manumiſſis. ff. de alim. et cib. leg. in 3. membro ſuæ diſtin. quem refert, et ſequitur Viu. in ſuis cõmun. opin. in verſ. alimenta preterita, vbi de * * cõi atteſtatur, et mulieri petenti alimenta incumbit, 10 onus probandi, † ſe aliunde nõ habere, vnde alere ſe 11 poſſit, ſi relicta ſint ei miſerationis cauſa. illa cũ † negatiua eſt fundamentum ſuæ intentionis, iuxta notata per gl. Bar. et Bal. in l. ſi vero. §. fi. ff. qui ſatida. cogan. et refert Mil. in ſuo reperto. in verb. alimenta.

Verùm quia ille, qui alitur maximè ſolet educatorẽ ſuum reuereri, cultuque quodam, et honore digna-12 ri. eo ꝙ vices patris ſuſtinere videatur. † ideo pro ipſo educatore non poteſt eſſe teſtis, arg. l. quia parẽtes. ff. ſolut. matrim. et glo. in l. teſtis idoneus. ff. de teſtib. et voluit Lanfr. de Orian. in tract. de teſtib. nu. 61. verſi. * ita dicit, vbi de * communi atteſtatur, et Alberic. de Malet. co. tract. de teſtib. in 1. par. nu. 26. verſ. vlterius dubitatur de alio parente nutrimenti. In hoc tamen verſabitur arbitrium iudicis ex qualitate cauſę, et perſonarum, ita ait Iacob. Nouell. in reg. 216. nu. 78.

CONCLVSIO LXXVIII.

ARGVMENTVM.

Aliquid alleganti, vel dicenti illud eidẽ probandum eſt, cuius rei gratia multa afferuntur exempla.

SVMMARIVM.

1 *Allegans, & dicens aliquid id probare debet.*
2 *Allegans conſuetudinem debet illam probare.*
3 *Epiſcopus allegans conſuetudinem probat.*
4 *Veneream coniunctionem allegans probat per iuramentũ.*
5 *Allegans defectum debet probare concludenter.*
6 *Dolũ allegãs debet probare, quia regulariter nõ pſumitur.*
7 *Errorem iuris allegans probare debet, q a ſciẽtia pſumitur.*
8 *Scientiam allegans illam probare debet.*
9 *Allegans illegitimitatem alicuius illam debet probare.*
10 *Allegans impedimentum illud probare debet.*
11 *Litis pendentiam allegans tenetur illam probare.*
12 *Matrimonium allegans tenetur probare.*
13 *Metum allegans tenetur probare.*
14 *Mortem, vel vitam alicuius allegans tenetur probare.*
15 *Paupertatem allegans, illam probare debet.*
16 *Negotiationi alicuius quẽ ppoſitũ allegans teneť probare.*
17 *Priuationem allegans illam debet probare.*
18 *Solutionem allegans illam debet probare.*
19 *Solemnitatem allegans illam debet probare.*
20 *Tempus allegans illud probare debet.*
21 *Vſurarium quem eſſe allegans, tenetur probare.*
22 *Legem fori pro ſe allegans, tenetur probare eſſe obſeruatã.*
23 *Inteſtatum quem deceſſiſſe allegans, tenetur probare.*
24 *Emancipationem allegans tenetur illam probare.*
25 *Teſtes plures haberi potuiſſe allegans tenetur probare.*
26 *Subſtitutionem aliquem comprehendere allegans tenetur probare.*
27 *Procuratorem ſe allegans tenetur probare.*
28 *Notarium, vel clericum eſſe vel poſſe viuere ex eius operibus allegans tenetur probare.*
29 *Poſſeſſionem ciuilem allegans tenetur eam probare.*
30 *Aditionem hæreditatis allegans tenetur eam probare.*
31 *Culpam allegans tenetur eam probare, vel in committẽdo, vel in omittendo loquatur.*
32 *Poſthumum natum allegans ad inualidandum teſtamentum debet probare.*
33 *Allegans exceſſum penſionis contra poſſeſſorem illum debet probare.*
34 *Allegans qualitatem, pro qua nulla eſt præſumptio, illam probare debet.*
35 *Allegans titulum ex diuturna præſtatione neceſſario probare debet, præſtationes fuiſſe ex cauſa.*
36 *Allegans inquiſitionem factam fuiſſe, debet illam probare*

37 *Allegans ſe legaliorem debet probare.*
38 *Allegans teſtes corruptos falſum depoſuiſſe, debet probare vtrumq; ſcilicet corruptelam, & falſitatẽ, ſi ſe adſtrinxit.*
39 *Allegans ſe exemptum, & ad cautelam petens abſolutionẽ debet ante omnia probare exemptionem.*
40 *Allegans tutores, & curatores malè geſſiſſe, debet probare.*
41 *Allegans titulum ſingularem debet probare.*
42 *Allegans turpitudinem ſuam agendo non auditur, ſed ex cipiendo ſic.*
43 *Allegans ẽt ſi eſſet Epiſcopus, tenetur probare, quod allegat.*
44 *Iudex debet probare, quod allegat, etiam ſi dicat in ſententia viſo libello.*
45 *Sanitas mentis non probatur per dictum notarij in teſtamento.*
46 *Notario non creditur, ſi dicat in teſtamento ſanus corpore, & mente inſanus, error præſumitur, & propterea teſtamentum non vitiatur.*
Nec ſi dicat, mulierem certiorem feciſſe de virtute renunciationis alicuius legis, vel ſtatuti, niſi aliundè probetur, quod certiorem fecerit.
47 *Præſentia mariti non probatur ſi dicat notarius, mulierẽ feciſſe contractum coram marito.*
Duo allegans vtrunque tenetur probare.
48 *Allegans hanc præſumptionem pro ſe non tenetur probare.*
49 *Allegans ſe eſt in quaſi poſſeſſione, quorum allegat, non tenetur probare, etiam ſi poſſeſſio eſſet violenta.*
50 *Notorium non probatur.*
51 *Tribus modis limitatur, quod ſuprà dictum eſt, in ſummo Pontif. Cardinale. & in perſona legaliſſima.*
52 *Iudicibus non eſt credendum, quantalibet præfulgeant dignitate.*

1 Allegans & dicẽs aliquid † id probare debet. idque quod diximus probatur per gl. in c. non eſt, de cõſuet. li. 6. & in clem. vni. de reſt. in integ. tex. in l. actor. C. de pb. & ibi Cyn. Bar. & Bal. & Fel. in c. cũ dilectus. col. pen. de accuſ. & Hipp. Marſ. in l. 1. §. ſi qs dicat, nu. 4. ff. de q. vbi p duas col. allegat gl. & Doc. hãc cõcluſionẽ probantes, & tex. in d. §. ſi quis dicat optimè probat, vt ibid. ipſe Marſ. inquit, & pluribus hanc concluſionẽ comprobat. Cach. in dec. Pede. 79. nu. 41. & in dec. 171. nu. 11. & ſeq. n. 5.

2 Primò infertur ex hac cõcluſione, † vt allegans cõſuetudinem eidem ſit probanda, iuxta ſententiã Accurſ. in l. 1. in ver. probatis. & 2. C. quæ ſit long. cõſuet. & ibi Bal. in 1. no. & q. 17. Pariſ. in conſ. 31. nu. 13. vol. 1. & in conſ. 10. nu. 14. vol. 4. Flor. in l. is cui. ff. quem adm. ſer. amit. Bar. in l. de quib. ad fi. in 1. lect. ff. de leg.
3 & Gra in conſ. 153. nu. 11. vol. 1. † etiam ſi eſſet epiſcopus allegans huiuſmodi conſuetudinem, ſecundũ gl. in d. c. non eſt. de conſuet. in 6.

4 Secundò infertur, vt allegans venereã coniunctionem, eidem incumbat onus probandi † quod facere poteſt per iurm, ita Inno. in c. acceſſit. de ſpon. & Bal. in Marg. in ver. allegans. ver. pen. & Card. Flor. in c. 1. de adult. vbi Abb. & Alex. cõſ. 229. vol. 6. & Abb. d. c. 1. nu. 5. dicit virginitatem præſumi, nec aſſerenti fuiſſe contaminatam incumbit probatio.

Limita, niſi publicè mulierẽ in concubinatu haberet; quia tunc poteſt eſſe nota. Abb. ca. de illo, nu. 2. de eo q cog. conſ. vxor. ſuę. e. l. ſi vicinis ſcientib. C. de nup. & videtur tex. c. tua. iuncta gl. in ver. non ex euidentia, de cohabitat. clericor. & mulier.

Limita etiam, niſi ſit vir aſſerẽs cognouiſſe vxorẽ, & vxor repugnet, quia fides eſt habenda viro, donec aliter probetur, vt Bermon. Chouerou. tract. de connub. rub. de ſtupro, in verſ. de quarta nu. 11.

5 Tertiò infertur, vt allegans defectum † debeat probare, & concludenter, ita Bal. in l. cum apud. C. de cõmun. ſer. man. per l. miles. §. defuncto. ff. de adulter.

6 Quartò inferi, vt allegãti dolum, † munus incũbat illũ probandi: vt dicit Ioan. de Port. in l. ſi quis cum aliter. de verb. obli. no. in l. quoties. §. qui dolum. ff. de probat. & per Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. pen. ff. de eden. gl. in l. ſi quis fundum. §. imperator. ff. de loc. gl. in l. cum ita. §. fi. ff. de leg. 2. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Fulg. nu. 127. col. fin. Spec. in rub. de pignor. verſ. ſed quis probat. num. 17. & Ioann. Andr. in addi. ad Spec. §. reſtat. ver. quid iuris ſit. nu. 3. ſuper verb. de albo. cor. in literá E. ver. ſubdit, de dolo, & contum. & glo. c. 2. de renunciat. in 6. & l. palam. §. ſequitur dolo mal. & gl. ibi ſuper ver. ſi in ea. cum regulariter dolus non præſumatur, vt voluit Corn. in conſil. 328. col. 1. vol. 4. & Silua. in conſ. 46. nu. 4. vol. 1. & l. quoties. §. q dolo de procur. Coſma. in pragma. ſanctio. §. ſi vero, ſuper ver. ea vice, verb. ſed nolens facere de elect.

7 Quintò infertur, vt allegans errorem iuris † probare illum debeat; nam ſcientia præſumitur, ſic docuit Bar. in l. ſed ſi lege. §. ſcire. ver. ad vnum tamen aduerte. ff. de pet. hęred.

Licet ab hoc diſſentire videatur Caſſan. in conſ. 1.
8 in tertio principali quæſito, nu. 14. vbi dicit, † allegan ti ſcientiam illam probare debere: vt ẽt dicit Fely. in c. 2. col. 2. de excep. & Socy. ſen. in conſ. 229. nu. 2. vol. 2. & l. verius, de proba. Quę per famam probatur, Bar. l. ſi cui. §. iiſdem. nu. 2. de accuſ. & in l. Celſus. nu. 4. de vſucap. & per coniecturas, iuxta c. afferrẽ. de præſum. & quomodo probetur, & quomodo articulet (vt aiũt noſtri) adeas Crau. conſ. 193. nu. 7. de qua ſciẽtia vide aliqua ad id ſpectantia apud Bal. conſ. 37. vol. 2.

9 Sextò infertur: † vt allegans illegitimitatẽ alicuius illam probare debeat, Bal. in addi. ad Spec. de probat. ver. qui dicit, & not. in c. ſi forte de elect. in 6.

Septimò infertur, allegantẽ impedimẽtum debere
10 & † illud probare. l. qui commatu. & ibi Bart. ff. de re mili. & per Feli. in c. ſciſcitatus. de reſcrip. & probare debet vſum ſe diligentia, Bart. in l. 2. §. quod dicimus. ff. ſi quis cau. & in l. præſes. C. de appell. Inno. & Fel. in c. tranſmiſſa. de præſcri. Crot. conſ. 31. nu. 14.

11 Octauò infertur † allegantem litis pendentiã illam probare debere, voluit Pariſ. conſ. 47. nu. 41. vol. 4. per ibi adducta.

12 Nonò infertur, vt allegantis matrimonium † ſint partes illius probandi. Ita Pariſ. conſ. 61. nu. 1. cũ ſeq. vbi plura dicit. vol. 4.

13 Decimò infertur, allegãti metũ † opus eſt, vt probet l. fi. in prin. & ibi Bar. ff. quod met. cau. Pariſ. conſ. 10. nu. 33. & 34. vol. 1. & in conſ. 5. nu. 168. vol. 4. & in conſ. 60. nu. 20. eo. vol. 4. per ibi adducta. qui probatur arbitrio iudicis conſiderata perſona, Coſma. in glo. pragma. ſanct. in c. licet. §. item ne credit, ſuper verb. precib. de elect. Ripa lib. 2. reſpon. c. 19. in prin.

14 Vndecimò infertur alleganti mortẽ, † vel vitã alicuius, neceſſe eſt, vt probet illam, docuit Bar. in l. ſi q. dem. q. 1. C. ſolut. matrim. intellige agendo, arg. l. ſpado §. qui abſoluitur. de excuſ. tuto. & ſic limitatur gl. * cõiter approbata in l. 2. §. ſi dubitetur. quemadmodum teſta. aper. quæ vult præſumi, quẽ viuere vſq; ad 100. annos, procedit in reo excipiẽte, ſecus in actore. Allegans tñ quem deceſſiſſe ſine filijs, neceſſariò conuenit cũ qualitate ſtatus hominis ab initio, & cõtradicens debet probare. Bar. in l. ſi prius. in 4. oppoſi. 3. partis. poſt nu. 17. de nou. oper. nunc. Bal. l. ex perſona. C. de proba. & ſic intelligit l. ex facto. §. ſi quis aut. ad Trebel. & gl. in l. quoties. la 2. de reb. dub. & Soc. in l. qui duos. §. cum in bello. nu. 4. de reb. dub.

Duodecimò infertur, vt allegans paupertatẽ alicu-
15 ius † illam probare debeat, gl. & Bar. in l. ſi vero. §. qui pro rei. in verſ. quæro ergo cui. ff. qui ſatiſd. cogantur. Petr. de Suſ. in l. pen. C. quando fiſc. vel priu. & Franc. Aret. in l. neceſſarijs. colum. pen. in prin. ff. de acq. hæred. Quæ iudicis arbitrio probatur. gl. §. hinc nobis. ſuper verbo neceſſitas. iuncto text. ibi, aut qualibet neceſſitas, vbi Bar. num. 18. in auth. de heredib. & falcid. & quomodo probetur Alex. l. ſi conſtante. nu. 13. ſoluto matrim.

Decimo-

16 Decimotertiò infertur, † vt allegans præpoſitum quem eſſe alicui negotiationi probare debeat. l. 1. & ibi Bald. C. de inſtit.

Decimoquartò infertur, allegantem priuationem
17 † illam probare debere Bal. in l. ex perſona. col. fin. in prin. verſ. ſequitur de præſumpt. C. de probatio.

18 Decimoquintò infertur, allegantì ſolutionē, † illā probādam eſſe. l. 1. C. de probat. & l. 1. C. de ſol. Pariſ. conſ. 90. num. 19. vol 1. & Rimin. ſen. conſ. 61. num. 3. vel confeſſio ſoluti per teſtes rogatos non trāſeuntes, vel fortuitos, quando contractus eſt in ſcriptis. c. teſtes. §. de his. 3. q. 9. l. teſtium. C. de teſt. & aut. rogati. C. eo. Azo. in ſumma de teſtib. §. ſi autem. dicit, forſan duos ſufficere non rogatos. Spec. §. 1. nu. 91. verſ. & talis eſt caſus de teſte. Afflict. deciſ. 13. nu. 25. vſque ad 28. dicit indirectè poſſe probari per ſcripturam, & per teſtes, per ibi allegata.

19 Decimoſextò infertur, † allegantem ſolemnitatē, debere illam probare, gl. in l. 1. C. de vſur. & ibi Doct. tex. in l. quęcunq; ff. de publicia. & notat Rim. ſen. in conſ. 209. nu. 7. vol. 2. intrinſeca tamen præſumitur l. ſciendum. vbi gl. ſuper verb. ſolemnibus, de verb. obl. Io. Lup. in repet. c. per veſtras. de dona. int. vir. & vxo. nu. 4. fol. 175. & extrinſeca ex antiquitate præſumitur, tam in iudicialibus, quàm extra. Doct. d. l. ſciendum, vt Grat. cōſ. 317. poſt nu. 1. verſ. & iſta opinio videtur de iure verior, vol. 1. de quibus ſolemnitatibus diximus ſupra concl. 4. nu. 22. & concl. 5. nu. 6.

20 Decimoſeptimò infertur † alleganti tempus, illud probare conuenire, c. literas. de reſcript. Bal. in l. ſi minorem. verſ. itē adde. C. de in integr. reſt. & ominonò per Cępol. de ſeruitut. ruſt. præd. c. de ſerui. paſc.

21 Decimooctauò infertur, † vt allegans aliquem eſſe vſurarium, id probare debeat. Bald. in add. ad Spec. de appel. verſ. nota, quod priuilegium.

22 Decimononò infertur, † allegātis aliquam legem fori pro ſe munus eſt, vt probet illam eſſe obſeruatā, & viſitatam, vt Petr. Duen. in reg. 38.

23 Vigeſimò infertur, † neceſſe eſſe alleganti aliquem deceſſiſſe ab inteſtato id probare debere. Iaſ. in l. 1. is poteſt. num. 88. ff. de acquir. hær. & idem in l. ſi emancipati. num. 1. C. de colla.

24 Vigeſimoprimò infertur, † vt allegans emancipationem ad illam probandam cogatur. Cagnol. in l. ſi emancipati. nu. 40. de collat.

Vigeſimoſecundò infertur, alleganti plures teſtes
25 haberi potuiſſe † incūbit onus probandi, vt per Cor. in l. ſi. C. de teſta. per Iaſ. in l. Gallus. §. quòd ſi is. ff. de lib. & poſth. & per Rol. à Val. in conſ. 26. nu. 5. vol. 1.

26 Vigeſimotertiò infertur, † vt allegans ſubſtitutionem aliquem comprehendere, probare debeat, vt dicit Abb. in conſ. 140. vol. 1. Pariſ. in conſ. 4. nu. 24. vol. 3. Soc. iun. in conſ. 102. nu. 23. vol. 1. cum alijs adductis per Ceph. in conſ. 114. nu. 5. vol. 1.

27 Vigeſimoquartò infertur † allegantem ſe procuratorem alicuius compelli ad faciendam fidem de ſuo mandato, per Doctor. in l. 1. C. de procur. & per Rol. à Val. in conſ. 48. nu. 1. vol. 1.

Vigeſimoquintò infertur, alleganti ailquem eſſe
28 notarium, † clericum, vel ſibi poſſe ex operibus ſuis victum comparare, incumbit onus probandi, vt per Rol. à Val. in conſ. 54. num. 76. vol. 2. & per Crauet. in conſ. 72. nu. 2. & in conſ. 150. col. 1.

29 Vigeſimoſextò infertur † allegantem ciuilem poſſeſſionem, impelli ad eam probādam, & quid requiratur ad eius probationē, tradit Crau. in conſ. 5. n. 11.

30 Vigeſimoſeptimò infertur, † vt allegans aditionē hæreditatis teneatur eam probare, ſecūdum Crauet. in conſ. 23. nu. 2. per Bald. in conſ. 273. col. fin. lib. 1. & per Rom. in conſ. 224. col. 1.

31 Vigeſimooctauò infertur, † vt allegans culpam debeat eam probare, ſiue loquamur in committēdo, ſiue omittendo iuxta ſententiam. glo. & Doctor. in l. quotiens. §. qui dolo. ff. de probat. Bart. in l. except. de C. de excep. Bal. in c. 1. de feud. ſi cul. non amitt. & Io. de Amic. in conſ. 65. num. 4.

32 Vigeſimononò infert, † vt allegans poſthumū natū ad reſcindendū teſtā, id debeat probare, ſiue agat, ſiue excipiat, ſecundum Campram in conſ. 106. nu. 1.

33 Trigeſimò infertur, † alleganti exceſſum pēſionis contra poſſeſſorem, illum probandum eſſe. Bellame. deciſ. 471. incip. teſtis cum fama. Ang. cōſ. 270. incip. Bonifacius epiſcopus. col. ſi. latè per Hierony. Gigan. in tract. de penſionib. q. 9 nu. 9.

34 Trigeſimoprimò infertur, † allegantem qualitatē, pro qua nulla eſt præſumptio, illam probare debere, ſiue iſte ſit actor, ſiue reus. c. 1. in fi. de gra. ſucceſſion. latè per Oldaric. Zaſ. in tract. de feud. par. 11. nu. 29.

35 Trigeſimoſecundò, infertur, † vt allegans titulum ex diuturna præſtatione, neceſſario probare dēat præſtationes fuiſſe ex cā, ſeu ex titulo deductas alias diuturna p̄ſtatio non probat, vt per Salic. in l. ſi certis annis. in vlt. col. C. de pact. in ver. quæro, & clarius ibi in vlt. q. ſequit̄ Crot. conſ. 94. nu. 8. ex adductis ibi p eū.

36 Trigeſimotertiò infertur † allegantis inquiſitionē factam fuiſſe, officium ſit illam probare. Alex. conſ. 91. nu. 7. vol. 7.

37 Trigeſimoquartò infertur, † allegantis ſe legaliorem, munus eſt id probare. Bart in l. ſi actor. in 7. col. in fi. in verb. quæro actor. ff. de procuratorib. per glo. in l. ſi verò. §. qui pro rei, qui ſatiſdare cogantur.

38 Trimoquintò infertur † allegantem teſtes corruptos falſum depoſuiſſe debere probare vtrumq;, idelt corruptelam, & falſitatem, ſi te adſtrinxit, alias non l. falſum. C. ſi ex fal. inſtr. vide Bart. in l. Fulci. §. cum hoc. in 1. col. in verb. ex hoc dicebam. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. ea. & in l. diuus. in 1. col. in verſ. quæro hic dicit. & ibi Doc. de re iud. Bal. in l. 1. 6. q. C. de cōd. inde.

39 Trigeſimoſextò infertur, † allegantis ſe exemptū, & ad cautelam petētis abſolutionem, partes eſſe ante omnia probandi exemptionem.

40 Trigeſimoſeptimò infertur, † vt allegans tutores, & curatores malè geſſiſſe, debeat probare. l. etiam & ibi Bart. C. ſi tut. vel cura.

41 Trimooctauò infertur † alleganti titulum ſingularem, illum probandum eſſe etiam ſi ſit filius, cum pro hærede vniuerſali præſumatur. l. ſiue poſſidetis, & ibi Bald. in 3. notab. C. de probatio.

42 Trigeſimononò infert: † vt allegans turpitudinem ſuā agendo, non audiat, ſed excipiendo et. Bal. in l. 1. 2. col. verſ. quæro hic verū. C. de cōd. ob turp. cau. per l. mercalē. eo. tit. & l. cū precaris. de reuoc. don. Iſtud et procedit, niſi alleget ad adiuuandū aliū, quia tunc p̄et, non aūt ad fundandā intentionē ſuā, ſi credimus Bal. & Bar. in l. 2. eo. tit. & ibi Bal. in fi. vbi dicit, ad adiuuandū ius dominii, vel aliud ius reale, audiri allegātē turpitudinē ſuā, ſm̄ Bal. in l. 1. in fi. col. 1. verſ. quintus. l. vbi in fin. ver. C. de fur. vbi ſenſit, allegare licere alicui turpitudinē p̄priā, vt ab ea deſiſtat, nō vt perſiſtat in illa, itē verū, niſi aīa in diſcrimen vocet, q̄a licet eā allegare, hoc eſt denūciādo. Inn. in c. 3. loco. in gl. in verb. p̄ponebat, la 2. de pręſ. & Bal. in Marg. ver. allegās. verſ. 1. & Io. And. in c. coſanguinei. de re iudi. De hoc tn̄ vide Bar. & Alex. in l. iuſiurād. §. procurator. in 5. col. verſ. & pro huius declaratione, vbi ponit magiſtralē diſtinctionē, & plenā. ff. de iureiur. & in l. trāſact. C. de trāſact. & in l. ſi ſeruus. §. 1. in fi. vbi ſimpliciter ſe remittit. ff. de leg. 1. & Bar. in l. ſi creditorib. in verſ. modo hæc gn̄raliter. C. de ſeruo pig. dato ma. in Spec. de recu. §. effectus verſ. ſed nunqd excōmunicatio. iſtis addas, vt nulli liceat allegare propriā turpitudinē agendo, nec defendendo, ſm̄ Bal. in Marg. verſ. allegans ver. fi. per notata in c. inter dilectos. de don. Nec replicādo iux. Alex. conſ. 38. 4. par. ad finē, vbi dicit verū contra eū, qui agit de damno vitando. l. viro. ff. ſol. mat. l. apud Celſum. §. Marcel. de do. exceptio.

ceptio.& per Felin.in c.ſuſcitatus. in verſ. non ſe, de reſcri.& in c.3.loco, vbi plenius,& Do.Iaſ.May.in d. l.iuſiurandum.& Feli.in c.lator.de re iudic.per Frā c. Aret. duo verba.in l.qui ſuperſtitis.in vlt.col. de acq. hær. & in l.tranſactione.C.de tranſact.& in d.l.iuſiurandum.in §. procurator. vbi latè, Iac. Philipp. Por. Imol.conſ.16.nu.62.Crau.conſ.105.nu.12.vol. 1. Ad ſaturitatem multa alia ad id ſpectantia te docet Fel. in c.lator.col. 1. & 2. de re iudic. vbi ponit plures caſus, in quibus auditur quis allegās turpitudinē ſuam.

Nec ita ſiccis pedibus, vt aiunt, pertranſire debemus has illationes,latius ſuo loco hæ explicabuntur.

43 Primò amplia concluſionem procedere,† ēt ſi allegās eſſet Epiſcopus, quia nihilominus id probare debet,& gl.in c.cum non eſt.in verſic.quam allegat.de conſuet.in 6.per c.ſi tantum.& c.placuit.7.q. 2.

44 Secundò amplia etiam ſi eſſet iudex, † & in ſua sētentia dixiſſet,viſo libello,viſa litis cōteſtatione,&c. non tamen ſufficit, niſi aliundè probetur, ita Barbat. in c.cū in iure.col.23.de offic.deleg.& per alios,quos refert,& ſequitur Hippolyt.Marſil.in l.1.§. ſi quis dicatur,nu.10 de quæſt.Cephal.in conſ.265.nu.16.vol. 2.& Mantu.in conſ.147.nu.14.& in conſ.38. nu. 3. & in conſ.60.num.16. volum. 1.

Tertiò amplia, etiā ſi notarius dixiſſet in teſtamē-

45 to † Titius ſanus mente, &c. quia ex hoc ſolum non probatur illa ſanitas mentis,vel etiam ſi dixiſſet, Titius ſanus corpore & inſanus mente: quia per hoc nō vitiaretur teſtamētum nec ei crederetur, ſi præſumeretur ita per errorem locutum,fuiſſe, vt placuit Bald. in l.Imperator.col.1.verſ.pone ergo.ff.de ſtat. homi. Iaſ.in l.ſanum.col.3.verſ.ſi autē notarius.C.qui teſta. facer.poſſ. Cephal.in conſ.62.nu.9.& in conſ. 72. nu. 2.vol.1.& in conſ. 176.num.40.vol.2. quicquid cōtra

46 aſſerat Socin.ſen.in conſ.229.nu.2.vol.2.†ſicuti etiā ſi diceret ſignificaſſe mulieri de virtute renunciationis alicuius legis,vel ſtatuti: vt per ſæpe fit: nam niſi aliundè probetur certiorem feciſſe, nihil prodeſt,nec-

47 probatur prætentia,† ſi dixiſſet mulierem feciſſe cōtractum coram marito.ita Hippol.Marſi.in d.§. ſi qs dicatur.de pri.habetur,num.7.de 2.num.8.de 3.nu.9. & de notario proſequitur à nu. 2.vſque ad nu.17.

Quartò amplia:vt allegans duo teneatur vtrunque probare.c.licet,de probatio.gloſſ.& Doct.in l.diuus. de re iudi. Roman.conſ.110.num.1.& 2. Veſembec. conſ.6.nu. 52.& 53.

Primò limita concluſionem præcipuè non proce-

48 dere.† ſi allegans haberet præſumptionem pro ſe.l.ei incumbit,& ibi Bart.ff.de probatio.& eſt glo. in l.tutor petitus.C.de peric tutor.& Hippolyt.Marſil. in d. l. 1.§.ſi quis dicatur.nu. 25.ff.de qu.& gl.l.2. de proba. in princip.ibi,hæc autem fallit.& gloſſ.§. non ſolum. ſuper verb.vnius.Inſtit. de legat. ibi. niſi præſumeret ius pro actore,& glo.l.actor.C. de proba. ſuper verb. non aſtringit.& quando per rerum naturam nulla ſit probatio d.l.actor. in fi. ibi cum per rerum naturam.

49 Secundò limita † quotieſcunque allegans eſſet in quaſi poſſeſſione,quorum allegat.l. circa eum. & ibi Bart.ff.eo.tit.de proba.

Amplia iſtam limitationem procedere, quamuis poſſeſſio eſſet violenta.l.vis eius,& ibi Bal.verſ.quæro hic. C. eod. tit.

Tertiò limita,quotieſcunque allegaret rem noto-

50 riam,† quia tunc non erit opus vt probet,iuxta gloſſ. in clemen.appellanti. in verſic. aliàs, de appellat. & ibi ſequunturillam * cōiter Doctor. & Car. Imol. & Dom.in c.cordi.in princ.2.col. poſt Ioā. And. de appel.in 6.& idem not.Bal.in l.cum fratrem.col.3.C.de his quib.vt indig. Alex.in conſ.226.col.3.vol.6. & in cōſ.67.col.fi.vol.7.Rol.à Val.in conſ.87.nu.23. vol. 1.& Ceph.in conſ.75.nu.46.vol.1.gl.in l. ciues. ſuper verb.ſi ſub iuſta,ibi, prima enim probatione nō indiget.C.de appel. An.in l.neceſſarijs.nu. 5. de acq. hær.

51 Quartò limita tribus alijs modis, † vt per Hippol. Marſ.in d.§.ſi quis dicatur nempè in Pontif.Max.ibi nu.22.deindè in Cardinale,ibi nu.23. & poſtremò in perſona legaliſſima,ibid.nu.24.

Licèt in aliā ſententiā deſcendere videatur Mātu.

52 in conſ.60.nu.16.vol.1.vbi inquit † iudicibus nō eſſe credendum quantalibet præfulgeant dignitate arg.c. quoniam contra. de probat.c.cum à nobis. de teſtib. & l.illicitas.§.veritas. ff. de offic. præſid. Sed hæc haſtenus:hæc enim omnia cōmodius, & clarius ſumus explicaturi in ijs locis, in quibus propria ſedes eſt.

Communia Allodij.

CONCLVSIO LXXIX.

ARGVMENTVM.

Allodium quid ſit, & quibus modis probetur, & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Allodialis dicitur res quæ pertinet ad plenum, & directū dominium alicuius.*

2 *Allodium proprium dicitur, & liberum, & à nemine recognoſci.*

3 *Allodium eſt quædam proprietas, quæ non recognoſcitur niſi à ſolo Deo, & quos habeat effectus, ibi.*

4 *Quilibet in re propria eſt moderator, & arbiter.*

5 *Allodialis res quare magis præſumatur libera, quàm feudalis, vel alicui ſubiecta.*

Omnis res ab initio erat libera. ibidem.

6 *Feudum ſeruitutem in ſe continet.*

7 *Allodialis præſumitur res cōſiſtens in territorio Caſtri habiti in feudum à Vaſallo, niſi contrarium probetur.*

8 *Prædia in dubio præſumūtur feudalia, cum dubitatur de eorum latitudine an emphyteutica ſint, vel feudalia.*

9 *Caſtrum vel oppidum liberum præſumitur, & allodiale.*

10 *Comes ſub dominio Regis comitatum habens, iure proprio habere præſumitur.*

11 *Feudalis probatur res non allodialis quoad recognitum de ea ſuperiori factum.*

12 *Recognitione non obſtante res præſumitur allodialis, etiā ſi ab Imperatore de ea facta fuerit inueſtitura.*

13 *Bona omnia præſumuntur feudalia, & non allodialia, quando quis fatendo ſe vaſallum, & inueſtitum de caſtro, requiſitus non vult oſtendere inueſtituram.*

14 *Allodialis non præſumitur eſſe res, quando aſſerens illam eſſe feudalem aſſert ſe ſtatim ad probandum.*

15 *Idem dicitur, ſi viget fama publica, rem feudalem eſſe.*

16 *Fama publica transfert onus probandi in aduerſarium.*

17 *Maior pars rerum ſi eſt feudalis, aliæ etiam feudales præſumuntur, & infra num. 24. & contrarium per Nico. Bell. &c.*

18 *Feudalis præſumitur res, quando poſſidens aſſerit talē eſſe, & qui dicit allodialem, probare debet.*

19 *Allodialis res nō præſumitur ea, quæ in præteritū aliquid præſtitit Principi in ſignum ſubiectionis, vt loquuntur.*

20 *Præſumptio, quod bona allodialia ſint, ceſſat, quando ex verbis Principis narratur, ea fuiſſe conceſſa in feudum.*

Et quando etiam verba fuiſſent prolata ab alio, quàm à Principe, vt nu. 21.

21 *Qualis qualis præſumptio operatur, ſicut & fama. Et in antiquis pro plena probatione ſufficit.*

22 *Quo titulo prædeceſſor bona habuit, eodē præſumitur habere hæres, & ſucceſſor.*

23 *Bona quomodo feudalia præſumantur.*

24 *Bona ſita in territorio, de quo quis eſt inueſtitus, ſi pro maiori parte ibidem feudalia ſint omnia feudalia præſumuntur, vt etiam ſupra nu. 17.*

25 *Prædia ſi diuerſa ſint, poſſidens vnum locum non habet præſumptionem in alio.*

26 Bona

26 *Bona connexa Caſtro infeudato, ſi per alios poſſeſſa non fuerint, quàm per dominos caſtri, feudalia eſſe præſumuntur.*
27 *Prædia ruſtica, quando feudalia præſumantur.*
28 *Bona pro quibus vaſallus ſeruitutem præſtat, feudalia eſſe præſumuntur.*
29 *Præſumptiones ad dignoſcendum an bona feudalia ſint an allodialia, traduntur per Natt. &c.*

1 Allodialis res dicitur, quæ pertinet ad plenũ,† & directũ
dominium alicuius, vt reſpõdet Paul. de Caſt. in cõſ.
161. & propterea allodium exponitur. i. propriũ, & dr̃
2 liberũ, † & à nemine recognoſci, de quo loquitur. gl.
in l. at ſi quis. §. quis. n. ſuper verb. oportebit, de relig.
& ſumpt. ſun. & gl. l. ingenuũ, ſuper verb. libertinitatẽ
C. de ingenu. & manumiſ. vt per Caſſan. in cõſ. Burg.
in tit. de ſucceſs. §. 6. verſ. & les enfans, nu. 4. Vnde di-
cit Bal. in c. inter filiam, ſi de feud. fuer. controuer. al-
3 lodium eſſe quandã proprietatem † quæ nõ recogno-
ſcatur, niſi à ſolo Deo, & ideò dr̃ allodialis. i. libera,
& nemini ſubijcitur, ac in poteſtate vniuſcuiuſq; eſt
de illa diſponere, prout rerũ caſus poſtulant, & abſq;
Principis iuſſu, cũ ab eo nõ teneat, nec in hoc eũ reco
gnoſcat, vt dicit Caſſ. in cõſue. ti. des iuſtices. §. 8. verb.
4 le ſeigneur. nu. 2. fol. mihi 81. † quia quilibet in re pro-
pria eſt moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mã-
dat. etiam in abutendo, l. ſed ſi lege. §. conſuluit. ff. de
petit. hæred. ibi, cum re ſua abuti putat quem text. di-
cit ſingularem ad hoc Iaſ. in l. more. in 3. col. ff. de iu-
riſd. omn. iud. & in l. fi. C. qui teſta. facer. poſſ.
Hinc videmus, vt allodialis res magis præſumatur,
5 & libera, quàm feudalis, † vel alicui ſubiecta, ita ferè
* omnes Doctores affirmant, & ratio eſt, quia ab ori-
gine ſua omne prædiũ cenſetur liberũ à qualibet ſer-
uitute, cum quæcunq; res ab initio eſſet libera, tex. in
6 l. altius. C. de ſeruit. & §. fi. Inſtit. eo. & † feudum dici-
tur ſeruitutem in ſe continere, gl. eſt in l. ſi cuius. §. ſi
vſusfructus. verſ. oportet. ff. de vſufruc. cuius rationis
vi conſtituerunt Doctores concluſionem hanc, quã
ſequuti ſunt Grat. in cõſ. 3. nu. 9. vol. 1. & in cõſ. 9. nu.
152. eo. vol. vbi alios adducit, & Goz. in cõſ. 50. nu. 8.
Dec. conſ. 424. nu. 8. & prius in cõſ. 413. nu. 7. & in cõſ.
498. nu. 3. in conſ. 588. nu. 12. in conſ. 269. nu. 1. & ibid.
* alios affert, & Cur. iun. atteſtatur de* cõi in cõſ. 108. n.
15. & in cõſ. 140. nu. 4. & in cõſ. 184. nu. 1. Alc. in conſ.
128. nu. 1. vol. 1. Pariſ. in cõſ. 20. n. 1. vol. 1. Caſ. in cõſ.
66. nu. 3. & p alios, quos ponit Alc. in tract. de preſũp.
in 3. præſump. reg. 2. & in conſ. 160. nu. 16. & cõſ. 172.
nu. 4 Alber. Brun. in conſ. 1. in princip. verſ. & magis
clarè, & diffusè in cõſ. 2. idem Nic. Bell. in cõſ. 10. poſt
nu. 3. qui dicit hmõdi concluſionẽ eſſe canonizatam
* (ſic. n. ipſe loquitur.) Bertr. in cõſ. 183. nu. 7. vol. 6. &
in cõſ. 168. nu. 1. vol. 5. Pariſ. in cõſ. 23. vol. 1. Ruin. in
cõſ. 155. n. 1. & 156. nu. 1. vol. 1. in cõſ. 154. nu. 4. vol. 4.
Imol. in cõſ. 112. nu. 14. Rebuf. in trac. de cõgr. port. n.
127. Ceph. in conſ. 4. nu. 30. vol. 1. Nat. in cõſ. 460. nu.
3. vol. 2. & latè Calc. in conſ. 50. nu. 2. Burſ. in cõſ. 10.
nu. 12. Corn. conſ. 165. nu. 30. vol. 2. Pariſ. conſ. 148.
nu. 25. vol. 1. Maria. conſ. 67. nu. 5. vol. 1 & Dec. conſ.
269. & conſ. 252. & Alba. in conſ. 16. nu. 2. & latè per
Rolan. à Valle conſ. 2. nu. 11. vol. 3. & per Iaſ. in l. ſi
prius. nu. 40. cum ſeq. de noui oper. nunc. Aluar. in c.
1. de cõtrouer. inter maſc. & fœm. de benef. & Marc.
Mant. conſ. 1. num. 10. volum. 2.
7 Amplia concluſionẽ & procedere, † qñ res eſſet in
territorio, et (vt aiunt) pertinẽtis caſtri, ꝙ habebat va-
ſallus in feudũ, quia niſi aliter probetur, præſumitur
allodialis, ita voluit Hoſt. in c. nimis. col. 1. de iurciur.
& ibi Abb. col. 1. & 2. placuit Caſſ. in cõſuer. fol. 320.
col. 4. & ſeq. Iac. de S. Georg. ſequutus eſt in tract. de
feud. in ver. dictiq; vaſalli ꝓmiſerũt: col. 3. & ſeq. Pa-
* riſ. ita reſpondit conſ. 16. nu. 21. vol. 4. vbi dici de* cõi,
* & idem de* communi atteſtatur Bello. cõſ. 10. nu. 11.
verſ. nam primo, vbi alios adducit. Et fuiſſe iudicatũ
per conſ. Neapol. refert Afflict. deciſ. 267. & alio etiã
tempore, vt refert Iul. Clar. in §. feudum. queſt. 18. vbi
* etiam de* cõmuni atteſtatur, & ad id cõſulendus erit
Hieron. de Mont. de fin. reg. c. 96.
8 Aliud ſenſit Iaſ. in conſ. 235. nu. 2. vol. 2. vbi ait † ſi
dubitetur de latitudine prediorũ nũquid ſint feuda-
lia, vel emphyteutica, in dubio præſumi feudalia, &
eiuſdem qualitatis eorũ, intra quorũ fines reperiũtur.
Secundò amplia etiam ſi eſſet caſtrum, vel oppidũ
9 † quia nihilominus præſumitur liberum, & allodiale.
ita tenet Alb. conſ. 16. nu. 1. per ibi adducta, etiam ſi
aliquis comes comitatum haberet ſub dominio Re-
10 gis, † quia prꝑſumeretur habere iure proprio, Hoſt. &
Ioan. Andr. in c. fin. in verſ. reſpondeo, de iudic. & in
c. nimis, vbi etiam Ant. de But. de iurciur. & Alc. in
tract. de præſumpt. 2. reg. præſumpt. 3. num. 2.
11 Tertiò amplia, vt procedat, † & ſi de ea re (vt noſtro-
rum hac loquendi formula vtar) recognouiſſet ſupe-
riorem, vt Imperatorẽ, quia licet quoad recognitũ res
non probaretur allodialis, ſed feudalis, vt per Afflict.
conſ. 178. nu. 2. ex allega. ibi per eum, tñ contra tertiũ
12 talis recognitio non nocet recognoſcenti † imò non
obſtãte ipſa recognitione res præſumitur allodialis,
vt poſt Bal. conſ. 178. lib. 1. Soc. conſ. 276. lib. 2. Barb.
conſ. 50. lib. 1. Corn. conſ. 24. lib. 4. conſuluit & Alc.
conſ. 178. nu. 2. vbi validius ac clarius iſtud extẽdit, &
ſi de re eſſet facta inueſtitura ab Imperatore, quia nõ
noceret, niſi reſpectu domini, non autem aliorum.
Primò limita, qñ quis confiteretur ſe eſſe vaſallũ,
& habuiſſe inueſtiturã caſtri, & quarũdam aliarũ re-
13 rũ, & requiſitus nollet oſtendere inueſtiturã † qa tunc
omnia bona præſumuntur feudalia, & nõ allodialia,
& ita voluit expreſsè Hoſt. in ſumma in tit. de feud. §.
quib. mod. & facit. ꝙ not. Alb. de Roſ. in l. Titius Sẽ-
pronium. ff. de act. empt. & ſequit̃ Iac. de S. Georg. in
inueſtitur. feudal. in verſ. dictiq; vaſalli, col. 5. & alios
& ponit Alc. in d. reg. 2. præſũp. 3. nu. 4. & Iaſ. cõſ. 235.
nu. 2. in fi. vol. 2. & refert Nicol. Bell. conſ. 10, n. 5. & 6.
& poſt nu. 10. verſ. non obſtat modo, ponit, qñ ceſſat
hmõdi prꝑſumpt. & Ruin. in conſ. 108. nu. 23. vol. 2.
Secundò limita nõ procedere, qñ aſſerẽs rem eſſe
14 feudalẽ † offert ſe ſtatim ꝓbare eſſe feudalẽ, quia tũc
nõ præſumitur allodialis, adeo vt poſſit in poſſeſſio-
nem mitti, ita Alb. conſ. 78. nu. 16 & Goz. in conſ. 50.
nu. 20. qui refert ita limitando ſentire Andr. de Iſern.
in c. ſi de feud. fuer. controuer. inter dom. & agnat.
15 Tertiò limita non habere locum concluſio. † qñ
pro aſſerẽte rem feudalem vigeret fama publica, hu-
iuſmodi eſſe, ita conſuluit Alex. in conſ. 15. in princ.
vol. 5. vbi multos alios adducit & Goza. in d. cõſ. 50.
16 nu. 24. † quæ fama transfert onus probandi in aduer-
ſarium, ita ibid. Goz. & Nat. in conſ. 46. nu. 17. vol. 2.
Quartò limita, quando conſtaret pleranque partẽ
17 rerũ eſſe feudalem, † nam tunc etiam aliæ præſumũ-
tur feudales, per c. 1. de controuer. inter maſc. & fœm.
& ibi ſentit Andr. de Iſern. Aluar. & Iac. de Beluiſ. p
c. 1. §. cum autẽ, ſi de inueſtit. fue. contro. & facit Bal.
in c. 1. §. cum autem. de cõtro. inueſtitur. Curt. iun. la-
tè in tract. de feud. part. 2. q. 6. & Rui. in conſ. 108. nu.
23. vol. 2. & Natt. in conſ. 460. nu. 6. vol. 2.
In contrariam tamen ſententiam deſcendit Nic.
Bell. in d. conſ. 10. nu. 12. & 13.
Quintò limita, quando aſſerens rem feudalẽ poſſi-
18 deret, † quia tunc feudalis præſumitur, niſi qui dicit
allodialem, immunẽ, probet, ita Dec. reſpondit conſ.
517. col. fin. & Bald. in c. 1. verſ. & quid ſi dubitatur, de
vaſ. qui cont. conſtit. Lothar. & idem Dec. conſ. 146.
col. 5. Barba. cõſ. 17. prꝑclarè. col. 21. et refert, et ſequi-
tur Nic. Bell. d. conſ. 10. nu. 8. et uide eundẽ nu. 14. et
Alex. cõſ. 15. col. 3. uerſ. ſufficeret, & ſi apparet, col. 5.
Amplia hãc limitationẽ, etiã ſi aſſerens allodialẽ
poſſide-

19 poſſideret,†dum tamen aliàs aliquid præſtitiſſet prin
cipi territorij, vnde aliquod ſubiectionis ſignum cō-
ſtare poſſet, nam tunc non præſumitur allodialis. c.
1.§.ſi verò, quid ſit inueſtitura. Et refert ſequendo
Alc.d.reg.2.præſumpr. 3. verſic. & licèt talis comes.
Afflict.ſuper conſtitut.reg.fol.116 col.4.& Iſem.ibi-
dem,ſiue in lib.1. ſub rubr.de offic.iuſtitiar.dummo-
do intelligas,vt plures eſſent actus,iux.not.in l.ſi cer-
tis annis.C.de pact. & inquit Alciat.
Sextò limita, quando ex verbis narratiuis Princi-
pis nunciaretur, & narraretur, talia bona fuiſſe con-
20 ceſſa in feudum,† quia tunc ceſſaret præſumptio cō-
cluſionis,ita voluit Alex.conſ.15.col.2.verſ.ſufficiē-
ter etiam ſi probaret,coln.5. quem refert, & ſequitur
Iaſ.in d.conſ.235.in fi.vol.2. & idem Iaſ.in l. ſi prius.
col.14.de oper.nou.nunc.& Gozad.in conſ.50. num.
27.& Natt.in d.conſ.460.nu.7.vol.2.
Amplia huiuſmodi limitationem, etiamſi verba
eſſent prolata, & narrata ab alio, quàm à Principe
21 † nam etiam hoc caſu inducerent cuiuſmodicunque
præſumptionem, quæ præſumptio eandem vim ha-
beret, ſicut & fama, adeò vt in antiqs pro plena pro-
batione ſufficeret,ita conſuluit Alex.d.conſ.15. verſ.
vbi autem eſſent,vol.5.per ibi allegat.
Septimò limita,quando eſſet probatum, bona, de
22 quibus ageret,qui præceſſit habuiſſe in feudū: † nam
tunc præſumitur eo.tit. in hæredem, & ſucceſſorem
perueniſſe,& ſic non allodialia,Bald.in l. ſi cuius. ff.
de vſufruct. And.Sicu.conſ.18.col.15.vol. 2. quos re-
fert Alc.in d.reg.2.præſump.3.nu.5.
Octauò limita, quando bona non eſſent in publi-
cas tabulas relata, vel regiſtrata, vt noſtri aiunt, nec
23 pro eis onera ſoluta:† quia tunc feudalia præſumun-
tur,ſi fides eſt habenda. Natt. in conſ.260.nu.15.vol.
2. Ratio eſt: quia vaſallus non tenetur ad collectas,
ne duplici onere grauetur:vt tradit And. de Iſer. in c.
1.in verb.& plauſtrorum, quæ ſint regal. Iacob. de S.
Georg.in trac.de homag.col.pen. & huc ptinet opti-
ma. Accur.doctrina in l.honorē.tit.de mun.& hono.
24 Nonò limita,† quando quis eſſet inueſtitus de ter-
ritorio, & bona ibidem eſſēt ſita maiori ex parte feu-
dalia,quia omnia feudalia pręſumūtur:vt dicit Nat.
in conſ.446.nu.8.vol.2. argum. c.1. in fin.de contro.
int. maſc. & fœm.
Sublimita autem hanc limitationem,quod aut eſt
vnum integrum ſicut vnus manſus: & tunc procedit
limitatio arg.l.cum qui ædes.ff.de vſucap.l. vxori.de
leg.3.cum alijs adductis per Natt.vbi ſupra, num. 9.
25 aut ſunt diuerſa prædia plurib.in locis,† & tunc qui
poſſidet vnum locum,non propterea habet præſum-
ptionem in alio loco,quem nō poſſidet,arg.c.1.§. ex
eadem lege. de lege Corra.
Decimò limita, quando nullo intermedio bona
connexa ſunt caſtro infeudato, præſertim ſi non fue-
26 rint poſſeſſa per alios,quā per dominos caſtri,† quia
feudalia eſſe prædia præſumuntur, ſecundum Nat.in
d.conſ.446.nu.1.arg.c.quanto. de iudi. l. quæ de reli-
gioſis.ff.de rei vendi.& eorum,quę notat Imo. in l.3.
in prin.ff. de acquir. poſſeſſ.
Vndecimò limita,vbi inueſtitus de caſtro. & iuriſ-
dictione vnà cum prædijs ſoluit amplissimam pecu-
niam,quæ probabiliter non fuiſſet ſoluta, niſi itidem
27 prædia ab inueſtiente recipiſſet,† quia tunc prædia
ruſtica feudalia præſumuntur,iuxta ſententiam.Nat.
in conſ.460.nu.13.volum. 2.
Duodecimò limita,vbi quis pro bonis ſeruitutem
28 præſtat,vt vaſallus,† quia feudalia præſumuntur eſſe
bona,auctore eod.Nat.in d.conſ.460.nu.5. cum alijs
per eum allegatis.
29 Plures alias præſumptiones ad dignoſcēdum, † an
bona ſint feudalia,an allodialia,tradit Nat.in d.cōſ.
460.num. 22.

CONCLVSIO LXXX.

ARGVMENTVM.

An alloquutio ſummiſſa ad aures faciat indicium tractatus delicti commiſſi, & an probet illud.

SVMMARIVM.

1 *Alloquutio ſecreta ad aures facit indicium tractatus delicti commiſſi.& quando procedat.nu.2. 3. & 4.*
Si ſtatim fuerit commiſſum, vel paruo interuallo, & ibi vide contrarium.
2 *Alloquutio ſecreta poteſt eſſe bona,& mala,in dubio tamē bona præſumitur.& nu. 4.*
3 *His trib.cōcurrētib.alloquutio ſecreta, inimicitia capitalis occiſi,& homicidiū illico ſequutū,oritur plena probatio, nedum indicium,non tamen poteſt condēnari, vt ibi.*
4 *Alloquutio ad aures ſecreta nullis præcedentibus inimicitijs non facit præſumi,nec conſilium,nec mandatum.*
Aliud eſt colloquium, aliud eſt conſilium.
5 *Delictum ſequutum ex interuallo poſt alloquutionem ad aures non facit præſumi contra alloquentem.*

Alloquutio ſūmiſſa ad aures facit in-
dicij tractatus facinoris
1 clanculū patrari,ſi cōtinuò†fuerit cōmiſſum,vel bre
ui ante tpe.Bar.in l.ſi ventri.§.cor.ff.de priuil. credit.
Blanc.in l.fi.ff.de quæſt.n.232.Carre.in pract.in l.ob-
ſeruare iurabis,nu.134.Nouel in pract.ad defenſ.c.an
indicia ꝓ rei,&c.n.92.fol.mihi 65.Hip. de Marſ.cōſ.
3.n.15.Bal.in l.1.3.col.C.de ſer.fug.& in l.multū.C.ſi
qs alie.vel ſibi,col.2.& Mar.Mātcōſ.325.n.10.vol.1.
Hoc non placuit Bal.conſ. 270. incip. in quæſt. D.
Milani.in 1.col.nu.1.vol.1.repet.in conſ.382. vol. 5.
vbi improbat dictum Bart.in d.§.cor.de priuil. credi.
2 ex plurib. † & præſertim cum illa ſummiſſa alloqui-
tio in vtranq; partem ſiue bonam, ſiue malam poſſit
accipi, & in dubio bona ſit habenda, vt ibi per eum,
& per ea,quæ dicit Iaſ.in l.1.nu. 24. C. de ſer. fugi. &
ſequitur Hippol.de Marſ.cōſ.21.num. 13. & ibi mul-
ta adducit, & pluribus id axioma Bart. proſequutus
eſt idem Marſ.in repet.l.fin. C.de prob.19.cart.
Amplia priorem opinionem ꝓcedere etiam ſi te-
ſtes deponerēt neſcire, quid inter ſe loquuti fuiſſent,
ita Blanc.in prac.crim.in prin.n.134.Bart.in d.§.cor.
Secundò amplia,vt ſi concurrant hæc tria, nempè
alloquutio ſecreta,inimicitia capitalis occiſi, & ho-
3 micidium ſtatim patratum,non ſolùm†oriatur indi-
cium,verum plena probatio,vt tradidit Iaſ. in l. 1. C.
de ſeru.fug.& Fulg.in d.l.ſi vētri.§.fi.ff. de priuil. cre-
dit.ſequitur Blanc.in repetit.l. fi.nu.232. ff. de quæſt.
vbi tamen non dat,per hæc quem poſſe condemnari,
ex allegatis ibi per ipſum.
Primò limita;vt non procedat concluſio, quando
nullæ ante interceſſerint inimicitiæ inter alloquentē,
4 & occiſum, † quia tunc ex ea alloquutione non præ-
ſumitur aliquod conſilium,ſiue mandatum,cū aliud
ſit colloquium,& aliud conſilium, & colloquiū poſ-
ſit eſſe bonū,& malum, & in dubijs debemus æquio-
rem partem ſequi,& accipere,iuribus vulgar.& hanc
limitationem tenet Fel.in c.afferte.in fi.de præſump.
Alex.conſ.69.circa medium.vol.2.Carrer.in d.l. ob-
ſeruare iurabis in prac.nu.134.Nouel.vbi ſup.nu. 93.
fol.65.Hippol.de Marſil.in l.1.§.prętereа.nu.58.ff.de
quæſt.Blanc.in d.l.fi.nu.232.ff.de quæſt.
Secundò limita,quando poſt huiuſmodi alloquu-
tionē ad aures poſt longū tpis ſpatium, non verò ſta-
5 tim ſequutum fuerit delictum,†quia tunc non pręſu-
mitur contra alloquentem,vt per Iaſ.in l.1.C. de ſer.
fug.ſub nu.31.verſ.mirabiliter limita, & Iac. Nouel.
in tract.ad defenſ.rt.an indic. pro reo clan.ſint,num.
93.Marſ.Ant.Blanc.in pract.crim. nu.134.

CON-

CONCLVSIO LXXXI.

ARGVMENTVM.

Alluuio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Quopacto probetur alluuio, & qũo teſtes deponere debeãt.*
2 *In materia alluuionis ponuntur multa per Natt.*
3 *Quomodo quid per alluuionem eſſe adiectum probetur.*

1 Alluuio quomodo probetur, † & quomodo teſtes deponere debeãt.docuit
Bart.in tract.tibe.tit.de allu.verſ.per alluuionem,nu.
3.vbi voluit,teſtes probare, ſi dixerint, ſe vidiſſe mi
nutatim incrementũ allatum, & alluuionẽ fuiſſe ad-
ditam à flumine perexiguè, vt ibi eſt videre. Contra-
rium ſentit Bapt. Aym.in ſuo eleganti tract. de allu-
uione nuperrimè typis tradito,li.1.c.4.nu.2. verſ.mi-
hi tamen,in quo loco reiecta ratione. Bart.& Bal. ar-
bitratur teſtẽ reddere concludentiorẽ rationem,ſi in-
terrogatus de cã ſcientiæ dixerit, ſe ſcire, qñ vicinus
eſt,& quotidie fortè agri illius aucti culturę vacabat,
vnde potuit ſępè ſępius animaduertere,& videre pau
latim augeri fundum, admonet & itẽ ibi,ne teſtis di-
cat,ſe cognouiſſe quãtũ quoquo momento tpis adij-
ceretur:qñ rerum natura non patitur, momẽta tem-
porum per corporeum ſenſum percipi,ex Iaſ.in conſ.
126.in fi.li.4. & eo caſu tanquã valdè ſuſpectus nihil
probaret,vt per eundẽ Aymum,& ex allegatis ab eo-
dem in loco pręcitato.Quòd com probatur ex Corn.
in conſ.191.nu.10.lib.3.vbi hac in re nedum difficilẽ
2 eſſe probationem, ſed ẽt impoſſibilẽ cenſuit† & mul-
ta alia in materia alluuionis te docebit Natt.in conſ.
286.nu.2.vol.2.Alc.in conſ.223.nu.9.& ſeq. Boer. in
conſ.23.Cur.ſen.in conſ.56.& Bolog.in conſ. 14. per
3 tot. Qũo autem per alluuionem eſſe adiectum † pro-
betur, & vtrũ ille qui agro ſuo per alluuionem adie-
ctum contẽdit neceſſe habeat probare, à quo prędio
detractum ſit illud incrementum,& an paulatim, vi-
de eũdem Aymum.d.c.4.vbi ex conſtit.Imper. Gor-
diani in l.1.C.de alluuio.refert vtrumque cõiunctim
probãdum eſſe,ideſt accreuiſſe paulatim, & ex cuius
agro detractum ſit illud incrementum, cuius ſenten-
tiæ fuiſſe gl.2.in c.ex tranſmiſſa.de præſcrip.& Bal.in
rub.de ret.diuiſ.nu.20.ibid.notat,cui tamen opinioni
idẽ Aymus non ſe ſubſcribit,quinimò ex rationib.&
auctoritatib.per eum ibi adductis cõtrariũ cõfirmat.

CONCLVSIO LXXXII.

ARGVMENTVM.

Alternatio quomodo præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Alternatio inter æqualia præſumitur, vel parum diſtãtia.*
2 *Statuto ſi cauetur, quem puniri pęna pedis, vel alia, illud alia, intelligitur de ſimili.*
3 *Pœna pecuniaria non cenſetur de genere pœnæ.*
4 *Abſciſſio capitis multum diſtat a mutilatione pedis.*

1 Alternatio præſumitur inter æqualia, † vel parum diſtãtia. ſic con-
ſuluit ſublimiſſimus, & excelſi ingenij Papinianus,
quẽ ſic Imp. Iuſt.appellat. in l.1.§.3. verò in proœm.
ffrum.& in l.generaliter.§.cum autem. C.de inſtit.&
ſubſt.in l.1.ff.de reb.dub.Reſpondit, inquit Papinia.
non videri cætera prædia legato voluiſſe defunctum
cedere, ſi fundi Seiani pretium à fundi Meuiani pre-
cedere, ſi non magna pecunia diſtingueretur. Idem ſequu-
tus eſt Bald.in l.conuenticulam.col.3. C. de epiſc. &
cler.Iaſ.in l.eadem.§.cato.col.1.ff.de verb.obl. Caſſ.
in conſ.35.nu.101.& Grat.in conſ.13.nu.34.vol.1.
2 Hinc infertur, † vt ſi lege municipali caueatur, vt
quis puniatur pœna pedis, vel alia, illud alia, intelli-
3 gendum ſit de ſimili, non verò de pecuniaria, † quæ
non cenſetur de genere pœnæ, nec etiam ſit accipiẽ-
4 dum de abſciſſione capitis, † quæ multũ diſtat à mu-
tilatione pedis,ſic tradidit Neuiz.in Silua.nuptia. in
vol.tractatuum.nu.225.& vide Bart. in d.l.1.

CONCLVSIO LXXXIII.

ARGVMENTVM.

Altitudo quomodo probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Altitudo alicuius rei probatur per teſtes, & quomodo.*
2 *Teſtes ſi cauſam ſufficientem non reddunt, altitudinem non probant.*

1 Altitudo alicuius rei probatur per teſtes deponentes, † iſtiuſmodi rẽ eſſe
decem brachia, quia Scium illam dimetiẽtem vide-
rint,ſecus ſi deponerẽt,eſſe decem brachia,quia eam
2 inſpexerunt, † nam hoc caſu cum cauſam debilem,
& imperfectam reddãt, huiuſmodi altitudinem non
probant, vt per Bart.in tract. de teſtib.nu.47.

CONCLVSIO LXXXIV.

ARGVMENTVM.

Ambaſiatores quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Ambaſiatores probari per literas ſuæ ambaſiariæ, & ſine illis eis non credi.*
2 *Literis ambaſiariæ non eſt opus, quando perſona eſt nobiliſſima, perexcellens, & nota Principi.*

Vidi quandoque in controuerſiam, aut diſceptationẽ vocari, an ambaſiatorib. (quos
legatos latini nominant) ſine literis ambaſiariæ, ſiue
1 legationis ſit credendum. † in eamq; ſententiam itũ,
vt nulla ſit fidès illis habenda, quinimo neceſſarium
eſſe ad probationem ambaſiatię exhibere literas,tra-
didit Bart.in l.Palatin.C.de col.fun. lib. 11. & refert,
ac ſequitur illum Bertach.in trac.de gabel.in 1. mẽb.
par.7.q.16.nu.35.& idem Bart.in l.ſi quis decurio. la
1.C.de decur.lib.10.et in l.quoties.C.de leg.co.li.10.
& docuit Io.de Plat.in l.Palat.C.de coll. fund.fiſc.li.
11. qui grati ſunt mittendi, ad quem vadunt. cap.ad
apoſtolica, in princ.de re iudica.num. 6. vbi glo. ſu-
per verb. relabantur.
Limita non procedere qñ vir eſſet nobiliſſimus &
2 perexcellens,& notus Principi, † quia tunc nullis eſt
opus literis, vt eſt tex.in c.nobiliſſimus. 97. diſt. iũcta
gl. quæ exemplũ de Cardinale adducit, ꝙ etiam ſẽſit
Rom.in l.ſciendum.nu.58.ff.de verb.obl. & Bar. in l.
vnic.C.de ſuperind.lib.10.et ibi Alex.in add.atteſtatẽ
de* cõi,& multos alleg.& glo.in ver. aliò modo,in c.
ſicut nobis.de ſent.excõ.Inn.in c.cum olim electus.
de priuil.vbi eſt optima gl.& idem Inn.in c.cũ in iu-
re.de offi.deleg.Ant.de But.in c.quoniam contra de
prob.Io.de Plat.in Palatinos. C. de collat. fund. fiſc.
ver.& not.tex.lib.11.Nos ẽt docebimus inf.in concl.
Cardinalis, & in concl.legatus.nam etiam in legato
Summi Pontif.ſecus eſt,vt per Card.97. d. c. nobilis.

CON-

CONCLVSIO LXXXV.

ARGVMENTVM.

Amicitia quomodo probetur per teſtes, & quomodo, & quando præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Amicitiam probari per duos teſtes, & quid deponere debeant.*
2 *Amicus eſt alter ego.*
3 *Qualitas extrinſeca non præſumitur, niſi probetur.*
4 *Amicitia in genere præſumitur inter omnes.*
5 *Salutatio, & aſſidua conſuetudo præſumunt amicitiam.*
6 *Salutatio nedum amicitiam, ſed reconciliationem inimicitiæ præſumit.*
7 *Amicus præſumitur, qui ad aliquid agendum electus fuit.*
8 *Amicitia etiam hodie præſumitur inter olim amicos.*
9 *Amicitia maxima præſumitur propter hæreditatem, & legata hæredi relicta.*
10 *Idem velle, & idem nolle, debet intelligi in rebus licitis, & honeſtis.*
11 *Amicitia non eſt inter malos, ſed fraus, dolus, & conſpiratio.*
12 *Quod dictum eſt de teſtibus, procedit etiam ſi eſſent mulieres.*

1 Amicitiam probari † per duos teſtes auctor eſt Bal. in l. errore. col.
1. in fin. verſ. item amicitia. C de teſt. & deponere debent, inter tales eſſe idem velle, & idem nolle, vt dicit
Ang. in auth. de mon. §. cogitandum. Fel. in c. cũ cauſam. col. 5. circa fi. de teſt. Barb. in conſ. 3. nu. 27. vol. 2.
2 Ioan. de Amic. in conſ. 148. nu. 11. vbi dicit † amicum
eſſe alterum me, vt etiam reſpondit in cõſ. 85. nu. 14.
& Natt. in conſ. 298. nu. 4. vol. 2. nam cum ſit qualitas
3 quę foras emineat, † non præſumitur, niſi probetur, ita
Hippol. Marſ. in conſ. 24. nu. 14. lib. 2. quod eſt verum
4 ſingulariter, † nam vniuerſè inter omnes præſumitur
amicitia. l. ſi quis teſt. & ibi Bal. col. fi. verſ. not. quod
ille. C. de teſtib. præſumeretur tamen ex ſalutatione,
5 † & ex aſſidua conſuetudine, ita M. Mant. in cõſ. 173.
nu. 6. vol. 2. per ibi adducta, & Abb. in c. repelluntur.
nu. 2. de accuſ. & Gramm. in conſ. 42. nu. 12. & vot. 34.
num. 6. & Ioan. de Amicis in conſ. 41. & 85. nu. 17.

Amplia, quod dictum eſt de ſalutatione, vt non ſo-
6 lùm præſumatur amicitia, † verùm etiam ſi præceſſerit inimicitia, præſumatur reconciliatio, ita Marc.
7 Mant. cõſ. 325. nu. 15. cum ſeq. vol. 1. item † ſi quis electus fuiſſet ad aliquid agẽdum pro ipſo, vt l. amiciſſimos, & ibi Bart. ff. de excuſ. tut. ſimiliter ſi olim erat
8 amicus, † quia hodie etiam pręſumitur inter eos amicitia. l. cum in ipſius. C. fam. ercis. Fel. in c. ſcribebam,
nu. 3. ver. item in paſſion. de pręſum.

Propter hæreditatem etiam, & legata hæredi reli-
9 cta, † quia tunc maxima amicitia præſumitur, argu. l.
amiciſſimos, vbi Bar. & clarius Bal. tit. de excuſ. tut. &
notat Ioan. de Amicis in conſ. 4. nu. 18.

Aduertendum tamen eſt, dum ſupra dicebamus,
10 probari amicitiam per teſtes deponentes, † inter tales
eſſe idem velle, & idem nolle, debere intelligi in rebus licitis, & honeſtis, quia inter malos non eſt ami-
11 citia, † ſed fraus, dolus, & conſpiratio, vt inquit gloſ.
poſt Tullium in l. latæ. §. amicos. ff. de verb. ſign. &
Bal. in l. eos. C. de teſtibus.

12 Amplia quod dictum eſt de teſtibus procedere, † ẽt
ſi eſſent mulieres, ita Bal. conſ. 40. vol. 2.

Et quæ maxima cenſeatur amicitia, docet Fel. in c. quoniam Abb. de offic. deleg. in qua probanda quomodo ſint articuli formandi, monet Fran. Cur. tract. de teſti. nu. 65. tomo 13. fol. 62.

CONCLVSIO LXXXVI.

ARGVMENTVM.

Amicus in quibus caſibus pro amico teſtimonium dicendo probet, & in quibus reijciatur.

SVMMARIVM.

1 *Amicus maxima amicitia coniunctus non admittitur ad teſtificandum pro amico.*
2 *Amicitia prorſus veritatem impedit.*
3 *Amicus non in totum repellitur, ſed de eius fide diminuitur, & ſemiplenam probationem facit.*
4 *Amicus deponens facit magnã fidem, ſecundũ Bar. Cępol.*
5 *Amicitia debilitat dictum teſtis, & ſic penitus non diruit. Et ibi contrarium.*
6 *Amicus repellitur in totum, quando amicitia talis eſt, vt inter eos ſit vnum velle, & nolle.*
7 *Teſtis idoneus eſt pro amico, qui vtrique parti eſt æqualis amicus.*
Paritas amicitiæ omnem remouet ſuſpicionem, ibi.
8 *Amicitia leuis non impedit teſtificationem.*
9 *Amicitiæ defectus ſuppletur, quando adſunt alij teſtes idem deponentes, quod deponit amicus.*
10 *Si ad probandum aliquid duo teſtes ſufficiunt, & producantur tres amici, probant, quia ex numero ſuppletur.*
11 *Amicitia honeſta, iuſta officij pietatiſq; plena eſt virtus, & talis amicus eſt idoneus teſtis.*
12 *Amicus verus pro amico ſuo non vult, niſi quæ bona ſunt, & æqua, vnde præſumendum non eſt, ſe pro amico falſũ depoſiturum, cum hoc non eſſet nec bonum, nec æquum, quod Periclis exemplo confirmatur.*
13 *Amicus quomodo repellatur a teſtimonio.*
14 *Qui pro amico mentitur, non amat amicum.*
15 *Omnis amicus non dr̃ integer teſtis noſtra tempeſtate, cũ à cõiter contingentibus ſint amici (vt aiunt) burſales.*
16 *Cauſæ amicitiæ conſiderari debent à iudice.*
17 *Amicus amicitia inhoneſta, & turpi non admittitur, vt amaſius pro amaſia, & è contra.*
18 *Amaſij potius ſolent timere minas amaſiarum quam probatiſſimorum virorum.*
19 *Amaſius pro Amaſia fas atque nefas committeret.*
20 *Amor puellarum ſubuertit rectum iudicium.*
21 *Amicus teſtis admittitur, qñ deponit ſuper facto, à quo amicus nec commodũ, nec incommodum eſt accepturus.*
22 *Amici teſtes probant, ſi in eorum admiſſione nõ fuit oppoſitum a principio.*

Amicus non fictus ſi habet idem velle, & nolle cum amico, & cenſetur alter idem, vt in ſuperiori oſtendimus concluſione, nõ ab re hic adnectitur.

1 Amicum maxima amicitia coniunctum † nõ admittendum eſſe ad teſtificandũ pro amico, ſic rñdit
Calliſtratus in l. 3. de teſtib. gl. in c. accuſatores. il 1. 3.
q. 5. gl. in §. cogitandũ. verſ. teſtes. in auth. de Monac.
Fel. in c. quoties. de teſtib. not. in c. accedens vt lit. nõ
conteſt. Bart. in l. admonendi. nu. 37. ff. de iureiur. &
idem Alc. in l. latæ culpæ. ff. de verb. ſignif. vbi ait,
2 † amicitiam prorſus veritatem impedire, idẽ Afflict.
in feudal. tit. quibus cauſis feud. amit. in gl. 3. ver. porrò qui dñium, nu. 20. & conſuluit Marc. Ant. Natt. in
cõſ. 95. nu. 13. in 1. part. vbi pulchrè de hoc, & Cãpeg.
in tract. de teſt. reg. 21. Pariſ. in cõſ. 83. nu. 41. vol. 1. &
in conſ. 53. nu. 13. vol. 4. Alex. in apoſtill. ad Bar. in d.
l. 3. in verb. conſiderare, verſ. quid aũt de amico, vbi
* dicit iſtam * cõẽ opinionem, Rom. in cõſ. 420. col. 1.
verſ. 1. Alex. in conſ. 78. col. 2. verſ. non obſtat etiam,
vol. 1. & in conſ. 90. col. 3. verſ. præterea aſſerit vol. 2.
& in conſ. 18. col. pen. verſ. item non eſt integer. vol.
4. Afflict. deciſ. 304. num. 13. iterum Alex. in conſ.
122. colum. 2. volum. 2. Socin. iun. in conſ. 12. num.

10. vol.

10.vol.2.Rui.in cōſ.68.nu.8.vol.1. & plenè per Mō-
cad.in addit.ad Crot.in tract.de teſtib.par.4.nu. 105.
* & 180.in ver.maxima,vbi ipſe Crot. atteſtať de * cōi
opinione,& Grat.in conſ.75.nu.11.vol.1. & Io. Bap.
Ferret.in conſ.51.nu.20.& quando repellatur à teſti-
monio conſulas Alberic.de Roſat.tract.de teſti.par.
1.§.ſupereſt.nu.9.tomo 13.fol.66 & nu.2.fol.65.

Primò limita,& intellige; vt non omninò repella-
3 tur amicus,† ſed deminuitur eius fides,glo.in §.cogi-
tãdum vero,ſuper verb.teſtes.ibi.licet tanquam ami-
co aliquantulum minor fides habeatur, in auth. de
monach.& facit ſemiplenam probationē, Bart. verò
4 Cæpol.†reſpondit amicum deponentē magnã facere
fidē,conſ.31.nu.4.in conſ.criminal. ſiũ Cin. in l. eos.
C.de teſtib.Idē Andr.in addi.ad Spec.in tit.de teſt.in
princ. quos refert, & ſequitur, & hãc eſſe veritatē ait
Matth.Affl in feud.in d.verſ.porrò q dominiũ.d.nu.
20.vbi ait hãc opinionē cōfirmari ab Alex.de Imol.
in conſ.78.incip.in cã accuſationis, vol. 1. & ad hoc
facit ēt ꝙ conſuluit Bal.in conſ.455.nu.2. vol. 4. vbi
5 ait,amicitiã debilitare dictũ teſtis,†non verò penitus
diruere,idem ſentit etiam Lanfr.de Oria.in tract. de
teſtib.nu.84. verſ. idem ſecundũ Cin. vbi adducit gl.
ſing.in d.§.cogitandũ.in auth.de Monac.& clarè re-
ſpōdit Vlp in l.ſciendũ.ff.de vſuris.Quid. n. inquit I.
C.ſi amicos adhibēdos debitor requirat,vel expediē-
dis debitis,vel fideiuſſoribus rogãdis, vel exceptio ali
qua allegetur? Mora certè facta nō videť. Idē placuit
Iac.de Butr. in l. parentes. verſiculo idē in amico. C.
de teſti.& Flori.in d.l.3.nu.2.ver.item nota.ff. eo. tit.

Secus verò reſpondit Crauet.conſ.281.num.4. vbi
voluit vt neque etiam faciat ſemiplenam probatio-
nem,per doctrin.Bart.in l.admonendi.col.9.verſ.ve-
nio ad tertium ff.de iureiur.

Sublimita tamen ſecundum Nell. à S. Gemin. in
6 tract.de teſte,nu.5.† quãdo eſſet amicitia talis: vt in-
ter eos eſſet vnum velle, & nolle: quia tunc penitus
reijcitur,per l.etiam.C.de teſti.& Guid.Pap.ſing.748.
intimus amicus,Hippol.Marſil.ſing. 385. dixi quod-
dam vulgare.verſiculo,& ideo teneas menti.

Secundò limita,quando vtrique parti eſſet çqualis
7 amicus: nam † tunc eſt teſtis idoneus pro altero ami-
co, huiuſmodi enim paritas amicitiæ omnem remo-
uet ſuſpicionem.l.nō ſolum.§.1.ff.de rit.nupt. & huc
adhibere poteris, quæ nos annotauimus in cōcluſio-
ne,conſanguineus,& ſupra in concluſione affinis, &
tenet in terminis Alb.conſ.56.nu. 10.per doct. Bar.in
d.l.non ſolum.§.1.& in l.parentes.in fi. C. de teſtib.

Tertiò quia dictum eſt de maxima amicitia, limi-
8 ta non procedere,qñ eſſet leuis; † quia tunc nō impe-
diretur teſtificari, ita voluit Spec. in tit de teſti. §. 1.
circa princ.quē refert,& ſequitur Affl.in feud.d. verſ.
porrò qui dñium,& idem ſentiunt ſupra allegati Do-
ctores,& pulchrè Nat.conſ.95.nu.13.& 14. vol. 1. &
Bal.conſ.50.videndũ eſt primò vol.2.& gl. in l. ſciē-
dum.ff.de vſur.& in c.accuſatores.il 1.3.q.5.& Nell.
* à S.Gem.in ſuo tract.de teſt.nu.5.& hanc eſſe * cōem
opinionē atteſtatur, ſicuti ēt atteſtať Alb. de Malet.
eod.tract.c.2.nu. 17.& Ioan.Crot.eod.tract.in 4.part.
nu.193.& Steph. Aufrer.eo.tract.nu.9.tenet.Bal.cōſ.
441.col.fi.verſ.non obſtat quòd vnus,vol.1.

Quartò limita,qñ eſſent alij teſtes,qui deponerent
9 idem quod deponit amicus, † quia tunc defectio ex-
pletur amicitiæ,Iac.Butr.in d.l.3.in princ. & text. ibi
in §.ideòq; ver.ſicut nō ſemper,ibi aliàs numerus te-
ſtium.& ibi gl.d.ver. numerus. ibi. vt quòd deficit in
fide ſuppleat numerus.Hipp.Mar.ſing.477. in teſt. &
Ale.in cōſ.78.vol.1.Mat.Affl.in feud.in d.ver.porrò
q dñium,& Gram.in cōſ.ciui.107.in fi.faciũt notata
p Bal.in conſ. 10.nu.4.vol.5. Imò ēt ſi ad probãdum
10 aliquid duo teſtes ſufficerent, † & ꝓducti eſſent tres
amici, ꝓbarēt: quia ex numero ſuppletur. videas hæc
pulchrè tradētē Iaſ.in auth.ſi vero.n.4.C.de iud.Alc.
in l.latę culpę.§.amicos.de verb.ſig.Imo.in l.q teſtā-
in prin.tit.de teſta.& Caſſ.in conſ.37.nu. 2. ꝙ limita
in cauſa ardua ciuili,vel criminali,Hipp.d.ſing. 477.

Quintò limita,qñ amicitia inter eos eſſet honeſta,
11 iuſta,officij pietatiſq; plena, † quia tunc talis amicus
idoneus teſtis,nã hmōi amicitia eſt virtus,vt ait Mat.
Afflict.in d.ver.porrò qui dominium, nu. 20.allegãs
ad hoc Hoſt.& Io.And.in c.quoties.de teſti. Idem ēt
voluit Bal.in l.eos.C.de teſt.ait enim ibi, verus ami-
cus non vult pro amico ſuo niſi ea, quæ bona ſunt &
æqua. Vnde Pericles amico roganti vt pro ſe falſum
diceret teſtimoniũ, cui adiunctum erat iuſiurandũ,
hoc eſt,periuriũ,rñdit ſe quidem amicũ eſſe, ſed vſq;
ad arã: ſentiēs aliquouſq; gratificandũ amicis ſed ci-
12 tra violationē religionis.†ideòq; non eſt p̄ſumendũ,
ſe ꝓ amico ſuo depoſiturum falſum, quia hoc nō eſt
bonũ,neq; æquũ,vt ait ēt Iaſ.in addi.ad Port. in Inſt.
13 de teſta. vnde Alexand.in conſ.4.vol.6. ait † ad hoc
vt amicus repellať à teſtimonio oportere,vt eo amo-
re diligat amicũ,vt odio habeat aduerſariũ, ſed talis
14 non eſſet verus amicus † quia qui ꝓ amico mentitur,
nō amat amicũ: ſed Rip.in l.admonēdi.ff. de iureiur.
n.177.ait noſtra tēpeſtate omnē amicũ nō dici inte-
15 grũ teſtē † ex quo à cōiter contingentibus ſunt amici,
ut inquit,burſales,& alleg.Fel.in d.c.quoties.de teſti.
Alex.co.ſi.13.lib.1.Dec.conſ.105.ait tũ hoc relinqui
16 arbitrio iudicis, † qui cōſiderare debet cauſas amici-
tiæ:ut ēt ſentit Fel.in c.1.de teſt.& Ale.cōſ.78. uol. 1.
Sal.in l.eos.uer.q̄ritur,an amicus.C de teſt.ubi& Bar.
n.1.et l.teſtiũ.§.ideòq; ibi.tu magis. de teſt. et §.ſi ue-
rò tale.ibi.verũtamē ſi hoc iudicis prudētia, in auth.
de inſtru.caut.et ibi gl.& gl.in c.3.loco ſuper uerb.te-
ſtiũ.ibi,tunc conſiderabit iudex,de ꝓbatio.Bald.in l.
ſcripturas.in prin.C.q pot.in pign.hab.verſ.ſtať ergo.

Amplia,ut licet ſingulares non probent, tamē iu-
dex poſſit eis credere,ſi ſint nobiles,et ſi ſecundũ uer-
ba probent,poſſit nō credere, dummodò cauſam ex-
primat.Hippol.Maſil.ſing.114.uulgatum,et tritum.

Et uerum eſt,ꝙ dictũ eſt de amicitia honeſta,et iu-
17 ſta,† nam ſi eſſet inhoneſta et turpis, talis amicus nō
admitteretur: ut amaſius pro amaſia,nec econtra, ita
not.Bal.in c.1.nu.3.uerſ.quæro numquid.de teſtib. et
18 ibi Feli.et Cin.in l.2.C.de teſtib.ubi ait † amaſios,qui
nimis ardent,magis ſolere expaueſcere,et timere mi-
nas amaſiarũ,quã probatiſſimorũ uirorũ, et certũ eſt
19 fore,ut † amaſius ꝓ amaſia fas, atq; nefas cōmitteret,
iux.tex.in l.2.§ et cũ placuiſſet.ff.de orig.iur. per quē
20 text.dicit ibi Bal.amorem puellarum † ſubuertere re-
ctum iudicium,cui adhæret Bauer.in § pater.col. 14.
Inſt.de teſtam.et Abb.in c.quoties.nu.5.de teſt. et C.
ille Iulius Cæſar nobis exēplo eſſe pōt.Nã deuicto iã
Pōpeio cũ hoſtē in Aegyptũ uſq; perſequeretur ma-
gno exercitu,eo ēt interfecto, uenit ad Cleopatram,
omniũ q̄ in Aegypto tunc tēporis erãt formoſiſſimã.
Quæ cũ intellexit, ſe plurimũ à Cæſare, et turpiter ēt
amari,uoluit,ut Cæſar eã cōtentionē,quã iamdiu cũ
fratribus habuiſſet, dirimeret. Egit igitur ſuam cauſã
primum per amicos,deindè uerò ipſa (quandoquidē
omniũ erat facundiſſima) apud Cæſarem ſola uerba
cōtra fratres fecit. At Cæſar captꝰ amore Cleopatræ,
cum indulgens affectib.in ea cã pro Cleopatra ſtarę
cōtra fratres, iniuſtã ſententiam pronuncians depre-
henderetur, Aegyptiorũ facto tumultu periclitari de
uita cœpit. Itaq; aufugiēs, ueſtemque exuens, perna-
tando flumen,uitæ cōſuluit ſuę.idem ēt in P. Clodio
apertè uidere eſt.qui uiolatarũ religionũ, ac manife-
ſti adulterij reus,aliquos ex iudicib. ſibi datis illuſtriũ
fœminarũ (apud quas conſuetudine,& muneribus,&
ſuarũ interuentu precũ potēs erat) ꝓmiſſo cōcubitu,
et præſtito,adulteriorũ ſtuprorumq; participes, et ob
hoc ſibi ꝓpitios fecit,alios magnis pecunijs corrupit.

Sextò limita,qñ teſtis amicus deponeret ſuper re,
à qua nec commodum conſequi, nec detrimentum
accipere

21 accipere poſſet amicus: † vt ſi deponeret ſuper re vẽdita, quando amicus vendens non teneretur de euictione. ita ait Alber. in l. 3. ff. de teſtib. quẽ refert Albe. de Malet. in ſuo tract. de teſti. c. 2. nu. 18.

Septimò limita, ſi in admiſſione teſtium huiuſmo-
22 di non fuiſſet † oppoſitum, à principio, ita not. glo. & Doct. in l. ſi quis teſti. C. de teſti. & ita Sal. col 6. amicorũ verò teſtimonio in q. ab. credẽdũ ſit, tradit Per. Rebuf. in trac. de priu. ſchol. 104. priu. nu. 15. fol. 402.

CONCLVSIO LXXXVII.

ARGVMENTVM.

Amiſſio quomodo probetur, & quãdo ſtetur iuramento amiſſionem aſſerentis, & quando non.

SVMMARIVM.

1 *Amiſſionem pecuniæ, vel alterius rei allegans debet probare, aliàs ei non creditur.*

2 *Amiſſionem aſſerens probare debet eueniſſe ſine aliqua ſua culpa, & ſi id non probat, præſumitur, quòd culpa talem amiſſionem præceſſit, & vti doloſus tenetur ad damna.*

3 *Amiſſio, vel furtum præſumitur factum culpa eius, qui tenetur de cuſtodia.*

4 *Iuramento aſſerentis amiſſionem non ſtatur, & quare.*

5 *Iuramento amiſſionem allegantis, quando ſtandum ſit. Quod iuramentum dicitur iuramentum purgationis.*

6 *Onus p̃bãdi talẽ habere res amiſſas, p̃tinet ad eũ qui dicit.*

7 *Quando de amiſſione creditur iuramẽto partis, onus probandi ſpectat ad aduerſarium, & illud iuramentum cenſetur purgatio quædam.*

8 *Iuramẽtũ eſt exoneratio ab onere probandi, & nõ p̃batio.*

9 *Iuramento de amiſſione quomodo, & quo caſu credi poſſit.*

10 *Iuramento debitoris creditur, quando tractatur de leui præiudicio aduerſarij, contra quem iuratur.*

11 *Amiſſio, quando deducitur cauſa defenſionis, tunc probari ad eum perueniſſe.*

Amiſſionem pecuniæ, vel alterius rei allegãtem debere pro-
1 bare, † alioqui ei non credi, tradidere Bar. Ale. & alij in l. ſi quis ex argentarijs. §. an verò. ff. de eden. quos ſequitur Bart. conſ. 156. nu. 2. & 3. vol. 4. & dicit Bald. cõſ. 476. factũ tale eſt. col. 2. lib. 1. nu 5. ſub fi. Cornel. conſ. 318. nu. 5. lib. 4 ibi, cum tale, vide in hac mate-
* ria, vbi dicit hoc * cõiter probari à Doctorib. & eſt gl. in §. fi. Inſt. quib. mod. re. contrah. oblig. Spe. in tit. de pig. §. 1. ve. 1. & not. & verſ. ſeq. & ibi Io. And. & dicitur per Iacob. Butrig in l. ſi quis fundum. §. Imper ff. locati, Aret. cõſ. 83. nu. 10. verſ. modo iſta, & num. 11. verſ. præterea dato.

Amplia, vt non ſolùm aſſerens teneatur probare
2 amiſſionem, ſed etiam ſit aſtrictus † ad probandũ prędictam amiſſionẽ eueniſſe ſine aliqua ſua culpa, ad hoc vt excuſet̃ à pęna vt habetur in gl. in d. §. fi. inſti. quib. mod. re. cõtrah. oblig. vbi ſcribentes hoc firmãt: ponit Bart. Ale. & Iaſ. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. an verò. ff. de eden. vbi adducuntur aliæ deciſiones conuenientes, ſequitur Pariſ. d. conſ. 156. nu. 5. Cor. conſ. 318. nu. 6. & ſi hoc non probet̃, præſũptio eſt, culpam præceſſiſſe talem amiſſionem, quo in caſu qui culpat̃ tenet̃ ad dãna. l. ſi creditor. l. creditor. l. ſi nulla. C. de pig. act. Corn. cõſ. 108. videtur prima, in prin. in 1. vol. & conſ. 28. vol. 3. Rom. conſ. 395. vt res clarior. col. fi.
3 Pariſ. d. cõſ. 156. nu. 6. † Amiſſio. n. vel furtũ p̃ſumit̃ factũ culpa ei⁹, q teneť de cuſtodia, vt habeť. l. cũ duob. §. dãna. ff. p̃ Soc. & p̃ Cępol. cõſ. 18. ſtatutũ Vinc. col. 1. Rom. conſ. 28. in hac conſultatione, lib. 3. num. 3.

4 Secundò amplia, † vt nec etiam fides habeatur iuramento ipſius aſſerentis amiſſionem, vt concludit Bart in l. ſi quis ex argẽtar. §. fi. ff. de eden. & ſuo tract. de teſti. rub. de perempt. ſequitur Corn. d. cõſ. 318. n. 4.

Ratio eſt, ne ſequatur hoc abſurdum, ne vnicuique commodatario conductori, locatori, pignora habẽti, & ſimilibus habentibus res alienas, eſſet aperta via fraudandi creditores, dicendo, ego amiſi caſu fortuito, & volo iurare, vt cõſideraũit Corn. d. cõſ. 318. n. 5.

Intellige hanc ſecundam ampliationem procede-
5 re, † quando apparet, res, de quibus agitur, perueniſſe ad aſſerentem amiſſionem, ſecus quando non cõſtat ad aliquem eas perueniſſe, & ipſe dicat eas ſe non habere, tunc. n. ſtatur ipſius iuramento. l. prætor. §. ſed ſi ſeruus. ff. de edẽ. l. cum ita legatur. §. ſpecies. ff. de leg. 2. Cor. d. conſ. 318. nu. 4. cum allegatis ibi per eum, & iſtud iuramentum dicitur iuramentum purgationis. vt per Sal. d. l. ſi quis ex argent. §. fi. ff. de edend. Vnde ex hoc i. t. vt tali caſu onus probandi pertineat ad ad-
6 uerſarium, † qui dicit, eum habere res amiſſas, vt dicit Fulg. in d. §. fi. & ſequitur Corn. loco ſupra citato.

Ex quorũ dictis infertur, quando de amiſſione cre-
7 ditur iuramento partis, † non cenſeri onus probandi ſpectare ad eum, cuius iuramento ſtatur, ſed potius ſpectare ad aduerſarium, nec illud iuramentum non haberi pro probatione, ſed potius p̃ purgatione quadam, tex. in l. eum qui. in prin. ff. de iureiur. vbi habe-
8 tur † iuramentum eſſe exonerationem ab onere probandi, & non probationem, vt etiam not. gl. in l. cum de indebito. in prin. ff. de prob. ſuper verb. legitimis.

Secundò intellige prædictam ampliationem ſecũdam, vt non procedat, quando concurrunt illæ con-
9 iecturę † vt credibiliter credi poſſit eius iurõ, vt ſi probaretur, ipsũ aſſeruaſſe res in horreo, & de nocte fuiſſe fracta hoſtia, vel aufugiſſe famulum, remq; fuiſſe, q̃ facilè poterat auferri, & aſportari à famulo. Iſto. n. caſu credendum eſſet ipſius iurõ, vt declarat Corn. d. cõſ. 318. nu. 5. verſ. & de hmõi coniecturis loquũtur, Doc. in d. l. ſi qs ex argẽt. §. an & hæredi vbi Bar. n. 23. & Car. Alb. n. 2. Ab. cõſ. 92. vol. 2. Dec. cõſ. 130. col. fi.
10 Tertiò ſublimita, vt non procedat † qñ agitur de leui præiudicio aduerſarij, contra quẽ iuratur, nam tũc creditur iurõ debitoris. Corn. d. conſ. 318. nu. 5. & facit. l. theſaurus, & quod ibi habetur. ff. ad exhibend.
11 Aduerte tamen † quãdo amiſſio deducitur cauſa defenſionis vt quia debitor velit ſe liberare ab eo, ad q̃ tenebat̃ iure actionis, tunc probari ad eũ perueniſſe, vt voluit Bar. in l. ſi quis ex argent. §. an & hæredi. nu.
* 2. qui * communiter approbatur, vt dicit ibi Alexãd.

CONCLVSIO LXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Amiſſio ſcripturarum quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Amiſſionem inſtrumenti, vel ſcripturæ probari per iuramentum.*

2 *Amiſſio apoſtolorum dimiſſoriorum conceſſorum appellãti probatur per iuramentum.*

3 *Res amiſſa dicitur, quando facta diligenti inquiſitione nõ inuenitur.*

4 *Quomodo ſtetur iuramento de amiſſione ſcripturam, & de earundem tenore.*

5 *Quando non admittatur iuramentum, & nõ probetur tenor ſcripturæ.*

6 *Amiſſio ſcripturæ per iuramentum probatur, ſi tractatur de modico præiudicio, ſecus ſi de magno.*

7 *Amiſsio allegata à notario, qui cuſtodire tenebatur, non creditur, nec probatur per ſolum iuramentum.*

8 *Notario non ſufficit diligens inquiſitio, & aliter quàm per iuramentum probare tenetur.*

9 *Notarij, mercatores, & ſimiles, qui ratione officij tenentur cuſtodire, nedum amiſsionem probare debent, ſed etiam per caſum fortuitum amiſiſſe.*

10 *Qui non tenentur cuſtodire, non tenentur probare caſum fortuitum.*

fortuitum abſque ſua culpa, & probatio per culpam, & dolum incumbit aduerſarijs.
11 *Culpa non probata abſoluitur ille, qui ratione officij non tenebatur cuſtodire.*
12 *Amiſſio per furtum, vel incendium exorta; culpa cuſtodientis præſumitur euenisse.*
13 *Cuſtodienti, & debenti incumbit onus probandi caſum ſine culpa.*
14 *In caſibus fortuitis clandeſtinis, vt in furto, probatio fit per coniecturas, & quo, & dicitur manifeſta probatio.*
15 *Amiſſio alicuius rei immiſſæ in nauem dicitur probata, probato naufragio.*
16 *In probãda amiſſione vltra iuramentum oportet, vt præcedant aliæ coniecturæ.*
17 *Iuramento amiſſionis creditur deficiente alia probatione, ſecus ſi aliæ poſſent haberi.*
18 *Amiſſio inſtrumenti, quod quis tenetur exhibere officio iudicis, non probatur per iuramentum, ſed per legitimas probationes probari debet.*
19 *Viro integro, & iuſto adducenti veriſimilia creditur, ſed ſi ſit alienæ conditionis non creditur per ſolum iuramẽtũ.*

1 **Amiſsionem** inſtrumẽti, vel ſcripturæ † probari per iurm, obſeruauere gl. & cæteri Doct. in c. cum olim, il 1. de priuil. & Bar. in l. ſicut, & in l. emancipat. C. de fid. inſtrum. & idem Bat. in l. ſi quis. §. an vero col. pen. verſic. circa primum. ff. de eden. Flor. in l. aquil. ſi deletũ. col. 4. ff. ad leg. aquil. tex. glo. Bal. in fi. q. & Doct. poſt Cin. in l. fi. C. de eden. Io. de Sil. in tract. de iureiur. par.
2 2. q. 1. nu. 6. & idem † in probanda amiſſione apoſtolorum (vt appellant) dimiſſoriorum, qui cõceduntur appellanti, poteſt probari per iuramentum. ita Salye. in l. præſes. C. de appell. & Hippol. de Marſ. in rubr. C.
3 de probat. nu. 147. cum alleg. & ratio eſt, † quia res dicitur amiſſa coipſo, quod facta diligenti inquiſitione non inuenitur, vt reſpondit Paul. in l. 3. §. Nerua. ff. de acq. poſſeſ. Fel. in c. fi. de prob. & in c. ſicut. col. 6. verſ. ſ. declaratio, de iud. Aret. conſ. 119. Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. tenet. hæredi. ſub nu. 1. ff. de edẽ.
Amplia, & intellige, vt quando per teſtes quis pro-
4 baſſet vaſtationem † depopulationem, furtum, incẽdium, ruinam, vel ſimilia, nedũ ſtaretur eius iuramento de amiſſione ſcripturarum, verum etiam de tenore eamndem, ita Afflict. deciſ. 13. num. 10. vbi allegat Paul. de Caſt. in l. ſicut iniquum. C. de fid. inſtr. & not. in l. ſi de poſſeſſione. C. de probat. & in l. fi. C. eod. tit. de fid. inſtrum. & in l. ſi quando. C. vnde vi, & tenet Alba. in conſ. 24. nu. 12. cum ſequent.
Limita hanc ampliationem non habere locum, quando quis vellet probare factum alienum, nẽpè ſi
5 filius dixiſſet, patrem ſcripturam amiſiſſe, † & ad probandum tenorem eiuſdem vellet præſtare iuramentum, quia hoc caſu non admittitur, nec probatur tenor, ita Franciſ. Alberg. inter conſ. Bal. conſ. 401. in fi. verſ. addito, vol. 3. & ipſe Bald. conſ. 482. in fi. vol. 5. quos ſequitur Crauet. in conſ. 157. in fi. nu. 17.
Primò limita non procedere, niſi tractareẽ de mo-
6 dico præiudicio, † ſecus ſi de magno, vt per Iaſ. poſt Bart. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. nu. 11. de leg. 1. Fely. in c. ſicut. nu. 18. de re iudic. & Alex. in d. §. ſi ita in fi. Hippol. de Marſil. in rubr. C. de prob. nu. 128. cum alleg. & iterum Fel. in c. fi. in fi. de prob. Paul. Caſt. in l. veluti. §. hæc vox. nu. 2. ff. de eden.
Secundò limita non procedere, quando amiſſio al-
7 legaretur à notario, qui tenebatur cuſtodire, † quia tunc ei non creditur, nec probatur per ſolum iuramẽtum. Io. Andr. in addi. ad Spec. tit. de inſtru. edit. §. inſtrum. Fed. de Sen. in conſ. 101. & Alba in conſil. 113. nu. 8. in fi. per doct. Bart. in l. fi. C. de fid. inſtr. & Alex. in l. præt. §. prӕt. ait nu. 12. & Fel. in c. ſicut. nu. 18. verſ. quæ duo ponunt, de re iudic. & tali caſu non ſufficit
8 etiam diligens inquiſitio, † quia nihilominus cogitur iſtiuſmodi probare aliter, quàm per iuramentum, vt Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. & Bald. & Cin. in l. ſi venditor. C. de pigno. actio. et Fel. in c. fin. not. 3. de prob. imo nedum probare debent tales,
9 qui ratione officij cuſtodire tenẽtur, † vt notarij, mercatores, & ſimiles amiſſionem, verum etiam fortuitu amiſiſſe. l. ſi quis ex argentarijs §. prætor. ff. de edend. ibi glo. & Fel. in d. c. fi. de prob. quod ſecus eſt in illis,
10 qui non cogebantur cuſtodire, † quia etiam non cõpellitur probare caſum fortuitũ abſq; ſua culpa, imò aduerſariorum ſunt partes, vt probent per culpam, & dolum amiſiſſe fuiſſe, vt l. dolũ. C. de dolo. & l. cum
11 ita legatur. §. ſpecies. ff. de leg. 2. † quia culpa nõ probata abſoluẽdus eſt ille, qui ratione officij non tenebatur cuſtodire, vt gl. & Doct. in d. §. prætor. quod tamen non procedit in amiſſione per furtum, vel incẽ-
12 diũ exorta, † quia in tali caſu præſumitur culpa cuſtodientis id eueniſſe, vt l. cum duob. §. damna. ff. pro Soc. & ibi gl. in l. ſi vendita. ff. de peric. & comm. re. & ideò
13 habenti, & cuſtodienti † incumbere onus probandi caſum ſine culpa, vt Bart. Paul. de Caſt. & cæteri tradidere in d. §. prætor. & Alex. de Neuo inter conſ. criminal. conſ. 92. nu. 6. aduerte tamen, amiſſionẽ in ca-
14 ſibus fortuitis clandeſtinis, vt in furto † probationem fieri per coniecturas, quæ dicitur manifeſta probatio, vt ſi probetur fores nocturno tempore fuiſſe fractas, vel famulum aufugiſſe. ita Bart. Ang. Fulg. Raph. & cæteri in d. §. prætor. & Bart. in l. ſi quando. in fi. C. vnde vi & in l. 1. ff. fur. aduer. naut. Spec. in tit. de fur. & idẽ latè in tit. de pign. in prin. & facit, quod notat Iaſ. in d. § prætor. & in conſ. 141. nu. 4. vol. 4. quòd ſi præterea probatum ſit, & rem aliquam fuiſſe immiſſam
15 in nauem † & deindè probato naufragio. dicitur probata amiſſio illius rei, ita Crot. conſ. 122. nu. 34.
Tertiò limita, et intellige non procedere ſimplici-
16 ter † nam vltra iuramentum oportet, vt præcedãt aliæ coniecturæ. ſic ad verbum ſanxit Imp. Iuſtin. in l. teſtium. in fi. C. de teſtib. et ita etiam dicunt Innoc. Ioã. Andr. et Abb. in c. cum olim. de priuileg.
Quartò limita, et intellige, quando deficeret alia
17 probatio, † quia tunc creditur iuramento, ſecus ſi aliæ probationes poſſent haberi. ita Guid. Pap. q. 243. et in ſing. incip. probatur amiſſio inſtrumenti.
Quintò limita, quando quis teneretur exhibere in-
18 ſtrumentum officio iudicis, † quia tunc talis amiſſio non probatur per iuramentum, ſed debet probari per legitimas probationes Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. pen. et fi. ff. de eden. et Alex. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. ff. de leg. 1. et Bal. in l. fi. C. de fid. inſtrum.
Sextò limita, ſi ſit vir integer, et iuſtus, et adducat
19 veriſimilia, † vt quia domus ſit combuſta, ſecus ſi alienæ ſit conditionis, quia tunc non creditur per ſolum iuramentum, ita Bal. in l. ſi. in fi. C. de edend. Tiraq. in l. ſi vnquam, in præfat. nu. 39. C. de reuocan. donat. Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. nu. 11.
Multa alia ad huius concl. materiam ſpectãtia in medium poſſent afferri, ſed dilucidius, et magis diſtinctè ſuis locis hæc traduntur, præſertim in cõcl. inſtrumentum ſcriptura, res, et in concl. tenor, et in concluſione bona. lector ne grauetur illas concluſio. adire.

CONCLVSIO LXXXIX.

ARGVMENTVM.

Nonnulli recenſentur modi, quibus amor inter amaſium, & amantem probatur.

SVMMARIVM.

1 *Amor inter amaſium, & amantem quibus modis probetur.*
2 *Dicens aliquid eſſe factum amoris, vel libidinis cauſa probare debet.*

2 *Aequitas magna in alimentis, & parentum affectus conſi*
derari ſolet.
3 *Auia præſtans alimenta nepotibus, & neptibus præſumitur*
animo donandi.
4 *Mater, & auia alens ſpurios filios, & nepotes præſumitur*
animo donandi, non repetendi: quia de æquitate canoni-
ca tenetur illos alere.
5 *Mater adminiſtratrix bonorum filij, vel tanquam tutrix*
alens filios, vel nepotes, non cenſetur animo donandi, ſed
repetendi.
Adminiſtratio bonorum in perſona matris facit ceſſare
præſumptionem donationis.
6 *Frater gerens negotia ſororis habentis patrimonium, illam*
dotans, cenſetur non animo donandi, ſed repetendi dota-
re, licèt alias præſumeretur in dubio donare.
7 *Mater proteſtans nõ animo donandi alere filios, vel nepo-*
tes, repetit alimenta. vide ibi contrarium.
8 *Mater vel auia alens filios, vel nepotes cum proteſtatione*
animo repetendi, recuperat impenſas, etiam modicas fa-
ctas in alendis filijs.
9 *Expẽſæ q̃ ſint modicæ, vel paruę, relinqtur iudicis arbitrio.*
10 *Mater alendo filios viuente patre, qui eſſet diues, & ad eũ*
ſpectaret onus alendi eos, non præſumitur animo donan
di, ſed repetendi à patre.
11 *Mater faciens magnas expenſas in alendis filijs, non præſu*
mitur animo donandi, ſed potius repetendi, maximè ſi
mater erat pauper, ſecus ſi modicæ eſſent expenſæ.

1 Alimenta à matre filio præſtita pręſumi donata, † & non animo repe-
tendi facta, ſancitũ reliquere Imp. Seuerus & Antoni
nus in l. 1. & Imp. Alex. in l. alimenta. C. de nego. geſt.
alimẽta quidẽ, inquit Imp. Alex. q̃ filijs tuis præſtiti-
ſti, tibi reddi nõ iuſta ratione poſtulas, cũ id exigente
materna pietate feceris. vbi Cyn. Bar. Fulg. Alex. Bal.
& alij ſcribentes. l. Neſennius. vbi gl. & Bar. ff. de neg.
geſt. Bart. in l. ſi quis à liberis. §. ſi modo. ff. de lib. agn.
Man. in conſ. 185. nu. 36. vol. 1. Rim. Sen. in conſ. 398.
nu. 8. vol. 2. & hoc ratione ſanguinis, & fauore alimẽ-
2 torũ, cuius cauſa multa iure conſtituta ſunt † nã ma-
gna in his æquitas, & parentũ ſtudium conſiderari ſo
let. l. ſi quis à liberis. §. vtrunq;. & §. ſi mater. ff. de libe.
agnoſ. & l. pen. eo. tit. & pro cõcluſione facit, ꝙ notat
Rui. conſ. 145. nu. 3. vol. 4. & Corn. cõſ. 28. in fi. verſ. cir
ca expenſa, vol. 4. econtra aũt alimenta à filio matri
præſtita, præſumuntur animo repetendi data, ita rñdit
Corn. conſ. 199. col. 2. verſ. circa ſecundum. vol. 3.
3 Primò amplia idẽ procedere, † ſi alimenta p̃ſtaſſet
nepotibus & neptibus, quia militat eadem ratio: vt
Thom. Diplo. in addi. ad Alex. in d. l. alimẽta, ad hoc
adducit Socy. in conſ. 161. inci. pro deciſ. vol. 2. verſi.
confirmatur, nam ratio.
4 Secundò amplia ẽt procedere, ſi aleret ſpurios, † nã
præſumitur ẽt illis præſtaſſe animo non repetẽdi: qm̃
de æquitate canonica illos alerę tenetur, ita cõſuluit
Bal. in conſ. 258. verſ. alimenta tamen. vol. 1. Soc. cõſ.
161. incip. pro deciſ. verſ. confirmatur: nã ratio. vol. 2.
Abb. in c. cum haberet. nu. 9. verſ. & aduerte. de eo, q
dux. in matrim. quam poll. per adulter. & ibidẽ Anch.
col. 2. oppoſi. 4. & Præpoſ. col. pen. in prin. verſ. tamen
dicit hic Pan. & ibi etiam Hoſt. & Anto. de But. Idem
Caccialup. in l. ſi qua Illuſtriſſ. col. pen. verſic. & quod
tale opus. C. ad orfic.
5 Primò limita non procedere, † qñ mater tanquam
tutrix vel alio iure adminiſtraret omnia bona ipſius
filij: quia tunc non præſumeretur animo donãdi, ſed
repetendi præſtitiſſe alimenta, quia adminiſtratio bo-
norum in perſona matris facit ceſſare præſumptionẽ
donationis, vt probatur in l. Neſennius. ff. de neg. geſt.
& ibi Bar. nu. 3. & Bal. nu. 5. & tenet Rui. conſ. 171. nu.
4. vol. 1. & conſ. 1. nu. 23. verſ. 2. quia vol. 3. Dec. conſi.
616. num 3. Raphael Comen. conſ. 87. col. 2. & Corn.
conſ. 28. in fi. verſ. circa expenſas. vol. 4. ſicuti ẽt vide-
6 re eſt de fratre, † qui dotat ſororem habentem patri-
monium, quod ſi negotia ſororis gerit, nõ præſumitur
animo donandi, ſed repetendi, licèt aliàs in dubio do
naſſe præſumeretur, vt docuit Bart. in l. fin. C. de dot.
promiſ. & in d. l. Neſennius, & dicit Rui. d. conſ. 171.
nu. 3. vol. 1. & faciunt notata per Abb. in conſ. 48. col.
2. in fi. verſ. ſed dubium eſt. lib. 1.
Secundò limita non procedere, qñ mater eſt prote
7 ſtata, ſe alimẽta præſtare animo repetendi, † quia tũc
cũ ſumus in claris, & re ipſa conſtat, donationem nõ
eſſe, non debemus præſumere pro donatione, arg. l. cõ
tinuus. ff. de verb. obli. & probat contex. in d. l. Neſen-
* nius, vbi Bar. & * cõiter Doct. Mant. in cõſ. 185. n. 37.
vol. 1. Dec. in conſ. 21. nu. 7. & in d. conſ. 616. nu. 4. Ti-
raquell. in tract. de vtroq; retract. §. 36. gl. 2. nu. 53.
Ab hac tñ ſnĩa receſſit Gram. in conſ. 146. num. 16.
vbi dicit matrem, ẽt ſi fuiſſet ipſa proteſtata de alimẽ
tis ipſis non tñ repetere, ſecundum Bart. & Bal. in d. l.
alimẽta. & in d. l. Neſennius, & licet aliqui aliter ſen-
ſerit, attñ ipſorũ opinio ꝓcedit, vbi alimenta fuiſſent
legata, vt in l. alimentis. vbi Bar. C. de tranſ. & melius
in l. 1. col. 2. verſ. nota, ꝙ ſi legatarius. C. de fideicom.
8 Amplia iſtam limitationẽ † procedere (ſtãte huiuſ-
modi proteſtatione) ẽt ſi impenſæ in alendis filijs eſ-
ſent paruæ, & modicæ, vt per Alex. in l. 1. nu. 3. verſ. ve
rũ niſi. C. de neg. geſt. Quæ aũt ſint in hoc caſu modi-
9 cæ, vel magnæ † relinquitur arbitrio iudicis. Purpu. in
l. cum quid. nu. 124. ff. ſi cert. pet. & plenius & doctius
per iuriſperitiſſimum Menoc. in tract. de arbit. iud. li.
2. cent. 2. caſ. 169. cum ſeq. & præced.
Tertiò limita non habere locum, quãdo pater ad-
huc ſupereſſet, & eſſet diues, & ad eum ſpectaret onus
10 alendi: † quia tunc mater alimenta ſuppeditando fi-
lijs, non præſumit animo donandi, ſed repetendi ab
ipſo patre, illud feciſſe, vt per dictam l. ſi quis à libe-
ris. §. ſi mater. iuncta gl. ibi, ff. de lib. agno. & Bal. in d.
l. alimenta. nu. 2. in fi. C. de neg. geſt. Ruin. in d. conſil.
171. nu. 2. vol. 1. & conſ. 145. nu. 3. vol. 4. Alc. reſponſ.
153. nu. 3. Bartho. Soc. conſ. 5. nu. 14. vol. 4. & Alex. in
d. l. alimenta, in princ.
11 Quartò limita qñ impenſę eſſent magnę, q̃a † tunc
non præſumitur huiuſmodi alimenta præſtaſſe ani-
mo donandi, ſed potius repetendi, ita Alex. in d. l. ali-
menta. num. 8. in fi. præſertim ſi mater erat pauper, vt
per Corn. conſ. 28. in fin. verſ. circa expenſas, vol. 4. ſe-
cus ſi eſſent modicæ, vt idẽ Corn. conſ. 165. in fi. verſ.
expen. autem. eod. vol. 4. quæ autem ſint magnæ, vel
modicæ expenſæ, arbitrio iudicis relinquitur, vt dixi-
mus in ſecunda limitatione.

CONCLVSIO LXXVII.

ARGVMENTVM.

An vir vxorem ęgram alens præſumatur pietatis cauſa, & coniugali amore facere, & quo pacto alimenta probanda ſint.

SVMMARIVM.

1 *Vir alens vxorem ægram præſumitur cauſa pietatis, & con*
iugali amore facere, nec videtur poſſe repetere.
2 *Maritus alens vxorem cum proteſtatione animo repeten-*
di, poteſt repetere.
3 *Proteſtatio alimentorum animo repetendi quando opere-*
tur, vide remiſſiuè.
4 *Maritus quando tenetur alere vxorem, non valet proteſta*
tio, quod alat ipſam animo repetendi.
Maritus in quibus caſib. teneatur alere vxorem, vide ibi
remiſſiuè.
5 *Maritus alens vxorem ſanam non præſumitur non ani-*
mo repetendi alere.

Secus

6 *Secus ſi dos non eſſet ꝓmiſſa, vel qñ promiſſa, ſed nõ ſoluta.*
7 *Alimenta præſumuntur præſtita ab illo, qui tenebatur talem nutrire.*
Vnde pupillus pſumit̃ educatus à tutore q tenebat̃ alere.
8 *Probationes circa alimenta ſunt difficiles, ideò ſufficiũt probationes per coniecturas, & per domeſticas perſonas.*
9 *Libellus quo pacto ſit formandus per actorem petentem alimenta.*
10 *Mulier petens alimẽta dẽt probare non habere bona aliunde ad ſe alendum, quando ſunt ei relicta miſerationis cã.*
11 *Negatiuam quis tenetur probare, quando eſt fundamentũ ſuæ intentionis.*
12 *Alumnus non poteſt eſſe teſtis pro educatore, & ibi vide rationem.*

1 Alimenta † quæ vxori ægræ per virũ prę
ſtantur, præſumuntur cã pieta
tis, & amore cõiugali prçſtita fuiſſe. Sic ſanciuit Imp.
Antoninus in l. ꝙ in vxorem. C. de neg. geſt. Quod in
vxorẽ, inquit Imp. tuam ęgrã erogaſti, non à ſocero re
petere, ſed affectioni tuæ debes expẽdere, & ibi Alex.
in prin. Abb. in conſ. 85. nu. 4. vol. 2. Videtur, & Alex.
conſ. 31. nu. 10. vol. 6. & ideo non vr̃ poſſe illa repeti,
* ita dicunt * omnes per illum text. in l. quod in vxorẽ.
Cache. latiſſimè in deciſ. Pedemon. 132. nu. 19.
2 Primò limita non procedere, † qñ proteſtatus eſt ꝓ-
ſtare animo repetendi, quia tunc non præſumitur ani
mo donandi præſtaſſe, & poterit repetere. Rom. in l.
ſi verò. §. de viro. ſub nu. 76. verſ. 10. probatur. ff. ſolut.
matrim. & idem tangit in cõſ. 517. in caſu propoſito.
3 & idem Abb. in alleg. conſ. 85. nu. 3. vol. 2. † & de iſta
proteſtatione qñ operetur, vt repeti poſſint huiuſmo-
di alimẽta, vide latius per Fulg. in d. l. quod in vxorẽ,
& dic breuiter ſecundum Bar. in d. l. quod in vxorem,
4 ꝙ † qñ maritus tenetur alere vxorem, nihil valet pro-
teſtatio. ſecus quando non tenetur, in quibus verò ca
ſibus compellatur, vide per illum, et Bar. & Fulg. &
Cyn. in d. l. quod in vxorem, & latè per Alex. in l. in
inſulam. §. vſuras. ff. ſol. matrim.
5 Secũdo limita non habere locũ in vxore ſana, † qa
tunc non pſumitur præſtaſſe animo non repetendi, vt
limitat ẽt Alex. in d. l. ꝙ in vxorem, num. 7. ex mente
Imolæ in l. in inſulã. §. vſuras. ff. ſol. matr. Rom. in l. ſi
verò. §. de viro ſub nu. 76. ver. 10. ꝓbat̃. ff. eo. tit. & idẽ
Alex. in d. §. vſuras ſub n. 3. verſ. ſi verò mulier erat ſa
na, & tãgit idẽ Ro. in alleg. cõſ. 517. col. 2. verſ. aut ꝓ-
ſtita fuerint mulieri infirmæ, & idẽ Alex. in cõſ. 31. n.
x. p ibi adducta. vol. 6. Iaſ. in cõſ. 172. col. 2. ver. ſi ergò
li. 4. Rui. ĩ cõſ. 18. n. 20. vol. 1. Pariſ. in cõſ. 23. n. 90. vol.
1. & Ceph. ↄſ 127. n. 2. vol. 1. & Grat. cõſ. 57. n. 6. vol. 1.
6 Limita tertiò non habere locum, † qñ dos nõ eſſet
promiſſa, vt reſpondit Alex. in conſ. 21. col. 4. vol. 7. &
Grat. in d. cõſ. 57. vel quando eſſet promiſſa, ſed nõ ſo
luta iuxta ſententiam Cache. in d. dec. 132. nu. 18.
Hic addas, alimenta præſumi eſſe præſtita ab ipſo,
7 qui tenebatur illum, vel illam alere. † Vnde pupillus
pſumit̃ nutricatus à tutore, qui tenebat̃ illũ alere, tex.
in l. fi. C. de alimen. pupill. præſtan. & ibi Bald. & Sali.
Corn. conſ. 110. incip. in hac conſultatione, col. 3. in li
tera M. vol. 1. et in cõſ. 113. incip. circa primũ. col. 2. in
litera L. eod. vol. 1. et dicetur infrà in concluſione ex-
8 penſæ. Et † qa probationes circa alimenta ſunt diffici
les, cũ non ſoleant teſtes vocari, qñ perpetuò præſtan
tur, ideò ſufficiunt probationes per aliqua media, et
cõiecturas, vt p hoĩes domeſticos, vt pulchrè p Corn.
alleg. cõſ. 113. col. 2. verſ. item præmitto. eod. vol. 1. et
Bal. in conſ. 323. in fi. vol. 2. et idẽ Corn. in d. cõſ. 110.
in litera M. et de hoc vide latè p Benint. dec. Bonon.
dec. 43. per tot. in quo loco examinat, qñ et quomo-
do alimenta ſemper eſſe in domo præſtita probẽtur,
et ibi ponit contraria, et declarationes.
9 Verùm in hoc iudicio, † quo pacto ſit formãdus li-
bellus per actorem petentẽ hmõi alimẽta docet Bar.
in l. libertis, quos. §. manumiſſis. ff. de alim. et cib. leg.
in 3. membro ſuæ diſtin. quem refert, et ſequitur Viu.
in ſuis cõmun. opin. in verſ. alimenta preterita, vbi de
* * cõi atteſtatur, et mulieri petenti alimenta incumbit
10 onus probandi, † ſe aliunde nõ habere, vnde alere ſe
11 poſſit, ſi relicta ſint ei miſerationis cauſa. illa eñ † ne
gatiua eſt fundamentum ſuæ intẽtionis, iuxta notata
per gl. Bar. et Bal. in l. ſi verò. §. fi. ff. qui ſatida. cogan.
et refert Mil. in ſuo reperto. in verb. alimenta.
Verùm quia ille, qui alitur maximè ſolet educato
rẽ ſuum reuereri, cultuque quodam, et honore digna-
12 ri, eo ꝙ vices patris ſuſtinere videatur. † ideo pro ipſo
educatore non poteſt eſſe teſtis, arg. l. quia parẽtes. ff.
ſolut. matrim. et glo. in l. teſtis idoneus. ff. de teſtib. et
voluit Laufr. de Orian. in tract. de teſtib. nu. 61. verſi.
* ita dicit, vbi de * communi atteſtatur, et Alberic. de
Malet. eo. tract. de teſtib. in 1. par. nu. 26. verſ. vlterius
dubitatur de alio parente nutrimenti. In hoc tamen
verſabitur arbitrium iudicis ex qualitate cauſę, et per-
ſonarum, ita ait Iacob. Nouell. in reg. 216. nu. 78.

CONCLVSIO LXXVIII.

ARGVMENTVM.

Aliquid alleganti, vel dicenti illud eidẽ probandum eſt, cuius rei gratia multa afferuntur exempla.

SVMMARIVM.

1 *Allegans, & dicens aliquid id probare debet.*
2 *Allegans conſuetudinem debet illam probare.*
3 *Epiſcopus allegans conſuetudinem probat.*
4 *Veneream coniunctionem allegans probat per iuramentũ.*
5 *Allegans defectum debet probare concludenter.*
6 *Dolũ allegãs debet probare, quia regulariter nõ pſumitur.*
7 *Errorem iuris allegans probare debet, q a ſciẽtia pſumitur.*
8 *Scientiam allegans illam probare debet.*
9 *Allegans illegitimitatem alicuius illam debet probare.*
10 *Allegans impedimentum illud probare debet.*
11 *Litispendentiam allegans tenetur illam probare.*
12 *Matrimonium allegans tenetur probare.*
13 *Metum allegans tenetur probare.*
14 *Mortem, vel vitam alicuius allegans tenetur probare.*
15 *Paupertatem allegans, illam probare debet.*
16 *Negotiationi alicuius quẽ ꝓpoſitũ allegans tenet̃ probare.*
17 *Priuationem allegans illam debet probare.*
18 *Solutionem allegans illam debet probare.*
19 *Solemnitatem allegans illam debet probare.*
20 *Tempus allegans illud probare debet.*
21 *Vſurarium quem eſſe allegans, tenetur probare.*
22 *Legem fori pro ſe allegans, tenetur probare eſſe obſeruatã.*
23 *Inteſtatum quem deceſſiſſe allegans, tenetur probare.*
24 *Emancipationem allegans tenetur illam probare.*
25 *Teſtes plures haberi potuiſſe allegans tenetur probare.*
26 *Subſtitutionem aliquem comprehendere allegans tenetur probare.*
27 *Procuratorem ſe allegans tenetur probare.*
28 *Notarium, vel clericum eſſe vel poſſe viuere ex eius operibus allegans tenetur probare.*
29 *Poſſeſſionem ciuilem allegans tenetur eam probare.*
30 *Aditionem hæreditatis allegans tenetur eam probare.*
31 *Culpam allegans tenetur eam probare, vel in committẽdo, vel in omittendo loquatur.*
32 *Poſthumum natum allegans ad inualidandum teſtamentum debet probare.*
33 *Allegans exceſſum penſionis contra poſſeſſorem illum debet probare.*
34 *Allegans qualitatem, pro qua nulla eſt præſumptio, illam probare debet.*
35 *Allegans titulum ex diuturna præſtatione neceſſariò probare debet, præſtationes fuiſſe ex cauſa.*
36 *Allegans inquiſitionem factam fuiſſe, debet illam probare*

37 *Allegans ſe legaliorem debet probare.*
38 *Allegans teſtes corruptos falſum depoſuiſſe, debet probare vtrumq; ſcilicet corruptelam, & falſitatē, ſi ſe adſtrinxit.*
39 *Allegans ſe exemptum, & ad cautelam petens abſolutionē debet ante omnia probare exemptionem.*
40 *Allegans tutores, & curatores male geſſiſſe, debet probare.*
41 *Allegans titulum ſingularem debet probare.*
42 *Allegans turpitudinem ſuam agendo non auditur, ſed excipiendo ſic.*
43 *Allegans ēt ſi eſſet Epiſcopus, tenetur probare, ꝙ allegat.*
44 *Iudex debet probare, quod allegat, etiam ſi dicat in ſententia viſo libello.*
45 *Sanitas mentis non probatur per dictum notarij in teſtamento.*
46 *Notario non creditur, ſi dicat in teſtamento ſanus corpore, & mente inſanus, error præſumitur, & propterea teſtamentum non vitiatur.*
Nec ſi dicat, mulierem certiorem feciſſe de virtute renunciationis alicuius legis, vel ſtatuti, niſi aliunde probetur, quod certiorem fecerit.
47 *Præſentia mariti non probatur. ſi dicat notarius, mulierē feciſſe contractum coram marito.*
Duo allegans vtrunque tenetur probare.
48 *Allegans hanc præſumptionem pro ſe non tenetur probare.*
49 *Allegans ſe eſſe in quaſi poſſeſſione, quorum allegat, non tenetur probare, etiam ſi poſſeſſio eſſet violenta.*
50 *Notorium non probatur.*
51 *Tribus modis limitatur, quod ſupra dictum eſt, in ſummo Pontif. Cardinale & in perſona legaliſſima.*
52 *Iudicibus non eſt credendum, quantalibet præfulgeant dignitate.*

1 Allegans & dicēs aliquid † id probare debet. idque quod diximus probatur per gl. in c. non eſt, de cōſuet. li. 6. & in clem. vni. de reſt. in integ. tex. in l. actor. C. de ꝓb. & ibi Cyn. Bar. & Bal. & Fel. in c. cū dilectus. col. pen. de accuſ. & Hipp. Marſ. in l. 1. §. ſi qs dicat, nu. 4. ff. de q. vbi p duas col. allegat gl. & Doc. hāc cōcluſionē probantes, & tex. in d. §. ſi quis dicat optimè probat, vt ibid. ipſe Marſ. inquir, & pluribus hanc concluſionē comprobat. Cach. in dec. Pede. 79. nu 41. & in dec. 171. nu. 11. & ſeq. n. 5.
2 Primò infertur ex hac cōcluſione, † vt allegans cōſuetudinem eidem ſit probanda, iuxta ſententiā Accurſ. in l. 1. in ver. probaris. & 2. C. quæ ſit long. cōſuet. & ibi Bal. in 1. no. & q. 27. Pariſ. in conſ. 31. nu. 13. vol. 1. & in conſ. 10. nu. 14. vol. 4. Flor. in l. is cui. ff. quem adm. ſet. amit. Bar. in l. de quib. ad fi. in 1. lect. ff. de leg.
3 & Gra in conſ. 113. nu. 11. vol. 1. † etiam ſi eſſet epiſcopus allegans huiuſmodi conſuetudinem, ſecundū gl. in d. c non eſt. de conſuet. in 6.
Secundò infertur, vt allegans venereā coniunctio-
4 nem, eidem non incumbat onus probandi † quod facere poteſt per iurm, ita Inno. in c. acceſſit. de ſpon. & Bal. in Marg. in ver. allegans. ver. pen. & Card. Flor. in c. 1. de adult. vbi Abb. & Alex. cōſ. 229. vol 6. & Abb. d. c. 1. nu. 5. dicit virginitatem præſumi, nec aſſerenti fuiſſe contaminatam incumbit probatio.
Limita, niſi publicè mulierē in concubinatu haberet. quia tunc poteſt eſſe nota. Abb. ca. de illo, nu. 2. de eo q cog. conſ. vxor. ſuç. e. l. ſi vicinis ſcientib. C. de nup. & videtur tex. c. ita. iuncta gl. in ver. non ex euidentia, de cohabitat. clericor. & mulier.
Limita etiam, niſi ſit vir aſſerēs cognouiſſe vxorē, & vxor repugnet, quia fides eſt habenda viro, donec aliter probetur, vt Bernon. Choueron. tract. de connub. tub. de ſtupro, in verſ. de quarta nu. 11.
5 Tertiò infertur, vt allegans defectum † debeat probare, & concludenter, ita Bal. in l. cum apud. C. de cōmun. ſer. man. per l. miles. §. defuncto. ff. de adulter.
6 Quartò infert, vt allegāti dolum, † munus incūbat illū probandi: vt dicit Ioan. de Port. in l. ſi quis cum aliter. de verb. obli. no. in l. quoties. §. qui dolum. ff. de probat. & per Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. pen. ff. de eden. gl. in l. ſi quis fundum. §. imperator. ff. de loc. gl. in l. cum ita. §. fi. ff. de leg. 2. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Fulg. nu. 127. col. fin. Spec. in rub. de pignor. verſ. ſed quis probat. num. 17. & Ioann. Andr. in addi. ad Spec. §. reſtat. ver. quid iuris ſit. nu. 3. ſuper verb. de albo. cor. in litera E. ver. ſubdit, de dolo, & contum. & glo. c. 2. de renunciar. in 6. & l. palam. §. ſequitur dolo mal. & gl. ibi ſuper ver. ſi in ea. cum regulariter dolus non præſumatur, vt voluit Corn. in conſil. 328. col. 1. vol. 4. & Silua. in conſ. 46. nu. 4. vol. 1. & l. quoties. §. q dolo de procur. Coſma. in pragma. ſanctio. §. ſi vero, ſuper ver. ea vice, verb. ſed nolens facere de elect.
7 Quinto infertur, vt allegans errorem iuris † probare illum debeat, nam ſcientia præſumitur, ſic docuit Bar. in l. ſed ſi lege. §. ſcire. ver. ad vnum tamen aduerte. ff. de pet. hæred.
Licet ab hoc diſſentire videatur Caſſan. in conſ. 1.
8 in tertio principali quæſito, nu. 14. vbi dicit, † allegan ti ſcientiam illam probare debere: vt ēt dicit Fely. in c. 2. col. 2. de excep. & Socy. ſen. in conſ. 249. nu. 2. vol. 2. & l. verius, de proba. Quę per famam probatur, Bar. l. ſi cui. §. iſtem. nu. 2. de accuſ. & in l. Celſus. nu. 4. de vſucap. & per coniecturas, iuxta c. afferte. de præſum. & quomodo probetur, & quomodo articulēt (vt aiūt noſtri) adeas Crau. conſ. 193. nu. 7. de qua ſciētia vide aliqua ad id ſpectantia apud Bal. conſ. 37. vol. 2.
9 Sextò infertur: † vt allegans illegitimitatē alicuius illam probare debeat, Bal. in addi. ad Spec. de probat. ver. qui dicit, & not. in c. ſi fortè de elect. in 6.
Septimò infertur, allegantē impedimētum debere
10 & † illud probare. l. qui commatu. & ibi Bar. ff. de re mili. & per Feli. in c. ſciſcitatus. de reſcrip. & probare debet vſum ſe diligentia, Bart. in l. 2. §. quod dicimus. ff. ſi quis caut. & in l. præſes. C. de appell. Inno. & Fel. in c. tranſmiſſa. de præſcri. Crot. conſ. 31. nu. 14.
11 Octauò infertur † allegantem litis pendentiā illam probare debere, voluit Pariſ. conſ. 47. nu. 41. vol. 4. per ibi adducta.
12 Nonò infertur, vt allegantis matrimonium † ſint partes illius probandi. Ita Pariſ. conſ. 61. nu. 1. cū ſeq. vbi plura dicit. vol. 4.
13 Decimò infertur, alleganti metū † opus eſt, vt probet l. fi. in prin. & ibi Bar. ff. quod met. cau. Pariſ. conſ. 10. nu. 33. & 34. vol. 1. & in conſ. 5. nu. 168. vol. 4. & in conſ. 60. nu. 20. co. vol. 4. per ibi adducta. qui probatur arbitrio iudicis conſiderata perſona, Coſma. in glo. pragma. ſanct. in c. licet. §. item ne credit, ſuper verb. precib. de elect. Ripa lib. 2. reſpon. c. 19. in prin.
14 Vndecimò infertur alleganti mortē, † vel vitā alicuius, neceſſe eſt, vt probet illam, docuit Bar. in l. ſi quidem. q. 1. C. de ſolut. matrim. intellige agendo, arg. l. ſpado §. qui abſolutus. de excuſ. tuto. & ſic limitatur gl.
* cōiter approbata in l. a. §. ſi dubitetur. quemadmodum teſta. aper. quæ vult præſumi, quē viuere vſq; ad 100. annos, procedit in reo excipiēte, ſecus in actore. Allegans tn̄ quem deceſſiſſe ſine filijs, neceſſariò conuenit cū qualitate ſtatus hominis ab initio, & cōtradicens debet probare. Bar. in l. ſi prius. in 4. oppoſi. 3. partis. poſt nu. 17. de nou. oper. nunc. Bal. l. ex perſona. C. de proba. & ſic intelligit l. ex facto. §. ſi quis aut. ad Trebel. & gl. in l. quoties. la 2. de reb. dub. & Soc. in l. qui duos. §. cum in bello. nu. 4. de reb. dub.
Duodecimò infertur, vt allegans paupertatē alicu-
15 ius † illam probare debeat. gl. & Bar. in l. ſi vero. §. qui pro rei. in verſ. quæro ergo cui. ff. qui ſatiſd. cogantur. Petr. de Suſ. in l. pen. C. quando fiſc. vel priu. & Franc. Aret. in l. neceſſarijs. colum. pen. in prin. ff. de acq. hæred. Quæ iudicis arbitrio probatur. gl. §. hinc nobis. ſuper verbo neceſſitas. iuncto text. ibi, aut quælibet neceſſitas, vbi Bar. num. 15. in auth. de heredib. & falcid. & quomodo probetur Alex. l. ſi conſtante. nu. 13. ſoluto matrim.

Decimo-

Digitized by Google

16 Decimotertiò infertur, † vt allegans præpoſitum quem eſſe alicui negotiationi probare debeat. l. 1. & ibi Bald. C. de inſtit.

Decimoquartò infertur, allegantem priuationem
17 † illam probare debere Bal. in l. ex perſona. col. fin. in prin. verſ. ſequitur de præſumpt. C. de probatio.

18 Decimoquintò infertur, allegantii ſolutionē, † illā probādam eſſe. l. 1. C. de probar. & l. 1. C. de ſol. Pariſ. conſ. 90. num. 19. vol 1. & Rimin. ſen. conſ. 61. num. 3. vel confeſſio ſoluti per teſtes rogatos non trāſeuntes, vel fortuitos, quando contractus eſt in ſcriptis. c. teſtes. §. de his. 3. q. 9. l. teſtium. C. de teſt. & aut. rogati. C. eo. Azo. in ſumma de teſtib. §. ſin autem. dicit, forſan duos ſufficere non rogatos. Spec. §. 1. nu. 91. verſ. & talis eſt caſus de teſte. Afflict. deciſ. 13. nu. 25. vſque ad 28. dicit indirectè poſſe probari per ſcripturam, & per teſtes, per ibi allegata.

19 Decimoſextò infertur, † allegantem ſolemnitatē, debere illam probare, gl. in l. 1. C. de vſur. & ibi Doct. tex. in l. quęcunq; ff. de publicia. & notat Rim. ſen. in conſ. 209. nu. 7. vol. 2. intrinſeca tamen præſumitur. l. ſciendum. vbi gl. ſuper verb. ſolemnibus, de verb. obl. Io. Lup. in repet. c. per veſtras. de dona. int. vir. & vxo. nu. 4. fol. 175. & extrinſeca ex antiquitate pręſumitur, tam in iudicialibus, quàm extra. Doct. d. l. ſciendum, vt Grat. cōſ. 317. poſt nu. 1. verſ. & iſta opinio videtur de iure verior, vol. 1. de quibus ſolemnitatibus diximus ſupra concl 4 nu. 22 & concl. 5. nu. 6.

20 Decimoſeptimò infertur † allegantí tempus, illud probare conuenire, c. literas. de reſcript. Bal. in l. ſi minorem. verſ. itē adde. C. de in integr. reſt. & omninò per Cępol. de ſeruitut. ruſt. præd. c. de ſerui. paſc.

21 Decimooctauò infertur, † vt allegans aliquem eſſe vſurarium, id probare debeat. Bald. in add. ad Spec. de appel. verſ. nota, quod priuilegium.

22 Decimononò infertur, † allegātis aliquam legem fori pro ſe munus eſt, vt probet illam eſſe obſeruatā, & viſitatam, vt Pett. Duen in reg. 38.

23 Vigeſimò infertur, † neceſſe eſſe allegantí aliquem deceſſiſſe ab inteſtato id probare debere. Iaſ. in l. 1. is poteſt. num. 88. ff. de acquir. hær. & idem in l. ſi emancipati. num. 1. C. de colla.

24 Vigeſimoprimò infertur, † vt allegans emancipationem ad illam probandam cogatur. Cagnol. in l. ſi emancipati. nu. 40. de collat.

Vigeſimoſecundò infertur, allegantí plures teſtes
25 haberi potuiſſe † incūbit onus probandi, vt per Cot. in l. fi. C. de teſta. per Iaſ. in l. Gallus. §. quòd ſi is. ff. de lib. & poſth. & per Rol. à Val. in conſ. 26. nu. 5. vol. 1.

26 Vigeſimotertiò infertur, † vt allegans ſubſtitutionem aliquem comprehendere, probare debeat, vt dicit Abb. in conſ. 140. vol. 1. Pariſ in conſ. 4. nu. 24. vol. 3. Soc. iun. in conſ. 102. nu. 23. vol. 1. cum alijs adductis per Ceph. in conſ. 114. nu. 5. vol. 1.

27 Vigeſimoquartò infertur † allegantem ſe procuratorem alicuius compelli ad faciendam fidem de ſuo mandato, per Doctor. in l. 1. C. de procur. & per Rol. à Val. in conſ. 48. nu. 1. vol. 1.

Vigeſimoquintò infertur, allegantí aliquem eſſe
28 notarium, † clericum, vel ſibi poſſe ex operibus ſuis victum comparare, incumbit onus probandi, vt per Rol. à Val. in conſ. 54. num. 76. vol. 2. & per Crauet. in conſ. 72. nu. 2. & in conſ. 150. col. 1.

29 Vigeſimoſextò infertur † allegantem ciuilem poſſeſſionem, impelli ad eam probādam, & quid requiratur ad eius probationē, tradit Crau. in conſ. 5. n. 11.

30 Vigeſimoſeptimò infertur, † vt allegans aditionē hæreditatis teneatur eam probare, ſecūdum Crauet. in conſ. 23. nu. 2. per Bald. in conſ. 273. col. fin. lib. 1. & per Rom. in conſ. 224. col. 1.

31 Vigeſimooctauò infertur, † vt allegans culpam debeat eam probare, ſiue loquamur in committēdo, ſiue omittendo iuxta ſententiam. glo. & Doctor. in l. quotiens. §. qui dolo. ff. de probat. Bart. in l. except. de C. de excep. Bal. in c. 1. de feud. ſi cul. non amitt. & Io. de Amic. in conſ. 65. num. 4.

32 Vigeſimononò infert, † vt allegans poſthumū natū ad reſcindendū teſtū, id debeat probare, ſiue agat, ſiue excipiat, ſecundum Campram in conſ. 106. nu. 1.

33 Trigeſimò infertur, † allegantí exceſſum pēſionis contra poſſeſſorem, illum probandum eſſe. Bellame. deciſ. 471. incip. teſtis cum fama. Ang. cōſ. 270. incip. Bonifacius epiſcopus. col. fi. latè per Hierony. Gigan. in tract. de penſionib. q. 9 nu. 9.

34 Trigeſimoprimò infertur, † allegantem qualitatē, pro qua nulla eſt præſumptio, illam probare debere, ſiue ille ſit actor, ſiue reus. c. 1. in fi. de gra. ſucceſſion. latè per Oldanc. Zaſ. in tract. de feud. par. 11. nu. 29.

35 Trigeſimoſecundò infertur, † vt allegans titulum ex diuturna præſtatione, neceſſario probare dēat præſtationes fuiſſe ex eā, ſeu ex titulo deductas alias diuturna pſtatio non probat, vt per Salic. in l. ſi certis annis. in vlt. col C. de pact. in ver. quæro, & clarius ibi in vlt. q. ſequit Crot. conſ 94. nu. 8. ex adductis ibi p eū.

36 Trigeſimotertiò infertur † allegantis inquiſitionē factam fuiſſe, officium ſit illam probare. Alex. conſ. 91. nu. 7. vol. 7.

37 Trigeſimoquartò infertur, † allegantis ſe legaliorem, munus eſt id probare. Bart in l. ſi actor. in 7. col. in fi. in verb. quæro actor. ff. de procuratorib. per glo. in l. ſi verò. §. qui pro rei, qui ſatiſdare cogantur.

38 Triniſoquintò infertur † allegantem teſtes corruptos falſum depoſuiſſe debere probare vtrumq;, id eſt corruptelam, & falſitatem, ſi ſe adſtrinxit, alias non l. falſum. C. ſi ex fal. inſtr. vide Bart. in l. Fulci. §. cum hoc. in 1. col. in verb. ex hoc dicebam. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. ea. & in l. diuus. in 1. col. in verſ. quæro hic dicit. & ibi Doc. de re iud Bal. in l. 1. 6. q. C. de cōd inde.

39 Trigeſimoſextò infertur, † allegantis ſe exemptū, & ad cautelam petēns abſolutionem, partes eſſe ante omnia probandi exemptionem.

40 Trigeſimoſeptimò infertur, † vt allegans tutores, & curatores malè geſſiſſe, debeat probare. l. etiam & ibi Bart. C. ſi tut. vel cura.

41 Trimooctauò infertur † allegantí titulum ſingularem, illum probandum eſſe etiam ſi ſit filius, cum pro hærede vniuerſali præſumatur. l. ſiue poſſidens, & ibi Bald. in 3. notab. C. de probatio.

42 Trigeſimononò infert: † vt allegans turpitudinem ſuā agendo, non audiat, ſed excipiendo ſi. Bal. in l. 1. 2. col. verſ. quæro hic verū. C. de cōd. ob turp. cau. per l. mercalē. eo. tit. & l. cū pfitearis. de reuoc. don. Iſtud ēt procedit, niſi alleget ad adiuuandū aliū, quia tunc pēt, non aūt ad fundandā intentionē ſuā, ſi credimus Bal. & Bar. in l. 2. eo. tit. & ibi Bal. in fi. vbi dicit, ad adiuuandū ius domini, vel aliud ius reale, auditi allegātē turpitudinē ſuā, ſm̄ Bal. in l. 1. in fi. col. 1. verſ. quintus. l. vbi in fin. ver. C de fur. vbi ſentit, allegare licere alicui turpitudinē ppriā, vt ab ea deſiſtat, nō vt perſiſtat in illa, itē verū, niſi aīa in diſcrimen vocet, qa licet eā allegare, hoc eſt denūciādo. Inn. in c. 3. loco. in gl. in verb. pponebat, la 2. de pręſ. & Bal. in Marg. ver. allegās. verſ. 1. & Io. And. in c. coſanguinei. de re iudi. De hoc tū vide Bar. & Alex. in l. iuriurād. §. procurator. in 5. col. verſ. & pro huius declaratione, vbi ponit magiſtralē diſtinctionē, & plenā. ff. de iureiur. & in l. trāſact. C. de trāſact. & in l. ſi ſeruus. §. 1. in fi. vbi ſimpliciter ſe remittit. ff. de leg. 1. & Bar in l. ſi creditorib. in verſ. modo hæc gn̄raliter. C. de ſeruo pig. dato ma. in Spe. de recu. §. effectus verſ. ſed nunq d excōmunicatio. iſtis addas, vt nulli liceat allegare propriā turpitudinē agendo, nec defendendo, ſm̄ Bal. in Marg. verſ. allegans ver. fi. per notata in c. inter dilectos. de don. Nec replicādo iux. Alex. conſ. 38. 4. pat. ad finē, vbi dicit verū contra eū, qui agit de damno vitando. l. viro. ff. ſol. mat. l. apud Celſum. §. Marcel. de do. exceptio.

ceptio.& per Felin.in c.ſuſcitatis. in verſ. non ſe, de
reſcri.& in c.3.loco, vbi plenius,& Do.Iaſ.May.in d.
l.iuſiurandum.& Feli.in c.lator.de re iudic.per Frāc.
Aret.duo verba.in l.qui ſuperſtitis.in vlt.col. de acq.
hær.& in l.tranſactione.C.de tranſact.& in d.l.iuſiu-
randum.in §. procurator. vbi latè, Iac. Philipp. Por.
Imol.conſ.16.nu.62.Crau.conſ.105.nu.12.vol.1.Ad
familiaritatem multa alia ad id ſpectantia te docet Fel.
in c.lator.col. 1. & 2. de re iudic. vbi ponit plures ca-
ſus, in quibus auditur quis allegās turpitudinē ſuam.

Nec ita ſiccis pedibus, vt aiunt, pertranſire debe-
mus has illationes,latius ſuo loco hæ explicabuntur.

43 Primò amplia concluſionem procedere,† et ſi alle-
gās eſſet Epiſcopus, quia nihilominus id probare de-
bet,& gl.in c.cum non eſt.in verſic.quam allegat.de
conſuet.in 6.per c.ſi tantum.& c.placuit.7.q. 2.

44 Secundò amplia etiam ſi eſſet iudex, † & in ſua sē-
tentia dixiſſet,viſo libello,viſa litis cōteſtatione,&c.
non tamen ſufficit, niſi aliundè probetur, ita Barbat.
in c.cū in iure.col.23.de offic.deleg.& per alios,quos
refert,& ſequitur Hippolyt.Marſil.in l.1.§. ſi quis di-
catur,nu.10 de quæſt.Cephal.in conſ.265.nu.16.vol.
2.& Mantu.in conſ.147.nu.14.& in conſ.38. nu. 3. &
in conſ.60.num.16. volum. 1.

Tertiò amplia, etiā ſi notarius dixiſſet in teſtamē-
45 to † Titius ſanus mente, &c. quia ex hoc ſolum non
probatur illa ſanitas mentis,vel etiam ſi dixiſſet, Ti-
tius ſanus corpore & inſanus mente: quia per hoc nō
vitiaretur teſtamētum nec ei crederetur, ſi præſume-
retur ita per errorem locutum fuiſſe, vt placuit Bald.
in l.Imperator.col.1.verſ.pone ergo.ff.de ſtat. homi.
Iaſ.in l.ſanum.col.3.verſ.ſi autē notarius.C.qui teſta.
facer.poſſ.Cephal.in conſ.62.nu.9.& in conſ.72. nu.
2.vol.1.& in conſ.176.num.40.vol.2. quicquid cōtra
46 aſſeiat Socin.ſen.in conſ.229.nu.2.vol.2.†ſicuti etiā-
ſi diceret ſignificaſſe mulieri de virtute renunciatio-
nis alicuius legis,vel ſtatuti: vt per ſæpe fit: nam niſi
aliundè probetur certiorem feciſſe, nihil prodeſt,nec
47 probatur prætenſa,† ſi dixiſſet mulierem feciſſe cō-
tractum coram marito.ita Hippol.Marſi.in d.§. ſi qs
dicatur.de pri.habetur,num.7.de 2.num.8.de 3.nu.9.
& de notario proſequitur à nu.2.vſque ad nu.17.

Quartò amplia:vt allegans duo teneatur vtrunque
probare.c.licet,de probatio.gloſſ.& Doct.in l.diuus.
de re iudi.Roman.conſ.110.num.1.& 2. Veſembec.
conſ.6.nu. 52.& 53.

Primò limita concluſionem præcipuè non proce-
48 dere,† ſi allegans haberet præſumptionem pro ſe.l.ei
incumbit,& ibi Bart.ff.de probatio.& eſt glo. in l.tu-
tor petitus.C.de peric.tutor.& Hippolyt.Marſil.in d.
l.1.§.ſi quis dicatur.nu.25.ff.de qu.& gl.l.2. de proba.
in princip.ibi,hæc autem fallit.& gloſſ.§. non ſolum.
ſuper verb.vnius,Inſtit. de legat. ibi. niſi præſumeret
ius pro actore,& glo.l.actor.C. de proba. ſuper verb.
non aſtringit.& quando per rerum naturam nulla ſit
probatio d.l.actor. in ii. ibi cum per rerum naturam.

49 Secundò limita † quotieſcunque allegans eſſet in
quaſi poſſeſſione,quorum allegat.l. circa cum. & ibi
Bart.ff.eo.tit.de proba.

Amplia iſtam limitationem procedere, quamuis
poſſeſſio eſſet violenta.l.vis eius,& ibi Bal.verſ.quæ-
ro hic. C. eod. tit.

Tertiò limita,quotieſcunque allegaret rem noto-
50 riam,† quia tunc non erit opus vt probet,iuxta gloſſ.
in clemen.appellanti. in verſic. aliàs, de appellat.&
* ibi ſequuntur illam * cōiter Doctor. & Car. Imol.&
Dom.in c.cordi.in princ.2.col. poſt Ioā. And. de ap-
pel.in 6.& idem not.Bal.in l.cum fratrem.col.3.C.de
his quib.vt indig.Alex.in conſ.226.col.3.vol.6.& in
cōſ.67.col.fi.vol.7.Rol.à Val.in conſ.87.nu.23. vol.
1.& Ceph.in conſ.75.nu.46.vol.1.gl.in l. ciues. ſuper
verb.ſi ſub iuſta,ibi, prima enim probatione nō indi-
get.C.de appel.An.in l.neceſſarijs.nu. 5. de acq. hær.

51 Quartò limita tribus alijs modis, † vt per Hippol.
Marſ.in d.§.ſi quis dicatur nempè in Pontif.Max.ibi
nu.22.deindè in Cardinale,ibi nu.23.& poſtremò in
perſona legaliſſima,ibid.nu.24.

Licèt in aliā ſententiā deſcendere videatur Mātu.
52 in conſ.60.nu.16.vol.1.vbi inquit † iudicibus nō eſſe
credendum quantalibet præfulgeant dignitate arg.c.
quoniam contra. de probat.c.cum à nobis. de teſtib.
& l.illicitas.§.veritas. ff. de offic. præſid. Sed hæc ha-
ctenus:hæc enim omnia cōmodius, & clarius ſumus
explicaturi in ijs locis, in quibus propria ſedes eſt.

Communia Allodij.

CONCLVSIO LXXIX.

ARGVMENTVM.

Allodium quid ſit, & quibus modis probetur, & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Allodialis dicitur res quæ pertinet ad plenum, & directū dominium alicuius.*
2 *Allodium proprium dicitur, & liberum, & à nemine recognoſci.*
3 *Allodium eſt quædam proprietas, quæ non recognoſcitur niſi à ſolo Deo, & quos habeat effectus, ibi.*
4 *Quilibet in re propria eſt moderator, & arbiter.*
5 *Allodialis res quare magis præſumatur libera, quàm feudalis, vel alicui ſubiecta.*
Omnis res ab initio erat libera. ibidem.
6 *Feudum ſeruitutem in ſe continet.*
7 *Allodialis præſumitur res cōſiſtens in territorio Caſtri habiti in feudum à Vaſallo, niſi contrarium probetur.*
8 *Prædia in dubio præſumūtur feudalia, cum dubitatur de eorum latitudine an emphyteutica ſint, vel feudalia.*
9 *Caſtrum vel oppidum liberum præſumitur, & allodiale.*
10 *Comes ſub dominio Regis comitatum habens, iure proprio habere præſumitur.*
11 *Feudalis probatur res non allodialis quoad recognitum de ea ſuperiori factum.*
12 *Recognitione non obſtante res præſumitur allodialis, etiā ſi ab Imperatore de ea facta fuerit inueſtitura.*
13 *Bona omnia præſumuntur feudalia, & non allodialia, quando quis fatendo ſe vaſallum, & inueſtitum de caſtro, requiſitus non vult oſtendere inueſtituram.*
14 *Allodialis non præſumitur eſſe res, quando aſſerens illam eſſe feudalem affert ſe ſtatim ad probandum.*
15 *Idem dicitur, ſi viget fama publica, rem feudalem eſſe.*
16 *Fama publica transfert onus probandi in aduerſarium.*
17 *Maior pars rerum ſi eſt feudalis, aliæ etiam feudales præſumuntur, & infra num. 24. & contrarium per Nico. Bell. &c.*
18 *Feudalis præſumitur res, quando poſſidens aſſerit talē eſſe, & qui dicit allodialem, probare debet.*
19 *Allodialis res nō præſumitur ea, quæ in præteritū aliquid præſtitit Principi in ſignum ſubiectionis, vt loquuntur.*
20 *Præſumptio, quod bona allodialia ſint, ceſſat, quando ex verbis Principis narratur, ea fuiſſe conceſſa in feudum. Et quando etiam verba fuiſſent prolata ab alio, quàm à Principe, vt nu. 21.*
21 *Qualis qualis præſumptio operatur, ſicut & fama. Et in antiquis pro plena probatione ſufficit.*
22 *Quo titulo prædeceſſor bona habuit, eodē præſumitur habere hæres, & ſucceſſor.*
23 *Bona quomodo feudalia præſumantur.*
24 *Bona ſita in territorio, de quo quis eſt inueſtitus, ſi pro maiori parte ibidem feudalia ſint omnia feudalia præſumuntur, vt etiam ſupra nu. 17.*
25 *Prædia ſi diuerſa ſint, poſſidens vnum locum non habet præſumptionem in alio.*

26 *Bona*

26 *Bona connexa Caſtro infeudato, ſi per alios poſſeſſa non fuerint, quam per dominos caſtri, feudalia eſſe præſumuntur.*
27 *Prædia ruſtica, quando feudalia præſumantur.*
28 *Bona pro quibus vaſallus ſeruitutem præſtat, feudalia eſſe præſumuntur.*
29 *Præſumptiones ad dignoſcendum an bona feudalia ſint an allodialia, traduntur per Natt. &c.*

1 **Allodialis res** dicitur, quæ pertinet ad plenũ, † & directũ
dominium alicuius, vt reſpõdet Paul. de Caſt. in cõſ.
161. & propterea allodium exponitur .i. propriũ, & dr̃
2 liberũ, † & à nemine recognoſci, de quo loquitur gl.
in l. at ſi quis. §. quis n. ſuper verb. oportebit, de relig.
& ſumpt. fun. & gl. l. ingenuũ, ſuper verb. libertinitatẽ
C. de ingenu. & manumiſ. vt per Caſſan. in cõſ. Burg.
in tit. de ſucceſs. §. 6. verſ. & les enfans, nu. 4. Vnde dicit
Bal. in c. inter filiam, ſi de feud. fuer. controuer. al-
3 lodium eſſe quandã proprietatem † quæ nõ recognoſcatur,
niſi à ſolo Deo, & ideò dr̃ allodialis .i. libera,
& nemini ſubiicitur, ac in poteſtate vniuſcuiuſq; eſt
de illa diſponere, prout rerũ caſus poſtulant, & abſq;
Principis iuſſu, cũ ab eo nõ teneat, nec in hoc eũ recognoſcat,
vt dicit Caſſ in cõſue. ti. des iuſtices. §. 8. verb.
4 le ſeigneur. nu. 2. fol. mihi 81. † quia quilibet in re propria
eſt moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mãdat.
etiam in abutendo, l. ſed ſi lege. §. conſuluit. ff. de
petit. hæred. ibi, cum re ſua abuti putat quem text. dicit
ſingularem ad hoc Iaſ. in l. more. in 3. col. ff. de iuriſd.
omn. iud. & in l. ſi. C. qui teſta. facer. poſſ.

Hinc videmus, vt allodialis res magis præſumatur,
5 & libera, quàm feudalis, † vel alicui ſubiecta, ita ferè
* omnes Doctores affirmant, & ratio eſt, quia ab origine
ſua omne prædiũ cenſetur liberũ à qualibet ſeruitute,
cum quæcunq; res ab initio eſſet libera, tex. in
6 l. altius. C. de ſeruit. & §. fi. Inſtit. eo. & † feudum dicitur
ſeruitutem in ſe continere, gl. eſt in l. ſi cuius. §. ſi
vſusfructus. verſ. oportet. ff. de vſuſfruc. cuius rationis
vi conſtituerunt Doctores concluſionem hanc, quã
ſequuti ſunt Grat. in cõſ. 3. nu. 9. vol. 1. & in cõſ. 9. nu.
152. eo. vol. vbi alios adducit, & Goz. in cõſ. 50. nu. 8.
Dec. conſ. 424. nu. 8. & prius in cõſ. 413. nu. 7. & in cõſ.
498. nu. 3. in conſ. 588. nu. 12. in conſ. 269. nu. 1. & ibid.
* alios affert, & Cur. iun. atteſtatur de * cõi in cõſ. 108. n.
13. & in cõſ. 140. nu. 4. & in cõſ. 184. nu. 1. Alc. in conſ.
128. nu. 1. vol. 1. Pariſ. in cõſ. 20. n. 1. vol. 1. Caſ. in cõſ.
66. nu. 3. & p alios, quos ponit Alc. in tract. de preſũp.
in 3. præſump. reg. 2. & in conſ. 160. nu. 16. & cõſ. 172.
nu. 4 Alber. Brun. in conſ. 1. in princip. verſ. & magis
clarè, & diffuſè in cõſ. 2. idem Nic. Bell. in cõſ. 10. poſt
nu. 3. qui dicit hmõdi concluſionẽ eſſe canonizatam
* (ſic. n. ipſe loquitur.) Bertr. in cõſ. 183. nu. 7. vol. 6. &
in cõſ. 168. nu. 1. vol. 5. Pariſ. in cõſ. 23. vol. 1. Ruin. in
cõſ. 155. n. 1. & 156. nu. 1. vol. 1. in cõſ. 154. nu. 4. vol. 4.
Imol. in cõſ. 112. nu. 14. Rebuf. in trac. de cõgr. port. n.
127. Ceph. in conſ. 4. nu. 30. vol. 1. Nat. in cõſ. 460. nu.
9. vol. 2. & latè Calc. in conſ. 50. nu. 2. Burſ. in cõſ. 10.
nu. 12. Corn. conſ. 165. nu. 30. vol. 2. Pariſ. conſ. 148.
nu. 25. vol. 1. Maria. conſ. 67. nu. 5. vol. 1 & Dec. conſ.
269. & conſ. 252. & Alba. in conſ. 16. nu. 2. & latè per
Rolan. à Valle conſ. 2. nu. 11. vol. 3. & per Iaſ. in l. ſi
prius. nu. 40. cum ſeq. de noui oper. nunc. Aluar. in c.
1. de cõtrouer. inter maſc. & fœm. de benef. & Marc.
Mant. conſ. 1. num. 10. volum. 2.

7 Amplia concluſionẽ & procedere, † qñ res eſſet in
territorio, et (vt aiunt) pertinẽtis caſtri, ꝙ habebat vaſallus
in feudũ, quia niſi aliter probetur, præſumitur
allodialis, ita voluit Hoſt. in c. nimis. col. 1. de iureiur.
& ibi Abb. col. 1. & 2. placuit Caſſ. in cõſuet. fol. 320.
col. 4. & ſeq. Iac. de S. Georg. ſequutus eſt in tract. de
feud. in ver. dictiq; vaſalli ꝓmiſerũt. col. 3. & ſeq. Pariſ.
ita reſpondit conſ. 16. nu. 21. vol. 4. vbi dici de * cõi,
* & idem de * communi atteſtatur Bello. cõſ. 10. nu. 11.
verſ. nam primo, vbi alios adducit. Et fuiſſe iudicatũ
per conſ. Neapol. refert Afflict. deciſ. 267. & alio etiã
tempore, vt refert Iul. Clar. in §. feudum. queſt. 18. vbi
* etiam de * cõmuni atteſtatur, & ad id cõſulendus erit
Hieron. de Mont. de fin. reg. c. 96.

8 Aliud ſenſit Iaſ. in conſ. 235. nu. 2. vol. 2. vbi ait † ſi
dubitetur de latitudine prędiorũ nũquid ſint feudalia,
vel emphyteutica, in dubio præſumi feudalia, &
eiuſdem qualitatis eorũ, intra quorũ fines reperiũtur.

Secundò amplia etiam ſi eſſet caſtrum, vel oppidũ
9 † quia nihilominus præſumitur liberum, & allodiale.
ita tenet Alb. conſ. 16. nu. 1. per ibi adducta, etiam ſi
aliquis comes comitatum haberet ſub dominio Re-
10 gis, † quia pręſumeretur habere iure proprio, Hoſt. &
Ioan. Andr. in c. fin. in verſ. reſpondeo, de iudic. & in
c. nimis, vbi etiam Ant. de But. de iureiur. & Alc. in
tract. de præſumpt. 2. reg. præſumpt. 3. num. 2.

11 Tertiò amplia, vt procedat, † & ſi de ea re (vt noſtrorum
hac loquendi formula vtar) recognouiſſet ſuperiorem,
vt Imperatorẽ, quia licet quoad recognitũ res
non probaretur allodialis, ſed feudalis, vt per Afflict.
conſ. 178. nu. 2. ex allega. ibi per eum, tñ contra tertiũ
12 talis recognitio non nocet recognoſcenti † imò non
obſtãte ipſa recognitione res præſumitur allodialis,
vt poſt Bal. conſ. 178. lib. 1. Soc. conſ. 276. lib. 2. Barb.
conſ. 50. lib. 1. Com. conſ. 24. lib. 4. conſuluit & Alc.
conſ. 178. nu. 2. vbi validius ac clarius iſtud extẽdit, &
ſi de re eſſet facta inueſtitura ab Imperatore, quia nõ
noceret, niſi reſpectu domini, non autem aliorum.

Primò limita, qñ quis confiteretur ſe eſſe vaſallũ,
& habuiſſe inueſtiturã caſtri, & quarũdam aliarũ re-
13 rũ, & requiſitus nollet oſtendere inueſtiturã † q̃a tunc
omnia bona præſumuntur feudalia, & nõ allodialia,
& ita voluit expreſſè Hoſt. in ſumma in tit. de feud. §.
quib. mod. & facit ꝙ not. Alb. de Roſ. in l. Titius Sẽpronium.
ff. de act. empt. & ſequit̃ Iac. de S. Georg. in
inueſtitur. feudal. in verſ. dictiq; vaſalli, col. 5. & alios
& ponit Alc. in d. reg. 2. præſũp. 3. nu. 4. & Iaſ. cõſ. 235.
nu. 2. in fi. vol. 2. & refert Nicol. Bell. conſ. 10. n. 5. & 6.
& poſt nu. 10. verſ. non obſtat modo, ponit, qñ ceſſat
hmõdi pręſumpt. & Ruin. in conſ. 108. nu. 23. vol. 2.

Secundò limita nõ procedere, qñ aſſerẽs rem eſſe
14 feudalẽ † offert ſe ſtatim ꝓbare eſſe feudalẽ, quia tũc
nõ præſumitur allodialis, adeo vt poſſit in poſſeſſionem
mitti, ita Alb. conſ. 78. nu. 16 & Goz. in conſ. 50.
nu. 20. qui refert ita limitando ſentire Andr. de Iſern.
in c. ſi de feud. fuer. controuer. inter dom. & agnat.

15 Tertiò limita non habere locum concluſio. † qñ
pro aſſerẽte rem feudalem vigeret fama publica, huiuſmodi
eſſe, ita conſuluit Alex. in conſ. 15. in princ.
vol. 5. vbi multos alios adducit & Goza. in d. cõſ. 50.
16 nu. 24. † quæ fama transfert onus probandi in aduerſarium,
ita ibid. Goz. & Nat. in conſ. 46. nu. 17. vol. 2.

Quartò limita, quando conſtaret pleranque partẽ
17 rerũ eſſe feudalem, † nam tunc etiam aliæ præſumũtur
feudales, per c. 1. de controuer. inter maſc. & fœm.
& ibi ſentit Andr. de Iſern. Aluar. & Iac. de Beluiſ. p
c. 1. §. cum autẽ, ſi de inueſtit. fue. contro. & facit Bal.
in c. 1. §. cum autem. de cõtro. inueſtitur. Curt. iun. latè
in tract. de feud. part. 2. q. 6. & Rui. in conſ. 108. nu.
23. vol. 2. & Natt. in conſ. 460. nu. 6. vol. 2.

In contrariam tamen ſententiam defendit Nic.
Bell. in d. conſ. 10. nu. 12. & 13.

Quintò limita, quando aſſerens rem feudalẽ poſſi-
18 deret, † quia tunc feudalis præſumitur, niſi qui dicit
allodialem, immunẽ, probet, ita Dec. reſpondit conſ.
517. col. fin. & Bald. in c. 1. verſ. & quid ſi dubitatur, de
vaſ. qui cont. conſtit. Lothar. & idem Dec. conſ. 146.
col. 5. Barba. cõſ. 17. pręclarè. col. 21. et refert, et ſequitur
Nic. Bell. d. conſ. 10. nu. 8. et uide eundẽ nu. 14. et
Alex. cõſ. 15. col. 3. uerſ. ſufficeret, & ſi apparet, col. 5.

Amplia hãc limitationẽ, etiã ſi aſſerens allodialẽ
poſſide-

Digitized by Google

19 poſſideret,†dum tamen aliàs aliquid præſtitiſſet prin
cipi territorij, vnde aliquod ſubiectionis ſignum cō-
ſtare poſſet, nam tunc non præſumitur allodialis. c.
1.§.ſi verò, quid ſit inueſtitura. Et refert ſequendo
Alc.d.reg.2.præſumpt. 3. verſic. & licèt talis comes.
Afflict.ſuper conſtitut.reg.fol.116 col.4.& Iſern.ibi-
dem, ſiue in lib. 1. ſub rubr.de offic.iuſtitiar.dummo-
do intelligas,vt plures eſſent actus,iux.not.in l.ſi cer-
tis annis.C.de pact. & inquit Alciat.
Sextò limita, quando ex verbis narratiuis Princi-
pis nunciaretur, & narraretur, talia bona fuiſſe con-
20 ceſſa in feudum, † quia tunc ceſſaret præſumptio cō-
cluſionis, ita voluit Alex.conſ.15.col.2.verſ.ſufficiē-
ter etiam ſi probaret,colu.5. quem refert, & ſequitur
Iaſ.in d.conſ.235.in fi.vol.2. & idem Iaſ.in l. ſi prius.
col.14.de oper.nou.nunc.& Gozad.in conſ.50. num.
27.& Natt.in d.conſ.460.nu.7.vol. 2.
Amplia huiuſmodi limitationem, etiamſi verba
eſſent prolata, & narrata ab alio, quàm à Principe
21 † nam etiam hoc caſu inducerent cuiuſmodicunque
præſumptionem, quæ præſumptio eandem vim ha-
beret, ſicut & fama, adeò vt in antiqs pro plena pro-
batione ſufficeret,ita conſuluit Alex.d.conſ.15. verſ.
vbi autem eſſent,vol.5.per ibi allegat.
Septimò limita,quando eſſet probatum, bona, de
22 quibus ageret,qui præceſſit habuiſſe in feudū: † nam
tunc præſumitur eo.tit. in hæredem, & ſucceſſorem
perueniſſe,& ſic non allodialia, Bald.in l. ſi cuius. ff.
de vſufruct. And.Sicu.conſ.18.col.15. vol. 2. quos re-
fert Alc.in d.reg.2.præſump.3.nu. 5.
Octauò limita, quando bona non eſſent in publi-
cas tabulas relata, vel regiſtrata, vt noſtri aiunt, nec
23 pro eis onera ſoluta:† quia tunc feudalia præſumun-
tur,ſi fides eſt habenda. Natt. in conſ.260.nu.15.vol.
2.Ratio eſt: quia vaſallus non tenetur ad collectas,
ne duplici onere grauetur:vt tradit And. de Iſer. in c.
1.in verb.& plauſtrorum, quæ ſint regal. Iacob. de S.
Georg.in trac.de homag.col.pen. & huc pertinet opti-
ma. Accur.doctrina in l.honorē.tit.de mun.& hono.
24 Nonò limita,† quando quis eſſet inueſtitus de ter-
ritorio, & bona ibidem eſſēt ſita maiori ex parte feu-
dalia,quia omnia feudalia pręſumūtur:vt dicit Nat.
in conſ.446.nu.8.vol.2. argum. c.1. in fin.de contro.
inr. maſc. & fœm.
Sublimita autem hanc limitationem,quod aut eſt
vnum integrum. ſicut vnus manſus: & tunc procedit
limitatio arg.l.cum qui ædes.ff.de vſucap.l. vxori.de
leg. 3.cum alijs adductis per Natt.vbi ſupra, num. 9.
25 aut ſunt diuerſa prædia plurib.in locis, † & tunc qui
poſſidet vnum locum,non propterea habet præſum-
ptionem in alio loco,quem nō poſſidet,arg.c.1.§.ex
eadem lege. de lege Corra.
Decimò limita, quando nullo intermedio bona
connexa ſunt caſtro infeudato, præſertim ſi non fue-
26 rint poſſeſſa per alios,quā per dominos caſtri, † quia
feudalia eſſe prædia præſumuntur, ſecundum Nat.in
d.conſ.446.nu.1.arg.c.quanto. de iudi. l. quæ de reli-
gioſis.ff.de rei vendi.& eorum,quę notat Imo. in l.3.
in prin.ff. de acquir. poſſeſſ.
Vndecimò limita,vbi inueſtitus de caſtro. & iuriſ-
dictione vnà cum prædijs ſoluit ampliſſimam pecu-
niam,quæ probabiliter non fuiſſet ſoluta, niſi itidem
27 prædia ab inueſtiente recipiſſet, † quia tunc prædia
ruſtica feudalia præſumuntur,iuxta ſententiam.Nat.
in conſ.460.nu.13.volum. 2.
Duodecimò limita,vbi quis pro bonis ſeruitutem
28 præſtat,vt vaſallus,† quia feudalia præſumuntur eſſe
bona,auctore eod.Nat.in d.conſ.460.nu.5. cum alijs
per eum allegatis.
29 Plures alias præſumptiones ad dignoſcēdum, † an
bona ſint feudalia,an allodialia,tradit Nat.in d.cōſ.
460.num. 22.

CONCLVSIO LXXX.

ARGVMENTVM.

An alloquutio ſummiſſa ad aures faciat indicium tractatus delicti commiſſi, & an probet illud.

SVMMARIVM.

1 *Alloquutio ſecreta ad aures facit indicium tractatus delicti commiſſi,& quando procedat.nu.2. 3. & 4.*
Si ſtatim fuerit commiſſum, vel paruo interuallo, & ibi vide contrarium.
2 *Alloquutio ſecreta poteſt eſſe bona,& mala,in dubio tamē bona præſumitur.& nu. 4.*
3 *His trib.cōcurrētib.alloquutio ſecreta, inimicitia capitalis occiſi,& homicidiū illico ſequutū,oritur plena probatio, nedum indicium,non tamen poteſt condēnari, vt ibi.*
4 *Alloquutio ad aures ſecreta nullis præcedentibus inimicitijs non facit præſumi,nec conſilium,nec mandatum.*
Aliud eſt colloquium, aliud eſt conſilium.
5 *Delictum ſequutum ex interuallo poſt alloquutionem ad aures non facit præſumi contra alloquentem.*

Alloquutio ſūmiſſa ad aures facit in-
diciū tractanis facinoris
1 clanculū patrati,ſi cōtinuò†fuerit cōmiſſum,vel bre
ui ante tpe.Bar.in l.ſi ventri.§.cor.ff.de priuil. credit.
Blanc.in l.fi.ff.de quæſt.n.232.Carre.in pract.in l.ob-
ſeruare iurabis,nu.134.Nouel.in pract.ad defenſ.c.an
indicia ꝓ rei,&c.n.92.fol.mihi 65.Hip. de Marſ.cōſ.
3.n.15.Bal.in l.1.3.col.C.de ſer.fug.& in l.multū.C.ſi
qs alie.vel ſibi,col.2.& Mat.Māt.cōſ.325.n.10.vol.1.
Hoc non placuit Bal.conſ. 270. incip. in quæſt. D.
Milani.in 1.col.nu.1.vol.1.reper.in conſ.382. vol. 5.
vbi improbat dictum Bart.in d.§.cor.de priuil. credi.
2 ex plurib. † & præſertim cum illa ſummiſſa alloqu-
tio in vtranq; partem ſiue bonam, ſiue malam poſſit
accipi, & in dubio bona ſit habenda, vt ibi per eum,
& per ea,quæ dicit Iaſ.in l.1.nu. 24. C. de ſer. fugi. &
ſequitur Hippol.de Marſ.cōſ.21.num. 13. & ibi mul-
ta adducit, & pluribus id axioma Bart. proſequutus
eſt idem Marſ.in repet.l.fin. C.de prob.19. cart.
Amplia priorem opinionem ꝓcedere etiam ſi te-
ſtes deponerēt neſcire, quid inter ſe loquuti fuiſſent,
ita Blanc.in prac.crim.in prin.n.134.Bart.in d.§.cor.
Secundò amplia,vt ſi concurrant hæc tria, nempè
alloquutio ſecreta,inimicitia capitalis occiſi, & ho-
3 micidium ſtatim patratum,non ſolùm†oriatur indi-
cium,verum plena probatio,vt tradidit Iaſ. in l. 1. C.
de ſeru.fug.& Fulg.in d.l.ſi vētri.§.fi.ff. de priuil. cre-
dit.ſequitur Blanc.in repetit.l. fi.nu.232. ff. de quæſt.
vbi tamen non dat,per hæc quem poſſe condemnari,
ex allegatis ibi per ipſum.
Primò limita,vt non procedat concluſio, quando
nullæ ante interceſſerint inimicitiæ inter alloquentē,
4 & occiſum, † quia tunc ex ea alloquutione non præ-
ſumitur aliquod conſilium,ſiue mandatum,cū aliud
ſit colloquium,& aliud conſilium, & colloquiū poſ-
ſit eſſe bonū,& malum, & in dubijs debemus æquio-
rem partem ſequi,& accipere,iuribus vulgar.& hanc
limitationem tenet Fel.in c.afferte.in fi.de præſump.
Alex.conſ.69.circa medium.vol.2.Carrer.in d.l. ob-
ſeruare iurabis.in prac.nu.134.Nouel.vbi ſup.nu. 93.
fol.65.Hippol.de Marſil.in l.1.§. pręterea.nu.58.ff.de
quæſt.Blanc.in d.l.fi.nu.232.ff.de quæſt.
Secundò limita,quando poſt huiuſmodi alloqu-
tionē ad aures poſt longū tpis ſpatium, non verò ſta-
5 tim ſequutum fuerit delictum,†quia tunc non pręſu-
mitur contra alloquentem, vt per Iaſ.in l.1.C. de ſer.
fug.ſub nu.31.verſ.mirabiliter limita, & Iac. Nouel.
in tract.ad defenſ.tit.an indic. pro reo clan.ſint,num.
93.Marſ.Ant.Blanc.in pract.crim. nu.134.

CON-

CONCLVSIO LXXXI.

ARGVMENTVM.

Alluuio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Quopacto probetur alluuio, & quo teſtes deponere debeāt.*
2 *In materia alluuionis ponuntur multa per Natt.*
3 *Quomodo quid per alluuionem eſſe adiectum probetur.*

1 Alluuio quomodo probetur, † & quomo-
do teſtes deponere debeāt docuit
Bart. in tract. tibe. tit. de allu. verſ. per alluuionem, nu.
3. vbi voluit, teſtes probare, ſi dixerint, ſe vidiſſe mi
nutatim incrementū allatum, & alluuionē fuiſſe ad-
ditam à flumine perexiguè, vt ibi eſt videre. Contra-
rium ſentit Bapt. Aym. in ſuo eleganti tract. de allu-
uione nuperrimè typis tradito, li. 1. c. 4. nu. 2. verſ. mi-
hi tamen, in quo loco reiecta ratione. Bart. & Bal. ar-
bitratur teſtē reddere concludentiorē rationem, ſi in-
terrogatus de cā ſcientiæ dixerit, ſe ſcire, qm̄ vicinus
eſt, & quotidie fortè agri illius aucti culturę vacabat,
vnde potuit ſępè ſępius animaduertere, & videre pau
latim augeri fundum, admonet & itē ibi, ne teſtis di-
cat, ſe cognouiſſe quātū quoquo momento tpis adij-
ceretur: qm̄ rerum natura non patitur, momēta tem-
porum per corporeum ſenſum percipi, ex Iaſ. in conſ.
126. in fi. li. 4. & eo caſu tanquā valdè ſuſpectus nihil
probaret, vt per eundē Aymum, & ex allegatis ab eo-
dem in loco pręcitato Quòd comprobatur ex Corn.
in conſ. 191. nu. 10. lib. 3. vbi hac in re nedum difficilē
2 eſſe probationem, ſed ēt impoſſibilē cenſuit † & mul-
ta alia in materia alluuionis te docebit Natt. in conſ.
286. nu. 2. vol. 2. Alc. in conſ. 223. nu. 9. & ſeq. Boer. in
conſ. 23. Cur. ſen. in conſ. 56. & Bolog. in conſ. 14. per
3 tot. Quō autem per alluuionem eſſe adiectum † pro-
betur, & vtrū ille qui agro ſuo per alluuionem adie-
ctum contēdit neceſſe habeat probare, à quo pręcdio
detractum ſit illud incrementum, & an paulatim, vi-
de eūdem Aymum d. c. 4. vbi ex conſtit. Imper. Gor-
diani in l. 1. C. de alluuio. refert vtrumque cōiunctim
probādum eſſe, ideſt accreuiſſe paulatim, & ex cuius
agro detractum ſit illud incrementum, cuius ſenten-
tiæ fuiſſe gl. a. in c. ex tranſmiſſa. de præſcrip. & Bal. in
rub. de rer. diuiſ. nu. 20. ibid. notat, cui tamen opinioni
idē Aymus non ſe ſubſcribit, quinimò ex rationib. &
auctoritatib. per eum ibi adductis cōtrariū cōfirmat.

CONCLVSIO LXXXII.

ARGVMENTVM.

Alternatio quomodo præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Alternatio inter æqualia præſumitur, vel parum diſtātia.*
2 *Statuto ſi cauetur, quem puniri pœna pedis, vel alia, illud alia, intelligitur de ſimili.*
3 *Pœna pecuniaria non cenſetur de genere pœnæ.*
4 *Abſciſſio capitis multum diſtat à mutilatione pedis.*

1 Alternatio præſumitur inter æqualia,
† vel parum diſtātia. ſic con-
ſuluit ſublimiſſimus, & excelſi ingenij Papinianus,
quē ſic Imp. Iuſt. appellat. in l. 1. §. 3. verò in procem.
ffrum. & in l. generaliter. §. cum autem. C. de inſtit. &
ſubſt. in l. 1. ff. de reb. dub. Reſpondit, inquit Papinia.
non videri cætera prædia legato voluiſſe defunctum
cedere, ſi fundi Seiani pretium à fundi Meniani pre-
tio non magna pecunia diſtingueretur. Idem ſequu-
tus eſt Bald. in l. conuenticulam. col. 3. C. de epiſc. &
cler. Iaſ. in l. eadem. §. cato. col. 2. ff. de verb. obl. Caſs.
in conſ. 35. nu. tot. & Grat. in conſ. 13. nu. 14. vol. 1.
2 Hinc infertur, † vt ſi lege municipali caueatur, vt
quis puniatur pœna pedis, vel alia, illud alia, intelli-
3 gendum ſit de ſimili, non verò de pecuniaria, † quæ
non cenſetur de genere pœnæ, nec etiam ſit accipiē-
4 dum de abſciſſione capitis, † quæ multū diſtat à mu-
tilatione pedis, ſic tradidit Neuiz. in Silua nuptia. in
vol. tractatuum. nu. 225. & vide Bart. in d. l. 1.

CONCLVSIO LXXXIII.

ARGVMENTVM.

Altitudo quomodo probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Altitudo alicuius rei probatur per teſtes, & quomodo.*
2 *Teſtes ſi cauſam ſufficientem non reddunt, altitudinem non probant.*

1 Altitudo alicuius rei probatur per teſtes
deponentes, † iſtiuſmodi rē eſſe
decem brachia, quia Scium illam dimetiētem vide-
rint, ſecus ſi deponerēt, eſſe decem brachia, quia eam
2 inſpexerunt, † nam hoc caſu cum cauſam debilem,
& imperfectam reddāt, huiuſmodi altitudinem non
probant, vt per Bart. in tract. de teſtib. nu. 47.

CONCLVSIO LXXXIV.

ARGVMENTVM.

Ambaſiatores quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Ambaſiatores probari per literas ſuæ ambaſiariæ, & ſine illis eis non credi.*
2 *Literis ambaſiariæ non eſt opus, quando perſona eſt nobiliſſima, perexcellens, & nota Principi.*

Vidi quandoque in controuerſiam, aut diſce-
ptationē vocari, an ambaſiatorib. (quos
legatos latini nominant) ſine literis ambaſiariæ, ſiue
1 legationis ſit credendum. † in eamq; ſententiam itū,
vt nulla ſit fidès illis habenda, quinimo neceſſarium
eſſe ad probationem ambaſiarię exhibere literas, tra-
didit Bart. in l. Palatin. C. de col. fun. lib. 11. & refert,
ac ſequitur illum Berrach. in trac. de gabel. in 1. mēb.
par. 7. q. 16. nu. 35. & idem Bart. in l. ſi quis decurio. la
1. C. de decur. lib. 10. et in l. quoties. C. de leg. eo. li. 10.
& docuit Io. de Plat. in l. Palat. C. de coll. fund. fiſc. li.
11. qui grati ſunt mittendi, ad quem vadunt, cap. ad
apoſtolica, in princ. de re iudica. num. 6. vbi glo. ſu-
per verb. relabantur.
Limita non procedere, qm̄ vir eſſet nobiliſſimus &
2 perexcellens, & notus Principi, † quia tunc nullis eſt
opus literis, vt eſt tex. in c. nobiliſſimus. 97. diſt. iūcta
gl. quæ exemplū de Cardinale adducit, qp etiam ſēſit
Rom. in l. ſciendum. nu. 58. ff. de verb. obl. & Bar. in l.
vnic. C. de ſuperind. lib. 10. et ibi Alex. in add. atteſtatē
* de* cōi, & multos alleg. & glo. in ver. aliò modo, in c.
ſicut nobis. de ſent. excō. Inn. in c. cum olim clemens.
de priuil. vbi eſt optima gl. & idem Inn. in c. cū in iu-
re. de offi. deleg. Ant. de But. in c. quoniam contra de
prob. Io. de Plat. in l. Palatinos. C. de collat. fund. fiſc.
ver. & not. tex. lib. 11. Nos ēt docebimus inf. in concl.
Cardinalis, & in concl. legatus. nam etiam in legato
Summi Pontif. ſecus eſt, vt per Card. 97. d. c. nobilis,
CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO LXXXV.

ARGVMENTVM.

Amicitia quomodo probetur per teſtes, & quomodo, & quando præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Amicitiam probari per duos teſtes, & quid deponere debeant.*
2 *Amicus eſt alter ego.*
3 *Qualitas extrinſeca non præſumitur, niſi probetur.*
4 *Amicitia in genere præſumitur inter omnes.*
5 *Salutatio, & aſſidua conſuetudo præſumunt amicitiam.*
6 *Salutatio nedum amicitiam, ſed reconciliationem inimicitiæ præſumit.*
7 *Amicus præſumitur, qui ad aliquid agendum electus fuit.*
8 *Amicitia etiam hodie præſumitur inter olim amicos.*
9 *Amicitia maxima præſumitur propter hæreditatem, & legata hæredi relicta.*
10 *Idem velle, & idem nolle, debet intelligi in rebus licitis, & honeſtis.*
11 *Amicitia non eſt inter malos, ſed fraus, dolus, & conſpiratio.*
12 *Quod dictum eſt de teſtibus, procedit etiam ſi eſſent mulieres.*

1 Amicitiam probari † per duos teſtes auctor eſt Bal. in l. errore. col. 1. in fin. uerſ. item amicitia. C de teſt. & deponere debent, inter tales eſſe idem velle, & idem nolle, vt dicit Ang. in auth. de mon. §. cogitandum. Fel. in c. cũ cauſam. col. 5. circa fi. de teſt. Barb. in conſ. 3. nu. 27. vol. 2.
2 Ioan. de Amic. in conſ. 148. nu. 11. vbi dicit † amicum eſſe alterum me, vt etiam reſpondit in cõſ. 85. nu. 14. & Natt. in conſ. 298. nu. 4. vol. 2. nam cum ſit qualitas
3 quę foras emineat, † non præſumitur, niſi probetur, ita Hippol. Marſ. in conſ. 24. nu. 14. lib. 2. quod eſt verum
4 ſingulariter, † nam vniuersè inter omnes præſumitur amicitia. l. ſi quis teſt. & ibi Bal. col. fi. verſ. not. quod ille. C. de teſtib. præſumeretur tamen ex ſalutatione,
5 † & ex aſſidua conſuetudine, ita M. Mant. in cõſ. 173. nu. 6. vol. 2. per ibi adducta, & Abb. in c. repelluntur. nu. 2. de accuſ. & Gramm. in conſ. 42. nu. 12. & vot. 34. num. 6. & Ioan. de Amicis in conſ. 41. & 85. nu. 17.

Amplia, quod dictum eſt de ſalutatione, vt non ſo-
6 lùm præſumatur amicitia, † verùm etiam ſi præceſſerit inimicitia, præſumatur reconciliatio, ita Marc.
7 Mant. cõſ. 325. nu. 15. cum ſeq. vol. 1. item † ſi quis electus fuiſſet ad aliquid agẽdum pro ipſo, vt l. amiciſſimos, & ibi Bart. ff. de excuſ. tut. ſimiliter ſi olim erat
8 amicus, † quia hodie etiam pręſumitur inter eos amicitia. l. cum in ipſius. C. fam. ercis. Fel. in c. ſcribebam, nu. 3. ver. item in paſſion. de pręſum.

Propter hæreditatem etiam, & legata hæredi reli-
9 cta, † quia tunc maxima amicitia præſumitur, argu. l. amiciſſimos, vbi Bar. & clarius Bal. tit. de excuſ. tut. & notat Ioan. de Amicis in conſ. 4. nu. 18.

Aduertendum tamen eſt, dum ſupra dicebamus,
10 probari amicitiam per teſtes deponentes, † inter tales eſſe idem velle, & idem nolle, debere intelligi in rebus licitis, & honeſtis, quia inter malos non eſt ami-
11 citia, † ſed fraus, dolus, & conſpiratio, vt inquit gloſ. poſt Tullium in l. latæ. §. amicos. ff. de verb. ſign. & Bal. in l. eos. C. de teſtibus.
12 Amplia quod dictum eſt de teſtibus procedere, † ẽt ſi eſſent mulieres, ita Bal. conſ. 40. vol. 2.

Et quæ maxima cenſeatur amicitia, docet Fel. in c. quoniam Abb. de offic. deleg. in qua probanda quomodo ſint articuli formandi, monet Fran. Cur. tract. de teſti. nu. 65. tomo 13, fol. 62.

CONCLVSIO LXXXVI.

ARGVMENTVM.

Amicus in quibus caſibus pro amico teſtimonium dicendo probet, & in quibus reijciatur.

SVMMARIVM.

1 *Amicus maxima amicitia coniunctus non admittitur ad teſtificandum pro amico.*
2 *Amicitia prorſus veritatem impedit.*
3 *Amicus non in totum repellitur, ſed de eius fide diminuitur, & ſemiplenam probationem facit.*
4 *Amicus deponens facit magnã fidem, ſecundũ Bar. Cępol.*
5 *Amicitia debilitat dictum teſtis, & ſic penitus non diruit. Et ibi contrarium.*
6 *Amicus repellitur in totum, quando amicitia talis eſt, vt inter eos ſit vnum velle, & nolle.*
7 *Teſtis idoneus eſt pro amico, qui vtrique parti eſt æqualis amicus.*
Paritas amicitiæ omnem remouet ſuſpicionem. ibi.
8 *Amicitia leuis non impedit teſtificationem.*
9 *Amicitiæ defectus ſuppletur, quando adſunt alij teſtes idem deponentes, quod deponit amicus.*
10 *Si ad probandum aliquid duo teſtes ſufficiunt, & producantur tres amici, probant, quia ex numero ſuppletur.*
11 *Amicitia honeſta, iuſta officij pietatisq; plena eſt virtus, & talis amicus eſt idoneus teſtis.*
12 *Amicus verus pro amico ſuo non vult, niſi quæ bona ſunt, & æqua, vnde præſumendum non eſt, ſe pro amico falsũ depoſiturum, cum hoc non eſſet nec bonum, nec æquum, quod Periclis exemplo confirmatur.*
13 *Amicus quomodo repellatur à teſtimonio.*
14 *Qui pro amico mentitur, non amat amicum.*
15 *Omnis amicus non dr̃ integer teſtis noſtra tempeſtate, cũ à cõiter contingentibus ſint amici (vt aiunt) burſales.*
16 *Cauſæ amicitiæ conſiderari debent à iudice.*
17 *Amicus amicitia inhoneſta, & turpi non admittitur, vt amaſius pro amaſia, & è contra.*
18 *Amaſij potius ſolent timere minas amaſiarum quàm probatiſſimorum virorum.*
19 *Amaſius pro Amaſia fas atque nefas commiteret.*
20 *Amor puellarum ſubuertit rectum iudicium.*
21 *Amicus teſtis admittitur, qñ deponit ſuper facto, à quo amicus nec commodũ, nec incommodum eſt accepturus.*
22 *Amici teſtes probant, ſi in eorum admiſſione nõ fuit oppoſitum à principio.*

Amicus non fictus ſi habet idem velle, & nolle cum amico, & cenſetur alter idem, vt in ſuperiori oſtendimus concluſione, nõ ab re hic adnectitur.

1 Amicum maxima amicitia coniunctum † nõ admittendum eſſe ad teſtificandũ pro amico, ſic rñdit Calliſtratus in l. 3. de teſtib. gl. in c. accuſatores. il 1. 3. q. 5. gl. in §. cogitandũ. verſ. teſtes. in auth. de Monac. Fel. in c. quoties. de teſtib. not. in c. accedens vt lit. nõ conteſt. Bart. in l. admonendi. nu. 37. ff. de iureiur. & idem Alc. in l. latæ culpæ. ff. de verb. ſignif. vbi ait,
2 † amicitiam prorſus veritatem impedire, idẽ Afflict. in feudal. tit. quibus cauſis feud. amit. in gl. 3. ver. porrò qui dñium, nu. 20. & conſuluit Marc. Ant. Natt. in cõſ. 95. nu. 13. in 1. part. vbi pulchrè de hoc, & Cãpeg. in tract. de teſt. reg. 21. Pariſ. in cõſ. 83. nu. 41. vol. 1. & in conſ. 53. nu. 13. vol. 4. Alex. in apoſtill. ad Bar. in d. l. 3. in verb. conſiderare, verſ. quid aũt de amico, vbi
* dicit iſtam * cõẽ opinionem, Rom. in cõſ. 420. col. 1. verſ. 1. Alex. in conſ. 78. col. 2. verſ. non obſtat etiam, vol. 1. & in conſ. 90. col. 3. verſ. præterea aſſerit vol. 2. & in conſ. 18. col. pen. verſ. item non eſt integer. vol. 4. Afflict. deciſ. 304. num. 13. iterum Alex. in conſ. 122. colum. 2. volum. 2. Socin. iun. in conſ. 12. num.

10. vol.

10.vol.2.Rui.in cõſ.68.nu.8.vol.1. & plenè per Mõ-
cad.in addit.ad Crot.in tract.de teſtib.par.4.nu. 105.
* & 180.in ver.maxima,vbi ipſe Crot. atteſtatẽ de * cõi
opinione,& Grat.in conſ.75.nu.11.vol.1. & Io. Bap.
Ferret.in conſ.51.nu.20.& quando repellatur à teſti-
monio conſulas Alberic.de Roſat.tract.de teſti.par.
1.§.ſupereſt.nu.9.tomo 13.fol.66 & nu.2.fol.65.

Primò limita,& intellige; vt non omnino repella-
3 tur amicus,† ſed deminuitur eius fides,glo.in §.cogi-
tãdum vero,ſuper verb.teſtes.ibi.licet tanquam ami-
co aliquantulum minor fides habeatur, in auth. de
monach.& facit ſemiplenam probationẽ, Bart. vero
4 Cæpol.†reſpondit amicum deponentẽ magnã facere
fidẽ,conſ.31.nu.4.in conſ.criminal. ſm Cin. in l. cos.
C.de teſtib.Idẽ Andr.in addi.ad Spec.in tit.de teſt.in
princ. quos refert, & ſequitur, & hãc eſſe veritatẽ ait
Matth.Affl in feud.in d.verſ.porro q dominiũ.d.nu.
20.vbi ait hãc opinionẽ cõfirmari ab Alex.de Imol.
in conſ.78.incip.in cã accuſationis, vol. 1. & ad hoc
facit ẽt ꝙ conſuluit Bal.in conſ.455.nu.2. vol. 4. vbi
5 ait,amicitiã debilitare dictũ teſtis,†non verò penitus
diruere,idem ſentit etiam Lanfr.de Oria.in tract. de
teſtib.nu.84. verſ. idem ſecundũ Cin. vbi adducit gl.
ſing.in d.§.cogitandũ.in auth.de Monac.& clarè re-
ſpõdit Vlp.in l.ſciendũ.ff.de vſuris.Quid. n. inquit I.
C.ſi amicos adhibẽdos debitor requirat,vel expediẽ-
dis debitis,vel fideiuſſoribus rogãdis, vel exceptio ali
qua allegetur?Mora certè facta nõ videtẽ. Idẽ placuit
Iac.de Butr. in l. parentes. verſiculo idẽ in amico. C.
de teſti.& Flori.in d.l.3.nu.2.ver.item nota.ff. eo. tit.

Secus verò reſpondit Crauet.conſ.281.num.4. vbi
voluit vt neque etiam faciat ſemiplenam probatio-
nem,per doctrin.Bart.in l.admonendi.col.9.verſ.ve-
nio ad tertium ff.de iureiur.

Sublimita tamen ſecundum Nell. à S. Gemin. in
6 tract.de teſte,nu.5.† quãdo eſſet amicitia talis: vt in-
ter eos eſſet vnum velle, & nolle: quia tunc penitus
reijcitur,per l.etiam.C.de teſti.& Guid.Pap.ſing.748.
intimus amicus,Hippol.Marſil.ſing. 385. dixi quod-
dam vulgare.verſiculo,& ideo teneas menti.

Secundò limita,quando vtrique parti eſſet equalis
7 amicus: nam † tunc eſt teſtis idoneus pro altero ami-
co, huiuſmodi enim paritas amicitiæ omnem remo-
uet ſuſpicionem.l.nõ ſolum.§.1.ff.de rit.nupt. & huc
adhibere poteris, quæ nos annotauimus in cõcluſio-
ne,conſanguineus,& ſupra in concluſione affinis, &
tenet in terminis Alb.conſ.56.nu.10.per doct.Bar.in
d.l.non ſolum.§.1.& in l.parentes.in fi. C. de teſtib.

Tertiò:quia dictum eſt de maxima amicitia, limi-
8 ta non procedere,qñ eſſet leuis; † quia tunc nõ impe-
diretur teſtificari, ita voluit Spec. in tit de teſti. §. 1.
circa princ.quẽ refert,& ſequitur Affl.in feud.d. verſ.
porrò qui dñium,& idem ſentiunt ſupra allegati Do-
ctores,& pulchrè Nat.conſ.95.nu.13.& 14. vol. 1. &
Bal.conſ.50.videndũ eſt primò vol.2.& gl. in l. ſciẽ-
dum.ff.de vſur.& in c.accuſatores.il 1.3.q.5. & Nell.
* à S.Gem.in ſuo tract.de teſt.nu.5.& hanc eſſe * cõem
opinionẽ atteſtatur, ſicuti ẽt atteſtatẽ Alb. de Malet.
eod.tract.c.2.nu.17.& Ioan.Crot.eod.tract.in 4.part.
nu.193.& Steph. Aufrer.eo.tract.nu.9.tenet.Bal.cõſ.
444.col.fi.verſ.non obſtat quòd vnus,vol.1.

Quartò limita,qñ eſſent alij teſtes,qui deponerent
9 idem quod deponit amicus, † quia tunc defectio ex-
pletur amicitiæ,Iac.Butr.in d.l.3.in princ. & text. ibi
in §.ideòq; ver.ſicut nõ ſemper,ibi aliàs numerus te-
ſtium.& ibi gl.d.ver. numerus. ibi. vt quòd deficit in
fide ſuppleat numerus.Hipp.Mar.ſing.477. in teſt. &
Alc.in cõſ.78.vol.1.Mat.Affl.in feud.in d.ver.porrò
q dñium,& Gram.in cõſ.ciui.107.in fi.faciũt notata
p Bal.in conſ.10.nu.4.vol.5. Imò ẽt ſi ad probãdum
10 aliquid duo teſtes ſufficerent, † & ꝓducti eſſent tres
amici,ꝓbarẽt:quia ex numero ſuppletur. videas hæc
pulchrè tradẽtẽ Iaſ.in auth.ſi vero.n.4.C.de iud.Alc.
in l.latę culpę.§.amicos.de verb.ſig.Imo.in l.q teſtã-
in prin.tit.de teſta.& Caſſ.in conſ.37.nu. 2. ꝙ limita
in cauſa ardua ciuili,vel criminali,Hipp.d.ſing.477.

Quintò limita,qñ amicitia inter eos eſſet honeſta,
11 iuſta,officij pietatiſq; plena, † quia tunc talis amicus
idoneus teſtis,nã hmõi amicitia eſt virtus,vt ait Mat.
Afflict.in d.ver.porrò qui dominium, nu. 20.allegãs
ad hoc Hoſt.& Io.And.in c.quoties de teſti. Idem ẽt
voluit Bal.in l.eos.C.de teſt.ait enim ibi, verus ami-
cus non vult pro amico ſuo niſi ea, quæ bona ſunt &
æqua. Vnde Pericles amico roganti vt pro ſe falſum
diceret teſtimoniũ, cui adiunctum erat iuſiurandũ,
hoc eſt,periuriũ,rñdit ſe quidem amicũ eſſe, ſed vſq;
ad arã:ſentiẽs aliquouſq; gratificandũ amicis ſed ci-
12 tra violationẽ religionis.†ideòq; non eſt ꝑſumendũ,
ſe ꝓ amico ſuo depoſiturum falſum, quia hoc nõ eſt
bonũ,neq; æquũ,vt ait ẽt Iaſ.in addi.ad Port. in Inſt.
13 de teſta. vnde Alexand.in conſ.4.vol.6. ait † ad hoc
vt amicus repellatẽ à teſtimonio oportere,vt eo amo-
re diligat amicũ,vt odio habeat aduerſariũ, ſed talis
14 non eſſet verus amicus † quia qui ꝓ amico mentitur,
nõ amat amicũ.ſed Rip.in l.admonẽdi.ff. de iureiur.
n.177.ait noſtra tẽpeſtate omnẽ amicũ nõ dici inte-
15 grũ teſtẽ† ex quo à cõiter contingentibus ſunt amici,
ut inquit,burſales,& alleg.Fel.in d.c.quoties.de teſti.
Alex.co.n.13.lib.1.Dec.conſ.105.ait tũ hoc relinqui
16 arbitrio iudicis, † qui cõſiderare debet cauſas amici-
tiæ:ut ẽt ſentit Fel.in c.1.de teſt.& Alc.cõſ.78. uol. 1.
Sal.in l.cos.uer.q̃ritur,an amicus.C de teſt.ubi& Bar.
n.1.et l.teſtiũ.§.ideòq; ibi.tu magis. de teſt. et §.ſi ue-
rò tale.ibi.verũtamẽ ſi hoc iudicis prudẽtia, in auth.
de inſtru.caut.et ibi gl.& gl.in c.3.loco ſuper uerb.te-
ſtiũ.ibi,tunc conſiderabit iudex,de ꝓbatio.Bald.in l.
ſcripturas.in prin.C.q pot.in pign.hab.verſ.ſtatẽ ergo.

Amplia,ut licet ſingulares non probent, tamẽ iu-
dex poſſit eis credere,ſi ſint nobiles,et ſi ſecundũ uer-
ba probent,poſſit nõ credere, dummodò cauſam ex-
primat.Hippol.Maſil.ſing.114.uulgatum,et tritum.

Et uerum eſt,ꝙ dictũ eſt de amicitia honeſta,et iu-
17 ſta,† nam ſi eſſet inhoneſta et turpis, talis amicus nõ
admitteretur:ut amaſius pro amaſia,nec econtra, ita
not.Bal.in c.1.nu.3.uerſ.quæro numquid.de teſtib. et
18 ibi Feli.et Cin.in l.2.C.de teſtib.ubi ait†amaſios,qui
nimis ardent,magis ſolere expaueſcere,et timere mi-
nas amaſiarũ,quã probatiſſimorũ uirorũ, et certũ eſt
19 fore,ut†amaſius ꝓ amaſia fas, atq; nefas cõmitteret,
iux.tex.in l.2.§ et cũ placuiſſet.ff.de orig.iur. per quẽ
20 text.dicit ibi Bal.amorem puellarum† ſubuertere re-
ctum iudicium,cui adhæret Bauer.in § pater.col. 14.
Inſt.de teſtam.et Abb.in c.quoties.nu.5.de teſt. et C.
ille Iulius Cæſar nobis exẽplo eſſe põt.Nã deuicto iã
Põpeio cũ hoſtẽ in Aegyptũ uſq; perſequeretur ma-
gno exercitu,eo ẽt interfecto, uenit ad Cleopatram,
omniũ q̃ in Aegypto tunc tẽporis erãt formoſiſſimã.
Quæ cũ intellexit, ſe plurimũ à Cæſare, et turpiter ẽt
amari,uoluit,ut Cæſar eã cõtentionẽ,quã iamdiu cũ
fratribus habuiſſet, dirimeret. Egit igitur ſuam cauſã
primum per amicos,deindè uerò ipſa (quandoquidẽ
omniũ erat facundiſſima) apud Cæſarem ſola uerba
cõtra fratres fecit. At Cæſar captꝰ amore Cleopatræ,
cum indulgens affectib.in ea cã pro Cleopatra ſtarę
cõtra fratres, iniuſtã ſententiam pronuncians depre-
henderetur,Aegyptiorũ facto tumultu periclitari de
uita cœpit.Itaq; aufugiẽs, ueſtemque exuens, perna-
tando flumen,uitæ cõſuluit ſuę.idem ẽt in P. Clodio
apertè uidere eſt.qui uiolatarũ religionũ, ac manife-
ſti adulterij reus,aliquos ex iudicib. ſibi datis illuſtriũ
fœminarũ(apud quas conſuetudine,& muneribus,&
ſuarũ interuentu precũ potẽs erat) ꝓmiſſo cõcubitu,
et præſtito,adulteriorũ ſtuprorumq; participes, et ob
hoc ſibi ꝓpitios fecit,alios magnis pecunijs corrupit.

Sextò limita,qñ teſtis amicus deponeret ſuper re,
à qua nec commodum conſequi, nec detrimentum
accipere

fortuitum abſque ſua culpa, & probatio per culpam, & dolum incumbit aduerſarijs.
11 *Culpa non probata abſoluitur ille, qui ratione officij non tenebatur cuſtodire.*
12 *Amiſſio per furtum, vel incendium exorta; culpa cuſtodientis præſumitur eueniſſe.*
13 *Cuſtodienti, & debenti incumbit onus probandi caſum ſine culpa.*
14 *In caſibus fortuitis clandeſtinis, vt in furto, probatio fit per coniecturas, & quo, & dicitur manifeſta probatio.*
15 *Amiſſio alicuius rei immiſſæ in nauem dicitur probata, probato naufragio.*
16 *In probãda amiſſione vltra iuramentum oportet, vt præcedant aliæ coniecturæ.*
17 *Iuramento amiſſionis creditur deficiente alia probatione, ſecus ſi aliæ poſſent haberi.*
18 *Amiſſio inſtrumenti, quod quis tenetur exhibere officio iudicis, non probatur per iuramentum, ſed per legitimas probationes probari debet.*
19 *Viro integro, & iuſto adducenti veriſimilia creditur, ſed ſi ſit alienæ conditionis non creditur per ſolum iuramẽtũ.*

1 **Amiſsionem** Inſtrumẽti, vel ſcripturæ † probari per iurm,
obſeruauere gl. & cæteri Doct. in c. cum olim, il 1. de
priuil. & Bar. in l. ſicut, & in l. emancipat. C. de fid. in-
ſtrum. & idem Bar. in l. ſi quis. §. an vero col. pen. ver-
ſic. circa primum. ff. de eden. Flor. in l. aquil. ſi deletũ.
col. 4. ff. ad leg. aquil. ex glo. Bal. in fi. q. & Doct. poſt
Cin. in l. fi. C. de eden. Io. de Sil. in tract. de iureiur. par.
2 2. q. 1. nu. 6. & idem † in probanda amiſſione apoſto-
lorum (vt appellant) dimiſſoriorum, qui cõceduntur
appellanti, poteſt probari per iuramentum. ita Salyc.
in l. præſes. C. de appell. & Hippol. de Marſil. in rubr. C.
3 de probat. nu. 147. cum alleg. & ratio eſt, † quia res di-
citur amiſſa eo ipſo, quòd facta diligenti inquiſitio-
ne non inuenitur, vt reſpondit Paul. in l. 3. §. Nerua.
ff. de acq. poſſeſ. Fel. in c. fi. de prob. & in c. ſicut. col. 6.
verſ. 5. declaratio, de iud. Aret. conſ. 119. Bart. in l. ſi
quis ex argentariis. §. tenet. hæredi. ſub nu. 1. ff. de edẽ,
Amplia, & intellige, vt quando per teſtes quis pro-
4 baſſet vaſtationem † depopulationem, furtum, incẽ-
dium, ruinam, vel ſimilia, nedũ ſtaretur eius iuramen
to de amiſſione ſcripturarum, verum etiam de teno-
re earundem, ita Afflict. deciſ. 13. num. 10. vbi allegat
Paul. de Caſt. in l. ſicut iniquum. C. de fid. inſtr. & not.
in l. ſi de poſſeſſione. C. de probat. & in l. fi. C. eod. tit.
de fid. inſtrum. & in l. ſi quando. C. vnde vi, & tenet
Alba. in conſ. 24. nu. 12. cum ſequent.
Limita, hanc ampliationem non habere locum,
quando quis vellet probare factum alienum, nẽpè ſi
5 filius dixiſſet, patrem ſcripturam amiſiſſe, † & ad pro-
bandum tenorem eiuſdem vellet præſtare iuramen-
tum, quia hoc caſu non admittitur, nec probatur te-
nor, ita Franciſ. Alberg. inter conſ. Bal. conſ. 401. in fi.
verſ. addito, vol. 3. & ipſe Bald. conſ. 482. in fi. vol. 5.
quos ſequitur Crauet. in conſ. 157. in fi. nu. 17.
Primò limita non procedere, niſi tractaretũ de mo-
6 dico præiudicio, † ſecus ſi de magno, vt per Iaſ. poſt
Bart. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. nu. 11. de leg. 1. Fely. in c.
ſicut. nu. 18. de re iudic. & Alex. in d. §. ſi ita in fi. Hip-
pol. de Marſil. in rubr. C. de prob. nu. 128. cum alleg.
& iterum Fel. in c. fi. in fi. de prob. Paul. Caſt. in l. velu
ti. §. hæc vox. nu. 2. ff. de eden.
Secundò limita non procedere, quando amiſſio al
7 legaretur à notario, qui tenebatur cuſtodire, † quia
tunc ei non creditur, nec probatur per ſolum iuramẽ-
tum. Io. Andr. in addi. ad Spec. tit. de inſtru. edit. §. in-
ſtrum. Fed. de Sen. in conſ. 101. & Alba in conſil. 113.
nu. 8. in fi. per doct. Bart. in l. fi. C. de fid. inſtr. & Alex.
in l. præt. §. pręt. ait nu. 12. & Fel. in c. ſicut. nu. 18. verſ.
quæ duo ponunt, de re iudic. & tali caſu non ſufficit
8 etiam diligens inquiſitio, † quia nihilominus cogitur
iſtiuſmodi probare aliter, quàm per iuramentum, vt
Bart. in l. ſi quis ex argentariis. §. fi. ff. de eden. & Bald.
& Cin. in l. ſi venditor. C. de pignorat. actio. et Fel. in c.
fin. not. 3. de prob. imo nedum probare debent tales,
9 qui ratione officij cuſtodire tenẽtur, † vt notarij, mer-
catores, & ſimiles amiſſionem, verum etiam fortuitu
amiſiſſe l. ſi quis ex argentariis §. prætor. ff. de edend.
ibi glo. & Fel. in d. c. fi. de prob. quod ſecus eſt in illis,
10 qui non cogebantur cuſtodire, † quia etiam non cõ-
pellitur probare caſum fortuitũ abſq; ſua culpa, imò
aduerſariorum ſunt partes, vt probent per culpam, &
dolum amiſſum fuiſſe, vt l. dolũ. C. de dolo. & l. cum
11 ita legatur. §. ſpecies. ff. de leg. 2. † quia culpa nõ pro-
bata abſoluẽdus eſt ille, qui ratione officij non tene-
batur cuſtodire, vt gl. & Doct. in d. §. prætor. quod ta-
men non procedit in amiſſione per furtum, vel incẽ-
12 diũ exorta, † quia in tali caſu præſumitur culpa cuſto-
dientis id eueniſſe, vt l. cum duob. §. d. ina. ff. pro Soc.
& ibi gl. in l. ſi vendita. ff. de peric. & commo. re. & ideò
13 habenti, & cuſtodienti † incumbere onus probandi
caſum ſine culpa, vt Bart. Paul. de Caſt. & cæteri tra-
didere in d. §. prætor. & Alex. de Neuo inter conſ. cri-
minal. conſ. 92. nu. 6. aduerte tamen, amiſſionẽ in ca-
14 ſibus fortuitis clandeſtinis, vt in furto † probationem
fieri per coniecturas, quæ dicitur manifeſta probatio,
vt ſi probetur fores nocturno tempore fuiſſe fractas,
vel famulum aufugiſſe. ita Bart. Ang. Fulg. Raph. &
cæteri in d. §. prætor. & Bart. in l. ſi quando in fi. C. vn-
de vi & in l. 1. ff. fur. aduer. naut. Spec. in tit. de fur. &
idẽ latè in tit. de pign. in prin. & facit, quod notat Iaſ.
in d. § prætor. & in conſ. 141. nu 4. vol. 4. quòd ſi præ-
terea probatum ſit, & rem aliquam fuiſſe immiſſam
15 in nauem † & deindè probato naufragio. dicitur pro-
bata amiſſio illius rei, ita Crot. conſ. 122. nu. 34.
Tertiò limita, et intellige non procedere ſimplici-
16 ter, ſnam vltra iuramentum oportet, vt præcedãt aliæ
coniecturæ. ſic ad verbum ſanxit Imp. Iuſtin. in l. te-
ſtium. in fi. C. de teſtib. et ita etiam dicunt Innoc. Iõã.
Andr. et Abb. in c. cum olim. de priuileg.
Quarto limita, et intellige, quando deficeret alia
17 probatio, † quia tunc creditur iuramento, ſecus ſi aliæ
probationes poſſent haberi. ita Gujd. Pap. q. 244. et in
ſing. incip. probatur amiſſio inſtrumenti.
Quinto limita, quando quis teneretur exhibere in-
18 ſtrumentum officio iudicis, † quia tunc talis amiſſio
non probatur per iuramentum, ſed debet probari per
legitimas probationes. Bart. in l. ſi quis ex argentariis.
§. pen. et fi. ff. de eden. et Alex. in l. huiuſmodi. §. ſi ita.
ff. de leg. 1. et Bal. in l. fi. C. de fid. inſtrum.
Sexto limita, ſi ſit vir integer, et iuſtus, et adducat
19 veriſimilia, † vt q a domus ſit combuſta, ſecus ſi alie-
næ ſit conditionis, quia tunc non creditur per ſolũm
iuramentum, ita Bal. in l. fi. in fi. C de edend. Tiraq. in
l. ſi vnquam, in pręfat. nu. 39. C. de reuocan. donat. Iaſ.
in l. huiuſmodi. §. ſi ita. nu. 11.
Multa alia ad huius concl. materiam ſpectãtia in
medium poſſent afferri, ſed dilucidius, et magis diſtin
ctè ſuis locis hæc traduntur, præſertim in cõcl. inſtru-
mentum ſcriptura, res, et in concl. tenor, et in conclu
ſione bona. lector ne grauetur illas concluſio. adire.

CONCLVSIO LXXXIX.

ARGVMENTVM.

Nonnulli recenſentur modi, quibus amor inter amaſium, & amantem probatur.

SVMMARIVM.

1 *Amor inter amaſium, & amantem quibus modis ꝓbetur.*
2 *Dicens aliquid eſſe factum amoris, vel libidinis cauſa probare debet.*

3 *Amans in alio corpore viuit, & amati faciē in animo ſuo ſculpit.*
4 *Amaſius pro amaſia non poteſt eſſe teſtis, & econtra.*
5 *De effectu amoris plura dicuntur per Crot. & Tiraquell.*
6 *Amor præſumitur inter patrem & filios maior, quàm inter alios.*
7 *Amor in dubio non præſumitur in matre, quæ non diligit filium.*
8 *Pater plus præſumitur diligere ciuitatem, quàm filium.*
9 *Amorem inter fratres præſumi.*

1 Amor inter amaſium, & amantem probanit ex eo, † quòd alter alterius domū frequentat, & inuiſat: vt Pariſ. cōſ. 10. vol.
2. nu. 33. & notat. in c. 3. loco, de preſumpt. vbi doct. &
gl. & Bart. in l. capite quinto de adult. & ex aliis ſimilib. cōiecturis, & ēt per famā, nēpe ſi rumor eſſet, Caium Seiam deperire, queque ob ſingularē formā, atq;
venuſtatem omnium in ſe oculos & animos conuertere poſſet, vt inquit Franç. Hercul. in tract. de caut. de non offend. c. 17. nu. 8.
Quòd ſi aliquid eſſe factum amoris, & libidinis cā
2 † dicatur incumbit onus probandi ipſi, qui inhæreat in hoc, dum negat factum fuiſſe animo conuiciandi,
ita Hercul. vbi ſupra ſub nu. 7. per doctr. Ang. in l. ve-
3 rum. ff. de furt. † verum quia amās in alio corpore viuit, & amati faciem in animo ſuo inſculpit, vt ex notatis per Tiraq. de legib. cōnub. l. 13. nu. 46. & 47. Meritò amaſius nōn debet admitti pro teſte pro amaſia,
4 † neq; èconrra, vt voluit Petr. de Moncad. in add. ad
5 Crot. in tract. de teſt. part. 4. nu. 128. vbi plura dicit † de effectu amoris, & latius per Tiraq. in tract. de legib. connub. in l. 2. nu. 7. in leg. 7. nu. 22. in l. 9. nu. 84. cum plurib. ſequ. & in l. 12. nu. 74. & in l. 14. & in l. 15. per totum. & in l. 16. nu. 47 & Ioan. de Ligna. in tract. de Amic. §. dubitari. & vide Bald. in c. in literis. nu. 3. de teſtib.
6 Amor tamen inter patrem, † & filios ſemper præſumitur. l. iſti quidem. ff. quod met. cauſ. l. ſi pupillus. §. ſi pater. ff. de reb. cor. l. nec ei. ff. de adopt. §. fin. Inſt. de noxal. Aleiar. in tract. de præſumpt. reg. 1. præſump. 1. & maior, quàm inter alios, proūt dicit Ceph. in conſ. 164. nu. 21. vol. 2. Ioan. de Amicis in conſ. 144. nu. 5. Rimin. ſen. in conſ. 261. nu. 39. vol. 2. & Curt. ſen. in
7 conſ. 46. nu. 6. † & in dubio non præſumitur in matre, quæ non diligit filiū, vt c. afferte. de præſumpt. & Alc. in d. tract. reg. 1. præſumpt. 14.
Sed intellige, quia pater plus præſumitur diligere
8 ciuitatem † quàm filium. l. in albo. C. de decur. lib. 10. Alciat. d. tract. regul. 1. preſumpt. 37.
9 Itē amor præſumitur † inter fratres. c. literas de præſump. Alciat. in tract. de præſump. reg. 1. præſump. 32.
Cætera habuiſti in cōcluſione, affectio, & alia addemus in concluſione, dilectio.

CONCLVSIO XC.

ARGVMENTVM.

Quid præſumatur de ancilla ſuſcepta in vxorē à domino, & de reperta pregnante in domo domini, & an, & quando pro domino poſſit teſtificari.

SVMMARIVM.

1 *Ancilla ſuſcepta in vxorem à domino præſumitur ab eo efferri, & ſuperbe agere.*
2 *Ancilla non poteſt eſſe teſtis pro domino, & non caret ſuſpicione.*
3 *Ancilla eſt teſtis idonea, niſi opponatur, nec iudex poteſt eā repellere.*
4 *Ancilla examinata non facit indicium.*
5 *Ancilla poteſt teſtificari in his, quæ ſecreto fiunt in domo.*
6 *Ancilla & famuli admittuntur ad teſtimoniū dum in his, quę non poſſunt probari, niſi per domeſticos.*
7 *Id procedit, quando ex natura actus, vt in probādo adulterio, alij teſtes habiles non poſſunt haberi, ſecus ſi teſtes idonei haberi poſſent.*
8 *Contractus matrimonij prohibetur clam contrahi.*
9 *Ad matrimonium probandum etiam ſi clam, & de nocte contractum ſit, non ſunt admittendi teſtes de domo, vel aliàs inhabiles.*
10 *Ancilla poteſt teſtificari eo tēpore, quo deſierit eſſe in ancillatu, ſiue famulatu.*
11 *Ancilla ſi reperta prægnans in domo domini, non ſimpliciter eſt præſumendum contra dominum.*

1 Ancilla quam dominus vxorē duxerit † præſumitur pp dominum efferri, & ſuperbè agere, auth. de nuptiis, §. iucundum. Luc. de Pen. in l. quemadmodū. C. de agr. & cenſit. verſ. 201. lib. 10. ad idque referri poteſt antiquum prouerbium Palladæ, lib. 1. Græcor. Epigram.
[illegible]
Quo ſignificatur ancillam, aut ſi mauis, ſeruā noſtram non eſſe in vxorem ducendā, quaſi & hæ plerunque ſoleant eſſe erga maritos inſolentiores. Ad id reſpexit omniū ſapientiſſimus ille Salomon, qui prouerb. 30. veriſſime proditum reliquit, per tria mouetꝰ terra, & quartum non pōt ſuſtinere, & quæ ſequūtur.
2 Hinc meritò † non pōt eſſe teſtis p domino, arg. c. in literis. de teſt. l. 2. C. eo. ita Io. de Amic. in cōſ. 196. nu. 15. & Pariſ. in conſ. 87. nu. 81. vol. 3 p Doctr. Bal. in l. ēt C. de teſt. & facit, qꝺ ait Marc. Man. in conſ. 213. nu. 30. vol. 1. vbi inquit ancillam non carere ſuſpicione.
3 Intellige tamen concluſionem, ſi opponatur: † quia alioqui eſt idonea, & iudex non poteſt eam repellere, iuxta ſententiam Ang. in auth. de teſti. in prin. col. 1. & Alex. de Neuo. in conſ. 6. nu. 3.
Intellige ſecundò, eo vſque concluſionē pcedere,
4 † vt ancilla examinata nec faciat indiciū, ſi credimus Abb. in d. c. in literis. in 3. no. de teſtib. quē refert Ioā. de Amic. in d. conſ. 196. nu. 15.
5 Primò limita in his, quæ ſecretò fiunt in domo, qa tunc poteſt teſtificari, eſt Accurſ. doctrin. in l. 3. C. de adult. quem ad hoc allegat Domhaud. in ſuo trac. de teſtib. in fi. num. 10. eſt etiam text. in l. conſenſu. C. de repud. bona gloſ. in c. cum dilecti. verſ. & ſi tres. extra de electio. bonus text. in c. fin. de teſtib. cogen. & no-
6 tat Alex. de Neuo. in conſ. 4. nu. 15. vbi inquit † in his, quæ non poſſunt probari, niſi per domeſticos, admitti famulos & ancillas ad teſtimonium, vt etiam dicunt
7 Bal. & Salic. in l. 2. C. de teſtib. & ratio eſt: † quia tunc ex natura actus à communiter accidētibus alij teſtes habiles non poſſunt haberi: vt in probādo adulteria, eſt caſus præcipuus, vt declarat Abb. in d. c. in literis. ſecus eſt ſi ex natura actus poſſint haberi teſtes ido-
8 nei. ut eſt in contractu matrimonij, † quod prohibetur clam contrahi: ut in tit. de clād. deſpon. quia licèt caſu aliquo non habeantur teſtes idonei: quia clam,
9 & tempore nocturno ſit contractum, † nō propterea ſunt admittēdi huiuſmodi teſtes familiares, uel aliàs inhabiles, ſecundum Abb. in conſ. 54. num. 14. & ſeq. lib. 1. Alex. in conſ. 152. num. 15. uol. 5. Dec. in conſ. 310. col. 2. uerſ. & in iſto caſu. & Io. de Amic. in conſ. 196. num. 17.
Secundò limita qñ eo tempore deſierit eſſe in ſer-
10 uitute, ſiue famulatu: † quia tunc poterit teſtificari, ita per alios ibid. alleg. Crot. in conſ. 131. nu. 15.
11 Verū ſi reperta ſit prægnans in domo domini † nō ſimpliciter præſumendum contra dominū, Ita Alc. in tract. de præſump. reg. 3. præſump. 37. nu. 5. p doctr. Bald. in l. filium. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur.

CON-

CONCLVSIO XCI.

ARGVMENTVM.

Animal, vt bos, vel equus an probetur eſſe alicuius per ſtigma impreſſum.

SVMMARIVM.

1 *Animalia: vt bos, & equus: quomodo probētur eſſe alicuius*
2 *Agens pro boue, vel equo, quem dicit eſſe ſuum, licet nō probet dominium, ſufficit tamen probare illos ſuo ſtigmate inuſtos eſſe.*
3 *Res videntur eſſe cuius ſigno ſignatæ ſunt.*
4 *Probatio per ſtigma ſufficit etiam quoad poſſeſſionem, & dominium animalium.*
5 *Rebus ſuis prohibetur quis ponere ſtigma alienum.*
6 *Dominus poteſt animal ſuum, ꝓpria authoritate reducere.*
7 *Animal probatur ſuum eſſe, ſi probata fuerit impoſitio ſtigmatis in dicto animale.*

1 Animalia vt bos, & equus probātur eſſe alicuius, † probādo inuſta eſſe ſtigmate, quo illius grex imprimitur. Ita Luc. de Pen. in l. ſtigmata. C. de fabr. lib. 11. col. 2. verſ. & nota hic argumentū: vbi ait, licèt agēs pro boue, vel equo, 2 quē aſſerit eſſe ſuum, † non probet dñium eius bouis, vel equi, ſatis eſſe tñ probare illum ſuo ſtigmate inuſtū eſſe, & id cōprobat per l. pen. §. pe. C. de aqued. lib. 11. & l. 1. ff. de ſer. fug. in fi. & arg. c. diſplicet, 23. q. 4. & c. ab exordio. 35. diſt. & Bar. in d. l. ſtigmata. Res enim 3 videnř eſſe, † cuius ſigno ſignatæ ſunt, arg. l. ꝙ ſi neq; §. fi. ff. de peric. & com. rei vēd. & videtur hoc expreſſum in c. ſi iudex. de ſent. excom. lib. 6. & ad idem facit c. quod quidam. in fi. 1. q. 1. & c. quēadmodum. 23. q. 7. & c. poſtea ſignatur. de cōſec. diſt. 4. & c. ſanè profecto. 24. q. 2. & c. fi. de vot. & inf. not. in concl. arma, & in concl. domus, & Bal. l. 1. nu. 1. C. quę res vend. nō poſſunt, vbi dicit, mercatores magnæ auctoritatis habere ſigna & ſtigmata: vt fabri, quibus vtuntur in ſuis mercibus, & operibus, & notarii in ſuis inſtrumentis. & auth. dos data. C. de don. ant nup. vbi Bal. dicit, ballas (ſic eas vocat) mercatorū ꝑlurimi, quorū ſūt ſigna.

4 Amplia, † vt huiuſmodi probatio per ſtigma ſufficere etiam quo ad poſſeſſionem, & dominium dicti animalis: vt idē Luc. de Pen. d. verſ. & nota hic argumentum, vbi alleg. l. 3. C. de bon. vac. & hac de cauſa 5 † prohibetur quis rebus ſuis ponere ſtigma alienum, alleg. l. 1. C. de naui. non excuſ. lib. 11. & ſi quis appoſuerit, perdit rem, l. ſacrilegii. §. qui cum. ff. ad leg. Iul. 6 pec. cū alijs ibi alleg. & refert † alios Doct. ſentire, dominū poſſe ipſū animal ꝓpria auctoritate reducere.

Limita vſq; eo procedere, ſi probata fuerit impoſi-7 tio ſtigmatis in d. animale, † ſecus ſi non fuerit ꝓbata. ita idē Luc. de pen. vbi ſup. qui alleg. d. l. 3. C. de bon. vacan. & l. ꝙ ſi neq; §. fi. ff. de peric. & com. rei vend. & l. diſtraheret. C. de reb. alien. non alien. cū ibi not.

CONCLVSIO XCII.

ARGVMENTVM.

An animal venditum morboſum, vel putridum apparens, tale præſumatur fuiſſe tempore venditionis, & traditionis.

SVMMARIVM.

1 *Animal, vt equus venditus intra triduum mortuus, & c. præſumitur infirmum fuiſſe venditionis tempore, & locus erit ædilitio edicto.*
2 *Animal vēditum ſi morboſum appareat illicò poſt contractum tale præſumitur fuiſſe tempore contractus.*
3 *Præſumptio prædicta ſufficiens eſt, ſi modicum tempus interuenit; ſecus ſi plures dies; quia tunc ſimplex eſt.*
4 *Medicorum dictis ſtandum eſt tanquam peritis in arte.*
5 *Animal non præſumitur corruptum fuiſſe tempore venditionis, quando venditor probat poſt traditionem comediſſe herbas venenatas.*
6 *Teſtes quomodo deponere debeant, & quibus ſtandum, vide remiſſiuè.*
7 *Actus in hoc iudicio qualis erit.*
8 *Animal quomodo probetur morbo lethali laboraſſe tempore venditionis, & traditionis.*
9 *Qui non comedit, nec bibit: ſanus non eſt, imo mortuo ſimilis.*
10 *Mortis celeritas in animali præſumitur ex vulnere, vel vlcere.*
11 *Inteſtinorum putrefactio, viſibilis, & apparēs indicat animal omnino periturum fore.*

Animal vt equus vēditus, ſi intra triduum mortuus fuerit, & reperiatur eius 1 cor putridum, & marcidum, † præſumitur tēpore venditionis fuiſſe infirmum, vnde erit locus ædilitio edicto, vt dicit Ang. in l. ſciendum in fi. de verb. obli. quē refert, & ſequitur Alc. in tract. de preſ. reg. 2. præſump. 27. nu. 11. & ita * communiter Doctores ſentiunt in l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. obl. vt ait Rip. in trac. de peſte, rub. de remed. ad cur. peſt. nu. 141. vbi pulchrè de hoc, & Bal. in l. 1. col. pen. verſ. itē faciunt ad mercatores. C. de ædil. act. & in l. 2. q. 2. C. de reſcind. vēd. & idem Bal. & Flor. in l. paciſci. ff. de pact. Io. And. in add. ad Spec. de empt. & vend. §. nunc videndū. verſ. ſciendum. in add. quiſquis emit bouem. Boer. in deci. 323. nu. 22. vbi quam plures alios citat, & Rim. conſ. 2 360. nu. 11. vol. 2. vbi dicit, † animal venditum ſi poſt contractum illicò, vel paulò poſt appareat morboſū præſumi fuiſſe morboſum tempore contractus, vt ēt iudicatum fuiſſe Peruſiæ eſt atteſtatus Ioſeph. Ludo. in ſuis deciſion. deciſ. 118. quæ eſt ſina. deciſ. 2. partis, ꝙ ſi intra triduū moriatur, periculo vēditoris morit. Io. Oldend. tract. de vſuc. §. bellum. nu. 3. & latius de hoc Iac. Menoch. reg. 226. vbi ponit ſeptem limitatio.

3 Limita, & intellige procedere, † vt dictum eſt, de modico tēpore, quia tunc erit valida huiuſmodi præſūptio, vt per Iaſ. in l. lecta. col. 13. ſub nu. 20. cir. med. verſ. primus eſt in ſpoliato. ff. ſi cer. pet. ſecus ſi plures dies interceſſerint, nā tunc eſſet ſimplex præſumptio, 4 & niſi hoc medici aſſeuerarent, † quibus eſſet ſtandū tanquam peritis in arte, arg. l. ſemel. C. de re milit. lib. 12. non ſufficeret huiuſmodi præſumptio, & Alex. in conſ. 148. vol. 2. & Rimin. vbi ſupra num. 13.

Secundò limita, qñ venditor probaret, infra triduū 5 poſt traditionē comediſſe herbas venenatas, † quod etiam iudicio relinquendū erit peritorum artis. Ang. in d. l. ſciendum, de verb. obl. & ibi omninò. Alex. & Abb. in c. iuſtum, de rer. permut. Teſtes autē quomo-6 do deponere debeant, † & quibus magis credendum, videndus eſt omninò. Alex. in conſ. 148. vol. 2. p tot. vbi vberrimè examinat, & Bal. in conſ. 499. vol. 5.

7 Actio autem in hoc iudicio † erit redhibitoria, vel certè quanti minoris, vt idem Bal. in alleg. conſ. 499.

8 Quod verò tempore venditionis, † & traditionis animal laborat morbo lethali, probatur ex eo, quod nec comedit, nec bibit, nam qui hoc non facit, ſanus 9 non eſt, † imo mortuo ſimilis eſt. l. in hac. ff. de tritic. quam allegat Bald. in d. conſ. 499. vol. 5.

Probatur etiam, vt ſupra diximus, per mortis celeri-10 tatem, † quia tunc præſumitur mortuum vulnere, vel vlcere. l. 1. C. de emend. ſer. & Bald. in d. conſ. 499. vel quia inteſtina in putredinem reſoluta eſſe clarè con-11 ſtet, † Vnde facilè, & liquido pateat animal omninò fore periturum, vt idem Bald. vbi ſupra d. conſil. 499. per l. ædiles aiunt. ff. de ædil. edict.

Cætera ſcitu digna huic ſubiicere, noluimus, opportunius hæc tradentur in cõcluſione, equus, mors, & morboſus.

CONCLVSIO XCIII.

ARGVMENTVM.

Mœrere teſtatoris animum ob mulieris impudicam vitam, præſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Anima teſtatoris mortui ꝑpter impudicã vitam mulieris, cui legauit ſub cõditione, ſi caſtè vixerit, pſumit triſtari.*
2 *Idem ſi mulier tranſeat ad ſecunda vota.*
3 *Filijs primi matrimonij ſit iniuria per tranſitum matris ad ſecunda vota.*

Anima teſtatoris mortui præſumit mœrere ob mulieris viuendi genus impudicum, ac impurum, † cui legauit ſub conditione, ſi caſtè vixerit, vt ex allegat. per Alb. in conſ. 25. nu. 12. & ita videtur ſentire Pariſ. in conſ. 95. nu. 21. & 56. vol. 2. Marſil. in conſ. 13. nu. 8. glo. & Doct. præſertim Iaſ. in l. fideicommiſſũ. C. de fideic. Ceph. in conſ. 59. nu. 6. vol. 1. & Rol. à Valle in conſ. 69. nu. 34. vol. 1. † Imo etiam per tranſitum ad ſecunda vota, vt conſuluit Ruin. in conſ. 84. poſt. nu. 9. vol. 2. & Mar. Soc. in cõſ. 108. nu. 8. vol. 1. §. nos igitur. & §. ſol. in auth. de nup. gl. & doct. in l. 1. de ſec. nup. facit. c. fatendum. 13. q. vlt. Alex. in l. mulier quæ. §. cũ proponeretur, nu. 9. ff. ad Treb. vbi etiam inquit † inferri iniuriã filijs primi matrimonij.

CONCLVSIO XCIV.

ARGVMENTVM.

Animus quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Animus directò probari nõ poteſt: quia ſolus Deus eſt ſcrutator cordium.*
2 *Animi probatio eſt quaſi impoſſibilis.*
3 *Animus etiam per teſtes ſingulares probari poteſt.*
4 *Animum probari per coniecturas, præſumptiones, & ſimilitudines, de quibus in hac concluſione.*
5 *Animum probari per iuramentum, & quomodo.*
6 *Animi probatio per iuramentum tanti eſt momẽti, vt nulla alia certior haberi poſſit.*
7 *Teſtes, qualis fuerit animus alicuius, ſi præceſſerint verba declaratoria, per ea teſtificari poſſunt.*
8 *Probationi prędictæ contrariũ probare volẽs nõ admittitur.*
9 *Doctores contrarium tenentes allegantur.*
10 *Quod permittitur actori, id debet permitti reo, cui tolleretur exceptio ſua, ſi non poſſet probari contrarium.*
11 *Statuto ſi cauetur, ſtari iuramento alicuius, venit nihilominus admittenda probatio in contrarium.*
12 *Statutum ſi diſponat, ſtari conſcientiæ alicuius, poteſt tamen probari contrarium: dummodo cauſa ſit nimis prępiudicialis.*
13 *Nuntio, & executori iurato licèt credatur in his, quæ ſpectant ad officium illius, poteſt tamen probari contrariũ.*
14 *Animum probari per ſimplicem aſſertionem.*
15 *Poſſeſſio animo retinetur.*
16 *Animus cognoſcitur, & probatur per verba.*
17 *Verba ſunt inuenta, vt animum dicentis exprimant, & declarent.*
18 *Quæ ſunt parui præiudicij licet conſiſtant in animo, probantur tamen per ſolum iuramentum.*
19 *Concluſionem procedere etiã in his, quæ ſunt magni præiudicij, ſecundum Rom.*
20 *Dicto alicuius cum iuramento non ſtatur, quando contra ipſum extat aliqua præſumptio iuris.*
21 *Furi de furto commiſſo ſe excuſanti, ita tique credidiſſe, dñm rei cõſenſiſſe, vt ipſã auferret, nõ credit, & quare.*
22 *Nemo rem ſuam iactare præſumitur.*
23 *Dicenti ſe conſenſiſſe, vt furtum fieret de re, ſi fur non ſit affinis, vel amicus, præſumitur dicere ficte, animoque iuuandi, & cum habeat præſumptionẽ contra eius dictum aſſertio per iuramentum non probatur.*
24 *Citati ad domũ iurare volentis ſe de citatione notitiã non habuiſſe, iurĩ eius non ſtatur, & quare, & ibi cõtrariũ.*
25 *Volenti probare ignorantiã conſtitutionis, edicti, aut ſtatuti nuper editi per proprium iuramentũ, non creditur.*
26 *Nemo præſumitur ignorare, quæ omnes in ciuitate ſciũt.*
27 *Iuuenis ludens in tenebris cum virgine per iuramentum nõ ꝓbabit nõ animo prauo, ſed bona fide ludere cũ illa.*
28 *Homini bonæ famę, & opinionis creditur per iuramentũ, ſecus ſi ſit malæ, & homo leuis.*
29 *Statuto ſi cauetur, credi debere denunciatori, vel damnum paſſo cum iuramento, tamẽ non ſtabitur, ſi infamis fuerit etiam ſola infamia facti.*
30 *Libro mercatoris infamis non eſt credendum.*
31 *Veneficij accuſatus ſi dixerit, ſe potionem non dediſſe animo necandi & ſtatuto caueat propterea non puniri eius dicto etiam cum iuramento ſtandum non eſt.*
32 *Iuramento circa animum non creditur, quando alio modo poteſt probari.*
33 *Aſſerẽti ſe arbitratum eſſe in illo iuiſſe loco iure ſeruitutis ſi nullus pręceſſit titulus, ei non creditur per iuramentũ.*
34 *Alleganti titulum reprobatum, & non bonũ per iuramentum non eſt credendum.*

1 Animus cum directò ꝓbari nõ poſſit, † cũ ſolus Deus ſit ſcrutatur cordiũ, vt inquit Marc. Mant. in cõſ. 24. nu. 4. vol. 1. per gl. in c. de occidendis, 23. q. 5. & in clem. exiui de paradiſo. de verborum ſignificat. & in l. 2. ff. de interroga. action. Barbat. conſ. 42. nu. 14. per cap. nouit. de iudic. vol. 1. c. tua. in fin. de ſimon. cum concord. gl. in clem. vnica, de reliq. & vener. Sãcto. Blãc. de indic. nu. 57. tomo 15. Ioan. Lup. in tract. de matri.
2 & legit. part. 1. nu. 6. & 10. vbi inquit, † eſſe quaſi impoſſibilem probationem, vt plenè Corn. conſ. 81. nu. 16. vol. 1. conſ. 124. nu. 3. vol. 3. & Homod cõſ. 63. nu.
3 3. vt † etiam per teſtes ſingulares probari poſſit, ſiũ Crau. in conſ. 2. nu. 33. & tenet Rot. deciſ. 73. diuerſorũ nõdum typis tradit. qñ cõcurrit publica vox, iccir-
4 co confugiendum eſt ad coniecturas, † præſumptiones, & ſimilitudines, vt idem Marc. Mant. vbi ſupra ꝑ ibi adduc. & ſapiẽtiſſimè Menoc. de arb. iud. caſ. 361. nu. 2. Laur. Silu. in conſ. 7. nu. 21. Soc. conſ. 28. nu. 14. vol. 1. Mando. in reg. cancel. reg. 5. q. 4. nu. 7. & Corn. conſ. 45. in littera A. vol. 3. ſed quæ ſint cõiecturæ, & præſũptiones infra dicemus ſingulis ſuis in locis. Ge-
5 neralẽ igitur conſtituimus concluſionẽ nempè † animum probari per iurm illius, qui aſſerit id habuiſſe in aĩo, vel ꝙ ſciuerit, vel ignorauerit iuxta ſñiam Mar. Soc. in conſ. 123. nu. 19. vol. 2. & in conſ. 28. nu. 19. vol. 1. Guid. Pap. q. 614. & in cõſ. 223. vbi plenè, nu. 13. verb. ſed qualiter. Alc. de præſump. reg. 3. præſũpt. 16. Bell. in conſ. 49. n. 13. Bella. deciſ. 45. Rot. deciſ. 42. in nou. ſi impetratum. & deciſ. 79. nota quod vbi, & deciſ. 494. nota ſi impetretur, in antiq. Staphil. de ſignatur. grat. & iuſtit. tit. de cõmiſſ. fol. mihi 172. verſ. ſolet tamen. Hippol. Marſil. in rubr. C. de probat. nu. 122. Iaſ. in conſ. 84. nu. 7. vol. 1. Roman. in l. gerit, nu. 5. ff. de acquirend. hæredit. Neuizan. in conſ. 5. num. 38. Crauet. de antiq. temp. part. 4. nu. 153. Riminald. ſen. in conſ. 216. num. 22. vol. 2. Abb. in cap. de his.
* nu. 6. de accuſ. vbi * omnes ad hoc alleg. glo. in cap. ſignificaſti de homi. vbi Fel. nu. 2. & gl. in §. aliæ. Inſt. de act. vbi Iaſ. Old. cõſ. 286. Ang. cõſ. 314. Anch. 159. in fin. nu. 44. & conſ. 174. nu. 4. & 5. Rom. conſ. 398. in fi.

in fi. & in conſ.76.n.5.Gram.vol.10.nu.28.Alex.cōſ.
127.nu.15.lib.4.Hippol.conſ.9.nu.32. & conſ.96.nu.
8.& Marc.Ant.Blāc.in pract.crim.de re accuſ. incip.
datis defenſionib.nu.65.& per alios, quos enumerat.
Io.Nic.Arelat.in addit.ad Alc.vbi ſupra. Quintilia.
Mando.ad reg.cancel.reg.5.q.4.nu.2.& Barb.conſil.
42.nu.14.vol.1.Ruin.conſ.1.nu.4.vol.5.
6 Primò amplia,† vt tanti ſit momenti hmōi proba-
tio,vt nulla alia certior haberi poſſit,vt §.alię.Inſt.de
act.& l.ſi cui.§.iiſdem.ff.de accuſ.Bart.in l. inter oēs.
§.rectè. ff. de fur. & in l. 2. §.ſi à pupillo.ff.pro empt.
quos adducit Rot.10 dec.42.in nou. ꝙ verum eſt,niſi
7 aliqua verba declaratoria præceſſerint,† nã eo caſu te
ſtes de aīo alicuius,qualis fuerit, teſtificari poterunt,
idq; p verba declarat.Bert.in verb.teſtes dep.nu.176.
8 Secundò amplia,vt vſq; eo concluſio procedat † vt
non admittatur contrarium probare volens, ita Dñi
Rot.deciſ.79. in fi.in antiq.Dec.in c.interpoſita.§.1.
de appel.& in c.ſtatutū.§.aſſeſſorem, de reſcrip. in 6.
9 Contrariam † tamē ſnīam ſunt ſequuti Fel.in c. ac-
cedens,il 2.nu.14.vt lit.non conteſt.& in c.ſignifica-
ſti,n.4 de homic.& Bar.in l.2.§.ſi à pupillo.ff. de vſu-
cap.pro emp.& in l.is pōt.col.5.nu.4.de hom.& Bart.
in l.2.§.ſi à pupil.ff.de vſucap.pro emp. & in l. is pōt.
col.5.ff.de acq.hær.Bellam.deci.45. exceptio de non
per horreſcētiæ.Iaſ.in §.ſed iſtę.col.25.verſ.3. ad no-
ſtram.de act.Tiraq.in trac.de vtroq.retract.tit.de ret.
lignagier.§.4.gl.1.nu.5.Cap.Toloſ.q.236.item quidā
Bolo.vbi dr̄, bis ita fuiſſe deciſum,& conſtitutū in ca
10 pella. Et ratio eſt, † quia ſicuti permittitur actori, ita
dēt permitti reo, alias ſi nō poſſet probari contrariū,
tolleretur reo exceptio ſua,ꝙ nō eſt dicendū,c.paſto-
ralis de re iud. vt latius dicet̃ in cōcl.per horreſcentia.
Amplia poſteriorē iſtorum opinionem vſq; eo pro-
cedere,vt ēt lege municipali caueatur,vt credat̃ iura-
11 mento alicuius,† nihilominus ſit admittenda proba-
tio in contrariū,vt tradidit Ang. in l. qui reſtituere. ff.
de rei vend.& alleg.gl.in clem.1.de iur.patr. & ex al-
leg. per Iaſ.in d.§.ſed iſtæ,nu. 95. vbi notat id ꝙ ait d.
gl.in clem.1.hoc eſt,ſi ſtatutum diſponat, vt fides ha-
12 beatur conſcientiæ alicuius, † tamen ſi cauſa ſit ni-
mis præiudicialis poſſit probari contrariū ſecus ſi nō
ſit nimis præiudicialis iux.gl.in c.ſtatutum.§. aſſeſſo-
rem.verſ.relinquatur, de reſcrip. in 6. & ad hæc facit
Paul.Caſtr.in l.de pupillo.§.qui opus.ff.de nou.oper.
nunc.Bal.in c.ſi ſacerdos.de offic.ordin.Io.de Anna.
in conſ.34.incip viſis, & diligenter.
13 Infertur ex hac ſecunda opinione, † vt & ſi credat̃
nuntio,& executori iurato in his,quæ ſpectāt ad eius
officium,vt c.cū parati.& ibi Doct.de appel.& l.ma-
gis.§.illud.ff.de reb. cor. poſſit tñ probari contrariū,
vt gl.in c.propoſuiſti in verſ.nō probat̃ 82.diſt.Imol.
& Ale.in l.qui bona.§.qui bona,q dāni.ff.de dān. in-
fect.& ex multis alleg.p Tiraq.vbi ſup.nu.6. & Chri-
ſtoph.Porc.in §.itē verbor.Inſt.de inutil.ſtip. in prin.
14 Amplia cōcluſionē p̄cipuam procedere † etiam in
ſimplici aſſertione nēpè cum quis ſemel poſſedit, &
nūc aſſerit poſſidere. Animus enim hmōi probat̃ per
15 talē aſſertionē,† nam poſſeſſio aīo retinet̃,ita docuit
Bar.in 2.lect.l.ſiue poſſideris.nu.7.C.de prob.per d.§.
aliæ.Inſt.de act,& per l.at ſi quis.§. ſed interdū. ff. de
16 relig.& ſumpt.fun.& facit etiam ad hoc illud † vt per
veſtē etiā cognoſcitur,& probetur animus, vt eſt tex.
iunct.gl.in verb.poteſt,in l.quidā in ſuo.ff.de condit.
inſt.& in l.de minore.§.tormēta.ff. de q.& Bertr.cōſ.
17 324.nu.5.vol.4.nam verba inuenta ſunt,† vt dicentis
animū exprimant,& declarent,vt inquit Alc.lib.1.in
prin.tract.de verb.ſig.& ante eum Cicero in topicis.
Primò limita concluſionē principalē procedere in
18 his quæ ſunt parui præiudicij,ſecus ſi magni,† q̄a tūc
etiam ſi conſiſtant in aīo, non probantur tamen per
ſolū iurm,ita docuit Paul.de Lya.in clem.conſtitut.
de elec.& D.de S.Gem.in c.eos.de tēp.ord.in 6.Hipp.
Marſ.in ſing.655.incip.memoriæ.& Io.Nic. Arela.in
add.ad Alc.de præſ.in d.reg.3.præſump.16.nu. 6.
Contrarium tamen conſuluit Roman.in conſ.76.
19 nu.5.nempè concluſionem procedere, † etiam ſi eſ-
ſemus in his, quæ ſunt magni præiudicij.
Secundò limita, vt procedat concluſio, qñ contra
ipſum aſſerentem iur̃o non extat aliqua præſumptio
20 iuris,ſecus ſi extaret,† quia tunc non ſtatur eius dicto
etiam cum iur̃o,vt per Fely. in c. ſignificaſti.il 1.in 1.
col.de homi.& in c.inquiſitionis.§.quęſiuiſti.in pen.
col.de accuſ.ſequitur Hipp.Marſ.in conſ.9. num. 36.
Crau.de antiq.tēp.par.4.nu.153.& Bar.in l. inter oēs.
§.rectè,de fur.nu.3. vbi dicit ſi fur ſe purgare velit de
21 furto cōmiſſo,† ita quia habebat in aīo, & credebat,
dñm rei cōſenſiſſe,vt ipſam rem auferret, & iurat id
credidiſſe,tñ non creditur illius iur̃o, quia habet prę-
ſumptionem contra ſe ipſum, vt imò crederet Dñm
22 non eſſe permiſſurū,† nemo enim præſumitur iactare
rem ſuam.l.qui vaſ.§.vetare. ff.de fur.cum ſimilib.&
ipſum Bart.refert Alc. in d.reg.3.præſ.16.nu.2.qui li-
cet per quatuor rationes oſtēdat, huiuſmodi limita-
tionē non eſſe verā,tamen illam in fine tuetur, nēpè
procedere,qñ prę́ſumptio iuris contra iurantem eſſet
magis efficax,& veriſimilis, quā illa quæ ex teſtō ori-
tur.& pro iſta limitatio.ſentit Imol.in c.2.de conſtit.
col.9.Card.in clem.2.§. cæterùm.q.7.de elect. Rot.
deci.444.incip ext.Rotam,ſiue item ext.Rotā.in no.
Amplia hmōi limitationem etiā procedere in eo,
23 qui vellet excuſare furē,† dicens ſe cōſenſiſſe,vt fur-
tū faceret de re ſua,quia ſi fur nō erit affinis, vel ami-
cus, præſumitur illud dicere fictè,& animo iuuandi,
nec probatur per iurm huiuſmodi aſſertio, contra.n.
habet præſumptionem,vt inquit Fel.in d.c.ſignifica-
ſti.nu.3.de homicid.& not.Innoc.in c.2.col.9. de cō-
ſtit.& Card.in clem.ne Rom.§.cæterū m.q.7.de elec.
& Io.de Anna.in c.2. circa fin. de calum.
24 Primò infertur ex hac limitatione, † quòd ſi quis
fuerit citatus ad domū, ille aūt citatus vellet iurare
notitiā nō habuiſſe de illa citatione, ipſius iur̃o non
ſtat̃,q̄a hēt p̄ſumptionem contra ſe,nēpè quia q̄libet
p̄ſumatur ſcire, quod ſibi eſt denunciatum ad domū,
vt gl.in l.ſi tutor.ve.l.oſtenderis.C.de peric. tutor.
Contrarium voluit Bal.in l.2.§.pen. in fi. ff. ſi quis
caut.quem reprehendit Iaſ.in §.ſed iſtæ.Inſti.de act.
& ibi etiam Iaſ.à Bald.tamen ſtat.Alc.vbi ſupra, re-
prehendens Iaſon.
25 Secūdò infertur,† vt ſi aliquis vellet probare igno-
rantiam conſtitutionis,edicti,aut ſtatuti nuper editi,
per proprium iuramētum non poſſet, nec ei creditur,
ita Ioan.And.Innoc.& alij in c.1 de conſtit.& Iaſ.in
26 d.§.ſed iſtæ.nu.92.† nemo enim præſumitur ignora-
re,quæ omnes in ciuitate ſciunt,vt Iaſ.in d.§.ſed iſtæ.
vbi etiam ponit aliam illationem, nempè de iuuene
27 ludente in tenebris cum virgine, † qui non probabit
per iuramentum,non animo prauo,ſed bona fide lu-
dere cum illa, vt ibi per eum.
Tertiò limita,vt procedat in eo, de quo homines
28 benè ſentiunt † ſecus ſi malè audiat, homoque leuis
ſit,quia ei non creditur per iuramentum ſuum. vt pro
hac limitatione. Iaſ.in d.§.ſed iſtæ,n. 96. teſtatur Bal.
in l.falſus.col.3.C.de fur.& gl.in c.ſignificaſ.il 1.verſ.
ſi eſt ita.de hom.& ꝙ voluit Ang.in l.qui in iudicio.
ff.de accuſ.vbi inq̄t,ſi ſtatuto caueat̃,vt fides habeat̃
29 denunciatori,† vel dānū paſſo cum iur̃o,tamen non
ſtabit̃, ſi ipſi fuerint infames ēt ſola infamia facti, &
ꝙ notat Bal.in l.cunctos populos.C.de ſumma Trin.
col.41.vbi ait, ſtatutū diſponēs vt credatur libro mer
30 catoris,† intelligi,niſi mercator fuerit infamis: quia
tūc nō erit credendū illi libro, non obſtāte etiam iu-
ramento, & pro iſta limitatione ſentit Arch. in c.q̄a
p̄ſulatus.n.4.1.q.4.& ſequitur Fel.in d.c.ſignific.nu.2.
Quartò limita in criminalibus: vt ſi lege municipa-
li ſit cautū,ne quis puniatur de delicto,nēpè de vene-

31 nõ† ſi non animo interficiendi potionem dederit: de hoc animo non erit ſtandum dicto ipſius, etiam cum iuramento. Marc. Ant. Blãc. in pract. crimin. in verb. datis defenſionibus. fol. 36. nu. 69. nã animus probatur præſumptione facti. l. is qui. §. diuus. ff. de tut. & cur. l. 1. §. diuus. ff. de ſicar. cum neq; criminalia dirimantur iuramento, arg. l. fin. C. de proba.

Contrarium voluit Hippol. Marſil. conſ. 96. licèt forſan adducta per eum procedant in ciuilib.

Quintò limita, quando alio modo poſſet probari,
32 quàm per iuramentum, † ſecus ſi nõ poſſet probari, vt latè Lap. alleg. 94 per tot. Bald. in diſput. quæ incipit, ſtatuto cauetur. col. 9. Cardin. in Clemen. 1. in fin. de pœn. & ibi gl. ver. commodè, & Fel. in d. c. ſignificaſti. nu. 4. aſſerens id procedere in foro conſcientiæ, & alleg. gl. in eo. c. ſignificaſti. in ver. credendum. & clem. 1. in ver. non habita. de priuile.

Sextò limita in eo, qui ſine fraude opinabatur, bonàque fide arbitrabatur, ſe in eo loco profectũ fuiſſe
33 iure ſeruitutis: nã hoc caſu, † ſi nullus titulus præceſſit, ei non creditur per iuramentum, ita Bar. in l. 1. §. hoc interdicto. nu. 9. ff. de itin. act. priu. & Iaſ. in d. §. ſed iſtæ. Inſti. de act. in gl. magna, verſ. in primis ergo.

34 Quod idem procederet, † ſi allegaret titulũ, tamen improbatum, & irritum, quia nihilominus ei per iuramentũ non eſſet credendum, ita Iaſ. in d. §. ſed iſtæ. nu. 23. Inſtit. de act.

CONCLVSIO XCV.

ARGVMENTVM.

Quomodo probetur animus.

SVMMARIVM.

1 *Animus ex qualitate facti præſumit, & ꝓbatur ita fuiſſe.*
2 *Animum meum ex operibus meis probo.*
3 *Animus talis præſumitur, qualia facta ſunt.*
4 *Animus in animalibus brutis ex eorũ factis præſumitur.*
5 *Animus hominis ex qualitate orationis iudicatur.*
6 *Animus in ſequẽti qualis fuerit probatur ex præcedẽtibus.*
7 *Animus qualis fuerit in præcedentibus probatur ex poſtea geſtis.*
8 *Animum in futuris præſumere difficile eſt.*

1 Animus ex qualitate facti præſumit, † & ꝓbatur ita fuiſſe. arg. l. q alienũ. §. actum. l. Paul. ff. rem rat. hab. & notat Inn. in c. bone. de poſtul. prælat. quem refert Anch. in conſ. 204. nu. 4. & Crauet. in cõſ. 150. nu. 4. & facit l. duo fratres. ff. de acq. hær. & l. reprehendenda. C. de inſtit. & ſub-
2 ſtit. Nam Iob ait † animum meũ ex operibus meis ꝓbo. Ita refert Bal. in prooem. decret. in verſ. rex Pacificus. nu. 14. & Gram. conſ. 13. nu. 2. & 3. per plura ibi adducta, Corn. in conſ. 6. in littera R. ibi, facto enim, vol. 3. Neuiz. in conſ. 50. nu. 2. & Cepha. in conſ. 75.
3 num. 3. vol. 1. vbi dicit † talem præſumi animũ, qualia facta sũt, & Gram. deciſ. 37. nu. 6. c. dilecti filii. vbi glo. ſuper verbo facto, de appel. & l. fin. C. ſi maior fact. Vant. tract. de nullit. tit. quibus modis ſum. null. reper. poſ. nu. 103. ad 105. Abb. c. ad hæc, nu. 3. de appell. per c. 1. de præſumptio. & l. nam ludus. ad l. aquil. Marc. Blanc. tract. de indic. nu. 58. tomo 15. fol. 156. & l. ſi tamen. §. ei qui. de ædil. edict. l. de quibus. in fin. vbi Bald. de legibus.

Primò amplia ꝓcedere etiã in animalibus brutis,
4 † ex quorũ factis præſumitur animus, tex. eſt in §. ceruus. Inſti. de rer. diuiſ. & dicunt Anch. & Crauet. vbi ſupra, & ex qualitate actuum illorum manifeſtatur, Paris de Puteo tract. de re milit. §. cum inter. nu. 5.

Intellige etiam procedere cõcluſionẽ in ſermone
5 hominis † quia itidem ex qualitate orationis animus hominis iudicatur, iuxta ſententiã Bal. in l. ſed & reprobare. in prin. ff. de excuſ. tut. & Rol. à Valle in cõſ. 61. nu. 9. vol. 2. & Thom. Gram. d. deciſ. 37. nu. 6. Soc. iun. in conſ. de duell. licit. nu. 18. tom. 16. fol. 145.

Quam ſententiam optimè confirmauit Socrates. Nam cum diues quidã filium adoleſcentulũ ad Socratem miſiſſet, vt indolem eius inſpiceret, ac pædagogus diceret, pater ad te ò Socrates miſit filium, vt eũ videres: tũ Socrates ad puerũ loquere igit, inquit, adoleſcẽs, vt te videã: ſignificãs ingeniũ hominis nõ tã in vultu relucere, quàm in oratione, ꝙ hoc ſit certiſſimũ, minimeq; mendax animi ſpeculum. eſt. n. vt inquit ille, oratio vmbra animi, cui Diogenes aſſẽſit. Dicere. n. ſolebat, ſibi videri mirũ, ꝙ cũ ollã, aut operculũ nõ emerẽt hões, niſi pulſu ac tinnitu exploratũ, in emẽdo hoĩe ſolo aſpectu eſſent cõtẽti, ſignificãs, hominem nulla ex re melius cognoſci, quã ex rõne.

6 Et pariter animus qualis fuerit in ſequẽti, † probatur ex præcedentibus. l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. 1. & facit Bal. in l. quamuis. C. de fide com. Soc. conſ. 57. col. 6. ad fin. verſ. præterea. vol. 1. quos refert Crau. conſ. 220. nu. 11. Ruin. conſ. 10. nu. 10. vol. 5. & conſ. 112. nu. 3. vol. 2. & vide Matth. ab Afflic. cõſtit. Neap. de pœn. eius, qui com. rub. 11. nu. 7. & 8. Mandoſ. ad reg. cancellariæ, reg. 5. quæſt. 4. nu. 8.

7 Item econtra, ex poſtea geſtis † probatur, qualis fuerit in præcedentibus, arg. §. pauonum. Inſt. de rerum diuiſ. l. ſed Iulianus. §. proinde, ff. ad Maced. glo. in l. Fulcinius. ff. de quibus ex cau. in poſ. ea. & ibi Bart. gl. in l. apud Celſum ff. de do. excep. & notat Gram. in conſ. 22. nu. 11. deciſ. Pedem. 71. nu. 33. & deciſ. 90. nu. 19. Dec. in conſ. 421. Cephal. in conſ. 3. nu. 28. vol. 1. Rol. à Valle in conſ. 77. nu. 33. vol. 1. Rim. Sen. in cõſ. 72. nu. 11. & in conſ. 361. nu. 12. vol. 1. & Grat. in conſ. 83. nu. 6. vol. 2. Crau. in conſ. 77. nu. 10. per plura ibi allegata. Socin. ſen. in conſ. 162. nu. 6. vol. 2. Soci. iun. in conſ. 144. nu. 10. vol. 3.

8 In futuris autem † eſt difficile præſumere, vt dixit Bald. in prooem. decret. in verb. Rex Pacificus nu. 14. & ex præparatione mentis dignoſci animũ monuit Barbat. in tract. de præſtan. car. q. 12. num. 15.

CONCLVSIO XCVI.

ARGVMENTVM.

Animus compenſandi quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Animum compenſandi probari ex coniecturis.*
2 *Prædium donatum à patre filiabus præſumitur animo compenſandi cum ſupplemento legitimæ.*
3 *Prædium datum ſorori a fratre cenſetur animo compenſandi cum eius legitima.*
4 *Teſtator legans, quando iubet legatarium contentum eſſe ſuo legato, animo compenſandi legaſſe præſumitur.*
5 *Teſtator legans filia pro omni eo, quod petere poteſt, relinquere videtur animo cõpenſandi cũ dote per eã recepta.*
6 *Subſtitutus legans aliquid cui debebat ex diſpoſitione ſtatuti, cenſetur animo compenſandi cum debito à ſtatuto, vel lege introducto legare.*
7 *Pater neceſſariò tenetur ſoluere legitimam filiis ſuis ex legis diſpoſitione, & legãs, vel donans, facere cenſetur animo compenſandi.*
8 *Soluendo quod quis ſe obligauit, non cenſetur animo compenſandi cum debito ſoluere.*
9 *Compenſatio non fit in debito voluntario ex contractu, vel actu immediatè voluntario.*
10 *Compenſatio non fit in debito volũtario, quando ex verbis teſtatoris apparet legaſſe animo compenſandi.*
11 *Maritus legans aliquid vxori ſuæ, non cenſetur animo cõpenſandi cum dote, niſi expreſſè dixerit, legare.*

Voluntas

12 *Voluntas teſtatoris in cõpenſatione quomodo intelligẽda.*
13 *Verba, lego pretium rei dotalis, quam vendidi, vim habent compenſationis, etiam ſi de eo nihil expreſſum ſit.*
14 *Cõpenſatio ſufficit, quod ex verbis ei æquipollentibus fiat.*
15 *Animus cõpenſandi nõ præſumitur, in ſimpliciter legãte.*
16 *Animus compenſandi non præſumitur, quando debitum eſt quãtitas, & legatum ſpecies, cum oporteat vt ab vtraque parte ſit quantitas.*
17 *Debitum conſiſtit in quantitate, & legando ſpeciem videtur totum diuerſum.*
18 *In claris non eſt opus diſputatione.*
19 *Verba lego de bonis meis, nõ præſumũt animũ cõpenſandi.*
20 *Bona dicuntur deducto ære alieno.*
21 *Legatum factum videtur poſt id, quod erat debitum.*
22 *Pater relinquens aliquid filiæ nõ videtur cõpenſandi animo, niſi exprimatur, vel ex coniecturis aliud appareat.*
23 *Compenſatio non cadit in creditore legante debitori.*
24 *De hac concluſione reliqua videnda ſunt in concluſione compenſatio.*

1 Animum cõpensãdi † ꝓbari ex cõiecturis reſpõdit Crau. in conſ. 149. nu. 3. & in cõſ. 131. nu. 14. vbi ſi pater donauerit inter viuos filiabus prædiũ, præſumitur donatũ animo cõ-
2 penſandi † cum ſupplemento legitimæ, iuxta nota. in auth. præterea C. vnde vir. & vxor, & idẽ ſequitur de
3 fratre dãte pdiũ pro dote ſorori ſuæ, qui † cenſetur dare animo compenſandi cum eius legitima. l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. Cor. cõſ. 175. vol. 4. Crau. in d. cõſ. 131. in fi. & ad hoc facit, quod notat cõſulendo Paul. Caſtr. in conſ. 139. nu. 2. vol. 2. vbi qñ teſtator
4 legans † iubet legatariũ contentũ eſſe ſuo legato, præſumitur legaſſe animo cõpẽſandi, & huc etiã ſpectat, quod ait Abb. in conſ. 81. nu. 2. vol. 1. vbi qñ pater te-
5 ſtator legat filię pro omni eo, quod petere põt, † videtur relictum fuiſſe animo compenſandi cum dote p eã recepta, & Anch. cõſ. 26. nu. 5. in fi. vbi ſubſtitutus legãs cui debebat aliquid ex diſpoſitione legis, vel
6 ſtatuti, propter aditionem hæreditatis, illud legatum cẽſetur factũ animo cõpenſandi cum debito † à ſtatuti, vel legis diſpoſitione introducto, ſed cõtra hoc cõſuluit Cor. conſ. 292. vol. 1. quod tñ reprehenditur per Crauet. ex multis rationibus per eum in d. conſ. 131. allegatis & in ſimilibus conſuluit Io. de Anna. cõſ. 3. q eius dicta diſtinguit. Crau. d. cõſ. 131. & vide pro cõcluſ. Dec. in auth. ꝑterea. col. 7. C. vnde vir, & vxor.
7 Primò limita concluſionẽ procedere, † qñ quis teneretur ſoluere neceſſariò ex legis diſpoſitione, nẽpè pater legitimã filiis ſuis, quia hoc caſu ſi aliquid legat, vel donat cenſetur habuiſſe animũ cõpenſandi, ſecus vero ſi deberetur aliquid, ad qꝫ ipſe ſpõte, & voluntariè ſe obligauit, quia tunc ſoluendo non cenſe-
8 tur animo compenſandi cũ tali debito feciſſe. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi pater. ff. ſolut. matrim. iuncta l. creditorẽ. ff. de lege. 2. & per Doct. in auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. & Anch. conſ. 26. nu. 4. & l. Titia. §. quia in vita. ff. de leg. 2. & ibi Bart. Ang. Boer. in q. 92. nu. 2. vbi at-
* teſtatur hanc eſſe * communem ſcrib. & idem ſequitur Bald. & alij in l. ſi vxor. C. de bon. auct. iud. poſſid.
* vbi * omnes in hanc ſententiam deueniunt † in debi-
9 to voluntario è cõtractu, vel ex actu proximè volũtario nullam fieri compẽſationem. Idem Paul. Caſt. in conſ. 35. col. 2. verſ. 5. ad idem, vol. 2.
Sublimita non procedere, quando ex verbis teſta-
10 ſtatoris appareret legaſſe animo compenſandi † licèt fuerit debitor voluntarius ex aliquo contractu, vt latè per Auguſt. Bero. d. quæſt. 92. nu. 7.
Secundò limita non ſibi vendicare locum, qñ ma-
11 ritus aliquid legaret vxori ſuæ, † quia hoc caſu nõ cẽſetur animus compenſandi cum dote ſua, niſi expreſsè reliquerit, vel ſpeciatim dixerit, ſe vxori legaſſe animo compenſandi cum dote, alioquin clarum eſt, teſtatorem voluiſſe mulierẽ vtrunque habere, vt hoc cõfirmat text. gl. & Bal. in l. Titia. §. in vita. verſ. ratio
12 eſt, & tex. in l. creditorẽ. ff. de leg. 2. vbi dicitur † euidẽter apparere, & cõſtare debere, teſtatoris voluntatem fuiſſe, vt compenſaretur, quod cognoſcitur, quando teſtator dixiſſet, lego rẽ pro dote, ſeu ex cauſa dotis, q̃ habuit, vel lego rem vxori pro cõpenſatione dotis, ſeu animo cõpenſandi, vt eſt text. & ibi Bal. in l. vnica. §. primum. C. de re. vx. act. ſed Alex. in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. in ſi. col. 2 ff. ſolut. matrim. ait, idẽ pro-
13 cedere, ſi dixiſſet † lego pretium rei dotalis, quam vẽdidi, etiam ſi de compẽſatione faciẽda nihil expreſſerit, cui ſententiæ ſubſcribit Bart. in l. cum pater. §. q dotalem. ff. de leg 2. non enim refert, an maritus dixerit, lego gratia cõpenſandi, an verò vſus fuerit alijs iſtiuſmodi verbis, ex quibus pateat, ſe voluiſſe cõpen-
14 ſare, † ſufficit etiam, vt ex æquipollentibus fiat, l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ff. de lib. & poſthumis, & ſic
15 procedit, quando ſimpliciter legaſſet, † quia tunc nõ præſumitur animus compenſandi. Bar. in d. §. qui dotalem, & Bero. d. quæſt. 92. nu. 6.
Tertiò limita non habere locum, qñ debitũ eſſet
16 quantitas, legatum aũt ſpecies, vel aliud: † quia tunc nõ præſumitur animus compẽſandi, oportet. n. vt ab vtraq; parte ſit quãtitas, vt apertè voluerũt, Bar. Paul. de Caſt. in l. huiuſmodi. §. cum pater. ff. de leg. 1. & ita debere intelligi l. ſi pater ꝑ filia. ff. de colla. dot. vt ait Ber. d. q. 92. nu. 4. & Bald. in l. filia legatorũ, C. de lega. Sal. in l. qm̃ prioribus. C. de inof. teſt. & in l. ſi vxor. & l. Neſen. ff. de neg. geſt. & eſt de mente Corn. in conſ.
17 292. in litera H. vol. 1. dum dixit † legando ſpeciẽ videri totum diuerſum à debito, quod conſiſtit in quãtitate, ſecus autem eſſet, ſi expreſsè conſtaret animus compẽſandi; nam licèt eſſet legatum quid diuerſum
18 à debito, tñ eſſemus in claris, † nec eſſet opus diſputatione, vt idem Ber. d. q. 92. nu. 11. & Corn. d. conſ. 292. litera H. & Io. de Imo. quẽ ſequit Alc. in d. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi pater, ſoluto matrimonio, & in d. l. cũ pater. filiæ. ff. de leg. 2. Rom. in auth. ꝑterea. C. vnde vir. & vx.
19 Quartò limita, quando teſtator dixiſſet, † lego de bonis meis, nam tunc non præſumitur animus compenſandi, ſed legatarius vtrunque conſequi põt, etiã in caſu, quo cenſetur facta compenſatio, vt Bero. d. q.
20 92. nu. 5. nam (vt ipſe inquit) † bona deducto ære alieno dicũtur. l. ſubſignatũ. §. bona. ff. de verb. ſign. ideò
21 legatum videtur factum poſt id, † quod debebatur, vt colligitur ex his, quæ voluit Bal. & Alex. ſequitur in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ff. ſol. matri. col. 4. & idem Bero. vbi ſupra in fin. quæſt.
Quintò limita, quãdo pater aliquid relinquit filiæ,
22 † quia compẽſandi animo non videtur reliquiſſe, niſi in ipſo relicto exprimatur, vel aliud ex coniecturis appareat, ſecundum Capram in conſ. 164. nu. 16.
23 Sextò limita qñ creditor legat debitori, † quia tunc compenſatio non cadit, imò ipſę debitor cõſequitur relictũ ſibi factũ, ꝑ tex. in l. creditorẽ. ff. de leg. 2. & in l. creditor. C. eo. & notat. Capr. in conſ. 143. num. 9.
24 Reliqua † ſunt videnda in concluſione cõpenſatio.

CONCLVSIO XCVII.

ARGVMENTVM.

Animus delinquendi quibus modis probetur, & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Animus delinquendi præſumitur, & probatur, ſi quis arma defert.*
2 *Genus armorum auget præſumptionem animo delinquẽdi, vt ſi ſint haſtæ, archibuſia (quæ vocant) ſagittæ, & ſimilia.*
3 *Animum delinquendi habuiſſe non præſumitur, qui percuſſit cum haſta, vel ſagittis ſine ferro, vel cum capſa archibuſij, vt noſtri dicunt.*

4 *Arma deferens, qui hẽt iuſtã cãm deferẽdi ea, vt miles, vel qui ſtipendiatur, animo delinqui di ferre non præſumit.*
5 *Animus delinquendi non præſumitur in deferente arma ob aliquam inimicitiam antiquam, vel cõſueuerit ferre, & non delicta perpetrare.*
6 *Animum iniuriam inferendi probari ex verbis, & factis.*
7 *Animum conuiciandi interueniſſe requiritur, antequam agatur actione iniuriarum.*
8 *Vocans debitorem ſuum, qui non eſt, tenetur actione iniuriarum, ſi interuenit animus iniuriandi.*
9 *Actionem iniuriarum vitabit, probans ſe nõ animo iniuriandi dixiſſe, vel feciſſe.*
10 *Animus non iniuriãdi probatur per iuramentũ aſſerẽtis.*
11 *Item per alias coniecturas, ſi aliter probari non poſſet.*
12 *Animum nocendi probari, ſi quis aliquid faciat, & ex eo facto nullam vtilitatem percipiat.*
13 *Oppidum nouum in re propria ædificans, nulla cauſa, vel vtilitate impellente, animo nocendi vicino, vel ſocio facere præſumitur.*
14 *Animus nocẽdi cognoſcitur ex circũſtantijs, & cõiecturis.*
15 *Ad probationẽ iſtius cõcluſionis multa ponuntur p Crauet.*
16 *Vtilitas parua, & paruum cõmodum in eo, quod quis faciat, non tollunt animum nocendi.*
17 *Parum, & nihil æquiparantur.*
18 *Vtilitas parua, vel magna conſideratur à qualitate perſonæ, an diues vel pauper.*
19 *Caſtrũ propter bella dirutũ ſi denuo per dominũ reficiatur, nulla impellẽte cauſa, vel vtilitate, malo animo præſumitur reficere, & per magiſtratus cohiberi poteſt.*
20 *Animus occidendi præſumitur ex genere armorum, & ex modo percuſſionis.*
21 *Materia, quando quis dicatur habuiſſe animum occidendi, late tractatur per Afflict.*
22 *In dubio interfecerit nec ne quis alium animo occidendi, ſi alias aliquem interfeciſſe conſtet, præſumptio eſt, animo occidendi illum interfeciſſe.*
23 *Percuſſio cũ theca tubi ferrei, vel haſta exarmata, vel pugionis capulo, & ſimilib. nõ pſumit fieri animo occidẽdi.*
24 *Animus occidẽdi præſumitur ex qualitate loci pcuſſionis.*
25 *Præſumptio orta ex qualitate armorũ potentior eſt, & pualet illi, quæ oritur ex qualitate loci percuſſionis.*
26 *Animus occidẽdi nõ cẽſetur, qñ præceſſerint verba iocoſa, & riſus, licèt poſtea ſequatur homicidiũ ex percuſſione.*
27 *Percutiens baculo non præſumitur animo occidendi, ſecus ſi percutiat in capite. ibi.*
28 *Animum non occidẽdi probari per iuramentũ homicidæ.*
29 *Animus non occidendi probatur, ſi quis percuſſit pugno, baculo, aliquoue leui ligno.*
30 *Animus non occidendi probatur, ſi quis inconſultus, caſu & fortuito in rixantes inciderit.*
31 *Verberans famulum funiculo animum occidẽdi habuiſſe non præſumitur.*

Animum delinquẽdi pſumi, & pbari ex
1 eo, ꝙ † quis arma deferat, tradi-
dit gl. fi. in tit. de pac. Conſt. & ibi Bal. & Alex. in add.
ad Bald. in l. 1. ff. ad leg. Iul. de vi publi. nã ſimpliciter
nõ pſumitur, niſi probetur, cũ ſit facti vt dicit Ceph.
in cõſ. 76. nu. 18. vol. 1. p tex. in l. bonæ fidei, ver. in cõ-
2 trarium. ff. de acq. rer. dom. quę præſumptio † augetur
ex genere armorũ, vt per Bal. in c. 1. de præſumpt. Fel.
in c. ſignificaſti. il 2. de homic. n. 81. Bal. in l. ſed & ſi.
§. magiſter ff. ad l. Aquil. & idẽ Bal. & Sal. in l. 1. C. de
emẽd. ſer. Alb. & Mod. in l. 1. §. diuus. ff. ad l. Corn. de
ſic. vt ſi ſint arma haſtata, tubi ferrei, ſagittę, & ſimil.
3 Præterea ex modo percutiendi, † nã ſi percuſſerit nõ
cum illis armis, ſed nepè cum haſta, vel ſagittis exar-
matis vel theca ferrei tubi, nõ præſumitur animũ ha-
buiſſe delinquendi, ſecus ſi eum illis armis, vt docuit
Marſi. in l. 1. §. diuus. ff. de ſicar. nu. 24. & Doct. in l. cũ
qui. C. eo. de ſicar. & Nouell. in ſuo tract. ad defen. q.
an indic. pro re. dan. ſint, nu. 72. & 73. & Gramm. vot.
23. nu. 10. & vide Carrer. in pract. in §. homicidium. l
1. num. 30. & Nouell. in pract. fol. 13. nu. 15. & infra in
verſ. animus occidendi.
Primò limita non procedere, qñ deferẽs arma ha-
4 bet iuſtã cãm deferendi ea, † vt q̃ a ſit miles ſtipendia-
tus, vel magiſtratuũ iuſſu id armorũ genus portet, ita
docuit Blan. in l. ſi. nu. 29. ver. armorũ. ff. de q. vel cum
telo ſit, ꝙ veteres inimicitias cũ aliquo gerat, vel ꝙ
5 † arma portare, nulliq; iniuriam inferre ſit ſolitus, ſic
tradidit Rom. in l. 1. §. hoc reſcriptũ. ff. ad Silan. Ale.
in apoſt. ad Bar. in l. ædiles. ff. de via publ. Bal. in l. nã.
§. cognoſcit. in med. ff. de off. pf. vigil. & Nou. in trac.
ad defenſ. tit. an indicia pro reo ſint danda. nu. 8.
6 Item animus conuiciandi pbatur † ex verbis, & fa-
ctis, vt p Bertrã. cõſ. 324. n. 5. vol. 4. vbi alleg. l. Labeo.
§. ad. Tub. ff. de ſupel. l. ſcire. ff. de tut. & cura. ſed ad-
uertendũ eſt, quod antequam agi poſſit actione iniu-
7 riarũ † requiritur, vt interueniat animus iniuriã faciẽ-
di, licet dictũ aut factũ ſit ex ſe iniurioſũ, vt pbatur
in l. ſi nõ conuicij. C. de iniur. in prin. & ad hoc facit:
8 q̃ a licet quis teneatur actione iniuriarum, † cũ vocet
quem debitorem ſuum, qui non eſt, requiritur tñ, vt
interueniat animus iniuriã inferẽdi, tex. eſt in l. apud
Labeonem. §. ſi quis nõ debitorẽ. ibi, iniuriæ faciendi
cã. ff. de iniur. ſed ad euitandam actionẽ iniuriarũ co-
9 gitur probare, † ſe nõ cõuicij cõſilio aliquid iniurioſũ
dixiſſe, vel feciſſe, gl. & Doct. in d. l. ſi non conuicij.
& Guid. Pap. in conſ. 223. Bert. d. cõſ. 324. vol. 4. nu. 5.
& Marãt. in ſua prac. in 6. par. ver. confeſſio, nu. 27. &
vide Luc. de Pen. in l. quẽadmodũ. C. de agri. & cẽſit.
col. 8. ver. 137. pſumit, li. 11. & vide ad hoc Gui. Pp. cõſ.
74. n. 5. ver. nec obſtat, ꝙ dictus. Animus verò nõ cõ-
10 uinciãdi pbatur † per iurm aſſerentis, vt p Guid. Pap.
in cõſ. 223. nu. 3. vbi adducit Inn. in c. querelam. verſ.
ſubtractum. q. pen. de elect. & p Silu. in conſ. 7. nu. 10.
vol. 1. Hucq; ſatis opportunè adhibere poteris, quòd
ſupra diximus in cõcluſione, animus per iuramentũ.
11 Item per alias cõiecturas, † ſi aliter probari nõ poſ-
ſet, gl. Cyn. & alij Doct. in d. l. ſi non conuicij. C. de
iniur. & Guid. Pap. d. conſ. 223. nu. 2. gl. & doct. in l. 1.
C. ad l. Cor. de ſicar. & ex multis congeſtis tenet Affl.
in conſti. Neap. de pœn. eius, qui cond. rub. 11. nu. 7.
12 Animus verò nocendi probatur ex eo, † ꝙ quis facit
aliquid, & ex illo facto nullã pcipit vtilitatẽ, vt Paul.
Caſt. in l. fluminũ. §. ſi. ff. de dam. infect. & in l. altius.
C. de ſeru. & Rom. in cõſ. 52. nu. 4. & 5. vbi dicit, cum
quis nulla cã, vel vtilitate impellente nouũ oppidũ
13 in re propria ædificare, & cõſtruere vellet, † pſumitur
hoc facere animo nocẽdi vicino, vel ſocio, vnde nõ
põt illud conſtruere, vt per ibi allegata per eum, vltra
quæ eſt tex. in l. opus nouũ. ff. de ope. pub. opus nouũ,
inquit Macer, priuato ẽt ſine principis auctoritate fa-
cere licet, prçterquã ſi ad ęmulationẽ alterius ciuita-
tis pertineat, vel materiã ſeditionis prębeat, vel circũ
theatrum vel amphitheatrũ ſit. & ibi Bart. in d. l. flu-
minũ. §. ſi. ibi, niſi animo nocendi, gl. in l. per prouin-
cias, in verb. ſui dominij. C. de ædif. priu. Bar. in l. 1. in
princ. ff. quod cuiuſque vniuer. & in l. ſi. C. de colleg.
illicit. nu. 3. Inn. in c. piſa. de reſtitu. ſpoliat. Ang. in l.
cũ eo. ff. de ſerui. vrba. præd. Iaſ. in l. ex hoc iure. ff. de
iuſt. & iur. n. 8. Ale. in cõſ. 174. nu. 5. vol. 2. vbi ẽt dicit,
14 † animũ dignoſci ex ijs rebus, quæ rẽ circunſtant, &
coniecturis, nẽpè ſi Caius minatus ſit ſe id facere vel-
le, vbi adducit notata p Cyn. Bald. & Salic. in l. mani-
feſtè. C. de ſeruit. & Bar. in l. quominus. q. 1. ff. de flum.
& p Bal. in l. ſi quis ex argẽtarijs. §. vltũ. ff. de edend.
& in rub. ff. de rer. diuiſ. & Iaſ. in cõſ. 32. nu. 3. vol. 1. &
conſ. 150. vol. 2. Rui. in conſ. 74. nu. 16. vol. 1. & Crau.
15 de antiq. temp. part. 4. nu. 253. † vbi multa videre po-
teris, quæ ad hanc concl. probandam ſpectant.
16 Amplia ẽt † ſi aliqua vtilitas perciperetur, dumta-
mẽ parua vel aliquod paruũ commodũ ex iſtiuſmo-
di facto, quia nihilominus procedit concluſio, parũ
17 enim † & nihil æquiparant. l. illud. §. minus. ff. de trib.

l. minus.

l.minus.ff.de verbor,ſignif.Bal.& Doct.in auth. præterea.q.fin.C.vnd.vir.& vxo. & Bartol. Soc. in conſ.
30.num.3. volum.
Quæ autem dicatur parua, vel magna vtilitas, con-
18 ſideraſ qualitas perſonæ,† ideſt, an ſit diues, vel pau-
per, vt ait Crauer.de antiq.temp.par.4.verſ.circa pręmiſſa.nu.33.& 34.fol.229.cum ſeq.
Secundò amplia, quod dicitur de oppido procede-
re etiã in eo caſtro, quod iam erat cõſtructum, & de-
19 indè propter bella fuit dirutum,† quia ſi denuo illud
dominus velit reficere nulla impellẽte cauſa, vel vi-
litare, præſumitur malo animo hoc facere, & poteſt à
magiſtratibus prohiberi. vt ex ſupradictis patet, & ex
ijs, quæ tradit Alber.Brun.in tract. de ſtatut. litera C.
verbo Caſtrum, verſ.2.incip.ſtatut.ſtat. cum ſequen.
Hic proſequi fas eſt ꝓbatione animi deliberati oc-
cidendi, qui ex qualitate armorũ præſumi ſolet: vt ſi
quis enſe, pugione, & illius generis armis ad occiden-
20 dũ aptis, vulnerat,† vel ẽt ſi ſolo gladio infert vulnus
in illa corporis parte vnde certa mors facilè ſperãda
ſit: vt de Pub Magio Chiloãe ſcripſit Ser.Sulp.lib. 4.
epiſt.famil. Cic. qui M. Marcellum pugione interfe-
cit, duo dans ei vulnera. vnũ in ſtomachum, alterum
in caput ſiñ aurem: vt vno conſenſu ſcriptũ reliquere
Doct.varijs in locis vt l.1.§.diuus Adri. & ibi Bart.ff.
ad l.Corn.de ſicar & in c.ſignific. circa fi. de homic.
& ibi per Doct.Cępol.conſ.31.nu.2.Boſſ.in trac.crim.
tit.de homic.nu.37.& in tit.de inquiſ.nu.110.Hippo.
Marſ.in d.l.1.§.diuus Adr.nu.13.cũ ſeq.ff.ad l.Corn.
de ſica.& in l.1.nu.32.cum ſeq.C.eo.tit. Menoch. de
arbitrar.iud.lib.2 cent.4.caſ.361.n.5.cum plurib. ſeq.
Idem Marſ.conſ 67.nu.57.& conſ.7 nu. 44. cum ſeq.
Fel.in c.ſignificaſti el 2.in 4. col.de homicid. Aluar.
int.conſ crim.conſ.74.nu.9.lib.1. Gramm.conſ.2.in
prin.Nouel. in tract. ad defenſam, tit. an indicia pro
reo ſint dan nu.71.armorũ genus.idem Gram.in cõſ.
49.ſub n.8.& latiſſimè præter alios Clar.in ſua pract.
crim. §. homicid. verſ.ex propoſito,& per totum, &
Afflict.in conſt. Regni.in tit.de pœna eius, qui cõtra
aliquem arma extraxit, lib.1.nu. 7. ibi latè materiam
21 expendit,† & diſputat, quando dicatur habuiſſe ani-
mum occidendi,& quãdo præſumatur animus inter-
ficiendi.Caccialup.tract.de debit.ſuſpec.q. 10. nu.7.
Vnde occidendi animũ illum habuiſſe ſatis liquet,
qui vulnus Pheræo Iaſoni exitij eius cupidus intulit,
etiã ſi ex illo vulnere cõualuerit. Nam cum inter in-
ſidias gladio eũ percuſſiſſet, vomicã, quæ à nullo me-
dicorũ ſanari potuerat, ita rupit, & hominem peſtife-
ro malo liberaret. Quod & contigit Prole.Philad.Regi.
Aegypti, cui cum hoſtis mortem ob illatum ei in pe-
ctore vulnus inferre ſtuderet, ſalutem ab hoſte retu-
lit. C. verò Fimbriæ animum Scæuolam occidendi ſi
quis non videat eum nihil videre arbitror. Is.n.Fim-
bria egerat, vt Scæuola in funere. C. Marij iugulare-
tur, quem poſtquam ex vulnere recreatum comperit,
accuſare ad populum inſtituit, interrogatus deindè
quid de eo ſecus dicturus eſſet, cui pro ſanctitate mo-
rum ſatis digna laudatio reddi non poſſet: reſpondit
ſe obiecturum illi, ꝙ parcius corpore telũ recepiſſet.
Amplia concluſionem procedere potiſſimũ in eo,
qui conſueuit delinquere, quia ſi dubitetur interfece-
22 rit necne Seius Caium aĩo occidendi,† ſi cõſtat, aliàs
aliquem interfeciſſe, præſumptio oritur, animo inter-
ficiẽdi illum occidiſſe, vt dixit Gand.in tract. malef.
ſub rubr.de homic.col.vlt.verſ.illud autem. Marſ.in
l.1.§. diuus Adrianus.nu.3.ff.de ſica. & Foller.in ſua
prac.crim.in 2.par.2.par.§.recipiantur. nu. 29.
Primò limita concluſionem non procedere in eo,
qui percuſſerit, licet cũ illis armis, non tamẽ eo mo-
23 do, vt ex illa percuſſione poſſit occidi, † nẽpè ſi the-
ca ferrei tubi ceciderit, vel haſta exarmata, vel pugio
niſcapulo, & id genus alijs, quia tunc non præſumit
in eo animus occidẽdi. Mar.in d.l.1.§.diuus Adrian.
nu.13.ff.ad l.Cor.de ſic.per tex.in l.eum qui.C.eo.tit.
de ſic.Nou.in trac.de defenſ.tit.an indic. pro reo ſint
dan.nu.73.Luc.de Pen.in l.quẽadmodum.n.59.C.de
agr.& cẽſ.& probatur in d.c.ſignif.il 2. de homic. vbi
Fel.& Menoc.de arbit.iud.caſ.361.nu.6. & Marſil.in
conſ.7.nu.45.per ibi adducta,& conſ.57.nu.16. 17.&
18.videtur ſentire Bero.q.10. nu.6. cum ſeq. & Aret.
cõſ.146.viſa conſultat.per Marc.Ant.Blanc.in pract.
crim.de defenſ.reorũ, incip. His ſic præmiſſis.nu.57.
Amplia iſtam limitationem procedere, ẽt ſi iecerit
24 illi caput, nam quamuis ex iſtius generis ictu† præſu-
matur animus occidendi, vt pulchrè examinat Marſ.
in d.l.1.§.diuus Adrian.nu.15.& voluit Sign.in conſ.
1. nu. 3. tamen præſumptio, quæ oritur ex genere ar-
25 morum,† nẽpè cum haſta, vel ſude, cum eſſet cum te-
lo, cum illoque noluerit cedere, magis vrget, & ideò
ꝓualet, vt ex nimis congeſtis liquet per ipſum Marſ.
in d.§.diuus Adrianus.num.24.cum plurib.ſeq.& ita
ſentit Boſſ.de homicid.num. 38. & 39.
Secundò limita, quando ante percuſſionem præce
26 derẽt verba iocoſa, & riſus,† nam licet poſteà ſequa-
tur homicidiũ ex percuſſione, in illo non tamen cen-
ſetur animus occidendi, ita Cepol.conſ.crim. 31. nu.
4. vbi alias limitationes ponit pro iſta concl. quas per
te videas,& Marc.Ant.Blan.in prac.crim. de defenſ.
reorum, incip. his ſic præmiſſis.nu.18 cum ſeq.
27 Tertiò limita, ſi quis baculo percuſſerit, † quia ani-
mo occidendi id feciſſe non ꝓſumitur, vt inquit Bal.
in prooem. digeſt. col. 3. & Foller. in d. prac. crim.4.
par.princ.§ pęnis debitis nu. 32. Niſi caput percuſſiſ-
ſet, quia tunc ſecus eſt, iuxta ſententiam. Ang. in l.1.
§.ſed ſi ff de ſica.quem refert,& ſequitur Fely.in c.ſi-
gnificaſti.ext.de homicid.& Bart.in l.1.§.diuus.C.de
emen.ſeruo.& idem Ang.in ſuo tract.malefi.in verb,
ſcienter,& doloſè. verſ.penult.
Verùm hæc pręſumptio non militaret in Hepole-
mo, patria Tynnthio, qui Lycinum fratrẽ Altume-
næ nothum, ac filium Electrionis, venientem ex ſua
patria, in vrbem Tyrintha, per ſeditionem oleæ ra-
mo interfecit. Volat.li.10. Anthrop. Nec in Egnatio
Metello, qui vxorem, quòd vinum biberat, fuſte ne-
cauit, auctor eſt Valer.lib.6.c.3. Nec in illa muliere,
quam idem Valer.refert lib.8. capit. 1. exemplo pen.
quæ matrem fuſtim interemit, quòd ei duos liberos
veneno ſuſtulerat.
28 Animus autem non occidendi †probatur per iura-
mentum homicidæ, vt docuit glo.in l.1.verſ. animo.
C.ad leg.Corn.de ſicar. Rom.in l.in illa. col. pen. de
verb.oblig. Iaſ.in §.ſed iſtæ. Inſt. de act. num. 9. & in
l.admonendi.num.263. ff. de iureiurã. faciunt ſupra
iam dicta in concluſione, animus probatur per iura-
mentũ.Cępol.conſ.2.col.fi.Caſſan.in conſuet. Burg.
tit.de iuſtices, rub.1.nu.9. fol. 14.
29 Probatur ſecundo ex eo, † quòd pugno, baculo,
alioquouè leui ligno ferierit, vt per ſcribentes in l.1.
§.diuus.ff.de ſicar.Bal.in l.ſed ſi.§.ſi magiſter.ff. ad l.
Aquil.Caſtr.conſ.277.incip.in cauſa.nu.3. verſ. item
quòd fecerunt.vol.2.Gram.vot.23.nu. 6. & 7.
30 Item tertiò probatur,† ſi quis inconſultus, caſu &
fortuitò in rixantes inciderit, ille non cogitato, nec
de induſtria præſumitur deliquiſſe. Cranet.conſ.309.
incipiente fiſcus.num.6.Caſtr.conſ.335.viſa, & pon-
derata.lib.2.Anch.conſ.206.in fi.Corn.conſ.198.cir-
ca med.lib.2.vel alio modo imprudenter fuerit inter-
fectus, vt Helenus Priami filius, qui dum venaretur,
neſcio qua fortuna, Chaonem fratrem, à cuius nomi-
ne Chaonia dicta eſt, imprudens peremit. Seruius in
3.Aeneid.& Arys filius Crœſi, qui cum Adraſto cu-
ſtode ſuo ad venationem profectus, lancea, quæ in
aprum ab Adraſto contorta fuerat, tranſfixus eſt, &
Menaſippus Oenei filius dum in ſyluis aprum Caly-
donium venaretur, à Tydeo fratre imprudenter oc-
ciſus eſt: atque Oedipus, qui cum patre Laio ignoto
apud

apud Phocidem congreſſus, ipſum neſcius interemit. & poſtremò Heſiodus poeta Aſcræus, qui noctu iugulatus eſt ab Antipho, & Crimenò fratribus, non tamē dedita opera, ſed per errorem, dum illi ſororis ſuæ interfectorem eſſe putarent.

31 Quartò,† ſi famulum funiculo verberauerit: ex hoc enim colligere eſt, illum non habuiſſe animum occidendi. Alex. conſ. 75. lib. 3. Fran. Hercul. tracta. de proban. neg. nu. 166.

CONCLVSIO XCVIII.

ARGVMENTVM.

Animus deliberatus, & pręmeditatus in occidendo an, quando, & quibus modis præſumatur, & probetur.

SVMMARIVM.

1 *Animus deliberatus, in male agendo, & in occidendo ex dicendis in concluſione præſumitur.*
2 *Inimicus male de inimico cogitare ſemper præſumitur, eidemque inſidias ſtruere, & nocere continuo.*
3 *Animus deliberatus, & præmeditatus, præſumitur in inimico committente homicidium, & intellige, vt ibi.*
4 *Animus deliberatus occidendi non debet præſumi ex inimicitia, ſecundum Albam.*
5 *Animus deliberatus non præſumitur ex leui Inimicitia, ſecus in capitali. Et ibi contrarium.*
6 *Animus præmeditatus, & deliberatus præſumitur ex minis de occidendo iactatis, anteq̃ ſequatur homicidium.*
7 *Minæ de occidendo ſi ſoleant executioni mandari a proferente præſumunt animum deliberatum, alias non.*
8 *Effectus demonſtrat qualitatem perſonæ.*
9 *Minans ſi vilis homo, & timidus ſit, nec ſolitus minas exequi, contra ipſum non præſumitur.*
10 *Multi reperiuntur verba minatoria proferentes, qui nil aliud gerunt, quam ſe horribiles oſtendere.*
11 *Loquacitas viri ſoliti minas proferre, & nihil exequi, tollit præſumptionem minarum.*
12 *Colloquium præſumit animum deliberatum, & quomodo.*
13 *Loca, quæ animum deliberatum præſumant.*
14 *Locus non arguit animum præmeditatū, ſi præceſſit rixa, vel iuſtus dolor, ſecus ſi non prçceſſit.*
15 *Frequentatio loci, vbi delictum fuit cõmiſſum, arguit animum deliberatum.*
16 *Animus deliberatus p̃ſumit̃, ſi ante delictū ſe iactauerit in ſua manu eſſe, & verè conſtet a iactante fuiſſe occiſum. Et quando procedat.*
17 *Animus deliberatus, & præmeditatus præſumitur, ſi ante delictum congregauit multos ſocios pręcedente tractatu, & conſilio.*
18 *Animus deliberatus præſumitur, quando per inſidias occiſus, vel vulneratus fuerit, & ſi quis abſconditus in loco occiderit tranſeuntem ex tempore & inconſulto. Et quando vulnerat a tergo tacitè, & proditoriè dicitur cõmiſſum. ibi.*
19 *Animus præmeditatus præſumitur ex vulnerum multiplicitate, vel graue vulnus illatum ſit.*
20 *Animus deliberatus præſumitur ex multiplicatis vulneribus, abſente omni rixa, & caſu fortuito.*
21 *Secus ſi caſu fortuito tranſeuntes ſeſe impellunt, & enſibus eductis, vnus pluribus vulneribus interimatur, & quæ debeant interuenire, ibi.*
22 *Animus deliberatus præſumitur, ſi tempore noctis fuerit factum homicidium, ſi conſtaret de rixa.*
23 *Qui male agit, lucem odit.*
24 *Animus deliberatus præſumitur, ſi incedit multis aſſociatus, & delictum ſequatur, vel præter morē armatus, niſi rixa, ira, & iuſtus dolor præceſſerint: ſecus ſi iam longo tempore, quod eſt iudici arbitrarium.*
25 *Animus præmeditati delicti præſumitur, ſi præter morem arma ſint congregata, vel inſolita emerit, incipiens ſe in ſcrimia exercere.*
26 *Animus deliberatus conſideratur ex aſportatione paulò ante bonorū, vel illorū diſtractione, niſi rixa præceſſerit.*
27 *In dubio vr̃ deliquiſſe præmeditatè, & eo animo aluiſſe, niſi aliquo dolore imminente deliquiſſe probauerit.*
28 *Rixa geminata facit animum deliberatum præſumi, niſi prima inopinata, & ſecunda eadem die.*
29 *Animus præmeditatus ex confeſſione extraiudiciali ipſius delinquentis colligitur.*
30 *Animus deliberatus pręſumitur, qñ nulla cauſa, nulla ira, & nullo iuſto dolore præcedentibus vnus alterū occidit.*
31 *Frequentatio loci quando non præſumat animum deliberatum.*
32 *Animus deliberatus quot modis præſumatur, vide ibi remiſſiuè.*
33 *In Dominio Mediolanenſi quare vtile ſcire homicidium eſſe commiſſum animo deliberato.*

Multa ſuperiori concluſione de animi deliberati probatione tradita ſunt. Verū cum plurima alia dicenda ſuperſint, hic annectenda operæ precium duxi.

1 Animus † igitur deliberatus; vt hinc potiſſimum
exordiar, ex præcedentibus inimicitijs probatur, modò ēt conſtet hunc inimicum occidiſſe abſq; contentione, & ſine rixa, ſubitò, vel paulò ante, p̃ſertim cū
2 † inimicus ſemper præſumat̃ malè de inimico cogitare, eidemq; ſtruere inſidias, & ſemper inire conſiliū, quo pacto illi nocere poſſit, vt not. conſuluit Marc. Mātu. in cõſ. 325. nu. 6. vol. 1. per ibi adducta, & Blāc. in l. fi. nu. 89. ff. de q. quare ſi conſtabit ab inimico pa-
3 tratū homicidiū, † præſumitur fuiſſe in eo, & animū deliberatum, & præmeditatum, per ſupra allegata.

Intellige hoc procedere in his, qui ipſo inimico familiariſſimè vtuntur: nam ſi ab vno de illis familiaribus ſocij inimicus ſit cæſus, nec cū illo fuiſſe rixatos pateat, præſumptio eſt, illum cõſulto, & cogitato fuiſſe occiſum, vt ſcriptū reliquit Blanc. in d. l. fi. nu. 163. & eum ſequutus eſt Menoc. de arbit. iudic. lib. 2. centur. 4. caſ. 361. nu. 49.

Licèt contrariā videatur ſequi ſniām Alba in cõſ.
4 47. nu. 12. vbi expreſsè dicit, † animum deliberatum occidendi non debere præſumi ex inimicitijs, quæ intercedebant, vel præſumebantur cum interfecto.

Limita, qñ eſſet leuis inimicitia: nõ autem capita-
5 lis: † quia in hoc caſu non præſumeretur talis animus deliberatus, ſi credimus Accur. gl. in l. licèt. ff. de arbit. & in §. in ſumma. Inſtit. de iniur. & Bar. in l. 3. in §. fin. ff. de adimen. leg. prout refert, & ſequitur Marc. Mantua. in d. conſ. 325. nu. 8.

Totus ab Accur. ſententia diuerſus eſt Blanc. in d. l. fi. num. 90. verſ. intelligo prędicta, vbi ſiue capitalis, ſiue non capitalis interceſſerit inimicitia, priorē opinionem, ideſt, præſumi animum deliberatum, veram eſſe cenſet.

Secundo præſumit̃ animus deliberatus, & præme-
6 ditatus in eo, qui † antequam ſequutū ſit homicidiū, minatus fuit illum velle occidere, ita Boſſ. in titu. de homicid. nu. 63. & Mant. d. cõſ. 325. nu. 9. vol. 1. Blan. in l. fi. num. 179. vbi latè, de quæſtio. Nouell. in pract. crim. in tract. ad defenſ. nu. 60. Matth. ab Affl. in cõſti. Neapol. tit. de pœn. eius, qui cum eo, rubr. 11. num. 7. Caſon. in tract. malef. tract. 7. c. 1. nu. 10.

Hac etiam præſumptione Cicero fretus probare nitebatur Clodium Miloni cogitatò inſidias ſtruxiſſe, ſic enim in orat. pro Milon. loquitur. Quin etiam Fauonio fortiſſimo viro quærenti ex eo, qua ſpè fureret Milone viuo, reſpondit, triduo illum, ad ſummum quatriduo periturum.

7 Limita, † vt iſtud procedat, qñ ille qui minatus eſt,

minas

Digitized by Google

minas huiuſmodi ſolitus ſit exequi, quòd ſi ſecus ſit,
falſum erit, quod modò diximus: vt per Marc. Mant.
d. conſ. 325. num. 10. vol. 1. per tex. in l. Labeo. §. idem
Tubero. ff. de ſupel. leg. & per Doct. in l. metum. C. ꝙ
met. cauſ. Alber. in tract. de ſtat. q. 74. in 3. part. Bal. in
conſ. 75. in prin. vol. 1. Soc. conſ. 4. vol. 3.
Sublimita non procedere, qñ delictum eſt iam pa-
tratum, & conſtat hunc minantem occidiſſe illũ, cui
eſt minatus, quia tunc nullũ diſcrimen eſt conſtituen
8 dum, an minans cõſueuerit exequi minas necne, †. cũ
quod ſequutũ eſt, ſatis indicet hominis illius genus,
oſtendatque quis fuerit ille, qui minas intulit, vt per
Blanc. in d. l. fi. nu. 181. verſ. & ex hoc dico. ff. de quęſ.
doctiſſimus Iacob. Menoc. de arbitr. iudi. lib. 2. centur.
4. caſ. 361, ſub nu. 39. ſecus tñ ſi ignoretur quis homi-
cidium patrarit, tunc enim certè animaduertendum
erit, an ille, qui minatus eſt, ꝙ minitatus ſit, perficere
conſueuerit, nam ſi ſolet iſtiuſmodi minas perſequi,
tunc eſt præſumptio, & indiciũ contra ipſum minan-
tẽ, vt ſentit Spec. in tit. de præſump. §. ſpecies. in verſ.
ſed pone, P. minatus eſt. Iaſ. in l. 1. C. de ſer. fugi. Fely.
in c. cũ oporteat. nu. 9. de accuſ. Bald. & Imol. in l. fin.
col. pen. verſ. vlt. inducit. ff. de hæred. inſtit. Marc. Ant.
Blanc. in l. fi. nu. 183. ff. de quæſt. Menoc. de arbitr. iud.
dicto caſu 361. ſub num. 39. Si verò is qui minatus eſt
9 † ſit abiecti & demiſſi animi, nec minas exequi ſolitus
ſit, tunc non præſumitur contra ipſum, vt eſt text. in l.
* 1. C. ſi quis imper. maled. & ita * communiter teneri
dixit Imol. in d. l. fin. vbi ſupra, quem ſequitur Blanc.
ſupra citato loco, ſub nu. 183. & Menoc. vbi ſupra nu.
10 39. in fi. cum multi reperiantur. † qui vt ipſorum mos
eſt, iactatione verborum & denunciatione periculi
oẽs terrent, minas iactare, pericula intendere, formi-
dines opponere, vnicuique ſolent, ſed cum facinus
aliquod aggrediendũ eſt poſt principia ſe continent,
vt Terentianus ille Thraſo. Vnde ad remouendam
præſumptionem huiuſmodi minarum erit remediũ
11 probare loquacitatem viri, † iactantiam, & oſtenta-
tionem inanem, qui conſueuerat proijcere ampullas,
& ſeſquipedalia verba, vt inqt Horatius, vt per Blãc.
d. l. fi. nu. 183. in fi. ff. de quæſt. De hac tamen materia
latius agemus in conclu. Minæ.
Tertio præſumitur animus deliberatus ex colloqo,
12 † nam ſi quis viſus fuerit alloqui aliquẽ, & ille poſt-
modum homicidij execrando crimine ſeſe aſtrinxe-
rit, præſumitur animo deliberato illud patraſſe, ex ad-
ductis per Mant. conſ. 325. nu. 10. verſ. tertiò collo-
quium, volumine primo, ſed de hoc dictum eſt ſuprà
in concluſione, alloquutio.
Quartò præſumitur iſte animus deliberatus, & præ
13 meditatus ratione loci, † nempe quia ex inſidijs illũ
præſtolabatur, ad adorirẽ eundẽ, vel ex deſerto & in-
ſueto, vel ẽt ex inſigni loco, vt in prætorio, vel in tem
plo, vt optimè Cicero præſumpſit in illo P. Clodij ſer
uo, qui comprehenſus eſt in templo Caſtoris, quẽ ille
Clodius ad Cn. Pompeium interficiendum colloca-
rat, cui extorta eſt confitenti ſica de manib. in orat. ꝓ
Mil. quia non præſumitur ibidẽ acceſſiſſe, niſi conſul
tò, & cogitatò perpetrandi huiuſmodi delictũ. Marc.
Ant. Blanc. in l. fi. num. 200. de quęſt. & Mant. d. conſ.
325. nu. 10. verſ 4. & per eum ibi alleg. Boſſ. in tractat.
crim. tit. de homicid. nu. 63.
Limita hanc quartam præſumptionem non proce
14 dere, † quando præceſſit rixa, vel iuſtus dolor, nã tunc
locus non arguit animum præmeditatum, ſecus ſi nõ
pręceſſiſſet, iuxta ſententiam iuris peritiſſimi Menoc.
in d. tract. de arbit. caſ. 361. nu. 38.
Quinto præſumit̃ animus deliberatus, & præmedi-
15 tatus ex frequentatione loci, † vbi fuit cõmiſſum deli
ctũ, nam huiuſmodi frequentatio oſtendit animũ ad
delinquendum paratum, ita Fran. Caſ. in tract. malef.
l. in præmiſſis. c. 2. nu. 5. & Blanc. in d. l. fi. num. 72. ff. de
quæſt. vbi plura adducit. & refert Menoch. vbi ſupra
dicto caſ. 361. num. 44.
Sextò probatur animus iſte deliberatus à iactatio-
16 ne ante delictum commiſſum facta, † vt ſi quis ſe ia-
ctitauerit, in ſua manu eſſe, Caium è medio tollere, &
exinde conſtat verè illum à iactante fuiſſe occiſum,
certè ex iactatione illa præſumendum erit animo ſe-
dato & præmeditato homicidium patraſſe, vt pręcita
ti Doct. in locis iam ſæpius allegatis tradidere, quos
ſequitur Menoc. d. caſu 361. nu. 50. in quo loco intel-
ligit id tamen non procedere, ſi iam conſtat præceſſiſ
ſe rixam paulò ante delictum commiſſum, vel in illo
temporis puncto, vt ibi per eum.
Septimò præſumptio iſtius animi deliberati conſi
17 derari ſolet ex † aſſidua aſſectatorũ copia, qui cum il
lo aſſiduè erant, & conſilium inire conſpiciebantur,
tunc enim præſumitur, facinus animo deliberato pa-
tratum fuiſſe, ita Menoch. vbi ſupra nu. 40. ex traditis
per Caſon. d. tract. de malef. tracta. 3. cap. 7. & per ea,
quæ dixit Blanc. in l. fi. nu. 225. ff. de quæſt. Clar. in tra-
cta. crim. in §. homicidium. verſ. ſic ex propoſito, &
ante eos ſcriptum reliquit Albe. in tract. ſtatutorum,
part. 3. q. 64. dixit etiam Boſſ. in ſuo tracta. cri. in tit. de
homicid. num. 63.
18 Octauò perpenditur animus deliberatus, † quando
quis per inſidias occiſus, vel vulneratus fuerit, vt ſi qs
alicubi deliteſcens, deinde repentè proſiliens ex tem
pore tranſeuntem imparatum, quem declinare ipſe
non poterat occiderit, vt per Clar. in d. §. homicidiũ.
verſ. ex inſidijs. vel etiam qñ tacitè adoriẽdo à tergo
vulnerat, tunc enim proditoriè & inſidioſè fuiſſe pa-
tratum diffiteri nequit, vt tradidit Blanc. in d. l. fin. nu.
188. & nu. 234. ff. de quæſt. ſequitur Menoc. vbi ſupra
caſ. 361. nu. 27. & ſeq. Quod accidit Val. Aureliano,
qui cum poſt infinita fortia facta cõtra Perſas demũ
in orientem proficiſceretur, in itinere, inter Heraclea,
& Bizantium, notarij ſecretorum inſidijs à ſuis interfi
citur, quod & multis alijs tum antea tum etiã noſtra
tempeſtate, quos longum eſſet enumerare, euenit. eũ-
dem igitur Menoc. nuper à nobis relato loco adeas,
qui præter alios ſcriptum reliquit, quando & in qui-
bus caſibus quis dicatur parare inſidias, adeò vt ex eis
colligi poſſit homicidium animo ſedato, & delibera-
to fuiſſe commiſſum.
19 Nonò cõſideratur animus præmeditati delicti, † ſi
quis plurima vulnera alicui inflixerit, vt ſatis apparet
in Iulio Cæſare Romanorum primo Imperatore, qui
in ſenatu viginti tribus vulneribus à Bruto & Caſſio
confoſſus eſt. & in Ioanne Scoto, quem Chriſtianæ
Theologiæ diſciplina præſtantem (dum erudiendis
in Britannia pueris operam daret) facta cõſpiratione
diſcipuli ſui graphijs occiderunt. vt Albe. d. tract. ſta-
tut. part. 3. q. 74. & Boſſ. d. tracta. crim. d. tit. de homic.
nu. 64. & gl. in d. §. ſi quis iratus. 3. q. 2. in gl. fi. quę dicit
non præſumi ex iracundia, ſed deliberatè factum, ꝙ
ſæpius, atque iterum factum eſt. Et idem aliqui ex ſcri
bentibus dicunt, ſi illatũ ſit graue vulnus, vt Caſonus
tract. malef. tract. 4. verſ. modo.
Intellige tñ conſiderari animum certum, & præme
20 ditatum delicti ex multiplicibus vulneribus, † quan-
do abeſt omnis rixa, & omnis caſus fortuitus, vt ex iã
diu præcedẽte inimicitia, & illius diſſimulatione præ
ſtolatur, & aggreditur inimicum in via, tunc pluribus
plagis inflictis apertiſſimè oſtenditur præmeditatus
21 occidendi animus, † ſecus aũt vbi fortuitò, duobus ꝑ-
tranſeuntibus ſeſe inuicem impellentibus, ſtrictoque
ferro alter pluribus illatis vulneribus alterum interi-
mit, tunc certè ceſſat præmeditatus, ac ex propoſito
animus occidendi. ita Saly. Calde. & Anch. conſulue
runt, vt relatum eſt inter conſ. ipſius Anch. conſ. 216.
col. 2. vt Marc. Anto. Blanc. in repet. l. fi. num. 196. &
ſeq. de quæſtio. quæ eſt relata in tract. ſub tit. de indit.
vt & Marſil. tradit ſingulari 225. in delict. ac ſequit̃, &
refert Menoc. vbi ſupra caſu 361. rubr. animus delibe.

atque

atque cogit.occid.nu.33 vſque ad 35.d.tract.de arbir.
iud.d.lib.2.cent.4. dicens ita ipſum intelligere dicta
Alber. ſupra d.q. 64. vt vna ſimul ad præmeditatum
animum probandum,ideſt,inimicitia præcedens, de-
inde ſubſequentia vulnera grauia & ſæpius atq; iterũ
illata interueniant.
22 Decimò deprehenditur animus præmeditatus, † ſi
tempore nocturno patratum fuerit homicidium, ita
Albe.d.q.64.prope fin.& Boſſ.d.tit.de homicid.num.
63.in fi.& Mant.conſ.325.lib.2. & Blan.dicta repet.l.
fi.nu.198.de quæſt.& Caſon. vbi ſupra 3. tract.maleſ.
c.10.verſ.à tempore,vt refert Menoc.vbi ſupra nu.36.
vt in illo ſicario, qui Baſſianum Landum Placẽtinũ,
philoſophum, & medicum clariſſimum, & publicũ
theoricæ profeſſorem in Patauino Gymnaſio, noctu
domum ex vrbe reuerſum in ſuis ædibus ſeptem vul-
neribus clam impetitum interfecit. & in Landerico,
qui Chilpericum noctu à venatione domum redeun-
tem in ſaltu quodam obtruncat. Et in Appio Claudio
decemuiro, qui non ſine collegarum conſenſu, ſcele-
rata proditione vſus, cum L. Siccium cũ exercitu ad-
uerſus Cruſtumerorum populũ legatum miſiſſet, ordi
nauit, vt qui eũ in caſtra ſequebantur, cũ eo per noctẽ
ad explorandũ caſtrorũ locum profecti, ſe in hoſtiũ
inſidias incidiſſe fingerent, atq; ita eum occiderẽt. &
in illo, qui Hermolaum i lnm Barbarum vnum ex de-
cemuiris auctoritatis ſummæ virum dum domũ redi-
ret noctu ex ſenatu profectum vnà cum ſeruo qui lu-
men præferebat, extincto lumine interfecit.
Limita, vt procedat, niſi conſtaret de aliqua rixa,
alioqui præſumptio eſt contra occidentem, & tẽpus
nocturnum ad id credendum impellit, vt dedita ope
23 ra occiderit, ratio eſt, † quia qui malè agit, odit lucẽ.
c.conſuluit.de offi.dele.vbi Dec.nu.8. & gl.in l. furẽ.
ad l.Cornel. de ſicar. & factum tempore noctis habet
non mediocrẽ ſuſpicionem. l. fi.de efract. & expilat.
vt dicit Menoch.vbi ſupra.d.nu.36.
Vndecimò præſumitur cogitatò feciſſe, qñ multis
24 ſtipatus aſſectatoribus per viam ſe cõferat † & ſequa-
tur delictum, ita Caſonus d.tract.3.cap.3.vel armatus
præter morem, vt Blanc.dicta l.fi.num.78.& Caſonus
d.tract.c.8.
Limita, niſi paulò antequàm ſit rixatus, ita & iu-
ſtus dolor præceſſerit, ſecus ſi iam longo tempore, ꝙ
arbitrarium eſt iudici, vt doctè docuit idem Menoc.
vbi ſuprà, nu.41.& 43.
Duodecimò præmeditati delicti animus præſumit̃
25 per † armorum apparatum ingẽtem præter morem,
vt Blanc.d.l.fi.nu.67.de quæſt.& Caſonus d.tract.c.4.
qui dicit, idem eſſe in emente arma inſueta, & inſoli-
ta, & cœpit in ſcrimia (noſtrorum ſic eſt loquendi for
mula) ſe exercere, vt ſupra de rixa, ita Menoc. d.tract.
de arbitr.iud.d.lib.centuria 4.nu.42.
Decimotertio ſolet conſiderari ẽt ad animum prę
26 meditatum detegendum, † qñ quis paulò ante bona
ſua exportauerit, ita Sal.in l.fi.col.2.ver.nunc tranſea
mus.C.de quæſt.& Blan.d.l.fi.nu.84.ff.eo.de quæſtio.
Vel ipſa bona diſtraxerit, vel alienauerit, ita ſingulari
ter Blan.d.l.fin.nu.86. poſt Bar.in l.poſt contractũ.de
donat.ita Menoc.d.tract.vbi ſup.nu.45. & 46.
Limita tamen, & intellige ſemper, an præceſſerit ri
xa, quia non arguit animum deliberatum, vt ſupra di
27 ximus, † ſecus verò ſi non conſtat de rixa, vt in dubio
videatur conſultò deliquiſſe, & ſic alienaſſe, vt eo ani
mo deliberato, & præmeditato patraret delictum, niſi
aliquo dolore imminenti deliquiſſe probauerit, ſecũ-
dùm omnes in d.l.poſt cõtractũ.vbi Bar.nu.8.& Sali.
in l.poſt hac.C.de bon.proſcri. & alios relatos per D.
Menoc.vbi ſupra, dicto nu.46.
Decimòquartò conſideratur etiã ad præmeditatũ
28 animum † rixa geminata, ita Blanc.d.l.fi.nu.233.niſi
prima fuiſſet inopinata, & ſecunda eadem die cõmit
tatur, quia creditur iracundia, & ſanguinis feruentis
calore miſſa, vt Menoch.d.tract.vbi ſup.nu.53.
29 Decimoquintò indiciũ animi præmeditati † colli-
gitur ex confeſſione extraiudiciali ipſius delinquẽtis,
vt ſi poſt homicidium confeſſus fuerit, ſe animo præ-
meditato occidiſſe, & Blanc.d.l.fi.nu.204.vbi latè de
clarat, & refert Menoc.vbi ſup.nu.54.
Decimoſextò eſt & hic alius caſus conſiderandus
30 † quãdo nulla cauſa, nulla ira, nullo iuſto dolore præ
cedenti vnus alterum occidit, Et hoc caſu dicitur ve-
rè, & propriè præmeditato animo patratum fuiſſe ſce
lus, vt in Tiberio Principe, qui Aſinium Gallum inſi-
gnem oratorem nulla manifeſta de cauſa interfecit.
Limita, ꝙ ſupra dictum eſt in quinta præſump. ani
mum deliberatũ, & pręmeditatũ præſumi ex frequen
31 tatione loci, non procedere, † quando talis erat ſoli-
tus frequentare huiuſmodi loca, & ſępiſſimè illum ab
ipſo occiſum in dictis locis obuiam ſibi factum fuiſſe
conſtat, quia tunc non præſumitur animus præmedi-
tatus, & deliberatus. ita Nouell.in tract. ad defenſ. ca.
an indic.pro reo ſint dan.nu.63. vbi etiam ait, ꝙ ceſſa
re facit huiuſmodi pręſumptionem, ſi ille pertranſiẽs
non eſſet ſolitus homicidia committere, per doctr.
Bar.in l.ædiles.ff.de via publ. & ſentit Blan. per plura
adducta vbi ſup.nu.6.
Intellige, vt iſtud tunc locum habeat, qñ iam con-
ſtat homicidium eſſe patratum ab ipſo locũ frequen
tante, nulla pręcedente rixa, vel multo ante tp̃e. vt ita
intellexit Menoch.de arbi.d.caſu 361.nu.44.
Præter hæc omnia, ſi cui libuerit plurima alia co-
gnoſcere de animo deliberato, ideſt, an præſumatur,
32 † qñ, & per quas coniecturas excludatur, & an præſu-
matur ex inimicitia, quæ præcedebat, & an ex genere
vulneris, vel percuſſionis, in conſilium hic adhibeat
Albam in conſ.46.per totũ, vbi latè, & vberrimè hæc
examinat, plura etiã cumulat Clar. in ſua pract.crim.
§.homicidium, verſiculo ex propoſito. vbi inter cęte-
33 ra dicit † apprime conducere in dominio Mediola-
nenſi ſcire, qñ homicidium dicatur commiſſum ani-
mo deliberato: cum in eo talium homicidiorum pę-
næ remiſſio à p̃ncipib. non ſoleat condonari.

CONCLVSIO XCIX.

ARGVMENTVM.

**Animus multis alijs in rebus quãdo, & qui-
bus modis probetur, & præſumatur.**

SVMMARIVM.

1 *Animum donandi probari per ſcripturam priuatã, & non præſumi in eo, qui ſoluit vſuras.*
2 *Animum exportandi aliquid vetitum, vt frumentũ, probari ex eo, quod quis inuenitur cũ illis rebus vetitis tranſire per viam non rectam, & conſuetam.*
3 *Animus latitationis cauſa fraudationis quomodo ꝓbetur.*
4 *Animum impudicum præſumi ex oculo impudico, & alijs, vt ibi.*
5 *Animum non redeundi in eo præſumi, qui ſtetit abſens per decennium.*
6 *Animum mutandi domicilium in eo præſumi, qui cũ ſuppellectili ab aliquo loco recedit.*
7 *Animum iudicis probari per teſtes.*
8 *Animum teſtatoris probari per teſtes ſingulares.*

Extant quamplurimi alij caſus, in quib. ani-
mus præſumitur, nec præſumit̃ proba
turq; ex medijs vijs, vt contingentia facti poſtulat, de
quibus hic nonnulla ſubnectere fructuoſum & ad rẽ
pertinens erit. Primum igitur omnium.
1 Animũ donandi † probari per ſcripturã priuatam,
conſul-

conſultus reſpondit Crauc.in conſ.125.nu.3.nec pſu-
mi in eo,qui ſoluit vſuras,docuir Abb.in c. debitores.
nu.5.de iureiur.Hoc idem nos attigimus in cōcluſio.
donatio , vbi cumulatius hæc tibi ſunt ſuppeditata,
atq; in cōcluſio.alimenta,ſed qñ mulier eſt egens, &
inops , vt nulla ſit ſpes In ſolutione dotis confeſſatæ,
Campeg.explicabit in tract.de dote,q.52.nu.6.
Item animus exportādi aliquid , vt frumentū extra
2 ciuitatē inuito Principe † probatur ex eo, ꝙ quis inue
nitur cū illis rebus , quas exportare quis prohibetur,
tranſuerſis tramitibus tranſgredi,inuſitatā viā indaga
re,tritam relinquere: ſic nos monuit Bar.in l.qui fiſca
lis.C.de nauic.lib.11.& Alber.Bru.in trac.de ſtat.lite
ra D.verb.Deuetum.verſ.16.inci.ſtatutum prohibet.
Hinc etiam animus probatur, quem latitaſſe cauſa
3 fraudationis , † ſi extra iudicium id aliquibus ſignifi-
cauerit, vel ex eo, ꝙ eum aduerſarius ei dixiſſet , cras
tibi libellum dabo , ipſe verò in conſpectū ſe non de-
derit,vel quia ſemel fuerit in iudicio & deſiſtēdo pro
miſit,ſed poſtea non apparuit.ita tradit Bar. in l.Ful-
cinius.§ quid ſit autem.ff.quib ex ca.in poſſ.ea.
4 Præterea animus impudicus præſumitur † ex oculo
impudico.c.nec ſolo.23.q.2.& Luc. de Pen. in l. quē-
adm.C de agric. & cenſit. verſ.207.lib.11. atq; ſi qua
non vereatur, nec erubeſcat animū gerere impu
rum,voluit Tiraq.de legib.connubia.l.9. nu.155.ad-
ducens illud Hieremiæ c. 3. frons meretricis facta eſt
tibi, noluiſti erubeſcere , &l. in coniunctione. C. de
nupt.c. . . . 3.q.2.id ēt potiſſimum colligere eſt, ſi
vino potuque ſtudioſè ſe obruat , vt meminit idē Ti-
raq.de leg.connubial.l.9.nu.208. ſi quidem vini vſus
adeo mulieribus interdictus fuit , priſcis illis Roma-
norum tpibus, vt vinum bibiſſe perinde eſſet , ac ſi in
adulterio,aut graui crimine deprehenſæ,capitali iudi
cio plectendæ eſſent. Hinc memoriæ proditur,Egna-
tius Metellus vxorem , ꝙ vinū biberat , fuſte necaſſe.
& Cn. Domitius mulierem , quæ viſa eſt plus vini bi-
biſſe,quàm valetudinis cā deceret, dote mulctaſſe. Et
matrona magna natu, quod claues cellæ vinariæ reſi
gnaſſet, inedia mori coacta. Et ſanè, vt inquit Valer.
Max.lib.6.c.3. quæcunque fœmina vini vſum immo
deratè appetit , omnibus & virtutibus ianuā claudit,
& delictis aperit. Quinimò id ex eo eliciemus,ſi nunc
hanc,nunc illam domū ingrediatur. Ang. in l.ſi qua
illuſtris.C.ad Orſician.Tiraq. vbi ſupra l.10. num.34.
nec ornatus indecorus ſuſpicione carebit , ſic Tiraq.
vbi ſup.l.3.poſt nu.12.ver.ſed & Iuuenalis,& 26.vide
in concluſ.65. nu. 1. & conſilium Petr. de Barbobus.
96.nn.8.inter conſi.criminalia.& Egid.Boſſ.trac. cri.
tit.de rapt.mulier.nu.11.& quid ſit immunditia, quid
luxuria,in c.in eo.32.q.4.
5 Sic ētanimus non redeundi præſumitur ex eo , † ꝙ
quis abfuerit per decenniū,ita reſpondit Alex.in cōſ.
91.nu.6.vol.7.per ibi adducta,faciunt notata in §.pa-
uonū Inſt.de rerum diuiſio. vbi per exteriora animus
probatur de quo Bar.l.gerit.de acq.hær.
Pariter animus aliò cōmigrandi præſumitur ex eo,
6 † quòd quis recedit ab aliquo loco cum ſuppellectili,
ita notat Inn.in c.3.de renunc.& per Bar.in l.domici-
liū,& prius in l.aſſumptio §.iuriſprudentib.ff. ad mu-
nicip.& facit Bal.in rub.C.ſi à non compet.iud.
7 Verùm animus iudicis† probatur per teſtes,ita no.
in margi.ad Bar.in d.l. Fulcinius.§. quid ſit autem. ff.
quib.ex cau.in poſ.ea.& pro hoc alleg. eundem Bart.
in l.de pupillo. §. ſi quis ipſi. ff. de nou.oper. nunc.&
gl.in l.prætor. §. Marcellus. ſuper verb. approbatum.
ff.de iud.ibi Ange. & idem in l. cum quem temerè.ff.
eo. de iudi.
8 Iidem dicimus, animum teſtatoris † probari poſſe
per teſtes ſingulares.ſi credimus Crau. in conſ.72. nu.
33. duo verò teſtes ſufficiūt ad probandam cōiecturā
in vltima voluntate,& illius declarationē.ita ſcripſe-
re Bal.& Sal.in l.quamuis.C.de impub. & alijs ſubſt.

CONCLVSIO C.

ARGVMENTVM.

Annuli tranſmiſſio,an probet matrimoniū.

SVMMARIVM.

1 *Annuli tranſmiſſio de maſculo in fœminam probat matrimonium , & quare.*
2 *Annulus non facit præſumi matrimoniū , ſed tantum ſponſalia.*
3 *Annuli ſubarratio præſumptionem inducit matrimonij.*

Annuli tranſmiſſionem à viro in fœminā
probare matrimoniū ſatis conſtat,
1 † nā per iſtiuſmodi actum demonſtratur inter eos cō-
tractū fuiſſe matrimonium mutuo conſenſu, vnde p
matrimonio præſumitur, niſi cōtrariū probetur, argō
c.noſtrates.& c.fœminæ. 30.q.5. & notat gl. in c.ſi qs
vxorem.17.q 2.alia gl.latè in c.fi. vbi Doct.de ſponſ.
alia gl.in c.illud.extra de præſump. & notat Cœpoll.
in conſ.4 nu.1. & in cōſ.5.nu.15.in ciuil. Boer.in cōſ.
40 nu.29.Didac.epito.2.partis.c.4.nu.3.& Fran.Acc.
conſ.13.nu 4.Vnde Romani in ſponſalibus, & ſolēni
nuptiarū dic digitū minimo proximū annulo excole
bant,& velut pignus amoris præcipuū ducebant, vt is
in ſummo honore foret quod mutuus amor vſq;
ad cordis intima penetraret.Alex ab Alex.lib.2 c.19.
Limites , & intelliges iſtud annulum non probare
2 † ſiue non facere præſumi matrimonium, ſed tantum
ſponſalia.ita notat Lap.alleg.56.nu.5.& ibi Mand.in
addit.ad literam R.
Licèt ab hac mente ſit alienus Natt. in conſ. 250.
3 nu.7.vol.2.vbi dicit † ſubarrationem annuli præſum-
ptionem inducere matrimonij, permotus auctoritate
ſummi Pontif.in contex.c.tenor. in verb. ſubarraſſet,
de re iud.& per Abb.in d.c.illud,ita etiam tenet Man
tua,in conſ.62.nu.29.vol.1.
Non immorabor in præſentia pluribus in hac ex-
plicanda concluſione cum affatim hęc tradiderimus
in concluſione matrimonium , vbi huius rei propria
ſedes eſt,lector illuc te reijcio.

CONCLVSIO CI.

ARGVMENTVM.

Annua præſtatio,quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Annua præſtatio ſecundum legiſtas,& canoniſtas quomodo probetur.*
2 *Annua præſtatio præſcribi non poteſt.*
3 *Annuam præſtationem probare volens , quid agere debeat.*
4 *Probatio ſola ſpatij annorum ſine allegatione cauſæ non ſufficit.*
5 *Sententia abſolutoria ferri debet , ſi in annua præſtatione non fuit allegata cauſa idonea,& ſpecifica.*
6 *Solutio quolibet anno facta probat annuam præſtationem.*
7 *Solutio primi,& extremi anni nō præſumit ſolutionem integrorum decem annorum.*
8 *Solutio primi , & vltimi anni præſumit ſolutionem medij temporis .*
9 *Allegatio cauſæ ſpecificæ non habet locum in tempore cuius initij non extat memoria.*

Annuam præſtationem à iuris Cæſarei
1 peritis probari per † præſcri
ptionem lōgi temporis,traditum eſt, nempè ſi oſten-
data

datur per decem annos continuè ſolutam fuiſſe, à iuris verò Pontificij conſultis per quadraginta annos, proditum fuit, vt dicit Guid. Pap. in q. 407. & 408.

Quamuis in contrariã videatur ſententiã deſcendere Guliel. de Bened. in repetitione c. Rayn. deciſ. 5. in §. & vxorem nomine Adeleſiã nu. 6. vbi expreſ-
2 sè † aſſerit præſtationem annuam præſcribi non poſſe, per tex. in l. cum notiſſimi. §. in his. C. de præſcript. 30. vel 40. annorum. Verùm vt ad concluſionem noſtram reuertamur.

Aduertendũ eſt, illum qui velit probare hmõi an-
3 nuam præſtationem ſibi debitã † oportere, vt in libello alleget cãm veram, & ſpecificã, cur ei debeatur vt peto hunc annuum cenſum, quem mihi debes ex tali cõtractu, vel ex alio ex quo oritur obligatio, verũtamen illam cauſam non tenetur probare, nã ſufficit, vt dictũ eſt, allegare, & probare ſpatiũ decẽ, vel quadraginta annorũ, nam ſola probatio ſpatij annorum
4 † ſine allegatione cauſæ nõ ſufficeret, vt tradidere gl. & Arch. in c. ſeruitium. 18. q. 2. & gl. Hoſt. Card. Flor. & cæteri in c. peruenit. in ſecunda gl. de cenſib. vbi ẽt recentiores iuris Pontificij profeſſores concludunt, hanc eſſe * communem opinio. quam etiam tenẽt, & ſequuntur ius ciuile profitentes in l. cum de in rẽ verſo. ff. de vſur. & Dyn. in l. litibus. C. de agr. & cẽſit. lib. 11. Cin. Petr. & Bal. in l. ſi certis annis. C. de pactis, ꝙ
5 ſi nõ fuerit adducta cauſa idonea, & ſpecifica, † ſequi debet ſententia abſolutoria, ita fuit deciſum in d. q. 408. Guid. Pap. & ratio eſt ſecundũ allegatos Doctores, ne curſus longi tẽporis duo ſpecialia operaretur, & ſic cõtra l. primam, C. de dotis promiſ. cũ ſimilib.
6 Sed id obſerues, † vt ad probandũ dictam annuam præſtationem, probanda ſit ſolutio quotannis facta, nec ſatis erit, ſi probẽt ſolutio primi, & extremi anni
7 ad hoc, † vt probetur, vel præſumatur ſolutio ſingulorum decẽ annorũ, vt in c. accedentibus. ibi. vnde continuè. de priuil. & ibi gl. & Tiraq. in tract. de preſcrip. verſ. continuos glo. 5. verſ. illud autem.

Contrariam tñ ſententiam ſequutus eſt Panorm. in d. c. accedẽtibus, cui accedit Paul. Caſt. cõſ. 51. vol.
8 2. vbi ait, ex ſolutione primi & vltimi anni † præſumi ſolutionẽ medij tẽporis, quod quidem illud axioma cõfirmat, ꝓbatis extremitatibus media præſumũtur.

Limita illud, quod dictũ eſt de allegatione cauſæ
9 ſpecificæ, † vt non habeat locum, quando eſſet tẽpus, cuius initij nõ extaret memoria, nã tũc ſine allegatione cauſæ obtineret, ita Io. Fab. in §. æquè. Inſt. de act.

Sed hæc omnia vberius docebimus in illis cõcluſionibus, ſenſus, ſolutio, penſio, & canon.

CONCLVSIO CII.

ARGVMENTVM.

Quibus præſumptionibus antecedẽs prohibens poſſit præſumi, vel probari prohibitum etiam omne id per quod peruenitur ad illud.

SVMMARIVM.

1 *Antecedens prohibens præſumitur etiam prohibere omne id, per quod peruenitur ad illud.*
2 *Alienatio prohibita per ſtatutum præſumit etiam prohibitam promiſſionem de alienando.*
3 *Concluſio procedit, quando eadem ratio eſt in prohibitione principalis, ſicut acceſſorij.*
4 *Matrimonium prohibetur inter magiſtratum, & ſubditũ.*
5 *Sponſalia diſſolui poſſunt, ſed non matrimonium.*
6 *Concluſio in materia, in qua non eſt facienda extenſio, non operatur, niſi in actu conſumato.*
7 *Concluſio tantum procedit, quando prohibitio eſt perſonalis impropriè.*
8 *Tempus quadrimeſtre datũ reis principalibus, datur etiam eorum fideiuſſoribus de iudicato ſoluendo.*
9 *Prohibito principali præſumitur etiam prohibitum id, per quod ad illud peruenitur, vt nu. 1. & ibi ſecus.*
10 *Beneficium conceſſum ſocio eſt perſonale, & non tranſgreditur perſonam.*
11 *Beneficium reſtitutionis in integrum datum minori, licet tranſeat ad ſucceſſores, non competit fideiuſſoribus.*
12 *Priuilegium nõ ſoluendi vectigal datum fiſco, vel eccleſiæ, non competit emptoribus.*
13 *Matrimonium cum magiſtratu licet prohibitum ſit, non tamen videntur prohibita ſponſalia, per quæ ad ipſum peruenitur, cum cauſa prohibitionis non ſit perpetua.*
14 *Concluſio non procedit in contractibus, & quomodo.*
15 *Extenſio verborum contractus non ſit vltra, quam eſt expreſſum.*
16 *Concluſio procedit, ſi quod prohibetur directò tendit ad productionem ipſius, ſecus ſi incidenter.*

1 Antecedens prohibẽtem, præſumi ẽt prohibere omne id, † per quod peruenitur ad illud, dicendum eſt, per Vlpiani reſponſum in l. oratio. ff. de ſponſal. c. cum quid prohibetur, & ibi Dyn. de reg. iur. lib. 6. gl. in clemen. 1. in verb. contrahere, de conſangui. & affinit. eſt bonus text. in c. conſtitutus. de conceſſ. præbend. Salyc. in l. 2. col. 2. verſ. 2. eſt. ff. de iuriſdict. omn. iud. & eſt tex. in c. ex tenore. de conceſſ. præb. Dec. in cõſ. 502. nu. 3. ex duobus conſilis Ruin. conſ. 145. nu. 5. circa primum.
2 vbi prohibita alienatione per ſtatutum † preſumitur etiam prohibita promiſſio de alienando, quia per ꝓmiſſionem peruenitur ad venditionem, idem Deci. in l. 2 col. fin. nu. 37. ff. de iuriſdictio. omn. iud. Bal. in l. fin. C. ad l. falcid.

Quo ad conſequens trahit, l. qui procuratorem, & l. qui indebitam, de condi. indebit.

3 Primò limita, vt concluſio tñ procedat † qñ eſt eadẽ ratio in prohibitione principalis ſicut acceſſorij, aliàs ſecus: vt cauit Alex. in cõſ. 194. nu. 14. lib. 2. alle. l. quis officio de rit. nup. & l. 1. C. ſi rector. prouin. huic, accedit Dec. in c. nã concupiſcentiã. nu. 4. de cõſti. & in c. iurauit. col. 2. de ꝓbat. Cor. in cõſ. 147. col. fi. vol. 1. & fuit doctr. Per. Cin. Ray. Bald. & Sal. in d. l. 1. C. ſi
4 rector prouin. vt per Alex. d. conſ. 194. vnde licẽt † ꝓhibeatur matrimoniũ inter magiſtratũ, & ſubditũ, tñ non prohibenẽ ſpõſalia, ꝓp rationis diuerſitatem: qa ſi permitterẽ matrimoniũ inter magiſtratũ, & ſubditũ, poſſet magiſtratus iure ſuo cum muliere ditiſſima cõtrahere, ꝙ matrimoniũ non poſſet poſtea diſſolui
5 in ſponſalib. † quæ ſi cõtracta ſint, diſſolui tñ poſſunt: vt ex adductis per Cin. in d. l. 1. C. ſi rector prouin.

Secundò limita: vt concluſio non procedat in ma-
6 teria, in qua ſit facienda extẽſio, vt in pœnalibus: † qa tunc non operatur, niſi in actu conſumato, glo. in d. clem. 1. in verb. cõtrahere. de conſanguinit. & affinit. Abb. in c. 1. nu. 3. & ibi Dec. de poſtul. præl. Alex. in d. conſ. 194. nu. 15. Corn. conſ. 147. col. 3. verſ. nec videẽ obſtare. l. oratio. vol. 1. Iaſ. in l. 2. col. . . . ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. quominus. in 9. notab. ff. de flumi. & in l. cum quidam. col. 3. de lib. & poſthum.

Tertiò limita: vt concluſio tantũ ꝓcedat, qñ pro-
7 hibitio eſt perſonalis impropriè, † quæ rei adhæret, & datur potius cauſæ, quã pſonæ: vt in terminis l. fi. §. fi. C. de vſur. re. iudi. in quo loco habetur, tempus quadrimeſtre, quod datur reis principalibus condemna-
8 tis, † dari ẽt eorum fideiuſſoribus de iudicato ſoluendo, & hoc ſingulari priuilegio illius cauſæ fœneratitię: vt p Cyn. in d. l. 1. ſub 1. verſ. ſi de iure ſpeciali. C. rector. prouin. & l. quoties. nu. 97. verſ. ad cõtraria ſic reſpõdet. C. de precib. Imp. offer. quo in caſu rectè ꝓ-
9 cedit, vt ꝓhibito principali † preſumaẽ ẽt prohibitum

id, per

id,per quod ad illud peruenitur,ſecus quādo prohibi-
tio eſſet de iure ſpeciali, & reſpiceret perſonam, vt in
terminis l.verum.§.1.ff.pro ſocio.vbi beneficiū,quod
conceditur ſocio,ne poſſit cōdemnari, niſi quatenus
facere poteſt, non extenditur ad fideiuſſorem, vel ad
10 hæredem,† quia beneficium eſt perſonale, vt ibi, ꝙ
non tranſgreditur perſonam.l.priuilegia.ff.de reg.iur.
& l.in omnibus cauſis id obſeruatur.ff.co. & c.priuile
gium.de reg.iur.lib.6.& ibi Dyn.Cy.vbi ſup. & Bal. in
l.2.col.1.& ſeq.ff.de iuriſd.om.iud.

Ex hoc nimirum illud exijt, vt beneficiū reſtitutio-
11 nis in integrum, quod datur minori, † non competat
fideiuſſoribus,licet tranſeat ad eius ſucceſſores, vt per
Dyn.d.c.priuilegium.nu.2.Item priuilegium non ſol
12 uendi vectigal datum fiſco, vel eccleſiæ, † non com-
petit emptoribus,vt dixit Dec.cōſ.48.& in d.l.in om-
nibus cauſis.d.nu.2.ff.de reg.iur.

Quartò limita non ꝓcedere, qn̄ actus non eſſet per
petuò ꝓhibitus,vt ff.de rit.nupt.l.ſi quis officium. vbi
Paulus r̄ndet, vt ſup.diximus, nam quis matrimoniū
13 ſit prohibitū, † non tn̄ videntur prohibita ſponſalia,
per quę peruenitur ad matrimoniū, quia cauſa prohi
bitionis matrimonij ad certū tp̄s erat prohibita,ideſt,
durante magiſtratu, ſecus ſi cā prohibitionis eſſet per
petua, q̄a tunc ꝓhibito antecedenti p̄ſumeretur pro-
hibitum ēt id,per ꝙ peruenitur ad illud,vt ſup.in con
cluſ. per dictā l.oratio. de ſponſ. & dixit Dyn. in c.cū
quid prohibet.nu.5.& ibi Io.And.nu.1.de regu.iur.in
6.Dec.in l.2.col.fi.ff.de iuriſd.omn.iud.& in c.nā con
cupiſcentiā,in 2.lect.col.1.in fi.& ſeq.de cōſti.& ante
eū tradidit Bal.in d.l.1.col.2.& ſeq. C.ſi rector ꝓuin.
14 Quintò limita, vt nō procedat in cōtractib. † vnde
ſi vēdo tibi vnū ex fundis meis,ad quē nō poteris ha-
bere acceſſum,niſi p̄ aliū ex fundis meis,nō videor tn̄
tibi vendere cū illa cōmoditate ſeruitutis viæ, vel iti-
15 neris per aliū fundum meū,†nē fiat extenſio verborū
ipſius contractus,vltra quàm eſt expreſſum,ita cōſul-
uit Alex.in conſ.194.conſideratis verbis,in fi.verſ.cō
firmantur hæc.lib.2.alleg.l. vendendo. ff.de contrah.
emp.no.Bar.in l.1.in fi.ff.de ſeruit. leg.
16 Sextò limita,vt ſibi vendicet locū,† qn̄ illud, quod
prohibetur,directò tendit ad productionem illius, ꝙ
inhibetur,ſecus ſi per tranſennam, ita declarat Bar.in
l.2.circa fi.& ibi Iaſ.col.fi.ff.de iuriſd.om.iud.

CONCLVSIO CIII.

ARGVMENTVM.

Varijs in rebus,quod tempus antiquū intel-
ligatꝰ, & quæ probationes ad id ſatis ſint.

SVMMARIVM.

1 *Antiquum intelligi poſt centum annos.*
2 *Antiquum quando dicatur,vide ibi remiſſiuè.*
3 *Antiquum diuerſimodè ponitur,& cenſetur, per Menoch. & alios.*
4 *Vita communis hominum noſtri temporis breuior eſt, quā antiquitus tempore conſtitutionis l.vſusfruct.*
5 *Vitæ hominis ſpatium fuit centum annorum.*
6 *Fieri poteſt,vt homo viuat centum viginti annos.*
7 *Antiquum intelligi ſpatio centum annorum per magis cōmunem opinionem.*
8 *Antiquum in inſtrumentis dicitur 90.annorum.*
9 *Titulus ex fundatione vt allegari poſſit, requiritur tempus centum annorum.*
10 *Tempus octuaginta annorum non ſufficit contra libertatem eccleſiæ.*
11 *In ſententijs inter abſentes tempus viginti annorum dicitur antiquum.*
12 *Probatio exacta, & plena non requiritur in factis antiqs. ſed leuiores ſufficiunt probationes,ſecus in nouis.*
13 *Probatio adminicularis, & præſumptiua ſufficit in antiquis.*
14 *Probatio qualis qualis ſufficit in antiquis,vbi etiam indicia,& probationes recipiuntur.*
15 *Antiquitas in multis caſibus induxit probationem ſine aliquo adminiculo,& quomodo.*
16 *In antiquis non eſt neceſſe probare poſſeſſionem.*
17 *Concluſio procedit etiam contra eum,qui eſt in quaſi poſſeſſione iuſta cum titulo, & bona fide non perfecta tamen præſcriptione.*
18 *Probatio præſumptiua,& coniecturalis ſufficit in antiqs.*
19 *Coniecturæ, & præſumptiones à iure approbatæ ſunt veræ,& plenæ probationes.*
20 *Coniecturæ ſi in iure expreſſæ ſint, probationem faciunt, non quando ex facti contingentia eueniunt.*
21 *Præſumptiones in facto conſiſtentes ſi non conſiderantur à lege,relinquitur arbitrio iudicis, an ipſis credendum ſit.*

1 Antiquum (vt prius dicamus cuius ſpa
tio introducatur)† poſt cen
tum annos aliqui voluerunt debere intelligi, ſic intel
lexit Arch.in c.ſi plures.16.q.7.voluit Alex. in conſi.
58.vol.4.placuit Bar.Socy.in conſ.88.incip.in cauſa.
verſ.præterea iſta conclu.vol.1.& idē tradidere Alex.
& alij in l.cū aliquis.C.de iur.delib. vbi atteſtatur de
* cōi * r̄ndit Paul.Caſtr.conſ.139.vol.1. docuit Iaſ.in l.
admonendi.nu.209.ff.de iureiur.Dec.huius meminit
in c.dilecti.de appel.conſuluit Curt.Iun.cōſ.90.Crau.
cauit conſ.141.nu.3.vol.1.ſequutus eſt Dec. conſ.13.
& 42.& 321.huic adhæſit Affli. deciſ.267. iſti acceſſit
Cæpoll.conſ.98.nu.36.vol.1. confirmauit Natt. cōſ.
* 383.num.5. vol.2. qui atteſtantur de * cōi, & idem de
cōi Iaſ.in conſ.81.nu.3.vol.1.& in conſ.148.viſo pro-
* ceſſu.nu. 8.lib. 4. vbi pluries repetit hanc eſſe * cōem
opin.& ita ſemper tenuiſſe in legendo, à qua ēt non
fore recedendum in iudicando & conſulendo. Fran.
de Curte.in conſil.pen.incip. circa prim.in quo quæri
* vr̄.ad fi.vbi ēt ipſe dicit hanc eſſe cōem * opinionem
in iudicando ſequendam,ſenſit Ruin. conſ.173.nu.3.
vol.4.& in conſ.141.nu.2.vol.5. & alios probauit Pe.
Duen.in cōcl.299.fall.7.& alios adducit Crau. in tra-
cta.de antiq. temp. in prin.nu.4. & alios refert ēt Me-
noch.ſapientiſſimus de arbit.iudic.caſ.3.lib.2.num.6.
vbi congerit ſeptem opiniones Doctorum circa hoc
2 † nempe qn̄ dicatur antiquū.Nam alij in arbitrio iudi
cis poſuerunt, alij poſt curſum triginta annorum: vt
Affl.dec.13.nu.23.gl.c.1.in prin.ſuper verb.ſi antiqui
tus,de his qui feud.dar.poſſ.Guid.Pap.ſing.387. §.an-
3 tiquitas. alij poſt quadraginta † alij per ſeptuaginta,
alij per nonaginta,vt ipſe Menoc.ibi retulit, adducē-
do auctoritates Docto. Alia ēt fuit opinio vltra rela-
tas per Menoc. nempe ſpatio 56. annorum poſſe dici
antiquum,quæ eſt Alex.in conſ.90.nu.12. & 13. vol.
6.qui conſiderat communem vitā hominū noſtri tē-
4 poris,† quæ breuior eſt, quàm antiquitus tempore cō
ſtitutionis.l.an vſusfructus.ff.de vſufruct.& l.fin.C.de
ſacroſanctis eccleſ. ex quibus habetur ſpatium vitæ
5 hominis † fuiſſe centum annorum, & eſt text. in §. ſi
verò,2. collatio. auth. de Monach. vbi apparet fieri
6 poſſe,† vt homo viuat centum viginti annos, & hāc
opinionem ſeq.refert Alba.conſil.83.nu.10.
** Tamen magis recepta opinio,& magis ** commu-
7 nis eſt: † vt antiquum intelligatur ſpatio centum an-
norum,vt ſupra citati atteſtantur,& Cacher.in deciſ.
Pedem.173.nu.8.Cephal.qui infinitos allegat,in cōſ.
250.nu.18.vol.2.Mantu.in conſ.72.nu.3.volum.1.&
Mil.in ſuo repertorio,in verb.antiquum.

Verùm Domini Rotæ in hanc ſn̄iam deſcendunt
8 † in inſtrumentis antiquum tempus dici nonaginta
annorum,vt annotauit Put.in vna Bononiē. Montis
Cerreti contra Epiſcopū Feltren. pro vno de Gratiis
coram

coram Domino Mohedano 19. Ianuarij 1545. deciſ. 208.in fi.lib.2.non autem tempus 85.annorum,vt per eundem Put.in vna Lucana Canonicatus & præben. coram Mohedano 2.Decembris 1541.deciſ.213.lib.
9 1.Quinimò † vt poſſit allegari titulus ex fundatione requiritur tempus centum annorum, ſecũdùm eoſdẽ Dominos de Ro.vt dixit Put.met.d.deciſ.213.in quo loco ſcriptum habetur, aliàs Rotam habuiſſe tẽpus 70.annorum pro tempore antiquiſſimo,vt in vna Bononi. Chiſleri,tamen in caſu d.deciſ.213. in quo tractabatur de probando iure patronatus,& ſic contra libertatem beneficij,inquit fuiſſe per dominos concluſum,tempus 85. annorum non haberi pro immemorabili, & antiquiſſimo, ſed requiri ſpatium cẽtum annorum,ex eo quia tempus ibi fuit deductum,& probatũ per ſcripturas,& veriſimile eſt, vt ſicut probauit illud tempus per ſcripturas, probaſſet etiam antiquius tempus, ſi reuera extaret, & verùm cum non probauerit credendum eſt non extare aliud tempus. Vnde ſecus eſt, ſi eſſemus in probationibus per teſtes, quia tunc cum ſit deducendum tempus pueriliſs ætatis ſicq; minimum nouem annorum teſtis qui deponeret de tempore annorum 85. ſatis diceretur deponere de tempore antiquiſſimo,vt per eundem Put.d.deciſ.213. & ſi-
10 cit, quod animaduertit Zaſ. deciſ.68. † vt ait contra libertatem eccleſiæ nõn ſatis eſſe tempus octuaginta annorum.

In ſententijs verò tempus 20.annorum inter abſen-
11 tes † dici antiquum,ſequitur Boc.in deciſ.124.nu.18.

Ex approbata omnium noſtrorum ſententia hr̃, in factis antiquis non requiri exactã, & plenã probatio-
12 nem,vt in nouis & recentibus exigitur,† ſed leuiores probationes ſufficere omnes conſentiunt. indiciaq; & coniecturæ paſſim admittuntur, vt eſt tex.in l.cenſus,& monumẽta.ff.de proba.l.ex liberis.de bon.poſ. ſecun.tab.c.olim de cenſib.l.penul.ff.de prob. c.cum cauſam,eo.tit.& c.veniens.de teſtib.Crau.in tract. de antiq.temp vlt. particula 1.partis prin.num.30.& ibi num.31. ex ſententia Calcanei, & Iaſonis affirmant
13 † ſufficere adminiculare,(vt ipſe loquitur) & præſumptiuam probationem. Socy.conſ. 266.num.31.vol.2. Vital.tract.de clau.nu.3.fol.259.Calcan.conſ.56.nu. 11.Pariſ.conſ.104.nu.42.& 43.volu.1. Corn.conſ.24. nu.1.vol.4.& conſ.62.nu.1.vol.3.conſ.35.num.6.vol. 1.Afflict.deciſ.13.nu.64.Caſtrenſ.conſ.164.in principali cauſa, quæ vertitur coram maiore.col.1. libr. 2. Alex.conſ.187.nu.3.lib.2. Anch.conſ.310.& conſ.fi. Socyn.ſen.conſ.187.colu.5.verſ ſecunda ratio,libr.2.
14 quo in loco reſpondet † qualem qualem ſufficere ꝓbationem,& vide Socy. conſ.205. col.2. verſ. quarto optimè lib.2.vbi ẽt cauit,indicia & cõiecturas recipi.

Primò amplia, vt huiuſmodi antiquitas in multis
15 caſibus † etiam inducat probationem ſine aliquo adminiculo,vt de cõſtituto,nihil efficere, niſi probetur conſtituentem rem tenere, & poſſidere tempore conſtituti. Ang.& Alex.tradidere in l.quamuis.§. condu-
16 ctor ff.de acq.poſſ. & tamen in antiquis † non eſt neceſſe probare poſſeſſionem, nam ex antiquo præſumitur,vt Bart.Socyn.conſ.178.col.5.volu.2. & per quos adducit Crau.d.tract.de antiq.temp.1.parte, verſiculo,viſo de fama,nu.20.fol.97.& 98.

17 Secundò amplia, vt procedat ẽt contra eum † qui eſſet in quaſi poſſeſſione iuſta, cum titu.& bona fide, non perfecta tamen præſcriptione, vt optimè dixit Iacob.Menoch.ex ſententia Crau. vbi ſupra. in tract. de arbitr.iud.lib.2.centur.2.caſu 115.nu.4.

Tertiò amplia, locum etiam habere in eo caſu, in quo lex exigeret plenam, & perfectam probationẽ,
18 † nam & adhuc in his antiquis ſufficit iſta præſumptiua,& coniecturalis probatio,vt voluit Aym. Crau.in d.tract.de antiq.temp.dicta vlt.par.nu.35.Dec.conſi. 54.nu.3.& in rub.de probat.nu.13.vbi affirmat conie-
19 cturas, † & præſumptiones à iure approbatas eſſe veras & plenas probationes. idem placuit Bal. in l.1.nu. 18.C.de dec.commiſſis,quem ſequitur Tiraqu. in l.ſi vnquam.in verb.donatione largitus,nu.159.C. de reuocand.donat. & ſentit Affl. deciſ.44.nu. 15. & Iaſ.in l.licet Imperator.in 3.notab.ff.de leg.1.

Contrarius fuit iſtis Socy.ſen.conſ.194.col. fi.verſ. confirmatur.lib.2.

Priorem opinionẽ intellige, vt maximè procedat
20 † ſi hæ coniecturæ in iure expreſſæ ſint, & non quñ ex facti contingentia eueniunt, vt dicit Menoch. d. caſ. 115.num.7. Verùm ſi præſumptiones huiuſmodi lex non conſiderauerit, nec conſiderare potuerit, tanquã
21 in facto conſiſtentes † tunc erit in arbitrio iudicis poſitum qui accuratè perſcrutabitur, an coniecturæ huiuſmodi ſint, vt ad ita credendum adduci poſſit, ita cẽſuit Menoc. loco ſupra citato nu. 9. & ſentit Corn. conſ.19.col.fi.verſ.non enim eſt ſtatutum.lib.2.dum reſpondit nil hac de re fuiſſe iure noſtro ſtatutum, & ob id iudicis arbitrio relinqui.

CONCLVSIO CIIII.

ARGVMENTVM.

Antiquum,an & quando probetur per teſtes de auditu.

SVMMARIVM.

1 *Antiquum probari per teſtes de auditu.*
2 *Teſtimonium de auditu ſufficit ad probandum antiquum.*
3 *Auditus vt probet antiquũ,intelligitur de auditu alieno.*
4 *Antiquum eſt ſpatium centum annorum.*
5 *Teſtis deponens de antiquo,& dicens de ipſo facto ſe recordari,non probat.*
6 *Probatio teſtium de auditu in antiquis non ſufficit, niſi cõcurrat fama,aut aliud adminiculum.*
7 *Teſtes etiam domeſtici deponentes de auditu auditus in antiquis admittuntur.*
8 *Teſtes domeſtici admittuntur in his,quæ domi fieri ſolent, vel quæ per alios ſciri non poſſunt, & cum aliter veritas haberi nequit.*
9 *Teſtis deponens ſe audiuiſſe ab vno tantum probat.*
10 *Teſtis dicens ſe audiuiſſe ab vno,non ſufficit: quia ſaltem à duobus deponere debet, aliàs non probat.*
11 *Teſtis non probat, ſi dicit audiuiſſe ab vno, & ab alijs, & vnum nominet, & alios non.*
12 *Teſtes deponentes audiuiſſe à diuerſis perſonis, & non ab eiſdem licet ſingulares videantur tamen probant.*
13 *Teſtes ad hoc vt probent deponere debent audiuiſſe ab eiſdem perſonis,& non a diuerſis.*
14 *Teſtes non deponentes audiuiſſe ab eiſdem perſonis dicuntur ſingulares & non probant.*
15 *Teſtes deponentes de credulitate probant.*
16 *Parentela vel conſanguinitas de ſui natura ſunt difficilis probationis.*
17 *Dominium antiquum non eſt difficilis probationis, & ad probandum non ſufficiunt teſtes de auditu, niſi concurrat fama,vel aliud adminiculum.*
18 *Teſtes de auditu ſufficiunt ad probationem conſuetudinis cuius initij non eſt memoria.*
19 *Teſtes de auditu non ſufficiunt ad probationem parentelæ, quando de ea tractatur ad effectum ſuccedendi.*
20 *Teſtes de auditu,quando agitur de magno præiudicio,non ſufficiunt,niſi concurrente fama.*
21 *Teſtes de auditu non ſufficiunt ad probandum dominium vel poſſeſſionem.*
22 *Quæ requirantur in teſtibus de auditu,& quomodo deponere debeant,vide remiſſiuè.*

Retuli-

Retulimus ſuperiori conclu. nonnulla
ſcitu digna de temporis an-
tiquitate, in præſentia rectè mihi feciſſe videbor, ſi
poſtquam de hac re verba facere cœpi, hæc etiam nō
iniucunda ſubiecero.
1 Antiquum probari † per teſtes de auditu, habemus
pluribus in locis, præſertim ex teſt. in c. licet ex quadā.
de teſtib. & ibi Abb. & l. ſi arbiter. ff. de probat. & in l.
2. §. Labeo. ff. de aqua pluuia arcend. Alex. conſ. 187.
nu. 16. vol. 2. vbi expreſſim aſſerit ad probandum anti
2 quum † ſufficere teſtimonium de auditu quod idem
approbat Iaſ. in cōſ. 65. col. 3. verſ. tertio principaliter.
vol. 3. & in conſ. 128. num. 1. vol. 1. & plurimi alij vno
conſenſu, vt Franc. Aret. conſ. 37. nu. 2. & Iaſ. in conſi.
166. nu. 2. Hippol. in rubr. C. de prob. nu. 195. Hoſti. ca.
quid per nouale. & in c. veniens. de verb. ſign. Caſſan.
conſ. 54. col. 5. Dec. conſ. 321. nu. 5. Cœpol. in conſ. ci-
* uili. 11. & * communem dicit Aret. in c. tam literis. &
in d. ca. licet ex quadam, de teſtib. & Crau. d. tracta. de
antiq. temp. in 1. par. verſ. viſo de fama, nu. 2. Alba in
conſ. 6. nu. 7 per doctr. Ancha. in conſ. 310. incip. tres
domini. col. 2. Soc. iun. conſ. 86 nu. 15. vol. 2. Campeg.
in tract. de teſtib. regu. 206. fallent. 4. Ioan. Crott. in eo.
tracta. de teſtib. 9. part. num. 366. quæ eſt pars addita à
Moncad. ibidem. Id verò diligenter animaduertas,
3 dum dicitur de auditu, quia † intelligitur de auditu
4 alieno, nam antiquum vt ſuprà diximus, eſt † ſpatium
centum annorum. Vnde ſi quis vellet aliquod anti-
quum per auditum ſuum probare, oporteret talem te
ſtem excedere annos decem ſupra centum, vt gl. me-
minit in c. cum nobis, verſ. centum annorum, de præ-
ſcrip. quod ferè [illegible] eſſe dixit Cran. vbi ſup. à nu.
14. quod procedit etiam ſi deponeret ſe memoriam
illius rei habere, quod in ſuis aduerſarijs id ſcripſerit:
5 nam nihilo ſecius non probare, † dixit Bal. in lege iu-
bemus. nu. 7. C. de teſtam.
Contrariam tñ ſnīam ſunt ſequuti Corn. conſ. 78.
col. 3. vol. 3. & Riun. in conſ. 34. nu. 11 vol. 1. per plura
ibi adducta, id eſt, non ſufficere huiuſmodi teſtes de
auditu, ſed concurrere famam debere, vt etiam tenet
Cepha. in conſ. 250. nu. 19. vol. 2. vbi dicit, in antiquis
6 † ſolā teſtium probationem auditus non ſufficere, niſi
concurrat aliud adminiculū, iuxta ſnīam Hoſt. & Io.
Andr. in ca. licet ex quadam. vbi etiam Abb. Imol. &
Fel. extra de teſtib. & Calcan. in conſ. 9. per totum.
Priorem igitur opinionem, quippè quæ iuris Inter-
pretibus magis placeat, ſequendo.
Amplia ꝓcedere, etiam ſi teſtes eſſent domeſtici:
7 † quia nihilominus admittuntur deponentes de audi-
tu auditus in antiquis. vt ꝓdidit Bal. in c. 1. §. vaſallus.
tit. ſi de feud. fuer. cōtrouer. int. dom. & agna. & Apo-
ſtil. ad deciſ. Toloſ. 4. verſ. idem in factis antiquis.
Limita hanc ampliationē non procedere, niſi hu-
8 iuſmodi teſtes deponerent de his, † quæ domi fieri ſo-
lent, vel de his, q̄ per alios ſciri non poſſunt, aut aliter
veritas haberi nequit, vt latè ſcribit Crau. in d. trac. de
antiq. temp. d. verſ. viſo de fama, nu. 13. cum ſeq.
Secundò amplia, ēt ſi teſtis deponeret, ſe audiuiſſe
9 ab vno tm̄, † quia ſufficeret: vt reſpondit Franc. Aret.
* in conſ. 37. nu. 4. per gl. in l. ſi arbiter. ff. de proba. * cō-
muniter approbatam: vt atteſtatur Io. de Imol. in l. 2.
§. idem Labeo. ff. de aqua pluu. arcen.
Alienus tamen ab hac opinione fuit Cephal. in d.
conſ. 280. nu. 22. vbi dicit, non ſufficere, ſi teſtis dixerit
10 audiuiſſe ab vno: † quia ſaltim à duobus debet depo-
nere, alioqui non probat, motus auctoritate Inn. in c.
veniens. & c. quid per nouale. de verb. ſign. & per Soc.
in l. Gallus. §. ille caſus. ad fin. ff. de lib. & poſthu. cum
11 alijs per Ceph. adductis, nec ſufficeret, † ſi diceret, au-
diuiſſe ab vno, quē nominet, & ab alijs pluribus, quos
tñ ſuo nomine non appellat, ſi credimus Corn. in d.
conſ. 78. nu. 7. & Natt. in conſ. 170. nu. 5. vol. 1.
Tertiò amplia, etiam ſi teſtes deponerēt audiuiſſe
12 à diuerſis perſonis. & non ab eiſdem, † quia licet vi-
deantur ſingulares, tamen probarent, iuxta ſententiā
Corn. d. conſ. 78. col. 1. in fi. vol. 1.
Receſſit tamen ab hac opinione Alex. in conſ. 82.
nu. 3. vol. 1. cum ibi allegat. & ſequitur Dec. conſ. 321.
& ſentit etiam Soc. conſ. 194. nu. 9. verſ. ſed ad primū,
13 vol. 2. & Crau. vbi ſupra, nu. 12. vbi concludunt, † ad
hoc vt probent, debere deponere ſe audiuiſſe ab eiſdē
perſonis, & non diuerſis, prout etiam reſpondit Ceph.
in d. conſ. 250. nu. 24. vbi dicit, omnino debere teſtes
14 deponere ſe intellexiſſe ab eiſdē, † non à diuerſis per-
ſonis, alioquin dicerentur ſingulares & nō probarēt.
Quartò amplia concluſionem, ēt ſi deponerent de
15 credulitate † nam tunc ēt probarent, per tex. in c. quo
ties. in fi. de teſtib. ibi, accepiſſe à maioribus ſuis. & cre
dere, Spec. in §. 1. col. 9. verſ. qui deponit de credulita-
te, tit. de teſtib. & Bart. in l. 2. §. item Labeo ff. de aqua
pluu. arcen. Iaſ. in conſ. 65. vol. 3. col. 4. circa princi. &
Abb. in c. licet ex quadam. de teſt. Crau. in d. tract. de
antiq. temp. 1. par. verſ. viſo de fama. fol. 95. in prin &
Alex. conſ. 187. fi. col. vol. 2.
Contrarium tamen conſuluit Corn. d. conſ. 78. in
litera E. volu. 3. & voluit Crau. vbi ſupra nu. 5. ſed de
hoc agetur infra in concluſione. parentela, & dictum
eſt ſupra in concluſione, affinitas.
Primò limita in primis concluſionem: vt tantum
16 procedat in his, † quæ ex ſui natura ſunt difficilis pro
bationis: vt eſt probatio affinitatis, vel cōſanguinita-
tis: vt nobis præſcripſit c. licet ex quadam de teſtib. &
ſequitur Cor. conſ. 78. col. 3. vol. 1. ſecus ſi ageretur de
probatione ex ſui natura non difficili, vt de probatio-
17 ne dominij antiqui. † quia tunc teſtes de auditu tan-
tùm non ſufficerent, niſi concurreret etiam probatio
famæ, vel aliud adminiculum, vt ait Crane. vbi ſupra
nu. 4 fol. 96. & licet Dec. in conſ. 148. nu. 5. aſſerat, ad
probationē conſuetudinis, cuius initij non extat me-
18 moria, † ſolùm ſufficere teſtes de auditu: non tamen
aduerſatur huic limitationi, nam in caſu Decij con-
currit poſſeſſio de præſenti, vel obſeruantia huiuſmo-
di conſuetudinis, & ſic vltra teſtes de auditu extat
aliud adminiculum, nempè illa obſeruantia de præ-
ſenti. & ita intelligit Crauet. ſupra allegato loco, nu.
3. cum ſequent.
Contrarium eſt expreſſum in d. c. licet ex quadam.
vbi, non vtique ab vno, & ibi gl. & ſequitur Innoc. in
c. veniens de teſtib. & in c. quid per nouale. de verb. ſi-
gnific. Curt. iun. in conſ. 17. col. 1. & Corn. cōſ. 78. col.
3. vol. 3. & conſ. 146. col. 2. eod. vol. 2.
Sublimita illud, quod dictum eſt de cōſanguinita-
19 te, non procedere, † qñ agitur de eius probatione, vt
poſſimus adire, quia tunc non ſufficiunt teſtes de au-
ditu, ſic loquutus eſt Pau Caſt. in conſ. 56. nu. 7. vol. 1.
Secundò limita non procedere, quando ageretur
20 de magno præiudicio, † quia tunc non ſufficerent hu
iuſmodi teſtes de auditu, niſi tamē ex illo teſtimonio
induceretur, & ſequeretur probatio famę quia tunc li
cet tractaretur de magno præiudicio, ſufficerent, eo
quòd cum illis teſtibus concurreret fama, vt docuit
Abb. Hoſtien. Ioan. Andr. in d. c. licet ex quadam. &
Crau. vbi ſupra. nu. 3. fol. 95.
Contrarium ſenſit Franc. Aret. conſ. 57. nu. 4.
Tertiò limita, quando ageretur de probando domi
21 nio, vel poſſeſſione, † quia tunc teſtes de auditu non
ſatis ſunt, vt dicit Crau. de antiq. temp. part. 1. nu. 305.
ad fi. & Cæph. d. conſ. 250. nu. 20.
22 Quæ autem requirantur in huiuſmodi teſtibus † &
quomodo debeant deponere, ad verbum tradita ſunt
in d. cap. licet ex quadam, & animaduertit Gabriel. in
ſuis concluſionib. de teſtib. concluſ. 3. & Cæphal. in d.
conſ. 250. nu. 22. cum ſeq.

Digitized by Google

CONCLVSIO CV.

ARGVMENTVM.

Nonnulli recenſentur modi, quibus antiquū poſſit probari.

SVMMARIVM.

1 *Antiquum probari per famam.*
2 *Papa per famam poteſt probare ciuitates eſſe de dominio eccleſiæ, licet non probet alijs inſtrumentis.*
3 *Fama ſola non probat antiquum etiā graue præiudiciale.*
4 *Fama ſola nō probat antiquum, ſi ſumus in notorijs factis antiquis. Contrarium ibidem.*
5 *Antiquum probari per ſcripturam priuatam.*
6 *Antiquum per ſcripturam priuatam probatur tantum ſemiplenè.*
7 *Scriptura publica plenè probat.*
8 *Teſtes æquiualent inſtrumento.*
9 *Antiquum probari per libros antiquos, vel per hiſtorias.*
10 *Antiquum probari per literas ſcriptas, ſeu inſculptas in lapidibus.*
11 *Libri, vel hiſtoriæ probant, quando ipſis adhibita fuit fides ab antiquo.*

Poſteaquam referre cœpimus probationes, quibus quod eſt antiquum commodè argumentis confirmari poteſt, pergamus & alias hic recēſere, quò res cognitu ſit facilior, & rectius penſum noſtrum abſoluamus.
1 Antiquum igitur probari † per famam affirmarūt Inno. in c. veniens. de verb. ſign. in 6. gl. in l. at qui natura. §. cū me abſente. ff. de neg. geſt. Bal. in l. proprietatis. C. de probat. Alex. cum alleg. in conſ. 4. num. 11. vol. 2. & in conſ. 187. nu. 3. eo. vol. Hippoly. de Marſil. in rub. C. de probat. nu. 195. Iaſ. in conſ. 65. col. 2. in fi. vol. 3. & per multa ibi alleg. & in conſ. 128. nu. 1. vol. 1. Roma. conſ. 109. incip. in propoſita quæſtione. & in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua pluu. arcen. vbi infert ex
2 hoc, † Summ. Pontif. per famam poſſe probare ciuitates eſſe de dominio eccleſiæ, licet illud non probet alijs inſtrumentis.
Quod vr̄ ēt ſentire Crau. in d. tracta. de antiq. temp.
3 in 1. par. verſ. viſo in hac, 1. par. in prin. vbi ait † ſolam famam probare antiquum ēt graue præiudiciale. Et
* hanc eſſe * cōem locupletiſſimus eſt teſtis Dec. in c. 1. col. 4. nu. 46. de appell. & à concluſione ſtat ēt Bal. in auth. quas actiones. col. fi. C. de ſacroſanct. eccleſ. Rui. conſ. 13. nu. 3. conſ. 112. nu. 2. conſ. 151. nu. 2. & 3. conſ. 137. nu. 2. vol. 4. & conſ. 103. nu. 16. vol. 5. Grat. cōſ. 95. nu. 15. vol. 2. Pariſ. conſ. 52. nu. 80. vol. . conſ. 23. num. 236. vol. 1. Gozad. conſ. 8. nu. 47. Cæſ. Lābert. in tract. de iur. patro. lib. 2. par. 2. art. 4. q. princ. 10. nu. 13. & 14. fol. 332. Affli. deciſ. 277. nu. 1. & Alex. conſ. 90. nu. 2. & 10. volu. 6. & quòd plenè probetur, auctor eſt Iaſ. in l. cum aliquis. nu. 5. C. de iur. delibe. & d. conſ. 65. verſi. confirmatur & 2. vol. 3.
Primò limita, niſi eſſemus in notorijs factis antiqs,
4 † quia alioqui per ſolam famā non probaretur antiquum, vt per plura adducta conſuluit Corn. in conſi. 304. in litera G. verſ. his tn̄ non obſtantib. vol. 3. cōtra
* hanc limitationem ſentit Dec. & atteſtatur de * cōi in c. 1. vol. 4. de appe. & referr Crau. d. tract. in 1. par. verſ. viſo in hac, 1. par. nu. 3. vbi declarat mentem Corn.
5 Quinimo antiquum probari † per priuatā ſcripturam docet nos Ant. de But. in c. 2. de fid. inſtru. quem refert, & ſequitur Iaſ. in l. cum aliquis. nu. 6. C. de iur. delibe. & Capic. deciſ. 86. nu. 4. Soc. conſ. 186. col. 5. in fin. verſi. multum ēt operatur antiquitas, vol. 2. Dec. in c. cum cauſam. verſ. 2. limitatur, de probat. Iaſon. in conſ. 65. col. 3. verſ. tertiò confirmatur, vol. 3. & in cōſ. 166. col. 3. verſ. ad prædicta accedar vol. 4.
6 Intelligas tn̄ † antiquum probari per ſcripturā priuatam ſemiplenè tm̄ non aūt plenè, vt ex relatis per Crau. tract. de antiq. tempo. 1. par. verſ. viſo de verbis, nu. 2. & Marſil. in ſing. 436. latè dixi, & latius explicabitur infra in concluſione, ſcriptura priuata, & in con
7 cluſione Apoch. † ſecus verò ſi eſſet publica, quia plenè probaret, & vſque eo, vt in antiquis maior ſit adhibenda fides probationibus, quæ fiunt per ſcripturam,
8 q̃ illis, quæ fiunt per teſtes, licet regulariter † teſtes pares ſint inſtr̄o, cum in antiquis teſtes præſumantur obliuioſi, quod non contingit in ſcriptura, iuxta latè notata per Neuiza. in conſ. 25. nu. 16. & conſ. 60. nu. 14.
Ex quo fit, antiquum probari etiam per libros anti
9 quos, † vel per hiſtorias, vt inquit Guid. Pap. in conſil. 88 nu. 2. cū ibi alleg. Alba. in conſ. 64. nu. 27. & Hiero. de Monte in tract. fi. c. 20. nu. 8.
Amplia, vt ēt antiquū probetur per literas ſcriptas
10 † ſeu inciſas in lapidibus, glo. in c. cū cauſam. in verb.
* per libros. & ibi * omnes ſcribentes, de proba. & gl. in c. ſinc. il 2. 24. q. 2. Paul. Caſtr. in l. ſi ſepulchrum. C. de relig. & ſumpt. funer. nu. 6. Spec. in tit. de proba. verſic. videndum reſtat. num. 12. verſ. nonò per libros. Alba conſ. 54. nu. 27. & ex multis allegatis per Hippo. Marſ. in rubr. C. de proba. nu. 191. & facit Bald in conſ. 310. incip. an patronatus. vol. 5. & ſequitur Dec. conſ. 135. circa prin. & Purpu. in l. 1. nu. 155. ff. ſi cert. pet. Calca. conſ. 90. col. 2. nu. 8. Bar. in l. 1. in prin. nu. 3. ff. de bon. poſſ. ſecundùm tabul.
11 Limita concluſionem, vt tantum procedat † quādo ab antiquo talibus libris, vel hiſtorijs adhibita fuerit fides, ſecus ſi non fuerit adhibita, ita Felyn. in c. inter dilectos. col. 8 & in c. cum cauſam. vbi etiam Abb. de probat. Barto. in l. 1. ff. ſi cert. pet. & idem Hieronym. de Monte, vbi ſuprà.

CONCLVSIO CVI.

ARGVMENTVM.

Antiquum quomodo probetur per verba enunciatiua, ſiue narratiua.

SVMMARIVM.

1 *Antiquum probari per verba enunciatiua, ſiue narratiua.*
2 *Antiquum probant verba enunciata, & narrata etiā propter aliud in priuilegio, vel reſcripto Principis.*
3 *Antiquum probant etiā verba enunciata in aliquo inſtrumento priuato.*
4 *Verba in inſtrumento venditionis poſita, ſi aſſerant bona eſſe in tali diœceſi, vel territorio etiam propter aliud enūciata probant in antiquis bona eſſe in eadem diœceſi, vel territorio.*
5 *Verba enunciatiua in antiquis probant, etiam quòd tēpore aſſertionis, vel enunciationis tale enunciatum non eſſet geſtum, vel geri non potuiſſet.*
6 *Verba enunciatiua non probant antiquum nec plenè, nec ſemiplenè, nec præſumptionem inducunt, ſi ſunt obſcura, dubia, vel incerta, aut in genere.*
7 *Probatio per verba enunciatiua non valet contra tertium, ſiue in præiudicium tertij.*
8 *Verba enunciatiua, in antiquo probant etiam inter alias perſonas quàm contrahentes.*
9 *Verba enunciatiua, ſi tractatur de magno præiudicio, ſemiplenè probant, & ſi de paruo plenè.*
Et quod probent antiquum in vtroque caſu. ibid. vide.
10 *Verba enunciatiua plenè probant antiquum etiam contra tertium, quādo in pluribus ſcripturis illud enunciatur.*

11 Pro-

11 *Probatio filiationis difficilis.*
12 *Verba enunciatiua tunc probant plenè, quando concurrit longa poſſeſſio, quæ conuenit cũ illis verbis enunciatiuis.*

Pergamus & in inſtituto noſtro recẽſendi probationes antiqui, è quibus illa prior ſeſe nobis offert.

1 Antiquũ enim probari per verba enũciatiua, † ſiue
narratiua, tradiderũt Anto. de Butr. & Abb. in c. cũ di
lectus. de ſucceſſ. ab inteſt. Iaſ. in cõſ. 56. nu. 1. vol. 3. &
in conſ. 128. nu. 1. vol. 1. Alex. conſ. 90. num. 15. vol. 6.
conſ. 74. vol. 3. Pariſ. conſ. 104. nu. 47. vol. 1. Doct. in l.
cum aliquis. C. de iur. deliber. Alb. in conſ. 83. nu. 3. &
6. Dec. in conſ. 146. col. 5. nu. 14.

Amplia etſi eſſent enunciata, & narrata propter
2 aliud † in priuilegio, vel reſcripto Principis, ita rñdit
Iaſ. in conſ. 65. nu. 1. vol. 3. vbi ad id teſtatur Anto. de
But. in d. c. cum dilectus. de ſucceſ. ab inteſta. & Alex.
in conſ. 6. vol. 6. & idem Alex. conſ. 15. nu. 3. vol. 3. &
Bertr. in conſ. 99. col. 2. num. 2. vol. 6. & Dec. conſ. 152.
col. pen. nu. 1. & Crau. eo. tract. in prin. nu. 8.

Secundò amplia, ẽt ſi huiuſmodi verba eſſent enũ-
3 ciata † in aliquo inſtr̃o priuato, vt voluit Iaſ. d. conſil.
65. vol. 3. nu. 1. verſ. cõfirmatur, vbi ait, ſi in tali inſtr̃o
de antiquo fiat mentio de confinijs, vel de diœceſi,
ſiue territorio, tunc per ea probari ſupradicta. & id au
ctoritate comprobat Bal. Saly. Alber. de Roſ. & cæte
rorum in l. cum aliquis. C. de iur. delibe. quibus acce-
dit Franc. Aret. in conſ. 42. num. 2. incip. viſo conſ. vbi
rationes adducit, & Bertr. in conſ. 99. num. 2. vol. 6. &
4 Alex. conſ. 12. nu. 8. vol. 4. vbi ait: † vt ſi in huiuſmodi
inſtr̃o, vt venditionis aſſeratur, vel enuncietur, dicta
bona eſſe in tali diœceſi, vel territorio: tunc per hæc
verba etiam propter aliud enunciata probari in anti-
quis talia bona eſſe in huiuſmodi diœceſi, vel territo
rio, & Iaſ. in conſ. 23. col. 2. circa medium. volu. 3. &
Dec. in conſ. 149. nu. 14. idem ſentit de confinijs, & di
cetur latius in concl. confines.

Tertiò amplia, etiam ſi tẽpore aſſertionis, vel enun
5 ciationis † tale enunciatum non eſſet geſtum, vel ge-
ri non potuiſſet: quia nihilominus probarent illa ver
ba, iuxta ſententiam Pau. Caſt. in conſ. 202. nu. 4. vol.
1. incip. in cauſa confinium; pro quo adducit Spec. in
tit. de inſtru. edit. §. oſtenſo. ſed quid ſi poſt publica-
tionem, num. 27. & Crau. de antiq. temp. in prin. verſ.
ampliatur, fol. 30.

Contrarium ſentit Lanfran. de Orian. in tracta. de
proba. in fi. & Paul. de Caſt. conſ. 139. vol. 1. incip. pro
declaratione, quòd fortaſſis fallit in antiquis: vt vide-
tur ſentire Crau. vbi ſuprà.

Primò limita, qñ verba huiuſmodi eſſent obſcura,
6 dubia vel incerta, aut in vniuerſum prolata, † quia tũc
non probaretur antiquũ, neq; plenè, neq; ſemiplenè,
nec præſumptionem induceret. Ita conſuluit Oldra.
conſ. 262. col. 2. nu. 4. incip. in quæſtione, quæ imponi-
tur, adhoc teſtatur Compoſtell. in c. cum dilectus. de
elect. huic confine eſt, quod animaduertit Paul. Caſt.
in conſ. 139. incip. pro declaratione eius, de quo quæ-
ritur. lib. 1. & Crau. vbi ſuprà, in 1. par. nu. 27.

Secundò limita non procedere contra tertiũ, ſiue
7 in præiudicium tertij: † nam tunc non valet huiuſmo
di probatio per verba narratiua: vt voluit Crau. ſupra
dicto loco, in verſ. ampliatur, nu. 4. fol. 30. vbi alleg.
Pau. Caſt. in conſ. 139. col. 2. incip. pro declaratione.
nu. 4. vol. 1. & Alex. conſ. 50. col. 2. in fi. vol. 1.

Contrarium vr̃ ſentire Iaſ. in conſ. 65. nu. 1. verſ. cõ
8 firmatur, vol. 3. vbi expreſſè inquit, † in antiquo pro-
bare ẽt inter alias perſonas, quàm contrahentes, & ſic
contra tertiũ, voluit & idem Bal. in l. pen. col. 2. verſi.
item quod dicit gl. C. de iur. delibe. & refert Cott. me-
mor. in ver. antiquitas. & facit Bertr. in conſ. 167. vol.
3. in 2. par. nu. 12. cum ibi alleg.

9 Hos inter ſe conciliat Crau. vbi ſup. nu. 8. † nam aut
agitur de magno præiudicio, & tunc probatur ſemi-
plenè, aut de paruo, & tunc plenè, per rationes & iu-
ra ibi allegata.

Contra q̃ diſtinctionem ſentit Barba. in conſ. 6. nu.
17. vol. 2. vbi per multa ibi adducta concludit, nõ eſſe
conſtituendum huiuſmodi diſcrimen, an agatur de
magno vel paruo præiudicio, & tenet, in vtroq; caſu
probari illud antiquum per verba narratiua.

Sublimitatur hæc ſecunda limitatio per eundem
10 Barba. in d. conſ. 6. nu. 17. † quãdo in pluribus ſcriptu
ris illud enunciaretur, nam tunc plenè probaretur an-
tiquum etiam contra tertium, quod ẽt placuit Crau.
in d. verſ. ampliatur, nu. 14. vbi plura adducit.

Secundò ſublimitatur, qñ ageretur de probatione
11 difficili, † nempe filiationis, nam tunc probaretur ẽt
contra tertium, vt idem Crau. vbi ſup. nu. 12.

Tertiò ſublimitatur qñ concurreret longa poſſeſ-
12 ſio, quæ conueniret cũ illis verbis enunciatiuis † pro-
baretur enim tũc plenè, ita cauit Alex. conſ. 229. col.
5. verſ. nõ obſtat etiam, vol. 6. quem refert, & ſequitur
Crau. vbi ſupra nu. 20. Ad id preterea adhibeas noſtrã
concluſionem, verba enunciatiua.

CONCLVSIO CVII.

ARGVMENTVM.

Antiquum per coniecturas, indicia, & præſumptiones, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Antiquum probari per coniecturas, indicia, & præſumptiones.*
2 *In caſu regali, ideſt, in antiquo coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt pro plena probatione.*
3 *Probatio coniecturalis admittitur contra poſſidentem poſſeſſione iuſta cum titulo, & bona fide.*
4 *Probatio coniecturalis, & præſumptiua non habet obſtare iuſtè poſſidenti.*
5 *Ius ex præſcriptione acquiſitum extinguit ius antiquum.*
6 *Probatio per coniecturas non admittitur in cã criminali.*
7 *Probatio de antiquo per præſumptionem non procedit in probandis ſubſtantialibus inſtrumentorum corroſis.*

Ad idem referendum eſt, quod & in præſentia dicturi ſumus, nam anti-
1 quum probari per coniecturas † indicia & præſum-
ptiones, tum Cęſareo, tum etiam Pontificio iure rece
ptum eſt. ciuili, vt in l. cenſus, & monumẽta. ff. de pro-
bat. & l. qui ex literis. ff. de bon. poſſ. ſecundùm tabul.
canonico, vt in c. cum cauſam. de proba. c. cum olim.
de cenſ. iuris huius vtriuſq; conſultiſſimi conſulendo
probauere, Barbat. conſ. 41. nu. 2. vol. 1. Alex. conſ. 90.
col. 2. nu. 8. vol. 6. Iaſ. conſ. 128. nu. 1. vol. 1. Anch. cõſ.
310. nu. 2. incip. tres domini Magnifici, & conſ. fin. nu.
7. Alba conſ. 83. nu. 8. & per ipſos alleg. quos ſequitur
Crau. tract. de antiquit. temp. in prin. verſ. viſo de fa-
ma, nu. 31. fol. 99. & per cõgeſta per Pariſ. in conſ. 104.
nu. 41. cum ſeq. vol. 1.

Primò amplia, etiam ſi lex, vel ſtatutũ requireret
2 plenam probationẽ, † nam in caſu regali, ideſt in anti
quo ſufficerent cõiecturæ. & p̃ſumptiones pro plena
probatione, ita vno ore aſſenſere Pau. Caſt. conſ. 281.
in cauſa iſta quinque. col. 2. verſ. nec obſtat, ſi dicatur
& conſ. 282. col. 3. poſt mediũ, verſ. & ſi dicatur, vol. 1.
Dec. in rub. de probat. extr. col. 17. verſ. 2. conclu. & in
conſ. 54. col. fi. verſ. nam ſolet, & latè per Crauet. in d.
tract. vbi ſupra, nu. 36. cum ſeq. & noſtra tempeſtate
nulli ſecundus eruditione, & legũ peritia Iacob. Me-
noch. de arbitr. iud. caſ. 115. lib. 2. cẽtur. 2. nu. 5. Tiraq.

in l.ſi vnquam.verb.donatione largitus,nu.159. C.de
reuoc.donat. qui alios refert.

Amplia ſecundo, vt ẽt locum habeat cõtra eũ, qui
eſſet in poſſeſſione iuſta cũ titulo, & bona fide, nõ tñ
3 perfecta præſcriptione, † nã & iſto caſu aduerſus talẽ
poſſidentem adhibetur hæc coniecturalis probatio,
vt cenſuit Crauet.de antiq.tẽp.vlt. part.nu.33. in quo
loco declarat,Socy. ſen.in conſ. 194.col.fi. verſ.con-
firmatur,lib.2.ſentientem ibidem hanc coniecturalẽ
probationem non ſufficere contra iuſtè poſſidẽtem,
quod negat Crau.loco ſupracitato, ea præcipuè ratio
ne,ꝙ adhuc præſumptio iuſtæ poſſeſſionis,non dr̃ per
fecta, ſi non eſt perfecta præſcriptio, & cum iſta opi-
nione videtur tranſire Menoch. d.caſu 115.nu.4.

Primò limita non procedere,qñ liquet de iuſta poſ
ſeſſione illius, contra quem agitur. nam tũc debet per
4 alia media plenè probari,† iſta enim probatio eſt cõ-
iecturalis, & præſumptiua, quæ non debet obſtare iu-
* ſtè poſſidenti, ita Innoc. & * communiter Doct. in c.
cum cauſam.de probat.prout refert Socy. in cõſ. 194.
nu.9.verſ. confirmatur iſta concluſio, vol.2. & iſta li-
mitatio procedit, ſi reus præſcripſerit contra actorẽ,
5 qa tũc huiuſmodi probatio nullius eſt ponderis, † qa
præſens ius ex præſcriptione acquiſitũ extinguit ius
antiquum actoris,ſecus ſi nondũ fuerit præſcriptũ,ita
vt ſuprà per eundẽ Crau. d.tracta. de antiq. tempo. d.
verſ.viſo de fama,nu.33.& ſequitur Menoc.de arbitr.
iud d.caſ.115.lib.2.

6 Secundò limita in cauſa criminali, † quia tunc nõ
admittitur huiuſmodi probatio per coniecturas, ita
Pau.Caſt.in conſ.28.col.3.verſ.& ſi dicatur.vol.1.quẽ
ſequitur Crau.vbi ſup.nu.37.

Tertiò limita non procedere in probandis ſubſtan-
7 tialibus aliquibus inſtrumentorum corroſis, † nempè
ſi corroſa, vel deleta eſſet indictio, nã tali caſu in in-
ſtrumento ẽt antiquo non præſumitur fuiſſe appoſita
indictio,licèt conſtet de annis,ex quibus colligi poſ-
ſit,quæ indictio curreret,ſecundũ Corn. conſ.93.vol.
4.per tex.in c.inter dilectos,de fid.inſtru.

Contrarium voluit Bal. in l.vnum ex familia, §. ſi
commiſſa.ff. de leg. 2. quem tuetur Crau. vbi ſupra à
reprehenſione Corn. & illum ſequitur per rationes,
& iura ibi adducta.

Et à nobis dicetur infra in concluſione, cõiectura.

CONCLVSIO CVIII.

ARGVMENTVM.

Quo pacto antiquitas præſumat, & probet ſolemnitatem interceſſiſſe in oĩbus actib.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas inducit præſumptionem, vt omnia in quolibet actu cenſeantur ſolemniter interueniſſe.*
2 *Antiquitas præſumit interueniſſe ſolemnitatẽ extrinſecã formalem,ſed non ſubſtantialem,vel materialem.*
3 *Præſumptio de ſolemnitate propter antiquitatem, ceſſat, quando apparet ex facie inſtrumenti, ipſam ſolemnitatẽ non interueniſſe.*
4 *Solemnitas in inſtrumẽto præſumitur interueniſſe propter antiquitatem.*
5 *Ex curſu longi temporis tollitur omnis defectus, qui poſſet allegari in alienatione rei eccleſiaſticæ.*

Antiquitati quãtopere ſit à clàriſſimis
viris tributum, illud ſatis
indicio eſſe poteſt:etenim antiquitatem proximè ac-
cedere ad Deos, tradidit Cicero de legibus, & idem
li.d. orat.Habet autem vt in ætatibus auctoritaẽ ſene
ctus,ſic in exemplis antiquitas, & lib.de Amici.idem
ſcripſit. Magnam eſſe vim vetuſtatis,vnde, iõ immc-
ritò Cælius Calcagninus in lib. de imitatione,ſcriptũ
reliquit, antiquitatem in ſcriptis gratiam conciliare.
Quocirca à noſtris rectè traditum eſt, antiquitatẽ in-
1 ducere præſumptionem, † vt omnia in quolibet actu
cenſeantur ſolemniter interueniſſe, ſecundùm Dec.
in conſ.199.nu.5.& in conſ.375.nu.3.per ibi adducta.
Et idem confirmat Socy.ſen.in conſ.16. vol.1.verſic.
octauò probatur.& Franc. Curt.in cõſ.76. col.2.verſ.
ſed præmiſſis, refert Par.in conſ.104. nu.45.vol.1. Af-
flict.in deciſ.305.nu.13.& in deciſ.251.nu.6.in fin. &
vide per duas col.Hippolyt.Marſil.in ſingul.323.Ro-
land. à Valle in conſ.99.nu.24.vol.2.Mantua.in cõſ.
38.nu. 34. vol. 1. Cotta in ſuis memorialibus in verb.
antiquitas, & Marti.Laud. in conſ.45. num. 5.& ſeq.
Marzar. conſ. 15. col.3. verſ. eſto & non conceſſo,ꝙ
conſenſus Reuer. Epiſcopi requiratur, vbi quam plu-
res idem ſentientes adducit Alex. conſ. 79. volu. 1.&
conſ.45.in fi.vol.3.& conſ.113.col.fi.vol.1. Dec.cõſ.
222.nu.6.Curt.ſen.conſ.277.col.2.

2 Primò limita procedere tantum, † quoad præſum-
ptionem ſolemnitatis extrinſecæ formalis, vt quia in
actu interuenire debet conſenſus, vel auctoritas ali-
cuius,vel ſubhaſtatio,vel quid ſimile,ſecus quoad ſo-
lemnitatem ſubſtantialem,vel materialem,vt conſul
uit Natt.conſ.167.nu.24. par.1.

Secundò limita,qñ ex ipſo inſtr̃o conſtat ſolemni-
3 tatem non interueniſſe,† quia tunc ceſſat illa præſum
ptio,ita Marc.Ant.Natt.in d. conſ.162.nu.29. & ante
dixit Paul.de Caſt.in conſ.48.incip.in cauſa,quæ ver-
titur inter Reuer. col.5. ſecundùm antiquam impreſ-
ſionem, & ſecundùm recentem impreſſionem in cõſ.
81.col.3.vol.2. Alex.in conſ.1.col.pen. vol.4. Dec.in
conſ.13.col.1.& in conſ.627.in fi.Socy.in conſ.2.col.
2.vol.3.Iaſ.conſ.140. col.pen.vol.4. deciſ. Neap.107.
nu.5. Curt.iun.in conſ.130. col.2. Gozad.in conſ.73.
col.1.Ruin.conſ.28.col.fi.vol.4.Gram.conſ.ciuil.77.
col.2.& Iaſ.in l.1.col.5.C.qui admitti.

Contrarium huic limitationi ſentit expreſsè Fely.
in c.ſicut.nu.33.verſ.2.& vlt.declarat,de re iudi.ibi.ꝙ
licet ex oſtenſione inſtr̃i pateat illam ſolemnitatem
4 non interueniſſe,† tñ propter antiquitatem vult.vt ſo
lemñitas præſumatur,teſtatur Petr.de Anch. in conſ.
136.ex conſilijs,in quo loco ſcriptum reliquit,ex cur-
5 ſu longi temporis tolli omnem defectum,† qui poſſit
allegari in alienatione rei eccleſiaſticæ, quamuis ex
inſpectione inſtr̃i conſtaret de non ſolemnitate. Idẽ
tenet Dec.in conſ.409.nu.12.Socy.iun.conſ.56.nu.4.
lib.2.Cephal.conſ.238.nu.18.vol.2.conſultiſſimus Ia
cobus Menoc.conſ.1.nu.203.lib.1.Feder.de Sen.cõſi.
49.& Rolan.à Valle conſ.2.nu.118.& ſeq.

Cætera explicabuntur ſuis proprijs locis, nempè in
concluſione, ſolemnitas, conſenſus, authoritas, titu-
lus,decretum,& huiuſmodi.

CONCLVSIO CIX.

ARGVMENTVM.

An,& quomodo fidem faciat apocha.

SVMMARIVM.

1 *Apocha ſiue apodiſia quomodo probet.*
2 *Apocha plene probat.*
3 *Apocha probat ẽt contra hæredes, vel ſingulares ſucceſſores.*
4 *Apocha non probat contra tertium.*
5 *Apochæ requirunt ſubſcriptiones trium teſtium.*
6 *Verba, quæ probant apochã, ſi proferantur à parte aduerſa.*
7 *Apocha probat etiam ſine ſolemnitatibus requiſitis.*

Apocha

8 *Apocha non probat, & indiget alia probatione, quando de
bitor confitens manu ſua ſcriptam, dicit contenta in ea
non eſſe vera.*
9 *Scriptura recognita mouet contra ſcribentem probationem
validam contentorum.*
10 *Inſtrumentum ſolemne productum præualet apochæ con-
feſſatæ.*
11 *Apocha probat contra inſtrumentum, ſi adſunt tres teſtes
incorrupti, & integri aſſerentes ſe vidiſſe ipſam apochã,
antequam conficerent publicum inſtrumentum,*

1 Apocha, ſiue apodiſia (quam Cicero ſyngrapham nominaret) † an ꝓbet,
hac diſtinctione cognoſci poteſt: nam aut debitor cõ-
fitetur ſua manu ſcriptam, aut negat, & cõtenta in ea.
2 Primo caſu erit cõcluſio, † apocham plenè probare,
iuxta ſnĩam Lanfran. de Oria. in ca. quoniam contra.
de probat. in tract. de fid. inſtrum. verſ. quæro vlterius,
nu. 54. Bar. in l. admonendi, nu. 26. ff. de iureiur. per l.
Publia. in fi. ff. depoſ. & ibid. Rip. nu. 101. Iaſ. in d. l. ad-
monendi, nu. 88. & ibi Rom. nu. 62. vbi alleg. §. ſi quis
igitur. in ver. ex eo quia profeſſus non eſt, & ibi glo. &
in §. ſi tamen quiſquam. in verſ. negationẽ, & in ver.
ſufficiens. in auth. de inſtru. cau. & fid. Bart. in auth. &
ſi contractus. C. de fide inſtrum. Abb. in c. 2. extra. eo.
tit. & Alex. conſ. 82. in prin. in cauſa, & litc. & in conſ.
83. in prin. vol. 4. circa primum dubium, & in conſil.
42. in cauſa, & litc, nu. 16. & Dec. in d. c. 2. de fide inſtr.
num. 6. dicit hanc concluſionem eſſe claram, aliam
diſtinctionem ponit Bal. conſi. 380. lib. 5. quam per te
pores videre.
3 Primò amplia procedere etiã contra hæredes † vel
ſingulares ſucceſſores, contra quos etiam probat, ita
voluit Crau. in tract. de antiquit. temp. in 1. par. verſic.
viſo de verbis enunciatiuis, nu. 2. & nu. 15. & per dictã
l. Publia in fin. ff. depoſ. et per l. generaliter. C. de non
num. pecu. et per alios ibi adductos.
Contrariũ ſentit Abb. in c. 2. de fid. inſtru. quem re-
fert Dec. ibid. nu. 6. vbi et adducit Pet. Ancha. in cõſi.
28. in princ. rationes adductæ. Bertr. conſ. 219. num. 2.
4 vol. 3. et conſ. 219 nu. 17. vol. 2. et alios † qui in aliam
ſnĩam deſcendunt, non probare contra tertium, nam
eſſet in poteſtate debitoris præiudicare tertio, et ideò
5 requiruntur † ſubſcriptiones trium teſtium, per l. ſcri-
pturas, vbi Bar. C. qui pot. in pign. hab.
Secundò amplia procedere ẽt contra partẽ aduer-
6 ſam. † nempè ſi perſona illius ſcribentis fuerit appro-
bata ab ipſa parte aduerſa etiam in genere, vt ſi dixe-
rit, ſemper habuiſſe illum veracem in omnibus eius
dictis, et ſcriptis, quia tunc talis apocha probaret con
tra talia dicentem, ſaltem ſemiplenè, ſi credimus Cra
uet. de antiquit. temp. 1. part. verſ. viſo de verb. enun-
ciat. nu. 17. per ibi adducta.
7 Tertiò amplia † etiam ſi eſſet ſine ſolemnibus re-
quiſitis, quia tunc ſi ille, contra quem producitur, con
fiteretur eſſe ſua manu ſcriptam, probaret, ita Fely. in
c. 2. nu. 11. verſ. quintò. de fid. inſtru.
8 Primò limita concluſionẽ non procedere, † qñ de-
bitor faſſus eſt, apocham manu propria eſſe ſcriptam,
ſed contenta in ea non eſſe vera, quia tunc nõ proba-
ret, et indigeret alia probatione, nempè ſuper conten
tis. Ita docuit Saly. in l. ſuper chirographarijs. C. ſi cer.
pet. et Rip. d. l. admonendi. nu. 102. ff. de iureiur. vbi al
legat Rom. conſ. 404. incip. pro diſcutienda. in 1. dub.
Contrarium voluit Bal. in conſ. 198. ad intelligen-
9 tiam in prin. vol. 1. dicens † ex tali ſcriptura recognita
oriri contra ſcribentem probationem validam contẽ-
torum in illa apodiſia, per l. generaliter. C. de non nu.
pecun. et per alias ibidem adductas.
10 Secundò limita † qñ contra huiuſmodi apochã cõ
feſſatam produceretur inſtrm̃ ſolẽne, quia tunc pluri-
mum polleret inſtrm̃, quod placuit Fely. in c. 2. nu. 11.
in fi. per d. l. ſcripturas. C. qui pot. in pign. hab.

Primò ſublimita, niſi tres teſtes incorrupti, et inte-
11 gri recognoſcerent apochã, † q a aſſererent ſe vidiſſe
ipſam apochã, anteq̃ conficeretur publicũ inſtrm̃, ita
reſpondit Bal. in conſ. 198. col. 2. verſ. et ex hoc pono,
vol. 1. et conſ. 466. vol. 5. verſ. ex hoc pono.

CONCLVSIO CX.

ARGVMENTVM.

Si debitor neget apochã, quomodo fieri poſ
ſit, vt plenè probare valeat.

SVMMARIVM.

1 *Apocha negata à debitore quomodo plenè probat.*
2 *Apocha quando facit tantum ſemiplenam probationem.*
3 *Probationem plenam faciunt duo teſtes deponentes, apochã
fuiſſe ſcriptam a debitore.*
4 *Teſtes deponentes de contentis in apocha, duo ſufficiunt, &
quod viderint apocham confici, tres eſſe debent.*
5 *Teſtes deponentes de viſu præualent alijs.*
6 *Arbitrio iudicis ponitur, cui teſtium magis fides ſit adhi-
benda.*
7 *Apocha propria manu ſcripta etiam non ſubſcripta cũ teſti
bus deponentibus ſcribi vidiſſe probata erit.*
8 *Subſcriptio illius, qui iam ſcripſit, ſuperuacanea eſt.*
9 *Teſtes apocham probant etiam nõ ſubſcripti, dummodo in-
terfuerint ſubſcriptioni debitoris.*
10 *Teſtes de apocha quomodo deponere debeant.*
11 *Cognitio literæ, vel manus alicuius quomodo habeatur.*
12 *Teſtes de apocha non probant deficiente vna ex ſolemnita-
tibus requiſitis in eorum depoſitione.*
13 *Teſtes deponentes vidiſſe, & audiuiſſe partes committentes
tertio ſcriptionem apochæ, & ipſum ſcripſiſſe partibus, &
teſtibus præſentibus, plenè probant.*
14 *Duo teſtes ſufficiunt ad probandum apocham ſcriptam
per tertium.*
15 *Apocha non ſubſcripta à partibus, vel à teſtibus, nòn ꝓbat.*
16 *Teſtes deponentes de præſentia, & de veritate præualent.*
17 *Arbitrio iudicis relinquitur, an magis teſtibus, quàm com
parationi literarum ſit credendum.*
18 *Apochæ priuatæ vt plenam fidem faciant, quid requirat.*
19 *Comparatio literarum concurrere debet ad probandum
apocham.*
20 *Comparatio literarum fallax.*
21 *Apocha non habet plenam fidem ex ſola literarum compa
ratione.*
22 *Teſtes ſi ſunt fœminæ non probãt apochã, & ibi contrariũ,*

De illius generis apochę egimus, quam de-
bitor ſua manu ſcriptã fatetur, vi-
deamus nunc de illa, q̃ idem debitor negat. Etenim ſi
1 apocha negata à debitore † ſit ab ipſo ſubſcripta, et à
teſtibus, qui deponant fuiſſe præſentes, quando fuit
ſcripta à debitore, plenè probat, ita docuit Bart. in l.
admonendi. nu. 26. ff. de iureiur. Ant. de Bur. in c. 2. de
fid. inſtr. Lanfran. de Oria, in tract. de fid. inſtru. nu. 54.
Imol. in d. c. 2. verſic. ſed aduerte, et in l. nuda. colum.
fin. verſic. item adde. ff. de dona. et Salyc. quem refert
Alexan. in dicta l. admonendi. num. 31. de iureiuran.
et Iaſ. ibidem num. 88. et vide omninò Dec. in dicto
c. 2. num. 2.
In cõtrariam tamen videtur deſcendere ſententiã
2 Rolan. à Valle in cõſ. 26. nu. 13. vol. 1. vbi dicit, † apo-
cham manu debitoris ſcriptam, vel ſubſcriptam, et
in iudicio negatam, teſtium ſubſcriptione munitam,
ſed adiutam depoſitione trium teſtium deponentiũ
illam fuiſſe ſcriptam, vel ſubſcriptam manu debito-
ris, faceret tantum ſemiplenam probationem, autho-
ritatibus per eum allegatis.

Primò amplia,etiam ſi duo tãtum ex teſtibus ſub-
ſcriptis deponerent talem apocham fuiſſe ſcriptam à
3 debitore,† quia tũc etiam erit probatio plena , & ſuf-
ficiens ſecundum Cyn.& Iac.de Aret.in l. compara-
tiones. C. de fid. inſtr. prout refert,& ſequitur Alex.
conſ.81.nu.3.vol.2.vbi alios adducit.& vltra illos eſt
Dec.in c.2.nu.8.de fid. inſtrum. Paul. Caſtr. in conſ.
134.in cauſa ſer.Ludouici.lib.1.Calcan.conſ.29.col.
fi.Bertran.conſ.409.nu.2.vol.6.
Contrarium ſenſerunt Socin.in cõſ.274.col.7.vol.
2.& Aret.conſ.64. nu. 3. vt refert Menoch. de arbitr.
iud.caſ.114.nu.3.lib.2.priori opinioni accedit. Felin.
aũt in d.c.2.nu. 3. verſ. tertia declaratio,de fid.inſtru.
4 inquit,† ſi teſtes deponant de cõtentis in apocha,duo
ſufficere,ſi autem aſſerant ſe vidiſſe apocham cõfici,
tres eſſe debere.
Amplia iſtam ampliationem procedere , etiam ſi
alij teſtes per comparationem literarum contrarium
deponerent,nempè huiuſmodi literam non eſſe ma-
5 nu talis,† quia in tali caſu plus poſſent teſtes deponẽ-
tes de aſpectu,ita dicũt Doc.in §.ſi verò tale.in auth.
de inſtr.cau.& fid.& refert Alex.d.conſ.81. in cauſa ,
& lite,nu.3.verſ.& pro iſta opinione.vol. 2.
6 Veruntamen id relinquitur arbitrio iudicis , † cui
maior ſit fides adhibenda, ſecundùm Menoch. in d.
tract.de arbitr.iudic.d.caſ.114.nu. 17.
Secundò amplia,etiam ſi apocha nõ eſſet ſubſcri-
7 pta,† dum tamẽ ſit ſcripta propria manu,& teſtes de-
ponant,vt ſuprà,quia tunc probata erit, vt voluit ſa-
piẽtiſſimus Menoch.de arbit.iudic.lib.2.caſ. 114. nu.
5.ex quo videtur ſuperuacaneam eſſe ſubſcriptionẽ
8 illius,† qui iam ſcripſit,vide ibi per eum.
Tertiò amplia, quamuis teſtes non eſſent ſubſcri-
pti,ſed interfuiſſent ſubſcriptioni debitoris , quando
9 debitor ſubſcripſit dictam apochã,† nam tũc probat.
Ita tradidit Lanfran.in d.tract.de fid. inſtru.nu. 54.&
Alex.in d.l.admonendi,nu.31.ver.Dic.circa primũ ,
ff.de iureiur.Rom.ibidem nu.60.Alex.conſ.181.nu.
3.vol.2.& Iaſ.in d.l.admonendi,nu.88,Rom.in l.nu-
da.col.fi.verſ.vltimò in quantum.ff.de donat. Felin.
in c.2.num. 14. verſ.ſeptimò limita,de fid.inſtrum.&
Alex.cõſ.139.nu.6.verſ.fortius.vol.6. & teſtes in hoc
10 caſu debent deponere† ſe vidiſſe illã ſcribi,& ſubſcri-
bi manu eius, per quẽ aſſeritur ſcriptam fuiſſe , ſeque
fuiſſe præſentes,quando eam ſcribebat,alioqui nihil
probarent,vt gloſſ.magna in authen.& ſi contractus.
C de fid.inſtr.& ibi Iac.Butrig.& Bar.in l.nuda rõ. ff.
de dona.& in l.ſcripturas.C.qui pot. in pig. habeant.
Bal.in auth.ſed nouo iur.C.ſi cert.pet.Bertr.cõſ. 184.
* vol.4.nu.3.vbi atteſtatur hanc eſſe * cõem opinionem
Alex.in cõſ.180.vol.4.nu.4.& d.cõſ.181.nu.3. vol.2.
quibus in locis ait , nõ ſatis eſſe,ſi teſtes ſolũ deponãt
11 ſe cognouiſſe,† & cognoſcere literam dicti aſſerentis
eſſe ſuam,ex eo quia ſæpe viderunt illum ſcribẽtem ,
& illã apochã eſſe ſcriptã , & ſubſcriptã manu illius,
ſed oportet,vt deponant , ſe præſentes fuiſſe,tpe quo
ſcribebat dictam apocham,illàmque eſſe , qua ſcribi
viderunt,ita reſponderunt cõſulentes varijs in locis ,
vt Socin.iun.conſ.57.nu.18.vol.2.Ruin.conſ. 61. nu.
3.conſ. 64.nu.15.vol.4. quod ſequitur etiam Bertran.
conſ.409.nu.2.vol.6 & conſ.32.nu.9.vol.2. qui dicit,
etiam oportere,vt teſtes deponant , quo tẽpore dicta
12 apocha ſcripta fuerit,& ſubdit etiam† deficiente vna
ex ſuprascriptis ſolennitatibus in depoſitione eorũ ,
non probare,adeas eundẽ plenè, & pulchrè tradentẽ
ibidem modum deponendi in hoc caſu.
Amplia huiuſmodi tertiam ampliationẽ proce-
dere,etiam ſi teſtes deponerent,ſe vidiſſe & audiuiſſe
13 partes tertio committere,& mãdare, † vt hmõi apo-
cham ſcriberet,& ſcripſiſſe ipſis partibus , & teſtibus
præſentibus;idque memoria tenere, & recognoſcere
ipſam apochã , nam ẽt in tali caſu eſſet probata ple-
nè,cũ deponant per ſenſum congruentem tali actui,
vt inquit Iaſ.in d.l.admonendi,nu.88.verſ.ſed iſta re-
14 ſponſio, † & in hoc caſu duos teſtes ſufficere voluit
Alex.in d.l.admonẽdi,nu.31.verſ.dic circa primum.
Intellige tamen,ſi ſubſcripta ſit à partibus,vel à teſti-
15 bus,† alioqui nõ ꝓbaret, ita ſenſit diſtinguẽdo Rom.
in d.l.admonendi.nu.55.verb.aduertendũ, quòd ve-
rò nulla requiratur ſubſcriptio teſtium in hoc caſu ,
tenere videtur Rõp.in d.l.admonendi,nu. 106.
Secundò amplia,etiam ſi contra huiuſmodi teſtes
eſſet comparatio literarum,ex qua argueretur, illum
ſcripturæ characterem non eſſe illius nominati ꝑ te-
16 ſtes.† quia etiam in hoc caſu præualent teſtes de præ-
ſentia,& de veritate deponentes , ita Alex.in d.l.ad-
monendi nu.31.verſ.dic circa primum, ff. de iureiur.
17 Hic verò caſus relinquitur arbitrio iudicis,† an ma-
gis teſtibus,quàm comparationi ſit credendum,nam
poteſt eſſe tanta vis literarum comparationis, vel te-
ſtium,vt vtroque caſu quælibet probatio per ſe poſſit
eſſe efficax,& plena,ita Fulgoſ.in d.l.admonẽdi , nu.
26.& ibidem Bar.nu.26.verſ.duo tamen poſſe .
Contra principalẽ ampliationẽ tenet Rol.à Valle
18 in conſ.26.num.1.vol.1.vbi dicit† ad hoc, vt apocha
priuata plenam fidẽ faciat,requiri,vt ſcripta ſit manu
debitoris,& ſubſcripta manu trium teſtiũ , qui teſtes
viuant,& deponant de veritate ipſius apochę,ꝑ text.
in l.ſcripturas,cum authen.ibi poſita,vbi Bar.& Doc.
C.qui pot.in pig.hab.in §.ſi quis vult cauté depone-
re auth.de fid. inſtrum. quod ẽt ſequitur Iaſ. in conſ.
129.col.1.vol.2.Alex.ſibimet contrarius in conſ. 80.
nu.5.vol.4 & idem videtur ſentire in conſ. 112.nu.7.
vol.2.& in cõſ.188.in fi.vol.6. & melius probat Soc.
ſen.in cõſ.274.nu.6.vol 2.vbi dicit , ab hac opinione
non eſſe recedendum in iudicando,& Corn.in conſ.
88.col.1.in fi.ver.& licèt videat.vol.3.& in conſ.159.
col.fi.verſ tamen idem.vol.1. Aret. in conſ. 64. & in
19 conſ.169. col.pen.vol.eo.verſ. ſed dato,† qui tenent,
non ſufficere, niſi concurrat etiam comparatio lite-
rarum .
Ratio eſt,quia comparatio literarum eſt admodũ
20 fallax,† & characteris ſimilitudo facilè poteſt effin-
gi,adeò enim homines ſunt procliues, & propenſi ad
falſitates, vt peruerſo ſtudio aliorum manus, & ſcri-
pturas effingat. Idcircò ex ſola literarũ comparatio-
21 ne† apocha non poteſt plenam fidem facere, vt dixit
Abb.in c.ſcripta.de fid.inſtr.& Afflict.tradit in deciſ.
182.in fi.in quo loco ait,fuiſſe iudicatũ in ſacro con-
cilio Neapolitano , quem ſequutus eſt Dec.in conſ.
615,col.2.& conſuluit Pariſ.cõſ.19.nu.32. col. 6. vol.
3.& in conſ.27.col.6.nu.52.vol.2.& in conſ.55.col.5.
nu.12,vol.4. & approbatur in viridario concluſionũ
iuridicarum,concluſ.62.Intellige, vt iſtud procedat,
quò ad plenam probationem, ſecus quò ad ſemiple-
nam, quia tunc per ſolam comparationem literarũ
approbata apocha ſemiplenè probat, vt decidit Bar.
in l.admonendi.col.5.verſ. circa primã. ff. de iureiur.
reſpondit Pau.Caſtr.in conſ.88.col.1.& 2.vol.2.& in
conſ.313.col.2.eod.vol.conſuluit etiam Alex. conſ.
* 58.col.1.vol.7.& hanc eſſe communem * Doctorum
ſententiam teſtatur Rol.à Val.d.conſ.26.nu.12. vol.
1.vbi concordantes citat,& ibi multa habentur, quæ
ad apochæ robur & vires confirmandas pertinent.
22 Primò limita principaliter concluſionem† non ꝓ-
cedere,ſi teſtes eſſent fœminæ,iuxta Bal.in l. ſcriptu-
ras.per illum text.in verb.trium virorum.
Contrarium tñ ſequutus eſt Felin. in c. quoniam.
de teſtib.nu.4.& in c.2.nu.4.de fid.inſtrum.vbi refert
Bal.ita tenentem,quem ipſe reprobat.& idem voluit
Iaſ.in d.l.admonendi.nu.114.verſ. 3. intelligitur.

CON-

CONCLVSIO CXI.

ARGVMENTVM.

De apocha, quæ nullo teſtium fulta adiumẽto eſt, an, & quo tempore probet.

SVMMARIVM.

1 *Apocha nullo ſuffulta adminiculo teſtium nihil probat, nec videtur vllum robur habere.*
2 *Apocha huiuſmodi non facit ſemiplenam probationem, ſed ibi contrarium.*
3 *Apocha huiuſmodi non habet præſumptionem iuris pro ſe. Contrarium. nu. 4.*
4 *Præſumptio eſt, quẽ facilè nõ conſcribere falſam ſcripturã.*
5 *Intelligentia ſecundæ ampliationis concluſionis.*
6 *Apocha prædictã etiam impreſſa ſigillo negantis, non probat, ſecus ſi ſigillo publico.*
7 *Princeps nõ poteſt ſtatuere, niſi ex magna cauſa, vt apocha nullo ſuffulta adminiculo teſtium probet.*
8 *Apocha ſine adminiculo teſtium, ſi eſt antiqua, & factum antiquum, ſemiplenam probationem inducit.*
9 *Apocha reperta in publico Archiuio & ſine ſubſcriptione, vel teſtibus plenè probat, & etiam ſine ſolemnibus requiſitis.*
10 *Archiuium dat robur ſcripturæ non authenticæ.*
11 *Apocha ſi eſt mariti, & in ea ſcriptæ ſint res paraſernales ipſius vxoris, probat.*
12 *Apocis ſtandũ eſt quãdo viget conſuetudo, vt eis credatur.*
13 *Apocha etiam ſi in alieno loco agatur, habet eandem vim.*
14 *Apocha reperta penes debitorem etiam ſine ſolemnitatibus probat contra creditorem.*
15 *Reſtitutio apochæ facta per creditorem debitori arguit liberationem.*
16 *Liberatio benè probatur, ſi debitor probet apochã, habuiſſe ab ipſo creditore.*
17 *Apochæ ſtandum eſt, quando partium conuentione pactũ ſit, vt etiam ſine ſolemnitatibus credatur. Contrariũ ibi.*
18 *Suſpitio falſitatis nõ cadit qñ agitur de ſcriptura iã facta.*
19 *Scriptura in muris, & lapidibus, ſi ſit de antiquo, & ex conuentione partium probat.*
20 *Apocha non ſolemnizata probat, ſi is, contra quem producitur, confitetur propria eius manu ſcriptam eſſe.*
21 *Apocha tutoris probat debitorem ſoluiſſe, & contra pupillũ.*
22 *Apocha bene probat contra ſcribentem ipſam.*
23 *Apocha cenſeſ approbata approbatione perſonę in genere.*

Reliquum eſt nunc, quod ad hanc materiam pertinet, poſtquam de eo genere apochę inſpeximus, quę ſubſidio aliquo fulta ſit, vt de ea, quæ caret adiumento, videamus.

1 Apocha igitur nullo ſuffulta adminiculo teſtiũ† nihil probat, arg. l. inſtra domeſtica. l. exemplo. l. rationes. C. de prob. l. nuda. ff. de donat. l. 2. & l. fi. C. de conuen. fiſ. debit. lib. 10. c. 2. ibi, non vr̃ alicuius firmitatis robur habere, de fid. inſtru. vbi Dec. num. 4. & Hippol. Marſ. in ſing. 436. incip. latè ſatis dixi, in prin. Aſſli. in deciſ. 8. nu. 6. in fi. & refert Petr. Foller. in prax. de cẽſ. in verſ. quæ quidem executio, nu. 61. Grat. in conſ. 66. nu. 22. vol. 1. & Rol. à Val. in conſ. 26. num. 1. vol. 1. & Io de Amicis in conſ. 101. nu. 24.

2 Primò amplia, † vt nec faciat ſemiplenã ꝓbationẽ, ita Bar. in d. l. admonendi, nu. 26. verb. apodiſia. ff. de iureiur. & Fulgoſ. ibi nu. 27. & Iaſ. nu. 90. & Dec. in 2. c. nu 4. de fid. inſtr.

Sibi ipſi contrarius ab hoc diſſenſit idem Bart. in l. ſcripturas in fi. C. qui pot. in pig. habe. id eſt, vt faciat ſemiplenam probationem.

Tñ Iaſ. in d. l. admonendi, nu. 89. & ibi Alex. nu. 32. & 33. tenent, Bart. melius ſenſiſſe in d. l. admonendi. dum voluit, non facere ſemiplenam probationem.

3 Secũdò amplia, vt huiuſmodi apocha † nec habeat præſumptionem iuris pro ſe iuxta ſñiam Barto. in l. 1. col. 2. C. de iur. calum. & Dec. in d. c. 2. nu. 4. de fid. inſtru. quem refert, & ſequitur Rim. in l. 1. nu. 29. ff. quod quiſque iuris, & Iaſ. in l. poſt diuiſionem, circa prin. C. de iuris. & fact. igno.

Ab hac tñ opinione vr̃ diſſentire idem Bar. in l. ad monendi. ff. de iureiur. lmo. Abb. & Fel. in c. 2. de fid. inſtr. & Rol à Val. in conſ. 26. nu. 14 vol. 1. vbi inquiunt, facere aliqualem pręſumptionẽ ea ratione, † quia

4 quis ita facilè non conſcribat falſam ſcripturam, ſecũdum Alex. in conſ. 239. vol. 4. verſ. vbi autem ſcriptura vol. 6. Iaſ. in conſ. 129. col. 2. in fi. vbi atteſtatur de * communi, & Rui. in conſ. 79. col. 2. vol. 4.

Ideò intellige ſupradictã ampliationẽ procedere

5 † quo ad præſumptionẽ, quæ transfert onus probandi in aduerſariũ, de hac enim intelligunt Doctores, non aũt de aliquali præſumptione, vt etiam dicit Cran. de antiq. temp. par. 1. viſo de verbis enunciatiuis, num. 7. vbi latè reſpondet Soc. in conſ. 68. nu. 4. tenenti huiuſmodi apocham habere præſumptionem iuris pro ſe, & ſequitur Rip. in d. l. admonendi, nu. 98.

Tertiò amplia, etiã ſi ſit impreſſa ſigillo negantis,

6 † quia tunc, nec etiã probat, vt Iaſ. in d. l. admonendi, nu. 91. p ibi adduct. Secus ſi ſigillo publico, vt voluit Bal. in rub. C. de fid. inſtr. col. pen. verſ. ſecundum ſupplementũ eſt, & per alios quos adducit, vbi ſupra Iaſ.

7 Quartò amplia, vt vſq; eò procedat, † vt nec Princeps poſſit ſtatuere niſi ex magna cauſa, vt huiuſmodi apocha probet plene. Rip. in d. l. admonendi, num. 96. per cap. primum, de fid. inſtr.

Primò limita non procedere concluſionem principalem, qñ apocha eſſet antiqua, & factum antiquum,

8 † nam tunc ſemiplenam probationẽ induceret, ita inſigniter limitat Hippol. Marſ. in ſing. 436. Iaſ. in d. l. ad monendi, nu. 90. Tiraq. in tract. de præſcr. verſ. per 10. ann. gl. 4. & verſ. 21. cũ ibi adductis. Iaſ. in cõſ. 65. nu. 1. verſ. 3. confirmatur vol. 3. per doctr. Ant. de Butr. in d. c. 2. col. 4. verſ. tertius caſus eſt, de fid. inſtrum. & idem refert per eadem verba ipſe Iaſ. in conſ. 166. ſub nu. 2. verſ. ad prędicta accedat. vol. 4. & in l. cũ aliquis. nu. 6. de iure delib. Fely. in d. c. 2. nu. 10. verſ. tertio limita, & Io. de Amicis in conſ. 101. nu. 30.

Secundò limita concluſionem principalẽ non procedere, qñ huiuſmodi apocha eſſet reperta in publico archiuio, † nã tunc etiam ſine ſubſcriptione, vel te-

9 ſtibus plenè probaret, arg. auth. ad hęc in d. vbi Bar. & Doct. C. de fid. inſtr. & notat Bal. in rubr. eo. tit. & in l. ſi vnus. circa med. C. de teſt. Alex. in conſ. 138. volu. 1. Caſt. in auth. ſi qs in aliquo, C. de eden. d. Iaſ. in d. l. admonendi. nu. 97. cũ ibi adductis. Fely. in c. 2. de fid. inſtru. nu. 9. Abb. in d. c. 2. nu. 6. Rom. in conſ. 318. per d. auth. ad hæc. C. de fid. inſtr. vbi gl. & Bar. & idẽ Bar. in auth. & ſi contractus, nu. 1. eod. & in 2. lect. col. 1. verſ. ex quo ſequitur, vbi dicit verum, etiã ſi in ea indictio, anni Dñi, & alia ſolemnia deſint, vt etiam dicit Inn. in c. 1. de procu. per tex. in c. ad audiẽtiam de reſcrip.

10 Rom. in conſ. 165. † nam Archiuiũ dat robur ſcripturæ non authenticæ per ſupradicta, & inquit Caſſan. in conſ. 15. num. 2. verſ. conſtat igitur. Bertr. in conſ. 172. col. 4. verſ. & fuerũt extracti, vol. 2. in nou. & Corn. in conſ. 171. nu. 10. verſ. & ideò videt, vol. 1. Alex. in cõſ. 245. in fi. verſ. præterea vltra dictũ librũ. col. 6. Grat. in conſ. 122. Gemin. in conſ. 82. col. 2. verſ. ſed opponiſ. Boer. in deciſ. 105. nu. 11. ampliationes, & limitationes ad hanc fallentiam ponemus in concl. liber. nam nonnulli ex alleg. Doct. loquuntur ſpeciatim de libris, ideò vide to dictam concl. liber.

11 Tertiò limita, qñ apocha eſſet mariti, † & in ea eſſent ſcriptæ res paraſernales ipſius vxoris, per l. ſi ego, §. dotis. C. de iur. dot. quod placuit Bal. in l. 2. col. fi. C. ne vxor pro marito, & refert Iaſ. in d. l. admonẽdi. nu. 94. & Baſt. Sap. in add. ad Abb. in c. 2. in verb. quintũ.

Quartò limita, qñ extaret conſuetudo, vt crederet
32 huiuſmodi apochis, † quia tunc ipſis eſſet habenda
fides, c. cum dilectus, de conſu. l. 1. C. de emanc. lib. ſi
credimus Ant. de Butr. in d. c. 2. col. 3. & ibidem Imol.
col. 9 & tenet Innoc. in c. cum P. rabellio. de fid. inſtr.
& voluit Io. Andr. in additio. ad Specu. in tit. de edit.
inſtr. §. nunc dicendum. verſ. priuatorum.
Amplia huiuſmodi limitationem procedere, etiã
33 ſi in alieno loco agatur, † & apocha producatur, quia
tunc habebit eandem vim, ita eximiè obſeruat Ant.
de But in d. c. 2. & refert Iaſ. in d. l. admonendi. nu. 95.
& Baſti. Sap. in additio ad Abb. in d. c. 2. in ver. Quintum.
Octauus caſus. & Pom. in add. ad Bart. in d. l. ad-
monendi, in verb. apodiſta.
Quintò limita, qñ huiuſmodi apocha reperitur pe-
34 nes debitorem, † quia tunc licet nõ habeat ſolẽnita-
tes requiſitas, tamen probat contra creditorem, nem-
pè debitum eſſe ſolutum, vel remiſſum, ſicuti ſenſit
Saly. in d. l. admonẽdi. ff. de iureiu. vbi alleg. gl. ſingu
larem in l. inter cartulas. C. de contien. fiſ. debit. lib.
10. & facit tex. in l. creditorem, & ibi Bal. C. de re. pig.
35 † vbi habetur reſtitutionem apochæ factam debitori
per creditorem indicare & præſeferre liberationem.
Sublimita hanc limitationem, niſi debitor proba-
ret, huiuſmodi apocham habuiſſe ab ipſo creditore,
36 † nam tunc benè probaretur liberatio, ſecus ſi ſimpli-
citer apocha eſſet penes debitorẽ, ita egregiè docuit
Rom. in d. l. admonendi. nu. 65. per ibi adducta, & re-
fert Fel. in c. 2. nu. 8. de fide inſtrum.
Sextò limita, qñ partium conuentione eſſet credẽ-
37 dum apochæ ẽt ſine ſolemnitatibus, † quia eo caſu
eſſet ſtandum. & valeret pactum. Ant. de Butr. in d. c.
2. de fid. inſtrum. alleg. Bar. poſt Dyn. in l. fi. ff. de præt.
ſtipul. & Bar. in l. Theopompus. ff. de dot. præleg. & vi-
de Soc. in l. 1. §. fi. nu. 5. cum ſeq. ff. de verb. obli.
Contrarium tamen voluit Inno. in c. cum P. tabel-
lio eod. tit. de fid. inſtrum. prout etiam refert Rom. in
d. l. admonendi. nu. 56. & illum ſequitur Bal. in d. c. cũ
P. & in l. Imperator. ff. de ſtat. homi. & in l. de quib. ff.
de legi. & Rom. in conſ. 205. incip. in puncto prepoſi-
to breuiter, in prin. & videtur cum iſtis tranſire etiam
Rip. d. l. admonendi. nu. 97.
Vltra adducta per Fel. in d. c. 2. num. 13. cum ſeq. de
38 fid. inſtru. qui à noſtra limitatione ſtar, dic † vt cũ agi-
tur de ſcriptura iam facta, tũc procedat prior opinio,
qa tunc nulla eſt ſuſpicio falſitatis, ſecus in alio caſu,
ita Dec. in d. c. 2. nu. 10. de fide inſtru. & Alex. in l. 1. §.
fi. nu. 3. ff de verb. obli. & pro hoc facit Bart. in l. 1. in
39 prin. nu. 3. ff. de bon. poſſ. ſecundùm tabu. vbi ait † ex
conuentione partium ſcripturã in muris, & lapidibus
probare, dũmodo ſit antiqua, & id probat auctoritate
cõtex. & gl. in l. monumentorũ. C. de reli. & de hoc di
ximus ſup. in conclu. antiquũ ꝓbarẽ ꝑ literas ſculptas.
Septimo limita, qñ ille, contra quẽ producitẽ huiuſ-
modi apocha nõ ſolẽnizata (vt noſtro iã verbo vtar)
20 † confiteretẽ manu ipſius eſſe ſcriptã, qa tunc ꝓbaret,
argu. l. Publia. §. fi. ff. depoſit. l. cũ de indebito §. fin. ff.
de prob & notat Fel. in d. c. 2. nu. 11. verſ. 5. limita, de
fid. inſtru. Bal. in conſ. 466. in prin. vol. 5. Caſtr in cõſ.
312. in 2. dubio. lib. 2. & ſupra eſt concluſio cõſtituta,
21 Octauò limita nõ ꝓcedere in apocha tutoris † quę
probat debitorẽ ſoluiſſe ẽt contra pupillũ, argu. l. Lu-
cius. §. tutelæ ff. de admin. tut. l. creditorem. vbi Bald.
C. de remi. pig. & ita tenet Barb in conſ. 54. col. 6. verſ.
ſi verò dicta cõfeſſio, per ibi adducta, & refert Tiraq.
in tract. de vtroq; retract. §. 1. gl. 18. nu. 93. & Raphael
Cuman. in conſ. 24. teſtator filio. col. 2. & in conſ. 31.
col. 2. in fi. tertiæ dubitationis.
Nonò limita non procedere contra ſcribentem ip-
22 ſam apocham, † quia tunc rectè probat, arg. l. Publia.
§. fi. ff. depoſit. l. generaliter. C. de non numer. pecu. &
notat Lap. alleg. 77. nu. 4. per l. iubemus. & l. exemplo.
C. de prob. Cel. Hug. in apoſt. ad Rebuf. in l. 1. nu. 4. C.
de nau. non excuſ. lib. 11. Bal. in conſ. 275. col. 2. lib. 3.
Gemi. in conſ. 9. & Crau. de antiq. temp. par. 1. nu. 97.

Decimò limita non procedere, qñ ille, qui negat apochã eſſe alicuius, vel contenta in ea nõ eſſe vera, faſſus ſit, ſcribentẽ fuiſſe virũ fide dignũ, Sentit Alex. conſ. 113, nu. 4 & 5. vol. 4. & illũ refert Crau. de antiq. temp. verſ. viſo de verbis enunciatiuis, nu. 17, cũ aliis ibi adductis, & vide infra concluſio. Epiſtola.

CONCLVSIO CXII.

ARGVMENTVM.

Pluribus modis aliquem eſſe apoſtatam poſſe probari.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatam aliquem eſſe probatur, ſi habitum monachalẽ defert coopertum habitu ſeculari, vel clericali.*
2 *Habitum coopertum portans habetur, ac ſi non deferret.*
3 *Habitus religionis quare deferri debet deſup omnes veſtes.*
4 *Portans habitum coopertum, & velatum eſt apoſtata, & excommunicatus.*
5 *Quod latet dicitur non exiſtere, ſiue non eſſe.*
6 *Ex delatione habitus cooperti multi monachi hodie excommunicati ſunt, & apoſtatæ.*
7 *Apoſtata quare dicantur offendere mentem, & legem.*
8 *Veſtis nouitiorum, & profeſſorũ diſpar eſt, vt vnus ab alio cognoſcatur. Et ſic diſpar veſtis Iudæi, & Chriſtiani.*
9 *Quod non apparet, eſſe non videtur.*
10 *Apoſtata dicitur, qui portat habitum ſeparatum ſuperiorem a capucio.*
11 *Monachus probatur apoſtata, ſi ad negotia ſecularia ſe conuertit.*
12 *Apoſtata largo modo dicitur etiam, qui contra Dei præcepta operatur.*
13 *Apoſtata non dicitur, qui ex aliqua iuſta cauſa, vt timore, vel ſimili habitum cooperit.*
14 *Apoſtata non dicitur tranſiens ad minorem ordinem, etiã iniuſſu ſuperioris, & quare.*
15 *Apoſtata largè eſt, tranſiens ad minorem ordinem.*
16 *Apoſtatam, & excõicatum eſſe, qui tranſit ad alium ordinem, nullo iure cautum reperitur, ex permiſſione iuris.*
17 *Apoſtata nõ admittitur in teſtem ad probandũ apoſtaſiã.*
18 *Apoſtata quare periurus. & ei non creditur, & ipſo iure excommunicatus.*
19 *Supplicationes apoſtatarum Imperatori, vel regi porrecta non admittuntur.*
20 *Apoſtata dicitur, quando recedit a fide.*
21 *Apoſtata eſt, qui non obtemperat præceptis ſuperiorũ vel ſacris canonibus.*
22 *Apoſtata dicitur propter irregularitatem.*
23 *Apoſtata cenſetur, quando recedit ab habitu, nõ portando tonſuram vel coronam, vel habitum clericalem.*
24 *Apoſtata dicitur, & excommunicatus recedens a ſtatu aſſumpto, religionis habitum dimittẽdo cum aſſumptione ſecularis vita.*
25 *Apoſtatæ reuocati ad religionem, ſi nolunt redire, debẽt excommunicari.*
26 *Differentia inter apoſtatam, & hæreticum tres.*
27 *Apoſtata eſt, qui omnino a fide Chriſti deſciſcit.*
28 *Hęretico pœnitenti, & renuncianti hæreſes iudices parcere debent, ſed apoſtata pœnitentibus non quoad pœnam tẽporalem.*
29 *Contra hæreticos mortuos proceditur, vt damnetur eius memoria.*
30 *Contra apoſtatam mortuum ſolum intra quinque annos procedi poteſt.*
31 *Monachus an & quibus modis per dimiſſionem habitus apoſtata cenſeatur.*
32 *Monachi in quibuſcunque locis exiſtãt, ſiue etiam in lecto quieſcant, ſemper debent habitu monachali vti, & quo pacto debeat id accipi.*

Apo-

Digitized by Google

1 A poſtatam aliquē probatur ex eo † ꝙ monachus qui monachali veſtitu indutus incedere ſoleat virilem togam vel
etiam clericalē induat, ſic conſtituit Io. Andr. in reg.
certum, de regul. iur. lib. 6. in mercu. & eſt gl. in clem.
quoniam, in verb. extrinſeci, de vita, & honeſt. cleric.
dixit Ioā. Imo. in d. clement. quoniam. nu. 31. & ibi
Boni. de Vital. in verb. dignitatē, nu. 9. cū enim mo-
2 nachalem virili veſtitu obductum induat † habetur,
ac ſi non deferret, & non ſecus ac ſi dimitteret, Frāc.
in c. 2. nu. 2. ne clerici, vel monach. lib. 6. nā iſtud ve-
3 ſtiendi genus debet deferri deſuper omnes veſtes † per
quod oſtendatur ſtatus religionis illius, quia habitus
eſt ſignum ſtatus, ſed non illum præfefert niſi palam
& apertè induatur, vt per eundem Ioā. de Imo. ex alleg. ibi per eum. Et dixit latè Frāc. de Piar. in tract. de
excommunicat. §. 9. de relig. qui temerè habitū ſuæ
religionis dimitteret. nu. 2. & ſeq. inquiens, ita fuiſſe ſā-
citum Bononiæ, alleg. Landul. Paul. de Leaz & Frā-
4 ciſ. de Maronis, oēs tenētes † induentem habitū coopertum & velatum, eſſe apoſtatam, & excōmunicatum. Idem ſentit Beat. Ant. in tract. excommun. c. 53.
5 nu. 3. & ſeq. & quod latet † dicitꝰ non exiſtere, ſiue non
eſſe l. in lege. ff. de contrahen. empt. & alijs adductis p
Anchar. in d. clement. quoniam, nu. 7. hinc fit, vt ex
hmōi veſtitus genere multi monachi hodie ſint ex-
6 communicati, † & apoſtatæ, ſecundùm ſupra citatos
Doct. in d. clemen. quoniam. & Ioā. Andr. in c. Deus
* qui. de vita. & honeſtate clericorum. De * communi
7 atteſtatur Calca. in cōſ. 123. nu. 1. vbi dicit † iſtiuſmodi apoſtatas dici fraudem facere menti, & legi. quoniam ratio (vt dictum eſt) cur religioſus veſtem non
dimittat, vel habitum, eſt, vt cognoſcatur religioſus à
non religioſo, vnde diſſimile eſſe ſolet induendi ge-
8 nus nouitiorum & profeſſorū, † vt cognoſcatur vnus
ab alio, arg. c. fi. de relig. do. ſic diſpat veſtis Iudæi, &
Chriſtiani, arg. c. nonnulli. de Iudæis ſed ſimulās habitum iſtud diſcrimē aufert, ſicuti per dimiſſum: quī
9 religioſus a non religioſo cognoſci nō poteſt, † quod
enim non apparet, eſſe non videtur, ergo &c.

Amplia, vt procedat, etiam ſi ferat habitū ſeparatū
ſuperiorem à capucio, (res enim nouæ nouam verbo-
10 rū explicationē deſiderant) † q. 1 & tūc dicitꝰ apoſtata, vt p Paul. in clem. ne in agro. §. rurſus. de ſtatu reg.
refert Brixiē. in ſuo repert. in verb. apoſtata, ver. 27.
Philip Frā. in d. c. 2. n. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6.
11 Secundo amplia, vt etiam procedat, † ſi monachus
mundana negotia gerat, quia & tūc probatur ipſum
eſſe apoſtatam, vt notatur in c. ex literis, de vita & honeſta. clericorum.

Tertiò amplia, vt etiam procedat ſaltim largiter in
12 eo † qui à Dei præceptis deſciſcit, vt dicitur in Eccleſ.
ionnitium ſuperbiæ hominis eſt apoſtatare a Deo,
quoniam ab eo receſſit cor illius. cum alijs adductis
per Afflict. vbi ſupra, nu. 18.

E quorū numero fuit Aquila Pōticus, qui 12. ann.
Hadriani claruit, vanitatibus aſtrologicis deditus, à
quibus ne Chriſtianus quidē factus abſtinuit. Ab eccleſia itaque proſcriptus, proſelytus factus eſt, & circumciſus, Hebraicæ linguæ operam dedit, & poſt 72.
interpretes Biblia in Græcam linguam traduxit, id
maximè ſtudens, vt omnia Prophetarum de Chriſto
teſtimonia deprauaret. Atque Vlphilas, q poſt Theophilum Gothorum Epiſcopus Orthodoxus, magnā
eorum partem conuertit. Poſtea tamē cum Gothi ab
Hunnis expulſi, ad Valentē Imp. pro ſedibus impetrādis legationē miſiſſent, Vlphilas cū cæteris miſſus
Conſtantinopolim, illic Arianis cōicauit, & poſtea
ad ſuos reuerſus, totam eam gentē Ariana labe infecit. fuit & Porphyrius ſophiſta, qui cum à Chriſtianis
quibuſdam Cæſareæ Paleſtinæ vapulaſſet, atra bile p-
citus, & Chriſtianiſmū abiurauit, & corū odio, q plagis illū affecerāt, cōtra ſacras ſcripturas blaſphemias
effundere cœpit. Infinita eſt ꝓpemodū iſtorū hominum colluuies, ſed hæc ſatis ſint, modus. n. omnib. in
reb. eſt optimus, vt dicere ſolebat ille Philoſophus.

Primò igitur limita, vt non procedat, niſi quando
Religioſus temerariè obducat, vel dimittat habitū,
13 † ſecus autem ſi ex aliqua iuſta cauſa, vt timore, & ſimul. quia tunc non dicitur apoſtata, c. 2. & ibi glo. in
verb. temere, ne clerici vel monac. Beat. Ant. in trac.
de excōmun. c. 53. nu. 3. & ſeq. idē Franciſ. de Platea
in d. tract. de excōmu. d. §. 9. nu. 3. in quo loco ex mēte Tentilini aſſerit, quæ ſit cauſa probabilis deferēdi
habitum rectum relinqui arbitrio boni viri, tamē ſicut non dicitur quis aſſumpſiſſe habitum qui ſtatim
eſt dimiſſurus, ſic non dicitur amiſiſſe habitum quē
iuſta de cauſa dimiſit, & ſtatim eſt recepturus, vt Ale.
III. Pont. Max. qui mutato habitu fugiens, manus Federici ſubterfugit, vt & in Euſebio Samoſateno epiſcopo Orthodoxo, q a Valente Imp. Ariano in Thraciam relegatus, aſſumpto militari habitu circumiit Syriā, Phœniciā, & Paleſtinā, eccleſias cōfirmās, & Epos
conſtituens, tandem ſub Gratiano Samoſatā rediit.

Secundo limita, vt non procedat, nec dicatur apo-
14 ſtata, † ſi tranſeat ad minorem ordinem, & id iniuſſu
ſuperioris, vt per Innoc. in c. intelleximus. de ætate,
& qualitate, num. 2. in fin. & ratio eſt, quia & ſi tranſeat ad minorem religionem, tamen nulla in re repugnat ijs, quæ ſunt de ſubſtantia ordinis, cum ſemper
alicui ſit pariturus, vt ibid. tradidit Innoc. & in c. ex
parte. de temp. ordin. & Abb. in c. Ioan. nu. 8. de regul.
& vide per Archidia. c. fi. 50. diſt. nec. & eſt deciſ. 16.
Capell. Toloſ. & ibi Aufrer.

Intellige hanc limitationem, vt & ſi non ſit verus
apoſtata, quoad pœnas. c. 2. ne cleric. vel monac. lib.
15 6. † tamē largè apoſtata eſt, vt ibi notatur, & ita dicit
Abb. in c. Ioānes. de reg. propè fin. quem ſequitꝰ Aufrer. ad d. deciſ. 16. nec refert vt in prima, & ſecūda religione vitæ genus obſeruet, quia licèt nō ſit præuaricator in ſubſtantialibus regulæ, tamen præuaricatus
quoad obedientiam ſui Abbatis, cui parere cogitur.
c. ſicut. de iureiur. & Abb. in d. c. Ioannes, in fi.

Contrariam tamē videtur ſequi ſententiā Calcan.
in d. conſ. 123. in princip. vbi dicit, nullo iure cautum
16 reperiri † tranſeuntem ad alium ordinem ex permiſſione iuris, ſi habitum illius ordinis aſſumpſerit, eſſe
apoſtatam, nec excommunicatum: nam iſte caſus nō
eſt ex numero illorum, quos recenſet gl. in c. ex part.
de temp. ord. nec in c. 1. de apoſta.

Illud obſeruatione dignum nunquam omittā, ad
17 probandum apoſtaſiam non adhiberi † teſtē apoſtatam, vt docuit Campe in ſuo tract. de teſti. reg. 42. teſtatur Ant. de Butr. in ſuo repert. in d. teſtis. 24 col. &
eſt text. in c. Beatus. 3. q. 4. in fi. quinimò neq; id probādum quiduis aliud. tum quia apoſtata eſt periurus,
nam regulares aſtricti ſunt iuramēto ad obedientiā,
18 & religionem, † & dicuntur periuri, quia ſine iuſſu receſſerunt, & propterea non creditur tanquam manifeſtè periuris, tum quia apoſtata eſt ipſo iure excommunicatus. c. 2. ne cler. vel monac. lib. 6. & dixit Mōticel. in ſuo tract. de teſtib. in verb. apoſtata, & Afflic.
in conſtitut. Reg. lib. 1. de apoſtat. nu. 4. & ſeq. vbi etiā
19 dicit † ſupplicationes apoſtatarum Imperatori, vel regi porrectas non admitti.

Verūtamen vt iſtius materiæ cōcl. clarius eluceat,
20 & percipiatur, ſciēdū eſt, † apoſtatā vno ex iſtis tribus modis nuncupari. Primò quando recedit à fide.
21 2. q. 7. c. non poteſt. Secundò † quando præceptis ſuperiorū ſpōtè nolit parere, vel ſacris canonibus nō obtēperet. 3. q. 4. c. alicui, & c. ſi quis, de maio. & obe. Ter-
22 tium dicit apoſtata † pp irregularitatem in quā incidit altero de duobus modis. Primò, qñ recedit ab ha-
23 bitu non portādo tonſuram, vel coronā † vel habitū
clericalē. 20. q. 3. c. 1. 2. & 3. c. 1. & 3. de apoſta. & negotia humana adminiſtrādo, c. ex literis. de vita, & honeſta.

Digitized by Google

neſta.cler.& c.perpendiſſimus.de ſenten.excõmun.vel
24 quando recedit à ſtatu aſſũpto religionis†dimittẽ-
do habitum & virilem veſtem induat, quo caſu apo-
ſtata dicitur excõmunicatus.c. vt periculoſa. ne cle-
ric.vel monach.in 6.quibus caſibus debẽt reſtes apo-
ſtatæ reuocari ad religionem, & ſi voluerint redire,
25 rectius egerint,quòd ſi noluerint,†debẽt excõmuni-
cari. Et de iſtis tribus modis apoſtaſiæ ideſt fidei,ino
bedientiæ,& irregularitatis,latè diſſerit Afflict. in cõ-
ſtit.reg.lib.1.de apoſtatantibus, per totum.
26 Secundo loco nõ eſt ignorandũ tres eſſe† differen-
tias inter apoſtatã,& hæreticum. Prima, quia apoſta-
27 ta eſt,† qui omnino à Chriſtiana religione deſciſcit,
adeò vt ex Chriſtiano efficiatur Iudæus,arg.l.1.C.eo.
nt.hæreticus qui in aliquo fidei articulo errat. Secũ-
dum diſcrimen eſt,quia hæretico pœnitenti,& renũ-
28 cianti hæreſes iudices debent parcere,† ſed apoſtatã-
tibus pœnitentibus non parcitur,vt in l.2. & l. hi qui.
C.de apoſtat. ideſt,quoad pœnam temporalem, ſed
quoad Deum cor contritum & humiliatũ Deus non
deſpiciet,vt dicit gl.in d.l.hi qui. Tertia differẽtia eſt,
29 quia contra hæreticos mortuos põt ꝓcedi † vt dam-
netur eius memoria ẽt ratione bonorũ, vt notaẽ in l.
quiſquis. C. ad leg. Iul. maie.& habetur in l. Mani-
chæos.C.de hær.vſq; ad annos 50.vt cõcludit Alber.
30 in l.1.C de apoſtat.†ſed contra apoſtatam mortuum
ſolum infra quinque annos poteſt procedi,poſt verò
talium memoria accuſari non poteſt, ſic locutus eſt
Afflict.vbi ſupra in rubr.tit.de apoſtat.

Tertiò limita nõ procedere, ſi monachus dimittit
habitum in lectulo,vel eius cella,vel dum balneum
31 intrat in occulto,& linteaminibus, †quia non per hoc cẽ-
ſetur apoſtata,ſed tunc quando ſe dat conſpectui ho-
minum ſine habitu,vel cum habitu virili, vel clerici
ſecularis ſine iuſta cauſa, vt per Domin. de Sancto
Geminia.in c.vt periculoſa.ne cler.vel monac.lib. 6.
& tenet Frãciſ.de Plat. in d. tract. de excommun. ex-
commun.2 §.9.nu.4.& Beatus Antoninus in d. tract.
excommun.c.53.nu.4.& 5.in quo loco admonet, ꝙ
c.Felin.20.q.1.& cap.ſanctimonialis. 23. diſt. vbi vi-
detur ad notatum,quibuſcunque in locis monachos
32 exiſtentes,ſiue in lecto quieſcentes†ſemper,et cõſtã-
ter debere habitu monachali vti,nõ ita ſeuerè intel-
ligẽda eſſe,ne fieri poſſit intermiſſio naturalis, prout
prima facie videnẽ verba inpuere. Idẽ firmat Frãc.de
Plat.in d.tract.de excommun.excõmun.2.d.§.9.n.4.

CONCLVSIO CXIII.

ARGVMENTVM.

An & quãdo fides habeatur apoſtillæ adie- ctæ inſtrumento,& quomodo probet.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtilla vt probet, quid notarius dicere debeat in ſubſcri- ptione ſua.*
2 *Apoſtilla reperta in qualibet parte inſtrumenti, ſtante mentione per notarium facta de ea in ſubſcriptione, probat.*
3 *Apoſtillata pluribus in locis debent ſigillatim nominari in ſubſcriptione.*
4 *Prolatum generaliter pro ſpeciali habetur.*
5 *Apoſtilla ſi inueniatur appoſita in margine poſt confectũ inſtrumẽtum,& ſubſcriptionem ipſius,ei non creditur, nec notario aſſerenti eam feciſſe.*
6 *Apoſtilla probat, ſi eodem tempore, quo conficitur inſtru- mentum, & ſubſcriptio, notarius de ea mentionem fa- ciat, ſecus ſi poſt, & ex interuallo.*
7 *Quid cenſeatur de apoſtillis additis in margine teſtamẽti.*
8 *Apoſtilla pertinens ad factum notarij tantummodo pro- bat, licet de ea nulla mentio fiat in ſubſcriptione.*
9 *Vis apoſtillæ poſitæ in margine conſideranda.*
10 *Dicto notarij non ſtatur, ſi tractatur de eius commodo.*
11 *Inſtrumentum ſemel aſſumptum in formam publicam, & aſſignatum parti ex eo, quod ibi ſcriptum ſit in mar- gine, factum, & aſſignatum, non poteſt reaſſumi mor- tuis omnibus.*
12 *Atteſtatio de apoſtilla in ſubſcriptione notarij non eſt ne- ceſſaria, quãdo nulla eſt dubitatio quin ſit manus eiuſ- dem notarij, contra nu. 18.*
13 *Atteſtatio non requiritur, ad alium finem, niſi vt ſciatur, an ipſemet notarius fecerit apoſtillam.*
14 *Atteſtatio requiritur, vt cognoſcatur apoſtillam factam non poſt inſtrumentum confectum.*
15 *Apoſtilla ſi confecta ſit eodem tempore, conſtat ex diuerſi- tate literarum, vel atramenti, ſine alia coniectura.*
16 *Apoſtilla etiam ſcripta manu perſonæ incognitæ probat, ſi eſt ſubſcripta manu ipſius notarij.*
17 *Subſcribens ſe ſcripturæ factæ per alium, ita ſibi præiudi- cat, ſicut ſi ipſe totam ſcripſiſſet.*
18 *Apoſtilla etiam facta manu ipſius notarij ſi in ſubſcriptio- ne de ea non eſt facta mentio, non probat.*
19 *Solutio intelligentiæ Paul. de Caſtr. in conſilio 131. verſ. nec nocet.*
20 *Apoſtilla ſi in controuerſia ſit, cuius manu ſit facta, ſi no- tarius non atteſtetur in fine, non probat.*
21 *Apoſtilla ſcripta alieno atramento in ſuſpicionem falſita- tis prolabitur, præſertim concurrentibus aliis, quæ in- ducant talem præſumptionem, alias eſt dubitabilis.*

1 Apoſtillam ꝓbare † ſi notarius in eius
ſubſcriptione atteſtaẽ, &
mẽtionem faciat eã ſcripſiſſe,vt ita dicat, quod ſupe-
rius additũ,vel apoſtillatũ eſt in tali linea,fuit apoſtil
latum non errore,aut dolo,ſed per me notarium.ita
docuit magnus ille magiſter Bar.in l. ſi vnus. in fi. C.
de teſta.& ibi Alex.nu.8.Iaſ.nu.9.verſ.ego paucis cõ-
cludo. Duran.in trac.de art.teſtã.tit.de mut.teſt.caut.
6.& hæc practica colligiẽ ex l.1.& ibi Bar.ff.de his, q̃
in teſta.del.& ibi ẽt Bal.& facit tex in l.diuus la. 1. §.
item ſenatus.ff.de falſ.& Canon.in c.ex literis.de fid.
inſtr.Abb.conſ.10.nu.2.verſ.nõ obſtant verba, lib.1.
Primò amplia procedere,ſiue apoſtilla reperiaẽ in
margine inſtrumẽti,vel in corpore, aut in principio,
2 ſiue in fine†nam etiã tunc,ſi illa adſit mentio in ſub-
ſcriptione per notarium facta,probat. Ita Iaſ.in d.l. ſi
vnus.n.9.ibi pro hoc alleg.Io. And.in add.ad Spe.in
tit.de inſtru.edi.§.oſtenſo.in verb.dixit Rolandinus,
et videtur ſentire Curt.iun. conſ.145.num.17. per ibi
adducta.
Primò limita nõ ꝓcedere,qñ plurib.in locis eſſet
3 apoſtillatũ,†nam tunc nõ ſatis eſt ſi dicaẽ,ꝙ ſuperius
eſt apoſtillatũ,etc.ſed debet ſigillatim recenſere om-
nia loca,per dictã l.diuus.§.ita ſenatus.ff.ad l.Cor.de
falſ.cũ ibi no.p Bar.et per Abb.in c.cũ venerabilis.in
fi.de relig.dom. ſecus ſi vno tñ loco eſſet apoſtilla;
4 † nam tũc in vniuerſum prolatũ ꝓ ſingulari habereẽ,
vt inquit Durant.de art.teſtan.tit.de mut.teſt.caut.6.
Secundò limitatur, quando poſt confectũ inſtru-
mentum,et ſubſcriptionem ipſius appoſita inuenitur
5 in margine aliqua apoſtilla†cui tunc non crediẽ,nec
notario aſſerenti eã, vt monuit Bal.in d.l.ſi vnus,quẽ
ſequitur ibi Paul.Caſtr.et Ang.in cõſ.279. et Alex.in
conſ.59.col.penult.nu.5.vol.2.et ſic ſuprascripta cõ-
6 cluſio procedit,† quando eodem tempore, quo con-
ficitur inſtrumentum,et in eadem ſubſcriptione no-
tarius de ea mentionem faciat,ſecus,vt diximus,poſt
ſubſcriptionem,et ex interuallo,et ita ſentit Corn. in
conſ.60.col.2.vol.4. Soc.in conſ.227. nu. 8. vol. 2. et
Afflict.in conſtit.Reg.lib.1.de fer.et ſalar.nu. 37.ubi
7 dicit,ita in vſu forẽſi obſeruatum fuiſſe† ſi teſtamentũ
reperiaẽ ſcriptũ in protocollo notarij, et in margine
ſunt additæ nonnullæ apoſtillæ continẽtes ſpectãtia
ad teſtamentũ,et in fine teſtamẽti nulla facta ſit mẽ-
tio de

Digitized by Google

tio de illis apoſtillis, illud teſtamẽtum debere accipi
ſine illis apoſtillis, quia illæ apoſtillæ non dũr habe-
re diem, & alia ſolemnia, prout etiam infra dicetur.
Sublimitatur iſta ſecunda limitatio, non procede-
re, quando apoſtilla huiuſmodi non pertineret ad ne
8 gotium contrahentium, † ſed notarij tantummodo,
& vt ratum eſſet inſtrumentum, nam tunc fides habe
retur verbis notarij, & probaret, licèt nullam mẽtio
nem fecerit in ſubſcriptione, ita Bart. in l. in fraudem,
§. ſicut. ff. de teſtam. milit. quem ſequitur Iaſ. in d. l. ſi
vnus. nu. 9. C. de teſta. ita etiam ſentire videtur Afflic.
in conſti. Reg. vbi ſup. de fer. & ſalar. nu. 72. vbi tamẽ
dicit, vidiſſe antiquos regios conſiliarios ſic diremiſ-
9 ſe hanc quæſtionem, † vt conſideretur vis illius apo-
ſtillę in margine poſitæ, vt ſi ſcriptum fuerit factum,
& aſſignatum, & ſit quæſtio ſuper ſalario, quia nota-
rius, vel eius hæres dicit factũ, & aſſignatum, & ideo
petit ſalarium: pars verò negat habuiſſe, & non credi-
10 tur dicto notarij, † quia agitur de eius commodo, vt
in l. omnium, cum ſimilib. C. de teſta. ſi vero agatur
de eo, quod intereſt notario, tunc illa verba probant,
ꝙ fuit factum, & aſſignatum. quia notarius atteſtatur
factum proprium, & hoc, quando nõ agitur de re aſ-
ſumendo (ſic à noſtris dicitur) illud inſtrumentũ, ite-
rum, ſed ſi ageretur, vt iterum aſſumatur ex protocol
lo in formam publicam, quia ſemel fuit aſſumptum
11 in eandem formam, & aſſignatum parti † tũc ex hoc
ſolo, quòd ibi ſcriptum eſt in margine, factum, & aſ-
ſignatum, non poteſt reaſſumi omnibus ex hac vita
migratis, vt falſitatis ſuſpicio declinari poſſit, nã ſine
vllo negotio potuiſſet notarius promiſſis in fraudem
impelli, vt poneret rogitũ in contractu, & teſtes mor-
tuos, & poſt hęc in margine ſcriberet factũ, & aſſigna
tũ, ea de cã, vt poſſet poſteà reaſſumi ĩ formã publicã.
Tertiò limitatur, vt non ſit neceſſaria dicta atteſta-
12 tio de illa apoſtilla in ſubſcriptione notarij, † quãdo
nulla dubitatio eſſe poteſt, quin ſit manu eiuſdẽ no-
tarij conſcripta, vt declarat Paul. de Caſtr. conſ. 131.
incip. dubium facit, verſ. nec nocet. ꝙ notarius, vol. 2.
& idem ſentit Corn. conſ. 60. verſ. nec obſtat, quod in
margine, lib. 4. Bal. in l. noſtram. nu. 2. C. de teſtamen.
Alex. conſ. 59. nu. 5. & 147. nu. 11. lib. 2. cum ibi alleg.
Crauet. conſ. 88. nu. 4. vbi huius rei reddit rationẽ (ſe-
cundum eum) firmiſſimam quæ nũquam labefactari
13 poterit, idcircò † enim illa atteſtatio requiritur, vt cla
rè conſtare poſſit, an idem notarius illam conſcripſe-
rit, aliuſvè: verum cũ id clarum ſit, ſuperuacanea hu-
iuſmodi videtur atteſtatio, arg. l. 1. in fi. ff. de act. emp.
ſed quamuis hæc ratio in ſe vera ſit, tamen nihil ad
nos in præſentia pertinet, alia etenim de cauſa requi-
ritur mentio dictæ apoſtillæ in ſubſcriptione, non vt
14 cognoſcatur, cuius manu ſubſcripta, † ſed vt intelli-
gatur non poſt inſtrumentum confectum, & ex in-
teruallo abſentibus partibus, idque falsò feciſſe no-
tarium. per Bald. Alexand. Caſtr. & Iaſ. & cæteros in
d. l. ſi vnus. C. de teſtam.
15 Tueri tamen poſſumus Crauettæ rationem, † quã-
do ex diſcrimine literarum, vel atramenti ſine alia
coniectura conſtat, nõ ex interuallo, ſed eodem tem-
pore confectam fuiſſe apoſtillam. vt per Bald. in leg.
noſtram. C. de teſt. num. 2.
16 Amplia dictam limitationem, vt procedat † etiam
ſi apoſtilla ſit ſcripta manu hominis ignoti, tamen
ſubſcripta ſit manu ipſius notarij, quia tunc etiã pro-
bat, vt concludit Petr. de Anch. conſ. 242. incip. prius
de iuribus probatio. & ſequitur Alex. conſ. 14. nu. 18.
lib. 6. & conſ. 129. num. 4. lib. 1. quia ex ſubſcriptione
præcipuè eſt ſumenda fides, vt ibi. Et propterea, qui ſe
17 ſubſcribit ſcripturæ factæ per alium, † ita ſibi præiu-
dicat, ſicut ſi ipſe totam ſcripſiſſet, ex alleg. per Alex.
conſ. 147. num 4 lib. 2.
Contra hanc tertiam limitationem ſenſit Fel. in c.
ex literis. ſub nu. 9. verſ. quinta declaratio, de fid. inſtr.
vbi voluit per ibi allegata, quando etiam conſtaret,
18 apoſtillam fuiſſe manu ipſius notarij conſcriptã, † ni-
hilominus ſi in ſubſcriptione non fuerit de ea facta
mentio, non probare ex eo, quia non habet requiſita,
nempè diem, conſulem, &c. & teſtatur ad hoc Paul.
Caſtr. in d. conſ. 131. dubium facit, quod fuit alleg. in
limit. per nos pro parte affirmatiua.
19 Sed rectè intuenti † facilis erit ſolutio, nam Paul.
Caſtr. in d. cõſ. 131. verſ. nec nocet. inquit, non nocere
in illo caſu, ꝙ notarius non meminit illius apoſtillæ
in ſubſcriptione, cum conſtaret manu ipſius notarij
fuiſſe exaratã, ſed quia fuit obliterata, nec conſtabat
cuius manu fuiſſet illa deleta, cõſuluit tale inſtrũm de-
bere releuari, ac ſi hmõi abolitio non eſſet facta, nõ
aũt loquitur de apoſtilla, vnde vr̃ concludere contra
mentẽ Fel. poſtillã probare ſine mentione in ſubſcri-
ptione, qñ conſtat manu ipſius notarij fuiſſe factam.
A Fel. tamen ſtat. Ruin. in conſ. 68. nu. 3. & num. 5.
vol. 4. vbi inquit, ẽt ſi cõſtaret de manu ipſius notarij,
20 non facere fidem, † niſi in ſubſcriptione facta fuerit
mentio, & ibi ẽt ſi eſſet incertũ, cuius manu fuerit fa-
cta apoſtilla, ſi notarius nõ atteſtat̃ in fine, non ꝑbat,
& ſic cõtra ampliationẽ ſupra poſitam ad hanc tertiã
limitationem. Et idem tenet Ruin. in cõſ. 215. nu. 16.
vol. 1.
Quartò limita, vt non procedat concluſio, ſi ipſa
21 apoſtilla eſt ſcripta alieno atramẽto, † tunc. n. in fal-
ſitatis crimen prolabitur, per ſupradicta, & per Curt.
iun. conſ. 52. in fi. & Ruin conſ. 68. nu. 5. vol. 4. Quod
maximè procedit, ſi concurrant alia, quæ inducant
hmõi præſumptionem, alioqui res erit controuerſa,
vt Aymo. Crauet. d. conſ. 88. num. 7. & tradit Soc. ſen.
conſ. 94. ſub num. 8. verſ. circa tertium dico, lib. 1. vbi
aſſerit eſſe leuiſſimam præſumptionem.

CONCLVSIO CXIV.

ARGVMENTVM.

Quæ probare compellatur appellans, & quo pacto ſit probanda appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Appellans probare tenetur ſe iuſtè appellaſſe.*
2 *Iuſtè appellans quis intelligatur.*
3 *Appellans elapſis decem diebus omni remedio priuatur.*
4 *Appellatio, quid ſit.*
5 *Iuramentum non ſufficit ad probandum appellationem congruo tempore interpoſitam.*
6 *Appellationem interpoſitam probans, probare etiam debet intra decem dies appellaſſe.*
7 *Appellans duo probare debet, & quæ.*
8 *Dicens ſolemnitatem extrinſecam illam probare debet.*
9 *Appellans tria, & quatuor etiam probare tenetur, & quæ.*
10 *Decem narrantur, quæ debet ſeruare appellans.*
11 *Appellatio præſumitur interpoſita intra decẽ dies, ſi pars appellata fatetur appellationem petendo cauſam ſuper ea expediri.*
Et ibi contrarium.
12 *Abſenti non eſt neceſſe, vt probet, ſe appellaſſe intra decem dies.*
13 *Appellatio à ſententia nulla debet debito tempore interponi, niſi nullitas de per ſe ſit deducta abſque appellatione, quia tunc probatio nullitatis ſufficit.*
14 *Appellans nedum probare debet diem, quando appellauit, ſed etiam horam.*
15 *Appellatio non eſt recipienda à iudice ad quem, nec ei cenſetur deuoluta iuriſdictio, niſi probetur, rite fuiſſe appellationem interpoſitam.*
16 *Appellationem probari per teſtes.*
17 *Appellationem probari per vnum teſtem.*
Et ibi contra.

1 Appellantem † ſe iuſtè appellaſſe, cogi ad probandum,
ſancitum reliquere Imp. Diocl. & Maxi. in l. hi qui ad
ciuilia. in fi. C. de appel. Cum igitur, inquiunt Imp. ad
munus vocatus appellaueris, apud Præſidem Prouin-
ciæ iuſtè te appellaſſe oſtende vbi Bar. in 3. not. nu. 3.
& in l. 1. in prin. verſ. dic ergo. ff. ſi tut. vel cur. appell.
Bal. in d. l. hi, qui ad ciuilia. 1, not. num. 1. & poſt nu. 3.
verſ. & prędicta ſunt vera, & in c. ex parte Adæ, nu. 18.
col. 4. verſ. vlterius not. in co. verb. de teſt. Spec. titul.
de appell. §. de officio, in fi. verſ. item quæritur, ſi cō-
ſtat p teſtes tradit Cyn. in d. l. hi, qui. in 3. not. poſt nu.
9. verſ. 4. opponitur, vbi ēt Io. Fab. verſ. oſtende. C. de
appel. idem Cyn. in l. per hāc, nu 4. verſ, 4. opponitur.
C. de tempor. repar. appella. Rot. deciſ. 59. alias 316 ſi
poſſeſſor beneficii, in nouiſ. tit. de appel. gl. in c. in prę
ſentia. ſuper verb. ſtandū, ibi, ſe iuſtè appellaſſe, & ibi
Abb. col. 6. poſt nu. 15. verſ. dic ſi dubitatur, de renun-
cia. tranſit Mil. in reper. in verb. appellans non ſolùm
debet probare ſe appellaſſe, & docuit Guid. Pap. in
tract. de appel, verſ. 10. cōcluſ. n. 8. ibi & 1. quæro, & in
deciſ. 436. cū materia, poſt nu. 8. verſ. ſic diſtinguē, cē-
ſuit Iaſ. in l. pro tribunali. col. 7. nu. 34. verſ. confirma-
tur. ff. de re iud. conſuluit Loffred. cōſ. 20. in cā mota
per Magnif. Antonium Vulcanum, nu. 13. verſ. tū qa
ei, qui appellat. meminit Tiraq. de retract. Lignag. §.
1. & obſeruauit prac. Papien. de forma appel à diſ-
finitiua in gl. in verb. & in quātū, verſ. proinde q̄ritur,
2 & hanc eſſe ſententiam cōmuni calculo receptā eſt
nouiſſimè teſtatus Ant Gabr. in ſuis concluſ. lib. 2 tit,
de appel. concl. 5. nu. 1. Iuſtè autem appellaſſe intelli-
3 gitur is† qui ritè, & idoneo, aptoq; tpe interpoſuit ap-
pellationem idest, antequā decē dies elabantur, poſt-
quā de ſnīa certior factus ſit: nā elapſis decem diebus
3 † omni remedio appellans priuatur, iuxta gl. ſenten-
tiam ſingul. vbi etiam Abb. in c. ad reprimendum, in
verb. ſuſpendatur. de offic. ord. Caphal. in conſ. 163.
nu. 1. vol. 2. & in cōſ. 82. n. 54. vol. 1. Guid. Pap. q. 436.
nu. 8. Soc. ſen. in conſ. 24. nu. 20. vol. 1. Paul. Caſtr. &
Bar. in d. l. hi, qui ad ciuilia, nu. 5. Dec. in conſ. 295. nu.
4 3. Capel. Thol. deciſ. 341. verſ. concluſum fuit, † nam
appellatio eſt intētio appellātis cui innititur, vt oſtē-
dat iniquam ſentētiam, & idcirco eſſe retractādā, ita
Vant. latè de nullit. proceſſ. tit. à quo, & quib. mod. n.
21. per plura alleg. & Bar. in l. 1. ff ſi tut. vel cur. appe,
& Sigiſ Lofr. in conſ. 20. nu. 13. per plura adducta.

Amplia, vt ad probandum huiōi appellationem
5 † congruò tempore, nempè intra decē dies interpoſi-
tam fuiſſe, nō ſufficiat iuramentum, ita docuit Felyn.
in c. quoad conſultationem, nu. 27. verſ. 6. cōcl. de ap-
pel. per deciſ. Rot. 74. incip. ſciendum eſt. ꝙ ſi pceda-
tur, de appel. in antiq. alias 822. ſed contrariū infra.

Secundò amplia, vt nō ſatis ſit, ſi probetur appella-
6 tionē interpoſitā, † niſi ēt probetur intra decē dies ap-
pellaſſe, vt in c. Romana. verſ. ſi vero, & ibi Io. Andr.
de appell. in 6. Fely. in c. ad conſultationem. nu. 25. de
ſenten. & re iudic. & Tiraq. de vtroq; retract. tit. de
retract. lign. §. 1. gloſ. 16. nu. 8. & Rot. deciſ 190. incip.
quoad reuocationem attentatorum in nou. quam ēt
refert. Fel. vbi ſupra nu. 30. de appel. & Vant. de nulli,
proceſ. tit. à quo, & quib. mod. & c. n. 2. fol. 56. & deciſ.
125. ſufficit acceptanti, in non. Philip. Franc. in c. non
ſolum in 1. notab. de appell. lib. 6. Neceſſe igit̄ eſt, vt
7 † duo pbet appellans, primo ſe appellaſſe, deinde in-
fra decē dies appellaſſe, non enim ex hoc conſequit̄,
ſi dicatur, hic appellauit, ergo intra decenniū appel-
8 lauit, quia qui dicit ſolemnitatem extrinſecā, † illam
probare debet, vt l. quæcunq; ff. de publicia. ſecūdum
Compoſtel. in ca. cum dilectus de elec. & annotauit
9 Apoſtil. ad d. deci. 190. in nouiſ. Quinimò † appellans
tria probare tenetur. Primò ſe appellaſſe. Deinde ex
cā iuſta. Poſtremò infra decem dies, ſi credimus Ioā.
And. in d. cap. Romana. Itē & quarto loco debet pro-
bare, quòd infra tempora ſit proſequutus, arg. c. cum
ſuper de re iud. His verò non contentus Specul. in tit.
de appel. §. quater. verſ. item cauens, & ſeq. verſ. decē
ſunt, verſ. itē appellans. & verſ. item ſi dēt ſoluere de-
10 cē enumerat, quæ appellanti ſeruanda ſunt. † Primò,
vt cām grauaminis inſerat, ſiue illatī, ſiue cōminati.
Secūdò ſe infra decē dies appellaſſe. Tertiò, vt ſit ve-
ra cā grauaminis. Quartò curet, vt iudex pnunciet ſu-
p exceptione oppoſita, velit admittere nec ne. Quin-
tò vt appellet corā iudice, vel appellationē iudici ſi-
gnificet. Sextò, vt aduerſarium de appellatione cer-
tiorem faciat. Septimò vt in ſcriptis appellet. Octa-
uò, vt appellans inſtructus accedat, vel mittat procu-
ratorem inſtructum ad totam cauſam. Nonò, vt eni-
tatur cauſam appellationis finiri intra annum. Deci-
mò, vt in appellatione nomen aduerſarii exprimat.

Primò limita huiuſmodi ampliationem non pro-
11 cedere, † quando pars appellata conſenterit, ipsā ap-
pellationē, nēpè ſi peteret cauſam ſuper appellatio-
ne expediri, quia tunc præſumeret pro appellatione,
ipsā eſſe interpoſitam intra decem dies. Ita Bellam.
deciſ. 684. incip. quanquam.

Contrariam tamen ſententiam ſequuti ſunt DD.
Rot. in allegata deciſ. 190. vel 30. de appell. & refert
Fel. in d. c. quoad conſultationem. nu. 25. propè fin.

Secundò limita huiuſmodi ampliationem, vt non
procedat, quando ſententia eſt lata contra abſentem,
12 † qui illi abſenti nō eſt neceſſe, vt probet ſe appellaſ-
ſe intra decem dies, ex eo, quia pręſumitur, ꝙ appella-
uerit infra illud tempus decem dierum à die ſcietiæ,
quia non præſumitur ſcientia, iux ſent. glo. & Doct.
in c. conſultationi. de appel. li. 6. Io. Bapt. Ferre. in cōſ.
98. nu. 5. Bellam. in deciſ. 349. incip. ſicut præſumitur.
Crot. in cōſ. 7. nu. 14. & tenuerunt DD. de Rot. vt per
Chaſſan. deciſ. 31. & Pereg. deciſ. 100 lib. 2. quæ non-
dum typis ſunt traditæ, ac Veral. deciſ 2. lib. a

Tertiò amplia concluſionem procedere etiam in
appellatione à ſententia nulla, quia licèt de nullita-
13 te ſententiæ conſtet, † ſi tamen non probat appella-
tionem legitimè, & idoneo tempore interpoſitā non
obtinebit niſi nullitas ex ſe eſſet deducta abſque ap-
pellatione, quia tūc ſufficeret probatio nullitatis, ita
voluerunt Abb. & Io. Andr. in c. dilecto. per illū tex.
de appell. & refert ibidem Dec. nu. 2. et refert etiam
Vant. de nullit. proceſſ. vbi ſupra.

14 Quartò amplia, vt nedū debeat probare diē † quan-
do decimo die appellauit, ſed etiam horā, ita voluit
Fel. in d. c. quoad conſultationē. nu. 26. de re iud. Are.
in l. 2. §. dies. ff. quando appel. ſit, et Paul. Caſt. in auth.
hodie. C. de appel. et Are. in c. ſignif. in 5. not. de teſti.

15 Quintò amplia vſque eo procedere, † vt niſi probe-
tur appellationem ritè fuiſſe interpoſitam, non ſit re-
cipiēda à iudice, ad quem appellatur, ita Dec. in c. in
eccleſia. nu. 2. notab. 2. de appella. Imò non cenſetur
deuoluta iuriſdictio ad ipſum iudicem, ad quem, vt
per Peruſ. in d. c. cum in eccleſia not. fi. et refert Gigas
in additio. ad eundem Dec. vbi ſupra in litera A.

Sextò amplia, vt concluſio procedat etiam in illo,
qui appellat pro ſuo intereſſe, vt admittatur in cauſa,
nam et ipſe tenetur probare legitimè, intra tempus
appellaſſe, vt ſcriptum reliquit Zuccard. in repet. l. fi.
n. 297. verſ. ex quibus deprehenditur error. C. de edic.
diui adr. toll. intellige tamen iſtud, vt hinc tertio ſuf-
ficiat probare ſaltim ſemiplenè, vt per Bar. in l. à Di-
uo Pio. §. ſi ſuper rebus. in princ. de re iudic. quem ſe-
quutus eſt Zuccard. in iam allata. l. fi. d. nu. 297. et ſeq.

Septimo amplia, vt maximè locum ſibi vendicet
concluſio, ſi appellans nititur impugnare ſententiam
ex capite iniuſtitiæ, quia tunc ei incumbit onus pro-
bandi iniuſtitiā, vt dixit Bart. in d. l. hi qui ad ciuilia.
poſt nu. 4. verſ. quandoq; quæritur. C. de appel. et vi-
detur ſentire Inno. in c. 1. poſt nu. 2. verſ. ratio diuerſi-
tatis, et verſ. ſed eſt vis, de iis quæ fi. à maior. par. c. vo-
luit

luit Bal.in c.in pręſentia,n.3.5.not.intellige,vt id de-
mum ſibi locũ adſcribi poſſit,quando vtraq; pars ip-
ſam appellationem proſequitur, & negat appellans
latam fuiſſe ſententiam ipſo citato, vel aliàs per aliũ
modum abnegatiuum, tunc ipſe appellans per acta
probare tenetur,ſecus ſi ageretur de probatione, quæ
fit directò per teſtes,vel inſtrumẽta, quia tunc ille ꝓ-
bare debet in cauſa appellat. qui habebat probare in
prima inſtantia,vt docuit Bar.d.l.hi q ad ciuilia. poſt
d.nu.4.verſ.quãdoq; vtraq; pars & nu.5. verſ. ſi vero.
C.de appellat.& in l.1.verſ.aut vtraq; pars proſequitꝰ.
ff.ſi tutor.vel cur.appell.Bal.in d.c.ex parte Adæ.nu.
5.ibi,not.quod excipiens.de teſti.Cin.in d.l.hi qui ad
ciuilia,poſt nu.4.verſ.4.opponitur,& ibi Io.Fab.verſ.
in negotio principali.C.de appella.Capel. Toloſ. d.
deciſ.341.item cõdemnatus,verſ.quædam eſt ꝓbatio
& ibi Aufr.verſ. nec etiam præſumitur. inquiens hãc
eſſe communẽ * ſententiam de mẽte Siculi in c. quo-
niam contra,de probatio.Guid.Pap.deciſ.436.nu. 8.

Octauò amplia, vt cõcluſio locum habeat etiã in
appellante ab interlocutoria , quia & ipſum appella-
tionem ſuam iuſtificare debere cauit I.C.in l.an præ-
tor.§.pręſumitꝰ.ff.de minor.& ſum.Pontifex in clem.
appellãti,de appellat Bal.in d.c.ex parte Adæ,nu.18.
verſ.vlterius nota. & num. 20. verſ.4. quòd talis ap-
pellans,de teſtib. Cin.in d.l.per hanc, colum. ſi.poſt
nu.5.vt quærimus cui incumbat onus probandi ſen-
tentiam ſic latam.

Nonò amplia concluſionem , vt procedat etiam
quando iudex arctauerit dilationem, & fuerit appel-
latum,quia ipſe appellans debet probare,iudicẽ non
potuiſſe talem dilationẽ coarctare,nec ſubfuiſſe cau-
ſam àrbitrandi,vt Iaſ.d.l.pro tribunali. poſt num. 33.
verſ.quis autem.ff. de re iudic.

Intellige hoc procedere, quando dilationes eſſent
arbitrariæ ſecus ſi à iure determinatæ , quia tunc ap-
pellato incumbit onus probandi ſubfuiſſe cauſã ab-
breuiãdi.vt Iaſ.d.l.qui pro tribunali.col. 7.poſt d.nu.
33.d.verſ.quis autem debeat probare.

16 Si quis verò roget me,quo pacto † appellatio poſſit
probari,ex ſententia Inn.reſpondebo,per teſtes, in c.
ſicut nobis.de re iudic. & ibi alii Doct. quos ſequitur
Bal.in l.ſi.n.18.C.eo.tit.& Mil. in ſuo repert. in verb.
probatio.verſ.probari poteſt ſententia,& appellatio.

17 Amplia † vt poſſit etiam per vnum teſtem probari,
ita Rot.deciſ.409.fuit dubitatum in nou.vide contra
Bellam.deciſ.67.in ſi. & deciſ. 339.

CONCLVSIO CXV.

ARGVMENTVM.

Nonnulla alia recenſentur,quæ ei, qui ap-pellat probanda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ſententiam iniuſtã probare debet in cauſa ap-pellationis.*
2 *Appellans debet citius loqui alternatiuè , quàm coniun-ctiuè .*
3 *Sententia iniuſta quæ dicatur,& quæ iniqua.*
4 *Libellus concipi debet cautè, dicendo ſententiam iniquam ſiue iniuſtam,quod Bononiæ ſeruatur.*
5 *Appellanti quando incumbat onus probandi , & producẽ-di copiam actorum .*
6 *Appellatio probatur eo ipſo quod nil in contrarium cõſtat, & ibi contrarium.*
7 *Appellato quando incumbat onus probandi, producendi omnia acta,& totum proceſſum.*
8 *Appellanti incumbit onus probandi in arbitrarijs.*
9 *Probatio directa quæ dicatur.*
10 *In cauſa appellationis ſi agatur de probatione directa , probare debetis , cui in prima inſtantia iniunctum erat onus probandi.*
11 *Appellatione interpoſita omnia remanet in eodem ſtatu.*
12 *Appellatus probare debet, ſi appellans habet intentionem ſuam fundatam in iure communi,& ècontra .*
13 *Quando neutra pars habet intentionem fundatam de iu-re communi,vide remiſſiuè.*

Proſequamur & cætera cẽſeræ, quę appellanti ad probã-
dum neceſſaria ſunt .

Appellans itaque inter cætera debet probare in cã
1 appellationis † ſententiam iniunctam, nã quia appel-
lat,dicit iniquam,vel iniuſtam ſententiam , ideoque
probare debet.l.ei qui dicit.ff. de probat. ei incumbit
inquit Paulus,probatio,qui dicit,nõ qui negat, & de-
bet detegere etiam iniquitatem,vel iniuſtitiã ſenten-
tiæ.l.hi,qui ad ciuilia.C.de appellat. & ſequitur Vãt.
in tract.de nullit.proceſ.tit.à quo,& quib.mod.n.21.
verſ.& poſtmodum eandem appellatione,& eſt text.
in §.illud.in auth.de appel.& in l. ampliorem. C. eo.
tit.de appell.notat Alex.in cõſ.101.nu.3.verſ.4.vol.
2.& Dec.in c.cũ in eccleſia.nu.2.de appel.& eſt alius
text.in l.1.ff.ſi tut.vel cur.appel.& ibi Bar.in princip.
Guid.Pap.deciſ.20.vbi diſtinguit.Spe.in tit. de ſentẽ.
§.fin.nu.17.verſ.ſed nunquid appellans,& ea ratione
ſupra dictum fuit,appellãtem debere probare ſiue di-
2 cere ſententiam iniquam,vel iniuſtã,† quia appellans
debet potius loqui alternatiuè,quam cõiunctiuè, nã
non debet dicere ſententiam iniquam,& iniuſtã, quo-
niam poſſet ſibi eſſe contrarius,iniuſta enim ſnĩa di-
3 citur † quando iudex contra rigorem iuris iudicat,ſed
iniqua,quando contra æquitatem, iniqua verò, & in-
iuſta quando contra vtrunque. ſecũdum gl.ord.Inſt.
de iniur.in verb.iniuſtitia,nam ſi ſententia eſſet ſolũ
cõtra æquitatem,malè diceretur iniuſta,& iniqua, &
èсontra,ſecundum Cepol.in rubr.de teſta.col.21 vbi
4 dicit,† libellum cõcipi debere cautè,ideſt,dico ſnĩam
iniquam,ſiue iniuſtam , & ita dicit ſeruari Bononiæ.

Primò amplia,etiam ſi vtraque pars proſequeretur
appellationem,& appellans diceret de iniuſtitia, vel
de nullitate,nempè quia ipſo non citato, vel nõ præ-
cedente cauſę cognitione,& iſtis ſimilibus condem-
5 natus fuit,† quia tunc appellanti incumbit onus pro-
bandi,& producendi copiam actorum, ad oſtenden-
dũ quicquid ipſe dixerit,ita docuit Bar.in l.1.ff. ſi tut.
vel cur.appell.in l.hi,qui ad ciuilia.C.de appell.Cap.
Tolo.deciſ.341.ver.aut vtraque pars. & Guid.Pap.q.
436.nu.8.verſ.quãdoque vtraq; pars, & videtꝰ ſentire.
Papien.in for.appell.in verb.& quantum.poſt nu.6.

6 Secundò amplia,imò etiam probat † eo ipſo, quod
quid contrarium non conſtet,ita tenet gl. ſi. in l. hi ,
qui ad ciuilia.in fin.C. de appel.

Contrarium tamen ſenſit Bart.reprobando huiuſ-
modi gloſ.in l.1.ff.ſi tutor.vel cur. appell.

Primò limitatur concluſio non procędere , quãdo
appellatus vult appellationem ex aduerſo interpoſi-
tam proſequi,& declarari optimè fuiſſe iudicatũ , &
7 malè appellatum : † quia tunc ei incumbit onus pro-
bandi,& producendi omnia acta,& totum proceſsũ:
nec ſufficit producere partem illorum actuũ , & pro-
ceſſus,qui pro ipſo facit.ita voluit Vant.de nullit.ꝓ-
ceſſ.in verb.à quo vel quibus modis.nu.21.verſ.ſi au-
tem appellatus,vbi latè,& atteſtatur de ſtylo , & ob-
ſeruantia Curiæ Romanæ .

Sublimita hanc limitationem nõ procedere in ar-
8 bitrarijs,† in his enim onus probãdi incumbit ipſi ap-
pellanti,ita Abb.in c.quoad conſultationem.nu. 18.
de re iudic.& colligitur ex notatis per Innoc. in c. ad
petitionem.& ibi Doct.de accuſ.ad quem ſe remittit
Bart.in l.2.ff.de re iudic.vt refert apoſtil ad ipsũ Bar.
in d.l.hi,qui ad ciuilia.C.de appell.in verſ.debet pro-
bare,in fin.& ſentit Papien.in pract.tit.de for.appell.
in verb.

Digitized by Google

in verb.& in quantum,poſt nu.6.ibi,aut fuit appellatum ab interlocutoria.

9 Secundò limita concluſionem non procedere,† qñ agitur de probatione directa,nempè de illa,quæ fit ꝑ teſtes,vel per inſtrumenta.nã tunc in hmõi cã appel-
10 lationis debet probare, cui in prima inſtantia † erat onus inīunctũ probãdi,ſiue ſit appellans, ſiue appellatus.ita cõcludit Bar.in d.l.hi,qui ad ciuilia. per illũ tex.C.de appel.et in d.l.1.ff.ſi tut.vel cur.appel.Guid. Pap.q.436.poſt nu.8.& Capel.Toloſ.deciſ.341. verſ.
11 quædam eſt ꝓbatio, † nam appellatione interpoſita omnia remanẽt in eodẽ ſtatu,vt inquit Bar. & Guid. Pap.vbi ſuprà,& videtur sẽtire Papien.in d.tit. de for. appell.in verſ.& in quantum.& Abb.in c. quoad cõſultationem,nu.18.de ſentent. & re iudic.

Tertiò limita, vt non procedat cõcluſio,qñ appel-
12 lãs habet intentionem ſuam fundatã in iure cõi,† qa tunc appellatus debet probare, propter præſumptionem iuris,quæ transfert onus ꝓbandi in aduerſariũ: ſecus in præſumptione iudicis,quæ non trãsfert onus probandi,niſi in ætate.l.de ætate.& ibi gl.ff.de mino. ita Bal.in addit.ad Spec.tit.de appel.in 2.addi. incip. confeſſus in tormentis,mihi col.10.verſ.quæritur, qs debeat probare,ſi verò intentio appellati ſit fundata de iure cõi:tunc appellatus debet probare.l.hi qui ad ciuilia.& l.ciues.C.de appell.& dicit Bald. vbi ſupra,
13 vbi ẽt habes † quando neutra pars habet intentionẽ fundatam de iure cõmuni, quę per te poteris videre.

CONCLVSIO CXVI.

ARGVMENTVM.

Appellans an,& quando ꝓbare debeat impedimentum proſequendi appellationem,& quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Appellans impeditus ꝓſequi appellationẽ,ꝓbare debet impedimẽtũ,quare nõ eſt proſequutus intra legitima tpa.*
2 *Species impedimenti proſequendi appellationem ſunt ſex quas vide remiſſiue.*
3 *Appellans quæ probare debeat vltra impedimentum.*
4 *Appellans non faciens quantum in ſe eſt ad remouendum impedimentũ proſequendi non excuſatur contrariũ ibi.*
5 *Appellans impeditus non tenetur probare impedimẽtũ, qñ notoriũ eſt,omnem diligentiam fuiſſe irritã, & vanam.*
6 *Appellans impeditus ſi adeundo iudice potuiſſet impedimẽtũ remouere,& per negligentiã illud omiſit, ſibi eſt aſcribendum maximè ſi facile impedimentũ remouere poſſet.*
7 *Appellans vltra impedimentum probare etiam debet proteſtationem factam, in qua ipſum deducat, & proteſtetur per ſe non ſtare.*
8 *Ioann.de Imol.ſemel obtinuit in vna appellationis, in qua appellãs impeditus nõ fuerat de impedimẽto proteſtatus.*
9 *Deciſ.Pedemont.abunde tractat materiã,quãdo proteſtatio de impedimento appellandi neceſſaria ſit, nec ne.*
10 *In terris maritimis eſt cõſuetudo:vt fiat proteſtatio de impedimento appellandi.*
11 *Proteſtatio non eſt neceſſaria, ſi alio modo poteſt conſtare de impedimento appellandi,& potius eſt de conſilio quã de neceſſitate.*
12 *Proteſtatio de impedimento appellandi quando ſit neceſſaria,& quando non,vide ibi per totum.*
13 *Impedimentum proſequendi appellationem probari poteſt per proprium iuramentum. Contrarium ibi.*
14 *Impedito proſequendi appellationem non defertur iuramentum in ſupplementum etiam ſi impedimentum probatum ſit per vnum teſtem.*
15 *Impedimentum quãdo & quomodo poſſit probari per iuramentum.*
16 *Impedimẽtũ ſi eſt difficilis probationis, probatur per iuramentum,etiam quando tractatur de magno præiudicio.*
17 *Iurm non eſt deferendũ ſemel periuro, nec ei credendum.*
18 *Leuatus onere ſatiſdandi propter cautionem iuratoriam, ſi ſemel fuerit periurus nunquam poſtea leuabitur illo onere per dictam cautionem.*
19 *Iuramentum pro probatione impedimenti non defertur, quando agitur de magno præiudicio tertij.*
20 *Iurm nõ defertur illi,qui ſemel iurauit ſuper eodẽ facto.*
21 *Contrarium iuramenti probari poteſt.*

Recenſuimus nup ꝓbationes, quæ ab appellante, cui ad appellationẽ proſequendã nihil eſt impedimẽto, sũt afferendæ.videamus nunc quid ab eo ſit probandũ,q impeditus eſt quominus appellationem proſequatur
1 Appellanti impedito ꝓſequi appellationẽ,† ꝓbandũ eſt impedimentũ, cur nõ ſit proſequutus intra legitima tpa.tex.in c.ex rõne,& ibi ſcrib.de appel.& in l. fi.§.illud C.de temp.appel.& in l.qui comeatus.ff.de re mil.& ibi Bar.& tenet Alex.in conſ.82.nu.10. vol. 3.& conſ.79.nu.2.vol.7.& Dec.conſ.677.verſ. ſed breuiter,quos ẽt refert,& ſequitur.Hercul.de prob.nega. poſt nu.26.verſ.3.infertur,& verſ.36 Soc.iun.in conſ. 76.nu.80.cum ſeq.lib.1.& latè per Crau.in conſ.240. per tot.& in conſ.270.verſ.circa ſm̃ dubium, per totũ. Parıſ. conſ.108.nu.11.vol.4 cuius quidem impedimẽ-
2 ti † ſex ſunt ſpecies,quas latè proſequit̃ Abb. & Imol. in d.c.ex rõne.nu.3.& ſeq.poſt Inn. ac alios quos allegãt, prout ẽt dicit Cacher.in deciſ.Pedem. 12.nu.11.

Primò amplia, vt nedũ dẽat ꝓbare impedimentũ hmõi,ſed ẽt diligentiam,& conatũ ad illud tollẽdũ,
3 † adeò ſi illud nõ obſtitiſſet, proſequutus fuiſſet intra tẽpora appellationẽ,ꝑ tex.in c.in pręsẽtia.de probat. & in l.q comeatus.& ibi Bar.ff.de re mili.Ale.in cõſ. 49.nu.5.vol.2.Philip.Franc.in c.cupientes.§.qꝫ ſi per viginti.in prin.de elect.in 6.Fel.in c.ex tranſmiſſa. n. 2.de p̃ſcri.Dec.in conſ.454.nu.6.& in conſ.552.nu.6. & in d.c.ex rõne,nu.19.de appel.vbi examinat, & diſtinguit articulum,& ibi verſ.ſed tñ,atteſtatur de cõi opinione,& Iaſ.in l.properandum.§.pe.nu.4. verſ. 6. adde.C.de iudic.& Balb in tract de præſcrip.in 2.par. 6.part.princ.nu.6.verſ.ex quo infertur,& Alex.in l.2. §.quod diximus.nu.6.ff.ſi quis caut.Crau.in cõſ.151. nu.22.vbi multis in locis alleg.Corn.& ex cõgeſtis ꝑ Vãt.in tract.de nullit.proceſſ.tit.ex defectu iuris ord. nu.166.verſ.& erit Pariſ.in conſ.34.nu.19.lib.1.& vi-
4 de Affl.deciſ.50.& Boer.deciſ.40.Ratio eſt,† quia nõ faciens quantum in ſe eſt ad remouendum impedimentũ,non purgatur,quia videtur, & præſumitur ꝑ ſum affectare,put elegãter inquit Iac.de Are.& Bal. in l.qbus dieb.ff.de cõd.& demon arg.l.fi.C. ne ſanc. bapt.cũ alijs adductis per Io.de Amic.in cõſ.6. n. 22.

In contrariam tñ deſcẽdit ſententiam Fulgoſ.in d. l.2.§.quod diximus,nu.2.verſ.ego autem,& ibi Paul. Caſtr.per l.fi.poſt prin.ff.quis ord.in bon.poſſ.ſeruet. vt refert,reijcit & improbat Alex.in d. §. qꝫ diximus.

Hos inter ſe cõcilies,vt diſtinxit Dec.in d. c. ex ratione.col.pen.verſ. pro reſolutione, de cuius diſtinctione agemus in concluſione, impedimentum.

5 Limita primã opinionem,vt nõ ꝓcedat † qñ omnibus apertiſſimum eſſet,omnem diligentiã fuiſſe irritam,& inanem,vt ꝑ Doct.in c.ex tranſmiſſa.de p̃ſcri. & Nic.Boer.deciſ.40.nu.7.& ſequit̃ Conrad.in l.diffamari.in limitationib.nu.117.C.de ingen. & manu.

Secũdò limita,vt ꝓcedat quoad impeditus potuiſ-
6 ſet adeũdo iudicẽ auferre impedimentũ† & ꝑ incuriã neglexit illud remouere, tunc illi eſt aſcribendũ, vt plenè ꝑ Fel.in c.ex tranſmiſſa.col.1.de p̃ſcript.Conr. q alios citat in d.l.diffamari.in limit.n. 119. intellige illud ꝓcedere,dũmodò impedimẽtũ facilè amoueri poſſet, vt vltra p̃ſatos sẽtit Deci.in c. in nomine Domini in 5.notab.de teſt.Soc.iun.in conſ.76.nu.81.lib. 1.Gomeſ.ſuper reg.cancel. de triennali poſſeſſ.q.71.

Secundò

Secūdò amplia, vt nedum debeat ꝓbare impedimē
7 tum,† ſed & ꝓteſtationē factā, vel corā iudice, vel no
tario, in qua deducere dēt tale impedimentū, & ꝓte-
ſtari per ſe nō ſtare, ita voluit Ale. in cōſ. 164. nu. 5. &
6. vol. 2. & in cōſ. 114. nu. 3. & 4. vol. 5. & eſt gl. in c. cu-
pientes. §. ꝙ ſi per viginti. in verb. propoſita. & ibi Io.
de Imol. vbi refert ſemel obtinuiſſe in vna cā appella
8 tionis, † in qua appellans nō fuerat ꝓteſtatus de eius
impedimēto, quē refert Alex. ſup. alleg. conſ. 174. &
314. & Iaſ. in l. 1. §. ꝙ diximus. nu. 7. ff. ſi quis caut. &
eſt gl. in c. fi. de appel. notat ēt Cach. deciſ. Pedem. 12.
9 nu. 7. vbi abundè tractat materiā, qn̄ proteſtatio † ne-
ceſſaria ſit necne, & Soc. iun. in conſ. 104. n. 26. vol. 3.
Contrarius tn̄ huic opinioni fuit Bart. in d. l. 2. §. ꝙ
diximus. nā ibi tantūmodo dicit, in terris maritimis
10 cōſueuiſſe, vt talis ꝓteſtatio fiat, † nec infert, ꝓpterea eſ-
ſe neceſſariā, ꝙ optimè animaduertit. Iaſ. ibi. nu. 7. &
prius expendit Franc. de Aret. in cōſ. 162. incip. verū
eſt, & idē Alex. ibid. nu. 7. vbi voluit, ꝙ ſi alio mō, quā
11 per ꝓteſtationē poſſet cōſtare de impedimēto † non
eſſe neceſſariam hmōi ꝓteſtationē, & ab iſta opinio-
ne ſtat. Abb. in c. plerunq; de reſcrip. & in c. ex tranſ-
miſſa. de præſcr. & Paul. Caſtr. conſ. 21. incip. in cauſa
deſertionis. col. 6. & tradit ēt Ale. in l. qui in aliena. §.
1. col. 3. ff. de acq. hær. ꝙ qdem magis ad conſiliū, quā
ad neceſſitatē ſpectat. vt monuit Bart. in l. 2. §. dies. ff.
qn̄ appel. ſit col. 7. verſ. item fallunt, & nouiſſimè te-
nuerunt D. de Rot. vt refert Vetal. deci. 126. lib. 1. nō-
dum typis traditæ, vbi voluerūt, ſatis eſſe, ſi cōſtat de
impedimēto ēt ſine proteſtatione, et ita aliàs tenuiſſe
eādē Rot. in vna Hiſpal. Scholaſtriæ de mēſe Octob.
1533. refert, & ſequit̄ Lud. Gomeſ. in ſuis cōment. ad
reg. cancel. reg. de annali poſſeſſore. q. 76. nu. 2. in quo
loco affirmat, ꝙ pēdente in auditorio Rot. artic. pre-
ſenti in cā proximè relata, eo ad longū diſcuſſo negotio tādē DD. voluiſſe nō eſſe neceſſariā ꝓteſtationē,
& ſufficere aliundè ꝓbare impedimentū, & hāc opi-
nionē ſequuti fuere DD. prædicti tāq; æquitati magis
ꝓximam: qa Rotæ ſufficit conſtare de impedimento
legitimo abſq; alia ꝓteſtatione, q̄ ꝓteſtatio idcircò
inducta fuit: vt cōſtaret p iudicē extitiſſe, quominus
appellans proſequeret̄ cām, qui qdē effectus optimè
haberi pōt per legitimas ꝓbationes, ſicut & per ipsā
ꝓteſtationē, ideò potius vr̄ id benè eſſe ꝓ faciliori ꝓ-
batione, quā neceſſaria, vt per eūdē Gomeſ. loco ſup.
cit. in fi. allegat tradita per decit. in leg. in omnib. cau
ſis I a 2. nu. 10. ff. de reg. iur. & facit, quia vbi habetur fi-
nis ad quē inducta eſt proteſtatio fine ipſo ſeruato, &
conſequuto nō curatur de ea. arg. clem. cām. de elect.
vbi licet pro forma in caſu illius tex. requirat̄ intima
tionē vbi pars haberet notitiam negotij: quia ad illū
finē introducta fuit intimatio, ſufficit: vt ibi dr̄, & fa-
cit tex. in l. ſi mater de inſtit. & ſubſtit. vbi in his, quæ
requirunt̄ pro forma, nō refert, qd ex æquipollētib. fiat.
Sic inter ſe has opiniones conciliare poteris: nam
aut impedimentū eſt facto iudicis, & tūc ꝓcedit pri-
12 ma opinio. † qa tūc dēt appellatus ꝓteſtari, aut facto
ipſius appellantis: & tūc non eſt neceſſaria ꝓteſtatio:
ita voluit Affl. deciſ. 50. nu. 10. Conrar. qui allegat idē
ſentientes in l. diffamari. in limit. nu. 119. C. de ingen.
& manu. & voluerunt Imol. in c. fi. de appel. & Peruſ.
in c. ex rōne. col. 6. verſ. ſed dubitatur, eo. tit. quos etiā
ſequit̄ Dec. in d. c. fi. nu. 6. verſ. & ꝙ dictū eſt: aut etiā
impedimentū prouenit à caſu fortuito: & tūc etiam
nō eſt neceſſaria ꝓteſtatio. Pariſ. conſ. 31. nu. 20. lib. 1.
Boer. dec. 40. Iaſ. & Alex. in l. de pupil. §. ſi qs ipſi præ-
tori. ff. de nou. op. nūc. ita Imol. in d. c. fi. & Card. Ale.
quos refert Rip. in tract. de peſt. in 2. par. 2. par. princ.
dub. 6. ver. ſed Io. de Imol. cum ſeq. q conſtituit ibi re-
gulā, ꝓteſtationē non eſſe neceſſariā, ſiue impedimē-
tum proueniat facto iudicis, ſiue facto appellāus, aut
caſu fortuito p ibi adducta, q̄ regula eo magis ꝓcedit,
qn̄ impedimentū eſt clarū, nā tunc nō erit neceſſaria
ꝓteſtatio, ita intelligit Affl. d. dec. 50. nu. 5. & ita con-
ſuluiſſe Paul. Caſt. cōſ. 286. incip. viſis his, quæ ſupe-
rius. & vr̄ ſentire Alex. in d. l. 2. §. ꝙ diximus. & refert
idē Rip. vbi ſup. & ibi ēt ponit tres limitationes ad ip-
ſius regulā, quas per te vide. & tenuit Boer. d. deci. 40.
nu. 7. Verùm contra Affl. in deci. 50. & alios eiuſdem
ſniæ tenet Cæſ. Vrſil. in addit. ad d. deciſ. in quo loco
reprehendit eundē Afflic. & retorquet ab eo allegata
cōtra ipſum, & p̄cipuè Alex. in d. l. properādum. §. ſin
aūt, vbi totū contrariū dixit, ibiq; Vrſillus atteſtatur
cōem opinionē eſſe, quòd requiratur proteſtatio, &
ad hoc quāplura ibid. congeſſit, & de cōi ēt conſtat
ex his quæ tradit Tiraq. in tract. de retract. lignagier.
§. 9. gl. 3. & vlt. nu. 9. cum ſeq. & vide latius Dec. in cō-
ſ. 357. in cā D. Matiæ, vbi nonnullas tradit limitatio.
in quib. nō requiritur ꝓteſtatio, & maximè qn̄ noto-
riè apparet ex actis de impedimēto, & per Crauet. in
conſ. 151. neminē exiſtimare nu. 22. & in conſ. 179. in
cauſ. appel. nu. 9. & in conſ. 182. videtur. ꝙ iudiciū iu-
dicis. nu. 15. in quib. locis ſcriptū reliquit, quo pacto
ēt probari debeat impedimentū, & inter alia adnotat
ibi ꝓbari debere ab eo qui ſe fundat in impedimēto,
de quo ēt per Cor. in cōſ. 109. 1. aſpectu, litera A. vol.
2. vbi ait, multa dēre facere impeditū, ne pœnā incur-
rat, q̄ ēt ponit Dec. in cōſ. 454. iudicā eſſe arbit. nu. 6.
& latius inſ. ſuo loco in cōcl. impedimētū dicemus.
13 Intellige quoad cōcluſionē, † vt poſſit ꝓbari hmōi
impedimentū per ꝓprium iurm. iux. ſent. Spec. in tit.
de appel. § nunc breuiter. n. 6. verſ. quid ſi ergo, & de-
clarat Caſſan. in cōſuet. Burg. rub. 4. §. 20 fol. 189. nu.
1. cū ſeq. ver. de hoc impedim. Iaſ. in d. l. ꝓperandum.
§. ſin aūt vterq; 1. col. C. de iudic. vbi plenè de intelli-
gentia gl. c. cupiētes. §. ꝙ ſi per viginti. in verb. propo
ſitum. & Fed. de Sen. in cōſ. 114. incip. ſuper puncto.
verſ. & ꝙ ad probandū refert Spec. Abb. & oēs ſcri-
bentes ibi in c. ex rōne nu. 11. de appell. & idē voluit
gl. in c. cū olim. de priuil. & in l. fi. C. de fid. inſt. & fa-
cit tex. in c. ſtatutum. §. 1. verſ. iuram. de reſcrip. in 6. et
c. quia pp. de elect. & c. 1. 22. q. 1. & Oldr. conſ. 60. in-
cip. eſt tempus. col. fi. verſ. qualiter. Guid. Pap. in trac.
de appel. nu. 61. q. 99. & deciſ. 205. per rot. Rot. deciſ.
155. ideſt addi. 2. incip. ſed pone, in fi. in nou. & deciſ.
858. D. Pap. col. pen. & dec. 303. nota quod vbi aliquis
dicit ſe impeditum. in antiq. Guid. Pap. deciſ. 436. nu.
27. addit. ad q. Capel. Tolo. q. 44. item fuit quæſitū, ſi
appellanti. in fi. ſequitur Fel. in c. perſonas. col. 2. in fi.
de appellat.
Contrarium tn̄ ſenſere Philip. Franc. in c. cupiētes.
§. quòd ſi per viginti. nu. 7. de elect. & Abb. in d. c. ex
ratione. nu. 11. cum ſeq. Pariſ. conſ. 108. nu. 11. vol. 4.
Alex. in l. 2. §. quod diximus. nu. 2. ff. ſi quis caut. & ex
multis congeſtis per Iaſ. in d. §. quod diximus. & vi-
detur tex apertiſſimus in l. fi. §. illud. C. de temp. ap-
pell. ibi, euidentiſ. probationibus.
Amplia iſtam ſecūdam opinionem vſq; eo proce-
14 dere, † vt etiam ſi hmōi impedimētū fuiſſet ꝓbatū p
vnū teſtē, nō deferat̄ iurm in ſupplementū: ita inquit
Gigas in add. ad Dec. in d. c. ex rōne. nu. 6. verſ. perſo-
næ. de appel. & refert ita tenuiſſe Iaſ. in l. admonendi,
in repet. nu. 10. verſ. ſecundò infertur. ff. de iureiur. idē
voluit Guid. de Suzar. in auth. ci q. in fi. C. de tēp. app.
Cōcilies inter ſe hmōi opiniones, & dicas, ꝙ ſi im-
15 pedimentū non poſſit probari per teſtes, † qa difficil-
limū ſit, poterit probari per iurm, dummodo nō agat̄
de magno præiudicio, & homo ſit integer, & frugi. p
l. theſaurus. ff. ad exhib. & l. fi. C. de fid. inſtru. & ſentit
Abb. in d. c. ex ratione. nu. 11. verſ. ſed aduerte. & Phi-
lip. Franc. in d. c. cupientes. §. quòd ſi per viginti. nu.
7. Iaſ. in d. §. quod diximus. nu. 2. verſ. ſi verò impedi-
mentū, ſecus ſi eſſet facilis probatio per teſtes: vt vidē
Iaſ. vbi ſup. & dixit expreſsè Rot. dec. 155. ſi arctetus ter
minus, in vl. addit. verſ. ſed dubitatur, in nou. & deciſ.
858. D. Pap. col. pen. verſ. ſed cum procurator. in anti.

Digitized by Google

16 Amplia iſtā reconciliationem, vt procedat† etiam, quando agitur de magno præiudicio, ſi impedimentum ſit difficilis probationis, vt Bal. reſpondit in cōſ. 308. lib. 4. Signo. de Homod. conſ. 19. col. 3. Boer. qui alios citat, deciſ. 294. nu. 16.

Dum igitur ſequimur priorem opinionem tāquam *communē ex allegatis, & vt atteſtatur Gigas in add. ad Dec. in d. cap. ex ratione. de appell. num. 16. verſ. perſonæ in fin.

Primò limita non procedere in eo, qui ſemel fuit
17 periurus,† quia ei nō erit credendum, nec deferendū iurm, ita limitat idem Gigas vbi ſuprà, per tex. ſing. in c. paruuli, 22. q. 5. & tenet Alex. poſt Rom. in d. l. 2. §. quod diximus, nu. 4. & Iaſ. ibid. nu. 3. & faciūt not. per Boer. deciſ. 394. nu. 17. cum alleg. ibi per eum. & facit notab. dictum Bal. in auth. ei qui iurat. C. de bo. auct. iud. poſſ. quo in loco ſcriptū reliquit, quòd ſi qs fuerit leuatus onere ſatiſdādi propter cautionem iu-
18 ratoriam,† ſi ſemel fuerit periurus, nunquam poſteà leuaturum onere ſatiſdādi per cautionē iuratoriam, quod & commēdat Contar. in terminis iſtius limita. nu. 125. Quinimò requiritur ſecundum eundē Cōtar. ibidem, vt ſit vir honeſtus, nec ſuſpectus, conueniatq; allegatum impedimentum ex qualitate facti, vt per Hippol. in l. 1. nu. 35. ff. de q. Soc. iun. conſ. 29. num. 14. lib. 1. Boer. d. deciſ. 394. num. 16.

19 Limita, vt locum non habeat,† quādo agit̃ de magno præiudicio tertij, vt ſi tractaret̃ de priuatione iuris alterius, quia tunc non defertur iuramentum pro ꝓbatione impedimēti, vt conſuluit Card. Par. conſ. 108. nu. 11. lib. 4. Gomeſ. Reg. cancel. de trien. poſſeſſ. quæſt. 57.

Sublimita hanc limitationē, niſi impedimentum difficilè poſſet probari. Bald. conſ. 303. lib. 4. Signo. de Homod. conſ. 19. col. 3. Abb. in conſ. 64. Ioan. Andr. in addi. ad Spec. tit. de appel. §. nunc breuiter. verſ. quid ergo. Bar. in extrauag. ad reprimēdum. verb. ſūmariè, verſ. quomodo cognoſcemus, Boer. qui alios citat deciſ. 394. ſub nu. 16. & ſequitur Cotard. in l. diffamari. in limi. nu. 121. in fin.

20 Secundò limita nō procedere in eo,† qui ſemel iurauit ſuper eodem facto, quia amplius ei nō defertur iuramentum, ſacramētalis enim probatio niſi ſemel admittĩ, ita monuere Alex. Iaſ. & quos ipſi alleg. vbi ſuprà, in d. §. quod diximus. ibique Bal. & Ang. & eſt tex. in l. ſi. ff. de bon. auth. iud. poſſi. Paul. de Caſtr. & Ange. in l. veluti. §. fin. ff. de eden. Marc. Ant. Bauer. in tract. de virt. iuramen. nu. 65. & ſequitur Contard. vbi ſuprà, num. 137.

21 Tertiò limita, & intelligas,† vt poſſit etiam probari contrarium, ita docuit Tiraq. de vtroque retract. §. 4. gl. 1. num. 7. per doctri. Inno. in c. quia propter. col. pen. de elect. Iaſ. in §. ſed iſtæ. nu. 14. Inſt. de act. Contard. loco ſuprà citato, nu. 127. pluribus in præſentia non explicabimus, cum ſuis in locis hæc declaraturi ſimus in concluſio. impedimentum, vbi latè.

CONCLVSIO CXVII.

ARGVMENTVM.

Appellatio an & quādo deſerta præſumatur, & appellationis renūciatio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio deſerta non præſumitur, & quare in dubio iudex pronunciare debeat pro non derelictione.*
2 *Validitati fauendum ratione dubitationis, & pro ea interpretatio capienda aduerſus nullitatem.*
3 *In pronunciando ſuper derelictione non perit ius alicuius partis, ſed remanet incolume.*
4 *Appellans in dubio non præſumitur appellationem ſuam deſerere, nec ei renunciare.*
5 *Caſus, ex quibus deſertio appellationis probatur, deſcribūtur.*
6 *Appellationis cauſa deſerta dicitur, ſi tranſactio anno non eſt in ea proceſſum.*
7 *Appellationis cauſa quando nō dicatur deſerta per lapſum anni.*
8 *Appellans habet biennium ad proſequendum appellationem, ſi aliquid facit infra annum.*
9 *Appellatio deſerta eſt poſt lapſum primi anni, ſi nullum obſtet impedimentum. contrarium num. 10.*
10 *Sententia non confirmatur, niſi poſt lapſum biennij.*
11 *Impedimenta in dubium reuocant, an appellatio ſit deſerta.*
12 *Argumentum à poſſibili per aliud poſſibile tollitur.*
13 *Appellatio melius eſt, vt non cenſeatur deſerta, ſicut in dubio deſerta non præſumitur.*
14 *Appellatio deſerta dicitur lapſo termino dato ad ſe præſentandum coram iudice ad quem.*
15 *Appellatio deſerta eſt ſecundum conſtitutionem Regni ſi intra quinquaginta dies non præſentatur proceſſus.*
16 *Appellatio deſerta non dicitur, ſi appellans ſe præſentat coram conſilio Principis, licèt id non agat coram iudice appellationis in termino ei aſſignato.*
17 *Appellatio cenſetur deſerta, quando appellans monitus à iudice certa die, & hora, non comparet in eodem tempore ad recipiendum apoſtolos.*
18 *Appellans licèt non inueniat iudicem, nec poſſit apoſtolos habere, tamen omnem debet adhibere diligentiam.*
19 *Secunda appellatio non obſtat, quin appellatio deſerta dicatur, quando appellans non comparet die præfixa ad recipiendum apoſtolos.*
20 *Appellatio non cenſetur deſerta propter prorogationē termini, licèt in eo appellans non compareat.*
21 *Terminus ad proſequēdum appellationem licèt ſit annus, tamen per iudicem ab ipſo detrahi aliquid poteſt.*
22 *Appellatio deſerta remanet, ſi intra terminum præfixum à iudice non proſequitur.*
23 *Quartus caſus deſertionis appellationis, de quo in concluſione, tripliciter limitatur.*
24 *Appellatio non habetur deſerta, quando appellans arripit iter ad iudicem ad quem.*
25 *Arreptio itineris ad iudicem quando non ſufficiat.*
26 *Appellatio deſerta cenſetur, quando appellans apoſtolos nō petijt.*
27 *Appellatio deſerta redditur, ſi per appellantem ſtat, quominus omnia litis certamina compleantur, & cauſa ad finem perducatur.*
28 *Renunciatio appellationis quomodo probetur.*
29 *Renunciatio appellationis non probatur, ſi appellās proteſtatur executionem ſententiæ non petiſſe animo renūciandi.*
30 *Renunciatio appellationis inducitur per actum contrarium appellationi.*
31 *Renunciatio appellationis non inducitur, ſi id, quod facit appellans proteſtationi contrarium, non acceptatur à parte.*
32 *Renunciatio appellationis generaliter probatur per aditionem ad iudicem à quo.*
33 *Appellans non renunciat appellationi, quando agit coram iudice à quo ad impugnandum geſta per eundem.*

1 Appellationem deſertam non ꝓſumi,† imò in dubio iudicem debere pronunciare pro non derelictione, doctè pronunciauit Paul. de Caſt. in l. 1. per illum *tex. ff. ſi quis caut. quē* omnes ſequuntur, vt ibi Alex. nu. 21. quorum auctoritati ſubſcripſit Iaſ. nu. 17. & in auth. ad hæc, nu. 3. C. de iudic. ex codē fonte manat, quod voluit Caſſad. deciſ. 4. in fi. de appella. & deciſ. *9. nu. 10. eo. tit. vbi atteſtatur ſuo tēpore ſemper* Rot. in hanc deſcendiſſe ſniam, cui aſtipulatur. Vant. de nullit.

nullit.proceſſ.tit.quib.mod.ſent.null. repar. nu. 128.
Hieron Gigas idē ſcripſit in trac.de penſ.q. 95. nu. 2.
nec aliò reſpexit, ꝙ conſuluit Parıſ. cōſ. 124.in fi. vol.
1.eiuſdem notæ eſt, ꝙ tradidit Ceph.in conſ.77.num.
25.vol.1.ad hæc facit, ꝙ dicit Rim.ſen.in cōſ.90. nu.
17.vol.1.conſimilem vim habet illud Grat.in conſil.
163.nu.12.vol.2.& hanc opinionē cōfirmat Io. Bap.
Ferret.in conſ.98.nu.6.huc vergit plurib.in loc. Dec.
in conſ.87.nu.7.& conſ.445.nu.4.& conſ.677.nu.1.
nec minus adiuuat, ꝙ reſpondit Soc.Iun. conſ. 3. nu.
49.vol.2. cui conuenit doctrina Fel. in c.ſignificaue-
2 rūt.nu. 1.de teſti. † nam tōne dubitationis eſt fauēdū
validitati, & pro ea aduerſus nullitatem capiēda in-
terpret.l.ſi pars.ff.de inoffic.teſt.l.inter.in fi.l. quoties
ff.de reb.dub.& per alia quæ congerit. Vār. de nullit.
3 proceſſ.in 1.rub.nu.24.itē quia in pronunciando † nō
perit ius alicuius partis, ſed remanet incolume, ita Pa
riſ.conſ.115.in princ.vol.1.& Marant.in ſua pract.in
tit.de appel.nu.397.q.8.& Fab.deciſ.Ro.49.in fi. lib.
4 2.nōdū typis traditę. ꝑterea, † quia appellans in dubio
nō ꝓſumit̄ ſuā appellationē deſerere, eiq; renūciare,
vt Rot.dec.63.cit.fi.de appella.in nouis. aliàs 476.
5 Permulti autem ſunt caſus, † ex quibus derelictio
appellationis probatur, quorum nonnullos hic ſub-
iungere non grauabimur.
Primus eſt, qñ ex inſpectione actorū apparet intra
6 annū non eſſe proceſſum in cauſa appellationis, † nā
tunc tranſacto anno dr̄ cā deſerta, per text. in auth. ei
qui appel. C. de temp. appel. in c.perſonas.& in c.cū
ſit Roma.de appel.& voluit Bal.in l.ſi cōtra. in verſ.
ſed qualiter ꝓbatur, & ibi Guid.de Suza.C. de appel.
nec diſſenſit ab hoc Marāt.in ſua prac.tit.de appel.in
q.3.prin.ver.ſequit̄ mō videre.n.217. vbi latè exami-
nat iſtū articulū, & Ale.de Neuo cauit.in cōſ.6.n.17.
7 Limita tñ non procedere, qñ in illo primo anno
per appellantem cā fuiſſet cōmiſſa, & citata pars, &
inhibitum, quia ēt tranſacto anno cauſa huiōi non
dr̄ deſerta, ſecundū D.de Rot.vt per Anch. deciſ.11.
nondum typis tradita; & vr̄ tenuit alio in loco Rot.
8 vt refert Peregr.dec.1.lib.2. vbi inquit † appellantem
ſi aliquid faciat infra annum, habere bienniū ad pro-
ſequendū appellationem, nec dici appellatione de-
ſertam. Cacher.tamē in deciſ. Pedem.28.nu.1. & ſeq.
vbi latè inſiſtit ſuper veritate iſtius limitationis, tenet
9 appellationē eſſe deſertam lapſo primo anno, † ſi ni-
hil impedimento fuerit. quoniam alius annus nō dat̄
niſi pp impedimētum, vt per Capel.Toloſ. in q. 244.
Contrarium tñ dicit ſentire Bart.in auth.ei qui, in ſi.
10 C.de temp.appel. vbi dicit † lapſo primo anno ſuam
nō confirmari niſi elapſo biennio, quem ſequit̄ Bal.
in l.eos.col.2.verſ.ſcias tamen.C.de appel.dicens ra-
11 tionem eſſe, † quia impedimenta ante biennium ob-
ſtare potuerunt, quæ cum in facto cōſiſtant, in dubio
eſt, an appellatio ſit deſerta. Secundò, quia licèt argu
12 mentum à poſſibili † per aliud poſſibile tollatur, atta-
men in dubio interpretatio fit in meliorem partem,
ſed melior pars eſt: vt appellatio non cenſeatur deſer
13 ta: vt in dubio † deſerta non præſumitur, ergo præſum
ptio huiōi ſumenda eſt: vt obſiſtere potuerint impe-
** dimenta in primo anno. Dicit tñ Cache. ** cōem ma
gis eſſe priorē opinionem: & omnia cōtraria reſellit.
Secundus caſus, qñ præterijt terminus circumſcri-
14 ptus ad ſe ſiſtendum coram iudice, ad quē † quia iſto
tranſacto dr̄ deſerta appellatio per capitulum, perſo-
nas, & cap.ſæpè.de appel.& per l.2.§.ſi. C. de tempo.
appel.& not.Bal.& Doct.in l.ſi præſes. verſ. pone iu-
dex à quo.C.de appel.& Mat.Matheſ.ſing.21. incip.
not.pract.verſ.3. & ſecundum cōſtitutionem Regni,
ſi intra quinquaginta dies non præſentauit proceſſū,
15 perindè eſt † ac ſi appellatum non fuiſſet, & ſic deſer-
ta: vt inquit Afflict.deci.175.in prin.& in conſt. Reg.
lib.2.de appel.nu.20.& refert etiā Maran.in ſua prac.
tit.de appel.poſt nu.317.verſ.Regni eſt additum.

Limita tamen iſtum caſum non procedere, ſi ap-
pellans dediſſet ſe in conſpectum conſilio ꝙ Princi-
16 pis perſonam refert, & fuerit proteſtatus: † quia tunc
appellatio non dicetur deſerta, licèt in termino ſibi
aſſignato coram iudice appellationis ſui copiam nō
feceꝛit, iuxt.ſentent.Bart. & aliorum in d. l. ſi præſes.
C.de appel.& Rim.ſen.in conſ.364.nu.11.vol.2.
Tertius caſus eſt, quando iudex à quo monet ap-
pellantem ad certam diem, & horam ad recipiendū
apoſtolos, appellans autem illa hora non comparet,
17 licèt ante vel poſt, † nam tunc cenſetur, & habet̄ ap-
pellatio pro deſerta.arg.cle.2.§.verum. de appel. vbi
Card.quem tex.recitat pro ſingulari Math Matheſ.
ſing.21.incip.not.practicam, idem etiam tenet Boer.
in cōſ.43.n.3.& Soc.iun. vbi latè in cōſ.31 n.1. vol.1.
Amplia etiam ſi iudex tali hora ſtatuta nō profe-
18 ctus fuiſſet ad locum, † quia licèt ſi veniſſet appellās
non potuiſſet apoſtolos habere, tamē debet omnem
adhibere diligentiam, illam enim conſiderat lex, nō
ipſius iudicis, ita refert ꝑ mirabili. Marā. in ſua pract.
in tit.de appel.q.8.prin.num.409.verſ. ſextus caſus.
Secundò amplia, etiam ſi appellaſſet die latæ ſen-
tentiæ, & iudex eadem die detuliſſet appellationi, &
præſcripſit terminum ad recipiendum apoſtolos, &
19 poſteà ēt intra decem dies iterum appellaſſet, † quia
ſi non venerit illa die iam ſtatuta, appellatio dicetur
deſerta, nec obſtabit ſecunda appellatio, ita ampliat
Apoſt.ad alleg.ſing.Matheſ.& refert Fel.in d. c. pſo-
nas.n.11 ver.amp.& Rot.dec 23.de app.n.8.in antiq.
Limita nō ꝓcedere.qñ iudex ꝓrogauit terminum,
20 † & in illo termino appellans ſui copiā nō fecit, quia
ex eo nō cenſet̄ deſerta appellatio, ſufficit.n.petiiſſe
bis in primo termino, ita fuit dec. per D. de Rot.deci.
57.de appel.in no.aliàs 460.nu.2.ſi auditor appellāti.
Quartus caſus, qñ iudex ſtatuit terminū ad ꝓſequē-
21 dū appellationē, † ꝙ facere potuit, nam licèt de iure
habeat annū, tñ pōt ab illo tpe detrahi per iudicem
à quo.cap.perſonas.& c.cū ſit Rom.& ſimi.de appel.
22 ideoq; ſi intra illū terminum præfixū à iudice † non
proſequitur, appellatio deſerta cenſetur, ita per plura
Mar.in ſua prac.tit.de appel.q.8.prin.nu.401.& in q.
2.prin.ver.21.limit.& iſtum quartū caſum tñ limitat
23 ipſe Maran.tripliciter † nēpè. Primò non procedere
in perſona, quæ pōt petere reſtitutionem in integrū.
Secundò, quando non ex illius negligētia, ſed iu-
dicis, vel à ſecretis, ſiue auditoris facto.
Tertiò in beneficialibus, in quibus etiam ſi iudex
ſtatuiſſet terminum, tamen illo tranſacto non dici-
tur deſerta appellatio, ſed neceſſe eſt, vt etiam elaba-
tur terminus iuris, vt ibi per eum.
24 Limita tum, & quartò, † vt ſufficiat, vt arripiat iter
ad iudicem ad quem etiam alio non facto, ita loquit̄
Abb.in c.cum cauſa.per illum tex.de re iudi. & Spec.
§.nunc breuiter. verſ. quid ſit pars. de appel. & refert
Fel.in c.perſonas, poſt nu.primum, verſ. circa termi-
num. & tenuit Rot.dec.20.de appel.in antiquior. In-
25 tellige tamen † vbi non eſſet præſcripta certa dies ad
ſe ſiſtendum apoſtolico conſpectui, quia tunc non
ſufficeret arreptio itineris, vt per ipſam deciſ.20.
Quintus caſus eſt, quando appellans apoſtolos nō
26 petijt, quia tunc cenſetur appellatio deſerta: vt in l.
eos.§.apoſtolos.C.de appel.vbi Bart.Inno.in c.1.co.
tit.& Grammat.in conſ.109.nu. 15. in ciuil.
27 Tandem appellatio deſerta exiſtimatur, † ſi per ap-
pellantem ſteterit, quominus omnia litis certamina
ad exitum perducantur, & cauſa optatum finē cōſe-
quatur, ſecundum Cach.in deciſ.Pedem.12. nu. 5.
Alios receſet caſus Mar.vbi ſup.q vnicuiq; ſūt obuij.
28 Renūciatio vero appellationis probat̄, † ſi appel-
lans petijt ſentētiā, à qua appellauit, executioni mā-
dari coram Iudice à quo, vt in l.ad ſolutionē.C. de re
iud. & in c.ſolicitudinē.in fin.extr.de appel. & notat
Bar.in conſ.150.nu.2.& Rom.in conſ.9.per totum.

29 Limita tñ nõ procedere† ſi appellans fuerit proteſtatus, ſe illam executionem nõ poſtulaſſe animo renunciandi appellationi, vt reſpondet Bart. in d.conſ. 180. per text. in d.c. ſolicitudinem. in fi.

30 Secundò fit renunciatio appellationis,† ſi appellãs aliquid moliatur, quod aduerſetur appellationi, & q ſibi ipſi contrarius ſit, vt no. Doc. in c. cum veniſſent. de eo, q mit. in poſſ. & Rim. ſen. in cõſ. 364. n. 1. vol. 2.

Limita tamen non procedere, ſi id, quod facit ap-
31 pellans contrarium proteſtationi† non acceptetur à parte præſente, vt not. Ant. in c. gratũ de offic. deleg. vel ei pars aduerſa nõ repugnaret, vt notant Ang. in l. nihil. §. filius. ff. de inoff. teſt. & But. in c. q. de appel.

Et vt vno verbo me expediam, in vniuerſum pro-
32 batur renunciatio appellationis,† per aditionem ad iudicem à quo, ſecundum Anch. in conſ. 6. nu. 3.

Limita tñ, vt non procedat, quotieſcunq; appellãs
33 ageret corã iudice à quo† ad impugnãdum geſta per eundem iudicem, q docuit gl. ordi. in c. ſi à iudice. in verb. teneris de appel. in 6. & Gozad. in conſ. 18. nu. 9.

CONCLVSIO CXVIII.

ARGVMENTVM.

An, & quomodo nõ probata in cauſa principali probari poſſint in cauſa appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Non probata in cauſa principali, probari poſſunt in cauſa appellationis.*
2 *Lex per hanc C. de tempor. appel. vocatur per Cyn. lilium inter ſpinas.*
3 *Mandatum non probatum plenum in prima cauſa, poteſt probari in cauſa appellationis.*
4 *Idem dicitur de alijs non probatis in principali cauſa, quæ probari poſſunt in cauſa appellationis.*
5 *Appellatus in cauſa appellationis probare poteſt, quod in principali non probauit.*
6 *Appellatus vti poteſt nouis probationibus.*
7 *Non probata coram arbitro, probari poſſunt coram iudice, ad quem confugitur ratione leſionis.*
8 *Recurſus ad iudicem ad quem habet vim appellationis.*
9 *Dolus arbitratoris non probatur ex nouis actu.*
10 *Probationes ſi non fiunt facto arbitratoris occurrente, de nouo fieri poſſunt ad probandum eius dolum.*
11 *Exceptio dilatoria quomodo poſſit opponi.*
12 *Probatio poteſt fieri poſt terminum, ſi per iudicem in termino non admiſſa iniuſte.*
13 *Probatio omiſſa doloſè coram arbitratore, non probabit de nouo coram iudice recurſus. Et ibi ſecus.*
14 *Probationes in cauſa nullitatis, & appellationis, ſi de nouo oriantur, poſſunt, & debent recipi, non obſtante ſtatuto, vel iure communi prohibente.*
15 *Non probatum probari, & non deductum deduci poteſt, etiam ſi tantum dictum ſit de nullitate ſententia.*
16 *Poſitiones facta in prima cauſa poſt litem conteſtatam mutari poſſunt in cauſa appellationis.*
17 *Verbum dubium in cauſa principali prolatum, in cauſa appellationis declarari poteſt.*
18 *Teſtes producti in principali cauſa, in cauſa appellationis publicari poſſunt.*
19 *Poſitio, & confeſſio erronea reuocari poteſt in cauſa appellationis.*
20 *Exceptio falſi tutoris in prima cauſa excluſa, in cauſa appellationis iterum opponi poteſt.*
21 *Non probata probari, & non oppoſita opponi poſſunt in cauſa appellationis.*
22 *Bona fides, & titulus in cauſa appellationis allegari, & produci poſſunt.*
23 *Poſſeſſio aduerſarij in cauſa appellationis probari poteſt.*
24 *Hæres opponẽs ex pſona defũcti audit in cã appellationis.*
25 *Procurator non producta in principali producet in cauſa appellationis.*
26 *Reconuentio in cauſa appellationis fieri poteſt.*
27 *Exceptio peremptoria ignoranter omiſſa in principali, in cauſa appellationis opponi poteſt.*
28 *Exceptio dilatoria non poteſt opponi in cã appellationis.*
29 *Appellans, vel appellatus in cauſa appellationis producit, etiam ſi a lege ſtatutus ſit terminus ad probandum.*
30 *Interlocutoria iuſtificatur ex actis primo factis, nõ ex nouiter deducendis.*
31 *Appellatio ab interlocutoria reſpicit retrò deductis defectus iudicis, ſed a diffinitiua in ſupremum finem oculos hẽt.*
32 *Appellatio ab interlocutoria quare odioſa, & à diffinitiua magis fauorabilis.*
33 *Sententia diffinitiua delegati quare odioſa dicatur.*
34 *Sententia interlocutoria non derogat ordinariæ iuriſdictioni, & magis fauorabilis, quam diffinitiua.*
35 *Sententia interlocutoria dicitur quilibet iuſſus iudicis.*
36 *Sententia diffinitiua ordinem iudiciarium requirit.*
37 *In cauſis matrimonialibus, & alijs fauorabilibus proceditur non ſeruato ordine iudiciario.*
38 *Sententia diffinitiua ſcripturam requirit pro forma.*
39 *Appellando ab interlocutoria requiritur, quod ſit illatum grauamen, & à diffinitiua nullo etiam exiſtente grauamine appellari poteſt.*
40 *Interlocutoria vbi, & quando poteſt probari, & iuſtificari ex actis nouis in cauſa appellationis.*
41 *Abſens de nouo probare poteſt, etiam ſi interlocutoria ſit lata contra eum.*
42 *Idem etiam ſi interlocutoria haberet vim diffinitiua.*
43 *In appellatione ab interlocutoria probari poſſunt non deducta in prima inſtantia, ſi nouiter alleganda, & probanda ſuperuenerunt.*
44 *Appellans non probabit in cauſa appellationis, ſi in principali doloſè omiſit probare, vt in expenſis partem aduerſam fruſtra fatigaret. Contrarium ibi.*
45 *Exceptiones dilatoriæ in cauſa principali omiſſa, in cauſis appellationum opponi non poſſunt.*
46 *Appellatio quem ſtatutum reſtituat.*
47 *Exceptiones dilatoria non oppoſitæ in principali cauſa quando poſſint opponi in cauſa appellationis.*
48 *In termino à lege præfixo, ſi in prima inſtantia non ſunt oppoſitæ exceptiones dilatoria, & declinatoria in cauſa appellationis opponi non poterunt.*
49 *Terminus hominis ſuccedit loco termini legalis.*
50 *Nouum, & diuerſum ab eo, quod continetur in articulis deductis, probari non poteſt in cauſa appellationis.*
51 *Quæ tangunt iam deducta in principali cauſa deduci poſſunt, non alia noua non deducta prius.*
52 *Probationes noua quando recipi non debeant.*
53 *Timor ſubornationis teſtium non ſolum in cauſis clericorum, ſed etiam laicorum contingere poteſt.*
Vide ibi contrarium.
54 *Appellans in cauſa appellationis quando alios teſtes poſſit producere ſuper articulis publicatis.*
55 *Appellãs pbare de nouo nõ poterit in cã appellationis, ſi in prima inſtãtia diſtulit, vt aduerſariũ magis fatigaret.*
56 *Negligenti iura non ſubueniunt.*
57 *Concluſio non procedit, ſi iudex inquirat ſententiam ſuã non poſſe iuſtificari in cauſa appellationis.*

1 In cauſa appellationis poſſe probari, & deduci,† quod non fuit probatum in cauſa principali ſanxit Imp. Iuſtinianus in l. per hãc.
2 C. de temp. appel. & ibi Cyn. qui † illam legem vocat lilium inter ſpinas, ibiq; Bart. in l. eos qui. in §. ſi quid autem. C. de appel. & in l. cum qui. ff. de temp. appell. not. in c. fraternitatis. de teſtib. l. ſcio. ff. de appel. Iaſ. in l. ita demum. col. 3. & ſeq. C. de procur. ſequitur Rebuff. in tract. de reſcr. art. 3. gloſſ. 4. verſ. regula ergo fingenda eſt, tom. 2. & dixit ante eum Felin. in c. cum Ioan. per illum text. de fid. inſtr. nu. 17. vbi ponit regulã, & latè examinat hanc concluſ. tenet Rot.

in decis,

in deciſ.1.vt lit.pendē. aliàs 13.in addit.nu.2.in nou.
Corn.cōſ.241.in lit.H.vol.4.& in conſ.73.in fi. in lit.
3 O vol.2.& Soc.Iun.cōſ.131.nu.22.vol.3. † propterea
ſi in prima cauſa non fuerit probatū plenum mādatum,poterit probari in cauſa appellationis.l. Titian.
ff. quod cum eo. ſic dicendum erit de aliis non probatis in cauſa principali,quia poterūt probari in cau-
4 ſa appellationis, † vt eſt diſpenſatio in prima inſtantia non probata; quæ in cauſa appellationis poterit
probari,vt per Rebuff.vbi ſup.nu.5. in quo loco enumerat alios caſus, & quamplures alii recenſentur per
Firman.in repert.in verb.appel. nu.146. quos poteris
videre,& nonnullos ponit Fel.in d.c.cum Io. nu. 17.

Primò amplia cōcluſionem, vt procedat etiam in
5 appellato,†tam & ipſe poterit in cauſa appellationis
probare,quod in cauſa principali non probauit, tex.
eſt in d.l.per hanc.C.de tempor.appellatio.ibi. tā appellatori,quā parti aduerſæ,& probatur in l. ampliorē.in prin.C.de appell.Spec.in tit.de appell.§.1. verſ.
6 ſed pone,vbi dicit, † appellatum poſſe vti nouis probationibus,ſequitur Rebuf.vbi ſupra num.4. ibique
adducit in eandē ſnīam deſcēdentes Rot. deciſ. 365.
ſi à diffinitiua.in nou. Ant.Imol.& Abb.in c.cum Io.
& ibi Fel.nu.18.de fid.inſtr.in quo loco idem Fel. reſtringit ampliationem hanc tribus modis,vt ibi p eū.

Secundo amplia concluſionē procedere ēt coram
7 iudice,† ad quem concurritur rōne læſionis illatæ ab
arbitris,nam & coram eo poſſunt probari nō probata coram arbitro,iuxta l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.
ff.pro ſocio.Ita conſuluit Feder.de Sen. in conſ. 285.
incipien.Petr.Rector eccleſiæ.per totum,Fel. in d. c.
cum Ioannes.nu. 22. allegat inter alios D. Ant. in c.
quintaualliſ.verſ. venio ad textum.de iureiur. Ratio
8 eſt,†quia recurſus huiuſmodi habet vim eiuſdem appellationis:vt reſpondit Feder.d.conſ.285.nu.2. vide
M.Ant.Blanc.in trac.de cōpromiſ.q.10.in fi. & iſtud
amplectitur Rebuff.in d.tract.de reſcrip.c.3.gl.4.n.8.

Hanc ampliationē reſtringe primò, vt nō ꝓcedat,
9 ſi ageretur de probando dolo arbitratoris.† quia tunc
nō probabit̄ ex nouis actis,iuxta ſnīam Bar.in l.ſi ſocietatē.§.arbitrorū.ff pro ſocio.& D. Ant. & Imol.in
d.c.quintauallis.quos ſequit̄ Fel.in d.c.cū Io. nu. 23.

Intellige tamen hanc reſtrictionem,vt non proce-
10 dat,ſi facto arbitratoris occurriſſet, † ne fieret probationes eo enim caſu illæ denuò poterūt fieri ad ꝓbādum eius dolum,ſecundū Ant.de Imol.in d.c. quin-
11 tauallis.pro quo facit,†etiam exceptionem dilatoriā
poſſe opponi poſt litem conteſtatam ,quando facto
iudicis,vel partis fuit quis impeditus opponere ante,
vt dicit gl.in c.ex conqueſtione.de reſtit.ſpol. itidem
probatio non admiſſa iniuſtè ꝑ iudicem in termino
12 † pōt fieri poſt terminū,vt no. Ant.in c.tam literis per
illum tex. de teſtib. quæ quidem multa ſunt obſeruatione digna,vt per Fel.in d.c.cum Ioan.nu.23. in fin.

Secundò reſtringe dictam ampliationem, non procedere,ſi pars ſcienter, & doloſè omiſiſſet producere
13 probationem coram arbitratore, † quia tunc nō producet,neq. probabit denuò coram iudice recurſus,vt
docuit Bar.in d.§.arbitrorum. D. Ant.d.c.quintauallis.ſecus ſi ꝑ ignoratiā,vel ſimplicitatem omiſiſſet , vt
poſt alios dicit Fel.in d.c.cum Ioan.nu.24.& huic reſtrictioni adde quod infra dicetur in 2.limitatione.

Tertiò amplia procedere, etiam ſi extaret ſtatutū,
vel aliter ius commune, ꝙ prohiberet recipi proba-
14 tiones in cauſa nullitatis, vel appellationis, † quia illo non obſtante poſſunt, & debent recipi , ſi recenter
otiatur,vt per Rebuff.in loco proximè citato,n.7.vbi
allegat.arg.l.ſi ſullo.ff.de cōd.ſine cau.facit c. paſtoral.de exce.& dicit Bar.in l.inuit.in vlt.col.C.de ꝓc.

Quartò amplia,vt concluſio procedat,ēt ſi non ſit
15 appellatum,†ſed ſit tantum dictum de nullitate ſententiæ,quia & tunc poterit non probatum probari,&
non deductum deduci,quod placuit Bald. in d.l.1.in
antep.col.C.quando prouocare non eſt neceſſe, quē
refert,& ſequitur Fel.in c.cum Io.nu.25. de fid. inſtr.
& Rebuff.in art.3.glo.4.nu.6. de reſcrip.

Quintò amplia primo concluſionem vſq; eo pro-
16 cedere † vt in cauſa appellationis poſitiones mutari
poſſint factæ in prima cā poſt litē conteſtatā,ſi credimus Bal.in add.ad Spe.in ti.de appel.ver.poſit.factæ.

17 Sexto amplia vſq; eo procedere, † vt verbū quod
in ſe dubitationem cōtineat prolatum in cauſa principali poſſit declarari in cauſa appellationis, vt probauit idem Bal.in l.Pompon.§.plures.ff.de rei vend.

18 Septimo amplia vſq; eo procedere , † vt poſſint teſtes producti in cauſa principali publicari in cauſa
appellationis,vt auctor fuit Bal.in tit.de pace Conſt.
§.in cauſis.col.2.& in l.prolatam.in fi.de ſen.

19 Octauo amplia vſq; eo procedere,†vt poſſit poſitio,
& confeſſio erronea reuocari in cā appellationis , ſecundum Spec. de appel. §. pen.verſ.ſed nunquid.

20 Nonò amplia vſq; eo procedere,†vt exceptio falſi
tutoris excluſa in prima cauſa poſſit iterū opponi in
cā appellationis,ad quam cautio non extēditur,iuxt.
Bal.in addit.ad Spec.de tutore, verſ. conſuluit Dyn.

21 Decimò amplia.† vt non ſolum poſſint probari nō
probata,ſed ēt opponi non oppoſita, vt voluit Spec.
de procur.§.1.ver.ſed quod ſi procurator.

22 Vndecimò amplia,†vt bona fides,& titulus allegari & produci poſſint in cauſa appellationis , ſicuti retulit Bal.in d.l. per hanc. C.de tempor.appel. col. 6

23 Duodecimò amplia,†vt poſſeſſio aduerſarii poſſit
probari in cauſa appellationis,iuxta ſententiam Bal.
in d.l.per hanc.col.7.ver. pone actor probauit.

24 Decimotertiò amplia, † vt audiatur hæres in cauſa
appellationis opponēs ex perſona defuncti quemadmodum prodidit Bal.in d.col.7. ver.pone deceſſit.

25 Decimoquartò amplia,†quod procurator producit
in cauſa appellationis non producta in cauſa principali,quæ fuit opinio Cyn.Bal.& Doct.in d.l. per hāc,
col.vltima.

26 Decimoquintò amplia,† vt in cauſa appellationis
poſſit fieri reconuentio,ſi fides eſt habēda Doct. poſt
Cyn.in auth.& quoniam,C.de ſen.

Decimoſexto amplia,vt exceptio perēptoria igno-
27 rāter omiſſa in cauſa principali † poſſit opponi in cā
appellationis,vt tradidit Butr.& Abb.in c. inter monaſterium, col. 6. de re iudic. ſecùs tñ eſt in dilatoria
28 omiſſa in cauſa principali, † quia non poteſt opponi
in cauſa appellationis,arg.l.ita demum.C.de procur.

Decimoſeptimò amplia, quod appellans , vel appellatus producit in cauſa appellationis, etiam ſi in
29 cauſa principali † ſit ſtatutus terminus à lege,vel à iudice ad probandum,vel producendū, vt ſcripſit Inn.
in d.c.cum veniſſent. de teſta.& in c.cum dilectus.de
fid. inſtrum.

Primò limita,vt cōcluſio non procedat,qñ appel-
30 latio eſſet interpoſita ab interlocutoria,†quia illo in
caſu interlocutoria ipſa dēt purgari ex actis primo factis,& non ex nouiter deducendis,clem. appellāti.de
appel.l.2.ff.eo.Fel.in d.c.cum Io. nu. 26. de fid. inſtr.
Rebuf.vbi ſup.nu.10.cōcludit Io de Ana.conſ.26.in
cau.col.1.tenet Bar.in l.eius.q. ff. de appel.& in l.ait
prætor.nu.4.ff.de mino.& in l.eos qui, §. ſi quid autē
C.de appel.Matt.de Affli.deciſ.79.nu.3. Rom. ſing.
278.& in ſing.399.Capic.deciſ.5.nu. 14 Menoch de
arbitr. iud. lib. 1. q. 72. num. 5. & Rot. deciſ.1.vt lit.
31 penden.aliàs 13.in addi.nu.2.in nou.ratio eſt, † quia
appellatio ab interlocutoria poſt ſe reſpicit deducēs
dedecus iudicis,vt in c.vt debitus.de appel. ſed appellatio à diffinitiua ſpectat ad ſupremū finē, & proptereà Bal.in l.eos.§.ſi quid autem.ad fi.C.de appel.quē
ſequitur,& refert Fel.vbi ſupra , dicit appellationem
32 ab interlocutoria aliqñ eſſe tollerabilem,† ſed tamē
odioſam , quia derogat iuriſdictioni ordinarii , ſed
appellationem à diffinitiua eſſe magis fauorabilem

ideò magis adiuuandā per quaſcūq; probationes, vt
ſenſere Bal. Fel & Rebuf. loc. ſup. cit. iſtud poſtremū.
ꝙ diximus de odio, & fauore, non vr̃ falſitate carere.
33 † quia ēt ſententia diffinitiua delegati dr̃ odioſa, quia
detrahit iuriſdictioni ordinariæ, vt confirmauit gl. in
c. 1. in verb. proceſſus, de expen. in 6. & tamen pōt pur
gari ex nouis probationib. Præterea illud ēt à veritate
alienum eſſe vr̃, ſentētiam interlocutoriam deroga-
34 re ordinariæ iuriſdictioni † immò videret magis eſſe fa
uorabilem ſn̄iam interlocutoriam, quàm definitiuā,
35 quia ſn̄ia interlocutoria † fertur nullo iuris ordine
ſeruato: quia quilibet iuſſus iudicis dr̃ ſententia inter-
locutoria. l. quod iuſſit. ff. de re iud. ſecus in ſn̄ia diffi-
36 nitiua, † quę requirit ordinē iudiciarium. l. prolatam.
C. de ſent. hinc igitur fit, vt interlocutoria in hoc ſit
fauorabilis, ſicut cā matrimonialis, & aliæ cauſæ fa-
37 uorabiles † in quibus proceditur non ſeruato ordine
iudiciario pp maximum fauorem. clem. diſpēdioſa.
38 de iudic. item ſn̄ia definitiua † requirit ſcripturā pro
forma. l. fi. C. de ſent. ſecus in interlocutoria. gl. in l. 2.
ff. de accuſ. quocirca diſpicere nequeo, cur odioſa ſit
interlocutoria. Similiter dū fuit dictum proratione
iſtius limitationis, appellationem ab interlocutoria
poſt ſe reſpicere, & diffinitiuā ſpectare ad ſupremum
39 finē. 1 † in interlocutoria requiri, ꝙ ſit illatū graua-
men à quo appellat̃, ſecus in diffinitiua à qua pōt ap-
pellari nullo et exiſtente grauamine, vt declarat Bar.
in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de mino. ex hac inquā
rōne nihil effici vr̃, quia eſt eadem cum dicto, nā ex
hoc, ꝙ in appellatione ab interlocutoria requirit̃ ex-
preſſio grauaminis, ex hoc ſequit̃, nō poſſe iuſtificari,
niſi illud grauamen, ꝙ fuit deductum, ſm̄ Bart. in l.
eiusqui, col. pen. ver. 4. quæro, de appel. quæ ratio ceſ-
ſat in diffinitiua. Sed ratio, quæ eſt eadem cum dicto
nihil valet, vt docuit Accur. in l. fi. de offic. procura-
toris Cęſaris, in ea igitur ſum opinione, in hac re ſatis
firmam, & validam rationem afferre arduum eſſe.

Primò ſublimita, & intellige hanc limitationem
procedere, niſi grauamen illatum ab interlocutoria
40 diſcutiatur cum appellatione à diffinitiua, † quia &
tunc poterit probari, & iuſtificari in cā appellationis
ipſa interlocutoria ex actis nouis, vt monuit Bald. in
l. generaliter. §. 1. per illum text. in pen. col. C. de reb.
cred & ſequitur Fel. vbi ſup. Intellige tamē hoc pro-
cedere in terris Imperij, ſed ſecus eſt in terris eccleſię,
in quibus obſeruatur, quod ſupra eſt dictum per dictā
clę. n. appellanti, & declarat Bal. in d. §. 1. in pen. col.
quem ſequitur Fel. loco proximè citato.

41 Secundò ſublimita, vt non procedat, † quando in-
terlocutoria eſſet lata contra abſentem. l. ait prætor.
vbi Bart. ff. de appel. recip. tunc. n. poterit denuò pro-
bare, cum non debeat ſibi aſcribi, cur non illam alle-
gauerit, ex quo tunc tēporis præſens nō erat. Rebuff.
42 vbi ſup. nu. 11. & idem erit † quando illa interlocuto-
ria habebit vim definitiuæ, vel non poſſit in definiti-
ua reparari, ſiue aliquid recenter ortum ſit. c. inſinuā-
te. de offic. deleg. Aufrer. ad deciſ. Toloſ. in 1. par. rub.
an appellans aliqua de nouo producens. in prin. & ſe-
quitur Rebuſ. in d. gl. 4. nu. 11. Card. in clem. appellā-
ti. q. 9. n. 9. Rom. ſing. 278. tenet Bal. in l. minorib. nu.
8. C. de his, quib. vt indign. Cor. cōſ. 87. in lit. E. vol. 3.

Tertiò ſublimita non procedere, quando nouiter
43 illa alleganda, & probanda inciderunt † quia tunc ēt
in appellatione ab interlocutoria poterit illa proba-
re, licet non eſſent deducta in prima inſtantia, vt eſt
de mente Cini, & Baldi, in l. inuitus. C. de procur. ſeq-
tur Rom. in ſing. 278. incip. clem. appellāti. & ſequit̃
idem Bald. in d. l. per hanc. nu. 29. C. de temp. appel.

Secundò limita concluſionem non procedere, qn̄
44 appellans potuiſſet probare in cauſa principali, † &
tamen dolosè omiſit, vt partem aduerſam fruſtrà fa-
tigaret in expenſis. gl. & Doct. in c. ad audientiam. il
2. de reſcrip. vbi Ant. Abb. in c. except. de excep. Fely.
in d. c. cum Io. nu. 27. de fid. inſtr. ſequitur Rebuff. in
d. trac. de reſcrip. art. 3. gl. 4. nu. 9. & tenuit Soc. in trac.
fallen. reg. 323. producit.

Contrariū tn̄ ſenſit Imol. in d. c. ad audientiā, & in
c. quintauallis de iureiur. quem non reprobat Fel. vbi
ſup. nu. 28. ratio ſm̄ eos eſt, quia tex. in d. l. per hanc. C.
de temp. appel. cui innititur concluſio noſtra, loquit̃
ſimpliciter, nec reperitur declarata, vel immutata ꝑ
alia iura. Vnde nec nos declarare, vel immutare de-
bemus. vulg. l. præſens prouinc. ff. de offic. pſid. poterit
tn̄ opponēs impenſarū mulcta illi irrogari, iux. c. ex-
cept. de except. quod verius putat Fel. in d. c. cū Ioan.
nu. 28. & ita etiam ſeruari cōfirmat Rebuff. d. gl. 4. nu.
9. quia vix poſſet probari, partem dolo omiſiſſe.

Tertiò limita, vt concluſio nō ꝓcedat in exceptio-
45 nibus dilatorijs, † quę ſi in cā principali fuerint omiſ-
ſæ, nō poſſunt exinde in cauſis appellationū opponi,
per text. in l. ita demum. C. de procurat. qui text. alibi
nō inuenit̃, ſm̄ Bal. ibi. & dicit Fel. in d. c. cum Ioan.
nu. 29. verſ. 3. limita, ſequitur Rebuff. d. gl. 4. art. 3. nu.
46 13. ratio eſt, † qa appellatio non reſtituit priſtinū ſta-
tū, in quo erat cā ante litem conteſtatam, ſed eū tan-
tum, in quo erat poſtea, vt per Bal. in d. l. ita demū, &
ſequitur Fel. & Rebuf. vbi ſup. Ang. Aret. in §. appel-
lantur. col. 24. verſ. addas, quòd liceat. Inſt. de except.

Sublimita hanc limitationem non habere locum
47 in termino præfixo ab homine, † ideſt, à iudice ſta-
tuente terminum ad opponendas dilatorias, nam ſi
pars illas non oppoſuit in cā principali, poterit propo
nere in cā appellationis, vt per Ant. in c. paſtoralis. de
except. per d. l. per hanc. C. de temp. appel. ſecus tamē
eſt in termino præfixo à lege, quia tunc exceptiones
dilatorias, & declinatorias, quas non oppoſui in pri-
48 ma inſtantia † non potero etiam opponere in cauſa
appellationis, vt dicit Rom. ſing. ſuo 145. incip. vlti-
mo dico, vbi de hoc plurimum geſtit, aſſerens nunq̃
hoc fuiſſe auditum, & eſſe memorabile dictū Guliel.
cui aſſentitur Ang. in rub de exce. col. 25. verſ. 5. quæ-
ro. in inſtitutio. ſequitur Rebuff. d. gl. 4 nu. 13.

Contra primum membrum iſtius ſublimitationis
ſtat Abb. in d. c. paſtoralis. in vlt. col. & illum ſequit̃
49 Fel in d. c. cum Ioan. ſub nu. 29. ea ratione, † quòd ter
minus hominis ſuccedit loco termini legalis: ſicq; id
dedeimus iſtum non eſſe excluſum vi termini præfi-
xi à iudice, erit tn̄ excluſus ſaltem propter litis conte
ſtationē factam in cā principali, per d. l. ita demum.
C. de procur. allegata verò per D. Ant. loquuntur de
except. peremptorijs, vt animaduertit Fel. vbi ſup.

Quartò limita, vt concluſio non ꝓcedat, ſi velim
aliquid omninò nouū, & diuerſum probare in cā ap-
50 pellationis † ab eo, ꝙ continebatur in articulis iā de-
ductis: tūc. n. iſtud erit prohibitum, niſi fauore publi-
co, ꝑ l. ſi mater. §. fi. cum ſeq. de excep. rei iud. l. eos.
C. de appel. Petr. de Bellaper. in q. ſua 120. incip. de tē
51 porib. & in q. 248. incip. interdū quæritur, † & ſic illa,
quæ pertinent ad iam deducta in cā principali, poſ-
ſunt deduci, non aūt alia noua prius non deducta, vt
dicit Abb. in c. ſi iudicauerant. de excep. quem refert,
& ſequitur Fel. ibi in 4. col. ibi, propter hoc maxima
lætitia exultat, & dicit huius rei gratia dari ſingularē
declarationē ad d. l. per hanc. & ad c. cum Ioā. de fid.
inſtr. hoc etiam pro ſingulari refert, & ſequitur Hipp.
de Marſil. ſing. 240. incip. regula legis, & dicit Fely. in
c. prudentiā col. 1. de offic. deleg. quem ſequitur Re-
buff. in d. tract. de reſcript. art. 3. gl. 4. nu. 14.

Quintò limitatur cōcluſio principalis non ꝓcede-
re, qn̄ nouæ ꝓbationes eſſent ſuper eiſdē articulis iā
52 publicatis, vel directò cōtrarijs † qa tunc ne qs ſubor-
netur, nō dēnt recipi. id eſt cautū in clem. 2. de teſti. &
Bar. in d. l. per hāc. C. de tēp. appel. & idē Bar. & Doct.
in auth. q ſemel. C. de prob. Abb. & Fel. in c. fraterni-
tatis. de teſti. Rot. deci. 671. nota, ꝙ ſi in aliqua, in an-
tiq. & in dec. 1. ille qui obtinuit, de teſti. in antiquior.

Amplia

Amplia iſtam limitationem nõ ſolum habere locum de iure Pontificio, ſed etiam Cæſareo, vt cõſuluit Guid. Pap. conſ. 35. & latiſſimè Mar. Soc. in c. fraternitatis. col. 25. & ſeq. de teſtib. & ibi Aret. & Lanfr. in c. quoniam contra, col. 11. de probat. in §. teſtium
53 depoſitio. Boer. ſingul. 27. in verb. teſtis. †nam illa ratio, ne quis ex teſtibus ſubornetur, in vniuerſum prolata eſt, & poteſt cõtingere nõ ſolũ in cauſis clericorum, ſed etiam laicorũ, ita Guid. Pap. in alleg. cõſ. 35.

Ab hac tamẽ ſententia receſſerunt Azo, Cyn. Bar. Bal. & Salic. in auth. qui ſemel. C. de probat. per glo. ibi, quam tamen reprobat Guid. Pap. vbi ſupra, dicẽs nondum fuiſſe compilatam dict. clem. tempore Accurſii, nec illam vidiſſe. quod verò hæc poſterior opinio ſit *cõis, atteſtatur Alex. in l. iubemus. nu. 16. C. de iud. & Guid. Pap. ſibi contrarius in ſing. 109. & Bar. in l. per hanc. nu. 5. verſ. alij dicunt. C. de temp. appell.

Primò ſublimita hmõi limitationem nõ procede-
54 re, quando teſtes non fuiſſent rite examinati, † quia nunc etiam in appellationis cauſa denuo alios teſtes appellãs poterit producere ſuper eiſdẽ articulis licèt publicatis, ita conſuluit Alex. conſ. 213. nu. 17. vol. 2. & not. in d. clem. fin. de teſt. & teſtatur de communi *in l. qui per ſalutẽ. nu. 2. ff. de iureiur. tenuit Rot. deciſ. 163. non obſtante, in nou. & 391. ſi ad inſtantiam. in no. & in dec. 140. nota qualiter, in antiq. & deciſ. 437. fuit dubitatum, in fi. in nou. Afflict. deciſ. 33. nu. 4. ex qua poſsũt colligi aliæ ſublimitationes, ſicuti ẽt in deciſ. 216. & Guid. Pap. q. 72. Bert. conſ. 37. vol. 2.

Cætera commodius explicabuntur in cõcluſione, teſtes poſt dicicita teſtificata, vbi ipſius materia propria ſedes eſt.

Sextò limita concluſionem principalem non pro-
55 cedere, †quando appellans potuit in prima inſtantia producere, & probare omnia, ſed tñ diſtulit, vt magis fatigaret aduerſarium, & tunc nõ poterit in iſta cau-
56 ſa appellationis probare de nouo †nam negligẽti iura non ſubueniunt. l. pupillus, in fin. ff. de his, quæ in fraud. credit. pro limitat. tenuit Bald. in d. l. per hanc. C. de temp. appel. Soc. in reg. 323. fall. 1. eſt gl. in c. inter nonnullerum. de re iud. Barb. conſ. 35. col. 1. in fin. lib. 3. Iaſ. in repet. l. admonendi. nu. 57. de iureiur. & Neuiz. conſ. 19. num. 16. qui alios retulit, & tenentes contrarium in hac fallentia.

Septimò limita concluſionem principalem non
57 procedere, †ſi iudex inquirat, quoniam ſñiam ſuam nõ poteſt iuſtificare in cauſa appellationis, vt inquit Bal. in d. l. p hãc. col. 8. verſ. quæro nũquid inquiſitor.

CONCLVSIO CXIX.

ARGVMENTVM.

Appellationis delatio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, ſi & in quantum, quid operetur in delatione appellationis.*
2 *Iudex appellationem admittendo cum clauſula, ſi, & in quantum, non videtur appellationi detuliſſe.*
3 *Iudex admittendo appellationem interpoſitam à diffinitiua ex cauſa probabili cum clauſula, ſi & in quantum, quare dicatur ei detuliſſe, & illam admiſiſſe.*
4 *Appellatio ab interlocutoria, vel a diffinitiua, quæ trãſiuit in iudicatum, eſt irrationabilis, & ex admiſſione cum clauſula, ſi & inquantum, non intelligitur admiſſa.*
5 *Appellationi delatum fuiſſe non probatur ex eo, quod dicatur in actis, iudicem benignè appellationem recepiſſe. Contrarium num. 6.*
6 *Iudex dicens recipio appellationem, appellationi deferre cẽſetur.*
7 *Verba, recipio appellationem, prolata poſt habitam ſcripturam, ad ipſam appellationem referuntur, non ad ſcripturam.*
8 *Iudicis, a quo, proprium eſt appellationem recipere, & recipere idem eſt, quod deferre.*

Appellationis delationem nõ probari ex eo, quòd iudex detulit adiecta clauſula, ſi & in quantum de iure
1 teneatur, & non aliter, † optimè fuit traditum efficit enim clauſula huiuſmodi, vt ſi appellatio inte ponatur nulla de cauſa, iudex dicatur ei detuliſſe, quòd ſi vera & certa ratione careat, nõ intelligitur admiſſa, vt conſultus reſpondit Rom. cõſ. 501. quem ſequitur Felin. in c. cum cõtingat. nu. 13. de offic. deleg. & nec eruditiſſimus omiſit Iacobus Menoch. in tract. de recuper. poſſeſſ. ad nonum remedium, nu. 331. idẽ confirmauit Natt. conſ. 566. circa fi. lib. 3. probauit Socin. iun. in conſ. 16. nu. 15. & cõſ. 28. nu. 14. lib. 1. idem pollet, quod cauit Rol. à Vall. conſ. 77. num. 18. lib. 1. cui quadrat Alciat. reſp. 403. nu. 3. certiſſimi enim & cla-
2 riſſimi iuris eſt †in qualibet cauſa iudicem admittendo appellationem cũ dicta clauſula, nõ videri appellationi detuliſſe, vt nos docuit Philip. Frãc. in c. cum appellationib. §. ſi verò, nu. 11. de appella. lib. 6. Soc. conſ. 47. nu. 61. lib. 4. latè per Rot. Bon. deci. 1. Maran. in ſuo ſpec. in 6 par. nu. 162. chart. 90.

Intellige prædicta non procedere, quando verſamur in appellatione à definitiua, & appellatio inter-
3 ponitur ex cauſa probabili, †tunc enim iudex admittendo cum clauſula, ſi & in quantum de iure, dicitur ei detuliſſe, & illã admiſiſſe, tũc. n. iſtiuſmodi cõditio ſuſpenſa, & incerta nõ pendet, ſed cõtinet in ſe veritatẽ, etenim quamuis iudex dicat, ſi & in quantũ, &c. cõpellitur tamen rem conſentaneam admittere, & talis conditio per d. clauſulam, ſi & in quantũ ex tali caſu reſoluitur, & ad id, quod præſens eſt refertur, nec actum tenet ſuſpẽſum, ſecus ſi appellatio ſit ab interloquutoria, vel à definitiua, quæ tranſitum fecit in rẽ
4 iudicatam, †probabilique ratione careat, vt ex inſpectione ipſius ſententiæ apparere poterit, quia tunc ex admiſſione cum clauſula, ſi & inquantum &c. nõ intelligitur admiſſa, ſi poſtea apparebit id non eſſe permittendum, vt in d. deciſ. Bononien. nu. 1. & alleg. ibi per eum, & per Contardum ad l. vnicam. C. ſi de monẽt. poſſeſſ. fuer. appel. in limitat. 13 nu. 17. 18. in quo loco, & nu. 19 & ſeq. declarat, & exornat hanc cõcluſionẽ pluribus per eũ ibi adductis, q̃ ibi videri poſsũt.

5 Amplia concluſionem, †vt nec etiã probetur fuiſſe delatum appellationi ex eo, quòd in actis dicatur, iudicem benignè recepiſſe appellationem. quæ fuit ſententia Spec. in tit. de appel. §. nunc dicamus. in fi. vbi tamen refert, Clem. IIII. ſentire contrarium.

Contrariũ cenſuit Abb. in c. oblatę. nu. 3. de appel. per cap. ſæpe eod. tit. & ibi ſequitur Dec. nu. 2. Philip. Frãc. poſt Imol. in c. ſæpe. nu. 4. de appell. quo in loco
6 notat, †iudicem, ſi dicat, recipio appellationem, cenſeri deferre appellationi, & propterea Spec. & Abb. vbi ſupra admonẽt, vt iudex ſit cautus in reſpõdendo.
7 Intellige tamen hanc opinionẽ procedere, †quando illa verba proferuntur, poſtquam recepta fuerit ſcriptura appellationis, tũc. n. talia verba nõ poſſunt reſpicere ipſam ſcripturam. vel vocẽ appellantis, ſed eſt neceſſe illa verba referre ad ipſam appellationẽ, vt per Contard. in l. vnic. C. ſi de moment. poſſeſſ. limitat. 13. num. 43.

Quod omni controuerſia vacare videtur, quia recipiẽdo videtur detuliſſe, per c. ſæpe. & c. interpoſita.
8 de appel. vbi patet, †propriũ iudicis à quo eſſe appellationem recipere, & recipere idem eſſe quod deferre. & iſto modo poteſt intelligi illa ſententia Clemẽtis IIII. ſecundùm Geminia. in c. 1. §. in quibus. in fin. de appell. lib. 6.

CONCLVSIO CXX.

ARGVMENTVM.

Appellatio, an & quomodo intra decem dies interpoſita præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio intra decem dies interpoſita præſumitur.*
2 *Appellationis tempus ab initio vtile eſt, & non currit ignoranti.*
3 *Ignorantia in dubio præſumitur.*
4 *Citatus per edictum appellare poteſt, niſi de ipſius ſcientia, & contemptu expreſſe conſtet.*
5 *Abſens contra quem lata eſt ſententia, poteſt appellare poſt decem dies a tempore ſcientiæ.*
6 *Ignorantia præſumpta ceſſat. ſi ſententia lata eſt contra præſentem, vel abſenti intimata fuit.*
7 *Intelligentia Rot. deciſ. 316. & Philip. Franc. in c. bona.*
8 *Continuatio temporis, & dierum per copulam denotatur, vt in nomine, & circa.*
9 *Quæ differentia ſit dicendo, citrà, vel, & citrà, & quid importet copula hæc. nu. 10.*
10 *Appellaſſe præſumitur, quis infra decem dies appellando à grauamine, de quo dicatur notitiam habuiſſe a decem diebus citra, ſecus ſi ponat copulam, & citra.*
11 *Appellatum præſumitur infra decem dies, ſi dicatur, quem appellaſſe a grauamine decem diebus citra.*

Appellationem præſumi interpoſitam intra decē
1 dies † adeò clarum eſt, vt probatione non indigeat.
Hinc fit, vt rata ſit appellatio eius, qui dicit appellaſſe à grauamine, de quo dicit ſe habuiſſe notitiam citra decem dies, iñ ſummarium Rot. deciſ. 316. aliàs 39. de appel. ſi poſſeſſor. in nouis. Philip. Fran. in c. bonæ. col. 8. q. 8. de appel. in 6. tenuit Bellam. deciſ. 349. ſicut præſumitur. & deci. 684. quanquam de appella-
2 tione in fi. † Ratio eſt, quia tempus appellationis ab initio eſt vtile, & non currit ignorāti. gl. in c concer-
3 tationi. in verb. ſi ſciuerit. de appel. in 6. & in dubio † p̄ſumitur ignorantia, reg. pręſumitur, de reg. iur. in 6. & l. verius. ff. de prob. cuius opinionis fuit etiam Prępoſ. in d. c. bonæ. col. 6. verſ. 6. requirit de appel. Fran. in d. c. concertationis. in fi. de appel. allegans hoc ēt velle Rot. deciſ. 364. aliàs 16. tit. de dol. & contumac. cum iura clamitent, in nou. in fi. quo in loco fuit conſtitu-
4 tum, hoc mō citandū per edictū poſſe appellare † niſi expreſsè cōſtet de ipſius ſcientia, & contēptu, vnde in hanc deſcendit ſnīam, in dubio pręſumi ignorātiam, cui adhæret. Rom. in l. ſciendum, de verb. obliga. His quoq; cōuenit Rot. dec. 125. ſufficit acceptāti in nou.

Intellige, vt iſtud maximè procedat, quando ſentē-
5 tia ſit lata cōtra abſentem, † qui poteſt appellare poſt decem dies à tempore ſcientiæ, nam hoc caſu cū pręſumatur ignorantia ēt appellaſſe intra decem dies à tempore ſcientiæ, vt in terminis declarat Bellam. d. deciſ. 349. ſicut præſumitur. Hinc fit, vt fortaſſe aliter videretur dicendū, ſi ſententia fuerit lata contra præ-
6 ſentem, † vel quando abſenti fuiſſet intimata (vt forēſi verbo vtar) quia tunc ceſſat ratio ignorantiæ pręſūptæ, vt ait Bellam. deciſ. 684. quanquā in fi. de appel.

Contrarium concluſioni vr̄ ſentire Fel. in c. quoad conſultationem. col. 14. verſ. 3. concluſ. de re iudic. in quo loco reprehendit Philip. Franc. in d. c. bonæ, &
7 ſummarium d. dec. 316. † inquiens Rotam hoc ibi nō dixiſſe, ſed id ſenſiſſe, vt ſi in actis dicatur, Titius appellauit à grauamine ſibi noto citra decem dies, non intelligatur appellaſſe intra decem dies, ſed poſt, et nuliter, et hoc ex ſummo iure, ſecus aūt de æquitate. Quo circa ſi eius mentem ſequamur Rot. ibi innuit inſpectis regulis iuris communis contrarium fore dicendum contra id quod verum arbitratus eſt Philip. Frāc. vbi ſupra. Verùm ſi diceretur in actis, inquit Felin. Titius appellauit à grauamine à decem diebus,
8 & citra, † quia per copulam oſtenditur continuatio temporis, & dierum, tunc exiſtimandum eſſe appellationem infrà decem dies, & Felin. ſequitur Balb. in repet. l. Celſus, nu. 147. ff. de vſucap. vbi diſcrimen cō-
9 ſtituit, † an dicatur, appellauit à decem diebus citra, & à decē diebus, & citra. Quia copula, & innuit continuationem temporis, & dierum, & admonet hanc cōcluſionem, maxima obſeruatione dignam, quod quotidiana ſit in vſu forenſi, & vltra prædictos eandem concluſionē ſequitur Lanfr. de Orian. in c. quoniā contra col. 24. circa med. nu. . verſ. ſuper iſta continuatione, de probationib. & idem Felin. in c. licet cauſam. col. 5. nu. 8. eod. tit.

Verùm vt id, q̄ ſentio, liberè dicā, Franchi contra Fel. ſnīa propius ad veritatem accedere videtur, & à me ſtat Nic. Mil. in reper. in verb. appellans non ſolū, qui omnino labefactat, & proſternit iſtud dictū Fel., vbi voluit, præſumi aliquem appellaſſe infra decem
10 dies, quando appellauit à grauamine, † de quo dicit habuiſſe notitiā à decem diebus citra, ſecus ſi interponeret copulam dicendo, decem diebus, & citra, teſtem laudat Rom. conſ. 306. licet iſtud in meo codice non inuenerim. Eſt tamen vera opinio Mil. quia vbi dicitur, quòd appellauit à decē diebus citra, ſufficit ſi nō ignorauerit vna die ex decem diebus. ſecus ſi diceretur à decem diebus, & citra, quia tunc copula oſtendit continuationem temporis, & dierum. vnde poteſt declarari, illū vltra decem dies appellaſſe. Id
11 igitur firmum ac ſtabile manet, vt dicamus † præſumi infra decem dies appellatum, quādo diceretur, quòd quis appellauit à grauamine decem diebus citra.

CONCLVSIO CXXI.

ARGVMENTVM.

Approbatio ſententiæ, aut ſcripturæ quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Approbatio ſentētiæ, aut ſcripturæ ꝓbatur, ſi pars dixerit, quod ſemper habuit ſcribentem pro perſona veridica.*
2 *Aduerſarij dicto ſtandum erit, ſi eius dictum, & perſona approbata fuit.*
3 *Approbatio perſonæ nihil facit quoad approbationem dicti aut facti.*
4 *Approbando perſonam iudicis, non intelligitur approbari eius dicta.*
5 *Approbatio perſonæ teſtis, & nō dicti ſaltem facit ſemiplenam probationem.*
6 *Approbatio ſcripturæ non probatur ex ſola taciturnitate.*
7 *Excommunicationem incurſam poſt appellationē non cenſetur quis approbare patientia, aut taciturnitate.*
8 *Approbatio inducitur ex facto aliquo, & non ex nō facto.*
9 *Quando quid concorditer fieri debet, ex ſolo ſilentio nō dicitur concordia fieri, ſed requirit̄ voluntatis declaratio.*
10 *Scriptura priuata quomodo ex taciturnitate cēſetur approbata.*
11 *Inſtrumentum ſcienter recipiens, in quo conſtituitur procurator, tacitè ad officium illud ſe obligat, nec illud amplius recuſare poteſt.*
12 *Sponſalia ab initio nulla ob conſanguinitatis impedimentum, ſi poſt diſpenſationem Papæ contrahentes ea taceāt, nec reuocent, illa approbare cenſetur.*
13 *Non contradicere, & approbare, paria ſunt.*

Approbationem ſnīæ, aut ſcripturæ, vel cuiuſlibet alterius actus ꝓbari ex eo, nō eſt ignorādum
1 † q̄ pars dixiſſet, ſe ſēp habuiſſe ſcribētē hominē veracē, & integerrimū in omnib. eius dictis, & ſcripturis,

tunc

tunc.n. iſtiuſmodi ſcripturam probare contra partē,
licèt in ſpecie non approbauerit ſcripturam, reſpōdit
Alex.conſ.113.nu.4.lib.4.fretus auctoritate Scæuolæ
in l.Theopōpus.ff. de dot. præleg. cui aſſentit Avin.
Crauet.in ſuo trac.de antiq.temp.1.par. verſ. viſo de
verbis,nu.17. & nimirū hoc quàm verum ſit hinc fa-
2 cilè conijcere poſſumus,nam † ſi hominem,ſuiq; ad-
uerſarij pronunciatū probauerit ei, qui ita probat &
dicto, & eiuſdem aduerſarij relationi fides eſt babē-
da,ꝙ ſcitè cōſuluit Alex.d.conſ.113.nu.5. & ante eū
dixit Spec.in tit.de teſt.§.reſtat.verſ. hoc tū fallit. Iaſ.
profitendo ſequit̃ in l.admonēdi.nu.200.ff.de iureiu.
Limita, vt nō procedat, qñ approbatio generatim,
non aūt ſigillatim concepta ſit, vt ſi dictū fuerit, ſcri-
bentē eſſe virum honeſtum, & ꝓbatum, & nihil de fa
cto, aut ſcriptura, de qua q̃ſtio eſt in vniuerſū, vel par
3 ticulatim, † qa tunc approbatio hominis nihil facit
quoad approbationē dicti, aut facti. arg. l.ſi quis teſti.
C.de teſtib. c.ſi quis teſt.4.q.3.c.pręſentiū.& ibi nota-
ta de teſt.ſentit Alex.in d.cōſ.113.nu.4. in fi. & Crau.
vbi ſup.nu.18.huc ſpectat, ꝙ habet̃ in c. ſuper quæſt.
4 de offic.deleg.vbi quis iudicē probauerit † nō intelli-
gitur approbare eius dicta, vt ēt dixit Gem. in cōſ.15.
col.fi.in prin.idem ēt notat Rim.ſen.in conſ.300.nu.
303 vol.2.per tex.in d.l.ſi quis teſtib.cum ibi notatis.
Intellige hanc limitationē ꝓcedere tm̄ quoad ple-
nam ꝓbationem, non aūt ſemiplenam, qa ex tali ap-
probatione ſaltem ſemiplenè probabit̃, vt ex his, quę
ſcribit Bal.in l.in bonæ fidei, col.pen.verſ.ſed dubita-
5 tur de vno. C.de reb.credit.vbi † & ſi approbet̃ tantū
perſona teſtis, & non dictum, tm̄ eius teſtimoniū pro-
bare ſemiplenè aſſeruit. & eū ſequitur Iaſ. in d. l. ad-
mouendi.nu.200.ff.de iureiu.vbi eſſe ſingularē limi-
tationē confirmat.cum Bal. ēt tranſit ſimpliciter Sal.
in d.l.in bonæ fidei.in 12.col.verſ.circa præfata quæ-
ro de caſu quotidie occurrētl, probauit Crau.d.tract.
de antiq temp.in 1.par.verb.viſis de verbis.nu. 18.
Secundò limita, vt non procedat, ſi qs tacendo nō
contradixerit ſcripturæ, q̃ ſæpius prę manibus habuit,
6 † quia ex ſola taciturnitate non probat̃ approbatio,
vt per Inno.in c.olim.el 3.in fi.de reſt.ſpol. vbi ex pa-
tientia, aut taciturnitate non cenſetur qs approbare
excōicationem, in quam quis incidit poſt appellatio-
7 nem, † nec renunciare appellationi, ꝙ ſequitur Abb.
in c.gratum.de offi.deleg.& dixit Dec.conſ.98.ad fi.
& Bal.meminit in l.ei qui. verſ.quæro nunquid ſi do-
minus.C.ſi ex falſ.inſtr.nec p̃termiſit Alex.conſ.101.
col.3.verſ.& hoc clarius ſenſit Bald. lib.6. ea ratione
8 approbationem induci ex facto aliquo, † & non ex
nō facto, vt rñdit Soc.conſ.104.col.7.poſt med.lib.4.
vt eſt taciturnitas, quæ nihil eſt, vt per Bal. vbi ſup. &
conſ.321.verba cōpromiſſi.lib.5.vbi ait ex ſolo ſilen
9 tio nō dici concordia fieri, † qñ omniū ſenſus in illa
re cōgruere dēnt, ſed requiri declarationē volūtatis.
Contrà verò ſcripturā priuatā ex tali taciturnitate,
& non contradictione eius, qui eā præ manibus ſæpè
10 habuit † cenſeti approbatā, conſuluit Paul. de Caſtro
conſ.314. ſub nu.2.in fi.incip. omiſſo.1.& 2.lib.2.ſe-
quitur Iaſ.in l.quæ dotis.nu.90.ſol. matr. pro quo ad-
ducit optimum cōtex in clem.1.de procur.vbi ſi quis
receperit ſcienter inſtrumentum, in quo conſtituitur
11 procurator, † videtur tacitè ſe obligare ad illud offi-
ciū, nec poteſt amplius illud recuſare, & ad id corro-
borandum pertinet id, ꝙ conſuluit Cald.in conſ.1.in
fi.de ſponſ.vbi quando ſponſalia ab initio ſunt nulla
ob impedimentum coniunctionis ſanguinis, ſi poſt
diſpenſationem Pontificis Max. contrahētes taceāt,
12 † nec reuocent ſponſalia, cenſentur illa approbare, &
cum iſta opinione tranſit etiam Crau.d. ſuo tract. de
antiq.temp.d.§.viſo de verb. nu.22. par.1.& in par.2.
in princ.nu.19.tenuit Abb.conſ.18.ſub nu.7.verſ.ter-
tio dixi.lib.2.Idem Crau.conſ.54.nu.4.vol.1.& ratio
13 iſtius contrarij eſt, † nam non contradicere, & appro-
bare, paria ſunt, ſi credimus Bart.in l. ne in arbitris ad
fi.verſ.venio ad verſiculum finalem. C.de arbitr.

CONCLVSIO CXXII.

ARGVMENTVM.

Aquæ bonitas quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Aquæ bonitas ex aſpectu incolarū probatur, & quomodo.*
2 *Effectus cuiuſdam generis aquæ in Italia, & fontis in In-*
ſula Chio.
3 *Aquæ bonitas probatur, ſi in vas æneum, vel corinthium*
ſparſa maculam non fecerit, & per alia, vt ibi.
4 *Aquæ bonitas cognoſcitur, ſi fuerit limpida, & placida, &*
alias habet qualitates, vt ibi.
5 *Bonitatem, & ſalubritatem aquæ cognouiſſe maiores in-*
ſpiciendo iecinora pecorum.

1 Aquæ bonitas probatur ex aſpectu incolarū,
† ſi ſint corpore robuſti, colore nitidi,
non gibboſi, non ſtrumoſi, non viciati cruribus, non
lippis oculis, & non fatui, tradidit Rip.in ſuo trac. de
peſt.par.2.n.13.fol. mihi 38. vbi narrat in Italia exta-
2 re quoddam genus aquæ, † quam qui biberint eos ef-
fici turgidis gutturibus, & in inſula Chio fontem eſſe
quendam, ex quo qui biberint fieri inſipientes, vnde
deſcriptum eſt in eo Epigramma, iucundam eſſe po-
tionem fontis, ſed bibentes ſaxeos futuros.
3 Secundò probatur, ſi in vas æneum, † vel corinthiū
ſparſa maculam non fecerit, neq; in fundo vaſis are-
na limuſvè inueniatur, ſi legumina cum ea aqua cō-
iecta, & ad ignem poſita celeriter percocta fuerint,
ſic dixit idem Rip. vbi ſup.nu.15.
Similiter cognoſcitur bonitas aquæ, ſi fuerit limpi
4 da, & perlucida, † & quocunq; profluxerit locum ab
omni inquinamine reliquerit, neq; muſcum, neque
iuncos produxerit. vt ibid. loquitur Rip. nu. 13. dicit
maiores, vt cognoſcerent bonitatem, & ſalubritatem
aquæ, inſpexiſſe iecinora pecorum, † quæ his locis pa-
ſcebātur, & pluries experti ſunt, quod ſi liuida, vel vi-
tioſa reperiebantur, ex aqua, & pabulo malignis id ve
nire arbitrabantur. Et ideo alio cōmigrabant, veren-
tes aquam illam humanis corporibus peſtilentem fu
turam: vt ibi per eū Idem ad literam recenſet. Caſſ.
in ſuo tract. catalog. gloriæ mundi, par. 12. 18. conſi-
deratione: vbi multa alia mirabilia de aquis recēſet:
quæ nimis longum eſſet referre.

CONCLVSIO CXXIII.

ARGVMENTVM.

Aqua an, & quibus modis probetur eſſe propria alicuius.

SVMMARIVM.

1 *Aquam propriam eſſe alicuius probatur ex eo, quod na-*
ſcatur in ſuo prædio.
2 *Aqua poſtquam ingreſſa eſt fundum alicuius, eius pro-*
pria effecta fuit, & de ea facere poteſt, quicquid velit, &
diuertere quo ei placuerit.
3 *Aquam continere poteſt ille, in cuius fundum ingreſſa eſt,*
ob vtilitatem ſuam: nec ei prohiberi poteſt ab habenti-
bus prædia inferiora.
4 *Aquā ducere de flumine publico, vel priuato ſi liceat alicui,*
ei competit ius prohibendi quouſque aliquod opus facien-
tes per quod impediatur aquam ducere more ſolito.
5 *Habenti ædificium in flumine publico, & ex eo aquā du-*
centi ad prædia irriganda, non poteſt alius eum impedi-
re, vel quid facere, per ꝙ ei tale commodum auferatur.
6 *Aquam retinere ſuperiori non licet, quominus ad inferio-*
rem fluat.
7 *Licitum non eſſe alicui in ſuo ædificare, nec aliquid facere,*
quod vſum alterius incommodet.
8 *Aqua quando eſt priuata, neque alteri ius quæſitum, non*

Digitized by Google

poteſt impediri, quin ad inferiora prædia labatur.
9 *Aqua licèt naſcatur ex prædio alicuius, tamen efficitur publica, poſtquam ad publicum locum peruenit.*
10 *Aquæ principium in aquarum ductu non inſpicitur, ſed aluei, & meatus, vnde pertranſit.*
11 *Aqua defluens ad locum publicum publica efficitur.*
12 *Dominus prædij, a quo aqua originem trahit, illam ad libitum poteſt diuertere.*
13 *Paria ſunt, aquam ire ſuper terram, & ſubtus terram.*
14 *Aqua etiam ſi per mille annos elapſa fuerit ad inferiora prædia, tamen pro libito Domini loci originis aquæ poteſt diuerti quocunque ipſe voluerit.*
15 *Aquæ naturalis defluxus ex fonte ſuperiori non inducit præſcriptionem, vel conſuetudinem.*
16 *A re inanimata nihil nobis acquiri poteſt.*
17 *Aqua defluēs ad inferiora prædia opere manu facto, ſciēte & patiente domino aquę præſcriptionē inducit, nec pōt exinde inuito domino fundi inferioris aliunde diuerti.*
18 *Factum hominis, vt ſeruitutis acquiſitionē inducat, quale debet eſſe.*
19 *Aqua flumen magnum faciens non poteſt à domino fundi duci, quo ſibi placuerit, ſecus ſi flumen paruum faciat.*
20 *Aqua occupata præſumitur ab habēte prædia ſuperiora.*
21 *Aquam occupans facere non præſumitur animo iniuriādi, vel damnificandi prædia inferiora habentes. ſed principaliter propter commodum ſuum particulare.*
22 *Aquæductus præſumitur conceſſus ſine præiudicio, vel ſcientia alterius.*

1 Aquam eſſe propriā alicuius ꝓbaт̄ ex eo,
† ꝙ naſcaт̄ in ſuo prædio, per text.
in l. Procul. ff. de dam. infec. & refert Pariſ. cōſ. 129. n.
3. vol. 4 & plura adducit in cōſ. 112. in prin. vol. 4. l. in
cōcedēdo & in l. ſeq. in fi. ff. de aq. plu. arc. l. aqua, & l.
præſes. C. de ſer. & aq. l. ſolū. §. meū. ff. de re vend. Cep.
de ſeru. ruſt. ꝑd. in tit. de aquæ. d. n. 37. ver. ſed eſt dub.
Amplia, vt procedat, ēt ſi non in eius proprio fundo
oriatur, ſed in ſuperiorib. & poſtea ingrediaт̄ pro-
2 pria prędia ipſius: † nam poſtquā ingreſſa eſt, eius pro-
pria effecta fuit, adeò vt ea vti poſſit, ſicuti ſibi libue-
rit, & auocare quò ei placuerit, ꝓut dicit Boer. in de-
ciſ. 352. nu. 5. Pariſ. in d. conſ. 112. nu. 2. vbi allegat. l. 1.
§. illud Lab. ff. de aqua quotidian. & Bart. in l. quomi-
3 nus. in 12. q. ff. de flum. vbi apertè ſentit † illū, in cuius
fundū ingreſſa ſit aqua, poſſe illā continere ob ſuam
vtilitatē, nec poſſe prohiberi, ab illis, qui habēt ꝑdia
inferiora, ibiq; Alex. in add. Iaſ. ibid. n. 88. & 91. Rip.
nu. 83. & 95. Bal. in l. itē lapilli. nu. 4. de rer. diuiſ. & in
l. aquam. & ibi Curt. C. de ſer. & aq. Idem Bal. cōſ. 72.
lib. 1. ad euidentiam. dixit Dec. conſ. 244. nu. 3. & cōſ.
373. Alex. in cōſ. 108. nu. 2. vol. 2. Cępol. de ſeru. ruſt.
præd. ..4. Iaſ. in conſ. 150. lib. 1. Soc. in d. l. quominus.
nu. 83. & Calcan. in conſ. 32. nu. 5. & in conſ. 56. nu. 1.
& Curt. ſen. in conſ. 33. nu. 2. eſt tex. in l. 1. §. illud La-
beo. ff. de aq. quot. gl. in l. cum eſſent. §. 1. ff. de ſeru. ru-
ſtic. præd. Vber. Lampug. inter conſ. Calc. in conſ. 53.
verſ. ꝑterea reperio. & ibi Chriſtof. de Caſtel. in ſub-
ſcriptione. plenè Caſtr. conſ. 54. inter dicta conſilia
Calcan. Ruin. conſ. 96. nu. 6. lib. 4. Pariſ. conſ. 129. lib.
4. nouiſſimè. Menoc. in tract. retinē. poſ. remed. 6. 11.
* nu. 86. & ſeq. & idem Pariſ. qui * communem ait in d.
conſ. 112. & conſ. 114. nu. 19. & 20.
Ab hac tamen ſentētia videtur recedere idē Calc.
in d. cōſ. 56. à nu. 4. vſque ad nu. 8. vt vbicunque lici-
tum ſit alicui aquam ducere de flumine ſiue publico
4 ſiue priuato † ei competat ius prohibendi quoſcunq;
facientes aliquod opus per quod impediatur aquam
ducere more ſolito, per interdictum vti poſſideris, &
per alia interdicta, vel iuris remedia ſibi competētia.
Et propterea dicit ſentire Bart. in l. quominus. in 2. q.
vt cum quis habet ædificium in flumine publico, &
ex eo liceat ei ducere aquam ad prædia irriganda,
5 † alium nō poſſe eum impedire, vel aliquid aliud fa-
cere, per quod ei tale commodum auferatur, idem
clarius ſequitur ibi in 8. q. vbi expreſſè notat contra
conſuetudinem, non licere ſuperiori, aquam retinere,
6 † quominus fluat ad inferiorem: prout conſueuerat
etiam poſtquam aqua ingreſſa fuerit prædia ipſius ſu
perioris. arg. tex. qui hoc expreſsè ꝓbat in l. 1. in princ.
C. de alluuio. hoc idē comprobat communis cōclu-
ſio, non licere alicui in ſuo ædificare, vel aliquid face
7 re † ne vſui alterius incommodum feratur, de qua in l.
ſicut. §. Ariſto. ff. ſi ſer. vend. & in l. ſi fundum. §. qui
vaſ. ff. de damn. infec. Iaſ. etiam apertè repugnat in d.
l. quominus. nu. 96. per ea, quæ dicit circa 2. q. Bart.
* Communis * & receptiſſima eſt prior opinio ex ſu-
perius allegatis; & errorem Iaſ. aduertit, damnatque
Boſ. in tit. de reg. poſt nu. 41. verſ. an hoc idem. Poſſet
tamen defendi, vt procedat, quando aqua non ſit pri-
8 uata, neque alteri ius quæſitum, ſed publicum: † quia
tunc non poteſt impedire quin labatur ad inferiora
prædia: ſecus ſi eſſet priuata, & ius alteri quæſitum: vt
concludit Calc. vbi ſup. nu. 13. per tex. in l. hoc iure. §.
ductus aquæ. ff. de aq. quotid. & æſtiu.
Limita, & dicas, vt licet naſcatur ex ꝑdio alicuius,
9 † tn̄ poſtquam ad publicū locum peruenit, ſit publi-
ca, & tunc poterit detineri, & occupari tanquā publi-
ca: nā non inſpicitur in aquarū ductu principiū aquę,
10 † ſed aluei, & meatus, vnde manat: ꝓut dicit Pariſ. in
d. cōſ. 129. n. 5. vol. 4. per doct. Bal. in c. 1. §. ſi qs de manſo.
col. 5. de contr. inueſt. & per alia ibid. adducta.
11 Eſt tamen hic obſeruandum, † vt etſi verū ſit aquā
defluentem ad locum publicum effici publicam, &
vti talem poſſe occupari: non tamen interdici domi-
no prædij, vel loci, à quo aqua originem trahit, poſſe
12 illam deriuare quocunq; maluerit, † etiam ſi idcircò
noceret habētibus prædia inferiora, tex. eſt in l. flumi-
num. §. fi. & in l. Proculus. ff. de dam. infect. & in l. ex
meo. ff. de aq. plu. arc. ſiue aqua ꝑ venas ſubterraneas;
ſiue ſupra terram dilabatur. vt per Bal. in l. itē lapilli.
13 nu. 4. ibi † & paria ſunt ire ſuper terram, & ſubtus ter-
ram. ff. de rer. diuiſ. & ſequitur Cępol. in tit. de aquæ-
ductu. ſub nu. 41. ver. tract. tamen, & verſ. quæ iura li-
cèt loquantur de aqua ſubterranea. de ſeru. ruſt. pręd.
Amplia hāc obſeruationem, vt procedat, etiam ſi
aqua elapſa fuiſſet per mille annos ad inferiora præ-
14 dia: † quia & eo caſu pōt, prout libuerit domino loci
originis aquę deriuare quocunq; voluerit, vt decidit
Cępol. d. ti. de aquęd. nu. 40. & 41. Franc. Balb. in trac.
de præſcr. in 2. par. 4. par. princ. q. 4. nu. 3. vbi ait nihil
referre, etiam ſi per mille annos ex naturali facultate
fluxerint aquæ in prædiū inferius. Iaſ. in l. quominus.
15 q. 28. nu. 170. & ſeq. ff. de flum. dicens, † ſolùm natura-
lē aquæ lapſum ex fonte ſuperiori non inducere prę-
ſcriptionem, vel conſuetudinē, cum ſit res aīę expers
16 per quam † nihil nobis acquiri pōt, idē Pariſ. cōſ. 112.
nu. 1. li. 1. & in nu. 29. 30. 31. & 32. in fi. Crau. de antiq.
tēp. 4. par. ſect. vlt. n. 39. Rol. à Val. in cōſ. 53. n. 26. li. 2.
Intellige hanc ampliationem: vt procedat, ſi natu
rali curſu defluxerit ad inferiora prædia, ſecus ſi facto
17 hominis, † & opere manu facto id euenerit, ſciente,
& patiente domino aquę, quia eo principio aqua per
ſe fluens præſcriptionem induceret, & non poſſet ex-
indè inuito dn̄o fundi inferioris aliundè illā diuerte-
re. iux. tex. in l. cui fundū. ff. queād. ſer. amit. & tradit
Bal. in tit. de cōtro. verſ. inueſt. §. ſi quis de manſo. nu.
14. in vſib. feud. Cępol. in tit. de aquæduct. num. 40. &
41. Vber. Lampu. inter cōſ. Calc. conſ. 53. Pariſ. d. cōſ.
* 112. nu. 30. 31. et 32. in fi. lib. 1. vbi de * cōi ait, et num.
39. poſt Bar. et Innoc. declarat, quale debeat eſſe hoc
18 factum hominis: † vt ſeruitutis acquiſitionem indu-
cat, nempè vt vtens, quādoq; prohibuerit ſuperiorē,
in cuius fundo oriuntur aquæ, ne aquas diuerteret, et
illi ꝓhibitioni acquieuerit, vel ꝙ inferior ingrederet̄
fundum ſuperiorē, et aquam cepiſſet, vel riuum pur-
gaſſet domino ſciente, et patiente, vt ibi latius ꝑ eū.

Secundò limita concluſionem in aqua excreſcēte
in flumen magnum, quia licèt in alterius fundo oria-
19 tur, † illa tamē dominus dicti fundi vti & ducere non
poteſt, quo ſibi placuerit, ſecus ſi paruum flumen fa-
ciat, iuxta ſententiam. Calca. in d. conſ. 56. nu. 12. per
tex. in l. 1. §. fluminum quædam. ff. de fluminib.

Nec illud animaduerſione dignū omiſerim, aquā
20 præſumi occupatam † ab habēte prædia ſuperiora, ita
dixit Pariſ. in conſ. 112. nu. 3. lib. 1. Bar. in d. l. quomi-
nus. in 3. q. prin. de flum. vbi ēt Iaſ. q. 12. vbi plura alleg.
21 Non tñ hoc præſumit̃ factum animo iniuriā, † vel
damnū inferēdi iis, qui hēnt prædia inferiora, ſed præ-
cipuè propter ſe, & ſuum commodum: vt per eūdem
Pariſ. in d. conſ. 112. nu. 11. & ibi allegat quamplura.
Sicut etiā aquæductus præſumitur cōceſſus ſine p̄-
22 iudicio, † vel iniuria alterius, prout tradidit Bar. in d. l.
quominus. in prin. in 1. oppoſ. de flumi. & ibi Iaſ. in 4.
notab. n. 10. & idē Iaſ. in l. fi. ff. de cōſt. Prin. n. 19. Bald.
in tit. de pace Cōſtan. in verb. detrimentū. §. aduerſus.

CONCLVSIO CXXIV.

ARGVMENTVM.

Dirimitur illa concluſio, an arbiter poſſit eſ-
ſe teſtis in cauſis, in quibus fuit arbiter.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter in cauſis, in quibus fuit arbiter, non poteſt eſſe teſtis, & quare*
2 *Iudex duplici officio, ideſt, iudicandi, & teſtificandi fungi non debet, & nu. 7.*
3 *Cauſam appellationis non cognoſci ab eo, qui primam ſententiam tulit.*
4 *Arbiter quomodo læderet parti teſtificādo. Et ibi cōtrariū.*
5 *Arbitro non credendum de actis coram ſe factis.*
Quod intellige, vt ibi.
6 *Arbiter non poteſt eſſe teſtis, etiam ſi ſint plures iudices.*
7 *Arbiter vices iudicis, & teſtis ſuſtinere nō pot, vt ſup. nu. 2.*
8 *Arbiter vnus eorum, qui iudicarunt, teſtificando ſe defendere velle videtur.*
9 *Arbitrum teſtificari non poſſe etiam ſi ſententia dicatur nulla ex defectu ſolemnitatis.*
Quod intellige, vt ibi.
10 *Arbiter non admittitur ad teſtificandum lite pendente.*
11 *Arbiter teſtis eſſe non poteſt, etiam quod ageretur de iuſtificatione ſolius ſententiæ latæ.*
12 *Arbiter ſuper his, quæ acta ſunt corā eo, teſtis eſſe poteſt, dummodo deponens amplius nō ſit iudex ſuper eadē cā.*
13 *Arbiter poteſt teſtificari quantum ad proceſſum, & quomodo, ſecus quantum ad iuſtitiam.*
14 *Arbiter ſi non deuenit ad laudū, quia compromiſſum, vel inſtantia expirauerit, pōt teſtificari. Qđ intellige, vt ibi.*
15 *Arbiter in his tantum, quæ pertinent ad litis ordinationē teſtificari poteſt, non autem in his, quæ reſpiciunt terminum, & litis deciſionem.*
16 *Arbitro non creditur plus, quàm vni teſti.*
17 *Arbitri ſi plures ſint, plenè probabunt.*
18 *Arbiter teſtificari poteſt, quando examinatur, nō vt plenè probet, ſed vt alium iudicem inſtruat.*
19 *Inſtructio arbitri inducit præſumptionem nō probationē.*
20 *Duo, quę requiruntur ad hoc, vt inſtructio arbitri probet.*
21 *Iudici primo quando eſt adhibenda fides.*
22 *Arbiter poteſt eſſe teſtis, quando producitur, non vt teſtificetur viua voce, ſed ad ſolemnizandum inſtrumentū.*
Quod intellige, vt ibi.
23 *Arbiter teſtificatur, quando ambæ partes conſentiunt, vt hic iudex arbitrarius teſtimonium ferat.*
24 *Arbiter teſtificari poteſt ſuper his, quæ obſcurè dixit in ſententia, vel laudo ad declarandum, & afferendum congruentem intelligentiam.*
25 *Arbitri interrogati reddere debent optimam rationē ſuæ declarationis.*
26 *Declaratio nullum ius adfert, ſed tātum ambiguū aperit.*
27 *Arbitrator etiam laudum ſuum declarare poteſt.*
28 *Arbiter teſtificari poteſt, quādo ſolum agitur de interpretatione, & declaratione obſcuritatis, ſecus vbi verba ſūt clara, vt ibi.*
29 *Declaratio ſi eſt circa ſubſtantiam, non declaratio, ſed noua diſpoſitio dicitur.*
30 *Summus Pontifex, qui de nouo beneficia conferre poteſt; poteſt etiam declarare conceſſionem iam factam.*
31 *Princeps declarat verba inueſtituræ.*
32 *Pars eſt citāda in declaratione verſante circa ſubſtātialia.*
33 *Declaratio circa ſubſtantialia non leue affert detrimentū.*
34 *Citatione partis in declaratione ſententia qñ non ſit opus.*
Vide contrarium. Et concilies, vt ibid.
35 *Arbiter productus ab vtraque parte declarare poteſt ſententiam, vel laudum ſuum.*
36 *Arbiter teſtis adhibetur, ſi ex eius teſtimonio nullum partibus adfertur præiudicium.*
37 *Difficile eſt dare caſum, vbi teſtimonium arbitri noceat, vel proſit partibus.*
38 *Arbiter deponens contra ſe non admittitur.*
39 *Arbiter probabilem errorem allegās admittitur, ſed ſi propriam turpitudinem, quæ illum criminoſum reddat, nō poteſt teſtificari.*
40 *Arbiter admittitur, quando ex eo, ſuper quo producitur, laus vel dedecus non imminet.*
41 *Arbiter ad teſtificandum admittitur in ſubſidium ſuper his, quæ aliis cognita eſſe non poſſunt.*
42 *Exemplū adducitur text. quare arbitro in ſubſidiū credatur Quod vide per totum.*
43 *Arbitri teſtificantis fides erit in arbitrio iudicis.*
44 *Intelligentia Feli. in c. cum a nobis, quam ampliat, limitat, & diſtinguit, vt ibi vſque ad num.*
45 *Dictum Doctoris intellige ſecundum legem, quā allegat.*
46 *Arbiter probat tanquam vnus teſtis in caſibus, in quibus teſtificari poteſt.*
47 *Iuramentum ſuppletiuum non dari, niſi habenti integrū teſtem, & omni exceptione maiorem.*
48 *Teſtes domeſtici in ſubſidium admittuntur ad probandū illa quæ in locis ſecretis fiunt.*
49 *Aſſertioni, & teſtimonio arbitrorū ſtari propter longitudinem temporis.*

Arbitrum tā in cauſa principali, quàm
appellationis in cā, in qua eſt
1 vel fuit arbiter † teſtē eſſe non poſſe, multorum clariſ-
ſimorū tum profitentiū, tum ēt conſulentiū virorum
auctoritate fuit cōprobatum, id. n. traditū fuit ab In-
noc. in c. 2. de arb. & in c. cū à nobis. iuncta gl. de teſt.
vbi etiā latè Fel. nu. 5. qui ponit regulā cum multis li-
mitationib. idem rñdit Alex. in conſ. 70. nu. 11. lib. 3.
hoc docuit Bar. in l. ne in arbitr. nu. 6. C. de arbi. Id etiā
habemus à Steph. Aufrer. in ſuo tract. de teſt. nu. mihi
11. vbi ēt ipſe ponit reg. cū 9. limit. in eandē ſententiā
deſcendit Rui. in cōſ. 153. n. 12. lib. 1. cui accedit Nell.
de S. Gem. in tract. de teſt. nu. 31. ſequutus eſt Ang. in
conſ. 28. huic ſubſcripſit Rim. ſen. in conſ. 432. nu. 14.
vol. 3. nec ab iſtorū opinione receſſit Grat. in cōſ. 24.
nu. 11. vol. 2. nec præteriit. Fulg. in conſ. 142. nu. 1. hu-
ius meminit. Cum. in cōſ. 138. nu. 3. & ne vt aiunt no-
ſtri, per mendicata ſuffragia eamus, eſt tex. apertus in
c. ſtatutum. 2. q. 6. & hoc ab eo deſcēndit pp nimiam
affectionem, quam cenſetur habere ad cauſam, vt di-
xit Iac. Nouell. in 2. tomo reg. Petr. Duen. in reg. 216.
2 nu. 64. ēt ea ratione † φ iudex non debet fungi duplici
officio iudicandi, & teſtificandi. Præterea quia de ſua
priuata conſcientia non iudicat. l. illicitas. §. veritas.
ff. de offic. præſid. vt per Doct. in d. l. ne in arbitris, qui-
bus cōuenit tex. in l. eos. C. de appell. vbi cā appella-
tionis ob veriſimilē ſuſpicionē affectionis nō cogno
3 ſcit ab eo, † qui primā ſñiam tulit. Fuerunt etiam aliæ
rationes adductæ p Alb. de Malet. in ſuo trac. de teſt.
c. 4. nu. 28. quas ſine vllo negocio ex te videre poteris.
Illud inſuper addere poteris, iſtud iccircò fieri, n.

da-

Google

daretur arbitro facultas lædendi partem aſſerendo ſe
4 habuiſſe, & vidiſſe probationes, quas non vidiſſet, † qa
& verba poſſunt eam vim habere, vt probationes coram
eo fiendę poſſint per teſtes probati, quod aliàs nõ
poſſet, vt per Rui. conſ. 68. ſub nu. 14. ver. nã videmus.
lib. 1. quæ quidem concluſio doctè, vt omnia, affatim
diſcuſſa fuerunt à Menoch. de arbit. iudi. lib. 1. q. 73. &
infra in concluſione, iudex, nos videbimus, conſulas
ad hæc Blanc. de compromiſ. quæſt. 8. nu. 25.

Contrarium videtur ſequi Bar. in auth. niſi breuiores.
C. de ſent. ex breui. recit. cum alijs adductis per Cuman.
in conſ. 138. nu. 8.

5 Amplia, vt vſq; eo procedat, † vt nec ẽt ei credatᷣ
de actis corã illo factis, vt in l. ne in arbi. §. ſin aũt. C.
de arbi. & ibi Bar. ſequitᷣ. & Fran. Aret. in cõſ. 68. nu. 5.

Intellige tamen procedere hanc ampliationẽ qñ
arbiter atteſtatur dę actis coram ſe, & ex eius geſtione
poſſet ſibi adſcribi laus, vel dedecus, prout dicit Rim.
Sen. in d. conſ. 432. nu. 15. vol. 3. cum alijs per eum adductis.
& dicetur infra in nona limitatione.

6 Secundò amplia, vt procedat † ẽt ſi eſſent plures iudices,
vt per Fel. in c. cũ à nobis. num. 6. de teſtib. poſt
Bal. in d. l. ne in arbitris. nu. 4. C. de arbitr. quos refert,
& ſequitur Menoc. de arbit. iudic. lib. 1. q. 73. nu. 9. dixit
Aufrer. d. ſuo tract. de teſt. nu. 11. Bal. in c. qñ contra.
col. 14. verſ. re aliqua. de proba. cuius ratio illa vr̃,
7 † ꝙ vices duorum ſuſtinere non poſſit, id eſt, iudicis, &
teſtis, vt ſupra & l. ſi plures in fi. vbi glo. de pact. & l. ſi
8 conſul. ff. de adop. altera illa vr̃ ratio, † quia agitur de
proprio cõmodo, cum vnus eorum, qui iudicarunt ſe
defendere velle videatᷣ, vt per Menoc. d. q. 73. nu. 9.

Tertiò amplia vt ꝑcedat, ẽt ſi ſnĩa diceretur nulla,
9 † ꝙ in illa aliquod ſolemne requiſitũ deſideraretur,
ſecundũ Fel. in d. c. cũ à nobis. nu. 5. verſ. itẽ ꝑcedit cõ
cluſ. & ante eũ dixit ibi Ant. de Butr. & refert Aufrer.
in ſuo tract. de teſtib. vbi ſupra in verb. procederet ẽt.

Intellige iſtud procedere, qñ hæc eſſet ſolemnitas,
cuius obſeruatio ad iudicẽ ipſum pertineret, & cuius
negligentiæ, ac imperitiæ adſcribendum eſſet, vbi nõ
fuiſſet obſeruata, vt declarat Menoc. d. q. 73. nu. 8.

10 Quartò amplia, vt ẽt ꝑcedat, † ſi lite pendente vellet
teſtificari, qa nec tũ admitteretᷣ, ne duplici officio
fungatᷣ vt per DD. in d. c. cũ à nobis. & per Bal. in l. ne
in arbitris. D. de arbitr. Stephan. Aufrer. in d. tract. de
teſta. n. 11. Albe. de Malet. eo. tract. de teſtib. c. 4. n. 36.

11 Quintò amplia procedere, † ẽt ſi ageretur de iuſtificatione
ſolius ſententiæ latæ, vt idem tradidit Meno.
d. q. 73. nu. 7. Fulg. conſ. 142. Cardinalis Alb. in l. ſi ſocietatem.
§. arbitrorum, nu. 17. ff. pro ſocio.

Primo limita, & intelligas, vt poſſit eſſe teſtis ſuper
12 his, quæ acta ſunt coram eo. † dummodò dũ deponit,
amplius non ſit iudex ſuper illa cauſa, ſed fuerit, vt ex
allegat. p Nepo. de Mont. in ſuo tract. de teſt. nu. 144.
& reddit rationem, quia nõ prohibetᷣ, ergo & c. l. 1. ff.
de teſt. l. ne in arbitris. §. ſin aũt in ſcriptura. C. de arb.
& l. ab ea ratione. §. fi. ff. de teſt. fi. cum gl. ff. eod.

Intellige ꝑcedere ẽt ſi a laudo, vel ſnĩa prolata ab
ipſo fuerit appellatũ. & ſit qõ per appellationẽ inter-
13 poſitam à ſuo laudo, † nam tunc quantum ad proceſſum
iſtius cauſæ poterit teſtificari, c. cũ dilecti. de accuſat.
licèt ſecus ſit quantũ ad iuſtitiã, nã hoc caſu nõ
poterit teſtĩum dicere, c. ſtatutũ. 2. q. 6. & Albe. de Malet.
in d. ſuo tract. de teſt c. 4. nu. 28. & ſeq. quẽ potes videre,
qa ibi latè diſputat, & declarat hãc intelligẽtiã.

Secundò limita, vt nõ procedat, qñ arbiter nondũ
14 deueniſſet ad laudũ, † qa fortè expirauerit cõpromiſſum,
vel perierit inſtantia, nã hoc caſu poterit teſtificari,
ſicut alius, vt ex allegat. per Fel. in d. c. cum à nobis.
de teſt. & per Bal. in d. l. ne in arbitris. C. de arbit.

Intellige tñ hanc limitationẽ, vt arbiter poſſit eſſe
teſtis, ſi nõ pronunciauit, ſed expirauit cõpromiſſum
15 per lapſum tpis, ſi lis ſit coram alio, † & in his tantũ
quæ pertinent ad litis ordinationẽ, non aũt in his, quę
reſpiciunt terminũ, & litis deciſionẽ, quia tunc ei nõ
creditur, iuxta ſententiam Iacobi Butr. in d. l. ne in arbitris,
& Rim. Sen. in d. conſ. 432. nu. 16. & ſeq.

16 Intellige ſecundò hãc limitationẽ, † vt maior fides
ipſi arbitro non haberetᷣ, ꝙ̃ vni teſti, per tex. in ca. licet
ex quadam. de arbi. per Fel. in c. ob carmen. §. 1. co. tit.
quẽ ſequitur Aufrer. in d. tract. de teſt. nu. 11. Quod ẽt
17 intellige, † ſi vnus tñ ſit arbiter, ſed ſi ſint plures, probabunt
plenè, vt per gl. in d. c. cum à nobis. de teſt. &
per Alber. de Malet. in d. tract. de teſti. c. 4. nu. 34. in fi.

Tertiò limita, vt non procedat, qñ ille arbiter examinaretᷣ,
non vt plenè probaret, ſed vt aliũ iudicem
18 id inſtrueret † vt melius examinatam ſnĩam ferret, ſecundùm
gl. fi. & ibi Archid. & Domin. in c. de conſilijs.
18. diſtin. & idem gl. in c. ſtatutũ. in ver. cognitor.
2. q. 6. Idẽ Ant. de Imo. in c. olim. de præſcri. vbi aiunt
19 huiuſmodi inſtructionẽ inducere ꝓſumptionẽ, † nõ ꝓbationẽ,
ſic ẽt declarauit Bar. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum,
nu. 29. ver. quæro qñ examinatur. ff. pro ſocio.
Steph. de Aufrer. de teſt. ſub nu. 11. verſ. fallit ſecũdo,
Socyn. fall. regu. 199. incip. iudex de actis. 1. fal. Ioan.
de Anan. conſ. 17. nu. 13. Iaſ. in conſ. 10. nu. 5. & conſ.
12. lib. 1. & Rim. Sen. in cõſ. 432. n. 14. vol. 3. vbi dicit,
iudicẽ vti inſtructorẽ poſſe atteſtari dę geſtis corã ſe.

20 Intellige, ꝙ ad hoc vt iſtud procedat, † duo requiri.
Primũ, vt agatur de facto declarando, deinde, vt fuerint
plures iudices, vt ſentire vr̃ Bar. in d. §. arbitrorũ, &
declarat Menoc. de arbit. iud. q. 73. nu. 10. & ſeq. allegat
quam plura, quæ per te potes videre, vbi hoc etiã
21 reſtringit, † qñ factũ redditur adeò obſcurũ, vt aliunde
declarari non poſſit, nec res magnum detrimentũ
eſſet allatura, quo caſu admittit iudici primò fore adhibendam
fidem, præterea nihil, vt ibi nu. 13.

Quartò limitaꝫ, qñ produceretur non vt teſtificaretᷣ
22 viua voce, † ſed ad ſolennizandũ (vt noſtrorũ verbo
vtar) inſtr̃m de geſtis corã eo, vt ex alleg. per Stephanum
Aufrer. in d. tract. de teſtib. nu. 11. ver. fallit 2.

Intellige non procedere, quando ad actum, in quo
arbiter eſt deſcriptus, vt teſtis, requireretur maior numerus
teſtium præter auctoritatẽ iudicis, vel arbitri,
nam tunc in illo numerò non poteſt arbiter cenſeri,
ita intellexit Fely. in c. licet ex quadam. & cap. cum à
nobis. de teſtib. & ſequitur Aufrer. vbi ſupra.

Quintò limita non procedere, qñ ambę partes con
23 ſentirent, † vt hic. iudex arbitrarius teſtimoniũ ferret,
vt per Ant. & Imo. in c. non ſine, de arbitr. per tex. in c.
dilectorum. de teſtib. cogen. faciunt notat. in l. Theopompus.
ff. de dot. præleg. & alia alleg. per Aufre. in d.
tract. de teſtib. ſub d. nu. 11. verſ. fallit 4. dixit Fel. in d.
c. cum à nobis. nu. 9. de teſtib. Soc. trac. fallen. reg. 199.
fallent. 2. ſequitur Menoch. d. q. 73. nu. 25.

Sexto limita non ꝑcedere. qñ producitur ad decla-
24 randũ, † & afferendũ congruentem intelligentiã iis,
quæ obſcurè dixit in ſnĩa, vel laudo ſuo, nam tunc ſuper
hoc teſtificari põt, ſi credimus Bal. in d. c. cũ à nobis.
de teſti. & in l. ne in arbit. C. de arbit. & ibi. Bart. n.
6. Fel. in d. c. cũ à nobis. nu. 10. Inno. in d. c. nõ ſine de
25 arb. vbi dicit, † interrogatos debere reddere optimam
rõnem ſuæ declarationis, vt cõſuluit Barb. cõſ. 5. col.
5. in fi. li. 2. & abſolutè tenuit Boe. dec. 172. n. 23. & 24.
& p Alb. de Malet. d. trac. de teſt c. 4. n. 31. & ſeq. & ſim
Aufrer. vbi ſupra his illud conuenit, ꝙ hmõi declarationẽ
nullus alius facere põt, cũ cõſiſtat in animo, &
in ſimili allegat Ang. in l. ex facto. in prin. ff. de vulg.
26 Quòd permittitur, † qa declaratio nullum ius adfert,
ſed tñ ambiguũ aperit. l. hæredes palã. §. ſi quid poſt
ff. de teſt. vbi Bar. & latè Dec. in l. edita. n. 48. 49. C. de
eden. & huc ſpectant plura adducta per Fely. in c. qualiter,
& quando, il 1. nu. 24. de accuſ. & nonnulla alia
congeſta per Menoc. d. q. 73. nu. 17 & ſeq.

Amplia iſtam limitationem procedere etiã in ar-
27 bitratore, † qui itidem ſicuti arbiter laudum ſuum poteſt
declarare, iuxta ſententiam Alcia. in conſil. 418.

num.

num.1.& 2.ſecundum impreſſio. Lugdun.
Intellige, vt p̃dicta limitatio procedat, qñ ſolũ agit̃
de interpretatione, & declaratione obſcuritatis, ſecus
vbi verba eſſent clara, & ageret̃ de noua interpreta-
28 tione, † quia tunc non diceretur declaratio, ſed noua
diſpoſitio, quo caſu arbiter nõ admittitur, vt declarat
Dec. in l. edita. nu. 49. C. de eden. & ante eũ dixit Pau.
de Caſt. in l hæredes palã §. ſi q̃d poſt. col. 2. ff. de teſt.
& ex multis proſequitur Menoc. d. q. 73. nu. 23.
29 Secũdò intellige, vt tunc procedat, † qñ huiuſmodi
declaratio verſat̃ tñ circa circũſtantias actus, & non
circa ſubſtantiã, quia ſi verſet̃ circa ſubſtantialia, non
declaratio, ſed noua diſpoſitio nuncupat̃, vt per Iaſ.
conſ. 56. col. pen. verſ. 3. rñdetur, vol. 3. & tunc nõ ſpe-
30 ctat ad arbitrum, ſed tñ ad eum, † qui actum recens
facere poſſit: vt in ſummo Pontifice, qui cũ beneficia
recenter conferre poſſit, põt & declarare conceſſionẽ
iam factam, vt per Dec. in d. l. edita. nu. 49. in fin. C. de
31 eden. & in Principe, † qui declarat verba inueſtituræ,
vt dixit Menoc. in d. q. 73. nu. 27. teſtatur Soc. iun. cõſ.
95. nu. 22. lib. 3. Par. conſ. 50. in fi. lib. 4. Tiraq. in l. ſi vn
32 quam. in verb. libertis. C. de reuoc. don. nu. 15. † & in
tali declaratione verſante circa ſubſtantialia pars eſt
citanda, vt per Innoc. in c. olim. de verb. ſign. ſequitur
Ruin. conſ. 38. nu. 10. vol. 1. & dixit Dec. conſ. 533. in
33 fi. ea ratione † quòd huiuſmodi declaratio circa ſub-
ſtantialia non leue poſſit afferre detrimentum.
Contrarium in hoc vr̃ ſentire Lauren. Calca. cõſi.
16. nu. 43. vbi qñ iudici eſt declaranda ſententia lã la-
34 ta ſecundùm acta. † non eſt opus amplius citatione
partis, comprobat per contex. in l. vnum ex familia. in
prin. & in §. 1. ff. de leg. 2. quo in loco Calca. vt recon-
cilietur cum aliis ſentientibus contrariam opinionẽ,
poſſumus dicere, ibi loqui de ſimplici declaratione,
& non de reſpiciente ad ſubſtantialia ſententiæ.
Tertiò intellige hanc ſextam limitationẽ procede-
35 re, † qñ talis arbiter produceretur ab vtraq; parte, aliàs
ſecus, vt declarat Aufer. in d. ſuo tract. de teſti. nu. 11.
verſ. fallit 5. ex mente Fely. in d. c. cum à nobis. & in c.
licet ex quadam. de teſtib.
Septimò limita, vt concluſio non procedat, qñ ex
36 teſtimonio ipſius arbitri † nullũ partibus adfert̃ præ-
iudiciũ, q̃a tunc teſtis adhibetur, voluit Arch. in c. de
concl. 18. diſtin. ſequitur Aufret. vbi ſup. nu. 11. in ver.
fallit 6. Innoc. in d. c. a. de arbit. ſentit Menoc. d. q. 73.
37 nu. 14. 15. † vbi tñ aſſerit difficilè eſſe dare caſum vbi
teſtium hoc vel noceat, vel p̃ſit vni, vel alteri partiũ.
Octauò limita non procedere, qñ deponeret cõtra
38 ſe, † quia tunc non adhiberet̃, q̃ fuit traditũ à Calde.
Ant. Imo. & Sicul. in d. c. cum à nobis. de teſti. & in d.
c. nõ ſine de arbit. quos refert, & ſequitur Aufr. vbi ſu-
pra d. nu. 11. verſ. fallit 7. tenet Soc. d. reg. 199. 3. fall.
Intellige ſecundũ eundẽ Sicul. d. c. cũ à nobis, vt p̃-
39 cedat, † qñ afferret probabilem errorẽ, alioqui, ſi ſuã
ipſius turpitudinem adduceret, quæ illũ criminoſum
redderet, nõ permitteret̃, vt poſſet teſtificari, vt refert
Aufret. d. verſi. fallit 7. tenet Fel. d. c. cum à nobis. nu.
11. de teſtib. & declarat Menoc. d. q. 73. nu. 15.
40 Nonò limita, vt nõ procedat, † qñ ex eo, ſuper quo
arbiter producit̃, non orit̃ laus, vel probrũ ex aliquo
geſto, vel omiſſo, q̃a hoc caſu admittit̃, ſecundũ Ana.
in d. c. cũ à nobis. nu. 12. de teſti. Soc. d. reg. 199. fallen.
4. Aufr. d. nu. 11. verſ. fallit 8. Menoc. d. q. 73. nu. 30.
41 Decimò limita non procedere, † qñ admitteret̃ in
ſubſidiũ, hoc eſt ſuper his, quæ aliis cognita eſſe non
poſſunt, vt per Ant. & alios in d. c. cum à nobis. & eſt
tex. cũ gl. in c. cum dilectus. in verb. & ſi tres. in fin. de
elect. vbi textus inquit. credi tribus deſtinatis à Capi-
tulo Mutinenſi ad eligendũ epiſcopum illum quem
maior, vel melior pars canonicorũ eiſdẽ ſecretò no-
42 minauerint. † & propterea ſi illi tres conſtituti teſti-
ficati fuerint ſe diligenter perquiſiuiſſe à ſingulis ca-
nonicis, clã an nominauerint Archidiaconũ eiuſdẽ
eccleſiæ Ep̃m, fidem adhiberi dicentibus, ſe Archidia-
conũ prædictum Ep̃m elegiſſe, tanq̃ ſecretò nomina-
tum à ſingulis Canonicis. Et ideo dicit gl. in verſ. pro-
batio. iuncto textu, ibi. contrarium probari non poſſe
eius, q̃ dixerũt illi tres deſignati: id eſt, Canonicos nõ
nominaſſe dictum Archidiaconum Epiſcopum, cum
dictum ipſorum receptum ſigillatim, & ſecretò ſit ſin-
gulare, quia non poſſet dicere quilibet Canonicorũ
directè niſi de ſe, ſecus ſi examinatio Canonicorũ fa-
cta foret publicè per illos tres deputatos, quia tũc poſ-
ſet fieri probatio cõtraria. Vnde ex his ſequitur arbi-
tro in ſubſidium credi, per dictum tex. in c. cum dile-
ctus, & ſequitur Fely. in d. c. cũ à nobis. col. 5. poſt nu.
12. verſ. fallit 9. & aſſentitur Menoc. d. q. 73. nu. 31. vbi
ex aliquibus comprobat dictum.
Intellige, vt non tamen iſto caſu arbiter futurus ſit
43 integer teſtis, † ſed eius fides arbitrio iudicis relinqui-
tur, ſecundùm Steph. Aufrer. in d. ſuo tract. de teſtib.
ſub d. nu. 11. verſ. fallit 9. & dixit Fely. in d. c. cùm à no-
bis, ſub nu. 12. verſ. fallit 9.
Cuius tñ dictum non eſt ità ſimpliciter intelligen-
dum, prout ſi primò intueatur innuere vr̃, ſed cum ali-
qua diſtinctione, quia ſi diligenter inſpiciatur, colligi-
44 tur clarè, ibi Fely. conſtituere duo capita, † id eſt, qñ
arbiter deponit ſuper his, ſuper quibus alij teſtes potẽ-
tia interuenire potuerunt, licet actu nõ interuenerint.
Nam tunc Fely. vult, arbitrum non eſſe integrum te-
ſtem, ſed eius fidem eſſe in arbitrio iudicis poſitam q̃
quidem rectè percipitur ex verbis Fel. ibi, & iſta fallẽ-
tia habet pulchrum in ſe. quia negari nõ poteſt, quin
parti imputetur, cur acta, quæ cõiter ſolent fieri præ-
ſentibus multis aſtantibus, non probentur per teſtes.
Vnde vides, talis culpa non attenditur, hæc Fely. ibi.
Vnde intuẽti patebit, illũ apertè loqui in hoc primo
capite de his, quæ potuerunt probari per alios teſtes, q̃
per arbitros, licèt actu probata non fuerint, & in his
vult Fel. arbitrorũ teſtimonium integrum non eſſe.
Secundum caput ponit Fel. ibi, qñ ſumus in facto,
q̃ non poteſt probari, niſi per eos teſtes, qui producũ-
tur, & ſic per arbitrũ, ex quo factum præfatũ corã ipſo
arbitro ſecretò factũ eſt, & hoc elicitur ex illis verbis
Fel. id eſt, ſuper his, quæ aliis non poſſunt eſſe nota. Et
tunc eſt intelligendũ Fely. velle, arbitrũ eſſe integrũ
teſtem, & hoc maximè dum adducit tex. in d. c. cum
dilectus. de elect. & ibi gl. in verb. tres. quem ſupra in-
duximus, demõſtrare nedum illos tres deputatos eſſe
integros teſtes, ſed adeò integros eſſe, vt contrariũ p̃-
bari non poſſit, et hoc idem vult Fely. in d. c. cũ à no-
bis. verſ. fallit 9. ſub nu. 12. in illis verbis, aut dr̃ q̃ in c.
cum dilectus. loquitur propriè de actibus, qui ſua na-
tura probari non poſſunt, niſi per eos, qui producunt̃,
et ideo extenſio iſtorũ quo ad hũc caſum eſt bene no-
tanda, hæc Fely. ibi. Quapropter Fely. ipſe vr̃ velle, vt
extenſio diſpoſitionis c. cũ dilectus. loquẽtis in actu,
qui probari non poſſit, niſi per eos, qui producuntur,
extendatur ẽt ad eum actum, qui per alios, q̃ per eos,
qui producuntur, probari potuit, licèt non probetur.
Et ſic primo caſu non negat, arbitrum eſſe teſtem in-
tegrum quia ſi id diceretur, loqueretur, contra tex. d.
c. cũ dilectus. et ibi gl. quos ad eam rem adducit, et ita
45 debet intelligi, † cum dictum Doctoris intelligatur
ſecundũ legem, q̃ alleg. vulgata doctr. Bar. in l. non ſo-
lùm. §. ſi liberationis verba. ff. de libe. leg. et hoc caſu
vult Fel. arbitrum eſſe teſtem integrum, q̃ clarius pro-
batur ex doctrina ipſius Fel. poſt Card. in conſ. 144. dũ
dicit, in caſibus in quib. poteſt arbiter teſtificari p̃ba-
46 re tanquam vnum teſtem, † et partem pro qua latum
eſt laudum, et examinatur arbiter poſſe ſupplementũ
probationis iurare, iuxta l. admonen. ff. de iureiur. et
licet iſtud dictum videatur recens, tñ tutũ eſſe ipſum
ſequi, ſi ergo datur iuramentum ſuppletiuum haben-
ti arbitrũ teſtem, ſequitur, vt arbiter ſit integer teſtis,
47 † quia non datur iuramentum ſuppletiuum, niſi in
integro

integro teſte, ſicq; ſit omni exceptione maioris, cui deferri iuſ in ſuppletiuum iuxta ſcribētes in d.l.admonendi Fel. ergo in d.doctrina intelligendus eſt, ne ſibi repugnet arbitrū, qn deponit ſuper his, ſuper quibus teſtes potuerunt adeſſe vltra arbitrū, nō eſſe integrum teſtem ſed eius fidē arbitrio iudicis relinqui. Verū qn deponit ſuper his, q probari non potuerunt, niſi per arbitrū, tunc teſtimonium eſſe integrū, & illud habenti eſſe deferendū iuſ in in ſupplementum probationis, & ita etiam intelligendus Steph. Aufr. ſupra alleg. & oēs alii in propoſito articulo loquentes per ſupradicta.

48 Quod confirmatur ex eo, † q in ſubſidium ad probandū illa, quæ in locis ſecretis fiunt, admittunt̄ et teſtes domeſtici, vt ſancitū reliquere Imp. Theodoſ. & Valent. in l. cōſenſu. §. ſin aūt aliter. C. de repud. Cram. de ant. q temp. 2. par. 1. part. principalis, nu. 13. & 14. vbi latè & Bar. in l. quoties, nu. 2. C. de nauf. lib. 10.

Vndecimò limita concluſionē principalē nō pro-
49 cedere in antiquis, † quia propter longitudinem tpis aſſertioni, & teſtimonio arbitrorū ſtatur, vt reſpondit Socy. ſen. in cōſ. 66. nu. 3. vol. 4. ſuperſunt & aliæ iſtius concluſ. declarationes, verum cum per Capel. Toloſ. in deciſ. 142. iunctis additio. enucleatè traditæ ſint, lector illuc te reijciendum putaui.

CONCLVSIO CXXV.

ARGVMENTVM.

Quid cenſendum ſit de illo qui tanquam arbiter, & arbitrator pronunciat, cui potiſſimum id ſit adſcribendum.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter pronunciādo tanq̄ arbiter, & arbitrator, tanquā arbitrator pronunciaſſe præſumitur, contrarium nu. 2.*

2 *Arbiter, & arbitrator, ſi pronunciauerit ſimpliciter, nec colligi ex proceſſu poſſit, qua poteſtate vti voluerit, in dubio præſumitur, quod proceſſerit vt arbiter.*

3 *Arbiter quibus modis videatur elegiſſe viā arbitri in procedendo, & iudicando.*

4 *Arbiter ſi arbitri viam elegit, non poteſt ad arbitratoris viam redire.*

5 *Eligens vnam cenſetur & præſumitur renunciaſſe alteri.*

1 Arbitrum pronunciādo tanquā arbiter, & arbitratorem præſumi † pronūciaſſe tanquam arbitratorem, traditum fuit à Bal. in l. nō codicillum. C. de teſta. quem refert Crem. in ſing. 147. communiſſa quæſtio.

Contrariū ſequutus eſt Vant. in ſuo tract. de nullit. ſent. ex def. iu. iſd. ord. nu. 173. vbi dicit, q ſi arbiter, & arbitrator ſimpliciter pronūciauerint, & ex proceſſu, vel ſnīa colligi nō poſſit mens indicantis qua poteſta-
2 te vti voluerit † in dubio pſūmi proceſſiſſe vt arbitrū, cū hęc ſit mitior, & æquior interpretatio, cū tollat̄ reductio ad arbitrium boni viri, & ita dicit * cōiter tenere Doct. ſecundū Fel. in c. cū ex officii. col. 11. verſ. ſūt duæ opiniones, de præſcrip. cum alijs per eū adduct. s.
3 Limita igit̄ ſupradictā concluſionē procedere, † , niſi ex actis aliud appareret, népe ſi in procedendo ſeruaſſet ſubſtātialia, & formalia iudicii, vt ſi pducendū libellū curaſſet, litem conteſtari, & huiuſmodi, nā tunc vr̄ elegiſſe viam arbitri, & tanquam arbitrum iudicaſſe, docuit Bar. in l. ſi ſocietatē. §. arbitrorū. ff. pro ſocio,
4 † nam poſtq̄ illam viam elegit, non pōt ad viam arbitratoris redire, vt conſtituit Spec. tit. de arbit. §. differt.
5 verſ. q ſi cōpromiſſum, qa eligendo vnā, cenſet̄ † & præſumitur renunciaſſe alteri, vt voluit Inno. in c. cū ex officii, verſ. nē ex hoc loco, de pſcript. & vide ibidē Fel. nu. 2 . & 32. q vltimū dictum quando procedat, conſulendus erit Gabr. concl. 4. titu. de actio.

CONCLVSIO CXXVI.

ARGVMENTVM.

Arbitramentum quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Arbitramentum probari per teſtes.*

2 *Teſtes deponentes tantummodo de contractu, & præparatione arbitramenti non probant.*

3 *Multa dicuntur, quæ non fiunt, & multa tractantur quæ non perficiuntur.*

4 *Arbitramentum per teſtes probatur, niſi ſtatutū diſponat contrarium, vt in ciuitate Mediolani.*

5 *Arbitrator in dubio quis præſumitur potius, quā arbiter.*

1 Arbitramentum poſſe † probari per teſtes, Ang. docuit, fretus auctoritate Imp. Alex. in l. cum te. in fi. C. de tranſ. & reſpondit Dec. in conſ. 11. nu. 1.

Sed illud in materia noſtra obſerues, vt ſi teſtes de-
2 ponerent tantummodò de tractatu, † & præparatione arbitramenti, non probarent, qn̄ multa dicuntur,
3 quæ non fiunt, vt notat Bal. in l. cum allegas. col. 3. C. de vſu. & multa tractantur, † quæ non perficiunt̄, prout dicit idem Bal. in l. multum intereſt. col. 2. C. ſi quis alter. vel ſibi. cum aliis adductis per Dec. vbi ſupra.

Intellige ſupradictam concluſionē procedere, niſi
4 ſtatutum cōtrarium diſponat, † prout in ciuitate Mediolani, vt atteſtatur Dec. vbi ſupra nu. 2. per quod cauetur, non poſſe probari per teſtes ſententiarum.

Nec illud animaduerſione dignū in hac re nō prætermittā, vt arbitrator quis in dubio præſumatur † po-
5 tius, quàm arbiter, iuxta ſnīam Bart. in l. ſi ſeruus plurium, & in l. ſi. ff. de leg. 1. Natt. in conſ. 7. in fi. in 1. parte, vbi allegat Bal. in l. non codicillum. C. de teſtam. Ino. & Aret. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. idem etiam notat Ant. & Imo in c. Quintauallis. de iureiur. Bapt. de S. Blaſio in tract. de arbit. verſ. 4. quæro. quem refert Gozd. in conſ. 100. nu. 9.

CONCLVSIO CXXVII.

ARGVMENTVM.

Arbor per quot pedes præſumatur emittere radices.

SVMMARIVM.

1 *Arbor vſq; ad quindecim pedes præſumitur agere radices.*

2 *Arbor per vigintiquinque pedes extendit radices ſecundū Bart. & Rip.*

1 Arborem præſumi † radices emittere ad quindecim pedes ſcimus Imp. Conſtantinus in l. 1. C. de aquæduc. li. 11. vbi Bar. q tn̄ vſq; ad 25. pedes profert, ſed forſaſsè corruptè, qa tex. de quindecim tm̄ meminit, & ita ēt notat ibidem Butrig. Bar. etiam ſnīam confirmat Rip. in ſuo tract. pe-
2 ſtis. de præſeruat. remed. q. 1. num. 25. † vbi de vigintiquinque pedibus tradit, allegando tex. in d. l. 1.

CONCLVSIO CXXVIII.

ARGVMENTVM.

Si quis cum telo ſit, cēſeatur ne bene, an malè animatum eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Arma mali animi præſumptionem inducunt.*

2 *Domini tenentur de iure prohibere ſubditis delationē armorum: ideo malè & iniuſtè ruſtici de eis conqueruntur.*

3 *Latus cultro ſi quis cinxerit præſumitur habere animū rixandi. vide nu. 6. niſi adeſſet iuſta cauſa deferendi, quia eſſet miles, vel ob id ſtipendium acciperet.*

4 *Miles portādo arma dr̄ portare ſua propria inſignia, q intelligitur in veris militibus, qui ſunt in expeditione belli.*

5 Qui

5 *Qui dicanť habere iuſtã cãm portãdi arma,vide remiſſiuè.*
6 *Portans arma ligata nõ dicitur habere malum animum, vel ferens ſuperioris iuſſu ſeu permiſſu.*
7 *Venia,vel permiſſio ſuperioris tollit omnem malam ſuſpicionem,ſecus ſi non conſtaret,quia ſuſpicio augeretur.*
8 *Læſus portans arma non præſumitur animum gerere maleuolum,ſed propter iuſtum timorem, ne iterum lædatur.*
9 *Inſolito portare arma,nec delicta cum eis perpetrare, ceſſat præſumptio mali animi, vide in concl.*
Animus quando quis animum maleuolum habere cenſeatur,& vide hic remiſſiuè.

1 Arma indicio eſſe poſſunt, † quẽ malè animatum eſſe erga aliũ,iuxta gl.in c.1.§. ſi quis ruſticus. de pace tenẽ. in vſib.feud.& notat Alex.in l.1.ff.ad l.Iul. de vi pub. in addi.ad Bar.& in conſ.103. col.3. ante med.verſ.ꝓ eo facit,vol.1.Iaſ.in §.ex maleficijs.col.13.n.81. Inſt.
2 de act. Cran.in conſ.314. num.3. † vbi dicit iniuſtè,& malè conqueri ſubditos de dñis prohibentibus, ne qs cũ telo ſit,ad ꝙ agendum ius eos impellit.id animadtit ẽt Cœpoll.in conſ.ciuil.2.num.6.& alios congerit Guid.Pap.in conſ.75. ſub num.5.verſ. ideò alibi dicit, Bal.& Thom.de Pipe.in ſuo tract.crim. de fam.n.68. Bertr.in conſ.316.nu.7.vol.2.Franc.Curt.in repet.l.licet inter priuatos.nu.4.C.de pact.& Rimi.ſen.in cõſi.
3 15.nu.10.vol.1.vbi dicit, † illum,qui cultro latus cinxerit,præſumi habere animum rixandi,per tex. in l.licet.C.de pact.cum alijs per eum adductis.

Primò limita,qñ hẽret iuſtã cãm illa portãdi, nẽpè q̃a eſſet miles,vel ob id ſtipendiũ acciperet, vt eſt tex. in l.iubemus.la 1.C.de ꝓpoſit.ſacr.cub.lib.12.& dicit.
4 Et ratio eſt,† quia miles portãdo arma, dicitur portare ſua propria inſignia,ſecundum Bal. in c.1.nu.50. quid ſit inueſt.in vſib.feud.

Intellige tamen in veris militibus,qui ſunt in expeditione belli, vel fuerunt veri milites, iuxta Tiraq. in tract.de nobilit.c.20.nu.68.& 72.
5 Cæteros verò, † qui dicuntur habere iuſtã cauſam portandi arma,recenſet P.Duen.in reg. vtriuſq; iuris. in reg.arma portare.
6 Secundò limita,ſi quis portaret arma ligata,† nam non diceretur malum animum gerere, per text.in c.1. §.ſi quis,de pace tenen.in vſib.feud.vbi Andr.de Iſer.
Tertiò limita non procedere,qñ iuſſu, vel permiſſu
7 ſuperioris illa deferret, † quia tunc tollitur omnis mala ſuſpicio,vt idem Nouel.vbi ſuprà,ſecus ſi de tali ꝑmiſſione,& venia non conſtaret,quia tunc augeretur ſuſpicio,vt inquit Bertr.d.conſ.16.

Quartò limita, qñ aliàs ille, qui defert arma, læſus
8 fuiſſet † ſicq; propter iuſtum timorem, ne iterum ſibi iniuria inferatur,illa arma defert,quo caſu non pręſumitur animus maleuolus,ſed vt ſeipſum tueatur,ita limitat,& intelligit Marſi.conſ.21.nu.27.vſque ad 31.

Quintò limita, quando quis conſueuit eſſe cũ telo,
9 illoq; abuti non eſt ſuæ conſuetudinis,† nam tunc ceſſat illa præſumptio, ſecundùm Nouell. in d.tracta.ad defenſam,eo.tit.an indicia danda ſint reo,nu.68.verũ quando quis præſumatur animum iniquum gerere,diximus ſuprà in concluſione animus.

Si quis verò requirat alia quæ ad hanc explicandã concl.pertinent, præſertim vt cognoſci poſſit qñ quis dicať portare arma,vt iniuriã inferat, adeat Affli.ſup. conſtit.reg.li.1.in tit.de illicita portat.armorũ,ꝑ totũ.

CONCLVSIO. CXXIX.

ARGVMENTVM.

Quo pacto probanda ſit arrarum traditio in ſponſalibus.

SVMMARIVM.

1 *Arrarum traditio in ſponſalibus probatur per confeſſionẽ recipientis,niſi per coniecturas probetur contrarium.*
2 *Arrarũ traditio debet probari per teſtes, vel inſtrm in quo Notario præſente atteſtentur factam numerationem.*
De quibus arris,vide remiſſiuè.
3 *Concilies opiniones,vt ibi remiſſiuè.*

Arrarum in ſponſalibus traditionem probari per confeſſionẽ
1 recipientis,† niſi per aliquas coniecturas contrarium probeť,fuit ſñia Bar.in l.Titia.in prin.ff.de verb.obli. & conſuluit Steph.Bonacur.in conſ.9.inter conſ. matrimon.nu.9.& Agab.Matth.in conſ.6.nu.21.inter cõſilia matrimonialia, & Fran. Manſuc.inter ead.conſ. matrimon.in conſ.7. nu. 14. cum ſeq. id vnum ẽt not. Bal.in l.Deo nobis,in prin.2.col. verſ.5.not.hic. C.de epiſc.& cler.contra Bar.in l.fi.C.de ſenten.& in l.2.in 2.col.verſ.9.quæritur.C.quãdo lice. ab empt.diſced.

Contrariũ vr̃ voluiſſe idẽ Bal. in l.fi. C.de epiſc. &
2 cler.vbi ait,id probari debere ꝑ teſtes,† vel ꝑ inſtrm in quo notarius atteſtať de enumeratione facta ipſo pręſente,& adhibeať eundẽ Bal.in l.fin.nu.7.C.de ſpon. cui aſſentitur Fulg.ꝑ d.l.fi.de ſponſ. & in d.l. Deo nobis.nu.3.C.de epiſ.& cler.vbi reijcit, & improbat opinionẽ illorum, qui aliter ſenſere, quiq; atteſtati ſunt de generali conſuetudine, nã, vt ipſe inquit, aliter vidit ſeruari Papiæ, & ſubdit ita teneri ꝑ canoniſtas in c.gemma.de ſpõſ. nos verò opportuni, hęc tradem us in concl.cõfeſſio de iſtis tamen arris vberius differentem conſulas Didac.Epito.2.par.c.3.nu.6.cum ſeq.
3 Cõcilies hoc,† & intelligas, vt ꝑ D.Agab.Math.d. cõſ.6.nu.20.cũ plurib.ſeq. & per Steph. de Bonacu.d. cõſ.9.nu.8.cũ ſeq.& vide Pau.de Caſt.in d.l.fi.nu.6.

CONCLVSIO CXXX.

ARGVMENTVM.

An cenſeãtur admiſſi articuli ſi ſuper his ſint teſtes recepti.

SVMMARIVM.

1 *Articuli præſumũtur admiſſi, ſi ſuper eis ſunt recepti teſtes.*
Admiſſio articulorũ nõ eſt de ſubſtãtia iudiciarij ordinis.
Iudex recipiendo teſtes cenſetur articulos admittere.
2 *Teſtes ſi recipiantur ſeruatis omnibus terminis,articuli cenſentur admiſſi.*
3 *Paria ſunt aliquid facto fieri,vel verbis.*
4 *Articuli quando producuntur,pars debet citari.*
5 *Articulorum admiſſio eſt interloquutoria.*
6 *Teſtes faciunt quale quale indiciũ recepti parte non citata.*
7 *In articulorum admiſſione non eſt neceſſe ferre ſententiam interloquutoriam,ſi articuli ipſi ſunt pertinentes.*
Et qñ articuli cenſeantur pertinentes. vide ibi remiſſiuè.

1 Articulos præſumi admiſſos,† & proinde ꝓbare, ſi ſuper eis ſint recepti teſtes cõſtituere DD. Rot. dec. 105. valet receptio,& dec. 392. ſi auditor, in nouis. vbi in hanc deſcendere ſñiam, admiſſionẽ articulorũ non eſſe de ſubſtantia ordinis iudiciarij,q̃a iudex recipiendo teſtes cenſetur tacitè admittere articulos,ideò non eſt neceſſe ꝓferre ſñiam interloquutoriã ſuper admiſſione articulorũ, dummodo ſint articuli pertinentes, conuenit cũ iſta decif.446.ſi auditor admittat articulos, in antiq. quo in loco deciſum fuit, vt ſi ſeruatis oĩbus terminis te-
2 ſtes recipianť, † articulos cenſeri admiſſos, & cũ hoc ſimpliciter tranſit Mil. in repert.in verb. teſtiũ ẽt non affuturorũ receptio,aſſentitur ẽt Philip.Frag.in c.pręſentiũ.§.teſtes,nu.4.de teſtib.li.6.vbi ſimpliciter allegat ꝓ concordan.ꝑallegat.dec.392. ſi auditor, cui adhæret Mil.in d.ſuo reper.in verb.iudex recipiẽ.teſtes, allegat gl. in c.cum contingat. in verb. nihilominus. de offic.

de offi c.deleg.ſequitur Crauet.conſ. 179.nu.12.& eſt
deciſ. 595. ſi aliquæ exceptiones;& 516. valet rece-
3 ptio,in antiq.& ratio eſt† quia paria ſunt,aliquid fie-
ri facto,vel verbis,vulgata l.Paulus reſpondit.ff. rem
rat.hab.& dixit Crauet.d.conſ.179. nu. 12.
4 1 Verumtamen quando producuntur articuli † par-
tem debere citari monuit Alber.de Malet.in tract.de
teſtib.c.7.nu.6.per deciſ.Rot.9. quæ potius eſt 93. iu-
dex admittendo,in nouis. illumque ſequitur Cãpeg.
de teſtib. regul. 165.
Verùm in hoc animaduertẽdum eſt,Rotã,ſi rectè
intueatur,hoc non ſentire,ſed loqui de admiſſione,q.
terminus differt à termino pductionis,vt infrà, & ita
5 etiam videtur loqui Alber.dum poſteà inquit† hmõi
admiſſionem articulorum eſſe interlocutoriã, vide-
tur ibi Alber.perturbare terminum productionis, &
admiſſionis.Idem facit Fel.in c.2.nu.32.de teſtib.vbi
quærit,an in productione articulorum ſit neceſſaria
citatio,& per Doct.ibi cõcludit affirmatiuè, ſubdẽs,
quia admiſſio eſt interlocutoria quædã, & nihilomi-
nus plurimum inter ſe diſtant productio,& admiſſio,
vt etiam animaduertit Abb. in c. in nomine Domi-
ni.nu.16.de teſt.& cõcludit,citationẽ fore neceſſariã
in pductione articulorũ,ſecus in admiſſione, de hoc
vero ꝙ ſecundo loco diximus,infrà agetur,& ab hac
parte ſtat ẽt Luc.Pet.de iud.for.Capitol.c. 5.ſub nu.
6.verſ.remanet,& vide Campeg.d.reg.165.vbi ponit
ſex limitationes,quæ tñ non conueniunt,niſi prima,
& tertia,id eſt,iſtud dictum non procedere,quãdo eſt
6 facta generalis citatio,& ꝙ ſi pars non ſit citata,† ni-
hilominus teſtes facere qualecunq; indiciũ, quod cõ-
probat per doctr.Bart. in l. hæreditaria.C. de crimin.
expil.hæred.quam tamen nõ inueni in Codice meo.
Quod autem nuper à nobis eſt traditum,in admiſ-
ſione articulorum non eſſe neceſſe,vt feratur ſentẽtia
7 interloquutoria, † ſi articuli ipſi ſunt pertinentes, di-
cendum eſt, ad id quando articuli cenſeantur perti-
nentes,inter alios adeundum eſſe Bertr.conſ. 198. in
pncip.vol.3.& in conſ.142.nu. 8. vol. 1. Pariſ. conſ.
112.nu.1.vol.1.& conſ.67.nu.12.vol.4.& cõſ. 60. nu.
7.vol.3.& conſ.31.nu.54.vſq; ad 60.vol.4. Corn. cõſ.
28.litera I. vol. 3.

CONCLVSIO CXXXI.

ARGVMENTVM.

An pars vocanda ſit, quando articuli ad-
mittuntur.

SVMMARIVM.

1 *Articuli quando admittuntur,debet pars citari.*
2 *Articulorum admiſſio eſt ſententia interlocutoria,quæ eſt præiudicialis.*
3 *Articuli poſſunt eſſe pertinentes,& non pertinentes, & ibi vide contrarium.*
4 *Citatio generalis quando præceſſit,non requiritur alia citatio in interloquutoria admiſſionis articulorum.*
5 *Iudex qñ citauit partẽ ad dicẽdũ cõtra articulos,& cõtradixit,ſi illos admittat,valet admiſſio abſq; alia citatione. Appellari poteſt ab admiſſione articulorum,vt ibi.*
6 *Citatio non requiritur ad vidẽdum articulos admitti. vide ibi contrarium.*
7 *Citatio generalis ad totam cauſam & ſingulos actus non requirit vlteriorem citationem partis.*
8 *Iudex qñ ſimpliciter procedit ad vlteriora,non requirit citatio partis,ſecus ſi admittẽdo articulos pñũciat ſup eis.*

1 Articuli quando admittunt̃,† de-
bere partẽ cita-
ri,ſentit Rot.d.deciſ.93.iudex admittendo,in no.quã
deciſionem ad hoc expendit Philip.Frãc.in c.1.præ-
ſentiũ §.teſtes.nu.4.de teſt.in 6.teſtatur ẽt Rot.deciſ.
10.fuit dubitatũ,in no.ſequitur Mil.in reper.in verb.
citatus ad vidẽdum admitti,Soc.in tract.de cita. art.
7.in 7.ampliat.tenet Felin.& Dec.in c.2.vnus nu.32.
& alter nu.69.de teſtib.& tradit Aret.conſ.75.diligẽ-
2 ter,& maturè.col.5.vbi hanc reddit rationem,† quia
iſta admiſſio articulorum ſit ſentẽtia interlocutoria,
quæ eſt præiudicialis,& propterea partem eſſe citan-
dam,quod ſequitur Dec.d.c.2.nu.69.& ſeq. Alb. de
Malet.de teſti.c.7.nu.6.cum ſeq.idem Fel.in c.ſubor-
ta.limit.6.de re iudic.Grauat.in addit.ad Veſtr.lib.5.
c.1.nu.2.vbi adducit Dec.d.c.2.nu.69 de teſtib. atte-
ſtantem de communi,licèt ibi Dec. dicat tãtummo-
do in ſentẽtia interlocutoria præiudiciali requiri ci-
tationẽ,& de hoc eſt communis opinio, quod tamẽ
dictum poteſt referri ad concluſionem noſtrã, hmõi
3 enim interlocutoria videtur præiudicialis, † cum ar-
ticuli poſſint eſſe pertinentes,& impertinentes,& idẽ
voluit Veſtr.in ſua pract.d.lib.5. c.15.nu.3.& ibidem
Grauat.qui alios citat.
Contrarium voluit Abb.d.c.2.nu.16.de teſt. & eũ
ſequitur Marian.Soc.in tractat.de cit.artic.7. in verſ.
23.in fin.& Nicel.in concord.gl.concord. 53. in 101.
fallent.
Verùm prior opinio eſt cõmunis,& verior, vt cõ-
ſtat ex adductis per Veſtr.vbi ſupra,c.15. ſub nu.3. &
dixit Luc.Pet.de iud.for.Capitole.c.5.nu.6.Felin. in
d.c.2. nu. 32. vbi in primis damnat opinionem Abb.
reſpondendo eius rationibus.
4 Limita nõ procedere,† ſi præceſſiſſet citatio gene-
ralis ad totam cauſam, quia tunc non requiritur alia
citatio in iſta interloquutoria,vt per Fel.in d.c.2. nu.
32.verſ.limita tamen ex mente D.Ant.& Imol ibi.
Secundò limita,vt non procedat, qñ iudex citauit
5 partem ad obijciẽdum articulis,& oppoſuerit,† quia
tunc ſi iudex admittat articulos,valet admiſſio, nec
requiritur amplius citatio, licèt ab hmõi admiſſione
poſſit appellari tãquam iniqua, & ſuarum exceptio-
num repulſiua,c.ex parte.de appellatio. & ſẽtit Rot.
d.deciſ.93.iudex admittẽdo,in no.& deciſ. 392.ſi au-
ditor admittat,in no.& 443.ſi auditor,in antiquis,ſe-
quitur Philip.Franc.in d.c.præſentium. §. teſtes. col.
6 2.ver.2.quæritur.de teſt.in 6.Mil.in reper.in verb.† ci-
tatio non requiritur ad videndum articulos admitti,
ſequitur Abb.in d.c.2.ſub nu.16.de teſtib.dicens, vbi
pars fuit citata ad videndum articulos producendos,
nõ eſſe neceſſe in admiſſione citare partem. & iſtam
opinionẽ Abb.approbat Mar.Socin. in d.tract.de ci-
tatione,artic.7.verſ.23.caſus eſt in art.admiſſione.
Contrarium videtur tenere Ant.Imol. Aret. Dec.
qui de communi atteſtatur,in d.c.2.nu.69. & 70.
7 Intellige, vt prior opinio procedat, † qñ præceſſit
citatio generalis ad totã cãm,& ſingulos actus, quia
tunc citationes,quæ fiunt per audientiã,vel aliis mo-
dis,potius fiunt,& fiũt quadã vrbanitate, quã neceſſi-
tate.quo caſu nõ reqrit̃ citatio partis, vt voluit Rot.
dec.320.licèt in cauſis beneficialib.in no.& dec.114.
maior pars Dominorũ,in no.& deciſ.132.appellãs in
cã beneficiali.& 245.licèt impetrãs,in no. & 402. in
no. Abb.in c.cõſuluit.n.7.& ibi Fel.n.7.de offi.deleg.
8 Secundò intellige,vt poſſit procedere,† quãdo iu-
dex ſimpliciter procedit ad vlteriora, quia tunc non
requiritur citatio.ſecus ſi admittendo articulos, pro-
nunciat ſuper illis,quia tũc requiritur citatio, vt col-
ligitur ex dictis Dec.d.c.2.nu. 71. de teſtib.

CONCLVSIO CXXXII.

ARGVMENTVM.

Articuli impertinentes an ſint admittendi.

SVMMARIVM.

1 *Articuli impertinentes non ſunt admittendi, ſi de facto admittantur,pars appellare debet.*
2 *Articuli impertinentes ẽt cũ clauſula,ſaluo iure impertinẽtiũ,non ſunt admittendi,quãdo oĩno ſunt impertinẽtes.*

3 Sta-

3 *Statutum etiam ſi extaret, ꝙ omnes probationes eſſent ad-
mittendæ ſaluo iure impertinentiũ non tamen admittũ-
tur impertinẽtes, nec articulis huiuſmodi eſt rñdendum.*
4 *Articuli in dubio admittuntur cum clauſula, ſaluo iure
impertinentium.*
5 *Rota ſolet admittere articulos, quando eſt dubium, an ſint
admittendi, vel non, & eſt ſtylus, illis pertinentibus vel
non, reſponderi.*
6 *Articulorum admiſſio cum clauſula, ſaluo iure impertinen-
tium, operatur admiſſionem non eſſe in conſideratione,
vbi articuli impertinentes reperiuntur, & quando ſic di
cantur. vide ibi remiſſiuè.*

1 Articulos impertinentes † nõ eſſe admit
tendos, colligitur ex Vlpia. rñ
ſo in l. ſi duo patroni. §. item Iul. ff. de iureiur. ibi Bart.
& ex contex. in l. ad probationẽ, la 1. vbi Bar. in 2. no.
C. de ꝓbat. & ex l. ſi defenſor. §. qui interrogatus. ff. de
interrog. act. & eſt gl. in c. cũ contingat. glo. 2. in verb.
nihilominus. de offi. deleg. & ibi Bal. & Rot. dec. 373.
not. in articulis, in antiq. Alb. de Malet. in ſuo trac. de
teſti. c. 7. nu. 97. ꝙ ſi de facto admitterẽtur, pars debet
appellare, vt tradidit Luc. de Pet. de for. iud. Capitol.
c. 5. nu. 6. verſ. hic aduertendũ, & Pariſ. cõſ. 97. nu. 131.
vol. 1. & Fulg. in l. neq; natales. nu. 2. C. de proba.
Primò amplia ẽt ſi inſtaretur, vt admitterẽt cum
clauſula, ſaluo iure impertinentiũ, quia ẽt cum huiuſ-
2 modi clauſula, † cũ ſint impertinentes, nõ ſunt admit
tendi, iuxta ſñiam gl. Bal. & Doct. in c. cum cõtingat,
in gl. 1. de offi. deleg. Iaſ. in l. ſi duo patroni. §. idẽ Iul.
col. fi. ff. de iureiu. Crau. in cõſ. 2 . nu. 4. & Pariſ. in cõſ.
97. nu. 13. vol. 1. per doctrinã Bar. in l. ille à quo. §. ſi de
teſtõ. ff. ad Trebel. & per alios ibid. & latè proſequitur
Ant. Grauat. in additio. ad Veſtr. lib. 5. c. 14. de poſitio
nib. articul. & compul. nu. 26. Gram. dec. 45. Dec. cõſ.
161. Guid. Pap. q. 347. Affl. deciſ. 33.
Intellige tñ iſtã ampliationem, qñ articuli ſunt om
ninò impertinentes: prout dicit Crau. vbi ſup. Guid.
Pap. Affli. & Grauat. vbi ſupra, Dec. in c. in noĩe Dñi.
nu. 35. de teſtib. Ang. in l. ſpeciali. de rei vendic.
Secundò amplia, ẽt ſi lege municipali eſſet cautũ:
vt oẽs probationes eſſent admittendæ, ſaluo iure im-
3 pertinentiũ, & non admittendorũ, † nam ẽt tunc non
admittuntur impertinẽtes. Ita voluit Imo. quẽ ſequũ-
tur recentiores in l. 4. §. prætor ait, per illum tex. ff. de
dam. infect. & Iaſ. in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus
col. 4. ff. de iureiur. & refert Gram. deciſ. 45. nu. 8. & Pa
riſ. conſ. 67. nu. 41. vol. 4. & in conſ. 97. nu. 136. vol. 1.
Tertiò amplia, vt nec ẽt ſit reſpondendũ huiuſmo-
di articulis. Ita Pariſ. reſpondit conſ. 67. nu. 15. vol. 4. ꝑ
deciſ. Rotæ 394. ſi ſuſpenſo. quæ licet illud dicat, ta-
men ab illo recedit, & contrarium tenet, ibi, his ratio-
nibus non obſtantib.
Primò limita, qñ quæſtio eſſet, an deberent admit-
4 ti, † nam tunc admittuntur, eſt dec. Rot. 641. DD. de
Rot in antiq. & accedit Hoſt. & Imo. in c. per tuas. de
teſtib. & Caſt. in l. 1. ff. ſi qs cautio. & ſequit̃ Graua. ad
Veſtr. lib. 8. c. 14. nu. 27. & idẽ Veſt. ſua prac. c. 15. li. 15.
nu. 7. & ſeq. Alb. de Mal. ſuo tract. de teſtib. c. 7. n. 100.
cum ſeq. Franc. Mar. deciſ. Delphin. 565. nu. 2. par. 1.
Intellige tñ, vt cum admittuntur, debeat fieri cum
clauſula, ſaluo iure impertinentiũ, ita docet Bal. cõſ.
143. nu. 5. vol. 2. per l. ꝓtor. §. ſi cõtrouerſia. ff. de dam.
infect. vt voluit ẽt Veſtr. licet. Bal. nõ alleget, in d. ſua
pract. lib. 5. c. 14. nu. 6. & Affli. deci. 33. & Pariſ. cõſ. 67.
nu. 39. vol. 4. & voluit etiam Gram. d. deciſ. 45. nu. 5. &
Dec. cõſ. 142. nu. 1. per plura ibi adducta, licet affirmet
in relatione Cardinalis in c. cum cõtingat. de offi. de-
leg. iſtiuſmodi cautelam Romæ annotari, q̃ etiã cau-
telam fallentiã appellat Grauat. ad Veſtr. vbi ſup. nu.
26. & ſibi non placet, tñ Rota ſupra alleg. dec. 645. in-
5 quit, † conſueuiſſe Dominos admittere articulos par-
tium, qñ in dubio verſatur, an debeãt admitti, nec ne,
vt facit etiam alia deciſ. 641. in antiq. vbi habetur hũc
eſſe ſtylum Sacri Palatij, vt ſemper reſponderi debeat
per partes poſitionibus pertinẽtibus, & impertinenti-
bus, & ſubdit idem procedere in articulis, & vrbe in
foro capitolino, nam per ſtatutum eſt ſancitũ, vt om-
nino articuli cenſeantur admiſſi ſine decreto iudicis,
diſputatione pertinentium, & impertinẽtium in fine
* cauſæ reſeruata, & in c. 49. lib. 5. & de * communi etiã
atteſtatur Mil. in ſuo repert. in verb. articuli, in pen. &
ſtylo etiam atteſtatur Mandoſ. in tracta. commiſſio-
num. forma 19. in verb. in materijs admiſſibilib. Et ra-
tio cur quando articuli admittuntur, debeant admitti
cũ clauſula, ſaluo iure impertinentiũ, illa eſt, quia de-
6 inde dicta clauſula efficit, ne attendat̃ admiſſio † vbi
articuli impertinentes reperiantur, ſi credimus Bar. in
d. l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. Bald.
in l. fi. in fin. C. qui legi. perſo. & Crau. vbi ſupra, Ioan.
* And. Imo. But. Fely. & * communiter omnes in c. cũ
cõtingat. de offi. deleg. Bar. Alex. Iaſ. & alij in l. ſi duo
patroni. § item Iulianus. ff. de iureiu. & poſt Mandoſ.
ſup. alleg. tenet Franc. Mar. deciſ. Delphi. 565. nu. 1. &
ſeq. & deciſ. 567. in fi. part. 1.
Quando verò articuli dicantur impertinentes, ob-
ſeruat Crau. in conſ. 5. nu. 18.

CONCLVSIO CXXXIIII.

ARGVMENTVM.

**Articuli in cauſa ciuili, vel criminali ciuili-
ter intentata, an poſt lapſum terminum
etiam re integra admittantur.**

SVMMARIVM.

1 *Articuli poſt lapſum terminũ in cauſa ciuili, vel criminali
ciuiliter intentata, non admittuntur etiam re integra.*
2 *Dilationum materia eſt amputanda.*
3 *Aſſignatio termini ſuum effectũ operari debet, vt non poſ-
ſit prorogari contra naturam ſuam.*
Impetrãs poſt menſem ẽt re integra, nõ poteſt acceptare.
4 *Poſt terminum quis admittitur ad producendum teſtes, vel
inſtrũa re integra, ſi ius aduerſarij non ſit factũ deterius.*
*Purgatio moræ admittitur, quando ius aduerſarij nõ eſt
factum deterius.*
5 *Articulus de iure dantis poſt terminum ẽt debet admitti.*
6 *Articulus de iure dantis dicitur, quando cauſa, vnde ius
competit, deſcendit à iure agendi, vel excipiendi.*
7 *Articuli ſi admittuntur poſt lapſum terminum, fit parti
præiudicium.*
8 *Ius parti non quæritur per lapſum termini, qui à iudicis
voluntate dependet.*
9 *Pars poteſt acceptare re integra poſt menſem.*
10 *Aequitas Palatij non curat de præiudicio, vt lis bene expe
diatur, ne pereat ius partis.*
11 *Articulos poſt terminum admitti de ſtylo Palatij.*
12 *Damna, & expenſa, quæ fiunt in iudicialibus non ſunt in
conſideratione, vt impediatur moræ purgatio.*
13 *Si quis intra biduum tenetur articulos offerre, & exceptio-
nes, poterit ex cauſa etiam poſt biduum, intra tamen ter-
minum datum ad probandum, eos offerre.*
14 *Articuli dati poſt terminũ poſſunt declarari, licet non poſ-
ſint dari.*

Articulos poſt lapſum terminũ in cauſa
ciuili, vel cauſa criminali ciui
1 liter intẽtata † nõ admitti ẽt re ĩtegra, apertè cõfirmat
Archi. ĩ c. iudicantẽ 20. q. 5. Rot. dec. 30. fuit dubitatũ
in nouis. quæ in hoc ſequitur opinionem Spec. in tit.
de dilat. §. videndum. verſ. ſed qd ſit actus, voluit Bar.
in l. mancipiorũ. ff. de opt. lega. idem ſequuti ſunt Io.
de Lign. Anto. Bald. Abb. & Imo. in c. cũ dilectus. de
ſiue

ſide inſtru. quibus aſſentiũtur Inno. Bened. Cap. Arct.
& Fel. in c. licet cauſam. ſub nu. 18. de probationib. di-
cẽs * iſtã opinionẽ eſſe veriorẽ in puncto iuris (vt ipſe
loquit) & ſequendã ex rationib. & iurib. ibi per eũ ad-
ductis. Accur. tradit in l. ſi ea. C. qui accuſ. non poſ. &
ibi Guil. de Suz. dicit ſe pro iſta parte obtinuiſſe: vt ibi
refert Salv. & Fely. in d. c. licet cauſam. nu. 18. in prin.
Card. in clem. cõſtitutionẽ. §. cæterùm. in 6. q. de elec.
Oldra. conſ. 167. ante omnia cõſiderandũ, quas aucto
ritates ſequẽdo alleg. dec. 30. accumulauit Feli. in d. c.
licet cauſam. nu. 18. de proba. Idem Fely. in c. paſtora-
lis. nu. 2. de excep. vbi dicit, iſtam eſſe * cõem opinio-
nem. Idẽ aſſerit Georg. Natt. in repet. clem. ſæpe. §. &
quia. col. 17. 18. de verb. ſign. meminit Iaſ. in l. fi. col. 9.
nu. 39. ff. de ferijs. ſequitur Mil. in repert. in verb. termi
no ad articulandũ dato, vr̃ alia dec. Rot. in antiquis.
485. cauſa criminali, dicens tñ, ab vtraq; parte ſcribẽ-
tium opiniones equè inter ſe pugnare, ſeque in cõtra-
riã opinionem ſñiam tuliſſe, cui adhæret Bellam. dec.
745. col. 4. verſ. & ad prædictum capit. paſtoralis. vbi
tñ diſtinguit, & Dec. cõſ. 74. termini. & Rot. dec 648.
nota ꝙ ii in aliqua, & 607. dic, quòd ſtylus, in antiqs.
vbi contra loquitur de articulis obiectiuis.

2 Ratio huiuſce opinionis illa videtur, † quòd mate
ria dilationum eſt amputanda, ne lites trahantur in
longum. l. 1. in fi. C. de dilationib. c. ſignificauerunt. c.
vltra tertiam. de teſtib.

Quod ẽt procedit, ſi res eſſet integra, & ius actoris
non eſſet factum deterius: quia tamen aſſignatio ter-
3 mini debet operari ſuum effectum: † vt nõ poſſit pro-
rogari contra naturam ſuam, & hinc eſt: vt impetrans
poſt menſem etiam re integra non poſſit acceptare:
vt placuit Rot. in antiq. 192. impetrans.

Contrariũ in hoc tenet gl. ordinaria in clem. ſæpe
4 in verb. non obſtat. de verb. ſign. §. & quia, volens, † vt
quis poſt terminũ admittatur ad producendũ teſtes,
vel inſtra re integra, ſi ius aduerſarij nõ ſit factũ dete-
rius, & iſta opinio eſt * cõiter approbata ſecundùm
Cardi. ibi, dixit Bellam. deciſ. 399. an in actione iniu-
riarũ. & deciſ. 745. cõcluſio ꝙ articuli, col. 3. verſ. hoc
probo. Tertiò facit, quia vbi res eſt integra, & ius ad-
uerſarij non ſit deterius intercedente diſpoſitione iu-
ris perinde eſt, ac ſi terminus nõ fuiſſet lapſus. l. mãci-
piorũ. ff. de opt. leg. c. ſi tibi abſenti. de præbend. in 6.
Hinc eſt, vt admittat̃ purgatio moræ ex æquitate, qñ
ius aduerſarij nõ eſt factũ deterius. l. & ſi poſt tres. ff. ſi
quis caut. & ita ẽt rñdit Nat. in repet. clem. ſæpe. §. &
quia col. 18. de verb. ſig. facit ẽt, ꝙ rñdit Bellam. in p̃-
alleg. deciſ. ꝙ cũ iſte poſt terminũ velit probare, ſe cõ
5 uitijs & iniurijs fuiſſe laceſſitum, hunc † dici articulũ
de iure dantis, ideo poſt terminũ debet admitti. cle. cõ
ſtitutionem. de elect. & Rota. dec. 27. in fi. in no.

Quod aũt ſit de iure dantis in actione iniuriarum,
6 probat Bellam. vbi, quia, † vt articulus ſit de iure dan-
tis, reſpicitur, an cauſa, vnde ius competit, deſcendat
à iure agendi, an excipiendi: ſed cauſa iſta, vt fama
mea conſeruetur illæſa, & ne mihi iniuria inferat̃, eſt
illa, propter quam intentatur actio iniuriarum, ideò
non obſtante lapſu termini debet audiri, & iſtud vltra
Bellam. in actione iniuriarum: quod articulus ſit de
iure dantis, conſiderat Rota deciſ. 36. fuit dubitatum,
an in actione iniuriarum, in nou.

Huic tñ rationi nititur occurrendo tñdere Rota d.
7 deciſ. 30. fuit dubitatũ, in nou. vbi collector ait. † ſem-
per ſi articuli admittantur poſt lapſum terminum, in-
ferri parti præiudicium propter remiſſionẽ ad partes,
quæ poſſet forſan decerni, quæ nõ decernerentur, ſi iſti
articuli non admitterentur, & forſan iſta remiſſio ad
partes fieret in partibus longinquis, & haberet longũ
tractum. Secundò qa ſi articuli nõ admittuntur, reus,
reportabit ſñiam pro ſe cum condemnatione expen-
ſarum partis aduerſæ: ideo non debet extra terminũ
producere articulos in p̃iudicium aduerſarij, cui ius
fuit quæſitum. c. mutare. de reg. iur. in 6. & in hac rõne
conſiſtit meo iudicio totius controuerſiæ baſis.

Cui ratione tamen obijcit Bellam. d. deciſ. 745. cõ-
8 clu. col. pen. † per lapſum termini non eſſe quæſitum
aliquod ius parti, quia vr̃ quæri ius parti oriens tamẽ
à iudicis voluntate vel gratia, & per conſequens quæ
ritur ſub conditione, niſi iudex dixerit contrarium, ſic
in l. ſtipulatione. ff. de iur. dot. ſed licet lata fuerit pro
ſe ſententia, tamen melius eſt, vt fiat contraria inſtan-
tia, qa ſic non ſequitur appellatio, nec aliæ expẽſæ de
nouo fiendæ. Eandẽ opinionẽ vr̃ ſequi Rot. dec. 328.
habens gratiam. in no. volens lapſo tẽpore re integra
9 poſt mẽſem † partem poſſe acceptare. l. mancipiorũ.
ff. de opt. leg. facit, quod notat Rota dec. 69. actor nõ
veniente, in no. quæ vult, vt ſi actor non comparuerit
præfinito tempore ſed poſt, poſſit de nouo ad illum
actum procedi, & ad alios, ſequitur Mil. in repet. verſ.
citat. ad certum terminum. quando res eſt integra.

Hanc tñ opinionem ſequere, quoad effectũ, vt lis
10 bene expediatur, ne pereat ius partis, † æquitatẽ Pala
tij de iſto præiudicio, nõ laborare. iſtud vult Rot. dec.
20. anno. in no. dicens, vt licet termini ſint ſeruati in
partibus corã iudice, vel coram Auditore Cameræ, ſi
cã committatur in Rota, iterum omnes terminos re-
peti, nec de hoc præiudicio laboratur. Idem not. Bel-
lam. deciſ. 74. termini inſtantiæ, & huc pertinet, quod
11 notat Rot. in deciſ. 101. omnes Domini: volẽs, † vt ar-
ticuli poſt terminum admittantur de ſtylo Palatij, &
tamen inſpecto præiudicio repetitionis terminorum,
conſiderato vt ſuprà, non deberet fieri admiſſio poſt
terminum.

Idem iſtud p̃iudicium, ꝙ conſiderat Rota in iudi-
cialibus, non vr̃ eſſe in conſideratione. nam damna,
& expenſæ, quæ fiunt in iudicialibus non attẽduntur,
12 † vt impediatur moræ purgatio, ſed ſolùm conſidera
tur, an ſit factum ius deterius ratione ſubſtãtiæ actio-
nis: vt cõſiderat Bar. in l. ſi inſulã. in oppo. 1. par. ff. de
verb. obli. & ibi ſequuntur * cõiter Docto. ſed in caſu
noſtro, licet ſit lapſus terminus, durat actio in ſubſtan
tia. Ideo non debet impediri repetitio termini.

Intellige ſupradictã concluſionẽ procedere in ad-
13 miſſione articulorũ, non in præſentatione, † nã ſi qs
teneat̃ intra biduũ offerre articulos, & exceptiones,
poterit ſubſiſtente cã etiam poſt biduum intra tamẽ
terminũ datum ad probandũ, eos offerre, vt ſi duo in-
ter ſe colloquuti ſint aduocati, & dixerint ſufficere, ſi
articuli offerant̃ in termino probatorio, iſta dr̃ iuſta
cã, ſi illi non ſatis rectè conſuluere, vt dicit Bar. in l. in
bonorũ. ff. de bon. poſſ. tit. generali, & Alex. in conſil.
183. in fi. vol. 2. cum alijs adductis per Affl. in conſtitu
tutione Reg. lib. 2. in rit. de proceſſu iudicij, nu. 17.

Limita ſupradictam concluſionem nõ procedere
in declaratione articulorum iã admiſſorũ, quia licet
14 articuli poſt terminum non poſſint dari, † dati tamẽ
poſſunt poſt terminum declarari, ſecundùm Fel. in c.
qualiter, & quando, verſ. fallit 1. de accuſ. & Bald. in l.
1. §. huius ſtudij. ff de iuſt. & iur. cum alijs adductis per
Boer. in deciſ. 172. num. 23.

CONCLVSIO CXXXIV.

ARGVMENTVM.

**Articuli an admittantur poſt publicatas at-
teſtationes.**

SVMMARIVM.

1 *Articuli poſt publicatas atteſtationes non admittunt̃, & ſi admittantur cum clauſula ſaluo iure, nõ valet admiſſio.*

2 *Admiſſio articulorũ valet aduerſario patiente, probatumque producenti iuuabit.*

1 *Articuli ijdem cum primis admittendi ſunt propter teſtes nouiter repertos.*
Teſtes noui admittuntur ad reprobationem aliorum.
4 *Inſtrumenta nouiter reperta, & teſtes poſt cõcluſum in cauſa admittuntur. vide ibi contrarium.*
5 *Subornatio teſtium poſt publicationẽ atteſtationũ timetur.*

1 **Articulos** poſt publicatas atteſtationes †non admitti reſpondit Bertr.
conſ. 107. nu. 8. vol. 3. per clem. teſtib. de teſtib. & c. fra
ternitatis. eo. tit. & per id quod notant Doct. in l. per
hanc. C. de temp. appell.
Amplia, vt ſi fuerint admiſſi, dum tñ cũ clauſula,
ſaluo iure impertinentiũ, nihil valeat huiuſmodi ad-
miſſio cũ ſit conditionalis. & conditio deficiat, cũ nõ
ſint admittẽdi, ita Bertr. d. cõſ. 107. & 272. n. 6. c. vol. 3.
2 Limita nõ procedere, † qñ ſimpliciter ſint admiſſi
non reclamante, ſed patiente aduerſario, nã tunc va-
lebit admiſſio, probatumq; ipſi producẽti iuuabit, ſic
idem cauit Bertr. d. conſ. 272. nu. 7. d. vol. 3.
Secũdò limita nõ procedere, ſi teſtes recens fuerint
reperti, prout dicit Io. Bap. Ferret. in cõſ. 194. nu. 1. vbi
inquit, capitula eadẽ cũ primis poſt dicta teſtifica-
3 ta † admittẽda eſſe pp teſtes nouiter repertos, & ita di
cit expreſsè tenere Ant. in c. fi. col. pen. in 6. q. de iure-
iu. duabus rationibus, qñ noui teſtes admittunt̃, vt re
ijciant̃ alij teſtes, arg. auth. qui ſemel. C. de prob. & c. li
cet cãm. eo. tit. & q̃a iſta eſt noua inſtantia, ergo nouæ
ꝓbationes, & noui teſtes admittẽdi, per regulã de qua
in l. per hanc. C. de temp. appell. hanc eandẽ opinio-
nem dicit ſentire Iaſ. in l. admonẽdi. in repet. nu. 321.
ff. de iureiur. duabus rationibus, prior eſt, quia ſi teſtes
ſunt nouiter reperti, nihil põt parti imputari, & ſic ti-
mor falſitatis, & ſubornationis ceſſat, q ꝓſumit̃ didici
ſſe teſtificatis, arg. cle. 2. de teſtib. & c. fraternitatis. eo.
tit. ſecundã adducit Bar. in d. auth. q ſemel. col. 3. vbi
dicit, ꝙ poſt concluſionẽ in cã, ſicut admittunt̃ inſtr̃a
4 nouiter reperta, † ita ẽt teſtes nouiter reperti, & hoc q̃a
parti non poteſt aſcribi negligẽtia, vt quoniam teſtes
non fuerunt producti propter iuſtam ignorãtiam, vel
aliquod iuſtum impedimentum.
Contrarium tñ de iure verius exiſtimat idẽ Io. Bap.
Ferret. vbi ſupra, in q̃ ſñiam deſcendere etiã ait illos,
qui præceteris inter ſcribentes maiori auctoritate pol
lent, inter quos vnus eſt Bar. qui omnium eſt inſtar, in
d. l. admonẽdi, col. fi. qui mouetur ratione, & lege. l. ꝑ
tex. in d. clem. 2. in d. c. fraternitatis. & in d. auth. q ſe-
mel. ratione, nã ſi ante latã ſñiam publicatis atteſta-
tionibus voluiſſet actor, vel reus teſtes nouos produ-
cere ſuper eodẽ capitulo, vel directo contrario non
fuiſſet admiſſus pp timorẽ ſubornationis, & falſitatis,
5 eo magis non debet admitti poſt ſñiam, † timet̃ enim
ſubornatio poſt publicationẽ atteſtationum, qñ poſt
cam vidit pars, in quo ſui teſtes defecerint, vnde pote-
rit ſubornare alios, & ſupplere, itẽ poſt publicationẽ
facilius inducitur pars tanq̃ prouocata ad ſubornan-
dũ teſtes, quàm ante publicationem, vidẽs ꝙ non ꝓ-
bauerit, quod ſperabat, vel ꝙ pars aduerſa melius ꝓba
uit, quæ ratio prohibitiua communis recta via militat
in teſtibus de nouo repertis, quoniam iſti de nouo ve-
nientes ſunt illi, qui corrupti præſumuntur, & ſeducti.

CONCLVSIO CXXXV.

ARGVMENTVM.

Artificem quem non eſſe, quomodo probet̃.

SVMMARIVM.

1 *Artificem non eſſe probatur eo ipſo, quòd conſtat per decennium non exercuiſſe artem ſuam.*
Lex obliuionem præſumit tempore decem annorum. ibi.
2 *Artifex quis dicatur.*
3 *Artificem eſſe quem probatur per teſtes videntes talem dictam artem exercentem.*
4 *Operari in aliqua arte aliud eſt, & aliud artem illam exercere.*
5 *Artifex per viginti annos præſumitur lucratus ex illo exercitio quantum expendit pro arte adipiſcenda.*
6 *Artifex bonus præſumitur acquiſiuiſſe de ſua arte, non de communi patrimonio.*

1 **Artificem** aliquem non eſſe probatur eo ipſo, † ꝙ cõſtat per decenniũ
non exercuiſſe artem ſuam, vt voluit Bar. in tract. de
teſtib. in verb. mercatorẽ. nu. 64. ibi, ſed de artificiis, tã-
to enim tempore obliuionem lex præſumit, vt ſtatuit
de poſſeſſ. perdenda. Hinc eſt, vt artifex propriè dicat̃
2 ille, † qui de præſentia per ſe artem exercet, & non qui
per alium, nec qui in præteritum exercuit, vt notat in
l. fi. ff. de excuſa. tut. & ibi Bar. in vtraq; lectura. Dicit
etiam Bertha. de Gabell. in 2. par. verſ. 69. num. 34. &
Bar. Cœpol. in l. cum qui vectigal. de vectigal.
Limita tñ, vt etiã ille artifex dicatur, qui incipit ar-
tem exercere, ſed deſijt propter morbum, licet aliã ar-
tem minus laborioſam exerceat poſt, vt in l. ex agen-
tib. C. de prin. agen. in reb. lib. 12. & Rom. in ſing. inci-
pien. priuilegium conceſſum.
Contra verò artificem quem eſſe probatur per te-
3 ſtes deponentes, † qui viderunt talem exercere dictã
artem, vel melius ſi deponant ſe vidiſſe eum aliquod
opus facere, quod certũ ſit abſq; illius artis peritia fie
ri non poſſe, ſecus verò ſi depoſuerint, ꝙ inſpexerint
4 eũ operantem in illa arte, quia tunc non probat, † nã ſi
quis præparat corium, vel quid aliud iſtiuſmodi artifi-
ci, talis dr̃ operari in illa arte, & tñ ipſe nõ eſt artifex,
ita ait Bar. in tract. de teſtib. in verb. cerdonem. nu. 61.
vbi etiã habetur, ad probandum talem eſſe in arte pe-
ritum, & ſatis inſtructum, probari debere per eos, qui
ſunt in eadem arte periti, vt dicetur infra in cõcluſio-
ne, mercator Artifici enim credendum eſt in arte ſua
& ſuæ artis vnumquemq;, & actorem, & diſputatorẽ
optimum eſſe tradidit Val. Max. lib. 8. c. 12. vnde Q.
Scæuola quotieſcunq; de iure prędiatorio conſuleba
tur, ad Furium, & Caſcelliũ, quia huic ſcientiæ dediti
erant, conſultores reijciebat, vt elegãter ſcripſit Cice-
ro in orat. pro L. L. Cornel. Balb. Platonis quoque
eruditiſſimum pectus hæc cogitatio attigit, qui condi
tores ſacræ arcis de modo & forma eius ſecum cõfer
re ſermonem conatos, ad Euclidem Geometram ire
iuſſit, ſcientiæ eius cedens imo profeſſioni. ſic retulit
idem Valer. eo. in lib. & c. Quinimò cum Pilon Athe
nis armamentarium illud inſigne mille capax nauiũ
fabricatus eſſet, ita facũdè rationem inſtitutionis ſuę
in theatro reddidiſſe cõſtat, vt Athenienſis ille popu-
lus non minorem laudem eloquentiæ eius, quam arti
tribuerit, vt auctor eſt Pli. lib. 7. c. 37. & Cic. li. de orat.
1. & Valer. eod. in loco Mirificè & ille artifex, qui in
opere ſuo moneri ſe à ſutore de crepida, & anſulis paſ
ſus, de crure etiam diſputare incipientem, ſupra plan-
tam aſcendere vetuit, idem Plin. lib. 35. c. 10. de Apel-
le, & idem Valer. nuper à nobis relato loco li. 8. c. 12.
Quod ſi id probatũ fuerit, hinc rectè fiet, vt ſi arti-
5 fex per 25. annos in illa arte ſeſe exercuerit, † præſumi
tur lucratum fuiſſe ex illo artificio, quantum expẽdit
pro diſcenda arte, quam didicit, ſecundum tex. in leg
quod ſi artificẽ, vb. Fulg. nu. 1. ff. de rei vendic. & facit
gl. in l. ſi quis argentum. de donat.
Si verò peritus ſit artifex nõ præſumitur acquiſiuiſ-
6 ſe de communi patrimonio, ſed ex ſua arte, vt conſul-
uit Alex. conſ. 30. nu. 10. vol. 2. per Bal. in l. ſi patruus.
col. 2. C. communia vtriuſq; iud.

CONCLVSIO CXXXVI.

ARGVMENTVM.

Aſcendentes an præſumantur velle relinquere hæreditatem deſcendentibus.

SVMMARIVM.

1 *Aſcendentes præſumũtur velle relinquere hæreditatem deſcendentibus.*
2 *Hæreditas aſcendentium naturali ratione deſcendentibus eſt debita.*
3 *Aſcendentes, nec deſcendentes pro ſe, nec contra ſe ferunt teſtimonium propter nimiam affectionem.*
4 *Aſcendentes, & deſcendentes in infinitum non poſſunt inter ſe ferre teſtimonium.*
5 *Mater de ætate filij poteſt teſtificari, & quõ procedat, ibi.*
6 *Aſcendentes, & deſcendẽtes non recipiuntur in criminalibus, niſi agatur de impediendo matrimonio ratione conſanguinitatis, vel affinitatis.*

1 Aſcendentes præſumi † velle relinquere hæreditatem deſcendentibus, obſeruauit Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſump. 8. per l. cum ratio. ff. de bon. damn. & Rimi. ſen. in conſ. 181. nu. 8. vol. 1.

2 Ratio eſt, † nam hæreditas aſcendentium naturali ratione deſcendentibus debita eſt, iuxta notata per Natt. in conſ. 201. nu. 9. vol. 1.

Vnde propter nimiam affectionem aſcendẽtes &
3 deſcendentes pro ſe, vel contra ſe † non ferunt teſtimonium, vt eſt tex. in l. parentes. C. de teſtib.

Amplia vltimum dictum procedere vſq; in infini-
4 tum id eſt, vt † aſcendentes, & deſcendẽtes vſq; in infinitum teſtimonium inter ſe ferre non poſſint, prout dicit Bar. in ſuo tract. ad reprob. teſti. nu. 57.

Limita iſtud non habere locum, ſi agatur de ætate
5 filiorũ, † quia mater teſtis eſſe poterit, arg. c. trãſmiſſę. c. per tuas. ext. qui fil. ſint legit. & l. matrẽ, C. de ꝓbar.

Veruntamen iſtud verum eſt, vt tunc mater nõ vt teſtis ſit propriè recipiatur, ſed vt ex eius reſponſione iudex melius inueſtiget veritatem, quæ fuit ſententia Bar. vbi ſup. eo. num.

6 Secundò limita non procedere † in criminalibus, arg. c. itẽ teſtis. 10. q. 5. l. teſtis. ff. de teſtib. & notat Bal. in l. parentes. C. eo. cum alijs adductis per Nat. in cõſ. 359. nu. 2. vol. 2.

Tertiò limita, quando agitur de impedimento matrimonij ratione conſanguinitatis, & affinitatis, arg. c. quoties. ext. de teſtib. c. tenor. ext. de ſenten. & re iud. c. vlt. ext. qui matr. accuſ. poſ. c. 1. c. 3. & c. cæterum. 30. q. 7. & Bar. vbi ſupra. nu. 8.

Quartò limita concluſionẽ non habere locum in leuibus, vt per Zaſium lib. 4. reſpon. c. 11. & refert Alfa. in ſuis collecta. in l. 485 Quæ omnia explicabuntur infra in concl. parentes, & in concl. filius.

CONCLVSIO CXXXVII.

ARGVMENTVM.

Aſſaſſinium, vt noſtri loquuntur, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinium probatur argumentis, & ſemiplenis probationibus.*
2 *Teſtes examinati parte non citata abſente, & lite non conteſtata, ſufficiunt ad probandum aſſaſſinium.*
3 *Statutum quando contentatur ſolum argumentis, & non exigit plenam probationem, teſtes poſſunt recipi parte nõ citata, vide ibi contrarium.*
4 *Teſtis de audit u auditus licet in alijs criminibus non probet, tamen contra aſſaſſinum facit indicium ad torturã, quia facit qualem qualem præſumptionem, ſeu coniecturam, & transfert onus probandi in aduerſarium.*
5 *In crimine aſſaſſinij ꝓceditur omiſſo iuris ordine, ſi de eius qualitate conſtat. ſecus ſi dubitetur.*

Aſſaſſinium (vt hoc vtar noſtrorum verbo) propter eius im-
1 manitatem, & diritatẽ criminis, † probari per argumẽta probabilia, & ſemiplenas probationes, contex. habemus in d. cap. 1. de homic. lib. 6. circa fi. ibi, poſtquã probabilib. conſtiterit argumentis, & dixit Hippoly. Marſ. in l. vni. C. de rapt. virg. nu. 127. teſtatur Bar. in l. non ſolum. §. ſi mãdato. ff. de iniur. idẽ Mar. in pract. §. examinanda nu. 24. Carer. in praxi d. §. circa nu. 17. & Fely. in c. afferte. nu. 9. in .. limit. de præſump.

Primò amplia, vt hoc caſu ſufficiãt teſtes examina-
2 ti, † ẽt parte non citata, abſente, & lite non cõteſtata: vt notat Philip. Franc. in d. c. 1. ex illo tex. nu. 5. de homi. lib. 6. vbi infert ad ſtatutum, quod requirit ſolũ ar-
3 gumenta, & non exigit plenam probationem, † illo caſu poſſe recipi teſtes ſine citatione partis. Eandem ampliationem ante Franc. approbauit Dom. de S. Gemi. in d. c. 1. §. fin. col. pen. Carrer. ſua pract. §. circa nu. 18 qui alios citat Dec. in c. in nomine Domini, quod eſt c. 2. de teſtib nu. 54. limit. 7.

Contrariũ voluit Fel. in c. 2. n. 11. in 5. limit. de teſt. & ante eũ ibi Aret. & Gram. conſ. 1. poſt deci. de foro iud. nu. 64. vbi animaduertit, Hoſt. à quo originem traxit dictum hoc, non aſſeueranter id cõfirmare, ſed loqui per verbum forſan: dum hæc ad verbum dicit, ꝙ forſan propter periculum valebunt teſtes recepti parte non citata. Idem Gram. vol. 11. nu. 16.

Secundò amplia, vt licet teſtis de auditu auditus in alijs criminibus non probet: vt habetur in c. teſtis. 4. q.
4 9. & in l. teſtem. C. de teſtib. cum ſimilib. † tamen talis teſtis facit indicium ad torturam contra aſſaſſinum: ſiue manis prædonem, ſiñ Marſ. in prax. §. examinanda. nu. 28. cum ſeq. ea ratione, quia tale dictum teſtis de auditu auditus facit cuiuſmodicunq; præſumptionem, ſeu coniecturam, vt ſingulariter dixit Arclud in c. hoc vſ. 22. q. 5. quem refe. r, & ſequitur Rom. in repet. l. ſi verò. §. de viro. col. fi. ff. ſol. matri. Alex. in cõſ. 77. incip. in cauſa accuſationis, de crimine falſi. 1. vol. Curt. ſen. conſ. 76. num. 4. Curt. iun. de teſt. conclu. 31. Rom. ſing. 245. teſtimonium de auditu. & Marſ. ſing. 371. teſtis de auditu, & 557. iuris. vbi dicunt, ipſum ẽt transferre onus probãdi in aduerſarium. Vnde ſi tale dictum facit coniecturam, & qualemcunq; probationem, & contra prædatores ſufficiat probatio per probabilia argumenta, vt per d. c. 1. de homic. in 6. ex hoc fit, vt quæcũque ſatis ſit præſumptio quæ maiorẽ vim habet, quàm argumentũ, vt colligi poteſt ex dictis à Bal. in l. ea quidem. col. 2. C. de accuſa. & in terminis dixit Marſ. d. §. examinanda. nu. 29. Item quia in tali
5 crimine † inquiritur omiſſo iuris ordine, vt traditum eſt per eundem Marſ. d. §. examinanda. nu. 23. & in l. vnius. §. cogniturum. nu. 65. ff. de quæſt. teſtem laudãs Bart. in l. non ſolùm. §. ſi mandato. ff. de iniur. Gràm. vot. 8. nu. 5. & vot. 9. num. 17.

Intellige hanc ampliationem, vt ita demum procedat, quotieſcunque conſtet de huiuſmodi qualitate aſſaſſinij, ſecus autem ſi dubitaretur, an quis cõmiſiſſet aſſaſſinium, necne vt per Gram. vot. 11. nu. 4. & 5.
* Cap. deciſ. 112. nu. 7. & 8. vbi hanc eſſe * communem opinionem affirmat, licet aliter fuerit pronunciatum per ſacrum Conſilium, vt ibi ipſe inquit.

CONCLVSIO CXXXVIII.

ARGVMENTVM.

An quis probetur aſſaſſinus, vel prædo, qui numis captus pecuniã acceperit, vt patraret homicidium, & alijs modis, qui enumerantur in concluſione.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinus quis probatur, ſi præmio, vel pecunia promiſſis etiam incertis, ſuſceptione mandati pretio conuento impulſus, vel vt alicui morem gerat homicidium patrat, & nu. 2.*

2 *Quis punitur de aſſaſſinio, & ſi non ſequatur effectus, etiã ſi ſolus conatus interueniat, vide ampliationem, etiam ſi mandatum reuocat. & cont. nu. eo.*

3 *Pœna mortis nõ ſolet de iure irrogari, & vbi canones de ea mẽtionẽ faciunt, exponitur de morte excõmunicationis.*

4 *Papa non ſolet diſpenſare circa totum Chriſtianum populum, quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones.*

5 *Conatus in crimine aſſaſinij ſi effectus nõ fuerit ſequutus, nõ eſt puniendus pęna vltimi ſupplicij, ſed mitiori pęna.*

6 *Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, niſi fecerit quantum in ſe fuerit, vt delinqueret, ſed non potuit: tũc dicitur aſſaſinus, & affectus punitur, & nu. 8.*

7 *Clericus volens facere homicidium, & non fecit: quia non potuit, efficitur irregularis.*

8 *Conatus in enormiſſimis punitur, licèt non ſequatur effectus, vide ibi contrarium de conſuetudine totius Italiæ.*

9 *Conatus effectus non ſubſecuto, quando puniatur pro effectu conſumato, & quando non, vide remiſſiue.*

10 *Aſſaſinus dicitur etiam quis, ſi pro pecunia promittat vulnerare, & nu. 12. & quomodo intelligatur. ibi.*

11 *Aſſaſinus dicitur qui ſcindit animam à corpore ad alterius mandatum.*

12 *Delictum atrocius eſt, quod ſit, vel fieri mandatur per pecuniam.*

13 *Aſſaſinium, vel mandatum probare ſimpliciter non ſufficit, niſi probetur, quod ſit occiſus Chriſtianus.*

14 *Chriſtianus in dubio occiſus preſumit, niſi circumciſus reperiretur, vel etiam circumciſus, contrariũ probaretur.*

15 *Filius occidens de mandato patris non dicitur aſſaſiniũ commiſiſſe.*

16 *Aſſaſinium vt dicatur, debet per ſententiam probari, & ibi contrarium.*

ASſaſſinus vel ſi quis rectius loqui voluerit, prædo, ꝓbatur, ſi con-
1 ſtat illum recepiſſe præmium, vel pecuniã † ad maleficiũ committendum, c. 1. & 2. de homici. in 6. Bar. in l. Cicero. ff. de pœnis. & in l. non ſolùm. §. ſi mãdato. ff. de iniur. Alex. in conſ. 166. nu. 1. vol. 7. Corn. conſ. 249. nu. 2. ver. his tñ, vol. 1 Gram. vot. 9. n. 1. Rim. ſen. in cõſ. 35. nu. 14. vol. 1. Boſſ. ſua prac. crim. tit. de mãd. ad homicid. nu. 14. Pariſ. conſ. 166. nu 2. vol. 4. Gram. conſ. 1. nu. 59. de foro iudic. Anch. Imol. & Prob. in c. 1. de homicid. in 6. Marſ. in praxi criminali. §. examinanda. nu. 21. & de * communi atteſtatur Viu. in tract. commun. opin. in verb. Aſſaſſini. Didac. Couaru. var. reſol. lib. 2. c. 20. nu. 9. & Affl. ct. in conſtit. Regn. lib. 2. de bannitis & for. ind. nu. 9.

Qualis fuit M. Liuius Druſus, q Maguſſã Mauritaniæ Principem ob regis ſimultatẽ ꝓfugium, accepta pecunia à Bocho prodidit, quẽ ille elaphãto obiecit. Sueton. de Vir. illuſt. lib. & L. Septimius, q cũ C. Gracchi familiaris fuiſſet, caput eius abſcindere, & p vrbẽ pilo fixũ ferre ſuſtinuit: qa Opimius conſul auro id ſe repenſurũ edixerat. Val. lib. 9. c. 4. Fl. etiam Fimbria, qui legatus in Aſiam profectus, p ſimultatem dimiſſus corrupto exercitu, ducem interficiẽdum curauit. Volat. lib. 16. Anthrop.

Cõtrarium tamen videtur tenere Alc. in conſ. 11. nu. 3. vbi negat eſſe verum, quem ex eo ſolo dici aſſaſinum qui delinquit per pretium: quia etiam milites hoc modo eſſent aſſaſſini, ſed qui ſuſcipit mãdatum occidendi hominem pretio conuento.

Primò amplia concluſionẽ procedere ẽt p promiſſionẽ, vt ſi probaretur alicui fuiſſe promiſſum aliqd ad hoc, vt maleficiũ patraret: vt fuit vnus ex militib. Rizardi Camini Principis, quẽ magnis ꝓmiſſis Altinerij atq; Reinbaldi, ꝙ eius vxori atq; filiæ vim attuliſſet, idẽ miles occidit, quia ẽt tũc dr̃ aſſaſſinus, vt cõſuluit Cur. ſen. conſ. 20. ſub nu. 43. ver. omitto poſtremo. & vide Ang. Are. idẽ tenentem conſ. 14. incip. cũ q. premiſſ. 1. & Aret. conſ. 167. ſicut Io. dicit Apocalypſi, nu. 17. vt dicit Gram. d. vot. 9. ex allegatis ibi p eũ,
2 vbi ẽt voluit, † vt & ſi non ſequatur effectus, tñ puniatur tanquam de aſſaſſinio, per ibi plura adducta, & alios adducit Carer. in ſua prac. tit. de homic. §. circa. nu. 4. & pro iſta ampliatione faciunt notata per Bal. conſ. 98. nu. 1. vol. 1. ꝙ eſt duplicatũ cõſ. 383. vol. 5. & vide eundẽ conſ. 2̃6. vol. 2. & conſ. 351. eo. vol. 2. cõſ. 432. vol. 5. & Iod. Damhoud. in ſua praxi criminali c. 83. de aſſaſſin. nu. 1. & 2. cum ſeq. Prob. in c. 1. de homic. in 6. Rol. à Vall. conſ. 24 1. vol. Iul. Clar. in praxi criminali, in §. aſſaſſinium. Grat. reſpon. 52. nu. 2. Rim. in conſ. 59. in 1. & conſ. 561. vol. 3. Didac. Couaru. d cap. 20. lib. 2. var. reſ. & Aret. d. conſ. 163. ſicut Ioã. dicit in Apocalypſi. nu. 16. circa fi. verſ. 3. allegant.

Amplia hanc ampliationem, vt procedat, etiam ſi ſit promiſſum quid incertum, vt eſt direptio domus, vt per Gabriel. de criminal. concl. 1. nu. 3. alleg. Aret. conſ. 164. col. 2. & ſeq. quod incipit. ſicut Ioannes dicit in Apocalypſi, & eſt conſ. 163. nu. 16. in fin.

Secundò principaliter amplia concluſionẽ, vt ꝓcedat, etiam ſi committit homicidiũ ea mente, vt alteri morẽ gerat, quia & tunc dr̃ aſſaſſinus, ſi credimus Grã. vot. 9. col. 1. poſt Io. And. in c. pe. de cler. nõ reſid.

Contrariũ colligitur ex animaduerſis à Bal. in cõſ. 387. in fi. vol. 5. quę refert, & ſequit̃ Gab. d. cõcl. 1. n. 1.

Tertiò amplia, vt etiam locum habeat, ſi interuenerit ſolus conatus, licèt effectus non fuerit ſequutus, vt eſt tex. in d. c. 1. de Homic. in 6. ibi, quãquam mors inde ſequuta non fuerit, Ang. Are. conſ. 14. in q. præmiſſa, colum. 1. in fi. Cor. conſ. 249. verſ. his tamen, ſub nu. 2. vol. 1. quem vide Hippol. de Mar. in l. vnius. §. cognituru m. ff. de q. Bolog. cõſ. 8. col. 2. ſequit̃ & alios adducit Gabr. d. concluſ. 1. de crimi. nu. 7. vbi nu. 9. di-
* cit hanc magis eſſe * communem opinionem.

Vt fuit Caianus Auarorũ Rex, q pecunia corruptus à Leone Imp. Iuſtinianũ Imp. ꝓdidiſſet, niſi Imp. admonitus ad Therbellẽ Bulgarorum regẽ cõfugiſſet.

In contrariam deſcendere ſñiam Cor. cõſ. 202. nu. 3. & 4. vol. 1. vbi rñdet ad dictũ c. 1. de homic. in 6. nec arbitratur diſpoſitionem illius text. ita facilè eſſe tra-
3 hendam ad pœnam amputationis capitis, † præſertim cũ non ſoleat de iure cano. pœna mortis irrogari, & vbi canones faciũt mentionẽ de morte, intelligũtur & declarantur de morte excommunicationis, p c. per venerabilẽ. propè fi. qui fil. ſint legi. ꝙ ſuadetur p illa verba, à toto chriſtiano populo diffidatus, poſita in d. c. 1. ſub fi. per quæ non det intelligi pœna mortis tẽporalis, cũ ſummus Põti. nõ ſoleat diſponere circa to
4 tũ Chriſtianũ populũ, † cũ diſtinctæ ſint iuriſdictiones, p ea, q̃ habẽtur in c. ſolitæ. de maior. & obed. & in d. c. p venerabilẽ, faciũt tradita p Didac. Couaru. var. reſol. lib. 2. c. 20. nu. 10. verſ. primũ verò cenſeo. Idem ſequutus eſt Gram. deciſ. 74. nu. 15. vbi inquit, ita millies fuiſſe iudicatũ per magnã Curiã Vicariæ, & plenè ſcripſit in ſuis votis. voto 20. & 8. qbus in locis aliqñ p̃dicti delinquentes fuerũt damnati ad perpetuos triremes, aliqñ pœna pecuniaria mulctati, & vide Petr. Anch. in d. c. 1. col. pen. verſ. 1. caſu, qui & ipſe
5 quoq; in hanc deſcendit mẽtem, † conatũ in crimine

aſſaſſinij, ſi non fuerit ſequutus, effectus, non eſſe pu-
niendum pœna vltimi ſupplicij, ſed mitiori pœna.

** Prima tamen opinio, vt dixi, eſt magis ** cōmunis,
vt atteſtatur per Gabr. tit. de crim. concl. 1. nu. 9. vbi al-
legat concordata. quæ vide.

Ampl[i]a primam opinionem, vt procedat, ēt ſi mā-
dans re integra pœniteat, & reuocet mandatum, per
glo. in d. c. 1. in verb. mandauerit, quam ſequuntur ibi
Ioan. And. col. fi. & Domi. col. pen. & fi. Ioan. Mona.
col. 2. de homicid. in 6.

Contrarium in hoc ſenſit Ang. in l. item apud La-
beonem. §. ſi curauerit. ff. de iniur. & ſa. libell. & Hipp.
de Marſ. conſ. 105. nu. 22.

Conciliēs, vt hæc ſecunda opinio procedat, q̄n deli
ctū ad exitū nō perduxit, q̄a noluit pœnitentia ductus,
6 tunc enim vera eſt propoſitio † nō puniri affectū, niſi
ſequatˀ effectus. Prima verò opinio procedere pōt, q̄n
iſte, qui habuit animū delinquendi, fecit, quantū in ſe
fuerit, nihilq́; intactū reliquerit, quominus delinque-
ret, ſed ad delinquendum non potuit procedere, iſto
enim in caſu dr̄ aſſaſſinus, & punitur affectus ēt nō ſe-
quuto effectu, ita diſtinguit conciliando opiniones
Hippolyt. de Marſil. in l. is qui cum telo. nu. 82. C. ad
l. Cornel. de ſicar. in quo loco corrigit ſentent. q̄ aliàs
tenuit in l. qui falſam. ff. de fal. vbi approbauit gl. in d.
c. 1. §. fi. de homic. in 6. ideſt, mandantem patrari ho-
micidium pecunia, & ſic per aſſaſſinamētum, debere
puniri pœna aſſaſſinij. ēt ſi re integra reuocauit man-
datum, q̄ eſt falſum ſecundum eum ibid. Et pro iſta
diſtinctione facit gl. fi. in c. periculosè; de pœn. diſtin.
7 1. quæ dicit, † q̄ ſi clericus voluit committere homici
diū, q̄ tū non patrarit, quia non potuit, nihilominus
eſſe irregularē. & facit ſimilē diſtinctionem. Bart. in l.
qui falſam, ff de fal. Cacher. verò in deciſ. Pedem. 19.
nu. 2. tenet indiſtinctè q̄ in atrociſſimis delictis cona
8 tus puniatur, † licet non ſequatur effectus, in primis ſi
deuentū fuerit ad actū facto proximū, quo caſu dicit
perinde puniendū eſſe, ac ſi delictum eſſet perfectū.
In contrariū tū adducit cōſuetudinē generalē totius
Italiæ, qua conatus nō punitur vera pœna delicti niſi
ſequatur effectus, de qua per Fel. in tract. de conatu, &
per Marſil. in l. is qui cum telo. C. ad l. Corneliam. de
ſicar. cum alijs adductis per Cach. Verùm ſi quis eſt q
in puncto iuris cupiat videre, q̄n conatus effectu non
9 ſubſecuto puniatur pro effectu perfecto, † & quando
non, adeat Silua. in conſ. 43. per totum, vol. 1. Nat. con
ſulat in conſ. 174. nu. 14. vol. 1. latè Tiraq. differentem
adhibeat in tract. de pœn. caſ. 37. nu. 6. Cæphal. videat
in conſ. 57. per totum, vol. 1. vbi ſub nu. 49. loquitur in
terminis aſſaſſinij, & concludit conatum puniri. Alc.
inſpiciat in conſ. 456. nu. 2. & ſeq. nec omittat Socyn.
iun. in conſ. 105. nu. 34. & ſeq. vol. 3. iſtis adijciat Ruy.
in conſ. 145. num. 15. vol. 5. & adiungat Grat. in conſ.
156. nu. 26. vol. 1. his addat Bolog. in conſ. 8. nu. 5. neq;
linquat Iaſ. in conſ. 111. vol. 1. & in conſ. 167. vol. 4. ad
Ang. contendat in conſ. 14. nu. 4. Rimi. Sen. conſide-
ret in conſ. 24. vol. 2. & in conſ. 281. nu. 10. Mantu. le-
gat in conſ. 30. nu. 1. & in conſ. 41. nu. 12. vol. 1. & Affl.
euoluat in conſtit. Regni, in tit. de adult. c. 1. nu. 13.

Quartò amplia, vt procedat, etiam ſi quis pecunia
10 pellectus promittat vulnerare, † quia & tunc dicitur
aſſaſſinus ex notat. per Alex. conſ. 166. circa fi. vol. 7.
dum alternatiuè loquitur de mandato de occidendo,
vel de vulnerando.

Cuius Alex. pronunciatum falſum arbitratus eſt
Anto. Gabr. d. concl. 1. de crim. nu. 30. motus authori
tate Archidiaconi in d. c. 1. col. 1. de homi. in 6. vbi vo
11 luit, vt aſſaſſinus dicatur is † qui ſeiungit animā à cor-
pore alterius iuſſu, & qui nummis captatus hominem
occidit, nō verò qui vulnerauit. idem ſequutus eſt ibi
Io. And. & Dñicus col. 1. in fin. alter col. 2. in prin. ad
mittit tū idem Gabr. loco ſupra citato, in hoc caſu
vulnerantem grauius debere puniri, cum id q̄ fit, aut
12 fieri mādatur per pecuniam † atrocius delictū exiſti-
metur, ad tradita per Doct. in l. Cicero. ff. de pœ. 1.

Contra hoc videtur facere q̄ conſuluit Cor. conſ.
249. ſub nu. 2. vol. 1. vbi voluit, quòd ſi quis per pecu-
niam vulnerauit aliquem, ita dici poſſe eius vitæ non
ſecus inſidiatum fuiſſe, ac ſi occidiſſet.

Sed fortaſſe id procedit in caſu illo, in quo manda-
tarius acceperat pecuniam pro homicidio cōmitten-
do, licet incidenter, & præter eius voluntatem vulne-
rauerit tantummodo.

Primò limita, q̄ non ſufficiat probare mandatum,
13 vel aſſaſſinium ſimpliciter † imo nec ēt per confeſſio
nem niſi probetur, q̄ ſit occiſus Chriſtianus, ita notat
Carrer. in ſua praxi. crim. d. §. circa num. 16. per doctr.
Io. And. d. c. 1. de homic. in 6. quam refert, ſe aliàs de-
fendiſſe quendam accuſatum de aſſaſſinio, & cū non
fuerit probatum mortuum fuiſſe Chriſtianum, abſolu
tum fuiſſe à pœnis d. c. 1. & idem refert Bertran. conſi.
140. nu. 5. vol 2. conſ. 30. nu. 3. vol. 1. Boſſ. ſua prax. cri.
de mandant. ad homici. nu. 23. Corn. conſ. 202. col. fi.
vol. 1. dicit copiosè Viu. d. tract. commu. opin. in ver-
* bo, aſſaſſini, vbi teſtatur hanc eſſe * communem opi-
nionem, & cōſuetudine receptam, adeò vt pauci ſcri-
bentes admodū refragentur, teſtatur Aret. conſil. 165.
col. 2. niſi velit adducere Aret. d. conſ. 163. ſicut Ioan.
dicit ſupra allegato nu. 17. vbi loquitur de c. pro hu-
mani, in 6. an diſponat ſolū ratione certi generis ho-
minū. qui dicuntur aſſaſſini, & ſicut alieni à Chriſtia-
na religione, an cōtra oēs, q̄ accepta pecunia, vel pro
miſſis hominē ſpondēt occidere. Idem de cōi atteſtan
tes vltra alios allegatos conceſſit Gabr. d. concl. 1. nu.
6. de criminal. tenuit Couaruu. variar. reſol. c. 20. lib. 2.
* nu. 9. qui & * de communi atteſtatur.

Intellige tū, q̄ ſi eſſemus in dubio ſuper iſta quali-
14 tate † an occiſus ſit Chriſtianus necne, præſumi Chri
ſtianū fuiſſe, ita Carrer. d. ſua prax. crim. tit. de homic.
§. circa, ſub nu. 15. verſ. etiam per Mathe. in conſtit.

Crederē hoc non debere p̄cedere in his, qui circū-
ciſi reperirentˀ, vt ſunt hebræi, & alij infideles, quia ex
hoc ſatis dr̄ præſumi illos non eſſe Chriſtianos, cui p̄-
ſumptioni ſtandum eſt, niſi contrarium probetur.

15 Secundò limita nō procedere in filio, † nā licet pa-
ter mandauerit, vt talem occideret, tū non dr̄ cōmiſ-
ſiſſe aſſaſſiniū, cū id videatˀ feciſſe reuerentia, & obſer
uantia paterna, ita cōſuluit Bal. conſ. 246. nu. 1. vol. 2.

Tertiò limita, vt requiratˀ, vt huiuſmodi aſſaſſiniū
16 † dicatur probatum per ſententiam. Boſſ. in ſua prax.
tit. de mand. ad homicid. nu. 21. Alex. conſ. 166. col. fi.
* nu. 5. vol. 7. qui dicit hanc eſſe * communem opinio-
nem. Capic. deciſ. 112. nu. 2. Philip. Franc. d. c. 1. col. 3.
* de homicid. in 6. qui etiam dicit * communem & ibi
Prob. in addit. ad Monach. in fi.

Contrarium videtur ſentire Curt. Sen. conſ. 20. nu.
44. Ang. in tract. de maleſ. in verb. Sempronium man-
datorem, in prin. ſentit etiam Io. Monach. in d. c. 1. in
fi. de homicid. lib. 6.

CONCLVSIO CXXXIX.

ARGVMENTVM.

An Summ. Pont. aſſertio probet adeo, vt ei ni hil obijci poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio Papæ atteſtātis de ſuo facto p̄prio probat adeo, vt in contrariū p̄batio non admittat, & n. 2. 6. 8. 18. & 19.*
2 *Papæ intentio ſibi ſoli, & Deo tantū eſt nota, qui ſolus eſt intentionis hominum perſcrutator.*
3 *Papa in cauſa eccleſiæ pōt eſſe teſtis, & de eadem iudicare.*

4 Papa

4 *Papæ ſtatur dicenti quem eſſe ſuum Capellanum, ſeu cubiculariũ, vel familiarem, & nu.5. quomodo procedat, nu. 9. in quibus caſibus, nu. 12. & 13.*

5 *Papæ creditur narranti aliquem renunciaſſe beneficia per procuratorem, creditur, quòd fuerit procurator etiam ſi non conſtat de mandato, & ſi aſſerit aliquem eſſe procuratorem. ibi vide contrarium.*

6 *Papæ creditur teſtificāti etiam de eo, quod vidit ante Pontificatum, dum erat Cardinalis, vel in minoribus, & de voluntate ſui prædeceſſoris in quacunq; diſpoſitione pura, vel conditionali, dummodo de facto ſuo atteſtatur, ibi, & nu.20. ſuper eo quod ſit iuris, vel facti ſtatur, vt non admittatur probatio in contrarium, & num.9. & quando poſſit, vide nu.18. & 19.*

7 *Papæ magis creditur quā notario, & quā multis notarijs.*

8 *Papę ſtatur aſſerenti de facto ſuo, & alterius. & ibi quomodo procedat, & vide contrarium nu. 9. etiam contra laicū nu.12. & quomodo procedat nu.13. & quādo nu.14.*

9 *Papa non debet argui de mendacio.*

10 *Dicta in Papa procedunt ēt in Imperatore, vel rege non recognoſcente ſuperiorē, & quolibet alio Principe ſuperiorem de facto non recognoſcente, etiā in aſſertione, nu.11. & ibi contrarium, & limitationes, & concordat. nu.12.*

11 *Delphinus habet iura Principis ſupremi, vide remiſſiuè, & dux Mediolani iura Imperij.*

12 *Principibus inferioribus creditur, & tamen probatio admittitur in contrarium.*

13 *Papæ aſſertioni ſtatur in beneficialibus, & ſpiritualibus, in quibus habet latiſſimam poteſtatē, ſecus in propbanis quando contra non ſubditum, ſecus quando contra ſubditum, & ibi quomodo procedat.*

14 *Papæ atteſtanti non creditur, quàndo agitur de alterius graui præiudicio.*

15 *Papæ aſſertioni non ſtatur de delicto alicuius, niſi aſſerat conſtare ſibi de notorio, & inexculpabili. Et in beneficialibus omnino Papæ ſtatur, nu.16.*

16 *Imperatoris dicto ſtatur, aſſerenti de notorio delicto, & inexculpabili conſtare, prout Papæ.*

17 *Aſſertioni Principis ſtatur circa benemerita, ēt in præiudicium tertij, etiam quando de benemeritis non conſtaret, niſi ex ſimplici narratione in ſpecie illa narrantis.*

18 *Probatio contra Papæ aſſertionem, licet non directè poſſit fieri, poteſt tamen indirectè.*

19 *Atteſtationi Papæ ſuper iuris diſpoſitione nō admittitur probatio in contrarium, nec directè, vel indirectè, vel diſponeret omnino eius diſpoſitioni ſtari, & ibi vide rationem.*

20 *Papæ aſſertioni tanquam ſibi à parte narratū non ſtatur, & ibi vide rationem, ſecus ſi eſſet de facto ipſius Papę, vel Principis, quia eſſet ſtandum.*

21 *Aſſertioni Papæ de facto alieno non coram ſe geſto fundāti ſuper tali facto ſuam intentionem ſtatur, vt onus contrarium probandi in eum transferatur, qui vellet contrarium probare.*

22 *Papæ in narratis de facto alieno creditur, donec contrariū probetur, & ibi vide contrarium. Et quando procedat. num. 23.*

23 *Papę in literis ſuis aſſerenti aliquē eſſe procuratorē ſtatur.*

24 *Verba priuilegij numerantis aliquem locum inter loca ſubiecta non probant ſubiectionem.*

25 *Dicta de Papa habent locum in Imperatore & rege, reliqua vide verbo, Papa.*

Aſſertionem Summi Pontif. atteſtantis de facto ſuo proprio
1 ꝓbare, adeo vt plenam faciat fidē, † & probationem
pleniſſimā vſq; eò, vt nec probatio in contrarium admittatˀ iure cautū eſt in clem. 1. de probat. & ibi glo. in
verb. feciſſe narramus, & ibi Anch. col. 1. & Imol. col.
4. vbi ēt alij * omnes. Fely. in c. cū à nobis, de teſt. col.
1. Hippol. in l. 1. §. ſi quis dicetˀ. col. pen. ff. de quæſt. gl.
pragm. ſanct. fol. 180. Ang. in cōſ. 274. n. 2. & ratio eſt,
ſecundum eum, qm̄ eius voluntas ſibi ſoli, & Deo tm̄
2 nota eſt, † qui ſolus eſt mentis hominū perſcrutator
arg. l. 2. ff. de interrog. acti. clc. exiui de parad. verſ. fin.
& §. aliæ. Inſtit. de actio. Quæ concluſio ēt procedit,
ſi teſtificetur quidpiā in cauſa eccleſiæ, nam in illa cā,
3 & teſtis eſſe pōt, † & de eadē iudicare, tradidit But. in
c. cum veniſſent. nu. 10. de iud. Ioann. Crot. in tract. de
teſtib. §. 6. pars. nu. 217. ex quo fit, ꝙ ſi Pontifex Maxi.
aſſerat aliquē eſſe ſuum Capellanū, ſeu Cubiculariū
4 † ſtatur ſuæ aſſertioni, vt rn̄dit Gem. conſ. 59. in prin.
Aen. de Falco. in tract. refer fol. 16. idē ſi dicat aliquē
familiarē ſuum. Sarnen. ſuper reg. de impet. obit. fam.
Card. q. 13. Idē ſi narret aliquē renunciaſſe beneficia
5 per procuratorem, † nā creditur, fuiſſe procuratorem,
etiam ſi non conſtet de mādato. Boer. deciſ. 281. col.
fi. quod etiam locum habet, ſi aſſerat aliquē eſſe procuratorem. Ruin. in conſ. 148. nu. 7. vol. 4.

Contrarium tamen videtur aſſerere Rot. dec. 197. incip. nota, quòd vbi Papa, in antiq.

Amplia primò concluſionem ſm̄ priorem ſn̄iam
procedere non ſolùm qn̄ aſſerit quidpiam ſuper eo, ꝙ
6 geſſit tpe ſui pontificatus, † ſed ēt ſi deponat ſuper eo,
quod vidit ante ſui Pontificatus adeptionem, veluti quod vidit, dum erat Cardinalis, vel in minoribus cōſtitutus, ita volunt duę gl. hoc eſt in c. 1. in ver. ſtatuit, de renuntiat. in 6. & alia in c. ad apoſtolicæ. in verb. ꝓmiſiſſent, de re iud. eod. lib. D. Ioann. Crot. d. tract. d. nu. 21. c. querelā, de elect. clem. 1. verſ. intelleximus. de reliq. & venerat. Sanct. Areti. in c. cum à nobis. de teſtib. col. 6. Præpoſ. c. fi. col. 2. qui matrim. accuſ. poſſ. Iaſ. in repet. l. admonendi. col. 2. de iureiur. Fely. in c. pueris. in fin. de ſent. excomm. Rom. in ſing. 172. Inde fit vt credatur Papæ; etiam ſi atteſtetur de voluntate ſui prædeceſſoris. Rom. in cōſ. 350. Card. in clem. 1. & ibi Imol. col. de prob. Alex. cōſ. 112. col. 1. vol. 7. Rot. deciſ. 197. in Antiq. Iaſ. in conſ. 65. col. 3. vol. 2. Ruin. conſ. 38. col. 4. vol. 1. & conſ. 188. col. fin. & conſ. 215. col. fi. lib. 1. & conſ. 108. col. 8. vol. 2.

Quæ ampliatio procedit in quacunq; Papæ diſpoſitione, ſiue ſit pura, ſiue ſit conditionalis, ſiue ſit modalis, dummodò Papa atteſtetur de facto ſuo, d. clem. 1. & ibi tenet Pau. de Eleazar. & Imol. col. 2.

7 Secundò amplia hanc concluſionē, † vt magis credatˀ Papæ q̄ notario. Andr. de Iſer. in c. 1. col. pen. verſ. ſed nunquid ſtabitur, in tit. qui ſucceſſ. tene. Imò maior erit adhibenda fides aſſertioni Pontificis, quā multis notarijs, vt dicit Rui. conſ. 103. col. 6. vol. 5.

Tertiò amplia idem eſſe, ſi de facto ſuo, & alterius
8 † prout in renunciatione beneficij, & ita tenuit Lap.
in d. clem. 1. dicens eſſe de mente Cald. & ſequitˀ Imo. col. pen. vbi ēt Bonifa. col. 2. Feder. de Sen. in conſil. 117. Staphil. de literis gratiæ, & iuſtitiæ, fol. 155. & declara, vt per eum, quod ēt intellige, etiam ſi atteſtetur de facto alterius corā ſe facto, vt per Aret. in c. cum à nobis. col. 3. de teſtib. & ibi Felyn. col. 1. Aret. in conſ. 23. col. 3. Socy. in conſ. 266. col. 12. vol. 3.

Hanc tm̄ ampliationem intellige procedere, qn̄ Papa quid aſſerit ſuper eo, quod ſit iuris, ſiue facti, nā ita ſtatur ipſius aſſertioni, vt non admittatur probatio in contrarium, ſic cauit Anch. conſ. 288. incip. vltra alia ſolemnia. Socy. conſ. 187. col. 8. vol. 3. ſecus verò quādo eſt narratio, prout voluit Ruyn. in conſ. 41. col. 1. vol. 1. & in conſ. 103. col. 3. vol. 5.

Contrarium huic vltimæ adiectioni prædictæ ſenſit Lap. in d. clem. 1. ex mente Calderi. & ſequitur ibi
Imo. col. pen. ego autem crediderim priorem opinio-
9 nem eſſe veriorē, † ne Papa de mēdacio arguatur: vel
dici pōt pro reconciliatione, Papæ atteſtationem probare, & inducere præſumptionem adeo vt transferatˀ onus probandi in eum, qui cōtrarium aſſerere vellet, & ita procedat prima opinio, nō aūt ꝙ probet plenariè, ita vt non poſſit contrariū probari, & ita procedat ſecunda opinio. Alex. conſ. 15. col. 2. vol. 5.

Quartò amplia eandem concluſionē procedere in

10 Imperatore,† vel in Rege nõ recognoſcente ſuperio
rem, vt conſultus ſidit Caſtr. conſ.319.col.2.volu.1,
Card.conſ.128.col.1.Alex.conſ.11.col.4.vol.7.Soci.
iun.conſ.65.vol.4.& in conſ.66.col.2.conſ.76.col.18.
vol.1. Itẽ in quolibet alio Principe, qui de facto non
cognoſcit ſuperiorẽ, vt cauit Alex.conſ.15.col.2.vol.
1.Signor. conſ.185.col.5. Bertr.conſ.109.col.1.vol.3.
Ruin.qui loquit in Duce Ferrariæ,conſ.21.col.2.vol.
11 1.& in cõſ.31.col.6.& cõſ.175.col.2.& 3.vol.1,† ſi ve
rò Delphinus habeat iura Principis ſupremi, & in eo
locum habeat, ſancitum eſt in cle.1. de proba.voluit
Bertran.conſ.42.col.1.& ſeq.vol.1.in antiq & ꝙ Dux
Mediolani habeat iura Imperij in ſtatu ſuo, tradidit
Ruin.cõſ.83.col.1.& ſeq.vol.3, & hanc ampliationẽ
intelligo, vt ẽt procedat in aſſertione ipſius Principis
circa contractum à ſe factum. Ruyn.conſ.215.col.3.
vol.1.Mandoſ.in addit.ad allega.D.Lap.in 2.col.

Contrarium, concluſionem iſtã nõ habere locum
niſi in Papa, voluit Gemi.conſ.96.col.4. Pan.de Caſt.
conſ.46.col.fi.vol.2.Fely. in c.cũ à nobis. col.2.de te
ſtib.Iaſ.in conſ.72.col.fin.vol.1.Dec.in conſ.528.col.
2.& in conſ.357.Fran.Curt.in conſ.61.col.5.

Limita primam opinionem in Principibus reco-
gnoſcentibus ſuperiorem, vt per Card. conſ.28.col.1,
Felyn in d.c.cum à nobis.col.2.de teſt. Soc.in conſ.4.
col.3.& in conſ.77.vol.3.Rui.in conſ.98.col.4.vol.4.
& col. 8. vbi dicit quod concluſio non habet locũ in
inferioribus a ſupremo Principe.

Contrariũ iſtam diſpoſitionem procedere in omni
Principe ẽt recognoſcente ſuperiorem, ſequutus eſt
Crau.de antiq.temp.in par.1.nu.41. ea tamen condi-
12 tione addita,† vt licet inferioribus credatur Principi-
bus tñ ita creditur iis: vt in contrariũ admittatur pro-
batio. Bal.docuit in l.ambitioſa.col.pen. ff.de decret.
ab ord.facien.Soc.in conſ.37.col.9.vol.3.

Conciliando ergo has Doctorũ opiniones, dic, ꝙ
aut quærimus de his, quæ geſta ſunt coram Papa, vel
Principe,& tunc hæc non admittunt probationem in
contrariũ, ſecus aũt quoad inferiores: quia tunc reci-
piunt contrariã probationem. Aut quærimus de his, q̃
non ſunt geſta coram Papa,& tunc proculdubio con
trariã probationẽ recipiunt. Iſta diſtinctio expreſſè ſu
mitur ex verbis Ruy.in conſ.227.nu. 6.vol.1.

Quartò amplia, vt ſteſ aſſertioni Papæ ẽt cõtra lai-
cũ ſibi ſubditũ, vt dicit Rui.cõſ.103.col.5.& ſeq.vol.5

13 Limita primò † ſupradictã concluſionẽ principalẽ
ꝓcedere in beneficialib. ſeu in alijs ſpiritualib. in qb.
Papa hẽt latiſſimã poteſtatẽ.c.2 de ꝓben.in 6.ſecus in
profanis, vt dicit Abb.in c.cũ à nobis.d.tit.de teſt.col.
2 Rom.in l.ſciendũ.col.22. verſ. ꝓ.eſea aduertendũ.
ff.de verb.obli.Dec.cõſ.447.col.pen.Iaſ.cõſ.72.col.fi.
vol.1.Gemi.cõſ.53.poſt nu.14.ver. vel tertio põt dici.

Præſens tñ hæc limitatio ita intelligenda eſt vt nõ
credaſ ipſius Papæ aſſertioni ẽt in prophanis, vt ſupra
dictũ eſt, ſed cũ hac diſtinctione notãda eſt, ꝓcedere,
qñ Papa atteſtaſ ſuper prophanis contra nõ ſubditũ,
eo caſu nõ ſtaſ ipſius aſſertioni, vt tenet Abb.in c.ad
audientiã,de ꝓſcrip.Caſtr.in d.conſ.46.col. fin.vol.2.
Fel.in d.c.ad audientiã. col.3. Caccialup.in tracta.de
ꝓſſio.24 d.Pariſ.conſ.15. col.fi.vol.4. Ruy.conſ.116.
col.1.vol.5. Verum qñ atteſtaſ Papa ſuper prophanis
cõtra ſubditũ ſibi ſtaſ ipſius aſſertioni, vt diximus ſu-
perius in 5.ampliatione. Aret.d.c. cum à nobis.col.2.
14 Secundo limita, q̃a Papæ atteſtanti non crediſ,† qñ
ageret de alterius graui præiudicio, monuit Paul. de
Caſt.d.cõſ.46.col.11.vol.2.Anch.cõſ.398. col.fi Goz.
conſ.5.col.4. Dec.in c. quæ in eccleſiarum. col.12.de
cõſtit & in conſ.357.col.3.& conſ.576.in fi. & in cõſ.
606.Gram.dec.65.nu.9.& ſeq. & deciſ.103.nu.227. &
dec.105.n.2.Curt.cõſ.142.col.4. Pari.cõſ.15. col.fi.&
cõſ.67.col.3.vol.4.Cra.cõſ.48.& cõſ.171.col.3. Idẽ in
tract.de antiq.temp.fol.7.& fol.27.num.44. in 1.part.
Rui.in cõſ.175.col.2.& col.4.vol.1.Staphil.de literis
15 gratiæ & iuſtitiæ,fol.155. & ꝓpea,† ſi Papa vellet ali-
quem feudo.vel bonis ſuis ſpoliare, atteſtando ſibi de
delicto conſtare,non ſtareſ eius aſſertioni. Dec.conſ.
544.col.2, & conſ.441.col.antepen. Aret.conſil.105.
col.3.Iaſ.conſ.36 col.5.vol.3. & conſ.14.col.6 vol.1.
Ruy.cõſ.7.col.7.vol.1.& cõſ.147.col.3.vol.1. Rebuff.
in cõcord.fol.241. Niſi aſſerat ſibi cõſtare de notorio
crimine,& delicto, ꝙ nullo modo purgari poſſit, tunc
enim ſtatur aſſertioni Pontificis: ita in terminis deci-
dit Gram.dec.65.nu.58.& ſeq.Inno.in c.tua.in fin.de
cohabit.cleri & mulier. Abb.in ca.cum olim. verſ.ad
16 hoc.de re iudi.† ꝙ etiam in dicto Imperatoris proce
dit.Gram.dicto loco,& Innoc loco citato.

In beneficialibus tamen omnino Papæ aſſertioni
ſtatur. Anch.conſ.293.col.3.& ſeq. Ruin.conſ.41.nu.
12.vol.1.& ita procedit, quod notat Fely. in c.cum à
nobis.col.2 verſ.quarto not.de teſtib.

Sublimita hanc limitationem, vt quamuis non cre
daſ aſſertioni Papæ, vel Imperatoris in præiudicium
17 tertij: vt eſt dictũ,† ſtatur tñ aſſertioni Principis circa
bene merita etiam in præiudicium tertij, etiam quan-
do non conſtaret de benemeritis, niſi ex ſimplici nar
ratione Principis aſſerentis in ſpecie benemerita. Iaſ.
conſ.227.col.7.verſ.8.facit & ſeq.vol.2.

Tertiò limita concluſionẽ principalẽ, vbi dictũ eſt,
atteſtationem Papæ pleniſſimam facere probationẽ,
18 nec directo poſſe contrarium probari,† vt poſſit ali-
quid probari indirectè, quod debilitet vires atteſtatio
nis,& gratiæ deſuper fundatæ. vt benè notat glo. in d.
clem.1, in verb.feciſſe probamus, circa mediũ. de ꝓb.
Gem.conſ.33.col.2.Fely.in d.c.cum a nobis. col.3.&
in c.quanto.in fi.de præſump. Paul.conſ.15. in ñ.vol.
4.quod tñ intelligendũ eſt procedere vt admittaſ in-
directa probatio circa ea, quæ ſunt facti, non aũt circa
ea, quæ ſunt iuris. Si enim Papa quid ſuper diſpoſitio
19 ne iuris atteſtetur,† nihil in contrarium adduci põt
nec indirectè, ita declarat Imol.in d.clem.1. col.4.de
probat. Quam limitationẽ & procedere docet Gram.
dec.65.num.60. quando Papa diſponeret, vt omnino
ſuæ ſtaretur aſſertioni, tunc enim ei omnino fides ha-
beretur, nec reciperetur contraria probatio. Abb.in c.
cum olim verſ.ad hoc.de re iud. Et ratio eſt quia ſi ſtã
dum ſit Papæ diſpoſitioni, qñ mandat, vt alicui creda
tur, eo magis ſibi credendum eſt,& hoc ſaltem donec
ſibi probetur contrarium. ita conſuluit Soc conſ.266.
ibi, ſed tñ ad præmiſſa reſpondetur, vol. 6. & hinc eſt,
ꝙ Ioan.Fab.dixit in l.ex verbis C.de donat. inter vir.
& vxor.ꝙ hodie videtur, ꝙ ſi princeps. vel Papa reci-
tat, & fundat ſuam intentionem ſuper eo, quod reci-
tat, ſtabitur ei, & ideo ſi id confirmat, quaſi ritè factũ
tenendum eſt, teſtatur dicta clem.1.de prob.Gram.in.
d.deciſ.65.nu.63.& 64. & eum ibi latè vide, & in dec.
103.nu. 227. cum multis ſeq.

Quartò limita non procedere ſupradictam conclu
ſionem, qñ Papa quid atteſtatur tanquam ſibi à parte
20 narratũ,† tũc enim non ſtatur eius aſſertioni. Sed im-
petranti incumbit onus probandi narrata in reſcripto
eſſe vera, ſi ab aduerſario negenſ Abb.in c.2. de reſcr.
& in c.fi.de preſum.& Aret.in c.cũ à nobis de teſti.&
in ſuo conſ. 165. & ratio eſt, quia conſtat hoc in caſu
ſe ad relationẽ alterius edoctũ fuiſſe, nec hoc dicere
ex certa ſciẽtia,& motu ꝓprio. Ita Gram. in terminis
in dec.64. nu.14. per multos ibi loci per eũ adductos,
in dec.65.à nu.9.vſq; ad nu.14 Ant.de But.in d.clem.
1.col.pen.ver.hæc vera de ꝓba.& ibi Boniſa. & Imo.
qui tenet, ꝙ in facto alterius nullo modo crediſ Pa-
pæ, niſi probetur, quia de illo nõ eſt informatus tenet
ẽt Io.Andr.in reg.non licet,de reg.iur.et tenent, com-
* muniter * Doct.in c.in literis de fid.inſtru.Alex.cõſ.
112.vol.6.Rip.in 6.reſpon.col.4.lib.2. Ruin.conſ.41.
col.4.vol.1.conſ.13.col.3.vol.4.conſ.103.colum.1.et
vol.3.vbi declarat.volu.5.Bella.dec.158.Monachus.
Rota in nouis deciſ. 111. licet motus, et deciſio 230.

Papa

Papa in nouis, latè hoc proſequitur Io. Lup. in tract.
de libertat. eccleſ. q. 1. nu. 2. 4. & 5. vbi in f. nu. 4. teſtaẽ
* hanc eſſe communem * ſententiam omnium doct. in
d. clem. 1. de prob. Si tamen id quod narratur, eſſet de
facto ipſius Papę, vel Principis illud atteſtantis narra
tiuè, ſtandũ eſſet huiuſmodi aſſertioni. Alex. in d. cõſ.
112. vol. 7. procedit enim limitatio in ijs, quæ ſunt de
facto alieno, non autem in facto proprio.

Amplia, vt hæc opinio locum ẽt ſibi vindicet etiã
ſi eſſent in facto antiquo, vt doct. in clem. 1. de proba.
Io. And. in c. ſi Papa. de priuileg. lib. 6. & ibi Dñi in 1.
notab. vbi inter alia notat, ꝙ verba narratiua Pontifi-
cis non prolata principaliter propter ſe ſed incidẽter,
appoſita in aliqua diſpoſitione, non indicant diſpoſi
tionem narratorum, etiam ſi à poteſtate narrantis pẽ-
deat narrata concedere. Ratio eſt: quia de natura nar
ratorũ eſt, vt probenẽ, & non vt probent, ſecundũ Io.
monachũ in d. c. ſi Papa. de priuileg. lib. 6. tenet Lup.
d. tract. de liber. eccleſ. q. 1. nu. 4. & 5. cum ſeq.

Verùm licet aſſertioni Papæ de facto alieno nõ co
rã ſe geſto, fundanti tñ ſuper tali facto intentionem
21 ſuam † ſimpliciter non ſtatur, nihilominus facit talẽ
præſumptionem, vt onus probandi contrariũ transfe
ratur in eũ qui contrariũ probare vellet, quo non pro
bato ſtatur eius aſſertioni, gl. in d. clem. 1. de proba. in
verb. feciſſe narramus. Card. & Anch. ibid. Bella. dec.
290. & ꝙ gl. & dec. 611. licet capella. Itẽ in dec. 253. ſi
Papa. Rot. in antiq. dec. 197. Nota ꝙ vbi &c. Domi. in
c. ſi Papa. col. pen. de priuil. in 6. Soc. in conſ. 266. col.
12. vol. 3. Cor. conſ. 128. col. 1. & ſeq. de teſti. & in c. ad
aures. col. 7. de reſcri. pulchrè Lap. in ſuis alle. alleg. 7.
ſub nu. 1. vbi ait, in narratis Papæ de facto alieno cre-
22 di † donec probeẽ contrariũ, & ſub nu. 7. verſi. in alio
aũt, & allegat. 121. nu. 5. verſ. Itẽ differentia eſt. Rom.
conſ. 180. ſi admittimus. poſt nu. 3. ver. tertio, qa ver-
ba Papæ. Calder. conſ. 2. verſ. fi. latè Mãdoſ. in ſuis ad-
dit. ad allega. D. Lapi. Old. cõſ. 258. Mil. in repertorio
ſuo in verb. verba narratiua Papæ, Tiraq. de retracta.
fol. 127. nu 49. Staphil. de literis gra. & iuſt. fol. 90. Et
qñ ſtetur eius aſſertioni, vel non, Aret. conſ. 163. ſicut
Io. dicit in Apocalypſi. poſt nu. 2. verſ. iſta concluſio
probaẽ, & ſeq poſt nu. 3. & poſt num. 4. verſ. ſed his vẽ
poſſe. Iaſ. conſ. 86 nu. 7. lib. 3. & in conſ. 100. nu 3.

Contrarium, ꝙ imo talis Papæ atteſtatio de facto
alieno, ẽt ſi Papa inn. tatur, non faciat probationem
ẽt talem, quæ transferat onus probandi contrariũ in
aduerſarium ſentit Io. And. in reg. nõ licet. de reg. iur.
in Mercurial. lib. But. Imo Bonif. in d. cle. 1. de proba. q
* atteſtatur, Roma. Curiã ita ſeruare * Do. in c. ſi Papa.
§. fi. de priuileg. in 6. Oldr. in conſ. 258. Aret. conſ. 23.
* Cur. qui atteſtatur iſtam eſſe * communem ſententiã,
in conſ. 20. col. 5. Iaſ. in conſ. 34. col. 6. nu. 9. volum. 1.
Gram. dec. 103. nu. 229. 230. & ſeq.

Sunt & alij, qui conſuluerunt ſtandũ eſſe omninò
tali aſſertioni Papę etiam de facto alieno non coram
ſe facto, vt ſentit gl. in verb. feciſſe, dum exemplũ ad-
ducit de mortuo. Ant. de But. in n. de ſucceſ. ab inteſt.
23 Soc. in conſ. 87. col. 8. vol. 3. † & propterea ſtatur Papę
aſſertioni aſſerenti in literis ſuis aliquem eſſe procura
torem Titij. Fel. in c. cum in iure, col. fi. de offi. delega.
Sed vt priorem opinionem ſequamur, Limita illã nõ
procedere, ſi Papa nõ inhæreret talibus verbis aſſerti-
uis, ſed narratiuis facti alieni: vt in clem. ſi ſumus. de
ſent. excom. c. ſi Papa. de priuileg. in 6. Rot. dec. 197. in
antiq. Nota, quòd vbi Papa.

Ex hoc illud exijt, vt verba priuilegij numerantis
24 aliquẽ locũ inter loca ſubiecta, † nõ ꝓbent ſubiectio-
nẽ. Inno. in c. inter dilectos. de fid. inſtr. Rom. cõſ. 180.
Reliqua aũt quæ ad hanc materiã ſpectant, fuſius, in-
fra declarabunẽ in verb. Papa. vbi ꝓpria eſt huius ma-
teriæ ſedes. Et de hac materia vide Mãdoſ. in addi. ad
allegat. D. Lap. alleg. 7. incip. diſceptat. Gram. dec. 64.
& 65. Itẽ D. Gabr. in ſuis concl. tit. de proba. concl. 2.

25 Quæ hactenus de Papę aſſertione dicta ſunt, † locũ
etiam ſibi vendicant in aſſertione Imperatoris, & Rę
gis, mutatis mutandis, peculiaria tamen quæque ſuis
locis videbuntur.

CONCLVSIO CXL.

ARGVMENTVM.

An aſſertioni Cardinalis Legati aſſerẽti ſibi aliquid eſſe commiſſum à Papa, vel à Principe, plena fides adhibeatur, licet non oſtendat literas ſui mandati.

SVMMARIVM.

1 *Cardinali aſſerenti aliqd ſibi cõmiſſum, plena fides adhibetur, licet nõ oſtẽdat literas ſui mandati, & ibi vide rationem, & vide ibi contrarium, & quando procedat, num. 9. & 10.*

2 *Cardinali legato etiam in ijs, quæ iure ordinario legationis competunt, non creditur.*

3 *Cardinali creditur in ijs, quæ veniunt iure ordinario legationis non oſtenſis literis.*

4 *Vicario creditur in ijs, quę veniunt ex generali cõmiſsione.*

5 *Cardinali legato creditur in omnibus, quę veniunt in generali commiſsione: vt ea quæ competunt, quia legatus eſt, & in his ei creditur.*

6 *Legitimatio per Cardinalem tanq̃ legatũ de latere aſſerentem ſpeciales commiſsiones habere, facta valet, non oſtenſis literis cõmiſsionis, ratione præſumptæ veritatis & aſſertionis tanti viri. vide temperamentum nu. 12.*

7 *Aſſertioni ſimplici Cardinalis non ſtatur in præiudiciũ alterius, ſecus in legatione, quæ nulli præiudicat, & eius acceſſoria, vt facultas legitimandi, clericandi, doctorandi, & ſimilia, & circa ea, ad quæ dicit ſe eſſe miſſum.*

8 *Cardinali creditur legato ẽt in ijs, quæ de cõſuetudine ſunt ſolita legato concedi, & in his, q̃ geſta ſunt coram eo tanq̃ coram legato, ibi. & eo modo tanquam coram delegato.*

9 *Cardinali aſſerenti ſibi aliquid demandatum viuæ vocis oraculo creditur, etiam quod factum illud aſſertum per Cardinalem cenſeatur factum Papæ.*

10 *Cardinali legato non creditur, niſi literas ſuæ cõmiſsionis oſtendat, quando tractatur de magno tertij præiudicio, & ibi in quibus etiam procedat.*
Idem in quantumuis nobili, cui non creditur niſi literis oſtenſis, quando agitur de præiudicio tertij.

11 *Commiſſio in caſu, quo eſſet probanda, poteſt probari per teſtes probantes de communi reputatione.*

12 *Cardinali aſſerenti habere cõmiſsionem de illis, quæ tranſcendunt naturam legationis, videlicet quæ ſunt reſeruata ſpecialiter Papæ. niſi illa exercuiſſet, & in quaſi poſſeſſione illa exercendi eſſet.*

13 *Summo Pœnitentiario non crediẽ aſſerenti habere cõmiſſionem a Papa viuæ vocis oraculo in præiudicium tertij.*

14 *Cardinali aſſerenti ſe delegatũ, vel ſibi cauſam viuæ vocis oraculo commiſſam, non creditur, vide ibi contrarium.*

15 *Cardinalis dicto non ſtatur aſſerentis aliquem ſuum familiarem ad hoc vt poſſit de eius beneficijs diſponere.*

16 *Cardinali maxime credendum de commiſſione ſibi a Papa facta, quando Papa eſt præſens.*
Idem in Principũ mandatis procedit, de quibus facilè põt haberi copia, quando Princeps eſt in eadem Ciuitate.

17 *Cardinalis legati aſſertioni ſtatur ex conſuetudine Romanæ Curiæ indiſtinctè, dummodo conſuetudo probetur.*
Alia vide in concluſione Cardinalis.

Aſſerenti Cardinali ſibi aliquid eſſe cõmiſſum à Principe, ſiue Romano Põtifice plena fides adhibeẽ, licet literas ſui mandati non oſtenderit, ꝙ multis in locis à ſcribentibus

Digitized by Google

eſt traditum, & in primis in c.nobiliſſimus.vbi gl. 97.
diſt.glo.in c. ſicut de ſent.excom.gl.in c.cum olim 1,
in verbo ſine reprehenſione, vbi etiam Inn. in verſ.
aſſertiones.de priuile. Abb. in c. ꝙ ſuper his. de fid.
inſtr.& ibi Imo.& Fel col.2.verſ.1. Spec.in tit.de teſt.
in §.reſtat.verſ.59.Bal.in l.iuſiurād C.de teſt.Spe. tit.
de leg.§.ſupereſt,verſ.quid ſi ergo.Paul.de Caſtr.Sal.
in l.1.C.de mand. Princip. Lap.in ſua alleg.15.nu. 2,
Rot. deciſ. 176. nota ꝙ legatus. in antiq. in terminis
hoc decidens,Cald.conſ.2.tit. de offi. deleg. & iſtud
* cōi ſcribentium ſnīa eſſe receptum,vt credatur Car-
dinali in his,quæ veniunt iure ordinario legationis,
ſcriptū reliquit Io.And.poſt Arch.in c.1. de offi. leg.
in 6.& ibi.Domi.col. pe. dicēs in exactione procura-
tionis,quæ fit in prouin.ſuæ legationis, non poſſe cō-
pelli Cardinalē,vt oſtēdat literas,quia hoc venit iure
legationis,& ideo ei creditur, & ſequitur Phil. Fran.
in d.c.1.de offi.leg.in 6.col.pe.Gōdiſal.in trac.de leg.
in 6.q.1.par.col.4.Gem.in c.vt circa.§.edicto, poſt n.
5.verſ.fallit,in Card.de elect li.6.Fel.c.cū in iure. nu,
12.de offi.dele.latè Iaſ.in reper l.admonēdi.n.180 ff.
de iureiu.latiſſimè And.Barb.de Card.leg.à latere,in
1.q.plurib.examinatā hāc materiā videas apud Gem.
in c.eos q.§.fi.ante fi. verſ. nota benè, ꝙ licet credaī.
de sēt.excom.li.6.Ro.cōſ.59. ad diſcutiendū. poſt n.
6.verſ.1.qa Hoſt.in ſum.de recuſa.iud.deleg.§.fi. ver.
item legato Cardinali;Soc.iun.in cōſ.79.n.56.vol. 3.

Ratio huius concluſionis eſt:quia cum non ſoleāt
Cardinal.exire ſine tali facultate,vel dignitate. Ideò
facilè dignum eſt fide,ipſos habere talē facultatē, vt
ait Abb.in c.quod ſuper his.& Fel.col.7. de fid. inſtr.

Contrarium ſequutus eſt Barb. in tract. de præſtā.
Card.in 1.q.2. par. vbi per multa iura nititur euertere
*cōem hanc opinionem, ſentiens etiam in his, quæ
2 competunt iure ordinario legationis † nō credi Car-
dinali legato,& idem voluit Barba.in reper.l. ſciēdū.
col.62.& 63.ff.de verb.oblig. Tu tamen ne recedas à
priori opinione, quæ eſt ** communior.

Amplia primò hanc concluſionē non ſolū proce-
dere in Cardinali. ſed etiam eandem locum habere
in quacunque alia perſona nobili,ſummeque aucto-
ritatis,ſic docuit Ioan.Crot.in ſuo tract.de teſt.§.6.ſe
offert.ſub nu.210.idque per d.c.nobiliſſimus,& per l.
1.C.de mād.princ.& per auctoritates ſupra allegatas,
Rom.in conſ.59.in quarto dubio,ad diſcutiendū nu.
6.Abb.in conſ.17.in fi.vol. 2. & in c. cum olim.circa
fin.de priui leg.Felin.in c.quod ſuper his.ſub nu.8.de
fid.inſtr.& in c.ad eminentiā.in princ.de ſen.excom.
Tiraq.in tract.de nobili.c.20.nu.39.Ang.in cōſ. 182.
mandatum Principis, qui tamē ſuper hoc diſtinguit.
Ioan.Plat.in l.prohibitum.C.de iur.fiſ.lib.10.& Ioā.
Andr.in c.ad Apoſtolicæ.in verb. duo poni iura, de
re iud.in 6.Spec.in tit.de leg.§.ſupereſt,verſ.quod ta-
men dicunt. & in §. excipiendo, ver.item excipitur,
Abb.in c.cum olim circa fin.de priuile.Inn.in c.cum
iureperitus.in prin.de offic.deleg.Hippo.in l.1.§.ſi qs
dicatur.col.pen.de quæſtio.

3 Hinc colligi poteſt,vt in eis,quæ veniunt iure ordi-
nario legationis,ſibi credatur nullis oſtēſis literis,ve-
luti in procuratione exigenda in prouincia ſuæ lega-
tionis:vt monuit Ioan.And.poſt Anch.in c.1.de offi.
leg.in 6.Philip.Franc.in d.c. 1. col.... Hoſt.in c.pro-
curatores.de cenſib.& ſentit Rot.in ſimili dec. 47. in
no.valēt acta,quæ vult: vt ſine literis credatur Vica-
4 rio † in his, quæ veniunt ex generali commiſſione.

Subamplia hāc doctrinā de ꝓcuratione exigēda,vt
non ſolū ꝓcedat,ſi exegerit ꝓcurationē in Prouincia
ſuæ legationis:ſed ēt extra eā,eo.n.caſu ēt ei creditur
non oſtenſis literis.Hoſt.ita declarat, Do.in c. 1. col.
pen.de off.leg.in 6.& Frā. loco ſupra proximè citato.

Secūdò principaliter amplia: vt etiam ei credatur
in omnibus his,quæ veniunt in generali cōmiſſione,
5 † vt ſunt ea,quæ cōpetūt legato,quia legatus,eſt in his
enim creditur aſſertioni ipſius legati, ſi ergo creditur
ei,quòd ſit legatus,ergo etiā quoad omnia alia, quę
ex eo manant,arg.cap.nobiliſſimus. 97.diſt. & notat
Gem.in conſ.62.col.a.Imol.& Fel. in d.c.quod ſuper
his.col.a.de fid.inſtr.Hoſt.in c.procurat.de cenſib.Io.
And.in c.1.de offi.leg.Bal.in l. ſi qua per calum. cir-
ca fi.C.de epiſ.& cler.Dec.in l.vni.C.de mand. Prin-
cip.& Sal.in l.exemplo.in fi.C.de prob.vbi Bal. in fi.
ait, quod ſi Cardinalis tanquam legatus de latere aſ-
ferat ſe habere certas peculiares cōmiſſiones:vt ad le
6 gitimandū,vel ad reſtituendum famæ, † ſi legitimet
abſq; eo,ꝙ literas cōmiſſionis oſtendat,legitimatio-
nē valere rōne pſumptæ veritatis, & aſſertionis tanti
viri,quāuis.n.in his,quæ reſpiciūt alterius preiudiciū,
7 vt infra dicetur, † Cardinalis ſimplici aſſertioni non
ſtetur Bal.tamen in c.curauit extr de prob.per glo.in
c.cū à nobis,ext.de teſti. dicit ſecus eſſe in legatione,
quæ nemini eſt præiudicialis,& cōſequenter nec eius
acceſſoria:proin eſt facultas legitimandi, clericatus,
doctoratus,& ſimilia,& ita ēt notat Marſ.in l.1.§.idē
Corn nu.7.tit.de q.Iaſ.in l.reſcripta.n.5.C.de precib.
Imp.offer.& in l.huiuſmodi.§.legat.ff.de leg. 1.

Quæ ampliatio etiā procedit in his, quæ exponit ei,
ad quē dicit ſe eſſe miſſum,nā & illis per ſe fides adhi
betur,ſi credimus.gl.in c.ad Apoſtolicę.in verb.ꝓpo-
ni.de ſen.& re iud.in 6. Aret. in c.cum à nobis. col.4.
de teſt.Fel.in c. ꝙ ſuper his.col.a. de fid. inſtrum.

8 Tertiò amplia,quòd etiam credatur ei in ijs, † quæ
de more ſolita ſunt concedi Legato à latere,etſi non
veniant in generali commiſſione,vt notat Abbās in c.
ad eminentiam.de ſent.excommun.& ibi Fely.idem
Panorm.in c.quod ſuper his.de fid. inſtrum.

Quartò amplia,vt etiā cōcluſio procedat in ijs,quę
geſta ſunt coram eo tanq̄ coram legato. Bal. in d. l. ſi
qua per calum.C.de epiſc.& cler.Spec.in d.tit.de leg.
§.ſequitur,cir.fi.& in tit.de teſt.§.1.col.3. verſ. ſed qđ
dixi,refert,& ſequitur Ant.de Butr.in c. quoniā con-
tra.col.28.de prob.Rom.in l.ſciendum.col. 26. ff. de
verb. oblig. & eodem modo fides habetur ei de his,
quæ facta ſunt coram eo, tanquam coram delegato.
Brun.in tract. 88.col.4.Staphil.de literis gratiæ, & iu-
ſtitiæ.fol. 159.

Quintò amplia concluſionē vſq, eo procedere, vt
nedū credatī Cardinali aſſerenti ſibi aliquid de man-
9 datum fuiſſe viuæ vocis oraculo,† verū ēt vt factum
illud aſſertum per Cardinalē,cenſeatur factum ipſius
Pont.Max.vt intelligit Lap.alleg.32.an frater minor
nu.4.quē ita ponderauit Mādoſ.in vna Caurienſi cō-
fidentiæ inter Aghilleram, & Treiam vertente cor
Illuſtri. & Reuer. Flauio Vrſino tunc Cameræ Apo-
ſtolicę auditore dignis, nūc verò Cardinale ampliſ-
ſimo officioſiſſimoq; in omnes pro neceſſarijs ad eū
accedentes. Et idē tenet Fel.in c.ex parte il 1.ante nu.
17.de reſcrip.vt refert Mādoſ.in addi.ad d.alleg.Lap.
32.in verbo,viuæ vocis oraculo circa mediū, & mul-
tos cumulat Burſ.in conſ.20.nu. 24. cum ſeq.

Primò limita ſupradictā concl.non procedere,qñ
10 agereī de magno tertij præiudicio,† tūc.n. ei nō cre-
diī,niſi literas ſuæ commiſſionis oſtenderit,id apertè
iure cautū eſt.in c.cū à nobis,de teſt.& text. in c. licet
ex quadā,ver.etiā ſi pręſidali refulgeat dignitate, eo.
tit.text.in l.iuſiur. C. de teſti. ibi etiamſi præclaræ cu-
riæ honore, ex gl. in c. ſicut nobis in ver. alio modo.
de ſen.excomm.& ibi Mod.& pręcipuè Abb.Dec.in
c.cauſam quæ in fi.de offic.deleg. Iaſ.in l.admonen-
di.col.76.ff.de iureiu. Abb.cōſ.94.vol.2.dub. a. Alex.
conſ.112.vol.7.Cur.in conſ.71.col.5.& Socin.iun.in
conſ.1.nu.77.vol.1.vbi dicit hanc limitationē maxi-
mè procedere in his, quæ ipſe Cardinalis ex ſuo offi-
cio,& ex proprio arbitrio non poſſet diſponere, niſi
cum cauſæ cognitione,iuxta doctrinam Baldi poſt
Gulielm.de Cu.in d. l. ſi qua per calumniam col. fi.
verſ.quærit hic Guliel.C.de Epiſ.& cler.quā refert, &

ſequitur

ſequitur Alex.in conſ.206.nu.4.vol.2.Gozad. in cōſ. 41.nu.15.& Crau.qui alios plures allegat in cōſ.104.

Subamplia hanc limitationem etiam procedere in viro nobili,quantumuis illuſtri,quia ei non creditur, niſi oſtenſis literis, quādo agitur de præiudicio tertij, ita declarat Abb.in d.c.cum olim.1.de priuileg.circa fi.Fel.in d.c.quod ſuper his,col,2.de fid. inſtr. & in c. ad eminentiam.de ſent.excom. allegat not. per Bart. in l.Palatinos.C.de coll.fun.fiſ.lib. 10. idē tenet Alc. de præſump.3.reg.in 2.præſump.nu.3.eo enim in caſu
11 neceſſe eſt probare commiſſionem,† quæ etiam probari poterit per teſtes probantes ita communi cōſenſu exiſtimari.Bellam.deciſ.402.inter priuatos.

Secundò limita, vt non credatᷣ Cardinali aſſerenti ſe habere commiſſionem de illis, quæ trāſcedunt na-
12 turam iuriſdictionis, & legationis ſuæ,†ideſt eorum, quæ ſunt reſeruata peculiariter Sūmo Pontifici. Gemin.conſ.62.col.2. Bal.Imol.& Fely.in c.quod ſuper his.col,2.de fid.inſt.But.in c.cum in iure col.6.de offic.deleg.& in c.ad eminētiam.de ſent.excom. Abb. in c.quod ad tranſlationem.de offic. deleg. Anch. in clem.1,col.2.de prob.Corn.in conſ.155.in fin. vol.1, Pariſ.in conſ.2,col.1.vol. 1. Aenc. de Falco. in tract. reſeruat.fol.60.Capel.Thol.463.dec. & Rot.dec.33, aliàs 714.nunquid non creditur. in antiq.

Quidam tamen cenſent hanc limitationem non procedere, quādo legatus ſæpius hæc pecularia exercuiſſet, & ſic eſſet in quaſi poſſeſſione exercēdi talia reſeruata,ſic oſtendit Fel.c.cum in iure peritus.col.4. de offic.deleg.Bald.in l. exemplo in fi. C. de probat. Cald.in conſ.2.in tit.de off.deleg.Dec. in l, vnica. C. de mand.Princip.nu. 19.

Vt tamen hęc doctorum opinio procedat,addēda eſt hæc temperatio,nimirum quādo illud, de quo dicit ſe habere commiſſionem , non tenderet in præiudicium tertij,vt quia diceret ſe habere poteſtatē diſpenſandi cum illegitimè natis,vt poſſint promoueri ad ordines,& dignitates eccleſiaſticas: ita ſublimitat prædictam limitationem Ang.in l.quæcunq; §.fi. ff. de public.& in cōſ.292.D. Io. Crot.in tract.de teſtib. §.ſexta ſe offert,ſub nu.210.verſ. 3. ſit cōcluſio. Abb. in c.ſicut.poſt glo.1.de ſenten.excom.& in d.c.quod ſuper his,de fid.inſtr.& vtrobique Fel.& idem Fel. in c.ad eminentiam.de ſent.excom.Corn.in cōſ.155.in fi.vol.1.Iaſ.conſ.72.col.pen.& in conſ.104. vol. 1. &
13 propterea non creditur ſummo Pœnitentiario†aſſerenti ſe habuiſſe commiſſionem viuæ vocis oraculo à Papa,vt reſpondit Goza.conſ.71.col. pen.

Contrarium tamē ſenſerunt Anch.in clem.literis, de proba.Are.in c.cum nobis.extra de teſt.Ruin.cōſ. 90.col.3.& pen.vol. 1.

Tertiò limita, vt non credatur Cardinali aſſerēti ſe
14 delegatum,† ſeu cauſam ſibi commiſſam viuæ vocis oraculo,vt docuit Inn.in c.cū olim.1.in gl.fi.de priu. Butr. Imo.& Fel.in d.c. ꝙ ſuper his.col.2.in fi. & ſeq. Abb.in c.ꝑterea.col.2.de dilatio.idē ſentit Abb.in d. c.cū olim.dū allegat tex.in c.cū in iur.vbi Fel. col.3.

Contrarium,vt immò Cardinali atteſtāti ſe delegatum in aliqua cauſa credatur,ſequutus eſt Hoſt. in ſum.tit.de off.deleg.ſub rubr.Sali.in l.iuſiurādi. C.de teſtib.& in l.1.C.de mand.princip.Alex.cōſ.92. col. 3.vol.6.Rom.conſ.59.in 4.dubio.Abb.in conſ.27. in cauſa Orientali.in fi.vol.2.Ruin.conſ.90.col. 3. vol. 1.Gramm.in conſ.ciuili.24.nu. 9. vbi alios adducit.

Quartò limita,vt nō credatur dicto Cardinalis aſ-
15 ſerēris† aliquem familiarem ſuum ea de cauſa,vt de ipſius beneficiis poſſit diſponere. Sarnen. in reg. de impetrat.per obitum fam.Card. q. 13.

Et pro concluſione in hac materia animaduertas, vt maximè credendū ſit Cardinali aſſerenti de com-
16 miſſione ſibi facta à Papa,†quādo Papa eſt præſens, qui facilè adiri poſſit, quia tunc non eſt pręſumendū ipſum mentiri.Imo.in d. c. quod ſuper his. & ibi Fel. col.3.de fid.inſtr.Iaſ.in repet.l.admonendi.col.81.ff. de iureiur.& in cōſ.145.col.2.vol.4.Alex.in d. c. nobiliſſimus.Gram.conſ.54. & in conſ. 24. col. 3. Pariſ. conſ.11.col.fin.& conſ.132.col.pen.vol.4.

Quod etiam procedit in mandatis Principum , de quibus facilè copia haberi poteſt,quādo princeps eſt in eadem ciuitate.Spec.in tit.de proba.§. videndum. verſ.auditoribus,quem ſequitur Rom.In l.ſciendum. ff.de verb.oblig.Bal in l.aliquādo.q.4.ff.de offic.præſid.Gramm.deciſ.36.nu.27.reliqua tradentur in concluſione,Cardinalis,& cōcluſione, legatus de latere.

Obſeruatione etiam in hac materia dignum non omittam , vt ex conſuetudine Romanæ Curiæ rece-
17 ptum ſit,† vt fides habeatur aſſertioni Cardinalis legati indiſtinctè,gloſ. clem. in verb. reſeruante narramus.de probat.Ioan. Andr.in c.conſtitutus.col.fi. de appell.Alex cōſ.106.col.3.vol.2.quod intellige, dūmodo iſta conſuetudo probaretur. Aret. in c. cum à nobis.col.3.verſ.ſed certè.

Alia quædam de atteſtatione Cardinalis in concluſione,Cardinalis,infra dicemus.

CONCLVSIO CXLI.

ARGVMENTVM.

De aſſertione Principis an ei ſit credendum.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertioni Principis non adhibenda fides , quando alteri eſt nocitura.*

1 Aſſertioni Principis, ſi res alteri detrimentum allatura ſit,† nō eſt fides adhibenda, iuxta ſentētiam Fel. in c. cum à nobis.col.2.de teſtib.quod etiam placuit Alex. in conſ. 112.vol.7. nu. 1. & in eandem deſcendit ſententiam Soc.in conſ.127.vol.1.cū iſtis ſenſit Corn.in cōſ.199. col.7.in fin. vol. 2. hoc aſſertione approbauit Anch. conſ.399.col.fi.horū menti acceſſit Dec.in cōſ. 124. in conſ.220.in conſ.357.& in conſ.576.aſſenſit Curt. iun.in conſ.144.col.4.& in conſ.170.col. 7. eidē opinioni ſubſcripſit Crauet.conſ.135.nu.42.cōſ.171.nu. 11.vol.1.album calculum addidit Ang.in conſ.368. ab his ſtetit Rom. in conſ.369.col. 8. & poſtremò ſequutus eſt Rui.in cōſ.3.nu.1.9.& 14.vol.5.Huc adhibeas ea,quæ tradita ſunt in concluſione, Princeps.

CONCLVSIO CXLII.

ARGVMENTVM.

De aſſertione iudicis , an probet factum partium.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio iudicis non probat factum partium.*
2 *Aſſertio eius de fama eſt leuis præiudicij, cui creditur ad inquiſitionem formandam.*
3 *Aſſertio iudicis,quòd crimen ſit notorium,eſt magni præiudicij reo.*
Et quando iudicis aſſertioni credatur, vide ibi remiſſiuè.

1 Aſſertionem iudicis † factum partiū nō probare multi tum ex profitentibus,tum etiā ex conſulentibus memorię tradidere,præſertim Crau.conſ.255.nu.3.Gozad.cōſ. 11.nu.20.Iaſ.in l.admonendi.num. 15. ff. de iureiur. Anch.

Anch.conſ.277.conſ.436. Aret.conſ.170.Crau.conſ.
2 54.nu.13.vol.1.†licèt aſſertio eius de fama ſit leuis p̄-
iudicij,cui creditur ad formandam inquiſitionē, ſed
3 aſſertio indicis,quòd crimē ſit notorium, † eſt magni
præiudicij reo,ita reſpondit Aret.conſ.163.poſt nu.5.
verb.non obſtat,quod conſ.incipit,ſicut Ioãnes dicit
in Apocalypſi,& ibi quando eius aſſertioni credatur.

Videnda eſt concluſio,iudex,vbi eſt propriè huius
loci materia.

CONCLVSIO CXLIII.

ARGVMENTVM.

Aſſertio notarij an probet.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio notarij non probat, nec eius dicto ſtandum.*

1 Aſſertionem †notarii non probare,
nec eius dicto fidē eſſe
adhibendam,conſultũ fuit à Soc.iun. conſ. 148. vol.
2.Pariſ.conſ.98.nu.9.vol.1.cætera,quæ ad hanc con-
cluſ.ſpectant,explicabuntur in concluſ. notarius.

CONCLVSIO CXLIV.

ARGVMENTVM.

Aſſertioni vulnerati contra inculpatum an
ſtandum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertioni vulnerati contra culpatum eſt ſtandum, maximè in vltimo vitæ ſpiritu,id ſemper affirmanti, quia præſumitur non mentiri.*
Vide ibi.& nu.3.& nu.4.& ibi quem excuſet.concordiam vide nu.4.& quando procedat, nu. 6.
2 *Argumentum a communiter accidentibus validum eſt.*
3 *Non omnis qui moritur eſt Sanctus Ioannes Euangeliſta.*
4 *Confeſſio facta in mortis articulo valet, quia non eſt veriſimile, quem mentiri.*
5 *Quis dicens contra veriſimile non audiendus.*
6 *Aſſerenti quid in articulo mortis cum iuramento creditur, & ibi quomodo procedat, & nu.7.*
7 *Aſſertioni conſtituti in mortis articulo creditur,ne veritas pereat,nec delicta remaneant impunita.*
Aſſertio conſtituti in mortis articulo facit fidem cõtra inculpatum ſaltem ad torturam,& quando ibi nu.8.
Contrarium vide nu. 10. & 11.
8 *Morientibus ſæpè cõtingit eſſe à mēte, & intellectu alienis.*
9 *Oppreſſus mortis timore ſimilis eſt mortuo.*
10 *Nullus in cauſa propria eſt teſtis idoneus.*
Inimicitia grauis præſumitur ex atroci iniuria.
11 *Teſti inimico non creditur.*

Aſſertioni vulnerati eſſe credendũ cõ-
tra eum,cuius culpæ tribuit,
1 decidit† Gram.deciſ.42.n.7.8.9 & ſeq.deciſ.56.n.12.
docuit Nouell.in pract.fol.29.nu.12.Marſ.cauit cõſ.
5.nu.14.conſ.20.nu.14.

Quod maximè procedit, quando vulneratus agit
animam, & idem ſemper affirmauerit, quia tunc te-
nendum eſt in tali ſtatu non mentiri, ne dicamus ip-
ſum immemorem eſſe ſalutis æternę,cum nos quoti-
die experientia rerum magiſtra doceat, cõſtitutos in
articulo mortis communiter laborare ad ſalutem,&
quã plures facinoroſos,ac improbos in extremo vitæ
2 ſpiritu ſigna pœnitentiæ præbere. Unde†validum eſt
argumentum à communiter accidentibus.l.certi cõ-
dictio.§.ſi nummos.ff. ſi cert. pet.

Contrarium tamen, aſſertionē vulnerati nõn pro-
bare contra eum,qui culpatus eſt, docuit Ange. in l.
mater.C.de calum.Nicola.de Neapo.in l.1. §.ſi quis
moriens.ff.ad Sillania. Alex.conſ.14.nu.4.vbi aſſerit,
iſtiuſmodi aſſertionem eſſe vilem præſumptionē, &
ſolum ſufficere ad excuſandum à calumnia,& teme-
ritate hæredis dicti vulnerari, qui propter dictã aſſer-
tionem motus eſt ad accuſandum illum,cuius culpæ
datum eſt à dicto vulnerato moriente.vol.3.& facit,
quod dicit Bal.in tit.de pace Cõſtan.verſ.vaſalli, vbi
3 inquit,†quòd non omnis, qui morit̄ eſt Sanctus Ioã-
nes Euangeliſta.& ſequitur Bertr. conſ. 162. lib. 2. &
conſ.132.lib.2.& Grat.in conſ.57.nu.30. vol.2.

Cõcilies has inter ſe opiniones hoc pacto,vt prior
opinio procedat concurrentibus alijs adminiculis,
poſterior verò, quando adeſt ſola aſſertio vulnerati,
vt ſētit Paris de Puteo in ſuo trac.ſindicatus.in verb.
tortura.lo.vlt.in c.officialis, poſuit & tenet Gram. d.
deciſ.42.nu.7.& ſeq.vltra quod ipſemet Bal. in conſ.
25.caſus ſuper quo.in 2.col.lib.1. tenuit contrarium,
& expreſsè affirmat, confeſſionem factam in mortis
4 articulo valere,†quia non eſt preſumendum,talē cõ-
fitentem mentiri,quod profecto ad veritatē propius
accedit,quàm illud,quòd dicit idē Bal. in d. verſ. va-
ſalli,cum frequentius contingere ſoleat,vt bona pars
migrantium ex hac vita mori prius non coniendãt,
quàm facinorum pœnituerint. & hanc opinionē ſe-
quitur Marſil.conſ.5.nu.14.& 15.lib. 1. & conſ. 109.
nu.33.lib.2.& Anch.conſ.151.viſa facti narratione,
vbi dicit, vt ſi quis aſſereret quem conſtitutũ in mor-
5 tis articulo mentiri,diceret non veriſimile, † cui ſi qs
repugnet,audiri nõ debet. Tenet idē Marſil.in pract.
§.diligenter.nu.118.& 119.cũ ſeq.vbi in vtranq; par-
tem quęſtionem diſputat,& tandē ex validis rationi-
bus tranſijt in hanc eandem opinionem, aſſerēs, ſibi
videri opinionem hanc fore magis æquam, & ratio-
ni,ac iuri naturali magis conſentaneam,non obſtãti-
bus in cõtrarium allegatis,& adductis, quibus omni-
bus ibidem ipſe ſub nu. 121. ſatis diffusè reſpondet.

Primò limita,vt concluſio procedat, dũmodò ta-
6 lis aſſerens in articulo mortis† illud dicat cũ iuramē-
to,ſecundùm Rom.in l.ſi quis in graui.§. ſi quis mo-
riens.ff.ad Sillania.quem refert,& ſequitur Marſil.in
d.§.diligenter,nu.118. in fi.

Secundò limita,vt procedat, ſi talis aſſerens in ar-
ticulo mortis ſit ſuæ mentis compos, & illud, ꝙ aſſe-
7 rit,non poſſit probari per alios teſtes,† nã tunc ne ve-
ritas pereat,& ne delicta maneant impunita, talis aſ-
ſertio cõſtituti in mortis articulo facit fidem ſaltem
ad torturã contra eum,qui culpatur,ita diſtinguendo
cõcludit Marſil.d.§.diligenter.ſub nu. 123. quod cõ-
probat pluribus rationibus, exemplis, & auctoritati-
8 bus,quæ omnia per te poteris videre.ſecus verò,†ſi ta-
lis conſtitutus in articulo mortis mente, & intelligē-
tia motus,vt ſæpè morientibus contingit,iuxt. tex. in
l.hac conſultiſſima.§.at cum humana fragilitas. C.q
teſta.fac.poſſ. quia tunc non procedit concluſio, ſed
locum habet alia opinio, vt dictum talis nullã pro-
9 bationem,nec indicium faciat, † nam mortis timore
oppreſſus ſimilis eſt mortuo, vt dicit text. in l. iube-
mus.poſt prin.C.de teſta.& voluit Caſtr.conſ.366.vi-
ſo puncto.& ideo dixit Bald.in l.extraneum, in prin.
C.de hæred.inſtit. conſtitutum in mortis articulo nõ
poſſe adire hereditatem.

Contrarium tamen indiſtinctè tenet Nat.in conſ.
354.nu.1. & 2.vol.2. vbi expreſsè dicit, aſſertionem
10 vulnerati nõ facere indicium ad torturã, † quia nul-
lus in cã propria ſit idoneus teſtis, arg. l. nullus. ff. de
teſt.& l.omnib.C.eo. & quia dicendo ſe à tali vulne-
ratum,oſtēdit ſe eius inimicũ capitalē, nã ex iniuria
atroci præſumitur inimicitia grauis,iuxt.ſenten.Bart.
11 in l.3.§.fi.ff.de adi.lega.& inimico teſti nõ creditur,
per tex.in l.1.§.præterea.vbi glo.& Bar.ff.de quæſt.&
videtur

videtur etiam de hoc eſſe text. in l. ſi quis in graui. §. moriens. ff. ad Sillan. vbi non creditur domino morienti in eo, quod aſſerit ſe percuſſum ab eius ſeruo. & ibi licèt Ang. videatur velle, vt hæc culpatio vulnerati faciat probabile indicium ad torturã. tamen contrarium ſequitur idemmet Ang. in l. mater. C. de calum. dicens per gl. ibi, huiuſmodi aſſertionem non facere indicium ad torturam, ſed liberare tantummodo hæredem à calũnia, ne temerè videatur accuſare, & hãc opinionẽ pbat etiã Alex. in conſ. 14. põderatis narratis in themat. col. 1. vol. 3. & Iaſ. in l. 1. in fi. C. cõ. de leg.

CONCLVSIO CXLV.

ARGVMENTVM.

Aſſeſſoris teſtimonio, an ſtetur in cauſa, in qua fuit aſſeſſor.

SVMMARIVM.

1 *Aſſeſſoris teſtimonio non ſtatur in cauſa, in qua fuit, aſſeſſor;*

2 *Aſſeſſor non poteſt eſſe aduocatus in cauſa, in qua fuit aſſeſſor,*

3 *Aſſeſſoris ſententia non valet lata ſuper cauſa, in qua fuit aſſeſſor,*

1 Aſſeſſoris teſtimonio nulla fides habetur in cauſa, † in qua aſſeſſor fuit. c. ſtatuendum, 2. q. 6. & ibi gl. in verb. vel cognitor. Capel. Toloſ. deci. 14?. & latiſſimè addit. per cap. cũ dilecti. de elect. & c. 2. de arbit. & ibi Inn. c. quemadmodum contra falſam. de probat. & c. in noſtra. de procur. in fi. plenè per Spec. in tit de teſtib. §. 1. verſic. item opponitur. Cyn. in l. ne in arbitris. circa fin. ff. de arbit. & ibi pleniſſimè.

Primò amplia hanc concluſionem procedere vſq;
2 eo † vt nec aduocatus eſſe poſſit in ea cauſa, in qua aſſeſſor fuit, vt tradidit Specul. de aduoc. §. 1. verſ. item quod fuit aſſeſſor.

3 Secundò amplia, vt nec ſententia † aſſeſſoris valeat lata ſuper cauſa, in qua aſſeſſor fuit, idem docuit Spec. de aſſeſſ. §. fi. Adeas ea, quæ ſupra in concluſione, aduocatus, diximus, nam illa, quæ de aduocato, & arbitratore dicta ſunt, militant etiam in aſſeſſore.

CONCLVSIO CXLVI.

ARGVMENTVM.

Attentata reuocari petens, an ſufficiat ei probare ſe poſſediſſe tempore litis motæ, & lite pendente fuiſſe ſpoliatum, licèt de titulo non probet.

SVMMARIVM.

1 *Attentata reuocari petens ſufficit ei probare ſe poſſediſſe tempore litis motæ, & lite pendente ſpoliatum, licet non probet de titulo, nec coloret poſſeſſionem propter priuilegium attentatorum.*

2 *In attentatis ſufficit probare ſolam detentionem.*

Attentatorum via eſt leuis in procedendo, & probando; quia non requiritur probatio tituli.

3 *In attentatis valet receptio teſtium etiam ſuper articulis non admiſſis.*

In attentatis ſufficit præſumpta probatio ad primum extremum probandum, & ibi vide rationem, & ampliationem etiam in beneficialibus.

Vbi non tenetur petitorium colorare, colorans ex infecto titulo non eſt audiendus, quia peius eſt infectum, quàm nullum oſtendere.

4 *Attentatorum remedium eſt priuilegiatum in hoc, quia in eo non requiritur probatio tituli, ſecus in interdicto recuperandæ;*

In attentatis ſufficit probare ſimpliciter ſtatum, & poſſeſſionem, in qua quis erat tempore appellationis interpoſitæ, & nunc poſſeſſionem reperiri penes iſtum tertium.

5 *Attentatorum remedium eſt priuilegiatum quantum ad ordinem iudiciarium, ſed non ad hoc, vt quis poſſit procedere in materia beneficiali ſine probatione tituli.*

Petens reuocationẽ attentatorum debet probare, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum, videlicet per appellatum eſſe appellatione pendente innouatum.

Quæ probatio debet eſſe concludens, licet non teneat attentata reuocari poſſe, facta fide legitima de appellatione, & attentatione.

Opinio Vſuarij reprobata, & ibi quid teneat Palatium.

Et ibi vide remiſſiuè differentias, ampliationes, reſtrictiones, & declarationes, & etiam ibi conſiderationem auctoris.

6 *Attentata reuocari petens non auditur, quando conſtat notoriè de non iure ſuo, niſi titulum coloret, intellige vt ibi. Et num. 13.*

Quando apparet de non iure petentis attentatorum reuocationem, non auditur. ibi. & nu. 7.

7 *Iudex repellit petentem attentata reuocari, vbi conſtat de non iure petentis, nec eum in delicto auctorizat, tunc nõ differt remedium attentatorem, & poſſeſſorium.*

Contrarium ibi.

Attentata non reuocantur, quando conſtat in actis de bono iure attentantis. ibi.

Et ſic in beneficialibus practicatur, ibi.

Contrarium, ibid.

8 *Reus, & poſſeſſor de cuius iure non conſtat, poteſt dare obiectus contra actorẽ, & ſe tueri in poſſeſſione beneficij.*

Prima opinio, vbi non conſtet de iure, non auditur, procedit in actore agente, ſecus in reo poſſeſſore ſe defendente. ibi.

Tractans de poſſeſſione acquirenda, vel recuperanda, non auditur, vbi eius non intereſt, & conſtet de non ſuo iure, ſecus de retinenda, qui non reijcitur, licet de non eius iure conſtet, ibi. & rationem vide ibi, & in quibus procedat ibi. & num. 9.

Niſi reus poſſeſſionem adeptus fuiſſet lite pendente, ibi.

9 *Beneficialibus non datur vitioſus ingreſſus. & nu. 10.*

Notorius defectus agentis non impedit reſtitutionem in profanis. ibi. Et quomodo procedat, ibi. vide ampliationes, & limitationes remiſſiuè, & nu. 10. Et quando poſſeſſio tam in profanis, quam in beneficialibus ſequeſtretur. ibi remiſſiuè.

Attentatorum reuocatio non retardatur, quando cauſa requirit diſcuſſionem, vel altiorem indaginẽ, vel ſit ante concluſum in cauſa.

10 *Conſtare de non iure petentis non poteſt dici ante concluſionem cauſæ, niſi reſultet ex confeſſione ipſius paſſi attẽtata, ſecus ex probationibus aduerſarij remiſſiuè.*

11 *Notorius defectus iuris agentis obſtat in beneficialibus, nõ in profanis.*

12 *Titulus in profanis non eſt colorandus, ſecus in beneficialibus.*

Rota, quando ſoleat reuocare attentata, & ſequeſtrare poſſeſſionem, & cognoſcere de bono iure tam in beneficialibus, quàm profanis.

13 *Fructus dicuntur res profanæ, licet ſint beneficij.*

14 *Petens ſe reſtitui in profanis, quando teneatur colorare bonam fidem, vel informare aliqualiter de aliquibus probabilibus præſumptionibus.*

Et quando procedat.

15 *Notorius defectus per conuentum oppoſitus non impedit reſtitutionem, quando opponens eſſet in eodem crimine.*

Pluralitas beneficiorum impedit reſtitutionem.

16 *Spoliatus violenter non reſtituitur, ſi ipſe antea ſuum ſpoliatorem violenter ſpoliauerit.*

17 *Notorium facti permanentis de non iure petentis impedit reſti-*

Digitized by Google

* gl. in glo. 6. nu. 112. vbi atteſtatur* communē ſententiam eſſe in materia attentati, ſatis eſſe, ſi probet̄ ſimplex ſtatus, & poſſeſſio, in qua quis erat tempore appellationis interpoſitæ, & nunc poſſeſſionem reperiri penes iſtum tertium, vt etiam reſpondet Dec. conſil. 103. in cauſa poſſeſſ. in princ. & in conſil. 200. in caſu propoſito paucis, col. 2. Bened. Capra in c. in literis. de reſtit. ſpoliat. & eſt glo. in clem. ſi. vt lit. pendēte. Marſi. ſing. 199. in iure expreſſū eſt. Hercul. in trac. ſuo de attentatis. c. 15. nu. 1. & ſeq. Beniten. deciſ. Bonon. 76. nu. 1. & proſequitur d. Lancell. eo. tract. de attent. d. 3. par. c. 26. nu. 29. & ſeq. tit. de probat. attentatorum, & dicit in d. 3. par. c. 24. tit. de reo & excep. cōt. attent. competen. q. 8. ver. quanò quia, nu. 7. non requiri nec poſſeſſionis, nec tituli probationem in attentatis, ſed ſufficere detentationem, & ſtatum, in quo quis erat tempore attentati probare, d. ver. nu. 8. & in q. 9. d. tit. ver. in attentatorum aūt reuocatione, nu. 11. & ita obtētum aſſerit in vna Rom. Archipresbyteratus S. Priſcæ corā Oradino anno 1560. & fatet̄ dec. in recollect. Creſcen. 158. tertius. ſub rub. de reſt. ſpol. in fi.

In contrariā deſcendit ſnīam Bellam. deci. 294. id
5 ſit quod dicitur, inquiens, †remediū attētati eſſe priuilegiatum quantū ad ordinē iudiciariū, ſed nō quātum ad hoc, vt quis poſſit procedere in materia beneficiali ſine ꝓbatione tituli. & idē Bellam. tradit deciſ. 286. in mater. attē. nec ab hac opinione receſſit. Abb. in c. in literis. verſ. itē aduerte ad vnā, nu. 26. de reſtit. ſpol. & eam conſulendo ſequitur Oldr. conſ. 1. in cā Eboracen. nu. 16. verſ. nec obſtat. ſi diceretur. dicens non reperiri iure cautum reuocationem attentatorū eſſe magis priuilegiatam, quàm interdictū vnde vi.

Conciliare poteris hoc pacto, vt illæ deciſ. 294. & 286. Bellamer. loquantur ſecundùm opinionem Domini Viuarij, quæ tamen ab omnibus alijs videtur reprobatæ, vt dicit idem Bellam. deciſ. 49. agens poſſeſſorio, vbi præcipuè affirmat, Palatiū priori opinioni adhærere, vt id deci. 14. in nouis. licèt viderit dubitaſſe Dominū Viuariū. & ad id quod obijcit Oldr. pōt dici, illud dictum non eſſe verum cum ipſemet Oldr. omninò aliter ſentiat in conſ. 199. pro fundamento. & probat̄ ex pluribus differentijs traditis per Rot. d. deciſ. 14. in nouis, remediū attentatorum eſſe magis priuilegiatum. Et hanc opin. Oldr. præallegat. cōſ. 1. * tanquā cōtra cōem opinionem reprehendit Dec. in c. ex part. el 2. col. 3. in fi. nu. 22. de reſcript. & cōſ. 200. in caſu propoſito, ſub nu. 2. & eandem opinion. cōtra Oldr. ſentit idem Dec. conſ. 103. in cā. nu. 1. Alex. cōſ. 99. nu. 9. lib. 5. Affli. deciſ. 98. nu. 4. & hanc partē pluribus defendit dictus Lācel. Peruſ. & ita eſſe recollect. Achill. de Graff. deciſ. 24. attentatorum cā, ſub rubr. de attentatis, vt dicto eius tract. 3. par. c. 30. verſ. 1. vt hoc remediū, à nu. 6. ad 11. tit. de priuil. attentatorū. & vndecim differentias explicat ibi à d. nu. 11. ad 29. vbi ēt habes multas ampliationes, & plures reſtrictiones, ſeu declarationes, ponens 29. ipſorū attentatorū priuilegia, vbi ad nu. 79. verb. quę ampliatio limit. nō procedere in beneficialibus quando conſtaret de nō iure petentis, tunc compelli ad docendum de ſuo intereſſe, & coloratè.

Vidi tamen alias in quibuſdā allegationib. D. Ioā. Baptiſtæ Senenſis, Aduocati conſiſtorialis in quadā Baionen. canonicatus corā tunc reuerendo Patre Iacobatio Sacri Palatij auditore, & inde Cardinale ampliſſimo, dici, dec. 14. ſupr. allegatā in nouis, cui innititur concluſio noſtra, loqui, & procedere, vbi inſtat̄ pro ipſa poſſeſſione, tūc. n. agendo remedio attētatorum, non debere titulum colorari, ſecus qn̄ peteretur ipſum beneficium ſiū eum. & ita procedunt illæ duæ deci. Bellam. contrariæ huic noſtræ concluſioni.

Verumtamen hæc reſponſio mihi penitus non ſatisfacit, diſpicere enim nequeo, quomodo in reuocatione attentatorum poſſit conſiderari, quod agat̄ de adiudicatione ipſius beneficij, cū per remediū attentatorum ſolū quis exoptet incolumis & illæſus ſeruari, & in eodem ſtatu in quo eſſet manuteneri.

Intellige tn̄, etiam ſi ſit ſummarium & priuilegiatū iudicium attentatorū, illud ꝓſequens dēt ad illorum reuocationem obtinendā ꝓbare eius eſſe intētionis fundamentum. id eſt, eſſe appellatū, & innouatū pēdente appellatione, vt p Frāc. in c. ad audientiam. in fi. de appel. & proſequitur d. Lancel. Peruſ. d. tract. 3. par. c. 24. tit. de reo & excep. contra attent. compet. q. 14. nu. 20. & in d. 3. par. c. 26. tit. de proba. attentatorū. nu. 4. Quæ probatio debet eſſe concludens, vt idē Peruſ. d. tract. d. 3. par. c. 26. de probat. attentatorum, nu. 1. licèt dicat, Rotā * cōiter tenere facta fide legitima de appellatione, & attentatione proximè attentata reuocari poſſe, vt deciſ. 28. aliàs 765. ſciendum eſt, de appel. in antiq. quādo verò ſit reuocatio attentatorū inſtante parte, citata parte, & cum cauſæ cognitione eſt faciēda, vt tradidit Spec. d. §. nouiſſimè. ver. ſed q̄ro vnū. nu. 20. de appel. & d. 3. par. d. c. 26. tit. de ꝓceſſu in cā attentatorū, verb. quamuis autem, poſt nu. 32.

Limita, vt cōcluſio non procedat, qn̄ petens attentata reuocare conſtaret notoriè de nō iure ipſius pē-
6 tentis, †quia tunc deberet colorare titulū, alioqui nō auditur. iuxta ſnīam Inn. in c. cōſtitutus. de fil. presb. & Rot. d. deciſ. 14. in nouis. ver. ſed ſi conſtaret clarè, & ita dictus modernus Peruſ. d. trac. 3. par. c. 24. tit. de reo, & excep. contra attent. cōpet q. 1. verſ. 2. vt actor, nu. 79. nam ex quo clarè liquet de non iure illius, apparet etiā, quòd ſua non intereſt, & propterea nō eſt audiendus. c. ſuper his, de accuſa. Idē ſentit Rot. deci. 55. ad inſtantiā illius. in nouis. & deciſ. 411. ſi lite pendente. col. 2. verſ. & per hoc videtur. in nouis. & deciſ. 505. ad inſtantiā illius in antiquis. & deciſ. 348. ſi cōſtat de non iure, in antiq. dicens, vbi conſtat de non iure petentis reſtitutionem, vel reuocationem attentatorum in præiudicium litis pēdentis, iſtā repelli, & c. ſequit̄ dictus modernus Peruſ. d. trac. c. 22. tit. de actore, & quis poſſit reuocationem attētatorū petere, nu. 3. & 45. verſ. quod ideo is, & verſ. 2. limita, vt nō pro-
7 cedat in eo, †ne iudex petentem auctorizet (vt ſic loquar) in delicto. & in hoc caſu nō eſt differētia inter remediū attētatorū, & remediū poſſeſſoriū, ſm̄ Rot. ibid. licet in alijs ſecus, prout dicit Grat. in cōſ. 13. nu. 13. vol. 2. Idem etiam tenet Biſignet. deciſ. 1. in tit. de reſt. ſpol. & idem dicit Bellam. deciſ. 101. ſi cōſtat de non iure, & in deciſ. 356. ille de cuius non. iure, vbi dicit* oēs in hoc conſentire. & idē Bellam. tradit deciſ. 553. concl. ꝗ licèt. vbi pariter atteſtat̄ * oēs in hoc vna mente congruente, placuit Rot. deciſ. 39. vbi poſt appellationē, in antiquis, & deciſ. 7. vbi agit̄ poſſeſſorio, & deciſ. 46. vbi aliquis dicit, & deci. 423. ſed pone retento themate. & deciſ. 625. vbi agit̄ iudicio poſſeſſorio, oēs in antiquis. & deciſ. 393. ſi A. conferat̄, in. nouis Biſignet. deciſ. 1. tit. de cōceſſ. præbend. facit deci. 382. fuit dubitatū, in nouis. & deciſ. 69. in cā appellationis in antiquis. & in hanc opinionē deſcendit Fel. in c. ad petitionem. col. 3. in 4. declarat n. 6. de accuſ. vbi dicit hoc sētire Ant. poſt Inn. in c. bonę. de appel. nu. 16. verſ. tu dic, & ſequit̄ Imo. in clem. 1. in vlt. col. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Mil. in repert. in verb. poſſeſſ. recup. in verb. attētata lite pēdēte, ſequit̄ Philip. Frā. in c. ad decimas. col. 4. in 5. lim. in 6. poſt Domin. ibi Butr. in d. c. bonæ. col. antep. nu. 16. d. ver. tu dic, de appel. vt ēt ſentit Cardin. Alex. in c. 1. col. 10. 3. q. 1. dicens, ita obſeruari in beneficialib. & attentatis, ſequit̄ Cōſent. in c. cū Eccleſiaſticæ, col. 3. de excep. & Alex. cōſ. 99. ius ꝓceſ. col. 2. lib. 5. Et ſimiliter qn̄ conſtat in actis de bono iure attentātis, attētata nō reuocant̄, d. tract. par. 3. c. 24. q. 31. tit. de reo. & excep. cōtra attētata cōpet. nu. 8. tā in ꝓfanis, quàm in beneficialibus.

Ab hac mente vr̄ recedere deciſ. Rot. 160. reus, &
8 poſſeſſor, in nouis, dū voluit reum, & poſſeſſorem, de

cuius

cuius iure non conſtet, poſſe dare obiectus contra
actorem,& ſe tueri in poſſeſſione beneficij.& idē vo-
luit Rot.deciſ.419.an reus,& poſſeſſor,in antiq.

Conciliare poteris iuxta ſnīam Biſignet. deci.2.de
excep.dicens,priorē opinionem, vt vbi nō conſtet de
iure nō audiatur, procedere in actore agēte, ſecus in
poſſeſſore ſe defendente: quia ēt ſi conſtet de nō iure
pōt ſe defendere, nam tractans de poſſeſſione acqui-
renda,vel recuperanda,non auditur, vbi eius non in-
tereſt,& conſtat de nō ſuo iure: ſed certans de poſſeſ-
ſione retinenda nō eſt eijciendus, licèt cōſtet de non
iure,niſi per illū cuius intereſt: ſm Inn.in c.cum no-
ſtris.de conceſ.præb.& ita in terminis declarat Fel.in
c.olim col.pe.verſ.limita 3.de reſcr. Et ratio eſt, quia
intereſt rei,& poſſeſſoris, vt remaneat in poſſeſſione,
& dādo obiectus facit apparere de nō iure actoris, qđ
ſufficit quantum ad id,vt abſoluatur,vt per Biſign.d.
deciſ.7.de excep.qui ad hoc allegat Compoſtel. in c.
mandatū.de reſcrip.& faciunt ſup.alleg.deci.160. in
nouis.& 419.in antiq.de excep.aliàs 7.deciſ.& ſequi-
tur d. Mod.Peruſ.d.tract.2.par.ca.4. tit. de attent. lit.
penden.declarat.4.verſ.2.vt procedat.nu.47.

Intellige tamen hoc nō procedere, qn̄ reus poſſeſ-
ſionem adeptus fuiſſet lite pendēte, vt d.Mod.Peruſ.
cit.loc.de attent.lit.pend.declarat.4.nu. 48. & ſequē-
ti,per Rot.deciſ.5.aliàs 433.nunquid reo,vt lit. pend.
& deciſ.1.nunquid reo, eod.tit. Biſignet. & Roman.
conſ.499.in præmiſſa conſultatione. nu. 7.

Intellige hanc limitationē,vt procedat in bñficia-
9 libus peculiari ratione,† ne det vitioſus ingreſſus: ſe-
cus eſt in profanis, quia licèt eſſet notorius defectus
agentis,tn̄ non impeditur reſtitutio, vt docuit Phi-
lip.Franc.in c.non ſolū.§.1.in 4.notab.de appel.in 6.
vbi ad hoc pōderat dec.130.ſi poſt inhibitionem, in
nouis.quæ vr̄ facere contra ſup.alleg.dec. 14. in nou.
& concordat, ꝙ d.dec.14.procedit in beneficialibus,
ſecus eſt in prophanis.idem ſequitur Frāc. in c. bonæ
in 7.differ.de appel.vbi aſſerit defectum notoriū non
impedire reſtitutionem.per tex.in c. ſi conſtiterit. de
10 accuſ. vbi † in reuocatione attentatorum pendente
appellatione non det obſtare notorius defectus iuris
agentis,vt ēt placuit Præpoſ.in d.c bonæ.& ibi Imol.
& Petr.de Peruſ.ꝙ(vt dixi)procedit in profanis, non
aūt in beneficialibus, in quibus nō datur vitioſus in-
greſſus,ſi credimus Gemi.poſt Lap.in c.ad 10.col. 3.
de reſt.ſpol.in 6.quod proſequitur D.Lancel.d.tract.
3.par.c.24. de reo, & excep.contra attent.compet.q.
1.verſ.regula,ꝙ peteti reuocationem.nu.21.& com-
probat quatuor rationibus,& duobus ſimilibus, vſq;
* ad nu. 31. quam concluſionem dicit * cōiorem eſſe.
Mand.in tract.commiſ.14. formul. commiſſionis at-
tent.in verſ.cauſam,& cauſas.col.3.ver. quoad ſepti-
mum priuilegium, vbi ponit quatuor ampliationes,
& totidē limitationes. Et cū ita declaratione. Lap.
& Gemi. ꝙ ſolùm in beneficialibus in materia attē-
11 tatorum †notorius defectus obſtet, non aūt in profa-
nis,tranſit Alex.conſ.99.viſis proceſ.col. 2. in 5. vol.
& itā declarando proſequitur etiam Mil.in repert. in
verb.poſſeſ.recuperandæ agens,dicens notorium de-
fectum obſtare reuocationi attentatorum in benefi-
cialib.non aūt in profanis,vt etiam dicit Fran.in d.c.
bonæ.ibi,ꝙ hoc ſolùm procedat in beneficialib.pro-
pter tex.in c.ſi cōſt.tert.de accuſ. Iſti opinioni acceſ-
ſit ēt Oldr.in d.conſ.1.in cauſa Eboracen.nu.10.verſ.
nec priuilegium reſtitutori, ꝙ pro ſingulari arbitrat̄.
Marſ.ſing.11.incip.reg.vulgara,& eſt dec.Rot.7.vbi
agit̄ poſſeſſorio,in antiquis.& facit deci.46. vbi aliq.
dicit ſe ſpoliat.in antiquis.& eſt alia dec.625.vbi agi-
12 tur iudicio poſſeſſorio pariter in antiquis,†& ideò in
cā profana non eſt titulus colorādus,licèt ſit ſecus in
beneficialib. Rot.dec.679.not.ꝙ in cauſa ſpiri. in an-
tiqui.ſecundum eundem D.Petr.& iſtud fuit dictum
Bal. q ita diſtinguit inter cauſas beneficiales, & pro-
fanas.in l.ordinarij.in vlt.col.C.de rei vend. & Lanſ.
in rep.& rub.de cauſ.poſ.& propriet.col.5.Card.Ale.
in c.1.col.2.3.q.1.poſt Gem.& Petr.de Anch. in d. c.
ad decimas,& etiam animaduertit Paul.de Caſt.cōſ.
24.ad confirmationem,in fi.vol.1.& quòd iſta exce
ptio notorij nō iuris obſtet in beneficialibus dicit ve-
* riorem,& * communem d.Lancell. in d. tract.de at-
tentat.in 3.par.c.24.tit.de reo. & except. contra attē-
tat.competen.d.q.1.nu.9.13. 8.21.& 22. & ſecus eſſe
in profanis.ibi.nu.10.& nu.51.& ſeq. vbi refert, dicē-
* tes hanc * communem,& nu.54.vbi ad num.53. dicit
Rot.adueniente caſu ſolitam, eſſe reuocare attenta-
ta,& poſſeſſionem ſequeſtrare, & cognoſcere de bo-
no iure in negotio principali tam in beneficialibus,
quàm in profanis. Et ex hoc poteſt colligi.ꝙ quando
agitur de poſſeſſorio, vt reſtituātur fructus beneficij,
non ſit neceſſe colorare titulum. Ratio eſt, quia vbi
13 agitur de fructib.† fructus dicuntur res profanæ,licèt
ſint beneficij,vt per Rot.dec.554.vtrū ſpol. in antiq.

Limita tn̄ hanc intelligentiam non procedere, qn̄
aliquis diu non tenuiſſet poſſeſſionē, nec fuiſſet pro
Domino publicè habitus: quia tunc non dico ad co-
lorandam poſſeſſionem ex titulo,ſed potius ad colo-
14 randam bonā ſidem†etiam in profanis deberet petēs
reſtitui aliquo modo edocere aliquibus probabilibus
præſumptionibus ſuam bonā fidem. Ita ſingulariter
concludit Bellam.dec.17.ſecundum eundem D.Pet.
in fi.per notata per Inn.in c.2.de reſt.in integ.in verb.
per Monachos.in fi.& facit c.tenor.de re iud.& c.ve-
niens.de regul.qui dicunt de noua poſſeſſione, in cu-
ius præiudicium pōt aliquid innouari.& quod cōſul-
uit Bero.conſ.110 an à ſententia,in fi.nu.39.lib.3.lo-
quēs de tenuta data demēti, & ſup ea lis mota fuerit.

Secundò limita pdictam intelligentiā vt nō proce
dat in caſu,in quo ius commune faceret cōtra poſſeſ-
ſorem: vt in caſu l.2.§.permittitur.ff.de interdict.& in
c.ad decimas.de reſt.ſpol.in 6. ſecundum Bellam. d.
dec.17.cir.fi.ver.ſecundò,ſecundū aliquos,& Afflic.
dec.352.quidā Curbicenix.poſt nu.4.verſ. itē ſi agē-
ti,ac in execrabili cōtra extrauag.Io.XXII.c. execra-
bilis.de preb.per Rot.dec.15.aliàs 371.nota ꝙ vbi ali-
quis,de reſtit.ſpol.in antiq.vt in moder.Put. dec. 13.
excep.tit.de reſt.ſpo.& Capel.Tolo.dec.464.d.trac.
Peruſ.3.p.13.de actore,verb.ſecūdò limi.n.45.& ſeq.

Secundò intellige,& ſublimita primam limitatio-
15 nē,† vt notorietas(ſic noſtri loquuntur) defectus op-
poſita per conuentum impediat reſtitutionē, non p-
cedat, quando opponens eſſet in eo.crimine, vt quia
opponeret pluralitatem beneficiorum, quæ impedit
reſtitutionem,vt per Rot.dec.371.item not.ꝙ vbi ali-
quis,in antiqui.nam ſi ipſe opponens(vt dixi)eſſet in
eodē crimine, quia et ā ipſe haberet plura beneficia,
non poſſet opponere hāc exceptionem defectus etiā
notoriam,iux.ſentent.Conſen.per illum tex. in c. cū
eccleſiaſticæ.col.3.de except.facit, quod dicit D.Lā-
cell.d.tract.de attē.3.par.c.24.tit.de reo, & excep.cō-
tra attent.comp.verſ.qua concluſ nu.15.q.16.vbi nō
impedit reuocationem oppoſitio partis contra petē-
tem de attentatis prius per ipſum petentē,& huc per-
tinet,ꝙ dicit Ant.de Matth. in repet.d.§.nihil cōmu.
ne.in 15.fall.l.naturaliter.de acq.poſs.nu.49.ver. pri-
mum caput,per Rot.dec.16.aliàs 393. ſi A. conferat̄,
16 in fi.de reſt.ſpol.in nou.† niſi ſpoliatus per vim itidē
eius ſpoliatorē antea ſpoliauerit,ver.ibi.ꝙ tn̄ limito.

Tertiò ſublimita prædictam limitationem, vt qn̄
notoriè conſtet de non iure agentis, non ſufficiat p-
bare attētatum ea ratione,vt reſtituatur, procedit qn̄
17 eſt notorium facti permanentis,† quia tūc ſufficit al-
legare illud notorium, & impeditur reſtitutio, vt do-
cuit Alex.in l.ſi verò §.qui pro rei qualitate.nu. 6. ff.
qui ſat.cog.ita loquit̄ c.ad decimas.de reſt.ſpol.ſecus
vbi eſſet notoriū facti tranſeuntis, quia talis notorie-
tas,ex quo exigit probationē,non impedit, quin agēs
reſtitua-

reſtituatur ad poſſeſſionẽ. ſi per eum probetur attentatum, quod placuit Rui. in repet. l. naturaliter. §. nihil commune. in 1. lect. ff. de acq. poſſeſ. & iſtã diſtinctionem tradit etiam Card. Alex. in c. 1. col. 4. 3. q. 1. dicens, quòd vbi eſt notoriũ facti tranſeuntis, ex quo exigitur probatio. c. ſicut. de re iud. & defenſio ex parte rei, tunc non impeditur reſtitutio, ſecus vbi eſt notorium facti permanentis, vt ibi per eum, ad quæ vide etiã d. per Lancel. d. tract. 3. par. c. 24. q. 10. nu. 6. & ſeq. tit. de reo & excep. contra attent. competen.

Contra hanc differentiã notorij facti tranſeuntis, & permanentis tenet Philip. Franc. in c. ad decimas. ſub nu. 11. de reſt. ſpol. in 6. per tex. in c. ſignificaſti, de
18 diuort. vbi admittitur exceptio notoria adulterij, † & tñ adulteriũ eſt factum, quod tranſiuit. Et dato, quòd aliqua ꝓbatio ſummaria, vel extraiudicialis requirĩt ad probationẽ notorij, illa admittitur, ſm̃ Innoc. ibi.

Quartò ſublimita procedere dictam limitationẽ, qñ notorietas non iuris agẽtis ſubeſt tpe ſpliationis, tanquam ſpoliatus nõ habeat aliquam excuſationẽ, prout loquitur c. ad decimas. de reſtit. ſpol. & c. ſigni-
19 ficaſti. de diuort. † ſecus vbi notorietas ſuperuenit ex poſt facto propter ſnĩam latã, quia in tali caſu hmõi notorietas nõ debet impedire reſtitutionem, ſi fuerit probatum per agentem attentatum lite pendente, & poſſediſſe tempore ſpoliationis.

Ratio eſt. quia per actum ſpoliationis iam ſit quæ-
20 ſitum ius ipſi ſpoliato, † non dẽt illa notorietas, quæ poſtea ſuperuenit tollere ius quæſitũ parti, vt p Card. Zabarel. in clem. 1. 16. q. nu. 22. de cã poſſ. & propriet. & dixit Bal. Nouel. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. poſſ. vbi in fi. illius §. declarat hanc materiã, & faciunt dicta per eum in tract. de dote, in vlti. part. q. 23. nu. 69. & 70. vbi non fit reuocatio executionis per viam attentati interim factæ cauſa appellationis cõmiſſa, ſi ſubinde contra dotẽ in ſecunda inſtantia ꝓnunciatũ ſit, tunc incipit conſtare de nõ iure, & reuocatur via iniuſtitiæ, & ꝙ dicit Franc. in c. non ſolùm. nu. 10. ver. in ea gl. in fi. de appell. in 6. quando duret attentatum, & fiat reuocatio illorum reuocationis.

Sed tamen Iaſ. in d. §. nihil commune. nu. 45. in 1. lectur. refellit hoc dictum, per tex. in d. c. ſignificaſti.
21 de diuor. † vbi exceptio notoria adulterij vxoris ſuperueniens poſt ſpoliationẽ facit, vt mulier ſpoliata nõ debeat ante reſtitui, vt illud etiã oppugnat Lanfran. in repet. rubr. de cauſa poſſeſſ. & propriet. per c. accepta. de reſtit. ſpol. vbi defectus notorietatis impedit reſtitutionem, quia ibi apparuit de abiuratione poſt ſpoliationem, quæ impedit reſtitutionem.

Quintò ſublimita, vt nõ procedat, qñ notorius de-
22 fectus proprietatis eſſet de proprietate tertij † qa illa non impedit reſtitutionem, ſi per agentẽ fuit probatum attentatũ lite pendente, vt ſupra, qa notorietas defectus proprietatis obſtat agẽti poſſeſſorio recuperandæ, ſi docet de ſua proprietate, non autem de proprietate tertij, vt latè declarat Fel. in c. ad petitionem col. 3. in 2. declaratione, de accuſ. & Lancel. d. tit. de reo & excep. contra attentata cõpet. q. 10. d. 3. par. d. c. 24. verſ. 2. limitari põt. nu. 18. Bart. in l. 2. C. de except. & Pariſienſ. conſ. 47. lib. 4. & Anch. conſ. 97. verſ. pręterea. & in recoll. Putæi deciſ. 11. poſſeſſio, rubr. de cauſa poſſeſſio. & proprietat.

In primis limita, concluſionẽ non ꝓcedere, vbi quis diceret fuiſſe attentatũ ꝑ aliũ, vt per procuratorem:
23 † quia tunc nõ ſufficeret probare ſpoliũ lite pendente, ſed neceſſe eſſet probare ẽt procuratorem habuiſſe ad hoc peculiare mandatum, alioqui ſuccumberet actor, quia delictum procuratoris nõ nocet domino, nec præſumitr̃ dominum dediſſe mandatũ, niſi ad ea, quæ licent. iuxt. not. in c. 1. vt lit. non conteſt. ita dicit Rot. deciſ. 81. quoad reuocationẽ, in nouis. Et ſequitr̃ Bellamer. deciſ. 551. ſi procurator datus. & Rot. deciſ. 438. fuit dubitatum pone, ꝙ A. Bellam. deciſ. 695. factum, ſeu confeſſio. idẽ placuit Thomæ Fauſtoli cau. 1. dub. 3. conuenit cũ iſtis Paris de Put. in ſuo tract. de
24 ſindicatu, cart. 48. col. 1. dicens † quòd ſi Præſes mandauit familiari ſuo. vt recipiat poſſeſſionem. non intelligitur mandaſſe, vt ſpoliet, quia non ſufficit mandatum ad recipiendum, vt dicatur ſpoliaſſe. Tranſit Fel. in c. 1. ſub nu. 8. verſ. dixit ẽt Rota, vt lite non cõteſta. Lap. alleg. 127. Anaſtaſius Canonicus. nu. 5. & Rom. conſ. 60. nu. 2. & conſ. 74. nu. 1. Fulg. conſ. 219. ſuper eo. nu. 2. Imol. conſ. 76. viſis, & conſideratis. & conſ. 84. viſa locatione. in vltimo verſ. Alex. cõſ. 139. nu. 3. lib. 4. Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 21. vacante, ad fin. Domin. in c. cũ qui. §. inſuper nu. 10. verſ. circa ſecun-
25 dam, de præbend. in 6. qui dicit, † nullum incidere in pœnam illius capituli propter factũ procuratoris: qa non cenſetur ei datum mandatum quoad illicita, & cũ iſta limitatione trãſit Mil. in reper. in verſ. ꝓcuratoris mandatum quæcun. geſſer & Soc. conſ. 102. videbatur primo aſpectu. lib. 2. Manfr. in tract. de attẽt. concl. 15. Hercul. eo. tract. c. 15. nu. 6. & proſequitr̃ idẽ Peruſ. in 1. part. c. 1. tit. de attentatis à parte, nu. 6. verſ. nihilominus, niſi ꝓcurator ad hoc, & ampliat, ibi nu. 16. ver. 1. vt procedat etiã ſi dominus de aliqua culpa redarguatur, vt ſi ipſum non admonuerit. ampliãs ẽt idem in ſindico Cõmunitatis: vt ibi nu. 26. per Mil. in verbo attentata lite pend. per procuratorem, & Lap. in c. cum qui. de præb. in 6. & per alia, vt ibi dicens ſic Rotam ſeruaſſe eueniente caſu, per tradita per Bar. & alios in l. in illa ſtipulat. la 2. de verb. oblig. vt etiã in recollect. deciſ. Gambar. 2. incip. fuit dubitatum.

Primò ſublimita hãc limitationẽm, vt non procedat, quando oſtenderetur mandatũ procuratoris peculiariter ad hoc, quia tunc poſſunt attẽtata reuocari. iuxt. ſentent. Firma. in reper. in verb. lite pend. & dicit Rot. d. dec. 81. quoad reuocationem, in nou. Philipp Franc. in c. cum qui. §. inſuper. nu. 3. in fi. de præb. vt ibi, vbi ſup. d. Lancel. Peruſ. nu. 32. ver. 1. vt nõ procedat, declarans etiam quando dicatur ſpeciale, & ſufficiens mãdatum habere, & in caſu ibi D. Rot. inclinaſſe pro ſufficiẽti: vt ibi proſequitur. nu. 34. & ſeq.

Secundò ſublimita, vt non procedat, qñ dominus ex poſt facto expreſsè, vel tacitè rata habuiſſet iſta
26 geſta, & attentata per ſuum procuratorẽ. † quia hoc caſu poſſet peti reuocatio talium attentatorum probando attentata lite pendente, nam tũc dominus ratũ habendo ſibi præiudicat, ſm̃ Lap in præalle. alleg. 127. Oldr. cõſ. 199 Feli. qui multa cumulat in c. 1. ſub nu. 8. ver. tertio declar. vt lit. non conteſ. Philip. Frãc. in d. c. cum qui. §. inſuper. nu. 3. verſ. & procederent ꝓdicta, de præben. & Paris de Put. in ſuo tract. de ſindicatu, fol. mihi 48. col. 1. vt d. Lancell. proſequitur vbi ſupra ver. ſecundo principaliter, nu. 47. & ſeq. per notata in c. mulieres. de ſen. excom. & Aegid. deciſ. 551. ſi procurator. vt ibi proſequitur p 5. ampliationes, & tres limitationes, narrans in quibus cauſis hoc obtẽtum fuerit in Rota, exemplificans. 5. modos probandi ſcientiam huiuſmodi, vbi habes qñ ex facto ipſius procuratoris dominus poſſit de attentatis conueniri.

27 Tertiò ſublimita non procedere, † qñ dominus ſciuit procuratorem ſuum cõmiſiſſe attentata prędicta, & non prohibuit, quia tunc talis ſcientia nocet domino, adeò vt hoc caſu poſſet peti reuocari iſta attentata abſq; alia probatione mandati propter prædictam ſcientiã. Dom. c. nõ dubiũ. de ſent. excõ. in 6. & dixit Gem. in d. c. cum qui. §. inſuper, propè fi. de præben. in 6. & plura ad hoc allegat Fel. in præalleg. c. 1. num. 8. verſ. 3. declarat. vt lit. non conteſt. & pro hoc facit, ꝙ
28 notat Rot. dec. 428. ſi habens in nouis, quę vult † quòd vbi procurator tranſgreditur mandatũ, & dominus hoc ſcit, ſibi præiudicet: quia vr̃ tacitè oĩa per eum geſta rata hr̃e. Et idem eſt, qñ procurator alia attẽtaret domino præſente, vt ex allegatis per Fel. vbi ſup. ver. 4. declaratio. & hoc etiam voluit Bellam. dec. 577. ẽt ſi exeq.

ſi exeq.& dec.511.concluſio,quòd non valet,& dec.
2 551.ſi procurator datus.dicens, † ꝙ vbi probabiliter præſumeretur ratificatio domini ipſe teneretur. In ſimili notat Rota deciſ.278.ſi Vicarius,in nouis. Et facit deciſ.428.ſi habens,in principio, in nouis. Et hoc caſu non ſufficit verbo reuocare attentata, ſed de facto ipſe dominus debet mandare procuratori: vt deſiſtat,vt p Bellam.d.deciſ.551.& Fel.in c. Petrus.col. 2.verſ.fallit 4.de homic.quod eſt intelligẽdum, ſi ꝓcurator longo locorum interuallo nõ ſit diſiunctus, adeo vt dominus mittẽdo procuratorem maximum damnũ acciperet, vt per Bella.d.deciſ. 551. & Dom. Lancel.d tract.de attentatis.d. tit.de attentatis à par. d.c.1.1.part.nu.54.& 60.vbi habes, quãdo inducatur ſciẽtia,ad effectum huiuſmodi, & quando illis modis non probetur,an in dubio illa præſumatur, proſequitur ibi nu.88.verſ.quòd ſi ſcientia Domini.

CONCLVSIO CXLVII.

ARGVMENTVM.

Attentata quomodo probentur per remiſſionem ad partes, & an attentatum probetur per inſtrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Attentata non probantur per remiſſionem ad partes,quia debent probari in curia.*

2 *Remiſſoria non datur ad partes ſuper attentatis, vt probentur attentata poſt litis pendentiam, ſed ſolùm datur terminus ad probandũ in curia de ſtylo palatij, & nu.3. etiam ſi per teſtes conſtaret de fumo ibi, & vide rõnem.*

3 *Remiſſoria datur reo ad ſe excuſandum nõ attentaſſe, niſi euidenter conſtaret de attentatis, & reo ad repulſam examinare.*

Reus in quibus magis priuilegiatur quã actor, & quando, & quibus caſibus detur, ibi remiſſiuè, & quando reo denegetur, & quare, & quando non negatur.

4 *Actor quando incontinenti eſt paratus probare attentata potius recipiuntur probationes actoris,quæ ſunt in promptu,quam rei, quæ abſunt.*

Vna coniectura aliam debiliorem tollit.

5 *Attentatum an per inſtrumentum probetur, & an plenè, vel ſemiplenè.*

6 *Attentatorum materia eſt ſummaria.*

7 *Probatio ſemiplena ſufficit in materia attentatorum.*

8 *Iuramentum in ſupplementum poteſt deferri ad probationem attentatorum.*

1 Attentata non probantur per remiſſionẽ ad partes † quia debẽt probari in Curia,vt tradidere DD.Rot.deciſ.220.nota quòd ſeruat.in antiq.& deciſ.57.in addit.attent. lit. pẽden.
2 in nou.vbi† remiſſoria nõ datur ad partes ſuper attẽtatis,vt probentur,quod ſint attentata poſt litis pendẽtiam, ſed datur ſolùm terminus ad probandũ in Curia,& Rot.deciſ.99.vbi poſt.& 775. item eſt ſciendũ, in antiquis.inquiens, quòd ex ſtylo ſacri palatij non conceditur remiſſoria ad partes ad probandum attẽtata poſt litis pendentiam,ſed hoc ſolùm conceditur ad probandum in Curia,& non extrà.Idem ſequutus eſt Caſſad.deciſ.ſi.de dilat.meminit Veſtr.in ſua praxi Curiæ Romanæ,li.6.c.vlt.de remiſſione ad partes, nu.2.& Hercul.in ſuo tract.de attentatis.c.16.nu 1. & Rot.dec.10.aliàs 89.nota ꝙ vbi.de appel.in antiq. & dec.4.aliàs 75.attenta.in ſi.vt lit.penden.in nouis. & ꝓſequiť Lancel.Peruſ.d.tract.tit.de probat. attent.3. p.c.26.verſ.circa tertiã inſpectionẽ,nu.108.& ſeq.vbi ampliat,ẽt ſi p teſtes cõſtaret de fumo attentatorũ,vt ibi nu.112.rõ eſt,ne deť materia calumniãdi, & lites prorogãdi, vt in d.dec.220.in antiq.& Herc.vbi ſup.

3 Primò limita,vt procedat,† quando ab actore peteretur remiſſoria ad probandum attẽtata, ſecus quãdo peteretur à reo accuſato de attẽtatis,qui vellet ad ſui excuſationem probare non attentaſſe,quia tunc etiã reo dabiť remiſſoria,vt decidit Caſſad.deciſ.4. de dilat.vbi ita tempore ſuo pluries fuiſſe obſeruatũ atteſtatur,& eũ ſequitur Veſt.ſupra citato loco, de remiſſione ad partes,nu.2.& Hercul.de attentatis. d. c. 16. nu.8.& Manfred.concluſ.78.& 79.& Affli.deciſ.351. & in hoc magis fauetur reo,quàm actori, vt idẽ Mãfred.d.concl.79.& d.Lãcel.citato loco, nu. 113. ampliãs etiam ſi reus vellet ad repulſam examinare, ibi nu.114.& ſeq. vel peteretur ad probandum attentata per ipſum appellãtem commiſſa ratione ipſius odij, vt ibi. nu.125.vbi plures dat limitationes,hoc eſt,qñ teſtes eſſent in remotiſſimis regionibus,vt non facile propter magnos ſumptus poſſent in curiam adduci, vel alia iuſta impedimenta,vt Fel. in c.cum cauſam. nu.27.& 51.de teſt.& alios,vt ibi nu.126.vel verteretur irreparabile damnum ex denegatione,vel cõſtaret omnem calumniam abeſſe, vel ad attẽtata liquidãda,& vide ibi quatuor limitationes ad cõcluſionẽ.

Intellige hanc limitationem non procedere,quãdo clare conſtaret de innouatis, & attentatis lite pẽdente,vt quia per actorem iampridem attentatũ eſſet probatum, & reus peteret terminũ ad repulſã, vt potius differretur finis cauſæ,quàm vt ſe defenderet, qa in tali caſu ẽt reo denegaretur remiſſoria ad probandũ contrariũ,vt p Caſſad.d.dec.4. de dila. & Veſtr.in d.c.ſi.de remiſ.ad partes,nu.2.& eſt deciſ. Affl.351.n. 6.& 7.& Hercul.d.c.16.nu.8.in ſi.& ſequiť dictus modernus d.3.p.c.26.tit.de ꝓbat.attẽtatorũ.poſt nu.115. ver.qua retenta illa limitanda vť.& nu.116.ea rõne, quòd iſtiuſmodi exceptiones vidẽtur calumniã ſecũ adferre.c.licet cauſam.de probat.gl.in qui.caſ. audi. teſt.commi.in conſtitutionibus Regni,vbi Andr. de Iſern.in prin.Fel.in c.1.de app.& ſequiť Veſt.vbi ſup. nu.2.ver.quamobrẽ,in quo loco intelligit iſtud ꝓcedere,niſi fortè exceptiones, q̃ ad repulſam teſt.ũ dãtur,litẽ perirẽt,veluti ſi teſtes ex aduerſo ꝓducti dicerẽtur corrupti,vt falſum deponerẽt,& ſimil.d. c.licet cãm.de ꝓbat.qa hoc caſu non denegareť remiſſoria, vt voluit idẽ Veſtr.ſupra citato loco, vel ad ꝓbandã violationẽ ſequeſtri,vt p Caſſad.dec.5. dubitatũ fuit, de ſequeſt.poſ.& fructu.& ꝓſequitur d.Lancel.d. tit. de ꝓbat.attẽtatorũ.ver.2.videť poſſe limitari.n. 119.

4 Secundò intellige præfatam limitationem,vt non procedat,† qñ actor eſt paratus illicò ꝓbare attentata,quia tali caſu potius ſunt recipiendæ probationes actoris,quę ſunt in promptu,quàm probationes rei,q̃ abeſsẽt,tradidit Veſtr.d.c.ſi.de remiſſio.ad partes.nu. 2.vbi paulò inferius admonet procuratorem actoris, vt ſit cautus, vt confeſtim,quantum poteſt, aliquam ſpolij probationem faciat, ad excludendã dilationẽ, ſeu remiſſoriam, & econtrà etiam procurator rei diligenter inuigilet,vt alijs probationibus,& contrarijs coniecturis animũ iudicis ad cõcedendam remiſſionem propenſiorem faciat,vna enim cõiectura aliam debiliorem ſummouet.l.diuus.ff. de in integ. reſtit. l. nõ ſolũ.§.de vno.ff.de rit.nup. & ex ſimilibus pſũptionibus ſolent iudices moueri ad concedendã, vel denegãdã remiſſoriam.l.teſtiũ.§.ideoq; & §.ſeq.ff.de teſt.c.in pſentia.de renũ.c. cõſtitutus. in ſi.de fideiuſ. Caſſ.dec.11.de dilationib.& ita ꝓſequiť d.Lãcel. vbi ſupra,nu.117.& ſeq.d.tit. de probatione attentatorũ.

5 Attentatum autem † an probetur per inſtrũ cõſulẽdus erit Tho.Faſt.c.1.dub.3.& dub.41.& quę allega ad l.qui vniuerſas. §. qui per colonũ.ff.de acq.poſ.& an plenè, vel ſemiplenè ſufficiat probare in materia hmõi attentatorũ,adeundus erit Bero.in c.1. nu. 39. de app.dicendũ tñ videreť, ꝙ ſatis eſſent leuiores ꝓ-
6 bationes† quia cũ materia attentatorũ ſit ſummaria, vt per Rotã deciſ.74.nõ.ſi attent.in antiq.requirũtur

in ea

in ea probationes leniores per ea, quę notat Bartol. in extrauag. ad reprimēdum. in verb. ſummariè, & dicit Hercul. d. tract. de attent. c. 15. nu. 41. niſi dicamus illā eſſe ſummariam quoad ordinem procedendi, & non quoad probationes, vt dicit Bellam. deciſ. 294. id autē quod dicitur. & 286. in materia attentata. & Abb. in c. in literis. verſ. item aduerte ad vnam, nu. 26. de reſti. ſpol. quod ante cenſuit Oldr. conſ. 1. in cauſa Eborac. nu. 16. verſ. nec obſtat, ſi diceretur, quod tamē eſt falſum, vt demonſtrauimus ſupra in ſuperiori cōcluſione, attentata petens, vbi verſ. contrarium tenuit, & verſ. concorda, reconciliauimus opiniones, & ibi vide. Nec tamen dicuntur probari exceſſione de illis in actis facta per condemnatum ad illa purganda, niſi verè in facto extarent, nec etiam ex ſententia in rem iudicatam tranſacta, ſi tanquam notoriè iniuſta reuocaretur in dubium, vt dictus Lancell. refert fuiſſe dictum in Rot. d. 3. par. c. 26. nu. 104. & ſeq. d. tract. de attentat. d. tit. de probat. attentatorum.

7 Deueniendū eſt igitur ad id, vt † in materia attētatorū ſufficiat ſemiplena probatio, vt expreſſè docuit. Dec. in d. c. dilecti. n. 35. de appell. & eſt dec. Rot. 234. ſi rector. cum qua conuenit Bellam. deciſ. 98. ſententia lata, & deci 99. in reſtitutorio, & 455. Monaſteriū. Rot. dec. 49. agens poſſeſſorio, & deciſ. 308. ſi quis petat. in antiq. & deciſ. 327. ſi contra verſ. & hoc verum niſi allegaret. in antiq. & deciſ. 116. nota, ꝙ vbi epiſcopus. in antiquiſ. & tradidit Abb. in c. 1. nu. 7. de appel. & ibi Doct. Gemin. conſ. 16. col. fi. Præpoſ. in c. porrò. col. 4. 16. fallen. de diuor. Vnde eo caſu dici poteſt, vt ſi probarem talem attentaſſe circa multa, & non ap-
8 paruerit, † vt iuramentum forſitan deferri poſſit, iuxt. not. in l. admonendi. ff. de iureiur. & ſentit Hercul. d. ſuo tract. de attent. c. 15. nu. 41. in fi.

CONCLVSIO CXLVIII.

ARGVMENTVM.

Attentata quo pacto probentur.

SVMMARIVM.

1 *Attentatum probatur ex eo, quod quis facit aliquid prohibitum medio tempore appellatione pendente ab interlocutoria, vel diffinitiua.*

2 *Ius ſuum quis proſequens faciens quod ſolitus erat, non dicitur attentare.*

3 *Nullus tenetur, nec debet dimittere ſuum ius, vel deſiſtere a proſequutione, ſui iuri, vel poſſeſſionis ſuæ propter aliquam contradictionem, vel appellationem.*

4 *Attentare dicetur, qui aliquid noui facit poſt litem inceptam, & appellatione pendente.*

5 *Attentati deſcriptio quæ ſit, lis quid ſit, quotuplex ſit attētatum, quot genera in eis conſiderentur, & quando lis pendere dicatur, quid ſit appellatio, & quando dicatur pendere, & finire. vide remiſſiuè.*

6 *Quod licitum ante litem, & appellationem erat facienti, his introductis illicitum efficitur.*

Emphyteutam expellere quibuſdam caſibus domino licet. ibi remiſſiuè.

Via quam elegit quis ſibi pateat.

7 *Petens aduerſario iuramentum deferri, non poteſt reſcindere ſententiam ex nouis probationibus.*

Pactum de recedendo infra tempus, vel quandocunque à contractu, niſi ſit tale quid factum, intelligitur, niſi fecerit quid per quod videatur ab illa facultate recedere.

8 *Dominus lite pendente non poteſt ædificium demoliri, & cementa alio transferre.*

Prohibitum in lite pendente in magno, nec in minimo quicquam licet innouare.

9 *Natura orationis negatiua eſt, quod nullo tpe vera ſit.*

Negatiua vniuerſaliter indefinitè concepta omnes caſus non comprehendit.

Dictio, omnis, vniuerſaliter affirmatiua, collectiua omnes caſus complectitur, & nihil excludit.

10 *Actus appellatione pendente, etiam ad ſedanda ſcandala factus, tanquam attentatus eſt reuocandus.*

11 *Iudex poteſt ad tollendas rixas quid facere, quod aliàs nō liceret.*

12 *Appellatione pendente etiam ab actu, vel ſententia nulla, nihil poteſt innouari.*

13 *Appellatione generali etiam contra incertam perſonam pendente, quid factum, vt attentatum reuocatur.*

Etiam ſi appellatio a tertio pro ſuo intereſſe, nedum per ipſos litigantes eſſet interpoſita, non poteſt illa pendente quicquam innouari, ac nedum in vera, & actualiter emiſſa appellatione, verum & in tacita, & præſumpta.

14 *Medio tempore diſputationis an appellatio admitteda ſit, vel ne, prout poſt eius admiſſionem nihil poteſt innouari.*

Appellatione quaſi aperte non admittenda pendente, prout illa non admiſſa nihil eſt innouandum, alias vt attentatum reuocatur.

15 *Appellatione a iudicis cōtentioſæ, vel voluntariæ iuriſdictionis ſententia lata interpoſita pendente nihil attentādum, alias reuocatur.*

16 *Appellatione, ſeu proteſtatione coram honeſtis viris interpoſita pendente nihil attentandum, alias reuocatur.*

Appellatio regulariter coram iudicibus a quo, vel ad quem eſt interponenda.

17 *Attentandum non eſt appellatione pendente non ſolum reſpectu appellationis, ſed etiam eius, qui adhæſit, alias vt attentatum reuocabitur.*

Idem pendēte illius proſecutione, prout & ſi deſerta fuerit.

18 *Attentatorum iuri ſibi quæſito per deſertionem renūciaſſe quis non præſumitur.*

Renunciantem appellationi agi ad renocationem attentatorum permittitur.

19 *Iudici a quo eſt appellatum poſt appellationem interpoſitam exequi volenti poteſt impune reſiſti.*

20 *Iudex non dicitur attentare, ſi poſt appellationem interpoſitam timens de dilapidatione facit fructus ſequeſtrari.*

21 *Debitor effectus ſuſpectus de fuga & lite pendente pōt capi.*

22 *Iudex a quo eſt appellatum in cauſa matrimoniali inhibēdo partibus, ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare.*

Idem eſt in marito, qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi matrimonij, quod de iure non valebat, cui pendente lite poteſt inhiberi, ne cum vxore coeat.

23 *Iudex non attentat ſtatuendo terminum appellanti ad recipiendum apoſtolos, vel proſequendum, vel ad docendū de proſecutione appellationis, vide ibi rationem.*

24 *Attentare non dicitur poſſeſſor aliquem actum faciens per viam continuationis poſt appellationem interpoſitam.*

Etiam ſi per modum refectionis continuat.

25 *Inhibitus reficiens non attentat.*

26 *Poſſeſſor non vtens poſſeſſione poſt appellationem interpoſitam eo modo, quo ante, attentat.*

27 *Cōtinuatio poſſeſſionis in eo procedit, penes quē ante motā litem poſſeſſionem conſtaret fuiſſe verè, vel præſumptiuè.*

28 *Appellatione ab interlocutoria pēdente ante inhibitionem poteſt procedi, & quando procedat.*

29 *Appellatio ab interlocutoria eximit appellatum à iuriſdictione iudicis a quo.*

30 *Iudex deferens appellationi ab eius interlocutoria interpoſita non poteſt ad vlteriora procedere.*

Iudex per delationem appellationis coram eo interpoſita abdicat a ſe omnem iuriſdictionem in illa.

31 *Appellatione manifeſtè inualida, iniuſta, & friuola interpoſita pendente, quid faciens non dicitur attentare.*

32 *Appellatione in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita, pendente, geſta non reuocantur tanquam attentata.*

33 *Executio poteſt fieri appellatione pendente in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita.*

34 *Ampliationes, limitationes, & declarationes in materia ſupradicta concluſionis vide ibi remiſſiuè.*

1 Attentatum probari ex eo, † quod qs facit aliquid, quod ꝓhibeatur medio tempore appellationę pendente ab interlocutoria, vel à diffinitiua, cautum fuit in c. nō ſolum. de appellat. in 6. & à ſcribentibus edoctum in l. appellat. C. de appellat & dixit Manfr. in ſuo tract. de attent. par. 7. nu. 2. Vnde fit, vt cum quis ſuū proſequitur, & id agat, quod facere ſolitus erat, † nō dicitur innouare, nec attētare, qa id omne, quod agit, pertinęt ad tuitionem, & conſeruationē iuris ſui ante acquiſiti. c. 2. vt lit. pendent. Nullus enim tenetur, vel debet dimitterę ius ſuū, vel deſiſtere à ꝓſequutione, & continuatione ſui iuris † vel poſſeſſionis ſuæ propter aliquam cōtradictionem, vel appellationem, vt eſt dec. Rot. 321. ſi appellatus, circa mediū, & deciſ. 344. nu. 1. & 2. in nouis. Pariſ. conſ. 39. lib. 1. Abb. c. 1. per illum text. in 3. notab. vt lit. pendēt. Card. Zabarell. in clem. 2. in oppoſitione 2. vt lite penden. Manfred. de attēt. concluſ. 6. & Auguſt. Bero. quæſt. 120. † Attētat igitur qui aliquid facit poſt litem inceptam, & appellationę pendente.

2 [see margin numbering: 2 stands beside "tur, & id agat"; 3 beside "tinuatione ſui iuris"; 4 beside "concluſ. 6."]

Verùm vt ea, quæ hic tradituri dilucidius percipi queant, videnda erunt, quæ præmiſit d. Lancel. Peruſ. d. tract. in præfatione primæ partis. vbi nu. 6. & 14. habes attētati huiuſmodi deſcriptionem, & nu. 18. quid 5 ſit lis. & nu. 35. verb. tertiò præmittendū, † quotuplex ſit attentatū, ac quot genera in eiſdem conſideranda ſint, quæ ibi pluribus diſſeruntur, & quando lis pēdere dicatur, habes per eum in 2. par. c. 4. tit. de attentatis lit. pendent. quidque appellatio ſit, & quando dicatur pendere, & finire, ibi. & d. 2. part. cap. 12. tit. de attentatis appellatio. penden. in eius præfatione, vbi videre potes.

Amplia concluſionem, etiā ſi quid lite, vel appellatione pendente fit, quod aliàs citra litem, & appel-6 lationem pendentē licitum facienti extitiſſet, † cum his introductis attentatumque, & minus licitū efficitur, vt poſè domino in iudicio emphyteutā ad ipſius è poſſeſſione inexpulſionem corā iudice conuenięti, cui aliàs propria auctoritate ipſum expellere in qbus caſib. licuerat. Iaſ. in l. 2. num. 117. C. de iur. emphi. & 105. ver. & tenendo hanc partē. & alios ibi citatos, nō permittitur vlterius lite pendente hoc effici, cum viā ſibi hanc electā patuiſſe debeat. l. fi. C. de codic. l. cōmodiſſimè. C. de pac. inter emptor. & vendit. Spec. §. ſequitur de quibuſdam. ver. quid ſi compromiſſū eſt. n. 9. tit. de arbit. & l. ſed & ſi. de re ind. & l. 1. vi bo. rapt. l. interdum. §. qui furem. de fur. Spec. §. nunc verò aliqua, ver. item cum eis duplex, poſt num. 68. de inſtru. edit. & in §. ſequitur videre legaliter, ver. notandum, nu. 7. & ſeq. de actio. ſeu petitio. Oldr. cōſ. 302. hic sūt breues, nu. 12. & Iaſ. d. l. 2. num. 114. & Hippol. Marſ. 7 ſing. 213. vbi ampliat, † ſi quis petijt deferri iurm aduerſario, non poteſt ſententiam ex nouis probationibus reſcindere, ac ſi erat facultas à contractu infra tēpus, vel quandocunque recedere, niſi ſit factum tale, quid, intelligitur, niſi fecerit quid, per quod videatur ab illa facultate recedere, Capic. deciſ. 119. nu. 9. Affl. deciſ. 372. fuit lata ſentētia in magna curia, ver. replicat. D. Io. poſt nu. 2. Dec. conſ. 116. verſ. 3. nō obſtat. ꝑ D. Lancel. Peruſ. d. tract. 2. part. c. 4. tit. de attētatis lite penden. in præfat. nu. 420. & ibi proſequitur, & alij adducti per d. Peruſ. citato loco, ampliat. 1. num. 3. & ſeq. ver quam tū appellationem, de cuius ampliationis limit. vide ibi d. n. 3. ꝑ tres limitationes ibi poſitas,

8 Aliud exemplū poteſt afferri, † vt dominus lite pēdente non poſſit ędificium demoliri, cæmentaq̄, aliò transferre, vt reſpondit Bero. conſ. 118. cū Alfonſus. nu. 4. lib. 3. & ſi aliàs citra litis pendentiam id licuerit. l. cætera. §. itē quærit. de leg. 1. & l. 2. C. de ædif. priuat. quod & per alia 5. exempla proſequitur d. Peruſ. d. 1. limitatione.

Secūdò amplia concluſionem prædictam, vt cum lite pendente in magno quid prohibitū ſit innouari, vt & ibidem in minimo nequaquam liceat. exiſtēte ſub. lit. penden. nihil innouari, generaliter negatiua. Soc. ſen. conſ. 21. verb. & pro prædicta, vol. 1. quod q-9 dem illud adiuuat, † quia natura orationis negantis eſt, vt nullo tempore vera ſit. Bar. l. inctum autem. §. volēti, nu. 2. quod tner. can. et dicta per Tiraq. in l. boues. §. hoc ſermone. 7. limit. nu. 4. de verb. ſignific. cū indefinitè concepta in vniuerſum negatiua omnes caſus comprehēdat, vt econtrà dicimus de dictione; omnis, generaliter affirmatiua collectiua. Bar. conſ. 51. Santucia fecit teſtamentum, nu. 3. Rom. ſing. 27. ſi emptor promittit, & in conſ. 44. ex ſupra narrato, nu. 6. Thom. Gram. deciſ. 4. nu. 1. et 2. et alia vide in d. 2. p. c. 42. in præfat. dicti tract. Peruſ. de attentatis, tit. de attentat. appellat. pend. nu. 7. verſ. regula principalis.

10 Ita, vt et actus appellatione pendente † etiā ad ſedanda ſcandala factus tanquam attentatus reuocandus ſit, veluti in ſequeſtratione poſſeſſionis, vt decidit Afflict. deciſ. 98. pulchrum eſt dubium, pertotum, et Lap. alleg. 78. vacauerat. nu. 10. licèt aliàs ad homi-11 nes placandos, † et tollendas rixas licitum hoc ſit iudici. l. congruit. de offic. præſid. et l. ſi eius. §. ſi inter duos. de vſufr. et Ang. in trac. de ſequeſt. uerſ. ſequitur nouus caſus. nu. 11. et Iac. de Arena. d. tract. nu. 22.

Tertiò amplia cōcluſionem prædictam in l. nonari, in appellatione non ſolum ab actu, et ſentētia ua-12 lida, ſed etiam à ſententia, † uel actu nullo interpoſita, cū et ab actu nullo non ſit abſurdum appellari, vt cauit Alex. conſ. 130. ponderatis cir. fi. vol. 7. et in l. 2. C. de bon. poſs. cont. tab. Doct. in l. ſi expreſſim. de appel. et per Franc. in c. dilect. q. 7. de appel.

Quartò amplia, etiam ſi contra incertam perſonā, 13 et generalis eſſet appellatio, † cum et hoc caſu attentata reuocentur, ſic docuit Franc. in c. bonæ num. 42. de appel. et Rota deciſ. 23. aliàs 407. ſi expectans. nu. 2. de præbend. in nouis, etiam vt procedat non ſolùm quādo per ipſos litigantes, ſed etiam per tertium pro ſuo intereſſe interpoſita foret. vt Pariſ. conſ. 107. quęritur. nu. 123. et ſeq. lib. 3. et in conſ. 209. de pluribus. num. 26. lib. 1.

Ac vt nedum in vera, et actualiter emiſſa appellatione, verùm, et in tacita, et præſumpta, ad c. meminimus. et c. dilecti. il 2. de appell.

Quintò amplia, vt etiam locum ſibi vendicet non ſolū in factis et cōmiſſis poſt emiſſam appellationē, 14 † ſed etiā medio tempore diſputationis, ſuper appellatione admittenda vel ne perpetratis. Ita vt etiam quando quaſi aperte illi non eſſe deferēdum conſtaret, illam non admiſerit, hic caſus eſt, ipſa appellatione per eum non admiſſa nihil debeat in non recepta appellatione innouare. vt Franc. in c. conſtitutus. nu. 18. et ſeq. de appel. et Bart. et Bal. per eum relati. Vt non ſolùm à ſententia per iudicem iuriſdictionis cō-15 tentioſæ, † ſed etiam circa quæ volūtariæ iuriſdictionis lata, interpoſita appellatione facta procedat, vt Alex. l. 1. nota. 1. nu. 2. C. de bon. poſſ. ſecund. tab. vbi Bal. nu. 20. & Guid. Pap. tract. de appel. q. 94.

Sextò amplia prædictam concluſionem, & in ap-16 pellatione, † ſeu proteſtatione, coram honeſtis viris nedum coram iudicibus à quo, vel ad quem interpoſita, vel emiſſa, licèt regulariter interponenda coram iudice à quo appellatio ſit. c. vt debitus de appel. & c. alias. §. biduum. 2. q. 6. gl. in c. ſuggeſtum de appell. & in c. appell. eo. tit. in 6. & clem. 1. de appell. vbi Imol. 17 in princ. non ſolùm gratia eius, qui appellauit, † ſed ēt ratione illi interpoſitæ per aliū adherentis. vt Bal. l. qui à latronibus. §. 1. de teſta. & in l. 1. C. ſi à non cōpet. iud. Manfred. lib. 2. pract. cōcluſ. ſuper attentatis, concluſ. 114. Fel. c. ſuper eo. nu. 3. de offic. delegat.

Quod nedum procedit in ipſa appellationis proſe-18 quutione, ſed etiā ſi deſerta extiterit, † cū nec per derelictionem, iuri attentatorum renunciaſſe ſibi q̄ſito præſu-

præſumitur Mil. in verb. appellationem deferens. fol. 10. & ſi appellationi renunciatum extitiſſet, cum & renuncianti ad attentatorum reuocationē agere permittatur. vt Franc. in c. ad audientiam. in fi. & in d. c. bonæ. nu. 39. verſ. 6. cōcl. de appel. & deciſ. Toloſ. 193. verſ. 3. fallit, & ibi in addit. Boer. deci. 256. nu. 2. & notat Mil. d. verb. appellationem deferens, adeò vt ſi iu-
19 dex à quo poſt appellationem interpoſitam † ſententiam exequi vellet, illi poſſet impunè quis reſiſtere, vt not. Inno. Abb. & Fel. in c. ſi quan. de offi. deleg. & Guid. Pap. d. trac. de appel. q. 120. verſ. quid aūt ſi non obſtante. & Marant. tract. de ord. iud. diſput. 1. nu. 38.

Primò limita non procedere cōcluſionem, ſi poſt appellationem interpoſitam timeatur de fructuū di-
20 lapidatione, & iudex curet eos ſequeſtrandos, † quia tali caſu non dr̄ attentare. vt per Spec. in tit. de appellat. §. nouiſſimè, & dicit Veſtr. in ſua praxi Curiæ Romanæ lib. 8. c. de attēt. nu. 3. ſequitur Herculan. in ſuo tract. de attent. c. 5. nu. 7. Marant. in Specul. 6. par. in 2. actu princ. de appel. num. 193. & c. fin. de ſeq. poſſ. & fructuum, & Aufrer. in addit. ad deciſ. Toloſ. 477. & Bart. l. Imperatores. de appel. & Spec. in §. nouiſſimè. in princ. de appel. Dec. in l. ab executore. C. quor. appell. non recipia. Soc. reg. 459. ſequeſtrat. in 1. limitat. Corſet. in ſuis ſing. in verb. appellat. la 1. incip. regula eſt, limita. 1. ibi, limita hanc regulam.

Secundò limita, vt non pcedat in debitore, in quo
21 fugæ ſuſpicio ſubſit, † qui etiam lite pendente poteſt capi, vt per Marc Ant. Bauer. in tract. de mora, in 3. p. §. condeſcendo. nu. 13. & dixit Rip. in c. 1. nu. 83. verſ. 6. amplia. de iudi. allega Ang in l. nemo carcerem. in fi. C. de exactor. tribut. tenet Veſtr. ſup. citato loco lib. 8. c. 4. de attent. nu. 3. & ſequitur Hercul. d. tract. de attētat. c. 5. nu. 8. Alex. conſ. 106. col. fin. vol. 3. Marant. in ſuo Specul. 6. par. 2. actu principali, verb. de appellatio. num. 176. & decidit Philip. in c. cum teneamur. col. 4. de appell. & ar. glo. in l. dies feſtos. ſuper verb. fideiuſſionis. C. de ferijs. Iaſ. in l. ſi ab arbit. verſ. quid ſi lite pendente. num. 6. ibi, contrarium eſt verum. qui ſatiſd. cog. & Doct. per eum ibi citati.

Amplia ſecūdam limitationem prædictam, vt debitor, qui ne fugam arripiat, dubitatur, lite pendente poſſit capi, etiam propria auctoritate ſine aliqua iudicis commiſſione. l. ait prætor. §. ſi debitorem, & ibi Doct. & Iaſ. in l. 1. verſ. quarto facit. nu. 20. ibi, item ſi lite pendente. de iuriſd. omn. iudic.

Tertiò limita concluſionem nō procedere in cau-
22 ſa matrimoniali, † in qua ſi eſt lata ſentētia, & iudex à quo eſt appellatū inhibeat partibus, ne interim appellatione pendente alteri nuberent, non dicitur attētare. glo. eſt in c. 2. in verb. diſtrictius, de matrim. contract. con. int. eccleſ. & dicit Veſtr. vbi ſup. num. 4. & Hercul. nu. 17. Idem eſt in marito, qui in poſſeſſione, ſeu quaſi matrimonij eſſet, quod de iure non valebat, nam & pendente lite poteſt ipſi prohiberi, nè cū vxore rem agat. tex. eſt ſing. ſecundum Butr. ibi. nu. 5. in c. laudabilem, vt lite pend. & Rom. ſing. 406. lit. pend. licet tex. in d. c. 2. & in c. cum in Apoſtolica, de ſponſal. & in c. tenor. de re iud. imponat pœnā taliter contrahenti, non tamen eſt pęna attenta. cuius inter alias eſt nullitas, & reuocatio actus, & c. ad audientiam, & c. dilecti. de appellat. quoad primum, quoad ſecundum de reuocatione. Alex. conſ. 89. diligenter. verſi. eſt verum. nu. 9. vol. 1. & Lap. allegat. 2. nu. 10. ſed eſt pœna extra ordinem impoſita, vt ibi. Vnde ratione attentati actus eſt licitus.

Quarto limita non procedere in his, quæ tendūt ad
23 faciliorem exitum cauſæ ipſius appellationis, † vt ſi pendente ipſa appellatione iudex ſtatuerit terminū appellanti ad recipiendum apoſtolos: vel ad proſequendū appellationē, ſiue ad docendum de proſecutione, iuxta notata in c. perſonas. & in c. cū ſit Rom. de appel. qa in iſtis, cū non pēdeat iuriſdictio iudicis à quo, c. cum teneamur. vbi Abb. Imol. & Dec. de appell. in prin. & ibi Franc. in 2. notabili, & c. 2. & gl. ibi in verb. diſtrictius, de matri. contra. con. interdict. eccle & ibi Abb. vltim. notab. & c. tua. & ibi Abb. nu. 2. de ſponſ. duorum, non dicitur iudex à quo innouare, & attētare, ſed potius ſe conformare cum preſcripta iuris communis regula: vt appellatione interpoſita nil innouetur: ac faciliorem exitum præſtare, ſecundum Veſtr. ſupra citato loco, nu. 3. quē ſequitur Hercul. illo tract. de atient. c. 5. nu. 5. & dicit Marāt. d. ſuo Spec. par. 6. 2. actu principali, nu. 2-5. aliàs 356. ſi appelletur, de appellationibus.

Quamplures alias limitationes nu. 22. habes notatas p eundem Marant. eodem loco, à nu. 174. vſq; ad nu. 206. & vide Hercul. in d. trac. de attentatis, c. 5. qui & ipſe quoque cōgeſſit quamplures caſus, in quibus, & ſi aliquid lite pendente fiat, non tamen dr̄ attētaſſe, & per d. Lancell. Peruſ. d. tract. de atten. & innouatis, lite & appellatione pendente. in 2. par. c. 12. tit. de attentat. appell. pendente, limit. 4. vbi ponit tres ampliationes, & duas limitationes, & declarationē ibi. dummodo de cauſa appellationis non cognoſcat: vt ibi in fine, caſus aūt cōgeſtos p Hercul. prędictum in eius tract. de attentatis, d. c. 5. ibi potes videre, quia ſigillatim oēs hic referre ſuperuacaneū eſſe duximus.

Quintò limita ſupradictam concluſionem, vt non
24 procedat, † quando quis poſſeſſor continuando eius poſſeſſionem aliquem actum faceret per modū continuationis, quia tunc attentatum non dicitur: vt eſt gl. magna ſuper verbo reducendum, verſ. ſi autem. in c. non ſolum, de appell. in 6. ibi, quis vtitur poſſeſſione, eo. ē mo. & gl. in clem. fi. ſuper verb. Ianuarijs, vt lit. pēdēte, ibi. antiqua verò poſſeſſione, & Rota: dec. 10. aliàs 89. nota φ vbi poſt. de appellat. in antiq. & & 43. aliàs 323. ſi appell. de appellationib. in nouis. & 44. aliàs 244. licèt in eā eod. tit. in nouis, & gl. in l. Imperatores. §. ſi magiſtratū. ſup verb. ab aduer. de appe.

Quod locū habet, ēt ſi continuatio hæc per modū
25 relectionis eſſet, † quia ēt inhibitus reficiens nō innouat. Alc. conſ. 100. Alciati cauſa, in fin. nu. 8. vol. 5.

Sextò limita, ſi non vteretur ea poſſeſſione eo mo-
26 do † quo prius ante litem: vt d. gl. d. c. non ſolum. verſ.
* dici tamen, & ibi omnes, in quam * communiter ſcribentes cōſentire dicit Bero. conſ. 118. cū Alphonſus, nu. 7. 8. & 24. lib. 3. & Alex. ad Bart. in l. 1. in verb. litigioſa. de litigioſ. vbi alios allegat, & capitulo cum teneamur. de appell. vbi Franc. 1. notabili, & alij, vt ibi.

Sublimita ſextam limitationem prędictam, vt cō-
27 tinuatio in eo procedat, † penes quem ante motā litē poſſeſſionem fuiſſe conſtaret verè, vel præſumptiuè, vt Rota deciſ. 10. aliàs 89. nota quòd vbi. de appell. in antiquis. Natt. conſ. 206. approbo, nu. 10. & ſeq. lib. 3. & per ea quæ Franc. notat in c. ſignificante. verſ. ſed quando conſtaret. de appell.

Septimò limita ſupradictam concluſionē non ha-
28 bere locū regulariter † in appellatione ab interlocutoria ſententia, cum poſſit in ea procedi, donec inhibeatur, d. c. non ſolum. de appellatio. in 6. Guid. Pap. deciſ. 436. verſ. ſecundò quæro, nn. 9. Licèt ipſa ab in-
29 terlocutoria appellatio † eximat appellantem à iuriſdictione iudicis à quo, d. c. ad audientiam. & c. dilectus. de appell. c. per tuas. de ſent. excom. & c. licèt. eod. tit. in 6. Crauet. conſ. 103. viſis, nu. 6. lib. 1.

Quod intellige, & ſublimita, niſi iudex dictæ ap-
30 pellationi † à ſua interlocutoria interpoſitæ detuliſſet, tunc non poteſt ad vlteriora procedere, cum à ſe omnem iuriſdictionem propter delationem huiuſmodi abdicaſſe cenſeatur, c. cum appellationibus de appellationibus in 6. Ioā. Andr. in c. cum ęcclāne. & alij ibi per Franc. relati verb. 5. limit. nu. 14. de appell.

Octauò limita concluſionem ſupradictam non pce-
31 dere, † quādo appellatio eſſet manifeſtè inualida, iniuſta, & friuola, d. cap. cum appellationibus, friuolis,

de appellation.in 6.Spec.§.nunc dicamus.uerb. item
appellatione pendente,nu.8.de appellatio.Abb.cap.
conſuluit.il 3.de appellat.& Franc.d.c.ut debitus.nu.
47.de appellatio.

32 Et ſimiliter in his caſibus,†in quibus eſt appellatio
prohibita,poſt per appellantem geſta non reuocãtur
tanquam attentata,d.c.non ſolùm.vbi gl.in verb.ca-
ſib.& Spe,d.§.nouiſſimè poſt principium verb. quar-
tus caſus.de appella. Et in quibus caſibus appellatio
33 eſt prohibita , † in his omnibus illa pendente poteſt
fieri executio,vt Iaſ.cõſ.187.circa primũ.lib. 2. Barb.
conſ 10.mihi videtur.verb.præterea ſi dicatur,libr. 1.
& Guid.Pap.conſ.219. malè,nu.2.

34 De quibus omnibus†plenius potes videre in d.tract.
de attẽtatis,ſuis titulis diſtinctis,vltra adducta p Ma-
ran.ſupra citato loco à nu.174.vſq; ad 206.& Herc.d.
tract.etiam de attentatis.c.5.vbi habes ampliationes,
limitationes,& declarationes in vnum peculiare vo-
lumẽ cõgeſtas,vltra oẽs alios,quos hucuſq; viderim,
ad quem,ſi tibi contigerit,cõfugere poteris,ne, quod
fieri,nolumus,huc omnia tranſcribere videamur.

CONCLVSIO CXLIX.

ARGVMENTVM.

Atteſtationibus in iudicio receptis legitimè publicatis an, & quando, quibuſvè modis ſtandum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Atteſtationibus in iudicio receptis quibus, quibuſq; modis ſtandum ſit.*

2 *Atteſtationibus in iudicio receptis vt ſupra ſtandum eſt, etiam ſi variaretur inſtantia de iudice ad arbitrum.*

3 *Atteſtationes factæ in vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicatæ fidem faciũt in alio iudicio.*

4 *Diſtinguitur,an concluſio locum habeat,quando mutatur inſtantia de arbitro vel arbitratore ad iudicem.*

Et diſtinctio quando procedat.ibidem.

5 *Atteſtationes non receptæ publica auctoritate iudici fidem non faciunt,etiam ſi teſtes mortui ſint.*

6 *Pactioni ſtandum eſt, ſi partes aliquid conuenerint.*

7 *Atteſtationes coram arbitro defuncto factæ probant etiã coram alio.*

8 *Atteſtationes fidem faciunt, etiam ſi in quarta, quinta, ſexta,& vlteriori dilatione productæ ſint.*

9 *Atteſtationes non probant, ſi teſtes iudicati ſint, & contradictum,& appellatum fuerit.*

10 *Teſtium receptio poſt concluſionem in cauſa valet, ſi contradictum non fuerit.*

11 *Atteſtationes in alia inſtantia probant, etiam ſi reus abſolutus eſſet ab obſeruatione iudicij.*

12 *Atteſtationes potius ſunt acta litis,quàm iudicij.*

13 *Acta iudicij probant,etiam quãdo quis abſoluitur ab inſtantia iudicij, & ibi quomodo id intelligendum ſit.*

14 *Atteſtationes ſuper nullitate proceſſus,vel inſtrumẽti probant quoad omnes.*

15 *Atteſtationes coram executore Papali, vel alterius domini probant etiam coram quocunque iudice,*

16 *Atteſtationes factæ contra debitorem nocent creditori ſuper pignore omni caſu,quo noceret ſententia.*

17 *Atteſtationes in ciuilibus factæ in criminalibus probant etiam inter alias perſonas,& in alio iudicio.*

18 *Atteſtationes non publicatæ in cauſa principali probant in cauſa appellationis.*

19 *Atteſtationes etiam ſi amplam fidem faciant in vna cauſa,non tamen ijs vti quis poteſt in alia.*

20 *Atteſtationes teſtium parte non vocata examinatorũ non probant.*

Idem de declarationibus factis parte non citata,ibi.

21 *Atteſtationes non publicatæ quando non faciant fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas.*

22 *Atteſtationes non publicatæ non probant in alia inſtantia,etiam ſi publicantur a iudice alterius inſtantiæ.*

23 *Teſtes ſi mortui ſint, vel diu abſentes fidem faciunt. Et quando non faciant,vide ibidem in intelligentia.*

24 *Atteſtationes a iudice examinante non publicatæ, quando in alia inſtantia poſſunt per alium iudicem publicari.*

25 *Atteſtationes niſi depoſitæ fuerint intra terminum a iudice ſtatutum nihil probant.*

26 *Atteſtationes ſumptæ in iudicio ſummario fidem non faciunt in plenario, ſi in eo agatur ad alium finem.*

1 Atteſtationibus † in iudicio receptis legitimè publicatis in alia quacunque inſtantia,& corã quocũq;
iudice inter eaſdem perſonas, & ad eundem effectũ,
fidem eſſe adhibendam, & illas probare, tradidit D.
Maria.Soc.in ſuo tract.de teſt.nu.115.& pro hac do-
ctrina videq̃ docuit Nicol de Mata.& poſt eum Bal.
in l.fi.C.de teſtib. vbi hanc præſentem firmat cõclu-
ſionẽ.Do.in l.geſta.C. de re iud.& eſt doctrina * cõis
iuxta ſententiam Soc.d.loco.& de his diximus ſuprà
in concluſione,acta,ad quam potes confugere.

2 Amplia primò†prędictam concluſionẽ locũ habe-
re etiam ſi immutaretur inſtãtia de iudice ad arbitrũ,
co.n.in caſu Bal.in l.fi.verſ.quæro hic qd econtra, in
2.col.& ibi Doctores*oẽs C.de teſtib. cõcludunt. ta-
les atteſtationes receptas in vero iudicio fidem etiã
facere corã arbitro,argumẽto ducto à loco à maiore
ad id quod eſt minus,nã ſi fidem faciũt corã ſuperio-
re iudice,eo magis & corã inferiori,& corã arbitro.

Secundò amplia, vt etiam procedat in atteſtatio-
3 nibus factis†in vno iudicio ad ęternam rei memoriã
etiã non publicatis,quia & ipſæ fidem faciunt in alio
iudicio,vt habemus in c.cũ I. & A. col.2.de probat.
ſequitur Sebaſtian.Sapia in repet.l.de ętate,nu. 18.ff.
de minoribus.

An aũt concluſio ſuperior locũ etiam habeat, qñ
mutatᷓ inſtantia de arbitro,vel arbitratore ad iudicẽ,
4 †diſtinguendũ eſt hoc modo, nã aut teſtes ſunt mor-
tui,& tũc faciunt eorũ atteſtationes coram iudice,c.
pręſẽtata,& ibi gl.in verb.acta,de teſt.aut verò teſtes
viuunt,& illius optio eſt, contra quem teſtes ſunt ꝓ-
ducti, an tales atteſtationes publicatas corã arbitro
velit nunc recipere corã iudice,an verò vt denuo ꝓ-
ducantᷓ,& hæc eſt diſtinctio,quæ colligitᷓ ex l.fi.C.de
teſt.& d.c.præſẽtata.eo.& eã apertè tradit gl.in verb.
acta,& ſequitᷓ Inn.in c.quintauallis.de iureiu.& in c.
cum in tua.gl.ibi.in verb.præferantur,de teſt.Bal.in l.
fi.C.de teſt.in 1.col.& Bar.ibi.& in l.2.nu.2.C.de edẽ
do,& Ferra.in for.oppo.cont.teſt. poſt public.in glo.
ſuntque publicatis iã teſtibus aliàs recepti. nu. 3.verſ.
vt tamẽ præmiſſorum.& nu.12.verſ.proinde, vbi ha-
bes quid in ciuili,& quid in criminali. cũ Spec. §. vi-
dendũ reſtat.nu.20.verſ.hoc quoque ſcias,de probat.

Et hæc diſtinctio,procedit quando mutatur inſtã-
tia de arbitro ad iudicẽ. Si verò mutetur de arbitra-
tore ad iudicem,tũ hac in re conſtituas concluſionẽ.

Quòd cum tales non ſint receptæ publica auctori-
5 tate,†nec ad eius ſimilitudinem, non faciant fidẽ iu-
dici,et ſi teſtes eſſent mortui, & ideò ſine diſcrimine
non obſtãte publicatione poſſunt teſtes nouiter reci-
pi coram iudice,& ita conclud.Nicol.Matta.& Bal.
in d.l.fi.& D.Maria.Soc.in ſuo trac.de teſt.ſub n.130.
ſub finem.Inn.in c.quintauallis,nu.3.verſ.item corã
huiuſmodi.de iureiur.& in c.cum Ro.poſt nu...verſ.
præferuntur.de teſtib.Fer.in for. oppo. contra teſtes.
poſt public.in gl.ſuntq; publicatis iam teſtib. poſt d.
nu.12.verſ.aut fuerunt recepti coram arbitrat.

Limitat tñ Bal.d.l.fi.col.1.verſ.quæro quid de teſt.
hanc diſtinctionem,niſi ex pacto partes aliud cõue-
6 niſſent,†tunc enim pactioni ſtandũ eſſet,iuxta l.legẽ.
C.de pac.& eſt doctrina notabilis Laſ.de Oriãn.in ſuo
tract.

tract. de teſtib. nu. 39. vbi eos vide. Innoc.in c.Quintauallis,de iureiur.& c.cum in tua, & ibi gloſſ. ſua in verb. præferatur. de teſtibus, contrarium tamen dicit Bart.in d.l.fi. in 2. notab.

Subamplia vſq; eo prædictam concluſionem procedere,
7 † vt etiam atteſtationes coram arbitro defuncto factæ etiam probent coram alio,not.in d.l.fin. & ibi DD.Bal.poſt Bart. in d.l.fi.col.1.in ver.reuoco ergo in dubiũ.C.de teſti.Butr.in c.præſentata de teſtib.

8 Tertiò principaliter amplia, † vt atteſtationes valeant,& faciant fidem,etiam ſi in quarta,quinta,ſexta,& vlteriori dilatione productæ ſint, ita in terminis concludit Capel.Tholoſ.in ſua quæſt.200. alias 199. ſi productio.Inno.in c.in cauſis circa princ. de teſtib. & ibi Abb. in fin.

Limita hanc ampliationem non procedere, ſi teſtes ſint didicit,& fuerit contradictum,& appellatũ,
9 † quia tunc non probant atteſtationes.per Innocẽ. & Sicul.in d.c.in cauſis. Aufr.ad d.q.Capel.Tholoſ.220. ſi productio. ſecus ſi pars aduerſa non contradixerit, eo enim caſo videtur receſſum ab illo termino excluſiuo,ſicut in ſimili,& fortiori caſu dicimus,valere teſtium receptionem factam poſt cõcluſionem in cau-
10 ſa, † ſi non fuerit contradictum. Rot. deciſ.5.ſi poſt concluſionem.in nou. Iaſ.in l.patre furioſo. num: 21. ff.de his,qui ſunt ſui,vel alien.iur. & Rot. deciſ. 468. nota ſi poſt concluſionem, in antiq.

Quartò amplia vt atteſtationes probent in alia in-
11 ſtantia, † etiam ſi reus eſſet abſolutus ab obſeruatione iudicij.Inno.in c.cauſam.in gl.in verb.iudicib.ſub nu. 1.de teſti.ex eo præcipuè, quòd atteſtationes po-
12 tius ſunt acta litis, † quã iudicij, reſpicientiaq; in factũ.Et propterea non vr̃ obſtare.l.properãdum.C. de iudic.vbi dr̃,quòd quando quis abſoluitur ab inſtan-
13 tia iudicij:tunc acta ipſius iudicij proſunt:† quia id eſt intelligendum de his,quę ſunt tantùm acta iudicij,& quæ ex ipſo iudicio oriuntur,& pendẽt:vt citationes, ſatiſdationes,& iſtiuſmodi, quæ verè proſunt. arg.l. pe.ff.iud.ſol. in quorum numero non ſunt atteſtationes,& confeſſiones, vt per eundem Inno.loc.ſup.cit.

Limitatur tamen hęc ampliatiò,vt procedat,ſi atteſtationes fuerint publicatę,quia aliàs proſunt teſtes cum inſtantia.ſecundum Bal.in l.properandum.§.& ſi quidem.in vlt.col.in verb.tertiò quæro.C.de iud.& Bart.in l.1.in verb not.hanc glo.nu.2.ff.quę in fraud. credit. Alex.in l. cum lite.ff.ſol.matrim.

14 Quintò amplia, † vt atteſtationes ſuper nullitate proceſſus, vel inſtrumenti probent quoad omnes, ſicut ſententia contra tertium prodeſt omnib. Alex.in l.2.ff.iud.ſol.Io.de Imol.in l.ſæpe.col.7. ff. de re iudi.

15 Sextò amplia,† vt atteſtationes corã executore Papali, vel alterius domini probent etiam coram quocũq; iudice.Bal.in l.fi.in 1.col.in fi.in verſ. quæro qd de teſtib.C.de teſt.maximè ſi ſit clauſula,ſi tibi cõſtiterit,vel ſi tibi probatum fuerit,ſecundũ Bal. ibid.

16 Septimò amplia, † vt atteſtationes factæ cõtra debitorem obſint creditori ſuper pignore omni caſu, quo noceret ſententia. Bart.in l.ſi ſuperatus.in fi.ff.de pign.& in l.ſæpè.in 1.quæſt.ff.de re iudic.l.ſi mater.§. fi.ff.de execu.rei iudic. Alex.in d.l.ſæpè.nu.125.idem Alex. in l. 2. col. 4. verſ.2.concluſio.C.de eden.& in conſ.61.viſo proceſſu.nu.9.lib.2.& in conſ.135. ponderatis in fi.& conſ.280.viſo ſummario.nu.16.vol.2. & fuit priuatiuum dictum Innoc.in c.cum cauſam,in pen.col.in glo.in verſ.preſump. de teſti.quod pro notabili dixit,& ſequitur Rom.conſ.311.in caſu propoſitæ conſultationis.nu.5.Matt.ab Afflic.deciſ.396.in cauſa Comitis.col.3.verſ.in contrarium dicitur.nu.3. Dec.in conſ.fin.in cauſa.nu.5.& Cur.iun.in conſ.72. Magnifici.col.1.verſ.ſic etiam contingit.Iaſ.in l. ſed & ſi poſſeſſori.§.fin.in 2.nota.ff.de iureiur.& Dec.in c.cauſam quæ, ante fi.de teſtibus.

17 Octauò amplia,† vt quemadmodum atteſtationes faciunt fidem in ciuilibus, ſic etiam probẽt in criminalibus,etiam in alio iudicio, & inter alias perſonas. c.teſtimonium.de teſtib. And Barbat.in ſuo tract. de teſtib.§.ſequitur quana pars, niſi ageretur de magno præiudicio,vt ibi per eum ſub nu. 1.facit, quod notatur in c.per inquiſitionem.de elect. & c.inter dilectos de fide inſtrum.

18 Nonò amplia, † vt atteſtationes non publicatæ in cã principali probent in cauſa appellationis. Salic. Alex.in l.2.C.de eden. Alex.in l.2. iud.ſol.

Limita primò concluſionem nõ procedere, nam quantumuis atteſtationes faciant amplam fidem in
19 vna cauſa † tamen poteſt quis iis vti in alia. l. ſpadonem.§.qui abſolutus,& ibi Nicol.de Neapol.in lect. Bart.ff.de excuſ.tut.vide Bart.in l.2.§.1.in pen.col.in fi.verſ.quæro quid ſi ille.ff. vi bono.raptor.

20 Limita ſecundò † atteſtationes teſtium examinatorum parte non citata non probare,cap.præſentata de teſtib.l.non diſtinguemus.§.de offic. ff. de arb. ſecundum Bal.de pace Conſtant.Franc.Marc.in deciſ. Delphin.q.803.num. 5.

Subamplia hanc limitationem etiam procedere in declarationibus,quæ factæ fuerunt parte non citata,& ſic fidem non faciunt.c.2.de teſt.l.iuſiurandi, & l.ſi quando C. de teſtib.

21 Tertiò limita, † vt atteſtationes non publicatę nõ faciant fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas,prout dicit Fel.in c. cauſam,quæ nu. 13. de
* teſtib.qui de * communi atteſtatur, & etiam ſi iudex coram quo producuntur,ſit ſecundæ inſtantię ſecun-
* dum Alex.qui pariter atteſtatur de * communi.in cõſ. 82.num.20. vol. 3.

Amplia iſtam limitationem habere locum,etiam ſi dictæ atteſtationes eſſent translatę in aliqua monumenta ad perpetuam rei memoriam. vt in l gesta. C. de iud.& t.ot.in l.3.ff.quę in fraud.cred.D.Nell.à Gemin.in tract.de teſt.nu.81.& per ea, quæ ibi notabili-
22 ter adducit, & ꝙ atteſtationes non publicatæ † non probent in alia inſtantia.tradit Purp.in l.is apud quẽ. nu.96.C.de eden.Fely.qui declarat materiam in c.licet cauſam.col.3.ver.fallit.2.de prob. Quod ampliatur etiam ſi publicentur à iudice alterius inſtantiæ,vt per Bart.in d.l.geſta,quẽ ſequitur Alex.in d.l. is apud quem concludens,hoc caſu iterum teſtes eſſe examinandos,& ibi cum eo tranſit Purp.d.nu 96.præſertim ſi iſte iudex alterius inſtãtiæ ſit pęnitus diuerſus à primo,quia tunc,vt ipſe dicit,res clara videtur, & idem fortè erit dicendum, ſi publicentur à ſucceſſore pri-
23 mi iudicis,qui examinauit,† ſi tamen teſtes ſint viui, & præſentes,alioqui ſi reperirentur mortui,vel eſſent viui,ſed diu abſentes fidẽ facerent, vt concludit Purpur.loc.ſup.cit.nu.97.& Alex.ibi ante eum,& in cõſ. 82.viſo proceſſu.lib.3. Intellige hoc tamen procedere,niſi ei,qui examinandos curauit, poſſit aſcribi negligentia,quia tunc non obſtantẽ morte, vel diutina abſentia fidẽ non facerẽt.Bal.in c.conſuluit.cir.fi.de offi.deleg.ſequitur Purp.vbi ſup.nu.97. in fi.

Sublimita hanc tertiam limitationem,vt non procedat,quando dicta teſtium eſſent ſubſcripta nedum per notarium,qui ea ſubſcripſit, & recepit, ſed & per
24 iudicem,& Cõmiſſarium,qui examinauit,† quia tũc etiam non publicatis atteſtationibus à Iudice examinante,vel qui examen cõmiſit,poterunt in alia inſtãtia per aliũ Iudicẽ publicari, ſi credimus Aquenſi in d.l.is apud quẽ. C. de eden. ꝙ tñ non approbat Purp. ibi.nu.69.ex plurib.rationib.quas per te videas.

25 Quartò limita † atteſtationes nihil probare,niſi depoſitæ fuerint intra terminum ſtatutum à iudice, qa ſi poſt illud tempus producantur,nullius ſunt fidei,vt docuit Bar.in l.2.in fi.ff.de appel.quem ſequitur Bal. in l. 2. in 13. quæſt. C.de epiſcop.audien. & in l.ſi ea. C. qui accuſ. non poſſ. cui adhæret. Aret.in cap.licet cauſam.de prob.in 7.col.pro quo facit text. in d. cap.

licèt cauſam.in verb.nullatenus.& in c.paſtoralis.de except.& glo.in auth.ſi qua mulier. C. ad Velleia.& accedit Io.Cro.in ſuo trac.de teſt.§.aggredior.n.270.

Quinto limita,vt non procedat concluſio in atte-
26 ſtationibus ſumptis in iudicio ſummario,† quia fidẽ non faciunt in plenario ; maximè ſi in eo agatur ad alium finem.c.veniens. el 2.de teſtib.& quod ibi per Doct.& per gloſ.Inno.& doct. in c. cum dilectus. de ordin.cognit.& per Bertr.conſ.1.nu.133.lib. 1.

Sextò limita concluſionem in atteſtationibus in ſcriptis iudici miſſis per teſtem,quę non probãt.Abb. in c.de teſtib.nu.10.verſ.vlt.hic quęritur quid ſi teſtis ſcripſit teſtimoniũ.& tradidit ſcripturã iudici,de teſt.& c.à nobis.§.ad hoc.ibi, nullius momenti.& Abb. nu.1.& 3.& glo.1.qui matri.accuſ.poſ.& ibi gl. ſuper verb.preſumptionem.& c.teſtes,in prin.3.q. 9. Rom. conſ.204.pro diſcutienda,col,2.nu. 6. verſ. quoniã vt dictum teſtis.Spec.§.nunc tractandum,qualiter. poſt nu.17.verſ.quid de muto,ibi.arg.tamen contra,tit.de teſte.Alex.l.qui bona.§.ſi alieno.col.6.verſ. pro hoc facit,poſt nu.21.de dam.infect.Tiber.Decia.cõſ. 51, & prima fronte ſic diſcurrenti,nu. 1.per rõnes ibi vſq; ad nu.4.& ibi nu.5.verſ.in ſcriptis miſſa.vol.2.Rom. in l.admonendi.poſt nu.57. verſ. aut in vim teſtimonij,quoniam vt dictum teſtis. de iureiur.

Amplia dictam limitationem etiam ſi prius in iudicio iuraſſet.Bal.l.in bonæ fidei,ver.ſequitur videre. C.de reb.credit.& in l.iuſiuran.C.de teſt.verſ.ſed hic quæro.Tiber.Decia.d.cõſ.51.nu.6.verſ.ꝙ talis teſtis.

Contra ſupradictam limitationem tenet Bar.in l. Theopompus.de dot.preleg.nu.12.verſ.quęro, an teſtis,quem ſequitur Alex.in l. legata inutiliter. nu. 7. verſ.item inducitur iſte text.ibi veriorẽ puto opinionem Bar.de leg.1.Spec.d.§.nunc tractandum.verſ.3, quid de muto,nu.17.tit.de teſte.Lanfranc.de Oria.in c.quoniam cõtra.& ibi Apoſtil.in verſ.ſcriptum, nu. 5.de prob.& in verb.teſtis.quos Bar.& Alex. refert & ſequitur Tiber.Decia.d. conſ.51.nu.96. verſ. quia reſpondetur.vol.2.col.24.

Amplia hanc contrariam opinionem , vt poſſit ẽt per procuratorem,vel nuncium deponere. Bart. in l. qui bona.§.ſi alieno.col.2.nu.15.verſ. quod aduerſarius nõ vult,de dam.infect.Rom. ſing.8. vtrum iuramentum teſtis.& ibi addit Abb.c.licet ex quadã, poſt nu.6.verſ.ſed credo,de teſti.quod nõ liberè affirmat, tamen dicit,vbi à iure requiritur proprium iuramentum,vel per ſtatutum , non ſufficit per procuratorem etiam peculiariter deputatum .

Intellige,& declara ſupradictam contrariam opinionem,& eius ampliationẽ procedere in ciuilibus, & vbi talis eſt cõſuetudo,glo.in d.c.teſtis.3.q.9.ſuper verbo ſed præſentes.Bar.d.l.qui bona.§.ſi alieno.col. 2.nu.16.verſ.prædicta puto,& nu. 17. verſ. idem dico in teſtibus,de dam. infect. Rom.d.conſ. 204. num. 4. verſ. cõcludens pretium,& poſt nu.7.verſ.hęc autem vera ſunt,niſi aliter diſponit patrię conſuetudo, prout eſt conſuetudo Venetijs. vt teſtatur Nicol. Franc. in add.ad Abb.in d.c.de teſtib.in verb.an teſtis poſſit deponere,& reſpicit cõſuetudinẽ.patriæ, dicit Rom. d.l.admonendi.nu.59.verſ.& ex predictis.de iureiur.

Intellige etiam ſupradictam limitationem,& eius ampliationem procedere, quãdo iudex vellet in ſpecie ipſe videre qualitatem,& vultum teſtis,& in ſcriptis redigere dictum eius, vt quia fortaſſe teſtes ſunt ſuſpecti,& viles,vt per tenentes contra Bar. per eorũ rationes,& ſentit Bart.in d.l.Theopompus,& alij ſupra allegati,& Decia.d.conſ.51.col.25. nu. 101. verſ. 4.dico,vt iudex poſſit cognoſcere quo vultu,& trepidatione teſtis deponat, vt ibi etiam in contrarijs dicitur,& idem Bar.in d.l.Theopompus,poſt num. 12. verſ.ſi tamen iudex.de dote præleg.& Alex. d. l. inutiliter.poſt nu.7.verſ.niſi iudex aduertit , de leg. 1. in d.l. qui bona.§.ſi alieno.col.6.verſ.pro hoc facit , de dam.infect.& refert Abb.d.c.à nobis.poſt nu.3.verſ. licet fateatur,qui matri.accuſ.poſſ.& in d.c.de teſtib. poſt nu.10. verſ. licèt iudex poſſit compellere. de teſtib.vel quando pars opponeret, & contradiceret dictæ teſtificationi,vt Abb.d.c.de teſt.in fi.Tib. Decia. d.conſ.51.poſt nu.96.verſ.2.reſpondetur, col.24.

Quod tamen locum ſibi vẽdicat in criminalibus, vt d.glo.c.teſtes ſuper d.verbo ſed præſentes.3.q.9.& Bar.d.l.qui bona.§.ſi alieno.nu.16.verſ. prædicta puto,de dam.infect.& ſentit Alex.in d.l. legata inutiliter.poſt nu.7.verſ.niſi iudex,alleg.l.de minore.§.tormenta.de q.& Bar.d.l.Theopompus.nu.12.verſ.ſi tamen iudex,de dot.præleg.& Rom.d. l. qui bona. §. ſi alieno.nu.10.verſ. 1. caſu poteſt iudex indiſtinctè.

Primò ſublimita dictam limitationem nõ procedere in muto,qui in ſcriptis poteſt teſtificari. Spec. d. §.nunc tractandum qualiter. verſ.quid de muto. nu. 17.tit.de teſte,& Abb.d.c.de teſt.poſt nu. 10. verſ. ſecus in muto. de teſtib. & in alia facit ſaltem præſumptionẽ,vt & gl.d.c.à nobis.qui matri.accuſ.poſſ.ad ꝗ vide not.in l.à diuo Pio.de re iud.Bal.in d.l. in bonæ fidei.C.de reb.cred.& l.iuſiurandi.C.de teſtib.Lanfr. d.c.quoniam contra.& eius ibi datas limitationes,de proba.& Anton.in c.licet ex quadam.de teſtib.

Secundò ſublimita, etiam quãdo periti in arte deponerent,vt Bar.in l.1.in fi.& l.vel ꝑ literas.ff.ſi mẽs. falſ.mod.dixer.Decia.refert, & ſequitur col. 25. poſt nu.107.verſ.3.reſpõdetur.& allegat.Fel.in c. de teſti. Quod & in dies obſeruatur,& generalis eſt conſuetudo,vt periti in arte tranſmittant iudicibus eorum relationes in literis etiam clauſas.

Tertiò ſublimita,niſi partes ex conſenſu ducerent dictum teſtem ſcribentem ad iudicem,vt ea quę ſcripſit,voce aperiret, eo in caſu plenam fidem faceret, vt Rom.d.l.admonendi.poſt nu.57.verſ.bene tamen confiteor de iureiur.

Ac poſſet procedere in iudice ordinario forſan, qui tenetur procedere ſecundum iuris ſolemnitates. l. 3. de teſtib.niſi eſſemus in notorijs, in quibus creditũ teſtibus etiam non iuratis.c.tua nos.vbi glo.ſuper verb. teſtimonio,de cohabit.cleric.& mulier.& Rom.in l. admonẽdi.de iureiur.poſt nu.99.verſ. primus. qñ deponũt ſuper eo quod eſt notoriũ, & ibi vide quatuor caſus,vbi teſtis poteſt corã iudice ſine iuro deponere ſuper eo,quod eſt notorium,ſecus in arbitro , vt Tib. Decia.d.cõſ.51.poſt nu.101.verſ.quintò, vt tollatur.

Reliqua huc ſpectantia videas infrà in verb.teſtis, & adeas Fel.in c.cauſam.& ibi latè Aret.de teſtib.

CONCLVSIO CL.

ARGVMENTVM.

Cum auari omnes præſumantur , declaratur in quibus id potiſſimum locum habeat.

SVMMARIVM.

1 *Auarus quilibet præſumitur.*
2 *Clericorum genus præſumitur auariſſimum.*
3 *Mulierum genus auariſſimum præſumitur.*

1 Auarum †quemlibet præſumi facilè colligi põt ex reſpõſo Pauli in l. cũ de indebito.ff.de probat.& l.quæ dotis.ff.ſol. matr. l. 2.C.quod met.cauſa,qui magis dolet pro amiſſis,quã pro non acquiſitis.Tiber.Decia.conſ. 4. ſufficere poterant.col. 17.nu. 55. inquiens dicere Gregor. lib. 15. moral.Naturã auari eſſe, vt magis doleat ex amiſſione iam partorũ quam acquirendorum, ſemper auarũ dolor

dolor fatigat,vt cum ſolicito timore cuſtodiat,quod tam anxiè cōcupiuit,& graui labore meminit acquiſitum, gratius intuetur aurū, quàm ſolem. c. ſicut hi. 47.diſt. vbi bonus text. de auaro loquens.& ibi gl. 1.

Cuius naturam optimè Valer.Maxim.explicauit, lib.9.c.4.dum inquit, protrahatur etiam auaritia, latentium indagatrix lucrorum, manifeſtè prędæ auidiſſima vorago,nec habendi fructu felix, & cupiditate quęrendi miſerrima. Vnde non immeritò traditum eſt à Diogene,Auaritiam ipſam eſſe arcem omnium malorum. Et Marcus Cato apud Aul.Gell.lib. 2.c.2.auaritiam omnia peccata habere exiſtimat, & Ariſt.lib.2.Politic. c. 7.tradit omnia peccata voluntaria ab auaritia, & ambitione procedere.

Amplia concluſionem procedere maximè in cle-
2 ricis,† quorum genus præſumitur auariſſimum, vt dicit glo.in c.ſi pluribus.in verb.maioris.de præbend.lib. 6.& in c.nonnulli.de cleric.non reſiden.Ioan. Andr. in c.peruenit.de cenſib.quem refert Crauet.conſ. 11. nu. 16. iuxta illud.

Vna ſacerdotis manus accipit, altera condit;
Tertia ſi fuerit,tum dare promptus erit.

Vnde vulgo dici ſolet, clericos communiter habere in armis ſuis quinque, id eſt,

Toì,tira,tieni, toſto, è tutto.

Sed fortè & etiam laici nedum clerici talia arma fuerunt,vnde poſtea venit illud,vt malè parta, malè dilabantur,quod enim nequiter partum eſt,diu ſtare non poteſt,c.eijciens.§.ſed ſubſtantia talium.88.diſt. de quibus poſſunt dici verſus.

Congeries lapidum varijs conſtructa rapinis.
Corruit, & alter raptor habebit eam.
Sic vos non vobis has collegiſtis ædes,
Sic vos non vobis has collegiſtis opes.

3 Amplia ſecundò† concluſionem potiſſimum procedere in mulieribus, quarū pariter genus præſumitur auariſſimum,arg.l.ſed & ſi.vbi gl. ff.ad Velleia.l. ſi ſtipulata,in fi.ff.de iur.dot.& notat Soc.ſen. in cōſ. 214.nu. 10.vol.2.glo in l.quę dotis.ſolut.matr.Rom. l.de quæſt.nu.35.C.de pact.

Tertiò amplia procedere potiſſimè in medico, vt Tiraq.tract.de nobilit.c. 31.tit.an ars med.nobil.deroget.& num 437.verſ. his prætermitto, vltra alia ibi narrata, videlicet adulterium, veneficium, auaritia, & arrogantia,vt ibi pluribus.in eos inuehit.

Quartò amplia,vt procedat etiam in iudicibus, quibus præcipuè adſcribitur auaritia, vt dicit Neuiz. in ſilua nuptial.lib.5.verb.iudicandū.fol.mihi 229.col. 2.ex mēte Ariſt.car.18.problem.4 Hinc pictores pingunt quinque,videlicet, Papam, iudicem, militem, agricolam, & fœminam, & ſubſcribunt Papæ quòd orat pro illis quatuor,militi,quòd defendit illos quatuor,agricolæ,quod alit alios quatuor,mulieri, quod decipit illos quatuor,iudici autem, quòd furatur illis quatuor.eſt enim auaritia omnium malorum mater. §.cogitatio,in authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffragio. Hipp. ſing. 190. iudices.

CONCLVSIO CLI.

ARGVMENTVM.

Auditus quid probet.

SVMMARIVM.

1 *Auditu quid poſſit probari,vide ibi.remiſſiuè.*
2 *Verus actus hominis vbi probandus eſt, non ſufficit probatio per auditum.*
3 *Antiqua poſſunt probari per auditum.*

1 Auditu quid poſſit probari, † adhibendus erit Tiraquel.de pręſcrip. in fin.in verb. ne crediderit. §. 2.& adeundus omninò Franc. Arer.in cōſ.37.nu.1.2.3.& 4 Doct. in l.pen.ff.de probat.& conſulendus Ioan. Anna.in ſuo tract.de teſtib. Bal.in l.in ſumma.§.idem Labeo.ff.de aqu.pluu. arcen.Doct.in c.teſtes.3.q.9.Spe.in tit.de teſte, in prin. verſ.quid ergo. & diſtinctionem Ioan. Andr. in cap. 3. extra de teſtib.

2 Et in vniuerſum id in præſentia ſcias, † quòd vbi verus hominis actus eſt probandus, probatio per auditum non ſufficiat,ſi credimus Iac.de Aret. & Cyn. in l.teſtium.C.de teſtib.Inno.in c.cum cauſam.extra de teſtibus. cum alijs adductis per Curr. ſen. in conſ. 82.num. 10.

3 Limita † non procedere in antiquis, & in his, quæ hominum memoriā excedunt,quia talia auditu probari poſſunt:prout dicit Mantu.in conſ.4.nu. 32. vol. 1.& Rim.ſen.in conſ.93.nu.3.vol.1.

CONCLVSIO CLII.

ARGVMENTVM.

Augmentum dotis de bonis cuius præſumatur eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Augmentū dotis præſumitur eſſe de bonis viri, niſi in inſtrumento exprimatur,vnde illa pecunia prouenerit.*
2 *Augmentū dotis non præſumitur eſſe de bonis viri, quando mulier haberet agnatos ditiſſimos.*

Augmentum dotis pręſumitur eſſe de bonis viri, niſi ex-
1 primatur in inſtrumento, † vnde pecunia illa prouenerit,colligi poteſt ex reſponſo Pomponij in l.Quintus Mutius.ff.de donat.inter vir.& vxor.

Quintus Mutius,inquit I.C.ait,cum in controuerſiam venit,vnde ad mulierem quid peruenerit,& verius & honeſtius eſt,quod non demonſtrat, vnde habeat,exiſtimari à viro, aut qui in poteſtate eius eſſet, ad eam perueniſſe.c.2.eo.tit.& notat Spec. tit. de dote reſtit.§.nunc de dote.num.11.verſ.& ſic nota.& §. formatis.verſ.quid ſit vir diu.num. 29. Vide omninò Soc.ſen.in conſ.65.nu.6.vol.1. Apoſtil.ad Bar.in l. qui iur.ff.de acquir. poſſ.& ibi Doct. Alex. in conſ. 24. in princ.vol.1.& in conſ 40.nu.16.vol.3.Alc.in tractat. præſumpt.in 3.regul.26.præſumptione, vbi latiſſimè. Rip.in l.fœminæ.num. 39. & ſeq.C. de ſecund.nupt. Neuiz.in ſilua nuptiali,in 4.lib nu. 20. cum pluribus ſeq.Pariſ.in conſ.80.nu.12.vol.1.& Dec.in conſ.237. num.9.

Limita concluſionem non procedere,quādo mu-
2 lier haberet agnatos ditiſſimos, † & in eam liberales, iuxta ſententiam Socin. iun. poſt Alex. in conſ. 139. nu.12.vol.2.& quòd augmentum dotis differat à donatione propter nuptias, ad id erit adeundus Natt. conſ.253.quædam domina Anna.nu. 7. vol. 2.

CONCLVSIO CLIII.

ARGVMENTVM.

Authoris alicuius rei atteſtationi an ſtetur.

SVMMARIVM.

1 *Authoris atteſtationi alicuius rei, videlicet ſcripturæ, vel inſtrumenti ſtatur, & facit fidem.*
2 *Author præſumitur bene inſtructus de veritate eius rei, cuius eſt author.*

1 **Authoris** alicuius rei atteſtationi,† veluti ſcripturæ inſtri,&c.credi, & fidem facere,pluribus non eſt confirmandum, cũ ex ſe pateat,cuius rei rõ eſt,quia ipſe author præſumitur
2 plenè inſtructus de cognitione,& veritate eius rei † ſeu ius author eſt.argum.l.ſi quis ex argentariis. §.fi.ff.de edend.l ſi quis decurio.in fi.C.de fal. & not. Bart. in d.l.ſi quis ex argentarijs.§.cogentur.& Lap. in alleg. 77.num. 5.

CONCLVSIO CLIV.

ARGVMENTVM.

Authoritas ſuperioris quomodo interueniſſe præſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Authoritas ſuperioris requiſita præſumitur interueniſſe ex temporis diuturnitate.*
2 *Authoritas ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe,commorante ſcientia,& patientia illius,cuius authoritas requirebatur.*
Reliqua vide in verbo decretum,& in verbo ſolemnitas.

1 **Authoritatem** ſuperioris † requiſitam præſumi interueniſſe ex diuturnitate tpis, nos docuere iuris Pontificij profeſſores in c.illud de præſ. & recentiores in c. requiſiſti.de teſta.Iaſ.in l.ſciendum.nu.17.ff.de verb. obl.& idem in l.qui in aliena.nu.36.ff.de acq. hær. & idem in l.1.nu.11.& ibi Doct.C.qui admit. nu. 77.& ſeq.& ad hoc faciunt notata per Iaſ. in d.l.qui in aliena.n.35.vſq; ad nu.40.Soc.conſ 56.nu.25.vol.2 Caſſan.conſ.17.nu.11.Crot conſ.26.nu.14.Bert.conſ.17. nu...lib.1.Alex.in conſ.79.in 2.vol.1.Gozad.in cõſ. 11.nu.15.& Rol.à Val.in cõſ.99.nu.26.vol.2. Afflic. deciſ.107.Soc.iun.in conſ.56.nu.25.vol.2. vbi adiungit concluſionem ad multa ſingularia.

Quæ tamen authoritas non præſumitur ex lapſu decem, vel viginti annorum, ſicut reſpondit Ioan. Crot.conſ.26.dudum Domina Iulia.nu.14.per Bald. in l.2.C.de leg. hæred.

2 Verùm intelligas concluſionem procedere,† quãdo vltra diuturnitatem temporum accedit,& concurrit ſcientia, & patientia eius cuius requirebatur conſenſus,ſic conſuluit Alex.conſ.9.nu.8.lib 4.ita tradidit Crauet.de antiq.temp.3.par.§.1. nu. 18.

CONCLVSIO CLV.

ARGVMENTVM.

Authoritates quãdo,& quomodo probẽt.

SVMMARIVM.

1 *Authoritates,quando probent,vide remiſſiuè.*
2 *Conditio hominum eſt varia,quorum authoritas propter diuerſas proprietates fidem facit, vt ibi.*

1 **Authoritates** † quando probent, cõſulendus erit Bart.in l. 1.ff.ſi cer.per. & ibi omnes * communiter ſcribentes, & maximè Parpal.qui multas ampliationes, & limitationes ibidem congeſſit,& Calcan.in conſ.11.nu.3.
2 Et cum † varia, & multiplex ſit hominum conditio, quorum authoritas partim propter vitæ ſanctitatem, & morum probitatem, partim propter egregiã literatum,qua alijs præcellunt,ſcientiam,fidem facit qualiſeſt authoritas ſanctorum,ſacrorum Pontificũ decreta,ſanctiones, & reſcripta Imperatorum, & cætera id genus alia. Ideò de iis hic ſigillatim ſcribere ſuperſedebimus,vnamquamque infrà ſuo loco dicturi vberius.

CONCLVSIO CLVI.

ARGVMENTVM.

Auus an in dubio præſumatur dotare neptem contemplatione filij,vel ipſius neptis, vel ipſiuſmet.

SVMMARIVM.

1 *Auus in dubio præſumitur dotare neptem propter filium.*
2 *Auus regulariter præſumitur dotare neptem contemplatione ipſiuſmet neptis.*
3 *Dos data ab auo nepti ipſi filio in legitimam imputatur. & ibi contrarium.*
4 *Dos ſi data fuerit nepti ab auo contemplatione filij, ipſi filio in legitima computatur.*
5 *Dos data ab auo nepti non imputatur in legitima,quando liquidè,vel per vehementia indicia conſtat datam fuiſſe contemplatione ipſius neptis,& non filij.*
6 *Filia dotata a patruo habente bona communia cum fratre,cenſetur dotata de bonis communibus pro parte bonorum patris ipſius filię.*
7 *Neptis in dubio dotata præſumitur contemplatione filij, & ad eius exonerationem.*
8 *Communis ſententia eſt, auum in dubio præſumi neptem dotare filij contemplatione.contrar.nu.9.*
9 *Aduentitium dicitur, quod habet nepos ab auo quoad ipſum patrem, & datum præſumitur contemplatione nepotis, & non filij.*
10 *Auus neptem dotare præſumitur,vt filium ab onere huiuſmodi releuet.*
11 *Dotem datam nepti computari filio in legitimam, in quibus caſibus procedat.*
12 *Aui obligatio in dotando ſecundaria eſt,patris verò principalis.*
13 *Datum nepti ab auo quando dicatur profectitium, vel non.*
14 *Dotem relictam nepti ab auo eſſe profectitium, quomodo locum habeat.*
15 *Neptem in dubio non præſumi dotatam ab auo contemplatione filij,quando pater eſſet pauper.*
16 *Auus in dubio videtur dotare neptem contemplatione ſuimet, non filij.*
17 *Dos, quando videatur data nepti contemplatione ipſius neptis.*
18 *Auus ſi diues eſt,& filius pauper habet onus dotandi,& filius non tenetur ſibi in legitimam computare.*
19 *Pater ſi inops eſt,& mater diues ſit,mater dotare tenetur.*
20 *Auus de proprio patrimonio dotem dare videtur.*
21 *Auus nepti dotem dare tenetur, ſiue filius diues ſit, ſiue pauper.*
22 *Neptis quomodo in dubio teneatur, vel non ſibi computare dotem in legitimam.*
23 *Legatum factum filiabus filij naſcituris, factum præſumitur contemplatione filij,contrar.nu.26.*
24 *Affectio non habetur ad ignotos.*
25 *Legatum factum a patre, vel ab auo filiabus, vel neptibus naſcituris, dicitur potius filio eſſe relictum.*
26 *Propinquus legans propinquo, ratione propinquitatis legare videtur.*
27 *Auus præſumitur inſtituere nepotem,vel neptem,ſi filium exheredauerit.*
28 *Auus ſi dotem dederit ſimpliciter, dotaſſe præſumitur de bonis ipſius, vel filij.*
29 *Auus ſi in conſtitutione dotis iuſſerit neptẽ tacitam,& cõtentam eſſe,dotaſſe præſumitur contemplatione filij,etiã quod pater eſſet diues.*

30 *Auus*

30 *Auus ſi adminiſtrator eſt bonorum filij, dotare neptem cen ſetur filij contemplatione. Idem eſt in patre.*
31 *Auus dotans neptem quando cenſeatur dotare neptis contemplatione.*

1 Auum præſumi in dubio dotare neptē † ꝓ
pter filium cauit Celſus in l. dotē de
dit, de colla. bon. vbi etiam Bar. num. 2. verſ. aut eſt du-
bium. Occurrit æquitas rei, inquit I. C. vt quod pater
meus propter me filiæ meę nomine dedit, perinde ſit,
ac ſi ipſe dederim, quippe officiū aui circa neptē ex
officio patris erga filium pendet, quia pater filiæ, ideo
auus propter filium nepti dotē dare debet. habemus
etiam à Pomponio in l. quintus. §. ſi. de ann. leg. & do-
cuit Alex. in l. in quartā poſt nu. 27. verſ. ſed ſi dotauit
contemplatione filij, ad l. Falc. Barto. conſ. 130. primo
arguitur poſt nu. 1. verſ. in contrarium videtur, quod
conſiliū allegatur, pater dedit dotem, gl. l. auus, de iur.
dot. ſuper ver. habuiſſet. Dec. cōſ. 81. in caſu propoſito
agam. col. 3. poſt nu. 5. verſ. ſecus ſi contemplatione
filij, quē allegat, & ſequitur Crauet. conſ. 219. licet da-
tum nepoti ab auo. nu. 2. verſ. ſed ex præmiſſis, in quo
* loco teſtatur hanc eſſe * communē opinionē, in 2 par
te. Rui. conſ. 30. circa primum. poſt nu. 9. verſ & ad cō
firmationem. ibi, aut fauore filij, vol. 2 Bertr. conſ. 73.
viſo caſu mihi exhibito, col. 3. nu. 2. verſ. tum & quia
vol. 2. Pau. de Montepico in repe. d l. in quartā. col. 78.
num. 240. verſ. quæſiuit Ang. Io. Crot. in repet. l. 1. col.
20. nu. 81. & ſeq. notabis tamen quòd iſta, ſolu. matr.
& in cōſ. 1. nu. 20. verſ. ad hoc enim reſpondeo.

Contra ſupradictam concluſionem, imò contēpla
tione ipſius neptis præſumi auum dotē dediſſe, cōſul-
uit Alex. conſ. 199. nu. 7. vol. 2. teſtatur Accurſ. in l. qui
in aliena §. interdu, ſuper verbo, facit hæredē. de acq.
hæred. glo. & Doct. in l. quæſitum. in prin. ſuper verb.
ſeruo. de leg. 1. Alex. d. l. in quartam. col. 14. poſt num.
27. verſ. ſed in contrarium, facit id, quod not. ad l. falc.
Crau d. conſ. 219. in prin. vbi conſtituit regulam. con-
2 tra: ideſt, † vt regulariter præſumatur datum ab auo
contemplatione ipſius neptis, & ibi in verb. non omit
* to, refert Cor. in conſ. 34. vol. 4. dicentes hanc eſſe * cō
munem opinionē. licèt alibi idem Corn. in conſ. 200.
col. fi. vol. 3. non auſus fuerit hanc quæſtionem diri-
mere. in hanc eandem ſniam deſcendit Rui. d. cōſ. 30.
verſ. & ad confirmationem. col. 3. poſt dictum nu. 9.
Bertr. d. cōſ. 74. poſt nu. 21. verſ. tum & quia eſto, ꝙ in
dubio, vol. 2. Rom. d. l. qui in aliena. §. interdum. nu. 9.
verſ. & quia relictum filio in dubio, de acq. hære. Rui.
conſ. 72. habita ſuper eis. poſt nu. 4. verſ. imò legatum
hoc dici debet aduentitium, d. vol. 2. & faciunt dicta
per eundem Rui. conſ. 8. caſus, de quo quæritur. nu. 3.
d. vol. 2. Soci. iun. conſ. 77. item quinque, vel ſex. nu. 2.
verſ. tamen videtur poſſe reſponderi., vol. 2. & num. 4.
verſ. vel tertiò. per l. nec adiecit. pro ſocio.

Si priorē opinionē retinere voluerimus, inferre po
3 terimus: † vt dos data ab auo nepti ipſi filio in legiti-
mā imputet, l. qm̄ nouella. & l. omnimodo. C. de inof.
teſt. l. profectitia. in prin. de iur. dot. Cyn. in l. ſcimus.
nu. 5. C. de inoff. teſta. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. de
vulg. & pupill. Alex. in d. l. in quartam. poſt d. nu. 27.
verſ. & tūc debet, ad l. Falc. Bar. cōſ. 130. nu. 2. verſ. ſup
eo verò, ꝙ per D. Miguatiā. Rip. in d l. in quartam. nu.
206. verſ. an aūt neptis. Alex. conſ. 30. col. 2. verſic. ſed
iuxta hoc, vol. 4. & conſ. 154. col. 2. verſ. & benefacit.
vol. 7. Bal. in auth. ex teſtō. nu. 13. C. de colla. bon. d. l.
auus. vbi glo. ſuper verb. habuiſſet. de iur. dot. Dec. d.
conſ. 81. d. verſ. ſed in dubio, Alciat. tract. de præſump.
reg. 1. præſum. 17. nu. 4. verſ. quæſtio eſt, nūquid. Doct.
* * communiter in d. l. in quartam Rui. d. conſ. 30. poſt
nu. 10. verſ. dicens eo caſu. d. vol. 2. Bertr. d. conſ. 73. d.
col. 3. nu. 22. verſ. quod ēt ſi eſſemus in caſu. Picus in
d. repet. d. l. in quartam. 55. poſt nu. 231. verſ. præterea
& hoc aduerte ibi, pater de iure communi.

Contrà ſupradictam illationem, ꝙ non computetē
in legitimam, tenet Dec. d. cōſ. 81, poſt d. nu. 5. d. verſ.
vbi concludit. & iūra ſupra in contrarium allegata, &
d. l. auus. & ibi gl. ſup verb. habuiſſet. de iur. dot. Picus
d. repetitio. l. in quartam. nu. 241. Illuſtriſ. Cardin. Al-
ban. in ſuis perlucidis ad Bar. lucubrat. in d. l. dedit do-
tem. de coll. bon.

4 Concilies hoc pacto, vt prior opinio, † & eius illa-
tio procedat, qō conſtat, auum dotē dediſſe nepti con
templatione ipſius filij, vel ſaltem dubitatur, quo ca-
ſu, ſ. in dubio idem eſt ac ſi contemplatione filij dotaſ
ſet, tunc enim computatur dos data ab auo in legiti-
ma, vt tradidit Accurſ. in d. l. dedit dotem. ſuper verb.
idem, in prin. de collat. bon. & d. glo. in d. l. auus. ſuper
ver. habuiſſet. in princi. de iur. dot. Alex. conſ. 21. viſo
teſtō, vol. 4. & expreſsè idem Alex. in l. in quartā. n. 27.
verſ. quærit ēt Ang hic, ibi. ſed ſi dotari. ff. ad l. falc. &
Bat. d. l. dedit. nu. 2. verſ. quandoq; auus. Dec. d. conſil.
81. poſt nu. 5. col. 3. verſ. & iſta benè procedunt. Socy.
conſ. 33. circa præſentem conſultationem. col. 6. poſt.
num. 16. verſ. quoniam ad hoc reſpondetur. vol. 3. per
Bar. & alios in d. l. quæſitum. nu. 4. ff. de leg. 1. Rum. d.
conſ. 30. verſ. aut fauore filij. Bertr. d. conſ. 73. poſt nu.
21. verſ. tamen non procederet. Picus d. repet. l. in quar
tam. col. 79. poſt nu. 241. verſ. aut auus dotauit neptē
contemplatione filij expreſsè.

Poſterior verò contraria opinio dotem datā nepti
ab auo, non debere imputari in legitimā procedit, qū
5 conſtat liquidò vel per vehementia indicia, † auū ne-
pti dotem dediſſe contemplatione ipſius neptis, & nō
filij: vt Alex. d. l. in quartam. d. col. 13. nu. 27. verſ. quæ-
rit etiam Ang. hic de mente dicti Angeli ibi, & ſic di-
cit intelligere d. l. auus. de iur. dot. Barto. d. l. dedit. poſt
nu. 2. verſ. aut dedit contemplatione neptis. de collat.
bon. & gl. ibi ſuper d. verbo idem in 2. reſponſo, ibi ꝓ-
pter nepotem, gl. in l. qui in aliena §. interdum. ſuper
verb. fecit hæredē. de acq. hær. vbi Doct. Alex d. conſ.
30. nu. 5. vol. 4. & cōſ 117. nu. 5. vol. 6. Cyn. d. l. ſcimus,
d. nu. 5. quinta q. C. de inoff. teſta. gl. in d. l. auus. ſuper
verb. habuiſſet. de iur. dot. Bar. in d. l. quæſitū. in princ.
de leg. 1. & ita tenet. Dec. d. conſ. 81. poſt d. nu. 5. verſ.
& iſta concl. & verſ. vbi concludit, Rui. d. cōſ. 30. poſt
nu. 9. verſ. & ad confirmationem. vol. 2. Bertr. d. conſ.
73. 3. col. poſt nu. 22 verſ. Ang. in d. l. in quartam. Bart.
in auth. ex teſtamento. in fin. poſt nu. 4. verſ. in contra-
rium videt̄. C. de ſecund. nupt. Picus d. repet. l. in quar
tam. col. 79. nu. 241. ad l. falc. & per not. per Socy. iun.
d. conſ. 77. nu. 4. verſ. vel & tertio. d. vol. 2.

Amplia concluſionē ēt locum habere in dote da-
ta filiæ fratris à patruo, vtpotè ſi pater habēs bona cō-
munia cū fratre dotauit filiā fratris de bonis cōibus,
6 † cenſetur pro parte bonorum fratris ipſius dotaſſe fi-
liam, & per cōſequens omnia quæ dicta ſunt de auo,
& nepte, hoc quoq; in caſu procedere, ita in terminis
conſuluit Alex. conſ. 179. nu. 3. lib. 5. arg. dictæ l. dotē
dedit. Paul. de Caſtr. conſ. 96. incip. ſi dicta Cornelia,
col. 1. verſ. de altera verò. vol. 2. & ratio eſt quia frater
dotans magis credibiliter afficiebatur fratri ſiorauē
propinquiori, quàm filiæ ipſius fratris, quæ erat remo
tior in gradu. l. fin. C. de verb ſign l. cum ita. §. in fidei
commiſſo. ff. de leg. 2. per not. in l Gallus. §. 1. ff. de lib.
& poſthu. Ripa. in l. quartā. nu. 206. ff. ad l. falc. Ruyn.
conſ. 148. col. pen. verſ. vel ſecundò. vol. 2. Socyn. iun.
conſ. 77. col. 1. verſ. & prima iſta concluſio. vol. 2.

Ampliaque idem eſſe, ſi auus dotem dederit nepti
ex filia. Alex. conſ. 117. nu. 5. verſ. nec dicatur. vol. 6.
& conſ. 115. vol. 7.

Limita dictam poſteriorem opinionē non proce-
7 dere in dubio: † quia tunc neptis dotata præſumitur
cōtemplatione filij, & ad eius exonerationem, ita rū-
dit Dec. d. conſ. 81. poſt nu. 5. verſ. & iſta benè proce-
dunt, Bar. in d. l. dedit dotem. poſt nu. 2. verſ aut eſt du
bium. de colla. bon. & in iſtis terminis dicit Dec. loqui
dictam

ſi exeq.& dec.511.concluſio,quòd non valet,& dec.
9 551.ſi procurator datus.dicens, † ꝙ vbi probabiliter præſumeretur ratificatio domini ipſe teneretur. In ſimili notat Rota deciſ.278.ſi Vicarius,in nouis. Et facit deciſ.428.ſi habens,in principio, in nouis. Et hoc caſu non ſufficit verbo reuocare attentata, ſed de facto ipſe dominus debet mandare procuratori: vt deſiſtat,vt p Bellam.d.deciſ.551.& Fel.in c. Pettus.col. 2.verſ.fallit 4.de homic.quod eſt intelligẽdum, ſi ꝓcurator longo locorum interuallo nõ ſit diſiunctus, adeo vt dominus mittẽdo procuratorem maximum damnũ acciperet, vt per Bella.d.deciſ. 551. & Dom. Lancel.d tract.de attentatis.d. tit.de attentatis à pat. d.c.t. 1.part.nu.54.& 60.vbi habes, quãdo inducatur ſcientia,ad effectum huiuſmodi, & quando illis modis non probetur,an in dubio illa præſumatur, proſequitur ibi nu.88.verſ.quod ſi ſcientia Domini.

CONCLVSIO CXLVII.

ARGVMENTVM.

Attentata quomodo probentur per remiſſionem ad partes,& an attentatum probetur per inſtrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Attentata non probantur per remiſſionem ad partes,quia debent probari in curia.*

2 *Remiſſoria non datur ad partes ſuper attentatis, vt probentur attentata poſt litis pendentiam, ſed ſolum datur terminus ad probandũ in curia de ſtylo palatij,& nu.3. etiam ſi per teſtes conſtaret de fumo ibi,& vide rõnem.*

3 *Remiſſoria datur reo ad ſe excuſandum no attentaſſe, niſi euidenter conſtaret de attentatis, & reo ad repulſam examinare.*

Reus in quibus magis priuilegiatur quã actor,& quando, & quibus caſibus detur,ibi remiſſiue, & quando reo denegetur,& quare,& quando non negatur.

4 *Actor quando incontinenti eſt paratus probare attentata potius recipiuntur probationes actoris,quæ ſunt in prõptu,quam rei, quæ abſunt.*

Vna conectura aliam debiliorem tollit.

5 *Attentatum an per inſtrumentum probetur,& an ꝓlenè, vel ſemiplenè.*

6 *Attentatorum materia eſt ſummaria.*

7 *Probatio ſemiplena ſufficit in materia attentatorum.*

8 *Iuramentum in ſupplementum poteſt deferri ad probationem attentatorum.*

1 Attentata non probantur per remiſſionẽ ad partes † quia debẽt probari in Curia,vt tradidere DD.Rot.deciſ.220.nota quòd ſeruat.in antiq.& deciſ.57.in addit.attent. lit. pẽden.
2 in nou.vbi† remiſſoria nõ datur ad partes ſuper attẽtatis,vt probent,quod ſint attentata poſt litis pendẽtiam, ſed datur ſolum terminus ad probandũ in Curia,& Rot.deciſ.99.vbi poſt.& 775. item eſt ſciendũ, in antiquis.inquiens, quod ex ſtylo ſacri palatij non conceditur remiſſoria ad partes ad probandum attẽtata poſt litis pendentiam,ſed hoc ſolum conceditur ad probandum in Curia,& non extrà. Idem ſequutus eſt Caſſad.deciſ.ſi.de dilat.meminit Veſtr.in ſua praxi Curiæ Romanæ.li.6.c.vlt.de remiſſione ad partes, nu.2.& Hercul.in ſuo tract.de attentatis.c.16.nũ 1. & Rot.dec.10.alias 89.nota ꝙ vbi.de appel.in antiq. & dec.4.alias 75.attenta.in ſi.vt lit.penden.in nouis. & ꝓſequiť Lancel.Peruſ.d.tract.tit.de probat. attent.3. p.c.26.verſ.circa tertiã inſpectionẽ,nu.108.& ſeq.vbi ampliat,ẽt ſi p teſtes cõſtaret de fumo attentatorũ,vt ibi nu.112.rõ eſt,ne deť materia calumniãdi, & lites prorogãdi, vt in d.dec. 220.in antiq.& Herc.vbi ſup.

3 Primò limita,vt procedat,† quando ab actore peteretur remiſſoria ad probandum attẽtata, ſecus quãdo peterent à reo accuſato de attẽtatis,qui vellet ad ſui excuſationem probare non attentaſſe,quia tunc etiã reo dabiť remiſſoria,vt decidit Caſſad.deciſ.4. de dilat.vbi ita tempore ſuo pluries fuiſſe obſeruatũ atteſtatur,& eũ ſequitur Veſt.ſupra citato loco, de remiſſione ad partes,nu.2.& Hercul.de attentatis. d.c. 16. nu.8.& Manfred.concluſ.78.& 79.& Affli.deciſ.351. & in hoc magis fauetur reo,quàm actori, vt idẽ Mãfred.d.concl.79.& d.Lãcel.citato loco, nu. 113. ampliãs etiam ſi reus vellet ad repulſam examinare, ibi nu.114.& ſeq. vel peteretur ad probandum attentata per ipſum appellãtem commiſſa ratione ipſius odij, vt ibi. nu.125.vbi plures dat limitationes,hoc eſt,qñ teſtes eſſent in remotiſſimis regionibus,vt non facilè propter magnos ſumptus poſſent in curiam adduci, vel alia iuſta impedimenta,vt Fel. in c.cum cauſam. nu.27.& 51.de teſt.& alios,vt ibi nu.126.vel verteretur irreparabile damnum ex denegatione,vel cõſtaret omnem calumniam abeſſe, vel ad attẽtata liquidãda,& vide ibi quatuor limitationes ad cõcluſionẽ.

Intellige hanc limitationem non procedere,quãdo clare conſtaret de innouatis, & attentatis lite pẽdente,vt quia per actorem iampridem attentatũ eſſet probatum, & reus peteret terminũ ad repulsã, vt potius differretur finis cauſæ,quàm vt ſe defenderet, qa in tali caſu ẽt reo denegaretur remiſſoria ad probandũ contrariũ,vt p Caſſad.d.dec.4. de dila. & Veſtr.in d.c.ſi.de remiſ.ad partes,nu.2.& eſt deciſ. Affl.351.n. 6.& 7.& Hercul.d.c.16.nu.8.in ſi.& ſequiť dictus modernus d.3.p.c.26.tit.de ꝓbat.attẽtatorũ.poſt nu.115. ver.qua retenta illa limitanda vř.& nu.116. ea rõne, quòd iſtiuſmodi exceptiones vidẽtur calumniã ſecũ adferre.c.licet cauſam.de probat.gl.in qui.caſ. audi. teſt.commi.in conſtitutionibus Regni,vbi Andr. de Iſern.in prin.Fel.in c.1.de app.& ſequiť Veſt.vbi ſup. nu.2.ver.quamobrẽ,in quo loco intelligit iſtud ꝓcedere,niſi fortè exceptiones,q̃ ad repulſam teſt.ũ dãtur,litẽ perirẽt,veluti ſi teſtes ex aduerſo ꝓducti dicerẽtur corrupti,vt falſum deponerẽt,& ſimil.d. c.licèt cãm.de ꝓbat.qa hoc caſu non denegareť remiſſoria, vt voluit idẽ Veſtr.ſupra citato loco, vel ad ꝓbandã violationẽ ſequeſtri,vt p Caſſad.dec.5. dubitatũ fuit, de ſequeſt.poſ.& fructu.& ꝓſequitur d.Lancel.d. tit. de ꝓbat.attẽtatorũ.ver. 2.videť poſſe limitari. n. 119.

Secundò intellige præfatam limitationem,vt non
4 procedat,† qñ actor eſt paratus illicò ꝓbare attentata,quia tali caſu potius ſunt recipiendæ probationes actoris,quę ſunt in promptu,quàm probationes rei,q̃ abeſſẽt,tradidit Veſtr.d.c.ſi.de remiſſio.ad partes.nu. 2.vbi paulò inferius admonet procuratorem actoris, vt ſit cautus, vt confeſtim,quantum poteſt, aliquam ſpolij probationem faciat, ad excludendã dilationẽ, ſeu remiſſoriam, & econtrà etiam procurator rei diligenter inuigilet,vt alijs probationibus,& contrarijs coniecturis animũ iudicis ad cõcedendam remiſſionem propenſiorem faciat,vna enim cõiectura aliam debiliorem ſummouet.l.diuus.ff. de in integ. reſtir. l. nõ ſolũ.§.de vno.ff.de rit.nup. & ex ſimilibus p̃ſumptionibus ſolent iudices moueri ad concedendã, vel denegãdã remiſſoriam.l.teſtiũ.§.ideoq; & §.ſeq.ff.de teſt.c.in p̃ſentia.de renũ.c. cõſtitutus. in ſi.de fideiuſ. Caſſ.dec.11.de dilationib.& ita ꝓſequiť d.Lãcel.vbi ſupra,nu.117.& ſeq.d.tit. de probatione attentatorũ.

5 Attentatum autem † an probetur per inſtrũ cõſulẽdus erit Tho.Faſt.c.1.dub.3.& dub.41.& quę alleg. ad l.qui vniuerſas. §. qui per colonũ.ff.de acq.poſ.& an plenè, vel ſemiplenè ſufficiat probare in materia hmõi attentatorũ,adeundus erit Bero.in c.1.nu. 39. de app.dicendũ tñ videreť, ꝙ ſatis eſſent leuiores ꝓ-
6 bationes† quia cũ materia attentatorũ ſit ſummaria, vt per Rotã deciſ.74.no.ſi attent.in antiq.requirũtur

mea

Digitized by Google

in ea probationes leuiores per ea, quę notat Bartol. in extrauag. ad reprimēdum. in verb. ſummariè, & dicit Hercul. d. tract. de attent. c. 15. nu. 41. niſi dicamus illā eſſe ſummariam quoad ordinem procedendi, & non quoad probationes, vt dicit Bellam. deciſ. 294. id aūt quod dicitur. & 286. in materia attentata. & Abb. in c. in literis. verſ. item aduerte ad vnam, nu. 26. de reſti. ſpol. quod ante cenſuit Oldr. conſ. 1. in cauſa Eborac. nu. 16. verſ. nec obſtat, ſi diceretur, quod tamē eſt falſum, vt demonſtrauimus ſupra in ſuperiori cōcluſione, attentata petens, vbi verſ. contrarium tenuit, & verſ. concorda, reconciliauimus opiniones, & ibi vide. Nec tamen dicuntur probari exceſſione de illis in actis facta per condemnatum ad illa purganda, niſi verè in facto extarent, nec etiam ex ſententia in rem iudicatam tranſacta, ſi tanquam notoriè iniuſta reuocaretur in dubium, vt dictus Lancell. refert fuiſſe dictum in Rot. d. 3. par. c. 26. nu. 104. & ſeq. d. tract. de attentat. d. tit. de probat. attentatorum.

7 Deueniendū eſt igitur ad id, vt † in materia attētatorū ſufficiat ſemiplena probatio, vt expreſsè docuit. Dec. in d. c. dilecti. n. 35. de appell. & eſt dec. Rot. 234. ſi rector. cum qua conuenit Bellam. deciſ. 98. ſententia lata, & deci. 99. in reſtitutorio, & 455. Monaſteriū. Rot. dec. 49. agens poſſeſſorio, & deciſ. 308. ſi quis petat. in antiq. & deciſ. 327. ſi contra verſ. & hoc verum niſi allegaret. in antiq. & deciſ. 116. nota, ꝙ vbi epiſcopus. in antiquiſ. & tradidit Abb. in c. 1. nu. 7. de appel. & ibi Doct. Gemin. conſ. 16. col. fi. Præpoſ. in c. porrò. col. 4. 16. fallen. de diuor. Vnde eo caſu dici poteſt, vt ſi probarem talem attentaſſe circa multa, & non ap-
8 paruerit, † vt iuramentum forſitan deferri poſſit, iuxt. not. in l. admonendi. ff. de iureiur. & ſentit Hercul. d. ſuo tract. de attent. c. 15. nu. 41. in fi.

CONCLVSIO CXLVIII.

ARGVMENTVM.

Attentata quo pacto probentur.

SVMMARIVM.

1 *Attentatum probatur ex eo, quod quis facit aliquid prohibitum medio tempore appellatione pendente ab interlocutoria, vel diffinitiua.*

2 *Ius ſuum quis proſequens faciens quod ſolitus erat, non dicitur attentare.*

3 *Nullus tenetur, nec debet dimittere ſuum ius, vel deſiſtere a proſequutione, ſui iuri, vel poſſeſſionis ſuæ propter aliquam contradictionem, vel appellationem.*

4 *Attentare dicitur, qui aliquid noui facit poſt litem inceptam, & appellatione pendente.*

5 *Attentati deſcriptio quæ ſit, lis quid ſit, quotuplex ſit attētatum, quot genera in eis conſiderentur, & quando lis pendere dicatur, quid ſit appellatio, & quando dicatur pendere, & finire. vide remiſſiuè.*

6 *Quod licitum ante litem, & appellationem erat facienti, his introductis illicitum efficitur.*

Emphyteutam expellere quibuſdam caſibus domino licet. ibi remiſſiuè.

Via quam elegit quis ſibi pateat.

7 *Petens aduerſario iuramentum deferri, non poteſt reſcindere ſententiam ex nouis probationibus.*

Pactum de recedendo infra tempus, vel quandocunque à contractu, niſi ſit tale quid factum, intelligitur, niſi fecerit quid per quod videatur ab illa facultate recedere.

8 *Dominus lite pendente non poteſt ædificium demoliri, & cementa aliò transferre.*

Probibitum lite pendente in magno, nec in minimo quicquam licet innouare.

9 *Natura orationis negatiuæ eſt, quòd nullo tpe vera ſit.*

Negatiua vniuerſaliter indefinitè concepta omnes caſus non comprehendit.

Dictio, omnis, vniuerſaliter affirmatiua, collectiua omnes caſus complectitur, & nihil excludit.

10 *Actus appellatione pendente, etiam ad ſedanda ſcandala factus, tanquam attentatus eſt reuocandus.*

11 *Iudex poteſt ad tollendas rixas quid facere, quod aliàs nō liceret.*

12 *Appellatione pendente etiam ab actu, vel ſententia nulla, nihil poteſt innouari.*

13 *Appellatione generali etiam contra incertam perſonam pendente, quid factum, vt attentatum reuocatur.*

Etiam ſi appellatio à tertio pro ſuo intereſſe, nedum per ipſos litigantes eſſet interpoſita, non poteſt illa pendente quicquam innouari, ac nedum in vera, & actualiter emiſſa appellatione, verum & in tacita, & præſumpta.

14 *Medio tempore diſputationis an appellatio admittēda ſit, vel ne, prout poſt eius admiſſionem nihil poteſt innouari.*

Appellatione quaſi aperte non admittenda pendente, prout illa non admiſſa nihil eſt innouandum, alias vt attentatum reuocatur.

15 *Appellatione a iudicis cōtentioſæ, vel voluntariæ iuriſdictionis ſententia lata interpoſita pendente nihil attentādum, alias reuocatur.*

16 *Appellatione, ſeu proteſtatione coram honeſtis viris interpoſita pendente nihil attentandum, alias reuocatur.*

Appellatio regulariter coram iudicibus à quo, vel ad quem eſt interponenda.

17 *Attentandum non eſt appellatione pendente non ſolùm reſpectu appellationis, ſed etiam eius, qui adhæſit, alias vt attentatum reuocabitur.*

Idem pendēte illius proſecutione, prout & ſi deſerta fuerit.

18 *Attentatorum iuri ſibi quæſito per deſertionem renūciaſſe quis non præſumitur.*

Renunciantem appellationi agi ad reuocationem attentatorum permittitur.

19 *Iudici a quo eſt appellatum poſt appellationem interpoſitam exequi volenti poteſt impune reſiſti.*

20 *Iudex non dicitur attentare, ſi poſt appellationem interpoſitam timens de dilapidatione facit fructus ſequeſtrari.*

21 *Debitor effectus ſuſpectus de fuga ēt lite pendente pōt capi.*

22 *Iudex a quo eſt appellatum in cauſa matrimoniali inhibēdo partibus, ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare.*

Idem eſt in marito, qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi matrimonij, quod de iure non valebat, cui pendente lite poteſt inhiberi, ne cum vxore coeat.

23 *Iudex non attentat ſtatuendo terminum appellanti ad recipiendum apoſtolos, vel proſequendum, vel ad docendū de proſecutione appellationis, vide ibi rationem.*

24 *Attentare non dicitur poſſeſſor aliquem actum faciens per viam continuationis poſt appellationem interpoſitam.*

Etiam ſi per modum refectionis continuat.

25 *Inhibitus reficiens non attentat.*

26 *Poſſeſſor non vtens poſſeſſione poſt appellationem interpoſitam eo modo, quo ante, attentat.*

27 *Cōtinuatio poſſeſſionis in eo procedit, penes quē ante motā litem poſſeſſionem conſtaret fuiſſe verè, vel præſumptiuè.*

28 *Appellatione ab interlocutoria pēdente ante inhibitionem poteſt procedi, & quando procedat.*

29 *Appellatio ab interlocutoria eximit appellatum à iuriſdictione iudicis à quo.*

30 *Iudex deferens appellationi ab eius interlocutoria interpoſitæ non poteſt ad vlteriora procedere.*

Iudex per delationem appellationi coram eo interpoſita abdicat à ſe omnem iuriſdictionem in illa.

31 *Appellatione manifeſtè inualida, iniuſta, & friuola interpoſita pendente, quid faciens non dicitur attentare.*

32 *Appellatione in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita, pendente, geſta non reuocantur tanquam attentata.*

33 *Executio poteſt fieri appellatione pendente in omnibus caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita.*

34 *Ampliationes, limitationes, & declarationes in materia ſupradictæ concluſionis vide ibi remiſſiuè.*

1 Attentatum probari ex eo, † quod qs facit aliquid, quod ꝓhi-
beatur medio tempore appellationε pendente ab in-
terlocutoria, vel à diffinitiua, cautum fuit in c. nō ſo-
lum. de appellat. in 6. & à ſcribentibus edoctum in l.
appellat. C. de appellat. & dixit Manfr. in ſuo tract. de
attent. par. 1. nu. 2. Vnde fit, vt cum quis ſuū proſequi-
2 tur, & id agat, quod facere ſolitus erat, † nō dicitur in-
nouare, nec attētare, qa id omne, quod agit, pertinet
ad tuitionem, & conſeruationē iuris ſui ante acquiſi-
ti. c. 2. vt lit. pendent. Nullus enim tenetur, vel debet
dimittere ius ſuū, vel deſiſtere à ꝓſequutione, & con-
3 tinuatione ſui iuris † vel poſſeſſionis ſuæ propter ali-
quam cōtradictionem, vel appellationem, vt eſt dec.
Rot. 321. ſi appellatus, circa mediū, & deciſ. 344. nu.
1. & 2. in nouis. Pariſ. conſ. 39. lib. 1. Abb. c. 1. per illum
text. in 3. notab. vt lit. pendēt. Card. Zabarell. in clem.
2. in oppoſitione 2. vt lite penden. Manfred. de attēt.
4 concluſ. 6. & Auguſt. Bero. quæſt. 120. † Attētat igitur
qui aliquid facit poſt litem inceptam, & appellatio-
ne pendente.

Verùm vt ea, quæ hic traditurí dilucidius percipi
queant, videnda erunt, quæ præmiſit d. Lancel. Peruſ.
d. tract. in præfatione primæ partis. vbi nu. 6. & 14. ha-
bes attētati huiuſmodi deſcriptionem, & nu. 18. quid
5 ſit lis. & nu. 35. verb. tertiò præmittendū, † quotuplex
ſit attentatū, ac quot genera in eiſdem conſiderandа
ſint, quæ ibi pluribus diſſeruntur, & quando lis pēde-
re dicatur, habes per eum in 2. par. c. 4. tit. de attenta-
tis lit. pendent. quidque appellatio ſit, & quando di-
catur pendere, & finire, ibi. & d. 2. part. cap. 12. tit. de
attentatis appellatio. penden. in eius præfatione, vbi
videre potes.

Amplia concluſionem, etiā ſi quid lite, vel appel-
latione pendente fit, quod aliàs citra litem, & appel-
6 lationem pendentē licitum facienti extitiſſet, † cum
his introductis attentatumque, & minus licitū effici-
tur, vt potè domino in iudicio emphyteutā ad ipſius
è poſſeſſione in expulſionem corā iudice conuenięti,
cui aliàs propria auctoritate ipſum expellere in qbus
caſib. licuerat. Iaſ. in l. 2. num. 117. C. de iur. emphi. &
105. ver. & tenendo hanc partē. & alios ibi citatos, nō
permittitur vlterius lite pendente hoc effici, cum viā
ſibi hanc electā patuiſſe debeat. l. fi. C. de codic. l. cō-
modiſſimè. C. de pac. inter emptor. & vendit. Spec. §.
ſequitur de quibuſdam. ver. quid ſi compromiſſū eſt.
n. 9. tit. de arbit. & l. ſed & ſi. de re iud. & l. 1. vi bo. rapt.
l. interdum. §. qui furem. de fur. Spec. §. nunc verò ali-
qua, ver. item cum eis duplex, poſt num. 68, de inſtru.
edit. & in §. ſequitur videre legaliter, ver. notandum,
nu. 7. & ſeq. de actio. ſeu petitio. Oldr. cōſ. 302. hic ſūt
breues, nu. 12. & Iaſ. d. l. 2. num. 114. & Hippol. Marſ.
7 ſing. 213. vbi ampliat, † ſi quis petijt deferri iurm ad-
uerſario, non poteſt ſententiam ex nouis probationi-
bus reſcindere, ac ſi erat facultas à contractu infra tē-
pus, vel quandocunque recedere, niſi ſit factum tale,
quid, intel. igitur, niſi fecerit quid, per quod videatur
ab illa facultate recedere, Capic. deciſ. 119. nu. 9. Affl.
deciſ. 372. fuit lata ſentētia in magna curia, ver. repli-
cat. D. Io. poſt nu. 2. Dec. conſ. 116. verſ. 3. nō obſtat. ꝑ
D. Lancel. Peruſ. d. tract. 2. part. c. 4. tit. de attētatis li-
te penden. in præfat. nu. 420. & ibi proſequitur, & alij
adducti per d. Peruſ. citato loco, ampliat. 1. num. 3. &
ſeq. ver. quam tñ appellationem, de cuius ampliatio-
nis limit. vide ibi d. n. 3. ꝑ tres limitationes ibi poſitas,
8 Aliud exemplū poteſt afferri, † vt dominus lite pē-
dente non poſſit ędificium demoliri, cæmentaq́, aliò
transferre, vt reſpondit Bero. conſ. 118. cū Alfonſius.
nu. 4. lib. 3. & ſi aliàs citra litis pendentiam id licuerit.
l. cætera. §. itē quærit. de leg. 1. & l. 2. C. de ædif. priuat.
quod & per alia 5. exempla proſequitur d. Peruſ. d. 1.
limitatione.

Secūdò amplia concluſionem prædictam, vt cum
lite pendente in magno quid prohibitū ſit innouari,
vt & ibidem in minimo nequaquam liceat. exiſtēte
rub. lit. penden. nihil innouari, generaliter negatiua.
Soc. ſen. conſ. 21. verb. & pro prædicta, vol. 1. quod q-
9 dem illud adiuuat, † quia natura orationis negantis
eſt, vt nullo tempore vera ſit. Bar. l. metum autem. §.
volēti, nu. 2. quod met. cau. et dicta per Tiraq. in l. bo-
ues. §. hoc ſermone. 7. limit. nu. 4. de verb. ſignific. cū
indefinitè concepta in vniuerſum negatiua omnes
caſus comprehēdat, vt econtrà dicimus de dictione;
omnis, generaliter affirmatiua collectiua. Bar. conſ.
51. Santucia fecit teſtamentum, nu. 3. Rom. ſing. 27. ſi
emptor promittit, & in conſ. 44. ex ſupra narrato, nu.
6. Thom. Gram. deciſ. 4. nu. 1. et 2. et alia vide in d. 2. p.
c. 42. in præfat. dicti tract. Peruſ. de attentatis, tit. de at-
tentat. appellat. pend. nu. 7. verſ. regula principalis.
10 Ita, vt et actus appellatione pendente † etiā ad ſe-
danda ſcandala factus tanquam attentatus reuocan-
dus ſit, veluti in ſequeſtratione poſſeſſionis, vt deci-
dit Affl. et. deciſ. 98. pulchrum eſt dubium, per totum,
et Lap. alleg. 78. vacauerat. nu. 10. licèt aliàs ad homi
11 nes placandos, † et tollendas rixas licitum hoc ſit iu-
dici. l. congruit. de offic. præſid. et l. ſi eius. §. ſi inter
duos. de vſufr. et Ang. in trac. de ſequeſt, uerſ. ſequitur
nouus caſus. nu. 11. et Iac. de Arena. d. tract. nu. 22.

Tertiò amplia cōcluſionem prædictam in l. noua-
ri, in appellatione non ſolum ab actu, et ſentētia ua-
12 lida, ſed etiam à ſententia, † uel actu nullo interpoſi-
ta, cū et ab actu nullo non ſit abſurdum appellari, vt
cauit Alex. conſ. 130. ponderatis cir. fi. vol. 7. et in l. 2.
C. de bon. poſs. cont. tab. Doct. in l. ſi expreſſim. de ap-
pel. et per Franc. in c. dilect. q. 7. de appel.

Quartò amplia, etiam ſi contra incertam perſonā,
13 et generalis eſſet appellatio, † cum et hoc caſu atten-
tata reuocentur, ſic docuit Franc. in c. bonæ. num. 42.
de appel. et Rota deciſ. 23. aliàs 407. ſi expectans, nu.
2. de præbend. in nouis, etiam vt procedat non ſolùm
quādo per ipſos litigantes, ſed etiam per tertium pro
ſuo intereſſe interpoſita foret. vt Pariſ. conſ. 107. que-
ritur. nu. 123. et ſeq. lib. 3. et in conſ. 209. de pluribus.
num. 26. lib. 1.

Ac vt nedum in vera, et actualiter emiſſa appella-
tione, verùm, et in tacita, et præſumpta, ad c. memini-
mus. et c. dilecti. il 2. de appell.

Quintò amplia, vt etiam locum ſibi vendicet non
ſolū in factis et cōmiſſis poſt emiſſam appellationē,
14 † ſed etiā medio tempore diſputationis, ſuper appel-
latione admittenda vel ne perpetratis. Ita vt etiam
quando quaſi aperte illi non eſſe deferēdum conſta-
ret, illam non admiſerit, hic caſus eſt, ipſa appellatio-
ne per eum non admiſſa nihil debeat in non recepta
appellatione innouare. vt Franc. in c. conſtitutus. nu.
18. et ſeq. de appel. et Bart. et Bal. per eum relati. Vt
non ſolum à ſententia per iudicem iuriſdictionis cō-
15 tentioſæ, † ſed etiam circa quæ volūtariæ iuriſdictio-
nis lata, interpoſita appellatione facta procedat, vt
Alex. l. 1. nota. 1. nu. 2. C. de bon. poſſ. ſecund. tab. vbi
Bal. nu. 20. & Guid. Pap. tract. de appel. q. 94.

Sextò amplia prædictam concluſionem, & in ap-
16 pellatione, † ſeu proteſtatione, coram honeſtis viris
nedum coram iudicibus à quo, vel ad quem interpo-
ſita, vel emiſſa, licèt regulariter interponenda coram
iudice à quo appellatio ſit. c. vt debitus de appel. & c.
alias. §. biduum. 2. q. 6. gl. in c. ſuggeſtum de appell. &
in c. appell. eo. tit. in 6. & clem. 1. de appell. vbi Imol.
17 in princ. non ſolùm gratia eius, qui appellauit, † ſed
ēt ratione illi interpoſitæ per aliū adhęrentis. vt Bal.
l. qui à latronibus. §. 1. de teſta. & in l. 1. C. ſi à non cō-
pet. iud. Manfred. lib. 2. pract. cōcluſ. ſuper attentatis,
concluſ. 114. Fel. c. ſuper eo. nu. 3. de offic. delegat.

Quod nedum procedit in ipſa appellationis proſe-
18 quutione, ſed etiā ſi deſerta extiterit, † cū nec per de-
relictionem, iuri attentatorum renunciaſſe ſibi qſito
præſu-

præſumitur Mil.in verb.appellationem deſerens.fol.
10.& ſi appellationi renunciatum extitiſſet, cum & renunciãti ad attentatorum reuocationẽ agere permittatur.vt Franc. in c. ad audientiam.in fi. & in d.c.
bonæ.nu.39.verſ.6.cõcl.de appel.& deciſ.Toloſ.193.
verſ.3.fallit,& ibi in addit.Boer.deci.256.nu.2.& notat Mil.d.verb.appellationem deſerens,adeò vt ſi iu-
19 dex à quo poſt appellationem interpoſitam† ſententiam exequi vellet, illi poſſet impunè quis reſiſtere,
vt not.Inno.Abb.& Fel.in c.ſi quan.de offi deleg.&
Guid.Pap.d.trac.de appel.q.120.verſ.quid aũt ſi non
obſtante.& Marant.tract.de ord.iud.diſput.1.nu.38.
Primò limita non procedere cõcluſionem, ſi poſt
appellationem interpoſitam timeatur de fructuũ di-
20 lapidatione,& iudex curet eos ſequeſtrandos,† quia
tali caſu non dr̃ attentare.vt per Spec.in tit.de appellat.§.nouiſſimè,& dicit Veſtr.in ſua praxi Curiæ Romanæ lib.8.c.de attẽt.nu.3.ſequitur Herculan. in ſuo
tract.de attent.c.5.nu.7.Marant.in Specul.6.par.in 2.
actu princ.de appel.num.193.& c.fin. de ſeq. poſſ. &
fructuum,& Auffer.in addit. ad deciſ. Toloſ. 477. &
Bart.l.Imperatores de appel.& Spec.in §. nouiſſimè.
in princ.de appel.Dec.in l.ab executore.C. quor. appell.non recipia.Soc.reg.459.ſequeſtrat.in 1.limitat.
Corſet.in ſuis ſing.in verb.appellat.la 1.incip. regula
eſt,limita.1.ibi,limita hanc regulam.
Secundò limita,vt non ꝓcedat in debitore,in quo
21 fugæ ſuſpicio ſubſit,† qui etiam lite pendente poteſt
capi,vt per Marc Ant.Bauer.in tract.de mora,in 3.p.
§.condeſcendo.nu.13.& dixit Rip.in c.1.nu.83. verſ.
6. amplia.de iudi. allega Ang in l.nemo carcerem.
in fi.C.de exactor.tribut. tenet Veſtr. ſup. citato loco
lib.8.c.4.de attent.nu.3.& ſequitur Hercul.d.tract.de
attẽtat.c.5.nu.8.Alex.conſ.106.col.fin.vol.3. Marant.
in ſuo Specul.6.par.2.actu principali, verb. de appellatio.num.176.& decidit Philip.in c.cum teneamur.
col.4.de appell.& ar.glo.in l. dies feſtos. ſuper verb.
fideiuſſionis.C.de ferijs.Iaſ.in l. ſi ab arbit. verſ. quid
ſi lite pendente.num.6.ibi,contrarium eſt verum. qui
ſatiſd.cog.& Doct.per eum ibi citati.
Amplia ſecũdam limitationem prædictam, vt debitor,qui ne fugam arripiat,dubitatur, lite pendente
poſſit capi, etiam propria auctoritate ſine aliqua iudicis commiſſione.l.ait prætor.§.ſi debitorem, & ibi
Doct.& Iaſ.in l.1.verſ.quarto facit nu.20.ibi, item ſi
lite pendente. de iuriſd. omn. iudic.
Tertiò limita concluſionem nõ procedere in cau-
22 ſa matrimoniali,† in qua ſi eſt lata ſententia, & iudex
à quo eſt appellatũ inhibeat partibus, ne interim appellatione pendente alteri nuberent,non dicitur attẽtare.glo.eſt in c.2.in verb.diſtrictius,de matrim.contract.con. int.eccleſ.& dicit Veſtr.vbi ſup.num. 4. &
Hercul.nu.17. Idem eſt in marito, qui in poſſeſſione,
ſeu quaſi matrimonij eſſet,quod de iure non valebat,
nam & pendente lite poteſt ipſi prohiberi,ne cũ vxore rem agat.tex.eſt ſing.ſecundum Butr.ibi.nu.5.in c.
laudabilem,vt lite pend.& Rom.ſing.406. lit. pend.
licet tex.in d.c.2.& in c.cum in Apoſtolica,de ſponſal.& in c.tenor.de re iud. non ponat pœnã taliter contrahenti,non tamen eſt pęna attenta.cuius inter alias
eſt nullitas,& reuocatio actus,& c.ad audientiam, &
c.dilecti. de appellat. quoad primum, quoad ſecundum de reuocatione.Alex.conſ.39.diligenter. verſ.
eſt verum.nu.9.vol.1.& Lap.allegat.2. nu. 10. ſed eſt
pœna extra ordinem impoſita,vt ibi. Vnde ratione
attentati actus eſt licitus.
Quarto limita non procedere in his,quæ tendũt ad
23 faciliorem exitum cauſæ ipſius appellationis,† vt ſi
pendente ipſa appellatione iudex ſtatuerit terminũ
appellanti ad recipiendum apoſtolos: vel ad proſequendũ appellationẽ,ſiue ad docendum de proſecutione,iuxta notata in c. perſonas. & in c.cũ ſit Rom.
de appel.q̃a in iſtis, cũ non pẽdeat iuriſdictio iudicis
à quo,c.cum teneamur.vbi Abb.Imol.& Dec.de appell.in prin.& ibi Franc.in 2.notabili,& c.2.& gl. ibi
in verb.diſtrictius,de matri.contra.con.interdict. eccle & ibi Abb.vlt.notab.& c.ita.& ibi Abb.nu.2.
de ſponſ.duorum,non dicitur iudex à quo innouare,
& attẽtare, ſed potius ſe conformare cum præſcripta
iuris communis regula: vt appellatione interpoſita
nil innouetur:ac faciliorem exitum præſtare, ſecundum Veſtr.ſupra citato loco,nu.3. quẽ ſequitur Hercul.illo tract.de attent.c.5.nu.5.& dicit Marãt.d.ſuo
Spec.par.6.2.actu principali,nu.2.5. aliàs 356. ſi appelletur,de appellationibus.
Quamplures alias limitationes nu.22.habes notatas ꝑ eundem Marant.eodem loco,a nu. 174. vſq; ad
nu.206.& vide Hercul.in d.trac.de attentatis,c.5. qui
& ipſe quoque cõgeſſit quamplures caſus, in quibus,
& ſi aliquid lite pendente fiat, non tamen dr̃ attẽtaſſe,& per d.Lancell.Peruſ.d.tract.de atten.& innouatis,lite & appellatione pendente.in 2.par.c.12.tit.de
attentat. appell. pendente.limit.4.vbi ponit tres ampliationes,& duas limitationes. & declarationẽ ibi.
dummodo de cauſa appellationis non cognoſcat: vt
ibi in fine, caſus aũt cõgeſtos ꝑ Hercul. prędictum in
eius tract.de attentatis,d.c.5.ibi potes videre, quia ſigillatim oẽs hic referre ſuperuacaneũ eſſe duximus.
Quinto limita ſupradictam concluſionem,vt non
24 procedat,† quando quis poſſeſſor continuando eius
poſſeſſionem aliquem actum faceret per modũ continuationis,quia tunc attentatum non dicitur: vt eſt
gl.magna ſuper verbo reducendum,verſ ſi autem. in
c.non ſolum, de appell. in 6.ibi,quis vtitur poſſeſſione,co.ẽ mo.& gl.in clem.ſi.ſuper verb. Ianuaris, vt
lit.pẽdẽte,ibi.antiqua verò poſſeſſione,& Rota. dec.
10 aliàs 89. nota ꝙ vbi poſt. de appellat in antiq. &
& 43.aliàs 324.ſi appell.de appellationib.in nouis.&
44.aliàs 344 licèt in ca eod.tit.in nouis,& gl. in l.Imperatores.§.ſi magiſtratũ.ſup verb.ab aduer.de appe.
Quod locũ habet,ẽt ſi continuatio hæc per modũ
25 refectionis eſſet,† quia ẽt inhibitus reficiens nõ innouat. Alc.conſ.100 Alciati cauſa,in · n.nu.8.vol.5.
Sextò limita,ſi non vteretur ea poſſeſſione eo mo-
26 do† quo prius ante litem:vt d.gl.d.c.non ſolum.verſ.
* dicit tamen,& ibi omnes,in quam * communiter ſcribentes cõſentire dicit Bero.conſ.318.cũ Alphonſus,
nu.7.8.& 24.lib.3.& Alex.ad Bart.in l.1. in verb.litigioſa.de litigioſ vbi alios allegat,& capitulo cum teneamur.de appell.vbi Franc.1.notabili,& alij, vt ibi.
Sublimita ſextam limitationem prędictam,vt cõ-
27 tinuatio in eo procedat,† penes quem ante motã litẽ
poſſeſſionem fuiſſe conſtaret verè, vel præſumptiuè,
vt Rota deciſ.10.aliàs 89,nota quod vbi.de appell.in
antiquis.Natt.conſ.206.approbo,nu.10.& ſeq.lib.3.
& per ea quæ Franc. notat in c. ſignificante. verſ. ſed
quando conſtaret.de appell.
Septimò limita ſupradictam concluſionẽ non ha-
28 bere locũ regulariter † in appellatione ab interlocutoria ſententia,cum poſſit in ea procedi,donec inhibeatur,d.c.non ſolùm.de appellatio.in 6. Guid. Pap.
deciſ.436.verſ.ſecundò quæro,nu.9. Licèt ipſa ab in-
29 interlocutoria appellatio† eximat appellantem à iuriſdictione iudicis à quo,d.c.ad audientiam. & c. dilectus.de appell.c.per tuas.de ſent.excom. & c. licèt.
eod.tit.in 6.Crauet.conſ.103.viſis,nu.6.lib.1.
Quod intellige, & ſublimita, niſi iudex dictæ ap-
30 pellationi † à ſua interlocutoria interpoſitæ detuliſſet,tunc non poteſt ad vlteriora procedere, cum à ſe
omnem iuriſdictionem propter delationem huiuſmodi abdicaſſe cenſetur, c. cum appellationibus de
appellationibus in 6. Ioã. Andr. in c.cum cedãte.&
alij ibi per Franc.relati verb.5.limit.nu.14 de appell.
Octauo limita concluſionem ſupradictã non ꝓce-
31 dere,† quãdo appellatio eſſet manifeſtè inualida, iniuſta,& friuola,d.cap.cum appellationibus, ſi ſolis,

de appellation.in 6 Spec.§.nunc dicamus.uerb. item appellatione pendente,nu.8.de appellatio.Abb.cap. conſuluit.il 1.de appellat.& Franc.d.c.ut debitus.nu. 47.de appellatio.

32 Et ſimiliter in his caſibus,†in quibus eſt appellatio prohibita,poſt per appellantem geſta non reuocātur tanquam attentata,d.c.non ſolùm.vbi gl.in verb.caſib.& Spe.d.§.nouiſſimè poſt principium verb. quartus caſus.de appella. Et in quibus caſibus appellatio

33 eſt prohibita, † in his omnibus illa pendente poteſt fieri executio,vt Iaſ.cōſ.187.circa primū.lib. 2. Barb. conſ 10.mihi videtur.verb præterea ſi dicatur,libr. 1. & Guid.Pap.conſ.219. malè,nu.2.

34 De quibus omnibus†plenius potes videre in d.tract. de attētatis,ſuis titulis diſtinctis,vltra adducta p Maran.ſupra citato loco à nu.174.vſq; ad 206.& Herc.d. tract.etiam de attentatis.c.5.vbi habes ampliationes, limitationes,& declarationes in vnum peculiare volumē cōgeſtas,vltra oēs alios,quos hucuſq; viderim, ad quem,ſi tibi contigerit,cōfugere poteris,ne quod fieri,nolumus,huc omnia tranſcribere videamur.

CONCLVSIO CXLIX.

ARGVMENTVM.

Atteſtationibus in iudicio receptis legitimè publicatis an, & quando, quibuſvè modis ſtandum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Atteſtationibus in iudicio receptis quibus, quibusq; modis ſtandum ſit.*

2 *Atteſtationibus in iudicio receptis,vt ſupra ſtandum eſt, etiam ſi variaretur inſtantia de iudice ad arbitrum.*

3 *Atteſtationes facta in vno iudicio ad æternam rei memoriam etiam non publicatæ fidem faciūt in alio iudicio.*

4 *Diſtinguitur,an concluſio locum habeat,quando mutatur inſtantia de arbitro vel arbitratore ad iudicem.*

Et diſtinctio quando procedat.ibidem.

5 *Atteſtationes non receptæ publica auctoritate iudici fidem non faciunt,etiam ſi teſtes mortui ſint.*

6 *Pactioni ſtandum eſt, ſi partes aliquid conuenerint.*

7 *Atteſtationes coram arbitro defuncto factæ probant etiā coram alio.*

8 *Atteſtationes fidem faciunt, etiam ſi in quarta, quinta, ſexta,& vlteriori dilatione productæ ſint.*

9 *Atteſtationes non probant, ſi teſtes dedicti ſint, & contradictum,& appellatum fuerit.*

10 *Teſtium receptio poſt concluſionem in cauſa valet, ſi contradictum non fuerit.*

11 *Atteſtationes in alia inſtantia probant, etiam ſi reus abſolutus eſſet ab obſeruatione iudicij.*

12 *Atteſtationes potius ſunt acta litis,quàm iudicij.*

13 *Acta iudicij probant,etiam quādo quis abſoluitur ab inſtantia iudicij, & ibi quomodo id intelligendum ſit.*

14 *Atteſtationes ſuper nullitate proceſſus,vel inſtrumēti probant quoad omnes.*

15 *Atteſtationes coram executore Papali,vel alterius domini probant etiam coram quocunque iudice.*

16 *Atteſtationes factæ contra debitorem nocent creditori ſuper pignore omni caſu,quo noceret ſententiæ.*

17 *Atteſtationes in ciuilibus factæ in criminalibus probant etiam inter alias perſonas,& in alio iudicio.*

18 *Atteſtationes non publicatæ in cauſa principali probant in cauſa appellationis.*

19 *Atteſtationes etiam ſi amplam fidem faciant in vna cauſa,non tamen ijs vti quis poteſt in alia.*

20 *Atteſtationes teſtium parte non vocata examinatorū non probant.*

Idem de declarationibus factis parte non citata,ibi.

21 *Atteſtationes non publicatæ quando non faciant fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem perſonas.*

22 *Atteſtationes non publicatæ non probant in alia inſtantia,etiam ſi publicantur a iudice alterius inſtantiæ.*

23 *Teſtes ſi mortui ſint, vel diu abſentes fidem faciunt. Et quando non faciant,vide ibidem in intelligentia.*

24 *Atteſtationes a iudice examinante non publicatæ,quando in alia inſtantia poſſint per alium iudicem publicari.*

25 *Atteſtationes niſi depoſitæ fuerint intra terminum a iudice ſtatutum nihil probant.*

26 *Atteſtationes ſumpta in iudicio ſummario fidem non faciunt in plenario, ſi in eo agatur ad alium finem.*

1 Atteſtationibus † in iudicio receptis legitimè publicatis in alia quacunque inſtantia,& corā quocūq; iudice inter eaſdem perſonas, & ad eundem effectū, fidem eſſe adhibendam, & illas probare, tradidit D. Maria.Soc.in ſuo tract.de teſt.nu.113.& pro hac doctrina videq; docuit Nicol de Mata.& poſt eum Bal. in l.fi.C.de teſtib. vbi hanc præſentem firmat cōcluſionē.Do.in l.geſta.C. de re iud.& eſt doctrina * cōis iuxta ſententiam Soc.d.loco & de his diximus ſuprà in concluſione,acta,ad quam potes confugere.

2 Amplia primò†prædictam concluſionē locū habere etiam ſi immutaretur inſtātia de iudice ad arbitrū, eo.n.in caſu Bal.in l.fi.verſ.quæro hic qd ecōtra, in 2.col.& ibi Doctores*oēs C.de teſtib. cōcludunt.tales atteſtationes receptas in vero iudicio fidem etiā facere corā arbitro,argumēto ducto à loco à maiore ad id quod eſt minus,nā ſi fidem faciūt corā ſuperiore iudice,eo magis & corā inferiori,& corā arbitro.

3 Secundo amplia, vt etiam procedat in atteſtationibus factis†in vno iudicio ad æternam rei memoriā etiā non publicatis,quia & ipſæ fidem faciunt in alio iudicio,vt habemus in c.cū I. & A. col.2.de probat. ſequitur Sebaſtian.Sapia in repet.l.de ætate,nu. 18.ff. de minoribus.

4 An aūt concluſio ſuperior locū etiam habeat, qñ mutatī inſtantia de arbitro,vel arbitratore ad iudicē, †diſtinguendū eſt hoc modo, nā aut teſtes ſunt mortui,& tūc faciunt corū atteſtationes coram iudice,c. præſētata,& ibi gl.in verb.acta,de teſt.aut verò teſtes viuunt,& illius optio eſt, contra quem teſtes ſunt ꝓducti, an tales atteſtationes publicatas corā arbitro velit nunc recipere corā iudice,an verò vt denuo ꝓducanī,& hæc eſt diſtinctio,quæ colligiī ex l.fi.C.de teſt.& d.c.præſētata.eo.& eā apertè tradit gl.in verb. acta,& ſequiī Inn.in c.quintaualllis.de iureiu.& in c. cum in tua.gl.ibi.in verb.præferantur,de teſt.Bal.in l. fi.C.de teſt.in 1.col.& Bar.ibi.& in l.2.nu.2.C.de edēdo,& Ferra.in for.oppo.cont.teſt. poſt public.in glo. ſuntque publicatis iā teſtibus aliàs recepti. nu.3.verſ. vt tamē præmiſſorum.& nu.12.verſ.proinde, vbi habes quid in ciuili,& quid in criminali. cū Spec. §. videndū teſtat.nu.20.verſ.hoc quoque ſcias,de probat.

Et hæc diſtinctio,procedit quando mutatur inſtātia de arbitro ad iudicē. Si verò mutetur de arbitratore ad iudicem,tū hac in re conſtituas concluſionē.

5 Quòd cum tales non ſint receptæ publica auctoritate,†nec ad eius ſimilitudinem, non faciant fidē iudici,ēt ſi teſtes eſſent mortui, & ideò ſine diſcrimine non obſtāte publicatione poſſunt teſtes nouiter recipi coram iudice.& ita conclud.Nicol.Matta.& Bal. in d.l.fi.& D.Maria.Soc.in ſuo trac.de teſt.ſub n.13e. ſub finem.Inn.in c.quintauallis,nu.3.verſ.item corā huiuſmodi.de iureiur.& in c.cum Ro.poſt nu...verſ. præferuntur.de teſtib.Fer.in for. oppo. contra teſtes. poſt public.in gl ſuntq; publicatis iam teſtib. poſt d. nu.12.verſ.aut fuerunt recepti coram arbitrat.

6 Limitat tñ Bal.d.l.fi.col.1.verſ.quæro quid de teſt. hanc diſtinctionem,niſi ex pacto partes aliud cōuenniſſent,†tunc enim pactioni ſtandū eſſet,iuxta l.legē. C.de pac.& eſt doctrina notabilis Laſ.de Oriān.in ſuo tract.

Digitized by Google

tract. de teſtib. nu. 39. vbi eos vide. Innoc. in c. Quin-
tauallis, de iureiur. & c. cum in tua, & ibi gloſſ. ſua in
verb. præferatur. de teſtibus, contrarium tamen dicit
Bart. in d. l. fi. in 2. notab.

Subamplia vſq; eo prædictam concluſionem pro-
7 cedere, † vt etiam atteſtationes coram arbitro defun-
cto factæ etiam probent coram alio, not. in d. l. fin. &
ibi DD. Bal. poſt Bart. in d. l. fi. col. 1. in ver. reuoco er-
go in dubiũ. C. de teſti. Butr. in c. præſentata de teſtib.
8 Tertiò principaliter amplia, † vt atteſtationes va-
leant, & faciant fidem, etiam ſi in quarta, quinta, ſex-
ta, & vlteriori dilatione productæ ſint, ita in terminis
concludit Capel. Tholoſ. in ſua quæſt. 200. alias 199.
ſi productio. Inno. in c. in cauſis circa princ. de teſtib.
& ibi Abb. in fin.

Limita hanc ampliationem non procedere, ſi te-
ſtes ſint ediciti, & fuerit contradictum, & appellatũ,
9 † quia tunc non probant atteſtationes. per Innocẽ. &
Sicul. in d. c. in cauſis. Auſt. ad d. q. Capel. Toloſ. 220.
ſi productio. ſecus ſi pars aduerſa non contradixerit,
eo enim caſu videtur receſſum ab illo termino exclu
ſiuo ſicut in ſimili, & fortiori caſu dicimus, valere te-
ſtium receptionem factam poſt cõcluſionem in cau-
10 ſa, † ſi non fuerit contradictum. Rot. deciſ. 5. ſi poſt
concluſionem. in nou. Iaſ. in l. patre furioſo. num. 21.
ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. & Rot. deciſ. 468.
nota ſi poſt concluſionem, in antiq.

Quartò amplia vt atteſtationes probent in alia in-
11 ſtantia, † etiam ſi reus eſſet abſolutus ab obſeruatio-
ne iudicij. Inno. in c. cauſam. in gl. in verb. iudicib. ſub
nu. 1. de teſti. ex eo præcipuè, quòd atteſtationes po-
12 tius ſunt acta litis, † quã iudicij, reſpicientiaq; in fa-
ctũ. Et propterea non vr̃ obſtare l. properãdum. C. de
iudic. vbi dr̃, quod quando quis abſoluitur ab inſtan-
13 tia iudicij: tunc acta ipſius iudicij proſunt: † quia id eſt
intelligendum de his, quę ſunt tantùm acta iudicij, &
quæ ex ipſo iudicio oriuntur, & pendẽt. vt citationes,
ſatiſdationes, & huiuſmodi, quæ verè proſunt. arg. l.
pe. ff. iud. ſol. in quorum numero non ſunt atteſtatio-
nes, & confeſſiones, vt per eundem Inno. loc. ſup. cit.

Limitatur tamen hęc ampliatio, vt procedat, ſi at-
teſtationes fuerint publicatę, quia aliàs proſunt teſtes
cum inſtantia. ſecundum Bal. in l. properandum. §. &
ſi quidem. in vlt. col. in verb. tertiò quæro. C. de iud. &
Bart. in l. 1. in verb not. hanc glo. nu. 2. ff. quę in fraud.
credit. Alex. in l. cum lite. ff. ſol. matrim.

14 Quintò amplia, † vt atteſtationes ſuper nullitate
proceſſus, vel inſtrumenti probent quoad omnes, ſi-
cut ſententia contra tertium prodeſt omnib. Alex. in
l. 2. ff. iud. ſol. Io. de Imol. in l. ſæpe. col. 7. ff. de re iudi.
15 Sextò amplia, † vt atteſtationes corã executore Pa-
pali, vel alterius domini probent etiam coram quo-
cũq; iudice. Bal. in l. fi. in 1. col. in fi. in verſ. quæro qd
de teſtib. C. de teſt maximè ſi ſit clauſula, ſi tibi cõſti-
terit, vel ſi tibi probatum fuerit, ſecundũ Bal. ibid.
16 Septimò amplia, † vt atteſtationes factæ cõtra de-
bitorem obſint creditori ſuper pignore omni caſu,
quo noceret ſententia. Bart. in l. ſi ſuperatus. in fi. ff. de
pign. & in l. ſæpè. in 1. quæſt. ff. de re iudic. l. ſi mater. §.
fi. ff. de execu. rei iudic. Alex. in d. l. ſæpè. nu. 125. idem
Alex. in l. a. col. 4. verſ. 2. concluſio. C. de eden. & in
conſ. 61. viſo proceſſu. nu. 9. lib. 2. & in conſ. 135. pon-
deratis in fi. & conſ. 280. viſo ſummari . nu. 16. vol. 2.
& fuit primarium dictum Innoc. in c. cum cauſam, in
pen. col. in glo. in verſ. preſump. de teſti. quod pro no
tabili dixit, & ſequitur Rom. conſ. 311. in caſu propo-
ſitæ conſultationis. nu. 5. Matt. ab Afflic. deciſ. 396. in
cauſa Comitis. col. 3. verſ. in contrarium dicitur. nu. 3.
Dec. in conſ. fin. in cauſa. nu. 5. & Cur. iun. in conſ. 72.
Magnifici. col. 1. verſ. ſic etiam contingit. Iaſ. in l. ſed
& ſi poſſeſſori. §. fin. in 2. nota. ff. de iureiur. & Dec. in
c. cauſam quæ, ante fi. de teſtibus.
17 Octauò amplia, † vt quemadmodum atteſtationes
faciunt fidem in ciuilibus, ſic etiam probẽt in crimi-
nalibus, etiam in alio iudicio, & inter alias perſonas.
c. teſtimonium. de teſtib. And. Barbat. in ſuo tract. de
teſtib. §. ſequitur quarta pars, niſi ageretur de magno
præiudicio, vt ibi per eum ſub nu. 1. facit, quod nota-
tur in c. per inquiſitionem. de elect. & c. inter dilectos
de fide inſtrum.
18 Nono amplia, † vt atteſtationes non publicatæ in
eã principali probent in cauſa appellationis. Salic.
Alex. in l. 2. C. de eden. Alex. in l. 2. iud. ſol.

Limita primò concluſionem nõ procedere, nam
quantumuis atteſtationes faciant amplam fidem in
19 vna cauſa † tamen poteſt quis iis vti in alia. l. ſpado-
nem. ff. qui abſolutus, & ibi Nicol. de Neapol. in lect.
Bart. ff. de excuſ. tut. vide Bart. in l. 2. §. 1. in pen. col. in
fi. verſ. quæro quid ſi ille. ff. vi bono. raptor.
20 Limita ſecundo † atteſtationes teſtium examina
torum parte non citata non probare, cap. præſentata
de teſtib. l. non diſtinguemus. ff. de offic. ff. de arb. ſe-
cundum Bal. de pace Conſtant. Franc. Marc. in deciſ.
Delphin. q. 803. num. 5.

Subamplia hanc limitationem etiam procedere
in declarationibus, quæ factæ fuerint parte non cita-
ta, & ſic fidem non faciunt. c. 2. de teſt. l. iuſiurandi, &
l. ſi quando C. de teſtib.
21 Tertiò limita, † vt atteſtationes non publicatę nõ
faciant fidem in aliquo iudicio etiam inter eaſdem
perſonas, prout dicit Fel. in c. cauſam, quæ nu. 13. de
teſtib. qui de * communi atteſtatur, & etiam ſi iudex
coram quo producuntur, ſit ſecundæ inſtantię ſecun-
dum Alex. qui pariter atteſtatur de * communi. in cõſ.
82. num. 20. vol. 3.

Amplia iſtam limitationem habere locum, etiam
ſi dictæ atteſtationes eſſent tranſlatę in aliqua monu
menta ad perpetuam rei memoriam. vt in l. geſta. C.
de iud. & l. 1. in l. 3. ff. quę in fraud. cred. D. Nell. à Ge-
min. in tract. de teſt. nu. 81. & per ea, quæ ibi notabili-
22 ter adducit, & quòd atteſtationes non publicatæ † non
probent in alia inſtantia. tradit Purp. in l. is apud quẽ.
nu. 96 C. de eden. Fely qui declarat materiam in c. li-
cet cautam. col. 3. ver. fallit. 2. de prob. Quod amplia-
tur etiam ſi publicentur à iudice alterius inſtantiæ, vt
per Bart. in d. l. geſta, quẽ ſequitur Alex. in d. l. is apud
quem concludens, hoc caſu iterum teſtes eſſe exami-
nandos, & ibi eum eo tranſit Purp. d. nu 96. præſertim
ſi iſte iudex alterius inſtãtiæ ſit penitus diuerſus à pri-
mo, quia tunc, vt ipſe dicit, res clara videtur, & idem
fortè erit dicendum, ſi publicentur à ſucceſſore pri-
23 mi iudicis, qui examinauit, † ſi tamen teſtes ſint viui,
& præſentes, alioqui ſi reperirentur mortui, vel eſſent
viui, ſed diu abſentes fidẽ facerent, vt concludit Pur-
pur. loc. ſup. cit. nu. 97. & Alex. ibi ante eum, & in cõſ.
82. viſo proceſſu. lib. 3. Intellige hoc tamen procede-
re, niſi ei, qui examinandos curauit, poſſit aſcribi ne-
gligentia, quia tunc non obſtantẽ morte, vel diutina
abſentia fidẽ non facerẽt Bal. in c. conſuluit. cir. fi. de
offi. deleg. ſequitur Purp. vbi ſup. nu. 97. in fi.

Sublimita hanc tertiam limitationem, vt non pro-
cedat, quando dicta teſtium eſſent ſubſcripta nedum
per notarium, qui ea ſubſcripſit, & recepit, ſed & per
24 Iudicem, & Cõmiſſarium, qui examinauit, † quia tũc
etiam non publicatis atteſtationibus à Iudice exami
nante, vel qui examen cõmiſit, poterunt in alia inſtã-
tia per aliũ Iudicẽ publicari, ſi credimus Aquenſi in
d. l. is apud quẽ. C. de eden. quod tñ non approbat Purp.
ibi. nu. 69. ex plurib. rationib. quas per te videas.
25 Quarto limita † atteſtationes nihil probare, niſi de-
poſitæ fuerint intra terminum ſtatutum à iudice, qa
ſi poſt illud tempus producantur, nullius ſunt fidei, vt
docuit Bar. in l. 2. in fi. ff. de appel. quem ſequitur Bal.
in l. 2. in 13. quæſt. C. de epiſcop. audien. & in l. ſi ea.
C. qui accuſ. non poſſ. cui adhæret. Aret. in cap. licet
cautam. de prob. in 7. col. pro quo facit text. in d. cap.

Digitized by Google

licèt cauſam.in verb.nullatenus.& in c.paſtoralis.de except.& glo.in auth.ſi qua mulier. C. ad Velleia.& accedit Io.Cro.in ſuo trac.de teſt.§.aggredior.n.270.

Quinto limita,vt non procedat concluſio in atte-
26 ſtationibus ſumptis in iudicio ſummario,† quia fidē non faciunt in plenario, maximè ſi in eo agatur ad alium finem.c.veniens. el 2.de teſtib.& quod ibi per Doct.& per gloſ.Inno.& doct. in c. cum dilectus. de ordin.cognit.& per Bertr.conſ.1.nu.133.lib.1.

Sextò limita concluſionem in atteſtationibus in ſcriptis iudici miſſis per teſtem,quę non probāt. Abb. in c.de teſtib.nu.10.verſ.vlt.hic quæritur quid ſi teſtis ſcripſit teſtimoniū.& tradidit ſcripturā iudici,de teſt. & c.à nobis.§.ad hoc. ibi, nullius momenti.& Abb. nu.1.& 3.& glo.1.qui matri.accuſ.poſ.& ibi gl. ſuper verb.preſumptionem.& c.teſtes,in prin.3.q.9. Rom. conſ.204.pro diſcutienda,col.2.nu.6. verſ. quoniā vt dictum teſtis.Spec.§.nunc tractandum,qualiter. poſt nu.17.verſ.quid de muto,ibi.arg.tamen contra,tit.de teſte.Alex.l.qui bona. §.ſi alieno.col.6.verſ.pro hoc facit,poſt nu.21.de dam.infect.Tiber.Decia.cōſ.51, & prima fronte ſic diſcurrenti,nu.1.per rōnes ibi vſq; ad nu.4.& ibi nu.5.verſ.in ſcriptis miſſa.vol.2.Rom. in l.admonendi.poſt nu.57.verſ. aut in vim teſtimonij,quoniam vt dictum teſtis. de iureiur.

Amplia dictam limitationem etiam ſi prius in iudicio iuraſſet.Bal.l.in bonæ fidei,ver.ſequitur videre. C.de reb.credit.& in l.iuſiuran.C.de teſt.verſ.ſed hic quæro.Tiber.Decia.d.cōſ.51.nu.6.verſ.ꝙ talis teſtis.

Contra ſupradictam limitationem tenet Bar.in l. Theopompus.de dot.preleg.nu.12.verſ.quæro, an teſtis,quem ſequitur Alex.in l. legata inutiliter. nu. 7. verſ.item inducitur iſte text.ibi veriorē puto opinionem Bar.de leg.1.Spec.d.§.nunc tractandum.verſ.3, quid de muto,nu.17.tit.de teſte.Lanfranc.de Oria.in c.quoniam cōtra.& ibi Apoſtil.in verſ.ſcriptum, nu, 5.de prob.& in verb.teſtis.quos Bar.& Alex. refert & ſequitur Tiber.Decia.d. conſ.51.nu.96. verſ. quia reſpondetur.vol.2.col.24.

Amplia hanc contrariam opinionem, vt poſſit ēt per procuratorem,vel nuncium deponere. Bart. in l. qui bona.§.ſi alieno.col.2.nu.15.verſ. quod aduerſarius nō vult,de dam.infect. Rom. ſing.8. vtrum iuramentum teſtis.& ibi addit Abb.c.licèt ex quadā,poſt nu.6.verſ.ſed credo,de teſti.quod nō liberè affirmat, tamen dicit,vbi à iure requiritur proprium iuramentum,vel per ſtatutum, non ſufficit per procuratorem etiam peculiariter deputatum.

Intellige,& declara ſupradictam contrariam opinionem,& eius ampliationē procedere in ciuilibus, & vbi talis eſt cōſuetudo,glo.in d.c.teſtis.3.q.9.ſuper verbo ſed præſentes Bar.d.l.qui bona.§.ſi alieno.col. 2.nu.16.verſ.prædicta puto,& nu. 17. verſ. idem dico in teſtibus,de dam.infect.Rom.d.conſ.204. num. 4. verſ. cōcludens prētium,& poſt nu.7.verſ.hęc autem vera ſunt,niſi aliter diſponit patriç conſuetudo, prout eſt conſuetudo Venetijs. vt teſtatur Nicol.Franc. in add.ad Abb.in d.c.de teſtib.in verb.an teſtis poſſit deponere,& reſpicit cōſuetudinē.patriæ, dicit Rom. d.l.admonendi.nu.59.verſ.& ex predictis.de iureiur.

Intellige etiam ſupradictam limitationem,& eius ampliationem procedere, quādo iudex vellet in ſpecie ipſe videre qualitatem,& vultum teſtis,& in ſcriptis redigere dictum eius, vt quia fortaſſe teſtes ſunt ſuſpecti,& viles,vt per tenentes contra Bar. per corū rationes,& ſentit Bart.in d.l.Theopompus,& alij ſupra allegati,& Decia.d.conſ.51.col.25. nu. 101. verſ. 4.dico,vt iudex poſſit cognoſcere quo vultu,& trepidatione teſtis deponat, vt ibi etiam in contrarijs dicitur,& idem Bar.in d.l.Theopompus,poſt num. 12. verſ.ſi tamen iudex.de dote præleg.& Alex. d. l. inutiliter.poſt nu.7.verſ.niſi iudex aduertit, de leg. 1. in d.l. qui bona.§.ſi alieno.col.6.verſ.pro hoc facit, de dam.infect.& refert Abb.d.c.à nobis.poſt nu.3.verſ. licet fateatur,qui matri.accuſ.poſſ.& in d.c.de teſtib. poſt nu.10. verſ. licèt iudex poſſit compellere. de teſtib.vel quando pars opponeret, & contradiceret dictæ teſtificationi,vt Abb.d.c.de teſt.in fi.Tib.Decia. d.conſ.51.poſt nu.96.verſ.2.reſpondetur, col.24.

Quod tamen locum ſibi vēdicat in criminalibus, vt d.glo.c.teſtes ſuper d. verbo ſed præſentes.3.q.9.& Bar.d.l.qui bona.§.ſi alieno.nu.16.verſ. prædicta puto,de dam.infect.& ſentit Alex.in d.l. legata inutiliter.poſt nu.7.verſ.niſi iudex,alleg.l.de minore.§.tormenta.de q.& Bar.d.l.Theopompus.nu.12.verſ.ſi tamen iudex,de dot.præleg.& Rom.d. l. qui bona. §. ſi alieno.nu.10.verſ. 1. caſu poteſt iudex indiſtinctè.

Primò ſublimita dictam limitationem nō procedere in muto,qui in ſcriptis poteſt teſtificari, Spec. d. §.nunc tractandum qualiter. verſ.quid de muto. nu. 17.tit.de teſte,& Abb.d.c.de teſt.poſt nu. 10. verſ. ſecus in muto. de teſtib. & in alia facit ſaltem præſumptionē,vt & gl.d.c.à nobis.qui matri.accuſ.poſſ.ad q̄ vide not.in l.à diuo Pio.de re iud.Bal.in d.l. in bonæ fidei.C.de reb.cred.& l.iuſiurandi. C.de teſtib.Lanfr. d.c.quoniam contra.& eius ibi datas limitationes,de proba.& Anton.in c.licèt ex quadam. de teſtib.

Secundò ſublimita, etiam quādo periti in arte deponerent,vt Bar.in l.1.in fi.& l.vel ꝑ literas.ff.ſi mēs. falſ.mod.dixer.Decia.refert, & ſequitur col. 25. poſt nu. 107.verſ.3.reſpōdetur.& allegat.Fel.in c. de teſti. Quod & in dies obſeruatur,& generalis eſt conſuetudo,vt periti in arte tranſmittant iudicibus eorum relationes in literis etiam clauſas.

Tertiò ſublimita,niſi partes ex conſenſu ducerent dictum teſtem ſcribentem ad iudicem,vt ea quę ſcripſit,voce aperiret, eo in caſu plenam fidem faceret, vt Rom.d.l.admonendi.poſt nu.57.verſ.bene tamen confiteor de iureiur.

Ac poſſet procedere in iudice ordinario forſan, qui tenetur procedere ſecundum iuris ſolemnitates. l. 3. de teſtib.niſi eſſemus in notorijs, in quibus credit̄ teſtibus etiam non iuratis.c.tua nos.vbi glo.ſuper verb. teſtimonio,de cohabit.cleric.& mulier.& Rom.in l. admonēdi.de iureiur.poſt nu.99.verſ. primus. qū deponūt ſuper eo quod eſt notoriū,& ibi vide quatuor caſus,vbi teſtis poteſt corā iudice ſine iuro deponere ſuper eo,quod eſt notorium,ſecus in arbitro, vt Tib. Decia.d.cōſ.51.poſt nu.101.verſ.quintò, vt tollatur.

Reliqua huc ſpectantia videas infrà in verb. teſtis, & adeas Fel.in c.cauſam.& ibi latè Aret.de teſtib.

CONCLVSIO CL.

ARGVMENTVM.

Cum auari omnes præſumantur, declaratur in quibus id potiſſimum locum habeat.

SVMMARIVM.

1 *Auarus quilibet præſumitur.*
2 *Clericorum genus præſumitur auariſſimum.*
3 *Mulierum genus auariſſimum præſumitur.*

1 Auarum †quemlibet præſumi facilè colligi pōt ex reſpōſo Pauli in l. cū de indebito.ff.de probat.& l.quæ dotis.ff.ſol. matr. l. 2.C.quod met.cauſa,qui magis dolet pro amiſſis,quā pro non acquiſitis.Tiber.Decia.conſ. 4. ſufficere poterant.col.17.nu.55. inquiens dicere Gregor. lib. 15. moral.Naturā auari eſſe, ut magis doleat ex amiſſione iam partorū quam acquirendorum, ſemper auarū dolor

dolor fatigat,vt cum ſolicito timore cuſtodiat,quod tam anxiè cōcupiuit,& graui labore meminit acquiſitum, gratius intuetur aurū, quàm ſolem. c. ſicut hi. 47.diſt.vbi bonus text.de auaro loquens.& ibi gl. 1.

Cuius naturam optimè Valer.Maxim.explicauit, lib.9.c.4.dum inquit, protrahatur etiam auaritia, latentium indagatrix lucrorum, manifeſtè prędæ auidiſſima vorago,nec habendi fructu felix, & cupiditate quęrendi miſerrima. Vnde non immeritò traditum eſt à Diogene, Auaritiam ipſam eſſe arcem omnium malorum. Et Marcus Cato apud Aul.Gell.lib. 2.c.2.auaritiam omnia peccata habere exiſtimat, & Ariſt.lib.2.Politic. c. 7.tradit omnia peccata voluntaria ab auaritia, & ambitione procedere.

Amplia concluſionem procedere maximè in cle-
2 ricis,† quorum genus præſumitur auariſſimum, vt dicit glo.in c.ſi plurib.in verb.maioris.de præbend.lib. 6.& in c.nonnulli.de cleric.non reſiden.Ioan. Andr. in c.peruenit.de cenſib.quem refert Crauet.conſ. 11. nu. 16. iuxta illud.

Vna ſacerdotis manus accipit, altera condit;
Tertia ſi fuerit,tum dare promptus erit.

Vnde vulgo dici ſolet, clericos communiter habere in armis ſuis quinque,id eſt,

Toì,tira,tieni, toſto, è tutto.

Sed fortè & etiam laici nedum clerici talia arma fuerunt,vnde poſtea venit illud,vt malè parta, malè dilabantur,quod enim nequiter partum eſt,diu ſtare non poteſt,c.eijciens.§.ſed ſubſtantia talium.88.diſt. de quibus poſſunt dici verſus.

Congeries lapidum varijs conſtructa rapinis.
Corruit, & alter raptor habebit eam.
Sic vos non vobis has collegiſtis ædes,
Sic vos non vobis has collegiſtis opes.

3 Amplia ſecundò† concluſionem potiſſimum procedere in mulieribus, quarū pariter genus præſumitur auariſſimum,arg.l.ſed & ſi.vbi gl. ff.ad Velleia.l. ſi ſtipulata,in fi.ff.de iur.dot.& notat Soc.ſen. in cōſ. 214.nu.10.vol.2.glo.in l.quę dotis.ſolut.matr.Rom. l.de quæſt.nu.35.C.de pact.

Tertiò amplia procedere potiſſimè in medico, vt Tiraq.tract.de nobilit.c. 31.tit.an ars med.nobil.deroget.& num 437.verſ. his prætermitto, vltra alia ibi narrata,videlicet adulterium, veneficium, auaritia, & arrogantia,vt ibi plurib.in eos inuehit.

Quartò amplia,vt procedat etiam in iudicibus, quibus præcipuè adſcribitur auaritia, vt dicit Neuiz. in ſilua nuptial.lib.5.verb.iudicandū.fol.mihi 229.col. 2.ex mēte Ariſt.car.18.problem.4 Hinc pictores pingunt quinque,videlicet, Papam, iudicem, militem, agricolam, & fœminam, & ſubſcribunt Papæ quòd orat pro illis quatuor,militi,quòd defendit illos quatuor,agricolæ,quod alit alios quatuor,mulieri, quod decipit illos quatuor,iudici autem, quòd furatur illis quatuor.eſt enim auaritia omnium malorum mater. §.cogitatio,in authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffragio. Hipp.ſing. 190. iudices.

CONCLVSIO CLI.

ARGVMENTVM.

Auditus quid probet.

SVMMARIVM.

1 *Auditu quid poſſit probari,vide ibi.remiſſiuè.*
2 *Verus actus hominis vbi probandus eſt, non ſufficit probatio per auditum.*
3 *Antiqua poſſunt probari per auditum.*

1 Auditu quid poſſit probari, † adhibendus erit Tiraquel.de pręſcrip .in fin.in verb. ne crediderit. §. 2.& adeundus omninò Franc. Aret.in cōſ.37.nu.1.2.3.& 4 Doct. in l.pen.ff.de probat.& conſulendus Ioan.Anna.in ſuo tract.de teſtib. Bal.in l.in ſumma.§.idem Labeo.ff.de aqu. pluu. arcen.Doct.in c.teſtes.3.q.9.Spe.in tit.de teſte, in prin. verſ.quid ergo. & diſtinctionem Ioan. Andr. in cap. 3.extra de teſtib.

2 Et in vniuerſum id in præſentia ſcias, † quòd vbi verus hominis actus eſt probandus, probatio per auditum non ſufficiat,ſi credimus Iac.de Aret. & Cyn. in l.teſtium.C.de teſtib.Inno. in c.cum cauſam.extra de teſtibus. cum alijs adductis per Curr. ſen. in conſ. 82.num. 10.

3 Limita † non procedere in antiquis, & in his, quæ hominum memoriā excedunt,quia talia auditu probari poſſunt:prout dicit Mantu.in conſ.4.nu. 32. vol. 1.& Rim.ſen.in conſ.93.nu.3.vol.1.

CONCLVSIO CLII.

ARGVMENTVM.

Augmentum dotis de bonis cuius præſumatur eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Augmentū dotis præſumitur eſſe de bonis viri, niſi in inſtrumento exprimatur,vnde illa pecunia prouenerit.*
2 *Augmentū dotis non præſumitur eſſe de bonis viri, quando mulier haberet agnatos ditiſſimos.*

Augmentum dotis pręſumitur eſſe de bonis viri, niſi ex-
1 primatur in inſtrumento, † vnde pecunia illa prouenerit,colligi poteſt ex reſponſo Pomponij in l.Quintus Mutius.ff.de donat.inter vir.& vxor.

Quintus Mutius,inquit I.C.ait,cum in controuerſiam venit,vnde ad mulierem quid peruenerit,& verius & honeſtius eſt,quod non demonſtrat, vnde habeat,exiſtimari à viro, aut qui in poteſtate eius eſſet, ad eam perueniſſe.c.2.eo.tit.& notat Spec. tit. de dote reſtit.§.nunc de dote.num.11.verſ.& ſic nota.& §. formatis.verſ.quid ſit vir diu.num. 29. Vide omninò Soc.ſen.in conſ.65.nu.6.vol.1. Apoſtil.ad Bar.in l. q iur.ff.de acquir. poſſ.& ibi Doct. Alex. in conſ. 24. in princ.vol.1.& in conſ 40.nu. 16.vol.3. Alc.in tractat. præſumpt.in 3.regul.26.præſumptione, vbi lariſſimè. Rip.in l.fœminæ.num. 39. & ſeq.C. de ſecund.nupt. Neuiz.in ſilua nuptiali.in 4.lib nu. 20. cum pluribus ſeq.Pariſ.in conſ.80.nu.12.vol.1.& Dec.in conſ.237. num.9.

Limita concluſionem nōn procedere,quādo mu-
2 lier haberet agnatos ditiſſimos, † & in eam liberales, iuxta ſententiam Socin. iun. poſt Alex. in conſ. 139. nu.12.vol.2.& quòd augmentum dotis differat à donatione propter nuptias, ad id erit adeundus Natt. conſ.253.quædam domina Anna.nu. 7.vol. 2.

CONCLVSIO CLIII.

ARGVMENTVM.

Authoris alicuius rei atteſtationi an ſtetur.

SVMMARIVM.

1 *Authoris atteſtationi alicuius rei,videlicet ſcripturæ, vel inſtrumenti ſtatur,& facit fidem.*
2 *Author præſumitur bene inſtructus de veritate eius rei, cuius eſt author.*

5 **Authoris** alicuius rei atteſtationi,† veluti ſcripturæ inſtr̃i,&c. credi, & fidem facere, pluribus non eſt confirmandum, cũ ex ſe pateat, cuius rei rõ eſt, quia ipſe author præſumitur
2 penè inſtructus de cognitione,& veritate eius rei† cuius author eſt. argum. l. ſi quis ex argentariis. §. fi. ff. de edend. l. ſi quis decurio. in fi. C. de fal. & not. Bart. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur. & Lap. in alleg. 77. num. 5.

CONCLVSIO CLIV.

ARGVMENTVM.

Authoritas ſuperioris quomodo interueniſſe præſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Authoritas ſuperioris requiſita præſumitur interueniſſe ex temporis diuturnitate.*
2 *Authoritas ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe, commorante ſcientia, & patientia illius, cuius authoritas requirebatur.*
Reliqua vide in verbo decretum, & in verbo ſolemnitas.

1 **Authoritatem** ſuperioris† requiſitam præſumi interueniſſe ex diuturnitate t̃pis, nos docuere iuris Pontificii profeſſores in c. illud de præſ. & recentiores in c. requiſiſti. de teſta. Iaſ. in l. ſciendum. nu. 17. ff. de verb. obl. & idem in l. qui in aliena. nu. 36. ff. de acq. hær. & idem in l. 1. nu. 11. & ibi Doct. C. qui admit. nu. 77. & ſeq. & ad hoc faciunt notata per Iaſ. in d. l. qui in aliena. n. 35. vſq; ad nu. 40. Soc. conſ 56. nu. 25. vol. 2 Caſſan. conſ. 17. nu. 11. Crot conſ. 26. nu. 14. Bert. conſ. 17. nu. . . lib. 1. Alex. in conſ. 79. in 2. vol. 1. Gozad. in cõſ. 11. nu. 15. & Rol. à Val. in cõſ. 99. nu. 26. vol. 2. Afflic. deciſ. 107. Soc. iun. in conſ. 56. nu. 25. vol. 2. vbi adiungit concluſionem ad multa ſingularia.

Quæ tamen authoritas non præſumitur ex lapſu decem, vel viginti annorum, ſicut reſpondit Ioan. Crot. conſ. 26. dudum Domina Iulia. nu. 14. per Bald. in l. 2. C. de leg. hæred.

2 Verùm intelligas concluſionem procedere,† quãdo vltra diuturnitatem temporum accedit, & concurrit ſcientia, & patientia eius cuius requirebatur conſenſus, ſic conſuluit Alex. conſ. 9. nu. 8. lib 4. ita tradidit Crauet. de antiq. temp. 3. par. §. 1. nu. 18.

CONCLVSIO CLV.

ARGVMENTVM.

Authoritates quãdo, & quomodo probẽt.

SVMMARIVM.

1 *Authoritates, quando probent, vide remiſſiuè.*
2 *Conditio hominum eſt varia, quorum authoritas propter diuerſas proprietates fidem facit, vt ibi.*

1 **Authoritates** † quando probent, cõſulendus erit Bart. in l. 1. ff. ſi cer. pet. & ibi omnes* communiter ſcribentes, & maximè Parpal. qui multas ampliationes, & limitationes ibidem congerit, & Calcan. in conſ. 11. nu. 3.

2 Et cum † varia, & multiplex ſit hominum conditio, quorum authoritas partim propter vitæ ſanctitatem, & morum probitatem, partim propter egregiã literarum, qua alijs præcellunt, ſcientiam, fidem facit qualis eſt authoritas ſanctorum, ſacrorum Pontificũ decreta, ſanctiones, & reſcripta Imperatorum, & cætera id genus alia. Ideò de iis hic ſigillatim ſcribere ſuperſedebimus, vnamquamque infrà ſuo loco dicturi vberius.

CONCLVSIO CLVI.

ARGVMENTVM.

Auus an in dubio præſumatur dotare neptem contemplatione filij, vel ipſius neptis, vel ipſiuſmet.

SVMMARIVM.

1 *Auus in dubio præſumitur dotare neptem propter filium.*
2 *Auus regulariter præſumitur dotare neptem contemplatione ipſiuſmet neptis.*
3 *Dos data ab auo nepti ipſi filio in legitimam imputatur. & ibi contrarium.*
4 *Dos ſi data fuerit nepti ab auo contemplatione filij, ipſi filio in legitima computatur.*
5 *Dos data ab auo nepti non imputatur in legitima, quando liquidè, vel per vehementia indicia conſtat datam fuiſſe contemplatione ipſius neptis, & non filij.*
6 *Filia dotata a patruo habente bona communia cum fratre, cenſetur dotata de bonis communibus pro parte bonorum patris ipſius filie.*
7 *Neptis in dubio dotata præſumitur contemplatione filij, & ad eius exonerationem.*
8 *Communis ſententia eſt, auum in dubio præſumi neptem dotare filij contemplatione. contr. ar. nu. 9.*
9 *Aduentitium dicitur, quod habet nepos ab auo quoad ipſum patrem, & datum præſumitur contemplatione nepotis, & non filij.*
10 *Auus neptem dotare præſumitur, vt filium ab onere huiuſmodi releuet.*
11 *Dotem datam nepti computari filio in legitimam, in quibus caſibus procedat.*
12 *Aui obligatio in dotando ſecundaria eſt, patris verò principalis.*
13 *Datum nepti ab auo quando dicatur profectitium, vel non.*
14 *Dotem relictam nepti ab auo eſſe profectitiam, quomodo locum habeat.*
15 *Neptem in dubio non præſumi dotatam ab auo contemplatione filij, quando pater eſſet pauper.*
16 *Auus in dubio videtur dotare neptem contemplatione ſuimet, non filij.*
17 *Dos, quando videatur data nepti contemplatione ipſius neptis.*
18 *Auus ſi diues eſt, & filius pauper, habet onus dotandi, & filius non tenetur ſibi in legitimam computare.*
19 *Pater ſi inops eſt, & mater diues ſit, mater dotare tenetur.*
20 *Auus de proprio patrimonio dotem dare videtur.*
21 *Auus nepti dotem dare tenetur, ſiue filius diues ſit, ſiue pauper.*
22 *Neptis quomodo in dubio teneatur, vel non ſibi computare dotem in legitimam.*
23 *Legatum factum filiabus filij naſcituris, factum præſumitur contemplatione filij, contrar. nu. 26.*
24 *Affectio non habetur ad ignotos.*
25 *Legatum factum a patre, vel ab auo filiabus, vel neptibus naſcituris, dicitur potius filio eſſe relictum.*
26 *Propinquus legans propinquo, ratione propinquitatis legare videtur.*
27 *Auus præſumitur inſtituere nepotem, vel neptem, ſi filium exheredauerit.*
28 *Auus ſi dotem dederit ſimpliciter, dotaſſe præſumitur de bonis ipſius, vel filij.*
29 *Auus ſi in conſtitutione dotis iuſſerit neptẽ tacitam, & cõtentam eſſe, dotaſſe præſumitur contemplatione filij, etiã quod pater eſſet diues.*

30 *Auus*

30 *Auus ſi adminiſtrator eſt bonorum filij, dotare neptem cenſetur filij contemplatione. Idem eſt in patre.*
31 *Auus dotans neptem quando cenſeatur dotare neptis contemplatione.*

1 **A**uum præſumi in dubio dotare neptẽ † ꝓpter filium cauit Celſus in l. dotẽ dedit, de colla. bon. vbi etiam Bar. num. 2. verſ. aut eſt dubium. Occurrit æquitas rei, inquit l. C. vt quod pater meus propter me filiæ meę nomine dedit, perinde ſit, ac ſi ipſe dederim, quippe officiũ aui circa neptẽ ex officio patris erga filium pendet, quia pater filiæ, ideo auus propter filium nepti dotẽ dare debet. habemus etiam à Pomponio in l. quintus. §. ſi. de aun. leg. & docuit Alex. in l. in quartã poſt nu. 27. verſ. ſed ſi dotauit contemplatione filij, ad l. Falc. Barto. conſ. 130. primo arguitur poſt. nu. 1. verſ. in contrarium videtur; quod conſiliũ allegatur, pater dedit dotem, gl. l. auus, de iur. dor. ſuper ver. habuiſſet. Dec. cõſ. 81. in caſu propoſito agam. col. 3. poſt nu. 5. verſ. ſecus ſi contemplatione filij, quẽ allegat, & ſequitur Crauet. conſ. 219. licet datum nepoti ab auo. nu. 2. verſ. ſed ex præmiſſis, in quo
* loco teſtatur hanc eſſe * communẽ opinionẽ, in 2 parte. Rui. conſ. 30. circa primum. poſt nu. 9. verſ & ad cõfirmationem. ibi, aut fauore filij, vol. 2 Bertr. conſ. 73. viſo caſu mihi exhibito, col. 3. nu. 2. verſ. tum & quia vol. 2. Pau. de Montepico in repe. d l. in quartã. col. 78. num. 240. verſ. quæritur Ang. Io. Crot. in repet. l. 1. col. 20. nu. 81. & ſeq. notabis tamen quòd iſta, ſolut. matr. & in cõſ. 1. nu. 20. verſ. ad hoc enim reſpondeo.

Contra ſupradictam concluſionem, imo contẽplatione ipſius neptis præſumi auum dotẽ dediſſe, cõſuluit Alex. conſ. 199. nu. 7. vol. 2. teſtatur Accurſ. in l. qui in aliena §. interdu, ſuper verbo, facit hæredẽ. de acq. hæred. glo. & Doct. in l. quæſitum. in prin. ſuper verb. ſeruo. de leg. 1. Alex. d. l. in quartam. col. 14. poſt num. 27. verſ. ſed in contrarium, facit id, quod not. ad l. falc. Crau d. conſ. 219. in prin. vbi conſtituit regulam. con-
2 tra: ideſt, † vt regulariter præſumatur datum ab auo contemplatione ipſius neptis, & ibi in verb. non omit-
* to, refert Cor. in conſ. 34. vol. 4. dicentes hanc eſſe * cõmunem opinionẽ. licẽt alibi idem Corn. in conſ. 200. col. fi. vol. 3. non auſus fuerit hanc quæſtionem dirimere. in hanc eandem ſñiam deſcendit Ru. d. cõſ. 30. verſ. & ad confirmationem. col. 3. poſt dictum nu. 9. Bertr. d. cõſ. 74. poſt nu. 21. verſ. tum & quia eſto, ꝙ in dubio, vol. 2. Rom. d. l. qui in aliena. §. interdum. nu. 9. verſ. & quia relictum filio in dubio, de acq. hære. Rui. conſ. 72. habita ſuper eis. poſt nu. 4. verſ. imò legatum hoc dici debet aduentitium, d. vol. 2. & faciunt dicta per eundem Ru. conſ. 8. caſus, de quo quæritur. nu. 3. d. vol. 2. Soci. iun. conſ. 77. item quinque, vel ſex. nu. 2. verſ. tamen videtur poſſe reſponderi., vol. 2. & num. 4. verſ. vel tertiò. per l. nec adiecit. pro ſocio.

Si priorẽ opinionẽ retinere voluerimus, inferre po-
3 terimus: † vt dos data ab auo nepti ipſi filio in legitimã imputeť, l. qm̃ nouella. & l. omnimodo. C. de inof. teſt. l. profectitia. in prin. de iur. dot. Cyn. in l. ſcimus. nu. 5. C. de inoff. teſta. l. ſed ſi plures. §. in arrogato. de vulg. & pupill. Alex. in d. l. in quartam. poſt d. nu. 27. verſ. & tũc debet, ad l. Falc. Bar. cõſ. 130. nu. 2. verſ. ſupeo verò, ꝙ per D. Miguatiã. Rip. in d l. in quartam. nu. 206. verſ. an aũt neptis. Alex. conſ. 30. col. 2. verſic. ſed iuxta hoc, vol. 4. & conſ. 154. col. 2. verſ. & bene facit. vol. 7. Bal. in auth. ex teſtõ. nu. 13. C. de colla. bon. d. l. auus. vbi glo. ſuper verb. habuiſſet. de iur. dot. Dec. d. conſ. 81. d. verſ. ſed in dubio, Alciat. tract. de præſum ꝑ. reg. 1. præſum. 17. nu. 4. verſ. quæſtio eſt, nũquid. Doct.
* * communiter in d. l. in quartam Rui. d. conſ. 30. poſt nu. 10. verſ. dicens eo caſu. d. vol. 2. Bertr. d. conſ. 73. d. col. 3. nu. 22. verſ. quod ẽt ſi eſſemus in caſu. Picus in d. repet. d. l. in quartam. 55. poſt nu. 231. verſ. præterea & hoc aduerte ibi, pater de iure communi.

Contrà ſupradictam illationem, ꝙ non computeť in legitimam, tenet Dec. d cõſ. 81. poſt d. nu. 5. d. verſ. vbi concludit, & iſtra ſupra in contrarium allegata, & d. l. auus. & ibi gl. ſup verb. habuiſſet. de iur. dot. Picus d. repetitio. l. in quartam. nu. 241. Illuſtriſs. Cardin. Alban. in ſuis perlucidis ad Bar. lucubrat. in d. l. dedit dotem. de coll. bon.

4 Concilies hoc pacto, vt prior opinio, † & eius illatio procedat, qñ conſtat, auum dotẽ dediſſe nepti contemplatione ipſius filij, vel ſaltem dubitatur, quo caſu, ſ. in dubio idem eſt ac ſi contemplatione filij dotaſſet, tunc enim computatur dos data ab auo in legitima, vt tradidit Accurſ. in d. l. dedit dotem. ſuper verb. idem, in prin. de collat. bon. & d. glo. in d. l. auus. ſuper ver. habuiſſet. in princi. de iur. dot. Alex. conſ. 21. viſo teſtõ, vol. 4. & expreſsè idem Alex. in l. in quartã. n. 27. verſ. quærit ẽt Ang hic, ibi. ſed ſi dotari. ff. ad l. falc. & Bat. d. l. dedit. nu. 2. verſ. quandoq; auus. Dec. d. conſil. 81. poſt nu. 5. col. 3. verſ. & iſta benè procedunt. Socy. conſ. 33. circa præſentem conſultationem. col. 6. poſt. num. 16. verſ. quoniam ad hoc reſpondetur. vol. 3. per Bar. & alios in d. l. quæſitum nu. 4. ff. de leg. 1. Ruin. d. conſ. 30. verſ. aut fauore filij. Bertr. d. conſ. 73. poſt nu. 21. verſ tamen non procederet. Picus d. repet. l. in quartam. col. 79. poſt nu. 241. verſ. aut auus dotauit neptẽ contemplatione filij expreſsè.

Poſterior verò contraria opinio dotem datã nepti ab auo, non debere imputari in legitimã procedit, qñ
5 conſtat liquidò vel per vehementia indicia, † auũ nepti dotem dediſſe contemplatione ipſius neptis, & nõ filij: vt Alex. d. l. in quartam. d. col. 13. nu. 27. verſ quærit etiam Ang. hic de mente dicti Angeli ibi, & ſic dicit intelligere d. l. auus. de iur. dot. Barto. d. l. dedit. poſt nu. 2. verſ. aut dedit contemplatione neptis. de collat. bon. & gl. ibi ſuper d. verbo idem in 2. reſponſo, ibi ꝓpter nepotem, gl. in l. qui in aliena § . interdum. ſuper verb. fecit hæredẽ. de acq. har. vbi Doct. Alex. d. conſ. 30. nu. 5. vol. 4. & cõſ. 117. nu. 5. vol. 6. Cyn. d. l. ſcimus. d. nu. 5. quinta q. C. de inoff. teſta. gl. in d. l. auus. ſuper verb. habuiſſet. de iur. dot. Bar. in d. l. quæſitũ. in princ. de leg. 1. & ita tenet. Dec. d. conſ. 81. poſt d. nu. 5. verſ. & iſta concl. & verſ. vbi concludit, Rui. d. cõſ. 30. poſt nu. 9. verſ. & ad confirmationem. vol. 2. Bertr. d. conſ. 73. 3. col. poſt nu. 22 verſ. Ang. in d. l. in quartam. Bart. in auth. ex teſtamento. in fin. poſt nu. 4. verſ. in contrarium videť. C. de ſecund. nupt. Picus d. repet. l. in quartam. col. 79. nu. 241. ad l. falc. & per not. per Socy. iun. d. conſ. 77. nu. 4. verſ. vel & tertio. d. vol. 2.

Amplia concluſionẽ ẽi locum habere in dote data filiæ fratris à patruo, vtpotè ſi pater habẽs bona cõmunia cũ fratre dotauit filiã fratris de bonis cõibus,
6 † cenſetur pro parte bonorum fratris ipſius dotaſſe filiam, & per cõſequens omnia quæ dicta ſunt de auo, & nepte, hoc quoq; in caſu procedere, ita in terminis conſuluit Alex. conſ. 179. nu. 3. lib. 5. arg. dictæ l. dotẽ dedit. Paul. de Caſtr. conſ. 96. incip. ſi dicta Cornelia, col. 1. verſ. de altera verò. vol. 2. & ratio eſt quia frater dotans magis credibiliter afficiebatur fratri ſuo tanq̃ propinquiori, quàm filiæ ipſius fratris, quæ erat remotior in gradu. l. fin. C. de verb ſign l. cum ita. §. in fidei commiſſo. ff. de leg. 2. per not. in l. Gallus. §. 1. ff. de lib. & poſthu. Ripa. in l. quartã. nu. 206. ff. ad l. falc. Ruyn. conſ. 148. col. pen. verſ. vel ſecundò. vol. 2. Socyn. iun. conſ. 77. col. 1. verſ. & prima iſta concluſio. vol. 2.

Ampliaque idem eſſe, ſi auus dotem dederit nepti ex filia. Alex. conſ. 117. nu. 8. verſ. nec dicatur. vol. 6. & conſ. 115. vol. 7.

Limita dictam poſteriorem opinionẽ non proce-
7 dere in dubio: † quia tunc neptis dotata præſumitur cõtemplatione filij, & ad eius exonerationem, ita rñdit Dec. d. conſ. 81. poſt nu. 5. verſ. & iſta benè procedunt, Bar. in d. l. dedit dotem. poſt nu. 2. verſ aut eſt dubium. de colla. bon. & in iſtis terminis dicit Dec. loqui

dicta in

dictam l.dedit dotem. & per l.quintus.§. fi.de an.leg.
Bar.d.conſ.130.primò arguitur.poſt nu.1.verſ.in con-
trarium vř Ripa. l.1.col.14.nu.75. & ſeq.verſ quòd ſi
auus ſit adminiſtrator.ff.ſolut matrim. Bart.l.fin.poſt
gl.ibi.ſuper verbo intelligi.in verſ.quæro quid in auo,
nu.2.C.de dot.promiſ.Crau.d.conſ.219.licet datũ ne-
poti,circa prin.verſ.igitur dos præſumitur.& verſic.tñ
illud.& verſ.ſed ex præmiſſis.d.2. par. Alex. & Rip.in
d.l.quartã.poſt nu.27. nu.206. reſpectiuè ſuprà alleg.
ad l.falci. Socy.conſ.33. circa præſentem cõſultatio-
nem.col.6.num.16.verſ.ibi concludit.vol.3.Ruyn.d.
conſ.30.col.3.poſt nu.11.verſ. & tamen iſta dos dicat
relicta.vol.2.& verſ.vel melius.& conſ.148. vř prima
facie,poſt nu.7.verſ.vel ſecundò, & melius,& conſil.
138.præſuppoſito pro vero. poſt nu.11. verſ. cum quo
tranſit etiam,vol.2.Bertr.conſ.73.viſo caſu mihi exhi
bito.col.3.nu.21.verſ. præſens caſus modicam dubita
tionem,& poſt num.22.verſ.& idem vbi ſumus in du
bio & verſi.cum igitur.ibi, vel ſaltem non appareant,
vol.2.Caſtr.conſ.96.ſi dicta Cornelia. poſt nu.2.verſ.
nam de dimidia non eſt dubium.vol.2.loquens de pa
truo dotante,qui præſumitur dotando neptem ex fra-
tre,voluiſſe fratri donare propinquiori. Alex.d.conſ.
117.col.2.nu.5.verſ.& bene facit,vol.6.Alcia.d.tract.
de præſump.reg.1.præſum.17.nu.3. Picus d. repet.l.in
quartam.col.79.poſt nu.241.verſ.aut ſumus in dubio,
* ad l. falc. vbi dicit eſſe * communem ſententiam † in
8 dubio auum præſumi neptem dotare filij contempla-
tione,& ibi nu.244.

Contra ſupradictam limitationem tenet Iaſ. in d.
l.qui in aliena.§.interdum.nu.27.verſ. quia in dubio,
de acq.hęred.dicens,vt in dubio etiam ſi filius non ſit
9 exhæredatus,† tñ illud quod habet nepos ab auo dica
tur aduentitium, quoad ipſum patrem, & ita datum
præſumi contemplatione nepotis,& non filij, vt dicit
* ſentire gl. & Doct. * communiter in d.l. quæſitum.in
* prin. de leg.1. quã gl. dicit ab omnibus * communiter
approbari, & in d. nu. 27. allegat ad hoc alias quotas,
* & dicit hanc eſſe veram & * communem opinionẽ.
Vnde non eſt profectitia.

Secundò limita dictã ſecundã opinionẽ, vt non procedat,
qñ pater eſſet diues, vt Docto. ſupra alleg. quia
tunc eſt munus paternum non aui, filiam dotare, ſic
tradidit Ioan. Crottus d.repet. l.1.ſolut. matri. 20. col.
83.verſ.iſta concluſio fallit,vbi Alex.nu.19.Iaſ.num.
27.verſ. limita tamen communem ſententiam, per ibi
* allegata per eum,vbi dicit hanc eſſe claram,& * indu
bitatam concluſionem,& alij Doct. ibi, & hoc idem
ſentit Ruy.d.conſ.138.in fi.verſ.ſed in caſu noſtro,cũ
filius teneatur dotare filiam.d.vol.2.

Et ita auus dotando neptem vř facere contempla-
30 tione filij, † vt ipſum filiũ onere huiuſmodi leuet, vt
docuit Picus.d.reper.l.in quartã,col.79.nu.282. verſi.
conſidera tñ.ad l.falcid. & hoc ſequitur Ruin.d.conſ.
138.in fin.verſ. ſed in caſu noſtro.Picus enim dicit d.
nu.242. ꝙ vbi dicitur, dotem datam nepti computari
11 filio in legitimam, procedere in caſibus, † in quibus
filius tenebatur dotare filiam,vt qñ eſt diues pater,qa
auus hoc caſu dicitur facere filij contemplatione, ex
quo ipſe filius tenetur dotare. Ripa.d.l.1. poſt nu. 74.
verſ.ex quo infertur.ſolut.matrim.col.14.vbi dicit,pa
12 tris obligationem eſſe principalem in dotando, † aui
ſecundariam, quæ non compellit vbi principalis eſt
ſoluendo,per auth.præſente.C.de fideiuſſor. & ita di-
cit tenere Bal.in auth.res quę.C.communia.de leg.&
dicit hanc eſſe communem opinionem.

Primò ſublimita prædicta procedere, qñ auus dan-
do dotem nepti,vel aliquid aliud faceret, ad quod te-
13 nebatur ex perſona filij, † quia tunc datum hoc mo-
do dicitur profectitium,& contemplatione filij,quo-
ad ipſum patrẽ,ſecus ſi non tenetur ex perſona patris,
& aliquid nepotibus daret tunc nõ cenſetur profecti-
tiũ quoad ipſum patrẽ,vt Picus,d.repet.l. in quartam,
nu.45.ad l.falci.de mente Alex.in conſ.138.in princ.
vol. 5. & hoc caſu poteſt procedere contraria opinio
relata ſupra per Iaſ. in d.l. qui in aliena. §.interdũ.nu.
27.de acq.hæred.vt ipſemet Iaſ. declarat ibi nu.29. &
dicit Ruyn.d.conſ.72.nu.5.ꝙ eo caſu, quo dicitur do
tem relictam nepti ab auo eſſe profectitiam &c. hoc
14 non habere locũ quoad omnem effectum iuris, † ſed
ad hoc vt neptis imputet ſibi illam in legitimã de bo-
nis ſui patris,non autem, vt illam pater teneatur con-
ferre,vel minus in diuiſione accipiat facienda cũ fra-
tribus,vt ibid.nu.5.& ſeq.

Secundò ſublimita prædicta,vt in dubio præſumatũ
neptis dotata ab auo contemplatione filij, & ad eius
exonerationem,non procedere nec locum ſibi vendi
15 care, † qñ pater eſſet pauper,vt Dec. reſpondit d.cõſ.
81.poſt nu.5.verſ.& hoc ſanè intellige,col.3.& cõſul-
tus eſt Crau.d. conſ.219.verſ.imitantur tamen Doct.
Socy.d.conſ.33. poſt nu. 16.verſ. auus enim teneatur,
tradit Bar.in l.non quemadmodum.nu.2.verſ.quærit
Iacob.de lib.agnoſ.Alex.d.l.1.col.5.nu.19. verſi. iux-
ta hoc quærunt,ibi.& quod dixi in auo paterno.ſolu.
matr.vbi Roma.col.1.poſt nu.13.verſ. quod puto ve-
rum,per dicta Baldi in auth.res quę.C.communia de
leg.Spec.idem ſentit in §.ſequitur.nu.11. verſ. quid ſi
vnus ex fratrib.de iud. Alex.d.l.in quartã.col.14 poſt
nu.27.verſ.auus enim tenetur,ad l.falc. Alcia.d.tract.
de præſumpt.regul.1.præſump.17.poſt nu.3.verſ. & ſu
pradicta præſumptio, & poſt nu. 4. verſ. tu conſidera
pro eadem parte. Picus d.repet.l. in quartam, col.79.
poſt nu.242.verſ.ſed vbi filius fuiſſet pauper. vbi dicit
16 † in dubio videri auum contemplatione ſuimet do-
tare neptem,non filij.

17 Nec tunc imputaretur patri neptis, † quia tunc vi-
deretur data dos contemplatione ipſius neptis, vt di-
cit Dec.d.conſ.81.poſt.nu.5.per Bal.in l.fi. col.penul.
verſ.ſed pone,ꝙ vnus.C.de dot.promiſſ.& Picus d.re-
pet.l.in quartã. poſt nu. 242. verſ. ſed vbi filius fuiſſet
pauper.& nu. ſeq.246. & 249. ad l.falc. dicit, vbi eſſet
18 auus diues, & filius pauper , † tunc onus dotandi eſſe
aui, & filium non cogi computare ſibi in legitimam,
tamen tunc dos onus aui putetur, & tanquam æs alie
num aui deducat.

Ratio eſt, qa tunc auus tenetur neptẽ dotare, iuxta
ſñiam Bar.d.l.dedit dotem.nu.3.verſ. item dicitur hic
de colla.bon.l.nihil.de in rem uerſo. Aret.conſ.17.cõ
ſiderans diligentiſſimè. col.10.nu.13.uerſ. uenio igiť
ad quartum.Bald.in d.auth.res quæ. C.communia de
leg.in lectur.noua.Rom.in d.l.1.col.3. nu.13.uerſ. an
aũt auus teneatur dotare neptẽ. ſolut.marr. ubi Socy.
col.7.nu.46.uerſ.circa quæ etiam dubitatur. ubi dicit,
* Doctores omnes * cõiter ibi idem ſentire.& eſt caſus,
in l.profectitia.§.ſi filius.[illegible].de iur.dot. ſñi Aret.d.cõſi.
17.& Socy.in d.l.1.ſolut.matrim.quod proſequere:ut
Aret.& Socy.ubi ſup.& ibi Ripa col.14.nu.74. uerſic.
* an auus.ubi teſtatur de * communi opinione, Crau.d.
conſ.219.uerſ.ſed ex præmiſſis apparet, nu.2.etiam at
* teſtans de * communi opinione.Socy.d.conſ.33.poſt
nu. 16. uerſic. auus enim tenetur dotare neptem pro-
pter filium. Picus in d.repet.l.in quartam.poſt nu.242.
uerſic.ſed ubi filius.& nu.ſeq.& num.246.et 249. ad l.
falcid.Ioan.Coraſius in repet.l.qui liberos.col. 14.nu.
105.uerſic.quod autem dicimus. et ibi alleg. per eum,
de rit. nup. Camillus Viſitarinus in repet. l.1. col. 29.
poſt num.120.uerſ. iſtud intelligebat. ſolut.matr. Iaſ.
d.l.qui in aliena.§.quæſitum.nu.29.uerſ.unde ſecũdo
modo,de acq.hære.Nat.conſ.362. Sebaſtianus Lauo-
ra legando,nu.5. per l.profectitia. §. ſi paterfamilias.
de iur.dot.et l.iſto.de in rem verſo. Socy. d.l.1. nu 47.
et ſeq.ſolut.matri.et ibi Ioan.Crottus col.20.num.80.
uerſ.quærit ẽt Bar.et col.21.poſt nu.83.uerſ. Socy.hic
tentat contrarium.Io.Campe. tracta.de dote,14. q.in
uerbo an auus,Alex.in l.à filia. nu.10. ad Trebel. Bal.
nouell.de dot.priuil,16.nu.3. Iaſ.in d.l.1,nu.26. uerſi.
iuxta

iuxta prædicta quærit Bart.ſolut.matri.vbi dicit hanc
* eſſe * cōē.n opinionem,pro qua adducit plures: vt ibi
per eū.poſt d.nu.26.verſ.pro cōi opinione, q̃ ibi limi-
19 tat,niſi pater ſit diues,vel pater ſit inops,† mater verò
diues:quia tunc mater tenet̄,vt ibi per eū,& in l.auus
neptis.nu.1.de pact.Rom.l.quæ neptis.nu.1.de acqui.
hæred.Illuſtriſsimus Cardinalis Alban. in ſuis doctiſ
ſimis lucubra.ad Bart.in d.l.dedit dotem.nu.1.de col-
lat.bon.vbi Bar.nu.1.& 4.
20 Vnde auus † de proprio patrimonio dediſſe dotem
videtur,licet dixerit de patrimonio filij.Ful.in l. ſi pa-
ter dotem.nu.2.de dot.promiſſ.
Obſerues tñ aſſerere Picum in d.repet.l.in quartā.
ad leg.falcid.nu.244.Docto.indiſtinctè tenere,in du
21 bio † auum dare nepti dotē contemplatione filij in-
telligi,ſiue filius ſit diues,ſiue ſit pauper.Ideò conclu
* dit ex mente * omniū,vt dicit ipſe, vt in dubio neptis
teneatur ſibi computare in legitimam,niſi expreſſè,
22 vel tacitè appareat,auum dotaſſe ipſam † ipſiuſmet
neptis contemplatione,& ad intelligentiam d.l.dedit
dotem,remitit ſe ad Alex. in conſ.8. viſis ſubtiliſſimis
quæſtionibus.vol.3.
Et qm̃ ſupra,ſi meminiſtis,diximus,cuius contem-
platione auus videatur dotem dediſſe nepti,poſſe de-
prehendi per vehementia indicia in medium afferamus aliquas coniecturas,vnde id colligi poſſit.
Quarū prima erit illa, quæ dicitur de legato dotis,
23 qñ eſſet factū filiabus filij naſcituris, † & ſic incogni-
tis:tunc contemplatione filij præſumitur factū vt di-
cit Dec.d.conſ.81.poſt dictum nu.5.verſ. ad iſtud du-
bium ibi præcipuè Ruyn.d.conſ.138.poſt nu.11.verſ,
& tanto magis in caſu noſtro.vol.2.per Bar. d.conſil.
131.primo arguitur,verſ. & hoc eſt veriſſimū, & dicit
* Ruyn.d.conſ.138.verſ.& tātomagis, hoc probari * cō
muniter per gl.& Doct.in l.qui filiab.in prin.de lega.
1.qñ neptis non erat nata tpe teſtamenti aui,& per di
cta Socyn.in conſ.77.poſt nu.5.verſ. & licet etiā poſt-
ea non habuerit.Natt.d.conſil.363. Sebaſtianus, poſt
nu.5.verſ.& hoc dicēdum omninò vr̃.vol.2.vbi dicit
non poſſe allegari teſtatorem motum fuiſſe beneuo-
24 lentia neptum ad eis legandum, † qm̃ cum nondum
natæ eſſent, ipſas notas non poterat habere, argu.l.cū
aliquis.C.de iur.delib.& l.qui filiab.ff.de leg.1. ſed cō
templatione filij illud vr̃ factū, vnde magis patri, ei-
demque filio,quàm nepti dr̃ eſſe relictum,per text. in
25 l.filio.ff.de condit.& demonſt. † & ita in auo legante
dotē neptibus naſcituris tradit Ang.in conſ.78. incip.
ad iſtud dubium.Et tenet Alex.conſ. 88.col.2.verſic.
non obſtat vol.4.
Contrarium tñ confirmat Natt.d.conſ.363.nu.10.
poſt adducta ſuperius, in quo loco concludit, ꝙ licet
non poſſit dici auū permoueri pp merita filiarū,quas
filius nō habet: tñ pōt dici permotum fuiſſe ad relin-
quendū pp coniunctionem ſanguinis,quæ intercedit
26 inter auum,& neptes: † nā vbi propinquus legat pro-
pinquo,vr̃ ratione propinquitatis legaſſe,argu.l.tutor
potius.§.quę tutorib.ff.de excuſat.tutor.l.ſi ſeruus plu
riū.§.fi.ibi,legatarij charitas,& neceſſitudo. ff.de leg.
1.& l.Aurelius.§.Titius teſtō. ibi, pp naturalem affe-
ctum.ff.de liber.leg.& per l.cum aliquis. C.de iur.de-
27 liber.& d.l.qui filiab.Niſi filium exhęredauerit,† tūc
non præſumitur nepotem inſtituere contemplatione
filij,ſed ipſius nepotis, vel neptis, vt Roma.in d.l.qui
in aliena.§.interdum.poſt nu.8.verſ.& iſtarum gl. ra-
tio eſt.de acq.hæred.vbi Iaſ.nu.25.
28 Secūdò loco ſi data eſſet dos ſimpliciter,† præſumi
tur dotaſſe de bonis ipſius,vel filij.Alci.d.tract.de præ
ſump.reg.1.de præſump.17.nu.3.Ripa d.l.1.ſolu.mat.
nu.76.verſ.infert̄ tertio,col.14.& nō de bonis neptis.
29 Præterea qñ auus in conſtitutione dotis † iuſſiſſet
neptem eſſe tacitam,& contentam, præſumi tunc cō-
templatione filij dotatam,tradidit Rip.d.l.in quartā.
nu.205.verſ. intellige tamen hanc fallētiam, etiam ſi
pater eſſet diues, per l. ſi adulta.C.de hæredit. actio.&
ſcrip.um reliquit Picus in d. repet.l. in quartā. ad leg.
falci.poſt nu.249.verſ.iſtas concluſiones,per eandem
l.ſi adulta.
30 Ad hæc † qñ auus eſſet adminiſtrator bonorum fi-
lij, præſumendum erit dotaſſe contemplatione filij,
iuxta tradita per Rip.d.l.1.14.col.nu.75.ſolut.matri.
per l.Neſennius.ff.de nego.geſt.ſcripſit Fulg. d.l.ſi pa
ter dotem.poſt nu.2.verſ.ad fi.dic hoc.C.de dot. pro-
miſſ.& idem eſt in patre adminiſtratore bonorū filiæ
ſecundum Ripam d.l.1.col.16.nu.90.verſ. limitatur,
niſi pater eſſet adminiſtrator bonorum filiæ, licet in
* hoc dicat * communiter contrarium teneri ibi. per l.
fi.de petit.hæred.quam communem limitat, quando
pater poterat,vel tenebatur.
Rurſus verò coniectura eſt,ꝙ neptis contemplatio
31 ne auus dederit dotem, † quādo filium inſtituiſſet, &
dotem ab eo nepti legaſſet, tunc in dubio neptis eſt
patris creditrix. Ruyn. conſ.72. habita ſuper his. poſt
nu.3.verſ.ſed quando auus inſtituit,& nu.4. & per l.l.
adducta per eum.d.vol.2. & ſic dici non poteſt, auum
dotem nepti reliquiſſe filij cōtemplatione, vt ibi pro-
ſequitur Ruy.vſque ad nu.8.vbi dicit idem eſſe,quan
do neptis non eſſet nobilis tempore legati, & ſic nec
auus,nec pater compelleretur ad dotandum, et ſic di-
citur aduentitium.

CONCLVSIO CLVII.

ARGVMENTVM.

Auis reperta penes tertium an præſumatur auolaſſe.

SVMMARIVM.

1 *Auis enutrita per aliquod ſpaciū tpis, & quodammodo facta manſueta, penes tertiū reperta præſumitur auolaſſe.*
2 *Naturalis cauſa potius præſumitur, & attenditur, quam extrinſeca & accidentalis.*
Delictum non præſumi niſi probetur ibi.
3 *Signum facit præſumere rem eſſe in dominio alicuius.*
4 *Signa naturalia non inducūt præſumptionem, quod res ſit in dominio alicuius.*
5 *Intellectus l.ſtigmata.c.de fabric. lib.12.ibi.*
6 *Auis volans fit occupantis,non obſtante ſigno.*
Quis non poteſt facere,quin legis diſpoſitio, quatenus concernit alterius fauorem,ſortiatur effectum.ibi.
7 *Quod dictum eſt de aue habet locum in quolibet genere volucrum quæ ſit natura fera.*
8 *Actor volens ſibi eſſe conſultum,duo debet copulatiuè probare,quod auem enutriuerit, ſecundo, quod auis habuerit conſuetudinem auolandi,& reuolandi.*

Aui ſi quis per aliquod ſpatium tpis cibaria de-
derit adeo quidem, vt quodammodo facta
1 ſit cicur,& penes tertiū reperta,† præſumit̄,ꝙ auolaue
rit,& ad tertiū deuolauerit,ꝓbat hoc textus ſubtiliter
in l.naturalē.in prin.ff.de acq.rer.domi.Caſſan.de cō-
ſue. Burgun. tit.des foreſt paſturagh. & c.§.1.fol. 366.
nu.42.col. qui concluſionē prædictā probat ex illa le
ge,p illa verba,cū dicit,ꝙ ſi auis effugerit oculos, no-
ſtros,intelligit̄ id eſt præſumit̄ recuperaſſe naturalē li
2 bertatē,& ſic euolaſſe,† naturalis.n. cā potius p̄ſumit̄,
& attendit̄,q̃ extrinſeca,& accidētalis, vt plenè notat̄
in l.q̃ habebat.ff.de teſt.tute. nec huc cadit vlla ſuſpi-
cio,ꝙ ille,penes quē eſt reperta auis, eam à tali, à quo
euolata eſt,abſtulerit,cum non ſit pręſumendum deli
ctum,niſi probetur,argu.l.meritò.ff.pro ſocio.
Quæ incluſæ manſuetè poſſidētur, ſecus columbę,
& aues euolantes è noſtris ædificijs,vel alucis,q̃ poſſi-
deri non dicuntur à nobis,niſi conſuetudinem eundi,
& redeundi

Digitized by Google

& redeundi habeant. Alex.l.3.§.Nerua, nu.3.ver.ex
quo refertur, de acq.poſſ.

Amplia primò concluſionem procedere, etiam ſi
teſtes deponant, ꝙ auis ſit illius, qui eā contēdit ſuā
eſſe eo ꝙ deponant, quòd eā cognoſcant, quia careat
3 vngui in vno pede, vel aliud ſimile, habeat ſignū, † ꝙ
ſignum indicio eſſe poteſt rem eſſe in dominio alicu-
ius.l.ſtigmata.C.de fabric.lib.12.

Non inquam teſtes eo caſu probant, nā licet dicta
auis eſſet ſignata naturaliter, vt quia careat vngui in
vno pede, nemo enim eſt, q neſciat, iſta ſigna eſſe natu
ralia, & nō facta per primū occupatorē. Caſſan. loco
4 ſupra citato, nu.6. Hinc fit, † vt ſigna naturalia, & non
inducant pręſumptionē, ꝙ res ſit in dominio alicuius
nam ēt ſi nunq̄ auis fuiſſet in dominio alicuius, nihi-
lominus tn̄ ineſſent ſigna illa naturalia, & non ꝓbat
hoc eſſe, ꝙ ab hoc cōtingit abeſſe.l. non hoc.C. vnde
legit.& ibi tex.c. in p̄ſentia. & ibi canoniſtæ, extra de
probat. ſequit̄ itaque, vt huiuſmodi teſtes non probēt,
5 cum de ſigno naturali loquant̄, & † ꝙ l.ſtigmata. non
ſit intelligēda in ſigno naturali, ſed in accidentali im
poſito per hominē, docet Caſſan. d. loco ſupra citato,
& Bal.in auth.dos data.C.de donat.ante nup.

Secūdò amplia concluſionē locū ēt ſibi vēdicare
ēt ſi auis hēat aliqd̄ ſignū peculiare, ꝙ teſtes depone-
rent ſe cognoſcere, affirmātes illud ſignū aui eſſe im-
6 poſitū per primū occupantē, † q̄a nihilominus illo nō
obſtāte ſigno ſi auis auolaret, fieret occupantis. Caſſa.
dicto loco, quia nō pōt quis facere, quin diſpoſitio le-
gis, quatenus reſpicit fauorē alterius, ſortiat̄ effectū.l.
nemo pōt.ff.de leg.1.l.ius publicū, ff.de pac. facit l. ſi
qs in cōſcribēdo à cōtrario ſenſu, & ibi Do.C.de pac.
ſed in hac noſtra cōcluſione lex ſimpliciter diſponit,
vt auis q̄ euolauit efficiat̄ occupantis, quo caſu priſti-
nam libertatem auis nanciſcatur, vt Caſſan.d.loco.

7 Et quæ hic de aue dicta ſunt † eadē locū habent in
quouis genere Volucrum, quarū fera eſt natura. & de
hac re vide latè Caſſan.d. loco ſupra citato tit. des fo-
reſt paſturagh.& c.§.1.num.1.2.3.4. fol.367. col.2.qui
hypotheſim examinat nouiter in foro allatam & à ſe
defenſam eo modo, quo ſuprà diximus, quo in caſu ſi
actor velit ſibi conſultum, debet duo cōiunctim pro-
8 bare. Primò, quòd auem enutriuerit, † ſecundò, quòd
habuerit auis conſuetudinem auolandi, & redeundi,
vt docet Caſſan.d. loco ſupra citato.

Vnde Syluia illa apud Virgilium lib.7. iuſtam con
querendi cauſam habuit, cui ceruus à Troiano Iulo,
qui abire, & redire ſolebat, vulneratus fuit. Cuius ca-
ſum, quoniam optimè ad rem noſtram pertinet, non
pigebit adſcribere.

Ceruus erat forma præſtanti & cornibus ingens.
Thyrride pueri quem matris ab vbere raptum,
Nutribant, Tyrrhuſque pater, cui regia parent
Armenta, & latè cuſtodia credita campi.
Aſſuetum imperijs ſoror omni Syluia cura
Mollibus intexens ornabat cornua ſertis.
Pectebatque ferum puroque in fonte lauabat.
Ille manum patiens, menſæque aſſuetus herili,
Errabat ſyluis, rurſuſque ad limina nota,
Ipſe domum ſera quamuis ſe nocte ferebat.
Nunc procul errantem rapidæ venantis Iuli
Commouere canes: fluuio cum forte ſecundo
Deflueret ripaque æſtus viridante leuaret:
Ipſe etiam eximiæ laudis ſuccenſus amore
Aſcanius, curuo direxit ſpicula cornu:
Nec dextra erranti Deus abfuit, actaque multo
Perque vterum ſonitu, perque ilia venit arundo.
Saucius at quadrupes nota intra tecta refugit.
Succeſſitque gemens ſtabulis, queſtuque cruentus,
Atque imploranti ſimilis, tectum omne repleuit.
Syluia prima ſoror palmis percuſſa lacertos
Auxilium vocat, & duros conclamat agreſtes.

Et quæ ſequuntur.

CONCLVSIO CLVIII.

ARGVMENTVM.

Auxiliator criminoſi an poſſit eſſe teſtis.

SVMMARIVM.

1 *Auxiliator criminoſi non poteſt eſſe teſtis ad probationē ſed ad præſumptionem in crimine ſimoniæ.*

2 *Bannum, quod indicanti malefactorem detur pretium, non habet locum, ſi ſocius reuelauit.*

3 *Auxiliator, vel ſocius criminis non facit indiciū, niſi in tortura deponat, niſi cōcurrāt aliæ coniecturæ, vt veriſimile ſit non mentiri, vel ſi aliter veritas haberi non pōt. nu.6.*

4 *In crimine adulterij ex dicto ſocij poteſt procedi ad torturā in defectu alterius probationis propter difficultatem probationis.*

5 *Dictum ſocij facit ſemiplenam probationem iuncta rei infamia. Contra infames leuiores probationes ſufficiunt, & indicia leuiora.*
Teſtis vnus idoneus cum ſocio criminis facit plenam probationem. ibi.

6 *Auxiliator in crimine leſæ Maieſtatis admittitur.*

1 Auxiliatorem criminoſi teſtē eſſe † nō poſſe ad proba-
tionē, tradidit gl. in c.2.de teſtib. Grat. in conſ.59.nu.
16.vol.1.& Affli.ſuper conſtit. Regn.lib.1.de homic.
2 clandeſt.vbi dicit vſq; eo concluſionem eſſe verā, † vt
ſi per ſtatutum vel bannum caueatur, vt pręmio ſit af
ficiendus qui criminis reum indicarit, non habeat lo-
cum illud præmium, ſi ſocius oſtenderit ſociū, arg. l.
3.circa fi.ff.de condic. ob turp. cau.& notat Ang.in l.
1.§.ſi ex ſtipulatione.ff.ad Sillanian. & tandē pro iſta
concluſione videas Boer. qui latiſſimè loquitur in de
ciſ.319.per totum.& Cæphal.in conſ.75.nu.44.vol.1.
ad præſumptionem tn̄ ſic, vt ead.gl. quę gl. non proce
dit niſi in crimine ſimoniæ; licet contrarium ſentiant
Alex.de Neuo in conſ.64.nu.5.per text. vbi dicit eſſe
caſum, in c.1.de teſtib. in nullis alijs criminibus indi-
ciū, ſiue p̄ſumptionem facit, vt c.1.de confeſſ. ibi. ciui
li cenſemus & c. D. Neil.à S. Genii.tract.de teſtib.nu.
16.latè Innoc. in c.qualiter 2.de accuſat.

3 Amplia concluſionē vſq; eo procedere, † vt nec ēe
faciat indiciū, nec aliquid efficiat, niſi depoſuerit in
tortura, ſi credimus Grat.in conſ. 98.nu.11.& in conſ.
136.nu.3.vol.1.& in conſ.57.nu.29.vol.2. Affli. tamē
ſuper conſtit.Reg.lib.1.de homic. clandeſt.nu.49. di-
cit facere aliqualem pręſumptionem, vt poſſit contra
eum inquiri. Rol.verò à Valle. in conſ.73.nu.70.vol.
1.dicit, non facere probabile indicium ad torturā, niſi
alia concurrant, & ſub nu.25.dicit, ꝙ ad hoc, vt creda-
tur conſcio criminis etiam in caſibus exceptis vltra
alia adminicula, & coniecturas requiritur, vel quòd
ex numero teſtium, vel ex eorum qualitate vel perſo-
na eorum contra quos deponitur, veroſimile ſit, eos
non mentiri, iuxta ſententiam Aret.in c.cum P. Man
conella col.7.de accuſat. Alex.in conſ.89. col.3.in fi.
& Marſil.in conſ.24.nu.15.

4 Limita primò † concluſionē non procedere in cri
mine adulterii propter difficultatem probationis, q̄a
tunc ex dicto ſocij criminis pōt procedi ad torturam,
ſi deficiat alia probatio, argu.l.conſenſu. C.de repud.
cum alijs notatis per Affl.vbi ſuprà.

5 Limita ſecūdò, vt ſaltim † faciat ſemiplenā ꝓbatio
nē iūcta infamia rei, qm̄ ꝯ infamē ſufficiunt leuiores
probationes, & leuiora indicia, vt rn̄dit Crau.in conſ.
178.nu.3.vbi teſtatur Calcan. in conſ.110. col.2.in fi.
qui inſuper addit, quòd ſi cum ſocio criminis concur-
rat vnus alius teſtis idoneus, fiat plena probatio.

Limita

Limita tertiò concluſionē nō ꝓcedere in crimine
6 læſæ maieſtatis,† q̃a tunc auxiliator admittitur ſecūdum Spe.in tit.de accuſ.§.1.verſ.itē repellitur, quem ſequitur Marſil.in l.de minore.in prin.nu.3.de quęſt. & in conſ.1.nu.32.& in conſ.109.nu.11.cum alijs adductis per Rol.à Val.in conſ.68.nu. 5. vol. 2.

Limita quartò, concluſionē non procedere, quando aliter veritas haberi non poteſt, prout dicit Marſ. in conſ.61.in fi.& in conſ.189.nu.10.& Ceph. in cōſ. 75.num.45.volum.7.

Ille verò ſocius criminis præſumitur, qui cum poſſit delicto non it obuiam. Abb.d.c.ſicut dignum. nu. 5. de homicid.

CONCLVSIO CLIX.

ARGVMENTVM.

Auxilium delinquenti quomodo quis pręſtare præſumatur, & probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium quis delinquenti præſtare præſumitur eo ipſo, quod aſſiſtit cum delinquente armatus prope, etiam ſi remotus, nu. 5. & 6.*
2 *Auxilium præſtare dicitur armatus aſſiſtens delinquēti, et ſi arma non tractarit. & nu.7. & 8. intellige vt nu.9.*
3 *Cinctus armis latus etiam ad ea manum nō apponens, dicitur, vim cum armis inferre, etiam ſi arma ſua deponat. nu.4. & 5.*
4 *Qui ſe armis induit, de rixa præſumitur cogitare.*
5 *Armatus contra aliquem inuehens licet arma deponat, dicitur, quod facit, facere cum armis.*
6 *Lædēs ſi redditur audacior, & læſus timidior, dicitur aſſiſtens auxilium præſtare.*
7 *Clericus aſtans bello iniuſto, nihil faciens, ſed eius præſentia accendit pugnantes, homicidia ſequentia faciunt ipſum irregularem.*
8 *Auxilium, & opem præſtare facto proximum dicitur aſtans delicto armatus, etiam ſi diſſuaſiſſet, ne delictum fieret, dummodo eo tempore aſtaret armatus.*
9 *Præſentia ad maleficium armati non ex animi propoſito ſe immiſcendi, non dicitur præſtare auxilium.*
10 *Armatus caſu in dubio adfuiſſe præſumitur.*
Nullus præſumitur velle malum committere: ſed Iudex ex circunſtantijs arbitrabitur.
11 *Armatus aſſiſtens non vt maleficio faueat, non dicitur auxilium præſtare.*
12 *Voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficia.*
Auxilium præſtitum non dicitur, niſi probetur quis aſſociaſſe delinquentem ad maleficium, nec tenetur auxiliator, niſi in dolo fuerit, ibi.
13 *Nemo in criminalibus ex præſumptionibus damnatur, & in dubio fortuna interfuiſſe præſumitur.*
14 *Qui vulnus intulit, ſi incertus ſit aſtantē armatum veniſſe animo aſſiſtendi, non dicitur auxiliari.*
Animus ex coniecturis probatur, ibid.
15 *Si incertum ſit principale, vitiat acceſſorium.*
16 *Armatus aſtans auxilium pręſtitiſſe præſumitur.*
17 *Opem præſtaſſe non præſumitur condemnatus in contumaciā, vel ex confeſſione, niſi conſtaret per ſententiam.*
18 *Auxiliū, & opem præſtans tenetur, & punitur eadem pęna, qua principalis, quando procedat. nu. 22. 23. & 24.*
19 *Auxilium præſtās per actū ꝓximū facto facienti aſſiſtēs punitur eadem pęna, ſi per actum remotū, tūc mitius.*
20 *Qualitas in principali agente exagerans factum cenſetur adeſſe etiam in præſtante auxilium.*
21 *Auxilium præſtans ignorans qualitatem augentem, non cenſetur illi addeſſe ſuper non delicto, & ibi, quando excuſetur, & procedat.*
22 *Auxilium vt poſſit puniri, eſt neceſſe, vt ſit actui nefario proximum, & niſi reus eſſet condemnatus per ſententiā.*
23 *Auxilium propriè dediſſe non dicitur, aſſiſtere malefactori poſt delictum in auxilium.*
Præſumptio tamen contra eum oritur de occulto auxilio, & tenetur probare contrarium.
24 *Arma ignoranter præſtans dicenti rus ire, non dicitur opē præſtare.*
25 *Lex ſi aliter punit principalē, quam opem præſtātē non ꝓcedunt prædicta, & quando eadē, vel alia pęna puniatur auxilium, & delinquens, vide ibi diſtinctionem.*
26 *Diſtinctionem D.Clar.in q.90.quibus modis poſſit præſtari auxilium delinquenti. vide ibi per totum.*

1 Auxilium † delinquenti quis præſumitur, & probatur præſtare, eo ipſo quod quis aſſiſtat cū alio armatus, vt innuit text. in c.ſicut dignum, ext.de homicid. verſ. illi autem gl. in l.licet verſ.iam cuncti.C.de pact. Bal.in l.data opera.in 2.col.verſ.item notādum.C.qui accuſ.non poſſ. & Bal.in l.ob hæc verba.ff. de his, qui notant infam. nu.5.& primus omnium dixit Inno.in c.continentia.
* de cler.percuſ.quod ſequuntur* communiter vbique tum Cæſarei, tum etiam Pontificij iuris profeſſores, vt dicit Alex.in conſ. 138.nu.4.lib.6. quem refert, & ſequitur Clar.in pract.crim.lib.5.§.fi.q.90.ver.quęro nūquid ille Bart.in l.ſi in rixa pen.col.verſ. poteſt punire.ff.de ſica.in l.qui ſeruo.§.fi.ff.de fur.l. 1. §. ſed in eo.ad Sillan.Alex.in l.is qui opem.de furt.Bald. in l. non ideo.col.3.de accuſ.in l.raptores.in 2.col.in verbo omnino adde.C.de epiſc.& cler.& vide eū omnino in l.non eo minus.in vlt. col. verſ. item quæro. C. de accuſ.Guid.Pap.tract.de præſump.nu.29. & deciſ. 437.inter cæteras.Rom.cōſ.97.incip. ex præmiſſa ſtatuti particula.Bart.in l.non ſolū.§.ſi mandato.in vlt. col. ff. de iniur. item in l. furt.§.ope. ad fi.verſ.quæro vtrum.ille.ff.de furt Sal.in l. 1.verſ. ideo ante omnia. ff.de ſer.fugit.Fel.in c.ſicut dignum.nu.1.2.vſq; ad 7. ext.de homic.Io.de Ana.in c.ſi perfodiens. 2. de homicid.& in c.ita quorundam.de Iude.Zabarel.in cle. 1.col.4.in 10.q.de pœn.

Quæ quidem concluſio adeò in ſe vera eſt, vt neceſſe non ſit, aliud quid vlterius probare quàm quod armatus aſtiterit cum eo, ita tradit Bal.in d. l. ob hæc verba.nu.5.verſ.adde vlt.ff.de his, qui notan. infam. item in l.data opera.2. col. verſ. item notandum eſt, C.qui accuſ.non poſſ.Inno.in c. continentia de cler. percuſſ.latiſſimè Fel.c.ſicut dignum.nu.5.de homic. & Anch.conſ.216.in 1.col. Erratio eſt, quia pręſumitur aſtare, ad hoc vt ille ſecurius, & commodius committat ſcelus. Bald.d.l.ob hæc verba nu. 5.

Intellige tamen concluſionem, quando aſtat propè armatus committentem delictum, ſecus ſi ſtet longè, et remotus, vt voluit Nat.in conſ.458.nu.2.vol.2. Inno.in c. continentia.de cler. percuſſor. et de propè armato dicit Bart. in l.ſi in rixa poſt nu.4.verſ. tamen aduerte, de ſicar.et in l.qui ſeruo. §. ſi poſt nu. 2. verſ. ſed de iure, de fur.et in l. 1.§.ſed in eo.nu 2. ad Sillan. Bal.in margarita in verb.auxiliū pręſumitur. Roma. conſ. 117. lex præmiſſa. verſ. aiunt moderni. Ang.de Male.in verb. D. Andr.armatus. Dec.in c.1.col.6.nu. 14.verſ.et not.ꝙ ille ēt vr̃ præſtare opem, de offic.de leg.Hipp.Marſi.in prac.crim.in §.cōſuir. n.56. et poſt nu.61.verſ.et adde ēt his ſequitur Natt.conſ.458. ſub nu.2.lib.2.Rom.l.cū aliter.§.ſed meo.poſt nu.1.verſ. 2.niſi præſens ſteterit armatus ad Sillan.

Amplia cōcluſionem procedere, etiam ſi talis ar-
2 matus aſſiſtens arma nullo modo tractarit: nā talis† dicitur ipſo iure præſtare auxilium.vt not. in glo. de facto, in l.2.§.et ſi quis.ff.vi bon.rapt.et l.3. §. armis deiectum.ff.de vi, et vi arma.Capra reg.80.nu.60.et ſingulariter voluit Inn. in c.cōtinentia. de cler. percuſſ. quē refert, et ſequitur Fel.in c. ſicut dignū.n.5. et Bal. in l.ad hęc verba.nu.5.ff.de his, qui not.infa.et l. in l.licet.C.de pac.in ver.pergētes, q̃ incipit, iā armati. Bar.
3 in l.3.§.armis deiici.ff.de vi, et vi ar.† q̃ dicit, illū qui

armis

armis latus habeat cinctum, ēt ſi illa non ſtrinxerit tñ
dici vim cũ armis intuliſſe, vt auctor fuit Ludouicus
Rom. ſing. 568. quod incipit, inſultus factus cũ armis.
vbi hoc in ſpecie tenet. Marian. Socyn. qui dicit ita ſe
* obtinuiſſe in facto,* in c. qualiter, & qñ 2. art. 60. de ac
* cuſ. ſequit Ang. Aret. dicens ſe in * facto Nurſiæ ha-
buiſſe, in §. ex maleficijs. col. 5. verſ. itē dixi in libello.
& ibi Iaſ. n. 70. Inſti. de act. idē Ang. in tract. maleſ. in
verb. dictus Andreas armatus. nu. 1. Hippol. de Marſi.
in ſua pract. crim. §. & pro cōplemento. Gram. conſil.
43. col. 1. nu. 3. pulchrè Alex. conſ. 98. nu. 3. vol. 3. Bal.
in l. ob hæc verba. ff. de his, qui not. infam. & in c. 1. de
benef. fra. & in l. 1. §. tuliſſe. ff. ad Syllan. in l. raptores.
C. de epiſ. & cler. & in l. data opera. col. pen. C. qui ac-
cuſ. non poſſ. & ratio eſt ſecundum eundem Bald. in l.
1. col. 2. C. de ſer. fugit. nam qui cum delinquente ſtat
armatus, licet arma non tractet, tamen præſumitur ex
4 propoſito ad hoc eum aſſociaſſe, † nam ille qui ſe ar-
mis induit præſumitur de rixa, & bello cogitare, ꝓut
dicit idem Bal. in l. non ideo minus. col. fin. verſ. pone
quòd ſtetit armatus. C. de accuſ.

Et ꝙ auxiliũ præſtare dicatur quis ſtando armatus
ēt à longè, vt ſupra diximus, videas Marſi. in d. pract.
crim. in §. cenſuit. nu. 56. & poſt nu. 61. verſ. & adde ēt
his, Carrer. in ſua prac. crim. in §. 4. homicidiũ aīt. nu.
9. verſ. ſi fuerit aſtās maleficio armatus. Marſ. in d. l. ſi
in rixa de ſicar. poſt nu. 45. verſ. alio modo ēt dr̄ pſta
re opem ipſi maleficio aſſiſtendo armatus, allegat ad
hoc Alex. in l. is qui opem. de furt. ſuper quo tñ non
video Alex. aliquid ſcripſiſſe. Bal. conſ. 492. dñ, ꝙ cum
fecerunt, in prin. vol. 1. Cœpol. conſ. 34. ſi vnq̃ Magni
fice dñe, col. 6. verſ. circa 2. dubium. & col. 7. in princi.
verſ. nam qñ duo ſimul Caſtr. in l. raptores. C. de epiſ.
& cler. nu. 6. verſ. adde ꝙ dicit Inno. Paul. de Girland.
de pœnis omnifari. con. q. 10. poſt nu. 3. verſ. ex quo in
fertur, ꝙ ſi Caius armatus, & poſt nu. 14. verſ. & qñ di-
ximus ſupra. & Marſ. conſ. 24. poſt nu. 10. verſ. cũ am-
bo, & conſ. 39. nu. 48. verſ. ꝙ oēs dicti inquiſiti. & cōſi.
43. nu. 44. verſ. ēt ſi arma non extraxiſſent, & conſ. 67.
nu. 45. verſ. ꝙ licet ille, q armatus. Corſet. in ſuis ſing.
in verb. auxiliũ. & quomodo, & qñ aſſiſtens armatus
intelligatur auxiliũ pſtare delinquenti, eſt arbitrariũ
iudici, vt ex more ſuo doctiſſimè tradidit Iac. Meno.
tractatu de arbitr. iud. caſ. 350. in verſ. opem qñ arma-
tus aſſiſtens talis dicatur, nu. 2. lib. 2. cent. 4. ac vt au-
xiliator cenſeatur, requiritur, ꝙ ad illud delictũ com-
mitten. ũ fuerit expreſſè, ac deliberatè cōdemnatus.
vt dicit Tho. Gram. dec. 25. nu. 3. & Pariſ. d. conſ. 164.
nu. 13. d. vol. 4. & qñ doloſè & ſciēter ſic armatus aſ-
ſiſtit, ſecus ſi caſu, & fortuito, vt ib. Gram. nu. 4. & ſe-
quitur. & refert Iaco. Menoch. d. caſ. 350. nu. 3. d. lib. 2.
centur. 4. Pariſ. d. conſ. 164. nu. 11.

Secundò amplia, cōcluſionē procedere, ēt ſi is aſſi-
ſtens arma ſua depoſuerit. Dec. & Cagn. in l. quo tute-
la. §. in factum. ff. de reg. iur. Alex. d. conſ. 98. nu. 3. vol.
3. gl. in l. 3. §. qui armati. quam Ang. ibi dicit multum
5 notandam ad hoc, † vt ille, qui inuehit contra aliquē,
licet arma deponat, tamen illud quod facit, dicitur ar
mis facere. Nico. Pig. in additio. ad ſingul. Rom. ſing.
508. Boſſ. in tract. crim. tit. de homicid. nu. 22.

Tertiò amplia, vt procedat cōcluſio, etiam ſi ſtete-
rit armatus procul, vt dicit Bal. in l. nō ideo minus. is.
vlt. col. C. de accuſat. Franc. Caſon. tract. de indici. ho
mici. in verbo à modo quo quæritur. nu. 4. dummodo
potuerit auxiliari delinquenti, vt ibi, per eum, per Bal.
in l. 1. C. de ſer. fugit. & Blanc. tracta. de indicijs, ſuper
verbo aſſociatio, nu. 6. poſt homic. aſſiſtentia, nu. 236.
Bal. in l. ad hæc verba. verſ. adde vltimo. nu. 5. ff. de his.
qui notant. infa.

Verùm hæc ampliatio cũ hac moderatione eſt in-
6 telligenda procedere, † dũmodo offendens fiat auda
cior, & læſus timidior. Bal. d. l. non ideo minus. nu. 30.
C. de accuſ. & d. l. ad hæc verba. nu. 5. Fel. in c. ſicut di-
gnũ. nu. 6. de homic. Pariſ. d. conſ. 164. num. 15. Franc.
Caſon. tract. crim. de indicijs homic. in verbo à modo,
quo quærit, nu. 7. trac. 4. & Blan. tract. de indicijs. verſ.
aſſiſtentia, nu. 236. & poſt nu. 237. verſic. hoc intellige
Natt. d. conſ. 452. in cauſa inquiſitionis. nu. 2. & ſeq. &
ita ſeruari per conſ. Neapol. teſtatur Gram. voto 21. &
idē in vſu obſeruare Senat. Mediol. refert Iul. Clar. in
pract. crim. lib. 5. §. fin. q. 90. verſ. quæro, nunquid ille,
7 Inno. in c. petitio de homicid. qui dicit † ꝙ ſi clericus
aſtans bello iniuſto & nihil faciat, ſed præſentia ſua
accendat pugnantes, homicidia ſequentia faciāt illũ
talem irregularē. Abb. in c. ſignificaſti. tit. de homic.
Spec. in tit. de leg. §. iuxta, verſ. quid ſi aliqs, qa tunc de
mum dr̄ aſſiſtens præſtaſſe auxiliũ. Bal. in l. non ideo.
in col. pen. nu. 30. C. de accuſat. qui dicit illam eſſe ve-
* ram * theoricam, arg. l. cum dominus. ff. ad Syllan. &
l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quar. rer. act. non dat.

8 Quartò amplia vſq; eo concluſionē procedere, † vt
talis armatus aſſiſtens dicatur auxiliũ, & opem ferre
facto proximum, vt inſigniter not. Bal. in d. l. ob hæc.
verba. nu. 5. ff. de hiſq notant. infa. qui citat Innoc. in
d. c. continentia. de cler. percuſſo. & ſequitur & refert
Natt. d. conſ. 458. poſt nu. ſecundum, verſ. tamen Bal.
ibi. vol. 2.

Quintò amplia concluſionem procedere, ēt ſi quis
deterruiſſet, ne maleficium fieret, dum tamen tēpore
maleficij armatus aſtiterit, vt per Fel. poſt Spec. quem
adducit in c. ſicut dignum. col. 3. de homic. & per Nat.
in conſ. 458. nu. 3. vol. 2.

Limita primo concluſionē ſupradictam cum ſuis
9 ampliationibus non procedere, † qñ illa pręſentia nō
ſit ex animo propoſito ſeſe immiſcendi facto, ſed for-
tuitu eò loci venerit armatus, vt aſſatim rũdit Anch.
conſ. 216. verſ. reſtat reſpondere. Bal. in d. l. ob hęc ver
ba. nu. 5. verſ. adde vltimo. ff. de his, qui notant. infam.
Fel. in c. ſicut dignum. nu. 6. verſ. & omnia iſta limita.
de homic. Pariſ. d. conſ. 164. nu. 11. verſ. ſeu per errorē,
vel caſualiter. d. vol. 4. & nu. 12. Ioan. de Amicis conſ.
5. ſuper inquiſitione formata per capitaneum ciuita.
tis Iſerniæ, col. 2. in prin. verſ. per quæ verba, & Rimi.
conſ. 13. & per Clar. pract. crim. lib. 5. §. fi. q. 9. verſ. quæ
ro nunquid, circa finem.

Illud vero in hac re obſeruatione dignum non eſt
10 prætereundum, in dubio † ſemper quē caſu præſumi
adfuiſſe potius, quàm ex induſtria. ſic tradidit Fely. d.
c. ſicut dignum. nu. 6. Bald. in l. 1. in lectura antiqua. ff.
de ſeruo corrupt. & in c. 1. de benef. frat. Inno. in c. cō-
tinentiam de cler. percuſſo. quia nullus malum præſu
mitur velle committere, donec probeť, arg. l. Quintus
Mutius. ff. de donat. inter vir. & vxo. Pariſ. d. conſ. 164.
nu. 12. & 14. 16. & 17. vol. 4. Boſſ. tract. crim. tit. de ho-
micid. nu. 25. Natt. d. conſ. 458. poſt nu. 2. verſ. & licet
in dubio. vol. 2. concludit tamen Bal. vt iudex debeat
hoc arbitrari ex circunſtātijs, arg. l. 1. §. ſi quis in villa.
ff. ad Syllan. & hæc nota, quia pulchra.

Secundo limita non procedere, qñ aſſiſtens non
11 aſtat, vt maleficio faueat, † nam ſi fortuna poſtea cō-
mittatur delictum, non dicitur auxiliator. & tunc illa
præſentia probata, non videtur probatum auxiliũ de-
linquenti dediſſe. d. l. cũ aliter. §. ſed in eo. vbi Roma.
nu. 1. ad Syllan. exemplum poteſt afferri de eo, qui ac-
currit cum batillo ad dirimendam rixã, in qua deinde
ſequutum eſt homicidium, pro quo conſuluit Mant.
conſ. 281. lib. 1. & non eſſet aliquo modo puniēdus, vt
per Clar. d. q. 90. §. fi. d. verſ. quæro nunquid an ſi. l. præ
tor. §. homines. ff. vi bon. rapt. Auguſt. Arimi. in addit.
ad Ang. de maleſi. in verbo. dictus Andreas. n. 4. ratio
12 eſt, † quia voluntas, & propoſitum diſtinguit malefi-
cium, ita reſpōdit Bal. in addit. ad l. 1. ff. de ſer. corrup.
nam niſi quis probetur aſſociaſſe delinquentē ad ma-
leficium perpetrandum, auxilium præſtitum non di-
cetur, quoniam non tenetur auxiliator, niſi fuerit in
dolo, vt docuit Bart. in l. ſæpè. in fin. ff. de verb. ſignif.

Anna.in l.1.§.ſed in eo.ff. ad Syllan. Paul. de Caſtro
conſ.90 quod incipit,in cauſa incarceratorum &c. in
13 capitis enim iudicio † nemo ex præſumptione debet
damnari.l.abſentem. ff.de pœnis, & in dubio ſemper
præſumendum eſt,quem caſu interueniſſe,vt per Nat.
in d.conſ.458.nu.2.vol.2.

Tertiò limita concluſionem non procedere, qñ is,
14 qui vulnus intulit, ſit incertus, † ēt ſi aſtans armatus
venerit animo aſſiſtendi, & ille animus ex coniectu-
ris probetur,ita cauit Alex.conſ.15. nu.10.lib.1.

15 Ratio,quia ſi incertū ſit principale † vitiat acceſſo-
riū,vt conſulit Anch.conſ.96.ad fi. Bar.& Sal. in l.ſi
is qui rem.§. ſi tu Titiū. ff.de fur. item in l.ſi in rixa.&
ibi Alber.& in l.item Mela.§.1.ff.ad l.Aquil.

Quartò limita concluſionē non procedere, niſi de-
16 lictum fuerit perpetratum,† nam tum demū præſumi
tur armatus aſtans auxilium præſtitiſſe. l. ſæpè ita.de
verb.ſign.in ℏ.Dy.in l.ſi diuortij.ff.ter.amot.

Quintò limita concluſionē non procedere, niſi cō
17 ſtet per ſententiam de præſtatione operis, † quia non
ſufficeret, ꝙ principalis eſſet condemnatus ſorte pro-
pter contumaciam,vel confeſſionem. Bart.in l. is qui
rem.§.ſi tu Titium.in fin.ff.de furt. Ancha. conſ.217.
Nos Bartholomæus,in fin.Maria.in cap.qualitet.2.q.
11.art.4.de probat.

Ex iſtis igiť omnibus, quæ à nobis hucuſq; tradita
18 fuere, pro appendice & corollario dici pōt † præſtan
tem opem,& auxilium teneri & puniri eadem pœna,
qua principalis, ꝗ concluſionem tradit Bar. in l. is qui
opem.ff.de furt.l.nihil intereſt. ff.de adulter. Cœpol.
in conſ.34.Socy.conſ.158.col.3.verſ.ſed iterū, & col.
4. verſ. confirmatur iſta reſponſio. Ang. de maleſ. in
verbo d.maleficio ſemper,nu.10.§.ope.inſtit.de obli.
quæ ex delic.naſ.gl.in verbo defenſam. in clem. 1. de
pœ.plenißimè Saly.in l.1.C.de rapt.vir. Ang.in l.1.C.
* de Nili agge.non rumpen.& hanc eſſe * cōem opinio
nē dicit Corn.in conſ.8.in litera A lib.3. quem refert
* Dec.in c.1.nu.12. vbi pariter de * cōi teſtatur, de offi.
deleg.Crau.conſ.220.poſt nu.12.verſ.ſed arguitur.Bo
logni.in conſ.5. col.fi.verſ.2. de hoc Bald. in l.1.C.de
Nili agger. nō rumpen. cum alijs multis adductis per
Natt.in conſ.458.nu. 9.vol.2.

In contrariam tñ deſcendit ſententiā Dy.in l.nihil
intereſt.ff.ad l.Corn. de ſica. ideſt præſtantem auxiliū
homicidio media tantùm pœna affici debere.

Verùm conciliandi ſunt hoc pacto iuxta ſñiam
19 Bal.in l.vnic.C.de crim. pec.vbi dicit † opem ferentē
per actum proximum facto, vt quia aſtitit facienti, in
eū animaduerti eadem pœna,ſin autem ferat opē per
actum remotū,tunc mitius puniri, prout ēt dicit Nat.
in conſ.151.nu.5.vol.1.& D.Clar.in ſua pract.crim.in
* § fi.q.90.vbi atteſtatur de * communi & æquiori opi-
nione, nam proculdubio minor eſt culpa auxiliantis,
quàm principalis,& hinc conſequitur,vt ēt mitius vi-
* deatur puniēdus, & de * communi etiam teſtatur So-
cyn.in conſ.188. lib.2. prout refert Couarru. in clem.
ſi furioſus.fol.mihi 291. nu.a.in fi.

Primò amplia hanc illationem procedere vſq; eo
20 † vt qualitas in principali agente maius & grauius fa
ciens factum, cenſeatur adeſſe etiam in præſtante au-
xilium, vnde opem præſtans patricidæ, ita grauiter pu
nitur, ſicut ipſe committens, vt auctor fuit Bart. in d.l.
is qui opem.ff.de fur.& in l.vtrum.ff.de patric. Feli.in
c.ſicut dignum.num.1.de homic.Salyc.in l.1.de rapt.
virg.verſ. quæro ſi propter qualitatem inhęrentem.&
* hanc eſſe opinionem * communem dicit pract. Con-
rad. fol.330.nu.6.relata à Iul. Clar.d.q. 90.§. fin. circa
prin. qui diſtinguit inter auxilium præſtitum ante de-
lictum, vel in ipſo delicto, ſiue poſt delictum perfe-
ctum,quem ibi potes videre.

21 Limita hanc ampliationem non procedere, † qñ
dans opem ignoraret hanc qualitatem exaggerantē,
ſecundum Ang.in l.1.verſ.conſocios,& conſortes.C.
de Nili agger. non rumpen. qui ita dicit ſe obtinuiſſe
in facto, Ioan.de Anna.in c.ſicut dignum de homic.
l.is qui opem.ff.de furt.Clar.d.q.90.vbi ſupra.

Sed obſerues hanc limitationē procedere, qñ opē
dans ignorat qualitatem amplificantem ſuper nō de-
licto, nam tùm ignorantia qualitatis exaggerantis ex-
cuſat, non autem quando quis ignorat delictum, ſed
non qualitatem augentem factum,gl. ordinat.in d.c.
ſicut dignum.& gl.in c.fi.de homic.in 6.gl.in c.merito.15.q.1.vbi non excuſatur dans operam rei illicitæ.

Secundò amplia illationē prædictā procedere, etiā
ſi qualitas aggrauans delictum, non adfuerit tpe, quo
quis auxiliū aggreſſus ſit, ſed tpe maleficij. vnde ſi vo-
lenti occidere priuatū, attulerim ſponte ſciēter arma,
& ille interim conſtituatur in dignitate, potero cōue-
niri ēt quoad illam qualitatem. Bar.d.l. is qui opē qui
allegat gl.in l.1.§.perſuadere.ff.de ſer. corrupt.

Primò limita ſupradictā illationem non procede-
22 re † niſi quis præſtiterit opem delicto proximam.tex.
opt.in ca.felicis. in verſ.ſimplici fauore, & ibi glo.de
pœn.in 6.Saly.in d.l.1.vlt.col.de rap.virgin. Bal.in l.iu
dices.C.ad l.Iul.peculat. Bar. in l.qui ſeruo. ff.de furt.
& in l.ſi in rixa.ad fi.ff.de ſicar.

Secūdo limita non procedere, niſi reus principalis
eſſet condemnatus per ſñiam. Bar.in l.is qui rem.ff.de
furt.in §.fi. vėr.ſi tu Titium. Bald. conſ.120. aſſeſſoris
delicta Ancha.conſ.212.nos Bartholomæus.in fi.

23 Tertiò limita † niſi poſt delictū commiſſum aliqs
aſſiſteret in male merito, vt ferret auxilium quia non dr
propriè dediſſe opem delicto. Bar.in l.non ſolum.§.ſi
iuramento.ff.de iniur.itē in l.ſi quis in graui.§.ſi quiſ-
quam.ff.ad Syllan.l.in furti.§.ope.ff.de furt.item in l.
* raptores.& ibi Bal. C.de epiſ.& cleri.& eſt * cōmunis
opinio,vt dicit Clar.d.§.fi.q 90. verſ.aut verò, & hāc
* eſſe ſententiam frequētiori * calculo receptam, dicit
etiam Plac.lib.1.delict.c.16.nu.15.

Animaduertendū tamen hic eſt, contra huiuſmo-
di aſtantem oriri præſumptionē auxilij occulti, adeo
vt is debeat probare contrarium. Bal.in l.nō ideo mi-
nus.in penul.col.C.de accuſat.refert, & ſequitur Nat.
conſ.548.nu.2.in fi.d.vol.2.

24 Quartò limita, † niſi qs ignoranter præſtitiſſet opē,
quia dicenti ſe velle ire rus, commodaſſet equum, &
arma, & occidiſſet hominē, Bal.in l.quicunq;. in pen.
col.verſ.not.6.C.de ſeru.fugit.per l.apud antiquos.C.
de fur.Fely.in c.ſi quis epiſcopus.de hæret.

25 Quintò limita † niſi lex expreſsè aliter puniret prin
cipalem, quam pręſtantem opem, prout in caſu.l.1.de
rapt.virg.& l.1.C.de Nili agger.non rump.Cardin. in
clem.1.in 11.q de pœn.& eleganter Pet.de Ancha.in
regula acceſſorium.in 7.opi.de reg.iur.in 6.

Sextò limita, niſi operatio auxilij ſimplex fuiſſet ex
qua delictum, ſiue tractatus non ſit auctus, nam tunc
eadem pœna non punitur, ſi fides eſt habenda Iaſ. in
conſ.137.nu.3.& duob.ſequen.vol.1.Gram.in cōſ.45.
nu.41.Cepol.in cōſ.27.nu.9.& Cach.in deciſ.Pedem.
79.num.vlt.

Quapropter vt ea omnia, quæ in mediū attulimus,
dilucidius explicentur, cum iſta quæſtio ſit admodū
ardua, videndus erit D. Clar.in d. q.90. qui poſtquam
* retulit * cōem eſſe opinionem, indiſtinctè auxiliatorē
eadē pęna puniri, qua principalis delinquens, poſtquā
* ēt retulit * cōem pariter eſſe opinionem minori pęna
puniendū eſſe auxiliatorē, allegando pro vtraq; parte
Doctores, non nu. paucos, & ita quæſtionē eſſe valde
26 † dubiā & controuerſam, ſic diſtinguit, præſupponen
do tripliciter poſſe præſtari auxilium delinquenti, pri-
mò ante delictū, ſecundò in ipſo delicto, tertiò poſt
delictū conſumatum, deinde ſic diſtinguit, Aut deli-
ctum commiſſum eſt pręuio tractatu, vel deliberatio-
ne, accedente conſenſu, vel ſaltem ſcientia ipſius au-
xiliatoris, & tunc indiſtinctè dicit tenendum eſſe, au-
xiliatorem eſſe eadem pœna, qua principalis punien-
dum, &

ctum, & hoc quocunq; tempore auxilium præſtiterit, ſiue ante delictum, ſiue in delicto, ſiue poſt, teſtando. Bar. in l. in furti. §. ope. paulo ante fi. ff. de furt. vbi dicit, ſpem datam auxilij ad euadendum, dici auxiliũ ad maleficium committendũ. Aut non præceſſit aliquis tractat. vel deliberatio, & tunc ſi auxiliator præbuit cauſam delicto, punitur eadem pœna, iuxta ſententiam Grat. in conſ. 53. nu. 3. vol. 2. ſi verò non præbuit cauſam, tunc punitur mitiori pœna, præſertim ſi præſtitit auxilium poſt commiſſum delictum, nã tũc non dr̃ verè auxiliatus, vt dicit Bar. in l. 3. §. ſi quiſquã. ff. ad Syllan. Aut eſt dubium, nunquid præceſſerit tractatus, ſiue deliberatio ſaltim ratione auxiliatoris, & tunc auxiliator eſt in primis torquẽdus ſuper ipſa deliberatione, aut tractatu, aut ſcientia delicti, ſecundũ Manu. in conſ. 67. vol. 1. & vbi id fateat̃, debet adhuc pro ipſo auxilio puniri pœna extraordinaria, maxima enim vrget ſuſpicio contra eum, qui pręſtitit auxilium delinquenti, etiam poſt commiſſum delictũ, ſe fuiſſe participem & conſciũ ipſius delictũ cõmittẽdi.

B

CONCLVSIO CLX.

ARGVMENTVM.

Balla an præſumatur illius mercatoris, cuius eſt ſignum in ea.

SVMMARIVM.

1 *Balla præſumitur illius mercatoris, cuius eſt ſignũ in ea.*
2 *Trabs præſumitur eius, qui illam ſignauit, & nu. 6.*
3 *Emptor illas ſignans videntur ſibi traditæ.*
4 *Secus in vegete vini empta per ſolam ſignaturã non transfertur dominium.*
5 *Animal illius præſumitur, cuius ſigno ſignatũ eſt, de qua vide ſupra in concluſione, animalia.*
6 *Idem eſt in arboribus venditis, quæ ſignantur.*
7 *Niſi prædicta ſignauerit quis ſigno alieno, & fecerit expreſſam mentionem, quod erat alienum.*

BALLAM (noſtrorum hæc vox eſt) merca-
1 toris præſumi illius eſſe, † cuius ſignum in
ea ſit ſcriptũ, tradidit Bal. in auth. dos da-
ta, in 1. col. verſ. not. ex ſignaculo. C. de do
nat. ante nup. Dec. in c. cum cauſam. num. 6. de proba.
Boer. deciſ. 105. nu. 9. & 10. Andr. Barba. in repet. rub.
de fid. inſtru. col. 42. in fin. verſ. vnum tene menti, vbi
vide, & Ioan. de Ana. in c. fin. col. 3. in prin. verſ. adde
etiam Bal. Iacob. de Sancto Georg. in l. pacta nouiſſi-
ma. in vltim. verſ. C. de pactis. Affli. in conſti. Regni
Siciliæ, quæ incipit, priuilegia, & iuſtitia, in 2. lib. 2. no-
tab. & Caſſan. in conſuetud. Burgund. tit. de iuſtitiis.
§. 8. verb. le ſigne. n. 2. fol. mihi 80. arg. l. ſtigmata. C. de
fabricen. lib. 11. Bal. in l. 2. nu. 1. C. q̃ res vend. nõ poſ.
2 Primò amplia etiam in trabe, † quia præſumitur il-
lius, à quo fuerit impreſſa, tex. eſt in l. quod ſi neq;. in
fi. ff. de peric. & commo. rei emptæ. iuncta gl. in verb.
ſignaſſet. Videri autem trabes traditas, inquit Paulus,
quas emptor ſignaſſet. Bal. in rub. C. eo. verſ. ſi vendi-
di. Iaſ. in l. quoties nu. 18. limit. 6. C. de rei vendicatio-
3 ne, nam ſi emptor illas trabes ſigna† videntur ſibi tra
ditæ. d. l. quod ſi neque. & Iaſ. in d. l. quoties.
Limita iſtam ampliationẽ nõ procedere in dolio
4 vini empto, in quo † per ſolum ſignũ non transfertur
dominiũ, tex. in l. 1. §. ſi dolium. ff. de peric. & comm.
rei vendit. Si doliũ ſignatũ ab emptore, inquit Vlpia.
Trebatius ait, traditũ id videri. Labeo cõtra, quod &
verũ eſt, magis enim ſubmittereĩ, ſignari ſolere, q̃ vt
traditũ videatur. Iaſ. in d. l. quoties. Bal. rub. C. eod. tit.
Rom. ſing. 285. tu ſcis, ꝙ traditionib. Boer. deciſ. 105.
nu. 10. & Iaſ. in l. traditionib. nu. 8. C. de pact. & ratio
eſt, quia in vino, & ſimilib. alia præſumptio ſumi po-
teſt, quàm animus tradendi, exempli gratia, ne in do-
lio aliquid immittat̃. d. §. ſi doliũ. & Bal. vbi ſup. Mo
der. Anco. in trac. de merca. 2. par. nu. 90. declarando,
vt per eum poſt Bal. vbi ſupra, & Sal. in l. fi. C. co. tit.
Secundò amplia ẽt in animali procedere, qa illud
5 præſumitur illius, † cuius ſigno ſignatũ eſt, vt nos do-
cuit Bar. in l. ſtigmata. C. de fabri. lib. 11. Zanet. in ſum
ma, in rub. 11. q. vlt. & Alex. in l. cũ diuerſis. ff. de relig.
Bal. in rub C. de peric. & comm. rei emp. verſ. ſed in ar
borib. Quod & antiquitus in ſeruis fieri ſolebat, etenim
illi Samij bello capti, qui Sameæ nauis ſigno erat de-
formati, vel illi ſerui, q in literis erãt inuſti, quos lite-
ratos vocabant, Athenienſiũ eſſe p̃ſumebant̃, vt me-
minit Alex. ab Alex. li. 1. c. 18. Rurſus verò illi Athe-
niẽſes à Samijs capti, quos ſeruorũ loco habebãt, qui
noctuæ ſiguta erant notati, Samiorũ eſſe cenſebant̃,
idẽ ibi. Syracuſani verò, vt diſcrimẽ ingenuæ, & ſerui
lis pſonæ notaret̃, ſeruis equi characterẽ inuſſerũt. idẽ
ibi. & Plutarchus ẽt. Quod ẽt noſtra tẽpeſtate. Neapo
li, Siciliæ, & in alijs regionib. ſolet obſeruari, vt cuius
ſigno ſerui inuſti ſint, eorũ eſſe p̃ſumant̃, & ad ipſos
deducant̃. Ad iſtã ampliationẽ adhibenda erunt, quę
tradidimus ſuprà in cõcluſione, animalia, vbi amplia
tur, & limitatur, & videnda ẽt erit concluſio ſignum.
6 Tertiò amplia † ẽt idem præſumi in arborib. vẽdi-
tis, quæ ſignantur, ſic meminit Boer. d. deci. 105. nu. 9.
alleg. tex. in l. quod ſi neque. ff. de peric. rei ven.
Primò limita concluſionem, quando quis ſignauit
7 aliquid cũ alieno ſigno, † & apertè protulerit, eſſe alie
num cuius rei auctor fuit Bart. in l. ad teſtiũ. de teſta.
& Spec. de probationib. §. videndum. verſ. & nota. &
Philip. in c. ſignificauit. de appel. Io. And. ſing. in c. 2.
de fid. inſtru. Alex. conſ. 87. nu. 9. lib. 7.

CONCLVSIO CLXI.

ARGVMENTVM.

Bancherius communis ſiue mauis nummularius, vel argentarius an pręſumatur quæſiuiſſe bona, quæ habet ex pecunijs publicis, an ex officio ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Bancherius cõmunis non præſumitur quæſiuiſſe bona quæ habet de pecunijs communibus, ſed ex officio ſuo. vide contrarium ibi.*
2 *Prima opinio procedit, quando quis gerit officium priuatum, alia opinio quando gerit publicum.*
3 *Præſumptio, quæſiuiſſe de pecunijs publicis bancheriũ communis, ceſſat redàita ratione.*

Bancherium communẽ (quem politius nummularium, vel
argentariũ dixeris) nõ p̃ſumi q̃ſiuiſſe bona, quę habet
1 ex pecunijs publicis, † ſed ex officio ſuo dicendũ eſt,
per ea, quæ animaduertit Bar. in l. ſpadonẽ. §. eſt autẽ.
ff. de excuſat. tut. per l. ſi defunctus. C. de arbitriut & p
eundẽ Bar. in l. facultas. ad fi. C. de iur. fiſ. li. 10. per d. l.
ſi defunctus. & per l. 3. §. multa. ff. eo. tit. de exc. tu. Gul.
de Cun. & Petr. in auct. licentiam. C. de epiſc. & cle.
Contrarium vr̃ velle gl. fi in d. l. facultas. ibi. quaſi omnia, quæ habet, præſumantur fiſci, quam not. Bald. in d. l. ſi defunctus, & non eſſe alibi, inquit idem Bal. in l. cum omnem. in prin. de bon. quæ lib.

Conciliatur

Conciliatur hoc pacto, vt prior opinio procedat in illo, qui gerit officium priuatum, prout loquitur text.
2 in d. l. ſi defunctus, † ſecus eſt, quando officium eſt publicũ, quia tunc procedit opinio gloſſæ, vt inquit Bal. In d. auth. licẽtiam. col. 7. verſ. iuxta prędicta. & Alex. in addit. ad Bar. in d. l. facultas.

Limita tamen opinionem gloſſæ procedere, quo
3 adusq; reddiderit rationem de adminiſtratione. † q̃a ſi benè illam reddet, ceſſabit illa præſumptio, ita inq̃t Bal. in d. auct. licentiam. d. verſ. iuxta prędicta. ex mẽte Guliel. de Cun. & Pet. in d. auct. licentiam. & idem Bal. in d. l. ſi defunctus. C. arbitr. tut.

CONCLVSIO CLXII.

ARGVMENTVM.

Bannitum quem eſſe quomodo probetur, & quando poſſit iure occidi.

SVMMARIVM.

1 *Bannitum quem eſſe probatur per libros, in quibus deſcribuntur banniti.*
2 *Bannitus deſcriptus in libro bannitorum poteſt impunè occidi ſtante ſtatuto.*
3 *Bannitus ſi impunè poteſt occidi, multo magis in priuatis carceribus detineri, & torqueri poteſt.*
4 *Bannitum cancellatum de libro occidens quis ignoranter excuſatur.*
5 *Etiam ſi ſit cancellatus immeritò occidens excuſatur.*
6 *Bannitus cancellatus de banno præſumitur indebitè cancellatus, quando cauſa non apparet, propter quam fuerit cancellatus.*
7 *Bannitus deſcriptus in libro bannitorum, quem magiſtratus impunè in ciuitate eſſe ferat, cui permiſſa ſit facultas banniendi, & ſaluum conductum faciendi, non poteſt occidi, quia habetur pro non bannito, & illum lædens punitur, ac ſi non bannitum læſiſſet.*
8 *Patientia, & tolerantia ſuperioris, vel Principis inducit cõſenſum Principis volentis ipſum pro nõ bannito haberi.*
9 *Bannitum occidens proditoriè non gaudet priuilegio ſtatuti permittentis occidi.*
10 *Bannitum probatur quem eſſe per ſcripturam in archiuio publico communis, etiam non publicam repertam.*
11 *Scripturæ in archiuio communis probãt inter eaſdem perſonas, inter quas ſunt ſeruatæ, niſi locus extra territoriũ archiuij eſſet confœderatus cum loco dicti archiuij.*
12 *Sumptum ex regiſtro probat bannitum, etiamſi regiſtrũ fuerit conſumptum, vel combuſtum, & talis bannitus virtute illius ſumpti poterit impunè occidi, dummodo ſumptum ſit cum ſolemnitatibus requiſitis.*
13 *Bannitus etiam ſi ſoluerit condemnationem, vel pęnam, & non ſit cancellatus de banno, præſumitur etiam bãnitus, quia donec deſcriptus eſt, ſemper ineſt ſibi iſta appellatio banniti, & ſi durat iſtud nomen appellatiuum, durat et nominis effectus.*
14 *Bannitus cancellatus de banno quando non apparet cauſa, in dubio præſumitur indebitè cancellatus.*
15 *Banna probantur per ſcripturam etiam cancellatam, dummodo reperiatur in archiuio communis.*
16 *Bannitum quem eſſe non præſumitur, niſi probetur.*
17 *Bannum, quod alicui datur ob contumaciam, facit indicium ad torturã, ſi ritè, & ſeruatis ſeruandis fuerit bannitus.*
18 *Bannitum occidens tempore ſaluiconductus præſumitur non habuiſſe notitiam dicti ſaluiconducti, nec puniẽdus.*
19 *Ignorantia in dubio præſumitur.*
20 *Notorium tollit præſumptiones ignorantiæ.*
21 *Cautella bannitorum qui à banno liberati curent ſe de libro bannitorum cancellari.*
22 *Bannitus debet cancellari de omnibus libris bannitorum, quando eſt conſuetudo vt in diuerſis libris ſcribantur, alias poſſet occidi.*
23 *Bannitus ſi iuſtè fuerit cancellatus de banno, non poteſt impunè occidi alias ſecus.*
24 *Statutũ dictans quod banniti debeant rebanniri per quoſdam ſapientes, licet bannum non ſit cancellatũ, non poſſunt impunè occidi.*
25 *Cancellatio banni ſufficit facta verbo.*
26 *Capitula pacis ſi continent, vt banniti rebanniantur, ſufficit ſine alia cancellatione.*
27 *Bannitum occidens ſciens ſoluiſſe pęnã banni, vel de proximo rebanniendum, vel rebãnitum verbo a ſuperiore, punitur, etiam non cancellatus, ac ſi cancellatus fuiſſet.*
28 *Scientia bannitum occidentis, gratiam ſibi eſſe factã banni, quomodo probetur, vide ibi remiſſiuè.*
29 *Rebannitus etiam ſi re ipſa non ſit cancellatus de banno, ſi per ſolemne inſtrumentum in archiuio publico appareat reuera ſolutam pœnam in banno contentam, nõ dicitur, nec figuraliter, nec ſubſtantialiter amplius bannitus.*
30 *Bannitum occidens non venit puniendus, niſi iuxta bannum ſit facta mentio ſolutionis dicti banni, cum veriſimiliter potuiſſet occidens ignorare.*
31 *Bannitus a ſuperiore toleratus licet ſit in bãno, & in libro bannitorum deſcriptus, non poteſt impunè occidi.*
32 *Bannitorum non cancellatorum, & cãcellationis materiã vide ibi remiſſiuè.*
33 *Banna præſidum terrarum potius ad terrorem præſumũtur, quam ad valorem facta.*
34 *Bannitus poteſt ferre teſtimonium de iure ciuili extra locũ, in quo exulat, quia bannum non irrogat infamiam.*

Bannitum (is eſt, qui à Cicerone plurib. in locis dicitur, cui ſit interdi
1 ctum aqua, & igni) quẽ eſſe † probatˀ per libros, in quibus deſcribunt̃ banniti, ita profitendo docuit Alex. in l. decem ſtipulantes. nu. 37. ff. de verb. oblig. & idẽ Iaſ. nu. 18. & idẽ Alex. in l. 1. nu. 11. ff. de nou. oper. nunc. & Saly. & Bald. in l. moueor. C. ſi ſer. exporta. ven.
2 Adeo vt † poſſit talis deſcriptus in libro bannitorũ impunè occidi, ita tradidit docendo Hippolyt. Marſ. in l. 1. ff. ad l. Cornel. de ſicar. nu. 9. Alex. conſulendo in conſ. 65. nu. 2. lib. 3.

Intellige ſi ſuper hoc extet ſtatutum, Bar. Bald. Iaſ. Dec. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur.
3 Ex quo infertur, † vt quemadmodum bannitus impunè occidi, eo magis & in priuato carcere detineri, & torqueri poſſet, vti inſigniter dicit Bald. in l. iubemus. nu. 5. C. de priuat. carcerib. inhib. l. neminem. nu. 4. & 5. C. de exhiben. & tranſmitten. reis.

Amplia ſuperius dictum, etiam ſi bãnitus eſſet de-
4 letus ex libro, dummodo occidens ignoret, † quia tũc excuſatˀ. Iaſ. in l. ſi ſe non obtulit. §. condemnatũ. nu. 37. ff. de re iudic. per doctr. Ang. Imol. & aliorum in l. filio quem pater. per illum tex. in princi. ff. de liber. & poſthu. & refert Ang. quod ita conſuluerunt Iac. de Belu. & Iacob. Butr. in q. Baldarij, & Iacob Clarij de Florentia, & idem refert Ang. in l. ſi duo. ff. de acq. hęre. Lud. Rom. in l. 2. in prin. ff. ſi cert. per.

Secundò amplia illud dictũ, ſi ſit abſterſus tñ im-
5 merito, † quia occidens excuſatur ac ſi occidiſſet non deletũ, ita egregiè dixit Bal. in c. 1. in princi. in tit. hic finitur l. dein. incip. conſu. reg. & in l. ſcriniarios. C. de teſt. mili. & Io. Andr. in c. veniens. de accuſ. in nouel. Hippol. Marſ. in d. l. 1. ff. ad l. Corn. de ſica. nu. 71. Nel. in tract. ban. in 1. part. 3. temp. in 3. q. voluit Bart. Cep. conſ. 7. quidã fuit Paduæ condemnatus. & ad hoc ob-
6 ſerues † bannitũ deletum à banno pręſumi immeritò ademptũ, qñ non apparet cauſa ppˀ q̃ fuerit ſublatus. Mar. vbi ſup. num. 72. & Neil. in d. tract. de bann. in 3. par. 2. temp. nu. 75. Bal. in c. cum ſuper col. fi. de re iud. & in l. ſi non ſortem. §. adeo. ff. de condict. indeb. & in l. ſi præſes. C. quomodo, & quando iudex, in fi.

Limita hanc ampliationem non procedere, ſi ipſe

Digitized by Google

bannitus toleraretur, vt impunè eſſet in ciuitate à ſuperiore, qui habet poteſtatē banniēdi & fidē dare pu-
7 blicam, † nam hoc caſu pp̃ patientiā, & tolerantiam ipſius ſuperioris licet ſit deſcriptus in libro bannitorū vt in ſublimitatione, tñ habetur pro non bannito. l. 1. §. ſcientia. ff. de tributo. l. 1. §. magiſtrum. ff. de exercit. actio. vt Saly. in l. nullus. C. de Iudæis, quē ſequit̃ Ioā. de Anan. in c. ſicut Iudæi. col. 4 de Iudæis. & ibi Fely. in pen. col. Alex. conſ. 1. col. vlt. vol. 2. Hipp. de Marſi. ſing. 77. q̃ incipit, patientia. nu. 2, & in ſua pract. §. aggredior, nu. 23. vbi dicit, q̃ ſi quis hoc caſu læſerit bannitum, debere puniri, ac ſi læſiſſet non bannitū, vt per ſuprà alleg. Doc. quos, ſequit̃ Marſ. in conſ. crim. cōſ. 9. nu. 2?. & conſ. 46. nu. 31. Marſ. in l. 1. num. 10. ff. ad l. Corn. de ſica. & in l. fi. nu. 13. ff. de iuriſd. om. iud.

8 Ratio eſt, † q̃a talis patientia, & tolerantia ſuperioris, vel Principis inducit cōſenſum dicti Principis volentis ipſum haberi pro non bannito. Marſ. d. ſing. 77. nu. 1. latè Dec. conſ. 327. incip. viſo caſu. in vlt. col. Iaſ. in l. omnes populi. nu. 47. ff. de iuſt. & iur.

Secundò limita non procedere ſi quis bannitū oc-
9 cidat proditoriè, † nam tunc occidens non gaudet priuilegio ſtatuti, ita ſcripſit Bar. in l. genero. ff. de his, q notant. in fam. & in l. ſi quis in graui. §. verum. ff. ad Sillan. Bart. & Aug. in l. nulla. C. de delat. lib. 10. Aret. in l. cum ſeruus. ff. de verbo. oblig. Cœpol. conſ. 34. li inquam. 3. col. verſ. præterea.

Primò amplia principalē concluſionē procedere ēt in ſcriptura non publica, reperta in archiuio publi-
10 co communis, † q̃a illa probat bannitū. Bald. ſing. in rubr. C. de fid. inſtr. in fi. nam huiuſmodi libri, vel inſtrumenta reperti in tali loco faciunt fidem, ēt ſi non habeant requiſita, vt dicit, & conſulem, vt auth. hen. ad hæc. C. de fid inſtr. & Alex. in auth. ſi qs in aliquo. C. de eden. verſ. 6. fallit. Roma. conſ. 165. liber regiſtr. & conſ. 260, in propoſito. nu. 3. conſ. 319. in cā. Dec. cōſi. 14?. & pro tenui. nu. 10. in d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 23. C. de eden. in c. cum cauſam. nu. 7. de prob. latè per Aym. Crau. in trac. de antiq. tēp. pat. 1. limit. 4. Marſil. ſuper rubr. C. de prob. nu. 293. conſ. 20. digneris quæſo. nu. 57. & ſeq. conſ. 43. Spiritus Sanctus. nu. 13.

11 Intellige inter eaſdē pſonas procedere † inter quas ſunt ſcripturæ ſeruatæ, niſi locus extra territoriū Archiuij eſſet ꝯfœderatus cū loco d. Archiuij. ita locut' eſt ſingulariter Bal. in rub. C. de fid. inſtr. vbi ſup. & de materia hmōi ſcripturę vide in concl. ſcriptura p tor.

12 Secundò amplia in ſumpto, † q̃a illud probat bannitū, adeo, vt ēt ſi regiſtrum fuerit conſumptum, vel combuſtum, talis bannitus poterit vi illius ſumpti impunè occidi, dummodo ſumptum ſit cū ſolemnitatibus requiſitis. Ita Nell. in tract. de bann. par. 2. nu. 9.

Tertiò amplia concluſionē, ēt ſi bannitus ſoluerit condemnationē, ſeu pęnā, & non ſit deletus à banno,
13 † quia tunc p̃ſumitur ēt bannitus, quia quandiu bannitorū albo eſt deſcriptus, tandiu banniti nomen illi cōpetet, q̃ ſi durat iſtud nomen appellatiuū, ſtabilis ēt permanet nominis effectus, ita rñdit Alexan. in conſ. 314 nu. 5. in fi. vol. 1. Bal. ita docuit in l. Labeo. in §. 1. in fi. ff. de pact. vbi id cautionis genus ſuggerit, vt facta ſolutione curet eā abolendam à libris bannitorū, & l. tutelas. C. de cal. diminut. idē Alex. cōſ. 160. viſis narratis. vol. 7. Iaſ. in l. ſi creditor. in 1. col. C. de fideicom. Alb. de Roſ. in tract. ſtatuto. in vlt. par. in q. 33.

Illis addendū illud arbitror, in dubio quē præſumi
14 immeritò & iniuſtè deletū eſſe à banno, † qñ non apparet cā, cur fuerit abſterſus. Bal. in c. cum ſuper. in 6. col. de re iud. & in l. ſi non ſortem. §. adeo. ff. de cond. indeb. & in l. ſi preces. C. quomodo, & qñ iud. Hippol. de Marſ. in l. 1. C. de ſicar. Abb. in cōſ. 7. tria circa primū. lib. 3. Nell. in ſuo trac. bannit. in 3. par. 2. temp. in q. 77. incip. ſed circa idem Bal. in conſ. 208. incip. coniungamus lib. 6. quem omnino vide Bal. in ſuo reper. in B. verſiculo bannum cum cancellatur.

Præterea nec illud omiſerim, ēt probari banna per
15 † ſcripturā ēt deletam. Bal. in l. moueor. C. ſi ſeru. expor. & in addi. ad Spe. tit. de ſnīa. ver. banna. Bald. in l. emācipatione. C. de fid. inſtr. Bar. in l. acta. ff. de re iud.

Intellige tamen hanc concluſionem procedere, dummodo reperiatur in archiuio communis. Bald. ſing. in rub. C. de fid. inſtr. in fi.

Verum ñ in dubio bannitū quē eſſe non pręſumit̃,
16 † niſi probetur: vt reſpondit Bologni. conſil. 27. nu. 1.

Succurrit & illud hoc loco opportunè dicēdū, ban-
17 nū, q̃ alicui datur ob contumaciam † facere indiciū ad torturam Gram. conſ. 12. nu. 21. & conſ. 32. nu. 8.

Sed hoc proculdubio intelligendū eſt pcedere, ſi erat bannitus ritè, & ſeruatis ſeruādis. idē cōſ. 37. nu. 5. Brun. in trac. indicio. nu. 5. q. 2. paris. nu. 7. Hipp. ſing. 117. & in l. 1. nu. 3. ff. de q̃ſt. vide Blanc. declarantem. in l. fi. de quæſt. num. 293. Gram. deciſ. 34. nu. 50. Par. in ſindic. in verb. tortura. verſ. ſequitur quæſt. nu. 5.

Ex iis, quæ diximus, elici pōt, bannitum occidentē tpe, quo habebat ſaluumconductum, vel maius fidē
18 publicam, † præſumi non habuiſſe notitiam dicti ſaluiconductus, vnde puniri non debet, ac ſi occiſus verè non habuiſſet ſaluumconductū: ita conſuluit Pau. de Caſt. conſ. 199. nu. 2. incip. licet iſta. vol. 1.

19 Ratio, q̃a in dubio † pręſumit̃ ignorantia. l. verius. ff. de pb. regula p̃ſumitur. ff. de reg. iur. in 6. Dec. conſ. 327. nu. 6. vbi allegat Alber. in 4. par. ſtat. q. 38. in fi. & alia, vt ibi nec habet neceſſe probare, ſe ſciuiſſe ipſum bannitum. Bar. l. inter omnes. §. rectè. nu. 4. de fur.

Primò limita concluſionē non procedere, qñ aper-
20 tiſſimū eſſet omnibus de ſaluoconductu † nam tunc tolluntur præſumptiones ignorantiæ, gl. ſingularis in l. 1. ff. de recept. arbi. quam gl. reputat ſingularē Alex. in l. ſi tutor. C. de peri. tutor. in apoſt. ad Bar. ibi.

Vt igit̃ rem in pauca conferam & vt bannitis con-
21 ſulā, adiiciendū eſt: † vt diligēter obſeruent banniti, cum primū in patriam reuocati fuerint ſe delendos curent à libris bannitorum, quam cautionem ponit Bal. in l. Labeo. §. 1. ff. de pact. Iaſ. in l. ſi creditori. in 1. col. C. ſideic. Albe. de Roſā. in tract. ſuo ſtatut. in vlti. par. in q. 33. incip. tranſeundo ad ſecundam quæſt.

* Quam concluſionem, & * communem opinionē in fauorem, & cautionem bannitorum adductā amplia duobus modis.

Primò, vt non ſolū talis bannitus debeat adimi ab
22 vno libro bannitorū, † ſed ēt ex omnibus bannitorū libris, quādo huiuſmodi eſt cōſuetudo: vt in diuerſis libris ſcribantur, vt fit Bononiæ, nā aliàs poterit occidi, ac ſi nō fuiſſet abſterſus, ita inſignitè dixit Ang. in l. fi. per illū tex. ff. de his, q̃ in teſta. delen. & ibi Raph. Cuma. Aug. in l. noſtrā. C. de teſta. & hāc doctrinam latius firmat Alex. conſ. 280. attēta diſpoſitione ſtatuti. 1. & a col. & conſ. 301. viſis dubitationib. vol. 4.

23 Secūdò amplia ſupradicta, & dicas, † vt talis bannitus, ſi fuerit cancellatus, nō poſſit occidi impunè, hoc eſt verū, ſi iure optimo, & legitimo, ſecus ſi immeritò fuerit cancellatus, q̃a iniuriā inferens bannito iniuſtè cancellato de banno non punit̃, perinde ac ſi occidiſſet bannitū non cancellatū, dixit Bal. in c. 1. in prin. in tit. hic finitur lex Corra. & incip. conſuet. Regni, & Bal. in cōſ. 208. coniungamus 2. col. vol. 6. Idē voluit ipſe Bal. in l. ſcriniarios. C. de teſta. mili. Io. And. in c. veniens. de accuſa. Nell. in trac. bānit. in 1. par. 3. temporis, in 4. q. Cœpol. conſ. 7. quidam fuit Paduæ.

Dum verò ſuprà dicebamus, bānitum non cancellatum à bāno poſſe impunè lædi, ſicut antea poterat, limita aliquot modis.

Primò limita, quando lege municipali caueret̃, aliquo in loco, vt banniti debeant à banno eximi à qui-
24 buſdam ſapientibus, † nam hoc caſu licet bannum non ſit cancellatum, tamen tales banniti non poterunt impunè occidi, quoniam tunc bannum propter tale ſtatutum redditur nullū, ita notabiliter dicit Bal.

in l. ſi

Digitized by Google

in l.ſi creditoris.nu.1.C.de fideicom. quē ſequit̄ Pau.
de Caſt.d.loco dicens, ꝙ ſi deliberatum ſit, vt banniti
à banno eximerentur, tunc etiā anteq̄ à banno indu-
cerentur, non poſſe ex forma ſtatuti impunè lædi, idē
tenet Alex.conſ.114.ponderatis his.nu.2.& per totū,
lib.1.vbi ad id comprobandū teſtatur Io.And. in ad-
dit.ad Spec.tit.de accuſat.in 3.par.§. ſequit̄.verſ.quar
tum membrū.Iaſ.in l.ſi creditoris.C.d.tit. pro qbus ēt
faciunt dicta per Ang. in ſuo tract. de maleſ. in verb.
25 qui iudex, in 1.verſ. ante fi. † vbi dicit ſatis eſſe liturā
verbis tantummodo expreſſam, ad quod adducit Bar.
in l.emptor.§.Lucius. in fi.ff.de pact.

Secundò limita non procedere, qñ in capitibus pa
cis actū ſit, vt banniti in integrū reſtituerentur, & eo-
26 rū condēnationes, & banna inducerent̄, † tunc.n.nō
requirit̄, vt de facto deleantur ex libris, ſed ſatis eſt, ſi
declarentur haberi pro deletis. Bart.in d l.emptor.§.
Lucius. Idē firmat expreſſius Ang. & Imo.in l. 1.in fi.
ff.de his.quæ in teſta.delen. Bal.& Caſt.in l.huiuſmo
di.in §.cū ea.ff.de leg.1.& Caſtr.conſ.33.incip.viſo d.
inſtr̄o.& in l.ſi non ſortem.§.adeo.ff.de condi.indeb.

Tertiò limita in eo, qui ſciebat factā fuiſſe gratiam
27 vel ſoluiſſe pœnā banni, † vel illū eſſe in patriā reſti-
tuendū de proximo ex aliqua cauſa, vel denique illū
eſſe à banno liberatū verbo à ſuperiore, nam talibus
caſibus, ꝑ talem ſcientiam, punitur occidens banni-
tum, non cancellatum, ac ſi eſſet cancellatus. Domi.
Nell.in ſuo tract.Bannit.in 1.par.3.temp.in 2.q.Bald.
in l. 2.in 3.col.ff.ſi quis in ius vocat.&c.& in l.quid ſit
fugitiuus.§.apud Labeonem.ff.de ædil.edic.Io.And.
in regula, ꝙ quis mandato.de reg.iuris, in 6.in Mercu.
Bal.in l.1.C.de pœn.Alex.d.conſ.114. vol.1. Bal.in l.
huiuſmodi.§.ſi ita.ff.de leg.1.

Ad illud, ꝙ dictū eſt de eo, qui ſciebat bannito fa-
ctam fuiſſe gratiam banni, vel ſoluiſſe, vel debere de
28 proximo eximi à banno, † ſi quæras, ex quibus præſu
mat̄ talis ſciētia, adeundus erit Ang.id latè examinās
in l.Titius.in §.Lucius.Titius. ff.de libe.& poſt.hu.

Quartò limita, qñ rebannitus is qui à banno fuit li
beratus, & ſi re ipſa non ſit à banno deletus, tñ per ſo-
lemne inſtr̄m repoſitum in archiuio publico appare-
ret ab eo fuiſſe re ipſa ſolutā tantam pecuniā, pro qua
29 erat in banno poſitus, † ea enim ſoluta non præſumit̄
amplius in banno, ſed ab eo eximitur, quia tunc non
dicitur amplius figuraliter (vt his noſtrorum loquen-
di formulis vtar) nec ſubſtantialiter bannitus, huius
ampliationis auctor fuit Iaſ.in l.ſi creditoris. C.de fi-
deicommiſſ. qui allegat etiam Bald. hoc voluiſſe, &
Cuma.in d.l.huiuſmodi.§.ſi ita.de leg.1.

Limita tñ hanc limitat.Imol.in d.l.ſi creditoris.vt
procedat, ſi iuxta bannum facta ſit mētio de ſolutio-
ne, alioqui ſtat adhuc, vt occidens non ſit puniendus,
30 † cum iam tum ēt poſſit probabiliter ignorare, quam
tñ limitationem improbat ibi Iaſ. & Hippolyt. Marſ.
in ſua repet.rub.C.de prob. in col.55.57.& 58.

Quintò limita non procedere in bannito, quē ſerat
31 Magiſtratus, vel Princeps, † nā tali bannito, non po-
terit impunè iniuria inferri, licet ſit deſcriptus in ban-
no, & in libro bannitorū. Iaſ.d.loco ſupra citato, & di
xit Sal.in l.nullus.C.de Iud.Hippol. de Marſ. ſing.77.
incip.patientia.Io.de Anna.in c.ſicut.in 5.col.de iud.
dicens hoc eſſe dictum ſingulare, & ſe vidiſſe ſeruare
Bononiæ.Io.de Arc.ſing.10.nu.1.

Hæc qui ad ſaturitatem voluerit inueſtigare, adeat
32 † Bal.in l.ex morte.C.ad l.Aqui.Bal.in l.quid ſit fugi
tiuus §.apud Labeonem.ff.de ædil.edic. & in l.1.in 2.
col.C.ſi à non compet.iud.vbi de banniti non cancel
lati, vt aiunt noſtri, atq; cancellationis materia pluri-
ma congerit. Nell.ēt in ſuo tracta.bannit.in 3.part.2.
tempo.q.74.incip.in ciuitate ordinatū fuit. & Hippo.
de Marſi. in ſua pract. crim.in §. aggredior. nu.30.&
ſeq.& in l.1.in prin.ff.de ſicar.in 9.col.

Quamuis hæc præter materiā probationū videant̄
adiecta, nihilominus tamen cum materia bannitoria
ſit quotidiana, & omninò ſcitu neceſſaria, non ab re
duxi hanc paulò altius repetere.

33 Nec illud interea omittendo, † banna per præſides
terrarum præſumi potius ad terrorem quàm ad valo-
rem facta; ita loquutus eſt Bal.in addit ad Spc.de ſen
tentia.col.17.verſ banna.his quoq; cōuenit, bannitū
34 teſtimonium ferre poſſe de iure ciuili † ea ratione, qa
bannū non irrogat infamiam, vt tradidit Bal.in c.ſup
eo primo de teſtib.& in l.in exercendis.pen.col. verſ.
ſed quero nunquid.C.de fid.inſtru.Fel.in c.poſtulaſti.
nu.5.de foro compet.glo.in l.ex ea. ff.de poſt. Abb.in
c.paſtoralis.§.verum.in pen col.de appell. Barto.in l.
ictus fuſtium.ff.de his qui not. infam.

Quæ concluſio ita intelligenda eſt, procedere, vt
tñ teſtis eſſe poſſit extra locū, ex quo exulat, arg. eo-
rum, quæ dicit Bal.in l.1.nu.20.C.de hæred.inſtit,

CONCLVSIO CLXIII.

ARGVMENTVM.

Baptizatum quem eſſe quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Baptizatum quem eſſe ſufficit probare per vnum teſt[em].*
2 *Baptiſmus pōt fieri cum vno teſte, & cum quo viu[...] nu. 4.*
3 *Baptiſmus probatur per libros antiquos eccleſiæ, in quibus baptizati notantur.*
4 *Infideli teſtificanti non eſt ſtandum.*
5 *Teſtis vnius dicto non ſtatur in præiudicium tertij, ſecus vbi non de præiudicio alicuius.*
6 *Baptizatus non præſumitur, niſi probetur.*
7 *Baptizatus an quis ſit, ſi dubitatur, debet baptizari, vt ibi.*

1 Baptizatum quem eſſe † ſatis eſſe, ſi ꝓ-
betur per vnū teſtem, do-
cuit gl.in c.cum itaq;.c.paruulos.c.placuit, de conſec.
diſt.4. q̄ gl. dicit ſingularem Brixien. in ſuo dictiona.
in verb.baptiſmus.glo.fi.in c.licet vniuerſis.de teſtib.
gl.in c.nuper.in verb.numerus. de teſti. & ibi not Bal.
& in c.quanto.& ibi Do.2.q.5. Spec.in tit.de teſtib.§.
teſta.in 4.& 16.fall.Iaſ.in l.reſcripta.n.7. C.de precib.
Imp.off. Ant.But.in c.veniens.il 1.in 1.col.in fi.de te-
ſti.Gerar.ſing.49.nu.2.Marth. ab Afl.in cōſti. Neap.
de apoſt.li.1.rub.3.nu.12. Nepos de Monr. in tract.de
teſti.nu.68.Fel.in c.veniens.il 1.col.7.in fi.& in d.c.li-
cet vniuerſis.in fi.eo.tit.de teſti.vbi Bal. Iaſ.in reper.l.
admonendi.col.8.ff.de iureiur.& in conſ.77.vol.3.&
in conſ.120.col.1.vol.4. Crot.in tract.de teſti.par.6.n.
10.Iaſ.in l.reſcripta.col.2. C.de p̄[rec]ib. Imp. offer.ratio
2 eſt, † qa baptiſmus cū vno teſte fieri pōt, ſic habemus
à gl.in c.placuit.de conſecr.diſt.4.

Primò amplia, vt ēt probetur per libros antiquos
3 eccleſiæ, † in quibus notantur baptizati, compatres, &
ſimilia, ita Fel.in c.cum cauſam.de probat.nu.2.

Limita, & intellige ꝓcedere in teſte Chriſtiano, &
4 fideli, † ſecus ſi à noſtra religione alienus teſtificaret̄,
qa ei non eſſet credendū, vt per gl. in c.cū itaq;. verb.
qui teſtimonio.de conſe. diſt.4.& gl.in c.nos.ea.diſt.

Limita, niſi agatur de præiudicio tertij, vt hæredis
5 grauati, vt de Titio, ſub conditione, ſi baptizabit̄, † tūc
enim vnus teſtis non ſufficit, vt traditum fuit à glo.in
d.c.placuit.de conſecr.diſt.4, ſecus eſt, vbi non agitur
de præiudicio alicuius, vt in concluſione, & per addu
cta per Fel.in d.c.veniens. il 1.nu. 18.verſ. ſecundo in
quantum.dicit Spec.

6 Nec in dubio baptizatus qs præſumitur, † niſi pro-
bet̄.c.paruulos.cum ſeq.de conſecr.diſtin.4. Alcia.in
trac.de pſ.reg.2.præſ.4.nu.1. Math.ab Afl in conſtit.
Neap.incip.ſi bāna clandeſtina.lib.1.nu.68.Lucas de

7 Pen. in l.vni.C.de quæſt.lib.12.verſ.23.† Ideoq; ſi pro
babiliter dubitatur,an ſit baptizatus,debet iterum ba
ptizari ſecundùm normam traditã in c.2.vbi Abb. &
alij de Bapt. & vtitur Curia Romana ſub his verbis
conceptis videlicet: ſi tu es baptizatus,ego non te ba-
ptizo,ſi tu non es baptizatus, ego te baptizo in nomi
ne Patris,& Filij, & Spiritus Sancti, Amen.

CONCLVSIO CLXIV.

ARGVMENTVM.

Barratarja magiſtratus quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Barrataria probatur ex eo, quod magiſtratus recipiunt aliquid a priuato, vt faciant non facienda, vel omittant facienda.*
2 *Magiſtratus vltra illorum ſalarium nihil debent recipere, nec officio durante, nec poſt.*
3 *Iudicium iuſtum, vel iniuſtum nemini vendere licet.*
4 *Magiſtratus accipiens pecuniam à fœneratore gratis, ſi poſtea tulerit ſententiam pro illo etiam iuſtam, tũc dicitur committere barratariam.*
5 *Barrataria præſumitur contra mutuantes iudici pecuniã.*
6 *Iudices debent eſſe contenti ſtipendio ſuo publico & priuatis miniſtrare iuſtitiam.*
7 *Barrataria conſiſtit in corruptione iudicis, nõ habita rõne an magis iuſtitiã, quam iniuſtitiã adminiſtrauerit.*
8 *Barratariam magiſtratum commiſiſſe dicitur, etiam ſi illã aggreſſus ſit, nec perfecerit, vt ſi accipit pecuniã, & nondum tulit ſententiam.*
9 *Crimen barratariæ æquiparatur crimini leſæ maieſtatis. Crimen ſimoniæ æquiparat crimini leſæ maieſtatis, ibi.*
10 *Res ſacra per ſimoniam venditur, ſic per barratariã venduntur leges, quæ dicuntur ſacratiſſimæ.*
11 *Barratariam non committit magiſtratus recipiens à ſubditis ad ſemetipſum, & familiam ſuam ſuſtentandam, quã ſuſtentare non poteſt propter tenue ſalarium.*
12 *Magiſtratus non committit barratariã, quando ab amico ſuo donatum gratia amicitiæ recepit.*
13 *In crimine ſimoniæ attenditur qualitas perſonæ dantis, & recipientis, quantitas, modus, & tempus donationis. Non omnia, non ab omnibus accipieda ſunt munera, ibi.*
14 *Barratariã nõ cõmittit iudex recipiẽs pecuniã poſt ſñiam, nec punitur de barrataria non probato aliquo pacto.*
15 *Donatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex accipientis petitione proceſſit.*
16 *Barratariam non cõmittit iudex, qñ nollet adminiſtrare iuſtitiã ſine pecunia, quæ ſibi debetur de ſuo debito ſalario, & quæ data ſit publicè coram teſtibus, & notario.*

Barrataria (quæ elegãtius repetundæ poſſet dici) probatur ex eo, ꝙ ma
giſtratus recipiunt aliquid à priuato, vt faciant non
1 facienda,† vel omittant ea, quæ ſunt facienda, ſic lo-
quutus eſt Accurſ.in l.1.ad l. Iul repetun.& l.ea. §.fi;
l.lex Iulia.eo.tit. Amod.de Caſtell.in trac. de ſindica
tu, in verbo itẽ in eo, ꝙ dictus Poteſtas. nu.163.Boſſ.
in tract.crim.tit.de offi.corrup.nu.1. cum ſeq.
Vndè iure optimo illud Alcamonis memorandũ
dictum ſolet circumferri, quem cum quidam interro-
gaſſet, quam ob rem munera à Moſſenijs oblata ita re
cuſaſſet, quoniam ſi recepiſſem, inquit, cũ legibus pa-
cem habere non poteram, meminit Plutarchus.
Nil enim penitus, exceptis ſalarijs, tàm in admini-
2 ſtratione poſiti,† quàm poſt depoſitum officium pro
aliquo preſtito beneficio tpe adminiſtrationis, quàm
gratuito meruerint, accipere debent, vt ſciuere Impp.
Theod.& Valen.in l.fi.C.ad l.Iul.repetunda.

3 Iudicium enim iuſtum,† vel iniuſtum nemini ven
dere licet, vt inquit ſummus Pontif.in c.non licet.11.
q.3.item c.lex Iulia.14.q.5.c. cum non ab homine. de
vita,& honeſt.cler.& ad id conſulendi erunt Bald. &
Ang.in l.generaliter.ff. de cal.in auth. ſed nouo iure,
C.de pœn.iud.qui mal.iudica.
Primò amplia dictã concluſionẽ habere locũ etiã
ſi magiſtratus acceperit pecuniam à fœneratore gra-
tis,& propterea ſententiam pro illo tulerit: ẽt iuſtum,
4 † quia tunc dr̃ cõmittere barratariam, vt loquutus eſt
Bal.in l. venales.nu.5. C.qñ prouo. non eſt neceſſe.l.
quin ẽt.ff.de calum.ibi, idemq; ſi pecunia intendatur
data,&c.& l.generalem.d.tit.ibi. ſi aut quid cõpendij
ſentit pp hoc,ſiue ab aduerſario, ſiue ab alio, ſiue an-
te iudicium,ſiue poſt. l.1.§. quod aũt.eo.titu.pro quo
eſt tex.in l.ſi.C.ad leg.Iul.repet. & tex.in l.quiſqs.ibi,
5 quaſi emptor legũ.C.ſi cer.pet.vbi Bal.dicit,† contra
mutuantes pecuniã iudici præſumi barratariã; quem
ſequitur Amod.in d.ſuo tract.de ſindic.nu.166.
Et ratio eſt: qa iudices debent eſſe contenti ſtipen-
6 dio ſuo publico,† & priuatis gratis miniſtrare iuſtitiã
vt rñdit Venulejus in l.eadẽ.§.l.Iulia.ff.ad l.Iuli.repe
tundar.& Boſſ.in d.ſuo tract.crim.tit.de offic.corrup,
nu.1.cum ſeq.Bal. in conſ.21. vol.5. vbi dicit barrata-
riam conſiſtere in corruptione iudicis, & ſic nõ habi-
7 ta ratione † an magis iuſtitiam, quam iniuſtitiam ad-
miniſtrauerit. Paul.de Caſtr.conſ.152.incip. videndũ
ex primo poſito.vide ẽt Anch.conſ.272.col.3.& om-
nino Boſſ.d.ſuo tract.vbi ex mẽte Caſt. in d.cõſ. 152.
diſtinguit,& ponit tres caſus in iſta materia, qñ magi
ſtratui dat̃ pecunia, vt ferat ſententiam iuſtã, & qñ vt
feratur iniuſta,& qñ ſi detur ſimpliciter, in quibus om
* nibus caſibus in eam ſententiam * communi conſen
ſu receptam deſcendit, committit barratariam.
Secũdò amplia procedere conclu. etſi magiſtratus
8 non perfecerit barratariã,† ſed ſolum illam aggreſſus
ſit: vt quia accepit pecuniã,& nondũ tulit ſñiam, vt di
cit Bal.in d.auth.ſed nouo iure.C.de pœn.iud.q mal.
judi.l.generaliter. §.1.ff.de calum.ſicut in ſimili dici-
mus eſſe in crimine graſſationis.l.1.ff. ꝙ quiſque iur.
Verùm id diligenter obſerues, id eſſe peculiare &
9 ſingulare in huiuſmodi crimine barratariæ, qa † æqui
parat̃ crimini læſæ Maieſtatis, vt dicit glo. in d. auth.
ſed nouo iure.vt ẽt æquatur crimini ſimoniæ, vt in c.
licet.2.de ſimon.ratio eſt, qa ſicut per ſimoniã vendit̃
10 res ſacra,† ſic per barratariã venduntur leges, quæ di-
cuntur ſacratiſſimæ, ſic dictæ fuerunt ab Impp. Valen
tin.& Martian.in l.leges ſacratiſſ.C.de leg.
Limita primò prædicta non procedere, qñ magi-
ſtratus aliquid recipiunt à ſubditis, vt ſemetipſos, ſuã-
que familiã ſuſtentare poſſint, q̃ aliter alere non poſ-
11 ſunt pp penuriã rerũ,& tenuitatem ſalarij,† tũc enim
magiſtratibus licitũ eſt aliquid dare, & eos recipere,
vt in auth.ſcriptum exemplar.in fi.& ibi not.in l.ple-
biſcitum.de offi.præſid.& not.in l. ſi aliquam. § fi. de
offic.proconſ.& leg. prout cõſtituit Franciſ.de Aretio
in cauſa ſindici cuiuſdã Franciſci de Farolinis Florẽ
tiæ vt refert Amod.d.ſuo trac.de ſindicat.verſ.ſine.§.
an ſi tpe.nu.3.vbi vltra alia allegata dicit etiam ita te
neri per Canon.in c.ſtatutum.de reſcrip.in 6.
12 Secundò limita concluſionẽ non procedere, † qñ
officialis recipit aliquid ab aliquo amico ſuo, etſi ei
donet̃ gratia amicitiæ, qa tũc non cõmittit barrata-
riã, vt animaduertit Accurſ.in l.1.C.de cond.ob turp.
13 cau.& tex.in c. & ſi quæſtionis. de ſimon. vbi dr̃, † in
crimine ſimoniæ attẽdi genus perſonæ dantis,& reci-
pientis,& quantitatem muneris, & tẽpus donationis,
& in ſumma debere notari, quid, quale,& quantũ, &
non oĩa, & non ſemper & non ab omnibus accipien-
da eſſe munera.l.ſolet,de offi.proconſ. nã valdè inhu
manum eſt, inquit Vlpian. à nemine accipere, ſed paſ
ſim viliſſimum, omnia auariſſimum. Ex quibus I. C.
verbis vnicuique conſtare liquido poteſt, non rectè

Principes

Princeps illos ſuis magiſtratib. conſulere, atque adeò
præcipere, ne quamlibet, vel minimã rem accipiant à
quouis hominũ genere. Huc cõmodè adhibere pote-
ris, q̃ tradita ſunt à nobis, infra in cõcluſione ſimonia.

Tertiò limita non procedere, qñ iudex recepit pe-
14 cuniã poſt ſñſam, † quia ſi de aliquo pacto nõ probe-
tur, non poterit puniri de barrataria, vt docuit Fely. in
c. tua nos. in fi. verſ. tertiò limita. de ſimon. & Ancha.
in conſ. 271. nu. 5. quem refert. & ſequitur ibi Fely. Ra
tio eſt, nam cũ præſumitur datum loco remuneratio-
15 nis, & impenſi obſequij, cũ dicat canon † donationẽ
nullam culpæ maculam ingerere, quæ non ex accipiẽ
tis petitione proceſſit. c. ſi epiſcopum. quæſt. 2.

Quartò limita, qñ iudex nollet adminiſtrare iuſti-
tiã, niſi perciperet pecunias, quę ſibi debenĩ ſñ debitũ
16 ſui ſalarij, † & q̃ datæ ſint publicè, & coram teſtibus,
& notario, ita vult ſingulariter Archia. conſ. 11. q. 3. c.
qui teſte. & Bal. in c. fi. de appel. & ita fuiſſe alias in ci-
uitate Mediolani pro quodam iudice prolatũ, refert
hoc in regula barrataria, vbi limitat hoc eo modo.
idem Felyn. in d. c. tua nos.

CONCLVSIO CLXV.

ARGVMENTVM.

**Barratariam iudicis ad probandum an ſuffi-
ciant coniecturæ, & præſumptiones.**

SVMMARIVM.

1 Barratariæ crimen ad probandũ ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones.

2 Barrataria eſt de delictis, quæ ſunt difficilis probationis, in quo admittunĩ probationes, q̃ alias non admitterentur.

3 Mediator admittitur ad probandum barratariã, ſicut dicitur in ſimonia, & quando procedit. ibi.

4 Probationes ĩ criminalib. debent eſſe luce meridiana clariores

5 Teſtes ad ꝓbãdũ barratariã inducti, nõ debẽt eſſe ſuſpecti.

6 Teſtis cõtra officialẽ ſup barrataria nõ põt eſſe, qui libellũ, vel petitionem dedit contra officialem, quia eſt ſuſpectus.

1 **Barratariæ** crimen ad ꝓbandũ ſufficere
† cõiecturas, & p̃ſumptiones,
elicere poſſumus ex l. dolũ. cũ materia. C. de dolo, &
id tradidit Egi. Boſſ. in ſuo trac. crim. tit. de off. corrup.
nu. 14. & docuit Amod. d. tract. de ſindicat. nu. 166.
2 Et ratio eſt, q̃a cũ ſit de illis delictis, † q̃ ſunt diffici-
lis ꝓbationis, vt dicit, & oſtendit Bar. in l. ea mẽte. col.
fi. ff. de furt. hinc fit, vt admittanĩ ꝓbationes, q̃ alioqui
nõ admitterenĩ, vt ſup. in ꝓbatiõe adulterij diximus.
3 Vnde ex hoc conſequiĩ, vt † ad probandũ tale deli
ctũ admittatur ille, qui fuit ſequeſter, ſicut dr̃ in ſimo
nia, vt cap. 1. de teſti. in 6. ſed plenius de hoc vide per
Pari. de Pur. in tract. de ſindicar. in verb. teſtis.

Limita tñ iſtud habere locũ, qñ agitur ciuiliter ꝓ
intereſſe & dãno paſſo, ſecus ſi agaĩ criminaliter ad
4 pęnã tripli vel exilij, † q̃a tũc probationes eſſe debent
euidẽtes, & luce meridiana, clariores, cũ ꝓ eis multũ
p̃ſumaĩ. Bal. in l. obſeruate. §. ꝓficiſci. 11. q. ff. de offic.
proconſ. & leg. l. fi. C. de prob. c. per tuas. c. ad aures. de
ſimo. & c. non licet. 11. q. 3. & tex. in auth. vt lit. iur. §.
& hęc quidem, vbi dicit, requiri probationes idoneas.
idem ſequutus eſt Amod. de Caſtell. in d. ſuo tract. ſin
dicat. nu. 168. & Boſſ. d. tit. de offi. corrupt. nu. 14.
5 Ad hæc addas, † vt teſtes, qui ad probandum hoc
delictum producuntur, non debeant eſſe ſuſpecti, ſed
idonei, vt in c. licet Heli, & c. per tuas. de ſimo. & not.
gl. in c. 3. loco de probat.
6 Vnde qui dedit libellum, † vel petitionem contra
magiſtratus, nõ poteſt eſſe teſtis, quia eſt ſuſpectus, vt
in c. meminimus. & c. cum P. de teſtib. & dixit Amod.
d. ſuo tract. ſindic. nu. 168.

CONCLVSIO CLXVI.

ARGVMENTVM.

Barrataria quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 Barrataria probatur per ſolam fugam officialis cum iuramento habentis intereſſe.

Fuga officialis facit contra eum indicium ad torturam.

2 Iudex per ſolum iuramentum accuſatoris conuincitur de barrataria.

3 Barrataria poteſt probari etiã per familiares iudicis tàm actiuè, quam paſſiuè.

In iſtis delictis admittunĩ in teſtes illi de domo, aut Capit.

4 Barrataria crimen eſt tantæ abominationis, vt pari paſſu cum crimine læſæ maieſtatis, exiſtimetur.

Et in hoc crimine delictum patris etiam filio nocet, ibi.

5 Sententia lata per barratariam eſt ipſo iure nulla, & vide num. 8. & 9.

6 Dans pecuniam iudici nõ cauſa corrumpendi, ſed iuris & quietis cauſa ſibi conſeruandi, poteſt ab ipſo repetere.

7 Sententia arbitri rõne pecuniæ lata non eſt ipſo iure nulla.

8 Sententia non erit nulla, ſi pecunia data ſit poſt ſententiam, nec iudex poterit puniri de barrataria.

9 Sententia ſuſtinetur lata a tribus iudicibus vno tantum pecunia corrupto.

1 **Barrataria** per ſolam fugã magiſtratus,
† vel (vt noſtri dicũt) officialis
cũ iuro habentis intereſſe cõmodè probari poterit, vt
in auth. de colla. §. ſuper hoc. & per illam fugam in ſu
ſpicionẽ adeò incidit magiſtratus, vt ſi poſtea captus
fuerit, poſſit torqueri. vt not. in l. admonẽdi. ff. de iure-
iur. & in l. bonæ ſ dei. C. eo. tit. & dicit Amod. vbi ſup.
2 Primò amplia, vt ẽt ſine fuga † conuincatur iudex
per ſolum iurm accuſatoris, ita docuit Hippol. Marſ.
in l. lege Cornelia. nu. 3. ff. ad l. Cornel. de ſica. & glo.
& Ang. in authẽ. vt iud. ſine quo. ſuff. in §. oportet pri-
mò. pro quo facit inſigne dictũ Bal. in c. 1. col. 2. ſi de
inueſti. inter dom. & vaſall. lis oriatur. quem refert, &
ſequitur Felyn. in ca. licet cauſam. col. 5. de probat. &
idem Hippo. ſing. 112. incip. in ore duorum.
3 Secundò amplia, † vt ẽt probari poſſit p familiares
iudicis, tàm actiuè, quàm paſſiuè, iuxta ſniam Bald. in
l. obſeruare. §. ꝓficiſci. ff. de offi. procõſ. in 8. q. & in fi.
q̃a in iſtis delictis admittunĩ teſtes illi de domo, aut
capitulo. l. cõſenſu. C. de repud. c. veniẽs. de teſti. c. etſi
Chriſtus. de iureiur. in fi. ita Franc. Maran. q. 648. gl. 1.
4 Quod † quidem barratariæ, ſiue mauis repetunda-
rum crimen adeò eſt deteſtabile, & execrãdum, vt cũ
ſcelere læſæ maieſtatis æquetur. vt dictum fuit ſuprà.
Adeò vt in hoc crimine delictũ patris etiam noceat
filio: vt notat gl. in auth. nouo iure. C. de pen. iud. qui
mal. iud. quòd eſt memoriæ tenendum ſecundũ Bal.
ibi. Petr. de Rauen. ſingul. 156. delictum patris.

Ex quibus omnibus ſuperius adductis pro cõcluſio
5 ne infertur, † ſententiam latam per Barratariam eſſe
ipſo iure nullam. l. venales. & ibi Doct. C. quãdo pro-
uoc. nõ eſt neceſſe. c. quatuor modis. §. venales. 11. q.
3. gl. ordinaria, Fel. in c. tua nos. nu. 5. de ſimo.
6 Inde fit: † vt dans pecuniam non cauſa corrumpen
di, ſed iuris, & quietis cauſa ſibi conſeruandi, poſſit ip-
ſam à iudice repetere, gl. in c. non ſanè. 11. q. 2. & pul-
chrè notat Archi. in c. quæ rectè. 11. q. 3.

Limita primò hanc concluſionem non procedere
7 in ſententia arbitri, † quæ ratione pecuniæ lata nõ eſt
ipſo iure nulla. l. 3. C. de arbit. Imo. in cap. 1. in 10. col.
de conſtitut.

Secundo limita, niſi eſſet data pecunia poſt latam
8 ſententiam: † quia ſi aliquo pacto non probetur, non
erit nulla: nec poterit iudex puniri de barrataria, & i

Digitized by Google

eleganter conſuluit Anch.conſ.271.incip.titulus criminum,vt etiam diximus ſupra.

Tertiò limita,niſi eſſent tres iudices, quorum vnus
2 tñ eſſet corruptus,† nam tunc ſnĩa ſuſtinetur, ita tradidit Io. And.ſingulariter in addi. ad Spec. de ſenten. pbat.§.mxta.in prin.in additionib. q̃ incipit, qd ſi ex duob.nã q̃s vnus receperit pecuniã, & cauſa ſit connexa non tamen ideò dicetur iudicium corruptum.

Plurima alia huc adhiberi poſſẽt, verũ cũ enucleatè hæc tradita ſint à iuris interpretibus,huic oneri ſupſedendũ duxi.adeũdus igiť erit Bal. Sal. & Doct.in d. l.venales,& Archi.& Dom.in d.§. venales.Ang.ĩl.ptor.§.incarceratus.ff.de iud.Dom.in c.1.de reg.iu.16.

CONCLVSIO CLXVII.

ARGVMENTVM.

Baſilica cuius præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Baſilica præſumitur illius epiſcopi, in cuius diœceſi ſita eſt.*
2 *Baſilica in dubio quando non apparet in cuius diœceſi ſit conſtructa, illius præſumitur epiſcopi, qui probat ſe exercuiſſe in illo loco aliquod ius epiſcopale, licet nõ probet de exercitio,& quomodo procedat, nu.4.*
3 *Præſumptio tenuis ſufficit,ex quo nõ conſtet de iure alterius.*
4 *Onus probãdi,quod baſilica ſit in eius diœceſi,incũbit Epo.*
5 *Baſilicam probans epiſcopus eſſe in ſua diœceſi, non obtinebit quoad temporalia,ſed quoad ſpiritualia.*

1 Baſilicam præſumi illius epĩ, † in cuius diœceſi ſita,ſit,vt in c.oẽs baſilicæ.16.q.7.c.cõſtimus.de reli.dom. Ad hoc faciũt not.p Abb.in c.ſi diligẽti.2.nota.de preſcri.Soc.conſ. 127.col.2.in fi.& ſeq. Caſſa.in cõſuetu.18. col.7.in fi. Soc.cõſ.86.col.2.in fi.3.cõclu.lib.1.Old.cõſ.176.in fi. dec.Neap 267.in antiq. Abb.ĩ c.nimis.col.1. de iureiur.Guid.Pap.ſing.661.Boer.in ſing.ĩ verb.pſumptio, verſ.18.Aũ ſup cõſlit.fol.172.col.4. fol.269.col.3.& fo.170.col.1.Pet.de Anch.in d.c.nimis, & Ino.Curt. Iun.in conſ.158.in fi.col.4.& videas, quæ dicentur in conclu.caſtrum;& in concluſione,poſſeſſio.

2 Et in dubio † qñ non apparet, in cuius diœceſi ſit conſtructa, præſumitur illius epiſcopi, qui probat ſe exercuiſſe in illo loco aliqđ ius epiſcopale, licet non
3 probet de exercitio omnium iurium epalium,† quaſi ſufficiat tenuis præſumptio,ex quo non conſtat de iure alterius,ita reſpondit Abb.in conſ.53.nu.3.volu.1, per c.1.de relig.dom.vbi idem Abb.nu.2,& 3.
4 Et q̃ ſit in diœceſi † onus probandi incumbit epiſcopo,vt idẽ tradidit Abb.in c.cũ olim.de cenſ.nu.2.

Primò limita concluſionem non procedere in temporalibus, quia ẽt ſi epiſcopus probaret baſilicã, ſiue eccleſiam in eius diœceſi eſſe ſitam, nihilominus nõ
5 obtinebit quoad tẽporalia, † ſecus quoad ſpiritualia, ita ſancitum eſt in c. cum venerabilis,& ibi Abb. nu. 1.de relig. domi. Huic etiam loco conuenient, quæ à nobis explicata ſunt ibi concluſione,eccleſia.

CONCLVSIO CLXVIII.

ARGVMENTVM.

Bellum an iniuſtum probetur ex eo,quòd iuſtum non probatur.

SVMMARIVM.

1 *Bellum iniuſtũ probatur eo ipſo,quòd non probatur iuſtũ.*
Bellũ in dubio iniuſtũ præſumitur,niſi iuſtũ probeť. ibi.
2 *Bellum aſſerenti iuſtum onus probandi incumbit.*
Bellum ex quibus iuſtum probetur.vide ibi remiſſiuè.
3 *Bona rapta in bello illicito ſunt reſtituenda: ſi iuſtum fuerit,occupanti conceduntur.*
4 *Bellum dicitur iniuſtum etiam initum pacto, vel conſenſu partium,ſine auctoritate legis,vel ſuperioris,ſine quorũ auctoritate non poteſt iuſtificari.*
5 *Bellũ à Papa, vel Imperatore indictũ iuſtum præſumitur.*
Bellum iuſtum quibus modis dicatur, vide ibi remiſſiuè.
6 *Bellum præceſſiſſe præſumitur per inſtrumentum Pacis.*

1 Bellum probari iniuſtum † eo ipſo, q̃ non probatur iuſtum, ſcriptũ fuit ab Hoſtienſ. in c. ſicut.de iureiu. & ibi ab alijs cano. nam in dubio preſumiť iniuſtum, niſi probetur iuſtum.l.1.C. vt armorum vſus, & c.l.1. C.de glad. lib. 10. Franc. de Aret.conſ.14.nu.7.maximè non accedẽte auctoritate Imperatoris, ita conſultiſſimus Menoc. conſ.1.nu. 246.& Dec.cõſ.691.nu.3.& 4.& quod preſumať iniuſtum,tenet Boſſ.in tit de captura.nu.59.& 60.

2 Et propterea aſſerenti illud eſſe iuſtũ † incumbit,pbãdi,vt l.2.ff.de prob.& idẽ rñdit Barb. conſ.38.nu.2. cũ ſeq.& ex quibus probetur iuſtũ,videndus erit Inn. in c.olim 1.reſtit.ſpolia.& ibi Car.q.31.& c.ſcire,& c. oĩum.23.q.7.& per Hoſt.in ſum.de treug.& pac.§. qd ſit iuſtũ,& Bar.in l.ex hoc iure.verſ.q̃ro quę ſint bella licita.ff.de iuſt.& iur & ibi Alex.& ĩ l.hoſtes.ver.hoc pmiſſo videamus.ff.de capt.& poſtli.reuerſ.Io.Lupus in trac.de bello.§.ſi ſumus in caſu.nu.6.& Anch. cõſ. 140.nu.3.Corſet.in tract.de põt. reg.in vlt.parr. q.85. nu. 19.20.27.35.& latius p Lup.in d.tract. de bello.in prin.& in §.video oĩa cũ ſeq.& Guid. Pap.q.191.n.3.

3 Et hęc ſuperius adducta pſunt ad hoc, † vt ſi bellũ fuerit illicitũ,& iniuſtum bona in eo capta ſint reſtituenda.ſin vero iuſtum,occupantis efficiantur, ita habemus à gl.in d. c.ſicut, & ibi can. & in l. hoſtes. ff.de ca.& poſtli.reuer.&in l.hoſtes.de verbo.ſign. Aret.d. conſ.14 Barb.d. conſ.38.

4 Amplia primò,vt ẽt bellũ dicatur iniuſtum, † q̃uis pacto,& cõſenſu partiũ ſit initũ,ſine auctoritate tñ legis,vel ſuperioris.ſine quorũ authoritate iuſtũ eſſe nõ põt,ſi credimus Bal.in auth.itẽ nulla cõitas,ſub nu.2. C.de epi.& cle.teſtať Io.And.in c.pro humani.de homi.in 6.quę refert, & ſequiť Franc. Aret.cõſ.14.nu.7.

5 Limita concluſionem non procedere, † qñ bellum inducitur ab Imperatore, vel à Sum.Pontifi. nam tũc præſumitur iuſtum ita conſuluit Dec. conſ.691. nu.4. Aret.rñdit d.conſ.14.& docuit Franc. Mar.q.457.nu. 41.1.par. vbi ponit ex quibus modis dicitur iuſtũ bellum,& tradidit Abb.in c.ſicut.de iureiur.nu.13.

6 His etiam addi poteſt,† vt bellum præſumatur præceſſiſſe per inſtrumentum pacis. Alex.in l. 1. de nou. opc.nunc.nu.9.Iaſ.in l.decem ſtipulat.de verb.oblig. Bar.in l.legata inutiliter.ff.de adimen.leg.

CONCLVSIO CLXIX.

ARGVMENTVM.

De benedictione facta ab aliquo auctoritatẽ habente quid ſit præſumendum.

SVMMARIVM.

1 *Benedictio facta ab aliquo auctoritatem habente præſumit facta ab eo tanquam a ſacerdote.*
2 *Benedictio ſimplex dicitur fieri,quando fit cũ ſigno crucis, ſine vlla ſolemnitate,quæ ſola ſacerdoti competit ibi.*
3 *Benedictio cũ ſolemnitate formali, vt puta verbis, adiutorium noſtrũ,&c.non præſumitur facta tanquam à ſimpliciter ſacerdote,ſed tanquam à Prælato, & Epiſcopo.*
Benedictio cũ ſolẽnitate regulariter epiſcopis competit.ibi.
4 *Benedictio, quæ in aliquibus locis dari conſueuit, præſumitur*

tur eſſe de ſolemnitate,& non de ſubſtantia actus.
5 *Benedictio, quæ datur nubentibus, ſolet dari aut ante valuas eccleſiæ, aut ante ſummum altare.*
Benedictio quæ datur nubentibus præſumitur eſſe de ſolemnitate matrimonij, non de ſubſtantia.

Benedictionem factã ab aliquo auctoritatem ha-
1 bente præſumi factam ab eo † tanquam ſacerdote reſpondit Old.conſ.256. nu. 1.

Intellige concluſionẽ procedere in benedictione
2 ſimplici, † quæ dicitur fieri cum ſit ſigno Crucis ſine vlla ſolemnitate, nã hęc ſola cõpetit ſacerdotibus. c. miſſas. de conſecratione. diſt. 1. c. deniq; 21. diſt.

Secus aũt eſſet, ſi benediceret ſolemniter certa quadã ſolemnitate peculiari, vt verbis ſimilibus, adiuto-
3 rium noſtrũ, &c. ſit nomẽ Dñi, &c. † nam eo caſu non præſumeretur facta benedictio tanquã à ſimplice ſacerdote, ſed tanquàm à prælato, & epiſcopo, quia illis tãtummodo ea regulariter cõpetit. Zabarel. in clem. 2. §. ſtatuimus. 12. col. de ſtat. monac. 2. miniſtrare. 26. q. 6. Io. And. in add. ad Spec. tit. de elect. ver. cõſequenter.

Et benedictio, quæ in aliquibus locis dari conſue-
4 uit, præſumitur eſſe de ſolemnitate † & non de ſubſtãtia actus, ita docuit Abb. in c. conſultationi, nu. 2. de ſponſalib. & matrim.

Vt benedictio, quę datur nubentibus, ſolet dari aut
5 ante valuas eccleſiæ, † aut ante ſummũ altare, de qua vide c. vir aũt. ext. de ſecund. nupt. quæ benedictio pſumitř eſſe de ſolẽnitate matrimonij, nõ de ſubſtãtia.

CONCLVSIO CLXX.

ARGVMENTVM.

Si quis dum vitam degeret poſſidebat beneficium, an illud vſque ad vltimum vitæ ſpiritum poſſediſſe præſumatur, & quomodo id probetur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium poſſidens in vita præſumitur vſq; ad mortem poſſediſſe.*
2 *Petenti reſtitutionem per interdictum vnde vi ſufficit probare quòd iam poſſedit abſque quod probet poſſediſſe tempore ſpoliationis.*
3 *Voluntatis mutatio non præſumitur.*
Qui rẽ ſemel poſſedit, adhuc eam poſſidere præſumitur ibi.
4 *Libellus procedit, quando in eo dico, fundum ad me pertinere, & conſueuiſſe, licèt nõ dicam de præſenti, quia præſumptiuè concludit.*
5 *Dominio probato de præterito etiam ex confeſſione aduerſarij infertur dominium de præſenti, & nu. 12.*
6 *Poſſidens tempore ſententiæ præſumitur etiam poſſediſſe ante, alias debet probare ante non poſſediſſe.*
7 *Poſſediſſe quem probato poſſidere præſumitur.*
Amplia vt in ciuili, & naturali procedat, vt infra nu. 16. & diſtingue, vt infra nu. 18. & 19.
8 *Excommunicatum quem ante electionem probato, tempore electionis etiam excommunicatum eſſe præſumitur.*
Excomunicatus ſemel, ſẽper excomunicatus præſumiř. ibi.
Contraria ibidem vide. & nu. 9. & ſequen. diſtinctione.
9 *Diuitem, vel pauperem quem fuiſſe probato, non præſumitur in futurum tale.*
Diminutio, vel augmentum facultatum facilè obuenit.
10 *Vixiſſe quẽ probare non ſufficit, niſi probetur nũc uiuere.*
Mors de facili contingit. ibi.
11 *Bartoli reprehenſio.*
12 *Præſumptio dominij de præſenti infertur ex confeſſione aduerſarij fatentis ſe quondam fuiſſe ſubiectum.*
13 *Dominium non ita de facili perditur, ſicut poſſeſſio.*
14 *Credendum mihi magis de animo meo: quàm alij.*
15 *Beneficium ſemel habens illud adhuc retinere præſumitur, quicquid ſit in profanis.*
Quod non poteſt amitti ſine auctoritate ſuperioris. ibi.
16 *Auctoritas ſuperioris non præſumitur, niſi probetur.*
17 *Beneficium qui poſſedit, ſi non uiuit, præſumitur uſq; ad tempus mortis poſſediſſe.*
Hæredes non poſſunt declarare animum defuncti ibi.
18 *Poſſidens beneficium medio tempore, nõ præſumitur eiuſdem continuatio uſque ad mortem.*
19 *Poſſeſſio ubi p aliũ apprehẽdiť, continuatio illius impediť.*
20 *Poſſeſſio continuata certi, & limitati temporis requirit extrema, uidelicet initium, & finem illius temporis.*
21 *Ex poſſeſſione de præſenti non præſumitur in præteritũ.*
22 *Obliuio præſumitur vltra decem annos.*
23 *Obliuio inducitur, vbi longum tempus tranſiuit.*
24 *Præſumptio iuris allegari debet.*
25 *Poſſeſſione ſemel probata præſumitur ſemper poſſidere.*
26 *Probata ſemel poſſeſſione rei mobilis, nõ præſumitur, quòd ille poſſideat ex poſt.*
27 *Probata poſſeſſione de præterito præſumitur in præſens, quando allegatur continuatio poſſeſſionis ad commodũ poſſeſſoris. Et hoc quando non procedat ibi.*

1 Beneficium quod qs in vita poſſedit, † præſumi illud vſque ad mortem poſſediſſe, niſi probetur contrarium decidit Rot. deciſ. 124. ſi probetur, in nouis. Idẽ voluit Bella. deciſ. 135. ſi epiſcopus, & ſequuti ſunt Hoſt. & Abb. in c. cũ ad ſedem col. 6. verſ. ex his infertur, de reſtitutione ſpol. & iure clariſſimè id ſancitum eſt in c. olim el 3. eod. tit. de reſtit. ſpoliat. ibi, dum dicit, vel etiã prius
2 habuiſſet, ex quo clarè colligitur, † petenti reſtitutionem per interdictum vnde vi ei ſufficere, ſi probetur, ſe iam poſſediſſe, licèt nõ probet illum poſſediſſe tẽpore ſpoliationis. Ratio eſt, quia nõ præſumitur mu-
3 tatio voluntatis, † & quia qui ſemel poſſedit rẽ, adhuc eam præſumitur poſſidere. l. 3. §. in amittenda. & §. ꝙ ſi ſeruus. ff. de acqui. poſſ. & l. cum qui. ff. de procur. & dixit Rot. alleg. deciſ. 124 Idem tenet Cynus in l. ſiue poſſidetis. C. de probatio. & facit, quod voluit Rot.
4 deci. 325. ſi in libello. in nou. dum tenet, † libellum pcedere, quando in eo dico, fundum ad me pertinere, & conſueuiſſe pertinere, licèt non dicam, pertinere in præſentia, quia præſumptiuè concludit, ad me pertinere in præſentia. Et ideò nõ eſt neceſſe allegare dominium de præſenti, & pro hoc etiam facit text. in c.
5 præterea. il 2. de tranſact. & ibi notat Abb. & alij † vbi probato dominio de præterito etiam ex confeſſione Aduerſarij infertur dominiũ de præsẽti. Fel. in c. ſcribebam. vlt. col. de præſump. reſpondit Soc. conſ. 89. in cauſa agitata inter Iac. col. fi. vol. 1. Alex. cõſ. 95. viſis narratis. in fi. vol. 4. id comprobat etiã Rot. deciſ. 4 8.
6 ſuppoſito quòd P. in fi. quę dicit † ꝙ ex quo A. poſſidebat tpe ſententię, præſumi etiam ante poſſediſſe, vnde quod non poſſederit ante debet probari, & idẽ voluit Bella. deciſ. 709. ſuppoſito ꝙ P. ſequitur Mil. in reper. in ver. poſſeſſio ſemel habita. Bar. Bal. Salic. in l. non ignorat. C. de exhibẽ. Alex. poſt Arch. Io. And. c. Põtifices. col. 2. 7. q. 1. Rom. conſ. 329. preſens cõſultatio.
7 in fi. dicẽs † vbi probatur aliquem poſſediſſe, præſumi poſſidere, ꝯſtať Rot. deci. 427. ſm ordinem ſuũ deciſ. nouarũ, & antiquarũ ſimul, quę eſt deciſ. 124. in nou. ſupra allegata, cõſuluit Corn. cõſ. 280. laborioſa plurimũ, nu. 7. vol. 4. vbi atteſtatur hanc eſſe * cõem opi-
* nionẽ, put & idẽ dicit Imo. in d. c. cũ ad ſedẽ. de reſt. ſpol. cui aſſentitur Fran. Balb. in repet. l. Celſus. in 4. par. nu. 6. ff. de vſucap. vbi quãplures auctoritates allegat, facit ẽt Rot. deciſ. 238. in antiq. nota. gl. vbi, cum pbatur aliquẽ excommunicatum ante electionem
8 † præſumi tempore electionis etiam eſſe excommunicatum, per ea, quæ obſeruauit Cyn. in l. ſiue poſſidetis. C. de probatio. quia illa probatio iuris præſum-

prione adituatur,ex quo ſemel excōmunicatus,ſem
per præſumitur excōmunicatus. Dec.in l.nō hoc.col.
2.C. vnde legit & idem Dec. in c. poſt ceſſionem.nu.
54 & 55.de proba.& hoc tradit Alex.conſ.88.qm̄ om
ne datum.col.pen.in 2.vol.& conſ.133.viſo proceſſu.
col.2.in 1.vol.dicens,illud procedere,etiam ſi quis di-
cat, ſe non poſſediſſe tempore ſpoliationis,quia præſu
mitur,ſe poſſediſſe tempore ſpoliationis, ex quo pro-
batur,quod ſemel poſſedit,vt idē Alex.conſ.33. pon-
deratis verbis,in fi.vol.3.Aret.conſ.66.nu.9. & conſi.
68.num.6.Bocr.deciſ.239.nu.6. & Alciat.latè in ſuo
tract.de præſump.reg. . .præſump.24.nu.5.

In contrariā deſcendit ſniam gl. in c. cum ad ſedē.
in verb.diutius poſſediſſet,de reſtit.ſpoliat.& glo.in c.
cū eccleſia.in verb.vlti.de cau.poſſ. & propr. & facit,
quod voluit Bar.in l. certū.§.1.de cōfeſſis. vbi ſi dico
petendo rem fuiſſe meam, videor innuere in præſen-
tia non eſſe meam.ſic vr ēt dicendum, vt facta proba
tione,me ſemel poſſediſſe in p̄terito, videor negaſſe,
me in præſentia poſſidere. & hanc ſniam confirmat
idem Bat.in l.in confirmando. ff.de confirm.tut.vbi
9 dicit † ꝙ licet ſit probatum, quem fuiſſe diuitem, vel
pauperem,non præſumitur in futurum talis, quia di-
minutio vel accretio facultatum facilè obuenit.l.ſpa
donem.§.qui abſolutus.de excuſ. tut.& ibi Bart.ſicut
10 in ſimili dr̄ † non ſatis eſſe,ſi probetur,quem vixiſſe,
niſi probetur ēt nunc ſupereſſe.quia mors facilè con
tingit,vt notat Bar.in l.ſi quidem.C.ſolu.matri.ſequi
tur Alex.conſ.27.conſideratis his. in fi.vol.7.

Veruntamen,vt id ꝙ ſentio in hac re proferā, prio
rem opinionem propius ad veritatem accedere,ēt ex
Abbatis ſnīa,arbitror, in c.cum ad ſedē.nu.15.de reſt.
ſpol.vbi reprobat gl.in d.c.cum ad ſedem.d.verb.diu-
tius,& diſtinguendo conciliat opiniones, & nu.16.&
17.refellit ea,quæ obiiciuntur,& confirmat hanc opi
nionē, cui opinioni non obſtat, ꝙ ſupra fuit adductū
11 ex mente Bart.in l.certum.§.1. ff.de confeſſ.† quia in
hoc omninò non benè ſenſit Bar. vt illum reprehen-
dendo dicit Ant.de Butr.in c.2.col.5 in fi.ſub nu.10.
de libell.oblat.allegans Spec.in titu.de act.& petit.§.
ſequitur Imol d.c.2.nu.5.verſ.ſed an ſufficiat.

Et pro hac opinione eſt text. & ibi tenet Innoc. &
12 Abb.in c.præterea.el 2.de tranſact. † vbi ex cōfeſſio-
ne aduerſarij fatentis ſe quondam fuiſſe ſubiectū, in-
fertur præſumptio dominij de præſenti,& ita ēt ſentit
Fely.in c.ſcribebam.vlt.col.de præſumpt. ponderans
tex.pro hac opinione in c. venerabilis. in prin.de ex-
ceptio.& idem Fel.in c.cū ordine.col.pen.de reſcrip.
vbi inter alia dicit,ꝙ dictum Bar. in d.l.certum.repro
bant,Ant.de But.& Imo.in d.c. præterea. de tranſact.
hanc opinionem cōtra Bar.ſequitur ēt Mil.in repert.
in verb.libellum. ſufficit concindere præſumptiuè, &
etiam contra Bart.ſtat Sadolet. in d.l. certum.§.ſed ſi
fundū col. 3.ff.de confeſſis, teſtatur Ang.in l.ſiue poſ
ſidens.C.de prob. & prædictis nō vr̄ obſtare,ꝙ voluit
gl.in d.c.cum ad ſedem.in verb.diutius.dum adducen
do rationem differentiæ, quare probato dominio de
præterito,præſumitur de præſenti,& non ita in poſſeſ-
13 ſione. † quia (inquit) dominium non ita facilè amit
titur ſicut poſſeſſio, nam hæc ratio non concludit id,
ad quod adducitur, nō enim ſequitur, facilius perdit,
ergo ſi poſſedi,non præſumor poſſidere vt rn̄dit Abb.
in d.c.cū ad ſedem.nu. 15.de reſtit. ſpol. in quo loco
dicit,hanc opinionem ſequi Hoſti. qui adhærēdo opi
nioni Placentini, & Vgonis dicit quamuis poſſeſſio
facilius amittatur,quam dominium, cum tn̄ qui pro-
bat ſemel ſe poſſediſſe, adhuc præſumi poſſidere, niſi
contrarium probetur,vt d.l.3.§. in amittenda, & ſeq. &
§.ꝙ ſi ſeruus.de acq poſſeſ. huc enim reſpexit Paulus
I.C. dum ibi ita reſpondit, nam cōſtat poſſidere nos,
donec aut noſtra voluntate diſceſſerimus,aut vi deie-
cti fuerimus, ergo q̄ hæc dicit, hæc probet. l.cū qui.ff.
14 de probat. † nam ſi dico, me nunquā habuiſſe animū
amittendi poſſeſſionem, magis credendum eſt mihi,
quàm aliis,ex quo de animo meo quæritur, vt in c. ſi-
gnificaſti.de homic. & de materia poſſeſſionis conti-
nuatæ vide latiſſimè Tiraq.in tract.præſcrip. glo. 5.in
verb.continuè.vt per notata infrà ſuo loco in conclu
cluſione, poſſeſſio continua.

15 Verùm quicquid ſit in profanis, † ſecus tn̄ eſt in be
neficialibus,quia in eis ſi probetur, quē ſemel habuiſ
ſe beneficium, præſumit̄ illud adhuc retinere, ex quo
illud non pōt amitti, niſi cū authoritate ſuperioris, c.
admonet.c.in dubiis, de renunciat. & hæc authoritas
16 ſuperioris non præſumit̄,† niſi probetur,c. cū in iure.
de offi. delega. Vnde firma ſn̄ia remanet, vt qui probet in
vita poſſediſſe beneficium,illud ēt tēpore mortis præ
ſumatur retinuiſſe,niſi contrariū probetur, vt per hāc
rationem dixit Graſſus Mediolauenſis in præalleg.c.
cum ad ſedem,col.28.de reſtit.ſpol.

Amplia primò hanc concluſionem procedere nō
ſolū in ciuili poſſeſſione, quæ in ſolo animo conſiſtit,
verùm ēt ratione naturalis, ita ſenſit Card. Alexādri-
nus cōtra Archi.in præalleg c.Pontifices.col.2.7.q.1.

Amplia ſecundò, vt procedat non ſolū in ipſo poſ
ſeſſore,ſed ēt in ſucceſſore ſingulari,vel vniuerſali,q̄a
pōt ſucceſſor vniuerſalis, vel ſingularis adducere fuiſ
ſe continuatam poſſeſſionem ab eo, à quo cauſam ha
buit,ita docuit Bar.in l. Pomponius.§. fi.de acq. poſſ.
* nu.4.& ibi Claud. Seiſel.qui dicit eſſe * cōem. & hoc
ſcripſit Abb.in c.cum ad ſedem,nu.16.verſ. ex his in-
17 fertur.de reſtit. ſpol.ibi dicit † ꝙ ſi non viuat ille qui
poſſedit, præſumitur vſq; ad tēpus mortis poſſediſſe,
ſiue hæredes eius hoc aſſerant, ſiue negent, quia ipſi
non poſſunt declarare animū defuncti,& hanc ponit
Balb in repet.l. Celſus.col.44.de vſucap. ſequit̄ etiā
Graſſus Mediolanen. in repet.d.c. cū ad ſedē.col.26.
ꝙ dicit eſſe de mente Rot. deciſ. 124 ſi probetur ali-
quem de prob.in nou.tenet Alex.conſ.33.ponderatis
verbis vlt.in fi.vol.3.& Bal.cōſ.20.ſuper puncto quæ-
ritur,nu.6.ver.item multo fortius. vol.5.

Limita primò vt non procedat, qn̄ conſtaret, ali-
quem fuiſſe in poſſeſſione beneficij medio tempore,
18 † qa tunc non præſumitur continuatio poſſeſſionis,
vſq; ad tēpus mortis, niſi probetur de poſteriori poſ-
ſeſſione,ita tradidit Claud.de Seiſel.in l. Pōponius.§.
fi. ff. de acq. poſſeſ. comprobat id per pronunciatum
Bar.in l.fi.col.vlt.ver.ſi verè probat titulū. C.de edic.
diu.Adr.toll.& hoc vult Dyn.in reg. ſine poſſeſſione.
col.2.verſ ſed dicas.de reg.iur.in 6.qui vult,ꝙ vbi per
19 aliū poſſeſſio apprehenditur † impediatur continua-
tio poſſeſſionis, & ſequitur Franc. Balb. in repet. d.l.
Celſus.in 4.part.principali,nu.6.verſ.quod dictum li-
mita procedere. ff.de vſucap.

Secūdò limita,vt procedat,qn̄ ille,qui allegat poſ-
ſeſſionē de præterito eſt in poſſeſſione de præſenti. ſe-
cus ſi non poſſidet nunc,quia tunc allegatio poſſeſſio-
nis de præterito non ſufficit ad probandū poſſeſſionē
20 continuatam ex eo, † ꝙ poſſeſſio continuata certi, &
limitati temporis requirit extrema, hoc eſt initiū, &
finem illius temporis, ita pulchrè Matheſ.in notab.
121.aliàs 116.incip.nota mirabilem doctrinam.& ſe-
quitur Alex.in apoſtil.ad Bar.in d.l. Celſus.ſup verb.
alio modo,col.pen.de vſucap.& conſ.89.excellentiſ-
ſimi,in col.fi.vol.5. Balb.in d.l. Celſus. vbi ſuprà,nu.
7. vbi ponit hanc declarationem, quam dicit etiam
eſſe de mente Bar. ibid. & pulchrè declarat Tiraq. in
tract.præſcr.glo.5.verb.continuè.z.ver.ſed parum ab-
fuit, & hoc etiam ſenſit Rot. deciſ.478. ſuppoſito, ꝙ
P.in in fi.in nou.de quo ego aliquantulū dubito,quia
21 ex poſſeſſione de præſenti † non præſumitur in præte-
ritum,iuxta ſententiam Bal.in l.ex perſona.C.de pro-
bat.niſi concurrat aliqua ratio, vel præſumptio,per q̄
poſſit conijci, ſe in præteritum poſſediſſe, ſi credimus
Saly.in d.l.ex perſona.& declarat Soc.cōſ.89. in cau.
agitat.inter Iac.in vlt.col.in 1.vol.

Tertiò

Digitized by Google

Tertiò limita, vt procedat in poſſeſſione decē an-
22 norum,non vltra, † quia extra illos præſumitur obliuio,vt à Bar.traditum fuit in l.1.C.de ſer.fug. & ſentit ibi gl.ſuper verb. præſcript.in fi. & ibi Bal. ex qua obliuione amittitur poſſeſſio,gl.l.furtum.§.fundi quoq; de vſucap. ſuper verb. longo tempore. vbi Bart.nu 2. & latè Tiraq.de præſcrip.gl. 5. in verb.continuel z. in verſ.ſed certè parum abfuit, & ita limitat Milis in repert.in verb.poſſ.ſemel habita,& Matheſ.d.ſing. 116. nota mirabilem doctrinam,& ſequitur Balb.in reper. d.l. Celſus.col.45.de vſucap.vbi adducit Aret.hoc ſētientem in l.Pompon.§.fi.circa medium,verſ. tu autē de acq.poſſeſ.& Alex.in apoſtil.ad Bart.d.l.Celſus,& Curt.conſ.24.ſuper eo,quod quæritur.col.1.circa fin. & hoc etiam tradit Card.Alexandrin.poſt Archid.in d.c.Pontifices.in fi.7.q. 1. dicens vbi longum tempus
23 præterijt non procedere,quod dictum eſt,† quia tunc inducitur obliuio,ex qua iactura fit poſſeſ.licèt dicat hoc tempus nō eſſe decem annorum, ſed arbitrio iudicis,iux.Spec.tit.de pœn.§.1.& Arch.& Laur. ibid. & iſta eſt * verior opinio ſecundùm Iaſ.multa congerētem in d.l.1.col.fi.C.de ſer.fug.nu.45.

De qua communi limitatione ego animi pendeo: quia illud , quòd per obliuionem perdatur poſſeſſio, procedit in ſola ciuili,non aūt in naturali, quod placuit Alex.poſt Arch.d.c.Pontifices.7.q.1.& non præſumitur obliuio ratione naturalis, quę præſumitꝰ continuata,vt Matheſil.de ea dubitat.d.ſing.116.no.mirabilem.Ideò intellige,vt hæc tertia limitatio locum ſibi vendicet,quando non conſtat de naturali poſſeſſione,vt declarat Tiraq.loc.prox.citat. fretus auctoritate Matheſ.d.ſing.216. cum alijs ibi per eum adduc.

Et intellige concluſionem,vt procedat,quando qs aſſerit aliquem continuò poſſidere, alioqui ſi diceret
24 illum ſimpliciter poſſidere,non obtineret,† quia iſta eſt præſumptio iuris,quæ debet allegari.l. ſi adulteriū cum inceſtu. §. idem Pollioni. de adulter. ita limitat Bal.in d.l.ſiue poſſidetis.C.de probat.verſ. quæro qui in poſſeſſione,& ita declarat Aret.in l.Pompon. §. fi. cir.med.de acquir.poſſeſ.& ſequitur Balb.in prædicta repetit.l. Celſ.col.46.verſ.4.limit. de vſucap. & iſtam declarationem ponit Firmian. in d. verbo poſſeſſio. continuatur,& ibi ſic limitat.d.deciſ.Rotæ 104. & illam allegat.Iacob.But.in l.licèt.C.de acq.poſſeſs. de qua limitatione dubito , quia Rota ibi loquitur indi-
25 ſtinctè, † quòd probata ſemel poſſeſſione præſumitur ſemper poſſidere, & ita illam deciſionem intelligunt* omnes Doct.in locis præcitatis, non autem illa deciſio dicit,ꝙ iſte diceret illum continuò poſſidere, & ſic dicit.d.l.Celſus.nu.21.& dicit formari, ꝙ poſſedit annis 20.citra,& per dictum tempus,vt ibi, nu.25.

Quartò limita , iſtam concluſionem procedere in rebus immobilibus,quia in illis,ex quo eſt vilis,& abiecta poſſeſſio,nō retinetur poſſeſſio animo,niſi qua-
26 tenus ſit in præſentia,† ideò probata ſemel poſſeſſione rei mobilis,non præſumitur,quod ille poſſideat ex poſt,ita tenet Spec.§.1.verſ.quid ſi ago. de emptio.& vend.Aret.conſ.119. procedendo.& ſequitur Claud. & Balb.in prædicta repeti.l.Celſus.col.46.& iſtā opinionem in rebus immobilibus ſequitur Firmian.d.repet.d. verb.poſſeſſio continuatur. alle. Bal.in conſ.. ſciendum eſt ad euidentiam quis contrarium teneat. Abb.in d.c.cum ad ſedem.col.5.nu.15.& 16. de reſtitut.ſpoliat. poſt Ant. de Butr. quos impugnat Claud. & Balb. in dictis locis.

Vltimò limita,quando allegatur continuatio poſ-
27 ſeſſionis ad cōmodum poſſeſſoris,†nam tunc probata poſſeſſione de præterito præſumitur in præſens,ſed non procedit quando aliquis ad mei incommodum hoc aſſerat,me ſemel poſſediſſe,& ego hoc nego, qa tunc non præſumitur continuatio ad cōmodum ſuū, & ita tradidere Accur.& Bart.in d.l.ſiue poſſideris.C. de probat.& ibi Bal.& Abb.d.c.cum ad ſedem.col.5. nu.5.de reſtit.ſpol.& ſequitur Balb.d.l.Celſus.col.46. in 5.limit.de vſucap. quæ nunquam è memoria elabi ſinas pro declaratione.d.deciſ. Rot.124.ſup.alleg.

Poſtremò limita,vt cōcluſio locum habeat, in eo, qui ſe fundat in poſſeſſione propria, ſecus ſi ſe fundaret in poſſeſſione aliena , vt eſt, quando datur de poſſeſſione tertij , nam cū poſſeſſio tertij , poſſit pluribus modis extingui,non dēt præſumi,quòd duret,ita limitando declarat. Alc.de præſump.reg.2. præſumpt. 21. nu.9.verſ.limitaꝰ 4.ſequendo Anch.in conſ.297.col. 6.& iuxta hanc ſententiam dixerunt Dom.de Rot.in vna Tauriſien.coram Puteo 7.Maij 1543. vt annotauit idem Put. deciſ.ſua 19. lib.2.in quo loco declarat deciſ. 124. ſi probetur, in nou.ſup.citat.volens illam intelligi debere poſt mortem illius tertij, prout ſic intelligit Abb.in c.cum ad ſedem,col.6.nu.16.verſi. ex his infertur, de reſtit.ſpoliat.

CONCLVSIO CLXXI.

ARGVMENTVM.

An beneficij vacatio , vt adiudicatio fiat ſufficiat probari per publicam vocem, & famam.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij vacationem ad effectū adiudicationis faciendæ , nō ſufficit probare per publicā vocē,& famā, & qd quādo in modum præambuli,& quādo procedat.nu. 5.& 6.*
Fama non facit plenam,nec ſemiplenam probationem , niſi alijs adminiculis adiuuetur,ibi.& n.6 quādo procedat .
2 *Communis opinio non probat plenè titulum in beneficialibus,maximè aduerſario ſe opponente .*
3 *Probatio vbi requiritur ad veritatem effectus , non ſufficit probatio communis exiſtimationis .*
Probatio plena requiritur ad adiudicationem beneficij,nec ſufficiunt verba narratiua.ibi.
4 *Quando agitur de probatione directè, non in modum præambuli,non ſufficit probatio per communem ſenſum.*
5 *Regula cancellariæ de non iudicando iuxta formam ſupplicationis,habet locum , quando petitur beneficium adiudicari,non in abſolutoria .*
Et ita intelligitur alia regula,non fieri confeſſionē cauſariē literis nō abſolutis,in adiudicatoria,non in abſolutoria.
6 *Probatio ad præiudicium aduerſarij debet plenè probari exiſtente aduerſario , ſecus alias non exiſtente .*
7 *Probatio poſſeſſionis ſufficit per communem opinionem , & famam .*
8 *Probatio per famam , & auditum in antiquis ſufficit etiā ad effectum adiudicationis .*
Reliqua vide in concluſione, dominium per famam .

1 Beneficij vacationē, vt ſibi adiudiceꝰ illud,† nō ſufficit ꝓbare per publicā vocē,& famā,quia fama non facit plenā,nec ſemiplenam ꝓbationem,niſi alijs adminiculis adiuuetur, iux.not.in c.veniens.il 1.de reſtib.& tenuit Rot.deci. 236.ad effectum.in no.& deciſ. 330. ſi vēdico à te caſtrum.in nou.Bellam.dec.740. ſi à te vendico caſtrū. col. pen.& idem in deciſ. 564. concluſio ꝙ gratia fa-
2 cta,vbi †traditum eſt,cōem hominum opinionē non ꝓbare plenè titulum in beneficialibus, præſertim aduerſario ſe opponēte. Iſtud ēt ſequitur idem Bellam. deciſ.612 actor admiſ.vbi pariter concludit , ꝓbationē cōis opinionis,& famę non releuare actorem,quo ad adiudicationem ſibi faciendā, quia vbi requiritur
3 ꝓbatio ad veritatem effectus † non ſufficit probatio cōis exiſtimationis,vt ēt notat idem Bellam.dec.98. ſentētia lata,& deciſ.ſeq. & deciſ.455. monaſterium. & deciſ.342.ad effectum obtinen.vbi vult, pro adiudicatione beneficij debere fieri plenam probationē, & nō ſufficere verba narratiua.Hoc etiā ſentit Rot.in deciſ.

dec.257.ſi quis dicat & deciſ.4.poſſeſ.benefic.in ver. fateor,in nouiſ.reſpōdit Bellam.cōſ.41. ſuppoſito,ꝙ ecclesia col.3.†q̄a ex quo agitur de probatione dire-
4 ctè non ſolùmodo præambuli, nō ſufficit probatio per communem ſenſum,& famam, & iſtam differētiam confirmat id,quod ſum dicturus, nā regula cancellariæ 25.ne adiudicetur iuxta ſupplicationem,ſed ſecū-
5 dum formam literarū,†procedit in adiudicatione, & non in abſolutione.Ita fuit cōcluſum p DD. de Rot. de anno 1521.mēſe Maii in vna Rhedonē.Parochialis Sancti Elerij coram D.Triuultio,in 1.inſtantia, & D.Breuio in ſecunda, vt refert Caſſad. deciſ. 2. tit.de ſent. & re iud.incip. obtentū eſt in palatio. & eſt alia regula cancellariæ 29.qua cauetur cauſæ cōmiſſionē nō fieri,niſi literis abſolutis,nā ꝓcedit in adiudicatoria,& nō in abſolutoria,vt p Caſſad.ſup.reg.cāc. dec. 2.irē voluit.& hāc cōcluſionē approbat Paul.in trac. de poteſtate capituli ſede vacā.in vltimo ꝑludio.col. pen.& ſequiť Firman.in repet.in verſi bñficiū. col.2.

Primò limita,vt cōcluſio ꝓcedat,quoties aduerſarius ſe opponit,alioqui nemine ſe opponēte,forte ꝓbatio cōis opinionis, & famæ ſufficeret ad adiudicationē ficdā,ita p verb.fortè limitat Bell.dec.563.aliàs.
6 564.cōcluſio.ꝙ gratia,ꝙ verum vř, † quia cūm dēat fieri probatio ad præiudicium aduerſarij,debet plenè ꝓbari,ſi adeſt aduerſarius, vt dicit Bella. in præalleg. deciſ.712.actor admiſ.ſecus ſi non extat aduerſarius.

Secundò limita, vt non ꝓcedat cōcluſio,quoad ef-
7 fectū poſſeſſionis† quia ſufficit probatio p cōem exiſtimationē,& famā Bellam.deci.594. licet poſſeſſio. & Rot.dec.123. ſufficit probare,in no.& dec.499.valent acta in antiqu. & deciſ. 47.valent acta,in no.tenet Lap.alleg.89.in Dei nomine amen.ſub nu.8.ver. venio ad ſecūdū in fi. qui dicit ſufficere cōem ſenſū.

Tertiò limita concluſionē nō procedere, qñ ſumus
8 in antiquis, † quia in his etiam quoad effectū adiudicandi ſufficit probatio per famam,& auditum, quod. placuit Bal. qui loquitur in dominio in l. proprietatis.C.de proba.& ſequitur Dec.cōſ.42.dium. implor. patrocin. col. 7. quod quidem latius à nobis explicabitur infra in concluſione dominium per famam.

CONCLVSIO CLXXII.

ARGVMENTVM.

Beneficium ex primaria inſtitutione ſecularenè, an regulare præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ex primæua inſtitutione præſumitur, ſeculare, niſi regulare probetur.*

Impetrans beneficium tanquam ſeculare, ſufficit probare, quod per decem annos tantum per ſeculares fuerit adminiſtratum.ibi quando procedat nu.13.& 14.

2 *Beneficia omnia de iure communi ſunt ſecularia,& num. 16. vide contrar. ibi,& nu.3.*

3 *Conſuetudo licet ſit ſecundum ius commune,requirit tempus quadraginta annorum,& nu. 4.*

4 *Conſuetudo,vbi eſt ſecundum ius, ſufficit tempus decē annorum,ſecus contra,quia tunc quadraginta,& niſi lex requirat conſuetudinē legitimè ꝓſcripta,declara,vt n.15.*

5 *Præſcriptioni,vel ſecundum ius,vel præter non ſufficiunt decem anni, quando agitur de præiudicio ordinis, vel eccleſiæ,vel perſonarum eccleſiaſticarum.*

6 *Conſuetudo,quæ non eſt contra ius,detrabens in totū, vel in partem iuri eccleſiæ,vel perſonarum eccleſiaſticarum, requirit ſpatium quadraginta ann.*

7 *Beneficium debet probari verè obtētum per aliquem ſecularem,vt onus in regulares contrarium probandi trāſferatur , & quando procedat,nu. 19.*

Semper pro poſſeſſore præſumitur. ibi.

8 *Beneficij vltimum ſtatum probare ſufficit, & ille attenditur,& ſecundum illum iudicandum,quando procedat. nu.9.& 12. & 19.*

9 *Papa exprimente ſimpliciter in literis prouideri de beneficio non adiecto conſueto per ſeculares regi, ſufficit impetranti vltimum ſtatum probare alias ſecus.*

10 *Conſuetum intelligitur per præſcriptionem quadraginta annorum,& quando verificatur.nu. 13.*

11 *Appellatione conſuetudinis intelligitur de præſcripta , & denotatur dominium,& proprietas.*

12 *Habēs literas exprimentes prouideri de beneficio aſſignari clericis ſecularibus conſueto, ſufficit probare,quod vltimus ſtatus fuerit ſecularis,licet non probetur quadragenarius,nec decennarius,& quando procedat, nu. 19.*

Status poſſeſſorij beneficij,qui tunc eſt,attenditur .

Verbum,conſuetum,refertur ſolum ad vſum.

13 *Impetratio ſuſtinetur ratione ſolius vſus .*

Canonici,ſi dicatur,conſueuerunt eligere, ſufficit probare aliquando elegiſſe .

14 *Præſcriptio quadragennaria non tollitur , niſi per aliam præſcriptionem quadragennariam.*

15 *Conſuetudo,vbi eſt inducta, & completa licet requiratur alia contraria completa ad tollendam primam, quando reducit res ad ius cōe, ſufficit tempus decem annorum .*

16 *Res de facili reuertitur ad ſui priorem naturam.*

17 *Capella fundata in monaſterio præſumuntur regulares, niſi probetur ſolitas per ſeculares teneri.*

Cautela impetrātium capellanias,vel alia beneficia in monaſterijs ſita,ibi. & nu. 18.

18 *Statuta regularium nō ligant ſeculares, niſi quatenus diſponunt,quod capellani ſic ſeruiant capellanijs in eorū monaſterijs ſitis .*

19 *Beneficiū impetrans, ſi ei obijcitur fuiſſe regulare ante,vel poſt ſecularitatem, cogitur probare ſtatum medium , quod fuerit ſeculare per quadraginta annos.*

Beneficium regulariter ꝓſumi ſeculare ex primaria inſtitutio-
1 ne,†niſi ꝓbetur regulare,ab omnibus eſt receptū , q̄a poſtquam diuus Petrus fuit ſecularis,præſumiť,ita beneficia fundata fuiſſe, ſequēdo illum primum patronum , & ideò ſi clericus ſecularis impetret beneficiū tāquā ſeculare, vel clericis ſecularibus aſſignari conſuetū ſufficit probare per decē annos fuiſſe admini-
2 ſtratū per ſeculares,quia(vt dixi) de iure cōi † omnia beneficia ſunt ſecularia,ita voluit Rot.deciſ. 52. fuit dubitatū,nunquid impetrans in nou.& deciſ.487.nota quòd impetranti,in antiq.Philip.Prob.in addi . ad Io.Monac.in c.ſuper eo.nu.17.de præb.lib. 6. Philip. Franc.in c.cū de beneficio,col.3.de præben.in 6. Fel. in c.in noſtra in 4.corrolario. verſ.4. nota. de reſcrip. Mil.in reper.in verb.beneficiū.q.23.& quod ſufficiat probare tempus decē annorum , dicit Bellencin. qui atteſtatur de communi,in tract. de ſubſid. caritatiu. q.82.& tenet Fel.in c.ſtatuimus.de maior.& obed.

Cōtraria in his terminis eſt dec. Rot.460.q̄ritur quāti temporis,col.4.nu. 5. in nou. vbi Rot.tenet contra
3 Io.And.in c.fi. de conſue.in 6.dicens†ꝙ licèt conſuetudo ſit ſecundum ius cōmune, requiritur tēpus quadraginta annorum,per text.in c.cū de beneficio iuncta gl.in verb.legitima.de præben.in 6.

Conciliari poterūt hoc pacto,vt d.deciſ.460.malè loquatur per ſupradicta,vel dicas,& melius, ibi Rot. loqui quādo agitur de præiudicio eccleſiæ ſuę,vt declarat Bellencin.in præalle.tract.de ſubſid.caritat. q. 82.vel tertio dicas cōcluſionem iſtam procedere,vbi
4 eſt conſuetudo ſecundū ius,† ſecus ſi eſſet cōſuetudo contra ius, quia tunc non ſufficit tēpus decem annorum , ſed requiritur tempus 40. annorū,ſecundum d. deciſ. 460. ita declarat , & limitat Mil. in repert. in verb. cōſuetudo rationab. Nec obſtat tex.in d.c.cū de bñficio,cui innitiť d.dec.460.q̄a illud ibi eſt,eo ꝙ requiritur præſcriptio legitimè cōpleta , quo caſu quā-

do

do lex ita requirit,licèt conſuetudo non ſit contra ius
commune,ſed ſecundū ius cõe,tamen requiritur præ
ſcriptio quadraginta annorum, iuxta ſententiam gl.
in præalleg.c.fi.de conſuetud.in 6. & ibi Io. Andr. in
nouel,& ita intelligitur etiam glo.in d. c. cum de be-
neficio vt declarat Alex.in c.mos eſt,col.2.1. diſtinc.
& ſequitur Curt in c.fi.de conſuetud. col. 34.
Sed contra hanc diſtinctionē multū facit illud, ꝙ
5 dr̄,† vt cū præſcriptio ſit ſiñ ius, vel præter, ſufficiant
decē anni,non ꝓcedere, vbi agitur de ꝑiudicio ordi-
nis,aut Eccleſię,vel ipſarum ꝑſonarum eccleſiaſtica-
rū,vt per Fel.in c.ſtatuimus.verſ.limita primò de ma
ior.& obed.& Rot.d.deciſ.460.col.4.& latè declarat
Curt.in d.c.fi.col.41.de conſuet. Vnde cū hic agatur
de ꝑiudicio ordinis Regulariū in præſumendo bene-
ficiū ſeculare,non vr̄ ſufficere ꝓbationem decē ann.
ideſt, tale beneficiū fuiſſe adminiſtratum decem an-
nis per ſeculares, ita ſentit Mil. in repert. in verſ.præ-
ſcriptio contra ius.vbi impugnat.deciſ.32.in no. quæ
eſt cõtraria dictæ dec.460.dicens,ꝙ conſuetudo,quæ
6 nõ eſt cõtra ius,† ſi tñ detrahat in totum, vel in parte
iuri Eccleſiæ,vel eccleſiaſticę perſonę,requirit̄ ſpatiū
40.ann.vt in terminis dixit Rot.in præalleg.dec.460.
col.4.in fi.quia re ipſa diffiteri non põt,quin ſit cõtra
perſonas eccleſiaſticas, ſi præſumatur illud beneficiū
eſſe regulare,vel ſeculare Et licèt huic difficultati co
netur rñdere Rot.poſt Aegyd.in d.dec. 32. fuit dubi-
tatū,nunquid impetrans.in no.inquiens, hic non agi
de pręiudicio ſtatus ipſius beneficij,ſed ſolùm de vſu,
& ſtatu illius vſus, tñ non vr̄ omninò tollere dubita-
tionem,& ſatisfacere,quia non põt recuſari, quin al-
terando vſum,& ſtatū fortè non probatū,non ſequa-
tur ēt alteratio in ꝑiudicium ordinis regulariū, & pro
pterea Rot.in præalleg.dec.460.col.4.in fi.impugnat
hanc ſolutionē,quæ fuit Io. And. quia quod applicet̄
ſtatus vni Eccleſię,hoc ad rem nõ facit, cum ſatis ſit,
vt detrahatur Eccleſiæ, vel perſonis. Quocirca vt ſta-
re poſſit illa dec. 32. in no.neſcio quid dici poſſit,niſi
7 † verè probandū eſſe aliquem ſecularē obtinuiſſe il-
lud beneficiū,quo caſu pp probationem poſſeſſionis
transfertur onus probandi ad regulares,cū ſemper ꝑ-
ſumatur pro poſſeſſore.§.cõmodum.Inſt.de interdic.
Primò amplia, vt ēt ſufficiat probare vltimum ſta-
tum beneficij,illum.ſ.per cuius mortem vacauit bene
8 ficium fuiſſe ſecularem,†quia attenditur vltimus ſta-
tus beneficij,& ſecundùm illum debet iudicari,vt tra
ditū fuit à Bal.in l.ſi mater.per illum tex.C.ne de ſtat.
defunct.l.Mela.§.licèt ſi alimenta.ff.de alim.& ciba.
leg.voluit Rot.d.dec. 32. ſequēdo opinionem Egyd.
Dominic.& Philip. Franc. in d. c. cum de beneficio.
col.3.de præb.in 6.ſequitur Mil.in reper.in verb.bene
ficium ſi eſt impetrat.& Fely.in c.ante col.pen.de re
ſcrip.& in c.in noſtra.in 4.corollario.verſ.4. not. eod.
tit.non eſt neceſſe probare, decem annis fuiſſe reten-
tum a ſeculari clerico,ſed ſufficit probare vltimū ſta-
tū, quia in impetratione agitur ſolùm de ſtatu ipſius
rei, adeò vt probato illo ſtatu valeat impetratio, ſic
vt aduerſario dicenti tale beneficium regulare incū-
bat onus probandi,ratione poſſeſſionis,& ſequit̄ Cal
der.in tit.de præb.conſ.28.an impetrans beneficium.
Intellige,& declara ampliationem prædictā proce
9 dere,† quando Sum.Pontif. non expreſſit in literis de
beneficio,ꝙ adminiſtrari conſueuerat à clericis ſecu-
larib.ſed ſimpliciter ſcripſit pro clerico,non adiecto,
quod adminiſtrari conſueuerat,quia tunc ſufficit im-
petranti probare vltimū ſtatum ſecularem per ſupra-
dicta,ſecus verò eſt,ſi Papa expreſſerit in literis, vt cõ
feratur beneficiū, ꝙ ſolebat regi per clericos ſecula-
res,nā tunc non ſufficit probare vltimū ſtatum,ſed re-
quiritur quadragenaria præſcriptio, quia vbi dr̄ con-
10 ſueuiſſe clericis ſecularibus aſſignari,† non põt intel-
ligi conſuetū,niſi per præſcript.40.anno. iux. ſentent.
Gem.in d.c.cū de bñficio.ſub n.8. & ibi Philip. Frãc.
ſub nu.5.de præb.lib.6.teſtant̄ Archid.& Lap.in præ-
alleg.c.cum de bñficio.vbi etiā iſtud tenet Io.And.&
ſequit̄ ibid Franc.nu.9.verſ. ſi verò mandet̄ prouide-
re,& tenet Cald.in præalleg.conſ.28.ſub tit. de præb.
quia verbū,cõſueto intelligitur de præſcripto, vt per
11 Franc. in d. verſ. ſi verò mandetur, † & appellatione
conſuetudinis intelligitur de præſcripta.c.Cuman.de
elect.vbi Abb.& reliqui,& ſic tūc ſignificatur domi-
nium, & proprietas, itaq; non ſufficit ſola poſſeſſio,
vt dicit Franc.vbi ſup.qui allegat.Lap.in d.c. cum de
beneficio.in glo.in verb. legitimè.
Contra tñ hanc declarationem ſtat in terminis de-
ciſ.32.fuit dubitatū,nūquid verſ.D.verò Egyd. in no.
12 in quo loco Dñi tenuerunt,ꝙ,† etſi in literis fuerit ex-
preſſum prouideri de beneficio cõſueto aſſignari cle
ricis ſecularibus,tamen ſufficere probare, vltimū ſta-
tum fuiſſe ſecularem,licèt non probetur, illum ſtatū
nedum non fuiſſe quadragenarium, verum nec etiā
per decenniū obſeruatum.quia tantummodo inſpici
debet ſtatus poſſeſſionis,qui tunc eſt.per c. ſi iudex de
ſent.excom.lib.6.& c.querela.de elect.ita verbū, cõ-
ſueto,referatur ad ſolùm vſum,per l.3.C. de epiſ.aud.
Huic repugnantiæ non facilè vr̄ poſſe reſponderi,
& in praxi forſan difficilè eſſet obtinere cõtra tot Pa-
tres pp maximam eorum authoritatē, qui impugnāt,
& expreſsè reprehendunt.d.dec.32.tamen crederem.
d.dec.poſſe defendi, quia licet in impetratione dica-
tur,beneficium conſuetum,tamen verbū, cõſuetum,
poteſt referri ad ſolū vſū,vt dicit ibid.Rot.p d.l.3.C.
13 de epiſ.aud.ideò debet valere impetratio,† quæ ſuſti-
netur ratione ſolius poſſeſſionis,& non obſtat, ꝙ ver-
bum conſuetū requirat præſcriptionem legitimā,quę
etiam ſiñ materiam ſubiectam verificatur in conſue-
tudine non præſcripta,vt ſi dicat̄, canonicos conſue-
uiſſe eligere,ſufficit ꝓbare, aliquando canonicos ele-
giſſe.c.querelā.de elect.notat.Ant.de Butr.& Abb.in
d.c.Cuma.eo.tit.& ſequitur Curt.in c.fi.col. 34.
Primò limita cõcluſionē,vt nõ ꝓcedat,qñ per regu-
lares ex aduerſo fuiſſet ꝓbatū, tale beneficiū fuiſſe ꝑ
40. annos gubernatū ꝑ regulares, tunc.n.cum obſtet
prima præſcriptio 40. ann. non ſufficit impetranti ꝓ-
bare per decē annos fuiſſe tale beneficiū retentū per
14 ſeculares:† nā præſcriptio prima quadragenaria non
tollitur,niſi per aliā ꝑſcriptionē quadragenariā in cõ-
trariū,vt per Rot.d.dec.32.in nou.alleg. cap. accedē-
tib.de exceſ.prælat.& Rot.dec.487.impetranti.in an-
tiq.ſequit̄ Reb.in prax.benef 1.par. tit. quotuplex ſit
benef.n.5.Ideò in hoc caſu requiritur ꝑſcrip.40. ann.
c.ad decim.de reſt.ſpol.6.& c.Cum.de elect.& ſequit̄
Domin.& Franc.in præallega.c.cum de benef.col.2.
de præb.in 6.cir.fi.Mil.in reper.in verb.beneficia om-
nia.Fel.in præalleg.ſæpius.c.in noſtra in 40. corollar.
Hanc limitationē omninò verā eſſe non arbitror
ex eo maximè,ꝙ licèt ſit ꝓbatū per 40.annos, tale be
neficium fuiſſe gubernatū per regulares, nõ tamē vi-
detur, hoc caſu eſſe neceſſe ꝓbare aliā contrariā præ-
ſcriptionē.40.anno. imo ſufficeret impetranti etiā in
iſto caſu ꝓbare,per 10.annos tale beneficiū fuiſſe gu-
15 bernatum per ſeculares:†quia vbi conſuetudo eſt in-
ducta,& cõpleta, licèt requirat̄ contraria cõſuetudo
cõpleta ad tollendā primam.vt dicit Rot.d.dec.32.in
nou.& gl.in l.nemo.§.temporalis.ff.de reg.iur.Fel. in
c.cū acceſſiſſent.col.14.verſ.7.limita,& ibi Dec. col.
pen.de conſtitut.Tamen quando conſuetudo contra
aliam conſuetudinē reducit nos ad terminos iuris cõ-
munis, ſufficit tp̄s annorum decem ad tollendam cõ-
16 trariā cõſuetudinē contra ius quadragenariū, † res.n.
facilè reuertitur ad ſuā priſtinam naturā. l. ſi vnus. §.
pact.verſ.quod in ſpecie.ff. de pact. Iſta eſt ſingularis
doctrina Abb.in c.fi. de conſuetu. quam ibi ſequitur
Curt.col,65.& Fel.in præalleg.c.cum acceſſiſſent. in
verſ.7. limita. & in terminis prædictæ dec. 32.reperij
idem tenere Gom. in trac. de gratijs expectati.n.106.
Modo

Modò in terminis noſtris,licet probetur per regula-
res illud beneficium adminiſtratũ fuiſſe ab eis per 40.
annos,& ſic probata ſit præſcriptio contra ius,quia tñ
clericus ſecularis impetrans, probãdo quod fuerit re-
ctum per clericos ſeculares ſpatio decem annorum
reducit rem ad terminos iuris communis, quia de iu-
re cõmuni omnia beneficia ſunt ſecularia : Ideò ſuf-
ficeret probare præſcriptionem decem annorum.

Cogita tamen,an poſſet dici,quod cum prima cõ-
ſuetudo,vel pręſcriptio ſit cõpleta,ideò pręſcriptio il
la,vel conſuetudo facit ius,ergo contraria conſuetu-
do venit cõtra, ideo requiritur tempus 40. annorum.

Secũdò limita,vt cõcluſio nõ procedat, ſi capellæ
fuerint fundatæ in monaſterio, ſiue eccleſia regula-
17 riũ,†qa tũc illæ præſumũtur regulares,niſi probarẽ,
per ſeculares teneri eſſe ſolitas,vt dicit Rebuff. in ſua
praxi beneficiali 1.par.tit. quotuplex ſit beneficium.
nu.6.p c.cũ de beneficio,de præbendi. in 6. Vnde qñ
quis illas capellanias,ſiue & alia beneficia impetrat,
debet in bulla adiicere clauſulam , non obſtantibus
18 monaſterij ſtatutis,†quãuis ea ſtatuta nõ ligent ſecu-
lares,quatenus reſpiciunt regulã,ſed regulares tãtum,
tñ quatenus diſponũt, ꝙ capellani ſic ſeruire illis ca-
pellanus dẽant. ſeculares ligantẽ illis ſtatutis. Vnde eis
derrogandũ eſt, & hoc eſt tutius, quicquid in contra-
riũ dicatur,vt admonet idem Rebuff. vbi ſupra, nu.7.

Tertiò limita concl.non procedere,qñ ex aduerſo
daretur obiectio,dicendo tale bñ ciũ fuiſſe regulare
ante,vel poſt ſecularitatem, nam tũc licet non fuerit
regulare per 40.annos, tñ ex quo aliquãdo fuit regu-
lare,cogit impetrans ad probãdum ſtatum medium ,
19 †ideſt,bñficiũ fuiſſe ſeculare p 40.annos , p tex. in d.
c.cũ de beneficio.de præb.in 6.ibi etſi ante , vel poſt
religioſi quãdoq; miniſtrauerint in eodem , nã intel-
ligitur quandoq; miniſtrauerint, adeo vt poſſeſſio re-
gularium fuerit cum bona fide, & colorata , licet tpe
impetrationis non fuerit colorata,vt tenet Lap.in d.
c.cum de beneficio.& ibi ſequitur Philip. Franc.

CONCLVSIO CLXXIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij collatio ad quem ſpectet , & quo pacto probetur .

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collationem pertinere ad epiſcopum,uel aliũ, probatur per famam auditam,conſueuiſſe conferri tale beneficium per talem,& quando procedit,nu.7.*
2 *Agenti ex cauſa permutationis ſufficit probare compermutantem fuiſſe habitum,& reputatum pro tali.*
3 *Opinio præualet ueritati in collatione benef. 1.*
4 *Impetranti ſufficit,quod epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione conferendi beneficium impetratum.*
5 *Quaſi poſſeſſio in collatione,uel præſẽtatione beneficij quid operetur .*
6 *Pręſentatio facta ab eo,qui eſt in quaſi poſſeſſione quomodo ualeat .*
7 *Prouiſus ab habente poſſeſſionẽ conferendi præfertur ei,cui ille,ad quẽ de iure ptinet,cõtulit,nõ tñ eſt in poſſeſſione.*
8 *Quaſi poſſeſſio ex unico tãtum actu præſentationis acquiritur .*
9 *Quaſi poſſeſſio pbatur ſecuta inſtitutione p præſentationẽ.*
10 *Collatio beneficij poteſt probari per inſtrumentum admiſſionis illius,ad quem ſpectabat,ac etiam per teſtes.*

Beneficii collationẽ ptinere ad epiſcopũ
vel alium probatur p famam,q̃
1 percrebuerit,ſolere†conferri tale beneficiũ per talẽ ,
vt decidit Rot.deciſ.123.ſufficit probare.in nouis.ſe-
quitur Mil.in reper.in verb.probatio,quod bñficium
pertineat,idẽ confirmat Rot.deciſ.47.valent acta, in
nou.vbi habetur,quòd ſi negeẽ facultas epiſcopi,ſuf-
ficit probare cõem opinionẽ,idem Rot.dec.449. va-
lẽt acta,in antiq.& dec.4.poſſeſſor bñficij, in nou. ſe-
quitur Lap.alleg.89.in Dei noĩe amẽ,ſub nu.8. verſ.
venio ad ſecundũ in fi.cui accedit Lãber. de iurepa-
tron.art.14. ante nu.5.q.2.par.1.lib.1.& art.1.q.3.p.1.
lib.2.nu.7. verſ. & aliud ſimile ad validitar colla. &
adhæret Staphil.ſuper ſignatura,verſ.eſt alius fol.69.
iuxta primã impreſſionẽ. Conſimile eſt,ꝙ voluerunt
Doc.in c.conſultationib.& in c. ex literis de iurepat.
Soc.conſ.33.ex his poſt nu.20.Dec.in c.1.col.4. verſ.
tertius caſus eſt,de appel.vbi cõcludit, p famam pro-
bari collationem beneficij ptinere ad aliquẽ:iſtud ẽt
facit Rot.deciſ.109.agenti,& petenti, in nou. dicens
2 †agenti ex cã permutationis, ſufficere probare illum
cum quo permutabat fuiſſe habitũ,& exiſtimatũ pro
tali. Bellam.dec.389.ſi in impetrat.beneficij. idẽ not.
3 dec.375.depoſito de cõi reputatione. Rõ eſt,†quia in
collatione hmõi præualet opinio veritati , vt p Rot.
deci. 557.qdã,in antiq.quinimò ſatis eſt impetrãti ad
4 collationẽ Epi,†vt Eps ſit in quaſi poſſeſſione confe-
rendi beneficium impetratum,quę quaſi poſſeſſio in
collatione,vel præſentatione bñficij,qñ valeat, attẽ-
ditur,& inſpicitur,& propterea facit,vt electus , ſiue
5 præſentatus ab illo, qui eſt in quaſi poſſeſſione,† p̃fe-
ratur oĩbus alijs,p c.conſultationib.de iurepatr. & c.
quærelã.de elec.& not.Old.rñdit in cõſ.312.Fed. cõ-
ſulendo ſenſit in cõſ.294.cõſuluit Abb.in cõſ. 54.&
Cald.in cõſ.23.in tit.de pręb.& in cõſ.vlt. de iurepat.
& tradidit Rot.dec. 14. incip. vtrũ ſicut p̃ſentatus in
tit.de iurepat.in antiq.facit tex.in c.cũ eccleſia Sutri-
na,vbi Abb.de cauſ.poſſ. & ppr. & adeo iſtud eſt ve-
rũ:vt ſcilicet p̃ſentatio facta ab eo, q eſt in quaſi poſ-
6 ſeſſione valeat,†vt p̃ualeat pręſẽtationi factę a pprie-
tario iuriſpatronatus,ita Ant. de But. & Abb. in d. c.
conſultationib.poſt Inn.quẽ referunt in pluribus lo-
cis. Et ideo voluit no.Car.in cõſ.69.incip. quoad pri-
mũ,ꝙ ſi alij re ipſa patroni ſint,alij in quaſi poſſeſſio-
ne iuriſpatronatus,non ſit opus in gratia facere men-
tionem de veris patronis,quia illis nõ p̃iudicat ,& nõ
ipſi,ſed qui ſunt in quaſi poſſeſſione dẽant p̃ſentare,
p Inn.in d.c.cũ eccleſia. Vñ ſi eius aduerſarius vellet
pbare,imò pprietatẽ collationis re vera pertinere ad
collationẽ illius,q eũ prouidit,non eſſet admittẽdus:
quia probatum non releuaret: cũ in talibus (vt dixi)
7 magis conſidererẽ poſſeſſio,†& puiſus ab habẽte poſ-
ſeſſionem conferendi præferatur ei,cui ille, ad quem
de iure pertinet,nõ tñ eſt in poſſeſſione,cõtuliſſet, vt
per Rot.dec.557.quidã impetrauit. in antiq. Abb. in
c.cum olim in 3.not.nu 4.Dec.d.cõſ.134.viſo pũcto,
& pro tenui.nu.1.in prin.Din. reg.1.verſ. 7. quæritur,
quid ſi credebatur,& eſt deciſ.575.vtrum ſicut,in an-
8 tiquis. Præterea obſerues,iſtam † quaſi poſſeſſionẽ ex
vnico tantũ actu præſentationis acquiri , ita reſpõdit
Dec.in d.conſ.134.nu.1.teſtatur Old.conſ.312.incip.
thema q̃ſtionis.cir.fi.verſ.& dato ſine pręiudicio,vbi
adducit contex.in c.cum eccleſia Sutr.de cau. poſſeſ.
& proprier.& per illum tex.idem voluit Fed.cõſ.234.
ſuper 1.& 2.dubio. Abb.conſ.14.incip.videtur primo
9 lib.1.dicens † ſecuta inſtitutione per pręſentationem
probari quaſi poſſeſſionẽ,& huic adſtipulatur c. con-
ſultationibus de iurepat. c. querelã. de elect. & quod
notat Inn.in c.2.de in integ.reſti. & hoc idem ſequu-
tus eſt Cal.in conſ.12.tit. de iurepatr.

Quinetiã iſtis adſcribas, vt collatio beneficij poſſit
probari per inſtrumentũ admiſſionis illius , ad quem
10 ſpectabat,†ac etiam per teſtes, & per auditum, vt de-
ciſũ reliquit Rot.d.dec.123.in nou.& dec.780. colla-
tio alicui facta,in antiquis, & ad hoc reſpicit Bellam.
deciſ.246.licet obſeruet , circa principiũ de pbatione
verò p teſtes cautũ eſt in c. ſollicitè.& ibi Bal. in fi.de
reſtitut.ſpoliat.Rot. deciſ. 39. in tit. de prob.in antiq.

Ripa.

Digitized by Google

Ripa in rub.de conſtitutio.nu.32.vbi dicit, collationem beneficij factam benemerito abſque diſpenſatione teſtibus probari poſſe, quem ſequitur, & refert Gig.in conſ.118.interrogaſti me.nu. 6.

CONCLVSIO CLXXIV.

ARGVMENTVM.

Beneficij collatio, ſiue renunciatio probari an poſſit per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio, vel renunciatio probari poteſt per teſtes, & nu.8.& 9. vbi locum habeat.*
2 *Collationi habẽs ab ordinario præfertur collationi Papæ.*
3 *Teſtes & inſtrumenta eandem vim habent.*
4 *Scriptura nõ requiritur ad probandã collationẽ beneficij.*
5 *Collatio beneficij poteſt per collatorem probari, dũmodo producatur vt teſtis. Vide ibi contrarium.*
6 *Inſtitutor feudi admittitur in cauſa feudi ad informationem tantum.*
7 *Quæ fides adhibenda ſit teſtimonio, ſecundum perſonarum qualitatem arbitrandum eſt.*
8 *Beneficij collatio ſimplicis probatur teſtibus, ſecus dignitatum, quæ non probatur, niſi per ſacros apices.*
9 *Beneficij magni collatio non poteſt probari per teſtes. ſecus ſi ſit modicum.*
10 *Agens poſſeſſorio debet probare collationem beneficij ſibi factam ab habente poteſtatem.*
Auctoritas beneficium cõferendi probatur fama, & reputatione, & alijs adminiculis, vt ſi collator ſit in quaſi poſſeſſione conferendi.

1 Beneficii collationem† ſiue renunciationẽ probari poſſe per teſtes, prodidit Bal.in c.2. ext. de reſt. ſpol.nu.3.quem ſequitur Dec.in l.nihil tam naturale,nu.2.ff.de regul. iuris. & in l.cum poſteà.in fi.C.de pact. Iaſ. docuit in rubr. ff. de acquir.poſſeſ.nu. 17.& ita deciderunt Domini de Rota deciſ.780.in antiquis, & idem Iaſ. in l.1. C. de bono.poſſeſſ.contra tabul.& Gig.in tract. penſio. q. 45.nu.4.& Lambertin.de iurepatron.artic.2.q.princ. 3.part. Nec illud animaduerſione dignũ è memoria
2 elabi ſinas,†habẽtem collationẽ ab ordinario præferri collationi Pontificis Max.ſi appareat de eius (quã vocant) prioritate, quam probare debet, vt rñdit Bart. Soc.cõſ.67.nu.5.vol.3. vbi etiam diſputatur, quid decidendum ſit, quando ſumus in dubio de prioritate, & quãdo poſterior poſſidet, & quã vim habeat clauſula, motu proprio, quod materiã prioritatis, vel poſterioritatis. Et in deciſ. prædicta Dominorum Rotæ 780.in antiq.dicitur, poſſe etiã probari collationẽ, ſi-
3 ue renunciationem beneficij per inſtrã, †cum teſtes, & inſtrumenta eandem vim habeant. c. cum Ioãnes Erimita.de fid.inſtr.& c.poſt ceſſionem, de proba.& de hmõi probatione per inſtrumẽta, & p teſtes diximus ẽt ſuprà in proxima precedẽti cõcluſione ad fin.
4 Primò amplia, vt nec etiam requiratur ſcriptura† ad illam probandam. Iaſ.ita docendo ſcripſit in d.rub.ff. de acq.poſſeſ.nu.17.& in l. cum proponas filios.nu. 4.C.de pact.dicens ſe de facto interrogatum fuiſſe.& ad hoc teſtatur Bald.in d.c.2.de reſtit.ſpol.

Secundò amplia, vt etiam poſſit probari per colla-
5 torem, dummodo producatur † vt teſtis, ita Rom. in ſing.733.incipien.quidam dicit ſibi, per glo.ſing.in c. 1.§.ſi duo.de pac.tenen.& eius viol.in vſi.feud. & gl. in cap.1.de cleric.viol.pac.Io.Crot.in tract.de teſtib. part.4. num. 93.

Contrarium videtur ſentire Steph. Aufre. in tract. de reſt.in ver.collator.vbi adducit ſimile dictũ Bald.
6 in c.2.de part.in ſe.§.ſi duo.d.li.feud.vbi inquit, † inueſtitorem feudi non admitti in cauſa feudi ad probationem, ſed ad informationem, (vt nominant, & aliquale indicium, & concludit ibid.Steph.tunc collatorem eſſe admittẽdum, quando nullum ex eo teſtimonio ſentiat commodũ, & iuxta genus perſonarũ
7 ymm. eſſe ſtatuendum,† quæ nam fides ſit adhibẽda tali teſtimonio, per tex.in c.& ſi q.de ſimon. & notatur in c.cum parati.de appell. & de hoc videas in cõcluſione, collator, & Petr. Rebuf.in pract.benefi.in 1. par tit.reg. d coll.bon.nu.25.verſ.ſed an epiſcopus.

Primò limita concluſionem, vt tantum procedat in beneficiis ſimplicibus, ſecus verò in dignitatibus,
8 † quę non probantur, niſi per ſacros apices.l.probatorias.C de diuerſ offic.lib.11.& ita limitat Bal. in d. c. 2.ext.de reſtit.ſpol.quem ſequitur remiſſiuè Iaſ. in d. rubr. ff.de acq.poſſeſ.num. 17.

Secundò limita non procedere, ſi beneficium ſit
9 optimum,† ſecus verò ſi tenue ſit, poteſt quippe tunc probari per teſtes. Bald.in rubr.de reſcript.extr. nu. 2. & vide infra in concluſ. collatio.

Vnde beneficii collationẽ ſibi factam ab habente
10 auctoritatem probare debet, † qui vult intentare poſſeſſorium. Rot deciſ.65.in antiq.quã refert, & ſequitur Ioan.Bapt.Ferr.conſ.93.nu.4.lib. 1.

Quod quidem probatur per famã, & exiſtimationem, & alia adminicula, vt quia collator erat in quaſi poſſeſſione conferẽdi, ita Rot.deciſ.3.aliàs 123.tit. de prob.in no.pro hoc allegat c. cũ eccleſia Vulterana.de elect.& in c.nouo. diſtinct. 21. & c.ſi quis epiſcopus.1.q.3.& c.cum ex iniuncto.de hæret. Dec.in c. 1.nu.14.de capel.& in c.veniẽs.nu.24.de excep. Petr. Duen.reg.299.limit.12.

CONCLVSIO CLXXV.

ARGVMENTVM.

Beneficiatus, an teneatur probare de iuſto titulo beneficium renunciantis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta alicui de beneficio renunciantis nõ infringitur ex eo, quod non probatur renunciantem legitimè titulum habuiſſe.*
2 *Beneficium renunciantem fuiſſe tentum & reputatum pro rectore illius probare ſufficit.*
3 *Beneficium renuncians, ſi per triennium pacificè poſſederit, non tenetur probare iuſtum titulum.*
Reliqua vide in concluſione, titulus.

Beneficii collationem factã alicui de beneficio renunciantis nõ infrin-
1 gi ex eo,† quod non probetur renunciantem legitimè titulũ habuiſſe, profitendo reſcripſit Imol.in c.illud, de præſumpt. c. innotuit.de eo qui fuit.ordin. ſuſcip. quẽ refert,& ſequitur Rom.in conſ.465.ſufficit enim tantum probare ipſum fuiſſe exiſtimatum,& habitũ
2 †pro rectore illius eccleſiæ, vt ibi not. Rom. & Bella. deci.545.inchoante, nõ obſtantibus concluſionibus. Lap.allegat.89.in Dei nomine Amen.verſ.venio ad ſecundum.& Bellam.deciſ.112 ſubrogatus. & idẽ in deciſ.116.Caſſad.deciſ. 2.de cauſ. poſſeſſ.& propriet. nu.4.Boer.deciſ.42.nu.30.

Intellige, ſi renuncians poſſederit p triennium pa-
3 cificè,† quia tunc non tenetur probare iuſtum titulũ, & ita intelligendam eſſe Rot.deciſ.120.agenti, in nou. inquit Mandoſ.in add.ad Rom.in d.cõſ.465.& ante eum tenuit Philip.Fran. in c.ſuſceptum.nu.11.de reſcript.lib.6.& dom.Lap.alleg. 89. vult, requiri lõgiſſimam poſſeſſionem ad hoc, vt quis non teneatur, probare iuſtum titulum ſui prædeceſſoris, debet intellig. Et in triẽnali poſſeſſione, ita ſeruaſſe, & ſeruare palatium,

ſum,inquit Caſſa d.d.deciſ.2.ſuo tempore, ibi. nu. 6. & per Achil.in deciſ.nō impreſſis,deciſ. 1.titulus anteceſſoris.ſub rubr.de tit.ſed de hac re commodius,& opportunius in concluſ. titulus.

CONCLVSIO CLXXVI.

ARGVMENTVM.

De beneficij collatione clandeſtina, an ſimulata præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio clandeſtina præſumitur ſimulata,& n.2.*
2 *Contra prouiſum clandeſtinè poteſt excipi de crimine,vel infamia ad differendam poſſeſſionem.*
3 *Contractus clandeſtinè factus fraudulentus,& ſimulatus præſumitur.*
4 *Præſumptio, quod collatio clādeſtina ſimulata præſumatur,tollitur, ſi probetur aliqua legitima cauſa collationem occultè factam fuiſſe.*
5 *Præſumptio in incertis ſolummodo locum habet.*
6 *Collatio beneficij palam facta,idoneitatem perſonæ præſumit,& contrarium aſſerens probare debet.*
7 *Beneficij collatio clandeſtina dicitur nulla, & ibi vide contrarium.*
8 *Collatio beneficij clandeſtina,& contractus clam factus,licèt ſimulata præſumantur, non tamen nulla ſunt.*
Et de beneficij collatione vide in concluſione,collatio.

1 Beneficii collationem clādeſtinam† præſumi ſimulatam,ſācitum eſt in c.vt noſtrum.vt eccleſ.benef.& c.vt noſtrū.de appel. & ibi Abb.col.fin. ex hoc exijt, vt dicere ſolitus ſit Abb. in capit. cum olim.de cauſ. poſſeſ. & propr. nu. 17. contra clandeſtinè prouiſum poſſe excipi de cri-
2 mine,vel infamia ad differēdam poſſeſſionem,† quia eſt præſumptio contra talem collationem,quæ ſequitur Petr.à Biax.in tract.direct.d.c.46.3.par.nu.2. Bar. Capoll.in tract.de ſim.contra.20.præsūp.nu.67 Huic optimè reſpondet,quod ad hanc rem tradunt de cōtractu clandeſtinè facto, cum præſumi fraudulētum,
3 † & ſimulatum,ſcriptum reliquere doct.in l. ab Anaſtaſio.C.mand.& in l.poſt contractum, vbi præcipuè Bart.verſ.quartus caſus. ff. de donat. text. in clem. ex grandi.de vſur.l.data.C.de donat. quod idem cōprobat tex.cum glo.in c.conſuluit. de offic.deleg.vbi habetur,illum,qui malè agit,odio proſequi lucē,vt ſcripſit Inn.in c.1.de fid.inſtr.tot.tit.ext.de cland.deſpō-
4 ſat.& prædicta ſunt vera,†niſi probaretur aliqua legitima cauſa talem collationē occultè factā fuiſſe, ex qua cauſa tolleretur talis præſumptio cōtra collatio-
5 nē,nam præſumptio habet tantum locū in his,† quæ ſunt incerta,non autem in his,quę ſunt clara.l.continuus.§.cum ita.de verb.oblig.ſicut econtrà, collatio facta palam inducit præſumptionem pro habilita-
6 te perſonæ & aſſerenti cōtrarium † incūbit onus probandi.ita Abb.in d.c.vt noſtrum.nu.8. verſ. not.7.
7 Primò amplia vſque eò,vt† immò dicatur nulla,ita not.Inn.& Doct.in d.c.vt noſtrum.& in add.ad Abb. in d.cap.cum olim.penult.col.verſ.ſecundo fallit, & Archid.in c.ſi tibi abſenti,de præben.

In contrariā deſcendit ſūmm Bal.in ſua Marga. in verb. collatio. id eſt immò valere, & de hoc videas Abb.in d.c.vt noſtrum. vt eccle. benefic.nu. 18.nam licet contra illā præſumatur,non per hoc dicitur nulla,vt ex ſupra allegatis in ſimili de cōtractu clam fa-
8 cto † qui tamen licèt præſumatur ſimulatus, non tamen eſt nullus, vt de hoc latè Capol. in tract. de ſimul.cōtract.in 20.præſum.& infra.fuſius diximus in cōclus.contractus ſimulatus,& de beneficij collatione videas concluſionem,collatio, infrà.

CONCLVSIO CLXXVII.

ARGVMENTVM.

An qui beneficium impetrat & iuriſpatronatus eſſe laicorum aſſerat, illud probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetrans,& aſſerens eſſe iuriſpatronatus laicorum,debet illud probare.Quod diſtingue, vt ibi.*
2 *Prouiſio beneficij de iurepatronatus laicorum, quando valeat.*
3 *Beneficium præſumitur patronatum magis, quam liberum,& ibi vide contrarium.*
4 *Iuriſpatronatus acquiritur per conſtructionem eccleſiæ.*
5 *Eccleſia præſumitur habere patronum.*
6 *Eccleſia licet præſumatur habere conſtructorem,non tamē præſumitur patronata.*
7 *Iuſpatronatum prætendens ex præſumptione,quod eccleſia conſtructa,ſit alicuius,docere debet.ſe eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi,quæ quaſi poſſeſſio non præſumitur.*
8 *Quælibet res præſumitur libera.*

Beneficium impetrans, & aſſerēs eſſe iuriſpatronatus laicorum
1 dēt illud pbare†idq; aut ex capite præſcriptionis, aut cōſuetudinis,aut fundationis,aut dotationis,aut cōſtructionis,ita decidit Caſſa.dec.7.in prin.de iurepat.

Iſtud ſic tamen ſic eſt accipiēdum , vt idem Caſſa. intellexit ibidem.Nam aut dr̄ in impetratione beneficii,quod(vt aſſeris)de iurepatronatus laicorum exiſtit,& tunc impetranti incumbit onus probandi,cum verba,vt aſſeris,referantur ad impetrantē,& ſit cauſa intentionis ſuæ. Aut dicitur,quòd beneficium(vt aſſerit)de iure patronatus laicorū exiſtit, & tūc impugnāti incūbit probare. Aut dicitur,ꝙ beneficiū(vt aſſeris)de iurepatronatus laicorū , vel clericorū exiſtit, & tūc etiam ſi ſit laicorum,onus probandi incumbit impugnāti literas prouiſionis, hæc vberius explicata
2 videas ab ipſo in d.deciſ.7.vbi etiam decidit, † prouiſionem beneficij de iurepatronatus laicorum ex fundatione,dotatione,vel conſtructione exiſtentis tunc valere,qn̄ fuerit expreſsè tali iuripatronatus derogatum à ſanctiſſimo Patre,vel patroni conſenſerunt in ꝓuiſū de tali bñficio,per tex.in c.decernimus.16.q.7.
3 Et quòd præſumatur patronatum magis,†quam liberum refert Lamb.in tract.de iurepat.4 art.2.q.prin. 1.part. 1. lib.nu.14.& Abb.in c.querelā.in 3.not.in 2. & 3.col.de elect.quem ibi adducit Lambert. & idem Abb.in cōſ.106.incipien.caſus.vol.2. vbi dicit, vt cū eccleſia ex ſe naſci non poſſit, dicendum ſit illam ab aliquo conſtructam: & ideo de alicuius iurepatrona-
4 tu eſſe,† cum per conſtructionem eccleſiæ acquiratur iuſpatronatus,Card.Flor.in c.nobis,quæſt.o.8. de iurepatron. vbi etiam Ioannes Andr. & latè per Roc. de Curt.in tract.de iurepatron.in verſic.conſtruxit.& idem Abb.in conſ.454.incip.caſu contingente.circa
5 med.vol.1.dicit,eccleſiam†præſumi habere patronū.

Contrarium videtur ſentire dictus Roc.de Cur.in d.tract.de iurepatron.in verb.conſtruxit.nu. 29. quia licet præſumatur eccleſia habere cōnſtructorem, cū
6 ex ſe ipſa naſci nequeat:† tamen non præſumitur patronata,nec rectè colligere poſſumus,præſumitur habere conſtructorem, ergo præſumitur patronata accedit & hinc, quod voluit Abb. ſemetipſum fortaſſe in alijs locis ſupra citatis contrarijs declarantem, in conſil.76.vol.2.vbi inquit,quòd licèt eccleſia præſumatur ab aliquo conſtructa, & ideircò eſſe ex alicuius iuriſpatronatus, tn̄ iſtud iuriſpatronatus nō ex ſo-
7 la tali præsūptione probabit,†ſed oportet:vt prætendens ex tali præsūptione iuriſpatronatū doceat ſe eſſe in quaſi poſſeſſione p̄ſentādi,aliàs ſecus, & tali quaſi poſſeſ-

poſſeſſio nõ præſumitur, vt idem Abb. per illum tex. in c.olim 3. de reſtit.ſpol. in 3. notab. quæ etiam opinio probatur per concluſionem generalem, quæ ſic
8 ſe habet,† vt quælibet res præſumatur libera. l. altius. & ibi gl.alleg.concord.ff.de ſeru. & aqua.

CONCLVSIO CLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij permutatio, vel reſignatio, an & quando probetur facta in fraudem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij permutatio ſiue reſignatio præſumitur facta in fraudem patroni, ad quem ſpectabat præſentare, vel collationem facere.*
2 *Beneficij patronus poteſt agere contra permutationem, & eã annullare intra ſex mẽſes à die notitię permutationis.*
3 *Permutatio facta ſpretis patronis non dicitur nulla, ſed annullanda, ibi.*
4 *Beneficij permutatio fraudulenta probatur ex diſparitate beneficiorum permutatorum.*
Et quibus coniecturis probetur. ibid.
5 *Beneficium eſſe tenue, cui onus probandi incumbat.*
6 *Beneficij permutatio fraudulenta probatur ex cõiunctione ſanguinis perſonarum compermutantium.*
7 *Beneficij permutatio probatur fraudulenta, quando permutans ſemper poſſedit beneficium.*

1 Beneficii permutationẽ ſiue reſignationẽ † præſumi factam in fraudẽ patroni dicti beneficii, ad quem ſpectabat preſẽtare, vel collationem facere ex eo, quòd facta fuerit ab ægroto, ſciuit Sum. Pontif. in c.2. de renunc. in 6. Alex. docuit in l. filiæ meæ. ff. ſol. matr. Aym. Crauet. reſpõdit conſ.88.nu.18.& idem Crauet.conſ.82. nu. 3. vbi pro hoc adducit idem ſententiam Oldr. conſ.324. incip. factum tale eſt. col.2. poſt medium, & conſulere Bal. conſ.312. in fi. lib.1. & Anchar.conſ.430. incip. fuiſſet expedien. & huiuſmodi permutatio nulla dicitur, vt Crau. eo conſ.82. nu.5. Bertr. conſ.467. vol.4. num.5.
* atteſtatur* communem eſſe opinionẽ † patronos poſ-
2 ſe agere contra permutationem de contemptu eorũ, & eam irritam facere, & hoc intra ſex menſes à tẽpore notitiæ permutationis. Feder. in tract. permutat. q.31. per id, quod not. Innoc. c.2. de conceſs. præb. addit. ad deciſ. Guid. Pap. dec.374. Fel. & Abb. in c. quia veriſimile, de præſump. Bertrand. conſ.311. in 1. par. vol.2. Calc. conſ.25. nu.24. Pariſ. conſ.130. vol.4. Gig. in tract. de penſio in reſponſ.19. nu.9 & Cagn. in repe tit. l.2. C. de reſcind. vend. nu.56. & 7.

Intellige tamẽ, vt ex quo permutatio ſit facta ſpre-
3 tis patronis,† non dicitur nulla, ſed annullanda, ſic loquutus eſt Feder. in d. tract. de permutatio. q.30. & Paul. in clem. vnica de rer. permutat.

Secũdò probatur doloſa ex diſparitate beneficio-
4 rum permutatorum† ideſt, ſi pingue cũ exiguo, & tenui beneficio permutauerit. Anch. cõſ.88. vol.1. verſ. 1. ex diſparitate, & col.2. verſ. præterea, & Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. in verb. donatione largitus. nu. 1[illegible]. vbi allegat vltra hoc Ioan. And. in c.1. in princ. de rer. permut. lib.6. & Aymo Crauet. d. conſil. 82. nu.4. vbi ait, hanc ſolam coniecturam ſufficere ad probandam fraudem, & ad nihilum redigẽdam permutationem, vt D. de Rot. deciſ.61. incip. not. præſumit. in antiq. Verùm D. de Rot. in dec.129. not. quod non vitiatur, in antiq. vt ipſemet Crau. d. nu.5. ait, aſſerunt iſtam ſolam cõiecturã non ſufficere, ſed cũ aliis iunctã multũ prodeſſe, vt declarat Fed. de Sen. in tractat. permut. q. vlt. & ita Pariſ. d. conſ.130. n.3. & Abb. in d.c. quia veriſimile. de præſ. idem ſentit Reb. in ſua praxi benef. tit. de permut. verſ.18. nu.42. & vide Rot. deci. Biſignet.5. de rer. permu. & Doct. in c. cũ venerabilem. & in c. cum vniuerſor. de rer. permut. qui tenẽt pinguia pro minimis beneficiis licitè permutari poſſe, de cuius tamen veritate diximus inf. in concl. permutatio beneficij, & ibi vide. Et cui incũbat onus pro
5 bandi,† beneficium eſſe tenue, vide tex. in §. ſi autem fortuita. in auth. de æqualit. dot. & Ang. conſ.270. Bonifacius, col. vlt. Cald. conſ.10. tit. de probat. Cardina. in c. ſi. ext. de præſ. col.2. & videas inf. in concl. beneficiũ tenue, & Capr. reg.88. de permut. benef. nu.149.

Tertiò probatur fraudulenta ratione coniunctionis ſanguinis perſonarum, vt ſi permutauerit cũ ne-
6 pote,† nam ratione coniunctionis præſumitur fraus. vt reſcripſit Imp. Cõſtant. ad Seuer. in l. lata. C. de donat. Bart. in l. poſt contractum. ff. de donat. & in terminis permutationis beneficii eſt Rot. deciſ.361. nota præſumitur, in antiq. & ſequitur Crau. conſ.82. nu.5. & Io. de Sel. in tract. de benef. par.1. q.18. nu.2.

7 Quartò probatur fraudulenta, † quando permutãs ſemper poſſidet beneficium ſuum, ita Pariſ. conſ.130. n.6. li.2. per tex. in l. ſicut. §. ſupervacuũ. ff. quib. mod. pig. vel hyp. ſol. l. & qui ſub his. §. igitur. C. de remiſſ. pig. Bar. in l. poſt contractũ. in d. cõiectura. ff. de don. q coniecturã magni facit. Inn. in c.1. de cler. nõ reſid.

CONCLVSIO CLXXIX.

ARGVMENTVM.

Beneficij vnio quomodo præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij vnio præſumitur ex temporis diuturnitate, cuius initij non extat memoria.*
2 *Præſumptio vnionis beneficij non inducitur ex diuturnitate temporis.*
3 *Solemnitates vnionis beneficij præſumuntur ex diuturnitate temporis.*
4 *Præſumptio vnionis beneficij procedit etiam per tempus quadraginta annorum.*

1 Beneficii vnionem præſumi ex tanti tpis diuturnitate,† cuius initij memoria non extet, elegantiſſimè, vt omnia, ſcripſit Tiraq. in tract. de præſcr. verb per decem annos. fol.74. & 47. verſ.20. & 21. Crauet. in tract. de antiq. temp. fol.128. nu.48. & eundem in conſ.158. Petr. de Anch. in conſi. 162. in fin. Oldr. qui loquitur in tempore, vt idem inquit, immemorabili. conſil.296. Iaſ. in l. qui in aliena. colum.6. ff. de acquirend. hæreditat. Rot. deciſio. 205. in antiquis, ſed hoc clarius fuit explicatum in concluſio. vnio præſumitur, & in concluſione, vnio beneficij probatur.

2 Contrarium verò, ideſt,† ex diuturnitate temporis non induci præſumptionem vnionis, voluit Alexan. conſil.101. circa principium. vol.6. Bald. in d. cap. ex par. de teſtibus.

Primò amplia priorem opinionem, vt nedum præ-
3 ſumatur vnio, † ſed etiam ſolemnitates vnionis, ita Fel. in conſ.20. nu.21. Lofred. conſ.40. col.9. Boer. deciſ.345. Rom. conſ.275. in princip. deciſ. Neapol.368. col.2. in antiquis. Mant. in conſ.83.

Secũdò amplia, vt etiam procedat talis vnionis
4 præſumptio† per tempus quadraginta annorum, ſic me docuit Card. in clem.1. in 20. q. de ſupplen. prelat. negligen. Boer. d. deciſ.345. per text. iuncta gl. in c. cũ de beneficio, de præbẽ. in ſexto, ſed hæc vberius enucleata ſunt in concluſione, vnio præſumitur, & in concluſione, vnio beneficij probatur, lectori illuc te reijcio.

CON-

CONCLVSIO CLXXX.

ARGVMENTVM.

Beneficium habens, quid probare cogatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium habens probare tenetur, quod canonicè in eo fuerit inſtitutus.*
2 *Beneficium tenendum non eſt ſine inſtitutione canonica.*
3 *Regula: quod quis nõ teneatur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, non habet locum in beneficialibus.*
4 *Poſſeſſio ſola in beneficialibus non ſufficit, niſi adſit canonica inſtitutio.*
5 *Beneficium obtinens, ſi iubetur titulum probare, appellare non poterit. A correctione non appellatur, ibid.*
6 *Titulum iuſtum non habens beneficium tenet cum peccato, & animas parochianorum decipit.*
7 *Inquiſitio tituli generaliter ẽt fieri poteſt ex officio iudicis.*
8 *Poſſeſſionem adipiſci tẽtans probare debet iuſtum titulum.*
9 *Spoliatus in poſſeſſione recuperanda iuſtificare tenetur ſuæ poſſeſſionis titulum.*
10 *Beneficiatus non eſt dominus beneficij, ſed adminiſtrator, ac procurator.*
Procurator ante omnia mandatum producere tenetur. ibi.
11 *Beneficiatus tenetur titulum oſtendere, alias ſine eo intruſus dicitur.*
Nullus præſumitur à ſe ipſo habere nec titulum, nec poſſeſſionem beneficij.
Vide ibi contraria non habere locum, quando longo tempore poſſedit.
12 *Longa poſſeſſio habet vim tituli.*
Spoliator excipiens de titulo ſpoliati agẽtis, nõ oſtendet proprium titulum, nec ſpoliatus ſuum probare debet, ibid.
Et vide ibidem declarationem quando procedat.
13 *Viſitatores veriſimiliter non ſunt paſſi beneficia poſſideri ſine titulo.*
Beneficij poſſeſſor nullo tempore ius acquirit quoad ſuperiorem, quin titulum beneficij oſtendere teneatur, ibi, & declara. vt ibi.
14 *Beneficij poſſeſſori ſufficit oſtẽdere titulũ coloratũ ex prima facie verũ apparẽtẽ, nec exigit exacta illius probatio.*
15 *Titulus beneficij diſcoloratus habetur pro non titulo, nec iuſtificat poſſeſſionẽ. & titulũ, & poſſeſſionem annullat.*
16 *Cardinalis titulum ſuum iuſtificare tenetur.*
17 *Titulus coloratur per confeſſionem aduerſarij, & dicto vnius teſtis, & intellige, vt ibi.*
18 *Agens ſiue acquirendæ ſiue recuperandæ poſſeſſionis remedio ſemper tenetur docere titulum ipſius beneficij.*
19 *A petitione facta à ſuperiore de legitimitate tituli quare non detur appellatio.*
20 *Inquiſitio tituli fieri põt ad libitum à iudice, & à ſuperiore.*
21 *Poſſeſſorium intentans, ſi de recenti eſt beneficium conſequutus, iuſtum titulum epiſcopo oſtendere debet.*
22 *Titulus in facto antiquo ne oſtendatur, tribus rationibus excuſari poterit.*
23 *Probationes ſæpe pereunt ex longinquitate temporis.*
24 *Titulus quando, & quibus de cauſis probari poterit per iuramentum.*
25 *Superior ſi onus probandi defectum tituli in ſe aſſumere voluit, probare poterit.*
26 *Epiſcopus non ſolum, ſed etiã beneficij patronus, vel alius intereſſe habens inſtare poteſt, vt de iuſto titulo ſibi doceatur.*
27 *Intentans remedium retinendæ non tenetur probare titulum ſui beneficij, etiam quod ſit iniuſta poſſeſſio, & contra l. dummodo poſſideat titulo colorato: ſed probare de antiquiori poſſeſſione, etiã quod aduerſarius habeat iuniorem cũ titulo acquiſitæ poſt illã antiquã poſſeſſionẽ.*
28 *Poſſeſſio in beneficialibus debet iuſtificari ex titulo ſaltem colorato, & quando procedat. ibi.*
29 *Probatio per iuramentum poſſidentis admittitur propter antiquitatem facti, niſi ius commune eſſet contra poſſidentem & quando procedat. ibi.*
30 *Quæ conſideranda ſint in caſu probationis tituli.*
31 *Titulus attenditur quando actor, & reus ſunt in pari probatione poſſeſſionis.*
Reliqua de titulo vidẽda erunt in concluſione, titulus, vbi iuſtius cadit materia.

1 **Beneficium** habenti cui opponit̃ irritã fuiſſe inſtitutionẽ † incumbit onus probandi canonicè, & legitimè ſibi fuiſſe
collatũ. vt optimè tradidit gl. fi. in c. ex inſinuatione.
vbi etiam tex. de procur. idem voluit Hoſt. quẽ refert,
& declarando ſequitur Abb. in c. licet Heli. de ſimo.
nu. 22. Bal. in l. in ciuile. in 1. oppoſi. C. de furt. verſ. itẽ
ſi tenet. & in l. cogi. C. de peti. hæred. & l. 2. verſ. porrò
C. quom. & quan. Iudex. Ang. ſiu. in l. qui in aliena.
§. ſed. & ſi nõ adierit. ff. de acq. hæt. Gem. in c. ordinarij, de offic. ordin. & in c. 1. de reg. iur. in 6. & rõ eſt, qa
2 beneficium non eſt tenendum † ſine inſtitutione canonica, c. vnico. vt eccleſia. benef. & in c. beneficiũ.
de reg. iur. in 6. & in Pedem. deciſ. 54. nu. 4. & licèt re-
3 gulariter quis non teneatur docere titulũ † ſuæ poſſeſſionis, vt in l. cogi. C. de pet. hæred. tũ in beneficialib.
hoc locum nõ habet, vt in c. ordinarij. de offic. ordinarij. lib. 6. & ita tenet Abb. in c. licèt Heli. de ſimon.
nu. 22. quem ſequitur Iaco. de S. Georg. in l. quodam
quaſi. nu. 6. ff. de proba tũ quia ſola poſſeſſio in bene-
4 ficialibus non ſufficit, † niſi adſit canonica inſtitutio,
vt in c. ex frequentibus. de inſtit. quinimo dẽt habere
literas ſuæ inſtitutionis vt in c. legum, 29. diſtin. & in
hoc caſu, ſcilicet q̃n bñficium obtinẽs iubetur titulũ
5 probare, non poterit appellare, † ſicut non appellatur
à correctione, c. ad noſtrã. & c. reprehẽſibilis. de app.
cũ correctionis ſimile ſit præceptum de tituli legitimitate (vt aiũt) docenda, nã ſi nõ hẽt iuſtũ titulũ ob-
6 tinet bñficiũ cũ peccato, † & decipit aĩas parochianorũ, vt traditũ eſt in c. dudum. el 2. de elect. in 6. Itẽ q̃a
7 iſta inquiſitio tituli poteſt fieri etiã generaliter † ex eo
officio iudicis, arg. c. graue. de præben. & c. 3. de inſtit.

Amplia vt ẽt procedat in cauſa poſſeſſionis adipiſcendæ, in qua oportebit, vt tentans tale poſſeſſorium
8 † probet iuſtum titulum, ita reſpondit Io. Bap. Ferret.
in conſ. 93. nu. 4. lib. 1. & ex ſupra allegatis per c. beneficium. de reg. iur. in 6. & c. vnico, vt eccleſia benef.
& deciſ. Pedem. 54. nu. 4.

Amplia, vt etiam procedat in cã poſſeſſionis recu-
9 perandæ, in qua ſpoliatus † tenetur probare titulũ ſuæ
poſſeſſionis, ita ait Rot. dec. 65. in antiq. Pariſ. cõſ. 12.
* nu. 2. vol. 4. vbi * cõem dicit, per Alex. in l. naturaliter.
§. nihil commune. col. 2. ver. 8. fallit. nu. 25. ff. de acq.
poſſ. faciunt adducta per Abb. in c. in literis. nu. 11. &
* & 12. & de * cõi teſtatur etiã Steph. Aufrer, in add. ad
Cap. Toloſ. deciſ. 15. incip. item fuit quæſitum. Idem
voluit Inn. in c. in literis. de reſti. ſpol. & in c. ex parte.
eod. tit. & in c. conſtitutus. de fil. presbiter. Archid. in
c. enm qui. de eo, qui mit. in poſſeſ. lib. 6. Bellam. deci.
17. & deciſ. 49. agẽs clem. vnic. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. D. de Rot. deciſ. 1. & 2. tit. de reſtit. ſpol. in nou.
& in antiq. eod. tit. deciſ. 20. Caſtr. conſ. 254. ad cõfirmationem eorum, col. 2. ver. ſuper tertio articulo, lib.
1. in antiq. Guid. Pap. in q. 85. & ſingul. 231. Dec. in l.
vlt. nu. 19. in fi. C. de edict. diu. Adr. tol. Capic. deciſ. 6.
nu. 23 Ferret. cõſ. 28. nu. 9. Io. de Seln. tract. de benefic.
2. parte q. 25. Quintilia Mandol. in regul. cãcell. Iulij
tertij, in reg. 1. de reſeruat. quæſt. 3. Crauet. conſ. 322.
10 col. 2. verſ. 2. cõſidero. qui ea ratione vtitur, † quia beneficiatus non dr̃ beneficij dominus, ſed eſt adminiſtratoris loco, diciturque procurator, vt ergo ante oĩa
conſueuit procurator mãdatũ producere l. ſi quis inficiatus. ff. depoſ. ſic beneficiatus iſte titulũ oſtendere
11 debet † alioqui ſi ſine titulo ſit, intruſum nominant,
capit. 1. de eo qui mittit. in poſſeſſion. aliam reddit
ratio-

rationem Bellam.d.deciſ.49.quia nullus præſumitur habere titulum, nec poſſeſſionem à ſe ipſo, vt ibi per eũ,& hanc aſſerit * communem opinionem nulli doctrina ſecundus Iacobus Menoch.de recuper. poſſeſſione.15.remed.nu.458.& 459.

Contra hanc * communem opinionem relatam facit tex.in c.in lit.de reſt.ſpol.& c.ſuſceptis,& c. cũ ſuper.de cau.poſſeſ.& propr.& c.ex inſinuat. de procur. & contra ſupradictã opinionẽ * cõiter tenere Doct. teſtatur Abb.in d.c.in lit.nu.12.ver. ego declarãdo materiã,& in verſ.4.opinio. eo. loco. & pro iſta ſecunda opinione conſuluit Gemin.conſ.57.col.3.& cõſ.148. Innoc. & Butr. in d.c.in lit.& in c. cum ad ſedem. de reſt.ſpol.refert Soc.in l.rem quę nobis.n.17.ff.de acq. poſſeſſ.Franciſc.de Marchis.q.197. in fi. inquit, non eſſe neceſſariam.tit.probationem, cum longo tẽpore
12 poſſidet,† nam longa poſſeſſio vim tituli habet.Rip. in l.naturaliter.§.nihil commune.de acq.poſſeſ. quãdo ſpoliator ipſe excipiens de titulo ſpoliati agentis non oſtendit proprium titulum, nam tũc nec ſpoliatus ipſe ſuum probare debet,ex quo enim is conuictus ius nõ hẽt,vt extraneus dicitur, nec ſua videtur intereſſe,ſic ſentit Io.de Selu.trac.de benef.2.par.q.25. nu. 6.ſed in hac varietate atq; repugnantia opinionũ, videas omninò Abb.in d.c.in lit.nu.12.cum plurib.ſeq. quibus in locis declarat, & enumerat has opiniones.

Primò intellige,& declara prædictam ampliationẽ primo in lite non procedere, quando conſtat ante litẽ pacificè poſſediſſe vltra triennium, vel ſucceſſiuè poſſeſſori pacifico vltra trieñiũ,ſic declarat poſt alios Caſſad.in ſuis deciſ.ti .de cau.poſſeſ.& propr.deciſ.2. & Menoch.vbi ſup.nu.461.quia inquit Caſſad.vbi ſu
13 pra, non eſt veriſimile † quod viſitatores paſſi eſſent cum ſine titulo poſſidere,quod Menoch. d.nu.46 intelligit quoad ſpoliatorẽ,quo.n.ad ſuperiorẽ nullo tẽpore ius acquiret poſſeſſor beneficij,vt titulũ nõ oſtẽdat.Innoc.in c.cum contingit.col.7.de præſcr.Tiraq. tract.de præſcr.§.1.glo.4.verſ. ſed huic ſententiæ.

Secundò declara,& intellige non procedere, quãdo agitur via attentatorum.vt Menoch.d.nu. 462.& remedio vlt.in d.tract. nu. 52.

Tertiò intellige,& declara,vt ſufficiat oſtendere ti
14 tulũ coloratum, † & qui prima facie verus appareat, nec.n.licet poſtmodũ ſpoliatori quidquã obijcere in illũ,ſic Caſtr.d.conſ.254.d.verſ.ſuper 3. art. ſic declarans tex.c.in literis.de reſt.ſpol.Caſſad.in tit. de reſtit. ſpol.deciſ.1.in fi.ſent.& declarat ſufficere poſſeſſionẽ purgare,non ergò exigitur exacta tituli probatio, ſed ſufficit,vt tit.coloratus ſit,ita Bella.dec.49.50.& dec. 99.& 455.Bertr.conſ.2.nu.18.1.par.lib. 3. & cõſ. 135.
15 n.6.qua ratione fit,†vt ſi titulus eſſet,vt loquunt̃ diſcoloratus,& pro non titulo haberetur,nõ eſſet poſſeſſio iuſtificata,vt ſi de intruſione appareret, nam ſolet intruſio titulũ,& poſſeſſionẽ irritã facere.Rip d.l. natural.§.nihil cõe.n.71. & latè Menoc. vbi ſup.n.464.

Quartò declara,& intellige non procedere in Illu
16 ſtriſs.& Reuerendiſs.Cardinalib.† qui ſuum titulum purgare tenentur, cum ſuas eccleſias in titulum Cardinalatus teneant.ita Dec.conſ.157. col. 1. poſt Petr. Peruſ.& in ſpecie notauit Ant.Math.Rom.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.48. in fin. qui ibid. nu. 52.
17 docuit † titul. colorari per confeſſionem aduerſarij. Caſſad.deciſ.1.item ex vnius teſtimonio.Bellam.deciſ.50.98.& 577.& Menoch.vbi ſup.num. 47.

Declara,& intellige non procedere quando de tertij detrimento agitur,ita Anchar.c.ad decimas.de reſtit.ſpol.in 6.ſunt tamen qui ibi diſſentiant, vt Franc. & Gomeſ.vt eos refert Mathe.Roman.d.§. nihil cõmune.nu.56.verſ.neque titulum.

Declara modo poſteriorem opinionem contrariã ad ampliationem, vt ſcilicet illa non habeat locum
18 quoad ſuperiorem,† nam ſemper agens ſiue acquirẽdæ, ſiue recuperandæ poſſeſſionis remedio tenetur illum docere titulũ ipſius beneficij ita concludit Abb. de mente Hoſt.in d.c.licèt Heli.nu. 22. de ſimon. vbi & illud inſuper addidit, à tali petitione facta à ſupe-
19 riore de legitimitate tituli †non dari appellationem, ea quippè ratione, quia agitur de corrigẽdo facto caſu,quo non eſſet ritè factum, & quia etiam talis inquiſitio tituli poteſt fieri ex voluntate iudicis, vel ipſius
20 ſuperioris,† per ea,quæ habent̃ in c.graue de præb. & c.3.de inſt.idem voluit Bal.in l.in ciuile.in 1.oppoſit. C.de fur.verſ.item ſi tenet,& in l.cogi.C. de pet. hær. & l.2.verſ.porrò.C.quom.& quand.iud. Ang.in l.qui in aliena.§ ſed & ſi non adierit.ff.de acq.hær.Gem.in c.ordinarij.de offic.ord.& c.1.de reg. iur. in 6.

Sed hanc declarationem intellige, vt tunc proce-
21 dat,quando factum eſſet recens, vt † ſi poſſeſſorium intentans eſſet recens illud beneficium conſecutus, quia tunc debet(vt dicitur) oſtendere iuſtum titulum epiſcopo,& tenetur,vt in ſupradicta declaratione, ſecus ſi factum eſſet antiquum,quia tunc non obſtabit,
22 nec agenti nocebit,† etiam ſi non doceat titulũ, primò quia aſcribendũ eſt epiſcopo, qui diù tacuit. arg. c.1.de frig. Deinde. quia videtur tacendo conſenſiſſe. arg. c. ex ore de his, quæ fi.à maior. par.c. Poſtremò,
23 quia probationes non poſſunt facilè haberi,†cum ſępè pereant ex longinquitate temporis, ſed ſi ſuperior titulum requirens nunquam conſenſit tacitè, vel expreſsè,vt quia recẽter adeptus eſt epiſcopatũ, vel diù
24 ſteterit in captiuitate,† tunc poterit titulus probari per iuramentũ,quod ſufficit.arg.ſunt ea, quæ habent̃ in l.ſi arbiter.ff.de probat.et not.in c.illud de præſum.

Quod tamen intellige, niſi ſuperior voluerit in ſe
25 aſſumere onus probandi defectum tituli, † quo caſu poterit.arg.quæ ſunt in c.dilecto,de præb. Et quod dictum eſt in ſuperiore,et epiſcopo, idem intellige habere locũ in patrono beneficij, vel alio, cuius præci-
26 puè intereſt, † qui poteſt inſtare, vt ipſe doceatur de iuſto titulo, ita et hoc pacto hæc omnia declarat, et ſequitur Abb.ex mente Hoſtienſ.in d.c.licet Heli.nu. 22.vſque in fi.et Feder. conſ.98.

Primò limita non procedere,quando intentatũ eſt remediũ retinendæ poſſeſsionis, quia tunc non tenet̃
27 probare titulum beneficij † cũ debeat reſeruari in iudicio petitorio,vt cauit Nat.conſ.411.nu.5.et 7. lib.2. et Ant.de Butr.in c.in lit.de reſtit.ſpol.quę ibi refert, et ſequitur Abb.col.8.nu.27. Bart. in l. naturaliter.§. nihil commune.ff.de acq.poſſeſ.Guid.Pap.conſ.292. poſt Ang.in §.quadrupli.in col.fi.Inſtit. de act. Abb. in c.cũ veniſſent.col.antep.in 1.lect.de inſtitu. quem refert,et ſequitur Ferrer.in conſ.1.nu.12.vol.1.quo in loco teneri * communiter à doctorib. aſſirmat. et ita tenere in d. c. cum veniſſent, inquit Henr. Boic. poſt Bernard.Inn.et Hoſt.col.pen.verſ.ſed ſecundum hoc vbi adducit rationem iſtius concluſionis, idẽ Ferrer. conſ. 7. nu. 5. lib 1.vbi etiam tenet id procedere licèt poſſeſſio ſit iniuſta,et cõtra l.priuatiuam iuris, dummodo poſſideat titulo colorato, et dicit hanc * cõem ibi.nu.4.in fi.et * cõem etiam aſſerit in conſ.1. nu.11. eod.lib.ſed ſufficit probare de antiquiore poſſeſſione et ſi aduerſarius habeat recentiorem poſſeſsionẽ, cũ titulo acquiſito poſt illã antiquiorẽ poſſeſſionẽ. arg. l.ſi fundum. ff. de fund. dota.ſequitur ibi Dec.latè in c.licèt cauſ.de prob.col.8.verſ.3.in interdicto.cõſ.56. col.2.in fi.conſ.162.nu.2.conſ.303.nu.8.Did. Couar. pract.q.c.17.verſ.12. iſtud tamen dictũ non habet lo-
28 cum in beneficialibus, † in quibus oportet iuſtificare poſſeſsionem ex titulo ſaltem colorato,ita reſpondit Oldr.cõſ.7.nu.6.et 10.Butr.in d.c.in literis.col.8.Caſſan.deciſ.3.nu.5.de reſtit.ſpol.Pariſ.cõſ.12.nu.7. vol. 4 Alex.conſ.45.nu.8.vol.3.

Secundò limita non procedere, quando quis lõgo tempore poſſedit beneficium, quia tunc ſi allegatur alius titulus,et non poſsesſio ſola pro titulo tunc præſumitur canonicus titulus,et nemo cõpellet̃ oſtẽdere titulum

29 titulum ſui beneficij,† & propter antiquitatem facti
admitteretur probatio per iuramentum poſſidẽtis, vt
in l.ſi arbiter.ff.de prob.& not.in c. r. de præſump. &
ita Lamber.de iure patr.2.art.1.q.prin.3.part.2.lib.&
nu.3.& Fel.conſ.12.aliàs 2.& Abb.in c.licet Heli. de
ſimon.in fi.& illud dictum de probatione iuramẽta-
li limitatur non ꝓcedere, qñ ius cõmune eſſet cõtra
poſſidentem, vt qñ quis poſſideret duo beneficia, quę
ſimul ſtare non poſſint, quia tunc non ſufficeret illa
probatio ſacramentalis.arg.c.ordinarij.de off.ordin.
lib.6.& c.contra priorem.100.diſ.& ita Lamber.ſup.
30 cit.loco,& Abb.in eodẽ met citato loco dicit† in hoc
caſu debere conſiderari longinquitatem temporis,&
genus bñficiati anteceſſoris, & ẽt illius, qui anteceſ-
ſit,qui,vt illa duo beneficia, quæ vnà ſtare nõ poterãt
fuerit ꝑpeſſus, & ſecundũ hæc eſt decidenda quęſtio.

Limita etiam nõ procedere,quando actor, & reus
31 ſunt in pari probatione poſſeſſionis,† quia tunc attẽ-
ditur titulus,vt per Io.Bap.Ferr.d.cõl.7.nu.3.& 4. lib.
1.alleg.Abb.in c.licet cauſã.in 10.not.col. 4. in prin.
* & ibid.Fel col.8.idem Ferre.conſ.1.nu.13.vbi*com-
munem dicit.eod. lib.

Sed hæc vlterius de titulo proſequi nobis nõ eſt in
animo,cum magis oportunè in cõcl.titulus, vbi ma-
teriæ propria ſedes eſt,hæc ſimus explicaturi.

CONCLVSIO CLXXXI.

ARGVMENTVM.

An qui beneficium velit conſequi, ab illo
dandus, & probandus ſit certus aliquis
modus vacandi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetrans debet dare, & probare aliquem certum modum vacandi.*

2 *Clauſula in ſupplicatione appoſita, & quouis alio modo vacans, quam vim habeat.*

3 *In commiſſione ſi plura narrentur quorum aliqua falſa, aliqua vera ſint, ſi eiuſdem effectus ex veris ſequi poteſt, valet commiſſio.*

4 *Modus quilibet vacandi, quare intelligatur de modo euenienti in perſonam, de qua in ſupplicatione, & non in alia, de qua non fuerit facta mentio.*

5 *Clauſula, quouis alio modo vacans, comprehendit etiam vacationem in alia perſona interuenientem, quam in expreſſa, & indiſtinctè omnes modos vacandi.*

6 *Communis opinio Auditorum Sacri Palatij circa prædictam clauſulam, quouis alio modo vacans refertur per Io.Cald.vt ibi.*

1 Beneficium impetrans,† vt illud con-
ſequi poſſit, præſcriben-
dus,& probandus ab illo eſt aliquis modus certus va-
candi,ſic me docuit Caſſa.ſuper reg. canc. deciſ. 15.
num.2. ꝙ ſi pluribus modis vacare aſſeuerat ſufficiet
vnum modũ probare. Rot.dec. 14.aliàs 83.de reſcrip.
nu.1.in nouiſ.c.cum iam dudũ.de præbẽ.& de appel.
c.ſignificauit.de exceſſ.præla.c.graue.de ꝓba. c. licet
de reſcrip.c.2.& Bellam.deciſ.734.& facit Rot.deci.
7.de reſcr.in nou.& deciſ.3.eo.tit. in antiq.

Quod intellige hẽre ẽt locũ, qñ impetrãs expreſſit
modũ,veluti ꝑ conſtitutionẽ,execrabilis,quẽ deinde
2 non probauit,†ſed qa in ſupplicatione fuit appoſita
clauſula, & quouis alio modo vacans ſi ꝓbabit aliũ
modũ ꝑ quẽ beneficium vacaſſe inferri poſſit,ſufficit
nihilominus ad illud beneficium adipiſcendũ, vt in
d.deciſ.83.nec aliò reſpicit,qđ in ſimili habeẽ in dec.
68.eod.tit.vbi dr̃, quod ſi in commiſſione plura nar-
3 rentur,quorum aliqua ſunt falſa, aliqua vera, † ſi ex
veris poterit ſequi effectus commiſſionis, valebit cõ-
miſſio,vt etiam notatur in c.ex parte,& c. inter cæte-
ras,& c.olim de reſcr.& in ſimili faciunt d. in c. licet
de prob.& c.exhibita, in vl.gl. de iud.

Nec ſine declaratione prætereundũ eſt, ꝙ nuper di-
ximus de modo quouis vacãdi,intelligẽdũ.n. de mo-
4 do euenienti in ꝑſonã,de qua in ſupplicatione, † ſecus
ſi in alia ꝑſona,de qua non fuerit facta mẽtio in ſup-
plicatione,qa clauſula,quouis alio mõ, in literis apo
ſtolicis appoſita ꝑtinet ad aliũ modũ ex dicta ꝑſona
ꝑuenientẽ,ita habeẽ in dec.1.alias 29.de reſcr. incip.
ſi mandeẽ.in nou.nõ aũt oẽs alias ꝑſonas,ꝑ quas va-
care poſſet tale beneficiũ,vt in d.iuribus,& deci. 143.
in nou.inci.habere gr̃m,& in antiq.deciſ. 483. incip.
nota ꝙ clauſula,& ita ſeruandum, & ſemꝑ ſeruatum
fuiſſe aſſerit d.deciſ.29.& de hoc vide Fel.in c.in no-
ſtra.de reſcr.in 5.& 6.corrol.Caſſ.deciſ.5.de præben.

Contrarium.i.clauſulam, quouis alio modo vacã-
5 tẽ,† cõprehendere ẽt vacationem interuenientem in
alia ꝑſona,q̃ in exꝑſſa,& indiſtinctè oẽs modos vacã
di,voluit Rot.dec.613.in antiq. per c. ſuſceptũ de re-
ſcrip.lib.6.& Io.Cald.in quadam q. quam diſputauit
Bononiæ incip.Papa cõtulit, in qua omnes rationes,
6 quæ repugnare videntur,refellit,† & ita*communiter
Auditores Sacri Palatij ſentire tradit in d. deciſ.613.

CONCLVSIO CLXXXII.

ARGVMENTVM.

Beneficium impetrans, quod vacãs ſit per
contractum matrimonij, quæ probare
teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans per matrimonium contractum, illud impetrans probare tenetur matrimonium per verba de præſenti contractum fuiſſe.*

2 *Matrimonium contrahens exercet, actum omnino cõtrarium clericatui, & videtur renũtiaſſe beneficio, & illud, habere pro derelicto.*

3 *Beneficium ipſo iure vacat, quando cõtractum eſt matrimoniũ per verba de præſenti, etiã ſi non ſequuta copula.*

4 *Beneficium etiam amittitur per contractum matrimonij verbis de præſenti, & ſi ſponſa incognita Monaſterium ingrediatur.*

5 *Beneficium Clerici iam promoti ad ſacros ordines per contractum matrimonij ipſo iure vacat, ſed requiritur ſententia priuationis.*

6 *Impetrans præbendam primo vacaturam, & contrahens matrimonium ſi vxor moriatur, & deinde vacet præbenda, non poteſt tunc eam acceptare.*

7 *Beneficium impetrans ſi ſolum probet ſponſalia contracta probatio non ſufficit, & vts dubia interpretatur contra impetrantem.*

8 *Impetratio beneficij non valet, ſi matrimonium non eſt completum.*

Beneficium vacans per contractum
matrimonij. impetrãs il-
lud cogi ꝓbare matrimoniũ,per verba de præſẽti cõ-
1 tractũ,† nec ſatis eſſe oſtẽdere actum fuiſſe de cõtra-
hẽdo,vel ſponſalia contracta, fuit determinatũ per
DD.de Rot.dec.1.alias 26.ſi impetreẽ,in nou.de cle-
ric.cõiug.& deci.21.alias 480.de prob.in antiq.ſi im-
petretur beneficium.arg.c.1.de cler.coniug.& ibi Io.
Andr.& firmat Rot.deciſ.103. vbi clericus. in antiq.
dicens.ꝑ iſta opinione fuiſſe terminatũ in Rot. licet
Io.Andr.videaẽ notare contrariũ in c. Io. de cler.cõ-
iug.Idẽ Rot.ſẽtire videẽ dec.571.vtrũ ſi beneficiatus.

in antiq. & Biſignet.tit. de ſponſal. deciſ. 1. licèt hoc non decidant, ſed ſeſe remittant ad notata per Ioan. Andr.in nouell.in c.2.de cleri.coniug.qui hoc tenet. Illud etiam diremit Capel. Tholoſ. q.239. ſi clericus habẽs beneficia,& ibi Aufrer. in addit.notat glo. Io. And.in c.beneficia. de reg.iur.in 6. vbi per ſponſalia beneficium non vacat,& vide Innoc.in c.tuæ de apoſtat. vbi pulchrè ſcribit de hac materia.

2 Ratio concluſionis eſt,† quia talis contrahens matrimonium exercuit actum omninò clericatui contrarium,quo fit,vt videatur renunciaſſe beneficio,& illud habere pro derelicto.argum.c.ex tranſmiſſa. de renunciat.c.cum renuntiatione.32.q.1.& dicit Cape. Tholoſ.deciſ.239.

Amplia,vt concluſio procedat,etiam ſi matrimonium ſit contractum per verba de præſenti, nulla cõ-
3 iunctione ſequuta, & † quia tunc vacat beneficium ipſo iure,vt tenet glo.Io. And. Abb. Imol. & Bened.
* Capr. qui dicit eſſe * communem opinionem in c.1. de cleric. coniugat. & ibi pleniſſimè per Collecta. & Speculat.in tit.de cler.coniug.in fi.tenet Dominic.& Philip.Franc.in c.1.in fi.princ.eod.titul.in 6.ſequitur Panin.in tract.de poteſt.c.ſede vacante.prælu.7.col. 3.Geminia.d.c.1.de cler.coniug.lib.6.Capell. Toloſ. d.deciſ.239.in additio.

Secundò amplia concluſionem, vt vſq, eo proce-
4 dat,† vt ſi poſt contractum matrimonii per verba de præſẽti vxor ingrediatur religionem,antequam eſſet cognita,vacat tamẽ beneficium, nec poſſit recuperari,ſi credimus Abb.in c.1.de cler.coniugat.& ſequitur Dominic.& Philip.Franc.in c.1.in fi.de cler.coniug. & additio ad dictam.q.Capel.Toloſ.q.239.

Primò limita concluſionem,vt procedat in clerico conſtituto in ordinibus minoribus,quia tunc ipſo iure vacat beneficium ſecus in clerico iam promoto
5 ad ſacros ordines,† tunc enim non ipſo iure vacat beneficium,ſed requiritur ſententia priuationis, vt ſenſit Io. And.in d.c. Ioan. de cler.coniugat. & ibi tenet Ant.Imol.& Floria.& hanc opinionem dicit tutiorẽ, & in vſu ſeruandam Bened.Capr.in alleg.c.1.de clec. coniugar.licèt ibi Abb. diſſentiat. eandem opinionẽ ſequitur Dec.conſ.166 Egid Philip.nu.2. & ſeq.

Contrariam huic limitationi ſentẽtiam ſequutus eſt Barthol.Brixien.in quæſt.Dominicali 10.incipiẽ. quidam clericus immo concludit ibidem in quæſt.9. quod ſi quis impetrauerit præbendam primò vacaturam,& cõtraxerit matrimonium,& mortua ſit vxor,
6 deindè vacauerit præbenda,† vt non poſſit tunc eam acceptare.Eandem opinionem ſequendo Brixen.tenet Aufrer.ad d.q.239. & Clauaſ. in ſumma nũcupata Angelica.in ver.cleric.el 5.§.1.ratio eſt, quia quãtum in eo fuit cõtraxit matrimonium.Rot.deci.103. notat.quod vbi clericus,in antiq & ad hoc adde Gig. in tract.penſio.q.54.in fi. & vide Staph. de literis gra. & iuſt. folio. 72.& 44. vbi uidetur reprobare hoc dictum.

** Prima tamen opinio eſt ** communior,& hæc poſterior reprehenditur à Nicol. Ant.Grauat. in addit. ad prędictum conſ.Dec.166. litera A.

Ex hac concluſione illud obſeruatione dignũ elicimus, ut ſi fuerit contractum matrimonium de præſenti,& ſic dato,quod quis ſit priuatus ipſo iure bene-
7 ficio,† ſi tamen impetrans beneficium per contractũ matrimonij probat ſolùm ſponſalia cõtract.iſta probatio non ſufficiat,ut ſupra,ideò cum ſit dubia, interpretatur contra impetrantem. c. in præſentia de probatio.

Et opinionem hanc ſequitur Petr.de Anchara. in conſ.20.quidam uolens, quòd ſi quis impetrat beneficium, dicendo illud uacare per contractum matrimonii,& ſint ſolùm contracta ſponſalia,non ualet ta
8 lis impetratio in odium impetrantis,† cum matrimonium debeat eſſe perfectum, & abſolutum.

CONCLVSIO CLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij vacatio per aſſecutionem alterius quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacare per aſſecutionem alterius,ſufficit impetranti probare aſſecutionem poſſeſſionis pacificam alterius beneficij.*
2 *Fama publica de per ſe non facit,nec plenam,nec ſemiplenam probationem.*
3 *Pacificam aſſecutionem alicuius beneficij,quando,& quomodo quis conſequatur.*
4 *Impetrans beneficium vacatum per aſſecutionem alterius a deci.Rot.in antiquis 72.de reſcrip. aſtringitur in ſupplicatione porrecta Papæ facere mentionem de annali poſſeſſione ſecundi beneficii.*
5 *Mentio poſſeſſionis beneficii in ſupplicatione non eſt neceſſaria,ſi per annum non poſſedit.*
6 *Poſſeſſio annalis beneficij attenditur in curia,& non bimeſtris.*
7 *Poſſeſſio eccleſiæ non dicitur pacifica,ſi intra annum ſuper fructibus mota fuerit controuerſia.*
8 *Beneficij violenti aſſecutio. vitioſaq; poſſeſſio facit vacare priora beneficia.*
9 *Beneficio acquiſito per ſimoniam vacat primum beneficiũ.*
10 *Beneficij ſecundi iuſta, vel iniuſta receptio inducit vacationem primi.*
11 *Beneficia priora vacant nec retineri poſſunt,licèt ſecunda collatio ſit iniuſta,vel facta ab eo,qui auctoritatem non habeat conferendi.*
12 *C.de multa de præb.non habet locum,niſi poſſeſſio ſecundi beneficij ſit pacifica de facto,& de iure.*
13 *Epiſcopus non dicitur negligens in conferendo beneficium quando illud non vacat de iure,& de facto.*
14 *Beneficij primi vacatio non inducitur per aſſecutionem ſecundi ſine iuſſu ſuperioris.*
15 *Beneficium primũ vacare dicitur per ſolam tranſlationẽ ad aliud,etiam non aſſecuta poſſeſſione ſecundi beneficij.*
16 *Sententia lata per vicarium tranſlati quare non valeat.*
17 *Conſenſus præſtitus tranſlationi facit vacare primum beneficium.*
18 *In cauſa epi Florentini conſultũ fuit, quòd epiſcopatus nõ vacabat per promotionem epiſcopi in Cardinalem,niſi à tempore,quo dictus epiſcopus tali aſſumptioni conſenſit.*
19 *Eccleſia epiſcopi vacare non dicitur per promotionem eiuſdem ad Cardinalatum vſque quo idem epiſcop. Cardinalatui non conſentiat.*
20 *Ad vacationem prioris eccleſiæ epiſcopi tranſlati nihil aliud requiritur, quam illius conſenſus.*
21 *Conſenſus tranſlationi ad aliam eccleſiam etiam tacitus, & præſumptiuus eandem habet vim, ac expreſſus.*
22 *Vacatio primi beneficij quomodo introducatur, etiam nõ attento conſenſu tranſlati.*
23 *Conſenſus præſtitus à tranſlato quomodo probari poſſit per epiſtolam.*
24 *Conſenſus dicitur interueniſſe, ſi appareat voluntas ratificans tranſlationem.*
25 *Hæres ſi ſcribit ſe hæredem, talis facit conſtare de illius conſenſu circa illam hæreditatem.*
26 *Literæ,& ſubſcriptio dicuntur vox ſcribentis, & cenſentur,vti confeſſio facta parte præſente,ſi peruenerint ad manus eius, ad quem diriguntur.*
27 *Literæ non ſolùm demonſtrant conſenſum ſcribentis,ſed etiam illum obligant.*
28 *Scribenti non licet repugnare confeſſioni ſuæ ſcriptæ dilucide probanti voluntatem ipſius, & conſenſum.*
29 *Tranſlationem probari per aſſecutionem poſſeſſionis ſecundi beneficij.*

30 *Tranſlatus non dicitur eſſe in poſſeſſione ſecundi beneſi-
cij, ſi in ea non perſtiterit minimum duos menſes.*
31 *Beneficia priora non vacant, ſi tranſlatus aſſecutus non
eſt pacificam poſſeſſionem ſecundi beneficij.*
32 *Paria ſunt, non poſſidere, & poſſidere, ſed non pacificè.*
33 *Epiſcopatus, & dignitates per ſimplicem tranſlationem
epiſcopi vacare dicuntur etiam ſine adeptione poſſeſſio-
nis ſecundi epiſcopatus, præſuppoſito tamen ſemper trã-
ſlati conſenſu.*
34 *Beneficia minora vacare dicuntur, non per ſimplicem aſ-
ſecutionem ſecundi beneficij, ſed per adeptam poſſeſſio-
nem eiuſdem.*
35 *Beneficia priora vacare dicuntur per ſimplicem tranſla-
tionem, etiam quando de tali tranſlatione nondum con-
fectæ fuerunt bullæ.*
36 *Gratia Papæ proficiſcitur viuæ vocis oraculo adeò, ut nõ
euaneſcat morte concedentis, etiam non confectis bullis.*
37 *Beneficium impetrans quomodo dicatur poſſidere pacificè
ad effectum vacationis primi, contrarium. nu. 40.*
38 *Adeptio poſſeſſionis ſecundi beneficij pacifice, id eſt de fa-
cto, ſufficit ad inducendum vacationem primi.*
39 *Beneficium primum vacat per impetrationem ſecundi
etiam litigioſi.*
41 *Poſſeſſio pacifica quæ dicatur.*
42 *Quis non dicatur pacificam poſſeſſionem habuiſſe, qui in
ea non ſtetit.*
43 *Agens petitorio, & poſſeſſorio adipiſcendæ ad effectum, ne
pars aduerſa petitorium ſuſpendat, ad ſuſpenſionẽ im-
pediendam ſufficit ſolam factam gratiam producere.*
44 *Per gratiam ſolam probatur reſeruatio, & manuum Sũmi
Pontif. appoſitio, quæ impediunt ſuſpenſionem petitorij.*
45 *Beneficium quis conſequitur, habens exercitium curæ ani-
marum, ſi cum poſſeſſione ipſius exercitij nõ habet admi-
niſtrationem bonorum eccleſiaſticorum, vel maioris par
tis, non dicitur pacifice poſſidere beneficium.*
46 *Intellectus text. in c. licet canon. de elect. in 6.*
47 *Beneficium ſecundum conſequens ad effectum inducendi
vacationem primi, quid probare debeat.*
48 *Poſſeſſio annalis requiritur, vt quis dicatur pacificè poſ-
ſediſſe beneficium.*
49 *Poſſeſſio pacifica dicitur etiam, quando quis percipit om-
nes fructus, vel maiorem partem.*
50 *Poſſeſſio non deſinit eſſe pacifica, quando per aliquem non
ſteterit, quominus aſſequuta ſit.*
Quod intellige, vt ibi.

1 Beneficium vacãs per aſſecutionẽ al-
terius impetranti ſufficit
pbare pacificã aſſecutionẽ alterius bñficij, ita deciſũ
reliquere DD Rot. deciſ. 3. alias 61. de cõceſ. præb. in
nou. & dec. 15. alias 36. in antiq. de prob. & Innoc. in
c. conſtit. de appel. & Fel. in c. accedetes. col. 2. de pſc.
alleg. gl. in clem. fi. in verb. propriũ de cenſi. q tamen
aſſecutionem non ſufficiat probare p vocẽ, & famã pu
blicã duntaxat, nã fama ex ſe non facit plenã, nec ſe-
2 m plenã pbationẽ ſine alijs adminiculis, vt legitur,
& notat. in c. 1. de appel. & c. veniẽs. il 2. et c. preterea.
de teſt. ita Rot. dec. 16. alias 236. de præb. in no. incip.
ad effectũ, pacificã aũt aſſecutione quis dr̃ conſecu-
3 tus fuiſſe alicuius bñficij, † qñ ſecũdũ aliquos qs poſ-
ſederit bñficium pacificè p duos mẽſes, ita Lap. in c.
cõmiſſa. de elect. lib. 6. ſup gl. quæ incipit, aliquandiu,
& Caſſ. in dec. 9. Rot. in antiq de caut. poſſeſ. & propr.
n. 2. Gem. in cõſ. 78. incip. in noĩe Dñi. Io. And. in c. ex
par. Abb de priuil. & Rot. in antiq. deci. 206. nota ſm
aliquos, & ſm alios per annũ, vt Fel. in c. in noſtra 36.
coroll. verſ. 3. not. de reſcrip. vbi adducit deci. Rot. in
antiq. 72. incip. Dic, q ordinatio Papalis, de reſcrip.
4 † quæ aſtringit impetrantem beneficium, quod dice-
batur vacare per aſſecutionẽ alterius, vt in ſupplica-
tione porrecta Papæ faciat mentionem de annali poſ-
ſeſſione beneficij ſecũdi, in qua probabit illũ q fuerit
aſſecutus ſecundum beneficiũ, fuiſſe, vt gr̃a vacat, &
ſic ille priuetur primo beneficio, & addúcit etiam re-
gulam cancellariæ, quę eſt 32. incip. Item voluit Dñs
noſter, vbi dicitur vt ille, qui impetrat beneficiũ, tũc
per annum immediatè pręcedentem pacificum poſ-
ſeſſum debeat facere mentionẽ de poſſeſſione illius,
& quot annis poſſederit, aliàs impetratio eſt nulla.
vnde innuere videtur, vt ſi nõ poſſederit per annum,
5 † non ſit neceſſaria mentio poſſeſſionis, quia idẽ Fel.
reprobat præallegatam deciſ. 206. & inquit ita ſerua-
6 ri in curia, vt attendatur annalis poſſeſſio † non autẽ
bimeſtris, idem voluit de anno Boniſ. Vital. in clem.
ſi plures. col. pen. de præben. vbi inquit quòd ſi quis
habeat poſſeſſionem eccleſiæ, & ſibi moueatur quæ-
7 ſtio ſuper pluribus infra annum † non dici pacificam
poſſeſſionem, ſecus ſi poſt annum fiat controuerſia. l.
ſi poſt perfectam. C. de euict. ſecundùm verò Gondi-
ſal. in tract. de legato, in 14. q. 1. par. col. 3 t. remittit ar-
bitrio iudicis, ex quo nõ reperitur à iure determinatũ.
Primò amplia, etiam ſi de facto, & violenter eſſet
aſſecutus, quia probãdo hanc aſſecutionem, obtine-
8 bit impetrator primũ beneficiũ † nã vitioſa ẽt poſſeſ-
ſio facit vacare priora beneficia. c. cum qui. de præb.
lib. 6. Iun. in c. cõſti. de appe. & Gul. in c. licèt de pręb.
in 6. & Rot. in d. deciſ. 3. & 15. & in antiq. deciſ. 274.
incip. vbi Papa reſeruat. Fel. cũ pluribus ibi per eum in
c. accedentes. col. 2. de præſcript. alleg. glo. in clem. fi.
in verb. proprium. de cenſ. & deciſ. Rot. in antiq. 360.
incip. ſufficit impetranti. vbi alleg. Guil. hoc tenentẽ
in c. licèt. de præb. lib. 6. idem voluit Io. de Ana. in c.
9 2. col. 2. de ſimo. dicens † acquiſito beneficio p ſimo-
niam vacare 1. beneficium, idẽ voluit Mil. in reper. in
verb. beneficium primum, & Philip. Frãc. in d. c. cum
qui. in gl. 2. dicens ſi iniuſtam receptionem ſecundi be-
10 neficij inducere vacationem primi, † ſicut induceret
iuſta receptio, nec melioris, cõditionis ſit iniuſtus oc
cupator, q iuſtus, vt dicit tex. in d. c. cum qui. hãc ean-
dem ſñiam ſequit̃ Firm. in reper. in verb. beneficium.
& Fel. in c. ad aures, in fi. de ſimon. dicẽs, vacare prio-
11 ra beneficia, quæ non poſſunt retineri, † licèt ſecunda
collatio ſit iniuſta facta ab eo, q auctoritatẽ, nec po-
teſtatẽ habebat conferendi, eandẽ ſñiam confirmat
Mat. in rep. c. de multa. col. 44. verſ. 11. declara. de pb.
dicẽs, diſpoſitionẽ illius tex. pcedere ẽt ſi acceptatio
ſecũdi curati ſit facta ineptè & illegitimè, & iſta ſeqt̃
Fel. in c. ex tenore. col. 7. in ver. cæt. de teſt. Gem. cõſ.
101. & cõſ. 140. Beil. dec. 116. ſi petẽs confirmationẽ.
Cõtra hãc ampliationẽ ſtare vr̃ in terminis deciſ.
Bella. 597. incip. nõ eſt locus. c. de multa. vbi cõcludit
12 † c. de multa. de præb. non habere locũ, niſi poſſeſſio
ſecũdi bñficij ſit pacifica, nedũ de facto, ſed & de iu-
re, ſm gl. in c. cõmiſ. de elect. in 6. per c. dudũ. de pręb.
in 6. in fi. & aſſerit in hoc tenet. d. Inn. in c. cõſtit. de ap
pel. cuius ſñiam cõfirmare vr̃ Rot. dec. 263. in no. vbi
13 dr̃, † cp̃m non dici negligentẽ in conferendo benefi-
ciũ, qñ illud nõ vacat, & de iure, & de facto, & ad hæc
ſpectat Rot. dec. 460. vbi dr̃ per aſſecutionẽ ſecundi
14 bñficij nõ ĩduci vacationẽ primi † ſine iuſſu ſuperiors.
Secundò amplia concluſionẽ, vt etiã ſufficiat im-
petranti probare tranſlationem tm̃ de vno ad aliud
beneficium, per q ſolam tranſlationem dicitur vaca-
re primum, et non aſſecuta poſſeſſione ſecundi bene-
15 ficij † vſq; eo, vt impetratio de 1. beneficio facta rata
ſit, ita Egid. Cremon. in c. quod ob gratiã. de reg. iur.
in 6. Hoſt. in ſum. de tranſlatione epiſcopi. §. quæ ſit
cã. c. 2. §. ſicut ergo de tranſlat. epiſcop. bonæ. el 2. in
fi. de poſtul. prælat c. ratum. & c. in cauſis de elec. nec
alio reſpicit, quod conſuluit ſpeciatim Cald. cõſi. 10.
16 de ſent. & re iud. vbi dicit † ſententiam latam per vi-
carium tranſlati non valere, quia ab eo dr̃ abdicata
poteſtas, vbi ẽt ait, iſtud debere habere locũ q̃uis idẽ
vicarius eſſet ignarus tranſlationis. per c. quia cũctis.
§. adducebat̃ de cõceſ. præb. li. 6. pro iſta ampliatione
facit ẽt tex. in c. in apibus. §. ecce. verſ. tr̃ſlatus, 2. q. 1.
c. inter

Digitized by Google

e inter corporalia. de tranſlat. epiſcopi. glo. in c. fi. 21.
q. 1. gl. in c. paſtoralis 7. q. 1. c. dilectiſſimi. 8. q. 2. c. rela-
tum. de præb. lib. 6. vbi not. Doct. o. c. ſi tibi abſenti. de
præb. lib. 6. Hoſt. in d. c. fi. in ſumma de poſtulat. præla.
vbi Io. Andr. Paul. Leaz. Ant. de Butr.
17 Intellige tamen ſupradicta tunc habere locũ, † qñ
adfuit tranſlati conſenſus præſtitus tranſlationi, tunc
enim ſine controuerſia oẽs in eam deſcendunt ſentẽ
tiam, talem noſtram ampliationem verã eſſe, & pro-
cedere, licèt nonnulli voluerint, vt etiam non attẽto
* conſenſu tranſlati vacet primũ beneficium, ſed * cõ
munior opinio eſt pro 1. par. de qua Card. Zabarel. in
clem. 1. nu. 20. in fi. vt lit. pend. Cald. cõſ. 1. de tranſlat.
prælat. Dec. in c. cum in cunctis. §. cum verò. nu. 3. de
elect. Abb. conſ. 101. nu. 2. lib. 2. referens in cauſa epi-
ſcopi Florent. quem Papa promouerat in Cardinalẽ,
18 † plures Doctor. conſuluiſſe, tunc nõ vacaſſe Epiſco-
patum niſi a t pe, quo dictus epiſcopus tali aſſumptio-
ni conſenſit, idem voluerunt Io. Andr. & Egid. Cre-
mon. in c. quod ob gratiam. de reg. iur. in 6. vbi etiam
Io. Monach. conſuluerunt. idem in Cald. & duo alij,
qui ipſius conſil. ſe ſubſcripſerunt in conſ. 1. ſub tit. de
poſtul. præl, dum quærebatur, an epiſcopus promotus
ad Cardinalatum dicens ſe nolle illum acceptare li-
ceré contradicere poſſet Epõ, cui fuerat prouiſum de
Epiſcopatu promoti ad Cardinalatũ, & an valuerint
medium geſta per ipſum Epm promotum ad Cardina
19 em, & cõcludit valere, † quia talis promotio ad Car-
dinalatum intelligitur ipſo volente, vnde ſi nolit, &
quouſque non conſentiat acceptare Cardinalatũ ec-
cleſia illius non vacat, & conſequẽter vti non vacãs,
ſi eo conſentiente, ab eo regi, & adminiſtrari debet,
potest, & prouiſio de ea facta recipiebat tacitã cõ-
ditionem, ſi conſentiret in Cardinalatum. idẽ voluit
Abb. in d. c. fi. col. pen. & ſeq. de poſtul. præl. vbi nihil
aliud requiri ait ad vacationem prioris eccleſiæ epi-
20 ſcopi tranſlati, † quã illius conſenſum, vbi idem ſẽtit
Card. in quo loco teſtatur pro cõſ. Cald. ſup. alleg. cõ-
ſtitiſſe Doct. Bonon. & Floren. idem ſenſit expreſsè.
Rom. d. cõſ. 145. in 1. artic. maximè ante nu. 16. & nu.
7. Io. Franc. Pani olim Rot. auditor in tract. de offic.
potest. c. ſede vacante, in 6. & vlt. prælud. nu. 98. &
quæ diximus vera ſunt, etiam ſi expreſſius non præce-
21 at talis conſenſus, † ſed tantummodo tacitus, & præ-
ſumptiuus, veluti cũ talis trãſlatus ſubmittit ſe in om-
nibus voluntati transferentis, & beneficiũ illud, ad quod
tranſlatus fuit, eſt illud optabile: nam idem efficietur,
ſi expreſsè conſenſiſſet, ita ait Io. And. in d. c. quod
ob gratiam. & Inno. in c. in Geneſi. de elect. quẽ alios
q. refert Claud. in l. quę dotis. col. 5. verſ. 2. inquantũ
ſol. matr. & in ſimili etiam tradit Roma. conſ. 140.
6. vbi rationib. etiam nonnullis hoc comprobat.
22 Nec illud obliuiſcaris vacationem primi beneficij
produci ẽt non attento cõſenſu tranſlati, qñ cõſtat
de inti f. Maxi. voluiſſe illum transferre ẽt inuitum, vt
qñ transfert aliquẽ intuitu eccleſiarũ, vt quia illi
eccleſiæ magis expedire vr̃, ita Io. Monac. in c. gene-
de elect. lib. 6. Io. And. in c. quod ob gratiã. de reg. iur.
& ita diſtinguit Abb. in c. fi. de poſt. p̃l. & ſeq. oẽs.
Nec ſilentio prætereundum eſt, huiuſmodi conſen-
ſum præſtitum à tranſlato poſſe probari per epiſtolã,
23 qua ſcripſit ſe fuiſſe trãſlatum ad ſecundũ bene-
ficium, & ſubſcripſit ſe tali epiſtolæ ſub noĩe dignita-
tis ſecundi bñficij, vt euenit qñ aliquis eps̃ trãſ-
latus ad aliã eccleſiam id per literas ſignificat. c. 1. ec-
., & illis literis ſe ſubſcribit noĩe epiſcopi ſecun-
dæ eccleſiæ, nã talis dr̃ conſenſiſſe, & probabiliter, ac
ſumè, vt eſt caſus. Inſ. de obl. quæ ex conſenſ. naſc.
cõſenſu. ff. de act. & oblig. & talis cõſenſus dr̃ ap-
probationis, ita inquit Bero. in c. quæ in eccleſiarum,
& 27. de conſt. ſatis eſt enim, vt dicatur conſen-
24 ſiſſe interueniſſe, † appareat voluntas ratificãs ipſius
tranſlationem, vt in ſimili dr̃ de hærede, qui appellat,
ſed ſcribit ſe hr̃dem talis, & eius appellatione, & ſcri-
25 ptura † conſtat de conſenſu illius circa illam hr̃dita-
tem, ita per hoc exẽplum planum facit Bar. in l. gerit.
col. 3. verſ. cir. ſecundum, & verſ. cir. tertium, ff. de acq.
hæred. & ratio eſt, quia talis ſubſcriptio, & tales literæ
26 dicunẽ vox ipſius ſcribẽtis, & ſemper loquuntur, † &
cenſenẽ veluti confeſſio facta parte præſente, quoties
peruenerunẽ ad manus eius, cui directæ ſunt, quiq; eis
vtitur, vt eſt bonus tex. ſi procuratorẽ, ibi, veluti p̃ſen-
tis p̃curatoris. ff. de procur. & per nos latè allegata in
concln. de confeſs. abſente par. 14. limit. vbi etiam di-
27 ximus non ſolũ demonſtrare cõſenſum ſcribẽtis † ſed
etiam illum obligare. per l. publia. ff. depoſ. Caſtr. in l.
vnic. col. fi. C. de cõfeſ. Soc. reg. 89. verſ. 11. fallit. Hier.
Gab. conſ. 9. nu. 19. & 20. lib. 1. Ruin. conſ. 121. nu. 11.
* vol. 4. Alex. conſ. 181. nu. 2. vol. 7. & * cõiter ſcribẽtes
in c. 2. de fid. inſtr. & in l. admon. ff. de iureiurã. & alibi
paſſim, vt cumulat Pariſ. conſ. 19. nu. 105. & ſeq. lib. 2.
28 † quia non licet ſcribenti repugnare ſuæ confeſſioni
ſcriptæ, dilucidè ſignificãti, & probanti ipſius conſen
ſum, & volũtatem, vt ait Iuſtin. in l. generaliter. C. de
non num. pec. alio errore per eum non probato, vt tra
dit Sal. in l. non epiſt. C. de prob. & Cyn. in l. nõ nudis.
C. eo. & per nos latè in concl. de confeſs. p̃ſente parte.
Contra hanc ampliationem quatenus diximus ſa-
29 tis eſſe probare translationẽ, † etiam ſine aſſecutione
poſſeſſionis ſecundi beneficij. ſtat. Rot. dec. 61. incip.
ſufficit impetranti. in nou. & eſt tex. in c. cũ in cunctis
§. cũ verò. vbi Abb. & Dec nu 5. de elect. iuncto. c. li-
cèt eps̃. de præb. lib. 6. Rom. conſ. 145. nu. 17. gl. in c. ſi
qui epiſcopi. 92. diſt. & in c. ne per cuiuslibet. 16. q. 1.
c. ſi quis iam translatus. 21. q. 2. c. de multa. in verb. pe-
rita. de præb. in c. cõmiſſa. §. 1. in verb. pacificã. de ele-
ctio. in 6. in c. ſi tibi conceſſio. in verb. vacare. de pręb.
in 6. Archi. in c. 1. nu. 26. & 27. & ibi latè Præpoſ. Me-
diol. col. 8. verſ. in ea gl. ibi, pro poſſeſſ. 23. diſtin. idem
Arch. & Præpoſ. in d. c. ſi qui epiſcopi. 92. diſtin. & ple
nè. in d. c. commiſſa. §. 1. de elect. Rot. deci. 3. aliàs 62.
in nou. de præb. Rom. conſ. 341. nu. 17. & 335. num. 1.
Abb. in c. de multa. col. 4. de pręb. & conſ. 101. in prin.
lib. 2. Oldr. conſ. 14. nu. 4. Frãc. in c. licèt epiſc. in 1. no-
tat. de præb. in 6. Franciſ. Marc. deciſ. 120. in fi. & ſecũ-
30 dùm Gemin. in conſ. 78. incip. in nomine Dñi, † talis
translatus non diceẽ fuiſſe in poſſeſſione ſecundi be-
neficij, ſi in ea nõ perſeuerauerit minimum duos mẽ-
ſes. idem voluit addit. ad d. Rot. deciſ. 61. quod prius
etiam ſenſit Lap. in d. c. contra illa. ſuper gl. aliquãdiù
de elect. li. 6. quæ opinio multoties fuit in Rot. obſer-
uata, vt atteſtatur ſupradicta addit. ad deciſ. 61. adde
prætereà id, quod voluit Prob. in c. poſt elect. in verb.
confirmat. iunct. glo. ſuper eod. verb. de conceſ. pręb.
31 dum dicit † quòd interim, hoc eſt, dum translatus aſ-
ſecutus non fuerit poſſeſſionẽ ſecundi beneficii prio-
ra beneficia non vacant. & quod hic dicitur de poſ-
ſeſſione, intelligẽdum eſt de pacifica, cũ alioquin pa-
32 ria eſſent, non poſſidere, † & poſſidere, ſed non pacifi-
cè, vt ex not. in d. c. commiſ. de elect. lib. 6. & d. c. licet
epiſc. de præbẽ. eod. lib. vbi Pilip. Franc. in 1. notab. &
Gomeſ. in reg. de trienna. q. 53. ſub nu. 2.
Verùm, vt hæ inter ſe opiniones concilientur alte-
ra quarum negat, vt prima beneficia vacent per trãſ-
lationem ad ſecunda, neceſſariam eſſe adeptionem
poſſeſſionis ſecundi beneficij, altera aiendo contra-
rium ſentit, hoc eſt, neceſſariò requiri dictam aſſecu-
tionem poſſeſſionis, poteris dicere, vt.
Prior opinio locum obtineat in beneficijs, & digni-
33 tatibus maioribus, vt in epiſcopatu, † qui etiam ſine
adeptione poſſeſſionis ſecundi epiſcopatus per ſim-
plicem translationem ſupradictam vacare dicitur. vt
probant iura ad dictam priorem opinionem confir-
mandam adducta, declarãtque exempla per Docto-
res illam ſequentes recitata, dum tamen ſemper con-
ſenſus tranſlati præcedat, vt ſupra dictum eſt.

29 titulum ſui beneficij,† & propter antiquitatem facti
admitteretur probatio per iuramentum poſſidētis, vt
in l.ſi arbiter.ff.de prob.& not.in c. 1. de præſump. &
ita Lamber.de iure patr.2.art.1.q.prin.3.part.2.lib.&
nu.3.& Fel.conſ.12.aliàs 2.& Abb.in c.licet Heli. de
ſimon.in fi.& illud dictum de probatione iuramēta-
li limitatur non ꝓcedere, qn̄ ius cōmune eſſet cōtra
poſſidentem, vt qn̄ quis poſſideret duo beneficia, quę
ſimul ſtare non poſſint, quia tunc non ſufficeret illa
probatio ſacramentalis.arg.c.ordinarij.de off.ordin.
lib.6.& c.contra priorem. 100.diſ.& ita Lamber.ſup.
30 cit.loco,& Abb.in eodēmet citato loco dicit†in hoc
caſu debere conſiderari longinquitatem temporis,&
genus bn̄ficiati anteceſſoris, & ēt illius, qui anteceſ-
ſit, qui, vt illa duo beneficia, quæ vnà ſtare nō poterāt
fuerit ꝑpeſſus, & ſecundū hæc eſt decidenda queſtio.
Limita etiam nō procedere, quando actor, & reus
31 ſunt in pari probatione poſſeſſionis.† quia tunc attē-
ditur titulus, vt per Io.Bap.Ferr.d.cōſ.7.nu.3.& 4. lib.
1.alleg. Abb.in c.licet cauſā.in 10.not.col. 4. in prin.
* & ibid.Fel col.8.idem Ferre.conſ.1.nu.13.vbi*com-
munem dicit.eod.lib.
Sed hæc vlterius de titulo proſequi nobis nō eſt in
animo, cum magis oportunè in cōcl.titulus, vbi ma-
teriæ propria ſedes eſt, hæc ſimus explicaturi.

CONCLVSIO CLXXXI.

ARGVMENTVM.

An qui beneficium velit conſequi, ab illo dandus, & probandus ſit certus aliquis modus vacandi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetrans debet dare, & probare aliquem certum modum vacandi.*

2 *Clauſula in ſupplicatione appoſita, & quouis alio modo vacans, quam vim habeat.*

3 *In commiſſione ſi plura narrentur quorum aliqua falſa, aliqua vera ſint, ſi eiuſdem effectus ex veris ſequi poteſt, valet commiſſio.*

4 *Modus quilibet vacandi, quare intelligatur de modo eueniēti in perſonam, de qua in ſupplicatione, & non in alia, de qua non fuerit facta mentio.*

5 *Clauſula, quouis alio modo vacans, comprehendit etiam vacationem in alia perſona interuenietem, quam in expreſſa, & indiſtinctè omnes modos vacandi.*

6 *Communis opinio Auditorum Sacri Palatij circa prædictam clauſulam, quouis alio modo vacans refertur per Io.Cald.vt ibi.*

1 Beneficium Impetrans,† vt illud con-
ſequi poſſit, præſcriben-
dus,& probandus ab illo eſt aliquis modus certus va-
candi, ſic me docuit Caſſa.ſuper reg. canc. deciſ. 15.
num.2. ꝙ ſi pluribus modis vacare aſſeuerat ſufficiet
vnum modū probare. Rot.dec. 14.aliàs 83.de reſcrip.
nu. 1.in nouiſ.c.cum iam dudū.de præbē.& de appel.
c.ſignificauit.de excell.præla.c.graue.de ꝓba. c. licèt
de reſcrip.c.2.& Bellam.deciſ.734.& facit Rot. deci.
7.de reſcr.in nou.& deciſ.3.eo.tit. in antiq.
Quod intellige hēre ēt locū, qn̄ impetrās expreſsit
modū, veluti ꝑ conſtitutionē, execrabilis, quē deinde
2 non probauit,†ſed qa in ſupplicatione fuit appoſita
clauſula, & quouis alio modo vacans ſi ꝓbabit aliū
modū ꝑ quē beneficium vacaſſe inferri poſſit, ſufficit
nihilominus ad illud beneficium adipiſcendū, vt in
d.deciſ.83.nec aliò reſpicit, qđ in ſimili habeť in dec.
68.eod.tit. vbi dī, quod ſi in commiſſione plura nar-
3 rentur, quorum aliqua ſunt falſa, aliqua vera, † ſi ex
veris poterit ſequi effectus commiſſionis, valebit cō-
miſſio, vt etiam notatur in c.ex parte,& c. inter cæte-
ras,& c.olim de reſcr.& in ſimili faciunt d. in c. licet
de prob.& c.exhibita, in vl.gl. de iud.
Nec ſine declaratione prætereundū eſt, ꝙ nuper di-
ximus de modo quouis vacādi, intelligēdū.n. de mo-
4 do euenienti in ꝑſonā, de qua in ſupplicatione, † ſecus
ſi in alia ꝑſona, de qua non fuerit facta mētio in ſup-
plicatione, qa clauſula, quouis alio mō, in literis apo
ſtolicis appoſita ꝑtinet ad aliū modū ex dicta ꝑſona
ꝓuenientē, ita habeť in dec.1.alias 29.de reſcr. incip.
ſi mandeť.in nou.nō aūt oēs alias ꝑſonas, ꝑ quas va-
care poſſet tale beneficiū, vt in d.iuribus,& deci. 143.
in nou.inci.habere gr̄m,& in antiq.deciſ. 483. incip.
nota ꝙ clauſula,& ita ſeruandum, & ſemꝑ ſeruatum
fuiſſe aſſerit d.deciſ.29.& de hoc vide Fel.in c.in no-
ſtra.de reſcr.in 5.& 6.corrol.Caſſ.deciſ.5. de præben.
Contrarium.i.clauſulam, quouis alio modo vacā-
5 tē,† cōprehendere ēt vacationem interuenientem in
alia ꝑſona, q̄ in expſſa,& indiſtinctè oēs modos vacā
di, voluit Rot.dec.613.in antiq. per c. ſuſceptū de re-
ſcrip.lib.6.& Io.Cald.in quadam q. quam diſputauit
Bononiæ incip.Papa cōtulit, in qua omnes rationes,
6 quæ repugnare videntur, refellit,† & ita *communiter
Auditores Sacri Palatij ſentire tradit in d. deciſ.613.

CONCLVSIO CLXXXII.

ARGVMENTVM.

Beneficium impetrans, quod vacās ſit per contractum matrimonij, quæ probare teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans per matrimonium contractum, illud impetrans probare tenetur matrimonium per verba de præſenti contractum fuiſſe.*

2 *Matrimonium contrahens exercet, actum omnino cōtrarium clericatui, & videtur renūtiaſſe beneficio, & illud habere pro derelicto.*

3 *Beneficium ipſo iure vacat, quando cōtractum eſt matrimoniū per verba de præſenti, etiā ſi non ſequuta copula.*

4 *Beneficium etiam amittitur per contractum matrimonij verbis de præſenti, & ſi ſponſa incognita Monaſterium ingrediatur.*

5 *Beneficium Clerici iam promoti ad ſacros ordines per contractum matrimonij ipſo iure vacat, ſed requiritur ſententia priuationis.*

6 *Impetrans præbendam primo vacaturam, & contrahens matrimonium ſi vxor moriatur, & deinde vacet præbenda, non poteſt tunc eam acceptare.*

7 *Beneficium impetrans ſi ſolum probet ſponſalia contracta probatio non ſufficit, & vti dubia interpretatur contra impetrantem.*

8 *Impetratio beneficij non valet, ſi matrimonium non eſt completum.*

Beneficium vacans per contractum
matrimonij impetrās il-
lud cogi ꝓbare matrimoniū, per verba de præſēti cō-
1 tractū,†nec ſatis eſſe oſtēdere actum fuiſſe de cōtra-
hēdo, vel ſponſalia contracta, fuit determinatū per
DD.de Rot.dec.1.alias 26.ſi impetreť, in nou.de cle-
ric.cōiug.& deci.21.alias 480.de prob.in antiq.ſi im-
petretur beneficium.arg.c.1.de cler.coniug.& ibi Io.
Andr.& firmat Rot.deciſ.103. vbi clericus. in antiq.
dicens.ꝓ iſta opinione fuiſſe terminatū in Rot. licet
Io.Andr.videať notare contrariū in c. Io. de cler.cō-
iug.Idē Rot.ſētire videť dec.571.vtrū ſi beneficiatus.

in

in antiq. & Biſignet.tit. de ſponſal. deciſ. 1. licèt hoc
non decidant, ſed ſeſe remittant ad notata per Ioan.
Andr.in nouell.in c.2.de cleri.coniug.qui hoc tenet.
Illud etiam diremit Capel. Tholoſ. q.239. ſi clericus
habēs beneficia,& ibi Aufrer. in addit.notat glo. Io.
And.in c.beneficia. de reg.iur. in 6. vbi per ſponſalia
beneficium non vacat,& vide Innoc.in c.tuæ de apo
ſtat. vbi pulchrè ſcribit de hac materia.

2 Ratio concluſionis eſt,† quia talis contrahens ma
trimonium exercuit actum omninò clericatui con-
trarium,quo fit,vt videatur renunciaſſe beneficio,&
illud habere pro derelicto.argum.c.ex tranſmiſſa. de
renuntiar.c.cum renuntiatione.32.q.1.& dicit Cape.
Tholoſ.deciſ.239.

Amplia,vt concluſio procedat,etiam ſi matrimo-
nium ſit contractum per verba de præſenti, nulla cō-
3 iunctione ſequuta, & † quia tunc vacat beneficium
ipſo iure,vt tenet glo.Io. And. Abb. Imol.& Bened.
* Capr.qui dicit eſſe * communem opinionem in c.1.
de cleric. coniugat.& ibi pleniſſimè per Collecta.&
Speculat.in tit.de cler.coniug.in fi.tenet Dominic.&
Philip.Franc.in c.1.in fi.princ.eod.titul.in 6.ſequitur
Pauin.in tract.de poteſt.c.ſede vacante.prælu. 7.col.
3.Geminia.d.c.1.de cler.coniug.lib.6.Capell. Toloſ.
d.deciſ.239.in additio.

Secundò amplia concluſionem, vt vſq; eo proce-
4 dat,† vt ſi poſt contractum matrimonij per verba de
præsēti vxor ingrediatur religionem,antequam eſſet
cognita,vacat tamē beneficium, nec poſſit recupera-
ri,ſi credimus Abb.in c.1.de cler.coniugat.& ſequitur
Dominic.& Philip.Franc.in c.1.in fi.de cler.coniug.
& additio ad dictam.q.Capel.Toloſ.q.239.

Primò limita concluſionem,vt procedat in clerico
conſtituto in ordinibus minoribus,quia tunc ipſo iu-
re vacat beneficium ſecus in clerico iam promoto
5 ad ſacros ordines,† tunc enim non ipſo iure vacat be-
neficium,ſed requiritur ſententia priuationis, vt ſen
ſit Io.And.in d.c. Ioan. de cler.coniugat.& ibi tenet
Ant.Imol.& Floria.& hanc opinionem dicit tutiorē,
& in vſu ſeruandam Bened.Capr.in alleg.c.1.de cle.
coniugat.licèt ibi Abb. diſſentiat. eandem opinionē
ſequitur Dec.conſ.166 Egid Philip.nu.2.& ſeq.

Contrariam huic limitationi ſentētiam ſequutus
eſt Barthol.Brixien.in quæſt.Dominicali 10.incipiē.
quidam clericus immo concludit ibidem in quæſt.9.
quod ſi quis impetrauerit præbendam primò vacatu-
ram,& cōtraxerit matrimonium,& mortua ſit vxor,
6 deindè vacauerit præbenda,† vt non poſſit tunc eam
acceptare. Eandem opinionem ſequendo Brixen. te-
net Aufrer.ad d.q.239.& Clauaſ. in ſumma nūcupa-
ta Angelica.in ver.cleric.cl 5.§.1.ratio eſt, quia quā-
tum in eo fuit cōtraxit matrimonium.Rot.deci.103.
notat.quòd vbi clericus,in antiq.& ad hoc adde Gig.
in tract.penſio.q.54.in fi.& vide Staph. de literis gra.
& iuſt. folio. 72.& 44. vbi uidetur reprobare hoc di-
ctum.

** Prima tamen opinio eſt ** communior,& hæc po-
ſterior reprehenditur à Nicol.Ant.Grauar. in addit.
ad prędictum conſ.Dec.166.litera A.

Ex hac concluſione illud obſeruatione dignū eli-
cimus, ut ſi fuerit contractum matrimonium de præ-
ſenti,& ſic dato,quod quis ſit priuatus ipſo iure bene-
7 ficio,† ſi tamen impetrans beneficium per contractū
matrimonij probat ſolùm ſponſalia cōtract.iſta pro-
batio non ſufficiat,ut ſupra,ideò cum ſit dubia, inter-
pretatur contra impetrantem.c. in præſentia de pro-
batio.

Et opinionem hanc ſequitur Petr.de Anchara.in
conſ.20.quidam uolens, quòd ſi quis impetrat bene-
ficium, dicendo illud uacare per contractum matri-
monij,& ſint ſolùm contracta ſponſalia,non ualet ta
8 lis impetratio in odium impetrantis,† cum matrimo-
nium debeat eſſe perfectum, & abſolutum.

CONCLVSIO CLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Beneficij vacatio per aſſecutionem alterius quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacare per aſſecutionem alterius, ſufficit impetranti probare aſſecutionem poſſeſſionis pacificam alterius beneficij.*
2 *Fama publica de per ſe non facit, nec plenam, nec ſemiplenam probationem.*
3 *Pacificam aſſecutionem alicuius beneficij, quando, & quomodo quis conſequatur.*
4 *Impetrans beneficium vacatum per aſſecutionem alterius à deci. Rot. in antiquis 72. de reſcrip. aſtringitur in ſupplicatione porrecta Papæ facere mentionem de annali poſſeſſione ſecundi beneficii.*
5 *Mentio poſſeſſionis beneficii in ſupplicatione non eſt neceſſaria, ſi per annum non poſſedit.*
6 *Poſſeſſio annalis beneficij attenditur in curia, & non bimeſtris.*
7 *Poſſeſſio eccleſiæ non dicitur pacifica, ſi intra annum ſuper fructibus mota fuerit controuerſia.*
8 *Beneficij violenti aſſecutio, vitioſaq; poſſeſſio facit vacare priora beneficia.*
9 *Beneficio acquiſito per ſimoniam vacat primum beneficiū.*
10 *Beneficij ſecundi iuſta, vel iniuſta receptio inducit vacationem primi.*
11 *Beneficia priora vacant nec retineri poſſunt, licèt ſecunda collatio ſit iniuſta, vel facta ab eo, qui auctoritatem non habeat conferendi.*
12 *C. de multa de præb. non habet locum, niſi poſſeſſio ſecundi beneficij ſit pacifica de facto, & de iure.*
13 *Epiſcopus non dicitur negligens in conferendo beneficium quando illud non vacat de iure, & de facto.*
14 *Beneficij primi vacatio non inducitur per aſſecutionem ſecundi ſine iuſſu ſuperioris.*
15 *Beneficium primū vacare dicitur per ſolam tranſlationē ad aliud, etiam non aſſecuta poſſeſſione ſecundi beneficij.*
16 *Sententia lata per vicarium tranſlati quare non valeat.*
17 *Conſenſus præſtitus tranſlationi facit vacare primum beneficium.*
18 *In cauſa epi Florentini conſultū fuit, quòd epiſcopatus nō vacabat per promotionem epiſcopi in Cardinalem, niſi à tempore, quo dictus epiſcopus tali aſſumptioni conſenſit.*
19 *Eccleſia epiſcopi vacare non dicitur per promotionem eiuſdem ad Cardinalatum vſque quo idem epiſcop. Cardinalatui non conſentiat.*
20 *Ad vacationem prioris eccleſiæ epiſcopi tranſlati nihil aliud requiritur, quam illius conſenſus.*
21 *Conſenſus tranſlationi ad aliam eccleſiam etiam tacitus, & præſumptiuus eandem habet vim, ac expreſſus.*
22 *Vacatio primi beneficij quomodo introducatur, etiam nō attento conſenſu tranſlati.*
23 *Conſenſus præſtitus à tranſlato quomodo probari poſſit per epiſtolam.*
24 *Conſenſus dicitur interueniſſe, ſi appareat voluntas ratificans tranſlationem.*
25 *Hæres ſi ſcribit ſe hæredem, talis facit conſtare de illius conſenſu circa illam hæreditatem.*
26 *Literæ, & ſubſcriptio dicuntur vox ſcribentis, & cenſentur, uti confeſſio facta parte præſente, ſi peruenerint ad manus eius, ad quem diriguntur.*
27 *Literæ non ſolum demonſtrant conſenſum ſcribentis, ſed etiam illum obligant.*
28 *Scribenti non licet repugnare confeſſioni ſuæ ſcriptæ dilucidè probanti voluntatem ipſius, & conſenſum.*
29 *Tranſlationem probari per aſſecutionem poſſeſſionis ſecundi beneficij.*

30 *Tranſlatus non dicitur eſſe in poſſeſſione ſecundi beneſi-ciy, ſi in ea non perſeueret minimum duos menſes.*

31 *Beneficia priora non vacant, ſi tranſlatus aſſecutus non eſt pacificam poſſeſſionem ſecundi beneficij.*

32 *Paria ſunt, non poſſidere, & poſſidere, ſed non pacificè.*

33 *Epiſcopatus, & dignitates per ſimplicem tranſlationem epiſcopi vacare dicuntur etiam ſine adeptione poſſeſſionis ſecundi epiſcopatus, præſuppoſito tamen ſemper tranſlati conſenſu.*

34 *Beneficia minora vacare dicuntur, non per ſimplicem aſſecutionem ſecundi beneficij, ſed per adeptam poſſeſſionem eiuſdem.*

35 *Beneficia priora vacare dicuntur per ſimplicem tranſlationem, etiam quando de tali tranſlatione nondum confectæ fuerunt bullæ.*

36 *Gratia Papæ proficiſcitur viuæ vocis oraculo adeò, ut nō euaneſcat morte concedentis, etiam non confectis bullis.*

37 *Beneficium impetrans quomodo dicatur poſſidere pacificè ad effectum vacationis primi, contrarium. nu. 40.*

38 *Adeptio poſſeſſionis ſecundi beneficij pacificè, id eſt de facto, ſufficit ad inducendum uacationem primi.*

39 *Beneficium primum uacat per impetrationem ſecundi etiam litigioſi.*

41 *Poſſeſſio pacifica quæ dicatur.*

42 *Quis non dicatur pacificam poſſeſſionem habuiſſe, qui in ea non ſtetit.*

43 *Agens petitorio, & poſſeſſorio adipiſcendæ ad effectum, ne pars aduerſa petitorium ſuſpendat, ad ſuſpenſionē impediendam ſufficit ſolam factam gratiam producere.*

44 *Per gratiam ſolam probatur reſeruatio, & manum Sūmi Pontif. appoſitio, quæ impediunt ſuſpenſionem petitorij.*

45 *Beneficium qui conſequitur, habens exercitium curæ animarum, ſi cum poſſeſſione ipſius exercitij nō habet adminiſtrationem bonorum eccleſiaſticorum, vel maioris partis, non dicitur pacificè poſſidere beneficium.*

46 *Intellectus text. in c. licet canon. de elect. in 6.*

47 *Beneficium ſecundum conſequens ad effectum inducendi vacationem primi, quid probare debeat.*

48 *Poſſeſſio annalis requiritur, vt quis dicatur pacificè poſſediſſe beneficium.*

49 *Poſſeſſio pacifica dicitur etiam, quando quis percipit omnes fructus, vel maiorem partem.*

50 *Poſſeſſio non deſinit eſſe pacifica, quando per aliquem non ſteterit, quominus aſſequuta ſit.*

Quod intellige, vt ibi.

1 Beneficium vacās per aſſecutionē al-
terius impetranti † ſufficit
pbare pacificā aſſecutionē alterius bñficij, ita deciſū
reſiquere DD Rot. deciſ. 3. aliàs 61. de cōceſ. præb. in
nou. & dec. 15. alias 56. in antiq. de prob. & Innoc. in
c. conſtit. de appel. & Fel. in c. accedetes. col. 2. de pſc.
alleg. gl. in clem. fi. in verb. propriū de cenſi. q tamen
aſſecutionem non ſufficit probare p vocē, & famā pu
blicā duntaxat, nā fama ex ſe non facit plenā, nec ſe-
2 mi plenā pbationē † ſine alijs adminiculis, vt legitur,
& notat. in c. 1. de appel. & c. veniēs. il 2. et c. preterea.
de teſt. ita Rot. dec. 16. alias 236. de prab. in no. incip.
ad effectū, pacificā aūt aſſecutione quis dr̄ conſecu-
3 tus fuiſſe alicuius bñficij, † qn̄ ſecūdū aliquos qs poſ-
ſederit bñficium pacificè p duos mēſes, ita Lap. in c.
cōmiſſa. de elect. lib. 6. in p gl. quæ incipit, aliquandiu,
& Caſſ. in dec. 9. Rot. in antiq. de caut. poſſeſ. & propr.
n. 2. Gem. in cōſ. 78. incip. in nōie Dñi. Io. And. in c. ex
par. Abb. de priuil. & Rot. in antiq. deci. 206. nota ſſm
aliquos, & ſm alios per annū, vt Fel. in c. in noſtra 56.
coroll. verſ. 3. not. de reſcrip. vbi adducit deci. Rot. in
antiq. 72. incip. Dic, q ordinatio Papalis, de reſcrip.
4 † quæ aſtringit impetrantem beneficium, quod dice-
batur vacare per aſſecutionē alterius, vt in ſupplica-
tione porrecta Papæ faciat mentionem de annali poſ-
ſeſſione beneficij ſecūdi, in qua probabit illū q fuerit
aſſecutus ſecundum beneficiū, fuiſſe, vt gr̄a vacat, &

ſic ille priuetur primo beneficio, & adducit etiam re-
gulam cancellariæ, quę eſt 32. incip. Item voluit Dñs
noſter, vbi dicitur vt ille, qui impetrat beneficiū, tūc
per annum immediatè pręcedentem pacificum poſ-
ſeſſum debeat facere mentionē de poſſeſſione illius,
& quot annis poſſederit, aliàs impetratio eſt nulla.
vnde innuere videtur, vt ſi nō poſſederit per annum,
5 † non ſit neceſſaria mentio poſſeſſionis, quia idē Fel.
reprobat præallegatam deciſ. 206. & inquit ita ſerua-
6 ri in curia, vt attendatur annalis poſſeſſio † non autē
bimeſtris, idem voluit de anno Boniſ. Vital. in clem.
ſi plures. col. pen. de præben. vbi inquit quòd ſi quis
habeat poſſeſſionem eccleſiæ, & ſibi moueatur quæ-
7 ſtio ſuper pluribus infra annum † non dici pacificam
poſſeſſionem, ſecus ſi poſt annum fiat controuerſia. l.
ſi poſt perfectam. C. de curat. ſecundùm verò Gondi-
ſal. in tract. de legato, in 14. q. 1. par. col. 31. remittit ar-
bitrio iudicis, ex quo nō reperitur à iure determinatū.
Primò amplia, etiam ſi de facto, & violenter eſſet
aſſecutus, quia probādo hanc aſſecutionem, obtine-
8 bit impetrator primū beneficiū † nā vitioſa ēt poſſeſ-
ſio facit vacare priora beneficia. c. cum qui. de præb.
lib. 6. Inn. in c. cōſti. de appe. & Gul. in c. licèt de pręb.
in 6. & Rot. in d. deciſ. 3. & 15. & in antiq. deciſ. 274.
incip. vbi Papa reſeruat. Fel. cū pluribus ibi per eum in
c. accedentes. col. 2. de præſcript. alleg. glo. in clem. fi.
in verb. proprium. de cenſ. & deciſ. Rot. in antiq. 300.
incip. ſufficit impetranti. vbi alleg. Guil. hoc tenetur
in c. licèt. de præb. lib. 6. idem voluit Io. de Ana. in c.
9 2. col. 2. de ſimo. dicens † acquiſito beneficio p ſimo-
niam vacare 1. beneficium, idē voluit Maſ. in reper. in
verb. beneficium primum, & Philip. Frāc. in d. c. cum
qui. in gl. 2. dicens iniuſtam receptionem ſecundi be-
10 neficij inducere vacationem primi, † ſicut inducere
iuſta receptio, nec melioris, cōditionis ſit iniuſtus oc
cupator, q iuſtus, vt dicit tex. in d. c. cum qui. hāc can-
dem ſniam ſequit Firm. in reper. in verb. beneficium.
& Fel. in c. ad aures, in fi. de ſimon. dicēs, vacare prio-
11 ra beneficia, quæ non poſſunt retineri, † licèt ſecunda
collatio ſit iniuſta facta ab eo, q auctoritatē, nec po-
teſtatē habebat conferendi, eandē ſniam confirmat
Mat. in rep. c. de multa. col. 44. verſ. 11. declara. de pb.
dicēs, diſpoſitionē illius tex. pcedere ēt ſi acceptatio
ſecūdi curati ſit facta inepte & illegitimè, & illā ſeqt
Fel. in c. ex tenore. col. 7. in ver. cæt. de teſt. Gem. cōſ.
101. & cōſ. 140. Bell. dec. 116. ſi petēs confirmationē.
Cōtra hāc ampliationē ſtare vr̄ in remiſſis deciſ.
Bella. 597. incip. nō eſt locus. c. de multa. vbi cōcludit
12 † c. de multa. de præb. non habere locū, niſi poſſeſſio
ſecūdi bñficij ſit pacifica, nedū de facto, ſed & de iu-
re, ſm gl. in c. cōmiſ. de elect. in 6. per c. dudū. de pręb.
in 6. in fi. & aſſerit in hoc remiſ. d. Inn. in c. cōſtit. de ap
pel. cuius ſniam cōfirmare vr̄ Rot. dec. 263. in no. vbi
13 dr̄, † epm non dici negligentē in conferendo benefi-
ciū, qn̄ illud nō vacat, & de iure, & de facto, & ad hæc
ſpectat Rot. dec. 460. vbi dr̄ per aſſecutionē ſecundi
14 bñficij nō īduci vacationē primi † ſine iuſſu ſupioris.
Secundò amplia concluſionē, vt etiā ſufficiat impetranti probare tranſlationem tm̄ de vno ad aliud
beneficium, per q ſolam tranſlationem dicitur vaca-
re primum, et non aſſecuta poſſeſſione ſecundi bene-
15 ficii † vſq; eo, vt impetratio de 1. beneficio facta rata
ſit, ita Egid. Cremon. in c. quod ob gratiā. de reg. iur.
in 6. Hoſt. in ſum. de tranſlatione epiſcopi. §. quæ ſit
cā. c. 2. §. ſicut ergo de tranſlat. epiſcop. bonæ. el 2. in
fi. de poſtul. prælat. c. ratum. & c. in cauſis de elec. nec
alio reſpicit, quod conſuluit ſpeciatim Cald. cōſi. 10.
16 de ſent. & re iud. vbi dicit † ſententiam latam per vi-
carium tranſlati non valere, quia ab eo dr̄ abdicata
poteſtas, vbi ēt ait, iſtud debere habere locū quis idē
vicarius eſſet ignarus tranſlationis. per c. quia cūctis.
§. adducebat de cōceſ. præb. li. 6. pro iſta ampliatione
facit ēt tex. in c. in apibus. §. ecce. verſ. tranſlatus, 2. q. 1.

cauter

Digitized by Google

c.inter corporalia.de tranſlat.epiſcopi. glo.in c.fi.21.
q.1.gl.in c.paſtoralis 7.q.1.c.dilectiſſimi.8.q.2.c.rela-
tum.de præb.lib.6.vbi not.Docto. c.ſi tibi abſenti.de
præb.lib.6.Hoſt.in d.c.fi.in ſumma de poſtulat.præla.
vbi Io.Andr.Paul.Leaz.Ant.de Butr.

17 Intellige tamen ſupradicta tunc habere locũ, † qñ
adfuit tranſlati conſenſus præſtitus tranſlationi, tunc
enim ſine controuerſia oẽs in eam deſcendunt ſentẽ
tiam,talem noſtram ampliationem verã eſſe, & pro-
cedere,licèt nonnulli voluerint, vt etiam non attẽto
** conſenſu tranſlati vacet primũ beneficium, ſed** cõ
munior opinio eſt pro 1.par.de qua Card.Zabarel.in
clem.1,nu.20.in fi.vt lit.pend.Cald.cõſ.1.de tranſlat.
prælat.Dec.in c.cum in cunctis.§.cum verò. nu. 3. de
elect.Abb.conſ.101.nu.2.lib. 2.referens in cauſa epi-
ſcopi Florent.quem Papa promouerat in Cardinalẽ,
18 † plures Doctor.conſuluiſſe,tunc nõ vacaſſe Epiſco-
patum niſi à tpe,quo dictus epiſcopus tali aſſumptio-
ni conſenſit, idem voluerunt Io.Andr. & Egid. Cre-
mon.in c.quod ob gratiam.de reg.iur. in 6. vbi etiam
Io.Monach.conſuluerunt.idem in Cald. & duo alij,
qui ipſius conſil.ſe ſubſcripſerunt in conſ.1.ſub tit.de
poſtul.præl,dum quærebatur,an epiſcopus promotus
ad Cardinalatum dicens ſe nolle illum acceptare li-
citè contradicere poſſet Ep̃o, cui fuerat prouiſum de
Epiſcopatu promoti ad Cardinalatũ, & an valuerint
interim geſta per ipſum Ep̃m promotum ad Cardina
19 lem,& cõcludit valere,† quia talis promotio ad Car-
dinalatum intelligitur ipſo volente, vnde ſi nolit, &
quouſque non conſentiat acceptare Cardinalatũ ec-
cleſia illius non vacat, & conſequẽter vti non vacãs,
niſi eo conſentiente,ab eo regi,& adminiſtrari debet,
& poteſt, & prouiſio de ea facta recipiebat tacitã cõ-
ditionem,ſi conſentiret in Cardinalatum. idẽ voluit
Abb.in d.c.fi.col.pen.& ſeq.de poſtul. præl. vbi nihil
aliud requiri ait ad vacationem prioris eccleſiæ epi-
20 ſcopi tranſlati,† quã illius conſenſum, vbi idem ſẽtit
Barb in quo loco teſtatur pro cõſ.Cald.ſup.alleg. cõ-
ſuluiſſe Doct.Bonon. & Floren.idem ſenſit expreſsè.
Rom.d.cõſ.145.in 1.artic.maximè ante nu.16.& nu.
17.Io.Franc.Paui olim Rot.auditor in tract. de offic.
& poteſt.c.ſede vacante, in 6. & vlt. prælud.nu.98. &
quæ diximus vera ſunt, etiam ſi expreſſius non præce-
21 dat talis conſenſus,† ſed tantummodo tacitus,& præ
ſumptiuus,veluti cũ talis trãſlatus ſubmittit ſe in om-
nibus voluntati transferentis,& beneficiũ illud,ad ꝙ
tranſlatus fuit,eſt illud optabile:nam idem efficietur,
ac ſi expreſsè conſenſiſſet,ita ait Io.And.in d.c.quod
ob gratiam.& Inno.in c.in Geneſi.de elect. quẽ alios
ſeq.refert Claud.in l.quę dotis.col.5.verſ.2.inquantũ
ſol.matr. & in ſimili etiam tradit Roma. conſ.140.
nu.6. vbi rationib. etiam nonnullis hoc comprobat.
22 † Nec illud obliuiſcaris vacationem primi beneficij
introduci ẽt non attento cõſenſu tranſlati, qñ cõſtat
Pontif.Maxi. voluiſſe illum transferre ẽt inuitum,vt
ſi qñ transfert aliquẽ intuitu eccleſiarũ, vt quia illi
eccleſiæ magis expedire vr̃,ita Io.Monac. in c. gene-
rali.de elect.lib.6.Io.And.in c.ꝙ ob gratiã.de reg.iur.
in 6.& ita diſtinguit Abb.in c.fi.de poſt.p̃l.& ſeq.oẽs.
Nec ſilentio prætereundum eſt,iſtiuſmodi conſen-
ſum præſtitum à tranſlato poſſe probari per epiſtolã,
23 † in qua ſcripſit ſe fuiſſe trãſlatum ad ſecundũ bene-
ficium, & ſubſcripſit ſe tali epiſtolæ ſub noĩe dignita-
tis illius ſecundi bñficij, vt euenit qñ aliquis ep̃s trãſ-
latus ad aliã eccleſiam id per literas ſignificat.c.1.ec-
cleſiæ, & illis literis ſe ſubſcribit noĩe epiſcopi ſecun-
dæ eccleſiæ,nã talis dr̃ conſenſiſſe,& probabiliter, ac
legitimè,vt eſt caſus.Inſ.de obl.quæ ex conſenſ.naſc.
l.ex cõſenſu.ff.de act.& oblig. & talis cõſenſus dr̃ ap-
probationis,ita inquit Bero.in c.quæ in eccleſiarum,
nu.26.& 27.de conſt.ſatis eſt enim,vt dicatur conſen-
24 ſu interueniſſe, † appareat voluntas ratificãs ipſius
tranſlationem,vt in ſimili dr̃ de hærede,qui appellat,
ſed ſcribit ſe hr̃dem talis,& eius appellatione,& ſcri-
25 ptura † conſtat de conſenſu illius circa illam hr̃dita-
tem,ita per hoc exẽplum planum facit Bar.in l.gerit.
col.3.verſ.cir.ſecundum,& verſ.cir.tertium,ff.de acq.
hæred.& ratio eſt,quia talis ſubſcriptio, & tales literæ
26 dicunt̃ vox ipſius ſcribẽtis,& ſemper loquuntur, † &
cenſent̃ veluti confeſſio facta parte præſente,quoties
peruenerunt ad manus eius,cui directæ ſunt,quiq; eis
vtitur,vt eſt bonus tex.ſi procuratorẽ,ibi, veluti p̃ſen-
tis ꝓcuratoris.ff. de procur. & per nos latè allegata in
conclu.de confeſs.abſente par.14.limit.vbi etiam di-
27 ximus non ſolũ demonſtrare cõſenſum ſcribẽtis † ſed
etiam illum obligare.per l.publia.ff.depoſ.Caſtr. in l.
vnic.col.fi.C.de cõfeſ.Soc.reg.89.verſ.11.fallit.Hier.
Gab.conſ.9.nu.19.& 20.lib.1.Ruin.conſ.121. nu. 11.
* vol.4.Alex.conſ.181.nu.2.vol.7. & * cõiter ſcribẽtes
in c.2.de fid.inſtr.& in l.admon.ff.de iureiurã.& alibi
paſſim,vt cumulat Pariſ.conſ.19.nu.105.& ſeq. lib.2.
28 † quia non licet ſcribenti repugnare ſuæ confeſſioni
ſcriptæ,dilucidè ſignificãti,& probanti ipſius conſen
ſum,& volũtatem,vt ait Iuſtin.in l.generaliter. C. de
non num.pec.alio errore per eum non probato,vt tra
dit Sal.in l.non epiſt.C.de prob.& Cyn.in l.nõ nudis.
C.eo.& per nos latè in concl.de confeſs.p̃ſente parte.
Contra hanc ampliationem quatenus diximus ſa-
29 tis eſſe probare translationẽ, † etiam ſine aſſecutione
poſſeſſionis ſecundi beneficij.ſtat.Rot.dec.61. incip.
ſufficit impetranti.in nou.& eſt tex.in c. cũ in cunctis
§.cũ verò.vbi Abb.& Dec nu 5.de elect.iuncto.c. li-
cèt ep̃s.de præb.lib.6.Rom.conſ.145.nu.17.gl.in c. ſi
qui epiſcopi. 92. diſt.& in c. ne per cuiuslibet.16.q.1.
c.ſi quis iam tranſlatus.21.q.2.c.de multa.in verb.pe-
tita.de præb.in c.cõmiſſa.§.1.in verb.pacificã. de ele-
ctio.in 6.in c.ſi tibi conceſſio.in verb.vacare.de pręb.
in 6.Archi.in c.1.nu.26.& 27.& ibi latè Præpoſ. Me-
diol.col.8.verſ.in ea gl.ibi,pro poſſeſſ.23.diſtin.idem
Arch.& Præpoſ.in d.c.ſi qui epiſcopi.92.diſtin.& ple
nè.in d.c.commiſſa.§.1.de elect.Rot.deci.3. aliàs 62.
in nou.de præb.Rom.conſ.341.nu.17.& 335.num. 1.
Abb.in c.de multa.col.4.de pręb.& conſ.101.in prin.
lib.2.Oldr.conſ.14.nu.4.Frãc.in c.licèt epiſc.in 1.no-
tat.de præb.in 6.Franciſ.Marc.deciſ.120.in fi.& ſecũ-
30 dùm Gemin.in conſ.78.incip.in nomine Dñi, † talis
translatus non dicet̃ fuiſſe in poſſeſſione ſecundi be-
neficij,ſi in ea nõ perſeuerauerit minimum duos mẽ-
ſes.idem voluit addit.ad d.Rot. deciſ.61. quod prius
etiam ſenſit Lap.in d.c.contra illa.ſuper gl.aliquãdiù
de elect.li.6.quæ opinio multoties fuit in Rot. obſer-
uata, vt atteſtatur ſupradicta addit.ad deciſ. 61. adde
præterea id,quod voluit Prob.in c.poſt elect. in verb.
confirmat.iunct.glo.ſuper eod.verb.de conceſ. pręb.
31 dum dicit † quòd interim, hoc eſt, dum translatus aſ-
ſecutus non fuerit poſſeſſionẽ ſecundi beneficij prio-
ra beneficia non vacant. & quod hic dicitur de poſ-
ſeſſione,intelligẽdum eſt de pacifica,cũ alioquin pa-
32 ria eſſent,non poſſidere, † & poſſidere,ſed non pacifi-
cè,vt ex not.in d.c.commiſ.de elect.lib.6.& d.c.licet
epiſc.de præbẽ.eod.lib.vbi Pilip. Franc.in 1.notab.&
Gomeſ.in reg.de trienna.q.53.ſub nu. 2.
Verùm,vt hæ inter ſe opiniones concilientur alte-
ra quarum negat, vt prima beneficia vacent per trãſ-
lationem ad ſecunda, neceſſariam eſſe adeptionem
poſſeſſionis ſecundi beneficij, altera aiendo contra-
rium ſentit,hoc eſt, neceſſariò requiri dictam aſſecu-
tionem poſſeſſionis,poteris dicere, vt.
Prior opinio locum obtineat in beneficijs, & digni-
33 tatibus maioribus, vt in epiſcopatu,† qui etiam ſine
adeptione poſſeſſionis ſecundi epiſcopatus per ſim-
plicem translationem ſupradictam vacare dicitur, vt
probant iura ad dictam priorem opinionem confir-
mandam adducta, declarãtque exempla per Docto-
res illam ſequentes recitata,dum tamen ſemper con-
ſenſus translati præcedat, vt ſupra dictum eſt.

Poſterior opinio procedit in beneficijs minoribus,
34 † de quibus non per ſimplicem aſſecutionem ſecundi beneficij, ſed adiũcta etiam poſſeſſionis aſſecutione dicitur habere locum vacãtia, & de illis facta impetratio, ita loquuntur iura ſupra allegata ꝑ dicta ſecunda opinione, & ſiñ hanc intelligentiam interpretantur* cõiter Doctores, vt ibi eſt videre, & præcipuè gl. in d. c. in apibus. in verb. deſinit, & in c. fi. 21. q. 1.

Quod verò diximus per ſimplicem tranſlationem
35 vacare beneficia priora, intelligendum † eſt, vt etiam habeat locum, quando de tali tranſlatione nondum confectæ fuerunt bullæ, ſed tantum per ſimplicẽ voluntatem ſanctiſſimi Patris verbis declaratam de tali actu conſtat, vt probatᷣ in capitulo inter corporalia de tranſlatione epiſcopi. & c. ſeq. eo. tit. & per ea quæ dicit Bal. in l. humanum. in fi. C. de legi. & l. cũ apud. C. de com. ſer. man. & Cald. in c. quiſquis. Gom. de nõ iud. iux. for. ſup. in q. 16. qui volunt, ex hoc verbo prolato à sãctiſſimo Patre in ſignatura, fiat gr̃a, intelligi
36 ipſo factam fuiſſe gratiã, † cuius rei ratio eſt, q̃a ſolo viuæ vocis oraculo ꝑficitur gratia ſummi Põtif. adeo vt non euaneſcat morte concedentis, ẽt (vt dixi) non confectis bullis, ita Arch. Io. Andr. & Gem. in d. c. fi.

Tertiò amplia concluſionẽ, vt etiam ſibi locũ vẽdicet, ſi impetrans primum beneficiũ probauerit aduerſarium adeptum fuiſſe poſſeſſionem ſecundi naturaliter tantum, nam licèt poſtea fuerit ſibi mota lis
37 de iure ſuper beneficio, † dicitur tñ poſſidere pacificè ad effectum vacationis primi beneficij, ſiñ Inn. in c. conſtit. de appel. & dicit Rot. deciſ. 36. vbi aliquis eſt in poſſeſſione, in antiq. per tex. in l. ſciẽdum. §. ſi fundũ. ff. qui ſatiſd. cogan. & tenet Arch. Io. And. Philip. Franc. in c. licèt ep̃s. de præben. in 6. volẽtes, ad inducendam vacationem primi beneficij per ſiñ (vt aiũt)
38 incompatibile, † ſufficere adeptionẽ poſſeſſionis ſecundi pacificè, id eſt, de facto, ꝑ c. eum qui. de præben. in 6. idem voluit Bonifacius de Vitalin. in clem. gr̃a. de reſcri. dum affirmauit ſufficere ab initio pacificè poſſediſſe, licèt poſtea lis moueatur, & cum hac opinione tranſit etiã Calde. in conſ. 5. tit. de pręb. & Mil. in reper. in verſ. poſſeſſio quando dicatᷣ pacifica. Voluit etiã Io. Andr. poſt Inn. & Hoſt. & ſequitur Anto. & Imo. & approbat Benedict. Capra in c. de multa, in
39 tertia carta, de præbend. tenẽtes † per impetrationem ſecundi beneficij etiam litigioſi vacare primũ, quia tunc dicitur pacifica poſſeſſio, ex proximè citatis.

Contrarium, vt immo requiratur pacifica poſſeſſio
40 de facto, & de iure ad hoc, † vt primum beneficium ꝑ aſſecutionem alterius vacet, ſenſere gl. & Anchar. & Dominic. in c. commiſſa. de elec. in 6. Alex. cõſ. 170. viſo teſtamẽto Bartholomæi. vol. 5. Card. in d. clem. gratia. q. 14. de reſcript. & Bellam. deciſ. 595. nõ eſt locus c. de multa ſequitur Abb. d. c. de multa. col. 5. per gloſ. in d. c. commiſſa, & per d. clem. in gratia. & ibi notat. per Pau. de Leazar. vbi tradit dici pacificã poſ-
41 ſeſſionem, † quando quis poſſidet ſine controuerſia de iure, vel de facto, de qua opinione Pauli facit mẽtionem Rota deciſ. 61. ſufficit impetranti. in nouis. & cum ipſo Paulo trãſit Card. in d. clem. gratia. q. 13. de reſcrip. & ibi ẽt ſequitur Barbat. & pro hac opinione eſt caſus in c. 1. de confirm. vtil. vel inutil. & ibi notat Dec. in 2. not. poſt Abbat. volens, illum non dici pacificè poſſidere, cui mouetᷣ quęſtio, tenet Gemin. cõſ. 78. in nomine Domini. col. 3. ꝑ tex. d. c. 1. de confirm. vtili, vel inut. addẽs, vt ẽt ſi laicus magiſtratus illi eſſet infeſtus, non diceretur habere pacificã poſſeſſionem, ſequitur etiam commentator regul. cãcellariæ, regu. 32. vbi dicit, pacificã poſſeſſionem intelligi, qñ de iure, & de facto beneficiũ quis poſſidet, ita vt non fuerit ſibi mota lis, & idem voluit in regul. 33. cui acceſſit ẽt Caſſad. deciſ. 9. tit. de cã poſſeſ. & propriet. incip. Rota in antiq. in quo loco atteſtatur, deciſionẽ 3. aliàs 36. de cauſa poſſeſ. & propriet. in antiq. quæ huic opinioni omninò aduerſatur, nunquam ſuo tempore fuiſſe obſeruatam, quinimò potius contrarium, & ibi reſpõdet ad §. ſi fundum. ſupra allegatum, & latè examinat opinionem dictæ deciſionis; idẽ voluit in deciſ. 6. ſuper regul. cancellariæ, voluerunt Domini. vbi in nu. 15. atteſtatur pariter non obſeruari d. dec. 3. de cauſa poſſeſ. & propriet. in antiq.

Subamplia hanc opinionem, vt procedat etiam ſi poſſeſſio ſit ſequeſtrata tantum, quia tunc nõ dicitur pacificè poſſidere, ex quo non percipit fructus, iuxta ſententiam Io. Andr. in c. examinata. de iudic.

Primò limita concluſionẽ, niſi momento habuerit illam pacificè; ſed illicò mouetur ſibi quæſtio de
42 iure, vel de facto, † quia nõ dicitur fuiſſe in poſſeſſione, qui non ſtetit in ea. ad hoc pertinet tex. iuncta. gl. in verb. pacifica. in cap. commiſſa. de elect. in 6. & in clem. gratia. de reſcr. ibi Paul. not. Abb. in c. de multa. in 7. col. de præbend. & faciunt, quę ſupra dicta sũt de pacifica poſſeſſione.

Secundò limita non procedere; quando quis agit
43 petitorio, & poſſeſſorio adipiſcendę, † & pars aduerſa vult ſuſpendere petitorium, quia tunc vt impediatur dicta ſuſpenſio, ſufficit habenti gratiã de huiuſmodi beneficio producere ſolam factam gratiam, licet nõ probet plenè huiuſmodi vacationẽ, vel aſſecutionẽ; ita tradidit Rot. deciſ. 15. aliàs 235. de præbẽd. in nouis. incipient. habẽti gratiam, & vidit rationem, quia
44 ſatis conſtat per dictam gratiam de reſeruatione, † & manus Papæ appoſitione, quæ petitorij ſuſpẽſionem impediunt, per nota. per Inn. in c. conſtitutus. de fil. presbyterorum. & de reſtit. ſpol. c. in literis. in fi. & de diuor. c. ſignificaſti.

Tertiò limita, vt non procedat concluſio, quando quis conſequitur beneficium cui cura animarum demandata ſit, & de hac re habeat poſſeſſionem, nõ tñ adminiſtrationẽ bonorum eccleſiaſticorũ, vel maioris ipſorum partis. nam licet habeat poſſeſſionẽ curæ
45 animarum, † non per hoc dr̃ pacificè poſſidere bñficium, ſi cum exercitio curæ animarum non hẽat etiã adminiſtrationẽ oĩum bonorũ eccleſiæ, vel ſaltẽ maioris partis, & per hoc non ſufficiat impetranti ꝑbare conſequutionẽ ſecũdi beneficij ſub hac forma ad effectũ vacationis primi, niſi ẽt probet cõſequutionem bonorum ꝑdictorũ, ſine quibus, vt iã diximus, nõ põt dici q̃s habere pacificã poſſeſſionem ſecundi bñficij, vt dixit Bella. dec. 153. Papa diſpensãdo, & voluit Io. And. & ſequitᷣ Imol. & Benedict. Capr. in c. de multa, 3. car. de præb. & adhæret. Caſſad. d. dec. 9. Rota in antiq. de cã poſſ. & propr. ſub nu. 2. in quo loco rñdit ad tex. in c. licet can. de elect. in 6. qui videtur velle, ſatis eſſe, habere pacificam poſſeſſionem, & exercitiũ cu-
46 ræ, licèt nõ habeatᷣ maior pars bonorũ, † nã text. ille, cũ ſit pęnalis, imponens pęnã priuationis, dẽt strictè intelligi, & ita, vt tñ procedat, vt curet ſe promoueri ad ordines ſacros legitimo tp̃e ſub pęna priuationis, ſecus quoad aſſequutionẽ ſecũdi beneficij, vt q̃s ipſo iure amittat primũ, in quo pręter pacificã poſſeſſionẽ exercitij curę requiritur ẽt poſſeſſio omnium fructuũ, vel ſaltem maioris partis: c. ſi tibi conceſ. de præb. in 6. & ante dixit Bellam. d. deci. 153. & ratio eſt, ne clerici mendicare cogãtur, ꝙ primum beneficium ſimile non vacet, ſed ne pereant animæ, promoueri tenentur, vt dicit gl. in d. c. ſi tibi cõceſſo. vbi hoc eſſe peculiare aſſumpat, vt etiam refert Caſſad. d. dec. 9. ſub n. 2.
47 Quartò limita, & intellige concluſionẽ, † vt cõſequenti ſecũdum beneficium ad effectum inducendi vacationẽ primi, probandũ ſit ſecundũ poſſediſſe ſaltem duos menſes, alioqui non diceretᷣ illud pacificè poſſediſſe, ut uoluit Compoſte. in c. cõmiſ. de elect. in 6. cuius opinionem ſequitur Caſſad. in præallg. deci. 9. d. nu. 2. de cauſ. poſ. & propri. c. Gemin. conſ. 78. in nomine Domini, Ioan. Andr. in c. ex parte Abbatiſſę de priuileg. Rot. deciſ. 61. aliàs 3. de præbend. ſufficit impetranti,

48 imperrāti, in additione, in nouis. † Quinimò annalis poſſeſſio videtur requiri, vt pacificè dicatur poſſediſſe, per ea, quæ tradit Felyn. in c. in noſtra. in 36. corelar. verſ. tertio. nota, de reſcript. vbi cõcludit per dec. Rot. 783. dic, quòd ordinatio Papę. in antiq. & per regulam cancellariæ 12. item voluit Dominus noſter, cõſiderari poſſeſſionem pacificam per annum, vnde ſi ſit poſſeſſio pacifica minoris tpis, non cõſideratur, vt ēt ſupra ad principium cõcluſionis verba fecimus.

Præterea ſecũdùm aliquos pacifica poſſeſſio dicit,
49 † quãdo quis percipit omnes fructus, vel ſaltẽ maiorem partem, vt nos docuit gl. in d. c. cõmiſſa. in verb. pacifica. de elect. in 6. ideo ſi quis percipit funeralia, vel ſalaria capellanorum, vel aliquid minutum, non dicitur habuiſſe pacificam poſſeſſionem, vt declarat Gemin. conſ. 78. in nomine Domini. in vlt. col.

Illud vnum poſtremò te velim admonitũ, vt ſi ſteterit per aliquem, quominus aſſequeretur poſſeſſionẽ pacificam, nõ per hoc deſinere eſſe pacificam poſſeſſionẽ, quinimo pro tali habenda eſt ſi credimus Paulo de Leazar. in clem. gratia. de reſcript.

Ideo debet probari, hũc nõ omiſiſſe peragere quicquid in ſe fuit, etiam cõfugiendo ad ſuperiores, nam qui aliquid facere poteſt, recurſum, vt loquuntur noſtri, habere videtur. c. fi. de elect. & ita declarat Gemi. d. conſ. 78. in nomine Domini. col. pe. & ibi declarat hoc intelligendum eſſe, quando confugit ad ordinarium eccleſiaſticum, ad quem de iure debebat cõfugere, licèt non profugerit ad dominum temporalem, ad quem de iure non competebat concurrere.

Intellige, vt hoc procedat in eo, qui habet titulum canonicum & legitimum, ſecus in habẽte titulum reprobatum, quia tũc inducitur vacatio per ſolam aſſecutionem poſſeſſionis de facto, nec conſideratur, ſe tunc potuiſſe aſſequi: quia ſufficit ficta poſſeſſio. l. in rem. §. 3. ff. de rei vendi. & declarat Bonifacius Vitali. qui etiam reddit rationem differentiæ, in clem. ſi plures. col. 3. in fi. de præbend.

CONCLVSIO CLXXXIV.

ARGVMENTVM.

De benemeritis, an & quomodo probentur per verba enunciatiua.

SVMMARIVM.

1 *Benemerita probari per verba enunciatiua. Contrarium nu. 2.*

2 *Aſſertio ſimplex donatoris non ſufficit ad probationem meritorum.*

3 *Quando in donatione ſit mentio meritorum, ſi de eis non appareat, non valet, & quare.*

4 *Verba enunciatiua probare benemerita, ſi inter perſonas non probibitas donare facta eſt donatio.*

5 *De probatione meritorum vide remiſſiuè per Tiraquell.*

6 *Benemerita, niſi probentur aliter, quam per aſſertionem donantis, donatio non valet, ſi facta eſt inter perſonas probibitas.*

7 *Donatio propter merita facta concubinæ valet, ſi merita, & ſeruitia probari poſſunt.*

8 *Verba narratiua inſtrumenti, donauit pro ſeruitijs, meritis & obſequijs, non ſufficiunt ad probandam donationem, ſi emanarunt inter perſonas probibitas.*

9 *Verba enunciata in genere, vt dono pro benemeritis acceptis, ſi actum ſit inter perſonas non probibitas donare, probant benemerita. Contrarium nu. 10.*

10 *Benemerita non probari per verba enunciatiua in genere prolata; ſed quando in ſpecie beneficia, & benemerita relata ſunt.*

11 *Benemerita probãtur per verba enunciata, dummodo expreſſa, & ſpecificata ſint, quando probata ſunt in actu inter perſonas probibitas illum facere.*

12 *Specificatio requiritur ad probandum benemerita condigna, & correſpondentia donationi.*

13 *Benemerita probari per verba in genere enũciata inter pſonas probibitas, dũmodo in actu interuenerit iurm.*

14 *Donatio facta filio per patrem cum iuramento, in qua ſpeciem, & qualitatem meritorum in indiuiduo exprimit, valet, & donantis hæredes illi ſtare tenentur.*

15 *Expreſſio meritorũ ſi in genere facta eſt, benemerita probantur, ſicut & in ſpecie.*

16 *Iuramentum probat merita etiam in probibito donare.*

17 *Iuramentum quonam modo intelligatur probare merita inter perſonas probibitas donare.*

18 *Iuramentum cum ſit de iure diuino, vel naturali, patria poteſtas non conſideratur, vbi illud interuenit.*

19 *Iuramentum firmat donationem inter patrem, & filium.*

20 *Donatio iurõ non conualidatur, vbi concurrũt defectus, ſcilicet rei, & pſonæ, niſi iuramentum non ſit duplicatũ.*

21 *Benemerita iurõ iuſtificata, non ſunt aliter iuſtificanda.*

22 *Aſſertio benemeritorum etiam iurata, non probat merita, & quare.*

23 *Aſſertio beneficiorũ, & benemeritorũ probat benemerita.*

24 *Iuramentum inducit plenam probationem meritorum.*

25 *Donatio cõcubinæ donãtis clerici, & ſi regulariter durãte cõcubinatu non valeat, tñ locũ habet, quando ob merita facta ſit, & ipſa benemerita probãtur ſacramento dãtis.*

26 *Benemeritis probatis donatarius non aſtringitur aliam probationem eorum facere.*

27 *Iuramentum non ſufficit ad probationes benemeritorum vel ad validitatem contractus, ſi coniecturæ, & præſũptiones concurrant, quæ contractum ſimulatũ reddãt.*

28 *Iurm cenſetur eiuſdem qualitatis, cuius eſt contractus.*

29 *Impoſitio alicuius clauſulæ inſolitæ cum iuramento fraudem præſumit.*

30 *Iuramentum nihil releuat, qñ agitur de tertij præiudicio.*

31 *Benemerita probantur etiam quoad præiudicium tertij, ſi aſſertione Principis ſpecificata, & iurata fuerint.* * *Contrarium nu. 33.*

32 *Benemerita ſi ſpecificata, & expreſſa ſint, probãt ēt quoad præiudiciũ tertij, etiam ſi iuramentũ non interuenerit, & nõ a Principe pronũciata fuerint, ſed à quolibet alio.*

33 *Aſſertioni Principis, nõ ſtari, et vbi merita ſint ſpecificata.*

34 *Aſſertioni Principis, iudicis, aut alij habentis iuriſdictionem de publico, ſtatur, licèt illam faciãt in actu, in quo liberè non poſſunt diſponere.*

35 *Benemerita ſi notoria ſint, probãtur per verba enunciata in actu inter perſonas probibitas, vel non, & in genere, vel in ſpecie.*

36 *Aſſertioni de benemeritis, ſtandum eſt, quando de his ſint præſumptiones, & coniecturæ.*

37 *Benemerita probari per coniecturas etiam veriſimiles.*

38 *Aſſertioni partium de benemeritis ſtatur, quando de modico præiudicio tractatur.*

1 Benemerita probari per verba enũciatiua, † vt donãtis in donatione prolata, dixit Bal. in l. illud. in 4. q. C. de ſacroſ. eccleſ. & in l. ſi donatione, vbi etiã Cy. in 1. col. verſ. quærit gl. C. de collat. & in auth. vnde ſi parens. in 1. notab. C. de inoff. teſt.

Contrariũ vr̃ ſentire Ceph. in cõſ. 94. nu. 18. vol. 1. vbi clarè loquitur, ad probationẽ meritorũ donato-
2 ris † ſimplicẽ aſſertionem nõ ſufficere, vt ēt dicit Old. in conſ. 5. Soc. in cõſ. 295. vol. 2. Ruin. in cõſ. 173. nu. 12 vol. 1. Pariſ. in conſ. 73. nu. 62. cũ plurib. ſeq. Rol. à Vall. in cõſ. 18. nu. 49. vol. 1. & Neuiz. in cõſ. 8. nu. 16. vbi ēt dicit, vt cũ in donatione fiat mentio meritorũ,
3 † ſi de eis nõ appareat, irrita ſit, qa p talẽ clauſulã apparet, nõ velle donare, ſed remunerare, ergo ille actus non valebit tanq̃ donatio, vnde radit ſe illã clauſulã meritorũ à plurib. donationibus iccircò amouẽdam curaſſe. ſupradictę ēt cõcluſioni adhæret Silua. in cõſ. 4. n. 3. vol. 1. Cur. Sen. in cõſ. 67. protũ. Capr. in cõſ. 81. n. 9. Grat. in cõſ. 61. n. 58. vol. 1. & ĩ cõſ. 63. n. 24. vol. 2.

4 Ideò intellige concluſionẽ procedere,† ſi inter perſonas non prohibitas donare facta fuerit huiuſmodi donatio,& dummodo in ea talia verba fuerint aſſerta. Bart.in l.ſi fortè.ff.de caſtr.pecul. Caſtr.in l. Aquil. ff.de donat.& in l.per diuerſas.C.mand.gl. & Doctor. præſertim Bart.in l.ſi donat.C. de collat. & in l. optimam.C.de contrah.& commit.ſtip. & notat Mãtu. in conſ.51.nu.6.vol.1.& Neuiz.in conſ.8.nu. 16.

* Et hanc eſſe cõem opinionem atteſtatur Soc. Sen.
5 cõſ.295.nu.7.vol.2.†Verùm de probatione benemeritorum videas plenè per Tiraq.in l.ſi vnquam.C. de reuoc.donat.in verb.donat.largitus.nu.7.cũ alijs vſq; ad ... quem omninò vide, nam alioqui vbi donatio facta ſit inter perſonas prohibitas propter merita, nõ
6 valet.niſi benemerita probentur aliter,†quàm per aſ-
* ſertionem donantis,vt per Doct.* cõiter in d.l. ſi donat.& voluit Alex.in cõſ.43.col.2.vol.4. Dec. in cõſ. 20.vol.2.Iaſ.in cõſ.154.per tot.vol.2.& Anch.in cõſ. 242. vbi dicit,ꝙ licèt donatio ꝑ merita facta concu
7 binæ valeat,† tamen id intelligẽdum eſt,ſi merita, & ſeruitia ꝓbari poſſunt,aliàs ſecus, & vſq; eo dicit hoc eſſe verũ, vt nõ ſufficerent verba narratiua inſtri donationis,vt ſi diceret,ſe donaſſe pro ſeruitijs, meritis, & obſequijs, qa illa verba nõ ſufficerent ad prædicta
8 probãda,† poſtquam prolata ſunt inter perſonas prohibitas; talibus enim verbis fides non adhibetur, ſed adiecta præſumuntur in fraudem legum, arg. l. cum quis. §. pen. ff. de leg. 3.cum alijs multis adductis per Rol.à Valle in conſ.98.nu.53. vol.1.

Primò amplia,vt procedat, ſi talia verba in genere fuerint enunciata,vtpotè donò pro benemeritis acce-
9 ptis,† nã hoc caſu, ſi actum fuerit inter perſonas non prohibitas facere donationẽ,huiuſmodi verba enunciatiua probant benemerita, ita conſuluit Dec. conſ. 20.per tot.ita Iaſ.conſ.154.nu.4.vol.2.qui quidẽ conſulẽtes aiunt,ita intelligi debere d.l. ſi fortè,hoc eſt, qñ in genere inter perſonas nõ prohibitas hmõi verba enunciata ſunt,benemerita probanť,& ita intelligit Paul. Caſtr. in d. l. Aquil. vbi in genere loquitur. Alex.in d.l.ſi donat.Fel.in c.ſicut.col.12. de re iud.& Neuiz.in d.conſ.8.nu.16.vol. 1.

Sed contrarium huic opinioni conſuluit Barthol.
10 Soc.in conſ.295.vol.2.nu.7. & 8. † vt non probentur per verba enunciatiua in genere prolata, ſed qñ ſpeciatim,& nominatim beneficia,& benemerita relata ſunt,& idẽ ſequitur Bal.in l.illud.C.de ſacroſ.eccl. in 4.q.& in l.fi.de exercito.act.& Oldr.in cõſ.5. incipiẽ. Titius dedit.nu.1.& idẽ cõſuluit Iaſ.ſibimet cõtrarius in cõſ.227.nu.8.& 9.& 10.fundamẽto, ſed Rip. in l. ſi vnquã.C.de reuoc.don.q.16.nu.37.approbat opinionẽ,& cõſ.Dec.in d.conſ. 20.ex rationib. per eundem Dec.ibid.adductis,quas ſequiť idẽ Rip. in d. l. ſi vnq̃. C.de reuoc.dona.& ibi refellit,q̃ huic opinioni repugnare videnť,& latè Iaſ.in cõſ.154. vbi ex rõnib. per eũ ibi allega.& adductis ponit falcẽ ad radices huius dubię quęſtionis & ,ad hoc faciũt in hac 2.ampl.nor.

Secundò amplia,ſi hmõi verba enunciata, & prolata fuerint in actu inter pſonas ꝓhibitas illũ facere,
11 †dũmodo ipſa benemerita expreſſa,& ſignificata fuerint,quia tunc per talia verba benemerita probanť, vt placuit Bal.in d.l.ſi dona.& idem Bal.in lect.antiqua in l.fi.ff.de exerci.act.vbi limitat gl.in d.l. ſi donatione,procedere, qñ merita non fuerunt ſpeciatim enumerata in actu inter pſonas prohibitas illũ actũ facere,vt ibi loquiť.gl.ſed eſt ibi in vniuerſum facta mentio meritorũ,ſecus ergo ſi ſpeciatim,& ꝓ hac allegat. d.l.Aquil.cum gl.in verb. meram. & idem vr ſentire Paul.Caſt.conſ.105. D.Huber. & expreſsè idẽ voluit Iaſ.in d.conſ.154.n.4.vol.2.vbi ait,ita intelligi dictũ Bart.in d.l.ſi fortè.aliorũ idem dicentiũ, idest, vt procedat, qñ ... enunciatum inter perſonas prohibitas benemerita enunciata fuerint,ſecus ſi particulatim,& clarè connumerata fuerint,vt tunc,etiã ſi inter perſonas
12 prohibitas,probent,†illud verò obſerues,hmõi peculiarem mentionem requiri ad probandum, benemerita paria eſſe,& reſpõdere donationi, vt docuit Rip. in d.l.ſi vnquam.d.q.16.C.de reuoc.donat.

Tertiò amplia,vt procedat, etiam ſi huiuſcemodi merita fuerint vna cõprehenſione in actu inter perſonas prohibitas enunciata, vt in donatione facta inter
13 vir.& vxor.& filium, & patrem †quia tunc per talia verba, dũmodò in illo actu interuenerit iuramentũ, benemerita probantur,ita Rip.in d. l. ſi vnquam.d.q. 16.& in conſ.9.col.fi.lib.3.Grat. in conſ.7.nu.33.vol. 2.Corn.conſ.104.circ.prin.lib.2.& in add. ad Alc. in tract.de præſ.reg.1.præſ.16.nu.2.Bal.in d.l.ſi donatio.
14 vbi inquit,† donationẽ factam filio per patrẽ cũ iuramẽto,& in qua pater particulatim ſpeciem, & genus meritorum exprimit,valet, & hr̃des donantis tenenť illi fidem habere,& Bal.ſequuntur Iaſ.ibi, & recẽtiores in repet.d.rub.de donat.int.vir.& vxo.§.50.nu.29.
15 & licet Bal. vt dictũ eſt, loquatur † quando eſt facta præcipua mentio meritorum,id ẽt dicendũ eſt,quando ſolùm facta eſt expreſſio meritorũ in vniuerſum, vt dicit Rol.à Val.in conſ.98.nu.52.vol.1.ꝙ verò iu-
16 ramentum probet merita, † ẽt in prohibito donare, reſpondet Alex.in conſ.3.ad fi. vol.2.Ang.in l.pen.§. mulier. ff. ſol.matr. Iaſ. in repet. l. frater à fratre.ff.de cõd.indeb.col.pe.in fi.Io.Lup.in rub.de don.int. vir. & vxo.cũ alijs multis adductis per Neu.in cõſ.8.n.17.

Ad id tamẽ,ꝙ diximus,animaduertas, merita pro-
17 bari iuro inter perſonas prohibitas,† vt inter patrem, & filium, ſimpliciter iſtud vnum nõ ſit intelligendũ, ſed ſalubriter,& incorruptè.nam ſi iuramẽtum apponatur ſuper benemeritis, donatio ipſa facta inter patrem,& filiũ ob benemerita tali iuramento non confirmatur, ſecus ſi iuramentum fuerit in primis appoſitum ſuper ipſa donatione, & ita intelligendos eſſe Doctores dicit Gra.in conſ.63.nu.26. vol. 2.

Huius axiomatis ratio eſt,quia iurm hoc caſu ita ef-
18 ficit,vt ipſa donatio cenſeatur,†ac ſi facta fuiſſet inter perſonas non prohibitas donare, quia cum iurm ſit de iure diuino, vel naturali, patria poteſtas nõ cõſideratur,vbi illud interuenit, vt l. item in poteſtate. ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. Veruntamen ꝙ cõ-
* munis * ſit Doctorum opinio, † iurm probare dona-
19 tionem inter patrem,& filium,tradit Rip.vbi ſup.nu. 35.& Ceph.in conſ.61.nu.21.vol.1.vbi tamen ſub nu. 6.limitat hanc cõem concluſ.non procedere, vbi cõcurrant duo defectus,idest, rei & perſonæ, ꝙ donatio excedat limites à iure præſcriptos,ſicq; facta inter ꝑſonas prohibitas,nam tunc ſtãte tali duplici defectu,
20 † donatio iuramento non corroboratur.niſi fortè, vt inquit Dec. in conſ. 237. nu. 3. verſ.nec dicatur,iurm in tali donatione eſſet duplicatum,& geminatum,& dicit Ceph.in d.conſ.61.nu.12.ſup.d. communẽ concluſionem maximè ꝓcedere in donatione remunera-
21 toria inter patrẽ,& filium, † in qua ſi benemerita ſint cum iuro.demonſtrata, illa neceſſariò non eſſe aliter
* declaranda,vt ẽt de * cõi atteſtatur Bal. in l. ſi donat. C.de colla.cũ alijs adductis per Ceph. vbi ſup. nu. 14.

Secùs verò ſi nõ interceſſerit iurm, vt idẽ Rip. ſentit.nu.35.ponderando d. Bar.in l. cum quis decedens.
22 § Titia.ff.de leg.3.vbi tenet,† aſſertionẽ benemeritorũ ẽt iuratã nõ ꝓbare merita,qa ibi ꝓſupponit, iurm non roborare donationẽ int.vir.& vxo.ꝙ præſuppoſitũ,cũ hodie ſit falsũ.qa * cõis eſt opinio,ipsũ cõfirma-
* re,vt idẽ Bart.in l. 1.ff.de don.int.vir.& vxor. Abb. &
23 Canonis.in c.cũ cõtingat.ext.de iureiu.† ergo fit, vt aſſertio beneficiorũ,& benemeritorum probet benemerita, & in terminis idẽ decidit Tho. Grã.deciſ.73.
24 nu. 10.vbi expreſsè ait,† iuramentum inducere plenã probationẽ meritorum, quod etiam placuit Barthol. Cæpol.de ſimul.contract.in ſeptima præſumpt.idem Capic.in deciſ.102.vbi affert exemplum de donatione concubinæ donantis clerici, quæ licèt regulari-

ter

25 ter adhuc durante concubinatu non valeat, † quia inter perſonas prohibitas,tamen locũ haberet,quando ob merita facta fuiſſet, & ipſa benemerita probētur per iuramentum dantis,vel aliundè,quam per aſſertionem donantis,& per hoc teſtatur Rom.cõſ.43. qui loquitur in donatione militis,vt ſupra de clerico,
26 †& ſic probatis benemeritis,donatarius non aſtringitur aliam probationem eorũ facere,vt Pariſ.conſ.73. nu.11.donatio iſta,vol.1.

Primò limita hanc ampliationem nõ procedere,ſi aliæ cõiecturæ,& præſumptiones concurrerent, quæ
27 redderent cõtractum ſimulatum, † quia hoc caſu nihil quoad benemeritorum probationes, vel ad firmitatem contractus tale iuramentum ſufficeret,vt gloſ. notab.in l.emptione.C.plus.val.quod agit.&c.& ibi Doct.& Zabarel.in c.ad noſtram.in 2.quæſt.ext.de
28 emptio † nam iuramentum hoc caſu cēſeretur eiuſdem qualitatis,cuius eſt contractus,l.ſi.C.de non nu. pecu.& quod iuramẽtum tali caſu nihil proficiat, eſt conſ.Barba.29.nu.4. vol.3.

Sublimita,vt tantũ procedat,ſi ſimpliciter iuratum eſſet(de non contraueniendo) ſecus ſi expreſsè fuerit iuratum omnia, & ſingula in iuramento cõtenta vera eſſe,quia tunc allegando ſimulationem non repugnaret iuramento,vel niſi iuramentũ ex interiori interueniſſet,quia tunc non obſtãtibus præſũptionibus probarentur benemerita, ſicque confirmaretur contractus,vt Bar.Cep.de ſimul.contract.2.præſump.nu. 46.cum ibi allegatis.

29 Sed in hoc diligenter obſerues,† ne imponatur aliqua clauſula inſolita,exempli gratia, apponatur illũ expreſsè iuraſſe,illa benemerita fuiſſe præſtita ſibi à tali,quia hoc caſu præſumitur fraus.arg.l.cũ allegas. C.de vſur.& ita ait Barba.conſ.29.nu.15. vol.3.

Secundò limitatur tertia ampliatio,& omnia alia
30 ſupra notata,quando agitur de præiudicio tertij,†q a ſi hoc caſu iuramentum nihil releuat,vt c.quamuis. de pact.in 6.c.licet.ext.de iureiur.co.lib.Alex.conſil. 55.col.2.vol.1.cũ ibi allegat. Ergo multo minus, vbi agitur de tertij præiudicio locum habere debent ſupradicta,cũ in eis preſupponatur non interueniſſe iuramentum. Et ſicut tunc probãtur benemerita quoad ipſum iurantem,vt patet per ſupra allegata iura, quæ negant,quando agitur de tertij præiudicio,ergo concedere videntur,quando tantum de præiudicio iurãtis agitur,arg.c.nonne bene dicimus.ext.de præſũp.l. cũ prætor.ff.de iudic.& ita dicitur per addit.in marg. ad Guid.Pap.in deciſ.95. in fi.

31 Sublimita,†ſi aſſertione Principis ipſa benemerita ſpeciatim enumerata,& iurata fuerint,quia tunc benemerita probãtur etiam quoad præiudicium tertij, nam propter ſingularitatem perſonæ creditur eis de cauſa,licèt actum facere nõ poſſint ſine illa cauſa, vt ſentit Alex.in conſ.24.vol.4.Grat.in conſ.61.nu.58. vol.1.ita conſuluit Iaſ.in cõſ.227.col.7.verſ.9.vol.2. & in conſ.101.nu.3.vol.3.vbi ſentit etiam ſi generaliter enunciata fuerint,cum ibi allegatis,ex quibus ẽt
32 ibidem ſentire videtur† probare in præiudicium tertij;etiamſi non interuenerit iuramentũ,& nõ à Principe pronunciata fuerint,ſed à quolibet alio,dũmodo benemerita ita nominatim dicta & expreſſa ſint, quia tunc probant etiam quoad præiudicium tertij.

De Principe tñ contrarium videtur ſentire Ceph.
33 in conſ.168.nu.42.vol.2.vbi dicit non eſſe verum†ꝙ vbi merita ſint ſigillatim nominata, de illis credi aſſertioni Principis,per Alex.& Dec.in d.l.ſi donatione.C.de collatio.quia fraus facilè fieri poſſe.

Tertiò limita,quæ ſupra dixi, id eſt, qñ enunciata fuerint in actu inter perſonas prohibitas illum facere,vt non procedat, quando huiuſmodi enunciatio fieret à Principe,vel à iudicibus, aut ab alijs habenti-
34 bus iuriſdictionẽ de publico, † quia tunc licèt faciãt illam aſſertionẽ in actu, in quo liberè nõ poſſunt diſponere,tamen ſtatur eorum aſſertioni,& cõfeſſioni. Iaſ.in d.cõſ.227.col.3.verſ.10.vbi corroborat hoc dictum multis exemplis,vt ibi per eum, & idem cõſuluit idem Iaſ.conſ.101.nu.3.vol.4.vbi pro hoc allegat Bar.in l.ambitioſa.ff.de decret.ab ordin.faci.col. vlt. & ſequitur Bald.in c.paſtoralis.in princ.de offi.deleg. & hoc procedit etiam,vbi agitur de præiudicio tertij, vt idem in d.conſ.227.col.7. & idem tenet ex multis alleg.Dec.in d.l.ſi donatione.nu.30.C. de collat.

Quartò limita, ſi talia benemerita eſſent notoria,
35 †quia hoc caſu licèt eſſent enunciata in actu inter pſonas prohibitas,vel non, & in genere, vel in ſpecie probantur per talia verba.Iaſ.d.conſ.227.col.7.Hippolyt.Marſil.ſingu.610.non ſtatur.

Quintò limita,vt non procedat cõcluſio,qñ eſſent
36 præſumptiones,†& coniecturæ de aſſertis benemeritis.quia quoad eorum probationem ſtandum eſt tali aſſertioni,vt notat Sal.in l.ſi mr̃.C.de contrah.empt. Alex.cõſ.18.lib.3. & ſequitur Dec. in d l.ſi donatio-
37 ne.nu.31.†nã hoc caſu benemerita abſq; aliqua ꝑbatione probantur ꝑ tales cõiecturas,vt in ſimili Bal.in l.iubemus.C.de ſacroſ.eccleſ.& ex multis allegatis ꝑ Alc.in add.in ſuo trac.de præſũ.reg.1.ꝑſump.16.n.1.

Ampliatur ẽt hæc limitatio,vt ſi actus inter pſonas ꝓhibitas factus ſit,quia tunc ſi adſint veriſimiles cõiecturæ,ſufficiunt ad probationem benemeritorum, ita inquit Alc.de præſump.d.præſũp.16.vbi pro hoc allegat vltra Sal.in d.l.ſi mater.& Alex.in d.conſ.18. etiam Dec.conſ.202.col.pen.& Ang.conſ.341.pater emit Hippo.Marſi.ſing.610.nõ ſtatur aſſertioni.Bal. conſ.66.inter virũ.lib.1.& in l.ſi voluntate C.de dot. promiſ.& hoc notabiliter dicit Dec.in d.l.ſi donatione.col.4.C.de collat.

38 Sextò limita concluſionem,vt non procedat,quãdo de modico præiudicio agitur,quia tunc aſſertioni partium de benemeritis ſtatur, etiam in materia, in qua non poteſt diſponere,ita Dec.in d.l.ſi donatione.nu.31.vbi pro hoc adducit Abb.in c.fi.de probat. & ibi idem Dec.

CONCLVSIO CLXXXV.

ARGVMENTVM.

Benemerita quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Probatio coniecturalis, & præſumptiua probat benemerita.*
2 *Aſſertioni mariti dicentis ſe ex pecunia vxoris emiſſe, creditur,ſi coniectura,vel præſumptio concurrat, muliere aliundè,quàm ex bonis mariti pecunias habuiſſe.*
3 *Aſſertioni mariti dicentis dotem fuiſſe numeratam ſtatur,quando aliqua præſumptio,& coniectura cõcurrit.*
4 *Veriſimile non eſt, maritum vxorem diu indotatam habere voluiſſe.*
5 *Coniecturæ legum non expreſſæ, nec definitæ iudicis arbitrio relinquuntur.*

1 Benemerita vt probentur ſufficit coniecturalis,† vel preſumptiua probatio, ſic loquutus eſt Iaſ.in conſ.154. colu.4. verſ.5.pro iſta parte, & clarius in conſ.184.col.penult. verſ.de præmiſſis.lib.2.& magis clarè.Alc.tractat.de præſump.reg.1.præſump.16.nu.3.& reſponſ.584.verſ. 5.huic confert conſilium Bal.66.inter vir.& vxo.lib. 1.Bal.ſequutus fuit Tiraquel.in l.ſi vnquam.in verbo donatione.nu.101.Salic.in l.mater.C.de cõtrah.
2 empt.qui dicit,†vt & ſi credendum non ſit aſſertioni mariti dicẽti ſe ex pecunia vxoris emiſſe,credi tñ,qñ aliqua cõiectura,vel præſumptio concurrit, muliere aliun-

aliunde, quàm ex bonis mariti pecunias illas habere
potuiſſe. Idē voluit Soc.ſen. conſ.65.verſ.20. probat.
col.5.latè Crau de antiquit.tempo.in 3.partic.primæ
part.princ.nu.70.71. Bal.in l. vni.nu.7. C.de priuileg.
3 doc. eum docuit, † vt etſi non ſtetur aſſertioni mariti
dotem fuiſſe numeratam, credi tamen, qñ aliqua præ
ſumptio, & coniectura concurrit, vt quando maritus
iam eam diu domi aluiſſet, quia veriſimile non eſt, il-
4 lam † tandiu indotatam habere voluiſſe. Gram. deci.
103.nu.6. Neuiza.conſ.57.nu.3.in fi. Rol.à Vall.cōſ.
85.nu.43. lib.1. Verumtamen quia hæ coniecturæ le-
5 gum non ſunt expreſſæ † nec definitæ, iudicis arbitrio
relinquuntur. Tiraq.d. loco ſupra citato in verbo do-
natione, nu.102.in fi.& ſenſit Alcia.d. præſum.16.nu.
3.& reſpon. 184.nu.3. dum citat l. etiam.§. 1.ibi, æſti-
mare debebit iudex.ff.de manumiſ.vindic.

CONCLVSIO CLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Probandum eſſe, benemerita remunerationi eſſe paria, & reſpōdere rei donatæ, & quo pacto id procedat.

SVMMARIVM.

1 *Benemerita probari debent condigna eſſe remunerationi, & reſpondere rei donatę.*
2 *Donatio facta propter benemerita non valet, ſi ad numerum, & æqualitatem benemeritorum facta non ſit.*
3 *Præſtans inſigne officium remunerationem meretur.*
4 *Benemeritus dicendus eſt is, qui aliquod rarum præſtitit ſeruitium.*
5 *Benemerita filij non eſſe æſtimanda, ſi ſint obſequialia, ſecus ſi artificialia, & ex abundanti charitate procedentia.*
6 *Impius, inhumanus, reprehenſibilis eſt frater, qui fratrem ſecum habitantem, ac infirmitate periclitantem deſerit.*
7 *Frater alimentans fratrem, vel eius familiam facere cenſetur intuitu pietatis, & naturalis obſequij.*
8 *Quæſtio de æquiualentia, & paritate benemeritorum, & donationis per Doctorum opiniones in hac concluſione diſcutitur.*
9 *Benemerita an æqualia dicuntur remunerationi, quando omnino, & per omnia ſunt æqualia.*
10 *Benemerita æquiualentia dicuntur, quando nō ſunt infra dimidium ipſius rei donatæ.*
11 *Conſideratio paritatis benemeritorum cū remuneratione relinqui debet iudicis arbitrio.*
12 *Merita multa incidere poſſunt, quibus honeſtum eſt, liberalitatem cum decreto præſtare.*
13 *Quæ conſiderare debeat iudex ſuper qualitate donationis, & benemeritorum.*
14 *Fraus facile præſumitur in caſibus, in quibus donatio prohibita eſt.*
15 *Diligētia ad cognoſcendum an valida ſit donatio, vel ne, non adhibetur in caſibus, in quibus liberè donari poteſt.*
16 *Qualitas perſonæ donantis inſpicienda eſt, ſolent enim nobiles pro beneficijs, & obſequijs præſtitis multam ampliorem referre gratiam.*
17 *Donatio non excedens quod ſolebat, & debebat facere donans ex more diuitum, & nobilium non dicitur excedere merita.*
18 *Benemerita vt condigna remunerationi cenſeantur, per iudicem arbitrari debent.*

1 Benemerita probari debent eſſe paria
remunerationi, & † reſpō-
dere rei donatæ, ita me docuere plurimi tum profiten
do, tum conſulendo, inter quos primas fert ille Bart.
mens legū in l.ſi qs pro eo.§.1.in fi.ff. de fideiuſ. & in
l.frater à fratre.col. vlt.ff.de cōdi.indeb.tradidit Dec.
in l.ſi donatione, nu.16.C.de collat.idem in l. petens.
nu.17. C.de pac. latè proſequutus eſt Tiraqu. in d.l.ſi
vnquam.in verb.donatione.nu.80. vbi ēt idē edocue
re Ang.& Bal.Saly.& alij in l.illud.C. de ſacroſan.ec
cle. Ruyn.rñdit in conſ.60. nu. 16.lib.3. Caſſan. cauit
in conſ.7.nu.11. Barba.cōſuluit in conſ.29.nu.12.vol.
3.Saly.meminit in d.l.ſi donatione. & in l.filiæ.C.fa-
mil. erciſcun. egregiè conſuluit Alex. in conſ.55.nu.
2 2.3.& 4.lib.1. vbi ait † donationē factam pp beneme-
rita non valere, ſi non ſit facta ad numerum, & æqua-
litatē benemeritorum, vt ēt dicit Cæph. in cōſ.94.nu.
16.vol.1. Mantu in conſ.51.nu.7.vol.1. Nat.in conſil.
188.nu.2.vol.1. Rolan.à Valle in conſ.18.nu.71. vol.
2. Brun.in conſ.12.nu.17.& Iaſ.in conſ.116.col.1.
Limita primò hanc concluſionem nō procedere,
3 † niſi quis præſtitiſſet aliquod inſigne officium per qđ
talem remunerationem mereretur, vt pulchrè conſul
uit Alex.conſ.55. nu.3.lib.
Ratio eſt, quia is propriè dicendus eſt eſſe beneme
4 ritus, † qui aliquod rarum præſtiterit ſeruitiū, vt dixit
glo.in c. ſi quos.11.quæſt.2.in verbo, benemeritos, &
per ibidem adducta.
Secundò limita prædictā concluſionem locū non
habere in filijs, q cū ratione naturali omne genus ob-
ſequii parentib.debeant, ratione naturæ & generatio-
5 nis ab eis productę, ſequiť, † vt benemerita filij nō ſint
æſtimanda, an ſint obſequialia, ſed neceſſe eſt, vt ſint
artificialia, & ex abundanti charitate procedentia, vt
pulchrè Saly.in l.filiæ.C.fam.erciſ. quē ſequiť Barba.
d.conſ.29.nu.2.vt ēr in fratrib.dicit Cępha.in cōſ.94.
6 nu.16. recenſendo exemplū de fratre ægrotante, † nā
inquit, qđ impius fuiſſet frater, & inhumanus, ac repre
hendendus, ſi fratrē ſecū habitantem, ac ægrotatione
periclitantē deſeruiſſet, cui talia obſequia debita offi
cio, ac pietati fraternæ præſtare tenebať, & hinc dicit
7 eſſe, qđ † ſi frater alat fratrē, vel eius familiā, cenſeť id
facere intuitu pietatis, & naturalis obſequij, iuxta ſen
tentiā Bal.in l.certū.col.fi. verſ vlterius quæri pōt. C.
fam. erciſc. & ideò alimenta repetere non pōt, vt per
Dec.in conſ.628.nu.6.per tex.in l. Neſennius. de neg.
geſt. Idem etiam dicit Natt. in d.conſ.188.nu.3.
Verùm cū hic inciderit quæſtio (vt aiunt) de æqui-
8 ualentia † & paritate benemeritorū, & donationis nō
ab re in præſentia duxi, ſi aliquas Doctorum opinio-
nes de valore meritorum, & quando ea dicātur paria
remunerationi, in medium attulero.
Prima itaq; eſt opinio Bar.in l.ſi quis pro eo.§.1.in
fi.ff.de fideiuſſorib.dicentis, tūc benemerita eſſe æqua
9 lia remunerationi, † qñ omninò, & per omnia ſunt
æqualia, quem ſequitur Dec. in l.ſi donatione. nu.16.
C.de collat.idem in l.petens.nu.17.C.de pact. Ruyn.
conſ.60. nu.16. Verùm iure nō probatur hæc opinio,
quia aliqui reperiuntur viri animo tam generoſo, &
grato, vt exiſtiment collatum ſibi ex tempore benefi
cium ingenti ſumma penſari non poſſe, quod alius
quis vili, & abiecto animo nulla, aut minima dignū
remuneratione arbitrabitur.
Secunda fuit ſnīa Bal.in auth.ex teſtamento, num.
10 1.in fi.C.de collat. † benemerita tunc appellari æqui-
ualentia, quando non ſunt intra dimidium ipſius rei
donatæ, iuxta l.2.C.de reſcind. vendi. Tiraqu.in d.l.ſi
vnquam.in verb.donatione.num.81.82.& 83.qui plu
res refert.C.de reuoc.donat.
Tertia eſt, quam Iaſ.in conſ.154. nu 5. vol.2.teſtať
* eſſe * communem † hanc conſiderationem paritatis,
11 & æſtimationis benemeritorū, cū remuneratione de
bere relinqui iudicis arbitrio. ita cenſuit Socyn.ſen.in
conſ.295.col.3.verſ.circa ſecundam, lib.2. Cur.Iun.in
conſ.126.nu.11.verſ.ſed circa hoc.& Purpu. in l.cum
quid.nu.131.ff.ſi cert.pet.& Natt.in d.conſ.188.nu.3.
vbi teſtatur Bal.in d.l.ſi donatione. circa princ.quem
ſequuntur recentiores ibi, quorum ſententiā probarē

opinor

opinore ex Pau reſpōſo in l. etiam. §. 1. ff. de manumiſ.
22 vindic. ibi, † quia multa merita incidere poſſunt, qui-
bus honeſtum ſit, liberalitatem cum decreto præſtare,
quæ æſtimare debebit is, apud quem de ea re agitur,
quæ & mihi probabilior videtur.
Prudens aūt Iudex hoc in caſu conſiderabit omnes
23 qualitates, † & donationis (quas appellant) circūſtan
tias, item & benemeritorum, an ſubſit fraus, cū pater
donat filio, vel maritus vxori, ratione eius, ꝙ donat
vltra beneficij collati æſtimationē, nā cum ſimus in
caſibus, in quib. donatio prohibita eſt, fraus facilè p̄-
24 ſumetur, † ſi rei pretiū excedat pro dimidia æſtimatio
nē benemeritorum. ita procedit doctrina Bal. in d. au
then. ex teſtamento. vt eam ſic intellexit Tiraq. in d.
l. ſi vnquam. in verb. donatione. nu. 83. verſ. hic autem
in noſtro caſu. C. de reuoc. donat. & ante eum Purpu.
in l. cum quid. nu. 131. ſi cer. pet.
25 In cęteris verò caſibus † in quibus liberè donari po
teſt, non adhibetur hæc diligentia ad cognoſcendū,
an valida ſit donatio, an minus, ſolùm enim hoc in
caſu Iudex benemerita, & rei pretium poterit cōſide-
rare ad iudicandū, an pura, an ob cauſam ſit donatio,
26 atq; ita pſonæ donantis qualitas inſpicienda erit, † an
diues, an nobilis is ſit, cū ſoleant nobiles multa in am
pliorē referre pro beneficiis, & obſequiis præſtitis gra-
tiam c. 1. de donat. nam etſi tunc donatio excedat me
rita, modò non excedat, quod in ea re ſolebat, & debe
27 bat facere donans ex more diuitum, & nobiliū, † non
dicitur excedere merita, vt eleganter admodum reſpō
dit Corn. conſ. 144. col. 2. lib. 2. quem ſequutus eſt Ti-
raq. d. l. ſi vnquam. in verb. donatione. nu. 84. & idem
Tiraq. tract. de nobilit. c. vlt. nu. 50.
Vt igitur rē in pauca conferam, ex iſtis colligi pote
28 rit, benemerita, vt paria remunerationi cenſeant † de
bere per iudicem cenſeri, vt à nobis ſupra relatū fuit.

CONCLVSIO CLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Benemerita eſſe probanda, vt præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Benemerita non præſumuntur, niſi plenè probentur. Contrarium ibidem vide.*
2 *Benemeritus quilibet præſumitur, niſi probetur demeritus.*
3 *Benemeritus quis dicatur loquendo in genere.*
4 *Donatarius dicitur valde benemeritus, cum liberat donatorem a morte detegendo conſilium mortis.*

1 Benemerita non præſumi, † niſi plenè
probentur, habuimus ab
Accur. & cæteris Doct. in l. ſi donatione. C. de collat.
Cœpol. de ſimulat. contract. præſum. 7. nu. 4. in l. ſi for-
tè. ff. de Caſtren. pecul.
In cōtrariā tñ deſcendit ſniām Bal. in l. illud. C. de
ſacr. ſanc. eccl. in 4. q. nu. 8. per l. nec adiecit. ff. pro ſoc.
Quàm quidē opinionē illud ſatis confirmat, Bene-
2 meritū quemlibet pręſumi † niſi probet̄ demeritus, vt
dicit Grot. in l. re coniuncti. in fin. ff. de leg. 3. quod tñ
dictum Crau. in tract. de antiq. temp. in 1. par. in verb.
propoſitum noſtrum, nu. 75. fol. 28. omnino reprobat.
Intellige tñ hoc procedere in vniuerſum loquendo,
3 † vt quis dicatur benemeritus, argu. l. ſeruos. ff. de ma-
numiſſ. teſt. nā hoc modo quilibet præſumitur citius
dignus, quàm indignus, arg. c. dudū. ext. de præſumpt.
gl. in c. ſi quos. in ver. benemeritos. 12. q. 2. & Bal. in l.
iubemus. n. 5. C. de ſacroſ. eccl. l. Aquilinus Regulus.
de donat. l. ſi præter. d. tit. & ſin cum eſt optima lex in
l. ſi ff. de manum. vindic. quā omninò monet videri.

4 Illud verò, ꝙ eſt inſigne, non omittā, † donatarium
dici valde benemeritum, cū liberat donatorē à mor-
te, vt ſi de nece eius conſilium, ꝙ erat imminens, indicaſ-
ſet, vt eſt tex. in c. ſi quis Papam. 79. diſt. gl. in c. ſi quis.
12. q. 2 & Ioan. de Amicis in conſ. 71. nu. 11.
Sed quoniā de hac concluſione, & probatione me
ritorum ſatis ſuperq; dictum fuit in cōcluſione, quo-
modo benemerita probentur, & quando poſſint præ-
ſumi, necne, ideò ad eam te reijcio.

CONCLVSIO CLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Beneplacitum ratione dignitatis, aut perſonæ conceſſum quando morte concedentis expiret.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum ratione dignitatis non autem perſonæ conceſſum præſumitur, & quomodo.*
2 *Dignitas ſi non moritur, non poteſt, nec dicitur finire beneplacitum per mortem obtinentis dignitatem.*
3 *Dignitas conſideranda eſt, non autem perſona in conceſſione facta ad beneplacitum Papæ.*
4 *In conceſſione ſi exprimatur, ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorum noſtrorum, vt ſedis Apoſtolicæ, nullo pacto, nec morte cōcedentis, nec abſolutione eius officij præſumitur reuocatum beneplacitum.*
5 *Beneplacitū, ſi in eo publicus fauor, vel Reipublicæ vtilitas conſiſtit, ratione dignitatis conceſſum præſumitur.*
6 *Beneplacitum morte concedentis reuocari non cenſetur, ſed neceſſe eſt reuocari per ſucceſſores.*
7 *In fauorabilib. quæ certū finē non hñt, perpetua creduntur.*
8 *Iudex ſi dicat, pono te ad cuſtodiam, donec te reuocauero, nō p̄ hoc eiuſdē Iudicis morte cenſet beneplacitū reuocatum.*
9 *Voluntas dicitur morte finiatur, nō tamen inducit reuocationem, quæ contrariam voluntatem expoſtulat.*
10 *Aliud eſt voluntatē ceſſare, & aliud voluntatem reuocare.*
11 *Verba, donec reuocauero, interpretanda ſunt, ſicut in vltima voluntate, id eſt benigniori interpretatione.*
12 *Bartholi authoritas maximi eſt ponderis, nec temerè ab eo recedendum.*
13 *Beneplacitum concedens ſi nullam habet poteſtatē ſimilia concedendi, ſed tamen pro tali ſe gerit, & habetur ab omnibus, non præſumitur eius beneplacitum reuocatum morte, vel finito officio concedentis.*
14 *Communis error facit ius.*
15 *Qui ſe gerit tanquam legatus, & non eſt, geſta per eum nihilominus valent.*
16 *Habitus, & reputatus in dignitate, vt pro legato, ſi non habuerit titulum legitimum, geſta per eum non tenent.*
17 *Geſta per habitum in dignitate valere poſſunt quoad ea, quæ veniunt ex generali facultate ordinaria, ſecus quoad ea, quæ non competunt, niſi ex ſpeciali commiſſione.*
18 *Quem reputari communi opinione habilem habilitate generali non ſufficit, ſed requiritur, vt exiſtimetur habilis habilitate ſpeciali.*
19 *Officium geſtum ſi non eſt eum auctoritate publica collatū, ei non ſuffragatur communis opinio & exiſtimatio.*
20 *Magiſtratus ſi creatus non fuit ſolennibus requiſitis, geſta per eum vti habitum & exiſtimatū pro tali ſunt nulla, & nullius momenti.*
21 *Delegatio facta ſub forma beneplaciti, donec reuocāda fuerit, nō cenſetur morte reuocata, neque beneplacitum extinctum, quod limita vt ibi.*
22 *Precarium, quando ad beneplacitum conceditur, non cenſetur morte concedentis reuocatum.*
23 *Hæres rei precario conceſſæ, niſi recuperationem reuocet à poſſidente, cenſetur vti ea patientia, & animo, quo vſus eſt ille primus.*

24 *Preca-*

Digitized by Google

24 *Precarium tantum dicitur durare, quantum durat volũ-
tas concedentis.*
25 *Reuocatio voluntatis non inducitur per mortem, ſed ceſ-
ſatio.*
26 *Beneplacitum quando, & quomodo morte finiatur, & ex-
tinguatur.*
27 *Mandatũ morte finitur, quia mãdantis voluntas deficit.*
28 *Superioris præceptum illius morte finitur.*
29 *Beneplacitum Principis eius morte finiri.*
30 *Beneplacitum magiſtratus ceſſat eius officio finito.*
31 *Reuocatio non inducitur, licèt per mortem, vel finitum
officium ceſſet voluntas.*

Beneplacitum rõne dignitatis non autem perſonæ cõ-
1 ceſſum†vt ſi dictũ fuiſſet, quoad Iudici placuerit, præ-
ſumi non tantum durare quoad vixerit Iudex, ſed ẽt
donec reuocetur per ſucceſſores, auctor fuit Bart. in l.
centeſimis. §. ſi ita ſtipulatus. nu. 9. ff. de verb. oblig. &
ibi Iaſ. nu. 13. item idem probauit Bar. in l. more. nu. 7.
de iuriſd. omn. iud. hoc habemus à Dec. in c. ex literis.
in fi. de conſtit. Ruin. conſulendo reſpondit in conſ.
104. num. 2. lib. 5. qui plures refert, iſtorum ſententiæ
ſubſcripſit Didac. lib. 3. varia. reſol. c. 15. nu. 2.
2 Nec id line r tione traditum eſt, etenim†ſi dignitas,
cui tale beneplacitum commiſſum eſt, non moritur,
nõ poteſt, nec dicitur finire tale beneplacitũ morte
tunc dignitatem illam obtinẽtis, & ideò opus eſt no-
ua derogatione ad hoc, vt beneplacitũ dicatur fini-
tum, ita idem docuit Bar. in d. l. centeſimis nu. 9. verſ.
ſi verò retulit ſe ad dignitatem, & id comprobat au-
ctoritate l. C. in l. annua. §. 1. de ann. leg. & l. propone-
batur. de iud. & c. gratioſè. de reſcrip. lib. 6. & ibi Bal.
Philip. Franc. ſub nu. 7. verſ. ꝙ tamen limitat Capic.
deciſ. 136. ſub nu. 3. & per Rot. deciſ. 36. de reſcrip. in
antiq. facit Cald. & Imol. in c. literis. de reſcrip. relati
3 à Capic. in d. deciſ. 136. ſub nu. 7. vbi voluntt in cõceſ-
ſione facta ad beneplacitũ Papæ cõſiderandam eſſe
dignitatem, non autem perſonam, quod maximè ꝓ-
cedit, vbi verba ſunt concepta in tertiam perſonam,
vt ſi dictum ſit, donec Papæ placuerit, vt per Franc. &
Bal. relatos in d. deciſ. 136. Iſtud etiam eo magis pro-
cedit, quando in conceſſione exprimitur vtrunq; ſci-
licet ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorũ noſtro-
4 rum, vt ſedis Apoſtolicæ, †quia tunc nullo pacto, nec
morte concedentis, nec quòd illud officium fuerit ꝑ-
fectum, præſumitũ reuocatũ beneplacitum, ita Gemi.
in d. c. ſi gratioſè. ſub nu. 14 & ibi Franc. col. fi. de re-
ſcrip. lib. 6. Et ad hanc rem optimè accõmodat quæ-
ſtionem, vt qñ iudex cõſtituit aliquẽ ad regẽda cõfi-
nia, his verbis vtens, id eſt, pono Sẽpronũ ad cõfinia,
donec voluero, vel donec reuocauero, vel donec
huic poteſtati placuerit, an morte talis iudicis dicanẽ
finita confinia. & in hoc diſtinguit, vt ibi eſt videre.
Primo amplia concluſionem, & id conuincitur ex
parte concedẽtis beneplacitũ, vt eò magis procedat,
5 †quo in beneplacito publicus fauor, vel reipublicæ
vtilitas verſetur, quia etiam ſi decedat concedẽs, non
tenetur, ideo reuocatũ beneplacitũ, vt in eo notabili
caſu propoſito à D. Bal. in l. meminiſſe. propè fi. verſ.
4. ff. de offic. procon. dum quærit de Principe, qui cõ-
cedit ordinariam iuriſdictionem ad ſuũ beneplaci-
tũ, tunc inquit Bal. illud beneplacitum morte conce-
6 dentis non cenſeri reuocatum, †ſed neceſſe eſſe vt re-
uocetur per ſucceſſores, ex text. §. ſup hoc. auth. de q.
Patis Put. in ſuo tract. ſindicatus. §. an officialis, verſ. ſi
Princeps. Philip. Frac. in c. ſi delegatus, de offic. deleg.
in 6. Capic. deciſ. 116. & 126. Vant. tract. nullit. tit. de
nullitate ſent. ex defect. iuriſd. deleg. nu. 104. qui fa-
uori publici, publicæque vtilitatis rationem attulit.
7 Accedat huc, ꝙ in fauorabilibus, quæ certum finẽ
non habẽt, perpetua credũtur. l. iuriſperitos, in princ.
ff. de excuſ. tut. quam ſic declarat Dec. in d. c. ex lite-
ris. in fi. de conſtit. l. ſufficit. ff. de cond. indeb. & latè
Tiraq in tract. conuent. §. 2. glo. 1. nu. 39.
Secundò amplia concluſionem procedere, etiam
ſi beneplacitum ſit conceſſum verbis amplioribus,
8 & contrariam voluntatem quaſi ſignificãtibus, † ve-
luti, ſi dixerit iudex, Pono te ad confinia, donec te re-
uocauero, nec hoc in caſu cenſetur morte iudicis be-
neplacitum reuocatum.
* Et hanc concluſionẽ ait Iaſ. eſſe*communem opi-
nionem in d. l. centeſimis. §. ſi ita ſtipulatus. nu. 14. &
** ibi Alex. nu. 11. Et hanc** receptiorem ſentẽtiam re-
ſpondit Soc. ſen. cõſ. 78. ſuper prędicta, col. 1. verſ. 5. &
vlt. lib. 3. huic etiam ſentẽtiæ accedit Dec. in l. 3. in fi.
de reg. iur. idẽ in c. ex literis. de conſt. & cõſ. 108. nu. 4.
9 Et ratio eſt, †quia quãuis voluntas morte finiatur,
vt 4. ff. locat. non tamen inducitur reuocatio, vt l. mã-
datũ. C. man. & Inſtit. eo. tit. §. item ſi adhuc. quę con-
trariam volũtatem expoſtulat. c. ſi delegatus. de offi.
deleg. in 6. pulchrè Ruin. conſ. 115. num. 5. 7. lib. 1. qui
10 claré reſpondit, aliud eſſe volũtatem ceſſare, †aliud
verò voluntatem reuocare, vt euenit in beneplacito
conceſſo ratione dignitatis, nam vt illud intelligatur
reuocatum, & finitum, non ſufficit mors dignitatem
illam obtinẽtis, niſi aliter & dignitas quoque moria-
tur, vel finiatur, cum tali iudici, vel dignitatem obti-
nenti conceſſum fuerit tale beneplacitum, nõ vt ſibi,
ſed vt præſupponimus tanquam dignitatem illã ad-
miniſtranti, & ratione ipſius dignitatis, ergo ſiue mo-
riatur, ſiue viuat ille iudex, nihil ei tribuendũ eſt, cir-
ca ea, quæ reſpiciũt naturam, & proprietatem digni-
tatis, non autem officium illum gerentis.
Contrarium tamen huic opinioni voluit Bar. in d.
11 §. ſi ita ſtipulatus. nu. 10. ea ratione ductus, † quia iſta
verba donec reuocauero, ſunt in hoc caſu interpretã-
da, ſicut in vltima voluntate, id eſt, pono te ad confi-
nia, donec vixero, niſi ante reuocem, benigniori in-
quiens interpretationi inſeruiens, & nonnullis alijs ꝑ
eum ibidem adductis. Cui opinioni conſentire viſus
12 eſt Gozad. conſ. 22. nu. 3. & nu. 11. † Verùm quamuis
maximi ſit ponderis Bartholi authoritas, nec temerè
ab ea recedendum, hoc in caſu tutius crediderim cõ-
muni opinioni adhærendum, cum ea ratione valida,
vt hoc noſtro caſu, munita ſit.
Tertio amplia, vt concluſio procedat, etſi conce-
dẽs beneplacitum huiuſmodi nullam haberet pote-
13 ſtatẽ ſimilia concedendi re ipſa† ſed tñ pro tali ſe ge-
rebat, & pro tali habebatũ, & tenebatũ ab oĩbus, ita vt
qui cõſequutus eſt beneplacitũ, bona fide vſus ſit cõ-
ceſſione, nã & tũc nõ præſumitur beneplacitum tale
reuocatum morte, vel finito officio concedentis, &
propterea ſi ille, qui adeptus conceſſionem, aliquid
contra ius, vel conſtitutiones locales permiſſu eiuſdẽ
14 conceſſionis patrauit excuſatione dignus eſt, †q a cõ-
munis error facit ius. l. Barbarius. ff. de offic. pręt. & ĩn
terminis de eo, qui ſe gerit tãquam legatus, qui tamẽ
15 non eſt, quòd geſta per eum, † nihilominus valeant,
tenet Hoſt. in ſumma de offic. legati. §. quid pertinet
verſ. quid ergo. & in Spec. tit. de legato. §. ſupereſt vi-
dere. verſ. quid ſi quis ſe pro legato. nu. 18.
Intellige hanc tertiam ampliationem procedere
quando talis qui exiſtimabatur, & habebatur pro ta-
li habuerit titulũ legitimũ; alioqui communis error
16 non facit ius, †nec geſta per eum rata ſunt vt dicetur
infrà in concluſione, error, vbi opportunis hæc expli-
cabuntur. Et voluit Spec. in tit. de inſtr. editione. §. re-
ſtat. verſ. quid ſi is. nu. 32. Bal. in l. 2. col. pen. C. de ſent.
* Alex. qui dicit*cõmunem in l. 1. col. 5. nu. 12. de teſta.
& iſtud procedit, etiam ſi haberet titulum ab illo, qui
non haberet facultatem dãdi talem titulum, quia &
tunc non ſufficeret, vt per Bal. in d. l. Barbarius. col. 8.
in 1. lect. verſ. prædicta, de off. præt. & Spec. vbi ſupra.
Secundò intellige prædictã ampliationẽ tertiã, vt
17 procedere poſſit quoad ea, †quę veniunt ex generali
facul-

Digitized by Google

facultate ordinaria, ſecus quoad ea, quæ non poſſunt
competere, niſi ex peculiari, & præcipua commiſſio-
ne, vt reſponſum fuit à Corn.conſ.247.col.1.vol.1.&
traditum ab Abb.in c.cum in iure peritus.col.2.de of-
fic.delegat.

Tertiò intellige, vt non ſufficiat quẽ haberi com-
18 muni opinione habilem habilitate generali,† ſed re-
quiritur, vt habeat habilis habilitate ſpeciali, de qua
agitur, vt per Alex.conſ.80.col.1.vol.2.

Quartò intellige, vt procedat ampliatio, qñ officiũ
geſtum erat cum authoritate publica collatum, ſecus
19 ſi priuata,† quia tunc non ſuffragatur communis opi
nio, & exiſtimatio, vt præſupponit Hoſt. in ſumma de
offic.legati.§.quid pertinet.& Spec.d.tit. de legato.d.
§.ſupereſt videre, num.18. vel quando delegatus fuit
creatus, & delegatus ab habente facultatẽ delegãdi,
vt declarat Bal.in l.2. C.de ſent. Alex. in conſ.138.in
2.vol.ſequit̃ Card.Alba.in lucubrat. ad Bar.in l. Bar-
barius.ff.de offi. prætor.nu.2.

Quintò intellige prædictã tertiam ampliationem,
20 vt procedat,† quando magiſtratus fuerit creatus ſolẽ
nibus requiſitis, & iuxta normã, quæ ſolet exigi. Bart.
in terminis in l.actuarius.C.de numer.& actuar.nu.2.
lib.11.Alex.in conſ.138.opportunè conſideratis.ſub
nu.7.& ſeq.lib.1.in quibus locis ſcriptum habet̃ aliàs
geſta per talem habitum, & exiſtimatum eſſe nulla,
& nullius momenti.

Quartò amplia conclusionem etiã procedere, cum
probat̃ delegationem fact. ſub hac forma, ad bene-
21 placitũ, & donec reuocandũ duxerit, † nã hoc quoq;
in caſu beneplacitum non cenſetur morte delegan-
tis extinctũ, neque reuocata delegatio.c.ſi delegatus.
de offic. deleg.in 6. Et hoc oẽs communiter Docto.
affirmant in l.more, vbi Bar.nu.7.Alex.12. Iaſ.nu.15.
Dec.nu.19.ff.de iuriſd.om.iud.

Limita tamen hanc ampliationẽ, vt tantummodo
procedat re non integra, quo caſu verũ eſt, iſtiuſmodi
delegationẽ morte delegantis, nõ expirare, nec illius
beneplacitũ cenſeri reuocatum, & finitum, vt iura ſu-
prà allegata loquunt̃, ſecus vero erit, ſi res integra ad-
huc erit, quia tunc delegatio expirare dicet̃, nec dele-
gatus poterit à die mortis mandantis, ſiue delegantis
procedere in cauſa, ſic ita intelligẽdum eſſe ſecundũ
communem Doctorum ſententiã percipitur aper-
tiſſimè ex iurib.in d.c.ſi delegatus.in c.relatum, &c. li
cet.extr.de offic.deleg.

Quintò amplia concluſionẽ etiam locum habere,
22 † qñ precarium ad beneplacitum conceditur, nam
eo in caſu beneplacitũ non cenſet̃ morte conceden-
tis reuocatũ, ſed tranſit ad hæredes eius, vt ab eis præ-
cario habere quoq; videatur ille, cui erat conceſſum
à defuncto æquè, ac à defuncto. ſic reſpondit Vlpian.
in l.1.in prin.ff.de preca.& in l.quæſitũ.§.1.Celſus in
l.cũ precario.§.1.ff.d.tit.idem tradidere gl.& Doct.in
l.vlt.d.tit Dec.monuit in l.more.ff.de iuriſd.om.iud.
& in l.cõtractus.nu.13.de reg.iur.c.fi.vbi Doct.de pre
car.& facit l.Luc.& ibi Paul.Caſt.ff.de dona.& idem
voluit Pau.in l. Aquilius Regulus circa med.eo.titu.
dum conciliat eam.l.cum d.l.Lucius poſt gl.in ead.l.
Aquilius.Bar. docuit in d.l. centeſimis.nu.10. verſ.&
ideò hic inſurgit dubium.ff.de verb.obli., vbi quoque
Alex col.5.verſ.ſi autẽ dixiſſet, & ibid.Iaſ.col.5.verſ.
2.quærit Bar.Imo.conſ.26.incip. in caſu præmiſſo vi-
ſis, & conſideratis meminit Didac.Couar.lib.3.varia.
reſolu.c.15.nu.1.2.

23 Nam † niſi hæres rei precario poſſeſſæ recuperatio-
nẽ reuocet à poſſidente rem precario, cenſet̃ vti ea pa
tientia, & animo, qua vſus eſt ille primus, qua non re-
uocata precario is dominus conſentire dr̃. Et hinc eſt,
ꝙ gloſſ. in l.quæſitum.§.1.verbo ab herede.ff.de pre-
car.ſentit hanc eſſe nouam hæredis volũtatem, quaſi
ex ſua patientia precarium confirmetur, quæ gl.vide-
tur etiam contrarium ſentire ad illud, quod dictum
eſt, precariũ non finiri morte concedentis ea ratione,
quia (inquit) per mortem defuncti definit velle, & vo
24 luntas deficit, † ſed precarium tãtum dicitur durare,
quantum durat voluntas concedentis, d.l.1.in prin.&
l.quæſitũ.§.1.& l.cum precario. §.1.ff.eo titu.ergo cũ
morte finiatur voluntas, & velle, precariũ quoq; fini-
ri dicetur, facit tex. in l.4 ff. locati, vbi expreſsè dicit̃,
quòd locatio precarijvè rogatio morte concedentis
tollitur, ſed poteris conciliare oſtendendo dictos Do
ctor.in varijs terminis loqui, ac loquitur Accurſ.illi
enim de reuocatione loquunt̃, iſta verò de ceſſatione,
& aliud eſt voluntatẽ ceſſare, & aliud voluntatem re
uocare, ità Ruin.conſ.3.nu.5.& 7.lib.1.Alex.in d.l.cẽ
teſimis, §.ſi ita ſtipulatus.in fi.ff.de verb.obli.nam be
25 nè verum eſt, † per mortem non induci reuocationẽ
voluntatis, vt præfati Doctores voluerunt verum tñ
quoq; eſt, per mortem induci ceſſationem volũtatis,
vt inquit gl.& loquitur d.tex.in l.4.ff.locati.

Primò limita concluſionem nõ procedere, ſed be-
neplacitũ morte eius, à cuius voluntate pendebat ex-
26 tingui, † qñ quis vtitur verbis ſimplicibus, & contra-
riam voluntatem non indicantibus, verbi gratia, ſi iu
dex dicat, donec beneplacitum fuerit, donec voluε-
ro, hoc enim caſu beneplacitũ morte illius finitur. d.
l.4.ff.locati. Bar.& Iaſ.in l.centeſimis, §. ſi ita ſtipula-
tus fuero. Bal.nu.9.Iaſ.nu.12.de verb.obli. Et ratio eſt,
quia illa verba præſeferunt, & reſpiciunt tantummo-
do voluntatem, ac beneplacitum concedentis, & vo-
luntas morte finitur, vt ſup.allegat ergo, & beneplaci-
tum per talia verba meritò finiri dicetur.

27 Rectè igitur dicimus,† mandatũ morte finiri, quia
mandantis voluntas deficit.l.mandatũ.C.man. Item
declarandi, & eligendi arbitriũ morte finitur. Iaſ.cõſ.
28 148. pen. col verſ.2. † ſic ſuperioris præceptum illius
morte finitur.Dec.in rub.C.de mã.prin. & ſic de alijs
ſimilibus.

Secundò limita concluſionẽ non procedere in ſu-
29 ſpenſione banni ad beneplacitũ Principis, † nã Prin-
cipis beneplacitum eius morte finitur, vt tradit. Ang.
conſ.217.col.9.quem refert, & ſequitur Dec. cõſ.108.
nu.2. cuius ẽt meminit Goza d. conſ.22. nu.10. qui &
alia plura congeſſit, quibus oſtendit beneplacitu Prin
cipis eius morte finiri, ꝙ latè probat. Marſ.rub.C.de
prob.nu.270.Soc.iun.conſ.63.nu 12.lib 2. idem tacit
Didac.Couar.lib.3.variar.reſolut.c.15.nu.1.& 3.verſ.
ſecundus caſus.Caſtr.conſ.438.in 1.dub. Tiraq. de le-
gib.connub.in glo.4.nu.18.c.ſi gratioſè.de reſcrip.in
30 6.Guid.Pap.ſing.394. vt etiã † beneplacitũ magiſtra-
tus ceſſat, eius officio finito, arg.l.4.locat. c. ſi gratio-
sè.de reſcr. in 6.& notat Grat. in conſ.92. nu.1. vol.2.
niſi ſit tale beneplacitum, quod reuocationem requi-
rat, quia licet per mortẽ, vel finitum officiũ ceſſet vo-
31 luntas,† non tamen inducitur reuocatio, iuxta ſiſta in
Alex.in l.centeſimis.§.ſi ita ſtipulatus.in fi.ff. de ver-
bor.obli.& eundem Grat.in d.conſ.92.nu.28.

Sed huic ſecundæ limitationi videt̃ repugnare il-
lud, ꝙ dictum eſt ſuprà in prima ampliatione, in qua
concluſum fuit, per mortẽ Principis non reuocari be-
neplacitum conceſſum circa ordinariam iuriſdictio-
nẽ obtinendã, ſed oportere per ſucceſſores huic expſ-
sè, & præcipuè de rogari, iuribus ibi adductis.

Concilies tñ, prout cõciliauimus ſupra gl.in l.quæ-
ſitum.§.1.in verb.hærede. ff.de precar. & tex.in l.4 ff.
loc. ad quintam ampliationẽ, hoc eſt vt præfata pri-
ma ampliatio loquatur in reuocatione voluntatis, ꝙ
per mortem nõ inducitur, vt iura in d.quinta amplia-
tione adducta loquuntur. Iſta autem ſecunda limita-
tio loquitur in ceſſatione voluntatis, quæ per mortẽ
benè inducitur, vt inquit d.gl.& l.4.& ſic aliud eſſe, vt
diximus voluntatem ceſſare, & aliud voluntatem re-
uocare, per iura in d.concor.adducta.

CON-

CONCLVSIO CLXXXIX.

ARGVMENTVM.

De berroarij teſtimonio in iudicio, quam fidem faciat.

SVMMARIVM.

1 *Berroarij teſtimonium in iudicio nullam fidem facit.*
2 *Berroarij quare dicantur viliſſimæ perſonæ.*
3 *Berroarij teſtimonio non creditur etiam in his, quæ eius officio coniuncta ſunt.*
4 *Notario ſcribenti in actis aliquid ſibi commiſſum non creditur.*
5 *Berroario non creditur etiam in pendentibus, & ſequentibus, & ex illius officio. Sed contrarium ibi.*
6 *Berroario creditur, ſi concurrat alia præſumptio, vel dictū ſuum ſit roboratum dicto alterius fide digni.*
7 *Berroarij dicto plenè creditur in his, quæ ad illius officium pertinent.*
8 *Berroario, vel nuncio referēti ſe aliquē citaſſe, creditū, donec eius dictū reprobatū fuerit per contrarias probationes.*
9 *Berroarij relationi creditur præſtito iuramento.*
10 *Nuncij dicto ſi contradicant acta ſcripta per notariū, ſtatur actis ſcriptis.*
11 *Iudicis arbitrio ſtatur, an magis credendū ſit nuncio aſſerenti ſe citaſſe, vel citato dicenti ſe non citatum, vel non ita citatum.*
12 *Berroario, vel nuncio creditur in his, quæ explicitè refert.*
13 *Berroario conſtituto a iudice ad perquirendum delinquentes per vrbem, referenti ſe aliquem delinquentem inueniſſe, creditur, ſi delictum ſit ex minoribus.*
14 *Berroario, & nuncio creditur de excuſſione bonorū creditoris, hoc eſt, quando dicunt non reperiſſe bona, in quibus ſententiam exequi potuerint, vel nō inueniſſe in domo ſuppellectilia.*
15 *Berroario, & nuncio creditur, bona in quibus exequuta eſt ſententia, eſſe illius, contra cuius bona exequenda erat.*
16 *Berroarij teſtimonio pro Præſide in ſuo ſindicatu ſtatur.*
17 *Berroarij teſtimonio nō ſtatur, quādo eſt viliſſima perſona.*
18 *Berroarij teſtimonium contra Præſidem ſuum in ſindicatu validum eſt.*
19 *Berroarij ſi partim pro poteſtate depoſuerint, partim cōtra creditur eorum dicto in totum.*
20 *Berroarij teſtimonio fides per Præſidem adhibetur, niſi ſit vilis perſona, & de veritate eius vita ſit ſuſpectus.*
21 *Berroarij pro Præſide teſtificantur, ſi reuera ab eo receſſerint, ſecus ſi receſſuri.*
22 *Berroarij a teſtimonio dicendo reijciuntur.*
23 *Berroario quare fides ſit adhibenda, cum de ſua exequutione tractat.*
24 *Berroarij multum de fide diminuitur, propter eorū ſtatus viliſſimam conditionem.*
25 *Berroarij vti, qui dicuntur familiares poteſtatis gaudent priuilegijs, quibus præſes.*
26 *Berroario exequenti ſententiam iudicis de facto reſiſti poteſt, ſi modum excedat in capiendo bona.*
27 *Berroarius, quod ſibi a ſtatuto prohibitum eſt, ne accipiat pro exequutione ſententiæ, illud accipere nō poteſt etiam a ſponte dantibus.*

1 Berroarij teſtimonium in iudicio † nullā fidem facere tradidit Bal. in l. ēt ſub nu. 4. verſ. ſed reuoco. C. de teſtib. & ibi Saly. Ioan. And. in addit. ad Specu. in tit. de citatio. §. 1. verſic. ſed nunquid, & in d. tit. de contuma. §. 1, in addit. magna, & idē in c. cū parati de appel. vbi Ant. But. & Imol. & ibi Bal. & Iaſ. in l. age cū Gemin. nu. 11. C. de tranſact. Imo. in clem. ſi ante. col. 4. de dol. & contu. facit glo. in c. venerabilibus, §. ſecus in ver. in iud. de ſen. excō. in 6. Ang. in l. ſciendum. ff. de vſur. Alexan. in l. 3. ff. de teſta. Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra falſam. §. teſtium depoſitiones. nu. 115. verſ. quid de berroario. de proba. D. Steph. Aufre. tract. ſuo de teſtib. nu. 12.

2 Ratio eſt, † quia illi dicūtur viliſſimæ perſonæ, qui miſſiones, & executiones in tenutam faciunt, quales ſunt berroarij ita loquutus eſt Bal. in l. fi. in 8. q. in fin. C. de edic. diu. Adr. tol. nu. 47. l. fi. ff. de iudic.

Amplia primo, vt procedat nedū in ſeparatis ab eius
3 officio verum etiā in his, quæ illi ſunt coniuncta, † & quæ antecedunt, vt in mandato citādi aliquē, de quo ſibi non credit, niſi aliter conſtet, vt Bald. in tracta. de proba. in tit. de cita. & dila. quæſt. 10. Bar. in l. 1. §. cura. ff. de offi. præſc. vrb. Fely. in c. quoniam contra nu. 13.
* in fin. de prob. vbi dicit hanc * communem. Aret. in c. 1. col. 2. de iud. Sebaſt. Sapia. in l. fi. nu. 17. C. de edic. diu. Adr. tol. gl. & Doct. in l. ſicut proponis. la 2. quomodo, & quādo iud. Alex. in d. l. 1. §. cura. Fely. in c. 1. col. 6. verſ. cōcluſio. de iud. Io. Andr. in addit. ad Spe. in tit. de cit. §. 1. verſ. ſed nunquid credit. Io. de Imo. in l. ex conſenſu. §. cum, qui. ff. de appella. idem Imol. & Ant. de But. in c. cū parati. poſt gl. ibi de appel. Fely. in c. quoniā contra. de probat. & in c. 1. verſ. quarta con-
* cluſio. de iudic. vbi hanc dicit eſſe * communē Fran.
* de Aret. qui & ipſe hanc dicit * communē conſ. 34. relatus per apoſtil. ad Ang. de malef. in §. iudex cōmiſſit, ver. & benè not. Lud. & Alex. in l. ſciendū. ff. de ver
4 bo. obli. Bald. in l. his ſolis. C. de reuoc. don. † ſicut, nec credit notario in actis ſcribendi aliqd ſibi cōmiſſum Affli. dec. 317. per totum Guid. Pap. in q. 126. Alex. in conſ. 213. lib. 2. & conſ. 212. lib. 6. & conſ. 104. lib. 5. licet contrariū tenuerint aliqui, quos refert Iaſ. in §. quadrupli, Inſti. de act. tamē Bal. in l. fi. C. de exhi. reis dicit opinionem priorem eſſe de iure veriorem.

Secundo amplia, vt procedat etiam in iis, quæ pen-
5 dent, ſequunturq; ex illius officio, vt ſi dicat ſe citaſſe Titiū, qui reſpondit, nolle comparere, non enim creditur, illum ita reſpondiſſe. Bal. in addi. ad Spec. in tit. de ſentē. in ver. citatio debet eſſe legitima. Io. And. in addi. ad Spec. in tit. de citatio. verſ. ſed nūquid, & in tit. de contuma. §. 1. But. & Imo. in cle. ſi ante. de dolo, & contum. gl. in c. venerabilib. §. ſecus de ſent. excō. lib. 6. faciūt d. Bal. in l. diuus in 1. lect. in 1. col. & ibi Ang. de in integ. reſt. Imol. in clem. ſi de dolo. & cōtu. & in d. c. venerabilis Paul. de Caſt. in conſ. 145. lib. 2. Corn. conſ. 97. lib. 3. Iaſ. in l. properandū. §. eo quidem. C. de iud. Ant. de But. in c. cum parati. de appell. Iaſ. in l. age cū Geminiano. C. de tranſact. Tiraq. in tract. de retra. conſang. in verb. lignager. §. 8. glo. 9. nu. 14.

In contrariam tamen ſententiam iuere gl. & Bart. in l. ex conſenſu §. fi. ff. de appel. & in l. fi. ff. de reſti. in integ. Bar. in l. res denūciationes. C. quomo. & quan. iudex Inn. in c. ad petitionem. de accuſ. Dec. in c. cum parati. nu. 12. de appel. Ioan. de Imo. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. Florian. in d. clem. ſi ante. in 8. quæſtio.

Hanc repugnantiā conciliāt Philip. Fran. & Abb. Panot. in d. c. cū parati, & ibidē Abb. Sicul. vt prima concluſio negans procedat, vbi non concurrit alia p̄-
6 ſumptio vltra dictū Berroarij, vel Nuncij, † ſed ſi concurrat aliqua præſumptio, vt quia citatus non cōparuit in termino, illi creditur, idē etiā ſi dictum ſuū ſit roboratū dicto alterius fide digni, ita Mathe. in auth. niſi nu. 10. C. de ſent. ex breu. reciran. Et eadem deciſio ſeruatur, ſi qd aliud referat, vt ſe fuiſſe verberatū, vel prohibitū exequi ſibi demandata, quia ſibi nō creditur, niſi aliter probet dictum ſuum, ad quod faciunt omnes ſupraſcriptæ auctoritates, quibus adde Bart. & Doct. in l. diuus. ff. de cuſto. & exhib. reo. in l. ea quidē. C. de accuſ. vbi p̄ſertim Sal. videas Hunc caſum nihil in ſe dubitationis cōtinere ſentit Boſſ. in ſua prax. cri. in tit. de nuncia n. 12. hancq; concluſionē ſequitē Tiraquel. de retract. conſang. §. 8. in gl. 9. nu. 19.

Primò

Primò limita hāc cōcluſionē, vt nō pcedat in his,
7 quæ ad illius officiū pertinent, † de quibus plenè cre-
ditur illius d.c.cū parati.c. prudentiam; vbi gl. de ap-
pel.l.apparitores.C.de exact.li.10.c.ſi fortè.65.diſt.c.
1.de teſti.cog. per quæ iura ita tenet. Spe.in tit.de cita
tione.§.ſequit.nu.6.ver.& vř, & ibi latè Io. And.l.ſi
quis decurio.C.de fal.Bar.in l.ſi librarius.ff.de reg.iur.

Hinc meritò colligitur, vt ſi berroarius, vel nūcius
8 referat ſe Titiū citaſſe† credať illius dictio donec re-
probatum fuerit per contrarias probationes, ita tradi-
dere Spe.& Io.And.vbi Bal.in l.vt pſectius. C.de ann.
excep.Card.in clem.1.in 9.q.de iudi.Bar.in extrau.ad
reprim.in ver.nunciū.Bar.in l.1.§.fi.ff.de offic. præſe.
vrb.Fel.in c.qm̄ contra.in 8.col.de probat. & in c. ad
petitionem. in 9. col. de accuſ. Paris de Put. in tract.
ſind. in ver. nuncius.Corn.in conſ.79.in litera B,in 3.
vol.Iaſ.in l.nec is.nu.10.de acq. hær.

Declaratur hæc limitatio, vt nō procedat ſimplici-
9 ter, † ſed præſtito iurō ante illius dictum atq; relatio-
nem, vt per citatos Doct.in d.limit.qui loquūtur hac
cōditione quibus addo Ang. in §. hi qui cauſas auth.
de ind.& in §.ſi quis autem.de eccleſi.tit. Ioan.de Ar-
nono in ſuo ſingul.20.vbi tn̄ cum gl. d.c. cum parati,
ſentit, ſatis eſſe illū ſemel iuraſſe in aſſumptione ſui
officij de omnib.legaliter faciēdis & adminiſtrādis.

Declaratur ſecūdò præfata limitatio, vt procedat,
ſi nuntius conuenit cū actis ſcriptis per Notariū, alio
10 qui ſi repugnet, verbi gratia, Notarius ſcripſit,† nun-
tiū retuliſſe, ſe citaſſe Titiū ad domū,& poſtea nūtius
dicit, ſe citaſſe (vt inquiunt) perſonaliter, de hoc fides
hr̄ actis ſcriptis per Notariū. Cyn.& Bal. in l.ſi qs de-
curio.C.de fal.Io.And.in addi. ad Spe.in tit. pe inſtr.
editio.§.reſtat.verſ.ſed ſi vnus. Io. de Imo. & alij Do-
ctor.in c.ad audientiā.de præſcr. Ang.in l.1.ff. quēad.
teſta.aperiātur.Abb.Fel.Dec.& Maria. Soc.in d.c.cū
parati.de appell.Ang.in Inſtit.de act.§.quadrupli.

Declaratur tertiò, vt procedat, quatenus nō hēt ci-
11 tatū contradicentē,† ſed ſi ille, quē dicit citatū, ſe nō
citatū, vel non ita citatū aſſerat, tūc ſtatur arbitrio iu-
dicis, cui magis credat, cōſiderata vtriuſq; natura, at-
que genere præiudicij, vt docuit Io. And.in addit. ad
Spec.in tit.de citatione.§.ſequitur.verſ.ſed nunqd cre-
ditur Saly.in l.abſentem. in 5.q. de accuſa. & in l.tres
denunciationes.verſ.ſed an credatur nuntio. C.quo-
modo & quan.iud.Maria. Soc.in rub. de dilat.art.16.
* vbi multos allegat, & dicit hanc * communē Io.And.
& Abb.Panorm.poſt alios in d.c.cum parati.
12 Declaratur quartò, vt procedat in his,† quæ expli-
citè refert, ſecus ſi implicitè aliquid habuiſſe dicat, vt
ſi retulit ſe citaſſe Titiū domi habitationis ſolitæ, &
deinde dicat implicitè, ſe illum prius pſonaliter perquiſi
uiſſe, vt fuit neceſſe, non enim illi de hoc poſtremò
fides eſt habenda, vt nos præmonuit Bar.in l.3.§.præ
tor ait.ver.ſed quid debet nuntius. ff.de damn. infect.
Ant.de Bur.in c.cauſam.col.pen. de dol. & cōtu. latè
Alex.in conſ.2. conſideratis his, li.3. Abb.in conſ.84.
lib.2.Rom.in conſ.414.in re præſenti.

Infertur ſecundò vt ſi berroarius ſit conſtitutus à iu-
dice, vt perquirat delinquentes per vrbem, tunc credi
13 illius dicto, † ſi referat inueniſſe aliquē delinquentē,
ſi tn̄ delictum ſit ex minoribus, vt quia inueuerit ali-
quē cū armis, vel ludentes alea. Bar.l.diuus.la 2.ff.de
cuſt.& exhibi.reor.Bald.in l.magis.§.illud. ff. de reb.
cor.qui ſub tutc.Egyd.Boſ.in ſua praxi crim. in tit.qn̄
de cri.cogno.tanquā noto. Aret.in conſ.antep. col.2.

Inferť tertiò, vt berroario, & nūtio credať de excuſ
14 ſione bonorū debitoris, id eſt, ſe † nō inueniſſe bona,
in quibus ſnīam exequi potuerint, vel nō reperiſſe in
illius domo ſupellectilia. Bar.in l.à diuo Pio §.in ven
ditione. verſ. ſed quæro qualiter. ff.de re iud.& Alex.
ibi nu.12.vbi multos idē ſentiētes adducit. ff.de verb.
oblig. Ang.in auth. hoc ſi debitor.in 2. & 3.col.C.de
pign.Bal.in l.1.C.quand.fiſ.vel priua.Bar.Cœpoll.in
l.rem amiſiſſe.ff.de verb. ſign.

Infertur quartò, vt berroario, & nuntio fides habea
15 tur, bona in quib.exequutus eſt ſnīam, eſſe illius, † cō
tra cuius bona exequenda erat, ſic voluere gl. Bald.&
Docto.in l.1.C.de priuil.fiſ.Salyc.in l.1.C. ne vx.pro
mari.probatur hæc concluſio in l.1.§.cura, ff.de offic.
præfec.vrb. Doct.in d.c. cum parati. de appel.Bart.in
extrau.ad reprimendum, in verſ. per nuntium.Ioā. de
Imol.in l.à diuo Pio.§. ſic quoque. C.de re iud Cyn.
in l.ea quidem.C.de accuſ. Bar.& Bal. in l.fi.C.de ex-
hiben.reis.Bal.in l.2.C. quando fiſ.vel priua. Alex.in
d.l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.idē tenet Pau. de Caſt.
in conſ.273.viſis,& conſideratis, niſi appareat contra
dictor, qui contrarium probet.
16 Secundò limita concluſionē non procedre,† qn̄ te
ſtimoniū fert contra Præſidē in illius ſindicatu, quia
tunc eius teſtio ſtatur, quia contra domeſticū poſſunt
produci, ita dixit Bal.d.l.etiam.nu.4. & per authorita
tes ſupra allegatas. Ang.in l.ſciendum.de viur.

Sublimita tn̄ hanc limitationem, non procedere,
17 † qn̄ berroarius eſſet adeò perſona vilis, vt eſſet ſu-
ſpectus ex vilitate vitæ, quia tunc ipſius teſtimonium
nullius eſt ponderis, ita Bal.loco ſupra citato, argum.
l.aut affinitat c. ff. de procurat. argum.l. cui eorum.§.
affinitatis. ff.de poſtul.

Tertiò limita, qn̄ pro Præſide ſuo in ſindicatu teſti
18 monium ferret, † nā tunc eius teſtimoniū etiam eſſet
validum, cū deſierit eſſe domeſticus, & familiaris il-
lius Poteſtatis.Bal.in d.l.etiam num 4. verſ.ſed quid è
contra. Ang.in l. ſciendum. ff.de viur. Alex.in l.4.de
teſtib.Lanfran.in c.quoniam contra.verſ.quid de ber
roario, de probat.

Sed obſeruandum eſt, vſq; eo hanc limitationem
19 procedere,† vt ſi partim pro Poteſtate depoſuerit, par
tim cōtrà, credatur omninò eius dicto, vt notabiliter
dixit Bal. in d.l. etiam. Idque ea ratione potiſſimum,
ne fides diuidatur.

Intellige tamen primò ſupraſcriptam tertiam limi
tationem cum illa declaratione, de qua in ſecunda,
20 † vt fides teſtimonio berroarij per Poteſtatem adhi-
beatur, niſi eſſet adeò vilis perſona, vt de vilitate vi-
tæ eſſet ſuſpectus, per iura ſupra alleg.

Intellige modò ambas ſupraſcriptas limitationes,
berroarium poſſe ferre teſtimoniū pro Poteſtate ſuo,
21 procedere, † dummodo penitus reuera à Poteſtate re
ceſſerit, ſecus verò ſi ſit receſſurus ab ipſo, quia eo ca-
ſu adhuc durat familiaritas. l.1. C.ſi rector proui. & l.
22 1.C.ſi quacunq; prædi.po.Bal.d.loco ſupra citato,†&
ideo à teſtimonio ferendo reijciuntur, vt regula gene
rali cautum eſt.l.2.C.de teſtib.

Quartò limita concluſionem non procedere, qn̄
23 de ſua executionē tractata deponit, † nam eo in caſu
ipſi berroario fides eſt adhibenda. Ratio eſt, quia cū
propter vilitatem ſtatus à teſtimonio dicēdo reijcia-
tur, vt ſupra dictum eſt, ſequitur, vbi viliſſima tractat,
ei fidem eſſe adhibendam, ita Bal. in l. edicto.nu.47.
C.de edict.diui Adr.tollen.

Verùm enim verò animaduertendū eſt pro decla-
ratione limitationū, in quibus dictū eſt, credi Berroa-
rio iis in caſibus, in quibus teſtimoniū ferunt, non eſ-
24 ſe teſtes fidei pleniſſimę,† cum eis multum de fide de
trahatur propter eorum ſtatus viliſſimā cōditionem,
authent.de teſtibus, verſi.ſancimus. in prin. & §. ſi cū
ignoti.& arg.tex.in l.fi.§.ſin autem. C.de iur. delib.&
§.oportet.de fid.inſtr. collat.8.

Concluſioni noſtræ & illud, quod ſequitur optimè
25 congruit, nam berroarij, tanquam † qui dicuntur fa-
miliares Poteſtatis, vt per Bal.in l.ēt.n.5.C.de teſt.gau
dent priuilegijs, quib. Poteſtas. Bald.in l.obſeruare.§.
proficiſci. in 8.q. in fi. ff.de offic. proconſ.& leg.ſicut
cæterorum familiares, arg.l.1.C.de epiſc.& cler.& l ſi
vnus.§.1. ff.de iudi.

Nec illud alienū eſt: etenim berroario exequēti ſen
tentiam

ſententiam iudicis, ſi modũ excedat in capiendo bona,
26 † põi de facto reſiſti, vt docuit Bar. per illum tex. in l.
pen C. de exact. & exequut. lib. 12. refert, & ſequit̃ Hip-
pol. Marſ. in l. fi. nu. 46. ff. de iuriſd. omn. iud. faciunt d.
Bar. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. Alex. in l. 1. §. itẽ ſi qs
cũ. ff. ne quis eum. Paul. de Caſt. in conſ. 192. Rom. in
l. 1. in 10. col. ff. de re iud. Flo. in l. quemadmodũ. §. Ma
giſtratus. ff. ad l. Aql. Amanel. de Cla. aquis in 23. ſing.
vbi ponderat ad id tres tex. l. defenſionis, & l. prohibi-
tum. C. de iure fiſc. & auth. vt non lic. §. finaũt ciuili.

Poſtremò loco addendum eſt, berroariũ ſi ſtatuto
prohibeatur certũ quid accipere pro exequutione ſen
27 tentiæ, † non poſſe illud accipere etiam à ſponte dan
tibus. l. vni. C. de ſalgamo. hoſpi. non præſtan. lib. 12.
l. fi. §. 1. C. de re milit. & in l. 1. in fi. C. de rapt. vir. & in
l. ſpem C. quæ res pig. oblig. poſſ. per quę iura ita tenet
Marſ. in l. vnius. §. ſiius. nu. 2. ff. de quæſt. & in l. vni. nu.
238. C. de rap. virg. & in l. lege Cornelia. §. conſtitutũ.
nu. 2. ff. ad l. Corn. de ſicar. vbi multos in idem conſen
tientes affert, vltra quos optimè deſeruit dictũ Bocr.
in deciſ. 134. nu. 10.

CONCLVSIO CXC.

ARGVMENTVM.

Beſtiarum legato relicto, an cenſeantur lega
ta eſſe animalia domeſtica, & manſueta.

SVMMARIVM.

1 *Beſtiarum legato relicto, non cenſentur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta.*
2 *Beſtiæ appellatione non veniunt, niſi animalia feræ naturæ, vt vrſi, leones, &c.*
3 *Animalia domeſtica ſi vocantur beſtiæ communi vſu loquendi regionis, tali ſignificatui, ſtandum eſt.*
4 *Verba debent accipi ſecundum vſum loquendi regionis, licet lex aliter ea interpretetur.*
5 *Statutum puniens dimittens beſtias ſine cuſtode, procedit et in dimittente ſine cuſtode pecudes.*
6 *Beſtiæ ſimplici appellatione venit fera, & manſueta.*
7 *Cicero beſtias vocat omne animal rationis expers.*

1 BEſtiarum legato relicto, † non cenſent̃ legata eſſe animalia dome-
ſtica, & manſueta. l. 1. §. beſtias. ff. de poſtul. & ibi latè
Ang. & Bar. Alex. in addit. ad Bar. in d. l. 1. §. remouet
qui allegat l. anniculus. in prin. ff. de verb. ſigni. & Syl-
ua. in conſ. 72. nu. 5. vol. 2. adde ad id tex. in l. 1. in verſ.
in beſtijs. ff. ſi quadr. pau. fecil. di. & text. in l. 2. in verſ.
vt igitur. ff. ad l. Aquil.

Cuius rei ratio eſt, quia ſtricta vocis ſignificatione
2 beſtię † nõ veniũt, niſi animalia feræ naturę, vt vrſi, &
leones, &c. Beſtias. n. inquit Vlpian. in d. l. 1. §. beſtias.
ff. de poſtulat. accipere debemus ex feritate magis, q̃
ex animalis genere. D. Matth. de Matheſ. ſing. 95. &
ibi doctiſſimè additio, q̃ incipit. Nota vnũ mirabile.

3 Primo limita cõcluſionẽ non procedere, † qñ cõi
vſu loquendi regionis animalia domeſtica vocarent̃
beſtiæ, q̃a tali ſignificatui ſtandũ eſt, nã in ſtatutis etiã
exorbitantib. & correctorijs iuris cõis verba debẽt ac-
4 cipi ſñ vſum loquendi regionis, † non obſtante, legẽ
aliter tale verbũ interpretari. argu. l. cum de lanionis.
§. aſinam molendinariã. ff. de fund. inſtr. & inſti. leg. l.
Labeo ff. de ſuppel. leg. Fel. in proce. n. decret. nu. 3. cũ
ſeq. vbi latè de hac concluſione, & Tiraq. de retract.
lignag. §. 2. in prin. nu. 5. cum ſeq. & Euerar. in loco ab
opinione vulgi. col. pen. verſ. & tertius caſus. ita et no
tat Nat. in conſ. 347. nu. 2. vol. 2. qui allegat Math. in
ſing. 96. incip. nota vnum notabile, referentem fabu-
lam cuiuſdã Aduocati allegantis rubr. C. de aſinis, &
beſtijs non habendis. lib. 12. & Albe. de Roſa. in d. §.
5 beſtias. & tandem concludit, † ſtatutũ puniens dimit-
tentes beſtias ſine cuſtode, procedere et in dimittente
ſine cuſtode pecudes. Idem et dicit ſequtus Socy. in l.
3. §. Nerua filius. ff. de acq. poſſ. ponderantem ibi text.
in verb. feras beſtias, nã ex quo adijcit hanc qualitatẽ
6 feras † innuit, ſimplici appellatione beſtiæ venire fe-
ram, & manſuetã, & ita ſequit̃ hoc Iaſ. in d. §. Nerua.
nu. 10. licet poſteà ſe remittat ad allegata per Bart. in
d. §. beſtias. ita et ſentit Syluan. in d. conſ. 72. num. 7.
7 † vbi dicit, Ciceronem beſtias vocare omne animal
rationis expers, vt de Natu. Deor. cũ dixit, beſtię aqua
tiles, vt crocodilli, fluuiatileſque teſtudines. & de ami
cit. Hoc apparet in beſtijs, volucribus, agreſtibus natã
tibus, ſuibus. cicuribus, feris. & in Tuſcul. quart. Aliæ
beſtiæ natantes ſunt, alię volucres, ſerpentes quędam,
quædam gradientes, & multis alijs in locis.

CONCLVSIO CXCI.

ARGVMENTVM.

Bibliæ auctoritas, atque fides ſummariè nar-
ratur.

SVMMARIVM.

1 *Bibliæ auctoritas quanta ſit energiæ, ac fidei.*
2 *Bibliæ ſcriptura ab ore omnipotentis Dei, ter optimi maximi excepta eſt, populoque electo data.*
3 *A biblia diſcedere ſcelus nefarium, ac morte piandum.*
4 *Biblia ſuper omnia fidem ter pleniſſimam facit.*
5 *Bibliæ litterulam, vel iota addere, vel diminuere non licet ſub æterna damnationis pœna.*
6 *Bibliæ auctoritas allegari poteſt ad cauſarum deciſionem.*
7 *Dicta prophetarum, & ſanctorum ad deciſionem cauſarũ allegari poſſunt.*
8 *Lex Moſaica allegari poteſt, & ꝓbat in deciſione cauſarũ. Quod declara, vt ibi.*
9 *Auctoritas legis cõdedæ cui data ſit à Deo optimo maximo.*
10 *Bibliæ auctoritates, & ſanctorũ Patrum ſi contrariantur dictis Papæ, vel Cæſaris interpretãtis legem, vel ſacram ſcripturam prævalent auctoritati Papæ, & Cæſaris.*
11 *Dicta ſanctorũ Patrũ ſi fundata ſunt auctoritate noui teſtamenti, vel veteris, prævalent etiã Cõſtitutioni Papali.*

1 BIbliæ auctoritas † quãtæ ſit energiæ, ac fidei
facilè ille diiudicabit, qui Chriſtianã
religionẽ vel ſummis labijs deguſtauerit. Nã cum bi-
blię ſcriptura ab antiqs ſanctis Patrib. ab ore omnipo
2 tẽtis Dei ter optimi Maximi † ad eruditionẽ, ac rectè,
iuſteque viuẽdi normã populo electo excerpta ſit, ac
poſteritati relicta, vt ſñ eam oĩa ſua geſta, & actiones
3 moderarentur, à qua cũ vel latũ † vnguẽ diſcedere ſit
ſcelus nefandũ, ac morte piandũ, nullus dubitet quin
4 ſuper oĩa fidem † ter pleniſſimã faciat, præcipuè cum
eidẽ ne minimã quidẽ literulã, vel iota addere, vel di-
5 minuere † ſub pœna æternæ damnationis non liceat.
Ioan. in Apocal. vlt. cap. certificari. extra de ſepultur.
Abb. in c. 1. nu. 4. extra de offic. delegat.

6 Et quod allegari poſſit ad cauſarũ deciſionẽ † pro-
bat tex. in c. cauſam, & ibi Abb. in 5. notab. de ele. 25.
diſt. c. 1. & c. fi. & c. cũ Apoſtolica, & ibi Abb. de his, q̃
fi. a prælat. not. Inno. in c. cum venerabilis. de excep. c.
ſunt nonnulli. in ver. tantorum Patrum 16. q. 1. & in
Sancta Romana 15. diſt. debet enim vſque ad vnum
iota ſeruari glo. in c. noli. 11. diſt.

Amplia primo vt procedat etiã in cauſis ciuilibus,
tex. eſt & ibi gl. in auth. vt iud. ſi quo ſuffra. §. cognitio
in ver. colloquiorum, q̃ glo. no. ad hoc Bal. in auth. ad

haec

hæc.C.de vſur.gl.in l.ſi cum venderet.§.fi. ff.de pign.
act.in l.cuſtodiam. ff.de peric.& cōmod. rei vend.gl.
in l.illud.ff de off.præſid.Bal.in rub.B.de fid.inſtru.

Secūdo amplia, vt ꝑcedat ēt in dictis Prophetarū,
7 † gl.in §.his igiť Inſti.de iuſti.& iur.& in auth. vt iudi-
ces ſine quo.ſuffra.col.2.in ver.illicitas,& in c.& ſi Iu
dæos.de iud.& ibi Io.Andr.& Hoſt. facit l.ſolēt.circa
fi.ff.de off.procōſ.& leg.& in l.ſi chorus.ff.de leg.3.&
c.ne tales,de cōſe.diſt.5.& in c.quemadm. de iureiur.

Tertiò ampliať, vt procedat in dictis ſanctorū Pa-
trū.tex. in c. licet, 10.diſt. in c.ſunt quidē.30.q.1.& in
c.magnæ.de vo.facit gl.in l.illud.ff.de offi.præſid.

Quartò ampliať, vt procedat ēt in lege Moſaica,
8 † quę & ipſa pōt allegari,& ꝓbari in deciſione cauſa-
rū.Cor.in conſ.65.ver.item ſuper prima prouincia,&
in conſ.130.lib.2.Saly.in ſuo conſ. ꝙ incipit, Matha-
ſias Hebræus.p l.in ſinagoga. C.de Iudæ. & l. Iudæos.
C.eo.Barb.in conſ.15.lib.2.Io.Cāpeg.in tract.de dot.
in vlt.q.Ant.de Roſ.in arbore cōſanguinitatis, in vlt.
q.ver.ſed nunc occurrit dubiū,Alex. & Iaſ.in l.1. ff.ſi
cert.per.Florianus in l.max.vitium.C.de lib.præt.

Hæc verò ampliatio declarāda eſt, vt ꝑcedat duo-
bus concurrentib. Primū, vt quæſtio ſit inter Iudæos,
quia ſi inter Iudæū,& Chriſtianum ſeruātur iura Ro-
manorū.l.Iudæi.C.de Iudæis.Secundū,quod lex Mo
ſaica loquatur ſpecificè in illo caſu: lex verò Roma-
norū nihil loquatur de hoc caſu, vel ſi diſponit, hæc
diſponit in genere; Moſaica verò ſpecificè, ita tenēt
omnes præcitati d.ampliatione quarta,in dictis locis,
& Fel.in c.Iudæi.in ver.ext.gl. de Iudæ.

Limitatur modò principalis cōcluſio, vt procedat
in quæſtionibus per leges, vel Canones nō deciſis, ſe-
cus in his, quarū deciſionē habemus in iure Cæſareo,
9 vel Pontificio,† auctoritas enim legis condendæ non
illis,ſed iſtis data eſt à Deo Opt. Max. c.tranſlato. de
conſt.gl.in ſumma 20.diſt.& ibi tex. in c.1.& ſeq.facit
clem.1.§.fi.de ſumm.Trin.& d. Archi. & Domi.in c.
Auguſt.26.diſt.Abb.in cap.1.de offi.iudi.deleg. & ibi
Fel.& in c.ne innitaris.de conſti.

Reſtringiť hæc limit. vt nō ꝑcedat in duob. caſib.
10 Prior eſt,† qñ dictæ auctoritates Bibliæ,& ſanctorū
Patrum aduerſantur dictis Pontificis. Max. vel Cęſa-
ris non legem condentis, ſed interpretātis legem, vel
ſacram ſcripturā,nam auctoritas ſummi Pont & Cæ-
ſaris cedit.Innoc.IIII.in c.per tuas.de ſimo. Abb.in c.
capellanus.de fer.Hoſt.in c.ſoler.de ſent.excom.in 6.
& ibi,Io.And.Arch.& Dom.in Sūma.20. diſt. niſi tū
interpretatio eſſet de neceſſarijs ad ſalutē, vt de fide,
& ſacramētis, qa in illis ſtatur interpretationi ſummi
Pont.qui ſi erat à ſolo concilio corrigitur. c.nulli fas.
19.diſt.c.ſi Papa.40.diſt.facit cle.1.§. fi.de ſumm.Tri.
ſentit Abb.in c.ne innitaris.de conſtit.

11 Poſterior caſus eſt, † ſi dicta ſanctorū Patrū eſſent
innixa auctoritati noui Teſtī, vel veteris,tunc.n. præ-
ualent ēt conſtitutioni Pontificiæ,glo.in c.de libellis.
in ver.illorū 20.diſt.tex.& ibi glo.in c.fi.36.q.2.Abb.
in c.qualiter,& qñ.il 2.de accuſ. Io.de Imo. in c.cum
cōtingat.in 7.not.de iureiu.And.Tiraq.ī trac.de iur.
* primog.q.40.Dec.in l.1.ff.ſi cert.pet.& * oēs Doct in
c.1.de offi.deleg.& in c.ne innitaris.de cōnſt. Iaſ.in §.
quædam.nu.67.Inſt.de act.Rom. in ſing.ſuo 685.

CONCLVSIO CXCII.

ARGVMENTVM.

Bibliothecæ legato an iudicandum ſit cum li
bris venire armarium.

SVMMARIVM.

1 *Bibliothecæ legato non iudicandum eſt, venire armarium,*
ſed tantum libros, ſed in hoc attenditur prius qualitas
& legantis, & legatarij.
2 *Scholaris legans alteri ſcholari bibliothecam, ex tali legato*
veniunt etiam libri.
3 *Stationarius legans alteri bibliothecam cenſetur ſentire ma*
gis de armario, quam de libris.

1 Bibliothecæ legato non iudicandū eſ-
ſe,venire armarium,† ſed
tñ libros,doctrina fuit inſignis Bar. in l.cum pater.§.
menſæ.in fi. de lega.2. & tex. in l.librorum.§. ſed etſi
Bibliotheca.& §.libris.& ibi Bar.de leg.3.

Sed in hoc tñ erit ſtatuendū inſpecta prius qualita-
te,& legantis,& legatarij,niſi aliter ex verbis legantis
2 de eius mente appareret, † nā ſi ſcholaris ſit q legat al
teri ſcholari, ex tali legato venirēt ēt libri, ita ait Bar.
in d.§.ſed etſi bibliotheca.ꝑ tex.in l. quod tñ Caſſius.
in fi.ff.eo.tit.& l.plenū.§.equitij.de vſu & habi. l. ſed
etſi ſuſceperit. §.1. ff.de iud. Si verò ſtationarius ſit, q
3 legat alteri,† tunc cenſeť ſentire magis de armario, q
de libris,ita ſentit idē Bar.in d.loco, per tex.in l. cū fi-
liofam. ff.eo.titu.de leg.3. primū tñ eſſet aduertendū
quomodo fuiſſet cōcepta carta legati, vt aduertit idē
Bar.ibidem,& tandem eſſet attendendus cōis vſus lo-
quendi illius regionis, vt in ſimili diximus in limita-
tione ad concluſionem,beſtiæ,periura ibi allegata.

CONCLVSIO CXCIII.

ARGVMENTVM.

Blanditiæ Principum inſtantiſſimę an metum
inducere dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Blanditiæ Principum inſtātiſſimę metum inducere dicun-*
tur, & de illis conſtito, & probato metus probatus diciť.
2 *Blanditiæ Principum minis æquiparantur.*
3 *Blanditiæ qñ metū inducāt, & quādo non, vide remiſſiuè.*
4 *Blanditiæ, & rogamina iuſtum metum inducunt, ſi aganť*
a tyrāno ſolito ſæuire in eos, q ſuis pcibus non obtēperāt.
5 *Blanditię prelati, & ſuperioris, qui in ſuos ſubditos ſolet ſæ*
uire precibus, & votis non obedientes, metum inducunt.
6 *Princeps vel prælatus in dubio malè tractare ſuos ſubdi-*
tos non præſumitur.
7 *Metus non præſumitur ob reuerentiam, niſi concludenter*
probentur præceſſiſſe verbera, & minæ.
8 *Blanditiæ Principis ſimpliciter, abſq; ꝙ præceſſerint minæ,*
vel ꝙ conſuetus ſit tyrannicè ſæuire in eos, qui precibus
ſuis blandis non obtemperant, metum non inducunt.
Idem dicitur de iuſſu ſuperioris ibid.
9 *Blanditiæ, preces, ac perſuaſiones Principis, ſi ſunt importu*
næ, licet non faciant præſum metum, niſi præceſſerint mi
næ, tamen faciunt actum nullum.

1 Blanditias Principū vehemētiſſimas me
tum inducere,† & de illis con
ſtito,& probato,metū probatū dici.ſcriuere Imp.Gra-
tia.Valē.& Theo. & ab Accu. explicatū fuit in l.1.C.
ſi rect.prouin.idē tradidit gl.in l.1.in prin in ver. quē-
admodū,& ibi Pau.ff.ꝙ metu.c.cū inter R.de elect.&
ibi latè Imo.Bal.in c. quæſirū. & ibi Fel.nu.a.extr. de
off.& poteſt.iud.deleg.Imol.in c.petitio,in prin. extr.
de iureiur.gl.in l.1.in verſ.quædam.ff.quod iuſſ Bald.
in c.vnico.§.iniuria.de pace iuram.firmand.in verbo
feudo.Alex.in conſ.124.lib.1. Corſet.in ſuis ſingula-
2 ribus in verbo metus. Et ratio eſt, † nā blanditiæ Prin-
cipum minis æquiparantur, arg.gl.in l.1.C.ſi rect.pro
uin.& notat Fely.in c.1.de offi.deleg.vbi etiam decla
3 rat, quando blanditiæ inducant metum,† & quando
non. Etenim,vt inquit ille.

4 Ideò intellige concluſionē procedere,† ſi inter per-
ſonas non prohibitas donare facta fuerit huiuſmodi
donatio,& dummodo in ea talia verba fuerint aſſer-
ta. Bart.in l. ſi forte.ff.de caſtr.pecul. Caſtr.in l. Aquil.
ff.de donat.& in l.per diuerſas.C.mand.gl. & Doct.
præſertim Bart.in l.ſi donat.C. de collat. & in l. opti-
mam.C.de contrah.& commit.ſtip. & notat Mātu.
in conſ.51.nu.6.vol.1.& Neuiz. in conſ.8. nu. 16.

* Et hanc eſſe cōem opinionem atteſtatur Soc. Sen.
5 cōſ.295.nu.7.vol.2.†Verùm de probatione beneme-
ritorum videas plenè per Tiraq.in l.ſi vnquam.C. de
reuoc.donat.in verb.donat.largitus.nu.7.cū alijs vſq;
ad . . . quem omninò vide, nam alioqui vbi donatio
facta ſit inter perſonas prohibitas propter merita, nō
6 valet.niſi benemerita probentur aliter,†quàm per aſ-
* ſertionem donantis,vt per Doct.* cōiter in d.l. ſi do-
nat.& voluit Alex.in cōſ.43.col.2.vol.4.Dec. in cōſ.
20.vol.2.Iaſ.in cōſ.154.per tot.vol.2.& Anch.in cōſ.
242. vbi dicit,φ licèt donatio pp merita facta concu
7 binæ valeat,† tamen id intelligēdum eſt,ſi merita, &
ſeruitia ꝓbari poſſunt,aliàs ſecus, & vſq; eo dicit hoc
eſſe verū, vt nō ſufficerent verba narratiua inſtrī do-
nationis,vt ſi diceret,ſe donaſſe pro ſeruitijs, meritis,
& obſequijs, qa illa verba nō ſufficerent ad prædicta
8 probāda, † poſtquam prolata ſunt inter perſonas pro-
hibitas, talibus enim verbis fides non adhibetur, ſed
adiecta præſumuntur in fraudem legum, arg. l. eum
quis. §. pen. ff. de leg. 3.cum alijs multis adductis per
Rol.à Valle in conſ.98.nu.53.vol.1.

Primò amplia,vt procedat, ſi talia verba in genere
fuerint enunciata,vt pote dono pro benemeritis acce
9 ptis,† nā hoc caſu, ſi actum fuerit inter perſonas non
prohibitas facere donationē,huiuſmodi verba enun-
ciatiua probant benemerita, ita conſuluit Dec. conſ.
20.per tot.ita Iaſ.conſ.154.nu.4.vol.2.qui quidē con-
ſulētes aiunt,ita intelligi debere,d.l. ſi fortè,hoc eſt,
qñ in genere inter perſonas nō prohibitas hmōi ver-
ba enunciata ſunt,benemerita probant,& ita intelli
git Paul. Caſtr. in d. l. Aquil. vbi in genere loquitur.
Alex.in d.l.ſi donat.Fel.in c.ſicut.col.12. de re iud.&
Neuiz.in d.conſ.8.nu.16.vol. 1.

Sed contrarium huic opinion* conſuluit Barthol.
10 Soc.in conſ.295.vol.2.nu.7. & 8. † vt non probentur
per verba enunciatiua in genere prolata, ſed qñ ſpe
ciatim,& nominatim beneficia,& benemerita relata
ſunt,& idē ſequitur Bal.in l.illud.C.de ſacroſ.eccl. in
4.q.& in l.ſi.de exercito.act.& Oldr.in cōſ.5. incipiē.
Titius dedit.nu.1.& idē cōſuluit Iaſ.ſibimet cōtrarius
in cōſ.227.nu.8.& 9.& 10.fundamēto, ſed Rip. in l. ſi
vnquā. C.de reuoc.don.q.16.nu.37.approbat opinio-
nē,& cōſ.Dec.in d.conſ. 20.ex rationib. per eundem
Dec.ibid.adductis,quas ſequit̄ idē Rip. in d.l. ſi vnq̄.
C.de reuoc.dona. & ibi refellit,q̄ huic opinioni repu-
gnare videtur, & latè Iaſ.in cōſ.154. vbi ex rōnib. per
eū ibi allega. & adductis ponit falcē ad radices huius
dubię quęſtionis & ,ad hoc faciūt in hac 2.ampl.not.

Secundo amplia,ſi hmōi verba enunciata, & pro-
lata fuerint in actu inter pſonas ꝓhibitas illū facere,
11 †dūmodo ipſa benemerita expreſſa,& ſignificata fue
rint,quia tunc per talia verba benemerita probant̄, vt
placuit Bal.in d.l.ſi dona.& idem Bal.in lect.antiqua
in l.ſi.ff.de exerci.act.vbi limitat gl.in d.l. ſi donatio-
ne,procedere, qñ merita non fuerunt ſpeciatim enu-
merata in actu inter pſonas prohibitas illū actū face
re,vt ibi loquit̄.gl.ſi dicit ibi in vniuerſum facta men-
tio meritorū,ſecus ergo ſi ſpeciatim,& ꝓ hac allegat.
d l.Aquil.enim gl.in verb. meram. & idem vt̄ ſentire
Paul.Caſt,conſ.105. D.Huber. & expreſsè idē voluit
Iaſ.in d.conſ.154.n.4.vol.2.vbi ait,ita intelligi dictū
Bart.in d.l.ſi forte.aliorū idem dicentiū, ideſt, vt pro-
cedat, qñ generatim inter perſonas prohibitas bene-
merita enunciata fuerunt,ſecus ſi particulatim,& cla
rè commemorata fuerint,vt tunc,etiā ſi inter perſonas

12 prohibitas,probent,†illud verò obſerues,hmōi pecu-
liarem mentionem requiri ad probandum, beneme-
rita paria eſſe,& reſpōdere donationi, vt docuit Rip.
in d.l.ſi vnquam.d.q.16.C.de reuoc.donat.

Tertiò amplia,vt procedat, etiam ſi huiuſcemodi
merita fuerint vna cōprehenſione in actu inter perſo
nas prohibitas enunciata, vt in donatione facta inter
13 vir.& vxor. & filium, & patrem †quia tunc per talia
verba, dūmodò in illo actu interuenerit iuramentū,
benemerita probantur,ita Rip.in d. l. ſi vnquam.d.q.
16.& in conſ.9.col.ſi.lib.3.Grat. in conſ.7.nu.33.vol.
2.Corn.conſ.104.circ.prin.lib.2.& in add. ad Alex. in
tract.de præſ.reg.1.præſ.16.nu.2.Bal.in d.l.ſi donatio.
14 vbi inquit,† donationē factam filio per patrē cū iura
mēto,& in qua pater particulatim ſpeciem, & genus
meritorum exprimit,valet, & hr̄des donantis tenent̄
illi fidem habere,& Bal.ſequuntur Iaſ.ibi, & recētio-
res in repet.d.rub.de donat.int.vir.& vxo.§.50.nu.29.
15 & licet Bal. vt dictū eſt, loquatur † quando eſt facta
præcipua mentio meritorum,id ēt dicendū eſt,quan-
do ſolum facta eſt expreſſio meritorū in vniuerſum,
vt dicit Rol.à Val.in conſ.98.nu.52.vol.1.φ verò iu-
16 ramentum probet merita, † ēt in prohibito donare,
reſpondet Alex.in conſ.8.ad ſi. vol.2.Ang.in l.pen.§.
mulier. ff. ſol.matr. Iaſ. in repet. l. frater à fratre.ff.de
cōd.indeb.col.pe.in ſi.Io.Lup.in rub.de don.int. vir.
& vxo.cū alijs multis adductis per Neu.in cōſ.8.n.17.

Ad id tamē,φ diximus,animaduertas, merita pro-
17 bari iurō inter perſonas prohibitas,† vt inter patrem,
& filium, ſimpliciter illud vnum nō ſit intelligendū,
ſed ſalubriter,& incorruptè.nam ſi iuramētum appo-
natur ſuper benemeritis, donatio ipſa facta inter pa-
trem,& filiū ob benemerita tali iuramento non con-
firmatur, ſecus ſi iuramentum fuerit in primis appo-
ſitum ſuper ipſa donatione, & ita intelligendos eſſe
Doctores dicit Gra.in conſ.63.nu.26. vol.2.

Huius axiomatis ratio eſt,quia iurm̄ in hoc caſu ita ef-
18 ficit,vt ipſa donatio cenſeatur,† ac ſi facta fuiſſet in-
ter perſonas non prohibitas donare, quia cum iurm̄
ſit de iure diuino, vel naturali, patria poteſtas nō cō-
ſideratur,vbi illud interuenit, vt l. item in poteſtate.
ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. Veruntamen φ cō-
* munis * ſit Doctorum opinio, † iurm̄ probare dona-
19 tionem inter patrem,& filium,tradit Rip.vbi ſup.nū.
35.& Ceph.in conſ.61.nu.21.vol.1.vbi tamen ſub nu.
6.limitat hanc cōem concluſ.non procedere, vbi cō-
currant duo defectus,ideſt, rei & perſonæ, φ donatio
excedat limites a iure præſcriptos,ſicq; facta inter p-
ſonas prohibitas,nam tunc ſtāte tali duplici defectu,
20 † donatio iuramento non corroboratur.niſi fortè, vt
inquit Dec. in conſ. 237. nu.3. verſ.nec dicatur, iurm̄
in tali donatione eſſet duplicatum,& geminatum,&
dicit Ceph.in d.conſ.61.nu.12.ſup.d. communē con-
cluſionem maximè ꝓcedere in donatione remunera
21 toria inter patrē,& filium, † in qua ſi benemerita ſint
eum iurō demonſtrata, illa neceſſariò non eſſe aliter
* declaranda,vt ēt de * cōi atteſtatur Bal. in l. ſi donat.
C.de colla.cū alijs adductis per Ceph. vbi ſup. nu. 14.

Secùs verò ſi nō interceſſerit iurm̄, vt idē Rip. ſen-
tit.nu.35.ponderando.d. Bar.in l. cum quis decedens.
22 § Titia.ff.de leg.3.vbi tenet,†aſſertionē benemerito-
rū ēt iuratā nō ꝓbare merita,qa ibi pluſupponit, iurm̄.
non robotare donationē int.vir.& vxo.φ præſuppoſi
* tū,cū hodie ſit falsū.qa *cōis eſt opinio,ipſū cōfirma-
re,vt idē Bart.in l.1.ff.de don.int vir.& vxor. Abb. &
23 Canonis.in c.cū cōtingat.ext.de iureiu.† ergo fit, vt
aſſertio beneficiorū,& benemeritorum probet bene-
merita, & in terminis idē decidit Tho. Grā.deciſ.73.
24 nu. 10.vbi expreſsè ait,† iuramentum inducere plenā
probationē meritorum, quod etiam placuit Barthol.
Cæpol.de ſimul.contract.in ſeptima præſum pt.idem
Capic.in deciſ.102.vbi affert exemplum de donatio-
ne concubinæ donantis clerici, quæ licèt regulari-
ter

25 ter adhuc durante concubinatu non valeat, † quia inter perſonas prohibitas,tamen locũ haberet,quando ob merita facta fuiſſet, & ipſa benemerita probẽtur per iuramentum dantis,vel aliundè,quam per aſſertionem donantis,& per hoc teſtatur Rom.cõſ.43. qui loquitur in donatione militis,vt ſupra de clerico,
26 †& ſic probatis benemeritis,donatarius non aſtringitur aliam probationem eorũ facere,vt Pariſ.conſ.73. nu.11.donatio iſta,vol.1.

Primò limita hanc ampliationem nõ procedere,ſi aliæ cõiecturæ,& præſumptiones concurrerent, quæ
27 redderent cõtractum ſimulatum, † quia hoc caſu nihil quoad benemeritorum probationes, vel ad firmitatem contractus tale iuramentum ſufficeret,vt gloſ. notab.in l.emptione.C.plus.val.quod agit. & c. & ibi Doct.& Zabarel.in c. ad noſtram.in 2. quæſt. ext. de
28 emptio.† nam iuramentum hoc caſu cẽſetur eiuſdem qualitatis,cuius eſt contractus,l.ſi.C.de non nu. pecu.& quod iuramẽtum tali caſu nihil proficiat, eſt conſ.Barba.29.nu.4. vol. 3.

Sublimita,vt tantũ procedat,ſi ſimpliciter iuratum eſſet(de non contraueniendo) ſecus ſi expreſsè fuerit iuratum omnia, & ſingula in iuramento cõtenta vera eſſe,quia tunc allegando ſimulationem non repugnaret iuramento,vel niſi iuramentũ ex interiori interueniſſet,quia tunc non obſtãtibus præſũptionibus probarentur benemerita, ſicque confirmaretur contractus,vt Bar.Cep.de ſimul.contract.2.præſump.nu. 46.cum ibi allegatis.
29 Sed in hoc diligenter obſerues,† ne imponatur aliqua clauſula inſolita,exempli gratia, apponatur illũ expreſsè iuraſſe, illa benemerita fuiſſe præſtita ſibi à tali,quia hoc caſu præſumitur fraus.arg. l. cũ allegas. C.de vſur.& ita ait Barba.conſ.29.nu.15. vol. 3.

Secundò limitatur tertia ampliatio,& omnia alia
30 ſupra notata,quando agitur de præiudicio tertij,† qa ſi hoc caſu iuramentum nihil releuat, vt c. quamuis. de pact.in 6.c.licet.ext.de iureiur.eo.lib.Alex.conſil. 55.col.2.vol.1.cũ ibi allegat. Ergo multo minus, vbi agitur de tertij præiudicio locum habere debent ſupradicta,cũ in eis preſupponatur non interueniſſe iuramentum. Et ſicut tunc probãtur benemerita quoad ipſum iurantem,vt patet per ſupra allegata iura, quæ negant,quando agitur de tertij præiudicio,ergo concedere videntur,quando tantum de præiudicio iurãtis agitur,arg.c.nonne bene dicimus.ext.de præſũp.l. cũ prætor.ff.de iudic.& ita dicitur per addit.in marg. ad Guid.Pap.in deciſ.95. in fi.
31 Sublimita,† ſi aſſertione Principis ipſa benemerita ſpeciatim enumerata,& iurata fuerint,quia tunc benemerita probãtur etiam quoad præiudicium tertij, nam propter ſingularitatem perſonæ creditur eis de cauſa,licet actum facere nõ poſſint ſine illa cauſa, vt ſentit Alex.in conſ.24.vol.4.Grat.in conſ.61. nu.58. vol.1.ita conſuluit Iaſ.in cõſ.227.col.7.verſ.9.vol, 2. & in conſ.101.nu.3.vol.3.vbi ſentit etiam ſi generaliter enunciata fuerint,cum ibi allegatis,ex quibus ẽt
32 ibidem ſentire videtur† probare in præiudicium tertij,etiamſi non interuenerit iuramentũ, & nõ à Principe pronunciata fuerint,ſed à quolibet alio,dũmodo benemerita ita nominatim dicta. & expreſſa ſint, quia tunc probant etiam quoad præiudicium tertij.

De Principe tñ contrarium videtur ſentire Ceph.
33 in conſ.168.nu.42.vol.2.vbi dicit non eſſe verum† cp vbi merita ſint ſigillatim nominata,de illis credi aſſertioni Principis,per Alex.& Dec.in d.l.ſi donatione.C.de collatio.quia fraus facilè fieri poſſe.

Tertiò limita,quæ ſupra dixi, id eſt, qñ enunciata fuerint in actu inter perſonas prohibitas illum facere,vt non procedat, quando huiuſmodi enunciatio fieret à Principe,vel à iudicibus, aut ab alijs habenti-
34 bus iuriſdictionẽ de publico,† quia tunc licèt faciat illam aſſertionẽ in actu, in quo liberè nõ poſſunt diſponere,tamen ſtatur eorum aſſertioni,& cõfeſſioni. Iaſ.in d.cõſ.227.col.3.verſ.10.vbi corroborat hoc dictum multis exemplis,vt ibi per eum, & idem cõſuluit idem Iaſ.conſ.101.nu.3.vol.4.vbi pro hoc allegat Bar.in l.ambarioſa.ff.de decret.ab ordin.faci.col. vlt. & ſequitur Bald.in c.paſtoralis.in princ.de offi.deleg. & hoc procedit etiam,vbi agitur de præiudicio tertij, vt idem in d.conſ.227.col.7. & idem tenet ex multis alleg.Dec.in d.l.ſi donatione.nu.30.C. de collat.

Quartò limita, ſi talia benemerita eſſent notoria,
35 † quia hoc caſu licèt eſſent enunciata in actu inter pſonas prohibitas,vel non, & in genere, vel in ſpecie probantur per talia verba.Iaſ.d.conſ.227.col.7.Hippol yt.Marſil.ſingu.610.non ſtatur.

Quintò limita,vt non procedat cõcluſio,qñ eſſent
36 præſumptiones,† & coniecturæ de aſſertis benemeritis,quia quoad eorum probationem ſtandum eſt tali aſſertioni,vt notat Sal.in l.ſi mr̃.C.de contrah.empt. Alex.cõſ.18.lib.3. & ſequitur Dec. in d l.ſi donatio-
37 ne.nu.31.† nã hoc caſu benemerita abſq; aliqua pbatione probantur p tales cõiecturas,vt in ſimili Bal.in l.iubemus.C.de ſacroſ.eccleſ.& ex multis allegatis p Alc.in add.in ſuo trac.de præſũ.reg.1.pſũmp.16.n.1.

Ampliatur ẽt hæc limitatio,vt ſi actus inter pſonas phibitas factus ſit,quia tunc ſi adſint veriſimiles cõiecturæ,ſufficiunt ad probationem benemeritorum, ita inquit Alc.de præſump.d.præſũp. 16.vbi pro hoc allegat vltra Sal.in d.l.ſi mater.& Alex.in d.conſ.18. etiam Dec.conſ.202.col.pen.& Ang.conſ.241.pater eius.Hippo.Marſi.ſing.610.nõ ſtatur aſſertioni.Bal. conſ.66.inter virũ.lib.1.& in l.ſi voluntate.C.de dot. promiſ.& hoc notabiliter dicit Dec.in d. l. ſi donatione.col.4. C. de collat.
38 Sextò limita concluſionem,vt non procedat,quãdo de modico preiudicio agitur,quia tunc aſſertioni partium de benemeritis ſtatur, etiam in materia, in qua non poteſt diſponere,ita Dec. in d. l. ſi donatione.nu.31.vbi pro hoc adducit Abb.in c.ſi.de probat. & ibi idem Dec.

CONCLVSIO CLXXXV.

ARGVMENTVM.

Benemerita quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Probatio coniecturalis, & præſumptiua probat benemerita.*
2 *Aſſertioni mariti dicentis ſe ex pecunia vxoris emiſſe, creditur,ſi coniectura,vel præſumptio concurrat, mulierẽ aliunde,quàm ex bonis mariti pecunias illas habuiſſe.*
3 *Aſſertioni mariti dicentis dotem fuiſſe numeratam ſtatur,quando aliqua præſumptio,& coniectura cõcurrit.*
4 *Veriſimile non eſt, maritum vxorem diu indotatam habere voluiſſe.*
5 *Coniecturæ legum non expreſſæ, nec definitæ iudicis arbitrio relinquuntur.*

1 Benemerita vt probentur ſufficit coniecturalis,† vel præſumptiua probatio, ſic loquutus eſt Iaſ. in conſ.154. colu.4. verſ.5.pro iſta parte, & clarius in conſ. 184. col. pen. verſ.de præmiſſis.lib.1.& magis clarè. Alc.tractat. de præſump.reg.1.præſump.16.nu.3.& reſponſ.584.verſ. 5.huic confert conſilium Bal.66 inter vir.& vxo.lib. 1.Bal.ſequutus fuit Tiraquel. in l. ſi vnquam.in verbo donatione.nu. 101.Salic.in l.mater. C. de cõtrah.
2 empt.qui dicit,† vt & ſi credendum non ſit aſſertioni mariti dicẽti ſe ex pecunia vxoris emiſſe,credi tñ,qñ aliqua cõiectura,vel præſumptio concurrit, mulierẽ

alium-

aliunde, quàm ex bonis mariti pecunias illas habere
potuiſſe. Idē voluit Soc.ſen. conſ.65.verſ. 20. probaſ.
col.5.latè Crau de antiquit.tempo.in 3.partic.primæ
part.princ nu.70.71. Bal.in l. vni.nu.7. C.de priuileg.
3 doc. eum docuit, † vt etſi non ſtetur aſſertioni mariti
dotem fuiſſe numeratam, credi tamen, qñ aliqua præ
ſumptio, & coniectura concurrit, vt quando maritus
iam eam diu domi aluiſſet, quia veriſimile non eſt, il-
4 lam † tandiu indotatam habere voluiſſe. Gram. deci.
103.nu.6. Neuiza.conſ.57.nu.3.in fi. Rol.à Vall.cōſ.
85.nu.43. lib.1. Verumtamen quia hæ coniecturæ le-
5 gum non ſunt expreſſæ † nec definitæ, iudicis arbitrio
relinquuntur. Tiraq.d. loco ſupra citato in verbo do-
natione, nu.102.in fi.& ſentit Alcia.d. præſum.16.nu.
3 & reſpon. 184.nu.3. dum citat l. etiam.§. 1. ibi, æſti-
mare debebit iudex.ff.de manumiſ.vindic.

CONCLVSIO CLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Probandum eſſe, benemerita remunerationi eſſe paria, & reſpōdere rei donatæ, & quo pacto id procedat.

SVMMARIVM.

1 *Benemerita probari debent condigna eſſe remunerationi, & reſpondere rei donatę.*

2 *Donatio facta propter benemerita non valet, ſi ad numerum, & æqualitatem benemeritorum facta non ſit.*

3 *Præſtans inſigne officium remunerationem meretur.*

4 *Benemeritus dicendus eſt is, qui aliquod rarum præſtitit ſeruitium.*

5 *Benemerita filij non eſſe æſtimanda, ſi ſint obſequialia, ſecus ſi artificialia, & ex abundanti charitate procedentia.*

6 *Impius, inhumanus, reprehenſibilis eſt frater, qui fratrem ſecum habitantem, ac infirmitate periclitantem deſerit.*

7 *Frater alimentans fratrem, vel eius familiam facere cenſetur intuitu pietatis, & naturalis obſequij.*

8 *Quæſtio de æquiualentia, & paritate benemeritorum, & donationis per Doctorum opiniones in hac concluſione diſcutitur.*

9 *Benemerita an æqualia dicuntur remunerationi, quando omnino, & per omnia ſunt æqualia.*

10 *Benemerita æquiualentia dicuntur, quando nō ſunt infra dimidium ipſius rei donatæ.*

11 *Conſideratio paritatis benemeritorum cū remuneratione relinqui debet iudicis arbitrio.*

12 *Merita multa incidere poſſunt, quibus honeſtum eſt, liberalitatem cum decreto præſtare.*

13 *Quæ conſiderare debeat iudex ſuper qualitate donationis, & benemeritorum.*

14 *Fraus facile præſumitur in caſibus, in quibus donatio prohibita eſt.*

15 *Diligētia ad cognoſcendum an valida ſit donatio, vel ne, non adhibetur in caſibus, in quibus libere donari poteſt.*

16 *Qualitas perſonæ donantis inſpicienda eſt, ſolent enim nobiles pro beneficijs, & obſequijs præſtitis multam ampliorem referre gratiam.*

17 *Donatio non excedens quod ſolebat, & debebat facere donans ex more diuitum, & nobilium non dicitur excedere merita.*

18 *Benemerita vt condigna remunerationi cenſeantur, per iudicem arbitrari debent.*

1 Benemerita probari debent eſſe paria
remunerationi, & † reſpō-
dere rei donatæ, ita me docuere plurimi rum profiten
dorum conſulendo, inter quos primas fert ille Bart.
mens legū in l.ſi qs pro eo.§.1.in fi.ff. de fideiuſ. & in
l.frater à fratre.col. vlt.ff.de cōdi.indeb.tradidit Dec.
in l.ſi donatione, nu.16.C.de collat.idem in l. petens.
nu.17. C.de pac. latè proſequutus eſt Tiraqu. in d.l.ſi
vnquam.in verb.donatione.nu.80. vbi ēt idē edocue
re Ang.& Bal.Saly.& alij in l.illud.C. de ſacroſan.ec
cle.Ruyn.rñdit in conſ.60.nu. 16.lib.3. Caſſan. cauit
in conſ.7.nu.11.Barba.cōſuluit in conſ.29.nu. 12.vol.
3.Saly.meminit in d.l.ſi donatione. & in l.filiæ. C.fa-
mil. erciſcun. egregiè conſuluit Alex. in conſ.55. nu.
2 2.3.& 4.lib.1. vbi ait † donationē factam pp beneme-
rita non valere, ſi non ſit facta ad numerum, & æqua-
litatē benemeritorum, vt ēt dicit Cæph. in cōſ 94.nu.
16.vol.1.Mantu in conſ.51.nu.7.vol.1.Nat.in conſil.
188.nu.2.vol 1.Rolan.à Valle in conſ.18.nu.71. vol.
2.Brun.in conſ.12.nu.17.& Iaſ.in conſ.116.col.1.
Limita primò hanc concluſionem nō procedere,
3 † niſi quis præſtitiſſet aliquod inſigne officium per q
talem remunerationem mereretur, vt pulchrè conſul
uit Alex.conſ.55. nu.3.lib.
Ratio eſt, quia is propriè dicendus eſt eſſe beneme
4 ritus, † qui aliquod rarum præſtiterit ſeruitiū, vt dixit
glo.in c. ſi quos.11.quæſt.2.in verbo, benemeritos, &
per ibidem adducta.
Secundò limita prædictā concluſionem locū non
habere in filijs, q cū ratione naturali omne genus ob-
ſequij parentib.debeant, ratione naturæ & generatio-
5 nis ab eis productę, ſequiſ, † vt benemerita filij nō ſint
æſtimanda, an ſint obſequialia, ſed neceſſe eſt, vt ſint
artificialia, & ex abundanti charitate procedentia. vt
pulchrè Saly.in l.filiæ.C.fam.erciſ. quē ſequiſ Barba.
d.conſ.29.nu.2.vt ēt in fratrib.dicit Cępha.in cōſ.94.
6 nu.16.recenſendo exemplū de fratre ægrotante, † nā
inquit, q impius fuiſſet frater, & inhumanus, ac repre
hendendus, ſi fratrē ſecū habitantem, ac ægrotatione
periclitantē deſeruiſſet, cui talia obſequia debita offi
cio, ac pietati fraternæ præſtare tenebaſ, & hinc dicit
7 eſſe, q † ſi frater alat fratrē, vel eius familiā, cenſeſ id
facere intuitu pietatis, & naturalis obſequij, iuxta ſen
tentiā Bal.in l.certū.col.fi. verſ vlterius quæri pōt. C.
fam. erciſc. & ideò alimenta repetere non pōt, vt per
Dec.in conſ.628.nu.6.per tex.in l.Neſennius. de neg.
geſt. Idem etiam dicit Natt. in d.conſ.188.nu.3.
Verùm cū huc incideret quæſtio (vt aiunt) de æqui-
8 ualentia † & paritate benemeritorū, & donationis nō
ab re in præſentia duxi, ſi aliquas Doctorum opinio-
nes de valore meritorum, & quando ea dicātur paria
remunerationi, in medium attulero.
Prima itaq; eſt opinio Bar.in l.ſi quis pro eo.§.1.in
fi.ff.de fideiuſſorib.dicentis, tūc benemerita eſſe æqua
9 lia remunerationi, † qñ omnino, & per omnia ſunt
æqualia, quem ſequitur Dec. in l.ſi donatione. nu.16.
C.de collat.idem in l.petens.nu.17 C.de pact. Ruyn.
conſ.60.nu.16. Verùm iure nō probatur hæc opinio,
quia aliqui reperiuntur viri animo tam generoſo, &
grato, vt exiſtiment collatum ſibi ex tempore benefi
cium ingenti ſumma penſari non poſſe, quod alius
quis vili, & abiecto animo nulla, aut minima dignā
remuneratione arbitrabitur.
Secunda fuit ſnīa Bal.in auth.ex teſtamento, num
10 1.in fi.C.de collat. † benemerita tunc appellari æqui-
ualentia, quando non ſunt intra dimidium ipſius rei
donatæ, iuxta l.2.C.de reſcind. vendi. Tiraqu.in d.l.ſi
vnquam.in verb.donatione.num.81.82.& 83.qui plu
res refert.C.de reuoc.donat.
Tertia eſt, quam Iaſ.in conſ.154. nu 5. vol.2.teſtaſ
* eſſe * communem † hanc conſiderationem paritatis,
11 & æſtimationis benemeritorū, cū remuneratione de
bere relinqui iudicis arbitrio. ita cenſuit Socyn.ſen.in
conſ.295.col.3.verſ.circa ſecundam, lib.2. Cur.Iun.in
conſ.126.nu.11.verſ.ſed circa hoc.& Purpu. in l.cum
quid.nu.131.ff.ſi cert.pet.& Natt.in d.conſ.188.nu.3.
vbi teſtatur Bal.in d.l.ſi donatione. circa princ. quem
ſequuntur recentiores ibi, quorum ſententiā probari

opinor

opinor ex Pau reſpōſo in l. etiam. §. 1. ff. de manumiſſ.
12 vindic. ibi,† quia multa merita incidere poſſunt, quibus honeſtum ſit, liberalitatem cum decreto præſtare, quæ æſtimare debebit is, apud quem de ea re agitur, quæ & mihi probabilior videtur.

Prudens aūt Iudex hoc in caſu conſiderabit omnes
13 qualitates,† & donationis (quas appellant) circūſtantias, item & benemeritorum, an ſubſit fraus, cū pater donat filio, vel maritus vxori, ratione eius, ꝙ donat vltra beneficij collati æſtimationē, nā cum ſimus in caſibus, in quib. donatio prohibita eſt, fraus facilè p̄-
14 ſumetur,† ſi rei pretiū excedat pro dimidia æſtimationē benemeritorum ita procedit doctrina Bal. in d. auth. ex teſtamento. vt eam ſic intellexit Tiraq. in d. l. ſi vnquam. in verb. donatione. nu. 83. verſ. hic autem in noſtro caſu. C de reuoc. donat. & ante eum Purpu. in l. cum quid. nu. 131. ſi cer. pet.

15 In cęteris verò caſibus † in quibus liberè donari poteſt, non adhibetur hæc diligentia ad cognoſcendū, an valida ſit donatio, an minus, ſolùm enim hoc in caſu Iudex benemerita, & rei pretium poterit cōſiderare ad iudicandū, an pura, an ob cauſam ſit donatio,
16 atq; ita pſonæ donantis qualitas inſpicienda erit,† an diues, an nobilis is ſit, cū ſoleant nobiles multam ampliorē referre pro beneficijs, & obſequijs præſtitis gratiam c. 1. de donat. nam etſi tunc donatio excedat merita, modò non excedat, quod in ea re ſolebat, & debe-
17 bat facere donans ex more diuitum, & nobiliū,† non dicitur excedere merita, vt eleganter admodum reſpōdit Corn. conſ. 144. col. 2. lib. 2. quem ſequutus eſt Tiraq. d. l. ſi vnquam. in verb. donatione. nu. 84. & idem Tiraq. tract. de nobilit. c. vlt. nu. 50.

Vt igitur rē in pauca conferam, ex iſtis colligi pote-
18 rit, benemerita, vt paria remunerationi cenſeant † debere per iudicem cenſeri, vt à nobis ſupra relatū fuit.

CONCLVSIO CLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Benemerita eſſe probanda, vt præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Benemerita non præſumuntur, niſi plenè probentur. Contrarium ibidem vide.*
2 *Benemeritus quilibet præſumitur, niſi probetur demeritus.*
3 *Benemeritus quis dicatur loquendo in genere.*
4 *Donatarius dicitur valde benemeritus, cum liberat donatorem à morte detegendo conſilium mortis.*

1 Benemerita non præſumi,† niſi plenè probentur, habuimus ab Accur. & cæteris Doct. in l. ſi donatione. C. de collat. Cæpol. de ſimulat. contract. præſum. 7. nu. 4. ſl. l. ſi fortè. ff. de Caſtren. pecul.

In cōtrariā tñ deſcendit ſuiam Bal. in l. illud. C. de ſacr. ſanc. eccl. in 4. q. nu. 8. per l. nec adiecit. ff. pro ſoc.
2 Quàm quidē opinionē illud ſatis confirmat, Benemeritū quemlibet præſumi † niſi probet demeritus, vt dicit Gros. in l. ex coniuncti. in fin. ff. de leg. 3. quod tñ dictum Crau. in tract. de antiq. temp. in 1. par. in verb. propoſitum noſtrum. nu. 75. fol. 28. omnino reprobat.
3 Intellige tñ hoc procedere in vniuerſum loquendo, † vt quis dicatur benemeritus, argu. l. ſeruos. ff. de manumiſſ. teſt. nā hoc modo quilibet præſumitur citius dignus, quàm indignus, arg. c. dudū. ext. de præſumpt. gl. in c. ſi quos. in ver. benemeritos. 12. q. 2. & Bal. in l. iubemus. n. 5. C. de ſacroſ. eccl. l. Aquilinus Regulus. de donat. l. ſi præter. d. tit. & ſin eum eſt optima lex in l. eū. ff. de manum. vindic. quā omninò monet videri.

4 Illud verò, ꝙ eſt inſigne, non omittā,† donatarium dici valde benemeritum, cū liberat donatorē à morte, vt ſi de nece eius conſilium, ꝙ erat initum, indicaſſet, vt eſt tex. in c. ſi quis Papam. 79. diſt. gl. in c. ſi quis. 12. q. 2. & Ioan. de Amicis in conſ. 31. nu. 11.

Sed quoniā de hac concluſione, & probatione meritorum ſatis ſuperq; dictum fuit in cōcluſione, quomodo benemerita probentur, & quando poſſint præſumi, necne, ideò ad eam te reijcio.

CONCLVSIO CLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Beneplacitum ratione dignitatis, aut perſonæ conceſſum quando morte concedentis expiret.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum ratione dignitatis non autem perſonæ conceſſum præſumitur, & quomodo.*
2 *Dignitas ſi non moritur, non poteſt, nec dicitur finire beneplacitum per mortem obtinentis dignitatem.*
3 *Dignitas conſideranda eſt, non autem perſona in conceſſione facta ad beneplacitum Papæ.*
4 *In conceſſione ſi exprimatur, ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorum noſtrorum, vt ſedis Apoſtolicæ, nullo pacto, nec morte cōcedentis, nec abſolutione eius officij præſumitur reuocatum beneplacitum.*
5 *Beneplacitū, ſi in eo publicus fauor, vel Reipublicæ vtilitas conſiſtit, ratione dignitatis conceſſum præſumitur.*
6 *Beneplacitum morte concedentis reuocari non cenſetur, ſed neceſſe eſt reuocari per ſucceſſores.*
7 *In fauorabilib. quæ certū fine non hñt, perpetua creduntur.*
8 *Iudex ſi dicat, pono te ad cōfinia, donec te reuocauero, nō p hoc eiuſdē Iudicis morte cenſet beneplacitū reuocatum.*
9 *Voluntas dicat morte finiatur, nō tamen inducit reuocationem, quæ contrariam voluntatem expoſtulat.*
10 *Aliud eſt voluntatē ceſſare, & aliud voluntatem reuocare.*
11 *Verba, donec reuocauero, interpretanda ſunt, ſicut in vltima voluntate, id eſt benigniori interpretatione.*
12 *Bartholi authoritas maximi eſt ponderis, nec temerè ab ea recedendum.*
13 *Beneplacitum concedens ſi nullam habet poteſtatē ſimilia concedendi, ſed tamen pro tali ſe gerit, & habetur ab omnibus, non præſumitur eius beneplacitum reuocatum morte, vel finito officio concedentis.*
14 *Communis error facit ius.*
15 *Qui ſe gerit tanquam legatus, & non eſt, geſta per eum nihilominus valent.*
16 *Habitus, & reputatus in dignitate, vt pro legato, ſi non habuerit titulum legitimum, geſta per eum non tenent.*
17 *Geſta per habitum in dignitate valere poſſunt quoad ea, q̃ veniunt ex generali facultate ordinaria, ſecus quoad ea, quæ non competunt, niſi ex ſpeciali commiſſione.*
18 *Quem reputari communi opinione habilem habilitate generali non ſufficit, ſed requiritur, vt exiſtimetur habilis habilitate ſpeciali.*
19 *Officium geſtum ſi non eſt eum auctoritate publica collatū, ei non ſuffragatur communis opinio & exiſtimatio.*
20 *Magiſtratus ſi creatus non fuit ſolennibus requiſitis, geſta per eum vti habitum & exiſtimatū pro tali ſunt nulla, & nullius momenti.*
21 *Delegatio facta ſub forma beneplaciti, donec reuocāda fuerit, nō cenſetur morte reuocata, neque beneplacitum extinctum, quod limita vt ibi.*
22 *Precarium, quando ad beneplacitum conceditur, non cenſetur morte concedentis reuocatum.*
23 *Hæres rei precario conceſſæ, niſi recuperationem reuocet à poſſidente, cenſetur vti ea patientia, & animo, qua vſus eſt ille primus.*

24 *Preca-*

24 *Precarium tantùm dicitur durare, quantum durat volũtas concedentis.*
25 *Reuocatio voluntatis non inducitur per mortem, ſed ceſſatio.*
26 *Beneplacitum quando, & quomodo morte finiatur, & extinguatur.*
27 *Mandatũ morte finitur, quia mãdantis voluntas deficit.*
28 *Superioris præceptum illius morte finitur.*
29 *Beneplacitum Principis eius morte finiri.*
30 *Beneplacitum magiſtratus ceſſat eius officio finito.*
31 *Reuocatio non inducitur, licèt per mortem, vel finitum officium ceſſet voluntas.*

Beneplacitum rõne dignitatis non autem perſonæ cõ-
1 ceſſum † vt ſi dictũ fuiſſet, quoad Iudici placuerit, præ-
ſumi non tantum durare quoad vixerit Iudex, ſed ẽt
donec reuocetur per ſucceſſores, auctor fuit Bart. in l.
centeſimis. §. ſi ita ſtipulatus. nu. 9. ff. de verb. oblig. &
ibi Iaſ. nu. 13. item idem probauit Bar. in l. more. nu. 7.
de iuriſd. omn. iud. hoc habemus à Dec. in c. ex literis.
in fi. de conſtit. Ruin. conſulendo reſpondit in conſ.
104. num. 2. lib. 5. qui plures refert, iſtorum ſententiæ
ſubſcripſit Didac. lib. 3. varia. reſol. c. 15. nu. 2.
2 Nec id ſine ratione traditum eſt, etenim † ſi dignitas,
cui tale beneplacitum commiſſum eſt, non moritur,
nõ poteſt, nec dicitur finire tale beneplacitũ morte
tunc dignitatem illam obtinẽtis, & ideò opus eſt no-
ua derogatione ad hoc, vt beneplacitũ dicatur fini-
tum, ita idem docuit Bar. in d. l. centeſimis nu. 9. verſ.
ſi verò retulit ſe ad dignitatem, & id comprobat au-
ctoritate I. C. in l. annua. §. 1. de ann. leg. & l. propone-
batur. de iud. & c. gratioſè. de reſcrip. lib. 6. & ibi Bal.
Philip. Franc. ſub nu. 7. verſ. ꝙ tamen limitat Capic.
deciſ. 136. ſub nu. 3. & per Rot. deciſ. 36. de reſcrip. in
antiq. facit Cald. & Imol. in c. literis. de reſcrip. relati
3 à Capic. in d. deciſ. 136. ſub nu. 7. vbi voluntꝰ in cõceſ-
ſione facta ad beneplacitũ Papæ cõſiderandam eſſe
dignitatem, non autem perſonam, quod maximè ꝓ-
cedit, vbi verba ſunt concepta in tertiam perſonam,
vt ſi dictum ſit, donec Papæ placuerit, vt per Franc. &
Bal. relatos in d. deciſ. 136. Iſtud etiam eo magis pro-
cedit, quando in conceſſione exprimitur vtrunq; ſci-
licet ad beneplacitum noſtrum, & ſuperiorũ noſtro-
4 rum. vt ſedis Apoſtolicæ, † quia tunc nullo pacto, nec
morte concedentis, nec quòd illud officium fuerit ꝑ-
fectum, præſumitꝰ reuocatũ beneplacitum, ita Gemi.
in d. c. ſi gratioſè. ſub nu. 14. & ibi Franc. col. fi. de re-
ſcrip. lib. 6. Et ad hanc rem optimè accõmodat quæ-
ſtionem, vt qñ iudex cõſtituit aliquẽ ad regẽda cõfi-
nia, his verbis vtens, id eſt, pono Sẽproniũ ad cõfinia,
donec voluero, vel donec reuocauero, vel donec
huic poteſtati placuerit, an morte talis iudicis dicanꝰ
finita confinia. & in hoc diſtinguit, vt ibi eſt videre.
Primò amplia concluſionem, & id conuincitur ex
parte concedẽtis beneplacitũ, vt eò magis procedat,
5 † quò in beneplacito publicus fauor, vel reipublicæ
vtilitas verſetur, quia etiam ſi decedat concedẽs, non
tenetur, ideo reuocatũ beneplacitũ, vt in eo notabili
caſu propoſito à D. Bal. in l. meminiſſe. propè fi. verſ.
4 ff. de offic. procon. dum quærit de Principe, qui cõ-
cedit ordinariam iuriſdictionem ad ſuũ beneplaci-
tũ, tunc inquit Bal. illud beneplacitum morte conce-
6 dentis non cenſeri reuocatum, † ſed neceſſe eſſe vt re-
uocetur per ſucceſſores, ex text. §. ſup hoc. auth. de q.
Patis Put. in ſuo tract. ſindicatus. §. an officialis, verſ. ſi
Princeps. Philip. Franc. in c. ſi delegatus, de offic. deleg.
in 6. Capic. deciſ. 116. & 126. Vant. tract. nullit. tit. de
nullitate ſent. ex defect. iuriſd. deleg. nu. 104. qui fa-
uoris publici, publicæque vtilitatis rationem attulit.
7 Accedat huc, ꝙ in fauorabilibus, quæ certum finẽ
non habẽt, perpetua credũtur. l. iuriſperitos, in princ.
ff. de excuſ. tut. quam ſic declarat Dec. in d. c. ex lite-
ris. in fi. de conſtit. l. ſufficit. ff. de cond. indeb. & latè
Tiraq in tract. conuent. §. 2. glo. 1. nu. 39.
Secundò amplia concluſionem procedere, etiam
ſi beneplacitum ſit conceſſum verbis amplioribus,
8 & contrariam voluntatem quaſi ſignificãtibus, † ve-
luti, ſi dixerit iudex, Pono te ad confinia, donec te re-
uocauero, nec hoc in caſu cenſetur morte iudicis be-
neplacitum reuocatum.
* Et hanc concluſionẽ ait Iaſ. eſſe *communem opi-
nionem in d. l. centeſimis. §. ſi ita ſtipulatus. nu. 14. &
** ibi Alex. nu. 11. Et hanc** receptiorem ſentẽtiam re-
ſpondit Soc. ſen. cõſ. 78. ſuper prędicta, col. 1. verſ. 5. &
vlt. lib. 3. huic etiam ſentẽtiæ accedit Dec. in l. 3. in fi.
de reg. iur. idẽ in c. ex literis. de conſt. & cõſ. 108. nu. 4.
9 Et ratio eſt, † quia quãuis voluntas morte finiatur,
vt 4. ff. locat. non tamen inducitur reuocatio, vt l. mã-
datũ. C. man. & Inſtit. co. tit. §. item ſi adhuc. quę con-
trariam volũtatem expoſtulat. c. ſi delegatus. de offi.
deleg. in 6. pulchrè Ruin. conſ. 115. num. 5. 7. lib. 1. qui
10 clarè reſpondit, aliud eſſe volũtatem ceſſare, † aliud
verò voluntatem reuocare, vt euenit in beneplacito
conceſſo ratione dignitatis. nam vt illud intelligatur
reuocatum, & finitum, non ſufficit mors dignitatem
illam obtinẽtis, niſi aliter & dignitas quoque moria-
tur, vel finiatur, cum tali iudici, vel dignitatem obti-
nenti conceſſum fuerit tale beneplacitum, nõ vt ſibi,
ſed vt præſupponimus tanquam dignitatem illã ad-
miniſtranti, & ratione ipſius dignitatis, ergo ſiue mo-
riatur, ſiue viuat ille iudex, nihil ei tribuendũ eſt, cir-
ca ea, quæ reſpiciũt naturam, & proprietatem digni-
tatis, non autem officium illum gerentis.
Contrarium tamen huic opinioni voluit Bar. in d.
11 §. ſi ita ſtipulatus. nu. 10. ea ratione ductus, † quia iſta
verba donec reuocauero, ſunt in hoc caſu interpretã-
da, ſicut in vltima voluntate, id eſt, pono te ad confi-
nia, donec vixero, niſi ante reuocem, benigniori in-
quiens interpretationi inſeruiens, & nonnullis alijs ꝑ
eum ibidem adductis. Cui opinioni conſentire viſus
12 eſt Gozad. conſ. 22. nu. 3. & nu. 11. † Verùm quamuis
maximi ſit ponderis Bartholi authoritas nec temerè
ab ea recedendum, hoc in caſu tutius crediderim cõ-
muni opinioni adhærendum, cum ea ratione valida,
vt hoc noſtro caſu, munita ſit.
Tertio amplia, vt concluſio procedat, etſi conce-
dẽs beneplacitum huiuſmodi nullam haberet pote-
13 ſtatẽ ſimilia concedendi re ipſa † ſed tñ pro tali ſe ge-
rebat, & pro tali habebatꝰ, & tenebatꝰ ab oĩbus, ita vt
qui cõſequutus eſt beneplacitũ, bona fide vſus ſit cõ-
ceſſione. nã & tũc nõ præſumitur beneplacitum tale
reuocatum morte, vel finito officio concedentis, &
propterea ſi ille, qui adeptus conceſſionem; aliquid
contra ius, vel conſtitutiones locales permiſſu eiuſdẽ
14 conceſſionis patrauit excuſatione dignus eſt, † q a cõ-
munis error facit ius. l. Barbarius. ff. de offic. pręt. & Ia
tenninis de eo, qui ſe gerit tãquam legatus, qui tamẽ
15 non eſt, quòd geſta per eum, † nihilominus valeant,
tenet Hoſt. in ſumma de offic. legati. §. quid pertinet
verſ. quid ergo. & in Spec. tit. de legato. §. ſupereſt vi-
dere. verſ. quid ſi quis ſe pro legato. nu. 18.
Intellige hanc tertiam ampliationem procedere,
quando talis qui exiſtimabatur, & habebatur pro ta-
li haberet titulũ legitimũ; alioqui communis error
16 non facit ius, † nec geſta per eum rata ſunt vt dicetur
infrà in concluſione, error, vbi opportunius hæc expli-
cabuntur. Et voluit Spec. in tit. de inſtr. editione. §. re-
ſtat. verſ. quid ſi is. nu. 32. Bal. in l. 2. col. pen. C. de ſent.
* Alex. qui dicit *cõmunem in l. 1. col. 5. nu. 12. de teſta.
& iſtud procedit, etiam ſi haberet titulum ab illo, qui
non haberet facultatem dãdi talem titulum, quia &
tunc non ſufficeret, vt per Bal. in d. l. Barbarius. col. 8.
in 1. lect. verſ. prædicta, de off. præt. & Spec. vbi ſupra.
Secundò intellige prædictã ampliationẽ tertiã, vt
17 procedere poſſit quoad ea, † quę veniunt ex generali
facul-

Digitized by Google

facultate ordinaria, ſecus quoad ea, quæ non poſſunt
competere, niſi ex peculiari, & præcipua commiſſio-
ne, vt reſponſum fuit à Corn. conſ. 247. col. 1. vol. 1. &
traditum ab Abb. in c. cum in iure peritus. col. 2. de of-
fic. delegat.

Tertiò intellige, vt non ſufficiat quẽ haberi com-
18 muni opinione habilem habilitate generali, † ſed re-
quiritur, vt habeaſ habilis habilitate ſpeciali, de qua
agitur, vt per Alex. conſ. 80. col. 1. vol. 2.

Quarto intellige, vt procedat ampliatio, qñ officiũ
geſtum erat cum authoritate publica collatum, ſecus
19 ſi priuata, † quia tunc non ſuffragatur communis opi
nio, & exiſtimatio, vt præſupponit Hoſt. in ſumma de
offic. legati. §. quid pertinet. & Spec. d. tit. de legato. d.
§. ſupereſt videre, num. 18. vel quando delegatus fuit
creatus, & delegatus ab habente facultatẽ delegãdi,
vt declarat Bal. in l. 2. C. de ſent. Alex. in conſ. 138. in
1. vol. ſequiſ Card. Alba. in lucubrat. ad Bar. in l. Bar-
barius. ff. de offi. prætor. nu. 2.

Quintò intellige prædictã tertiam ampliationem,
20 vt procedat, † quando magiſtratus fuerit creatus ſolẽ
nibus requiſitis, & iuxta normã, quæ ſolet exigi. Bart.
in terminis in l. actuarius. C. de numer. & actuar. nu. 2.
lib. 11. Alex. in conſ. 138. opportunè conſideratis. ſub
nu. 7. & ſeq. lib. 1. in quibus locis ſcriptum habeſ aliàs
geſta per talem habitum, & exiſtimatum eſſe nulla,
& nullius momenti.

Quartò amplia concluſionem etiã procedere, cum
probaſ delegationem fact. ſub hac forma, ad bene-
21 placitũ, & donec reuocandũ duxerit, † nã hoc quoq;
in caſu beneplacitum non cenſetur morte delegan-
tis extinctũ, neque reuocata delegatio. c. ſi delegatus.
* de offic. deleg. in 6. Et hoc oẽs communiter Docto.
affirmant in l. more, vbi Bar. nu. 7. Alex. 12. Iaſ. nu. 15.
Dec. nu. 19. ff. de iuriſd. omn. iud.

Limita tamen hanc ampliationẽ, vt tantummodo
procedat re non integra, quo caſu verũ eſt, iſtiuſmodi
delegationẽ morte delegantis, nõ expirare, nec illius
beneplacitũ cenſeri reuocatum, & finitum, vt iura ſu-
prà allegata loquunſ, ſecus vero erit, ſi res integra ad-
huc erit, quia tunc delegatio expirate diceſ, nec dele-
gatus poterit à die mortis mandantis, ſiue delegantis
procedere in cauſa, ſic ita intelligẽdum eſſe ſecundũ
* communem Doctorum ſententiã percipitur aper-
tiſſimè ex iurib. in d. c. ſi delegatus. in c. relatum, &c. li
cet. extr. de offic. deleg.

Quintò amplia concluſionẽ etiam locum habere,
22 † qñ precarium ad beneplacitum conceditur, nam
eo in caſu beneplacitũ non cenſeſ morte conceden-
tis reuocatũ, ſed tranſit ad hæredes eius, vt ab eis præ-
cario habere quoq; videatur ille, cui erat conceſſum
à defuncto æquè, ac à defuncto. ſic reſpondit Vlpian.
in l. 1. in prin. ff. de preca. & in l. quæſitũ. §. 1. Celſus in
l. cũ precario. §. 1. ff. d. tit. idem tradidere gl. & Doct. in
l. vlt. d. tit. Dec. monuit in l. more. ff. de iuriſd. om. iud.
& in l. cõtractus. nu. 13. de reg. iur. c. ſi. vbi Doct. de pre
car. & facit l. Luc. & ibi Paul. Caſt. ff. de dona. & idem
voluit Pau. in l. Aquilius Regulus circa med. co. titu.
dum conciliat eam l. cum d. l. Lucius poſt gl. in ead. l.
Aquilius. Bar. docuit in d. l. centeſimis. nu. 10. verſ. &
ideò hic inſurgit dubium. ff. de verb. obli. vbi quoque
Alex. col. 5. verſ. ſi autẽ dixiſſet, & ibid. Iaſ. col. 5. verſ.
2. quærit Bar. Imo. conſ. 26. incip. in caſu præmiſſo vi-
ſis, & conſideratis meminit Didac. Couar. lib. 3. varia.
reſolu. c. 15. nu. 1. 2.

23 Nam † niſi hæres rei precario poſſeſſæ recuperatio-
nẽ reuocet à poſſidente rem precario, cenſeſ vti ea pa
tientia, & animo, qua vſus eſt ille primus, qua non re-
uocata precario is dominus conſentire dr. Et hinc eſt,
ꝙ gloſſ. in l. quæſitum. §. 1. verbo ab hærede. ff. de pre-
car. ſentit hanc eſſe nouam hæredis volũtatem, quaſi
ex ſua patientia precarium confirmetur, quæ gl. vide-
tur etiam contrarium ſentire ad illud, quod dictum
eſt, precariũ non finiri morte concedentis ea ratione,
quia (inquit) per mortem defuncti deſinit velle, & vo
24 luntas deficit, † ſed precarium tãtum dicitur durare,
quantum durat voluntas concedentis, d. l. 1. in prin. &
l. quæſitũ. §. 1. & l. cum precario. §. 1. ff. eo. titu. ergo cũ
morte finiatur voluntas, & velle, precariũ quoq; fini-
ri dicetur, facit tex. in l. 4. ff. locati, vbi expreſsè diciſ,
quòd locatio precariijvè rogatio morte concedentis
tollitur, ſed poteris conciliare oſtendendo dictos Do
ctor. in varijs terminis loqui, ac loquitur Accurſ. illi
enim de reuocatione loquunſ, iſta verò de ceſſatione,
& aliud eſt voluntatẽ ceſſare, & aliud voluntatem re
uocare, ità Ruin. conſ. 3. nu. 5. & 7. lib. 1. Alex. in d. l. cẽ
teſimis, §. ſi ita ſtipulatus. in fi. ff. de verb. obli. nam be
25 nè verum eſt, † per mortem non induci reuocationẽ
voluntatis, vt præfati Doctores voluerunt verum tñ
quoq; eſt, per mortem induci ceſſationem volũtatis,
vt inquit gl. & loquitur d. tex. in l. 4. ff. locat.

Primò limita concluſionem nõ procedere, ſed be-
neplacitũ morte eius, à cuius voluntate pendebat ex-
26 tingui, † qñ quis vtitur verbis ſimplicibus, & contra-
riam voluntatem non indicantibus, verbi gratia, ſi iu
dex dicat, donec beneplacitum fuerit, donec volue-
ro, hoc enim caſu beneplacitũ morte illius finitur. d.
l. 4. ff. locati. Bar. & Iaſ. in l. centeſimis, §. ſi ita ſtipula-
tus fuero. Bal. nu. 9. Iaſ. nu. 12. de verb. obli. Et ratio eſt,
quia iſta verba præſeferunt, & reſpiciunt tantummo-
do voluntatem, ac beneplacitum concedentis, & vo-
luntas morte finitur, vt ſup. allegat ergò, & beneplaci-
tum per talia verba meritò finiri dicetur.

27 Rectè igitur dicimus, † mandatũ morte finiri, quia
mandantis voluntas deficit. l. mandatũ. C. man. Item
declarandi, & eligendi arbitriũ morte finitur. Iaſ. cõſ.
28 148. pen. col. verſ. 2. † ſic ſuperioris præceptum illius
morte finitur. Dec. in rub. C. de mã. prin. & ſic de alijs
ſimilibus.

Secundò limita concluſionẽ non procedere in ſu-
29 ſpenſione banni ad beneplacitũ Principis, † nã Prin-
cipis beneplacitum eius morte finitur, vt tradit. Ang.
conſ. 217. col. 9. quem refert, & ſequitur Dec. cõſ. 408.
nu. 2. cuius ẽt meminit Gozad. conſ. 22. nu. 10. qui &
alia plura congeſſit, quibus oſtendit beneplacitũ Prin
cipis eius morte finiri, ꝙ latè probat. Marſ. rub. C. de
prob. nu. 270. Soc. iun. conſ. 63. nu. 12. lib. 2. idem facit
Didac. Couar. lib. 3. variar. reſolut. c. 15. nu. 1. & 3. verſ.
ſecundus caſus. Caſtr. conſ. 438. in 1. dub. Tiraq. de le-
gib. connub. in glo. 4. nu. 18. c. ſi gratioſè. de reſcrip. in
30 6. Guid. Pap. ſing. 394. vt etiã † beneplacitũ magiſtra-
tus ceſſat, eius officio finito, arg. l. 4. locat. c. ſi gratio-
sè. de reſcr. in 6. & notat Grat. in conſ. 92. nu. 1. vol. 2.
niſi ſit tale beneplacitum, quod reuocationem requi-
rat, quia licet per mortẽ, vel finitum officiũ ceſſet vo-
31 luntas, † non tamen inducitur reuocatio, iuxta ſingl. in
Alex. in l. centeſimis. §. ſi ita ſtipulatus. in fi. ff. de ver-
bor. obli. & eundem Grat. in d. conſ. 92. nu. 25.

Sed huic ſecundæ limitationi videſ repugnare il-
lud, ꝙ dictum eſt ſuprà in prima ampliatione, in qua
concluſum fuit, per mortẽ Principis non reuocari be-
neplacitum conceſſum circa ordinariam iuriſdictio-
nẽ obtinendã, ſed oportere per ſucceſſores huic expſ-
sè, & præcipuè derogari, iuribus ibi adductis.

Concilies tñ, prout cõciliauimus ſupra gl. in l. quæ-
ſitum. §. 1. in verb. hærede. ff. de precar. & tex. in l. 4. ff.
loc. ad quintam ampliationẽ, hoc eſt vt præfata pri-
ma ampliatio loquatur in reuocatione voluntatis, q̃
per mortem nõ inducitur, vt iura in d. quinta amplia-
tione adducta loquuntur. Iſta autem ſecunda limita-
tio loquitur in ceſſatione voluntatis, quæ per mortẽ
benè inducitur, vt inquit d. gl. & l. 4. & ſic aliud eſſe, vt
diximus voluntatem ceſſare, & aliud voluntatem re-
uocare, per iura in d. concor. adducta.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CLXXXIX.

ARGVMENTVM.

De berroarij teſtimonio in iudicio, quam fidem faciat.

SVMMARIVM.

1 *Berroarij teſtimonium in iudicio nullam fidem facit.*
2 *Berroarij quare dicantur viliſſimæ perſonæ.*
3 *Berroarij teſtimonio non creditur etiam in his, quæ eius officio coniuncta ſunt.*
4 *Notario ſcribenti in actis aliquid ſibi commiſſum non creditur.*
5 *Berroario non creditur etiam in pendentibus, & ſequentibus, & ex illius officio. Sed contrarium ibi.*
6 *Berroario creditur, ſi concurrat alia præſumptio, vel dictũ ſuum ſit roboratum dicto alterius fide digni.*
7 *Berroarij dicto plene creditur in his, quæ ad illius officium pertinent.*
8 *Berroario, vel nuncio referẽti ſe aliquẽ citaſſe, credit, donec eius dicti reprobatis fuerit per contrarias probationes.*
9 *Berroarij relationi creditur præſtito iuramento.*
10 *Nuncij dicto ſi contradicant acta ſcripta per notariũ, ſtatur actis ſcriptis.*
11 *Iudicis arbitrio ſtatur, an magis credendũ ſit nuncio aſſerenti ſe citaſſe, vel citato dicenti ſe non citatum, vel non ita citatum.*
12 *Berroario, vel nuncio creditur in his, quæ explicitè refert.*
13 *Berroario conſtituto a iudice ad perquirendum delinquentes per vrbem, referenti ſe aliquem delinquentem inueniſſe, creditur, ſi delictum ſit ex minoribus.*
14 *Berroario, & nuncio creditur de excuſſione bonorũ creditoris, hoc eſt, quando dicunt non reperiſſe bona, in quibus ſententiam exequi potuerint, vel nõ inueniſſe in domo ſuppellectilia.*
15 *Berroario, & nuncio creditur, bona in quibus exequuta eſt ſententia, eſſe illius, contra cuius bona exequenda erat.*
16 *Berroarij teſtimonio pro Præſide in ſuo ſindicatu ſtatur.*
17 *Berroarij teſtimonio nõ ſtatur, quãdo eſt viliſſima perſona.*
18 *Berroarij teſtimonium contra Præſidem ſuum in ſindicatu validum eſt.*
19 *Berroarij ſi partim pro poteſtate depoſuerint, partim cõtra creditur eorum dicto in totum.*
20 *Berroarij teſtimonio fides per Præſidem adhibetur, niſi ſit vilis perſona, & de vtilitate eius vita ſit ſuſpectus.*
21 *Berroarij pro Præſide teſtificantur, ſi reuera ab eo receſſerint, ſecus ſi receſſiſſent.*
22 *Berroarij a teſtimonio dicendo reijciuntur.*
23 *Berroario quare fides ſit adhibenda, cum de ſua exequutione tractat.*
24 *Berroarij multum de fide diminuitur, propter eorũ ſtatus viliſſimam conditionem.*
25 *Berroarij vti, qui dicuntur familiares poteſtatis gaudent priuilegijs, quibus præſes.*
26 *Berroario exequenti ſententiam iudicis de facto reſiſti poteſt, ſi modum excedat in capiendo bona.*
27 *Berroarius, quod ſibi a ſtatuto prohibitum eſt, ne accipiat pro exequutione ſententiæ, illud accipere nõ poteſt etiam a ſponte dantibus.*

1 Berroarij teſtimonium in iudicio † nullã fidem facere tradidit Bal. in l. ẽt ſub nu. 4. verſ. ſed reuoco. C. de teſtib. & ibi Saly. Ioan. And. in addit. ad Specu. in tit. de citatio. §. 1. verſic. ſed nunquid, & in d. tit. de contuma. §. 1. in addit. magna, & idẽ in c. cũ parati de appel. vbi Ant. But. & Imol. & ibi Bal. & Iaſ. in l. age cũ Gem. nu. 11. C. de tranſact. Imo. in clem. ſi ante. col. 4. de dol. & contu. facit glo. in c. venerabilibus, §. ſecus in ver. in iud. de ſen. excõ. in 6. Ang. in l. ſciendum. ff. de vſur. Alexan. in l. 3. ff de teſta. Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra falſam. §. teſtium depoſitiones. nu. 115. verſ. quid de berroario. de proba. D. Steph. Auffre. tract. ſuo de teſtib. nu. 12.

2 Ratio eſt, † quia illi dicũtur viliſſimæ perſonæ, qui miſſiones, & executiones in tenutam faciunt, quales ſunt berroarij. ita loquutus eſt Bal. in l. fi. in 8. q. in fin. C. de edic. diu. Adr. tol. nu. 47. l. fi. ff. de iudic.

Amplia primo, vt procedat nedũ in ſeparatis ab eius
3 officio verum etiã in his, quæ illi ſunt coniuncta, † & quæ antecedunt, vt in mandato citãdi aliquẽ, de quo ſibi non credit, niſi aliter conſtet, vt Bald. in tracta. de proba in tit de cita. & dila. quæſt. 10. Bar. in l. 1. §. cura. ff. de offi. præſe. vrb. Fely. in c. quoniam contra nu. 13.
* in fin. de prob. vbi dicit hanc * communem. Aret. in c. 1. col. 2. de iud. Sebaſt. Sapia. in l. fi. nu. 17. C. de edic. diu. Adr. tol. gl. & Doct. in l. ſicut proponis. la 2. quomodo, & quãdo iud. Alex. in d. l. 1. §. cura. Fely. in c. 1. col. 6. verſ. cõcluſio, de iud. Io. Andr. in addit. ad Spe. in tit. de cit. §. 1. verſ. ſed nunquid credit. Io. de Imo. in l. ex conſenſu. §. cum, qui. ff. de appella. idem Imol. & Ant. de But. in c. cũ parati. poſt gl. ibi de appel. Fely. in c. quoniã contra. de probat. & in c. 1. verſ. quarta con-
* cluſio, de iudic. vbi hanc dicit eſſe * communẽ Fran.
* de Aret. qui & ipſe hanc dicit * communẽ conſ. 34. relatus per apoſtil. ad Ang. de maleſ. in §. iudex cõmiſſit, ver. & benè not. Lud. & Alex. in l. ſciendũ. ff. de ver
4 bo. obli. Bald. in l. his ſolis. C. de reuoc. don. † ſicut, nec credit notario in actis ſcribendi aliqd ſibi cõmiſſum Affli. dec. 317. per totum Guid. Pap. in q. 126. Alex. in conſ. 213. lib. 2. & conſ. 212. lib. 6. & conſ. 104. lib. 5. licet contrariũ tennerint aliqui, quos refert Iaſ. in §. quadrupli, Inſti. de act. tamẽ Bal. in l. fi. C. de exhi. reis dicit opinionem priorem eſſe de iure veriorem.

Secundò amplia, vt procedat etiam in iis, quæ pen-
5 dent, ſequunturq; ex illius officio, vt ſi dicat ſe citaſſe Titiũ, qui reſpondit, nolle comparere, non enim creditur, illum ita reſpondiſſe. Bal. in addi. ad Spec. in tit. de ſentẽ. in ver. citatio debet eſſe legitima. Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de citatio. verſ. ſed nũquid, & in tit. de contuma. §. 1. But. & Imo. in cle. ſi ante. de dolo, & contum. gl. in c. venerabilib. §. ſecus de ſent. excõ. lib. 6. faciũt d. Bal. in l. diuus. in 1. lect. in 1. col. & ibi Ang. de in integ. reſt. Imol. in clem. 1. de dolo. & cõtu. & in d. c. venerabilis Paul. de Caſt. in conſ. 145. lib. 2. Corn. conſ. 97. lib. 3. Iaſ. in l. properandũ. §. eo, quidem. C. de iud. Ant. de But. in c. cum parati. de appell. Iaſ. in l. age cũ Gemmiano. C. de tranſact. Tiraq. in tract. de retra. conſang. in verb. lignager. §. 8. glo. 9. nu. 14.

In contrariam tamen ſententiam iuere gl. & Bart. in l. ex conſenſu §. fi. ff. de appel. & in l. fi. ff. de reſti. in integ. Bar. in l. tres denũciationes. C. quomo. & quan. iudex Inn. in c. ad petitionem. de accuſ. Dec. in c. cum parati. nu. 12. de appel. Ioan. de Imo. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. Florian. in d. clem. ſi ante, in 8. quæſtio.

Hanc repugnantiã conciliãt Philip. Fran. & Abb. Panor. in d. c. cũ parati, & ibidẽ Abb. Sicul. vt prima concluſio negans procedat, vbi non concurrit alia p̃-
6 ſumptio vltra dictũ Berroarij, vel Nuncij, † ſed ſi concurrat aliqua præſumptio, vt quia citatus non cõparuit in termino, illi creditur, idẽ etiã ſi dictum ſuũ ſit roboratũ dicto alterius fide digni, ita Mathe. in auth. niſi nu. 10. C. de ſent. ex breu. recitan. Et eadem deciſio ſeruatur, ſi qd aliud referat, vt ſe fuiſſe verberatũ, vel prohibitũ exequi ſibi demandata, quia ſibi nõ creditur, niſi aliter probet dictum ſuum, ad quod faciunt omnes ſuprascriptæ auctoritates, quibus adde Bart. & Doct. in l. diuus. ff. de cuſto. & exhib. reo. in l. ea quidẽ. C. de accuſ. vbi p̃ſertim Sal. videas Hunc caſum nihil in ſe dubitationis cõtinere ſentit Boſſ. in ſua prax. cri. in tit. de nuncia n. 12. hancq; concluſionẽ ſequit̃ Tiraquel. de retract. conſang. §. 8. in gl. 9. nu. 19.

Primò

Primò limita hāc cōcluſionē. vt nō ꝓcedat in his,
7 quæ ad illius officiū pertinent,† de quibus plenè cre-
ditur illius d.c.cū parati.c. prudentiam; vbi gl. de ap-
pel.l.apparitores.C.de exact.li.10.c.ſi fortè.65.diſt.c.
1.de teſti.cog.per quæ iura ita tenet. Spe.in tit.de cita
tione.§.ſequit.nu.6.ver.& vł, & ibi latè Io. And.l. ſi
quis decurio.C.de fal.Bar.in l.ſi librarius.ff.de reg.iur.

Hinc meritò colligitur, vt ſi berroarius, vel nūcius
8 referat ſe Titiū citaſſe† credaī illius dictio dҩnec re-
probatum fuerit per contrarias probationes,ita tradi-
dere Spe.& Io.And.vbi Bal.ī l.vt pſectus. C.de ann.
excep.Card.in clem.1.in 9.q.de iudi.Bar.in extrau.ad
reprim.in ver.nunciū.Bar.in l.1.§.ſi.ff.de offic. præfe.
vrb.Fel.in c.qm̄ contra.in 8.col.de probat. & in c. ad
petitionem. in 9. col. de accuſ. Paris de Put. in tract.
ſind.in ver. nuncius.Corn.in conſ.79.in litera B,in 3.
vol.Iaſ.in l.nec is.nu.10.de acq. hær.

Declaratur hæc limitatio,vt nō procedat ſimplici-
9 ter,† ſed præſtito iuro ante illius dictum atq; relatio-
nem,vt per citatos Doct.in d.limit.qui loquūtur hac
cōditione quibus addo Ang. in §. hi qui cauſas auth.
de iud.& in §.ſi quis autem.de eccleſi.tit. Ioan.de Ar
nono in ſuo ſingul.20.vbi tñ cum gl. d.c. cum parati,
ſentit,ſatis eſſe illū ſemel iuraſſe in aſſumptione ſui
officij de omnib.legaliter faciēdis & adminiſtrādis.

Declaratur ſecūdò præſata limitatio, vt procedat,
ſi nuntius conuenit cū actis ſcriptis per Notariū, alio
10 qui ſi repugnet, verbi gratia, Notarius ſcripſit,† nun-
tiū retuliſſe,ſe citaſſe Titiū ad domū,& poſtea nūtius
dicit,ſe citaſſe(vt inquiunt)perſonaliter, de hoc fides
hr̄ actis ſcriptis per Notariū. Cyn.& Bal. in l.ſi qs de-
curio.C.de fal.Io.And.in addi. ad Spe.in tit. pe inſtr.
editio.§.reſtat.verſ.ſed ſi vnus. Io. de Imo. & alij Do-
ctor.in c.ad audientiā.de præſcr. Ang.in l.1.ff. quēad.
teſta.aperiātur.Abb.Fel.Dec.& Maria. Soc.in d.c.cū
parati.de appell.Ang.in Inſtit.de act.§.quadrupli.

Declaratur tertiò, vt procedat, quatenus nō hēt ci-
11 tatū contradicentē,† ſed ſi ille,quē dicit citatū,ſe nō
citatū,vel non ita citatū aſſerat,tūc ſtatur arbitrio iu-
dicis,cui magis credat, cōſiderata vtriuſq; natura, at-
que genere præiudicij, vt docuit Io. And.in addit. ad
Spec.in tit.de citatione.§.ſequitur.verſ.ſed nunqd cre
ditur Saly.in l.abſentem. in 5.q. de accuſa. & in l.tres
denunciationes.verſ.ſed an credatur nuntio. C.quo-
modo & quan.iud.Maria. Soc.in rub. de dilat.art.16.
* vbi multos allegat,& dicit hanc * communē Io.And.
& Abb.Panorm.poſt alios in d.c.cum parati.

12 Declaratur quartò,vt procedat in his,† quæ expli-
citè refert,ſecus ſi implicitè aliquid habuiſſe dicat,vt
ſi retulit ſe citaſſe Titiū domi habitationis ſolitæ, &
deindicat implicitè,ſe illum prius pſonaliter perquiſi
uiſſe, vt fuit neceſſe, non enim illi de hoc poſtremò
fides eſt habenda,vt nos præmonuit Bar.in l.3.§.præ
tor ait.ver.ſed quid debet nuntius. ff.de damn. infect.
Ant.de But.in c.cauſam.col.pen. de dol. & cōtu. latè
Alex.in conſ.2. conſideratis his,li.3. Abb.in conſ.84.
lib.2.Rom.in conſ.414.in re præſenti.

Infertur ſecundò vt ſi berroarius ſit conſtitutus à iu-
dice,vt perquirat delinquentes per vrbem, tunc credi
13 illius dicto,† ſi referat inueniſſe aliquē delinquentē,
ſi tñ delictum ſit ex minoribus, vt quia inuenerit ali-
quē cū armis, vel ludentes alea. Bar.l.diuus.la 2.ff.de
cuſt.& exhibi.reor.Bald.in l.magis.§.illud. ff. de reb.
cor.qui ſub tutc.Egyd.Boſ.in ſua praxi crim. in tit.qñ
de cri.cogno.tanquā noto. Arct.in conſ.antep.col.2.

Infert tertiò,vt berroario, & nūtio credaī de excuſ
14 ſione bonorū debitoris,id eſt,ſe † nō inueniſſe bona,
in quibus ſniām exequi potuerint, vel nō reperiſſe in
illius domo ſupellectilia.Bar.in l.à diuo Pio §.in ven
ditione. verſ.ſed quæro qualiter. ff.de re iud.& Alex.
ibi nu.12.vbi multos idē ſentiētes adducit. ff.de verb.
oblig.Ang.in auth. hoc ſi debitor.in 2. & 3.col.C.de
pign.Bal.in l.1.C.quand.fiſ.vel priua.Bar.Cœpoll.in
l.rem amiſiſſe.ff.de verb. ſign.

Infertur quartò,vt berroario,& nuntio fides habea
15 tur,bona in quib.exequutus eſt ſniām,eſſe illius,† cō
tra cuius bona exequenda erat,ſic voluere gl.Bald.&
Docto.in l.1.C.de priuil.fiſ.Saly.c.in l.1.C. ne vx.pro
mari.probatur hæc concluſio in l.1.§.cura,ff.de offic.
præfec.vrb. Doct.in d.c. cum parati. de appel.Bart.in
extrau.ad reprimendum, in verſ.per nuntium.Ioā. de
Imol.in l. à diuo Pio.§. ſic quoque. C.de re iud Cyn.
in l.ea quidem.C.de accuſ. Bar.& Bal. in l.ſi.C.de ex-
hiben.reis.Bal.in l.2.C. quando fiſ.vel priua. Alex.in
d.l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.idē tenet Pau. de Caſt.
in conſ.273.viſis,& conſideratis, niſi appareat contra
dictor,qui contrarium probet.

16 Secundò limita concluſionē non procedere,† qñ te
ſtimoniū fert contra Præſidē in illius ſindicatu, quia
tunc eius teſtio ſtatur,quia contra domeſticū poſſunt
produci,ita dixit Bal.d.l.etiam.nu.4. & per authorita
tes ſupra allegatas. Ang.in l.ſciendum.de vſur.

Sublimita tñ hanc limitationem, non procedere,
17 † qñ berroarius eſſet adeò perſona vilis, vt eſſet ſu-
ſpectus ex vilitate vitæ,quia tunc ipſius teſtimonium
nullius eſt ponderis, ita Bal.loco ſupra citato,argum.
l.aut affinitate. ff. de procurat. argum.l. cui eorum.§.
affinitatis. ff.de poſtul.

Tertiò limita,qñ pro Præſide ſuo in ſindicatu teſti
18 monium ferret, † nā tunc eius teſtimoniū etiam eſſet
validum, cū deſierit eſſe domeſticus, & familiaris il-
lius Poteſtatis.Bal.in d.l.etiam num 4.verſ.ſed quid è
contra. Ang.in l. ſciendum. ff.de vſur. Alex.in l.4.de
teſtib.Lanfran.in c.quoniam contra.verſ.quid de ber
roario,de probat.

Sed obſeruandum eſt, vſq; eo hanc limitationem
19 procedere,†vt ſi partim pro Poteſtate depoſuerit,par
tim cōtrà, credatur omninò eius dicto,vt notabiliter
dixit Bal. in d.l. etiam. Idque ea ratione potiſſimum,
ne fides diuidatur.

Intellige tamen primò ſupraſcriptam tertiam limi
tationem cum illa declaratione, de qua in ſecunda,
20 † vt fides teſtimonio berroarii per Poteſtatem adhi-
beatur, niſi eſſet adeò vilis perſona, vt de vilitate vi-
tæ eſſet ſuſpectus,per iura ſupra alleg.

Intellige modò ambas ſupraſcriptas limitationes,
berroarium poſſe ferre teſtimoniū pro Poteſtate ſuo,
21 procedere, † dummodo penitus reuera à Poteſtate re
ceſſerit,ſecus verò ſi ſit receſſurus ab ipſo, quia eo ca-
ſu adhuc durat familiaritas. l.1. C.ſi rector proui. & l.
22 1.C.ſi quacunq; prædi.po.Bal.d.loco ſupra citato,†&
ideo à teſtimonio ferendo reijciuntur,vt regula gene
rali cautum eſt.l.2.C.de teſtib.

Quartò limita concluſionem non procedere, qñ
23 de ſua executione tractata deponit, † nam eo in caſu
ipſi berroario fides eſt adhibenda. Ratio eſt, quia cū
propter vilitatem ſtatus à teſtimonio dicēdo reijcia-
tur,vt ſupra dictum eſt, ſequitur, vbi viliſſima tractat,
ei fidem eſſe adhibendam, ita Bal. in l. edicto.nu.47.
C.de edict.diui Adr.tollen.

Verùm enim verò animaduertendū eſt pro decla-
ratione limitationū,in quibus dictū eſt,credi Berroa-
rio ijs in caſibus,in quibus teſtimoniū ferunt, non eſ-
24 ſe teſtes fidei pleniſſimę,† cum eis multum de fide de
trahatur propter eorum ſtatus viliſſimā cōditionem,
authent.de teſtibus,verſi.ſancimus. in prin. & §. ſi cū
ignoti.& arg.tex.in l.fi.§.ſin autem. C.de iur. delib.&
§.oportet.de fid.inſtr. collat.8.

Concluſioni noſtræ & illud,quod ſequitur optimè
25 congruit, nam berroarij, tanquam † qui dicuntur fa-
miliares Poteſtatis,vt per Bal.in l.cēt.n.5.C.de teſt.gau
dent priuilegijs,quib. Poteſtas. Bald.in l.obſeruare.§.
proficiſci. in 8.q. in fi.ff.de offic. proconſ.& leg.ſicut e
cæterorum familiares,arg.l.1.C.de epiſc.& cler.& l. ſi
vnus.§.1. ff.de iudi.

Nec illud alienū eſt: etenim berroario exequēti ſen
tentiam

tentiam iudicis, ſi modũ excedat in capiendo bona,
26 † põt de facto reſiſti, vt docuit Bar. per illum tex. in l. pen C. de exact. & exequut. lib. 12. refert, & ſequit̃ Hippol. Marſ. in l. fi nu. 46. ff. de iuriſd. omn. iud. faciunt d. Bar. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. Alex. in l. 1. §. itẽ ſi qs cũ. ff. ne quis eum. Paul. de Caſt. in conſ. 192. Rom. in l. 1. in 10. col. ff. de re iud. Flo. in l. quemadmodũ. §. Magiſtratus. ff. ad l. Aql. Amanel. de Cla. aquis in 23. ſing. vbi ponderat ad id tres tex. l. defenſionis, & l. prohibitum. C. de iure fiſc. & auth. vt non lic. §. ſin aũt ciuili.

Poſtremò loco addendum eſt, berroariũ ſi ſtatuto prohibeatur certũ quid accipere pro exequutione ſen
27 tentiæ, † non poſſe illud accipere etiam à ſponte dantibus. l. vni. C. de ſalgamo. hoſpi. non præſtan. lib. 12. l. fi. §. 1. C. de re milit. & in l. 1. in fi. C. de rapt. vir. & in l. ſpem C. quæ res pig. oblig. poſſ. per quę iura ita tenet Marſ. in l. vnius. §. ſuus. nu. 2. ff. de quæſt. & in l. vni. nu. 238. C. de rap. virg. & in l. lege Cornelia. §. conſtitutũ. nu. 2. ff. ad l. Corn. de ſicar. vbi multos in idem conſentientes affert, vltra quos optimè deſeruit dictũ Boer. in deciſ. 134. nu. 10.

CONCLVSIO CXC.

ARGVMENTVM.

Beſtiarum legato relicto, an cenſeantur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta.

SVMMARIVM.

1 *Beſtiarum legato relicto, non cenſentur legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta.*
2 *Beſtiæ appellatione non veniunt, niſi animalia feræ naturæ, vt vrſi, leones, &c.*
3 *Animalia domeſtica ſi vocantur beſtiæ communi vſu loquendi regionis, tali ſignificatui, ſtandum eſt.*
4 *Verba debent accipi ſecundum vſum loquendi regionis, licet lex aliter ea interpretetur.*
5 *Statutum puniens dimittens beſtias ſine cuſtode, procedit ẽt in dimittente ſine cuſtode pecudes.*
6 *Beſtiæ ſimplici appellatione venit fera, & manſueta.*
7 *Cicero beſtias vocat omne animal rationis expers.*

1 Beſtiarum legato relicto, † non cenſent̃ legata eſſe animalia domeſtica, & manſueta. l. 1. §. beſtias. ff. de poſtul. & ibi latè Ang. & Bar. Alex. in addit. ad Bar. in d. l. 1. §. remouet qui allegat l. anniculus. in prin. ff. de verb. ſigni. & Syluа. in conſ. 72. nu. 5. vol. 2. adde ad id tex. in l. 1. in verſ. in beſtiis. ff. ſi quadr. pau. fecit. di. & text. in l. 2. in verſ. vt igitur. ff. ad l. Aquil.

Cuius rei ratio eſt, quia ſtricta vocis ſignificatione
2 beſtię † nõ veniũt, niſi animalia feræ naturę, vt vrſi, & leones, &c. Beſtias. n. inquit Vlpian. in d. l. 1. §. beſtias. ff. de poſtulat. accipere debemus ex feritate magis, q̃ ex animalis genere. D. Matth. de Matheſ. ſing. 95. & ibi doctiſſimè additio, q̃ incipit. Nota vnũ mirabile.
3 Primò limita conclusionẽ non procedere, † qñ cõi vſu loquendi regionis animalia domeſtica vocarent̃ beſtiæ, q̃ tali ſignificatui ſtandũ eſt, nã in ſtatutis etiã exorbitantib. & correctoriis iuris cõis verba debẽt ac-
4 cipi ſm̃ vſum loquendi regionis, † non obſtante, legẽ aliter tale verbũ interpretari. argu. l. cum de lanionis. §. aſinam molendinariã. ff. de fund. inſtr. & inſti. leg. l. Labeo ff. de ſuppel. leg. Fel. in proœ. n. decret. nu. 3. cũ ſeq. vbi latè de hac concluſione, & Tiraq. de retract. lignag. §. 2. in prin. nu. 5. cum ſeq. & Euerar. in loco ab opinione vulgi. col. pen. verſ. & tertius caſus. ita ẽt notat Nat. in conſ. 347. nu. 2. vol. 2. qui allegat Math. in ſing. 96. incip. nota vnum notabile, referentem fabu-

lam cuiuſdã Aduocati allegantis rubr. C. de aſinis, & beſtijs non habendis. lib. 12. & Albe. de Roſa. in d. §.
5 beſtias. & tandem concludit, † ſtatutũ puniens dimittentes beſtias ſine cuſtode, procedere ẽt in dimittente ſine cuſtode pecudes. Idem ẽt dicit ſentire Socy. in l. 3. §. Nerua filius. ff. de acq. poſſ. ponderantem ibi text. in verb. feras beſtias, nã ex quo adijcit hanc qualitatẽ
6 feras † innuit, ſimplici appellatione beſtiæ venire feram, & manſuetã, & ita ſequit̃ hoc Iaſ. in d. §. Nerua. nu. 10. licet poſteà ſe remittat ad allegata per Bart. in d. §. beſtias. ita ẽt ſentit Syluan. in d. conſ. 72. num. 7.
7 † vbi dicit, Ciceronem beſtias vocare omne animal rationis expers, vt de Natu. Deor. cũ dixit, beſtię aquatiles, vt crocodilli, fluuiatileſque teſtudines. & de amicit. Hoc apparet in beſtijs, volucribus, agreſtibus natãtibus, ſuibus. cicuribus, feris. & in Tuſcul. quaſt. Aliæ beſtiæ natantes ſunt, alię volucres, ſerpentes quędam, quædam gradientes, & multis alijs in locis.

CONCLVSIO CXCI.

ARGVMENTVM.

Bibliæ auctoritas, atque fides ſummariè narratur.

SVMMARIVM.

1 *Bibliæ auctoritas quantæ ſit energiæ, ac fidei.*
2 *Bibliæ ſcriptura ab ore omnipotentis Dei, ter optimi maximi excepta eſt, populoq; electo data.*
3 *A biblia diſcedere ſcelus nefarium, ac morte piandum.*
4 *Biblia ſuper omnia fidem ter pleniſſimam facit.*
5 *Bibliæ litterulam, vel iota addere, vel diminuere non licet ſub æterna damnationis pœna.*
6 *Bibliæ auctoritas allegari poteſt ad cauſarum deciſionem.*
7 *Dicta prophetarum, & ſanctorum ad deciſionem cauſarũ allegari poſſunt.*
8 *Lex Moſaica allegari poteſt, & ꝓbat in deciſione cauſarũ. Quod declara, vt ibi.*
9 *Auctoritas legis cõdedæ cui data ſit à Deo optimo maximo.*
10 *Bibliæ auctoritates, & ſanctorũ Patrum ſi contrarientur dictis Papæ, vel Cæſaris interpretãtis legem, vel ſacram ſcripturam præualent auctoritati Papæ, & Cæſaris.*
11 *Dicta ſanctorũ Patrũ ſi fundata ſunt auctoritate nouã teſtamenti, vel veteris, præualent etiã Cõſtitutioni Papali.*

1 Bibliæ auctoritas † quãtæ ſit energiæ, ac fidei facilè ille diiudicabit, qui Chriſtianã religionẽ vel ſummis labijs deguſtauerit. Nã cum biblię ſcriptura ab antiqs ſanctis Patrib. ab ore omnipo
2 tẽtis Dei ter optimi Maximi † ad eruditionẽ, ac rectè, iuſteque viuẽdi normã populo electo excerpta ſit, ac poſteritati relicta, vt ſm̃ eam oĩa ſua geſta, & actiones
3 moderarentur, à qua cũ vel latũ † vnguẽ diſcedere ſit ſcelus nefandũ, ac morte piandũ, nullus dubitet, quin
4 ſuper oĩa fidem † ter pleniſſimã faciat, præcipuè cùm eidẽ ne minimã quidẽ literulã, vel iota addere, vel di-
5 minuere † ſub pœna æternæ damnationis non liceat. Ioan. in Apocal. vlt. cap. certificari. extra de ſepultur. Abb. in c. 1. nu. 4. extra de offic. delegat.
6 Et quod allegari poſſit ad cauſarũ deciſionẽ † probat tex. in c. cauſam, & ibi Abb. in 5. notab. de ele. 25. diſt. c. 1. & c. fi. & c. cũ Apoſtolica, & ibi Abb. de his, q̃ fi. a præla. not. Inno. in c. cum venerabilis. de excep. c. ſunt nonnulli. in ver. tantorum Patrum 16. q. 1. & in Sancta Romana 15. diſt. debet enim vſque ad vnum iota ſeruari glo. in c. noli. 11. diſt.

Amplia primo vt procedat etiã in cauſis ciuilibus, tex. eſt & ibi gl. in auth. vt iud. ſi quo. ſuſtra. §. cognitio in ver. colloquiorum, q̃ glo. no. ad hoc Bal. in auth. ad

hac

Digitized by Google

hæc.C.de vſur.gl.in l.ſi eum venderet.§.fi. ff.de pign. act.in l.cuſtodiam. ff.de peric. & cõmod. rei vend.gl. in l.illud.ff.de off.præſid. Bal.in rub.B.de fid.inſtru.

Secũdo amplia, vt ꝑcedat ẽt in dictis Prophetarũ,
7 † gl.in §.his igiᵗ. Inſti.de iuſti.& iur.& in auth.vt iudices ſine quo.ſuffra.col.2.in ver.illicitas,& in c.& ſi Iudæos.de iud.& ibi Io.Andr.& Hoſt. facit l.ſolẽt.circa fi.ff.de off.procõſ.& leg.& in l.ſi chorus.ff.de leg.3.& c.ne tales,de cõſe.diſt.5.& in c.quemadm. de iureiur.

Tertiò ampliaᵗ, vt procedat in dictis ſanctorũ Patrũ.tex. in c.licet, 10.diſt. in c.ſunt quidẽ.30.q.1.& in c.magnæ.de vo.facit gl.in l.illud.ff.de offi.præſid.

Quartò ampliaᵗ, vt procedat ẽt in lege Moſaica,
8 † quę & ipſa põt allegari,& ꝓbari in deciſione cauſarũ.Cor.in conſ.65.ver.item ſuper prima prouincia,& in conſ.180.lib.2.Saly.In ſuo conſ. ꝙ incipit, Mathaſias Hebræus.ꝑ l.in ſinagoga. C.de Iudæ. & l. Iudæos. C.eo.Baib.in conſ.15.lib.2.Io.Cãpeg.in tract.de dot. in vlt.q.Ant.de Roſ.in arbore conſanguinitatis, in vlt. q.ver.ſed nunc occurrit dubiũ,Alex.& Iaſ.in l.1. ff.ſi cert.per.Florianus in l.max.vitium.C.de lib.præt.

Hæc verò ampliatio declarãda eſt, vt ꝑcedat duobus concurrentib. Primũ, vt quæſtio ſit inter Iudæos, quia ſi inter Iudæũ,& Chriſtianum ſeruãtur iura Romanorũ.l.Iudæi.C.de Iudæis.Secundũ,quod lex Moſaica loquatur ſpecificè in illo caſu: lex vero Romanorũ nihil loquatur de hoc caſu, vel ſi diſponit, hæc diſponit in genere; Moſaica verò ſpecificè, ita tenẽt omnes præcitati d.ampliatione quarta,in dictis locis, & Fel.in c.Iudæi.in ver.ext.gl. de Iudæ.

Limitatur modò principalis cõcluſio, vt procedat in quæſtionibus per leges, vel Canones nõ deciſis, ſecus in his, quarũ deciſionẽ habemus in iure Cæſareo,
9 vel Pontificio,† auctoritas enim legis condendæ non illis,ſed iſtis data eſt à Deo Opt. Max. c.tranſlato. de conſt.gl.in ſumma 20.diſt.& ibi tex. in c.1.& ſeq.facit clem.1.§.fi.de ſumm.Trin.& d.Archi.& Domi.in c. Auguſt.26.diſt.Abb.in cap.1.de offi.iudi.deleg.& ibi Fel.& in c.ne innitaris.de conſti.

Reſtringiᵗ hæc limit. vt nõ ꝑcedat in duob. caſib.
10 Prior eſt,† qñ dictæ auctoritates Bibliæ,& ſanctorũ Patrum aduerſantur dictis Pontificis. Max. vel Cęſaris non legem condentis, ſed interpretãtis legem, vel ſacram ſcripturã,nam auctoritas ſummi Pont & Cæſaris cedit.Innoc.IIII.in c.per tuas.de ſimo.Abb.in c. capellanus.de fer.Hoſt.in c.ſolẽt.de ſent.excom.in 6. & ibi,Io.And.Arch.& Dom.in Sũma 20.diſt. niſi tñ interpretatio eſſet de neceſſarijs ad ſalutẽ, vt de fide, & ſacramẽtis, qa in illis ſtatur interpretationi ſummi Pont.qui ſi errat à ſolo concilio corrigitur. c.nulli fas. 19.diſt.c.ſi Papa.40.diſt.facit cle.1.§. fi.de ſumm.Tri. ſentit Abb.in c.ne innitaris.de conſtit.
11 Poſterior caſus eſt,† ſi dicta ſanctorũ Patrũ eſſent innixa auctoritati noui Teſtã, vel veteris,tunc.n. præualent ẽt conſtitutioni Pontificiæ,glo.in c.de libellis. in ver.illorũ 20.diſt.tex.& ibi glo.in c.fi.36.q.2.Abb. in c.qualiter,& qñ. il 2.de accuſ. Io.de Imo. in c.cum cõtingat.in 7.not.de iureiu.And.Tiraq.ĩ trac.de iur.
* primog.q.40.Dec.in l.1.ff.ſi cert.pet.& * oẽs Doct in c.1.de offi.deleg.& in c.ne innitaris.de cõnſt. Iaſ.in §. quædam.nu.67.Inſt.de act.Rom. in ſing.ſuo 685.

CONCLVSIO CXCII.

ARGVMENTVM.

Bibliothecæ legato an iudicandum ſit cum libris venire armarium.

SVMMARIVM.

1 *Bibliothecæ legato non iudicandum eſt, venire armarium, ſed tantum libros, ſed in hoc attenditur prius qualitas & legantis, & legatarij.*
2 *Scholaris legans alteri ſcholari bibliothecam, ex tali legato veniunt etiam libri.*
3 *Stationarius legans alteri bibliothecam cenſetur ſentire magis de armario, quam de libris.*

1 Bibliothecæ legato non iudicandũ eſſe, venire armarium,† ſed tñ libros, doctrina fuit inſignis Bar. in l.cum pater.§. menſæ.in fi. de lega.2. & tex. in l.librorum.§. ſed etſi Bibliotheca.& §.libris.& ibi Bar.de leg.3.

Sed in hoc tñ erit ſtatuendũ inſpecta prius qualitate,& legantis,& legatarij,niſi aliter ex verbis legantis
2 de eius mente appareret,† nã ſi ſcholaris ſit q legat alteri ſcholari, ex tali legato venirẽt ẽt libri, ita ait Bar. in d.§.ſed etſi bibliotheca.ꝑ tex.in l. quod tñ Caſſius. in fi.ff.eo.tit.& l.plenũ.§.equitij.de vſu & habi. l. ſed etſi ſuſceperit. §. 1. ff.de iud. Si verò ſtationarius ſit, q
3 legat alteri,† tunc cenſeᵗ ſentire magis de armario, q de libris,ita ſentit idẽ Bar.in d.loco, per tex.in l. cũ filiofam. ff.eo.titu.de leg.3. primũ tñ eſſet aduertendũ quomodo fuiſſet cõcepta carta legati, vt aduertit idẽ Bar.ibidem,& tandem eſſet attendendus cõis vſus loquendi illius regionis, vt in ſimili diximus in limitatione ad concluſionem,beſtiæ,per iura ibi allegata.

CONCLVSIO CXCIII.

ARGVMENTVM.

Blanditiæ Principum inſtantiſſimę an metum inducere dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Blanditiæ Principum inſtãtiſſimę metum inducere dicuntur,& de illis conſtito, & probato metus probatus dicitᵗ.*
2 *Blanditiæ Principum minis æquiparantur.*
3 *Blanditiæ qñ metũ inducãt,& quãdo non, vide remiſſiuè.*
4 *Blanditiæ, & rogamina iuſtum metum inducunt, ſi agantᵗ à tyrãno ſolito ſæuire in eos, q ſuis pcibus non obtẽperãt.*
5 *Blanditię prælati,& ſuperioris,qui in ſuos ſubditos ſolet ſæuire precibus,& votis non obedientes, metum inducunt.*
6 *Princeps vel prælatus in dubio malè tractare ſuos ſubditos non præſumitur.*
7 *Metus non præſumitur ob reuerentiam, niſi concludenter probentur præceſſiſſe verbera, & minæ.*
8 *Blanditiæ Principis ſimpliciter, abſq; ꝙ præceſſerint minæ, vel ꝙ conſuetus ſit tyrannicè ſæuire in eos, qui precibus ſuis blandis non obtemperant, metum non inducunt. Idem dicitur de iuſſu ſuperioris. ibid.*
9 *Blanditiæ, preces, ac perſuaſiones Principis, ſi ſunt importunæ, licet non faciant præſumi metum, niſi præceſſerint minæ, tamen faciunt actum nullum.*

1 Blanditias Principũ vehemẽtiſſimas metum inducere,† & de illis conſtito,& probato,metũ probatũ dici.ſcriuere Imp.Gratia.Valẽ.& Theo.& ab Accu. explicatũ fuit in l.1.C. ſi rect.prouin.idẽ tradidit gl.in l.1.in prin in ver. quẽadmodũ,& ibi Pau.ff.ꝙ iuſſu.c.cũ inter R.de elect.& ibi latè Imo.Bal.in c. quæſitũ. & ibi Fel.nu.2.extr. de off.& poteſt.iud.deleg.Imol.in c.petitio.in prin. extr. de iureiur.gl.in l.1.in verſ.quædam.ff.quod iuſſ Bald. in c.vnico.§.iniuria.de pace iuram.firmand.in verbo feudo.Alex.in conſ.124.lib.1.Corſet.in ſuis ſingula-
2 ribus in verbo metus. Et ratio eſt,† nã blanditiæ Principum minis æquiparantur, arg.gl.in l.1.C.ſi rect.prouin.& notat Fely.in c.1.de offi.deleg.vbi etiam decla-
3 rat, quando blanditiæ inducant metum,† & quando non. Etenim,vt inquit ille.

Eſt rogare Ducum ſpecies violenta iubendi.

Hinc Zeno cũ ab Antigono p literas obnixè fuiſſet
rogatus, vt ad illũ proficiſceretur, rñdens dixit, ſe id fa
cturũ, q iuberet Antigonus, niſi ætas obſiſteret, cum
tñ nõ iuſſiſſet Antigonus, ſed oraſſet, vt tradidit Dio-
ge. Laert. Id ẽt cõprobat Tacitus lib. 14. cum dicit de
Nerone loquens. Meretes ab eo, qui iubere põt, vim
neceſſitatis affert. Eodem pertinet illud Auſonij ad
Theodoſium Auguſt. in quadam epiſtola ad Paulũ.

Scribere me Auguſtus iubet, & mea carmina poſcit:
Pleni rogans, blando ius latet imperio.

Primò amplia multo magis concluſionẽ pcedere
in tyrãno, q ſolitus eſt ſæuire in eos, qui ſuis pcibus nõ
obtemperant, nã tunc blanditiæ inducunt iuſtũ metũ
4 in parẽre, † bona gl. in l. 1. ff. quod iuſſ. tenet Bar. in ſuo
trac. de tyranni. Abb. in c. Abbas. nu. 4. ext. de ijs q vi
metus &c. Fel. in d. c. quia quæſitũ. nu. 2. de offi. deleg.

Vnde Plato dicere ſolebat in epiſtola quã ſcripſit
ad Dionis propinquos. Preces tyrannorum neceſſita-
ti eſſe permittas. quod ex eo vſurpauit Cicero lib. epi-
ſtol. ad Attic. 9. cuius initium tuas. Mimus quoque eſt
in eam ſententiam elegantiſſimus:

Rogando cogit, qui rogat potentior.

Secundò amplia idem procedere in omni prælato,
5 & ſuperiore, † qui ſolet ſæuire in ſuos ſubditos precib.
ſuis, & votis non obedientes, vt intelligenda eſt gl. in
l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quar. rer. act. non datur. Abb. d.
c. Abbas. nu. 4. ſub fin.

Limita primò non procedere in dubio, qa non præ
6 ſumit Princeps, vel prælatus † malè accipere ſibi ſub-
ditos ita placuit Io. Andr. in c. inſinuante. qui cler. vel
vouent. & ibi Abb. in fi. Fel. d. c. quia quæſitum. nu. 2.
ſub fi. qa in illis nec pſumitur metus ob reuerentiam,
7 † niſi concludenter probent præceſſiſſe verbera, & mi
næ, ſicut nec in patre & marito. Inno. in c. cũm matri-
monij. de off. dele. quẽ ſequit Zab. Abb. Sicul. Anch.
& Fel. Bar. in l. 1. §. quæ onerãdæ. & ibi Bolog. in prin.
l. ff. quar. rer. act. Bar. Bal. Ang. Alex. Franc. de Are. in
l. interpoſitas. C. de tranſ. Bal. in l. fi. ff. de cõd. ob turp.
cau. Bar. in l. metũ. & ibi Iac. de Aurelianis. C. q met.
cau. Cyn. & Bal. in l. 1. C. de bo. mat. Ang. Io. de Imo.
Alex. in l. ſi cum dotem. §. eo aũt tpe. ff. ſol. mat. Abb.
Sicul. in c. cũ contingat. in 1. not. de iureiur. & in cap.
nonne de præſumpt. Domi. in c. quis pacta, per illum
tex. & ibi Georg. Natt. ver. 2. nota. de pact. lib. 6. Inn. &
Abb. Sicu. in c. accedẽs de conuer. cõiug. Io. Fab. Bar.
Bal. Ang. Pau. de Caſt. Fran. de Aret. in l. ad inuidiam.
C. de his, quæ vi, me. cau. Ang. Aret. & Iaſ. in §. quadru
pli. Inſtit. de act. Bal. in conſ. 223. nu. 3. lib. 2.

8 Hinc euenit, † vt neceſſe ſit probare vltra blãditias
qualitates ſupraſcriptas, ideſt, vt pceſſerint minæ, vel
q ſoleat tyrannicè ſæuire in eos, qui precibus ſuis blã
9 dis non obtemperant, vt reſpondit Alex. conſ. 16. lib.
3. nu. 4. And. Barb. in c. 1. de off. dele. Inno. in c. peti. de
iureiu. Io. And. in c. inſinuãte, qui cler. vel vouen. vbi
Abb. in fi. huc ſpectat, quia idẽ dr de iuſſu ſuperioris,
etenim illo probato nõ dr probatus metus, niſi ſupra-
ſcriptæ qualitates probentur. Alex. in conſ. 16. libr. 3.
Petr. de Anch. conſ. 290. aliàs 300. viſa ſupraſcripta fa-
cti narratione. Ang. in conſ. 215. thema tale proponi-
tur. Domi. in conſ. 15. in 1. dub. Natt. conſ. 589. nu. 11.
& conſ. 616. nu. 4. Bar. in l. metum. C. quod me. cau. in
l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. col. 2. ver. 5. quæro.
ff. de ope. nou. nun. Abb. poſt alios in c. fin. de appella.
Rol. à Valle conſ. 27. lib. 3.

Reſtringitur primo hæc limitatio, vt nõ procedat,
ſi blanditiæ, preces, ac perſuaſiones ſint importunæ,
9 † quia tales licet in cauſa non ſint, vt præſumatur me
tus, niſi vt ſupra, tamen actum reddunt nullũ, qui per
eas factus probatur. c. petiſio. & ibi Inn. in prin. de iu-
reiur. quem ſequitur Gui. Pap. ſing. 463. Afſli. in deciſ.
Neap. dec. 69. nu. 5 vbi multos allegat, & plures ad id
alleg. Aym. Crau. in conſ. 10. nu. 17. quos ſequitur.

CONCLVSIO CXCIIII.

ARGVMENTVM.

Blaſphemia quàm graue ſit ſcelus oſtẽditur, atque quomodo probetur quis blaſphemus, & an idem teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemus conſuetus is dicitur, qui ſæpius, quàm bis, vel ter blaſphemauit.*
2 *Blaſphemandi conſuetudo non probatur per teſtem deponẽtem de vno actu, & alium de alio, quia ſinguli actus probari debent per duos teſtes.*
3 *Blaſphemus quis non dicitur per verba, quæ in communi vſu loquendi iniurioſa ſunt potius, quam maledicentia.*
4 *Peruſini per laſciuiam, & ebrietatem blaſphemant, & puniendi ſunt, ſed mitius.*
5 *Blaſphemare eſt, dicere, al diſpetto di Dio.*
6 *Blaſphemia reputatur in dominio Mediol. & inter atroces dicere, al diſpetto di Dio.*
7 *Conſuetudo Prouinciæ non tollit, quod blaſphemans in totum impunitus euadat.*
8 *Senatus Mediol. iubet reijci capitula, in quibus imputati de blaſphemia conſuetudinem probare volunt.*
9 *Blaſphemans ex conſuetudine loci non eſt puniendus.*
10 *Conſuetudo quamuis iniqua, & irrationabilis, tamen excuſat à pœna temporali.*
11 *Conſuetudo facit, quod illud, quod ſecundũm leges eſt delictum, non ſit delictum punibile temporaliter.*
12 *Luſor ſemper præſumitur blaſphemare, & blaſphemus eſſe.*
13 *Blaſphemator teſtis eſſe non poteſt.*
14 *Grauiſſimum ſcelus diuinam offendere maieſtatem.*
15 *Blaſphemator nec etiam eſt admittendus ad pprobandum contra perſonas teſtium.*
16 *Blaſphemator admittitur ad probandum contra perſonas teſtium in dominio Mediolanenſi, & etiam in ſupremis curijs Franciſ.*
17 *Imputatus de blaſphemia ſemper admittitur ad probandũ contra teſtes quicquid vult, prout in alijs criminibus.*

Blaſphemia quàm graue ſit ſcelus, nullus vnquam ſatis verbis aſ
ſequi queat. Etenim ſi eò grauius crimen illud cenſe-
tur, quò perſona grauior læditur, ſi tanto atrocius fla-
gitium illud vindicari ſolet, quanto dignitate præſtan
tiori iniuria fit, quod ſceleris genus, quibus exquiſitis
pœnis blaſphemiam coercendã cenſebimus, quo ſup
plicio blaſphemos dignos iudicabimus, qui nefariæ
linguæ virus in diuinam maieſtatẽ euomũt? qui Deo
Opt. Maxi. maledicere ſtudent? Qui cũ Deo beneficẽ
tiſſimo ob tot in ipſos collata beneficia gratias age
re deberent, diuinum numen execrationibus proſcin
dere conantur. Et ſanè qui diuinæ prouidentiæ male
dicit, pluribus ſuccumbat criminibus neceſſe eſt. Dei
enim contemptor & ingratus efficitur, hinc cõtentio-
nes, hinc iurgia, hinc cædes, hinc diuinarum, & huma
narum legum deſpiciẽtia. Præterea, vt inquit Prophe-
ta, Abyſſus abyſſum inuocat. Huius deteſtandi flagi-
tij quàm ſit atrocitas varia, & acerbiſſima mortis ge-
nera blaſphemis diuinitus illata, exemplo nobis eſſe
poſſunt. Iuliani enim Imp. theſaurarius, cum in gra-
tiam Imp. à fide defeciſſet, ſanguine ex toto corpore
per os emiſſo (conſpicatus enim vaſa in templo, in
qualibus vaſis, dixit, miniſtratur Mariæ filio?) miſerri-
mè perijt. Olympius Epiſcopus Arrianus, Carthagine
in Elyanenſium balneo lauans, cũ Trinitatem publicè
blaſphemaret, tribus ictus fulminibus cõſumptus eſt.
Antonius quidam Picens, iactando plurima in Chri-
ſtum & Virginem eius matrẽ, vermiculis acerbiſſimo

morbi

morbi genere abſumptus, animã expuit. Eunomius,
Theodoſiopolis in Armenia Epiſcopus fuit. Cum au
tem duce Gororane Perſæ eam ciuitatem obſiderent,
quidã regulus ad mœnia accedens, ne templis quidẽ
ſe parſurum dixit, & multa alia verba impia ſparſit.
Tunc Eṗs tormentum in eum dirigi iuſſit, in Dei, quĩ
blaſphemarat, nomine, quo ita regulus comminutus
fuit, vt Perſæ præ terrore obſidionem ſoluerint. Filius
mulieris Iſraelitidis præcepto Dñi lapidibus fuit ob-
ruptus, eo ꝙ nomen Dñi blaſphemaſſet. Leuit. 24. ob
blaſphemiam ſeruorũ Sennacherib Regis Aſſyriorũ
Angelus Dñi 185. millia hominum de exercitu eius
percuſſit. 4. Reg. 19. ob blaſphemiam Holofernes per
fœminæ manũ victus fuit. Iudith 12. ob blaſphemiã
Hieremiæ populus gladio & fame cõſumptus eſt. Hie
rem. 44. ob blaſphemiã Antiochus inſanabili & inui
ſibili plaga percuſſus eſt. 2. Machab. 9. ob blaſphemiã
Nicanor cũ armis ſuis ruit. 2. Macha. 15. Præclarè qui
dem Alphonſus Aragonũ, & Siciliæ Rex potentiſſi-
mus dicere ſolebat, propterea Deũ tantoperè in iſtos
ſæuire, ꝙ dum hoĩes decipiunt, interponant Deum ip
ſum tanq̃ ſceleris mediatorem. Ideoq; vt plurimũ vi-
uentes adhuc plecti in oculis hominũ, quos Dei noĩe
feſelliſſent, vt intelligant mortales, à talibus monſtris
maximè cauendum eſſe, quod Deum ipſum non tñ
poſt mortem, ſed etiam in ipſa vita haberent indubi-
tatum vltorem. Poſſem huc plurima alia, tũ noſtro-
rum, tum etiam exterarũ nationum iſtiuſmodi exem
pla afferre, ſed hæc in pręſentia ſatis, ad blaſphemorũ
impetum reprimendum, dicta ſint. Nos propius ad in
ſtitutum noſtrum, quomodo blaſphemus quis proba
ri poſſit, accedamus.
Blaſphemus igitur quis non probabitur, ꝙ bis, vel
1 ter diuinæ maieſtatis numen execratus ſit, † ſed neceſ
ſe eſt probare, illum ſæpius blaſphemaſſe, ita conſul-
uit Alex. conſ. 77. nu. 8. lib. 1. Dy. in l. 2., C. de reb. cred.
l. 3. C. de epiſ. audien. & ibi Doct. D. Marc. de Mantu.
ſing. 606. nu. 3. Alex. in l. capitalium. §. famoſos. ff. de
pœn. Fab. Monteleo. in ſua prac. crimi. par. 4. nu. 739.
Io. de Sel. tract. de iuramento, par. vlt. q. vlt. nu. 9. Me-
noc. de arbitr. iudi. caſ. 275. nu. 31. quem latè vide hãc
materiam examinantem.
2 Nec ſatis erit, ꝙ obſeruatione dignũ eſt, † ad probã
dum hanc cõſuetudinem, vnum teſtem deponere de
vno actu, alium de alio, ſed ſinguli actus probari de-
* bent per duos teſtes, ita dixit Alex. qui de * cõmuni
teſtatur in conſ. 72. lib. 1. quaſi per totum.
Primò amplies, & intelligas concluſionem proce-
dere, vt multominus is dicatur execrator, qui ſæpius
in verba prorumpit, quæ licet de ſui natura ſapiant
3 blaſphemiã, † tñ in cõi vſu loquendi loci, Ciuitatis,
vel Prouinciæ, potius ſunt iniurioſa, quàm maledicẽ-
tia, vt ſi quis dicat, Al diſpetto di Dio. l. quotiens. §. ſi
quis nomen. ff. de hæred. inſtit. Bal. conſ. quod incipit,
an dicatur maledicere. Fely. in procœm. decretal. in 3.
col. in fi. Io. de Arno. ſing. 4. nõ intendo. Ang. in l. his
verbis. §. 1. de here. inſtit. Petr. Gerard. de Petr. ſing. 83.
nu. 3. Iaſ. in l. 3. §. iurari. nu. 11. cum ſeq. ff. de iureiur. &
Dñs Clar. in d. §. blaſphemia, verſ. excuſari poteſt, vbi
etiam allegat. Bal. in l. accuſationem, nu. 11. C. qui ac-
4 cuſar. non poſſ. dicentem † in illis, qui execrantur per
laſciuiam & ebrietatem, vt conſueuere Peruſini, non
adeò immane ſcelus puniendi tamẽ ſunt, ſed mitius,
& idem de conſuetudine voluit Petr. Gerard. in ſin-
gular. 83. num. 2. de mente Papienſium, Ioan. de Ar-
nono in ſing. 4. nu. 2.
Illud verò animaduerſione dignũ non omiſerim,
dum nuper im mè dicebamus, ſi dicatur, al diſpetto di
5 Dio, nõ eſſe blaſphemare, † contrariũ iudicaſſe curiã
Burdegalen. vt per Boer. deciſ. 301. vbi in princi. dicit,
hanc opinionẽ eſſe veriorem, tàm ſecundũ Theolo-
gos, quàm ſñ Canoniſtas, & Legiſtas. Idem ẽt iudica
uit conſ. Neapolita. vt atteſtatur Gramm. in deciſ. 50,
& ſuper conſtit. Regni. fol. 114 col. 3. quem refert Di-
dac. in repet. c. quamuis. de pac. & dicit D. Clar. in ſua
pract. crimin. §. blaſphemia. verſ. ſed nunquid dicat,
6 † in dñio Mediolanenſi non ſolum haberi loco blaſ-
phemiæ, ſed ẽt connumerari inter atroces. & in verſi.
7 vlt. dicit, conſuetudinẽ prouinciæ non efficere, † vt ſic
blaſphemãs omninò impunitatẽ conſequat̃, imò in
eodem dñio Mediolanenſi Senatum iubere reijci, ca-
8 pitula, in quib. rei blaſphemiæ † velint huiuſmodi cõ
ſuetudinẽ probare, huc pertinet Imo. in l. his verbis. §.
1. de hære. inſti. qui reprehendit Alex. ɔ̃rũ ſententẽ.
Contrarium tñ eius, quod ſupradictum eſt, ſcilicet
9 conſuetudinem non excuſare † ſentit Bald. d. conſ. &
Ang. in loco ſupra citato, qui voluerunt, ex conſuetu
dine loci blaſphemantes non eſſe puniendos, ſecun-
dùm canonis decretum c. 2. de maled.
Huius ratio eſt, quia cõſuetudo quamuis parua, &
10 iniqua ſit, omniq; careat æquitate † tamen liberat à
pœna temporali, gl. not. & ibi Abb. in c. cũ venerabi-
lis, de conſuetud. quamuis non vindicet à pœna diui-
na, gl. in c. denique; 4. diſt. Rom. conſ. 464. incip. videtur
1. ſ. onte. Rom. ſing. 19. in prin. quòd vero cõſuetudo
11 faciat, vt illud † quod ſecundum leges eſt delictũ, nõ
ſit delictum pęna dignũ temporaliter, tradidit Rom.
in d. ſing. 19. & in ſingul. 384. & ibi in addi. allegantur
concordantes ad ſaturitatem.
Limita concluſionem locum nõ habere in luſore,
12 quia ille ſemper præſumit̃ blaſphemare, † & eſſe blaſ
phemus, ita ſingulariter decidit idem Petr. Gerard. de
Petr. d. ſing. 83. nu. 2.
Quæ quidẽ omnia diligenter obſeruanda ſunt, ete-
nim inſeruient ad reprobandũ teſtes, quia blaſphema
13 tor nõ põt eſſe teſtis in iudicio, † Rip. in l. admonẽdi.
nu. 180. verſ. idẽ blaſphemator. ff. de iureiu. Fely. in c.
2. in fi. de except. quos refert, & ſequitur Iac. Nouell.
in reg. 216. nu. 23. grauiſſimum enim ſcelus eſt offen-
14 dere † Diuinã maieſtatem, vt dicit Gram. in conſ. 12.
nu. 29. & 30. Dec. in conſ. 143. col. 9. Alex. in conſ. 152.
col. 4. incip. viſo proceſſu. vol. 5. Lanfr. de Orian. in re
petit. c. quĩ contra. in verſ. teſtium. 41. col. extr. de pro-
bat. & ꝙ teſtis eſſe non poſſit, probatur etiam arg. c. te
* ſtimonium. vbi Abb. & * omnes in c. ex parte, & in c.
ſuper eo. de teſtib. c. teſtes. 2. q. 7. c. & ſi teſtes. 4. q. 3. &
l. non poteſt. vbi Doct. ff. de iur. Io. de Amicis in conſ.
78. nu. 7. Alex. de Neuo. in conſ. 2. nu. 10. Rol. à Valle
in conſ. 63 nu. 25. vol. 2.
15 Quod quidem vſq; eo procedit, vt nec ẽt † ſit ad-
mittendus ad probandum contra perſonas teſtiũ, pro
ut dicit Paris de Put. in ſuo tracta. de ſindica. fol. 210.
poſt nu. 13. Illud quidẽ verum eſt, Dominũ Clarũ in
16 d. §. blaſphemia, verſ. reperio ẽt aſſerere, † ſupradictã
deciſionẽ Paridis in dominio Mediolanenſi non ob-
ſeruari, vt etiam non ſeruatur in ſupremis curijs Fran-
ciæ, teſte Boer. in d. deciſ. 301. in fi. & ideo ſemper ad-
17 mittitur reus blaſphemiæ † ad probandum contra te
ſtes, quicquid velit, vt in alijs criminibus.

CONCLVSIO CXCV.

ARGVMENTVM.

Blaſphemator quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphematorem quem eſſe per vicinum probatur.*
2 *Blaſphemare quis dicatur.*
3 *Blaſphemare dicitur maledicens Deo, vel alicui Sancto.*
Omne conuicium contumeliæ, vel maledictum prolatum in Deum, vel Sanctos eſt blaſphemia. ibi.
4 *Blaſphemiæ pœna locum non habet in eo, qui aliquod malum imprecatur alteri.*

5 *Blaſphemare dicit, qui turpia, & ſcelerata verba in Deū, vel Sanctos profert, vel cum contemptu de illis loquitur.*
6 *Blaſphemare an dicatur, qui iurat per corpus, capillos Dei vel ſimilia, vide remiſſiuè.*
7 *Blaſphemare dicitur maledicens irrationabilis, in quātum ſunt creaturæ Dei.*
8 *Blaſphemare nō eſt, dicere* ſe ci appontaſſe la noſtra dōna, me lo renderai.
9 *Peccatum eſt non reſtituere rem, quam quis reſtituere tenetur.*
10 *Blaſphemare dicitur is, qui aliquid potentiæ diuinæ detrahit.*
11 *Blaſphemare dicitur, qui attribuit Deo aliquid, quod ſibi non conuenit.*

Blaſphematorem quē eſſe ſi teſtis deponat
1 & rationē reddat, † quia ſum vicinus, hūc probare tradidit Purp. in l. 1. ff. ſi cert. pet. n. 108 blaſphemare autem is dicitur in Deū, vel Sanctos, ſi aliquid detrahat
2 potentiæ, † vel alteri qualitati, quæ eis conuenit, iuxta ſententiam Beat. Thomæ. 2. 2. q. 34. artic. 2. & in 4. ſēten. diſt. 22. art. 1. idem dicitur quis blaſphemare quo-
3 ties maledicit Deo, † vel alicui Sancto, nā omne conuitium, cōtumelia, vel maledictū prolatum in Deū, vel Sanctos eſt blaſphemia, vt dicit Bar. in l. itē apud
* Labeonem. §. conuitium. ff. de iniur. & de* communi atteſtat Aug. ad Ang. de Maleſ. in verbo verba iniurioſa. nu. 13. quem refert Pract. Conradi, fol. 409. nu. 25. & Didac. in reper. c. quamuis. nu. 8. de pact. Afflic. ſup. cōſt. Regni. lib. 3. in rub. de blaſphemātibus Deū, & Virginem, multa exēpla recenſet Dominus Clar. in ſua pract. crim. §. blaſphemia. in prin. vbi etiā dicit, quod licet Bar. ſenſerit etiam in homines poſſe dici blaſphemiam, tamen hoc non admittere communē vsū loquendi, vt dicit Boſſ. in tit. de inquiſitione, poſt
4 nu. 131. † & ideo in eo, qui aliquod malum imprecaretur alteri, nō haberet locū pœna blaſphemiæ. Præterea, & alibi dr̄ blaſphemare, qui turpia, & ſcelerata
5 verba in Deū, vel Sāctos profert, † vel cum cōtemptu de illis loquitur, gl. 25. diſt. in c. qualis. Bal. & Ang. in l. 1. C. ſi quis Imp. male. Ang. & Imol. in ſuis verbis. §. 1. ff. de hæred. Inſtit. Bart. in l. apud Labeonem. §. ſed quando adijcit. ff. de iniur. Bal. in l. ignorantia. C. de crim. ſtellio. Ang. de maleſ. in verb. iniurioſa verba.
6 An verò † qui iurat per corpus, capillos Dei, vel ſimilia dicatur blaſphemare. Bar. in auth. vt nō luxurien. cōtra naturam, ait per tex. ibi, & alium tex. in c. ſi quis per capillum. 22. q. 1. qui tex. id probant.
7 Quinimò dicitū quis blaſphemare, ſi maledicat† ratione carentibus, quatenus à Deo creata ſunt; nā eſt peccatum blaſphemiæ, ſecus ſi malediceret ſecundū ſe conſideratis, prout dicit S. Thom. 2. 2. q 76. quē refert Caſſā. in conſ. 1. nu. 54.
8 An verò is dicatur blaſphemare, ſi ita dixerit, † *ſe ci apontaſſe la noſtra donna, me lo renderai*, vide Corn. cōſ. 181. incipien. licet vol. 1. vbi negat, quādo ſcilicet talis teſtis teneretur reſtituere rem, illam ipſi blaſphe-
9 manti, † nam nō reſtituere, abſolutum eſt peccatum c. peccatum. de reg. iur. in 6. vndè non eſt dicendum, Beatam Verginem Mariam cōtra huiuſmodi reſtitutionem, velle ſe opponere, quia ſe opponendo opponeret ſe Dei iuſtitiæ, & ſic ipſi Deo, qui eſt iuſtitia, & etiam propterea peccaret, vndè peccando nō eſſet beata, ſequitur, vt huiuſmodi euitentur, illum ita dicendo non blaſphemare, quia nihil detrahit potētiæ
10 Diuæ Virginis, † cū is dicatur blaſphemare, qui aliqd potentię diuinę detrahit, vel alteri qualitati Deo, vel ſānctis ſuis inhærenti, vt Corn. d. conſ. 180.
11 Poſtremò etiam is dicitur blaſphemare, † qui attribuit Deo aliquid, quod ſibi non conuenit, vt conſuluit Barth. Soc. in conſ. 102. lib. 1.

CONCLVSIO CXCVI.

ARGVMENTVM.

Quid præſumendum ſit de binubo, cui ſint liberi prioris matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Binubus malè tractare præſumitur liberos primi matrimonij, quod exemplo probatur.*
2 *Binuba nō ſolū malè tractare præſumitū liberos priuignos ſed etiam bona, & vitam filiorum dare ſecundo marito.*
3 *Nuceria nouerca Firmum priuignum gladio dormiētem adoritur.*

1 Binubum præſumi liberos primi matrimonij malè acciperet colligere poſſumus ex l. non eſt enim. ff. de inoff. teſtam. Nō eſt enim inquit Maximus I.C. conſentiendum parētib. qui iniuriam aduerſus liberos ſuos teſtamēto inducunt: quod plerumque faciunt malignè circa ſanguinem ſuū inferētes iudicium nouercalibus delinimentis, inſtigationibusvè corrupti, quod quidem in Attilia Variola Romana cōtigit, quæ ab octogenario patre vndecimo die poſtquam is nouercam ei ſuperinduxerat, exhæredata fuit. Verum centum virali iudicio in paternis bonis reſtituta eſt: reſciſſo teſtamēto, ꝙ libidinoſus ſenex feciſſe putabatū, nouæ vxoris illecebris à recto ſenſu abalienatus. Fulg. lib. 7. c. 7.
2 Primò amplia concluſionē etiam in binuba, † quæ præſumitur non ſolū liberos priuignos male tractare, ſed etiam bona, & vitam filiorum addicere ſecundo marito. l. lex enim ꝗ §. lex. C. de adminiſt. tut. Luc. 11. nu. in l. quemadmodum. C. de agric. & cenſit. lib. de Pen. 145. & nu. 146.
3 Vt ferè ſolet eſſe omne nouercarum genus in miſeros priuignos. Vnam † tantummodo Nuceriā vxorem Nebij in præſentia referam, quæ cum Firmū priuignū maligno proſequeretur odio, filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod cum illi facere per pietatem abnuerēt, dormientē gladio adorta eſt, auctor Doſitheus apud Plutarchū. Sed in his recenſendis nunc non immorabor, hæc qui cognoſcere voluerit, adeat hiſtoricos vbiq; de hac re tradētes.

CONCLVSIO CXCVII.

ARGVMENTVM.

Bona conſumpta fuiſſe, quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona conſumpta & corrupta fuiſſe ſine culpa ſua probāt tutores, & alij habentes de eis reddere rationem, ſi probant, quod cōmuni vſu, & cōſuetudine ipſa tanto tēpore corrumpi ſoleant, & quod eo tempore poſſint eſſe corrupta, vel conſumpta.*
2 *Bona cōſumpta eſſe probatur per librum rationum, & iuramentum.*
3 *Bona eſſe conſumpta iudex officio arbitrari poteſt.*
4 *Bonorū conſumptio, et corruptio per tales quales probationes arbitrio boni viri, & per coniecturas probari poteſt.*

Bona quæ vſu conſumuntur, & corrumpūtur conſumpta fuiſſe ſine culpa ſua probāt tutores, & alij, qui de eis rationem reddituri ſunt
1 † ſi probant communi vſu, & conſuetudine talia bona intra definitum aliquòd tempus corrumpi ſolere, & illa ex tempore potuiſſe corrumpi, vel conſumi, vt

docte

doctè conſuluit Alex.conſ.45.nu.3.vol.1. Barto.in l. quod ad præſens.C.de muni leg.lib.10.qui allegat.l.fi. C.de alim.pupill.præſtan.repetit Ant.Corſet. in ſing. ſuo 183.in ver.mors.

Amplia concluſionem procedere, vt etiã conſum-
2 pta probari poſſint per libros rationum,† & iuramentum ſuum,ſecundum notata in l.diuus. ff. ſi quis plus q̃ per l.falc.& c.l.fi.§.in cõputatione.C. de iur.delibe. l.ſi quis pro redemptione.C.de donat.Bar.in l.1.§.officio.ff.de tutel. & rationib. diſtrahen. Bal.in rubr.C. de fid.inſtru.nu.18.col... & in l.in reſtituenda.C.de petit.hæred.& in l.1.col.vlt.C.de eden.

3 Secũdo amplia ex mente Bart.† vt ẽt hoc iudex ex ſuo officio arbitrari poſſit,bona eſſe conſumpta. Bar. in l.qui ſub cõditione.ff.de cõdi.& demon. & in l.nõ ignorat.C.de fruc.& lit.expẽſ. pulchrè Fede.de Senis conſ.119.nulli dubiũ.Accedãt huc notata per Bar. in l.cũ ſeruus.de ver.obl. Alex.cõſ.45.nu.3. ſub fi.vol.1.

Amplia tertiò, vt ſit quartus modus probandi talẽ conſumptionem,& corruptionẽ per tales quales pro-
4 bationes arbitrio boni viri, † & per cõiecturas. Bal. in l.4.C.de proba.gl.& Doct.in l.fi. §.in computatione. C.de iure delibe.per quæ hoc dixit Anton. Corſet. in ſing.ſuo 183.in verb.mors.in fi.

CONCLVSIO CXCVIII.

ARGVMENTVM.

In bonis ſibi hypothecatis quid creditori probandum.

SVMMARIVM.

1 *Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris, ſi creditor dixerit,hoc probare tenetur.*
2 *Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris creditor probare tenetur, quoad neceſſitatem deducendi dominium, ſed non probandi,& quare.*
3 *Dominium debitoris probatur per poſſeſſionem illius.*
4 *Creditor agens ad rem ſpecialiter hypothecatam probare debet dominium directò.*

1 Bona ſibi hypothecata fuiſſe in bonis debitoris ſi dixerit creditor,† hoc ꝓbare cõpellit, ſiue qui agit ad illa bona actione hypothecaria, ſiue contra ipſum debitorẽ,ſiue cõtra tertiũ poſſidentẽ habentẽ cãm à debitore ſiue lucratiuã, ſiue oneroſam ſiue ẽt contra tertiũ non habentem cãm ab illo, ita tenuit Bar.in l.rem alienã.ff.de pig.act. quẽ ſequit Ang.Aret.Inſtit.de actio.§.item ſeruiana. in gl.1.iuxta fit vbi dicit ita viu ſeruari,& ibi.nu.82.per tres col. Ita concludit prẽter in vno caſu,in quo diſtinguit,diſtinctionẽ tñ,& ſuam,& nouam dicit,opi. Bar.ſequit Roffre.indiſtinctè loquens in tract. ord.iudi.in 1.par. in tit.de actio.hypot.in 4.requi.Alex.in conſ.115. per tot.lib.6.laré Neguſ.in tract.de pig.in 3.memb.8.par. nu.6.cũ plurib.ſeq. apud quos doctores vidende ſunt reſponſiones ad rationes Saly.& Cyn.in l.cum res.C. ſi res alie. pig.da.fue.qui aliter ſenſerunt.

Limitaẽ præfata cõcluſio, vt ꝓcedat quoad neceſ-
2 ſitatẽ deducendi dominiũ, † ſed non probandi, non enim idem eſt in omnibus præfatis caſibus probandi modus,ſi.n.agat creditor cõtra ipſum debitorẽ,debet deducere dñium ipſius debitoris,ſi hypotheca eſt ſpecialis tpe, quo cõtracta eſt, ſi verò generalis, vt tunc, vel poſt illud tp̃s,quo illã habuit, ſicut ẽt ſi ageret cõtra tertiũ,ſed modus probandi dñium in hoc differt,
3 quia ſi agit contra ipſum debitorẽ, † ex eo probatum eſt dñium,quod probauit poſſeſſionem illius, cũ non poſſit referre quæſtionem dominij,ſi verò agit contra tertium, oportet probare per titulũ, & poſſeſſionem, vel aliter directè ita ſentiunt Bar. & omnes præcitati

Doct.vbi ſup.& Alex.in conſ.137.nu.4.lib.2.hanc cõ
* ſuetudinẽ ſeruari, & magis * communem eſſe circa eam Doctorũ ſententiam apparet ex deductis per Afflict.in decif.46.nu.1.& 2. & in dec.383. per totã,licèt dicat in Regno,& conſilio aliter ſeruari.

Verùm dum dicebamus,contra debitorem probari dñium ſola probata poſſeſſione illius,declarandũ eſt,
4 vt procedat,† qñ creditor agit ad rem ſpeciatim hypothecatam,ſecus ſi debitor generaliter tñ hypothecauit omnia bona, quia ſi tunc agitur ad certam rem, oportet probare dñium directò, quia põt referre quæſtionẽ dominij,ita Saly.in d.l.res aliena. C. ſi res alie. pign.obli.ſn, quem refert, illius opinionem comprobans lat.in d.§.item ſeruiana.nu.89.verſ.pręfata limitatur multum ſingulariter.inſtit.de actio.

CONCLVSIO CXCIX.

ARGVMENTVM.

Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe dupliciter probatur.*
2 *Bona hæreditaria in bonis teſtatoris fuiſſe probatur, ſi oĩa deſcribantur in libello & inuentario hæredis, & deinde probetur illa per defunctum poſſeſſa fuiſſe.*
3 *Nuncius ſi referat ſe inueniſſe hæredem in poſſeſſione talis bonorum, præſumitur illa bona poſſeſſa fuiſſe tempore mortis per defunctum, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.*
4 *In petitione hæreditatis ſufficit probare teſtatoris poſſeſſionem,ſeu etiam detentionem.*
5 *Dominium teſtatoris debet directò probare, qui ſuper eo ſe fundat.*
6 *Dominiũ nõ præſumitur ex titulo, & poſſeſſione defuncti.*
7 *Dominium probari debet reſtrictum etiam ad tempus mortis defuncti.*
8 *Dominium probatum dicitur probando titulum captũ ad translationem eius,& diutinam poſſeſſionem defuncti.*
9 *Poſſeſſionem probare ſufficit in iudicio rei vendicationis cõtra violentum poſſeſſorem.*
10 *Ius oritur ex longiſſima poſſeſſione defuncti.*
11 *Poſſeſſio excedens memoriam hominum habet vim tituli, & priuilegij etiam à Principe.*
12 *Dominium vtile acquiritur per poſſeſſionem triginta, vel quadraginta annorum,& directum per poſſeſſionem immemorabilis temporis.*
13 *Titulus habitus à priuato non ſufficit ad probationẽ dominij, ſed ſi habitus eſt à Principe ex certa ſcientia ſufficit, quia non tenetur quis docere de iure Principis.*
14 *Dominium in beneficialibus probatur, probata poſſeſſion auctoris tituli,& quod ipſe fuerit vltimus, & immediatus poſſeſſor.*
15 *Dominium ad probandũ, nõ ſufficit probare titulũ defuncti,quem defunctus habuit ab alio,ſed probari etiã debet dominium illius,à quo defunctus titulum habuit.*
16 *Dominium probare onus graue eſt.*
17 *Dominiũ probari poteſt per proclamationes, & bannimenta,& quomodo.*
18 *Dominium probaẽ per famã publicam, ſi ſumus in antiqꝫ.*
19 *Dominium probatur per coniecturas, & veriſimiles præſumptiones.*
20 *Dominium probatur per librum extimi communis.*
21 *Bonorum identitas probari debet in probãdo dominio, vt ſcilicet bona quæ petis, ſint illa,quæ poſſidebantur per defunctum tempore mortis ſuæ.*
22 *Bonorũ identitas probari debet ſaltẽ per conuenientiã duorum confinium antiquorũ cum nouis, etiã ſi res mutet qualitatem,puta quia exculta efficiatur nemoroſa.*
23 *Bonorum identitatem probare ſufficit per conuenientiam*

duorum confinium nouorum cum duobus ex quatuor antiquis, ſed ſi conſtat, quod alia duo conueniãt alio fundo, tunc non ſufficit, quia res in dubio deducta eſt.

Bona hæreditaria fuiſſe in bonis teſtatoris du
1 pliciter † ꝓbari poſſe, teſtis eſt Curt.iun.
in l.fi.C.de edict. diu. Adria.tollen.nu.78.
Primò vt oĩa bona deſcribantur in libello, & inuẽ-
tario hæredis, & poſtea probetur illa bona fuiſſe poſ-
2 ſeſſa † per defunctũ. ita docet prae.Pap.in forma libel
li, quo petitur hæreditas ex teſta. in verbo poſſidebat.
Secundo modo probari põt, id eſt, omiſſa ſpecifica
tione oĩum bonorum, vt ſcilicet permittatur nuncio,
vt illa bona ꝓquirat, iuxta gl. in l.1.in prin. ff.de eden.
allegata per D.Cur.iun.in d.l.fi. vbi ad hoc affert Sal.
in d.l.fi.& Pau.de Caſt.ibi. vbi ait, ſi nuncius retulit ſe
3 inueniſſe hæredẽ in poſſeſſione taliũ bonorũ, † præſu
mi, illa bona poſſeſſa fuiſſe tpe mortis per defunctũ,
& aſſerenti contrarium onus probandi incumbit.
Limitantur præfata, vt ſufficiant, quãdo hæres con-
uenitur ab alio, vel ſi alium conueniat petitio-
4 ne hæreditatis † in qua ſufficit probare teſtatoris poſ-
ſeſſionẽ, quinimò detentionẽ.l.& nõ tm̃. in prin.ff.de
peti.hær.per quẽ tex. ita tradit Paul.de Caſtr.in conſ.
138 in cauſa, quæ vertitur corã locumtenente patriæ
Fori Iuli, nu.1.lib.2.ſed agat rei vendicatione, cũ peti
tio hæreditatis non detur contra titulo poſſidentem.
l.hæreditatem.C.in qui.cauſa ceſſ.long.temp. præſcr.
5 † tunc quia innititur dominio teſtatoris debet illud
probare, vt conſultum fuit à Paul.in d.conſ.138. vſq;
eo, vt directò ꝓbare oportet de iure ciuili, vel gentiũ
acquiſitũ.l.in rem.la 1.ff.de rei vend.nec ſufficeret al-
legare titulum, & probare poſſeſſionem defuncti, quia
6 † ex hoc non præſumitur dominiũ. l.cũ res. C.de pro-
bat.l.ſed & ſi ſur.ff.commo.& ibi not. Ant.de Butr.&
Doct.oẽs poſt Cyn.& Bar.Abb.Siculus in c.cũ ad ſe-
dem.de reſtit.ſpolia.Imo.in c.illud.de præſum.Corn.
in cõſ.19.in litera R.& ſeq.lib.2.Pau.de Caſt.in cõſ.
297.certè ſi dictus magiſter Iacob.lib.2.& in cõſ.406.
ſatisfaciendo ſingulis.lib.1.Bar.in cõſ. quidã Mathio-
lus, vbi allegat Innoc.in c. cum cauſam de teſti.idem
Bar.in ſua diſput.incip.mulier habens amplum matri
monium, ver.circa tertium Socy. in conſ.39.nu.2. &
conſ.112.nu.2.& ſeq.lib.4. Bal.in l.nihil.C. pro hære.
Natr.conſ.292.nu.6.& conſ.296.nu.5.
Ampliatur principalis limitatio, vt vſq; eo ſit ne-
7 ceſſe probare dominiũ, † vt imò debeat probari reſtri
ctũ ad tempus mortis defuncti, ita declarat Bal.in l.1.
in prin.& in l.quemadmodum.§.1. ff de pig.& in l.2.
in fi.de adulte.& in l.& in perſona.vbi Saly.C.de pro
bario.Alex.in conſ.16.lib.5. Corn.in conſ.112.lib.4.
Soc conſ.56.lib.4. Alex.conſ.4.lib.2.& conſ.235.lib.
7.Ang.in conſ.229.
Declaranda hæc limitatio eſt, vt nõ procedat, ſi al-
8 legaret titulũ aptum ad tranſlationem dominij, † &
diutinam poſſeſſionem defuncti, vtrunq; probando,
quia ex hac poſſeſſione dicitur probatum dominiũ,
ita not.Bar.& Bal.in d.l.cum res.C.de probat.quos ſe
* quunt * oẽs ibi.Sed tñ animaduertas, vt iſta diuturni-
tas non debeat eſſe neceſſario decem annorum, ſed
arbitrio iudicis, ita dicit Bal.ibi in a.col.
Declaratur ſecundo loco eadẽ limitatio, vt non ꝓ-
9 cedat contra violentum poſſeſſorẽ, † contra quem ẽt
in iudicio rei vendicationis ſufficit probare poſſeſſio-
nẽ.l.ſi quis emptionis.§.ſed hæc.C.de præſcrip.30.vel
40.annor.Bar.in d.l.cum res.& in l.pen.C.eo.de ꝓba.
& ibi Bal.& Socy.in d.conſ.112.nu.22.lib.4.
Tertio loco explicatur, vt non ſibi locũ vendicet,
10 ſi probaret longiſſimam poſſeſſionẽ defuncti, † quia
ex tali poſſeſſione ius oritur.l.ſi qs emptionis.§.1.C.
de præſcrip.30.vel 40.annor.Bal.in l.nõ ignorat.verſ.
de iur.rerũ, C.qui accuſ.non poſſ.& eo magis, ſi ꝓbet
11 poſſeſſionem excedentem memoriã hominũ, † quæ
habet vim tituli. Alex.in conſ.24.lib.5.vbi ad idẽ alle-
gat tex.in c.ſerui.18.q.vlt.& l.2.§.item Labeo ait.ff.
de aqu.quot.& æſt.& c.contra morẽ.2.diſt.idem con-
ſuluit Oldr.in conſ.172.Dec.in conſ.496. poſt Bal.in
c.1.quæ ſint rega.in vſib.feud. vbi illud inſuper addit,
iſtiuſmodi poſſeſſionẽ habere vim priuilegij, & tituli
à Principe, Bal.in conſ.252.& hæc eſt differẽtia inter
poſſeſſionem 40. vel.30.annorũ, & non memorabilis
tpis, quia per illam acquiritur non directum, ſed vtile
12 dñium, † per iſtam autem directum, ita Fel.in rub.de
præſcr.in 3.fallen.Bal.& Alex.& poſt eos recentiores
in l.traditionibus C de pact. Dec.in conſ.85.col.2.&
conſ.496.ita vt probatio non admittatur contra dictã
præſcriptionem temporis non memorabilis Fel.poſt
Butr.quem refert in c.cum nobis col.3.verſ.ſcias etiã,
de præſcript. Alex.in conſ.13.col.3.
Declaratur quartò, ꝙ dictum eſt ſufficere ad proba
tionem dominij, & ꝙ bona fuerint in bonis, allegare
titulum, vt procedat ſi allegetur titulus habitus à pri-
13 uato † ſecus ſi à Principe, qui titulum dederit ex certa
ſcientia, non enim teneẽ docere de iure Principis, vt
tradidit Ang.in d.l.officiũ. ff.de rei vend. Socyn.in d.
conſ.89.verſ.primo, Iacob.de S.Georg.in d.l.traditio-
nib.C.de pact. Alex.in conſ.3.verſ.facit, quod no.lib.
6.Barba.in conſ.5.nu.9.lib.2.& cõſ.8.nu.17.lib.1.Iaſ.
in cõſ.27.nu.1.cum ſeq.lib.1.Petrus Beluga in Specu.
prin.in tit.de iuriſdictio.& mero impe.nu.7.Io.Fabri.
Inſti.de act.§.omnium.ver.nunc videamus.
Declaratur quintò, vt procedat in ꝓfanis, ſecus in
14 beneficialibus in quibus dr̃ probatum dominiũ, † ſi pro
betur poſſeſſ.auctoris tituli tui, vt ſi habes beneficium
ex titulo ſimplicis renunciationis, vel permutationis,
non cogeris probare, renunciantem eſſe dominũ, ſed
probato, ipſum fuiſſe vltimum, & proximum poſſeſ-
ſorem, habes quod tota mẽte petiſti, ſic decidit Rot.
deciſ.109.aliàs 4 de re. permut.in nou. Bellam. deciſ.
545.incip.non obſtantib. Lap.allegat.89. in Dei no-
mine.ver. venio ad ſecundum caput. Domin. in cap.
ſuſceptum.de reſcrip.in 6. Bellamer.deciſ.112.
Verùm ad id animum aduertas, vt ad probandum
15 dñium, bonaq; fuiſſe in bonis.per ſupradicta † nõ ſuf-
ficere probare titulum defuncti, quem defunctus ha-
buit ab alio, niſi etiam probetur dominium illius, à
quo titulum habuit, vt voluit Accur. in d.l.cũ res. C.
de probat.Pau.in conſ.134.iſte Martinus ex deductis
li.2.& in l.ſi quis ſeruo.vbi Iacob. de S. Georgio.ff.de
furr.& Alex.in conſ.4. ver.ſecundò videtur. lib.2.&
conſ.180.eod.lib.in conſ.71.lib.1.conſ.41.col.1.lib.4.
Cyn.Bar.Bal.Paul.& Alex.in l.ſi ſic.§.1.ff.de leg.1.
16 Sed qm̃ † graue eſt onus probandi dominium, pote
ris illud probare, ſi iuſſu iudicis proclamandũ, vel exi
lia promulgãda curabis, ꝙ ſi deprehendatur aliquis,
q aſſereret talia bona fuiſſe ſui dominij, vel alterius
anteq̃ poſſideretur per N. defunctum, cuius ipſe, eſt
hæres, debeat illud deduxiſſe, & probaſſe intra illum
17 terminũ, quem iudex aſſignare voluerit, † in quo ter-
mino ſi aliquis non cõpareat ex hoc dr̃ ſatis probatũ
dominium defuncti cũ enim non cõſtet, cuius fuerit
ante defuncti poſſeſſionem, dicendũ eſt, fuiſſe vacan-
tem, & vti talem concedi huic, qui illa poſſedit tanq̃
qui primus occupauerit, per l.1.in prin. vbi Socy.in 3.
not.ver.circa ſecundum, poſt Bar.& Franc. de Are.ff.
de acq.poſſ.ſequitẽ Alex. in conſ.4.lib.2.nu.10. Fran.
de Are.in conſ.45. verſ.ex his videtur, quamuis ipſi
Aret.& Alex.in d.l.rem quæ nobis.ff.de acq.poſſ.im-
pugnent Bar.hanc practicam tradentem in d.l.1.quẽ
ſaluat ibi Socy.in d.tertio not.& Iaſ.in verſ.ſecundo
principaliter.& in §.omnium.num.71.& Iacob.de S.
Georgio, in rub.ff.de rei vendicatione.
Alter, & ſecundus modus probandi dominiũ eſt ꝑ
18 famam publicã † ſi ſumus in antiquis, vt cõſultus trã-
dit Alex.in conſ.4.nu.10.lib.2.& in cõſ.116.perſpectis,
& conſideratis, lib.5.& in conſ.101.ſuper 1.dub.lib.7.
Aret.

Digitized by Google

Are.in conſ.37.qui loquunẽ in terminis fideicõmiſſi antiq.& Alex.in conſ.139.n.8.& ſeq.li.6. Are.in cõſ. 102.Ceph.in cõſ.137.nu.14.lib.1.Dec.in cõſ.42.nu.3. conſ.146.nu.17.& conſ.428.per totum,vbi videas.

19 Tertius probandi modus eſt † per cõiecturas,& veriſimiles præſumptiones,de quo latè traditũ eſt à Marian.Soc.iunior.in conſ.135. num. 14.& ſeq. lib.2.vbi multas congerit coniecturas ad id ſufficientes.

20 Quartus probandi modus eſt † per librum æſtimi communis, vt reſponſum fuit à Rom. in conſ.175. & ab Alba in conſ.6.nu.8.

Limitatur ſecundò principalis cõcluſio,vt ꝓcedat, ſi probata ſit(vt ita loquar)identitas bonorum, vt bo-
21 na,quæ nunc petis,ſint illa,† quæ poſſidebanẽ per defunctum tpe mortis illius,ſic docuit Bar.in l.demonſtratio falſa.ff.de cond.& demonſt.Io.And. in c.audi tis.de præſcript.quẽ ſequitur Alex. in cõſ.118.& 119. lib.1.Dec.in conſ.61. & cõſ.129. & conſ.156. quæ dẽt
22 probari ſaltem vt duo confines antiqui † cum nouis conueniant,vt placuit Bar.in d.l. demonſtratio falſa. & alios poſt eum ibi ſcribentes.Alex. in conſ.73.col. 2.lib.3.& conſ.38.lib.5.conſ.50 nu.13. & conſ.183.libro 6.Socy. in cõſ.54.nu.2.lib.4.& cõſ.89.col.5. verſ. ſed circa.lib.1.vbi dicit identitatem probari per dicta duo confinia conuenientia, etiã ſi res mutet qualitatem,vt quia ex culta efficiatur nemoroſa, eidẽ accedit Bal.in l.ex perſona.C.de probatio.Corne.in conſ. 165.lib.3.Cran.in conſ.112.nu.3.& in conſ.199.Pariſ. in conſ.59.nu.21.lib.3.& conſ.67.lib.2. Ruy.conſ.50. nu.12.lib.1.& conſ.143. lib.eo. & in conſ.115.nu.10. lib.5.& hanc dicit * communẽ Soc.in l.in teſtamẽto. la 1.ff.de cond.& demon.& in l.ſi qs in fundi vocabulo,in prin.col.2.verſ.2.cõcl.ff.de leg.1. Quod verũ eſt, nedum ſi res, quæ petitur, deſcribatur in inſtrumento antiquo cum duobus tm̃ confinibus, verùm etiam ſi cum quatuor, quorum duo tantùm nunc conueniant cum nouis,ſi credimus Paul.Caſt.in l.ſi in nomine.C. de teſta.verſ. ſed qualiter conſtare dicẽ, ſequiẽ Ruy. in d.cõſ.115.nu.10.li.5.Rim.in d.l. in noĩe. cui adhæret Pariſ in conſ.58. nu.25.lib.3.& Ruy. in cõſ.56.nu. 12.li.1.Alex.in d.l.ſi in nomine.col.1. qui limitat pulchrè vltimũ dictũ,vt ſcilicet ſufficiat probare duo noua confinia conuenire cũ duobus ex quatuor antiqs,
23 ſi nõ cõſtet,alia duo cõuenire alio fundo,† ſed ſi alia duo conueniãt alio fundo, tunc nõ ſatis eſt, qa res in dubio deducta eſt, vt ẽt docuit Spec. in tit.de loca.§. nunc aliqua.verſ.58.Bar. in l.emptor fundi.ff.pro empto. Oldr. in conſ.164 Alex.in conſ.35.nu.5. lib.7.in conſ.57.nu.1.& 2.eo.lib. vbi ſingulariter de hac materia. Abb.Sicul.in conſ.6.ver.venio ad quintum. lib.2. Bal.in c.1.in prin.verſ.ponc dicit Comes,de feu.guardiæ,& in conſ.75.Dominus Thomas.verſ. ad euidentiam præmittendum.lib.3. Ang.in l.officiũ ante ſi. ff. de rei vendi. Bald. in conſ.106. cum duob.ſeqq.lib.3. Mathe.de Affl.deciſ.40.nu.3.& 4.

CONCLVSIO CC.

ARGVMENTVM.

Affirmanti bona ex bonis patris ad filiũ perueniſſe onus incumbere probandi.

SVMMARIVM.

1 *Bona ad filiũ perueniſſe ex bonis patris ſi qs dixerit ꝓbare det & oſtẽdere illa fuiſſe hrẽditatis talis N. patris illius.*

1 Bona ſi quis dixerit ad filium perueniſſe ex bonis patris,debet hoc probare, † & oſtẽdere illa bona fuiſſe hæreditatis talis N.patris illius. Ita in terminis decidit Bal.in auth.ex teſtõ. verſ. decimũ capitulum.C.de collat.& Bal.in l cũ oportet.in prin. C.de bonis quæ libe.Alex.conſ.104.vbi latè hoc conſuluit nu.1.& vol.4.qui illum allegat.

CONCLVSIO CCI.

ARGVMENTVM.

Bona in contractibus deducta, quæ intelligantur.

SVMMARIVM.

1 *Bona in contractibus deducta ſi ſint, de ijs ſolùm debet intelligi quæ ſuperſunt,deducto omni ære alieno.*
2 *Bona regulariter, & in dubio intelliguntur ære alieno deducto.*

1 Bona in contractibus ſi deducta ſint, † nõ per hoc probaẽ ea oĩa omninò eſſe obligata,vel debita,ſed de ijs ſolũ debet intelligi,quæ ſuperſunt,deducto omni ære alieno, quia regulariter, & in
2 dubio bona intelliguntur † ære alieno deducto. l.mulier bona.ff.de iur.dot.l.ſubſignatũ.§.bona. & l.bonorum.ff.de ve b.ſigni.Alex.in conſ.222.nu.3.lib.6.Cuman.in conſ.30.nu.3.Capra in conſ.29.nu.8.in conſ. 143.nu.12.& in conſ.164.nu.7. Pariſ.in cõſ.95. nũ.11. vol.2.Rol.à Valle in conſ.8.nu.11.vol.2.

CONCLVSIO CCII.

ARGVMENTVM.

Bona prelati defuncti an quæſita præſumanẽ de bonis eccleſiæ, vel de bonis paternis.

SVMMARIVM.

1 *Bona prælati defuncti quæſita fuiſſe de bonis eccleſiæ, ſi quis dixerit,ei incumbit onus probandi.*
2 *Bona plati defuncti ſemper præſumunẽ quæſita de bonis eccleſiæ, ſi aliunde non conſtiterit, q Eps bona habuerit.*
3 *Hæredes prælati ſi reperiuntur in poſſeſſione bonorum per eum acquiſitorum, eccleſiæ incumbit probare illa fuiſſe quæſita de bonis eccleſiæ, & econtra, ſi eccleſia eſt in poſſeſſione, hæredibus prælati incumbit onus probãdi illa fuiſſe acquiſita de bonis proprijs prælati.*
4 *Bona prælati defuncti, ſi dubitatur, ex cuius bonis quæſita ſint, in dubio pro eccleſia præſumitur.*
5 *Acquiſita per prælatum cenſentur in dubio acquiſita intuitu, & nomine eccleſiæ.*
6 *Clericus poſt clericatum in dubio præſumitur acquiſiuiſſe intuitu beneficiorum, & eccleſiæ.*
7 *Promiſſio facta plato cenſeẽ in dubio facta intuitu eccleſiæ.*
8 *Diſpoſitio loquens in dote habet locũ etiã in dote promiſſa.*
9 *Declaratio voluntatis defuncti ad hæredem ſpectat, quia eſt eiuſdem poteſtatis cum defuncto, & perſona hæredis eadem habetur cum perſona defuncti.*
10 *Poteſtas declarandi voluntatem defuncti non tranſit ad eius hæredes.*
11 *Facultas declarandi voluntatẽ prælati defuncti tranſit ad ſucceſſorem, cum hoc concernat voluntatem dignitatis, quæ nunquam moritur.*

Bona prælati defuncti, ſi quis dixerit de bonis eccleſiæ quæſita fuiſſe,& alius dicat, de
1 bonis paternis † onus probãdi incũbit ei, qui dicit de eccleſiaſticis.ſi tñ conſtat ipſum prælatum ante ordinationẽ bona propria habuiſſe, vel cõſtat aliunde aliqua habuiſſe,vt c.ſint manifeſtè,& ibi Archi.& gl.12. q.1.& c.q cunqz. ead.cau.q.4. Aret.conſ.31.nu.1.& 6.
Verùm ſi non cõſtiterit,aliundè bona habuiſſe prę-
2 latũ,† ſemper pro eccleſia præſumitur, pulchrè Bald, in auth.

in authen. licentiam. nu. 3. verſ. reuoco in dubiũ C. de
epiſ. & cler. Barb. in conſ. 69. col. antepen. verſ. & 1. ex
eo. vol. 3. cum alijs adductis per Boer. in deciſ. 81. nu.
6. & per Rol. à Val. in conſ. 90. nu. 11. vol. 2. vbi etiam
aliter diſtinguit, ſecundùm gl. ſingul. in c. nulli. 12. q.
5. nempè, ſi hæredes prælati ſint in poſſeſſione bono-
3 rum acquiſitorum per prælatũ, † incumbere eccleſiæ
pbare illa fuiſſe quæſita de bonis eccleſiæ, & ècontra
ſi eccleſia ſit in poſſeſſione, hæredibus prælati probã-
dum eſſe, illa fuiſſe acquiſita de bonis proprijs præla-
ti, teſtando glo. in c. ſint manifeſte. 12. q. 1. & Ruin. in
conſ. 96. nu. 6. vol. 5. per c. 1. 12. q. 5. in fi. ibi, nec ei ſine
cognitione, &c. qui eſt nos. ſecundùm Bertr. in tract.
de epiſcopo, in 4. part. in tit. de poteſtate epiſcopi in
temporalibus circa res eccleſię. nu. 6.

Quod vero dicitur, ſi non conſtet de bonis prælati,
tunc præſumi, de bonis eccleſiæ acquiſiuiſſe.

4 Amplia primò, vt etiam procedat, ſi dubitetur, † qa
in dubio pro eccleſia præſumitur. Io. And. c. 3. de pe-
cul. clerico. Rom. conſ. 159. ſup. eo. nu. 4. & ſeq.

Secundò amplia, vſq; eo hoc dictum procedere,
5 vt etiam ea, quæ per prælatum acquiruntur, † cenſeã-
tur in dubio acquiſita intuitu, & nomine eccleſię, ita
traditum eſt a Bal. in d. auth. licentiam. nu. 3. Bar. in l.
cum ipſe. verſ. quæſit lex noſtra. C. de contra. emptio.
vbi dicit, res acquiſitas per prælatum, cenſeri acquiſi-
tas intuitu eccleſiæ.

Tertiò amplia, concluſionem procedere, vt etiam
procedat in clerico acquirente bona, nã in dubio cle-
6 ricus poſt clericatũ præſumitur acquiſiuiſſe, † intuitu
beneficiorum & eccleſiæ, vt eſt tex. cũ glo. in c. 1. ext.
de pecul. cler. gl. in c. 2. ext. de don. int. vir. & vxor. gl.
in c. ſint manifeſte. 12. q. 1. gl. & Doct. in auth. licẽtiã.
C. de epiſc. & cler. & in corpore vnde ſumitur, videli-
cet in auth. de eccleſia. tit. §. interdicimus. in fi. colla.
9. Panorm. in c. relatum. 2. nu. 11. extr. de teſtam. & ibi
gl. & Doct. & Cepol. in conſ. 51. nu. 3. in ciuil.

Quartò amplia, idẽ procedere in promiſſione facta
7 prælato, nam promiſſio facta prælato cenſetur in du-
bio facta intuitu eccleſiæ Lap. in allegatione 113.
nu. 2. Io. Andr. c. 3. de pecul. cleric. & ibi Doct. recen-
tiores, & antiqui, quos videas, & pro hac ampliatione
8 facit cõcluſio, † vt diſpoſitio loquens in dote habeat
locum etiam in dote promiſſa, in qua multos videas
concordantes allega. in addi. ad Lap. d. alleg 113.

Verùm circa hanc vltimã ampliationem non le-
uis, nec contemnenda dubitatio poteſt oriri. Nam ſi
Prælatus deceſſerit nõ declarata voluntate, an nomi-
ne eccleſię, an proprio, & de bonis patrimonij acqui-
ſiuerit, ad quos tranſibit facultas declarãdi, ad hęre-
des defuncti Prælati, an vero ad ſucceſſorem in Præ-
latura, & beneficio? Pro vtraque parte pugnãt aucto-
9 ritates, & in primis, † ad hęredes ſpectet declaratio, vi
detur tex. in l. hæredem. ff. de reg. iur. vbi dicitur, hęre-
dem eſſe eiuſdẽ poteſtatis cum defuncto. idem ſãxit
Imp. in auth. de iureiur. à mor. præſtit. in princ. vbi p-
ſona hæredis eadem habetur cum perſona defuncti.
Soci. conſ. 293. præſens. nu. 1. verſ. vnde dicatur, lib. 2.
Iaſ. & Iac. de Sancto Georgio in l. ſi deceſſerit, & ibi
10 Bar. nu. 1. ff. qui ſatiſd. coguntur. † & quod verò pote-
ſtas declarandi nõ tranſeat ad hæredes defuncti, vo-
luerunt Bart. in l. inter ſtipulantem. §. 1. nu. 3. & Alex.
nu. 8. ff. de verb. oblig.

In hac tamen controuerſia dicẽdum crediderim,
facultatem declarandi trãſire ad ſucceſſorem Præla-
11 tũ, cũ hoc reſpiciat voluntatem dignitatis, † quæ nũ-
quã moritur. c. ſi gratioſè. de offic. deleg. lib. 6. c. quo-
niam Abb. 12. q. 2. Dyn. in regul. delictũ, nu. 16. verſ.
item quæri poteſt, an ſucceſſor Prelati. Bar. in l. bono-
rum, nu. 5. ff. rem rat. haber. Caſſad. deciſ. 4. incip. mẽ-
talis reſeruatio col. 4. circa mediũ ſub tit. de reſeruat.
laię vide allegat. Lap. 114. & ibi addit.

CONCLVSIO CCIII.

ARGVMENTVM.

Bona per prælatum poſſeſſa, an in dubio præſumantur eſſe de menſa eccleſiæ, & quibus modis id probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona eccleſiæ per Prælatum poſſeſſa, in dubio præſumuntur eſſe de menſa eccleſiæ, & ipſi incorporata, niſi contrarium probetur.*

2 *Bona illa præſumuntur eccleſiæ, quorum dominium vtile, & directum ad ipſam ſpectat.*

3 *Bona, quæ conſueuere dari in feudum, vel emphyteuſim quare non dicantur de menſa eccleſiæ.*

4 *Bona conſueta dari in feudum, ſi detur caſus caducitatis, & reuerſionis ad eccleſiam, poſſunt iterum infeudari, tãquam ſi non ſint de menſa.*

5 *Bona feudalia reuerſa ad eccleſiam, ſi recenter coniungantur menſæ tanquam bona de menſa, non poſſunt dari in feudum ſiue in emphyteuſim.*

6 *Bona illa præſumuntur de menſa eccleſiæ, quorũ proprietas, & vtilitas fuit longiſſimo tempore penès eccleſiam.*

7 *Bona de nouo data, conceſſa, & donata eccleſiæ, quare dicãtur eſſe de menſa eiuſdem.*

8 *Bona illa dicuntur de menſa eccleſiæ, quæ alias in feudum, vel emphyteuſim data fuerunt, ſi aliqua de cã ad eccleſiã reuerſa Prælatus ſignificauerit, ipſa eſſe de mẽſa eccleſiæ.*

9 *Declaratio voluntatis Prælati, vt bona ſolita infeudari, vel in emphyteuſim dari reuerſa ad eccleſiam, ſint de mẽſa eccleſiæ, non ſufficit quoad eos, qui ob curſum temporis immerito ab emphiteuſi ſunt excluſi, & poſſunt petere de nouo inueſtiri, quia requiritur, vt per annum poſſederit vltra talem declarationem.*

10 *Feuda noua, vel de nouo aperta non dicuntur poſt anni curriculum.*

Nouæ nuptiæ dicuntur infra annum. ibi.

11 *Bona infeudata, & emphyteuticata reuerſa per magiſtratus ad id electos notata in libro aliarum poſſeſſionum, & rerum menſæ dicuntur eſſe menſæ incorporata, & eidem applicata.*

12 *Vnuſquiſque præſumitur eſſe talis, quales ſunt illi, quibus eſt connumeratus, vel inter quos eſt deſcriptus.*

13 *Bona reuerſa eſt ad eccleſiã, et poſſeſſa per 40. annos de iure canonico, & per 30. de iure ciuili ſunt omnino de mẽſa.*

14 *Prælatus poſſidendo per 10. annos, videtur in dubio declaraſſe bona incorporata, & acquiſita menſæ eccleſiæ.*

15 *Poſſeſſio decennalis inducit animum præſumptum acquirendi tã, & dominium de nouo, & eo magis in retinendo acquiſitum.*

16 *Bona, vt dicãtur de menſa eccleſiæ, ſufficit vt poſſeſſa ſint per ſolum anni curriculum.*

17 *Tempus, quod requiritur, vt bona dicantur de menſa eccleſiæ, cum non ſit a iure expreſſum, debet iudicis arbitrio terminari.*

18 *Bona non efficiuntur de menſa eccleſiæ, quando conſtat de aliqua cauſa, qua Prælatus diſtulit ea dare in emphyteuſim, vel feudum.*

19 *Bona durare dicitur conſueta infeudari, & emphyteuticari, ſi Prælatus diſtulit ea cõcedere aliquo legitimo impedimẽto diſtrictus, vel quia volebat inuenire feudatariũ, & emphyteutã, qui faceret conditionem eccleſiæ meliorẽ.*

20 *Bona quæ dicãtur eſſe de menſa eccleſiæ, vide et remiſſiue.*

Bona eccleſiæ per Prelatum poſſeſſa in dubio
præſumi eſſe de menſa eccleſiæ, & ipſi
1 inhærere, † niſi contrarium probetur, vnanimes tra-
didere Inn. & Hoſt. & Card. Florent. in c. 1. de cler qui
inueſt. fecit, cuius rei gratia, adeas ea quæ docuit Bal.
in d. c. 1. cap. vt ſuper. & ibi Hoſt. de rebus eccleſ. non
alienan. Cephal. in conſ. 162. nu. 6. vol. 2.

Verùm.

Digitized by Google

Verùm cum de hac materia multas Doctores ſta-
tuāt concluſiones. operæprecium duxi rem altius re-
petere, & per quaſdam poſitiones dilucidare.
Præſumuntur igitur, vt hinc exordiar, primò de mē-
2 ſa eccleſiæ illa bona, † quorum dominium vtile, &
directū ſpectat ad ipſam, iux. ſentent. glo. in clem. 1. in
verb. ad menſam, de exceſſibus prælatorum, quam
communiter ſequuntur Doctor. in c. vt ſuper. de re-
bus eccleſ. non alienand. & Abb. in c. 2. in 2. notab. de
feud. Mart. Laud. in c. 1. qui feud. dar. poſ. Vnde bona,
quæ conſueuere dari in feudū, vel emphyteuſim, non
3 dicuntur de menſa eccleſiæ, † cum eorum vtile domi-
nium dicatur tranſlatum in recipientem, vt de feud.
habetur per Raynald. in repet. c. imperialem, de pro-
hib. feud. alienat. per Feder. dum conatur tradere de-
finitionem feudi, cui videtur aſſentire Iul. Clar. in §.
feud. q. 4. & idem tenet Afflict. in prælud. feudor. nu.
69. Et ſi datur caſus caducitatis, & reuerſionis ad ec-
4 cleſiam, † poſſunt nouiter infeudari tanquam ſi non
ſint de menſa, per capitulum ſecundum. de feud. &
c. 1. in prin. qui feud. dare poſſ.
Intelligas tū iſtud procedere, ſi dicta bona reuerſa
illico darenī in feudū, vel emphyteuſim, ante appli-
cationē eorundem eccleſiæ, ſecus ſi prius adiungerē-
5 tur, & denuò coniungerenī menſæ: † quia tunc quāuis
bona de mēſa nō poſsēt dari in feudū, ſiue in emphy
teuſim, obſtat. n. cōtex. ī d. c. vt ſup. de quo ſtatim, in fi.
Secundò illa bona præſumuntur eſſe de menſa ec-
6 cleſiæ, † quorum bonorum proprietas, & vtilitas fuit
lōgiſſimo tempore penes eccleſiam, ſic habemus ab
Abb. in d. c. vt ſuper. & ibi Doctor. per c. videntes. 12.
q. 1. vbi talia bona deſeruiunt menſæ neceſſitatibus,
& vtilitatibus eccleſiæ.
Tertiò, bona quæ recens data, conceſſa, & donata
7 ſunt eccleſiæ, vel ſimili modo acquiſita, † dicūtur eſſe
de menſa eccleſiæ, quia videntur data, vt ſint de vtili-
tate, & in bonis ipſius eccleſiæ, & ob id de menſa, per
Innoc. & Abb. d. loco ſupra citato.
Quartò, ea dicuntur bona de menſa eccleſiæ, quæ
aliàs in feudum, vel emphyteuſim, data fuerunt, ſed
aliqua cauſa ad eccleſiam reuerſa, Prælatus apertè ſi-
8 gnificauerit, † bona illa eſſe de menſa eccleſiæ. Card.
Zabar. in c. 2. q. 13. de feud. Abb. in d. c. vt ſuper. nu. 10.
& in verſ. & dicendum eſt de reb. eccleſ. non alienan.
Bart. in d. l. ſi vacantia. num. 9. verſ. vel ſi Abbas. C. de
bon. vacan. lib. 10. Anch. in conſ. 156. propter tria. col.
2. verſ. pterea videtur Barb. in d. c. vt ſuper col. 2. verſi.
ſi verò loquimur. Claudius de Seyſello in Spec. feud.
pag. 251. verſ. tamen concludendo, & prudentiſſimus
Iacob. Menoch. in conſil. 79. num. 10.
Verumtamen id declarando, vt procedat tantùm
in ſui præiudicium, vt ſcilicet non poſſit ipſe infeuda-
9 re, vel in emphyteuſim dare, † ſed quoad alios, vt eos,
qui ab emphyteuſi ob curſum tēporis immeritò ſunt
excluſi, & poſſunt petere, vt iterum reinueſtiantur,
iuxta tradita per Bart. in l. 1. §. permittit. ff. de aq. quo-
ti. & æſti. Tiraq. de retract. conſang. in procem. nu. 41.
non ſufficiat talis declaratio, ſed requiritur, vt per an-
num poſſederit vltra talē declarationem, ita D. Clau.
vbi ſup. pag. 252. verſ. & illud Card. in c. 1. epiſcop. vel
Abb. Menoch. in d. conſ. 79. nu. 12. & per Arch. in c. 1.
35. q. 8. Bart. in l. ſi vac. C. de bon. vacan. lib. 10. vbi Io.
de Plat. referunt ſcribentes d. c. vt ſuper. Flor. in c. 2. de
feu. & ibi Abb. qui mouetur primò hac ratione, quia
ſolū noua feud. Prælatus infeudat, quæ nondū ſunt de
menſa eccleſiæ facta. i. quæ recenter ſunt aperta. c. 2.
10 de feud. ſed noua feuda, † vel de nouo aperta non di-
cunī poſt anni curriculum, vt in d. c. 35. q. 8. vbi nouæ
nuptię dīr infrà annū, nō poſteà. l. interdum. §. quor.
ff. de publ. eſt tex. in c. vt ſuper allegatus ſupra, vbi ait
Innoc. vt ſi archiepiſcopus retinuerit per annum iſta
bona penès eccleſiam, videatur illa mēſę applicaſſe,
Quintò bona infeudata, & emphyteuticata reuerſa
per prælatum, vel magiſtratus, ad id conſtitutos nota-
11 ta in libro aliarū poſſeſſionū, & rerum menſæ, † dīr
menſæ inhærere, & eidem applicata. Bart. & Ang. in
l. ſi vacan. & in l. ſi quādo. C. de bon. vacan. lib. 10. per
illos text. vbi res vacātes dīr fiſco incoporatæ per de-
ſcriptionē factam in libro illarum rerum, quę ſunt de
menſa, & D. Arch. dicit in c. cōtra morem. c. homo li-
brum. c. l ſid. 15. diſt. c. ſi Roman. 19. diſt. quem præſu-
12 mi eſſe talē, quales ſūt illi, quib. eſt cōnumeratus, † vel
inter quos eſt deſcriptus, ſentit Io. de Plat. in d. l. ſi va-
cā. nu. 3. Zab. in c. 2. q. 13. de feu. & in d. c. vt ſuper. col.
2. verſ. & ideò diſtingue, de reb. eccl. non alien. Anch.
in conſ. 156. col. 2. verſ. præterea videtur, Præpo. in c.
1. epiſc. vel Abb. Claud. Seyſ. in d. Spec. feud. pag. 251.
verſ. tamen concludo. Cur. iun. in tract. feu. par. 2. q. 5.
prin. in fi. Menoch. in d. conſ. 79. nu. 14. Par. de Put. in
tract. de feu. reintegr. ſub rub. res ſolita concedi quan-
do dicatur. nu. 7. Rumin. ſen. in conſ. 340. nu. 14. lib. 2.
13 Sextò bona, quæ reuerſa ad eccleſiam, † & poſſeſſa
de iure canonico per 40. annos, & p 30. de iure ciuili,
ſunt omninò de menſa, & minus no ſufficit ad id, ſic
edocuit Io. de Imol. d. c. vt ſuper. Iſer. in c. 1. col. 2. ver.
item bona titulata, de his, qui feud. dar. poſſ. Martin.
Laud. in c. 1. in princ. col. 1. in fi. epiſc. vel Abb. Ang.
in l. ſi vacant. col. 6. C. de bon. vacan. lib. 10. quorum
opinioni aduerſatur Barb. in d. c. vt ſuper col. 3. verſ.
& ideò mihi. de reb. eccleſ. non alienan. vbi ſequitur
hanc ſententiam, in dubio Prælatum poſſidendo per
decē annos videri declaraſſe animū ſuum bona ſi eſ-
14 ſe incorporata, † & acquiſita mēſæ eccleſiæ, nec ſuf-
ficere breuius tempus. arg. l. ſi filius. C. de petit. hæred.
l. qui in aliena. §. 1. ff. de acq. hær. eſt tex. in l. penult. C.
Commun. diuid. l. cum poſt. de iur. dot. vbi decenna-
lis poſſeſſio inducit animum præſumptum acquiren-
15 di ius, & dominium de nouo, † eo magis igitur debet
valere decennalis poſſeſſio in retinendo acquiſitum.
Tertia illorum fuit opinio, qui dixerunt, ad id ſuf-
ficere ſolū anni curſum etiam abſq; alio adminicu-
16 lo † inter quos fuerunt Archid. 35. q. 8. Flor. in c. 2. de
feud. & ibi Cardin. Zabarel. q. 12. & idem Card. in cō-
ſil. 34. colum. 1. verſ. item & alio reſpec. Abb. in c. vt
ſuper. num. 10. de reb. eccleſ. non alienā. Barb. in con-
ſil. 17. col. 6. in fi. lib. 4. Guid. Pap. deciſ. 150. Dec. in au-
then. qui rem. C. de ſacroſanct. eccleſ. Iul. Clar. in lib.
4. ſentent. §. feud. q. 13. verſ. ſed nunquid.
17 Quartò, & verior opinio fuit, ſententium, † vt cum
iſtud tempus non ſit à iure expreſſum, debeat iudicis
arbitrio terminari, quam opinionem finaliter tenuit
Card. in d. c. 2. q. 12. in fi. de feud. Claud. de Seyſello in
Specul. feudor. pag. 255. verſ. hæc coniectura. & Rim.
Sen. in conſ. 141. nu. 15. lib. 2.
Declaratur hęc concluſio, vt procedat, quando nō
conſtet de aliqua cauſa, quare Prælatus diſtulerit da-
18 re in emphyteuſim, vel feudum † nam ſi aliqua cau-
ſa conſtaret, non efficerentur bona de menſa eccle-
ſiæ, ſed durarent conſueta infeudari, vel emphyteuti-
cari.: puta quia iſta diſtulit aliquo legitimo impedi-
mento diſtentus: ita in ſpecie Anchar. in conſil. 156
col. 2. verſic. item & ſi vera eſſet. Iaſ. in epitom. feud.
par. 5. num. 150. Claud. de Seyſello in d. Specul. feud.
pag. 255. verſ. prædicta tamen, quos refert Menoch.
19 in d. conſ. 79. vbi aliam affert bonam cauſam, † ſcili-
cet ſi penes ſe retinuit quia volebat inuenire feuda-
tarium, vel emphyteutam, qui faceret conditionem
eccleſiæ meliorem, quam vellent facere illi, qui hu-
cuſque comparuerunt, & ibi etiam affert auctorita-
tes iſtius opinionis.
Hæc ſummatim dicta ſint pro declaratione huius
quæſtionis, quę nam bona eſſe dicantur de menſa ec-
20 cleſiæ, † ſi quis vltra requirat, adeat iuris Pontificij in-
terpretes in d. c. vt ſuper. & per Redoan. in ſuo tract.
de rebus eccle. non alienan. q. 3. §. facit ſub finem, nu.
22. & in ſeq.

con

CONCLVSIO CCIV.

ARGVMENTVM.

Bona quem non habere, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona quem non habere probatur per librum æſtimi.*

2 *Probatio, quod quis bona non habeat, fieri debet per nuncios, & exploratores miſſos à iudice ad inueſtigandum.*

3 *Bona quē non habere probatur per librum æſtimi, & bona fuiſſe in bonis alicuius probatur per eundē librū æſtimi.*

Bona quem nō habere probari per librū æſtimi, †profitendo voluere Bar. & Alex. in
1 l. decē ſtipulatus. nu. 16. cum ſeq. de verb. obl. Sed Bal. Ang. Ful. & Imo. ibid. contrarium ſentiunt, id eſt, nō ſufficere probationem per librum æſtimi, ſed oporte-
2 re, vt probatio fiat per nuncios, †& exploratores miſſos à iudice ad inueſtigandum, per l. magis puto. §. ne paſſim. C. de reb. eor. & pro hac opinione Alex. in d. l. decē ſtipulat. adducit duas rationes, nu. 17. quę meo iudicio ſatis arrident. Tu adeas eundem pro cōciliatione harum opinionum quia ibi diſtinguendo conciliat. Et ſicuti quem non habere bona probatur per
3 librum æſtimi, †ita bona fuiſſe in bonis alicuius probatur per eundem librum æſtimi: vt reſpondit Rom. in conſ. 165. & Abb. in conſ. 6. nu. 8.

CONCLVSIO CCV.

ARGVMENTVM.

Si quis aſſerat bona ad hæreditatis debita ſoluenda non ſufficere, quomodo illi probandum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis, probatur per inuentarium ab hærede exhibitum aſſerente non eſſe, nec reperiri alia bona in hæreditate, & trāſfert onus probandi in aduerſarium.*

2 *Probatio per inuentarium, bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis, non concludit neceſſario, prout concludere debet.*

Fundans ſe in negatiua illā debet ſufficienter probare. ibi.

3 *Aſſertio ſola etiam cum iuramento non eſt probatio, neq; probationis ſpecies.*

4 *Negãti bona non ſufficere ad debita, obſtat iuris præſumptio: quia quilibet præſumitur ſoluendo.*

5 *Aſſerenti æſtimationem beneficij non excedere ſummā expreſſam in impetratione, incūbit onus probandi, & aſſerēs reditus alicuius eſſe diminutos, dēt legitime probare.*

6 *Negatiuam allegans illam probare debet.*

7 *Præſumptio iuris transfert regulariter onus probandi negatiuam in aduerſarium.*

8 *Hæres præſumitur deſcripſiſſe omnia bona in inuentario alioqui præſumitur deliquiſſe, quod non eſt dicendum.*

9 *Negatiua probatur per ſcripturam, & dicitur coarctata ſcriptura, quæ per ſcripturam probatur.*

10 *Negatiua ſi non probaretur per inſpectionem inuentarij, fruſtra eſſet hæredi conceſſum beneficium inuentarij.*

11 *Negatiua quare probetur per aſſertionem hæredis.*

12 *Quæ conſiſtunt in animo, & facto aſſerentis probātur per aſſertionem ipſius iuratam.*

13 *Aſſerenti ſe non habere pecuniam creditur, quia hoc conſiſtit in facto proprio.*

14 *Probationi per inuentarium, bona non ſufficere ad ſoluēda debita hæreditatis, ſtatur etiam, quando agatur de magno præiudicio tertij.*

15 *Bona non ſufficere ad ſoluenda hæreditatis debita ſatis eſt probare per ſemiplenam probationem, dummodo agatur de modico præiudicio.*

16 *Creditores, & legatarij probare poſſunt ſubſtantiam defuncti eſſe maiorem, quam in inuentario per hæredem ſit deſcripta, & talis probatio poterit ſumi de domo hæredis.*

17 *Aſſerenti bona non ſufficere incumbit onus probandi, ſi fama vel opinio communis repugnet.*

18 *Res quæ probatur perueniſſe ad aliquem, præſumitur penes illum exiſtere, niſi probetur deperdita, vel diſtracta, & non ſufficit aſſerere rem apud ipſum non extare.*

19 *Hæredi aſſerenti bona non ſufficere, creditur, quando tantummodo agitur de pretio rerum, non autem quando agitur de æſtimatione bonorum.*

20 *Præſumptio pro inuentario per hæredem confecto eſt tanta, vt transferat onus probandi in aduerſarium.*

21 *Hęres fundatam habet intentionē ex inuentarij ſcriptura.*

22 *Quando aliquis ſuſtinet partes rei, reo ſufficit dicere, bona non ſufficere, & nihil aliud tenetur docere.*

23 *Hæres, ſi ex inſpectione inuentarij oſtendit tantum eſſe in bonis probat.*

24 *Bona fuiſſe in bonis eius, qui fecit fideicommiſſum, quomodo probetur, vide remiſſiue.*

25 *Bona illata, & inuecta ab inquilino in domum, ex quibus præſumantur fuiſſe inuecta vt ibi perpetuo remaneant, & ſic vt cenſeantur taciti obligata & hypothecata pro penſione domus, vide remiſſiue.*

Bona non ſufficere ad ſoluenda debita hæreditatis probari per inuētarium ab hære-
1 de exhibitum, aſſerente nō eſſe, † nec reperiri alia bona in hæreditate, & transferre onus probādi in aduerſarium, habuimus ab Imp. Iuſtiniano in l. fi. §. licētia. C. de iur. delib. & à Bar. in rubr. ff. de nou. ope. nunc. l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iur. codicil. in l. 1. §. ſi vſusfructus circa fi. ff. ad leg. falc. vnā tradidere Bald. & Sal. in d. l. cum de l. ff. de prob. voluere Ang. Imol. & Alex. in l. mutum. ff. de acq. hær. Imo. in l. cum ex cauſa. ff. de iud. meminit. Caſt. in l. maritū. ff. ſol. matr. docuere Bal. Ang. Io. de Imo. in d. l. fi. §. licētia. reſpōdere Aret. in conſ. 119. circa fin. & Caſtr. cōſ. 212. col. pen. vol. 1. cauit Rom. conſ. 276. in fi. non omiſit Io. Crot. in l. ſi cōſtāte. col. 13. & ſeq. ff. ſol. matrim. nec placuit Alex. conſ. 41. in fi vol. 2. & in conſ. 71. in fi. vol. 4. idem Alex. in conſ. 239. col. 3. vol. 6. cui accedit Guid. Pap. q. 143. idem ſenſit Iaſ. in §. item ſi quis. col. 35. Inſt. de act. iſtis adhæſit Goz. conſ. 94. col. 7. eādem ſententiam ſequutus eſt Caſſ. in conſuetud. fol. mihi 251. col. 2. conſultus reſpondit Aymo. conſ. 80. col. 3. voluit hoc idem Ant. de But. in c. fi. de probat. & in c. contingit. de fid. inſtr. placuit Soc. conſ. 104. in fi. vol. 3. nec ab hoc receſſit Cur. Iun. in conſ. 150. col. 4. glo. in l. cum de leg. ff. de probat. præcepit etiam Bar. in l. ſi conſtante. ff. ſol. matr. & in l. decem. ff. de verb. obl. & latè Iaſ. videas in d. l. ſi conſtante, qui plurimos allegat, conueniunt cum iſtis Alex. cōſ. 102. col. 1. vol. 3. & ſcriptum reliquit Soc. conſ. 129. tota difficultas. col. pen. lib. 4. Ruin. in cōſ. 187. vbi* communē dicit, vol. 1. & in conſ. 116 vol. 2. Guid. Pap. q. 42. idē Ruin. conſ. 144. vbi de* communi etiā atteſtatur, vol. 1. prout* communem dicit in conſ. 109. vol. 3.

Contrariū ſenſere Iac. But. in l. actor. C. de probat. Imol. & Rom. & Alex. in l. cum de leg. col. 12. ff. eod. Paul. de Caſtr in l. Mæuia. §. fin. ff. eod Cuma. Aret. & Alex. in d. l. decem. col. 3. ff. de verb. obligat. Corn. in l. fin. §. licentia. vbi etiam Alex. & Iaſ. C. de iur. delib. Aret. in l. illa colum. penult. ff. de verb. oblig. Lancellot. Decif. in d. l. ſi conſtante. col. 1. & ibi Claud. colum. 5. & idem Claud. in l. decem. ff. de verbo. oblig. Mari. Soc. in conſ. 26. col. 3. vol. 2. Imol. Rom. Aret. Paul. de Caſt. & Alex. quos refert Iaſ. in l. ſi cō-
2 ſtante. col. 21. Ratio eſt, † quia huiuſmodi probatio

non

non concludit ex neceſſitate, prout debet conclude-re.l.non hoc.C.vnde legit. l.neq; natales.C. de pro-bat.c.in præſentia.extr.eo.tit.& ſenſit Calcan. cõſ.9. & verſ.8.voluit Franc.Curt.in cõſ.150.ſcripſit Crau. conſ.2.& Ruin.ſibi contrarius in conſ.154.vol.3.cõ-probatur porrò,quia qui negatiuę innititur debet illã optimè probare.l.in illa.& ibi Bart.ff. de verb.oblig. ſola autem aſſertio,nõ eſſe plura bona, etiam cum

3 iuramento,nõ eſt probatio,† neque probationis ſpe-cies.l.cum qui.ff.de iureiur.in princ.Bal.in c.1.§.con-uenticula.de pac.iur.firm.in vſib.feud.alioqui ſi ſola aſſertio probaret,eſſet in arbitrio aſſerentis proferre quod vellet,quod nõ eſt cõcedendũ l.maritus.§.fi.ff.ad l. falc.

Confirmatur ſecundò, quia contra negantẽ bona

4 nõ ſufficere ad debita,obſtat iuris præſumptio,† quia quilibet præſumitur ſoluendo,iuxta ſententiam gl.in c.bonæ.il 1.in verb.naturã. in fi. de elect. & probatur in l.ſi creditores.ff.de priuil.cred.

Accedat tertiò cõcluſio D.Alex.in l.ſi.de fundis. C.arbitr.tut.Panor.& Fel.in c.fi.de præſum.& Fel.in

5 c.ad aures.de reſcrip.vbi concludunt,† aſſerenti æſti-mationem beneficij non excedere ſummam expreſ-ſam in impetratione incumbere onus probandi.

Præterea aſſerens reditus alicuius eſſe diminutos, debet legitimè probare. §. quia verò iam legẽ ibi, & probet à patre fortuita diminutio, auth. de æqual. dot.

6 Ad hæc † quod allegans negatiuam debeat illam probare,vt infrà loco ſuo dicetur.

Quibus omnibus argumẽtis in contrariũ adductis non obſtantibus ſententiam Iaſ.in d.l.ſi conſtante.ff. ſol.matr.& Bart.in d.l.decem.de verb.oblig. aſſeren-tem,concluſionem ſupradictam procedere per l.fi.§. licentia.C.de iur.delibe.amplectendam duco.

Nec id ratione caret, nam hoc caſu pro aſſerente concurrit iuris præſumptio, vt tradidit Alex.in rub.de

7 nou.oper.nunc.†ſed præſumptio iuris transfert regu-lariter onus probandi negatiuam in aduerſarium.l. cum pater.§.rogo.ff.de leg.2.l.fi.C.de reuoc.donat.

Præſumptio enim eſt pro hærede,illũ omnia bona

8 deſcripſiſſe in inuentario, † cæteroqui præſumeretur deliquiſſe,quod non eſt dicendum.l.merito.ff. pro ſoc.

Iſtis addatur, quòd negatiua probatur per ſcriptu-ram,quia hic actus,de quo agitur, ſolet authẽticè de-

9 ſcribi, vnde dicẽ negatiua coarctata ſcriptura,† quæ per ſcripturam probatur,vt eſt text. & ibi recentiores in l.Titiæ textore.ff.de leg.1.l.ſi.C.de reb credit. Bar. conſ.39.Corn.conſ.191.& Soc.in d.conſ.129.Nam ſi negatiua nõ probaretur per inſpectionem inuẽtarij,

10 † fruſtra eſſet heredi cõceſſum beneficiũ inuẽtarij,qa alioqui non poſſet probare hanc negatiuam, hoc eſt in hereditate nõ eſſe alia bona, quia hmõi negatiua eſt vaga,quæq; non poſſit probari l.actor.C. de prob.

11 Secunda ratio eſt,†quod negatiua probatur per aſ-ſertionem hæredis, quia actus iſte negans conſiſtit in facto proprio ipſius negantis, qui nõ negat plura bo-na eſſe in hæreditate, ſed per inuentarium negat plu-ra repериſſe in hæreditate,hæc autem,quæ conſiſtunt

12 in animo,& facto aſſerentis,probantur† per aſſertio-nem ipſius iuratam,ſi credimus gl. in §. ſed iſtæ. Inſt. de actio.& in c.ſignificaſti.vbi Fel.de homicid. hinc dicebat Bal.conſ.318.incip.practica ſic ſe habet, lib.

13 1.credi aſſerenti ſe non habere pecuniam,† quia hoc conſiſtit in facto proprio, huic optimè adhiberi po-terit,quod decidit Caſt.in l.quicunque.C.de ſeru. fu-gitiu.& in l.ſeruos.C.de teſtib.

Et hanc dicit Ripa eſſe * communiorem opinio-nem in l.ſi conſtante.nu.18.ff.ſol.matr.Ruin.cõſ.39. col.3.vol.1.& conſ.137.col.2.eod.vol.vbi aſſerit hãc eſſe opinionem *communem.

14 Primò amplia concluſionem procedere† etiam quan-do agatur de magno præiudicio tertij,eſt tex.in l.fi.§. licentia.C.de iur.deliber. & de * communi atteſtatur Rip.in d.l.ſi conſtante.nu.18.ff.ſol.matr.

Secundò amplia,vt etiam ſufficiat probare per ſe-

15 miplenam probationem,† dũmodo agatur de mo-dico præiudicio,vt gl.in d.l.cum de lege.ff.de proba. Bart.& omnes in d.l.ſi conſtante.ſol. matr.

Quibus omnibus nõ obſtantibus,creditores & le-gatarij probare poſſunt maiorem eſſe ſubſtantiam,

16 quàm in inuentario per hæredem ſit deſcripta,† quæ quidem probatio poterit ſumi de domo hæredis, vt docuit Alex.in l.ſcimus.§.licentia.C.de iur.delib.nu. 1.& hæc eſt cõmunis opinio,vt ex allegatis per Her-cul.de probat.negat.nu.256.& Alex.in d.l.ſi cõſtã-te.mr.7.8.& 9.ff.ſolut. matrimon.

Primò limita concluſionem,niſi fama,vel opinio

17 communis obſtaret,† nam tunc onus probandi in-cumberet ipſi aſſerenti bona non ſufficere,vt colligi-tur ex dictis Bart.in l.is poteſt.col.pen.ff.de acq. hær.

Et ex hac limitatione infertur, vt ſi probaretur rem peruenisse ad aliquem, quia præſumitur penès illum

18 exiſtere,† niſi probetur deperdita, vel diſtracta, non ſufficit aſſerere rem apud ipſum nõ extare, ſic voluit Bart.in l.ſi quis ex argent.§.an verò hæredi.ff.de edẽ-do.Iaſ.in conſ.34.col.4.vol.1.vbi dicit iſtam conclu-ſionem non procedere, quando præſumptio eſt con-tra illum, qui neget.

Secundò limita,vt concluſio procedat tãtummo-

19 do, quando agitur de probando pretio rerum, † non autem quando agitur de probanda quantitate bono-rum,vt reſpondit Iaſ.ex mente aliquorum in conſil. 34.nu.6.vol.1. licèt ipſe eam impugnet, quem adeas.

Tertiò limita, quando dicitur res nõ extare ex cau ſa defenſionis,vt per Ruin.conſ.49.col. 2. & in conſ. 81. in fi.vol.5.

Si verò aliam opinionem,quæ concluſioni aduer-ſatur, ſequi velimus.

Primò limitanda eſt, illam non procedere confe-

20 cto inuentario per hæredem,†quia tanta eſt præſum-ptio pro inuẽtario per hæredem confecto,vt tranſ-ferat onus probãdi in aduerſarium,& ita procedit gl. in d.l.cum de leg.ff.de probat.& ita etiam intelligen-da ſunt omnia dicta Doctorum,qui dicunt hæredem

21 habere fundatam intentionem † ex inuentarij ſcri-ptura, vt dicit Paul.de Caſtr.conſ.212.col.pen. vol.1. & ita declarat Alex.in l.ſi cõſtante.col.12. & ibi Iaſ. col.21.Corn. in l. fin. §. licentia. vbi etiam Iaſ. C. de iure deliber. Ruin.conſ.49.col.1.& ſeq & conſ.82.co-lum.fi.vol.5.

Idem eſt,ſi alia præſumptio concurreret pro negã-te,ita declarat Fel.in c.ad aures col.4.de reſcr.Claud. in d.l.ſi conſtante.col.5.ff.ſol.matr. & in l. decem. ff. de verb.oblig.Lofre.in conſ.32.col.7. Mari.iun. cõſ. 26.colum.2.vol.2.Alc.de præſu.in 3.reg in 2.præſum.

Secundò limita non procedere,quando aliquis ſu-

22 ſtineret partes rei,quia tunc ſatis eſt dicere† bona nõ ſufficere, nec aliud tenetur docere, ſecus ſi ſit actor, ita Paul.de Caſtr.declarat glo.in d.l.cũ lege.in l.Mæ-nia.§.fi.ff.ſol.matr.& idem dicit Imol. & Rubr. ff. de nou.oper. nunc. & hoc videtur fuiſſe de mente Bart. in l.ſi verò. §. qui pro rei qualitate.ff.qui ſatiſd.cog. Maria.Socin.iun.in conſ.26.col.3.vol.2.Alc.de præ-ſumpt.in 3.regula 2. præſumpt.

23 Tertiò limita, quando hæres ex inſpectione inuẽ-tarij oſtendit tantũ eſſe in bonis,vt cauit Lofr.in cõſ. 32.nu.10.& Iaſ.in conſ.34.col.4.vol. 1.

Quomodo verò probetur,bona fuiſſe in bonis eius

24 † qui fecit fideicõmiſſum, adhibendus erit Alb. in conſ.6.in 4.quæſito, incip. ſatis de hoc dictum ſup.

Bona autẽ illata, & inuecta in domũ ab inquilino, ex quibus præſumantur eſſe inuecta, vt ibi perpetuò

25 remaneãt,& ſic vt cenſeantur tacitè obligata,† & hy-pothecata pro penſione domus,conſulendus erit cõ-ſultiſſimus iuris vtriuſq; Iac.Menoch.de arbitr. iudic. lib.2.cent.5.caſ.441.& in trac.de adipiſc.poſſ.remed. 3.q.17.& q.161.

CON-

CONCLVSIO CCVI.

ARGVMENTVM.

Non probari, nec præſumi bona futura cõprehendi in obligatione, & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis.

SVMMARIVM.

1 *Bona futura nõ probantur, nec præſumuntur cõprehẽdi in obligatione, & diſpoſitione loquẽte ſimpliciter de bonis.*

2 *Bonorum appellatione nunquam veniunt bona futura, quando de graui præiudicio agitur.*

3 *Diſpoſitio in pœnalibus non debet extẽdi ad bona futura.*

Bona futura nõ probari, nec præſumi comprehendi in obligatione, & diſpoſitione loquente ſimpliciter de bonis, †niſi id expreſsè dicatur, 1 ſed ſolùm præſentia, conſultum fuit ab Alba in conſ. 4. nu. 2. quod idem obſeruãt Doct. in l. ſtipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig. & Alba in conſ. 4. nu. 2.

Amplia concluſionem potiſſimum procedere, qñ de graui præiudicio agatur, quia tũc appellatione bo-
2 norum †nunq̃ veniunt bona futura. arg. l. fi. C. quę res pig. obli. poſſeſs. & not. Bal. in conſ. 170. magnifica, & illuſtris. vol. 1. Dec. in conſ. 502. col. 3. cir. med. Bart. & Doct. in l. ſtipulatus. §. cum ſtipulamur. ff. de verb. oblig. cum alijs adductis per Crauet. in conſ. 139. nu. 7.

Amplia ſecundo concluſionẽ maximè procedere
3 in pœnalib. † nam in pœnalib. non debet extendi diſpoſitio ad futura bona, prout dicit Dec. in conſ. 445. nu. 65. cum ſeq. & Rim. ſen. in conſ. 136. nu. 12. vol. 1.

CONCLVSIO CCVII.

ARGVMENTVM.

Bona ſubiecta eſſe, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona ſubiecta eſſe probatur ex eo, quod deſcripta reperiuntur in regiſtro, vel æſtimo.*

2 *Prædia cenſentur ex oneribus affecta per regiſtrationem.*

3 *Regiſtratio non tantùm præiudicat regiſtranti, ſed etiam omnibus cauſam ab eo habentibus.*

4 *Regeſtrum non ſolum præiudicat regiſtranti, verum etiã ſola patientia actus regiſtrationis.*

5 *Exemptus a taleis ſi patitur bona ſua deſcribi in æſtimo, ſibi præiudicat, niſi intra decem dies appellet.*

1 Bona ſubiecta eſſe, probari ex eo, ꝙ deſcripta reperianť in regiſtro, † vel æſtimo, adeò perſpicuum eſt, vt probatione nõ indigeat, nã per regiſtrationẽ cẽſeuť prædia eſſe oneribus affecta, & pro-
2 cis hypothecata † iux. ſent. Bal. in l. 1. §. quod ſi nemo. col. 2. verſ. ſuper 2. quod cuiuſ. vniuer. & in tit. de pace Conſt. verſ. nos Roman. col. 4. Alex. in conſ. 145. col. fi. vol. 2. Iac. de Sanct. Georg. in l. inter debitorẽ. ff. de pact. Dec. in conſ. 285. col. 2. in fi. Brun. in conſ. 49. circa finem. Rub. in conſ. 9. nu. 11. Cach. in deciſ. 91. nu. 4. Alber. in conſ. 34. nu. 11. Alba in conſ. 34. nu. 11. & Rol. à Val. in conſ. 32. nu. 1. vol. 1.

Quæ quidem regiſtratio non tãtùm præiudicat re-
3 giſtranti, † ſed etiam omnibus cauſam ab eo habentibus. vt reſpondit Brun. in conſ. 94. & in conſ. 103. col. 2. in fi. & Pariſ. in cõſ. 25. nu. 77. vol. 1. Quinimò, quod
4 maius eſt, non ſolùm regiſtrum regiſtranti, † verùm etiam ſola patientia actus regiſtrationis præiudicat.
5 Ideò † ſi quis ab oneribus ciuitatis immunis patiatur bona ſua deſcribi in æſtimo, ſibi præiudicat, niſi intra decem dies appellet, prout dicit Ang. in l. 1. §. ſi quis tutor. ff. quand. appella. ſit, quod dictum pro ſingulari refert Alex. in conſ. 101. col. pen. verſ. 3. principaliter vol. 1. & in cõſ. 136. col. 3. vol. 2. Dec. in conſ. 638. col. 2. Balb. in trac. præſcrip. in 4. par. 4. par. princ. q. 30. col. 3. Corſet. in ſing. 269. & Crauet. in conſ. 293. col. 12. cir. fin. verſ. 9. conſidero.

CONCLVSIO CCVIII.

ARGVMENTVM.

Bona defuncti eſſe vacãtia quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona defuncti eſſe vacantia probatur, quãdo vocatis proximioribus primi gradus, qui illi ſuccedere debent ab inteſtato, nullus comparet in termino aſſignato.*

2 *Bona defuncti, quando ſunt vacantia, ij debent nominatim vocari, quos contingit prima cauſa ſucceſſionis.*

3 *Terminus ſtatuendus ijs, quos contingit prima cauſa ſucceſſionis ad deliberandum, velint adire, necne, debet eſſe minimum centum dierum, & ſi nullus comparebit, ſatis dicetur conſtare bona eſſe vacantia.*

4 *Tutor dabitur bonis per ſecundum decretum, quando in primo nullus comparuerit ad ſucceſſionem.*

Bona defuncti eſſe vacantia ex eo probari, qđ vocatis proximiorib. defuncti primi gra-
1 dus, qui illi ſuccedere debent ab inteſtato, † nullus ſtatuto tempore ſui copiam faciat, nos docuit Accur. in l. ſcimus. ff. ad Treb. Bart. in l. ſi bona. C. de bon. auth. iud. poſſid. & Afflict. ſup. cõſt. Regn. lib. 1. in rit. de offic. ſecr. num. 10. per l. 1. de ſucceſ. edict. l. ſi diu. ff. qui-
2 bus ex cau. in poſſeſ. eat. † Verùm illud obſerues, nominatim eos eſſe compellendos, ad quos prima cauſa ſucceſſionis ſpectat. vt in l. 1. ff. de vent. inſpic. quib. vocatis debet ſtatui terminus ad delibrandum, velit
3 adire, necne, † terminus erit minimum centũ dierum. l. 1. & l. 2. ff. de iur. delib. ſi nullus apparebit, ſatis ꝓbatum dicetur bona eſſe vacantia, vt d. gl. in l. ſancimus.

Limita hanc doctrinã, vt procedat quantũ ad miſ-
4 ſionẽ ex primo decreto, † quo aũt ad ſecundũ decretũ dabitur tutor bonis. l. 1. de curat. bon. dand. l. fi. de priuileg. cred. & not. gl. in l. ab hoſtib. in prin. ff. ex quib. cau. ma. Math. in l. ſi bona. C. de bo. auth. iud. poſſid.

CONCLVSIO CCIX.

ARGVMENTVM.

Bona omnia an allodialia, & libera eſſe præſumantur, & quomodo id probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona omnia præſumũtur allodialia, & libera eſſe, niſi probetur contrarium.*

2 *Bona eſſe feudalia, vel allodialia, an dignoſcantur ex ſola confeſſione, vel aſſertione.*

3 *Bona eſſe allodialia aſſerens, de iure communi habet intentionem fundatam pro ſe.*

4 *Feudum eſt quædam ſeruitus.*

5 *Quæſtio ſi inciderit inter filiam defuncti, & agnatos de feudo aſſerentes eſſe feudalia bona, & filia negante, filiæ dicto ſtatur aſſerentis eſſe allodialia, & per conſequẽs mittenda eſt in poſſeſſionem.*

6 *Feudalis res in dubio non præſumitur, ſed libera.*

7 *Feudalis res præſumitur, ſi de ea concurrat fama, & ſimus in antiquis.*

8 *Licèt in dubio res cenſeať libera, & allodialis, tamen quãdo fama in contrariũ cõcurrit, & ſumus in antiquis, & de facto alterius agitur, illa fama facit plenam probationẽ.*

9 *Bona feudalia eſſe probatur, ſi Princeps in reſcripto, vel* aliqua

aliqua alia ſcriptura, & inſtrumento per verba enunciatiua narrat eadem feudalia eſſe.

10 *Princeps in inueſtitura narrans bona feudalia eſſe, cenſetur plenè edoctus.*

11 *Verba ex certa ſcientia, & animo deliberato appoſita in decreto Principis operantur præſumptionẽ informationis.*

12 *Verba narratiua, in quibus Princeps nõ fundat intentionem ſuam, faciunt qualem qualem præſumptionem idẽ operantem, quod fama, & in antiquis ſufficeret pro plena probatione.*

13 *Geſta a Principe in ſuis terris, qui de facto ſuperiorem nõ cognoſcit, iudicantur ac ſi a ſummo Principe, ſeu Imperatore geſta eſſent.*

14 *Eccleſia concedens iuriſdictiones, vel pẽſiones præſumitur in dubio concedere in feudum.*

15 *Quando dubitatur de latitudine prædiorum feudalium præſumitur omnia eſſe feudalia, & eiuſdem qualitatis, & conditionis vbi nulla apparent notæ diuerſitatis.*

16 *Feudalis res præſumitur, quando eã poſſidens in præteritũ præſtitit aliqđ Principi territorij in ſignũ ſubiectionis.*

17 *Bona præſumuntur eſſe feudalia, ſi poſſideantur ab eo, qui præſtiterit ſeruitium perſonale.*

Bona omnia præſumi allodialia, & libera eſſe,
1 † niſi probetur contrarium, à nobis ſupra
traditum eſt in concluſione, Allodialis, & vltra ibi adducta ſequitur Paul. Caſtr. conſ. 180. nu. 1. vol. 1. & Bertr. conſ. 183. nu. 7. vol. 6. & idem in conſ. 163. nu. 1. vol. 5. & Pariſ. conſ. 20. nu. 1. & idem in conſ. 205. nu. 9. eo. vol. Dec. conſ. 413. nu. 7. & conſ. 468. nu. 6 & an ex ſola cõfeſſione, vel aſſertione bona eſſe feudalia
2 † vel allodialia dignoſcantur, multi tum profitendo, tum cõſulendo docuere, in primis Curt. iun. cõſ. 145. nu. 4. vol. 2. Ruin. cõſ. 155. 156. nu. 1. vol. 1. & cõſ. 154. nu. 4. vol. 4. Imol. conſ. 112. nu. 14. Corn. conſ. 165. nu. 30. vol. 2. Grat. cõſ. 9. nu. 152. vol. 1. Alc. reg. 2. de præſump. præſumpt. 3. nu. 1. & nu. 2. Pariſ. cõſ. 148. nu. 25. vol. 1. Mari. cõſ. 67. nu. 5. tit. 1. latè Dec. cõſ. 169. Caſſa. in cõſuet. in tit. de ſucceſſioni. §. 6. in verbo, & les enfans de ſes freuſ. nu. 5. fol. 251. ſentit Abb. in c. veniẽs. in 2. & 3. notab. de accuſ. Goz. in conſ. 7. col. 1. nu. 4. & in conſ. 47. col. pen. & conſ. 50. col. 1. nu. 8. Caut. conſ. 179. nu. 1. cum ſeq. Pariſ. conſ. 20. nu. 1. Ioan. Andr. & Doct. in c. nimis. de iureiur. & habetur in c. 1. & ibi gl. 1. Caſt. conſ. 163. incip. in cauſa. & Alex. conſ. 129. põderatis. in prin. 1. vol. & conſ. 13. viſis in princip. in 5. vol. l. actus. C. de ſeruit. & aqu.
3 Ratio eſt † quia is, qui aſſerit bona eſſe allodialia, de iure communi habet intentionem fundatã pro ſe, quia oĩa bona præſumuntur allodialia, & hoc ex regula, quæ ſeſe habet, omnes res præſumi liberas, niſi probetur ſeruitus impoſita, quia ab initio, & ab origine omnia ſunt libera, vt ſciuit Imp. Iuſt. §. fi. Inſtit. de ſeruit. Bal.
4 in c. cum omnes. col. 11. de conſti. † rem autẽ eſſe feudalem, vel emphyteuticam, eſt quædam ſeruitus, vt not. p gl. & Doc. in l. ſi cuius. ff. de vſufru. in prin. Bal. in c. 1. col. vlt. de cõtro. inueſt. & in c. ſignificauit. Io. And. & alij, in c. ſi de iureiur. Imo. in cle. 1. de iureiur.

Hinc inte optimo colligi poteſt, vt ſi quæſtio inci-
5 derit inter filiam defuncti, & agnatos, † vel dominũ de feudo quia aſſerãt agnati, vel dominus bona eſſe feudalia, filia verò neget, filiç dicto fides ſit habenda aſſerentis eſſe allodialia, & idcirco mittẽda eſt in poſſeſſionem, nam ipſa habet fundatam intẽtionem, cũ
6 in dubio res non præſumatur feudalis, † ſed libera, caſus eſt deciſus, c. 1. §. inter filiam. ſi de feud. fuer. con-
* trou. inter dom. & vaſal. & ibi Doct. omnes hãc deciſionẽ ornant, & maximè Bal. Prepoſi. Alex. & huic conuenit. l. cum res. C. de probar. pulchrè Goz. conſ. 7. nu. 4. Dec. conſ. 32. col. fi. & conſ. 269. col. 1. & conſ. 43. nu. 7. & conſ. 468. nu. 6. Alex. conſ. 15. nu. 1. vol. 5. & conſ. 129. nu. 1. lib. 1. conſ. 15. nu. 19.

Primò limita concluſionẽ non procedere, quãdo
7 pro eo, quòd res ſit feudalis, cõcurrat fama, † & ſimus in antiquis ita declarat Alex. conſ. 55. nu. 1. 6. lib. 5. p text. in c. ſi quis per 30. tit. ſi de feud. fuer. controu. inter. domi. & agn. Andr. Tiraq. in conſuet. dicto tit. de retract. §. 32. nu. 9. cum ſeq. Iaſ. in l. ſi prius. col. 14. ver. 2. limita. ff. de oper. nou. nunciatio. Caſſan. in cõſuetud. Burg. fol. 114. col. 3. Gozad. conſ. 50. col. 4.

Cuius rei ratio eſt, quia, licèt maximè in dubio res
8 cenſeatur libera, & allodialis, † tñ ſi fama repugnet, & ſimus in antiquis, & de facto alterius agatur, tunc illa fama facit plenã probationẽ, ſic obſeruauit Inn. & alij in c. veniens, & in c. quid per nouale. de verb. ſignif. Spec. in tit. de probat. §. 1. verſ. & nota quòd pſcriptus. & c. Inn. in c. cum cauſam. de iuram. calum.
Cin. in l. ſi quidem. C. ſol. matr. Bal. Ang. & Salic. in l.
* proprietatis. C. de probat. ita * communiter notant Doct. in l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt. Bal. in auth. quas actiones. C. de ſacroſ. eccleſ. & quando fama probet, infra dicetur in verbo. fama.
9 Secundò limita, niſi in reſcripto, † vel aliqua alia ſcriptura, & inſtrumento per verba enunciatiua Princeps narraret dicta bona eſſe feudalia, ex hoc enim probatur, eſſe feudalia, vt dicit idem Alex. in eodem conſ. 15. nu. 1. & 2. per tex. in clem. 1. de probat.

Declares præfatam limitationem, vt procedat, dũmodo in talibus narratiuis verbis Princeps fundet intentionem ſuam, vt quia illa ſic narrata conferant ad id, quod primo, & præcipuè diſponebatur per Principem in dicto reſcripto vel inſtrumẽto, ita habetur in d. clem. 1. ſecundum Laudunum ibi, quem refert, & ſequitur Io. de Imol.
10 Ratio eſt, † quia cenſetur Princeps eo caſu plenè edoctus de eo, quod narrat, & aſſerit. arg. d. clem. 1. & per ea, quæ not. Ioan. Andr. in c. nonnulli. de reſcrip. Card. Flor. in 9. q. quã allegat extrau. Clem. ſexti, quæ incipit prouidè attendentes.

Hanc vim hẽnt illa verba ex certa ſcientia, & aõ
11 deliberato apponi conſueta in decreto Principis, † quæ efficiunt pſumptionẽ informationis. l. ſed etſi qs. §. fi. & ibi not. Bar. & alij. ff. ſi quis caut. & Bart. in l. ſi dari. ff. de verb. obl. & in l. fi. §. itẽ quæſitũ. ff. de cond. indeb. Bal. in l. mater. C. de rei vend. & in rubr. C. de confeſs. & in l. 1. eod. tit. & in l. 2. in 7. q. fi. C. de reſcind. vend. Io. ab Imol. in l. à Titio. ff. de verb. oblig.

Quòd ſi eſſent verba narratiua facti ab alio, quàm ab ipſo Principe, vel à prædeceſſore ſuo prolata, nec cõſtaret, Principem plenè, & perfectè de ipſis edoctũ
* fuiſſe, tunc omnes * communiter affirmant, † talia nar-
12 ratiua, in quibus Princeps non fundat intentionem ſuam, facere tãtum qualemcunque præſumptionem eandem vim habentem, quã habet fama, adeò vt in antiquis tantum ſufficeret pro plena probatione per not. per gl. & Doct. in c. ſi Papa. in verb. probata. de priuil. in 6. & in c. cum olim. de cenſ. & plenè notat Ant. de Butr. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. & notant Doct. in d. clem. 1. & Io. And. in reg. non licet in Mercurial.

Secundò declara ſupradictam limitationem, q vt procedat neceſſe ſit, ut Princeps, qui tale quid aſſerit, iſtiuſmodi ſit, qui ſaltem (ut cũ noſtris loquar) de fa-
13 cto ſuperiorem non cognoſcat, † quoniã geſta à talibus in ſuis terris iudicantur, ac ſi à ſummo Principe, ſeu Imperatore geſta eſſent, ut per Bart. in l. regula. ff. de pen. & in l. 3. in prin. ff. de minor. & in l. hoſtes. ff. de cap. & poſtlim. reuer. in l. quidam cõſulebam in fi. ff. de re iudi. l. infamem. in fi. ff. de publ. iudi. c. per uenerabilẽ. ext. qui fil. ſint leg. facit c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de uerb. ſign. & notãt Bar. in l. 1. §. de qua re. ff. de poſtul. Io. And. in add. ad Spec. tit. de inſtru. edit. §. porro. in addit. incip. Hæc ſubſcriptio.

Tertio limita concluſionem nõ procedere, quãdo eccleſia concedit alicui iuriſdictiones, uel pẽſiones,
14 † quia præſumitur in dubio cõcedere non libera, ſed in emphyteuſim, uel in feudum, ita docuit Bald. in

cad

cap.ad audientiam.in vlt.col.de præſcrip.refert,& ſe-
quitur Iaſ.in l.ſi prius.col.14.de oper. nou. nunc. latè
Curt.iun.conſ.158.num.1.Ruin.conſil.22. ſub nu. 7.
colum.4.

Quartò limita non procedere, quando dubitaſ de
latitudine prædiorum ſeudaliũ, nam tunc præſumi-
15 tur,tota eſſe feudalia,†& oĩa eſſe eiuſdem qualitatis,
& conditionis, vbi nulla apparent veſtigia diuerſita-
tis,vt declarat Iaſ.in conſ.235.in fi.vol.2. facit tex. in
c.1.in fi.& ibi gl.de controuerſ.inter maſc.& fœm.de
benef.& ibi Aluar.col.2. Zaſ.conſ.11.vol.1

Quintò limita concluſionẽ non procedere, quãdo
16 poſſidens rem † in præteritũ præſtitiſſet aliquid Prin-
cipi territorij,in quo bona à ſe poſſeſſa ſita ſunt,in ſi-
gnũ ſubiectionis,quia tũc res præſumitur feudalis,ſic
locutus eſt,& declarauit Affl.ſuper cõſt.reg. fol. 110.
col.4.poſt And.de Iſer.in lib.1.ſub rub.de offic.iuſtit.

Sextò limita,niſi quis præſtitẽt ſeruiiũ perſonale
17 Principi, † nam tunc bona à tali poſſeſſa præſumun-
tur eſſe feudalia.ita decidit Gram.deciſ.77.n.1.& ſeq.
refert,& ſequitur Cyn.in auth.ingreſſi.verſ.circa præ-
miſſa adhuc quæro.C.de ſacroſanc.eccl.

CONCLVSIO CCX.

ARGVMENTVM.

Bona inuecta, & illata in fundum condu-
ctum, quomodo probentur domino
fundi obligata pro penſione, & quo pa
cto id procedat.

SVMMARIVM.

1 Bona inuecta,& illata in fundum conductum ex eo,quod in fundum inuecta,& illata fuerunt,probantur domino fundi obligata pro penſione.

2 Bona omnia illata in fundum conductum cenſentur tacitè obligata domino pro penſione non obſtante expreſſa obligatione in alijs rebus, & etiam in aliquibus ex ipſis illatis. Idem dicit de illatis, & inuectis in molendinum.

3 Molendinũ,an ſit pdiũ ruſticũ,vel vrbanũ,vide remiſſiuè.

4 Bona inuecta,& illata in naui,vt vehantur,obligata ſunt pro fœnore nauis.

5 Bona illata,& inuecta etiam in porticum domus,& illi cohærentem cenſentur obligata domino pro penſione.

6 Merces illatæ, & inuectæ in domum, vel apothecam ad id conductam pro penſione obligata ſunt domino.

Horreum, & magazinum idem ſunt. ibid.

7 Merces non probantur obligatæ pro penſione,cum ſunt illatæ in domum conductam. Quod declara,& ibi.

8 Bona illata,& inuecta in fundum emphyteuticum pro penſione domus domino obligata ſunt.

9 Bona illata in domo conducta,vt ibi eſſent,quæ conductor poſtea aſportauerit,cenſentur obligata dño pro pẽſione.

10 Bona inuecta in domo conducta domino obligata ſunt,nedum pro penſione, verum etiam ſi deteriora facta ſint.

11 Bona in domum illata nedum a conductore primo, verũ etiam a ſub conductore obligata cenſentur primo locatori domino fundi.

12 Bona coloni partiarij illata in fundum conductum ſunt obligata domino pro penſione.

13 Actio ex obligatione datur etiam cõtra tertium poſſeſſorẽ.

14 Bona inuecta,& illata,nedum in fundũ vrbanum, verũ, et in ruſticum conductum pro penſione obligata ſunt.

15 Res,quarum dominus eſt conductor, & res alienæ, quas colonus poſſidebat mala fide,& inuexit in fundum conductum inſcio domino rerũ, an cenſeantur domino obligatæ pro penſione,diſtingue,vt ibi.

16 Pecunia,quã quis habet in arca,vt impendat in quotidianas neceſſitates, nõ cẽſet obligata dño pro pẽſione domus.

17 Pecunia,quam aliquis in arcà reconditã habet,ex qua nec obolum amoueret,ſed tenet locũ peculij, & ſupellectilis, cenſetur obligata domino pro penſione domus conductæ.

18 Veſtes quotidianæ,cũ nõ veniãt in expreſſa hypotheca, nec in tacita venire dẽnt. Idẽ dr de lecto,& de oĩbus his,quæ non veniũt in expreſſa generali obligatione, vt de ſcolariũ lib.& de militũ armis. Qđ tñ limita,& reſtringe,ibi.

19 Inſtrumenta,& chirographa creditorum pro penſione domus non cenſentur obligata domino.

20 Res in fundũ illatæ, & inuectæ, vt ibi perpetuò maneant, pro penſione obligatæ ſunt domino,& quanam ſint inuecta,& illata animo,vt ibidem permaneant vſq; ad finem conductionis,ſtatur arbitrio iudicis.

Bona inuecta; & illata in fundum cõductum
ex eo ꝓbari domino fundi obligata pro
1 penſione,† ꝙ in fundũ inuecta,& illata fuerunt, ſan-
xit Imp.Iuſt.Inſt.de act §.item ſeruiana.verſ.1.& 2.&
l.in prædijs.ff.in quib.cauſ.pig.& hypoth.contrah. in
l.ſi non inuecta.l.certi iuris.C.eo.tit.

Ampliatur primò,vt procedat,etiã ſi dñs pro dicta
pẽſione ſibi proſpexerit de obligatione in alijs rebus
etiam ſi in aliquibus tantùm ex ipſis inuectis, & illa-
2 tis, † nam ẽt omnes illatæ cenſentur obligatæ tacitè,
non obſtãte dicta expreſſa obligatione, vt ſenſit Bal.
in l.certi.iur.n.13. C.loca.quẽ referunt, & ſequuntur
Io.Fabr. Aret.& Iaſ.in d.§.itẽ Seruiana.Neg.in tract.
de pig.& hypoth.in 4.memb.2.par.nu. 138.

Amplia ſecundò,vt procedat etiam in illatis, & in-
uectis in molendinum,vt tradidit Bart.in d.l.certi iu-
ris.quem ſequitur Neguſ.vbi ſup.nu. 144.& quià dubi
3 tari conſueuit,† an molendinum ſit prædium ruſticũ,
vel vrbanum,de hoc latè ſcribit Tiraq.in tract. de re-
tract.conſang.§.1.glo.7.nu. 92.

Amplia tertiò,vt procedat etiam in inuectis, & il-
4 latis in naui,vt vehantur,quæ obligata ſunt † pro fœno
re nauis.Bal.in d.l.certi iuris.C.in quib.caſib.tac.cõ-
trah.oblig.Tiraq.in tract.de retract.conſang.§. 1. gl.
7.nu.89.Neguſ.vbi ſup.nu. 140.

Amplia quartò,vt procedat nedum in inuectis, &
5 illatis in domum, verumetiam in illatis † & inuectis
in porticum ipſius domus,& illi cohærentem.argum.
tex.in l.eo iure.§.1.ff.in quib.cau.pign. taci. contrah.
Neguſ.vbi ſup.nu.139.Bal.in d.l.certi iuris.facit: quia
legata domo venit,& porticus illi coniunctus.l.cæte-
ra.§.hoc Senatus.vbi Bart.& Iaſ.ff.de leg.2.

Amplia quintò in mercibus illatis, & inuectis in
6 domum,† vel apothecam ad id conductam, ſic docet
Bart.in l.ſi conſtante.in prin.in 3.q.3.par.princ.ff.ſol.
matr.& Bal.in l.vbi adhuc.in 8.col.C.de iur. dot. per
l.cum tabernam.in prin.ff.de pign. quem dicit multũ
ſingularem, hanc ſententiam approbat Conna. in lib.
4.iuris ciuilis.c.16 nu.8.Gozad.Inſt de act. in §. item
Seruiana.nu.23.& Zaſ.in nu. 20. ad quod plurimum
confert.l.3.ff.in quib.cauſ.pig.taci.contraha.præſup-
poſito quòd horreum,& area erant loci,in quib. mer
ces,& negotiationes exercebantur.l.quoties.ff.de pe-
cu.l.cum in plures.§.locator horrei.ff.loca. l. ſed etſi.
ff.de inſtit.act.& Alc.in l.non ſolùm.§.morte.nu.58.
ff.de ope.nou. nunc. aſſerit horreum, & magazinum
idem eſſe.

Verùm quia nonnulli in contrariam ſñiam deſcen-
7 derunt,merces non probari obligatas † cũ ſunt illatæ,
vt Bal.ſibi contrarius.in d.l.certi iuris.C.in quib.cauſ.
pig.tac.cõtrah.Alex.in d.l.ſi conſt.nu.35.ff.ſol.matr.
& ibi Crot.in 1.lect.n.36.Soc.in tract.fallen.reg. 192.
fallen.2.Neguſ.in tract.de pig.in 4.memb.2. part. nu.
153. ita poſſet contractus tolli.

Declara præfatam ampliationẽ,vt procedat in ſuo
caſu,quando fundus,& domus ad id cõducta fuit, ſe-
cus ſi conduxit ad habitationem propriã,licèt poſtea
intulerit merces,quas fortè alibi cõſueuerat colloca-
re,ꝗ qdẽ ꝓcedunt in primis per d.l. cum tabernam.

Amplia

Digitized by Google

8 Amplia ſextò, vt procedat etiam in rebus illatis† & inuectis in fundum emphyteuticum, vt per Bal. in d. l. certi iuris. num. 8. C. loca. quem ſequitur Ang. Aret. Inſt. de actio. in §. itē Seruian. nu. 1. ad quod pertinet, quia in iure noſtro talis contractus quandoq; appellatur, emphyteuticus. §. adeo. Inſt. de loca.

Amplia ſeptimò, vt procedat etiam dato, ſi cōdu-
9 ctor bona illata, vt ibi eſſēt, †poſtea aſportauerit. Bal. in l. certi iuris. C. loca. Ang. Aret. in §. item Seruiana. nu. 1. Inſt. de actio. Negul. in tract. de pigno. in 2. mēbro 4. par. nu. 142.

Amplia octauò, vt procedat vſque eo, vt nedum
10 pro penſione, verum etiā ſi deteriora facta ſint, †obligata ſint, per l. 2. ff. in qui. cauſis pig. taci. contraha. p quem text. ita dixit Bart. in l. ſolutam. §. ſolutum. ff. de pigno. actio. Neguſ. ſequitur in d. tract. in 2. mēbr. 4. par. nu. 129. Balduin. in comment. de pign. c. 6. col. 3. verſ. ſed obſtandum eſt. Conna. lib. 4. commentar. iur. cap. 16. num. 7.

Ampliatur nonò, vt procedat nedū in bonis illatis à conductore primo, verumetiam a ſubconducto-
11 re, †quæ etiam obligata cēſentur primo locatori domino fundi, vt tradidit Bart. in l. ſolutum. §. ſolutam. ff. de pigno. actio. & in l. ſed etſi lege. §. ſi colonus. ff. loca. Rom. in ſingul. 191. Neguſan. in tract. de pigno. in 4. memb. 2. part. nu. 135. Balduin. in comment. de pign. c. 6. col. 2. verſ. ſed & cum olim.

12 Ampliatur decimò, vt procedat etiā † in bonis coloni partiarii, ita ſentiunt vno cōſenſu Roffr. & Cyn. in d. l. certi iuris & poſt eos Bal. nu. 6. C. loc. & gl. in §. item Seruiana. in verſ. quis, Inſtit. de actio. vbi Ang.
* Aret. nu. 13. & Gomeſ. nu. 9. qui teſtatur de * communi, & ibid. Zaſius nu. 14. Florian. in l. 2. num. 3. ff. loca. Alex. in cōſ. 32. nu. 3. lib. 1. Soci. in tract. reg. regu. 192. limit. vltim. Barb. in rubr. extr. de loc. etiamſi dictus colonus aliqua certa ſpecie promiſſa colat. Bal. in d. l. certi. nu. 6. Rom. in ſuo ſing. 233. vbi multa iura ad id ſubtiliter ponderata adducit.

Amplia vndecimò, vt procedat, etiam ſi res huiuſ-
13 modi poſtea ſint alienatę, †quia etiam cōtra tertium poſſeſſorem datur actio ex dicta obligatione. l. 1. in prin. ff. de ſal. interdicto, qui loquitur in partu ancillæ obligatæ, qui caſus in vtranque partem diſputari poteſt. Et in primis quòd ad dicta bona detur actio contra tertium, voluere gl. cæterique Doct. in d. l. 1. & in l. 1. C. eod. tit. Neguſ. in d. tract. memb. 4. ſecundæ par. nu. 133. Balduin. in §. ſi interdictum. Inſt. de interdict. & in comment. de pigno. cap. 14. col. 2. Franc. Sarmētus in comment. de reddi. eccleſiæ, part. 3. c. 2. nu. 19.

Amplia duodecimò, vt procedat nedum in inue-
14 ctis, & illatis in fundum vrbanum †verumetiā in fun-
* dum ruſticum conductum. pro hac ſentētia eſt * cōis opinio Doctorum in §. itē Seruiana. Inſt. de acti. vbi glo. & Ang. nu. 12. & Iaſ. nu. 54. Gomeſ. nu. 13. Zaſius nu. 16. Io. Bapt. Aſinius in l. ar ſi quis. §. ſi colonus. nu. 38. ff. de relig. & sūpt. fun. q alios antiquiores allegāt.

Limitatur primò hæc cōcluſio ita ampliata, vt ꝓcedat in rebus, quarum dominus eſt conductor, ſecus ſi ſint res alienæ, quas colonus poſſidebat mala fide, & inuehit in fundum conductum inſcio domino re-
15 rum, ſed ſi bona fide poſſideret, † adhuc eſſēt obliga-
* tæ, & de * communi teſtatur Iaſ. in d. §. item Seruiana. nu. 53. Inſt. de act. quod dictum dicit eſſe originale gl. in l. item quia. in prin. in verſ. inuecta. ff. de pact. quam approbat ibi Ang. Aret. in d. §. item Seruiana. Bal. in d. l. certi iuris. C. loca. nu. 10. & ibi Salic. in 2. q. & Affl. deciſ. 184. Aſinius in l. at ſi quis. §. ſi colonus. in fin. ff. de relig. & ſumpt. fun. ſi verò poſſideat mala fide, & inuehantur ſciente, & patiēte domino rerum illarū, pugnāt vtrinque auctoritates. Inter quas primas ſibi vendicat Accur. auctoritas in d. l. certi iuris. C. loca. q ſentit eſſe obligatas, quem ſequitur Bar. in l. quę dot. in vlt. col. ff. ſol. matr. vbi Alex. Bald. in l. ſi ſine. C. ad Velleia. in 2. col. ver. quartò quæro. Alex. in l. Lucius. ff. ſol. matr. Salic. in l. inuitus. C. de procur. alij ſentire, nullam cōtrahi tacitā obligationem ſuper illis rebus, ex quibus fuere, Cyn. Ia. de Aret. Bal. & Salic. in d. l. certi iuris. C. loc. & Alex. in l. item quia. in prin. ff.
* ff. de pac. vbi Bal. & hanc dicit * communem Iaſ. in d. §. item Seruiana. nu. 54. Inſt. de act. & ibi Gomeſ. nu. 24. Neguſ. in tract. de pign. in 2. memb. 4. part. nu. 152. niſi tamen dominus pateretur res ſuas inuehi in fundum conductum, vt locator magis alliceretur ad locandum, quia videbat conductorē optimam habere ſupellectilem, & inſtrumenta, vel ni aliter dolo perferret, vt per Doctores in locis mox citatis.

Limitatur ſecūdò, vt procedat in rebus mobilibus,
16 & ſupellectilibus, † ſecus in pecunia, quā quis hēt in arca, vt impēdat in quotidianas neceſſitates, quæ nō cenſetur obligata. Gomeſ. Inſt. de act. §. itē Seruian. nu. 20. & Zaſius. n. 22. Crotus in l. ſi cōſtāte. in prima. lect. in nu. 96. & in repetitio. nu. 140. ff. ſol. matr.

Declaratur hæc limitatio, vt nō procedat in pecu-
17 nia, †quam aliquis in arca reconditam habet, ex qua nec obolum amoueret, ſed habet loco immobilium, & peculij, ac ſupellectilis, ita tradit Barb. in c. nulli. col. vlt. de reb. eccleſ. non alienan. Gomeſ. in §. item Seruiana. nu. 21. & Zaſ. nu. 22.

Limitatur tertiò, vt nō procedat in veſtimētis quotidianis, quæ cum non veniāt in expreſſa hypotheca,
18 †nec in tacita venire debēt, vt per Bal. in d. l. certi iuris. nu. 9. C. loca. Neguſ. in d. tract. de pign. in 4. mēbr. 2. par. nu. 151. Io. Faber. in d. §. item Seruiana. nu. 2. & Ang. nu. 1. in fi. vbi Zaſius nu. 22. ver. 5. inferas, vbi ex ſimilitudine rationis idem dicit tenēdum in lecto, & omnibus his, q̄ nō veniūt in expreſſa generali obligatione, quē ſequitur Affl. d. deciſ. 184. vt in ſcolarib. li-
* bri, & in militibus arma, & ibi idē tenet ante eū Ang.

Quæ limitatio debet reſtringi, vt procedat, q̄n adſunt alia bona mobilia illata, & inuecta, quæ poſſunt obligari, nā alioqui & illa obligarentur, quia tūc ceſſat priuilegiū, ne illa huiuſmodi obligētur, priuilegiū inquā, l. obligatione generali. cū l. ſeq. ff. de pign. q̄ iura ita declarat Petraſancta. in ſuo ſing. 35. dictum eſt, quē in ſimili ſequit̄ Zaſ. in d. §. itē Seruian. n. 22. ad fi.

Limitatur quartò, vt non procedat in inſtrumētis,
19 & chirographis creditorum, † quæ nō cenſentur obligata, nec nomina debitorum, ita tenet Iaſ. qui teſta-
* tur de * communi in d. §. itē Seruiana. nu. 40. vbi alios allegat, quibus addē Neguſ. de pign. in 4. mēbr. 2. par. nu. 153. verſ. octauò limita.

Limitatur quinto & vltimò, vt ꝓcedat, ſi res in fundum illatæ, & inuectæ ſint, vt ibi perpetuò maneant,
20 †alràs ſecus. l. debitor. ff. de pign. l. in prędijs. §. 1. illud autem perpetuò declarant Doctores, id eſt, per totum tempus cōductionis, vt per Iaſ. in d. §. itē Seruian. nu.
* 35. vbi teſtatur de * cōmuni, & idem ſentientes in medium adducit, ſubiūgens ſtari arbitrio iudicis, quænā inuecta, & illata ſint eo aīo, vt ibi permanerent vſq; ad finem cōductionis, quē ſequitur nunquā ſatis laudatus ille Menoch. de arbitr. iud. in cent. caſu 441. vbi allegat Neguſ. in trac. de pign. in 2. mēb. 2. par. n. 128.

CONCLVSIO CCXI.

ARGVMENTVM.

Bona mulieris an dotalia, vel paraſernalia eſſe præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Bona mulieris præſumuntur eſſe paraſ. rnalia, ſi ſuper illis non apparet de dotis conſtitutione.*
2 *Mulier habet patrimonium triplicis generis.*
3 *Dotiſt mariti.*

4 *Ma-*

4 *Maritus cenſetur procurator vxoris in bonis paraphernalibus eiuſdem.*

Vbi nulla dos eſt conſtituta,ibi paraphernalia eſſe non poſſunt ibi.

5 *Maritus non eſt procurator in bonis penes vxorem retentis, nec ipſi traditis.*

6 *Maritus in bonis paraphernalibus vxoris intelligitur habere tacitam adminiſtrationem.*

7 *Mulier ſi contradicat, non poſſunt eius bona paraphernalia à viro adminiſtrari.*

8 *Qualitas viri,& eius cōditio,& facultates attēdendæ ſunt, vt præſumat bona vxoris nō eſſe omnia paraphernalia.*

9 *Bona vxoris,quę per maritum adminiſtrantur tanquam maritum,dotalia præſumuntur.*

Bona mulieris non ex eo probātur in dotē data,quòd marito ſunt tradita, & illa ad-
1 miniſtrat,ſed† præſumunt̃ eſſe paraphernalia, ſi non apparet de dotis cōſtitutione ſuper illis bonis,ſi fides eſt habenda cōſulenti Alex.in conſ.144.p tot.quem latè differentem videas.Bal.in conſ.69.factū tale eſt nu.11. vol. 5. & Ceph. in conſ.122.nu.17.vol.1.& in conſ.157.nu.1.vol.2.Dec.conſ.521.nu. 8. verſ. venio ad ſecundum,qui loquitur in fortioribus,ſcilicet, qn̄ mulier tradidit bona per hæc verba,ad habēdū, gaudendū,& vſufructuandū ſupra dotem.Alex.in conſ. 142.lib.7.Paul.de Caſt.in conſ.60.lib.2.& in auth. p̄tereà.C.vn.vir.& vxor.vbi Dec.Flor. in ſua diſput. 1. Corn.in cōſ.227.lib.4.Rom. in conſ. 314. Dec.conſ. 521.Iaſ.in l.ſi cōſtāte.ff.ſol.matr.Hipp. Marſ. in ſing. ſuo 638.Bal.in conſ.68.lib.2.aliàs eſt conſ.102. lib.4. Bar.in diſp.ſua,quæ incipit.Mulier habens amplum matrimonium.Bal.in auth.res quæ,verſ. ſed nūquid. C.cōmun.de leg.Ang.in l.1.ff.ſol.matr. quod eſt verum, etiam ſi mulier nullam dederit dotem viro, ita conſuluit Alex.in d.conſ.144.lib.5.

Vt autem termini (vt cum noſtris loquar) & vocabula artis iuridicæ rudioribus nota fiant,ſciendū eſt,
2 †mulierem habere patrimonium triplicis generis, vt ait Bal.in cōſ.ſuo incip.ſciendū, quòd mulier. Alex. in conſ.42.lib.1.nu 2.& in cōſ.42.lib.2. Affl. in deciſ. 44.Iaſ.in conſ.197.lib.2.Dec.in conſ. 521.

3 Primò habet dotem†quæ eſt mariti,arg.l.doce ancillam.C.de rei vend.l.in rebus.C.de iure dot.cū alijs adductis per Dec.in conſ.521. nu. 1.

Secundò habet bona,quę à noſtris vocantur paraphernalia,quę ab vxore marito extra dotē tradūtur,
4 †in quibus maritus procurator vxoris cēſetur,arg.l.ſi, C.de pact.conuen.adeò vt vbi nulla dos eſt conſtituta,ibi paraphernalia eſſe nō poſſint, vt reſpōdit Alex. in conſ.144.circa primum.col.2.poſt medium,vol.5.

Tertiò habet bona penes ſe retēta,nec marito tra-
5 dita,†in quibus maritus nō eſt procurator, arg. l. maritus.C. de procur. & in iſtis bonis vir nullā habet adminiſtrationem,vnde ſi agit, cauet de rato ꝓ muliere,arg.d.l. maritus. Sed pro paraphernalibus non ca-
6 uet,quia in illis intelligitur† habere tacitam adminiſtrationem,arg.d.l.ſi.C.de pact.conuen.& ibi glo. Et dicit Bal.maritum cogi reddere rationem, quatenus conuertiſſet in vſus proprios,quia debuit conuertere in vſum cōem,vt in d.l.ſi.& in l.ſtipulata.§.1.ff.de donat.inter vir.& vxor.& notat latè Alex.in d.cōſ.144. lib.5.per totum.Ceph. in conſ. 122. in prin. vol. 1. &
7 Nat.in conſ.75.vol.1.vbi tamē ſub nu.3.dicit†ſi mulier repugnet,nō poſſe bona paraphernalia à viro adminiſtrari,arg.l.hac lege.& ibi Bal.C.de pact.cōuen.

Limita concluſionem non procedere, quando ex
8 qualitate perſonarum aliud præſumendum eſſet, vt cū qualitas viri,& eius conditio,& facultates ita merebantur.l.quæro.l.ſiue generalis.ff.de iur.dot.ſecundū Bar.in l.ſi cōſtante.in 4.q.3.par.ff.ſol.matr. Bal.in l.ſi.C.de ſēt.q̄ ſine cert.quāt.& in l.ſi ante.ff.ſol. mat. & Bal.conſ.69.nu.2,vol.5.Alex.d.cōſ.144.n.1.vol.5.

Limita ſecundò cōcluſionē non ꝓcedere in bonis vxoris,quæ p maritum adminiſtrantur tanq̄ maritus,
9 †quia talia bona dotalia p̄ſumūtur,arg.l.quæuis.ff.de iur.dot.l.pen.in prin.& l.ſi.ff ſol.mat.& notat Bar.in l.ſeruus dotalis,in ſi.ff.eo.& Silu.in cōſ.95.n.1.vol.2.

CONCLVSIO CCXII.

ARGVMENTVM.

Vidua adminiſtrās pupilli bona,an ea,quæ penes ipſam fuere inuenta,ex bonis pupilli quæſita præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Bona penes viduam reperta habentem adminiſtrationem pupillarem,præſumuntur ex bonis pupilli eſſe quæſita.*

2 *Coniectura,& præſumptiones legibus expreſſæ tantæ ſunt energiæ,vt omnino dicantur liquidiſſimæ probationes.*

3 *Vidua ſe acquiſiuiſſe aſſerens,ſed non ex bonis,& pecunia adminiſtrationis curæ pupillaris,hoc probare tenetur.*

4 *Vidua ſi habuit bona propria,vnde potuerit acquiſitionem facere,& pupillus ſit inops, nō præſumit, ꝗ acquiſiuerit ex bonis,& pecunia adminiſtrationis curæ pupillaris.*

5 *Mulier an ſemper præſumatur acquiſiuiſſe bona intuitu mariti,vide remiſſiuè.*

1 Bona penes viduam reperta habentē adminiſtrationem pupillarē† preſumi ex bonis pupillis eſſe quæſita, & intuitu dictæ adminiſtrationis,reſpondit Pariſ.conſ.80.nu.12.lib.1. qui hāc aſſe-
* rit * communem eſſe opinionem. Ang.conſ.141. nu. 2. per totum, quod cōſilium Angeli tanquam ſingulare refert,& ſequitur Præpoſitus in c. ſignificauit. in ſi.ext.de dona.inter vir.& vxor.Cur.ſen.conſ.24. nu. 2.Alex.conſ.82.nu.14. perſpectis. lib.2. Franc. Aret. conſ.31. per totum. quem vide.

Et iſta cōcluſiō inniti videtur l.quintus.ff.de dona. inter vir.& vxor.& l.etiā. C. eo. de donat.inter vir.& vxo.& iſtud ſēſit Bal.in l.cum oportet.& ibi Salic. in prin.C.de bon.quæ lib.& Alber.de Roſat.in d.l. etiā. C.de donat.inter vir.& vxor.Barb.in c.1.de pecul.Io. Crot.in repet.l.frater à fratre.charta 9.col. 2. q. 32. ff. de condi.indeb. confirmant etiam recentiores adducētes aliàs deciſiones in tract.Silu. nupt.fol.68.col. 1. verſ.ſecundo.Primò amplia, qui hoc modo ampliat diſpoſitionem d.l.quintus.& d.l.etiam.C.de donat.

Et ratio eſt, ne cōtra eā habeatur ſiniſtra ſuſpicio, & vt à delicto liberet̃, vt reſpondit Ang.cōſ.141.n.2.

Hæ verò coniecturæ, & præſumptiones tantæ ſunt
2 energiæ,†eo quòd legibus sūt expreſſæ in d.l.quintus, & d.l.etiam,vt omninò dicantur liquidiſſimę probationes.l.ſi quis locuples.in ſi.ff. de manumiſſ. teſta. l. licet Imperator.de lega.1. cum alijs allegatis p Ang. & Alex.in l.1.C.de teſta.mili.& per Dec.in rubr. ext. de proba.nu.24.vſque eo,vt onus probandi in aduerſarium transferat præciſè.

3 Vnde infertur,†vt vidua,quę ſe acquiſiuiſſe,ſed nō ex bonis,& pecunia adminiſtrationis curæ pupillaris aſſeueret,hoc probare compellatur.Pariſ.cōſ. 80. nu. 13.lib.1.Hercul.de proban. negat. fol.23.nu.26.verſ. 27.infertur, &c.

Quod verò ſum dicturus, obſeruatione dignū eſt, nam concluſio procedit, dummodo non occurat cā,
4 †cur aliundè talem acquiſitionem facere potuerit, quòd habebat propria bona,& pupillus erat inops,vt nō potuerit aliquid ſupereſſe ex illius redditibus de-
* ductis impenſis,ita Doctores* omnes dictis locis ſuprà citatis,& præcipuè Ang.in d.conſ.141.

An aūt in dubio ſemper mulier præſumatur acqui-
5 ſiuiſſe bona†intuitu mariti,dicetur fuſius infrà in cōcluſ.Mulier.& in concluſ. Vxor.

CON-

CONCLVSIO CCXIII.

ARGVMENTVM.

Bona reperta in domo viri, an præſumantur eſſe viri, an vxoris, & quo pacto vxor ſua eſſe probare poterit.

SVMMARIVM.

1 *Bona reperta in domo viri præſumuntur viri eſſe propter præeminentiã, & mulier aſſerens ſua eſſe probare debet.*
2 *Bona ſua eſſe probare poterit mulier per ſcripturam priuatam viri.*
3 *Bona reperta in domo viri, cum non poſſit clarè probari, an illius, an mulieris ſint, ſufficit probatio per coniecturas, & præſumptiones.*
4 *Mulieris ſunt veſtes, & alia, quæ eidẽ cõueniunt, vt pectines, belleta, & ſimilia, & contrariũ dicens, probare det.*
5 *Bona paraphernalia vxoris, eiuſdem ſunt, alio nõ ꝓbato.*

Bona reperta in domo viri preſumuntur eſſe viri propter quandam emphaſim. Hinc
1 fit, vt cum mulier ſua eſſe bona aſſerat, † debeat hoc probare, alioqui non admittetur. ita ſingulariter decidit Math. Matheſ. in l. 1. C. de priuileg. fiſ. nu. 3.
2 Primò probare hoc in caſu poterit mulier † illiuſmodi bona eſſe ſola per ſcripturam priuatã viri, arg. l. ſi ego. §. dotis. ff. de iur. do. Ang. Imo. Rom. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acq. poſſ.
3 Prætereà cum non poſſit id clarè probari, † ſufficit probatio per coniecturas, & preſumptiones. argum. l. conſenſu. C. de repud. Bart. Soc. conſ. 128. nu. 3. vol. 1.
Primò limita concluſionem non procedere, quando ex qualitate rerum oritur præſumptio pro mulie-
4 re, alio non probato, † vt in veſtibus muliebribus, & in alijs, quæ conueniunt mulieri, vt eſt ipſius mũdus, pectines, vnguenta, fuci, & huiuſmodi, his enim in caſibus, qui repugnare voluerit, non eſſe mulieris, hoc probare debet. arg. l. hoc legatum. ff. de leg. 3.
Secũdò limita concluſionẽ non ꝓcedere in bonis
5 paraphernalibus vxoris, † q̃a in eis eſt fundata intẽtio mulieris, alio nõ ꝓbato, na ex eo, ꝙ ſunt in ipſius vſu præſumũtur eſſe ſua. l. quidã. ff. de cond. inſt. l. 1. ff. familercif. & dictũ eſt ſup. latè in verb. bona mulieris.

CONCLVSIO CCXIV.

ARGVMENTVM.

Bona reperta penès vxorem, an in dubio acquiſita præſumantur ex bonis mariti.

SVMMARIVM.

1 *Bona reperta penes vxorem in dubio præſumuntur acquiſita ex bonis mariti, vt euitetur ſuſpicio turpis quaeſtus.*
2 *Vxor acquirens nomine proprio tenetur reſtituere pretiũ marito, aut eius hæredibus.*
3 *Præſumptio iuris tolli non poteſt, niſi probetur contrarium.*
4 *Confeſſio mariti in inſtrumento acquiſitionis facta, quãdo dicit, acquiſita eſſe de bonis vxoris, nõ tollit præſumptionem, vt non ſint ex bonis ipſius, & ſimulata, & ficta præſumitur, & à lege ſuſpicioſa cenſetur.*
5 *Vxoris eſſe res probatur per ſcripturam priuatam mariti, in qua ipſe id confiteatur.*
6 *Vxor in inſtrumento acquiſitionis dicens ſe acquirere de pecunia propria, marito conſentiente, ſeu patiente, facit ceſſare præſumptionem, quod acquiſita ſint ex bonis mariti.*
7 *Confeſſio fauore dotis nec iuramento aſſertorio præiudicat marito.*
8 *Mulier ſi ſit hæres amplæ hæreditatis paternæ, vel aliundè bona habeat, quod emit nomine proprio, cẽſetur emiſſe de bonis Patris.*
9 *Vxor ſi ante contractum matrimonium habuit pecunias, & illas marito contracto iam matrimonio non aſſignauerit, ꝙ emit, acquirere non præſumitur ex bonis viri.*
10 *Intellectus l. quintus. ff. de dona. int. vir. & vxor.*
11 *Mulier aliquam artem habens, vt obſtetrix, ſine manu medeatur, vel textrix, quod acquirit, ſibi acquirit, quaſi ex propria induſtria partum, & ceſſare facit omnem ſuſpicionem turpis lucri.*
12 *Mulier obſequialia ſeruitia debet præſtare marito, non autem induſtrialia.*
13 *Vxor habens paraphernalia, quando maritus non eſt induſtrius, nec à diuitijs ſit inſtructus, quod ipſa acquirit ex bonis mariti acquirere non præſumitur.*
14 *Bona acquiſita dicuntur de pecunijs mulieris, ſi maritus confiteatur, vel proteſtetur ita eſſe, iurans proteſtationi ſtare, non contrauenire.*
15 *Filius, quod acquirit, acquirere præſumitur ex pecunia paterna, niſi pater aliter confeſſus, & iuratus fuit.*
Argumentum valet de vno ad alium. ibi.
16 *Confeſſio dotis receptæ ſapit reprobatam donationem.*
17 *Maritus ſoluto matrimonio, ſi agat contra vxorem, non debet in libello concludere, vt reſtituat bona, ſed pretium ſeu pecuniam per ipſam in dictis bonis impenſam.*

1 Bona reperta penès vxorem, in dubio præſumuntur acquiſita ex bonis mariti. † idq; ea ratione fit, vt euitetur ſuſpicio turpis quæſtus. vt in l. 5. ff. de donat. int. vir. & vxo. & ibi Doctor. & maximè Salic. & in l. etiam. §. fi. C. eod. idem etiam notat Cran. in conſ. 81. nu. 4. vbi etiam dicit, idcircò vxorẽ acquirẽtem nomine proprio cogi reſtituere pretium
2 marito, † aut eius hæredibus, vt traditum fuit à Bar. in l. vxor marito. C. de donat. inter vir. & vxor. quem refert, & ſequitur Bal. in conſ. 358. incip. ſuper eo quod quæritur. col. 11. lib. 3. Conſulas noſtram cõcluſionẽ ſupra relatam, bona penès viduam. atque concluſionem. Acquiſita per mulierem, & Pariſ. in conſ. 62. nu. 9. cum alijs ſupra in dictis concluſionibus allegatis,
3 vol. 1. vbi dicitur notabiliter, † huiuſmodi præſumptionem, cum ſit iuris, tolli non poſſe, niſi per ipſam mulierem probetur contrarium, vt etiam dicit Bart. in ſimili in leg. ſi quis ex argentarijs. §. prætor. ff. de eden.
Primò amplia concluſionem, vt procedat, licèt maritus dicat in inſtrumento acquiſitionis fuiſſe ac-
4 quiſita de bonis ipſius vxoris, † nam tunc per huiuſmodi confeſſionem mariti non tollitur talis preſumptio, cum facta ſit conſtante matrimonio, & in fauorem mulieris, ſicque ſimulata, & ficta præſumitur, & à lege ſuſpicioſa cenſetur, etiam ſi nulla alia contra mulierem concurrat iuris præſumptio, prout dicit Pariſ. in d. conſil. 62. num. 5. volum. 1. & cum ibi allegat. & latius de hac infra dicetur in concluſione, confeſſio mariti.
Scias tamen contrarium ſentire Cranet. in conſil.
5 61. num. 7. vbi dicit † per priuatam ſcripturam mariti, in qua confitetur, res eſſe vxoris, id vnum probari poſſe, tuncque non habere locum contextum in d. l. quintus. ſecundum Angel. Imol. & Roman. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acquirend. poſſeſſion. & Salicet. in l. cum propria. C. ſi quis alteri. vel ſibi, vbi
6 quando vxor in inſtrumento acquiſitionis dicit, † ſe acquirere de pecunia propria, marito conſentiente, ſeu patiente, ceſſat præſumptio dictæ. l. quintus.
Prior opinio confirmatur ex eo, quod nec fauore dotis cõfeſſio præiudicat marito. l. 2. C. de do. cau. nõ numera. quod vſq; eo verum eſt, vt nec iuramẽto aſ-
7 ſertorio † confeſſio præiudicet. Cyn. in l. 1. C. de ſacro-

ſanct.eccleſ.Rom.in cõſ.44.Soc.in l.1.col.19.verſ.2.
concl.ff.de iureiur.& conſ.61.col.3.verſ. non obſtat.
lib.1.& conſ.65.col.7.verſ.ſed tamen, cod.lib. Ruin.
conſ.135.nu.9.lib.1.& conſ.54.lib.3.& conſ.142.lib.
1.gl.in l.3.C.plus vale.quod agi.vbi Bal Goz. in cõſ.
69.nu.11.Iaſ.in l.1.ff.de iureiu.& in §.item ſi in fraudem.col.2.verſ.vltimo premitte. Neuiz. in conſ.23.
Dyd.lib.2.var.c.7.nu.4.Imo.in cap.cum contingat.
de iureiur.Soc.in l.1.col.pen.verſ.ſed à premiſſo fundamento.ff.ſol.matr,

Primò limita concluſionẽ,ſi aliundè potuit mulier
8 dicta bona acquirere ,† vt ſi eſſet hæres amplæ hæreditatis paternæ. prout dicſit Doct.ſupra allegati in d.
concluſionibus ſuperioribus,& Barthol.Soc.in conſ.
249.nu.33.vol.2. cum ibi allegat. Ego enim in caſu,
licet aliquid emiſſet nomine proprio, cẽſetur emiſſe
de bonis patris,vt ibid. ſcripſit Soc. vel aliundè bona
haberet,vt tradit gl in c.manifeſtè 12.q.1.Bald.conſ.
67.lib.5.& Crauan d.conſ.61.nu.7.

9 Secundò limita,† ſi conſtaret,vxorem ante contractum matrimonium habuiſſe pecunias, nec illas contracto iam matrimonio aſſignaſſe,vt voluit Bal.in l.
fi.C.de pign.nu.3.& in l.ſi vxor.nu.4.C. de cond. inſert.& videas,quæ ſupra adducta ſunt in cõcl. acquiſita per mulierem,in 1.limitatione, & Alex. in conſ.
42.incip.in cauſa. nu. 2.

Nam diſpoſitio d.l.quintus.ſolum habet locum in
10 bonis,†quæ obuenerunt vxori poſt contractum matrimonium,ſecus ſi ante ipſum,matrimonium prout
dicit Bald. in l.vxorem.C. de cond.inſer.& in l.ſuper
hypothecis.C.de pign.& Crau.in d.conſ.61.nu.7.

Tertiò limita concluſionem, quãdo vxor haberet
aliquam artem,vt quod eſſet,aut obſtetrix, vel manu
11 mederetur, ſiue textrix † cuius exercitij cauſa pecunias aliquas coegiſſet,nam tũc omnis ſuſpitio turpis
lucri ceſſaret,& ideirco ſibi hoc acquireret , quaſi ex
propria induſtria partum.Iacob Nouel.in ſuis regul.
reg.69.Nec vllam vim facit, ſi dicatur , vxorem viro
debere laborare, cum hoc nõ ſit verum ſimpliciter ,
12 nam obſequialia ſeruitia debet præſtare marito, †nõ
autem induſtrialia,vt obſeruat Capra cõſ.72.nu.15.
Bal.in l.1.C.de legi.& in l.in vxorem C. de cõdit. inſert. reliqua vide ſupra in d. concluſ. Acquiſita in 4.
ampliatione, & de hac materia plenè vide D.Gabr.
in ſuis concl.tit.de præſumpt.concl.15.quem videas,
& Ang. conſ. 141. per totum , qui plenè hanc materiam tractat.idem Aret.conſ.31. vberius hanc materiam diſcuriens.

13 Quarto limita,† vt tunc etiam non habeat locum
diſpoſitio d.l.quintus,quando maritus non eſt induſtrius, nec ab opibus eſt inſtructus , præſertim ſi vxor
habeat paraphernalia prout dicit Bal.in cõſ.70. col.
2.circa med.lib.1.Corn.in conſ.129. col. 2. circa fin.
vol.1.& Crau.in d.conſ.61.nu.7.

Quinto limitatur, vt non procedat , ſi maritus cõ-
14 fiteatur , † vel proteſtetur , illa bona fuiſſe acquiſita
de pecunijs ipſius mulieris,iurans hoc verum eſſe , &
huic proteſtationi ſtare, nec cõtrauenire , quod iuramentum erit(vt noſtrorum verbis vtar)aſſertorium , &
non promiſſorium, vt in eadem fere quæſtione dicitur de patre,qui ita cõfeſſus; & iuratus fuit in filium ,
15 † qa cætero q præſumitr acquirere ex pecunia paterna. Ruin.in conſ.96. lib. 5. & argum. valet de vno ad
alium,vt per Segur.in l.1.§.ſi vir.ff.de acquir.poſſ. ſi-
16 cut etiam dicitur in confeſſione dotis receptæ,† quæ
alias ſapit reprobatam donationem , vt tradidit Inn.
in c.cum cõtingat.nu. 10.in 3.quæſt. de iureiur. Iaſ.in
concl.184.lib. 2. Pet.& Cyn.in l.1.C de ſacroſanct.
eccl.& Soc.iterum in conſ.66.nu.26.lib.1. Cortes. in
tract.iuramenti.priuileg.25. Aret. in conſ. 74. col. 3.
Soc.in conſ.61.nu.4.lib.1.Ruin.in conſ.69.col.fi.lib.
3.Curt.iun.conſ.95.col.2.verſ. quartam ſciuit cõcluſionem lib.3.Barb.in conſ.59.lib.2.Crau.in conſ. 81.
col.1.Alc.in d.c.cum contingat.nu.107. Bal.Nouel.
tract.dot.part.10.col. 5. Lup.in repet.rubr. de donat.
int.vir.& vxor.fol.50.col.1.Homod.in conſ.106.col.
fi. Ant.Petruc.in repet.l.1.ff.de iureiur. col. 6.nu. 26.
Rui.in conſ.132.nu.11.lib.4.Com.in conſ.70.nu. 7.
& conſ 71.lib.3.

Verùm ne erres in formando libellum,ſi fortè maritus ſoluto matrimonio agat contra vxorẽ,aduerte,
17 q.a non debes in libello concludere,† vt reſtituat bona,ſed precium, & ſic pecuniam per mulierem in dictis Bonis impenſam. l. & ſi de tuo.& ibi Bart.not.C.
de don.int.vir.& vx.l.1.& ibi Bal.C.ſi quis alteri. Bar.
in l.3.C.de fid.inſtr.& iur.haſt.fiſc.lib.10. Bal. in cõſ.
67 lib.4 Sighor.de Homod.conſ.122.Alc.in tract.de
præſump.par.3.præſump.26.nu.14.Ripa.in l.fœminæ.
in princ.nu.53.de ſecund.nup.Bart.& Io.de Plat.in l.
etſi inſtrumẽta.C.de fid.inſtr.Crot.in l.frater à fratre.
nu.120.ff.de cond.indeb.Pariſ.in conſ.50.nu.9.lib.1.
Rip.in reſpon.4. part.3.

CONCLVSIO CCXV.

ARGVMENTVM.

Bona vxoris quomodo præſumantur data
viro in dotem.

SVMMARIVM.

1 *Bona vxoris præſumuntur data viro in dotem , ſi vxor dixit ei, do tibi bona mea.*

2 *Mulier nubens dote non conſtituta viro , in dubio omnia bona ſua in dotem ipſi viro dediſſe cenſetur, quando viro congruit matrimonium.*

3 *Mulier, quando priori viro bona ſua in dotem dederat, & ſimpliciter ſecundo viro tradidit, tunc dos ipſa repetita videtur , ſi ex priore matrimonio non extant liberi.*

4 *Bona à muliere viro tradita præſumuntur eſſe paraphernalia, ſi apparet de quantitate in dote data, aliàs ſecus.*

5 *Bona vxoris tunc præſumuntur dotalia, quando per maritum adminiſtrata ſint tanquam mariti.*

Bona vxoris preſumĩ data viro in dotẽ,ſi vxor
1 dixit ei†do tibi bona mea , a ſianm proſequitur Rol.à Valle in quæſt. 72. ſtatut. de lucrand.
dot Curt.iun.In cõſ.154.nu.4.& gl in l.mulier bona.
ff.de iure dot.quæ inſuper addit,vt mulier nubens viro,dote non conſtitura , in dubio omnia bona ſua in
2 dotem ipſi vero dediſſe cenſeatur,†quando viro congruit matrimoniũ,cuius tamen gl. doctrina , vt Dec.
* refert in auth.præterea nu.6.C.vnde vir & Vxor.*cõ-
muniter reiicitur,& improbatur à Bart.in ſua diſput,
incipien. Mulier habens amplum patrimonium , tãquam contra legem concludens, in uno caſu tãtum
omnia bona ſua in dotem uiro dediſſe cenſeatur,ſci-
3 licet ,quando priori uiro in dotem dederat , † & ſimpliciter ſecundo uiro tradidit , quia tũc dos ipſa repetita uidetur ; ſi ex priore matrimonio non extant
liberi,alioqui ſecus eſt,prout etiam dicit Soci. iun. in
conſ.29.nu. 16.& ſequen.volum.1.

Aliter diſtinguit Ceph.in conſ.157.nu.1.vol.2. vbi
4 quærit,an bona viro tradita præſumãtur dotalia,† an
paraphernalia.& concludit ea eſſe paraphernalia , ſi
apparet de quãtitate in dote data , alioquin aliter dicendum eſt,ſecundum Bal.in l.ultima,uerſ. ſed numquid præſumitur.C.de ſenten.quæ ſi cer. quantita.

Aliam præſumptionem adducit Silu.in cõſ.95.nu.
5 1.uol.2.ubi dicit†bona uxoris tunc præſumi dotalia,
ſi per maritum adminiſtrata fuerint tanquam maritum ,

CON-

CONCLVSIO CCXVI.

ARGVMENTVM.

Bona officialis Principis, an acquiſita eſſe præſumantur de bonis ipſius Principis.

SVMMARIVM.

1 *Bona officialis Principis non præſumuntur acquiſita de bonis ipſius Principis, ſed id liquidè probari debet.*
Contrarium ſub num. 2.
2 *Bona in dubio præſumuntur empta de pecunia propria.*

Bona officialis, vel rectius magiſtratus princi-
pis non præſum. acquiſita fuiſſe de bo-
1 nis ipſius Principis, † ſed id liquidè probandum eſſe
placuit Bald. in auth. licentiam. nu. 4. C. de epiſco. &
cler. Apoſtil. ad Bal. in l. quiſquis. C. ſi cert. pet. & not.
Bertran latè in conſ. 151. nu. 6. vol. 6.
2 Ratio eſt, nam † in dubio bona præſumũtur empta
de pecunia propria, arg. l. & magis. ff. de ſolu. & notat
Rol. à Valle in conſ. 90. nu. 7. vol. 2. & Rumin. ſen. in
conſ. 136. nu. 2. vol. 1.

Contrarium tamen huic concluſioni ſentire videtur gl. in l. defenſionis facultas. C. de iur. fiſc. lib. 10.

CONCLVSIO CCXVII.

ARGVMENTVM.

Quid cenſendum ſit, ſi bona ſint intra fines Regni Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri ſita, an idcirco illius eſſe dicendum ſit, cuius eſt regnum, & cętera loca, & quo pacto id probandum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Bona intra fines Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Caſtri ſita cenſentur eſſe illius, cuius eſt Regnum, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum.*
2 *Iuriſdictio domini poſſidentis ineſt toto territorio, ſicut ineſt nebula ſuper tota palude.*
Contrarium num. 3.
4 *Caſtra ex conſuetudine hodie dicuntur habere diſtincta territoria etiam quoad iuriſdictionem.*
5 *Bona omnia quæ ſunt intra fines comprehendi præſumuntur in venditione, niſi nominatim fuerint exempta.*
6 *Venditio non dicitur eſſe facta ad certã menſuram, ſi vẽdo tibi tale prædium pro mille, & dico eſſe tot iugerum.*
Idem dicitur de locatione facta ſub eadem verborum formula. num. 7.
8 *Legato venit quidquid eſt intra confines rei legatæ, dũmodo res finibus circũſcripta ſit tota in dominio teſtatoris.*
9 *Bona ſita intra confinia Caſtri cẽſentur eſſe eius, cuius eſt ipſum Caſtrum, etiam quoad proprietatem.*
10 *Bona ſita intra confinia Caſtri non cenſentur eſſe domini quo ad proprietatem.*
11 *Princeps non habet fundatam intentionem, vt res intra fines ſuos aliquibus conceſſæ ſint feudales.*
12 *Quidquid eſt intra fines prædiorum, præſumitur eſſe dominorum prædiorum, ſi fines eorum ſunt priuatarum perſonarum.*
13 *Loca incluſa in finibus Caſtri, Regni, Ciuitatis, vel Prouinciæ non præſumuntur eſſe domini.*
14 *Bona ſita in aliquo loco, ſi dubitetur cuius ſint territorij, præſumuntur eſſe illius, cui ſunt magis propinqua.*
15 *Bona in dubio non dicũtur de pertinentijs caſtri, licèt ſint iuxta illud, ſed agens debet probare eſſe pertinentia.*
16 *Res quæ ſunt intra fines Caſtri, Prouinciæ, vel Regni, ſi per aliquem poſſeſſa non ſunt, & ignoretur, cuius ſint, præſumuntur eſſe illius, cuius eſt Prouincia, vel Regnũ.*
17 *Bona immobilia ſi quæ ſint, quæ non reperiantur a priuatis occupata, præſumuntur eſſe illius vniuerſitatis, vel dominij, in cuius territorio reperiuntur.*
18 *Bona, quæ ſunt in territorio alicuius, aut ſunt domini vniuerſitatis, aut priuatarum perſonarum.*
19 *Quando pro rebus exiſtentibus intra fines domino præſtatur aliquod annuum, præſumitur ratione dominij præſtitum.*
20 *Bona ſi ad concedentem ſpectant, ſiue priuatũ, ſiue Principẽ, omnia quæ ſũt incluſa intra fines veniũt in conceſſione.*
21 *Dominus fundatã habet intentionẽ ſuam etiam quoad vnũ, vel duos, vel tres exceptos, quando oẽs homines qui cõmorãtur intra fines Ciuitatis, Caſtri, vel Regni aliquid ſoluerunt pro rebus per eos poſſeſſis in recognitione dominij.*
22 *Rem in feudum habens, quidquid eſt intra fines illius rei, cenſetur iure feudi habere, niſi aliud probetur.*

Bona intra fines Regni, Prouinciæ, Ciuitatis,
1 vel Caſtri ſita, cenſentur eſſe illius, † cu-
ius eſt Regnũ, Prouincia, Ciuitas, vel Caſtrum, vſque
eo, vt dominus Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Ca-
ſtri habeat intentionẽ fundatam. arg. l. ede ſacra. ff. de
contr. [illegible] quod etiam pleriq; ſcribẽtium vno
ore tradiderũt. vt Bal. in rub. C. eo. tit. q. 22. & poſt Caſ.
Soc. in l. 1. in prin. n. 27. in fi. ff. de acq. poſſ. Dec. in cõſ.
517. nu. 9. & in conſ. 528. nu. 2. Calc. in conſ. 100. nu.
15. verſ. & quod fortius eſt. Ruin. in cõſ. 26. col. 3. vol.
1. in cõſ. 40. col. 9. eo lib. in conſ. 53. nu. 4. & in cõſ. 92.
col. 5. lib. 4. Brun. in conſ. 24. col. 2. Gozad. in conſ. 50.
col. fi. Soc. iun. in cõſ. 65. nu. 68. & in cõſ. 68. nu. 6. vol.
1. Io. Fab. in l. 1. col. 2. C. de ſum. Trin. & fid. cath. Iaſ.
in l. rem quę nobis. col. 7. in fi. verſ. crederem. ff. de ac-
quir. poſſ. vbi ait hanc ſententiam viu. & conſuetudi-
ne eſſe receptam. Guid. Pap. ſing. 661. in fi. Spec. in tit.
de iuriſd. omn. iud. arg. c. quo iure. 8. diſt. c. 1. 23. q. 7. c.
ſi diligẽti. ext. de præſcr. Bocr. in ſing. in verb. præſum.
nu. 18. Caſſa. conſ. 18. nu. 22. item Bal. in l. imperium.
2 ff. de iuriſd. omn. iud. cuius ibidẽ hæc verba ſunt, † iu-
riſdictionem domini poſſidentis illud ineſſe toto ter-
ritorio, ſicut ineſt nebula ſuper tota palude, quem re-
fert, & ſequitur Pariſ. conſ. 16. nu. 22. col. 4. Ang. in l. ſi
fines. C. de euic. Aret. in conſ. 63. ad fi. Abb. in c. ſi dili
genti. in 2. notab. ext. de præſcr. & in c. nimis. col. 1. &
ſeq. de iureiur. Soc. conſ. 80. col. 2. verſ. 3. concl. & cõſ.
126. col. 2. in fi. Old. conſ. 156. in fi. deciſ. Neap. 267. in
antiq. Andr. de Iſern. in conſt. Reg. incip. ab officiali-
bus noſtris. & Anch. ibid. & ibi etiam Imol. Iac. de S.
Georg. in tract. feudo. in verbo deniq; vaſalli promi-
ſerunt. col. 3. & ſeq. Curr. iun. in conſ. 41. nu. 9. in conſ.
141. col. 1. in conſ. 158. num. 24. & in conſ. 184. num.
8. & Fely. in d. c. ſi diligenti.
3 Contrarium † etiam quoad iuriſdictionẽ non præ-
ſumi pro domino, voluit Guid. Pap. conſ. 213. ſentit
Andr. de Iſer. in c. 1. in fi. qualiter vaſallus iurare de-
beat fidelitatem, in vſib. feudo. Henric. Boic. in c. ſi di
ligenti. col. 1. in fi. & ſeq. vbi notabiliter dicit hãc præ
ſumptionẽ quoad ſolos Imperatores, nõ quoad alios
inferiores locũ habere. Card. in c. nimis. de iureiu. Pa-
4 riſ. conſ. 16. nu. 23. verſ. nam hodie, vbi ait † ex cõſue-
tudine hodie Caſtra, &c. dici habere diſtincta territo-
ria, etiam quoad iuriſdictionem, ſecundum Bart. in l.
pia m. ff. de damn. infect.

Primò amplia concluſionẽ procedere, vbi cõfinia
appoſita ſunt rei vẽditæ, nã in huiuſmodi vẽditione omnia
bona quæ ſint intra ipſos fines cõprehendi in vendi-
5 tione præſumuntur, † niſi nominatim fuerint exẽpta.
l. æde ſacra. §. 1. ff. de cõtrah. emp. l. ſi fines. & ibi An-
gel. C. de euict. latè Dec. in cõſ. 247. nu. 2. incip. facit.
obſerues ẽt vſq; eo hãc ampliationẽ procedere, vt eiuſ-
dẽ ſit iuris in vẽditione bonorũ facta cũ ſuis cõfinib.
cui adiecta fuit certa mẽſura, nã eo caſu vẽditio nõ re
ſtringitur ad illũ nu. adiectũ, ſed extẽditur ad oĩa bona
intra confinia poſita tanquã certũ corpus, & hãc eſſe.

* aſſerit * communem opinionem. Dec. d. conſ. 347.
nu.1.Oldr.conſ.197.in conceſs.in fi.notat Barto. in l.
6 Iulian.§.ſi Titius.ff. de act. empt. vbi ait † ſi vendam
tibi tale prædium pro mille ; & aſſeuerem eſſe tot iu-
gerum, non dici eſſe eo caſu factam venditionem ad
certam menſuram. Alex.conſ.7.in princ.incip. Videtur
fortaſſe.lib.3.Corn.conſ.59.licet videatur.lib.4. Soc.
conſ.32.placet concl.lib.4.& conſ.vlt.lib.3.

7 Secundò amplia idem procedere † in locatione fa-
cta ſub ea verborum formula,qua diximus venditio-
nem initam,vt tradidit Caſt.in l.ſi venditor.ff.de act.
empt.& per Doct. ſup. immediatè citatos.

Tertiò amplia idem procedere in legato, in quo ve-
8 nit,quicquid eſt intra confines rei legatæ, † dummo-
do res finibus circumſcripta ſit tota in dominio teſta
toris,vt reſpondit Crau.conſ.105.nu. 1. ſub fin. Oldr.
conſ.197.nu.3. Alex.conſ.54.lib.4.Alex.conſ.95. col.
pen. ad fin.

Quartò amplia concluſionem vſq; eo procedere,
vt huiuſmodi bona ſita intra confinia caſtri,&c.cen-
9 ſeantur eſſe eius,cuius eſt ipſum Caſtrum, † etiã quo-
ad proprietatem,ſecundùm quoſdam.Bal.in rubr.C.
de contrah.empt.in 10.q.quẽ refert, & ſequitur Caſſ.
conſ.18.nu.22.Hoſt.in c.ſi diligenti. vol.1. verſ. item
argum.de præſcript.Soc.in l.1.col.4.in fi.ff.de acquir.
poſſeſ.& conſ.15.vol.3.col.2.Gozad.conſ.80.nu. 28.
Ruin.conſ.26.nu.7.lib.1.Caſtr.in l.1. & ibi Doctores
recentiores de acq.poſſeſs. Pariſ.conſ.27.col.2.& col.
22.vol.1.Idem ſentit Io.Faber. in l.cunctos populos.
col.2.C.de ſum.Trin.Soc.conſ.166.col.2.verſ.3.con-
cluſ.Albert.Brun.in conſ.34.col. 2.

10 Contrarium huic ampliationi † ideſt, non cenſeri
eſſe dominum quoad proprietatem,ſenſerũt Abb. in
c.ſi diligenti.in 2.notab.de præſcr.Oldr.conſ. 177. in
fi.Corn.conſ.248.in fi.vol.2.Aret.in l.1.ff. de acquir.
poſſeſs.deciſ.Neapol.267.Andr.de Iſer.in c.1.§.inſu-
per filius.nu.17.de feud.alien.Feder.in conſtit.Regn.
incip.ſi dubitatio.nu.3.Hẽrich.Bohic.in d.c.ſi diligẽ-
ti.col.1.& ſeq.Caſſan.in conſuetud.fol.320.col. 3. &
ſeq.Barb.conſ.66.col.2.vol.3.Afflict.ſuper conſt. fol.
172.col 4.Paul.de Caſtr.in conſ.179.col.2.vol.1. ſen-
tit Aret.in conſ.15.in 2.col.verſ. ex his etiam inferen
dum.Soc.expreſsè in conſ.127.col.3. verſ. aliquando
& tertiò.Curt.iun.conſ.158.col.4.in fi.Prob.in addit.
ad Io.Monach. fol.42.col. 3.

11 Inde fit, † vt nec Princeps habeat fundatam inten-
tionem,vt res intra fines ſuos aliquibus conceſſę ſint
feudales,vel eſſe præſumantur. Abb.in d.c.nimis.col.
1.de iureiur.col.1.& 2.Hoſt.in c.fi.in 1.col. Iacob. de
S.Georg.in tract.feud.in verſ.denique vaſalli promi-
ſerunt.col.3.& ſeq.

Conciliando autem has contrarias opiniones di-
12 cas,† aut loquimur in finib.prædiorum, quæ ſunt pri-
uatarum perſonarum, & tũc procedit quarta amplia-
tio ſup.allegata,vt nimirum eo caſu præſumatur eſſe
dominorum prædiorum,quicquid eſt intra fines præ-
diorum.

Aut loquimur de finibus Caſtri,Regni, Ciuitatis,
13 vel Prouinciæ,† & eo in caſu non præſumitur pro do
mino quoad loca incluſa in finibus. Ita hoc declarat
Soc.conſ.127.col.1.in fi.& ſeq.Caſſa. in conſuet. fol.
320.colum.3.

Quintò amplia,vt etiam bona ſita in aliquo loco,
14 ſi dubitetur,cuius ſint territorij † præſumantur eſſe il-
lius,cui magis propinqua ſint, vt dicit Ang. in l. ſanæ
inſulæ.ff.de iniur.& latè Rui.in conſ.53.nu.4.vol. 4.

In contrariam tamẽ videtur deſcendere ſententiã
Ceph.in conſ.230.n.13.vol.2.vbi inquit, in dubio bo
na non dici de pertinẽtijs Caſtri, licèt ſint iuxta illud
15 † ſed agentem debere probare eſſe pertinentia,vt lo-
quutus eſt,& ſentit Oldr.in conſ.164.Bart.in l.ſi ſit.§.
1.in fi.ff.de leg.1.Alex.in conſ.43.in prin.vol.1. Clar.
in cõſ.55.nu.19.vol.4.Aret.in conſ.pe.col.1.verſ. pu-
mum probatur,& omnes in l.3.§.incertam,& in l.lo-
cus.ff. de acquir. poſſeſſ.

Sequendo igitur poſteriorem opinionem, quæ ma
gis eſt communis.

16 Primò limitanda eſt,eam procedere,† niſi res,quę
ſunt intra fines Caſtri,Prouincię,vel Regni nõ eſſent
per aliquem poſſeſſę,& ignoraretur,cuius eſſent,quia
tunc præſumuntur eſſe illius,cuius eſt Prouincia,Re-
gnum,&c.ita notabiliter decidit Paul.de Caſt. in l.1.
in prin.& ibi moder.ff.de acq.poſſeſ.dicens, ſi aliqua
ſint bona immobilia, quæ non reperiantur à priuatis
occupata,præſumi eſſe illius vniuerſitatis, vel domi-
17 nij † in cuius territorio reperiuntur,cuius cõcluſionis
ſubtilem reddit rationem.D.Barth.Soc.in d. l. 1. tuẽ-
do. d.Paul. Caſtr. quia cum olim fuerint termini ap-
poſiti, & per dictam appoſitionẽ fuerint dominia di-
ſtincta, fuerint etiam bona ex hoc occupata, quæ cũ
non appareant fuiſſe prius à priuatis apprehenſa fue
rũt acquiſita domino illius vniuerſitatis, per d.l.1. de
acq.poſſ.& per gl.in l.hoc iur.ff.de iuſt. & iur. tũ quia
bona,quæ ſunt in territorio alicuius, aut domini ſunt
18 vniuerſitatis † aut priuatarum perſonarum.c.1.§. itẽ
ſi quis.& ibi Bal.quib.mod.feud.amitt.& in c.cũ Ber-
thold.ext.de iudic. ſi ergo non apparent eſſe priuato-
rũ,præſumũtur eſſe domini,cuius eſt territoriũ, ſum-
pta præſumptione à prima dominiorum diſtinc. Ca-
rol.Rui.conſ.26.nu.7.vol.1.Cur.iun.conſ.158.nu.22.
quem omninò videas, & præcipuè eo caſu procedit
doctrina, quãdo non ſolùm quis habet iuriſdictionẽ,
ſed etiam eſt dominus agrorum,qui ſũt in territorio.
Cur.d.conſ.158.n.25.& ſeq. Rui.conſ.74.nu.4. lib. 2.

Contrarium tamen huic opinioni fuit Aret. in l.rẽ
quæ nobis. col.2.& l.1.in 2.not.ff.de acq.poſſ.

19 Secundò limita,quñ pro re quæ ſit intra fines,† dño
pręſtatur aliquod annuũ,nam eo caſu pręſumitur rõne
dominij pręſtitum,vt reſpondit Aym.Crau. conſ.15.
nu.1.ita Spec.in tit.de loca.§.nunc aliqua. q 86.

Illud quidem verum eſt,vt ſi bona ad concedentẽ
20 ſpectarẽt,ſiue priuatum,ſiue Principem,† omnia quę
ſunt incluſa intra fines,deſcenderent in conceſſionẽ,
ita Alex.conſ.107.nu.2.Rui.conſ.74.nu.1.& 2.Oldr.
conſ.187.Pariſ.conſ.4.col.1.vol.4.Rui.conſ. 108. nu.
23.& 24. quem omninò vide lib. 2.

Tertiò limita,niſi omnes homines, qui commorã-
tur intra fines ciuitatis, Caſtri, vel Regni(vno, vel
duobus,vel tribus exceptis)aliquid ſoluerẽt pro rebus
21 per eos poſſeſſis in recognitione dominij, † quia etiã
quoad illos vnum, vel duos, vel tres dominus habet
fundatam intentionem, ita dixit Caſſan. in conſuet.
fol.220.col.4.& ſeq.qui etiam voluit in conſ.vt ſi cõ-
ſtiterit aliquem habere rem in feudum, quidquid ſit
22 intra fines illius rei cenſeatur iure feudi habere,† niſi
aliud probetur.Iaſ.in conſ.235.in fi. vol. 2.

CONCLVSIO CCXVIII.

ARGVMENTVM.

Bona communis fuiſſe, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona communia fuiſſe probatur per inſtrumentum diuiſionis,quia alias non fuiſſent diuiſa. Contr. nu. 2.*

1 Bona fuiſſe communia probari † per inſtrumẽ-
tum diuiſionis poterit, nam alioqui non
fuiſſent diuiſa.arg.l.1.vbi gl.ff.fam.er.l.2.vbi Bart. &
Bal.C.com mu.diui.cũ alijs adductis per Rub. in cõſ.
154.nu.5.& per Bart.Soc.in conſ.46.nu.1.vol.3.

2 Contrariũ tñ † vr̃ colligi ex l.prędia.cũ ibi not.ff.de
acq.poſſ.Spec.in tit.de empt.& vend.§.ſciendũ. verſ.
ſi verò non res.& Bal.in l.iudicia.C. de rei vendic.

CON-

CONCLVSIO CCXIX.

ARGVMENTVM.

Si quis aſſerat bona non adeſſe mobilia, vt immobilia alienentur, id probare debet.

SVMMARIVM.

1 *Bona mobilia aſſerens non adeſſe ad hoc, vt deueniatur ad alienationem immobilium, hoc probare debet.*

2 *Res immobilis vendi nõ poteſt, quando æs alienum tolli poteſt ex venditione rerum mobilium.*

3 *Interlocutoria iudicis prius requiritur, per quam declaretur non extare mobilia ad hoc, vt alienatio rerum immobilium fieri poſſit.*

1 Bona mobilia ſi quis nõ adeſſe dixerit, ad hoc †vt ad alienationem bonorum immobiliũ deſcendatur, hoc probare debere reſpondit Pariſ. in conſ. 99. nu. 4. 5. 6. vol. 1. & Hercul. de proband. negat. nu. 26. verſ. 16. infertur fol. 23. col. 2.

2 Ratio eſt, quia vendi nõ poteſt res immobilis, † qñ æs alienum tolli poteſt ex venditione rerum mobiliũ arg. l. magis puto. §. nõ paſſim. & §. in primis. ff. de reb. cor. iure igitur ac merito non adeſſe bona mobilia prius probari debet, & clarum eſſe iudici per diſcuſſionẽ bonorum, quod adeò verum eſt, vt notabiliter Ang. dixerit in auth. de eccleſ. re. immo. alie. col.
3 5. † interlocutoriam iudicis præcedere debere, per quã declaretur nõ extare mobilia, alioqui irrita erit alienatio rer. immob. vt concludit Pariſ. vbi ſup. nu. 6.

CONCLVSIO CCXX.

ARGVMENTVM.

Bona fuiſſe alicuius quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona alicuius fuiſſe probari poteſt, ſi ſumus in antiquis per publicam vocem, & famam.*

2 *Bona fuiſſe in bonis alicuius, quõ probetur, vide remiſſiuè.*

1 Bona alicuius fuiſſe probari poſſe, ſi ſumus in antiquis per publicam vocem, † & famã conſultus reſpondit Franc. Aret. cõſ. 37. nu. 1. & in cõſil. 102. & multis ſequentib. quem omninò videas, & ita dixit Hoſt in c. quid per nouale. de verb. ſig. gl. ordin. in c. 1. de præſump. lib. 6. Ant. de But. & recentiores in c. veniens. 1. de teſtib. Bal. in l. 3. C. de prob. & in l. conuenticula. C. de epiſc. & cler. vbi teſtatur Barto. hoc ſentientem, & optimè congruit tex. in l. ſi arbiter ff. de prob. gl. in l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt. Alex. in conſ 139. nu. 8. & 9. vol. 6. & Ce-
2 phal. in conſ. 137. nu. 14. vol. 1. † quomodo verò probetur, fuiſſe bona alicuius, adeas ſupra cõcluſionem, bona fuiſſe in bonis defuncti, vbi hanc materiam latius proſequuti ſumus.

CONCLVSIO CCXXI.

ARGVMENTVM.

Bona eſſe acquiſita è re Patris quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona eſſe acquiſita ex ſubſtantia Patris, quomodo probatur, vide remiſſiuè.*

2 *Bona empta per filium cenſentur acquiſita de bonis paternis, ſi tempore emptionis filius habitabat cum patre, nec eſſet adeò induſtrius, vt induſtria ſua aliquid lucrari potuiſſet.*

1 Bona eſſe acquiſita è re Patris, † quomodo probetur conſulendus erit Accurſ. in l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. in verbo, ex eius ſubſtantia. & not. Rol. à Valle in conſ. 90. nu. 8. vol. 2. vbi dicit
2 † bona empta per filium tunc cenſeri acquiſita ex bonis paternis, ſi tempore emptionis filius habitabat cũ patre, & iſtiuſmodi eſſet, nec adeò induſtrius, vt induſtria ſua aliquod lucrari potuiſſet, per gl. Bart. & alios in d. l. cum oportet. per Alex. in conſ. 15. col. pen. vol. 13. & in conſ. 31. col. 2. vol. 4. per Abb. in conſ. 36. col. 1. vol. 2. per Soc. in conſ. 161. in princ. & in cõſ. 61. col. 1. vol. 4. & Corn. in conſ. 174. col. 2. vol. 1. in conſ. 182. col. 2. eo. vol. & in conſ. 154. vol. 2.

CONCLVSIO CCXXII.

ARGVMENTVM.

Bonus quomodo quilibet præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Bonus quilibet præſumitur, niſi euidenter de contrario conſtet.*

2 *Bonus quilibet eſt naturaliter, ſecundum præſumptiones naturæ.*

3 *Bonus præſumitur, qui à bona patria oriundus eſt, vel natus à bonis parentibus.*

4 *Electus ad eccleſiam, ſi probetur eſſe venatorem ſit interpretatio, vt id animi gratia faciat, vel ſi probetur natura ad iram, & indignationem eſſe procliuem, id accipitur ex iuſta cauſa hoc facere.*

5 *Bonitatis præſumptio valere non debet ad ius alienum perimendum, aut minuendum.*

6 *Bono viro credendũ eſt, vbi non agit̃ de p̃iudicio alterius.*

7 *Bonus cum ſuo damno non præſumitur bonus.*

8 *Bonus quilibet eſſe debet, etiam ſi de bono opere lapidaretur*

9 *Bonus quis non p̃ſumitur, quando agitur de vtilitate aĩæ.*

10 *Præſumitur in dubio magis, quod quis commiſerit delictũ quam non.*

11 *Bonitas non p̃ſumitur, neq; integritas, qñ agitur de aliquo promouendo ad beneficium eccleſiaſticũ, cum quilibet homo naſcatur filius iræ, & ſeruus ad malum, & ideo rogari debet de vita bona, & adhiberi aliqualis inſtructio.*

12 *Bonus quis non præſumit. qñ ex actibus præcedentis vitæ ſuæ oritur aliqua coniectura doli, & prauitatis, niſi poſſet probari, virtutibus vacaſſe, appoſito ſpatio triennij.*

13 *Bonus quis non præſumitur in his, quæ ſonãt in factum, & ad quæ quis tenetur vigore contractus.*

14 *Bonus licet quis præſumatur, nõ tamen præſumitur optimus, & ſi ſtatuto caueatur, vt ad probationem alicuius negocij teſtes debeant eſſe optimi, ſeu optimæ opinionis illa qualitas declarari, & probari debet.*

15 *Bonus licet quis præſumatur, non tamen ſi ſtatutũ requireret teſtem omni exceptione maior.*

16 *Bonus quilibet non ſolum præſumitur, ſed etiam præſumitur, bonæ exiſtimationis, & famæ.*

17 *Bonus facultatibus quilibet non præſumitur.*

18 *Qui alicuius delicti labe fuit imbutus, is famę & opinionis integrę non eſt pręſumundus.*

19 *Bonus non eſt ille pręſumendus, qui rei illicitę operã dedit.*

20 *Qui ſemel fuit malus, ſemper malus pręſumitur in eodem genere mali, vel ſimili.*

21 *Inquiſitus de furto ſi habet contra ſe teſtes deponentes, conſueuiſſe committere homicidia, incendia, vel ſacrilegia, non per hoc poterit torqueri, quia requiritur, vt probatio ſit in eodem genere mali.*

22 *Pręſumptio prioris malitię ceſſat, ſi quis poſt delictum honeſte triennio vixerit.*

23 *Quis talis pręſumitur, qualis olim fuit, vide ibi remiſſiuè.*

1 **Bonum** quemlibet præſumi, niſi † dilucidè aliter conſtet, ſancitum eſt in c. du-
dum. & in c. fi. extr. de præſ. & in c. 1. in ver. exiſtimare
ext. de ſcrut. & in l. cum pater. §. rogo. ff. de leg. 2. in l.
meritò. ff. pro ſoc. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de proba. l.
omnimodo. C. de inoffic. teſtam. Crau. in conſ. 60. nu.
7. Grat. in conſ. 41. nu. 14. vol. 2. per tex. in l. cum pater.
§. rogo. ff. de leg. 2. & in conſ. 46. nu. 20. eo. vol. Purp. in
l. 1. ff. ſi cer. pet. nu. 18. iſta verò eſt præſumptio naturę,
2 † quia naturaliter quilibet eſt bonus. vt dicit glo. in l.
fi. ff. quod met. cauſ. Ang. in l. ſciendũ. in fi. ff. de verb.
oblig. ſequitur Alc. in tract. ſuo de præſump. in 3. reg.
pręſump. 2. nu. 1. & reg. 2. pręſump. 8. nu. 1. Soc. in con-
ſil. 1. incip. omnipotens Deus adſit. col. 1. lib. 1. Hip-
pol. de Marſ. in l. 1. nu. 67. C. de ſica. Dec. in l. milites.
nu. 23. C. de militar. teſta. Maria. Soc. in conſ. 83. nu. 3.
vol. 2. & in conſ. 89. nu. 3. eod. vol. Bertrand. in conſil.
120. nu. 10. vol. 7. c. mandato. extr. de pręſump. Caſſan.
in conſuetud. tit. de droict. & appat. &c. §. 5. nu. 25. fol.
146. Gramm. in conſ. 30. nu. 9. & adeò hoc eſt verum,
quod inquit glo. in c. ne quis arbitretur. 27. quæſt. 2. vt
verba in alienum ſenſum torqueãtur, vt quis dicatur
bonus, quam ſequitur Marſil. in conſ. 2. nu. 9. & Rol. à
Val. in conſ. 96. nu. 10. vol. 2.

Primò amplia concluſionem potiſſimum proce-
3 dere, ſi ille ſit bona natus patria, † vel ex bonis paren-
tibus ortus, vnde verſus.

Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri.
Qualis erit mater, filia talis erit.

arg. l. quod ſi nolit. §. quia mancipia, vbi gl. & Docto.
ff. de ædilit. edict. & notat Ioann. de Amicis in conſil.
86. nu. 13. & in conſ. 134. nu. 10.

Verumtamē, quod ad illud de patre diximus, lon-
ge ſecus ſenſit Demoſthenes, qui dicere ſolet à viris
egregiis, proinde quaſi fato quodam id accidat, im-
probos procreari filios. In quam ſententiam iſtud eſt
etiam Euripidis in Heraclidis.

Vnum forſan inter plurimos inueneris, qui patre
non ſit nequior. Illud quoque Homericæ Mineruæ.
Telemachum alloquentis lib. 2. Odyſſ.

Pauci enim filij ſimiles patri ſunt.
Plures peiores, pauci autem patrum meliores.

Propterea Elius Spartianus in vita Seueri Imp. Cō-
ſtat (inquit Diocletianum alloquens) Auguſte, nemi-
nem propè magnorum virorum optimum, & vtilem
filium reliquiſſe. Qui quidē Spartianus ibidē multis
cōprobat exemplis, & eſt apud Vale. Maxim. lib. 3. c.
5. tit. de his, qui à præclaris parentibus degenerarunt.

Secundo amplia, vt procedat concluſio, ēt ſi pro-
betur talem, qui electus fuit ad regendam eccleſiam,
4 eſſe venatorem, † nam hoc accipitur, vt animi cauſa
id faciat, vel ſi probetur ad iram, & indignationē na-
tura eſſe procliuē, interpretatio fit iuſta de cauſa hoc
feciſſe, vt habemus ab Innoc. c. dudum. 2. nu. 2. de ele-
ctio. Fel. in c. fi. col. 3. de pręſump. Huius verò amplia-
tionis meminit Soc. in reg. 39.

Primò limita concluſionē non procedere, qñ agi-
tur de pręiudicio tertij, nam ad ius alienum perimen-
5 dum, aut minuendum † valere præſumptio bonitatis
non debet, vt ſcitè tradidit Fel. in c. fi. ext. de pręſump.
Abb. in c. cum in iure de offic. deleg. in prin. & glo. in
c. ſi quis. 50. diſt. & gl. in c. ſtatutũ. in verbo ab aliquo.
de elect. in 6. & Alc. d. tract. de præſump. reg. 3. præſ. 2.
nu. 2. vbi ait, ita limitari. Accur. doctr. in l. Titio fund.
6 ff. de cond. & demonſt. † placuit. n. ibi Accur. vt creda-
tur bono viro, nam iſtud non procedere, vbi ageretur
de præiudicio alterius, ita reſpondit Dec. in cōſ. 445.
nu. 61. idem Petr. Benint. in deciſ. 67. nu. 19. Si quis ve-
rò eſt, qui multorum prudentum auctoritates ad hāc
rem congeſtas videre ſtudeat, adeat Crau. in ſuo con-
ſil. pro genero. num. 63.

Secundo limitatur, vbi quis præſumeretur bonus
7 cum † illius detrimento, tum enim non præſumitur
bonus, id voluere iuris interpretum coryphęi. Accur.
& Bart. in l. qui iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiu. Fel. in d.
c. fi. de præſ. Abb. in c. cum in iure de offic. deleg. Dec.
in c. ad hæc. col. 2. de appel. Grat. in d. conſ. 46. nu. 22.
vol. 2. nam quæ inuenta ſunt, vt proſint, non Vlpian.
debent nocere, vt colligere eſt ex reſponſo in l. legata
inutiliter. ff. de leg. 1.

Ad hæc limitatio non placet Alc. in d. reg. 3. pręſu.
8 2. nu. 4. Nam inquit quilibet debet eſſe bonus † etiam-
ſi de bono opere lapidaretur. c. qualiter, & quando. 2.
ext. de accuſ. notata in c. clericis. ext. de vit. & honeſt.
cleric. & rationē reddit Alc. in d. loco dicens, pręſum-
ptionem pręd ictam non eſſe inductam ſimpliciter in
fauorem alicuius, ſed dimanat generaliter ex natura.

9 Tertiò limita, quando agitur vtilitas animæ, † quia
tunc non præſumitur bonus, vt gl. in c. 1. de reſcrip. &
ibi Fel. Anch. in conſ. 179. incip. prima facie. nu. 7. &
Fel. in c. cum in iure. ext. de offic. deleg. nu. 2.

Cuius rei rō eſt, quia in dubio pręſumitur magis quis
10 quod cōmiſerit delictũ, † quàm contra. vt Anch. cō-
ſuluit. d. conſ. 179. nu. 7. Alc. d. præſum. 2. nu. 5.

Quartò limita, qñ agit̃ de aliquo ꝓmouendo ad
bñficiũ eccleſiaſticũ, qa tūc cũ qlibet homo naſcat̃
filius irę, & ſeruus ad malũ, integritas nō ꝑſumit̃, neq;
bonitas. Hinc fit, vt ab eo accuratè ſit inquirendũ de
11 vitę integritate, & aliqua ex parte id dicendũ ſit, † ſtā
Card. in cle. 1. in 2. not. de cōceſ. ꝑb. & ſequit̃ Fel. in d.
c. cũ in iur. nu. 5. ext. de offic. deleg. & hāc limitationē
notauit Petr. Duen. in reg. 75. in 1. limit. & Alc. d. reg.
3. præſ. 2. n. 6. vbi dicit hāc nō eſſe limitationē ad cō-
cluſ. qa hoc caſu ēt ꝑſumit̃ bonus, licèt lex nō ſit cōtē-
ta hac ſola ꝑſumptione, ſed qd vlterius reqrit, vt ſup.

Sublimitatur hæc limitatio in iam promoto, vt per
ſupra allegatos Doctores, & præter eos. Archid. in c.
actor. 6. q. 1. & Dec. in c. 2. extr. de elect. nu. 7.

Quintò limitatur, quãdo illius ante actæ vitæ actio-
12 nibus oritur aliqua coniectura doli, † & prauitatis, vt
monuit Bald. in l. 1. ante fin. C. ſi quis omiſſ. cau. teſta.
& §. ſancimus. auth. de teſtib. & l. de minore. §. pen. ff.
de q. & id confirmat regul. ſemel malus. de reg. iur. in
6. Alc. in ead. præſump. 2. nu. 7.

Sublimita hāc limitationē, niſi poſſet ꝓbari illū ho-
neſtis actionib. vacaſſe triũ annorũ interpoſito inter-
uallo. vt auth. de monach. §. ſanc. & Salic. in l. minorē.
in 2. col. verſ. ſtat ergo concluſ. C. de in integ. reſtit.
Bart. in l. Caſſ. ff. de ſenat. & can. in c. inſinuatũ. ext. de
ſimo. Lud. Rom. in cōſ. 225. col. 2. Iaſ. in l. ſi prius. col.
pen. ff. de ope. no. nũc. Imo. in c. cum deputati. de iud.

13 Sextò limita concluſionē non procedere † in his, q̃
ſonant in factum, & ad quæ quis tenetur vigore con-
tractus. argum. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. &
notat Grat. in d. conſ. 46. num. 21. volum. 2.

Septimò limita, vt licet qs ꝑſumat̃ bonus, nō tamē
ꝑſumat̃ optimus, vnde ſi ſtatuto caueatur, vt ad pro-
14 bationē alicuius negotij teſtes dēant eſſe optimi, † ſeu
optimę cōditionis, dēt illa qualitas declarari, & ꝓba-
ri, ꝓut dicit Ang. in l. 2. §. in dicin. ff. quēad. teſta. aper.
& Ang. de Aret. in §. itē verbor. Inſt. de inutil. ſtipul.
Alex. in conſ. 8. vol. 1. Soc. in conſ. 274. Dec. in conſil.
* 321. col. pen. Alc. loc. ſup. cita. vbi dicit hāc eſſe *com
munē opinionē. Petr. Duen. in reg. 75. in 4. lim. Hipp.
de Marſ. in ſing. 187. & Cep. in conſ. 57. nu. 8. in ctim.

15 Amplia prædictā limitationē, † ēt ſi ſtatutũ requi-
reret teſtē omni exceptione maiorē, nā licet quis pręſ-
ſumatur bonus, non tamen in tali caſu præſumeretur
omni exceptione maior, ita voluit Dec. cōſ. 27. col. 4.

Sublimites id, ſi ſtatutum diceret, vt eſſet bonę exi-
ſtimationis, nam licèt eſſet bonus, contingere tamen
pōt, vt à ciuibus ſcelere contaminatus habeatur, tum
16 verò neceſſe non eſt, vt illud probetur † quia quilibet
non ſolũ ꝑſumitur bonus, ſed ēt præſumitur bonę exi-
ſtimationis, & famæ, vt cauit Calliſtr. in l. pen. §. 1. ff.
de var. & extr. cogn. & Vlp. l. quantæ. §. fi. ff. de public.

Octauò

Octauò limitatur cõcluſio non habere locũ quo-
17 ad facultates, † quia non quilibet præſumitur bonus
* facultatibus, ut tradidit glo.* communiter approbata in l.ſi uerò.§.qui pro rei qualitate.in uerbo dubitetur ff.qui ſatiſdar.cog.& ibi Iaſ.nu.15.& hanc limitationem ponit Pett.Duen.in reg.75.in 2. limitatione.

Nonò limitatur, quando contra eum eſſet aliqua
18 infamia, uel præſumptio, † quia is famæ, & opinionis integræ non eſt præſumendus, q alicuius delicti labe ſit contaminatus, ut inſigniter dicit Lucas de Penna in l.hac lege.C.de proxi.ſacr.ſcri.lib.12.in prin.& in l.2.C.de bon.uac.lib.10.quē refert Afflict.ſup. conſt. Reg.lib.1.in rub.de feri.& ſalar.nu.65.prout etiã ille
19 non eſt bonus præſumendus † qui rei illicitæ operam dedit, iuxta ea, quæ obſeruauit Accur.in l.1.C.de ſic. & Bart.in l.Aurelius.§.idem quæſiit.de lib.leg.atque Alex.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter.col.3.ff.de uerb. obl. & Marſ.in d.l.1.de ſicar.& Grat.in cõſ.93.nu.17. vol. 1.Duen.in d.reg.65.num.3.in 3.limitat. & per notata per Bernard Diaz. in regul. 140.

Decimò limita concluſionem non procedere, qñ
20 quis ſemel fuerit malus, † nã ille ſemper præſumitur malus in eodem genere mali, vel ſimili, arg.c. ſemel malus.de reg.iur.in 6.l.non omnes.§.à barbaris.ff. de re milit.Marſ.in pract.§.diligenter.num.100.Alc. in tract.de præſump.reg.2.præſup.7.nu.2.1.limit.Ceph. in conſ.82.nu.34.vol.1.Nat.in conſ.362.nu.8. in cõſ. 420.nu.40.& in cõſ.42.nu.21.vol.2.& in cõſ.42.nu. 5.vol.1.Cacher.in dec.Pedem.88.nu.27.Io.de Amic. in conſ.116.nu.7.Rimin.ſen.in conſ. 91.nu. 22. vol.
21 2.Alex.in conſ.5.vol.1.vbi dicit † reum furti, cui teſtes obiiciãt, illum homicidam, incendiarium, vel ſacrilegum eſſe, iccircò quæſtionibus nõ poſſe ſubiici, quia requiritur, vt probatio ſit in eodē genere mali, alioqui nulla eſt, vt placuit Bar.in l.ſi cui, §.iiſdem.ff. de accuſat.in l.Caſſius.ff.de ſenat.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætor.q.7.ff.de oper.nou.nunc.Bal.in l.fi.in fi.C.de his, qui per met. iud.non appel.vide latè Fel. in cap.fin. de pręſumpt.

Sublimita tamen hanc limitationem nõ procede-
22 re, ſi poſt delictu honeſtè triennio vixerit, † quia ex hoc ceſſat prioris nequitiæ præſumptio, prout dicit Ang.in auth.de monachis.ibi, triennalis temporis teſtimonium, & hanc ſublimitationem eſſe in primis notandam dicit Gul.de Bened.in repet.c.Raynutius. in §.qui cũ alia.matr.contr.nu.274.Sal.in l.ſi minorem. C.de integ.reſt.mino.idē Salic.& Alex.in l.ſi fideiuſſor.§.ſi ſatiſdatũ.ff.q ſatiſd.cog.Dec. in cõſ. 163.col. 8.in prin.verſ.quarto nõ deponit.Imol.in c. cũ deputati, de iud.Iaſ.in l.ſi prius.col.15.in princ.ff. de oper. nou.nũc.& Cur. iun.in l.1.nu.36.C.de ꝓhib.ſeq pec.
23 An autem quis talis præſumatur, † qualis olim fuit, adhibendi erunt in conſilium prudentes omnes, in l. cum quidam.l.pater.§.rogo.de leg.2. & infra ſuis locis commodius dicetur, & vide latè differentem Fel. in ſuo reper.in litera bonus quis præſumitur.

Vberius verò hãc concluſionem explicantē adeas Illuſtriſ.Card.Albanũ in addit.ad Bar.in l.meritò.ff. ꝓ ſoc.vbi prędictam cõcluſionē ampliat. 12.modis.

CONCLVSIO CCXXIII.

ARGVMENTVM.

Maior ne fides teſtibus habēda ſit, bonum eſſe quem, non malum aſſerentibus.

SVMMARIVM.

1 *Bonum quem eſſe, teſtes ſi aſſerant, ipſis magis creditur, quam deponentibus malum.*
2 *Bonum quem eſſe deponens, ſi reddit rationem ſcientiæ, quia eſt vicinus, probat.*
3 *Bonum nõ præſumitur de malo, nec econtrà maliũ de bono.*
4 *Bonum omne factum rectè præſumitur.*
5 *Malum omne factum, prauè ſemper pręſumitur, actũ, niſi ratione perſonæ contraria omnino oriatur præſumptio.*
6 *Bonus nõ præſumitur, quē pater minus idoneũ iudicauit.*

1 Bonum quem eſſe teſtibus deponentibus magis credi † quàm malum aſſerētibus, conſuluit Anch.conſ.253.ſub nu.3. verſ. in iſta veritate dico, arg.c.fi.de præſump.& not.in c.ſi fortè. de elect.lib.6.& huius doctrinæ auctor fuit Inn in c. veniens.de præſump.vbi ait, vbi teſtes ſunt contrarij, nos debere ſequi illos, ꝓ quibus facit præſumptio iuris.Tiraq.etiã meminit in tract.de præſump. §. 1. verbo bonæ fidei, gl.2.fol 8.verſ.ſed quid in dubio.

2 Quòd ſi reddat rationem ſcientiæ, † dicens, quia eſt vicinus, probat, vt notant Bar.& Alex.in l.1.ff.ſi cert. pet.& ibi Purpur.nu.42.

3 Prout bonũ nõ præſumitur de malo, † nec econtrà malum de bono, vt animaduertit Spec.tit.de præsũp. §.ſpecies.nu.10.circa fi.c.nonnulli.in fin.46. diſtinct. vide latè Iac.de Bel.in l.omnimodo.C.de inoffi.teſt.

4 Sicut ēt nunc bonum † factũ rectè præſumitur, arg. c.in præſentia.extr.de renunc.& c.ſi.ext.de pręſump. c.abiit.9.q.3.l.1.C.de commit.& contrah. ſtipul.

Amplia item concluſionem procedere in malo,
5 quia omne malum factũ, † prauè ſemper præſumitur actum.c.1.ext.de pręſump.l.nam luſus.ff.ad l.Aquil. c.ſi quis non iratus.15.q.1.& c.1.ca.cauſa.quæ cõcluſio omninò vera eſt, niſi ratione perſonæ contraria omninò oriatur præſumptio, d.c.cauſa 15.q. 5.c.non omnes.Spec.in tit.de præſump.§.ſpecies.nu.10.

6 Rurſus verò bonus non præſumitur, † quem pater minus idoneum iudicauit, arg.l.pen.in fi. ff. de curat. furio. nam & aliàs talis videtur eſſe infamis infamia facti, vt l.ea quę.C.de his qui not.infam.Luc.de Pen. in l.vnica.C.de quæſtor.lib. 12.

CONCLVSIO CCXXIV.

ARGVMENTVM.

De bona fide an in dubio præſumatur, niſi probetur mala, & quomodo id procedat.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides in dubio præſumitur, niſi probetur de mala.*
2 *Actor, qui proponit emiſſe rem bona fide, non tenetur illam probare, ſed aduerſarius, qui bonam fidem negat.*
3 *Bona fides in dubio præſumitur etiam ſi is, qui poſſideat, nullum titulum poſſidendi habeat. Contra. nu. 12.*
4 *Bonam fidem quod quis habeat, & non habeat titulum, ſimul ſtare poteſt.*
5 *Bona fides nõ præſumitur in dubio, ſi alius poſſeſſor antiquior appareret.*
6 *Mala fides nocet.*
7 *Dominia rerum propter publicam vtilitatem nõ ſunt omni tempore indiſtincta, ſiue incerta.*
8 *Locupletari non decet cum alterius iniuria, & damno.*
9 *Bona, vel malæ fidei in materia, ſtãdum eſt potius iuri canonico, quam ciuili.*
10 *Intellectus ad Bart.in l.vlt.C.vnde vi.*
11 *Vera mala fides nunquam tollitur, neque purgatur per aliquem temporis lapſum, & longiſſimum, & memoriã hominum excedentem.*
12 *Bona fides non præſumitur, niſi adſit titulus.*
13 *Quod ſuum non eſt, debet quis ſcire eſſe alienum.*
14 *A communi opinione, quæ bene probetur in iure, numquã recedendum eſt.*
15 *Sciens rem occupatam ſuam non eſſe pro certo ſcire debet ad alios eam rem pertinere.*

16 *Credens rem ſuam eſſe, & illã poſſidẽs eſt in bona fide, licet non habeat titulum, vt quia intellexerit fuiſſe maiorum ſuorũ, ſeu anteceſſoris ſui, vel alio modo ad eũ ſpectare.*
17 *Bona fides oriri poteſt ex iniuſtis, & temerarijs cauſis.*
18 *Bona fides eo magis pſumitur, quò agit de dãno euitãdo.*
19 *Bona fides in dubio præſumitur, dummodo allegetur.*
20 *Bonam fidem allegare omittens, omninò ſuccumbit.*
21 *Præſcriptio præſumpta omnino allegari debet.*
22 *Bonæ fidei allegationẽ ſufficit præſumi tacitè ex deductis.*
23 *Bona fides ad hoc vt præſumatur, ſufficit allegare difficultatem probationis.*
24 *Bonæ fidei probatio ſufficit, vt fiat poſtquam concluſum eſt in cauſa.*
25 *Bona fides ſemper præſumitur, & allegari non debet in præſcriptione, cuius memoria vſurpari non poſſit.*
26 *Bona fides quando requiritur per ſtatutum, tunc nõ præſumitur, ſed opus eſt, vt probetur per quædam ſimilia.*
27 *Bonam fidem arguit poſſeſſio longi temporis.*
28 *Coniecturæ ſi appareant, ex quibus arguatur de bona fide, ad probationem bonæ fidei ſufficiunt abſque alia probatione, etiam quando ſtatutum bonam fidem requirit.*
29 *Bona fides non præſumitur in præſcriptione ſeruitutum, niſi aliqua iuſta cauſa oſtendatur credulitatis.*

1 Bonam fidem in dubio præſumi,†niſi pbetur de mala, reſpondit Vlp. in l. merito.ff. pro ſoc. & ſanè plerunq; credendum eſt, inquit I.C. eum qui partis dominus eſt, iure potius ſuo vti, q̃ furti conſilium inire. Idem docuit Accurſ. in l. ſuper. in ver. probatur. C. de præſcr. long. temp. l. pen. C. de euict. gl. in c. fi. de præſũpt. Bal. in d. l. ſuper, col. 3. verſ. illud autem. & ibi Ang. gl. in c. fi. ver. bona fide, & in c. ſi diligenti. in verbo bona fides. de præſcrip. Calc. in conſ. 99. col. 5. in fi. Inn. in c. nihil. col. 2. ver. nam creditoribus hæreditarijs. de elect. Alex. in cõſ. 200. col. 2. verſ. præterea in dubio. vol. 2. Innoc. in c. ſi diligẽti. circa princ. verſ. bona fides, & in c. vigilanti. in princ. verſ. & dicitur. de preſcr. Ant. de But. in d. c. ſi diligẽti. col. 2. ver. quæro quomodo probet. Bar. in l. quemadmodum. col. 1. in fi. nu. 3. ver. nota ex hoc. C. de agric. & cenſ. §. 2. Inſt. de vſucap. Arch. in c. 1. in verſ. bona fides. de præſcr. in 6. Barb. in cõſ. 41. col. 10. ver. ad hoc põt reſponderi. Ceph. conſ. 130. nu. 11. vol. 1. & in cõſ. 253. nu. 47. vol. 2. Neuiz. in conſ. 27. num. 24. Alex. de Neuo. in conſ. 98. nu. 2. Ferdin. Vaſq. illuſt. cõtrouerſ. lib. 2. c. 79. nu. 15. vbi de communi atteſtatur. Boer. in dec. 42. nu. 35. Alc. reg. 3. præſump. 5. latè Did. Couar. de ſpõſ. 2. par. c. 3. §. 1. nu. 4. & in regul. poſſeſſor. 2. par. tit. 6. §. 8. nu. 2. de regul. iur. eruditiſſimus Menoch. de recup. poſs. remed. 8. num. 64. Anch. in conſ. 142. nu. 6. & iſta eſt communis opinio, vt per Claud. in l. Celſus. nu. 77. ff. de vſuca. Cor. in conſ. 136. col. 1. in princ. verſ. ſufficit enim. vol. 2. Dec. in l. nõ hoc. nu. 5. C. vnde legit. & ibi Iaſ. col. fi. verſ. facit, quod licet Abb. in c. grauis. col. 3. ver. ſi verò nõ cõſtat. de reſt. ſpol. Alc. tit. de præſump. in 3. regul. in 5. præſump. facit Rot. in deciſ. 24. fuit dubitatum in nouis.

2 Hinc fit,† vt actor, qui proponit emiſſe rẽ bona fide, non teneatur illã probare ſed aduerſarius q negat bonam fidem, vt tradidit Roffre. in ſuo tract. de libel. in 1. part. in rubr. de actio. publ. nu. 6.

Amplia cõcluſionẽ procedere, etiam ſi is, qui poſ-
3 ſideat,†nullum titulũ poſſidẽdi habeat, vt notat Bar. in l. Celſus. nu. 17. ff. de vſucap. iuxta ſnĩa in Accur. in l. ſi quis emptionis. in verbo renuerit. iuncto tex. C. de præſcr. 30. vel 40. annorũ. glo. in §. 1. Inſt. de vſuc. verſ. quæ bona. gl. in c. ſanctorum. in verb. ſacræ, & ibi Panor. de præſcr. Alex. conſ. 201. col. 2. lib. 2. Corn. conſ. 130. lib. 1. Cur. Iun. conſ. 72. & Soc. in cõſ. 38. in cã dominorum. lib. 3. Dec. conſ. 376. nu. 6. & in cõſ. 209. nu. 3. cũ multis alijs allatis à Tiraq. in tract. de preſump. §. 1. verſ. bona fide. gl. 2. fol. 8.

Vnde rectè dicere conſueuerat Bart. in eo nuper à
4 nobis adducto loco,†ſi ſimul poteſt ſtare, vt quis non habeat titulum, & habeat bonam fidem, ſecundũ gl. in l. ſi quis emptionis in verbo renuerit, iuncta tex. C. de præſcr. 30. vel 40. annorum. ergo ita debemus præſumere, cũ iſtiuſmodi preſumptio ſit humanior. Alc. tract. de præſump. præſumpt. 5. reg. 3. nu. 2.

Limita primò hanc ampliationẽ non procedere,
5 †ſi alius poſſeſſor antiquior appareret, p l. fi. C. vnde vi. Bar. in d l. Celſus. nu. 17. ff. de preſcr. Alc. loco ſup. cit. põderando ijs, quæ antecedũt loquutũ fuiſſe, Iaſ. de preſcriptione tẽporis, cuius initij non extabat me-
6 moria in contrarium, & tamen in d. col. pen. vult,†vt noceat mala fides, eandẽ opinionẽ ſequitur Alex. in cõſ. 13. col. 4. in fi. Crau. in cõſ. 146. nu. 12. & alijs ſeq.

Ratio conciliandi has contrarias opiniones in co ſita eſt, vt prior opinio procedat de iure ciuili, quod ius conſiderauit rigorem ex conſtitutionibus hominum ſuadentibus aliquas publicas vtilitates, quæ eſt
7 primò, † ne dominia rerum eſſent omni tempore indiſtincta, ſiue incerta. l. 1. ff. de vſucap. Deindè vt finis litib. facilius imponatur. l. fi. ff. de vſu ius verò Pontificium cõſiderauit naturalem æquitatem diuinæ di-
8 ſpoſitioni conueniẽtem † qua cauetur, ne cũ alterius iniuria, & dãno locupletemur. l. iure naturæ. ff. de reg. iur. Dyn. in c. malæ fidei poſſeſſor. n. 2. de reg. iur. in 6.

Verùm in hac materia ſtandum eſt potius iuri ca-
9 nonico,†quã ciuili, vt habetur in d. reg. poſſeſſor malę fidei, de reg. iur. lib. 6. tradit Rom. in conſ. 275. ante fi. verſ. & prædicta ſunt ſeruãda, lib. 2. in cõſ. 51. col. 2. in fi. lib. 5. Dec. cõſ. 144. col. 3. circa med. ver. præterea iſte. Iſta verò reſponſio penitus ea, quę obijciũtur, nõ videtur auferre, non enim Bar. dicit in d. l. ult. C. unde
10 ui, † poſt triginta annos poſſe quẽ præſcribere cum mala fide, nam ſi hoc ſentiret, perperã ſentiret, inſpecta diſpoſitione iuris canonici, cui (ut dictum eſt) ſtãdum eſt, ſed inquit Bart. præſumptionẽ malæ fidei pcedentẽ tolli p curſum triginta annorum. Vult ergo Bart. ſecus eſſe in mala fide uera, nõ præſumpta, quia uera mala fides nunquã tollitur, neq; purgatur p ali-
11 quẽ tpis lapſum, & longiſſimũ,† & memoriam hominũ excedentẽ, ut cũ ex inſtrõ, uel teſtib. appareret, ſciẽter aliquẽ emiſſe rẽ alienã, ita doctiſſimè, & elegãter conſulendo ſenſit Aret. in d. cõſ. 153. incipit conſultatio, add. ad Bar. in l. fi. C. unde ui. Av. Crau. in conſ. 146. & in tract. de antiq. temp. in 4. par. ſectio. materia iſta, nu. 20. fol. 159. in his, qui ſunt paruę impreſſionis.

Secundò limita, niſi ius tali poſſeſſioni cõtradiceret, c. 1. de præſcrip. lib. 6.

Contrarii huic primæ ampliationi fuere Inn. in c.
12 per tuas, & ibi Bald. de teſt. †uolentes, ut immò non præſumatur bona fides, niſi adſit titulus, quod idem placuit Imol. in reper. l. fi. in 5 col. de preſcrip. & dicit Fel. in c. ſi diligenti, de præſcr. hanc opinionem iure
13 poſſe defendi per text. in l. fi. C. unde ui, †quia omnes ſcire debent, quod ſuum non eſt, hoc ad alios modis omnibus pertinere, ut inquit Imp. Iuſt. ibi.

Verùm his non obſtãtibus nunquam à communi
14 opinione eſſe recedendum, conſulerẽ, utpotè, † quæ bene probet in iure in l. ſi qs emptionis. C. de præſcr. 30. uel 40. anno. & in c. 1. de preſcrip. in ſexto.

Nec ullam uim facit ratio per diſſentientes adducta, quia d. l. fi. loquitur in eo, qui ſcit rem occupatã
15 ſuam non eſſe pro certo, nam tunc debet ſcire, † ad alios eam rem pertinere.

Ampliatio uerò ſupra notata eſt intelligẽda in eo, qui rem eſſe ſuam ignoret, immò credat eſſe ſuam & in bona fide, licèt non habeat aliquem titulum, ut qa
16 aliquis ei dixerit, † fuiſſe maiorum ſuorum ſeu anteceſſoris ſui, uel alio modo ad eum ſpectaſſe.
17 Quòd autẽ fides poſſit oriri ex iniuſtis,† & temerarijs cauſis, ſequuntur Alex. & recentiores. Bart. in d. l. Celſus. Bal. in l. 1. & gl. ibi. C. ubi cau. ſtat. Alex. conſ. 125. in 3. col. 4. Andr. Sicul. conſ. 17. in pen. col. lib. 2. Felin.

Felin.in c.cum contingat.in 3. col.de reſcr.& in d.c.ſi
diligenti.in 2.col. Iaſ.in l.ſi id quod. in 8. notab. ff. de
iuriſdict.omn.iudicum.

Amplia ſecundò concluſionem principalẽ potiſſi-
mum habere locum, quando agitur de damno euitā-
18 do,† quia tunc eò magis bona fides pręſumitur, prout
dicit Bal.poſt Inn.in c.per tuas.col.1.ext.de teſt. mul-
ta tradit Alciat.in tract.de præſump.reg.3. præſumpt.
5.& Cephal.in conſ.139.nu.11.vol. 1.

Primò limita ſupradictam concluſionẽ principa-
19 lem procedere,† dummodo allegetur, motus auctori
tate I. C.in l.ſi adulterium cũ inceſtu.§.idem Pollio-
ni.ff.de adult. Bal.in d.l.ſuper. C.de præſcrip. Alex.in
conſ.57.nu.5.vol.7.& in conſ.177.nu. 12.vol.6. Crau.
in conſ.258.nu.23. Calca.in conſ.28.incip. illud affe-
ram,nu.18. Ang.in l.cũ qui.§. publiciana. ff.de publi.
vbi inquit, ſis tamen cautus in allegãdo bonam fidẽ,
aliàs ſuccumbes.gl. in c.ſi quis per triginta. in tit. ſi de
feud.fuer.controuer.

20 Quæ limitatio vſq; eo procedit, † vt omittens talẽ
allegationẽ omnino ſuccumbat, iuxta ſñiam Bart. in
l.cũ quid.col.vlt.vbi ẽt Bal.ff.ſi cert.pet.per tex. in l.ſi
adulteriũ.§.idem Pollioni.ff.de adult. Anton.Bur.in
c.ſi cautio.extr.de fid.inſtr. Fran.Aret.in l.qui in alie-
na.§.1.ff.de acq.hær.Ang.in §.ſed iſtæ.col.11.Inſtitu.
de actio.Cepol.in tract.ſeruit.vrb.præd.c.2.col.2. vbi
dicit ſe vidiſſe in hoc plures errare. Iaſ. in l. non hoc.
col.fi.C.vnd.cog.Ioan.Bap. Ferret.in conſ.61.nu.13.
Ro.in cõſ.77.incip.Reuerẽde pater. & ex multis alijs
adductis p Tiraq.in tract.de præſcr.in verb.bona fide
fol.9.§.1.gl.2.& ibid.fol.12.vbi reprehendit Barba.in
conſ.41.nu.8.vol.1.& in alijs multis conſ.per eum ibi
allegatis, in quibus Barba.contrarium ſequitur.

Amplia iſtam intelligentiam maximè procedere
21 in præſcriptione præſumpta, † quia omninò allegari
debet, prout dicit Affli.ſupr.conſti.Reg.fol.mihi 120.
poſt num. 31.

Nec omittemus illud obſeruatione dignum, ſatis
eſſe allegationem bonæ fidei præſumi tacitè ex dedu
ctis, vt ſi quis aſſerat ſe fundum poſſediſſe tanq̃ ſuum,
22 † vel pro ſuo, quia hoc caſu dicetur allegatam fuiſſe
bonam fidem, vt voluit Alex.in conſ.201.lib.2. & ſe-
quitur Dec.in conſ.267.

Quinimò ſufficit allegare difficultatem probatio-
23 nis, † ad hoc, vt præſumatur bona fides, ita reſpondit
Romanus in d.conſ.77.poſt principium.

Adeò vt nec requiritur, vt talis probatio fiat in ini-
24 tio cauſæ, ſed ſufficit ſi fiat, † poſtquam cõcluſum ſit
in cauſa, quæ fuit ſententia Panormitani, in c.dudum
il 1.col.2.de elect. Alex.in l.1.col.1. C.vt quæ des.ad-
uoc.par.& Dec.in conſ.266.

Sublimita tñ ſupradictam limitationẽ non proce-
dere in p̃ſcriptione, cuius memoria vſurpari non poſ-
25 ſit,† nã tunc bona fides ſemper præſumitur, & allega-
ri non debet, vt per tex.in c.1.de præſcr.in 6. & ibi Do
ctor.& per Affl.in deciſ.239.in fi.cum multis alijs ad-
ductis per Rol.à Valle in conſ.3.nu.95.vol.1.

Secundò limita, ſi ſtatutũ requirat bonam fidẽ, q̃a
26 tunc non præſumitur, ſed opus erit † vt probeẽ per q̃-
dam ſimilia, ita Calcan.in conſ.58.incip. illud afferã
in medium. quem ſequitur Tiraq. in d. ſuo tracta. de
præſcrip.d.verſ.bona fide.cod.§. & gl.fol.9. & Cæph.
in conſ.227.nu.58.vol.2.

Sublimita prædictam limitationẽ, vt non p̃cedat,
27 ſi appareant aliquæ coniecturæ, † ex q̃bus bona fides
colligi poſſit, vt poſſeſſio longi temporis, vel ſimilia,
nã tunc huiuſmodi coniecturæ ſufficiũt abſq; alia p̃-
28 batione, † etiam q̃n ſtatutum requirat bonam fidẽ,
ita reijcit dictũ Barbat. Aymo Crauet.in ſuo tract. de
antiq.temp.1.parte, verbo quæritur ẽt num. 40. & 41.
Bar.& Doct.in l.Celſus.C.de vſucap. hãc vero mate-
riam latè Tiraq.proſequutus eſt tit.de præſcrip.glo.2.
verſ.ſed quod in dubio.cum all.verſ.ſeq.

Tertiò limita in pręſcriptione ſeruitutum, nã in ta-
29 li præſcriptione bona fides nõ præſumitẽ,† niſi aliqua
iuſta cauſa oſtendatur credulitatis, vt obſeruat glo.in
l.1.§.hoc interdicto.C.de iri.actuq; pri.Cy.in l.1.& 2.
C.de ſeruitu.& Calcan. in conſ.53.nu.1.

CONCLVSIO CCXXV.

ARGVMENTVM.

Bona fides quomodo pręſumatur ex diuturnitate temporis triginta, vel quadraginta, annorum.

SVMMARIVM.

1 *Bonæ fides præſumitur ex diuturnitate temporis 30. vel 40.annorum, & ſic ex præſcriptione.*
2 *Præſumptio malæfidei vř purgari ex curſu 30.annorum.*
3 *Mala fides allegari non põt poſt lapſum longiſſimi tẽporis.*
4 *Mala fides præcedens non tollit præſumptionẽ bonæ fidei acquiſitam per ſpatium 30.vel 40.annorum.*
5 *Mala fides nocet in præſcriptione.*
6 *Malæ fidei poſſeſſor de iure canonico nõ p̃ſcribit in æternũ.*
Poteſtas ſuprema non eſt præſcriptibilis.nu.7.
7 *Poteſtati Imperatoris non præſcribitur, niſi per tp̃s antiquiſſimũ, cuius initij memoria non extat in contrariũ.*
8 *Græci non potuerunt præſcribere contra ſuperioritatẽ Romanæ eccleſiæ cuiuſcunq; temporis propter malã fidem.*
9 *Mala fides opponi poteſt vſque ad triginta annos, & millia millium.*
10 *Intellectus ad Bar.in l.fi.C.vnde vi.*
11 *Mala fides præſumpta allegari non poteſt poſt 30. annos.*
12 *Bona fides præſumitur apud omnes perſonas præſcribẽtes eandem rem ſucceſſiuè, excepta prima illa perſona, quæ incepit præſcribere.*
13 *Bona fides inducitur etiam ex actu nullo ſtante temporis poſſeſſione.*
14 *Bona fides præſumitur ẽt ex præſcriptione, 10. annorum.*
15 *Malæ fidei præſumptio ſi eſt fortior præualet præſumptioni bonæ fidei non obſtante curſu temporis.*
Vna præſumptio tollit aliam, & fortior tollit debilitorem. ibidem.
16 *Præſumptio, quod coniunctus, familiaris, & vicinus præſumatur ſcire facta cõiuncti præfertur illi præſumptioni, quod per ſpatium triginta, & quadraginta annorũ præſumatur bona fides.*
17 *Mala fides, quæ inducitur ex ſtatuto, non tollitur ſpatio tanti temporis.*
18 *Error iuris etiam ſi proſit in pręſcriptione longi temporis, non tamen prodeſt, quando ille titulus ẽſt reprobatus à iure per ſtatutum.*
19 *Bonæ fidei præſumptio non inducitur, licet malæ fidei præſumptio ceſſet tanti temporis ſpatio.*
20 *Bona fides præſumitur ex curſu 30.annorum, vbi agitur de modico tertij præiudicio.*
21 *Bona fides licet præſumatur ex curſu 30.& 40. annorum admittitur tamen cõtra eandem pręſumptam probatio in contrarium.*
22 *Lex licet conferat vim tituli antiquitati temporis, ceſſat tamen eius prouiſio, quando apparet de expreſſa prouiſione hominis, vt ſi contrarium appareat per inſtrumenta producta per aduerſarium.*
23 *Lex quomodo prębeat efficacitatem tituli antiquitati, & lapſui temporis.*
24 *Bona fides ceſſat, quando apparet de titulo reprobato, & mala fides apertiſſimè arguitur, quę pręſcriptionem in ęternum impedit.*
25 *Probatio contra pręſumptionem iuris admittitur per indirectum.*
26 *Probari per indirectum poteſt, antiquitatem tanti temporis vim tituli non habere.*

Bonam

Bonam fidem præſu'ni ex diuturnitate tpis
triginta vel quadraginta annorum,
1 † licq; ex præſcriptione, multi tum docuere, tñ cōſul-
uere vt Innoc.& alij in c.2. de reſtit.in integr. Abb.&
alij in c.ſi diligenti.de præſcrip.Doct.in l.Celſus.ff.de
vſuca.Alex.in conſ.71.nu.1.lib.1.& in conſ.203.n.12.
vol.6.& in cōſ.4.nu.3.vol.7. Aymo Crau.in ſuo trac.
de antiq.temp.in 4.par.verbo materia iſta, num.21.&
multis ſeq.Rimi.Sen.in conſ.288.num.19. & in conſ.
246.nu.25.vol.2.in conſ.93.nu.47.& ſeq.vol.1.
2 Ratio eſt,† quia ex curſu 30.annorū vr̄ purgari præ
ſumptio malę fidei, prout dicit Bar.in l.fi.in fi.C.vnde
vi.Dec.in conſ.267.col.3.poſt med.& in cōſ. 272.col.
5.circa mediū.Iaſ.in §.ſed iſtæ.col.19.nu.100.Inſtitu.
de act.& in conſ.57. col.fi. in fi.in conſ.72. col.2. poſt
med.lib.10.& in cōſ.209.col.2.circa fi.lib.2.Curt.iun.
in conſ.52.col.4 Pau.de Caſt.in conſ.169.viſo quodā
3 proceſſu.colu.2.lib.1. vbi ait † poſt lapſum longiſſimi
temporis malam fidem allegari non poſſe, ſimiliter
Corn.in conſ.96.col.fi.lib.4.voluit bonam fidem ſim
pliciter præſumi ex lapſu longiſſimi temporis.Cępol.
in tracta.de ſerui.vrba.prædior.c.20.nu.2.& 3.
4 Amplia vſq; eo cōcluſionē procedere,† vt nec ma
la fides præcedens tollat præſumptionem bonæ fidei
per ſpatium 30.vel 40.annorū acquiſitam, hincq; cō-
ſequatur, vt nec huiuſcemodi præſcriptioni obſter, vt
tradit Dec.in l. traditionib.col.3. circa med. nu.11.&
ſeq.C.de pact.& conſ.496.col.2.circa mediū,& conſ.
638.col.1.in fi.allegat Saly. in l.2.col.fin. C.de ſeruit.
idem ſentit Ioann. Zenob.de Vbal. inter conſ. Bal.in
conſ.37 .verba reſcripti, circa fi.verſ.non obſtant ea,
quæ dicuntur. lib.3. & nouiſſimè Boer. deciſ.39.nu.7.
vbi ſimpliciter hoc dictum referr.
7 In contrariū verò † vt immò noceat mala fides in
tali præſcriptione, deſcendit ſententiā gl. in c.1.in gl.
pen.in verſ.niſi, de præſcrip.lib.6.& ibi Franc.col.fin.
quā gl.refert,& ſequitur deciſ.Neapol.deciſ.368. col.
4.verſ. & ideo voluit. idem voluit Ang. de Aret.in §.
6 furtiuæ.circa prin.Inſtit.de vſucap.vbi † de iure cano-
nico poſſeſſor malæ fidei non præſcribit in æternum,
idem placuit Abb.in c.fi.in 1.notab.de conſtit.vbi re
quiri bonam fidem, vt quis præſcribat contra ſupre-
mam poteſtatem Imperaroris,& tñ tali poteſtati non
7 præſcribitur, niſi per tp̄s antiquiſſimum, † cuius initij
memoria non extet in contrariū, vt hr̄ in l. imperiū.
ff.de iuriſd.om.iud. Imo pleriq; volunt, talem poteſta
tem ſupremam non poſſe præſcribi, idem vult Domi.
in c.ſacr.ſanct.22.diſt.quē refert,& ſequitur Feli.in c.
8 cū nobis.col.1.de præſcr.inferens † Gręcos nō potuiſ-
ſe præſcribere contra ſuperioritatem Romanæ eccle
ſiæ cuiuſcunq; temporis, propter malā fidem, eandē
opinionem ſequitur Bertach. in 3. part. ſui repertorij,
in verbo præſcriptio quomodo cauſatur.verſ.fin. Or-
land.de Curt. inter conſilia Calca.in conſ.6. col.pen.
9 circa med. vbi ait † malam fidem opponi poſſe vſq;
ad 30. annos,& millia milliū, idem ſentit Bartho. de
Vulpis inter conſ.Calcan.conſ.58.col.2. ante mediū.
Iaſ.in conſ.24.col.pen.ante med.lib.3. latiſſimè con-
ſuluit Aymo Crau.conſ.147.per totū: vbi, eo modo,
quo dictū eſt explicat Bar.in d.l.ſi.C.vnde vi.& ꝙ di
10 ctum Bar.† non procedat, vbi verè conſtatet de mala
fide aliter, quàm per præſumptionē, tenet Aret.in cōſ.
353.conſultatio. Additio ad Bar.in d.l.fin.C.vnde vi.
Quod ſi oēs Doctores cum Bart. opinione ſentientes
accuratè,& optimè inſpiciātur, videbimus illos loqui
in mala fide præſumpta. & hinc eſt, ꝙ Paul. Caſtr. in
11 conſ. 169. col. 2. † voluit malam fidem allegari non
poſſe poſt 30. annos, debear intelligi de mala fide
pręſumpta, non vera. Crau.de antiq.temp.par.4.§.ma
teria. nu.21. ex his igitur adductis firma manet & ſta-
bilis concluſio noſtra ſupraſcripta.
12 Secundò amplia concluſionē procedere,† vt pręſu
matur bona fides apud omnes perſonas præſcribētes
eandem rem ſucceſſiuè, excepta prima illa perſona, q̄
incepit præſcribere, vt tradit Gem.in c.1.col.2.de præ
ſcr.lib.6.Peruſ.in col.3.n.8.& pract.Papienſ.in forma
libell.in confeſſo.in gl.ſeruitus. col.6.nu.23. latè Iac.
Mandell.conſ.64.nu.55.& 56.quem vide.
13 Tertiò amplia concluſionē procedere vſq; eo, † vt
ſtante tanti temporis poſſeſſione etiam ex actu nullo
inducatur bona fides, ſic conſuluit Ruin. conſ.31.nu.
25.verſ.præterea quamuis vol.1.& conſ.69.col.fi.ver.
& quamuis.eod.volum.
14 Quartò amplia concluſionē locum ēt habere † in
præſcriptione 10.annorū, vt reſpondit Dec. conſ.266.
nu.5.& Dec.conſ.267.nu.5. & 4. & conſ.232. num.9.
Alex.conſ.142.conſideratis diligenrer.lib.1.& conſi.
24.ponderatis his.lib.5. & conſ.69.d.lib.5.
Primò limita concluſionē non procedere, ſi p̄ſum
ptio malæ fidei eſſet fortior, quia tunc non obſtante
dicto curſu tpis præſumptio malæ fidei fortior pręua-
15 leret, nā vna præſumptio tollit aliam † & fortior tol-
lit debiliorem.l.pen.ff.de reſtit.in integ. Fel.in c.vigi-
lanti.in fi.ext.de præſump. Bald.in conſ.249.ante fin.
ver.ſcias, ꝙ mala fides, vol.3.Boer.in deciſ.211.n.18.
par.1.Crau.d.trac.de antiq.temp.par.4.§. materia.nu.
21.Corn.conſ.136.col.fi.verſ. & per hoc.vol.2. Aret.
conſ.102.col.1. veluti ſi præſcribens erat coniunctus,
vicinus, vel familiaris, prout decidit Alex.in conſ.46.
col.3.vol.6.& rationem eſſe dicit Grat. in conſ. 125.
16 n.4. vol.1.quoniam iſta pręſumptio,† vt coniūnctus
familiaris, & vicinus præſumatur ſcire facta coniun-
cti, præferrur illi præſumptioni, vt per ſpatium 30.&
40.annorum præſumatur bona fides, cum (vt dictum
eſt) vna præſumptio tollat aliam.
Secundò limita concluſionē, niſi mala fides indu-
17 cerēt ex ſtatuto,† nā eo caſu non tolleretur ſpatio tā-
ti tpis.l.quemadmodum.C.de agric.& cenſit.cap.qui
contra iura. de reſcripr. Bar.in l. ſed ſi lege. §.ſcire.de
petit hæred. latè Ruyn.conſ.41. num.28.& 31.vol.1.
18 Alex.conſ.72.vol.2.vbi ait, † ēt ſi error iuris proſit in
præſcriptione longi temporis, hoc non procedere, qñ
ille titulus eſt reprobatus à iure per ſtatutum.
Tertiò limita concluſionē, quia licet ex tanti tpis
19 ſpatio ceſſet præſumptio malæ fidei,† non tñ induci-
tur pręſumptio bonę fidei: vt docet Bar.in d.l.ſed ſi le
ge.§.ſcire.de peti.hær.& ita tenuit D.Abb.ī c.de quar
ta.de præſc.& gl.in c.1.de his quæ fi.à Præl.ſine cōſen
ſu Capit.& in c. apoſtolicæ. de donat.& in c.cura.de
iure parro. Pau.de Caſt.in conſ.74. incip. quia fruſtra
diſputatur, circa fin.verſ.2.ratio,& Ruyn conſ.41.nu.
30.& ſeq.Alex.conſ.134.nu.15.vol.2.
Quartò limita, vt q̄uis pręſumat̄ bona fides ex cur-
20 ſu 30.annorum,† hoc nō eſt intelligendū, vbi agitur
de modico tertii p̄iudicio, iuxta ſnīām Anto.de Butr.
in c.cum eccleſia.col.vlt.ext. de cauſa poſſeſſ. & pro-
priet.qui ſic intelligit notata per Innoc. in c.2.de reſt.
in integ.& nouiſſimè Ruyn.d.conſ.41.nu.22.lib.1.
Verùm, vt prædicta concl.clarius eluceſcat, nōnul
21 la ſunt obſeruanda. Primùm,† ꝙ licet pręſumatur bo
na fides ex curſu 30. &c. vt ſupra dictum eſt, contra
tamen huiuſmodi bonam fidem præſumptam proba
tio contraria poteſt admitti, quæ varijs modis fieri po
teſt, per confeſſionem partis, auth.ſed iam neceſſe. C.
de donat.ante nupt.l.fi.ff.quod met.cau.
Secundò loco, nā licet lex vim & robur titulo anti
22 quitati tanti tpis, attulerit, hoc tñ eſt verum,† qñ ceſ-
ſat prouiſio humana, ſed qñ liquidò cōſtat de expreſ
ſa cautione hominis, vt ſi contrarium appareat per in
ſtrumenta producta ab aduerſario, ceſſat legis proui-
ſio, vt refert Crau.d.loco ſupra citato, nu.13.
Tertiò, nā lex cōfirmat, & probat quidem titulum
23 antiquitatis illius temporis, † & lapſum eiuſdē, atq;
præſcriptionem tam antiq̄, modò tñ cetera omnia ad
præſcriptionem apta,& habilia pręcedant, vt præſcri-
bens ſit capax iuris, quod præſcribitur, vt ſit in bona
fide,

fide,vel præſumpta ,qa quoties de aliquo diſputatur, omnia habilia aliunde putantur.l. qui teſtamento.in prin.ff.de teſta.c.1.de ætate,& qualitate.

24 Verùm † quãdo apparet de titulo vitioſo,& reprobato,ceſſat bona fides,& mala fides apertiſſimè arguitur,quæ præſcriptionẽ in æternum impedit,vt dictum eſt ſuprà per regulam,poſſeſſor.de reg.iur.in 6.

Quartò contra præſcriptionem iuris,qualis eſt hęc
25 de qua in præcedenti concluſione agitur, † admittiť probatio in contrariũ per indirectũ, vt vtar verbis gl.
* ſing.& * communiter approbatæ.in clem.1.de prob. ꝙ gl.inſignem & ſingularem refert, & ſequitur Socy. in conſ.242.col.2.in fi.verſi.quoniam ad hoc videbatur poſſe reſponderi.lib.2.& cõſ.191.col.2.in fi. verſ. contraria ratio ceſſat.lib.2. modò licet directò nõ admittať quis ad probandũ antiquitatẽ tanti tpis vim tituli,non admitteť tñ per indirectum, dicendo. Non
26 recuſo,† nec diſſimulo,quin antiquitas tanti tpis vim tituli non habeat,ſed aſſero illum titulum hic nõ nocere,quia præſcribens fuit in mala fide, ad probandũ adduco titulum hunc expreſſum,per quẽ apparet cõtractum fuiſſe contra expreſſam iuris prohibitionem, & contra ius quodammodo naturale &c.

Huiuſmodi enim probationes, & id genus aliæ admittuntur in contrarium,vt habemus à Crau. in d.tracta.loco ſupra citato,nu.14.

CONCLVSIO CCXXVI.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem ex coniecturis præſumi,& probari.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præſumitur, & probatur ex coniecturis, vt ex poſſeſſione longi temporis.*

1 Bonam fidem præſumi, & probari ex coniecturis,† vt ex poſſeſſione longi temporis, colligimus ex Pauli reſponſo in l. 1.§. ſi ſeruus. ff.acq.poſſ.quẽ refert,& ſequiť Alex.in conſ. vltimo. vol.1.notant Bar.& Doct.in l.Celſus.ff.de vſucap.Pariſ.in conſ.112. nu.52.vol.1. Alba.in conſ.28. num.3. Crau.de antiq.temp.par.1.§.quæritur etiam,nu.40.& 41.Bal.in conſ.20.nu.4.& 5.vol.5.Dec.in conſ.266.in conſ.ſeq.& in conſ.275.Aret.in conſ.130.Rol.à Val. in conſ.3.nu.94.vol.1.Socy.Iun.in conſ.144.num.48. vol.1.Affl.deciſ.369. nu.8.

CONCLVSIO CCXXVII.

ARGVMENTVM.

Bona fides an probetur per iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides probatur per iuramentum aſſerentis ſe aliquid feciſſe,cum ea,quæ conſiſtunt in conſciẽtia,& animo tantum,per iuramentum probentur.*

2 *Bonam fidem alleganti etiam cum iuramento nõ creditur, ſi nullus præcedat titulus,vel ſi allegetur reprobatus.*

3 *Bona fides aſſerta non probatur cum iuramento, quando præſumptio iuris eſt contra aſſerentem ipſam.*

4 *Præſumptio iuris eſt,patremfamilias ſcire ea, quæ in domo fiunt.*

5 *Bonam fidem ſi iurare vellet adoleſcens ludens cũ virgine in tenebris,ei non creditur,& quare.*

6 *Bonam fidem allegans etiam cum iuramento non creditur ſi contrarium probetur quod probari poſſit.*

7 *Bonam fidem iurans, ſi ſit homo nequam, nec fide dignus & malè audiret,ei non creditur,etiam iuranti.*

1 Bona fides præterea probatur per iuramẽtum aſſerẽtis ſe aliquid feciſſe,† nam ea, quæ in mente,& animo ſita ſunt,tantum per iuramentum probantur,vt latè dixi ſupra in concluſione,animi ꝓbatio,& ꝗ bona fides per iurm probetur,tradidit glo. notabilis in c.ſignificaſti, extra de homicid. & in l.atqui natur.§.ſi cũ me abſente.verſ. cõmittat.ff.de neg. geſt.Iaſ.in §.ſed iſtæ.nu.90.inſtit. de actio. & ibid.Iaſ. nu.22.vbi ponit infra ſcriptas limitationes.

Primò limita concluſionẽ nõ procedere, ſi nullus præcedat titulus bonam fidem alleganti, ẽt cum iuro
2 non creditur,† exempli gratia,ſi quis interrogatus cur hanc rẽ poſſideat,ipſe rñderet, ſe neſcire titulum, ſed bonam fidem habere,ipſi fides non habebitur, vt docuit Bar.in l.1.§.hoc interdictum.ff.de itinere, actuq; priua.& idem ſi adduceret titulum reprobatũ, & non bonum,Zaſ.in d.§.ſed iſtæ.nu.23.inſtit.de actio.

3 Secundò limita, vt non procedat, † ſi pſumptio iuris eſſet contra aſſerentem bonã fidẽ ,quia tunc iuro non probareť bona fides aſſerta,vt voluit Bar. in l.inter oẽs.§.rectè.ff.de furt.vtpotè ſi nota fuerit facta citatio domi ſuę & ille vellet iurare ſe ignoraſſe, & ſic
4 bonam fidẽ,ſibi non crederetur,† nam præſumptio iuris eſt, patremfamilias ſcire ea, quæ in domo fiunt, vt l.ſi tutor.C.de peric.tut.vel ſi adoleſcens luderet cum virgine in tenebris, vellet iurare bonam fidem ei non
5 crederetur,† quia præſumptio eſt contra eum, nam à iuuene, & cupido non creditur reddita virgo, vt Zaſ. d.loco ſupra citato nu.23.

Tertiò limitatur non procedere,ſi contrariũ probe
6 tur,† quod probari poſſit, vt traditum fuit à Bart. in l. 2.ff.pro empt.Inno.& ceteri in c.quia propter.§.illud. de elect.& per not. per Zaſ.in d.§.ſed iſtæ.

Quartò limita concluſionẽ, vt non procedat, ſi iurans bonam fidem eſſet homo nequam, nec fide di-
7 gnus,maleq; audiret,† nam tunc ei non crederetur ẽt iuranti,vt voluit Bal. in l.funus.in 3.oppo. C. de furt. gl.in d.c.ſignificaſti.ext.de homicid.idem Bal. in l.1. col.1.verſ.quintum exemplum.C.de ſumma. Trinit. & fid.catho.& Ang.in l.quę iudicio.ff.de accuſ.quos ſequitur Zaſ.in d.§.ſed iſtæ.nu.24.

CONCLVSIO CCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Bona fides quo pacto præſumatur ex titulo.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præſumitur ex titulo.*

2 *Bona fides ipſo iure præſumiť probata ſtante aliquo titulo.*

3 *Bona fides ſtatim præſumitur oſtenſo titulo.*

4 *Bona fides præſumitur etiam in titulo iniuſto, & ex temerarijs rationibus acquiſito.*

5 *Bona fides quomodo inducatur.*
Poſſeſſio prædeceſſoris prębet iuſtum titulũ,& errorẽ.ibi.

6 *Bona fides præſumitur etiam ſine titulo, dummodo pręceſſerit ſpatium longi temporis, vt 30.annorum.*

7 *Simul ſtat,vt quis non habeat titulum,& tamen ſit in bona fide.*

8 *Bona fides ad hoc,vt pręſumatur, oportet, vt quis iuſtũ titulũ habeat, & quod longo tempore fuerit in poſſeſſione.*

9 *Tempus longum ad bonam fidem pręſumendum arbitrio boni viri,ſeu iudicis relinquendum eſt.*

10 *Mala fides etiam poſt 30.annos poteſt allegari,ſi poſſidenti reſiſtit ius commune.*

11 *Bona fides pręſumitur in pręſcriptione longiſſimi tẽporis, etiam ſi poſſeſſio ſit contra ius.*

12 Bona

12 *Bona fides præſumitur etiã ſine titulo, quando agitur poſſeſſorio.*

13 *Bonam fidem ſine titulo non præſumi, opponere quis non poteſt, niſi dominus, vel antiquior poſſeſſor. Contrarium ibi.*

1 Bonam fidem † præſumi ex titulo colligere eſt ex Imp pp. Dioclet. & Maximiani reſcripto in l. pen. C. de euict. & ex Vlpian. reſponſo in l. Celſus. vbi plenè Bar. col. pen. ff. de vſucap. & ex c. ſi diligenti. ext. de præſcrip. & c. 1. eod. tit. in 6. Cyn. & Doct. idem voluere in l. ſuper longi. de præſcri. longi. temp. reſpondit Alex. in conſ. 134. num. 15. lib. 2. & in conſ. 94. nu. 10. d. lib. 2. & in conſ. 24. nu. 16. vol. 7. & in conſ. 134. nu. 2. vol. 7. Alben. conſuluit in conſ. 84. nu.
2 3. & in conſ. 64. nu. 62. vbi inquit † ipſo iure bonam fidem præſumi probatam, ſtãte aliquo titulo, quod idẽ ſenſit Dec. in conſ. 266. col. fi. nu. 5. Natt. in conſ. 456. nu. 16. vol. 2. & in conſ. 16. nu. 9. in conſ. 38. nu. 4. & in conſ. 230. nu. 2. vol. 1. Mant. in conſ. 297. num. 2. vol. 1.
3 vbi dicit, † bonam fidem ſtatim præſumi oſtenſo titulo, vt dixit Soc. iun. in conſ. 50. nu. 29. vol. 4. & in cõſ. 47. nu. 3. vol. 2.

Amplia concluſionẽ vſque eo procedere, vt ẽt ha-
4 beat locũ in titulo inualido, & † ex temerariis rationibus acquiſito, quod inſigniter dicit Bal. in l. 1. in fi. C. vbi cauſa ſtatus & c. quẽ refert, & ſequitur Albenſ. in d. conſ. 64. n. 63. idẽ Bal. in l. precib. col. 6. C. de impub. & in l. fi. num. 45. C. de exeq. lib. 10. Dec. in conſ. 272. col. pen. nu. 9. Abbas in conſ. 55. in cã, quæ ad pſens. in fi. lib. 2. Natt. in conſ. 72. nu. 7. vol. 1. Cacher. in deciſ. Pedemon. 160. nu. 6. Curt. iun. in conſ. 168. nu. 85. Mantua. in conſ. 297. nu. 10. vol. 1. Alex. in conſ. 75. viſis põderatis. lib. 4. & Bar. in l. 1. circa fi. C. de ſeruit. & in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actu. priua. & in l. Celſus. verſ. dic ergo. ff. de vſucap. & Rimin. ſen. in conſ. 282.
5 nu. 30. vol. 2. vbi dicit † ẽt bonam fidem induci ex eo, ꝙ maiores mei, vel auus, vel proauus dixerunt ſe emiſſe, vel titulum habuiſſe, ex hoc enim manat iuſtus error ad præſcribendum, prãterquam quod etiam poſſeſſio prædeceſſoris præbet iuſtum titulum, & errorẽ, vt in c. cura de iure patro.

Secundò amplia, vt ẽt bona fides præſumatᷣ ſine ti-
6 tulo, dummodo præceſſerit ſpatium longi tpis, † vt 30. annorũ, prout dicit Bar. in l. fi. in fi. verſ. item iſta allegatio. C. vnde vi. Bal. in l. pen. C. quib. nõ obna. long. temp. præſcrip. Cyn. in l. ſuper longi. & ibi Ang. col. 3. verſ. tu autem dicas. C. de præſcrip. long. tempo. Alex. in diſputat. ſua incip. Sigiſmundus. col. 31. Arch. in c. 1. verſ. bona fides de præſcrip. in 6. Innoc. in c. 2. col. 3. verſ. itẽ nota, ꝙ licet. de in integ reſtit. Abb. in c. ſi diligenti. col. 3. de præſcrip. Aret. conſ. 105. col. pen. ſub nu. 7. verſ. illud ẽt non lateat. incip. in cã & quæſtione, & cõſ. 153. incipit, conſultatio propoſita. in fi. col. fin. verſ. non obſtat, ſi dicat aliquis. Nicell. concord. 154. Imol. in l. Celſus. col. 3. in prin. verſ. & p pdictis. Rui. cõſ. 44. nu. 17. & conſ. 115. nu. 6. & in conſ. 118. num. 4. vol. 4. Dec. conſ 267. nu. 5. Pariſ. cõſ. 266. nu. 88. vol. 3.
7 ſtat enim ſimul † vt quis nõ habeat titulũ, & tñ ſit in bona fide, ſecundũ Bart. in l. Celſus. ff. de vſucap. per gl. in l. ſi quis emptionis, in ver. tenuerit. C. de præſcri. 30. vel 40. annor. quam ſequitur Alcia. in tract. de præſum. pt. reg. 3. præſum. 5. nu. 21.

Hinc tñ ſententiæ aduerſari videtur Bomb. in cõſi. 29. vbi dicit, ad hoc vt præſumatur bona fides neceſſe
8 eſſe, † vt quis iuſtum titulum habeat, & ꝙ longo tempore fuerit in poſſeſſione, & ita videtur innuere, ſine titulo non dari bonam fidem, licet præceſſerit ſpatiũ longi temporis, per multas auctoritates per eum alle-
9 gatas, vbi etiam aſſerit † prædictum longum tempus arbitrio boni viri, ſeu iudicis relinquendum eſſe.

Intellige ſecũdam ampliationem, vt nõ procedat, ſi poſſidenti reſiſtit ius commune, quia tunc ẽt poſt
10 30. annos † poteſt allegari mala fides, docuit Bar. in l. quemadmodũ. col. 1. in fi. verſ. nota ex hoc. C. de agr. & cenſit. lib. 11. Arch. in c. 1. in prin. de præſcrip. Innoc. in c. 2. nu. 6. verſ. item nota, quòd licet. de in integ. reſtit. & ibi Ioan. And nu. 6. Abb. in c. bonæ. 2. nu. 21. de poſtul. prælat. Imo. in d. c. 2. col. fi. verſ. item aduerte. Domini de Rot. deciſ. 268. incip. collatio, in nouis, aliàs 7. de iurepatro.

Limitanda eſt hæc intelligẽtia ad proximã ampliationẽ, non procedere in præſcriptione longiſſimi tem-
11 poris, † quia tunc præſumitur bona fides, ẽt ſi poſſeſſio ſit contra ius, vt reſpondit Abb. conſ. 102. num. 1. verſ. & primò circa articulũ qui teſtatur. Imo. in c. 2. de in integ. reſtit. huc ſpectat, ꝙ obſeruat Bar. in l. quæritur. C. vnde vi. & vt probari in c. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſſio. & propriet. Alex. conſ. 110. nu. 6. lib. 1. per l. 3. §. ſi ſeruus. de acquir. poſ. quod ſequitur Rayn. conſ. 118. nu. 2. ſub verſ. nec obſtat. vol. 4.

Tertiò amplia concluſionẽ tũm maximè, pcedere, qñ agitur poſſeſſorio, quia tunc præſumitur bona
12 fides † ẽt ſine titulo, vt traditum fuit à Dom. c. 1. col. 2. verſ. ſed pone. de præſcr. in 6. Inno. in c. 2. vol. 3. verſ. ſed ſi agitur. & ibi Ioan. And. v. r. & quãuis. & Card. nu. 6. & Imo. col. fi. verſ. itẽ aduerte. de reſtit. in integr.

Quartò amplia prædictã concluſionem, vſq; eo pcedere, vt exceptio in cõtrariũ, id eſt, bonam fidẽ ſine
13 titulo non pſumi, nõ poſſit opponi, † niſi per dñm, vel antiquiorem poſſeſſorẽ, ita Bart. in l. fi. col. 3. verſ. ſed contra pdicta oppo. C. vnde vi. & in l. Celſus. col. 4. ver. ſed contra hoc, & ibi Bald. nu. 85. & in l. Celſus. col. 4. ff de vſuca. Alex. in conſ. 200. col. 2. verſ. pterea in dubio. vol. 2. Abb. in c. ſi diligenti, col. 3. verſ. examinemus nunc. de præſcr. & ibi Anto. de But. col. 2. verſ. quomodo. Bal. in l. 1. col. 3. verſ. aut loquimur reſpectu. C. vnde vi. & in l. ſuper longi. verſ. nunc habemus. de præſcrip. Pract. Papien. in reſpon. rei conuen. & oppo. except. præſcrip. nu. 16. Ruy. conſ. 129. col. fi. vol. 4.

Ab hoc diſſenſit Imo. in c. ſi. col. 4. ver. ſed aduerte, de præſcrip. Fel. in c. ſi diligẽ. col. 2. verſ. ſi tu diceres. & col. 5. verſ. & dixit Bar. eo. tit. Imol. in l. Celſus. col. 2. ver. itẽ adde. & ibi Claud. col. 7. verſ. itẽ obiecit Bar. ff. de vſuca. Alex. cõſ. 192. col. 1. ver. non obſtat, vol. 2. Ang. Aret. in §. ſi qs à nõ dño. n. 4. Inſtit. de rer. diuiſio.

CONCLVSIO CCXXIX.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem præſumi ex titulo renunciationis & diuiſionis.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præſumitur ex titulo renunciationis.*

2 *Bona fides ex titulo diuiſionis præſumitur, qui efficax eſt ad inducendam præſcriptionem.*

1 Bona fides inſuper præſumitur ex titulo renunciationis, † vt tradit Dec. in conſ. 265. vol. 4. ſub fi. Ratio eſt, quia bona fides ex titulo vero, vel falſo præſumitur, vt ſupra dictum eſt, & notat Bar. in d. l. Celſus. verſ. dic ergo. ff. de vſuca. ſequitur Abb. in conſ. 55. in cauſa, quæ ad præſens. in fin. & in conſ. 22. incip. quidã Ioan. lib. 2. Alex. in cõſ. 75. incip. viſis põderatis. col. pen. li. 4. Bal. in l. 1. circa fi. C. de ſeru. & in conſ. 200. incip. viſo, & diſcuſſo. col. 1. volu. 2. & videas, quæ ſupra diximus in concl. præcedenti.

2 Præterea præſumitur ẽt ex titulo diuiſionis, † qui titulus efficax eſt ad inducendam præſcriptionẽ, prout dicit latè Dec. in conſ. 266. nu. 5. facit tex. in §. 1. Inſti. de vſucap. l. ſi quis emptionis. in princ. C. de præſcrip.

30.vel 40.annorum,in l. præſcriptio. C.quib. non obſter long. temp. præſcript. & ſcribit Alex.in conſ.24. pooderatis his.lib.5. allegat notata in l. cum ſolus. ff. de vſucap.& in l.1.C.communia vtriuſ.iudic.

CONCLVSIO CCXXX.

ARGVMENTVM.

Bona fides in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus probari poteſt per hiſtorias,& quomodo.*
2 *Iuriſpatronatus probatur per literas inciſas in marmore, vel lapidibus templi.*
3 *Bona fides probatur per famam, & ipſa præſtat iuſtum titulum ad præſcribendum.*
4 *Bona fides præſumitur ex authoritate Principis.*
5 *Bona fides cauſatur ex dicto,& verbis ſuperioris.*

Bonam fidem in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus probari poſſe per hiſtorias
1 narrãtes eos,† qui te anteceſſerunt, fundamẽta iecisse illi eccleſiæ,dixit Purpur.in l.1.nu.154. ff.ſi cer.pet.& idẽ tradidere recentiores oẽs Auinionenſes in c.cum eccleſia Sutrina ext.de cauſ.poſ.& ꝓprie.col.21.verſ.
2 tertia coniectura ꝙ quidẽ illa ratio confirmat † quia iuſpatronatus probaẽ per literas inciſas in marmore, vel lapidibus tẽpli, ſecundùm Bal. conſ.310. lib.5.de quo literis infra dicetur in concl.iuſpatronatus.

3 Ad hæc probaẽ ẽt bona fides per famã † quæ quidẽ fama præſtat iuſtum titulũ ad præſcribendũ, prout dicit Bar.in d.l.Celſus.ff.de vſuc.in l.2.§.hoc interdicto ff.de itin.actuq; pri. cũ ſimilib. & Alc.in cõſ.403.n.5.

4 Prout præſumitur ẽt † ex auctoritate Principis, ita docuit Matth.de Affl.in feudal.in titulo quæ ſint Regalia per Imper.Feder.nu.127. vbi teſtem laudat Bal. in l.1.C.de furt.& quod idẽ obſeruat Fely.in conſ.24.
5 nu.2. vbi dicit, bonam fidem dimanare ex dicto, † & verbis ſuperioris,teſtando Bar.in d.l.Celſus.ff. de vſucap.& gl.in l.Titio fundus.ff.de condi.& dem.

CONCLVSIO CCXXXI.

ARGVMENTVM.

Bona fides quomodo in dubio præſumatur in poſſidente,& ex poſſeſſione.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides in dubio præſumitur in poſſidẽte, & ex poſſeſſione,niſi probetur contrariũ præcipue ſi habet titulum verum, vel putatiuum etiam ex errore iniuſto.*
2 *Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, etiã ſi poſſeſſor ſit ſine titulo, dummodo ius non contradicat.*
3 *Titulus putatiuus etiam ex errore iniuſto procedit quo ad acquiſitionẽ fructuum,non autem quoad vſucapionem.*
4 *Error in titulo debet eſſe probabilis,alias vſucapio non procedit.*
5 *Intellectus gl.in l.1.C.vbi cauſ.ſtat.& l.igitur.§.poteſt.ff. de liber. cauſ.*

1 Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, & ex poſſeſſione, † niſi probeẽ cõtrariũ, vt argumento eſſe poteſt Venulei reſpõſum in l.pen. ff.de euic.gl.in c.diligenti.ibi Doct.de præſcrip.Abb. in c.ſanctorum.eo.tit.gl.in c.cũ eccleſia.ext.de cauſ. poſ. & propr. Alex. conſ.200.col.1.2. vol. & conſ.35. col.pen.vol.4.Franc.Curt.conſ.82.col.2.

Iſtud aũt intelligendũ eſt, ſi habeat titulum verũ, vel putatiuum,ẽt ex errore iniuſto.l.igitur.§.põt.ff.de libera.cauſ.& l.ſicut.§.primò,ff.de vſucap.& ita tenet
* Bar.in l.Celſus.ff.de vſucap.d.titu.& eſt * communis opinio,ſicut Atteſtatur Aleiat.tract.de præſump.3.regula præſumpt.5.nu.1. vbi eã ſequitur, & ad ea rñdet, quæ contrariũ ſentientes obiiciunt, & inſignis Doct. D.Io.Franc.Balb.in d.l. Celſus.col.33.verſ.2. conclu. & Barbat. in conſ.4. incip. illud afferam in medium, vol.1.& Soc.Iun.in conſ.76.nu.60.vol.1.

2 Amplia concluſionẽ, vt ẽt procedat, † ſi poſſeſſor ſit ſine titulo,dummodo ius nõ contradicat, prout dicit Balb.in l.Celſus.de vſucap.par.3.verſ.tertia cõcluſio,
* vbi atteſtatur de * cõmuni, Couarr. in reg. poſſeſſor. de reg.iur.tit.6 §.6.nu.2.part.& Cur. Sen.in cõſ. 61.n. 5.vbi alleg.gl.in l.ſi quis emptionis tit. in verſ. tenuerint.C.de præſcr.30.annor.Ang.in l.ſuper longi.C.de præſcr.long temp.Bal.in repet.l.1.col.4.C.vnde vi.

3 Limita ꝙ ſupra dixi, † ſufficere titulum putatiuum ẽt ex errore iniuſto, vt vſq; eo procedat quoad acquiſitionem fructuum nõ aũt quoad vſucapionẽ,ita me docuit Iino.in l.ſi.C.vnde vi.& hãc opinionẽ arbitraẽ veriorem Alcia.loco ſupra citato,nu.5.pro quo addu
4 cit tex.in l.ſi.C.pro ſuo,† qui requirit: vt error in titulo ſit probabilis,alioqui vſucapio nõ procedit, & hoc eſt de mente gl.in l.1.C.vbi cau.ſtat. quæ ſi diligenter inſpiciatur,probat contra Bar. dum requirit glo.quaſi poſſeſſionem 30.annorum. quando ſeruus ex iniuſtis cauſis crederet ſe liberum eſſe, & tamẽ ſi ꝑſumeretur bona fides,ſatis eſſet quaſi poſſeſſio 20.anno.l.2.C.de long.temp.præſcr. quæ pro liber.

5 Nec obſtat l.igitur.§.põt.ff.de liber.cau.q a † ibi nõ probaẽ poſſeſſionem inductã ex tali errore iniuſto ſatis eſſe ad vſucapionẽ, ſed ſimpliciter talis vtitur commodo poſſeſſoris quantũ ſit ad inſtruendũ iudiciũ, vt ibi habetur.& ratio eſt: q a quoad illud cõmodum ſatis eſt,ne ſit in mala fide,licet non habeat bonã: inter hæc enim eſt dare mediũ,vt dicit Bar. in l.ſed ſi lege. §.icite. ff.de pet.hær. Pau.de Caſt.conſ.289.in vlt.col. Alc.in d.tract.de præſum.reg.3.præſump.5.nu.5.

CONCLVSIO CCXXXII.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem an per depoſitionem vnius teſtis probari, & cur.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides probatur per depoſitionem vnius teſtis.*
2 *Bona fides per indicia probari poteſt.*

1 Bonam fidem per depoſitionẽ vnius teſtis † probari, conſuluit Iaco. Mandell. conſ.28.nu.3.Alex.conſ.54.nu.9.vol.6.gl. & Doct.in l.ſi quis.C.ad leg.Iul. maieſt.& in l.maritus. ff.de q. & plenè Bar.in l.2.§.item Cornelio. ff.de quæſtionib.& in l.admonendi.poſt gl.ff.de iureiur.& Alex. cõſ.187. nu.8.vol.2. Bald.in l. Celſus.ff.de vſucap. Ang. in l.ſi quis.de præſcript.30.anno.& Io.de Imol.in repet.c.ſi. in 2.char.de præſcrpt.

2 Ratio eſt, † quia cũ bona fides per indicia probari poſſit.l.pen.vbi Bal.C.de euict.& Bar.in l.Celſus.col. 4.nu.18.meritò etiam per vnum teſtem probatur,prout etiam dicit Abb.in conſ.102.col.1.

CON-

12 *Bona fides præſumitur etiã ſine titulo, quando agitur poſ-
ſeſſorio.*
13 *Bonam fidem ſine titulo non præſumi, opponere quis non
poteſt, niſi dominus, vel antiquior poſſeſſor.*
Contrarium ibi.

1 Bonam fidem † præſumi ex titulo colligere
eſt ex Impp. Dioclet. & Maximian.
reſcripto in l. pen. C. de euict. & ex Vlpian. reſponſo
in l. Celſus. vbi plenè Bar. col. pen. ff. de vſucap. & ex c.
ſi diligenti. ext. de præſcrip. & c. 1. eod. tit. in 6. Cyn. &
Doct. idem voluere in l. ſuper longi. de præſcri. longi.
temp. reſpondit Alex. in conſ. 134. num. 15. lib. 2. & in
conſ. 94. nu. 10. d. lib. 2. & in conſ. 24. nu. 16. vol. 7. & in
conſ. 134. nu. 2. vol. 7. Alben. conſuluit in conſ. 84. nu.
2 3. & in conſ. 64. nu. 62. vbi inquit † ipſo iure bonam fi-
dem præſumi probatam, ſtãte aliquo titulo, quod idẽ
ſenſit Dec. in conſ. 266. col. fi. nu. 5. Natt. in conſ. 456.
nu. 16. vol. 2. & in conſ. 16. nu. 9. in conſ. 38. nu. 4. & in
conſ. 230. nu. 2. vol. 1. Mant. in conſ. 297. num. 2. vol. 1.
3 vbi dicit, † bonam fidem ſtatim præſumi oſtenſo titu
lo, vt dixit Soc. iun. in conſ. 50. nu. 29. vol. 4. & in cõſ.
47. nu. 3. vol. 2.

Amplia concluſionẽ vſque eo procedere, vt ẽt ha-
4 beat locũ in titulo inualido, & † ex temerariis rationi
bus acquiſito, quod inſigniter dicit Bal. in l. 1. in fi. C.
vbi cauſa ſtatus & c. quẽ refert, & ſequitur Albenſ. in
d. conſ. 64. n. 63. idẽ Bal. in l. precib. col. 6. C. de impub.
& in l. fi. num. 45. C. de exeq. lib. 10. Dec. in conſ. 272.
col. pen. nu. 9. Abbas in conſ. 55. in cã, quæ ad p̃ſens. in
fi. lib. 2. Natt. in conſ. 72. nu. 7. vol. 1. Cacher. in deciſ.
Pedemon. 160. nu. 6. Curt. iun. in conſ. 168. nu. 45. Man
tua. in conſ. 297. nu. 10. vol. 1. Alex. in conſ. 75. viſis põ
deratis. lib. 4. & Bar. in l. 1. circa fi. C. de ſeruit. & in l. 1.
§. hoc interdicto. ff. de itin. actu. priua. & in l. Celſus.
verſ. dic ergo. ff. de vſucap. & Rumin. ſen. in conſ. 282.
5 nu. 30. vol. 2. vbi dicit † ẽt bonam fidem induci ex eo,
ꝙ maiores mei, vel auus, vel proauus dixerunt ſe emiſ
ſe, vel titulum habuiſſe, ex hoc enim manat iuſtus er-
ror ad præſcribendum, præterquam quod etiam poſ-
ſeſſio prædeceſſoris præbet iuſtum titulum, & errorẽ,
vt in c. cura de iure patro.

Secundo amplia, vt ẽt bona fides præſumat̃ ſine ti-
6 tulo, dummodo præceſſerit ſpatium longi tpis, vt 30.
annorũ, prout dicit Bar. in l. fi. in fi. verſ. item iſt. alle-
gatio. C. vnde vi. Bal. in l. pen. C. quib. nõ obiic. long.
temp. præſcrip. Cyn. in l. ſuper longi. & ibi Ang. col. 3.
verſ. tu autem dicas. C. de præſcrip. long. tempo. Alex.
in diſputat. ſua incip. Sigiſmundus. col. 31. Arch. in c.
1. verſ. bona fides de præſcrip. in 6. Innoc. in c. 2. col. 3.
verſ. itẽ nota, ꝙ licet. de in integ. reſtit. Abb. in c. ſi dili
genti. col. 3. de præſcrip. Alex. conſ. 105. col. pen. ſub
nu. 7. verſ. illud ẽt non lateat. incip. in cã & quæſtione,
& cõſ. 153. incipit, conſultatio propoſita. in fi. col. fin.
verſ. non obſtat, ſi dicat aliquis. Nicell. concord. 154.
Imol. in l. Celſus. col. 3. in prin. verſ. & p̃ p̃dictis. Rui.
cõſ. 44. nu. 17. & conſ. 115. nu. 6. & in conſ. 128. num. 4.
vol. 4. Dec. conſ. 267. nu. 5. Pariſ. cõſ. 266. nu. 88. vol. 3.
7 ſtat enim ſimul † vt quis nõ habeat titulũ, & tñ ſit in
bona fide, ſecundũ Bart. in l. Celſus. ff. de vſucap. per
gl. in l. ſi quis emptionis, in ver. tenuerit. C. de præſcrip.
30. vel 40. annor. quam ſequitur Alcia. in tract. de præ
ſum. pr. reg. 3. præſum. 5. nu. 21.

Hinc tñ ſententiæ aduerſari videtur Bomb. in cõſ.
29. vbi dicit, ad hoc vt præſumatur bona fides neceſſe
8 eſſe, † vt quis iuſtum titulum habeat, & ꝙ longo tem
pore fuerit in poſſeſſione, & ita videtur innuere, ſine
titulo non dari bonam fidem, licet præceſſerit ſpatiũ
longi temporis, per multas auctoritates per eum alle
9 gatas, vbi etiam aſſerit † prædictum longum tempus
arbitrio boni viri, ſeu iudicis relinquendum eſſe.

Intellige ſecũdam ampliationem, vt nõ procedat,
ſi poſſidenti reſiſtit ius commune, quia tunc ẽt poſt
10 30. annos † poteſt allegari mala fides, docuit Bar. in l.
quemadmodũ. col. 1. in fi. verſ. nota ex hoc. C. de agr.
& cenſit. lib. 11. Arch. in c. 1. in prin. de præſcrip. Inno.
in c. 2. nu. 6. verſ. item nota, quòd licet. de in integ. re-
ſtit. & ibi Ioan. And. nu. 6. Abb. in c. bonæ. 2. nu. 21. de
poſtul. prælat. Imo. in d. c. 2. col. fi. verſ. item aducrte.
Domini de Rot. deciſ. 268. incip. collatio, in nouis,
aliàs 7. de iure patro.

Limitanda eſt hæc intelligẽtia ad proximã amplia
tionẽ, non procedere in præſcriptione longiſſimi tem
11 poris, † quia tunc præſumitur bona fides, ẽt ſi poſſeſ-
ſio ſit contra ius, vt reſpondit Abb. conſ. 102. num. 1.
verſ. & primò circa articulũ qui teſtatur, Inno. in c. 2.
de in integ. reſtit. huc ſpectat, ꝙ obſeruat Bar. in l. quæ
ritur. C. vnde vi. & vr̃ probari in c. cum eccleſia Sutra-
na, de cauſa poſſeſſio. & propriet. Alex. conſ. 110. nu.
6. lib. 1. per l. 3. §. ſi ſeruus. de acquir. poſ. quod ſequitur
Rayn. conſ. 118. nu. 2. ſub verſ. nec obſtat. vol. 4.

Tertiò amplia concluſionẽ iũm maximè p̃cede-
re, qñ agitur poſſeſſorio, quia tunc præſumitur bona
12 fides † ẽt ſine titulo, vt traditum fuit à Dom. c. 1. col.
2. verſ. ſed pone. de præſcr. in 6. Inno. in c. 2. col. 3. verſ.
ſed ſi agitur. & ibi Ioan. And. v. r. & quãuis. & Card.
nu. 6. & Imo. col. fi. verſ. ite aducrte. de reſtit. in integr.

Quartò amplia prædictã concluſionem, vſq; eo p̃-
cedere, vt exceptio in cõtrariũ, id eſt, bonam fidẽ ſine
13 titulo non p̃ſumi, nõ poſſit oppõni, † niſi per dñm,
vel antiquiorem poſſeſſorẽ, ita Bart. in l. fi. col. 3. verſ.
ſed contra p̃dicta oppo. C. vnde vi. & in l. Celſus. col.
4. verſ. ſed contra hoc, & ibi Bald. nu. 85. & in l. Celſus.
col. 4. ff. de vſuca. Alex. in conſ. 200. col. 2. verſ. p̃terea
in dubio. vol. 2. Abb. in c. ſi diligenti. col. 3. verſ. exami
nemus nunc, de præſcr. & ibi Anto. de But. col. 2. verſ.
quomodo. Bal. in l. 1. col. 3. verſ. aut loquitur reſpectu.
C. vnde vi. & in l. ſuper longi. verſ. nunc habemus. de
præſcrip. Pract. Papien. in reſpon. rei conuen. & oppo.
except. præſcrip. nu. 16. Ruy. conſ. 129. col. fi. vol. 4.

Ab hoc diſſenſit Inno. in c. fi. col. 4. ver. ſed aducrte,
de præſcrip. Fel. in c. ſi diligẽti. col. 2. verſ. ſi tu diceres.
& col. 5. verſ. & dixit Bar. eo. tit. Imol. in l. Celſus. col.
2. ver. itẽ aduc. & ibi Claud. col. 7. verſ. itẽ obiicit Bar.
ff. de vſuca. Alex. cõſ. 192. col. 1. ver. non obſtat, vol. 2.
Ang. Aret. in §. ſi qs à nõ dño. n. 4. Inſtit. de rer. diuiſio.

CONCLVSIO CCXXIX.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem præſumi ex titulo renunciationis & diuiſionis.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præſumitur ex titulo renunciationis.*
2 *Bona fides ex titulo diuiſionis præſumitur, qui efficax eſt
ad inducendam præſcriptionem.*

1 Bona fides inſuper præſumitur ex titulo renun
ciationis, † vt ſẽſit Dec. in conſ. 265. vol.
4. ſub fi. Ratio eſt, quia bona fides ex titulo vero, vel
falſo præſumitur, vt ſupra dictum eſt, & notat Bar. in
d. l. Celſus. verſ. dic ergo. ff. de vſuca. ſequitur Abb. in
conſ. 55. in cauſa, quæ ad præſens. in fin. & in conſ. 22.
incip. quidã Ioan. lib. 2. Alex. in cõſ. 75. incip. viſis põ-
deratis. col. pen. li. 4. Bal. in l. 1. circa fi. C. de ſeru. & in
conſ. 200. incip. viſo, & diſcuſſo. col. 1. volu. 2. & vide
ea, quæ ſupra diximus in concl. præcedenti.

2 Prætcrea præſumitur ẽt ex titulo diuiſionis, † qui ti
tulus efficax eſt ad inducendam præſcriptionẽ, prout
dicit latè Dec. in conſ. 266. nu. 5. facit tex. in §. 1. Inſti.
de vſucap. l. ſi quis emptionis. in princ. C. de præſcrip.

30. vel

Digitized by Google

30.vel 40.annorum,in l. præſcriptio. C.quib. non obſtet long. temp. præſcript. & ſcribit Alex.in conſ.24. ponderatis his.lib.5. allegat notata in l. cum ſolus. ff. de vſucap.& in l.1.C.communia vtriuſ.iudic.

CONCLVSIO CCXXX.

ARGVMENTVM.

Bona fides in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus probari poteſt per hiſtorias, & quomodo.*
2 *Iuriſpatronatus probatur per literas inciſas in marmore, vel lapidibus templi.*
3 *Bona fides probatur per famam, & ipſa præſtat iuſtum titulum ad præſcribendum.*
4 *Bona fides præſumitur ex authoritate Principis.*
5 *Bona fides cauſatur ex dicto, & verbis ſuperioris.*

Bonam fidem in quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus probari poſſe per hiſtorias
1 narrãtes eos,† qui te anteceſſerunt, fundamẽta ieciſſe illi eccleſiæ,dixit Purpur.in l.1.nu.154. ff.ſi cer.pet.& idẽ tradidere recentiores oẽs Auinionenſes in c.cum eccleſia Sutrina ext.de cauſ.poſ.& ꝓprie.col.21.verſ.
2 tertia coniectura,ꝙ quidẽ illa ratio confirmat † quia iuſpatronatus probatũ per literas inciſas in marmore, vel lapidibus tẽpli, ſecundùm Bal. conſ.310. lib.5.de quo literis infra dicetur in concl.iuſpatronatus.
3 Ad hæc probatũ ẽt bona fides per famã † quæ quidẽ fama præſtat iuſtum titulũ ad præſcribendũ, prout dicit Bar.in d.l.Celſus.ff.de vſuc.in l.2.§.hoc interdicto ff.de itin.actuq; pri. cũ ſimilib. & Alc.in cõſ.403.n.5.
4 Prout præſumitur ẽt † ex auctoritate Principis, ita docuit Matth.de Affl.in feudal.in titulo quæ ſint Regalia per Imper.Feder.nu.127. vbi teſtem laudat Bal. in l.1.C.de furt.& quod idẽ obſeruat Fely.in conſ.24.
5 nu. 2. vbi dicit, bonam fidem dimanare ex dicto, † & verbis ſuperioris,teſtando Bar.in d.l.Celſus.ff. de vſucap.& gl.in l.Titio fundus.ff.de condi.& dem.

CONCLVSIO CCXXXI.

ARGVMENTVM.

Bona fides quomodo in dubio præſumatur in poſſidente, & ex poſſeſſione.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides in dubio præſumitur in poſſidẽte, & ex poſſeſſione, niſi probetur contrariũ præcipuè ſi habet titulum verum, vel putatiuum etiam ex errore iniuſto.*
2 *Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, etiã ſi poſſeſſor ſit ſine titulo, dummodo ius non contradicat.*
3 *Titulus putatiuus etiam ex errore iniuſto procedit quo ad acquiſitionẽ fructuum, non autem quoad vſucapionem.*
4 *Error in titulo debet eſſe probabilis, alias vſucapio non procedit.*
5 *Intellectus gl.in l.1.C.vbi cauſ.ſtat.& l.igitur.§.poteſt.ff. de liber.cauſ.*

1 Bona fides in dubio præſumitur in poſſidente, & ex poſſeſſione, † niſi probet̃ cõtrariũ, vt argumento eſſe poteſt Venulci reſpõſum in l.pen. ff.de euic.gl.in c.diligenti.ibi Doct.de præſcrip.Abb. in c.ſanctorum.eo.tit.gl.in c.cũ eccleſia.ext.de cauſ. poſ.& propr.Alex.conſ.200.col.1.2.vol.& conſ.35. col.pen.vol.4.Franc.Curt.conſ.82.col.2.

Iſtud aũt intelligendũ eſt, ſi habeat titulum verũ, vel putatiuum,ẽt ex errore iniuſto.l.igitur.§.põt.ff.de libera.cauſ.& l.ſicut.§.primò,ff.de vſucap.& ita tenet
* Bar.in l.Celſus.ff.de vſucap.d.titu.& eſt * communis opinio,ſicut Atteſtatur Alciat.tract.de præſump.3.regula præſumpt.5.nu.1. vbi eã ſequitur, & ad ea rñdet, quæ contrariũ ſentientes obiiciunt, & inſignis Doct. D.Io.Franc.Balb.in d.l. Celſus.col.33.verſ.2. conclu. & Barbat. in conſ.4. incip. illud afferam in medium, vol.1.& Soc.Iun.in conſ.76.nu.60.vol.1.
2 Amplia concluſionẽ, vt ẽt procedat, † ſi poſſeſſor ſit ſine titulo,dummodo ius nõ contradicat, put dicit Balb.in l.Celſus.de vſucap.par.3.verſ.tertia cõcluſio,
* vbi atteſtatur de * cõmuni, Couarr. in reg. poſſeſſor. de reg.iur.tit.6.§.6.nu.2.part.& Cur. Sen.in cõſ. 61.n. 5.vbi alleg.gl.in l.ſi quis emptionis tit. in verſ. tenuerint.C.de præſcr.30.annor.Ang.in l.ſuper longi.C.de præſcr.long.temp.Bal.in repet.l.1.col.4.C.vnde vi.
3 Limita ꝙ ſupra dixi, † ſufficere titulum putatiuum ẽt ex errore iniuſto, vt vſq; eo procedat quoad acquiſitionem fructuum:nõ aũt quoad vſucapionẽ,ita me docuit Imo.in l.fi.C.vnde vi.& hãc opinionẽ arbitrat̃ veriorem Alcia.loco ſupra citato,nu.5.pro quo addu
4 cit tex.in l.fi.C.pro ſuo,† qui requirit: vt error in titulo ſit probabilis,alioqui vſucapio nõ procedit, & hoc eſt de mente gl.in l.1.C.vbi cau.ſtat. quæ ſi diligenter inſpiciatur,probat contra Bar. dum requirit glo.quaſi poſſeſſionem 30.annorum. quando ſeruus ex iniuſtis cauſis crederet ſe liberum eſſe, & tamẽ ſi pſumeretur bona fides,ſatis eſſet quaſi poſſeſſio 20.anno.l.2.C.de long.temp.præſcr. quæ pro liber.
5 Nec obſtat l.igitur.§.põt.ff.de liber.cau.q̃a † ibi nõ probatũ poſſeſſionem inductã ex tali errore iniuſto ſatis eſſe ad vſucapionẽ, ſed ſimpliciter talis vtitur commodo poſſeſſoris quantũ ſit ad inſtruendũ iudiciũ, vt ibi habetur.& ratio eſt: q̃a quoad illud cõmodum ſatis eſt,ne ſit in mala fide,licet non habeat bonã: inter hæc enim eſt dare mediũ,vt dicit Bar. in l.ſed ſi lege. §.ſcire.ff.de pet.hær.Pau.de Caſt.conſ.289.in vlt.col. Alc.in d.tract.de præſum.reg.3.præſump.5.nu.5.

CONCLVSIO CCXXXII.

ARGVMENTVM.

Bonam fidem an per depoſitionem vnius teſtis probari, & cur.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides probatur per depoſitionem vnius teſtis.*
2 *Bona fides per indicia probari poteſt.*

1 Bonam fidem per depoſitionẽ vnius teſtis † probari, conſuluit Iaco. Mandell. conſ.28.nu.3.Alex.conſ.54.nu.9.vol.6.gl. & Doct.in l.ſi quis.C.ad leg.Iul. maieſt.& in l.maritus. ff.de q. & plenè Bar.in l.2.§.item Cornelio. ff.de quæſtionib.& in l.admonendi.poſt gl.ff.de iureiur.& Alex. cõſ.157. nu.8.vol.2. Bald.in l. Celſus.ff.de vſucap. Ang. in l.ſi quis.de præſcript.30.anno.& Io.de Imol.in repet.c.fi. in 2.char.de præſcrpt.
2 Ratio eſt, † quia cũ bona fides per indicia probari poſſit.l.pen.vbi Bal.C.de euict.& Bar.in l.Celſus.col. 4.nu.18.meritò etiam per vnum teſtem probatur,prout etiam dicit Abb.in conſ.102.col.1.

CON-

CONCLVSIO CCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Quomodo quis probetur bonæ cõditionis.

SVMMARIVM.

1 *Bonæ conditionis quem eſſe, ſi teſtis deponat, & reddat rationem, quia ſum vicinus, probat.*

2 *Bonæ conditionis quem eſſe probat etiam teſtis deponens ſuper diuitijs, vel paupertate, vel fama, ſi eſt vicinus.*

3 *Ratio ſcientiæ teſtis, quia ſum vicinus, non ſufficit, vbi agit̃ de probatione eorum, quæ in genere ſciri non poſſunt.*

4 *Teſtes regulariter debent ex neceſſitate concludere.*

Bonæ cõditionis quem eſſe ſi teſtis deponat, & reddat rationem: quia ſum vicinus
1 † hunc probare, docuere Bar. & Alex. in l. 1. ff. ſi certũ pet. & ibi Purpur. nu. 92. verſ. ex qua. Alex. in conſ. 50. col. pen. nu. 17. Fel. in c. literis. col. 1. de præſump. Bart. in l. de ætate. ff. de min. & in l. ſi cui. §. hiſdẽ. de accuſa. Bal. in auth. quas actiones. in fi. C. de ſacroſ. eccl.

Amplia cõcluſionem procedere etiam, ſi teſtis de-
2 ponat ſuper diuitijs, vel paupertate, † ſiue fama; nam in iis, quæ in vniuerſum ſciri poſſunt, qualia ſunt prædicta, ſufficit prædicta ratio atteſtationis, vt habemus à Bal. in l. ſi. §. 1. col. 6. C. de iur. delib. Rom. conſ. 245. in vltimo dubio, Purpu. in d. l. 1. nu. 93. & 94. ff. ſi cert. pet. Alex. d. cõſ. 50. nu. 18. & per alios ſupra allegatos, quos ibidem refert Alex.

Limita concluſionem non procedere, vbi ageretur de probatione aliorũ, quo generaliter ſciri non poſ-
3 ſunt, † vel in quibus nõn ſufficeret probatio præſumptiua, tunc ratio ſcientiæ teſtis, quia ſum vicinus, non ſatis eſſet iuxta ſententiã Alex. in conſ. 50. nu. 17. Bar. in l. conuenticulam. C. de epiſc. & cler. & idem in l. 1. ff. de ſer. fugit. Bal. in l. teſtium. C. de teſtib.

4 Nec id ratione caret, nam † teſtes regulariter debẽt neceſſariò concludere. l. non hoc. C. vnde cog. cap. in præſentia. ext. de probat.

CONCLVSIO CCXXXIV.

ARGVMENTVM.

Bonitas, & bona qualitas alicuius quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bonitas, & bona qualitas alicuius probatur, ſi teſtis deponens ſuper illis dicat, ſcio talem illius eſſe qualitatis, quia expertus ſum.*

2 *Teſtibus deponentibus de bonitate magis ſemper creditur quam aliter deponentibus.*

3 *Teſtes deponentes de bonitate debẽt alijs præferri, & quare.*

4 *Teſtes deponentes de bona fama alicuius præferuntur teſtibus de mala aſſerentibus.*

5 *Præſumptio naturalis cõcurrit cũ probatione bonæ famæ.*

6 *Teſtes duo clerici ſi teſtificantur contra me, & duo laici pro me, creditur laicis deponentibus me non deliquiſſe, licet clerici ſint digniores.*

7 *Teſtimonium virorum dignius eſt teſtimonio fœminarum.* *Teſtimonium mulierum quo caſu præferatur teſtimonio virorum. ibi.*

8 *Præſumptio bonitatis procedit etiam quando adſunt coniecturæ ſceleris alicuius, & malæ famæ.*

9 *Bonitas eſt propagata ex origine, & habitudine naturæ, ſed malitia non, & ideò magis pro ea præſumendum.*

10 *Vulneratus ſi culpat aliquem à quo dicat ſe vulneratum fuiſſe, talis culpatio culpato non nocet, & ſi a culpatione liberetur, prodeſt culpæ liberatio.*

11 *Bonitatem, ſeu bonam famam pro ſuæ intentionis fundamento allegans, illam probare tenetur.*

Bonitatem, & bonã qualitatẽ alicuius probari ex eo, ſi teſtis depo-
1 nens ſuper illis † dicat, ſcio talẽ illius eſſe qualitatis, quia expertus ſum, voluit Ang. auth. de monach. §. 1. verſ. & hoc ad quæſtionem. & §. cogitandum. verſ. nõta. ex conuerſatione bona, nu. 8.

Præſertim cũ in dubio magis ſemper credit̃ teſtib.
2 deponentibus de bonitate, † quàm aliter aſſerentibus iuxta ſnĩam Fel. in c. fin. col. 3. de præſum. Crau. conſ. 6. nu. 63. vbi hanc reddit noſtræ concluſionis rationẽ, quia teſtes deponentes de bonitate debent alijs præferri, eo ꝙ deponant ea, quæ magis naturæ conueniãt
3 † & eidem magis amica, & conſentanea ſint prout ẽt dicit Bal. in c. In noſtra. in prin. de teſt. Inno. in c. cum P. col. fi. de accuſat. idem Crau. in conſ. 38. nu. 7. vbi eadem omninò verba repetit, & allegat in conſ. 20. nu. 6. in conſ. 145. nu. 15. & in conſ. 151. num. 20. Innoc. & Doctor. in c. auditis. de præſump. in c. eccleſia Vulteranã. de elect. Abb. in c. cum P. col. fin. de accuſ. Corn. in conſ. 219. col. fi. lib. 1. in conſ. 176. circa fi. & in cõſ. 261. col. 9. lib. 4.

4 Ex ijs illud exijt, vt † teſtes deponẽtes de bona fama alicuius p̃ferant̃ teſtib. de mala aſſerentibus, ſi credimus Bal. in conſ. 166. incip. proponitur, ꝙ ex quodam inſtr̃o. in fi. lib. 2. & in cõſ. 77. col. 2. lib. 3. pulchrius in conſ. 348. nu. 4. quæritur, an per ſolam diffamationẽ. col. 1. poſt mediũ lib. 5. Card. in c. tua. ext. de ſpõſ. quẽ refert, & ſequit̃ Curt. in trac. de teſtib. concl. 48. incip. magis credit̃. Goza. in conſ. 13. nu. 28. Ancha. in conſ. 233. in q̃one presbyteri. circa fi. Cor. in conſ. 209. col. fi. lib. 1. in cõſ. 176. circa fi. lib. 4. pulchrè Aymo Crau. in cõſ. 6. nu. 63. & ſeq. Marſi. in conſ. 18. nu. 4. & in cõſ.
5 44. nu. 20. & ratio eſt, † quia cũ tali ꝓbatione cõgruit præſumptio naturalis, prout dicit Rol. à Val. in conſ. 63. nu. 363. nu. 39. vol. 2. & gl. in fortiorib. terminis in c. cleric. 71. diſt. vbi dicit, ſi duo teſtes clerici teſtificantur cõtra me, & duo laici pro me, fidem haberi laicis
6 deponentib. me non deliquiſſe, † licet clerici dignitate antecellant laicos, q̃ gl. ſequit̃ Abb. in c. ex literis, in pẽn. not. de probat. in c. ad noſtram. eo. tit. Marſ. in cõſ. 2. nu. 19. in cõſ. 41. nu. 42. & in conſ. 65. nu. 45. vbi
7 ẽt ipſe inquit, ꝙ licet teſtimonium virorũ, † ꝙ eſt dignius illo fœminarũ præferat̃ teſtimonio mulierum, tñ hoc locum non habet, ſi teſtimonium fœminarũ tenderet in fauorem rei, & illud virorum in fauorem actoris, quia hoc caſu præfertur teſtimonium mulierum, vt etiam reſpondit Gram. in conſ. 45. & nu. 40.

8 Amplia concluſionẽ ſupra fortuitò deductã, † ideſt præferri præſumptionem bonitatis, etiam qñ vrgeant coniecturæ ſceleris alicuius, & malæ famæ, vt tũc præſumatur etiam pro bonitate, & nõ pro facinore, vt inſigniter dicit Bal. in d. conſ. 398. nu. 4. vbi hanc reddit rationem, dicens, ꝙ bonitas propagata eſt ex origine,
9 & procliuitate naturæ, nequaquam aũt ſcelus, † hinc fit, vt magis ſit pro illa, etiã quando adſint cauſæ nequitiæ, quàm pro hac præſumendum, argum. l. fi. §. ſin autẽ aliquis, ibi, quia potiora. C. de edict. diui Adrian. tollen. & idẽ Bal. in c. in noſtra. de teſtib. Inno. in c. cũ P. col. fi. de accuſ. Crau. conſ. 6. nu. 63.

Quibus reſpõdet optimè ꝙ ſingulariter voluit idẽ Bal. in l. 1. circa finem. C. communia de leg. vbi ſi vulneratus culpam vulneris in aliquem conferat, à quo aſſeueret ſe vulneratum fuiſſe, hæc culpatio illi, cuius
10 culpæ tribuitur, † non nocet, & tñ ſi ab illa culpatione liberet eum, proderit ei culpæ liberatio, cuius axioma pro ſingulari refert, & ſequitur Iaſ. ibi circa finẽ, &

idem

idem Iaſ. in l. de dic. in prin. col. fi. ff. qui ſatiſd. cogan. Alex conſ. 24 col. 4. lib. 2. & conſ. 124. col. 2. vol. 6. nu. 11. Cr. iuet conſ 6. nu 64.

Limita tñ prædictam concluſionẽ non procedere, ſi bonitatẽ, aut bonam famã pro ſuæ intẽtionis funda
11 mento quis alleget, † quia tunc illa ei neceſſario pro-
banda eſt, prout de communi atteſtatur Dec. in c. 1. nu. 2. de probat Fel. in c. cũ in iure. de offi. deleg. & in c. 1. nu. 11. de præſump. Affl lib. 1. cõſtit. rub. 17. nu. 25. Hippol. ſing. 487. & in rub. nu. 44. C. de probat.

CONCLVSIO CCXXXV.

ARGVMENTVM.

Bonam famam deponentibus, an magis credatur, quàm de mala atteſtantibus, etiam ſi illi ſint pauciores numero.

SVMMARIVM.

1 *Bonam famã teſtibus deponentibus magis creditur, etiam ſi illi pauciores ſint numero, quam illis, qui de mala atteſtantur.*
2 *Nemo delinquere præſumitur.*
3 *Teſtes duo ſuper infamia deponentes præferuntur alijs contrarium aſſerentibus.*
4 *Quando ſunt duæ famæ contrariæ, vna alteram abſorbet, & attenditur poſterior.*
5 *Famæ duæ contrariæ ſi concurrant eodem tempore, illa potior eſt, quæ habet originem ab honeſtioribus, credibilioribus & quæ melioribus probatur indicijs.*
6 *Famæ duæ ſi concurrant, illa præferenda eſt, quæ fundatur in indicio meliori.*
Quando in eodem loco ſunt contrariæ opiniones, credi debet opinioni rationabiliori. ibi.

Bonam famã alicuius teſtibus deponentib. magis credi, ẽt ſi illi magis exigno
1 ſint numero, † quàm illis, qui de mala fama atteſtantur, conſultus rñdit Bald. in conſ. 166. incip. proponitẽ, qꝫ ex quodam inſtr̃o. in fin. vol. 2. & in conſ. 77. col. 2. vol. 3. Corn. in conſ. 261. col. 9 vol. 4. Anchar. in conſ. 189. nu. 7. per textum in c. cum in tua. vbi etiam Card. de ſponſal. refert, & ſequitur Innoc. in cap. qualiter, & quando. de accuſat. circa med. & notat idem Inno. in tit. de præſcrip. Abb in c. cum oportet. in fi. de accuſa. nu. 10. Fel. in c. cum contingat. col. 2. de reſcrip. Socy. in conſ. 54. col. 2. vol. 3. Crau. in conſ. 276. nu. 12. Hippolyt. in l. de minore. § plurimùm. col. 17. de quæſtio. Alex. in conſ. 150. col. 5. vol. 5. Venaſt. in conſ. 7. Mantua. in conſ. 67. col. 1.

2 Et ratio iſtius concluſionis eſt, † quia nemo præſumitur delinquere, argum. l. merito. ff. pro Soc. & notat Natt. in conſ. 362. nu. 11. vol. 2.

Ab hac ſñia receſſit Roma. in conſ. 167. nu. 10. vbi
3 ait, duos teſtes ſuper infamia deponentes † p̃ferri alijs contrarium aſſerentibus etiam mille, idem etiã ſenrit Archi. in c. omnib. 2. q. 4. Salyc. in l. ea quidem. in vlt. charta, in 1. col. q. 11. C. de accuſ.

Notatione dignum illud circa concluſionẽ noſtrã perpetuò menti teneas, vt cum ſint duæ famæ cõtra-
4 riæ, † vna alteram abſorbeat, attendatur poſterior, ita Fely. docuit in c. cum oportet. col. 1. verſ. & adde. extr. de accuſationib. Alex. conſ. 24. nu. 20. & 21. lib. 2. vet, nec obſtat;

Quòd ſi eodem tpe concurrant duæ famæ contra-
5 riæ, † illa eſt potior, quæ habet originem ab honeſtioribus, & fide dignioribus viris, quæq; validioribus indicijs probatur, vt voluit Fely. in d. c. cũ oporteat. col. 9. ſub nu. 6. Alex. d. cõſ. 24. nu. 19. Bal. in c. 1. §. ſi an ſi q. feud. dar. poſſunt. vbi dicit, q̃ ſi concurrãt duæ famæ,
6 illa præferenda eſt, † quæ indicio meliori innitatẽ, iſtis addas Imo. & Bar. poſt Bal. in l. ſi poſt. in vlt. col. ff. de acq. hær. vbi dicit, ſi in eodẽ loco eſſent contrariæ opiniones, vt tunc debeat credi opinioni rationi magis congruenti, ſic Archid. in c. omnib. in 2. vol. 2. q. 5.

CONCLVSIO CCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Bona fama quomodo per teſtes probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bona fama per teſtes etiam ſingulares probatur.*
2 *Mala fama ſaltim per duos teſtes probari debet.*
3 *Bona fama probari poteſt per iuramentum propinquorũ.*
4 *Fama qualiter probetur, vide remiſſiuè.*

1 Bonam famã porro probari † p teſtes ſingulares rñium ſuit ab Alex. in cõſ. 51. verſ. nec eſt curandũ. nu. 5. refert, & ſequitur Bar. in l. de minore. §. plurimum. in verſ. ſed quid ſi teſtis. de quæſt. & idẽ Bar. in l. de minore. §. tormẽta. d. tit. Cor. in conſ. 34. col. pen. vol. 2. Franc. Curt. in conſ. 64 col. 3. Fel. in c. cũ oporteat. n. 6 de accuſ. Inn. in c. qualiter, & qñ. de accuſ. Spe. in tit. de accuſ. & inquiſit. §. nunc tractemus. verſ. ſup. p̃batione. Bald. in l. 1. C. de teſtib. per notata in l. crimẽ. §. ſi ff. de teſtib. Hippo. de Marſ. in l. de minore. §. plurimùm quoq;. nu. 40. cum multis ſeq. ff. de quæſtio. & Crau. in conſ. 63. nu. 33.

Limita hanc concl. non procedere in mala fama,
2 † quia illa ſaltim per duos teſtes probari debet, vt canit Rolan. à Valle in conſ. 7. nu. 53. vol. 1.

Quinimò iſtis adiungere poteris, bonam famã pro-
3 bari poſſe, non ſolùm per teſtes, † ſed etiam per iuramentum propinquorum, vt Placuit Fel. in c. cũ oporteat, ſub nu. 6. de accuſat. per c. cum in tua. in 6. notab. de ſponſali quem vide.

4 Et vt rem in pauca conferam, quomodo † probetur fama, habes ab Anch. in repet. c. canonũ. in 41. char. verſ. ſubijcio ſimilem quæſtionẽ, de cõſtit. & ab Alex. conſ. 24. col. 5. verſ. non obſtat. lib. 2. & conſ. 5. col. 2. verſ. nec obſtat ad hoc. & conſ. 77. col. 1. in fi. 1. vol. ab eod. Alex. in conſ. 51. in col. 2. nu. 5. verſ nec eſt curandũ. vol. 1. latiſſimè hæc tradentem conſulas Hippoly. Marſ. in l. de minore. §. plurimùm quoq;. ff. de quæſt. Sal. in l. ea quidẽ. d. tit. C. Bart. addas in l. 3. ff. de teſtib. adhibeas Anto. de Butr. in c. veniens. de teſtib. videas Bald. in c. ſuborta. vltra medium. de re iudi. inſpicias Alex. conſ. incip. ſuper primo, in 6. col. in fi. lib. 2. nec omittas Io. de Anan. in cõſ. ſuo 1. circa vlt. col. quæras ab Alex. in d. l. de minore. §. plurimũ quoq;. de quæſt. à Fely. ſciſciteris in c. veniens. de teſtib. roges Abb. in c. cum oporteat. num. 10. de accuſ. & poſtremò hæc te docebit Ang. in conſ. 309. nu. 2.

Huius concluſionis argumentũ vberius à nobis infrà ſuis locis explicabitur. hic igiẽ vberius nõ progrediemur, ne bis idem repetatur, lectori illuc te reijcio.

CONCLVSIO CCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas præſumi, & probari ob temporis antiquitatem petitam.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum poſſeſſio ſecundùm tabulas præſumitur ob temporis antiquitatem petita infra annum.*

2 Bonorum

2 *Bonorum poſſeſſionem agnouiſſe debito tempore probare debet qui eam allegat.*

3 *Bonorum identitas quomodo probetur, vide remiſſiuè.*

1 **Bonorum** poſſeſſio ſecundū tabulas præſumitur† ob temporis antiquitatem petita intra annū ab Imp. Conſtant. colligere
eſt in l.fi.C.qui admit.propter antiq. tēp.gl.& Doct.
in l.1.in ver.ratam.C.eo.tit.Paul.de Caſt.in cōſ. 365.
incip. ne ſub æquiuoco.col.2.cir.med. verſ. dicet aliquis.lib. 1.Cor.in conſ.94.col.fi.lib.2.n.15.& 16.Crauet.de antiq.tēp.par.3.verbo vidimus in genere.n.42.
Bonorum vero poſſeſſionem agnouiſſe debito tē-
2 pore probare debet, qui eam allegat,† vt §.ſi.inſtitut.
de bon.poſſeſs.Barbat.Dec.Curt.iun. & cæteri magis
* communiter in rubr.C.qui admit.& Ceph. in conſ.
82.num.55.vol. 1.
3 Bonorum autem idētitas quomodo probetur † videndus erit Rim.ſen.in conſ.254.nu.11. cum ſeq. vbi
dicit per coniecturas probari poſſe. prout etiam tradit Ceph.in conſ.223.nu.53.vol.2.Bart. in l. demonſtratio falſa.ff.de cond.& demonſt.in l.forma.de cēſib.in l.ſi in rē.ff.de rei vendic.& Abb.poſt Io. Andr.
in c.auditis, de præſumpt. & ad hanc concluſionem
multa adhibere poteris à nobis tradita ſup.in concluſione, bona fuiſſe in bonis defuncti.

CONCLVSIO CCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Non probari bonorum poſſeſſionem corā Prætore legitimè agnitam fuiſſe per patientiam longi temporis.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum poſſeſſionem coram Prætore legitimè agnitam fuiſſe, non probatur per patientiam longi temporis.*

2 *Patientia non poteſt adaptari Prætori.*

3 *Donatio non præſumitur ex poſſeſſione longi temporis pacifica, & ſine vlla contradictione.*

4 *Patientia, nec authoritas prætoris nihil habet commune cum poſſeſſione.*

5 *Bonorum poſſeſſionem filij pater præſumitur ratificaſſe, ſi paſſus eſt ipſum per decennium poſſidere.*

1 **Bonorum** poſſeſſionem coram Prætore legitimè agnitam fuiſſe †non
probari per patientiam longi temporis.docuit Bald.
in l.ſi eius.nu.3.C. de legit.hæred. & c. & hanc reddit
2 rationem.Bal.d.loco,quia patientia † non poteſt adaptari Prætori,quod idem voluit Ang.in cōſ.94.nu.
5.verſ.ex teſtamentis, vbi affirmat prædictam cōcluſionem.per l.fi.C.qui admit.ad bon.poſſ. & per Bald.
in rub.d.tit.& glo.Inſtit.de hæred.qualit.& different.
in verb.ad legitimam.Rapha.in d.l.fi.C.cod.titul. &
Alex.in d.rub.C. cod. tit.
Primò amplia cōcluſionem etiam locum habere
3 in donatione, † quia ex poſſeſſione lōgi temporis pacifica, & ſine vlla conditione facta non præſumitur
inſinuatio facta donationis.Ratio eſt, quia nihil ha-
4 bet cōe patientia,† nec authoritas Prætoris cū poſſeſſione. Bal.in d.l.ſi eius.nu.3.Fel. in c.ſicut de re iud.
Limita concluſionē non procedere in bonorum
poſſeſſione filij, quem Pater eſt paſſus per decēnium
poſſidere,qui filius agnouit bonorum poſſeſſionē co-
5 ram iudice, † eo q͞ Pater præſumitur dictā bonorum
poſſeſſionē filij ratam habuiſſe,ita notat.in l. 1.ff. qui
admit.ad bon.poſſ.quod d.Bal.tanquā ſingulare mēti tenēdum docet.in d.l.ſi eius.nu.4.C.de leg.hær. eſt
cōtex.in l.qui in aliena.§.1.ff.de acq.hær. & declarat
Camil.Plautius in l.1.verſ.ſi ratā.nu.16.C.qui admit.

Contrariam huic limitationi ſequuti ſunt ſententiā
multi in d.l.1.verſ. ſi ratam, C. qui admit.præſertim.
Iac.Balduin.Bal.Iac.Nig.nu.11.Zuccard.num.85.&
Dec.nu.80.qui nitiur has inter ſe conciliare opiniones.nu.81. quorum ſnīa multis innitit̄ rationib.Primò loco,certum eſt, ratihabitionem intra id tempus
fieri debere,quo actus ipſe geri poteſt.l.bonor.ff.rem ra.hab.l. vlt. ff. quis ord. in bonor. poſſ. ſerue.elapſo
igitur tempore fruſtra fit ratihabitio.d.l.vlt. §. quæri.ff.quis ord.in bon.poſſ.ſerue.& fruſtra præſumitur.
Præterea, & illud vim facit,nam lapſo anno pater
filio expreſsè iubere non potuiſſet,vt petat,quia omnino eſt excluſus.d.l.vlt.ff.quis ordo.ergo nec tacitè.
l.cum quid.ff. ſi cer.pet. quocirca qui poſt illud tēpus
tacuit,non videtur ideò tacuiſſe, vt conſenſum præſtet ſed quaſi excluſus tacuit. Abb. in c.peruenit. nu.
8.de emp.& vend.Zuccar.d.l.1. nu. 85.
Poſtremò, & id maximè vrget trāſacto enim tempore ius petēdæ bonorum poſſeſſionis ad alium pertinere incipit,primo excluſ.d.l.vlt.ff.quis ord.in bon.
poſſ.ſeru.l.1.§.quib.ff. de ſucceſs. edict. igitur in alterius præiudicium ratihabitio induci poteſt gl.& Bar.
in l.ſi indebitum.§.fi. ff. rem rat.hab.
Verùm diligenter intuēti patebit, iſtam limitatio-
* nem noſtram,quàm ab omnibus *communi conſenſu recipi teſtatur nunquam ſatis laudatus idem doctiſſimus Camil. Plautius præceptor meus. in d.l. 1.
verſ. ſi ratam. nu. 25. C. qui admit.non labefactare,
ſed potius reſtringere.
Sequendo igitur hanc limitationem noſtram.Primò ſublimitanda erit, vt non procedat, quando de
magno alterius præiudicio agitur cæterùm inter patrem, & filium tantum vigebit præſumptio,ita intelligitur.l.ſi filius.C.de petit.hered.Iaſ.in d.l.1. col. 5. limit.4.Alex.conſ.1.lib.4. Balb.de præſcript.par.3.partis princ. q. 10. num. 10. recentiores omnes in d. l. 1.
ita Bartol. in l.cum de in rem verſo. ff. de vſur. num.
7.quamuis ab hoc diſſentiat idem Camil. Plau. in d.
l.1.verſ.ſi ratam.num.26.C.qui admitti. Secundo loco ſublimitatur habere locum,quando filius poſſidere cœpit, antequam tempus, quo adiri poteſt, labatur, & præſcriptionem impleuit, eo lapſo ſecus eſt,
& ita procedit.d.l ſi filius. C.de petit. hæred. & l. qui
in aliena.§ ſed ſi non adierit.ff de acquirend. hæred.
& ſic durante tempore ad adeundum poſſedit per
longum tempus. hoc tamen in bono poſſeſs.locum
habere non poteſt,quę intra annum agnoſcenda eſt.
Ideo hoc caſu talem oportet, vt cœperit poſſidere,
antequam tempus agnoſcendi bon.poſſeſ.præſtitum
lapſum ſit, vt poſſeſſio initium validum habeat. Sal.
Cor.Rimin.& Dec. num. 80. in d.l.1. lapſo tempore
non prodeſt,quia filius iam excluſus eſt.l.vlt.§.quæri.ff.quis ord.in bon.poſſeſ.ſerue. ideò fruſtra rata habetur.d.l.vlt.§.quæritur.ius enim ſemel amiſſū amplius
non reparatur.l. vlt. C. de condit. inſer. Tertiò ſublimitatur non procedere, ſi conſtat lapſo anno proximiorem agnouiſſe,quaſi ad ſe deuolutā, tunc in præiudicium iſtius non præſumitur ratihabitio,nec agnitio filij ex tempore,per ea,quæ tradit Bart.in d.l.cum
de in rē verſo.ff.de vſur.Sublimitatur quartò, vt procedat, dummodò cum diuturnitate temporis poſſeſſio continua non interpolata concurrat.ita procedit
d.l.ſi filius.C.de peti.hære.& d.l.quæ in alieno.§. ſed
ſi non adierit.ff. de acq. hær. alioquin ſolum tempus
hoc non efficit,quia non eſt modus tollendæ,nec inducendæ obligationis.leg. obligationum. §. placet.
ff.de actionibus,& oblig.
Vltimò loco limitatur,dummodo conſtet,petitionem filij fuiſſe factam coram iudice, alioqui ſecus
eſt, quia patientia & diuturnitas nihil habent commune cum licentia iudicis.Fel.in cap.ſicut.de re iud.
Bald.in l.4. C.de legit. hæred.

CON-

CONCLVSIO CCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Bouem perijſſe quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Bouem perijſſe diuino iudicio probatur per corij præſentationem, & per duos teſtes fide dignos, omni exceptione maiores.*
2 *Bouem mortuum eſſe quis probare debeat, an dominus, qđ culpa ruſtici, an ruſticus, quòd caſu fortuito, vide remiſſiuè, & diſtinguē, vt ibi.*
3 *Caſus qui regulariter non ſolent contingere abſque culpa, qui ſint.*
4 *Caſus regulariter contingentes abſque culpa qui ſint.*

Bouem periiſſe diuino iudicio quo pacto ꝓbetur, adeas latè tradētem id Alex. conſ.158.per totum lib.2.vbi ait. Bouem periiſſe diui
1 no iudicio probari, † per corii præſentationem, & per duos teſtes fide dignos, qui ſint omni exceptione maiores, qui nec ſint familiares coniuncti, vel domeſtici, quem omninò vide d.conſ.nu.2.

Quod ſi cognoſcere aueas, quis mortuo boue pro-
2 bare debeat, an dñs, quod culpa ruſtici, † an ruſticus, ꝙ caſu fortuito, conſulas Silua.in cõſ.29. nu.2.vol.1. vbi dicit, adhuc litem ſub iudice eſſe diſtinguit tñ ipſe hoc pacto. Quòd interdum quis cõuenitur, & vult ſe excuſare per caſum, qui regulariter non ſolet contingere abſque culpa, prout eſt furtum, vel incendiū,
3 vel captiuorū † aut animaliū fuga, quæ aliquis ſuſceperat cuſtodienda, & ſimilia, & tunc dicit oēs conuenire, & congruere illum, qui vult ſe excuſare non abſolui probata amiſſione, ſeu interitu, niſi probet etiā ſine culpa ſuarē illam periiſſe, aut non inueniri, nam amiſſio prædicta orta à furto, vel incendio, aut fuga, fert præſumptione iuris culpā contra eū, apud quē res eſt amiſſa, igitur ſi non doceat de non culpa ſuccumbit, cū præſumatur amiſſio doloſa, interdū quis cõuenitur ad rem, & vult ſe purgare allegando amiſſionē illius rei ꝑ caſum, qui regulariter contingere ſolet
4 abſq; culpa eius, † vt eſt incurſus hoſtium, & latronū, vel inundationes aquarum, & in his ſufficit conuēto probare caſum, ꝙ ſi aduerſarius adducat culpā, ipſam debet probare, cum præſumptio ſit, periiſſe ſine culpa, & iſte eſt caſus mortis incidentis in captiuum, vel in beſtias commiſſas cuſtodiæ alicuius, & in his, vt ēt carceri præpoſitus, vel cuſtos animalium, ſi dictū per eos ſit captiuum mortuum in cuſtodia vel animalia mortua, & exhibeatur cadauer illius carcerati, vel corium animalis mortui, ſufficit ad abſolutionē ſibi, vt excuſetur, eum tamen videas. Reliqua huc ſpectantia vide dicta in concluſione, Animal, & fuſius dicentur in concluſione, Equus.

CONCLVSIO CCXL.

ARGVMENTVM.

Breuitas termini in iudice quid probet, & qđ in alijs breuitas actus.

SVMMARIVM.

1 *Breuitas termini iudicis iniquitatem arguit, & probat.*
2 *Breuitas tpis in termino iudicis infert non potuiſſe interuenire debitam cauſæ cognitionem & reddit actum nullū.*
3 *Breuitate temporis rationes non rectè redditæ cenſentur.*
4 *Breuitas actus facit præſumi conſilium datum alicui, vt faciat, quòd illicò fecit.*

1 Breuitatem termini iudicis iniquitatē arguere, † & probare ſanxit Summus Pontif.in c.ad petitionē.exr.de accuſ. Inno. & Doct. docuere in c.1. de dilatio. Aym. Crau.rñdit conſ.103.nu.10.idē in conſ.132.nu.17.per l.meminerint.C.vnde vi.l.fi.C.ſi per vim, vel alio modo.

Amplia primò concluſionē, vt ēt propter tēporis breuitatem appareat, non potuiſſe adhiberi debitam
2 cauſæ cognitionem, † hinc fit, vt actus reddatur nullus, l.ex ſtipulatione.cū ibi notat.per Bar. C.de ſent.c. cū ex his.de in integ.reſtit.& idem Bar. in l. prolatam in fi.C. eo.tit. Spec.in tit.de ſent. prolat.§. quomodo. ver.itē oppono ꝙ iudex. & not.Anr.de Butr.in c.iurgantiū.de re iud. & c.veſtra. de cohab. cler. & mulie. & c. poſt electionē. de conceſ. præb. & dicit expreſsè Bal. poſt Cyn.in procem. Digeſt.in §.itaq; in fin.latè Alex.cõſ.218.nu.9.lib.2.& idem Alex. in l.magis puto §.vbi decretū.ff.fundi.de reb.cor.Iaſ.in l.nec quid quam.§.vbi decretum.ff.de offic.proconſ. Pet.Anch. conſ.25.Pariſ.conſ.125.nu.22.vol.1.

Secundò amplia, vt etiam propter breuitatem tem
3 poris † rationes non rectè redditæ cēſeantur, ſic cauit Card Pariſ.conſ.96.nu.6.vol.1.

Quinimò breuitas actus facit præſumi conſiliū da-
4 tum alicui, † vt faciat, ꝙ illicò fecit, veluti, ſi Titius remotis arbitris Seiū ſit alloquutus, & ignoretur, quid ei dixerit, & ſtatim Seius aliquem occidat, profectò ex breuitate temporis, & tali colloquio præſumitur, Titium Seio conſuluiſſe, vt illum interficeret, argum. l.ſi ventri.§.fi.ff.de priuileg. credi. & Bar. & Ang.ibi. Bal.in l.1.C.de ſeru.fugit. & Bal. in l.multū.C. ſi quis alteri vel ſibi. Alex.conſ.69.nu.5.lib.2. vbi affert exēplum ſimile, quem omninò vide.

CONCLVSIO CCXLI.

ARGVMENTVM.

Breuitas temporis quomodò faciat præſumi dolum, & fraudem.

SVMMARIVM.

1 *Breuitas temporis facit præſumi dolum, & fraudem.*
2 *Breuitatis temporis cauſa nullæ redduntur ſententiæ latæ præcipiti feſtinatione.*
3 *Sententia ferri debet cum cauſæ cognitione.*
4 *Breuitas temporis arguit non fuiſſe adhibitam cauſæ cognitionem.*
5 *Breuitate temporis fit nulla ſententia interlocutoria lata præcipiti feſtinatione.*
6 *Breuitate temporis nulli fiunt etiam proceſſus, quando præſumitur cognitionem aliquam ſaltem legitimam non potuiſſe adhiberi.*
7 *Breuitas temporis acta vitiat etiam in arbitrarijs.*
8 *Tempore indigemus in omnibus actis, vt aliquid maturius agamus.*
9 *Breuitate temporis etiam Principis ſententia vitiatur.*
10 *Veritas lenta eſt, & omnia cunctatur, iniquitas omnia præcipiat.*
In labyrinthum erroris incidit, qui prius iudicat, quàm intelligat. ibi.
11 *Breuitas temporis non vitiat ſentētiam, nec facit præſumi dolum, vel fraudem, quando iudex potuit illa temporis breuitate eſſe inſtructus.*
12 *Breuitas temporis non vitiat ſentētiam in cauſa criminali, quando iudex condemnando reum ad mortem, eſt inſtructus de veritate facti.*
13 *Breuitas temporis ſententiæ non nocet, quando mora damnum afferret.*
14 *Breuitas temporis non vitiat ſententiam interlocutoriam, quæ nullius, aut modici eſt præiudicij.*
15 *Breuitatis commendationes vide remiſſiuè.*

Breuitas tẽporis in cauſa eſt, vt præſumatẽ dolus frausvè, ideſt, iudicẽ dolo-
1 sè verſatum eſſe†adeò feſtinanter procedendo, vt in
l.ſi ventri §.in bonis.ff.de priuileg.credit. & in l.filiæ
meæ.ff.ſol.matr.& in c.officij. extr. de elect. & notat
Anch.in conſ.285.incip tria princ.col.2.Mãt. in cõſ.
309.nu.1.vol.1.Paul.de Caſtr. in conſ.174.col.2.in fi.
lib.1.Crau.conſ.153.nu. 1. & 2.
2 Primò amplia concluſionẽ vſque eo procedere†vt
etiam nullæ reddantur ſententiæ latæ præcipiti feſti-
natione ob temporis breuitatem.l.2.& l.fi.C.de ſent.
ex breuic.recitan.l.prolatam,vbi Bart.C. de ſent.l.4.
de accuſat.l.meminerint.C.vnde vi.l.fi.C.ſi per vim,
vel alio modo.c.eccl.S.Mariæ.de cõſt. c. nos in quẽ-
3 quam.2.q.1.Ratio eſt,† quia ſententia ferri debet cũ
cauſæ cognitione,vt dicit Crauet.in d.cõſ.153. nu. 2.
4 Et breuitas temporis arguit † non fuiſſe adhibitã cau-
ſæ cognitionem,prout dicit Nat.in conſ.214. nu. 11.
vol.1.Bar.in l ex ſtipulat. C.de ſent.& interloc.omn.
iudic.Butr.in c.eccl.S.Mariæ. de conſtit. cum multis
alijs adductis per Iaſ.in conſ.21.nu. 5. vol.1.
Primò amplia prędictam ampliationem procede-
5 re†etiam in ſententia interloquutoria.l.à procedẽre.
C.de dilat.Bar.in l.nec quidquam.§.vbi decretum.ff.
de offic.proconſ. & in l. quod iuſſit. col. pen. ff. de re
iudic.Alex.conſ.33.col.fi.lib.1.Calc.conſ.115.col.1.
in fi.Crau.d.conſ.153.nu. 2.
Secundò amplia concluſionem procedere vſq; eo
vt etiam nulli fiant proceſſus propter temporis bre-
6 uitatem,†nam tunc præſumitur cognitionem aliquã
ſaltem legitimam non potuiſſe adhiberi,arg.c. cũ ex
literis.extr.de in integr.reſtit.Spec.in tit.de ſent.præl.
§.quomodo.verſ.item opponitur, quòd iudex. Ant.
in c.a.iurgantium.de re iudic.& in c.veſtra de coha-
bitatione cleric.& mulier.Bat.in l.prolatam,in fi.C.
de sẽt.& Cyn.& Bal.in procem.Digeſt.in antep.col.
Tertiò amplia etiã idem procedere in arbitrarijs,
7 †quia etiam in his breuitas temporis acta vitiat:vt re-
ſpondit Anch.conſ.36.viſa quadam petit.col.2.n.3.
Ratio eſt,quia in omnibus actis tẽpore indigemus
8 †vt aliquid maturius agamus, ſic dixit Anch. d.loco
per le.cum hi.§.ſi Prætor.ff.de tranſact.c. poſſent.de
in integrum reſtit.Crau.d.conſ.153.nu. 2.
Quartò amplia,vt etiam Principis ſententia in vi-
9 tio ſit†ex temporis breuitate.c.cum ex literis. de reſt.
in integr.Dec.conſil. 544.col.2.circa med. Crauet.d.
conſ.153.Veritas enim tarda eſt,& omnia cunctatur,
10 iniquitas autem† omnia præcipit. c. inter hircum de
pœn.diſt.3.Et in labyrinthũ erroris incidit, qui prius
iudicat,quã intelligat, vt legitur in c.ſciendũ 29. diſt.
Limita hanc concluſionem ita ampliatã non pro-
cedere, quando iudex potuit illa temporis breuitate
eſſe inſtructus, quia tunc breuitas temporis nõ vitiat
11 ſententiam,†nec facit præſumi dolum vel fraudem
c.iurgantium.in verb.celeri ſententia.cum ibi notat.
ext.de re iud.Alex.conſ.213.nu.3.vol.7.Bal.cõſ.204.
lõgum thema.col.2.lib.3.ibi, quòd iudex ſtatim põt
procedere ad ſententiã Crau.conſ.179.nu.1.Imol. in
clem.Paſtoralis,in 3.col.de re iud.c.cum Bertholdus
de re iudic.melius in c.iurgantium.eod.tit.
Amplia hanc limitationem etiam locum habere
12 in cauſa criminali peragendo reum,† quando eſt in-
ſtructus de veritate facti,ita Bal.conſuluit in terminis
in cõſ.204.lõgum thema.col.2.ad fi.lib.3.vbi aſſerit,
iudicem illico poſſe ſentẽtiam proferre in cã, in qua
de vitæ diſcrimine agitur,vt tandem morti adiudice-
tur reus, qñ de tota facti ſerie eſt edoctus, vt ſi reus ſit
faſſus crimẽ,quẽ refert,& ſequit̃ Crau.d.cõſ. 169.n.1.
Secundò amplia prædictam limitationem etiam
13 procedere,†quando mora damnum afferret,nã tunc
breuitas temporis ſententiæ nõ nocet, ita in terminis
Crau.conſuluit d.cõſ.169.d.nu. 1.& Bal.d.conſ.204.
colum. 1.

Quòd idem etiam procedere in ſententia interlo-
14 quutoria velim obſerues,†quę nullius,aut modici eſt
præiudicij.l.quanto magis.ff.de iureiur.Crau.d.conſ.
169. num. 1.
Verumtamen ſi alia multa de breuitate intellige-
15 re tibi ſit cordi†vidcas Afflict.ſup.conſtit. Regn. lib.
2.in rubr. de cauſis in iudicio cito decidendis.

CONCLVSIO CCXLII.

ARGVMENTVM.

Bullæ falſitas quando arguatur.

SVMMARIVM.

1 *Bullæ falſitas an ex eo arguatur, quòd contra ſignaturam expedita ſit.*
2 *Bullæ falſitas non arguitur, quando agitur de ætate, & quare.*

1 **Bullæ** (quod diploma Cicero vocaret) falſitas ex eo arguitur,† quod contra ſigna-
turã expedita ſit.Rebuf.in ſua praxi benef.in formul.
de diſpenſ ratione ætat.in princip.nu. 12.
Limita hanc concluſionẽ non procedere, quando
agitur de ætate, verbi gratia, ſi quis in ſupplicatione
dicat, ſe eſſe annorum 23. & antequam expediantur
bullæ eſt annorũ 25.poteſt omitti defectus ętatis,nec
poterit opponere pars aduerſa malè expeditas, qa nõ
2 ſecundum ſupplicationem, † nam hoc erat introdu-
ctum in fauorem impetrantis,vt ætatem exprimeret,
cui fauori pars,cum ſit legitimæ ætatis,poteſt renun-
ciare.c.ſi diligenti.de foro competen.Rebuff.d.loco
ſuprà citato d.nu. 11.

CONCLVSIO CCXLIII.

ARGVMENTVM.

Bullæ imperfectæ an fides ſit adhibenda.

SVMMARIVM.

1 *Bullæ imperfectæ nulla fides eſt adhibenda.*
2 *Bulla imperfecta propriè Bulla vocari non poteſt.*
Teſtamentum illud propriè non dicitur, quod iure perfectum non eſt. ibi.
3 *Expeditio nulla, & nec efficax perindè, eſt ac ſi non ſit in rerum natura.*
4 *Iudex non accipit iuriſdictionem, niſi literis expeditis.*

1 **Bullæ** imperfectæ nullam fidem adhibẽdam eſſe†Rebuff.auctor eſt in ſua praxi be-
neficio.tit.quæ contra bull.oppo.poſſ.nu.21. Nã im-
perfecta bulla propriè bulla vocari non poteſt, ſicut
2 teſtamentum illud propriè non dicitur,†quod iure p-
fectũ non eſt,licet minus propriè teſtamenta ea quo-
que vocemus,q̃ falſa ſunt, iniuſta,aut irrita,vel rupta
l.2.§.1.ff.quemadmodum teſtam.aperiant.l.Polla.in
fi.C.de his quib.vt indignis l.fin.ff. quemadmodũ te-
ſtam.aperian.Alex.conſ.215. viſis probationibus. in
princ.vol.2.num.1. vbi ait expreſsè bullam imperfe-
ctam,bullę nomine non eſſe dignam,citat l.Polla.in
fi.C.de his quibus vt indign.§.pen. Inſti.quẽadmod.
teſtam.aperian.
3 Tum quia expeditio nulla,& nec efficax† perindẽ
eſt,ac ſi non ſit in rerum natura.c.inter.de tranſlatio.
epiſc.& tradunt recentiores in auth.ſed nouo iure.C.
de ſeru. fugit.
Accedat,quòd iudex non accipit iuriſdictionem
4 †niſi literis expeditis,vt eſt deciſ.17.tit.de cõceſ.præ-
ben.in nouis,late Gomeſ.in regul.Cancell.reg.de nõ
iudican.iux.form.ſup.q.10.nu.2.quem vide.

CON-

CONCLVSIO CCXLIIII.

ARGVMENTVM.

Bullam ſuam producens actor poſt terminũ ad articulandum,ſi non conſtet de die abſolutionis,an in dubio præſumatur, ante terminum fuiſſe perfectam.

SVMMARIVM.

1 *Bullam ſuam ſi producat actor poſt terminũ ad articulandum,& non appareat de die expeditionis,in dubio præſumitur quod ſit ante terminum expedita.*
2 *Bullis menſem appoſitum ſufficit,& quomodo.*
3 *Actus in dubio debet præſumi expeditus legitimo tempore ad effugiendum contumaciam.*
4 *Actus ille præſumitur,factus prius,qui fieri debuit, vt valeat,quando duo actus reperiũtur facti eodem tempore.*
5 *Poſſeſſoris beneficij triennalis poſſeſſio ſufficit pro titulo colorato acquirendo.*
6 *Adminiculum quodlibet ſufficit ad tuendam poſſeſſionem alicuius.*

1 Bullam ſuam † ſi actor producat poſt terminum ad articulandum (vt cum noſtris loquar) nec conſtet de die expeditionis,in dubio præſumi ante terminum fuiſſe expeditum,idq; vt euitetur nullitas, latè Gomeſ. proſequutus eſt in regul. Cancellar.tit.de vtriuſq; ſignatur. cõpen.nu.54. Calder.conſ.2.de pecul.cleri.& addit Gomeſ.d. loco Ro
2 tã voluiſſe † ſatis eſſe in bullis menſem eſſe appoſitũ per ſcribã. vt in vna Gebenen. beneficiorũ, de menſe Martio 1520.ſtatuit Rota, nam dicta cauſa terminus ad articulandũ fuerat ſeruatus de menſe Decembris, & actor produxit bullas ſuas poſt terminũ ad articulandum, ſed bullæ tergo erat appoſita per ſcriptorem iſta ſyllaba De,quæ ſignificat,menſe Decembri, non tñ apparebat de die expeditionis, voluerunt Dñi per hoc actorem excuſari.Nam licet illa appoſitio mẽſis neceſſariò non concludat expeditionem fuiſſe factã
3 ante terminum ad articulandũ,† nihilominus, vt euitetur contumacia,debet præſumi actus in dubio abſolutus legitimo tempore,iuxta notata per Bar. in l.nõ ſolùm.§.ſed & reprobati.de oper.noui nuntiat.

Nam qñ duo actus reperiuntur facti eodem tpe in
4 dubio ille actus præſumitur factus prius,† qui fieri debuit, vt actus valeat, ſic reſpondit Alex. conſ. 114. in cauſa,& lite.nu.7.in 4.vol.per merito.ff.pro ſoc.Bald. in l.cum teſtamento.§.hæc verba. ad fin. ff.de hæred. inſtit. quod dicit memoria dignum Alex. in l. diuortio.in 4.col.ff.ſolut.matr. & idem Alex.pro ſingulari illud dictum adducit in l.3. C.de codicil. & in cõſ.81. lecto,& diſcuſſo.in 4.col.lib.3.& Iaſ.in l. hac conſultiſſima.in 1.& 2.col.C.qui teſta. fac.poſſ. Fel.in c. paſtoralis.col.4.de reſcrip.Dec.conſ.10.col.11.

Bulla autẽ penſionis abſoluta pro illo,qui reſigna-
5 uerat eidem poſſeſſori beneficium, ꝙ poſſidet,† ſufficit poſſeſſori triennalis poſſeſſio pro titulo colorato acquirendo,ita in terminis eſt dec. Rotæ in nouis, in tit.de reſtit.ſpolia.dec.17.incip. item fuit dubitatum, & deciſ.19.eo.tit.& facit deciſ.245. incip. nota quòd vbi in antiq.& deciſ.Bellam. 183.aſſertioni.
6 Huius rei ratio eſt, quia † ad tuendam poſſeſſionẽ alicuius quolibet adminiculum ſufficit,ſic docuit Gomeſ.in reg.Cancellar.regul.de triennal. poſſeſſore q. 39.num.2.

CONCLVSIO CCXLV.

ARGVMENTVM.

Bullæ deperditæ tenor, quomodo probari debet.

SVMMARIVM.

1 *Bullæ deperditæ tenor per teſtes expertos,practicos,& litteratos probari poteſt.*
2 *Teſtibus deponentibus,bullam deperditam,plena fides adhibenda erit, probatis ſiniſtris caſibus,puta excidij vrbis, vel incendij.*

Bullæ cuius iactura facta ſit, tenor per teſtes, qui vſum, & conſuetudinem calleant,
1 & literarum periti ſint, probari poteſt,† qui bullã,bullarumq; regiſtrum,ſupplicationẽ, ſupplicationumq; regiſtrum amiſſa eſſe deponunt, vt tempore excidii vrbis,vel propter incendium, ſeu alios iſtis ſimiles ſini-
2 ſtros caſus,† qbus probatis bona fides adhibenda erit talibus atteſtationibus, prout adhiberetur authenticæ ſcripturæ amiſſæ.l.ſicut iniquum,& ibi gl. Bart. & alij.C.de fid.inſtr.l.teſtiũ.in fi. C.de teſtib.c. cũ olim. il 1.cũ gl.mag.in prin.& in fi.C.de priuileg. Bar.in authen.ſi quis in aliquo.col. 2.nu.6. C.de eden. Bal.in l. 1.ff.ſi cert.pet.col.vlt.verſ.ſi enim.Cardin.in proœm. clem.ver.hæc ſanè,in 5.q. Rot.dec.3 2.licet Ro.poſt prin.in nou.Abb.in c. Albericus.col.2.& ibi Fel.de teſtib.& idẽ Abb.in c.ſicut.col.1,& Fel.ibid.nu.2.verſi. vbi ſcriptura eſt de ſubſtãtia. de re iudi. Alex.cõſ.196. viſo teſtõ,nu.9.& ſeq.vol.4.per Matt.de Afflict. deci. 392.verſ.aliud.dubiu.nu.3,vſq; ad fi. Fel.ſuper rub.de conſtit.col.pen.ante nu.7.verſ. tertius caſus eſt, & ibi Ripa.col.pen.nu.53.verſ.itẽ iſtud intelligo, niſi agatr de probãdo tenore gratiæ ſemel ſcriptæ,ſed caſu amiſſæ.Dec.conſ.82.viſo proceſſu.col.2.& conſ.215.in cã vertente.nu.1. latè Mandoſ. in reg. Cancel.regul.26. de non iudic.iuxta mod.ſupplic.q.6. per totum. Bald. in l.ſicut iniquum.C.de ſid.inſtr. Ang. in l.2.§.diuus. in fi.ff.de iure fiſc.Bald.& Sal.in l.1.C.de fid.inſtrum. Paul.de Caſtr.in l.noſtram.col.vlt.C.de teſtam.Affl. deciſ.274.quem vide.

CONCLVSIO CCXLVI.

ARGVMENTVM.

Bullæ tranſumptum ex regiſtro an plenam vbique ſicut bulla originalis fide faciat.

SVMMARIVM.

1 *Bullæ ſumptum ex regiſtro bullarum tranſumptum plenã vbique ſicut & ipſa bulla originalis fidem facit.*
2 *Bullæ tranſumptum de regiſtro ſupplicationum Papæ fidẽ non facit.*
3 *Tranſumptum ſupplicationis vti & ipſa ſupplicatio fidem facit, quando tantummodo agitur de fide ipſius ſupplicationis.*
4 *Bullæ tranſumptum nullam fidem facit, quando agitur extra Romanam Curiam; ſecus quando agitur in Romana Curia, vbi facile confugere poſſumus ad Regiſtrum, vel Papam.*

Bullæ ſumptum ex regiſtro bullarum trãſumptum,(vt noſtri vocant) plenam vbiq;
1 † ſicut & ipſam bullam originalem fidem facere deciſum reliquere DD. Rot. deciſio.28.de probat. aliàs 621.in antiq.incip. nota ſumptũ &c. & dec.681.nota ꝙ ſumpt,in antiq.& deciſ.10. de fide inſtru.aliàs 689. ſic,quod tranſumptum in antiq. Ant.de Butr.conſ.2.

viſis literis.nu.1.verſ.his non obſtant. Belend.de charit.ſubſid.q.113.Sarn.in c.ſtatutum.nu.60.verſ.ſufficere tamen,de reſcrip.lib.6.& vide Lamfr. de Orian.in quoniam contra de probat.in ver. inſtrum. productiones,num.21. Alex.in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden.num.9.verſ.7.fallit idem Alex.in cóſ.138.oportunè conſideratis.nu.5. verſ.non obſtat. quod credatur vol.1.vbi limitat Fely.decian d.auth.ſi quis in aliquo.nu.23.ver.6.fallit.

Limita primò, concluſionē non procedere in tranſumpto ex regiſtro ſupplicationum ſummi Pontific.
2 † qm̄ hoc fidem non facit,ita notatur in d.deciſ.28.de probat.alias 621.& 10.de fid.inſtr.alias 889.in antiqs. Rom.cóſ.336. circa propoſitum. nu.5.verſ. cæterùm non ſufficit.Bellam.deciſ.282.ſumptum.

Sublimita hanc limitationem non procedere,qn̄
3 tantummodò agitur de fide ipſius ſupplicationis,† & eiuſdem clauſulis appoſitis, non autem, vt ſecūdum eam iudicetur, nam tunc tranſumptum ſupplicationis vti & ipſa ſupplicatio fidē facit, ſic docuit Belen. tract.de charit.ſubſid.q.113.in fi.& tradidit Mandoſ. d.loco ſupra citato.nu.2.

Secundò limita concluſionem ſupradictā non pro
4 cedere,qn̄ † agitur extra Romanam curiam, nā tunc nullam tranſumptum bullæ fidem facit, ſecus verò, qn̄ ageretur in Romana curia. Et ratio differentiæ eſt, quia in curia Rom. facilè confugere poſſumus ad regiſtrū,vel ſummum Pont.ſi de viribus ſumpti dubitetur, & ad huiuſmodi regiſtrū in dies videmus hoīes confugere,ſic animaduertit Mandoſ.in reg. Cancellariæ,reg.de nō ind.iux.for. ſupplic.ſed expe. Spe.in tit. de probat.§.videndū reſtat.nu.3.verſ.ꝙ de auditorib. Palatii. Reliqua huc ſpectantia vide infra in conclu. Gratiæ tranſumptum, & in concluſione ſupplicatio.

CONCLVSIO CCXLVII.

ARGVMENTVM.

Bulletinum quod fit pro peſte, vel aliqua alia cauſa, an probet.

SVMMARIVM.

1 *Bulletinum factū pro peſte,vel alia cauſa non probat, nec ei fides danda eſt, ſi ſigillum in co poſitum non ſit benè impreſſum.*
2 *Priuilegium habens ſigillum, quod non penè appareat non facit fidem.*

Bulletinum quod fit pro peſte, vel aliquā alia cauſa nō probat,
1 † nec vlla ei fides danda eſt, ſi ſigillum in co poſitum non ſit benè impreſſum, prout dicit Rip. in tract. de peſt.in ver.de remed.ad conſeru.vbet.nu.286.per tex. in c.inter dilectos.de fide inſtrum.

Quod idem eſt in priuilegio habente ſigillū, quod
2 non benè appareat,† vt nullam faciat fidem, ſic dicit Crauc.in conſ.46.nu. 6.per text.in c. inter dilectos.de fid.inſtrum.in c.cum cauſam.de probat. in l. cum aliquis.C.de iur.deliber.

CONCLVSIO CCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Bulletinum, an probet aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum,& quomodo:

SVMMARIVM.

1 *Bulletinum probat aliquem nō eſſe de peſte ſuſpectum,ſi habet omnia requiſita.*
2 *Bulletinum ſecum ferens, licèt habeat præſumptionem pro ſe, quòd a peſte liber ſit, nemini tamen conſulitur, vt illum recipiat.*
3 *Peſtis eſt genus morbi venenorum omnium peſtiferrimū, medullis. & intimis hominum viſceribus inhærens, qui hominem ſubitò ſuo veneno contaminatum proſternit.*

Bulletinum (ſcaedulā vocat Cicero) probat aliquem non eſſe
1 de peſte ſuſpectum, † ſi habet omnia requiſita notata,vt vtar verbis Rip.in ſuo tract.de peſte, par. 2.num. mihi 491. cum plurib.ſeq.ſed de hac vide infrà in cōclu.ſanitas,& in conclu.infirmitas.

Quamuis tn̄,vt plurimùm ille habeat præſumptionem pro ſe,à peſte liberum eſſe, qui bulletinum ſecū affert,vt dictum eſt,nemini tamen auctor eſſem,vt ve
2 nientē à loco peſte infecto, † vel de hac ſuſpecto (qui ſibi conſultum tutò ab huiuſmodi peſtifera cōtagione velit) ſecum recipiat. Quoties enim,proh dolor, in alto illo Mediolano celeberrimo emporio, cū inibi peſtis mirū in modū graſſaretur anno Dn̄i 1576. & 77. quumq; ibidem officio Vicarij apud Illuſtriſſimū, & Reuerendiſs.Carolum Borromæum tituli S.Praxedis S.Rom.eccleſiæ Cardinalem vigilantiſſimū fungeremur,viſum eſt, vt cū illinc quidam proficiſcentes,acceptis literis dimiſſoriis à præfecto ſanitatis, qui illos ab omni ſuſpicione peſtis liberos aſſereret, Laudā peruenissent, illicò mortui ſubſiderent, quod idē ſpectaculum funebre,& aliis in locis non ſemel contigit, vt in Burgo Abbiatis graſſi.

Neque mirandum eſt;quippè cum hoc genus mor
3 bi venenorum omniū pernicioſiſſimum † medullis, & intimis hominum viſceribus inhærens,hominem ſubitò ſuo veneno contaminatū proſternat. Quandoq; poſt 40.dies,aut eo amplius,vbi integrè illum infecerit,punctò temporis occidit,in illud vſq; tempus ſano homine exterius apparente corpore tenus,vixq; fieri poteſt,vt quis certò credat ſe tutum ab hac contagione exitioſa cum bulletinum viatoris cognouerit,quū vt ipſi vidimus, ille, q Præpoſitus erat ſanitas officio, qui omnibus ſanitatem promittebat,infectus peſte ſubitò corruerit, interim dum bulletina ſanitatis obſignaret. Verùm non hæc eò dicimus, vt hominū animos à viatoribus huiuſcemodi bulletinos circumferentibus abducamus, imò ad omne genus ſubſidij, & charitatis eius præſtandum quàm maximè adhortamur,cum maxima tamen , quia fieri poteſt ſui cura, & vitæ tuitione,cū illius generis morbus ſemper conſuetudine hominum improuida acquiratur, quā aliquouis modo, vti Mediolani vidimus,dicto anno. Quapropter ſuaderem relinquendum eſſe eorū iudicio,qui viatores cum bulletinis ſuſcipiant, vtrum admittendi eſſent, necnè,habita ſemper ratione perſonarum qualitatis, & conditionis. Vidimus etenim hoc genus morbi ſemper contemptæ conditionis homines ſqualidos adoriri potiùs,quā præclaros,& mediocris fortunæ homines,vt experientia docuit.

CONCLVSIO CCXLIX.

ARGVMENTVM.

Bulſum equum eſſe,an magis credatur teſtibus affirmantibus,quam negantibus.

SVMMARIVM.

1 *Bulſum eſſe equum magis creditur teſtibus affirmantibus, quam negantibus.*

Bulſum

1 **Bulſum** equum eſſe teſtibus affirmantibus magis credi,† quam negantibus reſpondit Alex. conſ. 143. nu. 4 incip. Excellentiſſime. lib. 2. quem vide Bal. in authen. omnes peregrini. nu. 8. C. communia de ſucceſſ. & latius dicetur infra in verbo, Equus, & dictum eſt ſupra in verbo, Animal, vbi vide.

C

CONCLVSIO CCL.

ARGVMENTVM.

Caducitas an probetur ex non ſolutione canonis.

SVMMARIVM.

1 *CADVCITAS probatur ex non ſolutione canonis.*
2 *Emphyteuta cadit a iure, quod habet in re ſibi conceſſa in emphyteuſim, ſi ceſſauerit a ſolutione per triennium integrum in re priuati, & biennium in re Eccleſiæ.*
3 *Caducitas inducitur, & emphyteuta efficitur periurus per ceſſationem vnius anni a ceſſatione canonis, ſi cõtractus a partibus iuratus fuerit.*
4 *Iurans ſoluere canonem, ſi propter paupertatem non ſoluit in primo anno, non cadit.*
5 *Caducitas probata dicitur etiã in emphyteuſim magni valoris, pro qua minima penſio ſoluitur, ſi per triennium ceſſauerit emphyteuta ſoluere illud minimum.*
6 *Recognitio directi domini potius conſideratur in conſtituẽda penſione, quæ ſoluitur ab emphyteuta quã emolumentum ipſius concedentis.*
7 *Caducitas inducitur ex ſummo iure, ſi emphyteuta ceſſat à ſolutione per iuſtum tempus, etiam ſi ignoret rem eſſe emphyteuticam.*
8 *Caducitas non inducitur, ſi ceſſans ſoluere ſoluit magnam penſionem.*
9 *Emphyteuta ſoluens magnam penſionem, potius debet conductor, quam emphyteuta appellari.*
10 *Caducitas nõ probatur ex non ſolutione, ſi ceſſans ſoluere canonem domino eſt creditor ipſius domini, & paratus ſit eum eo compenſare.*
11 *Emphyteuta ceſſans ſoluere triennio non cadit, vbi dominus eſt debitor, & ipſe ſit paratus cum eo compenſare.*
12 *Caducitas inducta non erit, etſi conſtaret de non ſolutione, quando inter partes conuentũ fuerit, ne ob non ſolutionem cadat emphyteuta.*
13 *Res emphyteutica caduca dici non poteſt, antequam dominus directus declarauerit voluntatem ſuam fore, rem habere pro caduca ob non ſolutionem.*
14 *Sententia declaratoria requiritur ad rem emphyteuticam caducam dicendam.*
15 *Emphyteuta ſi percepit tantum vnicum fructum, non ſoluens canonem per biennium in priuato, & per trienniũ in eccleſia, non cadit a iure ſuo.*

CADVCITATEM à iure proprio, quod quis habet in re ſibi in emphyteuſim cõceſ-
1 ſa † probari ex non ſolutione canonis * om-
* nes aſſeruerũt in l. 2. C. de iur. emphyt. per illum text. qui hoc aperte probat, & ad idem pertinet contex. in c. potuit. de locato. in quibus locis ordinariè tractatur hæc materia, & per Iaſ. poſt Bal. nu. 9. in d. l. 2. in 7. notab. num. 5. & Bal. in l. lex vectigali. ff. de pign. Bar. etiam in d. l. 2. in princi. verſi. dicit glo. C. de iur. emphyt. & in auth. qui rem. nu. 1. C. de ſacroſanc. eccle. & in §. ſi vero quis. nu. 1. in auth. de alien. & emphyt. & in l. locorum. num. 5. C. de omni agr. deſer. li. 10. Bart. in tract. differ. inter ius cano. & ciuil. nu. 10 ſ. Bald. in conſi. 271. & conſ. 518. volu. 5. & in conſ. 290. vol. 2. & in conſ. 27. num. 1. vol. 3. & in c. 1. verſ. quæro nunquid, num. 10. de alien. feud. vt dixit Plot. illa tamen corruptè allegans, referens alios in conſ. 48. nu. 6. & 7. & Tiraq. de retract. in gl. 9. §. 1. nu. 159. fol. 167. tradit Natta conſ. 3. nu. 3. vol. 1. & cõſ. 274. nu. 14. vol. 2. Iaſ. in l. poſthumo. nu. 24. C. de bon. poſſ. contra tab. Marſ. ſing. 446. magna profecto, & longa, num. 2. ver. nam licet. Mathesil. ſing. 50. nu. 1. in addi. Ant. Corſet. ſing. in ver. emphyt. il 2. nu. 1.

Intellige, vt hoc locum ſibi vendicet, ſi emphyteu-
* ta ceſſauerit a ſolutione per triennium integrum in re
2 priuati † & per biennium in re eccleſiæ, non antè per ſimplicem ceſſationem vnius anni, vt expreſsè diſponunt iura prædicta.

Quæ tñ intelligenda ſunt, vbi in contractu emphyteutico non fuerit appoſitum iuſm, ſed ſi contractus ipſe à partibus iuratus fuerit, tunc per ceſſationem huius anni a ceſſatione canonis emphyteuta efficitũ per-
3 iurus, † & illico caducitas inducitur, vt profitẽdo ſcriptum reliquit Bal. in c. querelam. de iureiur. à qua opinione non receſſit Guliel. de Bened. in repet. c. Rayn. in ver. teſtamentum. il 3. nu. 27. & reſpondit Gozad. in conſ. 57. poſt num. 19. verſi. non obſtant allegata, quã
* opinio. * communem eſſe teſtatur, & Iuſ. vbi ſupra, cui tamen ſententiæ adhæſiſſe videtur Iul. Clar. in §. emphyteuſis. quæſtio. 8. vbi tenet contrariam ſñiam æquiorem eſſe. Cogita tamen, quia pro Bald. contra Clar. conſuluit Natta. in conſ. 426. num. 21. & defendit Iaſ. in l. 1. C. de iure emphy. num. 47. verſ. 9 quæro. vbi dicit mirabile dictum Bal. & non habere contradicentem, & idem cauit Natt. conſil. 479. num. 11. & Corſet. in ſing. in verb. emphyteuta. il. 1. num. 1. Marſ. ſing. 426. emphyteuta priuati. nu. 1. Marſi. ſing. 50. nota magnum. nu. 1.

Limita ſecundam intelligentiam, quod iurãs ſoluere
4 ſi non ſoluit in primo anno cadat † non ſubſiſtere, ſi iurans ſoluere propter paupertatem non ſoluit, vt Io. de Arno ſing. 52. quia in præcedenti. nu. 1.

Primò amplia, vt concluſio procedat etiam in emphyteuſi magni valoris, pro qua minima pẽſio ſoluitur, nã ſi per triennium ceſſauerit emphyteuta ſolue-
5 re illud minimum, cadit tñ à iure ſuo, † & ex hoc dicitũ
* probata caducitas, vt vna mente * omnes id cenſere ſcribentes aſſeuerauit Apoſtilla ad gl. in authen. qui rem. in verſ. repelli poteſt. C. de ſacroſanct. eccleſ. &
* quod * omnes ſenſerunt hanc opinionem, dixit Bal.
* in d. authen. qui rem num. 5. & de hac * communi ẽt eſt atteſtatus Dec. ibidem. nu. 3. ſubdens, ita ſeruari de conſuetudine. idem dixit Ripa in repertor. l. ſi. num. 130. C. de reuocan. donat. & accedit Afflict. deciſ. 50. num. 7. in ſin. & ab hac opinione in practicã non eſſe recedendum monuit Iul. Clar. in §. emphyteuſis. q. 10. verſi. ſed pone, circa ſin. motus ea ratione, quod in conſtituenda penſione, quæ ſoluitur ab emphyteuta
6 potius conſideratur recognitio directi domini, † quã emolumentum ipſius concedẽtis. & ideo hoc in caſu eadẽ militat ratio in parua penſione, quæ in magna.

Secundò amplia vt concluſio vera ſit, ẽt ſi emphyteuta ignoret rem eſſe emphyteuticã, quia, & hoc in
7 caſu, ſi ceſſat à ſolutione per debitũ tempus † inducitũ caducitas de rigore iuris, licet de æquitate detur reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, vt cauit gl. in d. l. 2. in ver. legem. C de iur. emphy. quam
* noſtri * vna mente cõprobant, vt ait Dec. in conſ. 58.
* in fi. & * omnes in hanc deſcendere ſententiã ſcripſit
* Sal. in d. l. 2. nu. 25. & hanc eſſe * communem ſñiam Doctorũ eſt etiam teſtatus Imol. in c. potuit. nu. 56. de loca. rñdit Corn. conſ. 165. in litera Q. & R. lib. 2. latè Iaſ. in d. l. 2. nu. 184. hoc in practica non pati difficultatem aſſeuerauit Iul. Clar. in §. emphyteuſis. q. 8. verſi. proſequendo materiã, conſulas ibi eum, quia tibi ſuppeditabit alia ad hanc concluſionem ſpectantia.

Primò limita hanc concluſionem, vt non inducat
8 caducitas † ſi ceſſans ſoluere ſoluit magnam penſionem.l.1.ff.loc. nam ratio, qua non ſoluens cadit à iure,& perdit melioramenta eſt, quia ſoluit quid modicum annuatim, quæ ratio omnino ceſſat in emphyteuta ſoluente magnam penſionem, qui potius debet
9 conductor † quam emphyteuta appellari, ita aduertit Io.Anto.Rub.in l.Gallus.col.pen.nu.207.verſ. infertur.2.ff.de liber.& poſthu.& Tiraq. d.tract.§.4.glo.6. nu.26.fol.723.

Secundo limita concluſionē, vt non procedat, qñ ceſſans ſoluere canonē domino, erat creditor ipſius domini, & paratus ſit cum eo compenſare, tunc enim
10 ex non ſolutione † non probatur caducitas per ea, q̃ notat Alber. de Roſa in l. cũ aliter. ff. de compenſat. & in l.2..C.de iur. emphyt. & ibi Iaſ. quæſt. 19. qui dicunt, quod vbi dominus eſt debitor, quod emphyteu-
11 ta ceſſans ſoluere triennio non cadit † ſi ſit paratus compenſare, hoc idem tradit Cur.ſen.in conſil.71. 3. quæſt.& reſpondit Gozad.in conſ.69. Pariſ. etiã cauit in conſ. 108.col.antepe.in fi.verſ. ad ſecundam oppoſitionem, vol.1.& ſequitur Rol. à Vall. conſi.57.nu. 26.lib.1, quod & latè proſequitur congerendo quamplures hoc idem tenentes Tiraq. in tracta. de retract. in 1.par.§.3.in ver. à payer perſoluen.gl. 3.nũ. 4. aſſeuerans ibi, neminem hactenus legiſſe, qui contrariũ tenuerit. Quod procedit, etiam ſi compenſatio non ſit oppoſita infra biennium, vt per eundem Gozad.d. conſil. 69. & ita * obſeruari in Palatijs protulit Curt. iun.dicto conſil.71. in 3. quæſtio. in fin. & ita * communiter teneri affirmat Salyce. in dicta l. 2.in finalibus verbis.

Tertiò limita non procedere, quando inter partes conuentum fuerit, quòd ob non ſolutionem non ca-
12 dat emphyteuta, † quia eo in caſu, etſi conſtaret de non ſolutione, non ex hoc caducitas inducta erit, ita colligitur ex tex.d.l.2.in prin. ibi eaſdem, & in omnibus alijs capitulis iuncta gl.ſuper verb.capitulis.C.de iur.emphyt.& glo. ibi ſuper verb. repellere, verſic.ſed quid ſi fecerit pactum, & tradit Iaſ. in l.1.nu.11. & in d.l.2.nu.1.C.eod.

Quartò limita, vt locum concluſio habeat tũc demum, qñ dominus directus declarauerit voluntatem ſuam fore, rem habere pro caduca ob non ſolutionē
13 † ante autem hanc declarationem res emphyteutica caduca dici non poteſt, ita cautum reliquit Imper.Iuſtinianus in d.l.2.C.de iur.emphy.ibi volenti,& ibi ſi dñs voluerit, &c. & obſeruauit Iaſ.ibid.nu.6. quinto, not.& nu.19.vbi * omnes aſſentire dicit, voluit glo.in l.2.ff.ſi ager vect.vel emphy. ſuper verb.ita tamē, vbi Bar.prodidit etiam, idem Iaſ.in l. poſthumo.verſ. pro iſta opinione.C.de bon.poſſ.contra tab.& concludēdo latè tradidit Crau.conſ.212.in caſu propoſito. nu.
14 1.cum plurib.ſequent.vt etiam aſſerit † in hoc requiri ſententiam declaratoriam ex Dec.referente alios in conſ.185. col.4. poſt med.verſ.ſed breuiter ad iſta, & ex alijs allatis ibi per ipſum. Et quæ hic deſunt alibi fortè in concluſione, emphyteuta, commodius dicemus, & quòd non cadat, niſi domino volente, voluit Alex.conſ.113.num.3.verſ. ſecundo fortificatur. vol.4.& Bar.d.l.2.nu.2.verſ.venio,& Bald.in d.l.2.nu. 3.verſ. quòd emphyteuta non cadat à iure. C. de iure emphy.in 1. addit.

Quintò limita concluſionem, vt non ſolnēs canonem per triennium in priuato,& per biennium in ec-
15 cleſia cadat à iure ſuo † non habere locum, quando ipſe emphyteuta perceperit tantum vnicum fructũ, vt proditum reliquit Marſ. ſing. 409. tu ſcis regulam. Iaſ.l.1.nu.44.not.C. de iure emphy.

CONCLVSIO CCLI.

ARGVMENTVM.

Caducitas quomodo probari poſſit remiſſa.

SVMMARIVM.

1 *Caducitas probatur remiſſa per receptionem penſionis poſtea decurſæ.*
2 *Caducitas intelligitur remiſſa, ſi dominus poſtquam res ad eum erat reuerſa per ceſſationem ſolutionis canonis, recepcrit ſolutionem penſionis pro tempore decurſo.*
3 *Simul ſtare non poſſunt, vt recipiatur penſio à domino pro tempore decurſo, & poſſit habere locum pœna, quæ dicitur commiſſa per lapſum temporis locationis.*
4 *Per ſecundam interpellationem intelligitur interpellantē recedere ab effectu primæ.*
5 *Si quis recipit penſionem pro tempore decurſo poſt pœnam caducitatis, intelligitur moram, & pœnam remiſiſſe.*
6 *Caducitas remiſſa cenſetur per receptionem penſionis poſtea decurſæ, etiamſi dominus penſionem recepiſſet cum proteſtatione, vt ſibi integrum remaneret ius expellendi.*
7 *Proteſtatio contraria facto non iuuat.*
8 *Caducitas proculdubio non probatur remiſſa, ſi dominus in receptione canonis proteſtatus ſit idcirco non remittere voluntatem, vel ſibi dilucidè reſeruauerit ius ipſius caducitatis.*
9 *Proteſtatio prodeſt, quando dominus recepit penſionē tantummodo temporis præteriti, id eſt, elapſi, antequam caducitatem declararet.*
10 *Caducitas cenſetur remiſſa, ſi dominus recipiat penſionem etiam pro tempore elapſo poſt ortã caducitatem, licet proteſtetur ſe illam recipere ſaluo iure caducitatis.*
11 *Simul ſtare non poſſunt, vt quis eodem tempore habeatur pro emphyteuta, & pro non emphyteuta.*
12 *Solus prælatus Eccleſiæ collegiatæ, vel eius generalis procurator recipiens penſionem ſine capitulo non præiudicat Eccleſiæ.*
13 *Caducitatis pœna ipſo iure incurritur per contrauentionē iuramenti, vbi in inſtrumento emphyteutico iuramentum adeſſet.*
14 *Facilius impeditur pœna ne committatur, quam commiſſa tollatur.*
15 *Iuramentum ita operatur ſuos effectus in contractibus emphyteuticis ſicut, & in alijs.*
16 *Emphyteuta priuati, vbi obligauit ſe ad ſolutionem cum iuramento, ſtatim ob ceſſationem expelli poteſt, & efficitur periurus.*
17 *Iuramentum appoſitum in contractu excludit penitentiã, impedit purgationē moræ, & auget obligationē inteſiuè.*

1 Caducitas probatẽ remiſſa per receptionem † penſionis poſtea decurſæ, vt animaduerſum fuit à gl. Bar.& cæteris Doct. in l.2.C.de iur.emphy.& in c. potuit de loca. vbi voluit, vt ſi dñs, poſtquã res ad eum erat reuerſa per ceſſationem ſolutionis canonis, receperit ſolutionem penſionis pro futuro tempore, hoc eſt pro tempore decurſo
2 † poſt pœnam caducitatis commiſſam, illã intelligi remiſſam, moti auctoritate Hermogeniani. I. C. in l. poſt diem.ff.de leg.commu.& Imp. Alex. in l.cōmiſſoriæ.C.de pac.inter empt.& vend. ſenſit Hier.Gabr. conſ.88 incip.Anno 1431.nũ.15.& reſpondit Ruyn. in conſ.110.nu.4.lib.1.vbi communem dicit.

Ratio eſt, quia ſimul ſtare non poſſunt, vt recipiatur penſio à domino pro tempore decurſo poſt finitã
3 locationem, † & vt poſſit habere locũ pęna quæ dicitur commiſſa per lapſum tēporis ipſius locationis, & hæc ratio confirmatur in lege Aemilius.ff. de minor. verſicu.dicebam, iuncta glo.in verb.reſtitui, vbi dicitur,

tur, per ſecũdam interpellationem intelligi interpel-
4 lantem recedere ab effectu primæ† & remittere morã præcedentis interpellationis, quemadmodum ergo creditor interpellãdo rurſus debitorem poſt moram iam commiſſa, videtur illam remiſiſſe, d. l. Aemilius cum gl. quam Bar. plurimum commẽdat, eadem ratione recipiendo quis pẽſionem pro tempore decur-
5 ſo† poſt pœnam caducitatis intelligitur morã, & pœnam remiſiſſe, ita reſpondit Ruin. conſ. 110. nu. 4. lib. 1. Cagnol. poſt citatos in auth. qui rem. num. 37. C. de ſacroſanct. eccleſ.

Amplia concluſionem, vt vſq; eo procedat, etiãſi
6 dominus pẽſionem recepiſſet† cũ proteſtatione, vt ſibi integrum remaneret ius expellendi, ſi credimus Cy. & Sal. in d. l. 2. C. de iur. emph. Card. Ant. de Butr. & Imo. in c. potuit. ext. de loc. Rui. d. cõſ. 110. n. 4. lib. 1. verſ. & iſtud eſt etiam verũ, aſſeuerans ibi hanc eſſe
* communem ſcribentium ſententiam, † quia huiuſ-
7 cemodi proteſtatio, cum ſit contraria facto nõ iuuat.
* c. cum M. de conſtit. quod ab * omnibus communiter eſſe receptum tradit Rui. d. loco ſupra citato.

Huic opinioni repugnat gl. 3. in c. potuit. de loca. in quo loco habetur, quod ſi dominus in receptione canonis proteſtatus ſit, ideircò non remittere caducita-
8 tẽ, vel ſibi dilucidè reſeruauerit ius caducitatis† tunc procul dubio nõ probatur, caducitatem fuiſſe remiſſam, hac enim clara declaratione contra firma manente ad hanc probationẽ confugere non poſſumus, ſic teſtatus eſt Iaſ. in l. ſi poſt moram. poſt nu. 4. verſ. confirma per illud ff. de eo, quod cer. loc. vbi in hac
* ſententia communia * tum Cæſarei, tum etiam Pontificij profeſſorum ſtudia eſſe aſſeruit, & refert etiam
* Alb. in l. 2. C. de iur. emph. dicẽtem ita * communem eſſe ſcribentium ſententiam, & ita conſentientẽ om-
* nium in hac * opinione voluntatem eſſe teſtatur Cor. in conſ. 40. in litera Q. lib. 4. quam opinionem ante eos ſequutus eſt Bar. in d. l. 2. nu. 8. in fi.

Verùm, vt hæ inter ſe repugnantes ſententiæ cõci-
9 lientur, dicendum eſt, vt illud procedat† quando dominus recipit pẽſionem tantũmodo temporis præteriti, id eſt elapſi, antequã caducitatem declararet, tũc profectò prodeſt iſtiuſmodi proteſtatio, nihil. n. impedit, quominus ſibi pro prætento dominus cõſulat, dum ſibi debitam penſionem recipit, & ſibi ſaltũ tectũ ius etiam futurum conſeruet caducitatẽ incurſã.

Cæterùm aliter ſentiendũ eſſet, ſi recipiat pẽſionẽ etiam pro tempore futuro, id eſt lapſo poſt ortã ca
10 ducitatem† nã iſto caſu licèt proteſtetur, ſe illam recipere ſaluo iure caducitatis, cenſetur tamen, non obſtante proteſtatione, vel reſeruatione, caducitatem
* ipſam remiſiſſe, ſic * vno ore ſcripſiſſe Doct. (quicq̃d dixerit Bar. in d. l. 2. nu. 8. in fi.) dicit Gigas de pẽſion.
* q. 73. in fi. Hanc etiã * cõi ſcribentiũ calculo opinionẽ eſſe receptã, teſtatur Rui. conſ. 110. nu. 4. lib. 1. & cõſ. 151. n. 12. eo. vol. ſimul enim ſtare non poſſe videtur, vt recipiatur pẽſio pro tpe poſt caducitatẽ elapſo, & tp ſaluum ſit ius caducitatis, & ſic vt quis eodem tpe
11 habeatur pro emph. † & pro non emphy. vnde cum hmõi pteſtatio, ſiue reſeruatio ſit cõtraria facto, nullius eſt momẽti, vt animaduertit Iul. Clar. in d. §. emphyteuſis lib. 4. q. 10. in quo loco aſſeuerauit tpibus ſuis reuocatã fuiſſe ſniam cuiuſdã Doctoris, q cõtrariũ iudicauerat, q innitebaẽ auctoritati Bart. in d. l. 2.
* dũ nõ animaduertit * cõi ſcribentiũ conſenſu reiectã fuiſſe Bar. ſententiam, vt ibidẽ animaduertit Iul. Clar.

Limita primò, cõcluſionem procedere in emphy. priuati, & eccleſiæ nõ collegiatæ, ſecus ſi eccleſia ſit
12 collegiata, tunc enim ſolus prælatus, † vel eius generalis procurator recipiens penſionem ſine c. nõ præiudicat eccleſiæ, gl. pen. c. potuit. ff. locati. Fulg. conſ.
* 2. col. 2. & hanc eſſe * communem Doct. ſententiam teſtaẽ Iaſ. d. l. 2. nu. 163. C. de iu. emp. Cur. in ſuo tract. de feud. in 2. par. princ. q. 26. Clar. poſt Doct. quos refert d. §. emphyteuſis. q. 10. nu. 3. verſ. ſed nunquid.

13 Secundò limita, vt concluſio vera non ſit † vbi in inſtrumento emphyteutico adeſſet iuramentum, quo caſu pœna caducitatis ipſo iure incurritur per cõtrauentionem iuramẽti, ex diſpoſitione l. ſi quis maior. C. de tranſac. eo enim caſu per receptionem canonis penſionis decurſæ non videtur remiſſa pœna caducitatis, ex quo iam erat commiſſa, ſecus ſi pœna eſſet committẽda, quia facilius impeditur ne cõmittatur
14 † quàm commiſſa tollatur, per l. patre furioſo. ff. qui ſunt ſui, vel alie. iur. vt hoc ſẽtire declarauit Nat. cõſ. 335. nu. 3. & licèt ipſe eodem loco nu. 4. voluerit, dominum recipiendo penſionem, non cẽſere remittere caducitatem, ex eo, quod caducitas nõ incurritur ipſo iure, ſed domino volente, tamen id intelligi debere, ſi ipſe contractus emphyteuticus non fuerit iuro
15 firmatus, aliàs ſecus, † cum iuramentum ita operatur ſuos effectus in his contractibus emphyteuticis, ſicut & in alijs, pro quo facit, quod licèt emph. priuati, nõ ſoluendo canonẽ, expelli nequeat, niſi lapſu trienij, d. l. 2. C. de iur. emph. hoc tamen nõ procedit, vbi ob-
16 ligaſſet ſe ad ſolutionem cum iuramẽto, † qui ſtatim ob ceſſationem expelli poteſt, & efficitur periurus, vt ſupra iã diximus, & idem Natta monuit in conſ. 416. nu. 21. vbi & nu. 23. illud addit, quod iuramẽtum appoſitum in contractu excludit pœnitentiam, & impe-
17 dit † purgationem moræ, per ea, quæ tradit Bar. in l. ſi inſulam. q. 1. ff. de verb. obl. ac auget obligationẽ intenſiuè, licèt non extenſiuè.

CONCLVSIO CCLII.

ARGVMENTVM.

Calculi error qua ratione probetur.

SVMMARIVM.

1 *Calculi error quibus argumentis probari poſſit.*
2 *Error probatur, quando in tractatu de celebrando cõtractu aliquid expreſſum fuit, quod poſtea fuit omiſſum, vel aliter fuit ſcriptum quam tractatum.*
3 *Error calculi probatur ex reuiſione.*
4 *Error ex eo probatur, quod oſtenditur rem aliter ſe habere.*
5 *Calculi error non probatur per eos, qui à partibus, vel à iudice non ſunt electi.*
6 *Calculatio erroris ſi facta ſit ab eo, cuius nullæ ſunt partes, nullum ſortitur effectum.*
7 *Calculationibus eorum, qui à partibus electi fuerunt, fides habenda eſt.*
8 *Calculatorum decretum ſententia appellatur, & eidem parendum eſt.*
9 *Calculorum ratio eſt reddenda arbitrio boni viri.*
10 *Calculus quandò ſub ſpecie erroris non poſſit vlterius retractari.*
11 *Calculationibus fides habenda eſt, quando accedit abſolutio, & liberatio generalis per verba prægnãtia, quæ omnia videntur amplecti.*
12 *Calculatoribus etiam à iudice, & partibus confirmatis quando, & quo caſu non ſtetur.*
13 *Calculatio per electos facta contra veritatem eſt retractãda, reuocanda, & denuò repetenda officio iudicis.*
Calculatio fallax non debet exequi docto de errore, ibi.
14 *Calculatio ab electis fama non ſortitur effectum, quando aduerſus eam petitur reſtitutio.*
15 *Calculatio doloſa, & computatio per deputatos facta nulla eſt.*
16 *Calculatorum dolus, & fraus quando præſumatur.*
Veritas rei præferenda eſt, & attendi debet, reiecta calculatorum collatione doloſa, & nulla, ibi.
17 *Stipulatio de non contraueniendo dicitur fallax, & irrita ratione calculi fraudulenti, qui debet retractari ſemel, vel pluries.*

18 *Pactum de non contraueniendo calculis conſiderandũ eſt quoad effectum liberationis, quę vallata ſtipulatione, ſeu iuramento tantum facta per fraudem, & extorta dolosè nulla eſt.*
19 *Stipulatio de non contraueniendo calculis illicò appoſita non nocet, cum eodem errore, quo facta fuit calculatio, infectatur & ipſa eſſe appoſita, & ſic vtrunque retractandum ſit.*
20 *Pro calculatoribus in dubio præſumendum eſt.*
21 *Calculatores denuò vrgendi non ſunt ad repetēdum calculum, ſemel rationibus redditis atque ſubductis.*
22 *Calculi rationes ſpecie ſolius erroris iterum reddendæ non ſunt.*
23 *Calculator quando ſubductis rationibus aſſequutus eſt liberationem iureiurando confirmatam, non tenetur repetere calculum.*
24 *Calculi rationes ſi non fuerint demonſtratæ dolo, vel fraude redditæ, calculator non tenetur eas repetere.*
25 *Calculi rationes iterum reddendæ ſunt, cum dolo, vel fraude redditæ fuerunt.*
26 *Calculi error doloſus detegendus eſt claris, & perſpicuis rationibus, probationibuſque.*
27 *Præſumptio vbi pro aliquo ſubeſt, non admittitur probatio contra eam, niſi præcedente cauſę cognitione.*
28 *Calculatores ad hoc, vt rationes repetere habeant, non ſufficiat probare dolũ præſumptum, ſed opus erit dolum, & fraudem veram probare.*

1 Calculi error quo pacto argumẽtis oſtendi, † atq; probari poſſit, ſi quis à me requirat, huic ex Pariſij ſententia reſpondebo, optimè ꝓbari poſſe, cũ ea admiſſa fuere, q̃ nullo pacto erant admittenda, eaq; ſunt omiſſa, q̃ neceſſario ad id erant admittenda, vt idē reſpondit in conſ. 89. incip. rationes, & computa ſocietatis. nu. 27. verſ. & de errore, & alijs adductis, & paulo infra. nu. 35. lib. 1. locupletiſſimum teſtē laudat Bart. in l. 2. verſ. aut quis vult retractare, poſt nu. 7. C. de iur. fiſ. li. 10. cuius Bar. auctoritatē referendo ſequitur etiã Iacob. Rebuff. in d. l. 2. poſt nu. 2. verſ. ſi aũt vult retractare calculationem rationũ. quorſum ēt ſpectāt, quę animaduertit Nicol. Boe.
2 in ſing. in verb. Probatio, nu. 2. vbi dicit † ꝓbari errorē qñ in tractatu de celebrando contractu aliquid fuit expreſſum, ꝙ poſteà fuit omiſſum, vel aliter fuit expreſſum, ſeu ſcriptum, quàm tractatum, vt ibi per eũ.

Veruntamen hic error calculi facilè patebit, & ꝓbari poterit, ſi rationes, atq; calculatio denuo ſubdu-
3 cet, † etenim ex reuiſione calculi probat̃ error, ꝙ aſſeruere iuris interpretes in l. vni. C. de error. calc. & in d. l. 2. C. de iur. fiſc. li. 10. vbi illud colligere poteris, qñ noceat, vel non, & quouſq; poſſit reuideri, vel non ita reſpondit idē Pariſ. in d. conſ. 89. d. nu. 35. & nu. 37. & in conſ. 131. num. 27. & ſeq. lib. 1. quod, & illud confir-
4 mat, nam error ex eo probatur, † quod oſtenditur rem aliter ſe habere l. poſt diuiſionē. C. de iur. & fact. igno. ꝙ, & tradit Soc. in conſ. 25. num. 3. lib. 4. qui idem ſentientes adducit, & eundē ſequutus eſt Pariſ. in d. conſ. 89. nu. 37. & d. conſ. 131. nu. 28. vol. 1. idem teſtatus eſt Emanuel Soarez. in Theſau. recep. ſentent. ſeu commun. opin. in verb. error in calculis. fol. mihi 279. vbi ex multorum ſententia id confirmat.

5 At ſi dixero † calculi errorem non probari per eos, qui à partibus, vel à iudice nõ ſunt electi, me nõ falſa dicere, teſtis erit Bar. in d. l. 2. C. de iur. fiſc. lib. 10. dum
6 dicit, ſi facta ſit ab eo, cuius nullæ ſunt partes † nullũ ſortiri effectũ, per tot. tit. ſi à non compet. iud. ꝙ ſecus eſſet ſi quis ad hoc eſſet conſtitutus à lege, vel à iudice, aut ab ambabus parti. ſimul, vt idem tradidit Bart. in d. l. 2. C. de iur. fiſc. lib. 10. atque e cõſultus rñdit Rui. conſ. 71. nu. 3. lib. 4. & Corn. in conſ. 43. circa hanc literã G. verſ. facit quia, vol. 1. atq; Pariſ. d. conſ. 89. nu.
7 4. & 5. par. 1. etenim calculationibus eorũ, † qui à voluntate partium electi fuerũt, fidem habendam eſſe, auctor eſt mihi Bar. & alij in l. ſi cui libertas. ff. de cond. & demonſt. & in d. l. 2. C. de iur. fiſc. lib. 10. & ibi Io. de Platea. q. 3. Corn. conſ. 43. circa hanc, col. 4. verſ. facit quia, vol. 1. ſub nu. 1. habetur in l. 1. C. de vſufruct. legat. & per Doctores in l. vni. C. de error. calcu. & per Bart. in l. 2. §. 2. ff. de adminiſt. rer. ad Ciuit. pertinent. Pariſ. conſ. 89. nu. 5. vol. 1.

8 Rationē præter auctoritates ſi quæris † dicto calculatorum fidem eſſe habēdam, ea eſt, nã cum eorũ decretum ſñia appelletur eidem parendum eſt, ſic ſancitum eſt in contex. d. l. 2. & notat ibi ēt Imo. & Paul. de Caſtr. ibid. dũ dicit iſtiuſmodi calculatores habere iuriſdictionem, per illum tex. accedat huc, quod ratio
9 calculatorũ ſit reddenda arbitrio † boni viri, vt obſeruat Bald. in l. voluntatis. nu. 2. C. de fideic. per l. Thais ancillam, §. ſororem de fideic. liberta. l. qui filium. in fi. ff. de manum. teſt. Cor. conſ. 43. nu. 1. ſub fi. lib. 1.

Quæ concluſio tunc maximè procedit, qñ poſt calculationem perfectam, & rationes vtrinque redditas partes ipſæ deuenerũt ad pactum. & ſtipulationē ex-
10 preſsè volentes obtemperandum eſſe prædictis † quo fit, vt ſpecie erroris non poſſit vlterius calculus, & ſubductio retractari, arg. l. emptor. § Lucius. ff. de pact. & l. ſi quidem. C. de tranſact. & per Bart. in d. l. 2. C. de iure fiſc. li. 10. & per Modernos & maximè Iaſ. in l. vni. C. de errore calc. nu. 6. Socy. conſ. 190. incip. Memini. col. 3. verſ. ex quibus patet. vol. 2.

Eoq; magis tum procedit prædicta concluſio, qñ
11 accedit abſolutio, & liberatio generalis † per verba prægnantia facta, quæ omnia videnť amplecti, vt traditur à gl. & Doct. in l. emptor. §. Lucius. Bald. in l. ſub prætextu ſpecierũ. C de tranſact. Imo. poſt alios in c. 1. ext. de tranſact. Bar. in l. Aurelio. §. Caius. ff. de libe. legat. & per Soc. d. conſ. 190. col. 4. ver. 3. quia vol. 2. latè Pariſ. conſ. 89. nu. 1. 2. 3. & multis ſeq. lib. 1.

Iſtud verò, ꝙ relationi calculatorum à partibus ele-
12 ctorum ſtandũ ſit, limita primo non procedere † qñ calculatio facta eſt contra claram veritatem admittendo ea, quæ non deberent admitti, conſtituendo eũ creditorem, qui re vera debitor eſſet, & ſimilia agēdo: nam tali caſu non ſtatur calculatoribus, etiam à iudice, & partibus confirmatis. ita dicit Bar. in d. l. 2. verſi.
13 aut qui reuocat, col. fi. dum vult † officio iudicis talē calculationem per illos electos factam eſſe retractandam, & reuocandam, & denuo repetendam, ſequitur Io. de Plat. in d. l. 2. quæſtio. 3. volens talem fallacem calculationem non debere exequi docto de errore. l. 1. C. de appel. Pariſ. d. conſ. 89. nu. 35.

14 Secundò limita non ſortiri effectum, † quando aduerſus talem calculationem petitur reſtitutio. l. ſeruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Trebel. vbi etiam Docto.
* notant * communiter, Ioan. de Plat. d. l. 2. q. 3. Pariſ. d. conſ. 89. nu. 35. in fi. lib. 1.

Tertiò limita, qñ ipſi calculatores ſunt ab altera partium decepti, vel ab aliis, vel exigue in fraudem, & dolosè exhibentes rationes, nec ſignificãdo lucra,
15 pecunias, & bona, &c. † nam talis doloſa calculatio, & computatio per ipſos ad id conſtitutos facta nulla eſt, cum in omni actu, & diſpoſitione dolus dicatur exceptus. l. creditor, §. Lucius. ff. mand. vbi Alexan. in apoſt. poſt Bart. concord. adducit. eſt enim omnis dolus contra ius diuinum, Affl. dec. 403. nu. 11.

16 Dolus autem, & fraus calculatorum † præſumitur, quando diligẽter proſpectis, & perquiſitis libris accepti, & expenſi, nullam eorum mentionem in calculo edendo faciunt. l. verius. ff. de probat. l. fi. ff. pro ſuo, & ita veritas rei præferēda eſt, quæ attendi debet reiecta calculatorum collatione doloſa, & per conſequens nulla. c. fraternitatis. ext. de frigid. & malefi. cap. 2. de purgat. cano. Ancha. conſ. 327. Pariſ. conſ. 89. nu. 38. & nu. 55. cum ſeq.

Nec me mouet, quod ſupra diximus, cõcluſionem procedere maximè, quando interceſſerit pactum, vel

ſtipu-

17 ſtipulatio de non contraueniẽdo † nam hoc caſu pa-
ctũ,& ſtipulatio dicitur fallax,& ratione calculi frau
dulenti irrita, quæ non ſunt impedimẽto, quo minus
calculus debeat retractari ſemel, vel ſæpius. l. vnica.
C. de erro. cal. vbi omnes id ſentiunt * cõmuniter Do-
ctores, vt ait Pariſ. d. conſ. 89. num. 38. & maximè Iaſ.
col. fi. Corn. conſ. 62. col. 2. verſ. his non obſtãtib. lib.
4. Nam huiuſmodi pactum, vel ſtipulatio conſiderã-
da venit quò ad effectũ liberationis, quæ vallata pa-
18 cto, ſtipulatione, ſeu iuramento nulla eſt † tanquã fa-
cta per fraudẽ, & extorta doloſe, & ita reſpondit Soc.
conſ. 92. col. pen. & vlt. nu. 19. lib. 2. & Iaſ. in d. l. vnica.
C. de erro. cal. in 2. notab. dum ait, ſtipulationem, &
pactum illico appoſitum hic non nocere, nam eodẽ
19 errore, quo facta fuit calculatio † cẽſentur etiam iſta
eſſe appoſita, & ſic vtrunq; retractabitur. l. doli mali.
§. diuerſum, ff. de nouat. Bart. & alij in l. ſi quis cũ ali-
ter. ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 60. nu. 3.

Quòd ſi nulla iſtiuſmodi librorum accepti, & im-
20 penſi inquiſitio ante facta ſit, † in dubio pro calcula-
toribus præſumendum eſſe, conſulendo ſenſit Dyn.
conſ. 31. incipiẽ. Tholomeus. Bal. in l. ſi. C. de cõtrah.
empt. c. niſi eſſent. de præbend. & ibi Cardin. expreſsè
ſcribentes * omnes poſt Innoc. in c. præſentia. de pro-
bat. Doctores in l. ſciendum. ff. de verb. obl. Soc. conſ.
90. viſis. in fi. vol. 4. Pariſ. conſ. 89. nu. 8. lib. 1.

Quòd quidem pronũciatum procedere vſq; eo di-
21 cẽdum eſt, † vt ſemel rationibus redditis, atq; ſubdu-
ctis denuò vrgendi non ſint ad repetendum calculũ.
l. ſemel. C. de apoch. lib. 10. ita affirmãt Io. Monach.
Arch. Io. And. & cęteri in c. vnico. de cleri. ægrot. lib.
6. quos ſequutus eſt Soc. ſen. cõſ. 92. n. 1. lib. 4. Quod eo
magis procedit quãdo vna calculatione facta inter-
uenit abſolutio, & pactum de non contraueniendo,
22 nam adhuc ſpecies ſolius erroris rationes reddendæ
nõ erunt, vt docuit Bart. in l. 2. C. de iur. fiſc. quem ſe-
quutus eſt Soc. ſen. d. conſ. 92. nu. 4. & Ruin. cõſ. 16. in
fi. lib. 5. vel quando calculator ductis rationibus aſſe-
23 quutus eſt † liberationem iureiurando confirmatam,
iuxta notabilem gl. in l. 3. §. 1. in ver. liberatione. ff. de
contra. & vtil. actio. tutel. quam in hanc ſententiam
adduxit Caſtr. conſ. 46. nu. 1. aduertendum eſt. lib. 1.
Quæ quidem glo. idem ait procedere in iuramento à
minore præſtito, auth. ſacramenta puberum. C. ſi ad-
uerſ. vendi. quam ſingularem pro hoc dicto dixit Ti-
raqu. de legib. connubial. poſt leges, glo. 3. nu. 7.

Limitandum porrò iſtud eſt, locum ſibi non vẽdi-
24 care; † dummodo redditæ rationes nõ fuerint demõ-
ſtratæ dolo, vel fraude redditæ, ita tradidere Doct. in
d. l. 1. C. de error. calc. Caſtr. d. conſ. 346. col. 2. Anch.
conſ. 330. quos ſequuti ſunt Iaſ. conſ. 219. nu. 2. lib. 2.
& conſ. 14. col. 3. lib. 5. Soc. ſen. conſ. 159. col. 3. & cõſ.
25 190. col. 3. lib. 2. qui fuſiſſimè ſcribit. † Nã eo caſu cal-
culatæ, & redditæ rationes iterum reddendæ erũt, ita
conſuluit Neuiz. conſ. 94. in fin. Rol. à Valle conſ.
49. num. 61. lib. 1.

Hac tamen in re obſeruandum erit, hunc errorem,
doloſum eſſe claris & quam perſpicuis rationibus,
26 † & probationibus detegendum, ita in hac hypothe-
ſi reſpondit Dec. conſ. 94. nu. 4. verſ. non obſtat. Idem
in l. 1. nu. 8. in ſi. C. de erro. calc. Crau. conſ. 189. nu. 3.
namq; vbi pro aliquo ſub eſt præſumptio, nõ admit-
27 titur probatio contra illam præſumptionẽ † niſi præ-
cedente cauſæ cognitione, & requiritur, quod teſtes
ſint tantæ fidei, vt non ſit præſumptio, quòd debeant
iurare falſum. Alex. conſ. 99. in fin. vol. 3. & Doctores
* communiter in locis præcitatis.

Nec ſufficit probare dolum præſumptum, ſed opus
28 erit dolum, † & fraudem veram probare, ita ſẽſit So-
cin. ſen. d. conſ. 92. & Rol. à Valle d. conſ. 49. nu. 22. &
23. Menoch. de arbitr. iud. caſ. 209. in fin. centur. 3.
quem vide.

CONCLVSIO CCLIII.

ARGVMENTVM.

Calumnia quomodo præſumatur, atque probetur.

SVMMARIVM.

1 *Calumniam probari ex non probatione accuſationis.*

2 *De calumnia ſine alijs indicijs poteſt puniri accuſans, ſi defecerit in probatione.*

3 *Calumniari præſumitur, qui non ſufficiens mandatum dederit procuratori.*

4 *Calumnia probatur ex eo, quòd facta propoſita non probantur, nec ad rem faciunt.*

5 *Ponens, quæ non ſeruiunt deciſioni proceſſus, calumnioſè præſumitur facere.*

6 *Calumniari dicitur, qui non probat, quod opponit etiam excipiendo.*

7 *Reus in excipiendo eſt actor, & ſicut actor ſuam intentionem, ita reus ſuam exceptionem probare debet.*

8 *Calumnia probatur ex eo, quòd id, de quo quis accuſatus fuit, non probatum eſt, etiam ſi accuſator eſſet bono genere natus, & accuſatus obſcuris parentibus ortus.*

9 *Calumniatur is, qui moratur, & differt litem, vel fruſtratur, & fruſtra vexat aliquem.*

10 *Calumniatores nuncupantur, qui per fraudem, moram, & fruſtrationem litibus alios vexant, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus.*

Ad calumniam repellendam inuentum eſt iuramentum calumniæ. ibi.

11 *Calumniator non præſumitur, qui ſuccumbit, ſi ſemiplenè probauit.*

12 *Calumnioſè litigare non dicitur, qui ſuam intentionem ſemiplenè probat.*

13 *Calumniator præſumitur, qui ſuccumbit, etiam ſi ſemiplenè probauit, in illis caſibus, in quibus non poteſt deferri iuramentum ſuppletorium in defectum probationis.*

14 *Semiplena probatio non excuſat à calumnia, quia pro nõ probatione habetur.*

15 *Cauſæ ſemiplenæ probationis non liberant calumniatorem à refectione impenſarum.*

16 *Accuſator non probans querelam excuſatur à pœna per ſemiplenam probationem.*

17 *Accuſator calumnioſus poteſt conueniri actione iniuriarum.*

18 *Calumniari qui conſueuit, ſemper calumniari præſumitur.*

19 *Semiplena probatio, quæ eludebat præſumptionem calumniæ, à contraria præſumptione tollitur.*

20 *Calumniator præſumitur accuſator non obſtante ſemiplena probatione, ſi reus ad ſui defenſionem aliquid probauit.*

21 *Accuſator non præſumitur calumniator, cum conſtat à teſtibus acceptum fuiſſe.*

22 *Accuſator non præſumitur calumnioſè agere, quando probauit audiuiſſe à perſonis fide dignis accuſatum patraſſe delictum, de quo in querela.*

23 *Accuſator excuſatur a præſumpta calumnia, licèt in probatione deficiat, ſi accuſat aliquem de eo delicto, de quo iam erat infamia notatus.*

24 *Accuſans non præſumitur calumniator, nec de calumnia tenetur, & ſi accuſationem non probauerit, quando accuſauit aliquem de delicto atroci, nefando, & inſigni.*

25 *Accuſatores tenentur de calumnia non probando delictũ, ſi accuſant exercentes publicè officium.*

26 *Delictum illorum, qui publicè in itinere viatores adoriuntur, dicitur atrociſſimum, & qui accuſant aliquem de eo, non probantes tenentur actione iniuriarum.*

27 *Accuſatores, qui defecerunt in probationibus non excuſantur ab actione iniuriarum.*

Quæ delicta atrocia dicantur, vide ibi remiſſiuè.

28 *Mulier propter morbum excuſatur, ſi non probauerit accuſationem.*

29 *Mulier vbi nõ probauerit delictum publicum, quod propoſuit, tenetur eadem pœnas qua venit puniendus accuſatus.*

30 *Mulier punienda eſt extra ordinem arbitrio iudicis, & poteſt actione iniuriarum conueniri, & vt illius tenetur ad omne damnum, & intereſſe accuſati, quando accuſationem non probauit.*

31 *Meretrix propter infamiam eius perſonæ tenetur ad pœnas non probando accuſationem propoſitam in iudicio.*

32 *Mulier honeſta, & probatæ vitæ, & famę propter fragilitatem ſexus excuſatur, ſi non probat accuſationem intentatam.*

33 *Intellectus Alex. conſ. 11. lib. 1.*

34 *Accuſãtes ex neceſſitate officij, vel propter ingentẽ dolorem, & ſi deficiant in probatione, excuſantur à calumnia.*

35 *Accuſans, ſitis ſit, qui tenetur denunciare maleficia commiſſa, vel in Ciuitate, vel in Comitatu, excuſatur à calumnia.*

36 *Præſumptio calumniæ, quæ vrget contra non probantem deducta, & propoſita, non eſt præſumptio iuris, & de iure, & contra probari poteſt.*

37 *Accuſator ſatis poteſt à præſumptione calumnię liberari, ſi probauit publicam vocem eſſe accuſatum deliquiſſe, vel id intellexerit à viris fide dignis.*

38 *Fama excuſat à calumnia, ſicut excuſat à dolo.*

39 *Accuſantes, ſi illi ſint, quibus licet accuſare ex ſola ſuſpitione, digni ſunt excuſatione per famam, quæ præceſſit, ſi non probant, quia fama inducit ſuſpitione ſecus, vt ibi.*

40 *Fama excuſat à calumnia, quando ſumus in calumnia præſumpta, & non in vera.*

41 *Qui habuit iuſtam cauſam accuſandi & litigandi, & oſtẽdit errorem iuſtum, excuſatur à calumnia.*

42 *Calumnia, quibus in caſibus nõ pſumatur, vide remiſſiuè.*

Calumniam probari, vel præſumi ex eo, quod id, de quo quis
1 accuſatus fuit † non probatum fuit, auctor eſt gl. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his, qui not. infa. ſuper verb. ex vtraq; Bar. in l. 1. col. 2. nu. 6. verſ. vlterius probãdo. ff. ad ſenatuſcon. Turpil. Bald. in l. 1. nu. 7. C. de aduoc. diuerſo. iudic. & in authẽ. generali. C. de epiſ. & cler. nu. 1. & in l. criminis. not. 2. C. qui accuſ. non poſſ. idem docuit Fel. in c. 1. nu. 4. & c. 2. nu 1. per illũ tex. de calum. & idem voluit Aymo Crau. conſ. 262. nu. 7. vbi allegat. l. qui non probaſſe. C. de calum. & not. in l. 1. ff. ad Turpil. Soc. cõſ. 118. col. 4. lib. 1. & hãc eſſe * cõem Doct. ſuam ſententiam fidem facit Abb. c. cal. nu. 2. ext. de pœn. Clar. poſt citatos in ſua pract. criminali. §. fi. q. 62. num. 6. verſ. dixi ſup. Abb. c. cum dilectus nu. 1. in fi. ext. de cal. & ibi Felyn. num. 4. dicens, quòd gl. in l. athletas. §. calumniator, in verſ. ex vtraque. ff. de his, qui not. infam. quæ idem probat, eſt ad hoc melior de iure reputata.

2 In iſtiuſmodi verò accuſantem † deficientẽ in probatione poteſt ſine aliis indiciis de calũnia animaduerti, ita tenet gl. 2. in verb. calumniari, & ibi Abb. in d. c. cum dilectus. de calum. & cum aliis allegatis per Benintr. in deciſ. 46.

Quinimò calumniari præſumitur is ex eo, ꝙ non
3 ſufficiens mandatum † procuratori dederit. l. ſed ſi vnius. §. procuratorem. ff. de iniur. c. cum dilecti. de reſtit ſpol. vbi cõtex. eſt inſignis iuxta Bal. ſententiam, quem ſequitur ibid. Bald. nu. 7.

Prout calumniam probari ex eo, ꝙ facta propoſi-
4 ta non probantur † nec ad rem faciunt. tradit Rebuf. in tract. de reſcrip. artic. 3. glo. 3. in fi. tomo 2. ex eo. n. quòd facta noua nõ ſeruiunt deciſioni proceſſus, pręſumitur, quòd ponens calumnioſè fecerit † & propte-
5 reà debere puniri, niſi ex aliqua cauſa venit excuſandus, ſcriptum reliquit Rebuff. d. tract. de reſcrip. art. 3. glo. 5. adhibens eundem in glo. 4. d. art. 3. & ibi videre potes, quæ dicantur facta noua.

Primò amplia concluſionem procedere etiã, quan-
6 do quis non probat, quod opponit † etiam excipiendo, nam & eo caſu etiam quis calumniari dicitur, ꝙ conſulenti credimus. Nat. in conſ. 31. num. 8. lib. 1. eſt contex. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudic. & in c. qui nõ probauerit. 2. q. 3. c. cum dilectus. extr. de calumnia. c. ſtatutum. de elect. lib. 6. & ibi not. Reus enim excipiẽ-
7 do eſt actor † vnde ſicut actor ſuam intentionem, ita reus ſuam exceptionem probare debet. l. in exceptionib. l. 50. ff. de probat. Bal. l. fruſtra. C. eod. tit. de prob. tradit Iodoc. in ſuo Enchirid. ſimilium iuris, verb. excipere ſine probatione.

Secundò amplia concluſionem, vt locum habeat,
8 etiam ſi accuſator eſſet bono genere natus, † & accuſatus obſcuris eſſet parentibus ortus, ita cauit Iaſ. cõſ. 144. in fin. lib. 2. huc referas, quę dicta ſunt ſuperius in concluſione, actore non probante, in 1. ampl. Franç. Aretin. conſ. 144. in præſenti conſultatione. in fin. Soc. tract. de fallent. reg. 181. expenſarum, fallent. 1.

Tertiò amplia, vt concluſio etiam vera ſit, quãdo
9 quis moratur, & differt litem † vel fruſtratur, & fruſtra vexat aliquem, quia ex hoc apertè probatur talẽ calumniari, ita reſcripſere iuriſcõſulti in l. ſi calumnietur. ff. de verb. ſign. & in l. ſed & ad eos. ff. ex quib. cau. maio. vt hoc annotauit Rebuff. in tract. de reſcrip. art. 3. gl. 3. verb. pour articuler calomnieuſemẽt. Ideò calumniatores nuncupantur, qui per fraudem, morã;
10 & fruſtrationem † litibus alios vexant, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus, ad quam calumniam repellendam eſt inuentum iuramentũ calumniæ. to. tit. de iureiur. pp calum. dando, & in tit. de iura. calũ. lib. 6.

Limita primò non procedere, quando is qui ſuccũbit ſemiplenè probauit, tunc enim non præſumitẽ ca-
11 lumniator † neq; impenſarum multa ei eſt irrogãda, ita Spec. in tit. de calum. in fi. quem ſequutus eſt Fel. in c. 2. in 3. notab. de calum. Iaſ. in l. properandum. §. ſin autem alterutra, nu. 8. verſ. 4. cõcluſio. C. de iudic. & ibi Alex. nu. 13. quia tunc litigare calumnioſè nõ
12 dicitur, † qui ſuam intentionem ſemiplenè probauit, vt voluit Anch. conſ. 248. col. pen. nu. 7. quia ille hoc pacto probans ſemiplenè iuuatur primordio veritatis, & ideo non poteſt de calumnia, & temeritate redargui; neq; impenſis mulctari poterit, vt l. cũ pater. §. hæres. ff. de leg. 2. Anch. d. conſ. 248. nu. 7. Hippol. de Marſ. in l. patre, vel marito, nu. 36. ff. de quæſt.

Sublimita prædictam limitationem nõ habere locum in illis caſibus, in quibus non poteſt deferri iura-
13 mẽtum ſuppletoriũ in defectum probationis, † quia aſcribendum videtur ipſi monẽti litem, cùm præcauere debuerit, illam ſemiplenam probationem poſſe prodeſſe, vt inquit Soc. tract. fallen. reg. 181. incipien. expenſarum, fallẽ. 2. teſtatur Imol. & Bal. in auth. generaliter. C. de epiſ. & cler. ſẽtit Alex. in l. properãdũ. §. ſin autem. nu. 17. de iudic. dum docuit, ſemiplenã
14 probationem non excuſare, † quĩ pro nõ probatione habetur, & illum tñ ſequutus eſt doctiſſimus, & iuriſperitiſſimus Menoch. de arbit. iud. lib. 2. caſ. 321. cẽt. 4. nu. 7. & multis ſequẽtibus, quem adhibere poteris.

Reſtringe ſublimitationem prædictam ſecundum Menoch. in d. caſu 321. num. 9. procedere tantũmo-
15 do quoad impenſarum refectionem † à qua hæ cauſæ ſemiplenæ probationis non liberant calumniatorem, vt cõſultum fuit ab Abb. conſ. 78. in fi. lib. 1. cui adhæſit Boſſ. in ſuo tract. crim. tit. de accuſat. nu. 28. vbi tamẽ declarat iſtud intelligi debere, niſi magna, & pluſquam iuſta eſſet cauſa.

Quò autem ad pœnam, ſiue ſupplicium ſimile in
16 caſu, in quo ſuccumbit, teneretur accuſator nõ probans querelam dicendum eſt, per ſemiplenam probationem excuſari, & ad eam non teneri, vt per eundem Menoch. vbi ſuprà nu. 33.

Poterit

Poterit tamen nihilominus accuſator calumnio-
17 ſus conueniri † actione iniuriarũ, ita reſpondit Alex.
cõſ. 11. nu. 4. lib. 2. quod etiam multis probare nititur
Soc. ſen. conſ. 118. col. vlt. lib. 1. Anch. conſ. 325.
Secundò ſublimita prædictam limitationem non
procedere in eo, qui calumniari conſueuit. Spec. tit.
de accuſa. nu. 22. verſ. item quod ſemel, allegat. l. 2. ff.
18 ad Turpil. † quia tunc ſemel malus ſemper præſumi-
tur malus. c. ſemel malus. de reg. iur. in 6. & ſequitur
non excuſari hoc caſu, quia illa ſemiplena probatio,
19 quæ elidebat illam præſumptionem calumniæ † à cõ-
traria præſumptione tollitur, ita declarat But. & Fel.
in c. 2. de calum. & eos eſt ſequutus Menoch. d. caſu
321. num. 17.
Tertio ſublimita, vt nõ procedat, quando ipſe reus
ad ſui defenſionem aliquid probauit, quia nihilomi-
20 nus non obſtante ſemiplena illa probatione † præſu-
mitur calumniator, cum dicta eius ſemiplena proba-
tio per probationem contrariam fiat . . . ita Fel. in d.
c. 2. in 3. notab. de cal. Menoch. d. caſu 321. nu. 18.
Secundò limita principaliter concluſionem non
procedere in illo, qui habebat teſtes ſe iactãtes extra
iudicium, quòd deponerẽt in fauorem illius, qui po-
ſteà in iudicium producti dixerunt nihil ſcire, vel de-
21 ponunt omnino diuerſum, quia ex iſta iuſta cã † accu
ſator non præſumitur calumniator, cum cõſtet ab ip-
ſis teſtibus illum deceptum fuiſſe, tum enim procul-
dubio liberãdus eſt, vt tradidere Io. And. c. 1. in fi. de
elect. in 6. Abb. in c. 2. n. 5. & ibi Fel. in 3. notab. de ca-
lum. Bal. in l. nõn ignorauit. C. de fruct. & lit. expenſ.
Alex. in d. l. properandum. §. ſin autem alter. nu. 18. &
ibi Iaſ. poſt nu. 19. verſ. ſexta concl. C. de iud. Menoc.
in d. caſu 177. num. 11. & caſ. 321. nu. 19. Iulius Clar.
lib. 5. ſententiarum iuris. §. fi. q. 62. verſ. ſed pone, nu.
8. vbi teſtatur de * communi poſt Abb. & Contra.
quos allegat.
Tertiò limita, vt non procedat concluſio, quando
accuſator probauit ſe audiuiſſe à perſonis fide dignis
22 accuſatum patraſſe delictũ, de quo in querela † quia
tunc non præſumitur calumnioſè agere, ſed tunc ex-
cuſatur à calumnia. ita Bar. in l. athletas. §. calumnia-
tor. nu. 3. ff. de his, qui notant. infa. & in l. 1. nu. 7. verſ.
eſt & alius. ff. de hæred. inſt. qui ſentit eſſe fide dignos
amicos, & conſanguineos in l. 1. in prin. ff. ad Turpil.
Iaſ. conſ. 144. lib. 2. in fi. Abb. in d. c. 2. nu. 6. & ibi Fel.
in 3. notab. de calum. Menoch. d. caſ. 321. nu. 21. vbi
** atteſtatur hanc eſſe magis ** communem opinionẽ,
quidquid dixerit Cyn. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iud.
allegat Soc. ſen. conſ. 118. col. pen. ver. nec obſtat. lib.
1. à qua opinione ipſe Soc. non recedit.
Quartò limita non habere locum in eo, qui accu-
ſat aliquẽ de eo delicto, de quo iam erat infamia no-
tatus, propter enim illam præcedentem turpitudinis
23 notam † excuſatur accuſator ab hac præſumpta ca-
lumnia, & calumniator non præſumitur licèt in pro-
batione deficiat. ita Bart. in d. l. athletas. §. calumnia-
tor. nu. 3. verſ. puto autem. ff. de his, qui notãt. infam.
Abb. conſ. 78. nu. 1. verſ. ſed non ſtando in verbis. lib.
1. Cortet. ſing. in verb. pęna, incip. licèt iuſta. in fi. idẽ
Abb. in d. c. 2. nu. 5. & ibi Fel. nu. 2. de calum. Bat. in l.
2. C. ſi ſent. vel li. li. 10. vbi admonet eſſe menti tenen-
dum, facit c. primum circa fi. de elect. lib. 6. ſecũdùm
Abb. in c. cùm contingat. de reſcrip. nu. 4. vbi refert il-
lud dictum Bart. & ita millies obtentum fuiſſe tradit
Bart. in l. cum quidam. §. quod dicitur, nu. 2. ff. de acq.
hæred. quem ſequuntur relati per Clar. in ſua pract.
crim. §. fi. q. 72. poſt nu. 8. verſ. & dicit Bat.
Quintò limita, vt non habeat locũ, quando accu-
ſatio facta eſt de delicto atroci, nefando, & inſigni,
24 † tunc enim & ſi non probetur accuſatio, tamen ac-
cuſans non præſumitur calumniator, ne de calumnia
teneatur, ſed propter atrocitatem delicti excuſatur, ꝙ
ſimiliter comprobatum fuit, vt ab Abb. in d. c. 2. nu. 5.
& ibi Fel. nu. 6. Spec. cõſ. 118. nu. 11. lib. 1. qui tradunt
exemplũ in delicto falſæ monetæ. ex l. pen. C. de falſ.
mon. glo. in d. l. athletas. §. calumniator. ff. de ijs, qui
notant. infam. Soc. tamen d. conſ. 118. declarat iſtud
debere intelligi in accuſantibus illos, qui occultè in
locis priuatis, & ſecretis huiuſmodi delictum patra-
25 runt, † ſecus ſi accuſant exercentes publicè officium
ſignandi æs, & publico munere ſibi demandato, quia
tunc non probando delictum, accuſatores tenentur
de calumnia, vt ibi per eum.
Secundò ibi nu. 12. declarat limitationẽ prædictã
procedere tñ quoad excuſationem calumniæ, vt per
allegat. gl. in d. §. calumniator, non aũt, quoad actio-
26 nem iniuriarum in eos † qui publicè in itinere viato-
res adoriuntur, ꝙ delictum dicitur atrociſſimum, vt
patet ex Caliſtrati reſponſo in l. capitalium. §. famo-
ſos. ff. de pęn. & tamen accuſatores, qui defecerunt in
27 probationibus non excuſant † ab actione iniuriarũ.
Quæ autem delicta atrocia dicantur, conſulas Me-
noch. de arbitr. iud. caſ. 289.
Sextò limita, vt non procedat in muliere, quę pro-
28 pter morbum ſexus excuſatur † & ſi non probauerit
accuſationem. Menoch. d. caſ. 321. nu. 32. per tex. in l.
1. §. accuſatorem. verſ. at quando Papin. & verſ. meri-
to. ff. ad Senatuſc. Turpil. & ex Harmenopol. lib. 1. tit.
de mulier. verſ. mulier, quæ ab accuſatore.
Contrarium prædictæ limitationi apertè reſpõdit
29 Alc. conſ. 11. n. 4. lib. 1. verſ. ſuper ſecundo dubio † vbi
pro delicto publico, ꝙ propoſuit mulier, & non pro-
bauerit, teneri eam ſcribit eadem pęna, qua venit pu-
niendus accuſatus, inquit auctoritate Imp. in l. fin. C.
de calum. & in l. fi. C. de accuſa. pro alijs verò caſibus
puniendam eſſe extra ordinem arbitrio iudicis, ac ẽt
30 poſſe actione iniuriarũ conueniri † & vi illius actio-
nis teneri ad omne dãnum, & intereſſe dicti accuſati
ex iuribus per eum ibi d. conſ. 11. allegatis.
Verùm pro conciliatione harum opinionũ diuer-
ſarum dici poſſet, vt opinio Alc. fortaſſe procedat in
publica meretrice, vt in caſu ſibi propoſito d. conſil.
11. vbi propter infamiam illius perſonæ, cõtra quam
omnis mala, & ſiniſtra præſumptio videtur poſſe in-
31 duci † reſpondit, teneri ad prædictas pęnas non pro-
bando accuſationem propoſitam in iudicio. Altera
verò opinio procedat in muliere honeſta, & probatæ
32 vitę, & famę, quæ pp fragilitatem ſexus excuſatur † ſi
non probet accuſationẽ intentatam, quippè ꝙ in illã
oĩs generis improbitatis cadat ſuſpicio, quia ſemel
malus ſemper malus prçſumendus. c. ſemel malus. de
reg. iu. in 6. in hanc verò perturbationum muliebriũ,
& imprudentiæ cadat præſumptio, quæ excuſationẽ
meretur, vt in ſuperiori limitatione dictum eſt.
33 Vel ſecundò dici poſſet † Alex. d. conſ. 11. loqui in
muliere, quæ erat in vera calumnia, ſupponit enim in
caſu ſuo cõſtitiſſe de accuſati innocẽtia, tũ ex in quę-
ſtione eius, tũ verò ex plurium teſtium atteſtationi-
bus, limitatio verò loquitur de muliere, quæ erat in
prçſumpta calumnia, nempè quia non probauit deli-
ctum. Vnde non videtur poſſe fieri argumentũ ex il-
lo ad caſum propoſitum, cum non ſit par vtriuſq; ca-
lũniæ ratio, vt per Clar. d. §. fi. q. 67. poſt numerũ quar
tum. verſ. pro reſolutione huius articuli.
Septimò limita, concluſionẽ nõ procedere in ijs,
34 qui accuſãt, vel ex neceſſitate officij † vt in tutore, vel
propter ingentem dolorem, vt in patre, vel matre ac-
cuſantibus aliquem de morte filij, & ècõtra, vel vxor
de morte viri, & rurſus. l. mater. l. calumniantes. C.
de calumn. tradit Paul. Girlan. ſuo tract. cauſarum
crimin. tit. de calumniator. §. quæro. num. 3. cum ſeq.
Clar. d. quæſt. 62. nu. 6. in fin. & per Dec. d. c. 2. extr. de
calum. item quod dicitur de ijs, qui accuſant ratione
officij, poteſt exemplũ afferri in caſu quotidiano, nẽ-
35 pè in eo, qui tenetur † denunciare maleficia cõmiſſa,
vel in Ciuitate, vel in Comit. vt per Girl. vbi ſup. n. 7.
Octauo

Digitized by Google

Octauò limita, vt licet contra nõ probantẽ dedu-
cta,& propoſita vrgeat calumniæ præſumptio, non
36 tamen iſta eſt præſũptio iuris,& de iure † quin contra probari poſſit, ita colligit Bart. ex Marcelli reſponſo in l. 1. ff. ad Turpil. poſt nu. 6. et eſt gl. in l. 1. ſuper verb. tranſactionis in fi. C. de plus petit. & ibi Bal. poſt nu. 5. verſ. non obſtat hęc lex. & ait Bar. in l. non ignorat. in 1. oppoſ. C. de fruct. & lit. expẽſ. Bal. etiam dixit in auth. generaliter nu. 13. verſ. 2. quæritur, vtrum. C. de epiſcop. & cleric. Spec. in §. nunc de expenſ. poſt nu. 20. verſ. quid ſi eſt talis,& verſ. nam eo ipſo. tit. de expenſ. & poſt nu. 8. verſ. hoc vult. ibi, vnde lata ſententia abſolutoria,& in §. ſequitur nũ. 24. ver. in ſumma nota. tit. de accuſat.

Quòd ſi probauerit publicam vocem eſſe,& famã,
37 accuſatum deliquiſſe † vel id intellexit à viris fide dignis ſatis erit, vt poſſit à calumniæ præſumptione liberari, ſic aſſeuerauit Bar. in d. l. 1. ſub n. 6. verſ. poteſt enim eſſe. ff. ad Senatuſconſ. Turpil. & dixit in l. athletas. ff. de fal. & hoc ipſe verum arbitratus eſt in d. l. 1. & dixit Bal. in l. qui non probaſſe. num. 4. Cod. de calumniatoribus.

38 † Fama enim excuſat à calumnia, ſicut excuſat à dolo, vt l. miles. §. mulier. & ibi not. ff. de adul. & Bal. vbi ſupra.

Intellige tamen iſtud vt verum ſit tantùm in illis perſonis, quibus licet accuſare ex ſola ſuſpicione, tũc
39 enim iſtæ perſonę excuſatione dignę ſunt † per famã, quæ præceſſit, quia fama inducit ſuſpicionem, vt l. iuſtiſſimos. de offic. rect. prouinc. ſecus verò eſt in illis perſonis, quibus non eſt permiſſum accuſare ex ſola ſuſpicione, nam tunc licet fama adſit, non tamen hæ perſonæ excuſantur, vt apertè declarauit Bald. in d. l. qui non probaſſe. nu. 4. C. de calum.

Secundò intellige, vt tunc fama excuſet, quãdo ſu-
40 mus in calũnia præſumpta, † ſecus eſt, quando ſumus in vera calumnia, tunc enim apertiſſimi iuris eſt, nedum famam, ſed nec etiam aliam probationem excuſare, vt tradidit Bal. in d. l. qui nõ probaſſe, ver. vbi aũt dixi,& adducit l. fi. C. eo. de calum. ſex alias limitationes ſubminiſtrabit tibi Fel. in c. 2. de calum. cõſulas eum.

Vltimò limita, ſi alia præſumptio non obſtet, vi-
41 delicet, quòd habuerit iuſtam cauſam accuſandi, & litigandi, vt quòd oſtenderit errorem iuſtum, & in l. miles. §. mulier. ff. ad l. Iul. de adult. & ibi vide DD. Nam cùm dicta præſumptio calumniæ non ſit iuris, neque de iure, admittitur probatio in contrarium ita ait Bart. in l. 1. ff. ad Turpil.

42 Et in qbus caſibus † non præſumatur calumnia, cõſulas gl. ſingularem in l. athletas. §. calumniator. ver. ex vtraq; part. ff. de infam. & ibi Bar. in 1. col. ver. quę autem ſunt. Abb. Fel. & alios, c. 2. ext. de calum.

CONCLVSIO CCLIV.

ARGVMENTVM.

Campſor eiuſq; libri quod probationis genus faciant.

SVMMARIVM.

1 *Campſor deponens pro alio ſemiplenam probationẽ facit.*
2 *Campſoris ſemiplena probatio perficitur ex libris illius productis pro tertio, qui ſimpliciter ſemiplenè probant.*
3 *Duæ ſemiplenæ probationes poſſunt iungi ſimul,& facere plenam probationem.*
4 *Probatio dicitur facta efficax, ſi vnus teſtis probet veritatem,& alius probet famam.*
5 *Probationes, quæ ab vno,& eodem teſte originem habent, an faciant plenam probationem.*
6 *Campſor, qui publicè artem factitet,& qui artem bona fide exercere iurauerit, cum eius libris plenam probationẽ facit.*
7 *Campſoris liber ſi contineat data,& accepta ſemiplenam probationem facit.*
8 *Campſoris publicè artem exercentis liber regulariter ſemiplene probat pro tertio,& contra tertium.*
9 *Campſoris liber ſemiplenè probat in ſpectãtibus ad artem illius, non autem in alijs actibus.*
10 *Mercatorum libri, quando ipſi etiam ex conſuetudine nõ iurant artem ſuam ſine fraude exercere, nec plenè probant, nec vllam fidem faciunt.*
11 *Liber ſi ſit plurium mercatorum, plenam fidem facit.*
12 *Liber conſcriptus ex neceſſitate officij publicè iniuncti plenam fidem facit.*
13 *Libris gabellariorum, vel quæſtorum publicorum credendum eſt, non ſecus ac inſtrumento publico manu notarij publici conſcripto.*
14 *Liber ſi ignoretur cuius ſit, nullam fidem facit.*
15 *Aduerſus libros mercatorum, ſeu campſorum poteſt contrarium probari, etiam ſi teſtator diſpoſuerit, vt de re quapiam ſtetur libris rationum.*
16 *Conſuetudo, vt libris campſorum fides adhibeatur, probari debet.*

1 Campſorem deponẽtem pro alio facere ſemiplenam † probationem, aſſeruere * omnes in l. admonẽdi. ff. de iureiu. vbi precipuè Bar. poſt nu. 28. Caſtr. poſt nu. 44. Fulgo. nu. 28. Rom. nu. 67. col. 12. ver. item in quantũ. Alex. poſt nu. 32. col. 10. verſ. circa finem verò, dicens cum Bart. ibi * omnes tranſire excepto Rom. Iaſ. nu. 70. & in repetitionẽ eiuſdem legis poſt nu. 112. verſ. ſi autẽ non erat. Firm. in d. tract. de gabel. 4. p. poſt nu. 6. verſ. contra tertium autẽ liber mercatoris probat ſemiplenè,& reſpondit Rui. conſ. 81. nu. 7. lib. 5.

2 Quæ ſemiplena probatio † perficitur ex libris illius productis, qui ſimpliciter ſemiplenè probant, productis pro tertio, iuxta ſententiam Bar. & alior. in l. quædam. §. nummularios. de eden. Bal. & Alex. in l. 1. C. de eden. & per alios repetentes in d. l. admonendi. vbi Iaſ. nu. 405. col. 5. teſtatur de * communi & Fel. in c. 2. poſt nu. 32. extra de fid. inſtru. quæ duæ ſemiplenæ
3 probationes poterunt iungi ſimul † & facere plenam probationem, ſecundum Bar. & alios in d. l. quędam. §. nummularios. Rui. d. conſ. 81. nu. 8. lib. 5.

Huc illud pertinet, nam ſi unus teſtis probet ueritatem ipſe idem,& alius teſtis probet famam, coniun-
4 ctis iſtis probationibus, † facta dicitur efficax probatio, doctrina eſt Bald. in l. Gallus. §. ille caſus. nu. 1. in fi. ff. de lib. & poſthum. quod uti ſingulare, ac mirabile in utuque notandum ſcribit ibi Alex. poſt nu. 14. ubi tamen ipſe hoc non putat uerum, rationibus ibi per eum adductis, ſed recẽtiores, ueluti Iaſ. Soc. & alij Baldi deciſionem tuentur ibi,& in d. l. admonendi. ff. de iureiurand.

Aduerte tamẽ quod hoc quod proximè diximus, duos nihilominus haber teſtes, ſed concluſio ſupra relata in effectu loquitur de probationibus, quæ ab uno,& eo-
5 dem originem habent † ex qua emergit, ut unus teſtis faciat plenam probationem contra l. iuſiurãd. C. de teſtib. quod eſſe abſurdum, probat Iaſ. d. §. ille caſus,& ibi Soc. poſt nu. 4. uerſ. præterea reſpõdeo, ubi allegat gl. communiter approbatã in c. licet ex quadam. in uerſ. ab uno, extra, de teſti. ex quibus cõcluſio quæ in fine precedẽtis traditur ualde periculoſa apparet.

Verũtamen intelligas hanc concluſionẽ locũ ſibi
6 uendicare in cãpſore † qui publicè artẽ factitet, quiq; artẽ bona fide exercere iurauerit, quod profectò in eo uerum non eſſet qui priuatim arti campſoris operam daret, ut tradidit Alex. in d. l. admonẽdi, nu. 34. & 35. per arg. notat. in l. quædam. §. nummularios. ff. de edẽ. quo in loco aſſeuerat cũ Bart. Baldũ conuenire in rub. C. de fid. inſtrum. uerſic. ſequitur uidere de ſcripturis,

mercato-

mercatorum,etiam explicat dictum Bar.eſſe verum,
7 quando liber ille contineret data† & accepta,& dicit ad hoc facere text.in l.rationes.iuncta l.ſi quis ex argentariis.§.cogentur.ff.de edendo.quod idem voluit Iaſ.d.l.admonendi.poſt nu.8.verſ.quintò limita atq; idem Iaſ.in repet.eiuſdem l.poſt nu.115.ver.& quod liber rationum,& poſt nu.120.verſ.tu tamen ad hoc, & ſequitur Firm.in d.tract.de gabell.in 4.part.nu.5. ver.quæro ſucceſſiuè quid de libris mercatorum.

Quæ quidem commodius explicata fuere ſupra in concluſione,apocha, & opportunius examinabũtur in concluſione,liber mercatorum, illuc igitur te reijcio, & ad concluſionem gabellariorum liber.

Nec id mirum eſt,ſi campſor deponens ſemiplenè probet,cum & eius campſoris librum publicè artem
8 exercentis† regulariter ſemiplenè probare pro tertio, & contra tertium docuerit Bart.in l.admonendi,nu. 28.cum quo tranſire* magis communiter Doctores teſtatur Iaſ.in repet.d.l.admonendi.poſt nu.281.col. 47.verſ.tertio caſu. Abb. etiam meminit in conſ.81. videtur quominus col.1.verſ.quod autem filia teneret.volum.1.tradit Bertachi.in ſuo tract.de gabel. in 4.part.nu.2. cum ſeq.

Quòd quidem limitandũ eſt,tantum procedere in
9 ſpectantibus ad artem campſoris† ſecus in alijs actibus ab arte alienis,vt ſi ſit mercator pannorũ,in libro autem ſit ſcriptum de aliquo depoſito,vel mutuo,eo enim caſu nullam probationem facit, vt ſenſere Iaſ. & Cur.in d.l.admonẽdi,nu.40.quẽ refert, & ſequitur Purp.in d.l.admonẽdi.nu.210.reſpondit Rom.d.cõſ. 204.pro diſcutienda.nu.3.arg. optimo in l. idem ait. §.eo modo.ff.naut.caupo ſtabul.& in cõſ.205.in pũcto propoſito.poſt nu.3.citat Io.And. hoc elegãter terminantem in addit.ad Spec.tit.de inſtr.edit.§.nũc dicendum Aret conſ.33.conſultatio, poſt princ. Iaſ. & Dec.in l.age cũ Gemin.nu.4 C.de tranſact. Iaſ.poſt Ludo.& Alex.in d.l.admonẽdi.in 1.lect.poſt nu.81. verſ.ſecundò limita,Dec.in c.1.nu.30.ver.ſecũdò talis cõſuetudo. de prob. & idem.Dec.conſ.40.viſo tenore.n.3.Hipp.ſing.560.habemus.nu.1.Fel.in c.cæterum.poſt nu.8. verſ.4. per id quod conſuluit, de iud. & in c.poſt ceſſionem.nu.4. de probat. & in c.2. poſt num. 26. de fid. inſtrum.

10 Secundò loco limitare poteris,† quando mercatores etiam ex conſuetudine non iurarent artem ſuam ſine fraude exercere,non enim tũc probant, nec plenè nec vllam fidem faciunt,vt elicere eſt ex his, quæ adduxit Curt.in d.l.admonendi.d.nu.40. & ſenſit ibi Rom. ſub nu. 56.

Tertiò præterea ſic limitabis,iſtud locum ſibi non
11 vendicare, quando liber ſit plurium mercatorũ,† nã tunc fidem plenam facere ſcripſit Iaſ. in l. ſi quis ex argentarijs.§.cogentur.nu.3.ff.de edend.Bal.protulit in c. quoniam cõtra falſam.in 13.col.de probat. & ſi ſcriptura vnius facit ſemiplenam probationẽ,eo magis igitur ſcriptura duorum faciet plenam,ſiue vterq; ſcripſerit,ſiue vnus,& alter ſubſcripſerit,vel obſignauerit,vt traditum eſt à Iaſ.loco citato.

Ad hęc quartò limites id procedere in iis,q aliquã artem publicam abſq; officio exercent,illorum nãq;
12 ſcriptura ſemiplenè tñ probat† verũ ſi liber ſit conſcriptus ex neceſſitate officij publicè iniũcti, tũc plenam fidẽ facit,vt tradit Bar.d.l. nuda ratio.nu.7.in fi. ff. de don. quod põt exẽplo declarari in libris gabellariorum,vel quæſtorum publicorũ,quibus eſſet ple-
13 nè credendũ,nõ ſecus ac ſi eſſet inſtrumentũ publicum manu Notarij publici cõſcriptum, vt meminit. Bal.l.2.C.de conuẽ.fiſci deb.lib.10.Ale.& Soc. ſẽſere,quos refert Rip.d.l.admonẽdi.nu.130.vbi ꝓpterea tuetur Bar.ne ſibi ipſi cõtrarius arguatur,cũ quo* cõiter ſẽtire Doct.fidẽ facit Iaſ.d.l. admonẽdi. col.47.vt retulimus ſupra in prima huius cõcluſionis limitat.

Inſuper iſtud quintò limitabis,vt procedãt pręfata, quãdo liber apparet ſcriptus ab eo,cuius eſſe dicitur,
14 & partes confitẽtur,† nam ſi ignoretur,cuius ſit, nullam tunc fidem facit,ſed eſt confugiendum ad comparationem literarum, quæ iſto caſu plenam fidem facerent,vt monuit Bart.d.l.admonendi.d.nu. 29. & d.l.nuda ratio.nu.9.Corn.conſ.19. litera I. vol. 2. & hoc ſequi* communiter Doct.probat idẽ Iaſ. d. l. admonendi,& poſt nu.112.verſ.ſubdit vlt.Bar.in repet. vbi dicit,cum hac Bar.doctrina magis* communiter Doctores trãſire,ac tuet ibi Ripa n.130.in fi.& 131.

Poſtremò,& ſexto loco limitandum erit,vt aduer-
15 ſus libros huiuſmodi† poſſit cõtrariũ probari, et ſi teſtator diſpoſuerit, quòd de re quapiã ſtet libris rationũ,& ideo ſit illis credẽdũ, vt ſcriptũ reliquit Tiraq. in tract.de retract.§.4.gl.1.nu.9.authorẽ laudat Abb. in conſ.51.videtur primò ſtandum.lib.1.& Alex.cõſuluit in cõſ.68.incip.quanq̃ ſup vacatione.in fi.li.2.

Ea verò,quæ diximus, ſic declarare tibi licebit, vt quãdo libri campſorum,& ſimilium perſonarũ acci-
16 piunt robur probationis à conſuetudine,† non à iure communi,illos producentes in ius probent talẽ conſuetudinem,quòd conſuetũ ſit ipſis fides adhiberi,vt confirmauit Firm.in d.tract.de gabel.in 4.par.nu.4.

CONCLVSIO CCLV.

ARGVMENTVM.

Cancellatio inſtrumẽti an,& quomodo probet inſtrumentum cancellatum.

SVMMARIVM.

1 *Cancellatio inſtrumenti ſine teſtibus facta etiã manu eiuſdem notarij in margine ipſius non probat inſtrumẽtum cancellatum.*

2 *Cancellatio, ſiue interlineatura diei appoſita in inſtrumẽto ſuſpicionem falſitatis inducit.*

3 *Cancellatio appoſita in inſtrumento,ſi nulla interuenit auctoritas iudicis in ea, inducit ſuſpicionem falſitatis.*

4 *Cancellatio ſententiæ immeritò præſumitur facta, ſi non conſtet cauſa cancellationis.*

5 *Cauſa cancellationis in banno cancellato ſubijci debet, ac perſona,cuius auctoritate id fit.*

6 *Cancellatio actorum habet vim ſententiæ,ſi iudex cancellationis cauſam apertè declaret.*

Cancellatio inſtrumenti ſine teſtibus facta etiam manu eiuſdẽ notarij in margine ipſius inſtrumenti appoſita non
1 probat inſtrũ cãcellatum,† etiam ſi dicat, ſic deletũ partibus conſentiẽtibus, petente altera parte indè inſtrumẽtũ ſumi,vt docuit Io. And.ad Spe.in §.oſtẽſo, ver.illud quoq; præterea dũ non eſt,ſuper verbo verior eſt,tit. de inſtr.editio.& hoc idẽ placuit Caſtr. in d.l.vnus,nu. 5. verſ. quod ergo ſi notarius.C.de teſta. Ale.in d.l.ſi vnus.reijciẽs ſe ad d.Io. And.in d.§.oſtẽſo.poſt nu.5.in fi. cui adhæret ipſe Ale.in d.l.ſi vnus, poſt n.8.ver.ſed ſi eſſet extrauagãt.d.D.Io. And.vbi ſup.cuius opinionẽ ꝓpius ad veritatẽ accedere aſſerit

Iſtud verò ſic extẽdas,cãcellationẽ,ſiue interlineaturam,vt appellãt,diei appoſitã in inſtrumento non
2 ſolum nõ probare,ſed potius † ſuſpicionem falſitatis inducere,vt animaduertit Bar.in l.1.§. fin. de bonor. poſſ.ſ[?]m tabul.& in l.ſi vnus,vbi plenè Doctor. C. de teſta.vberrimè iuris Põtificij ꝓfeſſores in c. ex literis. extr.de fid.inſtr.conſultus reſpondit Alex.cõſ. 14. nu. 3.& 4.vol.6.l.ſi.ff.de edẽ.c.inter dilectos.de iid. inſtr. ibi cũ dicit,quædã literæ in eo erant &c.docuit Spec. in tit.de reſcript.§.1.igitur.verſ.itẽ excipitur cõtra reſcriptũ,ꝙ eſt cãcellatum,tradidit Inn.in c.1.d. tit.de fid.inſtr.pleniſſimè per Socin.conſ.267. viſis publico inſtr.col.6.verſ.quoniam ad prædicta.vol.2.

Potiſ-

3 Potiſſimum verò prædicta concluſio ꝓcedit † cum
nulla interuenit auctoritas iudicis in litera prædicta,
iuxta ea, quę obſeruat Bart. in l. Imperat. ff. de ſtat. ho-
mi. & in l. ſi librar. ff. de reg. iur. Fel. d. c. ex literis. num.
6. extr. de fid. inſtrum. vbi poſt citatos ait, ſic de facto
* ſeruari, latè Pariſ. conſ. 28. nu. 10. cum ſeq. lib. 2.
Quòd & illud nobis exemplo eſſe poteſt, nam can-
4 cellatio ſententiæ immeritò præſumitur facta † dum
nō conſtet cā cancellationis, quod fuit pronunciatū,
Bal. in c. ſuper. nu. 18. verſ. ꝙ ſi conſtat ſententiā latā,
de re iud. & in l. ſi non ſortè. §. adeò. ff. de cond. indeb.
poſt nu. 1. verſ. & nota; quòd in cancellatione banni,
vbi aſſeuerauit in bāno cācellato neceſſe eſſe, vt cau-
5 ſæ cācellationis † ac perſona, cuius auctoritatę id fiat,
ſubijciatur, hoc idē illud cōfirmat, ꝙ ipſemet ſcripſit
in l. ſi pręſes. in fi. C. quō, & quando iudex. actorū can-
cellationē vim habere ſententiæ, modò tñ iudex can-
6 cellationis cām † apertè declaret, quibus eſt finitimū
axioma. Abb. in conſ. 7. tria circ. 1. dub. poſt nu. 3. col.
2. verſ. nec cancellatura debiti facta in lib. cler. vol. 2.
Nell. in trac. bann. in 3. par. ſecundi temporis. q. 74. nu.
75. verſ. ſed circa idem, quibus cōcinit Marſ. ſing. 340.
cautè agant banniti. nu. 4. verſ. ſuas; quòd quis præſu-
mitur indebitè, & iniuſtè cancellatus.

CONCLVSIO CCLVI.

ARGVMENTVM.

De cancellatione inſtrumenti, vel teſtamenti, quid ſit præſumendum.

SVMMARIVM.

1 *Cancellatio inſtrumenti, vel teſtamēti præſumitur in dubio facta voluntate teſtatoris, & ſic teſtamentū nihil valet.*

2 *Cancellatio proprie dicitur, quæ facta fuit cum calamo oblique per folium in morem crucis.*

3 *Differentia, quæ inter verbum, circumducere, inducere, & cancellare, eſt in modo, non in effectu.*

4 *Cancellatio ſi ſit in loco ſuſpecto, & ſubſtantiali teſtamenti, adeo eſt efficax, vt illud inſtrumentum nullam faciat probationem.*

5 *Inſtrumentum præſumitur falſum, ſi deprehenditur varietas, cum primò eſſet ſcriptum vnum, & poſtea illud raſum, & aliud ſcriptum.*

6 *Cancellatio inconſulto, & propter incuriam præſumitur inducta fuiſſe fauore libertatis, quando teſtamentum continet legatum libertatis.*

7 *Cancellatio præſumitur propter incuriam inducta, quādo legatum eſt factum ad pias cauſas.*

8 *Cancellatio præſumitur facta voluntate teſtatoris, ſi penes ipſum reperitur inſtrumentum.*

9 *Cancellatio præſumitur ab eo inducta, penes quem inſtrumentum reperitur.*

10 *Cancellatio exiſtimatur facta creditoris voluntate, ſi inſtrumentum æs alienum continet.*

11 *Cancellatio ſi tendit ad fauorem tertiæ perſonæ, inſtrumētum non præſumitur cancellatum voluntate teſtatoris.*

Cancellationem inſtrumēti, vel teſtamenti præ-
1 ſumi in dubio factam voluntate teſtatoris, † & ſic te-
ſtamentum nihil valere, locupletiſſimi mihi teſtes
ſunt Bart. Alex. & Iaſ. in l. ſi vnus. C. de teſtam. tradit
Lanfanc. in c. quoniam contra. in verb. inſtrumēto-
rum productiones. num 49 in fi. de prob. Pariſ. reſpō-
dit in conſ. 28. nu. 45. lib. 2. Rub. Alex. in conſ. 95. nu.
4. & animaduertit Achil. perſonal. in tract. de adipiſ.
poſſeſs. num. 136. & præſumi velle diſcedere inteſta-
tum, auctor eſt. Bald. in l. noſtram. C. de teſtam. nu. 1.
quod idem conſulendo ſenſit Alex. conſil. 14. vol. 6.
nu. 2. & 3. & num. 9. & idem Alex. conſ. 104. volum. 7.
num. 6. quem vide. Paul. de Caſtr. conſ. 131. dubium
facit. volum. 2. & Albenſ. in conſ. 34. par. 2.
2 Et vt voces quoque declarentur, ſciendum eſt, † cā-
cellationem propriè dici, quando facta fuit cum ca-
lamo obliquè per folium in morem crucis inductā,
ita voluit Accur. in l. ſi quis libertatem. in verſ. indu-
catur. ff. de pet. hær. vbi ponit differentiam inter ver-
bum circumducere, inducere, & cancellare, ad idem
glo. in l. inductum. C. de ſolut. & de verbo, cancellare
tradit Alex. d. conſ. 14. nu. 9. vol. 6. Bart. in l. cancella-
3 uerat. nu. 3. ff. de ijs, quæ in teſtam. del. † Iſta tamē dif-
ferentia eſt in modo, non in effectu. Barto. d. l. ſi quis
libertatem. num. 6.
Amplia, ſi ſit cancellatio etiam in parte illius teſta-
mēti, ſed in loco ſuſpecto, & ſubſtantiali, quia huiuſ-
modi cancellatio adeò eſt efficax, vt illud inſtrumē-
4 tum † nullam faciat probationem nec plenam, nec
ſemiplenam, niſi illud cancellatū per id, quod in eo-
dem inſtrumento continetur non deletum, cōſtet id
eſſe verum, & eadem manuſcriptum, vt Bal. in d. l. ſi
vnus. nu. 4. C. de teſtam. probat id per c. cum venera-
bilis. extr. de relig. domib. arg. l. cum pater. § . cum im-
5 perfecta. ff. de leg. 2. cæteroqui ſecus eſt, nam † præſu-
mitur falſum ex eo, quòd deprehenditur varietas, cū
primò eſſet ſcriptum vnum, & poſteà illud raſum, &
aliud ſcriptum, arg. l. ſcripturæ. ff. de fide inſtr. & l. qui
falſa. ff. de teſtib. & ita tradit Alex. conſ. 14. nu. 10. &
11. lib. 6. & conſ. 104. nu. 3. vol. 7.
Limita primò concluſionem non procedere, quā-
do teſtamentum contineret legatum libertatis, quia
6 fauore libertatis præſumitur inconſulto † & propter
incuriam inductam fuiſſe lituram. l. proximè. in prin
cip. ff. de his, quæ in teſta. delentur. & Iaſ. in d. l. ſi vnus
nu. 7. Bartol. d. l. proximè. §. 1. & Alex. d. l. ſi vnus. poſt
num. 7.
Amplia prædictam limitationem etiam locū ha-
7 bere, quando legatum † eſſet factum ad pias cauſas, vt
idem voluit Bart. in d. l. ſi vnus. quem ſequuntur ibid.
Ang. & recentiores, & idem Bart. Bald. & Imol. in d.
l. proximè. §. 1. ff de his, quæ in teſta. delent. idem vo-
luit, & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi vnus. nu. 8. Lud. Roma. in
repet. auth. ſimiliter. in r. ſpeciali piæ cauſæ. C. ad leg.
fal. & Nicol. Euerard. in ſuis locis legalibus, in loco à
liberta. ad piam cauſam verſ. 4. iſtud facit.
Secundò limita, vt procedat, qñ inſtrumentum re-
8 peritur penes ipſum teſtatorem, † tunc certè præſumi-
tur eius voluntate factam lituram, ſecus ſi penes ter-
tium reperiatur, ꝙ placuit Bal. Fulg. & Paul. de Caſtr.
* in l. 1. ff. de his, quæ in teſt. delent. & hæc eſt * commu-
nis opinio Doctorū in d. l. ſi vnus. ſicuti ibi atteſtatur
Iaſ. nu. 9. & ratio eſt, quia cancellatio præſumitur ab
9 eo inducta † penes quem reperitur inſtrumentū. l. ma-
iorem. & ibi Cyn. Bal. & Sal. & alij. ff. de falſ. quos re-
fert, & ſequitur Iaſ. in l. ſi vnus. nu. 9. C. de teſtam.
Quòd poſtremū limite circūſcribendū eſt, nō ha-
bere locū in inſtro, ꝙ æs alienū contineat, quia can-
10 cellatio in eo facta † exiſtimat creditoris voluntate,
ſiue reperiatur penes eū, ſiue penes tertiū, moti aucto-
ritate. I. C. in l. chirographū. ff. de probat. & I. C. in ſi
fullo. §. qui tab. ff. de furt. & ibi per Bart. & alios, & in
** l. Lab. ff. de pact. & ita magis ** cōiter ſentire Docto-
res, fidem facit Alex. in d. l. ſi vnus. poſt nu. 7.
Iſtius ſecundę limitationis, quod primo loco dixi-
mus, ſic eſt ſublimitandum, vt procedat, qñ ipſa can-
11 cellatio tendit ad fauorem ipſius tertiæ perſonæ † nō
enim tunc præſumitur deletum volūtate teſtatoris,
ſecus verò ſi nullum fauorem conſequeretur ex illa
litura ille tertius poſſeſſor, eo namq; caſu procedit ēt
præſumptio in teſtatore, ita ꝓſitendo explicauit Alc.
d. l. ſi vnus. nu. 7. ad materiā verò cancellationis latè
tradērē cōſulas Cor. cōſ. 118. n. 1. li. 4. Doc in c. ex lit.
de fid. inſt. in c. inter dilect. & in c. fin. de crim. falſ. &
in c. cū olim. el 2. de priui. gl. Spec. & alios relatos per
Ale. d. l. ſi vnus. poſt n. 6. ver. & de hac mate. C. de teſ.

CON-

CONCLVSIO CCLVII.

ARGVMENTVM.

Cancellariæ regulæ quomodo probent.

SVMMARIVM.

1 *Cancellariæ regulæ probant tanquã conſtitutiones locales.*
2 *Cancellariæ regulæ non ligant in vniuerſum omnes.*
3 *Cancellariæ regulæ ſtatuta quædam ſunt, ſiue conſtitutiones, quæ ad certum locum pertinent.*
4 *Lex an ſit vniuerſalis, an ſingularis cognoſcitur ex loco.*
5 *Cancellariæ regulæ conſtituunt ius, quod ſingulos, & non vniuerſos attingit.*
6 *Naturæ legis generalis ea eſt, vt ſit perpetua, & ſtabilis, ſed cancellariæ regulæ vna cum authore ſuo deficiunt.*
7 *Cancellariæ regulæ conditæ tantum fuere, vt inſtrueretur cancellaria, & eius magiſtratus in literis expediendis.*
8 *Lex communis, eo quòd vbique publicatur, omnes ligat, & non poteſt allegari ignorantia.*
9 *Cancellariæ regulæ in curia tantum publicantur, & ibid. tantummodo obſeruantur.*
10 *Sententia lata contra legem communem etiam non deductam, nec in iudicio allegatam, eſt ipſo iure nulla, ſed ſententia lata contra regulam cancellariæ valet, & tenet.*
11 *Lex vt vniuerſè liget, oportet, vt a Principe dilucidè mãdetur omnino obſeruari.*
12 *Cancellariæ regulæ probare non poſſunt, tanquam ius cõmune, ſed locale.*
13 *Cancellariæ regulæ non ligant, niſi prius gratia præcipua impetrentur, vt allegari, & produci poſſint.*
14 *Statuta particularia quam primum ſunt publicata, & in vnum volumen redacta ligant ſuos ſubditos.*
15 *Cancellariæ regulæ certis finibus circumſcriptæ ſunt, vt niſi prius impetrentur, non poſſint allegari.*
16 *Cancellariæ regulæ conſtituunt ius generale etiam extrà curiam.*

Cancellariæ regulas probare tãquam cõſtitutiones locales nõ
1 autẽ tanquã† conſtitutiones generales conſuluit Ancha. cõſ. 297. nu. 1. & 2. incip. efficacib. Iaſ. in l. 1. n. 29. ff. ſi cer. pet. Bar. de Belen. in c. ex parte col. 3. de feud. Card. Zabarel. conſ. 99. in fi. Dec. in c. 1. nu. 1. in 2. lec.
2 extra, de conſti. & hinc fit, vt non ligẽt† in vniuerſum omnes vt traditum fuit à Gomeſ. in proœ. reg. cancel. q. 2. nu. 1. per multis rationibus adductus. Etenim hę regulę ſtatuta q̃dam ſũt, ſiue quędam conſtitutiones,
3 †quæ ad certum locum pertinent, vt patet ex earum titulo: vocatũ enim regulę cancellarię, cuius quidem denominationis cauſa fit eius loci gratia tũ dicũtur enim regulę reſpicientes ea, quę in dicto loco tractãtur; quẽadmodũ ex ſigno cognoſcitur, quale quidq; ſit. Doctor. in §. teſtes. inſtit. de teſtam. Bal. in l. cõputationes col. fi. C. de fid. inſtr. ita lex an ſit vniuerſalis
4 † an ſingularis cognoſcitur ex loco, ea enim quę rebus accidunt, plurimũ conferunt, vt intelligatũ quale, quidq; ſit l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re mili. Bal. in l. fi. C. exec rei iudi. cũ ergo dictio adiecta, cãcellariæ, præſeferat certũ locũ, dicendũ erit regulas prædi-
5 ctas cõſtituere ius, q̃ ſingulos, †non q̃ vniuerſos attingat, qualitas. n. adiecta diſpoſitioni ita eam afficit ſiũ qualitatis adiectæ naturã, vt eſt tex. in terminis. §. ſed ius quidem ciuile. Inſt. de iur. natu. gent. & ciuil. c. ſtatutum de elect. lib. 6. & quando lex ad certum locum pertinet, illos, qui ſunt extra locum non ligat c. 1. & c. 2. de conſtit lib. 6. l. fi. ff. de iuriſd. omn. iud.
6 Secundam ſubiungit idem Gomeſ. rationẽ, quia ea eſt natura legis vniuerſalis, vt ſit perpetua, & ſtabilis. ſed, ita, vt e. perpetui edicti. C. de edẽ. Mil. in ſuo reper. in verb. lex. §. 2. Archid. in c. donatum. 1. q. 2. ſed hæ vna cum autore ſuo deficiũt, vt patet in proœm. verſ. ſuo tempore duraturæ. Anch. d. conſ. 297. nu. 2. quinimò hæ regulæ tantum conditæ fuere, vt inſtrueretur
7 cancellaria, †& eius magiſtratus in literis expediẽdis, vt patet ex regulis Ioannis XXII. & Benedicti, quod cum ita ſit, non debet actus agẽtis operari quidpiam præter ius propoſitum. c. ſi Sacerdos. de offi. ordin. & vulgata l. non omnis. ff. ſi cert. pet.

Tertiò Gomeſ. ratio ea eſt, nam lex communis, eo
8 quod vbique publicetur omnes ligat, vnde non † poteſt tunc allegari ignorantia, vt patet in auth. vt factę nouæ conſtitutiones, per totum. cap. 1. de poſtul. pręl. c. nouit. de ſent. excom. Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. cum ſimilibus, ſed cum regulæ cancellariæ tantum in curia publicentur, ſequitur tantum-
9 modo † eas ibidem aſſeruari, idque ne ſequatur abſurdum, quòd nimirum illi obligarentur illis regulis, apud quos non eſſent publicatæ. c. 2. de conſtit. & c. 2. eod. titul. libro 6.

Quartò loco illud adducit, quia videmus ſentẽtiã latam contra legem communem etiam nõ deductã,
10 nec in iudicio allegatam † eſſe ipſo iure nullam. l. cũ prolatis. ff. de re iudi. c. cum rite. extr. eo. tit. tamen ſẽtentia contra regulam cãcellariæ lata valet, & tenet, Felyn. in cap. 1. de re iudi. & ita ſeruat Rota.

Quinto illud confirmat: nam adde, vt lex vniuerſè
11 liget, oportet Principẽ dilucidè † hoc mandare, vt lex obſeruetur omninò, vt fuit animaduerſum in l. neq; Dorotheum. C. de decurio. lib. 10. huc ſpectat cõtex. in c. 1. de conſti.

Hæ, & iſtis ſimiles Gomeſij rationes in mediũ afferri poſſent ad probandum regulas cancellariæ non
12 probare † tanquam ius commune, ſed locale, vt dictum eſt, quæ fuſius proſequentem dictum Gomeſ. in d. q. 2. conſulas, quas cauſa breuitatis hic omiſimus.

Et quod autem dictum eſt in concluſione regulas probare tanquam ius locale, &c.

Primò limita hoc ex mente Gomeſ. d. loc. ſupraci-
13 tato, vinculum vt plurimum non ligare † niſi prius gratia præcipua, & certa quadã formula, & ceremonia impetrentur, vt allegari, & produci poſſent prędictæ regulæ. Gomeſ. d. loco. nu. 4.

Ex quo videtur inferri poſſe vinculum ſingulare, & præcipuum dictatum adeò debile eſſe, vt nec ſtatutis ſingularibus comparari poſſit. Nam ſtatuta parti-
14 cularia quàm primum ſunt publicata † & in vnũ volumen redacta ligant ſuos ſubditos, vt tradũt *omnes in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. c. 1. de conſt. lib. 6. quod ſic non procedit in reg. cancel. quæ adeò cãcellatæ ſunt, & certis finibus circunſcriptæ, vt licet regu-
15 læ publicentur, & in vnum volumen redigantur † nõ tamen per hoc vinculum aliquod inficiunt, nec poſſunt allegari, niſi prius impetrentur, vt d. eſt ſupra, ſed hæc late traderem adhibeas. Gomeſ. d. loc. nu. 4. cum ſeq. vbi poſt relatos concludit *communem eſſe opinionem, iſtas regulas conſtituere ius generale etiam
16 extra curiam † arbitratur tamen fœdere diſtinctionis poſſe cõciliari opiniones, vt ibi per eũ in fi. & videas inf. in concluſ. reg. cancellariæ, & de hac materia latè glo. ad reg. cancel. 26. incipien. item attendens,

CONCLVSIO CCLVIII.

ARGVMENTVM.

Canonis præſtatio quid probet.

SVMMARIVM.

1 *Canonis præſtatio probat ſubiectionem.*
2 *Canon ſi longo tempore ſolutus eſt pro aliquo fundo, probat fundum eſſe emphyteuticum.*

3 Quod

3 *Quod tempus ſufficiat in ſubiectione perſonali, vel in iure reali propter canonis præſtationem.*
4 *Canonem qui ſoluit triennio, præſumitur etiam retro ſoluiſſe.*

1 Canonis præſtatione † probare ſubiectionem habemus à Matth. ab Affli.
in feud. tit. de controuerſ. inter maſc. & fœm. nu. 22.
faciunt tradita per Bart. l. litibus. nu. 2. C. de agric. &
cenſit. lib. 11. vbi dicit, quòd ſi canon longo tempore
2 ſolutus ſit pro aliquo fundo † probari fundũ eſſe emphyteuticũ. hoc voluit idem Bart. in l. cum de in rem
verſo. ff. de vſur. Abb. c. quod tranſlationem. poſt nu.
4. de offic. leg. idem Abb. c. peruenit. per tot. ext. de cẽ
ſib. & conſ. 74. in prin. 1. par. Fel. poſt citat. c. cum M.
Ferrar. de conſtit. idem Fel. c. cum Bertold. nu. 28. de
ſent. & re iud. Iaſ. l. 2. nu. 192. C. de iur. emphy. & Do-
* ctores * communiter in l. ſi certis annis. C. de pact.

Et iſta præſtatio, ſi agatur de ſubiectione perſonali, videlicet iure vaſallagij, ſiue homagij (vt cum no-
3 ſtris loquar) † requirit tempus 30. annor. ſed ſi agatur
de iure reali, videlicet, quia quis poſſedit rem vti feudalem, & canonem præſtitit, ſufficit decẽnium, vt ex
traditis per Clar. §. feudum. q. 19. vbi in vtroq; dicto
* teſtatur hanc eſſe Doctorum * receptam ſententiam,
* & de * communi quoq; teſtatur Viuius inter cõmunes opiniones. §. emphyt. verſ. ſoluens alicui.

Quòd ſi quis canonem ſe ſoluiſſe triennio proba-
4 uerit † præſumitur etiam retrò ſoluiſſe, ita conſulẽdo
cauit Barthol. Soc. cõſ. 145. nu. 4. vol. 1. & pro hoc faciunt notata per Petr. Duen. in reg. incip. apocha.

Ad id verò late à nobis tradita conſulas in cõcluſione, ſolutio, & in concluſione, emphyteuſis per annuam ſolutionem, in 1. ampliat. ad hoc ſolet adduci.
l. quicunq;. C. de apoch. publ. lib. 10. & ſenſere glo. &
* * communiter Doctor. in l. 2. C. de iur. emphy. prob.
Viuius inter cõmunes opiniones. §. emphyt. in prin.

Ad hanc concluſionem vide vndecim ampliationes, & tres limitationes, quas refert Gabriel. tit. de præ
ſumpt. concl. 11. per totum.

CONCLVSIO CCLIX.

ARGVMENTVM.

Canonicus quomodo quis probetur, & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Canonicum quem eſſe probatur per ſcripturam.*
2 *Scriptura requiritur ad probãdum titulum beneficij, qui propter ordines conceditur.*
3 *Canonicum quem eſſe poteſt probari per teſtes.*
4 *Quo caſu probatio canonici poſſit per vnum teſtem fieri.*
5 *Canonicum legitimè fuiſſe inſtitutum probatur, oſtendẽdo diu in eccleſia prò canonico manſiſſe, concurrente ſaltem fama viciniæ.*
6 *Canonicus præſumitur legitimè inſtitutus ex antiquitate temporis.*
7 *Canonicum quem eſſe probatur ex diuturnitate temporis, etiam abſq; aliqua probatione tituli, vt inſtitutionis, vel confirmationis, ſiue in poſſeſſorio, ſiue in petitorio.*
8 *Matrimonium probatur per diutinam cohabitationem decem annorum accedentibus alijs adminiculis.*
9 *Tempus adeo inducit præſumptionem tituli, vt quis nihil aliud cogatur oſtendere.*
10 *Titulus non præſumitur in beneficijs eccleſiaſticis ex temporis diuturnitate.*
11 *Poſſeſſor beneficij quocunq; tempore illud poſſederit, ſemper cogit ad oſtendendũ titulũ, ſi ordinarius illud petat.*
12 *Beneficia non poſſunt præſcribi, & nullus in iis iuuatur temporis diuturnitate.*
13 *Periculoſum eſt iudicare de ſententijs maiorum inter ſe diſſidentibus.*
14 *Poſſeſſio, ſi antiqua eſt, præſumitur pro titulo, quem poſſidens non cogitur oſtendere.*
15 *Decennio poſſediſſe debet, qui vexatur à prælato ſuper titulo, & triennio, qui ab alio.*
16 *Canonicus eſſe non præſumitur, etiam qui nominatur à Pontifice Maxim.*
17 *Papa, ſi nominet quẽ ſub titulo dignitatis, per hmõi nominatione nõ pſumitur ipſum approbare in illa dignitate.*

1 Canonicum quem eſſe, vt probetur † requiri de iure ciuili ſcripturã, ſcriptum reliquere Petr. & Cyn. in l. ſi qua per
calumn. C. de epiſc. & cler. nam aiunt, ſicuti requiritur ſcriptura de iure ciuili ad probandum ordinis cle
ricatus, vt notatur inf. in concluſ. clericatus per teſtes
2 † ea debet requiri ad probandum titulum beneficij,
qui propter ordines conceditur. c. cum ſecundùm. de
3 præbend. ſed de iure canonico poteſt probari † per teſtes. vt reſpondit Alex. conſil. 107. nu. 7. vol. 7. quem
videas, qui plurima adducit, & conſulas d. concluſionem, clericatus, in 1. limitat. & Rebuff. in ſua pract.
benef. in forma literarum cenſuræ. nu. 23. cum ſequẽ.
vbi aliam affert diſtinctionem, nẽpè, quia aut ex hoc
alteri infertur magnum præiudicium, veluti ſi litigarent ſuper beneficio, & tunc, vel per ſcripturam, vel
etiam per duos teſtes debet fieri probatio clericatus,
quando probaretur amiſſio ſcripturæ, vel quando nõ
eſt facta ſcriptura ratione impedimenti, aut non infertur magnum præiudicium, vt in clerico peregrinãte, & tunc, & per inſtrumentum, & per teſtes fiet pro-
4 batio, vt per eum. † Quinimò iſto caſu probatio poterit per vnum teſtem fieri. Bal. & Fel. c. licèt vniuerſis,
in fi. ext. de teſtib. Rebuf. vbi ſup. nu. 24. Port. li. 1. cõmu. opi. cõcl. 5. faciũt tradita per Crau. cõſ. 282. n. 15.

Prætereà, ſi quis aliquem canonicum legitimè fuiſſe inſtitutum probare velit, id cõmodè facere poterit
5 † ſi diu in eccleſia pro canonico manſiſſe, concurrẽte ſaltem fama viciniæ oſtenderit, vt conſuluit Alex.
conſ. 79. nu. 14. vol. 1. qui rationem ſubiungẽs, ait propter temporis diuturnitatem præſumi legitimè fuiſſe
6 inſtitutum, & omnia ſolennia requiſita, † inſtitutione
præceſſiſſe, quod ſine controuerſia probatur per l.
* quam Bart. & * omnes Doctores arbitrantur in hac re
ſingularem, & inſignem, in l. ſi filius. C. de petit. hæredit. & ibi Bal. & idem Bal. in l. qui in aliena. §. ſed & ſi
non adierit in 1. notab. ff. de acq. hæred.

7 Illud ampliabis, vt verũ ſit † etiam abſq; aliqua probatione tituli, vt inſtitutionis, vel confirmationis, ſiue in poſſeſſorio, ſiue in petitorio, qđ latè proſequit
Tiraq. in tract. de præſcript. in verb. decem annorum.
verſ. 6. eiuſdem farinæ, qui comprobat id per c. illud
de præſump. vbi per diutinam decem annorum coha
8 bitationem ait probari matrimonium † accedẽtibus
alijs adminiculis, quem contex. Ant. Card. Flo. Imo.
Panor. & Fel. trahunt ad matrimoniũ ſpirituale, id eſt
vt ad probationẽ tituli, inſtitutionis, vel cõfirmationis ſufficiat longo tpe quem poſſediſſe bñficiũ, & habitũ fuiſſe pro poſſeſſore, hæc Tiraq. d. loc. ſup. citato.

Vnde tempus, vt illi aſſerunt, inducit præſumptio-
9 nem tituli † adeò vt quis nihil aliud cogatur oſtẽdere, quod idem ſpeciatim ſenſit Hoſt. in c. licèt in verbo officij, vna cum Pano. ibi. col. pen. & Fel. col. 4. nu.
10. verſ. 3. concl. de ſimo. Paul. de Caſt. in conſ. 202. in
cauſa confinium. verſ. breuiter ſi bene. lib. 1. Dec. in
conſ. 36. exemplum inſtrumenti. col. 3. verſ. 5. non interuenit, & in conſ. 118. viſo inſtrumẽ. & in conſ. 135.
ad inſtificationem. Io. Corſ. in ſing. ſuo, in verb. titul.
Reſpondit Fed. de ſen. in conſ. 61. vacante quodam
prioratu. poſt nu. 2. verſ. contra hæc opponit epiſcop.
& conſ. 234. incip. prin. ſuper 1. puncto. poſt nu. 3. ver.
prætereà quicquid facit Pap. & decidit Affli. dec. 268.
nu. 10.

nu. 10. & meminit Caſſad. in reg. cancel. deciſ. 8. & ꝓ-
bauit Rub. Alex. in conſ. 13. nu. 7. atq; reſpōdit Rim.
in conſ. 319. nu. 31. vol. 2. atq; Ferre. in conſ. 218. ult.
1. cōſultiq; Gabriel. in conſ. 190. nu. 7. idē ſenſit Ant.
Gabr. in concluſ. lib. 1. tit. de præſump. concluſ. 1. nu.
17. vbi & contrariū ſentientes adducit, ſed præter hos
Tiraq. in d. loco de præſcript. verb. decem annor. ver.
ſextò eiuſdem farinæ ad nauſeam ferè plurimos ad-
ducit, nos verò opportunius hæc tradeınus in concl.
titulus, vbi iſtius rei propria ſedes eſt, & nōnulla atti-
gimus in concluſione, beneficium, ad quæ te reijcio.

Huic ſententiæ prædictæ de acquiſitione tituli, ve-
luti ex diametro repugnat (vt aiunt) quod ſcribit Bal.
in c. ex parte. in prin. de teſt. vbi per illū tex. animad-
10 uertit † ex temporis diuturnitate nō præſumi titulum
in beneficijs eccleſiaſticis, quod idem voluit Bald. in
l. malè agitur. C. de præſcr. 30. ann. & in l. non muta-
tur. C. de lib. cauſ. dum dicit, communem errorem, de
quo in l. Barbarius. ff. de off. prætor. operari tm̄ in tē-
poralibus, non autē in ſpiritualibus, vt obſeruat Inn.
in c. nihil de elect. & reſpondit Soc. in conſ. 270. nu. 2.
vol. 2. atq; conſuluit Bombin. in conſ. 29. & tradidit
Ang. in l. ſi maior. nu. 2. C. commun. diuid. & idē Bal.
in c. contingit. col. 7. ver. quæro nūquid titulus eccle-
ſię de dolo & contuma. vbi in hanc deſcendit ſniām
11 † poſſeſſorem beneficij quocunq; tempore illud poſ-
ſederit, ſemper compelli ad oſtendendum titulum, ſi
ordinarius illud petat, & idem cōſ. 209. caſus talis eſt,
vbi dicit, nullum in beneficijs iuuari tp̄is diuturnita-
12 te, † quia non poſſunt præſcribi, per d. c. ex parte. &
Soc. qui elegantiſſimū Bal. dictū exiſtimat in d. l. non
mutatur. in conſ. 59. viſo elegantiſſimo. col. 2. ver. cir-
ca quartam dubitationē. lib. 1. Iaſ. in l. ſi certis annis.
col. 1. verſ. facit quod notatur. C. de pact.

Qua in re diligens lector facilè poterit obſeruare
Bal. vt aliàs ſæpe, ſibi fuiſſe contrarium, cū aliter ſē-
ſerit in l. qui in aliena. ff. de acq. hær. & in l. ſi filius. C.
de petit. hæred. & in l. ſine poſſideris. C. de prob. & ali-
ter in allegatis ſupra auctoritatibus.

Verum vtra complectēda ſit opinio, aliorum eſto
13 iudicium † præcipuè cum periculoſum ſit iudicare de
ſententijs maiorum inter ſe diſſidentibus, vt ait Frā-
c. ſ. Aret. cōſ. 155. ſtatim in ingreſſu, & tradidit Tiraq.
de præſcrip. verb. decem annorū. §. 1. gl. 4. verſ. in qua
re Bal. vt vides.

Quapropter mihi ipſe ſatis in præſentia feciſſe vi-
debor, ſi aliorum opiniones, & ſententias retulero, vt
cuiuſcunq; optio ſit, illam opinionē, quæ magis ſibi
æqua, & ratione fulta videbitur, ſequi.

* Communis nihilominus videtur opinio † vt ſi poſ-
14 ſeſſio antiqua ſit, præſumatur pro titulo, ideo nō co-
gitur poſſidens oſtēdere, vt per Fel. d. c. licèt Heli. nu.
20. verſ. 3. conclu.

Sed quęro in propoſita quæſtione, quod dicatr̄ lon-
gum tempus: Reſpon. quòd ſi quis uexatur à prælato
requiritur decennium, ſi vero ab eo, qui non ſit præ-
15 latus, † ſufficit triennium ad defenſionem poſſidētis,
iuxta regulam cācellariæ de triennali poſſeſſore, ita
Fel. d. c. licet Hel. nu. 11.

Verumtn̄ ad id conſulas concl. noſtrā, titulus, vbi
uberius hæc explicata fuere, atq; nonnulla animad-
uerſa ſupra in concl. Benef. quā, ſi placuerit, uidebis.

Cùm igitur iſtis rationibus quis probetur canoni-
16 cus † non tamē ſi Pontifex Maximus quempiā cano-
nicum nominet, iccircò canonicū eſſe præſumetur:
licet. n. ſummus Pontifex quē ſub titulo cuiuſlibet di-
gnitatis, etiam ex certa ſcientia, uerbo, conſtitutione,
uel literis nominet, honoret, uel quouis alio modo
accipiat, non tn̄ ꝑ huiuſmodi nominationē in illa di-
17 gnitate † ipſum nominatum approbare præſumitr̄, nec
quequam ei noui iuris tribuere, ut ſancitū eſt in cle.
fi. §. ſimiliter quoq; iuxta gl. ſuper uerb. approbare. de
ſent. excom. ut tradidit Io. de Silua in tract. de benef.
q. 10. par. 3. n. 16. uerſ. pro ſolutione pręſentis quęſtio-
nis. hoc idē aſſeruit diſtinguendo, Bonicontius filius
Io. Andr. in tract. paruulo de priuil. cler. nu. 14. & la-
tius hæc proſequutus eſt Ioan. Andr. in reg. non licet
actori. de reg. iur. in 6. vbi ex profeſſo examinat quæ-
ſtionem. & ſub nu. 5. in hanc deſcendit ſententiā, no-
minationem illam ſaltem facere pręſumptionem, vt
impediatur iuriſdictio iudicis ſecularis pro remiſſio-
ne clerici capti.

Ad hęc illud etiam in cōtrouerſia verſatr̄, an cano-
nicus, qui ſe reſediſſe aſſerit, an capitulum, quod id ab
illo factū negat, atq; an ille, qui canonicum non ritè
ingreſſum, an ipſe, q affirmat, illud probare debeat, ad
quod conſulēdus erit Fel. in c. ex literis. nu. 2. de pro-
bat. & Paul. de Leaza. in diſput. capitulum petit.

CONCLVSIO CCLX.

ARGVMENTVM.

Canonicus an teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis nō poteſt in iudicio teſtimonium perhibere.*
2 *Teſtamentum, in quo monachus abſq; ſui ſuperioris licentia eſt teſtis, poteſt impugnari.*
3 *Monachus pro mortuo habetur mundo.*
4 *Monachus ſi mortuus præſumatur, id intelligi debet quoad matrimonium.*
5 *Monachi, vel conuerſi cuiuſuis religionis teſtes eſſe nō poſſunt iniuſſu illius, cui ſubſunt.*
6 *Canonici admittuntur in teſtes, quando agitur de cauſis propriæ eccleſiæ.*
7 *Canonicus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſui canonicatus.*
8 *Canonici teſtimonio minor, vel maior fides eſt adhibenda, prout eius ad cauſam ſtudium patietur.*
9 *Canonicus teſtificari poteſt pro collegio, & capitulo.*
10 *Canonicus teſtis etiam eſſe poteſt in cauſa ſuæ præbendæ.*
11 *Canonicus regularis in teſtamento ad pias cauſas teſtis eſſe poteſt.*
12 *Canonicus religioſus, & quilibet alius clericus iniuſſu ſui Prælati teſtimonium dicere non debet in cauſis priuatorum.*
13 *Depoſitio canonici religioſi ſine auctoritate ſui Prælati coram iudice ſeculari, vel alio, valet, ſi ſponte deponat.*

1 Canonicum regularem † non poſſe te-
ſtimonium in iudicio ꝑ-
hibere, tradidit Spe. tit. de teſtam. verſ. item excipitur,
quòd eſt monachus, cui aſſentit Ang. in auth. de mo-
nach §. cogitandū, & Inſt. de teſta. §. teſtes. & ibi not.
& gl. in §. 1. Inſtit. de iur. ꝑſona. in verb. aut ſerui, verſi.
itē de monacho. idē Spec. d. tit. de teſte, ver. qd de mo-
nacho, & ver. itē ꝙ eſt clericus, idē ſequutus eſt Dom.
Nell. à S. Gemin. tract. de teſtam. nu. 22. eidē ſniæ ſub-
ſcripſit Ant. de Butrio. c. cum nuntius. de teſtament.
quod placuit Campeg. in ſuo tract. de teſtib. reg. 91. cap.
monachi. vbi gloſſ. fin. quæſt. 1. cap. 2. de poſtul. c. non
magno, ne cler. vel monach. l. 3. §. in bellis. iuncta gl.
ſuper verb. ceſſerit. ff. de re milit. cap. quid ergo. 11. q.
3. & ibi gloſ. fin. Stephan. Aufrer. in tract. de reprobat.
teſti. nu. 13. verſ. canonicus regularis non poteſt. Ioā.
Fab. in §. teſtes. nu. 3. Inſt. de teſta. quo in loco inquit,
2 teſtamētū poſſe impugnari † in quo monachus abſq;
ſui ſuperioris licentia eſt teſtis. gloſ. in authen. de teſt.
in §. ſi verò dicatur ſeruilis. ſuper verb. ita ſit. circa fi.
verſ. item quid de monacho. cap. ſuper prudentia. in
fi. 14 q. 2. rationem affert gl. in d. auth. tit. de teſtib. §.
ſi verò dicatur. in verb. ita ſit, circa finem, verſ. item
3 de monacho. volens eam eſſe, quod † monachus pro
mortuo habetur mundo.

Diuerſum ab hac re videt voluiſſe Accurſ.in auth. ſi teſtis productus dicatur,ſuper verb. impleat. C. de teſt per l. 1. ff. de teſtib.& idem Accurſ tradit in §.cogitandum.ſuper verb.teſtes.in auth.de monach.quo in loco illud accuratè obſeruat, ꝙ & ſi monachus mortuus præſumatur id tamen intelligi debet quoad matrimoniũ,vt in §.ſi aũt.co.tit.de monach.in auth.

Cōc rdes hos efficere poteris, vt prior ſnīa locum ſibi vēdicet de iure canonico,vt ibi allegata, & ꝑ tot. tit. ne cleric. vel monach. quod animaduertit apoſt. ad d.gl.in verb.teſtis.§.cogitādũ.poſterior vero,vt ꝑcedat de iure ciuili vt cauetur in d. gl. & ibi apoſtil.

Amplia cōcluſionē, etiam locum habere in quolibet alio monacho,vel conuerſo,aut alterius cuiuſuis
5 religionis† quoniam teſtes eſſe non poſſunt iniuſſu illius,cui ſubſunt,arg.d.c.monachi.26.q.1.c.2.de poſtul.c.nō magno.ne cler.vel monach.Steph. Aufrer. tract.ſuo de reproba.teſti.nu.22.& ver.canonicus regularis non poteſt. num. 13. conſulas latè docentem Campeg.tract.de teſtib.reg.91.cum aliquot ſeq.

Primò limita concluſionē,vt vera non ſit,quando
6 agitur de cauſis propriæ eccleſiæ† in quibus canonici admittũtur in teſtes,vt ſancitum eſt in auth. ingreſſi. C.de ſacroſ.eccl.& ibi gl. 14.q.2.per totum,& ibi glo. Ang.in auth.de monach.§.cogitandũ.Ant.de Butr. in ſuo repert.in d.teſtis. in col. 28.allegat notabiliter auth.ſi dicatur.C.de teſt.in gl.Cāpeg.d. tract.reg.93.
7 Secūdò limita,vt canonicus poſſit eſſe teſtis† in cā ſui canonici,teſtis eſt ad id glo.& ibi Sicul.& Fel.nu. 4.ver.not.quod canonicus.c.cum R.de off.deleg.ſup verb.cum ſint eius ſocij.Steph.Aufrer.d.tract.de teſt. poſt n.13.verſ.adde ꝙ canonicus.D.Nell.à S Gemin. d.tract.de teſtib.nu.22.cum allegatis ibi per eum.

Verumtamen minor, vel maior fides eis eſt adhi-
8 benda † prout illorum ad cauſam ſtudium patiet, nã eorum vox eſt funeſta,quam reprimi potius, quã audiri oportet.c.placuit.2.q.7.l. Deo nobis. C. de epiſc. & cler.Crot.in ſuo tract.de teſtib.nu.75.& Aufre.vbi ſupra poſt d. nu. 13.

Tertiò limita,vt poſſit teſtificari canonicus ꝑ Col
9 legio,† & Capitulo.c.inſuper.& ibi Imo.nu.3. de teſt. cuius rei ea videtur eſſe ratio, quia ipſi reddunt teſtimonium vt ſinguli,non vt vniuerſitas, vt tradit Inn. d.loco, & videas ea, quæ à nobis dicta fuere ſuprà in concluſione, Abbas. Quod tamē eſt intelligendum, dummodo ipſe non agitet in cauſa,vt ſuprà dixi in d. concluſ.Abbas,& conſulas infra concluſionem, clericus.& concluſionem,Monachus.

Quartò limita, vt etiam canonicus teſtis eſſe poſſit
10 in†cauſa ſuæ præbendæ, vt dictum eſt ſupra in concluſione Abbas, & dicetur infra in cōcluſione clericus,tradidit Bal.ratione canonici regularis, in addit. ad Spec.d.tit.de teſt. verſ. Monachus.

Quintò fallit cōcluſio,etenim canonicus regularis
11 in teſtamento ad pias cauſas† teſtis eſſe poteſt,ita docuit Bal.in d.l.1.pen.col.C.de ſacroſ.eccleſ.& in repet. comprobat id per auth. de monach. Campeg.in ſuo tract.de teſtib.reg.94.in 4. limit.quod corroborat argumento à minori ad maius,nã ibi aſſerit,Monachũ poſſe eſſe teſtē ad pias cās, ergo multo magis canonicũ,cũ in illo non ſit tanta religionis, & voti aſtrictio.
12 Sextò declara, quia licèt canonicus religioſus† & quilibet alius clericus teſtimonium dicere non dēat in cauſis priuatorum, & vbi aliter veritas haberi non poſſit, id ſine licentia ſui Prælati fieri non debeat. c. quanquam.14.q.2.Nihilominus ſi ſponte deponit ſine auctoritate ſui Prælati coram iudice ſeculari, vel
13 alio iudice nō ſuo† valet eius depoſitio. Abb.in c.cũ nuncius.nu.3.& 4.extra de teſtib.& ibi Fel.nu.3.gloſ. Abb.& alij in c.1.in gl.fin.de iur.calum.Rol.à Valle conſ.24.nu.77.cum ſeq. lib. 1.

CONCLVSIO CCLXI.

ARGVMENTVM.

Canonizatio quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Canonizationis probatio difficilis.*
2 *In canonizatione quæ requirantur.*
3 *Canonizandus quis non eſt ob ſanctitatem ſolum.*
4 *Peccatum eſt dare eleemoſynam propter inanem gloriam.*
5 *Bonitas vitæ in quibus conſideratur.*
6 *Superbis Deus reſiſtit, ſed humilibus dat gratiam.*
7 *Quæ requirantur ad probandum vitam laudabilem confeſſoris canonizandi.*
8 *Ad canonizandum aliquem non ſufficit ipſum fuiſſe eximiè doctum, vel prudentem,vel præter omnes in omni ſcientiarum genere peritiſſimum.*
9 *In martyribus canonizandis quæritur tantum de miraculis,& de cauſa propter quam paſſi ſunt.*
10 *Sanctitas vitæ ſufficit ad meritum animæ canonizandi.*
11 *Cauſa, propter quã quis patitur,vt canonizetur,debet eſſe à Sancta Romana eccleſia approbata, & confirmata.*
12 *Permulti hæretici crudeliſſimum genus mortis perpeti nō dubitarũt potius,quàm à peruerſa ſua hæretica opinione diſcedere.*
13 *Sententia mortis omnium terribilium maximè horribilis, horrifica,& formidabilis.*
14 *Multi catenis circumuincti dum cremarentur, canere nō ceſſarunt, donec mors vocem abrumperet.*
15 *Georgius Cella Nouarienſis ciuis Bononiæ hereſeos cōuictus,ſpreto tormenti terrore,& ſpacio ad ſalutem retinendã,obſtinatè in hæreſi permanens,carmina ſemp decãtauit,donec vnaquæq; pars corporis ſui cõbuſta fuit.*
16 *Anglici cuiuſdam hæretici impium facinus,qui etiã viuus igne torreri,quàm à nefaria hæreſi deſiſtere, maluit.*
17 *Georgius Seruiæ,quę Meſię pars eſt,Princeps,dixit ſe malle regno priuatum laqueo vitam finire, quàm à paterna auorum ſuorum religione diſcedere.*
18 *Viri animo fortiores eſſe ſolent.*
19 *Iuuenculi,ac mulieres permulta non minus ad mortē conſtanti animo ſe præpararunt, quàm ſi ad nuptias, vel ad ſaltus prodijſſent.*
20 *Separatio extrema corporis,& animæ quàm ſit contraria naturæ exemplo Domini noſtri Ieſu Chriſti oſtenditur.*
21 *Duarum mulierum Bohemarum conſtantia in ſceleratæ diſciplinæ inſtituto.*
22 *Margarita Tridentina fratris Dulcini hæreſiarchæ cōiunx crudeliter comburi maluit,quàm ſcelus,quod profitebatur deſerere.*
23 *Corpora damnatorum apta aduſtioni.*
24 *Miracula probari debent ad ſanctum canonizandum.*
25 *Miraculum ex Deo fit cum vitæ bonitate eius, per quem ipſe id operatur.*
26 *Miracula aliquando fiunt per malos arte quadam magica,& diabolica.*
27 *Miraculis ſtatim non eſt credendum,eo quod aliquando etiam fiunt à ſceleratis hominibus.*
28 *Appollonij Thianei magnæ operationes,quæ miracula appellabantur.*
29 *Arphaxat,& Zoroes magi,ꝑ Dijs ſe venditarunt in Nad dauer urbe Aethiopiæ, factis miraculis clari.*
30 *Mirandum facere,donum eſt Spiritus ſancti.*
31 *Iannes, & Mambre Aegyptij magi coram Pharaone quæ miracula fecerint.*
32 *Pythoniſſa quædam ad uitam reuocauit Samuelem precibus Saulis regis.*
33 *Miracula magorum non miracula ſunt, ſed præſtigia propriè dicuntur.*
34 *Miraculum accidit præter rerum naturam.*
35 *Teſpetion Gymnoſophiſtarum in Aethiopia Dux magicis artibus effecit,ut arbor Vlmus Apollonium ſalutaret.*

36 *Miraculum ex hominum meritò contingere debet, nō vi verborum.*
37 *Miraculum debet eſſe apertum, non autem latens.*
38 *Miraculum ad corroborationem fidei eſſe debet.*
39 *Teſtes ſuper miraculis diligentiſſimè ſunt examinandi, & ſigillatim inducendi.*
40 *Miraculorum frequentia probari debet à pluribus teſtibus, quàm duobus.*
41 *Teſtes examinari nō debent ſimul, ſed quilibet ſeparatim, & ſeorſum, vnuſque poſt alium.*
42 *Teſtibus ſuper miraculis debet adhiberi diligens inquiſitio ſingularum circumſtantiarum.*
43 *Miracula ad canonizandum aliquem non ſolum probari debent in vita facta, ſed etiam poſt mortem.*
44 *Vincētij Ferrarienſis ordinis Prædicatorum mors, & canonizatio, & Bernardini Senenſis ordinis S. Franciſci canonizatio quo tempore ſequutæ ſint.*
45 *Bernardinus Senenſis, & Vincentius Ferrarienſis ſeptem annis ante mortem miraculis claruerunt.*
46 *Miracula plura requirūtur ad canonizandum aliquem.*
47 *Margarita Belgica Louiano oriunda, ob eius in caſtitate conſtantiam crudeliter occiſa, in flumenque rapidiſſimū proiecta, contra rapidiſſimos fluctus viſa fuit mirabili ſplendore natare.*
48 *Virguncula Parmenſis miracula quędam, licèt admiranda, non tamen ad canonizationem ſufficientia.*
49 *Miraculum vnicum ad canonizationem nō ſufficit, ſed plura deſiderantur, & ante, poſt mortem in perſona canonizandi diuina gratia facta.*
50 *Canonizare ſanctos poteſt ſolus ſummus Pontifex.*
51 *Pontifex Max. Dei Opt. Maxim. perſonam & vices gerit in terris.*
52 *Deus, & Pontifex Max. vnum, & idem tribunal faciūt.*
53 *Summus Pontifex eſt ſupremus Dei Vicarius, iſque mentitur, qui aliter ſentit.*
Pontifex Max. eſt ſuper omnes, & ſuper omnia in ſpiritualibus. ibid.
54 *Summum Pontifex Vti Vicarius Chriſti, qui canonizat ſanctos in eccleſia triumphante, ſic canonizat ſanctos in eccleſia militante.*
55 *Canonizatio ſanctorum iure, ac meritò ad ſummū Pontificem pertinet.*
56 *Epiſcopus non poteſt ſanctos in ſua diœceſi canonizare.*
In canonizatione non requirit conſenſus Cardinaliū. ibi.
57 *Pontifex in canonizatione errare non poteſt, ſicut nec in cæteris, quæ reſpiciunt fidem eccleſiæ.*
58 *Quæ in canonizatione obſeruanda ſint.*
59 *Miracula hodie Deus raro operatur.*
Miracula ſunt veriora ſigna ſanctitatis alicuius. ibi.
60 *Miracula interdum etiam fiunt ab improbis hominibus.*
61 *Circa maiora maius periculum verſatur.*
62 *Miraculorum operatio frequens creſcere debet, famâ de operibus percrebreſcere, & in cordibus Chriſtianorum opinio ſanctitatis, anteaquam quis canonizetur.*
63 *Pont. Rom. quæ facere debeat, quando continuis ſupplicationibus, fama, & miraculorum continuatione eidem inſtatur pro canonizatione alicuius, vide vſq; ad finem concluſionis.*
64 *Summus Pontifex compellitur ad requirēdum conſilium epiſcoporum, vbi de fide agitur.*
65 *Qui non ſunt ſcripti in matricula, ſunt tanquā priuati.*
66 *Militibus ſcriptis in matricula ſolum danda ſunt priuilegia militaria.*
Mercator non deſcriptus in matricula, non gaudet priuilegio mercatorum. ibid.
67 *Qui non reperitur ſcriptus inter alios de vniuerſitate, non præſumitur eſſe de vniuerſitate.*
68 *Canonizari, nec adſcribi aliquis poteſt ad ordinem, & dignitatem Apoſtolorum.*

Quàm difficilis, & arduæ probationis ſit, vt quis in canonizatorum numerū re-
1 ferri dignus cenſeatur† facilè id ille diudicabit, q va-
ria hominum; & ſtudia, & appetitus, quibus aguntur,
inſpexerit. Tantò enim canonizationis eſt probatio
difficilior, quantò canonizatorum veneratio magis
colenda eſt, & obſeruanda. Multi quippè viſi ſunt, &
in dies (Dij melius faxint) videmus quamplurimos, q
nomini perpetuo ſtudentes, ſe & quotidianis vigilijs,
& abſtinentia continua conficiunt, vitæ ſuæ neceſſa-
ria ſubducētes, diſciplinis, ac ſupplicijs aſperrimis ſe
quaſi mactant, & quauis deniq; vitæ duritia, in dies
magis affligantur acerbiſſimè: quorum tñ meritum
apud Deum ter Opt. Max. exiguum eſt, aut omninò
nullum. Idq; ea ratione potiſſimum, quod ipſe, cū ſit
ſcrutator (ſm Prophet.) cordium, & renum, omnia in
iſtiuſmodi præter animi integritatem, & ſinceritatē
reperiat. Inanis enim gloriæ appetitus ſæpè hominē
tranſuerſum agit, & ad huiuſmodi vitę acerbitatē, &
vt quiduis etiam patiatur, compellit, quàm, vt ſinceri,
& boni quid ſupponat, tantū ſiquidem eſt relinquē-
di quidpiam poſteritati, quod de ſe dicatur, poſtquā
è viuis excellerit, deſiderium.

In hac ergo difficilis probationis materia ex mul-
tis pauca, idq; qua poteſt fieri breuitate perſtringam.
Duo in primis, vt qs canonizetur, probanda eſſe cē-
2 ſeo, vitæ preteritæ ſanctitas, & integritas,† Deīq; eius
perſonæ, ſiue vitā, ſiue mortem miraculis illuſtraſſe.
Nec in hoc ſola ſanctitas vitæ quoad actū canonizā-
di ſufficit, quoniam facilè contingere poteſt, vt ficta,
vel ſimulata ſit, vt ſuprà diximus, nec rectū reſpiciat
finem, ſed potius appetitu inanis gloriæ bonum ſe ſi-
mulabat, vt diceretur bonus, licèt reuera non eſſet, vt
ſunt hypochritæ, vt ſanctiſſimè ſcripſit D. Matthæus
7. c. Incedūt induti pellibus ouium, intus aūt sūt lupi
rapaces. Vnde hmōi vita non eſt meritoria, imò de-
meritoria, & contra tales exclamat Paulus dicēs; Vi-
de quantum bonum eſt charitas, ſi ita martyriū feri-
mus, vt noſtras velimus reliquias ab hominibus libe-
rari, & ſi opinionē vulgi ſectantes, ſanguinē intrepidi
fuderimus, & ſubſtantiam noſtram vſq; ad medicra-
tē propriam dederimus, huic operi non tam præmiū,
quàm pœna debetur, & perfidię magis tormenta sūt,
quàm corona victoriæ. cuius opinioni patrocinatur,
3 eandē ſniam tenens† ſcilicet, quòd ob ſanctitatem ſo
lam quis non ſit canonizandus, frater Auguſtinus de
Ancona in ſumma de poteſt. eccl. q. 15. dub. 2. de quo
trāsūptiuè in c. vide 1. q. 1. ideò dicit ibi gl. dare elee-
4 moſynam propter inanem gloriā† peccatū eſſe, argu.
c. militare. 23. q. 1. Vndè dr̄ in Euangelio Matthæi 6.
cum facis eleemoſinam, noli tubi canere ante te, &
eodem loco in fi. Neſciat ſiniſtra quod faciat dextra.
Et hæc bonitas vitæ cōſideratur in multis laboribus,
5 in morib. caſtis† in ſtrenuis actibus. c. miramur. verſi.
nec poteſt de eius morib. 61. diſt. & hoc oportet præ-
sēti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconijs
nō taceri. c. quatuor 12. q. 2. ſicut. n. homines fama bo
nos cæteri obſeruant in vita, & venerantur, rurſus ve-
rò q fama mali habētur, ſpernūt, & abhorrent. Vndè
ſi ſummus Pontifex illū canonizaret, q fama bonus
non haberetur, nedū non venerarentur, illū fideles ꝙ
deberent, ſed irriderēt, vt inquit D. Frater Auguſtinus
in ſum. de poteſtat. eccle. q. 15. in 3. dubio. Maximè ēt
quęri dēt de ſimplicitate, & humilitate, quia ſuperbis
6 Deus reſiſtit† humilibus autem dat gratiam. Iac. 4.
Item debet inquiri, an in vita perſecutiones paſſus
fuerit. c. omnis qui. 7. q. 1. & an paſſus ex charitate, c.
fin. incip. ibi adunat. d. 7. q. 1. & d. c. vide quantum bo-
num. Iſta probantur per Doctor. in cap. 1. de reli. &
vener. ſanct. per Ioan. Andr. & alios Doct. in c. vnico,
eod. tit. in 6.
Ad probādum verò vitam laudabilem canonizā-
7 di in cōfeſſoribus adduci poteſt† ꝙ dicitur de epiſco-
po confirmando, ſecundum Hoſt. in ſumma de elec.
§. qui eligitur. verſ. canon tamen antiquus, cuius hæc
verba ſunt, nam debet eſſe natura prudens, docilis,

moribus temperatus, vita caſtus, ſobrius ſuis negotiis
ſemper cauẽs, humilis, miſericors, literatus, affabilis,
in lege Domini inſtructus, in ſcripturarum ſenſibus
acutus, in dogmatibus eccleſiaſticis exercitatus, &
ante omnia fidei documenta ſimplicibus aſſerẽs, ſci-
licet, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, & c. c.
qui epiſcop. 23. diſt. c. fi. 50. diſt. Non tamen ſufficeret
8 ad canonizandum aliquem † ſi fuerit eximiè doctus,
vel prudens, vel præter omnes in omni ſcientiarum
genere peritiſſimus, dicuntur enim tales non in vni-
uerſum in ſe boni, quales oporteret eos eſſe, qui dent
generaliter omnibus prodeſſe, cuiuſmodi ſunt sãcti,
ſed ſunt in ſe præcipuè boni illo bono intellectus, &
ſimilium, ita dixit frater Auguſt. de Anco. in ſumma
de poteſt. eccl. q. 15. dubio 1. vbi etiam dubio 5. ſentit
nec ob donum prophetiæ debere quẽ canonizari. In
9 martyribus. n. non fit tanta examinatio † ſed quæritur
tantùm de miraculis, & cauſa, propter quam paſſi sũt
arg. c. catechumenum, & c. baptiſmi vicẽ. de conſecr.
diſt. 4. ſecũdum Hoſt. in ſum. de reli. & vener. ſancto-
rum. verſ. & hæc intelligas ſufficit tamen iſta ſancti-
10 tas vitæ † ad meritum animæ canonizandi, ſecundũ
Auguſtinum in c. teneamus. 1. q. 1.

Nec fruſtra additur cauſa, propter quam paſſi ſunt.
Non. n. eſt reſpiciendum ad ſupplicij genus, vel tor-
mentorum aſperitatem, niſi cauſa, propter quã quis
11 patitur à S. Romana eccleſia approbata, † & confir-
mata ſit. Quot. n. hiſce noſtris infeliciſſimis, ac deplo
randis temporibus vidimus, qui blãditiis, falſiſq; hæ-
reticorum doctrinis in fraudem pellecti, & ſeducti,
laqueiſq; diabolicis irretiti, quoduis etiam crudeliſſi-
mum genus mortis perpeti non dubitarũt, quàm vel
12 latum quidem vnguem † à peruerſa ſua hæretica ſca-
bie diſcedere. Non paucos equidem audi in medijs
ignibus carmina, hymnoſq; nõ Deo creatori ſuo, ſed
Diabolo, cui sẽper decepti ſeruierant, modulaſſe, ac
alacri fronte, lætoq; animo geſtientes, ſententiã mor
13 tis † quæ omnium terribilium maximè horribilis,
horrifica, & formidabilis eſt (vt ait Plato) ſuſti-
nuiſſe, qui cum iam igne feruentiſſimo, catenis circũ-
uincti cremarentur, canere non ceſſarunt, donec ca-
14 tenis iam candentibus medij ſcinderentur, † ac mors
ipſa vocem abrumperet. Qualis fuit Georgius Cella
Nouarienſis ciuis, qui cum Bononiæ hęreſeos conui-
ctus eſſet, eũq; nec promiſſa, nec minę à propoſito de-
ducerẽt, vt viuus combureretur, damnatus fuit. Itaq; in
sũma pyra ſine laqueo vllo cõſtitutus veſte feno de-
libuta amictus eſt, vt tormẽti aucto terrore facilius à
ſuo propoſito reuocaretur. Verùm cum in ſententia
perſtaret, vt ad pęnitentiã quoq; regreſſus relinquere-
tur, in vna pyra prius cõiectus ignis, ita eã ſenſim ſuc-
cendebat, vt adhuc ſpacij per multũ Georgio ad ſalu
tẽ retinendam, ſi eum pęniteret, daret. Cæterùm quo
periculũ magis augebat, eo obſtinatius in hęreſi per-
15 manẽs † & carmina sẽper decãtãs, paulatim, donec vl
la pars ſupfuit, cõbuſtus eſt. Ful. li. 3. c. 3. Egn. li. 3. c. 3.

Pertinaciſſimus et fuit in malo ꝓpoſito ætate nr̃a,
dum iſta in manibus haberemus nõdũ typis impreſ-
ſa, qdã Anglicus hæreticus, qui Romę in Baſilica di-
ui Petri dũ publicè ſacerdos manè ſacra de more per-
agit, audacter, & impudẽter ſacrũ calicẽ è ſacerdotis
manib. abripuit, in mediũq; tẽplũ, vbi frequẽtiſſimè,
vt rei diuinæ intereſſent, cõuenerãt hoĩes, ꝓiecit. Qđ
cũ, vt Chriſtianã religionẽ probro afficeret, ſe auſum
fuiſſe, aſſereret, ſeq; ꝓ falſa religione ſua oĩa tormen-
16 torũ genera perpeſſurũ cõfirmaret † in media pyra ſu
di alligatus, cũ nunq̃ à duob. ſocietatis Ieſu integer-
rimis patrib. Anglicis à nefaria ſuperſtitione, q̃ pro-
fitebatr̃, abduci, & ad ſanctiſs. Chriſtianã religionẽ re
uocari poſſet, abſciſſa prius impia manu, qua deteſtã-
dũ ſcelus aggreſſus erat, viuus exuri, & torreri maluit.

Quin etiã Georgius Seruiæ, quæ Meſiæ pars eſt, Prin-
ceps, ac dominus, cũ Græcorum errorem ſequeretur,
in catholica fide hortatus à Io. Capiſtrano celeberri-
mo Minorum fratrum concionatore, vt ad Romanę
17 eccleſiæ dogma veniret, dixit † ſe malle regno priua-
tũ laqueo vitã, finire quã à paterna, auorũq; ſuorũ re-
ligione diſcedere. Fulg. lib. 6. c. 4. Neq; hoc ſpectacu-
18 lum in viris ſolũ, † qui animo fortiores eſſe ſolẽt, ſed
proh dolor, in iuuenculis, ac mulieribus tenuioris, &
imbecillioris naturæ quoties editũ eſt? Hæ etenim nõ
minus ſe ad mortem generoſo, conſtantiq; animo p̃-
19 parabant, † quàm ſi ad nuptias, vel ad ſaltus prodirẽt.
Cùm tamen, quàm naturæ illa extrema corporis, &
aĩę ſeparatio ſit cõtraria, ſatis Dñi noſtri Ieſu Chriſti
exẽplo doceamur, qui cũ iam mortis hora à Deo Pa-
tre ab æterno decreta immineret, ſudore ſanguinis
20 aqua mixta, † vt diuinæ hiſtoriæ teſtãtur, manauit, &
tñ hæc omnia, vt maiori, tum probo, tum etiã animæ
fęliciſſimæ diſpendio afficiantur, ſupplicia ſuſtinent.

Legimus enim in Bohemia, poſt Vinciſlai Regis
mortem, Gallum quendam, natione Piccardum no-
uæ hæreſis ſcelus in eam intuliſſe. Is Adami nomine
inter ſectatores vſurpato, cũ adoptiuum ſe Dei filiũ
appellaret, atq; redigere gentem ad primos hominũ
ritus vellet, inſtituit, vt nudi degerent, ac promiſcuus
fœminarum vſus eſſet. Cuius turpitudinis magnitudi-
nem abominatus Io. Ziſca, qui eo tẽpore magna ex
parte Bohemorum genti imperabat, gentẽ hanc, quę
Litmericij amnis inſulã incolebat, adortus, occidio-
21 ne deleuit, † ſuperſtitibus tantũ fœminis duab. quod
eas grauidas eſſe inuenerit. Hæ aũt, cũ neq; poſt par-
tum diſcedere à ſceleratæ diſciplinæ inſtituto vellẽt,
& propterea ſupplicio ſuccenſis ignibus rogo iniectę
afficerentur, carmina modulantes nunquam, donec
eas vita defecit, canere deſiuerunt. Egnat. lib. 3. c. 3.
Fulg. lib. 3. c. 3. Parem quoq; obſtinationi cõiunctam
Nouariæ patientiã oſtendit Tridentina mulier Mar-
garita nomine, fratris Dulcini hæreſiarchę coniunx,
cuius hæreſis haud multum abhorrebat ab ea, de qua
nuper dictum eſt, in eam ſectam, cum ingentẽ traxiſ-
22 ſet numerum, comburi maluit † quàm ſcelus, quod
profitebatur, deſerere, id quod Bonifacij Octaui Põ-
tificatu actum fuit. idem ibidem.

Vult quippè Deus interdũ huiuſcemodi hoĩes ob-
duratos ac hęreticę prauitatis laqueis irretitos, & hoc
in ſeculo torqueri, grauiora tñ animę reſeruãs in futu
ro ſupplicio, poſtq̃ corpora eorum aptiora erũt cõbu-
23 ſtioni, dicente ſcriptura † & erunt corpora damnato-
rũ apta aduſtioni. Vt è contrario legimus multis ſan-
ctorũ Patrũ, & hoc in ſeculo ꝓſpera illis cõtigiſſe oĩa
& tñ poſt hãc vitã frui illa æterna beatitudine, & fęli
citate nunq̃ intermoritura, ſed ad reliqua pergamus.

Secundo, vt dictum eſt ſuperius, ad ſanctum cano-
24 nizandum debent probari miracula, hoc eſt † vt Deus
eius ſiue mortem, ſiue vitam nonnullis miraculis il-
luſtrauerit. Caſſan. Catalogo gloriæ mundi 3. par. c.
pen. verſ. 2. D. Troyl. Maluit. tract. de canonizat. ſan-
cto. §. aggredior. in prin. eſt tex. diui Auguſt. regiſtra-
tus in c. teneamus. 1. q. 1. & ibi Doctor. Ad probatio-
nem verò miraculi quatuor in primis probantur.

25 Primò, † vt ex Deo fiat cum vitæ bonitate eius, per
quem Deus id operatur. Troyl. d. loco ſup. citato. n. 6.
alioquin ſimplex miraculũ nõ ſufficeret, qñ miracu
26 la aliquando fiunt per malos arte quadã magica, † &
diabolica. d. c. teneamus. 1. q. 1. c. nec mirum. in 2. col.
26. q. 5. Vndè dicit gl. in verb. miraculi, in c. cũ ex in-
27 iũcto. de hæret. ſtatim nõ eſſe credẽdũ miraculis † eo,
quod aliquando etiam fiunt, ut dictũ eſt, à ſceleratis
hominibus, ut latè proſequitur Troyl. loco ſup. citat.
Vt fuit Apollonius Tyaneus, q plurima prædixit fu-
tura, q̃ ita (ut prædixit) euenerunt, qui cæcos, claudos,
atq; ab immundis ſpiritib. uexatos quibuſdam præſti-
gijs ſanauit. Hic Epheſum urbem graui peſte laborã-
tem liberauit. Hic cũ in Palatio publicè cuſtodiretr̃,
apud Domitianũ accuſatus, ab eius cõſpectu euanui

atque

atq; Puteolis eo die inuentus eſt, quo Comitē promi-
28 ſerat, atq; vt illic ſe expectaret, mādarat. † Hic ētiā im-
perāte Nerone, cum in Tiglini manu libellus eſſet, in
quo eius accuſatio cōtinebatur, prodigioſe effecit, vt
apertus liber nulla in parte ſcriptus inueniretur. Fulg.
lib. 8. c. 2. Philoſtratus in vita Apollon. relat. li. 13. c. 4.
Huiuſmodi fuerunt Arphaxat & Zoroes magi, qui ſe
29 p Diis venditarant † in Naddauer vrbe Aethiopie, fi-
ctis miraculis clari. Infinita hmōi ſuperſtitioſorū ho
minū multitudo, qui ſimulatis quibuſdam miraculis
miſeras hominū mentes decipiunt. Ex hoc igitur cō-
ſequitur, vt neceſſe ſit vt illi per quos Deus miracula
operatur, impetrauerint à Deo, quæ mandat. c. ſi quis
præpoſtera. 10. diſt. & hoc caſu procedit illud ꝙ dicitᷣ
30 † facere miraculum donum eſſe Spiritus ſācti, vt c. q̄-
rendum. de pœnit. diſt. 2. & ibi notatur, alioquī nō eſt
miraculū, vt in diuinis monumentis ſcriptis eſt cōſe-
cratum de Ioanne, & Mambra Aegiptiis Magis, qui
coram Pharaone diuinum numen, quo Moyſes vte-
31 batur, prodigiorū magnitudine auſi laceſſere † vt vir-
gæ, quas habebant, ſerpentes viderentur, atq; vt aqua
cruentaretur, naſcerenturq; ranæ, fecerunt. Exod. c. 7.
de quibus latè in c. nec mirū 26. q. 1. Et vti legitur de
32 Pythonyſſa quadam † quæ ad vitē reuocauit Samue-
lem precibus Saulis Regis, de quo agitᷣ primo Regū.
c. 28. quæ quidem ficta fuit vitæ reſtitutio, & nō vera,
33 qualis illa vera fuit Lazari, quæ prædicta omnia † &
his ſimilia nō miracula ſunt, ſed præſtigia propriè di-
cuntur. c. reuera. & ibi Arch. de conſecra. diſtin. 2.

Secundò requiritur, vt præter rerum naturā id acci-
dat, ſicut dictū eſt de virga Moyſis mutata in ſerpen-
34 tem, reliquorum magorum virgas † ēt in ſerpētes cō-
mutatas deuorante, de qua habetur Exod. 7. 8. 14. 16.
17. & c. reuera. de conſecra. diſt. 2. & c. cū ex iniuncto.
de hæret. ſimile eſt de Aſina loquente ad Balaam, de
qua legitur Ioſue c. 3. & 4. & Deuter. 8. c. latè Troyl. d.
loco ſupra allegato, n. 40. Illud verò ꝙ legitᷣ de The-
ſphetione magicis artibus effectum eſt. Hic etenim
Theſphetion Gymnoſophiſtarū in Aethiopia Dux
35 † pcepit arbori vlmo, vt Apolloniū ſalutaret. Illa ſa-
lutauit, diſtincta qdem voce, ſed fœminea, auctor eſt
Philoſ. in Appollo. vita, & Volat. li. 13. c. 4. Anthrop.

36 Tertiò requiritur, ne vi verborū † ſed ex hominum
merito illud cōtingat. Nam panis, & vinū poteſtate,
& virtute verborū tranſſubſtantiatur in corpus, & sā-
guinem Domini. c. cū Matth. ext. de celebra. miſſ. ſed
37 requiritur, vt † miraculū ſit apertum, nō autem latēs,
& credibile, vt eſt Eucharistia. Troyl. d. loco nu. 41.

Quartò requiritur, vt miraculū ſit ad corroboratio-
38 nē fidei. † Herba enim miniſterio, & induſtria homi-
nis tranſit in vitrū, ſed nihil hoc ad corroborationem
fidei. Ideò ad canonizationem alicuius, niſi hęc qua-
tuor cōcurrerent in miraculi probatione, nō pdeſſet,
quia non eſſet miraculū, ſed potius miraculoſū, vt di-
cit Io. And. in c. vnico. de reliq. & vener. sāct. in verbo
ſedis. cir. fi. & Hoſt. in ſūma de reliq. & vene. sāct. verſ.
item quærēdū eſt de miraculis. Arch. d. c. tenemus.
1. q. 1. Hoſt. Io. Andr. & alij in c. venerabili. de teſt. ex.
& ibi Bal. Troyl. d. loco ſupra alleg. n. 42. cū ſeq. Caſſ.
catalog. glor. mundi. 3. par. c. pen. & de his quatuor re-
quiſitis in miraculo vide ſingul. gl. in c. vnico. in ver-
bo, ſedis Apoſtolicæ. ſub ſing. lib. 6.

Super huiuſcemodi miraculis, (quæ vt dictū eſt) om
39 nimodè ad canonizationem alicuius requirūtur † te-
ſtes diligētiſſimè ſunt examinādi, & ſigillatim indu-
cēdi, vt cautum eſt in c. venerabili. de teſt. latè D. Go-
fre. in ſua ſum. de reliq. & vener. ſanct. Henric. Ferrād.
in Apoſtil. Guid. Pap. q. 84. c. miramur. circ. fi. 61. diſt.
Bar. tract. de teſt. §. qualitas. nu. 56. cum ſeq. Frāc. Cur.
in tract. de teſtib. concluſ. 37. num. 80. ibi. Nec ſufficit
aliquem deponere de vno miraculo, & alterū de al-
tero, teſtatur Abb. conſ. 42. incip. ex multis agitatis. ex
latè traditis à Troyl. d. loco citato, nu. 60. vbi ex au-
ctoritate in d. c. ne mirum. 26. quæſt. 3. Vincent. in d.
40 cap. venerabili. de teſtib. aſſerit, requiri † vt frequen-
tia miraculorum probetur à pluribus teſtibus, quàm
duobus, & idem miraculum per eoſdem teſtes, idque
factum eſſe tali die per inuocationē talis ſancti oſtē-
dendum eſt. Nec ſufficit probare vnum miraculum
eſſe factū per duos teſtes, & aliud per alios duos, & c.
Nā tales dicuntur diuerſa probare, nec inter ipſos in
eodem actu conueniūt. Troyl. d. loco citato, vt inſtit.
de duob. reis. §. 1. & c. ex quadam. extr. de teſtib. Nec
41 etiam debēt teſtes ſimul examinari † ſed quilibet ſe-
paratim, & ſeorſum, & vnus poſt alium, cæteroqui ir-
ritum eſſet teſtimonium, vt ait inſigniter. Io. Andr. in
d. c. venerabili. verb. ſigil. quem refert, & ſequitur D.
Troyl. loc. ſup. cit. nu. 54. debetq; fieri diligens inqui-
42 ſitio † ſingularum circunſtantiarū, de quib. in c. cauſ.
de teſt. quod comprobat Bart. in d. ſuo tract. de teſt. §.
qualitas ſine ſubſtantia. nu. 56. Nec præterea ſatis eſt,
ſi probentur miracula ante mortem, in vita facta, ſed
43 neceſſe eſt et miracula poſt mortē canonizandi † ar-
gumentis planū facere, ita Troyl. in d. loc. ſup. allega.
nu. 73. Hoſt. in ſum. de reliq. & venera. ſanct. Io. And.
in c. vnic. de reliq. & vener. ſanct. li. 6. & ibi latè gl. in
verb. ſedis, cir. fi. quæ in terminis hoc ſpeciatim tradit
quod idem colligi poteſt ex 84. q. Guid. Pap. dum tra-
44 ctat de canonizatione ſanctorum † Vincēij Ferrar.
ordinis Prædicatorū qui mortuus eſt anno a Natiui-
tate Do 1415. & canonizatus anno 1455. Romę à sū-
mo Pontifice Calixto Tertio. & Bernardini Senē. or-
dinis S. Frācis̄ q canonizatus fuit anno Iubileo 1450.
45 a Pontif. Max. Nicolao Quinto † quos aſſerit ſeptem
annis ante mortē clariuiſſe miraculis. Nec inſup vni-
cū miraculū ad canonizandū aliquem ſufficit, ꝙ aut
ante mortē, aut poſt mortē permittente gratia diuina
46 cōtingit † ſed & plura requirūtᷣ miracula, & ſimul ea,
de quibus agitur in gl. ſing. in d. c. vnico in fi. de reliq.
& venerat sācto. in 6 Audiuimus ēt aliquot hiſce nō
ſtris tēporib. in quorū mortē mire Chriſtus operatus
eſt, inter quos vel illa adoleſcētula Margarita noīe,
natione Belgica, celeberrimo Louanio oriūda Prin-
cipem locum obtinet, quæ ardentiſſimo ſemper zelo
caſtitatem cum foueret, vt mēs ipſa ſoli Deo tanquā
ſponſo ſuo per amorē copularetur, & vt melius cogi-
taret ea, quæ Dei ſunt, vtq; corpore ſancta eſſet ſicuti
erat ſpiritu, quod virginibus conuenire ait D. Paul. 1.
ad Cor. 7. ab omniū conſuetudine ſe abſtinuit, q̄ cum
ita vitā caſtè degeret, inuidus tantę caſtitati aduerſa-
rius Diabolus, quā plurimos in eius fœdum amorē, q
illius animum ad libidinem occulta carnis ſtillatio-
ne illicerent, excitauit, quo factū eſt, vt illi ęitro amo
ris perciti, cū animum libidinoſum explere facto nō
47 poſſent † vt illam noctu oppreſſam, atque crudeliter
occiſam, in flumen rapidiſſimum, quod Diliā vocāt,
proiecerunt. Cuius corpus caſtum indignum ſanè ta-
li ſepultura contra rapidiſſimos fluctus contrarijs vn-
dis mirabili ſplendore natauit, qui tantus erat, vt to-
tam Ciuitatem mirificè quaſi Sole quodā meridiano
illuminaret, ac omnes in ſummā admirationē rape-
ret, nihilominus canonizata nō eſt. Plura nāq; vt di-
ctū eſt ſupra, ad canonizationē requirūtur, hęc ſiqui-
dē, & id genus alia meo quidē iudicio cōtingere poſ-
ſe videntur, & iſtiuſmodi improrū tantę effrenatę li-
bidinis diuina Maieſtas multum ſcelus non patitur,
ſed debitas ſuis facinoribus pœnas luent, ꝙ quoties
cōtigerit permiſſu diuino, facilè ille nouerit, q ſacros
libros, vel à primo (quod aiunt) limine ſalutauerit.

Cui non diſſimile eſt illud, quod de Virgūcula illa
Parmēſi memoriæ traditum eſt, quæ cū inceſtuoſum
patrui ſui concubitum conſtantiſſimo aīo recuſaret,
48 ab eodem truculenter cæſa occubuit † è cuius caſtiſ-
ſimo corpore poſtquā à crudeliſſimo illo ſicario hu-
mo iniecta contectū eſt, geminę faces noctu ſplendi-
diſſimæ, viſæ ſunt, adeo quidem ardētes, vt oēs illas

loci incolas mirum in modum in admirationem ſui
traherent, quę nec fulgere deſtiterunt, donec à Reue-
rend. Parmenſi Epiſcopo corpus illud, vt par erat, ho
norificentiſſimè humatum eſt. ex cuius ore puriſſima
lilia ſuccreſcere viſa fuere. Hæc, & ſexcēta alia in me
dium afferre poſſem, ſi fuſius hæc repetere noſtri eſſet
inſtituti, huiuſcemodi tamen miracula licèt admirā-
da ſint, ad canonizationē tñ non ſufficiunt, vt ex bul
la illa Leonis Sum. Pontiſ. X. quæ in canonizatione
S. Franciſ. de Paula ordinis fratrum minorum inſtitu
toris, anno à Natiuit. Dom. 1519. ipſis Cal. Maij pro-
mulgata fuit, ſatis dilucidè conſtat, quam refert Lau-
ren. Zurius in ſuis hiſtor. 2. par. in vita D. S. Franciſ. de
Paula, quā vide copioſè. Ex qua colligi videtur vni-
49 cum miraculum † ad canonizationem non ſuffice-
re, ſed deſiderari plura, & ante, & poſt mortem in
eius perſona diuina gratia facta, quibus etiā accedere
debent ea, quæ ſuperius in primo requiſito poſita sũt.
Reliquum eſt, vt paucis oſtendatur quis canonizare
poſſit, & quæ formula in eadem obſeruari debeat. Et
ad prius quod attinet, breuiter dicendum eſt, ſolum
50 Sum. Pōtifi. † canonizare poſſe ſanctos, & iſta eſt opi
nio Panor. & Imol. in c. fi. de feriis. per tex. in c. 1. in fi.
de reliq. & venerat. Sancto. Vbi clarè cauetur, ne quis
ſine præcipua Sum. Pontifie. auctoritate canonizare
poſſit. Idem ſequitur eſt Imol. in c. venerabili. de te-
ſtib. extra Hoſt. in ſumma eod. tit. de reliq. & venerat.
S. Ant. Flor. in 3. par. ſuæ ſummæ. tit. 22. c. 5. §. 5. & pro
hac opinione. Io. Andr. in c. vnic. eo. in verb. ſedis. de
reliq. & venerat. ſanct. in 6. vbi adducit quinq; ratio-
nes poſt d. gl. quæ ibi videri poſſunt, latè D. Troyl. in
d. tract. de canoniza. ſancto. §. ſequitur. nu. 6. quib. ac-
51 cedat, quòd Pontif. Max. † Dei Optimi Maximi per-
ſonam, & vices gerit in terris, vt ſancitum eſt in c. 4.
de tranſlat. Epiſ. in c. vt noſtrum. vt eccleſ. benef. ſine
diminut. conferant. c. fundamenta. §. docet. de elect.
lib. 6. clem. 1. §. 1. de Magiſt. Spec. tit. de lega. §. nunc
eſt ſciendum. verſ. 89. & glo. in verb. quod Deo. in c.
ſerpens. de pœn. diſt. 1. Et idem ſentit Tho. in trac. ſuo
contr. Græco. errores. q. 71. quo ad reſtē laudat Chry-
ſoſtomum, in primis verò diſt. 83. dicit Hoſt. in c. quā-
52 to. de tranſlat. epiſc. † Deum, & Pontificē Maximum
vnum. et idē tribunal facere, & tradit Bal. in l. Barbar.
Pilip. ff. de offic. prætor. Sum. Pōtiſ. eſſe ſupremū Dei
53 Vicarium † eumq; mentiri, qui aliter ſentit, quinimò
in poſtremis verbis aſſerit, Pontif. Max. eſſe ſuper om-
nes, & ſuper omnia in ſpiritualibus. Et cùm ſit Vica-
rius ſupremus Dei, & ſit in locum eius in hoc terrarū
orbe ſuffectus, tanquam ſapiat naturā eius, qui cano-
nizat ſanctos in eccleſia triumphāte, ſic canonizabit
54 ſanctos † in eccleſia militāte, & iſta eſt * cōis opinio,
* vt dicit Imol. in d. c. fi. extr. de fer. Et ita etiā ſentit Io.
de Turre Crem. in c. 1. de cōſecr. diſt. 3. vbi dicit cano-
55 nizationem ſanctorum iure, ac meritò † ad Summū
Pontif. triplici ratione, quas ibi videas, pertinere, latè
proſequitur Caſſ. catalog. glor. mund. par. 3. 47 conſi-
deratio. idē voluit Auguſt. de Anco. in ſumma de po
teſt. eccleſ. q. 14. in 1. dub. vbi reſpon. contrarijs. arg. &
in 2. dub. ibi tenet in tantum Sum. Pontif. hoc ſpecta-
56 re † vt nec epiſcop. poſſit ſanctos in ſuo diœceſi cano
nizare. Nec in hoc requiritur conſenſus Cardinaliū,
vt docuit gl. in verb. contingeret. in d. c. fundamenta.
in §. decet. de elect. in 6. cui etiam adhęret Io. And. &
Do. in c. ſi ſuper eo. de hæret. lib. 6. Sal. in rub. C. de le-
gib. allegans Archid. in c. quæ ad perpetuum. & in c.
ſunt quidam 25. q. 5. & in c. quāuis. de offic. ord. in 6. &
frater Aug. de Anc. in ſumma de poteſt. eccl. q. 14. in
3. dub. Reliqua cōſulas apud Caſſ. d. loc. ſup. citat. &
vſq; eò tenenda eſt hec concl. vt ēt aſſeuerandum ſit,
57 Sūm. Pōtific. † in hoc errare nō poſſe, ſicut nec in cę-
teris, quæ reſpiciunt fidem eccleſiæ, præalleg. frater
Auguſt. de Anco. in d. ſua ſum. de poteſt. eccl. d. q. 14.
in 4. dub.

Supereſt, vt de forma canonizationis dicamus, vi-
deamuſque quæ obſeruentur. Hæc verò, quæ ſequun-
tur plerunq; obſeruari ſolent.

Primò igitur expectandū eſt, donec aliqui probatæ
vitæ, honeſtiſque moribus viri rē Sum. Pontiſ. ſignifi-
58 cent, vt Diuum in Sanct. num. referat † idq; nō ſemel,
ſed diuturnis precib. poſtulent, efflagitent, inſtent, vr-
geant, ꝙ idem de cōceſſione, & petitione pallij vſur-
pari ſolere, obſeruatum eſt in c. quidā cedendi, ext. de
renunc. c. cum petitam. de elect. Non. n. ſtatim pmo-
ueri ad perficiēdam iſtiuſmodi inquiſitionem Rom.
Pontif. ſed potius expectare conſueuit, quandiū pul-
ſetur, & an fama de hac re percrebuerit, & verū mira-
cula in dies magis augeantur, & cōtinentur, antequā
inquiſitionem committat, & id quidem iure, ac meri
59 tò præſertim propter tria. Primò † quia miracula ho-
die Deus raro operat, vt dicit S. Auguſt. in lib. de ve-
ra relig. quæ miracula ſunt veriora ſigna ſanctitatis
60 alicuius. Deindè, ꝙ miracula interdum ēt fiant † ab
improbis hominib. vt d. eſt ſup. per c. te ncanius. c. nec
mirum. 26. q. 5. gl. & c. cum ex iniuncto. ext. de hæret.
Bal. in c. venerabili. de teſtib. ext. Vnde cauēdum eſt,
ne populus decipiatur. vt in c. fi. ext. de reliq. & vene-
61 ra. ſanctor. Poſtremò, quia cir. maiora † maius pericu
lum verſatur, ideò cautius eſt agendum, & diuturna
tarditate, & cōſiderata maturitate. c. quieſcamus 40.
diſt. c. miramur. 61. diſt. c. nuper. 7. q. 2. c. vbi periculū.
in prin. de elect. in 6. & in l. 1. §. ſed & ſi quis. ff. de car-
bon. edict. Tertiò vt differendo, & procraſtinādo cre-
62 ſcat frequens operatio miraculorū † & fama de ope-
ribus illius percrebeſcat, in cordibuſq; Chriſtianorū
opinio ſanctitatis, & firmetur, atq; roboretū, ad id con
ſulas fratrē Auguſt. de Anco. in ſum. de poteſt. eccleſ.
q. 16. dub. 2. licet non ita latè id deducat.

Secundùm requiſitum eſt, vt ſi ſupplicationib. cō-
tinuis vrgeant, & fama, & miraculorum continuatio
63 in dies magis vires accipiat, ſoleat Rom. Pōtif. † hoc
referre ad fratres, & ad aliquos epiſcopos Patriæ il-
lius, qui dicitur ſanctus, vel ad alios bonæ frugi, inte-
gerrimæq; vitæ viros in conſultationem proponere.
vt diligēter inquirant de fama, de pietate, ſanctitate,
& religionis cultu populi, & de miraculis, & alijs, quę
ſunt eidem nūciata in vniuerſum, & non ſpeciatim,
& quoad famam, & non quoad veritatem, & vt lite-
ris mādent, quæ euenerint, & an eis videatur, vt ſuper
veritate eorundem ſit inquiſitio committenda.

Tertiùm eſt, vt ſi tales reſcribant talia, per quæ vi-
deatur requiſitionem veritatis eſſe committendā, re-
quirat iterum ſummus Pontifex fratrum conſilia, &
diffiniat, vtrum ſit inquiſitio committenda, necne.

Quartùm, quòd ſi inquiſitio ei cōmittenda videa-
tur: denuo reſcribat eiſdem, vel alijs, vt iterum veri-
tatem requirant, primò de fama, deindè de vita, po-
ſtremò de miraculis exactè, diligēter, fideliter, & pru
denter, ſecundum articulos, & interrogationes, quæ
ſub bulla ſua tranſmittit, de quo notatur in c. venera-
bili. de teſtib. extra, et quod inuenerint, remittant ſub
ſigillis proprijs incluſum.

Quintùm, vt remiſſa inquiſitione committat exa-
minatio in curia aliqbus capellanis, vel alijs, pbatis,
& conſultiſſimis viris, qui etiā componant rubricas.

Sextùm, vt rubricæ ita compoſitæ exacta diligētia
examinentur à Pontif. Max. & eius fratribus, & requi
rat Summus Pontifex conſilia eorundem, an ſcilicet
videantur probata talia, propter quæ ſit canonizatio
non immeritò facienda.

Septimùm, ꝙ ſi Pontif. Max. videbitur eſſe facien-
dam, hoc diffinit ſecreto inter fratres, & ad id perti-
net, quod per ſimilitudinem dicitur de ſubſtantia, &
forma electionis, vt obſeruant Doctor. in c. quia pro-
pter. de elect. & ibi glo. in verb. maior.

Octauum, vt in vnum conuocatis Epiſcopis, qui
ſunt præſētes in curia, narret publicè in cōſiſtorio ea,
quæ

Digitized by Google

quæ acta ſunt,& probata, ſecreta definitione iā facta ſuppreſſa & requirat cōſilium Prælatorū,huc ſpectat gl.in verb.cōſilio,in c. Anaſtaſius, 19. diſtin. vbi aſſe-
64 rit † ſummum Pontificem compelli ad requirēdum conſilium Epiſcoporum,vbi de fide agitur,quā gloſſam ſequuntur ibi Dominic.& Cardinal.idem etiam cōfirmat,quod dicit Panor.in c. ſignificaſti. de elect.

Nonum,ſtatuitur certa dies,vt omnes conueniant ad aliquod templum,in quo accendētur cerei multi, templiq; parietes in ſplendido apparatu aulæis obrēduntur,omniaq; argento,veſte omni apparatu,ornatuque videantur,illucque conueniant, ſummus Pōtifex proceſſum recitans,& probata, populum obſecrationibus roget, vt ad Deum preces fundat ipſumque imploret, ne eos labi in hac re patiatur.

Decimū,vt flexis genibus pia & religioſa fiat oratio,& cantet hymnus, Veni ſanctę Spiritus,vel alius, ſiue antiphona,quæ tunc congruat.

Vndecimum,vt ſurgat ſummus Pōtifex ab oratione, & definiat illū,de quo agitur,ſanctum eſſe,& ſanctorum catalogo aſcribendū, & ad hoc cōfirmandū doctrina eſt Accurſ.inſignis in l. eos. in verb. qui. C.
65 de officio mag.milit. qui ait † eos,qui non ſunt ſcripti in matricula eſſe tanquam priuatos. Ideò dicit Ang. in auth.de mand. princ. §. penul. incipiente ſi quidē. poſt gloſ.ibi.in d verb.collat. 3. ſolum militibus ſcri-
66 ptis in matricula † dāda eſſe priuilegia militaria. Vndè tradidit Bald.in l.diximus.in fin.ff.de excuſat. tut. mercatorem non deſcriptum in matricula non gaudere priuilegio mercatorum, hoc idem adiuuat cap. ſi Romanorum. 16.diſtinct.vbi probatur,eū,qui non
67 reperitur ſcriptus inter alios de vniuerſitate † nō præſumi eſſe de vniuerſitate.

Duodecimum,& vltimum requiſitū eſt, vt præcinatur,Te Deum laudamus,& celebret ſummus Pontifex rem diuinā ſolemniter in honorem illius Sācti, ꝙ idē fit,peracta epiſcopi electione, ſecundū Spe. tit. de elect.§.1.verſ.cōſequēter.c.de hymnis.de cōſecra. diſt.1.de his vide late D.Troyl. d.ſuo tract. de canonizat.§.reſtat quartū.& Caſſan.catalog. glor. mund. c.vltimo.& frater Auguſtinus de Anco.in ſumma de poteſt.eccleſ.q.16.in ſecundo dubio. quos vide.Illud etiam ſciendum eſt,ad ordinem,& dignitatem Apo-
68 ſtolicam † non poſſe aliquem adſcribi,nec canonizari,vt per d.fratrem Auguſt.vbi ſupra in quarto dubio.

Et hic eſt vſus,q in praxi ſolet obſeruari, & quāuis nōnihil ab inſtituto recedere videamur,nihilominus in gratiam ſtudioſorū lectorum praxim actus ſolēnizationis canonizationis paucis aſcribere volumus.

CONCLVSIO CCLXII.

ARGVMENTVM.

Cantus quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis dicens ſe vidiſſe aliquem bene cantare, nihil probat.*
2 *Cantus,& ſonus ſub auditionem cadunt, & aſpectu percipi non poſſunt.*
3 *Vndecim,quæ oculorum ſenſu percipiuntur.*
4 *Oculorum ſenſus ad cæteros omnes eſt quaſi generalis,illiq; ſub iſto comprehenduntur.*
5 *Oculorum ſenſus communis eſt vnicuique ſenſui.*
6 *Nomine viſus corporis ſenſus intelligitur.*
7 *Teſtis dicens ſe Titium vidiſſe promittere, optimè probat.*
8 *Teſtis deponens per hac verba,vidi tale vinum eſſe dulce,& talem rem duram,vel mollem,quæ alio ſenſu percipiuntur,rectè probat.*
9 *Senſus viſus adaptatur ad omnem ſenſum.*
10 *Veritas magis oculata fide, quam per aures animis hominum infigitur.*

1 Teſtem dicentem † ſe vidiſſe aliquem benè cantare,nihil probare, auctor fuit Bal.in c.cum cām.de teſt.nu.53.cantus etenim, & ſo-
2 nus aſpectu percipi non poſſunt † ſed ſub auditionem cadunt,nā quę oculorū ſenſu percipiuntur,vndecim
3 tātūmodo ſūt ex mēte Philoſophi † pulchritudo,lux, tenebræ,color,corpus,figura,remotio,propinquitas, motus,& quies. Et cum nullum horum ſub auditionem cadat,ſequitur,vt malè deponat,ſic Bal.d. loco.

Tuum tamen lector hac in re eſto iudiciū. Etenim vt aliter ſētiam,illud ſuadere vr̄, nam oculorū ſenſū
4 ad cæteros oēs eſſe quaſi generalē ſenſū, † illosq; ſub iſto cōprehendi,auctor eſt idem Bal.in addit.ad Spec. tit.de teſte.col.2.verſ.viſus eſt quaſi.p Cin. in l.teſtiū. & in l.nomen.C.de teſt.id ēt ſentit Bar.in §.hinc.nobis col.3.verſ.ſed non obſtat,ꝙ dicit hic,in authē.de hæred.& Falci.quod integrè arbitratus eſt Guid.Pap.
5 in ſing 462 §.ſenſus viſus.ad hæc † vnicuiq; ſēſui eſſe coēm oculorum ſenſum tradidit Alouiſ. de Albert.
6 in ſing.156.ſenſus viſus.vnde nomine viſus † corporis ſenſus intelligi cōſirmauit Spec.in §.1.nu.53.verſ.quā nomine viſus,tit.de teſte.Hinc rectè colligebat Bart. in tract.de teſt verſ.teſtis dixit.nu.16.teſtem dicentē,
7 ſe Titium promittere vidiſſe,† hunc optimè probare, quod idem proſequitur Bar.in d tract.de teſt.in verb. vinū.nu.34.eadē permotus ratione, quia oculorū ſēſus ad omnes alios corporis ſenſus ſpectat, vt ibi per eum.quotidie n.inquit Bart.in d. tract.de teſtib.verſ. teſtis dixit,nu. 16. dicimus, vidi tale vinū eſſe dulce,
8 † & vidi talē rē eſſe duram,vel mollē,& ſimilia, cum alio ſenſu percipiantr̄,quē ſequit̄ Guid. Pap.in d.ſing. 642. vbi id pro eximio,& ſingulari tradit,ſenſū viſus
9 † adaptari ad omnem ſenſum,ideò teſtem dicentē,q. vidi,in vtroque ſenſu probare,motus auctoritate glo. in c.teſtes,ſup. verb.quæ nouerunt,& viderūt.3.q.9.& Arc.in l.ꝙ meo.§.ſi vēditorē.ff.de acq.poſſ.quam gl. adducit etiam idem Alouiſ.de Albert.in d.ſing.156.

Quod fortaſſe ea ratione corroborari poteſt.nā, vt
10 inquit Imper.in §.6.Inſt.de grad.cognat.† magis veritas occulata fide,quam per aures animis hominum infigitur,quam rationem probauit Io. And. in addit. ad Spec.in rub.in principiō. Tācredus poſuit. tit. de excu. tent. circa fin.

CONCLVSIO CCLXIII.

ARGVMENTVM.

Capellania honoris quomodo per teſtes probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Capellania honoris ſeu protonotariatus quare non probetur per teſtes.*
2 *Capellania honoris non probatur per teſtes,etiamſi per ipſos probaretur poſſeſſio.*
3 *Poſſeſſio nihil operatur in his, quæ conceduntur ex ſolius Principis priuilegio.*
4 *Capella ſummi Pontificis de iure ſcripturam nō requirit.*
5 *Teſtes deponentes de poſſeſſione,eo quod viderint aliquem inſignibus,& ornamentis capellaniæ honoris indutum, fidem faciunt.*
6 *Signum oſtendit ſignatum,ſicut ſtigmata militem,habitus monachum,& clericum, purpura regem, ſtola ſacerdotem,toga aduocatum,bircus ruſticum.*
7 *Talis quis præſumitur,qualis in habitu reperitur.*
8 *Priuilegia ſummi Pontificis viuæ vocis oraculo conceſſa ſolent in publicas tabulas referri, & in matriculam redigi.*
9 *Capellania honoris non probatur per teſtes, etiamſi deponerent, ſe non opinari,ſed ſcire capellanum honoris eſſe talem,quia adfuerunt in curia,dum ille creatus fuit.*

10 *Teſtimonium bonum eſt, quod de actu, quod oculis cerni, vel auribus hauriri differt.*

11 *Capellania honoris non probatur per verba narratiua ſummi Pontificis.*

12 *Narratiua ſummi Pontificis non probat, quando innititur facto alieno non autem proprio.*

13 *Familiaritas probari debet, etiam ſi ſummus Pontifex aſſerat in literis ſuis quem familiarem Cardinalis.*

14 *Ad probandum quem fuiſſe Papæ capellanũ, ſufficit producere gratiam, in qua id narretur.*

15 *Capellanatus probatur quando in gratia narratur, illum per cuius obitum vacauit beneficium, fuiſſe capellanum ſummi Pontificis.*

16 *Confeſſio facta in epiſtola tranſmiſſa probat contra ſcribentem, & pro non ſcribente.*

17 *Allegans ſe gratiã peculiariter à Põt. Max. ſub certa verborum formula obtinuiſſe, debet illam producere, cum nihil faciat, probando narrata per teſtes.*

18 *Communis opinio inducit præſumptionem, quę transfert onus probandi in aduerſarium, ſi poſſeſſor petit abſolutionem, non autem adiudicationem.*

19 *Capellania honoris probatur per teſtes, ſi adducatur probabilis cauſa impedimenti, quod de dicta ſuſcriptione fidem facere non potiſt.*

20 *Capellania ſatis probatur per ſupplicationem aduerſarij, in qua impetrat beneficium morte Titij, quem narrat fuiſſe capellanum.*

21 *Verbis narratiuis ſummi Pontificis etiam de facto alieno creditur quoad aliquod præparatorium.*

22 *Narratiuę Papę creditur quoad effectu obtinẽdi adiudicationem, vel et quoad effectum obtinendi commiſſionẽ.*

23 *Narratiuæ, & aſſertioni Papæ ſtatur etiam de facto alieno in his quę ſunt parti præiudicij.*

Capellaniam honoris ſeu protonotariatũ ſiue auditoriatũ

1 Rotæ, † non probari per teſtes, pluribus non eſt à nobis confirmandum; etenim cum de ea communiter ſcriptura cõfici ſoleat, quæ facilè poteſt haberi, hinc fit, vt probatio per teſtes videatẽ captioſa, ſic decidendo ſenſit Egid. Bellam. deciſ. 432. incip. capellania. & deciſ. 433. poſſeſſio, & deciſ. 610. licet. & deciſ. 612. & 613. & ſequitur Caſſan. de conſuetu. Burg. tit. *des juſtices & droicts.* §. 6. nu. 13. ver. aduerte ad id, fol. 70.

2 Amplia prędictam concluſionẽ procedere † etiam ſi per teſtes probaretur poſſeſſio qui dicerẽt ſe vidiſſe illum indutum cappa, & roccheto, ita diremit Bella. deciſ. 433. quia in his, quę conceduntur ex ſolius Prin-

3 cipis priuilegio † nihil operatur dicta poſſeſſio, ſic tradidit Bella. d. deciſ. 433. deciſ. 611. cũ deciſ. 612. actor.

Verùm vt aliter ſentiam, illud ſuadere videtur, nã

4 ſummi Pontificis capella † de iure ſcripturã nõ requirit, quoniam Pont. Max. qui capellanos creat intercedente bulla eos non creat, ſed illos recipiendos curat à camerario, & in numerum aliorum redigendos, qui cappa, roccheto, & bireto eos ornat, vt ait Bella. dec. 611. in princ. & Aene. de Falcon. in tract. reſeruat. 3.

5 principali. q. nu. 16. ꝙ cũ ita ſit, videtur † teſtes de poſſeſſione deponẽtes, eo quòd viderint illũ inſignib. & ornamentis capellaniæ honoris indutũ eſſe, quæ niſi prædictis capellanis concedi ſolent, fidẽ facere, inſpecta præcipuè rõne ſupradicta, cũ (vt ait Bal. in c. cum, nu. 2. extr. de probatio.) ſignum oſtẽdat ſignatũ, ſicut

6 ſtigmata militem. l. ſtigmata. C. de fabricẽs. † habitus monachum, & clericũ. c. ſi iudex. de ſent. excom. lib. 6. chlamis militem, purpura regem, ſtola ſacerdotẽ, toga aduocatum, bricus ruſticũ cucull a monachũ, vt legitur, & notatur in l. 1. C. nul. licet. in frẽ. equeſtrib.

7 lib. 11. ex quibus infertur † quòd talis quis præſumitur, qualis in habitu reperit. c. in audientia. de ſẽt. excom.

Contrariũ tamen deciſum eſt, idq; propter præſũptam calumniam, vt voluit Bellam. d. deci. 611. in fi.

Accedat huc, quod ſũmi Pontificis priuilegia viuæ vocis oraculo concesſa ſoleãt in publicas tabulas re-

8 ferri, ac ſub certa forma † in matriculam redigi, cuius exemplum facilè haberi poteſt, cum in archiuio ad perpetuam rei memoriam cuſtodiantur, & hinc eſt, quod teſtes in poſſeſſione habitus nihil probẽt, cum poſſeſſio in his, quæ conceduntur ex ſolius Principis, vel ſummi Pontificis priuilegio nihil operetur, adeò vt abſurdum ſit, illam allegare, ut cauit Bellam. in d. deciſ. 611. in princ. item dec. 746. licet obſeruet, cuius etiam meminere Io. Andr. & Arch. in procem. lib. 6.

Sub ampliã vſque eo prædictam ampliationẽ pro-

9 cedere † etiam ſi teſtes deponerent, ſe non opinari, ſed ſcire talem eſſe capellanũ honoris, quia adfuerint in curia, dũ ille creatus fuit capellanus, ſi credimus Bellam. deciſ. 613. Nec huic rei refragatur, ꝙ Bart. in ſuo tract. de teſt. docuit, hoc teſtimonium eſſe bonum, ꝙ

10 de actu † quod oculis cerni, vel auribus hauriri diſſerit, cum hoc dictũ Bar. locũ habeat, ꝗñ probabiliter actus nõ potuit fieri, quin præſens hoc viderit, vel audierit. facilè enim contingere potuit, teſtes in templo fuiſſe, nec quid in ſummi Pontif. capella fiat, cernere potuerint. ſic placitũ eſt Bella. d. loco, deciſ. 613. in fi.

Secundò amplia prædictã concluſionem, vt nec ẽt

11 huiuſmodi capellania honoris probetur per † verba narratiua ſummi Põtificis, exempli gratia, ſi Põtifex Maximus præbendam vacantem conferat tanquam reſeruatã morte capellani honoris, talia verba narratiua ſummi Pontificis non probant, ꝙ ſit capellanus ille, cuius morte vacat talis pręb enda, niſi aliàs ꝓbet, ſic ſtatuere Domini de Rot. deciſ. 107. nota ꝙ vbi, in antiq. arg. clem. ſi ſummus. de ſent. excom. c. ſi Papa, de priuil. li. 6. cuius ratio eſt, nam hoc caſu innititur ſũ-

12 mus Pontifex facto alieno, nõ autẽ proprio † & ideò narratiua eius non probat, vt d. deciſ. 196. nota ꝙ vbi in antiq. & Bellam. deciſ. 253. ſi Papa narrãs, & deciſ. 145. licet verba, & deciſ. 125. ſi appellatus, deciſ. 158. Monach. Rot. deciſ. 697. dic. ꝙ ſi aliqua, & 272. nota qualiter, in antiq. Boniſ. de Vittelli in cle. 1. col. 3. de prob. nu. 29. vbi in terminis tenet, ꝙ ſi Papa cõfert aliquod bñficiũ tanq̃ reſeruatũ ꝑ obitũ talis capellani, non ſtatur eius aſſertioni, quia illud de capellano non eſt de facto proprio, cũ potuit eſſe, quod prædeceſſor non fecerit eum capellanũ, vide gl. 1. in cle. 1. de præben. & ibi Arch. Nicol. Boer. deciſ. 328. quæritur poſt nu. 7. & Alex. in cõſ. 112. Viſa copia. nu. 6. vol. 7. Corn. & cõſ. 130. pro deciſ. poſt nu. 34. lib. 1. ſequitur Panin.

13 in extrauag. ad omnis. col. 6. dicens non ſatis eſſe † ſi ſũmus Põtifex aſſerat quem familiarem Cardinalis in literis ſuis, ſed debet probari illa familiaritas. ſic aſſeuerauit Lap. alleg. 67. incip. clement. ſi ſummus. nu. 2. & ſeq. quam allegat. citat Pariſ. in conſ. 136. ſtãte, poſt nu. 31. vol. 4. idẽ proſequitur Tiraq. de vtroq; retract. par. 1. gl. 14. §. 1. nu 49. ſecus autẽ eſſet, vbi de facto ꝓprio quid aſſereret, vel ſuper hac narratiua fundaret intentionem ſuam. Lap. d. alleg. 67. nu. 2. Verũ de hac materia latius dicetur infra in concluſ. Papa, & dictũ eſt ſupra in concluſ. Aſſertio, vel Atteſtatio Papæ.

Diuerſum ab hac ſecũda ampliatione videtur voluiſſe Bella. in deci. 596. ſi A. cõtra B. in qua expreſsè habetur, quod ſi quis contra aliquẽ velit probare talẽ

14 fuiſſe Papę Capellanum † ſufficit producere gratiã, in qua narretur talem eundem fuiſſe capellanum.

Hanc contentionẽ hunc in modum ſedare poterimus, vt prædicta deci. 596. Bella. ꝓcedat, qñ narratiua Papæ producitur contra impetrantẽ gratiam, in qua narratur illum, per cuius obitum vacauit beneficiũ,

15 fuiſſe Cappellanum Summi Pontificis, eo. n. caſu † ꝓbatẽ capellanatus. Ratio ſuppetit, quia talis narratiua inducit cõfeſſionẽ partis impetrãtis, & ideircò in eius præiudiciũ probat, vt ex d. deciſ. 596. colligitur, & per ea quæ animaduertit Io. And. in c. cũ in poſitionibus de iureiur. lib. 6. ſecus verò quando ipſe impetrãs vellet ꝓ ſe vti gratia prędicta, & ex narratiua huiuſmodi

ſimplici

Digitized by Google

ſimplici inducere capellanatū cōtra aduerſariū, quia
tunc non ſufficeret, neque probare ſuam volūtatem,
vt voluit Rot.dec.197. & alijs ſupra adnotatis, nec id
16 mirum videri debet,† cum & alias cōfeſſio in epiſto-
la tranſmiſſa facta probet contra ſcribentem, & non
proſcribente, vt habuimus à Bart. in l.nuda.nu.10.de
dona.& à Bar.deciſ.182.nu.6.

Tertiò amplia concluſionē & locū habere in pecu
liari gratia à Summo Pontifice viuæ vocis oraculo
conceſſa, nam allegans quis ſe gratiam peculiariter
à Pontifice Maximo ſub certa verborū formula obti-
17 nuiſſe,† & de narratis dans articulos petēs eos admit-
ti ad probandū per teſtes, nihil facit, niſi producat gra
tiā, dummodo eam de regiſtro poſſit faciliter habere
Bellamd.dec.61.in fi.ſed de hoc vide in cōcl.Gratia.

Limita primò concluſionē non procedere, ſi poſ-
18 ſeſſor peteret abſolutionē,† non aūt adiudicationem
tunc enim communis opinio inducit præſumptionē,
quæ transfert onus probandi in aduerſariū, ita cēſuit
Bellam.dec.612.ſub fi.l.ſiue poſſidetis. C.de proba.&
ſcriptis mandauit Cyn.in l.actor.C.de prob.

Secundò limita, niſi adducatur probabilis cā impe
19 dimenti,† quod de dicta inſcriptione fidem facere
non poteſt, ſic monuit Bellam.d.deciſ.611.

Tertiò limita concluſionē, nam licet per teſtes ca-
pellania honoris, vt ſupra dictū eſt, non probetur, tñ
20 per ſupplicationem aduerſarij† in qua impetrat be-
neficium morte Titij, quē narrat fuiſſe Capellanum,
capellania ſatis probatur iux. ſentēt. Bellam.dec.599.
& ſupra dictū eſt in contrario ſecundæ ampliationis.

Quartò limita, vt non procedat, quo ad aliquod ꝑ-
paratoriū, quia tunc creditur verbis narratiuis Sum-
21 mi Pontificis† etiā de facto alieno, vt in ſimilib. ter-
minis dixit Bellam. dec. 42. ad effectū obtinendi, in
quo loco habet, vt etſi, quo ad effectū obtinendi ad-
iudicationē non ſufficiat probare aliquem collecto-
rem, vel ſub collectorē per literas Pontificis Maximi
narrantes eū ſub collectorē, tñ hoc ſufficit quantum
ad effectum obtinendi commiſſionem, qua commit-
titur Auditori, ne obſtante petitione petitorij ſi repē-
riat fuiſſe ſub collectorem, procedatur ſuper vtroque:
22 † quia quātum ad iſtum effectum creditur narratiuæ
Papæ, & ita dicit procedere opinionem Pauli, & glo.
in clem.1.de probat. ad cuius ſentētiæ comprobatio-
nem vltra eum pertinet, quia hic videtur agi de quo-
dam pauco præiudicio, & in his, quę ſunt parui præiu-
23 dicij, aſſertioni, & narratiuæ Papæ ſtatur† etiam de
facto alieno ſecundum Abb. c.cū oporteat. col. 4. de
probat.& ibi Fely.col.3.in 4.notab.& infra dicetur in
concluſ. Papæ aſſertio.

CONCLVSIO CCLXIIII.

ARGVMENTVM.

Caprarius, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Caprarius debet ꝓbare, capras ſine dolo ſuo abactas fuiſſe.*
2 *Caprarium fuiſſe in culpa lex præſumit, ſi capræ abactæ fuerint.*
3 *Culpam, vel dolum alterius allegans probare debet, alioqui ſuccumbit.*
4 *Culpa purgatur, eò quod non probatur contrarium.*
5 *Caprario ſufficit ꝓbare caſum, quo ꝓbato excuſat à pęna.*
6 *Caprario obligato ad ſpeciem ſufficit tantum probare interitum, vt excuſetur à pœna.*
7 *Caprarius licet portet pelles animalium, & ex eis conſtet de interitu, non tamen excuſatur a pena, niſi probet caſum mortalitatis, vel alium caſum fortuitum.*

Caprarium debere probare capras ſine
1 dolo ſuo† ab actas fuiſſe
reſpondit Iulianus in l. ſi quis fundum.§. Imperator.
ff.locat.ſi capras latrones (inquit Iureconſultus) citra
tuam fraudem abegiſſe probari poteſt, iudicio legati
caſum præſtare nō cogeris. idem dixit Accurſ.in l. cū
ita.§.fi.in verb.hæredis.ff.de leg.2.vbi gl. ſuper verbo
nec dolo. Bal.in d.l.ſi quis.§.ſi colonus, & ea eſt ratio,
2 vt dicunt ibi Bar.& Bal.† quia lex præſumit caprariū
fuiſſe in culpa ab eis, quæ vt plurimum euenire ſolēt,
ſecus aūt in alijs caſibus, quia qui culpam, vel dolum
3 alterius allegat,† debet ꝓbare, alioqui ſuccumbit, de
qua re locus eſt ordinarius in l.creditor. C.de pig.act.
& in l.ſi quis ex argentarijs.§.pen.ff.de eden. & in ter-
minis reſpondit Lau.Syluan.in conſ.46. vide celeber
rimè.nu.8.verſic. vel & ſecundo. Vndè idem ibidem
colligit, ſecus eſſe in cuſtode aſini, q de interitu eius
non tenetur, nec in eo præſumitur culpa, niſi probe-
tur rationibus, & iuribus ibi adductis, & purgatur cul-
4 pa, eo quod non probatur† contrariū, ita docuit Bal.
in d.l.ſi quis fundum, in prin.de mente Ricard & Gu-
liel. Et tetigimus de caprario in concl. Appellans te-
netur probare.

Intellige ſufficere caprario probare caſum, quo ꝓ-
5 bato† excuſatur à pœna, licet non ꝓbet abfuiſſe do-
lum eius, nā poſtquam eſt probatus caſus, qui dicit do
lum cōmiſſum a caprario, ipſe hoc atteſtans probare
debet, vt tradidit Bal.in d.l.cum ita.§.ſpecies nomina
tim.verſ.in ea.gl.ff.de leg.2.

Quinimo in obligato ad ſpeciem ſufficiet tñ pro-
6 bare interitū† licet non probet per teſtes caſum for-
tuitū, vnde ſatis erit, ſi talis probet, rē fuiſſe peremptā,
vt q a teſtes dixerint, ꝙ viderint animal mortuum per
aggreſſurā latronum, vel per aliū caſum fortuitū, vt
idem ſenſit Bal.in eo loco modo à nobis allato.

Non tñ (vt iam diximus) ſic erit in caprario por-
7 tante pelles animalium,† quia licet ex eis conſtet de
interitu, tamen, niſi etiam probet caſum mortalitatis,
vel alium caſum fortuitum, non excuſatur, & hoc ra-
tione priuati officij, quo tenetur ad cuſtodiam, ſicut
& hac eadē ratione nō excuſantur cuſtodes carceris,
& ſimiles publico munere fungentes, in quo tenent
ad cuſtodiā, vt latè id tradidimus in cōcluſione, carce
ratus, & ſentit Bal. in eo.loco in fi. & ponderat Laur.
Syluan.in d.conſ.46. poſt nu.8.ibi, minus etiā obſtat,
& in concluſione, Caſus, hæc proſequemur.

CONCLVSIO CCLXV.

ARGVMENTVM.

Carceratus aufugiens fractis carceribus, an pro confitente reo habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus carceribus detentus fractis vinculis aufugiens habetur pro confitente reo.*
2 *Carceratus è carceribus aufugiens in cauſa eſt, vt verum illud crimen cenſeatur, pro quo detinebatur.*
3 *Carcerato aufugienti poteſt pronunciari ſententia ac ſi verè fuiſſet in iudicio confeſſus.*
4 *Carcerati, qui aufugerunt, ſi capiantur, poſſunt ſtatim puniri, tanquam ſi confeſſi eſſent crimen, propter quod erāt in carcere.*
5 *Carceratus aufugiens pro confitēte reo hr̄, etiamſi in carcerem non eſſet coniectus, ſed ſolùm vinculis coerceretur.*
6 *Ariſtomenes Meſſenius captus a Lacedęmonijs in vincula coniectus, ad ignem ſe acclinauit, & combuſtis vinculis ſolutus cuſtodes occidit.*
7 *Hegeſiſtratus Eleus ferratis ſoleis vinctus dimidium pedē præcidit, & exemptus cōpedibus, ſubruto muro, perfugium*

lum effugit, deceptis excubitoribus.

8 Carcer[ati] aufugientes pro confitentibus habebũtur, etiamſi ſub ſola cuſtodia fuerint, vel domum iui dicentis, ſeu palatium pro carcere aſſignatum habuerint.

9 Carceratus etiam is dicitur, qui in palatio eſt conſtitutus propter iudicis præceptum.

10 Carcere effugiſſe dicitur etiam, qui præceptum habuerit nõ exeundi domum, vel ciuitatem, & exierit.

11 Arreſtatus in ciuitate, vel palatio pro crimine habetur pro confeſſo, ſi recedat, ſeu aufugiat.

12 Contractus celebrati ab arreſtato reſcinduntur, ac ſi in ipſo carcere celebrati fuiſſent.

13 Carcerem aufugiens, ſi iam exibat, & interim fuit captus, perinde eſt, ac ſi perfectè aufugiſſet.

14 Carcerati conſpirantes de erumpendo, & aufugiendo carcere, re adhuc integra, ſed patefacta, habentur pro confeſſis, & conuictis, vel in arctiores carceres detruduntur.

15 Carcerati ſi carcerem eruperunt, & aufugerunt, nec tãtum habentur pro confeſſis, & conuictis pro delictis, ſed indifferenter puniuntur pœna capitis.

16 Qui vi carceris fores frangendo efficit, vt carcerati effugerent, is eadem pœna puniendus eſt, qua puniendi erant qui aufugerunt.

17 Inſtigator, fautor, & conſultor, qui ſuaſit carcerato, vt aufugeret, punitur eadem pœna qua punitur, qui aufugit.

18 Qui carcerem effregit, vt aliqui ex debitoribus fugerent, tenetur loco illorum debitorum.

19 Qui debitori de fuga auctor fuit, non liberatur etiam ſi debitor capiatur, & in carcerem conijciatur, ſed cogitur ad perſoluendum pro eo totum æs alienum.

20 Carceratus aufugiens forſitan aperta ianua, & ſine ulla effractione non habetur pro conuicto, ſed iudicis arbitrio puniendus eſt.

21 Carcerem qui aufugit, & deinde reuerſus eſt, non poteſt ut effractor puniri.

22 Arreſtati in palatio, uel in ciuitate recedentes, & ſtatim redeuntes non incidunt in pœnam.

23 Ibi quis eſſe dicitur, ubi habet animum reuertendi.

24 Carceratus aufugiens puniendus eſt mitiori pœna.

25 Aufugientes è carcerib. ſtrictius, & arctius aſſeruari dẽnt.

26 Carceratus iniuſte, & indebite in carcerem coniectus, fores carceris, & parietes ui effringere impunè poteſt.

27 Captus iniuſte in foro conſcientiæ carceres euadere poteſt.

28 Licitum eſt iniquis Principibus, & iniuſtis iudicibus reſiſtere, cum aliter mortem quis euadere non poteſt.

29 Mulier effugiens è carceribus cauſa euitãdæ libidinis, punienda non eſt, ſed eſt excuſata.

30 Carceratus etiam dicitur, qui tenetur in aliqua ciuitate ſub cautione.

1 Carceratus carceribus detẽtus aufugiẽs fractis vinculis, † vel carcere, pro confitente reo habetur, arg. l. nudos. & ibi gl. in ver. puniendi ſunt. ff. de cuſtod. reor. & plenè ſcribit Io. And. ad Spec. tit. de præſumpt. §. ſpecies. verſ. violẽ
2 ta, quia in cauſa eſt, vt verũ crimen illud cenſeat † pro quo detinebatur, d. l. in eos. ff. de cuſtod. & exhib. reor. Thom. Gram. conſ. 57. d. nu. 3. ſub fin. Boer. deciſ. 215. nu. 5. 9. 10. 11. 15. 20. 21. & paſſim per totam deciſionẽ,
* quem vide, & hanc eſſe * communem opinionem teſtatur Boer. d. dec. 215. nu. 9. Rip. l. admonendi. num. 170. ff. de iureiur. Viuius inter communes opiniones, §. fugiens à carcere. Clar. poſt citatos. §. fi. q. 21. nu. 25. verſ. tertio autem modo.
3 Amplia primò vſq; eo concluſionẽ procedere, † vt aufugienti poſſit pronũciari ſnĩa etiam abſenti, ac ſi verè fuiſſet in iudicio confeſſus, ita ſentit gl. & Bar. in d. l. in eos. & eſt tex. in terminis in l. ſi apparitor. C. de cohortalib. lib. 12. Gram. d. conſ. 57. nu. 3. ſub fi. Boer. d. dec. 215. nu. 9. & Viuius d. §. fugiens à carcere. nu. 2.
Secũdo amplia, vt ſi denuò capiant, poſſint ſtatim
4 puniri † tanq̃ confeſſi eſſent crimen, propter ꝙ compacti ſunt in carcerem, q̃uis innocẽtes ex eo crimine inueniãtur, ſic Caliſtratus in l. in eos. ff. de cuſto. reor. Boer. d. dec. 215. nu. 9. quem tex. faciunt ibi ſingularẽ Bar. & * communiter Doctores, & Ioan. And. in addi. ad Spec. tit. de præſumpt. §. ſecundo, in verb. ſuper l. vnica. idem conſuluit. Oldr. cõſ. 65. hic agitur de duobus, col. 1. & Ioan. de Ana. conſ. 1. col. vlt. in prin. verſ. ſed omnia iura allegata, & Cœpol. conſ. 20. col. 1. ante fi. verſ. item ex quo fugit, & Guil. de Ludo. in ſing. ſuo fol. 1. col. 2. in fin. incip. lex eſt, ꝙ ſi carceratus. ad idẽ tex. in l. 1. de effrac. carcer. & ibi gl. in verb. capite, & in l. ſi quis aliquid. §. miles, & l. 1. ff. de pœn. & in l. milites agrum. §. eius fugam. verſ. cum tñ qui carcere. ff. de re milit. auth. vt nulli iudicum. §. ſi quis verò accuſatus de adulter. coll. 9. Lud. Bolog. in ſuis interpretationib. in l. lege Cornelia. ff. ad Sylla. & in l. admonendi. ff. de iureiur. Ang. de Maleſ. in verbo fama publica. verſ. ſed ſi quis fuerit poſitus in carcere. Hipp. in ſua praxi crim. §. diligenter. nu. 46. eſt melior text. qui in toto ſit iuris corpore, in c. nullus de præſum. vbi Zabarel. Imol. & Abb. Sicul. Franc. Brunus in tract. de indicijs, & tortura, q. 3. princ. fol. 2. col. 4. ante medium, verſ. quæ etiam limitat. 3. Guid. Pap. ſing. 206. qua pœna puniatur, qui exiuit de carcere Boſſ. tit. de effract. carce. ad fi. vbi allegat. d. l. in eos. ff. de cuſt. reo. ex quo videt̃ probari iſta communis opinio. ibi, & quamuis innocentes ex eo crimine inueniantur, &c.

Contrariũ huic ſententiæ ſenſerunt Iacob. del Beluiſ. in auth. de exhib. reis. §. ſi verò etiam. Bar. Bald. & Ang. Fulgoſ. in d. l. lege Cornelia. ad Syllan. cum alijs plurimis allegatis per Boer. d. deciſ. 11. nu. 10. qui contrarium quoq; tenuerunt, quibus, & ipſe Boer. reſpondit, quem videas.

5 Tertiò amplia concluſionem, vt procedat, † etiã ſi hic effugiens, in carcerem non eſſet coniectus, ſed ſolum vinculis, aut compedibus coerceretur, ita probat Calliſtrat. in l. ſuccurritur. ff. ex quib. cauſ. maior. dum inquit, nihil intereſt cõpedibus, an parietibus quis detineatur ita tradidit Iacob. Menoch. de arbit. iud. caſ. 501. lib. 2. nu. 6. Quòd feciſſe Ariſtomenem Meſſe-
6 nium memoriæ proditum eſt, † qui captus à Lacedæmonijs & in vincula coniectus, ad ignẽ ſe acclinauit, atq; combuſtis vinculis ſolutus cuſtodes occidit, clã indè Spartam ingreſſus, eorum ſcuta Chalciæi tẽplo affigens inſcripſit, Ariſtomenes illæſus à Lacedemonijs euaſit. Hoc patrato Meſſanã reuerſus eſt. Polyen. lib. 2. Hegeſtratus verò Elæus captus à Lacedemonijs
7 † in vincula coniectus rẽ fecit vniuerſæ poſteritati cõmendabilem. Nam cũ ferratis ſolcis vinctus eſſet, dimidium pedem præcidit, vt ſe cõpedibus illis eximeret, demum ſubrupto muro periculũ effugit deceptis excubitorib. Herod. in Calliope. Hi igitur in vinculis, & compedibus coniecti aufugientes pro reis confitẽtibus habebuntur.

Quartò amplia concluſionẽ locum habere in eo,
8 qui eſt ſub ſola cuſtodia, † vel qui habẽt domũ iuſdicentis, vel palatium eidem pro carcere aſſignatũ eſt, ita docuit poſt alios Curt. ſen. in l. admonẽdi. nu. 165. de iureiur. Gram. cõſ. 57. nu. 4. qui allegat arg. l. in eos. ff. de cuſto. reor. Etſi enim ſub cuſtodia poſitus, quoad alia propriè carceratus non dicat̃, nihilominus ob iu-
9 dicis præceptum, ẽt is dicitur carceratus, † qui in palatio eſt conſtitutus, ita tradidit Iaſ. in repet. l. admonendi. nu. 163. Gram. d. conſ. 57. nu. 4. quia palatiũ, vel domus iudicis dr̃ haberi loco carceris, dum quis in eo detinetur iuſſu magiſtratus, vt voluit Gram. d. loco citato ſupra, per tex. & ibi ſcribẽtes in l. 1. ff. de cuſt. reor. Menoch. d. loco ſupra citato. Viuius inter cõmunes opiniones. d. §. fugiens à carcere. nu. 5.

Quintò amplia prædicta, vt locũ habeant in caſu, qñ arreſtum eſt, (vt loquuntur) alicui factum, ſeu præ-
10 ceptum, † ne exeat domo, vel ciuitatẽ, is enim carcerem effugiſſe dicetur, ſi exiuerit, ita reſpondit Oldrad. conſ. 65. Boer. d. dec. 215. nu. 21. & ſeq. Thom. Gram.

conſ.

conſ.57.nu.5.Io.And.in addi.ad Spec.titu.de pſump.
§.ſpecies.verſ.violenta,dum dixit, ēt arreſtatū in ciui
11 tate,† vel palatio pro crimine haberi pro confeſſo, ſi
recedat, ſeu aufugiat, ſic decidit Guido Papæ q.253.
incip.ſi quis diremit,ita arreſtatum diei propriè carce
ratū ēt quoad alia, vt porè, quod celebrati ab eo con-
12 tractus reſcindanť † ac ſi in ipſo carcere celebrati fuiſ
ſent, q̄ eſt notandum maximè in regionibus tramon
tanis, vbi iudices huiuſmodi præcipiunt arreſta.

Sextò amplia concluſionem, vt procedat ēt in eo q
effregit carcerē, & iam exibat, & interim fuit captus
13 † perinde enim eſt, ac ſi perfectè aufugiſſet, quod pla-
cuit Boer.d.dec.215.num.12. quem refert & ſequitur
Menoc.de arbitrar.iudic.caſ.301.num.11.ſecundum
Iacob.de Beluiſ.in tractatu criminum,tit.de quæſtio.
fol.89.col.1.pro quo allegat.l.quid ſit fugitiuus.§.idē
Celſus.ff.de ædilit. edicto.

Quinimo concluſio vř procedere in carceratis cō-
ſpirantibus de erumpendo, & aufugiendo carcerem
14 re adhuc integra nec abſoluta, † ſed patefacta, tunc
enim habentur pro confeſſis, & cōuictis, vel in arctio
res carceres detruduntur, & ita procedit tex.d.l.in eos.
cui innititur hæc concluſio. At vbi res optatum ſinē
conſequuta eſt tunc non tm̄ habentur pro confeſſis,
& conuictis pro delictis, de quibus arguuntur, ſed in-
15 differēter † puniunť pœna capitis, iuxta l.1.ff. de effra
cto.& l.ſi quis aliquā.§.miles. ff.de pœn. & l.milites.
§. eius qui. ff. de remilit. prout iſta poſt longū ſtudiū
tenet Albe.d.l.in eos quem refert & ſequitur Boſſ.tit.
de carcer.nu.5.& tit.de effracto. carcerum nu.1.

Septimò amplia, vt prædicta cōcluſio locū habeat
ēt in eo ſolo, qui vi carceris fores frangendi efficit, vt
carcerati effugiāt, ij enim eadē pœna puniendi ſunt,
16 qua puniedi erant † q aufugerunt, q̄ probať in l.1.C.
de his,q latro Bar.in l.ſed eximēdi.§.itē ſi qs.in fi.ff.ne
qs eū q in ius vocat.Ang. in l.1.§.itē ſi qs in fi.ff.d.iie.
Vbi fortius aſſūmauerūt, nō eſſe habendā rationē, an
is aufugiens fuerit iuſtè, vel iniuſtè in carcerē conie-
ctus, idē reſpondit Alex.conſ.35.nu.4.in fi.lib.2.

Quàm ampliationē Menoch.d.caſu 301.nu.16.in-
telligit hoc modo, vt nimirū effractor puniatur ea pœ
na, qua puniendus erat is fugiens non inſpecto fine,
ſed ſola accuſatione, & imputatione conſiderata, quē
d.loco conſulas latius, qui id factū eſſe ait ea ratione,
vt comprimeretur horum effractorū audacia.

Octauò amplia, vt concluſio locū ſibi vendicet in
17 inſtigatore, fautore, & conſultore † qui ſuaſit carcera
to, vt aufugeret, ex d.l.1.C.de his, qui latr.But. & cæte
ri in c.1.de offic. deleg. & Alex.d.conſ.35.nu.4.lib.2.
Boer.d.dec.215.nu.3.& 4. & 16. & vide multa per eū
ibi allegata.

Nono amplia, vt procedat ēt in eo, qui effregit car-
cerem, vt aliqui ex debitoribus fugerent, is enim effra-
18 ctor † tenetur loco illorum debitorū, vt ſanxit Impe-
rator Conſtantinus in l.quoties.C.de exact.tribut.lib.
10.Bar.tract.de carcer.nu.18.Nec vlterius quæritur, il
li carcerati eſſent verè debitores, necne. Nec.n. huic
effractori datur facultas, ſi probare vellet carceratos
illos verè non fuiſſe debitores, ita inſigniter obſerua-
uit Ang.in l.ſed eximendi.§.item ſi quis in fi.ff.ne qs
eum.Cœpol.conſ.14.col.3. in fi.& Marſ. in praxi cri-
minali.§. attingam.nu.48.Ioan.de Anan.conſ.55.in
fi.Iaſ.conſ.27.nu.1.lib.3.

Quinetiam amplius addit Boer. q.217. nu.12. poſt
multos, vt etiā ſi is debitor, qui fugit, denuò capiatur
19 † & in carceres coniiciať, per hoc non liberari, qui il-
lius fugæ cā fuit, aut ei de fuga auctor fuit, ſed cogi ad
perſoluendū pro eo totum æs alienū. Doct.in l. quo-
ties.C.de exacto.tribut.lib.10.& præcipuè Saly.qui ad
hoc illam legem allegat in l.in bonę fidei.col.5.verſ.
tene tm̄ menti.C.de reb.credit. & in l. admonēdi.col.
5.verſ.tene tamē cordi. & ibi eum ſequiť Lud. Rom.
& Iaſ.fol.26.col.4. Boer.d. loco citato ſupra, quē re-
fert, & ſequitur Menoch.d.caſ.301.nu.23.

Primò limita, concluſionē non procedere in eo, q
carcerem aufugit, forſitan aperta ianua, & ſic ſine vi-
20 la effractione, nam is non hř pro conuicto † ſed iudi-
cis arbitrio eſt puniendus, ita ſcribunt Ang. in l.verū.
ff.de furt. Alber in l.ſuccurritur.ff.ex quib.cauſ.maio.
quos ſunt ſequuti Boer.dec.215.num.13.15.& 21.Di-
dac.Couar.lib.1.var.reſol. cap.2.nu.11. in fi. qui alle-
gat Gulielm.Cune.Iacob.But.& Alber.in l.ſuccurritur.
ff.ex quib.cauſ. maior.l.1. ff.de effracto Raphal. Co-
menſ.cōſ.105.Fel.in c.nullus. nu.4. de præſum. Marſ.
in prax.crim.§.attingam.nu.37.num.45. vbi affirmat
talē ita fugientem non teneri pro cōfeſſo, quod Me-
noch.d.caſu 301.nu.3.ait eſſe menti tenendum.

Secundò limita concluſionē non procedere in eo,
21 qui aufugit, † & deinde reuerſus eſt, is enim non pōt
vt effractor puniri, ita permulti tradidere, vt Bal.in l.
1.C.de ſeru.fugi.Marſ.in l.q falſam.nu.41.ad l. Corn.
de falſ.in l.is qui cū telo nu.54.ff.ad l.Cornel.de ſica.
& in rub.ff.de fideiuſſo.nu.441.Cur.ſen.in l.admonē-
di.nu.159.& ibi etiam Rip.nu.169.de iureiur. Alex.
in addi.ad Bar.in d.l.in eos.ff. de effract.quod dicit eſſe
22 menti tenendum pro retentis † ſeu atreſtatis in Pala-
tio, vel ciuitate recedentibus & ſtatim redeuntibus, il-
los non incidere in pœnam. ſed nulla auctoritate id
probat, verum pro hac adde bonum tex.in l.diuortiū.
in fi.ff.diuer.ibi, in breui reuerſa eſt vxor, non diuertiſ
ſe videnť.Canon.in c.vulgaris.§.diuortium de pœnit.
diſt.1.& l.nihil intereſt. ff.de capt.& poſtli.reuerſ.dū
ita reſpondit Florentinus. Nec enim ſatis eſt corpore
domū quem rediiſſe, ſi mente alienus eſt, quē Bar.cō-
23 mendat ad id † vt quis ibi eſſe dicatur, vbi habet ani-
mum reuertendi, vt etiam conſuluit Corn. conſ.244.
2.vol.Boer.dec.215.num.17.qui multa accumulat in
vtranque partem, vbi nu.18.ad fi.teſtatur quod ſupra
* relatum eſt * communis teneri, teſtatur quoq. d. * cō
* muni Clar. in pract. criminali. §.fin.q.21. verſ. tertio
autem modo, in fi.nu.28.

Veruntamen animaduertendū eſt, eū ſic aufugien
24 tem † mitiori pœna puniendū eſſe, per tex. ſingularē
in l.ſi adulterū cum inceſtu.§.Imperatores.ff.de adul.
& hanc limitationem refert Boer. d.deciſ.215.nu.19.
ſe vidiſſe obſeruari in curia propter audaciam, & te-
meritatem cuſtodiarum reprimendam, argu.l.ſi quis
aliud.§. qui abortionis. ff. de pœn. illud inſuper addit
25 idem Boer. interdum vidiſſe obſeruari † huiuſmodi
exeuntes ſtrictius, & arctius in carcere aſſeruari, & ita
dicit eſſe faciendū Iaco. Beluiſ.in tract. de maleſi.tit.
de q.fol.8.9.col.3.verſ.quæritur.quem refert, & ſequi-
tur Boer.d.deciſ.215.nu.19.& ſeq.

Tertiò limita, concluſionē non procedere in iniu-
26 ſtè, & indebitè in carcerem coniecto † is enim, & vi
fores carceris, vel parietes effringere impunè pōt, ita
tradidit Paris de Put.in ſuo tract. ſindic.in §. carcerē.
quem eſt ſequutus Ripa in l.admonendi.num.171.
de iureiur.Menoc.de arbitra.d.caſu 301.nu.14.& eſſe
* * communem Doctorum theoricam dicit Rolan. à
Valle conſ.7.nu.47.vol.1. quem refert Clar. in pract.
crim.§.fi.q.21,nu.26.

27 Amplia hāc limitationem, vt ēt iniuſtè captus † in
foro conſcientiæ carceres euadere poſſit, ēt ſi inde cu
ſtodi detrimentum aliquod contingat, imo ſi mortē
aliter euadere nequeat, cuſtodes carcerum tutè inter-
ficere poteſt ita latè multorū auctoritatib. cōfirmat
Didac.Couar.lib.1.variar.reſol.c. .nu.11.& 12.Lici-
tum eſt enim iniquis principibus, & iniuſtis iudicibus
28 reſiſtere: † cum aliter mortem quis euadere non pōt.
Arch.in c.cum homo.23.q.5.Alex.in l.1 §. itē ſi quis
ff.ne quis eum, qui in ius vocat. Dyn. in regula quod
quis, de reg.iur.in 6.notatur in l. prohibitū, & in l.de-
fenſionis facultas. C. de iur. fiſ.tit.40. latè Caſſan. in
conſuetu.Burgun.rub.1.§.7.verſ. notanter.nu.3. Hip-
polyt.de Marſ.in l.1.nu.48.ff.de quæſt. Gramm.conſ.

51.nu.

§1.nu.6.& nu.9. latè Boer. in d. deciſ.215. num.32.&
Ang.de malefic.verbo.præſente d.car.& ibi latè Au-
guſt.in addit.adde Neuiz.conſ.61.nu.37.& Menoch.
d.caſu 301.nu.15.
Quartò limita, concluſionē non habere locum in
79 muliere aufugiente de carceribus † cauſa euitandæ li
bidinis, talis enĩ fuga non eſt punibilis, ſed mulier eſt
excuſata, ita Bal.l.1.nu.11.C.de adi.acti.& inter cões
opiniones refert Viuius.§.fugiens à carcere in fi.
Ex quibus omnibus ſupradictis ampliationib.faci-
lè colligere quis poterit, quando quis dicatur captus,
& ſuper his concluſiones certas ſibi conſtituere pote-
rit, & hanc materiam latè docentem conſulas Boer.
dec.215.quia latiſſimè ipſam examinat.
Quibus omnibus adde etiam, eum dici carceratũ,
80 † qui tenetur in aliqua ciuitate ſub cautione, ſic deci-
dit Gram.dec.14.nu.3.& 4.Iaſ.in l.ſi pecuniam.§ ſi ac
cepit.nu.fin.ff.de condi.cau.dat cauſ.Ang. in l.qui in
carcerem.ff.quod met.cauſ.Adde Capic.dec.153.vbi
contrariũ ſequiť, niſi habeat talis cuſtodias, & q̃ dicta
ſunt ſupra in hac ead.concl.in 5.ampliatione, vide q̃
diximus in concl fuga carcerati.& vnãquanq; cõclu-
ſionē, & limitationē ipſarum adinuicē aliis huiuſce
ꝓſentiũ annectas, quas libuit duplicare, vt dilucidius
in vtroq; ipſarum verbo habeas claras reſolutiones.

CONCLVSIO CCLXVI.

ARGVMENTVM.

Carceratum mortuum inuentum præſumi culpa cuſtodis è vita migraſſe.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus mortuus inuentus præſumitur mortuus culpa cuſtodis, niſi aliud probetur.*
2 *Qui ad cuſtodiam tenetur, vel publici, vel priuati officij ratione, non ſufficit ei probare interitum, niſi & caſum fortuitum probet.*
3 *Quomodo ſuccurratur cuſtodi carcerum, ſi aliquis ex carceratis in carcere moriatur.*
4 *Mulier carcerata ſi grauida inueniatur, culpa cuſtodis præſumitur.*
5 *Mortuus in carcere dicitur mortuus in cruciatu, & ſic nõ culpa cuſtodis.*
6 *Carcer eſt ſpecies torturæ.*
7 *Omnes ferè confitentes tempore confeſſionis in carceribus detinentur.*
8 *Carcer torturæ ſpecies dicitur, quãdo quis in illo ponitur, vt non comedat, donec confiteať, vel ſit datus pro pœna.*
9 *Carcer durus, & arctus æquiparatur quæſtioni, quãdo alimenta denegatur carcerato, vel quando in hieme iubet illum nudum permanere, donec confiteatur.*
10 *Carceratus, ſi è carceribus fugeret, præſumitur culpa cuſtodis aufugiſſe.*
11 *Ferrum, venenũ, & ſimilia non præſumantur poſſe in carcerem inferri, niſi culpa, & negligentia cuſtodis.*
12 *Anaxagoræ, Codri, & Diodori fuga è carceribus.*
13 *Carceratus ſi ſibi ipſi necem intulerit ſpõte, præſumitur cuſtodis culpa id accidiſſe.*
14 *Niciæ Athenienſis, & Demoſthenis mors ſibi ipſi in carceribus illata aſcribitur culpæ cuſtodis.*
15 *Cleomenes, & alij ſub cuſtodia traditi mutuis in carcere vulneribus ſe necauere, & incuria cuſtodis ſe ipſos occidiſſe præſumuntur.*
16 *Cuſtos carcerum non tenetur de fuga carcerati fugientis cum altero ex cuſtodibus.*
17 *Carceratus non tenetur de morte carcerati, quando iuſſu dominorum, vel magiſtratuum in carcere occiſi ſunt.*
18 *In carcere plurimi connumerantur.*
19 *Cuſtos non tenetur de fuga carcerati, quando cuſtodiuerit ea ratione, qua ſolent cuſtodiæ cuſtodiri in eo loco.*

1 Carceratus inuentus mortuus ꝓſumiť mortuus culpa cuſtodis † &
eius, qui carceribus præfectus eſt, niſi aliud probet, vt
docuit Accur. nõnullis in locis in primis in l. cũ ita le
gat.§.ſpẽi, ſup verb.nec dolo, in fi.ibi, aut nunquid, &
diligẽtia quoque exigenda eſt ab herede, ꝙ verius eſt,
iuncta glo.ibi ſuper verb.diligentia, verſ.ſed hic dixit
teneri.ff.de leg.1.l.ſi.§.ergo ſi caſu cuſtodia iuncta gl.
ſuper verb.probandũ eſt.ver. ſed eſt ſpeciale. ff.de cu-
ſtod.& exhib.reo. quas gl. ſequiť Paris de Put. in tr. de
ſindic.in verb.mãdauit Rex Poteſtati, nu.15.ver.ſi car-
ceratus reperiatur, & in verb.an poteſtas, nu.5.dũ alle
gat gl.in §.ſpecies. Alci.in tract.de præſum.præſump.
15.nu.4.reg.3.verſ.fallit etiam per d.l. fi. C.de cuſtod.
reorũ Caraldi.de Bon.Compag.in tract.de ſindicatu,
nu.182.ver. adde ꝙ cuſtos carcerum tenetur probare.
Boer.deciſ.216.ad ſecundum venio. & breuiter quod
ſic nu.1.Marſ.in l.qui falſam. nu.117. verſ. quod ſi re-
peritur carceratus mortus. ff.de falſ. & conſ.52. miſe-
ricordia Domini.col.19.verſ. quod ſi reperitur carce-
ratus.nu.36.& Bal.in d.§. ſpecies dicit, obligatum ad
ſpeciem probantem interitum liberari, & ſi non ꝓbet
caſum fortuitũ, quod non procederet nĩ in eo, qui ad
cuſtodia teneť, vel publici, vel priuati officij ratione,
2 † quia nõ ſufficit ei probare interitum, niſi & caſũ for-
tuitũ ꝓbet, & ita eſſe in carceris cuſtode, argẽtario, &
caprario, pelles animaliũ ad domũ domini aſſerente;
& refert, & ſequiť Boer.hoc dictũ Bal.in d.deciſ.216.
nu.2.Ang. in trac.malef.in verb.fama publica in qui-
ta carta, verſ.primo ſciendũ eſt, ꝙ carcer regulariter,
ibi, ſecundo quæro, carceratus reperitur mortuus, re-
fert, & ſequitur Marſi.in prac.crimin.§. attingam.nu.
51.verſic.ſcias etiam, quod mortuus, & vř ſentire Iul.
Clar.in ſua pract.crimin.q.46.lib.5.§. fin.verſi. ſed in
3 hoc ꝓpoſito, dum docet † quomodo ſuccurrať cuſto-
di carcerũ, ſi aliquis ex carceratis in carcere moriať.
Iac.de Belui.in d.trac.iudicial.nu.129.ver.ſed nunqd
ſi reperiať mortuus, & Boer.d.dec.216. in fi.ibi, tene-
bitur ꝓbare.Tho.Gram.vot.29. nu.15.verſ. dũ modo
ipſe ꝓbet.Marſ.in prac.crim.§.diligenter.nu.93. ver.
ipſe cuſtos debet probare, put ſi mulier carcerata im-
4 pregnata inueniatur † culpa cuſtodis præſumiť, dicit
Boer.d.dec.216.col.3.poſt nu.3.verſ.& hoc verum.
Verum prædictæ concluſioni vř obſtare illud, nam
5 mortuus in carcere dř mortuus in cruciatu † & ſic nõ
culpa cuſtodis, ita Bal.in l.1.in fi.nu.6.verſ.in contra-
rium videtur. C.qui non poſ. ad liber. peruen. per l.1.
C.de Cuſtod.reor.ſequitur, & refert Marſ.conſ.29.ſo-
lamen omnium num.35.verſ.quod mortuus, & conſ.
125.æternæ lucis.nu.18.verſ. quod mortuus.
6 Cuius ratio eſt, † quia carcer eſt ſpecies torturæ, vt
dicit Bal.in l.ſi clericus. poſt nu. 6.verſ. canoniſtæ di-
cunt, ꝙ ſic. C.de epiſ.audien. refert. & ſequitur Marſ.
in d.conſ.29.nu.34.& d.conſ.125.nu.17.verſ.imò car
cer dř. Franc.Caſon. in trac.crim. c.9. tit.de captur.&
carcer.nu.8.ver.ratio quia carcer eſt.fol.426.& tit. de
tormentis, c.12.nu.8.fol.417.Franc. Herculan.trac.de
cautio.de non offenden.c.35.num.5. per l.item apud
Labeonem.§.quæſtionis.ff.de iniur.quam tñ rationē
non videtur approbare Iul.Clar.in ſua prac.crim.lib.
7 5.§ fi.q.64.verſ.ſed an forte. vbi inquit † omnes ferè
confitentes tẽpore confeſſionis in carceribus detine-
ri, quæ ſi dicerentur metu extortæ, deſtruerentur ferè
omnes criminales proceſſus.
Nam nunc forſan põt dici torturæ ſpecies, qñ poniť
8 quis in carceribus, vt nõ comedat † donec confiteať,
vt dicit glo.d.§.quæſtionis.d.l.item apud Labeonem
ſuper verb. dicunt. ff. de iniur. vel fuerit carcer datus
pro pœna, vt dicit Cataldin.de Boncompag.in d.trac.
ſindic.nu.193.ver.ad quod carcer dř mala manſio. &
ſic intelligere Ang.in d.l.item apud Labeonem. d.§.
quæſtionis, cum ſi ſolum ad cuſtodiã ibi ponatur. &
ſic intelligi põt ſupradicta contraria opinio, & ſic eſt
decla-

declarat Iac. de Beluiſ. in pract. iudicial. nu. 5. ver. iux-
9 ta hoc quæritur, vbi dicit† durum, & arctum carcerē
æquiparari quæſtioni, quando alimenta denegantur,
donec confiteatur carceratus, vel in hieme iubet illū
nudum permanere, donec cōfiteatur, per d. l. itē apud
Labeonem d. §. quæſtionis.

Amplia cōcluſionem etiam procedere, qn̄ carce-
10 ratus è carceribus fugeret † præſumit̃ culpa ipſius cu-
ſtodis aufugiſſe. Fran. Arct. cōſ. 28. conſultiſſimè Do-
mine. in prin. & per totū, vbi ēt dicit, ferrū, venenū, &
11 ſimilia nō præſumi poſſe in carcerē inferri † niſi cul-
pa, & negligētia cuſtodis. Boer. d. dec. 216. col. fi. verſ.
& niſi de hoc appareat. Iaſ. conſ. 27. cuſtodes carcerū.
verſ. qn̄ incarceratus aufugit, vol. 3. per Bar. in l. ſi quis
ex argentariis. §. pen. ff. de eden. & p dictas gl. in d. cō-
cluſ. allegatas. Paris de Put. d. trac. ſindicat in verb. an
poteſtas. nu. 4. Alc. d. tract. de præſūp. poſt nu. 4. d. præ-
ſump. 15. verſ. & eodē modo ſi carceratus, d. reg. 3. p l.
carceri. ff. de cuſtod. & exhibit. reo. Franc. Crem. ſing.
100. erāt duo cuſtodes, verſ. quilibet dicere, & Boer. d.
dec. 216. poſt nu. 5. verſ. tum ēt cōtra ipſum cuſtodem
præſumitur qn̄ ferrū &c. Tho. Gram. d. voto 29. n. 16.

Vndè merito debuiſſet cuſtos ille ſuſtinere culpam
12 †fugæ Anaxagoræ, Codri, & Diodori, q cū Epheſio-
rum tyrannū Hegeſiam compedibus vinctum inter-
feciſſent, per vimq; raptim in arcē Scardiniorū miſ-
ſi, & ſeipſos liberauerūt accerſita Philurina, cuius au-
xilio vſi vincula diſſiparunt, & ſeruilib. veſtimētis in-
duti per noctē quaſi ſerui è carcere egreſſi ſunt, & ve-
ſtimentis ſecundū longitudinē diſſectis, ea cōnexue-
runt, ſeſeq; de mœnibus demiſerunt. Diodorus ſubito
decidens ex alto, claudusq; factus, in eo loco remāſit,
captusq; factus poſteà & ipſe ſe liberauit Polyen. lib.
2. nunquā n. funes in carcerem potuiſſent ferri, ſi cu-
ſtos nuncios euntes, & redeuntes exploraſſet optimè.

13 Subamplia ēt locū ſibi vendicare, †ſi carceratus ſi-
bi ipſi necē intulerit ſpontè præſumitur enim cuſto-
dis culpa id accidiſſe, ſic rñdit Herēnius Modeſtinus
in d. l. vlt. ff. de cuſtod. & exhib. reor. ſed ſi cuſtodia, in-
quit I. C. ſe interfecerit, vel p̄cipitauerit, militis culpæ
aſcribitur, ideſt, caſtigabit̃. Cuſtos igitur Niciæ Athe-
nienſis, & Demoſthenis fortiſſimorum Ducū, mortis
ipſorū culpam ſuſtinebit, q cum infeliciter aduerſus
14 Syracuſanos pugnaſſent †captiui ducti, & in carcerē
coniecti, ſibi ipſis mortē conſciuerūt, vt eſt apud Plu-
tarch. ſic ēt ille cuſtos pœna dignus fuit. Nā Cleome-
nes ad Ptolomeum Regem (ab Antigono victus) fu-
giens, à Nicagora quodā apud Regē ſuſpectus factus,
cuſtodiæ cū quibuſdam aliis traditus eſt, qui tñ ſe om-
nes mutuis inflictis in carcere vulneribus necauere,
15 idem Plut. incuria enim cuſtodis † ſe ipſos occidiſſe
præſumuntur, qui antequàm in cuſtodias illi cōiice-
rētur, debuiſſent ab illo cuſtode excuti accuratè, fer-
rumnè alicubi occultatū haberent, vel venenū in car
cerem ab aliquo illatum ſit, q̄ ſi ita factū ſit, culpa, &
negligentia cuſtodi aſcribitur, inſigniter admonuit
Arct. conſ. 38. n. 1. & 2. & eſt cōtextus inſignis in l. car
ceri, in fi. ff. de cuſto. reor. q̄ & tradidit Boſſ. poſt cita-
tos ab eo in ſuo tract. crim. tit. de carcer. nu. 2. & 8.

16 Limita primò ampliationē non obtinere vim, †qn̄
carceratus cū vno ex cuſtodibus carcerū aufugiſſet,
vt d. l. fi. §. nā cū cuſtod. ff. de cuſt. & exib. reor. Crem.
d. ſing. 100. verſ. ſed tu dicas contrariū. Rom. ſing. 30.
ſi dicat ſtatutum, & conſ. 365. vt res clarior. poſt nu. 4.
verſ. tñ ad idem text. ſing. Marſ. in repet. rub. de fide-
iuſſor. q. 17. poſt nu. 143. ver. & teneas menti, quod ne-
dū, & nu. 163. ver. vbi eſt text. Boer. deciſ. 217. quoad
tertiā quæſtionē, & vr̄ dicendum, col. 3. nu. 7. verſ. 2. li-
mitatur, per l. fi. verſ. incertum. ff. de cuſtod. reor.

17 Quòd idē locū hēret, †qn̄ iuſſu dominorū, vel ma-
giſtratuū carcerati in carcere occiſi fuiſſent, vt in D.
Io. Baptiſta qui iuſſu Herodis Regis in carcerē cōie-
ctus ibidē decollatus eſt. Matth. 14. & Mar. 6. & Ari-
ſtobulus, atq; Alexander Herodis primi Iudæorū Re-
gis filii, qui à parente propter falſam ſuſpicionem in
18 carcere ſunt necati Fulg. lib. 5. c. 6. †vt Theramenes,
& Socrates Philoſophi Athenienſes, q in carcere ve-
neno, & cicuta iuſſu magiſtratuum ſūt extincti. Cic.
in Tuſcul. quæſtio. quod in multis aliis videre eſt, qui
iuſſu Regum, Imperatorū, vel Præſidē in carcere occi
ſi ſunt, qualis fuit Eumenes Cappadociæ, atque Pa-
phlagoniæ Rex, Ariſtonius, C. Marius, Q. Cæpio, Sy-
phax Rex Numidarū. D. Agatha, Romanus martyr,
& alij plurimi. Tunc igitur cuſtos non debet culpam
ſuſtinere, cum dominorum iuſſu id factum ſit.

Secundò limita dictam ampliationem non habe-
19 re locum †quādo cuſtos cuſtodiuerit ea ratione, qua
ſolet cuſtodiæ cuſtodiri ibidē, vt animaduertit Boer.
d. deci. 217. quoad tertiam quæſtionem, & videtur di-
cendum, col. 2. nu. 5. verſ. quam limitat primo, & ante
eum reſpondit Bal. conſ. 32. nu. 2. in fi. vol. 3.

CONCLVSIO CCLXVII.

ARGVMENTVM.

Carceratus, an teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus ſi pro teſte adhibetur, nihil contra reum probare poteſt, & quare.*
2 *Homicidium commiſſum à nobili Cremonenſi in vinculis detento nō potuit probari ab aliis, qui in carceribus detinebantur.*
3 *Captiui licèt plenè non probent, tamen indicium faciūt ad torturam.*
4 *Cōiectus in carcerem ob crimen, quod infamiæ notam eius vitæ inureret, non poteſt eſſe teſtis.*
5 *Teſtis carcerati indicio ſaltem ſunt, vt quis poſſit torqueri.*
6 *Teſtis quem epiſcopus incluſit in cuſtodias pro iuriſdictione ſua, poteſt admitti pro ipſo epiſcopo.*
7 *Teſtis ab epiſcopo in cuſtodiam datus etiam contrà ipſum epiſcopum poteſt teſtimonium ferre.*
8 *Carceratus de crimine non ſuſpectus, ſed ob aliam cauſā detruſus in carcerem poteſt eſſe teſtis.*
9 *Incarceratus teſtis poterit adhiberi in teſtamento ad pias cauſas, etiam ſi ſit contruſus in carcerem pro maleficio.*

1 Carceratus ſi teſtis adhibebitur, hūc ni-
hil contra reum † probare
poſſe. eſt cautum in c. ſi teſtes omnes. §. leg. Iul. de vi
cauetur, & ibi gl. ſuper verb. in vinculis. 4. q. 2. & 3. &
in text. l. 3. §. leg. Iul. ff. de teſt. & ibi gl. quæ dicit, iſtos,
qui in cuſtodia incluſi ſunt, repelli, vel quòd nota tur-
pitudinis alicuius illorum vitæ inuſta ſit, licèt nō ſint
infames, vel quia præſumūtur, quod falſum teſtimo-
nium pro aliquo dicerent, qui promitteret eis ſe eos
à vinculis liberaturum. Huic conſentaneum eſt illud
Spec. in tit. de teſt. §. 1. verſ. item quia carceratus, con-
tra quem &c. & Albe. in d. §. leg. Iul. refert Azonem,
dū publicè è ſuggeſto profiteretur, dixiſſe, ſe quendā
honeſto loco natum Cremonenſem protegiſſe, qui
furore percitus, dum in vinculis detineretur, famulū
2 ſuum trucidauit, eò quòd ab aliis † qui in carceribus
detinebantur, homicidiū contra illum nobilem non
potuerit probari, nec ꝓpptereà in illū animaduerti, in
cuius ſn̄iam cæteros prudentes deſcendiſſe dixit, cu-
ius Azon. ſn̄iæ adſtipulatur contex. in d. §. leg. Iul. ſe-
cundùm Alber. de Malet. in tract. de teſtib. c. 2. nu. 48.
vbi nu. 49. duas affert cautiones contra hanc ſenten-
tiam Azon. videlicet 1. vt magiſtratus duos, ad ſum-
mus tres è carceribus eximat, qui poſteà deponant de
tali homicidio, poſterior eſt illa cautio, vt homicidā
3 iudex ad quæſtionem poſtulet, quia † licèt illi captiui
plenè non probent, tñ, vt ille torqueatur, indicio sūt,
vt fuit animaduersū à Bar. in d. l. de minore. §. tormē-
ta, in l. maritus. ff. de q. & ex aliis p Malet. ibi adduct.

Intelli-

Digitized by Google

cultate, vel dignitate, nulli mirum videri debet, ſi fa-
cilè eis fides habeatur, illos hanc habere facultatem.
Huius rationis auctor eſt non minus dignitate, quàm
doctrina clarus Abb. in c. quod ſuper his. & ibi Fel. de
fid. inſtru. vt iam ſupra attigimus.

Diuerſum ab hac ſententia ſenſit Barba. in tract. de
præſtār. Card. 1. q. 2. partis, quo in loco per multa iura
nititur euertere communem hanc ſententiam, tenēs
ꝙ etiam in his quæ competunt iure ordinario legatio
6 nis † non credatur legato. & idē eſt arbitratus in repet.
l. ſciendum. col. 62. & 63. ff. de verb. obli.

Primò loco ampliare poteris, vt ēt procedat cōclu-
ſio in procuratione, quæ venit iure ordinario ex offi-
7 cio legationis, etenim tūc credit̄ legato de latere † exi
gente procurationē ipſam, adeo vt non cogar̄ literas
oſtēdere, ꝙ quidem intelligendū eſt in prouincia ſuæ
legationis, & ēt extra prouinciam, quia poteſt exige-
re, & ei creditur ſine literis, ita poſt Hoſtienſ. declarat
Domini. à Sancto Gemi. in c. 1. col. pen. de offic. lega.
& ibi ſequitur Philipp. Franc. col. 2. & in hac re diſcri
8 men eſt inter legatum de latere, & alios legatos, † q a-
lius legatus, ſiue natus, ſiue miſſus, non exigit procu-
rationes in ſua ꝓuincia, niſi hoc hēat in cōmiſſione,
* iuxta ſnīam * omnium Doct. in d. c. 1. de offic. legat.

Præterea ſecūdo loco concluſionē extēdere ſic po-
9 teris, vt ēt ei fides habenda ſit in his † quæ illi coram
ſignificat, ad quem ſe fuiſſe miſſum aſſerit, ita tradidit
Fel. in c. quod ſuper his. col. 2. nu. 8. in fi. de fid. inſtr.

Tertiò amplia, vt ēt credatur Cardinali legato in
10 his, quæ geſta ſunt corā eo, tanq̄ † coram legato, vt ſi
fabricatus fuiſſet proceſſus corā Cardinale, tunc enim
fides adhibetur de actitatis coram ipſo, ad id teſtis eſt
Bal. in l. ſi qua per calumniam. poſt nu. 5. ver. addo ta-
mē. C. de epiſ. & cler. Fel. in c. ſicut. de ſentēn. excom.
ver. limita iſtam gl. vbi addit vnum, tunc fidem habe
ri dicto Cardinalis, ſi iureiurando cōfirmatum fuerit.
Bellam. dec. 183.

Quartò amplia, vt etiā credatur legato à latere in
11 his † quæ de conſuetudine ſolita ſunt concedi ipſi le-
gato de latere, licet non veniant in generali cōmiſſio
ne, vt obſeruauit Abb. in c. ad eminētiam. nu. 2. extra
de ſent. excommu. & ibi Fel. Abb. in c. quod etiam ſu-
per his. de fide inſtru.

Quintò amplia, vt ex cōſuetudine in Romana cu-
12 ria recepta fides habeat̄ † aſſertioni legati indiſtin-
ctè, ſic inquit gl. in clem. 1. in verb. reſeruaſſe. de ꝓba.
in fi. teſtatur ad id c. ſuper his. de fid. inſtru. ex mente
Io. Andr. ibi, & Abbatis. ita conſultus reſpondit Ale.
conſ. 106. nu. 13. lib. 2. & quod de conſuetudine dixi,
intelligas de ea, quę approbaretur, ſic intellexit Aret.
in c. cum à nobis. col. 3. ver. ſed certè. de teſtib.

Sublimita hanc prędictam ampliationem, vt locū
13 tantum habeat in Cardinalibus, † quibus ordinariè
creditur in ſibi commiſſis à Papa, non aūt in alijs, ſic
confirmauit Bellamer. in conſ. 16. vbi dicit, ita vidiſſe
iudicari in curia per tres ſentētias definitiuas, teſtem
laudat Soci. conſ. 99. nu. 13. vol. 3.

Sextò amplia, ꝙ ſi Cardinalis aſſerat ſe habere mā-
datum ſuper ijs, quæ non ſolent venire in generali cō-
miſſione, & ea exerceat, non oſtenſis literis mandati,
14 † ei credatur, dūmodo ſæpius tales actus exercuerit,
præſumitur enim habuiſſe mandatum, & valebunt
actus ratione cōis erroris, & præſumptæ voluntatis, vt
voluit Steph. Aufrer. in addit. ad Capel. Toloſ. q. 464.
nu. 2. nec abhorruit à mente Bal. in l. exemplo. in fin.
C. de probat. notat. c. ex literis. de reſtit. ſpol. Bal. in l. ſi
qua per calumniam. C. de epiſ. & cler. cui adhęſit Lu-
doui. Rom. in l. ſciendum. ff. de verb. obli.

Primò limita concluſionē non procedere in Cardi-
15 nale aſſerente ſe habere cōmiſſionē in his, † in quibus
requirit̄ facultas peculiariter cōceſſa, quę non veniūt
in generali commiſſione, conſentiens eſt Bal. Imo. &
Fely. in hac re voluntas in c. quod ſuper his. col. 2. de
fid. inſtru.

& alio in loco ſcriptum reliquit Bal. in l. ſi
qua per calumniā, circa fi. C. de epiſ. & cle. id præterea
vnanimes plurimi ſcripſēre prudentes. p̄ſertim Dom.
in c. 1. col. fi. de offi. leg. in 6. Spec. in tit. de leg. §. ſuper-
eſt videre, nu. 16. verſ. quidam tū. quo in loco cōſulit
16 propterea, vt quicunq; à legato recepit † quod ad eū
iure legationis non pertineat, ſiue fuerit diſpenſatio,
vel aliud, habeat ſub manu publica tenorem literæ, ꝑ
q̄ talis poteſtas ipſi legato eſt cōmiſſa ſpeciatim; arg.
eorum, quæ habentur in c. cū ex iniuncto. §. quod ſi
fortè. de hæret. Abb. in c. quod ad tranſlationem poſt
nu. 10. in fi. de offi. deleg. & in c. ad eminentiā. de ſent.
excomm. & Abb. in conſ. 94. in 2. dub. vol. 2. Paul. de
Caſt. in l. 1. C. de mand. Prin. & ibi Dec. col. 2. num. 18.
17 vbi † in reſeruatis ſummo Pontifici non eſſet creden
dū Cardinali, latè Corn. cōſ. 155. in fi. vol. 1. Pariſ. cōſ.
2. col. 1. nu. 9. vol. 2. latè Cap. Toloſ. q. 463. itē fuit q̄ſi-
tū. nu. 1. vbi in his, quæ requirunt ſpecialē cōmiſſionē
18 † non credit̄ in alterius præiudiciū, gl. ſing. in c. ſicut.
de ſent. excomm. vbi Abba. poſt gl.

Sublimita hanc limitationē prędictam, qn̄ legatus
19 identidem huiuſmodi ſpecialia exercuiſſet † tunc n.
ei crederetur, ſi nos credimus Fel. in c. cum in iure pe
ritus. col. 4. de offi. deleg. hoc idem probauit Bal. in l.
exemplo. in fi. C. de probat. cui conſentiendo albū cal-
culum addidit Cald. in conſ. 2. titu. de offic. delega. &
hinc eſt, vt ſcripſerit Dec. in l. vnica. C. de mand. Prin-
cip. ſupradicta non procedere, quādo legatus eſſet in
quaſi poſſeſſione exercendi reſeruata.

Secundò limita, vt nulla fides habeatur Cardinali
20 aſſerenti ſe delegatum † ſeu cauſam ſibi commiſſam
viuæ vocis oraculo, ſic à iuris Pontificij Principibus
traditum eſt vt ab Inno. in c. cum olim. 3. de priuileg.
Ant. de Butr. Imo. & Fel. in d. c. quod ſuper his. col. 2.
in fin. & ſeq. Abb. in c. præterea. col. 2. de dilat. Capel.
Toloſan. q. 464. nu. 1. in prin.

Tertiò limita, vt nō credatur Cardinali in his, quæ
21 tertij præiudicium † concernunt, ſic fuit conſtitutum
in Capel. Toloſ. d. q. 464. & ibi apoſtil. quod quidem
multi tū profitendo, tum ēt conſulendo docuere, vt
Pariſ. conſ. 136. col. 3. nu. 31. vol. 4. Aymo Crau. conſi.
104. col. 1. nu. 5. Abb. in c. ſicut. de ſenten. excomm. &
in gl. q̄ gl. pro notabili ad hoc refert, & ſequitur Dec.
in c. cauſam quæ. ad fi. de offi. deleg. tradit Iaſ. in l. cū
filiusfamilias ſtichū. in prin. col. pen. ad fi. ver. quia ēt
Cardinali. ff. de verb. obli. & latius in repetiti. l. admo-
nendi. nu. 189. verſ. adde ēt, ꝙ dicto Cardinalis. ff. de
iuretur. Abb. in conſ. 94. in 2. dubio huc ſpectat, quod
* conſuluit Alex. conſ. 112. lib. 7. nu. 2. vbi * cōi mente
ab oībus eſſe probatū tradit, & cōſulendo ſenſit Curt.
Iun. cōſ. 61. col. 5. nu. 13. in fi. Corn. cōſ. 155. in fin. vol.
1. Bar. in l. diuus. ff. de cuſto. reor. Dec. cōſ. 463. in cā q̄
nomine cameræ, nu. 10. verſ. & alicui etiā Cardin ...

Ex hoc illud exijt, vt non credat̄ ſummo Penitentia
22 rio † aſſerenti ſe habuiſſe commiſſionem viuæ vocis
oraculo à ſummo Pōtifice, ita deciſum fuit in Capel.
Thol. d. q. 464. cuius ſnīæ ſubſcripſit Gozad. conſ. 41.
col. pen. nu. 5. ſecus vero in his, quæ principaliter non
inferunt præiudiciū, vt notat Ang. in conſ. 182. & in
l. quæcunq;. §. fin. ff. de publ. Dec. in l. 2. col. pen. C. de
mand. Princip. Diuerſam ſnīam videnī tenuiſſe DD.
de Rot. in vna Romana inter canonicos, & beneficia
tos Sancti Petri coram Contareno anno 1540. menſis
Octobris, vt annotauit Put. deciſ. 3. lib. 1. circa 1. de ꝓ-
bat. quo in loco ſcriptum reliquit, quod Cardinali aſ-
ſerenti aliquid in præſentia Papa credendū ſit, etiam
vbi ageretur de præiu. tertij citat Inn. & Fely. in c. ſup
his. de fid. inſtru. & alios, quos videre poteris.

Quartò limita cōcluſionē, vt nulla fides adhibeat̄
23 dicto Cardinalis † aſſerētis aliquē eſſe ſuū familiarē,
ea de cā vt de ipſius beneficijs poſſit diſponere, ita te-
nuit Sarnen. in reg. de impetrat. per obitū Card. q. 13.

Quòd verò pertinet ad concluſionē obſerues tum
maximè

loci incolas mirum in modum in admirationem ſui traherent,quę nec fulgere deſtiterunt,donec à Reuerend.Parmenſi Epiſcopo corpus illud, vt par erat,honorificentiſſimè humatum eſt ex cuius ore puriſſima lilia ſuccreſcere viſa fuere.Hæc, & ſexcẽta alia in medium afferre poſſem,ſi fuſius hæc repetere noſtri eſſet inſtituti, huiuſcemodi tamen miracula licèt admiranda ſint,ad canonizationẽ tñ non ſufficiunt, vt ex bulla illa Leonis Sum. Pontif. X. quæ in canonizatione S.Franciſ.de Paula ordinis fratrum minorum inſtitutoris,annoà Natiuit.Dom.1519.ipſis Cal. Maii promulgata fuit,ſatis dilucidè conſtat,quam refert Lauren.Zurius in ſuis hiſtor.2.par.in vita D. S. Franciſ.de Paula,quã vide copioſè. Ex qua colligi videtur vni-
49 cum miraculum † ad canonizationem non ſufficere,ſed deſiderari plura, & ante, & poſt mortem in eius perſona diuina gratia facta,quibus etiã accedere debent ea,quæ ſuperius in primo requiſito poſita sũt. Reliquum eſt, vt paucis oſtendamus quis canonizare poſſit,& quæ formula in eadem obſeruari debeat. Et ad prius quod attinet, breuiter dicendum eſt,ſolum
50 Sum. Põtifi.† canonizare poſſe ſanctos,& iſta eſt opinio Panor.& Imol.in c̨.fi.de feriis.per tex.in c.1.in fi. de reliq.& venerat.Sancto.Vbi clarè cauetur,ne quis ſine præcipua Sum.Pontifie. auctoritate canonizare poſſit.Idem ſequutus eſt Imol.in c. venerabili. de teſtib.extra Hoſt.in ſumma.eod.tit.de reliq.& venerat. S. Ant.Flor.in 3.par.ſuæ ſummæ.tit.22.c.5.§.5.& pro hac opinione.Io.Andr.in c.vnic.co.in verb.ſedis.de reliq.& venerat.ſanct. in 6. vbi adducit quinq; rationes poſt d.gl.quæ ibi videri poſſunt,latè D. Troyl.in d.tract.de canoniza.ſancto.S.ſequitur.nu.6.quib. ac-
51 cedat,quòd Pontif.Max.† Dei Optimi Maximi perſonam, & vices gerit in terris, vt ſancitum eſt in c.4. de tranſlat.Epiſ.in c.vt noſtrum.vt eccleſ.benef. ſine diminut.conferant.c.fundamenta.§. docet. de elect. lib.6.clem.1.§.1.de Magiſt. Spec.tit. de lega. §. nunc eſt ſciendum . verſ. 89. & glo.in verb.quod Deo.in c. ſerpens.de pœn.diſt.1.Et idem ſentit Tho.in trac.ſuo contr.Græco.errores.q.71. quo ad teſtẽ laudat Chryſoſtomum,in primis verò diſt.85.dicit Hoſt.in c.quã-
52 to.de tranſlat.epiſc.† Deum,& Pontificẽ Maximum vnum.et idẽ tribunal facere,& tradit Bal.in l.Barbar. Pilip.ff.de offic.prætor.Sum. Põtif. eſſe ſupremũ Dei
53 Vicarium † eumq; mentiri,qui aliter ſentit,quinimò in poſtremis verbis aſſerit,Pontif.Max.eſſe ſuper omnes,& ſuper omnia in ſpiritualibus. Et cùm ſit Vicarius ſupremus Dei, & ſit in locum eius in hoc terrarũ orbe ſuffectus,tanquam ſapiat naturã eius, qui canonizat ſanctos in eccleſia triumphãte, ſic canonizabit
54 ſanctos † in eccleſia militãte,& iſta eſt * cõis opinio, vt dicit Imol.in d.c.fi.extr.de fer. Et ita etiã ſentit Io. de Turre Crem.in c.1.de cõſecr.diſt.3.vbi dicit cano-
55 nizationem ſanctorum iure, ac meritò † ad Summũ Pontif.triplici ratione,quas ibi videas,pertinere, latè proſequitur Caſſ.catalog.glor.mund.par.3.47 conſideratio.idẽ voluit Auguſt.de Anco.in ſumma de poteſt.eccleſ.q.14.in 1.dub.vbi reſpon.contrarijs.arg.& in 2.dub.ibi tenet intantum Sum.Pontif. hoc ſpecta-
56 re † vt nec epiſcop.poſſit ſanctos in ſuo diœceſi canonizare. Nec in hoc requiritur conſenſus Cardinaliũ, vt docuit gl.in verb.contingeret.in d.c. fundamenta. in §.decet.de elect.in 6.cui etiam adhęret Io.And.& Do.in c.ſi ſuper eo.de hæret.lib.6.Sal.in rub.C. de legib.allegans Archid.in c.quæ ad perpetuum. & in c. ſunt quidam 25.q.5.& in c.quãnis.de offic.ord.in 6.& frater Aug.de Anc.in ſumma de poteſt.eccl.q. 14. in 3.dub.Reliqua cõſulas apud Caſſ.d.loc.ſup.citat. & vſq; eò tenenda eſt hęc concl.vt ẽt aſſeuerandum ſit,
57 Sum.Põtific.† in hoc errare nõ poſſe,ſicut nec in cęteris, quæ reſpiciunt fidem eccleſiæ, præalleg. frater Auguſt.de Anco. in d.ſua ſum.de poteſt.eccl.d.q.14. in 4. dub.

Supereſt,vt de forma canonizationis dicamus, videamuſq; quæ obſeruentur.Hæc verò,quæ ſequuntur plerunq; obſeruari ſolent.

Primò igitur expectandũ eſt,donec aliqui probatæ vitæ,honeſtiſque moribus viri rẽ Sum.Pontif.ſignifi-
58 cent,vt Diuum in Sanct.num.referat † idq; nõ ſemel, ſed diuturnis precib.poſtulent,efflagitent,inſtent,vrgeant,q; idem de cõceſſione, & petitione pallij vſurpari ſolere,obſeruatum eſt in c.quidã cedendi,ext.de renunc.c.cum petiram. de elect. Non.n.ſtatim pmoueri ad perficiẽdam iſtiuſmodi inquiſitionem Rom. Pontif.ſed potius expectare conſueuit, quandiu pulſetur,& an fama de hac re percrebuerit, & vtrũ miracula in dies magis augeantur,& cõtinentur, antequã inquiſitionem committat, & id quidem iure,ac meri-
59 tò præſertim propter tria. Primò † quia miracula hodie Deus raro operat,vt dicit S.Auguſt. in lib. de vera relig. quæ miracula ſunt veriora ſigna ſanctitatis
60 alicuius. Deindè, ꝙ miracula interdum † fiant ab improbis hominib.vt d.eſt ſup.per c.teneamus.c.nec mirum.26.q.5.gl.& c.cum ex iniuncto. ext. de hæret. Bal.in c.venerabili.de teſtib.ext. Vnde cauẽdum eſt, ne populus decipiatur.vt in c.fi.ext.de reliq.& vene-
61 ra.ſanctor. Poſtremò,quia cir. maiora † maius periculum verſatur, ideò cautius eſt agendum, & diuturna tarditate,& cõſiderata maturitate.c. quieſcamus 40. diſt.c.miramur.61.diſt.c.nuper.7.q.a. c. vbi periculũ. in prin.de elect.in 6.& in l.1.§.ſed & ſi quis.ff. de carbon.edict. Tertiò vt differendo, & procraſtinãdo cre-
62 ſcat frequens operatio miraculorũ † & fama de operibus illius percrebeſcat, in cordibuſq; Chriſtianorũ opinio ſanctitatis, & firmetur,atq; roboret,ad id conſulas fratrẽ Auguſt.de Anco.in ſum.de poteſt.eccleſ. q. 16.dub.2.licet non ita latè id deducat.

Secundùm requiſitum eſt,vt ſi ſupplicationib. cõtinuis vrgeant,& fama, & miraculorum continuatio
63 in dies magis vires accipiat,ſoleat Rom.Põtif.† hoc referre ad fratres, & ad aliquos epiſcopos Patriæ illius,qui dicitur ſanctus,vel ad alios bonæ frugi, integerrimæq; vitæ viros in conſultationem proponere. vt diligẽter inquirant de ſama,de pietate, ſanctitate, & religionis cultu populi,& de miraculis, & alijs,quę ſunt eidem nũciata in vniuerſum, & non ſpeciatim, & quoad famam,& non quoad veritatem, & vt literis in dent,quæ euenerint,& an eis videatur, vt ſuper veritate eorundem ſit inquiſitio committenda.

Tertium eſt,vt ſi tales reſcribant talia , per quæ videatur requiſitionem veritatis eſſe committendã, requirat iterum ſummus Pontifex fratrum conſilia , & diffiniat,vtrum ſit inquiſitio committenda , necne.

Quartùm, quòd ſi inquiſitio ei cõmittenda videatur denuo reſcribat eiſdem , vel alijs, vt iterum veritatem requirant,primò de fama, deindè de vita , poſtremò de miraculis exactè,diligẽter,fideliter, & prudenter,ſecundum articulos, & interrogationes, quæ ſub bulla ſua tranſmittit,dc quo notatur in c. venerabili.de teſtib.extra,et quod inuenerint, remittant ſub ſigillis proprijs incluſum.

Quintùm, vt remiſſa inquiſitione committat examinatio in curia aliquibus capellanis , vel alijs, pbatis, & conſultiſſimis viris, qui etiã componant rubricas.

Sextùm, vt rubricæ ita compoſitæ exacta diligẽtia examinentur à Pontif.Max.& eius fratribus,& requirat Summus Pontifex conſilia eorundem , an ſcilicet videantur probata talia, propter quæ ſit canonizatio non immeritò facienda.

Septimùm, ꝙ ſi Pontif.Max. videbitur eſſe faciendam , hoc diffinit ſecreto inter fratres, & ad id pertinet, quod per ſimilitudinem dicitur de ſubſtantia, & forma electionis,vt obſeruant Doctor.in c. quia propter.de elect.& ibi glo.in verb.maior.

Octauum , vt in vnum conuocaris Epiſcopis, qui ſunt præſẽtes in curia,narret publicè in cõſiſtorio ea,

quæ

Digitized by Google

quæ acta ſunt & probata, ſecreta definitione iā facta ſuppreſſa & requirat cōſilium Prælatorū, huc ſpectat gl. in verb. cōſilio, in c. Anaſtaſius, 19. diſtin. vbi aſſe-
64 rit † ſummum Pontificem compelli ad requirēdum conſilium Epiſcoporum, vbi de fide agitur, quā gloſſam ſequuntur ibi Dominic. & Cardinal. idem etiam cōfirmat, quod dicit Panor. in c. ſignificaſti. de elect.

Nonum, ſtatuitur certa dies, vt omnes conueniant ad aliquod templum, in quo accendētur cerei multi, templiq; parietes in ſplendido apparatu aulæis obtēduntur, omniaq; argento, veſte omni apparatu, ornatuque videantur, illucque conueniant, ſummus Pōtifex proceſſum recitans, & probata, populum obſecrationibus roget, vt ad Deum preces fundat ipſumque imploret, ne eos labi in hac re patiatur.

Decimū, vt flexis genibus pia & religioſa fiat oratio, & cantet hymnus, Veni ſanctę Spiritus, vel alius, ſiue antiphona, quæ tunc congruat.

Vndecimum, vt ſurgat ſummus Pōtifex ab oratione, & definiat illū, de quo agitur, ſanctum eſſe, & ſanctorum catalogo aſcribendū, & ad hoc cōfirmandū doctrina eſt Accurſ. inſignis in l. eos. in verb. qui. C.
65 de officio mag. milit. qui ait † eos, qui non ſunt ſcripti in matricula eſſe tanquam priuatos. Ideò dicit Ang. in auth. de mand. princ. §. penul. incipiente ſi quidē. poſt gloſ. ibi. in d verb. collat. 3. ſolum militibus ſcri-
66 ptis in matricula † dāda eſſe priuilegia militaria. Vndè tradidit Bald. in l. diximus. in fin. ff. de excuſat. tut. mercatorem non deſcriptum in matricula non gaudere priuilegio mercatorum, hoc idem adiuuat cap. ſi Romanorum. 16. diſtinct. vbi probatur, cū, qui non
67 reperitur ſcriptus inter alios de vniuerſitate † nō præſumi eſſe de vniuerſitate.

Duodecimum, & vltimum requiſitū eſt, vt præcinatur, Te Deum laudamus, & celebret ſummus Pontifex rem diuinā ſolemniter in honorem illius Sācti, q̄ idē fit, peracta epiſcopi electione, ſecundū Spe. tit. de elect. §. 1. verſ. cōſequēter. c. de hymnis. de cōſecra. diſt. 1. de his vide latè D. Troyl. d. ſuo tract. de canonizat. §. reſtat quartū. & Caſſan. catalog. glor. mund. c. vltimo. & frater Auguſtinus de Anco. in ſumma de poteſt. eccleſ. q. 16. in ſecundo dubio. quos vide. Illud etiam ſciendum eſt, ad ordinem, & dignitatem Apo-
68 ſtolicam † non poſſe aliquem adſcribi, nec canonizari, vt per d. fratrem Auguſt. vbi ſupra in quarto dubio.

Et hic eſt vſus, q̄ in praxi ſolet obſeruari, & quāuis nōnihil ab inſtituto recedere videamur, nihilominus in gratiam ſtudioſorū lectorum praxim actus ſolēnizationis canonizationis paucis aſcribere volumus.

CONCLVSIO CCLXII.

ARGVMENTVM.

Cantus quomodo probentur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis dicens ſe vidiſſe aliquem bene cantare, nihil probat.*
2 *Cantus, & ſonus ſub auditionem cadunt, & aſpectu percipi non poſſunt.*
3 *Vndecim, quæ oculorum ſenſu percipiuntur.*
4 *Oculorum ſenſus ad cæteros omnes eſt quaſi generalis, illiq; ſub iſto comprehenduntur.*
5 *Oculorum ſenſus commune eſt vnicuique ſenſui.*
6 *Nomine viſus corporis ſenſus intelligitur.*
7 *Teſtis dicens ſe Titium vidiſſe promittere, optimè probat.*
8 *Teſtis deponens per hæc verba, vidi tale vinum eſſe dulce, & talem rem duram, vel mollem. quæ alio ſenſu percipiuntur, rectè probat.*
9 *Senſus viſus adaptatur ad omnem ſenſum.*
10 *Veritas magis oculata fide, quam per aures animis hominum infigitur.*

1 Teſtem dicentem † ſe vidiſſe aliquem benè cantare, nihil probare, auctor fuit Bal. in c. cum cāuſa. de teſt. nu. 53. cantus etenim, & ſo-
2 nus aſpectu percipi non poſſunt † ſed ſub auditionem caduntur, nā quæ oculorū ſenſu percipiuntur, vndecim
3 tātūmodo ſūt ex mēte Philoſophi † pulchritudo, lux, tenebræ, color, corpus, figura, remotio, propinquitas, motus, & quies. Et cum nullum horum ſub auditionem cadat, ſequitur, vt malè deponat, ſic Bal. d. loco.

Tuum tamen lector hac in re eſto iudiciū. Etenim vt aliter ſentiam, illud ſuadere vr̄, nam oculorū ſenſū
4 ad cæteros oēs eſſe quaſi generalē ſenſū, † illosq; ſub iſto cōprehendi, auctor eſt idem Bal. in addit. ad Spe. tit. de teſte. col. 2. verſ. viſus eſt quaſi. p Cin. in l. teſtiū. & in l. nomen. C. de teſt. id ēt ſentit Bar. in §. hinc. nobis col. 3. verſ. ſed non obſtat, q̄ dicit hic, in authē. de hæred. & Falci. quod integrè arbitratus eſt Guid. Pap.
5 in ſing 462 §. ſenſus viſus. ad hæc † vnicuiq; ſēſui eſſe coēm oculorum ſenſum tradidit Alouiſ. de Albert.
6 in ſing. 156. ſenſus viſus. vnde nomine viſus † corporis ſenſus intelligi cōfirmauit Spec. in §. 1. nu. 53. verſ. qui nomine viſus, tit. de teſte. Hinc rectè colligebat Bart. in tract. de teſt. verſ. teſtis dixit. nu. 16. teſtem dicentē,
7 ſe Titium promittere vidiſſe, † hunc optimè probare, quod idem proſequitur Bar. in d. tract. de teſt. in verb. vinū. nu. 34. eadē permotus ratione, quia oculorū ſēſus ad omnes alios corporis ſenſus ſpectat, vt ibi per eum. quotidie n. inquit Bart. in d. tract. de teſtib. verſ. teſtis dixit, nu. 16. dicimus, vidi tale vinū eſſe dulce,
8 † & vidi talē rē eſſe duram, vel mollē, & ſimilia, cum alio ſenſu percipiantur, quē ſequit̄ Guid. Pap. in d. ſing. 642. vbi id pro eximio, & ſingulari tradit, ſenſū viſus
9 † adaptari ad omnem ſenſum, ideò teſtem dicentē, q. vidi, in vtroque ſenſu probare, motus auctoritate glo. in c. teſtes. ſup. verb. quæ nouerunt, & viderūt. 3. q. 9. & Arc. in l. q̄ meo. §. ſi vēditorē. ff. de acq. poſſ. quam gl. adducit etiam idem Alouiſ. de Albert. in d. ſing. 156.

Quod fortaſſe ea ratione corroborari poteſt. nā, vt
10 inquit Imper. in §. 6. Inſt. de grad. cognat. † magis veritas occulata fide, quam per aures animis hominum infigitur, quam rationem probauit Io. And. in addit. ad Spec. in rub. in princip. Tācredus poſuit. tit. de excu. ſent. circa fin.

CONCLVSIO CCLXIII.

ARGVMENTVM.

Capellania honoris quomodo per teſtes probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Capellania honoris ſeu protonotariatus quare non probetur per teſtes.*
2 *Capellania honoris non probatur per teſtes, etiamſi per ipſos probaretur poſſeſſio.*
3 *Poſſeſſio nihil operatur in his, quæ conceduntur ex ſolius Principis priuilegio.*
4 *Capella ſummi Pontificis de iure ſcripturam nō requirit.*
5 *Teſtes deponentes de poſſeſſione, eo quod viderint aliquem inſignibus, & ornamentis capellania honoris indutum, fidem faciunt.*
6 *Signum oſtendit ſignatum, ſicut ſtigmata militem, habitus monachum, & clericum, purpura regem, ſtola ſacerdotem, toga aduocatum, bricus ruſticum.*
7 *Talis quis præſumitur, qualis in habitu reperitur.*
8 *Priuilegia ſummi Pontificis viuæ vocis oraculo conceſſa ſolent in publicas tabulas referri, & in matriculam redigi.*
9 *Capellania honoris non probatur per teſtes, etiamſi deponerent, ſe non opinari, ſed ſcire capellanum honoris eſſe talem, quia adfuerunt in curia, dum ille creatus fuit.*

10 *Teſtimonium bonum eſt, quod de actu, quod oculis cerni, vel auribus hauriri differt.*
11 *Capellania honoris non probatur per verba narratiua ſummi Pontificis.*
12 *Narratiua ſummi Pontificis non probat, quando innititur facto alieno non autem proprio.*
13 *Familiaritas probari debet, etiam ſi ſummus Pontifex afferat in literis ſuis quem familiarem Cardinalis.*
14 *Ad probandum quem fuiſſe Papæ capellanũ, ſufficit producere gratiam, in qua id narretur.*
15 *Capellanatus probatur quando in gratia narratur, illum per cuius obitum vacauit beneficium, fuiſſe capellanum ſummi Pontificis.*
16 *Confeſſio facta in epiſtola tranſmiſſa probat contra ſcribentem, & pro non ſcribente.*
17 *Allegans ſe gratiã peculiariter a Põt. Max. ſub certa verborum formula obtinuiſſe, debet illam producere, cum nihil faciat, probando narrata per teſtes.*
18 *Communis opinio inducit præſumptionem, quæ transfert onus probandi in aduerſarium, ſi poſſeſſor petit abſolutionem, non autem adiudicationem.*
19 *Capellania honoris probatur per teſtes, ſi adducatur probabilis cauſa impedimenti, quod de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt.*
20 *Capellania ſatis probatur per ſupplicationem aduerſarij, in qua impetrat beneficium morte Titij, quem narrat fuiſſe capellanum.*
21 *Verbis narratiuis ſummi Pontificis etiam de facto alieno creditur quoad aliquod præparatorium.*
22 *Narratiuę Papę creditur quoad effectũ obtinẽdi adiudicationem, vel et quoad effectum obtinendi commiſſionẽ.*
23 *Narratiuæ, & aſſertioni Papæ ſtatur etiam de facto alieno in his quę ſunt parui pręiudicij.*

CAPELLANIAM honoris ſeu protonotariatũ ſiue auditoriatũ
1 Rotæ, † non probari per teſtes, pluribus non eſt à nobis confirmandum; etenim cum de ea communiter ſcriptura cõfici ſoleat, quæ facilè poteſt haberi, hinc fit, vt probatio per teſtes videatũ captioſa, ſic decidendo ſenſit Egid. Bellam. deciſ. 432. incip. capellania. & deciſ. 433. poſſeſſio, & deciſ. 610. licèt. & deciſ. 612. & 613. & ſequitur Caſſan. de conſuetu. Burg. tit. *des iuſtices. & droicts.* §. 6. nu. 13. ver. aduerte ad id, ſol. 70.
2 Amplia prędictam concluſionẽ procedere † etiam ſi per teſtes probaretur poſſeſſio qui dicerẽt ſe vidiſſe illum indutum cappa & roccheito, ita diremit Bella. deciſ. 433. quia in his, quę conceduntur ex ſolius Prin-
3 cipis priuilegio † nihil operatur dicta poſſeſſio, ſic tradidit Bella. d. deciſ. 433. deciſ. 611. cũ deciſ. 612. actor.
Verùm vt aliter ſentiam, illud ſuadere videtur, nã
4 ſummi Pontificis capella † de iure ſcripturã nõ requirit, quoniam Pont. Max. qui capellanos creat intercedente bulla eos non creat, ſed illos recipiendos curat à camerario, & in numerum aliorum redigendos, qui cappa, roccheito, & bireto eos ornat, vt ait Bella. dec. 611. in princ. & Aene. de Falcon. in tract. reſeruat. 3.
5 principali. q. nu. 16. ꝙ cũ ita ſit, videtur † teſtes de poſſeſſione depõẽtes, eo quòd viderint illũ inſignib. & ornamentis capellaniæ honoris indutũ eſſe, quæ niſi prædictis capellanis concedi ſolent, fidẽ facere, inſpecta præcipuè rõne ſupradicta, cũ (vt ait Bal. in c. cũm, nu. 2. extr. de probatio.) ſignum oſtẽdat ſignatũ, ſicut
6 ſtigmata militem. l. ſtigmata. C. de fabricẽs. † habitus monachum, & clericũ. c. ſi iudex. de ſent. excom. lib. 6. chlamis militem, purpura regem, ſtola ſacerdotẽ, toga aduocatum, bricus ruſticũ cucculla monachũ, vt legitur, & notatur in l. 1. C. nul. licer in frẽ. equeſtrib.
7 lib. 11. ex quibus infertur † quòd talis quis præſumitur, qualis in habitu reperitũ. c. in audientia. de ſẽt. excom.
Contrariũ tamen deciſum eſt, idq; propter præſũptam calumniam, vt voluit Bellam. d. deci. 611. in fi.
Accedat huc, quod ſũmi Pontificis priuilegia viuæ vocis oraculo conceſſa ſoleãt in publicas tabulas re-
8 ferri, ac ſub certa forma † in matriculam redigi, cuius exemplum facilè haberi poteſt, cum in archiuio ad perpetuam rei memoriam cuſtodiantur. & hinc eſt, quod teſtes in poſſeſſione habitus nihil probẽt, cum poſſeſſio in his, quæ conceduntur ex ſolius Principis, vel ſummi Pontificis priuilegio nihil operetur, adeò vt abſurdum ſit, illam allegare, ita cauit Bellam. in d. deciſ. 611. in princ. item dec. 746. licèt obſeruet, cuius etiam meminere Io. Andr. & Arch. in procem. lib. 6.
Subamplia vſque co prædictam ampliationẽ pro-
9 cedere † etiam ſi teſtes deponerent, ſe non opinari, ſed ſcire talem eſſe capellanũ honoris, quia adfuerint in curia, dũ ille creatus fuit capellanus, ſi credimus Bellam. deciſ. 613. Nec huic rei refragatur, ꝙ Bart. in ſuo tract. de teſt. docuit, hoc teſtimonium eſſe bonum, ꝙ
10 de actu † quod oculis cerni, vel auribus hauriri differit, cum hoc dictũ Bar. locũ habeat, quã probabiliter actus nõ potuit fieri, quin præſens hoc viderit, vel audierit. facilè enim contingere potuit, teſtes in templo fuiſſe, nec quid in ſummi Pontif. capella fiat, cernere potuerint. ſic placitũ eſt Bella. d. loco, deciſ. 613. in fi.
Secundò amplia prædictã concluſionem, vt nec ẽt
11 huiuſmodi capellania honoris probetur per † verba narratiua ſummi Põtificis, exempli gratia, ſi Põtifex Maximus præbendam vacantem conferat tanquam reſeruatã morte capellani honoris, talia verba narratiua ſummi Pontificis non probant, ꝙ ſit capellanus ille, cuius morte vacat talis prębenda, niſi aliàs ꝓbetur, ſic ſtatuere Domini de Rot. deciſ. 107. nota ꝙ vbi, in antiq. arg. clem. ſi ſummus. de ſent. excom. c. ſi Papa, de priuil. li. 6. cuius ratio eſt, nam hoc caſu innititur ſũ-
12 mus Pontifex facto alieno, nõ autẽ proprio † & ideò narratiua eius non probat, vt d. deciſ. 196. nota ꝙ vbi in antiq. & Bellam. deciſ. 253. ſi Papa narrãs, & deciſ. 145. licet verba, & deciſ. 125. ſi appellatus, deciſ. 158. Monach. Rot. deciſ. 697. dic. ꝙ ſi aliqua, & 272. nota qualiter, in antiq. Boniſ. de Virtelli in cle. 1. col. 3. de prob. nu. 39. vbi in terminis tenet, ꝙ ſi Papa cõferat aliquod bñficiũ tanquam reſeruatũ p obitũ talis capellani, non ſtatur eius aſſertioni, quia iſtud de capellano non eſt de facto proprio, cũ potuit eſſe, quod prædeceſſor non fecerit eum capellanũ, vide gl. 1. in cle. 1. de præben. & ibi Arch. Nicol. Boer. deciſ. 328. quæritur, poſt nu. 7. & Ale. in cõſ. 112. Viſa copia. nu. 6. vol. 7. Corn. ẽt cõſ. 139. pro deciſ. poſt nu. 34. lib. 1. ſequitur Pauin.
13 in extrauag. ad omnis. col. 8. dicens non ſatis eſſe † ſi ſũmus Põtifex aſſerat quem familiarem Cardinalis in literis ſuis, ſed debet probari illa familiaritas. ſic aſſeuerauit Lap. alleg. 67. incip. clement. ſi ſummus. nu. 2. & ſeq. quam allegat. citat Pariſ. in conſ. 136. ſtãte, poſt nu. 31. vol. 4. idẽ proſequitur Tiraq. de vtroq; retract. par. 1. gl. 14. §. 1. nu. 49. ſecus autẽ eſſet, vbi de facto ꝓprio quid aſſereret, vel ſuper hac narratiua fundaret intentionem ſuam Lap. d. alleg. 67. nu. 2. Verũ de hac materia latius dicetur infra in concluſ. Papa, & dictũ eſt ſupra in concluſ. Aſſertio, vel Atteſtatio Papæ.
Diuerſum ab hac ſecũda ampliatione videtur voluiſſe Bella. in deci. 596. ſi A. cõtra B. in qua expreſſè habetur, quod ſi quis contra aliquẽ velit probare talẽ
14 fuiſſe Papę Capellanum † ſufficit producere gratiã, in qua narretur talem eundem fuiſſe capellanum.
Hanc contentionẽ hunc in modum ſedare poterimus, vt prædicta deci. 596. Bella. ꝓcedat, quã narratiua Papæ producitur contra impetrantẽ gratiam, in qua narratur illum, per cuius obitum vacauit beneficiũ,
15 fuiſſe Cappellanum Summi Pontificis, eo n. caſu † ꝓbat capellanatus. Ratio ſuppetit, quia talis narratiua inducit cõfeſſionẽ partis impetrãtis, & iccircò in eius præiudiciũ probat, vt ex d. deciſ. 596. colligitur, & per ea quæ animaduertit Io. And. in c. cũ in poſitionibus de iureiur. lib. 6. ſecus verò quando ipſe impetrãs vellet ꝓ ſe vti gratia prędicta, & ex narratiua huiuſmodi
ſimplici

ſimpliciter inducere capellanatū cōtra aduerſariū, quia tunc non ſufficeret, neque probare ſuam volūtatem, vt voluit Rot.dec.197. & alijs ſupra adnotatis, nec id
16 mirum videri debet,† cum & alias cōfeſſio in epiſtola tranſmiſſa facta probet contra ſcribentem, & non proſcribente, vt habuimus à Bart. in l.nuda.nu.10.de dona. & à Bar.deciſ.182.nu.6.

Tertiò amplia concluſionē & locū habere in peculiari gratia à Summo Pontifice viuæ vocis oraculo conceſſa, nam allegans quis ſe gratiam peculiariter à Pontifice Maximo ſub certa verborū formula obti-
17 nuiſſe,† & de narratis dans articulos, petēs eos admitti ad probandū per teſtes, nihil facit, niſi producat gratiā, dummodo eam de regiſtro poſſit faciliter habere Bellamd.dec.61.in fi.ſed de hoc vide in cōcl.Gratia.

Limita primò concluſionē non procedere, ſi poſ-
18 ſeſſor peteret abſolutionē,† non aūt adiudicationem tunc enim communis opinio inducit præſumptionē, quæ transfert onus probandi in aduerſariū, ita cēſuit Bellam.dec.612. ſub fi.l.ſiue poſſideris. C.de proba.& ſcriptis mandauit Cyn.in l.actor.C.de prob.

Secundò limita, niſi adducantur probabilis cā impe-
19 dimenti, † quod de dicta inſcriptione fidem facere non poteſt, ſic monuit Bellam.d.deciſ.611.

Tertiò limita concluſionē, nam licet per teſtes capellania honoris, vt ſupra dictū eſt, non probetur, tū
20 per ſupplicationem aduerſarij † in qua impetrat beneficium morte Titij, quē narrat fuiſſe Capellanum, capellania ſatis probatur iux. ſentēt. Bellam.dec.599. & ſupra dictū eſt in contrario ſecundæ ampliationis.

Quartò limita, vt non procedat, quo ad aliquod pparatoriū, quia tunc creditur verbis narratiuis Sum-
21 mi Pontificis † etiā de facto alieno, vt in ſimilib. terminis dixit Bellam. dec. 42. ad effectū obtinendi, in quo loco habet, vt etſi, quo ad effectū obtinendi adiudicationē non ſufficiat probare aliquem collectorem, vel ſub collectorē per literas Pontificis Maximi narrantes eū ſub collectorē, tñ hoc ſufficit quantum ad effectum obtinendi commiſſionem, qua committitur Auditori, ne obſtante petitione petitorij, ſi repēriat fuiſſe ſub collectorem, procedatur ſuper vtroque:
22 † quia quātum ad iſtum effectum creditur narratiuæ Papæ, & ita dicit procedere opinionem Pauli, & glo. in clem. 1. de probat. ad cuius ſentētiæ comprobationem vltra eum pertinet, quia hic videtur agi de quodam pauco præiudicio, & in his, quę ſunt paruī præiu-
23 dicij, aſſertioni, & narratiuæ Papæ ſtatur † etiam de facto alieno ſecundum Abb. c.cū oporteat. col. 4. de probat. & ibi Fely. col.3. in 4.notab. & infra dicetur in concluſ. Papæ aſſertio.

CONCLVSIO CCLXIIII.

ARGVMENTVM.

Caprarius, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Caprarius debet pbare, capras ſine dolo ſuo abactas fuiſſe.*
2 *Caprarium fuiſſe in culpa lex præſumit, ſi capræ abactæ fuerint.*
3 *Culpam, vel dolum alterius allegans probare debet, alioqui ſuccumbit.*
4 *Culpa purgatur, eo quod non probatur contrarium.*
5 *Caprario ſufficit pbare caſum, quo pbato excuſat à pęna.*
6 *Caprario obligato ad ſpeciem ſufficit tantum probare interitum, vt excuſetur à pœna.*
7 *Caprarius licet portet pelles animalium, & ex eis conſtet de interitu, non tamen excuſatur à pena, niſi probet caſum mortalitatis, vel alium caſum fortuitum.*

1 Caprarium debere probare capras ſinē dolo ſuo † ab actas fuiſſe reſpondit Iulianus in l. ſi quis fundum.§. Imperator. ff.locat.ſi capras latrones (inquit Iureconſultus) citra tuam fraudem ab egiſſe probari poteſt, iudicio legati caſum præſtare nō cogeris. idem dixit Accurſ.in l. cū ita.§.fi.in verb.hæredis.ff.de leg. 2.vbi gl. ſuper verbo nec dolo.Bal.in d.l.ſi quis.§.ſi colonus,& ea eſt ratio,
2 vt dicunt ibi Bar.& Bal.† quia lex præſumit caprariū fuiſſe in culpa ab eis, quæ vt plurimum euenire ſolēt, ſecus aūt in alijs caſibus, quia qui culpam, vel dolum
3 alterius allegat, † debet pbare, alioqui ſuccumbit, de qua re locus eſt ordinarius in l.creditor. C.de pig.act. & in l.ſi quis ex argentarijs.§.pen.ff.de eden. & in terminis reſpondit Lau.Syluan.in conſ.46. vide celeberrimè.nu.8. verſic. vel & ſecundo. Vndè idem ibidem colligit, ſecus eſſe in cuſtode aſini, q de interitu eius non tenetur, nec in eo præſumitur culpa, niſi probetur rationibus, & iuribus ibi adductis, & purgatur cul-
4 pa, eo quod non probatur † contrariū, ita docuit Bal. in d.l.ſi quis fundum, in prin.de mente Ricard.& Guliel. Et tengimus de caprario in concl. Appellans tenetur probare.

Intellige ſufficere caprario probare caſum, quo p-
5 bato † excuſatur à pœna, licet non pbet abfuiſſe dolum eius, nā poſtquam eſt probatus caſus, qui dicit dolum cōmiſſum a caprario, ipſe hoc atteſtans probare debet, vt tradidit Bal. in d.l.cum ita.§.ſpecies nominatim.verſ.in ea.gl.ff.de leg.2.

Quinimo in obligato ad ſpeciem ſufficiet tm̄ pro-
6 bare interitū † licet non probet per teſtes caſum fortuitū, vnde ſatis erit, ſi talis probet, rē fuiſſe peremptā, vt q̄a teſtes dixerint, q̄ viderint animal mortuum per aggreſſurā latronum, vel per aliū caſum fortuitū, vt idem ſenſit Bal.in eo loco modo à nobis allato.

Non tñ, (vt iam diximus) ſic erit in caprario por-
7 tante pelles animalium, † quia licet ex eis conſtet de interitu, tamen, niſi etiam probet caſum mortalitatis, vel alium caſum fortuitum, non excuſatur, & hoc ratione priuati officij, quo tenetur ad cuſtodiam, ſicut & hac eadē ratione nō excuſantur cuſtodes carceris, & ſimiles publico munere fungentes, in quo tenent ad cuſtodiā, vt latè id tradidimus in cōcluſione, carceratus, & ſenſit Bal. in eo loco in fi. & ponderat Laur. Syluan.in d.conſ.46. poſt nu.8.ibi, minus etiā obſtat, & in concluſione, Caſus, hæc proſequemur.

CONCLVSIO CCLXV.

ARGVMENTVM.

Carceratus aufugiens fractis carceribus, an pro confitente reo habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus carceribus detentus fractis vinculis aufugiens habetur pro confitente reo.*
2 *Carceratus è carceribus aufugiens in cauſa eſt, vt verum illud crimen cenſeatur, pro quo detinebatur.*
3 *Carcerato aufugienti poteſt pronunciari ſententia ac ſi verè fuiſſet in iudicio confeſſus.*
4 *Carcerati, qui aufugerunt, ſi capiantur, poſſunt ſtatim puniri, tanquam ſi confeſſi eſſent crimen, propter quod erāt in carcere.*
5 *Carceratus aufugiens pro confitēte reo hr̄, etiamſi in carcerem non eſſet coniectus, ſed ſolùm vinculis coerceretur.*
6 *Ariſtomenes Meſſenius captus à Lacedęmonijs in vinculis coniectus, ad ignem ſe acclinauit, & combuſtis vinculis ſolutus cuſtodes occidit.*
7 *Hegeſiſtratus Eleus ferratis ſoleis vinctus dimidium pedē præcidit, & exemptus cōpedibus, ſubruto muro, periculum*

conſ.57.nu.5.Io.And.in addi.ad Spec.titu.de pſump. §.ſpecies.verſ.violenta,dum dixit, ēt arreſtatū in ciui
11 tate,† vel palatio pro crimine haberi pro confeſſo, ſi recedat, ſeu aufugiat, ſic decidit Guido Papæ q.253. incip.ſi quis diremit,ita arreſtatum dici propriè carceratū ēt quoad alia, vẽporè, quod celebrati ab eo con-
12 tractus reſcindanť † ac ſi in ipſo carcere celebrati fuiſſent, ꝙ eſt notandum maximè in regionibus tramontanis,vbi iudices huiuſmodi præcipiunt arreſta.

Sextò amplia concluſiouem,vt procedat ēt in eo q effregit carcerē, & iam exibat, & interim fuit captus
13 † perinde enim eſt,ac ſi perfectè aufugiſſet,quod placuit Boer.d.dec.215.num.12. quem refert & ſequitur Menoc.de arbitrar.iudic.caſ.301.num.11.ſecundùm Iacob.de Beluiſ.in tractatu criminum,tit.de quæſtio. fol.89.col.1.pro quo allegat.l.quid ſit fugitiuus.§.idē Celſus.ff.de ædilit. edicto.

Quinimo concluſio vř procedere in carceratis cōſpirantibus de erumpendo, & aufugiendo carcerem
14 re adhuc integra nec abſoluta, † ſed patefacta, tunc enim habentur pro confeſſis,& cōuictis,vel in arctiores carceres detruduntur,& ita procedit tex.d.l.in eos. cui innititur hæc concluſio. At vbi res optatum ſuē conſequuta eſt tunc non tũ habentur pro confeſſis, & conuictis pro delictis,de quibus arguuntur, ſed in-
15 differēter † puniunť pœna capitis,iuxta l.1.ff. de effractio.& l.ſi quis aliquā.§.miles. ff.de pœn. & l.milites. §.eius qui. ff. de re milit. prout iſta poſt longū ſtudiū tenet Albe.d.l.in eos quem refert & ſequitur Boſſ.tit. de carcer.nu.5.& tit.de effracto. carcerum nu.1.

Septimò amplia, vt prædicta cōcluſio locū habeat ēt in eo ſolo,qui vi carceris fores frangendi efficit, vt carcerati refugiāt, ii enim eadē pœna puniendi ſunt,
16 qua puniēdi erant † q aufugerunt, ꝙ probař in l.1.C. de iis,q latro.Bar.in l.ſed eximēdi.§.itē ſi qs.in fi.ff.ne qs eū q in ius vocat.Ang. in l.1.§.itē ſi qs in fi.ff.d.rit. Vbi fortius affirmauerūt,nō eſſe habendā rationē, an is aufugiens fuerit iuſtè, vel iniuſtè in carcerē coniectus,idē reſpondit Alex.conſ.35.nu.4.in fi.lib.2.

Quàm ampliationē Menoch.d.caſu 301.nu.16.intelligit hoc modo,vt nimirū effractor puniatur ea pœna, qua puniendus erat is fugiens non inſpecto fine, ſed ſola accuſatione,& imputatione conſiderata,quē d.loco conſulas latius,qui id factū eſſe ait ea ratione, vt comprimeretur horum effractorū audacia.

Octauò amplia, vt concluſio locū ſibi vendicet in
17 inſtigatore,fautore,& conſultore † qui ſuaſit carcerato,vt aufugeret,ex d.l.1.C.de his,qui latr.But. & cæteri in c.1.de offic. deleg. & Alex. d.conſ.35.nu.4.lib.2. Boer.d.dec.215.nu.3.& 4. & 16. & vide multa per eū ibi allegata.

Nono amplia,vt procedat ēt in eo,qui effregit carcerem,vt aliqui ex debitoribus fugerent,is enim effra-
18 ctor † tenetur loco illorum debitorū,vt ſanxit Imperator Conſtantinus in l.quoties.C.de exact.tribut.lib. 10.Bar.tract.de carcer.nu.18.Nec vlterius quæritur,ſi illi carcerati eſſent verè debitores, necne. Nec.n.huic effractori datur facultas, ſi probare vellet carceratos illos verè non fuiſſe debitores, ita inſigniter obſeruauit Ang.in l.ſed eximendi.§.item ſi quis.in fi.ff.ne qs eum.Cæpol.conſ.14.col.3. in fi.& Marſ. in praxi criminali.§.attingam.nu.48.Ioan.de Anan.conſ.55.in fi.Iaſ.conſ.27.nu.1.lib.3.

Quinetiam amplius addit Boer. q.217. nu.12. poſt multos, vt etiā ſi is debitor, qui fugit, denuò capiatur
19 † & in carceres coniiciať,per hoc non liberari, qui illius fugæ cā fuit,aut ei de fuga auctor fuit,ſed cogi ad perſoluendū pro eo totum æs alienū. Doct.in l. quoties.C.de exactor.tribut.lib.10.& præcipuè Saly.qui ad hoc illam legem allegat in l.in bonæ fidei.col.5.verſ. tene tñ mem.ti.C.de reb.credit. & in l. admonēdi.col. 5.verſ.tene tamē cordi.& ibi eum ſequiť Lud. Rom. & Iaſ.fol.16.col.4. Boer.d. loco citato ſupra, quē refert,& ſequitur Menoch.d.caſ.301.nu.23.

Primò limita, concluſionē non procedere in eo, q carcerem aufugit,forſitan aperta ianua, & ſic ſine vi-
20 la effractione, nam is non hř pro conuicto † ſed iudicis arbitrio eſt puniendus,ita ſcribunt Ang. in l.verū. ff.de furt. Alber in l.ſuccurritur.ff.ex quib.cauſ.maio. quos ſunt ſequuti Boer.dec.215.num.13.15.& 21.Didac.Couar.lib.1.var.reſol. cap.2.nu.11. in fi. qui allegat Gulie1.Cune.Iacob.But.& Alber.in l.ſuccurritur. ff.ex quib.cauſ. maior.l.1. ff.de effracto Raphal. Comenſ.cōſ.105.Fel.in c.nullus. nu.4. de præſum. Marſ. in prax.crim.§.attingam.nu.37.num.45. vbi affirmat talē ita fugientem non teneri pro cōfeſſo, quod Menoch.d.caſu 301.nu.3.ait eſſe menti tenendum.

Secundò limita concluſionē non procedere in eo,
21 qui aufugit, † & deinde reuerſus eſt, is enim non pōt vt effractor puniri, ita permulti tradidere, vt Bal.in l. 1.C.de ſeru.fugi. Marſ.in l.q falſam.nu.41.ad l. Corn. de falſ.in l.is qui cū telo nu.54.ff.ad l.Cornel.de ſica. & in rub.ff.de fideiuſſo.nu.441.Cur.ſen.in l.admonēdi.nu.159.& ibi etiam Rip. nu. 169. de iureiur. Alex. in addi.ad Bar.in d.l.in eos.ff. de effract.quod dicit eſſe
22 menti tenendum pro retentis † ſeu arreſtatis in Palatio,vel ciuitate recedentibus & ſtatim redeuntibus,illos non incidere in pœnam. ſed nulla auctoritate id probat,verum pro hac adde bonum tex.in l.diuortiū, in fi.ff.diuer.ibi,in breui reuerſa eſt vxor, non diuertiſſe videnť.Canon.in c.vulgaris.§.diuortium de pœnit. diſt.1.& l.nihil intereſt. ff.de capt. & poſtli.reuerſ.dū ita reſpondit Florentinus. Nec enim ſatis eſt corpore domū quem rediſſe,ſi mente alienus eſt, quē Bar.cō-
23 mendat ad id †.vt quis ibi eſſe dicatur, vbi habet animum reuertendi,vt etiam conſuluit Corn. conſ.244. 2.vol.Boer.dec.215.num.17.qui multa accumulat in vtranque partem,vbi nu.18. ad fi. teſtatur quod ſupra
* relatum eſt.* communis teneri,teſtatur quoq; de* cō-
* muni Clar. in pract.criminali. §.fin.q.21. verſ. tertio autem modo,in fi.nu.28.

Verumtamen animaduertendū eſt,eū ſic aufugien-
24 rem † minori pœna puniendū eſſe, per tex. ſingularē in l.ſi adulterii cum inceſtu.§.Imperatores.ff.de adul. & hanc limitationem refert Boer. d.deciſ.215.nu.19. ſe vidiſſe obſeruari in curia propter audaciam, & temeritatem cuſtodiarum reprimendam, argu.l.ſi quis aliud.§. qui abortionis. ff. de pœn. illud inſuper addit
25 idem Boer. interdum vidiſſe obſeruari † huiuſmodi exeuntes ſtrictius, & arctius in carcere aſſeruari, & ita dicit eſſe faciendū Iaco. Beluiſ.in tract. de maleſi.tit. de q.fol.89.col.3.verſ.quæritur.quem refert,& ſequitur Boer.d deciſ.215.nu.19.& ſeq.

Tertiò limita, concluſionē non procedere in iniu-
26 ſtè,& indebitè in carcerem coniecto † is enim, & vi fores carceris, vel parietes effringere impunè pōt, ita tradidit Paris de Put.in ſuo tract. ſindic.in §. carcerē. quem eſt ſequutus Ripa in l.admonendi.num.171. de iureiur.Menoc.de arbitra.d.caſu 301.nu.14.& eſſe
* * communem Doctorum theoricam dicit Rolan.à Valle conſ.7.nu.47.vol.1. quem refert Clar. in pract. crim.§.fi.q.21.nu.26.

27 Amplia hāc limitationem, vt ēt iniuſtè captus † in foro conſcientiæ carceres euadere poſſit, ēt ſi inde cuſtodi detrimentum aliquod contingat, imo ſi mortē aliter euadere nequeat,cuſtodes carcerum tutè interficere poterit ita latè multorū auctoritatib. cōfirmat Didac.Couar.lib.1.variar.reſolu.c.2.nu.11.& 12. Licitum eſt enim iniquis principibus,& iniuſtis iudicibus
28 reſiſtere, † cum aliter mortem quis euadere non pōt. Arch.in c.cum homo.23.q.5.Alex.in l.1.§.itē ſi quis ff.ne quis eum, qui in ius vocat. Dyn. in regula quod quis,de reg.iur.in 6. notatur in l. prohibitū, & in l.defenſionis facultas. C. de iur. fiſc.lib.10. latè Caſſan. in conſuetu.Burgun.rub.1.§.7.verſ. notanter.nu.3. Hippolyt.de Marſ.in l.1.nu.48. ff.de quæſt. Gramm.conſ. 51.nu.

Digitized by Google

§ 1. nu. 6. & nu. 7. latè Boer. in d. deciſ. 215. num. 32. & Ang. de maleſic. verbo præſente d. car. & ibi latè Auguſt. In addit. adde Neuiz. conſ. 61. nu. 37. & Menoch. d. caſu 301. nu. 15.

Quartò limita, concluſionē non habere locum in
39 muliere auſugiente de carceribus † cauſa euitandæ libidinis, talis enī fuga non eſt punibilis, ſed mulier eſt excuſata, ita Bal. l. 1. nu. 11. C. de adi. acti. & inter cōes opiniones refert Viuius. §. fugiens à carcere. in fi.

Ex quibus omnibus ſupradictis ampliationib. facilè colligere quis poterit, quando quis dicatur captus, & ſuper his concluſiones certas ſibi conſtituere poterit, & hanc materiam latè docentem conſulas Boer. dec. 215. quia latiſſimè ipſam examinat.

Quibus omnibus adde etiam, eum dici carceratū,
40 † qui tenetur in aliqua ciuitate ſub cautione, ſic decidit Gram. dec. 14. nu. 3. & 4. Iaſ. in l. ſi pecuniam. §. ſi acceptit. nu. fin. ff. de condi. cau. dat. cauſ. Ang. in l. qui in carcerem. ff. quod met. cauſ. Adde Capic. dec. 153. vbi contrariū ſequit̄, niſi habeat talis cuſtodias, & q̄ dicta ſunt ſupra in hac ead. concl. in 5. ampliatione, vide q̄ diximus in concl. fuga carcerati. & vnāquanq; cōcluſionē, & limitationē ipſarum adinuicē aliis huiuſce pſentiū annectas, quas libuit duplicare, vt dilucidius in vtroq; ipſarum verbo habeas claras reſolutiones.

CONCLVSIO CCLXVI.

ARGVMENTVM.

Carceratum mortuum inuentum præſumi culpa cuſtodis è vita migraſſe.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus mortuus inuentus præſumitur mortuus culpa cuſtodis, niſi aliud probetur.*
2 *Qui ad cuſtodiam tenetur, vel publici, vel priuati officij ratione, non ſufficit ei probare interitum, niſi & caſum fortuitum probet.*
3 *Quomodo ſuccurratur cuſtodi carcerum, ſi aliquis ex carceratis in carcere moriatur.*
4 *Mulier carcerata ſi grauida inueniatur, culpa cuſtodis præſumitur.*
5 *Mortuus in carcere dicitur mortuus in cruciatu, & ſic nō culpa cuſtodis.*
6 *Carcer eſt ſpecies torturæ.*
7 *Omnes ferè confitentes tempore confeſſionis in carceribus detinentur.*
8 *Carcer torturæ ſpecies dicitur, quādo quis in illo ponitur, vt non comedat, donec confiteat̄, vel ſit datus pro pęna.*
9 *Carcer durus, & arctus æquiparatur quæſtioni, quādo alimenta denegatur carcerato, vel quando in hieme iubet illum nudum permanere, donec confiteatur.*
10 *Carceratus, ſi è carceribus fugeret, præſumitur culpa cuſtodis aufugiſſe.*
11 *Ferrum, venenū, & ſimilia non præſumuntur poſſe in carcerem inferri, niſi culpa, & negligentia cuſtodis.*
12 *Anaxagoræ, Codri, & Diodori fuga è carceribus.*
13 *Carceratus ſi ſibi ipſi necem intulerit ſpōte, præſumitur cuſtodis culpa id accidiſſe.*
14 *Nicie Athenienſis, & Demoſthenis mors ſibi ipſi in carceribus illata aſcribitur culpæ cuſtodis.*
15 *Cleomenes, & alij ſub cuſtodia traditi mutuis in carcere vulneribus ſe ne caperet, & incuria cuſtodis ſe ipſos occidiſſe præſumuntur.*
16 *Cuſtos carcerum non tenetur de fuga carcerati fugientis cum altero ex cuſtodibus.*
17 *Carceratus non tenetur de morte carcerati, quando iuſſu dominorum, vel magiſtratuum in carcere occiſi ſunt.*
18 *In carcere plurimi connumerantur.*
19 *Cuſtos non tenetur de fuga carcerati, quando cuſtodiuerit ea ratione, qua ſolent cuſtodiæ cuſtodiri in eo loco.*

1 Carceratus inuentus mortuus pſumit̄ mortuus culpa cuſtodis † & eius, qui carceribus præfectus eſt, niſi aliud probet̄, vt docuit Accur. nōnullis in locis in primis in l. cū ita legat. §. ſpēi, ſup verb. nec dolo, in fi. ibi, aut nunquid, & diligētia quoque exigenda eſt ab herede, ꝙ verius eſt, iuncta glo. ibi ſuper verb. diligentia, verſ. ſed hic dixit teneri. ff. de leg. 1. l. fi. §. ergo ſi caſu cuſtodia. iuncta gl. ſuper verb. probandū eſt. ver. ſed eſt ſpeciale. ff. de cuſtod. & exhib. reo. quã gl. ſequit̄ Paris de Put. in trac. ſindic. in verb. mādauit Rex Poteſtati, nu. 15. ver. ſi carceratus reperiatur, & in verb. an poteſtas, nu. 5. dū allegat gl. in §. ſpecies. Alci. in tract. de præſum. præſump. 15. nu. 4. reg. 3. verſ. fallit etiam per d. l. fi. C. de cuſtod. reorū Cataldi. de Bon. Compag. in tract. de ſindicatu, nu. 182. ver. adde ꝙ cuſtos carcerum tenetur probare. Boer. deciſ. 216. ad ſecundum venio. & breuiter quod ſic nu. 1. Marſ. in l. qui falſam. nu. 117. verſ. quod ſi reperitur carceratus mortus. ff. de falſ. & conſ. 52. miſericordia Domini. col. 19. verſ. quod ſi reperitur carceratus. nu. 36. & Bal. in d. §. ſpecies dicit, obligatum ad ſpeciem probantem interitum liberari, & ſi non pbet caſum fortuitū, quod non procederet tū in eo, qui ad cuſtodia tenet̄, vel publici, vel priuati officij ratione,
2 † quia nō ſufficit ei probare interitum, niſi & caſū fortuitū pbet, & ita eſſe in carceris cuſtode, argētario, & caprario, pelles animaliū ad domū domini afferente; & refert, & ſequit̄ Boer. hoc dictū Bal. in d. deciſ. 216. nu. 2. Ang. in trac. malef. in verb. fama publica in quarta carta, verſ. primo ſciendū eſt, ꝙ carcer regulariter, ibi, ſecundo quæro, carceratus reperitur mortuus, refert, & ſequitur Marſi, in prac. crimin. §. attingam. nu. 51. verſic. ſcias etiam, quod mortuus, & vr̄ ſentire Iul. Clar. in ſua pract. crimin. q. 46. lib. 5. §. fin. verſi. ſed in
3 hoc pposito, dum docet † quomodo ſuccurrat̄ cuſtodi carcerū, ſi aliquis ex carceratis in carcere moriat̄. Iac. de Belui. in d. trac. iudicial. nu. 129. ver. ſed nunquid ſi reperiat̄ mortuus, & Boer. d. dec. 216. in fi. ibi, tenebitur pbare. Tho. Gram. vot. 29. nu. 15. verſ. dū modo ipſe pbet. Marſ. in prac. crim. §. diligenter. nu. 93. ver. ipſe cuſtos debet probare, put ſi mulier carcerata im-
4 pregnata inueniatur † culpa cuſtodis præſumit̄, dicit Boer. d. dec. 216. col. 3. poſt nu. 3. verſ. & hoc verum.

Verum prædictæ concluſioni vr̄ obſtare illud, nam
5 mortuus in carcere dr̄ mortuus in cruciatu † & ſic nō culpa cuſtodis, ita Bal. in l. 1. in fi. nu. 6. verſ. in contrarium videtur. C. qui non poſ. ad liber. peruen. per l. 1. C. de Cuſtod. reor. ſequitur, & refert Marſ. conſ. 29. ſolamen omnium num. 35. verſ. quod mortuus, & conſ. 125. æternæ lucis. nu. 18. verſ. quod mortuus.
6 Cuius ratio eſt, † quia carcer eſt ſpecies torturæ, vt dicit Bal. in l. ſi clericus. poſt nu. 6. verſ. canoniſtæ dicunt, ꝙ ſic C. de epiſ. audien. refert, & ſequitur Marſ. in d. conſ. 29. nu. 34. & d. conſ. 125. nu. 17. verſ. imò carcer dr̄. Franc. Caſon. in trac. crim. c. 9. tit. de captur. & carcer. nu. 8. ver. ratio quia carcer eſt. fol. 426. & tit. de tormentis, c. 12. nu. 8. fol. 417. Franc. Herculan. trac. de cautio. de non offenden. c. 35. num. 5. per l. item apud Labeonem. §. quæſtionis. ff. de iniur. quam tū rationē non videtur approbare Iul. Clar. in ſua prac. crim. lib.
7 5. §. fi. q. 64. verſ. ſed an forte; vbi inquit † omnes ferè confitentes tēpore confeſſionis in carceribus detineri, quæ ſi dicerentur metu extortæ, deſtruerentur ferè omnes criminales proceſſus.

Nam tunc forſan pōt dici torturę ſpecies, qn̄ ponit̄
8 quis in carceribus, vt nō comedat † donec confiteat̄, vt dicit glo. d. §. quæſtionis. d. l. item apud Labeonem ſuper verb. dicunt. ff. de iniur. vel fuerit carcer datus pro pęna, vt dicit Cataldin. de Boncompag. in d. trac. ſindic. nu. 103. ver. ad quod carcer dr̄ mala manſio, & ſic intelligere Ang. in d. l. item apud Labeonem. d. §. quæſtionis ſecus ſi ſolum ad cuſtodiā ibi ponatur, & ſic intelligi pōt ſupradicta contraria opinio, & ſic et decla-

declarat Iac. de Beluiſ. in pract. iudicial. nu. 5. ver. iux-
9 ta hoc quæritur, vbi dicit† durum, & arctum carcerẽ
æquiparari quæſtioni, quando alimenta denegantur,
donec confiteatur carceratus, vel in hieme iubet illũ
nudum permanere, donec cõfiteatur, per d. l. itẽ apud
Labeonem d. §. quæſtionis.

Amplia cõcluſionem etiam procedere, qñ carce-
10 ratus è carceribus fugeret † præſumiť culpa ipſius cu-
ſtodis aufugiſſe. Fran. Aret. cõſ. 28. conſultiſſimè Do-
mine. in prin. & per totũ, vbi ẽt dicit, ferrũ, venenũ, &
11 ſimilia nõ præſumi poſſe in carcerẽ inferri † niſi cul-
pa, & negligẽtia cuſtodis. Boer. d. dec. 216. col. fi. verſ.
& niſi de hoc appareat. Iaſ. conſ. 27. cuſtodes carcerũ.
verſ. qñ incarceratus aufugit, vol. 3. per Bar. in l. ſi quis
ex argentarijs. §. pen. ff. de eden. & p dictas gl. in d. cõ-
cluſ. allegatas. Paris de Put. d. trac. ſindicat. in verb. an
poteſtas. nu. 4. Alc. d. tract. de præſũp. poſt nu. 4. d. præ-
ſump. 15. verſ. & eodẽ modo ſi carceratus, d. reg. 3. p l.
carceri. ff. de cuſtod. & exhibit. reo. Franc. Crem. ſing.
100. erãt duo cuſtodes, verſ. quilibet dicere, & Boer. d.
dec. 216. poſt nu. 3. verſ. tum ẽt cõtra ipſum cuſtodem
præſumitur qñ ferrũ &c. Tho. Gram. d. voto 29. n. 16.

Vndè merito debuiſſet cuſtos ille ſuſtinere culpam
12 †fugæ Anaxagoræ, Codri, & Diodori, q cũ Epheſio
rum tyrannũ Hegeſiam compedibus vinctum inter-
feciſſent, per vimq; raptim in arcẽ Scardiniorũ miſ-
ſi, & ſeipſos liberauerũt accerſita Philurina, cuius au-
xilio vſi vincula diſſiparunt, & ſeruilib. veſtimẽtis in-
duti per noctẽ quaſi ſerui è carcere egreſſi funt, & ve-
ſtimentis ſecundũ longitudinẽ diſſectis, ea cõnexue-
runt, ſeſeq; de mœnibus demiſerunt. Diodorus ſubito
decidens ex alto, clauduſq; factus, in eo loco remãſit.
captuſq; factus poſteà & ipſe ſe liberauit Polyen. lib.
2. nunquã. n. funes in carcerem potuiſſent ferri, ſi cu-
ſtos nuncios euntes, & redeuntes exploraſſet optimè.

13 Subamplia ẽt locũ ſibi vendicare, †ſi carceratus ſi-
bi ipſi necẽ intulerit: ſpontè præſumitur enim cuſto-
dis culpa id accidiſſe, ſic rñdit Herẽnius Modeſtinus
in d. l. vlt. ff. de cuſtod. & exhib. reor. ſed ſi cuſtodia, in-
quit I. C. ſe interfecerit, vel pcipitauerit, militis culpæ
aſcribitur, ideſt, caſtigabiť. Cuſtos igitur Niciæ Athe-
nienſis, & Demoſthenis fortiſſimorum Ducũ, mortis
ipſorũ culpam ſuſtinebit, q cum infeliciter aduerſus
14 Syracuſanos pugnaſſent †captiui ducti, & in carcerẽ
coniecti, ſibi ipſis mortẽ conſciuerũt, vt eſt apud Plu-
tarch. ſic ẽt ille cuſtos pœna dignus fuit. Nã Cleome-
nes ad Ptolomeum Regem (ab Antigono victus) fu-
giens, à Nicagora quodã apud Regẽ ſuſpectus factus,
cuſtodię cũ quibuſdam alijs traditus eſt, qui tñ ſe om-
nes mutuis inflictis in carcere vulneribus necauere,
15 idem Plut. incuria enim cuſtodis † ſe ipſos occidiſſe
præſumuntur, qui antequàm in cuſtodias illi cõijce-
rẽtur, debuiſſent ab illo cuſtode excuti accuratè, fer-
rumnè alicubi occultatũ haberent, vel venenũ in car
cerem ab aliquo illatum ſit, q à ita factũ ſit, culpa, &
negligentia cuſtodi aſcribitur, inſigniter admonuit
Aret. conſ. 38. n. 1. & 2. & eſt cõtextus inſignis in l. car
ceri, in fi. ff. de cuſto. reor. q & tradidit Boſſ. poſt cita-
tos ab eo in ſuo tract. crim. tit. de carcer. nu. 2. & 8.

16 Limita primò ampliationẽ non obtinere vim, †qñ
carceratus cũ vno ex cuſtodibus carcerũ aufugiſſet,
vt d. l. fi. §. nã cũ cuſtod. ff. de cuſt. & exib. reor. Crem.
d. ſing. 100. verſ. ſed tu dicas contrariũ. Rom. ſing. 30.
ſi dicat ſtatutum, & conſ. 365. vt res clarior. poſt nu. 4.
verſ. ſm ad idem text. ſing. Marſ. in repet. rub. de fide-
iuſſor. q. 17. poſt nu, 143. ver. & teneas menti, quod ne-
dũ, & nu, 163. ver. vbi eſt text. Boer. deciſ. 217. quoad
tertiã quæſtionẽ, & vť dicendum, col. 3. nu. 7. verſ. 2. li-
mitatur, per l. fi. verſ. incertum. ff. de cuſtod. reor.

17 Quòd idẽ locũ hẽret, †qñ iuſſu dominorũ, vel ma-
giſtratuũ carcerati in carcere occiſi fuiſſent, vt in D.
Io. Baptiſta qui iuſſu Herodis Regis in carcerẽ cõie-
ctus ibidẽ decollatus eſt. Matth. 14. & Mar. 6. & Ari-
ſtobulus, atq; Alexander Herodis primi Iudęorũ Re-
gis filij, qui à parente propter falſam ſuſpicionem in
18 carcere ſunt necati Fulg. lib. 5. c. 6. †vt Theramenes,
& Socrates Philoſophi Athenienſes, q in carcere ve-
neno, & cicuta iuſſu magiſtratuum sũt extincti. Cic.
in Tuſcul. quæſtio. quod in multis alijs videre eſt, qui
iuſſu Regum, Imperatorũ, vel Pręſidẽ in carcere occi
ſi ſunt, qualis fuit Eumenes Cappadociæ, atque Pa-
phlagoniæ Rex, Ariſtonius, C. Marius. Q. Cæpio, Sy-
phax Rex Numidarũ. D. Agatha, Romanus martyr,
& alij plurimi. Tunc igitur cuſtos non debet culpam
ſuſtinere, cum dominorum iuſſu id factum ſit.

Secundò limita dictam ampliationem non habe-
19 re locum †quãdo cuſtos cuſtodiuerit ea ratione, qua
ſolet cuſtodiæ cuſtodiri ibidẽ, vt animaduertit Boer.
d. decl. 217. quoad tertiam quæſtionem, & videtur di-
cendum, col. 2. nu. 5. verſ. quam limitat primo, & ante
eum reſpondit Bal. conſ. 32. nu. 2. in fi. vol. 3.

CONCLVSIO CCLXVII.

ARGVMENTVM.

Carceratus, an teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus ſi pro teſte adhibetur, nihil contra reum proba-
re poteſt, & quare.*
2 *Homicidium commiſſum à nobili Cremonenſi in vinculis
detento nõ potuit probari ab alijs, qui in carceribus de-
tinebantur.*
3 *Captiui licèt plenè non probent, tamen indicium faciũt ad
torturam.*
4 *Cõiectus in carcerem ob crimen, quod infamiæ notam eius
vitæ inureret, non poteſt eſſe teſtis.*
5 *Teſtis carcerati indicio ſaltem ſunt, vt quis poſſit torqueri.*
6 *Teſtis quem epiſcopus incluſit in cuſtodias pro iuriſdictio-
ne ſua, poteſt admitti pro ipſo epiſcopo.*
7 *Teſtis ab epiſcopo in cuſtodiam datus etiam contra ipſum
epiſcopum poteſt teſtimonium ferre.*
8 *Carceratus de crimine non ſuſpectus, ſed ob aliam cauſã
detruſus in carcerem poteſt eſſe teſtis.*
9 *Incarceratus teſtis poterit adhiberi in teſtamento ad pias
cauſas, etiam ſi ſit contruſus in carcerem pro maleficio.*

Carceratus ſi teſtis adhibebitur, hũc ni-
1 hil contra reum † probare
poſſe, eſt cautum in c. ſi teſtes omnes. §. leg. Iul. de vi
cauetur, & ibi gl. ſuper verb. in vinculis. 4. q. 2. & 3. &
in text. l. 3. §. leg. Iul. ff. de teſt. & ibi gl. quæ dicit, iſtos,
qui in cuſtodia incluſi ſunt, repelli, vel quòd nota tur
pitudinis alicuius illorum vitæ inuſta ſit, licèt nõ ſint
infames, vel quia præſumũtur, quod falſum teſtimo-
nium pro aliquo dicerent, qui promitteret eis ſe eos
à vinculis liberaturum. Huic conſentaneum eſt illud
Spec. in tit. de teſt. §. 1. verſ. item quia carceratus, con-
tra quem &c. & Albe. in d. §. leg. Iul. refert Azonem,
dũ publicè è ſuggeſto profiteretur, dixiſſe, ſe quendã
honeſto loco natum Cremonenſem protegiſſe, qui
furore percitus, dum in vinculis detineretur, famulũ
2 ſuum trucidauit, eò quòd ab alijs † qui in carceribus
detinebantur, homicidiũ contra illum nobilem non
potuerit probari, nec ppterea in illũ animaduerti, in
cuius ſnĩam cæteros prudentes deſcendiſſe dixit, cu-
ius Azon. ſnĩæ adſtipulatur contex. in d. §. leg. Iul. ſe-
cundùm Alber. de Malet. in tract. de teſtib. c. 2. nu. 48.
vbi nu. 49. duas affert cautiones contra hanc ſenten-
tiam Azon. videlicet 1. vt magiſtratus duos, ad ſum-
mus tres è carceribus eximat, qui poſteà deponant de
tali homicidio, poſterior eſt illa cautio, vt homicidã
3 iudex ad quæſtionem poſtulet, quia † licèt illi captiui
plenè non probent, tñ, vt ille torqueatur, indicio sũt,
vt fuit animaduersũ à Bar. in d. l. de minore. §. tormẽ-
ta, in l. maritus. ff. de q. & ex alijs p Malet. ibi adduct.

Intelli-

cultate, vel dignitate, nulli mirum videri debet, ſi fa-
cilè eis fides habeatur, illos hanc habere facultatem.
Huius rationis auctor eſt non minus dignitate, quàm
doctrina clarus Abb. in c. quod ſuper his. & ibi Fel. de
fid. inſtru. vt iam ſupra attigimus.

Diuerſum ab hac ſententia ſenſit Barba. in tract. de
præſtãt. Card. 1. q. 2. partis, quo in loco per multa iura
nititur euertere communem hanc ſententiam, tenẽs
ꝙ etiam in his quæ competunt iure ordinario legatio
6 nis † non credatur legato. & idẽ eſt arbitratus in repet.
l. ſciendum. col. 62. & 63. ff. de verb. obli.

Primò loco ampliare poteris, vt ẽt procedat cõclu-
ſio in procuratione, quæ venit iure ordinario ex offi-
7 cio legationis, etenim tũc credit̃ legato de latere † exi
gente procurationẽ ipſam, adeo vt non cogat̃ literas
oſtẽdere, ꝙ quidem intelligendũ eſt in prouincia ſuæ
legationis, & ẽt extra prouinciam, quia poteſt exige-
re, & ei creditur ſine literis, ita poſt Hoſtienſ. declarat
Domini. à Sancto Gemi. in c. 1. col. pen. de offic. lega.
& ibi ſequitur Philipp Franc. col. 2. & in hac re diſcri
8 men eſt inter legatum de latere, & alios legatos, † qa
alius legatus, ſiue natus, ſiue miſſus, non exigit procu-
rationes in ſua ꝓuincia, niſi hoc hẽat in cõmiſſione,
* iuxta ſn̄iam * omnium Doct. in d. c. 1. de offic. legat.

Præterea ſecũdo loco concluſionẽ extẽdere lic po-
9 teris, vt ẽt ei fides habenda ſit in his † quæ illi coram
ſignificat, ad quem ſe fuiſſe miſſum aſſerit, ita tradidit
Fel. in c. quod ſuper his. col. 2. nu. 8. in fi. de fid. inſtr.

Tertiò amplia, vt ẽt credatur Cardinali legato in
10 his, quæ geſta ſunt corã eo, tanq̃ † coram legato, vt ſi
fabricatus fuiſſet proceſſus corã Cardinale, tunc enim
fides adhibetur de actitatis coram ipſo, ad id teſtis eſt
Bal. in l. ſi qua per calumniam. poſt nu. 5. ver. addo ta-
mẽ. C. de epiſ. & cler. Fel. in c. ſicut. de ſentẽn. excom.
ver. limita iſtam gl. vbi addit vnum, tunc fidem habe
ri dicto Cardinalis, ſi iureiurando cõfirmatum fuerit.
Bellam. dec. 183.

Quartò amplia, vt etiã credatur legato à latere in
11 his † quæ de conſuetudine ſolita ſunt concedi ipſi le-
gato de latere, licet non veniant in generali cõmiſſio
ne, vt obſeruauit Abb. in c. ad eminẽtiam. nu. 2. extra
de ſent. excommu. & ibi Fel. Abb. in c. quod etiam ſu-
per his. de fide inſtru.

Quintò amplia, vt ex cõſuetudine in Romana cu-
12 ria recepta fides habeat̃ † aſſertioni legati indiſtin-
ctè, ſic inquit gl. in clem. 1. in verb. reſeruaſſe. de ꝓba.
in fi. teſtatur ad id c. ſuper his. de fid. inſtru. ex mente
Io. Andr. ibi, & Abbatis. ita conſultus reſpondit Ale.
conſ. 106. nu. 13. lib. 2. & quod de conſuetudine dixi,
intelligas de ea, quę approbaretur, ſic intellexit Aret.
in c. cum à nobis. col. 3. ver. ſed certè. de teſtib.

Sublimita hanc prędictam ampliationem, vt locũ
13 tantum habeat in Cardinalibus, † quibus ordinariè
creditur in ſibi commiſſis à Papa, non aũt in alijs, ſic
confirmauit Bellamer. in conſ. 16. vbi dicit, ita vidiſſe
iudicari in curia per tres ſentẽtias definitiuas, teſtem
laudat Soci. conſ. 99. nu. 13. vol. 3.

Sextò amplia, ꝙ ſi Cardinalis aſſerat ſe habere mã-
datum ſuper ijs, quæ non ſolent venire in generali cõ-
miſſione, & ea exerceat, non oſtenſis literis mandati,
14 † ei credatur, dũmodo ſæpius tales actus exercuerit,
præſumitur enim habuiſſe mandatum, & valebunt
actus ratione cõis erroris, & præſumptæ voluntatis, vt
voluit Steph. Aufrer. in addit. ad Capel. Toloſ. q. 464.
nu. 2. nec abhorruit à mente Bal. in l. exemplo. in fin.
C. de probat. notat. c. ex literis. de reſtit. ſpol. Bal. in l. ſi
qua per calumniam. C. de epiſ. & cler. cui adhęſit Lu-
doui. Rom. in l. ſciendum. ff. de verb. obli.

Primò limita concluſionẽ non procedere in Cardi
15 nale aſſerente ſe habere cõmiſſionẽ in his, † in quibus
requirit̃ facultas peculiariter cõceſſa, quę non veniũt
in generali commiſſione, conſentiens eſt Bal. Imo. &
Fely. in hac re voluntas in c. quod ſuper his. col. 2. de
[illegible]
fide inſtru. & alio in loco ſcriptum reliquit Bal. in l. ſi
qua per calumniã, circa fi. C. de epiſ. & cle. id præterea
vnanimes plurimi ſcripſere prudentes. p̄ſertim Dom.
in c. 1. col. fi. de offi. leg. in 6. Spec. in tit. de leg. §. ſuper-
eſt videre, nu. 16. verſ. quidam tñ. quo in loco cõſulit
16 propterea, vt quicunq; à legato recepit † quod ad eũ
iure legationis non pertineat, ſiue fuerit diſpenſatio,
vel aliud, habeat ſub manu publica tenorem literæ, ꝑ
q̃ talis poteſtas ipſi legato eſt cõmiſſa ſpeciatim, arg.
comm, quæ habentur in c. cũ ex iniuncto. §. quod ſi
fortè. de hæret. Abb. in c. quod ad tranſlationem poſt
nu. 10. in fi. de offi. deleg. & in c. ad eminentiã. de ſent.
excomm. & Abb. in conſ. 94. in 2. dub. vol. 2. Paul. de
Caſt. in l. 1. C. de mand. Prin. & ibi Dec. col. 2. num. 18.
17 vbi † in reſeruatis ſummo Pontifici non eſſet creden
dũ Cardinali, latè Corn. cõſ. 155. in fi. vol. 1. Pari. cõſ.
2. col. 1. nu. 9. vol. 2. latè Cap. Toloſ. q. 463. itẽ ſummo Pon-
tifi. nu. 1. vbi in his, quæ requirunt ſpecialẽ cõmiſſionẽ
18 † non credit̃ in alterius præiudiciũ, gl. ſing. in c. ſicut.
de ſent. excomm. vbi Abba. poſt gl.

Sublimita hanc limitationẽ prędictam, qñ legatus
19 identidem huiuſmodi ſpecialia exercuiſſet † tunc. n.
ei crederetur, ſi nos credimus Fel. in c. cum in iure pe-
ritus. col. 4. de offi. deleg. hoc idem probauit Bal. in l.
exemplo. in fi. C. de probat. cui conſulendo albũ cal-
culum addidit Cald. in conſ. 2. titu. de offic. delega. &
hinc eſt, vt ſcripſerit Dec. in l. vnica. C. de mand. Prin-
cip. ſupradicta non procedere, quãdo legatus eſſet in
quaſi poſſeſſione exercendi reſeruata.

Secundò limita, vt nulla fides habeatur Cardinali
20 aſſerenti ſe delegatum † ſeu cauſam ſibi commiſſam
viuæ vocis oraculo, ſic à iuris Pontificij Principibus
traditum eſt, vt ab Inno. in c. cum olim. 3. de priuileg.
Ant. de Butr. Imo. & Fel. in d. c. quod ſuper his. col. 2.
in fin. & ſeq. Abb. in c. præterea. col. 2. de dilat. Capel.
Toloſan. q. 464. nu. 1. in prin.

Tertiò limita, vt nõ credatur Cardinali in his, quæ
21 tertij præiudicium † concernunt, ſic fuit conſtitutum
in Capel. Toloſ. d. q. 464. & ibi apoſtil. quod quidem
multi tũ profitendo, tum ẽt conſulendo docuere. vt
Pariſ. conſ. 136. col. 3. nu. 31. vol. 4. Aymo Crau. conſi.
104. col. 1. nu. 5. Abb. in c. ſicut. de ſenten. excomm. &
in gl. q̃ gl. pro notabili ad hoc refert, & ſequitur Dec.
in c. cauſam quæ. ad fi. de offi. deleg. tradit Iaſ. in l. cũ
filiusfamiliàs ſtichũ. in prin. col. pen. ad fi. ver. quia ẽt
Cardinali. ff. de verb. obli. & latius in repetiti. l. admo-
nendi. nu. 189. verſ. adde ẽt, ꝙ dicto Cardinalis. ff. de
iureiur. Abb. in conſ. 94. in 2. dubio huc ſpectat, quod
* conſuluit Alex. conſ. 112. lib. 7. nu. 2. vbi * cõi mente
ab oĩbus eſſe probatũ tradit, & cõſulendo ſenſit Curt.
Iun. cõſ. 61. col. 5. nu. 13. in fi. Corn. cõſ. 155. in fin. vol.
1. Bar. in l. diuus. ff. de cuſto. reor. Dec. cõſ. 463. in cã q̃
nomine cameræ, nu. 10. verſ. & alicui cũ Cardin. l.

Ex hoc illud exijt, vt non credat̃ ſummo Pontifi-
22 cio † aſſerenti ſe habuiſſe commiſſionem viuæ vocis
oraculo à ſummo Põtifice, ita deciſum fuit in Capel.
Thol. d. q. 464. cuius ſn̄iæ ſubſcripſit Gozad. conſ. 41.
col. pen. nu. 5. ſecus vero in his, quæ principaliter non
inferunt præiudiciũ, vt notat Ang. in conſ. 18. & in
l. quæcunq;. §. fin. ff. de publ. Dec. in l. 2. col. pen. C. de
mand. Princip. Diuerſam ſn̄iam vident̃ tenuiſſe DD.
de Rot. in vna Romana inter canonicos, & beneficia
tos Sancti Petri coram Contareno anno 1540. menſis
Octobris, vt annotauit Put. deciſ. 3. lib. 1. circa t. de ꝓ-
bat. quo in loco ſcriptum reliquit, quod Cardinali aſ-
ſerenti aliquid in præſentia Papa credendũ ſit, etiam
vbi ageretur de præiu. tertij citat Inn. & Fely. in c. ſup
his. de fid. inſtru. & alios, quos videre poteris.

Quarto limita cõcluſionẽ, vt nulla fides adhibeat̃
23 dicto Cardinalis † aſſerẽtis aliquẽ eſſe ſuũ familiarẽ,
ea de cã, vt de ipſius beneficijs poſſit diſponere, ita te-
nuit Sarnen. in reg. de impetrat. per obitũ Card. q. 13.

Quod verò pertinet ad concluſionẽ obſerues tum
maximè

Digitized by Google

maximè credendũ eſſe Cardinali aſſerenti de cõmiſ-
ſione ſibi facta à Pontifice Maximo, quãdo ſummus
24 Ille Pontifex eſt præſens† ad quem facilè confugere
quiſque poteſt, quia tunc non eſt præſumendum ipsũ
mẽtiri, ſic permultis placuit, vt Imol. in d. c. quod ſu-
per his. & ibi Fel. col. 3. de fid. inſtr. latè proſiçendo, &
conſulendo tradit Iaſ. in repet. l. admonendi, nu. 189.
de iureiur. & in conſ. 145. col. 2. vol. 4. & in conſ. 104.
col. 1. & ſeq. vol. 1. Barb. in tract. de præſtan. Card. in 2.
par. in 1. q. facit Gram. conſ. 54. nu. 1. Pariſ. cõſ. 11. nu.
117. col. fi. & conſ. 132. nu. 20. col. pen. vol. 4.

Quorum conſenſus Dec. non deterruit, quin id ip-
ſum apertiſſimè reprobarit in l. 1. col. 2. de mãd. Prin-
cip. nu. 6. confirmat id auctoritate Bart. in l. prohibi-
tum C. de iure fiſc. lib. 10.

Cuius ſnīæ maiorem in modum concinit illud, nã
25 gratia Papæ, vel Principis† non probatur, niſi p ſcri-
pturam, vt aſſerit Bella. deci. 746. licèt obſeruet. & cũ
multis per nos allegatis in ſuperiori cõcluſione, cum
ageremus, quomodo probaretur capellania honoris,
& in concluſione, gratia, infra diſcutiẽda. l. vnica. C.
de mand. Princip. Bart. in l. vni. C. de ſuperind. lib. 10.
hoc tamen locum nõ habet, quãdo Princeps in eadẽ
ciuitate moratur, tum enim ſine vllo negotio mãda-
ti exemplum habere poſſumus, vt voluit Spec. tit. de
probatio. §. videndum. verſ. auditorib. quem refert, &
ſequitur Rom. in l. ſciendum. ff. de verb. oblig. Iaſ. in
conſ. 145. col. fi. vol. 4. & in l. ex quacũq; col. 1. in fi. ff.
ſi qs in ius vocat. non ier. Bal. in l. aliqñ, q. 4. ff. de offic.
pſid. Gram. cõſ. 54. nu. 17. & Gram. dec. 36. n. 26. & 27.

Vbi ampliant hanc doctrinam vſq; eo procedere,
vt etiam magiſtratui crederetur, etiam cum maximo
26 præiudicio tertij † quãdo Princeps, vel ſuperior eſſet
in illo loco præſens, quem vide d. deciſ. 36. nu. 26. &
27. & conſ. 54. nu. 17.

De materia aũt legati à latere agemus plenius in cõ
cluſione, legatus, vbi ꝓpria eſt huius argumẽti ſedes.

Huc quàm plurima poſſem in mediũ afferre, quibus
cõcluſionem, cum ampliare, tum etiam limitare mi-
hi eſſet integrum. Verum Ant. Gabriel. me hoc one-
re leuauit, hæc enim doctiſſimè proſequutus eſt in ti-
tulo de probatio. concluſ. 3. quæ omnia huc tranſcri-
bere ſuperuacaneũ duxi, te igitur lector illuc reijcio.

CONCLVSIO CCLXIX.

ARGVMENTVM.

Cardinali in quibus, & quomodo credatur.

SVMMARIVM.

1 *Cardinali in his creditur, quæ aguntur coram eo in cauſa ſibi commiſſa.*
2 *Cardinalibus duobus iuratis teſtibus maior adhibetur fides, quam ſeptuaginta alijs.*
3 *Cardinalis aſſertioni non ſtatur, quando aſſerit quid vt teſtis.*
4 *Cardinali non creditur in iudicio deponenti ſine iuramẽto præmiſſo.*
5 *Cuicunque viro bono quantacunque ſit vitæ integritate non creditur ſine iuramento.*
6 *Cardinalis aſſertiones, ſeu cuiuſuis viri boni, licèt plenam probationem non faciant, inducunt tamen quandam præſumptionem.*
7 *Cardinali creditur, cum alium habet conteſtem.*
8 *Cardinalis aſſertioni in iudicio etiam ſine iuramento fides adhibetur, dummodo nihil contra obijciatur.*
9 *Inſtrumento notarij imperialis ſtandum eſt, ſi contra illud non opponitur.*

1 Cardinali fidẽ adhiberi in his, quæ agun-
tur coram eo† in cauſa ſibi cõ-
miſſa, decidit Bella. deciſ. 181. aſſertioni. DD. de Rot.
deciſ. 714. aliàs 54. nota quòd nõ creditur, in antiq. de
prob. & in deciſ. 96. aliàs 5. nota, ꝙ reſeruationũ. in fi.
eo. ti. de prob. c. cũ dilectus, de accuſ. & ibi gl. in verb.
hodie autem, gl. in c. ſicut nobis. in verb. alio modo.
de ſent. excom. & eſt contextus in c. cum olim. cũ ibi
notat. de priuil. & videas ea, quę in ſuperiori cõcluſio
ne dicta ſunt in ampliationibus, cui alludit illud Bal.
2 dictũ in l. iuſiurãdum. C. de teſtib. † ꝙ duobus Cardi-
nalibus iuratis maior adhibetur fides, quã 70. alijs te-
ſtibus, vt retulit Fel. in c. ſicut. nu. 4. de ſent. excom.

Limita primò, concluſionẽ non procedere, quãdo
3 Cardinalis quid aſſerat vt teſtis, nam tunc† eius aſſer-
tioni non ſtatur, ſic traditum eſt à Bellam. deciſ. 628.
Cardinalis, & deci. 629. nulli etiam, vbi ait, nulli cre-
di, etiam ſi eſſet Romanæ eccleſię Cardinalis. l. iuſiu-
rãdi. C. de teſtib. c. tuis. c. nuper. cum ibi notatis. c. etſi
Chriſtus, extr. eod. tit.

Secundò limita, concluſionem vſq; eo non proce-
4 dere, vt nec etiam† credatur Cardinali in iudicio de-
ponenti, ſine iuramẽto pręmiſſo, vt placuit Io. Crot.
tract. de teſtib. par. 7. nu. 1. arg. l. iuſiurandi. C. de teſti.
c. cum olim. verbo quærendum. de priuileg. c. tuis, ex-
tra de teſt. Panor. in d. c. cum olim. nu. 5. qui hanc do-
5 ctrinam extendit etiam in quocunq; viro bono† quã-
ta maxima ſit vitæ integritate, vel quantuncunq; be-
ne audiat etiam in fauorem eccleſiæ, vt voluit Abb.
d. loco, & c. nuper. extra de teſtib.

Primò ſublimita hanc limitationem, quòd quãuis
depoſitiones Cardinalis, ſeu cuiuſuis viri boni pro-
bationẽ plenam non faciant, tñ inducunt aſſertiones
6 prædictorum† quandam pręſumptionem, ſic docuit
idem Abb. d. loco nu. 6. & ita intelligit Abb. ibi. Inn.
in d. c. cum olim. cum dicit, aſſertionibus Cardinaliũ
credendum eſſe, intelligi debere quoad quandã præ-
ſumptionem inducendam, non autem quòd plenam
fidem faciant, hoc probat per d. c. cum olim. vbi ſum-
mus Pontifex põderat dicta teſtium, vltra depoſitio-
nem Cardinalium, quibus ſuffragatur, quod in hanc
rem fuit obſeruatũ in c. cum à nobis. de teſtib. & c. ꝙ
ſuper de fid. inſtr. quem vide.

7 Secundò ſublimita† niſi aliũ habeat conteſtẽ, nam
tunc creditur Cardinali, vt ait Bellam. deciſ. 728.

Tertiò ſublimita, vt fides habeatur Cardinalis aſ-
ſertioni in iudicio, etiam ſine iuramento, dummodo
8 † nihil contra obijciatur, iuxta ſententiam eiuſdem
Bellam. in deciſ. 540. ſi pars, vbi in ſimili, ſi nõ oppo-
9 nitur contra inſtrm notarij Imperialis† ſtandũ eſt ei,
adeò vt nec iudex debeat requirere ꝓbationẽ nota-
riatus, litterarum, & ſigni, poſtquam pars nõ opponit.

CONCLVSIO CCLXX.

ARGVMENTVM.

Caſtrum vt probetur alicuius vrbis eſſe ter-
ritorij, & cum ſit intermedium duarũ ci-
uitatũ, cuius præſumatur, & an illud poſ-
ſidens prædiorum adiacentium poſſeſſio-
nem habere cenſeatur.

SVMMARIVM.

1 *Caſtrum eo ipſo probatur eſſe territorij alicuius ciuitatis, quod ſubijt onera illius, vel ibi perſoluit collectas.*
2 *Caſtrum duabus ciuitatibus interiacens in dubio præſumitur eſſe iuriſdictionis illius, cui eſt magis propinquũ.*
3 *Caſtrum, vel villa intelligitur in dubio eſſe de iuriſdictione magis adiacentium, niſi aliud oſtendatur.*
4 *Vicinitas, & aptitudo ſunt dominij argumenta.*
5 *Ad Principem ſolum ſpectat de finibus tractare, & non ad alium.*

6 Vicinitas

6 *Vicinitas, vel longinquitas quare non efficiat, vt præſumatur locum eſſe magis vnius, quàm alterius.*
7 *Caſtri poſſeſſionem habens non cenſetur etiam poſſeſſionem habere prædiorũ, ſeu aliarum rerum à caſtro pẽdentiũ.*
8 *Caſtri, qui poſſeſſionem habet, prædiorum adiacẽtiũ non cenſetur poſſeſſionem habere, quando ſunt res ſeparatæ.*
9 *Poſſeſſio iuris canonicalis, vel præbendalis, non extenditur niſi ad apprehenſa, & poſſeſſa.*
10 *Poſſeſſionem vnius fundi nomine præbendæ, vel decimæ accipiens, acquirit poſſeſſionem generalem in iuribus, nõ autem in corporalibus.*
11 *Caſtri poſſeſſione apprehenſa acquiritur omnis iuriſdictio etiam in cohærentibus ad caſtrum.*
12 *Qui per partem itineris it, totum ius vſurpare videtur.*
13 *Poſſeſſione apprehẽſa vnius rei, cẽſetur acquiſita poſſeſſio aliarũ rerũ, cũ agitur de acquiſitione iuris vniuerſalis.*
14 *Acquiſitio partis, quæ ab ipſo toto diuelli nequit, ratione indiuiduæ rei extenditur ad totum.*

Caſtrum probari eſſe territorij alicuius ciui-
tatis eo ipſo, quòd ꝓbetur, illud ſubijſſe onera illius
1 ciuitatis † vel ibi perſoluiſſe collectas, traditum fuit à
Caſſan. de conſuetudine Burgũdiæ. tit. des iuſtices, &
droict. §. 1. verſ. multa alia. nu. 10. 11. & 12. fol. 23. col.
2. quod etiam sẽſit Bal. in l. data. in 16. col. C. q accuſ.
non poſſ. ver. ſuper iſta cadit teſtimonium, idem Bal.
in l. 3. C. de natural. liber. eundem Bal. refert & ſequi-
tur Alex. conſ. 43. incip. de celerrima expeditione re-
quiſitus. in fi. nu. 3. in 1. vol. ita etiã tenet Fel. in c. cum
Bertol. in pen. col. ext. de re iud. per tex. in §. ſi quis ex
qualibet. auth. quibus modis natura. effici. ſui. collat.
7. & huc reſpexit Bar. in conſ. 42. Viſa inquiſitione fa-
cta contra Franciſcum Vecennium de Aſſiſio. in fin.
vbi inquit, quem dici eſſe de tali porta, vbi vocatr ad
munera, & eſſe de Aſſiſio, & ibi vocari ad munera.

Præterea ex propinquitate illud optimè probare po-
terit, etenim caſtrũ, quod duabus ciuitatibus interia-
2 ceat † in dubio præſumi eſſe iuriſdictionis illius, cui
magis eſt propinquum, docuit Hieron. de Monte in
tract. de finibus regẽd. c. 83. nu. 2. quod etiam proba-
uit Mart. Lau. in tract. de Caſtellania. in 7. q. argum. l.
adeo. §. inſula. ff. de acq. rer. dom. §. inſula. Inſt. de rer.
diuiſ. & habetur per Parid. de Put. tit. de feud. reinteg.
in c. an ſi Dominus Baroniæ, nu. 4. pag. 107.

Iſtis conſonanea ſunt, quæ memoriæ mandauit
Alex. in apoſtil. ad Bart. in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda.
nu. 3. in addit. quæ incipit, Guliel. de Cuneo. ff. de pig.
act. vbi habetur, vt cum diſputetur de iuriſdictione,
3 ſeu confinibus caſtri, vel villę † intelligantur in dubio
eſſe de iuriſdictione magis adiacentiũ, niſi aliud oſtẽ-
datur, prout ẽt voluit Bal. in c. cum olim. de preſcrip.
nu. 1. per text. in d. c. olim. verbo, adiacentibus.

4 Cuius ratio eſt, quia vicinitas † & aptitudo ſunt do-
minij argumentá, vt ſcriptũ reliquit Bal. in c. cauſam
col. 3. verſ. item dicit Inn. de probat. & idem tradidit
Hier. de Monte d. loco nu. 3. vel ſecundùm Cal. conſ.
90. incip. quia iſta. q. nu. 16. quando caſtrum locatum
eſt in confiniis duorum territorium, & dubitetr, cuius
5 ſit, confugiendum erit ad Principem, † quia ad eum
ſolum ſpectat de finibus tractare, & non ad alium, ita
ſenſit Alber. de Roſate in l. ex quacunque. ff. ſi quis
ius dicent. non obtemp.

Contraria tamen in hac re fuit mente Brun. in cõſ.
109. nu. 3. dicens, vicinitatem, vel longinquitatem nõ
6 efficere, vt præſumatur, locum eſſe magis vnius † quã
alterius, quia conſtat aliquas ciuitates longa, & latio-
ra habere territoria, & aliquas parua, & anguſta, ali-
quas verò nulla, per ea, quæ animaduerſa fuere in c.
fœlicis. §. ciuitas. de pœnis. lib. 6. prior tamen ſenten-
tia propius ad veritatem accedit, ad id tamen conſu-
las ſupradictam concluſionem noſtram, bona intrà
fines, cum concluſione ſequenti.

Iſtis igitur rationibus adductus, ſi quis caſtrũ alicu-
ius eſſe territorij probauerit, nõ cõtinuò ꝓbatum erit,
vt cũ caſtri poſſeſſionẽ habuerit, prædictorũ adiacẽ-
tium poſſeſſionẽ habere cẽſeatur, cũ caſtri poſſeſſio-
7 nẽ habentẽ † non cenſere ẽt habere poſſeſſionẽ ꝑdio-
rum, ſeu aliarum rerũ à caſtro pendentiũ, conſuluit
Iac. Mandel. conſ. 78. nu. 12. & 13. ſentit Bart. in l. 3. in
fi. prin. verſ. aliàs ſi ille nõ traderet, &c. ff. de acq. poſs.
prout clarè tradit Innoc. ad quẽ Bart. ſe remittit. in c.
dilect. col. 1. in fi. de capel. monach. & in c. dilecto. in
fi. de offic. Archid. per reſponſum Celſi in l. q meo. §.
fi. ff. de acq. poſs. atq; reſpondit Alex. in conſ. 43. de ce-
lerrima expeditione. nu. 1. vol. 1. quod & latè conſul-
tus reſpondit Burſ. conſ. 46. num. 26. quo in loco citat
Dec. Pariſ. Crau. Ruin. Cur. Iun. Brun. & quàm plures
* alios ab eo ibi congeſtos, vbi etiam * communẽ dicit.
8 Intellige iſtud poſtremũ tum maximè ꝓcedere † qñ
ſunt res ſeparatæ, vt tradidere gl. in d. l. 3. in princip. in
verb. quẽlibet. in fi. Alex. ibi nu. 22. Andr. de Iſer. in c.
1. in ead. col. in tit. quid ſit inueſt. per l. qui abſentem.
in fi. ff. de acq. poſs. per l. 1. §. veteres. ff. d. tit. Rot. deci.
277. ex quib. in nou. verſ. ſed quãtum. vbi dicitur, poſ-
ſeſſionẽ iuris canonicalis, vel præbendalis, non exten-
9 di ad alia † niſi ad apprehenſa, & poſſeſſa, quia vt in-
qt Pau. in l. 3. §. 1. ff. de acq. poſ. in reb. ſeparatis, & cor-
poralib. ſeu diuiſibilib. tantùm acquiritur, quantum
apprehenditur, iuxt. ſentent. Dyn. in c. 1. de reg. iur. in
6. Bal. qui ſequitr d. Dyn. in l. 2. col. 2. verſ. ſuper tertio
puncto. C. de ſeruit. & aq. dicẽs eum, qui accipiat poſ-
ſeſſionẽ vnius fundi nomine præbendæ, vel decimæ
10 † acquirere poſſeſſionẽ generalem in iuribus, nõ aũt
in corporalibus, in quibus corpora in ſpecie cõſiſtũt,
& vltra ſuos limites non extendunt. l. fi. C. de præſcr.
long. temp. cuius pronunciatum profitẽdo ſequutus
eſt Anch. in c. 1. in 2. q. de reg. iur. in 6. Mil. in ſuo re-
pert. verſ. poſſeſſio rei, & latè tradentẽ conſulas An-
char. in regul. ſine poſſeſſione. col. 19. de reg. iur.

Iſtud vltimo loco dictum ſic velim limites, vt non
11 habeat locum quoad iuriſdictionem, † nã apprehẽſa
poſſeſſione caſtri ab eo, qui habebat iuriſdictionem,
q is voluit in me transferre, acquiro oẽm iuriſdictio-
nẽ, ẽt in cohærentibus ad caſtrum, vt docuit Alex. in
d. l. 3. nu. 22. ſub fi. ff. de acq. poſſeſ. per l. ſi ſtillicidij. §.
12 fi. ff. quemadm. ſeruit. amitt. vbi cauit Paul. cum † qui
per partẽ itineris it, totũ ius vſurpare videri, hoc idem
multis alijs placuit, vt Bar. in d. l. 3. ff. de acq. poſ. Ang.
in l. 1. §. ſi quis hoc interdictum, cum §. ſequen. ff.
de itin. actuq; priu. & vidè latè Alex. d. loco ſupra
alleg. nu. 23. cum aliquot ſequentib. ſed hæc tradentẽ
latius conſulas Old. conſ. 121. per totum, & conſ. 11.
Lud. Rom. conſ. 444. nu. 3. & 5. Franc. Aret. conſ. 119.
Bal. conſ. 482. lib. 4. & conſ. 71. lib. 1.

Secũdò limita ſecus eſſe in corporalibus, vt ſerui-
tutibus, vel iuribus vniuerſalibus, ſic profitendo ſcri-
pſit Præpoſ. in c. 1. col. pen. quid ſit inueſtitura, vbi cõ-
cludit, quod cum agatur de acquiſitione iuris vniuer-
13 ſalis, apprehenſa poſſeſſione vnius rei † cenſetur acq-
ſita poſſeſſio aliarum rerum, confirmat id per ea, quæ
obſeruauit Inn. in c. in literis. de reſt. ſpol. Iaſ. in l. 3. in
princ. ff. de acq. poſ. & ibi Alex. d. loco, nu. 23. ac Bart.
quoque per l. quotiens. ff. de ſeruit.

Accedat huc, quod vbi præſcribitur, vel acquiritur
pars, quæ ab ipſo toto diuelli nequit, tunc præſcriptio
14 † vel acquiſitio partis extẽditur ad totum ratione in-
diuiduæ rei, per id, quòd notat Innoc. in c. cum in tua
de decim. & per eundem in c. dilectus. de capel. mo-
nach. ita notat Corſet. in cap. bonæ. 2. in apoſtill. ad
Abb. ſuper 3. notab. de poſtulat. prælatorum. arg. l. ſi
ſtillicidij §. fi. cũ l. ſeq. ff. quemadm. ſeruit. amitt. Feli.
in c. auditis col. 2. in 4. declaratione, de præſcrip. Mil.
in repert. in verbo poſſeſſio rei corporalis, quæ alle-
gat. c. fi. col. 48. ver. reſtat vltimo videre. extra de cau-
ſa poſſeſ. & propr.

Verùm fuſius de hac re dicetur in cõcluſione probanda, & in concluſione, poſſeſſio, infra, quæ tibi, lector, ſi opus erit, videnda erunt.

CONCLVSIO CCLXXI.

ARGVMENTVM.

Caſum fortuitum quis probare cogatur.

SVMMARIVM.

1 *Caſum fortuitum allegans, illum probare debet.*

2 *Caſum fortuitum tam actor agens, quàm reus excipiens probare habet.*

3 *Caſus plerunq; contingere ſolet culpa eius, qui ad cuſtodiam tenetur.*

4 *Caſus eſt quid facti.*

5. *Caſum fortuitum probare debet, vbicunque quis tenetur ad cuſtodiam ratione officij, ſiue publici, ſiue priuati.*

6 *Caſum fortuitum allegans, non ſolum illum probare debet, ſed ſe omni culpa caruiſſe.*

7 *Caſum allegans, de culpa tenetur, non probato, quod culpa caruerit.*

8 *Caſus qui ſine culpa præcedente euenire non conſueuerit.*

9 *In caſibus, qui regulariter ſine culpa euenire ſolent, probata amiſſione, caſus præſumitur, niſi culpa probetur.*

10 *Caſus fortuiti quandoque facto naturæ, quandoque facto hominis dicuntur contingere.*

11 *Conductori, pecudum aſſerenti eas ſibi fuiſſe abactas, credendum non eſt, niſi probauerit caſum furti.*

12 *Aſſerenti amiſiſſe pecuniam, & ex hoc non potuiſſe impertire ſociis, credendum non eſt, niſi probet caſum fortuitũ.*

13 *Caſus fortuitus per iuramentum probatur, concurrente qualitate perſonæ arbitrio iudicis.*

14 *Caſus ſuperueniens, vt quis citatus comparere intra terminum ſibi aſſixum non poſſit, probatur per iuramentum.*

15 *Caſus ſuperueniens, vt citatus comparere non potuerit, relinquitur arbitrio iudicis.*

16 *Caſus fortuitus non poteſt ſolo iuramento probari, quando quis vult ſe excuſare propter ipſum, cui ratione contractus tenebatur.*

17 *Caſus per iuramentum probare poteſt, qui non tenetur ex contractu.*

18 *Actor allegans caſum pro fundamento ſuæ intentionis, aliter, quàm per iuramentum illum probare debet.*

1 Caſum fortuitum allegantem † debere illũ probare, teſtis eſt Paril. in conſ. 1 ,6. nu. 2. & 3. vol. 4. Bart. Alex. Bald. & alij in l. ſi quis ex argentarijs. an verò. ff. de edendo. vbi dixit Bart. tam in actore agente, quàm in reo excipiente id procedere,

2 † cum vtriuſq; intentionis fundamentum ſit, cui accedit Franc. Aretin. conſ. 85. poſt num. 14. verſ. præterea dato, quod in principio locationis, & idem reſpõdit Alex. in conſ. 58. circa primum quæſitum. nu. 6. vol. 1. Afflict. in l. ſi creditor. nu. 2. C. de pact. & habetur. §. fi. inſt. quib. mod. re contrah. oblig. reſpõdit Bal. cõſ. 476. factũ tale, eſt col. 2. nu. 2. lib. 1. & ſenſit Ang. in l. eum qui. § itẽ. ff. commod. Bart. & alij in l. ſi credi tor. C. de pig. act. Corn. conſ. 105. nu. 1. lib. 1. & conſil. 318. eo. vol. Rom. conſ. 395. vt res clarior. per totum. Dec. in conſ. 552. nu. 7. Gozadin. conſ. 63. nu. 2. Socy. in conſ. 24. nu. 4. lib. 1. Anch. conſ. 316. nu. 4. Bart. conſ. 93. num. 4. vol. 3.

3 Nec id ratione caret † nam plerunque caſus eius culpa contingere ſolet, qui ad cuſtodiam tenetur, ſic Vlp. in l. cum duob. §. damna, quæ. ff. pro ſoc. §. præterea. Inſt. quib. mod. re contrah. oblig. Barthol. Cæpol. conſ. 18. ſtatutum Vincentiæ. col. 2. ſatis lime. Corn. conſ. 28. nu. 4. [illegible] in hac conſultatione. lib. 3. §. effracturæ. ff. de offic. præf. vigil. Itẽ † quia caſus eſt, quid
4 facti, & facta non præſumuntur, niſi probentur, vulgata l. in bello. §. facti. ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.

Primò amplia concluſionem procedere, vbicunque quis tenetur ad cuſtodiam ratione officij ſiue publi-
5 ci † ſiue priuati, vt reſpondit Nat. conſ. 79. nu. 2. vol. [illegible]

Secundò amplia, vt non ſolùm debeat probare caſum fortuitum, qui illum allegat, ſed & ipſe etiam
6 probare cogatur † omni culpa caruiſſe, ita ſinc docuere Bart. Alex. & Iaſ. in l. ſi quis ex argentarijs. §. an verò. ff. de edend. Paril. d. conſ. 1 ,6. nu. 5. vol. 4. quo non probato præſumptio eſt culpam præceſſiſſe talem ca-
7 ſum, quo caſu tenetur caſum allegans † de culpa. l. ſi creditor. l. creditor. l. ſi nulla. C. de pig. act. l. cũ duob. §. de damna. ff. pro ſoc. l. ſi vẽdita. ff. de peric. & comm. rei vend. canoniſtæ in c. ex. de commod. & habetur in §. quod ſi fuerit. Inſtit. de emp. & vend. Bart. in l. ſi vt certo. §. ſed interdum. ff. commod. Corn. conſ. 108. in princ. vol. 1.

8 Limita, vt procedant præfata in his caſibus † qui ſine culpa præcedẽte faciliè euenire nõ conſueuerũt, vt in furto, incẽdio, fuga ſeruorum, vel aliorũ, qui dubuerunt cuſtodiri, ſecus in iis, qui ſine culpa regulariter euenire ſolent, vt vis hoſtium, impetus aquarum, & ſimilia, in quibus probata amiſſione, pſumitur ca-
9 ſus † niſi culpa probet. Bart. in d. l. ſi quis ex argentar. §. an verò hæredi. nu. 4. cũ quo Ang. Fulg. Abb. & alios ſimpliciter tranſire fidẽ facit ibi Iaſ. col. fi. & inter cõmunes opiniones refert Franc. Turza. concl. 185. nu. 23. in fi. cũ ſeq. Vnde poſſe in materia colligi aliquorum iuriũ declaratione dicebat Bello. §. itẽ is cui. nu. 11. Inſt. quib. mod. re con. ob. Salic. in l. ſi creditor. nu. 2. C. de pig. act. & in l. quæ fortuitis. C. eo. ti. vbi tamẽ
10 ait † quod iſti caſus fortuiti dupliciter dñr cõtingere, quandoque facto naturæ, quãdoq; facto hominis, vt per eũ.

Ex hac concluſione inferas, quod ſi conductor pecudum aſſeruerit, eas ſibi fuiſſe abactas, ei credendũ
11 non ſit † niſi probauerit caſum furti, ita reſpondit Alex. conſ. 118. vol. 1. & conſultus eſt Bertr. conſ. 98. nu. 4. vol. 3. Quòd intelligere debes, ſi deponat de identitate pecudũ, vt tradit Bar. in l. Senatus. ff. de accuſat.

Secundò infertur, vt aſſerenti amiſiſſe pecuniam, & ex hoc non potuiſſe impertire ſociis, nõ ſit credẽ-
12 dum † niſi probet caſum fortuitum, vt docuit Socy. conſ. 24. nu. 40. vol. 1. & ſcripſit Bald. in l. ſi creditor. C. de pignor. actio.

Ille igitur, qui caſum fortuitum allegauerit, illud probare debebit, ſed inueniẽdæ ſunt rationes, quibus id poſſit probari. Caſum ideo fortuitum probari per
13 iurm † concurrente qualitate perſonæ arbitrio iudicis voluere Bart. Alex. & Iaſ. & ſimul * omnes ſcribentes in l. non exigimus. §. quod diximus. ff. ſi quis caut. vbi dicitur de caſu ſuperueniente; vt quis citatus cõparere intra terminũ ſibi aſſixum nõ poſſit, talis enim
14 caſus † probatur per iurm. idem Bar. ſcripſit in l. ſcire. §. ſufficit. ff. de excuſ. tut. tradit Alex. in l. 2. §. quod diximus. ff. ſi quis caut. & eſt conſultus conſ. 51. vol. 2. ſcripſere Doct. in l. ſi quis fundum. §. imper. ff. locati. voluit Bald. in l. teſtem. C. de teſtib. & in l. ſicut. C. de fid. inſt. prodidit Abb. in c. 2. de depoſ. & conſuluit Alex. in conſ. 58. circa primum quæſitum, nu. 6. vol. 1. ide Bart. in d. § quod diximus. ff. ſi quis caut. late Cor. conſ. 318. nu. 3. & 4. lib. 4. qui plurimos ibi cumulat. Rom. conſ. 295. incip. vt res clarior. Archid. c. 1. poſt
15 nu. 1. de dol. & contum. in 6. vbi dicit † id arbitrio iudicis relinquẽdum, conſiderata qualitate perſonæ, & honeſtate, & modo impedimenti, fama, & alijs adminiculis, & inſpecta difficultate probationum. Marſil. de minor. §. plurimum quoq; nu. 67. ff. de q. Alex. vbi teſtatur de * communi. d. §. quod diximus. nu. 1. & 2.

16 Limitabis illud poſtremum non procedere † quando quis vult ſe excuſare propter caſum fortuitũ, cui ratione contractus inniti tenebatur, nã tunc non põt hoc ſolo iuramento probari, ſed tamẽ in pdicta concluſio hẽt locum, quando quis non tenebatur ex cõ-
17 tractu, nam † tunc ſufficit iurm, vt auctor eſt Bar. in l. ſcire

Digitized by Google

ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excuſ.tut. qui allegat. gl.
in l.ſi.C.de fid.inſtr.Spec.ponit iſtam quęſtionem.tit.
de appell.§.nunc breuiter.ver.quod ergo. vbi in hāc
deſcendit ſententiam inſpecta qualitate perſonę, pro-
cedere concluſionem, cui adhæſit. Cuman.in l.2.§.
quod diximus.ff.ſi quis cautio.quod Bart. d. loco ſu-
pra citato dicit menti eſſe tenendum.

Id verò,quod diximus,eum qui non tenetur ex cō-
tractu,poſſe caſum per iuramentum probare, intelli-
gēdum eſt procedere in reo,qui ſolùm iudicis officio
tenebatur,ſecus in actore, qui allegās caſum pro fun-
18 damento ſuę intentionis aliter † quam per iuramen-
tum illum probare debet.ſic ſcripſit Salic.l.ſi.num.6.
C.de fid.inſtr.& ante eum docuit Bartol.in d.l.ſi quis
ex argentarijs.§.an verò hæredi.nu.1.& ſeq. vbi ma-
nifeſtiſſimis probationibus cogi probare rem amiſiſ-
ſe,ait per tex.in l.ſi creditor.C.de pig. actio.

CONCLVSIO CCLXXII.

ARGVMENTVM.

Caſus naufragij,furti,& ſimiliū debent probari, & quo pacto.

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuiti,naufragij,rapinæ,& ſimiles non præſumun-tur,niſi probentur.*
2 *Caſus naufragij probandus eſt ab eo, qui illud propoſuit, & per teſtes commodè probari poteſt.*
3 *Caſus manifeſti perfectam requirunt probationem.*
4 *Teſtes de caſu in loco,vbi incidit,examinari debēt, & eorū depoſitiones faciunt poſtea fidem coram iudice legitimo.*
5 *Examinatio teſtium contra rapientem ex naufragio fieri poteſt in loco naufragij, & probat.*
6 *Caſum,vbi quis patitur, ibidem curare debet examinādos teſtes,qui poſtea fidem facient coram iudice ſuo.*
7 *Teſtes in loco non apto examinari poſſunt, vbicunque neceſſitas imminet propter periculum mortis,vel abſentię in loco longinquo.*
8 *Teſtes de caſu poſſunt etiam examinari ſuper articulis à iudice repulſis,& reprobatis.*
9 *In examinatione teſtium ſuper caſu non eſt neceſſe citare partem,quæ fortè loci longinquitate diſiuncta eſt.*
10 *Caſum probare ſatis eſt ex naturali iuſtitia, non attenta ſolemnitate ciuili.*
11 *Caſum naufragij probare intendens, probare debet intra annum, quia poſt non eſt audiendus,*
Mercator rationem reddere debet omni anno, ibi.
12 *Mercatores,ſi aſſerant ſe damnū ſuſtinuiſſe furti,vel naufragij,aut ſimiliū, debent facere de hoc fidē intra annū.*
13 *Omnes exceptiones ſunt perpetuę,etiamſi actio ſit annalis.*
14 *Suſceptor ſpecierum publicarum tenetur de earum amiſſione,niſi intra annum caſum probauerit.*
15 *Familiares,& domeſtici in ſubſidiū admittuntur in probatione caſus fortuiti per teſtes facienda.*
16 *Domeſtici teſtes recipiuntur, vbicunque veritas aliter haberi non poteſt.*
17 *Caſus furti probari poteſt per coniecturas, præſumptiones, & veriſimilitudines,quæ alias non eſſent validæ ad plenam probationem.*
18 *Caſus clandeſtini,& occulti per coniecturas probantur.*
19 *Caſus furti, vel pignoris ſubrepti quomodo probetur.*
20 *Clamor, ſeu vociferatio nocturna contra latrones, vbi aliud veſtigium non apparet, non probat furtum.*
21 *Caſus furti ſi pbādus eſt,hoc permittit dēt iudicis arbitrio*
22 *Furtum qua ratione probetur,vide remiſſiuè.*

1 Caſum fortuitum,naufragii,rapinæ,& ſimi-
lia non præſumi†niſi probentur,do-
cuit Abb.in c.ſi vero.1.nu.8.de ſent.excōm.Dec.cōſ.
552.nu.7.per text.in l.ſi creditor.C.de pig. actio. Bal.
cōſ.476.nu.6.vol.1.& quo debet probare, ſcilicet ca-
ſum emergentem,& ſine ſua culpa illum accidiſſe, vt
monuit Bal.in d.l.ſi creditor.C.de pigno. act. & vide
quæ in ſuperiori concluſione ſunt adducta.

Cum igitur nō præſumitur naufragium, ab eo erit
2 probandum,qui illud propoſuerit † quod p teſtes cō-
modè poterit probari,vt tradidit Bar.in l.2.C.de nau-
frag.lib.11.n.7.vbi teſtatur Cyn.in l.ſi creditor.C. de
pign.act. ſic ſēſit Capel.Tolo.q.448.nu.2.ita docēdo
voluit Ale.de Imo.in l.2.§.q diximus.ff.ſi qs cautio.
& conſulēdo ſequutus eſt Alex.cōſ.54.lib.2. in eādē
deſcēdit ſnīā Spe.tit.de pig.in prin. verſ. ſed qualiter.
3 Cū enim iſte ſit de caſibus manifeſtis † nimirum ſi
perfectam requirit probationē Bar.l.ſi quis ex argen-
tarijs.§.an vero hęredi.nu.3.ff.de eden.& non ſufficit
perfunctoria,& imperfecta probatio Nat.cōſ. 79. poſt
nu.2.lib.1.

Amplia concluſionem,vt in probatione huiuſmōi ca-
ſus vel cuiuſcunq; vt incēdij,furti,rapinæ, & ſimiliū,
vbi caſū qs patitur,ibi debēt examinari teſtes de caſu
4 in loco vbi incidit†quæ teſtiū depoſitiones poſteà fa-
ciunt fidē corā iudice legitimo,ita Bart.in d.l.2.C.de
naufrag.lib.11.Capel.Tolo.q.458.n.2. ſequitur Ant.
Corſ.ſing.48.incipit in loco vbi aliqs in verb.teſtis. n.
* 1.vbi dicit hanc eſſe practicā, quam ēt* mirabilē nū-
cupauit Bart. d.l.2.nu.2. & ad hoc erunt teſtes idonei
nautæ,& miniſtri nauis,vt reſpōdit Soc.iun.in cōſ.17.
omnipotēs Deus ſupradictæ cauſæ,n.5.in prin.vol.1.

Secundo amplia idē procedere, ſi quis vellet pba-
5 re † contra rapientem ex naufragio,quia huiuſmodi
examinatio fieri poteſt in loco naufragij, & probat.
ſic dixit Ang.in l.2.C.de naufrag lib. 11.in addit. ad
Bar.ibi.nu.6.cuius ſententiæ acceſſit Paulus de Caſtro
in l.ſi creditor.C.de pign.actio.

6 Tertiò amplia,vt in loco, † vbi patitur quis aliquē
caſum,curet ibid.examinandos teſtes,qui poſteà fidē
facient coram iudice ſuo,ita conſuluit Crau.conſ.2.
nu.7.vol.1.hoc idem Alex. ad addit. Bart.ad d.l.2.C.
d.tit.q inſigne,& ſingulare arbitratus eſt Ant. Corſ.
in ſuo ſing.371.in verſ.teſtis.18.inc.p.in loco vbi quis
patitur.

Sed obſeruādum eſt,hanc ampliationem ſemper
eſſe veram,vbicuq; neceſſitas imminet,vt teſtes exa-
minentur à parte propter periculum mortis, vel ab-
7 ſentiæ in loco longinquo,quoniam etiā eo caſu† po-
terunt teſtes in loco non apto examinari, ſecundum
Do.de Rota concl.120.in annq.& hoc ſequitur Lu-
dou.in l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.matr.in fall.54.addit.
ad Lanfr.de Oran.in c.quoniam contra. §. cōfeſſio-
nes.nu.2.verſ.quia forenſes. extr. de probat.

Quartò amplia, vt non ſolum teſtes poſſint exami
nari,ſi periculū,vel mortis,vel abſentiæ, vt dictū eſt,
8 immineat,ſed etiā poterūt teſtes examinari†ſuper ar-
ticulis à iudice repulſis,& reprobatis,ſic diremere D.
Rot.dec.90.iudex appellationis.in nou. Ludo.Rom.
in d.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol. matr. quod pronuncia-
tū maxima obſeruatione dignū cenſet, quinimò aſ-
ſerit,ſe ita conſuluiſſe apud Vincentiam, cui aſſentit
Ale.in add.ad Bar.in d.l 2.C.de naufra.li.10.n.3 & 4.

Quintò amplia concluſionem vſq; eo procedere,
9 vt in †examinatione teſtiū non ſit neceſſe citare par-
tem,quæ fortè loci longinquitate diſiuncta eſt, vt aſ-
ſeuerauit Bart.in l 2.& ibi Alex.tit.de naufrag.C.lib.
10.in annotat.ad Bart. qui dicūt hoc eſſe mirabile di-
ctum,& ſic intelligēda eſſe.l.ſcire oportet. §. ſufficit,
vbi dicit ſatis eſſe probare caſum ex naturali iuſtitia,
hoc eſt,ſecundū ius gentium, in quo in ore duorum,
10 vel triū ſtat omne verbū†non attenta ſolēnitate ciui
li,obſeruauit Hippol.de Marſ.in ſing.24. & fuit deci-
ſum in Capel.Toloſ. vt ex eius dec.447. itē fuit quæ-
ſitū,qdam Sempr.vbi ēt apoſtilla latè ſic ēt tradit an-
te Gul.in l.2.§.q dicimus.ff.ſi quis caut.ita quoq; ca-
uit Bart.in l.contumac.ff.de re iud.& idem Barto. &

Imol.ſcripſere in l.quæſitum.ff.eod. Ant.de Butr.etiã
docuit in.c.querelam.de procur.per gl.in c.quenquã.
4.q.3.& Azo in ſum.de dilatio.Bal.in l.1.ff.eo.tit.de
prob.Arch.& Io.Andr.in c.1.de dol.& contum.in 6.
Bal.& Cyn.in l.ſi cum gl.in verb.ſanctum. C. de fide
inſtr.per Io.Andr.in addit.ad Spec.in tit.de appell.§.
nunc breuiter.verſ.quid ergo.Ant.de Butr.in c.ex ra
tione.de appellat.per Ang.in l.ſi.ff.de feriis.Bart.in l.
ſi quis ex argentariis.§.pen.ff.de edend. Bart.in l. qui
accuſare.C.eo.tit.Ant.Corſet.ſing. 18. in verb. teſtis.
latè videas Alex. hæc proſequentem in l.ait Prætor.
§.ſi debitorē.in fi.ff de his.quę in fraud. cred.Fel. c.20
nu.10.verſ.quartò fallit,extra de teſtib. Gabr. poſt ci-
tatos,tit.de citationibus,concl.1.nu.352.ver.18.limi-
ta.vbi etiam ampliat hæc procedere in quolibet alio
caſu occurrenti in remotis partibus.

11 Limita concluſionem nõ procedere† niſi intra an-
nũ ꝓbauerit de cauſa naufragij,vt ſupra, ſecus ſi poſt
annũ nam tum non erit audiendus,& hoc illud con-
firmat, quòd mercator dēt reddere rationem omni.
anno. l. neminem.C.de ſuſcept.& archa.lib.10.& ibi
Bar.nu.1.Vnde intra annũ dēt facere fidē, & hæc re-
ſtrictio eſt mirabilis,vt atteſtatur idē Bart.in d.l.2. C.
de naufrag. nu. 5. pro his,q ſuas pecunias mercatori-
bus erogant,vt inter ſe communicent lucrũ,& dam-
num.Nam hi mercatores,ſi aſſeruerint ſe damnũ ſu-
12 ſtinuiſſe furti,vel naufragij,aut ſimilium† debent fa-
cere de hoc fidē intra annũ,alioq non audientur,ſed
licèt hoc videaē innuere tex.in d.l.2.C.de naufrag.&
ſequatur idē Capel.Tolo.q.447.itèm fuit, quæſitum,
quidam Sempronius,vbi cũ apoſtilla ibi late traditũ
eſt,tñ Ang.in eadem l.2.nõ probat hoc Bar.axioma,
reddens rationes,quia ſi hoc eſſet verum,ſequeretur,
ꝙ actio de naufragio eſſet perpetua,& exceptio eſſet
tēporalis,quod eſt falſum contra omnes iuris regulas
13 †nam omnes exceptiones ſunt perpetuæ,etiã ſi actio
ſit annalis l. pen.ff.de do.excep.& idē ſequit Steph.
Aufrer.in add.ad Capel.Tolo.d.q.448.& Io.de Plat.
& Iac.Rebuſ.dicunt illam l.procedere in caſu præci-
puo,& ſingulari,fauore fiſci in ſuſceptore ſpecierum
14 publicarũ,† vt videlicet teneatur de earũ amiſſione,
niſi intra annum caſum probauerit,ſecus autē eſſe in
priuato,quia defenſiones(vt dictum eſt)sũt perpetuę.

Illud verò animaduertas in probatione caſus for-
tuiti per teſtes facienda in caſu,quo dictum eſt ſupra,
15 admitti familiares† & domeſticos in ſubſidiũ.ita vo-
luit Io.de Plat.in præallegata l.2.C. de naufrag. & in
l.3.C.d. tit. lib. 10. latè Aufrer.in addit. ad q. Capell.
Toloſ.q.448.nu.2.ſub fi.Gabri.tit. de teſtib, concl. 9.
nu.87,verſ. primò infertur. vbi poſt citatos tradit, vt
16 vbicunq; veritas aliter haberi nõ poſſit† teſtes dome
ſtici recipiantur, & iſtud pro regula habetur in c. ve-
niens.el.2.in fi.& ibi gl.extr.de teſtib.& alibi ſæpè,vt
per eundem Gabriel.eo.tit.de teſtib.concl. 7.

Caſus etiã furti, cũ inter caſus fortuitos connume-
retur,probatione indiget, qui quidem poterit proba-
17 ri ꝑ coniecturas,ſeu præſumptiones,† & veriſimilitu-
dines & tales,quæ aliàs non eſſent validæ ad plenam
probationem,conſulius reſpondit Alex.conſ.53.lib.
2.per totum,ita notat Bar.quem alij ſequuntur in l.ſi
quis ex argentarijs.§.an verò hæredi.ff.de edend. vbi
inquit ſufficere ꝓbare per coniecturas caſus clãdeſti-
18 nos† & occultos,puta furtũ,vt ꝓbando fractas fuiſſe
fores,famulũ fugã arripuiſſe,& id genus alia,arg.l.hõ
oēs.§.à barbaris.ff. de re milit. & obſeruat Cy. in l.ſi
creditor.in fi.ff.de pign.act.Fede.de ſen.cõſ.119.nul-
li dubiũ eſt,allegat c.Michael.de filijs pſby.& in c.3.
loco.de pb.l.ſi vicinis.C.de nupt.c.veniens.2.de teſt.

Attendendũ tamen eſt illud,quod dicit Bart.ſuffi-
cere fugam famuli,qui caſus vr,vt notat.Bart.in d.l.ſi
quis ex argentarijs.§.antepen.& idē Bar.in l. ſi qñ.ad
fi.C.vnde vi.& Spec.in tit.de furt.verſ.pen.vbi quærit
Spe.de eo,cui res aliqua pro pignore ſit tradita, & il-
la fuerit ſibi ſubrepta.Reſpondet ſibi,quòd ... probā-
19 do,tali nocte irrupiſſe latrones in hoſtium ſuũ† & il-
lud fregiſſe,ſic Io.And.tit.de locat.vel ꝓbabit ſe vo-
ciferatũ fuiſſe,vel ingentē clamorē edidiſſe noctu,&
qñ latrones irruerũt in domũ,ſeq; ſurrexiſſe, & dixiſ-
ſe tale pignus ſibi fuiſſe ſubreptũ.clamor tñ,ſeu voci
feratio nocturna,dà alli ladri,vbi aliud veſtigiũ non
20 appareret† nõ probaret furtũ, aliàs enim multæ frau-
des poſſent fingi.Spec.tit.de pign.in prin.ꝙ vti ſingu-
lare dictũ refert Iaſ.d.l.ſi quis ex argentarijs.§. prætor
ait.col.pen.ff.de edē.Boſſ.tit.de furt.in prin. poſt n.2.

* Verumtñ *communis Doctorum fuit traditio,vt ſi
probandus ſit caſus,vel ablatio, hoc debere permitti
21 iudicis arbitrio,† qui inſpecta facilitate probationis,
vel difficultate,& conſiderata perſonæ qualitate, in-
terdum exiget plenam probationem; aliquando nõ,
vt traditum fuit ab Ang. in l.ſi.ff.de fur.& Bal.& Sal.
in l.1.C.de dilatio.in l. quæſitum. ff. de re iud. Alex.
conſ.52.nu.3.lib. 2.

Aduertendũ tñ eſt,Bar.& Doct.præcitatos nõ loq
de indicijs contra furē, ſed de probando ipſo furto.
veluti quia vult quis ſe tueri per amiſſionē rei, vt per
Boſſ.tit.de fur.in prin.nu.2.vbi ſubdit conſtare debe-
re de rebus,licèt non requiratur probatio quantitatis
explicitæ quæ ꝑ iuramentũ probari poterit,vt per eũ.
22 Verùm† qua ratione probetur furtũ conſulas Spe.
tit.de pign.in prin.verſ.ſed qualiter. Pariſ. conſ. 156.
nu.2.& 3.vol.4.Bald.conſ.476.factum tale,nu.5.libr.
1.Corn.conſ.318.nu.4.lib.4.& fuſius à nobis explica-
bitur in concluſione furtum, infra.

CONCLVSIO CCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Cataſtrum licet regulariter non probet, bona tamen in illo deſcripta illius dicuntur, cuius eſt cataſtrum.

SVMMARIVM.

1 *Cataſtrum, ſiue liber æſtimi regulariter non probat.*
2 *Aeſtimum non probat nec dominium, nec poſſeſſionem.*
3 *Aeſtimum probat, quando agitur inter perſonas in illo comprehenſas.*
4 *Cataſtrum quando producitur vna cum ſolutione cenſui, & collectarum quid probet.*
5 *Cenſus, & collectæ deſignant ſubiectionem, & probant caſtrum, vel villam eſſe territorij illius, cui ſoluitur.*
6 *Cataſtrum vbi per ſe ſine ſolutione producitur, nõ probat.*
7 *Cataſtro ſi res deſcripta reperiatur tanquam alicuius, non per hoc tendit in illius præiudicium, qui non conſentit.*
8 *Cataſtrum in argumento eſt, vt bona in illo deſcripta illius ſint, cuius cataſtrum eſt.*
9 *Cataſtrum hominis priuati non plenè probat.*
10 *Cataſtrum plenè probat contra eum, qui eſt dominus rerũ in ipſo deſcriptarum.*
11 *Cataſtrum inuectum penes illuſtres perſonas plenè probat.*
12 *Cataſtrum plenè probat, ſi inter ſcripturas publicas collocatum ſit, & ei præſit publicus magiſtratus.*
13 *Cataſtri, ſiue libri æſtimi cum aſſeruentur in archiuio publico, dicuntur ſcripturæ publicæ.*
14 *Cataſtri, ſiue æſtimi libri dicuntur authentici.*
15 *Cataſtrum, quando habitum eſt pro publico, vel authentico probat.*
Authoritas antiquitatis magna eſt, & vim legis obtinet ibi.
16 *Vetuſtas ſemper pro lege habetur.*
17 *Cataſtrum probat, quando agitur inter perſonas eiuſdem territorij, ſecus ſi contra alios.*
18 *Cataſtrum probat cõtra tertium, dummodo adfuerit ſcripturę cataſtri.*
19 *Cataſtrum inducit præſumptionem in gratiam eius, cui ſunt bona deſcripta.*

Cata-

1 Cataſtrum †ſiue librum æſtimi regulariter nō, probare optimi ferè quiq; ſcribentes docuere, vt Fel. in c. cum cauſam.
nu. 2. de prob. Aymo Crau. tract. de antiq. temp. §. 4.
limitatur. nu 71. par. 1. fol. mihi 96. Hieron. de Monte
in tract. de finib. reg. c, 64 per totum. Pariſ. conſ. 104.
nu. 169. qui dicit communi prudentū ſententia fuiſſe receptum, vt æſtimum non probet nec dominium
2 †nec poſſeſſionem, vt l. ſi pater, vbi plenè ſcribētes. C.
de rei vend. & per Bald. in l. quidam in ſuo. ff. de condit. inſt. Alex. conſ. 10. col. 2. verſ. non probantur. in
4. lib. & per Bal. in l. ſolemnibus. C. de rei vend. Soci.
conſ. 6. licèt. col. 3. n. 81, lib. 4. Dec. conſ. 156. perfecto,
plenè per Corn. conſ. 304. per totum, lib. 1.

Sic verò eſt accipienda concluſio, vt procedat quādo agitur cōtra tertium, nā eo caſu nihil probat æſti-
3 mum† ſecus verò quādo agitur inter perſonas in illo
æſtimo comprehenſas vt reſpondere Pariſ. conſ. 104.
nu. fi. & Alex. d. cōſ. 10. nu. 6. lib. 4. & tradidit Hieron.
de Monte, d. c. 64. nu. 6. & 7.

Limita concluſionem non procedere, quando cataſtrum producitur vnà cum ſolutione cēſus, & collectarum, tunc etenim probat locum, vel villam ſol-
4 uentem cenſum, vel collectas eſſe† de dominatu loci
illius, cui ſoluuntur, quod placuit Hier. d. c. 64. nu. 4.
ſecundum Alex. in cōſ. 35. viſo proceſſu, nu. 4. vol. 4.
per §. ſi quis igitur ex qualibet, in auth. quib. mod. natur. effic. legit. & ibi per gl. in verſ. perſoluatur, & per
Bal. in l. 3. C. de natural. liber. vbi illius contex. auctoritate motus obſeruat, per cēſus, & collectas deſigna-
5 ri ſubiectionem† & per eam probari caſtrum, vel villam eſſe territorij illius, cui ſoluuntur, & per l. 3. verſ.
ſub quo vicus, vel poſſeſſio cēſeatur. C. de iure emph.

Secus vero eſſet, vbi cataſtrum per ſe ſine ſolutio-
6 ne produceretur† non enim probaret, ſecundum Feli.
in c. cum cauſam. nu. 2. & paſſim per totum, de prob.
vbi dicit, ſi res deſcripta reperiatur in cataſtro tāquam
7 alicuius, per hoc non tendere in illius præiudiciū† qui
non conſentit quod idem voluit Aymo Crau. de antiq. temp. §. 4. limita. nu. 71. Alex. conſ. 62. in cauſa, &
lite. nu. 16. vol. 7. & conſ. 77. viſo proceſſu. nu. 21. vol.
6. Lanfr. de Orian. in c. quoniam contra falſam. verſi.
teſtium. nu. 163. de probat.

Quod quidem cataſtrum, licèt (vt diximus) regulariter non probet, attamen non leue, nec mediocre probationis ſignum, & argumentum eſt, bona in illo de-
8 ſcripta† illius eſſe, cuius eſt cataſtrū, licèt nō plenè probet, vt latè proſequitur Mandel. Albēſ. cōſ. 34. nu. 11.
& 12. Hiero. de Monte d. tract. de fi. regen. c. 64. nu. 8.
Alex. conſ. 92. viſo proceſſu, nu. 5. vol. 2. Soc. cōſ. 89. nu.
21. vol. 1. Pariſ. cōſ. 53. primo dicendum. nu. 21. vol. 1.

Sed velim animaduertas, iſtud verum eſſe, quando
9 agitur de æſtimo† vel cataſtro hominis priuati, qa eo
caſu non plenè probat, ſic conſulit Barbat. conſ. 6. n.
10. lib. 2. huc adhibeas ea, quæ ſuperius dicta ſunt.

In primis iſtud ſuperà nobis dictum limitabis, vt
10 plenè probet cataſtrum cōtra eum, qui eſt† dominus
rerum in cataſtro deſcriptarum, ita Barb. in d. conſ. 6.
nu. 10. Bal. in l. rura. C. de omni agro deſer. lib. 11. l. cēſualibus. C. de donat. & Cy. in l. ſolemnibus. C. de rei
vend. gl. in c. ſi Papa. de priuileg. in 6.

Secundo loco limitabis iſtud poſtremum, etenim
cataſtrū, vel librum æſtimi inuentum penes egregias
11 †& illuſtres perſonas, quales ſunt Marchiones, plenè probare, auctor fuit Barb. conſ. 6. nu. 9. lib. 2. Hieron. de
Monte d. tract. de fi. c. 64. in fi. Bar. in l. rura. C. de omni agro deſer. lib. 11. vbi dicit, quoſdā ex fratribus inſcribenda curaſſe nomina aliorum fratrū in cataſtro,
per huiuſmodi cataſtrū ipſis fratribus ſcriptis. acquiſitum fuiſſe dominiū, ſicut illis, quos tenor inſtrumēti deſignat, comprobat id per l. cenſualis. C. de donat.

Tertiæ limitationi dabit locus, illū plenè probare
12 †ſi inter ſcripturas publicas collocatus ſit, & ei præſit
Magiſtratus publicus, & conſueuerit ei fides haberi,
vt reſpondit Barb. conſ. 6. nu. 10. & 11. Alex. conſ. 92.
nu. 6. lib. 2.
13 Huius ratio eſt, quia † cum aſſeruentur in archiuio
publico, habētur, & dicuntur ſcripturæ publicæ, auth.
ad hæc. C. de fid. inſtr. & ibi Bar. gl. & Doct. in c. cum
cauſam. de probat. quod vero iſtiuſmodi libri æſtimi,
14 ſiue cataſtri† dicantur authentici, dicit Ioā. Andr. in
addit. mag. verſ. quantum ſupplementum. & Bald. in
rubr. de fid. inſtr. in pen. col. & l. exemplo. C. de prob.
& idem Alex. conſ. 12. nu. 1. vol. 4. l. in fraudē. §. quotiens. ff. de iur. fiſc.

Quartò præterea loco limitare poteris, quando ta-
15 le cataſtrum diu habitū ſit pro publico, † vel authē-
tico, ſic Barb. d. cōſ. 7. nu. 13. cum allegatis ibi per eū,
Ratio eſt, qui auctoritas eſt magna antiquitatis, cum
vim legis obtineat. l. 2. ff. de aq. plu. arcen.

In ſumma inquit Paul. I. C. tria ſunt, per quæ inferior locus ſuperiori ſeruit. lex, natura loci, vetuſtas
16 †quæ ſemper pro lege habetur, minuēdarum ſcilicet
litium cauſa, idem conſtituit Imper. in l. teſtamenta.
C. de teſtamētis. l. ſancimus. eo. tit. c. cum dilectus. de
fid. inſtrum.

Illud uero obſeruatione dignum non præteribo,
omnes has limitationes locum habere, & procedere
quādo agitur inter perſonas eiuſdem territorii, ut ait
17 Barb. conſ. 6 nu. 10. †ſecus uerò ſi agatur contra illos,
qui non ſunt in illius dominatu, argu. l. regula. §. pen.
ff. de iur. & fact. ignor.

Poſtremò limitabis, ut etiam probet contra tertiū,
18 dummodo adfuerit† ſcripturæ cataſtri. l. ſolemnibus,
& ibi Doctores. Alex. in l. pretia rerū. col. 3. ff. ad leg.
Falcid. quem refert Marian. Soc. conſ. 61. nu. 2. uol. 3.
Dec. in c. cum cauſam. col. 2. in princ. ſuper gloſſ. 1. de
prob. latè Doct. in l. decem. ff. de uerb. oblig.

Nec illud tibi è memoria elabatur, etenim licèt cataſtrum non probet ordinariè, tamē inducit præſumptionem in gratiā eius, cui sūt bona deſcripta. Marian.
Soc. conſ. 61. nu. 3. ubi teſtem laudat Bart. in d. l. decē.
Pau. de Caſtr. in d. l. ſolemnibus. & Bar. in l. rura. C. de
omni agr. deſer. lib. 11. Corn. in conſ. 333. nu. 3. & cōſ.
172. videtur. uol. 1. & fuſius hæc agentur infra in concluſione, Confines per æſtimum, & in concluſione,
Liber.

CONCLVSIO CCLXXIV.

ARGVMENTVM.

Cauſam iniquam quomodo quis fouere dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Cauſam iniquam fouere præſumitur, qui omnes aduocatos pro ſe conduxit, & nullū pro aduerſa parte reliquit.*
2 *Cauſam iniquam fouere is dicitur, qui a lite ceſſat.*
3 *Qui iudicem refugit, apparet de iuſtitia diffidere, & impēſarum mulcta ipſi irroganda eſt.*

1 Cauſam iniquā fouēre, qui oēs Aduocatos pro ſe conduxit† & nullum pro aduerſa parte reliquerit, ſanxit Imperator Gratianus in
l. prouidendum. C. de poſtuland. ſi quis aūt ex litigatoribus, inquit Imperator detectus fuerit, ſeparatim
tractaſſe cū plurimis, & aduerſario ſuo tali fraude ſubtraxiſſe defenſionis copiā, oſtēdet proculdubio iniquā
à ſe litem foueri, & auctoritatē iudiciariā à ſe deluſā
experietur. cui ſententiæ accedit Lucas de Penna in
l. quemadmodum. C. de agr. & cenſ. lib. 11. uerſ. 114.
2 Amplia, ut & is dicatur iniquā cauſam fouere† qui
à lite ceſſat, arg. c. per tuas. in fi. de ſimon. & ibi gl. ſup.

verb.ceſſit.& c.bonæ.il 2.§.quid ſi contradicentibus, ibi,vos contingeret,&c. iũcta ibi gl. ſuper verbo diffidere de poſtul.præl.c.nullus.in prin.ibi,qui ita iudiciũ,&c.& ibi,confitetur.n.& ibi gl.1.ibi,qui enim iudicium refugit.de præſump.quod & decidit Affl.dec. 13.vertitur dubium.nu.22.verſ.præſumitur enim.

3 Vndè,qui iudicem refugit,apparet† de iuſtitia diffidere,vt tradidit Io.de Deo,tit.de aduocat.c.9. nu.4. verſ.qui iudicem,lib.1.cauil.per c.chriſtianis.11.q.1. & ſuſpicio contra eum in cauſa eſt,vt ipſi impenſarũ mulcta irrogetur,vt inquit Bald. in auth. generaliter poſt nu.8.verſ.quandoq; ſententia.& poſt nu.9. verſ. ex prædictis autem.C.de epiſc.& cler.

CONCLVSIO CCLXXV.

ARGVMENTVM.

Cauſa in reſcripto Principis an præſumatur, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa præſumitur in reſcripto Principis, licet non exprimatur.*
2 *Cauſa præſumitur,quãdo Princeps diſpenſat circa ea,quę ſunt iuris poſitiui.*
3 *Cauſa non præſumitur,quando princeps quidpiam diſponit contra ius gentium.*
4 *Cauſa in principe non præſumitur in his, ſuper quibus liberè diſponere non poteſt,niſi illa exprimatur.*
5 *Cauſa in principe præſumitur etiam cum actum facere nõ potuit.*
6 *Ad iuſtificandũ placitũ principis ſufficit quæcunq; occaſio.*
7 *Cauſa præſumitur in principe reſcribente etiam dũ aufert alicui dominium ſuum.*
8 *Cauſa in principe reſcribenti,& auferente dominium quęſitum priuato de iure gentium non præſumitur.*
9 *Aſſertioni principis de cauſa,qua aufert alicui dominium, non ſtatur.*
10 *Pręſumptio,quòd cauſa præſumatur in principe, talis eſt, vt nihil contra illam poteſt obijci.*
11 *Cauſa in diſpenſatione non præſumitur iuſta,quando reſcriptũ,& diſpenſatio tributa non exiuit motu proprio.*
12 *Præſumptioni iuris, & de iure contrarium probari non poteſt.*
13 *Cauſa tantum pręſumitur in principe ratione ſubiectorũ.*
14 *Cauſa præſumitur iuſta,licet perſona nõ ſit ſubiecta principi,ſi res cuius dominium auffertur,eſt in territorio, & iuriſdictione principis auferentis.*
15 *Iuriſdictionem non poteſt quis exercere in non ſubdito.*
16 *Cauſa in principe præſumitur,quãdo ex conceſſione principis facta poſſit aliqua cauſa iuſta conijci.*
17 *Præſumendum non eſt aliquid placere principis,quod videatur à iuſto, & à vero abhorrere.*
18 *Cauſa non pręſumitur,quando princeps per ſuum reſcriptum diſponit,& derogat iurigentium.*
19 *Princeps dicitur animal rationale, & ligatus dictamine rationis naturalis.*
20 *Cauſa non pręſumit, quãdo princeps ſine partis citatione procedit ad gratiã,quę alteri pręiudicium creare poteſt.*
21 *Cauſa non pręſumetur quando princeps ſine cauſę cognitione reſcribit.*
22 *Cauſa legitima non præſumitur in principe,quãdo ex eius reſcripto immineret aliquod ſcandalũ,ſeu ſeditio Chriſtianorum,vel graue peccatum.*
23 *Cauſa nõ præſumitur ſed apertiſſima requiritur in diſpoſitione ſummi Pontificis,propter quam vniuerſus eccleſiæ ſtatus turbatur.*
24 *Cauſa,ob quam alicui licitum eſt à regula iuris recedere, debet ab illo allegari & exprimi.*
25 *Cauſa non præſumitur in principe, quando reſcriptum diſpoſitum fuerit efflagitante parte.*
26 *Cauſa non præſumitur,quando princeps diſponeret contra ius quæſitum ex contractu.*
27 *Princeps non poteſt ſuo vaſallo tollere feudum ſine cauſę cognitione.*
28 *Feudi natura eſt,vt nõ auferatur,niſi cum cauſę cognitione.*
29 *Princeps careret omni commercio ſi reſolutio contractus initi eſſet in manu eius.*
30 *Pontificis ſola voluntas vt plurimum habetur pro cauſa.*
31 *Cauſa non præſumitur in inferiore a principe ſupremo in diſpenſatione alteri præiudiciali.*
32 *Cauſa non præſumitur,quando princeps vtitur clauſulis derogatorijs.*
33 *Cauſa non præſumitur in principe reſcribente contra diſpoſitionem teſtatoris.*
34 *Cauſa non præſumitur,quando à principe declarata irrita eſt.*
35 *Cauſa non præſumitur,quando epiſcopus diſponeret contra id,quod ſit iuris diuini, vel naturalis.*

1 Cauſam præſumi in reſcripto Principis cõceſſo motu proprio† licèt ipſa nõ exprimatur,cauit Rom. cõſ.436. incip. quod indultum.col.pen.nu.19.verſ.& ſi dicatur, quod in principe,cuius ſententiam cæteri probauere. Soci.in conſ. 273.col.pen.num.11.verſ.& ſi dicatur.lib.2.Iaſ.in l.ſi teſtamentum.poſt nu.5.verſ.vltimò limita dummodo.C.de teſtam. Crauet in tract. de antiq.temp.in 1. par.verſ.ſeu.§.non omitto circa præmiſſa.nũ.23.ver. limitatur nunc præmiſſa concluſio.tranſit Soc.ſen.in conſ. 266. poſt nu. 55.vbi*communem dicit,vol.2. à verſ.2.in princ.& conſ.6.nu.34.& nu.57.ver. non obſtant allegata.Gozconſ.5.poſt nu.19.col.pen. ver.ꝙ Papa,& nu.24.poſt med.col.Rebuff. ſuper concord. in tit.de for.mãd.apoſt.pag.186.verſ.vltimus effectus eſt,quod.Etiã latè proſequitur Marſ.in l.de vnoquoq; nu.14.ff.de re iud.& in ſing.ſuo,incip.in Principe. & idem tradidit Thom. Gram.conſ.ciuili 100.nu.17.& Capicius dixit in deciſ.51.in fi.Soc.in conſ.10.nu.13. vol.4.Abb.in c.cum olim.nu.17. de ſent. & re iud. & in c.cum veniſſent.nu.8. de iudic.

2 Intellige concluſionem,vt procedat† quãdo Princeps diſpenſat circa ea, quæ ſunt iuris diſpoſitiui, ita obſeruauit Dec.in c.quæ in eccleſiarum. col. 13. nu. 132.ver.ſupereſt tertium membrum de conſtit.Iaſ.in d.l.ſi teſtamentum.in fi.primi notab.C.de teſta. conſiderandò in præcedentibus dixiſſe non præſumi iuſtã cãm in Principe,niſi de his,quę ſunt iuris poſitiui. Crau.de antiq.ſupra allegatò §.non omitto. nu. 24.

3 Secus verò† quando princeps quidpiam diſponeret contra ius gentium,vt monuit Iaſ.in l. quo minus. in 3.notabili.ff.de flumin.& in l.ſi teſtamẽtum in 1. notabili.C.de teſtam.vbi in his,quæ ſunt de iure gentiũ, & ſuper quib. Princeps liberè diſponere non poteſt,
4 nõ præſumi cauſam in Principe† niſi illa exprimatur, inquit Crauet.d.tract.de antiq.temp.§.circa primam partem d.1.part.nu.24.& 25. latè Dec. in d.c. quæ in eccleſiarum.nu.132.& ſeq.de conſtit.

Primò amplia prędictam cõcluſionẽ ex aliquorũ ſentẽtia procedere, vt præſumatur cauſa in principe
5 †etiam cũ actum facere non potuit, vt cautũ reliquit Iaſ.in conſ.227.col.11.circa medium.verſ.in tali aũt principe.lib.2.quod idem tenet Iaſ.in cõſ.236. col.2. verſ.confirmatur præfata,lib.2.quo in loco inter alia admonet, quod vani capitis eſſet exiſtimare, principẽ nõ poſſe præcipere ſine cognitione, vel expreſſione cauſæ,iuxta inſtam Inn.in c.ad aures,de tẽp.ordin.
6 &†quod ad iuſtificandum placitum principis ſufficit quæcunq; occaſio,ex traditis per Bal.in cap. eccleſia S.Mariæ.col.pen.vt lit.non conteſt.Roman.in conſ. 369.in 5.dubio,nu.27.Alexan.conſ.203.col.3.verſic. ſextò quia.lib.6.nu.11. vbi tamen Alex. hoc dictum reſtringit in principe non recognoſcẽte ſuperiorem, & cauit Abb.in conſ.84.col.fi.nu.7.lib. 1. ſequendo.

Cyn.in

Cyn.in l.fi.C.ſi contra ius, vel vtili.public. Idē voluit Soc.in conſ.266.col.19.poſt nu.55. verſ.aliquando & ſecundò.lib.2.in conſ.4.col.4.in prin.nu. 13.verſ.vnde ex quo.& conſ.120.col.7.nu.9.verſ. nam aducēten dum eſt.lib.3. Verum contra hanc doctrinam multa opponit Crau.d.loco ſupra proximè citato, quę vide.

Secundò amplia concluſionē,vt cauſa ēt præſuma
7 tur in principe reſcribente † dū aufert alicui dominiū ſuum,ſic docendo ſenſit Cyn.in l.reſcripta. poſt.nu.8. circa fin. C.de precib. Imper.offer.quod cæteri poſtea confirmauere, Anto.de But.in c. quæ in eccleſiarum. col.pen.in verſ.aut eſt dubium,& in c. quia pleriq; de immun.eccleſ.Imol.in d.c.quæ in eccleſiarum.col.4. in fi.verſ.ſi autem eſt dubiū. Bal.in l. reſcripta.col. fi. verſ.tertiò quęrūt Doct.poſt nu. 10. C.de precib.imp. offer.in c. cum olim.num.17. de ſent. & re iudi. idem Abb.in c.cū veniſſent. poſt nu.8. verſ. ex hoc infero. de iudic.Alex.in cōſ.136.col.2.in prin. poſt nu.1.vol. 1.& in conſ.94.col.4 nu.8.vol.1. Cur.Sen.in conſ.72. col.9.in fi.Fulg.in conſ.143.col.2.in fi.verſ.ſed hic iu ſta.Guid.Pap.conſ.31.inci. viſo ad plenum proceſſu. in fi. verſ. & in dubio in principe iuſta cā præſumitur. Capic.deci.51.in fi.nu.13. Feli.in c.qualiter, & quando.1.col.23.nu.36.ver.7.fall.t.de accuſ.Lucas de Pen na in l.fi.nu.93.C.de locat. præd.ciuil.vel fiſc. lib.11. Bertr.in conſ.340.nu.5.verſ. præterea eſt aliud.vol.3. Soc.iun.in cōſ.56.nu.15.verſ. & licet aliàs rē alterius. vol.1.Iaſ.in conſ.236.col.2.in prin.verſi. confirmant prædicta.vol.2.& in conſ.38.col.fi.poſt nu.4 verſ.fortius ergo in caſu præſenti. vol.3. Nicell.in cōcord.gl. ſub nu.474.verſ.moderatur tamen. Ruin. cōſ.91. col. 1.vol.1.nu.4.5.& conſ.95.poſt num.4.verſ. & ſic prædicti præſupponunt.col.3. & in conſ. 153.nu.13. verſ. nam iuſta cauſa. vol.1. & conſ.79. col.3.nu.9. verſ.&
* licet in principe. vol.3. & * cōmuniter Doct.Canoni
* ſtæ in c.quæ in eccleſiarum.de conſti. & hæc eſt * cōmunior opinio.

Contrariam huic ſententiam,imò cauſam in prin-
8 cipe reſcribente † & auferente dominium quæſitum priuato de iure gentium non præſumi, quamplurimi ex noſtris ſequuti ſunt,vt Abb.in c.quæ in eccleſiarū, verſ.hoc dictum vr ſatis durum.de conſtit.& ibidem Dec.nu.17.idem Dec.in c.cum inter.nu.13.de excep. ſcripſit etiam Iaſ. in l. ſi teſtamentum. C. de teſta.traditque Fel. in d.c. quæ in eccleſiarum. verſ.ex quibus redditur dubia.nu.7.decidit Afflict.dec.166. nu.8.cōſuluit Dec.in conſ. 600.nu.15. cum plurib. ſequen.& idē reſpondit Pariſ. in.2.nu.48. & in cōſ.101.num.72. vol.1.Crau.in conſ.135.nu.41.& ante eum cauit Bal. in conſ.426.in fi.vol.1.

9 Quod quidē locum ſibi vendicat † etiam ſi Princeps aſſereret de cauſa, nā tunc non ſtaretur illi aſſertioni,ita decidit Capi.in deciſ.166.nu.7.

Tertiò amplia, vt ſit talis hæc præſumptio, vt nihil
10 contra illam † poſſit obijci,vt cēſuit Abb.in d.c.quæ in eccleſiarum.poſt nu. 14.verſ. quando dubitatur.de conſtit.quod etiam in eodem loco Fel.placuit,nu.60. verſ.& adeò procedit,vbi in eandē ſniam deſcendentes adducit, quod idem etiam ſcripſit, & idem cauit. Gozad.in cōſ.5.nu.27.verſ.& tertiò dico,quod & tradidit Soc.Sen.in conſ.4.ſuper quæſt.nu.13. verſ. vnde ex quo.vol.3.ſic etiam Alex.in conſi.2.nu.20.verſ.eſt modò videndum. volu.1. vbi profitentium hac in re
* ſenſum * omnium congruere reſpondit. & Abb. in conſ.3. col.pen. poſt nu.12. verſ. condeſcendo igitur. Ant.de But.in d.c.quæ in eccleſiarum. col.pen.verſi. aut eſt dubium.& ibi Imo. col.4.in fi. verſ.ſi aūt eſſet dubium.Gram.deciſ.65.nu.30.motus auctoritate Cy. in l.reſcripta.C.de precib.impe.offer.& in l.fi.C.ſi cōtra ius,vel vtilit.public.

In contrariam deſcendit ſolam Crau. in conſ. 135. nu.42.vbi aduerſam huic partem tuetur, cui cōtrariæ opinioni adhæret Dec.in d.c.quę in eccleſiarum.poſt num.129.verſ.ſed conſiderandum eſt,de conſtit.

Primò limita concluſionem non procedere, qñ re
11 ſcriptum, & diſpenſatio tributa non exiuit motu proprio, ſed ab inuerecunda petentium inhiatione, quia tunc cauſa iuſta nōn præſumitur in diſpenſatione,ſic colligere eſt ex l.1.vbi Bar. C.de peti. bono.ſubla.lib. 10.reſpondit Dec. in cōſ. 576.circa fi.nu.12. Cur.iun. in cōſ.170.col.6.circa med.nu.25. & 40. vbi ēt addit,
12 q hæc præſumptio eſt iuris,& de iure,ita q contrariū probari non poſſit,meminit ēt Crau.conſ.135.nu.45. & nu.ſeq.latè tradit idem Dec.in d.c.quæ in eccleſiarum.135.verſ.& hoc intelligitur,vbi declarat, quādo hoc locum habeat, hoc idem tuetur Fel. in d. c. quæ in eccleſiarum.nu.65.ver.limita quinto.

Secundò limita, vt cauſa tm̄ præſumatur in Princi-
13 pe † ratione ſubiectorum, nō autem aliorum gratia, qui in illius nō ſunt dominatu,vt auctor eſt Fely.in c. quæ in eccleſiarum.nu.60.61.62.& 63.verſ. limita tertio. vbi plures adducit Doctorum auctoritates, & ibi Abb.nu.15.verſ.itē limito,vt præſumat̄ pro principe reſpectu ſubditorum tm̄, non autem reſpectu aliorū, & ibi in Apoſtil.ad Commētaria Abb.in verb.reſpe-
* ctu ſubditorum allegantur, extra de conſtitu. * cōem opi.eſſe hanc dicit Vaſquius Menochacenſis in lib.1. controuerſiā Illuſtr.c.2. nu.2. vt refert Lauren. Chirchoius in ſuis communibus opinionibus,concl.28.in verb.cauſa iuſta.nu.2.Dec.in d.c.quę in eccleſiarum. num.95.verſ.tertia concluſio,vbi tamen iſtud reſtrin-
14 git non habere locum † ſi res, cuius dominium aufertur eſſet in territorio,& iuriſdictione Principis auferētis,quia tunc præſumeretur cauſa iuſta, licet perſona nō eſſet ſubdita ipſi Principi, vt ex allatis ibi per ipſū Inno.in c.inquiſitioni.de ſenten.excom. clem.paſtoralis.de re iudic.Ruy.cōſ.91.nu.5.vol.1.Pau.de Caſtr. in cōſ.317.incip.viſo,& examinato pūcto.ſub nu.14. verſ.ſed princeps in antiq. Aret.c. per venerabilē.ext. qui fil.ſint legit.quia cū hoc ſit ſpecies, quædam iuriſ
15 dictionis † non pōt quis eam exercere in non ſubditos,vt dixit Aret.d.loco ſupra citato,& huc pertinet q vult.Imo.in clem. 1.vt lite.penden.& idem conſulendo ſenſit Ruin.d.conſ.91.nu.5.vol.1.

Tertiò limita, qñ ex conceſſione Principis facta
16 poſſit aliqua cauſa iuſta † cōijci,alias ſecus eſt.Id voluit Imol.in c.nam concupiſcentiam.de conſtitu.col.2. verſ.extra gl.tangit,& ibi etiam Ant.de But.colum.2. verſ.examinemus hæc tria.Soc.ſen.in conſ.273.num. 11.verſ.& ſi dicatur vol.2. conſ.120. num.9.volum.3. Cur.ſen.conſ.120.col.4.& conſ.50.col.72.verſ.ſecunda concluſio.Cur.iun.conſ.170.nu.22.& 23.Iaſ.conſ. 233 col.fi.vol.2.Ripa in 19.reſponſ.col.6. volu.2.Gozad.conſ.5.col.5.num.19.Pariſ.conſ.82.nu. 54 uol.1. Felyn.in cap.quæ in eccleſiarum.num.61. uerſi. recipit tamen iſta concluſio. Ruyn. conſilio.21. colum. 3.uolum. 5.

17 Tamen non eſt præſumendū † aliquid placere Principi,q uideatur à iuſto, & à uero abhorrere, hinc eſt, ut clauſula de ueritate ſemper ſuæ reſponſioni inſita ſit ut Marc.Manc.ſing.21.Princeps ſolutus.nu.6.

Quartò limita,qñ ipſe Princeps per ſuum reſcriptū
18 diſponit,& derrogat iuri gentiū,† quia tunc cauſa nō præſumitur.Alcia.tract.de præſump.reg.3. præſumpt.
* 8.nu.3.dicens hanc * communem eſſe opinionem ſecus uero,quando alteri concedit facultatem, ut ſupra in intelligentia cōcluſionis dictū eſt, & probat Marſ. iun.conſ.65.nu.4.uol.2. & Iaſ.in d.l. ſi teſtū.C. de te-
19 ſta.cui ſententiæ † procul dubio conuenit,quòd Princeps dicitur animal rationale, & propterea dicit̄ ligatus dictamine rationis naturalis, ut inquit Bal.in l.2. col.6.C.de ſeru.& aq.dicens,quòd à tali ligamine nullus poteſt eum abſoluere.

Quintò limita, quando Princeps procedit ad gra-
20 tiam,quæ alteri præiudiciū creare poſſet † ſine partis citatione,ſic cauit Soc.conſ. 266.col.pen. poſt nu.55.

verſ.amplius, & etiam dico.vol.2. & conſ.164.col.6.
nu.17.eo.vol.2.conſ.62.col.fi. poſt nu.25.vol.4.cuius
ſententiæ permulti ſubſcripſere, vt Iaſ.cõſ.233.col.fi.
ſub nu.3.verſ. Præterea qñ,vol.2. Crau.conſ.50.nu.5.
Cur.iun.conſ.170. nu.25. verſ.cum igitur, & Cur.ſen.
conſ.20.col.4.verſ. tertio poteſt reſponderi. Abb.in c.
1.col.5.de cau.poſſ. & propr.

Sextò limita idem eſſe, quãdo Princeps ſine cauſæ
21 cognitione deſcribit † quæ fuit ſententia Ruin.conſi.
80.nu.22.vol.3.

Sed huic limitationi aduerſat Abb. in c. olim.col.
7.nu. 23. verſ. fateor tñ de re iud. & idem ſenſit Abb.
in c.in cauſis.in 2.notab.eodẽ.tit.cui accedit Fel.in d.
c.quæ in eccleſiarum.nu.6.verſ.6.limit.de conſti.

Septimo limita, qñ ex reſcripto Principis ſcandalũ
immineret aliquod (vt Græco verbo vtar) ſeu ſeditio
22 Chrianorũ,† vel grauè peccatum,quia tunc non præ-
ſumit cã legitima in Principe,vt meminit Fel. in d.c.
quæ in eccleſiarũ.nu.64.verſ.quarto limita,de conſti.
& Abb.ibid.qui allegat Inno.in d.c. inquiſitioni. idẽ
Abb. in c. ſi quando. extra de reſcrip. & plenè videas
Dominũ Abb. pro hac limitatione,in ſua diſpu. inci.
Epiſcopus,& quidã Rector,verſ.venio ad tertiũ mem
23 brum. vbi dicit † in diſpoſitione Summi Pontificis,
propter q vniuerſus eccleſiæ ſtatus turbatur, requiri
apertiſſimam cauſam,quæ tali in caſu non preſumit,
ſic docuit Inno. in c.3. extra de conſuetud. & ibidem
Abb. & comprobatur ex inſigni exiomate Inno. in c.
24 pen.de dilatio.cum dixit,† vbi alicui ex aliqua cauſa
licitũ eſſet à regula iuris recedere, non ſufficere cãm
ſubeſſe,niſi illa per illũ cui hoc de iure competit, alle
getur, & exprimatur, ſic etiã reſpondit Oldr.conſ.62.
incip.circa hoc veniunt tria. & conſ.287.

Octauò limita,vt concluſio locum habeat: quãdo
25 reſcriptum motu proprio diſpoſitum fuerit † ſecus ſi
eſflagitãte parte,vt voluit Fel. in d.c.quæ in eccleſia-
rũ,nu.65. in cuius deſcendere ſñiam permulti cũ con
ſulentes,tum profitentes. Socin.in conſ.273.col.pen.
nu.11.verſ.non omitto,& in cõſ.164 col.4.nu.11.ver.
amplius.& ſecundo dico,vol.1.& in cõſ.62.col.fi.nu.
25.verſ.& licet in Principe.vol.4.Curt.iun.cõſ.170.n.
25.col.5.& Cur.ſen. conſ.20.col.4.verſ.tertio reſpon-
deo.Dec.conſ.576.nu.12. Rom.cõſ.436. col.6.nu.19.
Iaſ.conſ.105.col.pen.volu.1. Hippol.ſing.6.incip.in
Principe. Goz.conſ.41. nu.12. & in conſ.51.num.41.
Rom.in l.ſi vero.§.de viro in 24.fall.ff.ſol.matr.Dec.
in l.3.in 1.col.in fi.ff.quod quiſque iur.Barb.conſ.13.
col.6.verſ.& ſi dicat,vol.3.Ioan.Monac.in c.ſi motu
proprio.nu.10.& nu.13.de præben.in 6.Rebuf.in con
cord.in tit.de for.mand. Apoſt.fol. 186.verſ. vltimus
effectus.Gram.deciſ.65.nu.30.& ſeq.

Quorum omniũ cõſenſus Alex. nõ deterruit,quin-
quin idipſum intrepidè probarit in conſ.2.col.fi.verſ.
eſt mõ videndũ.vol.1.qui vt ſuam corroboret ſñiam,
plurimas adducit authoritates, ad quas me reijcio,
* quo in loco * communem teſtatur, & in conſ.87.col.
12. vol.2. vbi idẽ tenet, & repetit eaſdẽ authoritates,
Crau.in tract.de antiq.temp.nu.32.prima parte.

Nonò limita,quãdo princeps diſponens contra ius
26 quæſitum ex contractu, † quia tunc cauſa non præſu-
mit,ſic ſentit Fel.in d.c.quæ in eccleſiarũ.nu.62.verſ.
limita ſecundò. Abb.in conſ.3.poſt nu.12.in pen.col.
in 27.quæſt.verſ.condeſcendo igitur.vol.2.Bertrand.
in conſ.15.nu.4.vol.1.verſ.ſecundò reſpondetur & in
conſ.233.nu.3.vol.3.alioqui ſequeretur,vt poſſet faci
lè irritum facere omnem cõtractũ cum eo initum, q
eſt contra l.Cæſar.ff.de publi.& c.1. de prob. ſecundũ
27 Abb. dicentẽ in d.c. quæ in eccleſiarum † Principem
non poſſe ſuo vaſſallo ſine cauſæ cognitione tollere
feudũ,qa in feudo eſt quidã contractus, ex quo vltrò,
citroq; naſcit obligatio. c.de forma. 22.q.5. & in l.li-
ber homo.ff.de verb.oblig. & hæc inſita natura feudi
28 eſt,vt nõ auferatur † niſi cũ cauſæ cognitione, vt vo-
luere Bal.in l.qui ſe patris.C.vnde lib.gl. & Bald.in c.
1.§.notãdum.qui feud.dar. poſſ.c.vnico. de feud.ſin.
culpa non amit.& hinc dicit Bal. in c.1.de natur.feu.
Federicum Primum, qui communitatem Papiæ cura
uit cõpromittere in certis caſtris non poſſe reuocare
ſine culpa cõis. Lud.Rom.in conſ.353. quod incipit,
29 quærit primo,nu.24.verſ.& huius eſt ratio, dicens † ſi
reſolutio contractus initi eſſet in manu principis,nul
lus inueniret,qui cũ principe contraheret, & ſic care-
ret omni cõmercio, q eſſet valde graue. lege hi q. C.
de apoſtat. & ſic ſentit, ſolã voluntatẽ iſto caſu non
30 haberi pro cã in Principe, quis, vt plurimum † ſola
voluntas Principis habeatur pro cauſa, vt reſpondit
Gram.deciſ.65.nu.30.& cauit Bertr.in conſ.15.incip.
ex themate.nu.5.vol.1.in nou.& cõſ.360.incip.bene
merita.nu.6.vol.3.in antiq.ſcripſit etiã Alcia.in tract.
* præſump.reg.3.præſump.8.nu.7.& hanc eſſe * omniũ
conſenſu opinionem receptam, teſtatur Aym. Crau.
in tract.de antiq. temp. par.1.poſt nu.5.& notat gl.in
l.relegati.ff.de pen.Rebuf.in ſua praxi beneficiorum,
tit.de diſpenſa.ad plura beneficia nu.54.

Decimò limita in inferiore à Principe ſupremo,in
31 cuius diſpenſatione alteri preiudiciali † cauſa nõ pre
ſumitur,vt cauit cõſulendo Goz.conſ.29. col.1.nu.2.
quo in loco citat Cur.in conſ.17.col.fi. & in conſ.35.
in fi.& alios in quãpluribus locis,idem monuit Crau.
de antiq.temp. ver. non omitto.nu.32. Alex.cõſ.203.
col.2. poſt nu.11. verſ. & inferior à Principe. vol.6.&
idẽ tradidit Alex. in cõſ.44.in fi.nu.6.verſ.nec obſtat,
vol.1.Cur.ſen.conſ.17. col.fi. & conſ.65.col.7. Ruin.
conſ.79.col.3.ſub nu.9.verſ.& licet in Principe,vol.3.
& conſ.96.col.pen.num.11.d.lib.3.& conſ.98.col.12.
vol.4. Alc.de præſump.præſum.8.nu.5.reg.3.

32 Vndecimò limita † quando Princeps vtitur clauſu
lis derogatorijs,& non alijs,vt dicit Nicol. in cõcord.
glo.474.

Duodecimò limita,qa nõ præſumit cauſa in Prin-
33 cipe reſcribente † cõtra diſpoſitionem teſtatoris, ſic
Ruy.cõſ.80.nu.14.verſ. vnde veriſimile nõ eſt.vol.3.
ita docuit Iaſ.in l.ſi teſtamentũ in 1.notab. C.de teſt.

Decimotertiò limita, qñ cauſa à Principe declara-
34 ta † irrita eſt idem Rui.conſ.123.nu.21.& ſeq.lib.3.

Decimoquartò limita,quando Epiſcopus diſpone
35 ret cõtra id,quod ſit iuris diuini,† vel naturalis,ſic do-
cuit Rebuf.in prac.benef.tit.de diſpenſ.ad plura bene
* ficia,nu.53.& ſeq. & * communiter Doct. in d.c. quæ
in eccleſiarum.de conſtit.

Sed hæc latius differentem adeas Cardinalẽ Alex.
in c.per venerabilem.§.quod autẽ col.1.in 3.notab.&
ſeq.extra,qui fil.ſint legit.vbi ponit,quando cauſa p̃-
ſumatur in Principe;& quando non. & Alc. relatiuè
in tract.de preſump.preſump.8.nu.9.ver.& propterea.
dicunt Doct.& addit.reg.tertia.

CONCLVSIO CCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Cauſæ cognitio quomodo probetur, & in de-
creto Iudicis præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa cognitio ex quo non probetur.*
2 *Cauſa, & ſolemnitas requiſita quando fuit ſpeciatim mun*
ciata in decretis, probat cauſæ cognitionem.
3 *Cauſæ cognitio præſumitur in decreto iudicis, & transfert*
onus probandi in aduerſarium.
4 *Cauſæ cognitio eo magis præſumitur, quãdo in inſtrumen*
to dictum eſt prædicta facta eſſe à iudice cum cauſæ co-
gnitione.
5 *Cauſæ cognitio præſumitur ſi apponatur clauſula prædi-*
cta æquipollens veluti omni meliori modo.

1 Cauſæ cognitio non ꝓbatur ex eo, quòd No
tarius† in inſtrumēto dixit, Decretum
fuiſſe interpoſitum cum cauſæ cognitione, nã in hoc
non eſt fides habenda aſſertioni Notarij, quod pluri-
bus confirmat Petr. Beninten. in deciſ. Bononienſ. 2.
num. 4. cum ſeq.

Intelligendū eſt illud ſecus eſſe, qñ cauſa, & ſolem-
2 nitas requiſita† fuerit ſpeciatim enūciata in decretis,
ſic tradidit Accur. in l. 1. ſuper verb. omni ordine, cir-
ca fi. C. de fid. inſt. lib. 4. Bal. in l. ex his verbis. poſt nu.
3. verſ. item oppon. quòd verbis enunciatiuis. C. de te
ſta. mili. & in l. 1. in fi. C. de reb. cred. Io. Faber in §. fin.
poſt num. 4. verſ. ſed videtur, quòd extrinſeca. Inſtit.
de fideiuſſor.

Veruntamen ad iſtiuſmodi conſulas concluſionē,
decretum, & cōcluſionē, verba enunciatiua, & infra
cauſæ cognitio ꝓſumitē. vbi hęc latius ſumus ꝑſecuti.

Cauſæ namque cognitionem præſumi in decreto
3 iudicis † pro quo ſemper eſt præſumendum, multi rū
conſuluere, tum etiam profitendo ſenſere, è quorum
numero eſt Iac. Mandel. Albens. conſ. 4. nu. 55. arg. l.
in cauſæ. §. cauſa cognita. ff. de minorib. Alex. conſ.
80. nu. 5. 6. & 8. vol. 5. adeò, vt transferat onus probādi
in aduerſarium, vt inquit Spec. in tit. de empt. & vēd.
§. nunc dicendum reſtat. verſ. breuiter ſcias, per id, ꝙ
habetur in c. in præſentia, de renuncia. l. ſciendum. de
verb. oblig. idq; propter auctoritatem decreti iudicis.
Bal. in l. quæcunq; §. fi. ff. de publicia. & in l. cū hi. §. ſi
prætor. ff. de tranſact. & in l. nō aliter. ff. de arbitr. & in
l. quæcunq; C. de bon. quæ liber. & in l. fin. C. de præd.
min. c. 1. in tit. q feud. dar. poſſ. Io. de Imol. in l. ſi qs cū
aliter. ad fi. ff. de verb. obl. Pau. de Caſt. in l. iuſtè poſſi-
det. ff. de acq. poſſ. benè facit l. 2. C. de offic. ciui. iud. &
l. 1. C. de præd. curial. lib. 10. & habetur in cap. accepi-
mus. de ætat. & quali. & Bald. dicit in d. l. fin. C. de
præd. min.

Illud verò præterfluere ne ſinas, cōcluſionem pro-
cedere eò magis, quando in inſtrumento diceretur,
4 † prædicta facta eſſe à iudice cum cauſæ cognitione,
licèt non exponantur ſingularia, vt dicit inſigniter
Paul. de Caſtr. in d. l. cum hi. §. ſi prætor, ff. de tranſact.

5 Amplia idē eſſe, ſi apponatur clauſula, † quæ cum
prædicta idem valeat, veluti omni meliori modo, vt
cōſuluit Ale. d. cōſ. 80. cū nu. 6. & cōſ. 125. nu. 5. lib. 1.

CONCLVSIO CCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiaſti- cæ an probari debeat, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa legitima in alienatione rei eccleſiaſticæ ꝓbari debet.*
2 *Cauſæ, propter quas fieri poſſunt alienationes rerū eccle-
ſiaſticarum, quot ſint.*
3 *Cauſa neceſſitatis eccleſia alienare poteſt, vt pro ſolutione
æris alieni.*
4 *Cauſa vtilitatis eccleſia alienare poteſt.*
5 *Cauſa pietatis pro redimendis captiuis eccleſia alienare
poteſt.*
6 *Acatius Amidenus epiſcopus conuocato eccleſiaſtico colle-
gio, vaſa, & donaria eccleſiæ precioſiſſima vendere cura-
uit, vt eo pretio miſeros captiuos redimeret.*
7 *Eccleſia alienare poteſt pro pauperum alimentis.*
8 *Gregorius Pontifex Maximus dum Abbas eſſet, omnes
monaſterij res pauperibus erogauit.*
9 *Gregorij Pontificis Maximi in elargiendo eleemoſinam
cuidam naufragium paſſo frequenter petenti, inſigne
pietatis, & benignitatis exemplum.*
10 *Baſilius magnus epiſcopus Cæſarienſis frumentum ex fa-
cultatibus ſuis venditis in fame vehementi comparauit,
et pauperes omnis etiam Iudæorum aleret.*
11 *Paulinus Nolanæ vrbis epiſcopus ꝓ redimendis captiuis,
poſtquã cūcta conſumpſit, ſeipsū in eleemoſinã tradidit.*
12 *Cauſa incōmodationis, vel minoris vtilitatis eccleſia alie-
nare poteſt, ut quando res alienanda ipſi eſt maiori de-
trimento, quam utilitati.*

1 Cauſam legitimam in alienatione rei ec-
cleſiaſticę † debere probari, reſpō-
dit Barth. Socin. in conſ. 29. nu. 8. vol. 1. vbi ait legiti-
mam cauſam eſſe, videlicet neceſſitatem eccleſiæ,
vel apertiſſimam vtilitatem, vt in c. ſi quis presbyte-
rum. de reb. eccleſ. non alienan. & per Cano. in c. 1. de
reb. eccleſ. non alienan. in 6.

2 Cauſæ verò † propter quas fieri poſſunt alienationes
rerū eccleſiaſticarum regulariter sūt quatuor, videli-
cet. Neceſſitatis, vt ſi ęs alienū aliꝙ eccleſię vrgeat, &
3 alienare opus ſit † vt æs alienū diſſoluāt, ita ſancitum
eſt ab Imp. Iuſt. in auth. hoc ius. C. de ſacroſan. eccle.
& à ſummo Pontifice in c. ſicut 12. q. 2. & quandoq;
eius appellatione venit omnis cauſa. c. non habent.
ibi. & ibi Præpoſit. hac nominatione exprimit. Bella.
in c. ſed notandum. 12. q. 2. vbi dicit nomine neceſſi-
tatis intelligi omnem iuſtam cauſam alienandi.

4 Secūda cauſa eſt † vtilitatis, vt ſtatuit Pontifex Ma-
ximus in c. ſine exceptione. 12. q. 2. c. tua. extra, de his,
quæ fiunt à Prælato.

5 Tertia eſt cauſa pietatis † pro redimendis captiuis,
ita ſciuit Imperator Iuſtinianus, l. ſancimus. C. de ſa-
croſan. eccleſ. Quod exemplo ſatis memorabili con-
firmandum eſt, nam Theodoſio Iuniore contra Per-
ſas ſuſcepto bello regionem Azazenā vaſtante, capti
erant à Rom. circiter ſeptem Perſarum millia, quos
cum Regi Perſarum reddere nollent Romani, fame
cœperunt periclitari. Ibi tū Acacius Amydenus epi-
6 ſcopus † conuocato eccleſiaſtico collegio omnes eò
duxit, vt vaſa, & donaria eccleſiæ pretioſiſſima ven-
derent, & eo pretio miſeros captiuos redimerēt. Eos
ergò cibo refectos, & viatico inſuper donatos, ad re-
gem remiſit. Qui tãta Acacij pietate motus à Theo-
doſio impetrauit, vt Acacium coram videre, eiuſque
colloquio frui poſſet. Socrat. lib. 7. c. 21.

7 Aut pro † pauperum alimentis, per tex. in c. aurum
habet. 12. q. 2. Vnde D. Gregorium Pontificem Ma-
ximum, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, oēs
8 monaſterij res † pauperibus erogaſſe legimus, vt ſibi
victum ſuppeditare poſſent. Ad eundē veniſſe quen-
dam, atq; eleemoſynam popoſciſſe memoriæ prodi-
tum eſt, quòd ſe naufragium feciſſe diceret, & cū ſe-
ro nummos ab eo accepiſſet, mox reuerſum, totidem
pari facilitate (tanta erat largitoris benignitas) impe-
traſſe. Perendiè rurſum acceſſiſſe lamētantē, minimū
quod præ iis, quæ mari amiſerat, ibi fuiſſe emendica-
9 tum † proindè ad opem eius implorandum, iterū, atq;
iterum neceſſe ſe habere confugere. Tunc murmurā-
te multum diſpenſatore, ac dicente. Iam aliud nihil,
ꝙ dari poſſit, præter argenteã laguncularã in monaſte-
rio reſtare, continuò eã ipſam à Gregorio tradi iuſsū.

Hinc Baſilius Magnus epiſcopus Cæſariēſis in fa-
10 me vehementi facultates ſuas vendidit, † frumētum
comparauit, ex quo pauperes omnes, etiam Iudæorū
liberos aluit.

Poterunt igitur diuinæ benignitatis optimi diſpē-
ſatores ſacerdotes, cum iſtiuſmodi neceſſitates vrge-
bunt, eccleſiaſtica bona, quæ in illos vſus illis elargi-
ta sūt, alienare, etiãſi oportuerit ſeipſos offerre. Quod
Paulinum Nolanæ vrbis epiſcopum feciſſe legimus
11 † qui depopulata Campania Vandalorum excurſio-
nibus, cum in redimendis captiuis cuncta cōſumpſiſ-
ſet, ſeipſum quoq; in eleemoſynam tradidit.

Quarta eſt cauſa incōmodationis aut minoris vti-
litatis, q a res, quæ eſt alienāda, eccleſiæ maiori eſt de-
12 trimento † quàm vtilitati. c. non liceat Papæ. cap. ſine
exceptione. cap. terrulas. 17. q. 2. & enumerantur per
gloſ. in

glo.in cap.in ſententia.d.12.quæſt.12.per Bal.in conſil.374. factum tale eſt.

Quæ ſingula ad ſatietatem te docebit Redoan. de reb.eccleſ.non alienan.rub.de cauſ.propter quas fiũt alienationes.cum ſeq. & vide latè ſupra in cõcluſione. Alienatio rei eccleſiæ.

CONCLVSIO CCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Cęcitas quomodo poſſit probari, & an quõdam cæcus, nunc cæcus præſumatur, & nunquid teſtificari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Cæcitas probari debet per teſtes, & quomodo.*
2 *Cæcus propriè quis dicatur.*
3 *Statutum puniens eum, qui aliquem excęcauerit, non comprehendit illum, qui aſpectum alicui debilitauerit.*
4 *Cæcus alias, nunc non præſumitur cæcus.*
5 *Cæci permulti, qui Dei beneficio conſpectum receperunt, enumerantur.*
6 *Cæcum aliquem fuiſſe tali die, ſi teſtis aſſerat, non ex hoc efficit, vt etiam poſtea tempore quo aliquem contractum celebrauerit, cæcum fuiſſe præſumatur.*
7 *Cæcus teſtis eſſe non poteſt.*
8 *Teſtis deponere debet per quinq; ſenſus corporis.*
9 *Cæcus in his poteſt teſtificari, quæ vidit, antequam oculis caperetur.*
10 *Cæcus teſtificari poteſt ſuper verbis formalibus prolatis à contrahentibus, modo ipſorum contrahentium voces notas habeat.*
11 *Cæcus, an in vocibus decipi poſſit, ſicut aliquis in viſu, & in tactu.*
12 *Cæcus an decipi poſſit circa vocẽ, relinquitur arbitrio iudicis.*
13 *Cæcus in confectione inuentarij teſtis eſſe non poteſt.*
14 *Cæcus teſtis eſſe non poteſt in teſtamentis.*
15 *Cęcus teſtis admittitur in his, quæ principaliter requirunt auditum, & in alijs ſenſibus, præterquam in viſu.*
16 *Cæci teſtimonium valet, quando aſſerit ſe noſſe vocẽ perſonæ, de qua teſtificatur.*
17 *Cæci teſtimonium in prohibendo matrimonium, & adulterio probando admittitur.*
18 *Cæcus non facit plenam, nec ſufficientem probationem.*
19 *Cæcum teſtem eſſe non prohibetur in iure.*

1 Cæcitas probari debet per teſtes ita deponentes, videlicet † ſe vidiſſe iſtiuſmodi habere oculos à capite auulſos, & oĩnò clauſos, ſi aũt talis habebat oculos nõ clauſos, ſed quædã obſtacula, vel mẽbranulas, q̃ omninò illi videndi facultatẽ auferrent, dẽnt teſtes dicere, ſe vidiſſe talẽ sẽper ire cũ duce, ſi verò quãq; à nullo comitatus ꝓficiſceretur, illũ ſæpius muro caput illidere, & ire p loca inculta, nec alicui peruia, per quæ, ſi vidiſſet, nunquã fuiſſet ꝓfectus, hæc eſt doctr. Bar. in l.2.ff.de bon.poſ. furi.infant.delat.nu.6.& ait Ang.in §.cæcus.Inſti. qbus non eſt permiſſum facere teſta.Rol.Bono.in tracta.ſuo vlt.vol.in rubr.25.3.par.de form.teſta.à cęco, nu.5.Iaſ.in l.furioſ.C.qui teſta.fac.poſ.nu.4. Hinc ait
2 Nat.conſ.210.nu.1. † illum propriè cæcum non eſſe, niſi qui careat acie vtriuſq; oculi, nã talis propriè cæcus nuncupatur.l.1.C.qui morb.lib.10. Aliud verò, ſi haberet pupillam obſcuratã, quia eo caſu nõ diceret cęcus.Nat.d.conſ.210.Bal.Ang.& Paul.de Caſt. in l. binas ædes.per illum text.ff.de ſeruit. vrban. prædio.

Ex quibus infertur ad quæſtionem ſtatuti puniẽtis,
3 eum, qui aliquẽ excæcauerit † vt non cõprehendatur is, qui aſpectũ alicui debilitauerit.p Bal.Ang.& Pau. de Caſt.loc.ſup.cit.Natt.d.cõſ.210. quem vide nu.1.

Ille verò non rectè cęcitatem probabit, ꝙ quondã cæcũ fuiſſe quẽpiam probauerit. Etenim cæcus aliás
4 † nunc non pſumitur cæcus, ſic me cõſulendo docuit Natt.conſ.210.nu.2.Bart. idem dicit in terminis in l. 2.ff.de bon.poſſ.infan.furio.delat. Permulti enim cæci fuerunt, vt in Cedonio Chriſti diſcipulo, qui cęcus natus eſt, ſed poſteà ab humani generis vindice Chriſto aſpectu recepit, qualis etiam fuit Lucilla virgo, filia Nemeſij Tribuni, quæ fuit cęca primò, demum à Stephano Pontifice videndi facultate donata eſt, &
5 † Nantulphus puer natura cæcus, qui de lacte Ciliniç matris D. Remigij iã nati oculos ſuos liniens, illuminatus eſt, & in ſexcentis alijs videre eſt, qui cum prius oculis eſſẽt capti diuinę Maieſtatis benignitatis oculis fuere donati. Hos igitur, ſi quondã oculis orbatos eſſe probabitur, non illicò conſequẽt, & in præſentia cęcus eſſe, ꝙ & vlterius confirmandum eſt, etenim ſi teſtis depoſuerit ſuper cæcitate alicuius, aſſerẽs illum
6 tali die fuiſſe cęcum † non ex hoc efficietur, vt ẽt poſteà tempore, quo aliquem contractum celebrauerit, præſumatur cæcum fuiſſe, ſic obſeruauit Bart. in l.2. in fi.C.de bon.poſſ.quem refert, & ſequitur Alex.cõſil.85.vol.2.repetitum ſub nu.147.nu.8.vol.7.ꝙ idem clarè tradidit in l.pretia rerum.nu.3.ff.ad leg. Falcid.

Iſtis igitur rationibus ſi quis alicuius cæcitatẽ pro-
7 bauerit, ex hac cæcitatis probatione efficiet † vt teſtis eſſe nequeat, vt permulti tradidere, & præcipuè.gl.in §.ſi vero abſunt.ſuper verb.& vidiſſe, in auth.de hær. & falc.Spec.de teſt.§.1.verſ.ſed nunquid cæcus.n.56. Corn.conſ.18.nu.5.vol.2.item conſ. 200. nu. 9. d.lib. Campeg.de teſti.reg.118. Monticell. in ſuo reper. in verb.cæcus.Steph. Aufrer.tract.de teſti.nu.16.gl.in c. teſtes.3.q.11.Io.Crot.in ſuo trac.de teſt.in 4.p.n.186.
8 Cuius ratio eſt, † quia teſtis dẽt deponere per quinque ſenſus corporis iux.tex.in c.teſtes. & in c. nihilominus.3.q.9.quẽ refert, & ſeqĩ Io.Crot.loc.ſup.allat.

Primò limitabis, iſtud locum ſibi non vendicare in
9 his, quę vidit, antequã oculis caperet̃ † in his etenim poteſt teſtificari, non poſt, vt tradidit Spec. de teſt. §. 1.verſ.ſed nunquid cæcus, nu.56. atq; Iaſ. in addit. ad Port.in §.poſſunt autem.Inſtit.de teſta.verſ. quando inſpiciatur, cui aſſentit Bart.in l.ad teſtium.§.1.nu.6. ff.de teſtam.Ang.in §. ſin autem affuerit. in auth. de hæred.& falc.gl.in c.ad Apoſt.de re iud.lib.6.& in c. 1 de renunc.eo.lib.Monticell. in ſuo reper. in verbo, cæcus Campeg.trac.de teſti.reg.118.Alb.Mal. in ſuo tract.de teſt.in 1.par.in 09.col Hoſt.c.ex literis.de teſtib.Nell.à S.Gemin.in ſuo tract.de teſtib.num.21.& nu.29.Fel.in c.prætereà.in fi. verſ. & idem puto dicẽdum.ſub nu.4.d tit.de teſtib.Steph. Aufrer.in ſuo tracta.de teſtib.nu.16.qui plurimos adducit.

10 Secundò loco limitabis † vt poſſit teſtificari, ſuper verbis (vt appellant) formalibus prolatis à contrahentibus, modo tamen voces ipſorum contrahentium notas habeat, & ſibi cognitas.Barba.in cap.ſignificaſti.num.6.Fely.in cap.cum cauſam.num.35. de teſti. verſ.6.nota.Hippol.in rub.C.de probat.nu.332.Specul.tit.de teſte.§.1.colum.17.nu.56.ver. ſed nunquid cæcus.Bart.& alij in l.2.§.idem Labeo. ſub num.6.ff. de aqu. plu. arcenda, quos ad hoc refert, & ſequitur Boer.in deciſ.226.num.4.& ita voluit glo. in cap. teſtes.3.q.9.

11 Nec obſtat † quòd cæcus in vocibus decipi poſſit, vt 27.q.1.& c.nec aliqua. Nam & pariter viſu qs poteſt decipi.c. quomodo, ſimiliter, & in tactu quis decipi poteſt.cap.in tantum.33.quæſt.2. Et quod ſupradicta limitatio procedat, voluit Accurſ. in authẽ. de hæred.& falcid.§. ſi verò abfuit. ſuper ver. & vidiſſe. colum.1. & ibi Angel. de Peruſ. ſed tamen ad id, vi-
12 delicet, an cæcus decipi poſſit circa vocẽ † relinquetur arbitrio iudicis, cuius munus erit diligenter inueſtigare, & conſiderare, an habeat adeò notas voces contrahentium, vt falli non poſſit, ita tenet Alberic.
de

de Malet. in ſuo trac. de teſtib. c. 5. nu. 36. vide Cyn. in
l. teſtium. C. de teſt.
Sublimita primò in confectione inuentarij, nã in
13 hoc† cæcus teſtis eſſe non poteſt, d. §. ſi verò abſint.
auth. de hæred. & falcid. cuius fallentiæ auctor fuit
Saly. in l. teſtium. C. de teſtib. quem refert, & ſequitur
Steph. Aufrer. ſuo tract. de teſtib. nu. 16.
14 Secundò ſublimita † in teſtamentis, vt cauit Imp. in
d. l. ſi non ſpeciali. C. de teſtam. Bar. in l. ad teſtium. §.
conditionem. ff. de teſt. Aufrer. vbi ſupra, d. nu. 16.
Tertiò limita, quia in his, quæ principaliter requi-
15 rũt auditum, admittitur teſtis cæcus † & idem in alijs
ſenſibus, præterquã in viſu, ſic ſentit Accurſ. in auth.
de hæred. & falcid. §. ſi verò absũt. in verbo ſe vidiſſe.
& Ang. ibi Io. Crot. de teſtib. reg. 118.
Quartò limita, quãdo aſſerit ſe de voce perſonam
16 noſſe, de qua teſtificatur, † quia tunc valet eius teſti-
monium dummodo hoc aſſerat, ſic ſcripſit Salyc. in
l. teſtium. in 6. col. C. de teſt. cui accedit Crot. d. loco
ſupra citato atq; Spec. in §. 1. verſ. ſed nunquid cęcus.
nu. 56. Alber. in tract. de teſt. in 1. part. prin. tit. qñ re-
pell. teſtes ratione defec. perſonæ, in fi. nu. 19. verſ. vl-
tra predicta videndum. Io. Oldendorpius in tract. de
teſt. in tit. de perſonis teſtiũ, n. 39. verſ. de cęcis. Steph.
Aufrer. in tract. de reprob. teſt. nu. 16. verſ. cęcus teſtis
eſſe poteſt, vbi alleg. concord. Nell. de S. Gemin. in
tract. de teſtib. nu. 29. ver. cęcus teſtificatur.
Quintò limita, cæci enim teſtimonium in matri-
17 monio prohibendo † & adulterio probãdo admitti-
tur, ita ſcripſit Igne. in l. 1. §. hoc autem. nu. 40. part. 1.
ff. ad Syllan. Mõticell. in reper. de teſt. in verb. cæcus.
Quorundam tñ ſentẽtia fuit in illis caſib. ſuperio-
18 ribus cæcum non facere plenam probationem† nec
ſufficiẽtẽ, vt animaduertit Ang. in l. ſi nõ ſpeciali. C.
de teſt. quẽ ſequitur Abb. Sicul. in c. cũ cãm. in 5. col.
de teſt. etiam vbi haberet notas voces contrahentiũ.
Contraria tamẽ huic ſententia propius ad verita-
tem accedere videtur, eo quòd nõ prohibeatur in iu-
19 re† cæcum eſſe teſtem, vt traditum fuit ad Spec. tit. de
teſtam. §. 1. verſ. ſed nunquid cæcus, nu. 56. ex contex.
in l. 1. §. 1. ff. de teſtib. quod quidẽ, vel ea ratione præ-
cipuè confirmatur quia cæcus retinet dignitatem, vt
colligere eſt ex Vlp. I. C. reſponſo in l. qui furere. ff. de
ſtat. hom. & ex eiuſdem Vlp. l. cæcus. ff. de iud. & me-
minit Spec. loco ſupra citato, & nu. 37.

CONCLVSIO CCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Cenſus an per annuam ſolutionẽ probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus probatur per annuam ſolutionem 40. annorum.*
2 *Cenſus in rebus priuatorum probatur per ſolutionem tri-
ginta annorum.*
3 *Cenſus in ciuilibus probatur per ſolutionem decem anno-
rum inter præſentes, & viginti inter abſentes.*
4 *Cenſus elapſi temporis ſolutio probatur per ſolutionem
trium annorum ſibi cohærentium.*
5 *Cenſus probatur per annuam ſolutionem etiam in eccleſia
quoad res temporales.*
6 *Cenſus etiam in fiſco probatur per annuam ſolutionem.*
7 *Cenſus ſolutio in his, in quibus ius vetat, probari debet per
tantum tempus, de quo memoria non extet in cõtrariũ.*
8 *Cenſus ſolutio in rebus priuatorum etiam de iure Pontifi-
cio probatur per triginta annos.*
9 *Cenſum annuum fuiſſe ſolutum quadraginta annis pro-
batur, ſi aſſeratur cauſa in ſpecie.*
10 *Cauſa, propter quam ſoluitur cenſus, debet ſpecificè alle-
gari.*
11 *Cenſus probari debet ſolutus ex cauſa allegata.*
12 *Cenſus ſolutio ſi tanti temporis ſit, de quo memoria non
extet in contrarium, per ſe ſufficit ad obtinendum, licèt
non allegetur cauſa idonea.*
13 *Cenſu probato formali, vt quem ſe poſſediſſe tanquã cen-
ſuariũ, & eo nomine cenſũ præſtitiſſe, ſatis erit poſſeſſio
40. annorum ad præſcribendum contra eccleſiam.*
14 *Cenſus ſolutio vt pbet̃, reqrit allegationẽ cauſæ ſpecificæ.*
15 *Cenſus probatur probata ſolutione duorum annorum,
quando agitur ad obtinendum in poſſeſſorio.*
16 *Præſtatio diuturna non obligat in futurum, quãdo quis
ſemper ſoluit cum proteſtationibus, vel aliter non animo
ſe obligandi verè, vel præſumptiuè.*
17 *Præſumptio emergens ex diuturna præſtatione facta non
animo obligandi, non eſt iuris, nec de iure, & recipit pro-
bationem in contrarium.*
18 *Cauſa valida tituli, & obligationis annuæ præſtationis
cenſus allegari, & exprimi debet in libello.*
19 *Cenſus probatur per annuam ſolutionem 40. annorum,
dummodo non probetur contrarium.*
20 *Præſtatio probari debet per 30. annos facta, quãdo agitur
de mutatione ſtatus, vel ſubiectionis perſonæ.*
21 *Cenſus non probatur per vnam ſolutionem pro 10. annis.*

Cenſum probari per annuam ſolutionem
cẽſus 40. annorum factam de iu-
1 re canonico. †traditum fuit à Domin. de S. Gemin. in
* c. 1. de præſcr. lib. 6. in quam ſñiam *omnes iuris Pon-
tificij profitentes vna mẽte deſcendere, teſtis eſt idẽ
locupletiſſimus, quem refert, & ſequitur Guid. Pap.
in deci. 407. & 408. vbi multos teſtatur idem ſentien-
tes. Inn. in c. de quarta. ext. de pſcr. vbi tex. & ibi gl. 1.
allegat. c. quia. 10. q. 3. & c. contra morẽ. 100. diſt. l. 1.
§. 1. ff. de aq. plu. arcen. Hoſt. in c. peruenit. extr. de cẽ-
ſib. qui alleg. c. olim. ext. de cenſi. & Henric. Bohic. in
d. c. peruenit. d. tit. & ibi Zabarel. Ant. de Butr. in d. c.
peruenit, & idẽ tenuerũt Io. & Bernar. Hiſpa. d. loco,
quos refert Henr. Bohi. in d. c. puenit. Verũ hæc cõclu
2 ſio pcedit in rebus eccleſię† ſed in rebus priuatorum
30. anni ſufficiũt ad pbandũ ſolutionẽ cenſus. c. ſan-
ctorum, & ibi gl. in ver. ſincerè. in fi. extr. de præſcr. vt
cautũ eſt in c. poſſeſſiones. in gl. 1. 16. q. 4. & Panorm.
in c. de quarta. in 4. col. ſub nu. 14. in verſ. ſed quãtum
ad principalem articulum, extr. de præſcript. Henric.
Ferrand in addit. ad deciſ. Guid. Pap. deciſ. 407.
In iure verò ciuili ſufficiũt 10. anni inter præſentes
3 †& viginti inter abſentes, vt Hoſt. in ſua ſumm. in tit.
de conſuetud. §. obtentis, & idem in ſumma de præ-
ſcrip. lib. 6. cum multis alijs coaceruatis à Guid. Pap.
vbi ſuprà & Io. Fab. in Inſtit. §. æquè. ſub nu. 16. verſ.
item acquiritur ſeruitus. Inſtit. de act. glo. & Doct. in
l. cum de in rem verſo. ff. de vſur.
Primo amplia, vt probet̃ ſolutio cenſus elapſi tem
4 poris, ſi trium ſibi cohærentium annorum†cenſus ſo-
lutos oſtenſum fuerit, ſic ſanxit Imp. Martianus in l.
quicunq; C. de apo. public. lib. 10. Caſſ. de cõſuetud.
Burgun. rubr. 11. des cenſes. fol. 359. col. 2. in ver. & de
cenſ. à luy non payer. Capel. Tholoſ. deci. 235. iã fuit
quæſitum, & ibi Aufrer. quod velim intelligas, quan-
dõ ſolutiones fuerũt factæ per ſe ſingulo anno, ſecus
ſi ſemel pro tribus, vt tradidit Iaſ. in l. 2. poſt nu. 135.
verſ. limitare tamen. C. de iur. emphy. & obſeruauit
Petr. de Rauen. in ſing. 22. incip. qui oſtẽdit, & Crem.
in ſuo ſing. 30. incip. item quæro. & idem retulit Iaſ.
in l. ſi certis annis. poſt n. 4. verſ. quartò notabiliter li-
mita. C. de pact. & Aufr. in d. deciſ. 235. ver. limita ta-
men hanc cõcluſionem, de qua re infra loco oppor-
tuniori in concluſione, Solutio dicemus.
5 Secundò amplia, vt procedat etiã in eccleſia† quo
ad res temporales, vt loquutus eſt Saly. in d. l. cũ de in
rem verſo. ff. de vſur. & Iaſ. in d. l. ſi certis. poſt nu. 14.
ver. extende. C. de pact. & refert Petr. Foller. in pract.
ſua cenſuali, in verſic. huiuſmodi cenſualia. fol. 179.
ver. & prædicta procedunt, poſt nu. 91.

Tertò

6 Tertiò amplia, vt procedat † etiam in fiſco, vt au-
ctor fuit Iaſ. in d. l. ſi certis annis. poſt d. nu. 14. verſ. &
per hoc ego, quem refert Petr. Foller. ibid. loco ſuprà
citato.

Primò limita opinionem Canoniſtarum, ſcilicet
dum aſſerũt. 40. annos requiri, vt tantum procedat in
7 his, quæ ius commune non prohibet, quia in his † in
quibus ius reſiſtit, requiritur tantum tempus, de quo
memoria non extet in contrarium, ita docuit Hoſtiẽ.
in c. peruenit. extra de cenſib. ſequitur Guid. Pap. in d.
deciſ. 407. ver. vbi dicit, quòd ſeruitia. nu. 2. & Io. Fab.
in d. §. æquè. num. 19. verſ. canoniſtæ verò. Inſt. de act.
c. 1. de præſcript. in 6. in fi.

Secundò limita, vt tãtum procedat in rebus eccle-
8 ſiæ, in quibus requiritur præſtatio 40. annorum, † ſed
ſecus in rebus priuatorum, quia etiam de iure Ponti-
ficio ſufficiẽt 30. anni. c. ſanctorum, & ibi gl. in verb.
ſenſere, de præſcrip. 16. q. 4. c. poſſeſſiones eccleſiarũ.
Panor. in glo. 1. cap. de quarta. col. 4. num. 14. verſ. ſed
quantum ad principalem articulum, de præſcript.

Tertiò limitatur, vt procedat, ſi afferatur cauſa in
ſpecie, licèt poſteà non probetur, dummodo probet
9 † cẽſum annuum ſibi fuiſſe ſolutum quadraginta an-
nis, vt ſenſere gl. Archid. in c. ſeruitium. 18. q. 2. & gl.
fi. in c. peruenit. ext. de cenſib. & ibi Hoſt. & Card. Flo.
in 3. & 4. q. refert, & ſequitur Guid. Pap. in d. dec. 408.
cum ibi alleg. ex quib. omnib. concluditur, ꝙ ſi ſaltẽ
non allegetur cauſa ſpecifica, vt puta ex ſtipulatione.
vt Bart. in l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. propter
10 quam debetur talis cenſus † non ſufficit ad obtinen-
dum, nec ſufficit ſimpliciter dicere, peto cẽſum, quia
illum mihi ſoluiſti 40. annis, ſed (vt dixi) oportet di-
cere, peto cenſum quia illum mihi debes ex tali con-
tractu, ipſum nominando, ad quẽ contractum probã
do poſſeſſionem induci 40. annor. vt ex allegatis ſu-
pra patet, quæ ſententia * communi ius cæſareum pro-
fitentium calculo recipitur, cui iuris Pontificij recẽ-
tiores profeſſores ſubſcripſere in cap. peruenit. ext. de
cenſ. videlicet non ſatis eſſe probare tantùm tempus,
niſi fuerit allegata cauſa, ſic de * communi atteſtatur
Guid. Pap. in d. deciſ. 408. & idem atteſtatur Io. And.
in c. 1. de pſcr. & idẽ atteſtat̃ Bal. nu. 14. & 19. & Ang.
in rep. d. l. ſi cer. ann. C. de pact. & infra latius dicetur.

Primò ſublimita, vt licèt non teneatur probare il-
11 lam cauſam huiuſmodi contractus † tamen cõpella-
tur probare cenſum ſolutum fuiſſe ex cauſa allegata,
ne vſus temporis operetur duo ſpecialia. contra. l. 1.
C. de dot. promiſſ. Salyc. in l. ſi certis. col. 4. verſ. 4. di-
xi. C. de pact. & ibi Bal. col. 3. & poſt nu. 8. Bart. in l. cũ
de in rem verſo. ff. de vſur. num. 14.

Secundò ſublimitatur, ſi tãtum ſit tempus, de quo
12 memoria non extet in contrarium, † quia tunc per ſe
ſufficit ad obtinendum, licèt non allegetur cauſa ido-
nea, ita prodidit Iaſ. in d. §. æquè. Inſti. de actio. quem
refert, & ſequitur Guid. Pap. in d. deciſ. 408.

Quartò porro limitabis procedere, ſi probetur per
actorem formaliter ſe poſſediſſe tanquã cenſuarium,
& eo noĩe cẽſum præſtitiſſe, eo n. caſu ſufficeret poſ-
13 ſeſſio 40. annor. aduerſus eccleſiam, † ſecus ſi ſimpli-
citer poſſederit, & non appareat illã rem formaliter
poſſediſſe, quia non ex hoc induceretur probatio cẽ-
ſus. vt reſpondit Alex. qui loquitur in re feudali. cõſ.
79. cir. 1. nu. 4. lib. 1. & in conſ. 166. viſo themate. nu. 4.
vol. 2. cõprobat id auctoritate tex. in c. ſi quis per 30.
in verbo, vt feudum. & ibi Bal. nu. 6. ſi de feud. cõtro-
uer. int. dom. & agn. & c. fi. quidam obligauerunt. &
ibi Bal. poſt nu. 1. ver. aut tu, poſt gl. ſuper verb. per 30.
annos. tit. de feud. dat. in vic. leg. cõmiſs. poſſeſſio. n.
dẽt eſſe formalis, id eſt, vti cenſualis, & vt poſſeſſor tã-
quã cenſuarius ſoluerit penſionẽ, alioquin parũ ei pro-
derit, vt ex dictis iuribus elicere poſſumus, & pcipuè
ex Bal. d. c. ſi quis per 30. nu. 6. & Ale. d. conſ. 169. n. 4.

Quintò limita, ſi cenſus fieret in cauſam piam, vt
ex allegatis per Foll. in d. ſua pract. cenſual. in d. verb.
cenſus. fol. 179. in 1. par. ver. ſed tamen non procedit.

Quòd verò diximus, ſententiam eſſe ius ciuile pro-
fitentium, ſatis eſſe tempus decem annorum.

Limita primò, vt dixi, ſup. in limitat. Canoniſtarũ.

Secundò limita, put dixi in tertia limitatione prin
cipali, ſed præter eos, quos ibi adduxi, adde in termi-
nis ſecundũ ius ciuile gl. & Doct. in l. cũ de in rẽ verſ.
ff. de vſur. gl. & Dy. & Bart. & in l. litib. nu. 2. cũ ſeq. C.
de agr. & cẽſ. li. 11. Bar. in l. ſi cer. an. n. 3. & 4. C. de pac.

14 Ex quibus omnibus concluditur † requiri ad obti-
nendum allegationem cauſæ ſpecificæ, licèt cauſa al
legata non probetur. Reliqua videas, vt ſupra dictũ
eſt in duabus ſublimitationibus.

Sextò principaliter limita, qñ agitur ad obtinendũ
15 in poſſeſſorio, qa tũc cenſus pbat̃ † probata ſolutione
duorũ annor. iuxta ſniam Iacob. in tit. ſuper penſ. ſeu
in tit. redditus libellus verſ. itẽ credo, vbi dicit in ac-
quirẽda quaſi poſſeſſione annuæ pſtationis duos an-
nos ſufficere, licèt aliter non cõſtet de tit. quẽ pro ſin-
gulari refert Guid. Pap. in d. q. 408. in fi. & idem refert
Guliel. de Bened. in c. Rayn. de teſt. n. 438. vbi ait hoc
eſſe notãdũ in materia l. ſi cer. ann. C. de pact. & l. de
in rem ver. ff. de vſu. & c. querelã. de elec. quos oẽs re-
fert, & ſequit̃ Pet. Foll. in ſua pract. cẽſ. in d. ver. cẽſus.
tit. hmõi cenſualia. n. 88. ver. probat̃ et cẽſus. fol. 177.

Septimò limita, ſi cõſtet aliquẽ ſoluiſſe, nõ animo
16 † ſe obligandi verè, vel pſumptiuè, vt cõtingit in pſo-
nis, q̃ ſemper ſoluunt cũ proteſtationib. vel aliter, qa
eo caſu diuturna pſtatio nõ obligat in futurũ, ſi credi
mus Bal. in l. fi. nu. 1. C. ne de ſtatu defunc. quẽ ſequit̃
Alex. conſ. 190. maturè geſtis. ad fi. nu. 22. ver. nõ ob-
ſtat. vol. 2. & idẽ refert, & ſeq̃ Pet. Fol. in d. ſua pract.
cenſ. d. verſ. hmõi cenſual. poſt nu. 91. verſ. 1. concluſ.
eſt, ꝙ vbi interuenit diuturna præſtat. fol. 179. vbi ait
illã præſcriptionẽ, quæ emergit ex illa diuturna pſta-
17 tione † nõ eſſe iuris, nec de iure, & ideò recipere pro-
bationẽ in contrariũ, vel ſi ex aliquibus cõiecturis, &
pſumptionibus apparere poterit, pſtationem fuiſſe fa
ctam non aĩo obligãdi, tunc nimirũ per d. præſtatio-
nẽ non probat̃ cenſus. vt per Pet. Foll. vbi ſup. loc. cit.

Octauò limita, vt pcedat, ſi capituleẽ (vt cũ noſtris
loquar) & pbatur per actorẽ, ſingulas pſtationes di-
cti longi tpis factas fuiſſe ex cã, & tit. alleg. in libello
18 † in quo dẽt ſpeciatim allegari, & exprimi cã valida
tituli, et obligationis annuæ pſtationis dicti cẽſus, ut
uoluit Alex. cõſ. 124. 1. col. ſub nu. 1. vol. 4. & Salyc. in
d. l. ſi cer. ann. C. de pact & clar. in d. l. cũ de in rẽ verſ.
de vſur. cuius ſniæ conſulẽdo accedit idẽ Alc. in cõſ.
108. cir. fi. nu. 15. uerſ. 2. qa. uol. 2. & conſ. 75. col. 3. cir.
fi. n. 41. uol. 4. quos refert, & ſequit̃ Fol. ubi ſup & hæc
adhibeas eã, q̃ d. ſũ ſup. in 3. limitatio. concluſionis.

19 Nonò limita † dummodo non probetur cõtrariũ,
ut prohtendo ſenſeic. Cyn. in d. l. ſi certis annis. ſub
nu. 14. Bald. & Paul. de Caſt. in l. 2. C. de dot. promiſſ.
quos refert, & ſequitur Foll. in d. pract. cenſual. d. uer.
huiuſmodi cẽſualia, poſt nu. 91. in fi. uer. 3. limitatur.

Decimò limita, ut non procedat, quando ageretur
20 de mutatione ſtatus, vel ſubiectionis perſonæ. † quia
eo caſu licèt interueniſſet præſtatio, non tamen ſuffi-
ceret longum tẽpus, ſed requiruntur 30. anni, ita pro-
tulit Petr. Foller. in d. ſua pract. cenſual. uerbo, huiuſ-
modi cenſualia. nu. 91. in 4. limit. fol. 179. cir. fi.

Vndecimò limita, ut procedat ita, & hunc in mo-
dum, ſi præſtationes factæ per decennium fuiſſent ſe-
21 paratæ, atq; præſtatio fuerit annua † ſecus ſi fuerit una
ſolutio pro decem annis, uel pluribus, iuxta ſententiã
Cyn. in d. l. ſi certis annis. uer. quæro. ſub nu. 7. & idem
Cyn. & Bal. in d. l. 2. C. de dot. promiſs. & Pariſ. conſil.
13. ſub nu. 10. & 14. uol. 4. Quos refert, & ſequitur Pet.
Foller. ubi ſup. nu. 91. in fi. 5. limit. Quæ omnia uberius
explicata fuere ſuperius in concluſione, Annua præ-
ſtatio. ad quam te reiicio.

CON-

CONCLVSIO CCLXXX.

ARGVMENTVM.

Cenſus qua ratione probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus probatur ex eo, quòd venditor in venditione rei cẽ-ſualis dixerit, ſe vendere eum onere ſoluendi cenſum.*
2 *Cenſualis res quibus caſibus rectè probetur, tam in præiudicium venditoris, quam quorumcunque ſucceſſorum.*
3 *Cenſualem rem eſſe non probatur per ſolam aſſertionem venditoris.*
4 *Emptor in bona fide conſtituitur ex ſimplici aſſertione vẽditoris aſſerentis rem venditam liberam eſſe.*
5 *Cenſus probatur per æſtimum, vel cataſtrum.*
6 *Cenſus emphyteuticus pbat p inſtrumenta, vel ſcripturas.*
7 *Cenſus emphyteuticus probari poteſt per teſtes, etiam ſi ſint ſingulares deponentes de varijs ſolutionibus per legitimum tempus factis.*

Cenſum probari ex eo quòd in vẽditione rei cenſualis venditor dixerit, ſe
1 venderet cũ onere ſoluendi censũ à noſtris eſt paſſim
receptum, tunc enim talis confeſſio probat cenſum,
adeo vt nedũ ipſe cõfitens, ſed & ſingularis ſucceſſor
habens tãm ab eo teneatur domino, & obligetur, ſic
rñdit Aymo Crauet. conſ. 217. nu. 4. vbi alios citat, &
proſequit Caſſ. in conſuetud. Burg. rub. 11. des cenſes.
§. 5. ver. quid autem. nu. 5. fol. 355. cum alijs allatis ad
idem per Petrum Foller. in ſua pract. cenſual. verbo
huiuſmodi cenſualia, nu. 98. in nouiſſimè impreſſis.

Limita, vt hæc vera nõ ſint, niſi concurrant etiam
2 alia, præterquam dicta aſſertio venditoris † vt ſi probetur,
antea venditorem cõſueuiſſe ſoluere, vel quia
venditor aliàs diſpoſitè recognouerat, & pfeſſus fuerat
rem illam cenſualem corã parte, cui debetur cenſus,
vel Notario ſtipulãte, & acceptante pro eo, nam
iſtis caſibus rectè probatur res cenſualis tãm in præiudicium
venditoris, quam quorumcunq; ſucceſſorum,
vt traditum fuit per Pet. Foller. in d. ſua prac. cẽſual.
vbi ſuprà, nu. 87. in ver. cenſus, & ſcriptum reliqt
Guid. Pap. q. 272. vtrum domini, per totum.
3 Quòd ſi ſolũ appareat ipſa aſſertio venditoris, † nõ
probatur rem eſſe cenſualem, ſic decidit idem Guid.
Pap. in q. 24. quiſpiam vendidit, teſtem laudat Spe. in
tit. de emphy. §. nunc aliqua. ver. 74. nu. 95. & pro hoc
facit ſecundùm eum l. fi. in fi. ff. de contrah. emp.

Verumtñ, ſi venditor aſſerat rem venditã eſſe libe-
4 ram, ex tali aſſertione ſimplici † emptor cõſtituitur in
bona fide, vt apertè tradidit Guid. Pap. d. q. 24. ſub fi.
motus auctoritate Modeſt. in l. bonæ fidei emptor. ff.
de ver. ſignif. & Pauli in l. bonæ fidei poſſeſſor. de acq.
rer. dom, atq; Vlpiani in l. ſi ego. § item Vlpianus. ff.
de publicia. vſq; eo qtidẽ, vt emptor à .... excuſetur,
ſi non ſoluat canonem, vel deteriorẽ faciat, vel alienet,
arg. l. 1. § dies. & §. ſi aduerſus. ff. quando appe. ſit,
& l. ſi annus. ff. de calum. Guid. Pap. d. q. 24.

Nec illud, quod magnoperè ad noſtrã concluſionẽ
5 confert, præteribo, † cenſum probari per æſtimum, vel
cataſtrum (vt noſtri loquuntur) ideſt, ſi in ipſo æſtimo
ille, cuius nomine res eſt deſcripta, dicat, & aſſerat, rẽ
ſoluiſſe cenſum, vt Titio, nam per huiuſmodi cataſtrum
probari cẽſum docuit Petr. Foller. in ſua pract.
cenſual. vbi ſupra, nu. 85. in d. verb. cenſus, verſ. quid
enim ſi de cẽſu, vbi ad hoc teſtat Caſ. d. rub. 11. des cẽſes.
§. 3. in conſuetud. Burg. nu. 5. & Bened. in repet. c.
Raynutius. de teſtam. n. 444. vbi pluribus id explicat,
conſulas etiam concluſionem noſtram, Cataſtrum.

His finitimum eſt, quod ſcriptis prodidit Gui. Pap.
6 † censũ emphyteuticũ pbari p inſtrumenta, vel ſcripturas,
in cõſ. 118. poſt n. 4. ver. nec poſſet, quo in loco
pluribus id auctoritatibus cõfirmat, ad quẽ te reijcio.

Quod quidem ſic velim ampliés, vt etiam p teſtes
7 poſſit cẽſus emphyteuticus probari † etiam ſi ſint ſingulares
deponentes de varijs ſolutionib. factis p legitimũ
tẽpus, hoc eſt, ꝙ vnus deponat de vno actu ſolutionis,
alius, de alio, vt cõſultus reſpondit Caſſan. cõſ.
16. nu. 19. verſ. nec obſtare, cui accedit Gabriel. in ſuis
concluſ. lib. 1. tit. de teſtib. concluſ. 2. num. 47. verſ. 13.
quoad probandum cenſum, ſic etiã conſulendo cenſuit
Caſtr. in conſ. 51. incipiẽ. in caſu ſpectabilium virorum.
in 2. col. ſecundum antiquam impreſſionem,
nu. 4. verſ. nec obſtat, quòd iſti teſtes. lib. 2.

CONCLVSIO CCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Cẽſualis in dubio præſumatur cõtractus, an emphyteuticus, & quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cenſualis in dubio potius præſumitur contractus, quam emphyteuticus.*
2 *Cadere quis non poteſt à iure ſuo ex non ſolutione, quãdo non conſtat; an ipſe ſit emphyteuta, an cenſuarius.*
3 *Cenſualis intelligitur contractus, ſi rectè probatur penſio ſoluta per quadraginta annos.*
4 *Cenſus magis præſumitur, quam emphyteuſis, etiam ſi quis per 30. annos ſoluiſſet eccleſiæ, vti de re emphyteutica.*
5 *Contractus emphyteuticus quid ſit.*
6 *Quod ſolutum eſt uniformiter quotannis, præſumitur potius ſolutum iure emphyteutico, vel colonia perpetuæ, quam iure cenſus, tam in cõceſſione facta à priuato, quã in conceſſione facta ab eccleſia.*
7 *Cenſualis non præſumitur contractus, quando in prouincia, & loco celebrationis eiuſdem frequentantur contractus emphyteutici.*
8 *Cenſualis potius præſumitur contractus, quam emphyteuticus, ſi anceps eſt, & nõ clarus, nec cõſtet de origine eius.*

Cenſualis cõtractus in dubio potius præ-
1 ſumit, quã emphyteuticus † ſi
apparet factã fuiſſe ſolutionem cẽſus nõnullis annis
antè, vnde non ſoluẽs censũ non cadit à iure, ſuo ſic
tradidit Alb. de Roſ. in l. 2. C. de iur. emph. col. 8. verſ.
quid de quæſtione à me quæſita, in quo loco ſcriptũ
reliquit, vt ſi non conſtet, ſit ne aliqs emphyteuta, an
2 cenſuarius, ſiue quo iure teneat † ꝙ nunquã ex nõ ſolutione
cadet à iure ſuo, & ex hoc aſſerit alias ſe conſuluiſſe,
ꝙ cũ in quodã inſtrõ non conſtabat an eſſet
cẽſus, vel emphyteuſis, nõ poſſet dici Titiũ cecidiſſe
à iure ſuo ob nõ ſolutionẽ, & cẽſere Dñi Rotę in vna
Imolen. bonorũ corã Gãbera die 12. Februarij 1524.
vt annotauit Gãbera. dec. 33. & teſtat Creſcẽ. dec. 33.
lib. 2. Idẽ voluiſſe Io. Fab. in l. 1. C. de iur. emph. aſſerit
Iaſ. q eũ ſequit in l. 2. ſub d. nu. 165. eo. tit. q. 9. vbi quęrit,
quid ſi nõ appareat de aliquo contractu præcedẽti,
ſed recta pbetur pẽſio ſoluta per 40. annos, an præſumat
contractus emphyteuticus, an cẽſualis. In hãc
3 ipſe deſcendit ſniam † intelligi cenſualẽ qa in dubio,
ꝙ minimũ eſt ſequimur. l. ſemp in ſtipulationib. ff. de
reg. iu. Idẽ Iaſ. referẽs dictũ Alb. in l. 2. C. d. ti. in auth.
qui rẽ. C. de ſacroſ. eccl. Soc. cõſ. 167. nõ inutilis, p totũ.
lib. 2. Imo. in c. ad audientiã. col. 2. de reb. eccl. non
alienan. Nat. cõſuluit in terminis in cõſ. 3. p habẽda.
nu. 2. & 3. vol. 1. & idem conſulendo docuit Burſa. in
4 conſ. 26. nu. 24. † vbi magis cẽſum, quã emphyteuſim
præſumi, etiam ꝙ quis per 30. annos ſoluiſſet eccleſię
vti de re emphyteutica, ſi de contractu non conſtat.

Eorum, quę diximus, ea videtur eſſe ratio, quia cõtractus
emphyteuticus ꝑ ſe fert ſpeciẽ quãdã ſeruitutis,
qa alius recognoſcitur in dominũ, & eſt cõtractus

valdè

Digitized by Google

5 valdè grauis,† eo,℘ propter non ſolutionem certo tē
pore factā res auferatur, vnde hmôi cõtractus nõ cen-
ſetur initus,niſi dilucidiſſimè de eo conſtet. ita Natt.
d.conſ.3.lib.1.clariſſimè aũt apparet, quando imponiẽ
penſio ſoluenda pro recognitione dominij,vt ob-
ſeruauere Bart.& cæteri Doct.in l.1.C.de iur.emphy.
ſed plura de his in concluſ.cõtractus emphyteuticus.
A concluſione noſtra penitus diſſenſit Iul.Clar. in
§.emphy.q.1.verſ.ſed pone, vbi aſſerit Doct. ſentire,
vt ſi vniformiter fuerit quotannis quidpiam ſolutum
6 †præſumitur potius ſolutũ iure emphyteutico,vel co
lonię perpetuę,quàm iure cenſus,hoc enim eſt in mi
nus concedentis præiudicium , hãc verò ſententiam
* * communi omnium ſcribentium conſenſu eſſe pro-
* batam teſtatur Bero.q.14.nu.1.& vna mente *omnes
id ſenſere ſcribens.docuit Burſ.in conſ.56, nu. 8.
Quòd quidẽ ampliat,vt ẽt ꝓcedat,tam in cõceſſio-
ne facta à priuato,q̃ in conceſſione facta ab eccleſia,
nã(vt inqt)in eodẽ caſu militat eadẽ rõ,vt ibi per eũ.
7 Primò limita,vt tñ procedat cõcluſio† ſi in prouin-
cia , & loco celebrati cõtractus frequẽtenĩ cõtractus
cẽſuales,alioq, ſi celebrenĩ cõtractus emphyteutici ,
tunc non ꝑſumiĩ cẽſualis.Iaſ.auctor fuit in d.l.2. ſub
nu. 165. verſ. ℘ ipſe limitat, quẽ refert,& corroborat
quibuſdã rõnibus.Petr. Foller. in d.ſua pract. cenſ. in
d.verb.huiuſmodi cẽſualia.nu.80.cum alijs fol. 175.
Bal.in c.querelam.nu.11.de elect.& elect. poteſtat.
Secundò loco limita, vt locũ habeat cõcluſio , qñ
8 caſus anceps eſt,ideſt†an cõtractus ſit cẽſualis,an em
phyteuticus,ſecus qñ clarus ſit, nec vllam in ſe dubi-
tationem contineat,vt quia conſtet de origine cõtra-
ctus,ita id dirimere D Rot. declarando Alb. in loco
ſuperius adducto in d.dec.Gambarę 33.in cã Imolẽ.

CONCLVSIO CCLXXXII.

ARGVMENTVM.

Certam ſcientiam probandi cui incumbat onus , & quibus modis probetur .

SVMMARIVM.

1 *Impetranti incumbit onus probandi aliquid eſſe factum ex certa ſcientia .*
2 *Aliquid factum eſſe ex certa ſcientia,pluribus modis probari poteſt .*
3 *Clauſula,non obſtãte,& clauſula,ex certa ſcientia, ęquiparantur.*
4 *Decretum,vel reſcriptum habet vim clauſulæ certæ ſciẽtię.*
5 *Certa ſcientia quid fieri dicitur, quando tenor rei confirmatæ exprimitur .*
6 *Certa ſcientia, quid fieri probatur,quando expreſſe dicitur,ex certa ſcientia confirmamus .*
7 *Certa ſcientia fieri dicitur, quod ex narratis comprehẽditur, licet non exprimatur .*
8 *Confirmatio dicitur facta ex certa ſcientia,ſi tenor rei cõfirmatæ inferatur .*
9 *Certa ſcientia.ſi quid factum eſſe dicitur , attenditur voluntas Principis .*
10 *In voluntate Principis declaranda non eſt forma .*
11 *Teſtatoris voluntas ex coniecturis inſpicitur .*
12 *Certa ſcientia probatur , ſi Princeps in ſua diſpoſitione eam exprimat .*
13 *Certa ſcientia probatur,qñ Princeps in ſua conceſſione apponit totũ tenorem priuilegij,cui derogare conſtituit.*
14 *Certa ſcientia probatur, quando aſſeritur, factum eſſe cũ cauſa cognitione .*
15 *Certa ſcientia probatur per teſtes .*
16 *Certa ſcientia probatur,quando interuenit ſecunda iuſſio Principis .*
17 *Certa ſcientia probatur,quando in diſpoſitione eſt appoſita clauſula nonobſtante ,*
18 *Certa ſcientia probatur,ſi ex tenore conceſſionis de ea cõſtet.*
19 *Principi in confirmatione ſemper præſumitur confirmare ex certa ſcientia .*
20 *Certa ſcientia non præſumitur,niſi de ea certo conſtet.*

Onus probãdi,aliquid eſſe factũ ex certa ſciẽ
1 tia, † incũbere impetrãti. docuit Abb.
in c.porrecta.nu 5. verſ.in dubio tamen de cõfir. vtil.
vel inutil.quẽ refert,& ſequiĩ Dec.in d.decret.nu.9.
Aliquid aũt eſſe factũ ex certa ſcientia.plurib.ꝑmo
2 dis†probari põt.Quorum oĩum primum eſt, ſi in litte-
ris ſit facta mentio d.decret.porrecta, vt optimè ſcri-
pſit Abb.d.loc.ſup.cit.nu.5.vet.qualiter aũt cõſtabit.
arg.c.1.de exceſ.prælat.in 6.& hoc illud cõfirmat, nã
3 clauſula non obſtãte,† & clauſula , ex certa ſcientia ,
æquiparantur,iux.ſentent.Dec.in d.c.porrecta.num.
14. verſ. & ad hoc facit. & Accurſ. apertiſſimè id vo-
luit in l.ratas.in verb.conueniamini.in fi.C. de reſci.
vend.& animaduertit Bal.in l.idem Vlp. in princ. ff.
de excuſ.tut.& in c.1.§ naturales. nu. 4. verſ. ſed ego
quæro,ſi de feud.fuer.controuerſ. & cõſulendo ſenſit
Io.de Ana.in conſ.81.viſo inſtrumento.col. fi. Paul.
de Caſt.profitendo ſcripſit in l.3.ſi is.verſ.itẽ ℘ ſubij-
cit ſub nu.3.ff.quod quiſq, iur.& recentiores tradide-
re in c.nonnulli.in prin.col.15. verſ. quartò fallit , de
reſcrip. Alex.cõſultus rñdit in conſ. 30.põderatis.col.
3.nu. 10.lib.5.atq; meminit Dec.d.loc.ſup.citato.
Secundùm probandi modum ſubiungam, qñ ſecũ-
4 dò emanauit decretum†vel reſcriptum, quia tũc ha-
bet vim clauſulæ certæ ſcientiæ,ſic inquit Abb.d. lo-
co,ſub nu.2.quod quidem eſt eximium Bal. pronun-
ciatũ.in l.nec damnoſa.ſub nu.1.verſ. ſed contra pri-
mum dictum.C.de precib.imperat. offerẽd. hunc ſe-
quitur Alex.in l.3.in prin.ſub nu.3. verſ. quod primo
limita.ff.quod quiſq; iur.& recentior. in d.c. nõnulli.
col.40.ver.fallit 6.& in c.ſi quãdo.col.pen.de reſcrip.
& Dec.in d.c.porrecta.nu.15.verſ.ſecundo,quãdo ſe-
cunda iuſſio emanauit,de confirm. vtil. vel inutil.
5 Addam,& tertium,† nam dicitur fieri ex certa ſciẽ
tia,quãdo tenor rei confirmatæ exprimitur, vt ſanci-
tum eſt in c.pen.extr.de confirmat. vtil. vel inutil. &
dixit Dec.d.c.porrecta.ſup.cit.poſt dictũ nu.15. verſ.
tertio dicitur fieri ex certa ſcientia.
6 Quartò dabitur locus,qñ expreſſè dicitur, † ex cer-
ta ſcientia confirmamus,vt fuit animaduerſũ à gl. in
clem.& ſi principalis in gl.fi.de reſcrip.& gl.in c.cle-
rici.de reſcrip.& in c.ſtatutum.in gl.3.in verb. literat.
de reſcrip. in 6. nec id præterijt Abb. in c. examinata
poſt nu.5.ver.in gl.fi.de confir.vtil.vel inutil.Roma.
etiã idem conſuluit cõſ.327.iſtæ ſunt rationes . col.3.
nu.7.verſ.4 ratio.Alex.reſpondit in conſ. 59. viſo in-
ſtrum.nu.8.verſ.nec obſtat,quod adducebatur. lib. 1.
iſtis ſubſcripſit contex.in clem. 1. de probatio.
7 Quintùm ſubnectam†etenim ex certa ſcientia,etiã
fieri dicitur,ſi ex narratis comprehendatur, licèt non
exprimatur,ſic voluit gl.inſignis in c.paſtor.§. prætere-
reà.in ver.ex certa ſcient.extr.de offic.deleg.& in cle
men.in 1.eo.verb.ex cer.ſcient. de iudic. & obſeruat.
Abb.in c.ad hæc poſt nu.7.ver.ſed Innoc.de reſcri.&
in c.cum inter. poſt nu. 8. de except. & latè tradidere
recentiores ibi,& voluit idem Imol.in l. quidã cõſu-
lebant.col.4.ver.item aduerte.ff.de re iud.& in clem.
2.in fi.de reſcr.Fran.Cur.cauit in conſ. 65. ſuper præ-
miſſa.Alex.monuit in d.conſ.59.d.nu.8.lib.1.Atery.
pr oſtendo ſcripſit in l.poteſt quis.col.3.de vulgar. &
pupil.Quod quidem confirmatur bipartita ratione.
8 Prior eſt, † quia videmus, quòd ſi tenor rei confir-
matæ inſeraĩ,dicitur confirmatio facta ex certa ſciẽ-
tia,ſic ſummus Põtifex ſciuit in c.pen. ext. de confir-
ma.vtil.vel inutil. atque protulit Dec. d. c. porrecta.
ſup.allato.nu.15.ex quo patet præciſè non requiri,vt
exprimatur de certa ſcientia.
9 Poſterior rõ eſt, † nã in hoc ſolũ voluntas Principis
atten-

attenditur vt ſupradictum in concluſione, cauſa quæ omnia huc referenda eſſent, ad quę lectorem reijcio, quibus adde Inn. in c. cũ eccleſiaſticæ. ſub nu. 2. verſ.
10 ſed dicẽs. de except. & in tali volũtate declarãda † nõ eſt forma præſcripta, ergò ſufficit quocunq; modo illa voluntas colligatur. l. certum. ff. ſi cer. per. not. in l. hac conſultiſs. C. qui teſta. fac. poſſ. vt etiam per quã-
11 dam ſimilitudinem videre eſt in teſtatore † cuius voluntas ẽt ex coniecturis inſpicitur. l. licèt Impera. vbi Bart. ſub nu. 4. de leg. 1. l. cum auus. de cond. & demõ.

Præterea certa ſcientia pluribus modis probatur.
12 Primò, ſi Princeps † in ſua diſpoſitione eã exprimat, vt tradidit gl. in c. ſtatutũ. in verb. literar. de reſcrip. in 6. Abb. Fel. & Dec. vna mente id meminere in c. cum inter Abb. ſub nu. 8. Fel. nu. 1. Dec. nu. 15. de exceptio. Alex. in conſ. 122. viſo puncto. nu. 23. lib. 4. Dom. voluit in c. 1. col. 6. de cõſt. lib. 6. Afflict. decidit ſuper cõſtit. Neapol. in tit. de iur. fiſ. cur. obſer. nu. 4. Pariſ. conſultus reſpondit in conſ. 3. col. 5. nu. 55. iuncto. nu. 57. vol. 4. & conſ. 10. col. 1. nu. 1. & 14. vol. 1.
13 Et ſecundum ſuggeram, † certa enim ſcientia probatur, quando Princeps in ſua conceſſione apponit totum tenorem priuilegii, cui derogare conſtituit, iſta namq; conceſſio dicitur facta cum clauſula ex certa ſcientia, licèt iſta clauſula in literis non fuerit declarata iux. ſentent. gl. in c. paſtoralis. §. prætereà verb. ex cer. ſcient. de offic. deleg. & protulit Aret. in conſil. 8. col. 2. ſub num. 2. verſ. ſecundo pro deciſ. cui adhæſit Pariſ. in conſ. 3. col. 5. nu. 48. vol. 4.

Tertium probandi modum audias, nam eadẽ pro-
14 batur † quando aſſeritur factum eſſe cum cauſæ cognitione, vt me docuit gl. in c. 1. in verb. de quæſt. de confirmat. vtil. vel inutil. Afflict. ſuper conſtit. d. titu. de iur. fiſ. cur. obſer. nu. 5.

Quartum modum ſubijciam, probatur enim certa
15 ſcientia † per teſtes, vt id dirimere Dom. de Rota in deciſ. 332. licèt Roma. nu. 1. in nou. latè decidit Bellamer. deciſ. 746. licet obſeruet, vbi concluditur, certam ſcientiã poſſe probari per teſtes, vt etiã idem ſequutus eſt Philip. Franc. in c. ſi motu. col. 1. verſ. quid autem de clauſula de prob. lib. 6. & in c. 1. poſtquam. verſ. 56. de cenſib. eo. lib. 6. tradidit Mandoſ. in commen. reg. in cancell. reg. 16. q. 6. nu. 5. ſcripſit Iaſ. in l. ſi quis iniquũ. in princ. nu. 5. ff. quod quiſq; iur. quod nõ præteriit Fel. in c. prætereà. col. pen. verſ. 3. ſcias, de teſtib. cog. & in c. inter priorem. col. 2. & ſeq. de except. conſultus reſpondit Alex. in conſ. 2. alias cõſului. nu. 2. lib. 7. & cũ iis tranſijt Lanfr. de Orian. in tract. de interlocut. & appell. nu. 9. Rom. etiam ſentit in conſil. 327. incip. iſtæ ſunt rationes. num. 8. Afflict. decidit deciſio. 253. duo Regij Conſiliari. nu. 8. & in tit. per quem fiat inueſtitura. nu. 34. Iaſ. docuit in l. ſi q̃s iniquum. ſub nu. 5. ff. q̃ quiſq; iur. Oldr. reſpondit conſi. 329. poſt nu. 1. verſ. & ſuper primo puncto. & conſil. 330. nu. 6. col. 2. verſ. ſuper articulis admittendis, & in conſ. 331. poſt nu. 3. verſ. iura aũt canonica. ibi) & diſpenſatio per teſtes. Fel. profitendo ſcripſit in c. prætereà. nu. 9. de teſt. cog. & in c. cum inter. poſt nu. 4. verſ. & pulchrè præ cæteris, vbi etiam Dec. de except. Fel. ſequutus eſt Gomeſ. in c. ſtatutum. nu. 11. de reſcript. in 6. Staph. hoc idem probauit, de literis gratiæ, & iuſtitiæ. char. 84. verb. imò, volunt aliqui, quibus cõſulendo adhæſit Marian. iun. conſ. 65. nu. 54. vol. 1.

Receſſit ab hac ſententia gl. in c. ſtatutum. in verb. literas. de reſcrip. lib. 6. & gl. in clem. & ſi prin. in verb. obſeruari, eo. tit. de reſcrip. in 6. quas ſequitur Iaſ. in l. iuſtitia. col. fi. verſ. quarto, & vltimo. ff. de iuſti. & iur. eidẽ repugnãunt opinioni Bal. in c. 1. per quẽ fiat inueſtitura. Io. Andr. & alij in c. nonnulli. de reſcript.

Veruntamen priorem ſententiam magis ** cõmuni ſcribentium calculo eſſe receptam, & gl. iam relatas eſſe * communiter reprobatas, atteſtatur Nicol. Boer. in tract. de poteſt. legat. à latere. nu. 78.

16 Quintus iſtis probandi modus aſcribetur, † nã certa ſcientia probatur, quando interuenit ſecũda iuſſio Principis, quę habet vim clauſulę ex certa ſcientia, vt præcepit Bal. in l. nec damnoſa. ſub nu. 1. ver. ſed contra primum dictum. C. de precib. imper. Mil. in reper. in verbo, gratia non poteſt dici, qui vltra Bal. aſſerũt Io. And. & Ant. in c. porrecta. de confirmat. vtil. vel inutil. ret. conſ. 15. nu. 7. verſ. quid multa.

Sextum adiungam, vt probetur illa, quando in di-
17 ſpoſitione † eſſet appoſita clauſula, non obſtante, vt reſpondit Alex. conſ. 219. col. 2. ſub nu. 6. verſ. itẽ videtur ex certa ſcientia. vol. 6. Fel. in d. c. nõnulli. col. 18. ſub nu. 12. in fi. ibi idẽ tenet Sal. de reſcrip. & Frãc. Aret. in conſ. 58. poſt nu. 6. verſ. reſtat igitur.

Septimus, & poſtremus certam probãdi ſcientiam
18 modus ſupereſt, is eſt ſi ex tenore conceſſionis cõſtaret de certa ſcientia Principis, licet illa non fuerit expreſſa, vt fuit reſponſum ab Aret. conſ. 58. ſub nu. 5. ibi, quia imo ſatis eſt, quod ex ſerie commiſſionis aliter cõſtat ex certa ſciẽtia, & clarius id aſſeruit in cõſ. 15. ſub n. 5. ver. vnde dicit Spec. & ſub nu. 9. ver. cõfirmatur iſta concluſio. & cõſuluit Bun. conſ. 1. col. fo.

Verumtamẽ hæc declares, nam in dubio Princeps
19 in confirmatione † ſemper præſumitur cõfirmare ex certa ſcientia, ſic placuit Alex. conſ. 1. ſub nu. 35. verſ. prę eta confirmatio. vol. 5. & cõſ. 219. col. 2. n. 5. vol. 6. atque docuit Aret. in l. quod ſeruus. ff. de aeq. poſſ. atque apertè voluit Franc. Aret. in conſ. 8. ſub nu. 3. in prin. & in verſ. ſed in cõfirmationibus, & Dec. meminit in l. more. col. 4. ſub nu. 21. ff. de iuriſ. omn. iud. & reſpondit Albenſ. in conſ. 64. nu. 40. licet huic pronunciato aduerſetur Alex. ſibi ipſi contrarius in cõſ.
20 22. col. fi. ſub nu. 22. & alijs ſeq. lib. 4. vbi † reſpondit, ſcientiam certam non præſumi, niſi de ea certo conſtet, per notata ibi per eum.

CONCLVSIO CCLXXXIIII.

ARGVMENTVM.

Certificatio cum nõ præſumatur, ꝓbãda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Certificatio non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Certificatio non præſumitur, nec probatur, etiam ſi in inſtrumento diceretur, talem fuiſſe certificatum.*
3 *Inſtrumentũ nõ facit fidẽ de his, quæ notarius dicit feciſſe.*
4 *Licet in inſtrumento aſſeratur, obligato libello, & lite conteſtata, non per hoc talia verba probant litem conteſtatam.*

1 Certificationem non ꝑſumi † niſi ꝓbetur cum ſit ſolemnitas, quę extrinſecus adueniat, colligere eſt ex Caij reſpõſo in l. quæcunq; §. fi. de publ. in rem actio. in hanc etiam ſententiam de iure optime reſpondit Feder. de ſen. in conſ. 99. quæritur, an domina Margarita, nu. 2. atq; profitendo, idem dilucidè ſenſit in l. ſciendum. de verb. obl. nu. 35. poſtremò iſtis adhęſit Firma. in reper. in verb. certus, verſ. certificatio.

Iſtud axioma relatum ſic velim amplies, ocũ ſibi
2 vendicare † ẽt ſi in inſtrumento diceretur talem fuiſſe certificatum, etenim adhuc non præſumitur, nec probatur certificatio. Namq; inſtrumentum ſolet tñ fidẽ facere de his, quæ inter contrahentes geruntur, nõ
3 autẽ de his † quæ ipſe notarius dicit feciſſe, arg. l. omnibus. C. de teſ. & traditũ fuit ab eo. Fed. in d. col. 199. nu. 2. ad q̃ cõferũt ẽt quæ fuere obſeruata ab Inno. in c. quoniam de ꝓba. & ibi ab Hoſt. in prin. ſup verb. ꝓ ſiſſam, quo in loco iidẽ vnanimes ſcripſere iuris in-
4 terpretes, vt licet † aſſeratur in inſtr̃o oblato libello, & lite conteſtata, nõ per hoc talia verba probare litem conteſtatam. Quæ omnia opportunius, vbi iſtius rei propria ſedes eſt, explicabuntur in concl. ſcientia.

CON-

CONCLVSIO CCLXXXIV.

ARGVMENTVM.

Charta maculoſa ſuſpicioſa eſt, nec admodum probat.

SVMMARIVM.

1 *Charta deturpata, & maculoſa reddit ſcripturam valde ſuſpectam.*
2 *Inſtrumentum non redditur ſuſpectum per raſurã chartæ, ſi raſura eſt in præfatione, vel in parte nõ ſubſtãtiali.*
3 *Bulla falſa exiſtimatur, ſi charta, in qua reperitur ſcripta, ſi ſordida, & perforata.*
4 *Inſtrumentum inſcriptum in charta raſa, aut vili & ſordida, non eſt de iure falſum.*
5 *Charta, in qua ſcriptus eſt aliquis actus, vt contractus, ſine teſtibus ſubſcriptis eidem, q. actus adfuerint, nõ probat.*

1 Charta deturpata & maculoſa, in qua quod ſcribitur, † reddit ſcripturã valdè ſuſpectã, adeo quidẽ, vt multum de eius fide & ꝓbatione derogeẽ. ſic tradidit Alex. in l. ſi quis ex argẽtariis. §. ſi initium, n. 1. & 2. ff. de eden. teſtaẽ Guliel. de Cun. in l. contractus. C. de fid. inſtr. qui hoc dictũ aſſerit verũ, Ant. de Butr. in c. 2. de fid. inſtr. p l. fi. C. de edic. diui Adria. tollen. Bal. ẽt cauit in l. cõtractus. nu. 10. C. de fid. inſtr. q teſtẽ laudat Accur. in §. & ꝙ ſæpè. in auth. de trien. & ſemiſ. & proſiten. ſcripſit Sebaſti. Sapia. in repet. l. fi. C. de edic. diu. Adriani toll. nu. 73. ver. 2. cõcl. vbi loqĩ de teſtamẽto, & arbitraẽ ex hac ſola raſura impediri poſſe miſſionẽ, ꝙ tñ ſtatim limitandum dixit, nõ ſortiri effectũ, ſi raſura adfuerit in præfatio-
2 ne, vel in parte nõ ſubſtãtiali † qa tũc nõ reddit inſtru-
* mentũ ſuſpectũ, nec impedit miſſionẽ, vbi* communi omnium conſenſu fuiſſe probatum teſtatur, & ꝙ charta maculoſa falſi ſuſpicionẽ reddat, tradidit idẽ Sapia eodem loco, n. 74. & 75. ꝙ & profitendo voluit Dec. in d. l. fi. nu. 37. ver. & præd. concluſio C. de edic.
3 diu. Adr. toll. Hinc fit vt † in curia Romana ſic charta ſit ſordida aut perforata, in qua reperiaẽ ſcripta bulla exiſtimatur bulla falſa, ſic Bald. d. loco num. 10.

Aduertendum tamen eſt, nã & ſi aliquo modo detrahatur de fide inſtrumenti inſcripti in charta raſa, aut vili, & ſordida, vt notat pleniſſimè Alex. in d. l. ſi quis ex argentariis. §. ſi initium. ff. de eden. & Spec. in
4 tit. de inſtr. edit. §. 8. ver. per medium † non tamen eſt iſtiuſmodi inſtr. de iure falſum, vt id animaduerſum fuit in l. charta. & ibi Bar. de bon. poſſeſ. ſecundũ tab. Ang. & Sal. in l. quoniam indignum. ff. de teſta. Alex. in d. l. ſi quis ex argentariis. §. ſi initiũ, n. 2. ff. de edẽd. idem ſcripſit Dec. in d. l. fi. nu. 37. ver. ſed hoc non videtur C. de edic. diui Adria. tollen.

Huic quidem chartæ derogatur, ſed illa, quæ ſequitur omnino abrogatur. Etenim chartam, in qua ſcri-
5 ptus ſit aliquis actus † vt contractus ſine teſtibus ſubſcriptis eidẽ qui actui adfuerint, non probare reſpondit Guid. Pap. in cõſ. 152. nu. 1. id verò, quod dicimus, ea etiã confirmant, quæ ſupra à nobis obſeruata fuere in concluſione, apocha, & infra in concluſione, ſcriptura priuata, animaduerſa ſunt, atq; tradituri ſumus in concluſione, inſtrũ, & in concluſione, raſura.

CONCLVSIO CCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Chirographum quomodo omninò probet.

SVMMARIVM.

1 *Chirographum tribus teſtibus ſubſcriptum facit plenam fidem.*
2 *Chirographũ vbi tribus teſtibus ſubſcriptum eſt, fidem facit, nec indiget comparatione literarum.*
3 *Chirographi non ſufficit recognitio trium teſtium, niſi accedat & comparatio literarum.*
4 *Teſtes duo non ſufficiunt in recognitione chirographi, licet vnus illorum ſit notarius.*
5 *Teſtes ſubſcribentes ſe chirographo debent eſſe mares, & nõ fœminæ.*
6 *Chirographi teſtes debent eſſe bonæ, & probatæ exiſtimationis, & hæc qualitas articulanda, & probanda eſt.*
7 *Signum habet vim ſubſcriptionis.*
8 *Chirographũ non probat, quando opponitur exceptio non numeratæ pecuniæ, & hoc ſublimita, & intellige, vt ibi.*

Chirographum tribus teſtibus ſubſcriptũ videẽ fa-
1 cere omninò plenam fidem † de quo tractatur, vt per ſcribẽtes in l. ſcripturas. cum auth. ſi quis vult. C. qui potio. in pign. & reſpondit Alben. conſ. 33. nu. 3.

Et obſerues, vſq; eo hanc cõcluſionẽ procedere, vt
2 tali caſu non ſit neceſſaria † comparatio literarũ, ſic rñdendo voluit Calcan. cõſ. 29. nu. 16 ſub fi. verſ. ſed tunc poſſet opponi Ant. de Butr. docẽdo ſenſit in c. ſcriptura, nu. 4. ex de fid. inſtr. Alex. in conſ. 182. nu. 3. lib. 2. & conſ. 118. lib. 4. nu. 3. Aret. conſ. 64. col. 1. in fi. ver. amplius vẽ, Bar. in auth. & ſi contractus. C. de fid. inſtr. Io. de Imo. in l. nuda ratio. ff. de donat. ſequitur Alex. in l. admonẽdi, nu. 29. & ſeq. ff. de iureiur. & ibi Iaſ. nu. 88. & ſeq. in repeti. & in lectu. nu. 76. & ſeq.

In cõtrariã, ꝙ imò non ſufficiat recognitio triũ te-
3 ſtiũ † niſi accedat & cõparatio literarũ, deſcendit ſententiã Cur. & Caccialup. in d. l. admonẽdi, in 10. concluſio. & ſeq. glo. in §. ſi qs. in verb. faciamus auth. de inſtr. caut. & fide, & Iac. de Belui. in §. ſed ſi qs, auth. eo. Ang. in l. cõparationes. C. de fid. inſtr. Butr. Abb. & Feli. in c. 2. de fid. inſtr. Bald. in auth. ſed nouo iure, col. 2. ver. modò oppono. C. ſi cert. pet. Socyn. in cõſ. 274. in cã Dominæ, in 2. dubio, clarè Bar. partes tuetur. Petr. Philip. Corn. in cõſ. 48. in hac cõſultatione col. 2. lib. 3. & conſ. 296. in præſenti conſultatione, in fin. Alex. in conſ. 123. diſcuſſis. col. 3. nu. 5. lib. 1. & conſil.
** 76. ponderatis, lib. 5. hanc dicit magis** communem Purpu. in d. l. admonend. nu. 169. & ſeq. vbi tamẽ admittit priorem opinionẽ verã eſſe ſi teſtes in recognitione nedũ dicant ſe fuiſſe præſentes, dum ſcriberetur illud chirographum, & quod ſubſcripſerũt, ſed etiam dicãt vera eſſe contenta in illa ſcriptura, vt ẽt in illis terminis loquitur Alex. in conſ. ſupra relatis.

Verùm, vt rectè percipiaẽ hæc concluſio, animaduertendum eſt, eo vſq; tres requiri teſtes, vt habemus
4 in d. l. ſcripturas, Cod. d. tit. † vt nec duo ſufficiant, nec pauciores eſſe poſſint, licèt vnus illorũ eſſet notarius, quod multi cenſere, vt Fel. in c. 2. col. 2. verb. 4. declara, ext. de fid. inſt. nu. 5. Rom. conſ. 204. incip. ꝓ diſcutienda, nu. 2 & conſ. 205. incip. puncto propoſito, nu. 1. & ſeq. huc ſpectãt, quæ tradidit Soc. ſen. in cõſ. 274. in cauſa Dominæ Liuiæ, ſub nu. 6. & 8. vol. 2.
5 Secundò requiritur, vt teſtes ſint mares † non verò fœminæ; ita probat cõtext. in d. l. ſcripturas. in fi. verſ. virorum, & ibi notat Bal. col. 2. in prin. verb. iſto ergo caſu Dec. in c. quoniam col. fi. nu. 18. verſ. 2. cõcluſio. de teſtib. & in c. 2. col. 2. nu. 11. verſ. & notandũ eſt de
* fid. inſtr. vbi dicit iſtam eſſe* communem opinionẽ, Soc. d. conſ. 274. col. 8. poſt nu. 9. verſ. poſtremò dico. vol. 2. Iaſ. in l. ſi quis id quod. col. 4. verſ. 10. limita. ff. de iuriſd. omn. iud. Aymo de antiq. temp. 1. part. nu. 166. §. viſo de verbis enunciatiuis, per totum. Purpur. in l. admonendi. nu. 164. verſ. tales teſtes. de iureiur.
6 Tertiò requiritur, vt tales tres teſtes † ſint bonæ, & ꝓbatæ exiſtimationis, quæ qualitas eſt omnino articulanda, & ꝓbanda, vt rñdit Soc. in conſ. 274. col. 2. verſ. poſtremo duo Purpur. in l. admonẽdi, nu. 65. ver. & debẽt eſſe. Aymo de antiq. temp. 2 par. §. 2. quæro.

Quartò

Digitized by Google

Quartò requiritur, vt ſcriptura illa, ſiue chirographũ ſubſcriptũ ſit manu dictorum teſtium, aut ſaltem ſuis
7 ſigillis fuerit obſignatum, † quia ſignũ habet vim ſubſcriptionis, ita conſuluit Rom. d. conſ. 204. & 205. & 303. nu. 2. Hippol. de Marſi in repet. rubr. C. de proba. nu. 300. vbi alios citat. & in ſuo ſingul. 436. incip. latè ſatis dixi, reliqua vide infra in cõcl. ſcriptura priuata.

Concluſionẽ limitare poteris, vt habeat locum, qñ
8 opponitur exceptio nõ numeratæ pecuniæ † tunc enim chirographum non ꝓbat, vt vberrimè tradidit Bal. in c. Antigonus, nu. 60. extra de pact. motus auctoritate Pauli in l. lecta. ff. ſi cert. pet. & eiuſdẽ Pauli in l. ſi ita ſtipulatus. ſa 6. §. Chriſogonus. ff. de verb. oblig.

Iſtud poſtremum ſublimitabis hunc in modũ, non procedere, quando cõfitens in chirographo eſſet pupillus, eccleſia, vel ciuitas, vt reſpondit Vlpia. in l. ciuitas. ff. ſi cert. pet. & Imp. ſeiuit in authẽ. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. eccleſ. Bal. etiam tradidit in d. c. Antigonus. nu. 10. de pact.

Quæ tamen ſublimitatio, vt locũ habeat, eſt intelligẽda, qñ prædictę perſonæ fuerint quid per chirographum confeſſæ in contractu mutui, nõ aũt ſic in aliis contractib. l. 1. C. ſi aduerſ. creditores ibiq; à Cyn. ſcriptũ fuit per c. grauis. ext. de pœn. & per Innoc. ibi. Bal. loco ſup. citat. d. enim perſonæ excipiuntur odio fœneratorũ, vt Bal. monuit vbi ſupra, & per eundẽ Bald. in l. ſi pupilli. in prin. ff. de neg. geſt.

CONCLVSIO CCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Chriſtianum quem eſſe quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtianum quem eſſe probatur per teſtes dicentes ſe vidiſſe talem baptizari.*
2 *Qui in Chriſtianorum oris occiſus inuenitur, in dubio baptizatus præſumitur.*

1 Chriſtianum quem eſſe probatur ꝑ teſtes dicẽtes † ſe vidiſſe talem baptizari, nec refert, ſi non deponant de modo & verbis ſacramenti, quia omnibus nota ſunt: ſed ſi probaretur iſtiuſmodi baptizatum ritũ Chriſtianorum dici ſeruaſſe, in foro noſtro præſumuntur illa verba, modus, & omnes ſolemnitates, quas ille actus requirit, interceſſiſſe, ſic magnus ille magiſter docuit Bar. in tract. de teſtib. verſ. ſubſtantiæ, nu. 59. verſ. ſi ergo quæratur, an aliquis ſit Chriſtianus.

2 Quinimò † ſi quis in Chriſtianorum oris occiſus inueniatur, in dubio ſacro baptiſmatis fonte lotum fuiſſe, teſtis eſt locupletiſſimus Matth. Aſfl. in conſtit. Neap. incip. damna clandeſtina, nu. 69. lib. 1.

CONCLVSIO CCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Chronicarum, & hiſtoriarum exemplum an, & quomodo fidem faciat.

SVMMARIVM.

1 *Chronicarum, & hiſtoriarum exemplum fidem facit.*
2 *Chronicarum exemplum non ſolum ſi auctor ex ſua ſed etiam ex aliorum ſententia loquatur, fidem facit.*
3 *Chronicarum illi parti fides erit habenda, a qua plures ſcriptores ſtabunt.*
4 *Chronicarum auctoribus etiã paucioribus creditur, dummodo grauioris ſint auctoritatis.*
5 *Chronicarum auctores ſi pares ſint, illis fides adhibebitur, qui validiores rationes in medium proferent.*
6 *Hiſtoriæ in multis notorium inducunt.*
7 *Poetis, qui narrare ſolent veritatem, fides adhibetur.*
8 *Chronicarum auctoribus fides non habetur, quando à lege illi reijciuntur, quia plus poteſt lex.*
9 *Chronicæ quæ loquuntur per verba enunciatiua, non faciunt fidem.*
10 *Chronica probant, ſi longiſſimo tempore fuerũt approbata.*

1 Chronicarum & hiſtoriarũ exemplum † fidem facere tradidere Bar. & Alex. in l. 1. ff. ſi cert. pet. per tex. in c. cũ cãm. de probat. probatur in l. 1. ibi, à quibuſdã ſcriptorib. traditũ eſt. ff. de offi. præfect. prætor. & in l. 1. ibi Iunius. & Trebatius, & Feneſtella ſcribunt. ff. de offic. quæſtor. gl. in cle. 1. in verbo vrbano, de reliq. & ven. ſanctor. & in clem. 1. in ver. Bononia. de magiſt. & in c. quamuis. 21. diſt. Huc. & das gl. in verb. trapezitas, in c. in nomine Dñi. 23. diſt. Doct. Iuſtini. 15. diſt. Arch. in procem. 6. Ludo. Rom. in conſ. 524. incip. vos eſtis lux mundi. De hiſtoriis eſt tex. in l. 2. in §. eodẽ ꝑ ff. de orig. iur. & in l. quæſtionib. ff. ad l. iul. maieſt. vbi Saluſtii hiſtoriæ inferri vr. & in §. 1. in fi. Inſti. de donat. & de hiſtoriis eccleſiaſticis eſt tex. in c. ſi. 9. diſt. & gl. in c. veterum, in verb Græci. eadem diſt. glo. in § hæc autem tria, in procem. ſtorum, in verbo regis. in l. 3. ff. de offic. q. & in l. ſeptimo menſe. ff. de ſtat. hom. Dec. conſ. 135. Abb. in c. 2. nu. 11. de feud. & in c. cũ cãm. n. 1. de probat. Cepol. in auth. ſed nouo iure. nu. 22. C. de ſer. fugi. & notabiliter Pariſ. in conſ. 1. num. 50. vol. 1. Pla. in §. pen. notab. 1. Inſt. de teſta. Iaſ. in l. 1. nu. 4. ff. ſi cert. pet. Bellam. dec. 70. incip. adminicula, vbi latè de hac materia differentem conſulas.

Primò amplia primã concluſionem procedere, ſi
2 author huiuſmodi chronicarum ex aliorum † nõ ſolum ex ſua ipſius ſententia loquatur. vt ſcribit Soc. in l. 1. ff. ſi cert. per. & ibi Purpu. nu. 156. aratim. Fel. in c. cum cauſam. col. 1. nu. 1. ſub n. ext. de probat.

Secundò amplia, & ſi chronicarũ ſcriptores inter
3 ſe diſſentiant † quia illi parti fides erit habeda, a qua plures ſcriptores ſtabunt. l. 1. ff. de off. q. c. nouimus. ff. de verb. ſign. Purpu. in d. l. 1. nu. 158. ſub fin.

Subamplia hac prima ampliatione, vt et paucioribus
4 credat † dummodò grauioris illi ſint authoritatis, ꝑ id quod dicit Ang. in l. ſi idẽ. §. ſi. ff. de iuriſd. omn. iud. & ꝑ tex. l. ob carmẽ. §. fin. ff. de teſt. & de vtroq; Alex. cõſ. 13. in 6. lib. 1. nu. 15. ꝙ ſi pares erũt, illis fides adhi-
5 bebitur, † qui validiores rationes in mediũ proferent, arg. §. idẽ pretiũ. Inſti. de emp. & vẽd. imò iſtiuſmodi abſolutè præferuntur, ſic Purpu. d. loc. ſup. cit. nu. 157.

Tertiò amplia, vt tales hiſtoriæ in multis notorium
6 inducant, † vt de Regno Cæſaris, & aliis, ita Bal. dicit. l. ea quidem col. 4. in fi. C. de accuſ.

Quartò amplia in Poetis, qui narrare ſolent veritatẽ,
7 † vt de Lucano eſt gl. in l. ſi. ff. de rei diu. §. ſacræ. ver. de liquerũt, Inſt. eod. tit. & generaliter hoc dicit Bal. in l. exẽplo. 1. q. C. de prob. Purp. d. loc. ſup. cit. nu. 158. Fel. in c. qualiter & quando, el. 2. in 3. notab. de accuſ.

Primò limita, cõcluſionẽ nõ ꝓcedere, qñ à lege illi
8 reijciuntur, † qa tunc lex plus põt. in. §. ſed an ſiue. ff. de contrah. emp. vbi de Homero, & Virgilio. l. in tñ. §. ſi. vbi gl. cum l. ſeq. ff. de rer. diu. Purp. d. loco ſup. cit.

Secũdò limita vltra Purp. & Doct. in d. l. 1. ff. ſi cer. per. vt nõ ꝓcedat concluſio, qñ huiuſmodi chronicæ
9 loquũtur † per verba enunciatiua, vt tradit Fel. in d. c. ex parte, nu. 4. ff. de reſcrip. cũ ibi allegatis per eum.

Tertiò limita, vt chronicæ probẽt, ſi longiſſimo tẽ
10 pore † fuerint approbatæ, ita Fel. vbi ſupra in d. ca. ex parte. num. 156. & in c. inter dilectos. de fid. inſt. cũ ibi. allegatis num. 15. latè per Iaſ. in d. l. 1. & ibi fuſius per Roma. ff. ſi cert. pet.

CONCLVSIO CCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Cifra inuſitata an, & quo pacto probet.

SVMMARIVM.

1 *Cifra inuſitata non probat inſtrumentum.*
2 *Signum notariorum quo ſignificare volunt nomen ſuum, niſi ſoleat apponi in inſtrumentis, nihil probat.*
3 *Cifra vſitata, vt ſi per centum ponatur C. & id genus alia in inſtrumento probat.*
4 *Signis, vel abbreuiaturis notarij in inſtrumentis appoſitis non ſtatur, ſi non ſunt in publica forma ſcripta.*
5 *Abbreuiatura notarij non facit fidem, ſi ibi non eſt ſignum tabellionis publici.*
6 *Inſtrumentum teſtamentarium ſignis ſubſcriptum non valet.*
7 *Teſtamentum militis licet ſit ſcriptum notis inuſitatis, tamen valet & tenet, dummodo intelligatur.*
8 *Teſtamentum ad pias cauſas ſemper valet, ſiue ſcriptum ſit notis vſitatis, ſiue non vſitatis.*
9 *Libri iuris ciuilis debent ſcribi per congeriem literarum, nõ per ſigna.*

Cifram, quã Paulus I. C. notam vocat in l. ſed cũ patrono. §. fi. ff. de bon. poſ.
1 & Cicero Epiſt. 205. inuſitatam † non probare inſtru-
mentum, colligere eſt ex d. loco Pauli mox allato, &
à Bar. in auth. quod ſine. per tot. C. de teſta. latè reſpõ-
dit Alex. conſ. 153. nu. 6. lib. 2. cauit ante Spec. in tit.
de inſtrum. edit. in §. inſtrumentum ergo, nu. 26. verſ.
item opponitur, quòd inſtrumentum ſcriptum eſt per
notas. exemplum affert Bartol. in notarijs. qui appo-
2 nunt ſignum, † quo ſignificare nomen ſuũ volũt: hu-
iuſmodi ſignũ, niſi ſoleat apponi in inſtris, nihil pro-
bat, ſecus verò ſi cifra fuit vſitata, (veluti, vt per centũ
ponatur C. & id genus alia, nam tale ſignum in inſtru
3 mento † probaret, vt per Bart. vbi ſupra l. quoties, §. 2.
ff. de hæred. inſtituen.
Primò amplia concluſionẽ procedere, vt nec ſtetur
ſignis vel abbreuiaturis notarij in inſtris appoſitis, ſi
4 non ſint † in publica forma ſcripta, ſic reſpõdit Alex.
conſ. 153. nu. 12. lib. 2. arg. l. ſi quis ex argentarijs, §. ſi
initium, ff. de eden. & obſeruat. Spec. in tit. de inſtru.
edit. §. inſtrumentum. verſ. item opponitur, quod res
aliter fuit geſta & §. oſtenſum. ver. quid ſi abbreuiatu
ra. Hinc dicere ſolebat Bal. in l. Lucius. in prin. ff. de te
5 ſtam. milit. abbreuiaturã notarij non facere fidẽ † ſi
ibi non eſſet ſignũ tabellionis publici, probat id per.
§. oportet. authen. de fid. inſtr. & l. nemo. C. de aſſeſſo.
& l. decennũ. C. de aq. duc. lib. 11. cũ concord. ibi al-
leg. per eum, & notat Bal. in rub. C. de fid. inſtr. in 12.
col. verſ. ſed tertio quæritur, nunquid abbreuiatura.
Canoniſt. in c. cum P. tabellio. de fid. inſtr.
6 Secundò amplia, concluſionẽ etiam procedere † in
inſtrumento teſtamentario ſignis ſubſcripto, non enim
valet, vt inſigniter obſeruatur in authen. quod ſine. in
verbo non ſignis. C. de teſtam. & ibi Bar. vbi tex. non
vult ſignis, vel cifris ſubſcribi teſtamentum, ſed ſcri-
ptura extenſa, vt ibi.
Primò limita primam ampliationẽ nõ procedere
in teſtamento militis, quia licet ſit ſcriptũ notis inuſi-
7 tatis † tamen valet & tenet, dummodo intelligatur, ita
Ang. in l. Titius. vbi id clarè reſpõdit Marcellus, ff. de
teſtam. milit. gl. in l. ſed pro patrono. §. fi. de bon. poſſ.
apoſtil. ad Bar. in d. authen. quod ſine.
Secundò limita, vt locum non vendicet in teſtã. ad
pias cauſas, quòd ſemper valet, ſiue ſit ſcriptum notis
8 vſitatis † ſiue nõ vſitatis, modò poſſit quoquo modo
conſtare de voluntate teſtatoris, ita dominus Roma. in
repet. auth. ſimiliter 17. ſpeciali circa vltimas volun-
tates, nũ. 67. C. ad l. falcid. teſtem laudat Dyn. in l. Lu-
cius. ff. de teſtam. milit. & cauit Barb. in c. cum acceſ-
ſiſſent. col. 4. de conſtit. hoc idem tradidit Soc. in tra-
cta. fallẽ. reg. 382. incip. priuilegia piæ cauſæ quæ ſint,
in 37. ſpeciali. & Nicol. in c. cum tu, in fi. col. 1. notab.
1. d. tit. de conſtitut. quod etiam proſequitur Tiraq. in
tract. de priuileg. piæ cauſ. priuileg. 12.
Tertiò limita in libris iuris ciuilis, qui debent ſcri-
bi per congeriem literarum non per ſigna, licet hodie
non ſeruetur, vt in conſt. C. de emẽd. Iuſtin. C. & Bar.
in d. authen. quod ſine in fine, reliqua huc ſpectantia
ſcripſimus in concluſ. abbreuiatura & in concluſ. ſi-
gnum, conſulas illa loca.

CONCLVSIO CCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Cimiterium quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cimiterium non probatur ex eo, quod quædam corpora in eo loco ſepulta reperiantur.*
2 *Locus cimiterio adiectus non habetur pro ſacro, licet in eo aliquis ſit ſepultus, neque gaudet priuilegio cimiterij.*
3 *In aſſignatione loci cimiterij requiritur epiſcopi conſenſus cum ſolemnitatibus requiſitis.*
4 *Locus, in quem mortua corpora ſepulta reperiuntur, ſi diu habitus fuerit pro cimiterio, cimiterium præſumendus eſt, & ſimul benedictum fuiſſe.*

1 Cimiterium non probari ex eo † quod quædã corpora in eo lo-
co ſepulta reperiantur, docuit gl. in cle. 1. in ver. cimi-
terijs, de ſepult. c. nemo. de conſec. diſt. 1. Niſi conſti-
terit de benedictione, & epiſcopum illum locum ad
cimiterium conſtituiſſe, ad id latè ſe fundat Cardina-
lis Zabar. in d. clem. 1. nu. 10. & 11. & ibidẽ ſenſit An-
char. nu. 4. in princ. & Bonif. de Vital. ibid. nu. 14. §. il-
lud, in auth. de Monach. idque cum ijs ſolemnitatib.
requiſitis, de quib. in auth. de eccleſ. tit. §. ſi quis, coll.
9. Innoc. in c. abſoluendæ. nu. 2. ext. de ſepult.
Vnde infertur, vt ſi religioſi habẽtes modicũ clau-
ſtrum per epiſcopum dedicatum longè ipſum amplia
rint proferendo ad locum, vbi prius erant domus pri-
uatæ nulla intercedẽte ſolemnitate, & fortè fortuna
2 euenerit † vt in loco recenter addito aliquis ſit ſepul-
tus, non obſtante quendam ibi ſepultum fuiſſe, ille lo
cus tamen cimiterio adiectus non habebitur pro ſa-
cro, vt decidit Zabarel. latè loco ſupra citato, neque
gaudebit priuilegio cimiterii, vt ibi per eum. & per In
noc. in d. c. abſoluẽdæ. nu. 2. ext. de ſepul. idem voluit
Petrus de Anchar. in d. clem. de ſepult. verſ. contrariũ
tenet ipſe. Quia (vt dictum eſt) requiritur epiſcopi cõ-
3 ſenſus † in aſſignatione loci cum ſolemnitatibus re-
quiſitis, quam quæſtionem vberrimè proſequitur Za-
barel. d. loco, argumentis in contrarium ibidem per
eum adductis fusè reſpondens.
Limita concluſionem non procedere, quã locus il-
le, in quem mortua corpora ſepulta reperiuntur, diu
fuit habitus pro cimiterio, nam eo caſu præſumendũ
eſſe videtur, iſtiuſmodi locum fuiſſe ad ſepulturam
4 attributum, † & ſimul benedictũ fuiſſe, quo circa ha-
bebitur pro cimiterio, etiam ſi re vera benedictũ non
fuit, ſic voluit Zabarel. d. loco ſupra allato, nu. 10. arg.
eorum quæ allegantur per Innoc. in ca. veniens. pe. 1.
nu. 4. extra de verbo. ſign. Anto. de Butr. in c. quid per
noualẽ, ſub nu. 16. d. tit. & argu. eorum quæ dicta ſunt
ſupra in concluſ. Abb. in c. intelligentia.

CON-

OCNCLVSIO CCXC.

ARGVMENTVM.

Citatio an præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Citatio non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Citatio eſt ſolemnitas, quæ extrinſecus aduenit, & vt plurimum non præſumitur.*
3 *Pro citatione in dubio præſumitur.*
4 *Citatio cum ſit facti non præſumitur, niſi probetur.*
5 *Citatus præſumitur ille, qui licet longè abeſſet, in iudicio reperitur.*
6 *Qui tempore ſententiæ præſens fuit, ac ſe defendere potuit, pro citato habetur, & ſententia valet.*
7 *Citatio probatur ex ſententia antiqua, vbi aſſeritur de citatione lata etiam in abſentem.*
8 *Citatio in ſententia antiqua præſumitur interueniſſe, licet in ea nulla ſit facta mentio de citatione.*
9 *Citatio præſumitur interueniente diuturnitate, & lapſu temporis, licet de ea non appareat.*
10 *Citatio partis non præſumitur ex diuturnitate temporis.*
11 *Citatio non præſumitur ex lapſu temporis.*
12 *Citatio ſemper præſumitur ex diuturnitate temporis. Quod intellige, & declara remiſſiuè, vt nu. 13.*

1 Citationem non præſumi † niſi probet͂ ſancitum eſt in c. ꝙ ſicut, & ibi gl. in ver. vocatos, de ele. gl. in c. bonę. il 1, eo. tit. & ibi Pano. in c. Alber. de teſtib. c. ſacro. de ſen. excō. vbi ſcribentes in c. qm̄ contra. de probatio. apertè tradit Bal. in c. vnico. §. ad hoc per illū tex. in ver. not. ꝙ qui dicit, ſub nu. 9. tit. de pac. iur. firmand. Nā eſt ſolē-
2 nitas † quæ extrinſecus aduenit, quæ vt plurimum nō præſumitur. l. quæcunq;. §. fi. ff. de publicia. in rē act. l. ſciendū. ff. de verb. obl. & in terminis obſeruauit Bal. in l. geſta. col. pen. nu. 16. C. de re iud. & Abbas in c. renor. col. 3. nu. 10. ver. extra gl. de ſent. & re iud. & Pan. conſ. 84. nu. 2. lib. 2. Alex. cōſ. 106. lib. 5. & Vātutius in tract. nullit. tit. de nullit. ex defectu citatio. n. 12. Alci. de pſump. præſum. 9. nu. 19. Reg. 3. de materia citationis tractat in l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. verū Fely. in c. renor, n. 2. ext. de ſent. & re iud. ver. nihilominus opinio contraria, vr ſentire cōtrariam opinionē proprius ad veritatē videri accedere, & pro hoc affert Ioan. de Imo. in c. in præſentia. de renunc. & in c. cū in iure. de offi. deleg. hanc eandem ſnīa in confirmat Ang. in l.
3 de vnoquoque. ff. de re iudi. vbi in terminis affert † in dubio præſumi pro citatione, idq; cōprobat auctoritate contex. in c. bonę de elect. qui tex. propriè loquitur de citatione, ſed ex allegatis per eundē Fel. in d. c. bonæ quæ pro cōtraria opinione faciunt iudicio meo videtur * communior, vt non præſumatur citatio, niſi
4 probetur, † quia cùm ſit facti, non pręſumitur, niſi ꝓbetur, vt protulit Alc. d. præſump. 9. nu. 19. reg. 3.

Limita concluſionem non ꝓcedere, quando quis
5 licet longe abeſſet, tm̄ in iudicio reperiretur, † qa tunc præſumitur fuiſſe citatum, ita declarat Archid. in ca. propoſuiſti. 82. diſt. quam pro notabili ſequitur Abb. in d. c. bonæ. de elect. col. pen. & pro hac limitatione, cui adſtipulatur deciſ. Dom. Rotæ 271. aliàs 11. de dolo, & contu. ſi de manda. in nou. & ſequitur Vantius ſupra. eo. tract. & eo. tit. nu. 16.

Limita 2. nā licet citatus non præſumatur, tm̄ ſi ap-
6 pareat tempore ſentētiæ præſentem fuiſſe † ac ſe defendere potuiſſe, hr̄ pro citato, & hoc caſu ſnīa valeret, ſic ſenſere Bar. Bal. & Ang. in l. 1. ff. de in iūs vocā. moti auctoritatibus contex. in l. de vnoquoq; ibi preſentibus omnib. C. de re iud. vbi Alex. nu. 4. & in rub. C. de in ius vocan. nu. 8. vbi dicit, verā hanc videri cōcluſionem indiſtinctè, & ex alijs multis pro hoc accumulantis à Vantio in eo. trac. & tit. nu. 17. & in tit. qbmo. ſenten. nul. defen. poſſ. nu. 15. & hæc eſt vera, & * cōmunis opinio * vt atteſtatur Bal. in addit. ad Spec. tit. de reo. in verb. qui habebat ius reuocandi, & idem tradidit Bal. in l. ſi accuſatorib. col. 2. ver. fuit ibi præſens, nu. 14. C. de accuſat. & refert. & ſequit̄ Vantius, vt ſup. nu. 15. quod; & ante placuit Lantrā. de Ona. in c. quoniam contra in verſ. citationes, nu. 8. Dec. conſ. 449. nu. 8. Soc. reg. 378. in verb. præſens in iud.

7 Tertio limita, vt citatio probetur † ex ſnīa antiqua vbi aſſeritur de citatione et lata in abſentem. Nam tunc licet dubitetur de citatione, tm̄ ex ratione latæ ſnīæ præſumit̄ interueniſſe, ita cautū reperitur in d. c. bonæ memoriæ 1. de elect. & ibi tradidere Compoſt. & Inn. Barb. et conſultus tradit in conſ. 18. nu. 6. vol. 1. & prodidit Bal. in c. 1. col. 5. nu. 11. verſ. quæro ſi appareret, tit. de milit. vaſal. qui contum. cum multis alijs allegat. & cōſuluit Alex. cōſ. 105. incip. ponderatis. col. 2. nu. 6. lib. 5. & ꝙ non præterijt et Cyn. in auth. ſi quis in aliquo. C. de edend. & C. de fid. inſtr. l. emācipatione, & Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. & ſic eſt arbitratus Bello. conſ. 49. vbi apertè cauit hanc eſſe cōem * opin. * quē refert, & ſequit̄ Laur. Chirconius in cōmunibus opin. ſuper verb. citatio præſumitur, tom. 1.

8 Amplia hanc limitationē, vt vera ſit † et ſi in ſnīa nulla ſit facta mentio de citatione, qa & tunc citationem in ea præſumi interueniſſe, tradit Iaſ. in l. ſi ſe obtulit. §. condemnatū, nu. 8. ff. de re iud. vbi teſtat̄ hanc * ſnīam cōi calculo à noſtris forè receptā, vt de cōi * eſt et teſtatus Io. Baptiſta Villa referendo Iaſ. proximè citatum li. 3. communium opi. in verb. citatio.

Quartò limita, vt concluſio non procedat interue-
9 niente diuturnitate, & lapſu tpis, † quia tunc præſumi citationem, licet de ea non appareat, voluit Flor. in l. 2. ff. de fid. inſtr. & ita quam plures conſulti reſponderunt, vt Alex. conſ. 102. ſuper 1. dub. col. 3. nu. 9. verſ. tm̄ his non obſtantib. lib. 7. & latè probat Fran. Aret. cōſ. 36. col. pen. & Cor. conſ. 304. rem arduā. col. 2. lib. 3. & cōſ. 144. ſuperiorib. li. 4. Soc. cōſ. 187. in controuerſia, ver. & quia ſupra ſunt allegata, lib. 2. tradit Fel. in d. c. Alb. col. 2. nu. 3. vſq; in fi. & Philip. Dec. cōſ. 36. nu. 5. ver. nō obſtat, quod in iſta, Iaſ. cauit in auth. ſi quis in aliquo, nu. 5. verſ. nono fallit. C. de eden. & in l. 2. col. 3. nu. 5. ver. nota tamen diligenter. C. de teſta. Bal. etiā monuit in l. emancip. C. de fid. inſtr.

10 Contrariā tamen † quantum ad citationē partis, ſequutus eſt ſententiam Bal. in d. auth. ſi qs in aliquo, nu. 21. ver. ſed hic quærit, ad hæc reſpicit illud, qd̄ voluerunt Card. & Pano. in c. Alb. de teſti. non pſumi ci-
11 tationē † ex lapſu tpis. Nec minus adiuuat, qd̄ elegāter cōſuluit Pau. Caſt. cōſ. 74. in facto iſto quatuor ſūt principaliter cōſideranda, col. 1. verſ. 2. principaliter, lib. 1. atq; Soc. conſ. 46. eleganter, & ſubtiliter. col. 9. verſ. ſed duo videnda, li. 4. Verūm ſemper præſumi ci-
12 tationē † ex diuturnitate tpis ſentiunt Io. And. Ant. & Imo. in d. c. Alb. Ang. in l. ſciendum. ff. de ver. obli. latè Tiraq. de præſcri. §. ver. dixi aus. gl. 4. verſ. 370.

Quod quidem intelligendum, & declarandum eſt,
13 put remiſſiuè Purp. intellexit, † & declarauit in auth. ſi quis in aliquo. C. de edend. nu. 23.

CONCLVSIO CCXCI.

ARGVMENTVM.

Citatum quem fuiſſe quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Citatum quem fuiſſe, vel non probatur per acta ipſius cauſæ.*
2 *Ab antiquitate receditur, ſi in ſcriptura, quæ producitur, apparet non interueniſſe citationem.*

3 *Citatus ad actum quis non dicitur, quando ille actus, ad quem citatur, ſit aliter in ſubſtantia, vel qualitate, quã fuerit dictum.*

4 *Actus, qui ſit alia hora, quàm ea, qua quis citatus fuit dicitur factus non citata parte. Limita vt nu. 5. Cont. vide nu. 6.*

7 *Citatio ex quo potuit interuenire, & non interuenit, præſumitur, quod interuenit.*

8 *Citatio probatur, ſi affixum ſit edictũ in vicinis partibus, ita vt veriſimiliter potuerit ad aures citandi peruenire.*

9 *Citatio per edictũ affixũ in vicinis partibus, qñ & in quibus caſibus permittatur, & valeat, vide remiſſiuè.*

10 *Citati iuramento fides adhibenda eſt, an citatio peruenerit ad eius notitiam.*

11 *Citato iuranti non intellexiſſe de citatione credi debet.*

12 *Citatio probatur ex ſententia antiqua, vbi aſſeritur de citatione etiam lata in abſentem.*

13 *Citatio non probatur per verba enunciatiua in aliquo actu poſita.*

14 *Solemnitas, quæ non potuit adeſſe tempore actus, non præſumitur interueniſſe per narrationem.*

15 *Citatio probatur ex verbis enunciatiuis, ſi in aliquo actu iudiciali enũciatur, quem citatum comparuiſſe die tali.*

16 *Citatio probatur ex cõparitione illius, qui aſſerit citatus.*

17 *Citatio probatur per duos teſtes, vel per inſtrm publicum.*

18 *Nuncio, & actis iudicum creditur, niſi ex aduerſo validæ offerantur probationes.*

19 *Citatio probatur per ſolum nuncium iurantem, ſed negãs ſe citatum fuiſſe non conuincitur ab illo.*

20 *Arbitrarium eſt an credendum ſit nuncio ſimplici, quamuis iurato.*

21 *Citatio probatur per diuturnitatem temporis.*

22 *Citatio præſumitur, ſi lapſus tanti temporis interceſſerit, vt quaſi nulla fieri poſſit probatio.*

23 *Citatio non præſumitur ex lapſu temporis.*

24 *Citatio probatur ꝑ relationẽ nũcij dicentis, ſe talem citaſſe.*

25 *Nuncio magis creditur, ſi pars neget ſe fuiſſe citatam, niſi iudex ex aliqua coniectura contrarium arbitretur.*

26 *In cauſa valde graui, nec nuncio, nec parti neganti ſe fuiſſe citatum, creditur.*

27 *In captura non creditur nuncio, niſi conſtet, & appareat de commiſſione.*

28 *In citatione uerbali, quæ requirit cauſæ cognitionem non creditur nuncio, niſi appareat de commiſſione.*

1 Citatum quem fuiſſe vel non† probatur ꝑ acta ipſius cauſæ, nam quod ibi non apparet, non dr̃ factum, & ecõtra, l. fi. & ibi DD. C. de rebus cred. tradidere Bar. & alij in l. 2. C. de error aduoc. & Bal. in l. abſentẽ, nu. 3. C. de accuſat. ꝑ auth. offeratur. C. de lit. cõteſt. & Io. And. in addit. ad Spec. tit. de ſentent. §. vt autẽ. col. 8. nu. 11. in verb. citationi & per Dec. conſ. 445. num. 68. vbi extendi ẽt affirmat etiamſi ſumus in antiquis, volẽs vt ab iſta antiquitate
2 recedat† ſi in ſcriptura, q̃ ꝓducitur appareat nõ interueniſſe citationẽ, teſtat Caſtr. in cõſ. 49. in cã quę vertitur, & Alex. in conſ. 1. ponderatis his, lib. 4. ac Imol. in cõſ. 102. in cã quę vertit, idẽ Dec. in conſ. 583. nu. 6. ſequit Vant. vt ſupra in eodẽ tract. & tit. de nullitate ex defect. citatio, nu. 15. cũ alijs ab eo ibi in mediũ allatis, & idem voluit Arch. diſt. 82. diſt. c. propoſuiſti num. 3. cum ibi allegat.

Illud verè obſeruatione dignũ nõ omittã, nã quãuis (vt dictũ eſt) ex actis cauſæ conſtet, quẽ eſſe citatũ
3 †tñ ſi actus ille, ad quẽ citatur quis, aliter ſit in ſubſtãtia, vel qualitate, quã fuit dictum, dr̃ tñ ille ad illum actum non citatus, l. aut qui aliter. in prin. ff. quod vi aut clam, & ibi Bar. Soc. in conſ. 20. & omnino Abb. in cõſ. 38. nu. 1. ver. nõ obſt. motiua, in 1. vol. Feli. in c. qa iudicante, nu. 1. in prin. de præſcrip. in c. conſuluit,
4 n. 3. de offic. deleg. vbi ait† ſi citatus ſit aliquis ad certã horam, & actus fiat in alia hora, dicitur factus nõ citata parte, & Fel. in c. 1. nu. 3. de iud. vbi multa ſcitu digna in re propoſita cumulat Bar. in l. ſi vitem. §. ſi is quę infra. ff. ꝙ vi aut clã & ibi latę Card. Alba. in ſuis addit. & in l. aut qui aliter. d. tit. Imol. conſ. 67. vol. 3.

5 Limita tñ prædictam doctrinã† ſi pars ibi præſens reperiretur, vt per Fel. in d. c. 1. & in d. c. conſuluit, col. 1. & ſeq. & in c. ad petitionem. de accuſ. in ver. iſtis ẽt, & vide Abb. in d. c. cõſuluit. vbi hæc latius declarat.

6 Contrariũ† qñ ſumus in antiquis, ſenſere DD. Rotæ in vna Parmen. Caſtri Coluſini pro Cardi. S. Floræ contra comitiſſam Caiacci die 23. Ianuarij 1545. corã Putheo, vt ipſe retulit dec. 209. lib. 2. in quo reiecta opi. Dec. in d. conſ. 445. & Corn. conſ. 44. col. 4. vol. 5. fuit dictum, citationẽ in antiquis, & maximè in antiquiſſimis, prout erat in Camillo, præſumi, ex not. per Purpu. in auth. ſi quis in aliquo. col. 3. ver. vlt. an talis citatio. C. de æden. vbi multa ad hãc rẽ tradit, vt non obſtante, ꝙ non cõſtat in actis de citatione præſumi
7 interueniſſe† qa ex quo potuit interuenire, & nõ interuenit, præſumit, ꝙ interuenit, qa nõ ſemper & omni in caſu eſt de eſſentia, ꝙ in trãſumpto ponat citatio, nã illæ ſolẽnitates, q̃ ſtant intrinſecè actus, ſi non apponãtur, ex ipſo ꝓbatur, ꝙ non interuenerit, vt qñ ꝓducitur totus proceſſus, & non appareat de citatione, ſed qñ ſumus in ſolemnitate extrinſeca, quæ non ſolear ſẽper cũ actu ipſo apponi, quia aliundè ꝓbando actus eſt varius, tunc ex eo ꝙ nõ ſit illa ſolemnitas in actu deſcripta, ex hac nõ ꝓbatur, ꝙ non interuenerit.

Secundo loco ꝓbatur, ſi affixũ ſit edictũ in vicinis
8 partibus† ita tñ vt veriſimiliter potuerit ad aures citãdi peruenire, vt decidit Bella. dec. 188. vt citatus, motus auctoritate cõtex. in c. ſi aduerſus. ext. de eo q mit. in poſ. & de hmõi citatione ꝑ edictũ latè tradentẽ cõſulas Sebaſt. Vãt. in trac. ſuo de nullit. ti. de nullit. & de-
9 fec. citatio. nu. 120. vſq; ad nu. 14. vbi latè agit† qñ & in qbus caſibus ꝑmittatur talis citatio, & qñ valeat.

Intellige tamen deciſ. Bellam. cũ hoc experimento, ſcilicet eius iuramento fidem eſſe adhibẽdam, an
10 citatio peruenerit† ad eius notitiam, vt cautum eſt in contex. c. fi. extr. qui matrim. accuſ. poſſ. Bald. in l. 2. §. pen. in fi. ff. ſi quis caut. Alciat. in tract. de præſump. in præſump. 16. in 3. reg. nu. 2. vbi reprobat. Iaſ. in §. ſed iſtæ. Inſti. de act. contrarium ſentientem, nec tenetur probare ignorãtiam, vt voluit Arch. 82. diſt. c. propoſuiſti. nu. 5. verſ. in eadem gl. †Quòd verò debeat credi illius iuramento qui dicitur citatus, hoc eſt non intellexiſſe de citatione, dilucidè docuit ille Bart. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tut.

Huic eſt proximus tertius citationis probãdæ mo-
12 dus. Probatur enim citatio ex ſententia antiqua† vbi aſſeritur de citatione ẽt lata in abſentem. Nã tunc licèt dubitetur de citatione, tñ ratione ſnĩæ præſumitur interueniſſe, vt c. bonę memorię, primò de elec. & ibi Inn. Barbat. reſpondit in cõſ. 18. nu. 6. vol. 1. & docuit Bal. in c. 1. col. 5. nu. 11. ver. quæro, ſi apparet de, tit. de milit. vaſal. qui cõtum. cũ multis allegatis per Alex. conſ. 105. incip. Ponderatis. col. 2. nu. 6. lib. 5.

Quartum mihi Bal. ſuppeditauit, nam non proba-
13 tur citatio per verba enunciatiua† in aliquo actu poſita, vt idem voluit in l. fi. C. de re iud. nu. 16. & 17. & Inn. in c. quoniam contra. de proba. & Abb. in c. Albericus. de teſti. ꝙ tñ intelligitur, quando d. verba sũt de præterito, & in actu enunciata, in quo non potuit interuenire citatio tempore dicti actus, & in eodem temporis pũcto, vt ſi in publicis actis caueatur, Titiũ in exiliũ fuiſſe miſſũ, qa cũ citatus fuit, nõ ſoluit, nã ꝑ hæc verba enũciatiua nõ ꝓbatur, citatũ fuiſſe, vt di-
14 xit Bal. in d. l. fi. nec id rõne caret† nã cũ illa ſit ſolẽnitas, q̃ nõ potuit adeſſe tpe talis actus, mirãdũ nõ eſt, ſi nõ præſumatur talẽ citationẽ interueniſſe per talem narrationem, vt auth. ſi quis in aliquo. cũ ibi not. C. de edẽ. vt in l. ſciendũ. ff. de verb. obl. & licèt in cõtrariã ſnĩã deſcẽdãt. Hoſt. Io. And. Ant. de Butr. & Imol.
** in d. c. Alber. tamen hæc eſt * communior opinio.

Limitã

Limita prædictam cõcluſionẽ, ſi in eo actu, in quo enunciatur, poteſt de ſui natura, quis in eorum pũ ſo
15 temporis citari, ſvt in aliquo actu iudiciali enuncietur, quem eſſe citatum, comparuit die tali. Nam ex huiuſmodi verbis enunciatiuis optimè probatur citatio vt ſentiũt omnes ſupradicti Doct. & pręcęteris Bal. in d. l. ſi. nu. 26. ver. ſi autem poſſit cohærere, &c.

Archidiaco nus quinti modi auctor fuit, citationẽ
16 enim ꝓbari ex cõparitione illius, q aſſeritur citatus, idem aſſerit in 82. di. d. c. propoſuiſti. n. 4. & ſequitur Bald. in l. eadẽ oratione, ff. de ſęnis, & in l. in ius. ff. ſe in ius vocan. nu. 2. Abb. in c. bonæ. el 1. col. 7. de elect. meminit Lanfr. Balb. in ſuis cõibus opin. concl. 504. citatus præſumitur. cent. 6. to. n. 3. communi. opinio.

Præterea ſi directo, probari citationẽ per duos teſtes
17 †vel per inſtr. n publicũ, mè non meminit, teſtis mihi erit Nic. Boc. in repet. l. cõtentancũ. C. quo & qñ iud. nu. 11, ver. quinimmo dicit hic vnũ non dignũ Bal. ſicut quodlibet aliud factũ, vt tradidit Vincẽ. in c. ꝙ ſicut extr. de elect. ſed ibi Gofied. ait ſufficere, ſi credat
18 nũcio & actus iudicũ, niſi ex aduerſo ſvalidæ oſſerãtur ꝓbationes, idẽ et ſentit Inn. in c. qñ contra de ꝓb. & idẽ ſequitur Arch. 82. diſt. c. propoſuiſti. nu. 3. & 4. vbi ad id adducitur c. cum à nobis. extra de teſtib. & l. magis. §. illud. ff. de reb. cori, auth. de eccleſia. tit. §. ſi aũt pro redemptione, ꝙ dixi de nuncio intellige, vt in ſeq. probatione, & ſupra in concl. beriarius.

Septimus mihi citationẽ probandi modus erit pri-
19 ma facie †per ſolum nunciũ iurantẽ tanquã tabelliõnẽ, ſi vero quis negat ſe citatũ fuiſſe, non ex hoc cõuincit ab illo nũcio affirmante illũ citatum fuiſſe, vt protulit Arch. diſt. 82. c. propoſuiſti, n. 5. vbi ad id cõfirmandũ affert c. ſacro. in prin. extra de ſent. excom. & ibi gl. in verbo probari poſſit, & c. ex literis, extr. de in integ. reſtit. & l. 1. C. de decurio. lib. 12. & refert ita ſentire Hoſt. in c. qñ cõtra. de prob. & plenè notatur per Spe. in rubr. de accuſat. §. ſequitur videre, qualiter ver. ſed nunquid crederetur ſoli nuncio, extr. gloſ. & do. ſ. in c. venerabilibus de ſent. excom. lib. 6. Inn. & Io. And. in c. nouit. de offic. deleg. Bal. in c. cũ dilecti. 1. de do. & contu. Card. in clem. 2. in 7. q. vt lite penden. Ant. de Butr. & Abb. in c. 1. de iud. Bart. in l. præſes. ff. de offic. præſi. Bal. in l. ſciendum. ff. de verb. obl. Ang. in l. ſi vacantia, C. de bo. vac. lib. 18. Fed. de ſen. in cõſ. 242. do. nmo Io. Card. in cõſ. 10. Iacobus exequutor, & idẽ Arch. in d. c. propoſuiſti. ait hoc eſſe arbitrariũ
20 †an credendũ ſit nuncio ſimplici quamuis iurato, vt arg. tex. c. vlt. ext. de iureiur. & ſequiť remiſſiuè Bal. in l. eadẽ oratione, ff. de fer. Menoch. de arbitr. lib. 2. cẽt. 2. caſu 112, ſed de hac re infra latius dicetur, vbi de materia nuncii tractabitur in concluſ. nuncius, & ſupradictum ſum in concl. berro rius.

Octauum nobis ſubminiſtrauit Inno. voluit enim
21 probari citationem, †vel ſaltem præſumi per diuturnitatem temporis, nam hoc caſu præſumitur omnia ſolẽniter acta, vt idem voluit in c. ſuper his. de accuſ. & idem Inn. & Dom. Anc. in c. illud extra de præſcr. Ang. & recentiores in l. ſciendum. ff. de verb. obl. huc quoque ſpectant, quæ à nobis animaduerſa fuere ſupra in titulo probatione per ſententiam.

22 Limita prædictam concluſionẽ, vt procedat ſi lapſus temporis interceſſerit, vt quaſi nulla fieri poſſit probatio, profitedo docuere Io. And. Ant. de Butr. & Inn. in c. Albericus, de teſtib. & Angel. in d. l. ſciendũ. ait requiri tempus antiquiſſimũ Imol. Do. Card.
23 & Abb. omnes, †ex lapſu temporis non præſumi citationem, quod clarè confirmat Paul. de Caſtr. conſ. 3. in facto illo quatuor ſunt videnda, & idẽ ſentit Ang. in conſ. 37. incip. ex facto prędicto duo eliciũtur dubia, quos omnes ſequitur & atteſtatur Bartho. Socin. cõſ. 46. n. 39. & 40 vol. 4. ſed Bal. in d. c. Alber. tenet in antiquis præſumi, licèt ſecus in recenti, quem videas.

Superpondij loco nouus & vltimus probandi mo-
24 dus erit † citationem probari per relationem nuncii dicẽtis, ſe talem citaſſe, vt ex multis rationibus & auctoritatibus adductis per Alc. in tract. præſump. reg. 3. præſum. 14. quaſi per totum, & præcipuè nu. 8. vbi ait ita conſuetudine approbari, & ita animaduertũt Io. And. & Abb. in c. quoniam cõtra de probat. & licèt communis opinio refrãgetur, non credi nuncio, vt ex multis collect. ſ ib. dem. per Alci. q ita dicit nu. 8. tamen ipſemet contrariũ ſentit ex rationibus p cum ibi allegatis, & ad id cõſtilas ſupra concl. Berro. nius.
25 Amplia, vt præfata concluſio procedat etiamſi pars neget ſe fuiſſe citatam, quia tunc magis creditur nũcio, niſi iudex ex aliqua coniectura contrarium arbitretur, & hæc eſt cõmunis opinio, vt atteſtatur Alci. in d. ſuo tract. d. præſump. 14. nu. 10.

Sublimita hanc prædictam ampliationem, vt non
26 procedat, †ſi eſſẽmus in cã valdè graui, in criminalibus cauſis, qa tunc neutri creditur, put in ſimili diſcũt DD. de teſte citando corã notario, in c. vñ cauſam. in ſi. extr. de teſt. & idem ſeq. Alc. in d. præſump. 14. in ſi.

Primo limita prædictam concluſionẽ principalẽ,
27 vt non procedat in citatione reali, † vt captura, quia tũc non credit nuncio, niſi conſtet & appareat de cõmiſſione, vt traditũ fuit à Sal. in l. nullus. C. de exhib. re. & Bal. in l. conſentaneũ. C. quomodo & qñ iu. 1. & idem Alc. in d. præſump. 14. nu. 8. & ibi in additio.

Secundo limita, vt tantum procedat in citatione verbali, quę non requirit cauſæ cognitionem, ſecus ſi
28 requirat † quia nec in tali citatione verbali creditur nũtio, niſi appareat de commiſſione, vt voluit Bal. in l. nemini. C. de exhib. reis. & Nic. in addit. ad Alc. in d. præſump. 14. & idẽ ſentit ibidẽ Alc. in 2. confirmatione opinionis, ibi nec requirit cauſæ cognitionẽ eſſe.

CONCLVSIO CCXCII.

ARGVMENTVM.

Citationis notitia quomodo probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Citationem ad notitiam citati perueniſſe quomodo probet.*
2 *Citationis notitia probatur, ſi conſtat citatum ſuper ea procuratorem conſuluiſſe, & poſtea ad talem caſum ipſum conſtituiſſe.*
3 *Citatus ad domũ præſumitur de citatione notitiã habuiſſe.*
4 *Citatum notitiã citationis habuiſſe, qui dicit, probare det.*
5 *Citatio per teſtes probari poteſt.*

1 Citationem ad notitiã citati perueniſſe probatur † ſi ille certior fieret & inſtrui curauerit de actu contra talem faciẽdo, tunc probata huiuſmodi perquiſitione inſtruendi habetur ꝓ legitimè citato, vt videtur innuere tex. in clem. cauſam. in fi. & ibi tradunt Doct. poſt glo. de elect. & Fel. poſt alios in c. cum contingat, nu. 5. verſ. & pro iſta 1. limitatione, de reſcr. hoc idem cõfirmat Marcelli reſponſum in l. 1. §. item ex edicto ibi, neq; in notitiam peruenit. ff. quæ ſent. ſin. appel. reſcind. & excellentiſſimi viri ingenij Papinianus ille in l. ex cõſenſu. §. ſi abi, eum qui cognouit edictum. ff. de appel. & reſpondit Rom. cõſ. 410. incip. vt clarior reddatur. col. 1. cũ plurimis alijs adductis in propoſito p Boer. qui hoc idem ſenſit deciſ. 235. col. pen.

Notitia aũt huiuſcemodi probabiť inter alios modos, ſi conſtabit citatum, vel citandum ſuper eadem citatione vel comprehenſis in ea amicũ ſeu procura-
2 torem conſuluiſſe, †vt docet gl. in d. clem. cauſam. in verbo certã, aut ſi appareret poſt executionẽ h mõi citationis eundem citatum ad talẽ cauſam ꝓcuratorẽ conſtituiſſe, vt monuit Rot. deciſ. 19. fuit dubitatũ. & deci. 271. & 402. ſi actor. c. ſi in nou. Bella. concl. 536.

Digitized by Google

licet.& conſ.364.qui per ſe,& ſeq.Fel.in d.c.cùm cõ-
tingat.& Siaphil.in literis gratiæ fol. 145. latè Vant.
de nullit.proceſſ.tit. fi.nu.122.& ſeq.

Prætereà hæc notitia conſtabit, ſi ad domũ fuerit
3 citatus† præſumitur.n. habuiſſe notitiam de illa cita-
tione,ſed tali quali (vt aiunt) præſumptione,& nõ ic-
circò vt conſtituatur cùm reum contumacẽ, niſi fortè
factus eſſet certior ab amicis, vel domeſticis, ita do-
cuit Bal.in c.quoniam frequenter.§.porrò vt lit.non
conteſt.& idem ſenſit in c.ſi aduerſarius.nu.7.verſic.
quæro de duobus, tit. de eo qui mittit.in poſſ.

Vnde ſi quis ex his,& id genus alijs me fuiſſe citatũ
4 aſſerat†ego verò negem,illi affirmãti incumbet onus
probandi,vt tradidit Bal.in c.1.§.ad hoc,col.7.num.
10.verſ.nota quod qui dicit de pac.iuram.firm.& gl.
dilucida vna cũ cæteris Doct.docuit in c.quod ſicut.
in verbo,vocatos de elect.& Arch.in c. propoſuiſti.
5 81.diſt.atq; per ea quæ ibi adducit†quę quidem cita-
tio poterit probari per teſtes,ſi id decidenti credimus
Matth.Afflict.in conſtit.Neapol. incip. de litteris ci-
tatorijs,lib.1.rub.96.nu.7.

CONCLVSIO CCXCIII.

ARGVMENTVM.

Citatus quomodo impedimentum,vel ca-
ſum probare poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Citatus per iuramẽtum probare poteſt,ſe impeditum fuiſ-
ſe ad comparendum.*
2 *Citatus ſi impedimentum probare vult,neceſſe eſt, vt pro-
bet ſe aggreſſum fuiſſe,ſed adimplere non potuiſſe.*
3 *Citatus ad euitandum contumaciam,probare debet ſe pa-
ratum proficiſci,ſed impeditum fuiſſe.*

Citatus ſe fuiſſe impeditũ ad comparendũ
1 ob aliquẽ caſum aſſerẽs† ſi caſum
hũc probare volet, per iuramẽtum id commodè fa-
cere poterit, modo tñ iudex perſonæ genus diligẽter
* inueſtiget arbitrio ſuo,vt ſcriptum reliquère omnes
ſcribẽtes vno cõſenſu,pręſertim Bal.Alex.& Iaſ.in l.
non exigimus.§.q̃ dicimus. ſi quis caut.quod ẽt à no
bis animaduerſum eſt in concl.caſus per iuramẽtum.

Intellige,non ſufficere citato impedimẽtum pro-
2 bare,ſed neceſſe eſt†vt pbet,ſe aggreſsũ fuiſſe adim-
plere,tñ nõ potuiſſe, ſic Boer.deci.40.nũ.4. & 5.dicit
hanc eſſe cõem opinionẽ, vt refert Laur. Chirco, in
ſuis cõib.opinionib in verb.citato nõ ſufficit, tom.1.

Declara iſtud,quod ſatis erit,ſi citatus probet tan-
tummodo ſe paratum proficiſci,ſed impeditum fuiſ-
ſe,licet non probet, ſe cœpiſſe iter ad proficiſcẽdum
3 †quia ſufficit ad euitandã contumaciam.vt eleganter
ſcriptum reliquit Luc.de Pen.in l.quiſquis ſine com-
meatu.C.de commeat.lib.12. col.1. in fi. cum ibi ad
hoc allatis ab eo, & commodius hæc tradita ſunt in
concl.appellans debet probare impedimẽtum, & in
concl.impedimentum.

CONCLVSIO CCXCIV.

ARGVMENTVM.

Citatio an iudice mandante facta præſuma-
tur,quando in dubio verſatur.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ſi in dubio verſetur à iudice mandante facta non
præſumitur.*
2 *Nuntio aſſerenti in relatione ſe citaſſe iudicis mandato ac
iuſſu nulla fides eſt habenda.*
3 *Commiſſio iudicis præceſſiſſe præſumitur ex relatione nũ-
tij in actis facta.*
4 *Commiſſio iudicis in cauſis ciuilibus de conſuetudine præ-
ſumitur conſtito de relatione nuntij aſſerentis ſe iudicis
mandato citaſſe.*
5 *Nuntij dicto ſtatur ratione publici muneris,& pro eo prę-
ſumitur.*
6 *Citatio à iudice mandata non præſumitur,etiã ſi notarius
in relatione nuntij retuliſſet iuſſu iudicis citationem fa-
ctam fuiſſe.*
7 *Sententia lata quando tranſitum fecit in rem iudicatam,
omnia ritè acta præſumuntur, & iuſſum iudicis in ci-
tatione præceſſiſſe etiam præſumitur.*
8 *Citatio rata non eſt,neque iudicis mandatũ in dubio præ-
ſumitur, etiam ſi conſtet de iuſſu iudicis in vniuerſum
nuntio facto,quod per notarium appareat.*
9 *Citatio mandato iudicis facta præſumitur, ſi nuntius pu-
blicus eſt gñraliter cõſtitutus ad quoſcũq; in ius vocãdũ.*
10 *Citatio iuſſu iudicis facta præſumitur, ſi facta eſt per nũ-
tium,qui alias eſt bonæ conditionis,& famæ, ac de mo-
dico præiudicio tractatur.*
11 *Citatio inualida ex defectu commiſſionis iudicis conuali-
datur à comparitione citati,qui defectum commiſſionis
non oppoſuerit.*
12 *Curia eccleſiaſtica non oretenus,ſed in ſcriptis dicat.
Commiſſio iudicis in citatione præſumitur, vbi eſt conſue-
tudo non ſcribendi huiuſmodi commiſſiones citandi.*

1 Citatio ſi† in dubio verſet̃, nequaquã iudi-
ce mãdante facta præſumitur,vt ca-
uit Aret.conſ.33.conſultatio premiſſa,poſt nu.5.ver.
* 4.præmitto.quo in loco id vno cõſenſu ab omnibus
fuiſſe comprobatũ meminit, vbi Butr. teſtat̃ id aper-
tiſſimè ſentientem in c.1.de iudic.& docuit Bar. in l.
1.§.cura carnis.n.2.ff.de off.pręf.vrb.idẽ cẽſuit Rom.
in l.ſciendum,nu.42.ver.5.quid ſi apparet,& nu. ſeq.
ff.de verb.obl.vbi idẽ Bar.nu.10.verſ.quæro extra gl.
iuncto.nu.18.verſ.aut ex commiſſione iudicis,& eũ-
dem referendo ſequit̃ Alex.ibi.nu.45.& ſeq.q̃ etiam
Rom.conſulendo placuit in conſ.497.diligẽter per-
ſcrutatis.col.3 poſt nu.7.ver.tertiò opponit,& n. ſeq.
idem probauit Aret.in conſ.36.caſus talis eſt,in fi. &
in cõſ.30.viſo themate,poſt nu.19.quam ſniam con-
firmauit Ang.in §.quadrupli.n.25.Inſt.de act.voluit
ẽt Fel.in c.quoniam contra,col.7.poſt nu.13.verſ.gl.
* in verbo citationis.de offic.deleg.vbi oẽs hoc pbaſ-
ſe nemine diſſentiẽte teſtatur, vberius hoc proſequu-
tus eſt Rip.in c.1.nu.90.verſ.quartò quærit Abb.col.
43.de iudi.vbi cõſentientẽ omniũ eſſe in hac opinio
ne voluntatẽ auctor eſt,idẽ aſſeruit Afflict. in conſtit.
Neap.incip.de literis citatorijs,lib.1.rub. 96.nu. 7.
2 Primò amplianda eſt cõcluſio,†& ſi nũcius aſſeue-
ret in relatione citaſſe iudicis mandato,ac iuſſu,quia
tũc ei nulla fides eſt adhibẽda,iuxta ſnĩam Spe.in tit.
de citat.§.ſequit̃ videre,n.6.verſ.ſed nunquid credit,
vbi poſtq̃ in mediũ attulit ea,q̃ repugnare vident̃, &
quaſdã receẽſuit diſtinctiones,in eã deſcendit ſnĩã nõ
* credi nũcio,q̃ cõi ſẽſu ab oĩbus fuiſſe pbatũ teſtatur
Fel.in c.qm̃ cõtra ſup gl.in verb.citationis,col. 8. nu.
13.in fi.de pba.& in c.1.ver.quarta cõcluſio,ubi itidẽ
* una mente omnes id ſentire aſſerit,nu.13.de iudic.
3 Contraria in hac re fuere mente quàm plurimi†ex
relatione nuntij in actis facta præſumi præceſſiſſe iu-
dicis commiſſionẽ,quod plurimi ſenſere à Iaſ. relati
in §.quadrupli.uer.circa.Inſt. de act. ubi cõſentientẽ
* omnium eſſe ſententiam in hac opinione tradit.

Sed idẽ ſentient hi inter ſe auctores diſſentientes,ſi
dicemus priorem opinionẽ habere locũ de iure ſcri-
pto,poſteriorem uerò procedere ex cõi uſu foreñ,ſic
colligimus ex Bal.doct.in l.fi.ff.de exhib. reis.ubi aſ-
4 ſerit†in cauſis ciuilibus de conſuetudine obſeruari,q̃
conſtito de relatione nũtij aſſerentis ſe iudicis mãda
to citaſſe, præſumi cõmiſſionẽ, quãuis de iure uerius
ſit,

ſit,nuncio talia referenti credi non poſſe,de qua con-
ſuetudine idem Bal.meminit in l. cum clerici.in ver.
memoratus.C.de epiſ. & cler. cui diſtinctioni ſe ipſũ
ſubſcribit Sebaſt. Vant.in tract.de nullit.tit.de nullit.
ex defect.citatio. nu. 42.

Quòd eo pacto eſt intelligendum,vt etſi nuntio fi-
5 des non adhibeatur,ratione tñ publici muneris ſeius
dicto ſtatur,& pro eo præſumitur, vt ſaltem id negãs
cogatur iurare ſe non fuiſſe citatum, vt idem tradi-
dit Spec.in d.tit.de citatio.§.ſequitur videre,ver. ego
dico,poſt nu.6.in fi. vbi pluribus id auctoritatibus ful
cit,ſed nos in concluſ. nuncius, vbi propria huius rei
ſedes eſt, id explicauimus.

Secundò amplia,vt etiam concl.vera ſit,etſi nota-
6 rius in relatione nuntij retuliſſet† citationem factam
fuiſſe iuſſu iudicis,nam & tunc non præſumitur iudi-
cem mandaſſe,vt docuit Aret.in d.conſ.33.ſub nu. 5.
quem ſeq. Rip.in d.c.1.nu.90.ver.1.amplia. de iud.&
conſulas Hipp.de Mar.in l.de vno quoq; nu. 118.ver.
an autem,quando in actis conſtat, ff.de re iud. vbi ad
vtranq; partem citat ſcribentes,& ipſe ibi complecti-
tur ſnīam affirmatiuam,quod ſcilicet præſumatur cõ
miſſio iudicis, ſi in actis conſtat de relatione nuncij.

Sic tamẽ accipias hanc ampliationem, vt nõ vera
ſit,ſi cũ relatione nuncij cõcurrat aliqua coniectura
7 vt ſi ſentẽtia lata tranſitum fecerit in rẽ iudicatam,
ſic certè omnia ritè acta præſumuntur, vnde iudicis
iuſſum præceſſiſſe etiam præſumitur,ita Franc. Aret.
ſnīam in d.conſ.33.ab Ang. Aret.diſcrepantẽ in trac.
de malef.in verb.iudex commiſit,conciliando expli-
cat Rip.in d.c.1.nu.90.verſ.pro concordia, de iudic.

Tertiò amplia concl.habere locum etiã ſi conſta-
ret de iuſſu, vel mandato iudicis ad vniuerſum nũcio
facto,quod per nota appareret, neq; tũc in dubio præſu-
8 mitur iudicis mandatum†neq; rata eſt citatio, vt fuit
reſponſum ab Aret.in d.conſ.33.poſt nu.6. verſi. nec
obſtat,quod in actis conſtat,& ver ſeq.nec põt dici cui,&
idẽmet Rip.vr aſſenum in d.c.1.poſt d.n.90.verſ. am-
plia,& 2.& ante eum ſcripſit Abb.in d. c. qm̃ contra.
poſt nu.10.ver.hoc probo,rõne,col.6.cir.fi. de proba.

Ab hac tñ ſententia diſceſſit Inn.in d.c. qm̃ cõtra,
9 nu.3.ver.citatio,in fi.de proba.cui placuit ſatis eſſe†ſi
generatim liqueat de iudicis iuſſu,vt ſi nũcius public.
eſſet gñraliter conſtitutus vt quoſcũq; in ius vocaret.

Verumtñ vna cum Ang.Arc. ſentio priorẽ ſnīam
propius ad veritatem accedere, vt idem cenſuit in d.
trac.malef.in verb.iudex cõmiſit,in ver. & bene not.

Limita primò concl.ſibi locum non vendicare qñ
10 appareret†citationẽ factã fuiſſe per nuntiũ,qui alias
ſit bonæ conditionis & famæ,ac de modico præiudi-
cio tractaretũ,vt teſtatus eſt Abb.in d.c.poſt n.33.ver.
an autẽ ſi apparet citationẽ factã de mã.cui adhæret
Rip.in iã ſæpè allato c.1.poſt n.90.ver. limita primũ.

Secundò loco limita cõcl. ipſam tunc non attẽdi,
qñ citatus compariſſet,nec iudicis cõmiſſionis defe-
11 ctũ oppoſuiſſet†tunc enim ea cõparitio ſpõte facta
cõualidaret citationẽ ex defectu cõmiſſionis iudicis.
l.1.§.ſed ſi prætor.iuncta gl.ſuper verb.ſententia, c.fi.
ibi,vel dici poteſt,quod vocatio prima non tenuit.ff.
de feriis,cui accedit Rip.motus auctoritate illius cõ-
tex.in d.c.1.poſt d.nu.90.verſ.limita & tertiò.

Limita tertiò concl.ipſam cũ ſuis ampliationibus
minimè attendendã in curia ſeculari, qñ quis citatur
in ciuitate de cõi ſtilo,vbi citatur in via publica viua
12 voce,ſecus ſi extra ciuitatẽ† & in curia eccleſiaſtica,
qñ nõ oretenus ſed in ſcriptis citat,vt ꝓtulit Nic. Boe.
in reper.l.conſentaneum.nu.14.C.quo.& quã iudex.

Quartò limita cõcluſionem, & ampliationes iam
à nobis adductas locũ non poſſe conſequi,quãdo in
loco eſſet conſuetudo nõ ſcribendi hmõi iudicis cõ-
13 miſſiones citandi † quia tunc ipſa commiſſio præſu-
meretur,vt voluit Rip.in d.loco ſuperius allato,verſ.
limita & ſecundò, vbi eoſtem laudat Inn. in c. cũ pa-

rati.de appel.& ibi illud inſuper addidit.hodie com
miſſionem hanc parum inſeruire, non enim conſue-
uere huiuſmodi commiſſiones in actis regiſtrari, ſe-
cundum Io.And.& Panor.in d.c.quoniam cõtra. de
probat.relatos ab eodem Rip. vbi ſup.

CONCLVSIO CCXCV.

ARGVMENTVM.

Ciuis an præſumatur eſſe, qui in ciuitate reperitur.

SVMMARIVM.

1 *Ciuis eſſe præſumitur,qui in ciuitate reperitur, niſi probetur alienigena.*
2 *Inſtrumentum decani & capituli certæ eccleſiæ valet, & ratum eſt,quia præſumitur factum in eccleſia.*
3 *Contrahens ſi curet ſe ſcribẽdum Titium de Papia,deindè Papiæ repertus velit declinare forum,quaſi non ſit Papienſis,cogitur id probare,licèt non habitet Papiæ,ſed alibi.*
4 *Ciuis præſumitur ea ſcire,quæ in ciuitate fiunt; de quibus eſt fama publica.*
5 *Ciuis nouus probabiliter præſumitur ignorare ea,quæ ſũt facta in ciuitate.*
6 *Vicinus præſumitũ ſcire facta vicini,niſi recens ſit vicinus.*
7 *Ciuis abſẽs nõ pſumitur ſcire ea,quæ facta ſũt in ciuitate.*
8 *Ciuis abſens a ciuitate non ſolùm coactè, ſed etiam ſponte non præſumitur ſcire,quæ in illa facta ſunt.*
9 *Ciuis,qui eſt in comitatu,vel in villa,præſumitur ignorare,quæ publicè fiunt in ciuitate.*
10 *Ciuis ægrotus graui morbo non præſumitur ſcire ea,quæ fiunt etiam publicè in ciuitate.*
11 *Ciuis in dubio præſens in eo loco,in quo ciuis eſt,ex eo probatur,quod eſt ciuis,niſi aliter ipſe probet.*
12 *Abſentia eſt facti,& facta non præſumuntur,niſi pbent.*
13 *Ciuis qui eſt ciuis loci,& ibi habet domicilium, ibiq. frequẽtius habitat, præſumitũ ibi eſſe præſens potius, quàm alibi.*
14 *Ciuis vniuerſitatis vel ciuitatis ordinariè non probat, nec poteſt eſſe teſtis pro vniuerſitate in cauſa criminali.*
15 *Illi de vniuerſitate admittantur contra extraneum in defectum aliorum, ſi vniuerſitas eſt magna.*
16 *Par affectionis cauſa tollit omnem ſuſpicionem.*
17 *Vniuerſitas ſi parua eſt, illi de ipſius corpore nõ admittũt.*
18 *Ciuis pro ſua ciuitate adhibetur in teſtem,quãdo factum aliter probari non poteſt per alios.*
19 *Ciues pro ciuitate ſunt teſtes idonei,quando non ſentiant commodum in particulari.*

1 Ciuis quis eſſe præſumitur in ea ciuitate
in qua reperitur, † niſi probetũ
alienigena,quia non præſumitur quis mutare locũ, ſed
incolere patriam ſuam,iuxta ſentẽtiã Bar.in l. is põt.
5.col.ver.aliquando ille qui dicitur hæres,ſub nu. 17.
ff.de acq.hær. Alc.in trac.præſ.reg.2.præſ.15.in prin.

Hinc admodum inſigniter elicebat Gui.Pap.in ſuo
tract.præſump.col.11.nu.81.verſ.reperitur aliquid,vt
ſi reperiatur inſtrumentum Decani & capituli certæ
eccleſiæ,licèt in eo non ſit determinatus locus,iuxta
not.in l.generaliter.C.de tab.lib.10.in l.optimum C.
2 de contrah.ſtip.tñ valebit† & ratũ erit,quia præſumitũ
factum in illa eccleſia, cum canonici ibi ſoleant re-
ſidere,nec talis locus præſumitur mutatus, id confir-
mat ꝑ ſimilitudinem l.ſi locus.ff. de iud. & quod ob-
ſeruat Bar.in l.ſi vt proponis.la 2.ver.quarto,in in ci-
tatione,ſub nu.1.C.quo.& qñ iud.circa hãc materiã:
cõſulas l.2.§.deindè cum poſt aliquod.ff.de orig.iur.

Secundò infertur inſignitè illud quod voluit Bal.in l.
fi.ſub nu.11.in fi.verſ.pone in inſtrũ continetur.C.ſi
à non compet.iud.vbi ait,ſi quis contrahens curet ſe
3 ſcribẽdũ Titiũ de Papia,deindè Papiæ repertus†velit
declinare forũ,quaſi nõ ſit Papiẽſis, cogitũ id ꝓbare,
licet non habitet Papiæ, ſed alibi,quia præſumptio eſt

cõtra eum, vt dicit in term. Fel. in c. cum cauſam, nu.
6. & per allegata ibi per eum, extra de proba. Bart. &
alij in rub. ff. ſol. matr. Alcia. in d. reg. præſum. 15.
Cum igitur quis in ea vrbe ꝓbetur ciuis, in qua re-
4 peritur, ex hoc fit, † vt præſumatᷣ ea ſcire, quæ in ciui-
tate fiunt, de quibus eſt fama publica, l. regula. §. 1. &
l. nec ſupina, ff. de iur. & fac. igno. facit. l. ſi eo tẽpore.
C. de remiſ. pigno. & l. ſi tutor. C. de peri. tut. & c. cum
in tua. extra q matr. accu. poſſint, p quæ iura ita ſenſit
Bart. in l. is põt, nu. 16. verſ ſed ſi non eſſet vicinus. ff.
de aq. hær. quẽ ſequitᷣ ibi Alc. nu. 14. & Iaſ. nu. 63. ver.
tertiò ſi erat ciuis, Abb. in d. c. cũ in tua, nu. 2. & r̃ndit
Laud. in cõſ. 38. n. 7. & cõſuluit Rim. in cõſ. 190. nu. 8.
Quod poſtremò loco diximus ſic eſt limitandũ, vt
5 non ꝓcedat in ciue nouo † quia iſte probabiliter præ-
ſumitᷣ ignorare ea, q̃ ſunt facta in ciuitate, qa cenſetᷣ
tiro, arg. l. qui cũ vno. §. fi. l. qui commeatus. §. fi. ff. de
re milit. ſic tradit Alex. in l. is poteſt, nu. 14. ff. de acq.
hær. ita voluit Bal. in l. data opera. col. 6. poſt nu. 17.
ver. q̃ de iure cõi. C. q accuſ. non poſ. ſic placuit Purp.
in l. 1. nu. 126. ff. ſi cer. pet. vbi hoc dicit in ſimili de vi-
6 cino; † q preſumitur & ipſe ſcire facta vicini, niſi recẽs
ſit vicinus. Iaſ. ſcripſit in d. l. is põt. nu. 71. de acq. hær.
Cacher. deciſ. Pedem. 71. nu. 42. Rom. in conſ. 228. in-
cip. ꝓ plena diſcuſſ. ſub nu. 8. ver. inde ipſe ẽt dixit, &
idẽ in conſ. 491. in caſu ꝓpoſitæ conſultationis, nu. 2.
in cõſ. 251. clariſſ. dñ, nu. 3 ver. ſolus. n. ciuis nouellus
& in ſuo ſing. 74. nunquid ciui nouello, & conſultus
r̃ndit Cur. ſen. in conſ. 27. magnificus. nu. 18. & ꝓſitẽ-
do ſcripſit Iaſ. in l. 1. in 2. lect. poſt nu. 70. verſ. item in
quantũ Bart. C. de ſum. trini. & fid. catho. & protulit
Curt. iun. in conſ. 19. viſo ac diligenter conſiderato,
poſt num. 5. & Marſil. in l. qui ignorans. num. 23. &
in l. qui falſam. numer. 83. ff. de falſi.
7 Limita nõ procederet † quando ciuis fuiſſet abſens
quoniam tunc non præſumitur ſcire ea, quæ facta sũt
in ciuitate, doctrina eſt Bal. in l. planè. in verbo faci-
lius. ff. de excuſat. tut. quam legit cũ. §. tutorẽ. l. tutor
petitus. præcedẽtis, cui aſſentitᷣ Iaſ. in d. l. is põt. nu. 65.
& 66. & ibi Bart. nu. 16. ff. de acq. hær. & adhæret iſdẽ
Alex. in l. Titius. in §. Lucius. ff. de lib. & poſthu. poſt
nu. 5. ver. cautela ergo eſſet probare abſẽtiam. Marc.
Mant. in ſimili de vicino, l. 1. in 1. lect. nu. 61. ff. ſi cert.
pet. & ibi Purpur. nu. 122. probat tex. in c. cum in tua.
& ibi Abb. in 2. notab. ex qui matrimoniũ accuſ. poſ.
8 Subamplianda eſt allata limitatio, vt procedat † nõ
ſolùm ſi coactè, verum etiam ſi ſponte abfuiſſet ciuis
à ciuitate, vt colligere eſt ex Vlp. reſponſo in l. 1. ff. de
decret. ab ordi. faciẽ. Iaſ. in l. is poteſt. nu. 66. ff. de acq.
hær. Bal. in d. l. planè. in ver. facilius. ff. de excu. tut. q-
nimmò ſuper illud addit Iaſ. in d. l. is põt. n. 67. ciuem
9 † qui ſit in comitatu, vel in villa, preſumi ignorare ea,
q̃ publicè fiũt in ciuitate, refert Bal. Ang. & Imo. poſt
alios id ſentientes in l. Titius. §. 1. ff. de lib. & poſthu.
Tertiò limit. vt non ꝓcedat in ægroto graui mor-
10 bo, nec. n. p̃ſumitᷣ ſcire ea † q̃ fiunt ẽt publicè in ciuita
te tex. eſt in d. c. cũ in tua. ext. q matr. accu. poſſ. & ibi
not. Abb. in 2. not. & Iaſ. n. 67. poſt Bart. nu. 16. in d. l. is
põt. ff. de acq. hær. & in d. c. cũ in tua, limitatᷣ id gene-
raliter, ſi ex veriſimili & neceſſaria cã potuit neſcire.
Illud prætereà ex cõcluſione noſtra efficitᷣ, vt ciuis
11 in dubio præsẽs † in eo loco, in quo ciuis eſt, ex eo ꝓ-
betur, quod eſt ciuis, niſi aliter ipſe probet, ita ſanxit
Pontifex Max. in c. cum in tua. ex. qui matrim. accuſ.
poſſ. Bal. in l. fi. §. neceſſitate. in fi. q. vlt. n. 11. C. de bo.
12 quę liber. & rationem reddit, eò † quod abſentia ſit fa
cti, & facta non preſumantur, niſi ꝓbentur. l. in bello.
§. factæ. ff. de c. & poſtlim. reuerſ. Alc. in l. is põt. & ibi
latè Iaſ. nu. 68. cũ ſeq. ff. de acq. hær. q mouetur aucto-
ritate I. C. in l. quedam rita. in fi. cũ l. ſeq. ff. de leg. 1. &
Bar. in l. 3. §. 1. circa fi. in pen. q. ff. de acq. re. do. idẽ do
cuit Ang. in d. l. is poteſt. dicens doctrinam Bart. eſſe
magis communẽ, idque ex argumẽto à communiter
accidentibus, ꝙ eſt validũ in iure. l. certi cõdict. §. qm̃
13 ff. ſi cert. pet. ſed cõmuniter contingit † vt qui ſit ciuis
vnius loci, & ibi habeat domicilium, & frequentius
ibi habitet, præſumatur ibi eſſe præſens potius, quam
alibi, ſic Iaſ. in d. l. is poteſt. nu. 70. & 71. ff. de acq. hęr.
Quocirca vbi probatum erit, quem eſſe ciuem, ex
hac re magnam ſibi comparabit vtilitatem aduerſa-
14 rius, nã ex hoc ſequetur † vt ciuis vniuerſitatis, vel ci-
uitatis ordinariè non probet, nec poſſit teſtis eſſe pro
vniuerſitate in cã criminali, ita tradidit Bald. in rubr.
ff. de rer. diuiſ. ſub nu. 17. poſt verſ. quędã ſunt vniuer-
ſitatis. Ant. de Butr. in c. cum nuntius. extr. de teſt. Iaſ.
in l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur, q alias legitᷣ cum
l. in ius. ſub §. patronum. n. 7. ff. de in ius voc. Io. Crot.
in tract. ſuo de teſtibus. part. 3. nu. 116. & ſentit Petrus
Ghirard. de Petraſancta in ſing. ſuo 24. incip. vtrum
ciuis, & idem voluit Gui. Pap. ſing. 958. incip. licèt cã.
Ad id tamen vltimo loco traditum animus dili-
genter eſt attendendus, non enim ita ſimpliciter eſt
illud intelligendum, ſed diſtinguendũ eſt, an vniuer-
15 ſitas ſit magna, an parua, † priori caſu admittuntur il-
li de vniuerſitate, contra extraneum in defectũ alio-
rum, ſi verò agatur inter ipſos de vniuerſitatẽ, vel ci-
16 uitate ſine vllo diſcrimine admittuntur, † qa par affe-
ctionis cauſa tollit omnem ſuſpicionem.
Poſteriori verò caſu ſi vniuerſitas ſit adeò parua,
vt illi de ipſius corpore cadant ſub nomẽ domeſtico-
17 rum, vel cohabitãtium, † tunc procedit prædicta do-
ctrina, vt nõ admittantur, iſta diſtinctio ꝓbatur ex ijs,
quæ animaduertit Spec. in tit. de teſt. §. 1. ver. ſed nun-
quid in caſu vniuerſitatis, vel ciuitatis, nu. 22. per ea q̃
obſeruata fuere per Io. Andr. in d. c. cum nuntius, &
per Panor. & Fel. in c. inſuper. poſt nu. 4. de teſt. vbi la-
tè de hac re, & per Alb. Malet. in trac. de teſt. in 9. fol.
in 2. col. & p Franc. Cur. in tract. de teſt. in 3. cõcl. nu.
11. per totũ, & Hipp. Marſ. in l. 1. §. ſeruus mãcipium.
nu. 4. ff. de q. latè Petr. de Monca. in addit. ad Io. Crot.
in d. par. 3. ſub nu. 166. in verbo quod non. de teſtibus.
Poſteriori loco illud eſt declarandum, vt non ſibi
locum vendicet, quando aliter factum probari non
18 poſſit per alios, quàm per ipſos ciues † nam tunc & ci-
uis pro ſua ciuitate, & quis de vniuerſitate adhibetur
in teſtem. Ita dilucidè ſãcitum reliquere Imp. Theo-
doſ. & Valent. in l. conſenſu. circa medium. C. de re-
pud. & contex. eſt c. & ſi Chriſtus. in fi. de iureiur. glo.
in l. in tantum. §. ideòq; ſuper verbo reſcripſerunt. ff.
de rer. diuiſio. vbi Bar. verſ. quædã ſunt, quę non poſ-
ſunt probari niſi, per d. l. conſenſu, ſic etiam intelligit
Gui. Pap. ſing. 257. incip. illi de vniuerſitate, ac ita de-
clarat Petr. Ghirar. d. ſing.
Sed iſtud poſtremum ita demum locum hẽt, quan-
do ex natura negotij habita & acta non potuerũt alij
teſtes interueniſſe, vt de tractatis in collegio, ad quod
conſulas recentiores Papien. in l. cunctos populos. C.
de ſumma trinit. & fid cath. & Petraſancta ſing. 24.
vtrum, & Barth. de Capua ſing. 4. ſed an vnus
Id verò vltimum axioma ſic accipias, vt procedat,
quando illi de vniuerſitate nõ ſentiunt commodum
in particulari, ſed publicè, & vtilitas præcipuè ad ciui
tatẽ ſpectat, tunc enim ipſi ſunt teſtes idonei, etiam ſi
factum per alios poſſit teſtes probari, ita tradunt Bar.
& cæteri doct. in d. l. cõſenſu. de repudijs. Secus aũt id
eſſet, cum ad ſingulos vtilitas, & emolumentũ perti-
neret, non enim tunc ſunt idonei teſtes, vt ſentit Bar.
in l. in tantũ. §. vniuerſitatis, verſ. quædam ſunt, quæ
poſſunt probari p alios. ff. de rer. diu. & in l. ſed ſi hac.
§. q manumittitᷣ. ff. de in ius voc. Vndè tradũt, ſi quæ-
ſtio ſit de paſcuis & nemoribus, in qbus ſingulorum
beſtiæ paſcantur, & ſinguli ligna incidãt, teſtimoniũ
ipsũ nõ admittatᷣ, vt ſenſit Bar. in eodẽ nup allato lo-
co, & ſequutus eſt Marcel. Bonus in add. ad Barth. de
Capua ſing. 4. incip. ſed an vnus, atq; idem probauit
Pet. Ghirar. de Petraſancta ſing. 24. incip. vtrum ciuis.

CON-

CONCLVSIO CCXCVI.

ARGVMENTVM.

Quæ probentur eſſe Ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitatis ea præſumuntur eſſe, quæ intra fines eiuſdem reperiuntur.*
2 *Quæ intra fines Ciuitatis reperiunt. ſi ſunt ad vſum eiuſdem præſumuntur omnino eſſe de bonis illius Ciuitatis.*
3 *Ciuitatis præſumuntur eſſe non ſolum immobilia bona, ſed etiam mobilia, quæ intrà fines eiuſdem exiſtunt.*
4 *Aſſerens aliqua bona, quæ fuerunt, & hodie non ſunt, eſſe ex pertinentijs Ciuitatis, probare debet.*

1 Ciuitatis in dubio ea præſumuntur, † quæcunque intra fines eiuſdem reperiuntur, vt voluit Caſtr. in l. 1. in princ. ff. de acquir. poſſeſ. & ibi Soc. in 4. col. n. 18. cum plurib. ſeq. Barth. Soc. conſ. 166. in cauſa Communitatis. a. col. Maria. Soc. iun. conſ. 68. num. 6. lib. 1.

Quæ concluſio tum maximè procedit, quando illa, quæ reperiũtur intra fines ſunt ad vſum Ciuitatis,
2 † nam eo caſu præſumuntur eſſe omninò de bonis illius Ciuitatis, vt reſpondendo voluit Maria. iun. dict. conſ. 68. nu. 16. & tradidere Innoc. & alij in c. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol. Bald. in conſ. 445. qualiter probentur pertinentiæ. col. 1. vol. 5.

Amplia prędictà etiam procedere nõ ſolùm in re-
3 bus immobilibus † ſed etiam in mobilibus bonis, vt cautum fuit ab Innoc. in d. c. cum ad ſedẽ. nu. 4. de reſtit. ſpol. Soc. in d. conſ. 68. nu. 16. lib. 1. Bal. in c. 1. col. 5. de cap. qui cur. vendi. in vſib. feud. in verſ. quædam ſe habent. Qui ergò dicit aliqua bona, quæ fuerunt &
4 hodie non ſunt, eſſe ex eius pertinentijs † debet illud probare, aliàs contra eum præſumitur, ita conſuluit Soc. d. conſ. 68. nu. 16. & per not. per eum.

CONCLVSIO CCXCVII.

ARGVMENTVM.

Clam ſi quid factum ſit probat contra eum, qui id egit, & clam fieri quid dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Clam quod factum eſt probat contra eum, qui id egit.*
2 *Error iuris nõ prodeſt minori, mulieri, vel ruſtico, vbi occultè quid agunt, licet tractent de damno vitando.*
3 *Clam quid fieri probatur ex eo, quod ſine ſolemnibus requiſitis factum reperitur.*
4 *Clandeſtinum matrimonium quare dicatur.*
5 *Clam fuiſſe contractum matrimonium dicitur, ſi omiſſæ fuerunt ſolemnitates bannorum.*
6 *Matrimonium publicè dicitur, & non clam contractum, ſi conuocatis amicis, & conſanguineis, & nemine ſeriosè excluſo celebratum fuerit.*
7 *Matrimonium in faciem eccleſiæ dicitur contractũ, ſi in publico conuocatis vicinis contrahatur etiam ſine bannis.*
8 *Clam factum dicitur, quod fit omiſſis eis, quæ iuxta conſuetudinem requiruntur.*
9 *Clam factum dicitur, quod ſine iudice factum eſt, in quo iudicis præſentia requiritur.*
10 *Clam factum eſt, quod eſt factum, vt ad notitiam eius, cuius intereſt, peruenire non poſſit, quod intellige vt ibi.*
11 *Clam factum dicitur, quod factum eſt parte non citata.*
12 *Quid in citatione partis exprimi debet.*
13 *Citatio citato debet denunciari, aut, ſi abſens eſt, amicis, vel procuratori, vel domui.*
14 *Clam dicitur fieri actus, qui fit, vel in ſubſtantia, vel in qualitate aliter, quam fuit denuntiatum.*
15 *Clam dicitur factus actus, & parte non citata, qui fit alia hora, quam ea, qua quis citatus eſt.*
16 *Clam non dicitur factus actus, in quo pars præſens reperitur.*

1 Clam vel clandeſtinè quod fuit factum † probare contra eum, qui id egit, conſultus reſpondit Crau. conſ. 129. num. 11. comprobat id per reſponſa Triphonini in l. fi. ff. de rit. nup. & in l. non exiſtimo. ff. de admin. tut. & per reſcriptum Imp. Seueri, & Antonini in l. 1. C. de interd. mat. & pere. conſuluit. §. ne verò iudicium. de offic. deleg. c. Anaſtaſ. iuncta gl. pen. in verb. occultè. 19. diſt. l. ita fidei. ff. de iur. fiſ. c. pernicioſam. cir. prin. 18. q. 2.

Quorum auctoritate permotus prædictam cõclu-
2 ſionem amplia iuxt. Rom. ſententiam in conſil. 506. poſt nu. 4. verſ. & primo moueor. col. 1. vt vſque eo ſit vera, vt etiam error iuris non proſit minori, mulieri, vel ruſtico, vbi occultè quid agant, licèt tractent de damno vitando, quod refert Crau. d. conſ. 129. nu. 11.
3 Clam verò quid fieri probatur. † eo quod ſine ſolẽnibus requiſitis factum reperitur. ita docuit Bart. in l. fi. ff. de rit. nup. & in l. 2. C. de his, quæ de publ. ratio. lib. 10. ad id contex. eſt in c. cum inhibitio. §. 1. de clã-
* deſt. deſponſ. & ibi communiter omnes * Doct. quos refert, & ſequitur Soc. iun. in conſ. 87. ñ. 48. & ſeq. lib.
4 2. qui loquitur in matrimonio contracto † non pręcedentibus denunciationibus in faciem eccleſiæ iuxta formulam præſcriptam in d. c. cum inhibitio, quod propterea dicitur clandeſtinè contractum.

Illud ſic velim extendas, vt vendicet ſibi locum, ẽt ſi matrimonium eſſet contractum cõuocatis amicis, & nemine ſeriosè excluſo. quia & tũc ſi fuerint omiſ-
5 ſæ ſolemnitates bannorum † clam tamen fuiſſe contractum matrimonium dicitur, ſic vna mente tradidere Inno. Hoſt. Io. And. & Ant. de But. in c. ex tenore, qui filij ſint legit. & ſequitur Prępoſ. in c. quod nobis. eo. tit. & iux. hanc ſententiam reſpondit Ruin. in conſ. 14. n. 10. lib. 3. & Ceph. in cõſ. 503. col. pen. lib. 4.
* Contraria huic eſt * communis ſententia Theologorum, & Canoniſtarum, quod imo ſemotis ſolẽnitatibus, de quibus in d. c. cum inhibitio. matrimoniũ
6 dicatur publicè, & non clam contractum † ſi conuocatis amicis, & conſanguineis, & nemine ſeriosè excluſo, celebratum fuerit, ita apertiſſimè aſſeruit Lup. in tract. de matri. & legitimat. in 2. par. princ. num. 14. & reſpondit Oldrad. in conſ. 256. Clemens epiſcopus n. 4. & ſeq. cui adhæſit Abb. in d. c. cum inhibitio. nu.
* 9. & conſuluit Curt. iun. qui etiam * de communi atteſtatur in cõſ. 64. col. 2. id etiam protulit Rol. à Val. in conſ. 93. nu. 25. & ſeq. vol. 3. Ruin. ſenſit in conſ. 51. nu. 15. & ſeq. vol. 1. & in conſ. 100. nu. 2. in fi. vol. 3. idẽ Lup. vbi ſup. nu. 18. vbi oſtendit in hanc ſententiam deſcendiſſe Innoc. in d. c. cum inhibitio. & in c. ex tenore. Et idem dixit Crot. in conſ. 304. nu. 7. & 8. lib. 3. Hoſt. etiam in contrarium citatus in hanc deſcendit ſententiam in ſumm. in tit. de cland. deſpon. §. quot modis, quàm plures etiam alios tenuiſſe eandem opinionem connumerat Lup. in loco ſup. allato. nu. 10. idem voluit Spec. in tit. de clãd. vbi indiſtinctè tenet
7 matrimonium dici in faciem eccleſiæ cõtractũ † ſi in publico cõuocatis vicinis contrahatur ẽt ſine bannis. Ceph. ẽt ſibi ipſi contrarius hanc cõplexus eſt ſententiam in cõſ. 82. nu. 26. & ſeq. & in cõſ. 216. nu. 15. vol. 2. Dec. q. idẽ ſentiẽtes adducit in cõſ. 153. Iaſ. in cõſil. 156. vol. 4. & hãc opinionẽ multis rõnib. defẽdit Did. Couar. in 4. decret. in 2. par. c. 6. in princi. num. 10. vbi
* teſtatur hanc opinionem eſſe moribus * receptam.

Primò amplia, vt etiam clam eſſe factum probetur
8 † in eo, quod eſt factum omiſſis eis, quæ iuxta conſuetudinem requiruntur, vt voluit Bald. in d. l. 2. num. 2.

Digitized by Google

C.de his, qui ex pub.ratio.mut.pec.accep.lib. 10.
Secundo amplia, vt etiam procedat, quando quid
9 factum eſt ſine iudice † quando in eo facto præſentia
iudicis requirebatur, vt tradidit Bart.in d.l.2.nu. 2. &
Bal.in l.fi.C.de præd. curia. non alie.
Tertiò amplia, locum habere concluſionẽ, quan-
10 do ita quid factum eſt † vt id ad notitiam eius, cuius
intereſt, peruenire non potuerit, auctor eſt Bart. in d.
l.2.C.eo.tit vt in l.clam poſſidere.ff.de acq.poſſ. l. nõ
intelligitur.§.tacita.vbi Bart.circa prin.ff.de iur. fiſc.
Corſet. ſing. in verb. occultè.incip.quid dicatur fieri
occultè.verſ.ſimiliter dicitur. Aret.in l.clam poſſide-
re.nu.5.ff.de acq.poſſ. Bart.in l.2.poſt nu.1.verſ. clam
enim dicitur.C.de his, qui ex pub.ratio. mut. pec. ac-
cep.lib. 10.Soc.conſ.86.num.53.vol. 2.
Intellige hanc ampliationẽ procedere, ſi in rei ve-
ritate, & non ex opinione ad præfatum ſpectabat ta-
le factum, ſiue negotium ſcire. l. aut qui aliter. §. ſi
quis.& ibi Bart.num.1. ff.quod vi aut clam.
11 Quartò nota concluſionem locum habere † quan-
do quid factum eſt parte non citata, vt reſpõdit Vlp.
in d. l. aut qui aliter. §. ſi quis te.ff.quod vi aut clam.
Inn.in c.cũ olim.in gl.in verſ.prædicto, ext.de re iud.
12 Nec ſufficit ſimpliciter partem citare, † ſed debe-
bit, & diem & horam in citatione apponere, & locũ,
in quo actus fieri debet, & quod opus facturus ſit, nõ
perfunctoriè, aut obſcurè quid dicere, aut denuncia-
re, neq; tam arctare debet citandum, vt intra diem oc
currere ad prohibendum nõ poſſit, ſic ad verbum lo-
quutus eſt idem Vlp.in l.aut qui aliter, qui eſt aureus
tex.ex mente Barto.ibi.ff.quod vi aut clam. in §.ſi qs
ſe denũciauerit. Quæ omnia prædicta, licèt ad amuſ-
13 ſim obſeruanda ſint, † debet omnino citatio ipſi cita-
to denunciari, ſi tamen adſit, ſin minus, amicis, aut
procuratori, aut ſaltem ad domum denuncianda eſt.
d.l.aut qui aliter.§.ſi quis.ff.eo.tit. quod vi aut clam.
Quibus omnibus in citatione obſeruatis, ſi nihil mi-
14 nus actus ille, ad quem † quis citatus eſt, aliter fiat, vel
in ſubſtantia, vel in eius qualitate, quàm fuerit denũ-
tiatum, actus ille nihilominus dicetur factus clam, &
non citata parte, conſulas ad id Abb.in conſ.38. poſt
nu.1.verſ.non obſtat aliud motiuum in 1.lib.Fely.in
c.quia iudicante.col.1 nu.1.de præſcrip.& in c.cõſul-
uit.nu.3.& 4.de offic.deleg. vbi ait, ſi citatus ſit aliqs
15 pro certa hora, † & actus fiat alia hora, dici factum
clam, & parte non citata, & omninò adhibeas eundẽ
Fel.in c.1.nu.2.& 3.de iudic.vbi multa ſcitu digna in
re propoſita cumulauit Bart.in d.l.aut qui aliter. §. ſi
quis. ff. quod vi aut clam, & ibi latè vberrimeque ſe
fundit Illuſtriſs Card, Alba. in addit.ad eũdem Bart.
Imol.in conſ.97.col.3.
16 Limita tamen prædicta, ſi in illo actu † pars præ-
ſens reperiatur, vt ſcriptum fuit à Fel.in d.c.1.nu.2.&
3.& in d.c.conſuluit.col.1.num.2.& 3.& ſeq. & in c.
ad petitionem.de accuſat.in verſ.iſtis etiam.& Abb.
d.conſil.38.d.verſ.non obſtat.& in d.c.conſuluit.nu.
7.vbi declarat Card. Alba. in d.l. aut qui aliter.num.
1. ff. quod vi aut clam.

CONCLVSIO CCXCVIII.

ARGVMENTVM.

Clauium receptio quid probet.

SVMMARIVM.

1 *Clauium receptio probat poſſeſſionem eius rei, cuius claues traditæ ſunt.*
2 *Clauibus traditis uidetur tradi poſſeſſio eorum, quæ ſub clauibus ſunt.*
3 *Spoliato ſufficit probare poſſeſſionem per traditionem clauium.*
4 *Clauium traditio poſſeſſionem non arguit, niſi claues traditæ ſint apud illam rem, cuius ſunt.*
5 *Clauium traditione transfertur rei poſſeſſio, quando fit in rei præſentia.*
6 *Aſpectus idem efficit in rebus uicinis à nobis poſſidendis, quod poſſeſſio corporalis in rebus maximis.*
7 *Claues traditæ in loco propinquo rei poſſeſſionẽ arguunt.*
8 *Inſtrumento ſtandum eſt, niſi contra probetur.*
9 *Clauium traditione, ſi res eſt in præſentia, vt in ciuitate, vel territorio, videtur poſſeſſio tradita. & ſecus in abſentia nequaquam.*
10 *Clauium traditione res immobilis tradita non præſumitur, niſi appareat de venditoris voluntate.*
11 *Duo non poſſunt rem inſolidum poſſidere.*
12 *Clauium traditione transfertur ſola cuſtodia rerum clauſarum.*

1 Clauium receptionẽ probare poſſeſsio-
nem eius rei † cuius claues ſunt
traditæ, reſpondit ſubtiliſſimus ille Papin. in l.clauib.
& ibi Bar.nu.1.ad quem multa addit Card. Alban. in
ſuis lucubrationibus, quem videre poteris. ff. de con-
trah.emp.ab Vlpiano etiam cautum fuit in l. Pomp.
§.ſi iuſſu, ff.de acq.poſſ.quod idem multi tum conſu-
lendo, tum docendo ſenſere, vt Dec.in conſ.56.nu.2.
Anch.conſ.190.nu.3.ita etiam voluit Iaſ.in l. 1.§. ſi
iuſſerim nu.16.verſ.vlt.not. atq; Hormannotius De-
tus in repet.d.l.1.nu.65.verſ.3.concluſ.ff.de acq.poſſ.
Bertr. cõſ.30.nu.12.in 1.par.vol.1. & idem conſ. 185.
nu.6.vol.3. Bart.latè in d.l.clauibus.ff.eo.tit. vbi ait,
2 traditis clauibus † videri tradi poſſeſſionem eorum,
quæ ſub clauibus ſunt, nam per claues, vt inquit Bal.
in l.2.C.de verb.ſignif.intratur ad poſſidendum, quẽ
refert, & ſequitur Dec.d conſ.56.nu.2. & latè reſpon-
dit Oldr.in conſ.209.in cauſa hoſpitalis. nu.3. & ſeq.
decidit Rot.deci.717.aliàs 21.dic quod aliquis.de re-
3 ſtit.ſpolat. in antiq.vbi ſpoliato ſufficit † quod probet
poſſeſſionem per traditionem clauiũ. ſenſit Soc. ſen.
in conſ.131.in præſenti cõſultatione.nu.8.lib.1. & ad
idem tex.in l.1.& ibi Bal.C.de crim.expilat. hæred.
Primò limita concluſionem non procedere, niſi
4 claues traditę ſint † apud illam rem, cuius claues ſunt.
d.l.clauib.verſ.ſi claues apud bona traditæ ſunt. Bar.
ita explicat.d.l.clauib.& in l.1.ff. de acq. poſſeſs. poſt
num.18.verſ.tamen in traditione clauium, dicens tũ
demum traditione clauium rei poſſeſſionem trãsfer-
5 ri † quãdo fit in rei præſentia. quem refert, & ſeq.Dec.
d.conſ.56.in cauſa appellationis.nu.2. quæ ſententia
fuit glo.in l.1.in princ.in verb.qui primi.ff.de acquir.
poſſeſs. quæ non obſcurè vult, poſſeſſionem tum de-
mum transferri traditione clauium, cum contrahen-
tes ſunt in conſpectu rei uenditæ, quam quidem glo.
ita intelligũt, & ſequuntur Bart. Raph.Comenſ. Ro-
man.Soc.& Franciſ. Ripa, ac cæteri citati per Andr.
Tiraq.in tract.de iur.conſtit.in 2.par.3.ampl. num.3.
verſ.ex quibus iur. Et hoc ratione viſus, vt reſpondit
Paul.in d.l.1.§. pen. verſ. & vina tradita videri, cum
claues cellæ vinariæ emptori traditæ fuerint, per di-
ctionem, & copulatiuam, quæ repetit qualitates præ-
cedentes. Bar.in l.fi.§.cui dulcia.ff.de vin.triti.& ole.
leg.& l.quod meo.§.ſi venditorem.ff.de acquir.poſs.
Nam aſpectus nõ minus efficit in rebus uicinis à no-
6 bis poſſidendis † quàm ſi pedem finibus intuliſſemus,
vt cauit Celſ.in d.§.ſi vẽditorem.& Paul. in d.l.1.§.ſi
iuſſerim.verſ.cum ea res in præſentia ſit, videri mihi
traditam.
Contrariam ſententiam, quod imò neceſſe nõ ſit
7 claues eſſe traditas in aſpectu, vel in præſentia rei, ſed
ſufficere eas eſſe traditas in loco ꝓpinquo ipſius rei,
adeò vt de proximo poſſit emptor ad eam accedere,
ſequutus eſt Alex.in l.1.nu.76.verſ.haberis diligẽter.
ff.de acq.poſſ. vbi poſt Imol. ſibi contrarium firmat,
poſſeſſionem acquiri per traditionem rei, in abſentia
rei

rei factæ, cui opinioni aſſentitur Paul. de Caſtr. in d. l.
1. nu. 18. verſ. alia opinio, quo in loco dicit priorem
opinionem eſſe tutam.
Verùm opinionē Bar. contra Alex. tuet Horman-
not. Dec. in d. l. 1. nu. 65. ver. ſed teneas ſententiā Bart.
quo in loco argumentis ab Alex. cōtra allatis rñdet,
rationibusq; & auctoritatibus Bart. ſententiā confir-
mat, ſed vltra Harmannor. Dec. ad Bart. opinionem
corroborandam non abs re fuerit hic ſingularem do-
ctrinā Spec. adiicere, quā idē refert in §. 1. nu. 32. ſub
tit. de empt. & vēd. vbi ſic quærit, quid ſi in inſtrumē-
to contineatur, vendo & trado tibi &c. nunquid præ-
ſumatur traditionē factam eſſe? Affirmatiue videtur
8 reſpondendum, † quia ſtandum eſt inſtrumento, niſi
contra probetur. l. cum precibus. C. de probat. l. ſi quis
vuas. ff. de vſufruct. quidam aliter ſentiunt, arg. l. præ-
dia. ff. de acq. poſ. vbi inſtrumentum nihil prob. Qui-
dam diſtinguunt, an res, de qua agitur in venditione,
ſit in præſentia, ſcilicet in eadē ciuitate, vel territorio
9 eodē, an ſit in abſētia, ideſt in alia ciuitate, † & primo
caſu videatur poſſeſſio tradita, & acquiſita, in alio ne-
quaquam vt in l. quòd meo. §. plus. ff. de acq. poſſ. arg.
l. parui. ff. de condict. furt. vel dic, aut res, quæ vēditur
10 eſt mobilis, & tūc tradita præſumatur, † aut immobi-
lis, & tūc neutiquam, niſi appareat de venditoris vo-
luntate. vt in ſpal. l. prędia. ſi ergo ſcribat in inſtrō, vē-
didit, & tradidit, intelligitur, ſi res ſit in præſentia, qui
eſt modus quærendi poſſeſſionem, vt ibi Spe. Ad hæc
præterea adiicias ea, quæ tradit Tiraq. in tract. de iur.
conſtit. 2. part. in 3. ampliat. nu. 2. & infra, atq; ea quæ
fuſius ſumus proſequuti in concl. poſſeſ.
Secundò limita nō procedere, ſi alius eam rem de
11 qua claues traduntur, poſſideat, † nā dici non poſſunt
rem inſolidum poſſidere. l. ſi vt certo. §. ſi duobus ve-
hiculum. ff. commo. ita reſpondit Soc. in cōſ. 131. nu.
8. vol. 1. Rot. deciſ. 168. quam nō inueni, ſed rectè fa-
cit d. deciſ. 717. aliàs 21. de reſt. ſpol. in antiq. recēſuit
Oldr. in conſ. 209. in caſu hoſpitalis. nu. 13.
Tertiò loco cōcluſio limitanda eſt, vt tunc vera ſit,
quādo traditio clauium pręceſſit titulum, vt vēditio-
12 nis, vel alterius, † aliàs per traditionem clauiū trans-
fertur ſola cuſtodia rerum clauſarum, ita limitat Iaſ.
in d. l. 1. §. ſi iuſſerim. nu. 16. ff. de acq. poſſ. auctorē lau-
dat Bart. in l. cū pater §. pater pluribus. per illū text. ff.
de leg. 2. & Petr. de Anch. in cle. 1. §. ſanè de hęretic.

CONCLVSIO CCXCIX.

ARGVMENTVM.

Clauſula inſolita quo pacto probetur appo-ſitā in aliquo inſtrumento.

SVMMARIVM.

1 Clauſulam inſolitam in aliquo inſtrumento fuiſſe appoſitam aſſerens probare debet.
2 Clauſula inſolita probatur appoſita in aliquo inſtrumento ex inſpectione multorum inſtrumentorum.
3 Clauſulæ conſuetæ in dubio præſumuntur appoſitæ in inſtrumento potius, quàm inſolitæ.
4 Quæ moris, & conſuetudinis ſunt, in bonæ fidei iudicijs venire debent.
5 Clauſulę in inſtrumēnto appoſitæ non probantur inſolitę, ſi conſtet de conſuetudine generali, vel præcipua ipſius notarij clauſulas iſtiuſmodi ſolere apponi.
6 Vbi ſtilus notarij varius eſt, debet attendi vltimus, & vbi in loco plures ſunt conſuetudines, ſtatur ei, quæ minus damnoſa, & magis æquitati, ac rationi conſentanea eſt.
7 Contractus videntur geri ſecundum conſuetudinem loci, licèt id non exprimatur.
8 Clauſula ſolita poni in certo loco, ſi transfertur contra ius, intelligitur inserta loco ſuo.
9 Quod ſolet apponi in contractu habetur pro appoſito, etiā ſi non fuerit ſcriptum.
10 Notarius ſimpliciter rogatus, præſumitur rogatus cum clauſulis conſuetis.
11 Notarius in inſtrumento dotis apponere debet obligationem hypothecariam, etiam ſi ſibi non fuerit dictum.
12 Subſtantialia inſtrumenti ſi non declarentur apertè, licèt vſitata ſint, pro expreſſis non habentur.
13 Error notarij circa ſubſtantialia teſtamenti ex dolo prę-ſumitur.
14 Quæ raro fieri ſolent, & iure quodam extra ordinem inſolita præſumuntur.
15 Promiſſio de euictione non ligat venditorem, ſi iure quodam extra ordinem euincatur.
16 Notarius poteſt tantum apponere clauſulas conſuetas in inſtrumento ab eo recepto.
17 Clauſulæ conſuetæ licet habeantur pro appoſitis, iuramentum tamē, quod ſolet pręſtari, ſi non eſt præſtitum, Notarius non debet apponere.
18 Clauſula vbi probatur inſolita, inducit ſuſpicionem ſimulationis actus.

1 Clauſulam inſolitam fuiſſe appoſitā in
aliquo inſtrumēto † aſſeren-
tem id probare debere, ſancitum eſt in l. præſcriptio-
ne. cū gl. C. ſi contra ius vel vtilit. publ. hoc idē voluit
Dec. in c. 1. col. 13. num. 113. verſ. 1. quia negari pōt de
probat. quod ēt ſequitur Ant. Rub. in l. non ſolum. §.
morte. nu. 84. verſ. vnum tamen nota, quod dicenti.
ff. de nou. oper. nūc. cui ſubſcripſi: Gallia. in l. Gallus.
§. idem credendum. nu. 23. ff. de lib. & poſthum.
Quę quidem probatio poterit haberi ex inſpectio-
2 ne † multorum inſtrumentorum, vt ab eodē ſcriptum
eſt Rubeo loco nuper à nobis allato, quia ad hoc te-
ſtat Bar. in l. de quibus. in 5. q. ff. de legib. in illa parte,
dū allegat l. quod ſi nolit. §. qa aſſidua. ff. de ędil. edi.
ad hoc etiam conſulas Abb. in cōſ. 53. vol. 2. & idem
videtur ſentire Alex. in d. l. Gallus. §. idem credendū.
nu. 6. verſ. item quia. ff. de lib. & poſthu.
Quod ſi de hac re dubitetur, in hac dubitatione p̄-
3 ſumitur clauſulas † cōſuetas fuiſſe appoſitas in inſtrō,
vt de hac re eſt Vlpian. reſponſum cuique obuiū in d.
l. qꝑ ſi nolit. §. qa aſſidua. ff. de ædil. edi. Ea enim inqt
4 I. C. quæ ſunt moris & conſuetudinis † in bonæ fidei
iudicijs dēnt venire, cui rñdet Pauli reſpōſum in l. fi.
ff. de fideiuſ. qui tex. eſt melior de mundo, vt ore Bal.
loquar in l. huiuſmodi in prin. ff. de leg. 1. ſic ēt tradi-
dit Abb. in c. cū M. nu. 4. & ibi Fel. nu. 9. de cōſtit. idē
voluit Ant. de Rubr. in l. non ſolùm. §. morte, nu. 21.
ff. de nou. oper. nunc, cui opinioni aſſentitur Dec. in
d. c. cum M. nu. 18. ver. 5. nota. Lancellotus Galliaula
in l. Gallus. §. idem credēdum. nu. 14. & ſeq. & ibi Iaſ.
col. 1. nu. 2. verſ. confirmatur. ff. de lib. & poſthu.
Iſtud verò ſic eſt accipiendum, vt intelligatur verū
5 eſſe † ſi conſtabit ſaltem de cōſuetudine generali, vel
p̄cipua ipſius notarij, clauſulas hmōi ſolere apponi,
vt declarat Alex. in d. l. Gallus. §. idem credendū. nu.
4. ff. de lib. & poſth. in quo loco aſſerit, vt vbi ſtilus no-
tarij ſit varius, dēat attēdi vltimus, qꝑ ſi nō liqueat de
conſuetudine ipſius notarij, debeat accuratè notari
6 conſuetudo generalis aliorū notariorū, † & vbi con-
tingat in loco plures adeſſe cōſuetudines, ſtat ei, quę
magis æquitati, atq; rationi cōſentanea ſit, quæq; mi-
nus dānoſa ſit, vt & idē Alex. explicat in l. 2. vbi quo-
que recētiores ad ſi. ff. ſol. mat. quē ſeq. Rub. d. §. mor-
te. l. non ſolùm. nu. 84. ff. de nou. oper. nunc. & tradit
ēt Iaſ. in d. l. Gallus. d. §. idem credēdum. col. 5. nu. 23.
verſ. item adde, quòd ſi notarius. ff. de lib. & poſthu.
Quoniam verò pacto intelligēdum ſit id, qꝑ ſuprà
diximus clauſulas cōſuetas haberi pro appoſitis, de-
clarandum eſt, vt primò p̄cedat in cōtractibus, vt ſci-
7 licet videātur geri ſecundū conſuetudinem loci; † li-
cet id nō exprimatur in contractu, vt colligere eſt ex

Vlpian.

Vlp.reſpon.ſo in d.l. quod ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de
ædil.edict. & obſeruauit Bart. in l.nemo eſt q neſciat,
ff.de duob.reis,quem refert Abb.in d.c. cum M.addu
8 cens c.cauſam. de reſcript. † vbi clauſula ſolita poni
in certo loco ſi transfertur contra ius, intelligitur in-
ſerta ſuo loco, ſic ēt Fel.in d.c.cum M.nu.6. & Abb.
in d.c.cauſam. & in eandem deſcendere ſententiam
Ant.& Imol.& Bal.in d.c.cum M.aſſerentes nullum
eſſe cōtex. meliorem in iure pro eo,ꝙ illud, quod ſo-
9 let apponi in contractu habeatur pro appoſito † ēt ſi
non fuerit ſcriptum, ſic etiam teſtatus eſt idem Rub.
in d.l.nō ſolū.d.§.morte.ff.de nou.oper.nunc.nu.72.
ver.1.ſit concluſio.Bār.in l.ſi pignore.in fi.ff.de pign.
act.& in l.fi.ff.quæ in frau.cred.Dec.in c.1.col.12.nu.
112.ver.vbi inquit,quòd in contractibus,de proba.

Deinde intelligendum eſt, vt notarius ſimpliciter
10 rogatus † præſumatur rogatus cum clauſulis cōſue-
tis,ſic animaduertit Bal.motus auctoritate contex.in
l.fi.in fin. ff.de fideiuſſ.atque Fel in d.c.cū M.nu.6.&
in c.ex literis.col 5 poſt.n.12.ver. quod notarius ſim-
pliciter rogatus,de fid.inſt.& verſ.ſed tamen illud nō
videtur neceſſariò.& Abb.in d.c. cum M.nu.5. verſi.
ibi,ſicut conſueuit.de conſtit. quod idē placuit Paul.
Caſtrenſ.in l.2.nu.3.ff.de iuriſd.om. iud. Ant. Rub.
in d.§.morte.nu.79.verſ.ex præmiſſis inferunt præfati
doct. per tex.in d.l.fi.vbi gl.ſuper verb.ſimpliciter. C.
de fideiuſſ.& idem nu.82.verſ.tertia tamen. Iaſ.in l.
Gallus.§.idem credendum.col.3.nu.12.verſ.addē ra-
tionem,quod per tex.ff.de lib.& poſthu.per gl. in l.4.
§.in commiſſoria.ff.de leg.commiſſ.& alia,vt ibi Guid.
de Su.in l.in omnib.ff.de arbit.& not.in l.ſi pign. §.fi.
ff.de pign.& pleuè per Alex.in l.ſi finita. in prin. nu.
2.ff.de damn.infect.& Barto.in l.prius. §.1.ff.de aqua
plu. arcend.

Hinc dicere conſueuerat Bal in l.1.nu.27.verſ. ſed
11 ponamus.ff.ſol.mat.†notarium in inſtrumento dotis
debere apponere obligationem hypothecariam, ēt
ſi ſibi non fuerit dictum, cum id ſoleat apponi per l.
fi.in fi.C.de fideiuſ. Multa & quāplurima alia huiuſ-
modi videas apud Fel.in d.c.cum M.nu.6.cum ſeq.&
apud Iaſ.in l.vt liberis.nu.7.vſq; ad n.15.C. de collat.
& apud eundem in l.certi condictio.§. ſi nummos. à
num. 5. vſque ad num. 30.ff.ſi cert.petat. & Gabriel.
in ſuis concluſio.l.b.6.concluſ.3.de conſuet. in prin-
cip.qui ea in hac materia congeſſere, quæ breuitatis
cauſa prætereo.

Præterea declares,vt locum nō habeat,vbi ea,quæ
12 conſueuere apponi,actus ſubſtantiā reſpiciūt:†tunc
etenim ſi ſubſtantialia non declarentur à parte, licèt
vſitata ſint,pro expreſſis non habentur. huc ſpectat,
quod ſancitum eſt in l.teſtamentum.& in l.iubemus.
C.de teſtam.& in contex.c.iulie.de ſponſa.cum alijs,
quæ congerit Fel.in c.cum M.col.3. de conſtit.idem
Fel.in c.ex litteris.in verſ.ſeptima declaratio, de fide
inſtr.& Iaſ.in l.vt liberis.C. de collat.hanc limitatio-
nem confirmat id, quod obſeruauit Bal. in l. genera-
liter.in vlt not.C.de non num.pec.& id,quod ſcribit
Fel.in d.c.ex literis.in 2.col.in ver.3.cōcluſio. de fid.
inſtr.nam licet error notarij non præſumatur ex dolo
prouenire,l.pen.C.de his, qui ſib.aſcrib.& vno con-
* ſenſu *aſſeruere ſcribentes poſt Bar in l. quoties. §. 1.
13 de hæred.inſtit,†tamen vbi notarius errat circa ſub-
ſtantialia teſtamenti, huiuſmodi error ex dolo præſu-
matur,vt eſt caſus in l.iubemus.§.fi.ff.de hæred.inſtitu.
Rub.in d.l.non ſolum.§.morte.nu.85.verſ.id tamen.
ff.de nou.oper.nunc.

Id inſuper declarari poterit,vt ſolū procedat in his,
14 quę communiter fieri ſolēt de iure ordinario,† ſecus
autem ſi raro & iure quodam extra ordinem, ſic me-
moriæ proditum reliquit Fel.in d.c.cū M.de conſtit.
locupletiſſimū teſtē laudat Bart.in l.Seiô,in §.modi-
co.ff.de annu.leg.huc pertinet l. C. reſponſum in l. n-
ſtulas.in §.ſi frumenta.ff.de contrah. emp. & doctrina
Bart.vbi Alex.& recentiores in l.ſed et ſi quis.§.quæ-
ſitum.ff.ſi quis caut.& reſpondit Alex.in cōſ.31.col.
pen.vol.2.& in conſ.107.incip.perſpectis verbis. col.
pen.lib.3.Quibus ſimile eſt illud axioma Ang.in cōſ.
174.incip.præmittendum,vbi ait, vt ſi vēditor pro-
ſerit de euictione ſiue res de facto. ſiue de iure euin-
15 catur,† iſta promiſſio non liget ipſum venditorem,ſi
iure quodam extra ordinem res ipſa euincatur, cuius
pronunciatum refert & ſeq.Soc in l. quidam relega-
tus.in 5 not.ff de reb dub.idem Rub.in d.§.morte.nu.
87.verſ.ſecunda datur declaratio.

Huic ſubijcitur illa declaratio,vt illud procedat in
his,quæ ſolent fieri vno & eodem modo, ſecus ſi di-
uerſimodè.ita limitat Alex.in conſ.5.col.2.& 4.vol.
5.teſtatur Bar.in l.ſciēdum.in 4.oppo.ff. de verb.obl.
Idem Rub.§.morte.num.89.verſ.3.datur declaratio.

Poſtrema declaratio eſt, vt poſſit tātum notarius
16 † apponere clauſulas conſuetas in inſtrumēto ab eo
recepto, ſecus tamen eſſet, vbi vellet apponere clau-
ſulas conſuetas in nota alterius defuncti, vt cōcludit
Barb.in conſ.10.col.pen.ad hanc tamen declaratio-
nem conſulas Iaſ.in d.l.Gallus.in §.idem credēdum.
ff.de lib. & poſthum.

Quinto loco vltra Rubeum limitare poteris id, ꝙ
17 diximus,clauſulas cōſuetas haberi pro appoſitis,†vt
non procedat in iuramento, nam licèt iuramentum
ſoleat præſtari,tamen ſi non ſit præſtitū notarius non
debet apponere,ſingularis hæc eſt doctrina Soci. in l.
Gallus.§.idem credendum. col. .. ff.de lib.poſthum.
quem refert & ſequuntur Bellacomba in addit. ad Iaſ.
in l.vt liberis.ſub verſ.Item ex vlt.part.C. de collat.

Scias tamen, quod vbi probatur clauſula inſolita
18 †illam inducere ſuſpicionem ſimulationis actus, vt
conſuluit Alb.in conſ.56.nu.23.& Dec. in conſ.399.
nu.8.cauit glo. in l.1. C. de fid.inſtr.& iur.haſt.fiſcal.
lib.10.Petraſancta ſing.77.clauſulæ inſolitæ. nu.1.4.
5.6.Aloiſ.de Alber.ſing.143.clauſulæ inſolitæ.Cap.
in tract.de ſimul.contract.nu.48.& ſeq.Caſtr.in cōſ.
337.col.4.poſt nu.10 verſ.5.præſumitur.vol.1.Bal. in
c.ꝙ veriſimile.nu.2.de præſump.& conſ.75.nu.2.vol.
2.& diximus in ſi. in concluſ. Contractus ſimulatus
ex clauſ.inſolit.& in concluſ.Simulatio.

CONCLVSIO CCC.

ARGVMENTVM.

Clauſula codicillaris, an præſumatur appo- ſita ex mente teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula codicillaris non præſumitur appoſita de voluntate teſtatoris, ſed ex ſtillo, & capite Notariorum.*

2 *Clauſula codicillaris ex voluntate teſtatoris appoſita præſumitur, cum teſtamentum publicè coram eo legitur.*

3 *Clauſula codicillaris non intelligitur ſcripta ex mente teſtatoris, quando eſt conſuetudo, ſeu ſtilus illius notarij, qui teſtamentum ſcripſit, apponere clauſulam codicillarem.*

4 *Clauſulam codicillarem appoſitam eſſe ex mente teſtatoris tunc præſumitur, quando eſt conſuetudo generalis Notariorum illam ſcribendi, quia videtur eſſe conſuetudo populi, & omnium teſtantium.*

5 *Clauſula codicillaris abſq; dubio appoſita eſt de mēte teſtatoris, quando teſtamentum ſcriptum eſt manu ipſius.*

Clauſulam codicillarem non præſumi
appoſitam de volūtate te-
1 ſtatoris,†ſed ex ſtilo & capite Notariorum, profitendo
do ſcripſit Bartol.in l.1.num. 10.in fin.ff. de iur. codi-
cill.& eum ſequutus eſt Alex. in conſ. 52. nu.27.vol.
4.& reſpondit Barba.in conſ.42.nu.31.& ſeq.col.3.
vol.1.

vol.1.& in conſ.48 col.7.nu. 11.& in conſ.58. col.7.
nu.11.& ſeq.vol.1.& in conſ.16.circa princ.vol.2. &
in conſ. 60.num.8.& ſeq.vol.2.& id vna mente* om-
nes ſenſere ſcribentes teſtatus eſt Cur.iun.in cõſ.101.
nu.11.quod & placuit Calcan.in conſ.17.nu.11.verſ.
& ad hoc adduco.Idem reſpondit Bertr.in conſ.170.
ponitur in facto.nu.6.vol.1.& in conſ.71. ex tenore.
nu.7.vol.3.hoc etiã aſſeuerauit Soc.iun.in conſ. 216.
nu.21.vol.2.& decidit Gram.in deciſ.62.n.28.in quo
loco in hanc ſententiam omnium * fuiſſe propẽſam
voluntatẽ diſſeruit,id & protulit Soc. ſen. in cõſ.250.
nu.4.vol.2.& in conſ.93.nu.27.vol. 4. à quo nõ receſ-
ſit Rub.Alex.in conſ.112.circa fi.verſ.& maximè.

Ab his totus eſt diuerſus Imol.in l. filio præterito.
2 nu.21.in fi.ff.de iniuſt.irrit.fac.teſta.volẽs ibi † ex vo-
luntate teſtatoris clauſulã codicillarem præſumi ap-
poſitam,cum teſtamẽtum publicè coram eo legatur,
cuius opin.ſequutus eſt Alex.ſibi contrarius in conſ.
42.nu.7.vol.2.in conſ.1.nu.21.& ſeq. vol.5.in conſ.
90.nu.3.vol.6.& in conſ.53.nu.11.vol.7.Idem ſenſit
Barbat.in conſ.6.in fi.vol.3.& in c. quoad tranſlatio-
nem.nu.26.de offic.deleg. & idem Reſpondit Ruin.
in conſ.15.nu.24.vol.2.& ſcripſit Dec.in l.ſemper in
ſtipulationibus.poſt nu.11.verſ.ex prædictis infertur.
ff.de reg.iur.& in conſ.90.nu.10.vbi dicit opi. Bar. * à
cunctis ſcribentibus etiam reprobatam, & de * com-
muni cont. Bart.atteſtatur etiam Grat.in cõſ.112.nu.
25.vol.1. idem ſcriptũ reliquit Guliel.de Benedictis
in repet.c.Raynut.in verbo,in eodem teſtamento re-
linquens.nu.48.de teſta.& nouiſſimè reſpondit Hier.
Gabr.Eugub.in conſ.113.nu.1.vbi communem* ſcri-
bentium eſſe ſententiam profitetur.

3 Hi † inter ſe diſſidentes auctores reconciliari pote-
runt,ſi dicamus,ſententiam Bart.procedere, quando
eſſet conſuetudo,ſeu ſtylus illius tantum Notarij qui
ſcripſit teſtamentum,apponere clauſulã codicillarẽ,
quia tũc nõ intelligitur ſcripta ex mente ipſius teſta-
toris,aliorum verò ſcribentium cont.Bart. ſententia
locum habere poteſt,quando extat generalis cõſue-
tudo notariorum, vt ſcribant clauſulam hmõi codi-
cillarem , nam tunc quia videtur etiam conſuetudo
4 populi & omnium teſtantium † erit præſumẽdum te-
ſtatorem mandaſſe, vt ea clauſula apponeretur , ita
declarãdo ſcripſit Barb.in d.c. quoad tranſlationem.
nu.76.de offic.deleg.& in d.conſ.6.in fi.vol. 3.

Declarabis tamen,vt ſententia Bar.& illorum,qui
cum eo ſentiunt,vera non ſit,quando teſtamentũ, in
quo appoſita eſt clauſula codicillaris, ſcriptũ ſit ma-
5 nu ipſius teſtatoris † quia tunc clauſulam prædictam
fuiſſe appoſitam de mente ipſius, dubium non vide-
tur,vt conſulendo reſpondit Pariſ.in conſ.60. nu. 27.
volum. 2.

CONCLVSIO CCCI.

ARGVMENTVM.

Clauſulę in contractibus appoſitæ quo pacto probent.

SVMMARIVM.

1 *Clauſulæ omnes in contractibus appoſitæ præſumuntur appoſitæ vt probent, & aliquid operentur.*
2 *Clauſula generalis excluſiua non probat excluſionem perſonarum priuilegiatarum.*
3 *Clauſula in principio, ſeu præcedentibus poſita non probatur ex mente diſponentium in ſequentibus repetita.*
4 *Clauſula in præcedenti capitulo poſita non cenſetur repetita in ſequenti in his,quæ pertinent ad facti narrationẽ.*
5 *Clauſulam in principio poſitam referri ad ſequentia, regula eſt.*

1 Clauſulas omnes in contractibus appoſitas,præſumi appoſitas † vt pro-
bẽt,& aliquid operentur, optimè docuit Bal. in rubr.
C.de cõtrah.empt.9.q.in c.ſi Papa,circa med.de pri-
uileg.num.6.l.ſi quando.ff.de leg.1.Barbat.conſ.18.
Clementiſſimum Deum.col.6.circa fin.verſic. Ideò
idem Bal.vol.4.

2 Clauſula generalis excluſiua † nõ probat excluſio-
nem perſonarum priuilegiatarũ, ita tradidit Cardin.
in clem.1.§.nõnulli.de exceſſ.prælato.& docuit Bar.
in l.decurionibus,vbi Imp.Valẽt.id ſcitum.C.de ſilẽt.
lib.12.Decurionibus & ſilentiarijs,inquit Imper.etiã
ſi ad ſuperiorem gradum ſucceſſu meliore tranſcen-
dunt,omnia priuilegia,quæ iamdudum Diuorũ prin
cipum iudicio meruerũt,legis iſtius præceptione no-
uerint eſſe firmata , non præiudicatura quacunq; ge-
neralitate pragmatica.& idem voluit Bar.in l.1.col.
pen.nu.26.ver.vnde quæritur.C.de furt. & Bal.conſ.
67.ſuper hoc puncto.

Quemadmodũ clauſula in principio ſeu præcedẽ-
3 tibus † poſita nõ ideo probatur ex mente diſponentiũ
repetita in ſequẽtibus,niſi clarè id dicatur, ꝙ placuit
Bar.in l.1.ff.de pact.dotal.& idem Bart.in l.in actio-
nibus.ff.de his q not.infa. dicit , clauſulam in præce-
denti capitulo poſitam non cenſeri repetitam in ſe-
4 quenti in his † quæ pertinent ad facti narrationem,ſe-
cus quoad iuris diſpoſitionem, atque idem Bart. poſt
gl.in l.tranſigere in vltima col. in princ,nu:20.ver.ex
hac gl.C.de tranſact.limitat. & declarat præcedẽtem
concluſionem dicens in diſpoſitione legali dicta in
præcedentib. non cenſeri repetita in ſequentib. cum
5 regula aliàs ſit, vt clauſula in principio poſita † refe-
ratur ad ſequentia , vt innuit Vlpian.reſponſum in l.
ſi quis ex argentarijs.§.ſi initium.ff.de edend.& ſẽſe-
re Bar.& cæteri Doct.in l.talis ſcriptura.§.fi.ff.de leg.
1.& in l.1 per Bart.C.de libe.præterit. Doct.poſt gl.in
c.ſecundo requiris de appellat.& Doct.in l.3.§.filius.
de liber.& poſthu. plenè p Spe.in tit.de inſtru.editio.
§.nunc autem.nu.8.verſ.& nota quòd,& in tit. de di-
ſputa.& alleg.§.poſt hæc.verſ.vlt.Paul.de Caſtr.cõſ.
455.nu.2.& Rom.conſ.110.& conſ.289.notatur ple-
nè in apoſt.ad Guliel. de Cun. in l. ſi idem cum eodẽ
in princ.de iuriſdictio.omnium iudic.& ibi Bar.in gl.
in verbo eorum ſententia.

Verùm circa hanc clauſulã conſulas Bart.in l.præ-
tor ait.ff. vi bono. raptor. & in l. talis ſcriptura. ff. de
legat. 1. & præcipuè contextum ſingularem in c.ec-
cleſia veſtra.il 2.& Abb.nu.5.ibi extr.de elect. Et hæc
haſtenus de clauſulis , quòd ſi ſigillatim clauſularũ
concluſiones hic perſequi vellem,rerum argumenta
in infinitum (à quo quàm maximè abhorremus) pro-
ferre id profecto eſſet . His paucis igitur in præſentia
contenti ſimus.Nec deerũt,qui ad nauſeam vſq; hæc
ſuppeditabũt. Adeat qui volet Celſum Hugonẽ Ca-
bilionẽſem qui tractatum clauſularum exactiſſimè
proſequutus eſt.

CONCLVSIO CCCII.

ARGVMENTVM.

Clericatus an probetur, eo quòd quis incedat in habitu tonſurario.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nemo probatur ex eo, quòd incedat in habitu, & tonſura clericali.*
2 *Clericum ſe aſſerens docere debet de titulo, vt obtinere poſſit beneficium ac declinare iudicem ſecularem.*
3 *Clericatus ſufficienter per ſolum habitum probatur, quãdo ex huiuſ probatione non emergeret graue præiudicium.*

4 Cleri-

Digitized by Google

Vlp.reſpon.ſo in d.l.quod ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de
ædil.edict. & obſeruauit Bart. in l.nemo eſt q neſciat,
ff.de duob.reis,quem refert Abb.in d.c.cum M.addu
8 cens c.cauſam de reſcript. † vbi clauſula ſolita poni
in certo loco ſi transfertur contra ius, intelligitur in-
ſerta ſuo loco, ſic et Fel.in d.c.cum M.nu.6. & Abb.
in d.c.cauſam. & in eandem deſcendere ſententiam
Ant.& Imol.& Bal.in d.c.cum M.aſſerentes nullum
eſſe cõtex.meliorem in iure pro eo, q illud, quod ſo-
9 let apponi in contractu habeatur pro appoſito † et ſi
non fuerit ſcriptum, ſic etiam teſtatus eſt idem Rub.
in d.l.nõ ſolũ.d.§.morte.ff.de nou.oper.nunc.nu.72.
ver.4.ſit concluſio.Bar.in l.ſi pignore.in fi.ff.de pign.
act.& in l.ſi.ff.quæ in frau.cred.Dec.in c.1.col.12.nu.
112.ver.vbi inquit,quod in contractibus,de proba.

Deinde intelligendum eſt, vt notarius ſimpliciter
10 rogatus † præſumatur rogatus cum clauſulis cõſue-
tis,ſic animaduertit Bal.motus auctoritate contex.in
l.fi.in fin.ff.de fideiuſſ.atque Fel in d.c.cũ M.nu.6.&
in c.ex literis.col.3 poſt.n.12.ver. quod notarius ſim-
pliciter rogatus,de fid.inſt.& verſ.ſed tamen illud nõ
videtur neceſſario.& Abb.in d.c.cum M.nu.5.verſi.
ibi,ſicut conſtituit.de conſtit. quod idẽ placuit Paul.
Caſtrenſ.in l.2.nu.3.ff.de iuriſd.omn.iud. Ant. Rub.
in d.§.morte.nu.79.verſ.ex præmiſſis inferunt præfati
doct. per tex.in d.l.fi.vbi gl.in per verb.ſimpliciter. C.
de fideiuſſ.& idem nu.82 verſ.ceterũ tamen.Iaſ.in l.
Gallus.§.idem credendum.col.3.nu.12.verſ.addẽ ra-
tionem,quod per tex.ff de lib.& poſthu.per gl. in l.4.
§.in commiſſoria.ff.de leg.cõmiſ.& alia,vt ibi Guid.
de Su.in l.in omnib.ff.de arbit.& not.in l.ſi pign.§.fi.
ff.de pign.& plenè per Alex.in l.ſi finita. in prin.nu.
2.ff.de damn.infect.& Barto.in l.prius.§.1.ff.de aqua
plu.arcend.

Hinc dicere conſueuerat Bal in l.1.nu.27.verſ.ſed
11 ponamus.ff.ſol.mat.†notarium in inſtrumento dotis
debere apponere obligationem hypothecariam, et
ſi ſibi non fuerit dictum, cum id ſoleat apponi per l.
fi.in fi.C.de fideiuſ. Multa & quãplurima alia huiuſ-
modi videas apud Fel.in d.c.cum M.nu.6.cum ſeq.&
apud Iaſ.in l.vt liberis.nu.7.vſq; ad n.15.C.de collat.
& apud eundem in l.certi condictio.§.ſi nummos.à
num.5.vſque ad num.30.ff.ſi cert.petat. & Gabriel.
in ſuis concluſio.lib.6.concluſ.3.de conſuet.in prin-
cip.qui ea in hac materia congeſſere, quæ breuitatis
cauſa prætereo.

Prætereà declares,vt locum nõ habeat,vbi ea,quæ
12 conſueuere apponi,actus ſubſtantiã reſpiciũt:†tunc
etenim ſi ſubſtantialia non declararentur a parte, licèt
vſitata ſint pro expreſſis non habentur. huc ſpectat,
quod ſancitum eſt in l.teſtamentum.& in l.iubemus.
C.de teſtam.& in contex.c.iuſte.de ſponſa.cum aliis,
quæ congerit Fel.in c.cum M,col.3.de conſtit.idem
Fel.in c.ex litteris.in verſ.ſeptima declaratio, de fide
inſtr.& Iaſ.in l.vt liberis.C.de collat.hanc limitatio-
nem confirmat id, quod obſeruauit Bal.in l.genera-
liter.in vlt not.C.de non num.pec.& id,quod ſcribit
Fel.in d.c.ex literis.in 2.col.in ver.5.concluſio. de fid.
inſtr.nam licet error notarii non præſumatur ex dolo
prouenire,l.pen.C.de his, qui ſib.aſcrib.& vno con-
* ſenſu *aſſeruere ſcribentes poſt Bar in l.quoties.§.1.
13 de hæred.inſtit.†tamen vbi notarius errat circa ſub-
ſtantialia teſtamenti, huiuſmodi error ex dolo præſu-
mat, vt eſt caſus in l.iubemus.§.fi.ff.de hæred.inſtitu.
Rub.in d.l.non ſolum.§.morte.nu.85.verſ.id tamen.
ff.de nou.oper.nunc.

Id inſuper declarari poterit,vt ſolũ procedat in his,
14 quę communiter fieri ſolet de iure ordinario, † ſecus
autem ſi raro & iure quodam extra ordinem, ſic me-
moriæ proditum reliquit Fel.in d.c.cũ M.de conſtit.
locupletiſſimũ teſtẽ laudat Bart.in l.Seio,in §.modi-
co.ff de annu.leg.huc pertinet l.C.reſpõſum in l.ſi-
ſtulas.in §.ſi frumenta.ff.de cõtrah.emp. & doctrina
Bart.vbi Alex.& recentiores in l.ſed etſi quis.§.quæ-
ſitum.ff.ſi quis caut.& reſpondit Alex.in cõſ.31.col.
pen.vol.2.& in conſ.107.incip.perſpectis verbis.col.
pen.lib.3.Quibus ſimile eſt illud axioma Ang.in cõſ.
174.incip.præmittendum,vbi ait, vt ſi vẽditor pmi-
ſerit de euictione,ſiue res de facto, ſiue de iure euin-
15 catur,† iſta promiſſio non liget ipſum venditorem,ſi
iure quodam extra ordinem res ipſa euincatur, cuius
pronunciatum refert & ſeq.Soc.in l.quidam relega-
tus.in 5.not.ff de reb dub.idem Rub.in d.§.morte.nu.
87.verſ.ſecunda datur declaratio.

Huic ſubijcietur illa declaratio,vt illud procedat in
his,quæ ſolent fieri vno & eodem modo, ſecus ſi di-
uerſimodè.ita limitat Alex.in conſ.5.col.2.& 4.vol.
5.teſtatur Bar.in l.ſtẽdum.in 4.oppo.ff.de verb.obl.
Idem Rub.§.morte.num.89.verſ.3.datur declaratio.

Poſtrema declaratio erit, vt poſſit tãtum notarius
16 † apponere clauſulas conſuetas in inſtrumẽto ab eo
recepto, ſecus tamen eſſet, vbi vellet apponere clau-
ſulas conſuetas in nota alterius defuncti, vt cõcludit
Barb.in conſ.10.col.pen.ad hanc tamen declaratio-
nem conſulas Iaſ.in d.l.Gallus.in §.idem credẽdum.
ff.de lib.& poſthum.

Quinto loco vltra Rubeum limitare poteris id, q
17 diximus,clauſulas cõſuetas haberi pro appoſitis,†vt
non procedat in iuramento, nam licèt iuramentum
ſoleat præſtari,tamen ſi non ſit præſtitũ notarius non
debet apponere,ſingularis hæc eſt doctrina Soci.in l.
Gallus.§.idem credendum. col. . ff de lib.poſthum.
quem refert & ſequitur Beliacomba in addit.ad Iaſ.
in l.vt liberis.ſub verſ.Item ex vlt.part.C.de collat.

Scias tamen, quòd vbi probatur clauſula inſolita
18 †illam inducere ſuſpicionem ſimulationis actus, vt
conſuluit Alb.in conſ.56.nu.23.& Dec.in conſ.399.
nu.8.cauit glo.in l.1.C.de fid.inſtr.& iur.haſt.fiſcal.
lib.10.Petraſancta ſing.77.clauſulæ inſolitæ.nu.1.4.
5.6.Aloiſ.de Alber.ſing.143.clauſulæ inſolitæ.Capi.
in tract.de ſimul.contract.nu.48.& ſeq.Caſtr.in cõſ.
337.col.4.poſt nu.20 verſ.5.præſumitur.vol.1.Bal.in
c.q veriſimile.nu.2.de præſump.& conſ.75.nu.2.vol.
2.& diximus in ſ. in concluſ.Contractus ſimulatus
ex clauſ.inſolit.& in concluſ.Simulatio.

CONCLVSIO CCC.

ARGVMENTVM.

Clauſula codicillaris, an præſumatur appo-
ſitá ex mente teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula codicillaris non præſumitur appoſita de volũtate teſtatoris, ſed ex ſtillo, & capite Notariorum.*

2 *Clauſula codicillaris ex voluntate teſtatoris appoſita præſumitur, cum teſtamentum publicè coram eo legitur.*

3 *Clauſula codicillaris non intelligitur ſcripta ex mente teſtatoris, quando eſt conſuetudo, ſeu ſtilus illius notarij, qui teſtamentum ſcripſit, apponere clauſulam codicillarem.*

4 *Clauſulam codicillarem appoſitam eſſe ex mente teſtatoris tunc præſumitur, quando eſt conſuetudo generalis Notariorum illam ſcribendi, quia videtur eſſe conſuetudo populi, & omnium teſtantium.*

5 *Clauſula codicillaris abſq; dubio appoſita eſt de mẽte teſtatoris, quando teſtamentum ſcriptum eſt manu ipſius.*

Clauſulam codicillarem non præſumi
appoſitam de volũtate te-
1 ſtatoris,†ſed ex ſtilo & capite Notariorum, profiten-
do ſcripſit Bartol.in l.1.num.10.in fin.ff.de iur.codi-
cill.& eum ſequutus eſt Alex.in conſ.52.nu.27.vol.
4.& reſpondit Barba.in conſ.42.nu.31.& ſeq.col.3.
vol.1.

vol.1.& in conſ.48 col.7.nu. 12. & in conſ.58. col. 7.
nu.11.& ſeq.vol.1.& in conſ.16.circa princ.vol.2. &
in conſ. 60.num.8.& ſeq.vol.2.& id vna mente * om-
nes ſenſere ſcribentes teſtatus eſt Cur.iun.in cõſ.101.
nu.11.quod & placuit Calcan.in conſ.17.nu.11.verſ.
& ad hoc adduco. Idem reſpondit Bertr.in conſ.170.
ponitur in facto.nu.6.vol.1.& in conſ. 71. ex tenore.
nu.7.vol.3.hoc etiã aſſeuerauit Soc.iun.in conſ. 216.
nu.21.vol.2.& decidit Gram.in deciſ.62.n.28.in quo
loco in hanc ſententiam omnium * fuiſſe propẽſam
voluntatẽ diſſeruit,id ẽt protulit Soc. ſen.in cõſ.250.
nu.8.vol.2.& in conſ.93.nu.27.vol. 4. à quo nõ receſ-
ſit Rub.Alex.in conſ.112.circa fi.verſ.& maximè.

Ab his totus eſt diuerſus Imol.in l. ſilio præterito.
2 nu.21.in fi.ff.de iniuſt.irrit.fac.teſta.volẽs ibi † ex vo-
luntate teſtatoris clauſulã codicillarem præſumi ap-
poſitam,cum teſtamẽtum publicè coram eo legatur,
cuius opin.ſequutus eſt Alex.ſibi contrarius in conſ.
42.nu.7.vol.2.in conſ.1.nu.21.& ſeq. vol. 5. in conſ.
90.nu.8.vol.6.& in conſ.53.nu.11. vol.7. Idem ſenſit
Barbat.in conſ.6.in fi.vol.3.& in c. quoad tranſlatio-
nem.nu.26.de offic.deleg. & idem Reſpondit Ruin.
in conſ.15.nu.24.vol.2.& ſcripſit Dec.in l.ſemper in
ſtipulationibus.poſt nu.11.verſ.ex prædictis infertur.
ff.de reg.iur.& in conſ.90.nu.10.vbi dicit opi. Bar. * à
cunctis ſcribentibus etiam reprobatam,& de * com-
muni cont. Bart.atteſtatur etiam Grat.in cõſ.112.nu.
25.vol.2. idem ſcriptũ reliquit Guliel.de Benedictis
in repet.c.Raynut.in verbo,in eodem teſtamento re-
linquens.nu.48.de teſta.& nouiſſimè reſpondit Hier.
Gabr.Eugub.in conſ.113.nu.2.vbi communem * ſcri-
bentium eſſe ſententiam profitetur.

3 Hi † inter ſe diſſidentes auctores reconciliari pote-
runt,ſi dicamus,ſententiam Bart.procedere, quando
eſſet conſuetudo,ſeu ſtylus illius tantum Notarii qui
ſcripſit teſtamentum,apponere clauſulã codicillarẽ,
quia tũc nõ intelligitur ſcripta ex mente ipſius teſta-
toris,aliorum verò ſcribentium cont. Bart. ſententia
locum habere poteſt,quando extat generalis cõſue-
tudo notariorum, vt ſcribant clauſulam hmõi codi-
cillarem, nam tunc quia videtur etiam conſuetudo
4 populi & omnium teſtantium † erit præſumẽdum te-
ſtatorem mandaſſe, vt ea clauſula apponeretur, ita
declarãdo ſcripſit Barb.in d.c. quoad tranſlationem.
nu.76.de offic.deleg.& in d.conſ.6.in fi.vol. 3.

Declarabis tamen, vt ſententia Bar.& illorum,qui
cum eo ſentiunt,vera non ſit,quando teſtamentũ, in
quo appoſita eſt clauſula codicillaris, ſcriptũ ſit ma-
5 nu ipſius teſtatoris † quia tunc clauſulam prædictam
fuiſſe appoſitam de mente ipſius, dubium non vide-
tur,vt conſulendo reſpondit Paris.in conſ.60. nu. 27.
volum. 2.

CONCLVSIO CCCI.

ARGVMENTVM.

Clauſulę in contractibus appoſitæ quo pa-
cto probent.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula omnis in contractibus appoſita præſumuntur appoſita vt probent, & aliquid operentur.*
2 *Clauſula generalis excluſiua non probat excluſionem perſonarum priuilegiatarum.*
3 *Clauſula in principio, ſeu præcedentibus poſita non probatur ex mente diſponentium in ſequentibus repetita.*
4 *Clauſula in præcedenti capitulo poſita non cenſetur repetita in ſequentibus, quæ pertinent ad facti narrationẽ.*
5 *Clauſulam in principio poſitam referri ad ſequentia, regula eſt.*

1 Clauſulas omnes in contractibus appo-
ſitas,præſumi appoſitas † vt probẽt,& aliquid operentur,optimè docuit Bal. in rubr.
C.de cõtrah.empt.q.q. in c.ſi Papa,circa med.de pri-
uileg.num.6.l.ſi quando.ff.de leg.1.Barbat.conſ.18.
Clementiſſimum Deum.col.6.circa fin.verſic. Ideò
idem Bal.vol.4.

2 Clauſula generalis excluſiua † nõ probat excluſio-
nem perſonarum priuilegiatarũ, ita tradidit Cardin.
in clem.1.§.nõnulli.de exceſſ.prælato.& docuit Bar.
in l.decurionibus,vbi Imp.Valẽt.id ſeiuit.C.de ſilẽt.
lib.12. Decurionibus & ſilentiarijs,inquit Imper.etiã
ſi ad ſuperiorem gradum ſucceſſu meliore tranſcen-
dunt,omnia priuilegia,quæ iamdudum Diuorũ prin
cipum iudicio meruerũt,legis iſtius præceptione no-
uerint eſſe firmata, non præiudicatura quacunq; ge-
neralitate pragmatica.& idem voluit Bar.in l.1.col.
pen.nu.26.ver.vnde quæritur.C.de furt. & Bal. conſ.
67.ſuper hoc puncto.

Quemadmodũ clauſula in principio ſeu præcedẽ-
3 tibus † poſita nõ ideo probatur ex mente diſponentiũ
repetita in ſequẽtibus,niſi clarè id dicatur, quod placuit
Bar.in l.1.ff.de pact.dotal.& idem Bart.in l.in actio-
nibus.ff.de his q. not.infa.dicit, clauſulam in præce-
denti capitulo poſitam non cenſeri repetitam in ſe-
4 quenti in his † quæ pertinent ad facti narrationem,ſe-
cus quoad iuris diſpoſitionem,atque idem Bart. poſt
gl.in l.tranſigere in vltima col. in princ,nu.20.ver.ex
hac gl.C.de tranſact.limitat, & declarat præcedẽtem
concluſionem dicens in diſpoſitione legali dicta in
præcedentib. non cenſeri repetita in ſequẽtib. cum
5 regula aliàs ſit, vt clauſula in principio poſita † refe-
ratur ad ſequentia, vt innuit Vlpian.reſponſum in l.
ſi quis ex argentarijs.§.ſi initium.ff.de edend.& ſẽſe-
re Bar.& cęteri Doct.in l.talis ſcriptura.§.fi.ff.de leg.
1.& in l.1 per Bart.C.de libe.præterit. Doct.poſt gl.in
c.ſecundo requiris de appellat.& Doct.in l.3.§.filius.
de liber.& poſthu.plenè per Spe.in tit.de inſtru.editio.
§.nunc autem.nu.8.verſ.& nota quòd,& in tit. de di-
ſputa.& alleg.§.poſt hæc.verſ.vlt.Paul.de Caſtr.cõſ.
455.nu.2.& Rom.conſ.110.& conſ.289.notatur ple-
nè in apoſt.ad Guliel. de Cun. in l. ſi idem cum eodẽ
in princ.de iuriſdictio.omnium iudic.& ibi Bar.in gl.
in verbo eorum ſententia.

Verùm circa hanc clauſulã conſulas Bart.in l.pre-
tor ait.ff. vi bono. raptor. & in l. talis ſcriptura. ff. de
legat. 1. & præcipuè contextum ſingularem in c.ec-
cleſia veſtra.il 2.& Abb.nu.5.ibi extr.de elect. Et hæc
hactenus de clauſulis, quòd ſi ſigillatim clauſularũ
concluſiones hic perſequi vellem,rerum argumenta
in infinitum (à quo quàm maximè abhorremus) pro-
ferre id profecto eſſet. His paucis igitur in præſentia
contenti ſimus.Nec deerũt,qui ad nauſeam vſq; hęc
ſuppeditabũt. Adeat qui volet Celſum Hugonẽ Ca-
bilionẽſem qui tractatum clauſularum exactiſſimè
proſequutus eſt.

CONCLVSIO CCCII.

ARGVMENTVM.

Clericatus an probetur, eo quòd quis ince-
dat in habitu tonſurario.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nemo probatur ex eo, quòd incedat in habitu, & tonſura clericali.*
2 *Clericum ſe aſſerens docere debet de titulo, vt obtinere poſſit beneficium ac declinare iudicem ſecularem.*
3 *Clericatus ſufficienter per ſolum habitum probatur, quãdo ex huiuſ probatione non emergeret graue præiudicium.*

4 Cleri-

4 *Clericatus non probatur ex habitu & tonſura, quando agitur de commodo ipſius aſſerentis ſe clericum, ſecus vt ibi.*
5 *Clericus læſus probare debet ſe clericum & docere de clericatu ad hoc, vt qui ipſum percuſſerit in pœnam incidat c. ſi quis ſuadente.*
6 *Clericus & clericatus probatur ex ſola poſſeſſione habitus, & clericalis tonſuræ.*
7 *Clericus ex poſſeſſione clericalis habitus debet a iudice haberi pro vero clerico.*
8 *Clericus præſumitur profanus cum non induat ſacerdotis veſtes, neque tonſura inſignitus incedat.*
9 *Signum & ſignatum ſub eandem rationem cadunt.*
10 *Clericus ex poſſeſſione habitus præſumitur quoad fori priuilegium non tamen quoad beneficium obtinendum.*
11 *Clericum ſe eſſe probare debet impetrans beneficium alioqui non obtinebit.*
12 *Clericus ſtante probatione præſumptiuè emergente ex poſſeſſione habitus, non debet probare ſe clericum electũ, ſed qui hoc negauerit probare tenetur.*
13 *Quilibet naſcitur laicus, niſi clericum ſe probet.*
14 *Natura non creat artem ſed diſponit ad artem.*
15 *Clericatum plenè docere debet vltramontanus & tranſalpinus.*
16 *Clericus, qui eſt in poſſeſſione clericatus, ſi eſt poſſeſſor beneficij, clericus præſumitur.*
17 *Exiſtens in poſſeſſione poſſeſſionem probare debet, & tolerantiam antiqui temporis 30. annorum.*
18 *Clericus illegitimus vltra poſſeſſionem habitus clericalis probare debet ſuum clericatum per literas, & non per cõmunem exiſtimationem, & ſibi gratiam factam, vel legibus ſolutum fuiſſe.*
19 *Clericus licet illegitimus & nõ diſpenſatus quoad poſſeſſionem, ſeu quaſi beneficij, & clericatus manutenendus eſt in ſtatu, in quo reperitur.*
20 *Clericus illegitimus ſi captus ſit pro criminali cauſa à foro ſeculari remittendus eſt ad ſuum iudicem eccleſiaſticum.*
21 *Character ex collatione ordinum imprimitur etiam illegitimo, licet executio ipſius ſuſpendatur.*
22 *Clericatus de rigore iuris non præſumitur ex poſſeſſione habitus.*
23 *Præſumptio clericatus ex poſſeſſione non ſufficit ad adiudicandum beneficium, niſi verus titulus probetur.*
24 *Clericus ſi diu fuerit in poſſeſſione clericatus, de æquitate clericus præſumitur.*
25 *Pro poſſeſſore ſemper præſumitur, niſi cõtrariũ probetur.*

1 Clericum neminem probari ex eo, quod incedat † in habitu & tonſura clericali niſi probetur de titulo, tradidit Ang. quẽ ſequit Alex. in l. ſi prius. ff. de no. ope. nunc. nu. 35. Quo circa ſi quis dixerit ſe clericum, licet ſit in habitu, & tonſura, nõ obtinebit beneficium tanquam clericus,
2 nec declinare poterit iudicẽ ſecularem † niſi doceat de titulo, id eſt clericatu, ita cautũ eſt in c. ſi iudex laicus, & ibi gl. in verbo clericali, de ſenten. excom. in 6. Alcia. voluit in tract. de præſump. præſump. 4. num. 2. reg. 2. gl. docuit in c. presbyteri. 68. diſt. Dom. de S. Gemin. meminit in c. ſi Iudex. §. ſi. de ſenten. excommu. in 6. decidit Boer. deciſ. 171. nu. 12. cum ſeq. Tiraquel. ſcripſit in tract. præſcript. verſ. per decem annos, gl. 4. §. 1. verſ. 17. huc pertinet.

Primò loco limitabis prædictã concluſionem non
3 procedere † qñ ex huiuſcemodi probatione nõ emergeret graue præiudicium, quia tunc ſufficeret probari clericatum per ſolum habitũ, ſic Alciat. nos monuit d. tract. de præſumpt. d. reg. 2. præſump. 4. in fi. exempli gratia cũ ſumus in præparatorijs iudiciorum, & hunc in modum accipiendum eſt c. ſi iudex. de ſent. excõ. in 6. & declarat Bald. in l. non ignorat. in 2. col. nu. 10. C. qui accuſ. non poſſ. nec hinc longè diſtat contex. in c. ſi eos. de conſecr. diſt. 4. Quamobrem ſi ita accipies & intelliges opinionem Bal. in procem. Decre. in prin. nu. 40. rectè, vt mihi quidem videtur, intelliges,

Secundò loco limitare poteris concluſionẽ, vt lo-
4 cũ ſibi non vendicet † qñ agitur de cõmodo ipſius aſſerentis ſe clericum, quia tunc non ſufficit præſens ſtatus, id eſt habitus, & tonſura abſq; probatione tituli, ſecus vero ſi ageretur de commodo aliorum, & id præſertim ſi verſatur publica vtilitas, ita dixit Alex. in l. ſi prius. nu. 38. ff. de nou. oper. nunc. & Ang. ibid. id etiã confirmare videtur l. Barbarius ff. de offic. præto. & l. 1. C. de teſta. l. 2. C. de iure. & hoc in primis ſi agatur publica vtilitas, vt dictum eſt per Alexan.

Sublimita, vt imo etiam pro ſit alijs etiam ſi nõ verſetur vtilitas publica, veluti ſi agatur de vitanda pœna, vt ſi quis percuſſerit clericum incedẽdõ in habitu clericali, nam tunc licet nõ verſetur vtilitas publi-
5 ca † tamen non ſufficit habitus, vt percutiens in pœnã incidat c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. ſed opus eſt, vt clericus læſus probet ſe clericum, & doceat de clericatu, vt Alex. tradidit in d. l. ſi prius. d. nu. 38. vbi ad id adducit l. item apud. §. ſi quis virginem. ff. de iniur. l. ſi ignorans. ff. loca. & idem reſpondit Alex. in conſ. 8. incip. videtur ſuper primo. poſt nu. 2. verſ. quidam enim intelligunt, lib. 1.

Huic concluſioni contrariam plurimi ſunt ſequuti ſententiam, hoc eſt, clericum, atq; clericatum proba-
6 ri ex ſola poſſeſſione habitus, † & clericalis tonſuræ, donec contrarium probetur, vt ſcriptum fuit à Petr. Anchar. & Fran. in c. ſi iudex. col. 3. de ſent. excom. in 6. & in cap. ſi fortè in verb. ſententia, & ibi Philip. Fran. de elect. lib. 6. & idem voluit Ioan. And. quem ſequitur ibi Bald. in c. dudum 2. num. 5. de electio. ſic etiam obſeruauit Innoc. in cap. ſuper his circa fi. magnæ glo. poſt nu. 10. ver. ſed quid dices, ſi excipiantur. de accuſat. & in c. innotuit. de eo, qui fur. ord. ſu. latiſſimè Thom. Grammat. deciſ. 81. nu. 16. verſ. & tamẽ ſolum poſſeſſio, Innocentium ſequutus eſt Bal. in proce-
7 mio Decre. verb. Gregorius nu. 23. vbi aſſerit † ex huiuſmodi poſſeſſione clericalis habitus debere à iudice haberi pro vero clerico, ſic animaduertit idẽ Bald. in l. ſi qua per calumniã. poſt nu. 2. verſ. ſed tu dic. C. de epiſcop. & cler. Archid. in c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. atque protulit idem Archid. in c. contra morẽ 100. diſtinct. Primus vero cũ nõ induat ſacerdotis veſtes, neque tonſura inſignitus incedat, præſumitᷣ nõ cleri-
8 cus, † ſed prophanus, non quia habitus in cauſa ſit, vt qs ſit, vel fiat ſacerdos, ſed quòd ſit nota quædam eorũ, quæ id cõſequunᷣ, vt tradidit Andreas Gail. in pract. obſeruatio. obſeruat. 118. num. 4. lib. 2. quod quidem eſt argumentum à ſolitis, & quæ rem comitantur, ca.
9 nõ eſt facilè. 1. diſt. Porro ſignum, † & ſignatum ſub eandem rationem cadunt. l. ſtigmata. C. de Fabri. lib. 11. Vndè vulgo ſolet illud iactari, eum pro eo haberi, qualis indutus incedat. cap. in audientia. de ſentẽ. excommu. Si igitur quis in habitu clericali non inuenia tur, non præſumetur clericus. His ea conueniunt, quæ dicta ſunt ſupra in concluſio. Capellania honoris, lector illuc te reijcio.

Primùm omnium poſtremũ efficiatum ſic limita
10 bis, vt tantum procedat quoad fori priuilegiũ † non tamen quoad beneficium obtinẽdum, niſi per literas doceatur, vt ſæpius ſupradictũ eſt, & meminere Nico. Boer. in d. ſua deciſ. 171. nu. 13. & Grammat. d. deciſ. 81. d. nu. 16. Nam impetrans beneficium cogitur pro-
11 bare proculdubio † ſe eſſe clericũ, alioqui non obtinebit, vt voluit Ioan. Andr. in d. ca. ſi iudex laicus. de ſent. excommun. in 6. & ibid. Franc. cum multis alijs allatis per d. Boer. in d. ſua deciſ. 171. num. 12 & 13. & idem ſenſit Card. Zabarel. in repet. cap. perpendimus. col. 8. verſ. vt autem præmiſſorum plenam notitiam habeamus, de ſenten. excommu. atq; etiam profitẽdo ſcripſit Luc. de Pen. in l. 1. in 25. præſumptio. C. de quæſt. lib. 12. per ea, quæ fuere obſeruata in c. presbyteri. 68. diſtin. cui ſententiæ conſulendo ſubſcripſit D. de Sancto Gemin. in conſ. 91. in 1. q. & ſcripſit Philip.

Dec.

Dec. in conſ.125.col.2.in medio,nu.5. verſ. ſecus eſt
in caſu noſtro. Barbat.protulit in c.quoniam contra.
col.12.nu.45.de probat.

In alia omnia ire videtur Inn. in c. ſuper his. poſt
nu.10.ver.ſed quid dices ſi,de accuſa.aſſerens,ſi obij-
ciatur contra electum,nõ eſſe clericum electũ,ſtante
dicta probatione præſumptiuè emergẽte ex tali poſ-
12 ſeſſione † non debere probare ſe clericum, poſtquam
ei obiectum eſt, ſed negatiuam probare debere, qui
obijcit,vt ſancitum eſt in c.1.& in c.vt circa.de elect.
lib.6.Philipp.Fran,poſt Io.And.aſſeruit in d.c.ſi for-
tè.& Panorm.in c.ſi.poſt nu. 7. verſ.in hac autem ex-
trinſeca, de præſum.

Prior tamen ſententia propius ad veritatem acce-
dere vr,idq; ratione naturali permoti,nã quilibet na-
13 ſcitur laicus † niſi clericũ ſe probet,vt dicit Io. Andr.
in regula ſcienti,colu. pen.poſt princ.de regul.iur. in
Mercurial.ad id affert contex.in c.legum.2.q.1.& ip-
ſum ſequ. Luc.de Pen.in l.quicunq; in 62.præſumpt.
C.de apoch.pub.lib.10.& Aufre.in repetit.clem.1.de
offic.ordin.col.1.nu.5.& Bal.in d.c.ſi.col.2.nu.4.ver.
ſed quæro,nunquid præſumatur quis clericus,de præ-
ſumptio.quia eſſe clericum non ineſt à natura, ſicut
nec eſſe cerdonem,vel exercitatũ,aut in ſcientijs ver-
14 ſatũ. † Natura enim non creat artem,ſed diſponit ad
artẽ,vt colligere eſt ex Valẽtis reſponſo in l.Stichus.
ff.de leg.3.& ex c.ex ſtudijs.de præſump. & reſpondit
Alber.Brun.in conſ.38.col.3.verſ.nec obſtat. ſi dica-
tur, quòd ipſe dominus donans eſſet clericus.idẽ aſ-
ſeruit Bal.in l.Macedoniani.poſt nu.2.C.ad Maced.

Quod verò ſuperiori loco traditum eſt,clericatum
pbari ex ſola poſſeſſione habitus,& clericalis tonſu-
ræ,procedere quoad fori priuilegium,ſic velim intel-
ligas, vt hodie verũ ſit ex ſacroſancti Tridentini Cõ-
cilij decreto,modò alicui eccleſiæ ex mãdato epiſco
pi inſeruiat,& illi ſit aſcriptus, vel in Seminario cle-
ricorũ,aut in aliqua ſchola,vel vniuerſitate, Epiſco-
pi iuſſu,quaſi in via,ad maiores ordines ſuſcipiendos
verſetur,vt ſancitum eſt in eo.Concil. Triden ſeſſio.
23.reformat.ſacram. ordin. c. 6.& ita in praxi obſer-
uatur,prout nos multoties habuimus in facto.

Secundò limita iuxta ſententiam Io.Galli in arre-
ſtis relati à Nic.Boer.in d.deciſ.171.nu.13.ideſt cleri-
calis habitus poſſeſſionẽ ſufficere,vt procedat,quãdo
15 eſt eiuſdẽ prouinciæ, vt regnicola Italus &c. † ſecus
verò ſi eſſet Vltramontanus & Tranſalpinus, qa tũc
de clericatu plenè deberet docere,& ita decidit in ter
minis Gram.deciſ.81.poſt nu.16. quem videas.

Tertiò limita,vt locum ſibi vindicẽt, ſi talis aſſer-
16 tus clericus, qui ſit in poſſeſſione clericatus † eſſet poſ
ſeſſor beneficij,aliter enim dicendum eſſet,ſi nõ eſſet
poſſeſſor,vt D.de Rot.in deciſ.312.aliàs 13. Nota ꝙ
clericus exiſtens,tit.de probat. in antiq. vbi teſtatur,
Io. Mon.& Arch.ita ſentire in d.c.ſi laicus.& id di-
remit Bellam.in deciſ.612.aliàs 611. Actor admiſſus,
verſ.ſed ſi eſſet reus,de probationibus,& idem Dom.
de Sãcto Gem.cõſultus reſpõdit in cõſ.91.& ſequitur
Boer.d.dec.171.nu.13. qui omnes in hanc deſcẽdunt
ſententiam,hunc qui ſit in poſſeſſione debere pbare
17 poſſeſſionẽ † & tolerantiã antiqui tẽporis 30.annorũ,
ſi credimus Inno. in c.ſuper his.de accuſat.quod etiã
ſequitur Gram.d.deciſ.81.num.16.circa fin.

Quartò loco limitabis, non procedere in clerico
illegitimo,quia illegitimus,præterquam quod ſit in
18 poſſeſſione habitus clericalis & tõſuræ, † debet etiam
pbare, ſibi gratiã factã,vel legibus ſolutum fuiſſe,&
ſuum clericatũ probare per litteras, & non per cõm
exiſtimationem ſolùm,vt dixere Domini de Rota in
vna Hiſpalen.canonicatus coram domino Io. Paulo
Tholomeo,vt ipſe teſtatus eſt in ſuis recollectis deci
ſionũ. deciſ.25.incip. illegitimo nõ ſufficit, de prob.

Iſtud tamen velim ſic intelligas, vt verũ ſit,quoad
iudicium proprietatis,ſcilicet validitatis, vel inuali-
19 ditatis clericatus,& collationibus beneficij † ſecus ve
rò quoad poſſeſſionẽ, ſeu quaſi beneficij & clerica-
tus,quia tunc licet ſit illegitimus, & non diſpenſatus,
tamen manutenendus eſt in ſtatu,quo reperitur, per
cõtex.in c.ſi laicus.de ſentent.excom.in 6.vbi Anch.
in 3.notab.& piè ac doctè declarat D Vinc. de Frãc.
regius conſiliarius in ſua deciſ.189.per tot.Vndè cõ-
20 ſequitur, vt ſi quis illegitimus † ſit captus pro crimi-
nali cã à foro ſeculari,ſit remittendus ad ſuum iudicẽ
eccleſiaſticum,tum quia hæc ſit parui, & leuis præiu-
dicij,teſte Gramm.in deci.81. tum etiam quia negari
non poteſt,quin ex collatione ordinum imprimatur
21 character etiam illegitimo † licèt executio ipſius ſu-
ſpẽdatur,per tex.in c.filij.56.diſt.vbi Domin.& Præ-
poſit.de quibus meminit,& eos ſequitur Diaz. in ſua
practi.crim.in verb.illegitimi,in fi.ver. quod & pro-
ſequitur latè D.Vinc.in d.deciſ.189.nu.4.& ſeq.

Quintò loco limitare poteris, vt ſibi locũ non vẽ-
22 dicet † de rigore iuris,vt loquutus eſt Io. And.in c. lit-
teris.de ſentent.excom.in 6.& voluere Domini Rot.
deci.264.aliàs 8.Nota quod talis eſt opinio Rotæ,tit.
de cau.poſſeſſ.& propriet. in antiq. Etenim licet poſ-
ſeſſio clericatus ſine alia probatione tituli inducat
præſumptionem,vt tradidit gl. magna c. ſuper his. de
accuſa. tamen in beneficialibus talis præſumptio nõ
23 ſatis eſt † ad iudicãdum beneficium,niſi verus titulus
probaretur,vt c.1.de re iud.lib.6.quod quidẽ obſerua
uit Inn.in c.illud.nu.3.de præſump.vt per Rot. deciſ.
8.de cau.poſſeſ.& propriet.aliàs 264.in antiq.

Verumtamen ſecus eſſet de æquitate, quia ſecun-
24 dum eam ſemper conuenit obſeruari, † præſertim ſi
aſſertus clericus diu fuerit in poſſeſſione clericatus,
arg.l.3.ff.ad Macedon.l.Barbarius.de offic.prætor.&
d.deciſ.8. aliàs 264.

Sublimita, vt illud procedat etiam ex ſummo iu-
re, ſaltem ad tuẽdum clericum aſſertum in poſſeſſio-
25 ne, † quia ſemper præſumitur pro poſſeſſore,niſi con-
trarium probetur, vt animaduerſum fuit in capitulo
ex inſinuatione de pcurat. quibus haud dubiè reſpõ-
dent ea,quæ obſeruauit Arch.in c.2.de confeſſ.lib.6.
& refert Rota d.deciſ.8.de cau. poſſ. & proprie. aliàs
deciſ.264.in antiq.

CONCLVSIO CCCIII.

ARGVMENTVM.

Clericatus per quot teſtes probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus per duos teſtes,qui actui interfuerint, probari poteſt, ſi litteræ amiſſæ ſint.*
2 *Probatio per duos teſtes legitima dicitur.*
3 *Clericatus per duos teſtes probari poteſt,quando non agitur de materia obiectiua,vel quando probare intendens non patitur defectum natalium.*
4 *Clericatus etiam per vnum teſtem probari poteſt,quando tractatur de nemini præiudicium afferendo.*
5 *Clericatus probatio per duos teſtes fieri debet, quando lis eſt in iudicio ſuper aliquo beneficio.*
6 *Presbyter non poteſt ſe talem probare, niſi per litteras.*
7 *Clericalis tonſura probatur per vnum teſtem.*
8 *Scriptura non eſt de ſubſtantia actus,nec regulariter alterius contractus.*
9 *Clericatus de iure ciuili non poteſt probari, niſi per ſcripturam.*
10 *Conſtitutio Imperatorum, vt clerici & monachi, qui ad almam vrbem proficiſcuntur, literis epiſcopi,quorumlibet eorum muniti ſint,vt pro clericis,& monachis habeantur.*
11 *Clericatus probatur per teſtes, maximè quando dicitur ſcripturam amiſſam eſſe.*

Clerica-

1 **Clericatum** probari poſſe per duos te-
ſtes† qui actui interfuerint
ſi litteræ clericatus amiſſæ ſint, ſancitum eſt in c. 2. &
c. 3. ex. de cleri pereg. Alex. conſuluit conſ. 107. nu. 7.
vol. 7. & tradidit Bal. num. 4. verſ. iſta gl. in c. licet pri-
mo de teſtibus, & ibi Felin. in fi. verbis Guid. Pap. ſēſit
in quæſt. 474. & Matth. de afflic. voluit in conſtitutio.
Neap. in lib. 1. rub. 3. conſtit. de Apoſt num. 12. vbi ait
2 † huiuſcemodi probationē per duos teſtes dici legiti-
mam, idem præterea dicit gl. in auth. quib. mod. nat.
li. effic. §. quoniam. in verbo legitimis. Idem tenent.
Cyn. & Alb. in l. ſi qua per calumniam. & ibi Bald.
C. de epiſc. & cleric.
Amplia primò, vt probari poſſit etiam per vnū te-
ſtem, vt ait Afflict. loco ſupra citato, & facit tex. in c.
cum itaq; de conſe. diſt. 4 gl. fi. in c. licet vniuerſis. de
teſt. gl. in c. nuper in ver. niſi iuratus, de teſt. & atteſta-
tur Bal. in d. c. licet vniuerſis. nu. 4. extr. de teſt. tenue-
runt Dom. de Rot. vt per Guidobo. deciſ. 133. ibi tū
id procedere ſcribit, quando non agitur de materia
3 obiectiua. † vel quādo is qui quærat probare clerica-
tum non patitur defectum natalis. Petraſancta ſing.
49. incip. nota regulam. nu. 3. Iaſ. in reper. l. admonen-
di. nu. 198. de iureiur. vbi illam reddit rationem, quia
iſte actus ex ſui natura principaliter non præiudicat,
& in l. reſcript. nū 7. C. de prec. imper. offer. Hipp. in l.
1. §. idem Cornelio. n. 7. ff. de q. Felin. c. licet vniuer-
ſis in fi. verſ. de teſt. Caſſan. in cōmet. Burg. fol. 72. col.
1. Gui. Pap. d. deciſ. 474. Iaſ. conſ. 120. iuridica, in prin.
vol. 4. ſequitur Rebuff. in tract. nominat. q. 14 nu. 52.
4 Intellige illud tamen procedere† quando tractare-
tur, vt nemini præiudicium afferatur, & extra iudi-
cium, vt celebrare poſſet, vel alia ſacra exercere, ſiue
aliquod aliud ſimile non præiudiciale tertio probare
per vnum teſtem ſe eſſe clericum. Secus verò in iudi-
cio, vt quando ſit lis ſuper aliquo beneficio, quia tūc
5 ſaltem per duos teſtes † probatio fieri debet, & per
Rebuff. in tract. de nominatio. d. q. 14. nu. 72. quod ſi
fuerit presbyter, non potuit ſe talem probare, niſi per
6 litteras, quia ſemper ſolet de eo fieri ſcriptura, † niſi
probaretur impedimentum quare illa ſcriptura tunc
haberi non poſſit, vt per Mil. in repert. in verb. proba-
tio capellanatus, quem ſequitur Rebuff. vbi ſupra.
Valeret tamen probatio, ſi inſtrumētum ordinum
diceret, epiſcopum vltramontanum, quem vocant
portatilem, de licentia & mādato epiſcopi illi ordi-
nes contuliſſe, quia potuit tunc in actu ordinū inter-
ueniſſe, maximè ſi ſigillatæ ſunt literæ ſigillo epiſco-
pi. Card. in c. Albert. de teſt. Felin c. ſicut. col. 12. de re
iudic. ſequitur Rebuff. loco ſupra citato, vbi etiā ſcri-
bit, quòd de anno 1414 die 27 Martii fuit remiſſus q-
dam Ambroſius Mabnſet tāquam clericus ad epi-
ſcopū Pariſienſem, licet non oſtendiſſet litteras tōſu-
ræ, ſed per informationem & teſtes de illa apparebat.
7 Sed tamen animaduertendum eſt Dd. † qui vnum
teſtem ſufficere aſſerunt, loqui de clericali tōſura, vt
Bal. docuit in d. c. licèt. vniuerſis, & Gerard. de Petra-
ſancta in ſing. 49. & Boer. in deciſ. 171. nu. 24. cuius rei
8 illa videtur ratio † quia ſcriptura non eſt de ſubſtātia
illius actus, prout nec regulariter alterius cōtractus,
verum ad hanc materiam Ripam conſulas in c. de-
cernimus. num. 4. de iudic. vbi id vberrimè explicat,
atque Felin. in c. cum cauſam. de teſtib.
Limita, vt prædicta cōcluſio non procedat de iure
9 ciuili, † quia illo iure nō poteſt probari clericatus, niſi
per ſcripturam, ita cōſtituere Imper. Theodoſ. & Va-
lentinia. in l. ſi qua per calumniam. C. de epiſcop. &
cleric. Præterea inquiūt Imp. iubemus, vt omnes cle-
rici atq; monachi, qui de ſuis ciuitatibus ad hāc almā
vrbem eccleſiaſtici negotii, vel religionis cauſa, pro-
ficiſcuntur, litteris epiſcopi, qui vnuſquiſq; eorum iter
10 facientes obſequitur, muniti adueniant, ſcituri, quòd
ſi citra hāc fiduciam acceſſerint, ſibimet imputabūt,
quod non clerici, vel monachi eſſe putabuntur. vbi
Iac. de Butr. in c. legum. 2. q. 1. tradit latè Rebuff. in
practic. ſua benef. tit. de forma. līte. tonſ. nu. 22. & 24.
Guid. Pap. q. 582. incip. Reperitur inſtrumentum pu-
blicum. nu. 2. verſ. Item cum aliquis dicit ſe fore cle-
ricum. Caſſa. de cōſuet. Burg. tit. de iuſtices & droicts.
§. 6. fol. 7. nu. 12. Didac. Couar. pract. q. c. 33. num. 3. &
hoc ordinario iure procedit. Ea autē quæ à nobis ſu-
perius allata ſunt procedunt de iure canonico, vt tra-
didere Petr. Bal. Cyn. & Saly. in d. l. ſi qua per calum-
niam. quo iure per teſtes clericatum probari ſācitum
eſt in c. 2. & c. 3. de cler. peregrinant. atque ita decidit
Nicol. Boer. d. dec. 171. nu. 23. & 24 & reſpōdit Alex.
11 in d. conſ. 107. nu. 7. vol. 7. † tum maximè quando di-
citur ſcripturam amiſſam eſſe, vt ſupra dictum eſt, ſic
Rebuf. in ſua prac. benefic. tit. de litteris tonſuræ. nu.
23. arg. l. teſtium. in fi. ff. de teſtib. Huc ſpectant ea, quę
tradidit Iaſ. in repet. l. admonendi, nu. 186. verſ. vnus
tamen caſus, de iureiur. Guid. Pap. in deciſ. 474 incip.
de materia priuilegii clericalis, vbi adducit notatu di-
gna in hac materia. l. ſolennibus. C. de fid. inſtrum. id
enam voluit Did. Couat. pract. quæſt. c. 13. nu. 3. nam
hoc caſu per teſtes probari poteſt, vt dictum eſt, per
quoddam ſubſidium.

CONCLVSIO CCCIV.

ARGVMENTVM.

Clericatus ex diuturna poſſeſſione, an pro-
betur.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus probatur ex diuturna poſſeſſione.*
2 *Teſtes producti in depoſitione antiquæ poſſeſſionis clerica-
tus quid deponere debeant.*
3 *Clericum quem non eſſe aſſerens, probari debet.*
4 *Prælatus, vel alius, vbi fuit longo tempore in poſſeſ-
ſione, non poteſt admitti contra eum exceptio defectus
tituli.*
5 *Tolerantia longi temporis probari debet in probando or-
dinem.*
6 *Clericatum auctoris ſui probabit, qui probauerit, eum
fuiſſe per triennium pro clerico habitum.*
7 *Succeſſor non arctatur probare titulum anteceſſoris, neque
diſpenſationem.*
8 *Clericatus probatur ex diuturna poſſeſſione ad hoc, vt
quis in eius poſſeſſione manuteneatur.*
9 *Legitimus quis non præſumitur, quatenus ad [illegible] adiu-
dicetur beneficium, niſi ſe legitimum pro[illegible].*
10 *Clericatus poſſeſſio ſi deducta eſt, leuat onere probandi.*
11 *Præſumptio ſemper debet allegari.*
12 *Pro clericatu ex tempore non præſumitur, quando non eſt
probata, neque deducta poſſeſſio.*
13 *Clericatus non probatur ex diuturna poſſeſſione celebran-
di miſſas.*
14 *Litteræ ſacerdotis non ſufficiunt in probatione ordinum,
ſed aliæ litteræ oſtendi debent.*
15 *Titulus non præſumitur ex lapſu temporis antiquiſſimi,
quando producitur titulus expreſſus, qui ſit nullus, nec
validus.*
16 *Qui vult conſequens, vult & antecedens.*
17 *Collatio ordinaria pendet a ſola voluntate ordinantis, ni-
ſi præcedant requiſita iuris.*
18 *Præſumptio eſt pro ſuſceptione ordinum inferiorum, ſi
interceſſerit decennium.*
19 *Clericus quando eſt actor, vt ſibi adiudicetur benefi-
cium, non ſufficit ei diuturna clericatus poſſeſſio, ſed
docere debet de clericatu per ſcripturam, aut teſtes in
ſubſidium.*
20 *Clericatus omnino per ſcripturam, vel per teſtes probari
debet, ſi*

debet, ſi clericus ad beneficiũ admitti velit, Subamplia, vt ibid.

21 *Clericatus defectum opponens probare cogitur.*

22 *Nominatio Sum. Pontif non eſt valida probatio pro clericatu, ſi vendicando beneficium quis aſſerit ſe clericũ.*

1 **Clericatus** prætereà ꝓbatur † ex diuturna poſſeſſione, vt cũ quis diù
deſeruierit in beneficio tanquam promotus, & ſi miſ-
ſas celebrauerit, vel euangelium decantauerit, vt fuit
obſeruatum in c. illud de præſ. & caſu Paul. de Caſt.
in conſ. 202. in cã conſiniũ. nu. 3. lib. 1. & huic ſniæ cõ
gruit, quod notat Dec. in d. conſ. 135. nu. 1. & cõſ. 152.
2 Ad id tamen animũ aducrtas † ſi teſtes producan-
tur in depoſitione huius antiquæ poſſeſſionis nõ ſuf-
ficere, vt ſimpliciter deponant, iſtiuſmodi ſacerdotẽ
miſſas celebraſſe, ſed requiritur, vt deponant de ipſa
diuturnitate, ideſt diu miſſas celebraſſe, vt conſultus
reſpondit Aym. Crau. conſ. 134. nu. 41. cum aliquot,
ſeq. & cõſ. 39. nu. 5. & idem Crau. de antiq. temp. in 3.
par. verſ. vidimus in genere, ſol. 127. nu. 30. & ſeq.
Præterea obſerues, conditionem viq; eo procedere,
3 † vt aſſerenti quem clericum non eſſe incubat onus
probandi illud, quod dictum eſt, firma manente, diu
ipſũ in ſacerdotio deſeruiſſe, ita iſtud dirremere DD.
de Rot. in deciſ. 4. aliàs 84. Nota vbi contra aliquem
excipitur, tit. de prob. in antiq. ſic etiam Fel. nu. 19. &
Innoc. in c. ſuper his. de accuſ. col. 4. poſt nu. 10. verſ.
ſed quid dices, ſi excipiantur, non eſt ſubdiaconus, &
idem Innoc. in princ. in c. innotuit. & ibi quoq; Hoſt.
Anch. Panor. nu. 6 verſ. ex gl. ext. de eo qui ord. fur. ſu
ſce. quorum ſententiæ ſubſcripſit Rom. in l. in illa. nu.
3. & 4. la 1. ff. de verb. oblig. cum multis alijs collectis
à Tiraq. in tract. præſcrip. § 1. per decem annos glo. 4.
verſ. 17. & idem DD. de Rot. in deciſ. 264. alias 4. de
cau. poſſeſ. & prop. Nota, quòd talis eſt opinio, in an-
tiq. Panorm. in c. fraternitati. de cler. non reſiden. nu.
4. Anton. de Butr. in c. inter quatuor. de cler. pereg. &
in c. peruenit. de empt. & vend. His quoq; ad ſtipula-
tur, quod voluit Abb. in c. nihil. col. fi. de elect. dicens
4 vt † vbi prælatus. vel alius fuerit longo tẽpore in poſ-
ſeſſione non poſſit admitti contra eum exceptio de-
fectus tituli, & ita debet intelligi Rot. in deciſ. 331.
nota cum poſt alias 6. de except. in antiq. qui refert di
ctum Compoſt. in d. c. nihil de elect. vt procedat ſcili
cet, quando prælatus fuit longo tempore in poſſeſſio-
ne, vt tunc non admittatur contra eum exceptio de-
fectus tituli. Idem admittit Fel. in c. 1. de lit. conteſt.
& in c. illud col. 3. de præſump. Gemin. conſ. 91. Præ-
5 mitto, quod poſſeſſori, dum voluit † in probando or-
dinem requiri, vt probetur tolerãtia longi temporis.
Idem Fel. in c. ſuper his col. pen. de accuſ. poſt Inno.
ibi, Dec. in conſ. 118. viſo inſtrumento. vol. 2. latè ſaſ.
vbi multa cumulat in l. ſciendum. col. 8. in 4. limita-
tione principali. C. qui admit. & plura etiam alleg.
Fel. in c. Alberic. col. 2. de teſtib.
Amplia ex mente DD. de Rota, vt ad probandum
6 clericatum ſui authoris † ſufficiat probare auctorem
fuiſſe per triennium pro clerico habitum, ſic diremere
re DD. Rotæ in deciſ. 2. de fil. presbyt. nu. 7. 8. in nou.
incip. voluerunt DD. quod opinio.
7 Subamplia, vt nec arceatur ſucceſſor probare titu-
lum anteceſſoris, neque diſpenſationem, ſi ageretur
de ſubreptione diſpenſationis factæ cum anteceſſo-
re. Rot. d. deciſ. 2. d. nu. 8. & Anch. conſ. 409.
Primò limita prædictam concluſionem, vt proce-
8 dat quantum ad id, † vt quis manuteneatur in poſſeſ-
ſione ſui clericatus, non autem ad iudicandum cleri-
catum, & ratione eius beneficium poſſeſſum. ita deci
dit Rot. deciſ. 4. de cauſ. poſſeſ. & propr. aliàs 264. in
antiq. talis eſt opinio. Dicens talem præſumptionem
non efficere, vt poſſit adiudicari titulus beneficij, vel
clericatus, niſi verus probetur titulus, moti auctorita-
te context. in c. 1. de reg. iur. in 6. in d. ita ſenſit Rot.
deciſio. 142. aliàs 1. in antiq. Nota quòd non præſumi-
9 tur, tit. de præſump. dicens † non præſumi quem legi-
timum quantum ad hoc vt admittatur ad beneficium,
niſi probet ſe legitimum, ſecus quantum ad illud, vt
quis manuteneatur in poſſeſſione, quia præſumitur
legitimus, niſi contrarium probetur. Et hoc etiã tra-
dit Rot. deciſ. 40. alias 7. Nota vbi reus eſt in poſſeſ-
ſione, tit. de proba. & deciſ. 412. alias 13. Nota quod
clericus exiſtens eo. tit. de probatio. in antiqui.
Secundò limita concluſionem, vt procedat, quan-
do aliquis eſt in poſſeſſione clericatus, & eſt deducta
10 dicta poſſeſſio, † quia tunc leuat onere probandi, ita
probat tex. in c. ſi iudex laicus. de ſent. excom. in 6. &
probatur in §. commodum. Inſt. de interdic. & gene-
11 rale eſt axioma, † vt ſemper præſumptio debeat alle-
gari, quod habetur in cl. 1. m. appellanti. de appella. &
in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Portioni, &
ibi Bart. nu. 14. ff. de adult. Secus quando non eſt pro-
12 bata, neque deducta poſſeſſio clericatus, † quia tunc
non procedit hæc deciſio, vt ex tempore præſumatur
pro clericatu.
Tertio limita tribus alijs modis, quos habuiſti ſup.
in concl. Abb. in 2. intelligentia, cum aliquot ſeque-
tibus, quæ huc referre non cenſui, ne bis idem repeta-
tur quod penitus eſt abſurdum.
Quartò limita, vt non procedat cõcluſio in ſupe-
rioribus ordinibus, pro quibus non præſumitur ex poſ-
ſeſſione, ſi non conſtaret de ordinibus inferioribus,
13 † nam etſi diu miſſas celebraſſet, tamẽ ex hac diuturnna poſſeſſione nõ probaret clericatus, vt in terminis
ait Reb. de forma mãdati in pract. benef. nu. 25. vbi in-
quit, nõ ſufficere oſtendere literas ſacerdotij, niſi alias
et literas ordinum oſtenderet, quia per ſaltum poſſet
14 eſſe promotus. c. 1. de cler. per ſalt. promot: † aliòquin
fruſtra conficeretur ſcriptura de quolibet ordine, ſi per
ipſam non eſſet probandum niſi eſſet integritas ordi
nantis, qđ ſenſit Panor. in c. niſi de preb. poſt nu. 3 ver.
vbi dicit, quod ſi quis probet ſe ſimile ordinatum atq;
Fel. in c. ſuper his. nu. 29. verſ. ex quib. de accuſ. & ſe-
quutus eſt Præpoſ. in c. ſolicitudo 52. diſt. col. 2. Caſ.
tradidit in conſuet. Burgũd. rt. des iuſtices, & droict.
§. 6. fol. 70. nu. 12. verſ. vide etiam, & per ſimilitudinẽ
idem conſuluit Bellamer. in conſ. 16. col. 10. in prin.
15 vbi ait † non præſumi titulum ex lapſu temporis an-
tiquiſſimi, cuius initij memoria non extet in contra-
rium, quando producitur titulus expreſſus, qui ſit nul-
lus nec validus, tunc enim ſtamus expreſſo, vt reſpõ-
dit Aym. Crau. conſ. 134. nu. 44. & 45. vbi latè, & cau-
tum reliquit Paul. de Caſt. conſ. 81. in cauſa quæ ver-
titur. col. 3. ad fi. nu. 3. lib. 2. & conſultus reſpõdit Dec.
conſ. 13. col. 1. nu. 2. & conſ. 36. col. 3. ad fi. nu. 5. Curt.
iun. reſpondendo ſenſit in conſ. 130. col. 2. ad fi. Abb.
conſulendo voluit in conſ. 61. col. fi. nu. 6. verſic. item
antiquitas. lib. 1. quibus concinit, quod animaduertit
idem Crau. in trac. de antiq. temp. in 3. par. §. vidimus
in genere. nu. 28. fol. 127. Nec obſtat, nec etiã me mo
uet, ſi quis dicat, cũ probatur de ordine maiori, & ſa-
cerdotali præſumi debere præceſſiſſe ordines mino-
16 res, per illud axioma, qđ circumferri ſolet, vt † qui ve-
lit conſequens velit, & antecedens ad illud. l. ad lega
tum. l. ad rem mobilem. ff. de procur. etenim reſpõde-
tur, id procedere in his, quę pendent à mera volũtate
diſponentis, ſecus in alijs, vt in hoc caſu, nam ordina-
17 tia collatio pendet † à ſola voluntate ordinantis, niſi
præcedant requiſita iuris, ergo &c. vt tradidit Aymo
Crat. in d. conſ. 134. nu. 45. Præterea, quod ex maiori-
bus ordinibus non præſumantur minores, conſuluit
Bella. in cõſ. 30. col. 2. in fi. teſtatur Inn. in c. 1. de cler.
pereg. & hoc dilucide docuit Bar. in l. illud. ff. de acq.
hær. moti auctoritate context. in c. 2. de cler. peregr.
Sublimita nõ procedere, ſi interceſſiſſet decennium
18 † nam tunc eſt præſumptio pro ſuſceptione ordinũ,

inferiorum, ſic placuit Franc. Aret. in addit. ad Caſtr.
in l. illud. ff. de acq. hæred. adducit ea, quæ obſeruata
fuere in l. qui in aliena. ff. eodem, & à recẽtioribus in
l. ſciendum. ff. de verb. oblig.
Quintò limita, vt cõcluſio ſolùm procedat in poſ-
ſeſſore beneficij, vel abſoluatur à petitione actoris,
vel vt manuteneatur in poſſeſſione, licèt non doceat
19 de clericatu per ſcripturam aũt teſtes † ſecus quando
huiuſmodi clericus eſt auctor, vt ſibi adiudicetur be-
neficiũ, quia eo caſu non ſufficeret ſibi hæc diuturna
clericatus poſſeſſio, ſed neceſſe eſt vt cõſtet de cleri-
catu ꝑ ſcripturã, aut per teſtes in ſubſidiũ, cæteroqui
beneficiũ ſibi vt idoneo, adiudicari non põt, ita deci-
ſum fuit à DD. Rotæ deci. 17. de probat. aliàs 312. no-
ta ꝙ clericus, & deci. 1. de præſump. aliàs 34. in antiq.
nota quòd non præſumitur, quibus adhæſit Rebuf. in
tract. nomi. in 22. & 23. q. prin. pag. 154. num. 13. quos
omnes ad idẽ refert & ſequit. Aymo Crau. in tract. de
antiq. tẽpor. in 3. par. ſectio. vidimus in genere. nu. 33.
Quod autem dictũ eſt in ſuperiori limitatione ne-
ceſſe eſſe omnino per ſcripturam, vel ſaltem ꝑ teſtes
20 probare clericatum, † ſi ad beneficium admitti velit.
Primò ſubamplia, vt procedat, etiamſi ab alio ter-
tio non opponatur, ſed de habilitate tantũ illius per-
quiratur ab exequutore impetrationis beneficij ob-
tentæ in forma, ſi dignum, &c. non enim præſumitur
ſubeſſe hæc qualitas clericatus, cum extrinſecus ad-
ueniat, quæ non præſumitur, vt ſæpiùs ſupra dictũ eſt
c. cum nobis. ex. de elect. Ioan. Andr. in Mercurial. in
reg. non licet actori, de regul. iur. in 6. ſecus ſi à tertio
21 opponatur defectus clericatus, † quia ipſe cogitur ꝓ-
bare, alioquin punitur, vt in c. 1. & c. vt circa. de elect.
lib. 6. c. cum dilecti. in antiq. Card. Zabarel. in clemẽ.
vnica. q. 4. de excep. Io. de Imol. & Felin. in c. ſi. nu. 4.
poſt Abb. ibi nu. 5. & 6. de præſump. latè Nicol. Boer.
deciſ. 171. nu. 15. & 16. quem vide.
Secundò ſubamplia, vt procedat, ẽt ſi ſummus Põ-
tifex illum nominauerit clericum in tali collatione
22 beneficij, † q̃a hmõi nominatio non eſt valida ꝓba-
tio pro clericatu, ſi vẽdicando beneficium ſe clericũ
afferat, ita voluere Io. And. in Mercur. in reg. nõ licet
& Pet. de Anch. & Frã. in c. ſi iudex laic. de ſen. excõ.
in 6. & affatim traditũ eſt à Boer. in d. deciſ. 171. n. 12.

CONCLVSIO CCCV.

ARGVMENTVM.

Clericatus an per literas Epiſcopi, & alijs hic enumeratis modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus per literas epiſcopi probatur.*
2 *Literæ epiſcopi fidem faciunt probabilem & verã, ſi obſi-
gnatæ ſint ſigno authentico, & ad talia cõſueto, vel ma-
nu ipſius ordinarij ſubſcriptæ, vel ornatu teſtium.*
3 *Clericatus probatur per litteras ꝓmotionis ad diaconatũ.*
4 *Clericatus non probatur ex nominatione ſummi Pontifi-
cis, vel epiſcopi in literis collationis beneficij.*
5 *Clericatus probatur etiam per indicia, & argumenta.*
6 *Clericatus probatur ex confeſſione partis.*
7 *Confeſſio aduerſarij non probat titulum in beneficialibus,
ſed bene quoad obtinendum in poſſeſſorio.*
8 *Probatio tituli lenior ſufficit in poſſeſſorio, ſecus quando
agitur in petitorio.*
9 *Confeſſio aduerſarij licèt non probet plenè in beneficialibus,
ſufficit tamen ad imponendum ſilentium confitenti.*
10 *Confeſſio partis ſufficit ad coadiuuandum titulum.*
11 *Clericatus probatur per famam concurrentibus aliquibus
adminiculis.*
12 *Clericatus illegitimè nati probatur per famam concurren-
tibus alijs coniecturis.*
13 *Clericatus illegitimi non probatur ex ſola fama.*
14 *Præſumptio eſt contra illegitimum, & ad illam enitẽdam
tenetur ipſe oſtendere litteras ſuæ diſpenſationis.*
15 *Clericatus probatur per ſolam aſſertionem Cardinalis di-
centis quem eſſe clericum.*

1 Clericatum ꝓbari per litteras epiſco-
pi † atteſtantis ſe cõtuliſſe
ordines illi, qui clericũ ſe aſſerit, latè proſequitur Fel.
in c. poſt ceſſionem, nu. 3. & nu. 15. ver. fallit 7. de pro-
batio. Petr. de Belluc. in ſuo Spec. princ. Gram. deciſ.
81. num. 1.
Hoc tamẽ ſic intelligas procedere, dummodo ob-
ſignatæ ſint ſigno authentico, & ad talia conſueto ip-
2 ſius ordinarij † vel epiſcopi, & ſubſcriptæ fuerint ma-
nu teſtium, ſic enim faciunt fidem probabilem & ve-
ram, iuxta ſententiam Fel. in d. c. poſt ceſſionem, nu.
3. de probat. Hæc tamen fuſius, & vberius explicabũ-
tur in concluſione, litteræ epiſcopi, infrà.
3 Amplia cõcluſionem procedere † vt etiam probe-
tur clericatus per litteras promotionis ad diaconatũ,
quamuis in illis dicatur, illum ordinẽ non fuiſſe col-
latum à proprio epiſcopo, nam ꝑ huiuſmodi literas
ad diaconatũ ꝓbat̃ clericatus, vt traditũ eſt in addi-
tionib. ad deci. Rotæ. 2. de filijs presbyt. in nou. n. 14.
Limita vt non procedat, ſi epiſcopus, vel ſummus
Pontifex in literis collationis bñficij nominet ipſum
4 aſſertum clericum ſimpliciter, † quia ex hac nomina-
tione in huiuſmodi literis facta non probatur cleri-
catus, vt voluit Petr de Anch. in c. ſi iudex laicus. de
ſent. excom. in 6. & ibi Philipp. Franc. in §. non ſic, &
Io. Andr. in Mercurial. in reg. nõ licèt. in 6. cuius opi-
nioni ſe reijcit Matth. Afflict. in conſti. Neap. conſt.
Apoſtatantes. rub. 3. lib. 1. nu. 12. ver. & an per litteras,
quòd verò literæ huiuſcemodi beneficij non probẽt
clericatum, ſequitur Ale. in l. ſi prius. ff. de nou. oper.
nunc. nu. 38. & Bald. in l. ſi qua per calumniam. C. de
epiſc. & cler. quem ibi communiter DD. ſequuntur,
vt atteſtatur Thom. Gram. d. deciſ. 8. nu. 4.
De his literis epiſcopi quando probent, & quando
non, dicetur latius in ſuo loco, & conſulas Felin. &
DD. hæc vſque ad nauſeam tradentes in c. poſt ceſ-
ſionem. de probatio.
Præterea nõ ſolũ per epiſcopi literas, ſed etiam per
5 indicia † & argumenta probatur clericatus, vt cautũ
eſt in c. inter quatuor. & ibi gl. in verbo ꝑ argumenta,
de cleri. peregr. & ſeq. Nicol. Boer. d. deciſ. 171. nu. 25.
6 His addas, clericatũ probari † ex confeſſione partis,
vt conſuluit Aymo Crau. conſ. 93. nu. 4. quem latè id
examinantẽ conſulas, & profitẽdo ſcripſit in c. 1. col.
2. de eo qui mit. in poſſ. lib. 6. & ibi Philip. Fran. col. 4.
Rot. deciſ. 433. in antiq. incip. nota ꝙ tũ quid, tradit
Milis in reper. in verb. probari non poteſt titulus, &
in verb. poſſeſſor recuperã. agẽs in bñficialibus, dicẽs
7 † ꝙ confeſſio aduerſarij non probat titulũ in benefi-
cialibus, ſed bene quoad obtinendum in poſſeſſorio.
Limita, vt tantum concluſio procedat, quãdo agi-
8 tur de poſſeſſorio † in qua ſufficit lenior tituli proba-
tio, ſecus autem eſſet, quãdo ageretur in petitorio iu-
dicio, vt ſibi adiudicaretur beneficium, ita decidunt
in terminis DD. Rotæ deci. 408. fuit dubitatum, vtrũ
confeſſio, in nou. Crau. d. loco ſup. citato. Bella. deciſ.
183. aſſertioni Cardin. & eſt dec. Capel. Toloſ. q. 423.
item fuit quæſitum, vtrum in cauſis beneficialibus,
tradit Felin. in c. olim. col. vlt. in princ. verſ. limita 2.
poſt nu. 10. de reſcrip.
Illud verò animaduerſione dignum in hac re non
9 prætericrim, vt etſi confeſſio partis † nõ probet plenè,
vt dictum eſt, in beneficialibus, adeò vt non ſufficiat
ad iudicationem beneficij, ſufficit tamen ad impo-
nendum ſilentium confitẽti, ita cauere DD. de Rot.
deci. 245. Nota, ꝙ vbi poſitio. in antiq. de poſit. & cõ-
10 feſ. aliàs deciſ. 44. de teſt. in antiq. inſuper † ſufficit ta-
lis cõfeſſio ad coadiuuandum titulum, vt inſigniter
dixit

dixit glo.in c.pen.in verſ. ſi non appareat.de reſcript. lib.6.quam pro ſingulari notat Barbat.in c.tuæ.colu. 10.vt lite non conteſta.Fel.in c.olim.col.pen. & ſeq. nu.9.& 10.de reſcrip.Crau.d.conſ.93.nu.4. & 6.

Illud inſuper ſubiungam, clericatum probari per
11 famam† concurrentibus aliquibus adminiculis, ſic Papazo.in addit.ad deciſ.DD.Rotæ deciſ. 2. de filijs presbyter.nu. 13. in nou.aſſerens ita fuiſſe obtentum per DD.de Rot.in vna Leodienſ. decanatus.

12 Quod ibi ampliatur etiã procedere in † illegitimè nato concurrentibus alijs coniecturis, vt tenuiſſe pariter dictos DD. affirmauit Peregr.in ſuis deciſ.deciſ. 26.lib. 2.ſecus eſt, vbi concurrat ſola fama, nam tunc
13 ex ea non probatur† clericatus illegitimi, vt idẽ DD. diremere die 23 Octobris.1542.in vna Calagurgitan. denogron.Proponente Domino de Thaniſ. vt refert Put.deciſ.363.lib.1.vbi atteſtatur ita Rot.ſeruare per conſ.Gem.91.idem eſt teſtatus Guidobon.deciſ.135.
14 & Chiſan.deci.26.ratio eſt, † quia præſumptio eſt cõtra illegitimum, & propterea tenetur oſtendere literas ſuæ diſpenſationis, vt per Biſignetum deciſ. 2. de probat.& Papaz. vbi ſupra.

Nec ſilentio præteribo, clericatum etiam probari
15 per ſolam aſſertionem Cardinalis† dicentis, quẽ eſſe clericum, teſtis mihi eſt ad hoc Bal.in procem.decretal.in prin.nu.23.teſtatur Arch.in c.nihilominus.90. diſt.Cætera huc ſpectantia commodius examinabũtur infra in concluſione, ordinatus.

CONCLVSIO CCCVI.

ARGVMENTVM.

Clerico teſti quantã fides habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ratione presbyteratus eſt magis idoneus teſtis, quã laicus.*
2 *Teſtimonium quatuor clericorum par eſt cum teſtimonio ſex laicorum.*
3 *Clericus dicitur quodãmodo teſtis omni exceptione maior.*
4 *Clerico tanta fides habetur, vt nõ poſſit repelli a teſtimonio dicendo pro ſua eccleſia abſque iuſta cauſa.*
5 *Clerici non ſolum repellendi non ſunt à depoſitione teſtimonij, ſed omnino cogendi tam pro ſua eccleſia quã contra eam, deficientibus alijs probationibus.*
6 *Clericus non poteſt teſtificari cõtra laicum in cauſa criminali, in qua de agitur pœna ſanguinis.*
7 *Clericus teſtificari poteſt in cauſa criminali, vbi de pœna ſanguinis non agitur.*
8 *Quilibet de vniuerſitate recipitur pro teſte, ſi aliquis de vniuerſitate accuſet prælatum.*

Clericum rõne presbyteratus eſſe magis
1 idoneũ teſte† quam laicũ, voluit gl. in c.monachus, in verbo compendia.77. diſt. vbi dr̃ tantum par eſſe teſtimonium quatuor clerico-
2 rũ† quam ſex laicorum, quod idem cõſulendo ſequit̃ Soc.conſ.28.col.3.circa princ.Dec.tradidit in cap. ex literis.col.2.n.24.de probat. ꝙ verò teſti clerico magis credatur, reſpondit Alex.conſ.43.col.1.nu.5. vol. 7.quos oẽs refert, & ſequitur Crau.conſ.169. num. 3. Dec.conſ.109.ante fi.nu.4.verſ.non obſtat, ꝙ abſoluatur.Caſtr.conſ.143.viſo proceſſu, & atteſtationib. col.fi.n.3.ver.itẽ adeſt 2.frater Bartholomæus, lib. 2.

3 Amplia, vt etiã is dicatur quodãmodo teſtis † omni exceptione maior, ſic cauit Aymo.d.conſ.169. nu.4. in fi.ver.Ant.de Butr.ſenſit in c.2.ext.de elect.& Frã. Cur.conſuluit concl.10.de teſtib.& idem Butr.tradidit in c.cum nũcius, nu.5.de teſtib.Guid.Pap. decidit in q.65.nu.1.Cor.id vidit in conſ.135.nu.7.vol.2.Fel. idem docuit in d.c.cum nuncius, nu.3.cum gl. ibi.

Cui quidem clerico tanta fides habetur, vt etiam
4 nõ poſſit repelli † à teſtimonio dicendo pro ſua eccleſia abſq; iuſta cauſa, vt ſancitum eſt in c.cum nũcius. de teſtib.cum ſupra allegatis auctoritatibus.c. 1.in ſi. cum gl.ibi.item ciuili iure, niſi in cauſa eccleſiæ ſuæ, & c.2.§. poteſt etiam, verſ. ſed pro eccleſia, quæ mater & c.14.q.2.& ibi gl.1 verſ.ſed eccleſiæ tantũ, Spe. §.1.ver.ſed nunquid rector, nu.23.tit. de teſte.Dec.in c.3.loco.nu.17.de probat.

Iſtud velim ſic amplies, vt non ſolùm repellendi
5 non ſint clerici à depoſitione teſtimonij † ſed omninò ſint cogendi tam pro eccleſia, quàm contra eam deficiẽtibus alijs ꝓbationibus, ſic habuimus ab Inn. in d.c.cum nuncius, arg.c.quiſquis metu. 11.q.3.& à Curt.in ſuo tract.de teſtib.concluſ.49 nu. 97.

Poſtremò loco à nobis traditum limitabis nõ pro-
6 cedere in cauſa criminali † nam contra laicum in ea non poteſt teſtificari clericus, quod placuit glo. in c. teſtimonium.11.q.1.c.de cætero.extr.de teſtibus, arg. contrariorum, quod verum eſt in ea cauſa in qua agẽretur de pœna ſanguinis, ita concludit Abb.in 1.not. & cæteri ſcrib.in d.c. de cætero, & ita debet intelligi tex.in d.c.teſtimonium, quem ſic intelligit glo. in c.
7 1.51.diſtinct. in verbo ad ſacerdotium † ſecus autem in cauſa criminali, vbi de pœna ſanguinis non ageretur.c.quandoq;.14.q.2.ſecũdum Abbat.in d.c.de cætero.in 1.not.& Butr.in d.c.dilecto.de teſtib. cogen.

Verùm iſtud ſublimitabis, niſi aliquis de vniuerſi-
8 tate accuſaret prælatum † tunc enim quilibet de vniuerſitate recipitur pro teſte, ita cautum eſt in ſecũda, q.7.c.lator, & meminit Innoc.in d.c.cum nuncius, de teſtibus.

CONCLVSIO CCCVII.

ARGVMENTVM.

Clientulus, an poſſit eſſe teſtis pro ſuo patrono.

SVMMARIVM.

1 *Clientulus non eſt idoneus teſtis pro patrono ſuo.*
2 *Clientulus repellẽdus eſt a teſtimonio propter affectionem, quæ regulariter repellit teſtem a teſtificando.*
3 *Teſtis nõ eſt omni exceptione maior, in quo eſt præſumpta affectio.*
4 *Clientulus teſtis eſſe poteſt finita clientela.*

1 Clientulum nõ eſſe idoneũ teſte† pro patrono ſuo tradidit Specul.in tit.de teſt.in prin.nu.13.verſ. quid ſi olim fuit, quem refert, & ſequitur Campeg.in ſuo tract. de teſt. reg.19.eiuſdem ſententiæ acceſſit Alberic.de Malet. tract.de teſtib.num.39.qui ad id adducit.l. recipiendũ.§.furta.ff. de pœnis, qui §. furta nõ ꝓbat (vt arbitror) concluſionem noſtram, quia loquitur de clientulo commorante in domo patroni, quod in clientulis noſtri temporis verum eſſe non poteſt, qui vt plu-
2 rimũ non commorantur in domibus patronum † ſed ea ratione illũ potius à teſtimonio repellendum eſſe videtur propter affectionem, quæ regulariter repellit teſtem à teſtificando, vt tradidit Campeg. in tract. de teſti.in reg.312.per tex.in l.fi.ff.de teſt.eodem ea pertinent quæ ſcripſit Curt.in tract. de teſti. concluſ. 30.
3 num.66.† vbi dicit, teſtem non eſſe omni exceptione maiorem, in quo ſit præſumpta affectio.

Limita concluſionem, vt procedat tantum quan-
4 diù quis eſt cliens, nam finita clientela † teſtis eſſe poteſt, ſic voluit Spec.d.loco ſupra allegato, num. 13.verſ.quid ſi olim fuit, argum.l.3.§.affinitatis.ff.de poſtulan.

CONCLVSIO CCCVIII.

ARGVMENTVM.

Codicilli probatio quo pacto fiat.

SVMMARIVM.

1 *Codicillus, quando agitur, quo pacto factus ſit, per duos teſtes probatur.*
2 *Legatum validum & obſcurum poteſt coram duobus teſtibus declarari.*
3 *Quod a teſtatore dictum fuit, & à notario prætermiſſum, poteſt per teſtes probari, vt ſuum ſortiatur effectum.*
4 *Teſtes duo ſufficiunt in declaratione voluntatis teſtatoris.*
5 *Teſtes, qui admittuntur in teſtamento, admittuntur etiam in codicillis.*
6 *Mulieris teſtimonium idoneum eſt in codicillis.*
7 *Legatarius licet in teſtamento admittatur, non tamen admittitur in codicillis.*

Codicillus vt probetur, licèt ad ſolemnitatem ipſius requirantur
1 quinque teſtes. l. fi. C. de codicill. † tamen quãdo agitur, quod hoc pacto, vel illo ſit factus, ſufficiunt duo
teſtes, vt dicit Guid. Pap. cõſ. 118. circa definitionem
proceſſus ſub nu. 6. verſ. & licèt quò ad ſolemnitatẽ,
teſtem ad id adducit gl. & ibi Azo. & DD. in l. cõparationes. C. de fid. inſt. in verbo duobus. l. hæredes palam. ff. de teſtam. quæ glo. loquitur id de teſtamento,
2 rndit Alex. in cõſ. 54. nu. 3. lib. 3. dicens† legatum validum & obſcurũ poſſe coram duobus teſt. declarari.
per gl. ordinariam in l. hæredes palam. §. 1. ff. de teſta.
* quam *cõmuniter fore receptã à noſtris ibi teſtatur.
Indubitati enim iuris illud eſt, ꝙ fuit à teſtatore di-
3 ctum† & à notario prętermiſſum poſſe ꝑ teſtes ꝓbari,
vt ſuum ſortiatur effectum, ita dilucidè tradit Pau. de
Caſt. in cõſ. 18. nu. 2. vol. 2. & ante eum cauit Rom. in
conſ. 38?. nu. 7. in fi. & ſi agatur de declaratione volũ-
4 tatis ipſius teſtatoris† duo profecto ſufficiũt teſtes, vt
poſt allegatam gl. in d. l. palam. §. ſi quid poſt factum
teſtamentum, placuit Signor. in conſ. 188. nu. 19. cui
aſſentit Oldr. in conſ. 297. nu. 7. & obſeruauere Bar. in
d. §. ſi quid poſt factum teſtamentum, nu. 4. & Caſtr.
nu. 13. ſcribit Soc. ſen. in cõſ. 91. nu. 10. vol. 2. & idem
tradidit Soci. iun. in conſ. 189. nu. 30. vol. 3. & profitẽdo docuit Bar. in l. cũ proponebatur, nu. 3. ff. de leg. 2.
5 Huc accedat in codicillis eoſdẽ teſtes admitti,† qui
admittuntur in teſtamento, vt ſcripſit Crot. in ſuo
tract. de teſtib. par. 2. nu. 1. & 2. vbi hoc limitat in muliere, quæ licèt in teſtamento non ſit teſtis idonea, ta-
6 men in codicillis eſt idoneum† eius teſtimonium, teſtatur gl. in l. fi. C. de codicillis.
Quod idem arbitratur etiam procedere in legata-
7 rio, qui non admittitur in codicillis† licèt in teſtamẽto admittatur, ea ratione, quia in codicillis totum negotium agitur inter teſtatorem, & legatarium, eandẽ
opinionem ſequitur Soc. in l. ſi quis ita. in fi. ff. de reb.
dub. & Bal. in l. ſi q. ff. de teſta. ſed Petrus de Moncad.
in addit. ad Crot. vbi ſupra cõtra ſenſit, motus auctoritate Imperat. Zenonis, qui id dilucidè ſanxit in l. dictantibus. C. de teſtam. inducendo vt ibi per eum, tamen in fi. ſuæ ſententiæ propter auctoritatem illorũ
virorum non firmat pedes, ſed ipſe quæſtionẽ relinqt
cogitãu, prout ego etiam aliorum iudicio relinquo.

CONCLVSIO CCCIX.

ARGVMENTVM.

Cogitatio quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cogitatio mentis probatur per ſolam confeſſionem.*
2 *Cogitatio mentis aliter quam per confeſſionem probari poteſt.*

Cogitatio mentis quo pacto probetur, ſi quis à me ſciſcitetur, huic† per
1 ſolam confeſſionem poſſe probari ex Bald. ſententia
reſpondebo, in l. ſi quis non dicam, col. 1. verſic. iſtud
tamen fallit in hæreſi. de epiſcop. & cler. & fuit animaduerſum in l. 2. ff. de interrog. act.
2 Non tamen† ſola confeſſio probat cogitationem,
verum etiam aliquando colligi poteſt ex alijs ſignis
quàm per cõfeſſionem, vti in perceſebri illa l. trincũ.
ff. de verb. obliga. vbi ſtipulatio aliàs per ſe inualida,
eſt efficax ratione cogitationis, quæ cognoſcitur ex
certis illius ſtipulationis indicijs, latè Zaſ. ibid. & cõſulas ea quæ diximus in cõcluſione, animus, vbi quã
plures formauimus huius rei concluſiones.

CONCLVSIO CCCX.

ARGVMENTVM.

Cognatus an teſtimonium dicere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Cognatus licèt dicendus ſit perſona domeſtica, non tamen à teſtimonio dicendo repellendus eſt.*
2 *Cognatio ſpiritualis maior eſt, quam vinculũ adoptionis.*
3 *Compater, & patrinus prohibentur eſſe teſtes.*
4 *Quilibet admittitur ad teſtimonium dicendum, qui nõ reperitur expreſſè prohibitus.*

Cognatus licèt quodammodo ſit dicendus perſona domeſtica, arg. l.
1 vnicæ. C. de emenda. propin. † non tamen icircò à
teſtimonio dicendo eſt reijciẽdus, ꝙ placuit Spe. tit.
de teſtib. in prin. nu. 14. verſ. ſed nũquid agnati, quem
refert Albert. de Malet. tract. de teſt. nu. 4. quæ cõcluſio ꝓcedit tantũ in cognato carnali, quia ſi loqueremur de cognatione ſpirituali, fortaſſe ſecus eſſet dicẽ-
2 dum, nam maior eſt† cognatio ſpiritualis, quàm vinculum adoptionis, gl. eſt not. in c. qui dormierit. 30.
quęſtio. 2. & in cap. Pitatium. triginta. quæſtio. tertia
& ad hoc conſulendus erit Curt. in tract. de teſtib. in
ſua concluſ. 30. præterea, quod tam compater, quam
3 patrinus† prohibeantur eſſe teſtes, dixit Bal. in l. generaliter. per illum tex. ff. de in ius vocan. cuius ſententiæ
adhæſit. Sali. in l. teſtis idoneus. ff. de teſti. id quod falſum eſt, nam compater & patrinus non repelluntur à
teſtimonio, ꝙ illa ratio confirmat, nã edictũ de teſti-
4 bus eſt prohibitoriũ certarum perſonarum, † quilibet
ergo admittitur, qui nõ reperitur expreſſè prohibitus
l. 1. cum gl. ff. de teſt. & gl. in l. quoniam. in gl. fi. C. de
hæreti. & manich idẽ ſenſit Bar. in conſ. 92. incip. in
quæſtione vertente inter D. Simonẽ, nu. 8. Bal. & Sal.
ſibi aduerſantes in l. parentes. C. de teſt. Alex. in l. generaliter, nu. 5. ff. de in ius vocãd. & multis alijs allatis à Iaſ. in l. apertiſſimi, ſub nu. 8. vbi iſtud diligenter
eſſe obſeruãdum aſſerit, C. de iudicijs, & in d. l. generaliter. in 1. col. ff. de in ius voc. ſed leuiter attigiſſe ſit
ſatis, cum latius hæc docuerimus in concluſionibus,
coniunctus, & conſanguineus, ad quas te reijcio.

CONCLVSIO CCCXI.

ARGVMENTVM.

Coitus impotentia quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Coitus impotentia probatur per confeſſionem viri in ſui præiudicium.*

Coitus

Digitized by Google

2 *Coitus impotentia ad hoc, vt diſſoluat matrimonium, requiritur, quod durauerit per triennium.*

3 *Statutum de lucranda dote vxore mortua, non habet locũ in eo, qui propter impotentiam coire non poteſt.*

4 *Coitus impotentia vbi probatur per alia ſigna vrgẽtia, & manifeſta, non requirit triennalem cohabitationem ad matrimonii diſſolutionem.*

5 *In certis non eſt opus aliqua temporis coniectura.*

6 *Mulier ſi tempore contractus matrimonij aſſerat ſe virginem, & poſtea fateatur ab alio corruptam, non eſt audiẽda, vt potè, quæ alleget ſuam turpitudinem.*

7 *Matrimonium dirimi poterit, ſi per inſpectionem viri ſtatim patebit de eius impotentia.*

1 Coitus impotentia probari per confeſſionẽ viri † in ſui præiudicium, clarius eſt, quàm vt à me probetur. Quod feciſſe Antoniũ Caracallam ex morbo impotentem legimus, nam cũ Virginem Veſtalẽ Clodiam læſã ſtupraſſe diceretur, & illa viua ſepellienda eſſet, clamauit, ipſum Antoniũ ſcire ſe virginem eſſe, quodq; propter impotentiã virũ ſe præſtare non potuerit. Xiphilinus in Antonino; iſtiuſmodi verò impotentia nõ præſumitur præceſſiſſe matrimoniũ, niſi conſtet, nunquam fuiſſe cõſumatũ, quia tunc præſumitur præceſſiſſe, ſed tñ obſerues,
2 ad hoc, † vt matrimoniũ diſſoluatur ob hanc coeundi impotentiam requiri iſtiuſmodi impedimentũ duraſſe per triennium, vt de omnibus quæ dixi teſtatur Iaſ.conſ. 58 per tot. & 59 etiam per totum, vol. 1, vbi concludit, ſtatutum de lucranda dote vxore mortua non habere locum in eo, qui propter impotentiam
3 † coire nõ poteſt, licet vxorem traduxerit domũ, quãuis iura ſuper tali tempore inter ſe repugnare videãtur, nam decretalis 1. quæ incipit, accepiſti. de frig. & malef. tradit de ſeſqano, lex, in cauſis. C. de diuor. aſſerit de biennio, & in d. tit. de frigid. eſt decret. laudabile, quæ loquitur de triennio, quod etiam habetur in auth. de nupt. §. per occaſionẽ, collat. 4. quæ duo iura corrigunt alia iura, quæ loquuntur de alio tempore, quã de triẽnio, & ita tenſit Hoſt. in nono impedimẽto matrimonii poſt aliquas ſolutiones Doctorũ ſup d. tpe relatas. Ideò ꝙ dictũ eſt, de cohabitatione per trienniũ intelligendũ eſt vbi frigiditas, & impotẽtia
4 per alia ſigna vrgentia ꝓbari non pôt, † ꝙ ſi alia ſigna manifeſta appareant, nõ requirit triennalis cohabitatio, ita ſcripſit Panor in c. 1. ſub nu. 5. de frigid. & malef. motus auctoritate Summi Põtificis in d. c. laudabilem. verbo, ſi frigiditas prius probari non poſſit. eo. tit. de frigid. quæ abundè proſequitur Brunell. in ſuo tract. de ſpõſ. & matrim. 28 cõcl. limit. 2. nu. 17. vbi ait propter frigiditatem, aut aliam impotentiam non requiri cohabitationem triennalem, quãdo impotẽtia eſt naturalis, ac omnibus notã, vt q a viro, vel mulieri deſint membra genitalia, aut ſi habeat, ſint omninò
5 inutilia, cũ in rei illa poteſt eſſe ratio, † quia in certis non eſt opus aliqua temporis coniectura. l. cõtinuus. §. cum ita de verb. oblig. Notum eſt, & illud vulgare, q a hodie conſtat, hodie ſine vllã tpis dilatione agat. l. ſi is à quo. ff. vt in poſſ. legato. ſic ſentiũt Inn. n. 1. vbi nu. 2. dat tria argumenta ad frigiditatem probandã, de qbus dicemus in cõcl. frigiditas, & in concl. impotẽtia. & Io. And. Henr. Boich. in c. 1. de frig. & malef.

Quinimò aſſerunt Doctores in d. c. 1. vt ſi tpe con-
6 tractus matrimonii † mulier aſſereret ſe virginem, ac poſtea fateatur ſe ab alio fuiſſe corruptam, non eſſe audiendam, vt potè, quæ alleget ſuam turpitudinem. arg. l. cum profitearis. C. de reuoc. don.

Quo circa, ſi (vt dictum eſt ſuprà) ex aliis ſignis certis conſtare poterit de impotẽtia, dẽt inſpici vir: ſi ve-
7 rò p eius inſpectionem ſtatim de virio patebit † illico poterit matrimonium dirimi, ſic voluit Brunel. d. loco. Hoſt. & Io. And. in d. c. 1. de frig. & malef. Quod ẽt locum ſibi vendicat, ſi mulier fuerit vidua, & cũ alio cõcubuerit, vbi d. ſſic. ſ. or viru probatio futura eſt, vt dixere Doct. in d. c. 1. & Brunel. d. limit. 2.

Quo modo autẽ probetur impotentia, infra ſuo loco examinabitur fuſius in concl. impotentia.

CONCLVSIO CCCXII.

ARGVMENTVM.

Coitus quo pacto præſumatur, atque probetur.

SVMMARIVM.

1 *Coitus præſumitur, quãdo vnà cubauerint vir, & mulier, & in eodem thoro quis cum puella iacuerit.*

2 *Paria ſunt, quem iacuiſſe cum muliere, & cum ea coitionem feciſſe.*

3 *Coitus præſumitur etiam in conſanguineis, ſi vnà cubauerint.*

4 *Coitus præſumitur in conſanguineis remotioris gradus, ſi viſi fuerint ſimul dormire.*

5 *Clandeſtina dormitio arguit contra ſimul dormientes.*

6 *Contra conſanguineos præſumitur, ſi ſimul nõ habitẽt, & ſimul occulte deprehendantur, q. actũ inſolitũ faciant.*

7 *Coitus præſumptio tollitur in affinibus, & conſanguineis proximioris gradus.*

8 *In clerico, qui intra ſepta domus ſuæ continet matrẽ, filias ſuſceptas ante clericatum, & ſorores, ſeu germanas, nihil ſeui criminis exiſtimari fœdus naturale permittit.*

9 *Coitus non præſumitur in fratre cum ſorore, nec in conſanguineo cum conſanguinea.*

10 *Ratio generalis efficit, vt dictũ extendatur ad caſũ ad quẽ alias non adaptantur verba etiam in materia ſtricta.*

11 *Lex extenditur ad omnes cauſas, quibus adaptatur ratio legis.*

12 *Cubatio manifeſta ceſſare facit omnem malam, & ſiniſtrã ſuſpicionem.*

13 *Contrahens matrimonium à legibus prohibitum, præſumitur per errorem id fecere.*

14 *Falſitas, & corruptio non præſumitur in teſte, cui palam elargita eſt pecunia, vt veritatem dicat.*

15 *Babyloniorum, Parthorum, Aegyptiorumq; ac aliorum dirum, & deteſtabile inſtitutum circa coitum cum cõſanguineis proximioribus!*

16 *Coitus non præſumitur in valetudinario, & qui ex aſpectu arguatur frigidæ eſſe naturæ.*

17 *Argumentum ab oppoſitis valet.*

18 *Coitus præſumptiones ex eiuſdem domicilij habitatione, & inſimul cubatione, non tantæ ſunt fidei, quin aliæ præſumptiones in contrarium admittantur.*

19 *Coitus ex coniecturis, & præſumptionibus probari poteſt.*

20 *Coitus coniecturæ quæ ſint.*

21 *Coitus probatur, cum vir ad mulierem frequenter accedere conſueuit, & cum moratur ſolus cum ſolâ, & nudus cum nuda.*

22 *Coitus, & copula carnalis directè nõ poteſt probari, etiam ſi deprehenderetur in loco nudus cum nuda.*

23 *Coitus poteſt probari per iuramentum viri dicentis ſe cum muliere concubuiſſe.*

24 *Mulieri iuranti ſe à viro cognitam fauore matrimonij fides habetur.*

25 *Mulieri licet contrarium probare, quando vir per iuramentum aſſerit, ſe cum ipſa concubuiſſe.*

26 *Coitus præſumitur, quando diu quis cum aliqua muliere habitauerit.*

1 Coitum præſumi, ꝙ vnà cubauerint vir, & mulier, † et in eodẽ thoro quis cum puella iacuerit, à nobis dicendũ eſt moti auctoritate tex. in c. literis. de præſump. & in c. præterea, de teſt. atque in c. nec aliqua 27. q. 1. vnde dicere poſſumus, veneream coniunctionem, & coitum probari ex eo, ꝙ

Digitized by Google

aliqui ſimul iacuerint in eodem loco,& hæc paria vi
2 dentur,iacuit quis cum muliere,† & cum ea coitionẽ
fecit,vt tradidit Accurſ.in l.Caij Caſſij.ff. de fideicõ-
miſs.lib.in gl.1. quam gl.ad hoc etiam affert Bald. in
c.1.col.6.in §.vel ſi cũ filia.quib.mod. feud. amittat.
Alex.in conſ.77.incip.in cauſa, & lite inter Luciam
vxorem. col.1.nu.2. verſ.accedit etiam id quod vol.
7.& quòd ſi vnà cubauerint,probetur coitus,reſpõdit
Paul.Caſt.cõſ.45.licèt per ſupraſcriptum.col. fi. poſt
nu.10.verſ.3.poſſet quis.lib.1.vbi citat illud Ouidij,

A Iuuene, & Cupido credatur reddita virgo?

Alex.& Doct.in l.1.ff.ſi cer.pet.poſt nu.19.verſ. exẽ-
plum in probatione actus copulæ.Abb.in c.liter. vbi
Fel.de præſump.& idem Fel.in c.præterea.

3 Amplia,cõcluſionem etiam locum habere† in cõ-
ſanguineis,quia contex.in d.c.liter. de præſumpt. lo-
quitur in conſanguineis, & tamen arguit inceſtum,li
cèt in conſanguineis nihil ſæui criminis exiſtimari
fœdus naturale permittat, vt conſtituere Imperato-
res Honor.& Theod.in l.eum qui probabilem. C. de
epiſcop.& cler.& in l.ſi qui.C.de adult.gl.1.c.1. de co
habita.cler.& mulier.ſuper verbo canones, & glo.1.
in l.non aliter.ff.de vſu.& habit.

4 Quæ ampliatio tum maximè locum habet† quan-
do cõſanguinei remotioris gradus viſi ſunt ſimul dor
mire,vt conſuluit Crau.cõſ.321.ſub nu.1. in fi. idque
occultè,& clandeſtinè, locisq; ſecretis, & ad hoc pa-
5 ratis; & commodis † ex qua clandeſtina dormitione
arguitur contra eos, vt colligere eſt ex Pauli reſpõſo
in l.fi.ff.de ritu nupt.& ex reſcripto Imperat. Seueri,
& Anto.in l.1.C.de interd.matr.Nam,qui malè agit,
odit lucem.c.conſuluit.de offic.deleg.c.Anaſt.19. di
ſtinc.l.1.cir.med.ff.de ventr.inſpic.Bar.in tract.q.vtil.
coram domino.col.3.verſ. quibus auditis aduocatũ.
6 Tum etiam locum habet prædicta ampliatio, † quã-
do illi conſanguinei ſimul non habitarent,nã hoc ca
ſu,cũ ſimul occultè deprehendant, præſumitur con-
tra eos; quia actum inſolitum faciunt,& ex actu inſo
lito præſumitur dolus,vt docuere Accurſ.in glo.1. &
Bald.in l.ſi quis ſub conditione.in fi. verſ. item al-
legatur hæc glo.ff.de condit.inſtitut.

Primò limita concluſionem nõ procedere in affi-
7 nibus,† & conſanguineis proximioris gradus, à qui-
bus coitus præſumptio tollitur, quod apertiſſimè ſci-
uere Imperatores in l.eum qui probabilem.C.de epi-
ſcop.& cler.& in l.ſi qui. C.de adult. ex quibus iurib.
probatur,ratione proximitatis,& coniunctionis ſan-
guinis depelli, & purgari omnẽ ſuſpicionem coitus
inceſtuoſi,Imperatores.n.in l.eum, qui probabilem,
8 loquuntur in clerico† qui intra ſepta domus ſuæ con-
tinet matrẽ,filias ſuſceptas ante clericatũ,& ſorores,
ſeu germanas,in his enim(inquiunt Imperatores) ni-
hil ſæui criminis exiſtimari fœdus naturale pmittit,vt
& ſupra docuimus.

Subamplia pdictam limitationẽ etiam locũ habe
9 re in omnib.caſib.in quib.militat eadem ratio† vti in
fratre cũ ſorore, cõſanguineo cum conſanguinea,ſic
Crau.d.conſ.321.nu.1. nam iura prædicta loquuntur
in vniuerſum,nec excipiunt cãm, q vna cubauerint,
ergo gñraliter vr intelligenda.l.de pretio.ff. de publ.
l.actio.ff.de calumn.l.reg.§.ſi quis.vbi Bart. in princ.
& Bal.verſ.item ſi princip.leg.ff.de iur.& fact. ignor.
l.cum pater. §. dulciſs.ff.de leg.2.l.nomen debitoris.
§.fi.ff.de leg.3.Bar.in l.pater filiũ.§.fundũ.in fin.poſt
nu.5.ff.de leg.3.Bal.in l.volunt.C.de fideicõ. quini-
10 mò(quod maius eſt)ratio generalis efficit,† vt effatũ
extendatur ad caſum,ad quẽ aliàs non adaptant ver-
ba,& in materia ſtricta,vt tradidit gl.in cle.1.de elec.
ſuper verb.homines.& cauit Corn.conſ.273.col.2.in
fi.lib.4.reſponditq; Gemin.in conſ.39.col.1.vbi inqt
11 legem extendi ad omnes cauſas,† quibus adaptatur
ratio legis,licet lex ſtrictius loquatur in parte diſpoſi
tiua,permotus auctoritate.d.gl.in d.clem.1. de elect.
Curt.ſen.conſ.81.col.4. verſ.& in propoſito noſtro.

Secundò ſubamplia prædictã limitationem l cũ
habere, etiam ſi cõſanguinei proximioris gradus viſi
fuiſſent ſæpius ſimul dormire, dummodo palã id fe-
12 cerint,† quia ex manifeſta cubatione ceſſare videtur
omnis mala, & ſiniſtra ſuſpicio,vt cauit Triphonius
in l.non exiſtimo.ff.de adminiſt.tutor.Crauet.d. cõſ.
321.nu.2.Vnde ſi quis contrahat matrimonium à le-
13 gibus prohibitũ,† vt quia inter coniunctos,palã præ
ſumitur per errorẽ id facere, vt ille reſpondit Papin.
in l.ſi adulterium cum inceſt.§.1.ff.de adulter. Quòd
etiã per ſimilitudinẽ cõfirmari põt, nam ſi elargiatur
14 teſti pecunia palam,vt veritatẽ dicat † non pſumitur
in eo falſitas,neq; corruptio,vt voluit Bal.in c.fi.poſt
nu.11.verſ.iux.prædictã, de appel.& Dec.cõſuluit in
cõſ.189.col.8.poſt n.13.ver.itẽ dr,in ver.inſup acced.

Verùm hæc mala ſuſpicio non ceſſaret in Babylo-
nijs,quorum inſtitutum fuit,vt cũ parentibus filij, cũ
ſororibus frater coirent,atq; ex eis ſobolem gignerẽt.
In qua etiam ſententia Chryſippum fuiſſe legimus
apud Alex.ab Alex.lib.1.c.24.& ita Parthis,quorum
deteſtabile,& dirum inſtitutum fuit,ſed in regio tan-
tùm ſtemmate, vt non niſi ex filio, & matre genitus
regnum capeſſeret.Fulg.li.9.c.1.& in Aegyptijs, qui
15 ſororum amoribus, coniugijsq; implicari † atq; cum
his paſſim matrimonia inire ſolent.Alex.ab Alexã.
in lib. 1. c.24. Multi præterea inuenti ſunt,qui nullo
habito diſcrimine(honor ſit auribus) cum matre, cũ
ſorore,cum nepte,cum vxoris ſorore, & mulieres itẽ
dem cum patre, cum fratre, cum patruo,cum mariti
patre,& multis alijs ſiue proximiorib.ſiue remotiori-
bus,clàm,& palam turpiter coirent: vt paſſim videre
eſt apud hiſtoricos, quæ ſi recenſere vellem, honor
eſſet præfandus nec ſine magna hominũ, & fœmina-
rũ ignominia poſſent cõmemorari.in iſtiuſmodi igit
pſonis nẽ pſũptiones ſanguinis cõiunctionis,vel aliẽ
nullæ erũt.nec erit vlla dubitatio,qn,et ſi cũ sãguinẽ
cõiunctis.cubauerit,nefando inceſtu ſe cõtaminarit.

Secundò limita,concluſionem in primis non pro-
16 cedere in valetudinario; † & qui ex aſpectu frigidæ
eſſe naturæ arguitur.vt idem reſpondit Crauet.d.cõſ.
321.nu.3.ſub fi.Nam in eo non militat ratio, nec ſu-
ſpicio ab illo prouerbio ſumpta

A Iuuene, & Cupido credatur reddita virgo?

17 Valet enim argumentum† ab oppoſitis, quod om-
ninò validum eſſe atteſtatur in loco à contrarijs, &
oppoſitis,Euerard.latiſſimè in ſuis locis legalibus,vt,
ſeu rub.locus à contrarijs aduer.pug.ſeu oppoſit. fol.
mihi 117. Contrariorum enim eadem eſt natura, &
diſciplina.l.1.ff.de his,qui ſunt ſui, vel alien.iuris, &
ibi Ang.Bal.& Alber.l.& ſi contra.in fi.ff.de vulg.&
pupil.tex.not.in l.pen.& ibi Bal.C.de ſolutionib.Nã
ſicut in ſudis veneris ſuſpicio eſt contra iuuenẽ for-
tem, & cupidum, ita à contrario præſumptio eſt pro
homine imbecilli,valetudinario, & prouectæ iã ætа-
tis,argumento ducto à contrario ſenſu,quod fortiſſi-
mũ eſt,& longè vtiliſſimum.l.1.§.huius rei.ff.de offi.
eius,cui mand.eſt iuriſd.l.qui teſtamento.§. mulieri.
ff.de teſtam.c.cum Apoſtolic.in fi.de his,quæ fiunt à
Prælato.&c.o.cum virum,de regul.D. Euerar. in ſuis
locis legal.in loco à contrario ſenſu.fol.mihi 496.

18 Tertiò limita concluſionem:nam† quamuis idem
domicilium incoluerint,& vna cubauerint,præſuma
tur coitus,vt ſupra dictum eſt in concluſione per iura
ibidem allegata, non tamen tantæ ſunt fidei huiuſ-
cemodi præſumptiones,quin aliæ præſumptiones ad-
mittantur in contrarium:vt conſultus reſpondit An-
char.in conſ.219.facit dubium.veluti ſi negetur coi-
tus à viro,& muliere,vel mulier ſtatim aufugerit, ita
Crauet.d.conſ.321.num.4.

19 Sunt,& aliæ vrgentiſſimæ cauſæ † quibus coitus fa-
cilè poſſit probari,nam coitum ex præſumptionibus,
& coniecturis poſſe probari,conſuluit Parif.cõſ.160.
num.25.

nu. 25. vol. 4. & in conſ. 54. nu. 9. & ſeq. & cauit Lap. alleg. 53. factum, ſuper quo, nu. 3. idem Pariſ. conſ. 57. nu. 34 eod. vol. 4.

Coniecturæ autem hæ eſſe poſſunt, veluti ſi tem-
20 pore nocturno & in locis ſecretis ſola morabat † quã complexam multi tenebantur, quos & illa oſculabatur, libenter ferens ſe impudicè attrectari. hæ namq; & id genus aliæ coniecturæ, & præſumptiones iſtiuſmodi ſunt, vt ex iis lex iudicet quampiam verè fuiſſe cognitam: vt in c. literis & c. tertio loco. de præſump. Coitus quippè per coniecturas probatur, vt cum vir
21 ad mulierem † frequenter accedere conſueuit, cumq; moratur ſolus cum ſola, & nudus cum nuda, atq; per id genus alia: glo. in ca. præterea de teſt. & obſeruatur in l. Lucius. ff. de condi. & demonſtr.
22 Ratio huius rei illa eſſe videtur, quòd coitus, † & copula carnalis non poteſt directè probari, etiam ſi deprehenderetur in loco nudus cum nuda, vt tradit Ang. de Gambellio in tract. de teſt. gl. 46. poſt nu. 4. & docuit Bar. in l. 2. §. ſi ſimul nu. 4. ff. ad l. Iul. de adult. & Lap. d. alleg. 53. nu. 1. & ſeq.

Præterea poteſt probari per iuramentum viri dicē-
23 tis † ſe cum muliere concubuiſſe: vt habetur in c. cōtinebatur. in verb. viri ſtandum eſt, & ibi glo. & Doctores, de deſponſ. impuber. Quod idem aperuit Didac. Couar. in epitom. 2. par. c. 7. §. 1. ſub nu. 14. quod quidem locum habere tradit, vbi de matrimonio cōtracto cum ea agitur, comprobat id per c. continebatur, de deſp. impub. & c. ſi quis acceperit. 32. q. 1. qui-
24 nimò ait. Et mulieri aſſerenti ſe a viro cognitam † tanquam matrimonij fides habeatur, teſtes ad id laudat Hoſt. Anton. Abb. Præpoſ. & alios in c. duo pueri. de deſpon. impub. & Henric. in d. c. continebatur: quam ſententiam cunctis placuiſſe ibidem auctor eſt, cui ſubſcripſit Emanuel Soarez in ſuis communibus opinionibus, in ver. copula, ſeu coitus probatur.
25 Sed tamen licet mulieri contrarium probare, vt in c. propoſuit. de probat. tradidere glo. Panor. & cæteri Doctor. & idem glo. in c. 1. de frigid. & malef. & in c. quod autem. 27. q. 2. & in c. ſi quis acceperit. 32. q. 1. & ex Theologis ſentit hoc idem Ricar. in 4. ſenteut. diſtinct. 34. vbertimè id proſequutus eſt Tiraquel. de vtroque retract. verb. admittetur ad probandum. §. 4. gl. 1. nu. 3. fol. mihi 130.
26 Coitus inſuper ex eo præſumitur, † quòd diù quis cum aliqua muliere habitauerit. 27. q. 1. c. nec aliqua, & reſpondit Alex. in conſ. 130. incip. in cauſa, & lite inter dominam Lucretiam, nu. 8. lib. 5. quæ quidem dicitur violenta præſumptio, quæ vocatur iuris præſumptio, vt à Spec. tit. de præſump. §. 1. ſpecies. nu. 3. Ex qua quidem viri cum muliere habitatione Antigonus filij ſui coitum animo præſenſit: nam cum filiū ſuum diuertiſſet audiſſet in eius domum, cui tres filiæ inſignes ſpecie eſſent Audio, inquit fili, anguſte habitare te, plurib. dominis domum poſſidentibus: hoſpitium laxius accipe, in loq; cōmigrare, edixit, ne qs minor 50. annos natus hoſpitio matrisfamilias vteretur. Front. lib. 4. c. 1. Verū hæc, & alia multa fuſius ſumus pſequuti in cōcl. adulteriū, & in cōcl. copula, illas igitur concluſiones adire lector ne graue tibi videatur.

C O N C L V S I O   C C C X I I I.

A R G V M E N T V M.

Collatio valida quomodo, & quibus rationibus probetur.

S V M M A R I V M.

1 *Quæ probanda ſint ex parte collatoris, vt collatio valida probetur.*
2 *Collatio ſimoniaca eſt, & nulla, ſi collator conferat, vt parem gratiam pro beneficio alicui referat.*
3 *Epiſcopus canonicè poteſt conferre beneficium alicui ſub conditione, vt aliud, quod obtinet, reſignet.* [illegible]
4 *Collatio facta aliquo impulſu nulla eſt.*
Quæ metu geſta ſunt, nullum habent robur, ibi.
5 *Collatio debet eſſe facta ſine aliqua diminutione.*
6 *Epiſcopus non poteſt alicui conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti, vel familiari ſuo reſeruare penſionem, quia diminueretur beneficium.*
7 *Epiſcopo non licet conferre cuidam beneficium, & ſibi fructus addicere.*
8 *Collatio, vt credatur, neceſſe eſt, vt facta ſit præſentibus teſtibus fide dignis.*
9 *Collatio beneficij perpetua eſſe debet, & facta, vt quis perpetuo illud poſſideat.*
10 *Actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem.*
11 *Collatio vt dicatur habilis, probari debet, vt is, cui confertur, ſit habilis, & idoneus.*
12 *Collatio vt habilis dicatur, ætas legitima probanda eſt.*
13 *Quo ætatis ſuæ tempore quis initiandus, & promouendus ſit ad ordines.*
14 *Ætatem probare debet, qui ei innititur, ſiue agendo, ſiue excipiendo.*
15 *Collatio vt dicatur habilis, probari debet ſcientia ſufficiens & mediocris, quæ ſatis ſit ad adminiſtrandum illud beneficium, quod quis obtinet.*
16 *Collatio probari debet facta bonis moribus prædito.*
17 *Coniugatus non poteſt beneficium conſequi.*
18 *Illegitimi ſine ſummi Pontificis gratia, beneficia obtinere nequeunt.*
19 *Collatio facta abſenti, antequam ipſe declarauerit voluntatem, nullius eſt momenti.*
20 *Collatio, vt valeat ex parte rei, probari debet, quod beneficium ſit vacans.*
21 *Collatio probari poteſt per inſtrumenta, ſeu per teſtes in iudicio.*
22 *Collationem beneficij ad aliquem pertinere probatur per famam, & communem opinionem, atq; per inſtrumentum.*
23 *Collationem alicui pertinere, ſatis eſt docere per literas, vel inſtrumentum, beneficium contuliſſe per talem coferri, & ad illum collatione, & inſtitutionem ſolere pertinere.*
24 *Agenti ex cauſa permutationis ſatis eſt probare compermutantem habitum, & exiſtimatum fuiſſe protalis.*
25 *Collationem fama probat, quando aliquis conſequitur beneficium ab aliquo, ad quem de iure non ſpectat collatio ſecus, vt ibi.*
26 *Fama ſatis eſt ad probandā collationē, vbi directè nō agitur ſup. pertinentia, vel ſup. collatione facta ab ordinario.*

Collatio beneficij quo pacto pbetur, ſuperius (ſi meminiſtis) tradidimus in cōcl. beneficij collatio, ad quam vos reiicio. Nunc verò valida collatio quomodo, & quibus rationibus probetur, paucis aperiendum eſt.
1 Primū igitur omnium, vt hinc exordiar † ex parte collatoris debet probari, illum eſſe habilem, idoneū, & non excommunicatum, ſic ſācitum eſt in c. paſtoralis. de cler. excomm. Deindè, vt purè conferat, ideſt ſine pacto, cōditione, & modo, alioqui n ſi conferat, vt parem gratiam pro beneficio alicui referas, vel ſi
2 alia conditio interuenerit, † collatio ſimoniaca eſt, & nulla. c. quam pio. 1. q. 2. & c. cum pridem. & c. fin. de pact. c. 2. de elect. lib. 6. Canonicè tamen poterit conferre Epiſcopus beneficium alicui ſub conditione, ſi
3 aliud † quod obtinet reſignet, vt docet Hoſt. & in c. ad audientiam. de reſcrip. Io. Fran. in tract. de poteſta. c. ſede vacante. q. 1. par. 2. col. 4.

Tertiò loco debet liberè collatio probari facta, id-
4 eſt, ſine aliquo impulſu, † alioquin eſſet nulla, ſic eſt conſtitutum in c. 2. de iis, quæ vi, metu. cau. fi. nam, quæ metu geſta ſunt, nullum habent robur, vt voluit I. C. in l. 1. ff. quod met. cau. idem eſt ſi per vim c. ad aures. c. pen. extra de iis, quæ vi metuſuè cau. fi.

Quartum probationis genus eſt, vt ſine aliqua di-
5 minutione † facta ſit collatio, vt decreuit Summus
Pontifex.c.vnico, vt eccleſiaſt. benefic. ex hoc illud
exijt, vt non queat epiſcopus conferre beneficiũ vni,
& ſibi, vel nepoti, vel famulo ſuo reſeruare penſio-
6 nem, quia diminueretur beneficium † quod fieri non
poteſt ab epiſcopo.d.c.vnico, & c.extirpandæ.in fin.
de præb. Quinimò nec poteſt iura, quæ dignitati con-
gruunt conferendo illam ſibi adiudicare. c. cum ve-
niſſent.de inſtit.Cald.in verb.conferens dignitatem.
Quemadmodum nec epiſcopo licet cõferre cuidam
7 beneficium † & ſibi fructus addicere, quòd ſi hoc fa-
ciat ex pacto, vel conuẽtione, nefario ſimoniæ ſcele-
re ſe aſtringit.d.c vni.in fi. c. ſi quis præbendas.1.q.4.
Et quintum ſubijciam, nam neceſſe eſt, vt ſit facta
8 collatio † præſentibus teſtibus fide dignis, non dome-
ſticis, alioquì illi collationi non creditur. c. poſt ceſ-
ſionem, de probat.
Poſtremus ex parte collatoris probãdi modus erit,
9 collationem beneficij eſſe perpetuam, † vt quis per-
petuò id poſſideat, & non ad tempus.c.præcepta.55.
diſt.& c.ſatis peruerſum.56.diſt.Nam ſicut matrimo-
nium ad tempus non cõtrahitur, eſt enim viri, & mu-
lieris coniunctio, indiuiduam vitæ conſuetudinem
continens, vt definit Imperator in §.1, Inſtit. de patr.
poteſt.ſic nec ſacrum matrimonium.c.inter.de tran-
10 ſlat. epiſc. quia † actus legitimi non recipiunt diem,
nec conditionem, per l.actus.ff.de reg.iur.c.2.de elec.
lib.6.& hæc ſunt, quæ probari debent in collatione à
parte collatoris, à parte autem eius, cui confertur, vt
collatio dicatur habilis.
11 Primo probari debet, vt is, cui confertur, ſit † habi-
lis, & idoneus.c.graue.de præbẽ. idoneus autem dici-
tur ſecundum iurium interpretes, ſi prędictus ſit ſcien-
tia, moribus, & ætate.c.cum in cunctis.de elect. c. li-
cèt canon.eo.tit.in 6.
12 Secũdò loco probanda eſt legitima ætas † quę pro
ordinum diuerſitate varia eſt, nam in tonſura requi-
runtur ſeptem anni completi, ſic eſt conſtitutum in
c.ſi.de tempor. ordinat.lib.6. in quatuor minoribus
poſt ſeptem annos poteſt quis initiari, vt docuit glo.
in ſumma diſt.77.ad ordinẽ autem ſubdiaconatus in
13 18. anno † ad diaconatus ordinem in vigeſimo, ad
presbiteratum in vigeſimoquinto anno promoueri
quis poteſt, vt ſancitum eſt in clem.ſi.de ætat. & qua-
lit. ad epiſcopatum in trigeſimo anno completo ca-
pitulo cum in cunctis, de elect. plenè Panormit. in c.
ſuper inordinata.de præben. per totum.
14 Aetatem autem probare debet † qui ei innititur,
ſiue agendo, ſiue excipiendo, ideò, qui dicit prouiſum
non habere ætatem legitimam, hoc probare debet,
quod multis in locis à plurimis fuit traditum, vt in l.
cum de ætate.ff de probat.l.de ætate.ff. de min. Bart.
in l.in illa ff.de verb.oblig.l.ſi maiorem. vbi Paul. &
Iacob.C.de in integ.reſtit. D.de Rot.deciſ. 254. aliàs
2.not.quòd vbi quis opponit, in antiquis, tit. de excep.
pt.& deciſ.Biſigne. 1.vtrum vnio.num.5.titul.de reb.
eccleſ.nõ alienan.Fel.in c.dubium.de præſump. poſt
num.10.num.31.& latè Rebuff.in tract.de pacif.poſ-
ſeſs.in 4 limit.num.174.cum ſeq.
Tertiò erit probatio, vt debeat probari ſciẽtia ſuf-
15 ficiens, & mediocris † quæ ſatis ſit ad illud admini-
ſtrandum beneficium, quod quis obtinet, ita ſciuit
Pontifex Maximus in c.venerabilis de præbẽ.Panor.
in d.c.cum in cunctis.
Quartò prætereà loco probandum erit, factam eſſe
16 collationem bonis prędito moribus † nam ij maximè
neceſſarij ſunt beneficiato.l.ſcire.§.eos qui.ff. de tut.
& cur.dat. ab his neque enim facultates, inquit Mo-
deſtinus iureconſultus, neq; dignitas ita ſufficiens eſt
ad fidem, vt bona electio, & benigni mores. ſic etiam
tradidit Rebuff.in ſua praxi beneficiorum, tit. requiſi-
ta ad bonam collationem, &c.nu.44.

17 Quintò erit probandum † vt non ſit coniugatus il-
le, in quem beneficium eſt collatum, nam coniuga-
tus non poteſt beneficium conſequi, vt cautum eſt in
c.1.& per tot.tit.de cler.coniugat.
Sextò, vt ſit legitimus, nam illegitimi ſine ſummi
18 Pontificis gratia, † beneficia obtinere nequeunt.c.1.
& per tot.de fil.presbyteror.
Septimò, vt ſi collatio facta ſit abſenti, vt ipſe acce
ptet, alioqui collatio facta alicui, antequam iſte ab-
19 ſens declarauerit voluntatem † nullius erit momen-
ti, ſic tenuit Pontifex Maximus in c. ſi tibi abſenti. de
præb.in 6.Panor. & alij in c. accedens.d.tit.
Poſtremo loco probari debet, vt collatio valeat ex
20 parte rei, † quod beneficium ſit vacans, non enim va
cans conferri non poteſt.c.1.& per totum, ext.de con
ceſsio.præb.ſed hæc latius proſequutus eſt Rebuff.in
ſua praxi benefi.tit.requiſita ad bonam collationem,
ad quem te reijcio.
Quod ſi de viribus collationis beneficij dubitetur,
collatio illa commodè probari poterit per inſtrumẽ-
21 ta † ſeu per teſtes in iudicio, cum habeant eandẽ vim,
vt ſancitum eſt in c.cum Io. Eremita.de fid.inſtr.huc
pertinet c.poſt ceſſionem.de probat. ſic etiam tradi-
dere Domini de Rot.in deci.38.aliàs 780.incip.Dic,
quod collatio alicui facta, in antiq.de prob. quã deci
ſionem pro ſingulari not. Lamber.in ſuo tract. de iu-
repat.in 3.art. 11.q.prin.3.par.2.lib.nu.3. vbi alibi nõ
inueniſſe ſimile dictum aſſeruit. Alber. Brun in tract.
de diminu.& deteriora.concluſ.4.num.22.canit Gig.
de penſ.q.45.num. 4.
Quemadmodum etiam collationem beneficij ad
aliquem pertinere probari per famam, & communẽ
22 opinionem † atq; per inſtrumentum admiſſionis il-
lius, ad cuius collationem ſpectare dicitur, dixerunt
D.de Rot.in deci.123.aliàs 3. ſufficit probare, de pro-
ba.in nou.& obſeruatur Mil.in ſuo reper.in verb.pro
bat. quod beneficium pertineat idem ſancitum fuit in
dec.47.aliàs 1.tit.de offi. vicar. valent acta, in nou. vbi
ſi negetur facultas epiſcopo, ſufficit probare per com
munem reputationem.idem habetur in dec. 449. va-
lent acta, in antiq. ſecus Lap.alleg.89. incip. in Dei
nomine amen.poſt nu.8. ſub verſ. venio ad ſecundũ
caput.in fi.per cõtex.in c.cum olim.de cau. poſſeſ. &
propric.quod & meminit Lamber. de iur.patron. in
1.art 3.q.prin.1.par.2.lib.nu.7.verſ. & aliud ſimile ad
validitatem collationis.idem confirmat Rot in dec.
4.aliàs 1.tit.de reſt.ſpol. poſſeſſor beneficij, in nouis,
& docuit Dec.in c.1.n.39.verſ.tertius caſus.de appel.
iſtud etiã diremit Rot.in dec.257.aliàs 7.tit. de prob.
23 ſi quis dicat.in nou. † vbi ad probandũ alicui pertine
re collationẽ, & eſſe canonicè inſtitutum, ſatis eſt do
cere per literas, vel inſtrum. huiuſmodi beneficiũ con-
ſueuiſſe per talem conferri, & ad illũ collationem, &
inſtitutionẽ ſolere pertinere, ita etiam decidit Bella-
mer.in dec.116.ſi petens confirmationẽ. & dec.570.
concl.quod licèt. & ita fuiſſe deciſum per D.de Rot.
in vna Parm.S.Chriſtianæ, de menſe Martij 1520.at-
teſtatus eſt Caſſad.deciſ.1.pertinentia collat.de pro-
bat.huc ſpectat, quod animaduertit Rot.in dec.109.
aliàs 4.tit.de rer.permut.agenti, & petenti in nou. aſſe
24 rens † agenti ex cã permutationis ſatis eſſe ꝓbare cõ-
permutatẽ habitum, & exiſtimatũ fuiſſe pro tali, iſtis
conſentaneũ eſt, quod tradidit Bellam.in dec.389. ſi
in impetratione beneficij volens ibi ſufficere, ꝓbare
cõem exiſtimationẽ, & famã, bñficiũ eſſe talis quali-
tatis, & idẽ not.in dec. 375. depoſitio de cõi reputat.
Verumtamẽ hoc limitabis, famã probare collatio-
nem, quandò aliquis conſequitur beneficium ab ali-
25 quo † ad quem de iure non ſpectat collatio, ſecus vbi
aliquis eſſet prouiſus ab epiſcopo, ad quem iure per-
tinet collatio, & alius ab alio, vt à canonico, prætẽdẽ-
te rõne præbendæ ſuæ illud bñficium ſpectare ad ſui
collationẽ, nã tunc ſola fama nõ ſufficeret, niſi eſſet
adiun-

Digitized by Google

adiũcta alia ſpecies probationis, quod quidẽ traditũ,
& deciſum fuit à Bellam. in deciſ. 570. concl. quod li-
16 cet aſſerens † famam ſatis eſſe, vbi directè nõ agatur
ſuper pertinentia, vel ſuper collatione facta ab ordi-
nario, vndè ita fuiſſe conſtitutũ in vna Parmen. Pa-
rochialis S. Chriſtianæ, auctor eſt Caſſad. in d. deci. 1.
pertinentiã collationis, de probat.

CONCLVSIO CCCXIV.

ARGVMENTVM.

Quæ collatio prius facta cenſeatur, an illa Summi Pontificis, an collatio ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Collatio prius facta præſumitur à Pontifice Maximo, quam ab ordinario.*
2 *Collatio Epiſcopi præſumitur prius facta, quam illa vicarij ſui.*
3 *Collatio ordinarij prius eſſe facta præſumitur, ſi habet horam determinatam, quæ in collatione Pontificis Maximi non ſit appoſita.*
4 *Collatio Papæ non præfertur collationi ordinarij, quãdo ab ordinario prouiſus reperitur in poſſeſſione.*
5 *Prouiſus à Papa, ſi habet eius prouiſionem motu proprio præfertur prouiſo ab ordinario, maximè ſi adſit etiam clauſula decreti irritantis.*

Collationem beneficij, ſi vnus con-
ſequatur à Sũmo Põ-
tifice, & alius ab ordinario iudice, ſi nõ conſtet, vtra
1 alteri præcedat † præſumitur prius facta collatio Põ-
tificis Maximi, & ille, qui eã habuit à Summo Ponti
fice, præfertur, ita cautũ eſt in c. ſi à ſede. de præb. in
6. Iaſ. tradidit in l. 1. nu. 6. ff. ſol. matr. & ibid. latè pro-
ſequitur Rip. nu. 7. cum aliquot ſeq. Dec. reſpondit in
conſ. 169. nu. 4. & paſſim per totum, & tradit Soc. ſen.
in conſ. 67. eadem die prouidit, num. 1. & ſeq. vol. 3. &
ſequutus eſt Io. de Silua. in ſuo tract. de benefi. part. 3.
quæſt. 15. nu. 18.
Amplia hoc idẽ locum habere in collatione epi-
2 ſcopi, & Vicarij ſui: † nam illa epiſcopi præſumitur
prius facta, vt docuit Iaſ. d. l. 1. nu. 6. ff. ſol. matr. & ibi.
Rip. num. 7. verſ. ſecundo aduerte, pulchrè conſuluit
Calde. conſ. ſuo 2. de offic. vicarij, incip. an collatio
epiſcopi, fuſius hæc ſcripſit Lambert. de iure patro. 3.
artic. 2. q. princ. 3. par. 2. lib. nu. 5.
Concluſionẽ limitabis hoc pacto, locum ſibi non
vendicare, ſi in collatione ordinarij erat dies, & hora
determinata, & in collatione Pontificis Maximi nõ
3 erat appoſita hora, nam tunc præſumitur † collationẽ
ordinarij prius eſſe factã, & illa præfertur, vt Iaſ. ſenſit
in d. l. 1. nu. 6. vbi ait, hanc eſſe veriorem opinionem,
& Dec. hoc idem ſequutus eſt in d. conſ. 169. num. 5.
quam ſentẽtiam veram probauit Fel. in c. paſtoralis.
de reſcrip. quod etiam Soci. conſulendo ſequutus eſt
conſ. 67. d. nu. 2. lib. 3. & idem docendo Soc. in l. 1. ff.
ſol. matr. nu. 11. & ſeq. & obſeruauere Cyn. & Bal. in
l. de reb. nu 2. de don. ante nup. & animaduertit Dec.
in conſ. 689. viſo puncto. nu. 2. & conſ 169. diligentẽr
ꝑtenui. nu. 6. & ſeq. l. cum quid. n. 1. & ſeq. vbi loquĩt
de doctore ſeniori, & iuniori, qui prius fuerit licẽtia-
tus, prout, & idem aſſerit Soc. in d. l. cum quid. nu. 19.
& ſeq. ff. ſi cer. pet. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. nu. 3. 4.
qb. opinio Io. de Plat. cõuenit in l. 1. C. de iur. fiſ. li. 10.
4 Ad vnum tamen hic aduertas † collationem Papæ
minimè ordinarij collationi præferri, quando proui-
ſus ab ordinario et citra horæ appoſitionẽ reperire-
tur in poſſeſſione vt Soci. in d. l. 1. col. 2. poſt num. 13.
verſ. nam lex in d. c. ſi à ſede. ff. ſol. matr. & in d. conſ.
67. poſt nu. 3. verſ. confirmatur, & nu. 4. verſ. quod ſi à
ſede. vol. 3. & idem videtur ſentire Iaſ. in d. l. 1. nu. 7.
verſ. tertio limita regulam traditã per Bar. ff. ſol. matr.
& Dec. in d. conſ. 169. d. nu. 6. & in d. conſ. 689. in prin.
& in d. l. in ambiguis. d. nu. 4. in fi. ff. de reg. iur.
Sublimitare poteris prædictas limitationes, quic-
5 quã nõ ſuffragari prouiſo ab ordinario, † habẽte ꝓui-
ſo à Papa habet eius prouiſionem motu proprio, vt
Soc. in d. conſ. 67. nu. 7. vſq; ad fi. d. conſilij maximè ſi
adſit etiam clauſula decreti irritantis, vt ibi Soc. poſt
d. nu 7. vſque ad fi. d. conſ.

CONCLVSIO CCCXV.

ARGVMENTVM.

Collator, an ſit idoneus teſtis pro illo, cui contulit beneficium.

SVMMARIVM.

1 *Collator beneficij non videtur idoneus teſtis pro illo, cui fecit collationem.*
2 *Inueſtitor in cauſa feudi teſtis eſſe non poteſt.*
3 *Inſtrumentum collatoris ordinarij fidem facit.*
4 *Collator admittitur, vt aliquo pacto iudicem doceat, & ad aliquod indicium.*
5 *Collator poteſt aſſiſtere illi, cui contulit beneficium.*
6 *Collatio beneficij facta clam, præſumitur ſimulata, & non valet*
7 *Collatio beneficij facta contra interloquutoriam præſumitur ſubreptitia.*

Collator beneficii non videtur
idoneus te-
1 ſtis pro illo † cui fecit collationẽ, nã ſecurus eſſe præ-
ſumitur, vt quod egit, valeat, præterea ſua videtur in-
tereſſe, c. inter cætera. de præbẽ. Bal. in c. 1. de pace te-
nen. §. ſi duo, nu. 2. verſ. quæro ergò, nunquid inueſti-
tor, & poſt eum ibi Præpoſit. in lib. feudor. vbi cõclu-
2 dit Bal. inueſtitorẽ † in cauſa feudi teſtem eſſe nõ poſ-
ſe, cui adhæret Lud. Rom. ſing. 733. quidam, &c. quã
ſententiam etiam ſequutus eſt Steph. Aufrer. in trac.
de teſt. nu. 19. cui opinioni ſubſcripſit Io. Mõticel. re-
per. de teſtib. verb. collator benef. & iſtorum ſentẽtiæ
album calculum addidit Crot. tract. de teſtib. nu. 183.
Primò limitare poteris concluſionem, nam quãuis
collator beneficij teſtis, vt dictum eſt, adduci nõ poſ-
3 ſit † poterit tamen collatoris ordinarij inſtrumentum
de collatione produci, quod omninò fidẽ facit, argu.
eorum, quæ vberrimè à Doct. fuere animaduerſa in
c. poſt ceſſionem de præbẽd. ſic Domini de Rota de-
ciſ. 22. aliàs 1. tit. de proba. fuit dubitatum in nouis. ita
Ludouic. Rom. d. ſing. 733.
Deindè limitabis, vt licet non admittatur ſimpli-
4 citer pro teſte † admittitur tamen, vt aliquo pacto iu-
dicẽ doceat, & ad aliquod indicium, vt ſenſit Bal. in
d. c. 2. de pace tenen. §. ſi duo. in lib. feud. d. nu. 2. poſt
gl. ibi in verb. teſtimonium, circa fi. quos refert, & ſe-
quitur Steph. Aufrer. d. ſuo trac. de teſtib. nu. 19. quod
5 verò collator poſſit aſſiſtere illi † cui contulit benefi-
cium, docent Domini Rotæ deciſ. 282. nota qua-
liter. in antiq. aliàs 4. tit. de excep.
Vndè eò minus teſtis eſſe poterit in collatione be-
6 neficij facta clàm, nam præſumitur ſimulata, † & non
valet, vt ſciuit Pontifex Maximus. c. vt noſtrum. extr.
vt eccl. benef. in ver. porro cũ donatio, &c. quod qui-
dem ſenſit Bartholom. Cæpol. de ſimulat. contract.
præſũp. 20. nu. 67. & facit tot. ti. ext. de clãdeſt. deſpõſ.
c. cũ de iniuncto. ext. de hæret. ad quam rem cõſulas
concl. noſtram, beneficij collatio, vbi id attigimus.
Sicut etiam collatio beneficij facta cõtra interlo-
7 quutoriã † præſumitur ſubreptitia, nec valet, ſicut nec
impetra-

impetratio beneficij, vt tradidere Domini. poſt glo. in
c.cum olim.extr.de verb.ſignifi.& Io.Andr.voluit in
c.cum dilectus.ext.de iur.patr.

CONCLVSIO CCCXVI.

ARGVMENTVM.

Collectam quem ſoluiſſe quomodo probet.

SVMMARIVM.

1 *Collectam aliquem ſoluiſſe probatur per teſtes, etiam vniuerſitatis.*
2 *Teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei ad probandum aliquem ſoluiſſe collectam.*
3 *Collectæ ſolutio indiſtinctè probari non poteſt per teſtes.*
4 *Collectas quem ſoluiſſe, vel nõ ſoluiſſe probatur per librum exactoris.*
5 *Libris exactoris vti auctoritate publica electi fides adhibetur.*
6 *Libris exactoris collectarum maior fides adhibetur, quam teſtibus.*
7 *Libri in archiuio publico repoſiti, qui habent cuſtodẽ publicè ad id conſtitutum, magis fidem faciunt, quam teſtes.*
8 *Collectas non eſſe ſolutas, qui dicit, probare debet.*
9 *Collectæ præſumuntur potius ſolutæ contra voluntatem, quam ſponte.*

Collectam aliquẽ ſoluiſſe probatur per
1 teſtes † ẽt vniuerſitatis, quia
vtilitas præcipuè pertinet ad vniuerſitatem, & communitatem
licet deinceps vtilitas, & commodum ſingulos
ẽt attingat, ita cõſuluit Alex. conſ.99. viſis proceſſibus.
cauſæ.col.4.verſ.nec obſtat ſi diceret, nu.15.
& verſ.ſecundò rñdeo.nu.16.lib.5.& conſ.68.vt viſo.
col.4.verſ.non obſtat, ꝙ homines.num.14.vol.2.& in
conſ.136.in cã, & lite verten.nu.16.verſ.non obſtat, ꝙ
noſtri teſtes.co.vol.2.Dec.cõſ.342.in cã partus ſuppoſiti
num.5.verſ.& videmus in teſtib.Cur.Iun.conſ.61.
nu.12.& hanc eſſe cõem opinionem affirmat Io.de
Amicis conſ.8.nu.34.verſ.ſed certum eſt, quos refert,
& ſequitur Nicol.Feſtas in ſuo tract.de collect.par.3.
ſub nu.24.verſ.querunt octauò Doctores.

Contraria tñ in hac re fuit mente Bal. in tertio loco,
de probat.nu.5.verſ.ſed pone, & in c.inſuper.nu.3.
verſ.ſecundò nota.de teſtib.quẽ ibi ſequitur Fely.nu.
2.verſ.fallit primò, loquendo propriè in terminis col
2 lectæ † aſſerens teſtes de vniuerſitate nõ eſſe idoneos
tanquam in cauſa propria deponentes, quando agit
de impoſitione collectæ, in qua ſinguli de vniuerſitate
ſentiant incommodum, ſi enim ciues non ſoluerẽt
collectam, maior eſſet portio ruralium.

Contrarium ẽt ſequutus eſt Bart.in l.1.in fin. C.de
apoch.publ.lib.11. dicens; collectæ ſolutionẽ ꝓbari
3 indiſtinctè non poſſe † per teſtes idẽ voluit Archi. in
c.in ſumma 12.q.2. iſtiuſmodi verò teſtes de vniuerſitate,
teſtes non eſſe integros ſcripſit Alex. ſibi contrarius
in conſ.43.viſis, & ponderatis, col.5. verſ. quia licẽt
alias.nu.23.lib.4.& docuit Bar.in l.intantũ.§.vniuerſitatis.
ff.de rer. diuiſ. item per alios relatos à Dec.
in c.inſuper nu.6.7.de teſtib.ſequitur idẽ referẽs Bart.
d.loco, Hieron.de Monte tract.de finib. regend.c.64.
nu.2.Iaſ.Bar.,DD.in l.decem.ff.de verb.obli.

Prior tñ opinio propius ad veritatem accedit, & à
pleriſq; probatur, vt per Io. de Amic.d.conſ.8.nu.34.
verſ.ſed certum eſt. Verùm ea omnia, quæ diximus intelligenda,
& declaranda ſunt, vt per Nicol. Feſtas. in
d.ſuo tract.de æſtimo, & collect.par.3.nu.27.verſ. vnde
non obſtat, cum plurib. alijs ſequen.

An verò teſtes de vniuerſitate ſint idonei, latiſſimè
infra in cõcluſione, teſtes de vniuerſitate, diſſeremus.

4 Secundò loco probari etiam poterit, † quẽ ſoluiſſe
per librũ exactoris. Nam nomina, & bona eorum, qui
collectas ſoluere tenent, in æſtimo deſcribi ſolent, ꝙ
ſi cõſtet per libros illius eos nõ ſoluiſſe, vtiq; fatendũ
eſt, eſſe tales debitores, & negatiuè probari tales non
ſoluiſſe collectam, vt ſenſit Bald. in rubr. C.de fid.inſtru.
col.11.nu.4. & ad id affert auth.ad hæc. C.d.eo.
l.cenſus.ff.de prob. & l.Barbarius.ff.de offi.prætor.perſona
enim exactoris eſt auctoritate publica lecta, &
5 ideò omnino ſequi videat, † vt illius libris fides adhibeatur,
vt rñdit Alex.conſil.136.in cauſa, & lite.poſt
nu.2.verſ.itẽ ẽt de ſolut.lib.2. cõprobat id per l. quædam.
§.nummularios.& ibi Bar.& Doct. ff. de edend.
& eſt Marcelli rñſum id ad verbũ probans in d.l.cenſus.
cũ gl.ff.de probatio.cenſus, & monumenta publica,
inquit I.C. potiora teſtibus eſſe, ſenatus cenſuit, &
idẽ conſuluit Alex.conſ.186.viſis ſubtiliſſimis dubitationib.
col.2.poſt nu.6.verſ.nec ẽt obſtat.lib.2. in quã
ſñiam permulti quoq; deſcendere, vt Curt.Iun.conſi.
6 106.nu. 5. vbi aſſerit † maiorẽ fidem illis adhiberi ꝙ̃
teſtibus, & Dec. conſ.285. & pro tenui facultate mea,
nu.2. & nu.3. quod & proditum eſt ab Alex. conſ.43.
de celerrima expeditione, in fi. in 1. vol. Quod tamen
eſt intelligendũ, ſi cauſa ageretur inter ſubditos dicto
communi, cuius ſunt libri, & modò ſint in archiuio
7 publico repoſiti, † & habeãt cuſtodem publicè ad id
conſtitutum, & alia de quibus per canon.in c.cũ cauſam.
de probat.& in c.ad audientiam.de præſcript.ita
limitat Saly.in l.exemplo. C.de probat.& Felyn.in d.
c.ad audientiam.

Si aũt quis aſſerat cõtra aliquẽ nõ debere audiri, ꝙ
8 non ſoluit collectas, incumbit ei onus probandi † qui
dicit collectas non eſſe ſolutas, vt auctor eſt Bart.in l.
in illa.la 1. col.2. nu.7.verſ. & prædicta faciunt, ff.de
verb.obl.cui accedit Rom.ibid.nu.15. & tradidit Ant.
io.de But.c.ſuper his.col.10.de accuſ.Bal. voluit in l.
ſi à furioſo.col.2.in fi.verſ.ſi verò dicit ſtatutum. ff.ſi
cert.pet.ita cenſuit Ang. in l.1.col.7. C.de fid. inſtru.
lib.10.& in repet.l.pen.§.docere.ff.ne quis eũ.& eidẽ
probauit Alex.in d.l.in illa.col.pen.nu.10. verſ.item
in quantũ.Bar.ff.de verb.obli. Bal. alio in loco idem
ſenſit in l.2.poſt nu.17.verſ. ſed contra hoc. C. de iur.
emphy.& ibi Ang. circa fi. & Iaſ.poſt nu.132.& 133.
ver.in ea gl.ibi.& verſ. ſubtilis Petr.de Bellaper. Bart.
quoque idem repetijt in l.ſi quis conſortiũ. verſ. vnde
ſi dico.C.de fabricenſ.lib.11. & ibi Ang.

Verùm hæc omnia tibi ad nauſeam vſque ſuppeditabunt
omnes in d.l.in illa, illos igitur conſulas.

Sed à me ſciſcitabiť quiſpiã, an præſumatur ſolutæ
collectæ ſponte, an contra voluntatẽ? paucis quærẽti
9 ſatisfaciẽdo † collectas ꝑſumi potius ſolutas timore
impulſos, quàm ꝙ ita deberẽt, aſſero, hinc fit, vt in eis
præſumptio currere non videať, ſic me docuit Innoc.
in c.ſi diligenti, poſt nu.5. ſub verſ. item nota, ꝙ cum
tñ per coniecturas, ext. de præſump.cui adhæſit Lucas
de Penna.in l.quemadmodũ.C.de agric.& cenſit.
lib.11.verſ.154.& quãdo, & à quibus præſtari debeat,
vide Egid.Thomat.in ſuo tract.de collectis.

CONCLVSIO CCCXVII.

ARGVMENTVM.

Collectoris facultas, ſiue commiſſio, quo pacto probari debeat, & an ex eo, quòd quis ſit collector, eius beneficia reſeruata dici poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Collectoris facultas, ſiue commiſſio debet probari per literas, & non per teſtes.*
2 *Vbi agitur de alterius præiudicio, vt de exigendis pecunijs, quæ dicuntur vita hominis, non creditur etiam legato de latere, nec alicui quantumcunque honeſtæ perſonæ.*

3 Col-

3 *Collectoris literæ cum illius ſigillo ſine manu notarij, & ſubſcriptione teſtium probant facultatem, & deputationem ſubcollectoris.*

4 *Subdelegatione probantur per ſola ſigilla delegantium.*

5 *Commiſſio, & ſubdelegatio probatur per literas ſolo ſigillo legati ſigillatas.*

6 *Collectoris facultas probatur per literas originales, non autem per earum tranſumptum.*

7 *Sumptum facultatis collectoris de regiſtris bullarum Papæ probat facultatem.*

8 *Sumpta poſtquam clauſa, & ſigillata ſunt producta coram Auditore cauſæ in curia, recognito ſigillo fidem faciũt.*

9 *Collectoris deputatio poteſt probari per teſtes, ſi aliquis deputatus eſt in collectorem in eccleſijs urbis Romæ, in urbe exiſtente Papa.*

10 *Auditor deputatus ab ordinario præſente non tenetur probare per literas ſuam iuriſdictionem.*

11 *Collectoris poteſtas poteſt per teſtes probari, quando literæ collectoriæ amiſſæ ſunt.*

12 *Bullæ amiſſione probata ſatis eſt probare tenorẽ per teſtes.*

13 *Literarum amiſſione probata nõ admittitur probatio per teſtes ſecundum ſtilum Palatij Apoſtolici.*

14 *Collectoris facultas probatur per literas in actu delegationis, vel ſin pluts cognitionis.*

15 *Subcollectoria per teſtes probari poteſt.*

16 *Commiſſio ſubcollectoris, & eius poteſtas, ac exercitium probari poteſt per teſtes, qui fuerint præſentes tempore commiſſionis ſibi factæ.*

17 *Collectoris, vel ſubcollectoris deputatio, ſi nec per literas, nec per teſtes conſtat, nec etiam per communem hominum exiſtimationem poteſt probari.*

18 *Geſta per legatum, qui nõ erat, licet exiſtimaretur legatus, non valent.*

Inſtrumenta facta a notario, qui non erat, non valẽt. ibi.

19 *Communis error nihil operatur, quãdo nullum reperitur fundamentum.*

20 *Geſta per ſubcollectorem tunc ſuſtinentur, & valet, quãdo ſuperior, ad quem ſpectat, veriſimiliter ſcit, & ſuſtinet.*

21 *Geſta per eum, qui exercuit officium tabellionatus ſciente, & patiente ſuperiore, qui habet poteſtatem creandi notarios, valent.*

22 *Quæ probanda ſint ab eo, qui beneficia collectorũ obi reſeruata impetrauerit.*

23 *Reſeruatio beneficij ſubcollectoris inducitur, ſi conſtet de qualitate eiuſdem.*

24 *Aſſerenti pluralitatem, ſeu multiplicitatem, incumbit onus probandi.*

25 *Collector non tenetur probare ſe acceptaſſe, & exercuiſſe officium collectoriæ. Contrarium, nu. 27.*

26 *Collectoria eſt officium, quod & honore, & vtilitatem Reipublicæ affert, & confertur in inuitum*

28 *Papa ſi reſeruauit beneficia capellanorum commenſalium reſeruatio eius ſtabit in terminis ſuis, & ad beneficia cõmenſalium tantum reſtringetur.*

Collectoris facultatẽ, ſiue commiſſionem debere probari per lite-
1 ras † non autem per teſtes. diremere Dom. de Rot. in dec. 266. alias 10. dixerũt, & cõcluſerunt, de off. deleg. in nou. per tex. in l. vni. C. de mandat. Princip. & in c. cũ in iure de offi. deleg. & tradidit Mils in repertorio in verb. Probatio, quis ſit collector, quod quidẽ confirmat Fel. in c. in noſtra. col. 5. poſt nu. 7. in fin. de reſcrip. & idem ſcripſit Bartholo. Bellencin in tracta. de charita. ſubſid. q. 118. nu. 1. ac quod adducit tex. & ibi Bar. in l. prohibitum. circa fin. ibi, cu literis noſtris cognouerit. C. de iu. fiſc. lib. 12. & iuxta infam Iacobi Simonettæ in trac. de reſeruat. benef. c. 34. atq; Inno. in d. c. cũ in iure in verſ. de mandato nu. 4. de offi. deleg. Aeneas de Falconi. in trac. reſeruat. in 3. q. prin. n. 16. ibi, ſed ſi quis vellet pbare per teſtes, & atteſtatur Lamber. in trac. iuriſpat. art. 12. q. 3. par. 2. lib. 2. nu. 5. verſ. & adde etiam no. per Bellen. Quos ſequitur Quintil. Mandoſ. in Cõment. in reg. cãcel. in reg. 4. de reſeruation. in 2. q. nu. 2. verſ. breuiter ego diſtinguerem.

2 Et in vniuerſum hoc verũ eſt † vt ibi agitur de alterius præiudicio, vt eſt in caſu noſtro, vbi tractatur de exigendis pecuniis, quæ dicitur vita hominis, iuxta Bal. poſt glo. in l. aduocati. C. de aduoc. diuerſ. iudic. non credatur etiam legato de latere, nec alicui quantumcunq; honeſtæ perſonæ ſint, ſecũdum Abbatem in c. cũ olim. de priuileg. & eſt gl. inſignis, q̃ approbat collector in c. ſicut. de ſent. excomm. & voluit Gondiſal. de Villadiego in ſuo tract. de leg. in 6. q. . par. col.
* 4. & hæc eſt * communis opinio, quã ſequitur, & tuẽ latẽ Fely. in c. cum iure. col. 2. poſt nu. 6. verſ. ſecundo limita. de offi. deleg.

Quod verò diximus, collectoris facultatẽ debere
3 probari per literas, ſic eſt extendendum, vt † ſi per literas collectoris cũ illius ſigillo, ſine manu Notarij, & ſubſcriptione teſtiũ probetur facultas, ſiue deputatio ſubcollectoris, per ea, quæ tradidit Inno. in ca. quoniam contra. vltra medium, verſ. alij dicunt, de probat. ibi
4 ſcripſit, ſubdelegationes probari per ſola ſigilla † delegãtium, quẽ ſequitur Bellencin. in d. ſuo tract. de charitati. ſubſid. q. 114. num. 1. & eſt deciſ. Rotæ 703. alias 17. nota q̃ non creditur. de proba. in antiqu. & deciſ. 574. alias 7. verum credatur. de offi. deleg. in antiq. & dec. 348. alias 10. voluerunt, & ordinauerunt. verſ. cõtra primam concluſionem, de probat. in nou. quibus
5 in locis habetur † commiſſionem, & ſubdelegationẽ probari per literas ſolo ſigillo legati ſigillatas. Quod tñ ſic eſt accipiẽdum, ſi ille ſubcollector literas acceperit, antequam officium exerceat, iuxta Bellencin. in d. q. 114. in fi. nu. 2. verſ. dum tamen literas, per Bar. in conſ. 73. incip. verum procuraion

Præterea cum tradiderimus, per literas collectoris facultatem probari, ſic intelligere debemus de literis
6 originalibus † non autẽ per tranſumptum, & exempla ipſarum facultatum, ita concludit Bellencin. in d. tract. de charit. ſubſid. q. 113. nu. 1. adducit Ro. in cõſ. 376. circa propoſitam conſultationem primo quæritur. nu. 5. verſ. cæterum nec ſufficit, idem voluit Dec. in l. vnica, nu. 8. C. de mandat. prin. & decidit Boer. in dec. 181. venditio, ante nu. 9. Gomeſ etiam in c. ſtatutum poſt nu. 6. de reſcript. in 6. Andr. Tiraq. de vtroq; retract. tit. 1. §. 2. glo. 1. nu. 10.

Quod tamen ſic eſt limitandum, vt non procedat
7 † qñ exhiberetur ſumptum facultatis collectoris de regiſtris bullarũ Papæ, quia tunc per tale ſumptũ probatur facultas huiuſmodi, ita limitat Bellẽcin. in d. q. 111. & ita ſeruat Romana Curia ſecundũ Rot. dec. 621. alias 28. nota ſumptum; de proba. in antiq. & dec. 681. nota, q̃ ſumptum. in antiq. & deciſ. 689. ſic quòd tranſumptum in antiq. & dec. 882. nota quòd vbi gratia, in antiqu. & ita dicit Bellenci. hodie ſeruare pala-
8 tium Apoſtolicũ, † quia poſtquam talia ſumpta clauſa, & ſigillata ſunt producta corã Auditore cauſæ in curia recognito ſigillo, tunc fidẽ faciunt, ſecus extra curiam, quia requiritur, quòd ſumptum producatur ſub bulla plumbea, aliàs ei non daretur fides, nec ſufficeret ſigillum.

Primo loco concluſionẽ limitabis, vt non pcedat,
9 qñ eſſet aliquis, deputatus in collectorem † in eccleſijs Vrbis Romæ, in vrbe exiſtente Papa, tunc enim talis deputatio illius collectoris poterit probari per teſtes, ita docuit Bellenc. in d. ſuo tract. de chari. ſubſid. q. 110. nu. 10. vbi adducit tradita per Spec. in tit. de probat. §. videndũ. verſ. quid de auditorib. n. 3. nã auditor deputatos ab ordinario præſente non tenetur pbare
10 † per literas ſuam iuriſdictionem, ex quo ordinarius vel Pontifex Maximus eſt præſens, ad quẽ facilè quiſque contingere pòt, idem placuit Roma. in l. ſi ſtipulatur col. 12. nu. 50. verſ. aut ſit citatio de verb. oblig. & idẽ protulit Fely. in d. c. cum in iure. col. 2. poſt n. 6. verſ. prima limitatio, & tenet etiam Archid. in cap. nobi-

ultimus

liſſimus 96.diſt.& ſequitur Mills in verb. Probatio de legationis.

Secundò præterea eſt limitanda concluſio,vt locũ ſibi non vendicet,qñ literæ collectoriæ eſſent amiſſę,
11 nam tunc talis poteſtas collectorias poterit † per teſtes probari,ſicut per ſimilitudinẽ dicit Inno. in c.cũ olim. il 1. de priuileg. ꝙ licet poteſtas delegati veniat probanda per ſcripturas,hoc tñ non procedit, qñ ſcriptura eſſet deperdita, cuius Innoc. pronunciatum ſequitur Rot.in deciſ.479.aliàs 21.circa tertium dubiũ, ſub nu. 7. verſ. vtrum delegatio poſſit probari per teſtes.de conceſ.præben. in nou. & cum hoc trãſit Mil. in repert. in verb. Probatio ſubdelegationis. ad quod citat Anto.in d.c. cum in iure.de offi.deleg.& decidit Bellamer.in deciſ.611.licet Capella, & Gondiſal. de Villadiego in tract.de leg.in 6.q.primæ par.col.4. di-
12 cens † probata amiſſione bullæ, ſatis eſſe probare tenorẽ per teſtes,per l.teſtiũ.§.fi.C.de teſtib. & non ſufficere teſtes,per l. teſtes deponere ſe vidiſſe bullã, ſed debere deponere de tenore bullæ,iuxta ea,quæ obſeruauit Bar.in auth.ſi quis in aliquo. C. de edend. idem diremit Bellam.in deciſ.595.vbi ius actoris.

Ab hac ſententia diſceſſit glo. in d.c. cum olim.de priuile. & concludit Bellen. in d. ſuo tract. de charit.
13 ſubſid.q.110.nu.9.verſ.concludo ergo † vbi ita obſeruare palatiũ Apoſtolicum atteſtatur, non admitti probationem per teſtes, etiam probata amiſſione literarum,ea ratione quia ex regiſtris Papæ poteſt fieri probatio de nouo expediendo bullas, à qua opinione gl. non omninò non recedit Spec. in tit. de probat.,in §. videndum.circa prin.

Tertiò inſuper limitabis concluſionẽ.vt tñ proce-
14 dat in actu delegationis † vel ſimplicis cognitionis, vt loquitur Rot.d.deciſ.266.aliàs 10.dixerunt, & concluſerunt.de offi deleg.in nou.ſecus vbi foret mandatum alicuius actus vt procuratoris, quia poterit tunc per teſtes probari,iuxta ſententiã Anto.de But.in d.c. cum in iure. col.5.de offi.deleg.quam probat Barbat. in d.c.cum in iure col.8.aſſerens mandatum procura-
* toris per teſtes poſſe probari, vbi auctor eſt * oẽs ſcribentes id tenere,in l.1.C.de procurat.idem voluit Bal. in l.falſus.C.de furt.& in l.fin.C.de rę iud.ſcripſit etiã Bellenci.in d.tract. de charit. ſubſid.q.110. per cõtex. in c.ex inſinuatione de procur.

Quartò loco tibi limitanda erit concluſio, vt non
15 vera ſit † in ſubcollectoria,quę cõmodè per teſtes poterit probari, vt voluere Dñi de Rota in d. deciſ.266. aliàs 10,dixerunt.& concluſerunt,de offi.deleg.in nouis poſt prin.verſ.tñ ſubcollectoris,commiſſio.aſſerẽtes ibidem commiſſionem ſubcollectoris, & eius po-
16 teſtatem ac exercitium poſſe probari per teſtes,† qui fuerunt præſentes tempore commiſſionis ſibi factæ, idẽ concludit Mil. in ſuo reper. in verb. Probatio, ꝙ quis eſt ſubcollector.huic ſententiæ ſubſcripſit Bellẽ. in d.ſuo tract.de charit.ſubſid.q.3.ſub nu.1. & 2,verſ. tñ contrarium,cuius opinioni adhęſit Mandoſ.in cõment.in reg.cancel.4.de reſeruatio.q.2.poſt nu.2.ver. in ſecundo caſu concludo,& cauit Fel. in c.in noſtra. col.5.nu.7.in fi.de reſcrip.

Si verò de collectoris, ſiue ſubcollectoris diſputatione nec p literas,nec per teſtes cõſtabit,hinc fiet,vt
17 nec etiam † per cõem hominum exiſtimationem poterit illius deputatio probari, vt tradidit Bellen. in d. ſuo tract.de charit.ſubſid.q.112.nu.3.verſ. ſed Innoc:
* vbi arbitratur hanc eſſe veriorem * opinionem,prout animaduertit Anto.de But. in c.conſultationib. in 8. chat. verſ. ſecundò principaliter de iurepatron. & in c.cum dilecto de reſcript. vbi ex hoc declarat,l. Barbarius. locum non habere in delegato, qñ non apparet aliqua deputatio, vel auctoritas ſuperioris, hanc etiã ſententiam in ſimili tenet Gondiſal. in tracta.de
18 leg.in 6.q.1.par.col.fi.vbi concludit † non valere geſta per legatum,qui non erat,licet exiſtimaretur legatus communi opinione, ex notatis per Innocentium in c.nihil de elect.qui aſſerit, inſtrumenta facta à Notario,qui nõ erat,non valere; quia adeſt defectus auctoritatis ſuperioris,nã communis error nihil operatẽ,
19 qñ † nullum reperitur fundamentũ.l.actuarios. C.de
* numera. lib. 12. quæ quidem Innocentij opinio * cõmuniter ab omnibus eſt recepta, licet in vtranq; partem articulus diſputari poſſit, vt latiſſimè per Iaſ. in d.l.Barbarius.verſ. limita nunc iſtam legem, & idem apertè tenet Bal.in l.1.C.de teſta.de qua ſe nos etiam in concluſione, Notarius infrà diſſeremus.

Hoc poſtremo loco dictũ limites velim,vt nõ procedat,quotieſcunq; gerit quis ſe pro collectore in Prouincia,in qua eſſet Camerarius, vel ſummus Põtifex, aut alius habens hanc facultatẽ deputandi talẽ collectorem, vel qui ſubcollector gereret ſe pro ſubcolle-
20 ctore in Prouincia in qua eſſet collector,† nã ex quo ſuperior,ad quem ſpectat,veriſimiliter ſit, & ſuſtinet, tunc geſta per ſubcollectorẽ ſuſtinentur, & valent,vt in ſimili concludit Gondiſal. in tract. de leg.in 6.q.1. part.in fi.per l. Titianus.ff.ꝙ cum eo, & l.3.ff. ad Maced.quod & aſſeuerauit Iaſ.in d.l. Barbarius col.11.n. 52.verſ.facit,ꝙ dicit Ioan. Andr.in regula,de offi.pręter.vbi in hanc ſententiã deſcendit, ꝙ licet ſecũdum communem opinionem non valeant geſta per eum, qui non eſt Notarius,tñ fallit, quãdo quis exercuiſſet
21 officium tabellionatus ſciente † ac patiẽte ſuperiore, qui habet poteſtatem creãdi notarios, per contex. in c.conſultationibus. de iur. patron. teſtatur Anton.de Butr.in c.1.de fide inſtru.ita limitantem; & idem docuit Saly.in l.1.C.de teſtam.

Hoc igitur pacto probata collectoria vel ſubcollectoria, in dubium vocari ſolet, an ex eo ſolo, ꝙ quis ſit collector, eius beneficia reſeruata dici, & haberi poſſint, adeo vt comprehenſa cẽſeantur in regula 4. Cancellariæ de reſeruatione. Et quidem, vt ſententiã
22 aliquorum referam,† nonnulla probanda ſunt ab eo, qui beneficia collectorum vti reſeruata impetrauerit,non enim ſatis erit docere, collectorem fuiſſe deputatum, niſi quoque probentur alia, quæ in ipſa regula tradita ſunt.

Illud enim in primis probandum erit, ſubcollectorem eſt vnicum, vt verba illius regulę ibi, & vnicorũ concepta ſunt,nã adhoc,vt inducatur reſeruatio con-
23 ſtare dẽt † de hac qualitate vnicitatis, vt orñ loquar Mand.in Comment.ad dictam regulam quartam, q. 1.nu.1.& cenſuit Rot.in deciſ.207.aliàs 11.licet iuxta ordinationem tituli,de præben.in no. quam declarat Bellen.in tract.de ſubſidio charit.q.118. & Commentator regulæ Cancell.ad dictam regulam 4.in ſi.

Verùm,cui incumbat onus probandi,an impetrãti vnicitatem, an verò oppugnanti reſeruationẽ pluralitatẽ,in hoc totus rei cardo vertitur. Et (vt verũ fa-
24 tear) tñdendum vr̃ † aſſerenti pluralitatem, ſeu multiplicitatem incumbere onus probandi,ea ratione,q a vnicitas & nõ pluralitas præſumitẽ, vt colligere eſt ex contex.in l.omniũ.cum gl. in verb. comprobatur. C.
* de teſt.cuius Accurſ.doctrinam * communi calculo Doctorũ eſſe receptã, teſtis eſt locupletiſſimus Quintil.Mandoſ.ad dictam regulam 4.num.3.quo in loco aſſeuerat, ita fuiſſe obtentum & obſeruatum per Dominos de Rot. in vna Callaguritan. Scholaſtriæ de Logreuo coram Reueren.patre D. Anton. Aug.vltima Maij 1546.ea præſertim ratione,ꝙ probata deputatione collectoris transferatur onus in partẽ aduerſam,cum ſint præſumptiones de vnicitate.

Præterea, an probandũ ſit collectorem acceptaſſe,
25 † & exercuiſſe officiũ collectoriæ; Domini de Rota docuerunt me, minimè iſtud probandũ eſſe, vt deciſum fuit in dec.700. beneficia collectorũ,in antiq.de hoc extat adhuc extrauagans Pauli II. ꝙ incipit. Beneficia collectorũ,& eſt dec. 207. aliàs 11. licet iuxta, de præben. in nou. & cũ hac opinione tranſit Mil. in

repet.

Digitized by Google

reperi in verb. beneficia collectorum, & in verb. gratia, per quam quis eſt exemptus, dicens, quòd vbi quis eſt exemptus, vel Capellanus, talis gratia operatur effectum; etiamſi non perueniat, vel antequam perueniat ad notitiam, idem tradit Philip. Franc. in c. ſtatutum. col. 3. in prin. de præb. in 6. & confirmauit Fel. in c. in noſtra. in 21. correlar. in princ. & in c. ceterùm. col. 13. in fi. verſ. 3. reſtit. de reſcript. idem etiam meminit Comment. Regul. Cācel. Apoſtol. in 6. reg. tradens, beneficia cubiculariorum, & officialium Papæ etiā cauſa honoris eſſe reſeruata ante acceptationē officij.

Ratio huius rei illa poteſt eſſe, etenim cum collectoria ſit officium, quod & honorem, ac vtilitatē Rei
26 publicæ afferat † ſtatim ſortitur effectum ſuum, etiā antequam ſuā poteſtatem videat, vel exerceat, adeò vt etiam conferatur in inuitum, vt habetur in d. deci. 207. aliàs 11. de præben. in nouis.

27 Contrariam ſententiam ſequuti ſunt † poſteriores Dom. de Rota in vnā Regien. præb. coram Dom. de Thanis pro Thadæo Dugeno, contra Thadeum Caſalium die 30. Aprilis 1542. vt atteſtatus eſt Put. in deciſ. ſuā 319. incip. licèt Rot. li. 1. reiecta opinione Rotæ in deciſ. 207. in nou. & 700. in antiquis, ac reiectis nonnullis alijs contrarium aſſerentibus, permoti ipſi verbis ipſius regulę. ibi, eorum, quod pro tempore officia exercuerint, &c. quæ verba repugnant omninò ſententiæ contrariæ, & ad tuendas deciſ. 207. & 700. ſupra citatas, fuit dictum ab eiſdem Dominis, quòd in dictis deciſionibus non apparebat regulas Cancellariæ illius temporis habuiſſe illa verba, dum tamen eorum officia exercuerint, quinimò ſibiungit ibi Puteus, D. Mariſcanum eius Collegam teſtatum fuiſſe ſecundum hanc opinionem fuiſſe etiam aliàs cauſa propoſita ita reſolutum, propter repugnantiam verborum regulæ. idem reperio tenuiſſe Alex. in c. per princ. in fi. 1. q. 1. qui aſſerit Rotam ita ſæpius ſtatuiſſe, beneficia ſcilicet nō cenſeri reſeruata, quando Papa deputauit capellanum, vel officialem, niſi quando apparuit talem abſentem acceptaſſe talē deputationem, idem etiam inuenio hoc cōfirmaſſe Th. Faſto. in dubio Rot. 11. incip. quartum dubium, num. 3. in
28 fi. vbi concludit † quòd ſi Papa reſeruauit beneficia capellanorum commenſalium, quod reſeruatio huiuſmodi ſtabit in terminis ſuis, & ad beneficia commenſaliūm tantùm reſtringetur, & minimè ſe extendat ad illos, qui commenſales non ſint, ſic videt dicē dum in caſu noſtro, quòd ex quo Papa reſeruauit beneficia eorum collectorum, qui pro tempore officia exercuerunt, nō debet extendi regula ad illos, q nunquā exercuerint, alioq eſſet implicare cōtradictionē.

CONCLVSIO CCCXVIII.

ARGVMENTVM.

Collegiatus an teſtis eſſe poſſit in cauſa collegij.

SVMMARIVM.

1 *Collegiatus poteſt eſſe teſtis in cauſa collegij.*
2 *Collegiati pro collegiatis teſtificari non poſſunt, quando illi ex collegio alios teſtes exhibere poſſunt.*
3 *Collegiati teſtes eſſe nequeunt pro collegio, quando de collegij commodo agitur, quod ſigillatim ſpectat ad vtilitatem ſingulorum.*
4 *Collegiati teſtificari poſſunt p collegio, quando ſe referunt ad aliquod inſtrumentum vniuerſitatis.*

1 **Collegiatum** poſſe eſſe teſtem † in cā collegij cauit Bart. in l. ſi d ſi hac. §. qui manumi. ff. de in ius voc. & idem tradidit Bar. in l. in tantū. §. vniuerſitatis. ff. de rer. diuiſ. poſt nu. 1, verſ. quædam ſunt, probatur in c. tertio loco, & ibi Fel. col. 2. ext. de proba. nu. 3.

Primò limita concluſionem hunc in modum nō procedere, cum illi ex collegio alios teſtes exhibere
2 poterūt, tunc. n. collegiatis pro illis teſtari nō eſt integrū, ita docuit Abb. Sicul. in c. inſuper. nu. 2. de teſtib. quem refert, & ſequitur Barth. Soc. conſ. 17. n. 5. vol. 1.

Secundò limita non habere locum, quando agitur de cōmodo collegij, q ſigillatim ſpectat ad vtilitatē
3 ſingulorum † nam hoc caſu teſtes adhiberi nequeunt, teſtis eſt mihi ad id, Bart. in d. l. in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rer. diuiſ. Bald. in c. 3. loco. nu. 1. ſub fin. vbi latè hoc argumenti genus examinat, ad quem te lectorē reijcio, quorū ſententiam permulti tum profitendo, tū cōſulendo probauere, in primis adeſt Cep. in tract. de ſeru. ruſt. præd. in rub. de ſeruit. pecor. paſc. nu. 10. & 28. Bal. conſ. 168. nu. 1, verſ. quædam verò, li. 2. & conſ. 391. nu. 12. vol. 1. & in conſ. 10. nu. 5. vol. 5. Roman. conſ. 7. nu. 4. & conſ. 508. præſens cōſultatio, in fi. & plenè obſeruatur vnā cum gl. in d. §. vniuerſitatis. l. ſi in hac. §. qui manumittūtur. ff. de in ius voc. l. parentes. & ibi affluenter per Cy. C. de teſt. c. cū mutuis, & ibi copiosè per Canoniſt. ext. de teſt. latè Rip. in l. explicito. §. ſi autē collegiū. nu. 4. ff. ad Trb. Alex. in conſ. 68. vt viſo. nu. 14. ver. non obſtat, q homines dictę communitatis, cum ſeq. vſq; ad 17. nu. vol. 2. vbi multos cōcordantes citat, & in conſ. 99. viſis proceſs. nu. 15. vol. 5. vſq; ad nu. 20. & cōferunt, d. per Bal. cōſ. 10. nu. 2. vol. 3. Barb. conſ. 77. illud afferam. ver. & licet iſta. volum. 3.

Poteris hanc limitationē ſublimitare, nō ita de fa-
4 cili procedere, † quando iſti teſtes ſe referrent ad aliquod inſtrumentum dictæ vniuerſitatis ſuper præmiſſis, vt reſpondit Bal. in d. conſ. 10. d. nu. 5. vol. 5. ac etiā quando in conſequentiam commodum ad eos peruenturum eſſet, vt Alex. d. conſ. 68. poſt nu. 15. verſ. cū ergo. d. vol. 2. & Burſ. in d. conſ. 77. col. 4. verſ. 6. facit. d. l. omnib. d. vol. 3. alia ad hunc propoſitū potes videre in conclu. noſtra, Ciuis, & concluſ. Clericus.

CONCLVSIO CCCXIX.

ARGVMENTVM.

Collegium quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Collegium probatur ex cōmuni ſigillo, communi tractatu area communi, refectorio & dormitorio. ac ex fraternitate, & familia communi.*
2 *Collegium tres faciunt.*
3 *Collegium omne præſumitur licitum, niſi probetur licitū.*
4 *Collegium, & fraternitates, vt vocant, battentiū, an dicantur loca pia, & collegia approbata.*
5 *Collegiatum quem non eſſe probat ur, quādo cohortales dicunt ipſum non eſſe ex eorum numero.*

Collegium ſi quis probare velit, id cōmodè facere poterit, ſi probabit omnes ex collegio communi ſigillo vti, prætere-
1 reà ei ex communi tractatu id colligere licebit † ſuſuper q poſſideant arcā cōem, adhuc, quod habeāt cōmune refectorium, & dormitorium, poſtremò ex cōi fraternitate, & familia rectè poterit animaduertere, q pluribus pſequitur Barb. in cōſ. 17. pręclarè, in prin. & nu. 3. cū ſeq. verſ. q ſigna, p quæ cognoſcimus. vol. 1. tradit ēt Rip. lib. 2. reſponſ. c. 10. de reſcrip. ver quō ſcitur collegiata, vel non, ex vſu cognoſci, &c. idē aſſerit Luc. de Pen. in l. leges. C. de curial. lib. 11. vbi remiſſiuè docet, quot hoīes cōſtituāt collegiū, vel congregationē, ad q cōſulas tex. in l. Nera. ff. de verb. ſig.
2 vbi Marcel. ex ſnīa Priſci † tres facere collegiū tradit, &

ibi glo.

ibi gl.& gl.in rub.ff.de colleg.illic.vbi Bar.& idē Bar.
in l.fi.poſt n.3.eo.tit.Chriſtoph.Port.in §.ſi grex.poſt
nu.1.verſ.addit tertium,Inſtit.de leg.gl.fi.in l.ſicut.in
prin.ff.quod cuiuſq; vni.nomi.& Barba.d.conſ.17.nu.
15.& 17.verſ.modo ſi ſunt,vol.1.& Inn.in c.1.de ele.
in prin.vbi Bal.nu.3.& idē Bald.in rub. de elect.nu.2.
idē Bald.in rub.C.pro ſocio poſt nu.1.verſ.ſed de eſſe
iſtius.Rip.lib.2.reſpon.c.10. de reſcr.nu.4.& ſeq.Vn-
dè ſcias formare articulos in illud probandū, cætera
vide,quæ diximus in concl.Eccleſia collegiata.

Qui igitur ita probabit, ſciat non idcircò collegiū
3 illud honeſtè poſſe dici conſtitutū, ſed,† collegiū om
ne præſumi illicitū, niſi probetur licitum, vt reſpon-
dit Martianus I.C. in l.1.poſt prin.ff.de colleg.illicit.
& in l.3.§.in ſumma.eo.tit.cuius reſponſum ſequutus
eſt Luc.de Pen.in l.quemadmodū.C.de agric.& cēſi.
lib.11.verſ.198.Cotta tamē in ſuis memorabil.verbo
collegia, & declarans locū illum Iuriſconſulti.in d.l.
1.non ſemper arbitratur collegia illa ſodalitia eſſe in
4 honeſta,& illicita,& ibi loquitur de collegijs, † & fra
ternitatibus battentium,vt eius verbo vtar,an talia di
cantur loca pia, & an ſint collegia approbata, quod
ibi negat ex ſingulari dec. Bald. in conſ.162. quidam
Franc.in 4.dub.lib.5.

Quòd ſi ꝓbato collegio, collegiatum quē non eſſe
vellet probare,ex hoc probabit,ꝙ curiales,vel cohor
5 tales, quos vocant † dicant ipſum non eſſe ex eorum
numero,quod ait Bar. eſſe obſeruatione dignum in l.
nemini liceret.§.non aliter.C.de aduoc. diuerſ.iudic.
& in l.hoc iure.ff.de verbo.oblig.adducit.l.rura.C.de
omni agro deſer.& Bar.in l.1.C.de colleg.lib.11.

CONCLVSIO CCCXX.

ARGVMENTVM.

Colonus,an pro domino teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Colonus teſtis eſſe non poteſt pro domino.*
2 *Colonus aſcriptitius,& mercenarius, qui cum ſibi libuerit non poteſt recedere,teſtis eſſe non poteſt pro domino.*
3 *Colonus partiarius,qui non eſt domeſticus,& nō dicitū productus è domo producentis, pro domino teſtis eſſe poteſt.*
4 *Coloni noſtri temporis ſunt idonei teſtes pro dominis, & cō tra dominos.*
5 *Colonis teſtibus quanta fides ſit adhibenda, à iudice inueſtigandum eſt.*
6 *Coloni teſtes ſine vllo diſcrimine probant,quando non agitur de eorum emolumento,& commodo.*
7 *Coloni teſtari poſſunt pro domino,eo ita iubente,nedum de proprietate, ſed etiam de poſſeſſione fundi, quando ſunt coloni,& laboratores in poſſeſſione de qua agitur.*
8 *Colonus pro domino teſtis eſſe poteſt, quando de re minima tractatur.*
9 *Colonus partiarius,ſi adhibebitur in teſtem, rectè probabit pro domino ſuo, quando agitur de proprietate alicuius rei,non autem de fructibus.*
10 *Coloni,ſi plures ſunt,probant pro domino.*

1 Colonum pro domino teſtem eſſe † non
poſſe. colligere eſt ex gl. in §.
pater.in fi,in verb.in ea re Inſtit.de teſta. & conſuluit
Bal.conſ.293.nu.8.col.3.verſ. quantū ad tertiū. Alb.
de Roſa.tradidit in l. etiā. C.de teſtib. Steph. Aufrer.
monuit in tract.de teſtib.nu.21.verſ.colonus. Spe.ſen
ſit d.tit.de teſt.§.1.verſ. item excipitur, poſt nu. 11.&
nu.ſeq.Soc.rñdit conſ.135.num.6.vol.2.& conſ.146.
nu.11.& 12.vol.1.Campeg. voluit in trac.de teſtib.re
gu.14.Crot. cenſuit eo.tract. par.4.nu.142. Medic.in
ſuis regulis in reg.5. atq; conſultus reſpondit Alex. in
conſ.32.viſo puncto,& dubijs,nu.2.& ſeq.vol.1.& in
conſil.116.num.16.volum.4.

Primò limita, & intellige concluſionē procedere
2 de colono aſcriptitio,& mercenario, † qui nō poteſt,
cum ſibi libuerit,recedere,& ita vr̄ intelligenda gl.in
c.in literis.ext.de teſtib.ſuper verb.de familia, verſ.fa
milia res appellantur, quam glo. ſic explicauit, & re-
fert Soc.iun.d.cōſ.135.nu.6.ſub fi. nam eo modo om-
ninò talis eſt repellendus, quia ſit de familia, quod
idem atteſtatur Alex.in conſ.57.in cauſa,& lite inter
Magnificum.nu.14.vol.7.aſſerens.gl.in d.c.ex literis.
* ſuper dicto verbo,de familia * cunctis placuiſſe,dicēs
omninò repelli eos,quibus poteſt imperrari.

3 Secùs aūt eſt in colono partiario, † qui non eſt ita
domeſticus,& verè non dicitur productus è domo ꝓ-
ducentis,ita ſcripſit Soc.d.conſ.135.ſupra allegato,in
mediū affert.c.teſtes.4.q.3. & ita intelligit glo.in d.§.
pater.in fi.in verb.in ea re. quod etiā ſenſit Alex.in d.
conſ.57.nu.16.de mente Saly.in l.quoniā liberi.C.de
teſtib. Iaſ.in addi. ad Port.in d.§. pater.in vlt.addi.nā
4 ibi ait colonos noſtri temporis idoneos eſſe teſtes,†&
pro dominis, & cōtra dominos, vbi inſuper illud ad-
dit in vſu forenſi ſolere obſeruari,ſequitur idē Steph.
Aufrer.in d.tract.de teſtib.nu.21. dicēs hoc de cōſue-
tudine procedere,cum hoc tñ moderamine,vt iud ex
5 ex arbitrio ſuo inueſtiget,†quantū fidei ſit hmōi teſti
bus adhibendū,ſic Aufrer.d.loco,cōprobat id per l.3.
verſ.ideoq;.ff.de teſtib.Io.Faber.§.in teſtib.poſt nu.1.
verſ.ſed filius pōt,Inſtitu.de teſta.quod idem egregiè
diſtinguit Soc.d.cōſ.235.nu.7.ſub fi.& dicit illā fuiſſe
opinionē Hugo.in ſum. 3.q.5. & ita inſigniter refert,
& ſequitur Abb. in d.c.in literis. de teſtib.nu.5.col.2.
verſ.ſed querit gl.&c.cui opinioni etiā adhæret. Dec.
cōſ.10.incip.in cā inquiſitionis. col.pen. verſ.6.cōtra
perſonā. nu.8.Fulg.in conſ.173.in cā inquiſitionis, &
idem conſuluit Alex.in d.conſ.57.d.nu.16.lib.7.

6 Secundò limita non procedere, † qñ de eorū emo-
lumento, & commodo non agitur,quia tūc ſine vllo
diſcrimine probant, ita canit Cur.iun.cōſ. 168.nu.15.
& idem ſentit Bal. in d.conſ.293.num.8.vol.3.ibi,ex
quo ſentiunt commodum ſecundario. Alex. voluit
in conſ.78.col.2. vol.1.nu.2.

Tertio limita procedere,qñ ſunt coloni,& labora-
7 tores in poſſeſſione, de qua agitur † nam tunc poterūt
illi teſtari pro domino,eo ita iubente, nedū de ꝓprie-
tate,ſed etiam de poſſeſſione fundi, ſic Saly. in termi-
nis in l.liberi.nu.8.C. de teſtib. quem refert, & ſequitē
Cur.iun.d.conſ. 168.nu.15. verſ.nō obſtat.& teſtatur
Soc.cōſ.228.incip. in cā Gabrielis.col.3.n.7. verſ.nec
obſtat,quæ contra.vol.2. vbi dicit ſecundum hāc opi
nionē vidiſſe plurimos doctiſſimos iudices iudicare.

8 Quartò limita concluſionē non attendi, † quando
tractareē de re minima,vel colonus eſſet pro re mini-
ma,vt de vno ſacculo frumēti,vt Dec.inquit cōſ.100.
In cauſa inquiſitionis,col.fi.nu.8.verſ.ſexto cōtra per
ſonā teſtis. cui accedit Steph. Aufrer.de reprobat. te-
ſtiū,in verbo Colonus,quod etiam refert, & ſequitur
Tiraq.in tit.de iud.in reb.exig.ferend.verſ.88.

Quintò inſup limitabis, nō hērc locū concluſionē
in colono partiario, qñ agitur de ꝓprietate, alicuius
9 rei, nō aūt de fructib. † tunc.n. ſi adhibebitur in teſtē,
rectè probabit pro dño ſuo,ita proditū eſt à Saly. in l.
qm̄ liberi col.fi.verſ.ex p̄dictis patet. C.de teſtib. & re
ſpondit Cur.iun.in conſ.168.num.15.verſ. non obſtat
etiam idem tradidit Soc. iun.in conſ. 135.nu.6.vol.2.

His aduerſatur Grat. in conſ.41.col.2.verſic. tertio
dubitatur.vol.2.

Sextò limitare poteris, vt non procedat, qñ eſſent
10 plures coloni,† quia tunc propter numerū explēt de-
fectum coloniæ,& probabunt pro domino,vt conſul
tus rñdit Alex.in conſ.57.nu.13.& ſeq.uolu.7. & Soc.
Iun.in conſ.146.num.14.uol.1.quod & placuit.Curt.
iun.in conſ.168. col.4.uerſ. prætereà numerus maior.
Sed ad hanc concluſionem conſulas Gabriel. in ſuis
con-

concluſionib.conclu.10.num.57.cum plurib,ſeq.lib. 1.tit.de teſtib.

CONCLVSIO CCCXXI.

ARGVMENTVM.

Color quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis deponens de colore, ſi dicit, rem talis coloris eſſe, quia viderit, probat.*
2 *Album eſt ita clarum ex ſe, vt non indigeat alia demonſtratione.*
3 *Demonſtratæ rei quicquid adijcitur, fruſtra eſt.*
Manifeſta non indigent probatione, ibi.

Teſtis deponens de colore probat, exempli
1 gratia † ſi interrogatus, an res eſſet alba, an alterius coloris, & dicat, albam eſſe, quia viderit, hunc probare docuit Bar. in l. de ætate. nu. 11. ff. de minorib. licet interrogatus, quid ſit albũ, poſſit dice-
2 re, neſcio tibi demonſtrare, † quia eſt ita clarũ ex ſe, vt non indigeat alia demonſtratione. Imò ait Bar. d. loco, ſic non debere interrogari. id probat in l. 1. in fi. ff. de dot. prælég. in poſtremis verbis, quæ optimè prædi
3 cta probant. Nã † quicquid, inquit Vlp. I. C. demonſtratæ rei adijcitur, ſatis demonſtratæ, fruſtra eſt, vbi ẽt not. glo. manifeſta non indigere probatione, ſuper d. verb. demonſtratæ, & Bar. in tract. teſtimo. in verb. rẽ aliquam. poſt nu. 23. verſ. ſi vlterius.

CONCLVSIO CCCXXII.

ARGVMENTVM.

Colluſio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Colluſio eſt difficilis probationis, & propterea probatur ex coniecturis.*
2 *Colluſio in dubio non præſumitur, niſi probetur.*
3 *Colluſio probatur, quando inter accuſatum, & accuſatorẽ ſit magnus vſus, & familiaritas.*
4 *Colluſio ſatis probatur ex familiaritate accuſatoris, & accuſati.*
5 *Leno præſumitur, qui ex adulterio ſuæ vxoris non iraſcit.*
6 *Colluſio non præſumitur ex concordia, & amicitia in iudicio ciuili.*
7 *Colluſio probat, ſi accuſatus, & accuſator poſt litem conteſtatam non compareant in termino ſtatuto per iudicem.*
8 *Colluſio probatur, ſi aliquis veras probationes abſcondit, vel diſſimulat, & falſas excuſationes admittit.*
9 *Colluſio probatur, ſi teſtes corrupti ſunt, vel iudices, vel examinatores facto, & opera actoris.*

1 Colluſionem eo quòd difficilis † ſit probationis, vt dixit Abb. in c. de his. nu. 8. ext. de accuſ. & Afflic. in conſti. Neap. incip. Sæpè cõtingit. li. 2. nu. 2. ꝓbari ex cõiectu ris ſenſit Ioã. Andr. in c. audiuimus. col. 1. de colluſ. & hoc dilucidè rñdit Vlp. in l. quia aũt. §. non ſimpliciter. verſ. ſi tñ nulla ſuſpicio collationis religionẽ Prætoris inſtruxerit. ff. ſi quis omiſſ. cau. teſtam. quem cõ textũ dicit eſſe inſignẽ, & eximium ad materiã probãdæ colluſionis Bal. in l. 1. §. fi. C. ſi qs omiſſ. cau. teſta. quẽ refert, & ſequitur Hieron. Gigas in tract. penſio. in q. 42. nu. 4. & in conſ. 59. circa primũ. nu. 9. & ampliſſimus Cæſar Contard. in repet. l. diffamari. in ampliat. nu. 163. qui alios adducit. C. de ingenu. & manumiſſ.

2 In dubio tamen † colluſionẽ non præſumi, niſi ꝓbetur, conſultus reſpondit Aemilia. in conſ. 6. nu. 13. & Natt. in conſ. 537. nu. 30. verſ. ego in eandẽ. per iub. ff. & C. atq; in decr. de colluſio. detegen.
3 Secũdò loco † probatur colluſio ex eo, ꝙ inter accuſatum, & accuſatorem ſit magnus vſus, & familiaritas, quia ex accuſatione criminali oriuntur inimicitiæ capitales. l. 1. & l. ſi inimicitiæ. ff. de his, quib. vt indig. ſi ergo accuſatus non laboret de accuſatione, & familiariter vtat accuſatore, pſumitur colluſio, ꝙ Panor. ait obſeruatione dignũ eſſe in d. c. de ijs. nu. 8. ext. de accuſ. ad id adducit c. repellant. eo. ti. pulchrè Bar. in l. accuſatorẽ. §. præuaricatorẽ. n. 4. ff. ad Turpil. vbi
4 ait † ſatis probari colluſionẽ ex ſupradicta familiaritate accuſatoris, & accuſati, cõprobat id argõ à ſimili, ꝙ & rectè cõprobat Natt. in d. conſ. 537. oritur controuerſia. nu. 31. verſ. probari autem. lib. 3. per contex. in c. 1. de colluſ. detegen. nam quemadmodum præſu
5 mitur leno † qui ex adulterio ſuæ vxoris nõ iraſcitur. l. mariti lenocinium. ff. de adult. ſic quoq;, qui accuſatione criminali nõn obſtante accuſatore valdè familiariter vtitur, præſumitur colluſio. ita Bar. d. l. accuſatorum. quem ſequitur Rober. Marant. in tract. de ordin. iudic. in 6. par. tit. de inquiſitione. nu. 51.
Iſtud velim intelligas, locũ ſibi vendicare in cauſa
6 criminali, ſecus verò in ciuilibus, in quibus † licita eſt cõcordia, & amicitia: etenim ſi in iudicio ciuili cum aduerſario meo amicitiam contrahã, non præſumor colludere, vt tradidit Sal. in l. 2. C. de colluſ. deteg. per l. ſi conuenerit. ff. de re iud. & l. iudicẽ. C. commu. diui. ꝙ ẽt conſulendo ſequitur Nat. in d. conſ. 537. nu. 31.
Tertiò ꝑterea probat colluſio, ſi accuſatus, & accu
7 ſator poſt litem conteſtatã † nõ cõpareant, nec in termino ſtatuto per iudicẽ, vt ſcripſit Matth. de Aſſli. in conſtit. Neap. quæ incipit, ſæpè contingit. lib. 2. nu. 2. quẽ refert Marant. vbi ſupra in d. tit. de inquiſit. n. 51.
8 Prout probari ẽt colluſio dicitur, † ſi aliquis veras probationes abſcõdit, vel diſſimulat, & falſas excuſationes admittat, adiuuãs cauſam aduerſam, & prodẽs ſuã, ita Nat. d. conſ. 537. poſt nu. 31. verſ. probat quoq; colluſio, vbi etiam addit, colluſionem probari, ſi cor-
9 rupti teſtes fuiſſent, vel iudices † vel examinatores facto, & opera actoris, vel rei. ex tex. in c. fi. de colluſ. deteg. vbi alios idem ſentientes citat.

CONCLVSIO CCCXXIII.

ARGVMENTVM.

Comes, an præſumatur habere Comitatum iure proprio, an tanquam feudalem.

SVMMARIVM.

1 *Comes ſub dominio Regis in dubio præſumitur habere comitatum iure proprio, & non tanquam feudalem.*
2 *Comes ſi ſeruitia Regi præſtiterit, præſumitur ea tanquam ſuo ſuperiori feciſſe, non tanquam domino feudi.*
3 *Petitio inueſtituræ eſt actus de natura feudi.*
4 *Comitem ſub dominio Regis habere Comitatum tanq̃ feudalem probatur, ſi ſumus in antiquis, per famam.*
5 *Verba narratiua Principis probare, Comitem habere Comitatum feudalem.*
6 *Feudalia præſumuntur bona omnia, quando quis requiſitus à Domino, vt oſtendat pro quibus bonis præſtet homagium, hoc non facit.*
7 *Bona, quæ anteceſſor habuit in feudum, præſumuntur eodem iure perueniſſe ad hæredem.*
8 *Eccleſia concedens iuriſdictiones, vel penſiones, cenſetur concedere in feudum.*
9 *Infeudatio potius præſumitur in rebus eccleſiaſticis, quam in rebus laicorum.*

Comi-

Comitem ſub dominio Regis in dubio præſumi habere Comitatū iu-
3 re proprio † non autē tanq̄ feudalem, aſſerere Hoſt.
& Io. And. in c. fi. de iudi. & in c. nimis. & ibi Ant. de
But. de iureiu. & ita Cardi. Alex. in prælud. feudor. nu.
56. Alex. plurib. in locis docuit, vt in conſ. 15. in prin.
verſ. vnde licet. vol. 5. & conſ. 126. nu. 1. verſ. nā pmit-
to. vol. 1. & in cōſ. 55. nu. 19. verſ. rñdeo ꝙ ſolū. vol. 4.
& conſ. 87. nu. 6. verſ. & ad deciſionē iſtorum vol. 6. ꝙ
& placuit Ruin. cōſ. 155. in prin. vol. 1. nu. 1. & nu. 2. &
ſcripſit, tum profitendo tum etiam conſulendo Iaſ. in
l. ſi prius. col. 12. poſt nu. 37. verſ. vnde teneo. & nu. 38.
& nu. 40. ff. de ope. nou. nunc. & in conſ. 60. col. 2. verſ.
& tanto magis cum in dubio. & conſ. 102. nu. 1. vol. 1.
atq; monuit Alber. Brun. conſ. 1. colu. 1. in princ. & in
cōſ. 83. in prin. & ſcriptū reliquit ſæpiſſimè Dec. vt in
conſ. 467. poſt nu. 8. verſ. quibus tñ non obſtantib. &
cōſ. 468. nu. 6. verſ. ꝙ bona de quib. quæritur. & in cōſ.
498. poſt nu. 2. verſ. vñ habere fundatam intētionem,
atq; conſ. 588. poſt nu. 8. verſ. & hoc clarū eſt in bonis
allodialib. conſ. 269. in prin. ver. circa primum funda-
ta. & conſ. 425. poſt nu. 7. verſ. & pro fundamento. nec
præterijt Alci. de præſump. reg. 2. præſump. 3. per totū.
iſtis adhæret Duen. in ſuis regulis, reg. 107. atq; Afflic.
in deci. 267. nu. 4. verſ. in contrarium dicebat, quod d.
territorium non præſumitur feudale, c. 1. §. inter filiā.
ſi de feud. defun. contro. ſit in vſibus feudorum, vbi
Bal. nu. 2. verſ. prædia autem.

Sed hæc latius in noſtra concluſione, allodialis, tra
dita ſunt, ad quam te reijcio.

2 Amplia concluſionē, † vt licet talis Comes ſeruitia
Regi præſtiterit, præſumatur ea ſimpliciter, & tanquā
ſuo ſuperiori feciſſe: non tanquā domino feudi, ad ꝙ
pertinet tex. in l. non dubito. verſ. hoc enim adijcitur.
ff. de capti. & poſtlimi. reuer. & contex. in clem. paſto-
ralis. col. pen. ver. eo mod. de re iudi.

Primò limita & ītellige, niſi feciſſet aliquos actus,
3 qui propriè eſſent de natura feudi † prout eſt petitio
inueſtituræ: vt fuit conſtitutum c. 1. §. ſi verò. in vſib.
feud. quid ſit inueſtit. dummodo facti fuiſſent plures
actus, iuxta notata in l. ſi certis annis. C. de pactis.

Ad hæc ſecundò limitabis, qñ fama eſſet, ꝙ talia
4 bona ab illo Comite poſſeſſa eſſent bona feudalia † &
eſſemus in antiquis, tunc etenim fama plenè ꝓbat, vt
hř in c. veniens. 1. de teſtib. & in c. quid ꝑ nouale. extr.
de verb. ſign. & ita aſſerit Alex. in d. conſ. 15. num. 6.
5 vol. 5. vbi dicit idē eſſe, ſi probaretur † per verba enun
ciatiua Principis, iuxta clem. 1. de proba. vt ibi ꝑ eū, &
placuit Alc. in d. trac. de præſump. 3. nu. 3. reg. 2.

Quòd verò fama in antiqs plenè ꝓbet, explicabit̃ à
nobis infra concl. fama, huc adhibeas Fely. in d. c. ve-
niens. de teſtib. & latè conſulentem coſſulas Roma.
in conſ. 414. & additio ad Alc. d. nu. 3. ſub litera A.

Tertiò limitare tibi licebit, qñ conſtaret in genere,
ꝙ aliquis haberet bona feudalia talis dñi, & requiſitus
à Dño, vt oſtēderet, pro quibus bonis pręſtaret homa
6 gium, hoc non faceret † nam tunc omnia bona præſu
muntur feudalia, ita cōſultus rñdit Bellon. in conſ. 10.
nu. 6. vbi multos affert in mediū, tradidit etiā Spec. in
tit. de locat. §. nunc aliqua, verſ. 62. & docuere vna mē
te Iac. de Belu. Car. & Bal. in c. vaſal. ext. ſi de feu. ſucr.
controuer. inter dom. & agn. Bald. inſuper in c. 1. §. in
ſuper de proh. feu. alien. idem proditum reliquit Alb.
de Roſa. in l. ſi certis annis. C. de pact. & in l. plures apo-
chis de fid. inſtr. Alber. & Fulg. prodidere in l. Titius.
de act. empt. nec præterijt Iaſ. in l. 2. in 15. q. C. de iur.
emph. quod intellige, & declara, vt per Card. in d. ca.
vaſallus, & per Bal. conſ. 225. in 1. vol.

7 Quartò limitabis, qñ probaretur † quod anteceſſor
habuiſſet illa bona in feudū, quia præſumuntur eodē
iure perueniſſe ad hæredem, iuxta ſententiā Bald. in l.
ſi cuius. ff. de vſufruct. & Andr. Sicul cōſ. 18. in 14. col.
vol. 2. & Andr. Alc. de præſump. 3. nu. 5. d. reg. 2.

Quintò limites velim, qñ eccleſia concedit iuriſdi
8 ctiones, vel penſiones, † in dubio enim cenſet conce-
dere in feudum, vt eſt contex. in c. ad audientiam. vbi
Bal. ext. de præſcrip. Alcia. vbi ſupra nu. 6. cuius rei il-
la reddi poteſt ratio, quia de natura rerum eccleſiaſti
carum eſt, vt non alienentur, ſi facilius in feudū dari
poſſunt, vt ſancitū eſt in c. 1. qui feu. dar. poſ. Vnde fit,
9 vt potius p̄ſumatur in his infeudatio, † q̄ in rebus lai-
corū, annotauit Alci. vbi ſupra qui hanc regulā cum
ſuis limitationib. ponit, & adeas quæ tradidimus ſu-
pra in concl. bona feudalia, & in concl. allodialis.

CONCLVSIO CCCXXIV.

ARGVMENTVM.

Comiti Palatino an & quomodo credēdum ſit aſſerenti ſe habere facultatem legitimandi.

SVMMARIVM.

1 *Comiti Palatino aſſerenti ſe poteſtatem habere legitimādi non creditur, niſi id probet per eius priuilegium.*
2 *Facultas legitimandi eſt de reſeruatis Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis Papæ, ſiue Imperatoris.*
3 *Legitimatio eſt quædam reſtitutio primorum natalium.*
4 *Non præſumitur aliquem poteſtatem habere legitimandi, niſi priuilegium oſtendat.*
5 *Legato de latere non creditur in his, quæ non veniunt in generali commiſſione.*
6 *Comiti Palatino aſſerenti ſe habere poteſtatem legitimandi non creditur, etiam ſi vnà cum aſſertione concurreret lōgitudo temporis.*
7 *Notario aſſerenti ſe vidiſſe, & legiſſe priuilegium Comitis Palatini, non creditur, niſi aliunde probetur.*
8 *Comes Palatinus vltra exhibitionē priuilegij probare dēt, ſe eſſe illū, cui fuit conceſſa facultas, vel ab illo deſcendere, cui ante fuit conceſſum priuilegium legitimandi.*

Comiti Palatino aſſerenti ſe poteſtatem ha-
bere legitimandi non eſſe credendū
1 † niſi id probet per eius priuilegium, conſulendo rñ-
dit Dec. in conſ. 288. quæritur. col. 3. in fi. poſt nu. 8. fa-
cit contex. in c. porrò. de priuileg. & colligit ex Socy.
ſen. in conſ. 212. prima conſultatione. col. 2. poſt nu. 3.
ver. ſed præmitto. vol. 2. & in conſ. 63. viſis teſtō. col. 1.
poſt nu. 2. verſ. ex quo infero. vol. 3. ꝙ & affirmat Frā.
de Cur. in conſ. 16. clarus vir. col. 3. in prin. & clarè tra-
didit Pariſ. in conſ. 2. legitimatio, de qua in præſenti.
nu. 8. & ſeq. verſ. & ideò, & in conſ. 3. iſta legitimatio,
nu. 10. & ſeq. verſ. & ideò. & conſ. dicēdum primo aſ-
pectu. nu. 6. verſ. & licet. li. 2. & ſequutus eſt Io. Crott.
in conſ. 422. difficultas præſentis caſus nu. 3. verſ. non
enim ſufficit. lib. 3.
2 Facultas namq; legitimandi † dr̃ de reſeruatis Prin
cipi in ſignū ſupremæ poteſtatis Papæ, ſiue Imperato
ris, neq; ab alijs poteſt fieri, niſi ab eis qbus Papa, vel
Imperator commiſit, vt ſancitum eſt in §. fin. cum ibi
no. in auth. q̄ fil. ſint legi. & obſeruauit Alex. in conſ.
70. Magnificus miles. nu. 1. verſ. & dato ꝙ facultas. li.
3 6. atq; Pariſ. d. cōſ. 2. nu. 7. lib. 1. legitimatio n. † eſt quæ
dam reſtitutio primorum nataliū, quæ impetrāda, &
obtinēda eſt ab iſtis. l. 1. & l. quoties. ff. de nat. reſtit. &
l. 1. C. eo. ideo preſumendū nō eſt aliquē facultatē, &
4 priuilegiū habere legitimādi, † niſi illud oſtendat, vt
videri poſſit eius tenor, à quo facultas legitimādi pen
det, vt latè per Docto. in d. c. per venerabilem, qui fil.
ſint legit. & tradit Dec. d. conſ. 288. poſt num. 8. atque
Pariſ. d. cōſ. 2. 3. nu. 10. & Soc. ſen. in d. conſ. 212. prima
cōſultatione. col. 2. verſ. 2. pmitto. vol. 2. & Crot. in d.
conſ. 422. nu. 2. & verſ. & ideo. lib. 3. ꝙ ex eo cōfirma-
5 tur, † quod legato de latere nō credatur in his, quę nō
veniunt

uenīunt in generali cōmiſſione. vt poſt Bald. & Abb. & alios citatos per Dec. docet idē Dec. in d. conſ. 288. nu. 9. & eſt dec. Tho. 464. & nos ſuperius latè, & vlterius diximus in conclu. Cardinali aſſerenti, & nōnulla etiam attingemus in cōcl. legatus, & Crot. aſſeruit d. conſ. 422. nu. 5. verſ. videmus enim. lib. 3.

Ampliāda primo loco eſt cōcluſio, vt locū habeat
6 † ēt ſi vnā cū aſſertione concurreret longitudo temporis. etenim ēt tunc ei nō eſt credendum habere poteſtatem legitimandi, vt tradidit Pariſ. in d. cōſ. 2. nu. 10. verſ. nec ſufficit longitudo. & in conſ. 3. nu. 12. vol. 2. quibus in locis id cōprobat auctoritate Alc. in cōſ. 1. col. fi. vol. 7. & Soc. in conſ. 29. viſo inſtrumēto. vol. 1. quæ tamen in meis codicibus non deprehendi, & Crau. vbi ſupra nu. 4. verſ. neque hic ſumus.

Secundò ampliare poteris, vt vera ſit cōcluſio ētſi
7 Notarius, qui rogatus eſt de legitimatione † aſſeuerauerit ſe vidiſſe, & legiſſe priuilegium: nā adhuc illi nō creditur niſi aliunde probetur, hanc facultatē ſibi cō-
• petere, per ea, quæ * cōiter tradunt Doct. in auth. ſi qs in aliquo documento. C. de eden. & dilucidè voluit Pariſ. in d. conſ. 2. nu. 11. & d. conſ. 3. nu. 13. & Crot. d. conſ. 422. nu. 5. verſ. quinimo nec plurib. vbi & ipſe at-
• teſtatur de communi, eo. lib. 3.

Tertiò ampliare tibi licebit, vltra exhibitionē pri-
8 uilegii, vt Comes Palatinus † ēt probare debeat, & eſſe illum, cui fuit conceſſa talis facultas, vel ab illo deſcendere, cui ante fuit conceſſum priuilegium legitimandi. ita auctor eſt Soc. y. ſen. in conſ. 246. eleganter, & ſubtiliter poſt nu. 1. verſ. circa primum. habeo. lib. 2. & ſcripſit Pariſ. in d. conſ. nu. 12. & d. cōſ. 3. nu. 14. vbi idem ſentientes adducit, & reſpondit Crot. d. cōſ. 422. poſt nu. 5. verſ. accedat. eo. lib. 3.

CONCLVSIO CCCXXV.

ARGVMENTVM.

Commiſſio vt valeat, quæ probanda ſint.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio, vt valeat, in qua narrata ſunt plura capitula, quorum aliqua vera, & aliqua falſa ſunt, ſufficit probare vnum, quod verum ſit.*
2 *Ordinarius ſi conferat beneficium vacans, declarata dupli- ci cauſa, eius collatio ſuſtinetur, ſi vna vera ſit.*
3 *In commiſſione cū plura capitula narrantur, quæ de iure minimè neceſſaria ſunt, ipſa in diſiunctiuā reſoluūtur.*
4 *Appellatio interpoſita ab admiſſione articulorū iuſtificatur, ſi vnū uerificare poterit, cum prætenduntur impertinentes, uel defectiui, ſiue obiectiui.*
5 *Reſcriptum Papæ ſi continet diuerſas gratias, per ſubreptionem in una non uitiatur in alia.*
6 *Impetranti beneficium, & narranti illud pluribus modis uacare, ſufficit unum modum probare.*
7 *Sententia lata ex pluribus cauſis, ſi una uera ſit, & alia falſa, ſuſtinetur.*
8 *Quādo in reſcripto duæ cauſæ expreſſæ ſunt, ſi una ex ſe potens eſt ad mouendum Principem, ſufficit illam probare.*
9 *Commiſſio ualet, quando plura narrata ſunt, & aliqua ſunt uera, etiam ſi narrans iuraſſet omnia narrata ſe credere eſſe uera.*
10 *Quando unum de copulatis uenit qualificatiuè ad aliud, tunc utrunque probandum eſt.*
11 *Qui dicit, quem manifeſtè deliquiſſe, uidetur ſe qualitatē cum facto ad probandum aſtrinxiſſe.*
12 *Cum aliquid adijcitur per modum qualitatis, non debet utrunque probari, ſi in articulis eſt appoſita clauſula, nō ſe aſtringens ad utrunque probandum.*
13 *Qualitas, & narrata, quando ſunt de ſubſtantia actus, utrunque probari debet.*
14 *Dicens teſtes falſum diceſſe corruptos, uidetur ſe aſtringere ad utrunque probandum.*
15 *Ponens ſi omnia ad probandum ſe aſtrinxit, omnia probare debet.*
16 *Succumbens in qualitate probanda, ſuccubuit in toto.*
17 *Deducta ſi talia ſunt, ad quæ quis fuit a principio etiam diſtributiuè ad probandum unum tantum admiſſus, unum probare ſufficit.*
18 *Ponens duo copulatiuè, uel diſiunctiuè, ſi tertiū uenit qualificatiuè ad alterum, uidetur ad utrunque probandum ſe aſtrinxiſſe.*
19 *Reus licet ſe aſtringat ad duo copulatiuè probandum, ſi unum tamen probabit, ei ſufficiet.*
20 *Nemo poteſt ſe aſtringere ad duo copulatiuè probāda, niſi quoad concernentiam eius intereſſe.*
21 *Duo ſi coniunctim narrantur, & utrunq; ſufficiat ad concluſionem, tunc utrunque probandum eſt.*
22 *Unum non ſufficit probare, quando in pœnam calumniæ ius repellit non probantem propoſita ab aliis propoſitis.*
23 *Quando unum ex narratis falſum eſt, omnia falſa præſumuntur.*
24 *Falſa expreſſio ætatis uitiat gratiam, licet alia narrata uera ſint, & ſuper ætate Papa non ſe fundet.*
25 *Ignorantia tolerabilis non datur in id, quod in facto proprio narratur.*

In commiſſione ſi plura capitula ſint narrata copu-
1 latiuè, quorū aliqua vera, & aliqua ſint falſa † ſufficit probare vnum, quod verum ſit ad id, vt commiſſio valeat: ita dixerūt Domini de Rot. in deciſ. 68. aliàs 7. licet capitula. de reſcri. in nouiſ. & dec. 175. aliàs 7. nota φ licet plura capitula, tit. de reſcrip. in antiq. φ & decidit Bellam. in deciſ. 280. licet plura. d. tit. de reſcr. cui ſententiæ patrocinatur gl. 1. & Doct. in c. 2. in prin. & verſ. ſed ſi alterū. & tex. ibi, eo cognito, & probato. de reſcri. nec ab illa receſſit Lap. alleg. 27. limitat decretalis. in fi. & alleg. 54. quidā quorum. col. 3. verſ. de hoc patet poſt nu. 5. & veritatē non expedit. col. 4. facit l. hoc enim. ff. de ſuſpec. tutor. & huc ſpectat, φ cōſultus reſpondit Gemin. in conſ. 52. vacante canonic. nu.
2 poſt nu. 2. ver. in contrarium videtur, inquiens † ſi ordinarius beneficiū vacans cōferat, declarata duplici cauſa, ſi vera vna ſit, inſtitutionem ſuſtineri, cū habeat ordinarius in vtroq; caſu poteſtatem, quod & Felyn. comprobat in c. licet cauſam. col. 20. poſt nu. 40. verſ. t. limita. de proba. & ibi Abb. col. 11. poſt nu. 30. verſ. gl. in verbo ſe aſtrinxit.

Cuius quidē illa pōt afferri ratio: nā cum plura nar-
3 rentur, quæ de iure minimè neceſſaria ſint capitula † ipſa in diſiunctiuam reſoluuntur: vt traditū fuit in c. cū iam dudū. de præbēd. & in c. ſignificante. & ibi notat Dec. in vl. nota. num. 9. per illum tex. de appel. & ibi Abb. ſequit. nu. 5. & in c. licet cauſam. col. 12. poſt nu. 31. ver. reddo rationē. de probat. d. deciſ. 68. & d. glo. 1. circa fi. d. c. 2. de reſc. t. & tenet Bellam. in dec. 735. ſeu 734. ſi impetrās vnū beneficiū. verſ. in contrariū fuit.

Verū concluſioni adſtipulatur dec. Rot. 360. aliàs 30. nota, φ mandatum directum de reſcrip. in antiq. nec ab hoc longè abeſt, φ notat Bellam. in dec. 444. ſi ab admiſſione articulorū appello, de appel. vbi aſ-
4 ſeruit † iuſtificari appellationē interpoſitā ab admiſſione articulorū; q̃a impertinentes, vel defectiui, ſiue obiectiui prætenduntur ſi in vno verificari poterit, φ & tradit Iaſ. in l. 1. §. ſed & ſi mihi. n. 15. ver. 6. adde. ff. de verb. obl. tradēs, reſcriptū Papæ continēs diuerſas gra-
5 tias, ſubreptionem in vna † non vitiare reſcriptum in alia φ auctoritate contextus fulcit in c. ſi eo tpe de reſcrip. in 6. & per c. exhibita. in fi. & ibi Ant. de Butr. de iud. quod idem placuit, dum rñdit Rom. in conſ. 369. circa primum. col. 13. nu. 37. verſ. unde ſucced. 1 adducēs Lap. alleg. 24. idē uoluit Bella. dec. 415. ſi impetraui. φ & ſeqt̃ Fel. in ſupradic. c. 2. col. 10. verſ. fallit ter-

Digitized by Google

tamen intelligendum eſt ſolum mendacio nõ doloſo, ſecus autẽ, quando præſumi deberet eſſe doloſum:
25 vt ſi quid in facto proprio narrarẽ, † in quo tolerabilis ignorantia nõ datur, vt reſpondit magnus ille Papinianus in l. quamquã. ff. ad Vellei. & icinit ſummus Pontifex in c. ab excõmunicato de reſcrip. & conſuluit Dec. conſ. 464. viſo in fi. nu. 14. & aſſeruit Mandoſ. in d. addit. ad d. alleg. Lap. 25.

Et in his terminis videntur loqui Fel. in d. cap. licet cauſam. d. col. 20. poſt d. nu. 40. verſ. vbi ſuccumbens in qualitate probanda. & Abb. in d. col. 11. in d. verſic. gl. in verbo ſe aſtrinxit de probat.

CONCLVSIO CCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Commiſſio facta Vicario generali viua voce de conferendis beneficijs à legato, vel Epiſcopo, an probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio Epiſcopi, vel legati de conferendis beneficijs facta viua voce Vicario ſuo generali valet, & probatur per teſtes.*
2 *Gratia ſubcollectoris Apoſtolici, qui deputatur à collectore, & ab inferiore poteſt teſtibus probari.*
3 *Commiſſiones facta per Papam, vel Imperatorem nõ poſſunt probari per teſtes, ſed per literas, & ſcripturam.*
4 *Commiſſio facta ſuper diuerſis, & pluribus articulis a iure communi diſcrepantibus requirit ſcripturam.*

Commiſſio Epiſcopi vel legati Vicario ſuo generali viua voce
1 facta † de beneficiis conferendis valet, & probari poteſt per teſtes, ita diremere Domini de Rota in deciſ. 397. alias 5. ſi Epiſcopus dat, & concedit. titu. de offic. Vicar. in nouiſ. vbi latè additio. nu. 8. quod, & obſeruauit Milis in repertorio, ver. probatio gratię Papalis. Belen. etiam tradidit in tract. de ſubſid. charit. q. 3. allę
2 gat in ſimili † quia gratia ſubcollectoris Apoſtolici, qui deputatur à collectore, & ab inferiore poteſt teſtibus probari ſecundum Rota. d. deciſ. 10. aliàs 226. dixerunt, & concluſerunt. in nou. de offi. deleg.

Primò limitabis cõcluſionem procedere, ſi agatur tantum de probanda commiſſione facta ab inferioribus, vt in concluſione; ſic monuit Bald. in l. 1. C. de mand. princi. & idem in auth. ſi qua per calumniam col. 2. C. de Epiſc. & cler. ſecus autem eſt in commiſ-
3 ſione facta per Papam, vel Imperatorem; † quia tales commiſſiones probari non poſſunt per teſtes, ſed per literas, & ſcripturam: vt ſancitũ eſt in l. vn. C. de mand. Prin. & ibi notat Bal. & eſt contex. in c. cum in iure peritus. ff. de offi. deleg. Domini de Rot. etiam d. deciſ. 5. nu. 4. & d. deciſ. 10. de offi. deleg. in nouiſ.

Secundò loco limitare poteris; vt vera ſit concluſio, ſi loquimur de commiſſione facta viuæ vocis oraculo ſuper vno articulo, vt ſupra: ſecus verò ſi ſuper diuerſis, & pluribus articulis, ac à iure cõmuni diſcre-
4 pantibus facta fuerit commiſſio: † quia tunc requiritur ſcriptura: vt videre eſt in iam allata deciſione quinta, circa finem.

Verùm de hac materia fuſius dicetur in concluſiõ. delegario, & in conclu. gratia, infra, quæ propria eſt huius materiæ ſedes.

CONCLVSIO CCCXXVII.

ARGVMENTVM.

Commodatum, an præſumatur factum rogatu, & ad requiſitionem commodatarij.

SVMMARIVM.

1 *Commodatum præſumitur factum rogatu commodatarij.*
2 *Commodatum ſi perierit, commodatarius tenetur nedũ de dolo, ſed etiam de culpa.*
3 *Commodatum, quãdo aliquid reperitur, cautio eſt, vt in libello dicatur, ſe commodaſſe ad requiſitionem ipſius commodatarij, & econuerſo, commodatarius debeat facere articulos, quod ſpontè res commodata ſibi fuerit oblata.*
4 *Commodatũ qua cautione probari poterit, quando deficiũt modi probandi per teſtes, vel inſtrumenta.*
5 *Acceptatio literarum, in quibus petatur reſtitutio centum commodatorum, & taciturnitas ſequuta inducit probationẽ contra illum acceptantem de dictis centum, adeo vt ex hoc poſſit cogi ad ſoluendum illam quantitatem.*
6 *Literæ acceptatæ, & lectæ obligant legentem, & acceptantẽ ad contenta in eis, niſi ſtatim expreſſè contradicat.*
7 *Commodata res ſi pereat penes commodatarium, ipſe probare tenetur rem peremptã ſed agens contra eum probare, debet, quod eius dolo, vel grauis culpa illa perempta ſit.*

1 Commodatum præſumi factum rogatu † & ad requiſitionẽ cõmodatarij, ſi aliud in contrariũ non appareat, docuit Bar. in l. ſi vt certo. §. interdũ. n. 3. & ibi Pau. Caſ. n. 5. ff. cõmod. ex quo fit, vt ſi cõmodatũ perierit,
2 cõmodatarius teneat nedũ de dolo, † ſed et de culpa, vt tradidit idẽ Bar. in d. §. interdũ. nu. 2. ꝙ ſecus erit, ſi cõmodatũ fiat gr̃a dãtis. tũc n. cõmodatarius de ſolo dolo, & lata culpa tenet, vt p eũdẽ Bar. ꝓximè citatũ. n. 1. & ibi Caſ. n. 4. vbi ꝓ cautione admonet, vt qñ re-
3 periſ cõmodatũ † dicat i libello, ſe cõmodaſſe ad requiſitionẽ ipſius cõmodatarij, ꝙ probandũ eſt, ſi velit, vt ſi cõdemnãdus de leuiſſima culpa, & ècõuerſo cõmodatarius dẽt facere articulos, ꝙ ſpontè res cõmodata fuit ſibi oblata. Verumtñ ſi deficiant modi probandi p teſtes, vel per inſtr̃a, tũc hac cautione poterit ꝓbari
4 † commodatum fuiſſe factũ, ſi ad te literas ſcribã corã duob. vel tribus teſtib. q legãt ea, quæ in literis, continentur, in quibus tibi ſignificẽ, & rogem, vt mihi reſtituas mea centũ, q̃ tibi cõmodaui, quo peracto ad te literas illas per nunciũ vnà cum dictis tribus mittam qui viderunt, & legerunt continentiã illarũ literarũ nã ſi legerit. d. literas, & non fuerit continuo proteſtatus, illũ non eſſe mihi aliqua in re debitorẽ, ſed tacue-
5 rit, tunc per iſtã acceptationem literarum, † & per taciturnitatẽ inducitur probatio contra illum de d. ducatos centũ, adeo, vt ex hoc poſſim cogere ad ſoluẽdũ. d. quantitatem, vt inſigniter docuit Bar. in l. ſi filius la 2. per illum tex. ff. ad Maced. & in l. quoniã. §. 1. ff. rem rat. hab. & idem in l. ſi tabernam. §. idem quæſit. ff. de pig. & in l. 2. §. idẽ per cõtrarium. ff. de lib. agnoſ. & in l. publia. in fi. ff. depoſ. & idẽ in l. Titius in fi. ff. de cõſt. pec. atq; Bal. ibi. verſ. ſed qro Abb. ĩ cõſ. 18. incip. ĩ cã, & qõ. col. 2. & ĩ c. nõ iuſtè. col. 3. de ꝓb. cũ multis alijs collectis p Hipp. de Marſ. in rub. C. de ꝓb. nu. 246. atq; Alex. in conſ. 78. viſo ꝓceſſu. nu. 1. vol. 1. & inſigne arbitratus eſt Mathe. in ſing. 22. notã mirabilẽ modũ, rñ dit et Gozad. in conſ. 23. 1. nu. 6. ver. 3. clarũ eſt. quo in
6 loco cauit † literas acceptatas, & lectas obligare legẽtẽ, & acceptantẽ ad cõtenta in eis, niſi ſtatim expreſſè cõtradicat: idẽ Gozad. in cõſ. 94. ad Illuſtriſs. Do. Argentina. col. 10. nu. 49. verſ. 8. concludo, tradidit idem Marſ. in repe. rub. C. de ꝓb. col. 50. nu. 299 & ſeq. Cor. quoq; in cõſ. 319. circa primũ cõſultationis. col. 4 n. 5.

verſ. ex quibus elicienda eſt concluſio, & pro cautione hac tradidit Cepol. in cautel. 9. Pone, quod filius. num. 2. Prætereà Corſet. in ſing. 381. in verb. taciturnitatis. incip. in onerofis. num. 2.

Verùm commodata res ſi pereat penès commoda-
7 tarium † tenetur ipſe probare rem peremptam, ſed agens cõtra eam tenetur probare, quòd eius dolo, vel graui culpa, de qua commodatarius tenetur, res illa perempta ſit, vt ſcripſit Io. And. in addit. ad Spec. tit. de commodato, verſ. nunc dicendum, vbi adducit l. cum ita. §. ſpecies. ff. de leg. 2. & eſt tex. in l. ſi quis fundum. §. imperator. ff. locati, & voluit Abb. in c. 2. ext. de depoſit. & protulit Imol. in c. 1. de commod. & latè Salic. in l. quæ fortuitis. C. de pig. act.

CONCLVSIO CCCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Communio quomodo ſit probanda, & ex quibus etiam præſumenda.

SVMMARIVM.

1 *Communio regulariter non præſumitur.*
2 *Communio præſumitur diſcordiam, & diſſenſionem excitare.*
3 *Communio dicitur mater diſcordiæ.*
4 *Cõmunio probari põt ex cõiecturis, præſumptionib. & actibus, qui non poſſunt fieri citra ius, & nomen ſocietatis.*
5 *Communio probatur contracta inter fratres quando diù ſimul habitauerint, & omnia lucra communicauerint, nec ad inuicem rationem bonorum reddiderint.*
6 *Cõmunio præſumitur inter fratres, niſi contrariũ pbetur.*
7 *Communio præſumitur inter fratres quo ad ſocietatem, & communionem fructuum, & lucrorum, non autem omnium bonorum.*
8 *Communio præſumitur ex eo, quod quis habeat tigna immiſſa in muro ab aliquo poſſeſſo.*
9 *Murus, quando non apparet magis de iure vnius, quàm alterius, & communiter poſſideatur, præſumitur eſſe cõmunis, donec probetur contrarium.*
10 *Murus quando ex parte alterius habet aliqua ſigna, vt feneſtræ, & alia ex ſola immiſſione tigni alterius non præſumitur communis.*

1 Communionem regulariter † nõ præſumi colligi poteſt ex his, quæ latè tradidit Bar. poſt Oldr. in l. Titium, & Mæuium. §. altero. poſt nu. 4. ff. de adminiſtr. tut. & ex his, quæ vberrimè conſultus reſpondit Dec. in conſ. 20. viſo puncto, & diligenter pro viribus examinatis, nu. 1. & 3. & in conſ. 68. pro reſolutione. nu. 1. & clarè tradidit Io. Cephal. in conſ. 250. menſib. elapſis. nu. 8. & colligitur ex Crau. conſ. 26. de duobus videndum eſt. nu. 1. & conſ. 159. viſis his, quæ in facto nu. 1. facit etiam Soc. ſen. in conſ. 160. in præſenti cõſultatione. num. 12. verſ. ſed contra præmiſſa. vol. 2. & huc ſpectauit Rimin. cum protulit, cõmunicare nolle quem præſumi, & in conſ. 75. nu. 7. vol. 1.

2 Cuius axiomatis ea fortaſſis ratio eſſe põt † q̃a cõmunio p̃ſumitur diſcordiam, & diſſenſionẽ excitare, & patere l. cũ pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. gl. in l. vetuſtiſſima. ſuper verb. ex cõmunione. C. de iur. domi. impet. & ibi tex. in §. ſi aũt minus. quod & dixit Spec. in §. ſequitur videre. verſ. ſcias ergo nu. 1. de indi. atq;
3 gl. in c. 1. ſuper verb. religione ſed vac. † cõmunio enim mater diſcordiæ dr̃. c. 1. de parochi. & multa incõmoda afferre ſolet. l. ſi non ſortẽ. §. ſi centum. ff. de cond. indeb. & Hormanot, Dec. in l. 4. §. Cato. nu. 154. ver. 2. pbat. ff. de verb. obl. & ibi Mariã. Soc. nu. 213. verſ. & tenẽdo iſtã opinionẽ, & ex alijs adductis per Luc. de Pen. in l. quẽadmodum. C. de agr. & cenſ. li. 11. n. 129.

Ideò probanda communio eſt, quod rectè fieri poterit ex coniecturis, & præſumptionibus. atq; actibus
4 † qui non poſſunt fieri citra ius, & nomen ſocietatis, vt tradidit Bart. in d. l. Titium, & Mæuium. §. altero. ff. de admin. tut. & in l. ſi patruo. C. commu. vtri. iud. & reſpondit Dec. in conſ. 21. viſo puncto. col. 2. verſ. prædictis tamen minimè obſtantib. & tales præſumptiones, vel coniecturæ quandoq; ſunt graues. quandoq; violentæ, quandoq; leues, ſecundùm varietatẽ caſuum, vt ſcriptum reliquit Anch. in conſ. 303. col. 1. quem ſequitur Dec. d. conſ. 21. loco proximè citato, & idem Dec. in conſ. 68. pro reſolutione nu. 1.

Primò loco limitanda eſt concluſio, vt vera non
5 ſit, quando fratres diù ſimul habitauerint, † & omnia lucra communicauerint, nec ad inuicem rationẽ bonorum reddiderint, quia ex his actibus præſumitur, & probatur inter ipſos contracta communio, vt per Old. Bart. in d. l. Titium, & Mæuium. §. altero. poſt num. 4. verſ. prędicta iura ſunt, ff. de adminiſt. tut. reſpõdit Dec. in d. conſ. 20. num. 1. qui quamplures adducit, & dixit Crau. in cõſ. 59. viſis his quæ in facto. nu. 1. qui & ipſe cõcordãtes citat, cuius ſententię aſtipulatur Io. Bapt. Ferre. in conſ. 120. Et aduertat Rener. D. V. in fi. num.
6 6. verſ. nec obſtat. quod vbi inſequitur † inter fratres pręſumi cõmunionẽ, niſi contrariũ probetur, per l. ſi maior. C. fa. erc. & l. nõ ideò. C. cõi diuid. vbi gl. & Doct.

Intelligendam tamen arbitror limitationem procedere quoad ſocietatem, & cõmunionem fructuũ,
7 & lucrorum † non autem omnium bonorum, vt cõſultus reſpondit Crau. in conſ. 26. de duob. videndũ, nu. 1. & dixit Dec. in d. cõſ. 21. nu. 6. verſ. & concluditur. vbi ab vtroq; tum à Crau. tum etiam Dec. adducuntur concordantes. Plura his in mediũ afferre poſſẽ, ſed hæc leuiter attigiſſe ſit ſatis: etenim copioſius iſtiuſmodi tradidimus in concluſione, Acquiſita, & vberius, atq; affluentius ſumus proſequuturi in concluſione, Societas, vbi iſtius concluſionis argumenti propria ſedes eſt, illas igitur lector adire ne graueris.

Sed interim illud prætermittere nolui, cõmunio-
8 nem præſumi ex eo † quod quis habeat tigna immiſſa in muro ab aliquo poſſeſſo, vt docuit Bart. in l. dãni infecti. la 3. §. cum parietem. ff. de dãm. infect. quẽ ſequitur Cæpoll. in tract. ruſt. præd. in c. de pariete, & muro. n. 13. & ſeq. verſ. 2. modo, vbi alia multa ſigna refert, ex quibus communio inferri poteſt.

Illud ſic limitabis, vt procedat, quando ambo ſunt in poſſeſſione muri, nec conſtet, quis illum ædificauerit
9 † & ſic quando non apparet magis de iure vnius, quàm alterius, tũc. n. præſumitur murum communiter poſſeſſum inter illos eſſe cõem, donec probetur cõtrariũ, ſecus quãdo pro vna alterius partis apparẽt aliqua
10 ſigna, vt feneſtræ, & id genus alia: tunc enim † ex ſola immiſſione tigni non præſumitur cõis, ſed illius, pro quo ſunt ſigna, vt rñdit Rui. conſ. 55. nu. 6. & 7. vol. 4.

CONCLVSIO CCCXXIX.

ARGVMENTVM.

Communis vſus loquendi quo pacto probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Communis vſus loquendi eſt difficilis probationis.*
2 *Cõem vſum loquendi qui allegat, illum probare debet.*
3 *Communis loquendi vſus præfertur proprietati ſermonis.*
4 *Ad communem vſum loquendi rectè probandum, quomodo ſit formandus articulus.*
5 *Communis vſus loquendi probatus dicitur à teſtibus deponentibus, quòd inoleuerit per decem annos ante.*
6 *Communis vſus loquendi non eſt in loco, ſi teſtes non concludunt de tempore decem annorum.*
7 *Tempus expreſſum in dicto teſtis intelligitur repetitum in ratione ſui dicti.*

8 Quando

Digitized by Google

8 *Quàndo aliqua diſpoſitio interpretatur, ſecundum commu-
nem vſum loquẽdi, intelligitur de illo communi vſu, qui
erat tempore diſpoſitionis.*
9 *Communis vſus loquendi præualet propriæ verborum ſi-
gnificationi, quando probatur extitiſſe tempore conditi
ſtatuti.*
10 *Teſtis deponens ſuper communi vſu loquendi, debet ad-
dere in dicto ſuo quod ſciat, quia ſic audiuerit dici com-
muniter.*
11 *Præſumptio iuris eſt teſtem audiuiſſe, & ſcire illud quod
deponit ſic communiter dici in Ciuitate.*
12 *Teſtes, qui probare habent communem vſum loquendi ſi
factum ſit quotidianum, deponere debent ſe audiuiſſe à
multis, & ſi non ſit, ſufficit audiuiſſe ab aliquibus.*
13 *Teſtes ſuper communi vſu loquendi atteſtari debent de cõ-
muni illius generis hominum, cui conuenit actus, vel ver-
ba, de quibus deponunt.*
14 *Articuli quo pacto formari poſſint, & teſtes quomodo fer-
re teſtimonium in probatione communis vſus loquendi.*
15 *Teſtis deponens ſuper vſu an debeat aliquas perſonas no-
minare.*

1 COMMUNEM vſum loquendi † eſſe
difficilis probationis
teſtatur Io. de Anan. in c. 1. col. 7. de ſagit. & illum ſe-
quitur Roch. de Curt. in tracta. de conſuetud. nu. 625.
verſ. ſeptimo principaliter. idem ſentit Raphael. Cu-
man. in conſ. 77. nu. 5. clarè tradit Paul. Pic. in l. Titia.
§. Titia cum nuberet. nu. 21. ad fi. ff. de lega. 2. aſſerens
ibi magnam eſſe difficultatem probare hunc commu-
nem vſum loquendi, idem monuit Fely. in proœ. Gre-
2 gor. nu. 22. ad fin. & ſeq. vnde fit, † vt qui communem
vſum loquẽdi alleget illum probare debeat, vt reſpõ-
dit Paul. de Caſt. in conſ. 48. ſuppoſito quodã ſtatuto.
nu. 3. lib. 1. atq; Fulgo. in conſ. 165. circa med. col. 4. &
poſt alios Gabriel Saray. in annot. ad ſing. Mattheſ.
ſing. 74. nota, ꝙ ſtatutum diſponens. nu. 7. & q̃uis diffi-
3 cilè probari poſſit, magni tamen effectus eſt, † quia
præfertur proprietati ſermonis, vt ſancitum eſt in l. li-
brorũ §. quod tamen Caſſius. vbi glo. de leg. 3. & Bar.
in l. talis ſcriptura. in prin. de leg. 1. & copioſè tradunt
* omnes ſcribentes in rub. ff. de nou. oper. nuncia. atq;
clarè docuit Bar. in l. Labeo. num. 1. & 5. ff. de ſuppel-
lect. legat. idem Bar. in l. non dubium. C. de leg. & idẽ
in repet. l. omnes populi. nu. 58. ff. de iuſt. & iur. & in l.
talis, nu. 2. de leg. 1. & reſpondit Socy. iun. in conſ. 10.
volum. 2. atque Didac. Couar. lib. 3. variar. reſol. cap.
5. num. 1.

Bar. tamen in d. l. Labeo. nu. 6. de ſuppellect. legat.
egregiam tradit doctrinam ibi poſt gl. ad probãdum
communem vſum loquẽdi cõprobando illud exem-
plo teſtatoris habẽtis multos equos, qui deinde alteri
legauit palafrenos ſuos, & ſi contigerit dubitari, quid
appellatione palafrenorũ contineri debeat, tunc con
4 fugiendum erit ad communem vſum loquendi, † ad
quem quidem communem vſum loquendi rectè pro
bandũ erit formandus articulus, ꝙ à 10. annis citra, &
per ipſum tempus cõmunis vſus loquendi fuit in illa
Ciuitate, in qua teſtator commorabatur, vel cõuerſa-
batur, equum talis cõditionis appellari palafrenum,
teſtis autem deponet cõtenta in articulo eſſe vera, &
ſi interrogetur, quomodo id ſciat, reſpõdere poterit,
quia per d. tẽpus in dicto loco audiuit equũ talis con-
ditionis ab omnibus talia tractantibus palafrenũ vo-
cari, & probari, quam doctrinam ſequitur, & probat
Roc. de Cur. in d. ſuo tract. de conſuetud. in 7. q. prin.
nu. 627. quam ẽt commendauit, & ſequutus eſt Alex.
in conſ. 131. nu. 4. vol. 7. & de ea meminit Fran. Mãti.
in ſuo tract. de conie. vlt. volunt. lib. 3. titul. 8 num. 6.
vbi ante, & poſt quam plurima ad communem vſum
loquendi ſpectantia annotauit.

5 Quòd vero is communis vſus loquẽdi † ꝓbatus di-
catur, ſi teſtes depoſuerint, ꝙ inoleuerit per 10. annos
ante, alibi dixit Bart. in l. 1. num. 99. C. de dign. lib. 12.
atq; Bal. in l. 2. C. ſi aduer. rem iudic. & in l. dies feſtos.
C. de fer. Aret. etiam in conſ. 2. nu. 6. atque reſpondit
Crau. in cõſ. 308. col. 3. verſ. ad illud reſpondeo, quod
& placuit Lanfr. de Orian. in tract. de teſtib. num. 97.
6 vbi ait † neceſſe eſſe, vt teſtes concludant de tempore
10. annorum, quia alioqui non eſſet cõmunis vſus lo
quendi in loco, vt in l. nummus. ff. de lega. 3. & in l. ſi
ſeruus. §. fi. ff. de leg. 1.

Verumtamen ſi teſtis in ratione ſui dicti non repli
cet tempus 10. annor. nihilominus dictũ ſuum vale-
7 bit, † quia tempus expreſſum in dicto intelligitur re-
petitum, in ratione ſui dicti. Bar. vbi ſupra.

Et eſt animaduertendum, ꝙ in huiuſmodi proba-
tione communis vſus loquendi probari debet, ꝙ eſſet
tempore, quo teſtes depoſuerunt, & non ſufficit pro-
bare, ꝙ nunc ſit talis loquẽdi vſus, quia quãdo aliqua
diſpoſitio interpretatur ſecundũ communem vſum
8 loquendi † de illo cõi vſu intelligi debet, qui erat tem
pore diſpoſitionis, vt probat eleganter, & concludit
Fulg. in cõſ. 165. in q. propoſita. col. pen. & obſeruauit
Mattheſ. in ſing. 102. nota, ꝙ ſi capitulũ. nu. 19 in ad-
dit. & ante cũ optimè tradidit Dec. in c. in præſentia.
col. 10. nu. 90. verſ. & in tali cõmuni vſu loquendi, de
probat. & facit ꝙ prodidit Card. Alb. in ſuis doctiſſi-
mis Lucubra. ad Bar. in l. Labeo. ff. de ſuppel. leg. vbi
9 cauit, quòd ad hoc, vt † cõmunis vſus loquendi præ-
ualeat propriæ verborũ ſignificationi, neceſſe ſit pro-
bare tempore conditi ſtatuti, huiuſmodi cõſuetudinẽ
extitiſſe, iuxta documẽtũ Alex. in l. 5. in prin. ff. de lib.
& poſth. & ꝓ notabili cauit Ferrat. in cautel. 52. nu. 4.
& teſtes, qui ſuper hoc deponũt in ratione dicti ſui de
10 bent addere, ꝙ ſciunt, † quia ſic audiuerunt cõmuni-
ter dici, & non ſufficeret, ſi deponerent ſimpliciter, ꝙ
ſciunt, quia ſic cõmuniter dicitur, quia debet addi, ꝙ
audiuerint ſic dici cõiter, vt monuit Barto. in d. l. La-
beo, in 2. col. de ſuppel. lega. quod tñ non placet Iaſ.
in l. 1. nu. 23. verſ. vltimo in hac quæſtione. ff. ſi cer. pe
tat. vbi conſiderat, ꝙ depoſitio huiuſmodi, eſt facta ꝑ
tale quid, propter quod ſi non explicitè, ſaltem præ-
ſumptione iuris poteſt deueniri ad ſenſum corporis,
11 nam ſi teſtis deponit, ꝙ ſic cõiter dr̃ in Ciuitate † præ
ſumptio iuris eſt, ꝙ hoc ipſe audiuit, & ſciat, iuxta il-
lud Euangelij, tu ſolus Peregrinus es in Hieruſal ẽ, &
neſcis, quæ facta ſunt, & facit glo. in l. ſi tutor peritus.
C. de peric. tutor. quam allegat Iaſ. loco citato, qui re-
linquit hoc cogitanti.

12 Præterea non eſt etiã prætereundum, quod † teſtes
qui probare habent hunc vſum communem loquen
di, debeant deponere, ſe ita audiuiſſe à multis, ſi factũ
eſt quotidianum: ſi vero nõ ſit quotidianum, ſufficiat
audiuiſſe ab aliquibus, vt obſeruauit doctiſſimus Iac.
Menoch. de arb. iud. cent. 5. lib. 2. caſ. 488. nu. 4. quod
eſſe dignum annotatione ſcripſerunt Are. in conſ. 73.
in fi. & Dec. in conſ. 11. nu. 12.

Poſtremò requiritur, vt teſtes atteſtentur de cõmu-
13 ni vſu loquendi illius generis hominũ, † cui cõuenit
actus ille, vel illa verba, vt ſi agatur de negociationib.
mercatorũ, & allegetur communis vſus loquendi, de-
bent teſtes deponere de vſu communi mercatorũ, &
non aliorũ, ita conſulti reſponderunt Dec. in cõſ. 7.
prima facie dicendum videbatur, nu. 3. poſt verſ. iſta
enim verba, & Soc. Iun. in conſ. 61. inſpectis, & diligẽ-
ter conſideratis. nu. 27. verſ. & plus dico. vol. 2. & con-
ſultiſſimus in vtroq; iure Iaco. Menoch. de arb. iudic.
14 cẽt. 5. lib. 2. caſ. 488. nu. 5. † Quod ſi quis ſcire exoptet,
quo pacto in hac re articuli formari poſſint, & teſtes
ferre teſtimonium, conſulat Bar. in d. l. Labeo propè.
fi. ff. de ſuppell. leg.

15 Et an teſtis deponens ſuper vſu communi † debeat
aliquas perſonas nominare, vide Rocc. Cur. tracta. de
conſuet. nu. 641.

CONCLVSIO CCCXXX.

ARGVMENTVM.

Comparatio literarum, an & quando probet.

SVMMARIVM.

1 *Comparatio literarum per ſe ſola non probat, quòd literę conſueuerint mutari ex curſu temporis.*
2 *Multi reperiuntur, qui non ſciunt ſcribere diuerſas literas, adeo vt vna alteri ſimilis non ſit.*
3 *Baptiſta de Ilico tam facilè variorum hominum literarũ characteres referre, & affingere ſolebat, vt omnino haberetur eadem ſcriptura, & eadem manus.*
4 *Comparatio literarum ſimpliciter non probat, ſed eget alio adminiculo, vel ſubſcriptione trium teſtium.*
5 *Comparationem literarum adminiculantur teſtes deponẽtes, ſe fuiſſe præſentes, quãdo ſcripta fuit talis ſcriptura, & vidiſſe ſcribere illas literas, & ſcripturã, de qua agit.*
6 *Teſtes ſoli ſine comparatione literarum non plenè probant ſcripturam, quia vtrunque neceſſarium eſt.*
7 *Comparatio literarum ſemiplenè probat.*
8 *Comparatio literarum plenam probationem facit.*
9 *Comparatio literarum apocha priuatæ perſonæ ſemiplenè probat, ſed in libris mercatorum, rationum, & in epiſtola ſcripta abſenti, plenè probat.*
10 *Iudicis arbitrium multum operatur in comparatione literarum.*
11 *Comparatio literarum dat plenam fidem epiſtolæ negatę, ſi non habeat ſigillum.*
12 *Comparationi literarum faciliùs ſtatur in epiſtola, quæ mittitur abſenti.*
13 *Intellectus l. comparationes.*
14 *Comparatio literarum per ſe ſola non probat tam in apocha, quam in epiſtola, & ſimilibus ſcripturis.*
15 *Comparatio ſola literarum facit plenam fidem, quando tractatur de comparatione publici inſtrumenti.*
16 *Comparatio inſtrumenti poteſt fieri non ſeruata illa ſolemnitate, quæ traditur regulariter in comparatione facienda.*
17 *Comparatio ſola literarum plenè probat in libris rõnum.*
18 *Ratio differentiæ inter comparationem literarum apodiſſa, & libri rationum.*
19 *Comparatio ſola literarum in libro rationum Caij, in quo aliquid reperitur ſcriptum contra Sempronium ab eodem Sempronio, non ſufficit, ſi eo libro Caius vti velit.*
20 *Comparatio, quæ oſtendit ſcripturam ſimul cum ſcriptura per omnia ſimilem, plenè probat.*
21 *Comparatio ſi omnimodam ſimilitudinem habet, probationem inducit.*
22 *Comparatio literarum, ſi non omnimodam ſimilitudinem habet, ſed aliquam diſſimilitudinem ſemiplenè probat.*
23 *Comparatio, vt poſſit fieri, iudex poteſt compellere debitorem ad ſcribendum manu propria.*
24 *Diſſimilitudo literarũ ex quibus, & quomodo probetur.*
25 *Comparatio ſola literarum non probat, nec ſufficit ad probandum falſitatem.*
26 *Comparatio literarum in crimine falſi facit indicium ad torturam.*
27 *Comparatio literarum eſt indicium indirectum falſitatis, quod non ſufficit ad torquendum.*
28 *Comparatio literarum, ſeu ſcriptura plenè probat, ſi adeſt ſubſcriptio trium teſtium grauium, & honeſtorum, qui recognoſcant eorum ſubſcriptionem, affirmantes ſcripturam illam eſſe ipſis præſentibus ſcriptam.*
29 *Certitudo ſcripturæ habetur, etiam ſi omnes teſtes illam non recognoſcant, ſed aliqui eorum, vt duo ex tribus.*
30 *Comparatio literarum quando probet, & quando non.*
31 *Comparatio facienda tam in apochis, quam epiſtolis, & inſtrumentis publicis ſemper iudicantis arbitrio relinquenda eſt.*
32 *Comparatio literarum quomodo, & in quibus caſibus facienda ſit.*
33 *Quæ requirantur, vt comparatio literarum fieri poſſit.*
34 *Comparatio literarum facienda eſt ab illis, qui ſunt in illa arte periti.*
35 *In comparatione literarum duplex requiritur ſcriptura.*

Comparationem literarũ per ſe ſolam nõ pro-
1 bare † quòd literæ conſueuerint mutari ex curſu temporis, clarius eſt, quàm vt à me pluribus oſtendatur, nam aliter ſcribit homo in iuuentute, ac in ſenectute facit, ita dixit gl. in auth. de trien. & ſemiſſ. §. fin. autẽ. & ibi Ang. atq; Franc. Cur. in l. admonendi. nu. 110. verſ. ego autem ſequor. ff. de iureiur. tum quia multi
2 reperiuntur, qui norunt ſcribere diuerſas literas † adeò vt vna alteri ſimilis tota ſit, vt reſpõdit Paul. de Caſt. conſ. 467. nu. 8. col. 3. vol. 1. & vt obſeruauit Graua. in add. ad Veſt. in ſua praxi. c. 1. lib. 6. nu. 26. & 27. vt vix quilibet vaſer dixiſſet, vt qui vnam ipſarum, etiã alteram ſcripſiſſet, ſic protulit Hippol. de Marſ. in rub. C. de probat. num. 317. verſ. aduertas tamen, vbi atteſtatur multos homines ita ſcribentes.

Quinimò ego quoque memini me vidiſſe quendã
3 Baptiſtam de Illico ita ſcribentem † qui tam facilè variorum hominũ literarum characteres referre, & effingere ſolebat, vt omninò haberetur eadẽ ſcriptura, & eadẽ manus, & ita ſcribendo multas falſitates patrauit, demum ad perpetuos carceres fuit damnatus. ſed infra conſulas concluſionem, inſtrumentum falſum, & concluſionẽ, falſitas, vbi videbis pulchriorem probationem falſitatis patratę ab eodẽ Baptiſta.
4 Quapropter iure, ac merito fit † vt comparatio literarum ſimpliciter probare non poſſit, ſed egeat alio adminiculo, vt tradidere glo. & Bart. in auth. ſed & ſi contractus. C. de fid. inſtrum. nu. 4. vt minimum tribus ſit munita teſtib. vt ſancitum eſt ab Impe. Iuſtin. in l. cõparationes. C. de fid. inſtr. & vt ſint ſub ea ſcriptura ſubſcripti, vt docuere Doct. in d. l. cõparationes vbi Petr. de Bellap. nu. 4. & Ang. col. pen. & vlt. & cõſulendo ſcripſere Alexan. conſ. 76. Ponderatis his de quib. in themate. nu. 8. verſ. facit, quod eſt de mente Bar. vol. 3. & in cõſ. 80. viſo proceſſu cauſæ. nu. 5. verſ. præterea attento. vol. 4. Rum. cõſ. 61. caſus iſte mo iτcum. num. 4. verſ. & quæ ſola, uol. 4. atque multi alij collecti ab Hippolyt. ubi ſupra in dicta rub. num. 315.
5 † vel ſaltem teſtes deponant ſe fuiſſe præſentes, quando ſcripta fuit talis ſcriptura per ſcribentem, ſeq; vidiſſe illum ſcribere illas literas, & ſcripturam, de qua agitur, vt aſſeruit gl. in d. auth. de trien. & ſemiſſ. §. fin. autẽ, & ibi gl. magna, & varijs in locis protulit Alex. ut in conſ. 58 nu. 1. vol. 7. & cõſ. 114. nu. 2. eo. vol. 7. & in conſ. 76. incip. ponderatis his. in prin. nu. 3. & num. 8. col. 2. vol. 3. quo in loco ſcribit, neceſſe eſſe, vt teſtes dicant ſe vidiſſe illũ ſcribere illas literas, ꝙ & placuit Caſtr. d. conſ. 467. poſt d. nu. 8. verſ. & ideo lex ſtatuit. d. vol. 1. atq; Affli. deciſ. 181. nu. 8. Bar. in l. ſcripturas. nu. 3. C. qui pot. in pign. habe. & Bertr. conſ. 140. locatio, nu. 1. & 3. vol. 2. nec ſatis eſt, ſi dicerẽt ſe recognoſcere literas illas ex illius ſcribendi genere, ꝙ alias viderint iſtiuſmodi eiuſdem, eaſq; notas habere, ſic cõſuluit Ruyn. in conſ. 69. in cauſa, & lite. nu. 2. verſ. nõ autem. vol. 4. refert etiam Marſ. vbi ſup. d. num. 318. Menoch. de arb. iud. caſ. 114. lib. 2. cent. 2. nu. 22. verſ. octauus eſt caſus, vbi plures concordantes allegat.
6 Nec illud obſeruatione dignum præteribo, † nec teſtes ſolos ſine comparatione literarũ plenè probare, vt auctor eſt in d. l. admonendi. ff. de iureiur. & ſenſit Alex. in d. cõſ. 80. viſo proceſſu cauſæ, nu. 4. verſ. item non proba. vol. 4. Bertr. d. cõſ. 140. nu. 2. d. vol. 3. vtraque quippè neceſſarium eſt, vt idẽ ait Bart. in l. nuda. 1. ſub nu. 5. verſ. ſi vero non hẽt. ff. de dona. & in d. auth. at ſi contractus ſub nu. 6. ver. quandoq; teſtes nõ teſtificantur. C. de fid. inſt. atq; Butr. & Abb. in c. 2. extr. de fid. inſt. Ang. ẽt in l. cõparationes. C. d. ti. & Bal. in d. l. ſed nouo iure. C. ſi cert. pet. Ruyn. præterea. cõſ. 69. in

cauſa,

cauſa & litc, nu.3. vol.4. quem tamen vide nu.9. vbi
declarat, qñ hoc procedat, decidit etiam Manh.de
Affl.d.deciſ.181.& adcas Dec.in c.2.de fid.inſtru.nu.
11.& ſeq.Corn.conſ.169.col.fi.lib.1.& conſ.58.lib.3.
Socy.in l.ſi ita ſcripſero. ff.de condi. & demon.nu.3.
vide latè Purp.in l.admonendi. ff de iureiur.nu.40.&
41.& latè proſequitur Lanfran.de Oria. in ſua pract.
c.9.de inſtrumen. editio.nu. 56.in additio.ſub 55.nu.

7 Primò loco limitabis † vt ſaltē comparatio ſemi-
plenè probet,iuxta ſententiā Accur.in l.admonendi.
ff.de iureiur. & ibi recentiores, atq; Menoc. vbi ſupra
nu.6.& nu.20.& gl.fi. verſ. ſi aūt actor ſemiplenè in l.
bonæ fidei. C.eo.tit. idē ſentit Ang.in §. ſi quis igitur
auth.de fid.inſt.Soc.in d.l.ſi ita ſcripſero,poſt nu.3.ff.
de cōd.& demon.& Io.de Craſ.in ſua arbore iudic.in
5.prin.de prob.liter.nu.1.atq; Fran. Cur.in d.l. admo-
nendi.nu.115.ver.prærereà.ff de iureiu. vbi dicit hāc
* opinionē verā * eſſe,ꝙ,& placuit Bar.Soc.in conſ.41.
nu.2.vol.3. idem conſulti reſpondere. Alex.in conſi.
58.vol.7.Ruin.in conſ.71.col pen.vol.3.& in cōſ.47.
vol.4.latè Ferret.conſ.374.lib.2. Bero.in conſ.87.vol.
* 3. qui * communē ſententiā ſcribentium eſſe atteſta-
tur.Nat.in conſ.642.nu.3.& per tot. atq; Rol. à Val.
in cōſ.27.nu.12.& per tot.vol.1. & omnib.iſtis ſe ſub-
ſcripſit doctiſſimus Burſ.in conſ.133.nu.21.lib.2.qui
* pariter * communē dicit, & nuperrimè voluit Excel.
Octa.Valpel.conſ.35.nu.3.vol.1.

In contrariam deſcendit ſentētiam Accurſ. in l.3.
8 §.1.verſ.ſpeciem. ff.de teſtib. vbi aſſerit † d. compara-
tionem facere plenam probationem, & ita ſe vidiſſe
* * communiter obſeruari affirmat Alb. in d.l.compa-
rationes.C.eo.tit.

Illud ſubiimitabis locum ſibi vendicare tm̄ in cō-
paratione apochæ priuatæ pſonæ, quia hoc caſu ſolū
ſemiplenè,probat, vt p Menoc. vbi ſup.nu.20. & 23.
9 ſecus verò † in libris mercatorum rationū, vt in Epi-
ſtola ſcripta abſenti,quia in his plenè probat,vt tradi
dit Bar.in l.nuda ratio. ff.de donat.nu.7. atq; Purpur,
in d.l.admonendi,nu.168.conſultus rūdit ēt Alex.in
conſ.58.nu.1.& cōſ.114.nu.4.li 7. cauit Soc. in l.ſi ita
ſcripſero.col.fin.ff.de condit.& demonſt. Dec. conſi.
10 219.in fi.in quo loco tamē ſcriptum reliquit † in hoc
multum operari iudicis arbitrium, idem Dec. in c. 2.
* nu.16.de fid.inſtru. qui hanc communē eſſe atteſtaē
Cur.iun.conſ.162.nu.5.Soc.iun. conſ.162.nu. 4.lib.2.
Crauet.in trac.de antiq.temp.5.pat.1.par.prin.nu.65.
* & clarius nu.68.Fel.in c.2.nu.17.de fid.inſtr.vbi * com
munem dicit Ripa etiā in l.admonēdi, nu.132. & ibi
Cur.nu.41.ff. de iureiur. Burſat.in conſ. 39.nu.25.lib.
1.& hoc non prætetit. Nico. Boer.deciſ. 282.nu.6.&
Gram. deci.34.nu. 16. hoc tamen addito moderami-
ne,dummodo fuerint agnitæ vel confeſſatæ, vt colli-
gere eſt ex Pauli rūſo in l.Publia Meuia.§.fi.ff. depoſ.
& decidit Boer.d.loco ſupra citato. d.n.6. & plenè in
ſuo conſ.22.incip.appellationis pceſſu.Quod ſi agni
tæ non fuerint,aut non cōfeſſatę,tunc ſi habet ſigillū
illius,qui illam miſit,probat, vt ſancitū eſt in l.ſi qua
per calumniam.C.de epiſc.& cleric.& Menoc.vbi ſu
pra nu. 21. ſi vero epiſtola negata non habeat ſigillū
11 † tunc per comparationem dabitur plena fides, & p-
babit contra ſcribentem,quia habet vim confeſſionis
extraiudicialis, vt declarat Tyndar. in ſuo tracta. de
teſtib.lib.2.c.8.nu 5.& tradidit Lanfran. de Orian.in
c.quoniam contra.titu.de fide inſtrum. num.58.verſ.
tertio,circa Epiſtolam,& Gramm.in d.dec.34.nu.16.
& repetit Fran. Cur.in d.l.admonendi,nu.127.verſ.ca
pio ſecundum ſpeciem, vbi aliam in mediū affert ra-
12 tionē differentiæ, † quia ſcilicet epiſtola mittitur ab-
ſenti,ideò nō poteſt ille,cui tranſmittitur,adhibere te
ſtes,quando ſcribitur per quos poſſit probare, propte-
reà facilius ſtatur cōparationi,quam ſentētiam ait ſe-
qui Ful. Pau.de Caſt.& Alex.in d.l.admonēdi, & Io.
de Imo.in c.2.de fide inſtrum.& Bar.& Imo.in l.ſi ita
ſcripſero,de conditio.& demonſt. volentes præfati in
epiſtola.l.comparationes.non eſſe correctam,ſed tm̄
ſe extendere in apochis, & idem tenet Bart.in d.l.ad-
* monendi,quem ibi omnes * recentiores ſequuntur. ff.
de iureiur. & opinio ſeruatur de ſtylo Curiarū Fran-
ciæ,vt atteſtatur Boer.dec.282.num.6.& q.124.incip.
Dominus vita nūc fructus.& Menoc d.caſu 114.d.n.
21.& nu.24 & idem tenet Ang.conſ.370. creditor vo
lens,& Bal.in cōſ.253.incip.literis reſponſalibus,vol.
4.Bar.in l.nuda ratio ad finem.ff.de dona. & ibi Abb.
& Anto.de But.in c.poſt ceſſionem.de proba. & Bal.
in d.l.ſi qua per calumniam,& in l.falſus.ad fin.C.de
fut.Spec.in tit.de citat.§ iam de citatione.ver.literas.
Lud Rom.in l.admonēdi.nu.50. ver.tertio principa-
li caſu, & ibi Iaſ. in primo loco, quando loquitur de
apocha priuata.fol.16.col.3.ver de hoc autē vltimo,
& ibi Purpu.nu.214 & Bar.in l.contractus.col.2.C.de
13 fid.inſtr. † vbi ait.l.comparationes, eſſe coarctādam
tantum in apocha,non autem in alis priuatis ſcriptu
ris,vt in literis mercatorum, & epiſtola, quam ſequiē
Alex.conſ.58.lib.7 Bart.Socy. conſ.41.col.1.lib.3.&
Dec.conſ.219.in fi.Cur.iun.conſ.118.col.pen. & cōſ.
162.adde iſtis Paul. de Caſtr. in conſ.87. & hæc videē
* eſſe verior, & magis * communis.

In contrariam tamen deſcendit ſententiā Hippol.
de Marſil.in d.rub.nu.289.cū ibi allegatis, & apertiſſi
mè Ang.in l.cōparationes.col.pen.C.d. tit. Alex.cōſ.
14 16.nu.8.& 9.vol.3.Affl.dec.181.nu.4. & plur.ſeq. † q
dicant concluſionē procedere in qualibet ſcriptura-
rum cōparatione, videlicet iam apocha & epiſtolæ,
& ſimiliū ſcripturarū. Contrarium ei fuiſſe ſecutos
teſtis eſt idē Fran.Cur.in l.admonendi.nu.123 ver.ca
pio ſecundā ſpeciem.Bal.in l.fi.col. in 5.q.nu. C.
de edict.diui.Adria.toll.& ibi Sal.volentes idem d.l.
cōparationes ita fuiſſe correctam in epiſtolis,ſicut in
apochis,& idē dicit Bal. clarè in d.auth. & ſi contra-
ctus.in fi.C.de fid.inſtr.atq; Ang.in d.l.cōparationes,
& Iac.de Belu.in §.1.in fi.in auth.de inſtr.fid.& caut.
quorū opinio c de Cur.magis arridet, eiq; ſe ſubſcri-
bit in d.l.admonendi.nu.127.ver.& iſta magis placet.
Sed altera verior, & receptior eſt opinio, vt teſtatur
* Rui.conſ.70.vol.4.qui de * cōmuni atteſtatur.nu.1.

Secundo prætereà limitare poteris,vt nō procedat,
15 † qñ tractatur de comparatione publici inſtrumenti,
quia hoc caſu ſola cōparatio facit plenam fidem, vt
placuit Alex.in cōſ.184.n.6.vol.7.vbi allegat. §.ſi ve
rò nullus,& ibi nota.ſcripſit ēt Iac.de Beluiſ. in auth.
de inſt.cau.& fid.& idē Iac. in eadē auth.§.ſi aut ſal-
tē cōmittitur iudicantis arbitrio,vt aſſeruit Alex.vbi
ſupra,per gl. in l. cōparationes,& auth.ibi adiūctam.
16 C.de fid.inſtru.& Alex. vbi ſupra ait † in huiuſmodi
cōparatione faciēda poſſe fieri cōparationē nō ſerua
ta illa ſolēnitate, quæ traditur regulariter in cōpara-
tione facienda,ꝙ & tradit Menoc.vbi ſupra.nu.55.

Ad hæc tertio loco limites velim,vt nō vera ſit cō
17 cluſio in cōparatione libri rationū, † quia in his ſola
cōparatio plenè pbat. ſic reſpondit Alex.d. conſ.76.
nu.8.vol.3.& idē in cōſ.86.nu.5.vol.6.& in conſ.163.
n.4.vol.7.Bar.& Sal.in d.l. cōparationes, quos refert.
& ſequitur Bar.Soc.conſ.41.nu.2.vol.3.& patet ex al-
latis ab Hippol.d.rub.C.de probat.nu.293.& ſeq.Lan
fran.de Oria.in c.qñ contra. trac.de fid.inſtru.nu.57.
verſ. ſin autē liber. quo in loco rationem differentiæ
reddit, quare nō ita operatur cōparatio in apodiſſis,
ſicut in libro rationū,& illa eſt, quia quando quis fa-
cit apodiſſam, debet ſibi imputare, ꝙ non ſeruauerit
ſolemnia requiſita teſtium, cū facilè poſſint haberi,
18 † quod ſecus eſt in libro rationū, quia non ſemper cū
ſcribitur vnum capitulum poſſunt haberi teſtes,idem
aſſeruit in d.l. admonēdi.nu.52.ver.nā in apodiſſa vo
luit ēt:huic ſniæ ſe ſubſcripſit Rui. cōſ.70 nu.4.vol.4.
& Bar.cauit in l.nuda.n.9.ff.de don.& in auth.& ſi cō
tractus in 1.lectura,nu.5.& 9.in fi.C.de fid.inſtr.idem

Alex.conſ.58.nu.1.& conſ.114.nu.4.lib.7. Curt. iun.
conſ.118.nu.8.in fi.& conſ.162.nu.5.Gram.decif. 34.
nu.16.Dec.In c.2.nu.16.de fid.inſtr.Cur.in d.l.admo-
nēdi.n.124.ver. ſed ſi ex hoc eſt dubitatio. de iureiur.
Purpur.in d.l.admonendi, nu.212.cuius rei ratio eſt
ſecundùm omnes,quia non ita facilè eſt fraudare li-
brum rationum,ſicut apocham,vt propriè dicit Bar.
in d.auth.& ſi contractus.nu.5.C. de fid.inſtr. quo in
loco arbitratur l.comparationes & alia iura antiqua
diſponentia comparationem literarum plenam fidē
facere,adhuc remanere incorrecta quoad librum ra-
tionum, & eorum correctionem tātum habere locū
in apodiſſis,quæ dantur à parte parti,ibiq; nu.7.diſtin
ctionē facit inter apochā,librum rationū,& epiſtolā
ſiue literam,quę mittitur & extende idē procedere in
libro panio,vt dicit Paul.de Caſtr.conſ.83. quantum
ad cōtenta,col.2.lib.2.itē quia aſcribendum eſt illi,q
ſibi ſcribendā apochā curauit,ſi plena,& pfecta non
eſt, quia potuit ſic fieri, quod non contingit in libro
rationum,vt per Bart.in l.nuda.num.9.de donat.Me-
noch.d. num. 23.

Intellige tamē prædicta habere locum in libro ra-
tionum ipſius ſcribentis, qui in eo ad alterius cōmo-
dum aliquid contra ſe ſcripſit, & quòd liber penes ip-
ſum,vel eius ſucceſſores eſſe ſolet, vt ſcripſit Bart. in
19 d.auth.& ſi contractus.poſt nu.5.C.de fid.inſt.†ſecus
in libro rationū vnius,voluti Caij in quo aliquid eſſet
cōtra Sempronium ſcriptum ab eodem Sempronio,
& eo codice Caius vti vellet,nam hic ſola cōparatio
literarum non ſufficeret quoniam in iſto caſu facilè
pōt admitti fraus referendo,& effingēdo genus illius
ſcribēdi,ſicut in apocha dictū eſt,ita inſigniter,& do
ctiſſimè more ſuo ſcripſit Iac. Menoch. in ſuo tract.
de arbitrar.iudic.lib.6.cent.2.caſ.114.nu.23.in fi..

Inſuper quartò limitat ſi talis eſſet cōparatio, quæ
oſtenderet ſcripturam ſimul cum ſcriptura,ad quā fit
20 comparatio, per omnia ſimilem†quia hoc caſu ple-
nè probaret,vt cōſtitutum eſt in §.ſi quis igitur.auth.
de fid.inſt.& ita tradit Franc.Viui.in d. ſuis cōmmu-
bus opinionibus,in d.verſ.cōparatio literarū, vbi ait
hoc caſu incorrectam remanere l.comparationes,vt
per Bal.& Sal. in auth.ſed hoc iure.in d.l.in bonæ fi-
dei.C.de iureiu.atq; Iac.Pet.de Tolom.in repet.l.ad-
monendi.poſt nu.67.ff.de iureiur.verſ.ſecūdus caſus.
auctorem laudat Ludou.Rom.in d.l. admonēdi. per
contex.in auth.de inſtru.caut.§.ſi quis igitur,ibi dum
dicit iudicatū fuiſſe, comparationem fidē non face-
re,quia literæ omnes ſimiles non erant, ergo à cōtra-
21 rio ſenſu†ſi comparatio omnimodā ſimilitudinē ha-
beat,plenā probationem inducit, vt meminit idem
Franc.Cur.in d.l.admonendi, nu.118.ver.ſecūdò vbi
talis eſſet comparatio,& Cato Sacch.ibid.nu.44.ver.
ſed adijcit,q & probat text.in §. ſi verò tale.cod.tit.
vbi habetur,quòd ſi iudex arbitratus fuerit ex cōpa-
ratione literarū omnimodā formæ ſimilitudinē re
ſultare,quòd ſit plena probatio,et ſi teſtes ſint cōtra-
rij,quanto ergo magis teſtibus nō repugnātibus dice-
mus illam ſolam comparationē omnimodā plenam
fidem facere?Ita etiam Ripa docet in d.l.admonēdi.
ff.de iureiur.nu.113.vbi ait, quod ſi nō omnimodam
ſimilitudinem habet, ſed aliquam diſſimilitudinem
22 †tunc tantùm ſemiplenè probat,& hanc eſſe * cōem
opinionem ibi teſtatur,quod & tenet Fran.Curt.in d.
l.admonendi,poſt nu.114. verſ.vltimò requiritur. ff.
de iureiur.ibi ad locum habere aſſerit,etiam ſi in ma-
iori parte eſſet ſimilitudo,per gl. & Ang. in §. ſi quis
igitur.in auth.de inſtr.fid.& caut.dicēs ibi Ang. iudi-
cem poſſe compellere debitorem ad ſcribendū ma-
23 nu propria,†vt ex ea poſſit fieri comparatio, idē tra-
dit Lanf.de Orian.in d.l.admonendi,nu.52.ver. no-
ta, quòd cōparatio, quo in loco aſſerit ex quibus de-
prehendatur diſſimilitudo literarum,volens ex duo-
bus præcipuè deprehendi,ex diuerſitate ſcilicet ſigni

24 tabellionis, & ex literis duplicatis † vt ſi in vna ſcri-
ptura notarius vel alia perſona ſcribit vnam dictio-
nem per literam duplicatam, vt per duo DD.vel per
duo BB.& in alia ſcribebat per ſimplex,ex hac enim
re probata dicitur diſſimilitudo literarum; quod eſt
benè notandum per eūdem Lanf.ibi.

Sublimitandum tamē eſt, quod nuper tradidimus
in limitatione, videlicet in quibus ſola comparatio
plenè probat,vt tantùm procedat, quando agitur ci-
25 uiliter,ſecus ſi criminaliter, vt in crimine falſi † quia
ad probādum falſitatem ſola literarum comparatio
non probat,nec ſufficit ſecundum Dec.conſ.615. vi-
ſa inquiſitione.col.1.poſt nu.3.verſ.circ.primū, Rip.
in d.l.admonendi.col.20.Crau.de antiq.temp.1.par.
verſ.quæritur.num. 72.

Intelligas tamen velim, hanc ſublimitationem,vt
26 ſaltem in tali caſu faciat † indicium ad torturam ita
docuit Purpur. in d.l.admonendi.col.30.& conſulas
Bart.in l.fi.ff.de quæſtio.quod approbat Crau. in tra-
cta.verſ.quæritur.nu.72.maximè in perſona malę fa-
mæ Dec.conſ.625. col.1.

Quorum omnium Doctorū conſenſus Fran.Curt.
non deterruit, quin id ipſum intrepidè reprobarit ea
27 ratione, † quia cum iſta comparatio ſit indicium in-
directum,non tangens directo delictum falſitatis,nō
debet ſufficere ad torquendū,dum ipſe ponderat do-
ctrinam,& exempla Bart.in l.fi.ff.de quæſt.& glo. &
Bart.in l.fi.C. famil. erciſ.

Quintò loco limita non habere locum, quādo vl-
tra comparationē adeſt ſubſcriptio trium teſtiū, qui
graues,& honeſti ſunt,& illi recognoſcunt eorū ſub-
28 ſcriptionem † affirmantes illam ſcripturam eſſe ipſis
præſentibus ſcriptam ab illo commemorato in ſcri-
ptura,hoc enim in caſu comparatio illa, ſeu illa ſcri-
ptura plenè probat, vt ſcriptū reliquit Bar. in d. l. ad-
monendi.nu.26.& in d.l.nuda.nu. 6. verſ. aut quis.ff.
de donat.ſecundū Bal.in auth.ſed nouo iure C.ſi cer.
pet.quod & placuit Iac.Petr.de Tolom in rep.d.l.ad-
monēdi.nu.68.verſ.tertius caſus.ff. de iureiur. & Pur-
pur.in d.l.admonēdi.nu. 176. quod etiam verè pba ē
in §. fi. quis igitur cautel.in auth.de inſtr.fid.& caut.
29 Amplia hanc limitationē procedere, † etiā ſi om-
nes teſtes non recognoſcerēt ſcripturā, ſed aliqui eo-
rum, vt duo ex tribus,quia ſufficeret, ex quo habetur
certitudo ſcripturæ,vt contex.eſt in d.l.comparatio-
nes in prin.C.de fid.inſtr.& ibi tenent Bal.& Sal. idē
reſpondit Paul.de Caſt.conſ.134.in cauſa Ludo. lib.
1.Verùm de hoc argumenti genere,qn̄ literarum cō-
30 paratio probet,† & quando non,hæc latè tradent em
conſules Pariſ.conſ.19.vol.3.nu.32.vſq; ad nu. 42. &
Iacob.Menoch.in tract.de arbitr.iudic.lib.2. cent. 5.
caſ.114. vbi format vndecim caſus, in quibus differit
de comparatione apochæ non habentis, & habentis
teſtes, ac libri rationū, epiſtolę, & ſcripturę publicę,
vbi videbis requiſita, ad quē pro aliàs tui inſtructio-
ne te reijcimus,& ibi dicit etiam omnia relinqui iudi
cis arbitrio,vt in prin.d. caſus 114. nu. 1.per §.ſi verò
tale quid.auth.de inſtru.caut.& fid.et Bald.in d.l.cō-
parationes.nu.19.C.de fid.inſtru.& Menoch. vbi ſu-
pra,poſt nu.6.in fi.& ſeq.& nu. 18. ac 19. in fi. & ſeq.
31 ac per totum d.caſum 114.† tam in apocharum,quā
epiſtolarū, & inſtrorū publicorū cōparatione faciē-
da probatione cenſuit ſemper iudicātis arbitrio re-
linquendum.idem cenſuit Iacob. Petr. de Tolom.in
repet.l.admonendi.nu.66.ff. de iureiur. verſ. in ea. &
* Cato Sacch. qui teſtatur de * communi opinione in
ead.l.admonendi.nu.44.verſ.pro eo facit. in fi.
32 Quomodo autem,† & quibus in caſibus faciēda ſit
literarum comparatio conſulas Pet.de Bellaper. in l.
comparationes.nu.28.verſ. ex quibus inſtrumētis.C.
de fid.inſtr. ibi, ex quinque inſtrumentorum generi-
bus poſſe fieri comparationē ait, & ibi tradit exē pla
atq; docet,quæ requirantur ad hoc,vt fiat cōparatio,

& te-

31 & ſecundum gl.in d.l.comparationes † præcipuè re-
quiritur,vt deficiant aliæ omnes probationes,& pro-
ptereà volẽtes facere literarum comparationem iu-
rabunt,quòd non habent aliam probationẽ , quodq;
nihil commiſerint, propter quod veritas potuerit oc
cultari,in eodem etiam loco tradit comparationem
34 hanc faciendam eſſe ab illis † qui ſint in illa arte pe-
riti,vt ſi in controuerſia verſetur,an inſtrumẽtum ſit
confectum manu tua,necne,& ego producam aliud
ſimile inſtrumentum,periti in arte,vt ſunt ſcriptores,
iudicabunt,& adeas ad hæc Bar.in d. l. comparatio-
35 nes.nu.1.vbi etiam dicit † duplicem requiri ſcripturã
in cõparatione literarum, & adeas eũdem in §.illud.
in auth de his qui ingred.vbi nu.1,2.& 4.habetur , ex
quibus generibus literarum comparatio fieri poſſit.

CONCLVSIO CCCXXXI.

ARGVMENTVM.

Comparitionis probatio quomodo fiat.

SVMMARIVM.

1 *Comparitionis probatio fit per inſpectionem actorum.*
2 *Quæ ſpectant ad comparitionem,remiſſiue.*

Comparitionis probationẽ ſi quis ſcire exoptet adeat
1 Paul.Caſtr. † qui per inſpectionẽ actorum probari
aſſerit in l.ſi per alium quis.§.docere,nu.5.ff.ne quis
eum qui in ius vocat.& docuit Bal.in c.bonæ.num.7.
de elect.Porrò comparens præſumitur citatus ex ſen-
tentia Bal.vbi ſupra,& ad hæc conſulas Spec. in ritu.
de comparitione,nu.2.& ſeq.& nu.5.& Card.poſt gl.
in clem.2.§.ſimiliter.2.q.de appe.qui ad comparitio-
2 nem † ſpectantia tibi ſuggeret.

CONCLVSIO CCCXXXII.

ARGVMENTVM.

Compater an pro compatre, & filio ſuo ſpirituali teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Compater poteſt eſſe teſtis pro compatre.*
2 *Interdictum de teſtibus eſt prohibitorium cauſa certarum perſonarum tam in ciuili,quam criminali:& cum compater in eo non comprehendatur,teſtis eſſe poteſt.*
3 *Compater dicitur teſtis omni exceptione maior.*
4 *Compater in cauſa , quæ ad matrimonium ſpectat,teſtis eſſe poteſt.*
5 *Compater poteſt etiam eſſe teſtis in criminali cauſa .*
6 *Argumentum ſumptum a ciuilibus ad criminalia potentiſſimum eſt,frequens & vtile .*
7 *Compater poteſt eſſe teſtis in ciuili,& in capitali iudicio.* Contrarium ibi.
8 *Compater non poteſt eſſe teſtis pro filio à ſacro fonte leuato,& econtra.*
9 *Inter compatrem & filium leuatum à ſacro fonte contrahitur quædam ſpiritualis cognatio , ex qua oritur affectio quæ repellit eos à teſtimonio .*
10 *Patres ſpirituales in cauſa neceſſitatis debent alere filios ſuſceptos,& econtra.*
11 *Patres ſpirituales non poſſunt conueniri,niſi in quantum fieri poteſt,ſicut & patres naturales.*
12 *Compatres æquiparantur patribus naturalibus : & ideo non ſunt idonei teſtes pro filijs ſuis ſpiritualibus.*
13 *Cognatio ſpiritualis videtur ſolum operari quoad impediendum matrimonium,& quoad præſtandum reuerentiam,& non quoad reliqua.*
14 *Qui leuauit aliquem de ſacro fonte eſt idoneus teſtis , & pro filio ſpirituali poteſt teſtificari.*
15 *Iudicis arbitrarium eſt,an cõpater repellatur à teſtimonio.*
16 *Compater iudex poteſt recuſari pro ſuſpecto,licet talis cauſa non ſit in iure determinata , ſed diuerſa.*

1 Compatrem teſtem eſſe poſſe † ꝓ cõ-
patre tradidit Rom.in l.
quamuis.nu.5.ff.de in ius vocand.& Alex. in l.gene-
raliter.nu.5.vbi Iaſ.poſt nu.2.ff.eo.tit.de in ius vocã.
prætereà Bal.& Sal in l.parente.nu.3.C.de teſt. Alex.
etiam conſulendo voluit pluribus in locis, vt in cõſ.
42.ante fi.verſ.nec obſtat,quòd vnus eorum teſtium,
nu.18.lib.3.& in conſ.237.num.18.verſ.idem videtur
ſentire,vol.6.& expreſſius conſuluit in conſ. 125.poſt
nu.3.verſ.& dato quod ſtatutum,vol.4. & Aufrer. in
tract.de teſt.nu.76.ver. poteſt ſpiritualis.Steph. Bertr.
in conſ.300.nobilis,& honeſta ,nu.6.vol.2.& cõſ.50.
* ex forma.vol.3.vbi teſtatur de *communi.vol. 5. Iaſ.
inſuper apertiſſimè ſcripſit in l.apertiſſimi.col.2. ver.
tamen aduerte,nu.9.C.de iud.& in §. pœnales. colu.
10.ver.per prędicta dixit,Inſti.de act. vbi ait hãc eſſe
* * cõem opinionem.Bart.dilucidè id probauit in cõſ.
92.in q.vertente inter Dominum Simonẽ,col.3.verſ.
nec obſtat.quòd ipſe ſit ſanctolus.n. 8.Crau.cõſ.169.
nu.1.Corn.conſ.61.col.3.poſt med.ver. oſtẽſo itaque
nu 14.lib.3.Ruin.conſ.82.nu.19.poſtremò Bertrã. in
cõſ.178.viſo proceſſu cauſæ,nu. 14 poſt ver.& primò
non per depoſitionem.lib.2.& in cõſ.300.nobilis &
honeſta mulier poſt nu.6.verſ.tum & quis,cod.lib.2.
2 Nec id ſine ratione fuit conſtitutum,etenim † cum
interdictum de teſtibus ſit prohibitorium cauſa cer-
tarum perſonarum tam in ciuili,quàm criminali.l.1.
ff.de teſtib.omnes ergo illi,qui non prohibentur, nec
prohibiti reperiuntur,expreſsè admittuntur ad teſti-
ficandum,ſed compater non reperitur vllo iure pro-
hibitus,ſequitur igitur,vt teſtis eſſe poſſit,vt traditum
fuit à Crau.d.conſ.196.in princ.& à Io.Crot.in tract.
de teſti.nu.101.& ab alijs ſupra allegatis atq; à Bertr.
in d.conſ.300.nobilis,& honeſta.poſt nu.6.ver. cuius
dicti illa ſolet.vol. 2.

Sed obſerues velim, eo vſq; concluſionem proce-
3 dere † vt etiã compater dicatur teſtis omni exceptio-
ne maior,vt colligere eſt ex Barth.Cæpol.conſ.ciuil,
5.in quæſtione vertente.col.3.nu. 11. verſ. nec etiam
ex eo,quod dicat,& à Corn.conſ.61.col.3.poſt med.
nu. 14.verſ.oſtenſo itaque.lib.3.quos refert,& ſequi-
tur Crau.d.conſ.169.nu.2.ex quo proculdubio ſequi-
tur,& compatrem in cauſa , quæ ad matrimoniũ ſpe-
4 ctet † teſtem eſſe poſſe,in qua requiruntur teſtes omni
exceptione maiores, eo quod cauſa matrimonii di-
catur cauſa grauis,ſic Cæpol.d.conſ.5.nu.11.& Abb.
in cap.ſi pro debilitate.in vltimo notabili.nu.4. ff. de
offi.deleg.& huc pertinet c.1.cum gl.de conſanguin.
& affinit.atq; c.ſuper,qui matr.accuſ. poſ.Crau.etiam
d.conſ.169. nu. 2.

5 Amplianda concluſio eſt etiam locum † habere in
criminali cauſa , idq́ue argumẽto ſumpto à ciuilibus
ad criminalia, quod nedum eſt probabile , ſed etiam
6 potentiſſimum,frequens † & vtile , vt colligere eſt ex
Vlpiani reſponſo in l.abſentem.ff.de pœnis, & ad id
latè ſe fundat Euerard.in ſuis locis legalibus , loco à
7 ciuilibus ad criminalia,ſed cõpater põt eſſe teſtis † in
ciuili,vt fuit reſponſum à Bar.in d.conſ.92. incipien.
in quæſtione, q̃ vertiť &c. & ꝑ alios ſupra adductos ,
fit igiť,vt ẽt in capitali iudicio teſtis poſſit adhiberi.

Quod quidem Crot.permouere non potuit , quin
contrarium ſentiret in tract.de teſtib.nu. 10. & Curt.
ſen.in tract.de teſtib. concluſ. 30.

Sed velim limites cnncluſionẽ non eſſe veram in
8 compatre,& filio à ſacro fonte leuato † & econtra,ꝙ
menti eſſe tenendum docet Franc.Cur.in d. tract. de
teſtib.d.concluſ.30.nu.63.& Alex. cõſ. 143. in 4.vol.
nu.o.

Digitized by Google

nu.6.Fulg.conſ.11.Bal.vt aliàs ſæpè, nunc etiam ſibi
cõtrarius,in d.l.generaliter.ff.de in ius vocan. & me-
minit Fel.in c.cum ſpeciali.nu.20. de appell. Bened.
in c.Raynutius.nu.20.& 767.de teſtam. Port.in §. in
teſtib.poſt nu.4.Inſt.de teſta.Sal.in l.teſtis idoneus.ff.
de probat.Iac.Nouel.in reg.216.n.77. & patet etiam
ex multis allegatis per Tiraq.in trac.de pœn.temper.
aut remittit.cauſa 21.nu.7.8.& 9.& à Rip.in l.admo-
nendi.nu.181.ff.de iureiur.quod ea ratione cõfirma-
9 tur † quia inter eos cõtrahitur quædam ſpiritualis co-
gnatio,vt ſtatutum eſt in c.1.& per totum. 30.q. 1. &
de cogna.ſpiri.ex. per totum.ex qua veriſimiliter ori-
tur quædam ſuſpicio ratione affectionis ortę,nã dicit
tex.in d.c.1.30. q. 3. ita diligere debet homo illum,q
ſuſcepit ipſum de ſacro fonte ſicut patrem, ergo illa
de cauſa repellendi ſunt à teſtimonio, vt tradidit Io.
10 Crot.d.loco vbi ſupra.Vndè meritò cõſequit,† vt in
cauſa neceſſitatis huiuſmodi patres ſpirituales dẽant
alere filios,& econtrà,vt voluit Io.Faber in l.1. C. de
alend.liber.verſ.item quod de patrino.Philip. Franc.
&t in c.1.de cog.ſpiritual.qui aſſerit hoc eſſe animad-
uerſione dignum,ꝙ & obſeruauit Nic.Peru. in tract.
ſucceſ.ab inteſtat.car.3.in paruis,verſ.7. & annotauit
Barbat.in reper.c. Raynutius.de teſt. ſimul cum alijs
multis adductis à Tiraq.d.tract. de pœn. temper. aut
11 remit.cã 21.nu.9.& ibid.nu.10.ait† hmõi patres ſpiri-
tuales non poſſe conueniri,niſi in quantum fieri põt,
ſicut nec patres naturales,teſtat Io.de Platea,& Ang.
Aret.in §.ſunt præterea,verſ.ſed ſi quis.Inſt.de actio.
Barb.in l.cũ acutiſſimi.col.125.ver.facit elegãs.C.de
fideic. Quocirca cum æquiparentur patribus natura-
12 libus† meritò pro filijs ſuis hmõi ſpiritualibus non
ſunt idonei teſtes, vel ſaltem multum de eorum fide
detrahitur,vt ait Fulg.conſ.2.& Alex.conſ. 237. pro-
ſpectis his.col.vlt.nu.8.& 9.lib. 6.& hoc veriſſimum
eſſe ait Tiraq.vbi ſupra.ſecus aũt ſi deponant pro cõ-
patribus,& commatribus &c. vt ſupra dictum eſt.

Hæc tamen ratio nõ arridet Iac.Menoch.in tract.
de arbit.iud.lib.2.centur.1.caſ.100. poſt nu 1.verſ. 2.
13 fuit opinio † cũ cognatio iſta ſpiritualis videatur ſo-
lum operari quoad impediendum matrimonium, &
quoad præſtandam reuerẽtiam,ſecus quoad reliqua.
etenim etiam illũ, qui leuauit aliquem de ſacro fon-
14 te eſſe idoneũ teſtem †& pro filio ſpirituali poſſe teſti
ficari,conſuluit Ioan.Crot.in conſ.3. reperitur quod-
dam ſtatutum.num.20.poſt verſ.ſecundæ obiectioni
reſpondeo.lib. 1.

Dec.tamen in c.cum ſpeciali.nu.6.& 24.de appel.
15 tenet eſſe iudicis arbitrium† an à teſtimonio repella-
tur ipſe compater,cui aſſentitur Iac.Menoch. d. caſu
100.nu.4.& patrocinantur ea,quæ animaduerſa fue-
re per Io.And.in c.Rom.§.quod ſi obijciatur.de app.
in 6.vbi voluit, talem cauſam non eſſe in iure deter-
minatam,ſed eſſe dubiam,verum conſulas Io. Andr.
& ibi Imol.in c.cum ſpeciali.de appell.

CONCLVSIO CCCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Compenſatio an præſumatur, cum teſtator rem obligatam legat creditori ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio non pręſumitur,licèt teſtator rem obligatam
leget creditori ſuo.*
2 *Debitor ex cõtractu,vel quaſi, ſeu ex diſpoſitione hominis,
ſi donet, vel leget, donare, aut legare non præſumitur
animo compenſandi.*
3 *Compenſatio non præſumitur cum debito voluntariè con-
tracto.*
4 *Compenſatio quo pacto probetur,& ex qbus coniecturis.*
5 *Debitor teſtator ſi legatum creditori fecerit,in dubio præ-
ſumitur factum animo compenſandi,quando ipſum de-
bitum erat neceſſarium.*
Sublimita vt nu.8.
6 *Debitum dicitur neceſſarium,quando non habuit originẽ
à debitore, ſed prouenit aliundè.*
7 *Compenſatio etiam cum debito neceſſario nunquam præ-
ſumitur quando aliquid inter viuos donatur.*
9 *Diuerſa ratio diuerſum parit effectum.*
10 *Compenſatio non cadit, ſi debitum ſit ſub conditione, vel
in diem ab vna parte,& ex alia purum.*
11 *Quando quis non neceſſitatur ad ſoluendum, non habet
locum illa regula,vt in neceſſitatibus nemo ſit liberalis.*
12 *Legatum factum fideicommiſſario per hæredem primi te-
ſtatoris cenſetur factum animo compenſandi in fidei-
commiſſum.*
13 *Teſtatorem rem obligatam creditori legaſſe animo com-
penſandi probari poteſt ex coniecturis.*
14 *Frater dotans ſororem,dando eidem in dotem prædium,
vel aliud ſimile, præſumitur dare animo compenſandi
cum eius legitima.*

1 Compenſationem non præſu-
mi,† licèt
teſtator rem obligatam leget creditori ſuo, cautũ eſt
à Paulo in l.creditorem.ff.de leg. 2. Creditorẽ inquit
I.C. cui res pignoris iure obligata à debitore legata
eſſet,non prohiberi pecuniam creditam petere,ſi vo-
luntas teſtatoris compenſare volentis euidenter non
oſtenderetur, quod & veriſſimum eſſe cenſuit Lucas
de Pen.in l.vnica.C.de quæſtor. nu. 30. lib. 12. prout
non præſumi debitorem ex contractu, vel quaſi, ſeu
2 ex diſpoſitione hominis † ſi donet, vel leget, donare,
aut legare animo compenſandi, rñdit Alex. in conſ.
7.nu.16.verſ.reſtat,vt ſuper vltimo,lib.6.vbi dicit hãc
* eſſe veram *deciſionem,& cõprobat per cõtext.in l.1.
§.ſciendum.C.de rei vxor.act. & in l. creditorem. de
leg.2.idem monuit in cõſ. 12. viſo themate anteſcri-
pto,nu.5.ver.& 1.lib.2. quẽ ſequitur Crau.in cõſ. 86.
magiſter Aymarus de Nantis, nu. 1.atq; Bert.in cõſ.
347.viſo inſtrumento vlt.nu.2.vol. 2.
3 Sic dicimus†cõpenſationẽ non pręſumi cũ debito
voluntariè contracto,ex contextu.l. creditorẽ. ff. de
leg.2.& l.vnicæ.§.2.C.de rei vxo.actio.& per ea,quæ
clarè tradit Crau.in conſ.149.Petrus Bilacii. nu.2. &
4 quo pacto probetur cõpenſatio † & ex quibus conie-
cturis, conſulas Affl.in deciſ.44.de tribus.n.17.& 28.

Limites,& intelligas illud velim, vt nõ procedat,
qñ ipſum debitũ erat neceſſariũ, nam tunc ſi debitor
5 teſtator legatum creditori fecerit,in dubio†pręſumit
factum animo compẽſandi,vt ſanxit Imper.in auth.
præterea.C.vnde vir,& vxor, quod & probauere Bar.
& cęteri Doctores in l.ſi cum dotẽ.§.ſi pater.ff.ſolut.
* matr.& hæc eſt *communis opinio Doctorũ,vt atte-
ſtat Abb.conſ.17.nu.6.quã & ſequitur Crau. in conſ.
131.nu.14.verſ.ad vltimum, illamque ante eum am-
plexus eſt Anch.in conſ.26.in quæſtione ſupradicta.
col.2.in 2.dubio.& Pau.Caſtr.in conſ.35.videtur di-
cendũ,ꝙ vtrunq; legatum.col.2. circa medium,verſ.
ſed ad hoc rñdetur,lib.2.& tradidit Soc.ſen. in conſi.
93.circa primum,nu.19.verſ. confirmatur & 2. lib. 1.
6 Debitum autem†dicitur neceſſarium, quando nõ
habuit originẽ ab ipſo debitore, ſed prouenit aliũdè,
vt declarat Iaſ.in d.auth.præterea.col.7.nu.18.in vlt.
notab. & Alba vbi ſupra.

Contrarium ſentire videtur Corn.in conſ.297.vol.
1.quem citat Crau.d.conſ.131.nu.14. & quem repro-
bat,vt ibi.

Iſtud tamen ſublimita, vt verũ non ſit,quando ali-
quid inter viuos donatur,tũc enim nunquam præſu-
7 mitur compẽſatio†etiam cum debito neceſſario, ita
reſpondit Soc.ſen.in d.conſ.93. poſt nu.21.ver. cõfir-
matur & tertio,vol.1.per contex.in l.etiam.§.ſi debi-

ta. verſ. Z

ta.verſic.ſed ſi non mortis.ff.de bon.quæ lib.& in l.ſi
verò.§.cæterum.ff.eod.tit.
Secundò ſublimita, vt limitatio locũ tantum ha-
beat,qñ eſt debita quantitas, & relinquitur quãtitas,
8 & ſic debita ſunt hinc inde compẽſabilia† ſecus ſi eſt
q̃titas debita,& cõcedatur ſpecies,vel econtra,vel eſt
debita ſpecies,cõceditur quãtitas,q̃a tũc nõ cõſideratur,
an debitũ ſit neceſſariũ,an voluntariũ,ſed nunquam
intelligitur factũ aĩo cõpenſandi,ita decidit idem Soc.
in d.cõſ.93.nu.23.eo.vol.1. multis ibid. auctoritatib.
pmotus,quia vbi relinquitur ex cã expreſſa, & diuer-
ſa à debito,vtrunq; debetur, & cõpenſatio nõ p̃ſumi
9 tur † diuerſa.n. rõ diuerſũ parit effectũ,l.ſcio.§.vxori
ff.de annon.leg.& ſic concludit Alex.in conſ.7.viſo
inſtrumento donationis.col.fi.nu.18.lib.6.permotus
auctoritate Bal.in l.filia legatorum.in 4.q. C.de leg.
Ad hæc tertiò ſublimitare poteris, vt ſolùm limi-
tatio vera ſit,qñ extrema ab vtraq; parte ſunt compẽ-
10 ſabilia,ſecus ſi incõpenſabilia ſint† vt ſi debitũ ſit ſub
conditione,vel in diem ab vna parte,& ex alia purũ,
tunc enim non cadit compẽſatio.l.quod in diem.ff.
de compenſat.nã ſi adhuc non euenit dies, vel condi
tio non fuerit purificata,videtur ceſſare ratio, ꝓpter
quam præſumitur animus compenſandi cum debito
neceſſario, quia ex quo tunc non neceſſitatur homo
11 ad ſoluẽdum,non habet locum illa regula† vt in ne-
ceſſitatibus nemo ſit liberalis.l. rem legatã. ff. de adi-
mend.leg.ſic proditum eſt a Barth Soci.in d.cõſ.93.
poſt nu.23.verſ.pæterea illa materia.lib.1.
Secundò loco præcipuè limita in legato facto fi-
12 deicommiſſario per hæredem primi teſtatoris † quia
illud factum cenſetur aĩo compenſandi in fideicom-
miſſum,tradit in terminis Pau.de Caſt.conſ.15.inci-
piente,videtur dicendum,quòd vtrũq; legatum. vol.
2.in antiq,col.2.poſt nu 1,per tex.in l.hmõi.§.ſi Sem
pronius.ff.de leg.1.cui adhæret Alba d. cõſ.17.nu.7.
Si igitur non præſumatur,teſtatorem rem obligatam
13 creditori legantẽ id animo compẽſandi facere † po-
terit id ex coniecturis probari,vt docuit Crau. in cõſ.
32.teſtator reliquit.nu.6.& in d.conſ.131.ad primum
quæſitum,nu.17. cum multis ab eo ibidem adductis.
Tertiò limitabis,vt locum nõ habeat in fratre do-
tante ſororem,nam dãdo eidem in dotem prædium,
14 vel quid aliud ſimile† præſumitur dediſſe animo cõ-
penſandi cum eius legitima,l.vxorem. §. pater natu
ralis.ff.de leg.3.& cõtulit Crau.in d. cõſ.131.ad pri-
mum quæſitum.in fi.nu.18.

CONCLVSIO CCCXXXIV.

ARGVMENTVM.

Compenſatio debiti non liquidi per quem probari debeat,& quo temporis ſpatio.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio debiti non liquidi probari debet per eum, qui illam allegat.*
2 *Compenſare idem eſt,quod ſoluere.*
3 *Ad probandũ compenſationem debiti debent dari duo mẽſes.Contrarium poſt nu. 4.*
4 *Debitor fiſci habet regulariter dilationem duorum menſium ad ſoluendũ, & intra illos debet debitũ liquidare.*
5 *Tempus ad probandum compenſationem eſt repoſitum in arbitrio iudicis.*
6 *Arbitrium iudicis ad dandum tempus probandi compenſationem nõ debet excedere ſpatium duorum menſium.*
7 *Tempus idẽ dandum eſt ad probandum compenſationem, & liquidandum debitum,quod dari debet ad ſoluendũ.*

Compenſatio debiti nõ liquidi,quæ
opponitur ad impediẽ-
dum ſolutionem debiti liquidi, debet probari ꝑ eum
1 † qui illam allegat termino duorum menſium,ita do-
cuit Bar.in l.aufertur.§.qui compenſationẽ. ff.de iur.
fiſci,cuius opinionẽ laudat,& latè defendit vt verã,
& cõem Alex.in conſ.94. clariſſimè Domine. nu. 1.
& ſeq.& in conſ.95.etſi vt puto,nu.1.cũ pluribus ſ.q.
lib.4 quod eſt repetitum in conſ.61.lib.3.Neuiz. etiã
in conſ.56.nu.9.verſ.confirmo tertiò,tuetur hãc ſen-
tentiam.& ibi alios plures pro Bart. citat.
Ratio iſtius concluſionis ſecundum Bart.in d.§.q
2 compenſationem, illa videtur,† quia cum cõpenſare
idem ſit,quod ſoluere.l.amplius.ff.rem ratam hab.&
ad ſoluendum datur tempus duorum menſium. l.in
fraudem.§.in fiſcalibus. ff. de iure fiſci, ergo eodem
3 modo ad probandum compenſationem debiti † de-
bent dari duo menſes, ꝙ optimè probatur per dictũ.
§.qui compenſationẽ.iuncta leg.in fraudem §.in fi-
ſcalibus.ff.eo.tit.de iur.fiſc.vbi debitor fiſci habet re
gulariter dilationẽ duorũ menſiũ ad ſoluendum, &
quandoq; trium,vide tex.in d.§.qui cõpenſationem
vult ꝙ ſimiliter intra duos menſes datos ad ſoluen-
4 dũ† debeat debitum liquidare, & hanc iuriſdictionem
comprobat Alex.d.conſ.95.nu.2.lib.4.
Ab hac tamen ſententia Bartol.declinauit Bald.in
l.3.C.de compenſatio. vbi adducit l. ſi cum militi.
§.penult.ff.de compenſatio: & cum eo contra Bart.
videtur ſentire Alc.reſponſo 291.nu.6.
* Opinio tñ Bart.eſt* cõmunis, & ab omnibus rece-
pta,quam etiam ſequuti ſunt Petrus de Anch Ioã. de
Imo.& Abb.in c.bona fides,de depoſito.& idẽ tenet
Io.Fab.inſtit de act.in §.añ bonæ fidei. verſ.ſed quid
ſi compenſatio opponatur poſt ſententiam.& ad text.
in d l. ſi cum milit. §.pen.reſpondet Alex.in d conſ.
94 poſt nu.1.lib.4.dicens loqui, quãdo opponebatur
compenſatio de debito iam liquidato per aliam ſen-
tentiam,quæ tranſiuerat in iudicatum. Bar.vero loq-
tur de debito liquidãdo,quo in caſu rectè datur tem-
pus ad probandum compenſationem,& ita ſecũdum
eam l.illa non obſtat, nec merebatur à Bal. allegari.
Nonnulli tamen in aliam deſcenderunt ſententiã
5 † quòd ſcilicet tempus ad probandum compenſatio-
nem eſſet repoſitum in arbitriũ iudicis,vt profitendo
dixere gl.in l.vlt.in verb.indaginem. C. de cõpenſat.
vbi Cyn.in 11.q. Bal.in 2.oppoſit.& Saly. col.2.7.op-
poſit.atq; Aret.in §.in bonæ fidei. Iuſtit. de act. & ibi
Iaſ.num.81.Felin. etiam in c.ſuborta.col.2.in fi.de re
iudic.& conſulendo reſpondit Soc.ſen. in cõſ.65.cõ-
cluſio ſupra firmata.nu.7.ver.vt non liquidi ad liqui-
dum.lib.4.& Bertr.in conſ.289.tria,ſi non fallor.nu.
7.verſ.tamen non obſtat.lib.2.atq; Pariſ.in conſ.121.
primò aduertendum eſt,nu.25.verſ. maximè cũ arbi-
trio iudicis. lib.1.
6 Quòd tamen intelligi debet† modo arbitriũ illud
non excedat ſpatium duorum menſium, vt declarat
Tiraq.de retrac.lignag.§.3.gl.3.n.11.ver.ſed & illud,
authorem laudat Bal.in auth.& conſequenter.col.2.
ver.extra quæro,nunquid liquidato.C.de ſentent.
Alia fuit ſententia,quòd idẽ tempus dãdum ſit ad
probandum compenſationem,& liquidandũ debitũ
7 † quod dari debet ad ſoluendũ,vnde ſi ſumus in caſu
in quo nullũ tempus eſt dandũ ad ſoluendum, nequ
ad liquidandum dari debet,auctor eſt Bart.in d.l. au
fertur.§.qui compẽſationem.in fi.ff.de iur.fiſ.& eum
ſequitur Tiraq.d.tract.de retract.§.3.gl.3.nu. 12. quo
in loco more ſuo idem ſentientes quam plures citat.

CONCLVSIO CCCXXXV.

ARGVMENTVM.

Complices delicti qui præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Complices delicti ꝙ præſumuntur, qui inuenti ſunt in loco delicti.*

Complices

Digitized by Google

1 **Complices** delicti præſumuntur ij, qui inuẽti ſunt† in loco delicti, & de iure torqueri debent, pręſertim ſi appareant ali-
* qua indicia, atq; coniecturæ, vt reſpondit Vlp. in l. 1. §. ſi quis in villa. verſ. ſufficit ergo. ff ad Syllanian. & tradit Blanc. in tract. de indic. nu. 300. conſulẽdo voluit Iac. Mandell. in conſ. 56. nu. 30.

Verumtamen cum de hoc argumenti genere ſatis ſuperq; dictum ſit ſupra in cõcluſione, auxiliator criminoſi, illuc lectorem reijcio, ne bis idẽ repetamus.

CONCLVSIO CCCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Compromiſſum ex quo præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum præſumitur ex laudo dato præſente, & nõ contradicente parte.*
2 *Compromiſſum præſumitur ex laudo antiquo.*
3 *Delegatio præſumitur ex ſententia antiqua, in qua tenor delegationis eſt inſertus.*
4 *Compromiſſum pręſumitur etiam poſt decẽnium latum cũ ſolennibus ſuis requiſitis.*
5 *Sententia lata ab aliquo, in quem fuerat compromiſſum, qui dixerit in iudicando, nos arbiter, & arbitrator &c. in dubio præſumitur deciſa vti ab arbitratore.*

Compromiſſum præſumitur ex laudo lato pſen
1 te† & nõ contradicente, neq; repugnãte parte, vt vna-
* nimes* ſcriptum reliquere Ang. Imol. & Docto. in l. ſciendum. Bal. & Modet. ff de verb. obl. Dyn. cõſ. 13. Tholomeus Mancentis, ac Soc. in conſ. 104 nu. 3. & 4. volum. 4. & Alex. conſ. 84 ſuper conſultatione. num. 3. verſic. ad hoc etiam. lib. 5. Anchar. quæſt. 26. laudo lato. num. 2.

Sed velim ſic concluſionem accipias, vt intelligatᷣ
2 in laudo antiquo† ex eo namq; præſumi compromiſſum dicendum eſt, iuxta ea, quæ obſeruauit Inn. in c. Quintauallis. de iureiur. & in c. bonæ. il 1. de elect. nu. 8. ita dixit Bal. loco ſupra citato, & reſpondit Rim. in conſ. 472. nu. 15. in 3. vol. vt etiam per quandam ſimi-
3 litudinẽ delegatio præſumitur† ex ſententia antiqua, in qua tenor delegationis eſt inſertus, nõ verò ex ſẽtentia recens lata, vt tradidere Inn. & cæteri Doct. in c. cum in iure. extra. de offic. deleg. n. 5. & voluit Abb. in c. quoniam contra. de proba. nu. 19. & ſeq. ſed ſecus dicendum eſt in laudo recenti facto, vt colligere eſt ex iis, quæ modo adduximus.

Quod amplia bis, vt etiam præſumatur poſt decen-
4 nium† latum cum ſolennibus ſuis requiſitis, iuxta ſẽtentiam Io. Crot. in conſ. 114. viſo, & diſcuſſo pũcto, nu. 8. verſ. aduertendum etiam eſt, lib. 1.

Verùm ſi dubitetur, an ſi in aliquẽ ſit compromiſſum tãquam in arbitrum, & arbitratorem, iſq; iudicet dicendo nos arbiter, & arbitrator &c. præſumatur pronunciaſſe tanquam arbiter, an tanquam arbitrator, multi multa ſenſere ſed hæc ab omnibus eſt rece-
* pta* communi conſenſu ſententia, rem in dubio† prę-
5 ſumi deciſam, vti ab arbitratore, ſic eleganter decidit Alciat. in tract. præſumpt. reg. 3. præſump. 35. in fi. cui
* etiam de * communi ſententia atteſtando accedit Emanuel Soarez in commun. opinion. fol. mihi 262. in verb. compromiſſum ſi vt in arbitrium. & Ioã. Baptiſta Villalab. ibid. lib. 3. fol. mihi 30. verb. compromiſſum in arbitrium.

CONCLVSIO CCCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Conceſſio in emphyteuſim, vel feudum quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Cõceſſio in emphyteuſim, vel feudum probatur per diuturnam præſtationem cenſus, penſionis, aut ſeruitij.*
2 *Conceſſio in emphyteuſim, vel feudum probatur, per ſolutionem decem, vel viginti annorum.*
3 *Conceſſio in emphyteuſim probatur, ſi apparet quem poſſediſſe tanquam emphyteutam, vel vaſſallum. & eo nomine præſtitiſſe cenſum, vel ſeruitium.*

Conceſſionem in emphyteuſim, vel feudum, pbari
1 per diuturnam præſtationẽ cenſus† penſionis, aut ſeruitij, videlicet 30. annorũ contra laicum, ſed contra eccleſiam 40. annorũ, conſultus rñdit Alc. conſ. 169. nu. 4. vol. 2. & fuit ſententia gl. in l. 2. in gl. mag. in fin. C. de iure emphyt. & ibi Bal. num. 19 atq; ibi Io. Fab. Ang. & Sal. & Iaſ. col. 57. nu. 165. ver. non quæro. Bar. etiam docuit in l. competit. C. de præſcr. 30. annorum idem Bart. in l. cum de in rem verſo. nu. 2. & 12. & ibi Bal. & Sal. ff. de vſur. Bar. in l. 3. §. ex contrario, nu. 4. ff. de acq. poſſeſſ. & faciunt, quæ ſunt animaduerſa ab Alex. in conſ. 79. nu. 4. & ſeq. de ſolennitat. & cõſenſu p lapſum ann 60. col. 3. in fi. lib. 1. & per Pau. de Caſt. conſ. 213. viſo puncto. col. 2. poſt nu. 2. verſ. tertio veniendo. & ſeq. lib. 2. Panorm. in c. ad audientiam. col. 5. nu. 16. verſ. ſed quæro & reuoco in dubium, de præſcriptio. & conſ. 82. quanquã. col. 2. verſ. ex his cõcludo, poſt n. 7. lib. 1. Iaſ. in l. ſciendũ. col. 8. ver. 8. tũ facit. ff. de verb. obl. Cardin. Alex. in c. vaſallus. col. 2. tit. ſi de feud. fuer. cõtro. idq; placuit Soc. cõſ. 50. ſubtiliter, & copioſè, col. 2. ver. & licet prædicta inſfrã. nu. 9. lib. 4. & latè proſequitur Tiraq tract. de præſcrip. in verb. decem ann. gl. 4. verſ. 16. quod voluit alia glo.

Et quanquam pleriq; ex ſupradictis loquantur de triginta vel quadraginta annis, alij ſimpliciter de diuturna ſolutione, ſiue de longo tempore, ſiue alia
2 certi temporis præfinitione † multi tamen expreſsè tenent in hoc caſu ſufficere ſolutionẽ 10. vel 20. annorum, videlicet Spec. tit. de feud. §. quoniam. verſ. 3. quæritur. nu. 10. in fi. & iterum. §. vltimo. verſ. ſi autem velim. poſt nu. 5. licèt ibi dicet, præſumi ex temporis diuturnitate præceſſiſſe promiſſionem, & Bal. in l. 1. col. 3. verſ. pone quidã ſoluit eccleſiæ. nu. 25. C. de fideicõ. & eſt contex. in l. litibus, C. de agricol. & cẽſit. vbi Bar. nu. 1. 2 & 3. & ibidem Bald. in l. 1. colu. 2. poſt num. 3. in 4. q & iterum colum. 3. verſic. & nota quòd ille, poſt n. 24. ff. de rer. diuiſ. & in l. ſi certis annis. col. 3. verſ. & iſta ſunt multum. nu. 9. C de pact. Io. Fab. in §. ſeruitus. colum. penult. verſ. ſed an per curſum temporis. nu. 5. Inſtit. de iure perſonarum. vbi tamen dicit hoc procedere, cum titulus allegatur, iuxta d. l. cum de in rem verſo. Anton. de Butr. in reper. cap. peruenit. in vndecima charta, ſecundum nos eſt dubium de duobus, & iterum in 43. col. de cenſib. vbi ad hoc allegat tex. in c. 1. tit. de conſuetud. recti feud. ibi aliquo tempore. & gloſſ. ſuper d. verb. aliquo. & in c. 1. quomodo olim poterat feudum alien. in fin. Paulus de Caſtro, loquens & in emphyteuſi eccleſiaſtica, in l. ſicuti. §. ſed ſi quæritur. verſ. & per prædicta patet, poſt num. 8. ff. ſi ſeruit. vendicet. Panorm. conſ. [illegible] Ciues quidam Senenſes ſtatim poſt princip. lib. 1. Alex. conſ. [illegible] viſo, & diligenter conſiderato. colum. [illegible] verſic. & in facto præſupponatur. lib. 4. & conſil. [illegible] conſideratis his. colu. 2. verſ. & attendo quòd, [illegible] num. 3. lib. 5. Dec. in cap. bonæ. colum. 6. verſ. contra ipſum

Digitized by Google

ipſum verò ſoluentem, de appellat. nu. 52. vbi refert ita conſuluiſſe. & ita conſuluit cõſ. 285. & pro tenui. poſt num. 2. verſ. & primo conſiderandum eſt. tu autem hic omnino vide Bal. conſ. 116. Columbinus dedit lib. 1. poſt nu. 2. verſ. præterea præſum ptio l habetur pro ſcriptura, Iaſ. in l. 2. C. de iur. emphyteu. colu. 52. nu. 155. verſ. in eadem gl. in fin. tenetis ex hac glo. & col. 55. nu. 165. ver. nono quæro. quod ſi non appareat. & latius dicetur infra in cõcluſione, emphyteuſis, & in concluſione, feudum.

Limitatur, vt procedat, ſi apparet poſſediſſe tanquã
3 emphyteuta † vel vaſallus, & eo nomine præſtitiſſe cẽ
ſum, vt ſeruitium, vt Alex. d. conſ. 79. poſt nu. 4. verſ.
dicit enim ibi Bal. vol. 1. & in conſ. 169. num. 4. vol. 2.
verſiculorum etiam quia, vbi allegat text. in c. ſi quis
per triginta & c. in verb. vt feudum, & ibi Bal. tit. ſi de
feud. fuer. controu. inter domin. & agn. nu. 6. in c. ſi, &
ibi Bal. poſt gloſſ. in tit. de feud. dat. in uic. legis commiſſ. quod & placuit eidem Alexan. d. conſ. 113. poſt nu. 11. verſ. vnde in propoſito, vol. 4.

CONCLVSIO CCCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Conceſſio Principis an in dubio præſumatur realis, an perſonalis.

SVMMARIVM.

1 *Conceſſio Principis in dubio præſumitur realis, & non perſonalis etiam in materia iuriſdictionis.*
2 *Conceſſio in dubio realis eſt, niſi ex qualitate perſonæ, & rei præſumatur perſonalis.*
3 *Conceſſio præſumitur realis, quando continet beneficium Principis.*
4 *Conceſſio in dubio realis præſumitur, quando facta eſt ciuitati, vel alicui vniuerſitati.*
5 *Conceſſio facta a priuato, quæ refertur ad factum, præſumitur perſonalis.*
6 *Conceſſio ſi ad ius referatur indeterminatè reſpectu fundi dominantis perſonalis præſumitur, ſed ſi determinatè realis cenſetur.*

1 Conceſſio Principis in dubio præſumitũ conceſſio realis † & nõ perſonalis, etiã in materia iuriſdictionis, ut monuit Barth. Cæpol. in tract. ſeruit. urbanor. prædior. c. 2. col. pen. laudat. auctorem Bar. in l. pater. ff. de ſerui. leg. & placuit Alben. conſ. 64. nu. 72.

Intellige iſtud, ut uerum ſit, niſi ex qualitate perſo-
2 næ † & ex qualitate rei præſumeretur perſonalis con-
ceſſio, ut per Bart. in d. l. pater. nu. 3. & nu. 8. per illum
text. & ibi de filia, quæ uadat per domos patris, ſecus
præſumitũ de extraneo, vt vadat p domos hæredis, cũ
non eſſet cõueniens, ut uideret ſecreta eius, ut ibi Bar.
per l. 2. C. quando & quib. quar. pars.

Ad hæc etiam dicemus præſumi conceſſionẽ rea-
3 lem † quando ipſa conceſſio cõtinet beneficiũ Prin-
cipis, ut Bat. d. l. pater. nu. 4. per l. fi. ff. de conſtit. princ.
Spec. in §. nunc autem. nu. 6. uerſ. ſi autem dubiũ, tit.
de fid. inſt. prout & quando conceſſio contineret pri-
uilegium, uidelicet aliquid contra ius ſcriptum, quia
4 tunc quando cõcederetur ciuitati, † uel alicui uniuer-
ſitati, in dubio realis præſumeretur, ut Bar. in d. l. pater.
ff. de ſeruit. leg. per l. forniam. §. quanquam. de cenſi.
ſecus ſi daretur certæ perſonæ ſimpliciter, quia tũc in
dubio realis præſumeretur, ut gl. in d. §. quanquã. ſen-
tire uidetur ſuper uerbo cũ perſonis, quã ibi ſequitur
Bar. in d. l. pater. nu. 6. ſi uero conceſſio fieret à priua-
5 to † & referretur ad factum, uidelicet, cõcedo tibi fa-
cultatem eundi, uel ut ire poſſis, tunc præſumitur per-
ſonalis. l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui. ff. de leg. 1.
§. ſed cum factum. Inſtit. de ſtipulat. ſeruo. ſi uero ad
ius referatur conceſſio indeterminatè reſpectu fundi
6 dominãtis † etiam perſonalis præſumitur, ſecus ſi de-
terminatè, quia tunc realis præſumitur, niſi ex qualita-
tate perſonæ, & rei aliud præſumeretur, ut Bar. d. l. pa-
ter. & ita Illuſtriſſimus Cardinalis Albanus in l. Lu-
cius. ff. de ſerui. ruſtico. prædior.

CONCLVSIO CCCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Concluſio in cauſa an præſumatur in dubio facta infra tempus debitum.

SVMMARIVM.

1 *Concluſio in cauſa in dubio facta præſumitur infra tempus debitum, ſcilicet dies ſexaginta utiles.*
2 *Concluſum in cauſa non præſumitur, niſi in actis expreſſè vel tacitè concluſum appareat.*
3 *Concluſio in cauſa præſumitur nota fuiſſe iudici.*
4 *Concluſio in cauſa præſumitur nota iudici, ſi ipſemet ille fuit, qui concluſit.*
5 *Iudex admittendo poſt concluſum in cauſa iura, vel probationes, uidetur concluſionem reuocare.*
6 *Concluſum in cauſa dicitur, quando eſt productionibus, & allegationibus renunciatum.*
7 *Concluſio in cauſa quot modis fiat, vide remiſſiuè.*

Concluſio in cauſa præſumitur in dubio facta infra tẽpus debitũ
1 † ſcilicet dies ſexaginta utiles, ut conſulẽdo tradit Pariſ. conſ. 115. nu. 1. uol. 1.

Intellige tamen in cauſa cõcluſum non præſumi,
2 niſi ex actis expreſſè, uel tacitè † cõcluſum appareat,
ut Iaſ. docuit in l. admonendi. ff. de iureiur. in 1. lect.
poſt. nu. 52. uerſ. item. diligenter aduerte. per Bald. in
c. iurcperimus. in 3. col. in fi. de offic. deleg.

3 Hinc eſt, ꝙ iudici præſumitur notã fuiſſe † concluſionem in cauſa. ſic docet Alex. in l. admonẽdi. ff. de iureiur. nu. 19. uerſ. & ꝙ hic eſſet concluſũ, diremere Domini de Rota deciſ. 5. aliàs 1. ſi poſt concluſionẽ, uer. & hoc intelligo, ſi auditor ſciuit. ti. de teſt. in nou. Bal. in l. peremptorias. poſt nu. 6. uerſ. quia cũ aſſignatio termini, C. ſenten. reſcind. non poſſ. Feli. in c. cum dilectus. col. 3. poſt nu. 17. uerſ. & iudex ſciens. de fid. inſt. & Iaſ. in d. l. admonendi. col. 10. poſt nu. 40 uerſi. qa immo iudex ſcit cõcluſũ in cã. & in repet. col. 21. nu. 50. uerſ. quod autem hic eſſet cõcluſum in cauſa.

4 Intellige, vt iſtud verũ ſit † ſi ipſemet iudex eſt ille, q cõcluſit, ſic decidit Rot. d. deciſ. 5. alias 1. tit. de teſt. d. ver. & hoc intelligo, ſi auditor ſciuit, in nouis. & tradidit Alex. in d. l. admonẽdi. col. 6. n. 22 ver. nã immo vt, quod iudex. ff. de iureiur. argum. l. illud. in fi. & ibi gl. ſuper verb. cũ ſciam. ff de acq. hær. docuitq; Abb. in c. quoniam contra. nu. 17. ver. nota hanc gl. de probat. col. 9. & Bart. in l. quod iuſſit. poſt nu. 21. ver. item faciendo ſecundum teſtamentum. ff. de re iudic.

Admonendum tamẽ te velim, quòd iudex admit-
5 tẽdo poſt concluſum in cauſa † iura vel probationes,
videtur concluſionem reuocare. vt dixere iam allati
Doctores in ſupracitatis locis, & Rot. d. deci. 5. Alex.
ẽt d. l. admonendi. d. nu. 22. & Fel. in d. c. cum dilectus
6 de fid. inſt. d. nu. 17. & † dicitur concluſum, quando eſt
productionibus, & allegationibus renunciatũ, vt vbi
ſupra, & Fel. in d. c. cum dilectus. nu. 22. & Abb. nu. 8.
Iaſ. in d. l. admonendi, nu. 51. verſ. dicitur autẽ, & nu.
66. uerſ. ultimò adde, in 2. lect. & nu. 50. uerſ. qualiter
autem intelligatur concluſum in cauſa, in 1. lect.
7 Et quot modis † fiat cõcluſio in cauſa, uide ibi Fel.
à nu. 27. uſque ad nu. 30. d. tit. de fid. inſtr.

CON-

CONCLVSIO CCCXL.

ARGVMENTVM.

Cõcubina an prȩſumatur acquiſiuiſſe ex bonis Amaſij, quicquid ſibi comparauit, & an pro ipſo teſtis eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Concubina quicquid ſibi comparauit, acquiſiuiſſe præſumitur ex bonis Amaſij. Contrarium ſub nu. 8.*
2 *Concubina, & vxor comparantur.*
3 *Vxor quicquid acquiſiuit conſtante matrimonio acquiſiuiſſe præſumitur ex bonis mariti.*
4 *In concubina lex facilius præſumit turpem quæſtum.*
5 *Inter Amaſium, & concubinam non eſt prohibita, ſed conceſſa donatio.*
6 *Præſumptio hominis, ſeu coniectura ita efficax eſſe poteſt arbitrio iudicis, vt ſufficiens indiciũ fiat ad torquendũ.*
7 *Præſumptio legis transfert onus probandi in aduerſario.*
8 *Concubina pro ſuo Amaſio teſtis eſſe non poteſt.*
9 *Sponſa, concubina, ac vxor eædem ſunt.*
10 *Concubina, & vxor pares cenſentur ferè omnibus in rebus, cum in affectione optimè conueniant, & niſi in dignitate nihil interſit.*
11 *Vxor à teſtimonio pro viro dicendo reijcitur.*
12 *Vxor quoad plurima in dominatu viri eſt, & veluti eius famula cenſetur.*
13 *Vir, & vxor à teſtimonio repelluntur ob maximum inter eos amorem, & quòd vna idem domicilium incolant.*
14 *Concubina non dicitur amica.*
15 *Amoris inſania occæcat, & perdit homines infelices, & perditos, vt ſunt concubinarij.*
16 *Concubinarius publicus, nec contra alios teſtificari poteſt.*
17 *Qui vxorem habet, et concubinam retinet, infamis eſt.*
18 *Concubinarius manifeſtus teſtis eſſe non poteſt.*
19 *Clericus concubinarius nedum à teſtimonio reijcitur, ſed nec ad dignitatem, gradus, et honores promoueri poteſt.*
20 *Concubinatus in clericis graue crimen eſt.*

1 Concubinam præſumi acquiſiuiſſe ex bonis Amaſij†qcquid ſibi comparauerit, docuit Bald. in l. 1. nu. 3. illius contex. auctoritate permotus, C. de natur. lib. vbi hoc dilucidè obſeruauit, & ſequitur Fran. Cremẽſ. in ſingulari ſuo 6. incip. tu ſcis. ver. addit tñ, vbi hanc Bald. deciſionẽ eſſe ſingularẽ aſſerit, & ſenſit Barb. in trac. de præſtan. Card. 3. q. 1. par. 5. ſub nu. 21. cuius ratio eſt
2 †quia vxor, & cõcubina cõparantur, vt reſpondit Paulus iureconſultus in l. Maſſurius. ff. de verb. & rer. ſign.

Contratiam ſequutus eſt ſententiam Alc. in tract. de præſump. reg. 3. præſumpt. 26. nu. 2. arguendo à ratione ceſſante: lex enim in acquiſitione iſtorũ bonorum cõſiderat turpem quæſtum, qui vt euitari poſſit,
3 admittit†vxorẽ quicquid acquiſiuerit cõſtante matrimonio præſumi acquiſiuiſſe ex bonis mariti, vt de hac re latius diſſeruimus in concluſione, acquiſita p mulierem, quȩ ratio ceſſare videtur in concubina, cũ
4 in iſtiuſmodi perſona lex facilius† præſumat turpem quæſtum, vt conſiderat Alc. loco nuper adducto, vbi ponderat contex. in l. 5. ff. de dona. inter vir. & vxor. à quo deſumpta videtur iſta prȩſumptio, vbi Põponius iurecõſultus in primis requirit, vt ſit vxor, quod ẽt ea ratione probatur, nam etſi bona hmõi perueniſſent à concubinario, non tamen deberẽt illa reſtitui ita fa-
5 cilè, †cũ inter ipſos nedũ ſit prohibira; ſed immo cõceſſa donatio, niſi ſit miles, vel doctor, vt ſanxit Imperator Autoninus in l. 2. C. de donat. inter. vir. & vxor. & docuit Bar. in l. affectionis. ff. de don. cui opinioni ſubſcripſit Alc. d. præſump. 26. nu. 3. & meminit Petr. de Petrutio in l. 1. nu. 48. ff. de iureiur.

Cõciliari poterunt hæ inter ſe diſſentientes ſcribẽ-
6 tium ſententiæ hoc pacto, vt prior vera ſit † in præſũptione hominis, ſeu coniectura, quæ arbitrio iudicis ita poſſet eſſe efficax, vt ſufficiẽs indicium faceret ad torquendum, & in hanc ſentẽtiam loquutus eſt Bal. in d. l. 1. C. de natural. lib. Poſterior verò debet intel-
7 ligi de præſumptione legis † quæ trãsfert onus probãdi in aduerſarium, ita declarat Alc. loco iam allato. d. præſump. 26. ſub nu. 3.

Cum igitur ob tantam affectionem, & mutuũ inter ſe ſtudium omnia ex ſui Amaſij facultatibus cõ-
8 cubinam acquiſiuiſſe præſumatur, hinc etiam fit † vt pro ſuo amaſio teſtis eſſe concubina nequeat. ſic tradidit Bal. in l. etiam. in fi. C. de teſtib: cuius ſentẽtiam probauit Io. Crot. in tract. de teſtib. nu. 122. & docuit Alber. de Malet. d. tract. tit. qñ teſt. repel. ratio. domeſtic. nu. 2. verſ. idem eſt dicendum. Campeg. etiam in
9 tract. de teſti. reg. 149. arbitratur eandem eſſe†ſponſã, & concubinam, atq; vxorem, & ſenſit Capell. Toloſ. deciſ. 3. ſub nu. 1. in addit. uerſ. ſed quid in concubina. Huius rei illa poteſt afferri ratio paulò ante relata, q ferè omnibus in rebus uxor, & concubina pares eſſe
10 cẽſentur: ſanè enim, †niſi in dignitate, nihil intereſt, cum in affectione optimè conueniant, ut reſpondit Vlp. in l. item legato. §. parui. ff. de leg. 3. & fuit obſeruatum in l. etiam. C. de teſtib. atq; meminit Crot. ubi ſupra, & recenſuit Alber. loco nuper allato. Quòd
11 autẽ vxor à teſtimonio † pro uiro dicendo reijciatur, apertiſſimè docuit Accurſ. in l. 2. C. de teſtib. quẽ ſequuntur ibidem Bal. & Sal. quorum opinionem tanquam ueriorem aſſerit Crot. ubi ſupra. Etenim quãuis uxor quoad omnia non ſit in uiro ſubiecta, attamen
12 quoad plurima in eius eſt dominatu † & ueluti eius famula cenſetur, ut conſtitutum eſt in c. ſatis, in cap.
* mulierem, & in c. mulier. 33. q. 5. quod *cũctis placuiſſe ſcribẽtibus teſtis eſt optimus Alber. ubi ſupra. Huc prȩterea accedat, quod uir & uxor repellantur à teſti-
13 monio, quod una idẽ domicilium incolant, †ob maximum inter eos amorem, ut teſtatur Alb. ubi ſupra, quæ omnia & in concubina militant.

Ex his igitur efficitur, ut ueriſſimum ſit, concubinã à teſtimonio dicendo reijci.

Huic tamẽ opinioni repugnat Ang. in l. 2. §. ſi uir. ff. ad Syllan. & aliud ſenſere Doct. in l. parentes. & in l. ẽt. C. de teſtib. & illi ſniȩ refragatur Lanfr. in c. quoniam contra. uerſ. teſtes. de probat. quorũ ſenſum il-
14 la ratio confirmat† quòd concubina non dicat̃ amica; ſi ita reſpondenti credimus Paulo in l. Maſſurius. ff. de uerb. ſign. Amica enim dr̃ honeſtis familiaritatis quæſita rationibus; ut idem cauit Paulus in l. latæ culpȩ. ff. eo. de uerb. ſign. q an in cõcubina uerum ſit, unuſquisq; poteſt inſpicere. Verùm à priori ſentẽtia huic contraria non eſſe recedẽdum arbitror, quippè quæ ppius ad ueritatẽ accedat. & ea ratione corroboratur: nã amoris inſania occæcat, & perdit homines
15 infelices†& pditos cuiuſmodi ſũt cõcubinarij, ita dixit Bal. in c. in literis. nu. 3. de teſt. & ait Cõſtan. Imp. in l. 1. C. de natural. liber. atq; ſenſit Spec. de teſte. §. 1. Accurſ. ẽt meminit inſigniter in tit. Inſt. de iur. perſonar. quod placuit Nell. à S. Gemin. trac. de teſt. nu. 20. & cantum eſt in c. conſanguineorum. 3. q. 4. Fel. quoque probauit in c. teſtimonium. de teſtib. & ſequutus eſt Steph. Aufrer. tract. de teſtib. nu. 22.
16 Quinimo iſtud ampliãdum eſt: † ut concubinarius publicus nec cõtra alios teſtificari poſſit: ita pulchrè decidit Domhauder. in ſuo tract. de teſtib. num. 19. & ex quãplurimis id colligere poſſumus: ut ex c. ex parte, & c. ſuper eo. de teſtib. atq; ex Marcelli reſponſo in l. non poteſt. ff. de fur. c. conſanguineorum. 3. q. 4. cap. conſtituimus. 3. q. 5. quod poſtremum extendendum eſt, ut præcipuè tum locum habeat, cum quis uxorẽ
17 habens†concubinã retinet: eo nãq; caſu infamis eſt ſic inſigniter more ſuo obſeruauit Bar. in l. 1. in fin. ff. de his qui not. infam. quem conſulendo refert, & ſeq-

tur

tur Ruin. in conſ. 5. nu. 10. lib. 3. ubi multis argumentis id corroborat: ita etiam tradidit Bald. in l. 2. C. de ſecund. nupt. Alex. docuit in d. l. 1. in fin. ff. de his, qui not. infam. ita præterea voluit Mõticell. in ſuo reper.
18 de teſti. in verb. concubinarius. Ad hæc † quod manifeſtus concubinarius teſtis eſſe nequeat, tenet in terminis Abb. in c. teſtimonium. de teſtib. cui aſſentitus eſt Steph. Aufrer. in d. ſuo tract. de teſt. nu. 22. & ſentit Fel. in d. c. teſtimonium, col. 3. num. 9.
19 Deinde illud amplies, vt clericus cõcubinarius † nõ ſolùm à teſtimonio reijciatur: vt traditũ eſt ab Abb. in d. c. teſtimonium. c. nemo. 32. q. 3. & ibidem Fel. in d. c. teſtimonium, ſub nu. 9. & c. infames. 6. q. 1. verum etiam, vt nec ad dignitatum gradus, & honores promoueri queat: ſic eſt ſancitum in c. quæſitum. de tẽp.
20 ordin. quia in illis † cõcubinatus graue crimen eſt: vt patet ex tot. ti. ext. de cohabitatio. clericor. & mulier. & docuit Fel. in d. c. teſtimonium. ſub nu. 9. & ſtatutũ eſt in c. veſtra. d. tit. de cohabitat. cler. & mulier. & poſtremò sẽſit Steph. Aufre. in d. ſuo trac. de teſ. vbi ſup.

CONCLVSIO CCCXLI.

ARGVMENTVM.

Concubinatus an præſumatur exiſtente diſparitate perſonarum, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Concubinatus præſumitur exiſtente diſparitate perſonarum.*
2 *Conuerſatio, & conſuetudo non modici temporis præſumit concubinatum.*
3 *Concubinatus præſumitur per diuturnam cohabitationẽ.*
4 *Stuprum eſt, cum non apparet expreſsè de conſenſu concubinario.*
5 *Concubinatus, & concubinarius conſenſus in dubio præſumitur, quando mulier eſt obſcuro loco nata.*
6 *Proteſtatio & deſtinatio animi, facit concubinam.*
7 *In concubinatu quando diuerſitas euidẽs eſt, & imparitas perſonarum omnibus nota, nõ eſt neceſſ. probare aliquã proteſtationem, vel animi deſtinationem.*
8 *Conſenſus in concubinatum inſurgit ex præcedente diſparitate perſonarum.*
9 *Concubinatus præſumitur abſq; vlla proteſtatione, quando intercedente perſonarum diſparitate accedit liberum ipſius mulieris arbitrium a viro abeundi, & ſi velit ad eũ redeundi.*
10 *Stuprum nõ dicitur commiſſum, quando apparet diuturna cohabitatio, diſparitas perſonarũ, & arbitrium liberum mulieris.*
11 *Concubinatus probatur ex conſenſu concubinario.*
12 *Quæ vxor eſſe non poteſt, neque cõcubina eſt præſumẽda.*
13 *Concubinatus non contrahitur cum virgine, & vidua, licet vxores eſſe poſſint.*
14 *Concubinatus nõ præſumitur, niſi ab initio fiat proteſtatio, quòd velit eam habere in concubinam.*
15 *Concubinatus præſumitur per diuturnitatem temporis, per quam ſtuprum vetus purgatur.*
16 *Concubinatus probatur, ſi vnica eſt concubina, & in domo retenta.*
17 *Coitus non eſt accuſabilis, quando quis teneat duas concubinas.*
18 *Concubinatus vt probetur, requiritur, quòd mulier ſit retenta in domo in ſchemate concubinæ.*
19 *Ad concubinatum probandum de neceſſitate requiritur, quòd proteſtatio tenendi mulierem in concubinam facta ſit a principio.*
20 *Concubinam habere non licet ſine proteſtatione, ſed oportet ipſam in vxorem habere, vel ſtupro tenere.*
21 *Concubinatus cenſetur, ſi mulier ducatur à viro in domũ ſuam, & publice cum ipſa cohabitet.*
22 *Cohabitare dicuntur, qui ſimul vna viuunt, & commenſales ſunt.*
23 *Concubina, licèt ſine inſtrumentis dotalibus, publicè ducitur vt vxor, & ab vxore in alio, quam in dignitate, nõ differt.*
24 *Concubina citra ſolennitatem ducitur.*
25 *Concubinatus probatur circa perſonas impares, ſi vir ſit illuſtris, & magnus, & mulier inferioris conditionis.*
26 *Concubina mulier non cenſetur, ſi non apparet, quod interuenit conſenſus cõcubinarius, & quando eſt honeſta, & libera.*
27 *Concubinatus vt probetur, probari debet, quòd ſit mulier, cum qua non committatur ſtuprum.*
Virgo nec vidua poteſt eſſe concubina: quia cum eis cõtrahitur ſtuprum. ibid.
28 *Habens rẽ cũ concubina alterius, quæ nomen honeſtæ mulieris non perdiderat, committit ſtuprum, & punitur.*
29 *Delictum ſtupri Virginis, vel Viduæ ex continuata cohabitatione non purgatur, ſed augetur.*

1 Concubinatum præſumi exiſtẽte diſparitate † perſonarum, colligere eſt ex reſponſo iuriconſulti in l. donationes in cõcubinam. ff. de donat. & in l. liberę. ff. de ritu nupt. & rñdit Gram. voto 4. nu. 2. quod præcipuè verum eſt quando conuerſatio, & conſuetudo
2 † non modici temporis interceſſerit, ex ſnĩa eiuſdem Gram. in loco citato: vbi aſſeuerat matrimonij præſumptionem nullo modo cadere poſſe propter ſolẽnitatem omiſſam: & ita atteſtatur cõiter in regno obſeruari. quod ante eum placuit Luc. de Pen. in l. ſi cohortalis. C. de cohor. lib. 12. & aſſentit Lud. de Sardis
3 in ſuo trac. lég. 1. charta, in 4. & 5. col. Adeo quidem † vt per diuturnam cohabitationẽ purgetur verũ ſtuprũ, & præſumitur concubinatus: vt inquit gl. in auth. qb. mod. natural. efficiant. lég. l. eos col. 2. Vndè licèt di-
4 ci poſſet, † quòd cum non appareat expreſsè de conſenſu concubinario, ſit res dubia quo caſu reſultat, q non eſt concubinatus, ſed ſtuprum. Tamen iſto caſu, qñ mulier eſt obſcuro loco nata, in dubio præſumitũ
5 concubinatus † & concubinarius conſenſus, p eo. ext. in l. in concubinatu. ff. de concub. & Gram. vbi ſupra: vt etiam refert Lud. de Sardis magiſtraliter loquens in tractatu prædicto, in prima charta, pro quo facit l. 1. ff. de concubin. & gl. in l. 3. cod. tit.
Ampliare poteris concluſionem, eo vſque proce-
6 dere: vt quamuis regulariter proteſtatio † & deſtinatio animi faciat concubinam, ſicut ſancitum eſt in l. pen. ff. de concubin. hoc tamen in caſu, qñ diuerſitas euidens, & imparitas pſonarũ omnibus nota eſt, non
7 eſt neceſſe probare aliquã proteſtationem † vel animi deſtinationem. d. l. donationes in concubinam. ff. de donat. l. liberæ. ff. de ritu nuptiarũ. Nam ex præcedente illa diſparitate perſonarum inſurgit conſenſus in
8 concubinatum † ex iuris præſumptione, q hoc in caſu dicitur manifeſtus: vt Ludo. à Sard. ſuo tract. de naturalib. lib. §. de cõcubinis. nu. 4. inquit. per contex. in l. manifeſtæ. ff. de iureiur. facit l. licèt Imp. ff. de leg. 1.
Secundo loco ampliare poteris, tum maximè procedere, quando intercedente perſonarum diſparita-
9 te † accedit liberum ipſius mulieris arbitriũ à viro abeundi, & ſi velit, ad eum redeundi, ex tali aĩo, qui ex reditu, vel ſaltem eius libero diſceſſu, ſi velit, præſumitur concubinatus abſq; vlla proteſtatione, arg. l. poſtliminium. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. in § ſi. & l. ſi captiuus. l. ſi quis ingenuam. l. non ius. ff. de re milit. l.
10 pen. ff. de concubin. † adeo quidem, vt quando aliq ſignorum prædictorum appareat, non ſit dicendum, commiſſum eſſe ſtuprum: ita Bal. in l. eam quam, col. 9. poſt nu. 35. ver. & not. C. de fideicommiſ.
Ad probandum aũt concubinatum requiri in pri-
11 mordio † conſenſum cõcubinarium, docuit Ludon. à Sard. in ſuo tract. de natural. lib. ac ſucceſſ. eorum. §.
de

de concubinis.nu.1.& in §.de copula carnali.nu. 12.
verſ.ſecundo caſu. vbi hoc etiam extendit ad conſẽ-
ſum præſumptum,iuxta tamen diſtinctionem ab eo
eodem loco traditam, ad quam te reijcio.

Intelligas,& declares velim,vt hoc demũ ꝓcedat,
ſi agatur cum muliere,quæ in vxorẽ duci poſſit;aliàs,
12 ſi vxor eſſe non poſſit,† neq; cõcubina erit præſumẽ-
da:vt cauit Iuriſcõſultus in l.hæc rõ.§.1.ff.de don.in-
ter.vir.& vxorẽ quẽ contex.ſingularẽ dicit Ludou. à
Sard.in d.§.de concubin.nu.1.& eſt contextus in l.&
ſi contra.C.de nupt.vbi tenuit eã in vxorẽ. Verũ quia
non poterat eſſe vxor,quãuis poterat cõcubina eſſe;
nõ eſt vxor,neq; concubina: vt habetur ẽt in auth. vt
liceat matri,vel auiæ.§.ad hoc.& huc pertinet,quod
fuit obſeruatum in l.1.verſ.committit.ff.de cõcubin.

Reſtringe hanc intelligentiã: vt locum nõ habeat
13 in virgine,& vidua† quæ licèt vxores eſſe poſſint; nõ
tamen contrahitur cum eis concubinatus,ſed ſtuprũ
iuxt.text.in l.ſtuprum.l.inter §.1.ff.de adulter.& me-
minit Lud.loco proximè allato,n.2.vbi animaduer-
tit in hoc multos falli: qa credunt ſufficere,quod ſit
14 ſolutus cũ ſoluta:ꝙ tamen à veritate alienũ eſt,†niſi
ab initio fiat ꝓteſtatio, ꝙ velit eam habere in cõcu-
binam,vt ſic ſtatutũ fuit in l.in concubinatu.ff.de cõ
cubi.vel niſi per longũ tempus cohabitauerunt in ſi-
mul:quia eo caſu ſtuprũ vetus per hanc diuturnitatẽ
15 tẽporis dr̃ purgatum †& præſumitur concubinatus,vt
obſeruauit gl.in §.cos.auth quib.mod,natur.effic.le-
gitim.& ita concludit Iac.de Beluiſ. in quadã ſua di-
ſput.incip.regia conſt.prout refert Lud.de Sard.in d.
tract.de natural.liber.&c.§.de concubinis,nu.2.

16 Requiritur preterea,quòd ſit vnica concubina,†in
domo retenta,vt ſanxit Imp. Iuſtinianus in §. palam
in auth.quib. mod. natur. effic. ſui. §. ſi verò effuſa.c.
Chriſtiano 18.diſt.Nam ſicut vnica debet eſſe vxor,
ita & concubina.c.is q 24.diſt.& c.ſeq.& voluit Azo.
17 in ſumma eod.tit.Gram.voto 4.nu.7.† & quãdo quis
tenet duas concubinas vel plures, non eſt coitus iſte
accuſabilis,vt per multa comprobat Boſſ. in ſua pra-
xi crimin.in tit.de coitu dam.& pun. nu.34.

18 Requiritur tertio loco, ꝙ ſit retenta in domo † in
ſchemate concubin.l.ſi quid aũt.de cõcub.quod eſt,
ſi præcedat proteſtatio quæ faciat mulierem concu-
binam,vt l.pen.ff.de concub.& vt ea ſit mente,vt ve-
lit ipſam tenere in habitu,& ſchemate cõcubinæ, vt
in l.cõſideremus.in auth.de trien.& ſemiſſ. Atq; hæc
proteſtatio requirĩ neceſſario,vt facta ſit à principio
19 †nec ſufficeret,ꝙ ex poſt facto fieret,prout dicit glo.
in l.in concubin.ff.de concub.& docuit Bart.in l.pa-
cta nouiſſima.in 2.lect. C.de pac.cui adhærẽt.Nic.de
Neap.& Albe.in d.l.in concubin.& q̃uis dicat.lex,ꝙ
dẽat teneri in ſchemate, ideſt imagine,& habitu cõ-
cubinæ, quaſi hoc ſufficeret, tñ neceſſariò debet fieri
proteſtatio,ꝙ ꝓ concubina teneatur,vt videre eſt ex
d.l.in concubinatu.ita cõcludit Ioã.Lup. de Palat.in
repetit.rubr.& c.p veſtras ext.de don.in c.vir.& vxo.
ver.idẽ dicendũ in clerico,quarta col.charta 9.& idẽ
placuit Seb.in cõſuet.Neapol.incip. ſi qs, vel ſi qua.
verſ.præterquam in 6.col. verſ. ſed quid id matre na-
20 turali tantũ,& ibi ſubdit† ꝙ aliàs ſine proteſtatione,
non licet habere concubinam, ſed oportet ipſam in
vxorẽ habere,vel ſtupro teneri,vt d.l. in cõcub. quos
refert,& ſequitur Gram.d.loco vbi ſupra,nu.10.

Ad hæc quartò requiritur, vt ducatur à viro in do-
21 mum ſuam†& publicè cum ipſa cohabitet: vt cõſti-
tutum eſt in d.§.conſideremus.in auth.de trien. & ſe-
miſſ.in §.ſi quis auth.quib.mod.natural. efficiantĩ ſui
& tradidit gl.in l.pen.& ibi Dyn.& Bart.ff.de cõcub.
Intelligẽdo ſiue ad domum viri,ſiue mulieris, dum-
modo vna habitẽt:vt voluit gl.præallegata,& Gram.
d.voto,nu.11.atq; gl.in l.nec in eadem.§. ius occidẽ-
22 di.ff. de adulter. & hæc cohabitatio † iſtiuſmodi eſſe
debet vt ſimul vna viuãt,& ſic commenſales ſint: vt
in l.Maſſurius.ff.de verb.ſign.etenim alioqui non di-
cunĩ cohabitare.l.ſi quis ita.ff.de condit.& demõſtr.
& obſeruare Bart.& Bald.in l. 1. C.de legib.cuius rei
illa poteſt reddi ratio cohabitationis: quia cũ debeat
inter hos eſſe indubitatus affectus; per hãc cohabita-
23 tionem indubitatiſſimus retinetur.† cõcubina enim
ſine inſtrumentis dotalibus publicè ducitur,vt vxor;
& ab vxore in alia re,quàm in dignitate,nõ differt:vt
dixit Iuriſconſultus in l.item legatũ.§.parui.ff.de leg.
3.& in ſolennitate, quia vxor cũ ſolennitate ducitur
24 †concubina aũt citra illã: vt animaduertũt Arch.&
Hugo in d.c.is qui ducitur. Vnde Agar, & Gethura,
quæ concubinæ fuerunt Abraham, etiam illius vxo-
res dictæ ſunt:vt ait Aug.libro de ciuitate Dei.c.34.

25 Quintò requiritur: vt ſint circa ꝑſonas impares† vi-
delicet,quòd vir ſit illuſtris,aut magnus,mulier verò
inferioris cõditionis,ita de his omnibus requiſitis fir-
mat,& concludit Luc.de Pen.in d.l. ſi cohortalis. C.
de cohort.lib.12.Quinetiam,quod amplius eſt; ſi nõ
apparet,quòd interuenit conſenſus concubinarius,
26 ſed aliquis interuenit† eo caſu non eſt cõcubina; ſed
erit ſtuprũ,vt optimè, & doctè declarat Lud. præfat.
in d.tract.de legitim.in 1.charta.Quod tum maximè
dicit procedere,quando mulier eſt honeſta & libera,
& ita intelligitur cõtex.in l.ſi vxor.ff.de adulter verſ.
ſed in ea,qui videĩ contradicere illi l. in concubinat.

27 Sextò etiã probare debet,† ꝙ ſi mulier, cũ qua non
cõmittatur ſtuprũ,vt cautũ eſt in l.1.§.1.ff. de concu-
bin.Ideo nec virgo,nec vidua poteſt eſſe concubina,
quia cũ eis contrahitur ſtuprum,vt dixit Iuriſconſul-
tus in l.ſtuprũ.ff.de adulter.l.inter.§.1.eo.ti.& memi-
nit Ioã.Bap.de Sanct.Seuer.in l.ſi qua illuſtris.C. ad
ſenatus c.orfic.in 10.col.vbi illud ſubiungit,ꝙ habẽs
rem cũ concubina alterius,quæ nomen honeſtę mu-
28 lieris non amiſerat † committit ſtuprum,& punitur,
licèt illa aliàs eſſet perſona vilis,vt colligere eſt ex re
ſponſo Iuriſconſulti in l.inter liberas.& l.ſi vxo. ff.de
adulter. & ibi Doct. Quinimò addit amplius Gram.
d.voto 4.nu.18.quòd poſtquã ſtuprata fuit virgo, vel
vidua,& ſic ab initio fuit delictum,ex cõtinuata co-
29 habitatione non purgatur† ſed augetur, vt ſancitum
eſt in c.noſtrates.in fi.ext.de conſangui. & affin. & in
c.cum haberet.extr.de eo,qui duxit in vxorẽ quam ꝑ
adulterium polluerat &c. Verũ ad hanc materiã cõ-
ſulas latius hæc tradẽtem Gram.vbi ſupra per totum.

CONCLVSIO CCCXLII.

ARGVMENTVM.

Concubinatus an probetur per longam cohabitationem mulieris,& viri.

SVMMARIVM.

1 *Concubinatus probatur per longam cohabitationem mulieris,& viri cum copula.*

2 *Matrimonium præſumitur per longam cohabitationem mulieris,& viri,& non concubinatus ſi de matrimonio extat fama cum alio adminiculo,vt inſtrumento dotis.*

3 *Matrimonium præſumitur ex cohabitatione diutina viri,& mulieris quoad filios,et legitimationem prolis.*

4 *Lex in dubio,quantum fieri poteſt, fauet filijs:vt ſint legitimi.*

5 *In materia matrimonij non oportet multum ſubtilizare propter periculum illegitimitatis.*

6 *Ad legitimitatem prolis non exigitur de eſſentia ipſa veritas matrimonij ſed ſufficit quaſi poſſeſſio,et opinio colorata maritalis.*

7 *Concubinatus præſumitur,quando perſonę ſunt conditionis imparis,vt ſi vir ſit illuſtri ſanguine natus, et mulier fortunæ vilioris.*

8 *Diſparitas conditionis in propoſito concubinatus præſumptionem arguit.*

9 *Matri-*

9 *Matrimonium & non concubinatus præſumitur, ſi mulier, & vir paris ſint conditionis.*

10 *Concubinatus, & non matrimoniū præſumitur ſi inſtrumenta nuptialia nō interuenerunt, & ſi agitur inter illuſtres, & maiores.*

11 *Concubinarius conſenſus præſumitur, ſi mulier honeſta non eſt.*

12 *Articuli quibus concubinatus probatur, quo pacto concipiendi ſint.*

13 *Articuli ad probandum filiationem, fraternitatē, vel vxorationem quomodo formari debeant.*

Concubinatum probari per lōgam cohabita-
1 tionem mulieris † & viri cū copula, niſi aliud probet, collegere Doctores per illum text. in c. illud. de præſump. & in l. 1. ff. de concub. & reſpondit Alex. conſ. 50. in cauſa, & lite inter dominam Lucretiam. num. 8. verſ. immo longæua cohabitatio. vol. 5.

Verum tamē ſi aliud probetur, vt fama de matrimonio cum alio adminiculo, vt inſtrumento dotis,
2 vel probatione tractatus tanquam vxor ſua † non cōcubinatum, ſed matrimonium præſumi, docuit Abb. in d. c. illud. & ibi gl. in verb. vxorem. idem Abb. in c. Eccleſia. ext. de conſtit. quod & prius ſancitum eſt in c. aliter. 30. quæſt. 5.

Primò limitare poteris, concluſionem non ſortiri effectum quoad filios, & legitimationem prolis, nā
3 ex cohabitatione diutina viri † & mulieris, præſumit matrimonium, ita noſtri tradidere pluribus in locis, vt Dec. in d. c. Eccleſia. nu. 39. Fel. in d. cap. illud. in fi. Io. Lup. tract. de matrimon. in 2. par. prin. poſt nu. 12. verſ. tenet quod natus &c. & idem Dec. conſulendo reſpondit cōſ. 153. nu. 2. & notabiliter protulit Abb. poſt Alan. in c. lator. qui fil. ſint legit. in gl. pen. nu. 6.
4 lex etenim in dubio † quātum fieri poteſt, fauet filijs, vt ſint legitimi. l. miles. §. defuncto. ff. de adulter. Bal. in l. filium. ff. de his, qui ſunt ſui iur. in l. ſi vicinis. C. de nupt. Ang. in l. ſeptimo. ff. de ſtat. homin. cū ſimilibus. Alex. in d. conſ. 157. circa primū in 2. dubio. lib. 5. facit tex. iur. l. in liberæ. ff. de ritu nup. accedit Pariſ. in conſ. 13. col. 3. vol. 2. & hoc fuit pronūciatum primarium Inn. in c. cum inhibitio de clandeſti. deſpōſ.
5 vbi voluit quòd in hac materia † nō oportet multum ſubtilizare propter periculum illegitimitatis, & ibi tenet Zabarell. Ant. & alij relati p Io. Lup. d. tract. de matri. in 2. part. poſt nu. 18. ad legitimitatē. n. prolis non exigitur de eſſentia ipſa veritas matrimonij; ſed
6 ſufficit quaſi poſſeſſio † & opinio colorata maritalis, q color legitimationem prolis inducit, vt aſſeuerauit Ant. de But. in c. p nobis in 2. notab. qui fil. ſint legit. ſequitur Lup. in d. ſuo tract. de matr. d. 2. part. prin. nu. 11. & reſpondit Dec. in d. conſ. 153. col. 2.

7 Secundò limita procedere tātum † quando perſonæ eſſent conditionis imparis, vt vir illuſtri natus ſāguine, mulier verò conditionis, & fortunæ vilioris, vt iam latè ſupradictum eſt in concluſione, concubina, vbi de imparitate pſonarū agebatur, diſparitas enim
8 conditionis in hoc propoſito concubinatus † præſūptionem arguit; vt voluit Gram. voto 4. n. 21. & Lud. à Sard. in tract. de natural. lib. 9. de concubinis. nu. 1.

Secus autē ſi paris ſunt conditionis; quia tūc etiam ſi non probetur pceſſiſſe dotalia inſtrumenta ſecū-
9 dum leges, præſumitur matrimonium † & non cōcubinatus, ita tradit Luc. de Penn. in l. cohortalis. C. de cohortal. lib. 12.

Et hoc de iure ciuili, licèt ſecus ſit de iure Canonico, vt per eundem Luc. de Penn. vbi ſupra alleg. 30. q. 5. c. aliter, & c. is qui. 34. diſtinct.

Huic ſnīæ non ie ſubſcripſit Lud. à Sard. d. tract. de natural. lib. 8. de copul. carnali. nu. 10. volens ibidem
10 † quòd ſi inſtrumenta nuptialia non interuenerint, & ſi agatur inter illuſtres, & maiores, præſumi tamē iure Cæſareo concubinatum, & non matrimoniū: nam ſi deſunt nuptialia inſtrumēta, lex fingit illum nuptialem effectum non interueniſſe, per §. immemores in fin. in auth. quib. mod. natural. effic. legit. & explicat. Ludou. loco citato, num. 11. & d. §. de concubinis. ſub num. 1.

Amplia, vt hoc etiam procedat, quando dubitatē,
11 an conſenſus nuptialis interuenerit, vel ne † quia & tunc concubinarius præſumitur, ſi mulier honeſta nō eſt Ludou. à Sard. d. tract. de natural lib. 9. de copula carnali, ſub nu. 12 vbi tamē diſtinguit, & vide illum.

Articuli verò quibus concubinatum probare vo-
12 lumus, † quo pacto ſint concipiendi, docet nos Soc. ſen. in conſ. 19. viſis, & inſpectis, nu. 6. vol. 1. vbi ait ex ſententia Ang. hunc in modum debere concipi: hoc eſt, illum iſtiuſmodi mulierem liberæ cōditionis domi ſuæ pro concubina, & cōcubinali habitu habuiſſe, eaq; vſum fuiſſe; eamq; accepiſſe vt ſuam cōcubinam vicinis ſcientibus, vidētibus & audientibus, vbi inſuper illud addit, eodem modo concipiendos eſſe
13 articulos ad probandum filiationem † fraternitatem vel vxorationem. ſic ibidem proſequitur Soc. ex mēte Ang. in §. conſideremus. collar. 3. in auth. de trien. & ſemiſſ. motus auctoritate Imperatoris Probi in l. ſi vicinis. C. de nupt. & Imperatorum Seuer. & Ant. in l. 1. C. quor. bonor. atq; ſūmi Pontificis in c. Michael. de filijs presbiterorum.

CONCLVSIO CCCXLIII.

ARGVMENTVM.

Conditio an in dubio præſumatur, & cui incumbat onus illam probandi.

SVMMARIVM.

1 *Conditio in dubio non præſumitē, ſed potius modus, quando verba non ſunt ſatis clara.*

2 *Aſſerens per ſe non ſtetiſſe, quin teſtatoris conditio impleretur, probare debet.*

3 *Excipienti etiam negatiue incumbit probatio.*

4 *Conditionem extitiſſe, qui aſſerit, probare cogitur.*

5 *Conditionem impletam, qui dixerit, ei incumbit onus probandi.*

6 *Facta non præſumuntur, niſi probentur.*

7 *Conditionem præſumptionis legis impleri præſumptiuè ſatis eſt.*

8 *Conditio fideicōmiſſi, vt ſi deceſſerit ſine filijs in dubio præſumitur extitiſſe.*

9 *Intentio allegantis, quem deceſſiſſe ſine filijs, fundata eſt de iure communi eo ipſo, quod probetur eum deceſſiſſe.*

10 *Negatiua venit probanda ab eo, qui in ea ſe fundat.*

11 *Defunctus præſumitur deceſſiſſe ſine liberis, niſi contrariū probetur.*

Conditionem in dubio non præſumi, ſed potius modū
1 † quando verba nō ſunt ſatis clara, docuit Bar. in l. cū mota col. 1. poſt nu. 2. C. de tranſac. cui reſpondendo accedit Albenſ. conſ. 4. nu. 34. quem tu ipſe conſulas.

Hinc fit, vt cū conditio in dubio nō præſumatur, vt qui aſſeruerit p ſe non ſtetiſſe, quin teſtatoris cōditio
2 impleretur, † probare cogatur, ſi ita docenti credendū eſt Bar. in l. qui cōmeatus. ff. de milit. teſta. cui adhæret profitendo Soc. in l. Titius. la 2. ff. de condit. & demonſtr. atq; probauit Hercul. in ſuo tract. de proban. negat. nu. 26. ver. 21. infertur, & hoc propter regulam,
3 qua cauetur, vt excipiēti etiam negatiuè † incūbat pbatio, vt latè pſequitur Inn. in c. ſuper his. nu. 10. extr. de recuſat. Alc. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 49. poſt nu. 6. verſ. & ex hoc infertur, & conſtat ex abūdè allatis per Iaſ. in l. is poteſt. poſt nu. 83. ff. de acq. hær.

4 Qui enim dicit conditionem extitiſſe,† illã proba-
re cogitur.l.ex his.C.quand. dies leg. ced.& obſerua-
uit Alc.in tract.præſumpt.reg.3.præſumpt.3.nu.2.cui
accedit Franc. Mantic.in tract.de coniect.vltim.vo-
lunt.lib.11.tit.16.nu. 5. ibiq; ex reſponſo eiuſdẽ Alc.
in conſ.68.nu.15.lib 8.& conſ.37.nu.13.lib.9. tradit,
eum,qui agit, debere probare euentum conditionis;
5 quia eſt fundamentum ſuæ intentionis: † qui dixerit
conditionem impletam,ei incumbet onus probandi:
vt colligere eſt ex contex.l.cum qui nouiſſimus. ff.ad
Trebell.& conſultus reſpondit Socin.iun.in conſ.67.
nu.1.& ſeq.col.4.

Iſtud poſtremum ſic velim accipias,vt intelligatur
de conditionis implemento,quod in facto ſitum eſt:
6 † nam cum facta non præſumantur, niſi probentur.l.
obſeruatio.C.de non nu.pec. hinc fit,vt cõditionem
extitiſſe aſſerens,illam probare debeat;Verũ id aliter
ſeſe haberet,in conditione præſumptionis legis:nam
7 tunc † conditionem impleri præſumptiuè ſatis eſt, ſic
aſſerit Franc.Mant.in d.tract.de coniect.vltim. vo-
lunt.lib.11.tit.16. nu. 6.& ſeq. quæ conditio ex curſu
decem annorũ præſumitur extitiſſe:vt reſpondit Pau.
de Caſtr.in conſ.408.nu.1.vol.1.

Secundò loco intelligas; vt locum ſibi non vendi-
cet in conditione fideicommiſſi.vt eſt illa,ſi deceſſe-
8 rit ſine filijs† quæ in dubio præſumitur extitiſſe, vt col-
ligere eſt ex reſponſo Iuriſconſulti in l.ex facto. §.ſi
quis autem.in fi.ff.ad Trebell.quem text.Doct.dicũt
eſſe ſingularem,vt obſeruauit Bart.& Ang.ibi, quod
& quamplures tã conſulendo quàm profitẽdo aſſer-
uere,vt Alex.in cõſ.20. viſo proceſſu.nu.12.& in cõſ.
39.viſo themate.nu.2.lib.1.& in cõſ.179.viſis, ac põ-
deratis.nu.10.verſ.requiſiuis.lib.7.Dec.ẽt in cõſ. 65 a.
viſo conſ.nu.6.& 7.atq; Paul.de Caſtr.in conſ.387.ꝑ
hac declaratione.nu.5.ver.ex prædictis lib.1.Corn.in
conſ.107.nu.3.verſ.confert vol.4.docuit Bar.in l. qui
duos.§.cum bello.ff.de reb.dub. vbi ſubdit, quod qui
allegat aliquem deceſſiſſe cum liberis, eo ipſo quod
probatur,eũ deceſſiſſe; fundata eſt de iure cõi intẽtio
9 allegantis† ꝙ deceſſit ſine liberis,quod & tuetur Soc.
ibid.nu 4.& 5.& placuit Iaſ.in l.is poteſt.nu. 86.ff. de
* acq poſſeſ.& hanc eſſe * cõem ſcribentium ſententiam
protulit Dec.in conſ.578.viſo conſ.in prin.atq; Boer.
deci.20.nu.30.& Alc.de præſump.reg.1.præſump.49.
nu.6.& 7.quo in loco aſſeuerauit hãc eſſe veriorem,
* & * communiorem opinionem,& quę magis adhęret
voluntati teſtatoris,& idẽ reſpondit in conſ. 160. nu.
1.lib.9. & monuit Augu.Bero.in c.in c.præſentia.nu.
347. vſq; ad nu. 351.de prob.& conſulẽdo tradit Soc.
iun.in conſ.64.nu.3.vol.4. & hanc partem validis ra-
tionibus comprobat,& defendit Fran.Mant.in tract.
de coniect. vltim.volunt.lib.11.titul.4. per totum,ad
quem te reijcio.

Quorum omnium conſenſus Alex.in l.ex facto.§.
ſi quis autẽ.poſt nu.4.verſ.tamen primo.ff.ad Trebell.
non deterruit,quin id poſtremum intrepidè reproba-
10 rit.permotus regula† quod negatiua venit probanda
ab eo qui in ea ſe fundat.l.in illa.ff.de verb.obl.& di-
xit Abb.in c.bonę,de poſtulat prælat.Quamplures &
alij videntur tenuiſſe hanc ſententiam,vt ex cõgeſtis
per Nic. Areluan in add.ad Alc.d.reg.1.præſump.49.

Prior tamen ſententia verior & communior eſt,&
* omnium ſuffragijs prudentum * ipſa eſt probata, ideo
amplectenda. Quę & amplianda venit,etiam ſi de-
11 functus aliàs habuerit liberos.† nam & tũc præſumi-
tur deceſſiſſe ſine eis,niſi cõtrarium probetur;eo vſq;
quòd fideicommiſſarius reuelabitur ab iſtius proba-
tionis onere, & transfertur in allegãtem deceſſiſſe cũ
liberis:ſic conſultus reſpondit Pau.de Caſtr.in d. cõſ.
282.pro declaratione nu.5.lib.1.& Rumin.ſen.in cõſ.
127.num.25.

CONCLVSIO CCCXLIV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in iudicio quantæ ſit efficacitatis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in iudicio tantæ eſt efficacitatis,quod habet vim ſententiæ,& rei iudicatæ in ciuilibus,& non expectat aliud, niſi præceptum de ſoluendo.*
2 *Confeſſio ſuperat omne genus probationis & infringit facta per teſtes,vel inſtrumenta. Teſtiũ dicta cum confeſſione producentis nunquã reducuntur ad concordiã ibi.*
3 *Confeſſio facta in iudicio ſi ſponte fiat,tollit præſumptionem iuris,& de iure, licet alia probatio nõ admittatur.*
Inuitus quis non poteſt compelli ad confitendum.ibid.
4 *Confeſſio in iudicio facta tantæ eſt potetiæ,quod & ſi fiat in proceſſu inualido,poteſt ex ea ferri ſententia non obſtante inepto proceſſu.*
5 *Confeſſus in ciuili nullo præcedente proceſſu, vel ante litem conteſtatam habetur pro cõdemnato,nec requiritur alia ſententia.*
6 *Confeſſus in criminali non habetur pro condemnato, ſed requiritur ſententia.*
7 *Confeſſio iudicialis quæ dicatur.*
8 *Confeſſio facta coram Notario nõ dr̃ confeſſio iudicialis.*
9 *Cõfeſſio facta coram arbitratore dicitur extraiudicialis.*
10 *Confeſſio facta coram arbitro procedẽte iuris ordine ſeruato,dicitur iudicialis.*
11 *Arbitraria redacta ſunt ad inſtar iudiciorum.*
12 *Confeſſio dubia ſemper interpretatur in fauorẽ confitẽtis.*
13 *Quãdo aliquid dicatur factum in iudicio vide remiſſiue.*

1 Confeſſio facta in iudicio tãtæ eſt effica-
citatis:† vt habeat vim ſniæ,&
rei iudicatæ in ciuilibus, adeo vt non expectet aliud
niſi pręceptũ de ſoluẽdo ita reſcripſit Imperator An
toninus A. Iuliano in l.vnica.C.de cõfeſſ. quin etiam
facere rẽ notoriã,cauit Corn.in conſ.44.col.1. vol.4.
& cõſ.224.in eo.vol. Et ſuperat omne genus ꝓbatio-
2 nis eò vſq;† vt confeſſio infringat oẽs probationes fa-
ctas ꝑ teſtes,vel inſtrũ in fauorẽ contẽtis cõtrariũ
& nunquã reduci ad concordiã teſtiũ dicta cum cõ-
feſſione producentis,conſuluit Rom.conſ.391.in fi.
nu. 8. cuius axioma vt eximiũ ſequitur Rober.Marã.
in trac.de ordi.iudic.in 5.actu.2. par.iudi. poſt nu.21.
Præterea hmõi cõfeſſio tollit præſumptionẽ iuris, &
3 de iure† licèt alia probatio non admittatur:vt obſeruauere gl Bar.Bal.& Doc.in auth.ſed iam neceſſe C.de
dona.ante nupt.& Corn.placuit in conſ.39.col. fi. in
4.vol.& conſ.23.vol.5.Alex.tradidit in l.non eſt ve
niſimile.ff.ꝙ metus cau.ꝑ confeſſionem tñ admittitur,
vt ſcripſit Bal.in rub.C.de proba.col.2.ver. ego aliter
probo,poſt nu.5.& ibi Paul.de Caſtr. qui hoc intelli-
git,quando cõfeſſio ſponte fieret, non ꝙ inuitus poſ-
ſit compelli quis ad confitendũ. Porrò tantæ eſt po-
4 tentiæ† vt etiã ſi fiat in proceſſu inualido, poſſit ex ea
ferri ſnĩa;non obſtante inepto proceſſu;ſecundũ Bar.
in l.ſi confeſſus.ff.de cuſtod.Alex.conſ.34. Viſo pro-
ceſſu,col.2.nu.2.verſ.non habet obſtare vol.3.& Bal.
in l.ictus fuſtium.ff.de his qui not.infam. Ad hæc, in
5 ciuili confeſſus habetur pro condemnato† vnde non
requiritur alia ſententia,vt ſanxit idem Imperator in
d.l.1.C.de confeſ. ꝙ fallit in confeſſione facta ꝑcedẽ
te proceſſu, quia tunc non habetur pro cõdemnato,
ſed expectatur ſententia;ſed ſolũ procedit,qñ fuit fa-
cta nullo præcedente proceſſu,vt docuit Dec.in c. at
ſi clerici de iudic.nu. 23.vbi ponit hanc fallentiã, &
ibidẽ ait procedere,ſi confiteaẽ ante lite cõteſtatam,
6 nu.27.ſed in criminali eſt aliud,† quia requiritur ſen-
tentia, & non habetur pro condemnato,ſi credimus

Bart

Bar.in d.l.ſi confeſſus.ff.de cuſtod.reor. atq; reſpōdit
Corn.conſ.55.col.2.vol.4.& conſ.260.d.lib.4.Hęc &
id genus alia tradidit Marāt.in ſuo tract.de ordin. iu-
dicior.in 6.par.in verb.confeſſio,nu.2.cū alijs,vbi la-
tè tract.hanc materiā confeſſionis, & ibidem nu. 30.
7 ait†confeſſionem iudicialem dici illam,quæ fit corā
iudice pro tribunali ſedente, in cauſis requirentibus
* plenè cauſæ cognitionem,& hæc eſt* communis opi
8 nio vt atteſtatur,quòd ſi fieret corā Notario†non di-
ceretur confeſſio iudicialis,vt ex multis conſtat ibidē
per eundem Marant.Illam verò,quę facta eſt coram
* arbitratore*communiter fuit receptum, non eſſe iu-
9 dicialem†ſed extraiudicialem, iuxta ſententiā Alex.
conſ.13.ex his quæ,col.3.nu.7.ver.ſi ergo,& conſ.96.
col.4.vol.1.cum alijs allegatis per Marant.vbi ſupra,
nu.31. Quod ſecus eſt in confeſſione facta coram ar-
bitro,qui proceſſit iuris ordine ſeruato ad inſtar indi-
10 cis,†quia dicitur iudicialis,vt voluit Io.de Imol.in c.
pręſentata,de teſtib.& meminit Bar.in l.1.C.de con-
feſſ.& hæc eſt verior opinio,vt atteſtatur Marant.vbi
11 ſupra.nu.31.nā hodie arbitria ſunt redacta†ad inſtar
iudiciorum,vt reſpondit Paul. in l. 1. & ibi Bartol.
ff.de arbit.Illud inſuper velim obſerues, iſtiuſmodi
12 confeſſionem dubiam ſemper in fauorem † con-
fitentis ſolere accipi,& intelligi, vt auctor fuit Dec.
conſ. 278.non leuis.num. 10.verſ.et pro fundamen-
to,& in cōſ.493.viſo tenore.nu.16.ver.quia in dubio,
& in conſ.539.in inclita.nu.2.ſed Marant.vt ſupra.d.
verſ.confeſſio.nu.32.hoc non approbat, ex Spec. tit.
de confeſſ.§.nunc videndum.verſ.quid de confeſſio-
ne, quem latè videas.

Poſtremò,quod attinet ad hanc concluſionem de
confeſſione facta in iudicio,ſcias Bal.in l.1.§.ſimili-
13 que modo.C.de lat.liber.doceret† quādo aliquid di-
catur factum in iudicio.& Abb.in c. at ſi clerici. nu.
6.de iudic. ad quos te reijcio.

CONCLVSIO CCCXLV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio ſine expreſſione cauſæ an valeat, & probet in præiudicium confitentis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſine cauſa licèt faciat aliquam pręſumptionem, non tamen probat in præiudicium confitentis.*

2 *Confeſſio ſine expreſſione cauſæ non probat contra confitentem,nec in ciuilibus nec in criminalibus. Vide ibi cōtrarium.*

3 *Confeſſioni ſine cauſa vt operetur contra confitentem,quid requiratur,vide ibi remiſſiuè.*

4 *Confeſſio cum expreſſione cauſæ ſed falſæ contra confitentem,non valet,nec probat.*

5 *Cauſam non eſſe expreſſam,& expreſſam eſſe ſed falſo,paria ſunt,& paripaſſu procedunt,cauſam non adeſſe,& adeſſe, ſed falſam.*

6 *Confeſſio generalis non inducit obligationem.*

7 *Qui aliquid dicit generaliter, non dicit quicquam certi.*
Et confeſſio generalis ambigua dicitur, ibidem. vbi etiam vide contrarium.

8 *Aliquid ſpecificè dici,& aliquid contineri virtualiter ſub verbis paria ſunt.*

9 *Cauſa in confeſſione expreſſa non aptè,aut certitudinariè ac intelligibiliter habetur,ac ſi non eſſet appoſita.*

10 *Confeſſio ſine expreſſione cauſæ facta parte præſente,ſiue abſente non valet,nec probat in confitentis præiudiciū, etiamſi fieret in iudicio,vel extra. contrarium ibidem.*

11 *Confeſſio ſine cauſa releuat ab onere probandi.*

12 *Confeſſio ſine cauſa facta parte præſente tenet,& probat: ſed contrarium aliqui affirmant in criminalibus.*

13 *Confeſſio facta parte præſente probat,quamuis pars præſens illam non acceptet expreſſè.*

14 *Quicquid ſine cauſa agitur, nihil regulariter operatur.*
Diſpenſatio facta à Papa ſine cauſa non valet,ibid.

15 *Quę in litibus non concedenda,nec admittēda ſint ſine cā.*

16 *Confeſſio facta in iudicio valet etiam ſine cauſæ expreſſione.*

17 *Pactum nudum executionem habet paratam, ſi factum eſt in iudicio.*

18 *Confeſſio in iudicio facta executionem habet paratam, ſicut inſtrumentum guarentigiatum.*
Verbum,credo,in iudicio idem operatur,quod verbū præciſè affirmatiuum.contrarium ibidem.

19 *Confeſſio facta in iudicio non nocet, niſi appoſita fuerit cauſa.*

20 *Cōfeſſio iudiciaria ꝓbat,maximè ſi legitimè facta fuerit.*
Et quæ confeſſio dicatur legitimè facta,vide ibi remiſſiuè.

21 *Confeſſio in iudicio ſine cauſa facta incidenter non probat,nec nocet confitenti.*

22 *Reus ſi confeſſus fuerit delictum principaliter,& non incidenter puniri poterit vera pœna delicti.*

23 *Si quis,vt minus ꝓ æſtimo ſoluat,in annotatione bonorū ſuorū referat,& iuret, ſe etiam debere centū Sēpronio, quæ verè non debet, vigore eiuſdem confeſſionis et iuratæ non poteſt à Sempronio,cogi,vt ſibi illa cētum ſoluat.*

24 *Teſtis ſi propoſitum crimen conſiteatur in ſua diſpoſitione,& ſic aliud agens,non ex eo punitur.*

25 *Si ad hoc,vt non mutuē decē,quæ mihi petūtur mutuo,dicā me egere pecunijs,& propterea accepiſſe triginta mutuo à Titio,per hanc confeſſionem non tamen poterit ille Titius me conuenire:cum non ſit facta principaliter de mutuo Titij,ſed incidenter,& ad alium finem.*

26 *Confeſſio facta ſine cauſa ſemiplenam probationē inducit: etiam ſi facta fuerit parte abſente.Contrarium nu.28.*

27 *Confeſſio ſine cauſa transfert onus probandi contrarium in confitentem,& facit locum eſſe iuramento in ſupplementum probationis.*

28 *Confeſſio ſine cauſa facta parte abſente non probat nec etiam ſemiplenam.*

29 *Confeſſio facta ſine cauſa plenè probat,ſi vltra eam adſunt veriſimilia.*

30 *Confeſſio facta in vltima voluntate ab exiſtente in extremis,licet ſine cauſa fiat,probat,& valet.*

31 *Confeſſio in vitæ diſcrimine ſincera,& vera eſſe præſumitur,nulloq; humano affectu corrupta.*

32 *Confeſſio teſtatoris potius habet vim legati,quàm probationis,& poteſt ad libitum ſuum reuocari.*

33 *Confeſſio teſtatoris tranſit in actum inter viuos,ſi is, cui vtilis eſt,ſit præſens,& acceptet verbis expreſſis,& nō poteſt reuocari.*

34 *Pars ſi eſt præſens,licèt confeſſionem expreſſè non acceptet, præſumitur tamen illam acceptaſſe:quia tēdit ad ſui fauorem.*

35 *Iuramentum facit valere confeſſionem eo meliori modo, quo poteſt,& ſupplet abſentiam partis.*

36 *Confeſſio abſque cauſa valet,& plenè probat, ſi ſuper ea poſitum eſt iuramentum,nec reuocari poteſt tanquam confeſſio deliberata.*

37 *Confeſſio iurata dicitur deliberato animo facta.*
Iuramentum facit: vt quis deliberatè,& ex certa ſcientia ad actum acceſſiſſe dicatur.

38 *Iuramentum habet vim clauſulæ,quòd actus valeat omni meliori modo.*

39 *Confeſſio in criminalibus ſi ſine cauſa facta ſit quamuis iurata fuerit,poterit tamen reuocari.*

40 *Confeſſio ſi tendit ad liberandum,& quietandum, probat etiam ſine cauſæ adiectione.*

41 *Caſus,in quibus ſtatim confitens obligatē, vide remiſſiuè.*

42 *Vbi de liberatione agitur,ſi quod ago,nō valet,vt ago,valet, vt valere poteſt.*

43 *Confeſſio ſine cauſa,ſi tendit ad obligandum aliquem, nihil operatur.*

44 *Confeſſio abſque cauſa facta ad liberandum,operatur liberationem,etiam ſi emanarit abſente parte, vide ibi cōtrarium.*

45 *Confeſſio ad liberandum, etiā ſi eſſet per verba mere enunciatiua, probat ſine cauſæ adiectione.*

46 *Confeſſio tenet in fauorem Titij, quando dignoſci poteſt ex coniecturis confitentem voluiſſe donare centum eidē Titio.*

47 *Coniecturæ, quæ ſint, ex quibus probetur animus donādi in confitente, vide remiſſiuè.*

48 *Confeſſio realis etiam ſine cauſæ adiectione probat, & valet, videlicet, quando quis poſſidens rem confitetur eſſe meā, ſua non præſumitur, donec nō probatur.* Cont. 49.

49 *Confeſſio realis facit præſumere, quod confitens rē eſſe meā, habuerit illam pro derelicto, & dicitur talis confitens amittere poſſeſſionem.*

50 *Confeſſio realis facta extraiudicialiter non probat.*

51 *Confeſſio ſcripta habens aliquam cauſam ſaltem cōiecturalem probat.*

52 *Confeſſio geminata probat, licet ſine cauſa fiat.*

53 *Verbum geminatum longè plus operatur, quam ſimplex.*

54 *Mulier etiam ſi confeſſa ſit recepiſſe dotem, poteſt tamen opponere exceptionem de non numerata pecunia, ſed ſi eius confeſſio fuerit geminata, exceptio ceſſat.*

55 *Confeſſio abſque cauſa, ſi facta fuerit in inſtrumēto quarentigiato probat, & tenet.*

56 *Executio inſtrumenti quarentigiati æquiparatur executioni rei iudicatæ.*

57 *Confeſſio facta in inſtrumento ſubſequenti alia valebit, et operabitur, ſi ex præcedētibus inſtrumentis appareat de cauſa prædicti: quia licet ſequens non haberet cauſam: tamen cauſa præcedens cenſetur in ſequenti repetita.*

58 *Stipulatio ſequens non expreſſa quātitate, in dubio intelligitur facta de quātitate in qua præceſſerat cōtractus.*

59 *Confeſſio probat, & præiudicat confitenti, quando ponūtur hæc verba ſponte, & ex certa ſcientia: & quia ſibi fieri placuit, confitetur dare, vel debere centum.*

60 *Confeſſio, quæ deliberato animo fieri præſumitur, reuocari poſtea non poteſt.*

61 *Confeſſio facta Eccleſiæ, vel ciuitati etiam abſque cauſa probat, & præiudicat confitenti.*

62 *Confeſſio facta in ſcriptis etiam abſque cauſa obligat cōfitentem.* Contrarium nu. 64.

63 *Confitens in ſcriptis præſumitur donare, & liberalitas pro cauſa ſufficit.*
Contrarium nu. 64.

64 *Confeſſio, nec viua vox, liber rationum, neq; alia ſcriptura, vel inſtrumentum valet ſine cauſæ expreſſione.*

65 *Confeſſio in ſcriptis ſine cauſa facta tunc nocet confitenti, quando ipſe ſcit, cauſam non ſubeſſe ad ſemetipſum obligandum, & nihilominus vult ſe obligare.*

66 *Confeſſio conditionalis valet abſque alia cauſa, quaſi loco cauſæ ſuccedat conditio etiam impropria, & de hoc habetur declaratio facta Florentiæ, vt ibi.*

67 *Donatio præſumitur inter confitentem, & illum cui confitetur, ſi concurrat coniunctio perſonarum, & paucitas rei ſine cauſa promiſſa.*

68 *Confeſſio, & promiſſio abſq; cauſa intelligitur facta cauſa remunerādi, quando præceſſerit aliqua liberalitas illius, cui fit confeſſio.*

69 *Agens ex confeſſione abſque cauſa licet à principio cauſa non dicatur ſubeſſe, ſi tamen illam probet ex poſt facto, ei ſufficiet.*

Confeſſio ſine cauſa, veluti, quando quis
confitetur ſe debere centū Ti-
tio; & nō ſignificet ex qua cā veluti an ex cā mutui,
an verò ex cauſa depoſiti, vel ex alia cauſa, talis con-
1 feſſio † non valet, nec probat in præiudiciū confiten-
tis, ita ſācitū eſt in tex. in c. ſi caut. & ibi Doct. de fid.
inſtr. & l. cum de indebito. §. fi. ff. de prob. ſic etiā do-
cuit glo. in l. 1. in verb. apud. ff. de interrog. act. & in l.
2 inſtr. C. de probat. & in l. generaliter. C. de non num.
pecun. in verba cauſa, cuius ſententiam probauere;
Bar. in l. nuda. C. de don. Salic. in l. 1. C. de eden. Spec.
in tit. de confeſſ. in 2. par. §. nunc videndum, verſ. ſed
quæ eſt ratio. nu. 9. in fi. Io. And. in addit. d. §. nunc vi-
dendum, in 2. col. incip. Rofred. Cin. & Bal. in l. gene-
raliter. C. de non num. pec. Bart. in l. ſcripturas ad fin.
C. qui potior. in pig. habent. Bal. in rub. de fide inſtru.
col. 17. verſ. ſed quero, ſi in libro, & in l. fi. C. ſi cer. pet.
& in rub. C. de confeſſis, quibus conſulendo adhæret
Alex. conſ. 3. incip. in cauſa. & lite. col. 2. n. 2. verſ. ex
pluribus, vol. 2. & cōſ. 4. col. 2. nu. 2. 6. & 7. vol. 1. incip.
cir. primum, & conſ. 13. incip. ex his, quæ in Themate.
col. 2. nu. 2. 3. verſ. vnde d. vol. 1. & conſ. 83. incip. in
cauſa, & lite. col. vlt. nu. 7. vol. 1. & in l. à Titio, vbi in-
ſigniter loquitur. ff. de verb. oblig. & in cōſ. 158. incip.
circ. primum. col. 1. vol. 2. Bal. in addit. ad Spec. in tit.
de inſtr. edit. col. 4. verſ. inſtrumentum habet, quem
omninò videas: quia & ipſe multa ſcitu digna tradit.
Rom. etiam reſpondit in conſ. 292. incip. pro habenda.
in fi. & conſ. 373. incip. in caſu propoſito. Bald. in
addit. ad Spec. in tit. de appel. col. 16. verſ. quæſtio ta-
lis eſt, quòd etiā obſeruauit Bart. in l. quicquid aſtrin-
gendæ. ff. de verb. oblig. col. 3. atq; Spec. in d. tit. de in-
ſtrum. edit. §. oſtenſo. verſ. quid ſi abbreuiatura, huc
pertinet text. in l. 2. §. cir. ff. de dol. mal. & met. except.
placuit prætereà Caccialup. in repet. l. admonēdi. nu.
68. ff. de iureiur. Lancillot. Galiaula in repet. rubr. de
verb. oblig. nu. 64. & ad id latiſſimè ſe fundit Hipp. de
Marſil. in l. 1. §. prætereà. nu. 93. vſq; ad nu. 112. ff. de
quæſt. in rub. C. de prob. nu. 77. cum ſequentib. quam
plurimis hanc eandem cōcluſionem veriſſimam di-
cit Hercul. in tract. de proband. negat. fol. 57. nu. 198.
ver. 28. fallit, vbi ad hoc affert. Alex. in conſ. 4. col. 1.
vol. 1. & latius in conſ. 73. col. 1. eo. vol. 1. hoc etiā vo-
luit Iodoc. Domhaud. in ſua pract. ciuil. tit. de proba-
tione facta per confeſſionem. nu. 9. & placuit Lanfr.
de Orian. in tract. de confeſſ. nu. 4. facit tamen huiuſ-
modi confeſſio aliquam præſumptionem, vt eſt tex.
ad hoc inſignis ſecundùm intelligentiam gl. in l. in-
ſtrum. C. de probat. & quòd abſq; cauſæ expreſſione
nō valeat, tenuit Illuſtriſ. Cardinalis Albanus in ſuis
lucubrat. ad Bart. in l. nuda ratio. ff. de donat. quo in
loco adducit Alex. in conſ. 13. poſt nu. 3. vol. 1. atte-
* ſtantem hanc eſſe * communem ſententiam, & in
conſ. 83. n. 7. incip. in cauſa, & lite. lib. 1. & ſcripſit idē
Alex. in cōſ. 37. nu. 7. incip. viſo d. inſtrum. vol. 3. Petr.
Duenn. in reg. 118. vbi multa cumulat. de hac mate-
ria videas ea, quæ latè traduntur per Imol. in l. à Titio
de verb. oblig. & quod no. in l. triticum, eo. tit. & inſt.
§. in perſonā. de act. in quibus locis non tantùm agi-
tur de actu promiſſiuo ſiue cauſa, & confeſſiuo: ſed
etiam de actu traditiuo ſine cauſa, de quo in l. cum
quid. ff. ſi cer. pet. & no. in l. nuda ratio. ff. de donat. &
in d. l. cum de indeb. & plenè per Cyn. in d. l. generali-
* ter, & per not. in l. quæ dotis. ſol. matr. Bart. & Bal. * in
l. iuriſgētium. §. ſed cum nulla, de pac. & latè per Spe
in tit. de confeſſis. §. nunc autem. verſ. ſi autem non
ſit expreſſa cauſa, vide pleniſſ. per Ioā. Andr. not. lo-
quentem, & demum hanc materiam limita genera-
liter, vt plenè per Bald. in l. fi. C. ſi cer. pet. & in l. ſi pa-
cto quo pœnam. C. de pac. & in d. l. generaliter. & gl.
12. q. 2. idem Bal. in rub. C. de donat. ante nupt.

Primò amplia prædictam cōcluſionem, vt locum
2 habeat non ſolùm in ciuilibus, † ſed etiam in crimi-
nalibus, in quibus non probat contra confitentem,
ita notat & conſulendo reſpondit Anch. in conſ. 23.
incip. viſa q. colum. 1. & tradidit Hipp. Marſ. in l. 1. §.
prætereà. nu. 100. vſq; ad num. 112. ff. de quæſt. atque
etiam in rub. C. de prob. nu. 77. & idem colligitur ex
Rotæ deciſ. tit. de confeſſ. in nou. deciſ. 1. & tradidere
Compoſtellan. in c. olim de reſcr. ſuper verbo cōfeſ-
ſus, & Fel. in d. c. olim. nu. 2. vbi affert glo. in c. 2. extr.
de ſimonia, hoc apertiſſimè dicentem: ſic etiā Spec.
in tit. de confeſſ. §. nunc videndum. verſ. nūc dicen-
dum, vbi id probat per tex. in c. at ſi clerici ext. de iud.
& ibid. in verſ. ſi autem non fuit cauſa expreſſa.

Contra-

Contrarium tamen huic ampliationi ſentit Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. & idẽ ſcripſere gloſſ. & Doct. in c. fi. de ſucceſſ. ab inteſt. & Marc. Ant. Blau. hanc dicit eſſe *cõem opin. in ſuo tract. de indic. nu.
3 105. quo in loco te docebit, † quidnam requiratur ad id: vt talis confeſſio operetur contra confitentem, in eandemmet ſententia fuit Tindar. in trac. de prob. vbi tract. de confeſſione, ver. nunc de criminaliũ, in prin. hoc idẽ ſenſit Accurſ. in l. ictus fuſtiũ. ff. de his, q notãtur infamia. Bart. & alij ſcribentes in l. quoniam de infa. Abb. & cõiter *Canoniſtæ in c. at ſi cler. de iudic. gl. & Bar. in l. c. ff. de adul. Bal. & Ang. in l. 1. C. de cõfeſſ. Pariſ. conſ. 153. nu. 26. vol. 4. qui teſtatur Bart. ita tenentẽ ẽt in l. quæro. ff. de ædilit. edi. Iaſ. d. l. admonendi, poſt nu. 158. & ſeq. verſ. qd in cõfeſſione extraiudiciali. ff. de iureiur. vbi plura cumu. Ang. in tract. malef. in verb. comparuerunt dicti inquiſiti. Paris de Put. in tract. de ſyndic. in verb. tortura. Rom. cõſ. 8. n. 1. & Bero. cõſ. 193. n. 13. cũ ſeq. li. 3. vbi latè Menoch. de arbi. iud. lib. 2. caſu 131. centur. 4. vbi adducit d. gl. in d. l. c. 5. & Bald. & Ang. d. l. vnica, C. de confeſſ. Idẽ Bal. in l. presbiteri, nu. 12. C. de epiſc. & cler. Marſ. in l. de minore, nu. 29. & nu. 32. ff. de quæſt. & in l. eos. nu. 21. ff. de falſ. per text. in c. quã ſit graue. de exceſſ. prælat. gloſ. in c. per inquiſitionem. de elect. & hanc opinionem * communem dicũt Alex. & Soc. in l. Magiſtratus vbi Dec. de iuriſd. om. iud.

Secundò amplia, vt ẽt locũ habeat concluſio no-
4 ſtra † qñ expreſſa fuerit cã, ſed falſa iuxta ſententiam Bal. in rub. C. de conſtit. poc. col. 2. in prin. gl. verſ. deinde venio ad cauſam, & arg. ſunt ea, quæ dicit Abb. in c. quia circa, col. 1. verſ. ſed quæro, de cõſanguin. & affinit. & ita reſpondit Card. conſ. 96. in princ. ſic etiã voluit Fel. in c. ad aures. verſ. quartus caſus, col. 6. de reſcript. & in c. cum olim. dicit Abb. de re iud. col. 4. quibus accedit Dec. in c. ex parte nu. 5. & in c. ſedes. nu. 11. de reſcript. & in conſ. 33. col. fi. verſ. & clauſula motu proprio, & in cõſ. 407. ver. & ideo clauſula, col. fi. Goz. conſ. a. nu. 14. Ripa. c. 2. nu. 26. de reſcr. Ruin. conſ. 215. nu. 19. vol. 1. Soc. iun. conſ. 77. nu. 98. nuin. 100. vol. 1. Pariſ. conſ. 4. nu. 47. cum plurib. ſequ. vol. 2.
5 & ratio eſt: † quia paria ſunt cauſam non eſſe expreſſam, & expreſſam, ſed falsò, ita Alex. in conſ. 181. in c. lectis & ponderatis, poſt nu. 5. ver. & paria ſunt vol. 2. & per ea, quæ fuere obſeruata à Bart. in l. quicquid aſtringẽdæ. de verb. obl. col. 3. & meminit Spec. in tit. de inſtr. æditio. §. oſtenſo, verſ. quid ſi abbreuiatura, p notata in l. 2. §. circa. de dol. excep. Bal. in l. generaliter. C. de non num. pec. & hanc ampliationem confirmant ea, quæ dicit Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 2. nu. 11. vbi inquit, quòd pari paſſu procedunt, cauſam non adeſſe, ſed falſam: vt ſupra dictum eſt, & adducit gl. in l. oẽs. per illum text. loquentem de falſa t. de C. de hæret. quam ſequitur Io. Platea in l. 1. circa mediũ. C. de veter. nu. porc. lib. 11. & in caſu valdè eleganter cauit Alex. cõſ. 104. incip. ſtatutũ loquens. col. 2. verſ. pro hoc. lib. 1. & de hoc reſponſum eſt inſigniter à Barb. cõſ. 43. incip. præclarè ſcribitur. col. 9. nu. 16. lib. 1. & placuit gl. in c. verò, diſt. 45. & facit tex. in l. Paulus. ff. de verb. ſign. & in l. 2. §. 1. ff. quemad. teſta. aperiantur. & ſcripſit Io. Anna. in c. quam graui. col. vlt. extra de falſ. & Georg. Natta. in repet. c. quamuis. col. 45. ſub. n. 43. de pact. lib. 6. Bal. in l. ſi nõ ſortẽ, §. 1. poſt prin. de condic. indeb. & in c. licet. col. 5. extr. de prob.

Tertiò ampliare poteris, vt prædicta concluſio vera ſit, quando cauſa, quæ appoſita fuit, erit generalis; qa tunc nõ obligat, velut ſi quis diceret, debeo centũ
6 Sempronio ex cauſa emptionis in genere; † qa hmõi confeſſio nõ inducit obligationẽ, ita colligitur ex ijs, quæ animaduertit Accurſ. in l. fi. ſuper verbo ſpecialiter. C. q cum eo, & huic optimè cõuenit text. in l. generaliter. C. de non num. pec. ibi ſpecialiter &c. & in verbo dilucidè, vbi Doc. ponderãdo hoc aſſerũt; hoc adiuuat ẽt tex. in l. filiusfamilias. ff. de dona. & p ampliatione faciunt etiam ea, quæ dicit Alex. in d. cõſ. 181. incip. lectis, & ponderatis. lib. 2. vbi aſſerit, paria eſſe, cauſam non eſſe expreſſam, & expreſſam incertitudinariè, prout euenit in cauſa generaliter prolata:
7 † nam qui dicit aliquid generaliter, nõ dicit quicquã certi: adducũtur notata p Bar. in d. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verb. obl. col. 3. & Spec. d. tit. de inſtr. edit. §. & verſ. eod. & ea quæ fuere obſeruata in d. l. 2. §. circa. ff. de doli exceptione Bal. etiã in d. l. generaliter. q. 4. C. de non nu. pec. dicit, cãm debere eſſe cohærentẽ, & parentem. Generalis autem confeſſio dicitur ambigua, vt ex notatis patet per Bar. in l. quoties. la 2. ff. de verb. obl. hoc ẽt aſſerit Marſ. in l. 1. §. præterea. n. 93. ff. de q. atq; Iodoc. Domhaud. in ſua praxi ciuili. d. tit. de probatione facta per confeſſionem partis, nu. 14. vbi allegat c. in præſentia. extr. de prob. qui cõtex. perbellè facit ad rem, & l. ſi quis mihi bona. §. vtrum. ff. de acq. hær. & protulit Butr. in tract. de notorio, nu. 30. artic. 2.

Contra hanc tertiã ampliationem faciunt ea, quæ fuere obſeruata à Crot. in repet. §. ſi quis ita. l. 1. ff. de
8 verb. obl. nu. 1. vbi ait † paria eſſe, aliquid ſpecificè dici, & contineri virtualiter ſub verbis. Idẽ ait Ang. in l. pluribus. ff. eodẽ met titulo, & huic ſuffragatur text. in l. cum quid. ff. ſi cert. & per tex. in l. ſi quis mihi bona. § ſed quid ſi mandauit. ff. de acq. her.

Quarto ampliabis, vt etiam locum habeat antedicta concluſio, qñ expreſſa fuerit cauſa, ſed non aptè,
9 aut certè, aut quæ intelligentia comprehendi † poſſet: quia tunc habetur ac ſi nõ eſſet appoſita, ita tradidit Hipp. de Marſ. in d. l. 1. §. præterea. ff. de q. nu. 93. cum permultis ibi allegatis, inter quos eſt Bal. in l. generaliter. d. q. 4. C. de nõ nu. pec. Iodoc. Domhaud. in eiuſdẽ præd. pract. ciuili, tit. 73. nu. 14. vbi allegat c. in præſentia. ext. de prob. qui context. optimè facit ad rem noſtrã, & huc ptinẽt tradita p Bar. in l. qcquid aſtringẽdæ. de verb. obl. & Spe. in tit. de inſtr. edit. §. oſtẽſo. verſ. qd ſi abbreuiatura, & notata in l. 2. §. circa. ff. de doli except. ita ẽt placuit Bart. in l. quoties. la 2. ff. de verb. obl. & optimè ad hoc ſpectat text. in l. de ætate. §. nihil. ff. de interrog. act. atq; notata in l. nulla. ff. de auctor. tut. & in l. quãuis §. ſi cõuenerit. vbi Bar. ff. ad Velleia. q ẽt plurimis alijs in locis fuit animaduerſũ, vt in l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de cõtra tab. l. ſi aut nullũ. & ibi Bar. C. de legit. here. l. 2. & ibi Sal. Fulg. & alij. C. de ſucceſſ. edict. l. fi. ff. de lib. & poſthu. l. filius emancipatus. ff. de collatio. dotis. gl. in l. . in prin. cũ gl. magna, in verb. hactenus, & ibi Bal. ff. de nou. ope. nunc. & faciũt aptè ea, quæ dicit Io. Crot. in repet. §. hoc autẽ edictũ. l. 1. ff. de nou. ope. nunc. nu. 15. & tex. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. hoc idẽ confirmãt adducta per Fel. in procem. decret. col. 2. & à Io. And. in addit. ad Spec. de inſtr. edit. d. §. oſtẽſo, & verſ. quid ſi abbreuiatura. idẽ tradidere plurimi alij, vt Fel. in c. cum P. tabellio. q. 6. extr. de fid. inſtr. Bal. in l. 1. §. quod autem. ff. de offic. præfect. vrbis, Rom. in l. ſi verò. §. de viro. 33. fal. ſol. matr. Bald. in l. huiuſmodi, in princ. de leg. 1. vbi Alex. col. fi. idem Alex. conſ. 161. incip. ſuper 1, dubio. col. pen. lib. 5. facit. l. 2. §. teſtamentum. ff. quemad. teſta. aper. l. is cui. §. Flauius. ff. de ſolutio. l. fideiuſſor. ff. de fideiuſ. l. 2. §. quod ait prætor. ff. 2. qui ſatiſd. cog. c. relatum, de cleric. non reſid. vbi In gl. c. veniens, in princ. de presbyt. non baptizato.

Secundò ampliabis, vt prædicta concluſio ſit vera
10 † ſiue facta fuerit cõfeſſio præſente parte, ſiue abſẽte, vt gl. docuit in c. per teſtes. in gl. magna 3. q. 9. & tradidere gl. & Doct. in l. cum de indebito. §. fi. ff. de prob. Petr. Duen. notat reg. 119. nu. 7. Iodoc. Domhaud. in ſua pract. ciuili tit. 73. nu. 9. Lanfr. de Ona. in tract. de cõfeſſio. nu. 4. vbi multa per illum, huc vergit cõtext. in l. fi. ff. de interrog. act. l. certum. §. ſi quis abſente, de confeſſ. idem reſpondit Caſtr. conſ. 81. conſ. 172. vbi

dicit iſtud etiam verum eſſe, quando huiuſmodi cõ-
feſſio fieret in iudicio, nedum extra, ſic etiam ſcripſit
Bart. in l. 1. col. vlt. in verſ. oppono de l. certum. C. de
confeſ. per d. §. ſi quis abſente. Ang. in auth. de hæred.
& Falc. §. ſi verò expreſſum, in 4. col. in ver. ex hoc pa-
tet, Lanſ. in c. quoniam cõtra, verſ. confeſſio de prob.
in Spe. de confeſſ. §. ſequitur videre, ver. 7. ſi fiat abſẽ-
te parte, Ab. latè in c. ex par. col. 7. verſ. 6. quæritur, de
confeſſ. cum ibi per eum adduct. Alex. conſ. 18. volu.
4 Fel. in c. ſi cautio. de fid. inſtr. Spec. in tit. de confeſſ.
§. nunc videndum; nu. 6. in fi.
Contra hanc ampliationem faciunt animaduerſa
l. generaliter, vbi etiã Doct. C. de non num. pec. & il-
li ampliationi repugnauit Bal. in l. 1. n. 4. C. ne ex de-
lict. defunct. in l. quoniam in fi. ff. de his, qui notant.
infam. l. Publia Mæuia. ℱ. fi. ff. depoſiti l. cũ de indebi.
§. fi. ff. de prob. contrarium etiam ſenſere. Io. Andr. in
11 rub de prob. Soc. cõſ. 228. nu. 9. vol. 2. vbi vult, † talem
confeſſionem leuare ab onere probandi, & in cõſ. 20.
col. pen. vol. 1. Crau. conſ. 267. nu. 1. parte 2. l. cũ te. C.
de tranſact. l. fi. C. de fideicom. c. p tuas. de prob. Imo.
conſ. 138. col. 2. Alex. ſibimet contrarius conſ. 53. col.
1, in fi. verſ. & idem in effectu, lib. 1. & in conſ. 36. in 2.
dub. lib. 6. & cõſ. 19. col. 1. vol. 4. Fel. in c. capitulũ. nu.
12. de reſcr. Rober. Marant. in ſuo Spec. par. 6. actus. 5.
tit. de confeſſ. nu. 20. Alex. in l. 3. C. de repud. hæred. &
* hanc *cõem opinion. dicit idem Marãta in prælleg.
loco. Bald. in auth. quod obtinet. C. de probat. quibus
reſpondent not. ita per Fel. d. c. ſi caut. de fid. inſtru. ei
etiam aduerſatur Abb. in c. at ſi clerici. col. 5. extr. de
iudic. Dec. conſ. 146. col. 1. Alex. conſ. 20. col. 1. vol. 4.
& idem Dec. in loco citato nu. 3. dicit, in cauſa ciuili
* *cõem eſſe opinionẽ, & ab omnibus receptã † vt con-
12 feſſio hmõi facta parte præſente teneat, & probet, li-
cèt in criminalibus aliqui contrariũ affirment, quod
probat per c. fi. de ſucceſſ. ab inteſt. d. c. ſi cauti. de fid.
inſtr. c. fi. de cõfeſſ. c. per tuas. de prob. l. generaliter. C.
de prob. & Alex. in l. 3. C. de repud. hær. dicit hoc eſſe
verũ, ſcilicet, confeſſionem huiuſmodi factam parte
13 præſente probare † quamuis pars præſens illam non
acceptet expreſsè, & hanc, vt ſupra dixi, Marant. d. lo-
* co citato dicit eſſe *communem opinion. & ratio eſt,
nam cum confeſſio tendit in fauorẽ partis præſentis,
preſumitur, quòd ex eius parte fuerit acceptata, iuxta
tradita in l. qui patiẽ. ff. mandati, p qua faciunt ẽi, quę
tradit Bar & recentiores in l. quæ dotis. ff. ſol. matr.
Ex cõcluſione ſupra dicta illud in vniuerſum col-
14 ligi poteſt, vt quicquid ſine cã agatur † nihil regulari-
ter operetur; vt probatur per glo. in c. non eſt extra de
voto. cui placuit diſputationem factam à ſũmo Põ-
tif. ſine cauſa non valere, vt ẽt hoc idẽ affirmat Oldr.
conſ. 256. incip. Clemens Epiſcopus. circa med. quod
probat. per §. diſpenſationes. 1. q. vlt. c. talia. ẽ. exigũt.
eadem quæſtione, & cauſa; & in cõſ. 325. in c. Thema
quæſtionis. in 1. col. ſic etiam tradidit Fel. in c. poſtu-
laſti. col. 18. circa fi. de reſcr. & egregiũ præ cæteris ar-
bitratus eſt Hipp. de Marſ. in ſing. 230. incip. antiqua,
& in hanc ſententiam rñdit Caſtr. conſ. 119. in c. no-
tandum eſt, in fi. 1. col. idem voluit Fel. in c. ad audiẽ-
tiam, il 2. in 4. col. verſ. ſed ſi nõ apparet, de reſc. vnde
concluditur de præcepto iudicis reſpiciente forũ cõ-
tentioſũ ad aliquid dandũ, vel faciendũ aduerſario ſi
15 ne cã. † idẽ de petitione reſtitutionis in integrũ, quæ
ſine cauſa concedi non debet, idẽ de petitione abſo-
lutionis à iuro, quæ nõ eſt admittenda ſine cauſa, idẽ
de proteſtatione facta ſine cauſa, idem de ceſſione fa
cta alicui ſine cauſa, idem de interlocutoria, quæ nõ
põt reuocari à iudice ſine cã, nec ẽt corrigi, idem in
depoſitione vnius teſtis quæ ſine cã nullius eſt põde-
ris, idẽ de libro mercatoris cõtinente creditũ ſine cã.
Idem de præcepto ipſiuſmet Papæ, quod factum ſine
cauſa non præiudicat illi non obtemperati, qñ eſſet
damnoſum bonis temporalibus. Idem in cõceſſione
dilatoriorum, quę ſine cã facta nõ valet. Idẽ in cita-
tione, in qua non apparet ſubeſſe cauſam citandi, nã
poterit citatus impunè illi nõ parere, nec impenſarũ
mulcta ei poterit irrogari. Idem de nuntiatione ſine
cã facta. Idem de banno, ꝙ fertur contra aliquẽ, niſi
in illo inſit cã ipſius bãni. Idẽ de aſſertione ſuſpicio-
nis fugæ alicuius ipſius debitoris, cui non eſt ſtãdum,
niſi cãm dicat, quamuis ſtatutum diſponeret, ꝙ cre-
ditori putãti debitorem ſuum ſuſpectum de fuga fa-
milia cõcedatur: nã familia non eſt concedẽda, niſi
alleget, & probet cauſam ſuæ opinionis, & ſic de ſin-
gulis, & hæc oĩa pbantur per adducta à Marſ. in d. l. 1.
§. videndũ. & ℱ. præterea. nu. 93. cũ ſeq. quãplurimis.
ff. de q. & adeas Oldra. conſ. 30. incip. factum tale eſt,
& Bal. in l. quoties. la 1. in vlt. col. C. de fideic. ita ẽt aſ-
ſeruere Dyn. & Cyn. in l. interlocuti. & in l. pclama.
C. cõminatio. vel epiſtolas, idẽ Oldr. conſ. 108. incip.
Titius veniẽs. in fi. vbi adducit. l. minor magiſtratus.
de minorib. idẽ Marſ. d. l. 1 eo. ℱ. ꝑterea. n. 100. & Inn.
in cum inter. de renuntia. gl. in c. 4. de iureiur. Abb. in
c. non eſt. extra de voto, in c. propoſuit. de conceſſio.
præb. col. 2. cir. fi. Bal. in l. fi. col. 8. verſ. oppoſito, C. de
edic. diu. Adr. toll. vbi affert contex. in l. 1. C. de decu-
rio. lib. 10. conſulas ẽt notata p Bar. in l. de pupillo. §.
ſi qs ipſi prætori. q. 11. ff. de nou. oper. nũc. ſic placuit
Bal. & Doct. in l. p diuerſas. C. mandati, Marſ. in ſing.
45. Bal. in l. poſt ſñiam. in fi. C. de ſent. Rom. in repe.
rub. de arbit. col. 10. in princ. verſ. ſcias tñ. Io. Andr. in
add. ad Spe. in tit. de inſt. edit. §. nunc dicendũ in add.
magna. Ant. in c. 2. de fid. inſt. & in c. ſi caut. col. 8. eo.
tit. Bal. in l. vlt. C. de fid. inſtr. col. 15. & Philip. in d. c.
2. col. 9. Inn. in c. inquiſitioni. de ſent. exc. Idẽ Philip.
in c. ita quorũdã. de Iudeis. Abb. in c. cõſtit. col. 3. poſt
Hoſt. ibid. de relig dom. Imo. in c. quæ in eccleſiarũ.
de conſti. & ibi Philip. Dec. 14. col. idem Imo. in cap.
paſtoralis. de excep. Bar. in l. 1. ad fi. C. de dilat. Bal. in
l. præſcriptio. C. ſi cõtra ius, vel utilitatem publicam,
col. 15. Inn. in c. dilecti filij. de excep. vbi Philip. Dec.
in fi. Sal. in l. ſi fundũ. C. de rei uẽd. Caſt. in c. cũ hi. §.
vlt. de trãſact. Bal. in add. ad Spe. in verb. damnum, de
exec. sẽt. Ang. in l. a primi. in 1. col. in prin. C. de iud.
Limita modò prædictam noſtram cõcluſionem,
vt paulo infra tradidimus.
Primò limita illam non habere locũ in confeſſio-
16 ne facta in iudicio † quia illa valet, etiam ſine cauſæ
expreſſione, ita tradidere Caſt. & alij in l. 1. ff. de con-
feſs. & adeas Io. Bap. de S. Seuer. in repe. l. admonendi
col. 24. ff. de iureiur. Hipp. de Marſ. in d. l. 1. §. pręterea.
ff. de q. nu. 97. & in repe. rub. C. de prob. verſ. intellige
prædictã conclu. Imo. latè in c. fi. de confeſ. d. c. ſi cau
tio. de fid. inſtr. Cyn. in l. generaliter. 3. q. vbi ẽt Bar. in
2 lect. in 1. col. verſ. cir. primum, C. de nõ nu. pec. Bal.
in l. ſicut. 1. col. verſ. itẽ nota, ꝙ confeſſus. C. de repud.
hær. Alex. conſ. 18. 4. par. & in l. à Titio, ff. de verb. obl.
Gorn. cõſ. 61. viſis, in litera A. par. 3. huc ẽt ꝑtinent. d.
Bal. in l. 1. ff. à quibus appellare non licet, in princip.
& Bar. in l. fi. ff. de pto. ſtip. & in d. l. cũ quis decedens.
in prin. ff. de uer. obl. Bal. in rep. l. tale pactũ. §. qui p-
curauit col. 7. ff. d pac. Ale. & Ro. in l. 1. ℱ. 1. ff. de uerb.
obl. quos refert, & ſequiẽ Fel. in c. 1. col. 1. in fi. extr. de
pact. & adducit ẽt Caſt. in d. l. tale pactũ. in ℱ. q. pcu-
17 rauit. in prin. ubi ult, † ꝙ pactũ nudum habeat execu-
tionem paratam, ſi factum fuerit in iudicio, ad quod
facit ẽt d. Ang. in l. ſi unus. §. pactus. col. 3. ff. de pact.
Aret. in §. ſin autẽ. 2. col. uer. nota ibi actis inſinuata.
Inſt. de ſatiſd. ubi adducit tex. gl. Cyn. Bart. & alios in
l. 1. C. de ſatiſd. & hmõi cõfeſſio facta in iudicio etiã
ſinæ cauſæ expreſſione inducit plenã probationẽ, ut
eſt cautũ in d. l. 1. ff. de cõfeſſ. & l. unica. C. eod. tit. de
cõfeſſ. & facit, ut confitens ueniãt condemnandus. l.
proinde. la 2. in fi. ff. ad leg. Aquil. & ratio eſt, q a præ-
ſumitur facta conſulto, & ſponte, & ideo ab ea recedi
non poteſt, ſi credimus Io. And. in c. Rom. ℱ. ſi autẽ
de

de app.& eſt gl.in l.1.in fi.per illũ tex.ff.de interrog.
act.quam glo. inſignẽ appell.Iaſ.in l.ſiue apud acta.
in 1.col.ver.adde tamẽ. C. de ſacroſ.eccl.& ſexcenti
alij idem ſentiere,vt Alex.in rub.ff.de verb.obl.2.col.
verſ.in alijs.Fel. in d. c. ſi cautio.in 3.col.ver.fallit 6.de
fid.inſtr. & patet ex multis collectis per Maſc.in rub.
C.de pb.nu.94.Abb.in d.c.ſi cautio.nu.2.de fid. inſt.
& ibi Ant.de Butr.& Imo.Alex.in l.pacta. poſt prin.
C.de pact.Fel.in c.qm̃ cõtra.7.col.ext.de prob.in c.1.
ext.de pact.Barb.in repet rub.de fid.inſtr.3.carta,col.
3.Bal.in l.ſicut.C.de repud.hæred.Rom. conſ.290.in
caſu in fi.gl.in c.1.ext.de cõfeſ.Cyn.in l.gn̄aliter C.
de non num pec.Ant.d.c.fi.col 7.de confeſſ.Sal.in d.
l.1.C.de cõfeſſ.Bal.in l.fi C.de fid.inſt. & in addit.ad
Spec.in tit.de confeſſ.in verbo cõfeſſio facta in iudi-
cio.gl.in c.præſentiũ.de teſt.& Card.in c. examinata.
de iudi.Io.And.in c.fi.de iureiur.in 6.Inn.in c. vene-
rabilis.de except.& in c.olim de cenſib.Bar. in l.poſt
legatũ.ff.de his qbus vt indign.Bal.in d.l.1. C. de cõ-
feſſ.col.pen.vbi multa adducit,ad hoc faciũt ea, quæ
habent in l.manumiſſio.ff.de manumiſſ.vind.& in l.
cũ p quo.ff. de in ius voc.in l.ſi qs vxor.§ ſi.fugitiuũ
ff.de furt.dicta p Bal.in l.a.C de inſt & ſubſt.ſub con-
ditione factis.gl.in l.iura.C.de om.agr.deſert.lib. 10.
& tex.inſignis ſanè in l.cũ oſtendimus.§.fi.ff. de fide-
iuſſ.&clarius hoc pbant.d.Bal.in d.l.cũ,p quo.ff. de
18 in ius vocã.vbi vult,†vt cõfeſſio facta in iudicio ha-
beat executionẽ paratã, ſicut inſtrm̃ quarẽtigiatum,
idem tenet Alex.in d.l.tale pactũ.§.qui prouocauit.
ff.de pac.& idem Bal.in l.1.nu.21.C.de ſal.cã adiect.
dicit,quod idem operatur in iudicio verbum, credo,
quod verbum præciſè affirmatiuum, & non dubita-
tiuum cui etiam ſuffragatur quod cauit Dec in conſ.
445.in caſu ad me.nu.13. verſ. & quod dictum eſt.

Cõtrariã ad limitationẽ pdictã ſequutus eſt ſniãm
Io.And.in add.ad Spe.in tit.de cõfeſ.§.nũc,videndũ.
in addit.incip. Roſredus, vbi ait confeſſionem factã
19 in iudicio non nocere,† niſi appoſita fuerit cauſa.

** Sed communior** opinio eſt,q iudiciaria cõfeſſio
probet:vt ex ſupra allegatis apparet Quando aũt ali-
quid dicatur factum in iudicio,cõſulas Bal.in l.ſimi-
liq; modo.C.de lati.libert.intellige tñ illud quod de
cõfeſſione dictum eſt, vt ſcilicet facta in iudicio etiã
20 ſine cauſę expreſſione teneat,tũc procedere † quãdo
talis confeſſio fuerit legitimè facta:ita ait Spec.d.tit.
de confeſſ.§.nunc videndũ nu.1.Quæ autẽ confeſſio
dicatur legitimè facta apparet per totum.§.ſequitur.
eo.ti.vbi latè.& in c.3.ext.de confeſſ.in ver.cõfeſſus.

Sublimita prædictam primam limitationẽ, vt tñ
vera ſit, ſi hmõi confeſſio ſine cauſa in iudicio facta
21 fuerit principaliter,†ſecus ſi incidenter: qa tũc non
probat, nec nocet confitenti quoad plenã probatio-
nẽ,arg.sũt ea,quę dicit Bar in l.ſi confeſſi.ff.de cuſto.
& exhib.reorum.vbi ait,q ad hoc, vt reus confitens
delictum poſſit puniri vera pœna delicti. requiritur,
22 † vt ſit confeſſus delictũ principaliter;ſecus ſi incidẽ
ter.& hoc pacto ſublimitat Maſc.in d.rub. de proba.
nu.87.cũ multis ibi ad hoc allegatis. idẽ voluit Imo.
in c.fi.col.pen.de cõfeſſ.Abb.in c. at ſi clerici. col. 3.
ext.de iudic.idẽ Imo.in c.examinata l.i fi.eo.tit.& fa
cit tex.& ibi Abb.in c.1.in fi.de excep.& in cap. 2.de
ordin.cogni.c.fi.de teſt.ſpol.in vit.not.& idem Abb.
in conſ.25.incip.canon.vol.1. Ang.in ſua diſput.in
cip. Aſtenſis miles.col.2.& in alia incip. duo nobiles
gallici.fol.3.atque Ang. conſ.83.incip.viſis actibus
pdictis,& Sal.in l.2 de cuſtod.reor. & ad hoc optimè
pertinet inſigne dictũ Alber.de Roſat.in 2. part.ſtatut.
q.148.vbi dicit, q ſi lege municipali caueret , vt oẽs
pro æſtimo faciendo deberẽt afferre oĩa bona ſua;vt
poſſent notari,& ẽt ſi haberẽt debita;neſcio qs verò,
vt minus p æſtimo ſolueret,retulit bona ſua , & affir-
mit ẽt ſe debere centũ Sẽpronio,q̃ verè non debebat:
23 †q talis virtute illius confeſſionis ẽt iurata non põt

cogi à Sempronio,vt ſibi illa centũ ſoluat,cuſ ſimi-
gnt gl.in l.ſi filium.C. de liber.cauſ.& Ang.conſ.175.
Barb.conſ.2.lib.1.& cõſ.11.lib.2.Maſc.in d.rub.col.antẽ
pen.ver.& vltra prædicta.ff.de prob.& in repet.rub.C.de
prob.nu.107.verſ.limita tamen,& in reper.l.ſi.vbi de
hoc late C.eo.tit.& ad hoc eſt ẽt gl. in c.experi-
24 entib.in 11.diſt.50.vbi dicit†q reus confitens crimen
propriũ in ſua depoſitione,& ſic aliud agens, non ex
eo puniatur,& adducit c inquiſitionis.de accuſ.eſt
& alia gl.in c.hac quippè. q.6.quam ibi hoc notat,
& ſequit Bal.in l.preſb.col.2.verſ.3.quæro.C.de epiſ.
& cler.& ad hoc conſulas omnino Dec.d.c.at ſi cler.
nu.19.& ſeq. & pro hoc etiã eſt exemplum dictum Sa-
lic.in d.l.1.col.3.C.de conf.vbi ait quod ſi quis petat
à me decem mutuo & ego,vt ei nõ mutuem,dico nõ
habere, immo quia egebam pecunijs accepi triginta
25 mutuo a Titio, qui eſt hic: † quod nihilominus ille
Titius non poteſt me conuenire vigore talis cõfeſ-
ſionis:quia illa mihi non præiudicat,cũ non fuerit fa
cta principaliter de mutuo Titij,ſed incidenter,& ad
aliũ finẽ,ne ſcilicet viderer nolle mutuare illa decẽ.

Secundo limita prædictam concluſionem,vt quã-
26 uis confeſſio facta ſine cauſa nõ plenè probet,indu-
cat tñ ſemiplenam probationem, vt auctor eſt Spec.
in tit.de conf.d.§.nunc videndum,verſ vnde dicit &
perbelle,ac plenè de hoc agit Rom. conſ.373, nu.6.
vbi dicit,quod iſtud et nõ procedit ſi fuerit facta parte
abſente,& teſte late da Bar.in d.auctẽ in l.admonẽ
di.ca.med.ff. de iureiu.ſtud et vo 46,Hij p de Maſc.
in d.l.1 § præterea.nu 94.de q.6. in rub.C. de probat.
nu.78.& in ſing.249.incl. oblig.ſineſcat l. p tex. in l.
inſtrumenta.C.de prob.l.nuda.ff.de dona.& vltra ibi
relatos addas Abb & Feli. d. c.ſi cautio.de fid.inſtru.
vnus nu.2.alter nu. 10. & 12. & cui et patrocinatur c.
fi.de ſucc ab inteſt.Alex.conſ.56.4 par.Iaſ. in repe d.
l.admonẽdi.col.58. alam l.cũ falſo.C.de iur & fact.
ign.ex quo mei Bal.obſeruet mirabilẽ effectũ huiuſ-
27 cemodi confeſſionis† vt trãſſertorus,phandi cõtra-
riũ in cõfitẽtẽ,vt ibi pcum & faci. ẽt eſſe locum iu-
ramento in ſupplemẽtum pbationis,vt tradidit Spe.
in d.§.nunc vidẽdum.ver.ſed quæ eſt rõ. But. & Imo.
in d.c.ſi caut.de fid.inſtr.gl.& Doct.in c.ſi.de ſucceſ.

* ab inteſt.& de* cõi teſtatur Marc.Anto.Blanc. in ſuo
tract.de indic.nu.205.ita Iac.Petr.de Ptolom in rep.
d.l.admonendi.nu.109.Fran.Cur.in repe.d.l.nu.292.
vbi etiam Rom.nu.74.col.9.& in repet.d.l.ſi filius, qui
in poteſtate.ff.de lib.& poſth.nu.340.Soc.in reg.67.

Contra tamen dictum Bar.& Rom.& aliorum, vt
ſcilicet confeſſio ſine cauſa facta etiam parte abſen-
28 te ſemiplenè probet,†ſtat Caio Saccus in rep.d.l.ad-
monendi.nu.84.adducens Spe.in d § nunc vidẽdum
verſ.numquid ſemiplenè,de confeſſ.& text.cum glo.
in d.l.inſtrumenta.C.de prob.& l.certum. §. ſi qs ab-
ſente. ff. de confeſſ. ſed de hoc vide quæ infra dicam
in concluſione de confeſſione facta abſente parte.

Intelligas modò hanc ſecundam limitationẽ pro-
cedere veriſimilibus alijs ceſſantibus quia tũc eſt ve-
rum, quod facit tantum ſemiplenam probationem,
29 †ſed ſi præter confeſſionem adeſſent veriſimilia, ple
nè probaret,ita ait Tindar.in ſuo tracta.de teſtib.c.6.
in fi.vbi teſtatur Bar.& Rom.

Tertiò limitabis, vt locum ſibi non vendicet , ſi
huiuſmodi confeſſio facta fuerit in vltima volun-
30 tate ab eo , qui animam ageret.† quia licet ſine cau-
ſa fiat, probat, & valet: ita Iodoc. Domhaud. do-
cuit in ſua pract.ciuil.in cap.173.num. 10. vbi ait, ta-
lem confeſſionem plenè probare , ſiue ſpectet ad
ſeſe obligandum,ſiue ad exonerandum conſcientiã:
nã præſumitur talis confeſſio in vitæ diſcrimine eſſe
31 ſincera,& vera,† nulloq; humano affectu corrupta,
vt ibi ex allegatis per eum , vel ſaltem talis confeſſio
inducit legatum,vt cautũ eſt in l.qui vxori. ff. de aur.
& arg.leg. & tradidit Bartol. in l.cum quis decedens

§.codicillis.ff.de leg.3.rñdit Cuma.conſ.37.incip.q-
dam legauit,in fin.& Abb.in d.c.ſi cautio.col.3.verſ.
fallit 3.& ibi Fel.nu.9.dicit,vt procedat etiã in nutu,
vel alio modo facta cõfeſſione ab eo,qui ageret ani-
mam : ſed aduertas , huiuſmodi confeſſionem a te-
32 ſtatore poſſe,prout ſibi libuerit,reuocari† cum potius
habeat vim legati,quam probationis,vt colligitur ex
l.4.ff.de adim.leg.& docuit Bar.in d.l.generaliter. C.
de non num. pec. in fi. vbi teſtẽ adducit Petr. de Bel-
loui ſu in auth.de iureiur.à moriet.præſtit.in priu.re-
prehenditq; Petrũ contrariũ ſentientem,quod tñ in-
tellige,niſi is,cui vtilis eſt confeſſio, ſit præſens,& ac-
ceptet verbis expreſſis quia tunc hmõi confeſſio trã-
33 ſit in actum inter viuos , & fuit obſeruatum in l. hæ-
redes palam.§.fin.ff.de teſta.& non põt reuocari l.ſi-
cut. C. de act. & oblig.& Cum. conſ.61.incip.Petrus
hæres.Soc.conſ.294.incip.viſo teſtõ,& in cõſ.61. vel
præſentia ſua tacuerit,vel teſtator iuret ea,q̃ confitet
vera eſſe,qa tunc talis confeſſio reuocari non põt , vt
tradidit Ale.in l.3.C.de repud.hær.Marã. in ſuo Spe.
par.6.actus.5.verſ.& ꝑducãtur cõfeſſiones.tit. de cõ-
feſſ.vbi teſtatur de cõi,ſic etiam Bart.in d.l.cum quis
decedens.§.codicillis. Ant.d.c.ſi cautio.col. 3. per gl.
fi.in l.1.circa fi.C.de falſ.cau.adiec.& glo.in l.1.ff. de
interrog.act.Barb in repet.rub.de fid.inſtr. Abb. in c.
fi.de ſucceſſ.ab inteſt.col.5.ver.ideo concludе. Bald.
in l.rõnes.C.de prob.idẽ Bal.& Bar.in auth. ſacramẽ
ta puberum.C ſi aduerſus vendit in auth. q obtinet.
C.de prob. Bal.conſ.14.incip. Antonius.vol.2.& cõſ.
262.vol.3. Rum.conſ.128.nu.16.vol.2.Fel.in d.cap.ſi
cautio.nu.228.verſ.modo.Petr.de Anch.& Imol. in
34 rubr.extr.de teſtam.& ratio eſt† quia qñ pars eſt præ-
ſens,licèt talem confeſſionem nõ acceptet expreſsè ;
tamen quia illa tẽdit ad ſui fauorẽ præſumitur illam
acceptaſſe,per tex.in l.qui patitur.ff.mandati.& iuſm
facit valere confeſſionem eo meliori modo,quo po-
teſt.l.cum pater. §. filius matrẽ.ff.de leg.2.facit c.qñ.
verſ.ſi verò.& ibi Abb.in 5.notab.extr de reſcr. Ang.
in l.ex his verbis.C.de teſta.milit Bar.in l ex hac ſcri-
35 ptura.col.3.ff.de dona.† & iuramentũ ſupplet abſen-
tiã partis,vt ſcripſit Bal.in rubr.C.res inter alios acta.
Sed tamen in hac limitatione poteris diſtinguere , vt
per Spec.in tit.de confeſſ.d.§.nunc videndum,verſic.
ſequitur videre,nu.10.vſq; ad num. 13. vbi & latè , &
clarè per eum de hoc habetur, & per Ioan. Durant.
in tract.de arceſt.tit.de legat.caut. 6.

Quartò limitare poteris,vt nõ vera ſit prędicta cõ-
36 cluſio, ſi ſuper hmõi confeſſione poſitũ ſit iuramen-
tũ,quia tũc abſq; cauſa valet,& plenè probat,nec re-
uocari poteſt tanquã cõfeſſio deliberata, ſi ita reſpõ-
denti credendum eſt Rui.conſ. 10.nu. 12.vol.3. & gl.
notab.in c.ex literis.de diuor.quã in glo.ſingularẽ di-
cit Rom.in ſing.ſuo 517.incip.volo cõmentare.& in
conſ.346 incip.in hac cã.colu.2.Imol.poſt Ant. in c.
cũ olim.de reſcr. Abb. in c.at ſi clerici.col.17.de iud.
in c.fi.de confeſſ.col.3.& in c.aſſerte.de præſũ.col. 2.
Alex.in rub.C.de præſum p.col.pen. Bal.in l.ſi quidẽ.
in fi.C.de excep.quẽ refert Cæpo.in cautel.71.Feli.in
c.nõnulli. col. 22.de reſcr. Ant.& Imo.in c.cũ cõtin-
gat.circa prin.de iureiur.vbi aſſignant rõnem huius li-
37 mitationis,† q.i ſcilicet talis cõfeſſio iurata dr̃ delibe
rato aĩo facta,cũ iuſm faciat,vt quis deliberatè,& ex
certa ſcientia ad actũ acceſſiſſe dicatur, iuxta ſolam
Arch.in c.quamuis.de pact in 6. Ant. de Butr. in c.ſi
diligenti.de for.comp.Rom.& Alex. in rub. de verb.
oblig.nu.15.& 16.vbi & præterea Alexã.dicit hanc
eſſe rationem,quia ex tali confeſſione oriť actio, &
in hac materia ita conſuluit Rui.in d.conſ.10.nu.12.
38 vol.3.vbi ẽt ait,quod ad hoc facit,† quia iuſm habet
vim clauſulæ,q actus valeat omni meliori modo,d.
l.cũ pater.§.filius matrem.ff.de leg.2.& Bar.in l. ſi qs
pro eo.ver.finẽ.ff.de fideiuſ.& Doct.in l.1.§ ſi qs ita.
ff.de verb.obl.Thom.Gram.conſ.40.nu.17.Anto.de

Butr.in c.fi.de confeſ.col.fi. Alex.d.rub. de verb, obli-
Quam tamen limitationem ſubliquis ab iſte,vt tanci
39 habeat locũ in ciuilibus , ſecus in criminalibus,† in
quibus quãuis iurata ſit, poterit tñ reuocari ſi ſine cã
facta ſit,ita dicit glo.ſingularis in l.pactũ inter hære-
dem.ff.de pact.quã comprobat Bald.in l.vnica.C.de
confeſſ.col.15.Barb.in c.cũ dilecti.de accuſ.in 5.col.
& de ea exultant ſcribẽtes oẽs in d.l.pactum. & idem
Bald. in auth. Iubemus,circa me.C.de iud. Rom.in
conſ.391.incip.vt præpoſiti.Ant.in d.c.fi.de confeſſ.
Idẽ Rom.in l.ſi verò.in §.de viro ff.ſolu. matr.in 31.
fallen.ſed in hac materia, quia longũ eſſet omnia re-
ferre,videas plenè p Imo.in d.c.cũ cõtingat.in repet.
ext.de iureiur.fol.31.Ant.in d.c.cum dilecte , in pen.
col.de ſucceſſ.ab inteſt. Ang.in Auth.de iureiu.à mo
rien.præſtito,cir.fi.Bal.in d.l.rõnes.col.2. C. de prob.
& in auth.quod obtinet.C.eo.tit.& in l.ſi creditores.
C.de fideicom.in rubr.C.res inter alios acta.d.l.cũ qs
decedẽs.§.codicillis.ff.de leg.3.& in d.l.cũ pater.§.fi-
lius matrẽ.ff.de leg.2.Rom.in repet.rub.de arbit.col.
6. Dominic.de S.Gem.in c.fi.de iureiur.in 6.pen.col.
Fel.in c.cũ dilecti.de accuſa.col.16. Sal.d.auth. iube-
mus.C.de iudic.per ſcribentes.d.l.pactũ inter hæredẽ
Ang.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum,in prin.col.fi. ff. ſi
qs caut.& in l.1.ff.de fur. Bal.in repet.d.l.tale pactũ.
§.qui ꝓuocauit ff.de pact.col.12.Abb.in c.fi.de pact.
col.1.idem Ang.in l.ſi filio exhæredato.ff de iniuſto
teſtamento.Bal.in l.raptores.C.de epiſc. & cler.& in
l.ſi.C.de fer.& in l.ſi accuſatoribus ff.de accuſ.& in
authen.habita.C.ne filius pro patre.Rom.in l.alia.§.
eleganter.ff ſol.matr.Bal.in c.cum non ab homine ,
in fi.de iudic.Io. Ant. Anch.in c.cũ C lau ſis. de foro
cõpet.Bal.in l.nam & poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiur.
& in l.fi.C.qui accuſ.non poſſ. ver.& præmitto.quòd
omnis defenſio.Bar.in l.ſtichus.C de pecul. leg.& in
l.quædam ſunt.ff.de pœn.& in l.non tantũ.ff de app.
Bal.in l.presbyteri.la 1.C.de epiſ.& cler. Doct. in d.l.
ſed & ſi quis.§.quæſitum. Bal.in l.1.C.de pact & in l.
cum reus.C.de pœn.& in l.1.§.filius.ff.de requir.reis.
Inn.in c.cũ olim.de off.de leg.Ang.in l.1.C.de furtis.

Quintò limites velim,vt non ꝓcedat prædicta no-
ſtra concluſio,ſi talis cõfeſſio ſine cã facta tendat ad
40 liberandũ,& quietãdum† nã tunc probat ẽt ſine cau-
ſæ adiectione,vt me docuit Bart.in l.tale pactum,in
princ.ff.de pact. Doct.in d.c.ſi cautio de fid.inſtru. &
maximè Abb.col.3.verſ fallit reg.& Fel.nu.7.verſic.
fallit tertiò,Hipp.de Marſ.in d.rubr.de prob.nu.105.
vbi ad hoc citatur Card.in c.ſignificauit.de teſtibus.
Cyn.in l.gñraliter.C.de non num.pecu & de cõmu-
ni aſſeruit Alex.in l.creditori.C.de pact.nu.3.glo.idẽ
voluit in auth.niſi rogati.C.de teſt.Caſtr.in l.tres fra-
tres.ff.de pact. Bal.cauit in conſ.41 vol.3.Spec. in tit.
41 de cõfeſ.§.nunc videndũ,nu.8.† vbi enumerat quoſ-
dam caſus,in quibus ſtatim conferens obligať. Bald.
in l.is qui hæres.ff.de acq.hęr.& conſ.14.col.2.verſ.9.
quia lib.2.& conſ.466.inci.quæritur,an creditor. col.
1.lib.4.& hoc ꝓcedit fauore liberationis, vt idẽ Bar.
tradidit in prædicta l.tale pactũ.in 3.oppoſit.ſuadẽte
ratione leg.Arianus.ff.de act.& obl.& l.fauorabilio-
42 res.ff de reg.iur.nã vbi agiť de liberatione,† ſi nõ va-
let q ago,vt ago,valet,vt valere poteſt.l.ſi vnus.§.ſi
accepţilatio.& ibi Bar.& alij.ff.de pac.l.& poſtremo.
§.ſi.ff.de tranſact. oẽs ferè tum recẽtiores in d.l.credi-
tori nu.C de pact.Sign.cõſ.90.inci. Ambroſ.n.7.ſe-
cus aũt eſſet,qñ talis cõfeſſio tẽderet ad obligãdũ ali
43 quẽ† qã tũc nihil operať,vt eſt animaduerſũ,in d.c.ſi
cau.& in d.l.inter cartul.C.de cõu.fiſci debitor.li.10.

Extendere tibi licebit modò prędictã limitationẽ,
vt ẽt locum habeant , quando talis cõfeſſio ſine cau-
ſa facta ad liberandũ emanarit,& ꝓlata fuerit abſen-
44 te parte,† nã tunc etiã operatur liberationem, ſalte in
vim exceptionis doli,iuxta ſententiã Bal. in l.1.ff. de
interrog.act.& Alber.de Roſ. in l.idem in duobus.§.

u.ti.

§. ff. de pac. Socy. in reg. 89. ver. 13. fallit, vbi ad hoc aſ
fert gl. in l. nõ ſolum. §. ſi liberationis verba. ff. de libe.
leg. tex. in l. 2. C. de pact. Bal. in c. 1. de eo, qui fin. ſe. ag.
& in l. 1. C. res inter alios acta. Guliel. de Cun. in l. Põ
ponius. ff. de neg. geſt. Idem Bal. in l. generaliter. in fi.
in 12. quæſt. C. de non nu. pec. Card. in c. fi. de confeſſ.
Federic. de Sen. in conſ. 228. Inno. in c. veniens. de re-
nuncia. Fed. vbi dicit iſtam * communem in cõſ. 268.
Purpur. in l. poſtquam liti. colum. 8. C. de pact. Bal. in
conſ. 392. in primis, vol. 3. in conſ. 466. quæritur, vol. 4.
vbi de communi teſtatur, & in conſ. 10. col. 1. volu. 5.
Barbat. in apoſtil. ad Bar. in d. l. non ſolum. §. ſi libera
tionis. ff. de lib. legat. Guid. Pap. q. 176. Ruyn. conſ. 40.
col. 2. vol. 4.

Contrariũ huic extenſioni ſenſit Albe. in l. genera-
liter. col. pen. C. de non nu. pecu. Cran. conſ. 120. col.
2. vol. 1. Caſtre. in conſ. 29. col. fi. vol. 2. incip. ad id, de
quo quæritur. Bertran. in conſ. 158. col. 2. vol. 1. glo. in
l. idem in duob. §. fin. in verb. plerunque. ff. de pact. &
in l. Pomponius ſcribit. la 1. in verb. probauero. ff. de
neg. geſt. Bar. in l. certum. §. ſi quis abſenti. ff. de conf.
& in d. l. non ſolum. §. ſi liberationis. Innoc. in c. cum
pridem. de pact. vbi Ant. de But. & Imo. Abb. in c. fin.
de confeſ. col. 4. vbi Imo. col. 5. & Anto. de But. col. 4.
& ſeq. Cyn. in l. generaliter, col. pen. C. de nõ nu. pec.
Caſtren. in d. l. idem in duob. §. fin. vbi dicit Docto. in
iſtam partem propendere, Card. in cap. veniens de re-
nuncia. vbi dicit iſtam * communẽ, & in cõſ. 174. col.
2. vol. 6. & in conſ. 212. vol. 6. col. penul. in conſ. 129.
vol. 4. col. 2. in quibus omnibus teſtatur hãc eſſe com
munem opinionem, Saly. in l. 1. in 15. oppoſitione, C.
de confeſſ. & in l. ſi actionem, in fi. C. de pact. & hanc
opinionem dicit magis ** communem Gabri. in tit.
de confeſſ. conclu. 1. nu. 31.

Secundò extẽdas velim prædictam quintã limita-
45 tionem, vt etiam locũ habeat, † quando huiuſmodi
confeſſio ad liberandũ eſſet per verba merè enũciati
ua, vt voluit Marſ. d. rub. de pbat. nu. 105. & 107. & in
d. §. præterea. de q. nu. 96. & Car. in c. ſignificauit de te
ſtib. & ad hoc eſt tex. glo. in d. l. tale pactu. in prin. ff. de
pact. Fel. in d. c. ſignificauit. col. 2. ver. nota tertio, & la
tè in d. c. ſi cau. col. 10. ver. 2. fallit. Bar. in l. ex hac ſcri
ptura. ff. de dona. vbi etiam Alex. & alii ſcribentes.

Sextò limita principalem concluſionẽ, vt non ha-
46 beat locũ, † quando ex coniecturis poſſet dignoſci,
confitentẽ ſine cauſa voluiſſe donare illa centum Ti
tio, quia tunc talis confeſſio tenet in fauorẽ ipſius Ti-
tii, ita dicit Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 5. vbi adducit Bart.
in l. cũ quid. ff. ſi cert. pet. gl. in l. ſi ego. ff. ad Velleia. &
in l. ſi filij. C. de dona. int. vir. & vxo. & in l. vxori. §. fi.
ff. de leg. 3. quod & pleriq; pbauere, vt Abb. & Io. de
Ana. in c. & ſi quæſtiones. de ſimonia. Bald. in l. 2. q. 1. C.
de iur. dot. & in l. etiam. C. de fideicom. & in l. 1. C. ad
Velleia. Bar. in d. l. vxori. §. fin. per illum tex. cum glo.
Bal. in l. cum virũ. C. de fideicom. & latè Abb. in c. ve
nerabilis. de exce & in d. c. ſi cautio quo in loco Fely.
47 enumerat, † quænã ſint coniecturæ, ex quibus probet
animus donandi illius cõfitentis, quas per te videas.

Septimò limitat prædicta principalis concluſio, vt
non procedat in confeſſione reali, veluti qñ quis con
48 fitetur talem rem, quam nũc poſſidet eſſe meã: † nam
tunc etiam ſi non ſit adiecta cauſa valet, & huiuſmo-
di confeſſio probat, atque adeo vt fundus, ſiue res, q
ille dicit eſſe meam, non præſumatur illius, donec nõ
probetur contrarium, vt placuit Bart. in l. cum falſa.
nu. 8. C. de iur. & facti igno. qui id comprobat per con
tex. in l. Publia. in fi. ff. depoſi. & in l. generaliter. C. de
non num. pecu. idem aſſeruit Socy. in reg. 93. ver. pri-
mò fallit, vbi teſtem laudat Antonium de Butrio, &
Ioan. de Imo. in c. fi. de confeſſ. & in d. c. ſi cautio. Idẽ
voluit And. Sicul. conſil. 37. lib. 3. col. 3. huc pertinet
tex. in l. cenſualis. vbi Bald. C. de donã. Dec. in l. tradi-
tionib. num. 6. C. de pact. Rui. conſ. 128. num. 5. lib. 2.

Alciat. reſponſo 258. num. 8. & 9. & late Guid. Pap. in
ſuis quæſt. q. 272. Bal. in l. nec ſi volens. C. de his. cauſ.
Abb. in d. c. ſi cautio. col. 3. ver. fallit ſecũdo, & ibi Fe-
49 lyn. in ver. fallit quarto nu. 8. vbi reddit rationem † q
ſcilicet ex hac confeſſione præſumitur, quod ille ha-
buerit rem illã pro derelicto vt ff. pro de relic. per tot.
& l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acq. poſſ. Hanc limi-
tationẽ affert Ang. Aret. in §. 1. inſtitu. de inter. oblig.
nu. 5. & hanc ſequitur Petrus Duen. in reg. 118. in 3. li-
mita. & ſpecu. dicit talem confitentem amittere poſ-
ſeſſionem, in tit. de confeſſ. §. nunc videndum. nu. 14.
ver. quid ſi confiteor. vbi diſtinguit multipliciter. quẽ
omnino vide, quia videtur modò affirmare, & modò
negare hanc limita.

Sublimita modò hanc ſeptimã limitat. vt tantum-
50 modo pcedat, in confeſſione facta in iudicio, † ſecus
autẽ in confeſſione extraiudiciali, ita ſublimitat Ant.
Corſet. in ſing. ſuo quarto, in verb. confeſſio pro quo
adducit animaduerſa à Bar. in l. rura. C. de om. agr. de-
ſer. lib. 11. & tex. in d. l. cũ falſa. C. de iur. & fact. ign. &
l. cum oſtẽdimus. §. fi. ff. de fideiuſſ. tut. & l. cũ p quo.
ff. de in ius voc. l. ſi quis vxori. §. ſi ſer. fugit. ff. de fur.

Octauo limitabis in cõfeſſione ſcripta, quæ habe-
51 ret aliq̃ cauſam ſaltem coniecturalẽ † quia tũc pro-
bat, ita docuit Abb. in d. c. ſi cautio. col. 3. verſ. ſecun-
do gloſa quæ, & ibi Fely. nu. 13. hoc confirmat, q di-
cit Io. Andr. ſuper Specu. in rub. de depoſito. & Anto.
d. c. ſi cautio, & ea, quæ ibi dicit Fel. num. 8. de donat.
coniectu. quæ idem operat, ac ſi eſſet, & appareret ex
preſſa donatio. & ad hoc adducit Bart. in l. cũ quid. ff.
ſi cer. pet. & gl. in l. ſi ego ff. ad Vell. & in l. ſi filij, C. de
donat. inter vir. & vxo. & in l. vxori. §. fin. ff. de lega. 3.
Abb. etiam ſentit in cap. & ſi queſtiones de Simo. vbi
et Io. de Ana. Bald. in l. 2. quæſt. 1. C. de iur. dot. & in l.
1. C. ad Velleia. & idem Abb. latè de hoc in c. cum ve
nerabilis, de excep.

Nonò limitare poteris, vt nõ uera ſit prædicta prin
cipalis concluſio, ſi huiuſmodi confeſſio geminata
52 fuerit, † quia licet ſine cauſa ſit, tñ probat, ut ſcripſit
Fely. in d. c. ſi cautio, in uer. fallit, nono, num. 14 nam
talis geminatio pſupponit deliberationẽ ut colligere
eſt ex c. ſi quis iuratus 2. q. 3. in gl. in uerb. generata,
& hoc cautũ eſt in l. ſi mulier. C. ad Velleia. atque re-
ſpondit Ruy. in conſ. 128. nu. 13. uol. 2. & ad hoc ſpe-
ctant obſeruata à Bart. in l. cum ſeruus. C. de agric. &
cenſit. lib. 11. & in l. Baliſta. ff. ad Treb. idem docuere
Roma. in l. nuda ratio. ff. de dona. Dec. conſ. 181. ſoc.
conſ. 15. col. 8. uol. 1. & in conſ. 65. col. fi. & in conſ. 55.
col. 5. eod. uol. Iaſ. in l. ſi certis annis col. 2. uer. ite per
illã glo. C. de pact. Bal. in l. 1. C. de ſeruis fugit. & l. bo-
næ fidei. C. de iureiur. Abb. in c. fi. eod. tit. Imo. in d. c.
ſi cautio, & p quibus ſine dubio reſpõdet, quod dicit
53 Soc. d. conſ. 15. col. 8. ubi habetur † uerbum geminatũ
longè magis operari, quam ſimplex per not. in c. 1. de
offic. deleg. & Bal. meminit in c. 1. de pact. Conſtã. in
uerb. priuilegia, iſtis etiam optimè ſuffragãtur ea, quæ
dicit Io. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de donat. inter
uir. & uxor. ubi inquit, quod quamuis mulier quæ cõ-
feſſa eſt ſe habuiſſe, & recepiſſe dotem poſſit oppone-
54 re exceptionem de non numerata dote, † tamẽ ſi fuè-
rit geminata confeſſio talis exceptio ceſſat, q placuit
Caſtr. in l. Publia. §. ult. ff. depoſi. gl. in l. capite quinto.
ff. de adult. Bal. in rub. res inter ali. acta. & Abb. in d. c.
ſi cautio. de fid. inſt. ubi allegat notata per gl. in d. l. cũ
ſeruus, & hoc ſãcitum eſt. in l. in contractibus. in §. de
illo. C. de non num. pec.

Decimò limita, quando talis cõfeſſio ſine cã facta
55 fuerit in inſtrumento quarentigiano, † quo caſu pro-
babit, & tenebit, ſi in hac re fides eſt habẽda, Bal. in l.
ſicut in 1. col. C. de repud. hæred. ubi reddit rationem,
quia. ſ. ideſt præceptum iudicis cartularii factũ in cõ-
feſſum, quod uidetur factum in iudicio, contra quod
non poteſt poſteà uenire confitens, & ideo inquit Bart.
in

Google

56 in l.cum vnus.ff.de bo.aut.iud.poſſ.in fi.† q̄ executio
huiuſmodi inſtrumenti equiparatur executioni rei iu
dicatæ, quem ſequitur Roman. conſ.76. & Illuſtriſs.
Card. Alba.in ſuis lucubrat. in d.l. vnus,idem voluit,
Fel.in d.c.ſi cautio, verſ.fallit decimo nu.15.

Vndecimò limita, qn̄ in inſtr̄o, vel protocollo no-
tarij ex precedentibus inſtrumentis appareret de cau
ſa ſubſequentis inſtr̄i, nam licet ſequens non haberet
57 cauſam † tn̄ quia cauſa præcedens cenſetur in ſequē-
ti reperita, huiuſmodi confeſſio in ſubſequenti inſtr̄o
facta valebit, & operabitur, ita apertè ſenſit Io. Andr.
in addit. ad Specu. in tit. de depoſit. ſuper rubrica vbi
probat per tex.in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium,
ff.de eden.& §. cæterum inſtituen.ad l. Aquil. & l. Ti-
tia.ff.de verbo.oblig.§.idem reſpondit, ſequitur Iaco.
de S.Georg.in l.1.nu.27.ff.de interro.actio.huc etiam
vergit gl.in l.triticum.ff.de verb.oblig.vbi & tex.ipſe
58 & Bar.& alij, vbi volunt,† ſtipulationem ſequentem
non expreſſa quantitate in dubio intelligi factam de
quantitate, in qua præceſſerat contractus, & idem ob-
ſeruat ipſe Bar.in l.cum quid.ff.ſi cert. pet. & Ang. in
l.petens.C.de pact.

Duodecimò limitabis, qn̄ ponerentur hæc verba,
ſpontè, & ex certa ſcientia, & quia ſic tibi fieri placuit,
59 confitetur, dare, vel debere centum,† nam iſta confeſ
ſio probat, & præiudicat confitenti, ita conſuluit inſi-
gniter Alex in cōſ.83.nu.6.cum ſeq.in 1. vol. & argū
eſt tex.in l.Campanus.ff.de operis liber.& l.ſi mulier.
C.ad Velleia.& aſſerui Fely.in d.c. ſi cautio,num.2.
Caſtr. in l. hoc iure. de donat. cuius rei illa eſt ratio,
60 † quia præſumitur talis confeſſio deliberato animo
facta, quæ poſtea reuocari non poteſt, vt ex antedictis
in 4. limitatione apparet, & hanc limitationem ponit
Petr.Duen.in reg.118.in 2.limit.

Tertiodecimò limites velim, qn̄ fuiſſet facta eccle
61 ſiæ † vel ciuitati, ita Tiraq eleganter more ſuo tradi-
dit de priuil.piæ cauſ.priuil.109. atq; Abb. in c.ſi cau-
tio.nu.2.de fid.inſtru.vbi Fel.nu.6. qui adducit textu.
in c.ſi.de ſucceſ.ab inteſt.& notata per Rom.in reper.
authen.ſimiliter.C.ad l.falcid. & tex.in cap.ſunt qui
opes, 17.q.4.

Decimoquartò limitabis, vt non procedat in cōfeſ
62 ſione facta in ſcriptis, † quæ obligat confitentem, ita
ſcripſit Petrus de Bellapertica, in repetitione, l.genera
liter.C.de non nu.n. pecu.à nu.13. vſq; ad nu.15. cui
adhæret gl. l.2.§.circa, ff.de doli mal.except. Ioan.de
Blanc. in ſuo libro de actio. ex ſtipu. vbi latè diſputat
quæſtionem hanc, & huic ſententiæ accedit Bar.in d.
l.2. § circa. vbi hoc examinat, & tandem apertè pro
hac opinione concludit, dicens, talem confitentem
63 præſumi donare † & liberalitatem ibi pro cauſa ſuffi
cere, quod probat per contex.in l.hoc iure.ff.de dona.
& l.ſi diuortio.ff.de verb.obli.& gl.in l.quod ſi mari-
tus.§.1.ff.de conſtit.pecu.

Contra hanc proximam limitationē ſtetit Rofre.
in rub.certi condi.ex ſtipu.per d.l.2.§.circa. ff.de dol.
mal.excep.& l.qui ſine cau. de cond.ſine cau.l. cū de
indebito.§.fi.ff. de proba.l.nuda. ff.de dona.l.cū hi.§.
in hac cauſa, ff.de tranſact.l.fi. C.de edict. diu. Adria.
tollen.l.1.C.de apochis pub.& in hanc ſniam reſpon
dit Alex.in conſ.145.incip.in cauſa & lite, col.2.in 1.
64 & 2.vol. vbi ait,† neq; confeſſionē, neq; viuā vocem,
neq; librū rationum, neq; aliam ſcripturā, vel inſtr̄m
valere ſine cauſæ expreſſione, & idem in cōſ. 13.vol.
2.conſ.4.eod. vol.in l.creditore.C. de pac.conſi.9.in-
cip.viſo themate, col.fi.vol.5.conſ.231.in lib.1.2.vol.
quod & probauit Iaſ.in l ex hoc iure, col.12. ff.de iu-
ſtit.& iure, nu.56. & Bar. opinionem, quando dicit li-
* beralitatem pro cauſa donatione ſufficere, * commu
niter reijci, dicit idem Iaſ.in l.quominus, col.25.q.27.
* ff.de flumin.& Alex.in d.conſ.30.vol.1. de * commu
ni contra Bar.teſtatur. Aret.etiam in l.à Titio.col.pe
nul.ff.de verb.oblig.

Sed ſi deſentient hi inter ſe auctores diſſentientes, ſi
dicemus illud, quod dicit glo.in d.l.2.in §. circa, ff.de
dol.mal.exceptione, & in l.generaliter.C.de non nu.
65 pecu.quib.in locis ait,† tunc talem cōfeſſionem ſine
cauſa in ſcriptis factam nocere confitenti, ſi ipſe ſci-
uit cauſam non ſubeſſe ad ſemetipſum obligandum,
& voluerit nihilominus ſe obligare, alias ſecus.

Decimoquintò limitabis in confeſſione cōditiona
66 li, quia illa valet abſq; alia cā,† quaſi conditio ſucce
dat loco cauſæ, ita eſt cautū in d.l. Titio, & in l.cū ad
præſens.& ibi hoc notat Bar.ff.ſi cer.pet.& ibi probat
hoc eſſe verum, et ſi conditio eſſet impropria, veluti
de præſenti, vel preterito, & per hoc refert Pau.de Caſt.
d.l.à Titio, vidiſſe declarari Florentiæ, valere cautio-
nē, videlicet promitto decem, ſi Pontifex Maximus
hoc anno morietur; & ſi non moriet, promittis mihi
centū, nā ſi moriet, pōt agi ad decē, ſi non moriet ad
centū, licet nulla iuſta cā videat̄ ſubeſſe hmōdi ſtipu
lationi, quia tn̄ adeſt conditio, fuit iudicatū ſecundū
eum, q̄ valeret. Hanc eandem limitationē approbat,
& ſequitur Fel.in d.c.ſi cautio, nu.16.uerſ.fallit 11.

Decimoſextò limitare tibi licebit, concluſionē nō
procedere, niſi inter confitentē, & illum, cui confitet̄
67 concurreret coniunctio perſonarum † & paruitas rei
ſine cauſa promiſſæ, quia tunc præſumitur donatio,
ita Iacob.Butrigar.& Bal.tradidit in d.l. generaliter,
& arg.eſt tex.in l.ſi ſeruus communis.ff.de donat.int.
uir.& uxor, quod ea confirmant, quæ habentur à Feli.
in d.c.ſi cautio, nu.4.uerſi.fallit primò. & Bart.in d.l.
cum quid.ff.ſi cer.pet.

Decimoſeptimò limitare poteris ut non habeat lo
cum qn̄ aliqua liberalitas illius, cui fit confeſſio, præ-
68 ceſſiſſet;† quia tunc promiſſio, & confeſſio huiuſmo
di intelligitur facta cauſa remunerandi, ut dixit iuriſ
conſultus in l.ſi uerò non remunerandi.§.idem Papi-
nianus.ff.mandati;& ait Bal.in rub.C.de confeſſ.atq;
Imol.in l.ſi fundum certo dic.ff.de uerb.obli.& hanc
ſententiam adiuuaret, quæ habentur à Felyn. in d.c.ſi
cautio.nu.17.uerſ.fallit 12.

Decimooctauò limitabis, ut non uera ſit, quando
agens ex tali confeſſione ſine cā probabit in p̄ceſſu
69 cauſam † nam eo caſu licet à principio dicatur non
ſubeſſe cauſam, nec expreſſam fuiſſe, quia tn̄ illa pro-
batur ex poſt facto ſufficit, ita dicit Bal.in d.l.genera-
liter.in 5.& 7.quæſt.quem refert, & ſequitur Fel. in d.
c.ſi cautio, nu.21.uer.fallit ult.

CONCLVSIO CCCXLVI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio extraiudicialis parte præſente an, & quando plenè probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extraiudicialis parte præſente plenè probat, & re-
leuat ab alio onere probandi.*
2 *Confeſſio extraiudicialis facta in præſentia perſonarū ple-
nè probat, etiam quod pars non adfuerit præſens.*
3 *Pars præſens dicitur quando nuncius, vel negociorum ge-
ſtor pro abſente acceptat confeſſionem.*
4 *Negotiorum geſtor tenetur actiones cedere, & per eundem
acquiritur domino ratum habenti.*
5 *Confeſſio extraiudicialis ſi fiat parte præſente, plenè probat
tam in ciuilibus, quam in criminalibus.*
6 *Confeſſio extraiudicialis parte abſente in ciuilib. nihil pro-
bat, in criminalib. vero facit tantūmodo indiciū ad tor-
turā, ſiue fiat præſente parte, ſiue abſente, vt ibi per totū.*
7 *Confitens in ciuilibus habetur pro condemnato.*
8 *Confeſſus in ciuilibus non appellat, ſed in criminalibus ap-
pellare poteſt.*

9 *Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus facit ſemiplenam probationem, & in criminalibus ſolummodo indicium.*
10 *Confeſſio extraiudicialis facta parte abſente reſpiciens cauſam ciuilē transfert onus probandi contrarium in confitētē, & plenè probat, quando agitur de declaratione actus ambigui ex confitentis ſola voluntate prouenientis.*
11 *Confeſſio extraiudicialis quando à parte non fuerit acceptata, non obligat confitentem.*
12 *Renunciatio non nocet renuncianti, quando non fuit acceptata per partem.*
13 *Acceptatio confeſſionis fieri debet à parte tempore, quo fit confeſſio, & non ex interuallo. Contrarium, nu. 14.*
14 *Acceptatio partis non requiritur in confeſſione extraiudiciali.*
15 *Cōfeſſio ſi fit in fauorem præſentis, acceptatio præſumitur ex parte eius.*
16 *Acceptatio partis præſentis in cōfeſſione extraiudiciali quādo requiratur, & quando non, vide ibi diſtinctionem.*
17 *Confeſſio extraiudicialis per verba diſpoſitiua probatur, ſed non per verba enunciatiua.*
18 *Confeſſio iurata operatur etiam facta parte abſente. Contrarium nu. 19.*
19 *Confeſſio iurata in abſentia partis non valet.*
20 *Confeſſio facta calore iracundiæ non nocet, niſi detur perſeuerantia.*
21 *Homo intenſo calore promotus non eſt in plenitudine intellectus.*
Iratus à furioſo non diſtat, niſi in tempore, ibi.
Delictum incipit, qui delinquentem ad iram prouocat. ibi.
22 *Confeſſio ex cauſa mutui non probat intra biennium, niſi aliter probetur vera numeratio.*
23 *Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente, ſi tendit ad reſciſſionem iuramenti, non inducit plenā probationem contra illud niſi probetur per quinque teſtes rogatos.*
24 *Probatio admiſſa à iudice parte cōtradicente, & proteſtante non valet, etiam ſi pars non appellet.*
25 *Confeſſio facta cum cauſa non nocet, licet probetur.*
26 *Confeſſio cum cauſa ſemiplenam probationem facit.*
27 *Confeſſio extraiudicialis licet ſit ſine cauſa, probat plenè liberationem.*
28 *Confeſſio Prælati dicentis aliquid, ex quo reſultet liberatio alicuius debitoris, præiudicat eccleſiæ, & tenet etiam facta ſine conſenſu capituli.*
29 *Confeſſio Prælati non præiudicat eccleſiæ, niſi aliter veritas probetur. Et ibi contrarium.*
30 *Confeſſio ſi facta fuerit inter perſonas prohibitas, & ſuſpectas non probat.*
Prælato dicenti ſe donare ſeruitoribus ob benemerita, & ſeruitia, non creditur, niſi aliter probetur, ibid.

1 Confeſſionem extraiudicialē parte præſente † plenè pbare, colligere eſt ex Pauli reſponſo in l. Publia Meuia. §. ſi. ff. depoſit. atq; in l. cū de indebito. §. fin. ff. de proba. & ex Imp. Iuſti. reſcripto in l. generaliter. in fi. & ibi Doct. C. de non nu. pec. ita ēt docuit Bal. in l. 1. nu. 4. C. ne ex delict. defunct. & in l. qm̄. nu. 7. in fin. in præſenti tex. ff. de his, qui not. infa. atq; Ioan. And. in rub. de probat. quibus adhæret conſulendo Socy. cōſ. 228. nu. 9. vol. 2. vbi vult, ipſam leuare onere probādi, & idem in conſ. 20. col. pen. in 1. vol. & hanc concluſionē ponit Duen. in reg. 119. ita ēt cauit Aymo Crauet. conſ. 267. nu. 1. par. 2. & videre eſt ex reſcripto Impe. Alex. in l. cū te. la 2. C. de tranſact. atq; ex Imp. Iuſtin. in l. fi. C. de fideic. & ex Summo Pont. in c. per tuas. de probat. ꝙ ſcribentes varijs in locis probauere, vt Imo. conſ. 138. col. 2. poſt med. Alex. conſ. 53. col. 1. in fin. ver. & idē in effectu, lib. 1. & in conſ. 76. in 2. dub. lib. 6. & conſ. 19. col. 1. vol. 4. vide Fel. in c. capitulū. de reſcript. nu. 12. Rober. Maran. in ſuo Spec. par. 6. act. 5. tit. de cōfeſ. nu. 2. & ſeq. Iodoc. Domhauder. in c. 173. nu. 5. prax. ciuil. Abb. in c. ſi cautio, de fid. inſtru. col. 3. verſ. 2. quærit glo. & hanc concluſionē intellige tunc 2 ēt procedere, † quando fuerit facta in præſentia pſonarum, etiam ſi pars non adfuerit præſens. ita Fel. in d. c. at ſi clerici. de iud. vbi multos adducit.

Verùm vt melius hæc concluſio percipiatur, ſciendū eſt, præſentem partē dici, † qn̄ nuntius vel negotiorum geſtor pro abſente acceptat confeſſionē, vt conſultus reſpondit Crau. conſ. 272. nu. 16. Ratio eſt, quia per negotiorum geſtorem acquiritur dño ratum habenti † cum negotiorum geſtor teneatur actiones cedere. l. huiuſmodi, in prin. ff. de legat. 1. Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipulor. ff. de verb. oblig. ita in cōfeſſione facta coram negotiorum geſtore tradit Aret. in conſ. 64. col. 1. verſ. ſecundum pater.
3
4

Primò amplia, vt procedat tam in ciuilibus, quā in 5 criminalibus † dummodò talis cōfeſſio fiat parte præſente placuit Dec. conſ. 146. nu. 3. Abb. in c. at ſi clerici, nu. 16. de iud. verſ. 1. cau. vbi teſtatur Inn. idē volētem in c. inquiſitioni, de elect. idē apertè ſenſit Anto. de Butr. Imo. & ipſe Abb. in c. olim ex literis. de reſcr. & iſtud. verū eſſe, & de plano procedere in ciuilibus * per * communē Doctorum inſam dixit idem Dec. d. cōſ. 146. licet in criminalib. aliqui contradicant, huc vergit ēt tex. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. c. fi. de confeſſ. c. per tuas. de proba. l. generaliter, C. de non nu. pecu. & tradidit Ant. in d. c. at ſi clerici. Iacob. de Aret. in l. quando. ff. de his, qui not. infam. ſecus ſi parte abſente 6 † quia tunc in ciuilibus nihil probat, vt me docuit Vlpian. ſin l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſſis, & Scæuola in l. vlt. & ibi gl. ff. de interrog. actio, atq; glo. in l. cum de indebito. §. vlt. ff. de probat. & hanc ma-** gis ** communem opinionē dicit Hercul. in tract. de proban. negat. nu. 198. verſ. 46. fallit. In criminalib. aūt facit tantūmodo indiciū ad torturā, vt Abbas ſcripſit in c. at ſi clerici. in prin. verſ. ad quē effectum, de iudi. d. c. olim. de reſcr. Anto. de Butr. in d. c. at ſi clerici. nu. * 14. vbi Imo. dicit hāc eſſe * communem opinionem. Idē voluit Rot. deciſ. 180. in tit. de confeſ. Fely. in c. ſi cautio, nu. 24. de fid. inſtr. verſ. quarta declaratio. Bar. in l. fin. verſ. iſtæ tñ præſumptiones. ff. de quæſt. & in verſ. ſed quæro vtrum, quoru ſententiæ adhæſit Cor. conſ. 232. incip. conſtat, verſ. & ideo, vol. 3. & cōſ. 186. incip. in cauſa, in litera H. vol. 4. gl. & Bart. in l. capite quinto, ff. de adult. Roma. in conſ. 177. col. 2. Bal. in l. ictus fuſtium. ff. de his qui nōt. infam. & de hoc dicit in concluſione, confeſſionis factæ parte abſente, & cōfeſſionis, in criminalibus, in fi.

Contra tñ opinionem illam, quæ ſeſe habet iſtiuſmodi cōfeſſionem factam parte præſente probare tā in ciuilib. quām in criminalibus ſenſit Imo. in d. c. at * ſi clerici. vbi teſtatur * communem opinionē eſſe in contrariū quoad criminalia ſcilicet, in quibus, inquit, confeſſionē huiuſmodi non probare, ſed efficere tantūmodo indiciū ad torturā, ſiue fiat pſente parte, ſiue abſente hocq; pacto inquit eſſe interpretanda, & intelligenda dicta. Bar. & gl. in d. l. capite quinto, & hāc Imolæ opinionē ſequutus eſt Aret. in d. c. at ſi clerici. Bar. in l. ſi confeſſus. de cuſto. reorū. Saly. in l. vnic. C. de confeſſ. col. 5. Innoc. in cap. cum cauſa. de teſtib. & Floria. in d. c. at clerici. Bal. in l. quoniam. ff. de his qui not. infam. vbi ait, nihil referre, an parte præſente, vel abſente facta fuerit talis confeſſio, quia vtrobiq; facit indiciū ad torturam, iuxta Alex. in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. omn. iud. atq; Ang. in d. l. 1. de confeſ. Fel. in c. olim. nu. 4. de reſcrip. vbi reprehendit æquiparationem Abbatis in d. c. at ſi clerici. de confeſ. crim. ad 7 confeſ. ciuil. ex triplici cauſa. † Primò, quia in ciuilibus habetr̄ pro cōdemnato confitens. l. vnica. C. de cōfeſſ. ſed in criminalib. non ita, Bar. in l. 1. ff. de confeſſ. per l. proinde. ff. ad l. Aquil. Secundò, quia in ciuilib. 8 confeſſus non appellat. 2. q. 5. c. quæcunq; † ſed in criminalibus bene pōt appellare. c. ſi ſpecialis. de appel. c. ei qui. §. ſunt etiā, 2. q. 6. Tertiò in ciuilibus extraiudicialib. confeſſio facit ſemiplenā probationem, vt in

præſenti

9 præſenti cõcluſione viſum eſt, † in criminalibus autẽ
ſecundum communem facit tantùm indicium.
Præterea ei, quod dicebatur, ꝙ qñ ſcilicet talẽ con-
feſſionem factam parte abſente reſpicientem cauſam
ciuilem, nihil probare, repugnauit Tiraq. de retracta.
Lignag. §. 1. gl. 14. nu. 55. vbi id probat per cõtex. in l.
Publia. §. vlt. ff. depoſiti. & Cyn. in l. generaliter, in 1.
2. & 3. q. C. de non num. pec. Bal. in l. cum falſa, in 15.
10 oppoſitione, C. de iur. & fact. ignor. vbi dicit, † vt etiã
transferat onus probãdi contrarium in confitentem,
& plenè etiam tunc probet, quando agitur de declara
tione actus ambigui ex confitentis ſola volũtate præ-
uenientis. Idem voluit Abb. in c. fi. de confeſſ. nu. 15.
vbi Anto. de Butr.
Limita modò, vt prędicta concluſio non procedat
11 † qñ talis confeſſio à parte non fuerit acceptata, qa
tũc non obligat cõfitentem, ita aſſeruit Cyn. in l. vni.
in 6. q. C. de confeſ. & ibi Sa y. in 15. oppoſitione, & in
l. iubemus. C. de libera cau. & in l. generaliter. in 6. q.
de non num. pecu. vbi refert ſe ſæpius ita conſuluiſſe.
Idẽ voluit Bal. in auth. ꝙ obtinet. C. de probat. ꝙ etiã
placuit Dec. conſ. 146. col. 1. Alex. in cõſ. 20. nu. 1. vol.
4. & in conſ. 111. nu. 7. vol. 3. & in conſ. 174. nu. 2. vol.
6. & conſ. 212. col. 6. in fi. vol. 6. & in cõſ. 81. vol. 4. quẽ
ſequitur Cardin. Alban. in lucubrat. ad Bar. in l. vni. ff.
de offi. conſul. nu. 28. quæ quidem ſñia plurimos tum
conſulentes, tum etiam profitentes habuit aſſeclas, vt
Aret. conſ. 16. col. fin. Bal. in l. ſuus, ſecundo not. C. de
repud. hæred. Flor. in l. fi. ff. de interrog. act. Curt. Sen.
* in conſ. 78. vbi dicit eſſe * communẽ Curt. iun. in cõſ.
* 149. vbi etiam ipſe de * communi teſtatur. Socy. regu.
63. 2. ampliatione, Vital. in tract. clauſul. 54. Bertran.
in conſ. 83. & 86. col. 2. vol. 2. & conſ. 216. col. 2. vol. 3.
Rebuf. in concord. fol. 253. Cur. Sen. in conſ. 77. nu. 1.
Hippol. in rub. C. de probat. nu. 126. vbi adducit Bald.
in ſimili in c. cũ veniſſent, per illũ tex. in 3. col. de eo,
12 qui mi t. in poſ. rei ſer. cau. vbi inquit † renunciationẽ
nõ nocere renunciãti, qñ nõ fuit acceptata per partẽ,
& ibi ipſe Marſ. obſeruat talem acceptationẽ à parte
13 debere fieri ipe, quo fit cõfeſſio, † non aũt ex interual
lo, ad ꝙ probandu affert gl. in l. conſenſu. ff. de act. &
oblig. & in l. 1. ff. de contrahen. empt. nec deſunt ſex-
centi huius ſententiæ aſſectatores, adeſt in primis, qui
illam ſequitur Abb. in c. dilectus, de ſponſ. Cyn. in l.
vni. q. 6. C. de confeſ. vbi etiam Saly. in d. oppoſitione
15. & idem in d. l. iubemus. & in d. l. generaliter, q. 6.
vbi etiã dicit ſe pro hac parte ſępius conſuluiſſe Alex.
conſ. 364. inc. p. in cauſa appellationis. Flor. de Sãcto
Petro in l. fi. ff. de interrog. act. Alex. in conſ. 90. incip.
ferè, in 1. col. vol. 1. Franc. de Curt. in conſi. 77. incip.
ſuper articulo, & idem Mar. in l. de vnoquoque, nu.
124. ff. de re iudic. & in ſingul. 129. Ioan. de Imol quẽ
ſequitur ibi Fel. num. 22. in d. c. ſi cautio, de fid. inſtr.
Fely. in c. capitulum, verſ. item crucis, num. 12. de re-
ſcript. Iacob. de Sancto Georg. in l. procuratorẽ, num.
2. ff. de interrog. act. Caſta. in conſue. Burgun. in tit. de
retract. rub. 10. §. 12. nu. 3. Iaſ. in l. poſtquam, nu. 2. C. de
pact. & idẽ Iaſ. in l. error, nu. 3. C. de iur. & fact. ignor.
* vbi dicit * communem, Pariſienſ. conſ. 34. nu. 29. vol.
1. Curt. iun. in l. 1. nu. 41. C. de pact. Alciat. in rub. ff. de
* verb. oblig. nu. 2. vbi dicit * communem.
14 Adſunt ẽt plurimi, qui contrariam opinionẽ, † ꝙ
non requiratur partis acceptatio ſequuntur, vt Ant.
de Butr. in c. vlt. nu. 12. de confeſſ. & ibi Abb. num. 15.
idem in c. cum dilectus, num. 5. de ſucceſſ. ab inteſt. &
ibi Andr. Barb. nu. 4. Socy. cõſ. 228. nu. 6. vbi dicit hãc
eſſe veriorem, Dec. in c. at ſi clerici, nu. 137. de iudi. &
in l. poſtquã liti, col. 1. & 4. C. de pact. & ibi Clandeſt.
* col. 2. vbi teſtatur de * communi. Ruin. conſ. 128. col.
4. vol. 2. Gual. caut. 6. de l. Franc. in c. fi. col. 3. de iureiu.
in 6. Cotta in memor. in verb. cõfeſſio. el 2. in medio.
Aret. conſ. 60. Alcia. ſibimet contrarius in tractat. de
præſump. in 3. reg. præſump. 21. nu. 6. vbi nu. 10. dicit,
* hanc eſſe * communem omniũ penè canoniſtarum
opinionẽ, & eſſe veriorem. Eandem opinionem pro-
bauit Ioan. Bap. de S. Seuerino in repet. l. admonendi.
ff. de iureiu. vbi dicit, hoc eſſe de mente omniũ cano-
niſtarũ. d. c. cum dilectus. Eandem ẽt opinionem eſſe
dicit veriorem de iure, & illam ſequitur ſibimet con-
trarius Alex. in l. 3. nu. 3. C. de repud. hæred. Cuius ra-
15 tio eſt, † quia cũ confeſſio fiat in fauorem præſentis,
præſumitẽ acceptatio ex parte eius. l. q. paritur. ff. mãd.
& per ea, quæ notant Bar. & Doct. præcipue Iaſ. num.
70. in l. quæ dotis. ff. ſolut. matri. q̃ opinionẽ ẽt tenet
And. de Exea in lib. pactorũ, nu. 4. vbi dicit contrariã
opinionem eſſe rigidam, & Io. Gualdenſ. in tract. de
art. teſtan. tit. 6. cautel. 6. nu. 2.
Sed hanc prudentum litẽ poteris ſedare per diſtin-
ctionem Paulu. in l. poſtq̃. col. 9. C. de pact. vbi inquit
16 † ꝙ aut quæritur, an talis confeſſio ita pręiudicet con
fitenti, vt non poſſit reuocare eam, & tunc requiritur
partis præſentis acceptatio, & hoc pacto intelligen-
dã eſſe primam opinionem concludit, ſi verò quærat
de acquiſitione iuris tantummodo, ꝙ competit parti
ex tali confeſſione, dicit, ꝙ non requiritur acceptatio
partis, ſed ſufficit, ꝙ fuerit præſens, & ex hac diſtin-
ctione ceſſat omnis dubitatio, & repugnantia.
Secundò limitare poteris, vt concluſio, vera ſit, qñ
17 cõfeſſio fit per verba diſpoſitiua, † ſecus ſi per verba
enunciatiua, qa tunc non probat. ita habetur ex tex. c.
ſi & ibi Abb. nu. 19. & Doct. de ſucceſ. ab inteſt. vt per
not. in l. optimam C. de contrah. & commit. ſtipul. &
in l. ex his. C. de teſta. milit. & in l. nuda. ff. de donat. &
in c. ſi Papa. de priu. leg. lib. 6. l. non nudis. & l. non epi
ſtolis C. de prob. & latius infra dicemus concluſione
de cõfeſſio ic per verba enunciatiua, cui opinioni ad
hæret etiam Matth. ab Affl. in dec. Neap. 105. nu. 3.
Quod tñ intellige verum, niſi eſſet confeſſio iura-
18 ta, † quia tunc operatur ẽt facta parte abſente, ita tra-
didit Fel. in c. ſi cautio, col. 51. limit. de fid. inſtr. rñdit
Alex. conſ. 85. vol. 7. quod multis conſulentibus tum
ẽt profitentibus placuit, vt Old. conſ. 291. col. 1. in fi.
Bal. in conſ. 344. vol. 4. Soc. in reg. 63. fall. 8. Bart. poſt
gl. in auth. ſacramenta puberum. col. 2. & 3. vbi etiã.
Bal. col. 4. C. ſi aduer. vend. Ant. de But. in c. 1. de ſuc-
ceſ. ab inteſt. col. pen. Corn. cõſ. 113. col. 3. vol. 1. Mar
ſil. in rub. C. de prob. col. 22. & in l. pen. col. 10. de q. &
in ſing. 202. Rui. conſ. 101. col. fin. vol. 1. & conſ. 180.
col. 2. vol. 1. conſ. 72. col. fi. vol. 5. conſ. 41. col. 4. vol. 4.
Cor. cõſ. 323. col. fi. vol. 1. Bal. in l. pactũ quod dotali.
C. de collat. q. 9. Anchar. in c. licet mulieri. col. pen. de
iureiu. in 6. Imo. in c. cum contingat. col. 63. verſ. item
vlterius. de iureiur. Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 24. Matth.
de Affl. dec. 164. nu. 4. Pan. in d. c. ſi. nu. 19. ſequitẽ Ma-
tant. d. act. 5. par. 6. tit. de confeſ. nu. 4.
19 Ab iſta intelligentia † ꝙ ſcilicet cõfeſſio iurata in
abſentia partis non valeat, diſſenſit Iaſ. in auth. ſacra-
menta puberũ. col. 6. C. ſi aduerſ. vend. vbi dicit, vltra-
* montanos ita * cõter ſentire, idẽ voluit Georg. Natt.
in c. quamuis. de pact. in 6. col. 6. quod etiam placuit
** Sal. in d. auth. ſacramenta puberum. col. 4. ſed ** ma-
gis communem priorem dicit Gabr. in tit. de confeſ.
concl. 1. nu. 43. de iureiu.
Tertiò limitabis, niſi cõfeſſio eſſet facta calore ira-
20 cundiæ, † qa non nocet, niſi de ẽ perſeuerantia, ita ad
verbũ rñdit Paulus I. C. in l. quicquid calore. ff. de reg.
tur. atq; repetijt idem Paulus in l. diuortium, la 2. ff. de
diuor. & ita fuit conſtitutum in c. ſi quis iratus. 2. q. 3.
& eſt gl. in c. ex literis, in verbo admonita. & ibi Abb.
de diuor. q̃ glo. ſequitur Philipp. Dec. in d. l. quicquid
calore. nu. 5. & ibi Hieron. Cagn. ff. de reg. iur. quã ſen-
tentiam cæteri ſcribentes ſequuti ſunt vt Hippol. in l.
1. §. quõnum. ff. de quæſt. idẽ Hipp. in repet. rub. C. de pro
bat. nu. 116. & ita per illam gl. ſenſit Fel. in c. ſicut alij.
de iureiu. vbi plenè hanc materiam enucleauit, & ibi
Abb. idẽ Fel. in c. dilecti filij, nu. 15. cũ ſeq. de except.
& in

Digitized by Google

& in c.Matth.de ſimo.& in c.cũ te.nu.9.de ſenten. & reiud.Iaſ.in l.ſi quis filiũ.C.de inof.teſt. Marc.Anto. Bauer.in tract.de virtu.iura.nu.144. idẽ Abb.in c.fin. nu.11.de confeſ.idem Pan.& Dec.in c.at ſi clerici.de iud.idẽ Abb.in c.cũ venerabilis. poſt gl.2.de excep.& in c.cũ olim.2.de priuile.Ant.de Butr.in c.olim.de reſcrip.Rom ſing.514.& Marant. loco ſupracitato,nu. 10.& nouiſſimè Card. Alba.in ſuis lucubrat.ad Bar in l.item. ff.de offic. conſul. nu.23. ver.illud ẽt ſcias.Ad hoc ẽt pertinet effatũ Bal.egregium.in c.1.§.ſi quis ve
21 rò.in fi.de pact.iur.fir.vbi inquit, † hominem magno calore promotũ non eſſe omninò ſuæ mentis cõpotẽ & iratum à furioſo non diſtare, niſi in tpe, & ideo nõ dr̃ delictũ incipere,ſi deliqt, ſed ille,q eũ ad irã puocauit,ita ait Ariſt.quẽ refert Bal.conſ.143.incip.ſuper quæſtione,nu.1.verb.item quod dicti fratres.vol.2.

Quartò limitare poteris in cõfeſſione ex cauſa mu-
22 tui quia non probat intra bienniũ,† niſi aliter probaretur vera numeratio, vt per tot.tit. C.de non nu.pec. & per tot.inſtitut. de literar. oblig. & dixit Marant d. par.6.act.5.tit.de confeſſ.nu.9.& hoc * vbiq. Doct.fatentur,in dictis titulis latiſſimè eſt videre.

Quintò limita concluſionẽ non procedere,qñ talis confeſſio tenderet ad reſciſſionem inſtri in ſcriptis celebrati,& delictum reſpicientis,quia tunc talis cõfeſ-
23 ſio parte præſente facta,† non inducit plenam probationem contra illud inſtrm̃, niſi per quinque teſtes rogatos probetur,iuxta apertiſſimum text.in l. teſtium. C.de teſt cum authen.ibi poſita vbi Doct. o[illegible]s, gl. in c.teſtes in gl.magna. in fi.3.q.9. & ita decidit Afflict. in d.dec.105.nu.4.& per Duen.reg.119.incip. confeſſio,in 6.Fallen.& iudex admittens aliam probationẽ
24 parte contradicente, & proteſtante, † talis probatio non valet ẽtſi pars non appellet,ita dicit colligi ex dictis Fel.in c.cum contingat.col. 2.ver.& nota ad hoc. de offic.deleg. Illuſtr.Card. Albanus in ſuis lucubrat. ad Bar.in d.l. teſtium. vbi ẽt ad hoc adducit Anchar. conſ.350.& eundẽ Fely.in c.inter monaſteriũ.col. 14. & nouiſſ.Ioſeph.Lud.deciſ.Peruſ.deciſ.82.nu. 11.li.2.

Sextò limitabis, qñ confeſſio fuit facta ſine cauſa,
25 † vt ſi confiteor me debere ex cã mutui , alioqui non nocet,licet probetur,vt aſſeruit gl.in d.c.teſtes,in glo. magna.in fi.3.q.9 & conſulas ea, quæ fuere addita ad Abb.in c.fi.col.3.i 5.notab.dẽ ſucceſ. ab inteſ.atq; ad idẽ rñdit Ale cõſ.68.vol.3.&cõſ.36.vol.[illegible]. & cõſ. 50. & cauit Paulus in l.cũ de indebito.in §.fi.ff.de proba.

Sublimita tñ,vt etſi talis confeſſio non probet quo
26 ad plenam probationem † facit tñ ſemiplenam probationem,iuxta ſententiam Marantæ in d. ſuo Spec. d.parte 6.act.5.tit de confeſſ.nu.6. auctoritate permotus Alex.in conſ.4.col.pen.1.vol.atq; Spec.tit.de confeſſ.§.nunc videndum,col.3.verſ.ſed quæ eſt ratio,cũ alijs ibi per eum allegat.

Hanc ſublimitationem videas in ſecunda limitatione ad concluſionem de confeſſione facta ſine cauſa,vbi latè, & plura cumulantur.

Secundò ſublimitabis, vt intelligatur hanc limitationem locũ habere, qñ agitur de inducendo obligationem,ſecus ſi agatur de liberando aliquem, vt ſi Titius fateat Semproniũ nihil ſibi debere ex cauſa mu-
27 tui,& hoc dicat præſente Sempronio,† quia tunc confeſſio huiuſmodi licẽt ſine cauſa,probat plenè liberationem,vt reſpondit Papinianus in l.tale pactũ, ff.de pact. & ibi Iaſ. in prin. & hanc opinionem * communiter teneri à Doctorib.in l.tale pactum,teſtatur Marant.in loco iam ſæpe citato ſub nu.6.

Quam ſublimitationẽ amplia,vt ẽt procedat in preiudiciũ eccleſiæ, ꝙ ſcilicet prælatus confiteretur aliquid,ex quo reſultaret liberatio alicuius debitoris ec-
28 cleſiæ † nam tunc talis confeſſio præiudicat eccleſiæ, & tenet etiam ſi facta fuerit ſine conſenſu capituli, vt habetur ex allegat.per Caſtr.conſ.34. nu.2. incip. ego Paulus vol.1.quem refert,& ſequitur Dec. conſ.474. num.5. & vidẽ, quæ infra dicemus in concluſione de confeſ.Prælati.

Et de hac ſecunda ſublimitatione vide in quarta limitatione ad concluſionem de cõfeſſione facta ſine cauſa, vbi latè.

29 Septimò limita in cõfeſſione Prælati † qa non præiudicat eccleſiæ, niſi aliter veritas probet , vt docuit gl.in c.dudum,de elect.il 2.in verb. veritate,& gl.in c. præſentiũ.de teſtib. in 6.in verb. conuentam, cuius ẽt meminit Crauet.in tract.de antiqui.tmpo.in 1.parte, verb propoſitũ noſtrum,nu.68.verſ. ſimiliter in obligatione adducit Anchar.conſ.30.incip. viſo diligenter,atq; Socy.conſ.23.col.3.vol.4. atq; reſpondit Ro. conſ.389.vbi teſtatur de * communi,nu.1.quod & pbauit Bal.conſ.277.nu.1.& 2.vol.1. & tradidere gl. & Cano.in c.fi.de præſump.Socy.cõſ.15.nu.2.vol.1.Menoch.de recuper.poſſ.remed.9.nu.106.cum ſeq. ita ẽt ſentit Abb. in c.fi. de præſcr. ꝙ adiuuat id, quod dicit Io. Andr.in addi.ad Spec.in rub.de reb.eccleſ. nõ alienan. Afflict. in deciſ. Neapol. deciſ.165.nu.4.de quo plenè per Fel.in c.edoceri.de reſcrip.

Contra hanc limitationem, ꝙ. ſ. confeſſio Prælati nõ noceat eccleſiæ, tenet apertiſſimè Rota dec.in tit. de cõfeſ.dec.3.in nou.incip.confeſ.plati.vbi adducit pro ſe c. 1.vt lit.non cõteſt.c.1.de cõfeſ. c.fi. de re iud. c.ſuborta.de depoſ.c.1.& c.potuit.de loca.& conduc. c.cum dilectus,de cap.mo. & Bellam.dec.696.

Octauò limitabis, qñ talis cõfeſſio fuerit inter per-
30 ſonas prohibitas, & ſuſpectas, † qa non probat, vnde non credit prælato dicenti ſe donare ſeruitoribus propter benemerita,& ſeruitia,quæ ab eis recepit,niſi aliter probaretur,vt obſeruauit Ioan. Andr. in addit.ad Spec.tit.de reb.eccleſ.non alienan. & docuere Bar.& Doct.in l.poſt contractũ ff. de dona. ex quorũ dictis multa ad hanc limitationem ſpectantia colligere poteris,l.per diuerſas C.mand.& in l.ſi donatione. C.de collat.& in l.1.§.nec Caſtren.ff.eo.

Illud verò,ꝙ dicit Io. And.in d.tit.de reb.eccle.nõ alienan.in ſpecie benemeritorum conſiſtat,ꝙ dicit Tiraq.in l.ſi vnq.C.de reuoc.don.nu.103. vbi vult,ꝙ niſi alijs adminiculis talis cõfeſſio probet nõ valeat, idẽ voluit Bal. conſ.447.in fin. lib.5. & fundit in hanc ſententiam Iaſ conſ.154.col.5.ver.1.pro iſta parte.lib. 2.atq; tradidit Guid.Pap.in l.ſi voluntate,C.de colla. & in tract.præſumpt.col.6.ver.ſi pateſ.doner.

CONCLVSIO CCCXLVII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta abſente parte an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta abſente parte nihil probat.Contra nu.2.*
3 *Confeſſio abſente parte facta in iudicio non nocet abſenti.*
4 *Confeſſio ad hoc vt valeat,pars adeſſe dẽt, & illã acceptare.*
5 *Renunciatio non nocet renunciãti, quando non fuit acceptata per partem.*
Acceptatio fieri debet tempore quo fit confeſſio, & non ex interuallo,ibidem,& vide contraria,quæ ſequuntur, & concordantias.
6 *Pars ſufficit,quòd ſit præſens in his,quæ ad ſui fauorem ſpectant,& illa etiam ſi taceat, acceptare intelligitur.*
7 *Confeſſio quãdo fit ſiue in iudicio,ſiue extra circa illa, quæ ſolum declarant voluntatem confitentis, valet ẽt abſente parte,& vide ibidem diſtinctionẽ vſque ad nu.8.*
8 *Confeſſio facta abſente parte in criminalibus non nocet confitenti,& ibi contrarium.*
9 *Confeſſio abſente parte,vt valeat, & operetur quid requiratur,vide remiſſiuè.*
10 *Confeſſio circa matrimonium quomodo non præiudicet.*
11 *Matrimoniũ iudicari nõ debet ex nominatione vxoris in præſentia,*

præſentia, & ex tractatu, etiam quod de eo concurrerit fama, ſi aliud non probetur & ibi contrarium.

12 Præſentia partis de æquitate canonica non requiritur in confeſſione.

13 Confeſſio abſente aduerſario valet, & tenet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.

14 Confeſſio ſi fiat iudici per viam voluntariæ iuriſdictionis tenet & probat, dummodo iudex, vel alia publicâ perſona recipiat illam nomine partis abſentis.

15 Confeſſio facta in iudicio abſente parte tenet, ſi pars eſſet citata, & eſſet caſus, quo poſſet procedi contra abſentem, quia tunc habetur pro præſenti.

16 Confeſſio facta in libello, vel poſitionibus, vel exceptionib. & in qualibet alia ſcriptura in iudicio producta, vt parti detur, tenet, & probat.

17 Confeſſio facta in ſupplicatione porrecta Principi probat ipſum confitentem.

18 Confeſſio facta in iudicio abſente parte, lite cõteſtata tenet facta ante conteſtationem litis: poteſt reuocari, mutari, & libellus corrigi.

19 Confeſſio in criminali abſente accuſatore probat, quia iudex ſupplet, cum in publicis cauſis ſufficiat eius præſentia; ſecus ſi agatur de crimine ciuiliter.

20 Intellectus § ſi quis abſente. l. certum. ff. de conf.

21 Confeſſio facta in vltima voluntate abſente parte, non probat, nec confitenti nocet niſi nomine abſentis acceptetur a parte, vel ab eius nuntio, vel a notario publico, uel alia perſona.

22 Confeſſio etiam ſi geminata fuerit, multiſq; modis probetur per teſtes abſente tamen parte, non probat.
Vide ibi contrarium.

23 Confeſſio geminata ſi fiat per verba enunciatiua ꝓbat, quia facit ceſſare iuris præſumptionem, nec præſumi põt erronea, ſed ex certa ſcientia, & probat etiam quoad ea, quæ non dependent a voluntate ſolius confitentis.

24 Confeſſio facta abſente parte probat ſaltem ſemiplenè in fauorem abſentis. Contrarium nu. ſeq.

25 Confeſſio abſente parte facta non probat, nec ſemiplenè adiuncta tamen alij ueriſimilitudini ratione loci, & temporis præſumptionem facit.

26 Confeſſio licet non probet facta abſente parte, transfert tamen onus probandi in partem contrariam.

27 Cõfeſſio ſi fiat ad liberandũ abſente parte ſemiplenè ꝓbat.

28 Confeſſio abſente parte etiam quod fiat calore iracundiæ, probat quoad indicium, ſi reuocata non fuerit, quod indiſtinctè permittitur.

29 Cõfeſſio facta abſente parte dummodo ad minus per duos teſtes probetur, ſemiplenam probationem facit, ſed ſuper vnum tantum facit nec plenam, nec ſemiplenam probationem, nec etiam indicium.

30 Dictum vnius, dictum nullius dicitur.

31 Confeſſio ſi directo tendit ad obligandum aliquẽ confitentem, ſemiplenè ꝓbat, ſed ſi principaliter ad approbandũ aliquid ex tali approbatione abſente acquirit obligatio.

32 Declaratio voluntatis facta cũ vno præiudicat quoad oẽs.

33 Vigore confeſſionis, & approbationis inſtrumenti tanquã veri, omnes, quorum intereſt, licet abſentes, poterũt agere contra approbantem, & confitentem.

34 Confitens alias promiſiſſe centum pro dote filiæ ſuæ, plenè probat ipſam promiſſionem.

35 Si in inſtrumento quis dixerit, mutuaſſe centũ Fabio, quæ ego apud eundem depoſueram, ex tali inſtrumẽto, & confeſſione etiam abſente depoſitum probatur.

36 Confeſſio quomodo, & quando cognoſcatur facta ad aliquem obligandum principaliter, & ad aliquid probandum idem factum, & obligatum.

37 Confeſſio abſente parte ſi geminata fuerit, plenè probat.
Vide contrarium ſub nu. 43.

38 Confeſſio ſola vnica facta abſente parte inducit ſemiplenã probationem, & duæ confeſſiones duas ſemiplenas, quæ ſimul iuncta perficiunt plenam probationem.

39 Geminatio deliberationem præſupponit.

40 Conſenſus geminatus tantum operatur, quàm iuratus.

41 Pactum geminatum potens eſt ad agendum.

42 Geminatio demonſtrat enixam mentem ſe obligandi.

43 Confeſſio vt dicatur geminata requiritur, quod habeat interuallũ, & talis habet vim, ac ſi in iudicio facta fuiſſet.

44 Confeſſio geminata ſi facta fuerit per verba enunciatiua, plenè probat.

45 Reiteratio deliberationẽ præſupponit, & ideò à confeſſione geminata recedi non põt, nec reuocari prætextu erroris.
Contrarium vide nu. 48.

46 Error non præſumitur in actu geminato.

47 Error ad minus probari debet nõ in genere, ſed cũ erroris.

48 Confeſſio licet geminata ſit, prætextu tamen erroris ab ea recedi poteſt.

49 Confeſſio geminata etiam iurata, prætextu erroris reuocari poteſt, ſicuti etiam illa, quæ facta eſt poſt terminũ ſtatutum ad reſpondendum, licet non ita de facili admitti debeat erroris allegatio.

50 Confeſſio geminata licet prætextu erroris reuocari poſſit, tamen in confitentem transfert onus probandi cauſam ſpecificam erroris.

51 Confeſſio, vt dicatur geminata, non ſufficit, quod pluries uno, & eodem tempore aliquis fateatur, ſed per interuallum.

52 Confeſſio geminata facit ceſſare exceptionẽ rei nõ traditæ.

53 Confeſſus bis ex interuallo recepiſſe pecuniam, vel dotem non amplius opponere poteſt exceptionem non numeratæ pecuniæ, vel dotis.

54 Confitens, ſi onus probandi non numeratum fuiſſe in ſe aſſumere velit, confeſſio eius geminata non facit ceſſare probationem in ſe ſuſceptam.

55 Confeſſio geminata ſi probetur per teſtes ſingulares tamẽ, licet geminata fuerit parte præſente, nihil probat.

56 Teſtes ſingulares nullo pacto regulariter probant.

57 Confeſſio facta parte abſente de æquitate canonica facit plenam probationem. Vide ibi contrarium.

58 Aequitas canonica præſentiam partis in confeſſione non conſiderat, ſed ſolam mentem confitentis, & de æquitate canonica quis ſolo conſenſu obligatur.

59 Aequitas canonica in confeſſione facta abſente parte ſeruatur non ſolum inter clericos, ſed etiam inter laicos eccleſiæ ſubiectos, & ſi cauſa agatur in foro ciuili.

60 Confeſſio licet parte abſente facta ſit, ſi tendit ad liberandum, plenè probat. Contrarium nu. ſeq.

61 Confeſſio liberatoria facta parte abſente non probat.

62 Confeſſio facta abſente parte in liberatione iudiciali ꝓbat, quando iudex recipit pro abſente.

63 Confeſſio facta in renunciatione litis etiam parte abſente probat, dummodo renunciatum fuerit præſente iudice, vel alia publica perſona pro abſente acceptante.

64 Renunciatio litis licet operet quoad litẽ, & cauſam, non tñ per eam in ſpiritualibus cenſetur renunciatum iuri.
Beneficium non vacat per renunciationem litis, & cauſæ.

65 Beneficium, vt vacet, neceſſe eſt, quod fiat renunciatio in manibus illius, qui poteſt illum inſtituere.

66 Beneficiũ directo renunciari non põt in manibus non habentis poteſtatem, nec indirectè cedendo liti, & cauſæ.

67 Renuncians liti, & cauſæ in prophanis cenſetur renunciare etiam iuri.

68 Confeſſio abſente parte valet in renunciatione iuris realis, in qua non requiratur partis præſentia.

69 Confeſſio parte abſente ſi iurata fuit, probat propter vinculum iuramenti. Contrarium nu. 74.

70 Iuramentum facit, vt quis deliberatè, & ex certa ſcientia ad actum acceſſiſſe dicatur.

71 Actio de iure ciuili non oritur per iuramentum.

72 Quæſtio iuramenti eſt ſpecialis etiam in foro ciuili.

73 Obligatio per iuramentum acquiritur Deo, qui ſemper eſt præſens.

74 Confeſſio etiam iurata facta abſente parte non probat.

75 Confeſſio cũ iuramento abſente parte valet non ſolũ, ſi dũ confitetur, iurat, ſed etiam ſi confiteretur ſe iuraſſe.

76 Confeſſio de præſtito iuramento, tantum operatur, quantum ipſa præſtatio.

77 Confeſſio facta per verba in veritate ita fuit, probat, cum

illa

illa inducant quandam ſpeciem iuramenti.

78 *Modi quidam iuramenti per verba.*

79 *Confeſſio etiam iurata ſi emanaret in fauorem incapacis, vel inter perſonas probibitas, non probat.*

80 *Confeſſio omnis emanans inter perſonas probibitas præſumitur fraudulenta.*

81 *Confeſſio ſi facta fuit inſtrumento etiam abſente parte, probat contra confitentem.*

82 *Ratio dati, & recepti facta inter aliquos, licet ſit facta in abſentia partis, inducit probationem quoad alios.*

83 *Confeſſio ſi facta ſit de his, quæ dependent ſolum ex voluntate confitentis probat abſente parte.*

84 *Ratificans ex ratificatione obligatur.*

85 *Approbatio inſtrumenti tanquã veri prodeſt omnibus ius habentibus ex illo inſtrumento, qui poſſunt agere contra approbantem ex illa approbatione vti obligatum ex eodem inſtrumento, licet non fuerint præſentes huiuſmodi approbationi.*

86 *Approbatio teſtamenti facta à filio præterito prodeſt hæredi inſtituto etiam abſenti.*

87 *Actus approbationis dependet à ſola voluntate approbantis, & ideo non requiritur præſentia.*

88 *Declaratio voluntatis facta cum vno præiudicat quoad omnes.*

89 *Ratificatio facta parte abſente non probat, niſi tendat ad declarandum voluntatem ratificantis.*

90 *Partis præſentia requiritur, vbi agitur de obligando.*

91 *Partis præſentia ad nullum alium finem requiritur, niſi vt conſtet de illius conſenſu.*

92 *Confeſſio quando tendit ad declarationem dicti ſui probat parte abſente.*

93 *Confeſſio ſi facta fuit fauore piæ cauſæ probat, & parte abſente, quia Deus cenſetur illam pro pia cauſa acceptare.*
Deus dicitur vbique præſens pro eccleſia ſua.

94 *Stipulatio facta pro abſente etiam verbis directis in ipſos abſentes, valet in pijs cauſis.*

95 *Confeſſio facta fauore dotis probat parte abſente etiam per verba enunciatiua non geminata, ſed ſimplicia, & emiſſa propter aliud.*

96 *Confeſſio facta in foro pœnitentiali in abſentia partium probat, nec reuocari poteſt.*

97 *Confeſſio facta in cauſa ſpirituali, vt puta matrimoniali, abſente parte probat. Contra ibi.*

98 *Confeſſio in cauſa ſpirituali facta coram quotunque laico & ſacerdote in præſentia probat in criminalibus, in ciuilibus vero regulariter non probat.*

99 *Confeſſio abſente parte, quando fit pro exoneratione conſcientiæ, tenet & probat.*

100 *Confeſſio facta de depoſito apud ſe facto probat abſente parte ſicuti etiam, ſi quis confitetur habuiſſe aliquid ab aliquo cauſa pignoris.*

101 *Confeſſio omnis extraiudicialis reſpiciens ſalutem animæ plenè probat.*

102 *Relictum factum pauperibus pro exoneranda conſcientia, quare reuocari non poſſit.*

103 *Confeſſio facta in teſtamento poteſt à teſtatore quandocũque reuocari.*

104 *Confeſſio facta in epiſtola plenè probat, nam per eam videtur quis alloqui abſentem.*
Idem eſt in confeſſione facta in apocha, & in facta per nuncium, ſed de confeſſione facta in epiſtola ſubtiliter, & reſtringe, vt ibi per totum.

105 *Mandatum de contrahendo matrimonio etiam poſt cõcluſum matrimonium reuocari poterit, & matrimoniũ non valebit.*

106 *Confeſſio facta in epiſtola, ſi antequam præſentetur, ego morior nõ probat, quoad hæredes meos, nec eis præiudicat.*

107 *Confeſſio realis habendo rẽ pro derelicta, in abſentia partis probat.*

108 *Renunciatio de iure reali, ſiue expreſſe ſiue tacitè facta fuerit probat, & valet in fauorem abſentis.*

109 *Confitens rem ſuã, eſſe alterius, videtur velle rem in aliũ transferre, & non propterea perdit dominium.*

110 *Cõfeſſio, & renunciatio in realib. non nocet parti abſenti.*

111 *Confeſſio ſi ſit ſuper iure reali, vt ſuper dominio probat, & in dominijs antiquis plenè probat, licet ſit extraiudicialis parte abſente.*

112 *Confeſſio quãdo acceptata eſt per aliquem nomine abſentis, & abſens eam ratam habet, plenè probat.*

113 *Abſens poteſt ratum habere id, quod eius nomine actũ eſt.*

114 *Renunciatio iudicialis abſenti prodeſt, quando à iudice recepta fuerit pro abſente. Intellige vt ibi.*

115 *Acceptans pro abſente eſſe debet publica perſona.*

116 *Confeſſionis acceptationem, ſi ille, cuius nomine acceptatũ, ratam habet, plenè probat, etiamſi acceptans non haberet mandatum, & non eſſet tabellio.*

117 *Confeſſio ſi facta fuerit in apocha parte abſente, quandocunq; illa apocha peruenit ad creditorem, plenè probat.*

118 *Confeſſio facta in libro rationum, & mercatorum plenè probat parte abſente, dummodo liber confectus ſit parte mandante tacitè, vel expreſſè.*

119 *Confeſſio criminalis facta abſente parte facit ſaltem indicium ad torturam.*

120 *Confeſſio facta parte abſente extraiudicialiter plenè probat, quando agitur de declaratione actus cuiuſpiam dubij ab eo, qui confitetur, facti.*

121 *Confeſſio facta præſente fideiuſſore licet principali abſente, plenè probat.*

122 *Confeſſio facta coram negotiorum geſtore, etiamſi ſit priuata perſona plenè probat, ac ſi pſente parte facta fuiſſet.*

123 *Confeſſio facta coram nuntio plenè probat.*
Factum à nuntio videtur propriè factum à domino.

124 *Confeſſio ſi facta fuerit coram toto, vel maiori parte populi, & in ciuilibus, & in criminalibus præſumptione inducit, ex qua ſequi poteſt condemnatio, niſi purgatio fiat.*

125 *Confeſſiones extraiudiciales, abſente parte non probant quoad præiudicium tertij.*

126 *Confeſſio facta abſente parte ſi erronea fuit, reuocari poteſt ante concluſionem in cauſa.*

127 *Concluſio in cauſa quid ſit.*

128 *Allegare poſt concluſum in cauſa idem eſt, vt allegare poſt ſententiam, aduerte vt ibi.*

129 *Confeſſio facta à Principe valet etiam abſente parte.*

1 CONFESSIONEM factã abſente parte † nihil probare, optimè rñdit Vlp. in l. certum, §. ſi quis abſente, ff. de confeſſ. & conſuluit Scæuola in l. vlt. & ibi glo. ff. de inter. act. & docuit gl. in l. cũ de indebito, §. vlt. ff. de proba. quorum ſniam poſteriores iureconſulti ſequuti ſunt, vt Bal. conſ. 380. nu. 5. vol. 5. Ruyn. conſ. 199. num. 13. vol. 2. glo. in c. fin. ext. de confeſſ. & in l. vnica, C. d. tit. Hipp. Marſi. in rub. C. de prob. nu. 89. Bar. in l. generaliter, col. 2. C. de non nu. pec. vbi tñ diſtinguit, vt p cũ. Natt. conſ. 21. nu. 9 lib. 1. idẽ voluit Abb. & gl. in c fi. de ſucceſ. ab inteſt. Aſſl. in d. cõſ. 12. nu. 2. & dec. 337. nu. 6. Bar. & Doct. in l. admonendi, ff. de iureiur. Pariſ. conſ. 120. nu. 4. vol. 1. Marſ. in ſing. 339. Crau. in tract. de antiq. temp. par. 1. fol. 34. col. 3. nu. 45. & Fel. in c. ſi cautio, nu. 25. ver. modo pdicta, de fid. inſtr vbi limitationes multas & plurimos idẽ ſentientes refert, & hãc eſſe magis ** cõem opinionem, atteſtatur Hercu. in tract. de proban. nega. nu. 198. verſ. 46. fallit. & rationẽ reddit Spe. tit. de confeſ. §. nunc videndum, verſ. nunc dicendum. Albenſ. etiam aſſerit conſ. 95. num. 10. & ad id latè ſe fundit Ant. Gab. tit. de confeſ. lib. 1. concluſ. 1. quem tu ipſe conſulas.

Ab iſtorum tñ ſnĩa diſceſſere Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 14. nu. 55. vbi id probat per l. Publia. §. vlt. ff. depoſi. & Cyn. in l. generaliter. in 12. & 3. q. C. de nõ nu. pec Bald. in l. cũ falſa. in 1. oppo. C. de iur. & fact.
2 igno. vbi dicit, † ꝙ transferat onus probandi contrariũ in confitentẽ, & plenè probat tunc, cum agitur de declaratione actus ambigui, & ibi per eũdem Tiraq. & hanc opinionem adiuuant adducta in 1. limitatione principali ad hanc concluſionem, vt infra.

Primò

Primò ampliabis quod diximus cõfeſſionem factã
abſente parte non probare, etiã procedere in iudicio,
3 † in quo facta non nocet abſenti, per d. §. ſi quis abſen
te, vbi gl. in prin. & in l. 1. ff. de cõfeſ. cui adhæret. Bar.
in d. §. ſi qs abſente, vbi aſſeruit ſe ſemper conſuluiſſe,
vt procurator ſeu pars curet apponenda in actis illa
verba parte præſente, ꝙ ẽt animaduertit gl. magna in
d. c. fi. de confeſ. vbi ẽt Fel. poſt eum, col. 4. Card. in d.
c. ſi cautio de fid. inſtr. Bal. in l. 1. C. de lit. cõteſt. Alb.
de Roſ. in l. non ſolum. §. ſi liberationis, ff. de liberat.
leg. & pro hac opinione facit, ꝙ dicit, & ſtrictius Ale.
4 in conſ 20. vol. 4. vbi vult, † vt non ſolum pars adſit,
ſed ẽt illam acceptet ad hoc vt valeat, idem placuit
Sal. in l. 1. C. de confeſ. in 15. oppo. & in l. iubemus. C.
de liber. cau. & ait Bal. in l. 3. C. de repud. hæred. & idẽ
Sal. in l. generaliter. C. de non nu. pec. in 6. q. vbi refert
ſe ita ſæpius conſuluiſſe, hoc idem confirmauere plu-
rimi conſulentes, & profitentes, ex quorum numero
adeſt Dec. conſ. 146. col. 1. Bald. in auth. ꝙ obtinet, C.
de proba. Alex. conſ. 3. nu. 7. vol. 3. & in conſ. 174. nu.
2. vol. 6. & in conſ. 212. col. 6. in fi. vol. 6. cõſ. 81. vol. 4.
Card. Alb. in lucubra. ad Barto. in l. vni. ff. de off. conſ.
nu. 28. Cur. Sen. conſ. 77. nu. 1. Marſ. in rub. C. de prob.
nu. 126. vbi refert Bal. in ſimili in c. cum veniſſent. per
illũ tex. in 3. col. de eo, qui mit. in poſ. rei. ſer. cau. vbi
5 inquit † renunciationem non nocere renuncianti, qñ
non fuit acceptata per partem, & ibidẽ ipſemet Marſ.
obſeruat, vt talis acceptatio debeat fieri tpe quo ſit
confeſſio, non aũt ex interuallo, quod pluribus ibidẽ
cõprobat, & ab opi. Ale. ſtat idẽ Marſ. in l. de vnoquo
que nu. 124. ff. de re iud. Inn. in d. c. ſi cautio. de fid. in-
ſtru. vbi Fel. nu. 23. & idẽ Fely. in c. capitulũ S. Crucis,
nu. 12. de reſcrip. Iaſ. in l. poſtquam, nu. 2. C. de pact. &
in l. error, num. 3. C. de iur. & fact. igno. vbi dicit hanc
* eſſe * cõem. Are. conſ. 26. col. fi. Bal. in l. ſuus, 2. no. C.
de repud. hære. Flor. in l. fi., ff. de interrog. act. Cur. ſen.
* conſ. 78. vbi ipſe quoq; de cõi * teſtatur, Cur. iun. cõſi.
* 149. vbi ẽt ipſe * communem dicit, Soc. reg. 63. 2. am-
pliat. Vital. in trac. clauſ. clauſ. 54 Bertran. conſ. 83. &
86. col. 2. vol. 2. & conſ. 16. col. 2. vol. 3. Pariſ. conſi. 34.
nu. 29. vol. 1. Alciat. in rub. de verbo. oblig. num. 3. vbi
* etiam ipſe aſſerit de * communi.

Veruntñ principali dicto repugnat Pet. de Bella-
per. in l. 1. C. de confeſſ. nu 18. vbi etiam Cy. nu. 7 qui
* dicit hanc fuiſſe * cõem opi. Vgolini in ſuis diſt. in ti.
de confeſ. acceptatio ad eorũ verboſam reclamatonẽ. &
idem Cyn. in auth generaliter, C. de epiſ. & cler.

Contra verò dictũ Alex. ipſemet ſibi cõtrarius ſen-
6 tit Alex. in l. 3. nu. 3. C. de repud. hæred. vbi dicit, † ſatis
eſſe partem eſſe præſentem in his, quæ ad ſui fauorẽ
ſpectãt, nã illa ẽt ſi taceat, acceptare intelligiť, & hãc
opinio. ſequutus eſt Ant. de Butr. in c. vlt. nu. 12. de cõ-
feſ. & ibi Abb. nu. 15. & idẽ Abb. in c. cũ dilectus. nu.
5. de ſucceſ. ab inteſt. & ibi Aud. Barb. Soc. ſibi ẽt diſſi
* milis in cõſ. 228. nu. 6. vbi de * cõi tãm ius Cæſareum,
q̃ Pontificium promiſcuum pro hac opinione reſtať,
ꝙ & arriſit Dec. in c. at ſi clerici, nu. 137. de iud. & in l.
poſtq̃ liti, co. 1. & 4 C. de pact. & ibi Claud. vbi teſta-
* tur de * communi col. 2. & ſimilir Arer. conſ. 60. atque
Alcia. ſibimet cõtrarius in tract. de præſump. in 3. reg.
* de præſump. 21. nu. 6. vbi nu. 10. dicit hanc eſſe * com
munem, & veriorem, eandem opinionem confirma-
uit Io. Bap. de S. Seuerino in reper. l. admonendi. ff. de
iureiur. Ruy. conſ. 128. col. 4. vol. 2. & Cotta memor.
in verb. confeſſ. el 2. in medio.

Sed hi inter ſe diſſidentes auctores, quo ad primum
dictũ hoc pacto conſentient, ſi conſules Ant. de But.
in c. ſi de confeſ. Io. And. in tit. de confeſ. §. ſequitur
verũ ſuper 2. Bal. & Sal. in l. vni. C. de confeſ. Bald. in
auth. generaliter, in col. pen. C. de epiſ. & cler. Abb. in
7 d. c. fi. nu. 15. vbi inquit, † ꝙ qñ confeſſio fuerit facta
ſiue in iudicio, ſiue extra circa illa, quæ tantummodò
declarant voluntatem ipſius confitentis, veluti, ſi qs
diceret, ſe aluiſſe aliquem animo donandi, tunc vale
confeſſio etiam abſente parte, per l. Neſennius. ff. de
neg. geſt. aut emanauit talis confeſſio circa illa, quæ
pendent à voluntate duorũ, & tunc aut per modũ vo-
luntariæ iuriſdictionis, & tunc talis cõfeſſio valet, &
tenet, dummodo à iudice, vel ab alia publica perſo-
na fuerit acceptata pro parte abſente, per c. quanquã.
de vſu. li. 6. & per no. in c. dudum. de conuer. coniug.
& in auth. generaliter. C. de epiſc. & cler. ſi vero fuerit
facta per viam contentioſæ iuriſdictionis, & parte nõ
citata, non valet, vt in d. §. ſi quis abſente, ſi verò pars
fuerit citata, tunc valet in caſib. in quibus poteſt pro-
cedi contra abſentem, alias ſecus, per l. properãdum.
§. non autem reus ff. de iud.

Quod verò pertinet ad reconciliationẽ ſecundi di-
cti, ſcribentium diſſidium tollere poteris per Purpur.
in l. poſtquam, col. 9. C. de pact. vbi in hæc verba loq-
tur, aut q̃ritur, an talis cõfeſſio emanata abſente parte
ita valeat, vt noceat confitenti, vt reuocari nõ poſſit,
nec ille contra illam venire valeat, & tunc requiriť
partis pñtia, & acceptatio. & hoc pacto dicit intel-
ligendam eſſe priorem opinionem, aut quæritur de
acquiſitione iuris, quod competit parti ex tali confeſ
ſione, & dicit, ꝙ non requiritur partis acceptatio, ſed
ſufficit, quod fuerit præſens, & ita concludit procede-
re poſteriorem opinio.

Secundò loco amplies velim principalẽ cõcluſio-
8 nem, vt vera ſit ẽt in criminalibus, † in quibus nõ no-
cet confitenti abſente parte, vt auctor eſt Abb. in c. de
hoc. de ſimo. col. 1. & decidit Rot. dec. 1. nt de cõfeſ.
in nou. docuit Cõpoſtel. in cap. olim. de reſcrip. ſuper
verb. cõfeſſis. cauit Alex. cõſ. 120. col. 8. vol. 2. Fel. tra-
didit in c. olim. de reſcri. nu. 2. vbi diſſerit latè de effe-
ctu extraiudicialis confeſſionis in criminalibus, & aſ
fert pro hoc d. gl. in d. c. de hoc, de ſimo.

Sed in alia oĩa diſceſſere gl. & Doct. in c. fi. de ſuc-
ceſ. ab inteſt. Marc. Ant. Blanc. in tract. de indiciis, nu.
* 205. vbi teſtatur de * communi, vbi etiã tradit † quid-
9 nam requiratur, vt talis confeſſio valeat, & operetur.
Idem dicit Tindarus in trac. de proba. vbi trac. de con-
feſ. ver. nunc de criminaliũ. in prin. gl. in l. ictus fuſtiũ.
de his, qui not. infa. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur.
* Alca. & Soc. qui hãc * communem aſſeruere in l. ma-
* giſtratus. vbi Dec. de iuriſ. om. iud. Abb. & * commu-
niter canoniſtæ in c. at ſi clerici, de iud. gl. & Bart. in l.
capite quinto, ff. de adult. Bal. & Ang. in l. 1. C. de con
feſ. Pariſ. conſ. 153. nu. 26. vol. 4. qui teſtatur Bart. ita ẽt
ſentientem in l. quæro. ff. de ædil. e di. Iaſ. in d. l. admo-
nendi. fol. 16. col. 2. vbi multa per eũ. Paris de Put. in
tract. de ſyndicatu, in verb. tortura Rom. conſ. 8. nu. 1.
Bero. conſ. 19. na. 13. cum ſeq. vol. 5. vbi latè.

Tertiò ampliabis, vt ẽt procedat generalis concluſ-
10 ſio † in confeſſione circa matrimonium, vt ſi quis di-
ceret, ſe contraxiſſe matrimonium cum Titia, & illã
vxorem vocaret, q̃a nõ præiudicat, ita cauit Soc. iun.
conſ. 38. nu. 27. 28. & 29 vbi teſtẽ laudat Alex. in cõſi.
150. ampliuſetiam dicentem, hoc eſt, vt ex nomina-
11 tione vxoris in præſentia, † & etiam ex tractatu non
debeat iudicari matrimonium, ẽt ſi de eo cõcurreret
fama, ſi aliud non probetur, vt per eum, & idem Ale.
in conſ. 154. viſo themate, lib. 5. & conſ. 152. viſo pro-
ceſſu. eo. lib. idẽ ſentire videtur Gabr. in tit. de confeſ.
concl. 1. nu. 19. vbi multos allegat.

Ab his totus eſt diuerſus Dec. in conſ. 38. nu. 1. & 2.
* vbi ẽt de * cõi atteſtatur, & adducit D. Anto. de But.
in c. ſi cautio. de fide inſtr. & Card. ibidem, qui aſſerũt
12 † de æquitate canonica nõ requiri præſentiã partis in
confeſſione, idẽ ibidẽ voluit Imo. per gl. 3. in 1. q. 7. c.
quoties. el 2. & no. Bal. in c. innotuit, in tex. ibi, ſequu-
ta confeſſione. de elect. vbi inquit, quod in cauſis ſpi-
13 ritualibus, & eccleſiaſticis valet † & tenet confeſſio
abſente aduerſario, & idẽ Bald. tradidit in l. rationes.
circa fi. C. de prob. in ver. aduerte ſi iſta cõfeſſio. cum

ſim. vt

Digitized by Google

ſim vt tradunt recentiores in d.c.ſi cautio.
Limita tamen primam ampliationẽ, niſi fiat cõfeſ
14 ſio iudici per viam voluntariæ iuriſdictionis, † veluti
ſi nulla mota cauſa quis dicat iudici, ſe teneri Titio,
per d.l.generaliter, vt aſſeuerauit Fel. in d.c. ſi cautio,
nu.22.& hanc limitationẽ cõfirmat Cyn. in l.1.C.de
cõfeſ.nu.7.& in d.l.generaliter. C. de epiſ. & cler.nu.
7.& Per.de Bellaper. in d.l.1.C.de cõfeſ.nu.18. vbi ad
hoc allegat tex.in l.non quaſi, ff.rem pup. ſalu.& l.1.
§.dirigere. ff. de magiſtr. & ſuffragatur ẽt huic eidem
limitationi Ant.de Butr. & Abb.in c. fi.poſt nu.15.de
confeſ.vbi ipſe Abb. dicit hoc eſſe verũ, dũmodo iu-
dex, vel alia publica pſona recipiat illã noĩe partis ab
ſentis, per c.quanq̃,de vſuris.lib.6.& per no.in c.dudũ.
de cõuer.cõiugat.idẽ voluit Fel.in c. capitulũ.col.12.
de reſcr. Imo in d.c.fi.col.5.Ang. in l.1.ff. de cõfeſ. q-
bus rñdendo accedit Io.de Anna.in conſ 8 :.col.fi.&
à multis alijs fuit traditũ, vt à Saly. in d.l.generaliter,
C.de non nu.pec.col.5.& in d.l.1.C.de confeſ.11.op-
poſit. dec. Toloſ.349. vbi cum apoſtillis. Albe.in d.l.
certum.§.ſi quis abſente.ff. de confeſ. ſed hæc limita-
tio dependet ex ſuperiore declaratione, & concordã-
tia ad ampliationem, vt ibi eſt videre.
Secundò limita eandem primã ampliationem, niſi
15 pars eſſet citata † & eſſet caſus, quo poſſet procedi cõ-
tra abſentẽ, per l.properandũ,§.1.& 2.C.de ind. vt tra
didere Fel.in c.ſi cautio,de fid.inſtr.nu.23. & Soc.reg.
89.verſ.2 fallit. Bald.in l.poſtq̃ liti,col pen.C.de pact.
Paul.de Caſt.in l.certũ.§.ſi quis abſente. ff. de confeſ.
Imo.in c.fi.de confeſ.col.5.Sal in l.generaliter. col.5.
C.de non nu pecu.& in l.vni.15.opp.C.de confeſ.vbi
Alber.verſ. quæriiur Io.Andr.in add.ad Spec.in tit.
de cõfeſ.§.nunc ſequit.verſ.7.& eſt ratio, quia tunc hr̃
pro præſente, ita inquit Soc.d.reg.89.verſ. 2 fallit, vbi
adducit Bar.in d.l.vni.in fi.C.de confeſ.
Tertiò limitabis prædictam ampliationẽ primam,
16 † niſi quis confiteret in libello, vel poſitionib.vel ex-
ceptionib.ita ſciuere Impp. Dioclet. & Maximia.vnà
cum Accurſ.in l.cum precum,C.de lib.cauſa,cõcord.
tex.in l.rura.C.de om.ag.deſert.lib.11.& tex. in l.2.C.
de inſtit.& ſubſti.ſub cond.
Et hanc tertiã limitationẽ quamplurimi probaue-
re, vt Rom.in conſ.91.viſis ac percunctatis.in fi. & in
conſ.13.neſcio quid, in prin. Alex.conſ.71. clariſſimè
dñe.nu.4.verſ.1.q.a,lib.1 Io.And.in d.§.ſequitur, ver.
7.Bar in d.l.certũ,§.ſi quis abſente, ff.de confeſ. Abb.
in d.c.fi.col 4 vbi Imo.col.5. Bar.in l.2.§.fi.ff. de iure
fiſci.Purp.in l.poſtq̃ liti,col 9.poſt Bal.ĩ l.fi C.de pac.
Sal.in d.l.vni.15.oppoſ.in fi.C.de confeſ.Dec.in l.cũ
te.la 2 C.de tranſact.vbi Iaſ.& Alex.idẽ Iaſ. in l.2.C.
de inſtit.ſub cond.col.2.vbi ẽt Dec.col 2. Fel.in d.c.ſi
cautio.col 9.in 9.limita.Ruin. conſ.73.col. fi.num.8.
vol.5.Iaſ.in d.§.ſi minus.Inſti.de act.col.3. Quod idẽ
erit in qualibet alia ſcriptura in iudicio producta, vt
parti deſ.ita dicit, & generaliter infert Imo.in l. nuda
ratio,col.1.ff.de dona. Fely.in d 9. limit. ꝙ & placuit
Hipp.in ſing.202.Bal.in d.l.1 col.1.de confeſ. Idẽ tex.
in l.2.C.de inſtit.& ſubſti.ſub cõd. ibi cũ ex ijs precib.
quas in libello, vbi Bal. Ang.& Mod.idẽ aſſeruit Car.
in c.examinata, in 1. col. de iur. & colligere eſt ex re-
ſcripto Imp.Iuſti.in l.1.C.de his,q pœn.nom. vbi Bar.
& Doct.in d.§.ſi quis abſente, Are.Inſtitu.de act. col.
31.in fi.Pau.de Caſt.in d.l.2.C.de conſt. & idẽ pcedit
in cõfeſſione facta in ſupplicatione porrecta Princi-
pi, ita dicit Gabr.in tit.de cõfeſ.concl.1.nu.13.vbi alle
gat.Mart. Laud.in tract.de principi.concl.87.licet ibi
hoc nõ dicat, ſed benè pro hoc facit tex.& ibi no.Bal.
& Sal.in l.cũ preci.C.de lib.cau. & hoc traditũ fuit à
Iaſ.in d.l.cũ te,la 2.nu.12.col.9 C.de tranſa.& idẽ Iaſ.
in d.l.2.nu.4.& Dec.ibid.nu.6.& 7.C.de inſtit. & ſub-
ſtit.& à Dec.in conſ.534.col.2. vbi latè tradit pro hoc
17 dicto, † vt ſ.confeſſio facta in ſupplicatione porrecta
Principi probet cõtra ipſum confitentẽ.ſed de hoc la-
tius concluſione de confeſſione facta in precib.infra.
Hanc ẽt limitationẽ intelligas pcedere lite cõteſtata,
nã ante conteſtationẽ litis põt talis confeſſio reuoca-
18 ri, mutari † & libellus corrigi, ita ait Soci.in reg.89.in
1.fallent.vbi multa allegat ad hoc.
Quartò limita eãdẽ ampliationẽ primã, niſi cõfite
19 reẽ in criminali abſente accuſatore, † quia iudex ſup-
plet, ſecundũ Bald.in l.ea quæ.in vlt.col.C.quõ & qñ
iud.& in d.l.generaliter.C.de epiſc.& cler. Vnde dicit
Bal.in d.auth.generaliter ꝙ dictus §.ſi qs abſente, lo-
20 quiẽ de cõfeſſione † cuius receptio nõ pertinet ad of-
ficiũ iudicis, ſed partis. Idẽ placuit Dec. in l. cũ te.cit.
fi.C.de trãſac vbi dicit, in publicis cauſis ſufficere præ
ſentiã iudicis. Fel.in d.c.ſi cautio. de fid. inſtru. col.5.
Ant.de But.in c.ſi cõſtiterit.in fi.de accuſ.ſecus nũc ſi
agereẽ de crimine ciuiliter, iuxta ſniam Abb. poſt D.
Ant.in c.olim.a d fi.ext. de reſcrip. Fel vbi ſup.nu 23.
Quartò amplia principaliter concluſionem, vt ha-
beat locũ, ẽt ſi confeſſio facta fuerit in vltima volun-
21 tate parte abſente, † qa tũc nõ pbat, nec cõfitenti no-
cet, niſi acceptata fuerit à parte, vel ab eius nũcio vel
à notario publico, aut alia pſona noĩe abſentis, vt tra
ditũ fuit ab Ant.de But.& Imol. in d. c.ſi cautio. atq;
à Bar.& Bal.in l.non ſolũ.§.ſi liberationis.ff.de liber.
leg.& in l.cũ quis decedens.§.codicillis.ff.de leg.3.&
in l.Lucius.§.ſi quis & l.2.ff.de leg.2. per illũ tex. qb.
accedit Abb.in c.fi.de ſucceſ.ab inteſt. in 1. col. quos
refert, & ſequiẽ Fel.in d.c.ſi cautio.n.23.& 24. & Soc.
reg.89.in 3.ampliat.& de hac ampliatione dicã infra
in concl.confeſſio in teſtamento facta.
Reſtringitur, vt notatur infra in conclu. confeſſio
in teſtamento facta & per Fel.in d.c ſi cautio. nu.24.
Quintò amplia principaliter, vt ſi fuerit geminata,
22 † & et ſi per mille teſtes de diuerſis confeſſionib. etiã
ſi per vnum teſtem de veritate, & aliũ de cõfeſſione,
vel pluribus de cõfeſſione non cõteſtib.itẽ per teſtem
de veritate, & alium de fama, vel per plures de fama,
& cõfeſſione, vt rũſum fuit à Crau.conſ.267.per totũ,
lib.2.quem omninò videas, nã in eo loco iſtud & latè
& ex profeſſo diſputat, & ibi nonnulla contraria etiã
reperies, quæ hic non recenſentur, vt illã omninò vi-
dere cogeris, nã per pulchrè loquitur, & Pariſ.conſul-
uit in conſ 152 col 3.lib.4.& hac ſequitur Hercul.in
tract.de proban.negat.nu.198.verſ.15.fallit.
Contra tñ hanc ampliationẽ, dum loquiẽ de gemi
natione, ſenſit Rom in l.nuda. ff.de donat. cuius ſnĩa
multos habuit aſſeclas, vt Caſtren.in l. Publia. §.fi.ff.
depoſ.Corn.conſ.123.col.fi.vol.1.& in conſ.135 col.
4.vol.1.Soc.conſ.15.verſ.tertius tractatus.vol.1.Dec.
cõſ.163.col.1.Curt.iun conſ.165.col.2.Gramm.conſ.
ciuil.79.col.2.Fely.in c.ſi cautio.col.10.in 3.limit. de
fid.inſtr. Soc.reg.89.in 3.fallen. vbi adducit tex. in d.
c.fi.de ſucceſ.ab inteſt. ꝙ etiam animaduerſum fuit à
Bar.in d.l.admonendi.col.12.verſ. his pmiſſis, & in l.
cũ ſcimus,C.de agr.& cenſ.lib.11.Iaſ.in reper. d.l.ad-
monẽdi.col.65.& ſeq.& deciſum fuit in dec.Neapol.
164.& dec.333.in antiq.atq; id non pterit Fel.in d.c.
olim.col.5.de reſcr.cõſuluit et Zan.in cõſ.1.vol.1.&
tñdit Grat.conſ.2.col.2.vol.2.& canit Rui.conſ.128.
23 n.12.in fi.cũ ſeq.vol.2.vbi dicit, † ꝙ ẽt eſt verũ, qñ ta-
lis geminata cõfeſſio fuiſſet facta per verba enuncia-
tiua, & teſtẽ laudat Bart.in d.l.cũ ſcimus. & Ang.in l.
1.C.de plus peti.c.per tuas de arbitr. in reper. Imò di-
cit, ꝙ faciat ceſſare iuris præſumptionem, nec talis cõ
feſſio præſumi poſſit erronea, ſed ex certa ſcientia, &
probat ideo et quoad ea, quę non pendent à volũtate
ſolius confitentis, vt ibi per eum, & de hac opinione
vide Gabr.concl.3.tit.de confeſſ.lib.1.
24 Primò limita principalẽ cõcluſionem, † vt ſaltem
ſemiplenè probet in fauorẽ abſentis, ita dicit glo.in l.
capite quinto. ff. de adult. atq; conſulendo meminit
Bar.conſ.123. factu ſic ſe haber, ꝙ cæteri poſteriores
probauere, tum profitendo, tum etiam conſulendo,

Digitized by Google

vt Ant.in c.fi.de confeſſ.& in c.fi.de iureiur. Bal.in l.
1.C.de furt.Caſtr. conſ.82. & 25. Rom. in l.1.ff.ſol.
matr.Corn.cõſ.261.col.1.vol.3.Crau.de antiq.temp.
* par.1.arg.3.nu.30.qui dicit hanc eſſe *cõem,& recen-
* tiores omnes in l.admonẽdi, vbi hanc cõem pleniſ-
ſimè declarant,& præcipuè Iaſ.nu.158. verſ. circa ſe-
cundum,vbi latè hanc ſententiã probat, & infra ver.
* tenendo tñ,de communi*teſtatur à qua, inquit, non
eſſe recedendũ in conſulendo, neq; in iudicando, id
ẽt aſſerunt Bar.in d.l.admonẽd.col.16.ff.de iureiu.vbi
hoc probat per c.cum dilectus.de ſucceſ.ab inteſt. ſe-
quitur Lud Rom.cõſ.273.nu.6.in caſu propoſito.vbi
pro hoc adducit l.quæro.§.fi.ff.de ædilit. edict. & gl.
in l.c.quinto.ff.de adul.Hip.de Marſ.in rub.C.de ꝓb.
nu.89.cum ibi allegatis.Ruin.in conſ.142.viſo proli-
xo,nu.9.vol.5.teſtatur ad idẽ Bal.in rubr. de fid.inſtr.
col.3.& in l.mater.C.de re.vendic. Aug.Bero. conſil.
* 130.nu.40.& 41.lib.2.Quorũ opinio eſt communis,
vt atteſtatur Purp.in d.l.admonẽdi.nu.221. & de hac
* *communi aſſeuerauit etiam Crau.de antiq.temp.in
1.parte.arg.3.num. 30.

Ab hac limitatione ſtat etiam Alber.in d.§.ſi quis
abſente.Abb.in d.c.ſi caut.colu.4 vbi Imol.col.5.de
fid.inſtr.Rom.in conſ 373.in fi.Caſt.cõſ.109.viſa pe-
titione.colu.2.vol.2.& in conſ 296.viſis actis & acti-
tatis.col.2.vol.1.Corn.cõſ.288.col.4.vol.3. & in cõſ.
123.col.fi.vol.1.& in cõſ.215.col.2.vol. 2. & in conſ.
323.col fi.vol.1.& in conſ.56.col.2.vol.2. & in conſ.
* 63.col.1.in fi.vol.1.vbi dicit ita*communiter teneri.
Alex.conſ.128.vol.2 col.2.Soc.conſ.8.col.3. & hanc
** opinionem dicit magis * communem Gabr. in tit.
de confeſ.concluſ.1.num.53.& pro hac facit Afflict.
deciſ.12.per totum.

25 Sed contrariã,† q nec ſemiplenè probet, ſequutus
eſt ſentẽtiam Bal.in l.in bonæ fidei,col.3.verſ. modò
quæro de viua voce.C.de rebus credit. & reſpõdet d.
l.c.quinto. & l.quæro,ſ.quòd in caſu d.l. cõfeſſio erat
adiuncta alii veriſimilitudini ratione loci, & tempo-
ris:ita etiam refert,& ſequitur Fel.in d.c.ſi cautio. nu.
30.de fid.inſtr.verſ.fallit 5.& Alex.conſ.45. col. fin.
vol.3.& huic Bal.ſententiæ adhæret Fel.in d.l. in bo-
næ fidei,col.9.verſ.ſextum exemplum,& idem Sal.in
l.admonendi,vbi etiam Rom.col.30.ff.de iureiur. &
ibid.Iaſ.col.66.Rom.conſ.291.nu.9.dicit, huiuſmodi
confeſſionem facere præſumptionem,quod ſequitur
Bert.cõſ.39.col.3.vol.2. Verum quicquid contra af-
ferri poſſit,prior tamen opinio in hoc vera exiſtima-
26 tur,† quòd ſaltem transferat onus probandi in partẽ
contrariam:vt decidit Affl.in cõſtitutione reg.Sicil.
1.conſtit.quæ incipit,in cauſa depoſ.§.an ſi quis.col.
3.& in tit.de feud. dat.in vicem legis cõmiſſoriæ. nu.
292.& ad idem diremit Caſſan.ſuper conſuetud.Bur-
gund.rub.10.§.12.nu.4. quos refert & ſequit̃ Cõtard.
contra Zenum.in ſua alleg.in 2. confeſſ. Et quod trã-
sferat onus in confitentem elegãter & doctè, vt aſſo-
let,ſcripſit Tiraq.de retract.lignag.§.1.glo.14.nu.55.
quod comprobat per con.tex.in d.l.Publia.§.fi. ff. de-
poſiti.& Cin.in l.generaliter, in 1.2.& 3.q.C.de non
nu.pec.Bald.in l.cum falſa,in 15.oppoſit.C.de iur. &
fact,ignor.vbi iſtud apertiſſimè tradidit.

27 Intelligas velim prædictam limitationem † etiam
ſi confeſſio fiat ad liberandum:ita glo.ord.docuit in
d.l.non ſolùm.§.ſi liberationis verba.ff.de lib. legat.
quam approbat Bal.in conſ.392.1.par.& conſ.466.4.
par.& in conſ.10.par.5.in prin.1.col. & illam etiã ſe-
quitur Marant.in tract.de ord.iud.in 6.par. rub. con-
feſſionis.nu.12.cum alijs.fol. 122.

Sed in hoc obſeruandum erit Caſt.in conſ.79. vol.
2.& Sign.in conſ.23.per totũ;& in conſ.96.poſt med.
col.5.verſ.nec aliquid.& Barto.in d.§.ſi liberationis.
damnare illam gl.& aſſerunt aduerſarij glo.in l.idem
in duobus.ff.de pact.

Ampliabis prædictã limitationem procedere etiã
28 ſi calore iracundiæ facta fuerit,†quia ſi reuocata nõ
fuit(quòd indiſtinctè permittitur) probat quoad in-
dicium,vt Dec.placuit in c.at ſi clerici,de iud.n. 125.
verſ.3. limitatur.

Primò ſublimitare poteris, dummodo talis cõfeſ-
29 ſio probetur minimum per duos teſtes†nã ſi probatur
per vnum teſtem,nullam facit probationem,nec ple
nam,nec ſemiplenam,nec etiam indicium, iuxta ſẽ-
tentiam Alex.in conſ.132.colu.pen. verſ.non obſtat
etiã,vol.5 Maran.in trac.de ord.iud.in 5.par.6.diſtin.
fol,121.rub confeſſ.Natt.conſ.18.nu.18.col. 1. Bero.
conſ.130.nu.40. lib. 2.

Et vt hanc ſublimitationẽ corroboremus:hanc eã-
30 dem cõfirmat vulgatiſſima regula,qua habet†quòd
dictum vnius.dictum nullius dicitur,de quo in c.licet
c.veniens.c.iuſiuran.de teſt.& c.admonet.32. q. 2. &
in c.in nomine domini.de teſtib.

Secũdò ſublimitatur,vt eo vſq; vera ſit, ſi talis cõ-
feſſio recta via tendat ad obligandũ aliquẽ confitẽ-
31 tem,†ſecus ſi principaliter tẽdat ad approbandũ ali-
quid,veluti ſi confiteat̃ aliàs ꝓmiſiſſe aliquid,ex qua
approbatione abſẽti acquiritur obligatio,vt tradidit
Aymo Crau.trac.de antiq.temp.in 1.par.ver. viſo de
verbis enunciatiuis,nu.45.fol.55. vbi ad hoc adducit
Ang.& Iaſ.in l.nõ ſolũ.§.morte.ff.de nou.ope.nunc.
Herc.de ꝓb.neg.n.198.fol.57.ibi.25.fallit,vbi de hoc
ſe reijcit ad R.p.in c.1.nu.54.de iud.idem placuit etiã
Bar.allato à Crau.vbi ſuprà in l.is põt.col.4.verſ. nũc
videamus.ff.de acq.hær.& in l.fi.ff.de interrog.actio.
Bald.in l. ſi C. de pet.hær.Ang.in l.ſicut.C.de repud.
32 hær.vbi dicũt.†declarationẽ voluntatis factã cũ vno
præiudicare quoad omnes, & idẽ ſequitur Dec. conſ.
35.col.2.nu.5 verſ.& ſic patet ex prædictis, & Hippo.
de Marſ.in rub C.de prob.nu.95. col. 2. vbi exemplis
id planum facit,videlicet, ſi quis confiteat̃ inſtr̃m ve
33 rum eſſe,& approbat illud tanquam verum † tũc vi-
gore huius approbationis omnes,quorũ intereſt,licet
abſentes,poterunt agere contra approbantẽ, & cõfi-
tentẽ,idem voluit Fel.in d.c.ſi cautio.num.28. de fid.
inſtr.vbi pro hoc affert Ang.in auth de hæred. & fal.
§.ſi vero expreſſum.col.4.vbi quoq; Fel.refert Bar. in
l.admonendi.col.8.ff.de iureiur.Ant.de Butr. in c.fi.
col.6.ex d.tit.de iur.q ſentiunt contrariũ.Idẽ conſil-
tum fuit à Cur.iun.in conſ.168.nu.10.vbi exẽplo de-
clarat in caſu qui ſibi contigit.videlicet, quædã mu-
lier confeſſa fuit verum eſſe,ſe aliàs promiſiſſe centũ
34 pro dote filiæ ſuæ,†nam & hæc confeſſio plene ꝓbat
ipſam promiſſionẽ,& probat id per tex.in d.l.Publia.
§.fi.ff.depoſi.& l.cũ de indebito.§.fi.ff. de prob. Cur.
in l.triticum.ff.de verb.obl.ita in terminis Fel.in cap.
M.Ferrariẽ.col.18.de conſt.vbi multa alleg.& Fel.in
d.c.ſi caut.col.18.ver.fallit 3.de fid.inſt.vbi affert tex.
in l.deſideriũ.C.depo.qui optimè facit ad propoſitũ:
35 illo enim dicitur,† quòd ſi factũ fuiſſet inſtrumẽtum
inter te & Fabium, in quo tu dixiſſes mutuaſſe eidem
Fabio centum,quæ ego apud te depoſueram, quòd ex
tali inſtr̃o,& cõfeſſione mea etiã abſente te probatur de-
poſitum inter te,& me,quem text.dicit valdè inſignẽ
Iaſ.in l.non ſolũ.§.morte.col.5.ff.de nou.ope.nũc.&
36 in eodẽ loco idẽ Curt.explicat†quomodo cognoſca
tur cõfeſſio facta ad aliquẽ obligandũ principaliter,
& ad aliquid probandũ iam factum,& obligatum: vt
ſcilicet tũc dicatur cõfeſſio ad obligandũ principa-
liter,quando verba confeſsionis sũt obligatiua de p̃-
ſenti,qñ vero sũt enũciatiua de præterito,dr̃ cõfeſſio
facta principaliter ad aliquid probandũ, de quo etiã
meminit Soc.conſ.2.pen.col.verſ.6.prædicta & c.idẽ
ꝓbauit Tiraq.in trac.de vtroq; retrac.n.55.gl.14.§.1.

Secũdò limitatur,vt locũ ſibi non vendicet,quan-
37 do huiuſmodi cõfeſſio fuerit geminata,† nã tũc ple-
nè probat:vt docuit Bar.in l.cum ſcimus.C.de agr.&
cenſ.lib.11.per illũ tex.refert,& ſequit̃ Rui. cõſ. 128.
n. 13.vol.2.vbi ad hoc refert Pau.de Caſt.in l.Publia.
§.fi.

§.fi.ff.depoſ.& Rom.in l.nuda.ff.de dona.& idē Rui.
tradit in conſ.10.nu.2.vol.3.cui etiam illud ſuffragatr,
38 † φ ſola vnica confeſſio facta abſente parte inducit
ſemiplenam probationem: vt ſupra dixi in prima li-
mitatione, ergo duæ confeſſiones faciunt duas ſemi-
plenas probationes; quæ debent ſimul iungi ad perfi-
ciendā vnam plenam probationē: vt colligere eſt ex
c.fin.de ſucceſ.ab inteſt.& per not.per Bart.& oēs in
d.l. admonendi, ff.de iureiur. cui etiam illud patroci-
39 natur, † φ geminatio præſupponit deliberationē: vt
2.q.3.c.ſi quis natus,& ibi glo. qui adducit l.ſi mulier.
C.ad Velleian. přterea hoc illud confirmat, quod tñ
40 operatur geminatus conſenſus † q̃ iuratus.c. cum cō-
tingat,& ibi per Abbat.de fid.inſtr.ſequitur Fely.in c.
ſi cautio.nu.39. eo.titu. vbi hoc comprobat per auth.
ſine à me,ad Velleia.vbi in alienatione fundi dotalis
tñ operatur geminatus conſenſus: alioqui ſolus non
ſufficeret, quantū ſi eſſet iuratus, corroboratur per gl.
pen.in 3.reſolutione in c.ex reſcripto,de iureiur.iuxta
l.ſi mulier.C.ad Velleia.vbi tunc ceſſat exceptio Vel
leia.per iurm,ita vbi eſt cōſenſus geminatus, idemq;
geminata confeſſio probat,cui adhæret Goza. in cōſ.
79.nu.10.& idem Pariſ.conſ.75.nu.5.vol.1. & in cōſi.
120.nu.6.eo.vol.Hippol.de Marſi.in rubr.C.de ꝓbat.
nu.91.cum ibi allegatis.Bar. Soc.conſ.228.nu.6. verſ.
non omitto,vol.2.& Curt iun.in conſ.168.num.8.vbi
41 pro hoc adducit illud † φ dr̃ de pacto geminato; ſci-
licet,φ eſt potens ad agendum,l.1.§ debitum.ff.de cō
ſtit.pecu.ita etiam tradidit Bal.in l.ſi.per illum tex.C.
ad l.Falci.Iaſ.in l.iurigentium.§ ſed cum nulla.col.
3.verſ.limita.ff.de pact.& Iaſ.latè in rub. ff.de verbo.
42 obl.col.4.vbi huius reddit rationem: † quia gemina-
tio demonſtrat enixam mentem ſe obligandi, vt vi-
dere eſt ex d.l.ſi mulier.C.ad Velleian. addas iſtis Ma
rant.de ordin.iudic.in 6.parte rub.confeſ.fol.122.nu.
15.vbi cū multis allegans ponit hanc limitationē,ve-
rum tñ quoad hoc,vt confeſſio dicatur geminata,ob-
43 ſeruandum † requiri interuallum;nec ſatis eſſet,φ ſæ-
pius vno, & eodem tpe aliquis fateretur, vt ea alias
patet per Diaz.in reg.127.tertia fallentia, & Roman.
conſ.290.nu.7.ait, quod talis confeſſio geminata ha-
bet vim, ac ſi in iudicio facta fuiſſet.

Huic tñ limitationi conſulendo aduerſatur Ruyn.
in conſ.72.vol.4.per totum,vbi palinodiam canendo
de eo,quod contra dixit ante, ſtatuit hanc ſuam vlti-
mam opinionem eſſe veriorem,& ibi latè conař eam
comprobare, & interpretari dicta Doctorum in con
trariam partem pro ſua opinione.

Primo amplia prædictam limitationē, vt ꝓcedat,
44 † etiam ſi huiuſmodi confeſſio geminata facta fuerit
per verba enunciatiua:quia tunc plenè ꝓbat, ſi ita do
centi credendum eſt Bar.in d.l.cum ſeimus,C.de agri
co.& cēſi.lib.11.quod ēt placuit plurimis alijs,vt An
ge.in l.1.C.de plus pet.Abb.in c. per tuas, ext.de nibi.
Ruy.d.conſ.128.nu.13.vol.2.Bar.Socy.cōſ.228.nu.6.
verſ.reſultat ſecūdo,vol.2.& Cur.iun. d.conſ.168.vbi
refert Corn.in conſ.67.col.3.in prin.vol.1.& conſ.81.
col.6.in prin.eo.vol.vbi in vniuerſum loquitur,gemi-
nationē efficere:vt verba enūciatiua ꝓbent, vbi alias
non probarēt.& idē ſentit Feli.in d.c.ſi cautio, nu.39.
verſ.& propter prædictam doctrinam, & idem tenet
Rui.d.conſ.128.nu.13.col.1.vol.2.

45 Secundò ampliabis, vt eo vſq; vera ſit, † vt ab ipſa
confeſſione geminata recedi nō poſſit, nec reuocari,
etiā prætextu erroris:quia ipſa reiteratio præſupponit
deliberationem,vt eſt conſtitutū in 2.q.3.c.ſi quis na
tus,& ibi gl.quæ affert.l.ſi mulier.C.ad Velleia.Idem
voluit Rom.cōſ.346.nu.10 & auth. vt nulli iudi.§. &
hoc verò iubemus,atq; probauit Bart.in l.cū ſcimus,
C.de agric.& cēſit.lib.11.cui accedit Fel.in d.c.ſi cau
tio.de fid.inſtr.atq; Bal.in cōſ.de ſchiſmate, n.15.ver.
Vrbanum namq;,poſito ante rub.C.ſi quis aliq.teſta.
prohib. vbi inquit, eū qui bis aliquid facit, non poſſe
contra illud aliquid opponere,& idē in l.nec dānoſā,
46 C.de precib.Imp.offer.dicit, † In acto geminatu non
pſumi errorē.ad idem multi conſiliiere.& tradidere,
vt Dec.in cōſ.185.incip in cā.col.pen.Grat cōſ.12.cō
tra quamplures,nu.43.& nu. 68.lib.1.& hanc cōem
dicit Cur.ſen.cōſ.55 ſuper proceſſu, nu.13.& facit gl.
in c.ex literis de diuort ſequit Archi.in c.ſi.de iureiur.
in 6.Bal.in l.ſi idē, C.de excep.quibus ad ſtipulantur,
quæ attulit Ruy.in conſ.10.nu.12.vol.3.& idem pro-
bauit Bartho.Socin.in conſ.228.nu.48.volu.2.vbi ait
47 † ad minus probare debere errorē non in genere, ſed
cām erroris,ſecundum Bal.in l.error. C.de iur.& fact.
igno & in l.iuſiurandum & ad pecunias,de iureiur &
hanc ampliationē tenet Marſ.in l.1.§. q.nu 2. cū ſeq.
ff de quæſt.conſ.113.illumina quæſo,nu.6 & pro hac
adeſt in ſimili tex.in l. cordi nobis, verſ.nemini.C.de
emēd iuſt.cod & Bal.ſcripſit in l.cū pc. C.de lib. cau.
& in l.1. C.de cōfeſ col.12.& in l.non ſolū, in prin.de
procu.& Rom cauit in conſ.346.& ſeq.

48 Sed contrariū, ſcilicet, † φ imò licet geminata ſit
confeſſio, poſſit ab ea recedi prætextu erroris, voluit
ſibi cōtrarius Rom.in conſ.391.nu.3.Ruy.in d.conſ.
10.nu.18.vbi ad eandē opinionem corroborandam
adducit Ioan.And.in d.c.fin. de iureiu.in 6. Archi.&
Ant.de Butr.in c.ſi.de cōfeſ Bal.in l.iuſiurandū.ff.de
iureiur.& in d.l. error. q̃a ſm̃ Bal. ēt deliberando quis
pōt falli:vt pro hac opinione Rui. cōſ.10.nu.19.mul-
ta adducit, q̃ videas, quæ quidē contraria opinio pla-
cuit ēt Soc.in l.error.nu.29. & in ſeq. C.de iur.& fact.
igno per text in l.2.C.de error.calc.vbi ampliat ēt in
49 cōfeſſione iurata,† q̃ ipſa pretextu erroris reuocari pōt,
& ad hoc teſtař Bal.in d.l error, col.pen. & in l.de tu-
tela,col.2.C.de in integ.reſti.minor. Ant. de Butr.in c.
fi.col.13.de cōfeſ.Rom.in l.ſi verò.§.de viro.ff ſolut.
matr.fallen.31.& in cōſ. 391.nu.4.Idē Soc.ibidē am-
pliat ēt in cōfeſſione facta poſt terminū ſtatutum ad
rñdendū, q̃ reuocari pōt, permotus ex ōmare eiuſdē
Bal.in d.l.error,q̃a ſcilicet ēt deliberando qs poſſit fal
li,& errare,ne hoc ætate. §.ex cā. ff.de interr. act.licet
non ita facile admitti debeat erroris allegatio,ſecun-
dū Bar.in d.l.error,col.pen.& hāc ſecundā ampliatio
nē approbat Bal.in d.l.iuſiurandū & ad pecunias. ff.
de iureiu.& l.ad.Rom.in d.l.ſi uero §.de uiro. 31.fal
len.ff. ſolut.matr. ubi dicit ſe ita de facto conſuluiſſe
Florentiæ,ut ēt in d.cōſ.391.& hanc opinionem dicit
communem Mand.in addit.ad Rom.conſ.346.

Verū pro reconciliatione iſtorum inter ſe diſſiden
50 tium auctorum dicerem,† φ licet reuocari poſſet: tñ
transferatur in confitentem onus probandi cauſ.in
ſpecificam aſſerti erroris,iuxta pronūciatū Bart.Soc.
in d.conſ.228.nu.4 & pennouetur per ea, quæ obſer-
uauit Bald.in d.l. error, & hoc dico: quiá opinio,quæ
uoluit,quod prætextu erroris reuocari poſſit, propius
ad ueritatem accedit,& eſt magis communis,ut pa-
tet ex allegatis per Ruin. d.conſ. 10. nu. 18.& 19 & ita
dicit Mand.in add.ad Roma.conſ.346. in lit.I.& ad-
uerras tamen , ut & ſupra admonuimus, quod ad hoc,
ut confeſſio dicatur geminata, requiritur interuallū,
51 † & non ſufficeret,quod ſæpius uno,& eodem tempo
re aliquis fateretur :ut dixit Bal.in proœm.C colum.
fin.Iaſ.in l.cum pecuniam.ff. ſi cer. per.nu.4.& Diaz.
in regu. 125.limit. 3.& omnes denique, & nouiſſimè
tradidit eleganter & doctè ampliſſimus Cæſar Con-
tard.in reper.l.diffamari.in limitatio.nu.75.C.de in-
gen.& manumiſſ.

52 Tertiò amplia,ut eouſq; locum habeat,† ut huiuſ-
modi confeſſio geminata faciat ceſſare exceptionem
rei nō traditæ ut Crau.tradidit in conſ.272.nu.18.col.
2.ubi hoc comprobat per l.cum fidem. C.de non nu-
me.pec.cui ampliationi alludit id, φ dicit Abb. in d.
c.ſi cautio.de fid.inſtr.in fi.ubi inquit,qd ſi quis bis ex
interuallo confiteretur,pecuniam,uel dotē recepiſſe:
53 † non poſſet amplius opponere exceptionē non nu-

meratæ pecuniæ, vel dotis, per ea, q̃ animaduertit Bar.
in d.l. cum ſcimus. C. de agric. & cenſi. lib. 11. & iſtam
Abb. ſequitur Marſ. in l. 1. §. q̃ſtioni. nu. 3. de ff. de q̃ſt.
& idem voluit Iaſ. in l. qui pecuniã. nu. 4. ff. ſi cer. pet.
qui teſtatur Accur. in l. contractib. §. ſed qm̃. verſ. peni
tus, in prin. gl. C. de non num. pec. quam gl. eximiam
& ſingularem dicit Roma. in d. l. ſi verò. §. de viro. 31.
fall. ff. ſol. matrim. idem voluerunt Bal. & Ang. in d. l.
in contractib. in d. §. ſed quoniam, & ante omnes hoc
aſſeruit Io. And. in Spec. de donat. int. vir. & vxor. in
rub. in fi. & Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 39. de fide inſtrum.
54 dicit procedere † niſi confitens velit in ſe aſſumere
onus probandi non numeratum fuiſſe: quia non facit
ceſſare probationẽ in ſe ſuſceptã, ſed Crau. ſimplici-
ter ait, quod faciat ceſſare, ſed æquior eſt opinio Fely.
vbi ſupra, quæ etiã fuit Abbatis in d. c. ſi cautio. in fi.
55 Sublimitabis vt nõ vera ſit † ſi huiuſmodi cõfeſſio
geminata probetur tm̃ per teſtes ſingulares: quia tunc
licet geminata fuiſſet parte præſente, nihil probat, vt
canit Ang. conſ. 68. nu. 8. vol. 3. refert, & ſequit̃ Hercu
lan. de proban. negat. nu. 198. 20. fallit, & ratio huius
56 ſublimitationis eſt: † quia ſingulares teſtes nullo pa-
cto regulariter probant, ita colligitur ex tex. in c. nihi
lominus, vbi gl. 3. q. 9. & cautum eſt in c. tam literis. de
teſtib. vbi ẽ: gl. in verſ. ſoli atq; rñdit Anch. conſ. 276.
& eſt ſancitum in c. cum dilecti. de elect. & in c. licet
cauſam, vbi Abb. col. 2. de proba. & probauere Marſ.
in pract. crim. §. diligenter, col. 3. Alex. conſ. 3. col. fin.
vol. 1. Fel. in c. licet ex quadã, col. 3. & ſeq. de teſt. Cor.
conſ. 286. col. 2. vol. 3. & conſ. 134. in prin. vol. 1. Pariſ.
conſ. 57. col. 2. vol. 1. Iaſ. in repet. l. admonendi. col. 94.
ff. de iureiur. Grat. conſ. 2. col. fi. vol. 2.

Quartò limitat̃, vt non procedat de æquitate cano
57 nica, † q̃ a parte abſente facit plenã probationẽ, vt gl.
voluit in c. qualiter 1. q. 7. Card. & Imo. & recentiores
* in c. ſi cautio. de fid. inſtr. vbi atteſtantur hãc eſſe * cõ-
munem opinionẽm: ſicut refert Ruy. conſ. 120. nu. 2.
* vol. 5. & idem de * communi atteſtatur, & ſequit̃ ipſe
Ruy. conſ. 141. nu. 9. eod. vol. 5. & idem aſſeuerauit in
* conſ. 70. nu. 5. vol. 4. & ꝙ hæc ſit * communis opinio,
idem ſcripſit Marian. Socyn. conſ. 32. nu. 18. col. 2. Idẽ
ẽt tradidere quãplurimi, Gozad. cõſ. 79. nu. 10. Tiraq.
in tract. de priuileg. piæ cauſæ, in priuileg. 116. vbi ad
hoc affert Dom. in c. teſtes, §. de his 3. q. 9. & Alex. qui
dicit hoc eſſe ſingulare cõſ. 15. viſa ſcriptura, col. 2. li.
7. & cõſ. 122. viſo proceſſu, col. 2. eo. vol. 7. Hippol. de
Marſ. in rub. C. de probat. nu. 92. idẽ voluit Aret. cõſi.
60. col. 1. & in conſ. 64. col. 1. Alex. conſ. 245. col. 1. in
fi. vol. 6. Corn. conſ. 113. col. 2. vol. 1. Soc. conſ. 64. col.
* fi. vol. 3. Dec. conſ. 163. col. 1. qui atteſtatur de * com-
muni. Iaſ. in l. idem in duob. §. fi. ff. de pact. Alex. cõſi.
* 90. col. 2. vol. 4. Curt. iun. qui hãc dicit * communem
conſ. 168. col. 9. Ruy. conſ. 104. col. fin. vol. 3. conſ. 33.
col. 6. vol. 4. Soc. iun. conſ. 32. col. 3. qui aſſerit hãc eſſe
** magis ** communem, vol. 2. Barba. cõſ. 40. col. 2. vol.
3. Panſ. conſ. 120. volu. 1. & conſ. 7. col. 2. volu. 4. Grat.
* conſ. 58. col. 1. vbi etiam ipſe de * communi teſtatur.
& in conſ. 2. col. 2. eo. volu. 2. Corn. conſ. 288. col. 4. &
in conſ. 215. col. 2. vol. 2. & conſ. 233. in prin. volu. 3. &
in conſ. 323. in fi. vol. 1. in conſ. 63. col. 1. in fi. vol. 1. in
conſ. 135. col. 4. eo. vol. 1. Soc. in reg. 89. verſ. 10. fallit.

Sed conſuluit contrarium Ruy. in conſ. 120. nu. 5.
* vol. 5. vbi ait, hanc eſſe * communem opinionem, pro
qua affert gl. in d. c. ſi cautio. & ibi Abb. nu. 16. vbi per
eum latè, & Imol. qui tenent contra Ant. de Butr. &
* hanc eſſe * cõem opinionẽ quoq; atteſtatur Alex. in
conſ. 179. nu. 7. in cauſa Angelorum, vol. 2. quẽ refert,
& ſequitur Aymo Crau. in conſ. 281. nu. 6. & pro hac
contraria opinione cõſuluit pulchrè Marc. Ant. Nat.
conſ. 101. nu. 14. & 15. in 3. parte, vbi refellit ea quibus
* alia opinio innititur, & hanc magis communẽ eſſe
opinionem aſſeruit Herculan. in tract. de proban. ne-
gat. nu. 198. verſ. 46. fallit, & idem voluit Caſtr. in cõſ.
155. col. 1. in fi. vol. 2. vbi dicit, canoniſtas hoc pro in-
dubitato tenere, ſentit hoc idem ſibimet contrarius
Corn. conſ. 123. col. fi. vol. 1. deciſ. Neap. 164. in antiq.
& Ruin. conſ. 141. col. 6. vol. 5.

** Sed arbitror veriorem, & ** communiorẽ eſſe opi-
58 nionem, quòd de iure canonico plenè probet, † nam
æquitas canonica præſentiã non conſiderat, ſed ſolã
mentem, vt ſancitum eſt in c. iuri. 22. q. 5. & gl. c. quo-
ties cordi. 1. q. 7. & de æquitate canonica quis ſolo cõ-
ſenſu obligat̃, vt c. 1. de pact. & Fel. in d. c. ſi cautio. nu.
27. verſ. fallit 2. vbi ponit hanc limitationẽ; quam vt̃
** tanquam magis ** communem ſequi: vt patet per au
ctoritates ibidem adductas ab eo, & ex ſupra ꝓximè
allegatis: nam ex his patet, DD. repugnantiam quan-
dam contrariam opinionem ſequẽdo, ſentientes ſibi
repugnare, & ab illa diſceſſiſſe: vt fecit Ruyn. & Alex.
quem d. conſ. 179. apertiſſimè damnat Deci. in conſ.
* 163. nu. 2. vbi quoq; ipſe atteſtatur * communem eſſe
opinionem, quod plenè probat, adde pro hac opinio-
ne doctiſſimum Contard. contra. tenentem in ſecun-
da confeſſione, cum ibi allegat.

Amplia, vt non ſolum procedant ſupradicta, q̃n
confitens, & ille, qui ex confeſſione prætendit intereſ
59 ſe, eſſent clerici; ſed etiam vera ſint, † q̃n ſolùm agit̃
inter laicos; dummodò Eccleſiæ ſint ſubiecti quoad
temporalem iuriſdictionem: quia tunc etiam in eos
ſeruatur hæc æquitas canonica; quæ (vt iam diximus)
præſentiã partis non deſiderat, ſed ſolùm mentem; ꝙ
habet locum ẽt ſi cauſa agatur in foro ciuili, iuxta gl.
in c. 2. verſ. ciuilis, de arbit. in 6. & Fel in d. c. ſi cautio,
col. 7. verſ. fallit 2. vbi multas auctoritates adducit at-
* que accumulat, & tandem hanc * cõem eſſe teſtatur,
& idem voluit Corn conſ. 13. poſt prin. volu. 1. & pro
hac opinione conſuluit Cur. iun. conſ. 168.

Quintò limitat̃, vt locum ſibi non vendicet, ſi ten-
60 dat ad liberandum † quia tunc licet parte abſente fa-
cta fuerit, plenè probat, vt auctor eſt Accur. in l. non
ſolùm. §. ſi liberationis. ff. de liberat. leg. Paris. etiã in
conſ. 120. nu. 6, vol. 1. qui allegat, & ſequit̃ Fel. idẽ ſen
tientẽ in d. c. ſi cautio de fid. inſtr. nu. 32. vbi tradit eã-
dem limitationẽ, q̃ ſequitur cum multis collectis ab
Hipp. de Marſ. in d. rub. C. de proba. num. 90. Feder. de
* Sen. conſ. 268. vbi dicit iſtam * cõem opinionem. Pur
pur. in l. poſtq̃ liti, col. 8. C. de pact. Bald. qui ẽt aſſerit
* * communem, conſ. 466. vol. 4. & in cõſ. 10. col. 1. vol.
** 5. hanc etiam eſſe magis veram, & magis ** commu-
nem ait Lancel. in d. l. poſtq̃ liti, ſequitur hãc partem
Guid. Pap. deciſ. 166. & conſuluit Caſtr. conſ. 79. vol.
2. cui accedit Maran. in Spec. de ord. iudic. in 6. parte
rub. confeſſio, fol. 122. & idem Feder. de Senis in conſ.
128. & Soc. reg. 89 verſ. 13. fallit.
61 Contrarium, † ꝙ imò confeſſio liberatoria facta
parte abſente non probet, voluit Bar. in l. non ſolùm.
§. ſi liberationis, ff. de liber. leg. Claud. in l. poſtq̃ liti,
* col. 1. vbi dicit hanc eſſe * communẽ: quod ẽt placuit
gl. in l. idem duob. §. fi. in verſ. plerunq; ff. de pact. quã
* gl. * communiter eſſe approbatam dixit Ruy. & illã
ſequitur conſ. 120. nu. 5. vol. 5. idem aſſeruit glo. in l.
Põponius ſcribit, in verb. probauero. ff. de nego. geſt.
Alber. & Bar. in l. certũ, §. ſi quis abſente, ff. de confeſ.
* Pau. de Caſt. in d. l. idẽ duob. & ibi Alex. qui dicit cõ
munẽ, cui adhæret Bertr. conſ. 178. col. 1. vol. 1. Craue.
conſ. 120. num. 2. Alex. conſi. 164. col. 2. vol. 6. & conſ.
212. col. pen. lib. 6. & conſ. 129. col. 2. volu. 4. in quibus
* conſilijs teſtatur hãc eſſe * communem opinionem,
quam multi fuerunt ſequuti, vt Gabr. atteſtatur con-
cluſione 1, nu. 31. in tit. de cõfeſ. & ex multis collectis
conat̃ conciliare opiniones iſtas inter ſe pugnantes,
quem omnino videas: quia latè, & diſtinctè hoc per-
tractat. ſed in præſentia retenta hac poſteriori opi-
** nione tanquam magis ** communi. [illegible]
62 Primò limita eam non procedere † in liberatione
iudiciali, vt videre eſt ex d. l. poſtq̃ liti. C. de pact. vbi
glo. &

Digitized by Google

glo.& traditũ eſt per Ant.de But. c.veniẽs,de renunc.
Quod tu intellige verũ, qñ iudex recipit pro abſente,
vt declarat Bar.in d.l.poſtq.& tenent ibi Ang.& Ale.
col.fi. Fely.in c.capitulum,de reſcrip.col.9. Alex.cõſ.
174.col.1.in fi.lib.7.cum quam pluribus adductis per
Gabr d.concl.1.de confeſſ.nu.32.

Secundò limitabis, vt iſta ſecunda opinio non ſit
63 vera in renunciatione litis,† quia in hoc talis confeſ-
ſio in odium litium probat, ẽt parte abſente, ita glo.
placuit in verb.renũciaſti, in d.l.poſtq̃ liti, C.de pact.
vbi Bal.Sal.& Alex & deciſum fuit a Rot. dec.366.ſi
actor in cã. in nou. & ſcripſere hoc idẽ Purpur. in d.l.
poſtq̃ liti,in fi.col.7.Inno.in c.cũ pridẽ, de pact.ſuper
verb.reſignaui, Abb.in c.veniens,nu.5.de renunc.

Et primò velim intelligas,dummodo fuerit renun-
ciatum præſente iudice,vel aliqua alia perſona publi
ca pro abſente acceptante:ita declarat Bar.in d.l.poſt
quam liti,per l.certum.§.ſi quis abſente. ff.de confeſſ.
& per l.fi.ff de interrog.actio.

64 Secundò intelliges hanc limitationẽ,† vt & ſi talis
renunciatio operetur quoad litem,& cauſam: non tñ in
ſpiritualibus cenſeatur renunciatũ iure, & ideo per di
ctam renunciationem litis, & cauſæ non vacat bene-
ficiũ quia,vt vacet beneficiũ,eſt neceſſe, vt fiat renun
65 ciatio in manibus illius,† qui poteſt illum inſtituere;
iuxta ſñiam Innoc.in c. quod in dubiis, de renunc. &
plenè dictũ fuit per Rot.dec.269. in nou. ſi aliquis p̃-
ſentatur,& latè ẽt per d.dec.306 ſp̃ æ ita ſententiam,il
66 lud ſtat,et: † ita ſicut quis directo non poteſt benefi-
cium renunciare in manibus non habentis poteſtatẽ;
ita non indirectè cedẽdo liti,& cauſæ, ſecundũ Abb.
in c.cum pridem, de pact. vbi allegat d. decis. 306.in
67 prophanis ſũt,qui renunciat liti & cauſæ, † cenſetur
renunciare ẽt iuri: vt dicit in terminis decis.678.ſi qs,
in antiq.& ſequitur auctor additio.ad q.Capel.Tolo.
quæſt.492.item fuit quæſitum, an agẽti, & tenet Mil.
in repert.in verb.beneficium non vacat,& hoc etiam
voluit Bar.in d.l.poſtquam liti,nu.8.in fi ſed quia hic
non eſt locus renunciationis, me reiicio ad ea,quæ de
re hac Doct.omnes dicunt in d.l.poſtquam liti, & ad
ea ,quæ dicam infra in verb renunciatio ſiũ facta.

Tertiò limitabis prædictam ſecundam opinionem
68 non habere locũ in renũciatione iuris realis,† in qua
non requirit partis præſentia; & propterea valet con-
feſſio abſente parte in tali caſu,vt docuit Bal.in l.non
ſolùm.§.ſi liberationis,de liberat.leg. quod ẽt proba-
uere Abb.in c.fi.col.5.de confeſ. Aret.conſ.36 col.fi.
cum ſeq. Apoſtil.ad decis. Tolo.349.latè Gabr. vbi
ſup. num.34. in quo loco etiam nonnullas alias limi-
tationes ponit, quas hic omnes transferre ſuperuaca-
neum eſſet, ſed de his habes infrà, in verb. renuncia-
tio iuri reali.

Sextò limitare poteris,vt non vera ſit,ſi iurata fue-
69 rit: † qa tunc probat parte abſente pp vinculũ iuſi:
vt magnus ille magiſter docuit Bar.in l. cum quis de-
cedẽs.§.codicillis.ff de leg.3. & in l. ex hac ſcriptura,
in vlt.col.ff.de donat.quod & obſeruauit Iaſ. in l. ad-
monẽdi,poſt nu.158.circa fi.verſ. limita ſingulariter.
ff.de iureiur.& Bal.in l.rationes. C.de probat.& in l.ſi
creditores,C.de fideicõm.& idẽ Bal. conſ.344.vol.4.
Alex.conſ.85.vol.7.Cor.cõſ.323.col.fi. vol.1. & cõſ.
313.col.3.eo.vol.1.Affl.dec.164. & Ant.de Butr.in c.
cũ dilectus,col.pen.ext.de ſucceſſ.ab inteſt.& Imo.in
c.cũ contingat,de iureiur.quos allegat ad idẽ Ruy.in
conſ.41.nu.3.vol.4.& idem tenet in conſ.62.nu.2.co.
70 vol.4.& in conſ 10.nu.12.vol.3.† nam iuſm facit, vt
quis delibẽratè,& ex certa ſcientia ad actum acceſſiſ
ſe dicatur,vt ait Archi.in c.quamuis de pact. in 6.ſed
aduertas hoc verum eſſe de iure canonico,ſecus de iu
71 rẽ ciuili,† quia ex eo per iuſm nõ oritur actio,vt Bar.
monuit in l.ſi quis pro eo,circa princ. ff.de fideiuſſ. &
ita de iure ciuili loquitur, §. ſi quis abſente. l. certum.
ff.de confeſſ.& Imo.in d.c.cum contingat,vbi tamen
72 dicit,† quòd cũ quæſtio iuramenti ſit ſpecialis etiam
in foro ciuili,ſeruabitur hæc opinio canonica,ſcilicet
quod etiam de iure ciuili procedat hæc limitatio, ſe-
cundum gl.in reg.poſſeſſor.de reg.iur.in 6.& idẽ tenet
Fel.in d.c.ſi cautio nu.5. vbi rationẽ hanc reddit; qa
73 obligatio per iuſm acquiritur Deo, † qui ſemper eſt
præſens,c.debitores,de iureiur.cui ad hanc: Hippo. de
Marſi.in rub.C.de proba.num 94.vbi teſtatur Pau.de
Caſtr.in conſ.251.primò videndum circa prin. & idẽ
eximium cenſuit Marſ.in ſing.202.& in prac.§.2.col.
9.Thom.Grammat.conſ.40. nu.18. qui refert ita ſin-
gulariter ſentientem Roma. conſ.247. Ioan. Bapriſt.
de S. Seuerino in repetit.l. admonendi.7. chart. ff.de
iureiuran.

74 In contrariam ſñiam, † q̃ cõfeſſio etiam iurata fa-
cta abſente parte non probet,deſcendit Ang.in auth.
de iureiur. à morient. præſtit. in fi. & Saly. in authen.
ſacramenta puberum. C.ſi aduerſ vendi. col. 4. & ibi
Iaſ.col 6. qui dicit etiam vltramontanos * cõmuniter
ita ſentire & ita etiam tenet Georg. Natt.in c.quam-
uis,col.6.de pact.in 6.

Prior tamen opinio eſt magis communis vt atteſta
tur Ant Gabr.tit.de confeſſ. concl.1. nu.43. in quo ta-
men loco declarat,quomodo ſit intelligenda,& quo-
modo procedat, videas illum.

75 Amplia prædictã limitationem,vt vera ſit † non ſo
lum ſi cum confitetur,iurat, ſed ẽt ſi cõfiteretur ſe iu-
raſſe vt eſt caſus in d.§.codicillis d.leg cum quis,ff.de
leg.3.& ſentit Sal.in c.ſi l. generaliter, in 2.q.C.de non
num.pec. tantum enim operatur confeſſio de præſti-
96 to iuramento † qn iurium ẽt ipſa præſtatio: vt probat
in l.ſi ſe in arbitr.& ibi not.Bal.C.de arbit. & Bar.in l.
ex hac ſcriptura.C de probat.& Fely.in d.c.ſi cautio.
de fide inſtru.nu.25.

Secundò amplia: vt ẽt locum habeat dicta limita-
tio, qñ quis non iurauerit, ſed tñ dixerit, q̃ in verita-
77 te ita fuit, † quia cum hæc verba indicant quandam
ſpeciem iuramenti probat talis confeſſio. ita Iaſ tra-
dit in §. perſonalis d.l. idem in duob.num.6. vbi dicit
hoc voluiſſe Abb. poſt Ant.de But.in d.c.ſi cautio.in
antepe.col.de fid.inſtr. & Bal.in rub. C.res inter alios
acta,col.fin.& idem Bal. voluit in c. literas, in col.fi.
de præſumpt.& idem Iaſ.in l.3.§. fi.in 1.ff. de iureiur.
78 vbi etiam dicit q̃ idem eſt,† ac ſi dicatur per modum
iuramenti,vt Deus mihi, vel Deus ſit mihi teſtis, vel
aſſero per fidem meam, vel ſic me Deus adiuuet: vel
hoc eſt in periculo animæ meæ, vel in fidem meã res
ita ſe habet, & ad hæc omnia adducit auctoritates,
quas tu ipſe uideas.

Limitabis,ut procedat,niſi confeſſio ẽt iurata ema
naret in fauorẽ incapacis, uel inter perſonas prohibi-
79 tas,† quia tunc non probat,ut Bal. tradidit in d.ca.ra-
tiones.C.de pba.in fi. & Sal uerſ.l. generaliter, in 16.
q.& idẽ Sal.in l.hac edictali,in 6.q.in fin.C.de ſecun.
nupt.& Fel.in d.c.ſi cautio d.nu.25.uerſ. itẽ qa inſm,
& idẽ Iaſ.in l.ſi tibi de. ẽ.ſ. ſi p. ctus nu.7.ff.de pact.&
ratio põt eſſe q.a ſecundum Ang. ibidẽ per tex.in l. q
80 teſtm.ff. de pba. † oĩs confeſſio emanans inter perſo-
nas prohibitas præſumitur fraudulenta , & de hoc eſt
caſus in l.cum quis decedens.§.Titia. ff.de legat.3.

Tertio principaliter limita,ut non uera ſit, ſi huiuſ-
modi confeſſio facta fuerit in inſtro etiã abſente par-
81 te: † quia tunc probat contra confitentem, ut ſancitũ
eſt in l.deſiderũ.C.depoſ.& ibi Bal.& ẽt Sal.Hippol
de Marſi.in rub.C. de proba nu.115. cum ibi allegat,
& idẽ ſenſit Sal.in l.fi.in prin.C.arbit.tut.& Ruy.cõſ.
70.nu.2.uol.4.Caſtr.conſ.84.incip. q̃ [illegible] fata ſñia,ubi
82 etiam uult,† quòd ratio dati,& recepti facta inter ali
quos inducat probationem quoad alios; licet ſit fa-
cta in abſentia partis. Et hanc limitationem ſequitur
Iaſ.in l.admonendi.in repet. colum.65. ff. de iureiur.
Crem.ſing.105.

83 Octauò limita,† ſi huiuſmodi cõfeſſio facta fuerit

& conſtiterit de his, q̄ pendēt ſolùm ex voluntate ip-
ſius cō tentis veluti ſup.ratihabitione, vel ſuper adi-
tione hæreditatis; quia tunc probat abſente parte, ēt
non acceptante,& abſenti prodeſt:q a,(vt dixi) ſolùm
84 pendet à voluntate ratificantis,† & ex tali ratificatio-
ne rati ficans obligat:ita determinat Ang in §.ſi verò
expreſſim,col.4.in auth.de hæred.& falci. vbi vult,ap
probationē inſtr̄i tanq̄ veri prodeſſe omnibus ius ha-
bentibus,& prætendentibus ex illo inſtr̄o, & quorum
85 intereſt, † & poſſunt ex illa approbatione agere con-
tra approbantem tanq̄ obligatum ex tali inſtr̄o, licet
non fuerint præſentes huiuſmodi approbationi. Qđ
etiam idem Ang. ibidem dicit habere locū in appro-
86 batione facta à filio præterito teſtamenti,† quę pdeſt
hæredi inſtituto etiam abſenti,& eſt ratio: quia cum
talis actus approbationis pendeat à ſola volūtate ap-
87 probantis,† non requiritur partis præſentia, ſecundū
Bar.in l.Pomponius,col.2. verſ.item ex eo. ff.de neg.
geſt.& in l.quo enim.ff.rem rat.hab.& hanc Ang.ſen
tentiam ſequitur Iaſ.in d.l.non ſolùm.§.morte,col.5.
poſt med.ff.de nou. oper.nunc. & facit ad hoc Bar.in
l.is pōt,col.4.verſ.nunc videamus. ff.de acq.hæred. &
in l.fi.ff.de interrog.act. Bald.in l.fin.C. de pet.hær.&
88 Ang.in l.ſicut.C.de repud.hær.dicit,† declarationem
voluntatis factā cum vno p̄iudicare quoad oēs,quem
ſequitur Dec.conſ.35.col.2.verſ.& ſic patet, hoc idē
voluit Alex.conſ.126.in fi.vol.5. Abb.in c. Cumana,
col.9.de elect.& Dec.in cōſ.286.col.2.& cōſ.297.col.
* 2.atteſtat̄ hanc eſſe * cōem opinionē,& Crau.in trac.
de antiq.temp.1.part.nu.47. ad hoc pertinet Socy. in
89 conſ.105.col.1.lib.4 vbi ait, † ratificationē factā par-
te abſente non probare,neq; abſenti prodeſſe, niſi qn̄
tendit ad declarandum voluntatē ratificātis; ſecus ſi
ad obligandū ei,cuius in fauorem fit ratificatio: quia
tunc requiritur partis præſentia, & idē Craue.ibid.nu.
48.dicit dictum eiuſdē Soc.procedere,qn̄ nullus actus
90 præceſſiſſet coram eo,cui acquiri debet,†quia vbi agi
tur de obligando, requiritur præſentia partis, ſed vbi
præceſſit contractus pręſente eo cui acquiri debet,vel
eius legitimo procuratore, & ſolum reſtat declaratio
volūtatis alterius abſentis,cuius noīe actus eſt factus,
an velit obligari tunc ſufficit talis declaratio volun-
tatis ēt parte abſente,& ratio eſt; quia ad nullū alium
91 finem requiritur partis præſentia, † niſi vt conſtet de
illius conſenſu,vt patet;quia ſufficit, ſi præſtetur con-
ſenſus per nunciū, vel epiſtolā, vt reſpondit Iulia. in
l.cōſenſu.ff.de act.& obliga.cum ergo de hmōdi par-
tis conſenſu apparuerit,ſemelq; actui interuenerit,ad
quem retrotrahitur ratificatio; non eſt, q̄ vlterius il-
lius præſentia deſideretur, vt ibidem per eundē Crau.
& q̄ huiuſmodi confeſſio ad approbandū probat,tra-
didit Fel.in d.c.ſi cautio.num. 29. de fid. inſtr.cum ibi
multis ad hoc collectis.Idem voluit Hipp. de Marſil.
in rub.C.de prob. nu.109. cū ibi per cū allegatis. Ad-
do Bal.aſſerentem in conſ.1.num.1.vol.4.& conſ.12.
92 nu.4.vol.1. † confeſſionem, quando tendit ad decla-
rationem dicti ſui, probare parte abſente: ſed de hoc
videas ſupra in 2. ſublimitatione primæ limitationis
ad hanc concluſionem, vbi latè.
Nonò limitabis,ſi facta fuerit fauore pię cauſæ; nā
93 probat,ēt ſi parte abſente facta fuerit,† quia Deus cē
ſetur illam pro pia cauſa acceptare, cum ſecundum
vulgatiſſimā doctrinam, Deus dicatur vbiq; præſens
pro Eccleſia ſua, vt Tiraq. optimè recenſuit de priul.
piæ cauſæ,in priuileg.116.atq; Bal.in l.generaliter,in
10.q.& ibi Saly. in 13.q.C. de non num.pec. & magis
enucleatè tradidit idē Bal.in aut.ſimiliter, in prin. C.
ad l.Falc.& Ant.de But.in d.c.ſi cautio. & ibi Fel.col.
8.verſ.fallit 2.vbi multa congerit,de fide inſtr.cui ac-
cedit rńdendo Cor conſ.215.col.2.in fi.lib.2.& Io.de
Ana.conſ.85.col.fi.dec. Neap.164.nu.5. per not.in c.
fi.de ſucceſ.ab inteſt.& Card.Flor.in ca.iudicante.de
teſta.idē voluit Bar.in l.1.C.de Sacroſ.Eccle.& deciſ.
Nap.337.in antiq.nu.7.& huc vergit,q̄ voluit Bal. in
l.rationes,col.2.C.de pba.& idē Bal.in l.1.col.2.verſ.
quidā cōſeſſus.C.de falſ.cauſ.ex q̄bus & proximū eſt,
q̄ obſeruat Bal.in l.illud,in 1.col. C.de ſacroſ. eccleſ.
94 vbi dicit,† in pijs cauſis valere ſtipulationem factam
pro abſente etiam verbis directis in ipſos abſentes.
Decimò limites velim ſi fauore dotis facta fuerit:
quia tunc probat etiā parte abſente, & etiam per ver-
95 ba enunciatiua nō geminata,† ſed ſimplicia,& emiſ-
ſa propter aliud: ita ait Curt. iun. conſ. 169.verſ.præ-
terea,nu.14.vbi ad hoc teſtatur gl. in l.2.in gl.1. C.de
dot.promiſ. Bar.reſpondit in conſ. 123.incip. factum
ſe habet,quibus ſe ſubſcripſit Alex. tum profitēdo, tū
etiam conſulendo,vt in l.1.in 14.col.ff.ſolu. mat.idē
Alex conſ.4.col.12.in fi.vol.2. atque Iaſ. in l.ex his,
col.1.C.de teſta.milit.Dec.conſ.35.col.2. & in conſ.
213.num.9.& hoc etiam adiuuat.l.2.C. de dot. pro-
miſ. per quam Barto. conſuluit pro hac limitatione
conſ.123. Caſtren. præterea in conſ.93. quid præfata
ſententia. Alex.inſuper conſ.99.col.1.vol.7.& in l.ad,
monendi,col.12.ff.de iureiur. vbi Iaſ. in repet.col.65.
de hoc dubitat per ea,quę dicit Bal.in rub.de dot.pro
miſ.& deciſ.Neap.337.Ruy. conſ.34.num.5.vol.4.&
Caſtr.conſ.84.
Vndecimò limitat̄, vt non procedat, ſi facta fuerit
96 in foro pœnitentiali,† quia tunc in abſentia partium
probat, nec reuocari poteſt, & ad hoc adducit Bal.in
l.rationes,col.2.C.de pbat.tex.in c. quanquā.de vſur.
& gl.in c.quoties 1.q.7.& idē Bal. placuit in l. tale pa-
ctum,in prin.col.2.verſ.6.ff.de pact. idem tenet ex ſu-
pra allatis Fel.in d.c.ſi cautio,nu.27. de fide inſtrum.
Alex.conſ.180.col. 3.vol.2. Fel.in c.olim.col.4.in fi.
de reſcrip.& Hippol.in ſing.202.
97 Duodecimò limitatur,vt non vera ſit,† ſi facta fue
rit in cā ſpirituali,veluti in matrimoniali, q a abſente
parte probat,iuxta ſn̄iam Dec.in conſ.163.num.2.vbi
pro hoc idē dicentem refert Bal. in c, innotuit, col.2.
de elect.& in l.rationes, in fi.C. de probat. & ibi Dec.
* in d.conſ.atteſtatur hanc eſſe * communem opinionē.
Sed contrariū ſequutus eſt Aymo Crau.in cōſ.281.
nu.6.verſ.ſimiliter non obſtat,vbi teſtem laudat Ale.
in conſ.154.col.pen.lib.5.& idē Alex.voluit in conſ.
152.col.fi.& conſ.156.col.fi.eo.vol.5.& cōſ.150.col.
4.& conſ.153.col. 5.vol.eod.& in hanc rem reſpōdit
Grat.conſ.158.col.1.vol.2.Soc.iun.cōſ.85.col.3.vol.
2.nu.28.qui omnes loquuntur in ſpecie de cauſa ma-
trimoniali,& Pau.de Caſtr.cōſ.155.in cauſa,quæ ver-
titur corā D.Vicario,col.pen.lib.2.vbi in hanc deſcē-
dit ſn̄iam,huiuſmodi confeſſionem extraiudicialē in
cauſa matrimoniali non probare:ſed verius eſſe arbi-
tror,q̄ imò probat: vt ex ſupra allegatis pro hac affir
matiua patet,pro qua ēt facit ſequens extenſio ad hāc
limitationē. Addo tn̄ vltimo loco idem voluiſſe Her
culan.de proban.negat.fol.55.nu.197.& nu.198,verſ.
46.fallit. De hoc repugnantia vide per plura dicta in
quarta limitatione,quæ eſt fere vna,& eadē cum iſta,
& ad ea,quæ ibi dixi,me reijcio:& in ſpecie de cā ma-
trimoniali inſpicias tertiam ampliationem ad cōclu
ſionem iſtam, vbi reperies indem contraria.
98 Subamplia prædictam limitationē,† vt non ſolùm
habeat locū, ſi facta fuerit corā quocunq; laico, aut
clerico,ſed ēt ſi facta fuerit ſacerdoti in præſentia: qa
tunc probat,q̄ intellige in criminalibus: vt Rom.de-
clarauit in l.ſi nō ſpeciali,nu.15.C.de teſt.auctoritate
gl.in c.tua nos, de ſponſalib.nā in ciuilib. regulariter
non pbat,ita Bal.ait in l.archigerōtes.C.de epiſ.aud.
& in d.l.ſi nō ſpeciali,vbi etiam idem Rom.nu.eo.
99 Decimotertiò limita,† qn̄ fit pro exoneratione cō-
ſcientiæ, quia tūc tenet, & probat, vt Maria.Soc.iun.
conſul ius rńdit in conſ.90.lib.7. nu.4. cū ibi alleg. q̄
refert,& ſequit̄ Herc.in tract.de prob.negat.fo.55.nu.
197.& dicetur infra in 15.limitatione.iuę voluit Bal.
in l.generaliter.q.10.C.de non num.pec. quod cęteri
proba-

probauere,vt Cora.conſ.211.col.2.vol.3.& cóſ.215. col.2.deciſ.Neap.164.Marſ.ſing.202.Fel.in c.olim, col.4.de reſcript.& in c.ſi cautio,in 2.limitatione de fid.inſtr.& in c.de hoc,de ſimo. Marant. in ſuo tract. de ord.iud.6.par.8.artic.rubr.confeſſ.nu. 16. fol. 122.
100 vbi affert exemplum de eo,† qui confeſſus fuit depoſitum apud ſe factum,& D. Cæſar Contardus,nūc Reuerendiſſimus Epiſcopus,dixit idem de eo qui cōfeſſus fuit habuiſſe aliquid ab aliquo cauſa pignoris, vt in ſuis allegat.contra Zenum,in 2.cōfeſſ.vbi refert Abb.in c.1.col.pen.& ibi DD.ext.de depoſi.imò ibi. extendit ad omnem confeſſionē extraiudicialē reſpi-
101 cientem ſalutē animæ†quæ plenè probat, & ad hoc adducit Bald.in l. 1.col.4.C.de fall.cau.adiect.leg.& Fel.in d.c.de hoc nu.4.de ſimo.& ratio poteſt eſſe, ꝙ huiuſmodi confeſſio habet vim debiti conteſtati tāquam parte præſente fuiſſet acceptatum: vt tradidit
102 Ang.in l cum quis decedens.§.codicillis. ff. de leg. 3.dicens,relictum factum pauperibus pro exonerāda cōſcientia non poſſe reuocari,quia habet vim debiti confeſſati,tanquam fuerit parte præſente acceptatū, ꝙ dictum pro ſingulari ſequitur Barb.in repet.l.cum acutiſſimi,charta pen.ver.quid ſi teſtator.C.de fideicom.Bal.in d.l.generaliter,in 10.q.C.de non nu.pec. idq; maximè notādum eſt ad limitationem commu,
103 quæ regulariter diximus† confeſſionem factā in teſtamento poſſe à teſtatore quādocunq; reuocari,nec tali caſū probare,per l. Lucius.§. quorumnus. 2. ff. de leg.2.l.Lucius.§.Sēpron.ff.de leg.3.l.Aurelius.§. vlt. ff.de libe.leg.& l.3.an ſi.cum l.ſeq.ff.de adimē. leg.vt videlicet id non ꝓcedat in confeſſione facta ad exonerandum conſcientiam.

Verùm etiam in hoc caſu cōtrarium dilucidè docuit Bar.d.§.codicillis.Cyn.in d.l.generaliter, in 10. q.C.de non nu.pec.& Bal.ſibi cōtrarius in l.rationes, in 2.q. C. de prob. & latiſſimè per Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ,ꝑuil. 117. per totum. & cum ibi per eum allegat.

Decimoquartò limita, ſi talis confeſſio facta fuerit
104 in Epiſtola:†quia tūc plenè probat,per Pauli reſpōſum in l.Publia.ff.depoſi.idē voluit Pau.de Caſt.in l. vnica.C.de cōfeſſ.in vlt.col.Soc.reg.89.ver. 11.fallit, nec deſunt permulti ſcribentes huius ſnīæ aſſertores, vt Ant.de Butr in c.ſi.de confeſ.col.5.Bal.in l.1.ff.de interrog.act.in fi.& conſ.380.vol.5.in prin. idē Ant. de Butr.in c.cum pridem,in fi.de pact.Alex.conſ.90. vol.4.mihi conſ.153.col.ſi.vol.1.Bar.in l.nuda ratio, col.2.ff.de donat.vbi Imol.& Caſtr.quod idē dic eſſe in confeſſione facta in apocha, vt infra limitatione 18.nam per Epiſtolam videtur quis alloqui abſentē, arg.l.Arriani.C.de hæret. dummodò præſentetur abſenti,ſecundùm D.Ant.& Imol.in c.ſi cautio,de fide inſtr.& Ant.in c. ſi. col. 10.de confeſſ.& ibi Abb.nu. 15.& Bart.in l.cū tabernas.§.idem quæſijt.ff.de pign. Bal.conſ.12.col.1.vol.1.nu.3.vbi idem ait procedere in confeſſione facta per nuntium.

Primò ſublimita niſi mittens reuocet Epiſtolam; vt Bal.inquit in l.vnica,col.2.de confeſ.

Reſtringas velim vt locū nō habeat,ſi ex huiuſmodi reuocatione alteri reſultaret iniuria,vel illuſio iudicij,vt traditum eſt à Bal.in d.l.vnica. C. de confeſſ. l.ſi mandaſſet.ff.mandati,vt facit Inſt.eo §.rectè, gl. in c.ex parte decani. ſuper verb. dicebant in med. de reſcript.& ſequitur Fel.in d.c.ſi cautio.nu.31.fallit 6. nam ibi ait,ſiue Epiſtola,ſiue nūcius reuocetur, poſtquam alteri reſultaret iniuria,id eſt poſtquam iā contractus eſſet perfectus,tunc actus non reſcinditur, ſi prius fuit ignorata reuocatio, vt in dictis iuribus cōſtat:& hæc intelligas,niſi in caſu,c.ſi.de procur.in 6.q
105 context.loquitur,†quando alicui fuit mādatum de contrahendo matrimonio,quo in caſu etiā poſt concluſum matrimonium poterit reuocari mandatum, & ſic matrimonium non valebit.

Secundò ſublimitabis, quādo antequam ꝑ Epiſtola
106 tibi reddatur,ego morior,† quia hoc caſu hæc Epiſtola nō ꝓbat quoad hæredes meos, nec eis præiudicat,ita ꝑ multa allegata ꝓbat Marſ.in rubr.C. de ꝓb. nu.267.vbi refert Inn. ita ſingulariter ſenſiſſe tenuerem in c. cū dilectus,extr.de ſucceſ.ab inteſta. ꝙ dictum refert ſingulare D.Ant.in c.ſi.in 5.col.de confeſ. Barb.in d. c.cum dilectus.& in c.poſt ceſſionem,de prob. & per multos relatos ab Hipp. vbi ſupra,quem videto.

107 Decimoquintò limita in confeſſione reali† habēdo rem pro derelicta in abſētia partis:vt colligere eſt ex l.1.& per totum.ff.de pro derelicto.& Imo.protulit in d.c.ſi cautio,de fid.inſt.& ibi Fel.nu.33.teſtatur Inn.in c.veniens,ext.de renuncia.& Io.And. in c. cū pridem.ff.de pact.cum multis ibi collectis per Fel. & idem voluit Fel.conſ.40.vol.4.nu.4.

Amplia limitationem hāc, vt etiam habeat locū, qñ quis renunciauit iuri reali, etiamſi non confeſſus
108 fuerit expreſsè ſe habere rē pro derelicta,† nam illa renunciatio probat,& valet in fauorem abſentis,ſiue expreſſè,ſiue tacitè facta fuerit:ita tradidit gl. in d. l. poſtquā liti.C.de pact.cuius ſnīæ ſe ſubſcripſere Ant. de Butr.& ibi Imo.in d.c.cū pridē,de pac.in ſi.Bal.in l.& hæredi.§.nos aūt,col.1.ff.de pac.Iac.Butr.& poſt eum ipſe Bal.in l.poſtquam liti,col.3.q. 2. C.de pact. Alexā. conſ. 99. col.1.& ſeq.vol.7.hanc cōem dicit Gabr.in ſuis concl.de confeſſ.concluſ.1.nu.62. Idem voluit Bar.in l.nō ſolū,§.ſi liberationis. ff. de liberat. leg.Ant.de Butr.& Abb.in d.c.ſi.de confeſſ. & idem Ant.in c.veniens,col.3.de renuncia Soc.in l.naturaliter.§ nihil commune.ff.de acq.poſ.col.6.Aret. cōſ. 36.col.1.in fin. Alex.in l.Labeo,col.1.in ſi.ff.de iureiur. nam ex huiuſmodi renunciatione fateri videtur rem eſſe occupantis licet abſentis, quod ſecus tamen eſt, quando quis confitetur rem ſuam eſſe alterius,
109 †quia ex huiuſmodi cōfeſſione videtur potius velle rem illam in alium transferre, quàm pro derelicto poſſit dici illam habere,vnde fit,vt tunc amittat dominium,ſi non transferatur.l.ſciendum,& l.conuentiones ff.ex quibus cauſ. maior. & eſt de mente Bart. in l.cum teſtamentum, aliàs in l.cum falſa. Cod. de iur.& fact.ignor. abſque enim traditione non trāsferretur dominium.l.traditionibus.C. de pactis.

110 Contrarium autem,quòd confeſſio,†& renunciatio etiam in realibus non noceat parti abſenti cōſuluit Bal.conſ.466.vol.4.& Abb.in l.generaliter, colu. pen.in fi.C.de non nu.pec.dicit, confeſſionem ſuper dominio parte abſente non præiudicare: & tradidere Spec.in tit.de confeſſ.§.nunc videndum,verſ.quid ſi confiteor,Lanfranc.in c.quoniam contra, col. 38. de prob.Felin.in c.capitulum,col.9.verſ. 2. limita.de reſcript.& d.Abb. apertè repugnauit Rui. conſ. 40. vol.4.& nu.4.ſed de hoc habebis etiam in ſequēti limitatione.

Decimoſextò limitabis,vt non procedat,ſi huiuſ-
111 modi confeſsio ſit ſuper iure reali,† veluti ſuper dominio; quia tunc probat: vt proditum eſt à Bart. in l. nō ſolùm,§.ſi liberationis. ff. de lib.leg.& dilucidius D.Ant.de Bur.in c.ſi.de confeſſ.quos refert, & ſequitur Franc.Aret.in conſ.36.nu.2.vbi ait,ita limitari l.certū.§.ſi quis abſente.ff.de confeſſ.& quòd id maximè procedit in dominis antiqs,in qbus plenè ꝓbat, licet ſit extraiudicialis parte abſēte:vt ex allegatis ibi.n.3.

Decimoſeptimò limitatur,non habere locum,qñ talis confeſſio eſſet acceptata per aliquē nomine ab-
112 ſentis, † & quando ipſe abſens eā ratam habet: quia plenè probat:ita aſſeuerauit Bar.in d.l non ſolum. §. ſi liberationis.ff.de lib.leg. hoc etiam voluit Ant. de. Bui.in d.c.veniēs. col.3.de renunc.& ꝓbauit Pau.de Caſt.in d.l.idē in duob.§.ſi.ff.de pac. atq; placuit Deci.in l.poſtquā liti,col.4.C.de pac. nec id ꝑterijt Rui. conſ.101.vol.1.in ſi.idē tradidere Ant. & ibi Imo.in d.c.ſi.de confeſ.& in d.c.cū pridē,nec ab hoc recedit

Saly.in l.vnica,in 15.oppoſ.C.de cōfeſ.& in l.ſi actio
nem,C.de tranſact.q̄,& ſenſit Bald.in l.1.C.de inter-
rog.act.qbus accedit Socy.in reg.89.in verſ.15.fallit,
vbi inquit, iſtud ēt procedere, qñ acceptans nomine
113 abſentis non haberet mandatum: † nam poteſt ab-
ſens ratum habere,cū eius nomine actum ſit, per tot.
tit.ff.& C.de neg.geſt.& in c.ſi cautio, de fide inſtr.&
auctoritate Bar.in l.cum quis decedens. §.codicillis,
in 1.col.ff.de leg.3.idem voluit Aret. cōſ.64.col.1.&
cōſ.82.col.2 & hanc partem fulcit,q̄ voluit Bar.in d.
l.poſtq̄ liti,vbi Ang.& Alex. col.ſi. Purp.col.8.Rim.
114 col.pen.Claud.col.3.qui oēs dicūt,† renunciationē
iudicialem prodeſſe abſenti, qñ à iudice fuerit rece-
pta pro abſente: quod etiam voluerunt plurimi tum
conſulentes,tum etiam profitentes,ex quibus primus
facilè tenet,idem Barr.in d.l.nō ſolùm.§.ſi liberatio-
nis,ff.de lib.leg.vbi Alber.de Roſa. Bal.in c.dudum,
el.2.col.4.in t..de elect.Ang.in l.1.§.1.ff.à quib.appel
la.non licet.& in §.idem iuris eſt. Inſti.de except.col.
35.& idē voluit Bal.in auth.in ſucceſſione,in ſi. C.de
leg.hæred.Aret.in c.de cauſis,col.3.de teſt. Alex.cōſ.
174.col.1.in fi.vol.7.Cyn.in l.1.q.6.C.de confeſ. Caſt.
in l.certum.§.ſi quis abſente.ff.eod.tit.Saly.in l.iube-
mus.C.de lib.cau. Curt.Sen.in conſ.78. Iaſ.in l.1.col.
pen.C.de pact.

Quam limitationē intelligere poteris, dummodo
acceptantis non interſit huiuſmodi confeſſionem ac
ceptare: ita declarat Fel.in d.c.ſi cautio.2.fallen.col.
9.& idem dixit Soc.in reg.præalleg.

Veruntamen illam ampliationem non probauit
115 Abb.in c.ſi.col.4.de cōfeſ. vbi requirit, † vt acceptās
pro abſente ſit publica perſona, idem ſentit Bal. in l.
2.in ſi.C.vt in poſſ.leg.

Sed à limitatione ſtat Marant.de ord.iudi.in 6.par
te in 5.arti.rub.confeſſ.fol. 122.nu.18. vbi ad hoc ad-
ducit gl.& Paul.Caſt.in l.tale pact. in prin. ff.de pact.
& gl.in l.huiōdi,verſ.legatus,& ibi Doct.ff.de leg.1.

Subamplia vt ēt procedat,licet talis acceptans no-
116 mine abſentis non haberet mandatum † & etiamſi
non ſit tabellio.nā tunc plenè probat,dummodò ille,
cuius noīe acceptatur, huiuſmodi acceptationē ratā
habeat,ita Inno.protulit,quē ſequitur Fel. in c. ſi cau
tio.nu.57.verſ.fallit 11.per text.& gl. in l. huiuſmodi
in prin.ff.de leg.1.& in §.alteri,Inſtit. de inut.ſtip. cui
etiam ſe ſubſcripſit Hippol.de Marſi. rub.C. de prob.
nu.96.cum ibi allegat.

Decimooctauo limitaē,vt locū non habeat,ſi talis
117 confeſſio facta fuerit in apocha parte abſente † qa
qñcunq; illa apocha peruenerit ad creditorem plenè
probat illa confeſſio legitimè probata, vt conſultum
fuit à Bal.in conſ.380.vol.5.& ait Maran. in tract. de
ord.iud.in 6.par.5.art.rub.cōfeſ.fol.122.nu.20. ſed ad
hanc confeſſionē conſulas ea,quæ dicta fuerūt in cō-
feſſione facta in Epiſtola,in 14. limitatione, quæ oīa
videntur poſſe adaptari confeſſioni factæ in apocha.

Sublimitabis quatenus aliàs illa Apocha faceret fi
dem: vt Hercula. prodidit in tract. de proban. negat.
fol.57.n.198.verſ.30.fallit, vbi teſtatur Fel.in c.ſi cau-
tio.ext.de fide inſtru.

Decimononò limitaē in confeſſione facta in libro
118 rationū. & mercatorū, † in quo contenta confeſſio
probat plenè abſente parte,iuxta ſinſam Pau.de Caſt.
in l. nuda.ff.de dona.& Bal.in l.vni.in 3.col.C.de cō-
feſſ.& idem voluit Bal.in rub.C.de conſt.pecu.in vlt.
col.& Pau. de Caſt.in l. Publia.ff. depoſit.ita ēt aſſer-
uere Dec.in c.2.col. 5.de fid.inſtr. Purpu.in d.l. poſtq̄
liti col.9.Alex.cōſ.245.vol.2.Fel.in d.c.ſi cautio.col.
8.in 10 limit.gl.latè in d.l.nuda,per tex.in l.inter car-
tulas.C.de conue.fiſ.deb.libro,11. Anton. de Butr.&
Proſdoc.in d.c.ſi cautio.de fide Inſtr. Bald.in l.ſi quis
ex argen.§. ex hoc edic.ff.de eden.idem Bal. in l. 1.in
3.col.C.de falſ.cauſ.adiect.Marſi.ſing.459. Socy.reg.
89.verſ.7. fallit.

Iſtud ſublimitabis, dūmodò talis liber ſit cōfectus
parte mandante tacitè,vel expreſsè: vt ſunt commu-
niter libri mercatorū,de quibus de conſuetudine taci
tè mandaē, vt mercatores ſcribant;ſed ſi eſſet liber cō
fectus à mercatore pro ſui memoria,ſecus dicendum
eſſet,vt Inno.protulit,quē refert,& ſequitur Fel.in d.c.
ſi cautio.nu.36.de fid.inſtru.& Alex.in d.conſ.245.&
Bal.in rub.de fideiuſſ.col.9.verſ.Interdum dubitatur:
hoc ēt reperit Inno.in d.l.nuda,col.2.ff. de don.& in
d.c.ſi.col.5.& ſeq.de confeſſ. Bal.in rubr. de conſtitu.
pec.col.2.ſed hanc materiam latè explicantes conſu-
las DD. in d.l.ſi quis ex argentariis.§.ex hoc edicto.
ff.de edendo.& præcipuè Iaſ.in l.admonēdi, nu.129.
ff.de iureiur.in reper.

Vigeſimò limitare tibi licebit in cōfeſſione crimi-
119 nali; † quia ſaltē facit indiciū ad torturā: vt auctor
eſt ille Bar.in l.capi.5.ff.de iudic.& Abb.in c.ad diele
ctiam in prin.nu.7.de re iudi.licet extraiudicialiter,&
parte abſente facta fuerit Rom.conſ.373. in caſu pp.
nu.6.& conſ.7.viſis neceſſariis,poſt nu.1.verſ. ſecūdo
ex alia cauſa.& in conſ.8.viſo facto,in prin. & p Bal.
in l.generaliter.C.de epiſ.& cler.Fel.in d.c. ſi cautio.
col.5.& Anto.de Butr.in c.ſi cōſtiterit,in fi. de accuſ.
Dec.in l.cū te.C.de tranſact. & hanc eſſe * cōem opi-
nionem atteſtatur Inno.in c.at ſi clerici,in prin.7.col.
de re iudi. quam refert cum aliis multis Fely. in d. c.ſi
cautio, de fid.inſtru.nu.29. verſ. quarta declaratio,&
eum ſequitur,& ita ait fore intelligendum Bar.in d.l.
capite quinto, & hæc etiam eſt * communis opinio,
teſte Iaſ.in repe.l. admonendi, nu. 198. ff. de iureiur.
ſed de hac limitatione vide quæ latiſſimè dixi in pri-
ma ampliatione ad concluſ. de confeſ. ſine cauſa, ad
quæ me remitto.

Vigeſimoprimò limitabis,qñ agitur de declaratio
ne actus, cuiuſpiam dubij ab eo facti, qui confitetur,
120 † quia tunc plenè probat parte abſente extraiudicia
liter,vt doctè ſcripſit Tiraq.in tract.de vtroq; retract.
titu.de retract.lignager.verſ.cū æquipolleant.§.1.gl.
14.fol.mihi 410.nu.5.vbi ad hoc refert. Bart.in l.cū
quis decedens, §. codicillis,col.2.verſ.prædicta verò:
ff.de leg.3.per tex.in l.vxori.§.vlt.vbi & idē Bar.ff.eo.
tit.& l.ſi aui.a. C.de iure delib. ita etiā doctiſſimè ten-
ſit ampliſſimus Contard.contra Zenum, in 2.confeſ-
ſione, vbi pro hoc præter allegatos ſupra adiūcit Af-
flict.titu.de feud.dato in vic.l.cōmiſſ.nu.140.Caſſan.
ſuper conſuet.Burg.rub.10.§. 102.nu.4.

Vigeſimoſecundò limitabis,vt locū non habeat,ſi
fieret præſente fideiuſſore, licet principali abſente:
121 † nā tūc plenè probaret, ac ſi p̄ſente parte facta fue-
rit,nā per talē confeſſionē paratur exceptio fideiuſſo-
ri,& per conſequēs ipſi principali, arg.l. idē in duob.
ff.de pact.vt Bal.innuit in cōſ.41.incip.in primis vidē
dū eſt vol.5.cui adhæret.Fel.in d.c.ſi cautio,de fid.in-
ſtru.nu.8.verſ.12.& refert,& ſequitur Hipp. in rub. C.
de proba.nu.113.& Fel.in c.olim.de reſcrip.col.3.nu.
2.Socy.in regu.89. verſ.nonò fallit.& Bald.reſpondit
conſ.392.vol.3.in 2.dubio.

Vigeſimotertiò limitaē,vt non p̄cedat,ſi facta fue
122 rit corā negotiorū geſtore, † quia tunc plenè p̄bat,
ac ſi p̄ſente parte facta fuiſſet,quod ea ratione confir-
mari pōt: quia per negotiorū geſtorē acquiriē dño ra-
tum habenti: nam negotiorū geſtor tenetur actiones
ei cedere, vt colligere eſt ex rñſo Iuliani in l. huiuſ-
modi,in prin.ff.de leg.1.q̄ & probauit Bar.in l.ſtipu-
latio iſta.§.ſi ſtipuler.ff.de verb.oblig.& ita ait de cō-
feſſione corā negotiorū geſtore, Aymo Crau. conſil.
292.nu. 16. vbi inquit idē p̄cedere à fortiori in nūcio
ad hoc expreſsè deſtinato, per multa ibi adducta, &
ad primū dictū adducit Aret.conſ.64.col.1.verſ.2.pa
tet,vol.1.& idē voluit Fely.in d.c.ſi cautio,de fide in-
ſtru.nu.38.teſtatur Signorol.in conſ.incip. Titius cō-
feſſus eſt,& Sal.in l.vnica,in 15.oppoſit.C. de confeſſ.
& Hippolyt.de Marſil.in rub.C. de probat.num.100.

Fel.in

Digitized by Google

Fel.in c.olim,de reſcr.nu.2.col.3. cum ibi allegatis.

Subamplia vt vera ſit,etiā ſi huiuſmodi negotiorū geſtor acceptās pro abſente eſſet priuata perſona, ſecundùm Sal.in d.l.vnica in 10.oppoſit.C. de confeſſ. & Fel.in d.c.ſi cautio,d.nu.38.& Hipp. de Marſ. in d. rubr.C.de probat.nu.114.& Fel.in c.olim, de reſcrip. col.3.nu.2.

Vigeſimoquartò limitabis,vt locum non habeat,
123 ſi huiuſmodi cōfeſſio facta fuerit coram nūcio:†quia tunc plenè ꝓbat:vt reſpondit D. Aymo Crau. d. cōſ. 272.nu. 16. vbi dicit plura referendo iſtud procedere à fortiori: nam factum à nuncio videtur propriè factum à Domino,vt tradidere Dec. in l.2. col.ſi. C.de edend.& Bal.in conſ.12.nu.3. vol.2.

Vigeſimoquintò limitare poteris,qn̄ cōfeſſio fuiſ-
124 ſet facta corā toto Populo,vel pleraq; parte:†quia nedū in ciuilibus, ſed ēt in criminalibus inducit præſūptionē,ex qua ſequi pōt condemnatio, niſi purgatio fiat:ita me docuit Ant.de Butr.in c.noſtra,de cohab. cler.& mulier.col.34.in prin.ita dicit tenere glo. in l. ictus fuſtiū.verb.fuſtiū.ff.de his,qui not.infam.& voluit Soc.reg.89.verſ.14. fallit, ſic ēt aſſeruit idē Ant. in c.per inquiſitionem,col.5. de elect.Fel. in c.olim. col.3.de reſcrip.in 4.fallen.& in d.c.ſi cautio,col.5.

Sublimitantur omnes ſupradictæ limitationes,vt
125 non procedāt†quoad præiudicium tertij:vt egregiè protulit Hercul.in tract.de proban.neg. fol. 57. num. 198.verſ.31.fallit, vbi auctoritate Alex. in cōſ. 47.in fi.vol.1.id comprobat.

126 Secundò ſublimitatur,ſi erronea fuit,†quia reuocari poteſt ante concluſionem in cauſa,ſecus poſt,ita mihi teſtis eſt Rom.conſ.346.nu.7.vbi adducit Bal.in l. error.C.de iur.& fact.ignor.& dicit,nullum reperiri, qui contradicat illi, & refert etiam dictum Inn. in c. paſtoralis.de cau.poſſ.& Io.And.de reſtit. in integ. c.
127 ſi.in 6.in nouell.qui volunt,† concluſionē in cauſa eſſe terminū deciſionis,& diſceptationis, ad hoc, vt poſt eum dicatur cognitum eſſe, & non debere amplius cognoſci,nec etiā quicquam iuris, vel facti allegari.& hoc confirmat etiam,quod dicit Bart.in l. ſi mater.§ eandem,in ſi.ff.de excep.rei iud.qui ēt affert ad hoc contex.inſignem cum gl.in verb.condemnationem,in l.ſi rem ſuam,quam mihi.§.ſi.ff.de euict.q
128 Bar.in l.ſi mater.§.eandē dicit,†quòd allegare poſt concluſum in cauſa,eſt perindè,ac ſi allegaretur poſt ſententiam,poſtquam non auditur allegatio, vt d. l. error,& c.ſi.de confeſſ.& pro Bar.effato corroborando pertinet c.auditis,de procurat.

At id tamen velim diligenter obſerues quod dixit Rom.adducens Inn.& Ioā.Andr.vt non poſſit quicquam iuris allegari poſt concluſum in cauſa, locum habeat in illis,quæ ſunt de iure partis,non autem iuris cōmunis,vt ipſe ſe ipſum declarat in conſ.176. nu. 9.quæ quidem ſublimitatio placuit Soc.reg.90.4.fallit,cum ibi allegatis.

Vigeſimoſextò limita,vt locum ſibi non vendicet
129 in confeſſione facta à Principe,†quæ parte etiā abſēte valet,ita Bar.docuit in l.nuda ratio. ff. de donat. cum alijs ibidem allatis,& Imo. poſt alios aſſeruit in c.ſi cautio,de fid.inſt.cui adhæret conſulendo. Ruin. in conſ.231.nu.2.vol.1.

CONCLVSIO CCCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in iudicio,an probet, & præiudicet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in iudicio probat,& præiudicat.*

2 *Confitens in iudicio habuiſſe, & recepiſſe non poteſt opponere exceptionem de non numerata pecunia.*

3 *Qui paſſus eſt ſe ſcribi fideiuſſor apud acta,eſt obligatus, ac ſi per ſolemnem ſtipulationem promiſiſſet.*

Confeſſus non poteſt appellare, ibid.

4 *Confeſſio clerici facta coram iudice ſeculari ſemiplenè ſaltem probat,& facit indicium contra eum.*

5 *Confeſſio facta in iudicio calore iracundiæ, niſi reuocata fuerit,plenè probat.*

6 *Perſeuerare quis dicitur in confeſſione, quando illam non reuocat.*

7 *Confeſſio facta in iudicio etiam ſine cauſa plenè probat.*

Contrarium ibi.

8 *Confeſſio ſine cauſa etiam in iudicio facta non nocet.*

Quando aliquid dicatur factum in iudicio & iudicialiter,vide ibi remiſſiuè.

9 *Confeſſio facta in iudicio ſummario,dummodo tendat ad eundem finem,& effectum,probat etiam in plenario.*

10 *Aliæ probationes,quàm per confeſſionem non faciunt fidē in iudicio plenario,cum factæ fuerint in ſummario.*

Contrarium ibid.

11 *Confeſſio procuratoris facta in iudicio ſummario nō probat in plenario.*

12 *Confeſſio proueniens ex perſona filij non nocet patri.*

13 *Confeſſio facta in iudicio ſummario primo,quando cōtra illam fuerit pronunciatum,non nocet alicui in ſecūdo.*

14 *Confeſsio facta coram arbitro procedēt iuris ordine ſeruato probat ac ſi coram iudice facta fuiſſet.*

Contrarium ibi.

15 *Confeſsiò facta coram arbitratore nō valet vt iudicialis.*

16 *Confeſsio facta in cauſa ciuili probat etiam in criminali.*

17 *Cōfeſsionis vigore factæ in iudicio dum criminaliter agitur,non poteſt iudex priuare clericum beneficio: ſed hoc facere poterit Epiſcopus,vel illius Prælatus.*

18 *Probationes in ciuili fidem faciunt: cum agitur criminaliter.Contrarium. nu.ſeq.*

19 *Confeſsio facta in vno iudicio nō facit fidem in alio,vbicunque variatur modus agendi.*

20 *Confeſsio procuratoris facta in vna cauſa nō probat, nec nocet domino in alia.*

21 *Confeſsio procuratoris in vno iudicio ad vnum finem nō facit fidē in alio ad aliū finē etiam inter eaſdē perſonas.*

Factum procuratoris non nocet domino,niſi in cauſa,qua datus eſt.ibid.

22 *Confeſsio facta in iudicio ſi vera ſit,probat contra hæredē confitentis & ei nocet: ſicuti etiam contra quemlibet ſingularem ſucceſſorem.*

23 *Confeſsio facta per verbum,credo: vt puta reſpondēdo poſitioni confitētis plenè ꝓbat,ac ſi de veritate reſpondiſſet.*

24 *Confeſsio facta iudice non ſedente pro tribunali non probat:cum non ſit facta in figura iudicij.*

25 *Iudex quādo dicatur ſedere pro tribunali, vide remiſsiuè.*

26 *Confeſsio facta iudice nō ſedente ꝓ tribunali licet non habeat vim plenæ ꝓbationis tñ hēt vim indicij ad torturā.*

27 *Confeſsio facta in iudicio,quando iudex non ſedet,ſed itinerat per locum iudicij,ſemiplenè probat.*

28 *Confeſsio geminata,& facta in figura iudicij præiudicat.*

29 *Confeſsio facta non ſedente iudice non probat in ſecundo iudicio,nec nocet etiam ſi ſit inter eaſdem perſonas,quādo in primo iudicio contra eum fuerit pronunciatum.*

30 *Confeſsio ſi tacita eſt,non nocet in alio iudicio.*

31 *Lex ex taciturnitate alicuius confeſsionem præſumit.*

Confeſsio præſumpta ex taciturnitate in vno iudicio non nocebit in alio.

32 *Confeſsio ficta non probat, nec nocet in alio iudicio.*

33 *Confeſsio ficta ſi reſultat ex morte,probat in alio iudicio.*

34 *Confeſsio ficta reſultans ex morte intantum probat, quòd facit tranſire pœnam ad hæredes.*

35 *Confeſsio ficta in caſu læſæ Maieſtatis in latronibus & in crimine hæreſis,facit tranſire pœnam ad hæredes.*

36 *Confeſsio implicita non nocet nec probat in alio iudicio.*

37 *Confeſsio facta in iudicio ciuili ſummariè coram iudice, & parte non probat plenè in iudicio criminali etiam inter eaſdem perſonas.*

38 Con-

38 *Confeſſio facta in cauſa ciuili et incidenter propter aliud, ad quid probet, & noceat in cauſa criminali.*

39 *Confeſſio etiam ſi in iudicio fiat cum cauſa abſente parte non probat nec præiudicat. Contrarium ſub nu. 40.*

40 *Aduocatus, vel procurator in actis, ſemper debet facere apponere parte præſente.*

41 *Cōfeſſio in iudicio facta, ſi à iudice tanquam publica perſona acceptata fuerit, probat, & nocet.*

42 *Intellectus §. ſi quis abſente.*

43 *Confeſſio in iudicio acceptata ab alio nomine abſentis, etiā non habente mandatum probat, & nocet.*

44 *Confeſſio a iudice acceptata etiam ſi non fiat in forma iudicij, probat & habet executionem paratam contra hæredem confitentis.*

45 *Præſentia iudicis in confeſſione acceptanda nomine abſētis non ſufficit, niſi pro tribunali ſedeat, & præſens ſit ad hoc: vt eam acceptet.*

46 *Confeſſio à iudice acceptata licet non habeat vim plenæ pbationis habet tamē vim indicij ad torturā ſufficientis.*

47 *Confeſſio in iudicio facta parte abſente non probat, niſi pars eſſet citata & eſſet caſus, quo poſſet procedi contra abſentem.*

48 *Confeſſio facta in libello, poſitionibus, vel exceptionibus probat etiam parte abſente.*

49 *Confeſſio facta in libello, vel poſitionibus, nihil probat, ſi aduerſarius contradixit.*

50 *Confeſſio in criminali abſente accuſatore probat, & nocet, quia iudex cum ſit præſens ſupplet.*

51 *Confeſſio in iudicio facta de crimine ciuiliter parte abſente non probat.*

52 *Confeſſio facta in iudicio coram notario non probat, nec nocet: cum non ſit facta in figura iudicij.*

53 *Notarius confeſſionem recipere nō poteſt, niſi præſente iudice, vel mandante.*

54 *Confeſſio facta in iudicio coram notario nō nocet eo modo, quo noceret ſi eſſet iudicialis, ſed vt extraiudicialis nocet, & facit indicium ad torturam.*

55 *Confeſſio ſi antequam per Notariū redacta ſit in ſcriptis, reuocata fuerit etiam non probato de errore, nihil pbat.*

56 *Confeſſio facta in iudicio à procuratore non probat.*

1 Confeſſionem factā in iudicio pbare, † & præiudicare ſancitum eſt in c. fi. & c. veſtra. & ibi gl. de cohabit. cleri. & mulier. & in c. cum olim. in fi. de verb. ſign. & in c. fi. de reſtit. ſpol. quod idem ſexcentis in locis fuit conſtitutum; vt in l. 1. C. de confeſſ. l. 2. C. de conſtitut. & exib. reorū. l. 1. §. diuus. ff. de q. & §. ſi quis vltrò. vbi Doct. c. veniens, de teſt. c. 1. de accuſ. in 6. facit text. in l. 1. ff. de confeſſ. & in l. proinde. §. notandum. ff. ad l. Aquil. l. cum te. C. de tranſact. l. generaliter. C. de nō nu. pec. c. per tuas, de probat. c. cum Ioan. de fid. inſtr. c. 1. de confeſſ. in 6. Nec defuerunt quamplurimi ex ſcribentibus; qui tum pro tendo, tum etiam conſulēdo hanc eandem ſententiam probauere, è quorū numero in primis ſeſe nobis offert Inn. in c. quia plerią; col. 1. de immu. Eccl. gl. no. in §. illud. auth. de æqua. dot. & glo. in l. in contractib. in verb. vno modo, C. de non nu. pec. iſtis patrocinatur, φ dicit Ant. de Butr. in rub. de prob. in fi. Corn. conſ. 224. vol. 4. Iaſ. in d. l. cum te. 3. notab. C. de trāſact. & in l. ſi conuenerit. in 1. col. ff. de iur. om. iud. oēs. l. ſi ſine. ff. de interrog. act. gl. in l. 1. ff. eo. tit. Alex. conſ. 13. vol. 4. incip. ex his, φ in themate, in l. pacta, poſt princ. C. de pact. Fel. in c. qm cōtra, col. 7. de prob. & in c. 1. in fi. de pact. Angel. in l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pact. col. 2. Abb. & Felin. in d. c. ſi cautio. de fid. inſtr. vnus nu. 2. alter nu. 10. vbi ēt Ant. de But. & Imo. Barbat. in rub. de fid. inſtr. fol. 3. col. 3. Bal. in l. ſicut. C. de repud. hære. Rom. cōſ. 290. incip. in caſu, in fi. gl. in c. fi. de confeſſ. Cin. in l. generaliter. C. de non nu. pec. nec minus hoc adiuuāt ea, quæ tra-
2 didit Sal. in d. l. vnica. C. de confeſ. vbi vult, † eum qui fuerit confeſſus in iudicio habuiſſe, & recepiſſe, non poſſe opponere exceptionem de non nu. pec. hoc idē voluit Bal. in addit. ad Spec. in tit. de confeſſ. in verb. confeſſio. gl. etiam docuit id in c. præſentium, de teſt. ſenſit Card. in c. examinata, de iud. aſſeruit Io. And. in c. fi. de iureiu. in 6. Inn. protulit in c. cum venerabilis, de except. & in c. olim de cenſib. nec id præterijt Bar. in l. poſt legatum. ff. de his, quibus vt indign. huc ſpectant ea, quæ fuere animaduerſa in l. manumiſſio. ff. de manumiſ. vind. & id apertè cauit Vlp. in l. cū oſtē dimus. §. fi. ff. de fideiuſſor. tutor. q ēt arctius rē cōclu
3 dit: inquit. n. quod ille, † q apud acta paſſus eſt ſe ſcribi fideiuſſor, eſt perindè obligatus, ac ſi per ſolemnē ſtipulationē promiſiſſet; & deniq; regula eſt, φ cōfeſſus non poteſt appellare, ita inquit contex. in c. cum ſpeciali. §. porrò, de appel. & c. quicunque 2. q. 6.

Primò amplia, vt procedat, etiam ſi clericus cōfeſ-
4 ſus fuerit corā iudice ſeculari; † quia tūc ſaltem ſemiplenè probat, & facit indicium cōtra eum ita ſcripſit
* Dec. in c. at ſi clerici, nu. 105. de iud. & nu. 115. de* cōi
teſtatur, eo quia ibidem ipſe Dec hanc quæſtionē latiſſimè tractat, & adducit cōtrarium, illiſq; omnibus
* reſpondet; & tandem hāc * communem quāplurimis rationibus affirmat, à d. nu. 105. vſq; ad nu. 141. & in hoc non immorabor, ne illum deſcribendo in maleuolorum voculas incidam, vide tu ibi.

Secundò amplia, vt locum habeat, quando calore
5 iracundiæ facta eſſet confeſſio in iudicio, † quia plenè probat, niſi reuocata fuerit, vt ſcripſit Dec. in d. c. at ſi clerici. nu. 127. ext. de iud. cuius rei illa poteſt afferri ratio, nam non reuocando illam videtur in eadē per-
6 ſeuerare, † & illā approbare velle, arg. text. in l. qcquid calore, vbi oc. & cæteri ſcribentes. ff. de reg. iur. & c. ſi qs iratus. 2. q. 3. l. ſi mulier. C. ad Velleia. l. diuortiū, la 2. ff. de diuor. & tradidit gloſ. in c. ex literis, in verb. admonita, & ibi Abb. de diuort.

Tertiò amplia, etiam ſi huiuſmodi confeſſio ſit ſi-
7 ne cā, † quia pp calorem iudicij plenè pbat, vt aſſeruit Hipp. de Marſ. in rub. C. de pb. nu. 91. motus doctrina Accurſ. inſignis & ſingularis, in l. 1. §. fi. ff. de interrog. act. idē voluit Abb. & Felin. in d. c. ſi caut. de fid. inſtr. vnus nu. 2. alter nu. 10. vbi ēt Ant. de Butr. & Imo. hāc ſententiam etiam approbauit Alex. in conſ. 13 col. 4. incip. ex his, quæ in themate, & in l. pacta, poſt princ. C. de pact. cui adhæret Fel. in c. quoniam contra, col. 7. de prob. & in c. 1. in fi. de pac. & probauit hoc Ang. in l. ſi vnus. §. pactus. col. 2. ff. de pact.

* Contrarium ſenſit Io. And. in addit. ad Spec. tit. de confeſ. §. nunc videndum. in add. incip. Roff. vbi ait,
8 confeſſionem ſine cauſa etiam in iudicio factam nō
* nocere; ſed cōtraria ſententia * communis eſt, de qua per Marſ. in d. loco citato, vbi quāplura accumulat, et vide ibi per eum, & ad hāc ampliationem faciūt notata ſupra in concluſione, cōfeſſio ſine cauſa, in 5. limitatione, & ibidem reperies remiſſiuè, quando aliquid dicatur factum in iudicio, & iudicialiter.

Quartò loco ampliare poteris, vt locum ſibi ven-
9 dicet, etiam ſi facta fuerit in iudicio ſummario, † quia, probat etiam in plenario, dūmodo tendat ad eūdem finem, & effectum in iudicio plenario, ad quod tēdebat in ſummario, vt tradidit Fel. in c. deniq; de excep. nu. 6. teſtatur Inn. in c. 2. de ord. cognit. Dec. ſcriptum reliquit in c. at ſi clerici, nu. 209. de iud. gl. & Doc. voluere in c. veniēs, de teſtib. & Moder. in c. 1. de except. Alex. cōprobauit in l. 2. C. de eden. col. pen. Abb. cōfirmauit in c. 2. nu. 12. de confeſſ. licèt aliæ probatio-
10 nes, † quàm per confeſſionem, non faciant fidem in plenario, cum factæ fuerint in iudicio ſummario: ità obſeruauit Abb. in d. c. 2. eo n. & huc pertinet c. veniens, el 2. de teſt. l. pen. in gl. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. etiam ſi in iudicio ſummario confeſſiones fuerint plenariè receptæ, ſiū Bal. Flor. & Ang. in l. pe. & Abb. in c. at ſi clerici, nu. 17. de iud. & ibi nu. 6.

Contrariā tñ in hoc vltimo pronunciato ſequutus eſt

eſt ſententiam Iac.Butr.in l.ab hoſtib. §. ſi quid ſim-
pliciter.ff.ex quib.cauſ.ma. Ant. de But. in d.c.2.vlt.
car.de ord.cogn.& in c.fraternitatis,antep.col.de te-
ſtib.quibus ſuffragãtur ea,quæ animaduertit Accurſ.
in d.l.pen. hoc etiam ſequutus eſt Rayn. in l. quo. C.
de reſtit.mili.huic etiam ſententiæ adhæſit Imo.in c.
cũ literis,col. 18. de reſt.in integ. Ale. & latiſſimè in
repetitione.l.ſępè,in gl.1.circa 6.queſitũ.ff.de re iud.
11 Primò ſublimita,† vt non procedat in confeſſione
procuratoris,ſic Ant.de But.c.per inquiſitionem, de
elect.ita Fel.in c.cauſam quæ.de teſt.& compoſtel.&
Io.And.in d.c.per inquiſitionẽ,& Spec.in tit.de con-
feſſ.§.nunc videndũ,verſ.ſed nunquid confeſſio,atq;
Paul.de Liaz.in c.de cõfeſſ.in 6.Ant.de Butr.& Imo.
tradidere in c.1.vt lit.non conteſt.ita conſuluit Frãc.
Aret.conſ.13.col.fi.
Secundò ſublimitare tibi licebit veram non eſſe in
12 confeſſione facta,† quæ proueniẽs ex perſona filij nõ
nocet patri,vt affert exemplum Bar.in l.eius, qui de-
latorem,in pri.ff.de iur. fiſ.licèt Tho. non loquatur,
an in iudicio,an extra.
Tertiò ſublimitabis,vt nõ habeat locũ,qñ in primo
iudicio contra illam confeſſionẽ fuerit pronunciatũ
13 † quia illa cõfeſſio facta in iudicio ſummario primo,
non nocet alicui in iſto 2.ita inſigniter docuit glo.in
auth.itẽ poſſeſſor,in gl.fi.C.qui pot.in pign.hab. quã
gl.illam declarãdo ſequitur Bart.in l.1.§. ſed nec im-
puberis.ff.de inſt.teſt.& facit l.Aurelius §.fi.ff.de lib.
leg.idem voluit Inn.in c.mulier. de iureiu.& placuit
Bal.in auth.ſed nouo iure,in fi.de pœn. iud. qui mal.
iud.in l.ſi qs in hoc genus,de epiſ.& cler.idẽ Bart.do-
cuit in l.2.§.diuus.C.eo.tit.vbi eſt caſus ſingularis.de
hoc,idem ſenſit Bal.in l.2.vbi Alex.in 7.concluſ. nu.
16.& Alc.col.fi.poſt Dec.& alios de edend.quibus ſe
ſubſcripſit Aret.de malef.ſub nu.34.ver.quæritur tamẽ.
idem Alc.in reg.3.præſump.22.verſ. 6. Abb.etiam in
c.at ſi clerici.nu.28. de iud. cum ibi alleg.
Secundò ampliatur concluſio,vt procedat, etiam
ſi facta ſit coram arbitro, q proceſſit ordine iuris ſer-
14 uato ad inſtar iudicis † nam huiuſmodi confeſſio ꝓ-
bat,ac ſi coram iudice facta fuit,vt tradidit Bart. in l.
1.in fi.C.de confeſ.quia hodie,vt ipſe ibidem dicit,da
ta eſt vis ſnĩę arbitri,qñ eſt homologata,& ideo om-
nibus actis coram eo creditur.l.cũ aurea.C.de arbitr.
ergo,& cõfeſſioni,ꝙ idem Bar.confirmauit in l. 1. ff.
de arbit.& hanc Bar.opinionem veriorem dixit Ma-
rant.in ſuo tract.de ord.iud.in 6.par.art.5.verb. cõfeſ-
ſiones.nu.31.& recentiores omnes hoc affirmant, vt
teſtatur Petrus de Bellapert.in d.l.vnica. C.de cõfeſſ.
nu.14.per l.cum antea.& l.de arbitris.C.de arbit. & p
l.pen.ad fi.C.eo.quod etiam voluit Ang.in d.l.certũ.
§.ſi quis abſente.ff.de confeſſ.
Contra tñ Bar.opinionẽ ſenſit Petr.de Bellaper.in
d.l.vnica.C.de confeſſ.nu.16.& Cin. ibid.nu.6.& cõ-
ſulendo Alexã.conſ.13.col.2. lib.1.atque decidendo
Afflict.deciſ.178.nu. 10. docendo etiam Ant.in cap.
quintaualllis.14.inuentio.& profitendo Io. And.in c.
præſentata,vbi etiam idem Ant.de But.de teſt.
* Sed quomodocunq; ſit in arbitro * communis ta-
15 men concluſio eſt Doctorũ,† quod in arbitratore nõ
valeat vt iudicialis,prout ſcripſit Maranta ſupr. loco
citato.nu.31.valebit tñ vt extraiudicialis, vt d. deciſ.
178.nu.10.& per ibi alleg.& Bar.in l.nõ fatetur,circ.
fi.ff.de confeſ.cui adhæret Io.Bap.Caccialup.in l.ad-
monendi,nu.193.ff.de iureiur. cum ibi per eũ alleg.
Et ab opinione Bar.ſtat.Io.de Imol.in c. præſenta-
ta,de teſtibus,vbi vult,talem confeſſionem valere vt
iudicialem.
Sextò ampliabis,vt etiam vera ſit, ſi cõfeſſio facta
16 fuerit in cauſa ciuili,† quia probat etiam in cauſa cri-
minali: vt meminit Bal. in l. 2.C.de edẽ.& ibi Alex.
nu.26.quod probant per l.locum.§.ſi quis, verſ. deli-
ctũ magis.ff de tab.exib.idem voluerunt Io. Andr.&
reliqui in c.per inquiſitionẽ,de elec.hoc idẽ ſequitur
Fel.in c.deniq; ext.de excep.nu.6.& in c. at ſi clerici.
nu.12.de iudic.idem voluit Abb.in c.at ſi clerici.nu.
14.& nu.30.vbi latè diſputat, de iudic. quod placuit
& Innoc.in d. c.per inquiſitionem,vbi ipſe Abb.col.
pen.& idem Abb.in c.qualiter,il 2. de accuſat. in fin.
17 vbi etiam Inn.nu. 10.qui vult,† quòd licet iudex non
poſſit,dum criminaliter agitur,priuare clericum,qui
fuit confeſſus non in illo iudicio, beneficio; tamen
poterit hoc facere Epiſcopus,& illius prælatus, vigo-
re illius cõfeſſionis:quin etiam Bar.poſt Iac.de Aret.
in l.3.§.ſi quis dolo.ff.de tab.exhiben. dicit expreſsè,
18 probationes in ciuili facere fidem, † cum agitur cri-
minaliter,per illum text.ibi, magis manifeſtatur, l.ſi
quis fundum.idem voluerũt Doct.in c.2. de ord. co-
gnit. Ant.But. c.dilectus, de capel. mo.
Sed iſtis non diſſimulãter fuit aduerſarius Bartho-
lom.Soc.in conſ.8.nu.6.vol.1.teſtem laudat Io.And.
19 in c.cum contingat,de offic.deleg. vbi vult, † vt vbi-
cunq; varietur modus agendi,confeſſio facta in vno
iudicio non faciat in alio fidem, ad quod conſulas
Alex.in l.2.ff.iudic. ſol.
Verùm in hac ſententiarum diſſenſione diſtinguere-
re,& illas conciliare poteris,vt docuit Bar.in l.prętor
ait. §. hoc edicto. ff. vi bon.rapt. nam illius ſententia
* *communiter approbatur:ita ſenſit Aret.in c. at ſi cle
rici,col.2.de iudic.
Primò reſtringas,vt non procedat,ſi talis confeſſio
20 eſſet procuratoris,& non principalis,† quia non pro-
bat,nec nocet Domino in alia cã:vt tradidere Com-
poſt.& Io.And.in d. c. per inquiſitionem:idem cauit
Spec.in tit.de confeſſ.§.nunc videndum,verſ.ſed nũ-
quid confeſſio,& teſtatur Alex.in l.2.C.de eden.Fel.
prodidit in c.cauſa quæ.de teſt.Paul. de Liaz. aſſeue-
rauit in c.1.de confeſſ.in 6.Ant.de Butr. & Imo.pro-
bauere in c.1.vt lit. non cõteſt. & plenius per dictum
Ant.in d.c.per inquiſitionẽ.& Fel.in c.denique. extr.
de excep.nu.6.atq; reſpondit Franc.Aret. in conſ. 13.
21 circa fi.verſ.præterea iſta confeſſio,vbi ait, † confeſ-
ſionem procuratoris factam in vno iudicio ad vnũ
finem non facere fidem in alio iudicio ad alium fi-
nem,etiam inter eaſdem perſonas:nam factum pro-
curatoris non nocet domino,niſi in cauſa, qua datus
eſt:vt colligere eſt ex c.cum olim.ext. de offic. deleg.
Septimò amplia principaliter cõcluſionem, vt hu
22 iuſmodi confeſſio facta in iudicio,† dummodo vera
ſit,& non ficta, ita probat etiam contra hæredẽ con-
fitentis,& ei noceat iuxta ſententiam Bal.in l.2.C.de
eden.nu.23.& ad id conſulas Ruin.conſ.128. nu. 16.
vol.2.& Ioã. And. in addi. ad Spec. in tit.de teſtib.§.
nunc tractemus,in additione magna. Aret. conſ. 36.
col.2.verſ.2.dico,& non ſolùm contra hæredem, ſed
etiam contra quemlibet ſingularem ſucceſſorem: vt
idem ſcripſit Io.And.in d.loco,& Aret. ibid.
Octauò amplia procedere, etiam ſi facta fuerit per
23 verbum credo, † veluti reſpondendo poſitioni con-
fitẽtis per verbum credo:nam hoc caſu plenè probat,
ac ſi de veritate reſpõdiſſet,ita ait Bald.in l.fi. C.arb.
tut.ſed de hoc obſeruauimus ſupr.in præludijs. tit. de
poſitio.& videas gl.& Paul.de Caſtr.in auth. genera-
liter.C.de epiſc.& cler.
Primò limita principalem concluſionem, ſi facta
24 fuerit iudice non ſedente pro tribunali:† qa tunc non
procedit cum non ſit facta in figura iudicij,vt ſcripſe
re gl.& Doct.in l.iubemus.C.de libe.cau. Fel.placuit
in c.denique,nu.6.de except.vide de hoc Soc.in reg.
92. vbi ponit quatuor limitationes ad hãc reſtrictio-
nẽ,quas breuitatis cauſa omitto,& eleganter tradidit
Tiraq.de vtroq;retracta.ver.Hotiſe.& Grief.§.36. gl.
2.fol.262.n.54.& 55. Abb.in c.at ſi clerici.nu.6.q ad-
ducit contex.in l.pen.ff.de iuſt.& iur.& tex.cũ gl. 11.
q.1.in §.qñ autem,& arg.eſt tex.in l.interrogatam,&
ibi gl.Bal.& Sal.C.de lib.cau.& gl.in l. cum ſcimus.

in

ſin vet.cōfeſſ.& ibi Bar.C.de agri.& cēſit.lib.11. Alb.
in l.nō eſt omninò.ff.de manumiſſ.vind.& in l.1. col.
3.ver.2.quæro,C.de cōfeſ.& in l.certum.§.ſi quis ab-
ſente.C.eo.col.1.vbi tamen diſtinguit Bald.in l.cum
mulier.col.3.in 1.oppo.ff.ſol.matr. Rom.conſ.8.viſo
facto.verſ.2.Bart.conſ.57.præclarè.col.10.nu.24.lib.
2.hoc idem cōfirmat,quod ſcribit Bal.in auth.ſi qua
mulier.col.2.verſ.pone ergo,vbi etiam Salicet. C.ad
Velleia.& idem Abb.in d.c.at ſi clerici, nu. 17.cum
25 ibi etiam per eum alleg. & ibidem docet, †quādo iu-
dex dicatur ſedere pro tribunali,& pro dicto facit gl.
not.in cap.pœnitentibus,diſtinct.50.& quod not. gl.
in c. fi. de confeſſ.
Primò intellige hanc limitationem, vt licèt nō ha
beat vim plenæ probationis,vt l.iubemus.C.de liber.
26 cau.& ibi gl.†tamen habeat vim indicii ad torturam
ſufficientem,Rom. ita reſpondit in conſ.8. nu. 2. vbi
* atteſtatur hanc eſſe communem opinionem , & ſen-
ſere Doc.in d.l.iubemus.C.de lib.cau.in l. cū ſcimus.
C.de agric.& cenſ.lib.11.& idē voluit Iaſ. in l. magi-
ſtratibus.ff.de iuriſdic.omn.iudic.& prouulit Frā.B.u.
in tract.de ind.par.1.q.3.n.17.Bal.in l.pen.C.de fide-
iuſſ.in add.ad Spec.in tit.de confeſſ.in verb.confeſſio
iſta , ſed hāc primā reſtrictionē limita tribus modis,
vt inſignitè per eundem Iaſ.in d.l.magiſtratib.nu. 5.
Secundò intellige hanc limitatione habere locum
27 quando ageretur de plena probatione,†ſecus ſi de ſe-
cūs ſi de ſemiplena, quia tunc ſufficit , etiamſi iudex
non ſedeat,ſed deambularet per locum iudicii,ita di-
cit inſigniè glo.in l.noluit in fi.ff.de interrog.act. &
eam ſequitur Abb.in d c.at ſi clerici.nu.6.in fi.
28 Tertio intelligas veram eſſe †niſi fuiſſet geminata,
qa præiudicat,& ſi eſſet facta in figura iudicij, ita do-
cuit Bat.in l.cum ſcimus.C. de agric. & cenſu. in fin.
lib.11.& conſilium Soc.conſ.15.circa medium.Fel.in
c.ſi cautio,de fid.inſtr.verſ. fallit vltimò.
Quartò reſtringitur vt non procedat,ſi in primo iu
dicio contra hanc confeſſionem fuerit pronunciatū
29 †quia tunc in alio iudicio illa confeſſio non probat,
nec nocet etiam ſi ſit inter eaſdē perſonas, vt placuit
gl.no.in auth.item poſſeſſor. in gl.fi.C.qui potior. in
pign.& meminit Bart.in l.Papinianus. §.ſed nec im-
puberis.ff.de inoffic.teſta. vbi declarat ſupradictā gl.
& illam ſequitur Alex.in d.l.2.C.de eden. nu.27. cū
ibi alleg.Ion.tradidit in c.mulieri de iureiur.refert,&
ſequitur Fel.in c.deniq; ext.de excep.nu. 6. & idē vo-
luit Bal.in auth.ſed nouo iure.in fi.de pœn. ind q ma
lè iud.& in l.ſi quis in hoc genus,C.de epiſ. & cler. &
huc pertinet l.Aurelius ff.de lib.leg.
30 Quintò reſtringitur,ſi eſſet tacita confeſſio , † quia
non nocet in alio iudicio,vt docuit Imo.in clem.cō-
ſtitutionē.de elec.refert,& ſequitur Fel.in d.c. deniq;
de excep.& ratio huius eſſati ea pōt afferri,quia licèt
tacitè,& expreſsè eadem ſit, vt paſſim ſolet circūfer-
ri,per l.cum quid.ff.ſi cert.pet. in fi. tamen iſtud non
procedit, quando iſtud tacitum veniret ex ſola præ-
ſumptione legis,vt Iaſ.monuit in d. l. cum quid. nu.
31 6.prout eſt in caſu iſto,nam lex eſt,†quę ex taciturni-
tate alicuius præſumit confeſſionem,vt in c. nōne de
præſumpt. & ideo confeſſio facta, ſiue præſumpta ex
taciturnitate in aliquo iudicio non nocebit in alio.
32 Sextò reſtringas,ſi eſſet ficta cōfeſſio† quia in alio
iudicio non probat,nec nocet , ſi ita docenti fides eſt
habenda Bal.in c.2.de ord.cogn.a ꝑ l.2.§.1. ff.de iur.
fiſc.ſequit Fel.in d.c.deniq; nu.6.vbi hoc intelligit,ni-
ſi iſta ficta confeſſio emergeret ex morte,vt quia reus
33 ex conſcientia criminis ſe occidat,† quia tūc probat
in alio iudicio,ita ſcripſit Cy.in l.2.in fi C. qui teſta.
fac.poſſ.vbi ſcribentes dicunt talem cōfeſſionē æqui-
parari veræ,& ꝙ ficta confeſſio in alio iudicio nō no
ceat,nec probet,tenet Bat.in l.eius qui delatorē,in fi.
ff.de iur.fiſ.cui adhæret Bal in l.2.vbi et Alex. concl.
7.nu.16.Alc.quoq;col.fi.poſt Dec.& alios.C.de edē.

& probauit Aret.de malef.nu.34.ver. quæritur tamē.
Idem Alc.ſenſit in reg.3.præſump.22.verſ.6.tradidit
Abb.in c.at ſi clerici,nu.28.de iud.cū ibi alleg.Alex.
ſcripſit in l.cum filius.ff.de verb.obl. vbi etiam Bart.
& idem voluit Ang.in conſ.276.incip.puncta. col.2.
& in conſ.308.incip.factum tale eſt,col.pen. Cuma.
reſpondit in conſ.146.incip.Simon. col. pen.
Et ꝙ dixi de confeſſione facta emergente ex mor-
34 te,amplia,†vt eo vſq; probet,vt faciat tranſire pœnā
ad hæredes,vt Bald.aſſeruit in d.l.1.§.2.C.qui teſtam.
fac.poſſ.& idem in c.vaſſallus.tit.ſi feud.fuer. cōtro-
uerſi:quod etiam obſeruauit Imo.in l.qui à latronib.
§.1.ff.de teſta.& ſcitu dignū cenſuit Rom. ſing. 305.
& idem in conſil. 303. iſtis ea patrocinantur,quæ per
omnes ſunt animaduerſa in l.2.C.de bon.cor.qui ſibi
mort.conſciuer.nec ab hoc receſſit Bal.in l.1.§.1. de
calumn.& in l.2.C.ex delict.defunct.neque prætereūt
Imol.in l.qui à latronib.ff.de teſtam.
35 Amplia etiā,†vt ficta confeſſio faciat tranſire pœ-
nam ad hæredes etiam in his tribus caſibus, videlicet
primo,in caſu læſæ maieſtatis humanæ; vt ſancitū eſt
in l.quiſquis,C.ad l.Iul.maieſt.2. caſu in latronibus,
vt tradidit gl.in l.1.ff.de bon.cor.& c.tertio caſu in
crimine hæreſis. ita conſtitutum eſt in c. ſecūdum le-
ges.de hæret.in 6.& ſenſit Bart.in l.2.§.ſi is. ff.de bon.
cor.& recenſuit Bal.in l.is apud quē.ꝑpe fi C.de edē.
36 Septimo reſtringe†ſi eſſet implicita cōfeſſio,vt aſ-
ſeruit Dom.in c.1.ad fi.de teſt.in 6.quē refert,& ſeq-
tur Fel.in d.c.deniq; d.num.6.idē dixit Dec.in c.at ſi
clerici,nu.30.& ſeq.de iud.vbi inquit,quòd ſi quis op
poſuerit accuſatori,quod fuerit ſocius criminis,dicit
fateri,& tamen ex huiuſmodi confeſſione nō punit.
Octauo reſtringe non procedere, ſi fuit facta in iu-
dicio ciuili ſummariè coram iudice,& coram parte,
37 †quia tunc non plenè probat in iudicio criminali et
inter eaſdem perſonas, vt in hanc ſententiam reſpō-
dit Bartholom.Soc.conſ.8.nu.6.vol.1.vbi teſtem ad-
ducit Cyn.in l.2.ff.ſi quis in ius voc. quod etiam pro-
bauit Bat.in l.qui Romæ,§.duo fratres.ff.de verb ob-
lig.& in l.nam poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiur.Inn.ꝑ-
tulit in c.inquiſitionis.de accuſat. & tradidere Doct.
in c.2.de reſtit.in integ. Ant.de Bu.ſcriptum reliquit
in c.cū dilectus.de ord.cognit.& idem Barthol.Soc.
profitendo ſenſit in c.ſi clericus.de for.compet.
Et quòd confeſſio facta in cauſa ciuili probet in cā
criminali,vt ſupra diximus in 6.ampliat.ad hanc cō
38 cluſionem,†dic procedere etiam ſi huiuſmodi con-
feſſio incidenter facta fuerit propter aliud in iudicio
ciuili,quāuis enim in criminali ex hac ſola non con-
demnetur,tamē ſaltem quoad hoc probat, & nocet ,
videlicet ad iudicem inſtruendum , vt poſſit ex hac
confeſſione formare proceſſum,& inquiſitionem.&
eam probare per hanc confeſſionem , vt proditū eſt
à Bal.in l.mercalem.C.de cond.ob turp.cau.& affert
ad hoc l.nullus.C.de teſtib idē retulit Dec. in c.at ſi
clerici.nu.21.ver.2.reſtringit,de iud. vbi teſtatur Inn.
in c.per inquiſitionem de elect.& ibi Abb.colu. pen.
ver.ex quo not.ſingulariter cum alijs ibi per eum ad-
ductis,idem voluit Fel.in c at ſi clerici,de iud.Abbas
latè in c.cū ſuper,de cōfeſſ.vbi dicit eſſe caſū de hoc.
Secundo limitabis,vt non procedat,ſi fieret cōfeſ-
39 ſio parte abſente, † quia tunc licet in iudicio fiat, &
cum cauſa,tamen abſente parte non probat,nec præ
iudicat,ut reſpondit Vlp.in l.certum.§. ſi quis abſen-
te.ff.de confeſ.& ibi Bar.vbi ait, ideò procuratorem,
40 † vel aduocatum ſemper debere curare , vt appona-
tur in actis parte præſente,& idem Card.voluit in c.ſi
cautio ext.de fid.inſtr.quos refert & ſequitur Fely. in
d.c.ſi cautio.nu.22.cum ibi allegat.Anto. de Butr. &
Abb.ſcripſere in c.ſi.col.4. de confeſ. Bal. tradidit in
auth.generaliter.col.pen.C.de epiſ.& cler.Soc.aſſer
uit in reg.89.verſ.amplia primo , cum ibi alleg.
Contrariā opinionē in limitatione,& ampliatio-
ne

ne reperies ad cõcl.de cõfeſ.ſin.cau.in 5.limit.vbi latè de hoc,& vide tu circa hoc Abb.in c.fi.nu.15. qui optimè diſtinguit,& Fel.in c.ſi caut.de fid.inſt.3.col. limitat quatuor modis hãc limitationẽ,quẽ omnino inſpicias,& videas ẽt,q̃ latiſſimè cumulauit in cõcluſione cõfeſſionis abſẽte parte extraiudiciũ factę in 1. limitat.vbi etiam reperies contrar.& concordantias.

Primò ſublimitare poteris,niſi iudex tanquam publica perſona acceptet dictam confeſſionem pro ab-
41 ſente,†qa tunc ꝓbat,& nocet,vt reſponſũ eſt à Ruin. in conſ.72.nu.3.vol.4.Cyn.in auth.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduerſ.vendit.& Bal.& alios in l. poſtq̃. C.de don.idẽ voluit Abb.in d.c.ſi.nu.15.ꝑ text.in c.quãq̃ de vſu.lib.6.& notaĩ in c.dudũ.de conuer.coniug.& in auth.generaliter.C.de epiſ.& cler. idẽ placuit Fel. cũ allegatis in c.capitulũ §.de reſcr.nu.12.& Bald. in
42 d.auth.generaliter.C.de epiſc.& cler.ait,† quod d.§. ſi quis abſente.loquitur de cõfeſſione, cuius receptio non pertinet ad officium iudicis,ſed partis,idẽ ſequit̃ Fel.in d.c.ſi cautio.nu.23.verſ.4.ext.de fid.inſtr.

Secundò ſublimites velim,niſi etiã ab alio , quam à iudice fuerit acceptata talis confeſſio nomine ab-
43 ſentis,etiam ſi talis acceptans non haberet mandatũ, ita dicit Soc.in reg.89.verſ.15.fallit,vbi ad id adducit tot.tit.ff.& C.de neg.geſt.& c.ſi caut.extr.de fid.inſtr. gl.in l.huiuſmodi.in prin.ff.de leg. 1. nec hinc longè abeſt,quod obſeruauit Bat.in l.cum quis.§.codicillis de leg.3.col.1.& Abb.in d.c.ſi. nu. 15.

Subamplia prædictã primam ſublimitationem , vt
44 eo vſq; procedat,† quod etiam habeat executionem paratam etiam contra hæredem talis confitentis, ẽt ſi non fiat in forma iudicij, vt proditũ eſt ab Hipp. de Marſ.in rub.C.de prob.nu.6.Idẽ voluit Alex.in l.iale pactũ.in §.qui prouocauit.ff.de pac.& Bal.fortius dicens in l.fi.C.arbit.tut.vbi inquit , quod idem erit , ſi quis confeſſus fuerit per verb.credo , de quo videas ꝑ gloſ.& Caſtr.in auth.generaliter.C.de epiſc.& cleric. quibus accedit Philip.Fran.in c.cum ſpeciali.col.antepen.ver.3.quæritur ext.de appell.qui Philip. in medium profert l.cũ,pro quo,& ibi Bal.ff. de in ius voc. & ego dixi in præludio tit. de poſitio.

45 Reſtringe dictã ſublimit.vt tñ procedat,†ſi iudex erat præſens ad hoc,vt.ſ.dictã cõfeſſionẽ acceptaret , & appareret,ꝙ erat hmõi propoſiti,vt confeſſionẽ pro abſente reciperet,alioqui nõ ſufficeret præſentia, niſi (vt dixi)pro tribunali ſederet, vt in hanc rẽ conſuluit Alex.conſ.174.in cã & luc,num.2.vol.6.per l. fi.ff.de interrog. act. & ad hoc locupletiſſimos teſtes laudat Bar.& Bal.in l.poſtquã.C.de pact.& Ant.in c.fi. extr. de confeſ.idẽ aſſeruit Abb.in d.c.at ſi clerici, nu.6.de iud.vbi de hoc perbellè per eũ,& meminit Bal. in l.1. §.ſimiliq; modo.C.de lat.libert.De hac re,videlicet, ꝙ ea,quæ non ſunt facta in figura iudicij non ꝓbant, conſulas latè tradentem Tiraq.in ſuo tract.de vtroq, retrac.fol.586.n.54.& 55.& de hoc videas,q̃ dixi ſup. in 2.ſublimitatione.6.ampliat.ad iſtã concl. vbi latè.

46 Intellige hanc reſtrictionẽ,†vt licèt non habeat talis confeſſio vim plenæ probationis, vt l.iubemus, & ibi glo.C.de liber.cau.attamen habet vim indicij ad torturam ſufficientis,vt cautum eſt à Rom.cõſ.8. nu. 2.vbi atteſtatur communem eſſe opinionẽ,& de hoc tradidimus ſupra in declarationibus ad ſextam ampliationem,huiuſdem concluſionis,vbi videas.

47 Tertiò ſublimitatur,†niſi pars eſſet citata , & eſſet caſus,quo poſſet procedi contra abſentem,p l. ꝓperã dũ.§.1.& 2.C.de iud.ita ſenſit Fely.in c.ſi caut.de fid. inſtr.nu.2.3& Soci.reg.89.2.fallit,atq; Bal.in l.poſtq̃ liti.col.pen.C.de pac.quod idẽ probauere multi alij, vt Paul.de Caſt.in l.certũ.§.ſi quis abſente.ff.de confeſſ.Imo.in c.fi.de confeſ.col.5.Sal.in l.gñaliter.col. 3.C.de non nu.pec.& in l.vnica.15.opp.C. de cõfeſſ. vbi de confeſ.vbi Alber.ver.5.q̃ritur.Io.And.in add. ad Spec.in tit.de cõfeſ.§.nũc ſequit̃.ver.7.& eſt rõ,qa tũc habetur ꝑ præſente,ita inquit Soc.d.reg.89. verſ. 2.fallii,vbi allegat Bar.in d.l.vnica,in fi.C de cõfeſſ.

Quartò ſublimitatur ſi hmõi confeſſio facta ſit in
48 libello,vel poſitionib.vel exceptionib.†nam tunc ẽt ſi parte abſente probat,per c.fi.de iureiur.in 6.idẽ voluit Ruin.conſ.41.nu.3.vol.4.teſtatur Anto.de Butr. Abb.in c.fi.de confeſs.idem tenet Fel.ibi d.c. ſi caut. n.23.& in quo differat libellus,articuli,& poſitiones, colligere poteris à Marant.in tract.de ord.iud.in rub. de poſitione,in 6.par. in 4. art. & circa hanc ſublimitationem vide,quæ latè diximus in 3.limit. concl. de confeſſione facta abſente parte, vbi & alia reperies.

Intellige, niſi aduerſarius contradixit dictæ cõfeſ-
49 ſioni in libello,vel poſitionibus,† quia tũc nihil probat,vt Bart. & * cõſtet omnes tradidere in l. naturaliter.§.nihil commune.ff.de acqu. poſ.& conſulendo ſcripſit Pariſ.conſ.72.nu.15.vol.3.atq; reſpondit Alc. conſ.183.col.2.lib.5.quem refert, & ſequitur Hercul. in tract. de proban.negat.nu.198.fol.57.ver.40.fallit, vbi atteſtatur de * communi ſcribentium conſenſu.

Quintò ſublimitatur niſi confiteretur in criminali
50 abſente accuſatore † quia tñ probaret,& nocet, nam iudex ſupplet,cum ſit præſens,ſecundùm Bal.in l. ea, quæ in vit.col.C.quõ,& quando iudex,& idem Bald. in l.generaliter.C.de non num.pec.De hac ſatis diximus in 20.limitat.de confeſſione facta abſente parte, & in 1.ampliat. ad cõcluſionem , de confeſſione ſine cauſa,vbi latiſſimè, & ne ſæpius eadem repetendo lectorem faſtidio afficere videar,ad ea me reijcio.

Id reſtringas velim,niſi ageretur de crimine ciuili-
51 ter,† quia parte abſente non probaret,vt ſcriptũ reliquit Abb.poſt D.Ant.in c.cum olim.nu. 10. de reſcr. & ſequitur Fel.in c.ſi cautio.nu.23.de fid.inſtrum.

Tertiò limita principaliter,vt non habeat locũ , ſi
52 coram notario in iudicio facta fuerit,†quia nõ ꝓbat nec nocet,& ea eſt ratio, quia non eſt facta in figura iudicij,vt Bar.docuit in l.cũ ſcimus.C.de agr.& cẽſ. lib.11.nec põt dici huiuſmodi cõfeſſio iudicialis, ita deciſũ fuit in dec. Neap.245.nu.8. & pro hac limitatione faciunt ea,quæ latè diximus ſupra in prima limitatione ad concl. vbi ẽt reperies fallentias de hãc limitatione,ſed vltraibi alleg.idẽ voluit Bar.in d.l.cũ ſcimus.C.de agr.& cenſ.lib.11.cum multis alijs allegatis per Rober.Marãt.de ord.iud.in 6.part art. 5.nu. 30.rubr.de confeſ.vbi inter cetera teſtẽ laudat Afflic.
53 in deciſ.Neap.245.nu.8.vbi dicitur,† notariũ nõ poſſe recipere confeſſionẽ,niſi præſente iudice,vel mandante,& Maran.tradidit d.num.30.& attigi ſupra in principio,quibus addas Bal.in l.iubemus,in gl. fi. C. de lib.cau.Iaſ.in l.videamus,§. deferre. 1.col. ff.de in lit.iurãdo,atq; Dec.in c.at ſi clerici.nu.116,de iud.& intelligas,vt non noceat talis cõfeſſio eo modo, quo
54 noceret,ſi eſſet iudicialis,† nã nocet tamen vt extraiudicialis,& facit indiciũ ad torturã,ſi credimus Bal. in l.magiſtratib.verſ.ſed tu dic.ff. de iuriſd. omnium iudicum,vbi Alex.plures alios referẽdo,& Cal. cauit in conſ.6.tit.de confeſ.& hanc*communẽ dicit Dec. in d.c.at ſi clerici,nu.15.& ſeq.

Quartò limitatur,ſi confitẽs eam reuocauit , antequam redacta eſſet ꝑ notarium in ſcriptis,†quia tunc
55 et non probato de errore nihil probat, vt Alex. cõſulendo monuit in conſ.34.nu.1.vol.1.adducit gl. inſignem 31.q.1.c. apud miſericordiæ,atq; glo.& Doct. in cap. fin. verſ. iuſta cauſa , de iureiuran.lib. 6. cum alijs per eum ibi allegatis , & vltimo loco idem vult Herc.de proban.negat.nu.198.fol.57.ibi 27.fallit , & ad id conſulas Iaſ.in l.qdquid aſtringẽdæ. ff. de verb. oblig.nu.9.vſq; ad nu.11.vbi,& latè, & pulchrè circa materiam variationis,& mutationis dicti , vel cõfeſſionis,ſe fundit,& à nobis explicabitur infra de confeſſione iuramento &c. & hic videas omninò Bellam.deciſ.691.confeſſio emiſſa,vbi ſeptem ponit fallentias,quas breuitatis cauſa omitto.

Quintò

56 Quintò limitabis,† quandiu fuerit facta à procuratore; ſed ad limitationem hanc poteris inſpicere ea, quæ ſupra tradidimus, quibus adiungas velim Spec. in §. poſtremò, de confeſſ. vbi in litera B. inuenies quibus caſibus nõ procedat, lector (ſi libuerit) illũ videto.

CONCLVSIO CCCXLIX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio de crimine facta parte præſente, an plenè probat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio de crimine facta parte præſente plenè probat.*
2 *Confeſſio de crimine facta parte præſente, vel abſẽte, vtrobique facit indicium ad torturam.*
3 *Confeſſus in ciuilibus habetur pro condemnato, ſed non in criminalibus.*
4 *Confeſſus non appellat in ciuilibus, ſed benè in criminalib.*
5 *Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus ſemiplenam probationem facit, ſed in criminalibus non facit niſi indicium ad torturam.*
6 *Confeſſio facta coram Tabellione ſine iudice, vel corã iudice, & non in figura iudicij, dicitur facta extra iudicium.*
7 *Confeſſio extraiudicialis parte præſente plenè probat, & præiudicat, ſi agitur de crimine ciuiliter.*

1 Confeſſionem de crimine factam parte præſẽte plenè pbare, conſuluit ſtudiis Dec. conſ. 146. nu. 3. & tradidit Abb. in c. at ſi clerici. nu. 16. de iudic. ver. 1. caſu, ea ratione motus; quia idem ſeruatur in ciuili, per l. certũ. §. ſi quis abſente ff. de confeſſ. & teſtatur ad hoc Inn. idem ſententiam in c. per inquiſitionem, de elect.

Sed quod huiuſmodi confeſſio faciat indiciũ ad torturã apertè ſenſit Aret. in d. c. at ſi clerici, docuit Bar. in l. c. fam. erciſc. & in l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reor. cui adhæret aliter, in l. fi. col. 7. C. de confeſſ. idẽ voluit Inn. in c. cum cã. de teſt. quod et placuit Bal. in l. ictus fuſtium. ff. de infam. nec diſſenſit Flor. in d. c. at ſi clerici, & idẽ Bal. ſcripſit in l. qm̃ patrinm. ff. de his, qui 2 not. infa. vbi ait,† nihil referre, an parte præſente, vel abſente factũ ſit, quia vtrobiq; facit indicium ad torturam, & idẽ meminit Alex. in no. in l. magiſtratib. ff. de iuriſdict. omn. iud. quibus accedit Ang. in l. 1. de cõfeſſ. Fel. in c. olim nu. 4. de reſcr. vbi reprehendit æquiparationẽ Abbatis de confeſſione criminali ad con-3 feſſionem in ciuilibus ex triplici cauſa,† primò, quia in ciuilibus habetur pro cõdemnato, vt ſancitũ eſt in l. vnica. C. de confeſſ. ſed non ita in criminalibus, iuxta ſniam Bar. in l. 1. ff. de confeſſ. per l. proindè. ff. ad leg. Aquil. 2. in ciuilibus confeſſus non appellat, ita fuit 4 conſtitutũ in 2. q. 5. c. quæcunq; † ſed in criminalibus, benè appellat, ita decreuit Adrianus Pont. Max. in c. ei qui. 3. ſunt etiã, iuncta gl. 2. q. 6. & tradit Africanus in l. cum fidei commiſſum. ff. de confeſſ. tertiò in ciuilibus extraiudicialis facit ſemiplenã probationẽ; vt 5 ſupra dixi, ſed in criminali non facit,† niſi indiciũ ad torturam, vt ſupra tradidimus. Ad id vero aduertas 6 eum extra iudicium dici confiteri,† licèt fiat corã tabellione ſine iudice, vel coram iudice, & non figura iudicij, vt docuit gl. ſingularis, & menti tenẽda in l. iubemus, & ibi Bald. C. de liberal. cau. & dixi ſupra in prin. in cõibus conteſſio. Sed de hac videas, quæ latè dicta ſunt in 1. ampliat. ad concl. de cõfeſſione facta præſente parte extr. iudiciũ, & in 20. limit. ad concl. de confeſſione facta extra iudicium abſente parte.

Limita hanc ſecundam ſententiam, vt non proce-7 dat, † ſi agatur de crimine ciuiliter, quia tũc huiuſmodi confeſſio extraiudicialis parte præſente plenè pbat, & præiudicat, vt voluit Abb. declarando dictum Inn. in c. quàm ſit. de excell. prælat. & in c. olim. nu. 9. de reſcr. & adducit pro hoc tex. in l. generaliter. C. de non nu. pec. & in c. per tuas, de probat. quod etiã confirmauit Sal. in d. l. fi. col. 5. C. de q. & protulit Fell. in d. c. olim de reſcrip. nu. 4. & 5. & idem voluit Imol. d. c. at ſi clerici. de iudic. vbi reprobat Ant. de But. cõtra ſententiam, ſcilicet, quòd idem procedat, quãdo agitur criminaliter, aut ciuiliter.

CONCLVSIO CCCL.

ARGVMENTVM.

Confeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente an probet, nec eo vſq; vt ex ea quis puniri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente nihil probat, vt ex ea puniri quis poſſit.*
Contrarium nu. ſeq.
2 *Confeſſio criminalis facta extra iudicium parte abſente quando probet, vel non, & quando noceat.*
3 *Confeſſus parte abſente extra iudicium de crimine poteſt torturæ ſubijci.*
4 *Confeſſus extraiudicialiter, & deindè tortus, ſi in tortura denuo confitebatur, non requiritur alia perſeuerantia, ſed debet ex ea condemnari.*
5 *Confeſſio extraiudicialis non poteſt amplius reuocari, ſi poſtmodum facta fuit etiam in tortura.*
Quod intellige, vt ibi.
6 *Confeſſus extraiudicialiter, & conſtitutus in iudicio, ſi reuocat ipſam confeſſionem etiam non docto de errore ſufficit, quod dicat ſe erraſſe in eo, d. un confeſſus eſt delictũ extraiudicialiter. Contrarium ibid.*
7 *Confeſſionem erroneam allegans probare tenetur.*
8 *Confeſſio etiam non conſtito de errore reuocari poteſt, ſed incontinenti.*
9 *Confeſſio facta in inſtrumento principaliter, ſiue enunciatiue inter partes ſi reiubeata fuerit, nihil operatur.*
10 *Confeſſio dicitur reuocata incontinenti, ſi reuocetur, antequam redactæ fuerit in ſcriptis.*
11 *Reuocatio confeſſionis factã incontinenti non prodeſt confitenti, ſi antequã reuocetur, fuiſſet acceptata a parte.*
12 *Clericus ex confeſſione extraiudiciali torqueri non poteſt niſi eſſet infamatus.*
13 *Confeſſio ſi infamat confitentem de facto puniri poteſt.*
14 *Clericus etiam ſi mille indicia haberet cõtra, torqueri non poteſt ex confeſſione extraiudiciali, niſi ſit infamatus.*
15 *Confeſſio extraiudicialis non ita probat, vt puniri poſſit, niſi agatur de crimine ciuiliter. Et intellige vt ibi.*
16 *Confeſſio extraiudicialis ſi ſit indiſtincta, incerta, & non qualificata, non ſufficit ad introducendum indiciũ ad torturam.*
17 *Confeſſio informis ſimpliciter facta non operatur.*
18 *Confeſſio extraiudicialis non veriſimilis non probat.*
19 *Allegans non veriſimile non debet audiri.*
Iudex non veriſimilibus non debet dare fidem.
Teſtibus deponentibus non veriſimilia non eſt credẽdum.
20 *Cõfeſſio extraiudicialis facta calore iracũdiæ nihil operat.*
21 *Homo intenſo calore promotus non eſt in plenitudine intellectus.*
22 *Calor iracundiæ homini intellectum diminuit.*
23 *Confeſſio extraiudicialis ſuper crimine, ſi facta eſt ſpecificè, & præſente parte, & in ea concurrant, & ſint appoſita omnia requiſita ad validitatem confeſſionis extraiudicialis in ciuilibus, nedum facit indicium ad torturam, ſed etiam quis ex ea puniri poteſt.*
24 *Confeſſio de crimine extraiudicialiter facta ſi geminata fuerit, ita probat, vt poſſit puniri, ac ſi in iudicio confeſſus eſſet.*
25 *Confeſſio extraiudicialis probat in pertinẽtibus ad iudicium eccleſiæ fauore animarum.*
26 *Confeſſio reſpiciens exonerationem conſcientiæ etiã facta*

parte

parte abſente, & extraiudicialiter plenè probat.

27 *Confeſsio extraiudicialis reſpiciens exonerationi conſcientiæ de æquitate canonica in foro pœnitentiali valet irreuocabiliter.*

28 *Confeſsio extraiudicialis, vt valeat in foro ſpirituali, vel pœnitentiali, non requiritur partis præſentia.*

29 *Confeſsio abſente parte valet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.*

30 *Confeſsio facta in teſtamento quando noceat confitenti, & probet.*

31 *Confeſsio facta in teſtamento pro exoneranda conſcientia habet vim legati ad pias cauſas.*

32 *Confeſsio extra iudicium facta coram aliqua publica perſona, quæ poſſit recipere probationes ad vtilitatem fiſci, plenè probat, & confeſſus puniri poteſt.*

Et aduerte, & amplia, vt ſub num. 34.

33 *Licet quis poſſit proſequi publicum ius agendo, non tamen per hoc habet poteſtatem recipiendi probationes. Contrarium.*

34 *Quis non poteſt alteri ſtipulari, niſi ſit publica perſona, & tamen gerendo negotium abſentis, poteſt eius nomine acceptare illud, quod fuit factum, vel dictum in illius fauorem, & acceptatio habebit effectum illo ratificante.*

35 *Confeſsio de crimine, ſi facta fuerit coram magna quantitate perſonarum tranſit in notorium.*

36 *Confeſsio extraiudicialis ſi tranſit in ſpecificum nomen delicti probat, & puniri poteſt.*

37 *Clericus confitens adulterium de adulterio non punitur, ſed de gloriatione, quæ ex illo reſultat.*

38 *Confeſsio extraiudicialis de crimine plenè probat, ſi cum ea concurrant aliæ coniecturæ, & verſimilia veritatis, & confeſſus poterit puniri.*

39 *Confeſsio extraiudicialis de crimine ſemiplenam probationem facit.*

Conf. ſ.ionem de crimine extra iudiciũ factam parte
1 abſente nihil probare, vt ex ea puniri quis poſsit, docuit Abb. in cap. de hoc, ext. de ſimo. col. 1. & decidit Rot. deci. 1. tit. de confeſ. in nou. Compoſt. voluit in c. olim. de reſcrip. ſuper verbo confeſſus, & Fel. ſenſit in c. olim. de reſcrip. nu. 2. vbi teſtatur glo. in d. c. 2. de hoc, ext. de ſimo. de hac verò confeſsione criminali,
2 quãdo probet, vel non † & qñ noceat, vide remiſsiuè per Dec. in conſ. 146 & adeas omnino Spe. tit. de cõfeſs. §. nunc videndũ. verſ. nunc dicendũ, & ad hanc conſulas ea, quæ a nobis adducta fuerunt in 1. ampl. facta ad concl. de confeſ. par. præſente, & in 20. limit. ad concl. de confeſs. facta abſente par. ext. iudicium. Effectus huius cõfeſsionis tradit Paris de Put. in tract. ſindicatus. col. 3. & Ang. Aret. de maleſ. verbo fama publica. verſ. quæro an non indicium, & in verb. necnon ad denunciationem, verſ. quæro an confeſsio.

In contrariam deſcendit ſñiam Bart. in l. admonẽdi. ff. de iureiur. glo. & doct. idem ſenſere in c. fi. de ſucceſſ. ab inteſt. & voluit Marc. Ant. Blãc. in tract. de in-
* dit. nu. 105. vbi teſtatur de * cõi, & videas ibi per eum, quid requiratur, adeò vt talis confeſsio valeat, & operetur, & Tind. in trac. de prob. vbi tract. de confeſ. ver. nunc de criminal. in prin. gl. in l. ictus fuſtium. de his,
* qui not. infam. Alex. & Soc. qui hanc * cõem dicunt in l. magiſtratibus, vbi Doct. de iuriſd. omn. iud. Abb.
* & * communiter canoniſt. in c. at ſi clerici. de iud. glo. & Bar. in l. cap. quinto. ff. de adult. Bal. & Ang. ĩ l. 1. C. de cõfeſ. Pariſ. cõſ. 157. nu. 26. vol. 4. qui adducit Bart. ita tenen. in l. quæro. ff. de ædilit. edic. Iaſ. in d. l. admonẽdi. fol. 16. col. 2. vbi multa per eum. Ang. de maleſ. in verb. comparuerunt dicti. Paris de Put. in tract. de ſindicatu, in verb. tortura. Rom. conſ. 8. num. 1. Bero. conſ. 193. nu. 13. cum ſeq. vol. 3. vbi latè.

Vel ſaltem intelligas, & ſublimites concluſionẽ,
3 † vt talis confeſsionis vires eo vſq; propagentur, vt talis confeſſus poſsit torturę ſubijci, vt gl. inſignis tradidit, & ibi Bar. in l. cap. quinto. ff. ad l. Iul. de adult. Bal. & Ang. in l. 1. C. de confeſs. Fel. in d. c. de hoc. num. 2. Pariſ. conſ. 153. nu. 26. vol. 4. qui teſtatur Bart. & vide per alios ſupra proximè allegatos.

Primò amplia retinẽdo opinionẽ, ꝙ ſaltim poſsit
4 torturæ ſubijci, vt ẽt ꝓcedat quoad hoc, † vt. ſ. ſi cõfeſſus ſit extraiudicialiter, & deindè tortus, & in tortura demũ cõfiteaṫ, nõ requiraṫ alia perſeuerãtia, ſed debeat ex ea condẽnari, vt proditum eſt à Carrer. in ſua pract. crim. in l. obſeruare, nu. 48. vbi ad hoc adducit Imol. in c. at ſi clerici, de iud. & gl. in d. l. c. 5. Alc. poſt Bar. in d. l. c. quinto Iaſ. in l. magiſt. ff. de iuriſ. om. iud. nu. 4. & vltra per eũ allegatos idẽ tenet Fel. in c. olim, de reſcr. nu. 8. ver. fallit 8. & Soc. rñ. fit conſ. 213. incip. in cã Gabr. vol. 2. Bal. cauit cõſ. 122. vol. 1. licẽt aliàs teneaṫ pſeuerare in iudicio, aliàs nõ põt dãnari, vt ꝑ gl. traditũ eſt in l. filiũ, & in l. iubemus. C. de lib. cau.

Secũdo ampliabis, vt hmõi cõfeſsio extraiudicia-
5 lis nõ poſsit amplius reuocari, † ſi poſtea cõfeſſus ſit in tortura, ut Carrer. ſcripſit cũ alleg. in d. prac. crim. nu. 49. in l. obſeruare. ꝙ rñ intelligas, uelim, qñ ſunt indicia, uel adminicula huius cõfeſsionis extraiudicialis, q̃ inducũt ueritatẽ, & nõ ſunt dubia, ut Bal. dixit in l. addictos. C. de epiſ. aud. & de hoc cõſulas Bru. in ſuo trac. indic. 4. q. prin. & Fel. in c. olim. de reſcr. n. 8. uerſ. 3. fallit, & Iaſ. in d. l. magiſtr. col. 2. in prin. ff. de iuriſdic. omnium. iud.

Primò limitare poteris, qñ cõfeſſus extra iudiciũ
6 ductus, † & cõſtitutus in iudicio reuocet ipsã cõfeſsionẽ extraiudicialẽ, ẽt ſi nõ doceat de errore, ſed ſufficiat, ꝙ dicat erraſſe in eo, dũ confeſſus eſt delictũ extraiudicialiter, ita Bal. monuit in l. 1. C. de cõfeſs. col. pe. cui adhæſit Iaſ. in d. l. magiſtr. in 2. col. ff. de iuriſd. omn. iud. uerſ. 2. prin. limita, dicens illud pronunciatũ inſigne in uſu foreſi animaduerſione eſſe dignum cũ per illud poſsit qs cõſequi, ne amicus torqueatur, huius ẽt cautionis meminit Tho. Ferrar. cautel. 27. & eãdẽ dicit Io. de Arn. caut. 19. & in it. loc. Marc. Ant. Blanc. in ſua pract. crim. caut. 5. & in eandẽ pract. in uerſ. 4. pars prin. nu. 64. & eãdẽ cautelã tradidit Fel. in c. de hoc. ext. de ſimo. & ponit Diaz. in reg. 125. fal. 1. 3. ſublim. Fel in c. olim. de reſcr. col. 3. nu. 2. adde Boe. dec. 90. nu. 9. Pet. Gerard. ſing. 67. & recẽtiores oẽs in d. c. at ſi cler. de iud. cõtrariũ tñ tenuit Dec. in d. c. at ſi cler. n. 122. de iud. deci. d. Bal. cui innixa eſt iſta opin.

* Et ꝙ dictũ eſt, ꝙ non oẽat docere de errore * cõis opinio uṙ repugnare. ſ. ꝙ de errore docere debeat, ut in hãc ſñiam rñdit Barb. conſ. 44 col. 3. uol. 2. quẽ refert Boer. in dec. 84. nu. 4. nã confeſsio erronea nõ pre-
7 ſumiṫ, † & illã allegans teneṫ ꝓbare, ſi credimus Bar. in l. non fateṫ, ff. de confeſ. quẽ refert, & ſequiṫ Crau. in tract. de antiq. temp. 1. par. in uerb. Propoſitum noſtrum prin. nu. 56. uerſ. 2. dico, & habeṫ in l. ſi poſt diuiſionem, & l. error. C. de iur. & fact. ign. & cauit Corn. cõſ. 250. col. fi. uol. 4. & quõ cognoſcaṫ erronea, cõſulas Ber. in cõſ. 87. n. 11. li. 2. & cõſ. 157. n. 8. 9. & ſeq. li. 3

Intellige primò, ut. ſ. cõfeſsio etiam non conſtan-
8 te de errore reuocari poſsit, † ſi reuocata ſit cõfeſsio incontinenti, ita dicit gl. in c. fi. de iureiur. in 6. Iaſ. etiã in l. quicquid aſtringendæ, in ff. de uerb. obl. ut Alex. rñdit in cõſ. 34. nu. 1. uol. 1. ita etiam plurimi alij tum docendo, tum de iure rñdendo tradidere, ut gl. in c. reſcriptum in prin. de elect. Abb. in eo. loc. col. 5. uer. in gl. 1. & in c. fi. col. pen. & fi. de cõfeſ. & gl. in c. olim in uerb. reuocato. & in c. apud miſericordẽ. 32. q. 1. Abb. in c. cũ cãm, de appel. col. 2. & in c. præterea. col. 2. de teſt. gl. in c. ult. de iureiur. lib. 6. uerb. iuxta, quam glo.
* ibi * communiter Doct. ſequuntur. Bal. in repet. Padua. ad edita. fol. pen. uerſ. ſæpè accidit, C. de edend. & in l. 1. col. 5. uer. & not. C. de fur. & cõſ. 30. incip. cõfeſsio. in prin. lib. 4. ꝙ repetitur cõſ. 47. eo. lib. Ang. in l. 1. §. ſi quis. de uerb. obl. Roma. in rep. l. ſi uero §. de uiro. 31. fal. ff. ſol. mat. & cõſ. 49. col. ult. incip. in hiſ thematе, & q. col. 3. uerſ. 1. quia ſicut teſtes. Fel. in c. qualiter, il 1. col. 15. uerſ. 2. fallit de accuſat. Iaſ. in l. error. col.

2. C.

56 Quintò limitabis, † quandiu fuerit facta à procuratore, ſed ad limitationem hanc poteris inſpicere ea, quæ ſupra tradidimus, quibus adiungas velim Spec. in §. poſtremò. de confeſſ. vbi in litera B. inuenies quibus caſibus nõ procedat. lector (ſi libuerit) illũ videto.

CONCLVSIO CCCXLIX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio de crimine facta parte præſente, an plenè probat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio de crimine facta parte præſente plenè probat.*
2 *Confeſſio de crimine facta parte præſente, vel abſente, vtrobique facit indicium ad torturam.*
3 *Confeſſus in ciuilibus habetur pro condemnato, ſed non in criminalibus.*
4 *Confeſſus non appellat in ciuilibus, ſed benè in criminalib.*
5 *Confeſſio extraiudicialis in ciuilibus ſemiplenam probationem facit, ſed in criminalibus non facit niſi indicium ad torturam.*
6 *Confeſſio facta coram Tabellione ſine iudice, vel corã iudice, & non in figura iudicij, dicitur facta extra iudicium.*
7 *Confeſſio extraiudicialis parte præſente plenè probat, & præiudicat, ſi agitur de crimine ciuiliter.*

1 Confeſſionem de crimine factam parte preſẽte † plenè probare, conſultus rñdit Dec. conſ. 146. nu. 3. & tradidit Abb. in c. at ſi clerici. nu. 16. de iudic. ver. 1. caſu, ea ratione motus; quia idem ſeruatur in ciuili, per l. certũ. § ſi quis abſente ff. de confeſſ. & teſtatur ad hoc Inn. idem ſentientem in c. per inquiſitionem, de elect.

Sed quod tñ hmõi confeſſio faciat indiciũ ad torturã apertè ſenſit Aret. in d. c. at ſi clerici, docuit Bar. in l. c. fam. ercisc. & in l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reor. cui adhæret aliter, in l. fi. col. 5. C. de confeſſ. idẽ voluit Inn. in c. cum cã. de teſt. quod etiã placuit Bal. in l. ictus fuſtium. ff. de infam. nec diſſenſit Flor. in d. c. at ſi clerici, & idẽ Bal. ſcripſit in l. qui partium. ff. de his, qui
2 not. infa. vbi ait, † nihil referre, an parte præſente, vel abſente factũ ſit, quia vtrobiq; facit indicium ad torturam, & idẽ meminit Alex. Imo. in l. magiſtratib. ff. de iuriſdict. omn. iud. quibus accedit Ang. in l. 1. de cõfeſſ. Fel. in c. olim nu. 4 de reſcr. ubi reprehendit æquiparationẽ Abbatis de confeſſione criminali ad con-
3 feſſionem in ciuilibus ex triplici cauſa, † primò quia in ciuilibus habetur pro cõdemnato, vt ſancitũ eſt in l. vnica. C. de confeſſ. ſed non ita in criminalibus, iuxta ſñiam Bar. in l. 1. ff. de confeſſ. per l. promde. ff. ad leg. Aquil. 2. in ciuilibus confeſſus non appellat, ita fuit
4 conſtitutu in 2 q 3. c. quæcunq; † ſed in criminalibus, benè appellat, ita decreuit Adrianus Pont. Max. in c. ei qui. & ſunt etiã, iuncta gl. 2. q. 6. & rñdit Africanus in l. cum fideicommiſſum. ff. de confeſſ. tertiò in ciuilibus extraiudicialis facit ſemiplenã probationẽ, vt
5 ſupra dixi, ſed in criminali non facit, † niſi indiciũ ad torturam, vt ſupra tradidimus. Ad id verò adductas
6 eum extra iudicium dici confiteri, † licèt fiat corã tabellione ſine iudice, vel coram iudice, & non figura iudicij, vt docuit gl. ſingularis, & menti tenẽda in l. ſubemus, & ibi Bald. C. de liberal. cau. & dixi ſupra in prin. in cõibus confeſſio. Sed de hac videas, quæ latè dicta ſunt in 1. ampliat. ad concl. de cõfeſſione facta præſente parte extr. iudiciũ, & in 20. limit. ad concl. de confeſſione facta extra iudicium abſente parte.

Limita hanc ſecundam ſententiam, vt non proce-
7 dat, † ſi agatur de crimine ciuiliter, quia tũc huiuſmodi confeſſio extraiudicialis parte præſente plenè probat, & præiudicat, vt voluit Abb. declarando dictum Inn. in c. quam ſit. de excell. prælat. & in c. olim. nu. 9. de reſcr. & adducit pro hoc text. in l. generaliter. C. de non nu. pec. & in c. per tuas, de probat. quod etiã confirmauit Sal. in d. l. fi. col. 5. C. de eq. & proſtituit Feli. in d. c. olim de reſcr. ibi nu. 4. & 5. & idem voluit Imol. d. c. at ſi clerici. de iudic. vbi reprobat Ant. de But. cõtra ſentientem, ſcilicet, quod idem procedat, quãdo agitur criminaliter, ſiue ciuiliter.

CONCLVSIO CCCL.

ARGVMENTVM.

Confeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente an probet, nec eo vſq; vt ex ea quis puniri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſio de crimine extra iudicium facta parte abſente nihil probat, vt ex ea puniri quis poſſit.*
Contrarium nu. ſeq.
2 *Confeſſio criminalis facta extra iudicium parte abſente quando probet, vel non, & quando noceat.*
3 *Confeſſus parte abſente extra iudicium de crimine poteſt torturæ ſubijci.*
4 *Confeſſus extraiudicialiter, & deindè tortus, ſi in tortura denuò confiteatur, non requiritur alia perſeuerantia, ſed debet ex ea condemnari.*
5 *Confeſſio extraiudicialis non poteſt amplius reuocari, ſi poſtmodum facta ſuit etiam in tortura.*
Quod intellige, vt ibi.
6 *Confeſſus extraiudicialiter, & conſtitutus in iudicio, ſi reuocat ipſam confeſſionem etiam non docto de errore, ſufficit, quod dicat ſe errâſſe in eo, dum confeſſus eſt dictũ extraiudicialiter. Contrarium ibid.*
7 *Confeſſionem erroneam allegans probare tenetur.*
8 *Confeſſio etiam non conſtito de errore reuocari poteſt, ſed incontinenti.*
9 *Confeſſio facta in inſtrumento principaliter, ſiue enunciatiue inter partes ſi reuocata fuerit, nihil operatur.*
10 *Confeſſio dicitur reuocata incontinenti, ſi reuocetur, antequam redacta fuerit in ſcriptis.*
11 *Reuocatio confeſſionis factæ incontinenter non prodeſt confitenti, ſi antequam reuocetur, fuiſſet acceptata à parte.*
12 *Clericus ex confeſſione extraiudiciali torqueri non poteſt niſi eſſet infamatus.*
13 *Confeſſio ſi infamat confitentem de facto puniri poteſt.*
14 *Clericus etiam ſi omnia indicia haberet cõtra, torqueri non poteſt ex confeſſione extraiudiciali, niſi ſit infamatus.*
15 *Confeſſio extraiudicialis non ita probat, vt puniri poſſit, niſi agatur de crimine ciuiliter. Et intellige vt ibi.*
16 *Confeſſio extraiudicialis ſi ſit generalis, incerta, & non qualificata, non ſufficit ad introducendum indiciũ ad torturam.*
17 *Confeſſio informis ſimpliciter facta non operatur.*
18 *Confeſſio extraiudicialis non veriſimilis non probat.*
19 *Allegans non veriſimile non debet audiri.*
Iudex non veriſimilibus non debet dare fidem.
Teſtibus deponentibus non veriſimilia non eſt credẽdum.
20 *Cõfeſſio extraiudicialis facta calore iracũdiæ nihil operat.*
21 *Homo intenſo calore promotus non eſt in plenitudine intellectus.*
22 *Calor iracundiæ homini intellectum diminuit.*
23 *Confeſſio extraiudicialis ſuper crimine ſi facta eſt ſpecificè, & præſente parte, & in ea concurrant, & ſint appoſita omnia requiſita ad validitatem confeſſionis extraiudicialis in ciuilibus, nedum facit indicium ad torturam, ſed etiam quis ex ea puniri poteſt.*
24 *Confeſſio de crimine extraiudicialiter facta ſi geminata fuerit, ita probat, vt poſſit puniri, ac ſi in iudicio confeſſus eſſet.*
25 *Confeſſio extraiudicialis probat in pertinentibus ad iudicium etiã ſine fauore animarum.*
26 *Confeſſio reſpiciens exonerationem conſcientiæ etiã facta*

Parte

parte abſente,& extraiudicialiter plenè probat.

27 *Confeſſio extraiudicialis reſpiciens exonerationē conſcientiæ de æquitate canonica in foro pœnitentiali valet irreuocabiliter.*

28 *Confeſſio extraiudicialis, vt valeat in foro ſpirituali, vel pœnitentiali, non requiritur partis præſentia.*

29 *Confeſſio abſente parte valet in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis.*

30 *Confeſſio facta in teſtō q̃ūo noceat confitenti, & probet.*

31 *Confeſſio facta in teſtamento pro exoneranda conſcietia habet vim legati ad pias cauſas.*

32 *Confeſſio extra iudicium facta coram aliqua publica perſona, quæ poſſit recipere probationes ad vtilitatem fiſci, plenè probat, & confeſſus puniri poteſt.*

Et aduerte, & amplia, vt ſub num. 34.

33 *Licet quis poſſit proſequi publicum ius agendo, non tamē per hoc habet poteſtatē recipiendi probationes. Contr. ibi.*

34 *Quis non poteſt alteri ſtipulari, niſi ſit publica perſona, & tamen gerendo negotium abſentis, poteſt eius nomine acceptare illud, quod fuit factum, vel dictum in illius fauorem, & acceptatio habebit effectum illo ratificante.*

35 *Confeſſio de crimine, ſi facta fuerit coram magna quantitate perſonarum tranſit in notorium.*

36 *Confeſſio extraiudicialis ſi tranſit in ſpecificum nomen delicti probat, & puniri poteſt.*

37 *Clericus confitens adulterium de adulterio non punitur, ſed de gloriatione, quæ ex illo reſultat.*

38 *Confeſſio extraiudicialis de crimine plene probat, ſi cum ea concurrant aliæ coniecturæ, & veriſimilia veritatis, & confeſſus poterit puniri.*

39 *Confeſſio extraiudicialis de crimine ſemiplenam probationem facit.*

Confeſſionem de crimine extra iudiciū factam parte
1 abſente nihil probare, vt ex ea puniri quis poſſit, do-
cuit Abb. in cap. de hoc, ext. de ſimo. col. 1. & decidit
Rot. deciſ. 1. tit. de confeſ. in nou. Compoſt. voluit in
c. olim. de reſcrip. ſuper verbo confeſſus, & Fel. ſenſit
in c. olim. de reſcrip. nu. 2. vbi teſtatur glo. in d. c. 2. de
hoc, ext. de ſimo. de hac vero confeſſione criminali,
2 quādo probet, vel non † & qñ noceat, vide remiſsiuè
per Dec. in conſ. 146 & adeas omnino Spe. tit. de cō-
feſs. §. nunc videndū. verſ. nunc dicendū, & ad hanc
conſulas ea, quæ a nobis adducta fuerunt in 1. ampl.
facta ad concl. de confeſ. par. præſente, & in 20. limit.
ad concl. de confeſs. facta abſente par. ext. iudicium.
Effectus huius cōfeſsionis tradit Paris de Put. in tract.
ſindicatus. col. 3. & Ang. Aret. de malef. verbo fama
publica. verſ. quæro an non indicium, & in verb. nec-
non ad denunciationem, verſ. quæro an confeſsio.
In contrariam deſcendit ſñīam Bart. in l. admonē-
di. ff. de iureiur. glo. & doct. idem ſenſere in c. ſi. de ſuc
ceſſ. ab inteſt. & voluit Marc. Ant. Blāc. in tract. de in-
* dit. nu. 105. vbi teſtatur de * cōi, & videas ibi per eum,
quid requiratur, adeo vt talis confeſsio valeat, & ope
retur, & Tind. in trac. de prob. vbi tract. de confeſ. ver.
nunc de criminal. in prin. gl. in l. ictus fuſtium. de his,
* qui not. infam. Alex. & Soc. qui hanc * cōem dicunt
in l. magiſtratibus, vbi Doct. de iuriſd. omn. iud. Abb.
* & * communiter canoniſt. in c. at ſi clerici. de iud. glo.
& Bar. in l. cap. quinto. ff. de adult. Bal. & Ang. ī l. 1. C.
de cōfeſ. Pariſ. cōſ. 157. nu. 26. vol. 4. qui adducit Bart.
ita tenent. in l. quæro. ff. de ædilit. edic. Iaſ. in d. l. admo
nēdi. fol. 16. col. 2. vbi multa per eum. Ang. de malef.
in verb. comparuerunt dicti. Paris de Put. in tract. de
ſindicatu, in verb. tortura. Rom. conſ. 8. num. 1. Bero.
conſ. 193. nu. 13. cum ſeq. vol. 3. vbi latè.
Vel ſaltem intelligas, & ſublimites concluſionē,
3 † vt talis confeſſionis vires eo vſq; propagentur, vt ta
lis confeſſus poſsit torturę ſubijci, vt gl. inſignis tradi-
dit, & ibi Bar. in l. cap. quinto. ff. ad l. Iul. de adult. Bal.
& Ang. in l. 1. C. de confeſs. Fel. in d. c. de hoc. num. 2.
Pariſ. conſ. 153. nu. 26. vol. 4. qui teſtatur Bart. & vide
per alios ſupra proximè allegatos.
Primò amplia retinēdo opinionē, q ſaltim poſſit
4 torturæ ſubijci, vt ēt ꝓcedat quoad hoc, † vt. ſ. ſi cō feſ-
ſus ſit extraiudicialiter, & deindè tortus, & in tortura
demū cōfiteaī, nō requiraī alia perſeuerātia, ſed debeat
ex ea condēnari, vt proditum eſt à Carrerio ſua
pract. crim. in l. obſeruare, nu. 48. vbi ad hoc adducit
Imol. in c. at ſi clerici, de iud. & gl. in d. l. c. 5. Ale. poſt
Bar. in d. l. c. quinto Iaſ. in l. magiſt. ff. de iuriſ. om iud.
nu. 4. & vltra per eū allegatos idē tenet Fel. in c. olim,
de reſcr. nu. 8. ver. fallit 8. & Soc. ſi ſit conſ. 213. incip.
in cā Gabr. vol. 2. Bl. caut cōſ. 122. vol. 1. licet alias
teneaī perſeuerare in iudicio, aliàs nō pōt dānari, vt p
gl. traditū eſt in l. filiū, & in l. iubemus. C. de lib. cau.
Secūdò ampliabis, ut huiōi cōfeſsio extraiudicia-
5 lis nō poſsit amplius reuocari, † ſi poſtea cōfeſſus ſit
in tortura, ut Carrer. ſcripſit cū alleg. in d. prac. crim.
nu. 49. in l. obſeruare. q rñ intelligas, uelim, qñ ſunt
indicia, uel adminicula huius cōfeſsionis extraiudi-
cialis, q̃ inducūt ueritatē, & nō ſunt dubia, ut Bal. di-
xit in l. addictos. C. de epiſ. aud. & de hoc cōſulas Ber.
in ſuo trac. indic. 4. q. prin. & Fel. in c. olim. de reſcr. n.
8. uerſ. 8. fallit, & Iaſ. in d. l. magiſtr. col. 2. in prin. ff. de
iuriſdic. omnium. iud.
Primò limitare poteris, qñ cōfeſſus extra iudiciū
6 ductus, † & cōſtitutus in iudicio reuocet ipsā cōfeſsio
nē extraiudicialē, ēt ſi nō doceat de errore, ſed ſuffi-
ciat, q dicat erraſſe in eo, dū confeſſus eſt delictū ex-
traiudicialiter, ita Bal. monuit in l. 1. C. de cōfeſs. col.
pe. cui adhæſit Iaſ. in d. l. magiſtr. in 2. col. ff. de iuriſd.
omn. iud. uerſ. 2. prin. limita, dicens iſtud pronuncia-
tū inſigne in uſu forēſi animaduerſione eſſe dignum
cū per illud poſsit qs cōſequi, ne amicus torqueatur,
huius ēt cautionis meminit Tho. Ferrar. cautel. 27. &
eādē dicit Io. de Arn. caut. 19. & ult. loc. Marc. Ant. o.
Blanc. in ſua pract. crim. caut. 5. & in eandē pract. in
uerſ. 4. pars prin. nu. 64. & eādē cautelā tradidit Fel. in
c. de hoc. ext de ſimo. & ponit Diaz. in reg. 125. fal. 1.
1. ſublim. Fel in c. olim. de reſcr. col. 3. nu. 2. adde Boe.
dec. 90. nu. 9. Pet. Gerard. ſing. 67. & recētiores oes in
d. c. at ſi cler. de iud. cōtrariū tñ tenuit Dec. in d. c. at ſi
cler. n. 122. de iud. deci. d. Bal. cui innixa eſt iſta opin.
* Et q dictū eſt, q non dēat docere de errore * cōis
opinio uīr repugnare. ſ. q de errore docere debeat; ut
in hāc ſñīam rñdit Barb. conſ. 44 col. 3. uol. 2, quē re-
fert Boer. in dec. 84. nu. 4. nā confeſsio erronea nō pre
7 ſumiī, † & illā allegans teneī ꝓbare, ſi credimus Bar.
in l. non fateī, ff. de confeſ. quē refert, & ſequiī Crau.
in tract. de antiq. temp. 1. par. in uerb. Propoſitum no-
ſtrum prin. nu. 6. uerſ. 2. dico, & habeī in l. ſi poſt diui
ſionem, & l. error. C. de iur. & fact ign. & cauit Corn.
cōſ. 250. col. fi. uol. 4. & qūo cognoſcaī erronea, cōſu-
las Ber. in cōſ. 87. n. 11. li. 2. & cōſ. 157. n. 8. 9. & ſeq. li. 3
Intellige primò ut. ſ. cōfeſsio etiam non conſtan-
8 te de errore reuocari poſsit, † ſi reuocatā ſit cōfeſsio
incontinenti, ita dicit gl. in c. ſi. de iureiu. in 6. Iaſ. etiā
in l. quicquid aſtringendæ, in ſi. de uerb. obl. ut Alex.
rñdit in cōſ. 34. nu. 1. uol. 1. ita etiam plurimi alij tum
docendo, tum de iure rñdendo tradidere, ut gl. in c. re
ſcriptum in prin. de elect. Abb. in eo. loc. col. 5. uer. in
gl. 1. & in c. fi. col. pen. & fi. de cōfeſ. & gl. in c. olim in
uerb. reuocato. & in c. apud miſericordē. 32. q. 1. Abb.
in c. cū cām, de appel. col. 2. & in c. præterea. col. 2. de
teſt. gl. in c. ult. de iureiur. lib. 6. uerb. iuxta, quam glo.
* ibi * cōmuniter Doct. ſequuntur. Bal. in repe. [illegible] Padua.
ad [illegible] edita. fol. pen. uerſ. ſæpè accidit, C. de edend. & in
l. 1. col. 5. uer. & not. C. de fur. & cōſ. 30. incip. cōfeſsio.
in prin. lib. 4. q repetitur cōſ. 47. co. lib. Ang. in l. 1. §.
ſi quis. de uerb. obl. Roma. in rep. l. ſi uero §. de uiro.
31. fal. ff. ſol. mat. & cōſ. 49. col. ult. incip. in iſis thema-
te, & q. col. 3. uerſ. 1. quia ſicut teſtes. Fel. in c. qualiter,
il 1. col. 15. uerſ. 2. fallit de accuſat. Iaſ. in l. error. col.
2. C.

2.C.de iu.& fac igno.gl.in c.prædicator.in verb.imò
vero. 16.q.1.Bald.in proœ.C.in §.qb.col.2.verſ.dein-
dè not.& in l.nõ dubiũ.col.5.verſ. ſed iuxta hoc q̃ro.
C.de leg.Ang.in l.idem actorum,& in l.iudex poſtea
quã.ff.de re iud.Spec.in tit.de arbit.& arbitrator.§.ſi.
verſ.licet aũt.Mag.Padua.inter conſilia Petr. Anch.
conſ.208.incip.iudex,de iure iudicaturus.col.4.Fely.
in c.exceptionẽ.col.8.ver.fallit 10.de excep.Dec.cõſ.
445.incip.in caſu ad me tñãſmiſſo.col.3.ver.1.ꝙ facit
text. cum ibi not. per Doctor. in d. cap. præterea. de
teſt.cogen.& gloſ.in § quia vero multa,in gl.magna,
circa me.l. auth. de teſt. deciſ. Rot. 253. ſi teſtis, in
nou. Alioq nullius eſſet momẽti talis reuocatio,vt p
Alc.d.cõſ.34.nu.1.vol.1.& idẽ in cõſ.92.n.26. vol. 5.
& latè per Abb.in d.c.fi.ext.de cõfeſſ.col.pen.& vlt.
9 Ampliã prædictam intelligentiã,vt procedat,† ſiue
confeſſio fuerit facta in inſtrumẽto principaliter,ſiue
enunciatiuè inter partes,quia ſi reuocata fuerit,nihil
operatur,vt tradidit Franc.Herc. de prob.neg.fol.55.
nu.197.vbi pro hoc adducit notata in l. ex his, C. de
teſta.milit.& per Lanfr.in c.quoniam contra,de pb.
nu. 3 Dec.conſ.118.nu. 4.
Verũ obiicies circa prima,ꝙ cõfeſſio diceť incõti
10 nẽti reuocari,† ſi fuerit reuocata , anteq̃ redacta fue-
rit in ſcriptis,ita dicit gl.in c.apud miſericordẽ.32. q.
1.per d.c.olim.idem voluerunt Hoſt.Io.And. Ant.&
Abb.in c.ex literis.de diuor.Bal.in l. 1. col. 5.verſ.&
not.C.de furt. Ant.in d.c vlt.de confeſ.Alex.in d.l. 1.
§.1.ad fi.ff.de ver.ob.vbi Barb.col.3.& idẽ Alex. cõſ.
34.incip.viſo themate.col.1. lib. 1. ꝙ cõſiliũ reperies
cõſ.87.lib.5.& cõſ.92.inci. viſo,& opportunè col. fi.
eo.vol.4.Rui.conſ.3 incip.viſo pceſſu,col.7.lib.4.gl.
in l.rura.C.de om.agr.deſer.lib.11. Barb. in l. ſtipula-
tionẽ.col.5.ff.de verb.obl.& cõſ.18.incip.pclare,ver.
13.poteſt ẽt reſponderi.col.15.lib.2.& conſ.25.incip.
præclarè ſcripſit.col.1.eo.lib.cõſ.42. col. 2. eo. lib.&
in repet.rub.de fid.inſt.col.14.ver.2.annexorũ. Ad id
ẽt velim animaduertas, ꝙ in ſupradictis locis nõ ſo-
lum reperies de confeſſionis reuocatione facta à par-
te principaliter,ſed etiã facta à procuratore,& ab ad-
uocato,& pcipuè in gl.in d. c. ſcriptũ eſt in princ. de
elect. inuenies ẽt de reuocatione reſponſionis factæ
ad poſitiones,vt inter alios voluit gl.in d.c.fi.in verb.
iuxt.de iureiu.lib 6.itẽ de reuocatione ſententiæ diſ-
finitiuç in gl. maximè in d.c.prędicator,in verb.imo.
vero 16.q.1.itẽ de correctione teſtis depoſitionis, &
præcipuè in d.c.preterea.de teſt cogen.
Quod autẽ dictum eſt, reuocationem confeſſionis
11 factã incontinenti prodeſſe confitenti , † intelligendũ
eſt,niſi antequã reuocareť , fuiſſet acceptata à parte,
qa tunc talis reuocatio,eũ incõtinenti facta ſit , pro-
deſtata dicit Alex.cõſ 92.nu.16.vol 5.Rom.in d.l. 1.
§.ſi qs ſimpliciter,& ibi Frã.Aret.Barb & Alc.de ver.
obl.& idẽ Rom.cõſ.433.in fi. Alex.& Iaſ.in l.quicqd
aſtringẽdæ,in prin.vterq; col.fi.ff.de verb.obl. Alex.
conſ.99.col.1.lib.1.quod reperitur conſ.99.lib.3. cõſ.
25.lib.2.Hipp.ſing.315.acceptatio.Corta memor.in-
cip.confeſſio poteſt,& multi voluerunt quod ſuffice-
ret,præſentẽ eſſe partem ſine acceptatione, qtã quæ-
ſtionem reperies in prima limitatione ad concluſio-
nem,confeſſionis extra iud.fact parte præſente.
Secundò limitabis principalẽ concluſionẽ in cle-
rico vt.ſ. ſi talis cõfeſſus eſſet clericus ex huiõi cõfeſ-
12 ſione extraiudiciali nõ poſſit torqueri,† niſi eſſet infa
matus, vt Abb.antiquus,tradidit in c.1.de loc.quẽ ſe-
qĩ Fel. ĩd. c.de hoc ex.de ſimo.vbi ad hoc refert Pau.
de Eleaz.in c.grauis.ext.de depoſ.Io.And.D.Ant. &
Abb.in c.cũ in contemplatione, de reg. iur. & idem
placuit Fel.in c.cum oporteat,col.pen.de accuſ.& in
c.veniens,1.de teſt.in 2.col.& idem Fel.in c.olim , de
reſcrip.Idem ſequitur,& laudat Iaſ.in d. l.magiſtrati-
bus.col.2.ff.de iuriſ.omn.iud.idem Hipp. de Marſ. in
ſing.55.incip.aduertas cum ibi allegatis,& idẽ Marſ.
in l.pen.col.fi.ff.de quæſt.& in l.edictum,col. 3.eod.
tit.tenet Bonus de Cur.in trac.nobilitatis.fol. 15.col.
4.in fi.Videas etiam Diaz.in reg.125.in 2. ſublimita-
tione primæ limitationis,vbi ponit,& adducit loca ,
vbi Fel.& Abb. contra ſentiunt.
13 Verùm ad id animũ aduertas,vt ſi iſtiuſmodi † talis
confeſſio infamat confitẽtem,de facto poſſit puniri,
vt in additio.ſcriptũ eſt ad Rot.deciſ. 1. de confeſſ.in
nou.& ex ſupra allegatis auctoritatibus ſatis patet.
Extendere tibi licebit hanc limitationem, vt pce-
14 dat,etiam ſi contra clericũ mille indicia eſſent , † qa
tũc niſi ſit infamatus, ex tali confeſſione torqueri nõ
poterit,vt ait Bonus de Cur.d.tract.de nobilit.fol. 15.
col.4.in fi.Cyn.in l.milites.C.de quæſt.Bar.in l.1. per
illũ tex.C.de aduo.diuerſ.iud.Fel. in c. quæ in eccleſ.
col.25.ad fi.de conſt.Fulg.in conſ.21.incip. in cauſa
cõſultationibus.Abb.Pau.de Leazar. Antoninus de
Butr.& omnes ferè in c.1.depoſit.Io.Andr. in c. cum
in contemplatione,de reg.iur.vbi Abb.Io.de Anan.
In c.1.col.fi.de cler percuſſ. Alex. in addi. ad Bart. in
d.l.milites.C.de quæſt.not.per gl.in l.miles, in princ.
ff de re iud.& in l 1.§ eſt & aliud,in verbo ecperit. ff.
ſi quis à patr.fue.manumiſ.Diaz.in reg. 125.in prima
limitatione,& 3.ſublimitatione,& Fel.in c. at ſi cleri
ci.col.5.verſ.tamen ego teneo.nu. 5. de iud.
Tertiò limita principaliter , niſi de crimine ageretur
15 ciuiliter,† quia talis confeſſio extraiudicialis non ita
probat,vt poſſit puniri,ita docuit Abb.in c.olim , de
reſcr.col.vlt.ſequitur Fel.in c.at ſi clerici.de iud.& re
fert Diaz.in d.regul. 125. in 1. ſublimitatione primę
fallen.Fel.in c.olim,de reſcriptis vol. 3.& Dec.in d.c.
at ſi clerici,nu.123.verſ.prædicta concluſio.col. 3.
Intelligas tamẽ,niſi eſſemus in caſu c. 1. ext.de de-
poſit.vbi licet agatur de crimine ciuiliter,tamen tor-
queri poteſt,ita Dec.volui in d.c. at ſi clerici. d. col.
13.verſ.prædicta concluſio nu.124.
Quartò limitabis,quando talis cõfeſſio extraiudi-
16 cialis eſt informis,& incerta,† & non qualificata,cõ-
tinẽs locũ commiſſi criminis,& tempus, quia tũc nõ
ſufficit ad introducendũ indicium ad torturam,ſecus
ſi fuiſſet facta cum veriſimili cauſa ratione tẽporis,et
loci,& hanc limitationẽ ponit. Diaz.in d reg. 125 in
4.ſublimitatione 1.limit.teſtatur gl.& ibi Bal. in l.ad
monẽdi.ff.de iureiu.& Paris.de Put.in trac.de ſindic.
fol.95.in c.quia cõmuniter dicitur. Bald.in l. quoniã.
17 ff.de infa.vbi vult,† quod confeſſio informis,vide li-
cet quando quis confitetur ſimpliciter cõmiſiſſe ho-
micidium,nõ operatur,& Inn. protulit in c.p inquiſi
tionẽ.de elect.& in c.quam ſit graue.de excel.præla.
Bal.in l.in bonæ fidei.Cod.de iureiurã. & arg. text. in
l.1.C.ſi quis Imp.maled.& in l.milites,de q.no.Bald.
aſſeruit in l.1.de auct.tut.atq; gl.in l. c. 5.
18 Quintò limita, † qñ illa confeſſio non eſſet veriſi-
milis,vt colligitur ex illis,quæ obſeruauit Bal. in l. 2.
in fi.C.de auth.præſt.& idẽ Bal.in l.ſi qs in hoc genus
C.de epiſ.& cler.col.1.Anch.cõſ.23.incip. viſa inqſi-
tione.col.1.& huc pertinet tex.in l. nõ eſt veriſimile.
ff.ꝙ met.cau.& in l.quia veriſimile.de preſũp.& tex.
in l.ſi ita quis.verb. ꝙ nemo ſanus diceret.ff.de euic.
atq; Anc.rñdit in conſ.157.incip.viſa facti narratio-
19 ne.col.1.in fi.vbi inquit,† cum quis allegat non veriſi
mile non debere audiri,idem cauit in cõſ. 257. incip.
ex ordine cõtractuũ,col.fi.vbi dixit,iudicẽ nõ veriſi-
milib.nõ debere adhibere fidem , & placuit Inn.in c.
auditis.de reſcript.vbi ait,teſtibus deponentibus non
veriſimilia non eſſe credendum.idem dixit Fely.in c.
licet cauſam.verſic.notatur decimo,de proba. Alex.
autem dicit,tales teſtes eſſe ſuſpectos de falſo,in cõſ.
438.incip.circa primã.col.pen.& deciſum eſt in dec.
Rot.3.in antiq.de iureiur.Bar.in l.inter omnes. §. re-
ctè.ff.de furt.Bal.in auth.cui relictũ.C.de iudi.vidua.
tol.& Paris vbi ſupr. Diaz.in reg. vbi ſupra . & Paris
conſ.153.nu.29.& 30.lib. 4.

Sextò

Sextò limitabis, niſi confeſſio facta ſit calore ira-
20 cundiæ,† quia nihil operatur, ita dicit gl. in c. ex lit.
de diuor. & in c. ſi quis iratus 2.q.3. & huic ſuffragatũ
contex. in l. quicquid calore. ff. de reg. iur. cũ ibi etiã
not. Bal. aſſeruit in c.1.§. ſi quis verò, de pac. iura. fir-
21 man. vbi inquit,† hominem feruenti iracundiæ igne
percitũ, ſuæ mentis non eſſe cõpotem, cui adhærent
Abb. & Dec. in d.c. at ſi clerici, de iud. nu. 18. col. 13.
Rom. in ſing. 508. incip. volò cõmẽtare, & Ona. in c.
quã contra, in verb. confeſſ. n. 10. ext. de prob. cuius rei
22 illa ratio poteſt afferri; quia, vt dicit Bal. vbi ſup.† ca-
lor iracundiæ homini mentem diminuit, idem dixit
Abb. in c. fi. col. 5. verſ. videas etiam aliam gl. de con-
feſ. & in c. afferte. col. 2. de præſum. ſed hoc intelligas,
ſi reuocata fuerit, alioqui probat, & præiudicat quo ad
indiciũ ad torturam, vt Dec. ait vbi ſup. cum allegat.
Septimò limitabis, vt non vera ſit, ſi tali confeſſio-
23 ne extraiudiciali ſuper crimine concurrerent,† & in
ea eſſent appoſita omnia requiſita ad validitatẽ con-
feſſionis extraiudicialis in ciuilibus, videlicet, vt qui
confeſſus eſt ſpecificè, & præſente parte cõfeſſionem
emiſit, quia tunc nedum facit indiciũ ad torturã, ſed
etiã quis poteſt ex ea puniri, vt Fely. aſſeruit in d.c. de
hoc. extr. de ſimo. vbi refert Inn. idem ſingulariter te-
nentẽ in c. per inquiſitionẽ, de elect. col. 1. & Abb. in
c. olim, col. pen. de reſcript. vbi de hoc dicto Inn. ex-
clamat, & idem Abb. in c. at ſi clerici. in princ. 6. col.
de iud. vbi latè, & argumento eſt tex. in l. generaliter.
C. de non num. pec. & c. per tuas. de probat.
Octauò limitatur, vt nõ locũ ſibi vẽdicet, ſi huiuſ-
modi confeſſio facta de crimine extraiudicialiter
24 eſſet geminata† quia tali caſu ita probat, vt poſſit pu-
niri, ac ſi in iudicio confeſſus eſſet, vt Fel. voluit in d.
c. de hoc, de ſimon. vbi refert Bar. in d. l. cum ſcimus.
C. de agric. & cenſit. lib. 10. & Rom. in l. nuda ratio. ff.
de donat. & Paul. de Caſtr. in l. Publi. in fi. ff. depoſ. &
huc ſpectant ea, quæ obſeruauimus ſuprà in concluſ.
cõfeſſio ciuilis parte abſente ext. iud. limit. 3. fol. 154.
ſed Bar. & ſeq. licèt loquantur generaliter, tamẽ quia
diuerſa eſt natura cõfeſſionis ciuilis, & criminalis, vt
ſupra in confeſſione crim. extra iudiciũ parte præſẽ-
te, oſtendimus, non videtur illud, quod docent Bar. &
alii poſſe extẽdi ad confeſſionẽ criminalem, per text.
in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſeſ. &
ideò non videtur admodum tuta iſta limitat.
25 Nonò limitatur † niſi eſſemus in pertinentibus ad
iudiciũ eccleſiæ fauore animarũ, veluti ſi aliquis mo-
riens confeſſus ſit ſe eſſe vſurarium, quia dato, quod
confeſſio non ſit facta in iudicio, probat tñ, & præiu-
dicabit, ita inſigniter ſcripſit Bal. in l. 1. n. 3. C. de falſ.
cau. adiect. leg. refert, & ſequitur Felin. in d.c. de hoc.
ext. de ſimon. & adeas Fel. in d.c. olim, de reſcr. nã cõ-
feſſio reſpiciens exonerationem conſcientiæ, etiã fa-
26 cta parte abſente,† & extraiudicialiter, plenè probat,
ita Bald. in l. generaliter. q. 10. C. de non nu. pec. & re-
ſpondit Corn. conſ. 211. col. 2. vol. 3. & conſ. 215. col.
2. vol. 2. quod multis alijs arriſit, vt Marſ. in ſing. 202.
Aret. cõſ. 64. ver. venio nunc ad ſecundũ. deci. Neap.
164. Soc. iun. conſ. 90. col. 2. vol. 2. idẽ Bal. in l. 1. C. de
falſ. cau. adiect. leg. & in auth. ſimiliter. C. ad l. Falcid.
Io. And. & Ant. de But. in c. ſi cautio, de fid. inſt. tamẽ
intellige ſupradicta procedere, ſi nominatim enume-
rentur perſonę, à quibus vſuras extorſit, vt Bald. do-
cuit in d. l. 1. col. 2. ibi, quidam cõfeſſus fuit. C. de falſ.
cau. adiect. leg. quẽ refert, & ſequitur Fel. in d.c. olim,
de reſcriptis. n. 8. & quod dictum eſt, intellige verum
27 eſſe de æquitate canonica,† quia talis cõfeſſio in foro
pœnitẽtiali valet, irreuocabiliter, ita firmat Sali. poſt
Bal. in l. generaliter. C. de non nũ. pec. col. 12. ibi deci-
motertio quæritur, per not. in cap. quanquam, & in c. ſi.
de ſepul. & per gloſſ. in cap. quoties. 1. quæſtio. 7. &
ita aſſeuerauit Bald. in l. rationes, ad finem. C. de pro-
28 bat. vbi dicit, in foro ſpirituali,† vel pœnitentiali nõ
requiri partis præſentiam, vt valeat cõfeſſio, & idem
tradidit Bal. in c. innotuit. colum. 1. de elect. vbi vult,
in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis valere confeſ-
29 ſionem† abſente parte, vt etiam placuit Andr. Sicu.
in c. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. Bellenci. in d.c. ſi cautio. &
Fel. in d.c. olim. nu. 8. vbi omnes refert ſequẽdo, ſecus
autem eſt de iure ciuili, quia habet vim probationis,
ita dixit Bald. in l. ſi quis. §. ex hoc. ff. de eden. alleg. in
* c. 2. de ſucceſ. ab inteſt. & hanc* communem aſſeruit
** idem Fel. in d. c. olim. nu. 8. ipſemet ſequitur, & **cõ-
muniorem, & ab illa non recedendum dicit Aret. in
conſ. 64. verſ. venio nunc ad ſecundum.
Quod intellige verum, ſi fuerit facta in teſtamẽto,
30 † in quo operatur tantummodò legatum, non autem
probationem aduerſus confitentẽ, vt videre eſt ex iu-
ribus ſupradictis, dummodò talis confeſſio non fue-
rit, aut iurata, aut recepta à notario nomine abſentis,
aut facta præſente (ſecundùm vnam ſententiam, ſe-
cundùm verò aliam) & acceptante, nam tunc nocet
confitenti, ita limitat Fely. in d.c. olim, d. nu. 8. ſi verò
fuerit facta confeſſio pro exoneranda cõſcientia, nõ
in teſtamẽto, ſed inter viuos abſente parte probabit,
ẽt de iure ciuili talis confeſſio, vt pro veriſſimo iſtud
31 ponit D. Are. d. conſ. 64. verſ. venio nunc ad ſeũ † vbi
etiã dicit, legatũ hũõi, ſiue confeſſionẽ factam in te-
ſtamento pro exoneranda conſciẽtia habere vim le-
gati ad pias cauſas, & ideo valere, etiam ſi teſtamen-
tum eſſet minus ſolemne, vt per alleg. ibi per eum.
Decimò limitabis, ſi coram aliqua publica perſo-
na, qua poteſt recipere probationes ad vtilitatẽ fiſci,
32 facta ſit talis confeſſio extra iudiciũ,† quia hoc caſu
plenè probat, & confeſſus puniri poteſt, vt auctor eſt
Bald. in l. 2. in fi. C. vt in poſ. leg. Abb. in c. fi. col. 5. de
confeſ. alleg. c. quanquam. de vſur. in 6. Fel. in c. olim,
de reſcrip. nu. 2. col. 3. vbi ad hoc in terminis adducit
Butr. in d.c. per inquiſitionem. de elect. lib. 6. col. 15.
ver. ideo ſi ſit corã duobus, vbi ait ſecus eſſe, ſi ſit con-
33 feſſus corã priuata perſona,† nam licèt quis poſſet p-
ſequi publicum ius agendo, non tamen de hoc habet
poteſtatem recipiendi probationes, vt Fel. inquit vbi
ſupra, q probat per l. arbiter intra certũ. ff. de arbit. &
idẽ tenet Fel. in c. at ſi clerici. col. 7. ver. fallit 5. referẽ-
do Sal. in l. quoniam. ff. de his, qui not. infam.
Sed cõtra hoc axioma But. rñdet, & tenet Dec. in
c. at ſi clerici. nu. 135. cum ſeq. de iud. vbi inquit, quòd
licet verum ſit, quòd quis alteri ſtipulari non poſſit,
34 † niſi ſit publica perſona, vt l. ſtipulatio iſta. §. alteri.
ff. de verb. obl. c. quanquam, de vſur. in 6. & ita loquũ-
tur Doct. ſupra citati, tamen poteſt quis gerendo ne-
gotiũ alterius abſentis, eius nomine acceptare illud,
q fuit factum, vel dictum in fauorem ipſius abſentis,
& acceptatio habebit effectum illo ratificante p l. ſi.
C. ad Macedonia. & c. ratihabitionẽ. de regu. iur. in 6.
& tex. in l. ſi ego. ff. de neg. geſt. & l. ſoluendo. ff. eo. tit.
& not. Bar. in l. ſi patruus. C. commu. vtr. iud. Ang. in
l. certum. §. ſed ſi quis abſente. col. 1. ver. fi. ff. de cõfeſ.
huc ſpectat, quod not. Spec. in tit. de loca. §. nunc ali-
qua. vers. 148. Alex. conſ. 129. viſo proceſſu. lib. 2. & q
habetur in c. accedens de præbend. & Sal. in l. 1. colu.
pen. ver. ſed an facta geſtori. C. de confeſſ. vbi in pro-
poſito noſtro hanc Dec. opinionem ſequutus fuit.
Sed aduertas, opus eſſe, vt huiuſcemodi perſonæ
corã quibus facta fuit confeſſio, dicãt, eam acceptare
nomine fiſci, vel reipublicæ, vt Fel. ſenſit in d.c. olim,
verſ. fallit 5. nu. 8.
Amplia limitationem etiam, quando facta fuiſſet
talis confeſſio coram ſindico, repræſentãte totam ci-
uitatẽ, ita idem Fel. ait d.c. olim. vbi refert hoc modo
amplianteem Sal. in d. l. quoniam.
Vndecimò limitatur, vt non procedat ſi confeſſio
de crimine fuerit facta corã magna quãtitate pſona-
35 rũ,† quia tali caſu trãſit in notoriũ, & ſic pbat, vt Fel.
docuit in c. olim, de reſcriptorum. 6. teſtatur Ant. in c.

veſtra.col.43.de cohab.cler.& mulier.& idem Butr.in d.c.per inquiſitionem.col.10.de elect.& idē Fel.in c. at ſi clerici.col.7.verſ.fallit tertiò,de iud. Gabr. cum ibi alleg.in concluſ.1.de cōfeſ.verſ.11.ſallit. Soc.reg. 89.verſ.14.fallit,cum ibi per eum allegat.

Duodecimò limitatur, niſi hmōi confeſſio tranſi-
36 ret in ſpecificum nomē delicti,veluti,† quia clericus diceret ſe habuiſſe rem cū moniali , quia tūc probat, & poteſt puniri,vt Abb.pulchrè ſcripſit in d.c. olim , de reſcr.in 4.col.& ibi Fel.nu.7.ver.fallit 6.& Abb.in c.at ſi clerici.& in d.c.de hoc.de ſimo.& ibi Feli. nu. 5.ver.6.limita,vbi ait, talem clericum ita confeſſum
37 non puniri de adulterio,ſed de gloriatione,†quæ oritur ex illo adulterio,& de hoc eſt cōtext.in d.c.quàm ſit.ext.de exceſſ.prælat.& idem tenet Paris de Put.in tract.de ſindic.fol.95.in c.incip.quia communiter,in quarta ſublimitatione primæ fallen.& idē ponit Frā. Cur.in repet.l.admonendi.col.66.ff.de iureiu.verſ.4. limit. In hac tñ limitatione vide q̄ dixit diſtinguēdo Abb.in d.c.at ſi clerici.n.16. & n.14. latè,& pulchrè.

Decimotertiò limitatur, niſi cū cōfeſſione de crimine concurrant aliæ coniecturæ, & veriſimilia ve-
38 ritatis,†quia tunc plenè probat, & confeſſus poterit puniri, vt Fel.voluit in d.c.olim de reſcr.nu.8. verſic. fallit octauò,vbi ad idem refert Tindar. in ſuo tract. de teſtiū veritate.fol.11.c.6.incip.dic Bald.e queſio,& idē Iaſ.in d.l.magiſtratib.col.2.n.9.ff.de iuriſd.omn. iud.nā confeſſio non veriſimilis nihil ꝓbat, nec præiudicat,iuxta ſententiam Dec.in conſ.586.nu.10. ſequitur Herc.de prob.neg.fol.56.n.98. & hæc ea adiuuant,quæ diximus ſuprà in 2. ampliatione cōcluſio. & in 4.limitatione ad eandem concluſionem.

39 Decimoquartò limitatur,† vt ſaltem talis cōfeſſio extraiudicialis faciat ſemiplenam probationē de crimine,vt Fely. ſcripſit in d.c. olim,col.6.verſ.fallit 9. vbi ſupra,& ex rationibus per eū ibi adductis , & latè Tindar.in ſupra citato loco,qui ita dicit probari in l. quæro.§.fi.ff.de ædilit.edict.& in d.l.c.5.& optimè in c.fi.de ſucceſſ.ab inteſt.& in c.1.de appel.& ex not. ꝑ gl.& Bar.in d.l.admouendi,& Bar.in l.in bonę fidei. C.ſi cert.pet. Verum de hac latè diſſeruimus in concluſione,confeſſionis factæ parte abſente extra iudicium,ad quam te reieciſſe,ſit ſatis.

CONCLVSIO CCCLI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta ad inquiſitionem formatam non præcedentibus legitimis indicijs an probet,& præiudicet confitenti.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta ad inquiſitionem formatam non præcedētibus legitimis indicijs nihil probat.*
2 *Confeſſio quare ſanet omne vitium proceſſus.*
3 *Confeſſio facta in iudicio criminali probat in iudicio ciuili contra confitentem.*
4 *Probationes factæ in ciuili non probant, nec præiudicant in criminali.*
Contrarium ibi.
5 *Confeſſio ſponte facta poſt tempus conſtitutum ad inquiſitionem formandam non probat,nec præiudicat,confitenti,tanquam tempore inhabili facta.*
6 *Crimen abolitum eſt poſt præſumptionem, ita quòd nulla actio eſſe poteſt.*
7 *Confeſſio in iudicio coram iudicibus facta non ſedentibus pro tribunali, ſed vti priuatis,licet non habeat vim plenæ probationis,tamen probat quoad indicium ſufficient ad torturam.*

Confeſſionem factā ad inquiſitionē formatam non
1 præcedētibus legitimis indicijs nihil ꝓbare,†nec præiudicare confitēti,etiā ſi ſit ratificata,tradidit gl. not. in l.pen.ff.de q.nā ibi ſequitur Bar.& alij,quod etiam cæteri ſcribentes probauere,vt Aug in l.1.C. de confeſ.Gand.in tract.maleſ.ſub rub.de q.& torment col. 6.ver.item pone.Anch.in clem.1.de homicid. Sal.in l.2.C.de cuſt.reo.col.fi.facit tex.in l.1.§.illud autem ff.ad Syllania.vbi Bar.& idem voluit ibi Rom. Bart. in l.ſi.col.1.ff.de q.& in l.1.ff.de teſt.milit. pro quo et facit tex.in l.1.C.vbi cau.fiſ.& l.ſi q̄ramus.ff. de teſta. Ang.de Aret.in tractat.maleſ.in verb.fama publica, Fel.in c.at ſi clerici,in 6.limit.de iudic. idē Aret. in d. tract.& verb.fol.18.verſ.12.incip.tu iudex,& Maria. Soc.conſ.37.nu.36.vol.2.quē refert,& ſequitur Herc. in ſuo tract.de prob.neg.fol.56.nu.198.& ad idē allegat Pariſ.conſ.161.in t.lib.4.& reſpondit ad id,quod
2 dicitur,†ſcilicet,cōfeſſio ſanat omne vitiū proceſſus, quia id procedit,dummodò illud non ſit ex cauſa nō extantium legitimorum indiciorum,& reſpondit ad c.1.de accuſa.in 6.vbi contrarium, quia ibi ſpōte cōfeſſus erat,non per inquiſitionem iudicis,aut per torturam,vt ibi, & ſi non præceſſiſſet diffamatio,tamen alia indicia ad inquiſitionem poterant extare.

Prætereà cōfeſſionem factam in iudicio criminali
3 probare in iudicio ciuili† contra confitentem docuit Bar.in l.2.§.1,nu.5.ff vi bonor.rapt.cui adhæret Flor. in l.ſeruus.§.ſi dolo.col. fi.verſ.ècontra autem.ff.ad l. Aquiliam,cui ſententiæ ſe ſubſcripſit Sal. in l. ſi quis ad ſe fundum.nu.25.C.ad l.Iul. de vi pub. nec ab hac opinione receſſit Butr.in c.cauſā quæ. col.3. & Abb. ibi.nu.6.de teſti. cui conuenit Ruin.conſ.4.nu.5.vol. 4.ſed in hoc diſtinguas,vt per Bar.in d.l.2.nu.5.

Fallit ècōtrario, videlicet, vt probationes factæ in
4 ciuili non probent,nec præiudicent in criminali , vt Soc.cauit in conſ.8.nu.6.vol.1.& ratio differētiæ patet ex ſupra allegatis, ita etiam gl.in c.ex pœnitētib. diſt.50.arg; Bar.in l.ſi confeſſus.ff.de cuſt reor.& in l. magiſtrat.ff.de iuriſd.omn.iud.ſic Bal.in l.quoties.C. de iud.& gl.in l.ſi quis ad ſe fundum.C.ad l.Iul.de vi.

Contrarium ſentit Inn.in c.per inquiſitionem, de elect.per l.generaliter.C.de non nu.pec.in fi. Verùm vt hanc diſſenſionem ſedare poſſis,videas diſtinctionem Bar.in d.l.2.nu.5.vbi pulchrè,& latè,& clarè loquitur.

Confeſſio etiam ſpontè facta poſt tempus cōſtitu-
5 tum ad inquiſitionem formandam†non probat , nec præiudicat confitenti tanquam tempore inhabili facta,vt dixit Bal.in c.fi.col pen.nu.12. ver. pone quod maleficium , de offic. deleg. vbi de hoc hypotheſim affert,& arg.eſt,ꝙ habetur in l.in confeſſionib.de interrog.act. idem voluit Soc.cōſ.108.incip. ſuppoſito ſtatuto,col.pen.& fi.Fran.de Aret.in c.cū P.col.6 de accuſ.& cautum eſt in eo tex.l.ſi quis poſtq̄.ff.de fid. inſt.& Bald.placuit in l.q̄relā.ante fi.C.de falſ.& huc ꝑtinēt dicta ꝑ Barb.in c.cū cōtingat,col.2.de reſcr.& ꝑ Fel.in c.afferte.in 2.not. de præſūp. & Marſ. latiſſimè in ſua pract.crim.chart.23.poſt prin.& poſt præſū-
6 ptionē abolitū eſt crimen , †adeò vt nulla actio eſſe poſſit,vt l.ſi cū exceptione,in §.ſatis clementer. ff. ꝙ met.cau.& l.ſed ſi vnius.§.ſi ante iudicē.ff.de iniur.et rñdit Hipp.de Marſ.cōſ.87.nu.9.cum alijs, atq; Pariſ. conſ.269.nu.4.vol.4.quos refert, & ſequitur Herc. in tract.de prob.neg.ſol.56.nu.198.ver.2. ſallit.

Ad hæc confeſſio in iudicio coram iudicib. facta
7 non tamen in forma iudicij,†ſed coram eis, non pro tribunali ſedentibus,ſed tanquam coram priuatis,licet non habeat vim plenæ probationis.l.ſubemus,& ibi gl.C.de liber.cau.tamen probat,quò ad indicium ſufficiens ad torturam, vt docuit Rom.in cōſ.8.Viſo
* facto propoſito.nu.2.vbi teſtatur de hoc eſſe communem opinionem.

CON

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCLII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta coram iudice incompetenti an,& quomodo probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta coram iudice incompetenti intantum probat, quod facit indicium ad torturam.*

2 *Iudex competens poteſt cogere confeſſum ad perſeuerandũ in eius confeſſione coram iudice incompetenti facta, niſi doceat de errore, & de cauſa variandi.*

3 *Confeſſio coram iudice incompetenti facta nõ poteſt reuocari, maximè ſi conſtat de delicto commiſſo.*

4 *Reuocatio confeſſionis permittitur indiſtinctè ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium.*

5 *Confeſſio clerici facta coram iudice laico, & ſic incompetẽti non probat penes iudicem eccleſiaſticum, vt ipſe torqueri poſſit.*

Clericus nunquam poteſt torqueri, niſi ſit de crimine infamatus etiam ſi contra eum mille indicia eſſent.

6 *Confeſſio facta corã iudice incompetenti, ſine indicijs præcedentibus, nihil operatur.*

7 *Confeſſus coram iudice incompetenti, ſi confeſſionem reuocet coram competenti, nullum indicium facit.*

1 Confeſſio facta coram iudice nõ ſuo, eo vſq; probat, † vt faciat indiciũ ad torturam & nõ ad condemnationẽ, vt ſi extraiudicialiter facta fuiſſet, arg. not. in l. c. 5. ff. de adulter. ita tradidere Abb. & Fel. in c. at ſi clerici. ext. de iud. Bal. in l. omnes. C. de appell. & in l. 1. in vlt. col. C. de confeſ. & Ang. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſ. omn. iud. & hæc eſt * cõis opinio, vt atteſtatur Dec. in c. at ſi clerici, col. 12. ver. alia opinio. nu. 16. 22. cũ ſeq. & de hac cõfeſſione latè tradentẽ Fel. cõſulas in c. qualiter & qñ §. licet autẽ, nu. 47. vſq; ad 50. & nu. 9. vbi latè remiſſiuè, & vide allegatos per vniuerſos in communibus iur. opi. in verb. confeſſio facta coram iudice.

Primò amplia, vt eo vſq; vera ſit, vt etiã iudex cõpetens poſſit cogere cõfeſſũ ad perſeuerandũ in huiuſmodi cõfeſſione, coram iudice incõpetenti facta,
2 † niſi doceat de errore, & de cauſa variãdi, vt ſupra allegati Doct. & * communiter oẽs ſcripſere in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. omn. iud. de qua cõi opinione atteſtatur ibi addit. ad l. fore deciſ. Rot. 104. & idem decidit Boer. dec. 90. n. 9. & dec. 89. nu. 4. & vltimo loco Fran. Viu. in ſuis cõibus opinionib. verb. confeſſio.

Secundò ampliabis, vt talis confeſſio non poſſit ẽt
3 reuocari, † & præcipuè ſi conſtet de delicto per eũ patrato, vt per l. 1. §. itẽ illud, & l. neceſſarios. §. nõ alias, ff. ad Syllan. vel præcedentib. indiciis, nam ſi in ea pſeuerantet loquitur, vt ſuprà in 1. ampliatione, quomodo ergo poteſt illam reuocare, ita arguit Boer. in d. deciſ. 90. nu. 9. licèt ſimpliciter teneat, verſ. etiã non conſtito de delicto, vel indiciis, & de hoc conſulas Dec. in c. at ſi clerici. col. 3. in prin. verſ. prædicta con-
4 cluſio. nu. 17. & 18. vbi ait, † quòd indiſtinctè ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium permittitur reuocatio.

Primò limita, vt locum ſibi non vendicet in clericis, qui ſi confeſſus ſit coram iudice laico, & ſic incõpetenti, iſtiuſmodi cõfeſſio penès iudicẽ Eccleſiaſti-
5 cũ non probat, † vt ipſe torqueri poſſit, quia clericus nũquã põt torqueri, niſi ſit de crimine infamatus, licèt eſſent contra eum mille indicia, vt proditum eſt à Paul. de Eleaz. in c. 1. de depoſito. quem refert, & tenet Felin. in c. at ſi clerici, col. 5. num. 5. verſ. tamen ergo ſunde iud. cum alijs ibi per eum ad eadem collectis, & Ang. meminit in l. 1. C. de confeſ. & recentiores in l. magiſtratibus. ff. de iuriſd. omn. iud. & Dec. in d. c. at ſi clerici. nu. 29. col. 13. ver. 4. limitatur, Afflict. in conſtitut. Neapol. incip. ſi damna. lib. 1. num. 47.

6 Secundò limitatur, † ſi corã iudice incompetẽti facta fuerit ſine indiciis præcedẽtibus, quia nullũ ſortiẽ robur, & eſſet nulla, vt decidit Boer. deciſ. 90. nu. 10. vbi ad hoc teſtatur Corn. conſ. 20. in fi. vol. 3. & conſ. 134. in prin. vol. 4. & ad hoc ſpectant animaduerſa infra in concluſ. confeſſio facta per torturam.

Tertiò limitabis per Soc. in reg. 88. in 1. fallen.

Quartò limitare poteris, niſi reuocet cõfeſſionem
7 coram iudice competenti, † quia tũc nullum indiciũ facit, vt Matth. de Afflict. ſen pſit conſtitu. Neap. incipi. damna clandeſtina, lib. 1. nu. 96.

CONCLVSIO CCCLIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta per torturam nullis præcedentibus indicijs nihil probat & eſt nulla, nec ex ea poteſt quis damnari.*

2 *Confeſſio nullis præcedẽtibus indicijs facta ſtatim poſt tormenta, etiam in alio loco non probat, neque præiudicat confitenti, niſi interuenerit aliquod interuallum ad minus vnius diei, vel noctis.*

3 *Confeſſio per torturam facta ſine indicijs etiã quod pluries ſit ratificata ſpõtanee, & iurata, & etiam quod poſt talem confeſſionem indicia ſequuta fuerint nihil probat.*

4 *Confeſſio ſine indicijs facta per torturam etiam quãtumcunq; in ea quis perſeuerauerit non probat, quia à tormentis non eſt incipiendum.*

5 *Confeſſio ſponte facta etiã non præcedentib. indicijs valet adeo quod ex ea confeſſione poteſt quis condemnari.*

6 *Depoſitiones teſtium abſq; indicijs præcedentibus tormẽta nihil probant, nec valent nec faciunt indicium contra illum, contra quem deponunt.*

7 *Confeſſio extorta per tormenta nõ probat, nec nocet, etiam ſtantibus indicijs non tamẽ legitimis, vt ex proceſſu informatiuo, vel indicia eſſent leuia.*

8 *Confeſſio coacte facta in tormentis non probat, nec nocet etiam præcedentibus legitimis indicijs.*

9 *Confeſſioni facta per tormenta ſtatur, ſi tũc in ea perſeuerat, licet indicia ſint leuia, quæ nõ faciãt præſumptionẽ.*

10 *Perſeuerare in confeſſione dicitur is, qui eam non reuocat nec appellat.*

11 *Confeſſus in tormentis ſi ducitur ante tribunal, vt denuo ſponte confiteatur, eius confeſſio eſt perfecta, & valet.*

12 *Confeſſio incontinenti poſt tormẽta facta non valet, quia adhuc præſumitur eſſe timor tormentorum.*

13 *Confeſſio poſt tormenta ante tribunal facta ad hoc vt valeat, debet habere interuallum vnius diei, & noctis.*

14 *Confeſſio facta metu tormentorum propter minas iudicis, nihil probat.*

15 *Cõfeſſio facta apud tormẽta dicitur facta in tormentis.*

16 *Confitens ſi ſpoliatus eſt & ligatus ad torturam, vel ductus ante eam, habetur, ac ſi per torturam cõfeſſus eſſet, & ſic non probat.*

17 *Confeſſio facta tantũ in carcere ſine tormentis, vel ſine minis de torquẽdo nullis præcedẽtibus indicijs, nihil pbat, nec præiudicat, ac ſi realiter per torturam eſſet extorta.*

Carcer dicitur ſpecies torturæ.

18 *Confeſſio vt dicatur facta metu tormentorũ, ſufficit probare, quem fuiſſe in carcere detentum.*

19 *Confeſſus in tormentis, etiam quod præceſſerint legitima indicia, ſi poſtea in confeſſione non perſeueret, dicitur confeſſus metu tormentorum, & non probat, nec eſt præiudicat ſaltem ad hoc, vt ex ea poſſit condemnari.*

20 *Confeſſus in tormẽtis, ſi in confeſſione non perſeueret, etſi condemnari non poſſit, poteſt tamen iterum torqueri.*

21 *Confeſſus in tormentis nõ poteſt denuo poni ad torturam, niſi noua indicia ſuperueniant.*

22 *Confeſſio facta in tormentis probat, & valet abſq; alia pſeuerantia, ſi tortura fuit leuis, & tortus robuſtus; ex quo cenſetur ſpontanea, & non per torturam extorta.*
23 *Modicè tortus non poteſt dici tortus.*
24 *Confeſſus extraiudicialiter, & deindè tortus, ſi idẽ denuo confitetur, eius confeſſio probat, & nocet, & abſque alia perſeuerantia.*
25 *Confeſſio per torturam extorta reuocari non poteſt, ſi præceſſit extraiudicialis, vel extent indicia non dubia, & talia quæ inducant veritatem, quia tunc eadem confeſſio per torturam probat, quoad condemnationem.*
26 *Condemnatio exequi non debet ſi poſt confeſſionem perſeueratam, & ratificatam, & etiam poſt ſententiam appareat, & liqueat iudici aliquo modo de innocentia confitentis condemnati.*
27 *Confeſſio licet geminata per ſubſequentem ratificationẽ, & iurata ſit, tanquam erronea reuocata fuerit, docto de errore, non probat, nec operatur, vt condemnatio, vel executio fieri poſſit.*
28 *Executio non impeditur propter reuocationem, aut appellationẽ, qñ ex aliquo delicto veniunt cõfiſcanda bona.*
29 *Condemnatus de crimine, quando poteſt appellare, vel nõ vide remiſſiuè.*
30 *Confeſſio abſq; indicijs per torturam extorta à publicis latronibus, & dirobatoribus, & diffamatis, vel alijs ſimilibus probat. & eis nocet.*
31 *Confeſſio per torturam extorta ſi expreſsè perſeuerata fuit, abſq; indicijs præcedentibus probat, & valet.*
32 *Confeſſio abſq; indicijs expreſsè ratificata in repetita tortura non nocet.*
33 *Confeſſio in dubio præſumitur emanata ſponte, niſi probetur metum eſſe illatum, vel minas atroces per iudicẽ.*
34 *Confeſſio ſponte facta abſq; tormentis, vel tormentorum metu etiam nullis indicijs præcedentibus, vel non data indiciorum copia, probat, & ſufficit ſine ratificatione ad condemnandum confitentem.*
35 *Confeſſio, quando dicatur ſponte facta, vide remiſſiuè.*
36 *Confeſſio etiam metu torturæ extorta, dummodo ſit ratificata probat.*
37 *Confeſſus ſponte ſi non eſt cõuictus, per teſtes, vel alio modo, non probat, nec ei præiudicat, niſi in confeſſione perſeuerauerit, & ante ratificationem, & perſeuerantia poteſt eam reuocare, & ab ea appellare.*
Et quando quis dicatur perſeuerare, vide ibi remiſſiuè.

Confeſſionem factam per torturã nullis præcedentib.
1 indicijs nihil probare, & eſſe nullã, † nec ex ea confeſſione poſſe damnari reſponſum eſt ab Hipp. de Marſ. conſ. 29. nu. 28. vbi teſtem laudat gl. ſingularem iũcto tex. in l. pen. ff. de q. & ibi per eum cum alijs allegatis, & idẽ voluit Alex. conſ. 5. n. 1. vol. 2. quẽ vltimo loco refert, & ſequitur Herc. de prob. neg. fol. 56. num. 198. ver. 5. fallit, & Gram. voto 6. nu. 8. Matth. ab Afflic. in conſt. Neap. incip. ſi damna clandeſtina. nu. 43. & de hoc vide Tiraq. in tract. de vtroq; retrac. tit. de retrac. conuent. §. 1. in verb. in limine cõtractus. gl. 5. nu. 21. in quo loco extendit id procedere, etiam ſi confeſſio fiat ſtatim poſt tormenta, etiam in alio loco, quia, &
2 tunc non probat, † neq; præiudicat confitenti, ſed requiritur, vt ſit aliquod interuallũ, minimũ vnius diei vel noctis, vt conſtat ex quàm pluribus cõgeſtis ibi p eum, & quæ dicant̃ indicia ſufficientia ad torturã hęc docentem videas Alex. in conſ. 65. verſ. quod aũt indicia, & conſ. 77. ver. circa fin. vol. 1. & conſ. 183. verſ. quod autem indicia. vol. 2. & conſ. 1. vol. 3.

Primò amplia, vt procedat, ẽt ſi ſæpiùs ſpontè rata
3 facta ſit, † & etiam iurata atq; poſt talẽ confeſſionẽ indicia ſequuta fuerint, vt voluit d. gl. l. pẽ. ff. de q. & ibi Marſ. quẽ refert, & ſequitur Carrer. in ſua pract. crim. in l. obſeruare, nu. 47. cum multis ad hoc ibi per eum collectis, & Thom. Gram. in voto 12. n. 10. cũ alijs, & idẽ cõſ. 45. nu. 36. Boer. in deciſ. 90. n. 10. Affl. vbi ſupr. in d. conſtit. ſi damna. nu. 43. idem Lanfr. de Orian. in ſua praxi. vel tract. de cõfeſſ. ſub nu. 17. teſtatur Bar. in l. maritus. ff. de q. & vide ad eũdem Orian. add. Corſi. verſ. nec omitto, vbi ad idem adducit l. fi. C. de accuſa. quẽ refert, & ſequit̃ Rom. ſing. 181. incip. tu habes.

4 Secundò ampliabis, vt concluſio vera ſit ẽt quantũcunq; in ea perſeuerauerit, ita dixit Guid. à Suzaria, in trac. de indi. & tort. nu. 70. motus auctoritate Imp. Alc. in l. 2. & 3. & Gordi. in l. 4. C. ſi ex fal. inſt. & Pauli I.C. in l. maritus, & l. pen. ſm̃ noſtrã lect. ff. de q. & Martiani in l. diuus ver. ex quib. co. tit. & rõ eſt, quia à tormentis non eſt incipiendũ, vt conſuluit Vlp. in l. 1. ff. de q. & Paul. in l. maritus, & ſcriuit Imp. Antoninus in l. cũ cognitionaliter, atq; Imp. Dioclet. & Maxim. in l. milites, C. eod. de q. & ſi ſecus fiet, quicquid exindè ſequitur, ipſo iure non valet. l. nõ dubium. C. de legib. & l. 1. C. de fid. inſt. & iur. haſtæ fiſc. lib. 10. & l. diuus, de in integ. reſtit. & l. nominationes. C. de appe. & idẽ voluit Lud. Bologn. in add. ad Guid. in trac. de indi. et tortura. nu. 70. & Aret. in trac. maleſ. in 8. col. verb. fama publica præcedente, in ver. aduertes tñ, vbi dicit,
5 ſecus eſſe in cõfeſſione ſpontè facta, † quia tũc etiam non præcedentibus indicijs valet adeò, vt ex ea confeſſione poſſit quis cõdemnari, ad q̃ probandũ affert cõtex. in c. 1. de accuſ. lib. 3. & dicit idẽ ſentire Petr. de Anch. in cle. 1. de homicid. & eſt mẽti tenẽdũ, vt idẽ Iac. de Bellon. in tract. de pract. iudiciaria. nu. 97. vbi adducit gloſſ. l. 2. C. de app. reci. l. cum ſeruum, cum glo. de ſer. fugit. & d. l. fin. de quæſt.

Tertiò amplia, vt procedat ẽt quoad depoſitiones
6 teſtiũ, † quæ abſq; indicijs præcedentibus tormentorũ nihil probant, nec valent, nec faciunt indiciũ contra illũ, contra quẽ deponunt, vt cauit Dec. cõſ. 189. col. pen. quẽ refert, & ſequitur Gram. voto 6. nu. 10. vbi ad idem teſtatur Bar. in l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæſt.

Quartò ampliabis, etiã ſi adſint indicia, non tamẽ
7 legitimè, vt puta ex proceſſu informatiuo, † vel ſi indicia fuiſſent leuia, quæ nõ facerẽt præſumptionẽ, quia non probat, nec nocet huiuſmodi confeſſio extorta, vt Car. tradidit in d. prac. crim. in l. obſeruare. n. 47. vbi hoc cõfirmat auctoritate Bar. in l. 1. col. 4. C. de cõfeſ.

Subamplia etiam præcedẽtibus legitimis indicijs,
8 † quod tamen talis confeſſio coactè facta in tormentis nõ probat, nec nocet, vt canit Vlpi. in l. 1. §. diuus, §. ſi quis. ff. de quæſt. quem allegat Lanfr. de Oria. in ſua pract. tit. de confeſ. verſ. & quæro primò.

Reſtringas tamen, niſi perſeueret in ea cõfeſſione,
9 † quia licèt indicia eſſẽt leuia, quæ nõ facerẽt præſũptionẽ; tñ ſtabitur illi confeſſioni, reſpõdit Tho. Grã. in conſ. 45. nu. 44. cum ibi alleg. & Lanfr. de Oria. vbi ſupra, teſtem adducit Accuſ. idẽ ſentientem in l. 2. C.
10 de cuſtod. & ibidem vbi ſupra Orian. inquit, † eũ dici perſeuerare in confeſſione, niſi eam reuocet, vel appellet. & ideò inquit, vt cauti aſſeſſores, quando quis cõfeſſus eſt in tormentis, ducãt eundẽ ante tribunal,
11 vt denuò ſpõtè cõfiteat̃ † & tunc talis confeſſio eſt pfecta, & valet, vt in l. 2. C. de cuſto. reorũ, ſed aduertere debẽt, ne ducant illicò ante tribunal, poſtquã quis eſt confeſſus in tormẽtis: talis n. cõfeſſio continuò fa
12 cta nõ valet, † q̃a adhuc præſumit̃ eſſe timor tormentorũ, vt in l. lecta. ver. dicebã. ff. ſi cer. pet. ſed ad hoc, vt talis cõfeſſio poſt tormẽta ante tribunal facta va
13 leat, requirit̃, vt ante cõfeſſionem † intercedat dies, & vna nox poſt tormentũ, ita doctiſſimè dixit Iac. Butr. in d. l. 2. ff. de cuſt. reo. & ibi Ang. dicẽs aſſeſſores, q ſecus faciũt ppera facere, & vide add. ad Oria. vbi ſupr.

Quintò amplia, vt locũ habeat, ſi tamen iudex minatus ſit eum torquere, quia tũc licet re ipſa nõ eſſet
14 tortus, † tamen ſi ex tali metu confeſſus fuerit, huiuſmodi cõfeſſio nihil probat, nec operatur, ac ſi in tormentis reuera facta fuiſſet, vt dixit Hypp. de Marſil. d. conſ. 29. nu. 29. ita Tho. Gram. in voto 6. nume. 13. nam æquiparantur confeſſio metu tormentorum, &

& confeſſio per torturam, iuxt. ſnīam Bal. in l. interpoſitas. C. de tranſact. circ. fi. & ibi Moder. & Alex. in l. 1. §. diuus. ff. de q. cum alijs allegatis per Hipp. in d. conſ. 19 nu. 29. idem placuit Guid. à Suzaria in tract. de indicijs, & tortura nu. 72. motus reſcripto Imp. in ſum. 2. C. quor. non recip. appel. ibi aut formidine tormentorum vbi ē gl. & per tex. in l. itē apud Labeonem. §. adijcitur. verſ. quæſt. ibi, vel leuis territio. & l. idē eſt, §. ſi armati. C. ad l. Corn. de ſicar. l. 1. ff. diuus. ſtico. tit. l. 3. ff. ex quib. cau. maior. & l. metū. C. quod met. cau. idē docuit Bar. in l. 1. §. diuus. ff. de q. & in l. 2. in 3. col. in fi. C. q̄ met. cau. atq; Bal. in l. vni. col. 8. C. de cōfeſ.
15 & in l. notiſſima, ff. de excuſ. tut. vbi dicit, † cōfeſſionē factā apud tormenta dici factam in tormentis, per illū tex. quem dicit ad hoc ſingularē Abb. in c. ſi. col. 5. ext. de confeſ. & in c. cum in contemplatione, ext. de reg. iur. & reſpondit Alex. de Neuo in conſ. 47. 2. col.

Quòd ēt velim ſubamplies, ſi tantū continens fuerit veſtib. exutus, & ligatus a d torturā, vel ductus ad
16 re cā † quia tunc habeť, ac ſi per torturā cōfeſſus eſſet, & ſic non ꝓbat, nec ei ꝑiudicat, vt tradidit Ang. Are. in ſuo trac. malef. ver. fama publica, ver. poſſq̄, cū ibi alleg. & Hipp. de Marſ. in d. conſ. 29. nu. 30. & 31. atq; Thom. Grammat. in d. voto 6. nu. 14. cum ibi allegat.

Sexto ampliatur ſi confeſſus fuerit tiſi in carcere ſi-
17 ne tormentis, vel ſine minis de torquendo, † quia huiuſmodi confeſſio nullis præcedentib. indicijs facta, nihil ꝓbat, nec præiudicat, ac ſi re ipſa per torturam eſſet extorta, nā carcer dr̄ ſpecies torturæ ſi credimus Bald. in l. ſi clericus, in 2. col. verſ. & 1. quæritur. C. de epiſc. aud. & idem Bal. in l. 1. C. qui liber. pœnen. non
18 poſſ. & Hipp. de Marſ. in d. conſ. 29. n. 33 vbi dicit, † ſatis eſſe probare, quē fuiſſe in carcere detētum ad hoc, vt dicatur confeſſio facta metu tormentorum, licet aliter nō probenť tormēta, ex alleg. ibi per eūd. Marſ.

Septimò ampliare tibi licebit, vt procedat, ētſi præceſſerint legitima indicia, & cōfeſſus fuerit in tormentis, ſed poſteà in hmōi confeſſione non perſeuerauerit,
19 rit, † quia tunc dr̄ confeſſus metu tormentorū, & non probat, nec ei præiudicat, ſaltem quoad hoc, vt ex tali confeſſione poſſit condemnari, & hæc eſt * communis opinio, vt teſtatur Boer. dec. 163. nu. 18. per l. 2. ff. de cuſt. reor. & de * cōi atteſtatur etiam Franc. Viui. in ſuis communib. opin. in verbo confeſſio, & cōſulas ea, quæ obſeruauit Lanf. Oria. in ſua pract. vel ſuo trac. de confeſ. verſ. & quaro 1. vbi ait, quē dici perſeueraſſe in ſua confeſſione, niſi eā reuocet, & appellet.
20 Limita tn̄, vt ſi condemnari non poſſit, † tamē iterū torqueri queat, vt decidit Boer. in d. deciſ. 163. nu. 18. teſtem laudat Bal. in l. vnic. in 3. oppoſit. C. de cōfeſſ. cum alijs ibi per eum, & Viu. vbi ſup. in ſuis cōib. opinionibus aſſerit hanc eſſe * communē opinionē.

Velim tamen intelligas hoc dictum, niſi noua in-
21 dicia ſuperueniant, † quia aliàs non poteſt denuò poni ad torturam & hæc eſt * communis opinio, vt teſtatur Matth. ab Afflict. in conſtitut. Neapol. incipiē. ſi damna, num. 57.

Secundò reſtringe prædictam ſeptimam ampliationem, vt procedat, etiam ſi tortura fuit leuis, & tor-
22 tus fuiſſet robuſtus, † nam tunc talis confeſſio ꝓbat, & valet abſq; alia perſeuerātia, cum cenſeatur volūtaria confeſſio, & non per torturam extorta, ita Bart. in l. 1. §. diuus. ff. de q. & in §. ſi quis vltrò. ca. l. Bald. in l. vnic. C. de cōfeſ. verſ. viſo de repetit. & Thom. Grāmat. in voto 6. nu. 8. quos refert, & ſequitur Carrer. in prac. crim. l. obſeruare. nu. 48. & idem Gram. conſ. 40.
23 nu. 15. † nam modicè tortus, non poteſt dici tortus, vt ait Bal. in l. obſeruare. col. 1. C. quando prouo. non eſt neceſ. cum alis alleg. per d. Gram. d. conſ. 40.

Tertiò limitabis, qn̄ fuiſſet præcedēs confeſſio extraiudicialis, & deindè tortus denuò idē confiteatur,
24 † quia tunc talis confeſſio probat, & nocet ei abſque alia perſeuerātia, vt ſcripſit Carrer. in d. ſua pract. criminal. l. obſeruare. nu. 48. vbi adducit ad hoc Imo. in c. at ſi clerici, de iud. Fel. in c. olim, col. 5. de reſcrip. Paris de Put. in ſuo trac. de ſindic. ve. ꝓ tortura. verſ. quia cōmuniter Iaſ. in l. magiſtratib. ff. de iuriſd. omn. iud. Alex. poſt Bart. in l. capite quinto. ff. de adult. Marſil. ſing. 4. o. incip. ſponſalia de futuro.

Subamplia hanc reſtrictionem, vt ita habeat locū
25 quo ad hoc, † vt talis confeſſio per torturam extorta reuocari non poſſit, ſi præceſſit extraiudicialis cōfeſſio, vel extāt alia indicia, & adminicula, dummō ſint talia, quæ inducāt veritatē, & non ſint dubia, qa tunc hmōi cōfeſſio per torturā probat, quoad cōdēnationē, vt docuit Bal. in l. fi. C. de prob. & ibi Bald. cū alijs alleg. p Carrer. d. ſua prac. crim. in d. l. obſeruare. n. 49.

Primò ſublimitare poteris tres prædictas limitatio-
26 nes ſeptimæ ampliationis vt non ſint veræ † quando poſt concesſionem perſeuerātam, & ratificatam, & ēt poſt ſnīam appareat, & liqueat iudici aliquo mō de innocentia confitēns condēnati, nā tunc non dēt exequi condēnatio, vt reſpondit Vlpian. l. 1. §. ſi quis vltro. ff. de q. Tho. Gram. in vot. 7. nu. 2. & per Marſ. in pract. crim. §. opportune, vbi multa àccumulat de innocētia, idē voluit Carre. in d. ſua pract. l. obſer. n. 49.

Secūdò ſublimitabis, ſi tanq̄ erronea reuocata fue-
27 rit, q̄ poteſt fieri, † licet confeſſio fuerit geminata ꝑ ſubſequētē ratificationē, & ēt iurata; & tūc docto de errore talis confeſſio non ꝓbat, nec operať, vt condēnatio, vel executio fieri poſſit: vt latè ꝓſequiť Tho. Gram. in d. vot. 7. & in vot. 10. & Carrer. vbi ſup. n. 50.

Intelligas velim præcedentē ſublimitationē, vt ꝓ-
28 cedat quoad executionem corporalem, † ſecus autē quo ad bona, veluti qn̄ ex aliquo delicto bona publicè eſſent proſcribenda: qa tūc non impeditur executio pp reuocationem, aut appellationem, ſed de hoc me reijcio ad ea q̄ fuere obſeruata latiſſimè per Carrer. in d. ſua pract. l. obſeruare. nu. 52. cū alijs, vbi latè,
29 † qn̄ cōdemnatus de crimine poſſit appellare, necne.

Primò limita cōcluſ. principalē, vt locū non habeat in publicis latronib. & dirobatorib. publicis & diffa-
30 matis, vel alijs ſimilibus delictis, quia in his abſq; indicijs confeſſio ſua p torturā extorta probat, & eis nocet, vt dixit Carrer. in d. ſua prac. nu. 47. cū ibi allegat.

Secundò limita: vt procedat, ſi expreſsè, & nō taci-
31 tè in ea pſtiterit: † qa tunc abſq; indicijs præcedētib. probat, & valet hmōi confeſſio per torturam extorta, vt latè tradidit Tho. Gram. in conſ. 40. n. 7. vbi id idem adducit Parid. in d. tract. de ſindic. in verb. tortura. fol. 4. in c. & indicijs, & inquiſitionibus cir. mediū, idem voluit, et ſequitur Carrer. in d. ſua pract. crim. in l. obſeruare. nu. 47. verſ. limita etiam, cum alijs ibidem per eum allegatis.

Sublimitabis, vt non vera ſit, ſi denuò tortus abſq;
32 indicijs expreſsè ratā feciſſet in repetita tortura; † qa tunc non nocet talis confeſſio expreſsè hoc pacto rata facta: vt Carrer. docuit vbi ſup. verſ. falſū dictum, teſtatur Bal. in l. 1. de confeſſ.

Quòd ſi dubitatur, vtrum confeſſio emanata ſit co-
33 actè, in dubio præſumi emanatam ſponte; † niſi probet metū eſſe illatum, vel minas atroces per iudicē, vt placuit Lanfr. de Oria. in ſua praxi. c. 9. de confeſſ. verſ. 3. caſu ſub nu. 18. vbi ait, q̄ ita intelligit, q̄ notat Bal. in l. de pupil. §. ſi qs ipſi ꝓori. ff. de nou. op. nunc.

Tertiò limitatur in confeſſione ſponte facta abſq; tormentis, uel metu tormētorū, & etiā nullis indicijs ꝓcedentibus, uel non data indiciorū copia, & ſic da-
34 ta nullitate proceſſus; † quia hoc caſu probat, & ſufficit ſine aliqua ratificatione ad condēnandū confitentē: ut cautum eſt in tex. & ibi not. in c. 1. de accuſa. lib. 6. ita Bal. inquit in addit. ad Spe. tit. de confeſ. col. 1. & idē Bald. & Doct. tradidere in l. 2. C. q̄ met. cau. Ang. poſt gl. in l. 1. C. de confeſſ. Anch. in clem. 1. de homicid. & idem Angel. in l. 1. col. fi. ff. de confeſſ. & Gand. in tract. maleſic. ſub rubr. de quæſt. et torment.

verſ. quis ſit effectus quæſtionis, atteſtaĩ hanc eſſe *cõmunem opinionẽ, idem refert Viu. in ſuis cõib. opin. in verb. confeſſio facta ſpõte, & vltra eos addo Matthæ. ab Aff. in conſtit. Neap. incip. damna clandeſtina nu. 5. 35 † & quando dicatur ſpõtè facta, vide remiſſiuè per D. Carret. in ſua pract. crim. vbi ſupra nu. 29. & idem de *cõmuni aſſeuerat Dyn. in l. 2. C. de cuſto. reor. quẽ refert, & ſequitur Guid. Pap. deciſ. 339.

36 Extendas: vt procedat, † etiam ſi metu torturæ ſit extorta, dummodò ſpontè ſit rata facta: vt Carrer. tradidit vbi ſupra nu. 15.

Sublimitabis, vt locum non habeat, quãdo ille, q ſpõtè confeſſus eſt, non eſt conuictus per teſtes, vel alio 37 modo: † quia tunc ſi non ſit cõuictus, nõ pbat nec ei præiudicat, niſi in eadem cõfeſſione perſeuerauerit.

Sed velim obſerues ante ratificationẽ, & perſeuerantiam poſſe eam reuocare, & ab ea appellare: vt ait Carrer. in d. ſua prac. cum ibi ad hoc collectis in l. obſeruare, nu. 23. & quando dicatur quis perſeuerare, videas remiſſiuè per D. Carrer. vbi ſupra nu. 16.

CONCLVSIO CCCLIV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in iudicio de occiſione hominis, qui nõ apparet, nec reperitur occiſus, an probet hominẽ occiſum ab eo, qui confitetur, & an confitenti noceat.

SVMMARIVM.

1 *Confitens in iudicio ſe occidiſſe hominem, qui nõ apparet, nec reperitur occiſus, & in ſimilibus, talis confeſſio non probat hominem ab eo occiſum, nec confitenti nocet.*

2 *Confeſſio in iudicio facta ad hoc, vt præiudicet confitenti, debet probari de re confeſſa, idem dicitur de quolibet alio delicto, vt puta furto. Contr. ibi.*

3 *Confeſſio facta in cã criminali non ſtatim præiudicat, nec inducit plenam probationẽ. Vide ibi contrarium per totũ.*

4 *Confeſſio aſſaſini, & publicè diffamati, ita probat, vt propter eam poſſit puniri, ſi verisimiliter talis appareat ob qualitatem loci, ſed ſi veriſimilitas non adeſſet, vel bona fama confitentis non poterit ex tali confeſſione puniri, niſi corpora appareant.*

5 *Confitens ſe occidiſſe hominem, ſibi præiudicat, & eius cõfeſſio probat, ſi ſaltem per famã probatur hominem illũ mortuum eſſe, licet non appareat corpus aſſerti occiſi.*

6 *Iudex iudicans, aut conſultor excuſatur, vt non teneatur in ſindicatu, ſi ex confeſſione rei abſq; probatione, & apparentia delicti reus condemnatus fuit.*

7 *Cõfeſſio ſpontaneè facta in dubio præſumit. continere metũ. Præſumendum non eſt, quod quis contra ſe mentiatur, ibi.*

Confeſſio etiam ſpõtè facta in iudicio, quod occiderit vnũ hominẽ
1 qui non appareat, nec reperitur occiſus, † & de ſimilibus, talis confeſſio non probat hominẽ ab eo occiſũ, nec tali caſu confitenti nocet, ita tradidit Marc. Ant. Blanc. in ſua prac. crim. in prin. nu. 2. vbi ad idẽ affert Ang. in l. certum in prin. ff. de confeſſ. & idem in l. 1. col. 2. ff. eo. quod etiam placuit Hypp. de Marſ. 2. rub. C. de prob. nu. 103. vbi ait, quod ad hoc, vt huiuſmo-
2 di confeſſio præiudicet confitenti, † debet probari de re confeſſa, & idem de quolibet alio delicto, veluti furto, ita confeſſio, vt ſupra, & idem voluit cũ multis allegatis Boer. in deciſ. 164. nu. 10. cum ſeq.

Sed huic *cõem obſtare opinionẽ atteſtatur Gãd. in ſuo tract. maleſi. ſub rub. de q. & torment. ver. quis ſit effectus quæſtionis, & vide Folle. in ſua prac. crim. in 1. par. 3. partis, verſ. & ſi confitebũtur. nu. 65. vbi latè limitat hanc *cõem opinionẽ: & adeas Frã. Viu. in ſuis cõibus opinionibus, vbi in mediũ profert eos, q ſequũtur hanc cõem opinionẽ, et inſpicias Grau. cõſ. 48. nu. 7. Orian. in ſua pract. de confeſſ. verſ. in ſecũdo caſu, quid probat per l. 1. §. fi. ff. de cuſtod. reor.

3 Quibus addas, † vt cõfeſſio facta in cã criminali nõ ſtatim præiudicet, nec inducat plenã probationẽ, ita clarè cautũ eſt in l. 2. C. de cuſto. reo. & in l. 1. §. diuus ibi nec ſtat. hab. p facinor. ff. de quæſ. & §. ſi qs vltro. & hanc opinionẽ in pũcto iuris veriorem dicit Lud. Bolog. in add. Guid. in tract. de indic. & tort. num. 45. vbi aduerſatur ipſi Guidoni, põderando tex. in cõtrariũ adductos ad ſui fauorẽ, & p ſe adducit tex. in l. fi. iũcta gl. in verb. ſubducat. C. eo. vbi dicit, ante cõdemnationẽ debere ſeruari formã, vt d. l. 2. C. eo. tit. & ibi tũ de ſingulis auctoritatibus adductis per D. Guid.

Huic opinioni apertè repugnauit Guid. à Suzaria. in tract. de indic. & tort. nu. 44. vbi et hanc *cõem eſſe opinionem teſtatur, & adducit tex. in l. de his. 1. reſ. C. de cuſtod. reo. & l. cũ reis. C. de pœnis, & ita intelligẽdũ dicit tex. in l. 2. C. de cuſto. & exhib. reo. quẽ intellectũ dicit veriorẽ, idem voluit Arc. in trac. maleſ. in ver. fama publica præcedente in vlt. col. in verſ. 2. nota, idẽ tenet Iac. de Beluiſ. in trac. de pract. iudiciar. n. 97. vbi et ipſe de *cõi teſtatur, & dicit iſtud et procedere licet non perſeueret in cõfeſſione, per d. l. fi. 1. reſp. C. de cuſtod. reo. & d. l. cum reis, de pœnis, & ita intelligendũ dicit tex. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reor.

Primò limitatur prior opinio, vt non procedat, ſi
4 confeſſus eſſet aliquis aſſaſſinus; † quia tunc ſi veriſimiliter ob qualitatem loci, & talis erit publicè diffamatus, tunc talis confeſſio, ita probat, vt propter eam poſſit puniri, vt tradit Ang. vbi ſupra d. l. 1. & l. certũ. ff. de confeſſ. referens Bald. in addit. ad Spec. in tit. de ſent. §. pen. in addit. mag. ver. Titius fuit confeſſus, ſequitur Iaſ. in l. iuſiurandũ. §. fi. col. 7. in fi. ff. de iureiur. ſi verò non eſſet veriſimilitudo loci, vel bona fama confitentis, non poteſt ex tali confeſſione puniri, niſi corpora appareant, vt ſcripſit Marc. Ant. Blanc. vbi ſup. nu. 2. & Hipp. vbi ſup. d. rub. nu. 103.

Secundò limitabis priorẽ opinionem, vt non vera ſit ſi ſaltẽ p famam probetur hominẽ illum mortuũ
5 eſſe, † quia tũc licet nõ appareat corpus aſſerti occiſi tñ talis cõfeſſio probat, & ei præiudicat: nec refert an certo noĩe ſit nominatus mortuus, an ſine nomine, vt per gl. proditũ eſt. in c. præſcripta. §. libellorum. 2. q. 8. & per Bal. in l. quoties. §. ſi quis. ff. de hær. inſt. atq; et ita limitat Bal. in add. ad Spe. vbi ſup. ſed de hoc videas p M. Ant. Blanc. in d. ſua prac. crim. in prin. nu. 3. & Hipp. vbi ſup. & Diaz. in reg. 124 in 2. limitatione.

Tertio limitatur præter alios, vt ſupra, ſi ex tali cõfeſſione rei abſq; pbatione, & apparentia delicti reus
6 condemnatus ſit † excuſetur conſultor, aut iudex iudicans, vt non teneaĩ in ſindicatu, ita reſpondit Alex. in conſ. 19. incip. circa primum, & tertium dubiũ, lib. 7. quem pro ſingulari laudat, & ſequitur Boer. in dec. 164. nu. 10. vbi pro hoc dicto multa adducit; quę ſtudioſus lector videre poterit.

Quartò limitabis, & intelliges, vt tñ in dubio con-
7 feſſio vltro facta † præſumatur continere metum, quia non eſt præſumendũ, q quis cõtra ſe mentiatur, arg. l. fi. C. arb. tut. & l. generaliter. C. de nõ nu. pec. quæ ad hoc affert Lanfr. de Oria. in ſuo tract. de cõfeſſ. vel in ſua pract. c. de confeſſio. verſ. in 2. caſu, & verſ. 3. caſu.

CONCLVSIO CCCLV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio in tortura facta an probet, & præiudicet.

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſio in tortura facta nihil probat, nec præiudicat, et ſi*

ſi poſt tormenta ſtatim idem confitetur in alio loco, quã in tortura.
2 *Interuallum, quod requiritur in confeſſione poſt tormenta debet eſſe ad minus vnius diei, vel noctis.*
3 *Confeſſio facta in tormentis licet nõ probet: tamen facit ſemiplenam probationem.*

1 Confeſſio in tortura facta nihil probat, †nec præiudicat, etiã ſi ſtatim
poſt tormenta idem confiteatur, etiam in alio loco,
quã in tortura, ſed requiritur, quod ſit aliquod inter-
uallum, ꝙ interuallũ debet eſſe minimũ vnius diei,
2 †vel noctis, vt docuere Iac. But. Ang. in l. 2. C. de cuſt.
& exhib. reo. & tñdit Alex. conſ. 90. in fi. lib. 3. vbi &
illud dicit de interuallo vnius diei, & noctis, & idem
dicit Iaſ. in l. ſi ob turpem. col. vlt. ff. de cond. ob turp.
cau. & multos alios ad idẽ allegat Tiraq. in ſuo tract.
de vtroq; retrac. fol. 194. nu. 21. & idẽ voluit Lanfr. de
Oria. in ſua praxi, vel trac. de ꝯfeſ. ver. et ideo ad hoc.
Limita, vt ſaltem talis confeſſio facta in tormẽtis,
3 †licèt non probet, tamen faciat ſemiplenam proba-
tionem, ita inſigniter dixit Bal. in l. in bonæ fidei. C.
de reb. credit. & gloſ. ſing. in l. 2. C. de cuſtod. & exib.
reor. & Lanfr. de Orian. vbi ſupra.

CONCLVSIO CCCLVI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta medio iuramẽto delato officio iudicis an probet, & valet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta medio iuramento delato officio iudicis, probat & valet.*
2 *Confeſſio per iuramentum probat, & valet, etiam quod ſit facta publicatis atteſtationibus, in caſibus in quibus teſtes recipiuntur.*
3 *Confeſſio per iurm̃ non probat, vbi actor nihil probaſſet.*
4 *Iuramentum ſubire nõ cogitur pars, ſi factum, ſuper quo ſit interroganda, eſt implicitum, ne efficiatur periura.*
5 *Nullus admittitur ad iurandũ ea, quæ nõ ſunt veriſimilia.*
6 *Qui iuramentum detulit, velit, nolit, ſciat, ignoretue, cogitur iurare.*
7 *Ad probationem erroris ſubſtantialis teſtamenti ſeptem teſtes requiruntur ſicut in ipſo teſtamento.*

1 Confeſſio facta medio iurõ delato officio iudicis, † ꝓbat, & valet, nã
iudex põt ex officio compellere iurõ delato negare,
vel confiteri, vt Herc. ait de prob. neg. fol. 58. nu. 199.
auctoritate Iac. But. in l. actor. C. de prob. quem refert
& ſequitur Io. Lign. vt per Herc. vbi ſupra.
Amplia ſecundũ Herc. vbi ſupra, etiã ſi hmõi con-
feſſio per iuramentũ eſſet facta publicatis atteſtatio-
2 nibus, dummodò in his caſibus, †in quibus teſtes reci-
piuntur, vt latè per Crau. reſponſũ eſt in cõſ. 207. per
tot. & ait intelligi poſſe cap. 1. de confeſſ. in 6.
3 Primò limita, concluſionem nõ habere locũ, †vbi
actor nihil probaſſet iuxta ſententiam Paris. cõſ. 153.
nu. 3. & conſ. 56. nu. 1. & Herc. vbi ſupra nu. 200. quod
ſcitu dignum & eximium cẽſuit Marſ. ſing. 83 in ore
vulgi, & in l. de minore. §. tormenta. nu. 4. ff. de quæſt.
Hanc limitationẽ intelliges, & limitabis, ꝓut dixi
ſupra in cõcluſione, actore nõ ꝓbante in 7. ampliat.
Secundò limita: vt non procedat, vbi non factum
negatiue, ſuper quibus pars eſſet interrogãda, eſſet im
4 plicitũ, †tunc enim pars, ne efficiatur periura de hoc,
iuramentum ſubire non cogitur: vt aſſeruit Fely. in c.
quoſdam, extr. de præſumpt. & in ſimili videmus, nõ
5 admitti quem ad iurandũ ea, †q̃ nõ sũt veriſimilia: vt
placuit Alex. cõſ. 71. col. fi. lib. 3. & parti, cui nõ eſt fa
ctum benè notũ, iurm̃ nõ deferẽdũ; facit l. Marcellus
ff. rẽ rat. l. videamus. ff. de in litẽ iur. & ſcribit Ale. cõſ.
73. col. fi. lib. 6. Crau. etiam in conſ. 203.
Sublimita, vt locũ ſibi non vendicet vbi deferenti
6 iurm̃ referret; is. n. q detulit, velit, nolit, ſciat, ignoret-
uè, cogitur iurare, vt inquit Crau. d. conſ. 203. & cõſ.
287. col. fi. ſed contra dicendũ vr̃, quia militat eadem
ratio periurij, niſi dicamus Crau. loqui ſm̃ terminos.
l. manifeſtæ. ff. de iureiur. ita Hercul. vbi ſup. nu. 201.
Tertio limita, vbicunq; agitur de probãdo per iurm̃
id ꝙ eſt de ſolemnitate actus ſubſtantialis, vt tradidit
Herc. vbi ſup. nu. 203. atq; Dec. conſ. 105. nu. 3. vbi af-
fert exẽplũ de ꝓbatione erroris ſubſtãtialis teſtamẽti
7 † ad quẽ probandũ dicit ſeptem teſtes requiri ſicut in
ipſo teſtamẽto, & ita inſigniter concluſit Bar. in l. cũ
ꝓponeret. de leg. 2. & cũ alijs ibid. per Dec. adductis.

CONCLVSIO CCCLVII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ ob ordinem iuris nõ ſeruatum, an probet, & valeat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ ob ordinem iuris non ſeruatum, aut ob lapſam inſtantiam probat, & valet.*
2 *Iudex ꝓꝑ confeſſionem factam in actu nullo, poteſt deueni re ad expeditionem cauſæ nõ obſtãte nullitate proceſſus.*
3 *Confeſſus ſponte in ciuili cauſa, vel criminali a iudice condemnari poteſt, non attenta nullitate proceſſus.*
4 *Cõfeſſio in actu nullo ſi ſit facta per torturã, vel metu tormẽtorũ nõ probat, nec valet, licet ex interuallo ꝑſeuerit.*
5 *Confeſſio in actu nullo ſi ſit expreſſe facta probat.*
6 *Confeſſio ſi ſit erronea, vel contra prohibitionem legis, licet expreſſa, & tacita tamen in actu nullo non probat.*
7 *Producens teſtm̃ in iudicio tacitè videtur fateri illud validum, ſed ſi declaret nullum ex tacita confeſſione validitatis, non obſtabit, quominus poſſit agere ab inteſtato.*
8 *Cõfeſſio, ſi rone inhabilitatis cõfitẽtis ſit nulla, nihil probat.*
9 *Confeſſio facta in actu nullo dummodo iudex fuerit competens plenè probat, ſecus ſi fuit incompetens.*
10 *Confeſſio in actu nullo ſi facta fuit ſimpliciter, probat ſecus ſi implicite.*
11 *Confeſſio implicita non probat crimen à confitente cõmiſſum, nec ei præiudicat.*
12 *Confeſſio, ſi fiat in iudicio nullo incidenter, & per quãdã conſequentiã, non probat, nec ex ea poteſt quis cõdẽnari.*
13 *Confeſſio facta extraiudicialiter, concurrente proceſſu inualido, nihil probat.*
14 *Confeſſio in iudicio principaliter facta, probat licet iudicium aliqua de cauſa ſit nullum.*
15 *Confeſſio facta de crimine poſt tp̃s ſtatutum ad inquirendum non probat, nec ex ea cõfitens condemnari poteſt.*
16 *Cõfeſſio licet valeat tñ non roborat, ꝙ inordinate actũ eſt.*
17 *Reus cõfitens in iudicio nullo, ob ineptitudinẽ libelli nõ concludentis, vel manifeſtã aduerſarij defenſionẽ cõtinẽtis, non põt condemnari, ſiue confeſſio ſit vera, ſiue ſit falſa.*

Confeſſio facta in actu nullo ex defectu ꝓceſſus, vel ſñiæ ẽt ob ordinẽ
1 iuris nõ ſeruatũ, † aut ob lapſam inſtantiã, vel aliàs iu
diciũ ſit nullum; tñ huiuſmodi confeſſio probat, &
valet ita cautũ eſt in c. Piſanos ext. de reſt. ſpo. & Inn.
docuit in c. qualiter, & qñ 2. col. pe. ver. non negamus
de accuſ. & ibi Fel. §. licet aũt. n. 2. vbi alleg. Bal. in l.
2. ĩ fi. C. de re iud. & latiſſimè p Sebaſt. Vãt. in trac. de.
nullit. ꝓceſ. tit. qb. mod. ſententia nulla repar. poteſt,
nu. 126. vbi ad idẽ multos adducit, & reddit pulchras
rõnes, & probatur in c. 1. & 2. de accuſ. in 6. addo Iaſ.
in l. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus. ff. de verb. oblig.
num. 47. verſ. 4. fallit, & pro hac concluſione faciunt

Digitized by Google

notata p Dec.in c.at ſi clerici.n.17.ext.de iud.& latè
addi.ad Bar.in l.ſi cōfeſſus.ff.de cuſto.reor.& latiſſi-
mè p Tiraq.in tract.de vtroq; retract.fol.13.nu.5. cū
alijs ſeq.& in trac.de iure cōſt.3.par.limit.7.n.19.inf.

2 Amplia etiam, † ſi iudex propter talem confeſſio-
nem poſſit abſoluere cauſam non obſtante nullitate
proceſſus,vt Alex. voluit in conſ.34.nu.3.vol.3.quod
ēt placuit Inn.in d.c.qualiter,& qñ 2.de accuſa.addu
cit ēt Bart.in l.ſi confeſſus.ff de cuſtod.reor.cum ibi
allegatis per Vant.vbi ſupra,& collectis per eūdem.

Subampliabis hanc ampliationem,vt non ſolùm
habeat locum in ciuili cauſa: ſed etiam in criminali:
3 †nam ſi quis ſpontè confeſſus ſit data nullitate pro-
* ceſſus tamen cōdemnari poteſt, & hæc eſt* commu-
nis opinio:vt teſtatur Franc. Viu. in ſuis communib.
opinionib.verb.confeſſio,& idē voluit Alex.conſil.
127.nu.2.vol.4.cum ibi allegatis,in concluſione cō-
feſſio in iudi.crimina.per tortur.in 3.limit.

Verùm limitabis niſi confeſſio eſſet facta per tor-
4 turam,vel metu tormentorum;†quia nō probat, nec
valet,licēt ex interuallo perſeueret,vt Fel. docuit in
d.c.qualiter,& quādo.§.licèt autem,cum ibi allega-
tis.nu.103.verſ.vndecimò limita. de accuſat.

Primò principaliter limita cōcluſionem,vt rātum
5 procedat †ſi huiuſmodi confeſſio fiat expreſsè, ſecus
ſi tacitè,vt Fel.tradidit d.c.qualiter,& quādo.§. licèt
autem,nu.7.ver.quinto limita.de accuſat.vbi teſtem
laudat Io.Andr.c.2. de confeſ.in 6.& Bal.in l.vnica,
in pen.col C.de confeſſ.

Verùm hæc limitatio nō eſt ſimpliciter vera, put
præſupponit Fel.quia ſi ſit erronea confeſſio, vel cō-
tra prohibitionem legis,licèt ſit etiam expreſſa,& ta
6 cita †tamen limitatur cōcluſio:vt ſi huiuſmodi con-
feſſio ſit in actu nullo,non probet, vt Bal. voluit in l.
alia.col.2.C.de his quib.vt indign.vbi dicit, q̄ ſi pars
confiteatur teſtm̄ factū,& ſic expreſsè confiteatur, &
illud pducat in iudicio,& ſic tacitè vr̄ fateri illud va
7 lidū;† ſi tñ declaretur nullū, nō ex hac tacita ſua cō-
feſſione validitatis,ei obſtabit, quominus poſſit age-
re ab inteſtato,& de hoc deci. Affl.25.in fi.Alex.coſ.
30.n.4.vol.7.& pro hoc faciūt notata p Vāt.in d.ſuo
trac.de nullit.proceſſ.tit qb.& intra quod tēpus,n.51.

Secundò limita, niſi huiuſmodi cōfeſſio eſſet nul-
8 la ratione inhabilitatis ipſius confitentis,† quia tunc
nihil probat:vt Vant.protulit in d.tract.de nullit.tit.
quib.mod.ſent.nul.repar.fol.273.n.26.verſ.quatenus
igitur id probat per l.clarū C.de auctor.præſt.l.ſi fi-
lius.2.ff.de interrog.ac.cum alijs per eum ibi allegat.
vltra quos adeſt Fely.in d.c.1.qualiter,& quando.§.
licèt autem.nu.10.verſ.nono limita.de accuſat.

Tertio limitatur,vt tūi procedat, dūmodo iudex
9 fuerit cōpetens,†qa tunc plenè probat,ſed ſecus ſi in-
cōpetēs fuit,vt Iaſ.aſſeruit in l.ſi ita ſtipulatus.§.Chri
ſogonus.ff.de verb.obl.nu 47.verſ.2. ad id facit, vbi
adducit Inn.in c.Piſanis,de reſtit.ſpol.in prin.& ple-
nius docuit Bar in l.ſi confeſſus.ff. de cuſtod.reor.&
tradidere Imo.& Paul.de Caſtr.& Alex.in d.§ Chri-
ſogonus,addo Alex.in conſ.13.col.3.verſ. fortificat.
lib.1.cū alijs alleg.per Vant.in d.tract.vbi ſuprà in d.
ver.q̄uis igitur,vbi idē vult:& ita ēt limitat Fel.in d.
c.qualiter,& quando,d.§.licèt autē,nu.9.ver.7.limit.

Quarto limitatur,vt locum ſibi vēdicet, ſi ſimpli-
10 citer qs confeſſus fuerit,†ſecus ſi implicitè, vt voluit
gl.inſignis in c.1.de teſt.in 6.vbi affertur exemplū de
eo,qui contra reū accuſatū de crimine ſimoniæ fuit
productus teſtis,contra quē reus opponēdo dixit, re-
pellēdum eſſe quia is ſolus in crimine fuit, nā ex hoc
11 dicto licèt videatur fateri ſe commiſiſſe crimen,†tñ
non propterea hæc implicita cōfeſſio pbat crimē ab
eo patratū fuiſſe,nec ei p̄iudicat, ita limitat ibi,in d.
gl.Dom.quem refert,& ſeqtur Fel.in d.§.licèt autē,
n.3.ver.ſed aduerte.Dec.in c.at ſi clerici.n.30.de iud.

Quintò limitatur,niſi cōfeſſio fieret in iudicio nul-
12 lo non principaliter ſed incidenter†& per quandam
cōſequētiā,vt ſcripſit Bar.in l. ſi cōfeſſus.ff.de cuſto.
reor.cui adhæret Dom.Ant.in d.c.Piſanis,de reſtit.
ſpol.cum alijs ſupra alleg.per Fel.in cap.qualiter, &
quando.d.§.licet autem,nu.8.verſ.6.limita, nam tūc
ex tali confeſſione per quandam conſequentiam nō
probat,nec ex ea poteſt quis condemnari.

13 Sextò limitare poteris,vt nō vera ſit, † ſi confeſſio
hmōi facta fuerit extraiudicialiter; quia tunc cōcur-
rente proceſſu inualido,nihil probat nec nocet, licèt
14 ſecus ſit in confeſſione in iudicio principaliter facta
qa pbat,licèt iudiciū aliqua de cā ſit nullū,vt auctor
eſt Bar.in d.l.ſi confeſſus ff.de cuſto.reo.cū ibi addit.

Septimò limitatur,vt locū non habeat, ſi confitēs
eſſet tutus ex conſtitutione ſtatuti,veluti poſt tale tē-
15 pus non poſſit inquiri de crimine,† quia ſi inquiritur
(& ſic nulliter)& in tali inquiſitione poſt tēpus ſtatu
tū cōfiteatur crimē,non probat talis cōfeſſio, nec ex
ea condemnari poteſt,ſic me docuit Maria.Soc.in c.
de his,in 9.col ext.de accuſ.quē refert,& ſequit̄ Fely.
vbi ſupra in d.§.licet autem.nu.6.ver.4.limita.

Octauò limitabis,vt nō procedat,niſi iudiciū eſſet
16 nullum ratione præpoſterationis ordinis,†quia licet
cōfeſſio valeat,tamen non roborat quòd inordinatè
actum eſt,vt placuit Bal.in l.vt debitum,nu.2.C.de
hæred.act.refert,& ſequitur Feli.in d.§.licet autem.

Nonò limitare tibi licebit, ſi iudicium erat nullū;
quia libellus eſt ineptus,vel non concludens,vel ma-
nifeſtam aduerſarij defenſionem continēs:quia tunc
17 reus confitens in tali iudicio,† non poteſt cōdemna-
ri,ſiue confeſſio ſit vera,ſiue ſit falſa,ita cōcludit Bal.
in l.2.§.quod ſi actor,circa fi.verſ.nota hic, quod ex
contumacia.C.de iuram.calum.quem refert, & ſeq-
tur Fel.in d.§.licet autem nu.12.verſ.10. limita, vbi
tamen teſtem laudat Bal qui cōtrarium ſentit, & di-
cit in l.2.C.de rei vend.vbi ait, confeſſum non poſſe
opponere de ineptitudine libelli.

CONCLVSIO CCCLVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in contractu,vel inſtrumen-to nullo,vel inualido,an valeat,& probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in contractu,vel inſtrumento nullo, vel inualido valet,& probat.*
Inualiditas principalis contractus non vitiat confeſſionē in eo contentam.Contrarium ſub nu.2.
2 *Mulier ſi contraheret ſine conſenſu propinquorum, pro forma requiſito.confeſſio appoſita in illo contractu probaret contra eam.*
3 *Inſtrumentum defectiuum propter defectum ſolemnitatis nullum effectum probationis inducit.*
4 *Relatio ad inſtrumentum,in quo nihil continetur, nullum effectum producit,& ita nec relatio facta ad inſtrumentum defectiuum.*
5 *Confeſſio relatiua ad aliquem contractum,vel inſtrumentum nullum ex defectu ſolemnitatis:continens tamen in ſe veritatem,probat,& valet.*
6 *Confeſſio relatiua ad inſtrumentum nullum,quia falſum ſit & in ſe falſitatem contineat,ineſſicax eſt.*
7 *Inſtrumentum eſt fundamentum confeſſionis, & ſublato fundamento cenſetur,& ſublata confeſſio.*
8 *Confitens teſtamentum validum eſſe, quod in rei veritate eſt nullum,quoad ſui præiudicium non probat, nec illud teſtamentum validat:cum ſit nullum.*

1 Confeſſio facta in contractu, vel inſtr̄o nullo,vel inualido,† ualet, &
probat:& ſic inualiditas contractus non vitiat cōfeſ-
ſionem

ſionem

feſſionem in eo contentam; quod multa animaduer-
ſione eſſe dignum ait Pau. de Caſtr. in l. ſi ita ſtipula-
tus. §. Chriſogonus. nu. 4. ff. de verb. obli. & ibid. Alex.
Ang. & Imo. idẽ tenet Bar. in l. 1. §. ſi qs ita, & in l. de-
cẽ in fin. ff. eo. & Ang. in l. 1. C. de præſcrip. 30. vel 40.
anno. vbi dicit eſſe diligenter obſeruandũ: qa ſi mu-
lier contraheret ſine conſenſu propinquorũ, pro for-
2 ma requiſito † probatet contra eã confeſſio appoſita
in illo contractu; vt refert, & ſequitur Ruyn. conſ. 53.
nu. 15. vol. 2. Bar. in l. certi cõdictio. §. ſi nummos. col.
pen. verſ. de vno dubito. ff. ſi cer. pet. & in l. 1. §. ſi quis,
ita circa fi. ver. & idem dicerem. ff. de verb. oblig. vbi
* * communiter Doct. & Dec. in l. cũ principalis, ver. &
hoc modo adaptari põt. ff. de reg. iur. Tiraq. in tracta.
de conſtit. 7. limit. nu. 19. cum plurib. congeſtis per eũ
Tiraq. in tract. de vtroq; retract. fol. 14. num. 9. Alex.
conſ. 184 nu. 2. vol. 7.

Sed contra concluſionẽ iſtam videntur facere ea,
quæ contrarium ſentiens adducit, & cumulat Dec. in
c. cũ venerabilis, nu. 14. cũ ſeq. de excep. & dicit Ro-
man. in conſ. 294. nu. 2. dum vult, ꝙ paria ſint, aliqd in
aliquo inſtrõ non contineri, & contineri, ſed id, quod
continetur, non poſſe per eum cũ effectu apparere; p-
ut euenit, vt ipſe ibidem inquit, in inſtrumento defe-
3 ctiuo. † cum propter defectum, vt ſolẽnitatis, nullus
effectus probationis per eũ induatur, & ad hæc addu
cit tex. in l. 1. §. hæc verba. ff. quod quiſq; iur. & l. pen.
§. docere. ff. ne quis eũ qui. & c. relatum ext. de cler. nõ
reſid. l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tut. l. 1. ff. de contrahẽ.
4 emptio. † & cum relatio ad inſtrm. in quo nihil con-
tinetur, nullum effectum producat Bal. in l. 2. nu. 2. C.
de error. aduoc. Fel. in c. ex parte, nu. 13. de reſcript. &
non eſt, qui negat, ita erit idẽ ſtatuendũ de relatione
facta ad inſtrm defectiuũ, per ea, quæ dicit ipſe Rom.
facit tex. in l. fi. de conſti. pecu. vbi ſi inſtrm eſt nullũ,
ſunt etiam nulla in eo contenta, quẽ tex. ad hoc dicit
ſingu. Bal. in l. ſi abſentis, col. fi. C. ſi cert. pet. & Barb.
conſ. 28. ſcripſit belliſſime, col. 6. verſ. & ex iſtis videt,
lib. 1. vbi dicit illum tex. valde ſing. & conſ. 41. præcla
rè ſcribitur, col. 5. verſ. & ſi diceremus, lib. 1. Socyn. in
conſ. 51. præſtantiſſime Doct. col. 2. verſ. confirmatur
etiam, lib. 1. & hanc partem tanquam veriorẽ ex pro-
pè infinitis comprobat Tiraq. de iur. conſtit. limit. 7.
nu. 25. verſ. hucq; ſpectat, ibiq; diſtinctiones & reſtri-
ctiones huiuſce rei adnotat, idem tenet Prob. in c. ſibi
qui. nu. 21. de reſcrip. lib. 6.

Ampliabis concluſionẽ, vt procedat, ẽt ſi talis con
5 feſſio nõ ſit inſerta in cõtractu; † ſed ẽt qñ eſt relatiua
ad aliquem contractum, vel inſtrm nullum ex defe-
ctu ſolemnitatis, veluti ſi quis dixerit, confiteor, prout
in inſtrõ continetur; nam licèt tale inſtrm ſit nullum
ex defectu ſolemnitatis, ſed tñ in ſe validum ſit, quia
continet veritatem, tamen talis confeſſio ad illud re
latiua probat, & valet, vt probatur ex ſupra allatis, ſe-
6 cus vero ſi tale inſtrm ſit nullum, † quia falſum ſit, &
in ſe falſitatem contineret; quia tunc & confeſſio in-
efficax eſt, vt obſeruat Inno. in c. cũ venerabilis de ex
ceptio. & Bar. in l. poſt legatũ, ff. de his quib. vt indig.
& Bal. in l. alia cum quidẽ, ff. d. tit. & ratio eſt: quia cũ
7 falſitatis ratione vires ipſius inſtrĩ ſublatæ ſint † quod
ſcilicet inſtrm eſt fundamentum confeſſionis, ideo
ſublato tali fundamento, cenſetur & ſublata confeſ-
ſio: vt ſancitum eſt in 1. q. 1. c. principatus, & c. cũ Pau
lus, & ita voluit ex ſupra allegatis. Rom. cõſ. 294. nu.
1. & 2. incipiente hæc confeſſ. licet ſibi ipſi in aliqbus
contrarius videatur.

Limita concluſionẽ: vt non vera ſit quoad hoc, vt
ſcilicet talis confeſſio validet id, quod confitetur, ſi
eſt nullũ, exempli gratia, quis confitetur teſtm vali-
8 dum eſſe, & in rei veritate eſt nullũ, † huiuſmodi con
feſſio etiam quoad præiudicium confitentis nõ pro-
bat, nec validat illud teſtm, cum ſit nullum, quia ius
ei reſiſtit, arg. l. nemo põt, ff. de legat. 1. l. ſi is cuius. ff.
de interrog. actio. & ita ait Ruin. conſ. 3. nu. 11. lib. 3.
& gl. in l pen. & gl. magna. C. de confeſ. facit tex. in l.
in confeſſionib. ff. de interrog. act. l. inde Neratius. §.
fi. & l. ſeq. ff ad l. Aquil. & vide latè de hoc p Tiraq. de
iure cõſtit. par. 3. limit. 7. nu. 26. vbi concord. cumulat.

CONCLVSIO CCCLIX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in teſtamẽto ad inducat probationem, vel tantùm habeat vim legati.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in teſtamento non inducit probationem, ſed tantum habet vim legati.*
2 *Confeſſio in teſtamento facta cum habeat tantum vim legati, teſtator poteſt eam ad libitum ſuum reuocare.*
3 *Confeſſio facta in teſtamento ſemiplenè probat, ſicut quælibet alia confeſſio extraiudicialiter facta.*
4 *Confeſſio in vitæ diſcrimine facta præſumitur eſſe ſincera, vera, nulloq; humano affectu corrupta, & propterea probat, & confitenti præiudicat, ſiue ipſa ſpectet ad ſeſe obligandum, ſiue ad ſe liberandum, & exonerãdum, niſi ante mortem reuocata fuerit.*
5 *Confeſſio facta ad commodum filiorum exiſtentiũ ſub patria poteſtate præſumitur facta in fraudem legis.*
6 *Confeſſio facta per maritum de dote recepta etiam iurata non præiudicat confitenti, & maritus illam poteſt reuocare.*
7 *Confeſſio in teſtamento facta nõ probat quoad minuendã legitimam filiorum.*
8 *Confeſſio facta in teſtamento, ſi iurata fuit, probat, & nocet, confitenti.*
9 *Confeſſio in teſtamento facta iuramento corroborata ita probat, quod heres contra eam venire non poteſt, nec teſtator eandem reuocare poterit: etiã ſi facta eſſet, non præſente eo, cui ex confeſſione acquiratur commodum.*
10 *Iuramentum facit valere confeſſionẽ eo meliori modo, quo poteſt, & ſupplet abſentiam partis.*
11 *Confeſſio etiam ſi iurata non eſſet, ſed tantum diceret quis ſe iuraſſe probat.*
12 *Confeſſio de præſtito iuramento tantum operatur, quantũ ipſa præſtatio.*
13 *Confeſſio in teſtamento ſimpliciter facta, ſi ſpectat ad malè ablata, probat, nec reuocari poteſt non obſtante, ꝙ non ſit appoſitum iuramentum, nec parte abſente facta.*
14 *Male ablata reſtituenda ſunt illis, quibus ſubrepta fuerũt, etiam in damnum fiſci, & damnatus ad mortem, ſi confitetur nonulla male ablata, reddenda ſunt de bonis ipſius damnati, licet regulariter ad fiſcum omnia pertineant.*
15 *Confeſſioni damnati ad mortem non creditur in præiudicium fiſci poſt condemnationem.*
16 *Confeſſio in teſtamento facta probat tantum quoad nominatos in ipſo.*
17 *Iuramentum præſtitum inter aliquos non prodeſt alijs, et ſi ſint perſonæ multum coniuncta.*
18 *Confeſſio in teſtamento facta ẽt iurata non probat, nec valet, quatenus tendat in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionem legitimæ filiorum.*
19 *Obligatio non oritur ex iuramento de iure ciuili, ſed tantum de iure canonico.*
20 *Confeſſio mutui recepti in teſtamento facta plenè probat, nec contra ipſam poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ etiam intra biennium, & intellige vt ibi.*
21 *Confeſſio in teſtamento facta parte præſente plenè probat, ac ſi inter viuos facta fuiſſet, nec reuocari poteſt.*
22 *Notarius pro abſentibus ſtipulari debet.*
23 *Taciturnitas in commodis eſt pro conſenſu.*
24 *Partis præſentia in acceptatione cõfeſſionis facta in teſtamento,*

mento, quando requiratur, & quando non, & quibus in caſibus.

25 *Confeſſio in teſtamento facta ſi tendit ad exonerationem conſcientiæ plenè probat, nec reuocari poteſt.*

Contrarium, ſub num. 27.

26 *Relictū factum pauperibus prò exonerādā conſcientia reuocari non poteſt: quia habet vim debiti confeſſati.*

27 *Confeſſioni teſtatoris fauore animæ ſtare debet hæres.*

28 *Confeſſio facta in vltima voluntate multo magis nocet confitenti, quam facta inter viuos.*

In ultima uoluntate quis præſumitur magis deliberatè loqui, & bonam conſcientiam habere, quia vicinus morti, & nemo præſumitur immemor ſalutis æternę, ibi.

29 *Nemo pręſumitur mori cum mendacio, & peccato.*

Hæres debet exonerare animam defuncti. ibi.

30 *Confeſſio facta in teſtamento, ſi tendit ad exonerationē animæ probat, etiam quo ad præiudicium tertij.*

Contrarium. ibi.

31 *Iudex in articulo mortis conſtitutus confitens ſe protuliſſe ſententiam in fauorem alicuius ob pecuniam receptā, non nocet victori.*

32 *Teſtis dicens in articulo mortis ſe falſum in tali cauſa dixiſſe, non nocet parti.*

33 *Confeſſio teſtamentalis facta in foro pœnitentiali probat.*

34 *Confeſſio in teſtamento facta ſi geminata fuerit, etiam in fauorem abſentiam probat.*

35 *Confeſſio vna vice inter viuos facta, & alia vice in teſtamento in articulo mortis probat.*

36 *Confeſſio in teſtamento ſi facta fuerit cum his verbis, videlicet ſub damnatione animæ meæ, plenè probat.*

Confeſſionem factam in teſtamēto nō inducere pro
1 bationē,† ſed tantùm habere vim legati, docuit Bart. in l. cum quis decedēs. §. codillis. ff. de leg. 3. cuius ſententiam plerīq; probauere ſcribentes, vt conſulendo Ruin. conſ. 120 nu. 6. vol. 5. Bal. in l. non ſolùm §. ſi liberationis. ff. de lib. leg. Fely. cum multis allegatis in c. ſi caut. nu. 21. verſ. 3. declaratio. de fid. inſtru. Alex. conſ. 45. nu. 4. vol. 1. Hippol. de Marſ. in rub. C. de proba. nu. 98. & vlt. loco. Io. Duran. in tract. ſuo de artic. teſtan. tit. de leg. cautio. 6. qui teſtatur Cuma. in conſ. 37. incip. quidam legauit. in fi. vnde cum habeat tan-
2 tùm vim legati,† teſtator poteſt prout ſibi liberit, talē confeſſionem reuocare, vt cauit Vlpian. in l. 3. ff. de adimen. lega. in fi. cum ſimilibus. ita tradit Bal. in l. 1. C. de fur. vbi inqt, quòd ſemiplenè probat, ſicut quæ-
3 libet alia confeſſio † extraiudicialiter facta, quem ſequitur Soc. in l. quibus diebus. §. qui dotalem. ff. de cō dit. & demonſt. ſed Domauder in ſua prax. ciuil. cap. 173. nu. 11. ait, omninò probare, & confitenti præiudicare, ſiue ipſa ſpectet ad ſeſe obligādum, ſiue ad ſe
4 liberandum, & exonerandū,† præſumitur enim talis cōfeſſio in vitæ diſcrimine facta ſincera, vera nulloq; humano affectu corrupta, quocirca intelligit in teſtamētaria graui morbo laborante, & niſi dicta confeſſio ante mortē reuocata fuerit, & de hoc cōſulas Iaſ. in l. 1. ff. de eo per quem fact. vbi voluit confeſſionem
5 in teſtō factam non probare,† quo ad minuendā legitimam filiorū niſi hoc verum eſſe probaretur, quod ſequitur Card. Alb. in ſuis lucubrationib. ad Bart. in l. vni. ff. de offic. conſ. 25. An verò, & quando cōfeſſio facta in teſtamento probet, & præiudicet confitenti, & quid ſi ipſum teſtamētum poſteà reuocetur adeūdus erit Alex. in l. & ſi perceperit. §. ſi ita teſtatoris, in fi. ff. de liber. & poſthum. & idem in conſ. 45. lib. 1. & in conſ. 122. lib. 7. Ang. in conſ. 181. Soc. in conſil. 61. col. 2. lib. 1. & in conſ. 294. lib. 1. & in conſ. 74. col. 2. li. 3. & in hoc vide, quæ diximus in 3. limita. ad concluſio. de confeſſione ſine cauſa.

Amplia, vt procedat cōcluſio, etiam ſi facta fuiſſet in præſentia filiorum, & eſſet iurata, quia cū ſit facta ad commodum filiorum prędictorum exiſtentiū ſub
6 patria poteſtate † præſumitur facta in fraudem legis prohibentis donationem inter patrem, & filium. l. 2. C. de inoffic. don. & l. donationes quas parētes. C. de dona. int. vir. & vxo. & ideò licet ſit iurata non valet, nec pbat vt per Ruy. in cōſ. 169. n. 13. li. 2. vbi alleg. l. codic. §. Tit. ff. de leg. 3. cum alijs congeſtis ibi p eum.

Secundò amplia, veram eſſe concluſionem, etiam ſi confeſſio ſit facta per maritum de dote recepta, &
7 ſit iurata, ac recepta à notario,† quia & tunc non prçiudicat confitenti, ſecundum Bart. in d. l. cū quis decedens. §. codic. ff. de leg. 3. & ſequitur Ruy. in conſil. 49. nu. 9. lib. 2. vndè ſecundum Bart. vbi ſup. maritus poſſet illam reuocare ſicut, & quodlibet legatum, & ſi illam non reuocat, confirmatur morte. Verumtamen eſt, q̄ talis confeſſio non probat debitum quantitatis, & quòd poſt mortem non debetur tanquā debitum, ſed tanquam legatum, vel ex donatione, quæ fuit morte confirmata, & quæ eſt ad inſtar legati. l. cū hic ſtatus. §. 1. cum ibi notatis. C. de dona. inter vir. & vxor. dixit Ruy. d. conſ. 49. nu. 9. lib. 2.

Intellige prædicta procedere, vt paulò infr. in 1. limit. & ſuis ſublimitationibus diximus.

8 Primò limitabis, ſi talis cōfeſſio iurata fuit,† tunc. n. probat, & nocet confitenti, vt Bart. monuit in d. l. cū quis decedēs. §. codic. ff. de leg. 3. Abb. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. co. 5. verſ. ideò conclude. Bal. in l. rationes. C. de prob. & idem Bal. ac Bart. in auth. ſacramēta puberum. C. ſi aduer. vend. auth. quod obtinet. C. de prob. Bal. conſ. 14. incip. Anto. vol. 2. & conſ. 262. ſuadeò, lib. 3. ex quibus patet adeò huiuſmodi cōfeſ-
9 ſionem probare, † vt hæres non poſſit venire contra talem confeſsionem teſtatoris iuramento corroboratam, ſecundū Ruy. conſ. 128. nu. 16. 2. lib. imo nec ipſe teſtator poterit poſteà talem ſuam confeſsionē iuratam reuocare etiam ſi confeſsio facta eſſet, non præſente eo, cui ex cōfeſsione acquiritur commodū, vt patet ex allatis à Fel. in d. c. ſi cautio, nu. 25. verſiç.
10 modo prædicto. ext. de fid. inſtr.† nam iuramentū facit valere cōfeſsionem eo meliori modo, quo poteſt. l. cū pater. §. filijs matrem. ff. de leg. 2. c. quanto, verſ. ſi verò, & ibi Abb. in 5. notab. extr. de reſcr. cum gl. fin. de iureiur. Ang. in l. ex his verbis. C. de teſtam. milit. Bar. in l. ex hac ſcriptura, in 3. col. ff. de don. & iuram. ſupplet abſentiam partis. Bal. in rub. C. rēs inter alios acta, & videas quę latè diximus in 4. limit. ad concluſionem de cōfeſſione ſine cauſa, & in 6. limit. ad cōcluſ. de confeſsione facta abſente parte.

11 Subamplia, vt procedat,† etiam ſi iurata non eſſet, ſed tantùm diceret ipſe ſe iuraſſe. per d. §. codicillis, ibi, patruo ſiue iurauit tantùm, & per Sal. in l. generaliter. in 12. quæſt. C. de non num. pec. vt aſſeruit Bart. in l. ex hac ſcriptura. col. pen. ff. de don. Fely. in cap. ſi cautio, col. 5. in 1. limitatione, de fid. inſtr. & etiā tan-
12 tùm efficit confeſsio de præſtito iuramento, † quantum etiam ipſa præſtatio, vt probatur in l. ne in arbitris, & ibi Bal. C. de arbit. & obſeruauit Bart. in d. l. ex hac ſcriptura ff. de dona. ita refert, & ſequitur Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 25. de fid. inſtrum. & conſulas ea, quę diximus in 1. ampliat. ad 6. limit. concl. de confeſsione facta abſente parte.

Secundò ampliabis, vt in 2. ampliatione ad 6. limitationem concluſionis de confeſsione facta abſente parte tradidimus.

Tertiò ſubampliare poteris, vt licet nec iurata, nec
13 parte præſente facta ſit,† tñ ſi cōfeſsio ſit, quę ſpectet ad malè ablata, hoc caſu ſimpliciter facta pbat, nec reuocari poteſt non obſtante, quòd oppoſitum nō ſit iuramētum, vel parte abſente factū fuerit; nam talia malè ablata ſunt reſtituēda illis, quibus ſubrepta fuerunt, etiam in damnum fiſci,† prout euenit in dānato
14 ad mortem, quando cōfitetur nonnulla malè ablata, quæ ſunt redenda de bonis ipſius dānati, licet regulariter ad fiſcū omnia pertineant, cuius rei ea eſt ratio,

quia

quia non debet fiſcus occupare bona aliorũ,l.1.C.pe.
fiſ.lib.10.l.ꝙ placuit.ff.de iur.fiſc.ex literis, vbi Inno.
ext.de pig. & hæc ea optimè adiuuant, quæ diximus
in 11.limitatione ad concluſionẽ de confeſſio. facta
abſente parte; ꝙ intellige, ſi talis confeſſio præceſſe-
15 rit condemnationẽ,† nã poſt confiſcationẽ nõ credit̃
confeſſioni ipſius damnati in preiudicium fiſci,ita in
terminis conſuluit Bal.in conſ.476.vol.5.incip.teſta-
menta, & relicta, per alleg. ibi per eum, ita ẽt ſcripſit
Ang.in l.cũ quis decedens. d.§. codicillis. ff.de leg.3.
& proditum eſt per Barba.in c.Ray.col.62.de teſta.&
per Bal.in conſ.476.vol.5.incip. & relicta.
Primò ſublimita prædictã limitationem, vt locum
16 habeat tñ,† quoad nominatos in dicto teſtõ,ſed non
ad innominatos,quia quoad illos qui in d.teſtõ nomi
nati non ſunt, huiuſmodi confeſſio non probat, nec
eis prodeſt,etiam quod iurata fuerit, nam iuramentũ
17 præſtitum inter aliquos non prodeſt alijs, dato ẽt,† ꝙ
ſint perſonæ multũ coniunctæ,vt tex.eſt in l.3.§.pen.
ff.de iure iur.& facit tex.in l. nam & poſtea.§.fin.& l.
ſeq.l.& ſi poſſeſſori,§.fin.ff.eo.de iureiu. ita ait Iaſ.in
conſ.36.col.2.vol.3. qui licet loquatur in cõfeſſione
facta in inſtrumento, tamen idem dicendum videtur
in confeſſione facta in teſtamento, cum de vno ad
aliud valeat argumentum,l.quæ de lega. & l. ſeruum
filij.§.eum qui chirographum ff.de leg.1.& quod idẽ
procedat in teſtamenti confeſſione, tenet Io. Duran.
vbi ſupra,tit.de lega. cautel.6.
18 Secundò ſublimat̃,vt non procedat,† quatenus hu
iuſmodi confeſſio tenderet in præiudicium, & damnũ
creditorum. vel in diminutionem legitimæ filiorum,
quia hoc caſu confeſſio ẽt iurata non probat, nec va-
let, per notata in l. qui teſtam. ff. de probat. cum alijs
allatis à Barb. in c. Rayn.col.63. de teſtam.reſpondit
Alex.conſ.57.viſo breui,vol.5.nu.2. Duran.in tracta.
de arte teſtan.tit.de leg.cautel.6.circa finem.
Tertiò ſublimitat̃: vt non vera ſit de iure ciuili, ex
19 eo enim † non orit̃ obligatio ex iuſto: vt aſſerit Bar.
in l.ſi quis pro eo.circa prin.ff.de fideiuſſor. ſed tãtum
de iure canonico quo oritur obligatio,vt tradidit Fe-
lin.vbi ſup d. c.ſi cautio.
Cótrariam tamen ſententiam ſequutus eſt Guido
Pap.deciſ.190.nu.4.
Secundò limita principaliter in confeſſione mutui
recepti,quæ plenè probat, nec contra ipſam poteſt op
20 poni exceptio non numeratæ pecuniæ,† ẽt intra bien
nium iuxta ſñiam Accurſ.& Bal.in l.1.C.de falſ.cau.
adiect.leg.atq; Bal.in tit.de pac. Conſtan.in verb. va-
ſalli,in fi.& in l.fi.in vlt.col.C.de non num.pec.& In
ſtit.de lit.obli.in prin.& Sal.& Cyn.voluere in l.ĩ cõ-
tractib.in prin.C.eo.tit.& ratio eſt: quia tunc in confi
tente non præſumitur adeſſe ſpes futuræ numeratio-
nis: cum ſperet non indigere mutuo propter dubiam
vitæ ſpem,ſecundùm prædictos,quos Fely.in c.ſi cau-
tio. num. 45. de fide inſtrum. dicit non habere cõtra-
dictorem.
Intelligas tamen velim iſtam limitationem proce
dere tantummodò in illo, qui eſt conſtitutus in extre
mis:non autem in quolibet ægrotante, vel vltima vo
luntate:ita illam declarat,& dicit eſſe intelligendam
Fel.in d.c.ſi cautio.eo.nu.4.
Tertiò limita cõcluſionẽ principaliter,ſi huiuſmo
di confeſſio in teſtamẽto facta fuerit parte præſente:
21 † quo caſu plenè probat,ac ſi inter viuos facta fuiſſet
nec reuocari põt, ita tradidit Beluiſius in auth. de iu-
reiu.à minori p̃ſtito,in 10.q.adducit ea,quę notantur
in l.hæredes palàm,§.fi. ff.de teſta. quem refert, & ſe-
quitur Alex. conſ.45.nu.5. vol.1. cũ alijs ibi ad idem
collectis,idẽ voluit Bar.in d.l.cũ quis.§. codicillis. ff.
de leg.3.& Io. Duran. vbi ſup. vbi ad idẽ teſtat̃ Cum.
22 conſ.61.incip.Petrus &c.† Notarius enim pro abſen-
tib.ſtipulari põt,l.3.vbi Bar.ff.rem pupill.ſal. for.cap.
quanq̃. de vſur.lib.6. & licet Saly. in l. generaliter.C.
de non num.pec.& Iaſ.in l.error.C.de iur.& fact.ign.
dicant,hoc caſu non ſufficere præſentiam, & taciturni-
nitatem eius, qui ex tali confeſſione percepturus eſt
commoda:ſed requiri, vt ipſe verbis expreſſis talẽ cõ-
* feſſionem acceptet,tamen verior opinio, & * commu-
nior eſt,ꝙ ſufficiat præſentia ſolum,licet expreſſè nõ
23 acceptet,† nã in cõmodis taciturnitas eſt pro conſen
ſu,vt voluit gl.in l.qui patitur.ff.mãda.vt clarè etiam
patet ex collectis per Petr.Duen.in reg.119.in 1.limi.
& reſpondit Ruin.conſ.128.nu.17.vol.2.& de hoc ſa-
tis diximus in 1.limitatione ad concluſionem de con
feſſione extraiudiciali facta parte præſente:vbi etiam
reperies concordantiam.
Subamplia vt ſupra in 2.extenſione 1.limitationis
explicauimus,vt per Io.Duran.d.caut.6.de leg.
Primò ſublimitabis, vt ſupra in 2.ſublimitatione
1.limitationis fecimus, prout Alex. fecit in conſ.57.
nu.2.vol.5.
Secundò ſublimita, vt partis præſentia requiratur,
24 † ſi huiuſmodi confeſſio inducatur ad ſpecialem, &
particularẽ effectũ reſpectu certæ perſonæ:quia tunc,
vt probet,& inducat obligationẽ reſpectu illius certę
perſonæ,bene requirit̃ p̃ſentia,ſecus verò ſi huiuſmo-
di confeſſio inducat̃ ad effectũ generalem, qui ſe refle
ctit ſolùm ſuper confitente: quia tunc non requiritur
alias præſentia,veluti qs cõfitetur in teſtõ multas vſu-
ras feciſſe,& multa malè extorſiſſe;nam de hoc,vt ip-
ſe dicatur inteſtatus deceſſiſſe, & inhabilis efficiatur
teſtõ, non requiritur aliqua præſentia partis ad hoc,
vt talis confeſſio operetur, quia ſine ea plenè probat,
cũ canones,vbi confeſſio fit ſuper vſuris vel malè ab
latis,nõ curẽt de præſentia partis,ſed tñ de bona fide
& de ſubſtantia veritatis;vt ſancitũ eſt in c.parochia-
nus.ext.de ſepult.& facit 1.q.6.c.quotiens cordis ocu
lus.ita declarat Bal.in cõſ.273.incip.qualiter accipia-
tur,nu.3.vol.3.& ſic de alijs ſimilib.
Quartò limitare poteris, ſi talis cõfeſſio tendit ad
25 exonerationẽ conſcientiæ,† qa tunc plenè p̃bat, nec
reuocari põt;ita limitat Tiraqu.in tract.priuileg.piæ
cauſæ,in priuil.117.hoc dictum cõfirmat Ang. in ali
quibus ſuis reportatis antiquis in l. cũ quis decedens,
§ codicillis.ff.de leg.3.qui allega.ibi Tiraq.dicens,re
lictum factũ pauperibus pro exoneranda cõſcientia,
26 non poſſe reuocari; † qa habet vim debiti confeſſati,
tanq̃ fuerit parte præſente acceptatum,ꝙ dictum pro
ſingulari ſequitur Barbat. in repet. l. cum acutiſſimi,
charta pen.verſ.quid ſi teſtator.C.de fideicom.ſed an
te Ang.idem voluit Bal.in l.generaliter.in 10.q.C.de
non nu.pecu.Fel.in c.ſi cautio.nu.24.verſ. quintus ca
27 ſus,de fid.inſtru.vbi ait, † hæredem debere parere di-
ctę confeſſioni teſtatoris fauore animæ,idẽ tenuit Ca
rol.Cotta memor.incip. abſenti poteſt acquiri, & alí-
bi memor. incip. apices iuris, & fuit opinio Petri de
Bellaper.in d.l. generaliter, quẽ ſequutus eſt Cyn. ibi
C.de non num.pecu.ea ratione motus, quia cõfeſſio
28 facta inter viuos nocet confitenti, † ergo multò ma-
gis facta in vltima voluntate,quia præſumitur in vlti
ma voluntate quem magis deliberatè loqui, & bonã
conſcientiam habere,cum ſit vicinus morti, & nemo
præſumatur immemor ſalutis æternæ,vt in l.fin.C.ad
l.Iul.repet.& Bal.in conſ. 476.vol.5.incip.teſta & re-
29 licta. inquit,† neminem præſumi mori cũ mẽdacio,
& peccato,per not.in §.fi.Inſtit.de iniur. & ideo hæ-
res debet exonerare animam defuncti,vt eſt inſtitutũ
in c.parochianis.de ſepult.& huc pertinent ea,quę la
tè diximus in 13.limitatio.ad conclu. de confeſſione
facta abſente parte.
In contrarium tñ hoc caſu apertiſſimè deſcendit
ſñiam Bar.in d.§.codicillis,Cyn.in d.l. generaliter,in
10.q.C.de non num.pecu.& Bal.ſibi cõtrarius in l.ra-
tiones,in 2.q.C.de probat.Iacob.de Beluiſ.in authen.
de iureiur.à morien.præſtito.Bald.in l.vlt. C. ſi à non
compet.iudic.& conſil.262.ſuadeo hæredi, libro 3.&
Ang.

Ang. ſibi etiam ipſe diſsimilis in l. 1. C. de falſ. cau. adiec. lega. atq; Lanfr. de Oria. in repet. c. quoniam, tit. de confeſſio. nu. 46. & ſeq.

30 Subamplia prædictã quartã limitationẽ, † vt procedat ẽt quoad præiudiciũ tertij, vt latè cauit Pariſ. cõſ. 10. n. 134 uol. 2. vbi latè hanc materiã proſequit̃.

Contrariũ voluerunt Bar. in l. ſi quis in graui. §. ſi qs moriens. ff. ad Syllan. & Alex. ibi allegans alias concordãtias: ut facit Iaſ. in l. 1. col. 2. n. 15. & ſeq. ff. de eo, per quẽ fac. er. & Fel. in c. literas, nu. 20. de præſumpt.

31 cũ alijs ibi per eũ allegat, ex quibus colligitur, † iudicem in articulo mortis conſtitutum confitentem ſe protuliſſe ſuam in fauorem alicuius ob pecuniã receptam, non nocere victori, per tex. in l. 1. §. ſi quis filiũ. ff. de carb. edicto. & in c. ſicut de teſtib. & idem voluit

32 Bald. decidendũ eſſe in teſte, † qui in articulo mortis dixit, ſe falſum in tali cauſa dixiſſe; quia nõ nocet parti, vt in auth. ſi dicat, col. 2. C. de teſtib. & glo. & Ang. in l. 2. C. de calum. dicunt fidem non haberi dicto morientis, qui dicit, talis me percuſſit, licet hæres illum accuſans propter hoc excuſetur à calumnia.

Quintò limitatur: vt non procedat in foro pœnitẽ-

33 tiali, † quia hoc caſu talis confeſſio probat: vt docuit Sal. in l. generaliter. C. de non nu. pec. Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 24. verſ. quartus modus, de fid. inſtru. quibus ea conueniunt, quę diximus in 11. limitatione ad concl. de confeſſione facta abſente parte.

Sextò limita, ſi geminata fuerit: vt Rui. cõſultus rñ

34 dit in conſ. 128. nu. 17. vol. 2. vbi ait, † ꝙ ẽt in fauorem abſentium probat, idẽ tenet Pariſ. d. conſ. 10. nu. 134. lib. 2. q idẽ voluit, ſi in teſtõ geminata fuerit, ſed una

35 vice in actu inter viuos, & alia vice in teſtõ † in articulo mortis ſed in hoc adeas, quæ latiſsimè diximus in 2. limit. ad concl. de confeſſione facta abſente parte, vbi reperies ẽt ampliationes ad iſtam limitationẽ, & totam ferè materiam confeſſionis geminatæ.

Septimò limitabis, ſi huiuſmodi cõfeſsio facta fuerit cũ his verbis, hoc eſt, ſub damnatione animæ meæ

36 confiteor; † q a tunc plenè probat: vt Pariſ. ſcripſit vbi ſupra, vbi adducit inter cætera gl. magn. in fi. in l. 1. C. de falſ. cau. adiect. lega. & Fel. in c. literas. de præſum. nu. 11. & idem Fel. tradidit poſt Imo. & Anto. in d. c. ſi cautio. nu. 19. in 3. declaratione de fid. inſtr. & per plura adducta per Marſ. in l. 1. §. præterea, col. 2. nu. 7. ff. de quæſtio. & diffuſius in rub. C. de probat. nu. 80. & in reper. rub. de fideiuſſ. nu. 42.

CONCLVSIO CCCLX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio in inſtrumento an plenè probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in inſtrumẽto plenè probat, & nunquid, & quãdo poſsit per teſtes probari contrarium huius confeſſionis, vide remiſsiuè.*

2 *Confeſſio in inſtrumẽto probat, licet facta ſit parte abſente.*

3 *Confeſsio in inſtrumento facta probat tantum quoad nominatos in eo.*

Iuramentum præſtitum inter alios, non prodeſt alijs etiã quorum intereſt.

4 *Inſtrumentum non prodeſt non nominatis in eo.*

5 *Cauſa confeſsionis, & obligationis ſi in inſtrumento expreſſa non eſt, contractus in effectu erit nullus.*

Contrarium ſub nu. ſeq.

6 *Confeſſio, nec viua vox, nec liber rationum, nec alia ſcriptura, vel inſtrumentum valet ſine cauſæ expreſsione.*

7 *Promiſsio, & ſolutio paria iudicantur.*

Nemo pſumit̃ indebitũ ſoluere, nec indebitè pmiſiſſe. ibid.

8 *Aliquid certum ſi promittatur, agitur ex certi conditione, ſi incertum, ex ſtipulatu.*

9 *Confitens donare præſumitur, & liberalitas pro cauſa ſufficit.*

10 *Cauſa exprimenda in confeſsione debet eſſe legitima.*

11 *Confeſsio in inſtrumento facta, ſi tendit in præiudicium, & damnum creditorum, vel in diminutionẽ legitimæ filiorum, etiam iurata non probat, nec valet.*

12 *Confeſsio in inſtrumento facta ſi non eſt veriſimilis, non probat.*

1 Confeſsionem in inſtrumento plenè † probare conſultus reſpondit Iaſ. in conſ. 36. in prin. vol. 3. & ex alijs patet in confeſsione facta in inſtrõ nullo à Bar. & Bal. in l. generaliter, C. de non nu. pecu. & latè proſequitur Lanfran. de Orian. in ſua praxi. c. 9. de inſtru. product. vbi tractatur, nunquid & quando poteſt probari per teſtes contrarium dictæ confeſsioni in inſtrumento factæ.

Amplia concluſionẽ vt etiam verificetur; qñ talis

2 cõfeſsio eſſet facta parte abſente † nam nihilominus probat, & plenè pro abſente: ita ſciuere Impp. Dioclètia. & Maximia. in l. deſideriũ. C. depoſit. de quo tex. ibi exclamat Bal. & Pau. de Caſtr. in conſ. 84. incip. ꝙ præfata ſententia. ita ſentit Franc. de Crema in not. ſuo 104. incip. apparet inſtrumentum, & huc pertinẽt ea, quæ diximus in 7. limit. ad conclu. de confeſsione facta abſente parte.

Primò limitabis, vt tñ procedat quoad illos, qui

3 nominati fuerunt in illo inſtrumento † ſecus ad illos, qui nominati in illo inſtrõ non ſunt: quia tunc etiam ſi iurata ſit, non probat; nam iurm præſtitũ inter alios non prodeſt alijs etiam quorum intereſt, etiã ſi eſſent perſonæ multum coniunctæ; vt apertè reſpondit Vlpian. in l. 3. §. pen. ff. de iureiur. & in l. nam poſtea. §. fi. & Paulus l. ſeq. & idem Vlpia. in l. ſed & ſi poſſeſſori.

4 §. fi. eo. tit. nam etiam, † & nõ nominatis in inſtrumento inſtrumentum non prodeſt, ad quod pertinet contex. in l. ad probationem 1. C. de probat. & ibi Bal. vnde, ſicuti atteſtatur Iaſ. d. conſ. 36. col. 2. circa fi. vo. 3. Aduocati ſæpè dicerent, tu non es in inſtrumento deſcriptus, nec nominatus, inſtrumentum te non iuuat: ita colligitur à toto conſ. vbi ſup.

Limitare etiam poteris, vt vera ſit, ſi in inſtrõ declarata non fuerit cauſa cõfeſsionis, & obligationis,

5 † alioqui cõtractus erit re ipſa nullus, quia obſtabit exceptio doli agenti: ita dicit Rofre. in rub. certi cõdict. ex ſtipulat. ita etiam reſpondit Vlpia. in l. 2. §. circa. ff. de dol. excep. atq; cauit Iulianus in l. qui ſine cauſa. ff. de condi. ſine cauſa. & conſuluit Paulus in l. cum de indeb. §. fi. ff. de prob. & colligitur ex Pomponii reſpõſo in l. nuda. ff. de don. & ad hoc confirmandũ Rofre. adducit tex. in l. cũ hi. §. in hac cauſã. ff. de tranſ. l. fi. C. de edict. diu. Adria. toll. l. 1. C. de apoc. publ. cui cõuenit, ꝙ ipſe ſcripſit in rubr. ne vis fiat ei, qui ſatiſde. de oper. moli. ante fi. & Alex. conſ. incip. in caſu & lite.

6 col. 1. in 1. & 2. vol. vbi ait † neq; confeſsionem, neq; uiuam vocem, neq; librum rationum, neq; aliam ſcripturam, vel inſtrumentum valere ſine cauſæ expreſſione, & idem in conſ. 23. vol. 1. & conſ. 4. eo. vol. Iaſ. etiam in l. ex hoc iure, col. 12. ff. de iuſt. & iur.

Contra tñ prædictam limitationem ſenſit Ioan. de Blan. in libell. vbi tractat de act. ex ſtipulat. ea ratione

7 † q a promiſsio & ſolutio paria iudicant̃ à lege, vt conſtituit Imp. Iuſtin. in l. ult. C. ad l. falc. & rñdit Marcellus in l. ſi patronus, §. 1. ff. de dona. atq; Paulus cauit in l. idem eſt, dè cõſtit. pecu. ſed nemo præſumitur indebitum ſoluere, vt conſultus reſpondit idem Pau. I. C. in l. cum de indebito. ff. de proba. ergo & nemo præſumatur indebitè promiſiſſe; ad hoc etiam adducit: q a

8 lex ſine diſtinctione dicit, † ꝙ ſi aliquid certum promittatur, agitur ex certi condictione, ſi incertũ, ex ſtipulatu,

pulatu:vt patet ex tit.Inſtit.de verb.obli.in princ. & l.
certum,ff.ſi cert peta.& l. ſtipulatione quadam, ff.de
verb.obli.& l.vbi autem.eod.tit. ſed vbi lex nõ diſtin
guit,nec nos diſtinguere debemus.l.vnic. circa fin.C.
de caduc.tollen.c.2.ext.de transa.l.de pretio.ff.de pu-
bli.cũ ſimilib.& per alias rationes,quas tu met videre
poteris in d.loco,idem voluit Petr. de Bellaper. in re-
pet.l.generaliter.C.de non nu.pecu.à nu.12. vſque ad
nu.15.quod ẽt placuit gl in l. 2.§.circa.ff. de dol.mal.
9 & met.exceptione,vbi Bar.inquiens, † quòd talis con
fitens præſumitur donare,& liberalitatem ibi pro cau
ſa ſufficere,adducens tex in l. hoc iure. ff.de donat. &
l.ſi diuortio.ff.de verb.obli.& glo.in l.ſi matrib.nu 1.
ff.de conſtit. pec.

Sed ad reconciliationem iſtarum duarum opinio-
num adeas,quę diximus in 14.limit.ad concl.de con-
10 feſſione facta ſine cauſa . Et quod † dictum eſt de ex-
preſſione cauſæ intellige de cã legitima,& illo modo
quo diximus in ampliationibus ad dictam concluſio
nem,de confeſſione ſine cauſa.

Tertiò limitatũ. vt non procedat ſi tendat in præiu-
dicium, & damnum creditorũ, vel in diminutionem
11 legitimæ filiorum : quia hoc caſu etiam iurata † non
probat,nec valet:vt fuit obſeruatum in l.qui teſtũ.ff.
de probat.& per Barba.in c.Rayn.col.3.de teſta.& in
hanc ſentẽtiam reſpondit Alex.in conſ.57. nu.2.vol.
5.atque tradidit Duran.in tracta.de art. teſtan.titu.de
lega.cautel.6.circa fi.

Quartò limitabis vt vera non ſit concluſio, qñ cõ-
12 feſſio facta in inſtrõ † non eſſet veriſimilis: vt prodi-
tum eſt à Bald.in l.ſi quis in hoc genus. C.de epiſc.&
cler. verſ. deinde no. ad idem conſuluit Io. de Anna.
in conſ.17.incip.viſa relatione,atq; Imo.in conſ.209.
incip.uiſa inquiſitione,idem cauit Cuma. in cõſ.138.
incip.hoc maximè facit, quod tradit Signor. in conſ.
115.incip.in q.Petri,& conſ.156.incip.in proceſſu. &
quod animaduertit Bar.in l.1.l.accuſatio.ff.de accuſ.
quod etiam à multis eſt comprobatũm,vt ab Alex.in
conſ.19.incip.in cauſa inquiſitionis,lib.3.& ab Ant.
de Butr.in c.ſi.col.5.verſ. requiritur etiam, de confeſ.
ab Ancha. conſ.94.incip viſa inquiſitione,à Cœpol.
cri.cõl.32.incip.quidam ruſtici,à Marſ.in l.1. in prin.
& l.de minore.in prin.ff.de quæſt.& in rub. de proba.
& in ſing.329.& à Dec. in c.iurauit, de probat.& in l.
cum te.C.de tranſact.nu.4.& conſ.596.nu.16.

CONCLVSIO CCCLXI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta de recepto an probet verè, & plenè receptionem, & numerationem.

SVMMARIVM.

1 Conſitens recepiſſe pecuniam probat verè,& plenè receptionem,& numerationem.
Contrarium.nu.4.
2 Statutum loquens de abſolutione,habet etiam locum in confeſſione ſolutionis.
3 Habens mandatum ad recipiẽdum præiudicat domino,& illum obligat etiam per confeſſionem de recepto.
4 Confeſſio de recepto non probat:nec illi ſtatur: ſed intellige, vt ſub nu.5.
5 Confeſſio patris de recepto etiam iurata non præiudicat filio quoad legitimam, niſi aliter conſtet de numeratione pecuniæ.
6 Confeſſio de recepto non operatur obligationem quoad tertium,ſed quoad contrahentes, qui ex tali confeſſione obligantur.
7 Confeſſio mandatarij non nocet domino.
8 Conſitens debere centum, vel plus, vel minus, eius confeſſio probat,licet ſit incerta propter illam adiectionem.
9 Confeſſio de recepto probat non ſolum quoad ipſos conſitentes,ſed etiam quoad alios acceſſorie conſequentes, aut ſuccedentes, vt fideiuſſores,mandatores,& creditores conſitentium.
10 Confeſſio de recepto ſi præceſſerit promiſſionẽ centũ,& poſtea ſubſequuta fuit, bene plenè probat numerationem.
11 Confeſſio de recepto probat in illis caſibus, in quibus nulla eſt fraudis ſuſpicio, aut per legis interdictum non prohibetur.
12 A lege probibitum eſt,ne liceat Patri præiudicare filio in legitima.
13 Confeſſio mariti numeratæ dotis non probat,non ob aliud niſi ob fraudis ſuſpicionem,& interdictum legis.
14 Confeſſio de recepto non ita plenè, & effectualiter probat, quominus conſitens non poſſit exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere, cui competit talis exceptio infra biennium.
15 In contractu mutui datur ſpatiũ biennij ad opponendam exceptionem non num.pecu.ſed in alijs eſt 30. dierum.
16 Conſitens de recepto.ſi infra biennium negat dictam pecuniã ſibi ſolutã fuiſſe, hanc negatiuam probare non tenetr, ſed aſſerenti quòd ſoluta fuit, incumbit onus probandi.
17 Creditor ſi non probat numerationem,confeſſio receptionis intra biennium nihil operatur.
18 Conſitens ſe recepiſſe centum à tali,etiam ſi dicat,facio iſtã confeſſionem non ſpe futuræ numerationis: ſed quia verè habui dicta centum,non tamen eius confeſſio ita effectualiter,& verè probat, quominus adhuc nõ competat conſitenti exceptio non numeratæ pecuniæ.
19 Conſitens de recepto etiam ſi pactum expreſſum faceret de non opponendo exceptionem non numeratæ pecuniæ: nihilominus poterit opponere, & ſic eius confeſſio non verè probabit.
20 Qua facilitate quis inducitur ad conſitendum, eadem inducitur ad renunciandum.
21 Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ ſi fiat in interuallo probat,& valet.
22 Renunciatio exceptionis non numeratæ pecu.ſi fiat incontinenti cum iuramento,tenet,& probat, nec poteſt cõtra eam venire.
23 Confeſſio de recepto facta in inſtrumento quarẽtigiato plenè,& verè non probat: quia conſitenti competit exceptio non numeratæ pecuniæ,niſi ſtatutum ſpecialiter prohiberet dictam exceptionem poſſe opponi contra tale inſtrumentum.
24 Confeſſio intra biennium non probat plenè,& effectualiter cum poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, non obſtante ſtatuto, quod contra inſtrumentum publicum nulla exceptio opponatur.
25 Conſitens ſe recepiſſe pecunias mutuas, etiam ſi dediſſet pignus: non tamen probat, quominus poſſit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.
26 Confeſſio de recepto facta cum iuramento non ita plenè,& effectualiter probat,quominus confeſſus non poſſit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.
27 Iurans verè pecuniam numeratam recepiſſe, eius confeſſio plenè probat, & tali conſitenti non competit exceptio nõ numeratæ pecuniæ. Reſtringe vt ibi.
28 Confeſſio recepti mutui ſi facta fuit in iudicio apud acta, non ita probat effectualiter, quin contra eam conſitens venire non poſſit.
29 Debitor in iudicio,facit quidquid poteſt,ne conſiteatur,ſed tandem iuramento aſtrictus conſitetur.
30 Quando quis dicatur confeſſus ſpe futurę promiſſionis,nõ autem numerationis,idem non poterit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.
31 Fideiuſſores,mandatarij,vel creditores conſitentes de recepto mutuo,non ita plenè probant, quin etiam ipſi poſſint opponere dictam exceptionem non num.pecu.
32 Confeſſio de recepto mutuo non ſolũ poſt biennium de æquitate canonica,non probat effectualiter,ſed etiã perpetuo:
quia

quia ſemper exceptio non num. pecu. de iure canonico poteſt opponi etiam vſq; ad mille annos.

33 *In deciſionibus attenditur locus contractus.*

34 *Confeſſus in teſtã ſe recepiſſe pecuniam mutuò probat, ita ꝙ & ipſe, & ipſius hæres poteſt conueniri, & non poterit opponere exceptionem non numeratæ pecu. quod intelligę, ſi confitens exiſtat in extremis, vt ibi.*

35 *Non omnis infirmus etiam grauiter nõ dubitat de morte.*

36 *Confeſſio de recepto mutuo in teſtamento facta, ſi tendit in præiudicium creditorum, vel in detrimentum legitimæ filiorum non probat.*

37 *Confeſſio ſi geminata eſt, ita probat, vt confitens opponere non poſſit de exceptione non numeratæ pecuniæ.*

38 *Confitens ſi expreſſè renunciat exceptioni non numeratæ pecuniæ, & iurat, plenè probat, & ſibi præiudicat.*

39 *Confeſſio debitoris probat, ſi poſt confeſſionẽ ex interuallo ipſe incipiat ſoluere aliquid ex debito confeſſato, nec põt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

40 *Confeſſio mercatorum, vel campſorum de recepto propter publicam fidem probat, & eis non competit exceptio non numeratæ pecuniæ.*

41 *Mercator, vel Campſor, quando promiſit pro alio, non poteſt opponere, quod ſibi à tali, pro quo promiſit, non fuit numerata pecunia.*

42 *Quando campſor promiſit ſoluere pro confitente, bene põt opponere exceptio, quod pecunia non fuit numerata.*

43 *Confeſſio de recepto plenè probat abſque exceptione, quãdo ex tenore inſtrumenti de actuali numeratione conſtat.*

44 *Confeſſio depoſiti probat, & confitenti præiudicat.*

45 *Confeſſio de recepto non probat, nec præiudicat, ſi probetur error vel ſimulatio.*

46 *Confeſſus de recepto non põt vti tali receptione in aliis contractibus, ſed ſi vult probare non numeratam pecuniã, ſemper auditur.*

47 *Confeſſio de recepto etiam in aliis cauſis, quàm mutui, vel dotis, non probat quoad tertios, nec eis præiudicat.*

48 *Statutum, ꝙ intra bienniũ non poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, valet inter laicos, ſecus in foro epiſcopali, & multo minus in foro conſcientiæ.*

49 *Confeſſus recepiſſe pecuniam probat, & non poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.*

50 *Confeſſio plenè probat, & præiudicat, quando vltra eam adeſt pactum de non petendo, nec poteſt confeſſus opponere exceptionem, aut agere ad numerationem, & ſolutionem debiti.*

51 *Promiſſio ſi præcedat confeſſionem, ſubſequens confeſſio de recepto probat, nec poteſt opponi exceptio de non numeratione, aut receptione pecuniæ.*

52 *Confeſſio de recepto probat, & confitens non poteſt opponere de exceptione, quando vltra eam adeſt iuramentum his verbis prolatum, quod omnia contenta in inſtrumento ſint vera.*

53 *Confeſſio ſi facta ſit per hæc verba, confiteor in veritate recepiſſe, probat numerationem.*

54 *Confeſſio procuratoris de recepto etiam quòd habeat mandatũ ad pecunias recipiendas: tamen non probat in præiudicium ſui principalis.*

55 *Tutor, curator, executor, aut quilibet alius adminiſtrator per eorum ſimplicem confeſſionem non faciunt fidem de recepto in præiudicium pupilli, minoris, hæredis, & aliorum, niſi de numeratione aliter appareat.*

56 *Confeſſio de recepto ſi tendit ad liberandam, & diſſoluendam obligationem plenè probat, ſecus ſi tendit ad obligandum.*

57 *Confeſſio de recepto non probat plenè contra inſtrumentũ, quando talis pecunia, quam dixi me recepiſſe, mihi debebatur per vim inſtrumenti in ſcriptis, niſi adſint quinq; teſtes, qui de tali meã confeſſione deponant.*

Confeſſio de recepto veluti, ſi quis confeſſus fuerit recepiſſe pecuniã,
1 † probat verè, & plenè talẽ receptionẽ, & numerationem, ſic ſancitũ fuit ab Impp. Diocletia. & Maxi. in l. pecuniæ, & ibi Bal. C. de ſolu. cui conuenit reſpõſum Scæuolæ in l. quidam, de conſtitu. pecu. atq; in l. vlt. ff. de Inſtitu. actio. & ad hoc ſpectat ꝙ voluit Bart. conſ. 160. incip. Titius promiſit, quo in loco cõcludit, ſatis eſſe fideiuſſori, aut alteri, qui aliũ ꝓmiſit ſeruare indemnẽ, probare ſolutionẽ à ſe factam per ſolã confeſſionẽ creditoris, ſine alia ꝓbatione numerationis pecuniæ, vt poſſit agere aduerſus debitorẽ, & Caſtr. dicit ita ex facto conſuluiſſe, Franc. Pign. in l. duob. §. 1. col. 1. & ibi quoq; Alex. col. 2. ff. de iureiuran. cui ſniæ permulti ſe ipſi ſubſcripſere, vt idem Caſt. conſ. 64. incip. quæritur, vtrum fideiuſſori, lib. 1. & Alex. cõſ. 25. incip. viſo inſtrõ contractus, col. 2. verſ. 2. oportet, lib. 2. & conſ. 123. incip. quoniam abundè, lib. 6. Cœpoll. conſ. 12. incip. dubitatur, vbi alios multos citat, Dec. in l. 2. §. vlt. ff. ſi cert. pet. & conſ. 493. incip. viſo tenore, col. 1. & Affli. deciſ. Neap. 91. incip. iterum in cauſa Alexãdri, nu. 3. & dec. 94. incip. ſunt duo ſocij, & dec.
2 150. incip. Rex Alphonſus, col. pen. † & ideo ſtatutũ loquens de abſolutione habet ẽt locum in confeſſione ſolutionis, ſi credimus ita docenti Bald. in l. ſi non ſortem. §. indebitũ, col. 2. ff. de condi. indeb. per text. in l. ſi acceptolatũ, §. 1. ff. de acceptilat. ſequit̃ Dec. in l. 2. §. vlt. col. 5. & 6. ff. ſi cert. pet. concludens, habentẽ
3 mandatum, ad recipiendũ, præiudicare dño † & illũ obligare etiam per confeſſionem de recepto: vbi aſſerit iſtã opinionem de iure videri veriorem, vt ibi per eũ, cũ aliis allegatis per Tiraq. tract. de vtroq; retract. fol. 284. nu. 78. in verb. le pris que la choſe. §. 1. glo. 18. Alex. hoc voluit in conſ. 90. nu. 8. vol. 3. Alcia. ſequutus eſt in l. 2. § vlti. C. de quadrien. præſcr. vbi tradit id reſidere arbitrio iudicis, qui ſubtiliter perpendat veriſimile ne ſit, an numeratum, an innumeratum.

Contra concluſionẽ, ideſt confeſſionẽ de recepto
4 non probare, † nec illi eſſe fidem habendam, ſcripſere Iacob. Butr. & Ray. Forli. iuncta glo. in l. per diuerſas, in verb. ſolutionẽ. C. mand. vbi ẽt Bal. col. 4. verſ. quæro tunc quinto, quæ opinio multos habuit aſſeclas, vt in primis Ang. col. 1. & Caſtr. in fi. idẽ voluit Iaco. de Aret. in ſuo trac. de ceſſio. actio. & Iaco. Bellou. in §. aliud, in authẽ. de æqua. dot. Salv. in l. 2. verſ. ſed vltra iſtos. C. ne lic. pot. vbi ẽt rñdet ad nonnulla, quę cõtra afferunt̃. Bal. in l. Deo nobis col. 2. verſ. 5. notando. C. de epiſc. & cler. & in l. vlt. col. 2. verſ. in hac lege. C. de ſponſ. Abb. in c. fi. col. 3. verſ. 5. præſumit̃, de ali. mut. iud. can. fac. Soc. in conſ. 90. incip. in cauſa magnifici,
* col. 4. lib. 3. & hanc * cõem, nec ab ea diſcedendũ dicit Corn. conſ. 250. incip. vr̃ 1. facie. lib. 1. quam confirmat dictum Spec. & Io. And. in addit. illius, in titu. de confeſſ. §. nunc videndum, verſ. ſed nunquid Patris cõ
5 feſſio, vbi volunt † confeſſionẽ Patris de recepto etiã iuratã nõ præiudicare filio quoad legitimã, niſi aliter conſtet de numeratione pecuniæ. Milis in reper. in verb. ceſſio actionis præſumitur, cùm aliis congeſtis per Tiraq. loco proximè citato. nu. 79. & 80.

Hanc tñ contrariam opinionẽ ad cõcluſionem intellige procedere, quantũ ad tertium nõ contrahentẽ veluti ſi fundus aliquis vendatur centum aureis, è quibus emptor in ſuo contractu ſoluit 50. alios aũt 50. fatetur venditor ſe ante recepiſſe, nec tñ conſtat de receptione, ſiue numeratione eorum, & tunc inſurgit alius, qui prætendit potiorem cauſam in illa vẽditione, & ſic ſe debere præferri emptori, & vult reſcindere contractũ vẽditionis, & reddere pretiũ ipſi emptori, vt ſibi cedat ius, & rem emptam: nam hoc caſu illa confeſſio de receptione illorũ 50. quæ verè ſoluta nõ fuerunt in illo contractu, ſed tñ per venditorem confeſſus fuerat, non nocet iſti tertio qui prætendit potiorem cãm in emptione ad id, vt teneat̃ reddere priori emptori centũ, quæ vẽditor cõfeſſus fuerat ſe recepiſ-
6 ſe, ſed tñ illa 50. quæ verè ſoluit emptor primus, & n i vt dixi, confeſſio de recepto non operat̃ obligationẽ quoad tertiũ, ſecus verò eſt, quoad contrahentes, qui

ex tali

ex talis confeſſione obligant, ita Bar. ait ſe pluries con
ſuluiſſe, & in eadē ſnīa fuiſſe Franc. Piſa. ac alios mul-
tos Doct. in d. l. per diuerſas, col. 2. C. mand.

Contrariū modo ei, ꝙ eſt dictum de habente man-
7 datum ad recipiendū, † ꝙ imò confeſſio mandatarij
non noceat dño. conſuluit apertiſſimè Paul. de Caſtr.
in conſ. 186. in eā quæ vertitur Piſis, vol. 1. vbi teſtatur
* hanc opinionem probari * cōiter à Docto. & quod in
mandato generali de recipiendo pecuniā nō veniat,
vt mandatarius poſſit confiteri ſe recepiſſe, & ſi id cō-
fiteat, confeſſio non noceat, niſi aliter conſtet de nu-
meratione per teſtes, vel per inſtrm, in quo notarius at
teſtet de ipſa numeratione corā ipſo; idem Caſt. dixit
in conſ. 337. primò quęritur, col. 2. nū. 11. eo. vol. 1. quę
opinio eſt approbata inter conſ. Feder. de Sen. in cōſ.
52. Diſtingue tamen circa hoc, per eundem Caſtr. d.
conſ. 186. in cauſa, quæ vertitur Piſis.

Primò amplia, ēt ſi talis cōfeſſio eſſet incerta, velu-
8 ti, † ꝙ quis dixiſſet, confiteor tibi debere centum, vel
plus, vel minus, prout continetur in libro rationū tua
rum, quia tunc talis confeſſio probat, licet ſit incerta,
pp illā adiectionem plus, vel minus quod eſt eximiū,
& ſingulare pronūciatum Lud. Rom. in ſing. 541. cō-
fiteor, & per tex. egregiū ſecundum Bart. in l. Publia.
§. fi. ff. depoſ. Bal. in rub. C. eo. tit. q. 6. & ita tradit cōſu-
lendo Alex. in cōſ. 8. vī fortaſſe, nu. 11. verſ. pręterea il
la verba, lib. 4. atque Iaſ. qui alios refert & in l. ſi poſt
tres, nu. 18. verſ. quid de dictione. ff. ſi quis cautionib.

Secundò amplia, vt non ſolùm probet quoad ip
ſos confitentes, ſed ēt quoad alios acceſſoriè conſe-
9 quentes † aut ſuccedentes vt fideiuſſores, mādatores,
& creditores confitentiū nam, vt ſuprà dictū eſt in cō
clu. videmus ſatis eſſe fideiuſſori, aut alteri, qui alium
ſeruare indemnē promiſit, probare ſolutionē per hu-
iuſmodi ſolam confeſſionē creditoris, ſine alia proba
tione numerationis, vt poſſit agere aduerſus debitorē
vt dixi, ita voluiſſe Bar. in conſ. 160. incip. Titius pro-
miſit. & Pau. Caſtr. in l. duob. §. 1. & ibi Alex. ff. de iu-
reiur. & idē in conſ. 64. quæritur, vtrū fideiuſſori, lib. 1.
& Alex. placuit in conſ. 25. col. 2. verſ. 2. oportet lib. 2.
& conſ. 123. lib. 6. cui adhæret Cœpol. conſ. 12. Dec.
conſ. 493. col. 1. cum alijs ad idem per Tiraq. allatis
trac. de retract. gl. 18. nu. 78. & ſeq. & de hoc latiſſimè
à nobis fuit traditum in concl. de confeſſione credito
ris, infra in prin.

Ab hac tamen ſentētia diſceſſit idē Bar. in l. duob.
§. à fideiuſſore. ff. de iureiur.

Sed hanc cōtentionem ſic auferes, & dices, ibi Bar.
non firmare pedes; quia vtitur verbo fortè, & ideò nō
aduerſatur ſupradicto loco conſ. 160. conſulas tamen
ad hoc additionem ad dictum conſ. 160.

Tertiò amplies velim, ēt ſi confeſſio fuerit facta ſi-
ne expreſſione cauſæ: quia præſumitur cauſa, cum cō-
fiteatur ſibi numeratum fuiſſe: vt Bal. reſpondit conſ.
70. punctus quidam, lib. 5.

Primò limita; vt tunc tm̄ procedat, qñ talē confeſ-
10 ſionem præceſſerit promiſſio de illis centū, † & poſt-
ea ſubſequuta fuerit talis confeſſio de recepto; quia
tunc benè huiuſmodi cōfeſſio plenè probat numera-
tionē, ita intelligit d. concl. Hercu. in tract. de proban.
nega. nu. 33. vbi latè Cyn. Bal. Sal. Caſtr. vnanimes do
cuere in l. cōtractus. §. fi. C. de fid. inſtr. & ide Caſtr. in
d. §. cū vit. Rom. in ſing. 545. Campeg. in tract. de dot.
parte 1. q. 52. col. 3. & vide Hercul. vbi ſup.

Secundò limita, vt tm̄ ꝓcedat in illis caſib. in quib.
11 nulla eſt fraudis ſuſpicio, † aut per legis interdictū nō
prohibeť, ita concludit Tiraq. vbi ſup. titu. de retract.
cōſang. gl. 18. n. 78. cū ibi alleg. vbi ait, ita intelligi, l. p
diuerſas, & l. ab Anaſtaſio, C. mād. videlicet, ꝙ ibi nō
ſtatur hmōi cōfeſſioni, qa ibi eſt præſumptio fraudis,
& à lege prohibeť, vt ſentit Sal. & Pau. Caſt. in d. l. per
diuerſas, & reſpondit Raph. Cum. in conſ. 68. in pſen-
ti, quæſtione, vbi dicit, id generaliter ꝓcedere in caſib.
in quib. pōt cadere ſuſpicio fraudis, ſecus verò ſi non
concurrit hmōi præſump. quia tunc concluſio proce-
dit, vt ſi talis confeſſio patris non probat quoad præ-
12 iudiciū legitimæ filij. id euenit, † quia à lege ꝓhibitū
eſt, ne liceat patri pиudicare filio in legitima, ſed hæc
infra ſuo loco dicentur latius, idē ſi confeſſio mariti,
numeratæ dotis non ꝓbat, nō ob aliud fit, niſi ob frau
13 dis ſuſpicionē, † & interdictum legis, vt tradidit Bal.
conſ. 151. ꝙ rei debendi, col. 2. lib. 2. & Tiraq. in l. ſi vn
quā, in verb. largitus, n. 101. C. de reuoc. dona. de quo
infra quoq; ſuo loco diſſerā, & ſic de ſimilib. Quo cir-
ca, vt rē in pauca conferam in hanc deueniendum eſt
ſnīam, & dicendū vnà cum Tiraq. vbi ſup. de vtroque
retract. tit. de retract. conſang. §. 1. glo. 18. nu. 79. & 80.
cū aliquot ſeq. Doc. q de hac cōfeſſione loquunť, vel
expreſſè, vel tacitè, declarare concluſionē procedere,
dummodo nulla ſit fraudis ſuſpicio, & Cor. dicit hāc
* eſſe * communem opinionem conſ. 230. lib. 1.

Tertiò limitať, vt nō ita plenè, & effectualiter pro-
14 bet, † quominus ipſe confitens non poſſit exceptionē
non num. pecu. opponere, nā huiuſmodi confitēti in
fra bienniū talis exceptio cōpetit, vt in l. q pecuniā,
ff. ſi cer. pet. & per tot. tit. C. de non num. pec. & maxi
mè in l. ſi ex cautione, & ibi gl. magna, quod ēt proba-
tur Soc. iun. in conſ. 57. nu. 8. pro reſolutione, lib. 2.

Quod vero dictū eſt de ſpatio biennij ad obijcien-
dā exceptionē non nu. pecu. locū hēt ſi contractus ſit
15 mutui, † in quo bene datur ſpaciū biēnij ad exceptio
nē non num. pec opponendam. Verum in alijs cōtra-
ctibus tps ad opponendā dictam exceptionē vt tranſ-
ferať onus probandi numerationē, eſt 30. dierū, vt la-
tè fuit obſeruatū in l. in contractib. §. ſuper cæteris, C.
de non num. pec. ita Matth. ab Affl. voluit in conſue.
Neap. vt magiſter iuſtitiæ, rub. 40. nu. 5. lib. 1. vbi etiā
tradit, quid in confeſſione viri de receptione dotis.

Sed velim intelligas hanc limitationē cū ſeq. vt ſi
16 talis † confitens opponit, & negat infrà bienniū d. pe
cuniā ſibi ſolutam fuiſſe, hanc negatiuā probare non
teneať, ſed aſſerenti, ꝙ ſoluta fuit, incumbit onus pro
bandi vt latè ꝓfundit Hercula. in tract. de proban. ne
gat. n. 27. fol. 25. & ita diluci. è voluit Matth. ab Affl.
in cōſtit. Neap. lib. 1. rub 40. nu. 5. vbi ait, ꝙ ſi creditor
17 non probat numerationē, † illa cōfeſſio receptionis
intra bienniū nullius ſit pōderis, vt ſanxit Imp. Iuſti.
in §. 1. inſtit. de litera obligat.

Primò extendas prædictā intelligentiā, ēt ſi in in-
ſtro confiteretur, ſe habuiſſe, & recepiſſe centū à tali,
18 † & quoq; dicat, facio iſtam confeſſionē nō ſpe futu
ræ numerationis, ſed quia verè habui dicta centū, nā
tunc nec talis cōfeſſio effectualiter, & verè ꝓbat quo
minus adhuc non cōpetat cōfitenti talis exceptionē,
vt aſſeuerauit, Iaſ. in l. qui pecuniā. ff. ſi cer. pet. teſtať.
Bal. in l. ſi ex cautione, col. pen. C. de non num. pec. &
ibi Bar. Io. de Imo. in c. ſi cautio. de fid. inſtr. addo ibi
Fely. nu. 5. verſ. amplia quinto, & Iaſo. per duas ratio-
nes vltra Bar. cōfirmat hanc extenſionē, quas uideas.

Secūdò extendas, ut ꝓcedat, ēt ſi tales confeſſus re-
nunciaret tali exceptioni, imò, ſi pactū expreſſum fa-
ceret de non opponendo exceptionem non nu. pecu.
19 † qa nihilominus poterat opponere, & ſic talis cōfeſ-
ſio nō verè probaret, ita Iaſ. aſſerit ubi ſup. in d. l. qui
* pecunia, ubi atteſtať, * oēs ita ſentire Doct. in d. l. ex c
autione, & teſtē laudat Bald. in l. in cōtractib. in prin.
in 3. q. C. de non nu. pec. addo Abb. & Fel. in d. c. ſi cau
tio, nu. 48. cū ſeq. idem uoluere Cyn. Bar. Bal. & Sal. in
l. ſi ex cautione, C. de nō num. pec. & hanc opinionē
de iure veriorē dicit Fel. ī d. loco citato, de mēte Imo.
20 ibidē, & ratio huius limitationis eſt, † quia qua facili
tate quis inducitur ad confitendū, eadē inducitur ad
renunciandū, ut cauit Pau. in l. doli. uerſ. diuerſum. ff.
de noua. & delega. uel quia vř ſentitur dolus futurus,
contra l. ſi unus. §. illud, & §. ante omnia. ff. de pact.

Primò intellige tamen hāc extenſionē, ut vera ſit,
quando

Digitized by Google

21 quando renunciatio fit eodem tpe, † ſecus ſi in inter-
uallo, quia tunc huiuſmodi renunciatio valet. Vnde
d. confeſſio probat, ſaltem quo ad hoc, vt grauet debi
torem onere probandi non numeratam pecuniã, ad
quod aliàs non tenebatur, ſed benè verum eſt vt non
tollat, quin poſſit infra biennium opponere, vt per
multa relata refert Fel. in d. c. ſi cautio, nu. 49.
Secundò intelliges, velim niſi in renunciatione ẽt
22 facta incontinenti interueniſſet iuſm, † tunc enim te
net talis renunciatio, nec poterit contra talem renun
ciationem contrauenire, quia iurauit de eo, quod eſt
in poteſtate ſua, quodq; erat ſibi integrũ facere, & nõ
facere, & ſic ſe obligauit per vim iuſi illo beneficio
exceptionis non vti, ꝙ ſecus eſſet, ſi iutaſſet ſe recepiſ
ſe pecuniam, q̃ verè non acceperit, nã nihilominus po-
terit vti exceptione, ꝙ iurat de eo, cuius veritas nõ eſt
in poteſtate ſua, ita protulit Fel. in d. c. ſi cautio, num.
50. cum ſeq. qui teſtatur Bar. in l. fi. C. de non nu. pecu.
& alia plura ibi congerit Fel. quæ videto.
Tertiò extendere poteris, ẽt ſi quis ita confeſſus fuiſ
23 ſet in inſtrõ quarentigiato, † quia tunc etiam d. con-
feſſio plenè, & verè non probaret, nã & hoc caſu con-
fitenti competeret d. exceptio, niſi ſtaturũ præcipuè
prohiberet, contra tale inſtrumentũ opponi exceptio
nem non num. pec. vt Bal. & Iaſ. ſcripſere in d. l. qui pe
cuniam, cum alijs ibi collectis per Iaſon.
Quartò extendas velim, vt vera ſit, ẽt ſi lege muni-
24 cipali cautũ eſſet, † ne contra inſtrm publicum poſſit
opponi aliqua exceptio, niſi ſolutionis, vel ſimulatio-
nis, & nulla alia, quia ñ poterit opponi d. exceptio, &
ſic talis confeſſio infra hoc biennium non probaret
plenè, & effectualiter, vt Iaſ. ait in d. l. qui pecu. locu-
pletiſſimos teſtes laudat legũ coryphæos Bart. & Bal.
in l. 3. C. depoſ. & Bal. in l. pecuniæ, C. de ſolutio.
25 Quintò extende, ẽt ſi talis † qui confeſſus fuit rece-
piſſe pecunias mutuas, dediſſet pignus, nihilominus
enim non probat, quominus poſſit d. exceptionem
opponere, vt Iaſ. inquit in d. l. qui pecu. quod probat
contex. in l. 1. C. de non num. pec.
Sextò extende, ẽt ſi talis cõfeſſio facta fuiſſet cum
26 iuro. q̃a non ita plenè, & effectualiter † ꝓbat quo mi
nus talis confeſſus non poſſit opponere d. exceptionẽ
vt colligere eſt ex reſcripto Impp. Seueri & Antonini
in l. 1. & ibi Bar. & Doct. C. de non num. pecu. q̃ l. pro
vnica ad hoc in iure aſſert Iaſ. in d. l. qui pecuniã, nu.
3. ꝙ etiam illud confirmat, ꝙ iuſm habet conditionẽ
tacitam, ſi mihi fidẽ ſeruaueris, l. quarto, §. inter loca-
torem. ff. de locat. ſed creditor non numerans non ſer-
uat fidẽ debitori, l. ſi voluntate. C. de dot. promiſſ. ita
ait Bal. in l. fi. C. de non nu. pec. quẽ refert, & ſequitur
Fel. in d. c. ſi cautio de fid. inſtr. nu. 46. verſ. amplia pri-
mo, addo vltimo loco, cũ multis ad idẽ collectis per
Franc. Hercul. de proban. negat. nu. 28. vbi latè.
Intellige d. 6. extenſionẽ, vt procedat, niſi in tali cõ
27 feſſione iuraſſet verè pecuniam numeratã, † quia tũc
huiuſmodi cõfeſſio plenè probaret, & tali confitenti
non cõpeteret d. exceptio, vt prodidit Sal. poſt Bal. in
d. l. fi. circa fi. C. de non num. pec. quos refert, & ſequi-
tur Fel. vbi ſupra in d. c. ſi cautio. nu. 46.
Reſtringas hanc intelligentiam, vt locum habeat,
niſi peteret abſolutio à iuro, quia tunc cõfitẽti quoq;
cõpetit talis exceptio, non obſtante, ꝙ eo modo, vt ſu
pra iurauerit, & ita reſtringit Dom. Ant. in c. fi. col. 3.
ext. de ſolutio. & ita dicit tenere Dyn. in reg. locuple-
tari, nu. 6. & ita refert, & ſequitur Fel. vbi ſupra.
Septimò extendere poteris vltra Iaſ. ẽt ſi talis cõfeſ
ſio recepti mutui facta fuiſſet in iudicio apud acta, q̃a
28 tunc nõ probat ita effectualiter, † quin contra eã cõfi
tens venire nõ poſſit, nã eadẽ eſt ratio, ac ſi extra iudi-
ciũ fieret, iuxta ſnĩam Bal. inſtit. de litera. oblig. in vlt.
col. & idẽ ait Bal. in d. l. in contractib. C. de non num.
pecu. & ibi Saly. in fi. princ. ſicuti refert Fely. vbi ſup.
in d. c. ſi cautio. nu. 4. verſ. amplia primò.

Reſtringas hoc, niſi talis cõfeſſio fieret in iudicio ꝑ
29 viã contentioſę iuriſdictionis, † nã in iudicio debitor
omnia molitur, oĩa tentat, ne confiteatur, ſed tandem
iuramento aſtrictus confitetur, quia tunc ceſſat dicta
exceptio, & ſic ipſa cõfeſſio plenè, & effectualiter ꝓ-
bat, ita inquit Fel. in d. c. ſi cautio, d. nu. 47.
Octauò extende vltra Iaſ. & Fel. vt ẽt habeat locũ,
qñ poſt huiuſmodi confeſſionem de recepto, veluti
centũ ex interuallo, ſeu ſtatim ſecuta fuerit ꝓmiſſio
30 ab aduerſario de illis centũ, † quia tunc ille dr̃ fuiſſe
confeſſus ſpe futuræ promiſſionis, non aũt numeratio
nis, vnde fit, talis confeſſus nõ poterit opponere exce
ptionẽ non nu. pec. namq; (vt dixi) eum cenſeatur cõ-
feſſus fuiſſe ſpe illius promiſſionis ſtatim ſequuturæ,
& ſequuta deinde ſit dicta promiſſio, vr̃ impleta cau
ſa confeſſionis, & ſic nõ erit, vnde poſſit opponere di-
ctam exceptionem, ſed bene talis cõfeſſus põt agere
ẽt poſt biennium ſaltẽ ex illa vltima promiſſione, vt
Doct. tradidere in l. pen. §. ſi vir. ff. ſol. mat. & maximè
Caſtr. nu. 2. atq; conſulendo placuit Alex. conſ. 148.
nu. 1. & 2. vol. 5. cũ alijs multis collectis in vtranq; ab
Hercula. in d. tract. de proban. negat. nu. 29. vbi atteſta
** tur hanc eſſe magis ** cõem opi. q̃ intellige, vt etiam
procedat, ſi talis confeſſus vellet probare ſe nunquã
d. centum verè recepiſſe, vel ẽt idem confitetur aduer
ſarius, quia nihilominus non poſſet opponere d. exce
ptionem non nu. pec. cum ſatis ſit, ꝙ receperit promiſ
ſionem, quam voluit haberi loco ſolutionis, ita Paul.
Caſtr. vbi ſupra in d. §. ſi vir. nu. 2.
Nonò extende vltra ſupradicta, vt procedat, nõ ſo-
lũ quoad tales confitentes, ſed ẽt quoad alios ſucceſ-
ſores, conſequentes, aut ſuccedentes, veluti fideiuſſo-
31 res, mandatarios, vel creditores, † quia talis ẽt quoad
ipſos non ita plenè probat, quin ẽt ipſi poſſit oppone-
re dictã exceptionẽ non nu. pec. vt conſtituere Impp.
Dioclet. & Maxim. l. tã mandatori, C. de non nu. pec.
quæ loquitur de mandatorib. & fideiuſſorib. vt ſcriuit
Impp. Iuſtin. in l. ſi cui. C. eo. tit. quæ loquitur de credi-
torib. & in d. legib. Fulg. & conſ. 133. incip. proponitũ,
col. 1. verſ. cæterùm, ſi lapſu, & conſ. 205. incip. Rayn.
vbi idem trahit ad oẽs, quorũ intereſt, ſicuti refert, &
ſequitur Tiraq. vbi ſup. in d. ſuo tract. de vtroq; retrac.
tit. de retract. conſang. §. 1. gl. 18. nu. 81. & ſeq.
Decimò extendas, vt de æquitate canonica non ſo
lũ vſq; poſt biennĩũ talis cõfeſſio effectualiter nõ ꝓ
32 bet, ſed ẽt perpetuò, † quia ſemꝑ talis exceptio de iu-
re canonico põt opponi ẽt vſq; ad mille annos, vt ait
Dyn. in reg. locupletari, de reg. iur. in 6. ſequitur Ang.
conſ. 156. vr̃ prima, vbi ait, extẽdi ẽt in terris ſubiectis
eccleſiæ quoad temporalitatem, ut eius uerbo utar, &
idẽ ſenſit Bal. in l. ſi ex cautione, in 9. q. & in d. l. in cõ-
tractib. C. de non num. pec. cum alijs collectis per Iaſ.
in d. l. qui pecuniam, nu. 7. & 8. & ad hoc conſulas la-
tè per Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 57. cum alijs.
Amplia hanc prædictam extenſionẽ habere locũ
ẽt in terris non ſubiectis eccleſiæ quoad deciſionem
cauſæ, ſi tñ contractus fuerit celebratus in terris eccle
33 ſiæ, † quia in deciſionibus attenditur locus cõtractus,
* ut de hoc * communiter Doct. tradidere in l. cunctos
populos, C. de ſumma Trinit. & fide cathol. & præci-
pue Bar. nu. 16. per tex. in l. ſi fundus, de euict. & Dyn.
in l. contraxiſſe, ff. de act. & oblig.
Primò ſublimita prædictas extenſiones ſecundum
Iaſ. ubi ſupra, quando aliquis in teſtamento cõfitetur
34 recepiſſe pecuniam mutuò, † nam tunc huiuſmodi
confeſſio probat, adeò ut ipſe confitens, uel ipſius hæ
res poterit conueniri, & non poterit opponere exce-
ptionem non numeratæ pecuniæ, quia lex præſumit
ꝙ talis confitens magis præſumat de morte, quam de
numeratione, ut uno conſenſu tradidere glo. fi. & ibi
* Bal. Bar. & cæteri * omnes Docto. in l. 1. C. de non nu.
pecu. & ſupra dictum eſt in concluſio. de confeſſ. fa-
cta in teſtamento.

Primò

Primò intelligas hanc ſublimitationẽ.vt locũ ſibi
vendicet in confeſſione in teſtamẽto facto per eum,
qui ageret animam, namq; tunc benè procedit dicta
35 ratio gl.in d.l.ſi quæ,aliàs non videtur tuta,†nam nõ
omnis æger etiam grauiter dubitat de morte,& ideo
optimè viſu venire poteſt vt etiã æger neceſſitate aſtri
ctus,faceret confeſ.de mutuo ipe illud recipiẽdi, etiã
tacendo & ſatisfaciendo creditorib.ita aſſerunt Fely.
in d.c.ſi caut.nu.54.verſ.ſed conſidera.

Secundò intelligas velim,vt procedat, niſi tende-
36 ret in præiudicium creditorum,†vel in detrimentum
legitimæ filiorum,tunc enim nõ probat,vt videre eſt
per ea,quæ fuere animaduerſa in l.qui teſtamentum.
ff.de probat.quod etiam placuit Barb.in c.Rayn.ext.
de teſtam.col.63.& Alex.conſ.57.viſo breui.vol.5.
atq; dixi ſuprà in concluſione,confeſſio in teſtamen-
to,in 2.ſublimitatione primæ limitationis.

Secundò limitatur ſecundũ Iaſ.vbi ſupra, quando
37 ex interuallo hmõi confeſſio eſſet geminata,†nã tali
caſu iſtiuſmodi confeſſio ita probat, vt opponere nõ
poſſit de exceptione non numeratæ pecuniæ,vt dixit
Iaſ.in d.l.qui pecuniã,vbi ad idẽ teſtatũ gl.in d.l.in cõ-
tractib.§.ſed qñ,verſ.penitus.C.de non nu pec.quam
ſequitur Ludou.Roman.in c.ſi verò.§.de viro,in 31.
fallentia.ff.ſol.matr.Bal.& Ang.in d.l.in contractib.
§.ſed quando.Io.And.& omnes in addit.ad Specul.
tit.de donat.inter vir.& vxor.in rub.ad fin.

Hoc tamen intellige de geminatione interuenien-
te ex interuallo,non autem illicò,prout latè diximus
in tertia ampliatione ad ſecundam limitationẽ con
cluſionis de confeſſione facta abſente parte.

Veruntñ hæc ſublimitatio reijcitur à Fel.in d.c.ſi
caut.nu.56.verſ.fallit quintò ex rationibus per eũ ibi
adductis,licet ibidem nu.39.verſ.& propter doctrinã
Bar.videatur ſentire cõtrarium, cum ſublimitatione
tamen niſi confitens vellet in ſe aſſumere onus ꝓbã-
di non numeratę pecunię,vt diximus in d.3.ampliat.
ad 2.limitationem cõcluſionis de confeſſione facta
abſente,parte,& videas Rui.in cõſ.72.vol.4 per totũ.

38 Tertiò ſublimitatur,† quando ipſe confeſſus aper-
tè renunciaret dictæ exceptioni non numeratæ pecu
niæ,& iuraret,tũc nẽpè plenè ꝓbat,& ſibi pręiudicat,
vt ſupradictũ eſt,& Bal.ait in d.l.qui pecuniã.& Bar.
in d.l.ſi.C.de nõ nu.pec.& ibi cęteri Doctores,quod
tñ Iaſ.in d.l.qui pecuniam, timet pro vero affirmare.

Quartò ſublimitatur, vt locum ſibi non vendicet,
quando ex interuallo poſt confeſſionem debitor in-
39 ciperet ſoluere aliquid ex debito cõfeſſato† quia tũc
eo vſq; dicta confeſſio probat,vt ipſe nõ poſſit oppo-
nere dictam exceptionem non numeratæ pecunniæ,
vt aſſeruere Bar.& Bal.Iaſ.in d.l.qui pecuniã,& Fely.
in d.c.ſi cautio.nu.56.verſ.fallit ſexto, cum ibi alleg.

Quintò ſublimitatur vt locum non habeat in mer-
catoribus,vel campſoribus,etenim confeſſio illorum
40 de receptio propter publicam fidẽ probat,†& eis non
competit dicta exceptio non numeratæ pecuniæ, vt
Iaſ.ait in d.l.qui pecuniã.n.9.ff.ſi cer.pet.teſtẽ laudat.
gl.ſingularẽ in verb.argẽtariorũ.§.fi.auth.de fideiuſ.
& Sal.in l.fruſtra.C.de non nu.pec.cum alijs ibi alle-
gatis,& licèt Iaſ.loquatur, quãdo campſor, vel mer-
cator promiſit pro alio,vt tunc ſcilicet non poſſit op-
41 ponere,†quod ſibi à tali, pro quo promiſit, non fuit
numerata,& hoc ex mente Bal.in l.fruſtra.C.de non
nu.pec.tamẽ eadẽ ratio vr̃ militare in caſu ſupra poſi
to,vt ibi Iaſ.d.loco,idque ratione fidei publicæ.

Intellige hanc ſublimitationem,vt non procedat,
quando cãpſor promiſit ſoluere pro huiuſmodi con-
42 fitente,†nam tũc benè poteſt opponi exceptio,quod
pecunia non fuit numerata illi,pro quo promiſit, ita
Sali.aſſeruit de mente gl.in d.l.fruſtrà.C.de nõ num.
pecu.motus authoritate Imp.in l.tam mandatori.C.
eo.tit.refert Fel.in d.c.ſi cautio.nu.47.verſ.amplia 3.

Sextò ſublimitatur vltra Iaſ.& Soc. quando ex te-
nore inſtrumenti de actuali numeratione conſtaret,
43 † quia tunc abſq; illa exceptione plenè probaret di-
cta confeſſio, veluti ſi quoq; notarius aſſereret idem,
qꝫ cõfeſſum fuit, vt ſi diceret,quæ centum habuit, &
recepit in veritate in præſentia mei notarij, & teſtiũ
infraſcriptorum, etenim tunc huiuſmodi confeſſio
probat, & hoc pacto confeſſus non poteſt opponere
dictam exceptionem non num.pec. vt ait Bal.in d.l.
ſi ex caut.C.de non nu.pec.Imol.& D.Ant.& Fel.in
d.c.ſi caut.nu.52.verſ.modo d.reg.quem videas cum
alijs numeris. vbi latiſſimè tractat de hoc, & idẽ vo-
luit Oldra.in c.quoniam contra de proba.nu.3.quem
refert Hercul.de probã.neg.nu.193.verſ.30.fallit, ſed
aduertas,ſatis nõ eſſe,ſi notarius ſolùm dicat, quæ ha
buit,& recepit,& non aliud,vt tradidere Fel.& Bald.
vbi ſupra,qui hoc in terminis tractant.

Septimò ſublimitatur vltra Iaſ.& Soc.ſi qs cõfite-
retur hoc pacto ex alijs cauſis,quã ex receptione mutui
44 vel dotis,qa tunc in illis caſib.†vt depoſiti, ipſa con-
feſſio ꝓbat,& confitenti p̃iudicat, vt colligere eſt ex
l.Pub.§.fi.ff.depoſ.& l.generaliter.C.de non nu.pec.
& ita obſeruauit gl.in d.l.ſi ex caut.& in l.in contra-
ctib.C.eo.ſicut refert,& ſequitur Fel.in d.c.ſi caut n.
54 verſ.fallit tertiò,addo vltra ibi allegatos vlt.loco
Fran.Hercul.in tract.de proban.negat.nu.31.vbi ita
ſublimitat,& ad idem refert Dec.in l.a §.creditũ col.
pen.ff.ſi cer.pet.adde Alex.conſ.191.nu.3.vol.2.

Primò intelligere poteris, vt non procedat, ſi pro-
45 beretur error, vel ſimulatio, †quoniam tunc etiam in
alijs cauſis talis cõfeſſio non probat, nec præiudicat,
vt inquit Fel.vbi ſup.nu.54.& Bal.in d.l.in cõtractib.
§.1.q.2.quem ſequitur ibidem Salic.

Secũdo intellige,vt locũ non hẽat quoad trãsferẽ-
dũ onus ꝓbandi in creditorẽ, ſed tm̃ quoad excipien
46 dũ,†nã licèt tali exceptione cõfeſſus in alijs cõtracti
bus vti nõ poſſit, ſi tñ vult probare non num. pecun.
ſemper auditur.vt Bal.& Fel.vbi ſup.ſcripſere.

Tertiò intelligas,vt ꝓcedat quãtũ ad cõfitẽtes, ſe-
cus quoad tertios,qa eis cõfeſſio ẽt in alijs cauſis,quã
47 mutuo,vel dotis non ꝓbat,† nec eis p̃iudicat,vt dixi-
mus ſup.in declarat.contrarij ad cocluſ.de mẽte Bar.
in l.ꝑ diuerſas.col.2.C.mãd.vt de depoſ.Fel.vbi ſup.
n.15.vbi ait ita ĩtelligi d.l.Pub.& d.l.ĩ cõtract.vt ſup.

Sed contra hanc tertiam intelligentiã videtur fa-
cere ea,quæ diximus in 2.ampliat.ad concluſionem
iſtam in qua probatum eſt, iſtiuſmodi confeſſionem
probare etiam non ſolùm quoad contrahentes tan-
tùm,ſed etiam quo ad alios acceſſoriè conſequentes,
vt fideiuſſores,mandatores,& ſimiles,vt ibid.

Octauò ſublimitabis,vt verũ ſit ſi in loco lege mu
nicipali caueatur,ne poſſit opponi dicta exceptio in-
48 tra bienniũ,† qa tunc cũ tale ſtatutũ valeat inter lai-
cos, ita & talis cõfeſſio quoad illos ꝓbat abſq; dicta
exceptione, licèt ſecus ſit in foro epiſc. & multo mi-
nus in foro cõſciẽtiæ,vt aſſeruit Bal. in d.l.ſi ex caut.
q.fi.n.18.p l.2.in fi C.de cõſt.pec.& Fel.in d.c.ſi caut.
n.55.ad qꝫ erũt cõſulẽda quæ obſeruata fuere ab eod.
Bal.in l.in contractib.C.de non num.pec.& in l.cum
quis.C.de iur.& fact.ignor.& Doct.in c.fi.de ſolut.

Nonò ſublimitatur,ſi quis confeſſus fuerit,ſe tunc
49 recepiſſe pecuniam,† etenim tunc probat dicta con-
feſſio, & non põt opponi dicta exceptio non nu.pec.
ſi ita ſublimitanti fides eſt habẽda.Hercul.in d.trac.
de prob.neg.nu.30.vbi ad hoc adducit gl.in d.l.gene
raliter.C.de nõ nu.pec.& Alex.in cõſ.161.col.2.li.2.

Decimò ſublimitatũ,vt nõ ꝓcedat,qñ vltra talẽ cõ
50 feſſionẽ adeſſet pactũ de nõ petẽdo,† nã tali caſu ip-
ſa cõfeſſio plenè ꝓbat,& præiudicat,nec poterit talis
cõfeſſus opponere dictã exceptionẽ,aut agere ad nu-
merationẽ, & ſolutionẽ debiti,vt Hercul. ſcripſit vbi
ſup.n.32.vbi ad hoc teſtatũ Alex.in cõſ.144.col.2.li.5.

Vndecimò ſublimitabis,qñ promiſſio præceſſiſſet
confeſſionẽ,nam tunc ſubſequẽs cõfeſſio de recepto

51 probat,nec † pōt opponi exceptio de non numeratio
ne,aut receptione pecuniæ, vt per Hercul.proditũ eſt
vbi ſup. nu. 33. vbi teſtes hoc locupletiſſimos laudat
ad hoc Cyn.Bal.Sal.& Pau. de Caſt. in l.in cõtractib.
§.fi.C.de fid.inſtr.atq; Pau.de Caſt.in d.l.pen.§.ſi vir.
ff ſol.mat.ꝙ eximium ſcitu cenſuit Rom.ſing.441.&
Herc.vbi ſup.ait, ita intelligere concluſionẽ noſtram
principalẽ ſuprapoſitã procedere.ſ.ſi confeſſionẽ præ
ceſſit promiſſio, quia tunc confeſſio de recepto pro-
bat,& ad hoc affert Alexan. conſ.37. nume.2. conſil.
90.col.2.lib.3.cum alijs alleg.vbi ſup.

Duodecimò ſublimitatur,qñ vltra confeſſionẽ de
52 recepto, adſit iurm his verbis prolatum iuro,† ꝙ om
nia contenta in inſtrõ ſunt vera, quia tunc talis cõfeſ
ſio probat,& confitens non poteſt opponere de exce-
ptione,vt Herc.inquit, vbi ſup.nu.34. vbi ad idem re-
fert Iaſ.in l patre furioſo, nu.17. ff.de his qui ſunt ſui,
vel alien.iur.Bauer.in tract. de virib.iuram. verſic.31.
Soc.iun. conſ.50.in fi.lib.1.

Decimotertiò limita, ſi confeſſio fuit facta p hæc
53 verba, videlicet, cõfiteor in veritate recepiſſe,† tunc
nẽpè probat numerationẽ, vt ex relatis cõſtat à Purp.
in l.mutuũ.§.creditũ.nu.92. ff.ſi cert.pet. ꝙ ẽt ꝓbauit
Bal.in c. ex inſinuatione. de proc. atque confirmauit
Dec. in c. qñ cõtra falſam 4. notab. de probat. & hoc
idẽ corroborant ea,quæ latè diximus in 2.ampliat.ad
6.limit.cõcluſionis de cõfeſſione facta abſente parte.

Quarto limita cõcluſionẽ principaliter, vt nõ pro-
cedat ratione confeſſionis procuratoris, namq; etiã
54 ſi habeat mandatũ ad pecunias recipiendas,† tñ con
feſſio ipſius non probat in præiudiciũ ſui principalis,
vt infra latè diſcutietur in concl.confeſſio procurato
ris,ſed tñ procedit gratia Domini principalis,qui per
ſe recepiſſe confitet̃,vt docuit Barth Soc.in l.2 § fi.ff.
ſi cer.pet.& Dec.reſpondit conſ.493.quos refert,& ſe
quitur Soc.iun.conſ.57.nu.7.vol.2.vbi nu.4. dicit hãc
* eſſe * communem opin. & de communi etiam teſta-
tur Dec.in conſ.493. viſo tenore col.2. & ad hoc con-
ſulas quæ diximus in prin.concluſionis, vbi etiam re-
peries contrariam opinionem.

Quod quidem effatum non ſolũ procedit in procu
55 ratore,† ſed ẽt in tutore,curatore executore,aut quoli
bet alio adminiſtratore, qui per ſimplicẽ ſuã confeſ-
ſionẽ non faciunt fidem de recepto in præiudiciũ pu-
pilli,minoris,heredum,& aliorũ,niſi de numeratione
aliter appareat.ita ſupremi legũ vertices vno cõſenſu
ſancitũ reliquere varijs in locis,vt Bart.Bal.Fulg.Ro.
Caſtr.Alex.Soc.& Iaſ.in l.2.§.vlt.ff.ſi cer.pet.idẽ Bar.
& Imo. in l. ſi debitorẽ, per illum tex. ff de nouat.idẽ
Bar.& Ang.in l.non abſtulit,C.eo.tit.idem Bar.in l.à
Dino Pio.§.ſed ſi emptor.vbi Alex.latè col.4. verſic.
ſucceſſiuè quærit,ff.de re iud.Bar.in l Lucius.ff.de ad-
min.tut.& in l.alio col.fi.verſ. quid ſi inſtrõ.ff.de
alimen.leg.Bald.in l.oẽs,§.1.C.de quadr. præſcrip.&
* de * communi opi. teſtatur Tiraq. de retract. conuen.
§.4.gl.6.nu.11.vbi,& nu.12.permulta cumulat.

Quinto limitat̃, ſi huiuſmodi confeſſio tendat ad
56 liberandã,† & diſſoluendã obligationem, quia tunc
bene probat,ſecus ſi ſpectet ad obligandũ,vt reſpon-
ſum fuit à Soc.in d. conſ.57.nu.9.vol.2.teſtat̃ Barbat.
conſ.54.col.6.verſ.nec ẽt obſtat,uol.4. & ad hoc per-
tinent ea,quæ latiſſimè dicta ſunt in 5.limit. ad con-
cluſionem, de confeſſione facta abſente parte, & in
ſtrictiori termino in 5. etiam limitatione ad conclu.
de confeſſione facta ſine cauſæ expreſſione.

Sextò limitabis,qñ talis pecunia, quam dixi me re-
57 cepiſſe,mihi deberetur per uim inſtri in ſcriptis † tũc
enim huiuſmodi confeſſio non probat plenè contra
tale inſtrm, niſi adſint quinque teſtes,qui de tali mea
confeſſione depõnãt, ut colligere eſt ex l. teſtium.C.
de teſtib.cum auth.ibi poſita,ubi Doct.omnes,& huc
ſpectant ea,quæ diximus in 5. limitatione ad conclu-
ſionem de confeſſione facta parte præſente.

CONCLVSIO CCCLXII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſ-
ſe dotem à muliere, an probet dotem da-
tam.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta à marito dicente ſe recepiſſe dotem à muliere non probat dotem datam.*

2 *Confeſſio ſi facta ſit conſtante matrimonio,& retro nõ fuit promiſſa dos,non valet,ſed præſumitur fraudulenta,ſed ſi facta fuit ſoluto matrimonio valet.*

3 *Mulier confitens dediſſe talia bona in dotẽ viro ſuo, ꝓbat.*

4 *Confeſſio mariti de receptione dotis a muliere, etiam ſi eſſet iurata,non probat dotem recepiſſe,nec receptam fuiſſe.*

5 *Confeſſio mariti de dote recepta, & cautio dotis in criminalibus contra fiſcum non probant dotem datã eſſe,ſed oportet realiter conſtare per uxorem traditam eſſe.*

6 *Confeſſio mariti de receptione dotis, etiam in teſtamento facta, non probat.*

7 *Cõfeſſio de dote recepta,ſi facta eſt a marito ipſa uxore præſente in tantum probat,& operatur, vt ſaltem præſumatur facta animo donandi, & habetur, ac ſi in actu inter viuos facta fuiſſet,nec reuocari poteſt.*

8 *Maritus confitens recepiſſe dotem, ſi renunciauit exceptioni non nu.pecu.aut huic exceptioni tempus præſtitutum tranſactum eſt,erit obligatus dotem reſtituere,& poterit contra eum agi ad dotis reſtitutionem.*

9 *Confeſſio mariti de receptione dotis probat etiam in præiudicium creditorum.*

10 *Exceptio non num.pec. de æquitate canonica etiam perpetuo,etiam ad mille annos opponi poteſt.*

11 *Confeſſio mariti de dote recepta,no ob aliud impeditur, vt non probet niſi ob fraudis ſuſpicionem, & ceſſante dicta ſuſpicione permittitur,vt valeat, & probet.*

12 *Confeſſioni mariti de receptione dotis ſtatur, etiam aduerſus creditores.*

13 *Confeſſio mariti de dote recepta non præſumitur facta in fraudem creditorum futurorum,niſi de tali fraude conſtet ex aliquibus coniecturis,& quibus ibid. vide*

14 *Confeſſio facta a marito dicente ſe recepiſſe dotẽ,ſi adiuuatur aliquibus indicijs, & cõiecturis,ex quib.veriſimiliter coniecturari poſſit, ꝙ verè dictã dotẽ receperit,probat.*

15 *Dos confeſſata a marito concurrente coniectura, ꝙ ab ipſo recepta fuerit,habet priuilegia veræ dotis,& ſic præfertur alijs creditoribus.*

16 *Confeſſio mariti de dote recepta etiam,quod tendat in præiudicium creditorum,probat.*

17 *Confeſſio ſi pro parte probetur vera,in totum vera præſumitur.*

18 *Libri ſiue publici,ſiue priuati continentes in ſe multas partitas,ſi in aliquibus probant,vere præſumitur,quod etiã in alijs probent.*

19 *Confeſſio mariti dicentis ſe recepiſſe aliquam ſummam modicam,probat.*

20 *Capitula matrimonialia promiſſionis dotis, ſi præceſſerũt confeſſione mariti de receptione, nullo tempore exceptio non numeratæ pecuniæ opponi poteſt.*

21 *Exceptio nõ numeratæ dotis quomodo,& quo tempore opponi poteſt.*

Confeſſionem factam à marito di-
cẽte ſe recepiſſe do-
1 tẽ à muliere † non probare dotem datã, locupletiſſi-
mus eſt teſtis. Accur.in l.aſsiduis,§.cũ.n.uerſ.datæ.C.
qui potio.in pig.hab.& ibi Bal.qui eam gl.dicit aureã
ante fin.ubi etiam Cyn.Ray.Forſi.& alij,nec defuere
quamplurimi alij probatiſſimi ſcribentes, qui eãdem
ſenten-

ſententiam probauere, inter quos primus ſeſe nobis
offert multiſcius ille Bal. in l. diuerſis. col. iii. & in l. cũ
alios. col. 2. uerſ. 2. caſu. C. de iur. deliber. & in l. 1. col.
pen. verſ. item in quæſtione, vbi quoq; Ange. col. fin.
Imo Caſtr. & latiſſimè Franc. de Aret. col. 5. verb. q̃rit
hic Ang. & Alex. col. 8. & ſeq. ff. ſolut. matr. idẽ Bald.
in l. 1. col. 3. verſ. vnde quæritur, C. de priuile. dot. & in
l. ſi poſt hac. in prin. & ibi quoque Alber. poſt prin. &
Ang. col. 1. C. de bon. damn. Soc latiſſimè in rubr. ff.
ſolu. matr. col. 10. verſ. poſtremò Doct. Bal. Nouel. in
tract. dot. in 8. par. priuil. 13. Corn. cõſ. 183. incip. licet
diſcuſſa. col. 1. lib. 3. Alex. conſ. 122. incip. q̃m abundè
col. 2. lib. 6. Roma. conſ. 445. incip. conſultatio, in vlt.
dubio. Abb. conſ. 73. incip. in q. col. 3. verſ. præterea. &
2. lib. 2. & idẽ Bal. conſ. 352. incip. quærit, an confeſſio,
in prin. vol. 3. vbi ait ꝙ ſi confeſſio facta ſit conſtante
2 matrimonio, & ante non fuerit promiſſa dos † nõ va-
leat hæc confeſſio, ſed præſumitur fraudulenta, vt ẽt
ſẽſit Bar. Soc. conſ. 66. nu. 7. ſecus verò ſi cõfeſſio fa-
cta fuerit ſoluto matrimonio, quia tunc valet licet
prius non fuerit promiſſa. Bal. d. conſ. 352. vol. 3. Et pri
mo caſu maritus, ſi vxor, vel hæres vxoris vellet age-
re ad reſtitutionẽ dotis cõfeſſatæ, pôt oppoñere exce-
ptionem non numeratæ dotis, imò poterit agere con
tra vxorẽ, vt dotẽ, q̃ ipſe confeſſus eſt, numeret, ſi non
dum erat perfectum tp̃s opponendi exceptionem nõ
numeratæ dotis, vt ex allatis patet à Rom. conſ. 44. in
prin. quẽ omninò videas, quia diſtinguit, & conſ. 44.
& Matthę. ab Affl. in conſti. Neapol. vt magiſter iuſti
tiæ. rub. 40. nu. 5. & ſi alijs lib. 1. & cõſulendus etiã Curt.
3 Iun. conſ. 168. quaſi per totũ, vbi cõſuluit in caſu, † q̃n
ècontra mulier confeſſa fuit dediſſe talia bona in do-
tem viro ſuo, an probet, & cõcludit ex multis rationibus
optimè probare, adeas ẽt Corn. conſ. 52. incip. quoti-
dianus, vol. 1. ſed intra quod tp̃s debeat opponere di-
ctam exceptionem, diſtinguendo te docebit Matth.
ab Affli. in conſtit. Neapol. vt magiſter. Iuſti. rub. 40.
nu. 6. & 7. lib. 1. & not. infrà in 6. limit.

Primò loco amplies velim. vt procedat etiam ſi ta
4 lis confeſſio fuiſſet iurata, † etenim tali caſu non pro-
bat dotem recepiſſe, nec receptã fuiſſe, vt me docuit
Bar. in terminis in l. Aurel. §. fi. de libera. leg. quod idẽ
tradidere Petr. & Cyn. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. atq;
Io. And. in additio ad Speculator in rub. de dona. int.
vir. & vxor. l. ex annuo. ff. d. tit. quod etiam latè proſe-
quitur Patiſ. conſ. 62. nu. 6. cum ſeq. lib. 1. Crau. etiam
in conſ. 81. num. 3. quem videre poteris quia rationes
adducit, & Rom. in d. conſ. 44 qui hoc in terminis de-
cidit diſtinguendo.

Secundò amplia, vt locum habeat, ẽt ſi extet vltra
5 dictam confeſſionem cautio dotis. † quia præcipuè in
criminalibus contra fiſcum dicta confeſſio, & cautio
non probant dotem datam eſſe, ſed oportet vt reuera
cõſtet vxorẽ traditam, vt patet ex allatis à Matth. ab
Affl. vbi ſup. in d. conſti. vt magiſter iuſtitiæ, nu. 5.

Tertiò amplia, ẽt ſi in teſtõ huiuſmodi confeſſio
6 facta fuiſſet, † q̃a non probat ita cauit Alex. conſ. 153.
* col. fi. vol. 2. vbi atteſtatur hanc eſſe * cõem opinionẽ,
** q̃ etiam magis ** cõem dixit Aret. in cõſ. 64. col. pen.
& in hanc inſtam reſpondere Cor. cõſ. 145. col. 3. vol.
1. Socyn. conſ 294. col. 1. Barbat. conſ. 54. col. 2. vol. 2.
Bertran. conſ. 211. col. 1. vol. 2. cum alijs ad idem col-
lectis per Rol. à Valle in quæſt. ſtat. de lucranda do-
te, q. 80. nu. 6. cum alijs.

Reſtringas prædictã ampliationem, vt nõ vera ſit,
7 ſi talis cõfeſſio facta fuerit ipſa vxore præſente, † quia
tunc eo vſq; probat, & operatur, vt ſaltẽ præſumatur
facta animo donandi, & habetur, ac ſi in actu inter vi
uos facta fuiſſet, nec reuocari pôt. ita conſulendo ſen
* ſit Alex. conſ 45. nu. 5. vol. 1. vbi atteſtat̃ hãc eſſe * cõ
munem opinionẽ & ita in terminis cõſuluit Bal. cõſ.
381. nu. 1. vol. 5. & ad hoc cõueniunt à nobis animad-
uerſa ſupra in concluſione, confeſſio in teſtõ in 2. li-
mitatione, ita etiam cauit Bar. Soc conſ. 62 nu. 2. vol.
1. vbi ait hoc caſu reuocari, ac ſi facta fuiſſet inter vi-
uos & multos pro hoc refert.

Primò limitabis concluſionem, ſi renunciatũ ſit ex
ceptioni non numeratæ pecuniæ, aut ſi huic exceptio
8 ni tp̃s præſtitutum tranſactũ ſit, † nam tali caſu confi-
tens erit obligatus, & poterit agi contra illũ ad reſti-
tutionem dotis, vt tradidere Bart. Albe. Saly. & cæteri
Doct. in l. aſſiduis. C. qui potior. in pign. habe. & idem
Bal. voluit in conſ. 352. in fi. vol. 3. num. 3. & Raphael
* Cuma. in conſ. 31. incip. teſtator. atteſtat̃ hãc eſſe * cõ-
munem opinionẽ. ſicuti refert, & ſequitur Tiraq. cum
multis ad hoc relatis in d. ſuo tract. de vtroq; retract.
tit. de retract. lignag. ex. §. 1 gl. 16 fol. 129. nu. 88. & vl-
tra illos quos ibi allegat, addo Aymo. Crau. conſ. 40.
9 nu. 6. vbi ait, † ẽi hanc confeſſionẽ elapſo d. tempore
probare ẽt in præiudicium creditorum, quod quidem
placuit ẽt Alex. in conſ. 25 col. 2. verſ. pro hoc etiam
allegat lib. 2. ꝙ eſt repetitum in cõnſ. 90. lib. 3. & idem
Alex. conſ. 123. col. 1. circa fin. lib. 6. Aret. cõſ. 86. col.
* 2 quam opinionem dicit * communem Alex in cõſ.
78. col. 3. verſ. tertiò ſtringit, vbi latè probat, & candẽ
* eſſe * cõem opinionẽ atteſtatur Soc. conſ. 82. col. 1. li.
3. ſequitur Gozad. in d. conſ. 42. col. 1. Calder. in conſ.
3. in li. tit. de donat. int. vir. & vxor. Curt. Sen. conſ. 70.
col. 1. Verũ de æquitate canonica non ſolũ bienniũ trã
10 ſire pôt. † imò perpetuò ẽt ad mille annos pôt opponi
dicta exceptio non num. pecu. vt ſcripſit Dyn. in reg.
locupletari. in fi. de reg. iur. atq; refert, & ſequitur Ro.
conſ. 47. nu. 5. & diximus ſupra in concl. confeſſio de
recepto, in 10. extenſione 3. limit. intellige niſi eſſet re-
nunciatum fuerit, vt ſupra deduximus.

Secundò limitat̃, vt nõ procedat, ſi in fraudem cre
ditorũ, aut legitimę filiorũ, vel in fraudẽ quorumcun
que aliorũ, ex qualitate perſonarũ, vel quantitate pe
cuniæ confeſſatæ, aut ex alijs qualitatibus, cõiecturis,
11 vel indicijs poſſit colligi eſſe facta, † nã cum non ob
aliud impediatur vt talis confeſſio nõ probet, niſi ob
fraudis ſuſpicionem, vt nuncupatim tradit Bal. conſ.
251. in prin. col. 2. lib. 3. & cõſ. 352. eod. vol. quẽ refert,
& ſequitur Tiraq. vbi ſup. fol. 237. nu. 83. cum permul-
tis ibi per eum adductis: ideò ceſſante dicta ſuſpicio-
ne fraudis permittitur, vt valeat, & probet, vt ex dictis
allegatis per Tiraq. vbi ſup. & in tract. ceſſante cauſa,
in prin. ... partis. nu. 2 '8. verbo ſuſpicionis. & idem cõ-
ſtanter aſſeuerauit Bal. cõſ. 352. quærenti, an cõfeſſio,
12 lib. 3. ſequit̃ Raph. Comenſ. d. cõſ. 31. † vbi dicit, parẽ-
dum eſſe huic confeſſioni ẽt aduerſus creditores, niſi
ex alijs qualitatibus poſſit eſſe ſuſpicio, idem voluit
Tiraq. in. de vtroq; retract. vbi ſup. nu 89.

Amplia, & intellige hanc limitationẽ, vt locũ ha-
beat ẽt ſi hm̃oi confeſſio redderet præiudiciũ credito
ribus, dũmodo ſint creditores poſt ipſam confeſſio-
nem, quo caſu non præſumit̃ facta in fraudem credi-
13 torum futurorũ † niſi de tali fraude cõſtet ex aliquib.
cõiecturis, iuxta ea, quæ obſeruauit gl. Bar. & Doct.
in authen. ſed iam neceſſe C. de donat. ante nup. & in
hoc caſu coniecturæ poſſunt eſſe, q̃n breui tempore
poſt confeſſionẽ contrahitur debitũ cum alijs credi-
toribus, vel cõfeſſio fieret in ſumma magna, & nimiũ
exceſſiua, ut in terminis tradit Alex. cõſ. 86. lib. 7. ubi
dicit, aduertere debere aduocatũ fraudem allegantis,
ut deducat, & pbet, ꝙ habita rõne ad futuros credito
res ſaltẽ de proximo creatos bona confitẽtis non ſuf-
ficiebãt, & ꝙ ita ſciebat uerè, uel præſumptiuè, alioq
non uř ſatis eſſe probatum de fraude, & ſic licet ſit in
præiudiciũ dictorum creditorum futurorum probat,
& id, quod dr̃, ꝙ in fraudem creditorum non probat,
procedit in creditoribus præteritis, qui erant credito-
res ante illam confeſſionem, contra quos indiſtinctè
nõ probat d. confeſſio, ita conſuluit Aym. Cra. conſ.
44. nu. 1. & quaſi per totum, & ultra ibi relatos uideas
Cor. in cõſ. 120. col. 2. uerſ. & licet ille tex. & cõſ. 183.

col.2.lib.2.voluit etiam Bal.in c.quia veriſimile, col.
2.verſ.item dos præſumitũ ext.de præſump.cũ alijs al-
latis ad idẽ per Tiraq. in d.tract. de vtroq; retract. tit.
de retract.conuen.fol 323.nu.14.circa fin.

Tertiò limitatũ,vt non vera ſit, ſi talis confeſſio ad-
14 iuuetur aliquibus indicijs,vel coniecturis,† ex quibus
veriſimiliter cõiectutã poſſimus aſſequi, verè dictam
dotem recepiſſe,vt Bal.aſſeruit in l.vnica.C.de priui-
leg.dot. vbi ponit vnã coniecturã, videlicet, qñ vxor
retenta fuit penes maritũ,& alimenta ei præſtita ſint,
tanquam dotatæ ei præſtita fuerint,quia non eſt veri-
ſimile,vt tandiu indotatam habere voluiſſet, & ei ali
menta exhibere, idem placuit Soci. conſ.82. col.2.&
conſ.122.col.4.poſt med.lib.4. Dec.cõſ.538.col.3.cir
ca med.& licet idem conſuluerit Crau.conſ.40.nu.4.
tñ exemplum coniecturæ Bald.ei non vr̃ ſine dubita-
tione tranſire,vt refert in tract.ſuo de antiq.tempo.in
1.par.in verb.propoſitũ noſtrũ, nu.72. cuius ſñiæ fuit
ẽt Bal.nouel.in tract.de dot.in 10.par.col.6. limi.4.&
Gozad.in cõſ.28.col.4. verſ.fortius, & Soc.in l, 1.col.
antepen.ueri,2.corollarium.ff.ſolut.matr.qui omnes
dictum etiam exemplum Bal. improbãt & reijciunt,
tanq̃ dubium.& Socy.in d.l. 1.ait,dictum Bal.vbi ſup.
verum eſſe poſſe,qñ fieret talis confeſſio ante contra-
ctum matrimonium , quod tñ nec approbat Crau. in
d.ſuo tract. vbi ſupra. vbi ſe defendit, ꝙ ita etiam ipſe
conſuluerit d.conſ. 40. dicens, ſe id feciſſe,quia ibi in
caſu ſuo concurrebant plures aliæ coniecturæ,licet le
ues, ex quibus veritas cõfeſſionis de dote recepta plu-
rimum minueretur,ꝙ verò ait, ſi tantum illa cõiectu
ra Bald.fuiſſet,non ita conſuluiſſet, tamen reſpondit
Raph.Cuma.conſ.31.incip.teſtator in teſtamento,in
v.dubio, quem refert, & ſequitur Tiraq. in l.ſi vnquã,
C.de reuocan.donat. in verb.donatione largitus, nu.
101.verſ.quibus adde,quòd ante illos conſuluit,quod
ſi vir erat honeſtus , & dos veriſimilis, attenta condi-
tione vtriuſque , & conſuetudine , & vxor iuraret, vi-
deatur ſufficere .

Primò extende hãc limitationẽ, vt procedat, quo-
15 ad hoc,videlicet,† quod talis dos confeſſata , & con-
currente coniectura habeat priuilegia veræ dotis , &
ſic præferatur alijs creditoribus,& alia illi competant,
quæ ſunt de fauore dotis,vt ex multis collectis à Tira
quell.colligere eſt in l.ſi vnquam, C.de reuoc.donat.
verb.donatione largitus,nu.101.

16 Secundo extende, vt vera ſit † ẽt ſi tendat in præiu-
dicium creditorum, vt Bald.tradidi: in l. vnica. C.de
priuileg. dot. quem refert, & ſequitur Aymo Crau.in
d.ſuo tractatu de antiq.temp.nu.71.fol.28. vbi ad idẽ
affert Soc.conſ.82.col.2.& conſ.22. vol.3.atque Dec.
conſ.536.col.3.verſ.ſed reſpondetur.

Quartò limitabis , ſi talis cõfeſſio pro parte ꝓbetur
17 vera,† namq; & in totum præſumitur vera,& ſic quo
ad reliquum probat,vt Socy.conſuluit conſ.82.col.2.
in prin.lib.3.iuxta notata per gl. & Docto.in l.2.C.de
non num.pec.arg. ab oppoſitis, ita refert, & in ſimili
conſuluit Aymo Cra.cõſ.158.nu.6.& conſ.198.nu.6.
vbi in hæc verba loquitũ,ꝙ ſi libri,ſiue publici,ſiue pri
18 uati contineant in ſe multas partitas,† ſi in aliquibus
probent,verè præſumitur,ꝙ etiam in alijs probent, &
teſtatur Pau.Caſtr cõſ.301. ad benè examinandũ du-
bia,col.1 lib. 1.quod idem dictum per pulchrè refert,
& ſequitur Iaſ. in repet. l.admonendi , col. 48. verſ.5.
principaliter limita.ff.de iureiur.

Quintò limita,vt non procedat, ſi cõfiteatũ recepiſ-
19 ſe aliquam ſummã modicã , † tunc enim probat talis
confeſſio,nã ceſſat omnis ſuſpicio ob ſummę modici
tatem.l.cũ hi.§.modus.ff.de tranſact.c. ſi quæſtionis.
de ſimon.ita conſuluit Crau.d.conſ.49.nu.8.

Sextò limitatur , ſi priuſquã maritus cõfeſſus fuerit
d.receptionem,præceſſerunt capitula matrimonialia
20 promiſſionis dotis † etenim tunc nullo tẽpore poteſt
opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ, l. in contra-
ctib.§.ſuper cæteris ſecuritatib.C.de non num.pec.&
ibi Cynus, & videas ea, quę diximus in 11.ſublimita-
tatione,ad extenſionẽ confeſſionis de recepto, qñ ſci
licet confeſſionẽ præceſſit promiſſio,ſecus ſi non pre-
ceſſerint confeſſionẽ dicta capitula, quia ſi matrimo-
nium non durauit poſt confeſſionem vltra bienniũ,
21 † tũc debet opponi dicta exceptio intra annum poſt
mortem mariti à die mortis eius, vt cautum eſt in cõ-
text.in l.fi.& auth.quod locum C.de dot.cau.non nu
mer. ſi verò matrimoniũ à tpe factæ cõfeſſionis dura
uit vltra duos annos vſq; ad decenniũ dũmodo trãſa
ctũ ipſum decenniũ nõ ſit, põt opponi dicta exceptio
non nume.dotis intra tres menſes à die ſolutionis ma
trimonij,vt colligere eſt ex d.auth.quod locum.

Septimam limitationem habes infra in concluſio-
ne,dos per confeſſionem mariti.

CONCLVSIO CCCLXIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio mariti dicentis ſe emiſſe rẽ de pe-
cunia vxoris an,& quomodo probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio mariti dicentis,ſe emiſſe rẽ de pecunia vxoris ſuę,*
ſi eſt veriſimilis,vt quia vxor aliunde habebat bona,pro
bat etiam in præiudicium creditorum, maximè ſi aliqui
bus adminiculis iuuetur.

2 *Confeſſio mariti de dote recepta non probat, quia præſumi-*
tur facta in fraudem.

3 *Confeſſio facta à marito de dote recepta, ſi ſit vir honeſtus,*
& dos veriſimilis attenta conditione vtriuſq; & conſue-
tudine,videtur probare,maximè ſi vxor iuret.

4 *Confeſſio viri, qui contraxit matrimonium cũ aliqua mu-*
liere,& illam deſponſauit, probat tale matrimonium , ac
ſi in faciem eccleſiæ contractum fuiſſet.

5 *Filij nati ante confeſſionem matrimonij factam à viro di-*
cuntur eſſe legitimi.

6 *Confeſſioni coniugum de matrimonio non ſtatur in præiu*
dicium alterius.

7 *Confeſſio vxoris dicentis matrimonium fuiſſe cõſumatum*
probat pro viro contra ipſam mulierem confitentem .
Quod intellige ibi.

8 *Confeſſio coniugum non officit validitati , & conſiſtentiæ*
matrimonij,quando ſumus in claris,vel ſit lata ſententia
ſuper eo,& tranſierit in rem iudicatam.

9 *Confeſſus ab vxore facta conſtante matrimonio ad fauo-*
rem mariti iuncta cum aliquibus coniecturis probat, li-
cet ſecus ſi de per ſe ſola,quia tunc non probat.

Confeſſio mariti dicentis ſe emiſ
ſe rem de pecu-
1 nia vxoris ſuæ. † ſi talis confeſſio ſit veriſimilis,vt qa
vxor aliunde habebat bona, tunc talis confeſſio pro-
bat ẽt in præiudicium creditorum , vt auctor eſt Saly.
in l.ſi mater.C.de contrah. emp. cui adhæret Crau.de
antiq.tẽp.par.1.§.propoſitũ,nu.69.ubi in terminis po-
nit concluſionẽ hanc,& rñdit Alex.cõſ.18.nu.2.vol.
3.Dec.conſ.163.& Tiraq. eleganter ſcripſit in l. ſi vn-
quã.C.de reuoc.don.verb. donatione largitus, n.100.
in quo loco illud procedere affirmat , ſi talis cõfeſſio
aliquibus adminiculis iuuetur,cui concinit,quod cõ-
ſuluit Raph. Cuma. in conſ.31.teſtator in teſtamẽto,
2 in v. dubio, ubi uoluit , quod & ſi † confeſſio de dote
recepta facta à marito nõ ꝓbet, qa præſumatur facta
in fraudẽ , ut latè infra in concl.donatio inter uirum,
& uxorem,tñ ſi maritus erat uir honeſtus,& dos ueri-
ſimilis,attenta conditione utriuſq; & conſuetudine,
3 † & uxor iuraret,uideretur probare, ut ibi per eũ , quẽ
ſequitur Tiraq.loco proximè citato.

Amplia,

Amplia, vt etiã confeſſio viri, qui contraxit matri-
moniũ cum aliqua muliere, & illã deſponſauit, pbet
4 tale matrimoniũ, † ac ſi in faciem eccleſiæ contractũ
fuiſſet, ita tradidit Abb. in c. a. in 2. notabil. de clãdeſt.
deſponſ. motus auctoritate illius contex. quo in loco
ẽt dicit, ex hoc Doctores velle filios ante talem publi
5 cationem, & confeſſionem matrimonij natos † nihi-
lominus legitimos eſſe, quod dicit eſſe obſeruatione
dignum, cui accedit Pariſ. conſ. 13. nu. 15. vol. 2.

Intelligas tamen iſtud dictum, vt ſcilicet fides adhi
beatur confeſſioni coniugum de matrimonio cõtra-
6 cto, † non procedere in præiudicium alterius, ita latè,
& abundè proſequitur Rom. ſing. 60. incip. tu audiſti,
l. fi. C. de tranſact.

Quemadmodum ẽt confeſſio vxoris dicẽtis, matri-
7 moniũ fuiſſe conſumatũ probat pro viro † contra ip-
ſam mulierem confitentẽ, vt voluit Bat. Soc. cõſ. 223.
nu. 3. vol. 2. ad id teſtatur Hoſt. in c. ad audientiam, de
ſponſ. & in c. veniens. de eo, qui cogno. conſang. vxor.
& notat gl. in c. is ita, 30. diſt. atq; tradidere Anton. &
Abb. in c. duo pueri. de deſponſ. impub. & latè Henri.
Bohic. in c. continebatur, de deſponſ. impub.

Quod intelligas, vt verũ ſit, qñ in dubio verſabatur
ſuper legitimitate matrimonij, & mulier ipſa inſtabat
pro validitate matrimonij, nã tunc cõfeſſio mulieris,
quæ pro matrimonio inſtabat, bene recipitur contra
matrimoniũ, & idem dicendum eſt contra de confeſ
ſione viri, ſecus ſi pro matrimonio cõſeruando ſumus
in clariſ. vt ſi lata ſuper eo fuerit ſñia, & tranſierit in
8 rem iudicatã, † quia confeſſio ipſorum coniugũ non
officiet validitati, & conſiſtentiæ matrimonij vt per
latè adducta videre eſt per Romanum conſ. 367. qui
in terminis conſuluit, & de hoc latius infra in concl.
matrimonium, & concl. filiatio, diſſerimus.

Indẽ confeſſio ab vxore facta conſtante matrimo-
nio ad fauorem mariti iuncta cũ aliquibus coniectu-
9 ris probat, † licet ſecus ſi de per ſe ſola, quia tunc non
probat, ita Bal. qui ſuper iſto caſu in terminis cõſuluit
in conſ. 471. per totum, lib. 5. atq; doctè ſcripſit Tiraq.
in l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. verbo donatione
largitus. nu. 102. cum ibi allegatis.

CONCLVSIO CCCLXIIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, & ipſe dicat ſe debitorẽ, an probet, & præiudicet legitimæ filiorũ.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, ſi ipſe dicat ſe debitorem, non probat, nec præiudicat legitimæ filiorum.*
Filij in legitima dicuntur quaſi creditores ibi.
2 *Pater non poteſt priuare filium legitima, quia iure naturæ ei debita.*
3 *A lege prohibetur, ne pater præiudicet filio in legitima.*
Confeſſioni fraudulentæ non ſtatur ibi.
4 *Parentum affectus in liberos longè omnium maximus, nec tamen tollit ſuſpicionem fraudis quæ ex ſola confeſſione oritur.*
5 *Iuris præſumptio non eſt, patrem habere animum, & conſilium fraudandi liberos, eoſque exterius in legitima poſtponendi.*
6 *Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pecuniam ab aliquo, & eſſe debitorem, etiam ſi ſit iurata, non probat.*
7 *Non præſumitur quempiam iureiurandum ſubeundo eſſe ſalutis æternæ immemorem.*

1 Confeſſio patris dicentis ſe recepiſſe pe-
cuniam ab aliquo † & ipſe di-
cat ſe debitorẽ, non probat, nec præiudicat legi iuræ
filiorum, nã filij in legitima dicunt quaſi creditores,
vt rñdit Vlpia. in l. Papinianus, aliàs Pomponius. ff. de
inoffi. teſta. adeo, vt pater non poſſit filium priuare ea
2 dem, † vtporè quia iure naturæ debita, vt ſancitum eſt
in c. Raynutius, c. Raynaldus. ext. de teſtam. itẽ cõ clu
ſionem probant Io. And. & Spec. in additio. tit. de cõ
feſſ. §. nunc videndũ, verſ. ſed nunquid præſens, refert,
& ſequitur Alex. conſ. 18. in fi. vol. 4. & in conſ. 45. in
fi. vol. 1. & vltimo loco idem voluit Hercul. tracta. de
proban. negat. nu. 198. verſ. 38 fallit. & ante eum latè
tenet Tiraq. in tract. de vtroq; retract. §. 1. glo. 18. nu.
80. verſ. & hanc partẽ, vbi more ſuo multa congeſſit.

3 Cuius rei ratio eſt, † quia id prohibeť à lege, ne ſcili
cet pater præiudicet filio in legitima, & ideo non ſtať
huiuſmodi confeſſioni tanq̃ fraudulentæ, ſicuti nec
aliàs in caſibus prohibitis, vt colligere eſt ex reſponſo
Scæuolæ in l. qui teſtũ, ff. de probat. vt Tiraq. tradidit
in d. tract. de vtroq; retract. tit. de retract conſang. §. 1.
d. gl. 18. fol. 129. nu. 85. & in nu. 80. in fi. vbi ait hoc val
de animaduertendũ eſſe, cũ ex notatis per cũ in l. ſi vn
quam. C. de reuocan. donat appareat, longè omnium
4 maximum eſſe parentũ affectum in liberos, † nec tñ
is affectus tollit ſuſpiciones fraudis, quæ ex ſola con-
feſſione oritur. Vnde ipſemet Tiraq. vbi ſupra nu. 87.
non adhæret ſententiæ ſupradictæ Speculatoris. & aſſe
clarum, nam, vt ipſe ait, quis vnquã crediderit patrẽ,
niſi omnis naturæ expertem, habere animum, & con-
5 ſilium fraudandi liberos † eoſq; exterius in legitima
poſtponendi, contra omnem iuris præſumptionem. l.
cum auus. ff. de condi. & demon. & l. cũ acutiſſimi. C.
de fideicommiſſ. niſi quãtitas rei, & qualitas perſonæ
huic præſumptioni adſtipularetur, nam tunc ſi cõcur-
rit aliqua præſumptio fraudulẽta, fatendum videtur,
non ſtari debere tali confeſſioni, ad quod pertinẽt ea,
quæ nos obſeruauimus ſupra in concluſione, cõfeſſio
mariti de recept. dot. 2. limitat.

6 Ampliatur præterea, vt procedat etiã, ſi talis cõfeſ-
ſio a parte fuerit iurata, vt Spec. aſſeruit vbi ſuprà, &
alij claſ. ſupra allegat. inter quos eſt Bat. in l. cum quis
decedens, §. codicillis, col. 1. verſi. præterea teſtator, &
ibi quoque Albe. circa med ff. de leg. 3. & apertiſſime
Ant. in c. 1. col. 2. vbi ẽt Abb. col. fin. in prin. de re iud.
& multos alios idem tenẽtes collegit Tiraq. vbi ſup.
tit. de retract. lignag. glo. 18. nu. 80. qui tamen nu. 87. id
non approbat ſimpliciter, niſi, vt etiam ſupra dixit, cõ
currat aliqua præſumptio, vel coniectura fraudis legi
timæ ex qualitate, & quãtitate rei, & ex qualitate per-
ſonæ, vt ſupra dixi, & præcipue ſi interuenerit iuramẽ
tum, idem multo magis reprobaret tale dictum Spec.
7 † nam non præſumitur quempiam iureiurandum ſub
eundo eſſe ſalutis æternæ immemorem, vt tradidere
Imper. Theod. & Valent. in l. fi. C. ad leg. Iul. repetun.
& in ſimili Alex. ait d. conſi. 18. nu. 5. vol. 3.

CONCLVSIO. CCCLXV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta à patre confitente ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem, an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta à patre confitente ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem, quare non probet.*
Donatio inter patrem, & filium prohibita ibi.

Google

2 *Confeſsio inter perſonas prohibitas donare, vt ſuſpecta de fraude, non valet, nec probat.*
3 *Confeſsio patris dicentis habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem etiam iurata non probat.*
4 *Confeſsio in omnibus caſibus, in quibus poteſt cadere ſuſpicio fraudis, nihil probat, nec operatur.*
5 *Confeſsio patris dicentis habuiſſe pecuniam à filio ſuo tanquam ad eum pertinentem probat, & ei ſtandum eſt, ſi veroſimiliter filius in aliquo exercitio edoctus potuerit ſua induſtria illam pecuniam comparare.*
6 *Idem dicitur de confeſsione facta à patre de receptione pecuniæ à filio ſpurio.*
7 *Confeſsio patris etiam extra iudicium filio præſente, & cōfeſsio filij facta patre præſente probat filiationem.*

Confeſsio facta à patre confitente, ſe habuiſſe pecuniam à filio ſuo,
1 † tanquam ad eū pertinentē, non probat, ſuſpicionis enim fraude laborat, & quod non ſit vera, ſed potius præſumatur voluiſſe donare. Quocirca cū donatio inter patrem, & filium prohibita ſit, vt reſcripſere Impp. Valeri. & Galie. in l. 2. C. de inoffi. dona. & ſciuit Imp. Iuſtin. in l. donationes, quas parentes. C. de donat. inter vir. & vxor. ideò talis cōfeſsio inter perſonas prohibi-
2 tas donare, vt ſuſpecta de fraude, non valet † nec probat, vt canit Scæuola in §. Titia. ff. de leg. 3. & hanc eſ-
** ſe magis ** cōem opinionē atteſtatur Alex. in conſ. 18. nu. 1. vol. 3. cui conueniunt, q̄ not. in d. l. per diuerſas, & l. ab Anaſtaſio. C. mand. & l. qui teſtim. ff. de probat. & in d. l. cū quis decedens §. Titia. ff. de leg. 3. cum multis collectis per Tiraquel. in repet. l. ſi vnquam, in verb. donatione largitus, nu. 77. C. de reuoc. donat.

Primò ampliabis, vt procedat etiam ſi huiuſmodi
3 confeſsio iurata ſit † cum nec etiam probet. Bart. auctoritate in d. l. cum quis decedens. §. Titia. & in l. Aurelius. §. fi. ff. de liber. leg. atq; tradidere Petr. & Cyn. in l. 1. ad fi. C. de ſacroſan. eccle. reſpondit etiam Alex. d. conſ. 18. nu. 1. vol. 3.

Secundò ampliare poteris, vt ꝙ dictum eſt de confeſsione facta à patre filio, vt ſcilicet non valeat pp fraudis ſuſpicionem, habeat etiam locum generaliter
4 in omnibus caſibus; † in quibus poteſt cadere ſuſpicio fraudis, nam tunc talis cōfeſsio nihil probat, nec operatur, ita aiūt Sal. & Caſtr. in d. l. per diuerſas. & Raph. Cum. 1. cōſ. 63. col. 3. quos refert, & ſequitur Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 18. nu. 85.

Porrò limitabis, ſi talis confeſsio ſit veriſimilis, veluti ſi filij ita erant aliquo artificio edocti, vt ſatis veroſimiliter potuiſſent ſua induſtria illā pecuniam cō-
5 parare, † nā tunc probat talis confeſsio, & ei ſtandum eſt, vt Crau. docuit in tract. de antiq. temp. in 1. par. §. propoſitū noſtrum. fo. 27. nu. 70. teſtatur Ang. in conſ. 341. pater emit. in 1. dubio. & Dec. conſ. 96. col. 2. verſ. nec obſtat, ꝙ talis confeſsio, cū alijs per eum ad hoc allegatis, addo Iaſ. in cōſ. 189. circa legitimationem, col. vlt. poſt prin. li. 2. Dec. in l. ſi donatione, col. 6. ver. vlterius adde duas C. de collatio. & vlti. loco Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. verb. donatione largitus. nu. 100. cum alijs ibi allatis.

6 Extendas velim dictam limitationē, † vt procedat in confeſsione facta à patre de receptione pecuniæ à filio ſpurio, quia ſi eſt veriſimilis probat, ut Alex. cōſultus rn̄dit in d. conſil. 18. num. 2. uol. 3. cuius dictum refert, & pro ſingulari ſequitur Iaſ. in l. ſi is qui. col. vlt. ff. de uulg. & pup. & idem aſſert, & ſequitur Tiraq. ubi ſup. d. uerbo, donatione largitus. nu. 100. circa fin.

Confeſsio patris et extra iudicium filio præſente,
7 † & ècontra confeſsio filij facta patre præſente ꝓbat filiationem, ut Pariſ. conſ. 10. nu. 45. uol. 2. adducit ad idem Pau. de Caſt. conſ. 175. ſuper 1. colu. 3. uerſ. ſed ſi marius, ſed de hoc conſulas in conclu. filiatio.

CONCLVSIO CCCLXVI.

ARGVMENTVM.

Confeſſioni matris an credatur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsioni matris non creditur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum.*
2 *Filius præſumitur natus ex marito etiam ſi conſtet de vxoris adulterio.*
3 *In his, quæ dependent ex animo alicuius, ſtatur dicto eius, ſed non quando contra eum eſt præſumptio iuris.*
4 *Veritas dilucida iſtius concluſionis, an ſcilicet confeſsioni matris credatur in præiudicium filij, ſi dicat, illum eſſe ex adulterio natum, habetur remiſsiuè ad duas concluſiones de filiatione.*

1 Confeſſioni matris nō creditur in præiudicium filij † ſi dicat illum eſſe ex adulterio natū, ut apertè rn̄dit Scæuola in l. Imperatores, in fi. ff. de prob. ubi hoc apertiſsimè habetur, cui adhæret Rui. conſ. 81. nu. 17. uol. 3.
2 Ratio eſt, quia præſumitur natus ex marito † etiā ſi conſtaret de uxoris adulterio, l. miles. §. defuncto. de adult. & ibi notat Bar. & ſicut dr̄, ꝙ quamuis in his, q̄ pendent ab animo alicuius, ſtet̄ dicto eius, ut obſerua
3 tū eſt in §. alia. Inſti. de actio. tn̄ hoc fallit, † qn̄ cōtra eum eſt præſumptio iuris ſecundū Inn. & Io. And. in c. 2. de conſtit. & docuit Bart. in l. inter oēs, §. rectè. de furt. & in l. 2. §. ſi à pupillo, ff. pro emptor. & plenè fuit animaduerſum in c. ſignificaſti, de homic. Verū plenius de hac materia dicetur infra in concl. Filiatio ꝑ cohabitationem, 1. ampliatiōne, & in conclu. Filiatiō
4 per tractatum, prima ampliatione † in quibus locis dilucida remanet ueritas iſtius concluſionis.

CONCLVSIO CCCLXVII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio Prælati ſiuè in iudicio, vel extra, aut in alio actu facta in præiudicium eccleſiæ, an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio Prælati, ſiue in iudicio, vel extra, aut in alio actu facta in præiudicium eccleſiæ nihil probat.*
Contrarium ſub nu. 2.
2 *Confeſsioni ſtatur, cum præiudicat tantum confitenti, & non alteri.*
3 *Confeſsio Prælati præiudicat eccleſiæ in illis caſibus, in quibus eſt legitimus eccleſiæ adminiſtrator, in alijs verò nō.*
Et in quibus caſibus dicatur legitimus adminiſtrator, vide ibi remiſsiuè.
4 *Confeſsio Prælati quando habet præſumptionem iuris pro ſe probat.*
Confeſsioni Prælati dicentis, quòd eccleſia non ſit ſibi ſubiecta, ſtatur. ibi.
5 *Confeſsio Prælati facta cum capitulo ſimul probat, & eccleſiæ præiudicat.*
6 *Confeſsio Prælati habentis mandatum à capitulo probat, & præiudicat eccleſiæ.*
7 *Confeſſio Prælati ſi tendit ad liberandum aliquem, & conſiſtit in facto proprio probat, & pro veritate habetur in præiudicium eccleſiæ abſque conſenſu capituli.*

8 *Confeſsio*

8 *Confeſſio Prælati ſi tendit ad obligandum, & voluntariè fuit facta, non probat, nec nocet.*

9 *Confeſſio Prælati probat, ſi non infert præiudicium in bonis immobilibus eccleſiæ.*

10 *Confeſſio ſolius Prælati probat in præiudicium eccleſiæ, ſi ipſa eccleſia, & ipſe Prælatus non habet capitulum.*

11 *Filius familias regulariter abſque licētia patris in iudicio eſſe non poteſt, ſed patre non exiſtente, per ſe habilis eſt, vt iudicium experiatur.*

12 *Mulieres ex ſtatuto contrahere non poſſunt ſine conſenſu proximiorū ſuorū, ſed ſtatuto nō obſtāte ipſæ contrahūt.*

13 *Confeſſio Prælati, vel Abbatis probat, ſi habet in ſe aliq̄ veriſimilitudinem, vel cum ea concurrat aliqua coniectura.*

14 *Confeſſio Prælati confitentis pecuniam in eccleſiæ vtilitatem conuerſam fuiſſe probat, ſi concurrāt cum ea aliquæ coniecturæ.*

15 *Confeſſio Prælati probat, ſi agit̄ de iure acquirēdo eccleſiæ.*

16 *Confeſſio Prælati ſi concernit dignitatem ipſius, reſpectu vitæ ſuæ probat, & nocet eccleſiæ.*

17 *Prælatus ſi confitetur, vt teſtis probat, & eccleſiæ præiudicat ſaltem ſemiplenè.*

18 *Prælatus ſi confitetur in cauſa bonorum deſcriptorum à capitulo probat.*

19 *Confeſſio Prælati ſi læſerit eccleſiam, datur reſtitutio in integrum ſucceſſori, doctò prius de læſione.*

20 *Confeſſio Prælati habentis conuentum in materia ardua etiam in bonis deſcriptis a capitulo, nō probat, nec nocet.*

Prælatus in facto arduo non poteſt eſſe ſolus in iudicio, nec confiteri.

21 *Confeſſio prælati in nō arduis proculdubio p̄bat. & valet.*

22 *Confeſſio Prælati in cauſis, in quibus eſt legitimus adminiſtrator eccleſiæ ſuæ in agendo, quomodo probet, & præiudicet eccleſiæ.*

23 *Prælatus ſi confitetur vt procurator conſtitutus ab eccleſia probat, & præiudicat.*

24 *Eccleſia ſi læſa eſt ex cōfeſſione Prælati, & capituli dabitur ei reſtitutio in integrum aduerſus confeſſionem.*

1 CONFESSIO Prælati, ſiue in iudicio, vel extra, † vt in alio actu facta in p̄iudicium eccleſiæ nihil probat, ſic me docuit Aymo Crau. in tract. de antiq. tēp. in 1. par. verb. Propoſitum noſtrū. fol. 27. nu. 68. teſtat̄ ad hoc Anch. cōſ. 30. iuſſo diligenter, & Socy. conſ. 21. col. 3. vbi in pulchro caſu idē conſuluit, adde ad idē Rom. conſ. 489. vbi ait, ita
* * cōiter oēs ſenſere nu. 1. ad id reſpondit Bal. cōſ. 229. nu. 1. & 2. vol. 1. gl. & Doct. Canoniſtæ vnanimes tradidere in c. fin. de præſcrip. & meminit Barth. Soc. in conſ. 15. nu. 2. vol. 1. ita etiam decidit Franc. Mar. dec. Delphin. 1128. nu. 2. 1. par. & ratio eſt, quia ſtatur con-
2 feſſioni, cum præiudicet tm̄ confitenti, † & non alteri, vt ſancitum eſt varijs in locijs, vt in auth. de æquali. dot. §. primum quidem illud ſancimus, & in auth. q̄ obtinet, C. de probatio. & l. ſi quis poſthac, C. de bon. proſcr. cum alijs allatis à Paulo Caſtr. cōſ. 337. primo quæritur, nu. 9. vol. 1. & conſulas ad hoc Barth. Socin. conſ. 15. incip. viſis nu. 3. vol. 1. & latè per Matthæ. ab Affl. dec. 168. n. 4. & videas ibi Doct. per eū relatos, q̄ ēt placuit cōſultiſſimo Iac. Menoc. conſ. 50. nu. 55. & in tract. de recup. poſſ. remed. 9. nu. 106. cum ſeq.

In contrariam ſn̄iam decidendo deſcendere Dom. Rot. dec. 466. confeſſio Prelati, in nou. & Bellam. dec. 696. confeſſio Prælati, conſulas ad hoc Philipp. Fran. in c. non eſt, de conſuetudine, lib. 6. diſtinguendo ſcili-
3 cet † vt præiudicet in illis caſibus, in quibus eſt legitimus adminiſtrator eccleſię Prelatus, in alijs vero neutiquā, & in quibus caſibus dicatur legitimus adminiſtrator, videas ibidem per te & inſpicias ea, quæ diximus in 7. limit. ad concln. de confeſſione facta præſente parte, & prædictam Rot. opinionem amplia, vt ēt procedat, quando talis Prælati confeſſio fuiſſet facta ſine conſenſu capituli, vt ibi in dictis deciſ.

Primo limita, ſi talis cōfeſſio habeat præſumptio-
4 nē iuris pro ſe † q̄a tunc probat, vt Abb. aſſeruit in c. ſi diligenti, in 4. notab. per illum tex. de præſcrip. vbi ait, fidem eſſe adhibendam confeſſioni Prælati dicentis, eccleſiam non eſſe ſibi ſubiectam, quia præſumptio iuris erat pro tali confeſſione, cum tota iuriſdictio, in qua erat dicta eccleſia, pertineret ad eccleſiam Beati Petri, & ita refert, & ſequit̄ Crau. vbi ſupra verbo Propoſitum noſtrum, nu. 73. vbi reſpondet ad argu. Croti contra Abb. ſentientis in l. re coniuncti. in fi. ff. de leg. 3. & dicetur infrà in 6. limita.

Secundò limitat̄, ſi talis confeſſio Prelati facta fue-
5 rit cum capitulo ſimul, † tunc enim probat, & eccleſiæ præiudicat, vt reſpōdit Dec. conſ. 474. nu. 5. vbi ad hoc refert notata p̄ gl. in l. certū. §. ſed an ipſos. in ver. non ſufficere ff. de cōfeſſ. & idē voluit gl. in c. dudum, el 2. de elect. in verb. veritate, & idē Dec. protulit in c. reprehenſibilis, ext. de appellat. nu. 10. vbi atteſtatur
* de hoc eſſe * communem opinionem, idē canit Dec. conſ. 42. nu. 1. & idem Bal. cauit conſ. 127. vol. 1. atque Caſtr. conſ. 337. primo quæritur. nu. 20. vol. 1.

Extende, vt procedat etiā ſine capitulo, ſi Prælatus
6 habeat mādatum à capitulo, † nam tali caſu probat, & præiudicat eccleſiæ, vt deciſum fuit à Matthæ. ab Affl. in dec. 245. nu. 11. cum ibi allegatis, & ait Fely. in c. fi. cum multis ibi allegatis nu. 11. ext. de preſcr. licet, vt ſupra dixi, ſit de mente DD. de Rot. vt etiam talis confeſſio præiudicet eccleſiæ, ſi Prælatus confeſſus fuerit & ageret ſine conſenſu capituli.

Tertiò limitat̄, ſi huiuſmodi confeſſio Prælati tendat ad liberandum aliquem, & conſiſtat in facto proprio, veluti ſi confiteatur ſibi ſolutū fuiſſe, per q̄ libe-
7 rantur debitores, † nam hoc caſu talis cōfeſſio in præiudicium eccleſiæ abſque conſenſu ca. probat, & pro veritate habetur, vt ex allegatis patet per Caſtr. conſ. 34. nu. 2. incip. ego Paulus, vol. 1. vbi tn̄ ait, ſecus eſſe, ſi tendat ad obligandū, & voluntariè fuerit facta à Pre-
8 lato, † quia tunc nō probat, nec nocet eccleſiæ, & hoc caſu ait, habere locum notata in d. §. ſed an ipſos. in gl. cum alijs allegatis, hoc dictū Caſtr. refert, & ſequit̄ Dec. in conſ. 474 nu. 5. adde Fely. in c. fi. de præſcript. nu. 10. vbi ad idem affert Dom. in c. Conſtantinopolitana. 22. diſtin. vbi latè Butr. & Imo. in c. 1. de depoſ. & ad hoc ſpectat, quod diximus in ſecunda ſublimitatione ad ſextam limitationem cōclu. de confeſſione facta præſente parte.

9 Quartò limitat̄ † ſi ex tali confeſſione nō inferatur præiudicium in bonis immobilibus eccleſiæ, quia tūc probat, vt Dec. placuit in d. conſ. 474. vbi teſtatur iuē dicentem Abb. in c. fi. col. pen. ext. de præſcrip.

Quintò limitat̄, ſi ipſa eccleſia, & ipſe Prælatus nō
10 habeat capitulū, † etenim tunc confeſſio ſolius dicti Prælati probat in præiudiciū eccleſiæ, vt ſcripſit Abb. in d. c. dilectus. de capell. monacho quē refert, & ſequitur Dec. in d. conſ. 474. nu. 7. adde Roma. in terminis idem ſentientem in conſ. 36. viſa diſceptatione, vbi refert tex. de hoc in clementina 1. de reb. eccl. nō alie-
11 nan. & adducit exemplū de filiofam. † qui licet regulariter abſq; licentia patris in iudicio eſſe non poſſit, l. cū non ſolū §. neceſſitatem, C. de bon. quę liber. attamen patre non exiſtēte, per ſe habilis eſt, vt iudiciū experiretur, vt cauit l. C. in l. ſi longius. §. ſi filius. ff. ſi cert. per. l. famulæ maritum. ff. de procur. & ad idē per ſimilitudinem præterea adducit quod videmus, licet
12 ſtatuto caueatur, † vt mulieres contrahere nō poſſint ſine conſenſu proximiorum ſuorum, illis tamen non extantibus ipſa ex ſe contrahet, vt Bart. docuit in l. ſi cum dotem, §. eo autem. ff. ſolut. matri. per illum text. cui accedit Bald. in l. tranſactione. C. de tranſaction. cum alijs adductis per Roman. vbi ſupra, ubi tamen ait quòd hoc caſu tutius eſſet, ſi iudex interponeret decretum ſuum.

13 Sextò limitatur, † ſi talis confeſſio Prælati, uel Abbatis haberet in ſe aliquam ueriſimilitudinē, uel cū

ea concurreret aliqua coniectura, vt dixit Crauc.in d.
tract.de antiq.temp.par.1.verſ.propoſitum noſtrũ,fo.
27.nu.69.& idem voluit Tiraqu.in l.ſi vnquam,C.de
reuoc.donat. in verb. donatione largitus, nu.102.vbi
ait, quòd ſi Prælatus confiteatur pecuniam eccleſiæ
14 conuerſam fuiſſe in vtilitatem eccleſię,† quòd huiuſ
modi confeſſio probat, ſi concurrant cum ea confeſ-
ſione aliquæ coniecturæ, vt quia monachi antè nihil
habebant frumenti,& erant nudi, nunc autem cõſtat,
ipſos vixiſſe ex frumẽto, atq; ẽt eſſe veſtitos arg.l.vlt.
C.de alimen.pupil.præſtan. nam licet id aliunde pro-
cedere potuiſſet, tñ non præſumitur, vt l. ſi ventri.§.
vlt.ff.de priuil.credi.cum alijs allegatis per Tiraq.vbi
ſupra,& de hoc videas Fel. in c.fi.de præſump.nu.11.
atque Bar.Soc.conſ.15.nu.2.vol.1.

Septimò limitabis,ſi agaĩ de iure acquirendo eccle
15 ſiæ,& nõ acquiſito,† tali enim caſu probat,vt aſſeue-
rauit Dom.in d.c. Conſtantinopolitana.22.diſtinct.
quẽ refert Fel.in d.c.fin.de præſcrip.nu.11. vbi ad idẽ
adducit gl.in reg.delictũ.de regu.iur.in 6. & in c.con-
ſuetud.§.is autem, 16.q.7.quod etiam animaduertit
Inno.in c.fraternitatem.de donat.

Octauò limitatur, ſi huiuſmodi confeſſio reſpiciat
16 dignitatem ipſius Prælati, † ratione namq; vitæ ſuæ
probat & nocet eccleſiæ,vt per Fely.productum eſt vbi
ſupra in d.c.fi. vbi affert capitulum cum veniſſent, &
ibi Doct.de inſtit.

Nonò limitatur,ſi prelatus confiteatur vt teſtis,qa
17 probat,† & eccleſiæ præiudicat ſaltem ſemiplenè,ſic
me docuit gl.in c.dudum,il 2.de elect.& Fely.vbi ſu-
pra in d.c fin.

Decimò limitatur, ſi confiteatur in cauſa bonorũ
18 † deſcriptorum à capitulo,vt Dom. tradidit in d.cap.
Conſtantinopolitana & Fel.vbi ſup.

Primò ſublimitabis, vt tali caſu detur reſtitutio in
19 integrũ ſucceſſori,† docto prius de læſione,iuxta ſen-
tentiam Dom.& Fel.vbi ſupra per cap.1.de reſtitu.in
in integ. lib.6.

Secũdò ſublimitare poteris,ſi ſolus Prelatus habẽs
20 conuentũ in materia ardua confiteretur † talis nempè
confeſſio et in bonis deſcriptis à capitulo non ꝓbat,
nec nocet,quia ſicuti Prelatus in facto arduo non põt
eſſe ſolus in iudicio, ergo nec confiteri,vt Abb. ait d.
c.fi.de præſcrip. & ibi Fel.d. nu.11. & idem Abb.in c.
21 edoceri.col.4 de reſcrip.ſecus verò in non arduis,† qa
hoc caſu proculdubio ꝓbat, & valet, vt decidit Egid.
Bellam.dec.606.verſ.ſed nihilominus.

Vndecimò limita in cauſis,in quib. Prælatus eſt le-
22 gitimus adminiſtrator eccleſiæ ſuæ in agendo, † tunc
enim confeſſio illius probat, & præiudicat eccleſiæ,
eo quo probat modo,& præiudicat confeſsio admini
ſtratoris alienus legitima, videlicet ſi ſit facta in iudi
cio & per modum iuriſdictionis contentioſæ abſque
colluſione,& fraude,ita dirimit Egid.Bellam.d.dec.
696.cũ allegatis,& dec.466.in notis,& ſupra in prin.
concluſionis in contrario dictum eſt.

Duodecimò limites velim, ſi talis Prælatus confi-
23 teaĩ,vt ꝓcurator cõſtitutus ab ipſa eccleſia, † qa pro-
bat,& præiudicat,per l.non ſolum.de procur.& l. cer-
tum.§.ſed an ipſos ff.de confeſ.cum alijs allatis à Ro
* man.conſ.389.nu.2. vbi atteſtatur,ita * omnes ſcribẽ-
tes nemine excluſo concludere,& ſupradictum eſt in
extenſione ad ſecundam limitationem huius noſtræ
concluſionis.

Sublimitantur omnes ſupradictæ concluſiones, &
24 limitationes, † vt ſi ex tali confeſsione facta etiã per
Prelatum, & capitulum eccleſia ſit læſa, danda ſit ei
eccleſiæ reſtitutio in integrum aduerſus confeſsionẽ,
vt Pau.Caſtr.optimè,& egregiè cauit in conſ.34. uol.
3.num.3.incip.ego Paulus,&c.puto iuris eſſe, cui ad-
hæret Ang.conſ.241. quia omne datum optimũ. col.
4.quem refert,& ſequitur Fel.ubi ſupra in d. cap. fi.de
præſcrip.nu.11.

CONCLVSIO CCCLXVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in precibus, an probet con-
tra confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in precibus probat contra confitentem.*
2 *Confeſſio in precibus facta,etiam ſi reſcriptum ſit reproba-
tum,& ſubreptitium,probat contra confitentem.*
3 *Confeſſio facta in precibus probat,etiam ſi contra reſcriptũ
fuerit prolata ſententia.*
4 *Verba narratiua in libello probant contra libellantẽ poſt li-
tem conteſtatam ſuper ipſo libello producto,& non ante.*
5 *Qui reſpondet confitendo libellum, videtur fateri omnia in
libello contenta,& in omnibus ſibi præiudicat.*
6 *Confeſſio facta in libello poſt litem conteſtatam non poteſt
reuocari.*
Litis conteſtatio habet vim quaſi contractus.ibi.
7 *Confeſſio in libello facta per verba diſpoſitiua,non põt reuo
cari,niſi ꝓbato errore,ſecus ſi ſint verba ſimpliciter nar-
ratiua,ſeu enunciatiua.*
8 *Cõfeſſioni rei in ſuis exceptionibus ſtaĩ in eius præiudiciũ.*
9 *Quilibet producens ſcripturas, cenſetur fateri omnia quæ
in ipſis continentur.*
10 *Verba narratiua in ſcripturis poſita reuocari poſſunt.*
11 *Verba libelli enunciatiua ſi non plenam faciunt, tamen ſe-
miplenam probationem inducunt.*
12 *Cõfeſſio in precibus,vel in libello facta poteſt reuocari, quo
tieſcunque non fuerit a parte acceptata.*
13 *Confeſſio in libello facta reuocari poteſt,quando tractatur
de damno euitando.*
14 *Confeſſio emanata in capitulis productis per partem in iu
dicio non afficit producentem, nec illi confeſſioni ſtatur
in eius præiudicium.*
15 *Confeſſio in poſitionibus facta etiam iurata,ſi doctum fue
rit de errore, reuocari poteſt.*
16 *Confeſſio facta in poſitionibus probat contra confitente,&
facta in articulis non præiudicat articulanti.*
17 *Confeſſio in libello, vel poſitionibus facta non afficit confi-
tentem ad effectum, ut ipſe incidat in periurium.*
18 *Narrans in precibus veros partis contrariæ,non videtur
illa fateri.*
19 *Libellus ſi impugnatus eſt per aduerſarium,non poteſt am-
plius in eo ſe fundare.*
20 *Libellus ſi eſſet ſcriptus manu confitentis,probaret,alias ſe-
cus. Contrarium.ibi.*
21 *Porrigens preces Principi cenſetur fateri omnia in ipſis
contenta.*
22 *Producens libellũ,vel ſupplicationem cum proteſtatione,q
de eo vult iuuari in parte,& partibus, probat.*
23 *Confeſſio facta non debet extendi de vno caſu ad alium.*
24 *Confeſſio in precibus facta probat tantũmodo illud quod
eſt neceſſarium ad illum actum,& non vlterius.*
25 *Confeſſio facta in precibus etiam ſi probat contra confiten
tem,poteſt tamen prætextu erroris corrigi, & emendari.*
26 *Confeſſio etiã deliberata prætextu erroris poteſt reuocari.*

1 Confeſsio facta in precibus† probat con
tra confitentem,ita colligitur
ex reſcripto Imp.Diocle.& Maxil. in l.cũ precum.&
ibi notat Bal.& Sal.C.de lib.cau.confeſsionem factã
in ſupplicatione Principi porrecta probare cõtra ipsũ
confitentẽ,& ita latè tradit Dec. conſ.534. ſub nu.4.
verſ.nam verba ſupplicantis, ad ꝙ probandũ affert.l.
2.C.de inſtit.& ſubſtit.& idẽ obſeruat Oldr in conſ.
292.an negatio.Cuman.etiam in conſ.37. ſine diſpo-
ſitione,atq; Imo. conſ.127. in caſu præmiſſo circa ſi.
cui adhæret Abb.in c.examinata.in 3. notab.in ſi. de
iud.cum ſimilib.& Dec.in d.l.2.C.de inſti.& ſubſti.

Primo

2 Primò ampliabis,vt hæc concluſio procedat,†etiã ſi reſcriptum ſit reprobatum,vt tradidere Abb.& Fel. in c.examinata.col.2.num.2. de iud. & hoc probauit Imo.in c.olim.de decim.atque Imo. in c. cum venerabilis,de except.Bar.etiam confirmauit in l.certum. §.ſi quis abſente. ff. de confeſs.

Secundò ampliare poteris, etiam ſi reſcriptum ſit ſubreptitium,vt conſuluit Caſſan.conſil.46.nu.8.qui refert,& ſequitur Io.And. & Canoniſtas ita tenentes in c.cum in poſitionibus.de iureiurand.in 6. quem ſequitur Panorm.in conſ.38.in 2.vol.incip.in q.quæ ad præſens vertitur,quibus adſtipulatur Fel. in c. capitulum,in pen.col.ext.de reſcript. nec ab his receſſit Iaſ. in l.2.C.de inſtit.& ſubſtit.& in l.edita.col.3. Cod.de eden.& in §.ſi minus,in 2.col.Inſtit. de actio.

Contrarium voluit Arer.in l.1.§. ſi quis ſimpliciter, col.fi.ff.de verb.oblig.Philip.Franc. in c.fi.col.fin.de iureiur.in 6.

Tertiò amplies velim, hoc habere locum, etiamſi
3 contra illud reſcriptum † fuiſſet prolata ſententia, iuxta ſententiam Ioan. Andr. in c. cum in poſitionibus,de iureiur.in 6.ſub nu.3. & ibi Franc. col.9. quod idem eſt,ſi verba ſint enunciatiua, ſiue narratiua ; ſi credimus Soc.conſ.41.col.pen.vol. 1. Maria. Socyn. etiam tradidit in c.fin.col.24.de libell.oblat. & deciſum fuit in deciſ.Neap.71.in nou.

Quartò amplia,idem eſſe in libello, quia verba etiã
4 narratiua † probant contra libellantem,vt videre eſt ex reſcripto Imp.Ant.in l.2.& ibi Bar. Alex.& Iaſ. C. de inſtit.& ſubſtit.atq; Iaſ.in §.ſi minus.Inſtit.de act. col.2.quod procedit,vt probet etiam parte abſẽte, vt auctor eſt mihi Bart.in l.certum.§.ſi quis abſẽte. ff.de confeſ.quod aſſeruere Abb.& alij in c.fi.eo.tit.Imol. in c.ſi cautio.col.3.de fid.inſtr.& de hoc videas, quæ latiſſimè diximus in 3.limitatione ad concluſionem de confeſſione facta abſente parte,vbi hoc, ſed incidenter,pertractauimus.

Intellige tamen prædictam ampliationem,vt procedat poſt litem conteſtatam ſuper illo libello producto,& non ante,ſic conſulendo ſenſit Soc. in conſ. 244.colu. pen.Iaſ.profitendo ſcripſit in d.§.ſi minus, col.2.Inſt.de actio.aſſeruit Dec.in l.edita.col.2.C.de eden.reſpondẽdo voluit Soc.conſ.41.col.pen.vol. 1. & cauit Alex.conſ.71.col.1.vol.3.

5 Primò amplia prædictam iſtã ampliationem, † vt ille videatur fateri omnia contenta in libello , & in omnibus ſibi præiudicet, qui reſpondet confitẽdo libellum,vt aſſeuerauit Maria.Soc.in c.1.col.32.in 10. queſt.de lit.conteſt.

Secundò amplia iſtam ampliationẽ, quia poſt litẽ
6 conteſtatam confeſſio facta in libello † nõ poteſt reuocari;nam litis conteſtatio habet vim quaſi contractus,prout voluit Vlp.in l.3.§.idẽ ſcribit.ff. de pecul. & tradit Fel.in c.2.col.10.de libel.oblat.& tenet Iaſ. in d.§.ſi minus.Inſt.de act.

Tertiò ampliabis;etenim ſi verba appoſita in libel
7 lo ſint diſpoſitiua,†confeſſio non poſſet reuocari:niſi probato errore,ſecus ſi eſſẽt verba ſimpliciter narratiua,ſeu enunciatiua, ſicuti vno ore aſſeruere gloſſ. Bart.& alij in l.error.per illum text. C. de iur. & fact. igno.& tradit Fel.in d.c.2.col.10.de libel.oblat. nu.4. & ad hoc contex.eſt vnicus habitus in l.qui familiæ. cum gl.ff.familiæ. erciſc.

Quartò amplia concluſionẽ principaliter,vt idem
8 ſit in reo;†qui ſi aliquid fateaẽ in ſuis exceptionibus ; ſtatur illis in eius præiudiciũ , vt percipere poſſumus ex reſcripto Imp. Archad.& Honor.in l. 1.C.de his q potentio.nomi.& ibi notant Bar.& alij, & idem Bar. in l.2.§. ſi quis abſente.in fi.ff.de confeſ.Rom.etiã in conſ.59.in vltimo dubio,poſt nu.9.& in conſ.70.poſt nu.10.& conſ.235.nu.9.in 7.dubio.atq; Barb. conſ. 3. col.pen.vol.2.Quod quidẽ poſtremum ſic eſt intelligendum, vt verum ſit, ſi reus expreſsè fateatur in exceptionibus,tunc.n.dicta in eis cõtra ipsũ ꝓbant , ſecus ſi tacitè;nã tũc nõ ꝓbant:quod cõiter à ſcribẽtib. eſſe receptũ teſtatur Lanfran.in except.tract.col.2. verſ. iſtud quoque eſt notandum,vbi id quoque per exempla declarat.atque Mandoſ.in addi.ad d.conſ. Rom. 70.in verb.exceptionibus,ſub lite. R.

9 Quintò amplia,†vt quilibet producens ſcripturas,cẽſeat fateri omnia,quę in dicta ſcriptura continentur, vt fateẽ Grã.cõſ.ciuil.89.col.1. & de hoc vide in 3. limitatione ad cõcluſionẽ de cõfeſſione abſẽte parte.

10 Primò limitabis,niſi illa verba eſſẽt narratiua;† nã tunc poſſunt reuocari,vt obſeruat Bar. in l. qui familiæ.ff.famil.erciſc.ũ. & in l.prædia.C. de præd.minor. quod etiam ſenſit Alex.in l.edita.C. de eden.

Declara iſtam limitationem,vt videatur ꝓcedere, niſi verba enũciatiua eſſẽt neceſſaria in actu, de quo agitur,vt declarat Dec.in l.2.n.8.C.de inſtit. & ſubſt.

Secundò declares, nam & ſi verba libelli ſint enũ-
11 ciatiua†ſi non faciunt plenam probationem, tamen ſemiplenam probationem inducunt,vt declarat doctiſſimè Rui.in conſ.141.nu.3.vol.5. vbi latè hoc dictum explicat,atq; Rom.in ſing.451. incip. nunquid per inſtr.dotis,poſt nu.2. Canoniſtæ etiam in c. illud. de præſump.

12 Secũdò limita principaliter,†vt talis confeſſio poſſit reuocari,quotieſcunq; non fuerit ab ipſa parte acceptata,vt reſpondit Iaſ.in conſ.21.colu.2.verſ. 2. reſpondetur.vol.3.& Purpur.tradidit poſt Soc.in l.edita.nu.58.C. de eden.

Tertiò limitabis,vt confeſſio facta in libello poſſit
13 reuocari,†quando tractatur de damno euitando, vt aſſeruit Iaſ.in d.conſ.21.nu.2.vol.3.

Quartò limita,vt concluſio non procedat in confeſſione emanata in capitulis productis ꝑ partem in iudicio,quia illis non ſtatur in præiudiciũ producen-
14 tis,†nec confeſsio illa afficit ipſum producentem,ita placuit Alex.in conſ.133.col.3.vol.1.& conſ.80.col. pen.vol.2.cui adhæſit Giam. conſ.ciuil. 13. col. 3. & conſ.141.col.pen.

Quintò limita,nam cõfeſſio facta in poſitionibus,
15 ſi confeſſus docuerit de errore,†reuocari poteſt,vt mihi auctor eſt Purpur.in l.edita.nu.54.& 55.cũ ſeq. C. de eden.& voluit Maria.c.fi.col.34.verſ.primo caſu, de libel.oblat.Iaſ.meminit in conſ.21.col.2.ver.2.reſpondetur.vol.3.& hoc procedit,etiamſi illa confeſſio fuerit iurata, vt dicit Staphil. poſt alios de literis gratiæ,& iuſtitiæ,fol.173.

Hoc ſublimites velim, quando eſſet error in facto proprio,iuxta ſententiam Iaſ.in d.conſ.21.col.2.verſ. præterea, vol. 3.

16 Illud verò te velim†admonitũ,diſcrimen eſſe inter cõfeſſionem factam in poſitionibus, & factam in articulis:nam prior probat contra confitẽtem, vt cauit Alex.in conſ.118.col.2.vol.2.& in conſ.71.col. 1. & ſeq.vol.3.& docuit Fel.in c.examinata.col. 2. & ſeq. nu.5.ext.de iudic.

Confeſſio autem facta in articulis non præiudicat articulanti,vt dicit Alex.in conſ. 172. nu. 14. volum. 6.quod ẽt ſẽſit Maria.in c.fraternitatis.col.2. de teſt.

17 Sextò limita , vt iſta confeſſio † non afficiat confitentem ad id,vt ipſe incidat in periurium,vt monuit Barb.conſ.12.col.pen.vol. 2.

Septimò limitare tibi licebit,qñ quis narrat in pre-
18 cibus verba partis contraria,† tũc nõ vr̃ illa fateri , vt fateẽ Alex.in cõſ.49.col.3.vol. 7. & aſſeuerauit Dec. in c.iurauit.in prin.de probat.cui acceſſit Claud.in l. Gallus.§.idẽ credẽdum.col.3.ff.de lib.& poſthu. nec receſſit Purpur.in l.edita.col.8.C.de eden.nu. 58.

Octauò limita , quãdo verba fuiſſent prolata in eo
19 libello,qui fuiſſet impugnatus per aduerſarium † qa tunc non poteſt amplius in eo ſe fundare,ſic proditũ eſt à Socin.in conſ.41.col.fi.vol.1.& à Maria.in c. fi. col.24.de libel.oblatione,ſicut diximus idem eſſe in

confeſſione

confeſſione facta in libello, quæ non fuit acceptata
à parte, quæ non poteſt reuocari, nec pars poteſt ex il
la ius prætendere, vt ſupra dictum eſt; & quando pars
negauit contenta in ſupplicatione, nam in ea non po
teſt amplius ſe fundare, nec adiuuare, vt admonuit.
Alex. conſ. 76. col. 2. vol. 6.
20 Nonò limitabis, vt procedat concluſio, † quando
libellus eſſet ſcriptus manu ipſius confitẽtis, aliàs ſe-
cus, vt dicit Bart. in d. l. cum præcum. C. de lib. cau. &
in l. 1. nuda ratio. nu. 4. verſ. & ideò puto. ff. de donat.
* Contraria tamen * cōis obſtat ſententia, vt retulit
Imol. in c. ſi cautio. col. 8. nu. 17. verſ. nec placet, de fi-
de inſtr. & Maria. in c. fi. col. 25. nu. 65. verſ. 3. caſu, de
* libel. oblat. & de * communi teſtatur Ant. Gabr. libr.
1. commu. opin. tit. de confeſ. num. 30.
Intelligas hanc ſecundam opinionem ita demum
procedere, quoties ille, cuius nomine compilatę ſunt
21 preces, & per alium ſubſcriptæ, illas porrexerit; quam
porrigendo dictas preces Principi, cenſetur fateri oīa
contenta in ipſis precibus, ita declarat Imo. & Soc. lo
cis ſup. allegatis, vel ſaltem conſtaret, quod mãdato
confitẽtis ſcriptæ fuiſſent preces: vt per eoſdẽ ſcriptũ
eſt eiſdẽ locis, & per Bart. in l. certũ. §. ſed an & ipſos.
ff. de confeſ. cũ quo cōuenit Soc. ſen. cōſ. 55. pſtantiſ-
ſimè Doct. lib. 1. Neniz. conſ. 7. & nulli doctrina ſecũ
dus Iac. Menoc. conſ. 80. alioqui facilè poſſet qs ſub
nomine alieno porrigere preces, eo inſcio, & poſtea
fundamẽtum ſuper his facere, quod eſſet viã aperire
fraudibus, quod vtiq; conſentiendum non eſt.
22 Decimò limita, † quando quis produxiſſet libellũ,
vel ſupplicationem cũ proteſtatione, quod de eo vo-
lebat iuuari in parte, & partibus; vt reſponſum fuit à
Soc. conſ. 36. col. fi. vol. 4.
23 Vndecimò limita, vt iſta nō ſit vera, † ſed ficta cō-
feſſio: vt voluit Soci. in conſ. 122. nu. 7. verſ. ſecundo.
col. 2. vol. 4. & Dec. placuit in l. 2. nu. 8. C. de inſtit. &
ſubſtit. vbi dicit, vt propterea talis confeſſio non de-
beat extendi de vno caſu ad alium.
Duodecimò limita, vt iſta confeſſio ita facta pbet
24 tantummodo illud † quod eſt neceſſarium ad illum
actum, & non vlterius ſi ita conuenti credendũ eſt
Crau conſ. 199. nu. 12. ver. 2. tñdeo. & Ant. de Butr. in
c. illud. col. 2. de præſump. quod dictũ pro egregio re-
fert. & ſequitur Dec. in c. per tuam. col. 5. ad fi. d. tit.
Decimotertiò limitabis, vt & ſi confeſſio hmōi p-
25 bet contra confitentem: † poſſit tamẽ prætextu erro-
ris corrigi, & emendari, vt docet Iaſ. in l. 2. nu. 5. C. de
inſtit. & ſubſti. & hoc cōfirmat, quod in terminis ſtri-
ctioribus voluit Bal. in l. error col. fi. ver. tertij dicunt.
C. de iur. & fact. ignor. in l. iuſiurandi. col. vlt. verſ. ſed
pone, quòd quis. ff. de iureiur. atq; Spec. in tit. de poli-
tio. §. fi. num. 8. verſ. item ſi pones, quod voluit Rom.
conſ. 391. colu. 1. & idem in l. ſi verò. §. de viro. in 31.
fallen. nu. 59. ff. ſol. matr. Iaſ. prǽterea aſſerit in d. l.
error. col. fi. verſ. 2. principaliter. C. de iur. & fact. ign.
& in l. 1. verſ. 3. ſubtilius. colu. 2. C. de error. calcu. vbi
* dicit hanc eſſe * communem opinionem, † vt ſcilicet
26 confeſſio etiam deliberata prætextu erroris poſſit re-
uocari, & hanc ſententiam tãquam ęquiorem, & ma-
** gis ** communem dicit amplectendam Gabr. cōmu.
concluſ. in tit. de confeſſ. concluſione 5. in fi.

CONCLVSIO CCCLXIX.

ARGVMENTVM.

**Confeſſio procuratoris, an regulariter pro-
bet contra dominum, & ei præiudicet.**

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio procuratoris regulariter probat contra dominũ, & ei piudicat, ſi dominus nō oſtendat rẽ ſe aliter habere.*

2 *Dominus reuocare poteſt confeſſionem per Procuratorem quouis tempore ante ſententiam factam, dummodo probet, quod errore facta fuit, & inde detrimentum ſequutum ſibi fuiſſe.*

3 *Procurator prætextu erroris reuocare poteſt confeſſionem per ipſum factam maximè in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus.*

4 *Error in confeſſione probandus eſt, quando non incontinenti, ſed ex interuallo reuocata fuit confeſſio.*

5 *Confeſſio Procuratoris, aduocati, & partis incontinẽti reuocari poteſt.*

6 *Confeſſio procuratoris habentis mandatum generale ad recipiendam pecuniam confitentis ſe pecunias recepiſſe, non probat, nec nocet domino, niſi aliter conſtet de vera numeratione per teſtes, aut per inſtrumenta, aut per literas cambij.*

7 *Aliud eſt pecuniam actualiter recipere, & aliud confiteri ſe recepiſſe.*

8 *Confeſſio procuratoris habentis mandatum ad recipiendã pecuniam, & ad confitendum ſe recepiſſe, non probat, nec nocet domino.*

9 *Confeſſio Procuratoris in dubio præiudicat domino, niſi dominus probet contrarium.*

10 *Procurator Reipublicæ, ſi legitimè confitetur habuiſſe, & recepiſſe pecuniam rerum venditarum, vel tributorum, probat contra ipſam Rempublicam.*

11 *Confeſſio Procuratoris Reipublicæ de receptione pecuniæ ex mutuo, non ſufficit ad obligandum ipſam Rempublicam, niſi etiam pateat, quod in eius vtilitatem mutuum eſt conuerſum.*

12 *Confeſſio procuratoris probat contra dominum, quando conſtituens in inſtrumento iurauit ſe ratum & gratum habiturum, & obſeruaturum, quidquid per procuratorem factum, & geſtum fuerit.*

13 *Confeſſio facta per Procuratorem in criminalibus, etiam quod habeat ſpeciale mandatum ad confitendum, tamẽ nihil probat contra dominum, nec ei nocet.*

14 *Confeſſio Procuratoris, qui ſponte cum aduerſario vadit ad iudicium, & confitetur, non probat, nec nocet domino.*

15 *Confeſſio Procuratoris tantum probat. cōtra dominum, quando fit ex neceſſitate, & non voluntariè.*

16 *Confeſſio facta per procuratorem procuratorio nomine, ſi appareat, quod aliter ſe habeat veritas, & res non ſit integra probat contra ipſum, & nocet ei tanquam perſonæ propriæ.*

17 *Confeſſio Procuratoris non continens veritatem, vel rem non integram etiam in alio iudicio probat, & nocet contra ipſum.*

1 CONFESSIO Procuratoris regulariter pro-
bat cōtra Dominum, † & præ-
indicat ei, ſi Dominus non oſtendit rem ſe aliter ha-
bere, vt elicere poſſumus ex Vlp. reſponſo in l. certũ.
§. ſed an ipſos. ff. de confeſ. ad quod probandum per-
tinet etiam gloſ. in c. 1. verſ. non negauit, de poſtulat.
Prælat. atque hoc idem corroborat text. cum gl. in c.
ſuborta. de re iud. & notat Imo. in c. in præſentia. col.
1. de renunciat. quem refert, & ſequitur Fel. in c. 1. vt
lite non conteſt. col. 10. verſ. circa tertium. num. 14. &
vide latè Oldrad. conſil. 126. num. 1. cum multis ſeq.
idem voluit Specul. tit. de confeſ. §. nunc videndum,
verſ. ſed nunquid confeſſio procuratoris, & in §. po-
ſtremò. verſic. ſi verò per procurator. & idem titul. de
procurator. §. vt aũt, & fuit deciſũ à Rota deciſ. 374.
nota quòd vbi, in antiq. à Bellam. deciſ. 164. confeſ-
ſio, & vide deciſ. 695. factum ſeu confeſ. & deciſ. 374.
nota quòd vbi, in antiquis, quod & tradidit Tiraq. in
tract. de retract. §. 1. gl. 13. in verb. le pris que la choſe,
&c. num 90.
2 Intellige † vt Dominus reuocare poſſit illã confeſ-
ſionem quouis tempore ante ſententiã, dũmodo p-
bet, per errorem fuiſſe factam, & inde detrimentũ ſe-
quutum

quutum ſibi fuiſſe, vt aſſeruit Domhauder. in ſua pra-
xi ciuil. c. 173. tit. de cõfeſſ. nu. 16. & ſeq. quem videas,
& huc pertinet Rot. deciſ. 505. nota quòd poſitiones,
in antiq. per not. in c. cũ in poſitionibus, de iureiur. in
3 6. & Rot. deciſ. 260. in nou. inquit, vt etiã † ipſe procu-
rator poterit talem confeſſionẽ reuocare, & maximè
in cauſis beneficialibus, & matrimonialibus: in qui-
bus vertitur periculũ animæ; quod tamen dicitur ibi
procedere de ſtilo, & vſu palatij; ſecus autẽ forte de
iure, per ea, quę fuere obſeruata in c. fi. vbi Inn. de cõ-
feſſ. in cauſis verò prophanis id ſenſerunt Domini de
Rot. in d. deciſ. nunquid poſſet procurator reuocare,
etiam quando articuli fuerunt dati per iuramentum.

Et quod dominus poſſit reuocare, tenuerunt deci-
dendo iidem Domini de Rot. in deciſ. 60. in nou. &
in hanc ſententiam reſpondit Dec. in cõſ. 493. incip.
viſo tenore. nu. 29. & Franc. in c. fi. col. pen. ver. vlt. li-
mita, de iureiur. in 6. l mo. in c. fi. verſ. circa tertiam. de
4 confeſ. † & tunc probandum eſt de errore, quã non in-
continenti: ſed ex interuallo reuocata fuit, vt ait gl. in
c. ſcriptum eſt, in prin. de elect. vbi Abb. col. 5. verſ. in
gl. 1. & idem Abb. in d. c. vlt. col. pen. & n. de cõfeſſ. &
quod dictum eſt de confeſſione procuratoris, iſtud idem
ſtatuendum eſt de cõfeſſione aduocati, & ipſius par-
5 tis quæ † & incontinenti reuocari poteſt: vt proditum
fuit a gl. in c. olim, in verb. reuocato de cenſib. & in c.
apud miſericordem 32. q. 1. quod & probauit Abb. in
c. cum cauſam, col. 2. de appel. & in c. præterea. col. 2.
de teſt. cog. & incontinenti ibidem gl. intelligit fieri,
ſi fiat, antequam cõfeſſio eſſet redacta in ſcriptis, per
d. c. olim, de cenſib. idem voluerunt Hoſt. & Io. And.
Ant. & Abb. qui id dicit ſing. in c. ex literis, de diuort.
Bal. in l. 1. col. 5. verſ. & nota, quòd interdũ. C. de furt.
Alex. & Barbat. qui illam gl. dicunt ſingularem in l.
1. §. ille ad fi. hic col. 3. ff. de verb. obl. & Tiraq. de re-
tract. conuent. §. 1. gl. 5. nu. 14. vbi perplura cumulat.

Primò limitabis in confeſſione Procuratoris habẽ-
tis mandatum generale ad recipiendam pecuniam,
6 † quia tunc; ſi procurator recepiſſe ſe pecunias confi-
teretur, hæc confeſſio nõ probat, nec nocet domino:
niſi aliter conſtet de vera numeratione per teſtes, aut
per inſtrumenta; aut per literas cambij: vt à Caſt. reſpõ-
ſum fuit in conſ. 186. nu. 3. vol. 2. vel per literas dicti
principalis, vt dixit Maria. Soc. cõſ. 77. nu. 4. vol. 2. vbi
* de * cõi atteſtatur, prout * commune dicit Dec. in cõſ.
* 493. viſo tenore. col. 2. ita ſanciunt reliqui etiã legum
corÿphęi Bar. Bal. Fulgoſ. Rom. Alex. Caſtr. Socy. &
Iaſ. in l. 1. §. vltim. ff. ſi cer. pet. cũ alijs multis collectis
per Tiraq. in tract. de vtroq. retract. tit. de retrac. con-
uentionali, verb. conſignet. §. 4. gl. 6. nu. 11. & 12. & in
* nu. 13. dicit hãc eſſe * communem opinionem, quem
vide, qui plurimos vſque ad ſatietatem allegat idem
* de * communi atteſtatur Caſtr. cõſ. 186. nu. 1. incip. in
* cauſa, quæ vertitur, vol. 1. & * cõmunem aſſeruit Ma-
* ria. Soc. conſ. 57. nu. 4. vol. 2. item * communem refert
Iaſ. in d. l. 2. §. fi. ff. ſi cer. pet. idem ſequitur Fran. Aret.
conſ. 4. nu. 3. licèt nonnulli ſint allegati per Tiraq. vbi
ſupra nu. 13. qui ſentiunt contrarium, & ratio eſt pro
7 eis, † quia aliud eſt pecuniã actualiter recipere, aliud
verò confiteri ſe recepiſſe. l. 1. & l. fi. C. de dot. cau. nõ
nu. & l. ſi ex cautione C. de non nu. pec.

Extende, vt non procedat, etiam ſi habeat manda-
8 tum ad recipiendũ pecuniam, † & ad confitendum ſe
recepiſſe, vt Paul. Caſtr. placuit in cõſ. 37. nu. 11. vol.
1. incip. 1. quæritur, idem tenet Ant. de Butr. & recen-
tiores in c. ſi cautio. de fid. inſtr. & idem dilucidè do-
cuit Bar. in d. l. 2. §. fi. ff. ſi cer. pet. col. fi. per rationem
ibi per eum allatam.

Et licet Bal. contrariam ſequutus ſit ſententiam in
d. l. 2. §. fi. dicẽs, iſtiuſmodi confeſſionẽ procuratoris
9 iſto caſu in dubio præiudicare domino, † niſi domi-
nus probet contrariũ: hac potiſſimũ ratione permo-
tus, quia ſecundũ ſniam Bar. clauſula illa, ad confitẽ-
dũ, vel redderetur inanis & ſuperuacanea, & opinio-
ni Baldi aſſentit Aret. conſ. 4. nu. 3. tamen nõ videtur
recedendum ab opinione Paul. Caſt. in d. cõſ. 137. nu.
12. vbi aſſerit illam clauſulam ad confitendum ſe re-
cepiſſe, intelligi pecuniam receptam, aliàs eſſet do-
natio, vt l. 1. §. ſi mutuam ff. ſi quid in fraud. patr. quæ
non videtur permiſſa, niſi exprimatur. l. contra iuris.
§. 1. ff. de pact. & vbi poteſt eſſe alia coniectura, non
præſumitur donatio vt l. ſi id quod aurũ. ff. de ſol. cui
opinioni Bal. videtur adhærere Fel. in c. 1. vt lit. non
conteſt. verſ. 2. declaratio.

10 Primò ſublimitatur in procuratore Reipublicæ † nã
ſi legitimè confiteatur habuiſſe, & recepiſſe pecuniã
rerum venditarum, vel tributorum, probat contra ip-
ſam Rempublicã vt ait Lud. Rom conſ. 352. num. 4.
ad quod probandum affert l. in cõtractib. §. ſed quo-
niam. C. de non num. pecu. & l. omnes. §. ad hæc. C. de
quadr. præſcr. & in l. 2. C. de conuenien. fiſ. lib. 10.

Intelligere poteris d. ſublimitationem, vt non vera
ſit quoad receptionẽ pecuniæ ex mutuo: hoc. n. caſu
talis confeſſio nõ ſufficit ad obligandũ ipſam Rem-
11 publicam ex mutuo; nam † non ſufficit probare procu-
ratorio nomine Reipublicæ mutuatũ eſſe, niſi ẽt pa-
teat, in eius vtilitatem mutuũ eſſe conuerſũ, vt Rom.
ait d. conſ. 352. num. 4. probat id per l. ciuitas. ff. ſi cert.
pet. & plenè fuit animaduerſũ in auth. hoc ius cano-
nizat. 10. q. 2. c. hoc ius. C. de ſacroſ. eccl. et in c. grauis.
ext. de depoſ. & idem placuit Dec. conſ. 146. col. 7.

Secundò ſublimitatur, ſi dominus conſtituens in
inſtrumento procuratorij iurauerit, ſe ratum, & gratũ
habiturum, impleturum, & obſeruaturum quicquid
12 per procuratorem factum, & geſtum fuerit, † nã tunc
talis confeſſio probat contra ipſum dominum; quia
videtur iuraſſe nõ ſolum de receptione, ſed etiam de
promiſſione, & confeſſione dicti procuratoris. ita ait
Paul. de Caſt. conſ. 409. incip. conſider. fuit. nu. 2. vol.
1. vbi latè id proſequitur.

Secundò principaliter limitatur in criminalibus
13 circa maleficium; † quia hoc caſu confeſſio facta per
procuratorem, etiamſi habeat ſpeciale mandatũ ad
confitendum, tamen nihil probat contra dominum,
nec ei nocet, vt Lud. Carrer. tradidit in prac. ſua crim.
in l. obſeruare iurabis. nu. 31. & 32. adducit ad id con-
tex. in l. certè, ff. de piccat. Alex. ſcripſit poſt Bart. in l.
creditor §. iuſtus. ff. de appel. & in l. certum. §. ſed an.
ff. de cõfeſſ. cum ibi allegat. & idem notat Pet. Duen.
in reg. 156. limit. 2.

Tertiò limita, ſi procurator ſpõtè cum aduerſario
14 eat ad iudicium, & confiteatur, † nam talis confeſſio
non probat, nec nocet domino, quia talis actus cõti-
net in ſe donationem, vt ſanctum in l. certum. ff. de
confeſ. & hoc prohibetur procuratori, vt per Fely. in
d. c. 1. vt lite non conteſt. ver. 1. declaratio nu. 15. cum
ibi alleg. nam tantum confeſſio procuratoris probat
15 contra dominum, † quando fit ex neceſſitate, & non
voluntariè, vt colligere eſt ex l. non ſolum. ff. de pro-
curat. & aſſeruit Purpur. in l. mutuum. §. creditum. ff.
ſi cer. pet. nu. 117.

Confeſſio etiã facta per procuratorẽ procuratorio
nomine, ſi appareat, quòd aliter ſe habeat veritas, quã
quod contineatur in ipſa confeſſione, & res nõ ſit in-
16 tegra; † tunc probat contra ipſum, & nocet ei tanquã
perſonæ propriæ, & ita fuiſſe iudicatũ aſſerit Matth.
ab Afflict. deciſ. 148. nu. 4. per l. cũ quidã. C. de adminiſt.
tut. & l. adducitſus. §. ſi tutor. ff. de inoffic. teſtam. l. inter
officium. ff. de rei vend. & per gl. in c. cum inter cano-
nicos. de elec. & monuit Bal. in l. de tua. C. de rei vẽd.
ſecus verò quando res eſt integra, vt Afflic. ait vbi ſu-
pra nu. 4. in fi. quod & placuit Luc. de Pen. in l. fin. in
3. col. vbi latè C. de tabu. & videas ad id latè Purpur.
in l. mutuum. §. creditum. nu. 104. ff. ſi cer. pet.

Amplia hãc concluſionẽ procedere etiam in alio
17 iudicio, † in quo dicta cõfeſſio procuratoris nocet, vt
trad. de-

Digitized by Google

tradidere Io. Andr. Abb. in c. per inquiſitionẽ, in pen.
col. verſ. ſed tu tene dictum Innoc. de elect. & Philip.
Franc. in c. cum ſpeciali. in pen. colu. de appel. Panor.
in c. 1. in 11. col. verſ. vnum tamen nota. vt lite non
conteſt. Imo. & Alex. in l. cum lite. ff. iudica. ſol.

CONCLVSIO CCCLXX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio tutoris, curatoris, executoris, administratoris &c. an faciat fidẽ de recepto in præiudicium pupilli.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio tutoris, curatoris, executoris, aut alterius executoris, adminiſtratoriſvè &c. non facit fidem de recepto in preiudicium pupilli, minoris, hæredum, & aliorum, niſi de numeratione aliter appareat.*
2 *Confeſſio tutoris in iudicio contentioſo nocet pupillo.*
3 *Confeſſio tutoris facta extra iudiciũ, & parte abſente non probat, nec nocet pupillo.*
4 *Confeſſio ſi facta ſit per tutorem, vel alios nominatos in inuentario publico, & ſolenniter confecto, plenè probat etiam facta extra iudicium, & parte abſente.*

1 Confeſſio †tutoris, curatoris; &c. aut alterius executoris, adminiſtratoriſvè &c. non facit fidem de recepto in præiudiciũ
pupilli, minoris, hæredum, & aliorũ, niſi de numeratione aliter appareat, vt eleganter ſcripſit Tiraq. de
vtroq; retract. tit. de retract. conuent. §. 4. glo. 6. verb.
cõſignare. nu. 12. idem etiã voluerunt Bar. Bald. Fulgoſ. Rom. Caſtr. Alex. Soc. & Iaſ. in l. 2. § vlt. ff. ſi cer.
pet. atq; Bar. & Imo. tradidere in l. ſi debitorem, ꝑ illũ
tex. ff. de noua. idem etiam Bar. & Ang. in l. nõ abſtulit. C. eo. tit. idem Bar. in l. à diuo Pio. §. ſed ſi emptor.
& ibi quoq; ipſe Ang. diſtinguens, & late Alex. col. 4.
verſ. ſucceſſiuè quæritur. Petr. Belluг. ff. de re iud. & Bart.
in l. Lucius ff. de adminiſtr. tut. & in l. alio. colum. vlt.
verſ. quarto quid ſi in inſtrumento. ff. de aliment. leg.
idem placuit Feder. de ſen. in conſ. 54. Titius fecit ꝓcuratorẽ, hoc etiam ſcripſit Bal. in l. omnes. §. 1. C. de
quadrien. præſcr. & in l. falſus. col. 2. verſ. tertij dicunt.
C. de furt. & in c. ex inſinuatione. colu. 2. ext. de ꝓcur.
& idẽ. cõſ. 123. reſpublica. lib. 3. et conſ. 131. ꝓcurator.
eod. lib. 3. & cõſ. 287. dicta mulier. col. .... lib. 3. quod
& cæteri pleriq; iuris interpretes tum docendo, tum
etiam conſulendo approbauerẽ; vt Panorm. in c. ſi caut.
de fid. inſtr. & in c. cum olim. col. 2. verſ. ſed dubiũ eſt,
ext. de offi. deleg. Anch. in c. generaliter, in prin. & ibi
Domin. §. vlt. in fi. de procur. lib. 6. idẽ Anch. in c. ſtatutũ. §. ſi quidem. col. vlt. de reſer. lib. 6. & conſ. 57. quædam ex prædictis. in fi. Imo. Fran. Aret. in d. §. Chriſogonus. de verb. obl. Rom. in l. prædia. de acq. poſſ. &
conſ. 352. quæritur primo, in 1. dubio. Paul. Caſt. conſ.
186. in cauſa, quæ vertitur. verſ. item pone per cõfeſſionem, lib. 1. Raph. Fulg. conſ. 209. duobus, per totũ.
Io. Plat. in l. vlt. C. de apoch. public. li. 10. Maria. Soci.
conſ. 3. col. 2. vol. 2. Alex. in l. iuſiurandũ quod ex cõuentione §. vlt. col. 2. ff. de iureiur. & conſ. 152. in cauſa, & lite. col. 2. verſ. denique iſta ſcriptura. lib. 4. Franc.
Aret. conſ. 4. ex facto proponitur. Barb. conſ. 8. ſapiẽter. col. 18. lib. 2. Fel. in c. cum olim. col. 1. ext. de offic.
deleg. Gui. Pap. ſing. 650. Dec. cõſ. 196. Dubia col. pe.
verſ. nõ obſtat. & cõſ. 493. viſo tenore inſtrumẽti, col.
* 2. verſ. & ideo quæ habet mãdatum, & illam eſſe* cõmunem opinionem atteſtatur Tiraq. vbi ſupr. nu. 13.
2 Limites velim concluſionem † nõ procedere in iudicio contentioſo in quo confeſſio facta nocet: vt de
confeſſione tutoris tradit Rom. in conſ. 389. nu. 3. per
not. in l. certum. §. ſed an ipſos. ff. de cõfeſ. l. 2. §. quod
obſeruari. C. de iurament. cal. & in l. 1. C. de confeſ.
Secus verò ſi extra iudicium, & parte abſente, quia
3 tunc non probat, † & ſic non nocet pupillo: vt conſuluit Ruin. conſ. 70. n. 2. vol. 4. & cauit I.C. in l. certum.
§. ſi quis abſente, de confeſſ. & notatur in l. admonendi. ff. de iureiur. & hoc apertiſſimè ſanxit Imp. Iuſtin.
in l. fi. in prin. C. arbitr. tut. iuncta gl. 1.
Secundò limitare tibi licebit, cõcluſionem locum
4 ſibi non vendicare, † ſi cõfeſſio facta ſit per tutorem,
vel alios, ſcilicet nominatos in inuentario publico, et
ſolenniter cõfecto: quia tunc plenè probat: etiam facta extra iudicium, & parte abſente: vt Ruin. reſpondit in d. conſ. 70. nu. 2. ſub fi. & docuit Sal. in l. fi. C. arbitr. tutel.

CONCLVSIO CCCLXXI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio pupilli ſine tutoris authoritate, an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio pupilli ſine tutoris authoritate non probat, & eſt nulla.*
Pupillus quippè ipſo iure tutus eſt ab omni præiudicio. ibid.
2 *Confeſſio minoris 25. annis valet, etiam quod facta ſit ſine auctoritate curatoris.*
3 *Confeſſio minoris facta in criminalibus non valet, niſi in tormentis.*
4 *Confeſſio minoris non probat etiam in tortura, quando cauſæ ſunt grauiores, vt quãdo agitur de capitis pœna.*
5 *Confeſſio minoris iuramẽto etiam firmata nullius eſt momenti, nec præiudicat.*

Confeſſionem pupilli ſine tutoris authoritate non ꝓ-
1 baret † & eſſe nullam apertè cauit Vlp. in l. certũ. §. in
pupillo. ff. de confeſ. & conſtituit Imp. Iuſtin. in l. clarũ. C. de auth. præſtan. & voluit Rom. in conſ. 257. nu.
3. Pupillus quippè ipſo iure tutus eſt ab omni præiudicio, vt ſcitum eſt in c. paruuli. 22. q. 1. quod etiã placuit Spec. tit. de confeſſ. §. ſequitur videre. in princ. &
idẽ de reſtit. in integr. §. 2. circa prin. docuit præterea
Bar. in l. 1. in pen. col. verſ. oppono. C. de confeſ. Doc.
* *communiter tradidere in d. l. certum. §. in pupillo.
ff. de confeſ. gl. hoc aſſeruit in l. iuſiurandum quod ex
conuentione. §. 1. ver. obſtabit. ff. de iureiur. cui accedit Panorm. in c. ex parte. in 2. col. de confeſ.
Confeſſio verò minoris viginti quinq; annis valet
2 † ẽt ſi facta ſit ſine authoritate curatoris, vt idem I.C.
tradidit in d. l. certum. §. vlt. ff. de confeſ. & idem in l.
ſi ex cauſa iudicati. §. 2. ff. de mino. cuius ſententiam
eſt ſequutus Spec. tit. de confeſ. §. ſequitur, in princ. &
in tit. de reſtitutione in integ. §. 2. circa prin. Bart. etiã
in l. 1. col. pen. C. de confeſſ. atq; Dyn. conſ. 38. Datur
tamen ei reſtitutio in integrum: vt dixit Spec. d. tit. de
confeſſ. verſ. fi. & per alios ſupra allegatos.
3 Limita concluſionem quantum ad minorem, † vt
eius confeſſio nõ valeat facta in criminalibus: niſi in
tormẽtis vt ſancitum eſt in l. clarum. & ibi Cyn. Bal.
in 2. notab. C. de auth. præſtan. & traditum eſt à Bald.
in addit. ad Spec. tit. de confeſſ. verſ. nota quòd in criminali: cui adhæret Panorm. in c. ex parte, in 3. colu.
verſ. ex his infertur. de confeſ. & c. fi. d. tit.
4 Sublimita concluſionẽ non procedere, ſcilicet † vt
confeſſio minoris nõ probet etiam in tortura, quãdo
cauſæ ſũt grauiores, veluti qñ ageretur de capitis pœna: vt reſpondit Marſ. conſ. 26. n. 9. & hoc ait cautum
eſſe etiam de iure communi, vt habetur per ſcribentes

Digitized by Google

tes oēs in l.clarā.C.de auth.præſtā.& voluit expreſsè
Ang.de Are.in tract.maleſi.in verbo, cōparent dicti
inquiſiti, verſ.nec nō ſis benè cautus,& idē Marſi.in
conſ.130.nu.2 :.vbi eadem quaſi verbotenus repetit.
Subamplia vt etiam confeſſio nullius ſit momen-
ti,quando iuramento eſſet firmata,verbi gratia ſi mi-
nor dicat,ne torqueatis me domine iudex,qa oīa cō-
5 fiteor,& iuro me non venire contra † qm̄ talis cōfeſ-
ſio cum iuramento facta non præiudicat, vt aſſeruit
idem Hipp.d.cōſ.26.nu.10.teſtat̄ Ang.d.loco;vbi ſu-
prà,& ait idem voluiſſe Bal.in l.1.in 15.col. verſ.ſed
pone.C.de cōfeſ.& dicit Iac.ita ſentire in auth.ſacra
mēta puberū.C.ſi aduer.vend.idē tenet Alb. de Roſ.
in 4.par.ſtatut.q.82.vbi inquit,hoc voluiſſe Azon.in
ſumma de auth.præſtā.& idē placuit Bal.in c. 1.§.itē
ſacramenta.de pac.iuram.firmā.in pen.col.verſ.mo-
dò quero &c idē ſenſere optimi quiq; iuris interpre-
tes,vt Ang.in l.1.C.de confeſſ.Bar.in l.certū §.in pu-
pillo.ff.de confeſſ. coniuncta eius doctrina in l. inter
oēs,in §.rectè.ff.de furt.Raph. Fulg. in d.l. clarū, vbi
refert Albe.de Roſ.dicens ſe hoc obtinuiſſe in facto
Alex.conſ.335.incip. in cauſa inquiſitionis in 2. col.
ver.2.vol.1.Nell.in tract.Bannit.in 1.q.in fi.Paris de
Put.in trac.ſuo ſyndicat.in 101.charta,in 3.col. verſ.
an confeſſio aduiri &c.& per Abb.in c.ex parte,in 3.
col.ver.ex his infert,ext.de cōfeſ.& latiſſimè Hipp.in
l.1.in prin.in 5.col verſ.8.requiritur, & in l.de mino-
re,in prin.in 10.col.verſ.vlterius.ff.de quæſt.

CONCLVSIO CCCLXXII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio debitoris an probet contra alios
creditores.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio creditoris in aliqua ſcriptura. vel aliàs facta de
aliquo debito,quibuſdam aſſertis creditoribus non pro-
bat contra alios creditores, niſi aliter , quam per confeſ-
ſionem conſtet de debito.*
2 *Creditor poſterior,de cuius vera numeratione conſtat,pre-
fertur priori.*

Confeſſio debitoris in aliqua ſcriptura,
vel aliàs facta de aliquo debi-
1 to quibuſdā aſſertis creditoribus† non probat contra
alios creditores; niſi aliter, quam per confeſſionem
conſtet de debito: vt eleganter fuit cautum à Bartol.
Socyn.conſ.78.nu.2.volu.4. motus auctoritate Bart.
in l.poſt contractum,col.vlt.ff.de dona.quem refert,
& ſequitur Tiraq.de vtroq; retract. tit.de retrac.con-
uentio.§.1.gl.7.verb.preferenſ.nu.47.cui addit Cyn.
poſt Dyn.in l.vbi adhuc,in 12.q.C.de iur.dot. immò
creditor poſterior, de cuius vera numeratione cōſtat,
2 præfertur priori.†qui tantum habet confeſſionē debi
toris: vt colligere eſt ex Pauli reſponſo in l.Titius.ff.
que res pig.dar.poſſ.quā l.ſic intelligunt.glo. Bald.&
Ang.in l.diuerſis.C.qui potior.in pign.habeantur.

CONCLVSIO CCCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactū,
& ſibi ſolutum,quidquid ei promiſit fide-
iuſſor pro debitore ſuo, an probet ſolu-
tionem factam.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfactū.& ſibi ſolutum
quidquid ei promiſit fideiuſſor pro debitore ſuo,probat
ſolutionem factam ab ipſo fideiuſſore,& ad quid.*
2 *Confeſſio reuera de ſoluto eſt probatio veræ ſolutionis , vel
releuatio a probatione veræ ſolutionis.*
3 *Fideiuſſor per confeſſionē factam eadem de recepto,liberā-
tur, & poteſt agere aduerſus debitorem principalem .*
4 *Confeſſio creditoris facta fideiuſſori , prodeſt debitori cō-
tra creditorem agentem,vt poſſit eum repellere exceptio-
ne ſolutionis factæ à fideiuſſore , per quam debitor libe-
ratur ope exceptionis .*
5 *Confeſſio facta fideiuſſori prodeſſe poteſt principali,quan
do intereſt fideiuſſoris , vt proſit debitori .*
6 *Iuri repugnāt eſt,approbare aliquid quoad vnum,& quo-
ad aliud illud dicere iniquum , & improbare .*
7 *Inſtrumentum confeſſionis ſine dubio prodeſt fideiuſſori
contra creditorem , & probat veram ſolutionem, &
prodeſt ei contra debitorem ad repetendum .*
8 *Inſtrumentū cum alio factū contra aliū non præiudicat.*
9 *Confeſſio creditoris etiam facta in abſentia debitoris, cum
ſit liberatiua ,ſibi præiudicat .*
Contrarium ibi, quod limitatur duodecim modis.
10 *In confeſſione liberatoria ineſt donatio .*
11 *Confeſſio creditoris , quando abſens debitor non eſt pror-
ſus extraneus,& ratione taciti pacti præſumpti,& quan-
do eſt facta in iudicio probat,& ſibi præiudicat .*
12 *Præſentia aduerſarij non requiritur in confeſſione ema-
nata in libello ſupplicatorio .*
13 *In confeſſione facta pro cauſa pia , vel fauorabili ,puta
in dote, non requiritur partis præſentia .*
14 *Confeſſio creditoris probat,vbi ſit verbum pro certo , vel
in veritate profiteor debitorem meum mihi non teneri .*
15 *Confeſſio creditoris ſi habeat iuramentum probat .*
16 *Confeſſio creditoris,ſi redacta eſt ad ſcripturam ,puta in
libro rationum probat .*
17 *Confeſſio creditoris ,ſi recipiatur nomine debitoris abſen-
tis,probat .*
18 *In actu dependente à ſola voluntate confitentis; vt in adi-
tione hæreditatis,non requiritur partis præſentia.*
19 *Sententia,quando facit ius quoad omnes , confeſſio etiam
prodeſt omnibus .*
20 *Confeſſio emanata ſuper actione reali probat .*

Confeſſio creditoris dicentis ſibi ſatisfa-
ctū,& ſibi ſolutū fuiſſe, quid-
1 quid ei promiſit fideiuſſor p̄ debitore ſuo,† p̄bat ſolu
tionē factā ab ipſo fideiuſſore ad hoc, vt ipſe fideiuſ-
ſor poſsit agere aduerſus debitorē,pro quo fideiuſſit:
ita Bar.conſulēdo docuit in conſ.160. inci. Titius p̄-
miſit,q̄ vberrimè & doctè p̄ſequitur Tiraq. de vtro-
que retrac.tit.de retrac.conſangui §.1.gl.18.nu.84.&
p̄ hoc faciūt,quę diximus in ſecūda ampliatione ad
concluſionē de confeſſione de recepto in hac etiam
ſnīa manſit Caſtr.q ita etiā dicit conſuluiſſe Franciſ-
cū Tigri.in l.duob.§.1.col.1.& ibi quoq; Alex.col.2.
ff.de iureiu.& ipſe Alex cōſ.25.viſo inſtrō cōtractus,
col.2.verſ.2.opportet.lib.2.& conſ. 123. qm̄ abundè.
lib.6.quorum opinioni cæteri ſe ipſi ſubſcripſere , vt
Cæpol.cōſ.ciuil.12.dubitatur, vbi alios multos citat.
Philip.Dec.in d.l.2.§.vlt.ſi cer.pet.& idem Dec. cōſ.
493.viſo tenore.quaſi per totum.Matthæ.ab Afflict.
deciſ.Neap.91.iterū in cauſa Alex.nu.3.rurſum dec.
94.ſunt duo ſocij,& deciſ. 150. Rex Alphonſus. col.
pen.& Paul.de Caſtr. conſ. 64. incip. quæritur vtrum
fideiuſſori , per totum . Quod etiam præter ſcriben-
tium auctoritates pluribus poteſt confirmari ratio-
2 nibus , quarum prima eſt, † quia confeſſio reuera de
ſoluto eſt probatio veræ ſolutionis.l.Publia.ff. de-
poſ.in fin.vel ſaltem eſt releuatio à probatione ve-
ræ ſolutionis , iuxta animaduerſa à Io. Andr. ſuper
rubric. de confeſſ. ſi ergo probat veram ſolutionem
ſequitur, vt fideiuſſor ex tali confeſſione dicatur ſa-
tisfeciſſe creditori de vera ſolutione, vnde cōſequit̄ ,
vt liberet̄ ab obligatione,q erat aſtrictus ipſi credito-
ri,&c.

ri,& poſſit ex tali liberatione,quę emergit in gratiam etiam debitoris; cum à creditore amplius ſibi moleſtia inferri non poſſit poſt talem ſuam confeſſionem de recepto,†poſſit inquam agere aduerſus ipſum debitorem principalem per talem confeſſionem factã à creditore fideiuſſori de recepto liberatuto; quã rationem adducit Caſtr.d.conſ.64.nu.1.ſub med.

Secunda ratio, quæ eſt ſimilis primæ, eſſe poteſt, etenim dicta cõfeſſio creditoris prodeſt debitori cõ-
4 tra creditorem agentem,†vt poſſit eũ repellere exceptione ſolutionis factæ à fideiuſſore, per quam debitor liberatur ope exceptionis, iuxta plenè notata in l.Papinianus.ff.de mand.& in l.Stichũ.§.ſi mãdato. ff.de ſolut.immò ad probandũ dictã ſolutionẽ poteſt
5 inducere inſtrm dictę confeſſionis,quod patet,†quia cõfeſſio facta fideiuſſori prodeſſe poteſt principali, qñ intereſt fideiuſſoris, vt proſit debitori,vt colligit ex l.hæredes.§.fi.ibi,& in rem pacta. ff. de pact. confeſſio.n.vim conuentionis habet.l.tale pactũ.eo.ti.& intereſt fideiuſſoris,vt proſit debitori ad hoc,vt facilius poſſit ab eo repetere,ergo proderit ipſi fideiuſſori,alioqui debitor eſſet de præda ſollicitus,qa excluderet creditorem agentem virtute dictæ cõfeſſionis, vnde quo ad creditorem approbaret dictam confeſſionem;& in ea ſe fundaret,& quantũ ad fideiuſſorẽ reprobaret,dicendo, dictã confeſſionẽ non ꝓbare ſolutionem,ſic etiam ipſum excluderet, quod non eſt dicendũ,vt tali modo vtrunq; excludat cum præda,
6 & lucro,l.ſi minoris.ff.de adminiſtr.tut.†& iuri repugnans eſt approbare aliquid quoad vnum, & quoad aliud illud dicere iniquũ,& improbare,vt clarius docet tex.in l.ſi ita ſtipulatio facta,in fi.ff.de oper.libert. & in l.in cauſa,in princ.ff. de procurat.

Tertia ratio eſt,quia prædictũ inſtrm confeſſionis
7 ſine dubio prodeſt fideiuſſori contra creditorem, †& probat veram ſolutionẽ,vt d.l.Publia.in fi.ergo & ꝓdeſt ei contra debitorem ad repetendũ, licèt non ſit factum inter ipſum,& debitorem,ſed inter ipſum, & creditorem,cæteroqui ſequeretur, vt etiam ſi dictum inſtrumentũ contineret veram ſolutionẽ, non tamẽ
8 probaret,† cum inſtrumentum cum alio factum corã aliũ non præiudicet,vt obſeruat Cyn.in l.antiquę. in 3.q.ff.ad Velleia.per l.ſi ff.de interrog.act.

Conſequens eſt falſum, quia ſi contineret verã ſolutionem, ſine dubio faceret fidem contra debitorẽ, licèt non eſſet cum eo factum,vt in c.2.de fideiuſſ.& ratio eſt,quia nõ ſunt omnino extraneæ perſonæ,ſed ad ſe inuicem contingũt in vno & eodẽ debito, iuxta notat.in l.idem in duobus.ff.de pact. Cùm ergo contineat verã ſolutionẽ, vel ſaltem veræ ſolutionis ꝓbationem, vt ſupra in concluſione dictum eſt, ſequitur concluſionem omninò,& ſine vlla dubitatione locũ habere,& procedere,hoc tamen addito temperamẽto, dũmodò renũciatum ſit ex parte creditoris exceptioni non nu. pec. vel ſi tempus opponẽdi prædictã exceptionem tranſiuit, alioqui confeſſio non haberet robur,vt colligitur ex l.in contractib.C.de nõ nu. pec.& tradidit Paul.de Caſtr.d.conſ.64. ſub fi.

Primò amplia concluſionem,vt procedat,etiam ſi
9 talis confeſſio ſit facta in abſentia debitoris,† nam & tunc cum ſit liberatiua præiudicat ipſi creditori confitenti, vt per Bal.fuit conſultum in cõſ.41.incip.minimis.lib.5.cui adhæſit Alex.in conſ.245.incip.ponderaris,col.fi.lib.6.& ſequitur Marſ.in l.fi.ff. de iuriſdictione omn.iud.n.16.cũ pluribus per eũ ibi allegatis,ꝙ etiam probauit gl.in l.nõ ſolùm. §. ſi liberationis.ff.de lib.leg.& hanc opinionẽ ſequitur Guliel. de Cun.in l.Pomponius.ff.de neg.geſt.idem aſſeuerauit Alb.in l.idẽ in duobus.§.1.ff. de pact. & protulit Bal. in l.generaliter.C. de non num.pec.

Contrariã opinionẽ iſtius ampliationis tanquã veriorẽ ſequutus eſt Martin.Laudẽ. in repetitione l.iuriſgentiũ,ſub nu.21.ff.de pact.ibiq; adducit quãplura iura id probantia,comprobat etiã authoritate Bar.& Bal.ſibimet repugnantiã,vnus in d.§.ſi liberationis, & alter in l.& hæredi.§.nos autem. ff. de pact. adducit & itẽ nonnullas rationes hoc corroborantes,qua-
10 rũ vna illa†eſt,ꝙ in confeſſione liberatoria ineſt donatio.l.ſi qs in obligatione.in gl.ff.de reg.iur.& donatio nõ fit abſẽti.l.abſenti.ff.de don.& l.ne ignorãs.C. eo.reſpondet etiã authoritate Ang.in d.l.idẽ duobus. §.1.ff.de pact. & tandem cõcludit pro hac opinione.

Limita primò hanc partem, & ſententiam Martini
11 ſecundum ipſum vbi ſupra,vt non procedat,† quãdo talis abſens nõ eſt prorſus extraneus, vt videre eſt ex d.l.idem in duobus.§.1.ff.de pact.

Secũdò limites velim ratione taciti pacti præſumpti per l.2.C.de pact.

Tertiò limitabis in confeſſione facta in iudicio ex l.poſtquam liti. C. eod.

Quartò limitare poteris non eſſe veram; quando
12 talis eſt actus,†in quo nõ requiritur præſentia aduerſarii,veluti in confeſſione emanata in libello ſupplicatorio,vt habetur ex reſcripto Imp. Diocler. & Maximia.in l.cum precum.C.de lib.cau.& fuit doctrina Bal.in l.poſtquam liti.

13 Quintò limita in cauſa pia, vel fauorabili,† vt in dote,ſic colligitur ex reſponſo Vlp.in l.ſi ego.§.1.ff. de iure dot.& obſeruauit Bal.in d.l. generaliter.

Sextò limitare tibi licebit, vbi ſit verbum pro cer-
14 to,†vel in veritate profiteor debitorem meum mihi non teneri,ſecundùm elegantem doctr. Bal. in rubr. res inter alios acta.

15 Septimò limita,†quando adeſt iuramentũ, vt ſancitum eſt in 1.q.7.c. quoties cordis oculus.

Octauò limita, quando confeſſio eſt redacta ad
16 ſcripturam,†veluti in lib.ratio.iuxta ſentent.Bart.in l.nuda ratio. ff. de donat.

17 Nonò limita non procedere,† quãdo quis recipiet illam cõfeſſionem nomine abſentis.l.reſcriptũ.§.fi. ff.de pactis,& huc pertinet, quod animaduertit gl. in l.huiuſmodi. ff. de leg. 1.

Decimò limita:vt nõ ꝓcedat in actu pẽdẽte à ſola
18 volũtate cõfitẽtis†vt in aditione hæreditatis.l.gerit, & ibi Bart.ff.de acq.hær.& no.in d.l.Pomponius.

Vndecimò limita,quando ſententia facit ius quoad omnia,& in caſib. enumeratis in l. in vnum. ff. de
19 ſtat.homin. † & tunc cõfeſſio etiam prodeſt omnib. ſecundùm doctr.Ant.de Butr.in c.ex parte. de cõfeſ.

20 Duodecimò limita in cõfeſſione emanata† ſuper actione reali,ſecundum Imo.in c.veniens.de renunciat.& vt de præfatis omnib. atteſtatur Martin. Lauden.d.l.iuriſgentium, nu.22. ff.de pact.

CONCLVSIO CCLXXIV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio cedentis an probet contra ceſſionarium,& ei noceat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio cedentis non probat contra ceſſionarium, nec ei nocet.*

2 *Iura prohibent eſſe in facultate cedentis confiteri & dolo, ac fraude tollere ius quæſitum ceſſionario.*

3 *Confeſſio cedentis non probat contra ceſſionarium, maximè quando ceſſio tendit ad commodum cedentis.*

4 *Confeſſio cedentis nunquam nocet ceſſionario eo caſu, quo ceſſionarius non haberet regreſſum contra cedentem.*

5 *Confeſſio cedentis quibus in caſibus noceat ceſſionario.*

6 *Confeſſio cedentis licèt nõ noceat ceſſionario,tamen in præiudicium ipſiuſmet inducit effectualem probationem.*

7 *Confeſſio cedentis nocebit ceſſionario, ſi ceſſio fuerit facta non ſimpliciter,ſed ſub aliqua conditione.*

Confeſ-

Confeſſionem cedentis nõ probare contra ceſſiona-
1 rium,†nec ei nocere rñdit Caſt. cõſ.134.nu.3.in cauſa ſer.Ludouici,lib.1.quod probat per l.facta.§.ſi hæres cum ibi plenè notatis.ff.ad Trebel.ad q́ ſpectat l. patrẽ.§.fi.ff.quemad.ſeruit.amittat.& in hanc ſententiam conſultus reſpondit Philip.Corn.cõſ.139.nu.4.
• lib.3.vbi aſſerit hanc eſſe*communẽ opinionem;p-
• ut etiam de*communi dicit Imo.in d.l.facta.§.ſi hæres,cui accedit Paris.conſ.58.nu.8.9.12.& ſeq.vol.1. & in conſ.19.num.59.lib.3.& de hoc conſulas Dyn. Ray.Bar.in l.ſeruus filij.§.1.ff.de leg.1.& Barto. poſt Dyn.in d.l.facta.§.ſi hæres,col.2.verſ.quæro vtrum confeſſio.& ibi Imol.& Paul.Caſtr.ff.ad Trebell.& Bar.in l.ſi actor,col.2.ver.ad horum declarationem. ff.de procur.& in l.ab emptione.nu.1.ff.de pact. vbi Paul.de Caſtro.&.nu.7.poſt Ang.ibi alleg. concor.& rõnes id&Barin l.ſi patrẽ.& ibi Florian.§.1.ff.quẽad. ſeruit.amittatur.nec deſunt ꝑmulti ſcribẽtes huius ſententiæ aſſertores,vt Spec.Io.And.& Bal.in addit.in fin.tit.de ceſſio act.§.1.colu.2.verſ.ſed nunquid ſola. Cyn.& Saly.in l.vit.C.de procur.Ant.de But.in cap. quãuis,col.2.ext.de re iud.Raph.Cuma.cõſ.79.licet. col.1.verſ.nec obſtat.lib.1.Alex.conſ.46.circa princ. num.11.lib.5.Corn.conſ.139.verſ.nec obſtat.lib.3. Goz.conſ.3.in cauſa mihi tranſmiſſa,col.2.nu.8.ver. nam ſi confeſſio.latiſſimè Tiraq.de vtroq; retrac.tit. de retract.Lignag.§.2.gl.2.n.14.Hercul.de prob.neg. nu.198.ver.40.fallit.Matth.ab Afflì.deciſ.163.dic 7. in fi.Alc.in l.1.§.ſed ſi mihi.nu.41.ff.de verb.obl.

Quòd etiam ea ratione cõfirmatur,ne ſit in facul-
2 tate cedentis confiteri,†& dolo,ac fraude tollere ius quæſitum ceſſionario;quod iura prohibẽt: vt p Abb. traditum eſt in c.2.de fid.inſt.col.2.verſ.primo caſu, cum alijs ibi adductis per Fel.nu.12.verſ.item intellige,quos ſequitur Paris.d.conſ.19.nu.61.lib.3.

3 Et intellige concluſionem in primis procedere,qñ ceſſio tendit ad commodum cedẽtis.vt voluit Corn. d.cõſ.139.ſub nu.4.lib.3.immò atteſtatur Alber.Galeo.in ſua Margarita,ſimpliciter tenens,q̃ nunquam nocet ceſſionario ceſſio cedentis eo caſu,quo ceſſio-
4 narius non haberet regreſſum†cõtra cedentem,quod dictum ſequitur Dyn.in d.l.ſeruum filij.§.1.de leg.1.

Limita concluſionem locum habere in tribus caſibus poſitis in l.ſi delegatio.C.de noua.videlicet,ſi ceſſionarius idem litem conteſtatus eſſet:vel partem debiti accepiſſet,vel deniq; denunciaſſet debitori,ne
5 cedenti ſolueret.†his enim caſibus cum ratum habere videatur omnem cedentis confeſſionem,ſequitur: vt illi,qualis illa ſit,noceat;cum ſibi præcluſerit erga cedentem regreſſum,vt ait Corn.d.conſ.139.num.4. atq; Dyn.d.l.ſeruum filij.§.1.de leg.1.

Secundò limita concluſionem,vt nõ vera ſit,quo-
6 ad ipſum confitentem:†nam licèt eius confeſſio non noceat ceſſionario,tamen in præiudicium ipſius cedentis inducit effectualem probationẽ,vt inquit Paris d.conſ.58.nu.8.lib.1.vbi de mẽte aliorum doctorum habet hoc pro abſoluto.

Tertiò limitabis locum ſibi non vendicare,ſi ceſſio fuerit facta non ſimpliciter,ſed ſub aliqua condi-
7 tione,†tunc enim eueniente conditione cõfeſsio cedentis nocebit ceſſionario,vt in terminis dixit Paris. in d.conſ.58.nu.11.& 13.libr.1.iuribus,& rationibus per eum ibi adductis.

CONCLVSIO CCCLXXV.

Confeſſio furioſi non probat,nec ei præiudicat,vt obſeruauimus ſuprà in verb.cõfeſſio,ver.ex propoſito.& Spec.aſſeruit tit.de confeſſio.§.ſequitẽ,verſ.13.ſed in hac concluſione dic,vt notauimus in concluſione,furioſus,in qua reperies declarationes & limitationes ad hæc dicta.

CONCLVSIO CCCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Cõfeſſio Principis an probet contra ipſum, & hæredes ſuos.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio Principis probat contra ipſum,& ſuos hæredes, etiamſi facta eſſet abſente parte,maximè quãdo agitur de præiudicio concedentis,& confitentis.*
2 *Confeſſio Principis dicitur reſultare ex narratis per Regem ſicut,& ex narratis in precibus.*
3 *Rex,vel Princeps videtur fundare opinionem,& intentionem ſuam ſuper narratis in ſua confeſſione.*
4 *Confeſſio Principis ſufficit parti,vt contra hæredem agat, ſi ex ea conſtet de aliquibus,puta priuilegijs,& conceſſionibus,niſi probetur,quod facta ſit per errorem.*
5 *Probatio in contrarium confeſſionem factam coram hærede non debet admitti.*
6 *Confeſſio Principis probat contra ipſum,& ſuos hæredes, etiam ſi talis ſit,quod in ſuis dominijs non recognoſcat ſuperiorem,vel qui ſaltem de facto habeatur pro ſupremo Principe.*
7 *Confeſſio Principis facit præſumptionem donationis per ipſum factæ,vel conceſſionis de re,quam confitetur,vt ſi dicat rem eſſe alterius,ex eius cõfeſſione tribuitur ius, & præſumitur illi conceſſiſſe,& donaſſe.*
8 *Princeps,ſi nominat ciuitatem,quæ non eſt,vel nominat aliquem ſub titulo dignitatis,quam non habet,cenſetur velle,quod talis fiat,& eis conferre ius.*
9 *Scientia Principis in confeſſione cenſetur ipſo iure probata ex ſola veriſimilitudine.*
10 *Scientia certa præſumitur in Principe,cum confitetur de negotio ad eum pertinente.*

1 Confeſſionem Principis ꝓbare cõtra ipſũ,†& ſuos hæredes,auctor eſt mihi conſulendo Ruin.in conſ.251. nu.7.vol.1.arg.l.Publia.§.ſi ff.depoſ.l.generaliter.C. de non nu.pec.l.vnica.C.de confeſſi.

Hoc velim amplies,vt etiam vera ſit,quamuis cõfeſſio facta eſſet abſente parte:vt docuit Bar.in l.nuda,de donat.& tradidit Imo.poſt alios in c.ſi caut.ex. de fid.inſtr.& Ruin.vbi ſupra.nu.7.

Verũ animaduertendũ eſt,cõcluſionẽ tunc maximè procedere,quãdo agitur de præiudicio concedẽtis,& cõfitentis,vt Rui.placuit vbi ſupra,quamuis diſtinguendũ eſſet,vt confeſsio Principis præiudicaret ẽt alijs,an emanata fuerit ex certa ſcientia,necnè:vt ſupra in concluſione,certa ſcientia,abũdè dictum eſt.

Et hęc confeſsio Principis dicitur reſultare ex nar-
2 ratis per Regem,†ſicut & aliàs reſultat ex narratis in precibus.l.cum precum.C.de li.cauſ.& per Abb.traditũ eſt in c.examinata.de iudi.& præſertim q̃a Rex, vel Princeps videtur fundare opinionem,& intẽtio-
3 nem ſuam†ſuper narratis in ſua confeſsione,vt ſancitũ eſt in c.ſi Papa.de priuileg.in 6.& per no.in clem. 1.de prob.& placuit Ruin.vbi ſuprà.

Vndè fit,vt ſi ex confeſsione Principis conſtet de
4 aliquibus veluti priuilegijs,& conceſſionibus†talis confeſſio ſufficiat parti,vt contra hæredem agat,vt inquit Rui.vbi ſuprà,niſi probetur per hæredes,quòd talis confeſſio Principis facta ſit per errorẽ,iuxta notata per Bart.in l.non fatetur.de confeſſ.Alex.in l.ſi diuortio.ff.de verb.obl.

5 Si tamẽ confeſſio facta eſſet coram hærede†nõ debet admitti probatio in cõtrariũ,per ea,quæ obſeruauit gl.in d.clem 1.de prob.Ruin.vbi ſupra.nu.8.

Secundò amplia concluſionẽ,etiam locũ habere in tali Principe,qui in ſuis dominijs non recognoſcit
6 ſuperiorẽ,†vel q̃ ſaltẽ de facto habetur pro ſupremo Principe,

Principe,ſecundùm Card.in conſ.128.incip.in queſt.
quæ vertitur, & recentiores in c.cùm à nobis. de te-
ſtib.& faciunt notata per Bart.in l.hoſtes.de capti. &
poſtli.vbi ſupra, num. 8.

Huc ſpectat,quòd cõfeſſio Principis facit præſum-
ptionẽ donationis per ipſum factæ, vel confeſſionis
7 de re,q̃ confitetur,† vt ſi cõfiteatur talem rem eſſe al-
terius,nam ex huiuſmodi confeſſione tribuitur ius,&
præſumitur illi conceſſiſſe, & donaſſe, vt conſtat ex
allegatis per Albenſ.cõſ.65.nu. 38. & reſpondit Soc.
conſ.187.col.3.verſ.confirmantur præmiſſa.in 2.vol.
& probauit Aret.conſ.42. incip. & idẽ,atq; Soc. in d.
conſ.86.in prin.in 1.vol.& id ſatis ꝓbat tex. in l. 2. §.
ſimiliq; modo.C.de latin.liber.tol.& in §.fi Inſtit.de
adopt.& ait Inn. in c. cũ ab eccleſ.col.2.verſ. itẽ hoc
ipſo de offic. ord. Quòd cũ Princeps nominet ciuita-
8 tem,quæ non ſit,† vel vocet aliquẽ ſub titulo dignita
tis,q̃ non habeat,cenſetur velle,vt tales fiant,& cõ-
ferre ius,& ſequitur ibi Io.And. col. 3. verſ. Princeps
aũt.& clarius tradit Anch.in c.ſtatutũ.§. nec audiat.
col.2.ver.ſed quid dices,de reſcr.in 6.& quãuis Inno.
vbi ſup.requirat, vt Princeps confiteat̃ ex certa ſcien
9 tia,vel cõcedat quidpiã, †talis tamen ſcientia cenſet̃
ipſo iure ꝓbata ex ſola veriſimilitudine, iuxta ſnĩam
Bar.in l.2.C.ſi ſeruus,vel lib.ad decur.lib.10.& dictũ
10 eſt ſup. in concl. certa ſcientia,quinimò † talis certa
ſcientia ꝓſumit̃ in Principe,cũ confiteat̃ de negotio
ad eũ pertinente,vt tradit Ang.Aret.in d.§.fi.Inſt.de
adop.in fi.& Iac.Mand.Albẽſ.d.cõſ.64.nu.3. cũ ſeq.

CONCLVSIO CCCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio coram ſacerdote in pœnitentia fa-
cta,an probet in iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio coram ſacerdote in pœnitentia facta non probat in iudicio.*

2 *Sacerdos confeſſionem releuans incurrit pœnam cap. omnis de pœnitent. & remiſſione.*

3 *Teſtimonium eius, qui deponit de confeſſione coram ſacerdote facta,quam ipſe audiuit, non probat.*

4 *Cõfeſſio facta ſacerdoti in cã matrimoniali ꝓbat in iudicio*

5 *Sacerdos cum ſciat ſibi confeſſa vt Deus, & non vt homo, eius dictum non poteſt probationem facere.*

6 *Reuelatio confeſſionis tam verbo,quam ſigno, vel quouis alio modo prorſus prohibita ſub pœna quaſi hæreſis.*

7 *Nulla extaret differentia inter forum conſcientiæ, & forum iudiciale, ſi promitteretur ſacerdoti: vt in cauſa matrimoniali valeret detegere confeſſionem, & eius dictum probaret.*

8 *Intellectus glo.in c.tua nos.de ſponſ.in verb. qualiter conſtituerit,quem vide per totum vſque ad num. 9.*

9 *Licentia ſi data fuerit a confitente ſacerdoti,vt confeſſionem reuelet, & ſacerdos ſit fide dignus, dictum eius probat, & creditur.*

10 *Clericus, vel ſacerdos poteſt reuelare confeſſionem de conſenſu, & licentia expreſſa ſibi data a pœnitente, & confitente.*

11 *Confeſſum quem fuiſſe in pœnitentia ſacerdoti, & eidem per confeſſorem pœnitentiam impoſitam probatur per ſolum ſacerdotem.*

12 *Crimen occultum, occultam, & publicum publicam pœnitentiam requirit.*

13 *Confeſſione probata, & impoſitione pœnitentiæ per ſacerdotem, non oportet probare pœnitentiam peractam.*

14 *Confeſſionem reuelatam à ſacerdote probatur ex eo,quod ipſe eam audiuerit coram pluribus.*

1 Confeſſio coram ſacerdote in pœnitentia
facta † non probat in iudicio:
quia,vt inquit Bal.in l. Archigerontes.C.de epiſcop.
aud.cenſet̃ facta coram Deo, vt in c. ſi ſacerdos, de
2 offic.ordin. immò ſi ſacerdos eam enunciet † incidit
in pœnam c.omnis,de pœnit.& remiſſionib.ita Bald.
in l.Archigerontes. C. de epiſc. audien.quem refert,
& ſequitur Fel.in c.teſtimonium.col.13.nu.35. de te-
ſtib.addo Abb. in c.fi.de ſucceſſ. ab inteſta. & in ad-
dit.ad peact.Papienſ.in 1.forma act.verſ. compella-
tis,nu.5.Iaſ.in l.1.§.huius ſtudij.ff.de iuſtit. & iure, &
ibi ſequitur Fortunius Garzias nu.20.

Primò amplia concluſionem, vt eo vſq; procedat,
vt & ſi teſtes, qui audierint illam confeſſionem con-
fitentis coram ſacerdote depoſuerent de ea in iudicio
3 † teſtimonium eorum non probaret, vt confeſſio in
pœnitentia facta præiudicet in aliquo confitenti, vt
Io.Andr.tràdidit in ca.fi. de temp.ordinat.& Fel.in c.
deniq; de excep. nu. 3. teſtatur Tindarus in dialogo de
teſtib.fol.20.verſ.ſequitur alia pars, de teſtib.

Primò limita, ſi huiuſmodi confeſſio facta fuiſſet
4 in cauſa matrimoniali, † tunc enim probaret in iu-
dicio,vt me docuit gl.in c.tua de ſponſalib. quam ad
hoc arbitratur Rom. ſingularem in l. ſi non ſpeciali.
C.de teſta.Iaſ.in l.patre furioſo,in 5.col.verſ.ꝙ cõfir-
mo.ff.de his,q ſũt,& in l.1.§.huius ſtudij.ff.d iuſ. & iu.

Contrarium ſenſit Fortunius Garzias in d.l.1.§.hu
ius ſtudij,nu.21.de iuſt.& iur.ea ratione,quia cum ſa-
5 cerdos ſciat ſibi cõfeſſa,vt Deus,& nõ vt homo,†eius
dictum non poteſt probationem facere, vt per hanc
rationem voluit etiã Abb. in c. omnis vtriuſq; ſexus,
in vlt. notab. de pœnit. & huc pertinent verba ipſiuſ-
met cõtext.in c.omnis,ponderado verbum,omninò,
verbum,quouis modo,& verb. aliquatenus, per quæ
omnis prorſus reuelatio(vt aiunt) prohibetur tã ver-
6 bo,quàm ſigno,vel quouis alio modo,†etiã ſub pœna
quaſi hæreſis. Alioqui,ſi permitteret̃ ſacerdoti, vt in
cã matrimoniali commiſſa poſſet enunciare, & eius
dictum probaret,nullum extaret diſcrimen inter forũ
7 conſcientiæ,†& forũ iudiciale,quia eo ipſo, ꝙ ſacer-
doti cõfitetur per pœnitentẽ veritas,poterit ipſe id pa
tefacere, ꝙ eſt cõtra diſpoſitionem ſacrorũ canonũ,
& mentem omniũ Doctorũ,vt in c.tua nos.de ſponſ.

Nec huic ſententiæ videtur repugnare. glo. in d.c.
tua nos. de ſponſ. in verb. qualiter conſtituerit, quæ
8 contra ſenſit,nam ſi ea diligenter introſpiciatur,† nõ
dicit,neq; intelligit,confeſſionem factam in foro pœ-
nitentiali poſſe adduci in foro iudiciali, ſed tantùm
in eodẽ foro pœnitentiæ, vt non obſcurè demonſtrãt
illa verba, hoc ei cõfeſſus fuit pœnitentiali iudicio,in
quo cuilibet eſt credendum,expone verbum.in quo,
ideſt in quo iudicio pœnitentiali,& non iudiciali, cũ
de hoc foro iudiciali nulla fuerit facta mẽtio,& ideò
ad illud relatio fieri non poteſt. Quinimò in poſtre-
mis verbis dilucidè dixit glo. quòd in iudicio prom-
bunali nulla fides haberetur ei in præiudicium tertij,
quod clarius patet ex ratione,quam gl.ibi reddit, ibi,
quia ſibi ſoli poteſt præiudicare,& quod non eſt veri
ſimile,quòd ſit immemor ſuæ ſalutis, hæc enim non
poſſunt accommodari in foro iudiciali,quia confeſ-
ſio in illo caſu probat,nõ præiudicat ſibi ſoli,ſed par-
ti aduerſe,cum ex ea confeſſione indicaretur deceptã
eſſe puellam, & matrimonium non eſſe, vt ex his di-
xit Garzias.d.§.huius ſtudij,ſub nu. 21. verſ. nec ob-
ſtat.gl. de iuſt. & iur.in quo loco etiam reſpondit ad
dictum Innoc.& Abb.in c.parochiano. de ſepult. qđ
intelligit ꝓcedere in debitis,& delictis publicis, vt ẽt
tex.ille loquitur ſm̃ Rom.& alios proximè citatos.

9 Secundò limita,†quotieſcunq; ſacerdoti data fuiſ-
ſet à tali, confitẽte facultas,vt e maniãfeſtaret,& ta-
lis ſacerdos eſſet fide dignus, quia tunc probaret, &
crederet̃ dicto ſacerdotis. Vnde hoc caſu dictũ vnius
teſtis plenè probat,vt ex multis allatis cõſtat ab Aut.
Gabriel.

Gabr.in concl.1.de teſt.num.28.verſ.ſeptimò limita.
lib.1.in ſuis concl.in 5.concluſione,verſ.fallit quãdo
ſacerdos,& tradidit Lap.allegat.94.incip. quidã pre-
sbyter.num.2.Fel.in c.teſtimoniũ.nu.35.verſ.intelli-
ge quòd ſacerdos,de teſt.& idem in c.nemo.in princ.
ver.noto in verb.teſtimonium,& ver.intellige, quòd
poteſt,de ſimon.& in c.Matthæus,poſt princ. verſ.&
elegãter.Lap.co.tit.de ſimo.& in c.1.col.2.cir. med.
verſ.quia confeſſor.nu.3.de except.vbi multa ad hoc
in mediũ profert, & fuit obſeruatũ latè per Frã. Viu.
in ſuis commun.opinion.verbo cõfeſsio ext.vbi atte-
* ſtatur hanc eſſe communem opinionem,* † nam cle-
10 ricus, vel ſacerdos poteſt aperire confeſsionem con-
ſenſu,& venia expreſſa ſibi data à pœnitente,& con-
* fitente,ſecundũ *omnes in c.ſignificaſti.ex. de adult.
latè Ioan.And.proſequitur de renuntiatione in 1.gl.
& per ea quę notantur per Mil.in reper.in verb.teſtis,
verſ.teſtimonium ſacerdos,& Feli.in d.c.teſtimoniũ
nu.34.de teſtib.cum ibi alleg.

Et de hac materia conſulas latè tradẽtem Lapum.
d.allegatione 94. vbi pertractat vberrimè materiam
reuelationis cõfeſsionis per ſacerdotem factæ. nu. 1.
& 2.& Didac.Couarru.in epit.4.lib.decretal.c.8.§.12.
de pact.num. 9.

Vnum tamen hic te velim admonitum;vt per ſolũ
ſacerdotẽ probetur aliquem fuiſſe ſacerdoti in pęni-
11 tentia confeſſum,†& eidem per confeſſorẽ fuiſſe pe-
nitentiam impoſitam,vt notat gl.in c.tua nos.ext. de
ſpõſalib.& in c. ſignificaſti.ex.de homi.& gl.adhæſit
Alber.in l.unica.C.de confeſſ. atque auctor addit.ad
pract.Papiẽ.in forma actionis realis in uerb.compel-
latis,nu.6.& idem uoluit Fel.in d.c.teſtimonium.nu.
35.ad ſatisfactionem,uel pœnitentiã factã fuiſſe pro-
batur per illos,qui uiderunt, ꝙ ſi crimẽ ſit occultum,
12 †ſufficit ſi pœnitẽtia ſit occulta;& rurſus ſi ſit publi-
cum delictum, debet eſſe publica, ita Hoſtiẽ.tradidit
in d.c.teſtimonium;quem refert,& ſequitur Fely ubi
ſupr.n.35.ubi tñ.nu.36.ait,& cõcludit ex allegatis ibi
per eum:ut probata confeſsione, & impoſitione pœ-
13 nitentiæ per ſacerdotem,ut ſuprà †nõ opus ſit proba-
re pœnitentiam peractam eſſe: ut ex allegatis ibi per
eũ:idem Fel.monuit in c.deniq; de exceptio.nu.3.

Prætereà illud ſuperpondij loco velim obſerues,ꝙ
cõfeſſio facta ſacerdoti fuerit reuelata per ipſum ſa-
cerdotem,probatur ex eo,quòd ſacerdos eã audiuerit
14 cõram pluribus,licèt & in iudicium illam non depo-
ſuerit,ita proditũ eſt ab Arch.de pœnitent.diſtinc.6.
c.ſacerdos,nu.4.cum ibi alleg.Fel.etiam placuit in c.
teſtimonium,ext.de teſtib.nu.35.

CONCLVSIO CCCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio erronea an probet, & præiudicet confitenti: etiam quòd fuerit formiter acceptata, reiterata, & per ipſum iurata.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio erronea non probat, neque præiudicat confitenti, etiam quòd fuerit formiter probata, & acceptata: ſed reuocari poteſt.*
2 *Confeſsio erronea etiam quòd ſæpiùs, & pluries fuerit reiterata, & deliberata non probat.*
3 *Confeſsio erronea non probat, etiam quòd fuerit iurata.*
4 *Confeſsio erronea, ſiue error ſit facti, ſiue iuris non probat.*
5 *Confeſsionem fuiſſe errore factam, in dubio non præſumitur, & illam allegans probare tenetur.*
6 *Confeſsio quomodo cognoſcatur erronea, vide remiſsiuè.*

Confeſsionem erroneam non probaret,neq; pręiudi-
1 caret confitenti,†etiam ſi fuiſſet formiter probata, &
acceptata,conſtitutum reliquere Impp.Diocletia.&
Maxim.in l.error.C.de iur.& fact.ign.non enim fate-
tur,q errat,vt inquit Vlp.I.C.in l.non fatet. ff. de cõ-
feſ.ꝙ & tradidere Doct.in c.fi.ext.eod.tit. & docuit
Bar.in l.c.q.10.ff.ad l.Iul.de adult.& ibi in addit.imò
talis confeſſio erronea reuocari poteſt, iuxta ſenten
tiã Iaſ.in l.1.col.2.verſ.3.ſubtilius.C.de error. calcul.
* teſtatur de *communi opinione,& habetur in l.ſed ſi
me puerum.& ibi Doct ff. de condict.indeb.huic eidẽ
enũciato fauent ẽt l.cũ falſa.& l.ſi poſt diuiſionẽ. C.
de iur.& fact.ign.& l.cum de indebito. ff.de prob. &
Fran.Cur.conſ.69.col.fi.verſ.quia videmus.nu.8.

Primò amplia,etiam ſi ſæpius,& identidem fuiſſet
2 repetita,& eſſet deliberata: vt Herc. dixit de proban.
neg.nu.198.ver.16.fallit,idem placuit plurimis alijs,
vt Dec.conſ.408.col.fi.Paris.conſ.131.lib.7.num.35.
Spec.in tit.de poſit.§.fi.nu.8.ver.itẽ ſi ponens.Rom.
cõſ.391.col.1.& idẽ in l.ſi verò.§.de viro.fall.31.nu.
59.ff.ſol.mat.Fran.in c.1.col.1.ver.3.limita,de accuſ.
in 6.Iaſ.in l.error.col.fi.verſ.2.principaliter.C.de iur.
& fac.ign.& in d.l.1.col.2.ver.2.ſubtilius.C. de erro-
* re calculi.vbi dicit hanc eſſe *communẽ opinionem:
* & ibi Dec.col.2. vbi ipſe quoq; teſtatur de *cõmuni,
Rui.conſ.10.col.pen.verſ.nec obſtat,vol. 3.

3 Secundò ampliabis,etiã ſi fuerit iurata:†non enim
probat:vt videre eſt ex ijs,quæ retulit Dec.d.cõſ. 408.
per totum,qui loquitur de confeſſione erronea iura-
ta,& non iurata:& videas Paris.d.conſ.1 1.nu.35.cũ
ſeq. & Herc. vbi ſuprà.

4 Tertiò amplia,ſiue error ſit facti,ſiue iuris† cũ nec
ẽt ꝓbet.vt auctor eſt Paul.de Caſt.in l.ſi poſt diuiſio-
nẽ.C.de iur.& fact.ign.l.nõ fatet.ff.de confeſſ.quẽ re-
fert,& ſequitur Dec.d.conſ.408.nu.5.& Pau.Caſt.vbi
ſupra ait,ſaltẽ hoc procedere in confeſſione extraiu-
diciali,& adeat ad idẽ in ſimili notata p Deciũ,vbi
ſup.nu.6.& ad hęc,quæ dicta ſunt de cõfeſſione erro-
nea adde,q̃ diximus in 2a ſublimitatione ad 25. limi-
tationem concluſionis de confeſſione abſente parte.

5 Hic tñ aduertas,† vt in dubio non præſumatur,con-
feſſionem fuiſſe errore factã,quinimò illam erroneã
allegans tenetur probare,vt aſſeruit Bar.in l.non fatet.
ff.de confeſſ.quem refert,& ſequitur Crau.in tract.de
antiq.tẽp.in 1.par.verbo propoſitũ noſtrũ, nu. 6. &
habetur in l.ſi poſt diuiſionẽ.& l.error C.de iur.& fact.
6 ign.idem voluit Corn.cõſ.259.col.fi.vol.4.†quomo-
do verò cognoſcatur erronea,cõſulas Auguſt. Bero.
conſ.87.nu.11.lib.2.& conſ.152.nu.8.9. & ſeq.lib.3.

CONCLVSIO CCCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio an & quomodo probetur per teſtes etiam ſingulares.

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſio probatur p teſtes ſaltẽ duos omni exceptione maiores, qui debent eſſe conteſtes, aliàs erit nullius effectus.*
2 *Confeſſio probata per duos teſtes, non facit tamen niſi ſemiplenam probationem.*
3 *Confeſſio facta parte abſente probata per duos teſtes ſemiplenam, & parte præſente per eoſdem plenam probationem facit.*
4 *In confeſsione non ſufficit dicere parte præſente: ſed etiam oportet, quod dicatur, & expreſsè acceptante.*
5 *Confeſsio probari etiam poteſt per teſtes ſingulares.*
6 *Teſtes duo ſi deponãt de confeſſione facta in indiuiduo probant, ſed ſi diuerſimodè, & ſint ſingulares, non probant nec ſemiplenè.*
7 *Confeſſiones ita probatæ per ſingulares teſtes, vt qualibet per ſe ſola ſemiplenè probet; non tamen coniunguntur*

ad effectum plenæ probationis; immo delicti teſtes tanquam ſingulares confeſſionem non probant.

8 *Teſtes ſingulares deponentes de duabus confeſſionibus non iunguntur ad faciendam plenam probationem.*

9 *Teſtis deponens de veritate licet ſit ſingularis, tamen probat, & coniungitur ad plenam probationem faciēdam.*

10 *Singularitas teſtis de veritate deponentis ad plenā probationem faciendā non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua.*

11 *Teſtes diuerſimode deponētes licet ſint ſingulares de loco, et tēpore, ſi tamen concordant in facto principali probant.*

12 *Teſtes ſingulares coniūgū ad probandū confeſſionē abſētis.*

13 *Confeſſio abſente parte probata per duos teſtes, quæ inducit ſemiplenam probationem, cōiungitur cum probatione famæ quæ eſt ſpeciei diuerſæ, & a fortiori coniungi debet cum alia confeſſione eiuſdem ſpeciei.*

14 *Teſtes ſingulares coniunguntur, vt plenè probent, quando tendunt ad eundem finem licet per diuerſa media.*

15 *Teſtis deponens de veritate facti coniungitur cum altero deponente de confeſſione, et plenè probent.*

16 *Teſtis deponens de confeſſione abſente parte ſemiplenè non probat.*

17 *Teſtes ſi deducuntur ad probandum debitum, licet deponant de diuerſis confeſſionibus, & circa confeſſionē ſint ſingulares, tamen probant debitum.*

18 *Confeſſio facta parte præſente probetur per vnum teſtem tantum, et ſaltem facit ſemiplenam probationem.*

19 *Teſtis deponens de confeſſione in abſentia partis nō ꝓbat.*

20 *Confeſſio coram ſacerdote facta in foro pœnitentiæ per ſolum ſacerdotem probatur.*

21 *Confeſſioni principalis magis creditur, quam mille teſtibus contra eam deferentibus.*

22 *Teſtes ſi rogati non ſint, non probent.*

1 CONFESSIONEM probari p teſtes ſaltem duos omni ex-
ceptione maiores, plurimi tradidere: vt Albet. conſil.
56. nu. 28. gl. & Doct. in l. fi. C. famil. erciſc. Bal. conſ.
447. & cōſ. 10 in quæſtione quæ vertitur, nu. 2. vol. 5.
& Paris conſ. 60. nu. 45. vol 4. vbi ait, debere eſſe contestes,
alioqui hmōi confeſſio eſt nullius momēti, vt
ex allegatis per eundem ibi nu. 46. & tradidere Ant.
de But. & alii, qui eum ſequuntur, in c. licèt ex quadā,
col. pe. extr. de teſt. & Cin. in l. 2. C quę ſit lōg. cōſuet.
& Paul. Caſt. conſ. 277. aliàs 143. viſo proceſſu. col. 2.
poſt nu. 8 & conſ. 378. aliàs 119. viſa petitione, col. 2.
poſt nu. 5. vol. 2. per Iaſ. in l. admonēdi. nu. 256. de iu-
2 reiur. † Et quamuis maximè ita probata foret cōfeſſio
per duos teſtes, tamen non faceret, niſi ſemiplenā ꝓ-
bationē, vt voluit Paris. vbi ſup. nu. 46. ita tradit Bart.
in d. l. admonendi. col. 13. ver. his præmiſſis: & ibi Iaſ.
nu. 256. Quod intellige, ſi hmōi confeſſio facta fuerit
3 parte abſente. † & quod abſente parte probari debeat
per duos teſtes, ait Fran c. 1. col. 3 verſ. & intellige. de
appellat. ſecus verò; ſi parte præſente: quia tunc probata
per duos teſtes plenè probat, vt colligere eſt, ex
l. Publia. §. fin. ff. depoſ. & l. generaliter. C. de non nu.
pec. atq; reſpondit Ruin. conſ. 72. nu. 4. vol. 4. Herc. ēt
de prob. neg. nu. 198. verſ. 15. fallit, immò nec ſufficit
4 dicere parte præſente; † ſed etiam oportet, vt quod dicatur,
& expreſſè acceptante: vt Hipp. dixit in rub. C.
de probat. nu. 124. in fi. & Spec. tit. de don inter vir. &
vxor. §. p veſtras. col. 2. ſed ad hoc vide, quæ latiſſimè
à nobis dicta fuerunt in prima ampliatione cum limitatione
ſequenti ad concluſionem de confeſſione
facta parte præſente, & per totam concl. de confeſſione
abſente parte.

5 Amplia, vt probari poſſit † per teſtes ſingulares ſecundum
Pariſ. conſ. 34. verſ. 19. lib. 1. ſed contrariā ſequutus
eſt ſententiam Aymo Crau. cōſ. 33. col. 8. nu.
35. qui alios adducit. Hoc tamen poterit reconciliari
per proximam primā ſublimitationem ad ſubſequētem
limitationem.

Primò limita, dūmodo duo teſtes deponant de cō-
feſſione facta in indiuiduo. ſecùs, ſi vnus teſtis deponat
de cōfeſſione facta vno die, & loco, & alius depo-
6 nat de alia, † & ſic teſtes ſint ſingulares, quia tunc non
probant, etiam ſemiplenè, etiam ſi eſſent mille teſtes,
& iungerētur, vt aſſeuerauit Alex. cōſ. 36. col. 2. & cōſ.
39. poſt nu. 8. vol. 5. idē voluit Ruin. cōſ. 72. nu. 5. vol.
4. vbi (quod fortius eſt) ait, q̄ ſi talis cōfeſſio ita ꝓbata,
vt videlicet per ſingulares teſtes, eſſet ita probata
vt quælibet confeſſio per ſe ſola ſemiplenè probaret,
7 † q̄ tamen non coniungerentur tales confeſſiones ad
effectū plenæ probationis. immò dicti teſtes tanquam
ſingulares plenè non probant dictā confeſſionē, nec
coniunguntur, vt conſuluit Paris. conſ. 60. nu. 45. vol.
4. cum ibi alleg. & in conſ. 57. nu. 4. eo. vol. & tradidit
Rober. Marant. in tract. de ordi. iud. part. 6. de cōfeſſione
in 5. actu nu. 14. & Crau. conſ. 267. nu. 1.

8 Illud prętereà velim obſerues, † vt teſtes ſingulares
deponentes de duabus confeſſionibus non iungātur
ad faciendā plenam probationem, vt Hipp. de Marſi.
tradidit in l. de minore. §. plurimum. nu 9. cui accedit
Aymo Crau. de antiq. temp. par. 4. ſ. ſectio. nu. 25. atque
Franciſ. Cur. tract. de teſt. num. 94.

9 Sublimita, ſi vnus teſtis deponat de veritate, † quia
tunc licèt ſint ſingulares, tamen probant, & coniungūtur
ad plenā probationē faciendā, vt ait Pariſ. conſ.
75. n. 13. vol. 1. vt in ſimili tradit Alc. et nouiſſimi ibi
ſequuntur in l. Gallus. §. ille caſus. n. 14. ver. ſed ꝓ iſtorū
intelligentia. ff. de libe. & poſthu. & Pariſ. conſ. 50.
10 nu. 42. d. vol. 1. & ratio eſt, q̄ a iſto caſu † hęc ſingularitas
non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua, quę nō obſtat,
ſed debet adminiculari ad faciendā p'euā probationē,
vt ita loquutus eſt Pariſ. d. conſ. 42. nu. 43. cū ibi
addnchs eo vol. 1. vltra quos adde Crau. de antiq. tēp.
in 4. par. ver. ſed enim. fol. 189. & idem conſ. 267. ver.
& qui coniunguntur. quem tamen conſiderabis.

Secūdò ſublimita, ſi hmōi teſtes deponant de diuerſis
cōfeſſionibus, dūmodo ex tali diuerſitate oriatur
repugnantia, aut facti diuerſitas, ſed idem ſemper
11 emergat effectus, † q̄ a tunc licèt ſint ſingulares de loco,
& tempore, tū cum conueniant in facto principali
ꝓbant, vt patet ex multis relatis a Crau. d. conſ. 267.
col. 1. ver. p̄tereà. nu. 6. & ita voluit Soc. conſ. 99. n. 15.
vol. 2. Paul. de Caſtr. conſ. 380. iudex, in fin. lib. 1. & in
cōſ. 199. viſa petitione. col. 2. circa med. & in cōſ. 141.
viſo ꝓceſſu. col. fi. lib. 2. quod ēt probauere plurimi alij
conſulentes, vt Io. de Ana. conſ. 55. in 2. dubio. Alex.
in conſ. 53. col. 2. circa med. verſ. ergo enī præſuppoſito.
vol. 1. Calcan. in cōſ. 9. col. 5. poſt med. Dec cōſ.
650. col. 2. poſt mediū, vbi refert, & ſequitur illud cōſ.
Caſtr. 380. Iudex, in fi. lib. 1 idem tenet Curt. iun. conſ.
12 168. col. 7. vbi Curtius voluit † cōiungi teſtes ſingulares
ad probandū confeſſionem abſentis, ad idē adduco
Aret. in conſ. 65. in præſenti conſultatione. col. 2.
poſt med. in 2. dubio, vbi confeſſio abſente parte probata
per duos teſtes, quæ inducit ſemiplenam probationē
cōiungitur cū probatione famæ, quæ eſt ſpeciei
13 diuerſæ, † à fortiori coniungi debet cū alia confeſſione
eiuſdem ſpeciei, per ea, quę habentur in l. admonēdi.
ff. de iureiur. & dixit Crau. d. conſ. 267. nu. 5.

Et q̄ cōiungantur teſtes ſingulares, vt plenè ꝓbent
14 † q̄n tendunt ad eundē finē, licet p diuerſa media adduco
Abb. & Doct. in c. ſi. de ſucceſſ. ab inteſtato vbi
q̄n vnus teſtis deponit de veritate facti, alter de con-
15 feſſione coniunguntur, † vt plenè probent, idē voluit
Alex. in conſ. 86. viſo libello. nu 4. & 5. in 3. dub. lib. 6.
q̄ dictum refert, & ſequitur Rip. in l. admonendi. col.
38. nu. 206. ver. ex hac cōcl. ff. de iureiu. idem aſſeruit.
Anch. in conſ. 276. viſo diligenter. col. 2. verſ. & ideo
vnus teſtis & quod placuit Corn. cōſ. 13. lib. 1. idē voluit
nouiſſimè Goz. in conſ. 79. col 4. nu. 11. poſt verſ.
non obſtat, vbi fortius voluit vnū (quod tamen puto
falſum) vt vnus teſtis deponens de cōfeſſione abſente
16 parte coniungatur cum teſte de veritate facti, † cum

vnus

Digitized by Google

vnus teſtis deponens de confeſſione abſente parte ſe-
mi plenè non probet, item quòd teſtis deponens de
veritate facti, & alter de confeſſione coniunguntur
ad plenam probationem, voluit Dec. in cum cauſam
col. fi. de prob. & latius vſq; ad ſatietatẽ videas Aym.
d. conſ. 267. nu. 5. & 6. Alex. conſ. 25. col. 2. lib. 2.
Tertiò ſublimita, ſi principaliter teſtes nõ deducatῑ
ad ꝓbandam confeſſionem, ſed veluti ad probandũ
17 debitũ, † quia tunc licèt hmõi teſtes deponant de di-
uerſis confeſſionibus, & circa confeſſionẽ ſint ſingu-
lares, tñ probant debitum, vt rñdit eleganter Paul. de
Caſt. cõſ. 380. iudex, & miniſter. nu. 7. & ſeq. vol. 1. quẽ
refert, & ſequitur Maria. Soc. iun. conſ. 99. nu. 15. vol.
2. Cur. iun. cõſ. 64. ꝑſupponiῑ in facto. in 4. col. in prin.
n. 7. & idẽ Soc. I. cõſ. 90. li. 2. vbi quaſi ꝑ totũ vberrimè
hãc materiã tractat, & ita ſingulariter declarat Bart.
in l. actor. 3. col. in prin. C. de ꝓb. Cor. ẽt cõſ. 34. vol. 1.
Secundò principaliter limita, ſi hmõi confeſſio fa-
18 cta fuerit parte ꝑſente, † quia tunc probatur per vnũ
teſtem tantùm, vt ſaltem faciat ſemiplenã ꝓbationẽ,
vt cauit Ruin. conſ. 72. nu. 4. vol. 4. vbi ad idem refert
Paul. de Caſt. conſ. 280. incipiente viſo proceſſu, & in
conſ. 333. incip. viſa petitione, ſed ſecus eſt, ſi deponat
19 de confeſſione in abſentia partis, † etenim tunc non
probat, vt conſuluit Imol. conſ. 123. nu. 9. idem obſer
uauit Paul. Caſtr. conſ. 79. nu. 1. vol. 2. hoc etiã placuit
Alex. conſ. 181. nu. 10. lib. 7. nec ab hoc receſſit Corn.
cõſ. 341. nu. 34. vol. 1. Pariſ. id ſenſit cõſ. 54. n. 22. vol. 4.
Tertiò limitatur in probanda confeſſione corã ſa-
20 cerdote facta in foro pœnitentiæ, † hæc nempè cõfeſ-
ſio probatur per ſolùm ſacerdotem, vt dictum eſt ſu-
pra in cõcl. confeſſio ſacerdoti &c. in 2. limitatione.
Quartò limitabis, vt magis credaῑ confeſſioni prin-
21 cipalis, † quàm mille teſtibus contrarium aſſerenti-
bus, vt docuit Innoc. in c. cum contingat. de offic. de-
leg. Bart. & Doct. tradidere in l. 2. §. creditum. ff. ſi cer.
pet. atq; Venafr. in conſ. 16. & conſ. 37. & cõſ. 45. quos
refert, & ſequitur Ant. Gabr. in ſuis concl. concluſ. 4.
nu. 75. verſ. 24. infertur. de teſtib. lib. 1.
Quintò limitare poteris, dummodò rogati ſint te-
22 ſtes † alioqui non probant, vt prodidit Nell. in tract.
de teſtib. nu. 347. & vide l. poſt mortem. ff. de adop. &
conſules omninò glo. in c. teſtes. 3. q. 9. §. 1. atq; Spec.
tit. de teſte, in prin. verſ. item quòd non fuit rogatus.

CONCLVSIO CCCLXXX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta in fauorem incapacis, an præſumatur facta in fraudem legis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta ad fauorem non capacis, præſumitur facta in fraudem legis.*
2 *Confeſſioni mariti habentis filios ex priori matrimonio, et confitentis habuiſſe à ſecunda vxore mille etiam cũ iuramento, non ſtatur, quia præſumitur facta in fraudẽ.*
3 *Confeſſio mariti, de qua ſupra nu. 2. eius morte tanquam donatio non poteſt confirmari, ſed applicari debet filijs prioris matrimonij.*

1 Confeſſio facta ad fauorem non capacis
† præſumitur facta in fraudẽ
legis, vt obſeruauit gl. in l. cũ quis decedens. §. Titia,
ff. de leg. 3. & per not. ibi. & per l. qui teſtũ. ff. de teſta.
Bart. decidit iſtam quæſtionẽ dicens, ꝙ ſi maritus ha-
bens filios ex priori matrimonio confiteaῑ habuiſſe
2 à ſecunda vxore mille, † quamuis ẽt iuret, non ſtatur
tali confeſſioni, quia ꝑſumitur facta in fraudẽ, vt col-
ligiῑ ex reſcripto Impp. Leon. & Anthemij in l. hac
edictali. C. de ſecund. nup. non poteſt illa confeſſio
3 tanq̃ donatio morte mariti confirmari † quia dẽt ad-
iungi filijs prioris matrimonij, vt ijdem Impp ſcriſere
clarè in d. l. hac edictali. & cõfirmatur ex animaduer
ſis à glo. in l. donat. C. de collat. idem apertiſſimè de-
cidit Rui. conſ. 44. nu. 8. cũ ſeq. lib. 5. & ad hæc adde, q̃
diximus in concl. de cõfeſſione patris de recepto à fi-
lio, & de cõfeſſione viri de recepta dote, & in 8. limit.
ad concluſionem de cõfeſſione facta præſente parte.

CONCLVSIO CCCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio facta per aduocatum lite cõteſtata, & ſciente clientulo, an perindè valeat, ac ſi per ipſum clientulum fieret.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta per aduocatum lite conteſtata, ſciente clientulo, & intelligente perindè eſt, ac ſi per ipſum clientulum fieret, vnde illi præiudicat, niſi eam reuocet.*
2 *Confeſſio facta per aduocatum per ipſum, vel per clientulum, vſq; ad triduum ſimpliciter etiam non docto de errore reuocari poteſt.*
3 *Confeſſio aduocati vſque ad ſententiam reuocari poterit, prius tamen probato errore.*
4 *Confeſſionem factam ab aduocato poterit clientulus eadẽ die, vel incontinẽti reuocare per ſe, vel per procuratorem ſimpliciter nullo etiam docto errore.*

Confeſſio facta per aduocatum lite cõ-
teſtata, ſciente cliẽtulo, & in-
1 telligẽte perindè eſt † ac ſi per ipſum clientulum fie-
ret, ita ad verbũ ſanxit Imp. Alex. in l. 1. C. de error. ad-
uoc. vnde clientulo ꝑiudicat, niſi eam reuocet, ita cõ-
ſtituit Inn. III. Pont. Max. in c. olim. ext. de cenſib. &
ſciuit Honor. III. Sum. Pontif. in c. cum cauſam. de ap
pel. & ibi Bal. quod & placuit Spec. tit. de cõfeſsio. §.
poſtremò. nu. 1. & idẽ ſub tit. de aduoc. §. iam nunc vi
dendum. verſ. ex præmiſſis. Reuocari aũt poteſt illa
2 confeſſio, vel ab aduocato, vel à clientulo † vſq; ad
triduum ſimpliciter ẽt non docto de errore, ita reſcri-
pſere Imp. Diocl. & Maxi. in l. fi. verb. contradixiſſe,
C. de error. aduoc. & reſpondit Paul. de Caſt. conſ. 31.
per l. 1. C. eo. de error. aduoc. immo poterit ẽt reuoca-
ri talis confeſſio ex mĩa, ſi credimus Spec. d. tit. de cõ-
3 feſſ. §. poſtremò. nu. 1. vſq; ad ſententiam † prius tamẽ
probato errore, vt habetur in c. fi. ext. de confeſſ. l. non
fatetῑ. ff. d. tit. l. vnic. C. eo. l. indè Nerat. §. fi. ff. ad l. Aq.
Ergò eadem die, vel continuò poterit clientulus,
vel per ſe, vel per procuratorem dictam confeſſionẽ
4 ſimpliciter † nullo etiam docto errore ab aduocato
factam reuocare, & hanc eſſe communem opinionẽ
atteſtatur Spec. vbi ſup. nu. 1. & ſic intelligo. cap. cum
eã. ext. de off. deleg. c. cũ olim. 1. in fi. ff. de teſt. cog. ſed
in hoc die, vt ſup. in concl. de cõfeſſione procuratoris

CONCLVSIO CCCLXXXII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio per ſcripturam propriæ manus, an ita plenè probet, vt in contrarium probari non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ꝑ ſcripturã propria manus facta ita plenè probat, vt in contrariũ ꝓbari non poſſit, nec ꝓbato errore.*
2 *Confeſſio plenè probat, quando quis confitetur in epiſtola, ſiue in apocha etiam abſente parte.*

Confeſſio per ſcripturã propriẽ ma-
nus facta ita plenè ꝓ-
1 bat † vt in contrarium probari nõ poſſit, vt conſtat ex
allegatis à Matthæ. de Afflic. in cõſtitutione Neapo
litana, lib. 2. de cauſa depoſiti, rubr. 33. num. 6. & ideò
quãdo quis confitetur in epiſtola, ſiue in apocha etiã

2 abſente parte obligatur,† & talis confeſſio plenè probat, vt reſpondit Paul. in l. publica. §. Titius. ff. depoſi. quod & probauit Caſt. in l. vnica, col. fi. C. de confeſ. idem voluit Soc. reg. 89. verſ. 11. fallit, hoc etiā aſſeuerauit Ant. de But. in c. fi. de confeſſ. col. 5. Bald. docuit in l. 1. ff de interrog. act. in fi. & conſ. 380. in prin. vol. 5. Ant. de But. tradidit in c. cum pridem. in fi. de pact. Alex. cauit conſ. 90. vol. 4 mihi conſ. 153. col. fi. volu. 1. Bar. ſcripſit in l. nuda ratio, col. 2. ff. de dona. Marāt. ſenſit in tract. de ordine iudiciario, in ſexta parte, art. 5. rubr. confeſ. fol. 122. nu. 2.

Quod tamen intellige, declara, & limita, prout in 14. limitatione, & 18. ad concluſionem de confeſſione abſente parte.

CONCLVSIO CCCLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio incidenter facta an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio incidenter facta non probat.*
2 *Confeſſio de mutuo ſi facta non eſt principaliter ſuper ipſo mutuo, ſed incidenter, non probat, nec præiudicat.*
3 *In crimine falſi quis puniri poteſt, etiam ex confeſſione facta incidenter.*
4 *Cōfeſſus incidēter in crimine falſi puniri nō pōt in eodē iudicio, in quo incidēter fuit facta talis cōfeſſio, ſed in alio.*
5 *Reus ēt ſi cōfitetur defectū ſui iuris in beneficio actore non probante, non poteſt tamen in eadē inſtantia priuari.*
6 *Confeſſus incidenter in iudicio ad aliud intentato, non poteſt in illo damnari.*

1 Confeſſionem incidenter factam †non ꝓbare, auctor eſt mihi locupletiſſimus Dec. in c. at ſi clerici. nu. 19. 20. 21. ext. de iudic. & ibi Abb. id etiā proditum fuit à Bar. in l. ſi cōfeſſus. ff. de cuſtod. & exhibit. reor. idem comprobauere cæteri poſteriores iuris interpretes, vt Abb. in c. 1. col. fi. de excep. & idem Abb. in c. fi. & ibi Ant. de But. ex. de reſt. ſpol. Ang. in l. viro atq; vxore. ff. ſol. matr. Sal. in l. 2. C. de cuſtod. & exhibit. reor. & ita omnes communiter canoniſtæ in d. c. at ſi clerici, de iud. Hipp. Marſ. in l. 1. in prin. col. 1. & in §. diuus. Antoninus. in prin. col. ff. de q. Andr. Sicul. cōſ. 2. col. 5. lib. 1. & conſ. 1. col. 2. lib. 2.

Ex quo fit, vt ſi quis à me petat decem mutuò, & ego, vt me excuſem, dixerim, non habeo, immo quia egebam pecunijs, accepi decem à Titio, qui quidem Titius præſens eſt, non tamen idem Titius poterit ex
2 tali confeſſione contra me agere, †cū eā non fecerim principaliter ſup ipſo mutuo Titij, ſed incidēter: ideò mihi non præiudicat, vt pulchrè dixit Sali. in l. 1. col. 4. C. de cōfeſ. & pro ſingulari ſequitur Marſ. in repet. rub. C. de prob. col. 2. verſ. limita tamē, nu. 104. & ſeq. hoc ēt voluit Tiraq. in tit. res inter alios acta. fol. mihi 13. in 1. limit. in verbis finalib. verſ. & id quidē vſq; & de hac confeſſione inſpicias per te, quæ latiſſimè dicta ſunt à Marſil. in repet. rub. C. de prob. à nu. 103. vſq; ad nu. 106. vbi perpulchrè & inſigniter loquutus eſt, & idem in l. 1. §. diuus Antoninus. col. pen. ff. de q.

Primò limita concluſionem nō procedere in cri-
3 mine falſi, in quo quis puniri poteſt† etiā ex cōfeſſione facta incidēter, vt protulit Dec. in d. c. at ſi clerici. nu, 20. atq; reſpondit Petr. Anch. conſ. 173. nu. 8. verſ. ex cuius dictis, & fuit obſeruatum in l. 2. §. ſi publico, ff. de adulterijs. l. vbi. C. de falſ.

Sublimita, vt puniri non poſſit in eodem iudicio, in quo incidenter fuit facta talis cōfeſſio, vt ait Dec.
4 vbi ſup. nu. 21. †quia non agebatur ad hoc principaliter, & ſententia debet cōformari libello, vt videre eſt ex c. licet Heli. de ſimo. & l. vt fundus. ff. cōmu. diuid. §. curare aūt. Inſtit. de act. ſed in alio iudicio benè poterit puniri, vt doctiſſimè voluit Inn. in c. ꝑ inquiſitionē de elect. & ibi Abb. col. pen. verſ. ex quo not. ſing. & idem Abb. in c. 2. col. 3. in 2. lect. de confeſ. idē tradidit Bald. in l. mercalem. in fin. de condict. ob turp. cauſ. & in hanc ſententiam ſcripſere Fel. in c. deniq; ſub nu. 5. extr. de except. verſ. ſic limita, vbi ita docet intelligendum illum tex. in d. c. deniq; in verb. confeſs. Butr. in c. cauſam, vlt. col. verſ. item hæc verba, de teſtib. & ibi Abb. in 3. col. & in c. 2. col. 11. de ordi. cognit. & c. cum quis. de reſtit. ſpolia. & diſput. Titius. clericus in 3. dubio, ad fi. verſ. ſed nunquid iudex, vbi eleganter hanc materiā tract. Butr. & Imo. in d. c. deniq; per c. cum dilecti. de accuſ. & quod in priori iudicio puniri non poſſit, ſequitur Compoſtil. in d. cap. mandatum de reſcr. relatum à Fel. vbi ſuprà dicēs, vt etiam ſi reus cōfiteatur defectum ſui iuris in bñficio
5 actore non probante, †non poſſit tñ in eadē inſtantia priuari, & ſequitur in tit. de act. & petit. §. ſuper actionibus. verſ. ſed quòd ſi reus, hoc idem deciſum fuit à Dom. de Rot. deciſ. 5. vt lit. pēd. & item deciſ. 7. de excep. in antiq. idem diremit Biſign. in dec. 1. d. tit. vt lit. pend. & deciſ. 18. de reſt. ſpol. in antiq. & deci. 10. eod. tit. in nou. & Arch. monuit in c. multi. 1. col. 2. quæſt. 1. hoc etiam aſſeruere Imol. poſt Butr. in capit. vnico. 6. col. verſ. quandoq; verò actore non probante, vt eccleſ. benef. Abb. in c. cum ſuper. 3. col. verſ. extr. gl. de cauſſ. poſſ. & propr. & Abb in c. ex conquæſtione, col. antepen. de reſt. ſpol. quem videas, & dixit Dom. poſt Io. Andr. in c. vnico. 1. col. de eo, q mittit. in poſſ. lib. 6. & ait Bal. in l. mercalem. C. de condic. ob turp.
6 cau. †confeſſum incidenter in iudicio ad aliud intentato, non poſſe in illo damnari, de hac materia verò conſulas ad ſatietatem hanc examinantem Fel. in d. c. deniq; ſub nu. 6. 7. 8. 9. de excep.

CONCLVSIO CCCLXXXIV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio falſa an probet, & noceat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio falſa non probat nec nocet.*
2 *Confeſſio in parte falſa, quæ in totum præſumitur falſa, non probat.*
3 *Confeſſio falſa etiamſi procederet de ſcientia vtriuſq; partis, non probat.*
4 *Confeſſio in ſe vera, ſi falſam habet cauſam, nihil operatur.*
5 *Confeſſio non veriſimilis non probat, etiamſi facta eſſet in inſtrumento.*
6 *Confeſſio repugnans facti euidentia non probat.*
7 *Dominiū nuda volūtate partiū ſine traditione nō trāsfert.*
8 *Fundus in futurum nō præſumitur meus, donec probetur contrarium, ſi dixero meum fundum eſſe tuum.*
9 *Confeſſio facta extra iudicium non præiudicat confitēti.*
10 *Dominium per ſimplicem confeſſionem transfertur in ciuitatem & in eccleſiam.*
11 *Dominiū transfertur in vltima volūtate ſine traditione.*

1 Confeſſio falſa non probat, †nec nocet, dummodò probetur, veritatem eſſe in contrarium, vt fuit animaduerſum in l. cū falſa. C. de iur. & fact. igno.

Amplia primò, vt procedat etiam in cōfeſſione in
2 parte falſa, quæ in totum præſumitur falſa, † & ideo non probat, vt conſuluere Dec. conſ. 536. num. 10. & Soc. conſ. 82. ſuper quæſtionibus, lib. 3. & cōſ. 126. nu. 68. d. lib. 3. l. ſi quidem, & ibi gl. & Doct. cōmuniter. C. de except. & reſpondit Alex. cōſ. 87. in cā Ludouici, poſt prin. lib 1. & per Hipp. in conſ. 129. nu. 1.

Secūdò amplia, etiamſi de ſcientia vtriuſq; partis
3 †procederet iſta confeſſio falſa, ita Bart. admonuit in d. l. cum falſa, nu. 3. & eſt ratio, quia partes non poſſūt facere, vt illud, quod eſt maternum, ſit paternum, vt ibi per eum.

Tertiò

Tertiò amplia, vt etiam habeat locum, qñ confeſ-
ſio eſſet in ſe vera, ſed cauſa ipſius confeſſionis eſſet
4 falſa; † quia tunc quoq; nullius eſt ponderis, vt aſſeue-
rauit Bal. in rub. C. de conſt. pec. col. 2. 1. gl. verſ. dein-
dè venio ad cãm, meminit Dec. in c. ex parte. nu. 5. &
c. ſedes. n. 11. de reſcr. & in cõſ. 33. col. fi. ver. & clauſu-
ſa motu ꝓprio, cũ multis alijs p nos adductis in 2. am
pliat. ad concluſionem de confeſſione ſine cauſa.
5 Quartò amplia, vt nec cõfeſſio nõ veriſimilis † pro-
bet. ſi ita conſulentibus credendũ eſt Dec. cõſ. 596. n.
10. atq; Pariſ. cõſ. 153. col. pen. vol. 4 & Herc. de prob.
neg. nu. 198. verſ 46. fallit, Rom. ẽt in cõſ. 420. nu. 10.
Subamplia hanc ampliationem, ẽt ſi facta eſſet in
inſtrõ, quia nihilominus non probat, ſic profitendo
ſcripſit Bal. in l. ſi quis in hoc genus, verſ. deindè not.
C. de epiſ. & cler. & cõſulẽdo tradidere Io. de Ana. in
conſ. 17. incip. viſa relatione. Imo. in conſ. 109. incip.
viſa inquiſitione. & vide ad hoc, quæ latè diximus in
3. limitat. ad concluſionem de confeſſione in inſtrõ.
Quintò amplia concluſionem etiam veram eſſe
6 in confeſſione repugnante facti euidentia, † quia &
illa non probat, vt ad id eſt teſtis Pariſ. conſ 89 col. 2.
lib. 1. cui adhæret Herc. vbi ſupra. nu. 198. quarto fal-
lit, nam & iſtæ proximæ falſitati iudicantur.
Primò limita, vt tñ procedat cõcluſ. quoad trãſla-
tionẽ dominij, quæ per talẽ cõfeſſionẽ induci nõ põt,
7 † cũ ex nuda voluntate partiũ ſine traditione domi-
nium non transferatur, ita idẽ Bart. ſcriptũ reliquit in
d. l. cum falſa. n. 4. C. de iur. & fac. ign. p l. traditionib.
C. de pact. & l. ſi ager. ff. de rei vẽd. ſecus aũt erit quo-
ad probationem, circa quam talis confeſſio prodeſt
nam ſi dixero, meũ fundũ eſſe tuũ, talis fundus in fu-
8 turũ non præſumitur meus, † donec probetur contra-
riũ, arg. l. Publia. in fi. ff. depoſ. & l. generaliter, de non
nu. pec. & cõſulas ea, quæ diximus in 15. limitatione,
ad concluſionem de confeſſ. abſente parte.
Secũdò limitabis, vt tñ locũ habeat, qñ talis con-
9 feſſio fieret extra iudiciũ, quo caſu † nõ ꝑiudicat cõfi-
tẽti, ſecus aũt qñ fieret in iudicio, & ſciẽter, quia tunc
perindè eſt, ac ſi rei vẽd eſſet cõfitens condẽnatus, ita
Bar. vbi ſuprà, in d. l. cũ falſa. poſt nu. 10. verſ. vlterius
ſi iſta cõfeſſio. C. de iur. & fac. ign. & dicit de hoc eſſe
caſũ expreſſũ, vt not. in l. certũ. §. 1. ff. de confeſ. & gl.
ĩ d. l. cũ falſa. idẽ Bar. ĩ l. rura. C. de om. agr. deſer. li. 11.
Et ꝙ dictũ eſt, quòd ſcilicet per ſimplicẽ cõfeſſio-
nẽ non transferatur dominium, limitandũ eſt tribus
10 modis, primũ eſt, nõ procedere in ciuitate, † ſiñ in ec-
cleſia, in quã per ſimplicem confeſſionẽ transfertur
dominiũ, ita idẽ Bal. vbi ſuprà, p l. fi. C. de ſacroſ. eccl.
& tertio limita illud dictum, quando talis confeſſio
11 fuiſſet facta in vltima voluntate, † in qua transfertur
dominium ſine traditione, vt per eundem Bart. nu. 9.

CONCLVSIO CCCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Confeſſio relatiua an probet, niſi quatenus ſit in relato.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio relatiua non probat, niſi quatenus eſt in relato.*
2 *Poſitio habetur pro nõ confeſſa, qñ quis poſitionẽ confitendo reſpondit relatiuè ad inſtrũm, in quo ita non continetur.*

1 Confeſſionem relatiuã nõ proba-
re, † niſi quatenus
eſt in relato. me docuit Pariſ. cõſ. 7. n. 4. vol. 3. cui acce
dit Herc. in tract de ꝓb. neg. nu. 198. ver. 18. fallit. quẽ
omninò vide. Bal. ẽt ſcripſit per illum text. in l. 2. col.
1. verſ. vlterius not. C. de errore aduocati, vbi dicit, ꝙ
quando quis reſpondet confitendo poſitionem rela-
2 tiuè ad inſtrumentũ, † quòd ſi in inſtrumento illo nõ
contineatur ita, vt confitetur, talis poſitio habetur ꝓ
non confeſſa, quem refert, & ſequitur Rom. cõſ. 294.
Hæc cõfeſſio, Dec. ẽt qui plura ad id accumular, cõſ.
63. ꝓ tenui. col. 3. nu. 6. idẽ tradidit Ale. in cõſ. 3. in cã,
& lite. poſt prin. lib. 2. Iaſ. ẽr in l. admonẽdi, in 1. lec. n.
36. ff. de iureiu. ꝑtereà Fel. in c. ex parte, il 1. n. 13. de re-
ſcr. & in c. cũ venerabilis, nu. 24. ver. vndè dicit Bal. de
excep. Dec. in l. certi condictio. §. ſi numos. nu. 12. ff. ſi
cer. pet. & idẽ varijs in locis allatis à Mandoſ. in add.
ad d. conſ. Rom. 294. in verbo notabiliter, ſub litera B.

CONCLVSIO CCCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio vnius an probet in præiudicium alterius.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio vnius non probat in præiudicium alterius.*
2 *Iura prohibent, ne ſit in facultate confitentis dicere, quod vult, & ius alteri quæſitum auferre.*
3 *Confitens etiam ſi ſit omni exceptione maior, non tamen probat in præiudicium alterius.*
4 *Vni teſti non eſt credendum, etiam ſi ſit Cardinalis.*
5 *Confeſſio vnius alterius probat, quando partes concordãt ſtare confeſſioni, & dicta eiuſdem.*

1 Confeſſio vnius nõ ꝓbat † in præiudiciũ
alterius, vt aſſerit Pariſ. conſ.
19. n. 6 vol. 3. & habeť ex Scæuolæ rñſo in l. Seia. ĩ pri.
ff. ad Vell. Pau. de Caſtallarus à Pariſ. in d. cõſ. 19. li. 3.
latiſſimè ꝓſequitur in cõſ. 82. viſis, col. 1. et cõſ. 85. cõ-
feſſio præſens, & huc optimè ſpectãt, q̃ habentur in l.
tranſactione matris. C. de trãſac. & in l. poſt certi. C. de
lib. cau. Herc. vbi ſup. de ꝓb. neg. nu. 198. verſ. 7. fallit,
nec immeritò. q̃ alias eſſet in manu cõfitẽtis dicere,
2 ꝙ vellet, & ſic ius alteri q̃ſitũ auferre, † ꝙ oĩno iura ꝓ-
hibẽt, vt tradidit Abb. in c. 2. de fid. inſt. col. 2. ver. 1. ca
ſu, cũ alijs ibi adductis per Fel. n. 12. verſ. itẽ intellige.
Amplia cõcluſionẽ, vt ꝓcedat, ẽt ſi talis cõfitẽs eſ-
3 ſet oĩ exceptione maior † prout in ſimili tradit Gabr.
com. opin. in tit. de teſt. cõcl. 1. in 2. amplia. vbi aſſerit
4 nõ eſſe credẽdũ vni teſti, † ẽt ſi ſit Cardinalis, & refert
Fel. in c. ſup. his col. 4. de fid. inſt. & ad hoc etiam per-
tinet contex. in c. in nomine domini. de teſt. & Iaſ. in
l. ſi quando, nu. 16. C. vnde vi. & l. vbi, ff. de teſt.
Sed limitabis, qñ inter partes cõuenit parere cõfeſ
5 ſioni, & dicto vnius alterius, † vt auctor eſt Bart. in l.
Theopom. ff. de dot. ꝑleg. hoc idẽ volunt ſpe. in ti. de
teſt. §. reſtat. ver. hoc tñ fallit, ꝙ & probauere Ant. de
But. in c. veniẽs. il 1. de teſt. & ibi Fel. col. pe. vbi decla
rat. Rom. in l. 1. §. fi. ff. de ver. obl. Bal. in l. diſcretis. C.
de teſta. manum. Mart. in l. ſi quis ne q. col. 32. ff. de q.
Caſſa. cõſ. 37. col. 1. in fi. & in conſuet. Burgund. conſ.
119. col. 1. in fi. vol. 2. vbi ampliat iſtam limitationẽ.

CONCLVSIO CCCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio cõtra ius an probet, & an debeat eſſe certa loco, & tempore.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio contra ius non probat.*
2 *Confeſſio debet eſſe certa loco, & tempore, aliàs non probat.*
3 *Confeſſio ſi certa eſt, cauſa verò incerta, non probat.*

1 Confeſſio contra ius † nõ probat; ſi ita do
centi fides eſt habenda Bar. in
l. ornamẽtorũ. ff. de aur. & arg. leg. quẽ ſequitur Herc.
vbi ſuprà, nu. 198. ver. 13. fallit, cui ſuffragatur cõtext.
in l. in confeſſionib. & l. ſeq. de interrog. act. & quod
* *communiter notatur in l. vnica, C. de cõfeſ. in gl. ſu-
per verb. ſoluere, ibi, ſed quũ ius, & natura nõ reſpuit.

Et hic addas, quòd cõfeſsio debeat eſſe certa loco
2 & tempore,† alioqui non probat, vt reſponſum eſt à Pariſ.conſ.153.nu.1.et vide ſupra concluſionẽ, confeſsio extra per teſtes, in 2. ſublimitat.

Amplia vt etiam procedat, ſi confeſsio eſſet certa,
3 cauſa verò cõfeſsionis eſſet incerta,† quia nihilominus non probat, vt ex allegatis patet. in 4. ampliat. ad concluſionem de confeſſ. ſine cauſa.

CONCLVSIO CCCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Cõfeſſio verbis enũciatiuis facta an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio verbis enunciatiuis, verbi gratia, vt aſſeritur, facta non probat.*
2 *Confeſsio facta verbis enunciatiuis etiam parte præſente non nocet confitenti.*
3 *Confeſſio verbis enunciatiuis emanata, quando agitur de fauore piæ cauſæ, probat.*
4 *Verba enunciatiua probant, vbi agitur de fauore dotis.*

1 Confeſſio verbis enunciatiuis, verbi gratia, vt aſſeritur, facta† non probat, ita docuit Herc. in tract. de prob. neg. nu. 198. ibi 43. fallit. & ad hoc videas, quæ latè diximus in 2. limitat. ad concluſ. de confeſ. parte præſente.

2 Amplia, vt etiã procedat,† ſi facta fuerit parte præſente, quia nihilominus non nocet confitenti, vt ex allegatis videre eſt in d. 2. limit. ad concluſionẽ de confeſsio. præſente parte.

Limita primò, vt non habeat locũ, quando agitur
3 de fauore piæ cauſæ,† nã tũc confeſsio verbis enũciatiuis emanatã ꝓbat, et diſponit nedũ in vlt. volũtate, ſed et in contractu inter viuos, vt cõſtat ex quãpluribus allegatis per Tiraq. de priuil. piæ cauſæ, priuil. 86.

4 Secundo limita, vbi agitur de fauore dotis, nam† et eo in caſu verba enũciatiua probãt, vt probatur per text. in l. 2. cum ibi nota. C. de dot. promiſ. voluit Bar. conſ. 127. factum ſic ſe habet, Titius, & Seius cui adhæret Paul. de Caſtr. in conſ. 92. quòd præfata ſententia, col. 1. lib. 2. Rom. et reuatu eximiũ cenſuit in ſing. 536. verb. enunciatiua, vbi & hoc ampliat poſt Bar.

CONCLVSIO CCCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Confeſſio offenſi negantis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe in præiudicium fiſci, an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio offenſi negantis ſe offenſum fuiſſe ab aliquo in præiudicium fiſci non probat, & quare.*
2 *Confeſsio offenſi in præiudicium fiſci negantis ſe ab aliquo offenſum fuiſſe prodeſt, ne ponatur ad torturam.*

Confeſſio offenſi negantis ſe offenſum fuiſſe ab aliquo in præiudiciũ
1 fiſci† non probat, præſertim ſi concurrant aliqua adminicula, & indicia contra talem confeſſionẽ, vt doctũ eſt à Bar. in l. interdũ. §. rectè. ff. de furt. & cõſulius rñdit Alex. in conſ. 24. nu. 15. vol. 2. quẽ refert, & ſequitur Herc. in tract. de prob. neg. nu. 198. ibi 38. fallit, & hoc placuit Bald. in Marg. in verb. maleficium, atque
2 Lanfr. de arb. 3. par. 2. col. † ſed ei prodeſt, ne poſsit torqueri, vt tradidit Bal. in l. 1. col. fi. in prin. verſ. item ſi teſtator, nu. 32. C. communia. de leg. & in l. tranſigere col. 7. verſ. & per hoc inferebat Iac. C. de tranſact.

CONCLVSIO CCCXC.

ARGVMENTVM.

Confeſſio præcedente interrogatione facta an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio præcedente interrogatione facta iuxta terminos l. manifeſtæ. ff. de iureiur. probat, & locum habet tam ex parte actoris, quam rei.*
2 *Confeſsio facta præcedente interrogatione probat, & locum habet, etiam ſi aliunde actor quicquam probaſſet.*

Confeſſio præcedẽte interrogatione facta iuxta terminos l. manife-
1 ſtæ. ff. de iureiur.† probat. iuxta ſententiam Hercul. in tract. de prob. neg. nu. 204.

Amplia primò, vt habeat locũ tã ex parte actoris, quã rei, vt Bart. Bal. Iaſ. & alij ſcripſere in d. l. manifeſtæ, quos omnes referr, & ſequitur Herc. vbi ſuprà.

Secundò amplia, vt locum ſibi vendicet, etiam ſi
2 aliundè† actor quicquam probaſſet, ſecundum Iaſ. & alios in d. l. manifeſtæ. & in l. admonẽdi. ff. de iureiur. & per recentiores in l. qui accuſare. C. de eden.

Tertiò amplia et multis alijs modis, de quibus p ipſũ Herc. ibi. quos et declara, & intellige, vt ibi per eũ.

CONCLVSIO CCCXCI.

ARGVMENTVM.

Confeſſio meritorũ, an ſimpliciter probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio meritorum ſimpliciter non probat, niſi aliquibus adminiculis adiuuetur.*
2 *Patri donanti filiosfamilias non creditur, niſi ſint coniecturæ meritorum.*
3 *Confeſsio benemeritorum ſi ſit in inſtrumento quarentigiato ſimpliciter probat, tãquam res iudicata etiã inter perſonas prohibitas.*
4 *Inſtrumẽta quarentigiata habent vim ſñiæ, & rei iudicatæ.*
5 *Quarentigiata non tollit præſumptionem fraudis.*

Confeſsionem meritorũ ſimpliciter nõ probare niſi
1 †aliquibus adminiculis adiuuetĩ, eleganter, & rectè ꝓtulit Tiraq. in l. ſi vnquã. C. de reuoc. don. n. 103. cum aliquot ſeq. & præced. in verb. donatione largitus, & in hac rñdit ſententiã Bal. in conſ. 471. ſuper eo, quod quæritur, an cõfeſſio, in fi. lib. 8. & p ea, quæ ſcribit in auth. hoc ius porrectũ. col. pen. ver. quæro vtrũ in dubio. nu. 8. C. de ſacr. eccl. atq; cõſuluit Iaſ. in conſ. 145. col. 5. ver. 5. pro iſta parte, lib. 2. & Guid. Pap. in l. ſi do
2 natione, C. de collat. dicens† non credi patri donanti filiosfamilias, niſi ſint coniecturæ meritorũ & idem dicit in tract. præſũ. col. 6. ver. ſi pater donet. & de hoc diximus in cõfeſſione patris de recepto à filio, ſuprà.

Limita concluſionẽ non procedere, nam ſi huiuſmodi aſſertio, vel cõfeſſio benemeritorũ fieret in in-
3 ſtrumẽto quarentigiato† tũc ſimpliciter probaret, tãquam res iudicata etiam inter perſonas prohibitas, vt egregiè dicit Bal. in d. l. 1. col. 3. verſ. idẽ dico ſi ſtatutũ. C. de priu. dot. arg. l. res iudicata. ff. de reg. iur. quia ſcilicet huiuſmodi inſtrumenta habeãt vim ſententiæ,
4 † & rei iudicatæ, vt ſcripſit Tiraq. in tract. l. ſi vnquam. C. de reuoc. don. verſ. donatione largitus. n. 103. & latiſſimè vide Tiraq. in cõmentar. conſuetud. Pictauienſ. tit. 29. §. 1. & ſequit illud Panor. cõſ. 83. in quæſtione, quæ ad præſens, col. 4. lib. 2. & Soci. q hoc dicit ſingulare conſ. 122. incip. circa primum. col. 5. verſic. quia confeſſiones.

confeſsiones. lib. 3.& hoc adiuuat, ꝙ in ſimili tradit Bal. in l. vlt. col. 2. verſ. & ideò conſuetudo. C. de ſponſalib. & in l. pec. cir. med. verſ. itē nota hic. C. de ſolut.

Verùm an ꝙ de inſtrō quarentigiato dictū eſt, ꝙ ſcilicet cōfeſſio tunc probat, omninò videndum cenſeo D. Tiraq. d. l. ſi vnquam. C. de reuocan. don. d. verbo donatione largitus nu. 104. vbi videtur aſſerere, &
5 forte meritò, † quòd quarentigia non tollat præſumptionem fraudis, & cū multis per eum ibid. allegatis.

CONCLVSIO CCCXCII.

ARGVMENTVM.

Confeſſio in beneficialibus, & ſpiritualibus ad fauorem alterius an probet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in beneficialibus, & ſpiritualibus non probat ad fauorem alterius.*
2 *In matrimonio carnali non ſtatur aſſertioni coniugio ſuper impedimento.*
3 *Titulus actoris non probatur ex confeſſione aduerſarij ſed oportet, ꝙ conſtet de titulo per canonicam inſtitutionē.*
4 *Titulus actoris per iuramentum partis probari non pōt.*
5 *Confeſſio in beneficialibus non probat titulum ad fauorem alterius, ſed plenè probat in ſui præiudicium.*
6 *Iuramētum non probat literarum amiſſionem quoad adiudicationem tituli, ſicut etiam non probat confeſſio.*
7 *Confeſſio aduerſarij non ſufficit quoad adiudicationem beneficij tribuendo titulum, ſed benè probat, & ſufficit quoad colorandam poſſeſſionem ex titulo.*
8 *Poſſeſſio ad finē reſtitutionis cōſequendæ in odiū ſpoliātis ſatis iuſtificaī per cōfeſſionē aduerſarij cōfitētis titulum.*
9 *Confeſſio aduerſarij probat in fauorem alterius, quando quis vult titulum probare ex ſola confeſſione ſpoliātis.*
10 *Titulus licèt probari non poſſit per confeſſionem aduerſarij, poteſt tamen iuſtificari, & adminiculari.*
11 *Confeſſio in beneficialibus non dat titulum aduerſario, ſed in præiudicium confitentis probat.*
12 *Verba narratiua gratiæ concurrente confeſſione aduerſarij, vel procuratoris eius ſuper narratis in gratia probant etiam quoad adiudicationem.*
13 *Literæ narrantes de reſignatione facta in curia ꝑ ꝓcuratorē in fauorē talis ꝓbāt, cōcurrēte cōfeſſione aduerſarij.*
14 *Cōfeſſio ſpoliati cōfitētis in iudicio ſpoliantē habere bonū ius ꝓbat ꝓ ſpoliāte quoad hoc, vt impediat reſtitutionē.*
15 *Titulus benè coloratur, quando confeſſio tendit ad colorādum ius aduerſarij ſpoliati.*
16 *Spoliatus agens ſi confitetur ſe iniuſtè poſſediſſe, non propter hoc perdit priuilegium poſſeſſorij.*
17 *Confeſſio tituli aduerſarij ſi fit in iudicio, vel in ſupplicatione Principi oblata ſufficit ad colorandum poſſeſſorium, ſed ſi fit extra iudicium non inducit notorium.*
18 *Confeſſio emanata à ſpoliante ſicuti principalis ſufficit ad colorandum poſſeſſionem ſpoliati.*
19 *Confeſſio aduerſarij nihil facit, quando eſſent factæ aliquæ probationes per quas conſtaret ex aſpectu de infectione, & nullitate tituli.*

1 Confeſſio in beneficialibus, & ſpiritualibus ad fauorem alterius † nō probat, ſic deciſum fuit à Do. de Rot. in dec. 408. fuit dubitatum, & quæſitū, & 421. fuit dubitatū, vtrū confeſſio, in nou. & voluit hoc etiam Gemin. in c. duob. nu. 7. de reſcrip. in 6. & in c. vni. nu. 6. vbi refert ſimilē
2 de matrimonio carnali, † in quo non ſtatur aſſertioni coniugis ſuper impedimento, vt eſt ſancitum in c. ſuper eo. de eo, qui cogn. conſ. &c. & d. c. vnic. d. nu. 6. de eo qui mittit. in poſſeſs. nec ab hoc diſceſſit Io. Andr. in c. 2. ſuper verbo confeſſio, de cōfeſs. nu. 6. idem obſeruauit Fel. in c. olim. ſub nu. 9. verſ. dicit etiam Dominicus, de reſcr. atq; diremit id. Boer. deciſ. 89. vt̄ qd̄ potuit. nu. 2. & 3. & latius deci. 295. & ibi plura cumulat, & Capel. Tholoſ. q. 473. item fuit quæſitū, vtrum
3 in cā beneficiali, dicens † titulum actoris non probari ex confeſsione aduerſarij, quia opus eſt, vt conſtet de titulo per canonicam reſtitutionem, tenet etiā Bellamer. dec. 183. aſſertioni Cardinalis, ſequit Fran. in d. c. vnic. col. 4. dicēs, ꝙ ſicut per confeſſionem non po-
4 teſt probari titulus, ita nec ēt † per iuramētum partis, & hoc idem voluit Franc. in capitul. 2. in ꝑ. notab. de cōfeſſ. in 6. poſt Arch. & Do. ibid. placuit quoq; Abb. in c. contingit. col. 5. de dol. & contu. volens, confeſſionem in beneficialib. non probare titulum ad fauo
5 rē alterius † ſed benè probare in ſui præiudicium, iſtud etiam confirmat Bellam. dec. 578. ſpoliatus ad declarandum titulum, & Rot dec. 345. in col. 9. cui accedit Fel. in d. c. olim. ſub nu. 9. verſ. ſimiliter dicit Rota de reſcript. & idem Bellam. deciſ. 58. iuramentū de quo
6 loquitur aſſerens † iuſm non probare literarum amiſſionem quoad adiudicationem tituli, ſicut etiam nō probaret confeſſio, licèt ſit ſecus quoad effectum abſolutionis, idem voluit Rot. dec. 433. in antiq. placuit etiā Mil. in reper. in verb. probari non pōt titulus, & in verb. poſſeſſorio recuperādæ agens in beneficialibus atq; Imo. probauit in clc. 1. col. 10. de cauſ. poſſeſ. & propr. Præpoſitus tradidit in c. porrò. col. 4. 6. fallē. prin. de diuor. hoc idē firmat Bal. Nou. in reper. §. nihil cōe. l. naturaliter. ff. de acq. poſſeſ. 32. fallen. in fin.

Primò limita, vt concluſio procedat in hoc, vt cōfeſsio aduerſarij non ſufficiat quoad adiudicationē
7 beneficij tribuendo titulū, † ſed benè probat. & ſufficit quoad coloradā poſſeſſionem ex tit. vt cōcludūt D. Rot. deci. 408. & 421. in nou. ſup. alleg. & deci. Capel. Thol. 473. & Abb. in c. literis. col. 12. verſ. ſed tenēdo illam communem, vbi tenet per confeſſionē ad-
8 uerſarij confitentis titulum † ſatis verificari poſſeſſionem ad finem reſtitutionis conſequendæ in odiū ipſius ſpoliantis, & in hoc etiam reſidet Franc. in c. decimas. col. 3. in prin. de reſtit. ſpol. in 6. & in c. 1. col 4. in fi de eo qui mittit in poſſeſs. d. lib. 6. poſt Dom ibi. idem aſſeruit Mil. in repert. in verb. probari non pōt titulus, inquiens, in beneficialib. titulū non poſſe probari per confeſſionem aduerſarij quoad effectum canonizationis, & adiudicationis, ſed benè quoad effectum reſtitutionis beneficij quo agēs dicit ſe ſpoliatum, teſtatur Ant. de But. in c. fi. col. 3. de cauſ. poſſeſs. & propr. idem Mil. ſenſit iſtud in eod. repert. in verb. Poſſeſſorio recuperandæ agens in beneficialibus, in quo loco dicit ita eſſe intelligendum dictum Ioann. And. in d. c. 1. §. varij. in nouel. de eo, qui mittit. in poſſeſsio. lib. 6. & cum hoc tranſit Imol. in cle. 1. col. 10. de cauſa poſſeſsio. & propriet. & Præpoſit. in d. c. porrò. col. 4. in 6. fall. prin. de diuor. latè Fel. ad id ſe fundit in d. c. olim. nu. 10. verſ. limita ſecundò de reſcrip.

Secundò limita, vt vera ſit, quando quis vellet ti-
9 tulum probare ex ſola confeſsione ſpoliantis tat vbicunq; probaſſet titulum, ſed aduerſarij deindè quædā probationes redderent illum ambiguum, ſi aduerſarius confiteatur poſteà contra ſuaſmet probationes etiam pro titulo illius, vult Abb. quòd benè probat talis aduerſarij confeſsio in fauorem alterius in c. cōtingit. col. 6. de dolo, & contum. dicens vt licèt non
10 poſsit probari titulus per confeſsionē aduerſarij, † tn̄ iuſtificari, & adminiculari poſsit, iſtud tradidit apertiſsimè Do. in d. c. 1. col. 2. de eo, qui mittit. in poſſeſs. lib. 6. & ibid ſequitur Philip. Franc. col. 4. in fi. verſ. 2. limita prędicta, & iſtam limitationem, & declarationē ponit Fel. in c. olim. col. 6. in 4. limit. nu. 10. de reſcr. adducit gl. notab. in c. pen. in verſ. ſi verò, de reſcr. lib. 6. quam ibi notat D. col. 8. & iſtam limitationem tradit etiam auctor addit. ad Capel Toloſ. q. 473.

Tertiò limita, vt licèt confeſsio in beneficialibus
11 non det titulum aduerſario, † tamen in præiudicium confitentis probat, vt conſtet de non iure petentis reſtitu-

reſtitutionẽ propter cõfeſſionẽ ſuam, & ſic vt impediatur reſtitutio, vt tradit Rot.deciſ.16.ſi cõtra agentẽ in nouel.col.2.& 5.dec.393. ſi A.conferatur.col.1.& 2.in nou. notat Abb. in diſputatione incip. Titius clericus.col.2. Alex.obſeruauit in l.naturaliter.§.nihil commune.col.19.in 19.fallen.prin.ff.de acq. poſſ. & ibi Bal.nouel.col.pen.32.fallent.& tradit Abb. in d.c.contingit.col.6.de dol.& contu. & deciſum fuit à Capel.Tolo.d.q.473.& placuit Fel.in d.c. olim.nu.10.verſ.limita 5.de reſcript.refert Domini. hoc tenẽtem in d.c.1, nu.2.de eo,qui mitti.in poſſeſſ. lib.6.

Quartò limita,vt concluſio non procedat quñ vnà cum cõfeſſione partis aduerſæ cõcurrat etiam gratia
12 obrẽta de illo beneficio,licet per verba narratiua †nã tunc verba narratiua gratiæ concurrente confeſſione aduerſarij,vel procuratoris eius ſuper talibus narratis in gratia probant etiã quoad adiudicationem, ita inſigniter concludit Bellam.deciſ.268.item narrata,& deciſ.183.aſſertiori Cardinalis,& deciſ.320. in cauſa Burdug. dicẽs literas narrãtes reſignationem factam
13 in Curia per N.procuratorem in fauorem talis†probare concurrente confeſſione aduerſarij, & idem diremit Bellam.deciſ.684. quamquam.

Amplia ſupradictas limitationes, vt ſicut cõfeſſio ſpoliantis pbet titulũ in fauorẽ ſpoliati,quoad cõſequendam reſtitutionem,& ſicut confeſſio prædicta proſit ipſi ſpoliato ad poſſeſſionem conſequendam,
14 ita idem ſit†quoad ipſũ ſpoliantem,ſtante cõfeſſione ipſius ſpoliati, per quã cõfitetur in iudicio ſpoliãtẽ habere bonum ius,vel cõfiteatur de non iure ſuo, nam tunc talis confeſſio probat pro ſpoliante quoad hoc,vt impediat reſtitutionem, quia apparet tunc de notoria iniuſtitia petentis reſtitutionem propter eius confeſſionem,ideò tali caſu deberet denegari reſtitutio, ſecundum Inn.in c.conſtitutus.de fil. presbiter.& prout cõcludit Bal.Nouell.in d.repet.d.§.nihil commune.in 15.fallen.& 3a.de acq. poſſeſſ.

Primò intellige prædictas limit.vt maximè procedãt, quñ cõfeſſio tendit ad colorandum ius aduerſarij ſpoliati, & per cõſequens circa iniuſtitiam confitẽtis
15 †nam tũc benè coloratur titulus, ſecus quñ confeſſio eſſet ſolũ circa ius ſuum, adeò vt debilitaret ius propriũ quia forſaſſe fateretur ſe iniuſtè tenere, non tamen coloraret ius aduerſarij, veluti fatendo de eius bono iure: etenim in iſto caſu non ꝓcederent limitationes prædictæ,& idem dicendũ eſſet econtrà,quando.ſ. ipſe ſpoliatus agens cõfiteretur ſe iniuſtè poſſe-
16 diſſe,†qa pp hoc non perdit priuilegiũ poſſeſſorij eũ in eo diſputatur,an ego poſſederim tpe ſpoliationis, quia per talem confeſſionẽ nõ eſt fundatũ ius aduerſarij,quia poteſt negari.l.ſi.C.de rei vẽd. & ita declarat Bal.Nou.in d.§.nihil cõmune.col.23.in 11.fallen.

Secundò intellige prædictas limitationes locũ habere, quando confeſſio huiuſmodi fieret in iudicio, vel in ſupplicatione Principi oblata,iuxt. l.cũ preeũ.
17 C.de liber.cau. † tunc enim confeſſio huiuſmodi ſufficit ad colorandum poſſeſſorium, ſecus vbi cõfeſſio fieret extra iudiciũ,& ꝑ teſtes probaretur de tali confeſſione extraiudiciali, nam eo caſu talis cõfeſſio nõ induceit notoriũ,per nota.in c.veſtr. ext.de cohabitatione cler.& mulier.nec tunc ex ea produceretur iſte effectus colorationis,niſi ſpoliatus faceret in iudicio fieri probationes,antequã reuocaret confeſſionẽ, ita limitat ſupradicta idem Nouel.in d.repet.§.nihil cõmune,col.pen.limitatione 32.ff.de acq. poſſeſſ.

Tertiò intellige,vt prædictæ limitationes veræ ſint, quñ confeſſio emanata fuit ab ipſo ſpoliante,& ſic ab
18 ipſo principali, † quia tunc benè ſufficit ad colorandũ poſſeſſionẽ,ſecus vbi emanata fuerit confeſſio ab authore noſtro,& conſtat, ꝙ quis venit ex alio titulo ſcilicet ex iure ceſſo,impugnando ius illius authoris, & deducẽdo ad nullitatẽ quia tũc non pōt dici,quod fuerit cauſata cõfeſſio ex eo,ꝙ quis impugnauit,iuxta reg c.ex eo.ext.de reg.iur.in 6.& ibi Dyn.& ita vide declaratum in quadã informatione iuris D. Melchioris olim Romanæ Curiæ clariſſimi Aduocati Cõſiſtorialis in vna cã Tulonẽ.monaſterij Sãcti Leonis, ꝙ habebat coram D.Iacobo Symoneta ſuo tpe ſacræ Rotæ Auditore,& licèt D.Io. Baptiſta Senen. ex aduerſo vocatus etiã celeberrimus obijceret, ꝙ cõfeſſio authoris debet nocere, ſicut nocet authoris ſpolium, arg.l.Pomponius.ff.de acq.poſſ. quia ſuccedit eũ ſua cã, ſuiſq; vitijs.c. ſæpe.de reſt.ſpo.Tamẽ D.Melchior illud refellebat,dicebatq; ꝙ illud poſſit ꝓcedere, vbi veniret ex illo titulo authoris, ſecùs vbi veniret ex alio titulo impugnando ius illius authoris, quia hoc caſu non poterit dici,quòd ſuccedat in eadem cauſa.

Quartò intellige ſupradictas limitationes non ꝓcedere,quãdo ex probationibus factis per ipſum ſpoliatum pro colorando titulo eſſent factæ aliquæ probationes,per quas conſtaret ex aſpectu de infectione,
19 & nullitate tituli,†nã hoc caſu cõfeſſio aduerſarij nihil facit,quia peius eſt probare titulum infectũ, quã aliquid nõ adducere, & in reuocatione attentatorũ, quæ reuocãtur abſq; aliqua coloratione tituli, iuxta ſententiam Bellam.deciſ.393.ſi petens,& 356.ille. & in nou.257.ſi quis dicat,quod etiam placuit Præpoſito Alex.c.1.nu.2.verſ.ſi quæritur,an iudex, tertia q.1. & ita in illa cauſa Tulon.conſiderabat D.Melchior.

Et hæc in materia confeſſionis dixiſſe ſufficiat, reliqua verò diligens,& ſtudioſus obſeruator, quæ hac eadem in materia deſunt ſua vigilantia ſuppleat,ſufficit quippè nobis viam aliqualem,quæ indicijs quodammodo loco ad materiã cõfeſſionis ſingulis ferè in caſibus demoſtranda eſſet,ſtrauiſſe ac indicaſſe.

CONCLVSIO CCCXCIII.

ARGVMENTVM.

Communia de confinibus.

SVMMARIVM.

1 *Confinium probatio difficilis eſt.*
2 *Probationes minus perfectæ reperiuntur in probatione cõfinium,ac terminorum antiquorum,& ſemiplenæ ſufficiunt admittunturq; præſumptiones,& coniecturæ.*
3 *Speciale eſt in finibus,quod fiat probatio per argumenta.*
4 *Verba enũciatiua emiſſa propter aliud probant in finibus.*
5 *Confinia tẽporalia poſſe ſemiplenè probari,nõ eſt rõnabile.*
6 *Confinia diœceſium per flumina,per riuos aquarũ,& prębendarum diſtingui ſolent.*
7 *Probationes ſemiplenæ circa cõfinia ſufficiunt,dũmodo ſimus in antiqs,ſiue agat de maiori,aut minori pęiudicio.*
8 *Mutatio confinij in dubio non præſumitur,ſed vti olim fuere termini,ita & nunc eſſe præſumuntur.*
9 *Termini appoſiti ab homine mutabiles, appoſiti à natura vt flumina & montes æterni ſunt.*
10 *Cõfines quales hodiè reperiunt, tales olim fuiſſe pſumunt. Et mutatio confinium non præſumitur,niſi probetur.ibid.*
11 *Formam libellandi quando mutati ſunt fines,ac practicã iudicandi in confinium materia vide remiſſiuè.*
12 *Probationes veriſimiles,& coniecturales ſufficiunt in probandis confinibus, quando nõ conſtat de iuſtitia poſſeſſionis illius,contra quem agitur ſed ſi conſtet,tunc actor plenè probare debet.*
13 *In materia confiniũ vtraq; pars eſt actor, & vtraq; reus.*
14 *Probatis duobus finibus probata dicitur identitas rei etiã ſi aliæ demonſtrationes non conuenirent.*
In probãdis finibus antiquis ſufficit ſemiplena ꝓbatio.ibi.
15 *Omnia contenta intra fines præſumuntur eſſe illius cuius ſunt confines.*
16 *Pars tenetur alteri parti exhibere inſtrm̃ factũ ꝓ limitatione territorij,vel prędij ſui,cum ſit commune inter eos.*
17 *Reus in cauſis fiſci tenetur edere fiſco inſtrumenta etiam ad eius intentionem fundandam.*
18 *Articuli in probatione confiniũ qualiter formari debeant & qua cautela muniri, vide remiſſiuè.*

Confinium

1 Confinium probatio quantopere ſit † difficilis, teſtis eſt mihi
Guido Papæ q. 193. vbi pulchrè in prin.
Quòd & illud nobis indicio eſſe poteſt cũ in huiuſ
modi probatione confinium, ac terminorũ antiquo-
2 rum † recipiantur ꝓbationes minus perfectæ, q̃ aliàs
non reciperentur, nec ſufficerẽt, vt rñdit Dec. cõſ. 42.
nu. 10. Pariſ. etiam id tradidit in conſ. 104. nu. 24. lib.
1. atque Iaſ. in l. ex his col. 2. in prin. in 4. limit. C. de te
ſtam. milit. idem ait Pariſ. conſ. 107. nu. 7. & ſeq. lib. 1.
& decidit Affl. deciſ. 23. Capellanl. & Dec. conſ. 109.
nu. 20. quinimò & ſemiplenæ probationes ſufficiunt,
vt inquit dec. d. conſ. 42. nu. 10. & in c. cũ cauſam, nu.
9. de prob. ex no. per Card. in cle. 1. in 4. oppoſ. de ꝓb.
& Fel. in d. c. cauſam, verſ. ext. gl. nu. 12. de prob. & ibi
plenè diſtinguẽdo inter confines diœceſis, & rerũ tẽ-
poraliũ, ac tradendo nonnullos caſus dilucidat mate
riam, admittuntur enim præſumptiones, & coniectu-
ræ, vt ſanxit Honor. III. in c. cum cauſam in fi. verſi.
famã, & quæcunq; alia adminicula, ext. de prob. no-
tat. in l. fi. ff. fin. regun. & gl. doctè tradidit in c. ſi Papa
3 de priu. in 6. in verb. prob. † dum inqr, ſpeciale eſſe in
finib. ꝙ fiat probatio per argumenta, & illam pro in-
ſigni adducit Floria. in d. l. in fin. ad ꝙ optime conue-
nit gl. eximia in c. cum olim in glo. 1. de cenſibus, quę
4 dicit, verba enunciatiua emiſſa ꝑ aliud † probare in
talibus finibus, quam gl. ſing. dicit Coraſ. in repe. l. ad-
monendi. in verb. abſolutis his. nu. 16. de iureiu. adde
eandem gl. in c. ſi Papa. in verb. prob. de priuil. in 6. &
Dec. in d. c. cum cauſam nu. 2. idem voluit Barb. conſ.
6. nu. 3. vol. 2. & Soc. iun. conſ. 65 nu. 7. vol. 1. vbi de cõ-
mum atteſtatur, quod etiã voluit gl. in d. cap. ſi Papa,
quas gl. refert Anto. de Butr. in c. cum dilectus de ſuc-
ceſſ. ab inteſt. idẽ voluit Card. in clem. 1. in 3. oppoſi-
tione de prob. quod & conſulenti placuit Barth. Soc.
cõſ. 89. nu. 3. vol. 1. & ſequit̃ Abb. in c. ſuper eo, de pa-
roch. Verùm Fel. in d. c. cũ cauſam de prob. nu. 12. ait
huiuſmodi dictũ Cardinalis eſſe periculoſum, & tan
tũ procedere in confinib. diœceſis ex quib. nõ multũ
præiudicij emergit, vt ibi per eundem quod, & tradi-
dit Io. Coraſ. in repet. l. admonendi in verb. abſolutis
his, nu. 15. ff. de iureiur. queſtionẽ quippè finium inter
prælatos, qui ſolam rerũ habent adminiſtrationem,
qq; de ſola iuriſdictione certãt, canoniſtę modici exi
ſtimant ꝑiudicij, c. cũ apoſtolica de his, quæ fi. à præl.
& qñ paruin, aut nihil intereſt, habeat hic, vel ille epi
ſcopus, vt per Coraſ. in loco iam allato, & per Dec. in
d. c. cum cauſam. nu. 1. de proba. & latius num. 16. vbi
tuendo communem opin. ꝙ ſcilicet, quæſtio finium
dicatur modici pręiudicij, diſtinguit illam ſibi locum
vendicare, qñ contentio eſt de ſola iuriſdictione, vel
inter prælatos, qui ſolam habent adminiſtrationem:
ſecus verò, qñ agitur de dominio per iura per eum al
legata, & ita videntur intelligenda alia infra dicẽda;
ſed ſecus eſſe, qñ agitur de confinibus temporalibus,
5 † qui vt poſſint ſemiplenè probari, nõ eſt rationi con
ſentaneum, imo ait cõtrarium ſentire gl. in l. prædijs.
§. ſi Titio. ff. de leg. 3. & Inno. in c. cum in iure. de offi.
deleg. Verùm And. Barb. in conſ. 6. incip. mihi vr̃ di-
cẽdum. nu. 11. vol. 2. non approbat hanc differentiã,
quinimò ait de maiori præiudicio agi de probandis
6 finibus diœceſis, quam priuatarum perſonarũ † nam
huiuſmodi cõfinia diœceſum ſolẽt diſtingui per flu-
mina, per riuos aquarũ, prebẽdarũ, vt fuit conſtitutũ
in c. ex literis. de prob. & c. vigilanti. de præſcrip. idem
* aſſeruit Goffr. in d. c. cũ cauſam de prob. quẽ ibi* om-
nes ſequũtur, vnde proculdubiò apparet, ꝙ agitur de
maiori præiudicio, quàm cũ caſtrum ſit vnius diœce-
ſis, & non alterius, quò circa in hac ipſe manet ſñia,
7 vt † ſiue agatur de maiori, aut minori pręiudicio, hu-
iuſmodi ꝓbationes ſatis eſſe dummõ ſimus in anti-
quis, & ꝙ in finib. non agat̃ de leui pręiudicio ex quo
de dominio tractat̃, tenuit Dec. in d. c. cũ cauſam n. 5.
per tex. in l. 3. C. fin. regund. & l. arbor. in prin. ff. com.
diuid. & ibi voluit non eſſe verũ, quod fines diœceſis
indiſtinctè probent per verba enunciatiua, ſed tunc
demum, qñ ſumus in finibus antiquis prout intelligit
gl. in d. c. cum olim de cenſib. & voluit Anch. in cle.
1. de prob. quẽ refert, & ſequitur Aret. in conſ. 42. viſo
conſ. & eſt gl. in l. prædijs. §. Titio, de leg. 2. & ibi Bart.
& nimirũ, quia in finibus antiquis leuiores probatio-
nes admittuntur vt per Dec. in d. c. cũ cauſam nu. 11.
de prob. & not. Bal. in l. conuenticula, col. pen. verſ. ex
his infero, C. de epiſc. & cler. tradunt que alij allegati
per Dec. loco proximè allato.
Succurrit, & illud obſeruatione dignũ, vt te admo-
neam, in dubio nõ præſumi mutationem confinium,
8 imo, vt olim fuere termini, † ita etiam nunc eſſe præ-
ſumunt̃. ita ſanxit excellẽtiſſimi ille vir ingenij Papi.
in l. in finalib. vbi Bal. & Floria. ff. fi. regun. quos ſequu
tus eſt Fel. in d. c. cũ cauſa de prob. nu. 12. & tradidit
Bal. in d. c. cum cauſam. col. 2. verſ. ibi melius. nu. 3. de
proba. loquente de veritate cõfiniũ, aut veritas crea
tur ab homine, & iſta põt mutari, vt l. eos. ff. fi. regun.
aut ab immutabili natura, vel ſitu ꝑpetuò; ſicut ſunt
9 montes, & flumina conualliũ, † quę diſtinguunt terri-
toria, & ſunt fines æterni, & in his ſemel verũ ſemper
præſumit̃ verum, & idem Bal. in conſ. 420. verba Prin
cipis, num. 2. lib. 1. ꝙ, & dixit Accur. in l. qui bona. §. ſi
qs ſtipulaturus, ff. de damn. inf. & dicit Pau. de Caſtr.
in l. ex hoc iure. col. 3. in 2. lec. ff. de iuſt. & iur. vt ſiun-
t, q ponunt̃ ad diſtinctionẽ regionũ, & ꝓuinciarũ,
vt mõtes, & flumina debeãt eſſe notabiliores, & Alc.
conſ. 57. in ca. & lite in fidib. 7. ait, quod quales hodie
10 reperiunt̃ confines tales † præſumunt̃ olim fuiſſe, qa
(vt dictũ eſt ſupra) mutatio confiniũ, non præſumit,
niſi probetur, idem Alex. aſſerit in conſ. 75. conſide-
ratis. co. vol. 7. & Natt. in cõſ. 672. num. 11. & vertente
iamdiu lib. 4. atq; Curt. ſen. conſ. 56. Calc. etiã in conſ.
9. quaſi per totum & præcipuè nu. 6. & 7.
11 Forma autem libellandi, † qñ mutatæ ſunt fines, vi-
denda eſt apud Bar. in l. demonſtratio falſa. ff. de con-
dit. & demon. & Fel. in d. c. cum cauſam nu. 12. ver. ter
tio ſcias, iudicandi vero praxim in hac materia, tedo-
bit Bal. in eo. c. cum cauſam, de probat.
Quod verò ſupra dicebamus in probãdis cõfinib.
12 ſatis eſſe ꝓbationes veriſimiles, & cõiecturales, † ſic
eſt intelligendũ, vt procedat, qñ non conſtat de iuſti-
tia poſſeſſionis illius, contra quem agitur, ſed ſecus ſi
conſtet, quia tunc actor debet plenè probare ita re-
ſpondit Barth. Soc. conſ. 194. nu. 4. vol. 2.
Nec hinc diſcedã, donec te admonuero in hac ma
13 teria vtranq; partem eſſe actorem, † & vtranq; reum,
ſic cauit Iul. I. C. in l. iudicium, l. cõmuni diuidundo.
ff. fi. regund. iudicium communi diuidundo, inquit I.
C. fam. erciſ. finiũ regundorum tale eſt, vt in eo ſingu
læ perſonæ duplex ius habeat, & agentis, & eius, quo
cum agitur, ꝙ & probauit Laur. Calca. in d. conſ. 90.
nu. 1. vbi de hac materia vberrimè.
Illud verò ſedulo notabis ꝓbatis duobus finib. di-
14 ci probatam identitatẽ rei, † etiam ſi aliæ demõſtra-
tiones non cõuenirent, vt auctor eſt Barth. Soc. cõſ. 89.
nu. 1. vol. 1. & nu. 2. ait in probandis finibus antiquis
ſufficere ſemiplenam probationem.
Præterea, & id menti omninò inhæret, quod tradi-
turus ſum, id eſt, oĩa contenta intra fines præſumi eſſe
15 illius, † cuius ſunt cõfines, teſtis eſt mihi ad hoc locu-
pletiſſimus Pariſienſ. cõſ. 26. nu. 13. vol. 1. quod, & ſen
ſit Soc. conſ. 36. in cauſa cõmunitatis, col. 1. & 2. in 1.
vol. vbi concludit paſcua eſſe eorũ de quibus agit̃, eo
q a intra fines reperiant̃, & apertè illud decidit Bal. in
rub. C. de cõtrah. emp. nu. 23. per l. ædc ſacra. ff. de cõ-
trah. empt. Pau. etiã de Caſtr. in l. 1. ff. de acq. poſſ. dicit
per illũ tex. ut loca, q̃ ſunt intra fines, ꝑſumant̃ eſſe il-
lius, cuius ſunt fines, quam concluſionẽ ibi tenet Soc.
col. 2. & 3. in 3. notab. & idem Socyn. conſ. 131. viſis
capi.

capitulis,col.2.verſ.circa ſecundam dubitationē.vol.3.vbi pluribus medijs probat fundatā eſſe intentionē alicuius quo ad res ſitas intra confines, vt dicātur eſſe illius, cuius ſunt confines, ꝙ etiam tradidit Socy.ſen. in conſ.15.in cauſa,& quæſtione.col.2.nu.2.vol.3.qđ & voluit Cor.cōſ.347.viſo proceſſu,2.vol.col.3.& 4.verſ.datur antē,& melius,col.fi.& D.Nellus de S. Gemin.in trac.de bannit.in 1.par.q.56.& facit tex.in c.1.dec.qui cur.uen.& latè Bar.in l.rem quæ nob.in fin.ff.de acq.poſſ.& Alex.col.6.

16 Nec illud relatu eximiū prætcribo,parte teneri † alteri parti exhibere inſtr̄m faciens pro limitatione territorij,uel præſidij ſui cum ſit cōe inter eos,ut traditū eſt à Spec.in tit.de inſtr.edit.io.§.uidendū reſtat, uerſ.ex præmiſſis,hoc etiam deciſum reliquit Guid.Pap.in d.q.193.num.4.idem probauit Hierony.de Monte in trac.de finib.c.82.nu.1 quod maximè procedere intel-
17 ligitur in cauſis fiſci,† in quibus ſecundū communem
* *opinionem reus tenetur fiſco edere inſtrumenta ēt ad eius intentionē fundandam,ut aſſeruit Dec.qui de communi atteſtatur in l.is apud quē.nu.4.& in l.fi.n.12.C.de eden.& hoc placuit Hierony.de Monte,ubi ſupra,& alio loco.nu.4.& ſeq.& ante eum dixit Paris de Put.§.ſequitur modo,de finib.feudor.

18 Quo uerò pacto articuli formari debeāt † in ꝓbatione cōfinium,docet Hierony.de Monte in tract.de finib.regen.ca.47.per totū,& nu.8.ait aduocatos uti debere hac cautela,ut ſcilicet,articulent confines,ꝓbari poſſe per famā,& per teſtes,ſed ſi agit̄ interdicto uti poſſideris uideas Bar.in l.ſi de eo.§.fi.ff.de acqui.poſ.quē ſequitur Alex.conſ.88.qm omne datū,nu.18.uol.5.qui tibi dat aliā cautelā,quā refert Hierony.de Mōte,ubi ſup.nu.8.quē ſemꝑ uideas in omni genere probationū confiniū ubi ſup.c.47.cū alijs multis ſeq.& uide deciſ.23.D.de Affl.per totam,& Hipolyt.de Marſ.in l.de minore.§.plurimum.nu.70.ff.de quæſt.

CONCLVSIO CCCXCIV.

ARGVMENTVM.

Confines per inſtrumenta directiua, & enunciatiua,an probentur.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per inſtrumenta pro cōfinibus facta.*
2 *Inſtrumenta modo antiqua ſint,licet enunciatiuè,& aſſertiuè mentionem de finibus faciant,& propter aliud acta ſint,confinia tamen probant. Et quando plenè ibi.*
3 *Inſtr̄a antiqua dicuntur,ſi hominum memoriam excedūt.*
4 *Tempus 40.ann.antiquū dr̄ attenta breui vita hominum. Quod tamen relinquitur arbitrio Iudicis. In ætate infantiæ ignoratur quidquid videtur.ibi.*
5 *Verba enunciatiua in inſtrumento appoſita probant in cōfinibus appoſitis,Contrarium nu.7.*
6 *Probatio directa nō requiritur in probatione confiniū,ſed ſufficit probatio adminiculata per veriſimilia adminicula,quæ inducuntur per verba enunciatiua.*
7 *Verba enunciatiua ſcripta in inſtrumentis inter alios confectis non probant confinia,nec inducunt plenam probationem,ſed tantum vehementem probationem. Contrarium vero ſupra,nu.5.veriùs.*
8 *Verbis enunciatiuis propter diuturnitatem tēporis ſtatur, etiam ſi illa verba in inſtrumēto relata enuncient actū, qui interuenire nō potuit tēpore confecti inſtrumenti.*
9 *Inſtrumenta plenè probant in antiquis,licet ſint inter alios extraneos facta.*
10 *Verba enunciatiua non ſolum inter cōtrahentes,ſed etiam inter alios plenè probant. Speciale eſt in finibus,vt probentur per argumenta.ibid.*
11 *Qualis qualis probatio ſufficit in antiquis.*
12 *Verba enunciatiua ſufficienter probant,ſi in plurib.inſtr̄is per eadem fiat mentio confiniū,ſecus ſi in vno tantum.*
13 *Communis opinio probatur per plura inſtrumēta, & non ex vnius dicto.*
14 *Plura inſtrumenta ſi habent originem ab eiſdem perſonis, cēſentur vnum eſſe inſtrumentum, & non plura, & ſic non probant eorum verba enunciatiua.*
15 *Inſtr̄a,ſi omnia inueniuntur confecta ab vno notario,qui ſemper eodem modo ſcripſit circa confinia non probant. Et etiam ſi à diuerſo notario ſcripta ſint ſemper pro eadem perſona,vnum tantum inſtrumentum cenſetur.*
16 *Teſtibus antiquis de auditu habentibus originem ab vno non creditur, & ita nec pluribus inſtrumentis, quæ ab vno fiunt notario.*
17 *Duo inſtrumenta inter tertias perſonas non ſufficiūt,quia per eadem non probatur fama,& communis opinio.*
18 *Inſtrumentum vnum tantum ſufficit in antiquis quo ad ipſos contrahentes.*
19 *Inſtrumentū vnum de antiquo etiam inter alias perſonas mentionem faciens de confinibus,eos plenè probat.*
20 *Inſtrumentum principaliter factū ſuper confinibus,ſufficit in antiquis etiam in præiudicium tertij.*
21 *Verba enunciatiua vnius inſtrumenti ſufficiunt, quando agitur de modico præiudicio.*
22 *Inſtrumenta de recenti inter alios confecta,& enunciatiua non probant,licet ſint plura.*
23 *Verba enunciatiua in antiquis inſtrumentis ſcripta in fauorem narrantium,affirmantiū,renunciātiū, eorumvè ſucceſſorum non probant, nec eorum aſſertioni eſt ſtandum eſt probandum dominium in facto antiquiſſimo, ſiue vnum.ſiue plura inſtrumenta producta ſint.*
24 *Reus,ſi appareat iuſtus poſſeſſor,tunc probationes præſumptiuæ,& coniecturales ex verbis enunciatiuis in inſtrumentis narratis non admittuntur contra eum, de cuius poſſeſſionis iuſtitia conſtet.*
25 *Verba enunciatiua plurium inſtrumentorum non probāt in materia pœnali,& odioſa.*
26 *Inſtrumēta plura antiqua in quibus aliquid enarretur, ſi varia ſint inter ſe ſtandū eſt plurib.num.vel meliorib.*
27 *Diſpoſitio variatur propter rerum varietatem,& ex rerū varietate præſumitur rerum diuerſitas,& varietas.*
28 *Inſtrumenta, quando vni, & alteri rei adaptari poſſunt ratione incertitudinis,vel eorū varietatis dici poſſet nullam eis fidem adhibendam.*
29 *Inſtrumenta enunciatiua,quando agitur de magno præiudicio,non probant contra tertium. Contr. nu.30.*
30 *Inſtrumenta enunciatiua, ſiue agatur de modico, ſiue de magno præiudicio plenè tamen probant.*
31 *Inſtr̄a enunciatiua, quando agitur de magno præiudicio contra tertium,non plenè probant,ſed ſemiplenè tātum.*

1 Confines probantur per inſtr̄a † pro confinib.facta,ut uno conſenſu tra-
* didere Bal.Alb.de Roſat.Sal.& cæteri oēs * in l.cum aliqs.C.de iur.delib.idē decidit Guid.Pap.q.193.in prin.& voluit Dec.cōſ.42.n.10.adducit Bal.in d.c.cū cām,de prob.atq; cauit Natt.cōſ.672.nu.16.uertente iamdiu.li.4.huc pertinet.l.optimā.C.de cōtrah.& cōmit.ſtip.in eadē ſnīa manſere Barth.Soc.in conſ.194.nu.8.c.1.uol.2.& cōſ.166.in cā Cōitatis,col.1.uerſ.cōfirmat̄ prædicta,uol.1.2.& in cōſ.266.in cā quæ uertitur.nu.12.e.uol.2.Franc.Aret.cōſ.43.per totū.Bal.in cōſ.286.nu.1.uol.2.refert ad id,l.2.C.fin.regund.& ibi glo.& l.1.ff.eo.tit.Pariſ.conſ.27.nu.15.& 26.uol.1.&
* conſ.104.per totum.eo.uol.1.ubi nu.24.de * cōi atteſtata eſt prac.Papi.in forma libelli actionis realis, in uerbo cui cohæret ab una,nu.3.cum ibi multis allegatis,& ibi in additio.Corn.cōſ.333.capio primū,uol.1.per totū,& præcipuè.nu.4.& Ruyn.in conſ.92.in hac cauſa nu.1.& ſeq.lib.4.Soc.conſ.89.uol.1.Barb.cōſ.6.in prin.uol.2.nu.1.uerſ.etiam præmitto.

Primò ampliabis concluſionē procedere, licet ta-
2 lia inſtr̄a,dummodo antiqua ſint,non directiuè,† ſed enunciatiuè, & aſſertiuè mētionem de finib.faciant,

ita

ita docuit Albenſ.83.nu.4.& placuit Guld. Pap.conſ.
88.nu.2.Soc.præterea in conſ. 65.nu.7.& conſ.86.nu.
1.vol.1.& conſ.166.nu.1. vol.2.verſ. ergo multo for-
tius,quibus adhæret Crauet.cōſ.54.quæritur,nu.11.&
in tracta.de antiqui.tempo.in 1.par. in princi.num.2.
Natt.d.conſ.672.nu.16.& propter aliud acta ſunt. ve
luti Dominus talis, iuxta confines talis, quia tunc ēt
plenè probant,vt Doctores ſuprà relati ſcripſere in d.
l.cum aliquis.& in hanc ſententiam permulti reſpon
dere,& docuere,vt Dec.d.conſ.42.& Iaſ. conſ.34.nu.
7.vol.1.& idē conſ 166.nu.2.vol.4.cum ibi allegatis.
Barba.conſ.6.nu.2.vol.2.& nu.13.vbi reprobat diſtin
ctionē Bal.in d.c.cum cām.quæ habet, ꝙ quædā ſunt
enunciatiua,& hæc,ait Bald.faciunt adminicula, ſed
non plenè probant ad intentionē fundandam ſed ſo-
lùm ad coadiuuandam,nā ipſe Barba.d.nu.13.ait,id
non procedere, qñ inſtrumenta enunciatiua ſunt an-
tiqua:quia tunc plenè probant,& dictū Bal.locū ha-
bet in recenti,& idē tenet Calcan.conſ.90.nu.4.& in-
3 tellige, vt dixi, dummodo ſint antiqua, † idest homi-
minū memoriā excedentia,vt Bertr.rñdit in cōſ.146.
nu.5.vol.4.vel ſaltē elapſi ſint 40. anni, vt cauit Ruy.
conſ.91.nu.10.vol.4.& Soc.conſ.89.in cauſa agitata,
vol.1.vbi ait conſiderata breui vita hominū, tempus
40.annorum dici antiquum, & maximè quia deducē
da illa ætas infantiæ,in qua ignoratur, quidquid vř.l.
1.C.de falſ. mone. ſic ēt ait idem Ruyn.in d.conſ.92.
4 † vel an dicatur id tempus antiquum,relinquitur arbi
trio iudicis,iuxta ſententiam Io.And.& Do.Anto.in
c.illud.de præſump.& Ant.de Butr.in c.qm contra.de
probat. quam ſñiam probauit Alex. conſ.4. vř inſpe-
ctis his.nu.12.verſ.& dum ſit mentio.vol.2. & Ruyn.
d.conſ.92.nu.10.& Pariſ.conſ.104 nu.26.vol.1.& præ
dictam ampliationem egregiè inter cęteros cōfirmat
Matthæ.ab Afflı.in deciſ. Neapol.dec.183.nu.1.& 2.
præcipuè.& pariter in ſeqq.& præclarè Tiraq.trac.de
præſcript.§.1.gl.4.verb.dix ans.verſ.28. dicēs in termi
5 nis † verba enunciatiua in inſtrō appoſita probare in
confinibus appoſitis,idq; cenſere ſingulare, Alex.&
Iaſ.in d.l.cū aliquis.C.de iur.delib. & Bald.conſ.286.
thema proponitur.col.1.& 2.lib.2. Ant. de Butr. in c.
cū olim de cenſib. Ant. in c.vlt.de ſucceſ. ab inteſt.&
in clem.1.de proba.& in clem.ſi ſummus,de ſen.ex-
com.Panor.conſ.54.caſus talis eſt,quidā Iacob.col.2.
lib.1.& conſ.62.in controuerſia.col.6.verſ.in cōtrariā
partē.lib.2.Dom.in c.ſi Papa. in prin. col.3. de priuil.
lib.6.Flori.in l.in finalib.ff. fin.regun. Pau.Cāſt.cōſ.
202.in cā confiniū.col.pen.in 2.lect.lib.1.Mart. Lau-
den.in c.1.col.4.tit.qui feud.dar.poſſ.Alex.cōſ. 19.in
cā,& lite verte.per tot.lib.6.Mariā in c.cū cām. & ibi
Fel.col.2.qui hoc latè declarat.de prob.Bar.in l.ſcię-
dum col.19.ff.de verb.obli. Barb.conſ.6.ſapiēter ſcri
bitur,per totū lib.2.& cōſ.18. præclarè ſcribit col. 17.
eo.lib.2.& conſ.64.illud in mediū referam, col.6.lib.
3.& Soc.in cōſ.86.in cauſa cōitatis, col.1.lib.1. & Iaſ.
in l.ex his verbis,col.2.in 4.limit. C.de teſtam.milita.
& in repet.l.admonēdi.col.87. ff.de iureiur. Dec.cōſ.
13.an appellatione.col.2.verſ. nec vř obſtare,& verſ.
nec obſtat,ſi dicaī,vbi reperies,ꝙ tps hoc caſu requiri
tur,& conſ.36.exemplū inſtrı,col.4.verſ.3. pro rāſio-
ne.& conſ.42.in 4.dubio,in ſi. & iterum in quinto,&
cōſ.152.in cā exemptionis,col.2.verſ. & prædicta ma
ximè.& conſ.99.viſis,& diligenter cōſideratis,& cōſ.
428. viſo conſ.col. 2. & nouiſſimè probauit Iacob.de
Puteo,in ſua quadā allegatione pro cōitate Terrę Va
len.contra cōitatem S.Saluatoris,nu.25.poſita in fin.
tract. Hierony. de Monte de finib. & ratio ſecundum
6 Doct.maximè Gemi.in c.ſi Papa. de priuil.lib.6.† nu.
8.illa eſt: quia in probatione confiniū non requiritur
directa probatio, ſed ſufficit probatio adminiculata
per veriſimilia adminicula, quæ adminicula indu-
cuntur per huiuſmodi verba enunciatiua, vt ſanci-
tum eſt in context. vnà cum gloſſ. in cap. cum cau-
ſam. de probatio.

* Et hanc eſſe* communem opinionem atteſtatur
Hieronymus de Monte de finibus regend. capit. 34.
nume. 3.

Contrarium tñ ſenſit Bart.in l.cū aliquis C. de iur.
delibe.& Caſtren. ibidem & Abb.conſ. 62 nu.2.vol.
7 2.dicentes † confinia,per verba enūciatiua ſcripta in
inſtrumentis inter alios confectis non inducere plenā
probationem, ſed tñ vehementem præſumptionem,
idem voluiſſe Accurſ.in l.prædiis.§.à Titio ff. de leg.
3.& in l.cū aliquis.C.de iur.delib.ſcripſit Corn.in re-
pet.l.admonendi,in ſi.verbis,nu.92.ff.de iureiu.per ea
qñ ipſe reſtringit non procedere, qñ inſtrumenta ſint
antiqua,ſecundum Bal.& alios in d.l.cum aliquis,pro
ut etiam pulchrè declarat Bar.Soc.d.conſ.86.nu.1.&
* ſeq.lib.1. verùm cum in contrariam partem ſtet * cō
munis opinio, non facilè niſi vrgētiſſimis rationibus
ab ea recedendum cenſeo.

Subamplia prædictam ampliationem adeò veram
eſſe,vt ſcilicet ſtetur verbis enunciatiuis propter diu-
turnitatem tpis, vt procedat etiamſi illa verba in in-
8 ſtrumento relata enuncient actum, † qui interuenire
non potuit tpe confecti inſtrumēti vt doctiſſimè vo-
luit Barb.d.conſ.6.col.6.lib.2.Bar. etiam in auth.ſi qs
in aliquo.C.de eden.& in l.ſciendū.ff.de verb.obli.ꝙ
& eleganter more ſuo ſcripſit Tiraq.de pręſcrip.decē
annorum.§.1.gl.4.verſ.28.verſ. vſq; adeo, cuius tamē
ipſe opinionem non approbat.

Secundò ſubamplies velim prædictā ampliationē:
vt in antiquis plenè probent huiuſmodi inſtrumenta
9 † licet ſint inter alios extraneos facta, vt tradidere
Doct.& pcipuè Bal.in d.l.cū aliquis. C.de iur.delibe.
cui accedit Iaſ.conſ.166.nu.2.vol.4.& conſ. 65.col.2.
lib.3.& idē in l.admonendi.col.87.ff.de iureiur.Barb.
ēt docuit d.conſ.6.num.3.in ſi.Alex monuit conſ.92.
nu.5.vol.6.Ruy.ſenſit conſ.92.nu.1.vol.1. & Paris cō
firmauit d.conſ.104.nu.26.vol.1.& licet glo.in d.l.cū
aliquis.& in l.prædiis.§.Titio ff.de leg.2.& in d.l.co-
mam dicant, inter contrahentes tñ verba enunciati-
ua probare continue,& non inter alios, quod ēt tenet
Bal.in d.conſ.286.nu.2 vol.2. vbi de communi eſt te-
ſtatus:tamen contrarium propius ad ueritatem ita ac-
10 dit,ſcilicet, † etiam plenè probare inter alios: vt pal
teſtatur gl.in c.ſi Papa.de priuileg.in 6.quæ tenet ꝙ ſit
quoddam præcipuum in finibus, vt procedatur per ar-
gumenta, & hoc in primis procedit, qñ ſunt plura in-
ſtrumenta vel ſunt antiqua: vt Barba. inquit in d.cōſ.
6.nu.10.& Bald.vt alias ſæpe,nunc ēt ſibi ipſe contra-
rius in d.l.cū aliquis. Vnde ne inuicem ſibi repugnēt,
dicendū eſt,opinionem dictarum gloſſarū:& Bal. in
d.conſ.286.locum habere, qñ ſumus in recenti, ſecus
verò in antiquis, vt ſupra; & ita d. gl.intelligit Iaſ. in
d.conſ.65.nu.1.col.2.uol.3.vbi pro hac apertè teſtem
laudat Spec.in tit.de locato.§.nunc aliqua.verſ.62.&
tenet Soc. ſen.in conſ.36. nu.1.in cauſa communita-
tis,vol.1.& dicetur infra in 6.ſublimitatione.His ſini
timum eſt dictum Crauet.in ſuo tract.de antiq.temp.
in 1. parte, verſic. ampliatur nunc, ſol. 30. num.5.&
10.& l.ſi duo ff.de iureiur.& in l.2. & ibi recentiores.
C. de eden.

11 Ergo in antiquis debet plenè probare † quia in an-
tiquis ſufficit probatio qualiſqualis, & ita præcipuè
decidit Corn.in conſ.247.col.11.lib.2.Alex.etiam in
conſ.15.col.2.lib.5.& poſtſimum,'vt dictum eſt,pro-
cedit concluſio,ſi plura ſint inſtrumenta, vt in ſequē-
ti ampliatione explicabitur.

Reſtringes, & limitabis prædictam ampliationem,
12 vt nō vera ſit,ſi ſint plura inſtrā: † quia tunc ſatis cō-
modè probant, ſecus ſi in vno inſtrumento ſiat men-
tio confiniū per verba enunciatiua. Et ratio eſt ſecū-
dū Bal.in d.l.cum aliquis,quia per plura inſtrā proba
* tur * communis opinio; quæ communis opinio ex
13 vnius dicto nō probaī,† vt auctor eſt Bar. in l.admo-
nendi.

nēdi.ff.de iureiur.& Bal.in d.l.optimam.C. de cōtra-
hen.& cōmit.ſtipul.& Bar.Soc.in conſ.194.nu.9.vol.
2.Natta etiam in cōſ.672. nu.39.lib.4. vertente iam-
diu,& Soc.d.conſ.86.nu.2.lib.1.& per Bal. in d.conſ.
286.nu.1.verſ.quinimò ſtatur.lib.2.atq; Ruin.d.con-
ſil.92.n.9.vol.4.vbi planè ait requiri plura inſtrumē-
ta.verſ.nam vnum inſtrumētum,&c. & idem placuit
Alex.conſ.12.nu.8. vol. 4. & nec diſſimulanter aſſer-
uit Barb.d.conſ.6.nu.7.lib.1.cum ibi allegatis: & idē
in addit.ad Bal.in d.l. cū aliquis. & clarè idem ſenſit
Crau.in d.ſuo tract.de antiq.temp.in 1.par. verſ. am-
pliatur.nu.7.& idē in conſ.286.nu.1.vol.2.& pulchrè
per Fel.in d.c.cum cauſam.nu. 4. verſ. iſtud fallit. de
probat.& Hieron.de Monte vbi ſup.c.50.nu.6.

Primò ſublimita prædictam ſublimitationē, ſi talia
plura inſtrumenta habeant originē ab eiſdem perſo-
14 nis:† tunc nempè cenſentur vnum eſſe inſtrm, & nō
plura,& ſic non probabunt, ita ait Barth.Soc.in d.cō
ſil.194.nu.9.adducit arg.tex c.licèt ex quadam. extr.
de teſtib.& egregiè prodidit Fel.in d. c. cum cauſam.
de prob.nu. 4. vbi affert exemplum; ſi omnia inſtru-
menta inueniantur confecta ab vno Notario, qui
ſemper ſcripſit actum in tali loco, & talib. confinib.
15 & iuriſdictionis,† quia tunc non probant. itē, ꝙ ma-
gis eſt,ait, ꝙ ſi in inſtrumentis ab alio Notario confe
ctis mediante ſemper eadem perſona: vt ſi in dictis
inſtrumentis dicatur:vt ſecundum eius aſſertionē ta-
lis res eſſet in tali confinio: tunc hoc non probabit,
& ea ratione permouetur,quia vnum inſtrumentum
* cenſentur, & * communis opinio non probatur per
vnius aſſertionem: vt dictum eſt ſup. & inquit Ruin.
conſ.92.nu.9.vol.4.& ait quoq, vt ſicut teſtib. antiqs
16 de auditu habentib. originem ab vno†non creditur,
ita nec pluribus inſtrumentis,quæ ab vno ſiunt nota-
rio: ſic etiam aſſeruit Hieronym.de Monte vbi ſupra
num.9.& 10.d.cap.6.de finib.regen.

Secundo ſublimita,vt non procedat, ēt ſi duo ſint
inſtrumēta, nam inter tertias perſonas non ſufficiūt:
17 † quia per illa duo nō probatur fama,& cōis opinio,
vt Barth.Soc.dixit in d.conſ.194.nu.4. teſtatur Spec.
in tit.de inſtr.edit.§.reſtat.verſ.illud & Innoc. in c.1.
de fid.inſtr.& idem Soc. in conſ.86.in cauſa commu-
nitatis.nu.2.lib.1.vnde firma manente ratione. Bal.
in d.l.cū aliquis allata ſup.in ampliatione, ſequitur,
vt nec per duo inſtrā enunciatiua inter alios ꝓbētur
confinia,vt traditū eſt à Hiero.de Mōte vbi ſup.nu.8.

Tertiò limitabis,vt locum ſibi vendicet quoad ip-
18 ſos contrahentes, † etenim tunc etiam ſi non eſſent
plura inſtrumenta,ſed vnū tantùm,ſufficeret,in anti-
quis,vt Alex. conſuluit in conſ. 90. nu.5. vol.6.quod
comprobat per d.l.opt.& ibi Paul.de Caſt.& Barb.in
conſ.6.ſapienter.nu.6.& ſeq.lib. 2. & hoc procedit ēt
in præiudicium tertij,vt Corn.aſſeruit conſ. 171. col.
fi.lib.1.nu.3.verſ.& ideò videtur, vt in auth. ad hæc.
C.de fid. inſtr.& obſeruauit gl.in d.c. cum cauſam.c.
peruenit.20.q.1.& colligere eſt ex.§.illud.auth.de his
qui ingred.ad appella.ſequitur Crauet.d.tract.de an-
tiquit.temp.in 1.par.verſ.ampliatur.fol.30.nu.7.

Quòd tamen intelligendum eſt, ſi vnū inſtrm eſ-
ſet principaliter factū ſuper confinib.ſed Iaſ. in cōſi.
19 65.in 2.col.vol.3.ait, ēt vnum inſtrm de antiquo ēt
inter alias perſonas mentionē faciens de confinibus
eo plenè ꝓbare, vt ex multis cōſtat ibi ꝑ eū collectis.

Quartò ſubſtringas,vt non procedat, ſi eſſet vnum
inſtrm principaliter factum ſuper confinib. namque
20 illud ſufficit in antiquis,† & in præiudicium tertij, vt
voluit Corn.d.conſ.171.col.fi.lib.1. Crauet. etiā pla-
cuit in tract.de antiq.temp.in 1.par.verb. ampliatur.
fol.38.nu.67.arg.l.Theſaurus.ff. ad exhibē. & proba
tur in c.cum olim.in gl.2.de cenſib.Docto.protulere
in l.cum aliquis.C.de iur. deliber.

Quintò ſublimitare poteris,quando agitur de mo-
21 dico præiudicio, tunc enim † ſufficiunt verba enun-
ciatiua vnius inſtrumenti,vt ait Crauet.vbi ſup.nu.8.
auctorem laudat Iaſ.in cōſ.65.nu.1.vol.3.vbi ſimpli-
citer ait, cōfines in antiquis plenè probari per vnum
inſtrumentum mentionem faciens de confinib. etiā
inter tertias perſonas. Verùm quando agitur de ma-
gno,aut modico præiudicio, conſulas Barb. in conſ.
6.nu.11.vol.2.vbi nullum conſtituit diſcrimen, quā-
do ſumus in antiquis,& hoc expreſsè tradit Soc. ſen.
in conſ.266.in cauſa quæ vertitur.nu.12. lib. 2. alleg.
Bal.& Salic.in l.cum aliquis.C.de iur.delib. & tradi-
ta in c.cum olim.vbi Ant.de Butr.& Abb.de cenſib.

Sextò ſublimitare tibi licebit, vt non procedat, ſi
22 plura illa inſtrumenta ſint de recenti:†quia cum ſint
inter alios confecta,& enūciatiua, illa non probāt:
licèt ſint plura,ita intelligitur gl. in d. l. cum aliquis,
& in d.l.optimam,& in d.l.prædijs.§.Titio ff. de leg.
3.ſcilicet,vt loquantur de recenti,& non antiquo: vt
ſentit Iaſ.in d.conſ.6 .col.2.vol.3.vbi ait, vt tantùm
verum ſit in antiquis,quo caſu,imò ibi expreſsè dicit
vnum ſufficere inſtrumentum,auctorita. Spec. in tit.
de loc.§.nūc aliquā.verſ.62. & expreſsè tradidit Soc.
d.conſ.86.nu.1.in cauſa Communitatis,lib.1. in quo
loco animaduertit,ita intelligendum fore. Ancha.in
* clem.literis, de prob. * communiter Legiſtæ in l. cū
aliquis.C.de iur.delib.

Septimò ſublimitabis, quando in antiquis inſtru-
mētis fuiſſent ſcripta verba enunciatiua in fauorem,
narrantium,ſeu affirmantium,vel renunciantiū, co-
23 rūvè ſucceſſorū†qn̄ tunc non probant: vt habetur à
Bertr.in cōſ.167.nu.12.vol.3.& dicit Natt.d.cōſ.672.
n.41.lib.4.neq; eorum aſſertioni, ſeu affirmationi eſt
ſtandum,ad probandū dominium etiam in facto an-
tiquiſſimo,ſi credendū eſt Hieron.de Mōte, de finib.
regend.c.60.nu.13.qui ita ait ꝓcedere, ſiue vnū, ſiue
plura inſtrā producta fuiſſent,iux.ſentent.Spe.in d.ti.
de loc.§.nunc aliqua.verſ.57.& 58 nu.72. & 73.

Octauò ſublimitatur, qn̄ reus videretur iuſtus poſ-
24 ſeſſor:†nā tunc iſtæ probationes præſūptiuæ, & con-
iecturales ex verbis enūciatiuis in inſtrīs narratis nō
admitterentur contra eum,de cuius poſſeſſionis iuſti
tia cōſtaret:vt traditur à Soc.in d.cōſ.194.col. fi. quē
ſequit̃ Aym.Crau.de antiq.tempo.in 1.par.§.viſo de
fama.nu.32.relatā Hieron.de Monte vbi ſup.nu.12.

Nonò ſublimita,vt inſtrumenta enunciatiua fines
non probent,qn̄ ſunt confecta,& hēnt originē à per-
ſonis ſuſpectis,vt dicit Natt.in d.conſ.672.nu.41.lib.
4.per tex.in c.licet ex quadam,de teſtib.teſtatur Bart.
in l.de minore.§.tormenta. ff. de quæſt. & conſuluit
Soc.conſ.194.ſubtiliter,et eleganter.col.fi. lib. 2.

Decimò ſublimitatur, quando eſſemus in materia
25 pœnali,et odioſa,† quia tunc verba enunciatiua plu
rium inſtrumentorum non probarent, vt proditū eſt
ab Aymon.vbi ſup.§.ampliatur nunc,nu.53.quod et
probauit Bal.in l.2.in fi.C.de neceſs.ſer.hæred.inſtit.
quem ſequitur Dec.in d.c.per tuas.col.4.poſt mediū.
ver.ſed replicari poteſt,et probat Iaſ.in d.l. ex his uer
bis.col.3.poſt med.C.de teſtam.milit. quibus accedit
Hierony.de Monte ubi ſup.num.15.

Neq; erit hic omittendū,ꝙ ſi plura inſtrā antiqua
26 in quibus aliquid narretur,eſſent uaria inter ſe,†ſtan-
dū eſſet plurib.nu.uel melioribus, vt in hanc ſenten-
tiam traditū eſt à Crauet.ubi ſup.in prææallegato loco
nu.6.et 14.per l.2.in uerſ. ſed et ſi ſit, uerſ.et ibi famæ
crebrior.ff.de offic. quæſto. et ab Aret.doctū eſt in d.
c.cum cauſam.nu.8.9.et ibi per Fel.num.5.

Sed contrariā fortaſſe ſn̄iam tueri poſſemus,quòd
plurib. uel meliorib. inſtrumentis credēdum non eſ-
27 ſet,† quia ſicut ꝓp rerum uarietatem diſpoſitio uaria
tur,ut incerta.l.in teſtō.ff.de condit.& demonſtrat.et
ſicut ex rerum uarietate præſumitur rerū diuerſitas,
& uarietas,ſm̄ Parid.de Put.in c.ſi finib.de finib. feu-
dor.Hierony.de Monte,ubi ſup.num.29.ſic etiam ſi-
mili ratione incertitudinis, uel uarietatis inſtrorum

poſſet

28 poſſet dici, nullam eis fidem adhibendã eſſe † & po-
tiſſimũ, quando inſtrumenta vni, & alteri rei adapta-
ri poſſent: per ea, quæ tradidit Auguſt. Arimi. in additio.
ad Ang. in verb Caium Sempronium, verſ. tu au-
tem, nu. 7. & Hieron. de Monte, vbi ſupra.

Secundò limita principaliter ſecũdam ampliatio-
nem, vt non vera ſit. quando agitur de magno præiu-
29 dicio, † quia tunc talia inſtrumenta enunciatiua ple-
nè non probant cõtra tertium ẽt in antiquis, vt Abb.
& recentiores ſcripſere in d.c. cum cauſam. de proba.
& idem tenet Corne. conſ. 22. col. 3. lib. 3. idem voluit
Abb. in c. cum olim. de cenſib. & idem cauit Abb. in
conſ. 54. col. 2. verſ. 3. probatur, lib. 1.

Sed Barba. in d. conſ. 6. nu. 27. verſ. ad hoc. lib. 2. re-
prehendit hoc Abb. enunciatũ, ex orationibus, & au-
30 ctoritatibus per eũ ibi allatis, † & tandem concludit,
quod ſiue agatur de modico, ſiue de magno præiudi
cio, tamen plenè probare.

Sublimita prædictam limitationem, vt tantũ pro-
31 cedat † quando agitur de magno præiudicio contra
tertiũ, etenim tunc verũ eſt, vt non plenè probent, ſed
tantum ſemiplenè, vt Aymo Crau. aſſerit in tract. de
antiq. temp. in 1. parte, verſ. ampliatur, fol. 31. nu. 10.
vbi tamen ſentit, vt licet non plenè probent contra
tertium, ſaltem ſemiplenè probent.

CONCLVSIO CCCXCV.

ARGVMENTVM.

Confines an per teſtes probentur.

SVMMARIVM.

1 *Confines per teſtes probantur.*

2 *Teſtes in materia confinium, qui vicini ſunt, & circum ibi habitant, ſunt magis idonei, quã alij, & quanto ſunt ſimpliciores, & magis ruſtici, ſunt credibiliores, & præcipuè ruſtici admittuntur, ſi ſenes ſint, & antiqui.*

3 *Teſtibus in materia confinium non creditur, niſi interrogati rationem reddiderint facti corporeo ſenſu immediatè perceptibilis.*

4 *Teſtes deponentes de auditu auditus ſuorum maiorum in materia confinium probant.*

Teſtes, qui deponunt de credulitate, admittuntur in materia confinium.

5 *Probatio per auditum ſufficit in antiquis: cũ probatio per viſum ſit impoſſibilis.*

6 *Teſtibus circa confinia non eſt credendum, ſi audierint dici ab vno, & eodem, & ſic originem habeant de vno tantum auctore.*

7 *Teſtes de auditu ſi non nominant, à quibus audiuerint, non probant.*

8 *Teſtes licet ſint de loco confiniũ produci poſſunt, & ſunt magis idonei, quam alij, dummodo ſingulariter aliquod non ſentiant commodum, vel damnum.*

9 *Teſtes licet ſint de vniuerſitate, & deponant ſuper confinib. ſuæ vniuerſitatis, probant, dummodo particulare commodum ipſi non ſentiant, licet illud apportent in vniuerſo, ſed ſi ſingulariter cuiquam de vniuerſitate obuenit vtilitas, illi de vniuerſitate non admittuntur.*

10 *Teſtes de vniuerſitate proculdubio admittũtur, quã agitur ciuiliter, & plus, vel minus creditur eis ſecundum quantitatem affectionis, & familiaritatis, quæ inter eos eſt: ſed ſecus in criminalibus: quia non admittuntur.*

11 *Teſtes domeſtici, & familiares, quales ſunt illi de vniuerſitate inter ſe, in criminalibus repelluntur, ſed quã per alios probari non poteſt, in defectum probationis admittuntur.*

12 *Teſtes de vniuerſitate admittuntur in criminalibus, quando ipſa vniuerſitas ita parua eſt, quòd illi de ipſius corpore cadunt in nomen domeſticorum, vel cohabitantium.*

13 *Paritas aſſertionis omnem ſuſpicionem excludit.*

14 *Teſtes vaſſalli deponentes pro domino ſuo in materia confinium non repelluntur, dummodo non ſint grauati, vel citra coniuncti, & alioquin viri probi.*

15 *Vaſſallus virtuoſus deſtrueret vaſſallagij aſſertionem propter veritatem, propter quam diſtruenda ſunt familiaria.*

16 *Subditi alicuius Regis, vel domini, quare teſtimonium pro Regibus ſuis perhibere poſſunt.*

17 *Subditi ratione dominicæ, vel patriæ poteſtatis à teſtimonio perhibendo repelluntur.*

Iudicis arbitrio relinquitur, an teſtes vaſſalli admittẽdi ſint.

18 *Teſtis de vniuerſitate, cui in vniuerſo aliquid vtilitatis obuenit, non repellitur a ferẽdo teſtimonio in cauſa vniuerſitatis, ſed ei minus, quam alijs creditur.*

19 *Teſtes pro ſua communitate deponere poſſunt, ſi commodũ, vel incommodum immediatum non ſentiunt.*

20 *Teſtes de vniuerſitate ſecundum communem opinionem in cauſa vniuerſitatis admittuntur ad teſtificãdum, quãdo ex victoria nullum ſunt habituri commodum.*

21 *Illi de vniuerſitate pro eorum vniuerſitatibus deponere poſſunt, licet reportarent commodum in vniuerſo.*

22 *Teſtes de vniuerſitate in nemorum litibus admittuntur ad perhibendum teſtimonium, quando aliquid datiarij ſoluunt pro lignis.*

23 *Homines de vniuerſitate erunt idonei teſtes, quando in eã vniuerſitatis eſt quæſtio de molendino, vel de alijs rebus, quarum vtilitas in commune peruenit.*

24 *Vnus de vniuerſitate nõ poteſt pro ea teſtificari, ſi illud pro quo teſtificatur, ſingulorum commodum concernit.*

25 *Nemo de vniuerſitate dicitur deponere in cauſa propria: cũ aliud ſit vniuerſitas, & aliud ſinguli de vniuerſitate.*

26 *Teſtes de vniuerſitate non ſentientes commodum, vel incõmodum admittendi ſunt: ſed eis de fide diminuendũ, & non faciunt plenam, & integram probationẽ, ſed præſumptionem, cum negari non poſſit, quin habeant aliquã affectionem erga ſuam communitatem, & ideo non ſunt omni exceptione maiores.*

27 *Teſtes habentes lites in vniuerſitate, ratione affectionis nõ ſunt idonei.*

28 *In iudicando, & conſulendo à communi opinione non eſt recedendum.*

29 *Communis opinio in iudicando quotieſcunq; reperitur falſa euidenter, vel probabilibus rationibus, & argumentis conuinci poteſt, non eſt ſequenda.*

30 *Legi aut canoni potius ſtandũ eſt, quàm cõmuni opinioni. A communi opinione non ſolùm, verùm etiam a lege iudex ex cauſa recedere poteſt. ibi.*

31 *Fines probari etiam poſſunt per teſtes ſingulares, quando agitur de iuriſdictione.*

32 *Teſtis ſi dicat, tale caſtrum habere merum imperium; quia vidit illius loci officialem feciſſe decapitare vnum in tali loco, & alius dicat eodẽ in loco vidiſſe dictũ officialem ſuſpendere feciſſe vnum, ex eorũ depoſitionibus reſultabit probatio.*

33 *Locus iuriſdictionis ratione exercitij præſumitur illius eſſe, qui iuriſdictionem exercet.*

1 Confines † probantur per teſtes: ita ſanci
tum reliquit Honor. III. Pont.
Maxi. in c. cum cauſam. de proba. quod quidem ſum
mi Pontif. pronunciatum pleriq; tum conſulentes, tũ
ẽt profitẽtes probauere, è quorum numero primus ſe-
ſe nobis offert multiſcius ille Bald. in conſ. 420. nu. 1.
vol. 1. Guid. Pap. in q. 193. nu. 2. cui ſniæ vr̃ etiam ſane
re Paul. I. C. in l. in ſumma. §. itẽ Labeo. ff. de aqua plu.
arcen. & ibi gl. & Bar. Andr. Barba. d. conſ. 6. nu. 4. vol.
2. Bertrand. conſ. 307. in fi. nu. 10. vol. 6. affert ad id l. ſi
arbitri. ff. de probat. Innoc. in c. quid per nouale, & in
c. veniens. ext. de verb. ſignifi. Pariſ. conſ. 104. nu. 21. &
ſeq. Corn. conſ. 215. viſo, col. 3. in fi. lib. 1. & cõſ. 28. vi-
ſis, col. 3. vol. 3. Soc. conſ. 89. col. 1. in cã agitata vol. 1.
Verùm ſcias velim, teſtes in hac materia, qui vicini,
2 & circum ibi habitãt † eſſe magis idoneos, q̃ alios, ita
colligere poſſumus ex Vlpian. reſponſo in l. 1. §. 1. ff.
de fluminib. imò quanto ſunt ſimpliciores, & magis
ruſtici,

Digitized by Google

ruſtici,ſunt credibiliores:qa non deponũt niſi de poſ-
ſeſſione facti tanq̃ oculis ſuis ſemper aſtãtes ſuper iſta
loca; vt notatur l.ſtipulatio iſta.§.hęc quoq;.ff.de ver
bo.obli.ſic loquutus eſt Bal.in cõſ.420.nu.1. & 6.vol.
1.& idem in conſ.286.nu.1.vol.2.vbi ait,præcipuè ad
mitti ruſticos,ſi ſunt ſenes,& antiqui,& in eodẽ conſ.
286.Bal.ait,nu.3.in huiuſmodi materia fidem nõ ad-
3 hiberi teſtibus, † niſi interrogati reddiderint rationẽ
facti, ꝙ corporeis ſenſibus proximè poſſit percipi.l.1.
C de vſur.& ita Innoc.in d.c.cũ cauſam.de prob. Vn
de Bal.ibid.ait,ꝙ ſi teſtes deponant veluti fundũ talis
eſſe de tali territorio,& cõfinio,nihil probãt,ſed ſem-
per eſt confugiendũ ad eorũ rationẽ,& cauſam reddi
tã,vt ſup.Bal.ẽt conſulas in cõſ.445.nu.1.vol.5.& cõſ.
420.vol.1.nu.1.& conſ.468.vol.3.nu.1.& 8.Prac.Pap.
in forma libelli actionis realis,nu.3.verſ.cui cohæret.
4 Primò ampliabis;vt procedat etiãſi tales teſtes† de
ponerent de auditu auditus ſuorũ maiorũ, vt inſigni-
ter ſancitũ eſt à Celeſtin.III.Pont. Maxi.in cõtex.c.li
cet ex quadã.ibi,valere teſtimoniũ de auditu.de teſti-
bus,per quẽ contex.ita ibi notat Ant. de But. in 1.no-
tab.& in terminis conſiniũ tradidit Alex.conſ.187.in
hac cauſa,& lite vertente,col.fi.nu.16.lib.2.& voluit
Natt.cõſ.672.vertẽte iamdiu.nu.14.lib.4.& ibi addit,
admitti ẽt teſtes, qui deponant de credulitate, motus
auctoritate ſummi Pont.Eugenij III. in c.quotiẽs, ibi
accepiſſe à maioribus ſuis,& credere, de teſtib.& latè
id proſequiĩ Hiero. de Monte tract.de finib. c.52. per
totũ,quinimò faciunt ẽt plenam probationem, iuxta
ſnĩam Abb.in d.c.cum cauſam,in prin.de prob. & ibi
per Dec.nu.2.& Bar.ita docuit in tract. de teſtib.verſ.
hanc eandem, nu.28.quẽ ſequuti fuere Guid.Pap.d.q.
193.& cõſ.88. & Hipp. de Marſ.qui multa adducit in
rub. C.de prob.nu.19. Capic.dec.192.in cã termina-
ta.Bal.in l.conuenticulã.C.de epiſ.& cle.& Iaſ.in cõſ.
166.nu.2.vol.4.& Barth.Soc.in cõſ.89.nu.2.Ruy.cõſ.
92.nu.1.vol.4.Aymo.Crau.de antiq.tẽp.in 1.par.ver.
viſo de fama.fol.95.nu.1.& dixit Barb.conſ.6.ſapien-
ter ſcribiĩ,nu.9.lib.2.& reddit rationẽ, quia ita eſt ve-
riſimile,per locum à communiter accidentib.
Et cum probatio per ſenſum oculorũ, in antiquis
5 ſit impoſſibilis,† probatio per auditum ſufficit, ita vo
luit Corne.conſ 33.capio.nu.22.vol.1. nẽ conſ 12. vr
prima,vol.3.per ea,quæ habentur in l. fi.C. de ſacroſ.
eccl.per c.licet ex quadam.de teſtib.c.1.& gl. in verb.
memoria.de præſcri.in 6.& eandem opinionem com
probauit Paris de Put. in c.quia in memoria, nu.5. de
finib.feud.Soc.conſ.89.nu. vol.1.Dec.cõſ.321.nu.
8.atque Hiero.à Monte vbi ſup.c.51.nu.8.
Primò limita prædictã ampliationẽ; vt nõ vera ſit,
6 ſi audierint dici ab vno,& eodem, † & ſic originẽ ha-
beant de vno tñ authore, etenim tunc eis nõ eſt cre-
dendum,vt habetur in d.c.licet ex quadam, in glo. in
verbo ab vno,de teſtib.& p Barb. in c.ex literis.n.39.
de prob.atq; à Fel.in c.cũ cãm,nu.4.de prob.ver.illud
fallit.quib adhæſit Hiero. de Monte vbi ſupra,nu.8.
Secundò limitabis,qñ teſtes non nominarent, à q-
7 bus audiuiſſent, † nam tunc non probarent,ita prodi-
tũ eſt à Crau.vbi ſup.verſ. viſo de fama, nu.12. per ea,
quæ fuere obſeruata in d.c. licet ex quadam. & ita re-
ſpondit Corn.in cõſ.78.viſo proceſſu,col.3.vol.3. vbi
vult,teſtes deponere debere, ſe audiuiſſe ab antiquio-
ribus ſuis,vel maiorib.ꝙ docet gl.in c.cum à nobis,in
verſ.centum annorum, de præſcr. quod ſequitur Hie-
ron.de Monte vbi ſup.nu.9.
Secundò amplia, vt huiuſmodi teſtes poſsint ꝓdu-
8 ci,† licet locũ confinij incolant, vt Guid.Pap. decidit
in d.q.193.nu.2.imò iſtiuſmodi ſunt magis idonei, q̃
alij,vt ait Vlpian.in l.1.§.1.de flumi.& Prac.Papiẽſ.in
for.libel.act.real.ibi,cui cohæret ab vna,& Bal.d.cõſ.
420.nu.1.vol.1.& dixi ſup. in conclu. & dicetur in ſe-
quenti ampliatione.
Et intelliges cõcluſionẽ,dummodo teſtes illi præ-
dicti præcipuè aliquod non ſentiant, commodũ, vel
damnum,vt ait Guid.Pap.in d.q.193. & dicetur infra
in 3.ampliatione.
Tertiò amplia, vt locũ habeat, licet huiuſmodi te-
ſtes ſint de vniuerſitate, & deponant ſuper cõ nibus
9 ſuæ vniuerſitatis, † dummodo præcipuum ipſi cõmo-
dum non ſentiant,licet inferant commodũ in vniuer
ſum,vt dicũt Cyn.& Doct.in l.parẽtes. C. de teſtib.&
in l.idonei.C.eo.& in l.cõſenſu.C.de repud. & in l. in
tñ.§.vniuerſitatis.ff.de rer.diuiſio.atq; Spec. tit.de re
ſtitut.§.opponiĩ,verſ.ſequiĩ, in addit. Guid.Pap.ẽt in
* d.q.193.nu.2.cir.fi.& hæc eſt cõis *opinio, vt atteſtaĩ
Bal.in conſ.420.nu.6.vol.1.vbi refert vltra ſupra alla-
tos Cyn.in l.parẽtes.C.de teſtib.& idẽ tenet Io.Andr.
in c.cum nuncius,in gl.1.ext.de teſtib.vbi ait, ꝙ ſecus
eſſet, ſi ſingulariter quiſquam de vniuerſitate percipe
ret vtilitatem, quia tunc illi de vniuerſitate nõ admit
tuntur,& idem placuit Ruyn. in conſ.92. nu.3. vol.4.
teſtatur Accur.in §.cogitandum.auth.de mona.
Limita prædictã ampliationem, vt locum ſibi ven
10 dicet tantùm,† qñ agitur ciuiliter,tunc enim procul-
dubio admittunĩ teſtes de vniuerſitate, vt gl. aſſeruit
in c.cũ R.ext.de off.deleg.& colligere eſt ex c.accuſa
tores.3.q.5.& tradidit Abb. in c.inſuper. de teſtib. nu.
4.vbi ita loquutus eſt,vt ẽt in ciuilibus credatur,quòd
plus,vel minus eis ſit credendũ, ſñ quantitatem affe-
ctionis,& familiaritatis, quę inter eos eſt, iux.not.per
gl.in c.literis.de teſtib.& d.c.accuſatores. ſed ſecus in
criminalib. quia non admittunĩ, ut Doct.ſcripſere in
c.ſuper prudentiã.14.q.2.& d.c.accuſatores. & c.cum
11 numerus.de teſtib.& Abb.in c.inſup.& ratio eſt,† qa
in criminalib.repelluñĩ domeſtici,& familiares,qua-
les ſunt iſti de vniuerſitate inter ſe,ꝙ corroborat.c. re
pellantur.de accuſa.Sed Spec.in tit.de teſtib.§.1.verſ.
ſed nunquid in cauſa, temperat hoc dictũ, uidelicet.
ut ẽt ĩ criminalib. ꝓcederet,qñ aliàs per alios probari
nõ poſſet, quia tũc in defectũ probationis admitterẽ-
tur,quod etiam probauit Abb.in d.c.inſuper.nu.4.
Primo loco uelim ſublimites prædictã limitatio-
12 nẽ,quod de criminali dictũ eſt, ut procedat, † qñ ipſa
uniuerſitas ita parua eſt,ut illi de ipſius corpore cadãt
in nomen domeſticorũ,uel cohabitantium,ut inquit
Io.Andr.in d.c.cũ nuncius,de teſtib.ubi ait,ita loqui
dicta capitula ſupra relata, ideſt, d.c. ſuper prudentia.
14.q.2.d.c.repellantur.de accuſ. & hoc dictum Ioan.
Andr.reprobat Abb.in d.c.inſuper.d.nu.4.
Secundò ſublimita, ut tñ locum habeat, qñ uolũt
teſtificari contra extraneũ, ſed ſecus ſi inter illos de
13 uniuerſitate,nã tunc in criminalibus admittuntur,†ut
inquit Triphoninus I. C. paris affectionis cauſa ſuſpi-
cionem fraudis amouet, in l.non ſolũ. ff.de ritu nupt.
& Abb.in d.c.inſuper,nu.4.& uideas Hiero.de Mõte,
tract.de finib.regend.c.58.per totum.
Quartò amplia concluſionẽ, ut uera ſit etiam in te
ſtibus uaſſallis pro domino ſuo,ẽt in hoc caſu deponẽ
tibus,vt ait Bal.in d.conſ.420.nu.7.uol. 1.& ut ita ſen-
14 tiat ea ratione permouetur;† quia non repellũtur ex
aliquo capite principali, & particulari alicuius legis
hoc dicentis,ſed ex generali capite,quo oẽs admittũ-
tur,qui non prohibentur:quia edictũ de teſtib.(ut di-
ctum eſt ſupra)eſt prohibitoriũ,in 3.ampliat.& fuſius
in concl.compater.& ita in terminis cõſuluit Matth.
ab Affli.in dec.304. per totum,& præcipuè nu.14.15.
dummodò tñ non ſit maxima amicitia cõiunctus, &
15 alioquin ſit uir probus: † qa uaſſallus ꝓbitatis amans
deſtrueret uaſſallagij affectionẽ pp ueritatem,ut dicit
Philoſophus.1.Ethico. ibi pp ueritatẽ deſtruẽda ſunt
familiaria,&c. ꝙ uſq; eo ait ꝓcedere Affli.ubi ſupra,
ẽtſi dñs habeat in eo merũ, & mixtũ imperium, & ei
iurauerit fidelitatẽ,dummodo tñ non probetur, cum
eo maxima deuinctũ eſſe neceſſitudine, uel eſſe abie-
ctam, & uilẽ perſonam. Refert, & ſequitur Hierony.
de Monte, ubi ſup. c.58.nu.3. Ad idẽ facit, quod uult

Alex.

Alex.conſ.83. q̃m omne datum, verſ.item nõ obſtat.
16 num.16.vol.5.vbi dicit, † ſubditos alicuius Regis,vel dñi poſſe teſtimoniũ phibere pro ſuis Regibus, alias, inquit ſequeretur maximum abſurdũ,& inconueniẽs: * quia tales dñi perſæpè de iure ſuo pbare non poſſent.

Quocirca aduertendũ eſt, ſubditos ratione iuriſdictio
17 nis non excludi, ſed ſubditos ratione dñicæ, † vel patriæ poteſtatis repelli, ſic ait Hierony. de Monte vbi ſupra nu.5. Dicit tñ Bal d.conſ.420.nu.7. pro ſolutione,an huiuſmodi teſtes ſint admittendi, relinquendũ eſſe arbitrio iudicis; nam ſi huiuſmodi teſtes vaſalli ſint bonæ vitæ,& famæ, & veroſimilia deponunt, & præcipuè ſi coadiuuent dict.s aliorũ qui non ſint vaſſalli,creditur eorũ teſtimonijs, tanq̃ corroboratis per bonam vitã,& famam,& alios teſtes extrinſecos:vt l. ſi quis ex argentarijs.ff.de eden.& ibi Doct.quod etiã approbat.Affl.vbi ſup.nu.14. in d.dec.404.& Paris de Put.in c.qui ſæpe.nu.1.& 2.de ſiub.feudor.

Verùm quia de veritate ſupradictæ tertiæ ampliationis alij alia ſenſere,& variæ ſunt opiniones Doctorum,placuit eas ſic ſigillatim recenſere.

Et in primis Abb.in ca.inſuper, nu.4.de teſtib.in cã deſcendit ſñiam,propter vtilitatem, quam ſecũdario
18 ſinguli de vniuerſitate perciperent, † non omninò repelli a ferendo teſtimonio in cauſa vniuerſitatis, ſed eis minus, q̃ alijs credi, habità ſemper ratione ad perſonarũ qualitatẽ,& lucri quantitatẽ,arg.õ c. & ſi quæſtiones.de ſimon. & deinde ſubdit prædicta procedere, qñ ab aduerſa parte alij teſtes in contrariũ producerentur, ſed vbi non eſſent, niſi teſtes de vniuerſitate pro vniuerſalibus ab vtraq; examinati,ſatis eis plenè credendũ putaret in aliorũ teſtiũ defectũ, dũmodo alias idonei fuerint,per tex.in c.ſuper prudentia 14. q. 2. & licet dictũ c.loquatur in clericis,tñ eius ratio cũ ſit generalis,per l.in tantum.§.1.ff.de rer.diuiſ. vẽdicat ſibi locum etiam in laicis vniuerſitatis ſingularis.

Alia fuit opinio Bal.in cõſ.468.qualiter, nu. 6.vol.
19 3.videlicet, q̃ ſi teſtes non ſentiant commodũ, † vel incommodũ immediatũ, poſſint pro ſua cõitate deponere;& ſecundum eum ita Doct. * cõtra ſentire videntur, & idem placuit Rom.conſ.17.nu.4.& Petr. de Girar.in ſingul.24.incip.vtrũ ciuis.vbi in fi.ita loquẽdo, diſtinguit. aut non litigantur principaliter de vtilitate ſpectante ad ciues,& ſunt idonei.§.legataris.inſtit.de teſta. aut quæſtio eſt ſuper re principaliter ſpectante ad cõmodum,& incommodum ciuium,& nõ ſunt idonei teſtes,l.omnib.C.de teſtib.

* Aliter opinatus eſt Fulg.in conſ.174.vbi vult * cõ
20 munem opinionẽ eſſe, † vt teſtes de vniuerſitate in cã vniuerſitatis admittantur ad teſtificandum, qñ ex victoria nullum ſint habituri cõmodum: vt ſupra in dicta tertia ampliatione dictũ eſt. Idem voluit Corn. in conſ.333.nu.27.ſubdens,non congruere inſtare, an ſint ita integri,vt alij.

Alium huius rei ſenſum habuit Gui. Pap. in q.139.
21 in fi.† dum vult, illos de vniuerſitate poſſe pro eorũ vniuerſitatibus deponere, licet reportarent commodum in vniuerſo,per ea, quæ obſeruauere Cyn.& Doctor.in l.parentes.C.de teſtib.

Ab iſtis ẽt longè ſecus ſenſit Alex. in conſ.99.viſis proceſſibus,nu.15.vol.5.quem ſequitur Ant. Capi. in
22 dec.151.vniuerſitas.nu.6.videlicet,† teſtes de vniuerſitate in nemorum litibus admitti ad perhibendũ teſtimonium,qñ aliquid datiarijs ſoluunt pro lignis,& itidẽ Alex.in conſ.68.& viſo,nu.16. vol.2. vult, & qñ in cauſa vniuerſitatis ſit queſtio de molendino,vel de alijs rebus, quarum vtilitas in commune ſit referẽda,
23 † tunc illius homines eſſe idoneos teſtes, quæ opinio placuit ẽt Io.de Ami.Venefr.in conſ.8.nu.25. licet in imponẽdis collectis cõmodum ſentirent, qa minus grauarentur propter vtile,q̃ redderetur in cõmuni.

Nec ſuperioribus conuenit opinio Lanfr.in ca.qñ contra,in verſ.teſtiũ,nu.121.de proba.voluit enim,vt ſi illud, ſuper quo ſit lis ſingulorum commodũ reſpiciat,veluti ſi diſceptetur ſuper nemore, in quo quili
24 bet põt accipere de lignis pro vſu ſuo, † tunc vnus de vniuerſitate non poſſit pro ea teſtificari,& idẽ voluit Bertr.conſ.51.vol.2.Paris.ẽt conſ.27.nu.95. & conſil. 104.nu.13.vol.1.atq; Hipp.de Marſi.in §.ſeruus municip.nu.1. de quæſt. dicit * oẽs Docto. tenere illos de vniuerſitate poſſe teſtimonium perhibere in cauſa
25 vniuerſitatis,& hac ratione,† quia nemo de vniuerſitate d̃r deponere in cauſa propria,cũ aliud ſit vniuerſitas & aliud ſinguli de vniuerſitate,c.quia manumittuntur, 11.q.2.& iſta prius fuere deducta per Abb. in d.c.inſuper, nu.2.vbi etiam plures deſcribit fallẽtias, de quibus fit mentio per Dec.ibi.

Verùm Cæpolla de ſeruit.ruſti.prædio.in tit.de iure paſcendi,nu.10. & 11. vt iudicio meo melius cæteris ſenſit,ſecũdum dicit, vniuerſitatis teſtes non ſentientes commodum, vel incommodum eſſe admittẽdos,
26 † ſed eis de fide diminuendũ, nec facere plenã,& integrã probationẽ,ſed præſumptionẽ: quia negari non põt, quin ipſi habeant aliquã affectionem erga ſuam cõitatem,cũ ſic habere conſueuerint, & ideò ſic præſumendũ erit,arg.l.certi condictio.ff.ſi cer.pet. & per Doct.in l.1.C.de arbitr.& plura congerit Affl. in dec. 400.ideo non ſunt omni exceptione maiores,ex quo exceptio iſta præſumpta opponi poterit,ad id eſt. glo. inſignis in c.1.in verſ.maiores.de cõſang. & affi. in §. ite verborũ.Inſtit.de inutili.ſtipulationib. & itidẽ ra
27 tione affectionis † teſtes habẽtes ſimiles lites nõ ſunt idonei teſtes:vt hr per gl.in c.Rom. Canonicus.verſi. cũ ſint eius ſocij de offic.deleg. per notat.in c.perſonas. de teſtib.& in c.cũm de iudic.hoc idẽ conſuluit Imo. in conſ.102.per Ludo. q̃ ẽt ſentu dignũ arbitratus eſt Rom.in ſing.355.volo probare,& cauit Gram. cõſ.ciuil.conſ.52.nu.1.vbi ſubdit,neq̃ ſemiplenè probare; verùm ẽt à teſtimonio repelli: iſta tamẽ limitãtur ſecundum Felyn.in c.perſonas, quando teſtis iuraret,ſe non conſequuturum commodum.

28 Et quamuis † in iudicando, & conſulendo nõ ſit recedendũ à cõi opinione,vt probatũ eſt ab Alex.conſ. 25.viſo proceſſu.nu.2.vol.6.& à Curt. ſen.in conſ.43. nu.3.& in conſ.57.nu.9.& 13. nihilominus nõ erit ſe-
29 quenda cõis opinio iudicando,† quotieſcunq; reperiretur falſa dilucidè vel probabilibus rationibus,& argumentis conuinci poſſet, vt bonus index acutiſſimè exiſtimabit,ſecũdum Abb.in c.tua nos nu.9. de vſur. & Barba.in conſ.28.ſcripſit belliſſimè,nu 2.vol.1.vel qñ Canon, aut lex aliud diſponeret: quia tunc potius
30 ſtandum eſſet legi,aut canoni,† q̃ cõi opinioni,iuxta ſñiam Bero. in q.116. nu.2. & ex cauſa non ſolũ à cõi opinione, verùm ẽt à lege index recedere poterit per pãta,quæ congerit Neuiza. in ſilua nuptiali in lib. 5. & ideò non obſtante eo,q̃ dictũ eſt in 3.ampliat.ſup. melius eſſet ſequi Cæpollæ ſententiam non obſtante communi opinione in contrarium.

Quintò ampliabis, vt per teſtes ſingulares probari
31 ẽt poſſint fines,† qñ ſcilicet agitur de iuriſdictione.vt aſſeuerauit Hiero.de Monte tract.de finib. c.32.nu.1. uidelicet ſi unus dicat,& deponat de uno actu iuriſdictionis,& alter de alio actu,ut docuit Bal.in l.fi.C.de teſtib.Vnde Lanfr.de Oria.in c.qñ contra, in uerſ.te-
32 ſtium,nu.30.de prob.uoluit,q̃ † ſi unus teſtis dicat,tale caſtrũ habere merum imperiũ, & interrogatus rñdeat ſcire; qa uidit illius loci magiſtratũ in iſtiuſmodi loco quempiã capite mulctandũ curaſſe,& alius teſtis aſſerat,ſe uidiſſe in eo loco dictũ magiſtratũ ſæpè dedere iuſſiſſe unum,ex eorũ depoſitionibus emergat probatio per Inno.in c.qualiter 2.de accuſa. Quapropter
33 † ratione exercitij iuriſdictionis iſte locus præſumitũ illius eſſe,qui iuriſdictionẽ exercet, ut in hanc ſententiam reſpondit Abb.in conſ.62. num.18. uol.2.& Brun.in conſ.34. nu 6. ſed de hac re fuſius infra dicetur in concl. iuriſdictio.

CON-

CONCLVSIO CCCXCVI.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per famam publicã, & antiquam.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per famam publicam, & antiquam.*
2 *Fama per duos teſtes probatur.*
3 *Dominium antiquiſſimum loci, & iuriſdictionis per famã probatur.*
4 *Fines non probantur per famam de recenti.*
5 *Fama in antiquis plenam, & cõcludentẽ probationẽ facit.*
6 *Fama ad hoc vt plenam faciat probationem, probari debet, quod ante litem inchoatam ſit orta.*

1 Confines probari per famam publicam † & antiquã, ſanxit Hono. IIII.
Pont. Maxi. in c. cum cauſam. de probat. ibi Fely. nu.
1. & 9. & cæteri. hoc idẽ aſſeruit Accur. in l. atqui natu
ra. §. cũ me abſente. ff. de neg. geſtis, cui adheſit Bal. in
l. conuenticulam. C. de epiſc. & cler. quẽ ſequutus eſt
Pariſ. conſ. 4. nu. 8. vol. 4. teſtatur Card. in cleni. 1. in 3.
oppoſitione de proba. & multi alij ſcribentes in hanc
ſnĩam deſcendere. vt Soc. in conſ. 89. col. 1. vol. 1. idẽ
Bal. conſ. 420. verba Principis, vol. 1. & conſ. 286. The
ma proponitur, vol. 2. Angel. in l. Titius. ff. quib. mod.
pig. vel hypoth. ſoluiſ. Natt. conſ. 672. vertẽte iamdiu
nu. 15 lib 4. Guid. Pap. d. q. 193. verſ. 3. Hippo. de Marſ.
in l. de minore. §. plurimũ, nu. 85. de quæſtio. Grat. in
reſponſ. 138. nu. 11. vol. 1. cui concl. & ea patrocinanẽ,
* quæ tradidere * omnes in c. veniens. de teſtib. Barb. in
conſ. 6. nu. 19. vol. 2. Franc. Arct. cõſ. 42. nu. 1. & nouiſ-
ſimè Hierony. de Monte d. tract. de finib. reg. cap. 55.
10. & 11. & c. 66. nu. 1.

2 Fama autem, † vt quaſi præteriens id in præſentia
tradam, probaẽ per duos teſtes: vt obſeruauit gl. in c. ſi
teſtes. §. item ſæpè, in gl. fama 4 q. 3. & gl. in l. 3. §. eiuſ-
dem. ff. de teſtib. & habetur in dec. Capel. Tholo. 379.
in addi. incip. idem tenet Siculus, Guid. Pap. d. q. 193.
nu. 1. & Hiero de Monte vbi ſup. nu. 2. c. 66. ſed de hac
re latius infra diſſeretur in concl. fama, quæ proprius
eſt locus huius materiæ.

Amplia concluſionẽ, vt non ſolùm per famam pro
3 bentur fines, vt dixi, † ſed ẽt probetur dñium antiquiſ-
ſimum loci, & iuriſdictionis, vt voluit Bertran. in cõſ.
208. viſo ſummario: num. 12. 13. & 14 vol. 2. & conſ.
83. viſo themate, nu. 8 & 9. vol. 3. & cõſ. 150. in cauſa,
nu. 9. vol. 6. quem refert, & ſequitur Hiero. de Monte,
vbi ſupra d. c. 66. nu. 10.

Limita concluſionẽ non procedere in fama de re-
4 centi, † quia fama recens dr̃ cõſentiens, & confirmãs:
vt gl. ait in l. proprietatis dominium. C. de probat. ſed
tñ vt ſupra dictum eſt, in antiqua, vt tradidere ſupra
relati ſcribentes, quæ in huiuſmodi materia ſufficit, vt
voluit Ang. in l. Titius ff. quib. mod. pig. &c. vbi arbi-
tratur, dictam gl. §. cum me abſente. l. atqui natura. ff.
de neg. geſt. eſſe ſingularem, & vnicã in iure. vt refert
Nicola. de Neap. in l. quidam in ſuo. ff. de condi. inſti.
& quod etiã aſſeruit alio in loco Accur. in l. iubemus C.
de agric. & cenſit. lib. 11. & ſancitum eſt in contex. in
d. c. cum cauſam, qui loquitur in fama antiqua, & re-
ſpondit Barb. d. conſ. 6. num. 26. vbi hoc perſpicuè do-
5 cet. Dec. præterea conſ 42. nu. 12. † vbi ait, in antiquis
plenam, & concludentem facere probationem.

Secundo loco limitabis, nã fama ad hoc, vt faciat
6 plenam probationẽ, debet probari, † ante litẽ inchoa
tam eſſe ortam, per ea, quæ tradit Aymo Crau. conſ.
260 ad dubia. nu. 7. vol. 2. quem refert, & ſequitur Hie-
ronym. de Mont. vbi ſupra d. c. 56. nu. 7.

CONCLVSIO CCCXCVII.

ARGVMENTVM.

Confines, an & quando probentur per præ-ſumptiones, coniecturas, & indicia.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per præſumptiones, Indicia, & coniecturas, vbi ſunt difficiles probationes.*
2 *Probatio per argumenta admittitur in confinibus.*
3 *Probationes minus perfectæ, coniecturæ, ac argumẽta, quæ in alijs non ſufficiunt, recipiuntur ad probandũ cõfinia.*
4 *Præſumptiones plures ſimul iunctæ, imo etiam duæ faciũt plenam probationem.*
5 *Quæ probari non poſſunt per veras probationes, in dubio probantur per præſumptiones, coniecturas, vel indicia.*
6 *Probationes, quæ alias non adhiberentur, adhiberi poſſunt in probandis confinibus.*
7 *Quæ non probant ſingula, multa iuuant.*
8 *Probationes imperfectæ coniunguntur in his, quæ ſunt difficilis probationis.*
9 *Probatio confinium per coniecturas quando non ſatis ſit actori, & quo caſu ſint probanda plenè.*
10 *Ius rei præſens extinguit ius actoris antiquum etiam præſcriptum.*
11 *Probationes per indicia, & cõiecturas in antiquis tunc ſufficiunt. quando reus nondum præſcripſit contra actorẽ, licet ſit iuſtus poſſeſſor cum titulo, & bona fide.*
12 *Probatio per præſumptiones, indicia, & coniecturas in antiquis dicitur plena, & legitima probatio.*

1 Confines probari per præſumptiones, cõiecturas, & indicia, † vbi eſſent
difficiles probationes pp longum tpis interuallum, ſa
tis poſſumus cognoſcere ex iis, quæ tradidit Bal. in au
then. quas actiones. C. de ſacroſ. eccle. nu. 16. verſ. ego
quæro, & in hanc deſcendit ſnĩam Guid. Pap. in d. q.
193. nu. 1 Bartho. Soc. in conſ. 166. in cã cõtrariis, nu. 2.
vol. 3. teſtem laudat Io. And. in reg. non licet. in mer-
curialib. de regul. iur. in 6. ibiq; eſt atteſtatus hanc eſſe
* * cõem opinionem, prout ẽt de * cõi dicit in conſ. 86.
* nu. 4. vol. 1. & Dec. cõſ. 42. nu. 10. verſ. aggredior, com-
probat ex his, quæ fuerũt animaduerſa in l. in finalib.
ff. fi. regun. & gl. in c. ſi Papa. de priuil. in 6. in verbo ꝓ
bata, quæ ait hoc eſſe præcipuum, & ſingulare in con-
2 finibus, † ideſt, vt fiat probatio per argumenta, & ibi
Gemi. nu. 8. idẽ Dec. in conſ. 109. pro tenui. nu. 1. verſ.
comprobaẽ, & per Ang. in l. atqui natura. §. cũ me ab-
ſente, de neg. geſt. & eſt bona gl. 1d. c. ſi Papa. in uerb.
probata. de priuil. in 6. conſuluit Natt. conſ. 672. vertẽ
te iamdiu. nu. 13. lib. 4. & n. 16. verſ. 6. probaẽ, & voluit
Alex. conſ. 12. nu. 8. vol. 4. & idem conſ. 90. nu. 4. vol.
6. Pariſ. conſ. 27. nu. 15. vol. 1. & in conſ. 104. in præſen
ti cauſa, nu. 24. lib. 1. vbi dixit ad probandũ confinia
recipi probationes minus perfectas, & coniecturas,
3 quæ ſans eſſe poſſint, † ac argumenta, quæ in aliis non
ſufficerent, ex traditis per Bal. in c. cum cauſam. col. 3.
de probat. quos ſequitur Hiero. de Monte d. tract. de
fin. reg. c. 13. nu. 1. 2, 3.

4 Quod verò plures p̃ſumptiones ſimul iunctæ, † imò
ẽt duæ faciant plenam probationem, voluit Aymo.
Crau. in conſ. 158. viſis actis. nu. 11. vol. 1. ꝙ ẽt placuit
gl. in l. 2. §. 1. ff de excuſ. tut. cui accedit Bal. in rub C.
de proba. & idẽ ſentit alibi Accur. in l. 3. §. eiuſdem. ff.
de teſtib. l. inſtrã. C. de proba. quod ẽt colligitur ex ca.
cũ dilectus, de ſucceſſio. ab inteſt. cui adhæret Roma.
in conſ. 7. nu. 3. Calcan. in conſ. 8. col. 5. circa med. ei-
dem ſententiæ ſubſcripſit Bald. in conſ. 249. ſuper li-
bris, circa fin. lib. 1 & vberius tradidit idem Crau. in d.
tracta. de antiqui. tempo. in 1. parte. verbo uiſo de fa-
ma, nu. 30. id enim ſemper præ oculis eſt habendum,

ut ca,

Digitized by Google

vt ea, quæ non poſſunt probari per veras probationes,
3 † in dubio probentur per præſumptiones, & coniectu-
ras, vel indicia, quod confirmauit gl. in c. tranſmiſſæ,
qui fil. ſint legit. & præſertim id procedere aſſerit Lau.
Calcan. in conſ. 90. quia iſta quæſtio, nu. 14. quē refert,
& ſequitur Hiero. de Monte d. tract. de finib. c. 54. n. 6.
6 Quinimò in his probandis adhiberi ꝓbationes † quæ
aliàs non adhiberentur, ſcitè docuit gl. in c. 2. in verſ.
ſi cognouerit. de arbit. ꝙ ēt placuit Io Andr. in c. cum
quid. de regul. iur. in 6. & Hieron. de Monte vbi ſuprà,
quales ſunt coniecturæ, indicia ac argumenta ēt ſemi
plena, per ea, quæ conſulēdo reſpondit Pariſ. in d. cō.
104. in præſenti cauſa, nu. 24 & 42. Affl. dec. 2;. Capel-
lani. nu. 3. Bal. in cōſ. 420 verba Principis, nu. 1. & ſeq.
vol. 1. idq; cauit Aret in conſ. 42. nu. 3. duas ꝓbationū
ſpecies coniungi poſſe in ꝓbandis confinib. vbi alioq
7 non coniungerent. † quia q̄ non probant ſingula, mul
ta iuuant, vt habemus ab Herennii reſponſo in l. 2. §.
r. ff. de excuſ. tut. & c. cū dilectus. de ſucceſſ. ab inteſt.
Veruntamē in his. quæ ſunt difficilis probationis, pro
8 bationes imperfectas ſine vllo negotio coniungi † q̄-
uis alibi in alio dicendi argō id non deprehendatur,
conſultiſſimè traditū fuit à Pariſ. in conſ. 57. nu. 87. &
36. vol. 1. & ſenſit D. Ant. in c. veniens. 1. in fi. de teſtib.
quē refert, & ſequit Alex. in conſ. 24. animaduertis.
col. fi. vol. 2. cui adſtipulat Dec. in d. c. cū cām. n. 12. &
idē tradidit Lap. in alleg. 94. & cumulatius de hac dif
ferentiē adeas Hier. de Monte vbi ſup. d. c. 53. & 54.
Limitabis, vt tū̃ procedat qn̄ non cōſtat de iuſta
poſſeſſione illius, contra quē agit, ſed qn̄ perſpicuum
9 eſt, eſſe iuſtū poſſeſſorē, † tunc non ſatis erit actori ꝓ-
bare confinia per cōiecturas, vt à nobis ſupra traditū
eſt, ſed plenè omnino illa ſunt probanda, vt conſuluit
Bartho Soc. in conſ. 194. in .col. nu. 9. verſ. cōfirmat
iſta cōcluſio, vol. 2. & ad id teſtat Inno. & cōiter Do
cto in d. c. cū cām, de ꝓba. Sed haud ſcio, an rectè Ay-
mo Crau. hāc limitationē Bar. Soc. impugnauerit, dū
ita diſtinguit in ſuo tract. de antiq. tēp. in 1. par. ver. vi-
ſo de fama. nu. 33. ſic enim inqt. aut reus poſſidens præ
ſcripſit rē, q̄ poſſidet, & tūc fruſtra de probatione acto
10 ris tractat. † qa præſens ius rei extinguit ius actoris an
quā ēi pſcriptū, vt Corn. cōſ. 142. col. 3. ad fi. lib. 3. aut
reus nondū pſcripſit contra actorē, & nunc licet ſit iu-
11 ſtus poſſeſſor cū titulo, & bona fide, ait Craue. † tunc
ſufficere ꝓbationes p indicia, & cōiecturas in antiqs.
Nec illud vllā vim facit, actorē debere plenè probare
ius ſuum, quia fatetur, ſed dicit iſtiuſmodi probationē
per præſumptiones, & coniecturas, & indicia in anti-
12 quis dici plenam, † & legitimam probationem.
Verum enim verò hæc oīa, quæ à Crauetta in me-
diū allata fuere, antea à Felino tradita ſunt in d. ca. cū
cauſam, nu. 4. de proba. verſ. & amplia prædicta, vbi
reiicit ex hac ratione dictum Inno. & cōiter Docto.
ibidem relati à Barth. Soci. in d. conſ. 194 Craue. verò
ſuppreſſo Felin. nomine illam diſtinctionem ſibi ipſe
aſcribit in d. ſuo tracta.

CONCLVSIO CCCXCVIII.

ARGVMENTVM.

Confines an per libros antiquos probentur.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per libros antiquos.*
2 *Libri antiqui probant Eccleſiaſtica confinia, & non laica-
lia ſecundum Felin.*
3 *Temerarium eſt a cōi, & magis recepta ſententia recedere.*
4 *Libris antiquis plena fides adhibetur, dummodo ſub custo-
dia publica reperti fuerint.*
5 *Libris antiquis creditur, quatenus illis ab antiquis fuerit
fides adhibita.*
6 *Libris Hiſtoriarum, & Chronicis creditur, ſi illis à maiori
bus noſtris fides adhibita.*
7 *Libri antiqui licet ab antiquo fidem non habuerint, faciūt
tamen fidem in his, quæ non ſunt præiudicialia in mate-
ria finium inter Eccleſias.*
8 *Libri antiqui ſi atteſtantur de auditu alieno, etiam quod
ſunt in antiquis, non probant.*
9 *Libri antiqui, vt æſtimum, etiam ſi reperti fuerint in ar-bi
uijs publicis, non probant res alicuius illius eſſe, ne præiu
dicium fiat ei, qui non conſenſit.*
10 *Literæ in ære, vel lapide inciſæ voluntate vnius duntaxat,
non nocent alteri.*
11 *Eccleſiam eſſe dominam rei emphyteutica non probatur ſo
lum per plures inueſtituras de re emphyteutica.*
12 *Libri priuatorum non reperti ſub cuſtodia, non plenè pro-
bant, licet eis in antiquis ſemiplena fides adhibeatur.*
13 *Librorum appellatione omnia volumina continentur, ſiue
ex membranis, ſiue ex papyro ſint confecta.*

1 Confines præterea † per libros antiquos
probantur, & id intecautum vr̄
iuncta gl. in c. ad audientiam, & ibi per ſcribentes de
præſcrip. & in c. cū cauſam. vbi glo. Abb. Imo. & alij
Doct. de ꝓb. & traditur à Bal. in d. c. conſ. 266. & p Abb.
in conſ. 62. nu. 12. in 2. vol. idē placuit Guid. Pap. in q.
114. in verſ. 5. hoc etiā probauit Corn. conſ. 192. vr̄ r.
nu. 6. vol. 4. ad id reſpondit Caſſau. conſ. 15. nu. 2. & in
hanc ſententiam conſuluit Hieron. Gratus reſp. 132.
vol. 4. nec ab hoc receſſit Ludo. Bolog. in conſ. 4. nu.
2. nec id reticuit Barba. conſ. 6. nu 12. vol. 2.
Intelligit prædictā concluſionem Feli. in d. c. cām,
2 nu. 12. vt tū̃ procedat inter Eccleſiaſtica confinia, † &
nō laicalia, quia, inquit. Fel. ibi, libri antiqui in his nō
probant. Verum cum Felini ſniā magis probata alia
Doctorum opinio refragetur, minimum ſi tenetur, &
improbetur à Barb. in d. ſuo conſ. 6 lib. 7 nu. 12. dicen-
te, ꝙ eandem rem limitat in confinibus villarum, ca-
ſtrorū, laicorum &c. non eſt attendenda ratio allega-
3 ta ibidem ſupra à Fely. † cum temerarium ſit à com-
muni, & magis recepta ſententia recedere.
Primò amplia cōcluſionē procedere, etiam ſi age-
retur de magno præiudicio, qn̄ libris antiquis plena
4 fides adhibetur, † dummodo ſub cuſtodia publica re-
perti fuerint, & ita in terminis conſuluit Cor. cōſ. 171.
nu. 3. verſ. & ideo vr̄, vol. 1. vbi quam plurimos adducit,
& præcipuè Io. And. in d. c. cauſam. & ib. Hoſt. de
prob. & communiter hoc ait teneri, quē refert, & ſe-
quitur Hier. de Monte d. ſuo tract. de finib. c. 62. nu. 3.
Neque hoc cam erit neceſſarium, vt libri ſint authen
tici, quādo reperiūtur ſub cuſtodia publica, vt reſpō-
dit Corn. vbi ſupra d. conſ. 17. nu. 3. & Hier. de Monte
d. num. 3. cap. 62.
5 Primò limita cōcluſionem tū̃ locum habere, † niſi
quatenus illis libris ab antiquis noſtris fuerit fides ad
hibita, ſic docuit gl. in c. inter dilectos, in verſ. magis,
de fid. inſtr. & in c. venerabilem, in verſ. tranſtulit. de
elect. auctoritate Bar. in l. 1. nu. n. 12. ff. ſi cer. pet. & per
Dec. poſt alios ibidē nu. 22. concinit & ſuperioribus,
ꝙ ſcribit Gozad. in conſ. 3. nu. 99. & Hier. Grat. in rñſ.
9. nu. 5. vol. 1. gl. & Doct. in c. placuit. 16. diſt. & glo. &
Doc. in c. in noīe Dñi 23. diſt. cū aliis collectis p Fely.
in d. c. cum cauſam. in princ. vbi apertiſſimè loquitur
de confinib. dicendo, quod ſi talibus libris non habea
tur fides ab antiquo, non probare.
Hinc illud optimè poteſt colligi, vt hiſtoriarum li-
6 bris, & chronicis, † quibus à maiorib. noſtris fides fuit
adhibita, credatur, quod confirmari poterit per aucto
ritates proximè ſupra allegatas, & ſequitur Hiero. de
Monte d. c. 62. nu. 6.
Sublimita prædictam limitationem, vt huiuſmodi
libri prędicti, quamuis eis fides ab antiquo habita nō

7 ſit, faciant tamen fidem in his,† quæ non ſunt præiu-
dicialia, vti in materia finiũ inter eccleſias, ait Corn.
d.conſ.171.ſub nu. 3.d.ver. & ideo, & ſancitum eſt in
c.cum apoſtolica, de his, quæ fiunt à Prælato. quod ēt
approbauit Hier. de Monte vbi ſupra, num. 8. Imol. &
Abb. in d.c.cum cauſam.

Secundò limita, vt non vera ſit, ſi tales libri atteſtē-
8 tur de auditu alieno, † nam tunc tpis etiam ſi ſimus
in antiquis, non probant, licet ſecus ſit de teſte in
antiquo, ita limitat Bal. in l.1.ff de offi. quæſto. verùm
hæc limi. diſplicuit Fel. in d.c.cum cauſam in prin.

Tertiò limitabis ex mente Fel. & aliorum; vt libri,
æſtimum, etiamſi reperti fuerint in archiuijs publi-
9 cis, in quibus cõtinetur res alicuius illius eſſe viri, † nõ
probant eſſe illius, ne præiudiciũ fiat ei, qui non con-
ſenſit: vt docuit Fel. in c.cũ cauſam, n.3. & ſenſit Bar.
in l.rura. nu.2.C.de omni agr. deſer. lib.11. Vnanimes
tradidere Bal. Ang. & Imo. in l.diē. de verbo. oblig. &
Alex.conſ.10.cũ duob. ſeqq. lib.4. Hinc dixit Bar. in l.
10 1.in prin. ff. de bono. poſſ. ſecun. tab. † literas inciſas in
ære, vel lapide volũtate vnius duntaxat, nõ nocere al-
teri, & idē voluit eleganter Spec. in tit. de locat. §. nũc
aliqua, verſ. 57. in negotio quis antiquo cõtinēte enũ-
ciatiuè ſimplicem aſſertionē illius, qui nunc agit, pro
illo non credi. Vnde infert Fel. vbi ſup. nu.3. vt ſi appa-
11 reant plures inueſtituræ, de re emphyteutica, † p hoc
ſolũ non probari eccleſiā eſſe dominā rei emphyteu-
ticæ: quod multa obſeruatione dignum eſſe aſſerit.

Quartò limita concluſionē non eſſe verā in libris
priuatorũ non repertis ſub cuſtodia, qui plenè nõ pro-
bant, licet eis in antiquis ſemiplena fides adhibeatur,
12 † dũmodo ſint libri bonorũ virorũ, ita deciſum fuit
in Capell. Toloſ. q.397. & ibi latiſſimè additio, quam
omnino vide. Hier. etiam de Monte d. ſuo tract. de fi.
reg.c.62.nu.9. qui refert Soc.conſ.7.nu.16.vol.2. Bart.
in l.admonendi. ff. de iureiur.

Poſtremò illud pro corollario erit animaduerten-
13 dũ, librorũ appellatione omnia volumina † cõtineri,
ſiue ex membranis, ſiue ex papyro ſint confecta, ſic
cenſuit Bal.conſ.266. thema proponitur. vol.1. cui ad-
hæret Hiero. de Monte vbi ſupra d.c.62.nu.2.

CONCLVSIO CCCXCIX.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per ſcripturam.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per ſcripturas, ſi illis adhibita ſit fides ab antiquis.*
2 *Scripturis in archiuio publico repertis fides adhibenda eſt.*
3 *Præſumitur plurimũ pro ſcripturis, & factis antiquiſſimis.*
4 *Scripturæ etiam non authenticæ, nec publicè cuſtoditæ, quã-do agitur de modico, aut nullo præiudicio fidem faciunt præſertim quando factum eſt antiquiſſimum.*
5 *Scripturæ in lapide inciſæ, vel in columna fidem faciunt.*
6 *Conſuetudo vbi eſt, vt aliqua ſigna & ſcripturæ fiãt in terminis, illis fides adhibetur.*
7 *Scripturarum attestationibus ſtandum eſt, niſi contrarium probetur.*
8 *Auferentes vel abradentes litteras tractantes de confinibus puniuntur.*
9 *Præſumitur ita terminatum: ſicuti ſcriptum reperitur in lapidibus terminorum.*
10 *Scripturæ publicæ dicuntur: q̃a in loco publico ſunt poſitæ.*
11 *Literæ in lapidibus ſculptæ non faciunt plenã probationē.*
12 *Sepulchri vel monumentorũ ſcripturæ non probãt proprietatem ipſorum.*
13 *Scripturæ in lapidibus non probant, ſed adminiculantur, vbi agitur de graui præiudicio.*
14 *Scripturæ exiſtẽti in lapide quo caſu plena fides adhibeaẽ.*

1 Confines porrò probantur ēt per ſcriptu-
ras, † ſi modò ab antiquis nr̃is
illi ſcripturæ cõiter ſit adhibita fides, vel ſaltē ſi repe-
riantur ibi in loco, vbi ſolũ ſcripturæ authenticæ ſo-
lent recondi: ita conſtitutũ eſt ab Innocentio III. Pon-
tifice Maximo in c. ad audientiã, de præſcr. quod idē
confirmat l.cenſus.cũ gl. ff. de prob. & animaduertit
Bar. in l.1.ff. ſi cer. per. reſpondit Corn. in conſ.333.ca-
2 pio. ſub n.7. vol.5. vbi dicit, † ſcripturis in archiuio pu-
blico repertis fidem adhibendã eſſe, fretus auctorita-
te Imp. in auth. ad hæc. C.de fid. inſtr. & gl. in c. pertic-
nit, in verſ. archiuis. 10.q.1. & aſſeruit Laur. Calcan. in
cõſ.90. quia iſta q̃ſtio; quo in loco vult, vt pro ſcriptu-
3 ris, & factis antiquiſſimis † plurimũ præſumatur, qui
multa ad hoc congerit, & nu.5. tradit, præſumendum
eſſe pro ſcripturis antiquis, & eis ſtandũ nõ ſolũm qñ
agitur de finib. terrarum ſingularum perſonarum, ſed
etiam quando agitur de finibus publicis diœceſium,
ciuitatum, caſtrorum, & villarum.

Primò amplia, concluſionē locum ſibi vendicare
ēt in ſcripturis non authenticis, nec publicè cuſtodi-
4 tis, † qñ agitur de modico, aut nullo præiudicio, velu-
ti ſi dubitetur, an Eccleſia ſit conſecrata, an infans ba-
ptizatus: quia tunc fidē faciunt, & præſertim, quando
factum eſt antiquiſſimũ, vt obſeruat gl. in c. ſanè 2. in
verſ. dictitiis, 24.q.2. Inn. in rub. de conſec. Eccleſ. vel
altar. arg. d.c. cum cauſam. & inquit Hier. de Monte
d. ſuo tract. de finib. reg.c.63.nu.3.4. & 5.

Secundo amplia, concluſionē procedere, etiamſi
5 hmõi ſcripturæ inciſæ eſſent in lapide, † vel in colum-
na, ita habemus à Rom. Pontif. in 24.q.3. & d.c. ſanè.
& colligitur ex l.1. & 2. ff. de albo ſcriben. & aſſeruit
Guid Pap. in d q.193.nu.1. & idem in conſ.88.nu.2. &
Hippol. de Marſi. in rub. C. de prob. nu.192. conſuluit
ēt Alex.conſ.90.nu.22.vol.6. Barb. ēt cõſ.6.nu.8. vol.
2. & Lau. Calcan. in conſ.90.nu.8. vbi ait, id in primis
habere locũ, qñ ita teneat conſuetudo; vt aliqua ſigna,
6 † & ſcripturæ fiant in terminis, & eis fides adhibeatẽ,
& licet ſcripturis priuatis regulariter non credatur: tñ
hmõi literis fides hr̃, ꝙ non propriè dicuntur ſcriptu-
ræ priuatæ, ſed quodammodo publicæ, quia in loco
publico expoſitæ ſint, quibus cõſuetudo fidē adhibet,
& ideo quoad fidē eis adhibendã pro publicis haben-
tur: vt meminit gl. in c.1. glo.1. verſ. ſcripturã publicã,
7 ext. de fid. inſtr. † & hinc eſt, vt earum atteſtationibus
ſtandum ſit, niſi contrariũ probetur. arg. d.l. quædam,
§. nummularios. ff. de edendo. ſi non probarent hmõi
literæ tractantes de cõfinibus, in eos lex nõ animad-
8 uerteret, qui illas auferrent, vel abraderent † ſicuti pu-
niuntur. l. agraria, & per totũ, ff. de termi. moto, & de
abraſione ſancitũ eſt in cõtex. in l.1. ff. de alb. ſcrib. &
l. qui tabulã. ff. ad leg. Iul. pecul. & ita cõcludit Calca.
d.conſ.90.nu.8. tract. Papien. in for. libell. actio. real.
verbo, cui cohæret, nu.3. in addit. Corn.conſ.131.nu.
10.vol.7. & in conſ.333. capio. nu.5. eo. vol. & in conſ.
162. vſ primo, nu.6. vol.3. & per Paul. de Caſt. in l. ſi à
furioſo, in fi. C. de teſta. Bald. in l. monumentorũ. ff. de
religioſ. & ſumpt. fun. & per plura ibi per eũ allegata.
& hoc maximè quando ſunt ſcriptæ in lapidibus ter-
9 minorum: † nam cum ita ſcriptũ reperitur, & ita ter-
minatum eſſe præſumitur. l. Titio. § pen. ff. de verbo.
obli. l. hac ſcriptura. ff. de dona. & dicuntur ſcripturæ
10 publicæ; † quia in loco publico ſunt poſitæ: vt obſer-
uauit Barth. Caſſa. in cõſ.15. & Hier. Grat. in reſponſ.
122.nu.3. vol.2. & latè nouiſſimè proſequitur Hiero.
de Monte d. tract. de finib. c.63. per totum.

11 Contrarium tñ ꝙ literæ in lapidibus ſcriptæ † nõ fa-
ciant plenam probationem, vr̃ eſſe ſancitum in l. mo-
numentum. ff. de relig. & ſumpt. fun. vbi ſepulchri, vel
12 monumentorũ ſcripturæ † non probant proprietatē
ipſorũ, & idem vr̃ ſentire Fel. in d. c. cum cauſam. nu.
* 8. & 27. dicens, Doctores* communiter velle, quòd
tales ſcripturæ non probent, ſed adminiculentur,
vbi

Digitized by Google

13 vbi agitur de graui præiudicio, † præſuppoſito etiã, ꝙ
eſſemus in facto antiquiſſimo, & ſecundum eum in
vno tantum caſu eis plena fides adhiberetur, quando
conſtaret, ꝙ ſcriptura in lapide ab eo eſſet facta, vel il
14 lius auctoritate † qui poſſet dare fidem ſcripturæ.
Contrarium tamen eſt verius, vt ſupra dictum eſt.

CONCLVSIO CCCC.

ARGVMENTVM.

Confines an probẽtur per lapides antiquos.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi ſolitos.*
2 *Quomodo habeatur indicium apertiſſimum diuiſionis territorij, vel bonorum ex lapide.*
3 *Lapidibus terminorum omnino credendum eſt.*
4 *Lapides pro confinibus poſiti, quomodo eſſe debeant, vt confinia probent.*
5 *Lapides poſiti ad confines in certam partem directo ſe ſe mutuo reſpicere debent.*
6 *Ruſticis in rebus ſpectantibus ad confinia, & ſimilibus credendum, & ſtandum eſt.*
7 *Terminus quo pacto cognoſcatur voluiſſe potius terminare cum vno territorio, quam cum alio.*

1 Confines probari per lapides antiquos † pro terminis appon ſolitos,
habemus ex l. C. in l. 1. §. qui in rationib. ff. de fall. & l.
qui tabulas. in prin. ff. de fur. & à gl. in c. cum cauſam.
de prob. hoc idẽ aſſeruere q̃ plurimi, vt Barba. conſ. 6.
ſapienter ſcribitur, nu. 13. lib 2. Guid. Pap. q. 193 nu. 1.
Bal. in conſ. 420. nu. 1. & pract. Papienſ. in form. libell.
actio. real. verb. cui cohæreat ab vna. nu. 3. & ibi addi.
Corn. conſ. 333 capio. nu. 12. vol. 1. p. l. in ff. fin. regun.
& Corn. ibi nu. 7. ſubdit, ꝙ qñ effoditur locus, in quo
2 dicebatur eſſe terminus, † ſi ibi reperiatur lapis cũ lapidib.
paruulis hinc inde ad cuſtodiã, qui ſignent lapidẽ medium
fuiſſe poſitum pro fine terminante, & deſignãte,
iſtud videri indiciũ apertiſſimũ diuiſionis territorij,
vel bonorum, vt ẽt dixit Paris de Put. in c. 1. nu. 20. &
21. de fin. feud. & idem ẽt tradidit in c. quando ſunt,
nu. 8. & 9. eo. tit. atque Hieron. de Monte vbi ſupra d.
ſuo tract. de fin. c. 19. nu. 2. 3.
Amplia, & intellige, concluſionẽ vſq; eo procede-
3 re, † vt omnino lapidibus credendũ ſit, licet partes, q̃
litigant, nõ potuerint, & eos pro terminis nõ habeãt,
iuxta ſententiam Corn. d. conſ. 333. capio. nu. 12. vol.
1. per l. fin. ff. fin. regund. quem refert, & ſequitur Hier.
de Monte vbi ſupra d. c. 19. nu. 1.
Primò limita, cõcluſionem procedere dummodò
lapides pro confinibus poſiti ſint immobiles, & terræ
4 inhærentes inſtar terminorum, † vel ſaltem, vt lapides
mobiles alios habeant lapillos ibidẽ terræ adhæreſcẽ
tes, qui vocantur indices oſtendentes locũ, quem ab
aliis ſegregant, & diſtinguunt, vt traditũ habemus à
Parid. de Put. in c. 1. nu. 1. de finib. feud. & ibi num. 20.
quẽ refert, & ſequitur Hier. de Monte d. tract. de fi. c. 17.
nu. 3. & 4. & ait D. Paris de Put. ita ſolere in vſu forẽſi
obſeruari, atq; de hac re cõſici inſtrũ, qñ per iudicẽ,
vel arbitrũ aſſignantur, per ea, quæ habentur, vt ipſe re-
fert, in l. inter caſtellia. ff. de recept. arbit.
5 Secundò limita, dũmodo ita lapides poſiti ſint, † vt
in certã partẽ directo reſpiciant ſe ſe mutuo nõ obli-
quũ: vt docuit Bar. in trac. Tyberia. in 20. figu. quæ in-
cipit, hæc figura differt, quẽ ſequitur Paris de Put. in c.
1. nu. 27. de finib. feud. qui ait, à ruſticis audiuiſſe ita ob
6 ſeruari debere, † qbus in iſtiuſmodi rebus credendũ,
& ſtandum eſt. arg. l. ſi chorus. ff. de leg. 3. c. qa indicã-
te. de præſcr. & hæc limitatio inſerui re poterit qõ in il-
li, qñ terminus reperitur in confinib. pluriũ territoriorũ
vel agrorũ, quo pacto cognoſcatur voluiſſe potius ter
minare cũ vno territorio, q̃ cũ alio. & ait Corn. conſ.
7 333. n. 37. vol. 1. † cognoſci iſtud poſſe hoc modo, qñ
terminus reſpicit aliũ terminũ directo, non è trãuer-
ſo, vel ſi ꝙ ſummũ eſt in termino ſine guardia (vt alij
appellãt) reſpiciat terminũ ab vno latere directè, tũc
erit ſignũ, eſſe finẽ territorij, vel prędij, inter territoria,
& pdia, verſus q̃ reſpicit, ꝙ ſequitur Hier. de Monte vbi
ſup. d. trac. de fi. c. 18. nu. 1. qui ait, ſæpius ſe ita in vſu,
& conſuetudine ſeruaſſe iudicio Geometrarum, &
agrimenſorum, qui in hanc ſententiam deſcendere.

CONCLVSIO CCCCI.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per priuilegia antiqua.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per priuilegia antiqua conceſſa ab eo, qui illa confinia poterat diſpenſare.*
2 *Bona particularia, quando continentur intra fines in antiquo priuilegio deſignatos, præſumuntur eſſe de finibus, & iuribus ſuis finitimes.*
3 *Princeps concedens Caſtrũ, & territorium, videtur concedere quãdam vniuerſitatem prædiorum intra fines poſitorum.*
4 *Priuilegia etiam enunciatiua, & aſſertiua, dummodo antiqua ſint, probant confinia.*
5 *Verba enũciatiua inter priuilegia Papę æquipollet formæ.*
6 *Priuilegium nullius eſt ponderis, niſi volens eo vti probet, tempore conceſſi priuilegij bona, de quibus agitur, pertinere ad ipſum concedentem.*
7 *Intendens vigore priuilegij vti confinibus deſcriptis in priuilegio tenetur probare de iure ſui auctoris.*
8 *Bona conceſſa non pręſumuntur fuiſſe in dominio alicuius priuatæ perſonæ, ſed in dominio ipſius Principis, ſi tempore conceſſionis erant inculta, & deſerta.*
9 *Principi aſſerenti in priuilegio bona ad ſe ſpectare tanq̃ poſita intra confines ibi expreſſos, credendum eſt, maximè ſi fuerit ſupremus Princeps, vt Pontifex, vel Imperator.*
10 *Bona omnia, quæ intra fines regni ſunt, non pręſumuntur eſſe, vel fuiſſe regis.*

1 Confines ẽt probari p priuilegia antiqua cõceſſa ab illo † q illa confinia
poterat diſpẽſare, pleriq; iuris interpretes tradidere, p̃-
ſertim gl. in c. ſi Papa, de priuil. in 6. Rui. in col. 92. nu.
* 13. vol. 4. Ant. de Bur. & oẽs recẽtiores in c. . de ſuc-
ceſ. ab inteſt. & in iſtis terminis ita conclud. Are. in
cõſ. 42. in prin. Soc. in cõſ. 116. in ca cõnatis, pulchrè,
& latè Fel. in d. c. cũ cãm. nu. 5. de pb. Pari. in cõſ. 27.
2 nu. 12. vol. 1. vbi dicit, † ꝙ qñ bona particularia cõti-
nentur intra fines in antiquo priuilegio deſignatos, orit
pbatio, & p̃ſumptio eſſe de finib. & illius, cuius ſunt
fines, & idẽ voluit Bal. in rub. C. de cõtrah. empt. verſ.
22. quæro, Dec. in cõſ. 42. nu. 10. Old. cõſ. 212. nu. 8. vbi
voluit ꝙ quando Princeps concedit caſtrum, & terri-
3 toriũ, † videtur concedere quandam vniuerſitatẽ prę-
diorum intra fines poſitorum. idẽ placuit Boſ. in ſuo
trac. crim. tit. de princip. nu. 237. & num. 243.
Amplia, vt pcedat, et ſi illa priuilegia ſint enũcia-
4 tiua, † & aſſertiua, dummõ antiqua ſint, vt tradidere
DD. in d. c. ſi Papa. de priuil. in 6. & Fel. in d. c. cũ cãm.
d. nu. 5. vbi ait, talia enũciatiua inter priuilegia Papæ
5 † ęquipollere formę teſtatur Io. And. in reg. nõ licet. ad fi.
de reg. iu. in 6. D. Ant. in c. fi. 12. col. de ſucceſ. ab inteſt.
Intellige hanc cõcluſionẽ, vt volens vti priuilegio
dẽat pbare tpe cõceſſi priuilegii bona, de qb. agitur per
6 tinere ad ipſum concedentẽ, † alioquin priuilegiũ ip-
ſum nullius eſt ponderis: vt dixerunt Bar. & Alber. in
l. ſi ſic. §. 1. in fi. nu. 2. ff. de leg. 1. Alex. in conſ. 28. nu. 7.
vol. 1. poſt Old. cõſ. 164. viſo priuilegio incliti Regis.

Rol. à Valle in cōſ. 82. nu. 12. vol. 2. Dec. in conſ. 302. poſt nn. 11. Crau. conſ. 295. nu. 7. & 8. Quòd procedit etiam ſi Princeps cōceſſiſſet aliquam rem ſingularē,
7 quæ hodie poſſidetur per tertium † quia ille, qui intē-
dit vigore priuilegii vti confinibus deſcriptis in priuilegio tenetur probare de iure ſui authoris, vt per Crauet. proditum eſt in cōſ. 293. nu. 2. quia etiam res aliena poteſt vendi, & donari. l. quæ nondum, §. quod dicitur. ff. de pign. l. cum res. C. quæ res pig. obl. poſſ.

Limita, vt hæc non procedant, ſi bona conceſſa tē-
8 pore conceſſionis erant inculta, & deſerta, † nam tūc non opus eſt aliqua probatione, ex quo non præſumantur fuiſſe in dominio alicuius priuatæ perſonæ, ſed in dominio ipſius Principis: vt dixit Paul. de Caſt. in l. 1. ff. de acq. poſſ. & Natt. in conſ. 501. nu. 3.

Declara concluſionem, quòd ſi in priuilegio Princeps aſſeruerit bona, de quibus in ipſo, ad ſe ſpectare
9 tanquam poſita intra confinia ibi expreſſa † ei credē-
dum erit, præcipuè ſi fuerit ſupremus Princeps, vt Sūmus Pontifex, vel Imperator, per clem. 1. de prob. & dixit Crauet. d. conſ. 293. nu. 2.

Limita tamen hoc, vt ſibi locum non vendicet, qñ agitur de præiudicio tertii, vt declarando dictam clementinam primam dixit Abb. ibid. in fi. & in c. cum à nobis de teſtib. & ſequitur Curt. iun. conſ. 142. num. 10. pro quo facit, quod non omnia bona, quæ intra
10 fines Regni ſunt † præſumuntur eſſe, vel fuiſſe Regis, vt deciſum fuit ab Afflict. deciſ. 267. nu. 4. cu ſeqnēti Alex. conſ. 55. verſ. circa aliud dubium. num. 19. lib. 4. Natt. cōſ. 313. & à Rol. à Val. conſ. 72. col. 1. & 2. li. 2.

CONCLVSIO CCCCII.

ARGVMENTVM.

Confines an probentur per cuſtodiam locorum.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per cuſtodiam locorum.*

2 *Cuſtodia loci aperiè demonſtrat poſſeſſionem cuſtoditi, & eſt euidens ſignum diuiſionis territoriorum.*

3 *Actus cuſtodiendi ne damna inferantur, non denotat dominium ipſarum ſingularium rerum, ſed iuriſdictionis, & ſuperioritatis.*

4 *Fines prouinciæ ſeruantur per cuſtodes.*

1 Confines inſuper pbari poſſe † per cuſtodiam locorum optimè ab Imperat. Iuſtian. elicere poſſumus in l. in nomine. §. ſancimus. verſ. in Sardin. C. de offic. præfect. prætor. Afri. & tradidere Guid. Pap. in d. q. 193. nu. 1. & Bald. conſ. 420. num. 1. vol. 1. vbi ait, huiuſmodi cuſtodes magis idoneos eſſe, quàm alios. & videnda erunt notata ſupra in concluſione, confines per teſtes, ſecunda ampliatione, & idem proditum fuit in pract. Papi. in forma libell. actionis realis. verb. cui cohæret. nu. 3. vbi id comprobat per l. ſi ita, §. mulier villæ cuſtos. ff. de fund. inſtructo, &c. Nam cuſtodia loci apertè demonſtrat poſſeſſionem cuſtoditi, & eiuſdem retenti,
2 † idque euidens eſſe ſignum diuiſionis territoriorū
refert Dominus Luchinus de Curte in quibuſdā ſuis allegationibus de finibus. nu. 19. quæ adiunctæ ſunt tract. D. Hier. de Monte de finib. ad id probandū adducit l. quatundā. ff. de acq. poſſ. Alex. in conſ. 88. qm̄ omne damum, col. fi. verſ. præterea. li. 5. vbi dicit, actus
3 cuſtodiendi, ne damna inferantur † denotare dñium
iuriſdictionis, & ſuperioritatis, nō aūt dominiū ipſarum ſingularium rerum, & dicit Petr. de Vbal. de Peruſ. in tract. de duob. fratrib. 5. par. prin. q. 28 q ad hoc afficit tex. in l. in nomine domini. cir. prin. ibi, quoniā
4 ita conuenit: † vt per cuſtodes fines Prouinciæ ſeruē-
tur. C. de offic. præfect. Prætor. Afri. & ſequitur Natt. in conſ. 672. nu. 9. & ſequen. lib. 4.

CONCLVSIO CCCCIII.

ARGVMENTVM.

Confines an & quomodo probētur ex clauſuris, per exercitium iuriſdictionis, per vias regales, per redditus antiquos, per voluntātem patrisfamilias, per communem opinionem, per ſententiam iudicum, & arbitrorum, per literas Epiſcopi, vel Iudicis ordinarij, per loci euidentiam, & per refectionem agerum.

SVMMARIVM.

1 *Confines probantur per clauſuras.*

2 *Cōfines in antiquis probātur per exercitiū iuriſdictionis.*

3 *Finis, & diſtrictus tam in terra, quām in mari, in Cœlo, & in aere probantur per exercitium iuriſdictionis.*

4 *Merū īperiū cōſiſtit in quatuor, ſicut ſūt quatuor elemēta.*

5 *Confines declarantur per vias regales, per flumina, montes, valles, villas, & ſimilia, & dicuntur æterni: quia in æternum permanent.*

6 *Quod ſemel eſt verum in terminis, ſemper eſt verum.*

7 *Termini vbi olim fuere, ibi etiam nunc eſſe præſumuntur.*

8 *Termini appoſiti ab homine mutabiles ſunt, & poſiti a natura: vt flumina, & montes perpetui.*

9 *Confines in antiquis probantur per redditus antiquos, & nauigia, & pedagia.*

10 *Confines probantur per voluntatem patrisfamilias declaratam in eius vita.*

11 *Confines per communem opinionem probari poſſint.*

12 *Confines probantur per ſententiam iudicum, & arbitratorum, dummodo termini reperiantur ita poſiti, prout in arbitramentis conſtituuntur.*

13 *Ratum habere verbis, vel de facto, paria ſunt.*

14 *Confinia probantur per literas Epiſcopi, vel cuiuſlibet alterius iudicis ordinarij.*

Literæ iudicis circa ea, quæ ſunt aliena ab officio ſuo plenè non probant. ibid.

15 *Semiplena probatio eſt plena in materia probationis finium.*

16 *Confines probantur per loci euidentiam.*

17 *Confines probantur per refectionem agerum.*

18 *Confines vel ſue vniuſquiſq; ſene præſumitur.*

19 *Confinibus antiquis ſtandū eſt, niſi probentur noui.*

20 *Terminos mutare licitum eſt in propriis agris.*

21 *Venditio, vel conceſſio pſumitur facta ſecundum fines antiquos, ſi venditor in venditione, vel cōcedens in cōceſſione non certiorauerit emptorem de finibus mutatis.*

22 *Res immobilis, quę aliàs fuit intra certos terminos, hodie præſumitur ibi eſſe.*

23 *Finium memoria per terminos conſeruatur.*

24 *Confines præſumuntur illius, qui primo occupauit.*

25 *Confines rerum Spiritualium occupari non poſſunt, niſi auctoritate Summi Pontificis.*

26 *Temporalia vacantia ſine alicuius iniuria, & peccato occupari poſſunt.*

Quod in nullius eſt bonis, hoc naturali ratione occupanti conceditur. ibi.

27 *Iure naturali res præſumitur eſſe illius, qui eam poſſidet, niſi ab alio doceatur contrarium.*

Spiritualia non poſſunt occupari, licet vacent, ſed obtineri debent a Vicario Chriſti. ibid.

Confinium probationes ſuppetunt, & nobis aliæ multæ, quas breuiter hic enumerare, ne diutius in huius cōcluſionis probatione immoremur, non pigebit. Et vt hinc potiſſimum exordium ſummā, poterit quis ſuos pro-
1 bare confines † ex clauſuris, quod probationis genus
ſine dubio colligi poteſt a Iuſti. in l. in nomine Dñi. §. ſancimus. ver. Sardin. ibi ſicuti ex clauſuris, & Burgis oſtenditur. C. de offic. præfect. prætor. Afric.

Secundo

Secundò loco præcedentibus accedit, vt confiniũ
2 probatio fieri poſſit in antiquis† per exercitiũ iuriſdictionis, ſic nos docuit Bal. & Fel. in d. c. cũ cauſam de prob. in fi. allegãt c. dilectos de offic. Archi. & c. licet de proba. Iaſ. in conſ. 166. nu. 1. Franc. Aret. cõſ. 42. nu. 2. & 3. Bal. in conſ. 420. verba Principis, vol. 1. nu. 1. & ſeq. vbi id planũ facit exactione talearũ, & ſimilib. & cõſiderat ibidẽ, quod per hoc exercitiũ iuriſdictionis
3 probantur fines, & diſtrictus tã in terra, † q̃ in mari, immò in cœlo, & aere, quia vſq; ad cœlum dẽt eſſe liberum poſſidentis ca. vbi periculũ de elect. lib. 6. & hoc modo tunc ſignificant dñium aeris, quia ſuſpenſi pendent in aere, & iſta eſt magna ſignificatio meri imperij, quod conſiſtit in quatuor, ſicut ſunt quatuor ele-
4 menta † in igne, vt qñ quis comburitur pp maleficiũ, in aqua, vt qñ quis ponitur in Eculeo, & in aquã ſeu in flumen proijcitur l. 1. C. de parrib. q fil. occid. in terra, vt qñ quis in terra proſternitur, & capite mulctaĩ. l. 3. C. de epiſ. aud. cũ ſimi. & confines probari per exercitiũ iuriſdictionis dixit ẽt auctor prac. Papien. in for. libelli actio. realis, verb. cui cohæret, nu. 3. teſtaĩ Inn. c. cum ad ſedẽ. nu. 4. de reſtit. ſpol. & hoc adiuuat c. ſuper quibuſdam ext. de verb. ſignifi.

Tertiò loco ſuperioribus conuenit, cõfines declarare per vias regales, quandoq; per flumina, qñq; per
5 montes † valles, aut villas, & ſimilia, vt multi tũ profitendo tũ conſulendo ſcripſere. Bal. in d. conſ. 420. nu. 1. vol. 1. & idẽ conſ. 443. incip. qualiter probeĩ vol. 5. Hiero. de Monte d. tract. de finib. c. 24. in prin. Barbat. conſ. 6. nu. 11. vol. 2. & Bal. in conſ. 286. nu. 1. & 2. thema proponiĩ, vol. 2. qui quidẽ fines dicunĩ æterni, qa in æternũ permanẽt, vt tradidit Petr. de Vbal. in tract. de duob. fratrib. nu. 5. & 31. tom. 8. per l. in agris limitatis. ff. de acq. rer. domi. & l. itẽ ſi fundi. §. ſed & ſi inſu-
6 la. ff. de vſufr. † & in his terminis q ſemel eſt verũ, ſemper eſt verũ, vt ait Bal. in d. c. cũ cãm, & ibi ſequiĩ Fel. nu. 5. de prob. allegat l. quæ bona. §. ſi ſtipulatus fũ de
7 dam. infect. & vbi olim fuere termini, ibi ẽt nũc † eſſe præſumunĩ per rñſum excellentiſſimi ingenii Papiniani in l. in finalib. vbi Bal. & Maria. ff. fin. regun. & Fel. in c. cũ cãm. de prob. & dicit ibi Bal. terminos appoſitos ab hoĩe eſſe mutabiles, terminos verò à natu-
8 ra poſitos, vt flumina, † & montes eſſe perpetuos, cui ſubſcripſit Alci. de præſump. reg. 2. præſump. 13.

Quartò loco nec illa probatio confiniũ eſt diſſimilis ſuperioribus, etenim in antiquis per redditus anti-
9 quos, & nauigia, & pedagia, † optimè oſtẽdi poterũt cõfines, ſi credimus Bal. & Fel. in d. c. cũ cãm. de pbat. confirmant id per c. dilectos de offi. arch. & c. licet de proba. Iaſ. conſ. 166. nu. 2. vol. 4. Bal. conſ. 420. num. 1. vol. 1. pract. Papien. vbi ſupra in dicto verbo cohæret ab vna, nu. 3. vbi adducit l. ſi quis ſuper. C. fin. regund. Alex. in conſ. 166. nu. 2. in conſ. 226. nu. 2. vol. 2. Soc. in conſ. 187. nu. 15. vol. 2. nu. 3. l. vectigalia. C. de vecti. & commiſ. Bal. in c. 1. de pace tenen. & ſecundum Hipp. de Marſil. in rub. de prob. nu. 266. late Hiero. de Mõte vbi ſup. c. 52. nu. 7. 8. 9. 10.

Quintò præcedentibus hæc probatio finitima eſt,
10 † nam per voluntatem patriſfamilias declaratam in eius vita confines indicari poterunt, vt in hanc ſñiam videtur Iulianus deſcendere in l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. & Vlp. in l. ſi quis duas. § ſi quis partẽ. ff. communia præd. & Guid. Pap. in d. q. 193. atq; Hiero. de Monte tract. de finib. c. 52. nu. 15.

11 Sextò ex eodẽ fonte manat, vt confines per † communem opinionẽ probari poſſint, vt voluit Spec. tit. de prob. §. 1. & in §. videndũ reſtat, nu. 12. ibi, per communem opinionem. Guid. Pap. in d. q. 193. & Bal. cõſi. 420. nu. 1. vol. 1. & conſ. 265. vol. 2. in prin. & conſ. 267. in prin. col. 2. Ruy. conſ. 50. nu. 16. vol. 1. & pro hoc faciunt notata ſupra in probat. per famã, q & probauit auctor pract. Papien. in form. libel. actio. real. verb. cui cohæret, nu. 3. & Hiero. de Monte vbi ſup. c. 52. nu. 16. Bartho. Socy. in conſ. 86. nu. 2. & ſeq. lib. 1.

12 Septimò accedit, † confines per ſñiam iudicum, & arbitrorũ probari reſpondet Bal. conſ. 420. nu. 1. vol. 1. cum ibi allegat. pract. Papien. in form. libell. actio. realis. Hiero. de Monte vbi d. c. 52. nu. 11. & 12.

Iſtud extendere poteris, vt procedat, ẽt ſi non conſtet illum eſſe iudicem, vel arbitrum, dummodò iſti termini reperiantur ita poſiti, prout in arbitramentis conſtituuntur & ita permanſerint per longum tps, nã cum tamdiu permittuntur illi termini, & tacetur, præſumitur illos ratum habuiſſe terminos, inter quos ſen-
13 tentia, vel laudum latum eſt, † nam paria ſunt ratum habere verbis, vel facto. l. Paulus reſpondit. ff. rem rat. habe. Bald. in l. non ignoras. col. 1. C. qui accuſa. non poſſ. ita ampliat concluſionem Alci. de præſump. reg. 1. præſumpt. 43. nu. 3.

Octauò huc quoq; pertinet, vt probentur confinia per literas epiſcopi, uel cuiuſlibet alterius iudicis ordi-
14 narii, † ẽt ſi huiuſmodi literæ ſint, & agant de his, quæ ad officium ſuum non ſpectant, nam licet tales literę circa ea, quæ ſunt aliena ab officio ſuo, plenè nõ probent, vt infra diximus in concluſione epiſtola Epi, tñ
15 ſemiplenè probant, quæ probatio eſt plena † in materia probationis finium, vt ſupra notatum eſt, & quod huiuſmodi literæ probent in confinibus, tenet Dec. in c. poſt ceſſionem. nu. 4. de probat.

16 Nonò illud attingendum eſt confines probari † per loci euidentiam, iuxta ſemẽtiam Dom. Hauder. in ſua praxi ciuil. c. 177. nu. 4. & dicit Affl. dec. 2[illegible]. poſt nu. 6. verſ. ſit omnibus viſum, & dictum eſt fuſius infra in concluſione, euidentia.

17 Poſtremò loco illud dicendũ eſt, cõfines pbari † p refectionem aggerũ, vt dixit Pariſ. conſ. 4. nu. 6. vol. 4.

Nec ab hac re alienũ illud eſt, vnũquenq; cõfines
18 rei ſuæ † ſcire præſumi, vt decidit Afflict. dec. 8[illegible]. nu. 2.

Nec hinc longè abeſt, cõ[illegible] omnibus antiquis eſſe ſtan-
19 dum † niſi probentur noui, vt ait Bal. in l. ſucceſſori. in 1. not. C. fi. regun. niſi in rerum conceſſione fuiſſent
20 alij deſignati, quia in proprijs agris licitũ eſt † terminos mutare, & tunc fines antiqui non attenderentur, ſed illi, qui reperiuntur deſignati in contractu, vt habetur in l. 1. & ibi Bal. C. eod. quod & placuit Hieron. de Monte vbi ſupra.

Intellige iſtud vſq; eo procedere, vt ſi venditor in venditione, vel concedens in conceſſione non certiorem fecerit emptorem, & illum, in quem conceſſio fa-
21 cta fuit, de finibus mutatis, præſumitur † venditionẽ, vel conceſſionem factam fuiſſe ſecundum fines antiquos, vt traditum eſt ab Alber. in d. l. in finalib. & in l. eos. C. fin. regund.

Amplia tñ non ſolùm procedere in terminis, ſed ẽt in alijs rebus immobilibus nam res immobilis, quę
22 aliàs fuit infra certos terminos, † hodie præſumitĩ ibi eſſe, ſecundùm q voluit Barb. in c. ex literis, nu. 15. de probat. Paris de Put. in ca. ſciendum. de finib. feudor. Hiero. de Monte vbi ſup. d. c. 21. nu. 5. & notandũ deniq; quod quemadmodum per ſepulcrum hominũ
23 memoria retinetur, ita ſimiliter per terminos † finiũ memoria conſeruatur, vt obſeruat Ang. in § quadam actiones, nu. 10. & ibi Iaſ. nu. 38. Inſt. de actio. Hieron. de Monte vbi ſupra, nu. 8.

Illud tñ, q ad hanc cõfiniũ materiã pertinet, non
24 eſt omittendũ, cõfines præſumi eſſe illius, qui † primo occupauit, ſic tradidere Inn. & Bald. in d. c. cũ cãm. de prob. Quod quidem maximè ſcitu, & memoria eſt dignũ, ſecundũ Bal. in l. rem quæ nobis. ff. de acq. poſſ.

Quod tamen limitandũ venit in confinibus rerum
25 ſpiritualium, † in quibus non datur libertas occupãdi rem vacantẽ, niſi auctoritate Summi Pontificis, vt cauit Inn. quem ſequiĩ Fel. in d. c. cũ cauſam. de prob. & ibi d. Abb. nu. 3. vbi reddit rationẽ diuerſitatis huius, quia tẽporalia vacantia ſine alicuius iniuria, & pec-
26 cato occupari poſſunt, † quia quod in nullius eſt

bonis,hoc naturali ratione occupanti conceditꝰ. §.fe ræ itaq;.Inſtit.de rerum diuiſi.iure enim naturali præ ſumitur res eſſe illius,qui eam poſſidet,niſi ab alio do
27 ceatꝰ contrariũ, † ſed ſpiritualia non poſſunt occupari,licet vacẽt, ſed debent obtineri à Vicario Chri, vel ab alio deputato ab eo, ſeu ab authoritate canonis.

CONCLVSIO CCCCIIII.

ARGVMENTVM.

Confirmatio an probet confirmatum.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio non probat confirmatum.*
2 *Princeps ſi in confirmatione apponit totum tenorem inſtrumenti contractus,tunc bene probat illum contractum donationis, alienationis, & ſimilium.*
3 *Confirmatio Papæ, vel Principis ex antiquitate temporis præſumitur ſuper aliquo actu facta.*
4 *Confirmatio præceſſiſſe præſumitur ab initio actus,ſi electus diu poſſederit.*
5 *Confirmatio præſumitur ex negligentia.*
6 *Confirmatur probatum ex confirmatione,quando res confirmata narratur ſpecificè in ea,ſecus ſi implicitè.*
7 *Qualitates, & circunſtantiæ rei confirmatæ non probantur,licet per confirmationem explicitè factam confirmatum probetur.*
8 *Confirmatio ſi eſt ſimplex,& pura , & res confirmata continet plura capita , & qualitates, non ſe refert ad illam rem continentem qualitates de quibus in confirmatione non fuit facta mentio.*
9 *Confirmatio teſtamenti probatur per quinque teſtes adhibitos ad confirmandam voluntatem inualidam,teſtes duo ſufficiunt ad declarandam voluntatem validam.ibi.*

Confirmationem non probare cõfirmatum,
1 vt donationem,vel feudi alienationẽ,† niſi illud oſtẽdatur,docuit Spec.tit.de inſtr.editio.§.nunc aũt vidẽdum reſtat.circa prin.nu.3.verſ.quid ſi conceſſum,cõ probat id per contex.in l.ſi qs in aliquo.C.de eden. & per c.1.de fid.inſtr.& c.1.& c.cum dilecta.de cõfirma. vtil.vel inutil. cũ ſimilib. & eadem refert, & ſequitur Matthæ. ab Affl.in feudal.lib.tit. de ꝓhibita feud.alie. q.24.nu.2.conſu'tus rñdit clarè Barth.Soc. conſ.258. in cauſa Vicariæ.nu 9.vol.2.cum ibi allegat. & tradit Ferret.in conſ. 101.in cauſa prioratus,nu.12. lib.1.vbi aſſeuerat hanc eſſe communem theoricam Doctorum.

Primò limitabis,illud non procedere, qñ Princeps in hmõi confirmatione totũ tenorem inſtri contra-
2 ctus appoſuit † tunc certè probat illum contractum donationis,vel alienationis,& ſimili, per ea, quæ obſeruantur in auth. ſi quis in aliquo documento, C. de eden.& Spec.tit.de inſtr.edit.§.9. nũc dicẽdũ.in prin. & idẽ placuit Matth.ab Affl.in d.q.24.d.nu.30.vbi atteſtatur ita ſemper conſuluiſſe, ſi huiuſmodi confirmatio appoſita fuerit poſt contractum celebratum.

Secũdò limita concluſionẽ in confirmatione ſum
3 mi Pont.vel Principis,† qa illa præſumiꝰ ex antiqtate tpis ſup aliquo actu facta, vt tradidit Aymo. Crau.in tract.de antiq temp.fo.mihi 126.n.27. cũ aliquot ſeq. & dicetꝰ infra in cõcl.cõſenſus.Bal.in c.ex par.nu.2. de teſtib.allegat.l.ſi.C.de his, qui à non dño manumit.
4 Tertiò limita in diuturna poſſeſſione, † etenim ſi electus diu poſſederit, præſumiꝰ ab initio actus cõfirmationẽ præceſſiſſe, idq; ratione ſcientiæ & patiẽtiæ confirmantis,vt meminit Bald.vbi ſup.nu.3. & cauit Bertran.conſ.1.nu.34.vol.1.in 1.par. vnde dicere ſole
5 bat Bal. vbi ſupra † ex negligentia præſumi confirmationem,motus auctoritate Pontificis Maximi.in c.ex parte de reſcrip.

Quartò limita,& intellige,ut locũ non habeat, qñ res confirmata narratur ſpecificè in confirmatione,
6 quia tunc † ex confirmatione probatur cõfirmata, ut docuit Barth.Soc.d.conſ.258.nu.9.lib.2.teſtaꝰ Imol. & Dom. in c.inter dilectos. de fid.inſtr.nu.5. in uol.lib. alꝫ ubi Fel.ſequendo Inn.nu.7.uerſ.& iuxta hęc,cõfirmat hoc expreſsè.

Intellige hanc limitationẽ, ut licet per confirma-
7 tionẽ explicitè factam probetur confirmatum † non tñ probentur qualitates,& circunſtantiæ eiuſdem rei confirmatæ,ita conſultus declarauit Bartho.Socy.in allato conſ.258.nu.9.uerſ.tertiò reſpondeo, nã ſi con firmatio ſit ſimplex,& pura, & res confirmata contineat plura capita,& qualitates,datur intelligi,confir-
8 mationem hanc non ſe referre † ad illam rem continentem qualitates , de quibus in confirmatione non fuit facta mentio,ut probatur clarè ex notatis per Iacob.Butr.& modernos in l.1. C.de bon.poſſ. ſecundũ tabu.ut refert Soc.loco proximè citato.

Confirmatio quidem aliquando ad aliquid probãdum tendit,uerùm euenit,ut aliqñ ipſa probatione indigeat,ut uidere eſt in confirmatione teſtamenti,quę
9 probatur per quinq; teſtes † ſi adhibiti fuerint ad con firmandam uoluntatem inualidam, ſed qñ adhibenꝰ ad declarandam uoluntatem ualidam, ſufficiũt duo; ſic ille me docuit Bar.in l.q ex liberis.§. teſtõ. nu.2.l. fi.C.de cõdi.& dem.& fuit obſeruatũ ab eo. in l.hęre des palam.§.ſed ſi notam.ff.de teſti.& à Dyn. ibidẽ.

CONCLVSIO CCCCV.

ARGVMENTVM.

Coniectura an probationem faciat accedente iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Coniectura accedente iuramento probationem facit.*
2 *Coniectura ſicut præſumptio accipitur pro veritate, donec aliud appareat,& trãsfert onus probãdi in aduerſariũ.*
3 *Coniecturæ plenè probant,quando agitur de geſtis in ſecreto,& obſcuris.*
4 *Coniecturæ ſufficiunt ad probandum rẽ eſſe verſam in utilitatem eccleſiæ.*
5 *Quod probatur ex coniecturis,poteſt ex alijs contrarijs coniecturis tolli.*
6 *Ab una coniectura per aliam coniecturam recedi poteſt , licet non ſit omnino certa, & approbata à lege.*

1 Coniectura accedente iuro.† probationem facit.Ang.in auth.de inſtru.cau.& fide.§.ſi quis igitur,in fi. collatio.6. Bal. in l.ſi fundum.nu.3.uerſ.tamen dico.C.de rei uendic. allegat Guil.in l.ſi duo patroni in prin.ff.de iureiur.& facit, quod notatur in l. neque natales. C.de probat. gl.in l.2 C.de reſcin.uendi. Ang.in l.ſum ptus.ff.de rei uendi.quẽ ſequitur Rom.in l.admonẽdi.ff.de iureiu. & in l.generaliter. & in l.delata.d.tit. Alex. in l. Mar-
2 cellus.ff.rer.amot.† cõiectura enim,ſicut præſumptio accipitur ꝓ ueritate,donec aliud appareat. l. pen. ibi, ueritati locũ ſemper fore.ff.de probat.quẽ tex. profitetur Iaſ. ſe didiciſſe à quodam magno aduocato Papienſi ut ipſe tradidit in l.1.nu.9.C.de teſtam.milit.& transferre onus probandi in aduerſariũ docuit Mãti. in ſuo tract.de coniec.ult.uolun.lib.1. tit.2.nu.2.

Amplia concluſionẽ tum maximè procedere , qñ
3 agitur de geſtis in ſecreto,& obſcuris,† quia in his plene probant Gram.conſ.22.nu.15.& conſ.60.in princ. Hippol.de Marſ.in ſua praxi crim col.2.uerſ.ſed circa hanc concluſionẽ,nu.7.plenè per Bart. & Modernos

in l.ſi quis ex argentarijs.ff.de eden.l.ſi qñ. C.vnde vi. Bald.i n l.cum frater. C.de iis quib.vt indign.& tradit Franc.Mantic.in ſuo tract.de conie.vlt.volun.lib. 10. tit.4.poſt nu.9.verſ.ex his ergo,motus auctoritate cõtex.in l.ſi verò.§.qui pro rei qualitate.ff.q ſatida.cog. vbi pluribus etiam id auctoritatib.confirmat.& dictũ eſt fuſius in concl.adulterium,in concluſione,coitus, & in concluſione,copula,& in ſimilib.

4 Secundò amplia ex mente Angeli † ꝙ ad probandum rem eſſe verſam in vtilitatem eccleſiæ,ſufficiant coniecturæ.Ang.conſ.224.in themate.nu.3.quem vide,quia mihi non ſatisfacit.

Intellige,vt quod probatur ex coniecturis poſſit ex
5 alijs † contrarijs coniecturis tolli,iuxta l.nihil tam naturale,ff.de reg.iur.& ita tam profitendo, quàm conſulendo quam plurimis in locis tradidit Bal.vt in l.quidam,nu.2.ff.de condi.& demonſt.& in l.licet Imperator.ff.de leg.1.& in conſ.136.nu.5.in fin.vol.2.& in conſ.379.nu.3.vol.4.reſpõdit ẽt Soc.inn. in conſ.128. nu.33.& 34.vol.1.tradidit Tiraqu.in l. ſi vnq.in verb. donatione largitus.n.132.de reuoc.donat.Alci.cõſuluit in conſ.4. nu.20.lib.4. ibiq; aſſerit coniecturas aduerſus coniecturas induci debere, ꝙ nõ præterijt Cor. conſ.314.nu.4.vol.3. volens recedi ab vna cõiectura
6 † per aliam coniecturam ,licet non ſit omninò certa, & approbata à lege, vbi concordes in hac ſñia manent
* reſcribentes * oẽs aſſerit. reſpondit ẽt Alex. conſ. 28. nu.6.vol.2.& idem Curt.Iun.conſ.35.nu.6. qui nemi-
* ne repugnante vniuerſos * hoc aſſeruiſſe dicit,& ſcripſit Abb.in c.illud.nu.12.in fi.de præſump.

CONCLVSIO CCCCVI.

ARGVMENTVM.

Coniectura vnaquæque an probari debeat ſaltem per duos teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Coniectura vnaquæque probari debet ſaltem per duos teſtes.*
2 *Ad probandam coniecturam, quæ reſpicit declarationem voluntatis teſtatoris,duo teſtes ſufficiunt.*
3 *Ad probandam ſubſtantiã,ſeu voluntatem teſtatoris omiſſam per errorem notarij,tot teſtes requirũtur, quot ſunt neceſſarij, ſi fieret directa probatio expreſſæ diſpoſitionis.*
4 *Coniecturæ quibus præſumptiuè probatur diſpoſitio teſtatoris, probandæ ſunt per ſeptem teſtes ſicut ipſum teſtamentum.*
5 *Ad probandum coniecturas requiruntur in teſtamento ſeptem teſtes, & in codicillis quinque,ſi diſpoſitio teſtatoris ſit incerta.*
6 *Coniecturæ inter extraneos debent probari per ſeptem teſtes, & in codicillis per quinque.*
7 *Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam coniecturã voluntatis teſtatoris.*
8 *Coniectura vltimarum voluntatum probari poſſunt per aliam ſcripturam eiuſdem teſtatoris.*
9 *Scriptura priuata teſtatoris ſatis declarat eius voluntatem ita fuiſſe, dummodo conſtet manu ipſius ſcriptam eſſe.*
10 *Diſpoſita in priori ſcriptura intelliguntur tranſlata in poſteriorem,quoad expreſſe inueniuntur.*
11 *Coniecturæ quandoque non egent aliqua probatione.*
12 *Coniecturæ,ſi extrinſecus colliguntur ex his,quæ non ſunt ſcripta in teſtamento, & agatur de noua diſpoſitione inducenda,per ſeptem teſtes probari debent.*
13 *Ad probandam coniecturam voluntatis duo teſtes ſatis ſunt,quando relictum eſt obſcurum, ſed tamen vtile, vel licet ſit vtile, tamen poſſit inutile fieri.*
Secus,vt ibidem.

Coniecturam vnamquamq; probari debere ſaltẽ p duos
1 teſtes † tradidere * oẽs præcipuè Bal.in l.familiæ.C.fa
* mil.erciſ.& ſenſit gl.in au:h.de teſta.imper.in prin.in verb.derelinquam,& ibi Ang.nec ab hac ſententia diſceſſit Inn.in c.ſicut.al 1.de ſimon.idẽ ſcriptũ reliquit Ang.in l.ſi.in prin.ff.ꝙ met.cau.Oldr.loquẽs in ambigua declaratione probãda, aſſeruit in conſ.297.nu.7. Alex.rñdit conſ.54.nu.3.volu.3.& in conſ.29.nu.21. vol.7.ſcripſit etiam Natt. conſ.363.nu.16. Guid.Pap. meminit in q.528.incip.ſunt aliqua, vbi ita ſeruari in iudicando in curia parlamẽti aſſeuerauit, & idẽ dixit q.504.fuit in hac Curia.idẽ poſt glo.tradidit Bar. in l. heredes palã.§.ſi quid poſt factũ teſtñ.nu.4.& ibi Caſtren.nu.13.ff.de teſta.Bar.ẽt hoc voluit in l.1.nu.2.C. de codicill.cui profitendo acceſſere Bal.& Salyc.in l. quis,vbi vnus,nu.1.alter nu.4.C.de impub.& alijs ſubſtit.& probauit idẽ Saly.in l.precibus,nu.7.cod.tit.ſic præterea placuit Soc.ſen.in l.1.nu.38.verſ.3.ff.de vul. & pupil.ſubſti.hoc ẽt conſulendo confirmauit Bal.in conſ.440. nu.2. nec abhorruit à mente Corn. in conſ. 174.nu.13.ſic de iure cauit Pariſ. in cõſ.13.nu.14.vol.
* 3.qui * omniũ conſenſu eſſe receptũ teſtaf.& in conſ. 34.nu.36.& in conſ.94.nu.46.vol.2.idq; poſtremo vidit Alex.in conſ.54.nu.3. vol.3.gl. auctoritate motus
* in d.l.hæredes palam,§.1.quã,vt ipſe eſt teſtatus * omnes ſequuntur,idem obſeruauit Guido. Pap.ſing.658. incip.coniectura in vltimis voluntatib.

Nec ita ſiccis pedibus id eſt prætereundum etenim hæc,quæ dicta ſunt,ita velim accipias, vt vera ſint,qñ
2 agitur de probanda coniectura † quæ reſpicit declarationem voluntatis teſtatoris,vel ſi in cõtrouerſia verteretur,an factum eſſet teſtamentum,tunc enim profecto ſufficiunt duo teſtes ex iam deductis.

Secus id eſſet,ſi ageretur de probãda ſubſtantia ſeu voluntate teſtatoris omiſſa per errorem notarij :nam
3 tunc tot teſtes requirũtur † quot ſunt neceſſarii, ſi fieret directa probatio expreſſę diſpoſitionis,vt profitẽdo ſcripſit Are.in l.hæredes palã.col.4 verſ.ad primũ dictum adde. ff.de teſta. vbi & lucidè tradidit coniecturas,quibus aliquando præſumptiuè probatur diſpo
4 ſitio teſtatoris,probandas eſſe per ſeptem teſtes † ſicut ipſum teſtamentum, q uod Accur. auctoritate probat in l.cũ proponebatur.in fi.ff.de lega.2.cuius doctrinã ſingularem arbitratur Bal.in c.1.§.fi.ſi de inueſtit.lis oriat.int.dom.& vaſall.idem quoq; tenet Pau. Caſtr. in d.l.hæredes palam.§.1.nu.6.& Imo.in d.l.cum proponebatur.nu.3.verſ.ſed aduertẽ,de lega.2. tradidere Domini de Rot.deciſ.332. aliàs 27.licet Rom. nu.2. de reſcrip.in nou.& obſeruauit Bellam.dec.746. licet obſeruet.col.2.& tranſit Mil.in repert.in verb.probatio alicuius diſpoſitionis,tradit etiam Fely. in c. edoceri col.5.poſt nu.7.verſ.non obſtat pretiũ,de reſcrip.
* cauit Rom.cõſ.65.nu.2.viſo themate,& hæc eſt * cõmunis opinio,vt eſt teſtatus Dec.in conſ.107.num.3. verſ.& pro fundamento, incip.pro tenui facultate, &
* hanc eſſe * cõem Doctorum ſñiam dicit etiam Iaſ. in l.error.in fi. C.de teſta. idem reſpondit Dec. in cõſ. 315.nu.7.& idem ſcriptum reliquit Bar. in d.l. cũ pro-
5 ponebatur, nu.3. dum animaduertit † vt ſi diſpoſitio teſtatoris ſit incerta, tunc ad probandum coniecturas requirãtur in teſtõ ſeptem teſtes,& in codicillis quinque. Verùm ſi diſpoſitio certa appareat, & aſſeratur erratũ fuiſſe in aliqua qualitate, ſeu quantitate, tunc per pauciores teſtes error huiuſmodi deregi poſſit, vt ibi per eũ, & Bal. etiam poſt principium , quo in loco
6 ex ea gl. colligit † coniecturas inter extraneos debere probari per ſeptem teſtes,& in codicillis per quinque, quod & ſequitur Imo.ibid.nu.4.

Amplia concluſionem,vt etiã teſtes ſingulares ad-
mittantur ad probandam coniecturã voluntatis teſta
7 toris † vt conſulendo voluere Pau. Caſt.conſ.395.nu. 1.verſ.quintus teſtis,nu.2.& Crau.in conſ.73.nu.33.

Amplia ſecundo loco, vt etiam, cõiecturæ vltima-
rum voluntatum probari poſſint per aliam ſcripturã,
at ſi dubitetur de volũtate teſtatoris, illa poſſit decla-
8 rari, & probari † ex alia ſcriptura eiuſdem teſtatoris, vt
profitendo ſcripſere Bart. in l. alimen. in princ. nu. 3.
de alimen. leg. & Bal. in l. cum pater. §. donationis. de
leg. 2. tradidit etiam Alex. in conſ. 14. nu. 14. in fi. lib.
6. cuius rei ratio illa poteſt afferri, quia ſcriptura teſta
toris, licèt priuata, multum tamẽ auctoritate polleat,
cũ ſatis declaret eius vo ũtatem ita fuiſſe, non enim
dubium eſt, vt ſi teſtator voluerit fidem adhiberi me
moriali eius manuſcripto, quoad interpretationẽ ſuę
voluntatis, talis ſcriptura fidem faciat, dũmodo con-
9 ſtet ex cõparatione literarum † vel alijs legitimis cõ-
iecturis, hãc ſchedulã fuiſſe ſcriptã manu ipſius teſta-
toris, per l. ſi ita ſcripſero, & ibi Bal. & cæteri, de cõdit.
& demon. conſuluit Ale. in cõſ. 76. nu. 5. & ſeq. vol. 3.
& in cõſ. 57. n. 2. li. 6. & rñdit Abb. in cõſ. 4. n. 1. vol. 2.

Iſtud ſic velim accipias, vt verum ſit, quando vna
ſcriptura expreſsè, vel tacitè ad aliam referatur, vel
quando per vnam ſcripturam alteri non derogetur,
ſecus ſi per vltimam ſcripturam penitus à prima re-
cedatur, vel cum prior abrogatur, in aliam poſterio-
10 rem mutatur, † quia tunc diſpoſita in priori intelligũ
tur tranſlata in poſteriorem, quoad expreſſa inueniũ-
tur, ſed ea, quæ omiſſa fuere, non ſecus ſunt, ac ſi p̃ter-
miſſa ſint, vt conſultus rñdit Ruin. cõſ. 93. nu. 13. vol.
2. & ante eum ſenſit Bart. in l. Statius Florus. nu. 2. in
princip. ff. de iur. fiſc. quod & placuit Natt. in conſ.
4[?]. num. 3.

Tertio amplia, vt quandoq; etiam coniecturæ nõ
11 † egeant aliqua probatione, vt ſi deducantur ex ipſo
teſtamento, & probabiles ſint apud viros ſapiẽtes, vt
ſcriptum reliquit Mantic. d. tract. de coniect. vlt. vol.
tit. 20. nu. 10. auctorẽ laudat Oldr. in cõſ. 297. & Alex.
* in conſ. 54. nu. 3. vol. 3. qui communem dicit, Corn.
in conſ. 174. nu. 13. vol. 2. ſecus ſi coniecturæ extrinſe-
cus colligerentur ex his, quę non ſunt ſcripta in teſta-
12 mento, † quia tũc, quod agatur de noua diſpoſitione
inducenda, ſeptem debẽt adhiberi teſtes, ex ſuperius
latè adductis, & per ipſum Manticam loco ſuperius
allato, vbi alios idem ſentientes in medium profert.

Dum vero dicebamus, duos teſtes ſatis eſſe ad pro-
bandam coniecturam voluntatis, id ſanè intelligen-
dum eſt, quando relictum eſt obſcurum, ſed tamẽ eſt
13 vtile, † vel licèt ſit vtile, tamen propter probationis
defectum poſſit inutile fieri, ſecus verò, ſi quid eſt re-
lictum inutile omnino ſit, & per declarationẽ cõfir-
mandum eſſet, ac vtile redderetur, quia eo caſu idem
ſolemne requiſitum eſſet adhibẽdum in declarando,
quod in dando requireretur, vt poſt Dyn. cauit Bart.
in d. l. hæredes palam. § ſi quid poſt factum. nu. 4. ff.
de teſtam. quem ſequitur ibi Paul. Caſt. nu. 13. & ſen-
ſit Bal. in l. 1. in fi. C. de codicil. reſpõdit etiam Pariſ.
conſ. 38. nu. 33. vol. 3. atq; obſeruauit Fel. in c. edoce-
ri. col 6. poſt nu. 7. verſ. non obſtat præfatis. circa fi. de
reſcript. cui adhæret Mil. in repertorio in verbo, pro-
batio alicuius diſpoſitionis.

CONCLVSIO CCCCVII.

ARGVMENTVM.

Coniunctus, an præſumatur ſcire facta ſui coniuncti.

SVMMARIVM.

1 *Coniunctus præſumitur ſcire facta ſui coniuncti.*
2 *Coniunctus præſumitur notitiam habere vocis coniuncti ſui præſertim ſi vna habitent.*
3 *Coniunctus etiam minor ſcire præſumitur facta cõiũcti.*
4 *Coniunctus præſumitur ſcire mores coniuncti, proceſſum naturæ, iura ſanguinis, & diuitias, ſed non factum, quod poteſt eſſe occultum.*
5 *Coniunctus non præſumitur habere notitiam de contractu facto per coniunctum.*
6 *Coniunctus non præſumitur ſcire factum coniuncti, quod habet tractum momentaneum.*
7 *Coniunctus præſumitur ſcire factum maximè publicum coniuncti ſui, & actum frequentiſſimum ſolitum ab ipſo geri.*
8 *Coniunctus non præſumitur ſcientiam habere geſtorum coniuncti, ſi ſit abſens.*
9 *Coniunctus ægrotus ſcientiam rerum coniuncti habere nõ præſumitur ſi morbus eius grauis eſt.*

Coniunctum ex vulgata cõcluſio-
1 ne præſumi † ſcire fa-
cta ſui coniuncti, ſubtiliſſimi ille vir ingenij Papinia-
nus reſpondit in l. octaui. ff. vnde cognat. & reſcripſę-
re Imper. Diocletianus, & Maxi. in l. de tutela. C. de
in integ. reſtitut. minor. huc pertinet l. ſancimus. C. de
nupt. & habetur in c. quando, & in c. quoſdã. de præ-
ſumpt. tradidit pręterea gl. in c. paratus. in verb. neſci-
re. 23. q. 1. quod & placuit Grat. conſ. 76. nu. 6. vol. 1. &
Alex. in conſ. 71. videretur prima cõſideratione, poſt
nu. 1. verſ. ſecundò reſpondetur, lib. 1.
2 Hinc eſt, † vt coniunctus præſumatur notitiam ha-
bere vocis coniuncti ſui, præſertim ſi vnà habitẽt, vt
reſpondit Alexã. in conſ. 24. vol. 2. prout præſumitur
ſcire mortem cõiuncti, ut dixit Bar. in l. qui duos. uer.
quæro, dixi, quòd oportet. ff. de reb. dub. & conſuluit
Alex. in conſ. 102. uol. 3. & in cõſ. 141. uol. 1. atq; ſcri-
ſit Purpur. in l. 1. ff. ſi cer. pet.

Amplia ut id etiam locũ habeat in coniuncto mi-
3 nore, † qui facta coniuncti etiam præſumitur ſcire, ut
ſenſit Ruin. in conſ. 122. nu. 18. uerſ. nec obſtat. incip.
circa dubia. lib. 5.

Concluſionẽ limitare poteris, ut locũ habeat præ-
ſumpta ſciẽtia quoad mores, proceſſum naturę, iuris
4 ſanguinis, & diuitias, nõ autem, quoad factum, † quod
poteſt eſſe occultum, ita docuit Bal. in l. quoniã ſoro-
rẽ. C. de iur. deliber. & dixit Dec. in l. 2. in fi. C. qui ad-
mitti, & pro ſingulari tradidit Trigon. in ſing. ſuo 80.
incip. tu habens dictũ. nu. 3. & protulit Grat. in conſ.
76. uol. 1. atq; cauit Dec. in cõſ. 445. poſt nu. 35. & 71.
in fi. uerſ. non obſtat, & profitendo ſcripſit Io. Anni-
bal. in repet. l. poſt contractum, nu. 11. ff. de donat.
quo in loco aſſerit, textũ in d. l. octaui. & in d. l. de tu-
tel. habere locum in iſtis quæ explicitè poſſunt cõſi-
derari, ſecus in actu intrinſeco dependente ab ani-
mo, qui percipi non poteſt, & hoc ſolum Deus ſcit. c.
in ciuitate. extr. de uſur. idem tradit Hormanotus De-
tus in repe. l. naturaliter. §. nihil commune, num. 162.
uer. 2. concl. ff. de aeq. poſſ. & monuit Io. Coral. in re-
per d. §. nihil commune, nu. 135.

Ex hoc illud exijt, ut coniunctus non præſumatur
5 habere notitiam † de contractu facto per coniunctũ,
ut conſultus reſpondit Dec in d. conſ. 445. poſt num.
71. uerſ. 1. & ultimò. & conſulẽdo ſentit Ruin. in cõſ.
121. poſt nu. 4. uerſ. nec obſtat, & meminit Grat. d. cõſ.
76. nu. 48.

Ex illo etiam ſequitur, ut coniũctus non præſuma-
6 tur ſcire factum † quod habeat tractum momenta-
neum, ut prodidit Trigon. dicto. ſing. 80. incip. tu ha-
bes dictum, n. 1. & 2. nec omiſit Ang. in d. l. quoniam
ſororem. C. de iur. deliber. atq; ſcripſit Cæpol. in cõſ.
47. poſt num. 5. uerſ. nec obſtat, quod nec à mente ab-
horruit Fel. in c. ex literis. in 4. limita. de præſumpt. &
idem ſcriptum reliquit Io. Coral. d. §. nihil commune
d. nu. 135.

Quòd poſtremum eſt ſublimitandum, ut non ſibi
7 locũ uendicet in facto maximè in publico † quo con-
iuncti ſcientia præſumitur, ut inſigniter protulit Bal.
in d. c. quanto. de præſumptio. & idem dicendum erit
in actu

Digitized by Google

in actu frequentiſſimo ſolito geri à coniuncto, q præ-
ſumitur à coniuncto non ignorari, vt memoriæ pro-
didit Soc. in l. 1. ff. cer. pet. vbi Aret. & Purp.
Secundò pcipuo loco concluſionem limitabis, vt
non pcedat, qñ coniunctus fuit abſens tunc. n. ſcien-
8 tia geſtorũ coniuncti † non pſumitur, ita conſulendo
rñdit Ruin. in conſ. 164. dominus oſtẽdat. nu. 20. verſ.
& ideò quamuis. vol. 5. motus auctoritate Bart. in l. is
pôt. ff. de acq. hær. & voluit Dec. in conſ. 64. diligẽter
prouidit. col. 3. poſt nu. 5. verſ. prædictis tamen nõ ob-
ſtantibus, ibi. hoc verùm intelligit, quando eſſet præ-
ſens. ſecus ſi abſens reperiretur, quia tunc non pſumi
tur ſcientia. tradidere etiã Imol. in l. Lucius. §. Titius.
in 1. notab. & ibi Alex. ff. de lib. & poſth. Abb. cauit
in c. cum in tua, in 2. notab. qui matrim. accuſ. poſſ.
Tertiò loco limitare poteris, vt concluſio nõ pce-
dat in coniuncto ægroto, qui ſcientiam rerum cõiun
9 cti † habere non præſumitur, vt docuit dilucidè Bart.
in d. l. is pôt. ff. de acq. hære. licèt ibi Iaſ. ab hoc diſſen-
ſerit, ſed cum Bart. ibi tranſit Imol. & Rom. & reſpõ-
dit Alex. in conſ. 82. verſ. hæc confirmo. vol. 3. quorũ
ſententia intelligenda eſt, modò morbus ſit grauis, &
declarauit Rom. in d. l. is poteſt. ff. de acq. hæred.
Cætera, quæ huc ſpectant, aſſumes ex concluſioni-
bus noſtris, conſanguineus, & vicinus, & ſcientia, vbi
multa, quæ hic deſunt, abundè tibi ſunt ſuppeditara.

CONCLVSIO CCCCVIII.

ARGVMENTVM.

Coniunctus pro coniuncto, an teſtimonio ferre poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Coniunctus pro coniuncto teſtimonium ferre poteſt.*
2 *Coniuncto minus creditur, quam alij teſti.*
3 *Coniuncti, ſi ſunt probatæ vitæ, & ſummæ religionis, pro coniuncto teſtimonium ferre poſſunt.*
4 *Coniunctus etiamſi recuſatus fuerit a patre aduerſa, rectè tamen teſtimonium perhibebit pro coniuncto.*
5 *Conſanguinitas omnis repellit iudicem, & non reijcit teſtẽ.*
6 *Coniunctus pro coniuncto teſtimonium ferre poteſt, etiã ſi agatur de crimine ciuiliter.*
7 *Coniuncti ſub eadem poteſtate repelluntur in cauſa ciuili.*
8 *Coniunctus non eſt idoneus teſtis pro coniuncto, quando ſimul cohabitant.*
9 *Amicitia, dilectio, & affectio, quæ acquiritur ex cohabitatione, maximam inducit præſumptionem, quòd coniunctus ſemper teſtificaretur pro coniuncto.*
10 *Iniuria facta vni de coniunctis, videtur facta alteri, immo omnibus.*
11 *Iniuria facta vni cõiunctorũ cenſetur facta toti familiæ.*
12 *Coniunctus pro coniuncto non admittitur in cauſa criminali.*
13 *Coniunctus non admittitur, vbi requiruntur teſtes omni exceptione maiores.*
14 *Coniunctus non eſt omni exceptione maior, & ei minor fides habetur.*
15 *Coniunctus, vbi agitur ciuiliter in cauſa graui, & valdè tertio præiudiciali non eſt integer teſtis, nec facit ſemiplenam probationem.*
16 *Coniunctus teſtimonium pro coniuncto ferre poteſt, ſi ſit vir ſanctitate probatus.*
17 *Cõiunctus, ſi eſt teſtis inſtrũarius, teſtis idoneus iudicatur.*
18 *Coniuncti, ſi patiuntur ſcribi in inſtrumento pro teſtibus, intelliguntur per partes approbati.*
19 *Teſtis, qui non poteſt teſtificari viua voce, redditur teſtis idoneus in inſtrumento.*
20 *Permittens contra ſe produci teſtes nihil proteſtando, vel excipiendo, intelligitur conſentire in his, quæ per eius cõſenſum tolli poſſunt.*
21 *Coniunctus vtrique parti poteſt eſſe teſtis, quia per cauſa affectionis tollit ſuſpicionem.*
22 *Teſtimonium cõiuncti, fratris, & conſanguinei, & cuiuſcunque alterius, qui alias propter affectionẽ repelli poſſet, valet, niſi opponatur.*
23 *Cauti aduocati ſẽper proteſtãtur in principio pductionis exceptiones ſibi ſaluas eſſe in perſonas, & dicta teſtium.*
24 *Proteſtatio non eſt neceſſaria, quando producuntur teſtes contra abſentes, quia abſens non intelligitur conſentire, cum non habeat cauſam contradicendi.*
25 *Coniunctus, ſi producitur in defenſionem cõiuncti etiam in cauſa criminali admittitur.*
26 *Teſtimonium coniuncti tenet, ſi prodeſt coniuncto, & nemini nocet.*
27 *Coniunctus poteſt inducere coniunctũ pro ſe cõtra fiſcũ ad probandũ, q fecerit homicidium in ſui defenſionem.*
28 *Coniunctus teſtimonium ferre poteſt pro coniuncto, quãdo producitur in teſtem, & ipſe non ſe obtulit.*

1 Coniunctum pro coniuncto † teſti-
moniũ ferre poſſe ſen
ſere gl. & Doct. in c. inſinuante. in verbo familiarem
de offic. deleg. & ibi Imol. nu. 14. vbi id cõi omnium
cõſenſu teſtatur eſſe receptum, & de hoc ſunt cõtext.
in c. 2 & c. accuſat. 3. q. 5. monuit Spec. tit. de teſt. §. 1.
verſ. ſed nunquid. vbi tñ addit, quòd minus credatur
2 ei † quàm alij teſti, q idem voluit Bart. in l. qui teſta.
in prin. ff. de teſta. & recenſet Steph. Aufr. in ſuo tract.
de teſtib. nu. 25. placuit etiam Fel. in c. cũ oporteat. de
accuſ. nu. 3. & conſulendo reſpondit Bal. in conſ. 50.
col. 1. verſ. Philippus etiam. vol. 2. tradit etiam Alex.
in conſ. 32. col. 1. ver. vnde dicit. vol. 1. & in conſ. 122.
col. 2. verſ. nec obſtat. vol. 2. hoc idem reſpondendo
probauit Fulg. in cõſ. 119. col. 2. in fi. verſ. nam teſtes.
& obſeruauit Cepol. in cautel. 217. in princ.
3 Quòd præcipuè locum habet in coniunctis † q. ſint
probatæ vitæ, & ſummæ religionis, vt monuit Iaſ. in
conſ. 175. col. 5. verſ. ſimiliter, vol. 2. & tradidit Fel. in
c. ſuper his. col. fi. verſ. facit glo. de accuſ. & in c. cum
oporteat. col. 2. in fi. verſ. adde prædictis. co. titu. idem
voluit Caſſan. conſ. 76. nu. 1. verſ. & teſtes ſunt, & cõſ.
37. nu. 3. verſ. præterea cognatus.
Huic opinioni repugnat gl. in c. cum R. Canonicus.
in gl. 2. in verſ. ſed in teſte ſecus. de offic. deleg. cui ad-
hæret Spec. tit. de teſt. §. 1. verſ. ſed nunquid agnati, &
ſequitur Alber. in tract. de teſtib. nu. 13. & ſeq. verſ. d.
* de fratre. vbi * omnes id ſenſiſſe ſcribentes aſſerit, &
cum illis tráſit Soc. iun. in conſ. 29. nu. 13. vol. 2. & re-
ſpondit Gram. in conſ. ciuil. 107. in fin. Quod ſi ſequi
voluerimus priorem affirmantem opinionem.
Ampliare poterimus concluſionem, vt etiam pro-
cedere poſſit, ſi coniunctus prius recuſatus fuerit tan-
4 quam iudex à parte aduerſa † nam & tunc rectè per-
hibebit teſtimonium pro cõiuncto, ſi crédimus Spec.
in tit. de teſt. §. 1. verſ. quid ſi iudex fuit vt ſuſpectus,
quem referendo ſequutus eſt Aret. in l. qui teſtamen-
to. §. quæcunq; col. 3. verſ. 4. adde. ff. de teſtib.
Huius rei, ea cauſa eſt, quòd minor cauſa repellit
5 iudicem, quam teſtem † omnis enim conſanguinitas
repellit iudicem, quæ non reijcit teſtem, vt cauit inſi-
gniter glo. in c. inſinuante. in verb. familiarem. circa
med. de offic. delegat. quæ auctoritate contex. permo
uetur in c. poſtremò de appellatio.
Secundo loco amplia, vt vera ſit concluſio, etiam-
6 ſi † agatur de crimine ciuiliter, iuxta ſententiam Ioã.
And. in c. cum oporteat. in glo. 2. de accuſ. quem ſe-
quutus eſt ibi Abb. in col. 2. in fi. & Fel. col. 2. verſi. &
iſta procedunt. placuit id etiam Imol. in c. cum opor-
teat. num. 10. verſ. in glo. 2. de accuſatio.
Illis tamen non diſſimulanter fuit aduerſarius Lã-
franc. de Oria. in c. quoniam contra. §. teſtium depoſi
tio. in verb. capio itaq; primam cauſam, poſt nu. 73.
verſ. & idem eſt in cauſa iniuriarum, ext. de probat.
Primò limita, vt non procedat, vbi eſſent coniũcti
ſub ca-

ſub eadē poteſtate, vt ſi frater pro fratre, q ambo ſub
poteſtate eſſent paterna, vellent teſtimonium perhi-
7 bere†nam tunc in cauſa ciuili repelluntur, vt docuit
Accur. in l. parentes. in ver. nec volentes. C. de teſt. &
tenet Bal. in l. 1. verſ. hoc operatur. C. de epiſ. & cler.
cui adhæret Fel. vbi ſupr. d. nu. 3. quē ſequutus eſt Ste-
pha. Aufr. d. tract. de teſt. nu. 25. verſ. 1. vbi ſunt &c. &
idē aſſerit Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra. §. te-
ſtiū depoſitio. verb. quarto caſu fallit. in teſtimonio
filij militis, nu. 80. ver. quod ſi fratres. de probat. quod
etiam ſcriptum reliquit Iaſ. in repet. l. admonēdi. nu.
180. verſ. nam licet frater. ff. de iureiur.

Secundò limita, vbi ſimul cohabitaret coniuncti,
8 †non enim vnus pro alio tunc teſtis eſſet idoneus, ſic
obſeruauit gloſ. in c. conſanguinei. 3. q. 5. cui adhæret
Dom. 3. q. 5. in ſumma, quod & probauit Feli. vbi ſu-
pra, hunc ſequutus eſt Stephan. Aufrer. d. loco, efficit
enim cohabitatio, vt ex ea acquirat maior amicitia,
dilectio, & affectio, quæ maximam inducit præſum-
9 ptionem, † vt coniūctus ſemper teſtificaretur pro con-
iuncto, ita ſatis venuſtè tradidit Bal. in l. parentes. C.
de teſtib. & ad id adducit ſingularem caſum in l. ſi vt
allegas. C. de caſt. pecul. lib. 12. & idē voluit Bal. in l.
1. C. de epiſ. & cler. & in tract. de duob. fratrib. & con
ſuluit Io. And. & Imo. conſ. 13. aliàs 133.

Tertiò limita, vt nō procedat in cauſa iniuriarum,
quæ illatæ ſunt vni ex familia, quia iniuria facta vni
10 de cōiunctis†videt facta alteri, vndè ſi teſtes admit-
terentur, eſſent teſtis in cauſa propria, quod à iure eſt
prohibitū per context. in l. idonei. ff. de teſt. ita tradidit
Lanfr. de Oria. in d. c. quoniam contra. §. teſtium de-
poſitio. d. verb. capio itaq; num. 74. ver. & eſt ratio, &
hoc voluit Cyn. quē ſequitur Ang. & Sal. in l. 1. C. de
rapt. virgi. & Bar. in l. lex Corneſ. in terminis hoc do-
cuit in verſ & per hoc dicimus. ff. de iniur. reſpondit
Dec. in conſ. 133. col. 2. ver. conſiderandum eſt, & in
conſ. 16 .. col. 3. ver. quarto allegatur. Pariſ. etiam cō-
ſuluit in conſ. 152. col. 3. verſ. diſcurrendo igitur. vol.
11 4. Bald. ēt in alla. a. l. 2. C. de rap. uirg. ait†iniuriam fa-
ctam vni coniunctorum cenſeri factam toti familiæ,
eandem ſequutus eſt ſentētiam Bar. in l. cum ſcimus.
C. de agric. & cenſ. lib. 11. In qua re conſulas, quæ ob-
ſeruat Bart. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. ff. de
uerb. obl. & quod ipſe animaduertit in l. 3. §. ſi tutor.
ff. de ſuſpect. tutor. Fel. vbi ſupra, d. nu. 3.

Quartò limita in cauſa criminali, in qua nō admit
12 titur cōiunctus†pro coniuncto. Fel. in d. c. cum opor-
teat. nu. 3. de accuſ. Bal. in l. fi. col. a. C. de prob. alleg.
gloſ. in l. lex Corne. ff. de iniur. Abb. Sicul. in c. literas.
col. 3. de præſump. & conſultus reſpondit Marſ. conſ.
31. col. a. in .. verſ. primo, enim. num. 14. atque aſſerit
Gram. in conſ. 58. nu. 6. verſ. præterea, & quarto, quod
certiſſimum, & veriſſimum eſt arbitratus Paul. Caſtr.
in l. fi. verſ. ſed in cauſa criminali, C. de prob. & idem
tradidit Lanfrā. de Oria. in d. c. quoniam contra d. §.
teſtium depoſitiones verb. capio itaq; poſt num. 73.
verſ. in cauſa autem criminali.

13 Quintò limita, id non habere locū in his cauſis†in
quibus requirerētur teſtes omni exceptione maiores,
ita in hanc deſcendit ſententiam Bal. in d. l. fi. colu. 2.
C. de prob. quem refert, & ſequitur Fel. in d. cum opor
teat. d. num. 3. & Stephan. Aufier. d. tract. de teſt. nu.
25. quod ea ratione fit, quod coniunctus non eſt om-
14 ni exceptione maior, † & ei minor fides habetur, vt
reſpondit Alex. conſ. 13. col. pen. uer. item non eſt in-
teger teſtis. vol. 1. & in cōſ. 122. col. 2. verſ. nec obſtat,
quod iſte teſtis. vol. 2. & in conſ. 18. col. pen. verſ. item
non eſt integer. vol. 4. dixit etiam Maria. in conſ. 10.
nu. 12. vol. 2. & cōſulendo tradidit Dec. in conſ. 310.
nu. 3. verſ. & ad hoc facit.

Sextò fallit, vbi agitur etiam ciuiliter in cauſa gra-
15 ui, & ualdè tertio præiudiciali, †quo caſu non eſt, in-
teger teſtis, nec facit ſemiplenā probationē, licet fa-
ciat aliqđ iudiciū ita notat expreſſè Bal. in l. parētes
poſt prin. C. de teſt. relatus à Fel. & Aufr. locis ſup. cit.

Verumtñ ſublimitādæ ſūt à nobis allatæ limitatio
nes aliquot modis. Quorum illa primū ſibi locū vē-
dicat, vt illæ non procedant, ſi coniunctus ſit vir ſan-
16 ctitate probatus, † vt ſi eſſet religioſus magnæ obſer-
uātiæ, ita voluit ſingulariter gl. in 3. q. 5. c. 1 in ſūma. Imo.
qui idē aſſeruit in c. cū R. de offi. deleg. & c. inſinuan-
te. d. ti. Fel. in d. c. literas de præſūp. & in c. cū oporteat.
de accuſ. Ioā. de Ana. in d. c. cum oporteat. tradit latè
Marſ. in pract. §. principiū poſt n. 8. in fi. hāc qdē ſub-
limitationē multū ſingularē dixit Iaſ. in l. admonen-
di. nu. 180. ver. limita multū ſingulariter. ff. de iureiur.

Præterea ſublimitandū eſt, vt non procedāt, ſi eſſet
17 teſtis inſtrumentarius, † etenim tūc teſtis idoneus iu-
dicatur, iuxta ſententiā Bal. in allata l. parentes. C. de
teſt. cui addas Ant. de Butr. & alios in c. ex literis, de
trāſac. atq; obſeruauit Bart. Cep. in ſuis cautelis, caut.
219. incip. licet regulariter. nu. 2. & Corſ. ſingul. ſuo in
verb. teſtis, incip. licet pater, id euā placuit Lanfr. de
Oria. in d. c. qm contra. §. teſtiū depoſitiones, verb. itē
frater. nu. 82. de prob. vbi rationē reddit, quia cū ipſo
18 †cp patiuntur eos coniunctos ſcribi in inſtrumento,
intelliguntur, per partes approbari, & propterea boni
cautio erit, vt cū inſtrumenta conficienda ſunt, adhi-
beātur teſtes in illis cōiuncti, & affines, qa rectius po-
terunt teſtificari, quā alij, vt profitendo ſcripſit idem
Lanfr. loco ſuperiori à nobis allato, & Cap. ibi. de te-
ſte verò inſtrumentario idē ſenſit Fel. in d. c. literas de
præſūp nu. 3. & nu. 25. & in d. c. cū oporteat. de accuſ.
& Aufrer. eſt doctrina notatione digna, vt teſtis, qui
19 nō poſſit teſtari viua voce†reddatur teſtis idoneus in
inſtrumento, in quo tamen neceſſe eſt, vt obſeruetur,
an inhabilitas pēdeat à poteſtate partiū, necnē, propter
doctrinam inſignē, & eximiā Bal. in l. ſi quis teſtib. in
vlt. col. ver. dubitatur hic C. de teſt. vbi protulit, per-
mittentem contra ſe produci teſtes, nihil proteſtādo,
20 vel excipiendo intelligi aſſentiri in his†quæ per eius
conſenſum tolli poſſunt, vt in exceptione inimicitiæ,
vel domeſticæ familiaritatis, ſecus in his. quæ nō ſūt
introducta fauore tacentis, ſed odio ipſius teſtis, vt in
exceptione excommunicationis, vel banni, vt ibi per
eum, refert Fel. vbi ſupra. d. nu. 30.

Quinetiam tertio loco ſublimitabis, vt nō verum
ſit, ſi teſtis ſit æquè coniunctus vtriq; parti, quia par
21 cauſa affectionis†tollit ſuſpicionem, ita in terminis
obſeruat Bar. in l. qui teſtamento. ff. de teſt. quē ſequit
Maria. in d. c. cum oporteat. ita referens ſe conſuluiſ-
ſe motus auctoritate Bar. in l. nō ſolùm. ff. de rit. nupt.
idem voluit Spec. tit. de teſti. §. 1. verſ quid ſi aduerſa-
rius, hoc idem placuit Bal. & Philip. Frā. in c. poſtre-
mò. de appel. & ibi Dec. col. 2. verſ. in eadem gl. nu. 7.
& eſt communis opinio, ſi credimus Bal. in cōſ. 105.
vol. 2. & dicit conueniens Io. de amicis conſ. 219. col.
1. nu. 4. cui ſententiæ ſubſcribit Fel. vbi ſupra d. nu. 3.
ver. 3. limita, & ibi additio. & reſpondit Alex. in cōſ.
156. col ... in fi. ver. quia reſpondeo 1. vol. 5. Arc. etiā
cauit in conſ. 13. col. pen. verſ. quod autem.

Quartò ſublimitabis, niſi opponeretur, qa valet te-
22 ſtimonium coniuncti fratris, & conſanguinei† & cu-
iuſcunq; alterius, qui aliàs propter affectionem repel
li poſſet, ita eleganter decidit Bal. in l. ſi quis teſtibus,
in vlt. col. loquens in exceptionibus gratia partis in-
ductis, ſecus dicit in inductis odio teſtibus, vt excom-
municationis, vel bāni l. tametſi. ff. ad Maced. ita aſſe
rit intelligendū eſſe c. præſentiū, & c. ex parte. de teſt.
& auth. ſi dicatur. C. eod. tit. refert, & ſequitur Fel. vbi
ſupra d. num. 3. verſ. 4. limita, & conſultus reſpondit
Alexan. in conſ. 122. colum. 3. verſ. plus dico, quini-
23 mò inſuper addit Bald. vbi ſupra, † vt cauti aduoca-
ti ſemper proteſtentur in principio productionis, ex-
ceptiones ſibi ſaluas eſſe in perſonas, & dicta teſtiu.
Etenim per iſtiuſmodi proteſtationem reſeruatur ius
opponen-

opponendi, cum excludatur tacitus conſenſus, arg. l. ſi filius. ff. ad Maced. quæ procedunt in teſtibus productis contra præſentes, ſed quando producuntur cõ-
24 tra abſentes † non eſt neceſſaria proteſtatio, quia abſens non intelligitur aſſentiri, cùm non habeat cauſam contradicendi, ut animaduertit Cyn. in authẽ. ſi dicatur. C. de teſt. & hæc Fel. ubi ſupra d. uerſ. 4. limit. referens uerba Bal. d. l. ſi quis. C. de teſt.

Quintò ſublimitare poteris, niſi cõiunctus produ-
25 ceretur † pro defenſione cõiuncti etiam in cauſa criminali, ita uoluit ualdè inſigniter Bald. in adducta l. parẽtes. in prin. C. de teſt. dicẽs, ꝙ ſi dictũ cõiuncti, ut fratris, ꝓdeſt cõiuncto, & nemini nocet, ut cũ purgat
26 coniunctũ de hæreſi † tenet eius teſtimonium, ꝑ text. quem dicit eſſe notatione dignũ in c. literas. extra. de præſump. Hinc illud colligit, vt coniunctus poſſit ꝓducere coniunctũ pro ſe contra fiſcum, ad probandũ
27 ſe patraſſe homicidium, ut ſe ipsũ tueretur † nec per hoc dicatur nocere fiſco, qui tractat de pœnali, & odioſo lucro cũ alterius iactura, arg. eius ꝙ obſeruat in l. ſi qs uxorẽ. §. fi. ff. de fur. & ibi dicitur, non haberi rationem lucri, nec intereſſe, ꝙ perciperetur cum alterius iniuria, ubi doctrina eſt ad hoc Accur. quæ nõ eſt alibi, ſi credimus Bal. in d. l. parentes. cum quo cõuenit Sal. ibi. & Abb. in d. c. literas, nu. 4. Fel. ubi ſupra. et Aufre. d. nu. 25. et cõſulendo tradidit Dec. cõſ. 459. n. 7. & conſ. 669. nu. 7. et Aym. Crau. conſ. 2. col. 4. uerſ. 3. dico. & in conſ. 119. col. fi. uerſ. & ſi dicat, ꝙ teſtes.

Sextò ſublimita, qñ cõiunctus producitur in teſtẽ
28 † & ipſe non ſe obtulit, ſed eſt uocatus, ut ſcripſit Fel. ubi ſup. nu. 3. uerſ. 6. limi. Sic. in d. c. literas. n. 4. de præſump. cuius etiam meminit Iac. Aegyd. in ſuo tract. de teſ. col. 14. uerſ. quæro à fratre, tradidit Ant. de But. in c. ex literis. in 6. notab. de in integr. reſt. quẽ referẽdo ſequit Are. in d. l. qui teſtamento. §. quæcunq; col. 3. uer. 3. adde. ff. de teſt. & comprobauit Præpoſ. Alex. in c. conſanguinei. col. 1. uer. ſi tamen ſe ſponte. 3. q. 5.

Quàm plurima huc de cõiunctorũ teſtimonio cõgerere nobis eſſet facillimum, ſed duabus potiſſimũ de cauſis huic labori ſuperſedere noluimus, primum, ut quod in huius operis noſtri initio ſumus polliciti, nos pauca de teſtibus attingere uelle, exequeremur, deindè, quòd ad id alia plurima attigimus in cõcluſione, conſanguineus, & in concluſione frater, illinc igitur lector aſſumes, quæ ad hũc locum pertinebũt.

CONCLVSIO CCCCIX.

ARGVMENTVM.

Conſanguinitatis probatio quàm difficilis ſit.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinitas difficilè probatu.*
2 *Conſanguinitas per coniecturas, indicia, & præſumptiones probari poteſt.*
3 *Quæ ſub ſenſum non cadunt, per indicia probantur.*
4 *Conſanguinitatis probatio per præſumptiones, ſi eſt probatio legis tantũ, valet, vt matrimoniũ dirimere poſſit.*

Conſanguinitas quãta probatione, eaq; difficili,
1 & ardua probari poſſit, ex eo cuiq; parebit † quod ſub ſenſum corporis cadere nequeat, quod * cuncti ſcribentes colligunt ex Pauli reſponſo in l. Lucius. ff. de cond. & dem. & in eãdem deſcendere ſniam plurimi ex noſtris, tum conſulendo, tum etiam profitẽdo, qui * vnanimes ſenſere difficilis eſſe probationis ex cõſulentibus adeſt Dec. in conſ. 195. pro reſolut. in prin. & nu. 6. teſtatur Anch. in conſ 52. pro clariori deciſ. inſuper Alex. hoc voluit in conſ. 90. col. 2. nu. 8. vol. 6. & ſenſit Aret. in cõſ. 37. ſequendo poſt nu. 1. verſ. venio igitur. atque ſcripſit Iacob. Mandell. nũcupatus Alb. in cõſ. 83. num. 7. & 8. quod confirmat eadem auctoritate Paul. in d. l. Lucius, de cond. & demõſ. ex profitentib. inter omnes Princeps ſeſe nobis offert Bart. in tract. de teſtib. in verb. hanc eandem rem. nu. 29.

Ea verò noſtri permoti eã, quod cõſanguinitas dif-
2 ficilè probatu ſit † ꝑ coiecturas, indicia, & pſũptiones ꝓbari poſſe ſcriptum reliquere, ſic conſulẽdo docuit Alex. in d. cõſ. 90 col. 2. vol. 6. & ita protulit Soc. in conſ. 89. col. 2. vol. 1. idẽ animaduertit Dec. in cõſ. 595. nu. 1. & obſeruauit Iaſ. in conſ. 114. col. 4 vol. 1. & idẽ Alex. rñdit in conſ. 4. nu. 12. & in conſ. 181. nu. 4. vol. 2. hos ſequutus eſt Soc. in conſ. 106. col. 2. vol. 3. ꝙ probauit Franciſ. Aret. in conſ. 37. poſt nu. 1. verſ. venio igit atq; aſſerunt Alb. in cõl. 6. in fi. & in d. cõl. 83. nu. 6. & 8. id ea ratione fit, quod ea, quæ ſub ſenſũ nõ
3 cadunt † vt conſanguinitas, per indicia probantur, vt ex reſponſo I. C. in l. filium. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. videre eſt, cui rei accedit Fed. de ſen. in cõſ. 119. vbi dubium, & docuit Bart. in l. ſi quis ex argent. §. fi. ff. de edendo, & in l. de pupillo. §. ſi ipſi Prætori. in 8. q. ff. de oper. nou. nunciat.

Quæ quidem per præſumptiones probatio, ſi legis
4 erit, tantopere valebit † vt etiam matrimonium contractum dirimere poterit.

CONCLVSIO CCCCX.

ARGVMENTVM.

Conſanguinitas quo pacto per teſtes probanda ſit, & per teſtes conſanguineos.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinitas poteſt probari per teſtes etiam de auditu, & credulitate.*
2 *Præcipuũ eſt in ꝓbatione cõſanguinitatis admitti teſtes de auditu, & ꝙ ea trãnſferat onus ꝓbandi in aduerſariũ.*
3 *Teſtes recipiendi ſuper affinitate debent eſſe perſonæ graues, & deponere, ſe a ſuis maioribus audiuiſſe illos, de quibus agitur, conſanguineos eſſe in tali gradu.*
4 *Teſtes deponentes ſuper conſanguinitate non ſolùm debẽt eſſe perſonæ graues, ſed deponere audiuiſſe ea, quæ aſſerunt ante litem motam.*
5 *Teſtes de auditu admittũtur, ſi deponant alibi in loco, qui longiſſimè diſtaret, intellexiſſe conſanguinitatem etiam poſt litem motam.*
6 *Teſtis, ſi deponat de auditu poſt litem motam ibidem, vbi res agitur, ſuſpectus eſt.*
7 *Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes etiam de auditu, ſi perſonæ graues ſint, valent ad impediendum matrimonium.*
8 *Conſanguinitatis probatio per teſtes de auditu quando permittatur.*
9 *Quæ concurrere debeant, quando agitur de probatione cõſanguinitatis gratia matrimonij dirimendi.*
10 *Teſtes de auditu auditus ſuper conſanguinitate ſufficiũt, quando non agitur de dirimendo matrimonio.*
11 *Conſanguinitas quoad ſucceſſionem poteſt probari per teſtes de auditu auditus.*
Teſtes deponere debent de eo, quod verè ſciunt. ibid.
12 *Teſtimonium de auditu auditus, cùm agitur de matrimonio ſuper conſanguinitate, admittitur, & valet, ſi adſint illa duodecim, de quibus in contex. c. licèt.*
13 *Teſtes deponere debent de veritate.*
14 *Teſtes de auditu auditus admittuntur in caſu, qui excedit memoriam hominum.*
15 *Teſtes de auditu auditus non admittuntur, quando memoria hominum exiſtere poſſit, & teſtes verè deponere poſſint.*
16 *Conſanguinitas non poteſt de iure Cæſareo, ſed de iure Pontificio probari per teſtes de auditu auditus.*

17 Con-

17 *Conſanguinitas vltra quartum gradum non indiget tãta cautione in eius probatione.*

18 *Teſtes de auditu probant conſanguinitatem vltra quartũ gradum,etiam ſi agatur de ſucceſſione.*

19 *Ad probãdam conſanguinitatem inter duos in certo gradu,neceſſe eſt duos teſtes adhibere.*

20 *Teſtes duo probare poſſunt conſanguinitatem à latere viri,& alij duo a latere mulieris.*

21 *Teſtes ſuper conſanguinitate probare debẽt diſtinctè gradus,& incipere a communi parente, vel ab ijs, a quibus alij gradatim deſcenderunt.*

22 *Teſtes de conſanguinitate non probant, niſi efficacem cauſam,& probabilem rationem dicti ſui proferant.*

23 *Index elicit conſanguinitatem ex gradibus, qui in facto conſiſtunt.*

24 *Teſtes ſi in vno gradu conueniant, conſanguinitatem probant.*

25 *Conſanguineum ſe ſimpliciter probare ſatis eſt, ſi omnes gradus ad ſucceſſionem admittuntur.*

26 *Qui probat ſe conſanguineum certo gradu, præponendus eſt ijs,qui ſe ſimpliciter conſanguineos probant.*

27 *Teſtes ſuper conſanguinitate,quãdo videntur ſingulares, conſanguinitatem non probant.*

28 *Teſtes de auditu deponentes,deponere debent ſe à pluribus audiuiſſe,& non ab vno tantum.*

29 *Teſtes ſuper conſanguinitate deponere debent de his, quæ audiuerunt ante litem motam.*

30 *Teſtes ſi deponant de auditis poſt litem motam non probant,nec vllam præſumptionem faciant.*

31 *Teſtes deponentes de auditis poſt litem motam probant, ſi audierint dici alibi, quam vbi lis mota eſt.*

32 *Teſtes cogendi ſunt in probanda conſanguinitate.*

33 *Conſanguinitas probari poteſt per teſtes conſanguineos.*

34 *Teſtes domeſtici ſi concurrant cum extraneis,eis magis fides adhibenda eſt.*

35 *Conſanguinei ſuper conſanguinitate meliores ſunt cæteris teſtibus.*

36 *Teſtes conſanguinei probant, etiamſi de probanda negatiue conſanguinitate agatur.*

37 *Teſtes ſi perſonæ auctoritate graues,& duo ſint,conſanguinitatem probant.*

38 *Teſtes conſanguinei nõ admittuntur, ſi ex cauſa commodum aliquod perciperent.*

39 *Vir, & vxor licet dicant teſtimonium in cauſa propria, probant tamen conſanguinitatem.*

40 *Teſtes conſanguinei recipi non debent, ſi infames,vel ſerui, aut malæ famæ, & opinionis ſint.*

41 *Teſtes conſanguinei ſolum admittuntur in cauſa affinitatis ciuilis,vel conſanguinitatis,non autem in criminali.*

Conſanguinitatem per indicia pbari diſſeruimus, videamus nunc quo pacto eadem per
teſtes probanda ſit:& vt hinc initium ſumam,non ſo-
1 lum per teſtes,ſed etiam p teſtes de auditu † & credu-
litate cõſanguinitatem poſſe probari,multi ex noſtris
tradidere,in primis Alex.cõſ.82.col.2.nu.6.verſ.præ-
tereà dictus teſtis.vol.1.& in conſ.51.nu.7. eo. vol. &
in conſ.181.nu.7.vol.7.atq; tradidit Corn.in cõſ.78.
col.3.poſt med.lib.3.cui adhæſit Gozad. in conſ. 13.
nu.25.Alb.etiam in conſ.83.num.18. Dec.inſuper in
conſ.277.viſo proceſſu,nu.3.& tradidit Hieron. Zan-
netti.de differen.vtriuſq; iur.nu.274.differ.497. vbi aſ-
ſerit id verum eſſe de iure Põtificio, ſecus de iure Cæ-
ſareo,& ante eum dixit Bar.in tract.de differ. vtri.iur.
nu.39.& idem ſenſit Dec.in cõſ.595.poſt nu.8.quo in
2 loco aſſerit† præcipuum eſſe, vt in probatione conſã-
guinitatis admittantur teſtes de auditu, hãcq; proba-
tionem transferre onus probandi in aduerſarium.
Sic verò intelliges,vt teſtes recipiẽdi ſuper affinita
te perſonæ ſint graues, deponẽtes ſe à ſuis maioribus
3 audiuiſſe illius modi,de quibus agitur† cõſanguineos
eſſe in tali gradu, alioqui non admittuntur ad teſtifi-
candum de auditu, quod veriſſimum arbitratus eſt
Lanfran.de Orian.in repet.c.quoniam contra. §.te-
ſtium depoſit.verſ.ſubſequenter eſt videndum, num.
155.& 157.de probat. motus auctoritate context.in
cap.licèt ex quadam.de teſtib. verſ. ſtatuimus, ne ſu-
per hoc recipiantur de cætero teſtes de auditu, niſi
fortè perſonæ graues extiterint, quibus ſit fides me-
ritò adhibenda,& voluit Dec.in conſ.595.poſt.nu.1.
& poſt num. 8.
Nec verò tantũmodo debent eſſe perſonæ graues,
ſed etiam debent deponere ſe audiuiſſe ea, quæ aſſe-
4 runt† ante litem motam, quòd ſi poſt litem motã de-
ponerent,non ſolum nõ probarent, ſed nec vllam fi-
dem facerent, quia facilè contingere poteſt vt quip-
piam id audiuerit ab alio,qui illud protulerit in frau-
dem,vel quòd lis ipſa mota traxerit iſtam famam, vt
eſt eximium,& egregium axioma Lud. Rom. ſingul.
753.incip.omni caſu, & cõſulendo clarè docuit Dec.
in conſ.82.viſo proceſſu agitato,nu.1.ver.hoc nõ ha-
bet locum,& idem Dec.in terminis cõſanguinitatis,
in d.conſ.595.nu.1. quod primarium fuit pronuncia-
tum Arch.in c.1.quod incipit cõſanguineos. 35.q.1.
motus auctoritate contex.in d.c.licèt ex quadam. de
teſt.ibi,& ante litem motam. vbi etiã Abb. poſt alios
ita quoq; inquit Aym.Crau. in tract. de antiq. temp.
§. viſo de fama,nu.6.& 7.1. par. fol.mihi 119.
Illud autem,quod diximus, debere teſtes depone-
5 re ante litem motam† ſic eſt accipiendum,vt verũ ſit,
ſi ibidem,vbi res agitur,audierit,at ſi alibi in loco,qui
longiſſimè diſtaret,ſi intellexerit,etiam poſt litẽ mo-
tam teſtes de auditu admittuntur, ita inſigniter tradi-
dit idem Arch.in eo.loco vbi ſupr. lõginquitas enim
6 loci in cauſa eſt,vt omnis ſuſpicio abeſſe videatur† quæ
quidẽ ſuſpicio adeſſe poteſt, quando teſtis de auditu
poſt litem motam ibidem,vbi res agitur,deponit, ad
id verò conſulas Com.in conſ.78.per totum.lib.3. &
adeas Ant.de Butr.in c.quoties.nu.1. de teſtib.
Amplianda eſt concluſio,vt etiam locum habeat
7 † quoad impediendum matrimonium, iuxta ſenten-
tiam Arch.in c.1.nu.2. de conſanguin. & affin.
Primò loco concluſionem hanc in modum limi-
tare poteris,vt vera ſit,modò tamen ea, quæ à Sũmo
Pontifice connumerata ſunt in d.c.licèt ex quadam,
eaq; ſolemnia requiſita concurrant, quæ circa depo-
8 ſitionem teſtium deſiderantur† etenim tunc conſan-
guinitatis probatio per teſtes de auditu permittitur,
alioqui ſecus, adeo, vt vno eorũ duodecim a Pontif.
Max.relat.deficiente,irrita ſit teſtium depoſitio, ſic
dilucidè teſtatus eſt Paul.Caſt.in conſ.56.incip.ſuper
primo quæſito.col.2.poſt med.n.6.ver.ſed in caſu nro.
lib.1. teſtes laudat locupletiſſimos Hoſt. & Inn. in
d.c.licèt ex quadam,cui reſpondendo adhæſit Soc.in
conſ.47.incip.Dominus labia mea aperiet.nu.16.lib.
3.iſtis etiam reſpondet doctrina Aym. Crau. in tract.
de antiq.temp.par.1.§.viſo de fama,nu.7.& proſequi
tur Io.Bap.Ferret.in conſ.50.Dominus Ant. nu. 1.
Hæc verò limitatio primo loco ſublimitanda eſt,
9 vt tantum illa duodecim cõcurrere debeant† qñ agitur
de probatione cõſanguinitatis gratia matrimonij di-
rimendi,vt tradit Fran.Aret.conſ.37.nu.3.& ſequitur.
Dec.in d.conſ.595.nu.8.ver. nõ obſtãt alia. vbi teſta-
tur idem voluiſſe Ray.de For in l.ſi arbiter. ff. de pb.
& idẽ ſentit glo.in l.2.§.fi.in verb.audierunt.de aqua
10 pluu.arcen.q̃ quidem ſecus eſt† qñ non agitur de di-
rimendo matrimonio,ſed ea de cauſa,vt poſſit ſucce
di,tũc.n.ſufficiũt teſtes de auditu auditus,nec tot req
ſitis opus eſt.d.c.licèt.verum ſatis eſt, vt ſint perſonæ
graues, quibus fides adhiberi poſſit, & id præcipuè,
quando eo in caſu verſamur,in quo excedit hominũ
memoria in contrarium,vt idem dixit Aret. d. conſ.
37.nu.3.cum alijs ibi adductis.
In hac re tñ contrariã è diametro ſequutus eſt ſen-
tentiam Pau.Caſt.in d.conſ.56.nu.7.verſ.ſed quando
agitur.

11 agitur.lib.1.vbi reſpondet † conſanguinitatem quo-
ad ſucceſſionem non poſſe probari per teſtes de audi-
tu auditus,ea ratione permotus, quia regula iuris cō-
munis eſt,vt teſtes deponere debeant de eo, quod ve-
rè ſciant,vt l.teſtium.C.de teſtib.nec admittatur teſti-
monium de auditu auditus, vt ibidem obſeruauit.

Sed poſteà euenit,vt contra hanc regulam,& for-
mam communē ſit ſtatutum, vt cum agatur de ma-
trimonio ſuper conſanguinitate, admitteretur iſtiuſ-
12 modi teſtimonium † & valeret, vt ſancitum eſt in c.
de parentela.35.q.6. quod c.& eius diſpoſitio fuit li-
mitata per illud. c.licèt ex quadam.quod ad hoc, vt
tale teſtimonium ratum ſit, requirantur illa duode-
cim,de quibus ibi in contex.d.c.licèt. & aliquo corū
deficiēte non valer, vt ibidem animaduertere Hoſt.
& Io.Andr.verùm quando agitur de ſucceſſione, ait
Caſtr. d. conſ.46.d.nu.7. ſe nunquam repetiſſe fuiſſe
ſtatutum, vt conſanguinitas poſſit probari per teſtes
13 de auditu auditus,hinc igitur ſiet † vt ſtandum ſit cō-
muni formæ,& regulæ,ideſt, vt teſtes debeant depo-
nere de veritate,per d.l.teſtium. Verùm has ſcriben-
tium diſcordias ſedabimus hoc pacto, ſi dicamus,
opinionem Aret. Corn. Alex.& eorum aſſeclarum
procedere in caſu, qui excedit memoriam hominū,
14 † tunc etenim teſtes de auditu admittūtur, vt ibi per
eum.d.conſ.37.nu. 2. ſententia verò Caſtr. vera erit,
quando memoria hominum exiſtere poſſit. vt teſtes
15 verè deponere poſſint, quia tunc † non admittuntur
de auditu auditus, vt nos explicabimus inf. in concl.
per famam, in 1.limit.ad hoc verò conſulas Aymo.
Crauet.in tract.de antiq.temp. 1. parte, verb. viſo de
fama.num.4 & ſeq. fol.95.

Præterea concordes efficere poteris hoc pacto, vt
opinio Caſt.locum habeat de iure Cæſareo,quo iure
cautū non eſt, conſanguinitatem probari poſſe p te-
ſtes, aliorum verò contra ſentiētium opinio vera erit
16 de iure Pontificio † quo iure ſancitum eſt,vt conſan-
guinitas probari queat per teſtes de auditu auditus,vt
habetur in c.de parentela.35.q.6.& in c.tua. de cōſan
gui.& affin.& in d.c.licèt ex quadam.de teſtib.ſic tra-
ditum fuit à Bart.in d.tract.de differ.vtr.iur. num.39.
quem ſequutus eſt Hieron.Zannet.in eod. tractat. de
differ.vtr.iur.num.274.differ. 197.

Secundò loco ſublimitare poteris, quando agitur
de probanda conſanguinitate vltra quartū gradum
17 † tunc enim non eſt adhibenda tanta cautio, vt in d.
c.licèt traditur,vel vbi de conſanguinitate vltra quar-
tum gradū probanda,de qua non loquit̄ d.c.licèt, vt
atteſtat̄ Franc. Aret.in d.ſuo conſ.37.nu.3. ſed ſolū ſa-
18 tis erit, ſi ꝓbabitur per teſtes de auditu, † vt ſupra in
concl.diximus, etiāſi agatur de ſucceſſione,ſed tamē
intelligendum eſt hic de gradu iuxta ius canonicum,
in quo duæ perſonæ conſtituunt vnum gradum, ſed
ſecus erit iuxta iùs ciuile,in quo quælibet perſona cō-
ſtituit gradū verum, ſi igitur iuxta ius ciuile graduū
rationē ſubducemus, licèt agatur de probatione vſq;
ad octauum gradum,tamen ſeruanda erūt omnia re-
quiſita in d.c.licèt,quia idē eſſet,ſicuti in quarto gra-
du de iure canonico,vt ſupra monuimus, ad hæc ve-
rò omninò Paul.Caſt.conſulas.d.conſ.56.nu.4 & 5.

19 Illud præterea obſeruandum eſt † vt ad probandam
conſanguinitatem inter duos in certo gradu neceſſe
ſit, duos teſtes adhibere, ſic me docuit Bart. Cæpol.
conſil.43.num.3.

Quòd verò duo teſtes probare poſſint conſangui-
20 nitatem à latere viri † & alij duo à latere mulieris,au-
ctor eſt Io.Andr.in nouell.c.ſenes.col.3.cir.fi.ver. in
glo.1.de teſtib.& ibi Bald. nu. 3.

Concluſio verò ſecundo præcipuo loco limitāda,
eſt,vt non procedat, ſi tantummodo teſtes ſimplici-
ter dicant illos eſſe conſanguineos, ſed opus eſt, vt
probent diſtinctè gradus, incipiantque vt à commu-
21 ni parente,vel germanis, vel fratribus † à quibus alij
gradatim deſcenderunt,vt ait Abb in cap.tua nos.de
conſang.& affin.per tex.in d.c.licèt ex quadā de teſt.
ibi,ſingulos gradus clara computatione diſtinguant,
ita reſpondit Anch.conſ 42.nu.7. quæ ſententia pla-
cuit etiam Dec.cōſ.321.nu.4.& 5.& in conſ. 156.nu.
6.cum ſeq.idem probauit Capr.in conſ.524.nu. 2. cū
ſeq.Tiraq. idem elegantiſſimè ſcripſit in ſuo tract. de
vtroq.retract.tit.de retract.conſang.§.1.glo.16.nu.1.
& 8.vbi hoc apertiſſimè ſenſit,atq; Corn.meminit in
conſ.78.lib.3. & pulchrè per Natt.conſ.388.nu.3.lib.
2.ſtatutum Aquenſe. Quod ea ratione cōfirmari po-
teſt, etenim conſanguinitas non cadit ſub aliquem
ſenſum corporis,vt ſupra attigimus. Hinc fit, vt non
22 probēt † niſi efficacem cauſam, & rationem dicti ſui
in medium proferant,vt ſcripſit Dec.d.conſ.524.nu.
2. Neceſſe igitur eſt, vt probent gradus, qui in facto
23 conſiſtant, ex quibus poſteà gradibus † iudex elicit
conſanguinitatem, licèt apertè teſtes non afferant il-
los eſſe conſanguineos, vt monuit Dec. d. conſ. 524.
24 attamen ſatis erit,ſi teſtes in vno gradu † conuenient
vt confirmauit Card.in d.c.licèt ex quadam, & Dec.
d.conſil.321.num.4.

Id ſublimitare poteris,vt locum ſibi non vēdicet,
ſi omnes gradus ad ſucceſſionem admittantur, ſatis
eſt enim tūc probare ſe ſimpliciter conſanguineum,
25 licèt non probetur diſtinctè gradus, vt arbitratus eſt
Anch.conſ.52.pro deciſione,cuius ſententię ſubſcri-
pſit Alex.conſ.82.lib.1.nec ab illo diſceſſit Dec. cōſ.
311.in cauſa,quæ Alexandriæ,& hoc ſentire declara-
uit Fulg.conſ.184.& ea,quæ obſeruant Docto. in l.is
pōt in fi.ff.de acq. hær.ita etiam protulit Alc.de præ-
ſump.reg.1.præſump.28.nu.7. quibus album calculū
addit Tiraq.in tract.de vtroq; retract.de retract.con-
ſanguin.verb,le plus prochain.gl. 1.num.9.

Prædictam limitationem ſic ampliabis, vt vſq; eo
procedat,vt is,qui probaret,ſe eſſe conſanguineū cer-
26 to gradu † ſit præponendus iis,qui ſe ſimpliciter con-
ſanguineos eſſe probant,vt per ſimilitudinem proce-
dit in quæſtione de tempore priori,vel poſteriori, id-
eſt,quod certo tempore probat,etiā ſi alter non pro-
bet de prioritate, tunc nempè præfertur ei, qui de in-
certo tempore probat,vt tradidere Cyn. & Bald in l.
de reb.C.de donar.ante nupt.Bal. in l.creditor qui.ff.
qui pot.in pig habean.& vna mente ſenſere.Soc. Iaſ.
& Franc Rip.in l.1.ff.ſol.matr.conſuluitq; Dec. cōſ.
169.col.vlt. & vt inſigne axioma retulit Marſil. ſing.
319.quod inſuper placuit Soc.conſ.67.lib.3. docuere
præterea Fel.& Dec.in c.paſtoralis.col.3. de reſcript.
& aſſeuerauit Rebuff.in tract. de pacif. poſſeſſ. num.
299.voluitq; Alc.in tract.de præſump.reg.3.præſum.
43.ante finem, cum alijs adductis à Tiraq. vbi ſup. in
verbo proximior.gl.nu.10.§.11.ad hæc Franciſ.Curt.
profitendo ſcripſit in l.vit.col.antep.verſ. 13. quærit.
C.de edict.diui Adr.toll. Dec.reſpondit in conſ. 169.
cuius inſcriptio incipit,diſpenſatio facta.col.vlt. nec
id reticuit Matt.Pac.in tract.de mandato apoſt.in 6.
par.nu.1.& ſeq.poſtremò idem obſeruauit Rip.in l.ſi
debitor.col.3.nu.8.& ſeq. ff.de pignor.

Tertiò limita principaliter,vt concluſio non hēat
locum,ſi ex teſtibus deponentibus de auditu maiorū
ſuorum vnus ſit, quia audierit id dici à quibuſdā ma-
ioribus ſuis illos eſſe conſanguineos,& alius teſtis au-
dierit dici ab alijs perſonis illos eſſe ſanguine coniū-
27 ctos † nam tunc videntur ſingulares,ex quo ſequitur,
vt conſanguinitatem non probent,vt ſciuit Summus
Pontifex.c.cum dilectus.de electio. & in c. licèt cau-
ſam.de proba.& colligere eſt ex Arcadij reſponſo in
l.ob carmen.§.fi.de teſtib. nam neceſſe eſt, quòd au-
dierint dici ab eiſdem perſonis,vt monuit Alex.con-
ſil.82.lib.1.num.3. & opus eſt,vt inter ſe conſentiant,
vt rectè memoriæ tradidit Cępol.in dict. conſil. 156.
num.5.

Id ſublimites velim,non ſatis eſſe, ſi deponant oēs

ſe audiuiſſe ab vno tantum,ſed neceſſe eſt, vt à pluri-
28 bus tamē audierint,vt in terminis,huius materię tra-
dit Fel.in c.cum cauſam de prob.nu.4. verſ.item pro
hoc dicit,& cum ibi allegatis.

Quartò limitare poteris, vt procedat, dummodo
29 ante litem motam † deponant,vt habemus ex c. licet
ex quadam de teſtibus,nec id ratione caret, nam cū
per locum fama vagatur facilè poterit ab illo intel-
ligi,qui in fraudem dicit,quinimò cōtingere poterit,
vt quis à ſanguine ſibi coniunctis curtet narrādam,
ab eiſq; ſe percepiſſe iureiurando aſſeuerēt, & ideſt,
vnum ex illis duodecim requiſitis in d.c. licèt ex qua
dam,& huc erunt adhibenda,quæ obſeruauimus, &
adduximus ſupra in hac concluſione,ad id etiam cō-
ſulas Dec.conſ.82.nu.1.

Subampliabis prædictam limitationē hoc pacto,
30 vt ſi deponant poſt motam litem † non ſolū non pro-
bent,vt ex ſupra notatis, ſed nec vllam faciant præ-
ſumptionem,vt conſuluit Dec.in cōſ.82.nu.1. quem
ſequitur Crau.in ſuo tract.de antiq.temp.in 1.par. §.
viiо de fama.nu 6.

Sublimites tamen prædictā limitationem, vt non
31 vera ſit,ſi audierint dici alibi, † quā vbi lis mota eſt,
eo namq; caſu etiam poſt litem motam probarēt, vt
teſtis eſt ad hoc Arch.in c.conſanguineos 35.q.6. nu.
3.in fi.& dictum eſt ſupra,vt ſuperius diximus.

Poſtrema concluſionis noſtre obſeruatio erit,vt in
32 probanda conſanguinitate † teſtes ſint cogēdi, ſi cre-
dimus Io.And.in nouel.c.peruenit,verſ.peruenit, de
teſt.& c.cæterum col.1.cir.fi.verſ.cæterum de teſt.ad
q conſulas Ioā.Campeg.in tract.ſuo de teſt.reg.205.
vbi prædictam concluſionem limitat modis ſeptem.

Et vt vlterius progrediamur ampliemus cōcluſio-
33 nē conſanguinitatem probari etiam poſſe † per teſtes
cōſanguineos quod quidē non ſine præcipua de cau-
ſa factitatū eſt,huiuſmodi namq; teſtes ſunt aptiores,
& magis idonei cæteris teſtibus, quia coniunctionis
ſanguinis gradus cēlentur magis noti conſanguineis,
vt cautum eſt in c.videtur,qui matr.accuſ.poſ.& huc
ſpectat.c.cum in tua.de ſpoſal. quod etiā voluit Ant.
de But.c.quoties.nu.9.de teſt.& ibi Abb.& Feli.nu.2.
vbi ait non ſolùm ſi concurrant teſtes domeſtici, &
34 conſanguinei cū extraneis † videatur magis fides ad-
hibenda domeſticis, qui tali caſu admittuntur ad te-
ſtimonium.l.conſenſu.C.de repud.l.lex,quæ tutores.
C.de adminiſtr.tut.& notat Bar.in l.ſi quando C.vn-
de vi.ſed(quod fortius eſt)ait, vt conſanguineis extrā-
35 tibus alij admittendi non ſint † propterea, quòd iſti
meliores ſint cæteris teſtibus,tradidit Panſ. conſ. 58.
nu.22.vol.4.& huic adſtipulatur.l.octaui.ff.vnde co-
gna.& voluit Ioan.Andr in tract. de arbor. conſang.
& affinit. in apparat. 4.lib.decret.in verb.Chriſti no-
mine,num. 92.

36 Primo id amplies,vt procedat † etiamſi de proban-
da negatiuè cōſanguinitate agatur,nā tunc iſtiuſmo-
di teſtes ꝓbāt,ſic ēētuit Bal.in c.cū in tua.n.1.de teſti.

Secundò loco ampliabis,etiamſi non ſint conſan-
37 guinei,ſi modo ſint duo † etenim ſatis ſunt, dummo-
do ſint pſonæ auctoritate graues,& fide digna,vt col-
ligere eſt ex dicto licet,c & caūt Alba.conſ.83.n.18.

Verùm primum,ideſt limitandum, vt non habeat
locū,quando huiuſmodi teſtes conſanguinei ex cau-
ſa commodum aliquod perciperent, eo namq; caſu
38 non admittūtur,quia † viderentur teſtificari in cauſa
propria ob ſuum commodum,vt obſeruatur in l.om-
nibus.C.de teſti.& ſimilibus, & ita limitat Benedict.
Capra in conſ.156.nu.10.

Sublimitabis prædictam ampliationem, vt locum
ſibi non vendicet in viro,& vxore,qui ſe confiteātur
conſanguineos,& concurrat fama,ac iurent, nam li-
39 cèt dicant in cauſa propria † tamen probant conſan-
guinitatem,& dirimunt matrimonium,vt Arch. tra-
didit in c. ſi duo.35.q.6.nu.2. & 3.

Secūdo loco illud limites,vt nō verū ſit,ſi tales cō
40 ſanguinei ſint infames,vel ſerui,aut malę famæ, † &
opinionis, quia tunc excipi non debet eorū teſtimo-
niū,vt Arch.placuit in c.cōſāguineos.35.q.5.in prin.

Tertiò & poſtremò limitabis, & intelliges proce-
41 dere tantum in cauſa affinitatis ciuilis † vel conſan-
guinitatis.ſed ſecùs eſt in criminali, vt reſpōdit Cor.
conſ.172.nu.18.vol. 1.

CONCLVSIO CCCCXI.

ARGVMENTVM.

Conſanguinitas quomodo probetur per famam, per nominationem, & per inſtrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Fama plenam probationem facere ſolet,vbi à communiter accidentibus probatio difficilis eſt.*

2 *Fama ſufficere debet in probatione conſanguinitatis.*

3 *Fama non ſufficit ad probandam conſanguinitatem recēter contractam, quæ non excedit memoriam hominum.*

4 *Coniunctio ſanguinis probatur ex fama concurrente coniugum confeſſione.*

5 *Matrimonium dirimi poteſt, ſi coniuges confiteātur coniunctionem ſanguinis cum iuramento.*

6 *Fama probat conſanguinitatem antiquam,de qua nō extat memoria hominum.*

7 *Quod tempus ſit antiquiſſimum, vt conſanguinitas optimè probari poſſit per famam.*

8 *Hominis vita breuior temporibus noſtris,quàm fuit olim.*

9 *Conſanguinitas probatur ex nominatione.*

10 *Nominatio fratris,vel conſanguinei non probat qu. eſſe ſanguine coniunctum.*

11 *Nullum ſimile eſt idem.*

12 *Probationis genus eſt per nominationem in quibus reperiatur in iure proditum.*

13 *Nominatio filiationis poteſt patri multum præiudicare.*

14 *Facilius eſt nominare aliquem fratrem,conſobrinum,aut conſanguineum,quam filium, qui non eſt.*

15 *Nominatio & tractatus quempiam in quaſi poſſeſſione conſanguinitatis conſtituunt.*

16 *Conſanguinitatis quaſi poſſeſſio acquiritur ex probatione,communis opinionis.*

17 *Nominatio probat conſanguinitatem etiam in deciſorijs, & etiamſi agatur, vt quis hæreditatem cernere poſſit.*

18 *Conſanguinitatis probatio inter patrem, & filium tātum probat in præiudicium ipſius patris.*

19 *Conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentū quando inſtrumentū eſt confectum inter ipſos litigātes.*

20 *Conſanguinitas per inſtrumentum probatur, etiamſi loqueretur enunciatiuè de ipſa conſanguinitate.*

21 *Epiſtola, & ſcriptura coadiuuant probationem conſanguinitatis.*

22 *Conſanguinitas probatur per verba enunciatiua in inſtrumento contenta, etiam in præiudicium tertij.*

23 *Conſanguinitas per inſtrumentum non probatur directè.*

24 *Notario aliquid atteſtanti nō creditur,niſi in his,quæ interuenire, & explicari potuerunt tempore confecti inſtrūi.*

25 *Conſanguinitas originem habet à natura,deſcendit ex genitalibus principijs, & non poteſt ex ſolo conſenſu contrahentium,nec accidentali ſermone induci.*

26 *Teſtes poſtquā teſtificauerūt ſuper cōſanguinitate, poſſūt denuò produci ſuper eiſdē,vel directè cōtrarijs articulis.*

27 *Præcipuum eſt in probatione conſanguinitatis ad impediendum,contrahendum, & conſeruandum matrimonium.poſſe teſtes denuo produci ſuper eiſdem,vel contrarijs articulis.*

28 *Teſtes ſuper conſanguinitate iurare debent, & iuramenti genus à parte non poteſt remitti.*

29 *Teſtes etiam ſinguiares ad probandam conſanguinitatem poſſunt denuo produci.*

Conſan-

Conſanguinitatem probari p teſtes huc-
cuſq; diximus, videamus nunc quo pacto eadem per
famam probetur, vbi igitur à communiter accidenti-
1 bus probatio difficilis eſt† fama plenam ſolet proba-
tionẽ facere, vt in probatione filiationis tenuit Ant.
de But. in c. veniens. 1. col. 2. in fi. de teſti. & idẽ voluit
But. in c. tranſmiſſæ. col. 2. qui fil. ſint legit. quod ſeq-
tur conſulendo Alex. in conſ. 66. viſo teſtamento ſi-
monis. lib. 3. & Aret. reſpōdit in conſ. 37. Verùm pro-
batio conſanguinitatis eſt tam difficilis probationis,
quàm probatio filiationis, vt ſupra notaui in conclu-
2 ſione pcedenti de conſanguinitate pbanda †hinc cō
ſequit, vt in probatione ipſius ſufficere dēat fama, ita
ratiocinatur, & ratiocinando ſentit Dec. cōſ. 595. n. 6.
Concluſionem noſtram ſic velim limites, vt non
vera ſit, ſi agatur de probanda conſanguinitate, vel
affinitate recenter contracta, quæ non excederet me-
3 moriam hominum † tunc nempè non ſufficeret pu-
blica vox, & fama, ſed vna cum ipſa deberet tracta-
tus, & nominatio probari, vel alia adminicula vrgē-
tia adhiberi, iuxta ea, quę tradidit Bart. in l. filiusfam.
ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. & in l. ꝙ ſenatus.
ff. de lib. agnoſ. & recẽtiores in c. per tuas. de prob. atq;
tradidit Bal. in l. non ignorat. C. qui accuſ. non poſſ.
4 Hoc verò poſtremum ſublimitabis† coniunctionẽ
ſanguinis probari ex fama concurrente coniugū con
feſſione, ita inſigniter docuit Arch. in c. ſi duo. 35. q.
5. nu. 2. & 3. ꝙ præcipuè verum eſt, ſi iuſ̃m ab ipſis fue-
5 rit præſtitum. quo in caſu † matrimonium dirimi pōt,
vt tradidit idem Arch. in d. c. ſi duo, quib. patrocina-
tur. contex. in c. ſuper eo, de eo, qui cog. conſang. vxo.
Verùm concluſio procedit, quando agitur de pro-
6 banda conſanguinitate antiqua †de qua nō extat me
moria hominum, cui ſententiæ conuenit Bal. in au-
then. quas actiones. C. de ſacroſ. eccl. in vlt. q. & hanc
concluſionem dilucidè confirmat Io. And. & Hoſti.
in d. c. licèt ex quadam. de teſtib. hoc idem ſequitur
Franc. Aret. in d. conſ. 37. nu. 1. verſ. venio igitur.
7 Si quis verò requirat à me† quodnam ſit tempus an-
tiquiſſimū in hoc noſtro caſu, vt cōſanguinitas opti-
mè probari poſſit, huic ex Alex. ſententia conſulan-
tis reſpondebo, tempus eſſe 56. annorum. in conſ. 90.
in cauſa, & lite, in 6. vol. quod ea rōne corroborat, qa
non facilè (inquit) pōt ab hominibus ſuperſtitib. pro-
bari actus factus iam annis 56. cū temporibus noſtris
8 breuior ſit vita hominis † quàm fuerit olim, hunc eū-
dẽ conſulendo ſequitur. & refert Alba. cōſ. ſuo 83. nu.
9. 10. & idem per omnia cōſuluit Iaſ. cōſ. 114. ad obie-
cta. col. 4. 5. 6. vol. 1. quæ oīa abundantiſſimè, & affa-
tim à nobis explicata fuere in concluſ. filiatio per fa
mam, & cōem opinionem: illuc te lector reijcio, vbi,
quod ad materiam pertinet, ſitim extinguere poteris.
Per famam igitur probatur ſanguinis coniunctio,
hanc eandem conſanguinitatem probandi vim ha-
bet nominatio, etenim ſi qui aſſerebant, ſeu nomina-
9 bant ſe fratres, vel conſanguineos † ex hac nomina-
tione conſanguinitatem probari docuit Bartho. in l.
non nudis. C. de probat. quem ſequitur conſulendo
And. Barb. in conſ. 14. nu. 31. vol. 3. ſed hæc Bart. ſen-
tentia Dec. non placuit in conſ. 524. nu. 5. motus au-
ctoritate Pauli in l. nemo. ff. de hæred. inſtit. in quam
ſententiam deſcendere ait Petr. Anch. in conſ. 51. vbi
apertè tradit, nominationem fratris, vel cōſanguinei
10 † non probare affinem eſſe, vel ſanguine coniunctū,
quia, vt inquit idem. I. C. nominamus fratrem ex cha
ritate, qui frater non eſt, d. l. nemo. ff. de hæred. inſtit.
illud præterea addit, nominationem fratris, vel ali-
quem loco fratris habere, videri potius ſignificare ſi-
11 militudinem, & nullum ſimile † eſt idem, vt collige-
re eſt ex leg. quod Nerua. ff. depoſit. & Dec. ſequitur
Bened. Capra in conſ. 156. num. 8. vbi id comprobat
per l. non epiſtolis. ff. de probat. & gloſſ. in c. per tuas.
extr. de probat. & in c. illud de præſump. quæ opinio
ad veritatem propius accedere videtur, quam probat
etiam Tiraquell. de vtroque retract. tit. de retract. cō-
ſang. §. 1. glo. 16. verbo declarare conſanguinitatem,
num. 1. ſub fin. inquiens ibi huiuſmodi genus proba-
12 tionis per nominationem † non reperiri in iure pro-
ditum in alijs, quàm in patre, & filio, viro, & vxore,
non etiam inter alios, ac ne fratres quidem, auctorē
citat Cyn. in l. non epiſtolis. C. de proba. nec id ratio-
13 ne caret. Etenim nominatio filiationis † poteſt patri
multum præiudicare, cum teneatur filios alere. l. 1. &
per tot. tit. ff. de liber. agnoſ. & filias dotare. l. vlt. C. de
dot. promiſſ. & l. qui liberos. ff. de rit. nupt. Præterea
cogit filios inſtituere, vel exhæredare, alioqui ipſius
teſtamentum ruit. l. inter cætera. ff. de hæred. inſtit. ꝙ
quidem nō eſt in alijs. Vnde veriſimile non eſt, quē-
piam adeò facile, & leuiter alium nominare filium,
14 qui non ſit † quàm fratrem, aut conſanguineum, cū
maius ex illo, quàm ex hoc ſit incommodum acce-
pturus, arg. l. cum de indebito. ff. de probat. cum ſimi-
lib. & reſpondit Petr. Anch. conſ. 52. nu. 7.
Illud tamen veriſſimum eſſe fateri cogimur, per
15 nominationem, & tractatum quempiam † in quaſi
poſſeſſione conſanguinitatis conſtitui, ita conſulen-
do ſenſit Alb. conſ. 83. nu. 21. hoc idem voluit Bar. in
l. 1. §. ad quæſtionem. ff. de quæſt. & idem Bal. in l. nō
nudis. in 2. lectura in fi. eo. tit. & placuit Fel. in d. c. per
tuas. col. fi. verſ. 2. nota. de probatio.
Primò amplies hanc opinionem etiam veram eſſe,
vt etiam acquiratur quaſi poſſeſſio conſanguinitatis
16 † ex probatione communis opinionis, ideſt proban-
do ab omnibus quem haberi pro tali, vt tradidit Alb.
vbi ſupra, aſſeuerauitq; Alex. conſ. 51. viſo, & diſcuſ-
ſo. vol. 1. adeò vt talis quaſi poſſeſſio transferat onus
probandi in contrarium, vt ait Bart. in l. quod ſena-
tuſconſ. §. item per contrarium. ff. de liber. agnoſ. atq;
Iaſ. in l. neq; profeſſio. col. 1. C. de teſta. Fely. etiam in
d. c. per tuas. nu. 13. & n. 17. Gozad. quoq; conſ. 12. nu.
26. & Alex. d. conſ. 57. vol. 2. Rub. Alex. conſ. 16.
Secundo loco velim amplies hanc opinionem po
17 ſteriorem procedere etiam in deciſorijs † etiā ſi age-
retur, vt quis hæreditatem cernere poſſet, vt deducit
Corn. cōſ. 1. in præſenti ardua. col. 10. nu. 22. 3. volum.
* aſſerens plurium * albo calculo id eſſe receptū, quod
idem dicit, & ſequitur Dec. ſibi contrarius conſ. 54.
col. pen. & latè proſequitur Pariſ. conſ. 10. nu. 61. 64.
69. 73. vol. 2. & Alb. d. conſ. 83. d. num. 22.
Primo loco limitabis, vt hæc probatio conſangui-
18 nitatis inter patrem, & filium † tantum probet in præ
iudicium ipſius patris ita nominantis non etiam alte
rius, vt reſpondit Iaſ. in conſ. 196. ſpectabilis. col. 1.
verſ. 2. & adhuc. lib. 1. quem retulit Tiraq. d. tit. de re-
tract. conſanguin. §. 1. glo. 16. num. 3. verbo declarare
cōſanguinitatem, ad quod tamen eundem conſulas
ibi ſub fi. d. nu. 3. dubitat.
Conſentaneum eſt ſuperioribus, quod ſequitur: nā
19 conſanguinitatem probari, & reprobari † per inſtru-
mentum eſt ſancitum in c. ſeries. de teſtib. vbi dicitur
quod ad probandum aliquos eſſe fratres, ſeu fratrem,
& ſororem exhibeatur inſtrumentum publicum, &
ita declarat ibi Bal. nu. 1. de teſtib. cui conſulendo ac-
cedit Bart. Soc. in conſ. 68. ſub nu. 7. in fi. vbi ex mente
Bal. in d. c. ſeries, dixit, quod per inſtrumentum dotis
non ſolùm probatur promiſſio dotis, ſed & affinitas.
In alia omnia iuit Fulgo. in l. non epiſtolis. ſub nu.
2. verſ. ſed huiuſmodi epiſtolæ. C. de proba. & Fely. in
c. per tuas. nu. 12. verſ. 3. nō. de probat. & ſenſit Ferret.
conſ. 50. nu. 5. & fuit prolatum in primis à glo. in c. ſe-
ries. in verb. inſtrumentum, de teſtib.
Cui opinioni non aduerſantur tradita per Soc. in
allato conſ. 68. ſub nu. 7. in fin. quia illud eius dictum
intelligendum eſt, quando inſtrumentum eſt confe-
ctum inter ipſos litigantes: vt declarat idem Bal. in d.

c. ſe-

c.ſeries,nu.1.ſecus quoad extraneos; vt tradit Ferret.
d.conſ.50.nu. 5.
20 Primò ampliabis iſtud † etiamſi iſtiuſmodi inſtru-
mentum loqueretur enunciatiuè de ipſa conſangui-
nitate,& ſimus in antiquis;quia plenè probat: vt re-
ſpondit Albenſ.conſ.83.nu.10. & 11.
Et licèt per epiſtolas, & per ſcripturas nõ probetur
21 conſanguinitas tamen huiuſmodi epiſtolæ† coadiu-
uant probationem:vt dixit Fed.Schench. in tract. de
probat.nu.13.
Et quòd etiam inſtrumentum conſanguinitatem
probet,licèt loquatur enunciatiuè de ipſa, tradit Iaſ.
in l.prætor ait, & in l.ſi quis ex argentarijs. §. prætor.
num.20.21.cum multis ſequentib.ff.de eden.& cauit
Alex.conſ.24.col.2.lib.2.& conſ.64.vol. 1. Abb. do-
cuit in c.ſi.de teſt.cogẽ. latè Cur.ſen. conſulẽdo pro-
ſequitur in cõſ.76. Abb.& Fel. id aſſeruere in c. tertio
loco.de probat.Dec.reſpondendo ſenſit in conſ.672.
& cõſ.575.atq; decidit Afflict.deciſ.13. & paſſim ob-
uium habetur.
22 Præterea amplies,& extendas:vt locũ habeat† per
verba enunciatiua in inſtrumento contenta probari
conſanguinitatem, etiam in præiudicium tertij : ſic
me docuere Alb.vbi ſupra nu.15.& Alex.d.conſ.90.
col.1.nu.5.
Quod diximus, cõſanguinitatẽ probari per inſtru-
mentum,ſic velim accipias;vt non poſſit confici in-
ſtrumentũ,de conſanguinitate ſimpliciter,& ſic non
23 per inſtrumentum†probatur directo; ſed benè ex ipſo
inſtrumento enunciatiuè loquente inducitur aliqua
ꝓbatio conſanguinitatis;vt aſſeruit d.gl.in d.c.ſeries,
in verb.inſtrumentum,& ibi Bal.nu.4.Fel.ibid.col.2.
Dec.quoque aſſentitus eſt in conſ.321.col. 2. num.6.
Albenſ.etiam conſenſit in d.conſ.83.nu.17.
24 Ratio eſt†nam cum notario aliquid atteſtanti non
creditur,niſi in his,quæ potuerunt interuenire , & ex-
plicari tempore confecti inſtrumenti,ſecundum Bar.
in l.ſciendũ.ff.de verb.ſign.& in auth.ſi qs in aliquo.
C.de eden. & conſuluit Alex. in cõſ.98.lib.1.mentò
non põt fieri inſtr̃m ad probandũ directè conſangui-
25 nitatem† quia conſanguinitas formatur à natura, &
ꝓcedit ex genitalibus principijs,nec põt oriri ſolo cõ-
ſenſu contrahentium,nec accidẽtali ſermoni induci
poteſt,ſecundum Bal.in l.non epiſtolis.col.1.in verſ.
neceſſitudo, & ibi in 1.notab.obſeruat,quòd per epi-
ſtolam non efficitur ſoror:quia ſororitas formatur à
natura. nec poteſt oriri ex ſolo conſenſu.
Illud porro velim obſerues,quòd ad hanc ꝓbatio-
nis cõſanguinitatis materiã attinet, teſtes productos
ad probandam conſanguinitatẽ,vt dirimatur, vel cõ-
26 ſeruetur matrimonium,† poſtquam teſtificauerunt,
poſſe denuò produci ſuper eiſdem, vel directè cõtra-
rijs articulis,vt ſtatutum eſt in c.ſeries.& in c.ex teno-
re.atq; in c.cum in tua.de teſt.gl.in c.conſtitutis 2.de
* teſt.& ibi Abb.vbi ait,ita cõi omnium inẽre ab om-
nibus Doctoribus fuiſſe receptum idem Iaſ.voluit in
conſ.15.vol.3. in princ. cum ibi allegat.
27 Quod quidẽ peculiare,& præcipuũ eſt†in tali pro-
batione conſanguinitatis,impediendi,vel cõtrahen-
di,& conſeruandi matrimoniũ;vt habemus à Iaſ.in d.
cõſ. 15.& cõſulas Bal. in c.cũ in tua,nu.1.de teſt. Nec
illud animaduerſione dignum pręteribo,hmõi teſtes
28 debere iurare†quod iuramẽti genus, nec à parte poſ-
ſe etiam iudicis authoritatę interueniẽte remitti, tra-
didit Spec.tit.de teſte,verb.ſequitur,de teſtib.nu.6.
Quòd poſt etiam ampliabis , etiamſi huiuſmodi
29 teſtes† eſſent ſingulares,vt Goz. reſpondẽdo ſenſit in
d.conſ 13.nu. 33.cui accedit Alex.conſ.51.nu.9. vol.
1.quod & probauit Abb.d.cõſ.83.nu.17.& 19. vbi ait
huiuſmodi teſtes poſſe iungi:vt patet ex his, quæ plu-
ribus idem ibidem adduxit.

CONCLVSIO CCCCXII.

ARGVMENTVM.

Conſanguineus an in cauſa ſui conſangui-
nei poſſit eſſe teſtis.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguineus in cauſa ſui conſanguinei non eſt integer teſtis.*
2 *Conſanguinei non ſunt teſtes integri, & omni exceptione maiores.*
3 *Conſanguineis teſtibus non tanta fides eſt adhibenda, ſicut cæteris extraneis.*
4 *Conſanguineus non eſt integer teſtis, etiamſi de crimine agatur ciuiliter.*
5 *Conſanguineus excommunicatus teſtis eſſe non poteſt, cum mortuo comparetur.*
6 *Conſanguinei teſtes non recipiuntur in criminali cauſa.*
7 *Conſanguineus tunc eſt idoneus teſtis, quando inducitur ad ſimplicem defenſionem, & innocentiam purgandam eius conſanguinei.*
8 *Conſanguineus non admittitur ad probandum allegata, & excepta, ſed tantummodo incumbentia.*
9 *Conſanguineus admittitur ad probandum errorem conſ-tentis.*

Conſanguineus an in cauſa ſui
cõſanguinei te-
ſtis ꝓductus poſſit eſſe teſtis, ſi quis à me ſcire exoptet,
1 huic ex plurimorũ ſententia reſpondebo † cõſangui-
neũ teſtem non eſſe integrũ, cuius ea ratio eſt, quòd
nunquã non ſuſpicionis labe laborant:nimirum igitur
ſi à teſtimonio dicendo reijciũtur, vt ſancitũ eſt in c.
conſanguinei.& c.accuſatores.il 3.tertia.q.5.quã ſen-
tentiã plurimi tũ conſulendo, tum etiam profitendo tra-
didere,in primis id aſſeruit Bar.in l.admonendi , col.
5.verſ.ſi verò teſtis eſſet talis cõditionis , propter quã
fides eius vacillaret, num.37. ff. de iureiurand & ibi
Ang.col.pen.verſ. & circa iſtum articulum, & ibidẽ
Alex.nu.43.col.12.verſ.in eadem glo. Iaſ. in d. l. ad-
monendi,ſub nu.79.cum plurib.ſequentib.de iureiu.
Antonius de Butr.in c.fin. col. pen.verſ aliæ opinio-
nes ſunt, & ibi Abb.col.pen.verſ. ſi verò teſtis , de iu-
reiuran Spec.in tit.de teſt. §. 1. verſ ſed nunquid fra-
ter.in fi.ibi,in ciuili autem nu.40. Bald. in c. 2. in fin.
verb.verſ.ſimiliter,de probatio. ex conſulentibus ad-
eſt Alex.in cõſ.13.ex his,quæ in themate,nu.16. verſ.
item non eſt integer teſtis,et in conſ.18.viſo proceſſu
cauſæ vertentis.nu.4.ver.conſtat autem,& in cõſ.32.
viſo puncto,& dubijs.poſt nu. 3.verſ. vnde dicit & in
cõſ.133.viſo proceſſu cauſæ inter Marcum.nu.8.verſ.
Bartholomæus Sancti,omnia ſub vol.1.& in cõſ.122.
viſo proceſſu utriuſque cauſæ,num.4.uerſ.nec obſtat,
quòd iſte teſtis,vol.2. & dictum eſt ſupra in cõcluſio-
ne, Affinis,& in concluſione,coniunctus,quę huc re-
ferenda ſunt. Iac.Nouel.in reg.216.nu.6.& uide latiſ-
ſimè D.Io Mari.Monticell.in ſuo repertorio de teſt.
in uerb. conſang.
In contrariam deſcendere ſententiam gl.in c. cum
R.Canonicus in glo.2.uerſ.ſed in teſte ſecus,de offic.
deleg.& Alber.de Malet.in tract.de teſt.nu.13.& 14.
* verſ.d.de fratre,vbi de communi ſcribentium ſentẽ-
tia teſtatur. Bar.in l.lex.Cornelia.ff.de iureiur.verſic.
& propter hoc dicemus,nn. Bal.in conſ.50. vidẽdum
eſt primò,poſt nu.1.ver.ſed his non obſtantibus, vol.
2.& idem Bal.in cõſ.185.Conſobrinus, uel patruelis.
in prin.uol.4.Dec.tradidit in c.poſtremò,nu. 6. uerſi.
ſecundò nota,de appell.atq; Paul.de Caſtr.in l.fi.nu.
2.in prin.C.de prob.atq; conſuluit Soc.iun.in conſil.
29.nu.13.uerſ.non obſtat,quod ſimul habitẽt, uol.2.
& Gram.in conſ.ciuil.107.in fi.

Recon-

Reconciliari poterunt hi inter ſe diſſentiẽtes ſcri-
bentes hunc in modum, vt prior ſententia procedat,
2 † vt teſtes conſanguinei non ſint teſtes integri,& om-
ni exceptione maiores, & vt ita tales,non ſint recipiẽ
di;poſterior verò, vt iſtiuſmodi conſanguinei teſtes
poſſint admitti cum diminutione tamen fidei, ideſt,
3 vt,tanta fides eis non ſit adhibenda † ſicut cæteris ex-
tranei,in quam ſententiam cuncti ſcribentes ab vtra-
que parte ſupra relati,ſi rectè inſpiciantur,deſcendũt.
Alex.enim in d. conſ. 13.dicit non eſſe integrum te-
ſtem conſanguineum & in conſ.32.ait,eius fidẽ debi
litari,& in conſ.133.aſſerit, conſanguineum teſtẽ nõ
eſſe integrum.Iaſ.etiam in d.l.admonendi.nu.170. &
180.declarat, quòd licèt conſanguineus pro conſan-
guineo teſtis eſſe poſſit,tamen non tantam fidem fa-
ciat,ſicut extraneus,& eius fides diminuitur, ꝙ idem
ex alijs ſuperius allatis colligi poteſt, idẽ voluit Dec.
in conſ.130.nu.3. verſ.& ad hoc facit Iaſ.etiã reſpon
dit in conſ.3.nu 40.verſ.prætereà quòd non ſunt. vol.
2.atq; Franciſ. Aret.in conſ 71.poſt nu.3.verſ conſan
guineus autem multominus.
4 Amplia tamen priorem ſententiam procedere † ẽt
ſi de crimine agatur ciuiliter:ita Abb.in c.cum opor-
teat.col.1.in fi.poſt num.3.verſ.aut agitur de cauſa ci
uiliter,& ibi Fel.col.2.verſ.& iſta procedunt.poſt nu.
2.ac Imol.ibid.nu.10.verſ.in gl.2.de accuſat atq; cõ-
ſultus reſpondit Alexã. in conſ.212. viſis, & diſcuſſis
ſcripturis,poſt nu.8 verſ.nec obſtat,ſi diceretur.lib.2.
Primo loco concluſionem ita limitare poteris, vt
non ſibi locum vẽdicet in conſanguineo excommu-
5 nicato † qui teſtis eſſe non poteſt;cum mortuo com-
paretur,iuxta ſententiam Innoc.in c. grauem de ſen-
tent.excom.nu.quod ſequitur Rober. Marant. in re-
pet.l.is poteſt.nu.213.verſ.quinto limita.ff.de acquir.
hæred.vbi rationem reddens ait,id contingere, quòd
nullus cum eo participet, non intelligere poſſit quid
agatur.nimirum ſi teſtis eſſe nequeat.
Prætereà ſic limitabis,hoc non procedere in crimi
6 nali cauſa † in qua ſine vlla dubitatione teſtes cõſan
guinei non recipiuntur, vt tradidere multi tum con-
ſulendo,tum etiam docendo, vt Paul. de Caſt. in d.l.
fi.verſ.ſed in cauſa criminali.C.de probat.atq; reſpõ-
dit Hippol.in conſ.31.poſt nu.13.verſ.primò enim,&
idem in conſ.76. num.27.verſ.item alio morbo labo
rat dictus teſtis.atq; in cõſ.88.nu.10. verſ. item etiam
dictus teſtis eſt affinis,& in conſ 113.nu.25.verſ.atta-
men ex abundanti.Gram.conſ.58.col.1.in fi.num.6.
verſ.præterea.per cõtex.in l.parentes.C de teſtib. vbi
* communiter Doct.ibid.not glo.2.in d.c.cum opor-
teat.de accuſ.& ibi Abb.vol.1.nu. 3. verſ. ſi vero agi-
tur.& ibi Fel.col.2.poſt num.3.verſ. fallit 3. & ſequẽ.
Bart.in l.qui teſtam.§.quæcunq; col.fi.verſ.ſed quæro
quid in cauſa,de teſtam.Abb. in c. literas, col.4.poſt
nu. 8. verſ. in ſecundo caſu, de præſump.conſulendo
reſpõdit Alex.in conſ. 5.incip.in cauſa inquiſitionis,
nu.8.lib.1.& in conſ.70.incip.viſo proceſſu.nu. 6. eo.
lib.& in cõſ.212.incip.viſis,& diſcuſſis ſcripturis.poſt
nu.8.verſ.nec obſtat,ſi diceretur.vol.2.Dec. cõſ. 133.
col.2.n.4.verſ.2.dicta Domina Margarita. Paris cõſ.
152.nu.10.verſ.hinc eſt, quòd conſanguinei, & affi-
nes.vol.4. Aret.in l.qui teſtamẽto.§. quæcunq; num.
6.verſ.ad ſecũdum membrum.ff.de teſta.Spec. tit. de
teſt.§.1.verſ.ſed nunquid frater,verſ. nec etiã in cau-
ſa criminali.Bal.in l.parẽtes.col.2.poſt nu.1.ſub verſ.
item vaſalli feudo. C. de teſtib.
Sublimitanda hæc erit limitatio hunc in modum,
7 qñ conſanguineus † inducitur ad ſimplicem defen-
ſionem,& innocentiam purgandam eius conſangui-
nei:quia tunc idoneus eſt teſtis,vt eſt ſancitum in c.in
literis.de præſ.& ita dilucidè tradidere Bal.& Sali. in
d.l.parentes.C.de teſtib.idem reſpondit Alex. in cõſ.
5.in cã inquiſit.nu.8.lib.1.& in cõſ.24. animaduerſis
his.nu.39.vol.2.& in d.cõſ.212.viſis,& diſcuſſis.verſ.
colligitur etiã. vol.2. & in conſ.119.col.2.lib.7.Dec.
etiam in conſ.459.viſo eleganti conſ.nu.7. verſ.& in
probando defenſionem. Marſ. in ſing. 508.prætereà
Alc.in tract.de præſump.reg.1.præſump.23.
Ad id tamen,ꝙ poſtremo loco dixi, velim animũ
aduertas,vt licèt cõſanguineus admittatur pro defen
ſione in teſtem, non tñ admittatur ad probandũ alle
8 gata,& excepta † ſed tantummodo incũbentia,ita me
conſulendo docuit Gram.in conſ.12.nu.19.& in cõſ.
32.nu.12.atq; reſpondit Alex.in d.conſ.5. in caſu in-
quiſitionis formatę nu.8.verſ.non obſtat etiam ſi di-
ceretur.vol.1.Fel.tradidit in c.cum oporteat.poſt nu.
3.verſ.quintò limita,de accuſ.Iaſ.ſcripſit in l.vt vim.
nu.5.verſ.itẽ ad probandum.ff.de iuſt.& iur. cõſultus
ẽt reſpondit Dec.in d.conſ.459. poſt nu.7. verſ. & in
probando.Prætereà nec admittũtur ſtante accuſato-
re,vt voluit Gram.in conſ.12.nu.20.& in conſ.32.nu.
13.docuitq; Fel.in c.literas.nu.15.de præſum.decidit
9 ẽt idem Grãm.in dec.31.nu. 14.† Poſtremò admittũ
ad probandũ errorẽ cõfitẽtis, vt ſcriptũ reliquit Par.
in tract de ſind.verb.tortura,verſ.ſequitur.q. nu. 13.
Cõſtitueram hanc concluſionem noſtram fuſius,
& vberius proſequi tum ampliando tum etiam limi
tando verum quoniam ſi meminiſtis hæc in conclu-
ſione,coniunctus,& in concluſione, Affinis, tradidi-
mus,atque ab Ant Gabriel. in hãc rem vbertimè ex-
plicatam concluſionem perſpexi.conclu.13.lib.1. de
teſtib. ſuperuacaneum duxi huc omnia tranſcribere:
illuc igitur lector te reijcio,vbi famẽ explere poteris.

CONCLVSIO CCCCXIII.

ARGVMENTVM.

Conſanguineus an præſumatur ſcire facta conſanguinei.

SVMMARIVM.

1 *Conſanguineus præſumitur ſcire facta conſanguinei.*
2 *Conſanguineus,etiam ſi materia ſit pœnalis,præſumitur ſcire facta conſanguinei.*
3 *Conſanguineus ſcire præſumitur tantummodo facta conſanguinei quæ concernunt iura ſanguinis.*
4 *Conſanguineus,ſi diu abſens fuit,non præſumitur ſcire facta conſanguineorum.*
5 *Conſanguineus abſens modica diſtantia præſumitur ſcire conſanguinei facta.*
6 *Conſanguineus nouus facta conſanguinei ſcire non præſumitur.*
7 *Conſanguineus vſq; ad gradus iuris ciuilis ſcire præſumitur conſanguinei facta.*
8 *Sui hæredes non præſumuntur ſcire contenta in teſtamento Patris,vel conſanguineorum.*
9 *Conſanguineus habẽs cãm ſucceſſiuã,& qui facile poſſit à conſanguineis cognoſci,eorum facta ſcire præſumitur.*
10 *Cõſanguineus ſcire non põt ea,quæ momento expediũtur.*
11 *Conſanguineus quomodo deponere habeat ſuper contractu celebrato a conſanguineo.*
12 *Probationis ſcientia dicitur dubia,quando ratio probationis eſt incerta.*
13 *Conſanguineus præſumitur ſcire,quæ aſpectu publico cernuntur, & non quæ occultè fieri ſolent.*
14 *Conſanguinei deponentes ſuper factis conſanguinei faciũt probationem præſumptiuam,non autem veram.*
15 *Minor pœna imponitur ei, qui conuincitur ex probatione præſumptiua.*
16 *Sentẽtia lata ꝑſumptione ꝑſumptiua, quandocunq; ex contrarijs maioribus præſumptionibus poteſt retractari.*
17 *Conſanguineus æger ꝑſumiť ignorare facta cõſanguinei.*
18 *Aegritudo leuis habetur pro non ægritudine.*
19 *Conſanguineus infans,vel puer præſumitur ignorare conſanguineorum facta.*

Digitized by Google

20 *Conſanguineus furioſus conſanguinei facta ſcire non præſumitur.*
21 *Conſanguineus excommunicatus præſumitur ignorare conſanguinei facta.*

Conſanguineum pſumi ſcire facta cõſangui-
1 nei† docuit nos Petr. à Duen. qui hãc cõcluſionẽ for-
mat reg. 125. incip. coniunctus, per cõtex. in l. 8. ff. vn-
de cognat. & per alia iura, quæ ab eo ibidẽ allata fue-
re, & vltra ibid. ab eo adducta ſcribit Rob. Marant. in
repet. l. is poteſt. nu. 232. verſ. quintò limit. ff. de acqu.
hær. atq; conſultus reſpondit Alex. in conſ. 71. incip.
videretur prima conſideratione dicendum. nu. 6. ver.
nec ad hoc obſtat. vol. 1. & in conſ. 138. viſo puncto,
& dubijs, de quibus quæritur. nu. 9. verſ. nec primò di-
ctis obſtat. lib. 7. id etiam tradidit Franc. Aret. in cõſ.
73. poſt n. 15. verſ. eſt enim regula, atq; Fulg. in l. 1. nu.
20. ff. ſi cer. pet. Rober. Marant. in l. is poteſt. nu. 232.
verſ. 5. limita, niſi ille. Lud. Rom. in d. l. is poteſt. nu. 6.
verſ. item conſanguineus. Alex. ibid. nu. 13. ver. ex his
habes. ff. de acq. hær. & plurib. in locis reſponſum fuit
à Corn. vt conſ. 165. nu. 36. vol. 2. & conſ. 268. n. 6. vol.
* 3. & conſ. 10. nu. 3. lib. 1. & eſt * communis opinio: vt
Fel. aſſeuerauit in d. c. literis. nu. 3. de præſump. Barb.
in conſ. 62. Paul. Apoſt. col. 8. in prin. vol. 4.
Primo loco ampliabis, concluſionem procedere
2 †etiam ſi materia ſit pœnalis: vt id cautum reliquere
Imper. Diocl. & Maxim. in l. ſi filium. C. de lib. cau.
iuxta ſententiam Bar in l. dominus horreorum. in fi.
prin. ff. locati. Spec. tit. de emp. & vendit. §. nunc dicẽ-
dum eſt. de reſcin. vend. nu. 30. in fi. Duen. vbi ſupra.
Primum omnium limitabis procedere tantũmodo
3 in his†quæ concernunt iura ſanguinis, & proceſſum
naturæ: ita tradidit Ang. de Peruſ. in l. quoniam. C. de
iur. delib. atq; voluit Corn. conſ. 268. n. 6. ſub fi. lib. 3.
& Iac. de S. Georg. in d. l. quoniam. nu. 2. Petr. Duen.
vbi ſup. nu. 1. Alex. etiam reſpondit in d. conſ. 71. nu.
6. verſ nec ad hoc obſtat. vol. 1. & idem Alex. in l. Ti-
tius. §. Lucius, poſt nu. 5. verſ. limita etiam. ff. de lib. &
poſthu. & tradidit Rober. Marant. in l. is poteſt. poſt
nu. 252. verſ. quod tamen reſtringe. ff. de acq hæredit.
Barb. in conſ. 62. incip. Paul. Apoſt. col. 8. in prin. vol.
4. Dec. etiam in conſ. 445. nu. 35. vbi in addit. ſub lite-
ra A. alij plures citantur, & reſpondit Marius Angui-
ſo. in conſ. 69. nu. 9. & poſt hos omnes vberrimè ſcri-
pſit excellens Iac. Menoch. qui plurimos idem ſen-
tientes citat in 15. remed. recup. poſſeſ. nu. 42. & 44. ꝙ
& comprobatur per Iaſ. in l. 1. nu. 20. ff. ſi cer. pet.
Secundo loco limitare poteris dummodo conſan-
4 guineus abſens diù fuiſſet †quoniam tunc non præſu-
mitur ſcire facta conſanguineorum, ita tenet Bart. in
l. is poteſt nu. 16. verſ. quandoq; ille, qui hæres dicitur
ff. de acq. hær. quem ſequitur ibi Iaſ. nu. 63. ſub verſic.
3. ſi erat ciuis. Alex. in l. Titius. §. Lucius. poſt num. 5.
verſ. & iſta faciunt. ff. de liber. & poſthu. Marc. Mant.
in l. 1. in 1. lect. nu. 61. ff. ſi cert. pet. & ibi Purpur. num.
122. huc ſpectat. text. in c. cum in tua. & ibi Abb. in 2.
notab. qui matri. accuſ. poſſ. & reperiJt Rober. Marãt.
in l. is poteſt. nu. 237. ver. prædicta verò quod conſan-
guineus. ff. de acq. hær.
Quòd tamen iſtud de abſentia ſublimitat nõ pro-
5 cederet†quãdo modicum diſtaret ab illo loco, vbi cõ-
moratur conſanguineus; quia tunc ſcire præſumitur,
& modica diſtantia non attenditur, per contex. in d.
c. cum in tua. & l. præſens. ff. de procur. & in c. quoſdã
de preſump ita ſcriptum fuit ab Alex. in d. l. is poteſt.
poſt nu. 13. verſ. ex his habes, atq; Lud. Rom. in d. l. is
poteſt, nu. 6. verſ. hoc tamen dupliciter limita.
6 Tertiò limitabis in conſanguineo†& affine nouo,
arg. tex. in l. qui cum vno. §. fi. ff. de re milita. argu. c.
paratus, verſ. nec Pauli, 24. q. 1. & voluit Purpur. in d.
l. 1. nu. 126. Petr. Duen. vbi ſupra nu. 3.

7 Quarto loco limitare tibi licebit duntaxat vſq; †ad
gradus iuris ciuilis, per tex. in d. l. octaui gradus, vt tra-
didit Nouel. in tract. de dote, in 11. parte, primæ part.
prin. in trac. priuileg. dot. putatiuę, in priuileg. 1. nu. 8.
verſ. ſed circa ignorantiam iuris. col. 14. quem ſequi-
tur Mar. Mantua. in d. l. 1. nu. 63.
Quintò præterea limites velim, non habere locum
in filijs, vel conſanguineis, qui licèt ſui hæredes dicã-
tur, in quos dominium paternarum rerum continua-
8 tur. l. in ſuis. ff. de lib. & poſthum. † tamen non præſu-
muntur ſcire contenta in teſtamento patris, vel con-
ſanguineorum: vt in l. eius, qui in prouincia, in fi. ff. ſi
cer. pet. ita conſuluit in terminis Corn. conſ. 268. ſub
nu. 6. lib. 3. vbi teſtem adducit Bar. & Doct. in l. 1. ff. ſi
cer. pet. & idem Bar. in l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos.
ff. de vulg. quem ſequitur Iac. de S. Georg. in d. l. quo-
niam. in fi. C. de iur. delib.
Sextò inſuper limitabis concluſionem tantũ locũ
9 habere in ijs†quæ habent cauſam ſucceſſiuam, quęq;
facilè poſſunt à conſanguineis cognoſci, ſecùs verò
in his, quæ habent cauſam momentaneã, ſi credimus
Sal. & Fulg. in l. 1. ff. ſi cert. pet. atq; Fely. in d. c. literis,
nu. 5 de præſump. quid enim, aiunt illi vbi ſupra, ſcire
10 poteſt conſanguineus † ſi ego in domo mea feci cõ-
tractum, qui momento expeditur; Sic etiam Robert.
Maran. in d. l. is poteſt. poſt nu. 233. verſ. quod tamen
limita ꝓcedere. ff. de acq. hær. Vndè ſi cõſanguineus
velit teſtificari, ſe non celebraſſe talem contractum;
oportet, vt ipſe dicat, me non potuiſſe celebrare talẽ
11 contractũ†quin ipſe ſciuiſſet, vel vidiſſet; vt animad-
uerſum ab Accurſ. inſigniter in l. 1. in fi. gl. mag. ff. de
itin. actuq; priuat. cui accedit Felin. vbi ſupra nu. 5. &
huc ſpectat, quod dixit Abb. in capitul. cum cauſam,
& in c. conſtitutus in vlt. notab. de teſt. & idem Abb.
in d. c. fi. de conſuetud.
Septimò limitare tibi licebit concluſionem ex no
tatis per Bal. in l. de tutela. C. de in integ. reſtir. in not.
vbi dicit, vt ſi conſanguineus deponat de ætate con-
ſanguinei; nõ erit valida ratio, ſi dixerit, ſcio, quia ſũ
conſanguineus, quia non poteſt cadere veritas in eũ
12 per ſenſum corporis. Cùm ergo†ratio probationis ſit
incerta, ſciẽtia probationis dicitur dubia, ideò in ſub-
ſtantia, vel ratione non eſt probatio, vt cautum eſt in
c. in præſentia. de prob. & traditum fuit à Fel. vbi ſu-
pra, nu. 5. ſub fi. Hinc dicere conſueuerat Bal. in c. quã
to. de præſump. cõſanguineum præſumi ſcire ea, quæ
13 aſpectu publico cernũtur†non autẽ quæ occultè fie-
ri ſoleãt, & animaduertit idẽ Bal. in l. 1. in fi. C. de col-
luſio. detegen. item Bald. & Angel. in l. Lucius teſta-
mento. §. 1. ff. de liber. & poſthum. & Felyn vbi ſupra,
num. 4. 5. 6. 7.
Octauò limitabis, ſeu declarabis, vt teſtes deponẽ-
tes de his, de quibus ſupra meminimus, faciant
14 probationem præſumptiuam † non autem omni-
nò veram, ſeu neceſſariò concludentem, vt do-
cuere Bartol. & alij locis ſupra citatis, & ante alios
Bald. in l. conuenticulam. & in l. 1. C. de ſeruis fugiti-
uis. & Abb. in d. cap. quoſdam. extra de præſumpt. &
Bald. in c. quanto. ex d. titul. ex quo oritur duplex ef-
fectus.
15 Prior eſt: †nam minor pœna imponitur ei, qui con-
uincitur ex tali probatione, per ea, quæ notantur per
Fel. in c. afferte, & c. literis. nu. 7. ſub fi. extr. de præſũp.
Poſterior eſt effectus, quia ſentẽtia lata ea præſumpt.
quandocunque ex contrarijs melioribus præſumpt.
16 †poteſt retractari, vt latè proſequitur Iaſ. in l. 1. ff. ſi
cert. petat. num. 21. uerſ. effectus, & utilitas eſt magna.
motus auctoritate Imperatoris, l. qui adulterij. C. de
adult. & Fel. in c. propoſuiſti. de prob. atq; Fely. in d. c.
literis. in fi. de præſumpt.
Nonò præterea limitabis, niſi conſanguineus eſſet
17 ægrotus † etenim propter ægritudinem præſumitur
ignorare facta cõſanguinei, ſic me docuit Bar. in d. l.
is po-

is poteſt.nu.17.ver.quia illud,quod dicitur.& Marāt. ibi.poſt nu. 237. uerſ. 2. limita.ff.de acq.hær.& id eſt ſancitum in c.cum in tua.q matrim.accuſ.poſſ.quòd quidem poſtremū ſic uelim accipias, ſi eſſet magna
18 ægritudo † ſecùs ſi leuis eſſet, quia habetur pro non ęgritudine,ut animaduerſum fuit in l.quęſitum.ff.de re iud.& in l.1.§.proindè.& in l.ob quę uitia.§.fi.ff.de ædilit.edict.ſic intellexerit Roff.& Alex.in d.l.is poteſt.nu.13.uer.ſed hoc intelligit,atq; Rom.ibid.nu.7. verſ.quod intellige,& ibid.Marant.d.nu. 237. uerſ.2. limita. Barb.in cōſ.17.incip. A Ioue principium,uer. & ſi quiſpiam dixerit, vol.3.

Decimò erit limitādus tibi locus, niſi conſangui-
19 neus eſſet infans uel puer† ratione namq; ætatis præſumitur ignorare, ut ſcitum eſt in d. c.cum in tua. & ibi Abb.quòd idem obſeruauit gl.in c.præſumitur.de reg. iur.in 6.

20 Hinc colligitur, & fit, vt ſit idem in furioſo† cum omni careat ſenſu, & infanti æquiparetur: vt colligere eſt ex reſponſo I.C.in l.in negotijs.ff.de reg. iur. & Marant.ibidem nu. 237.

Poſtremò loco limitanda eſt concluſio, niſi con-
21 ſanguineus eſſet excommunicatus:† quia præſumitur ignorare,iuxta ſententiam Abb.in d.c. cū in tua.col. 1.cuius rei ratio illa eſt: quia excommunicatus mortuo comparatur,iuxta Inn.in c.graue. de ſēt.excom. præterea cum nullus cum eo participet,nō poteſt intelligere,quid agatur,vt traditum fuit à Marant.in d. l.is poteſt.nu.238.verſ.5.limita.ff.de acq. hær.

CONCLVSIO CCCCXIV.

ARGVMENTVM.

An quando aliquid committitur conſcientiæ alicuius, eius dicto fides adhibeatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur, eius dicto fides adhibetur.*
2 *Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur non refertur quæſtio,vtrum benefecerit,dummodo iuret ſe ita in conſcientia ſua ſentire.*
3 *Iuramento iurantis non ſtatur, quādo habet præſumptionem contra ſe.*
4 *Iuramento ſtatur in ijs, quæ pendent à conſcientia alicuius,quando aliter veritas haberi non poteſt.*
5 *Iuramento non ſtatur in præiudicium alterius, quando certa præſumptio extrinſeca non coniecturat animum.*
6 *Dicto ſimplici dicentis ſtatur in his,quæ conſiſtunt in ſola conſcientia.*
7 *Iudex ſuperior poteſt nō ſtare conſcientiæ alicuius,ſi illud factum eſt maximi præiudicij.*
8 *Iudex poteſt corrigere id,quod perperam factum eſt,omiſſa tamen appellatione.*
9 *Superior poteſt errata corrigere,vel reformare,quādo agitur de graui præiudicio.*
10 *Qui poteſt facere,quod conſcientia dictat,debet illud ſemper dirigere ſecundum ea,quæ ſunt diſpoſita iure ciuili, & iure canonico.*
11 *Conſciētia ſecreta non de ſinu iudicis,& de ſecretis pectoris ipſius debet proficiſci, ſed de vtero,ac ſinu legis.*
12 *Conſcientia,& intelligentia non habet,vbi figat pedē: ſed debet conformare ſe diſpoſitioni legali.*
13 *Conſcientiæ non debet eſſe iudicium rationis.*
14 *Iurantis ſacramento non ſtatur in his,quæ pertinent ad forum contentioſum, quādo aliud in iure reperitur expreſſum.*
15 *Iuramento ſtatur de,& ſuper his,quæ ab animo pendent, etiam in foro contentioſo, quando aliæ non poſſunt haberi probationes.*
16 *Conſcientiæ,& iuramento alicuius fides habetur, quando eſt vir fide dignus,& non cum eſt perſona ſuſpecta.*

1 Conſcientiæ alicuius quando aliquid committitur,† eius dicto fides adhibetur, vſque eo, vt in dubitationē reuocare id non liceat,vt traditum fuit à gl. inſigni in c. ſtatutum.§.aſſeſſorem.in ver.conſcientiæ, vel in ver.relinquatur.de reſcript.in 6.clem.1.verb.oneramus, de iurepatron.& vna mente aſſeruere D. Ant. Card. Imo. & Abb.in apoſtil. D.Petr.de Anch.in d.§.aſſeſſorem. & in c.2.in §.fin.de iura.calumn.lib.6.id inſuper ſcripſit Imo.in l.inter ſtipulantem.§.ſtichū. de verb. obl. & ibi Ang.& voluit Bal.in l.1.poſt nu.3.verſ. ſed pone quod per ſtatutum.C.de reb.credit.& iureiur.& in l.2.poſt num.11. verſ.item ſcias,quòd quædam.C.de ſent.ex breui.recitand.nec ab hac ſnīa receſſit Io. de Ana.in c ſignificaſti.circa fin. de homic. Barb.plenè in c.ne innitaris.de conſtit.& Bal.in l.nemo.in fi. nu. 5.C.de ſentē. & interlocut.omn.iudic.& in l.iuſtitia. verſ.quæro de tali quæſtione. ff. de iuſtitia & iure.

Primò loco ampliāda eſt concluſio; vt cum aliqd
2 committitur conſcientiæ alicuius† nō referatur quæſtio,vtrum benefecerit: vt conſultus reſpondit Corn. conſ.349.ſub nu.6. verſ. & quando aliquid ex. & voluit gl.in d.c.ſtatutum.§.aſſeſſorem,verb. conſciētia. de reſcr.lib.6.& ſcriptum reliquit Pet.de Peruſ.in ſuo tract.de cano.Parochia.in 6.part.princ. & in tract.de 4.epiſcop.c.9.ver.ſed quæritur de tali.& cauit Ang.in conſ.271.primus pūctus,in 2.col.& in conſ.193.viſis, & inſpectis.col. 6. & hinc eſt, ꝙ ab eo appellari non poſſit,vt cauit Corn.d. conſ. 349. ſub nu. 6.& ſcripſit Ant.de Petrutia in repet.l.1.poſt nu.366.ver.dicentes hoc fore notabile.ff.de iureiurā.vbi aſſeruit,iſtud habere locum,dummodo iuret ſe ita in conſcientia ſua ſentire,comprobat id per l.Theopōpus.ff.de dot.prælegat.& per l.hac edictali.C.de ſecūd.nup. & l. comparationes.C.de fid.inſtr.& reſpondit Alex.in conſ. 218.viſis verbis dicti Grinoldi.poſt nu.8. verſ. ad prædictorum confirmationem.lib. 2.

Sed iſtud poſtremum ſublimitandum, vt non procedat, quando iurans haberet præſumptionē cōtra ſe
3 †nā eo caſu non ſtabitur iuramento ſuo,quòd taliter habebat in animo,ita obſeruauit Bart. in l.inter omnes.§.rectè.ff.de fur.& Io.Ana.in c.2. de conſtitut. & Paul.de Eleazar.in clem.conſtitutionē.de elect. arg. l.ſi non cōuicij.C.de iniur.& l.1.C.ad l.Cornel.de Sicar.& ſequitur Alex.in l.1.§.per procuratorem. ff. de acq.poſſeſ.vt voluit Antonius de Petrut.in d.l. 1. nu. 367.ver.ſecundò temperetis.de iureiu. & ad hoc corroborandum pertinet deciſio Dominorum de Rota 444.extra Rotam,de ſentent.excom.aliàs deci.19.de dolo,& contumacia,in nou.atq; Lud.Rom. in conſ. 481.incip. Præſētis dubitationis articulus poſt nu. 11. verſ.non autem debet iudex. Alex. etiam in conſ. 71. videretur prima cōſideratione,poſt nu.2.verſ.& ideo, lib.1.& idem Alex.in conſ.118.in cauſa,& lite, poſt nu.11.verſ.4.dico,quòd etiam lib.2. præterea Soc. in tract. fallent. regul. 99. conſcientia, in tertia fallent. Dec.in conſ.160.in cauſa Monaſterij.poſt nu.5. verſ. non obſtat,quod emphyteuta.

Prætereà illud amplies,vt in ijs, quæ pendent à cō-
4 ſcientia alicuius† ſtetur illius iuramento,eo ꝙ ſciētia aliter haberi non poteſt,nec probari veritas,textus,in c.ſi verò il 2.& ibi Abb.nu.4.verſ. 3. nota de ſentent. excom.& Abb.in c.vidua,nu.5.verſ.nota,quod non ſemper,de regularibus.Rom.conſ.76.incip. in cauſa nobilis viri Salomonis,poſt nu.4.& 5. verſ. primò ex his,quæ conſiſtunt,& in conſ.320.Hæc iſtorum quinque.poſt n.3.verſ.& qa regula eſt, & in cōſ.398.incip. vt clarior reſultet,num. 5.verſ.quòd autem iuramentum,& ſcripſit Accurſ.in l.1. verb. non occidēdi animo.C.ad l.Cornel.de ſicar.reſpondit etiam Socin. in conſ.

cõſ.28.circa primum quæſitum,in fi.nu.13. & 14. lib. 1.Dec.in conſ.256.in cauſa inquiſitionis,nu. 9. verſi. q3 dependentibus.Ruin.in cõſ.13.caſus,de quo quæritur,nu.4.ver.& quamuis.vol.5.Alc.reg.3.præſump. 16.nu.2.Gram.in conſ.ciuil. 68. quia intentio.nu.67. Iaſ.poſt alios in §.ſed iſtæ,nu.89 cum ſeq.& ibi quoq; Goines.in fi.Inſt.de act.Oldr.in cõſ.286.in electionis negotio.poſt num.4 poſt verſ. quantum ad quartum, Barth.Capoll.in conſ.24.viſa accuſatione producta, col.5.ver. ſed qualiter ꝓbari poterit,& Marſ.in repet. rub.ſub nu.135.& 136.verſ.& facit,quod voluit.C.de prob.Bar.in l. pro hærede.nu.3. verſ. quædam ſunt.ff. de acquir.hær.& facit text.in c.nulli.de elect. lib.6.in verbis finalibus.c.inquiſitioni,& ibi additio ad Abb. de ſenten.excomm.

5 Sublimitanda tibi erit prędicta ampliatio,niſi certa præſumptio extrinſeca coniecturet animum, quia tunc non ſtatur iuramento in præiudicium alterius, arg.tex.in c.vidua.& ibi Abb.in terminis nu.5.Fel.in c.ſi diligenti.poſt nu.5.de præſcrip. Aret.in c.præſentium.de teſt.Dec.in c.paſtoralis.poſt num.19.verſ. & facit,quod not.Bal.de excep.& ibi laię per eum,Ant. de Butr.& Io.de Imo.in cap.1.de præſump.conſcientia enim præcipuè ex indiciis.& coniecturis probatur,vt monuit Hippolyt. Marſ. in rubr. C. de probat. num.135.verſ.& facit quod voluit, auctorem laudat Bart.in ſuo tract.ad reprimendum in verb.denunciationem, circa med.

Tertiò præterea amplia ex mente Bar.in d.l.ꝓ hærede.in princ ff.de acq.hęr.vt in his, quæ conſiſtũt in
6 ſola conſcientia ſtetur†dicẽtis ſimplici dicto, & ad id conſulas Accurſ.in §.aliæ.in gl.mag.Inſt de act.verſ. dicit,& in l.atqui natura.§.cum me.ff.de neg. geſt. & traditum fuit à Bal.in l.falſus.poſt nu.7. verſ.ſi autem ſimplici verbo.C.de furt.& meminit Io.Andr.in c.2. de conſtit.Alex.conſ.7.videretur prima cõſideratione.nu.2.verſ.& ideò cum,lib.1.& conſulas Addit.ad Abb.in d.c.vidua.ſub litera E.extra de regulari.

Priori loco limitabis concluſionem,& ampliationes.Etenim licèt à dicto,vel à facto appellari nõ poſ-
7 ſit,vt dictum eſt ſupra†poterit tamen iudex ſuperior, ſi illud factum ſit maximi præiudicij,illius facto non ſtare, cuius conſcientiæ eſt relictum, prout placuit Corn.d.conſ.349.ſub num.6.verſ.& licèt.idem clarè voluit Bal.in d.l.1.poſt nu.3.verſ.ſed pone, quod per ſtatutũ.C.de reb.credit.quæ ita intelligit gl.in clem. 1.de iurepatronat.ita etiam ſcripſit conſulendo Petr. de Anch.conſ.348.primò,& ante omnia col.. Quinimò illud inſuper addit gl.in d.clem.1. iudicẽ poſſe
8 corrigere id†quod perperam factum eſt:omiſſa tamẽ appellatione:& ſequitur Corn.d.conſ.349 vbi ſupra, & Bal.in l.2.poſt nu.11.verſ.item ſcias.C. de ſentẽ.ex breui.recitan.dicit,vt licet non poſſit appellari:tamẽ
9 ſuperior poſſit errata corrigere uel reformare†quãdo agitur de graui præiudicio, ſecus autem ſi facta ſint modici præiudicij,Bal.vbi ſupra, & Corn.d.cõſ. 349. d.nu.6.verſ. quia appellans.

Poſteriori loco limitare poteris,nã licèt ille, cuius conſcientiæ quid relictũ eſt,poſſit facere ſm id, quod conſcientia dictat,vt dictum eſt ſupra, tamen debet illa ſemper dirigi ſecũdũ ea,q̃ ſunt diſpoſita iure ciui
10 li†& iure canonico:ita Corn.reſpondit conſ.137.nu. 7.vol.2.& conſ.201.nu.17.& 18.vol.2.Bal.tradidit in l.1.col.4.poſt nu.11.verſ.item allegatio Inn.C.ſi plures vna ſenten.condem.fuer.vbi aſſerit ſecretam cõſcientiã de ſinu iudicis,& ſecretis pectoris ipſius non
11 debere proficiſci,ſed de† vtero, ac ſinu legis: apertè etiam idem ſcripſit Bal.in conſ.298. Hæc materia altioris eſt inquiſitionis.poſt nu.7.ver.& ſi in conſcientia noſtra.lib.1.vbi ait,conſcientiam, & intelligentiã non habere,vbi figat pedem,ſed debere conformare
12 ſe conſcientiæ legis†vel diſpoſitioni legali, cum leges ſint per ora Principum diuinitus promulgatæ.

13 Et hinc eſt,quòd conſcientiæ non debet deeſſe†iudicium rationis, vt ſancitum eſt in c. non ſolùm. de regula.& tranſe.lib. 6.

Tertio loco limitabis concluſionem procedere, quando tractatur de iis,quæ ſpectant ad forũ conſcientiæ,ſecus verò in iis.quæ pertinent ad forum cõ-
14 tentioſum,nam tunc non ſtabitur† ſacramento iurãtis de, & ſuper eo, quod ab eius pendet animo:niſi aliud in iure reperiatur expreſſum, ad id eſt glo. inſignis in clem.1.in §.ſi.ſuper verb.commodè, de pœn. quam adducit Alex.in l.1.§.per procuratorem, poſt nu.4.verſ.nec obſtat,ſi dicatur.ff.de acq.poſſeſ. quod
15 quidem verum eſſe crederem † quando aliæ poſſent haberi probationes: alioqui dicerem dari iuramentum,& illi ſtãdum fore de,& ſuper iis, quæ ab animo pendẽt etiam in foro contentioſo,ſic Ant. de Petrut. in d.l.1.poſt nu.367.verſ. 2. temperetis.ff.de iureiur.

Quarto loco limitanda eſt concluſio,vt licèt fides habeatur iuramento,& conſcientiæ alicuius; tamen
16 iſtud debet intelligi,quando eſſet vir fide dignus† ſecùs ſi eſſet perſona ſuſpecta,iuxta ſententiam Bal. in l.falſus,in 3.col.poſt nu. 7. verſ. ſed quid ſi dominus. C.de furtis,huc pertinet doctrina Bal. eiuſdẽ in auth. cui relictum,poſt nu.9.verſ.attende hic, tunc ſufficit. C.de indic.vidui.tollẽ.vt ſcripſit Domin.Ant.de Petrut.in d.l.2.poſt nu.369.verſ.4.limitabis,de iureiur.

CONCLVSIO CCCCXV.

ARGVMENTVM.

Conſecratio eccleſiæ quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſecratio eccleſiæ non præſumitur, niſi probetur. Eccleſia non præſumitur conſecrata, ibid.*
2 *Conſecratam eccleſiam qui dixerit, ille probare debet.*
3 *Conſecratio eccleſiæ probatur ex literis in marmore ſcriptis.*
4 *Conſecratio eccleſiæ probari poteſt per vnum teſtẽ idoneũ.*
5 *Teſtis vnus probat, cum agitur de nulli præiudicando, & aliquem iuuando.*
6 *Conſecratio eccleſiæ probatur per libros antiquos.*
7 *Conſecratio eccleſiæ probatur libris antiquis, ſi a maioribus noſtris illis adhibita ſit fides.*
8 *Libri antiqui ſi atteſtantur de aliquo auditu, non ꝓbãt.*

1 Conſecrationem eccleſiæ †non præſumi, niſi probetur,ſancitum eſt in diſtin.1.c.ſolemnitatem, & docuit Alc.trac.de preſ.reg.2.præſump.4.nu.2.quinimò preſumitur non conſecrata,ſi credimus Lucæ de Pen.in l.vni.C.de quæſt.lib.12. verſ. 24.

Cùm igitur non præſumatur conſecrata, proban-
2 da erit† ab illo,qui conſecratam dixerit,quod cõmo
3 dè fieri poterit ex literis † in marmore ſcriptis,vt tradidit Innoc.in rubr.de conſec.eccl.in prin. nu. 1. quẽ ſequitur Dec.in conſ.135.nu.2.verſ.modo conſecratio probatur,tradit Cur.iun.in tract.feud. in 1. parte, q.1.n.16.quo in loco affirmat, id maximè procedere, ſi non tendat in alterius præiudicium, & voluit Ioã. And.in rubr.ext.de cõſec.eccl.atque Purp.in l. 1. nu. 155.ff.ſi cer. pet.

4 Præterea poterit probari † per vnum teſtẽ idoneũ: vt traditum fuit à Matthe.ab Afflict. in conſtit.Neapolit.de Apoſtata lib.1.rub.3.nu. 12. vbi teſtatur Iaſ. in l.precib.C.de precib.impe. offer. & cõſtat ex multis ſimul congeſtis per Iac.Port.in concl. 34.lib.1.aliter per Ant.Gabriel.in ſuis concluſ.lib.1.de teſtibus. concl.1.num.16.verſ.1.limita,& meminit Iaſ.in cõſ. 77.redem.

77.redemptoris crucifixi,&c. placet ſupraſcripta, col. 2.
5 in prin.ibi,ſicut in ſimili,vol.3.ea ratione† quia cum
agitur de nulli prçiudicando,& alicui iuuando,teſtis
vnus probat.vt in caſu noſtro,vt idem tradidit Iaſ. in
conſ.120.iuridicam arbitror.col.1.in prin.ibi ſicut in
ſimili vltra eum,vol.4.& ſingulare atq; inſigne arbi-
tratus eſt Gerard.de Petr.Sanct.in ſing.49. nota regu-
lam,nu.1.verſ. pro iſta regula.
6 Tertiò loco probatur† per libros antiquos, vt ſcri-
pſere Abb.& Fel.in c.cum cauſam de proba.nu.2.te-
ſtem laudant Inno.in d.rubr. de conſecrat. eccleſ.vel
altaris,& gl.in verb.ſcriptura.in c.ſolẽnitates,de con-
ſec.diſtinct.1.huc ſpectat gl.in c.ſane 2.in verbo poſt
mortem 24.q.2.
Iſtud velim limites,vt habeat locum, quando hu-
7 iuſmodi libris† à maioribus noſtris adhibita ſit fides,
vt docuit Bat.in l.1.ff.ſi cer.per.& gl.in c. venerabilẽ.
in verbo tranſtulit,de elect. & ſcripſit Fely. cum aliis
adductis in d.c.cum cauſam,nu.1.de probat.& fuſius
de hac re tradidimus in concluſione conſines.
Poſteriori loco illud limitabis,niſi tales libri atte-
8 ſtarentur de aliquo auditu:†quia tunc non probant,
vt optimè voluit Bal.in l.1.ff.de offi quæſtor.ſed hçc
limitatio nõ placet Fel.in d.c.cum cauſam,de prob.
d.num.1.
Reliqua huc pertinentia annotauimus in concluſione,eccleſia conſecrata,conſulas illum locum.

CONCLVSIO CCCCXVI.

ARGVMENTVM.

Conſenſus ſummi Pontificis,& aliorum ex quibus probetur,& præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus ſummi Pontificis præſumitur interueniſſe in teſtamento Cardinalis ex antiquitate temporis.*
2 *Conſenſus ſummi Pontificis per diuturnitatem temporis præſumitur, ſi concurrit ſcientia, & patientia ipſius.*
3 *Conſenſus Pontificis Maximi non præſumitur interueniſſe etiam per longum tempus in illis caſibus, in quibus veriſimiliter ipſe non habet familiaritatem cum eo, qui in actu ſuo aſſerit conſenſum interueniſſe.*
4 *Conſenſus Epiſcopi in fundatione eccleſię interueniſſe prçſumitur ex diuturnitate temporis.*
5 *Conſenſus ſummi Pontificis non prçſumitur in fundatione eccleſię preceſſiſſe.*
6 *Conſenſiſſe prçſumitur epiſcopum in fundatione eccleſia,ſi probetur eius ſcientia,patientia,& tolerantia longi temporis.*
7 *Epiſcopus ſcire prçſumitur,quę fiunt in ſua diœceſi,& eccleſiis.*
8 *Conſenſus Principis probatur per taciturnitatem.*
9 *Conſenſus Principis præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis.*
10 *Conſenſus probatur per ſcripturam & non per teſtes.*
11 *Tenor ſcripturæ amiſſę probari poteſt per teſtes.*
12 *Conſenſus regis a rege ſcriptus ſine ſigillo non probat.*
13 *Conſenſus inferioris domini per eius ſubſcriptionem, vel per teſtes probatur.*
14 *Conſenſus Principis non probat alienationem, ſi de ea nõ conſtat.*
15 *Conſenſus Principis quomodo optimè probet alienationem.*
16 *Conſenſus regius leuat creditorem ab onere probandi.*
17 *Conſenſus capituli prçſumitur in alienatione rerum eccleſiaſticarum*
18 *Conſenſus capituli ſolemnitas prçſumitur ex longo tempore 60.annorum.*
19 *Conſenſus neceſſarius alienationi rei Eccleſiaſticę nõ præſumitur ex diuturnitate temporis.*
20 *Conſenſus ſummi Pontificis prçſumitur in alienatione rei eccleſiaſticę ex curſu temporis.*
21 *Conſenſus capituli in alienatione rei eccleſiaſticę prçſumitur interueniſſe ex curſu 30.annorum.*

1 Conſenſum ſummi Pontificis ex antiquitate temporis† præſu-
mi interuenisse, vt in teſtamento Cardinalis, auctor
eſt teſtis locupletiſſimus Crau.de antiq.temp.3.parte
nu.31.§.vidimus in genere,teſtem ad id laudat Aret.
in conſ.36.in prin.verſ.circa primũ dubium. cõſuluit
prætereà Dec.in conſ.174.poſt nu.5.verſ.& licèt cen-
tius atq; Dec.in conſ.409.poſt nu.2.ver.& idem in ſi-
mili caſu,Iaſ.in l.ſciendum.col.7.verſ.contrarium ff.
de verb.obl.latè Rip.in reſponſ.de reſcrip.lib.2.c.22.
* nu.11.vbi atteſtatur de communi * ſenbentium ſen-
tentia. Alex.conſ.101.poſt nu.5.cum plurib. ſeq.verſ.
deniq; poſito,vol.7.Felyn.in c.ſicuti,ſub nu.33. verſ.
& ex eo habes,de re iud. Mant. conſil. 83.viſo inſtru-
mento & conſilio,& indè poſt nu.1.poſt verſ.per quę
iura,lib. 1.
Ab his totus eſt diuerſus Ruin. in conſ.26. poſt nu.
10.verſ.non poteſt ergo.lib.1.ex ſententia Bar. in l. ſi
publicanus.§.in omnibus.de publica.
Primo loco concluſionem ſic velim limites,vt lo-
2 cum habeat,id eſt† conſenſum ſummi Pontificis per
diuturnitatem temporis preſumi, ſi concurrat ſciẽtia
ipſius & patientia,hoc eſt quòd fuerit actum,de cu-
ius cõſenſu agitur,idq; ſi talis actus inferioris ſit præ-
iudicialis ipſi Põtifici Maxim. ſecus ſi non ſit præiu-
dicialis ſummo Pontific. non enim tunc refert,an in-
teruenerit ſcientia, vt ſatis conſtat ex iis, quæ ſcripſit
Crau.vbi ſupr.num.29.& ita etiam declarat Ruin.in
conſ.151.nu.16.vol 4.ex mente Alex.in conſ.9. viſo
themate ſupra ſcrip.o,poſt nu.3.verſ.ſed nõ idem vi-
detur.lib.3.& de hoc habetur latè per Fely.d. c. ſicut.
nu.33.verſ.bene fateor, de re iud.
Secundo loco limitatur, vt nõ procedat in illis ca-
ſibus,in quibus veriſimiliter ſummus Pontif.non ha-
bet familiaritatem cum eo,qui in actu ſuo aſſerit cõ-
3 ſenſũ interueniſſe† vt quòd Põtifex Maximus præſti-
terit conſenſum in fundatione eccleſia ſuper condi-
tionibus appoſitis in fundatione, nam tunc talis cõ-
ſenſus non prçſumitur interueniſſe ẽt per lõgum tem
pus,vt aſſeruit gl.in c.nobis.ſuper uerb.de ſua iuriſdi-
ctione,de iure patron.quem refert & ad hoc ſequitur
Lambert.in ſuo tract.de iure patron. in 9. princ. q. 1.
parte,lib.1.nu.107. ubi reddit rationem: quia in tali
caſu conſenſus ſummi Pontificis non præſumitur in-
teruenisse;quia Pontifex Maximus non habet cũ pa-
trono cõtinuam familiaritatem, & ad hoc compro-
bandum affert pronuntiatum Alex. in conſ. 34. uiſo
themate.ad fi.quẽ refert,& ſequitur Fely.in c.ſicut,in
14.col.uerſ.bene fateor, de re iud.
Superioribus optimè conuenit, ꝙ traditurus ſum,
4 etenim cõſenſum epiſcopi in fundatione eccleſię†p̄-
ſumi interueniſſe ex diuturnitate tẽporis, ſi in ea pu-
blicè ſint celebrata diuina, teſtis eſt mihi Imo. in c.
officij,col.13.de teſtam.atq; Rom.in l.ſciẽdum. poſt
nu.40.uerſ.3.quid ſi appareat. ff.de uerb. obl. Iaſ.in d.
l.ſciẽdum.col.6.& in l.ſi certis annis,poſt nu.10.uerſ.
5.facit.C.de pact.Dec.in l.1.in 3.lect.poſt nu.82.uer.
ex gl.& ſupradictis.C.qui admit.Iaſ.in l. qui in alien.
nu.37.uerſ.ſecundò contra Bal.ff.de acq.hær.Ludou.
Roman.in ſuo ſing.77.patientia,ſeu tolerantia,nu.4.
uer.& facit ſingulare uerbum Soc.ſen.in conſ.1.uiſis
& diſcuſſis,nu.5.uerſ.igitur præſumitur,uol.3. Roch.
de Curt.in ſuo tractat.de iure patronat.num. 19 in 7.
quæſtio. Barbat. in repet. rubric. de fide inſtrument.
chart penultima,colu.2.Alex.in conſ.101. ſuper pri-
mo dubio.ſub num.5.poſt uerſ.denique poſito,lib.7.
Brun.in tract.de for.fol.80.col.2.Fely. in c. ſicut poſt
num.29.uerſic. ſimile eſt illud, quod ſcribit Archid.

de re iudic. Barb. in c. requiſiuiſti. col. 25. de teſta. Fel.
in c. illud. poſt nu. 5. verſ. adde etiam. Archid. de præ-
ſump. Alex. conſ. 219. ponderatis his. nu. 14. ver. acce-
dit id quod. vol. 6 & conſ. 155. & quidem viſo pũcto.
nu. 17. verſ. & per illud. vol. 4 Ruin. conſ. 41. nu. 4. ver.
2. poteſtas. vol. 1. & in conſ. 108. col. 1. in prin. vol. 5.

Primò loco limitabis iſtud in conſenſu ſummi Põ-
5 tificis, qui non præſumitur † in fundatione præceſſiſ-
ſe, ſed neceſſe eſt, vt oſtendatũ talis conſenſus, ſic opti
mè ſcripſit. gl. in c. nobis. de iur. patron. cuius rei ratio
eſt: quia non præſumitur interueniſſe: cum Summus
Pontifex non habebat continuam conuerſationem
cum patrono, vt vtar verbis Lamber. in tract. de iure
patro. in 9 q. prin. 1. par. lib. 1. nu. 107. vbi teſtatũ ad hoc
Alex. conſ. 34. viſo themate. quem refert Fely. in c. ſi-
cut. col. 18. verſ. bene fateor, de re iudic.

Secundò prætereà limitabis intelligẽdo locum ſi-
bi vendicare, quando probatur ejus epiſcopi ſciẽtia,
6 & patientia: quia tũc data ſcientia † ex tolerantia lõ-
gi temporis præſumitur conſenſiſſe, ſed vbi ſcientia
eius non probatur, non poteſt dici ex patientia præſu-
mi conſenſiſſe, ita conſuluit Maria. Soc. iun. in conſi.
56. nu. 24. vol. 2. teſtatur per ſimilitudinem de requiſi-
to conſenſu ſummi Pontif. Alex. conſ. 9. viſo themate.
vol. 3. cum aliis per eum ibi adductis.

Sed arbitror diuerſam eſſe rationem de conſenſu
Pontificis Maximi, & conſenſus epiſcopi, quia ſũmus
Pontif. non habet familiaritatem cum fundatore pa
7 trono, hinc eſt, vt non præſumatur ſcientia, quod † ſe-
cus videtur eſſe in epiſcopo, qui præſumitur ſcire, quę
fiunt in ſua diœceſi, & Eccleſia, & ideo hæc ſecunda
limitatio reſtringi poteſt, quoad ſummum Pont. tã-
tummodo.

Nec videtur à propoſito alienum, quod cauit Marſ.
8 conſenſum Principis probari † per taciturnitatem, vt
patet ex pluribus adductis ab eo. Marſ. in conſ. crim.
46. in præſenti cauſa Sebaſtiani Sciuoli. nu. 30. verſic.
nam paupertas.

Quinimò probari, & præſumi interueniſſe conſen
9 ſum Principis † ex longo curſu temporis me docuit
Abb in conſ. 70. quia copioſè. nu. 5. poſt verſ. non cuã
videtur obſtare.

10 Huc accedat etiam probari per ſcripturam † & non
per teſtes. vt ex multis allatis teſtatur Math. ab Affli.
ſuper 3. feud. tit. de feud. alienat. nu. 14 Bal. in c. 1. col.
2. poſt num. 3. verſ & accedit de facto, de feud. tit. per
quos fiat inueſtit. Fel. in rubr. de conſtit. poſt nu. 5. cũ
plurib. ſeq. & à nobis ſupra traditum eſt in concluſio-
ne, Capellania honoris.

Sed hoc eſt limitandum, ſi probetur, talem cõſen-
ſum fuiſſe in ſcriptis præſtitum, & ſcripta eſſe amiſſa
11 † quia tunc tenor põt probari per teſtes, per ea, quæ
habẽtur in c. cum olim. de priuileg. & animaduerte-
re Cyn. & Bal. in auth. ſi quis in aliquo documento.
C. de eden. & Math. ab Afflic. vbi ſup. d. nu. 14. & ad
hoc faciunt, q̃ obſeruata fuere infra in cõcluſ. gratia.

Cõſine eſt iis, quæ tradidimus, iſtud conſenſum re-
12 gis ſubſcriptum a rege † ſine ſigillo non probare, vt
voluit Math. ab Affli. in feuda li. tit. de prohib. feud.
alienat. in 24. q. nu. 33. in fi. an verò poſſit probari per
teſtes, conſulas eundem Afflict. in c. 1. 3. notab. tit. per
quos fiat inueſtit.

13 Quòd velim limites non procedere † in conſenſu
alterius inferioris Domini, nã in his per ſubſcriptio-
nem eorum tantùm, vel per teſtes probatur, ita deci-
dit Math. ab Afflict. vbi ſupra.

Conſentaneum eſt, & quod ſequitur, nam conſen-
14 ſus Principis non probat alienationem, † ſi non con-
ſtet de alienatione, vt placuit Math. ab Afflic. vbi ſu
pra in 24. q. num. 32.

Iſtud limitare poteris, niſi princeps in conſenſu to-
tum tenorem inſtrumenti cõtractus alienationis ap-
15 poſuerit † tunc enim optimè probat alienationem,
vt docebimus infra in concluſione, confirmatio, in
prima limitatione.

Et eodem fermè pertinet, cõſenſum regium teua-
16 re creditorem † ab onere probandi, ita ſenſit apertè
Math. ab Afflict. vbi ſupra nu. 11. cum allegatis.

Succurrit, & illud, quod in hanc ſententiã de con-
ſenſu ſcripſit Anch. in conſ. 136.

17 Conſenſum capituli præſumi † in alienatione rerũ
eccleſiaſticarũ, ea reſpondendo adhæſit Alex. conſ.
79. circa primum, de quo quæritur, col. 3. vol. 1. vbi in-
quit, quod ſolemnitas conſenſu capituli, & tractatus
18 præſumitur ex longo tempore † 60. annorum, prout
in caſu ſuo agebatur in 2. dubio. poſt nu. 2. ver. quoad
ſiñ, & ſeq. & licet iſti loquãtur in tpe 30. ann. tñ in tẽ
pore 10. ann. loquitur Alex. cõſ 45. col. fi. in fi. vol. 3.
vbi præcipuè ad hoc allegat Ant. de Butr. in c. ea no-
ſcitur. de his, quæ fiunt à prælat. & hoc idem cõſuluit
Aret. in cõſ. 26. caſus talis eſt, præſupponitur in facto,
poſt nu. 1. col. 2. hoc idẽ voluit Fel. in c. ſicut. poſt nu.
27. verſ. & hinc etiam videmus. de re iud. Corn. idem
conſulendo ſenſit in conſ. 348. col. pen. vol. 1. ver. 7. et
vltima declarãt Hier. Grat. in cõſ. 142. lib. 2. atq; Soci.
in conſ. 15. viſis prædictis publicis inſtrumẽtis, nu. 54.
ver. facit etiam. vol. 1. Goz. conſ. 31. in hac cauſa poſt
nu. 11. verſ. tertio ſolemnitas, Iaſ. in l. ſciendum, col.
6 verſ. 7 facit. ff. de verb. obl. Dec. in conſ. 36. col. pen.
ſub verſ. vlt. non obſtat. poſt nu. 8. à qua in iudicando
minimè recedendũ eſt, vbi de communi omnium ſcri-
bentium ſententia teſtatur poſt nu. 82. & ſeq. ver. ad ſe-
cũdum vero dubiũ. Caſſan. cõſ. 11. col. 27. idem Dec.
conſ. 341. nu. 13. verſ. poſtremo ad corroborationem,
& in conſ. 329 ſub nu. 5. poſt verſi. vltimo non obſtat
Rui. conſ. 68 viſa, & bene intellecta, num. 4. vol. 1. &
conſ. 63. videtur prima conſideratione dicendũ, poſt
nu. 6. ver. nã vt ex inſtrumento, eo. vol. 1. & cõſ. 86. vi-
deretur fortaſſis, poſt nu. 2. ver. ſecundò, quia, eo. vol.
1. Capic. in deciſ. Neap. 16. nu. 1. Aym. de antiq. temp.
par. 3. §. venio nunc poſt nu. 1. cum pluribus aliis ſeq.
Boet. deciſ. 124. nu. 14. atq; Grat. in conſ. 142. decerne-
ram in præſenti cauſa. poſt nu. 19. verſ. item ſolemni-
tas tractatus, lib. 2. & Soc. in tract. fall. reg. 463. ſolem-
nitas, in quinta fallen.

Quorum omnium conſenſus Alex. non deterruit,
quin iſ ipſum intrepidè reprobarit in conſ. 9. in fi. nu.
6. vol. 3. tãdem opinionem ſecutus eſt Corn. in conſ.
181. col. 5. & ſeq vol. 2. diſſenſit etiam à ſuperiori ſen-
tentia Ferret. in conſ. 243. nu. 13. lib 2.

Sed in hac ſcribentium diſſenſione conſuluerim
priorem opinionem, quippè quæ ſit magis cõmunis,
amplectendam eſſe hacq; ratione limitandum, vt ex
19 diuturnitate temporis † non præſumatur Pontificis
Max. conſenſus neceſſarius in alienatione rei eccle-
ſiaſticæ, ita ſenſit Alex. in d. conſ 9. nu. 8. lib. 3 per Fel.
in c. ſicut. col. 19. de re iud. Ruin. in conſ. 31. adeo ple-
nè, & eleganter, nu. 6. in prin. & verſ. & minus etiam
vol. 1. verumtamen, quod etiã Summi Pont. conſen-
20 ſus † præſumatur in alienatione rei eccleſiaſticæ ex
curſu temporis decidit Capic. deciſ. 4. col pen nu. 29.
concluſionem noſtram ſic velim declares, vt licet ex
diuturnitate temporis præſumatur conſenſum capi-
tuli interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſticę: tamẽ
cum agatur de graui præiudicio, non inducitur talis
21 præſumptio ſpacio decem annorum, † ſed curſus tri-
ginta annorum eſt neceſſarius. ſic conſuluit Ruin in
conſ. 86. videretur fortaſſis, poſt nu. 5. verſ. nec obſtat,
vol. 1. vbi pluribus auctoritatibus id comprobat, id
etiam ſcripſit Soc. in tract. fallen. reg. 463. ſolemnitas
in 5. limitatio. & colligitur ex verbis Caſſan. in d. cõſ.
11. poſt num. 85. verſ. & ibi inter alia, & Camil. Plaut.
in l. 1. verſ. ſi ratam poſt num. 31. & ſeq. C. qui admitt.
atque Felyn. in cap. Albericus, col. fi. in fi. de teſtibus.
& idem in c. illud poſt nu. 5. ver. ſecundo eſt aduertẽ-
dum, de præſumpt.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCCXVII.

ARGVMENTVM.

Conſenſus quibus ex rebus probetur & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus requiſitus ad validitatem actus probatur interueniſſe ex ſpatio longi temporis.*
2 *Tempus decem annorum longum eſt:vt ex eo præſumatur conſenſus.*
3 *Conſenſus præſumitur in actu,quem veriſimiliter abſq; eo quis non exercuiſſet.*
4 *Conſenſum præſtitiſſe alienationi præſumitur dominus,ſi paſſus fuerit rem empbiteuticam per 10.annos poſſideri.*
5 *Conſenſus per ſtatutum requiſitus in minore, vel muliere per lapſum decennij præſumitur interueniſſe.*
6 *Conſenſus non præſumitur per longum tempus, ſi de magno præiudicio agitur.*
7 *Conſenſus etiam vbi agitur de magno præiudicio, probatur interueniſſe per tantum tempus,cuius non extet memoria in contrarium.Contrarium ibi.*
8 *Conſenſiſſe quis non præſumitur ex antiquitate temporis quando conſenſus eſt contra ius commune.*
9 *Teſtamentum Cardinalis ex diuturnitate temporis præſumitur factum de conſenſu,& licentia Papæ.*
10 *Conſenſus præſumitur, quando cum diuturnitate temporis concurrit patientia illius, qui debuit conſentire.*
11 *Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis nõ præſumitũ ex tempore,vel alijs argumẽtis, ſed debet verè præceſſiſſe.*
12 *Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis præſumitur interfuiſſe ex tempore, cuius initij memoria hominũ nõ eſt in contrarium.*
13 *Conſenſus,quãdo ſumus in dubio,præſumitur interfuiſſe.*
14 *Conſenſus tutoris in contractu pupilli nõ præſumitur interueniſſe in damnũ pupilli,nec in priudicium minorũ. Contrarium ibi.*
15 *Conſenſus probatur per taciturnitatem.*
16 *Conſenſus non præſumitur interueniſſe ex taciturnitate, quando agitur de incommodo aſſerti conſentientis.*
17 *Conſentire præſumitur tacens in actu concupiſcibili, & honorabili,non autem in oneroſo, & damnoſo.*
18 *Conſenſus ex taciturnitate non præſumitur,quãdo agitur de magno præiudicio.*
19 *Taciturnitas nõ habetur ꝓ cõſenſu quoad aliũ obligandũ.*
20 *Tacens habetur pro conſentiente in præiudicium alterius fauore reipublicę,eccleſię, & pupilli.*
21 *Conſenſus probatur per oſculum.*
22 *Conſenſus probatur per actus inualidos.*
23 *Vltima voluntas quantumcunq; imperfecta declarat teſtatoris voluntatem.*
24 *Teſtimonio impugnato vti licet ad effectum,vt oſtendatur contrarietas teſtium.*
25 *Conſenſus per epiſtolam probatur, & quomodo.*
26 *Animus donandi ratione coniunctionis ſanguinis facilius præſumitur in pacto.*
27 *Conſenſus probatur per ſigillum.*
28 *Conſenſus non ſolum verbo, ſed etiam facto probatur.*
29 *Conſenſus inducitur ex tranſmiſſione munerum,receptione,& nominatione.*
30 *Conſenſus probatur per motum humerum.*
31 *Humeros qui mouet ſine inclinatione capitis videtur magis dubitare,quam affirmare.*
32 *Conſenſus probatur per percuſsionem palmarum.*
33 *Cõſenſus muti ex percuſſione & tactu manuũ probatur.*
34 *Conſenſus probatur,quando quis annuit capite.*
35 *Conſenſus probatur ex ſola verborum interpretatione, & quomodo.*

1 CONSENSUM qui requiritur ad ualiditatem actus, † probari interueniſſe ex ſpatio longi temporis, traditum fuit ab Ant.de But.in c.ea noſcitur,extra de his quæ fi.à Prelat.& ſcripſere gloſ.& Doct.in c.peruenit.de empt.& vend.idem interrogatus rñdit Aymo Crau. cõſ. 204. nu.9.poſt verſ.4.poſito,atq; conſuluit Barb. conſ. 30. nu.18.ver.præterea accedat,vol.4.ſentit Alex.in cõſ. 111.col. pe. in fi.vol.4.refert & ſequitur Iaſ.in l.1.ſub nu.105.C.qui admitt.Dec.in conſ.183.col. pen.in fi. Ruin.in conſ.63. videtur prima conſideratione. poſt nu.6.verſ.2.vltra prædicta,vol.1.& in conſ.26. quãuis copioſè.nu.3.ver.ſecundò principaliter, eodem vol. 1.atq; in conſ.41.de duobus principaliter, poſt nu.4. verſ.ſecundò poteſtas,eodem vol.1.& in cõſ.216. videndum eſt primò,nu.6.verſ.ſed dato,eodem volu.1. atque cõſuluit Paris.in conſ.85.cum in facto. nu.13. poſt verſ.ſed cum dicto,vol.4.

2 Quod tẽpus longũ † vt ex eo præſumatur cõſenſus, eſt decem annorum,vt docuere Butr.& Io.de Imo.in c.illud.de præſump.moti auctoritate Accur.in l.ſi filius,in verb.detinuit,ver.& ꝙ dicit longũ.C.de petit. hær.Lamber.in trac.de iur.pat.in lib.1.in 9.prin.q. 1. partis,nu.107.verſ. & dicitur longum tempus.

Quòd quidem poſtremum in primis locũ ſibi vẽ-
3 dicat,quãdo ſumus in actu, † quem veriſimiliter quis non exercuiſſet abſq; tali conſenſu, quia tunc præſumitur,vt per Goz.in conſ.11. nu. 14. cum ex allegatis ab eodem,idem etiam voluit Hier. de Monte in ſuo tract.de finib.regen.c.105.nu.13.cum alijs adductis à Tiraq. in trac.de præſcrip.in verbo per decẽ annos.§. 1.gl.4.verſic. tertiò non hinc longè abeſt.vbi allegat Alex.conſ.113. viſo & diligẽter cõſiderato.col. pen.
4 verſ.4.comprobatur,poſt nu.9.lib.4.qui ait eum,† qui rẽ emphyteuticam emit,& eam poſſedit per decẽ annos patiente domino,præſumi præſtitiſſe conſenſum huic alienationi,quẽ ſequitur Dec.conſ.185. col.vlt. poſt nu.14.ver.nam ſi ille arbitratur hoc eximium & inſigne,cum alijs adductis per Tiraq. vbi ſupra.

Sed huic ſentẽtiæ alacriter reclamat Iaſ.in alienatione feudi,vt conſ.176.nu.2.per totum,vol.2.& plenè diſcuſſerim, & contrarium iuri probatum in conſuet.Pariſien.§.7.nu.17. cum ſeq.

Primò loco ampliabis in conſenſu reqſito per ſta-
5 tutum † vt in minore,vel muliere, qui non poſſunt ſe obligare ſine cõſenſu propinquorum, nam per lapsũ decennij præſumitur interueniſſe talẽ conſenſum, vt docuit Iaſ.in l.ſi certis annis.nu.19. C. de pact.

Contrarium,quòd non procedat contra pupillum tenet Corn.conſ.98.col.fi.vol.1.Alex.conſ.94.col,2. vol.7.& idem eſt in præiudicium minorũ,vt per Soc. conſ.254. col. 2.

Primùm omnium limitabis,vt tãtum procedat,qñ
6 agitũ de paruo præiudicio, ſecùs ſi de magno † q a hoc caſu per longum tempus non præſumitur conſenſus, vt reſpondit Barth.Soc.conſ.61.nu. 6.verſ. ſed in his, vol.3.cum ibi allegatis,Iaſ.conſ.176.in 2.dubio,verſ. 2.principaliter moueor.volu.2.Crau.conſ.204. nu.9. Bar.in diſput.incip.Mulier habẽs in fi.& in l.1. §. deniq; ff.de aqu.pluu.arc.col.2.Fulg.in l.1. col. pen. C. qui admi.Imol.in c.ſi diligẽti.col.pen. in fi. & ſeq.de præſcr.Balb.in tract.de præſcr.in 3.part.nu. 47. Alex. in conſ.11.col.fi.vol.4.& in conſ.179.col.pen. vol.6. Iaſ.in conſ.176.col.pen.vol.2.Cur.ſen.in cõſ.77. vol. 2.latè Gabr.in concl.tit.de præſump.cõcl. 1.nu. 53. vbi quamplures concordantes congeſſit.

Sublimita,ſi eſt tantum tempus, cuius initij nõ ex-
7 tat memoria in contrarium † quia tunc etiam,vbi agitur de magno præiudicio, probatur conſenſus per tãtum tempus,ita Crau.cum ibi alleg.in conſ.204.n.10. Abb.in c.peruenit.nu.10.verſ.ex quibus omnibus, & per gl.ibid.de empt. & vend.

Contrarium videtur ſentire Iaſ.in conſ.176.vol 2. vbi erat caſus 130.annorum,& tamẽ conſuluit,quòd in alienatione feudi, cum ſit magni præiudicij, non

præſumitur talis cõſenſus in huiuſmodi alienatione
per tale tempus interueniſſe, verſic. ſed præmiſſis non
obſtantibus, nu. 2.

Secundo loco limitare poteris, quando huiuſmo-
8 di conſenſus eſſet contra ius commune,† quia tũc ex
antiquitate temporis non præſumitur talem conſen-
ſiſſe, ita ſcripſit Abb. in c. licet Heli. in fin. poſt nu. 24.
ver. hoc dictũ doct. de ſimo. Fel. ibi col. 5. ver. 4. limit.
& idem Abb. in c. nihil. col. fi. de elect. poſt num. 11.
ver. pro hoc facit gl. quæ põderat iſtũ fuiſſe in poſſeſ-
ſione, & idẽ tãquam æquius, & verius refert, & ſequit̃
Aym. Crau. in trac. de antiq. tẽp. par. 3. §. 1. n. 19. ver. 3.
limitatur, vt non procedat in ſolemnitate, quæ eſt cõ-
tra ius cõe. V. G poſſedit quis lõgo tẽpore duo bene-
ficia incõpatibilia, vel eſt minor, vel aliter incapax
ad beneficium, ſed aſſerit ſecum diſpenſatum eſſe, &
diſpenſationẽ perdidiſſe, iſto enim caſu nõ ſuffragat̃
antiquitas temporis, vt & reſpondit Bellam. conſ. 10.
poſt nu. 43. ver. & ſi dicas, quod cõceſſio, & cum mul-
tis allegatis per Crau. vbi ſupra d. nu. 19. 20. & 21.

Contrariam ſequutus eſt ſententiam Aret. cõſ. 36.
caſus talis eſt, præſumitur in facto. ver. circa primum
9 dubium, vbi concludit† quod ex diuturnitate tempo-
ris præſumitur teſtamentum Cardinalis factũ fuiſſe
de conſenſu, & licẽtia Papæ, idẽ videtur tenere Card.
& moderni in cap. requiſiuiſti. de teſtam. & Anch. in
conſ. 161. in quæſtione eccleſiæ. in fi. in quo loco lo-
quitur de vnione, & in prædictis caſibus reſiſtebat ius
commune.

10 Tertiò limita† quando cum diuturnitate temporis
concurrit patiẽtia illius qui debuit conſentire, vt ex
allegatis per Iaſ. in d. conſ. 176. verſ. ſecundo ad idem
facit, vol. 2. nu. 2. & verſ. tertio principaliter moueor.
Alex. reſpondit in conſ. 9. repetitis in cauſa appel-
lationis. poſt nu. 6. poſt verſ. nec obſtat. ſi diceret. vol.
7. ex mẽte Bal. in l. 2. poſt nu. 3. verſ. ſed nũquid, vbi ad
id adducit l. non hoc, C. vnde legit. C. de legit. hæred.
& Bellam. d. conſ. 10. poſt nu. 33. verſ. tertio principa-
liter hoc probatur, & Ruin. in conſ. 105. Caſus iſte, de
quo quæritur, poſt nu. 11. verb. ſi ergo, vol. 1. & in cõſ.
11. quam egregiè. poſt nu. 6. verſ. ſed iſtis non obſtan-
tibus, vol. 2.

Quartò limita non procedere in cõſenſu Regis ſu-
11 per contractu rei feudalis † nam non præſumitur ex
tempore, vel aliis argumentis ſiue præſumptionibus,
ſed debuit verè præceſſiſſe, & ſpeciatim probari talis
conſenſus, ita ait Matthæ ab Affl ct. in tit. ſi de inue-
ſtit. fuerit contro. §. ſi autem controuerſia nu. 43. vbi
ait, hoc procedere per conſtitutionem regni Neapo-
litani, cuius ſententiæ adhæret Andr. de Iſern. in c. 1.
col. 3. de prohib. feud. alienatio. per totum.

Id tamen eſt ſublimitãdum ex tempore, cuius ini-
tij memoria hominum non eſt in contrarium: nam
tunc talis conſenſus præſumitur interfuiſſe, vt conſtat
ex allegatis ibi per Afflict.

13 Quintò limita † vt procedat, quando ſumus in du-
bio, ſecùs in certo, vt Iaſ. in d. conſ. 176. vol. 2. ver. 4. &
vlt. moueor.

Sextò limita, vt non procedat in conſenſu tutoris
14 in cõtractu pupilli, in quo contractu† non præſumit̃
conſenſum interueniſſe in damnũ pupilli, vt reſpon-
dit Caius in l. quęcunque §. interdum. in fi. de publ. in
rẽ act. & tradidere Accur. & Bar. in l. ſciẽdum. Accur.
ſuper ver. ſolemniter, ver. ſecus ergo, Bar. poſt num. 7.
verſ. iuxta prædicta. ff. de verb. obli. Inn. in c. innotuit.
poſt nu. 4. de eis, qui furtim ordines ſuſceperunt, & ita
Abb. in cõſ. 106. nu. 4. caſus ſuper quo. vol. 2. not. Cor.
in conſ. 98. col. fi. vol. 1. Alex. in conſ. 94. repetitis in
cauſa appellationis. col. 2. poſt nu. 4. & 5. vol. 7. & idẽ
in præiudicium minorum, vt per Soc. in conſ. 254. in-
cip. viſa, & conſiderata contingentia facti. & 5. verſi.
ſed contra præmiſſa. col. 2. ſequitur Gabr. in ſuis cõcl.
tit. de præſumpt. concl. 1. nu. 58.

Contrarium tàm in donatione hęreditatis pupilli,
quàm in venditione rei ſuæ tenet Ang. ſub dubio ta-
men forſan in l. qui in aliena. ff. de aeq. hær. & ibi Cu-
man. in addit. & Imol. etiam, qui Imo. tamen in ven-
ditione tenet contrarium.

15 Conſenſum prætereat† probari per taciturnitatem,
auctor mihi eſt Fel. in c. cum omnes. num. 14. verſ. ex
his reſultat. de conſtit. Bart. in l. de ætate. §. qui tacuit.
ver. & ſic patet. ff. de interrog. act. & Fely. in c. cauſam
matrimonij. poſt nu. 4. verſ. ſecũda declaratio. de offi.
deleg. Andr. Barb. cõſ. 17. incip. à Ioue principium. in
prin. vol. 3. & conſ. 9. incip. illud in medium referam.
col. mihi 5. & 6 ver. & ſi dicat̃. vol. 4. & conſ. 62. incip.
Paulus Apoſtolus. col. mihi 9. in prin. verſi. prætere a.
eo. vol. 4. Hipp. de Marſ. cõſ. 46. nu. 30. Barth. Soc. cõſ.
220. nu. 12. vol. 2. & conſ. 61. nu. 6. uol. 3. & de hac ma-
teria uide Doct. in c. qui tacet. de reg. iur. & in d. l. qui
tacet. ff. eo. tit. & Marſ. in ſuo ſing. 77. patiẽtia, ſeu to-
lerantia, in prin. ubi quam plurimos adducit, Dec. in
conſ. 264. non excedere memoria. nu. 3.

16 Limita, ut non procedat † quãdo agitur de incom-
modo aſſerti conſentientis ex taciturnitate, quia tũc
non præſumitur cõſenſus interueniſſe, ita Barth. Soc.
conſ. 21. nu. 4. uol. 1. & reſpondit Barb. in conſ. 9. illud
in medium referam. col. mihi 5. uerſ. & ſi dicatur, uol.
4. unde dicere ſolebat Inno. in c. in Geneſi, poſt nu. 5.
uerſ. ſed licèt collatio, de elec. in actu concupiſcibili,
17 & honorabili tacentem pręſumi conſentire† non au-
tem in actu oneroſo & dãnoſo, quem ſequitur Abb.
in c. ueſtra. nu. 6. uerſ. ſed contra hoc, de locat. Fely. in
c. cum omnes. col. 6. de cõſtit. Abb. in c. ex parte deca
ni. poſt n. 9. de reſcr. & retulit Ant. Corſet. in ſing. ſuo
381. taciturnitas. num. 1. & ſeq. atq; conſuluit Alex. in
conſ. 180. uiſo proceſſu inter Salomonem, nu. 4. uerſi.
præterea poſito, lib. 7. & in cõſ. 152. in cauſa & lite in-
ter Paulũ, nu 4. uerſ. primò, quia iſte teſtis, lib. 7. Cro-
tus in repe. §. morte. l. non ſolũ, nu. 93. ff. de oper. nou.
nunc. & optimè reſpondit Soc. iun. in conſ. 18. de tri-
bus quæritur, nu. 26. uer. & dixit Iun. uol. 3. & ſequitur
Mil. in ſuo repert. in uerb. cõſentire uidetur, qui tacet
in utili. atque Io. And. in reg. is qui tacet. nu. 6. uer. hęc
ſolutio, de reg. iur. in 6.

18 Secundò loco iſtud eſt limitandum † ut conſenſus
ex taciturnitate non præſumatur, quando agitur de
magno præiudicio, ſecùs de paruo, ita cãuit Soc. ſen.
in conſ. 61. ſuper quæſtione, nu. 6. uer. ſed in his uol. 3.
& in conſ. 220. uiſis cõpromiſſo, laudo, et ſtatutis. poſt
nu. 10. uerſ. reſpondeo etiam, uol. 2. Crot. in reper. §.
morte. l. non ſolùm. nu. 93. de oper. nou. nũc. & repe-
tijt Ioã. Ant. Rubeus in repet. l. unicæ, nu. 70. uerſ uel
poteſt dici. ff. ſi cer. per. Cephal. etiã reſpondit in conſ.
133. nu. 126. lib. 1.

19 Tertio loco iſtud limitabis, ut non† procedat, quo-
ad alium obligandum, nam tunc taciturnitas ꝓ con-
ſenſu non habetur, neque ex ea probatur, ut reſpõdit
Rom. in conſ. 311. in caſu propoſitę cõſultationis. nu.
3. iſtud autẽ, per l. filiusfamilias. §. inuitus. ff. de ꝓcur.
& l. ſicut. §. non uidet̃. ff. quib. mod. pig. uel hypot. ſol.
& Io. And. in reg. is qui tacet, nu. 3. de reg. iur. in 6.

Quòd quidem ſublimitandum eſt, ut non habeat
20 locum† fauore reipublicæ, eccleſiæ & pupilli, nã tũc
tacens habetur pro conſentiente in præiudicium al-
terius, ſic conſuluit idem Rom. in d. cõſ. 311. poſt nu.
3. & 4. ꝑ multa ibi ab eodem adducta, & Soc. in tract.
fallen. reg. 436. taciturnitas.

Quartò præterea loco limitandũ tibi erit illud po-
ſtremum, ut non habeat locum in conceſſione ꝑpe-
tua, nam tunc qui tacet, non uidetur conſentire, ſecùs
erit in temporali, ut obſeruauit gl. in c. 2. in uerb. con-
tradicente, de his, quæ fiunt à Præla. & gl. in c. 1. in gl.
pen. de reb. eccl. nõ alie. lib. 6. & Io. Andr. in reg. is qui
tacet. num. 16. de reg. iur. in 6. & Mil. in reper. in uerb.
cõſentire uidetur, qui tacet in temporali.

Quinimò

21 Quinimò conſenſum† probari per oſculum, ſanci-
tum eſt in c. pacem. diſt. 2. de conſecr. & docuit Fel. in
c. cum ſuper. de offic. deleg. nu. 4. verſ. ſecunda cauſa
eſt, quod idem repetit Frãc. Niconit. in repet. rub. nu.
34. verſ. videmus in alijs terminis. C. de eden. atq; ſcri
ptum reliquit Io. Franc. Pauí. in ſuo tract. de vilitat. in
q. 8. 1. pat. incip. octauo quæro.
22 Nec præteribo conſenſum etiam probari† per actus
inualidos. Iaſ. conſ. 227. in 2. vol. col. mihi 12. verſ. de-
cimoſexto facit, & conſ. 127. nu. 5. verſ. & ſi diceretur,
vol. 4. qui plures adducit.
Hinc illud poteſt inferri, vt vltima voluntas quan-
23 tumcunq; imperfecta† declaret teſtatoris voluntatē,
ſic cauit Roman. in cõſ. 179. ampliſſimè doctor. poſt
nu. 11. verſ. quoniam reſpondetur, quē ſequitur Boer.
in deciſ. 172. dominus. nu. 22. verſ. nam ex teſtamēto,
& Iaſ. vbi ſupra.
Hinc etiam inferebat Crauet. in conſ. 9. accuſatur
24 Tirius. nu. 16. † teſtimonio impugnato, vti licere ad
effectũ, vt oſtendat̃ contrarietas teſtiũ, vt ibi per eũ.
Concluſioni quoque noſtræ, & illud conuenit, cõ-
25 ſenſum probari per epiſtolam † ad aliquid adhortã-
tem, ex ea nēpè adhortatione præſumitur ipſi facto
conſentire, quòd hoc exemplo patebit. Duo fratres
communiter inter ſe vitam degebant, non tamē erãt
ſocij omnium bonorum, adeò vt filiæ alterius ex bo-
nis communibus dos conficienda eſſet, alter vero fra
ter habēs filiam cui honeſtè illã collocaret, inuenit,
verum futurus ſponſus maiorem ſibi conficiendam
dotem cupit, & vrget, hinc pater filiã illi deſpondere
ægrè fert, quod cum frater abſens rē cognouiſſet, fra-
tri per literas ſignificat, ne honeſtã illam matrimonij
conditionē, aut ignauiter, aut imprudēter eius mani-
bus elabi ſinat, quo audito pater matrimoniũ ꝑficit,
& dotē deſideratam conſtituit, ex illiuſmodi ꝑfectò
epiſtola argui conſenſum ſcribentis ſe voluiſſe ex cõ-
munibus bonis fratris filiæ dotem confici doctiſſimè
tradidit Aymo. Crauet. de antiq. temp. §. vidimus, &
abund. par. 1. nu. 43. & 44. quod & conſulendo proba-
uit Soc. in cõſ. 291. col. 7. in fi. verſ. 3. princip. poſt nu.
1. verſ. ſed ad hoc tñdetur. vol. 3. & ad hoc eſt apertiſ-
ſimũ Iuliani reſponſum in l. cõſenſu. ff. de act. & obl.
Sed hoc poſtremum limitandum eſt, locũ ſibi tan-
26 tummodo vendicare in fratre, † in quo facilius præ-
ſumitur animus donandi ratione cõiunctionis sãgui
nis, vt colligere eſt ex Alpheni reſponſo in l. ſi ſeruus.
cõis. ff. de donat. int. vir. & vxo. & fuit obſeruatum in
l. quæ dotis. ff. ſol. matr. quod quidem in alijs non ꝓce
dit, ita ſcripſit Aym. Crau. d. loco vbi ſup. nu 44.
27 Quid ſi etiam conſenſum† probari per ſigillum di-
xero? vt monuit Bal. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogo-
nus. nu. 2. ff. de verb. oblig. huic pronunciato patroci-
nantur ea, quæ ſcripſit Affli. in 3. pat. ſeud. tit. de pro-
hibit. feud. alienat. num. 15.
Sed & de grege illo eſt axioma Soc. ſen. volentis cõ-
28 ſenſum nõ ſolum verbo† ſed etiam facto probari, vt
ſi quis pro locatione aliqua nonnullis annis debitas
penſiones receperit, illi enim locationi conſenſiſſe
cenſetur, ſic reſpondit idem Soc. in conſ. 125. viſa nar
ratione. n. 1. verſ. primum probatur, vol. 1. imò id fuit
præcipuum Scęuolę reſponſum in l. Paul. ff. rem rat.
hab. Paul. (inquit Scæuola) rñdit non tantùm verbis
ratum haberi poſſe, ſed etiam actu, cõprobat id Soc.
per Bal. in l. 2. §. fi. ff. ſol. matr. & in l. potuit. C. de iur.
delib. & Bart. in l. parer. §. cum liberis. ff. de leg. 2.
29 Eiuſdem notæ † & illud, conſenſum etiam induci
ex tranſmiſſione, & munerum receptione, atq; nomi
natione, ſic reſpondit Pariſ. in conſ. 51. conſiderata fa
cti narratione. nu. 4. verſ. vbi Philip. Franc. vol. 4.
30 Eiuſdem claſſis eſt, conſenſum probari † per motũ
humerorum, ſic tradidit Accurſ. in l. 1. §. ſi quis ita, in
ver. annuiſſet. ff. de verb. oblig. & idem Accurſ. in leg.
item quia. in verb. mutus. ff. de pac. Accurſium ſequi-
tur Bart. in l. nutu. in princ. ff. de leg. 3. vbi ait, notariũ
debere ſcribere, talem cõſenſiſſe ſtringēdo humeros.
Veruntamen hanc Accurſ. & Bart. doctrinam re-
fellit Iaſ. & cæteri ſcrib. in d. l. 1. §. ſi quis ita poſt nu.
31 12. verſ. in ea. glo. ibi humeris. ff. de verb. oblig. † nam
vbi quis mouet humeros ſine inclinatione capitis, vi
detur magis dubitare, quàm affirmare, vt docet expe-
rientia rerum magiſtra. c. quàm ſit de elect. in 6. hos
ſequutus eſt Iacob. de Nigris in repetit. d. l. 1. §. ſi quis
ita. poſt nu. 37. ver. gl. in verb. annuiſſet, de verb. oblig.
32 Eiuſmodi eſt, quod dicturus ſum† nam conſenſum
probari per percuſſionem palmarum, docuit Bald. in
l. & in epiſtola. in prin. C. de fideicom. per ea quæ fue-
re obſeruata in prin. tit. Inſt. de verb. obl. cuius ſenten-
tiæ accedit, idem Iac. Nig. in repet. d. l. 1. §. ſi quis ita.
nu. 37. verſ. adde etiam, de verb. oblig. ꝙ hoc exēplo
33 planum facit Bal. ibid. † vt ſi interrogetur mutus, ãn
ſibi placeat, vt vxor ſua habeat ſuum cubiculum, &
ꝙ ſi ſibi placeat, attingat manũ vxoris, ꝙ ſi tetigerit,
ex illa ꝑcuſſione ꝓbabit̃ tacitus cõſenſus, vt ibi p eũ.
34 Quibus & hoc quoq; adijcies, conſenſũ ꝓbari † qñ
quis annuit capite, vt docuit Accurſ. in d. l. 1. §. ſi quis
ita verb. annuiſſet. ff. de verb. obl. & idem voluit in l.
item quia in verb. mutus. ff. de pact. quam gl. ibi idem
ſequitur Pau. de Caſt. poſt nu. 3. ver. nota etiam, cuius
ſententiæ ſubſcripſit Iac. Nig. in repet. d. §. ſi quis ita.
l. 1. poſt nu. 38. verſ. item ꝙ conſenſus. ff. de verb. obl.
35 His proximum eſt, ꝙ traditurus ſum † etenim con-
ſenſum probari ex ſola verborũ interpretatione, col-
ligere eſt ex Vlp. reſpõſo in d. l. 1. §. ſi ita. ff. de ver. obl.
Vndè ex hoc inferre ſolebat Bal. Nouel. ad notabi
lem, quæſtionem, vt interrogo te, promittis mihi Sti-
chum, & Pamphilum, tu dicis, diſſentio in Pamphilo
an valeat ſtipulatio ad Stichum omiſſum, de quo fuit
facta interrogatio? Ipſe concludit valere, quia tacitè
colligitur ex iſtis verbis, quòd negando de vno, ideſt,
de Pamphilo, cõſentit in Sticho, per c. nonne, de prę-
ſump. & l. cum prætor. ff. de iudic. ideò cum colliga-
tur ex interpretatione verborum, valebit ſtipulatio.
Nec alio reſpexit, cum inſigniter dixit Mattheſ. in
ſuo ſingulari 76. incipiente. Nota, quod poſito, vt po-
ſito, quòd tibi facio poſitionem, quòd commodaui
codicem, & volumen, tu reſpondens, nõ credo de co-
dice, videris conſentire in volumine, d. ca. nonne. de
præſump. cuius ſententiæ ſubſcripſit Franciſ. Curt. in
ſuo tractatu poſitionum, & interrogationum poſito
in l. 2. C. de iuram. calum. col. 2. nu. 11. verſ. &, quia di
ximus, quod poſitiones, hoc idem ſecutus eſt Celſus
Hugo in addit. ad Lanfr. de Orian. in c. quoniam cõ-
tra in verb. reſponſiones, in addit. incip. adde Fely. in
c. nam concupiſcentiam. de probat. qui hoc dictum
Matth. refert, & ſequitur, & idem voluit Iac. de Neg.
in repet. d. §. ſi quis ita. l. 1. nu. 2. & 3. verſ. nota primo.
ff. de verb. oblig.

CONCLVSIO CCCCXVIII.

ARGVMENTVM.

Conſilij ſapientis, an præſumatur adhibita ſolemnitas à ſtatuto requiſita in ſentētia.

SVMMARIVM.

1 *Conſilij ſapientis ſolemnitas à ſtatuto requiſita non præ-ſumitur adhibita in ſententia.*
2 *Sententia non poteſt exequi, niſi probetur, conſilium re-quiſitum ante eam interceſſiſſe.*
3 *Conſilium videtur de ſententia actus.*

1 Conſilii ſapientis ſolemnitatem à ſtatuto
requiſitã † non præſumi adhibitã
in ſententia, docuit Bal. in l. 1. nu. 8. C. ne lic. ter. prou.
atque

atq; Pet.de Anch.in c.canonum ſtatuta.de conſtit.& Dy.in l.ſciendũ.ff.de verb. obl.obſerues verò,eo vſq; cõcluſionem procedere,vti niſi probetur conſiliũ ta-
2 le requiſitum ante ſententiã interceſſiſſe † ſententia non poſſit exequi, ſic voluit Bal. vbi ſup.d. nu.8.Bart. in l.1. ff. nihil nou. appel.pen. Barbat.& Io.And.in c. ne epiſcopi.de temp.ordi. per tex. in c. cum in veteri.
3 de elect.ratio,† quia hoc modo conſilium videtur de ſubſtantia actus.Dyn. in d.l.ſciendum.ff.de verb.obl.

CONCLVSIO CCCCXIX.

ARGVMENTVM.

Conſilium ex quibus probetur,& præſumat.

SVMMARIVM.

1 *Conſilium malum probatur ex acerbitate facti.*
2 *Cõſilium fraudis præſumitur ex illicitis breuitate tẽporis.*
3 *Quod ſit incontinenti,præſumitur præordinatum, & præcognitum.*
4 *Conſilium ex breuitate temporis præſumitur datũ illi, qui poſt allocutionem,ſtatim alterum occidit,quando præceſſerunt inimicitiæ capitales.*
5 *Conſilium præſumitur non mandatum, quãdo inimicitiæ conſulentis, & exequentis maleficium pares ſunt contra eum,qui occiditur.*
6 *Mandatum efficacius,& durius obligat, quàm conſilium.*
7 *Mandatum præſumitur,& non conſiliũ,quando diſpares ſunt inimicitiæ cõſulentis,& exequẽtis contra occiſum.*
8 *Conſilium ad malum præſumitur ex colloquio, ſi effectus malus ſequatur.*
9 *Conſilium quare in dubio dicatur cauſa delicti.*
10 *Effectus malus non præſumitur à conſilio,ſi de conſilio nõ conſtat.*
11 *Conſilium ad bonum præſumitur à bono viro.*
12 *Conſilium in dubio præſumitur bonum,& non malum.*
13 *Nemo præſumitur fraudem committere.*
14 *Nemo præſumitur malum conſilium dare,ſed bonum, aut nullum.*
15 *Mandatum fit gratia mandantis,& conſilium,ac perſuaſio,gratia facientis,cui conſulitur,& perſuadetur.*

1 Conſilium malum probari † atq; præſumi ex acerbitate facti, ſcripſit Aymo.Crau.in conſ.192.inci. caſus ita habet, Iacobinus de Succio.poſt nu.3.verſ.amplius dico,vbi ad id teſtatur Caldet.in conſ.3.tit.de arbit. & in conſ. 8.tit.de iureiu.
2 Ex illicitis etenim † conſiliũ fraudis pſumi auctor eſt Bal.in conſ.80. principis cura, poſt nu. 2. poſt ver. & quia conſtat,ibi,& moderni ex illicitis,vol.3.

Præterea ex breuitate tpis præſumi quem dediſſe conſilium ei,qui poſt allocutionem ſtatim alterũ occidit reſpondit Gram.in conſ.ciuil.115.nu.5.& Bal.in conſ.250.in queſtione Domini Milani.ſub nu.1.verſ. item quod ille,vol.1.Bar.in l.ſi ventri. §.eorum.nu.1. verſ.quidam accuſabatur. ff.de priuil. cred. vbi de eo quærit,qui homicidam quendam allocutus eſt, & ille ſtatim iuit,& occidit,ſed neſciebatur,q ei dixerit,certè, inquit Bar. ex breuitate ſpacij præſumitur conſiliũ dediſſe ei,ex ſententia Accurſ.in d.l.ſi ventri.§.perueniſſe.in verb.benigne dici.in fin.ff.eo.de priuil. credi. quẽ ſequutus eſt Ant.Corſet.in ſuo ſing.249.inci.celeritas actus,in prin.atq; Marſ.in conſ.3. ſæpè ac ſæpius, nu.14.& 15.poſt ver.breuitas. enim temporis, Alc.in conſ.69.viſa facti narratione ſub nu.4.poſt ver.ex prę dictis igitur,vol.2. & Fran. Caſſo. in ſuo tract.malefi. præmedit.in trac.7.de indi.malef.ex d.nu.5.verſ.itẽ ſi quis loquutus, & Caccialup. in tract.de debit.ſuſpec. & fugit.in §.10.principaliter quæro,nu.6.verſ.confert ad hoc.

3 Cuius axiomatis ratio eſt,† quia id,quod fit incõtinenti, præſumitur præordinatũ, & præcogitatum vt locutus eſt Dy.in l.poſt cõtractum. ff.de dona.& hũc ſequutus eſt Bal.in l.2.poſt nu 1.ver. item præſumitur fraus in filio.C.de repud.hære.cui accedit idẽ Corſet. d.ſing.249.in prin.& in fi.

Quod verò diximus, ex breuitate tpis præſumi de-
4 diſſe conſiliũ ei, † qui poſt allocutionẽ ſtatim alterũ occidit intelligendũ eſt, qñ præceſſerunt inimicitiæ capitales, & cauſæ atq; indicia odij, alioqui ſecus eſt, vt docuit Bal.in l.1.poſt num.10.verſ.& ille dr. C.de ſer.fugit.& ita Bar.dictum in d.l.ſi ventri.§.eorũ.ff.de priuil.credit.Bal.intelligit in d.cõſ.250. in quæſtione domini Milani,nu.1.verſ.nec obſtat dictum Bar.vol. 1.aliàs eſt cõſ.382.vol.5.& ſcripſit Carer.in ſua pract. criminal.§.circa,nu.137.verſ.conſulere etiam, atque tradidit idem Franc.Caſſo.in d.ſuo tract.maleſi. præmed.in tract.7.de indici.maleſi.ex d.nu.6.verſ.intelli ge tamen,& ſequutus eſt Caccialup.in d. ſuo tract de debit.ſuſpect.& fugit.in §. decimo principaliter quæro nu.6.verſ.confert ad hoc elegans.in fin.

Hoc in poſtremum de inimicitijs eſt declarandũ,
5 vt tunc habeat locum † qñ inimicitiæ conſulentis & exequentis maleficiũ pares eſſent contra eum,qui occiditur,tunc nempè præſumitur conſiliũ non manda-
6 tũ,quia efficacius,& durius obligat mandatũ † quàm conſilium,vt obſeruauit Io.And.in reg. nullus ex cõſilio.de reg.iur.in 6.cui adhæret Bal. in d.l.1. num.10. verſ.& ſi erãt pariter.C.de ſeru.fugi. q ſi diſpares ſint inimicitiæ conſulentis & exequentis cõtra occiſum, vt ſi maior ſit inimicitia in domino,quã in famulo,& inimicitia eſſet acceſſoriè in famulo ex inimicitia cõ
7 tracta cum dño,† tunc certè præſumitur mandatũ nõ conſilium,vt colligere eſt ex ijs,quæ tradidit Bal.in d. l.1.nu.10.d.verſ.& ſi erãt pariter inimici. C.de ſer.fug. atq; Aegid.Boſſ.in ſua pract.crim.tit. de mand. num. 53.verſ. aduerte tamen.

Inſuper ex colloquio præſumitur conſiliũ ad malũ
8 † ſi effectus malus ſequatur,nam cuius finis malus eſt, eius quoq; præordinatio præſumitur doloſa. vt colligere eſt ex reſcripto Impp.Theod.Archad.& Honor. in l.ſi quis adulterij.C.de adult.præterea finis demonſtrat principiũ, & exitus acta probat, vt elicitur ex l. Impp.Valeria. & Gali.reprehẽdẽda, C.de inſti.& ſubſtit.Vnde ſi finis malus erit,conſiliũ quoq; malũ probabitur. Huc poſtremò ſpectat doctr.Bar.q nuper retulimus in l.ſi ventri.§. eorũ.ff.de priuil.credi. poſtremò aſſerunt Grat.in conſ.52.num.39.poſt verſ.quartò
9 conſidero. lib.2. conſiliũ † in dubio dici cauſam delicti,quia præſumit̃ principalẽ motum fuiſſe ex conſil. & aliàs non fuiſſe facturũ,ſecundum cõiter Docto.vt per Fel.& Dec.in c.1.de offi.deleg.& Bal.& alios in l. data opera.ff.qui accuſ.non poſſ.

Primum hoc limitandum eſt, vt non ſibi locũ ven-
10 dicet,† qñ non conſtaret de conſilio.ſic docuit Bald. in conſ.250. aliàs 382.nu.1. verſ.in contrarium videtur,vol.1.vel 5.

Secundò iſtud eſt reſtringendũ,quando colloqu-
11 tus fuiſſet cum bono viro † nã præſumitur conſiliũ ad bonum,per l.ſi auiam.C.de inge.& manu.& l. non omnes,§.à barbaris,ff de re milit.

Tertiò,& poſtremo loco illud limitare poteris, qñ
12 ſumus in dubio,in dubio enim præſumitur bonũ,† & non malũ conſiliũ,l.omnimodo, C.de inoffi. teſta.& l.meritò,ff.pro ſocio,& meminit Alciat. in tracta. de præſump.reg.3.præſum.1.nu.3.ver.facit ẽt,atq; Alex. in conſ.128.qm abundè,nu.3.ſub ver.nam non appa-
13 ret,lib.4.atque cum nemo † præſumatur fraudem,vel dolum committere,l.quoties,§.qui dolo,ff.de proba. niſi probetur ex perſpicacibus indicijs,& dicũtur perſpicacia,quaſi perfectè efficacia,l.dolum. C.de dolo, & re-

& reſpondit Bal.d.conſ.250.aliàs 382.nu.1.verſ.itē ne
mo,& ſeq.vol.1.vel 5.& idē Bal. in conſ.410. in cā &
queſtione Antonij,nu.7.verſ.contrariū dico,vol.2.ait
14 neminē p̄ſumi malū cōſiliū dare, † ſed aut bonū aut
malū,ꝓ cōtex.in l.quoties.§.qui dolo. ff. de ꝓbat.& l.
fi.C.ad l.Iul.repe. & hoc idē ſcripſit Boſſ. in ſua prac.
crim.tit.de mand.ad homici.nu.60.ver.deinde ponit.

Nec illud ſilebo, cōſulere illum dici, vbi qs ſuadet
maleficiū, rogat, conſtruit, vel ſubtilitatem futuram
oſtēdit,vt traditū fuit ab Inn.in c. ad audientiā, nu.1.
verſ.nota ꝙ ad hoc,in prin.de homi.atq; à Beat. Ant.
in tract.excōm.c.5.incip.ſi qs ſuadente diabolo,nu.5.
verſ.conſiliū aūt p̄ſtatur, & fuit obſeruatū à Card.in
clem.1.5.oppo.de pę.& in clem.1.16.q.& ſeq.de foro
compet.Sal.in l.1.C.de rapt.virg.& Carrer. vbi ſuprà,
nu.138.verſ.cōſulere etiam dr̄,& declarat Cep.in ſuo
conſ.cri.27. requiſitus extiti. col mihi.3. in prin. verſ.
circa primum clarū eſt,& verſ. itē cōſiliū etiam dare.

Verum hoc poſtremum intelligendū eſt, vbi quis
inducit delinquentē ad maleficium gratia eius,cui ſit
perſuaſio non gratia conſulentis,alioqui eſſet manda
15 tum † ſit enim mādatū gratia mandantis, conſilium
verò,& perſuaſio gratia facientis, cui conſulitur & ꝑ
ſuadetur,ſic docuit Bar.in l.non ſolū,§.ſi mandato,1.
q.verſi.veniamus ad perſuaſionem, ff. de iniur. quem
refert & ſequitur Carer. in d. ſua pract. crim. §. circa,
num.129.verſi.circa primum.

Hic multæ poſſent inſerti quæſtiones, vt differētiæ inter mādatū, & conſiliū atq; qua pœna ſit afficiēdus, qui alteri cōſuluit maleficiū,& quot modis dicaᷓ præſtare conſiliū, multæq; aliæ, ſed qm̄ extra noſtram ꝓpoſitā materiam probationū videtur eſſe, iccirco eas è mediorelinquo, atq; hæc ſcire cupientē reijcio ad ea, q̄ in harum quæſtionum explicatione tradita ſunt vberrimè à Carret.in d.ſua prac.crim.d.§. circa,num. 128.verſ.ſequitur de conſulente, cū multis alijs ſeqq.

CONCLVSIO CCCCXX.

ARGVMENTVM.

Conſpiratio quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſpiratio eſt difficilis probationis.*
2 *Conſpiratio probatur per eoſdem coniuratores.*
3 *Participes criminis admittuntur ad probandum conſpirationem,& recuſantes compelluntur,etiam ſi iuraſſent nō reuelare,& de hoc precium recepiſſent.*
4 *Teſtes complices & proxenetæ admittuntur in crimine ſimoniæ.*
5 *Conſpiratio probatur per ſcripturam conſpirantium.*
6 *Conſpiratio probatur per ſcripturam, etiam ſi ſcripta ſit manu priuata.*
7 *Conſpiratio probatur per teſtes ſingulares & varios.*
8 *Coniuratio, vel rebellio conficitur ex varijs partibus, ſiue præparamentis.*

1 Conſpirationem difficilis † eſſe probationis, ꝙ
occultè patrari ſoleat,nulliq; niſi cōſpirationes ſciāt,
nulli dubiū eſt.Hinc dicere conſueuerat Bald.in l.qm̄
2 liberi.nu.3.C.de teſt.quē ſequitur ibi Pau.de Caſt. † ꝑ
eoſdem coniuratores probari conſpirationē,arg.l.cō
ſenſu.C.de repud. in med. & eſt contex. notab.in c.ſi.
de teſtib.cogen.in quo loco habetur,ꝙ nedum admit
tuntur participes criminis, ſed ꝙ recuſantes compel
3 lere debent, etiam ſi iuraſſent nō reuelare † & de hoc
pretium recepiſſent,de quo eſt etiam bona gl.in cap.
venerabilis,il 1.in verb.confeſſio in fin.de teſti. & tra
dit Marti.Lauden.in tract. de crimin.læſ.maieſta.q.8.
reſpondit Alex.in conſ.13.nu.14.lib.6.& in conſ.120.
nu.3.lib.7.ſenſit Iaſ.in l.3.§. ſi tibi in iud.num.4. ff.de
condi.ob turp. cauſam, quem §.ipſe.Iaſ.legit in l.1.d.
tit. & faciunt, quæ faciunt anim aduerſa per eundem
Alex.in conſ.13 inſtit.nu.13.verſ. item per præfatam
4 rationem, lib.1. † vbi in crimine ſimoniæ eſſe admit
tendos teſtes complices & proxenetas ſcripſit.

Præterea probari per ſcripturam conſpirantium in
5 eadem ſubſcribentiū † vbi tale quid factionū patrare
promittunt,tradidit Fely. in c.cum in eccleſijs nu.5.
col.2.de maior.& obed. vbi teſtes laudat Do. & Bart.
in l.in ſenatus,ff.ad Turpil.Bald.& Sal.in l.ſciant, C.
de probat.gl.& Bar.in l.non intellig.tur,§.tacita,ff.de
iur.fiſ.& à Bald. traditum fuit in ſua pract. in rubr. de
proba.q.2.Sal.in l.ſing.C.de accuſat.Bal.in ſua pract.
iudiciar.in rub.de quæſt.circa materiam probationis,
quæſt. 1. nu.3.

Quod velim ſic amplies, etiam ſi talis ſcriptura eſ
6 ſet ſcripta † manu priuata, vt patet in ſcribente ſe re
cepiſſe vſuras,vt placuit Fely. in d.c.cum in eccleſijs,
nu.5.teſtatur gl.c.ſanè.24.q.2. in verſ. eorum librorū,
& tex.in clem. 1.de vſur.

Ad hæc probatur conſpiratio per teſtes ſingulares
7 & varios † vt de tempore,& loco, vel de præparamen
tis,dummodo oēs tendant ad probationē coniuratio
nis, vel rebellionis, hoc etenī facinus iſtiuſmodi eſt,
vt perfici nequeat momento tpis, vel in vno loco,cō
ficitur enim coniuratio, & rebellio ex varijs partibus
8 † ſiue præparamentis,merito igiī diximus,quēlibet te
ſtem deponētem de actu ſingulari, & diuerſo ab alio
deponente de tractatu, & conſpiratione, atq; cōiura
tione,& eū probat & perficit,& hæc ſingularitas hoc,
& illud non vitiat,ait Hip.de Marſ.cōſ.1.nu.63.teſta
tur gl.& Doct.in ſimili in c. volumus. in verb. eccle
ſiæ.16.q.4.& in c.nihilominus,3.q.9.per Inn.in c.qua
liter,& qn̄.de accuſ.& Accurſ.in l.ob carmen.ff.de te
ſti.Gram.conſ.crim.59.nu.10. vbi hoc argumenti ge
nus examinat,& cauit Petr.de Anch 440.inci.ex p̄di
cta facti narratione,in 2.dubio, vbi allegat iura & ra
tiones,de quibus ibi per eū, & cum eo tranſit Crot. in
tract.de teſti.par.7.nu.141. verſ.nona ſit conclu.

CONCLVSIO CCCCXXI.

ARGVMENTVM.

Conſtitutio, ſeu canonicorum ſtatutum quo pacto probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio ſeu canonicorū ſtatutū per teſtes probari pōt.*
2 *Conſtitutio Pontificis Maximi teſtibus probari poteſt.*
3 *Gratia ſemper per teſtes probari poteſt.*
4 *Conſtitutio,vel ſtatutum ante ſcripturam non ligat.*
5 *Eſſentia legis non poteſt diſtingui, neque ſeparatim conſiderari ab obſeruatione ipſius legis.*
6 *Lex ſtatim cum a Principe lata fuit, eſt lex in ſui eſſentia, ſed vt liget ſubditos requiritur eius publicatio.*
7 *Lex,vel ſtatutū Principis probatur per teſtes, & ſcripturā.*
8 *Teſtes ſicut inſtrumenta in inferioribus parem vim habēt.*

1 Conſtitutio ſeu canonicorum† ſtatutū
poteſt per teſtes probari cū
ſcriptura de eſſentia legis non ſit, iuxta ſiſam Ioan.
And.in mercur.in illa reg. nemo poteſt ad impoſſibi
le,huc reſpexit Rot. deciſ.5. Nota ꝙ reſeruatio, aliàs
96.nu.1.in antiq. de probat. atteſtans Pontificis Max.
2 conſtitutionem † teſtibus probari poſſe,hoc idem tra
dit Rot.dec.246.alias prima,tit.de conſtit.in noui.in
cip.conſtitutio, ad cuius opinionis confirmationem
acceditillud, ꝙ obſeruauere DD. de Rota. dec. 397.
alias

cõſ.28.circa primum quæſitum,in fi.nu.13. & 14. lib.
1.Dec.in conſ.256.in cauſa inquiſitionis,nu. 9. verſi.
qa dependentibus.Ruin.in cõſ.13.caſus,de quo quę-
ritur,nu.4.ver.& quamuis.vol.5.Alc.reg.3.præſump.
16.nu.2.Gram.in conſ.ciuil. 68. quia intenno.nu.67.
Iaſ.poſt alios in §.ſed iſtæ,nu.89 cum ſeq.& ibi quoq;
Goines.in fi.Inſt.de act.Oldr.in cõſ.286.in electionis
negotio poſt num.4 poſt verſ. quantum ad quartum,
Barth.Capoll.in conſ.24.viſa accuſatione producta,
col.5.vtr. ſed qualiter ꝓbari poterit,& Marſ.in reper.
rub.ſub nu.135.& 136.verſ.& facit,quod voluit.C.de
prob.Bar.in l.pro hærede.nu.3. verſ. quædam ſunt.ff.
de acquir.hær.& facit text.in c.nulli.de elect. lib.6.in
verbis finalibus.c.inquiſitioni,& ibi additio ad Abb.
de ſenten.excomm.

5 Sublimitanda tibi erit prędicta ampliatio,niſi cer-
ta præſumptio extrinſeca coniecturet animum, quia
tunc non ſtatur iuramento in præiudicium alterius,
arg.tex.in c.vidua.& ibi Abb.in terminis nu.5.Fel.in
c.ſi diligenti.poſt nu.5.de præſcrip. Aret.in c.præſen-
tium.de teſt.Dec.in c.paſtoralis.poſt num.19.verſ. &
facit,quod not.Bal.de excep.& ibi late per eum,Ant.
de Butr.& Io.de Imo.in cap.1.de præſump.conſcien-
tia enim præcipuè ex indicijs.& coniecturis proba-
tur,vt monuit Hippolyt. Marſ. in rubr. C. de probat.
num.135.verſ.& facit quod voluit,auctorem laudat
Bart.in ſuo tract.ad reprimendum in verb.denuncia-
tionem, circa med.

Tertiò præterea amplia ex mente Bar.in d.l.ꝓ hæ-
rede.in princ ff.de acq.hęr.vt in his, quæ conſiſtũt in
6 ſola conſcientia ſtetur†dicẽtis ſimplici dicto, & ad id
conſulas Accurſ.in §.aliæ.in gl.mag.Inſt.de act.verſ.
dicit,& in l atqui natura.§.cum mc.ff.de neg. geſt. &
traditum fuit à Bal.in l.falſus.poſt nu.7. verſ.ſi autem
ſimplici verbo.C.de furt.& meminit Io.Andr.in c.a.
de conſtit.Alex.conſ.7.videretur prima cõſideratio-
ne.nu.2.verſ.& ideò cum.lib.1.& conſulas Addit.ad
Abb.in d.c.vidua.ſub litera E.extra de regulari.

Priori loco limitabis concluſionem,& ampliatio-
nes.Etenim licèt à dicto,vel à facto appellari nõ poſ
7 ſit,vt dictum eſt ſupra†poterit tamen iudex ſuperior,
ſi illud factum ſit maximi præiudicij,illius facto non
ſtare, cuius conſcientiæ eſt relictum, prout placuit
Corn.d.conſ.349.ſub num.6.verſ.& licèt.idem clarè
voluit Bal.in d l.1.poſt nu.3.verſ ſed pone;,quod per
ſtatutũ.C.de reb.credit.quæ ita intelligit gl.in clem.
1.de iurepatronat.ita etiam ſcripſit conſulendo Petr.
de Anch.conſ.348.primò,& ante omnia col...Qui
nimò illud inſuper addit gl.in d.clem.1. iudicẽ poſſe
8 corrigere id†quod perperam factum eſt:omiſſa tamẽ
appellatione:& ſequitur Corn.d.conſ.349 vbi ſupra,
& Bal.in l.2.poſt nu.11.verſ.item ſcias.C.de ſentẽ.ex
breui.recitan.dicit,vt licet non poſſit appellari:tamẽ
9 ſuperior poſſit errata corrigere uel reformare†quãdo
agitur de graui præiudicio, ſecus autem ſi facta ſint
modici præiudicij,Bal.vbi ſupra, & Corn.d.cõſ. 349.
d.nu.6.verſ. quia appellans.

Poſteriori loco limitare poteris,nã licèt ille, cuius
conſcientiæ quid relictũ eſt,poſſit facere ſm̃ id, quod
conſcientia dictat,vt dictum eſt ſupra, tamen debet
illa ſemper dirigi ſecũdũ ea,q̃ ſunt diſpoſita iure ciui
10 li†& iure canonico.ita Corn.reſpondit conſ.137.nu.
7.vol.2.& conſ.201.nu.17.& 18.vol.2.Bal.tradidit in
l.1.col.4.poſt nu.11.verſ.item allegatio Inn.C.ſi plu-
res vna ſenten.condem.fuer.vbi aſſerit ſecretam cõ-
ſcientiã de ſinu iudicis,& ſecretis pectoris ipſius non
11 debere proficiſci,ſed de † vtero, ac ſinu legis: apertè
etiam idem ſcripſit Bal.in conſ.298. Hæc materia al-
tior,eſt inquiſitionis.poſt nu.7.ver.& ſi in conſcien-
tia noſtra.lib.1.vbi ait,conſcientiam, & intelligentiã
non habere,vbi figat pedem,ſed debere conformare
12 ſe conſcientiæ legis†vel diſpoſitioni legali, cum le-
ges ſint per ora Principum diuinitus promulgatæ.

13 Et hinc eſt,quòd conſcientiæ non debet deeſſe†iu-
dicium rationis, vt ſancitum eſt in c. non ſolùm. de
regula.& tranſc.lib. 6.

Tertio loco limitabis concluſionem procedere,
quando tractatur de iis,quæ ſpectant ad forũ con-
ſcientiæ,ſecus verò in iis.quæ pertinent ad forum cõ-
14 tentioſum,nam tunc non ſtabitur† ſacramento iurã-
tis de, & ſuper eo, quod ab eius pendet animo:niſi
aliud in iure reperiatur expreſſum, ad id eſt glo. inſi-
gnis in clem.1.in §.ſi.ſuper verb.commodè, de pœn.
quam adducit Alex.in l.1.§.per procuratorem, poſt
nu.4.verſ.nec obſtat,ſi dicatur.ff.de acq.poſſeſ. quod
15 quidem verum eſſe crederem † quando aliæ poſſent
haberi probationes: alioqui dicerem dari iuramen-
tum,& illi ſtãdum fore de,& ſuper iis, quæ ab animo
pendẽt etiam in foro contentioſo,ſic Ant. de Petrut.
in d.l.1.poſt nu.367.verſ. 2. temperetis.ff.de iureiur.

Quarto loco limitanda eſt concluſio,vt licèt fides
habeatur iuramento,& conſcientiæ alicuius; tamen
16 iſtud debet intelligi,quando eſſet vir fide dignus† ſe-
cùs ſi eſſet perſona ſuſpecta,iuxta ſententiam Bal. in
l.falſus,in 3.col.poſt nu. 7. verſ. ſed quid ſi dominus.
C.de furtis,huc pertinet doctrina Bal. eiuſdẽ in auth.
cui relictum,poſt nu.9.verſ.attende hic, tunc ſufficit.
C.de indic.vidui.tollẽ.vt ſcripſit Domin. Ant.de Pe-
trut.in d.l.2.poſt nu.369.verſ.4.limitabis,de iureiur.

CONCLVSIO CCCCXV.

ARGVMENTVM.

Conſecratio eccleſiæ quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſecratio eccleſiæ non præſumitur, niſi probetur.*
Eccleſia non præſumitur conſecrata. ibid.
2 *Conſecratam eccleſiam qui dixerit,ille probare debet.*
3 *Conſecratio eccleſiæ probatur ex literis in marmore ſcri-
ptis.*
4 *Conſecratio eccleſiæ probari poteſt per vnum teſte idoneũ.*
5 *Teſtis vnus probat,cum agitur de nulli præiudicando,& aliquem iuuando.*
6 *Conſecratio eccleſiæ probatur per libros antiquos.*
7 *Conſecratio eccleſiæ probatur libris antiquis, ſi a maiori-
bus noſtris illis adhibita ſit fides.*
8 *Libri antiqui ſi atteſtantur de aliquo auditu, non ꝓbãt.*

1 Conſecrationem eccleſiæ †non
præſumi, niſi
probetur,ſancitum eſt in diſtin.1.c.ſolemnitatem,&
docuit Alc.trac.de prẹſ.reg.a.præſump.4.nu.2.quini
mò prẹſumitur non conſecrata,ſi credimus Lucæ de
Pen.in l.vni.C.de quæſt.lib.12.verſ. 24.

Cùm igitur non præſumatur conſecrata, proban-
2 da erit † ab illo,qui conſecratam dixerit,quod cõmo
3 dè fieri poterit ex literis † in marmore ſcriptis,vt tra-
didit Innoc.in rubr.de conſec.eccl.in prin. nu. 1. quẽ
ſequitur Dec.in conſ.135.nu.2.verſ.modo conſecra-
tio probatur,tradit Cur.iun.in tract.feud. in 1. parte,
q.1.n.16.quo in loco affirmat, id maximè procedere,
ſi non tendat in alterius præiudicium, & voluit Ioã.
And.in rubr.ext.de cõſec.eccl.atque Purp.in l. 1. nu.
155.ff.ſi cer. pet.

4 Præterea poterit probari † per vnum teſtẽ idoneũ:
vt traditum fuit à Matthe.ab Afflict. in conſtit.Nea-
polit.de Apoſtata lib.1.rub.3.nu.12.vbi teſtatur Iaſ.
in l.precib.C.de precib.impe. offer. & cõſtat ex mul-
tis ſimul congeſtis per Iac.Port.in concl.34.lib.1.ali-
ter per Ant.Gabriel.in ſuis concluſ.lib.1.de teſtibus.
concl.1.num.16.verſ.1.limita,& meminit Iaſ.in cõſ.
77.redem.

Digitized by Google

77. redemptoris crucifixi, & c. placet ſupraſcripta, col. 2.
5 in prin. ibi, ſicut in ſimili, vol. 3. ea ratione† quia cum agitur de nulli præiudicando, & alicui iuuando, teſtis vnus probat: vt in caſu noſtro, vt idem tradidit Iaſ. in conſ. 120. iuridicam arbitror. col. 1. in prin. ibi ſicut in ſimili vlna eum, vol. 4. & ſingulare atq; inſigne arbitrium eſt Gerard. de Petr. Sanct. in ſing. 49. nota regulam, nu. 1. verſ. pro iſta regula.

6 Tertiò loco probatur† per libros antiquos, vt ſcripſere Abb. & Fel. in c. cum cauſam de proba. nu. 2. teſtem laudat Inno. in d. nibr. de conſecrat. eccleſ. vel altaris, & gl. in verb. ſcriptura. in c. ſolẽnitates, de conſec. diſtinct. 1. huc ſpectat gl. in c. ſane 2. in verbo poſt mortem 24. q. 2.

Iſtud velim limites, vt habeat locum, quando hu-
7 iuſmodi libris† à maioribus noſtris adhibita ſit fides, vt docuit Bar. in l. 1. ff. ſi cer. per. & gl. in c. venerabilẽ. in verbo tranſtulit, de elect. & ſcripſit Fely. cum alijs adductis in d. c. cum cauſam, nu. 1. de probat. & fuſius de hac re tradidimus in concluſione confines.

Poſteriori loco illud limitabis, niſi tales libri atte-
8 ſtarentur de aliquo auditu: †quia tunc non probant, vt optimè voluit Bal. in l. 1. ff. de offi. quæſtor. ſed hęc limitatio nõ placet Feli. in d. c. cum cauſam, de prob. d. num. 1.

Reliqua huc pertinentia annotauimus in concluſione, eccleſia conſecrata, conſulas illum locum.

CONCLVSIO CCCCXVI.

ARGVMENTVM.

Conſenſus ſummi Pontificis, & aliorum ex quibus probetur, & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus ſummi Pontificis præſumitur interueniſſe in teſtamento Cardinalis ex antiquitate temporis.*
2 *Conſenſus ſummi Pontificis per diuturnitatem temporis præſumitur, ſi concurrit ſcientia, & patientia ipſius.*
3 *Conſenſus Pontificis Maximi non præſumitur interueniſſe etiam per longum tempus in illis caſibus, in quibus veriſimiliter ipſe non habet familiaritatem cum eo, qui in actu ſuo aſſerit conſenſum interueniſſe.*
4 *Conſenſus Epiſcopi in fundatione eccleſię interueniſſe prę-ſumitur ex diuturnitate temporis.*
5 *Conſenſus ſummi Pontificis non prę-ſumitur in fundatione eccleſię precęſſiſſe.*
6 *Conſenſiſſe pręſumitur epiſcopum in fundatione eccleſiæ, ſi probetur eius ſcientia, patientia, & tolerantia longi temporis.*
7 *Epiſcopus ſcire prę-ſumitur, quę fiunt in ſua diœceſi, & eccleſia.*
8 *Conſenſus Principis probatur per taciturnitatem.*
9 *Conſenſus Principis præſumitur interueniſſe ex longo curſu temporis.*
10 *Conſenſus probatur per ſcripturam & non per teſtes.*
11 *Tenor ſcripturæ amiſſę probari poteſt per teſtes.*
12 *Conſenſus regis a rege ſcriptus ſine ſigillo non probat.*
13 *Conſenſus inferioris domini per eius ſubſcriptionem, vel per teſtes probatur.*
14 *Conſenſus Principis non probat alienationem, ſi de ea nõ conſtat.*
15 *Conſenſus Principis quomodo optimè probet alienationem.*
16 *Conſenſus regius leuat creditorem ab onere probandi.*
17 *Conſenſus capituli prę-ſumitur in alienatione rerum eccleſiaſticarum.*
18 *Conſenſus capituli ſolemnitas prę-ſumitur ex longo tempore 60. annorum.*
19 *Conſenſus neceſſarius alienationi rei Eccleſiaſticę nõ præſumitur ex diuturnitate temporis.*
20 *Conſenſus ſummi Pontificis prę-ſumitur in alienatione rei eccleſiaſticę ex curſu temporis.*
21 *Conſenſus capituli in alienatione rei eccleſiaſticę prę-ſumitur interueniſſe ex curſu 30. annorum.*

1 Conſenſum ſummi Pontificis ex antiquitate temporis† præſumi interueniſſe, vt in teſtamento Cardinalis, auctor eſt teſtis locupletiſſimus Crau. de antiq. temp. 3. parte nu. 11. §. vidimus in genere, teſtem ad id laudat Aret. in conſ. 36. in prin. verſ. circa primũ dubium, cõſuluit præterea Dec. in conſ. 174. poſt nu. 5. verſ. & licèt cenſus atq; Dec. in conſ. 409. poſt nu. 2. ver. & idem in ſimili caſu, Iaſ. in l. ſciendum. col. 7. verſ. contrarium ff. de verb. obl. latè Rip. in reſponſ. de reſcrip. lib. 2. c. 22.
* nu. 11. vbi atteſtatur de communi * ſcribentium ſententia. Alex. conſ. 101. poſt nu. 5. cum plurib. ſeq. verſ. deniq; poſito, vol. 7. Felyn. in c. ſicuti, ſub nu. 33. verſ. & ex eo habes, de re iud. Mant. conſil. 83. viſo inſtrumento & conſilio, & indè poſt nu. 1. poſt verſ. per quę iura, lib. 1.

Ab his totus eſt diuerſus Ruin. in conſ. 26. poſt nu. 10. verſ. non poteſt ergo. lib. 1. ex ſententia Bar. in l. ſi publicanus. §. in omnibus. de publica.

Primo loco concluſionem ſic velim limites, vt lo-
2 cum habeat, id eſt† conſenſum ſummi Pontificis per diuturnitatem temporis preſumi, ſi concurrat ſciẽtia ipſius & patientia, hoc eſt quòd ſciuerit actum, de cuius cõſenſu agitur, idq; ſi talis actus inferioris ſit præiudicialis ipſi Põtifici Maxim. ſecus ſi non ſit præiudicialis ſummo Pontific. non enim tunc refert, an interuenerit ſcientia, vt ſatis conſtat ex iis, quæ ſcripſit Crau. vbi ſupr. num. 29 & ita etiam declarat Ruin. in conſ. 151. nu. 16. vol. 4. ex mente Alex. in conſ. 9. viſo themate ſupra ſcripto, poſt nu. 8. verſ. ſed nõ idem videtur. lib. 3. & de hoc habetur latè per Fely. d. c. ſicut. nu. 33. verſ. bene fateor, de re iud.

Secundo loco limitatur, vt nõ procedat in illis caſibus, in quibus veriſimiliter ſummus Pontif. non habet familiaritatem cum eo, qui in actu ſuo aſſerit cõ-
3 ſenſũ interueniſſe† vt quòd Põtifex Maximus præſtiterit conſenſum in fundatione eccleſia ſuper conditionibus appoſitis in fundatione, nam tunc talis cõſenſus non pręſumitur interueniſſe ẽt per lõgum tempus, vt aſſeruit gl. in c. nobis. ſuper uerb. de ſua iuriſdictione, de iure patron. quem refert & ad hoc ſequitur Lambert. in ſuo tract. de iure patron. in 9. princ. q. 1. parte, lib. 1. nu. 107. ubi reddit rationem: quia in tali caſu conſenſus ſummi Pontificis non præſumitur interueniſſe; quia Pontifex Maximus non habet cũ patrono cõtinuam familiaritatem, & ad hoc comprobandum affert pronunciatum Alex. in conſ. 34. uiſo themate. ad fi. quẽ refert, & ſequitur Fely. in c. ſicut, in 14. col. uerſ. bene fateor, de re iud.

Superioribus optimè conuenit, ꝙ traditurus ſum,
4 etenim cõſenſum epiſcopi in fundatione eccleſię† pſumi interueniſſe ex diuturnitate tẽporis, ſi in ea publicè ſint celebrata diuina, teſtis eſt mihi Imo. in c. officii, col. 13. de teſtam. atq; Rom. in l. ſciẽdum. poſt nu. 40. uerſ. 3. quid ſi appareat. ff. de uerb. obl. Iaſ. in d. l. ſciẽdum. col. 6. & in l. ſi certis annis, poſt nu. 10. uerſ. 5. facit. C. de pact. Dec. in l. 1. in 3. lect. poſt nu. 82. uer. ex gl. & ſupradictis. C. qui admit. Iaſ. in l. qui in alien. nu. 37. uerſ. ſecundò contra Bal. ff. de aeq. hær. Ludou. Roman. in ſuo ſing. 77. patientia, ſeu tolerantia, nu. 4. uer. & facit ſingulare uerbum Soc. ſen. in conſ. 1. uiſis & diſcuſſis, nu. 5. uerſ. igitur præſumitur, uol. 3. Roch. de Curt. in ſuo tractat. de iure patronat. num. 19 in 7. quæſtio. Barbat. in repet. rubric. de fide inſtrument. chart penultima, colu. 2. Alex. in conſ. 101. ſuper primo dubio. ſub num. 5. poſt uerſ. denique poſito, lib. 7. Brun. in tract. de for. fol. 80. col. 2. Fely. in c. ſicut poſt num. 29. uerſic. ſimile eſt illud, quod ſcribit Archid.

de te iudic. Barb. in c. requiſiuiſti. col. 25. de teſta. Fel.
in c. illud. poſt nu. 5. verſ. adde etiam. Archid. de præ-
ſump. Alex. conſ. 219. ponderatis his. nu. 14. ver. acce-
dit id quod. vol. 6. & conſ. 155. & quidem viſo pũcto.
nu. 17. verſ. & per illud. vol. 4. Ruin. conſ. 41. nu. 4. ver.
2. poteſtas vol. 1. & in conſ. 108. col. 1. in prin. vol. 5.
Primò loco limitabis iſtud in conſenſu ſummi Pō-
5 tificis, qui non præſumitur † in fundatione præceſſiſ-
ſe, ſed neceſſe eſt, vt oſtendat̃ talis conſenſus, ſic opti
mè ſcripſit gl. in c. nobis. de iur. patron. cuius rei ratio
eſt: quia non præſumitur interueniſſe: cum Summus
Pontifex non habebat continuam conuerſationem
cum patrono, vt vtar verbis Lamber. in tract. de iure
patro. in 9. q. prin. 1. par. lib. 1. nu. 107. vbi teſtat̃ ad hoc
Alex. conſ. 34. viſo themate. quem refert Fely. in c. ſi-
cut. col. 18. verſ. bene fateor, de te iudic.
Secundò prætereà limitabis intelligēdo locum ſi-
bi vendicare, quando probatur eius epiſcopi ſciētia,
6 & patientia: quia tūc data ſcientia † ex tolerantia lō-
gi temporis præſumitur conſenſiſſe, ſed vbi ſcientia
eius non probatur, non poteſt dici ex patientia præſu-
mi conſenſiſſe, ita conſuluit Maria. Soc. iun. in conſi.
56. nu. 24. vol. 2. teſtatur per ſimilitudinem de requiſi-
to conſenſu ſummi Pontif. Alex. conſ. 9. viſo thema-
te. vol. 3. cum alijs per eum ibi adductis.
Sed arbitror diuerſam eſſe rationem de conſenſu
Pontificis Maximi, & conſenſus epiſcopi, quia ſūmus
Pontif. non habet familiaritatem cum fundatore pa
7 trono, hinc eſt, vt non præſumatur ſcientia, quod † ſe-
cus videtur eſſe in epiſcopo, qui præſumitur ſcire, quę
fiunt in ſua diœceſi, & Eccleſia, & ideo hæc ſecunda
limitatio reſtringi poteſt, quoad ſummum Pont. tā-
tummodo.
Nec videtur à propoſito alienum, quod cauit Marſ.
8 conſenſum Principis probari † per taciturnitatem, vt
patet ex pluribus adductis ab eo. Marſ. in conſ. crim.
46. in præſenti cauſa Sebaſtiani Sciuoli. nu. 30. verſic.
nam patientia.
Quinimò probari, & præſumi interueniſſe conſen
9 ſum Principis † ex longo curſu temporis ibi docuit
Abb. in conſ. 70. quia copioſè. nu. 5. poſt verſ. non etiā
videtur obſtare.
10 Huc accedat etiam probari per ſcripturam † & non
per teſtes, vt ex multis allatis teſtatur Matth. ab Affli.
ſuper 3. feud. tit. de feud. alienat. nu. 14. Bal. in c. 1. col.
2. poſt num. 3. verſ. & accedit de facto, de feud. tit. per
quos fiat inueſtit. Fel. in rubr. de conſtit. poſt nu. 5. cū
plurib. ſeq. & à nobis ſupra traditum eſt in concluſio-
ne, Capellania honoris.
Sed hoc eſt limitandum, ſi probetur, talem cōſen-
ſum fuiſſe in ſcriptis præſtitum, & ſcripta eſſe amiſſa
11 † quia tunc tenor pōt probari per teſtes, per ea, quæ
habēmr in c. cum olim. de priuileg. & animaduerte-
re Cyn. & Bal. in auth. ſi quis in aliquo documento.
C. de eden. & Matth. ab Afflic. vbi ſup. d. nu. 14. & ad
hoc faciunt, q̃ obſeruata fuere infra in cōcluſ. gratia.
Cōſine eſt iis, quæ tradidimus, illud conſenſum re-
12 gis ſubſcriptum à rege † ſine ſigillo non probare, vt
voluit Matth. ab Affli. in feudali. tit. de prohib. feud.
alienat. in 24. q. nu. 33. in fi. an verò poſſit probari per
teſtes, conſulas eundem Afflict. in c. 1. 3. notab. tit. per
quos fiat inueſtit.
13 Quòd velim limites non procedere † in conſenſu
alterius inferioris Domini, nā in his per ſubſcriptio-
nem eorum tantum, vel per teſtes probatur, ita deci-
dit Matth. ab Afflict. vbi ſupra.
Conſentaneum eſt, & quod ſequitur, nam conſen-
14 ſus Principis non probat alienationem, † ſi non con-
ſtet de alienatione, vt placuit Matth. ab Afflic. vbi ſu
pra in 24. q. num. 32.
Iſtud limitare poteris, niſi princeps in conſenſu to-
tum tenorem inſtrumenti cōtractus alienationis ap-
15 poſuerit † tunc enim optimè probat alienationem,
vt docebimus infra in concluſione, confirmatio, in
prima limitatione.
Et eodem ferme pertinet, cōſenſum regium leua-
16 re creditorem † ab onere probandi, ita ſenſit apertè
Math. ab Afflict. vbi ſupra nu. 11. cum allegatis.
Succurrit, & illud, quod in hanc ſententiā de con-
ſenſu ſcripſit Anch. in conſ. 136.
17 Conſenſum capituli præſumi † in alienatione rerū
eccleſiaſticarū, eiu reſpondendo adhæſit Alex. conſ.
79. circa primum, de quo quæritur, col. 3. vol. 1. vbi in-
quit, quod ſolemnitas conſenſu capituli, & tractatus
18 præſumitur ex longo tempore † 60. annorum, prout
in caſu ſuo agebatur in 2. dubio. poſt nu. 2. ver. quoad
ſin, & ſeq. & licet iſti loquātur in tpe 30. ann. tū in tē
pore 10. ann. loquitur Alex. cōſ. 45. col. fi. in fi. vol. 3.
vbi præcipuè ad hoc allegat Ant. de Butr. in c. ea no-
ſcitur. de his, quæ fiunt à prælat. & hoc idem cōſuluit
Aret. in cōſ. 36. caſus talis eſt, præſuppōnitur in facto,
poſt nu. 1. col. 2. hoc idē voluit Fel. in c. ſicut. poſt nu.
27. verſ. & hinc etiam videmus. de te iud. Corn. idem
conſulendo ſenſit in conſ. 348. col. pen. vol. 1. ver. 7. et
vltima declarat Hier. Grat. in cōſ. 142. lib. 2. atq; Soci.
in conſ. 13. viſis prædictis publicis inſtrumētis, nu. 54.
ver. facit etiam. vol. 1. Goz. conſ. 11. in hac cauſa poſt
nu. 11. verſ. tertio ſolemnitas, Iaſ. in l. ſciendum, col.
6. verſ. 7. facit. ff. de verb. obl. Dec. in conſ. 36. col. pen.
ſub verſ. vlt. non obſtat. poſt nu. 8. à qua in iudicando
minimè recedendū eſt, vbi de cōmuni omnium ſcri-
bentium ſententia teſtatur poſt nu. 82. & ſeq. ver. ad ſe-
cūdum vero dubiū. Caſſan. cōſ. 11. col. 27. idem Dec.
conſ. 341. nu. 13. verſ. poſtremo ad corroborationem,
& in conſ. 329. ſub nu. 5. poſt verſi. vltimo non obſtat
Rui. conſ. 68. viſa, & bene intellecta. num. 4. vol. 1. &
conſ. 63. videtur prima conſideratione dicendū, poſt
nu. 6. ver. nā vt ex inſtrumento, eo. vol. 1. & cōſ. 86. vi-
deretur fortaſſis, poſt nu. 2. ver. ſecundo, quia, eo. vol.
1. Capic. in deciſ. Neap. 16. nu. 1. Afflict. de antiq. temp.
par. 3. §. ſenioq; nunc poſt nu. 1. cum pluribus alijs ſeq.
Boer. deciſ. 124. nu. 14. atq; Grat. in conſ. 142. decreue-
ram in præſenti cauſa. poſt nu. 10. verſ. item ſolemni-
tas tractatus, lib. 2. & Soc. in tract. fall. reg. 463. ſolem-
nitas, in quinta fallen.
Quorum omnium conſenſus Alex. non deterruit,
quin id ipſum intrepidè reprobarit in conſ. 9. in fi. nu.
6. vol. 3. tādem opinionem ſecutus eſt Corn. in conſ.
181. col. 5. & ſeq. vol. 2. diſſenſit etiam à ſuperiori ſen-
tentia Ferret. in conſ. 248. nu. 13. lib. 2.
Sed in hac ſcribentium diſſenſione conſuluerim
priorem opinionem, quippè quæ ſit magis cōmunis,
amplectendam eſſe hacq; ratione limitandum, vt ex
19 diuturnitate temporis † non præſumatur Pontificis
Max. conſenſus neceſſarius in alienatione rei eccle-
ſiaſticæ, ita ſenſit Alex. in d. conſ. 9. nu. 8. lib. 3. per Fel.
in c. ſicut. col. 19. de te iud. Ruin. in conſ. 31. adeo ple-
nè, & eleganter, nu. 6. in prin. & verſ. & minus etiam
vol. 1. verumtamen, quod etiā Summi Pont. conſen-
20 ſus † præſumatur in alienatione rei eccleſiaſticæ ex
curſu temporis decidit Capic. deciſ. 4. col. pen. nu. 29.
concluſionem noſtram ſic velim declares, vt licet ex
diuturnitate temporis præſumatur conſenſum capi-
tuli interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſticę: tamē
cum agatur de graui præiudicio, non inducitur talis
21 præſumptio ſpacio decem annorum, † ſed curſus tri-
ginta annorum eſt neceſſarius. ſic conſuluit Ruin. in
conſ. 86. videretur fortaſſis, poſt nu. 5. verſ. nec obſtat,
volu. 1. vbi pluribus auctoritatibus id comprobat, id
etiam ſcripſit Soc. in tract. fallen. reg. 463. ſolemnitas
in 5. limitatio & colligitur ex verbis Caſſan. in d. cōſ.
11. poſt num. 85. verſ. & ibi inter alia, & Camil. Plaut.
in l. 1. verſ. ſi ratam poſt num. 31. & ſeq. C. qui admitt.
atque Felyn. in cap. Albericus, col. fi. in fi. de teſtibus,
& idem in c. illud poſt nu. 5. ver. ſecundo eſt aduerte-
dum, de præſumpt.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCCXVII.

ARGVMENTVM.

Conſenſus quibus ex rebus probetur & præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus requiſitus ad validitatem actus probatur interueniſſe ex ſpatio longi temporis.*
2 *Tempus decem annorum longum eſt; vt ex eo præſumatur conſenſus.*
3 *Conſenſus præſumitur in actu, quem veriſimiliter abſq; eo quis non exercuiſſet.*
4 *Conſenſum præſtitiſſe alienationi præſumitur dominus, ſi paſſus fuerit rem emphiteuticam per 10. annos poſſideri.*
5 *Conſenſus per ſtatutum requiſitus in minore, vel muliere per lapſum decennij præſumitur interueniſſe.*
6 *Conſenſus non præſumitur per longum tempus, ſi de magno præiudicio agitur.*
7 *Conſenſus etiam vbi agitur de magno præiudicio, probatur interueniſſe per tantum tempus, cuius non extet memoria in contrarium. Contrarium ibi.*
8 *Conſenſiſſe quis non præſumitur ex antiquitate temporis quando conſenſus eſt contra ius commune.*
9 *Teſtamentum Cardinalis ex diuturnitate temporis præſumitur factum de conſenſu, & licentia Papæ.*
10 *Conſenſus præſumitur, quando cum diuturnitate temporis concurrit patientia illius, qui debuit conſentire.*
11 *Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis nõ præſumitũ ex tempore, vel alijs argumẽtis, ſed debet verè præceſſiſſe.*
12 *Conſenſus Regis ſuper contractu rei feudalis præſumitur interfuiſſe ex tempore, cuius initij memoria hominũ nõ eſt in contrarium.*
13 *Conſenſus, quãdo ſumus in dubio, præſumitur interfuiſſe.*
14 *Conſenſus tutoris in contractu pupilli nõ præſumitur interueniſſe in damnũ pupilli, nec in priudicium minorũ. Contrarium ibi.*
15 *Conſenſus probatur per taciturnitatem.*
16 *Conſenſus non præſumitur interueniſſe ex taciturnitate, quando agitur de incommodo aſſerti conſentientis.*
17 *Conſentire præſumitur tacens in actu concupiſcibili, & honorabili, non autem in oneroſo, & damnoſo.*
18 *Conſenſus ex taciturnitate non præſumitur, quãdo agitur de magno præiudicio.*
19 *Taciturnitas nõ habetur pro cõſenſu quoad aliũ obligandũ.*
20 *Tacens habetur pro conſentiente in præiudicium alterius fauore reipublicæ, eccleſiæ, & pupilli.*
21 *Conſenſus probatur per oſculum.*
22 *Conſenſus probatur per actus inualidos.*
23 *Vltima voluntas quantumcunq; imperfecta declarat teſtatoris voluntatem.*
24 *Teſtimonio impugnato vti licet ad effectum, vt oſtendatur contrarietas teſtium.*
25 *Conſenſus per epiſtolam probatur, & quomodo.*
26 *Animus donandi ratione coniunctionis ſanguinis facilius præſumitur in pacto.*
27 *Conſenſus probatur per ſigillum.*
28 *Conſenſus non ſolum verbo, ſed etiam facto probatur.*
29 *Conſenſus inducitur ex tranſmiſſione munerum, receptione, & nominatione.*
30 *Conſenſus probatur per motum humerum.*
31 *Humeros qui mouet ſine inclinatione capitis videtur magis dubitare, quam affirmare.*
32 *Conſenſus probatur per percuſſionem palmarum.*
33 *Cõſenſus muti ex percuſſione & tactu manuũ probatur.*
34 *Conſenſus probatur, quando quis annuit capite.*
35 *Conſenſus probatur ex ſola verborum interpretatione, & quomodo.*

1 CONSENSUM qui requiritur ad validitatem actus, † probari interueniſſe ex ſpatio longi temporis, traditum fuit ab Ant. de But. in c. ea noſcitur, extra de his quæ fi. à Prælat. & ſcripſere gloſ. & Doct. in c. peruenit. de empt. & vend. idem interrogatus rñdit A vino Crau. cõſ. 204. nu. 9. poſt verſ. 4. poſito, atq; conſuluit Barb. conſ. 30. nu. 18. ver. præterea accedat, vol. 4. ſentit Alex. in cõſ. 111. col. pe. in fi. vol. 4. refert & ſequitur Iaſ. in l. 1. ſub nu. 105. C. qui admitt. Dec. in conſ. 133. col. pen. in fi. Ruin. in conſ. 63. videntr prima conſideratione. poſt nu. 6. verſ. 2. vltra prædicta, vol. 1. & in conſ. 26. quãuis copioſè. nu. 3. ver. ſecundò principaliter, eodem vol. 1. atq; in conſ. 41. de duobus principaliter, poſt nu. 4. verſ. ſecundò poteſtas, eodem vol. 1. & in cõſ. 216. videndum eſt primò, nu. 6. verſ. ſed dato, eodem volu. 1. atque cõſuluit Paris. in conſ. 85. cum in facto. nu. 13. poſt verſ. ſed cum dicto, vol. 4.

2 Quod tẽpus longũ † vt ex eo præſumatur cõſenſus, eſt decem annorum, vt docuere Butr. & Io. de Imo. in c. illud. de præſump. moti auctoritate Accur. in l. ſi filius, in verb. detinuit, ver. & ꝙ dicit longũ. C. de petit. hær. Lamber. in trac. de iur. pat. in lib. 1. in 9. prin. q. 1. partis, nu. 107. verſ. & dicitur longum tempus.

Quod quidem poſtremum in primis locũ ſibi vẽ-
3 dicat quãdo ſumus in actu, † quem veriſimiliter quis non exercuiſſet abſq; tali conſenſu, quia tunc præſumitur, vt per Goz. in conſ. 11. nu. 14 cum ex allegatis ab eodem, idem etiam voluit Hier. de Monte in ſuo tract. de finib. regen. c. 103. nu. 13. cum alijs adductis à Tiraq. in trac. de præſcrip. in verbo per decẽ annos. §. 1. gl. 4. verſic. tertiò non hinc longè abeſt. vbi allegat Alex. conſ. 113. viſo & diligẽter cõſiderato. col. pen.
4 verſ. 4. comprobatur, poſt nu. 9. lib. 4. qui ait cum, † qui rẽ emphyteuticam emit, & eam poſſedit per decẽ annos patiente domino, præſumi præſtitiſſe conſenſum huic alienationi, quẽ ſequitur Dec. conſ. 185. col. vlt. poſt nu. 14. ver. nam ſi ille arbitratur hoc eximium & inſigne, cum alijs adductis per Tiraq. vbi ſupra.

Sed huic ſentẽtiæ alacriter reclamat Iaſ. in alienatione feudi, vt conſ. 176. nu. 2. per totum, vol. 2. & plenè diſcuſſerim, & contrarium ut probatum in conſuet Pariſien. §. 7. nu. 17. cum ſeq.

Primò loco ampliabis in conſenſu reqſito per ſta-
5 tutum † vt in minore, vel muliere, qui non poſſunt ſe obligare ſine cõſenſu propinquorum, nam per lapſũ decennij præſumitur interueniſſe talẽ conſenſum, vt docuit Iaſ. in l. ſi certis annis. nu. 19. C. de pact.

Contrarium, quòd non procedat contra pupillum tenet Corn. conſ. 98. col. fi. vol. 1. Alex. conſ. 94. col. 2. vol. 7. & idem eſt in præiudicium minorũ, vt per Soc. conſ. 254. col. 2.

Primùm omnium limitabis, vt tãtum procedat, qñ
6 agiẽ de paruo præiudicio, ſecùs ſi de magno † qa hoc caſu per longum tempus non præſumitur conſenſus, vt reſpondit Barth. Soc conſ. 61. nu. 6. verſ. ſed in his, vol. 3. cum ibi allegatis, Iaſ. conſ. 176. in 2. dubio, verſ. 2. principaliter moueor. volu. 2. Crau. conſ. 204. nu. 9. Bar. in diſput. incip. Mulier habẽs in fi. & in l. 1. §. deniq; ff de aqu. pluu. arc. col. 2. Fulg. in l. 1. col. pen. C. qui admi. Imol. in c. ſi diligẽti. col. pẽn. in fi. & ſeq. de præſcr. Balb. in tract. de præſcr. in 3. part. nu. 47. Alex. in conſ. 11. col. fi. vol. 4. & in conſ. 179. col. pen. vol. 6. Iaſ. in conſ. 176. col. pen. vol. 2. Cur. ſen. in cõſ. 77. vol. 2. latè Gabr. in concl. tit. de præſump. concl. 1. nu. 53. vbi quamplures concordantes congeſſit.

Sublimita, ſi eſt tantum tempus, cuius initij nõ ex-
7 tat memoria in contrarium † quia tunc etiam, vbi agitur de magno præiudicio, probatur conſenſus per tãtum tempus, ita Crau. cum ibi alleg in conſ. 204. n. 10. Abb. in c. peruenit. nu. 10. verſ. ex quibus omnibus, & per gl. ibid. de empt. & vend.

Contrarium videtur ſentire Iaſ. in conſ. 176. vol 2. vbi erat caſus 130. annorum, & tamẽ conſuluit, quòd in alienatione feudi, cum ſit magni præiudicij, non

præſumitur talis cōſenſus in huiuſmodi alienatione
per tale tempus interueniſſe, verſic. ſed præmiſſis non
obſtantibus, nu. 2.

Secundo loco limitare poteris, quando huiuſmo-
8 di conſenſus eſſet contra ius commune,† quia tūc ex
antiquitate temporis non præſumitur talem conſen-
ſiſſe, ita ſcripſit Abb. in c. licet Heli. in fin. poſt nu. 24.
ver. hoc dictū doct. de ſimo. Fel. ibi col. 5. ver. 4. limit.
& idem Abb. in c. nihil. col. fi. de elect. poſt num. 11.
ver. pro hoc facit gl. quæ pōderat iſtū fuiſſe in poſſeſ-
ſione, & idē tāquam æquius, & verius refert, & ſequit
Aym. Crau. in trac. de antiq. tēp. par. 3. §. 1. n. 19. ver. 3.
limitatur, vt non procedat in ſolemnitate, quæ eſt cō-
tra ius cōe. V. G. poſſedit quis lōgo tēpore duo bene-
ficia incōpatibilia, vel eſt minor, vel aliter incapax
ad beneficium, ſed aſſerit ſecum diſpenſatum eſſe, &
diſpenſationē perdidiſſe, iſto enim caſu nō ſuffragat
antiquitas temporis, vt & reſpondit Bellam. conſ. 10.
poſt nu. 43. ver. & ſi dicas, quod cōceſſio, & cum mul-
tis allegatis per Crau. vbi ſupra d. nu. 19. 20. & 21.

Contrariam ſequutus eſt ſententiam Aret. cōſ. 36.
caſus talis eſt, præſumitur in facto. ver. circa primum
9 dubium, vbi concludit † quod ex diuturnitate tempo-
ris præſumitur teſtamentum Cardinalis factū fuiſſe
de conſenſu, & licētia Papæ, idē videtur tenere Card.
& moderni in cap. requiſiuiſti. de teſtam. & Anch. in
conſ. 161. in quæſtione eccleſiæ. in fi. in quo loco lo-
quitur de vnione, & in prædictis caſibus reſiſtebat ius
commune.

10 Tertiò limita † quando cum diuturnitate temporis
concurrit patiētia illius, qui debuit conſentire, vt ex
allegatis per Iaſ. in d. conſ. 176. verſ. ſecundò ad idem
facit, vol. 2. nu. 2. & verſ. tertiò principaliter moueor.
Alex. reſpondit in conſ. 94. repetitus in cauſa appel-
lationis. poſt nu. 6. poſt verſ. nec obſtat. ſi diceret. vol.
7. ex mēte Bal. in l. 2. poſt nu. 3. verſ. ſed nūquid, vbi ad
id adducit l. non hoc, C. vnde legit. C. de legit. hæred.
& Bellam. d. conſ. 10. poſt nu. 33. verſ. tertio principa-
liter hoc probatur, & Ruin. in conſ. 105. Caſus iſte, de
quo quæritur, poſt nu. 11. verb. ſi ergo, vol. 1. & in cōſ.
11. quam egregiè. poſt nu. 6. verſ. ſed iſtis non obſtan-
tibus, vol. 2.

Quartò limita non procedere in cōſenſu Regis ſu-
11 per contractu rei feudalis † nam non præſumitur ex
tempore, vel alijs argumentis ſiue præſumptionibus,
ſed debuit verè præceſſiſſe, & ſpeciatim probari talis
conſenſus, ita ait Matthæ. ab Afflict. in tit. ſi de inue-
ſtit. fuerit contro. §. ſi autem controuerſia. nu. 43. vbi
ait, hoc procedere per conſtitutionem regni Neapo-
litani, cuius ſententiæ adhæret Andr. de Iſern. in c. 1.
col. 3. de prohib. feud. alienatio. per totum.

Id tamen eſt ſublimitādum ex tempore, cuius ini-
tij memoria hominum non eſt in contrarium: nam
tunc talis conſenſus præſumitur interfuiſſe, vt conſtat
ex allegatis ibi per Afflict.

13 Quintò limita † vt procedat, quando ſumus in du-
bio, ſecùs in certo, vt Iaſ. in d. conſ. 176. vol. 2. ver. 4. &
vlt. moueor.

Sextò limita, vt non procedat in conſenſu tutoris
14 in cōtractu pupilli, in quo contractu † non præſumit
conſenſum interueniſſe in damnū pupilli, vt reſpon-
dit Caius in l. quæcunque. §. interdum. in fi. de publ. in
rē act. & tradidere Accur. & Bar. in l. ſciēdum. Accur.
ſuper ver. ſolemniter, ver. ſecus ergo, Bar. poſt num. 7.
verſ. iuxta prædicta. ff. de verb. obli. Inn. in c. innotuit.
poſt nu. 4. de eis, qui furtim ordines ſuſceperunt, & ita
Abb. in cōſ. 106. nu. 4. caſus ſuper quo. vol. 2. not. Cor.
in conſ. 98. col. ii. vol. 1. Alex. in conſ. 94. repetitus in
cauſa appellationis. col. 2. poſt nu. 4. & 5. vol. 7. & idē
in præiudicium minorum, vt per Soc. in conſ. 254. in-
cip. viſa, & conſiderata contingentia facti. & 5. verſi.
ſed contra præmiſſa. col. 2. ſequitur Gabr. in ſuis cōcl.
tit. de præſumpt. concl. 1. nu. 58.

Contrarium tàm in donatione hereditatis pupilli,
quàm in venditione rei ſuæ tenet Ang. ſub dubio ta-
men forſan in l. qui in aliena. ff. de acq. hær. & ibi Cu-
man. in addit. & Imol. etiam, qui Imo. tamen in ven-
ditione tenet contrarium.

15 Conſenſum præterea † probari per taciturnitatem,
auctor mihi eſt Fel. in c. cum omnes. num. 14. verſ. ex
his reſultat. de conſtit. Bart. in l. de ætate. §. qui tacuit.
ver. & ſic patet. ff. de interrog. act. & Fely. in c. cauſam
matrimonij. poſt nu. 4. verſ. ſecūda declaratio. de offi.
deleg. Andr. Barb. cōſ. 17. incip. à Ioue principium. in
prin. vol. 3. & conſ. 9. incip. illud in medium referam.
col. mihi 5. & 6. ver. & ſi dicat. vol. 4. & conſ. 62. incip.
Paulus Apoſtolus. col. mihi 9. in prin. verſi. præterea.
eo. vol. 4. Hipp. de Marſ. cōſ. 46. nu. 30. Barth. Soc. cōſ.
220. nu. 12. vol. 2. & conſ. 61. nu. 6. uol. 3. & de hac ma-
teria uide Doct. in c. qui tacet. de reg. iur. & in d. l. qui
tacet. ff. eo. tit. & Marſ. in ſuo ſing. 77. patiētia, ſeu to-
lerantia, in prin. ubi quam plurimos adducit, Dec. in
conſ. 264. non excedet è memoria. nu. 3.

16 Limita, ut non procedat † quādo agitur de incom-
modo aſſetii conſentientis ex taciturnitate, quia tūc
non præſumitur cō enſus interueniſſe, ita Barth. Soc.
conſ. 21. nu. 4. uol. 1. & reſpondit Barb. in conſ. 9. illud
in medium referam. col. mihi 5. uerſ. & ſi dicatur, uol.
4. unde dicere ſolebat Inno. in c. in Geneſi, poſt nu. 5.
uerſ. ſed licèt collatio, de elec. in actu concupiſcibili,
17 & honorabili tacentem prſumi conſentire † non au-
tem in actu oneroſo & dānoſo, quem ſequitur Abb.
in c. ueſtra. nu 6. uerſ. ſed contra hoc, de locat. Fely. in
c. cum omnes. col. 6. de cōſtit. Abb. in c. ex parte deca
ni. poſt n. 9. de reſcr. & retulit Ant. Corſet. in ſing. ſuo
381. taciturnitas. num. 1. & ſeq. atq; conſuluit Alex. in
conſ. 180. uiſo proceſſu inter Salomonem, nu. 4. uerſi.
præterea poſito, lib. 7. & in cōſ. 152. in cauſa & lite in-
ter Paulū, nu. 4. uerſ. primò, quia iſte teſtis, lib. 7. Cro-
tus in repe. §. morte. l. non ſolū, nu. 93. ff. de oper. nou.
nunc. & optimè reſpondit Soc iun. in conſ. 18. de tri-
bus quæritur, nu. 26. uer. & dixit Inn. uol. 3. & ſequitur
Mil. in ſuo repert. in uerb. cōſentire uidetur, qui tacet
in utili. atque Io. And. in reg. is qui tacet. nu. 6. uer. hęc
ſolutio, de reg. iur. in 6.

18 Secundò loco iſtud eſt limitandum † ut conſenſus
ex taciturnitate non præſumatur, quando agitur de
magno præiudicio, ſecùs de paruo, ita cauit Soc. ſen.
in conſ. 61. ſuper quæſtione, nu. 6. uer. ſed in his uol. 3.
& in conſ. 220. uiſis cōpromiſſo, laudo, et ſtatutis. poſt
nu. 10. uerſ. reſpondeo etiam, uol. 2. Crot. in repet. §.
morte. l. non ſolùm. nu. 93. de oper. nou. nūc. & repe-
tijt Ioā. Ant. Rubeus in repet. l. uniçæ, nu. 70. uerſ. uel
poteſt dici. ff. ſi cer. pet. Cephal. etiā reſpondit in conſ.
133. nu. 126. lib. 1.

19 Tertio loco iſtud limitabis, ut non † procedat, quo-
ad alium obligandum, nam tunc taciturnitas ꝑ con-
ſenſu non habetur, neque ex ea probatur, ut reſpōdit
Rom. in conſ. 311. in caſu propoſitę cōſultationis. nu.
3. iſtud autē, per l. filiusfamilias. §. inuitus. ff. de ꝑcur.
& l. ſicut. §. non uidet. ff. quib. mod. pig. uel hypot. ſol.
& Io. And. in reg. is qui tacet, nu. 3. de reg. iur. in 6.

Quòd quidem ſublimitandum eſt, ut non habeat
20 locum † fauore reipublicæ, eccleſiæ & pupilli, nā tūc
tacens habetur pro conſentiente in præiudicium al-
terius, ſic conſuluit idem Rom. in d. cōſ. 311. poſt nu.
3. & 4. ꝑ multa ibi ab eodem adducta, & Soc. in tract.
fallen. reg. 486. taciturnitas.

Quartò præterea loco limitandū tibi erit illud po-
ſtremum, ut non habeat locum in conceſſione ꝑpe-
tua, nam tunc qui tacet, non uidetur conſentire, ſecùs
erit in temporali, ut obſeruauit gl. in c. 2. in uerb. con-
tradicente, de his, quæ fiunt à Præla. & gl. in c. 1. in gl.
pen. de reb. eccl. nō alie. lib. 6. & Io. Andr. in reg. is qui
tacet. num. 16. de reg. iur. in 6. & Mil. in reper. in uerb.
cōſentire uidetur, qui tacet in temporali.

Quinimò

1 Quinimò conſenſum † probari per oſculum, ſancitum eſt in c. pacem. diſt. 2. de conſecr. & docuit Fel. in c. cum ſuper. de offic. deleg. nu. 4. verſ. ſecunda cauſa eſt, quod idem repetit Frãc. Niconit. in repet. rub. nu. 34. verſ. videmus in alijs terminis. C. de eden. atq; ſcriptum reliquit Io. Franc. Paui. in ſuo tract. de viſitat. in q. 8. 1. par. incip. octauo quæro.

22 Nec præteribo conſenſum etiam probari † per actus inualidos. Iaſ. conſ. 227. in 2. vol. col. mihi 12. verſ. decimoſexto facit, & conſ. 127. nu. 5. verſ. & ſi diceretur, vol. 4. qui plures adducit.

Hinc illud poteſt inferri, vt ultima voluntas quan-
23 tumcunq; imperfecta † declaret teſtatoris voluntatẽ, ſic cauit Roman. in cõſ. 179. ampliſſimè doctor. poſt nu. 11. verſ. quoniam reſpondetur, quẽ ſequitur Boer. in deciſ. 172. dominus. nu. 22. verſ. nam ex teſtamẽto, & Iaſ. vbi ſupra.

Hinc etiam inferebat Crauet. in conſ. 9. accuſatur
24 Titius. nu. 16. † teſtimonio impugnato, vti licere ad effectũ, vt oſtendat contrarietas teſtiũ, vt ibi per eũ.

Concluſioni quoque noſtræ, & illud conuenit, cõ-
25 ſenſum probari per epiſtolam † ad aliquid adhortãtem, ex ea nẽpè adhortatione præſumimur ipſi facto conſentire, quòd hoc exemplo patebit. Duo fratres communiter inter ſe vitam degeb ũt, non tamẽ erãt ſocij omnium bonorum, adeò vt filiæ alterius ex bonis communibus dos conficienda eſſet, alter vero frater habẽs filiam cui honeſtè illã collocaret. inuenit, verum futurus ſponſus maiorem ſibi conficiendam dotem cupit, & vrget, hinc pater filiã illi deſpondere ægrè fert, quod cum frater abſens rẽ cognouiſſet, fratri per literas ſignificat, ne honeſtã illam matrimonij conditionẽ, aut ignauiter, aut imprudẽter eius manibus elabi ſinat, quo audito pater matrimoniũ pficit, & dotẽ deſideratam conſtituit, ex iſtiuſmodi pfectò epiſtola argui conſenſum ſcribentis ſe voluiſſe ex cõmunibus bonis fratris filiæ dotem confici doctiſſimè tradidit Aymo. Crauet. de antiq. temp. §. vidimus, & abund. par. 1. nu. 43. & 44. quod & conſulendo probauit Soc. in cõſ. 291. col. 7. in fi. verſ. 3. princip. poſt nu. 1. verſ. ſed ad hoc rũdetur. vol. 3. & ad hoc eſt aperiſſimũ Iuliani reſponſum in l. cõſenſu. ff. de act. & obl.

Sed hoc poſtremum limitandum eſt, locũ ſibi tan-
26 tummodo vendicare in fratre, † in quo facilius præſumitur animus donandi ratione cõiunctionis ſãguinis, vt colligere eſt ex Alpheni reſponſo in l. ſi ſeruus. cõis. ff. de donat. int. vir. & vxo. & fuit obſeruatum in l. quæ dotis. ff. ſol. matr. quod quidem in alijs non pcedit, ita ſcripſit Aym. Crau. d. loco vbi ſup. nu. 44.

27 Quid ſi etiam conſenſum † probari per ſigillum dixero? vt monuit Bal. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. nu. 2. ff. de verb. oblig. huic pronunciato patrocinantur ea, quæ ſcripſit Affli. in 3. par. feud. tit. de prohibit. feud. alienat. num. 15.

Sed & de grege illo eſt axioma Soc. ſen. volentis cõ-
28 ſenſum nõ ſolum verbo † ſed etiam facto probari, vt ſi quis pro locatione aliqua nonnullis annis debitas penſiones receperit, illi enim locationi conſenſiſſe cenſetur, ſic reſpondit idem Soc. in conſ. 125. viſa narratione. n. 1. verſ. primum probatur, vol. 1. imò id fuit præcipuum Scęuolę reſponſum in l. Paul. ff. rem rat. hab. Paul. (inquit Scæuola) rñdit non tantùm verbis ratum haberi poſſe, ſed etiam actu, cõprobat id Soc. per Bal. in l. 2. §. fi. ff. ſol. matr. & in l. potuit. C. de iur. delib. & Bart. in l. pater. §. cum liberis. ff. de leg. 2.

29 Eiuſdem notæ † & illud, conſenſum etiam induci ex tranſmiſſione, & munerum receptione, atq; nominatione, ſic reſpondit Pariſ. in conſ. 51. conſiderata facti narratione. nu. 4. verſ. vbi Philip. Franc. vol. 4.

30 Eiuſdem claſſis eſt, conſenſum probari † per motũ humerorum, ſic tradidit Accurſ. in l. 1. §. ſi quis ita, in ver. annuiſſet. ff. de verb. oblig. & idem Accurſ. in leg. item quia. in verb. mutus. ff. de pac. Accurſium ſequitur Bart. in l. nutu. in princ. ff. de leg. 3. vbi ait, notariũ debere ſcribere, talem cõſenſiſſe ſtringẽdo humeros.

Verumtamen hanc Accurſ. & Bart. doctrinam refellit Iaſ. & cæteri ſcrib. in d. l. 1. §. ſi quis ita poſt nu.
31 12. verſ. in ea. glo. ibi humeris. ff. de verb. oblig. † nam vbi quis mouet humeros ſine inclinatione capitis, videtur magis dubitare, quàm affirmare, vt docet experientia rerum magiſtra. c. quàm ſit de elect. in 6. hos ſequutus eſt Iacob. de Nigris in repetit. d. l. 1. §. ſi quis ità. poſt nu. 37. ver. gl. in verb. annuiſſet, de verb. oblig.

32 Eiuſmodi eſt, quod dicturus ſum † nam conſenſum probari per percuſſionem palmarum, docuit Bald. in l. & in epiſtola. in prin. C. de fideicom. per ea quæ fuere obſeruata in prin. tit. Inſt. de verb. obl. cuius ſententiæ accedit, idem Iac. Nig. in repet. d. l. 1. §. ſi quis ira. nu. 37. verſ. adde etiam, de verb. oblig. ꝙ hoc exẽplo
33 planum facit Bal. ibid. † vt ſi interrogetur mutus, an ſibi placeat, vt vxor ſua habeat ſuum cubiculum, & ꝙ ſi ſibi placeat, attingat manũ vxoris, ꝙ ſi tetigerit, ex illa pcuſſione pbabiť tacitus cõſenſus, vt ibi p eũ.

34 Quibus & hoc quoq; adijcies, conſenſũ pbari † qñ quis annuit capite, vt docuit Accurſ. in d. l. 1. §. ſi quis ita verb. annuiſſet. ff. de verb. obl. & idem voluit in l. item quia in verb. mutus. ff. de pact. quam gl. ibidem ſequitur Pau. de Caſt. poſt nu. 3. ver. nota etiam, cuius ſententiæ ſubſcripſit Iac. Nig. in repet. d. §. ſi quis ita. l. 1. poſt nu. 38. verſ. item ꝙ conſenſus. ff. de verb. obl.

35 His proximum eſt, ꝙ tradituras ſum † etenim conſenſum probari ex ſola verborũ interpretatione, colligere eſt ex Vlp. reſpõſo in d. l. 1. §. ſi ita. ff. de ver. obl.

Vndè ex hoc inferre ſolebat Bal. Nouel. ad notabilem, quæſtionem, vt interrogo te, promittis mihi Stichum, & Pamphilum, tu dicis, diſſentio in Pamphilo an valeat ſtipulatio ad Stichum omiſſum, de quo fuit facta interrogatio? Ipſe concludit valere, quia tacitè colligitur ex iſtis verbis, quòd negando de vno, ideſt, de Pamphilo, cõſentit in Sticho, per c. nonne, de præſump. & l. cum prætor. ff. de iudic. ideò cum colligatur ex interpretatione verborum, valebit ſtipulatio.

Nec alio reſpexit, cum inſigniter dixit Mattheſ. in ſuo ſingulari 76. incipiente. Nota, quod poſito, vt poſito, quòd tibi facio poſitionem, quòd commodaui codicem, & volumen, tu reſpondens, nõ credo de codice, videris conſentire in volumine, d. ca. nonne. de præſump. cuius ſententiæ ſubſcripſit Franciſ. Curt. in ſuo tractatu poſitionum, & interrogationum poſito in l. 2. C. de iuram. calum. col. 2. nu. 11. verſ. & quia diximus, quod poſitiones, hoc idem ſecutus eſt Celſus Hugo in addit. ad Lanfr. de Orian. in c. quoniam cõtra in verb. reſponſiones, in addit. incip. adde Fely. in c. nam concupiſcentiam. de probat. qui hoc dictum Matth. refert, & ſequitur, & idem voluit Iac. de Neg. in repet. d. §. ſi quis ita. l. 1. nu. 2. & 3. verſ. nota primo. ff. de verb. oblig.

CONCLVSIO CCCCXVIII.

ARGVMENTVM.

Conſilij ſapientis, an præſumatur adhibita ſolemnitas à ſtatuto requiſita in ſentẽtia.

SVMMARIVM.

1 *Conſilij ſapientis ſolemnitas à ſtatuto requiſita non præſumitur adhibita in ſententia.*

2 *Sententia non poteſt exequi, niſi probetur, conſilium requiſitum ante eum interceſſiſſe.*

3 *Conſilium videtur de ſententia actus.*

1 Conſilii ſapientis ſolemnitatem à ſtatuto requiſitã † non præſumi adhibitã in ſententia, docuit Bal. in l. 1. nu. 8. C. ne lic. ter. prou. atque

& reſpondit Bal.d.conſ.250.aliàs 382.nu.1.verſ.itē nemo,& ſeq.vol.1.vel 5.& idē Bal. in conſ.410. in eā & queſtione Antonii,nu.7.verſ.contrariū dico,vol.2.ait
34 neminē p̄ſumi malū cōſiliū dare, † ſed aut bonū aut malū,p cōtex.in l.quoties.§.qui dolo. ff. de ꝓbat.& l. fi.C.ad l.Iul.repe. & hoc idē ſcripſit Boſſ. in ſua prac. crim.tit.de mand.ad homici.nu.60.ver.deinde ponit.

Nec illud ſilebo, cōſulere illum dici, vbi qs ſuadet maleficiū, rogat, conſtruit, vel ſubtilitatem futuram oſtēdit,vt traditū fuit ab Inn.in c. ad audientiā, nu.1. verſ.nota ꝙ ad hoc,in prin.de homi.atq; à Beat. Ant. in tract.excōm.c.5.incip.ſi qs ſuadente diabolo,nu.5. verſ. conſiliū aūt p̄ſtatur, & fuit obſeruatū à Card.in clem.1.5.oppo.de pe.& in clem.1.16.q.& ſeq.de foro compet.Sal.in l.1.C.de rapt.virg.& Carrer. vbi ſuprà, nu.138.verſ.cōſulere etiam dr̄,& declarat Cep.in ſuo conſ.cri.27. requiſitus extiti. col mihi.3. in prin. verſ. circa primum clarū eſt,& verſ. itē cōſiliū etiam dare.

Verùm hoc poſtremum intelligendū eſt, vbi quis inducit delinquentē ad maleficium gratia eius,cui ſit perſuaſio non gratia conſulentis,alioqui eſſet manda
35 tum † ſit enim mādatū gratia mandantis, conſilium verò,& perſuaſio gratia facientis, cui conſulitur & p̄ſuadetur,ſic docuit Bar.in l.non ſolū,§.ſi mandato,1. q.verſi.veniamus ad perſuaſionem, ff. de iniur. quem refert & ſequitur Carer. in d. ſua pract. crim. §. circa, num. 129.verſi.circa primum.

Hic multæ poſſent inſerri quæſtiones, vt differētiæ inter mādatū, & conſiliū atq; qua pena ſit alliciēdus, qui alteri cōſuluit maleficiū,& quot modis dicat̄ præſtare conſiliū, multæq; aliæ, ſed qm̄ extra noſtram ꝓpoſitā materiam probationū videtur eſſe, iccirco eas è medio relinquo, atq; hæc ſcire cupientē reiicio ad ea, q̄ in harum quæſtionum explicatione tradita ſunt vberrimè à Carret.in d.ſua prac.crim.d.§. circa,num. 128.verſ.ſequitur de conſulente, cū multis alijs ſeqq.

CONCLVSIO CCCCXX.

ARGVMENTVM.

Conſpiratio quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſpiratio eſt difficilis probationis.*
2 *Conſpiratio probatur per eoſdem coniuratores.*
3 *Participes criminis admittuntur ad probandum conſpirationem,& recuſantes compelluntur,etiam ſi iuraſſent nō reuelare,& de hoc precium recepiſſent.*
4 *Teſtes complices & proxenetæ admittuntur in crimine ſimoniæ.*
5 *Conſpiratio probatur per ſcripturam conſpirantium.*
6 *Conſpiratio probatur per ſcripturam, etiam ſi ſcripta ſit manu priuata.*
7 *Conſpiratio probatur per teſtes ſingulares & varios.*
8 *Coniuratio, vel rebellio conficitur ex varijs partibus, ſiue præparamentis.*

1 Conſpirationem difficilis † eſſe probationis, ꝙ occultè patrari ſoleat,nulliq; niſi cōſpirationes ſciāt, nulli dubiū eſt.Hinc dicere conſueuerat Bald.in l.qū
2 liberi.nu.3.C.de teſt.quē ſequitur ibi Pau de Caſt. † ꝑ eoſdem coniuratores probari conſpirationē,arg.l.cōſenſu.C.de repud. in med. & eſt contex. notab.in c.ſi. de teſtib.cogen.in quo loco habetur,ꝙ nedum admittuntur participes criminis, ſed ꝙ recuſantes compel-
3 lere debent, etiam ſi iuraſſent nō reuelare † & de hoc pretium recepiſſent,de quo eſt etiam bona gl.in cap. venerabilis,il 1.in verb.confeſſio in fin.de teſti. & tradit Marti.Lauden.in tract. de crimin.læſ.maieſta.q.8. reſpondit Alex.in conſ.13.nu.14.lib.6.& in conſ.120. nu.3.lib.7.ſenſit Iaſ.in l.3.§. ſi tibi in iud.num.4. ff.de condi.ob turp. cauſam, quem §.ipſe. iaſ.legit in l.1.d. tit. & facinm, quæ fuerunt animaduerſa per eundem Alex.in conſ.13 inſtit.nu.13.verſ. item per præfatam
4 rationem, lib.1. † vbi in crimine ſimoniæ eſſe admittendos teſtes complices & proxenetas ſcripſit.

Præterea probari per ſcripturam conſpirationem in
5 eadem ſubſcribentiū † vbi tale quid factionū patrare promittunt,tradidit Fely. in c.cum in eccleſijs. nu.5. col.2.de maior.& obed. vbi teſtes laudat Do. & Bart. in l.in ſenatus,ff.ad Turpil.Bald.& Sal.in l.ſciant, C. de probat.gl.& Bar.in l.non intelligatur,§.tacita,ff.de iur.fiſ.& à Bald. traditum fuit in ſua pract. in rubr. de proba.q.2.Sal.in l.ſing.C.de accuſat.Bal.in ſua pract. iudiciar.in rub.de quæſt.circa materiam probationis, quæſt. 1. nu.3.

Quod velim ſic amplies, etiam ſi talis ſcriptura eſ
6 ſet ſcripta † manu priuata, vt patet in ſcribente ſe recepiſſe vſuras,vt placuit Fely. in d.c.cum in eccleſijs, nu.5.teſtatur gl.c.ſanè.24.q.2. in verſ. eorum librorū, & tex.in clem. 1.de vſur.

Ad hæc probatur conſpiratio per teſtes ſingulares
7 & varios † vt de tempore,& loco, vel de præparamentis,dummodo oēs tendant ad probationē coniurationis, vel rebellionis, hoc etem facinus iſtiuſmodi eſt, vt perfici nequeat momento tp̄is, vel in vno loco,cōficitur enim coniuratio, & rebellio ex varijs partibus
8 † ſine præparamentis,meritò igit̄ diximus,quēlibet teſtem deponētem de actu ſingulari, & diuerſo ab alio deponente de tractatu, & conſpiratione, atq; cōiuratione,& eū probat & perficit,& hæc ſingularitas hoc, & illud non vitiat,ait Hip.de Marſ.cōſ.1.nu.63.teſtatur gl.& Doct.in ſimili in c. volumus. in verb. eccleſiæ.16.q.4.& in c.nihilominus,3.q.9.per Inn.in c.qualiter,& qn̄.de accuſ.& Accurſ.in l.ob carmen.ff.de teſti.Gram.conſ.crim.59.nu.10. vbi hoc argumenti genus examinat,& eum Petr.de Anch 440.inci.ex p̄dicta facti narratione in 2.dubio. vbi allegat iura & rationes,de quibus ibi per eū, & cum eo tranſit Crot. in tract.de teſti.par.7.nu.141. verſ.nona ſit conclu.

CONCLVSIO CCCCXXI.

ARGVMENTVM.

Conſtitutio, ſeu canonicorum ſtatutum quo pacto probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio ſeu canonicorū ſtatutū per teſtes probari pōt.*
2 *Conſtitutio Pontificis Maximi teſtibus probari poteſt.*
3 *Gratia ſemper per teſtes probari poteſt.*
4 *Conſtitutio, vel ſtatutum ante ſcripturam non ligat.*
5 *Eſſentia legis non poteſt diſtingui, neque ſeparatim conſiderari ab obſeruatione ipſius legis.*
6 *Lex ſtatim cum a Principe lata fuit, eſt lex in ſui eſſentia, ſed vt liget ſubditos requiritur eius publicatio.*
7 *Lex, vel ſtatutū Principis probatur per teſtes, & ſcripturā.*
8 *Teſtes ſicut inſtrumenta in inferioribus parem vim habēt.*

1 Conſtitutio ſeu canonicorum † ſtatutū poteſt per teſtes probari cū ſcriptura de eſſentia legis non ſit, iuxta ſniam Ioan. And.in mercur.in illa reg. nemo poteſt ad impoſſibile,huc reſpexit Rot. deciſ.5. Nota ꝙ reſeruatio, aliàs 96.nu.1.in antiq. de probat. atteſtans Pontificis Max.
2 conſtitutionem † teſtibus probari poſſe,hoc idem tradit Rot.dec.246.alias prima,tit.de conſtit.in noui.incip.conſtitutio, ad cuius opinionis confirmationem acceditillud, ꝙ obſeruauere DD. de Rota. dec. 397. aliàs

aliàs 16.nota creditur, vbi concludunt, in inferiorib.
à Principe parē vim habere teſtes,& inſtra,quib.haud
dubiè rn̄det doctrina Mil. in ſuo repertorio verbo ꝓ
bari pōt ſtatutum canonicorū,huc nimirū referri pōt
ꝙ ſcriptū reliquit Bar.in l. de quibus col.9.nu.22.ver.
ſecundò probat̄ conſuetudo per teſtes,ff.de legi.vr̄ &
hoc ſentire Bal.in c.1.col 2.nu.7.verſ.quæro,quare in
conſtitutionib.de conſtit. nec hinc longè abeſt, ꝙ ip-
ſe Bal.clarius dixit in l.ſi qua per calumniā,col.7.poſt
nu.5.verſ.gratia aūt.C.de epiſ.& cler.loquens de gr̄a,
3 † quæ ſemper ꝑ teſtes probari poſſit, idē ſequutus eſt
Abb.in c.paſtoralis,col.2.verſ.ſed cōtra hoc ibi,quini
mo nō eſt de ſubſtātia iuris,de fid.inſtr.ꝑ c.1.de renūt.
in 6.idq; teſtat̄ Dec.in rub.de conſtit.col.7.verſ.vnde
cōcludendo dicamus. nu.36. quo in loco id latiſſimè
examinans in vtranq; partē argumenta in mediū af-
fert, quē tu ipſe conſulas, nec ab hoc receſſit Philipp.
Franc. in c.1. in 12.notab. per illū tex. de iureiu. in 6.
ibi,ſtatuta,cōſtitutiones,ꝙ idē ꝓbauit Fel.in d.rub.de
conſtit.col.2.nu.3.ver. tangunt & hic ſcribentes, aſſe-
* rens hanc * communē eſſe ſcribentium ſententiam.

Limita hanc concluſionē, vt locū habeat quantū
ad eſſentiā cōſtitutionis, vel ſtatuti,quia ſcriptura nō
eſt de eſſentia, ſed vt ex cōſtōne, vel ſtatuto obligatio
4 inducat̄,requirit̄ ſcriptura:† vnde ante ſcripturā cōſti-
tutio,vel ſtatutū non ligat.c.1.de poſtul.prælat.ibi,ſo
lenniter editū, ac publicè promulgatū, hoc idē tenet
Bal.in l.humanū,in fi.C.de leg.& in rub.de cōſtit.vbi
ſequit̄ Fel.col.3.verſ. nihilominus, quorū ſn̄iæ adhæ-
ret Hippol.de Marſi.in rub. C.de proba. col.7. & licet
diuerſum ab hac re videat̄ ſentire Dec. in d.rub.de cō
ſtit.poſt num.36.verſ.vlterius tn̄ vr̄,dū animaduertit,
5 † eſſentiā legis nō poſſe diſtingui,neq; ſeparatim cōſi
derari ab obſeruatione ipſius legis ex eo, ꝙ lex vr̄ ſu-
mere vires ab ipſa ꝓmulgatione,§.1.in auth. vt factæ
nouæ cōſtit.& in §.in his aūt Inſtit.de contrah. empt.
tn̄ nō rectè agit Dec.nā lex exiſtere pōt in eſſentia, &
ꝙ tn̄ nō ſit recepta in obſeruantia,qn̄ publicat̄, quod
Pauli rn̄ſo patet in l.duo filij.ff de teſta.tute.vbi ius in
6 ſe eſſe pōt,licet deficiat ꝓbatio† ideo lex eſt ſtatim cū
primū à Principe lata fuit in ſui eſſentia; ſed vt liget
ſubditos,requirit̄ publicatio.d.auth.vt fact.nou.cōſt.
vbi cōſtitutio eſt, licet non liget niſi poſt duos mēſes.

7 Secundò limita,vt concluſio procedat in lege† vel
ſtatuto Principis,ſecus eſt in inferiorib à Principe,iux
ta ſn̄iam Io.And. in d.reg.nemo pōt.de regu.iur.ideo
ſn̄ia non valet,niſi ex ſcripti recitatione,l.2.C.de ſen-
ten.ex breuicul.recitan & iſtud confirmat Bal.in rub.
de conſt.t.q.od refert Baibat.in col.1.ibidem.

Huic ſn̄iæ refragat̄ contex.in c.1.de iureiu. in 6.vbi
loquit̄ contex.de ſtatutis inferiorū à Principe,& in̄ di
cit ſcripta,& non ſcripta,vnde colligere poſſumus ex
illo aliqua inferiorū eſſe ſtatuta nō ſcripta, & ad hāc
ſn̄iam confirmandā ꝑtinent dec.1.aliàs 246.conſtitu-
tio,de cōſtit.in nou.vbi loquit̄ in cōſtitutione canoni
corū,ſiue capituli,& ſic in inferiorib.à Principe, & tn̄
ꝓbat̄ per teſtes, huc ēt ſpectat decıſ.347. aliàs 5.tit.de
offic.vicar.ſi ep̄s.verſ.de ſecūdo dubio,in nou.ſub nu.
3. vbi hr̄, ꝙ licet in delegatis Summi Pontif. requirat̄
8 ſcriptura,l.1.C.de mand.prin.† tn̄ ſecus eſt in inferio-
ribus, in quibus parem vim habent teſtes ſicut inſtru-
menta & idemmet Bal. ſibi cōtrarius tenet in l. ſi qua
per calumniam,col.2.C.de epiſc.& cleric.

CONCLVSIO CCCCXXII.

ARGVMENTVM.

Conſtitutum allegans quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 Conſtitutum allegans debet probare conſtituentem tempore conſtituti poſſediſſe.
2 Conſtituens ſi non poſſidet tēpore conſtituti, non transfert poſſeſſionem.
3 Traditio eius,quod non poſſidemus, à nobis fieri non pōt.
4 Conſtituentis poſſeſſionem non eſt neceſſe probare de tempore conſtituti in antiquis,ſed præſumitur.
5 Poſſeſſio temporis naturalis poteſt probari per inſtrumentū conſtituti ſine alia probatione poſſeſſionis conſtituti.
6 Conſtitutum allegans non debet probare poſſeſſionem conſtituentis,ſi agitur de ipſius, ſiue iuris hæredis intereſſe,ſecus cum agatur de præiudicio tertij,& nu.7.

Conſtitutum allegans id eſt ex cōſti-
tuto rem ſibi quęſitam
1 debet ꝓbare † conſtituentem tp̄e cōſtituti poſſediſſe,
aliàs non obtinebit, vt profitēdo ſcripſere Alex. poſt
gl.& Ang.in l.quis,§.ſi cōductor.nu.8.ff.de acq.poſſ.
vbi id dicit mēri tenendū, & ita ſe aliàs obtinuiſſe,&
quamplures conſulti idē reſponderūt, vt Dec. in cōſ.
251.nu.3.& in conſ.281.nu.1.& in conſ.400.col.pen.
in princ.Iaſ.tradidit in l.quotiēs col.4. C.de rei vend.
& in conſ. 148.nu.5. vol.4. quod & placuit Gozad.in
* conſ.42.nu.7.& hanc eſſe communem * ſcribentium
ſententiam eſt atteſtatus Rolan. à Valle in conſ. 79.
* nu.23.lib.1. communem etiam dicit Lauren. Chir-
coui.in ſuis communib. opin.concluſ.52.incip.con-
ſtitutum vt operetur,item docuit Dec. in l. cōtractus,
nu.15.& 16.ff.de reg.iur. Ang.ēt in l.2. in fi. C.de acq.
poſſ.& in l.quædam mulier ff.de rei vendi. Bal.quoq;
in l.1.C. qn̄ lic. ab empt. reced. & obſeruātit Bart. in
rub.C.de contrah.empt.q.16. & quamplurimi alij, vt
idem Bal.in l.ſiue aūt,§.1.ff de publ.in rem act.Fran.
de Orta in l.interdū,in fi.prin.ff.de acq.poſſ. Cor.cōſ.
53.lib.2.& conſ.292.lib.3.Anch.conſ.133.Calcan.in
conſ 29.magnificis,col.7.verſ. præterea qn̄, Ruy.cōſ.
143.viſis,col.3.verſ. nec obſtat cōſtitutum, lib.1.Grat.
conſ.69.cum ſermones,col.1.verſ.duodecimo conſi-
derandū,lib.1.Bertr.conſ.12.lib.1.& conſ.30. & conſ.
302.& conſ.347.eod.lib.1.Matheſ.notab.171.Afflic.
deciſ.40.Dec.conſ.247.in cauſa magnifici, col.2. ver.
non obſtat, quod ſupra dictum eſt, & conſ. 400. viſo
eleganti conſilio,col.pen.verſ.1.quod habeo.

2 Nam † ſi conſtituens non poſſidet tp̄e conſtituti ip
ſius,non transferri poſſeſſionē & ex conſequenti con
ſtitutarius non potuit acquirere, per text. qui ad hoc
ſolebat allegari in l.quamuis,§.1.& ibi gl.in fin Ang.
* Rom.Raphael de Corn.Alex.& oēs Doc. ff. de ac-
quir.poſſ.vbi ēt Alex.dicit ad hoc facere tex. in l.tra-
3 ditio,ff.de acq. rer. domi. † vbi traditio eius rei q̄ non
poſſidemus, à nobis fieri non pōt,idē voluit Ang.cōſ.
167.viſo,d.libello,in fi. & conſ.387, cōſultatio,col.1.
Oldr.conſ.114.factū tale, Bal.in conſ. 325. dubitat.1.
col.1.lib.1.Corn cōſ.5.viſo proceſſu, col.6.verſ. tamē
hæc non obſtat,lib.2.Matheſ.notab.67.not.ꝙ vendi
tor.& nota.170.not.vnam doctrinam.Guid.Pap.dec.
356.quos & quot,in princ.Catelia. Cotta in memor.
incip. pactio ciuilis, & prope alij infiniti congeſti per
Tiraq.de iure conſtit.limit.1.nu.2.

Primo loco limita, vt non procedat in antiquis, in
4 quibus non eſt neceſſe † probare poſſeſſionem conſti-
tuentis de tp̄e conſtituti,ſed illa præſumitur, ſic cōſul
tus reſpondit Barth.Soc.in conſ. 187.col.5. verſ.2. ra-
tione,vol.2.nu.19.Dec.etiam in conſ.302.col.1.verſ.
non obſtat,nu.9.atq; Ang.in d.l.quamuis,§.ſi condu-
ctor,in fi.ff.de acq.poſſ.& in l.2.ff.eod.titu.quod &
ſenſit Hippol. de Marſil. notab.521.qui vult fundare,
Caſſan.in conſuet. Burgun.tit.de ſucceſſio. §.1.col.3.
verſ.limita tn̄ iſtud, Tiraquel.in tract. de iure conſtit.
3.par.1.limita. nu.19. in quo loco de mente Soc. in d.
conſ.187.declarat.Panorm.in cap.cum nobis. de præ-
ſumpt.dū ille col.3.voluit,poſſeſſionem temporis im
memorabilis poſſe probari per inſtrumentū conſtitu-
ti,debere intelligi ſine alia ꝓbatione poſſeſſionis cō-
ſtituti,aliàs eius dictum eſſet friuolum ex adductis ibi

per

per eũ, & cauit Soc. conſ. d. 187. in cõtrouerſia, in verſ. 3. probatur, & confirmauit Paul. Caſt cõſ. 50. in cauſa, verſi patet etiam in inſtrumento, quibus adhæſit Aymo Crau. in ſuo tract. de antiq. tempo. par. 1. §. viſo de famã. nu. 20. fol. mihi 121. vbi latè id examinat.

5 Secundò limita, vt iſtud nõ procedat, † quoad tertium, cũ ſcilicet agitur de præiudicio tertij, ſed tantũ
quoad ipſum conſtituentem ſiue eius hæredes, cum quo ad eorũ præiudicium ſufficiat ipſum conſtitutũ, & cũ rebus recentibus ſine alia probatione ipſius poſſeſſionis, vt nota. Bal. in d. l. ſi excuſantur, §. 1. de publi. in rem act. & Purpu. in l. is apud quem, num. 102. C de eden. Ruin. in conſ. 46. viſa facti, nu. 13. lib. 4. Socin. d. conſ. 107. col. 5. verſ. ſecunda ratio, lib. 2. & d. cõſ. 106. col. 1. lib. 3. & obſeruauit latired. Lanfr. Bal. in ſuis cõcluſ. centur. 3. concluſ. 275. incip. quid dicitur.

Intellige iſtã ſecundam limitationem, vt locum ha
6 beat † niſi iſte tertius habeat cãm poſteriorem ab ipſo
conſtituente, tunc enim ei ita p̃iudicabit ſicut ipſi cõſtituenti, Soc. in conſ. 11. col. 1. verſ. & pro prædictorũ, lib. 3. & ante eũ Bal. in c. cum veniſſent. de reſtit. ſpol. ſequitur Tiraq. de iur. conſtit. 3. parte, 1. limit. iii.

CONCLVSIO CCCCXXIII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo cum difficilima ſit probatu, cui incumbat onus ipſum probandi.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo eſt difficilis probationis.*
2 *Conſuetudo mutabilis eſt.*
3 *Conſuetudo vt probetur, probari debet generaliter, à pleraque parte populi fuiſſe cognita.*
4 *Conſuetudo quia plene probari debet, opus eſt diligentia in formandis articulis ſuper eius probatione.*
5 *Iuramentum ſuppletiuum non defertur in probanda conſuetudine.*
6 *Conſuetudo plene probanda eſt, ſi principaliter de ea in iudicio agitur.*
7 *Conſuetudo generalis per totum orbem terrarum quomodo probatur.*
8 *Teſtes ſingulares in probandã generali cõſuetudine paſſim admittuntur.*
9 *Conſuetudo, ſiue ſtylus reſpiciens deciſoria cauſæ non ligat forenſes.*
10 *Conſuetudo reſpicit cauſæ deciſoria, cum reſpicit modum probandi.*
11 *Conſuetudo, vt credat̃ libro mercatoris, non ligat forenſes.*
12 *Conſuetudo vnius loci non poteſt inducere, nec arguere conſuetudinem alterius loci.*
13 *Conſuetudo quia eſt ſtricti iuris, non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*
14 *Conſuetudo vnius ciuitatis debet extendi, & obſeruari in caſtris & locis conuicinis.*
15 *Conſuetudo odioſa ſtricte eſt interpretanda, & nõ debet extendi ad alium caſum et ſimilem ex maioritate rationis.*
16 *Iudex poteſt de conſuetudine allegata coram ipſo ſe extraiudicialiter inſtruere.*
17 *Quod dicitur de conſuetudine, intelligitur de præſcripta.*
18 *Verba legis ſecundũ propriã ſignificationẽ intelligi debent.*
19 *Conſuetudo plene probare debet & quare.*
20 *Conſuetudo ſemper debet probari per illum, qui illam allegat, & nu. 26.*
21 *Conſuetudo per vnum teſtem probari non poteſt, nec per iuramentum ſuppletiuum.*
22 *Cõſuetudo cũ veriſimiliter pluribus debeat eſſe nota vnius teſtimoniũ circa eam non facit ſemiplenam probationẽ.*
23 *Iuramento ſuppletorio non eſt locus, qñ agitur de probanda conſuetudine, quæ viguit in illo loco. & viget.*
24 *Vnus teſtis, & iuramentum partis ſufficiunt ad probandã ignorantiam conſuetudinis alterius ciuitatis, vel loci.*
25 *Vnius teſtis depoſitio, & iuramentum ſuppletorium ſufficiunt ad probandam conſuetudinem multum antiquam.*
26 *Allegãti conſuetudinem incumbit onus probandi.*
27 *Conſuetudinem probare non eſt opus, ſi notoria eſt, ſed ſufficit, quod ſimpliciter fuerit allegata.*
28 *Iudices conſuetudinem notoriam poſſunt ſupplere.*
29 *Conſuetudine Angliæ maior natu ſuccedit.*
30 *Conſuetudo notoria non indiget probatione.*
31 *Conſuetudo notoria probatur ex inſpectione plurium inſtrumentorum.*
32 *Conſuetudinis allegatio poteſt fieri etiam poſt concluſionẽ in cauſa.*
33 *Conſuetudo, quæ reſpicit ordinẽ procedendi, eſt modici præiudicij, & eam allegans non cogitur probare, quia de illa iudex poteſt ſe inſtruere.*
34 *Conſuetudo, quæ propriè vocatur ſtylus fori, & curiæ, non indiget antiqua probatione.*
Conſuetudo extrinſeca plene probari debet. ibi.
35 *Conſuetudo, quæ vocatur ſtylus, inducitur ſolum à iudice aliquo maiore, qui habet poteſtatem leges condendæ.*
36 *Conſuetudo & ſtylus curiæ requirunt plenam probationẽ quando reſpiciunt litis deciſionem.*
37 *Vidua petens veſtes lugubres, & viduatia ex cõſuetudine loci, non tenetur probare conſuetudinem.*
38 *Conſuetudinem generalem per vniuerſum mundũ nemo tenetur probare, & quare.*

1 Conſuetudinem eſſe † difficilis probationis dixere Ang. Aret. in §. ex non ſcripto, verſ. quæro an teſtes. Inſtit. de iur. natur. Bar. & Doct. in l. de quib. ff. de ll. rñdit Fulg. in conſ. 6. Rol. à Valle in cõſ. 53. nu. 33. vol. 2. atq; Burſat. in cõſ. 57. nu. 20. in fin. & Pariſ. etiam
2 conſ. 31. nu. 15. vol. 1. vbi hanc reddit rationẽ † quia ſit
mutabilis, iuxta ſnĩam Hoſtien. in ſua ſumma, titu. de cõſue. idẽ cauit Rom. ſing. 369. ſcripſit Bar. in l. filius, & habetur obſeruatũ in gl. c. fi. circa mediũ, & verſ. & ſic vñ. ꝑ ſit difficilis, de conſuet. quam gl. ſequũtur ibi Hoſt. qui dicit quaſi eſſe probationem impoſſibilem, Io. And. col. 2. & Fulg. conſ 6. quidam, in ... & Abb. conſ. 53. prædicta. in 2. vol. latè Rebuff. in tract. de cõſue. gl. 3. nu. 2. Vldaric. Zaſius in d. l. de quibus. nu. 22. verſ. ad quartũ punctum. ff. de legib. & proſequit̃ latè Roc. de Curte in tract. de conſuetudine, ver. tertio cõſuetudo eſt, nu. 244. & Rol. à Valle in conſ. 71. viſo proceſſu, nu. 2. verſ. nec obſtat, lib. 1. Nam cũ opus eſt probare
3 bare eſſe † quid de conſuetudine, neceſſe eſt, vt probe-
tur generaliter à pleraq; parte populi eam fuiſſe cognitam, alioqui non erit probata conſuetudo, vt repetijt Zaſius in repet. d. l. de quib. nu. 17. ver. circa quod. ff. de legib. quod quidem quam difficilè ſit probatu lector tu videris, vnde non immeritò dicere conſueuerat Card. Floren. in c. fi. q. 4. in fi. de conſuet. quem ſe-
4 quitur Aymo Crau. in conſ. 325. nu. 1. magna † opus
eſſe diligentia in formandis capitulis ſuper probatione huius conſuetudinis. Nam plenè probari debet, vt tradidit Bar. in repet. l. 2. q. 27. C. quæ ſit long. conſuet. cum nec etiam deferatur iuramentum ſuppletiuum
5 † in probanda conſuetudine, ſi credimus Bal. in d. l. de
quib. col. antep. verſ. item vbi agitur de probãdo, illũ ſequitur Alex. conſ. 173. col. 2. in fin. lib. 6. reſpondit Soc. ſen. in conſ. 141. viſis actis, nu. 1. verſ. quibus ſuppoſitis, vol. 4. Roc. de Curt. in tract. de conſue. nu. 644. & ſeq. ver. ꝑ in his, iſtud poſtremũ, quod plenè probã-
6 da ſit conſuetudo, ſic velim intelligas † ſi principali-
ter, de ea in iudicio agatur, ſecus ſi ſecundario, & incidenter, quia tunc ſufficiet ſemiplena probatio, ita reſpondit Guid. Pap. conſ. 131. nu. 2. verſ. ad ſecundum quæſitum, & docuit Bar. in d. l. de quib. d. colum. 22. d. ver. ſecundo probatur conſuetudo.

7 Si verò quis probare velit † generalẽ eſſe conſuetudinem

Digitized by Google

dinem per totum terrarum orbem, ſatis erit, ſi proba-
uit ita conſtare conſuetudinem in vrbe Rom. dūmo-
do, in loco particulari non conſtet de contraria con-
ſuetudine, vt voluit Cur. iun. tractatu feudo. in 1. par.
q. 1. nu. 16. quem omnino conſulas.

Et iſtud commodè fieri poterit ēt per teſtes ſingula
8 res, qui in probanda generali conſuetudine † paſſim
admittuntur, teſte Alex. in conſi. 172. viſis & opportu
nè diſcuſſis, nu. 10. verſ. opponitur ēt contra dictos te-
ſtes, vol. 2. per gl. fin. verſ. ego vidi, in l. ob carmen. ff.
de teſti. idem Alex. reſpondit in conſ. 72. inſpecto dili
genter proceſſu, nu. 2. & 4. vol. 1. & in conſ. 141. ponde
ratis, nu. 2. verſ. præterea teſtes, eod. vol. 1. & in cōſ. 18.
conſideratis his, nu. 9. vol. 3. Dec. etiam in conſ. 640. in
cauſa, vt vulgò dr̄, nu. 11. verſ. quo caſu, cauit Cœpol.
in conſ. ciuil. 3. nu. 9. verſ. & licet iſti teſtes, ibi, ſecun-
da eſt ſingularitas, tradit Bald. in conſ. 207. quia dicta
Domina Paganolla, vol. 4. & in conſ. 514. ad euiden-
tiam præmittendum eſt, nu. 4. vol. 5. vbi teſtatur hanc
* ſententiam eſſe communiter * à ſcribentibus receptā,
idem Bal. in l. rogaſti. §. ſi tibi, col. 2. ff. ſi cert. pet. Fely.
quoque in c. licet ex quadam, col. 4. verſ. 2. limita pr̨
dicta, vt nō habeat locum, de teſtibus, & proſequitur
Petrus de Rauenn. in tractatu de conſuetudine, col.
22. quærit etiā, an per teſtes ſingulares, nu. 198. Roch.
de Cur. in eod. tractatu de conſuetudine. nu. 620. verſ.
quinta eſt dubitatio, & nu. 621. verſ. & prima opinio.

9 Præterea illud animaduertas, cōſuetudinem † ſiue
ſtylum reſpicientem deciſoria cauſæ non ligare forē-
ſes, ſecus ſi fuerit ordinatoria iudicii, vt docuere glo.
* Ant. de Butr. Abb. & communiter Doct. oēs * in c. ꝙ
clericis. de for. compet. & in c. eccleſia S. Mariæ. ibi la
tè Fely. col. 10. & col. 29. de conſtitutio. reſpicit verò
10 cauſæ deciſoria † quum reſpicit modum probādi, vt
exempli gratia patet de libro priuato mercatoris pro-
ducto in iudicio, vtrum ei adhibeatur plena fides, tūc
profectò proculdubio dr̄ reſpicere deciſoria, & non
ordinatoria, vt protulit Bart. in l. ictus fuſtiū, C. ex qb.
cauſis infam irrogetur. Bal. in l. 1. C. quæ ſit longa cō-
ſuetudo. & per alia adducta per Franciſ. Viuiū in ſuis
communibus opinionibus in verbo, conſuetudo, vbi
11 ſentit ex ſupradictis † conſuetudinem illam, vt creda
tur libro mercatoris, non ligare forenſes.

Conſuetudo enim quotieſcunque eſt localis, non
ligat niſi ſubditos, vt ait Oldradus in conſ. 248. Rom.
conſ. 163. Petrus Duen. regula 145. vbi latè hanc do-
12 ctrinam proſequitur. & in regula 146. & ratio eſt † qa
ex conſuetudine vnius loci non poteſt argui, nec in-
duci conſuetudo alterius loci, vt ita fuiſſe tentum per
DD. de Rota in vna Cauerien. decimarū corā Tolo-
meo eſt atteſtatus Ant. Mar. Papazo. in addit. ad dec.
ſextā, aliàs 460. quærit de conſuetu. in nou. num. 10. &
conſuluit Dec. conſ. 483. pro reſolutione, num. 22. vbi
13 † quia conſuetudo eſt ſtricti iuris, non extendit̄ de lo-
co ad locū, nec de perſona ad perſonā, & idē docuit
Alex. conſ. 68. nu. 1. lib. 2. & in conſ. 25. in fi. lib. 5. tra-
dit Dec. in c. 1. nu. 27. col. pen. in fi. de prob. Quo pacto
autem iſtud de extēſione intelligendū ſit, & in quib.
caſibus procedat, conſulas Vldar. Zaſi. in repetitione
l. de quibus, nu. 46. verſ. circa vim extenſiuam, de legi
bus, quo in loco format ſeptem concluſiones pro di-
lucidatione materiæ.

14 Iſtud tamen ſic accipies † vt conſuetudo vnius ci-
uitatis debeat extendi & obſeruari in caſtris, & locis
circumuicinis, ita ꝑ ſingulari obſeruauit Amanelli.
de claris aquis in ſingula. 231. Nota, quòd conſuetu-
do, tomo 2. ſingul.

Secundò velim, vt intelligas, hoc ſibi locū vēdica-
re, ſi conſuetudo ſit odioſa, quia tunc vti ſtrictè inter-
15 pretanda, non debet extendi ad aliū caſum † ēt ſimi-
lem ex maioritate rationis, vt conſulendo tradit Nat.
in cōſ. 435. nu. 22. Rolan. à Vall. in conſ. 53. nu. 34. vol.
2. & conſ. 69. nu. 24. vol. 3. Secus verò quando conſue-
tudo eſt fauorabilis, eodem enim caſu extenditur, ita
declarat Burſat. in conſ. 50. nu. 38. lib. 1.

Nec illud omiſerim, poſſe iudicē de conſuetudine,
16 ſi allegetur corā ipſo † extraiudicialiter ſe ipſum in-
ſtruere, ſic ſcripſit Bar. in l. lege Cornelia. ff. de teſtib.

Eſt etiam hic aduertendum, ꝙ cum verba facimus
de conſuetudine, intelligendū eſt de præſcripta, iuxta
gl. in c. mos. 1. diſtin. tex. cum gl. & ibi ſcriben. in c. Cu
mana. de elect. Bal. in c. 1. de feud. cog. col. 1. vbi inqt
17 † ꝙ illud quod dr̄ de conſuetudine, intelligitur de
præſcripta, nam anteꝗ̄ ſit præſcripta, non dicitur con-
ſuetudo, ſed voluntas inducendi conſuetudinē. Alex.
in conſ. 173. col. 1. lib. 6. Dec. conſi. 1. num. 10. & conſ.
483. nu. 26. latè Roc. de Curte. in tractatu conſuetudi.
gl. fi. char. 25. col. 1. & 2. & charta 26. col. 2. in paruis,
Beroald. conſ. 157. col. 3. lib. 3. quòd eo maximè pro-
cedit, ſi mentio conſuetudinis reperitur facta à cano-
ne, vel à lege, iuxta ea quæ habentur in l. de quib. ff. de
legi. per Roc. de Curte d. tract. dicta carta 25. col. 3. &
18 4. & † quoniam verba legis debent intelligi ſecundū
propriam ſignificationem, Bar. in l. ita vulneratus. ad
l. Aquiliam. & Bal. in l. ſi quis, C. de interdict. matrim.
int. pupillos, & quia etiam appellatione conſuetudi-
nis intelligimus de conſuetudine propria quæ talis dr̄
cum præſcripta ſit, vt patet ex præmiſſis, & notat Iaſ.
in l. de quibus, ſub num. 44 ff. de legib.

19 Conſuetudinem inſuper plenè † probari debere, tra
dit Bar. in repet. l. 2. q. 27. C. quæ ſit long. conſuetu. vbi
Cyn. poſt nu. 20. verſ. item dicit, & idē Bar. in l. de qui-
bus, num. 22. verſ. 2. probatur cōſuetudo, ff. de leg. Soc.
ſen. in cōſ. 141. viſis actis, nu. 1. verſ. quibus ſuppoſitis
vol. 4. Roch. de Curt. in tract. de conſuetud. nu. 644. &
ſeq. verſ. quod in his. Borgni. Caualca. in tract. de tut.
& cur. nu. 44. verſ. corroboratur, ſequitur Crau. conſil.
325. num. 1. Lauren. Silua. in conſ. 45. nu. 52. citat Iaſ.
in l. de quibus, ff. de leg. Henric. Bouer. in ſing. in verb.
ſtylus & conſuetudo, num. 7. & ratio eſt, quia conſue-
tudo eſt facti, ideo probari debet, glo. in l. 1. C. quæ ſit
long. conſuetud. Barto. in l. præſcriptione. C. ſi contra
ius, in fi. & Vldar. Zaſ. in d. l. de quib. nu. 3. ff. de legib.
Rolan. à Valle in conſ. 71. viſo proceſſu, nu. 20. verſ.
nec obſtat, lib. 1. Natt. in conſ. 554. nu. 25. verſ. poſtre-
mò, lib. 4. Ioann. Crot. in conſ. 64. M. conſules, nu. 17.
lib. 1. & in conſ. 131. conſilijs noſtris, nu. 51. eod. lib. &
Guid. Pap. ſingul. 26. Pariſ. in conſ. 25. primo aſpectu,
20 nu. 18. verſ. omnia enim, lib. 1. † & ſemper debet pro-
bari per illum, qui illam allegat, vt cauit Dec. conſil.
483. nu. 28. Ioan. Fab. in §. ex non ſcripto, Inſti. de iure
natur. gen. & ciuil. & ita ait Marian. Soc. cōſ. 65. n. 36.
vol. 1. teſtantur Doct. in c. fi. de conſuetu. Corn. conſ.
83. col. 5. vol. 4. Alex. conſ. 67. vol. 6. Bar. in d. l. de qui-
bus, num. 6. ff. de leg. Iaſ. in l. cum prolatis, nu. 9. ff. de
re iudic. Soc. ſen. in conſ. 3. capio primum, nu. 27. verſ.
quoniam ad hoc, vol. 4. & in conſ. 46. elegāter, & ſub-
tiliter, num. 51. verſ. poſtremò aduerſatur procurator,
vol. 4. Hieron. Cagn. in repet. l. quis maior, nu. 52. C. de
tranſact. & Marian. Socy. in repet. l. iſta ſtipulatio, nu.
224. ff. de verb. oblig.

21 Vnde cum plenè debeat probari cōſuetudo, fit † vt
per vnū teſtem non poſſit probari, neque ēt deferri iu
ramentum ſuppletiuum, vt Bald. docuit valde notan.
in d. l. de quib. ff. de legib. quē refert Lanfran. de Oria.
in repet. l. admonendi, nu. 80. verſ. 22. concl. ff. de iure-
iur. & ibi Iacob. Petr. de Ptolom. nu. 47. verſ. 22. & Cac
cialup. ibid. nu. 162. verſ. 34. voluit etiam Alex. conſi.
173. lib. 6. atque Crau. conſ. 325. nu. 1.

Cuius axiomatis ea ratio eſt, quia cū veroſimiliter
cōſuetudo debeat eſſe nota pluribus, licet duo teſtes
22 faciant plenā probationē † vnius tn̄ teſtimoniū non
facit ſemiplenam eo caſu, ex eo enim tn̄, quod vnus
teſtis probabit in re veriſimiliter pluribus nota, emer-
git quædam præſumptio contra producentem, per
quam detrahitur illi ſemiplenè, quò fit, vt iuramento
ſupple-

ſuppletorio,ſicuti dicebamus,non ſit locus,ita tradidit Bal.ſatis inſignitè,in d.l.de quib.de legib.quem refert & ſequitur Caccialup.in d. repet.l.admonēdi, nu. 162.verſ.34.de iureiur.

Quod quidem poſtremum de iuramento ſuppleto
23 rio ſic velim limites,& intelligas,† vt locum tunc nō habeat,qñ agiť de probanda cōſuetudine,quæ viguit in illo loco & viget, tunc enim verū eſt illud de præſumpta notitia in illo loco, iuxta ea, quæ fuere obſeruata in l.ſi tutor.C. de pericul. tutor. & in l. cū quidā, §.ꝙ dř.de acq.hæred. ſecus ſi tractaretur de probanda conſuetudine alterius ciuitatis, vel loci, nā tunc eſſet probabilis ignorantia illius conſuetudinis,ideò ad il-
24 lam probandā ſufficeret† vnus teſtis,& iuramentum partis,arg.eorum,quæ animaduerſa ſunt in c.1.de cōſtit.lib.6.cum ſimil.vt meminit Caccialup. vbi ſuprà, eo.nu.162.verſ.quod tamen limitant.

Poſteriori loco illud de iuramento ſuppletorio ſic accipies,& limitabis,vt non procedat,qñ ageretur de probanda conſuetudine multum antiqua, nā tunc cū veriſimiliter vix ſit inuenire aliquem,qui recordetur
25 † ſufficeret depoſitio vnius teſtis, vt hoc iuřm deferri poſſit ad illam probandam, vt notatur in authen. ſed cum teſtator.C.ad l.falcid.dum ibi ſit mētio de facto antiquo,vel implicito,& in l.ſi arbiter,ff.de proba. ſic idem Caccialup.in repet.d.l.admonendi,d.num.162. verſ.item eſſet dicendum.ff.de iureiur.

26 Quòd verò allegāti eam † incumbit onus ꝓbandi, tenet vltra iam ſuperius allata etiā Pariſ. conſ.51.nu. 14.vol.1.& idem in conſ. 10.num. 14.vol.4.limitabis iſtud,niſi huiuſmodi conſuetudo ſit notoria. quia ꝓ notorietatē eius non eſt opus eā probare,ſed ſufficit,ꝙ
27 ſimpliciter † fuerit allegata , vt auctor eſt Accur. in l. ciues.C.de appellat.Ioan.Fab.Inſtit.de iur.nat.gen.& ciuil.§.ex non ſcripto,verſ.circa quintū,Rom.in cōſ. 51.in prin.Calcan.conſ.82.col.2.Iaſ.in leg. 1.col.8.in prin.ff.de oper.nou.nunciat.& Marian Soc. conſ.67. nu.1.vol.1.Pariſ.in conſ. 13.attingendo articulū peritorij,nu.32.verſ.eo etiam vol.1.Nat.in conſ.218.licet de iure,num.5.libro 1.& in conſilio 391.ſit difficultas numero 6.lib. 2. & in conſ.575.ſubtiliter, nu.36.lib. 3.& conſ.110.quamuis,nu.8.eod.lib. Soc.iun.d. conſ. 65.nu.39. cum ibi ad hoc collectis,vbi (ꝙ plus eſt)ait,
28 † iudices hmōi cōſuetudinē poſſe ſupplere,& ad hoc probandū adducit Bal.in l.filiusfam.§. veterani,ff.de procura.& Alex.cōſ.14.in prin.vol.5. Imo.Cyn. poſt Iac.But.& Iac.de Aret.in l.2.C.quæ ſit long. conſuet. vbi ait, hmōi conſuetudinem notoriam non eſſe ne-
29 ceſſe vt probetur † afferendo exemplū de conſuetudine Angliæ, vt maior natu ſuccedat, cui etiam opinioni accedit Soc.d.conſ.65.nu.40.

30 Quòd autē huiuſmodi conſuetudo notoria † non indigeat probatione,tenet Cur.iun. in tractatu feudorum in prima par.q.1.nu.13.cum ibi allegat.vbi inqt, iudicem teneri ſupplere,& de ea inquirere,quod & ꝓbat Guido Pap.in ſing.912. nu.1.

Sed aliter opinari vř Crau.in tractatu de antiquita
31 te tēpo.in 1.par.§.ampliatur,nu.16.vbi ait † huiuſmodi cōſuetudinem notoriā probari ex inſpectione plurium inſtrūorum,probat id per l.vetuſtiſſima,C.de iur. domi.impetr.& ibi Ang.Curt.iun.in conſ.106. col.2. & vltra eos idē voluit Dec.conſ.1.nu.9. veruntamen idem Curt.iun.in conſ.60.nu.5.ait ex multis adductis non egere probatione,ſed ſufficere eam allegare, ſed ſibi ipſe contrarius ſecus ſenſit in d.conſ.106.quod ēt confirmauit in conſ. 52. nu.10. & quod ſufficiat allegare,tradidit Tiraq.in tracta.de præſcrip. §.1.gl.2. fol.
32 8.verbo ſed quæſtionis eſt,vbi quoque ait † huiuſmodi allegationē poſſe fieri etiam poſt concluſionem in cauſa,teſtatur ad hoc Ant.de Butr.in c.peruenit,de emptione,& vendit.& Alex.in l. 1.col.2.C.vt quæ deſunt aduoca.

Secundo loco limitare poteris, vt non procedat in
33 conſuetudine,quæ reſpicit ordinem procedendi † quia illa eſt modici præiudicij, vnde eam allegans non cogitur probare:quia de illa iudex poteſt ſe inſtruere,ſed ſecus eſt in conſuetudine, quæ reſpicit deciſionē cauſæ,illa namque legitimè probari debet, vt colligere eſt ex ſupra notatis in concluſione,& ita ſenſit apertè Dec.in d.cōſ.483.nu.29. vbi teſtem laudat Bar. in d.l. de quib.ff.de legib.verſ.2.probatur conſuetudo, & vltra eos ſcribit Ioan.Fab.in §. ex non ſcripto. Inſtit.de iur.natural.gent.& ciuil.

34 Tertiò limitabis in conſuetudine † quæ propriè vocatur ſtylus fori & curiæ,vbi agitantur cauſæ, quo caſu non eſt opus antiqua probatione huiuſmodi conſuetudinis,ſed iudex ſi de ea dubitat,dēt ſe (vt aiunt) informare,ſecus in conſuetudine extrinſeca, quæ plenè probari debet,vt traditum eſt ſup.in concl.& Dec. protulit in d.conſ.483.in fi.vbi ait,ita ſentire Alex. in l.quarta.§.hoc autem iudicium,ff.de dam.infect.col. penul.verſ.item iudex ſupplet, vltra eum addas idem ſenſiſſe Aret.qui de hac conſuetudine loqui vř in cōſ. 127.in cauſa Dominæ Antoniæ,in 2.col.verſ.ad ſecūdum.& Alex.conſ.1.col.fi.vol.6.& explicabitur infra
35 in concl.ſtylus,vbi ꝓpria huius materiæ eſt ſedes† cū hmōi cōſuetudo propriè, vt dixi, vocetur ſtylus,neq; iudicatur à toto populo,aut eius maiori parte, ſed ſolùm à iudice aliquo maiore, qui habeat poteſtatē legis condendæ:ſic docuit Bar.in repet.d.l. de quib.col. 4.in fine,& Aymo Crau.in ſuo trac.de antiq.temp.in 4.par.in 1.§.nu.36.vbi de hoc latè.

Sublimita huiuſmodi limitationē nō habere locū
36 † qñ conſuetudo,& ſtylus curiæ reſpiciunt litis deciſionē, quia tunc non ſufficit dicta informatio iudicij, ſed requiritur plena probatio, vt paulo ante diximus, & conſulendo ſenſit Soc. ſen.conſ.36.nu. 11.vol.4.& conſ.39.nu.27.& ſeq.eod.vol.

Quarto loco limitare tibi licebit, vt non ꝓcedat in
37 vidua petente veſtes lugubres † & vidualia ex cōſuetudine loci, quia non tenetur probare talem cōſuetudinem, ſed incumbit hæredibus onus probandi cōſuetudinem contrariam,vt decidit Ant. Capic. deciſ.26. nu.2.Alex.ēt in l.ſi ex re,§.illud, ff.de ſtip ſer.& Ang. in l.ſed vſuſfructus.§.dos legata,ff.ad l.falcid.

Poſtremò limitabis in conſuetudine generali per vniuerſum mundū, quia illam quis non teneť proba-
38 re † cum ꝓp eius generalitatem videať tranſiuiſſe in ius commune non ſcriptū,§. ex non ſcripto, Inſtit. de iur.natur.& ſcripſit Bal.in l.poſt dotē, ff.ſol. matrim. chart.& quod etiam placuit Dec. conſ. 483.nu. 20.& Capici.in dec.176.nu.21.meminit huiuſmodi conſuetudinem abijſſe in ius gētium,teſtatur Imo. in l.1.col. 4.ff.ſolu.matri.Curt.iun. in tract.feudorum,1.par.q.1. nu.16.& infra fuſius dicetur.

CONCLVSIO CCCCXXIV.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo an & quomodo probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo probatur per teſtes.*
2 *Vſus populi, frequentia actus & diuturnitas temporis deponi debent à teſtibus ſuper conſuetudine.*
3 *Teſtes ſuper conſuetudine conuenire debēt in tpe, & actib. & deponere de aliquo actu affirmatiuo contrario legi.*
4 *Duo teſtes ſufficiunt in probatione conſuetudinis etiam longiſſimæ, & nu.13.*
5 *In Gallia decē requirunť teſtes ad probandā conſuetudinē.*
6 *In conſuetudine probanda ſatis eſt, ꝙ teſtes deducant tot actus,quot ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam.*

7 *Teſtes*

7 Teſtes in probanda conſuetudine alicuius particularis ciui tatis probant, licet non iurent.
8 Teſtibus etiam non iuratis creditur in informatione ſuper fama, vel ſuper notorio, & in probanda conſuetudine.
9 Teſtes ſuper conſuetudine recepi poſſunt parte non citata.
10 Nudum factum cum conſenſu 40. annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem.
11 Teſtes etiam ſingulares conſuetudinẽ probant. Contr. ibi.
12 Teſtes ſuper conſuetudine, ſi rationẽ reddant, quia ſum vicinus tali loco, vel quia ſum conſanguineus, probant.
13 Conſuetudo plene probata dicitur per duos teſtes.
14 Conſuetudo vt inducatur, requiritur frequentia actuum.
15 Iudicis arbitrio relinquitur, an plures actus, an pauciores ſufficiant ad inducendam conſuetudinem.
16 Frequentatio inducitur ex duabus vicibus. Contr. ibi.
17 Tres actus ſunt neceſſarij ad frequentationem inducendã.
18 Iudicis arbitrio relinquitur, an per binum, aut tertiũ actũ inducatur notitia populi, & ex ea eius conſenſus.
19 Duo teſtes ſufficiunt ad probandum actus notorios.
20 Quæ palam fiunt, dicuntur frequenter fieri.
21 Conſuetudo q valeat inſtrumentum ſine nomine Imperatoris, non probatur per productione octo vel decẽ inſtrumentorum a notarijs factorũ ſine nomine Imperatoris.
22 Teſtes deponentes de frequentia actuum debent conuenire in actibus, in quibus teſtificantur.
23 Teſtes probant frequentiam actuũ a populo, etiam ſi vnus pro cãſcietia actum particulare, & alius aliũ inducat.
24 Teſtes ad conſuetudinẽ probandam per diuturnitatem temporis deponere debent illam fuiſſe obſeruatam per ſpaciũ ſaltem decem annorum.
25 Teſtes deponentes de conſuetudine a decem annis citra, vel dicentes iam ſunt decem anni & vltra, illam non probãt per diuturnitatem temporis.
26 Minus tempus decem annorum non ſufficit ad probandã conſuetudinem.
27 Tempus decem annorum longum dicitur.
28 Conſuetudo per decennium non poteſt tolli, quia obſeruãr etiam nullo alio probato aut adegato titulo.
29 In conſuetudine contra ius ciuile ſufficit, quod teſtes probẽt de decennio.
30 Conſuetudo contra ius quando eſt irrationabilis requiruntur triginta anni ad illam probandam.
31 Conſuetudo quando eſt contra ius canonicũ, requirit probationem de tempore 40. annorum.
33 Teſtes ſi deponant a quadraginta annis citra, ex talibus verbis non probant de tempore quadraginta annorum, ſed nec de tempore vnius anni.
34 Vniuerſitas eccleſiaſtica non poteſt ſtatuere contra ius canonicũ, vel contra populum laicum ſubditum eccleſiæ.
35 Populus ſubditus eccleſiæ quoad temporalia poteſt ſtatuere contra ius canonicum.
36 Conſuetudo quando inducitur ſciente, & patiente, ſuperiore, licet ſit contra ius canonicum, non requirit 40. annos ſed ſufficiunt decem.
37 Conſuetudo quando detrahit iuribus alicuius eccleſiæ requirit probationem 40. anno.
38 Corpus totum eccleſiæ non minus fauorabile eſſe debet, quã aliquod ipſius membrum.
39 Teſtium depoſitio opus eſt, vt ſit de tempore 40. annorũ ad probandam conſuetudinem ſuper eo, ſuper quo populus clare ſtatuere non poteſt.
40 Conſuetudo, vt inducatur contra reſeruata Principi, requirit tempus antiquum, cuius antiqui memoria nõ extat in contrarium.
41 Conſuetudo & præſcriptio non admittitur verſus Principem, niſi tempore innumerabili.
42 Tempus 40. annorum ſufficit ad inducendam conſuetudinem contra reſeruata Principi, vbi quis habet titulum.
43 Conſuetudo in habentibus cauſam diſcontinuam debet eſſe introducta per tanti temporis ſpacium, cuius initij memoria non extat in contrarium.
44 Teſtes deponere debent, nedum tempus immemorabile illius Principis, contra quem præſcribitur, ſed etiam ſcientiã & patientiam ipſius. Contrarium, nu. 45.
46 Modus cognoſcendi ſeruitutem ſeu iuriſdictionem continuam & diſcontinuam.
47 Seruitus illa habet cauſam continuã, vel quaſi, ex qua percipitur commodum naturæ.
48 Quæ ſint ea quæ Principi reſeruata ſunt.
49 Conſuetudo ficta, & intitulata momento induci poteſt.
50 Conſuetudo paſcendi probatur per tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.
51 Conſuetudo ſiue habeat cauſam perpetuam ſiue continuã, vel diſcontinuam ſemper ad illam probandam ſufficit tẽpus decem annorum.
52 Conſenſus maioris partis populi interceſſiſſe præſumitur circa conſuetudinem, quã teſtes deponunt actus fuiſſe vſitatos publicè præſentibus & ſcietibus infinitis perſonis.
53 Conſuetudo non dicitur probata, & ſi probetur pluramq; partem populi illam cognouiſſe, & ei conſenſiſſe.
54 Conſuetudinem probant teſtes deponetes, conſuetudinẽ eſſe, quando vlterius non fuerint interrogati. Contr. ibi.
55 Conſuetudo nõ probatur ex dispõne teſtis de auditu alterius.
56 Conſuetudinem probant teſtes deponentes vidiſſe hunc in modum obſeruari à talibus perſonis in tali loco per tantum temporis ſpacium.
57 In conſuetudine temporis probanda, ſufficit teſtes deponere ſe vidiſſe obſeruari ſuis temporibus, & a ſuis maioribus audiuiſſe ſic obſeruatum.
58 Ad conſuetudinis probationem non eſt idoneus teſtis deponens circa illam, ex qua ei oritur commodum proprium.
59 Conſuetudinem probant teſtes, qui præcipue non deponũt ad eorum commodum, ſed ſecundario.
60 Conſuetudo generalis non ſoluendi quartã epõ, poteſt probari per clericos, & rectores eccleſiarũ loci illius deponentes de facto ſuo negatiuo ad ipſorum commodum.
61 Conſuetudinem non probant teſtes deponentes tantũ vnũ ex tribus requiſitis.
62 Teſtes de conſuetudine interrogati de requiſitis ad eam omnia coniunctim deponere debent.
63 Teſtes licet interrogati non ſint, debent rationem congruã reddere.
64 Conſuetudinem ſatis probant periti, vt procuratores vel aduocati, licet dicant ſe non recordari, inter quas perſonas viderint obſeruari, nec in quibus caſibus.
65 Teſtes licet ſint periti, debent tamen deponere de his, quæ in facto conſiſtunt.
66 Conſuetudo ſicut dominium in iure conſiſtit, & ideo teſtes etiam non interrogati debent rationem adducere.
67 Conſuetudinem non probant teſtes ſingulares.
68 Teſtes ſingulares admittuntur ad probandam conſuetudinem generalem & obſeruantiam.
69 Teſtes quando producuntur ad probandum aliquid integrale conſuetudine, ſufficit ſimpliciter, vt conueniant in ipſo integrali & probabunt, licet in depoſitione particularium actuum reperiantur eſſe ſingulares.
70 Teſtes licet ſingulares in diuerſitate actuum ſi conueniant in frequentia, probant conſuetudinem.

1 CONSUETUDINEM probari † per teſtes, tradidere Cyn. Bal. Bar. & cæteri in l. 2. C. quæ ſit long. conſuet. * atq; Doct. * cõmuniter in l. de quib. ff. de legib. Ange. & Faber Inſti. de iur. nat. gẽt. & ciuil. §. ex nõ ſcripto, vbi Ang. ait, oportere vt hæc tria teſtes deponant, id
2 eſt vſum populi, frequentiã actus † & diuturnitatem tpis illius actus, & ad id conſulas Albe. de Ros. in d. l. de quib. Rebuff. tractatu de cõſuetudine, n. 196. tom. 1. & latè tradentem adeas Guid. Pap. cõſ. 231. Etenim ex his tribus oritur conſenſus populi, atq; hæc tria cõiunctim requiruntur, alioqui non dr̃ probata conſuetudo, ſi deficiant in vno ex tribus, vt voluit Ang. vbi ſupra, quẽ ſequitur Curt. iun. conſ. 189. num. 10. quod etiã confirmauit Dec. conſ. 483. vbi num. 20. ait opus eſſe, vt deponant frequentiã actus, & reliqua duo re-
* quiſita, & atteſtatũ de cõmuni * adeò vt appareat in-
teruenisse

teruenisse tacitū cōſenſum populi, vel maioris partis,
vt ſup. alleg. Docto. tradidere, & idē Dec. in conſ. 402.
nu. 14. ſequit Alex. cōſ. 196. nu. 13. vol. 2. & conſ. 104.
nu. 8. lib. 4. Gram. cōſ. 59. nu. 5. & 6. in ciuilib. & Alex.
in conſ. 131. nu. 9. vol. 2. & in cōſ. 136. nu. 18. & in cōſ.
3 45. nu. 3. eo. vol. vbi addit. † hmōi teſtes debere con-
uenire in tpe, & actib. cęteroqui tanq̃ ſingulares non
probarēt, teſtē ad id laudat Pau de Leaza in diſp. ſua,
incip. contra inſtrm debiti, & Ant. de Butr. in c. licet
ex quadam. de teſtib. Bal. in l. 1. C. de teſta. oportet ēt
vt deponāt de aliquo actu affirmatiuo cōtrario legis,
ſecus ſi ſimpliciter deponāt de aliquo actu negatiuo,
qa non probāt, ad ꝙ cōſulas exempla poſita per Ale.
in conſ. 45. nu. 5. vol. 2. vbi multa affert diuerſa exem-
pla, quale eſt illud, per l. rē non nouā, §. patroni. C. de
iudic. vbi dr̄, ꝙ aduocati debeāt iurare de calumnia,
verū ſi non iurarunt, qa nō fuit petitū per 100. annos,
4 nō tolleretur lex, nec induceretur conſuetudo † duos
verò teſtes ſufficere in hmōi probatione cōſuetudinis
ēt longiſſimæ, reſpondit Guid. Pap. conſ. 116. nu. 9. &
idem conſ. 171. nu. 3. Io. Fab. & Ang. Are. in d. §. ex nō
ſcripto, Inſtit. de iur. natur. per l. vbi numerus. ff. de te
ſtib. & conſulas Zaſi. in repet. d. l. de quib. nu. 27. & 32.
ff. de legib. quo in loco ēt quid in hac re oporteat teſti
ficari, habetur, & videas Hoſt. rub. de cōſuet. nu. 10. in
5 ſumma † in Gallia verò X. requiruntur, vt ex d. Doct.
ſed velim obſerues, nō eſſe neceſſe, vt teſtes deponat,
aut aliàs probetur de primis actib. à quibus hmōi con
ſuetudo originē traxit, ſed ſatis eſt, deducere tot actus,
6 quot ſufficiant † ad conſuetudinem inducendam, vt
dixit Aymo Crau. in tract. de antiq. temp. in 4. parte,
verbo interim iſta, nu. 23. ſol. 202.

Primo loco ampliatur concluſio, vt procedat, ēt ſi
huiuſmodi teſtes non præſtiterint iurm̄ in probanda
conſuetudine inducta à populo alicuius particularis
7 ciuitatis, † nam probarent, licet non iurent, vt memi-
nit D. Ant. in repet. c. fi. de conſuetu. & cauit Fel. in c.
tuis, de teſtib. nu. 2. Iaſ. in repe. l. admonēdi, nu. 232. ff.
de iureiur. nam iudex tunc tanq̃ ſuper notorio debet
procedere per modum informationis. vt not. in c. bo-
næ, de poſtul ꝓlat. vt in c. veſtra. de cohabit. cleric. &
8 mulier. † ſed in informatione ſuper fama, vel ſuper no
torio creditur teſtibus ēt non iuratis, merito idē eſt di
cendū in probanda hmōi cōſuetudine, vt per eundē
Iaſ. loco prox. citato, motus auctoritate Ant. de Butr.
in c. in tua. de ſponſ. & in c. fi. de conſue. in pen. chart.
in col. fi. illius chartæ in verbo, venio ad ſecundū prin
cipale, ſcilicet qualiter conſuetudo probetur.

9 Amplia ſecūdò, vt hmōi teſtes † poſſint recipi par
te non citata, vt ſcriptū ſuit ab Ant. de Butr. in d. c. fi.
in antepen. col. vel ad primū ſi redacta, de cōſue Fel.
tradit in c. 2. poſt nu. 16. ver. 12. limita de teſtib. Barth.
& poſt eū Floria. in l. 3. §. Iul. ff. de teſtib. Cyn. in l. 2.
verſ. 2. qa circa hoc qū. q̃ ſit long. cōſue. Bal. & Alex.
in l. 1. C. vt quæ deſunt aduoc. Hippol. de Marſ. in l. de
vnoquoq; nu. 83. verſ. 42. caſus, ff. de re iud. vbi q̃ plu-
res idē ſentiētes citat Alex. in conſ. 14. viſo proceſſu,
col. 1. poſt nu. 1. verſ. circa primū inſiſtā, vol. 5. Goz. in
cōſ. 101. audio dubitari, col. 5. nu 27. verſ. 13. Ru. cōſ.
144. viſis his, q̃ in themate, poſt nu. 14. verſ. ꝑterea &
2. quia ampliat ēt in conſuetudine nō notoria, vol. 4.

Tertiò ampliabis, vt procedat, ēt ſi teſtes non lo-
quantr̄, nec vllam mentionē faciant de conſuetudine
10 † ſed tm̄ deponant de aliquo facto concurrente ſaltē
ſpacio 40. annorum, quia illud nudum factum cū cō-
curſu dictorum 40. annorum ſufficit ad inducendam
conſuetudinem, & ſic licet ſi teſtes deponant tantùm
de illo facto, probant conſuetudinem, licet de ea non
loquatur Guid. Pap. conſ. 17. nu. 4. verſ. ad quartū in-
cip. circa materiam, eum ibi allegat.

11 Quartò ampliatur, ēt ſi teſtes ſint † ſingulares, vt do
cuit Bar. in l. de quib. col. 10. in fi. ff. de legib. & Alex.
in cōſ. 41. viſis & optimè diſcuſſis, lib. 2. col. 3. ait, hanc
eſſe veriorem opinionē, ſicut refert Purpur. in l. 1. ff. ſi
cert pet. nu. 105. licet Cyn. in l. 2. C. q̃ ſit longa cōſue.
in contrariā deſcendit ſniam, & idem probaui Corn.
cū multis alleg. in cōſ. 39. incip. viſis actis, col. 5. ver &
conſuetudo, vol. 1. & in conſ. 286. nu. 4. vol. 3. & ꝙ te-
ſtes ſingulares probent, voluit Bal. in repet. l. de quib.
col. fi. ff. de ll. Alex. in conſ. 42. col. fi. vol. 4. Guid Pap.
in conſ. 116. & in conſ. 131. Aym. in conſ. 73. dicendū
vr̄, nu. 32. verſ. non obſtat, quod teſtes, conſulas etiam
Cato. Papienſem in repet d. l. de quib. nu. 433. ff. de le-
gib. verſ. ſed an per teſtes ſingulares, vbi ad vtranque
partem examinat concluſionem, ibique docet, qua-
liter teſtes dicuntur ſingulares.

Diuerſum ab hac re vr̄ voluiſſe Petr. & Cyn. in l. 2.
C. quæ ſit long. conſue. Io. And. in c. fi. de conſue. col.
33. verſ. practicant legiſtæ, & ibi Ant. de Butr. in pen.
col. Alex. conſ. 45. col. 1. vol. 2. & cōſ. 131. col. pen. eo.
vol. Corn. conſ. 50. col. fin. vol. 1. Ruy. conſ. 173. col. 3.
vol. 4. quorum opinio vr̄ * verior, quando agitur de
verificanda conſuetudine in certis caſibus, qui caſus,
cum ſint particulares, non poſſunt probari, niſi per te-
ſtes, & conteſtes, vt dicit Alex. in conſ. 104. col. fi. vol.
3. Iac. Por. lib. 1. concl. 34. verſ. tertio infertur, quod &
verius exiſtimat Ant. Gab. in ſuis cōcl. lib. 1. de teſtib.
concl. 2. nu. 26. vbi idem ſentientes citat.

Quintò prætereà amplia, etiam ſi ratione reddant
12 † quia ſunt vicinus tali loco, vel ſi agatur de conſue-
tudine caſatæ, erit bona ratio, ſi dicat teſtis, quia ſum
conſanguineus, vt expoſuit Purpu. in l. 1. ff. ſi cer. per.
nu. 105. & adeas Franc. Cur. tract. de cōſu nu. 615. Pet.
Duen. in reg. 125. per totum.

Sexto ampliabis, vt cōſuetudo ſufficiat ꝓbari per
13 duos teſtes, † & tunc dr̄ plenè probata dicta conſuetu
do, vt profitendo ſcripſit Hoſt. in ſumma, in tit. de cō-
ſue. in §. quot & quot teſtes, Cyn. & Bart. in l. 2. C. q̃ ſit
long. cōſue. q. 26. idem Bar. in d. l. de quib in 4. q. prin.
cum quo cæteri tranſeunt, Ioan. Faber in d. § ex non
ſcripto. Inſtit. de iur. natur. Alb. conſ. 33. vol. 2. in c. at
ſi clerici, vbi oēs * Doct. de iudi. q̃ opinionē declarat
Roch. de Cur. in repet. c. fi. de cōſue. 14. ſectione, n. 66.
Moder. in d. c. at ſi clerici, Bar. in l. de quib. in 4. q. prin.
ff. de leg. vbi ēt recentiores, qui teſtant * de cōi, prout
refert Fran. Viu. in ſuis communib. opinio. in verbo,
teſtes duo ſufficiunt ad probandam conſuetudinem.

Quod aūt ſupra diximus in cōcluſione, teſtes depo
nere debere de frequentia actus, limita & declara: vt
14 procedat † ſi deponāt de plurib. actibus, & nō de vno
tm̄, qa tunc non probant conſuetudinē, nā per vnicū
actū non inducit̄ conſuetudo, ſed requirit̄ frequentia
actuū, ſic ſcripſere Docto. in d. l. de quib ff. de legib. &
ibi Zaſ. nu. 14. verſ. ſed quot actus, & nu. 28. verſ. q̃ ſit
aūt iſta actuū frequentia, vbi ex mente Bald. in d. l. de
15 quib. aſſerit de hoc nō poſſe tradi certā regulam, † &
ideo relinqui iudicis arbitrio, qui quidē iudex debet
perpendere ex natura negotiorū, an plures actus, an
pauciores ſufficiāt, arg. l. 1. C. de iur. delib. idē tradidit
Roch. de Curt. in tract. de cōſuet. col. 81. nu. 589. verſi.
quandoq; tractamus, vbi teſtatur de * cōi, quod & la-
tè proſequitur Cato Papienſ. qui & contraria refellit
in d. l. de quib. nu. 53. cū plurib. ſeq. verſ. 5. quęro, & de
* cōi quoq; teſtatus eſt Villalo. in ſuis cōmunib. opin.
verbo cōſuetudo ad hoc vt probetur, ex Deci. in conſ.
489. n. 25. & Alex. d. cōſ. 43. nu 8. vol. 2. & idem Alex. in
l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. nu. 20. ff. de non. ope.
nunc. ait ſaltē requiri binos actus, teſtatur Abb. in c. fi.
de appell. Arch. c. illud. 12. diſt. & tradit Io. Crot. in cō
ſil. 411. viſa caſu propoſitione. nu. 25. lib. 3.

16 Huic verò rei, ꝙ duo actus ſufficiāt † illud patroci-
natur, qa frequentatio inducit̄ ex duab. vicibus, vt vo
luit gl. in c. monaſteria, in gl. 2. in fi. de vita & honeſt.
cle. quæ dicit, ſtatutū faciens mentionē de frequenta-
tione verificari in duab. vicib. ex hoc ēt dicebat Ac-
cur. in §. fi. in auth. de defenſo. ciuit. hanc dictionem,

frequenter, verificari in duabus vicibus, cui ſententię
adhæſit Hierony. Gig. in reſpõſ. penſio. 20. nu. 8. cum
ſeq. quorum opinionem propius ad veritatẽ accede-
re arbitror, licèt contrarium ſentire videatur Aymo
Crau. in cõſ. 134. n. 7. vbi ſẽtit, nec trinũ actũ ſufficere.
17 Et ꝙ † tres actus ſint neceſſarij tradidit Iac. de But.
in d. l. de quib. per rationes ibi allegatas, & relatas per
Ang. Aret. in d. §. ex non ſcripto. quã tamẽ opinionẽ
Iac. Butrig. reprehendit ibi. in d. l. de quib. Sal. vbi ipſe
in hanc deſcendit ſnĩam, hoc à iure non fuiſſe deci-
18 ſum, & ſtatutũ. & ideò relinqui † iudicis arbitrio, per
ea quæ ipſe ad hoc probãdum adducit, cuius opinio-
ni ſe ipſum ſubſcripſit Aret. in d. §. ex non ſcripto, nã
ait, cũ actus illi poſſint non eſſe ita manifeſti, vt per
binũ, aut per trinũ actum non tranſeat in notitiã po-
puli, aut maioris partis, vt ex ea notitia colligat̃ eius
conſenſus, ideò iudex arbitrabitur ex tranſitu in noti
tiã maiorẽ, vel minorẽ, hoc etiam comprobat Alex.
in conſ. 131. in cã vertente. nu. 9. verſ. nec obſtat. lib. 2.
& in conſ. 45. viſis atteſtationib. nu. 3. verſ. itẽ ad hoc,
& nu. 8. verſ. itẽ non deponit. eo. lib. 2. & idẽ ſentire vi
19 detur Bart. in d. l. de quibus † dicendo actus aliquan-
do eſſe ita notorios populo, vt ſufficiant duo, ſecus ſi
non eſſent ita notorij: vt ſi conſtrueretur pons inter
vnam, & alteram domũ in loco nõ publico nec per-
uio: quia tunc duo non ſufficerent: nã ea, quæ palam
20 fiunt, dicuntur † frequenter fieri ex ſnĩa Vlp. in l. pa-
lam. ff. de rit. nup. atq; Rnin. in conſ. 154. nu. 9. vol. 3.
ait, conſuetudinẽ notorij probari per binum actum,
probat id auctoritate Imp. in l. 3. C. de epiſcop. & cler.
cum alijs ibi collectis.
Sed cõtrarium ſentit & ſequitur Abb. in conſ. 160.
incip. in prædicta cauſa, ꝙ ſi producãtur octo, vel de-
cem inſtrumenta facta manu notariorum ſine nomi
21 ne Imperatoris † per hoc non probatur conſuetudo
talis in illo loco, quòd valeat inſtr̃m abſq; nomine
Imperatoris, refert Iaſ. in l. de quib. ff. de ll. in fi.
Ad id ẽt obſeruabis, nõ eſſe neceſſe: vt teſtes dedu-
cant, & probent actus, à quibus talis conſuetudo ori-
ginem traxit, ſed ſatis eſt deducere tot actus, quot ſuf-
ficiunt ad conſuetudinẽ inducendam, iux. not. in d. l.
de quib. & protulit Aym. Grau. in ſuo tract. de antiq.
temp. in par. 4. verbo materiam iſtam. fol. 202. nu. 23.
22 Illud vnum te velim admonitum † ꝙ teſtes depo-
nentes de frequentia actuũ debeant cõuenire in acti-
bus, in quibus teſtificantur. ſi quidem deponendo de
diuerſis actibus nihil agerent tanquã teſtes ſingula-
res, vt ſi vnus induceret conſuetudinem in fabis, alter
in lana, nihil facerent: ita Zaſ. in d. l. de quibus. nu. 32.
verſ. 7. concl. vbi tamen iſtud limitat, ſi teſtes conue-
niunt in eo, ꝙ deponant aliquem actum eſſe frequẽ-
23 tatum in populo, † & pro cauſa ſcientiæ vnus hunc
actum particularem, alius alium actum particularẽ
inducat, & ita inquit intelligendum eſſe contex. in l.
ob carmen. ff. de teſtib. & per Bart in d. l. de quibus.
Secundò limitatur, & declaratur, quod dixi de diu-
turnitate temporis, quod intelligat̃, vt deponere de-
24 beat, illam conſuetudinem fuiſſe obſeruatã † per ſpa-
cium ſaltem 10. anno. nec minus tempus ſufficeret.
Vnde ſi deponant, ꝙ eſt conſuetudo à decẽ annis ci-
tra, talis ꝓbatio nullius eſt ponderis, ita tradit Iaſ. in
* d. l. de quibus. nu. 47. ff. de legib. vbi * communẽ dicit,
& illum ſequitur Villalo in ſuis communib. concluſ.
in verbo conſuetudo introducitur: qui iſtud tñ intel-
ligit, qñ cõſuetudo eſt præter ius, ſecus contra ius, ci-
tat Io. Monach. de iur. patr. lib. 1. nu. 17. qui teſtat̃ de
* * cõi, & gl. in c. fi. de conſuet. lib. 6. Corn. conſ. 89. col.
25 4. verſ. & prob. & verſ. ſeu Anton. vol. 1. vbi † & idem
ait procedere, ſi deponant, iã ſunt 10. anni, & vltra: nã
id vltra nihil operatur cum poſſit intelligi de vna ho
ra: vt ex ibi allegatis, & ſic nõ fuiſſet impleti 10. anni.
26 Et quòd † minus tempus decem annorum nõ ſuf-
* ficiat, probant communiter * Doct. in ſæpe allegata.
l. de quibus. ff. de legib. & in l. diutina. ff. eo. & ita ait
Alex. in d. conſ. 45. nu. 8. vol. 2. & facit rub. C. quæ ſit
27 longa conſuetudo † nã longum tempus dicitur decẽ
annor. l. ſi cum fideicõmiſſaria. §. ariſt. ff. qui, & à qb.
Sed velim intelligas de conſuetudine rationabili,
& æqua, ut ait Franc. Viu. in ſuis commu. opinion. in
verbo conſuetudo & rõnabilis et æqua, &c. vbi quoq;
* ait, hãc eſſe cõem * opinionẽ, hoc eſt requiri ſpaciũ 10.
ann. & ita aſſerit Iaſ. in d. l. de qb. nu. 43. & idẽ atteſtat̃
Syluest. Aldobrãd. in §. ex nõ ſcripto. Inſt. de iur. nat.
* & ibi Chriſto. Porti. n. 4. idẽ ex cõi * ſcribentiũ ſnĩa ob
ſeruauit Laur. Chircou. in ſuis cõmun. opin. cõcl. 45.
incip. cõſuetudo ẽt cõtra ius ſcriptũ, & hmõi conſue-
28 tudo ꝑ decenniũ † nõ põt tolli, quæ obſeruet̃ ẽt nullo
alio ꝓbato, aut allegato titulo, ꝑ text. in c. venies, il 1.
de teſt. & ibi Panor. in 3. notab. & Fel. ibi in 4. not. vbi
obſeruat inſignẽ limitationẽ ad l. cũ de in rẽ verſo. ff.
de vſur. & idẽ ſequit̃ Tiraq. de preſcr. verbo ꝑ 10. an-
nos, verſ. 42. fol. 71. §. 1. gl. 4 alleg. c. ad Apoſt. & ibi ẽt
Panor. & Fel. de ſim. & voluit Pau. Liaz. in repe. cle. 1.
col. 7. ver. modò quærit̃. de reſt. ſpol. Panor. conſ. 6. in
q. q̃ vertit̃, col. 3. verſ. 2. remediũ, li. 2. vbi ad hoc affert
contex. in l. priuilegia. & ibi Bar. C. de Sacroſ. Eccleſ.
Iſtud ampliat̃, vt procedat, licèt talis cõſuetudo ſit
29 contra ius ciuile † q. in ea ſufficit, ꝙ teſtes probẽt de
decẽnio; vt docuit Bat. in d. l. de quib in 2. lectur. quẽ
ſequitur Iaſ. ibi col. 11. ver. ſecunda eſt opinio gl. vera
* & * cõis, & conſuluit Cur. iun. in conſ. 41. col. pen. Ve-
rũ Steph. Bertr. in conſ. 179. nu. 1. vol. 6. ait, quòd cum
ſit contra ius, ad eius probationẽ requiritur tẽpus im-
* memorabile. Petr. verò Duen. in reg. 138. de cõi * opi-
nione fidẽ faciens aſſerit ſufficere decenniũ, etiã ſi ſit
contra ius, ſiue præter ius, & pro hoc multos ibi in me
30 diũ affert, ſubdens ibi in 4. limit. ſecùs eſſe † qñ cõſue-
tudo cõtra ius eſſet irrationabilis: quia tũc reqrerent̃
30. anni, teſtatur Bal. in c. 1. qualiter olim feud. poſ.
alien. idẽ Bal. in c. clerici. de iud. nu. 3. glo. in l. domini
prædiorum. in verbo conſuetudo. C. de agric. cẽſi. lib.
11. hoc idem ſequitur Aret. conſ. 63. nu. 1. in fi.
31 Quòd ſi ſcire exoptes, quæ cõſuetudo † ſit rationa-
bilis, conſulas Fran. Viui. in ſuis communib. opinio.
in verbo conſuetudo rationabilis, vbi inter alia exẽ-
pla ponit cõſuetudinem rationabilem eſſe quid ſol-
uere pro lampadibus ardentibus ante Sanctiſſimam
Euchariſtiam, c. ad Apoſtolicam. de ſimoni.
32 Reſtringitur prædicta ampliatio, vt nõ ꝓcedat † qñ
cõſuetudo eſſet cõtra ius canonicum: quia requirit̃ ꝙ
teſtes deponant de tempore 40. ann. vt ſancitũ eſt in
c. fi. de cõſuet. ibi, nõ ſufficit poſſeſſio longæua quoad
præiudicandũ iuri poſitiuo, atq; tradidere Bar. & recẽ
tiores in d. l. de quibus. canit ẽt Alex. in conſ. 5. col. 3.
lib. 5. Are. in conſ. 41. poſt prin. Abb. & Ant. de But. &
Io. And. & Doc. in d. c. fi. de cõſuet. n. 11. Alex. in cõſ.
66. viſo, lib. 2. Soc. reg. 110. cõſuetudo de iure canon.
aliàs 101. quo in loco iſtud ampliat ꝓcedere, ẽt ſi cõ-
ſuetudo eſſet contra rõnem canonis, ꝑ gl. q̃ multum
cõmendat Gem. in c. vt litigãtes. in verbo ſtatuimus.
de offic. ordin. lib. 6. & ſequitur Fel. in c. ſtatuimus. de
maior. & obed. & in c. tua nos. in prin. de iureiur. & ꝙ
requiratur, vt teſtes deponant de ſpatio 40. annorum
quãdo conſuetudo eſt contra ius canonicũ, cõſuluit
Alex. in cõſ. 68. nu. 6. lib. 2. & idẽ ſcripſit Pet. Duen. in
reg. 160. vbi alios citat, ibiq; de hoc ponit rationem.
Nec illud obſeruatione dignũ obliuiſcaris, teſtes
nõ probare, ſi ita deponãt, videlicet à 40. annis citra,
33 ita obſeruat̃, † quia ex talibus verbis nõ probat̃ de tẽ-
pore 40. ann. ſed nec de tempore vnius anni, qa illud,
ꝙ fuit heri, ẽt non ante, dicitur fuiſſe à 40. annis citra,
opus eſt igitur, vt teſtis dicat à 40. annis, & citra, vt ait
Alex. in cõſ. 45. nu. 7. vol. 2. vbi pro hoc multa in me-
dium affert, & ſequitur cum multis collectis Stepha.
Bertr. conſ. 84. nu. 4. vol. 5.
Primò ſublimita, vt ꝓcedat in vniuerſitate Eccle-
ſiaſtica

34 ſiaſtica † nã illa nõ põt ſtatuere contra ius canonicũ, vel cõtra populũ laicũ ſubditũ Eccleſię, q̃ nõ põt ſtatuere in bonis Eccleſiaſticis cõtra ius canonicũ, quia tũc bene requirunt 40.ann.ſed ſecus ſi populus ſubditus Eccleſiæ vellet inducere cõſuetudinẽ cõtra ius canonicũ circa bona temporalia, tũc enim ſufficit ꝓbare
35 cõſuetudinẽ 10.ann.† cũ talis populus quoad tempor. lia poſſit et ſtatuere contra ius canonicũ.ita ait Corn. in cõſ.155.col.pen.lib.4.idē ſentit Cur. iun.in 2. parte tract. feudor.q.2.col.pen.& ſequitur Aymo Crauc.in tracta.de antiq.temp.in 4.par.in prin.nu.7.

Sed velim ſubreſtringas hāc ſublimitationē, vt nõ procedat, qñ inducitē talis conſuetudo ſciente, & pa-
36 tiente ſuperiore, † qa tunc licet ſit contra ius canonicũ,non requiruntur 40.anni,ſed ſufficiunt decē,vt traditũ fuit ab Ant.de Butr.in d.c.fi.de conſuet. & in ca. quia circa.de conſang.& affinit.cui accedit Gozad.in conſ.101.in Chriſti nomine.col.6.nu.25.verſ.11.& ſi dicatur,permotus auctoritate Ant. de But. in ca. quia circa.de conſang.& affini.& in d c.fin.de conſuet.idē tenet Corn.in d.conſ.293.col.2.lib.1.Dec.in cõſ.24. viſo puncto.col.2.in fi. verſ. accedit ſcientia. poſt nu. 1.ſed contrariam tamen ſequutus eſt ſententiam Iaſ. in d.l.de quibus col.12.in fi.

Secundò ſublimitabis ſupradictā 2. limitationem,
37 † qñ conſuetudo detrahit iuribus alicuius eccleſiæ, nunc enim requiruntur 40.anni,vt Inno.& Panor.voluere in c.cum dilecti.de conſuetu. vbi Abb nu.11.ꝓ hoc procedit, ſiue conſuetudo ſit contra eccleſiā vniuerſalē, ſiue particularē, qa nõ minus fauorabilis eſſe
38 debet totum corpus eccleſiæ, † q̃ aliquod ipſius membrum.& Abb.as ſequitur Iacob.de Bur.in d.l.de quib. nu.30.ff.de legib.licet Inn.in d.c. cũ dilecto. ſecus teneat,qñ cõſuetudo veniret cõtra vniuerſalē eccleſiā, ſed æquior & rationi magis eſt cõſentanea ſnīa Abb.

Poſteriori loco ſublimitaē d.ſecunda limitatio . & eius ſequēs ampliatio,vt nõ procedat,qñ apertiſſimè cõſuetudo eſſet ſuper eo , ſuper quo populus clarè ſtatuere nõ poſſet, qa vt valeat depoſitio teſtiũ ſuper ꝓ-
39 batione huiuſmodi cõſuetudinis † opus eſt, vt deponãt de tpe 40.anno.ita cauit Aret.conſ.22 col.4.verſ. ſed qñ vniuerſitas,dicens ita diſtinguere Bald.ſi rectè inſpiciaē,in rub.C.quæ ſit long.cõſuet. & Aym.Crau. in ſuo tract.de antiq.temp.in 4.par.in prin. nu.10.12. non obſtāte d.Aret.in d.conſ.2.. hoc nempe caſu requiri 40.annos aſſerit,imò ſufficere 30.annos,authoritate Accur.in gl.fi.in l.domini prædiorũ.C. de agric. & cenſi.lib.11.Bald.in c.1.in prin.quali.ter olim feud. amitt. Spec.in tit.de præſump. §.1.verſ. de cõſuetudine.Pau.de Caſtr.in d.l.de quib.ſequiē ibid.Iaſ.col.12. ſecundò limit. Cur.iun. in conſ.60.col.3.in fin.& in conſ.61.col.3.poſt prin.niſi eſſet aliquid contra ius canonicum,quia tunc non requiruntur 40. anni, vt ſup. dixi.Crau.vbi ſupra,nu.12.

Tertio loco ſublimitabis oīa ſupradicta,qñ ageretē de inducenda conſuetudine contra reſeruata Princi-
40 pi,vt ſi ageretē de præſcribēda iuriſdictione,qa † tunc non ſolùm non ſufficeret tempus 10. anno. imò nec 40.ſed tempus antiquum, cuius initij nõ extat memoria in contrarium, c.ſuper quibuſdam. §. præterea,de verb.ſign.& voluere Ant.Imo.& Doct. in c.fi.de conſuet.Iaſ.in d.l.de quib.col.14.ſub num.45.ff.de legib. Aym.Crau.in d.trac.de antiq.tempo.in 4.parte,num. 10. Alex.conſ.6.vol.1. Iacob.in d.l. de quib.num.31. Alex.conſ.137.col.1.lib.1.Dec.cõſ.483.col.pen. Crau. conſ.96.col.pen.Fel.in c.de quarta. col.13.de pſcript. Didac.Couar.in repet.c. poſſeſſor.in 2. par.§. 3.nu.3. de reg.iur.in 6.Bal.in l.imperiũ ſub num.3.Caſtr.ibid. col.pen. Albe.de Roſa.ſub nu.40.de iuriſd.omn.iudi. Cur.iun.cõſ.174.col.6.ſub nu.76.& ſeq. vbi dicit, hāc eſſe communem * opinionem. Gaſpar.Luſitan. in repetitio.d.l.imperium ſub nu.135. Dida.vbi ſupra, ſub nu.34.vbi,& ipſe atteſtatur de communi etiā in ſimplici iuriſdictione.& hoc generaliter procedit in quibuſcunq; reſeruatis Principi, † vt aduerſus ipſum nõ
41 admittaē nec præſcriptio,nec conſuetudo,niſi tpe immemorabili,nota ut ſcribentes in c. fi.de cõſue.Iaſ.in l. de quib.ſub nu.45.ff.de le. Alex.conſ.68. col.4.ſi.10. Balb.in trac.de pſcrip.2.par.2.par.prin.q.3.col.2.3.4. Roch.de Cur.de conſue.car.30.col.4.Crau. de antiq. temp.4 par.ver. tranſeo nūc ſub nu.11.& ver. materia iſta,nu.26.Rol. de Valle.conſ.2.ſub nu.122.lib.1.

Intellige tamen hanc ſublimitationem non proce-
42 dere, † vbi quis haberet tit. nam tunc ſufficeret tempus 40.annorum,vt voluit Didac.in d.reg.c.poſſeſſor, in 2.par.§.3. nu.5.

Iſtam tamē limitationē ſic velim amplies , vt verà ſit,ſiue agamus de iuriſdictione habente cauſam diſcontinuā,ſiue continuā, vt priorem partem ſubtiliter defendit Cur. iun.in cõſ. 174. ſacratiſſimæ Trinitatis.
43 col.8.ſub nu. 28.29. & 30. † nã in habentibus cauſam diſcontinuā requiritur , vt conſuetudo ſit introducta per tanti tpis ſpacium , cuius initij memoria nõ extet in cõtrariū,vt aſſerit Alex.in conſ. 173. viſo, & diligenter cõſiderato. nu. 1. & ſeq.vol.6. Dec.in cõſ.483. pro reſolutione hīs.col.pen. nu.26.& ſeq. Cra.in cõſ. 96.Dom. Goffredus,nu.5.ver.5.iſta conſuetudo,de cõtinua verò docuit Bar.in l.iuſto.§.non mutat nu.3.ff. de vſuc.& iſtā eſſe communem * opinionē auctor eſt Fel.in c.de quarta.col.13. poſt nu.37. de præſcr. Balb. et in tract. præſcrip. 2 parte. 2.part.prin.q. 3.col. 2.Didac.Couar.in repet.c.poſſeſſor.in 2 par.§.3. ſub nu. 3. de reg.iur.in 6 nam itidem,& iſto caſu requiritur tempus immemorabile.ita Bald.in repet.l. imperium ſub nu.12.verſ.ſed tũc venit. Caſt.ib.d. col.pen. Alber.de Roſat.ſub nu.4.ff.de iuriſ.omn.iudic.Cur.iun.d.conſ. 174.col. 6. ſub nu. 26. vbi tradidit ita * communiter ab oībus fuiſſe prolatū in ſimplici iuriſdictione, Gaſpar Luſitan.in repet.d.l.imperiū. ſub nu.135. Didac.in d. §.3.ſub nu.3.& 4.vbi,& ipſe atteſtaē de cõi * etiam in ſimplici iuriſdictione , & hoc in vniuerſum ꝓcedit in quibuſcunq; reſeruatis Principi, vt aduerſus ipſum nõ admittaē nec præſcriptio , nec cõſuetudo,niſi tēporis immemorabilis. ita dixerunt ſcrib.in c.fi.de conſuet. & Alex.in conſ.68.& viſo & dudum diſcuſſo. col.4. poſt nu.10.verſ. nec obſtat, ꝙ videatur,lib.2.Iaſ.in d. l.de quib.ſub nu.45.de legib. Aym. Crau. in tracta.de antiq.tempo.4.par.verſ. tranſeo nunc ſub nu.11.& in verſ.materia iſta,ſub nu.26. Bal.in trac. de præſcrip.d. 2.par.2.par.prin.q.3.col.2.3.& 4.& q.4.col.2.& 3. Rolan.à Valle in conſ.2. ſub nu.122.lib.2.

44 Subamplia hanc ampliationem,† vt nedū teſtes debeāt deponere tēpus immemorabile illius Principis, contra quē præſcribiē , ſed etiā ſcientiam,& patientiā ipſius Principis, concurrere enim debent illa duo copulatiuè, immemorabilitas , & patientia Principis, vt ſcripſit Abb.in c.cũ nobis.col.2.ſub nu.4. verſ. in hac tamē conſuetudine , ſiue præſcriptione , de præſcrip. & in cod.c.fi.verſ. quædā ſunt iura reſeruata Principi, tradidit etiā Cur.iun.in d.cõſ.174. ſub nu.28. Didac. in d.repet.d.c.poſſeſſor.d.2.pār.in initio.col.pen.& fi. & in §.2.verſ.tertia ſpecies, ſub nu.8. & in hanc partē etiā inclinat Crau.in d.tract.de antiq.temp.d.par.4 d. verſ.abſolutis, ſub nu.17. & in conſ.46. Dom. Goffredus.col.2.nu.6.verſ. tertiò non legitur, vbi quamplures alios ita conſentientes citat,atq; obſeruauere ſcribentes in d.l.de quib. ff.de legib.

45 Contrariam partem † tuetur Alex. in conſ.6. viſo themate.nu.4. verſ. verior tamen, lib.1.vbi de magis cõi * & propius ad veritatem accedere teſtatur, & in conſ.24.ponderatis his,quæ in themate, nu.15.verſ.& vbi doceret lib.5.& conſ.16.in cauſa, & lite num.15. verſ.nec obſtat etiā,eod.vol.5.Cur.iun.conſ.158.præſupponitur in facto.poſt nu.12.vbi etiā magis communem ** & verā eſſe teſtatur, motus authoritate Alex.in d.cõſ.6.& Dec.in conſ.85. diligenter pro ſententia.col.2.

poſt nu. 2. verſ. & in tali præſcriptione, quo in loco ēt
* communē * eſſe aſſeuerat Fran. Balb. de præſcr. 2. par. tertiæ par. prin. q. 6. nu. 22. Alcia. in l. munus. ff. de ver. ſignif. Fel. in d. ca. cum nobis. col. 2. nu. 3. verſ. quæ oīa cū alijs citatis à Crau. in d. tract. de antiq. tempo. d. 4.
46 par. verſ. abſolutis, ſub nu. 14. † Verùm quoniam paulò ante, ſi meminiſtis, mentionem fecimus de iuriſdictione, ſeu ſeruitute continua, vel diſcontinua, idcircò modus eā cognoſcendi paucis aperiendus eſt, qui rectè percipi poterit ab Anto. de Bur. in c. cū eccleſia. ad fi. col. 2. de cauſ. poſſ. & proprie. & poſt eū Feli. in c. de quarta. poſt nu. 37. verſ. modum autē, de præſcript. quo in loco refert ex Bal. auctoritate in l. 2. C. de ſeru. & aqua, illā ſeruitutē habere cauſam continuam, vel
47 quaſi † ex qua percipitur commodum naturæ, ſed illa ex qua nō pōt percipi cōmoditas, niſi ex facto hominis, & quatenus homo vtitur, dr̄ habere cauſam diſcōtinuam: nam natura ſemper eſt, ſeu poteſt eſſe in actu, & operatione, non ſic homo, & hæc eſt vera theorica ſecundum Bal. loco ſupra citato, quem refert & ſequitur Fel. loco quoque ſupra allegato.
48 Quænā verò ſint ea, † quæ Principi reſeruata ſunt, tradit Bal. in l. reſcripta. C. de precib. Imper. offer. per gl. & Doct. in c. quod translationem, extra de offi. leg. tex. in c. vnico, q̄ ſint regal. in vſib. feud. Pau. de Caſtr. & ibi Iaſ. nu. 14. l. 1. de offi. eius, &c. Soc. in reg. 110. incip. conſuetudo de iure ciuili, verſ. 2. fallit.

Quartò præterea ſublimitat̄, vt procedat in cōſuetudine vera & propria, ſecus in cōſuetudine ficta & in-
49 titulata, † quæ momento induci poteſt, vt ſi populus vno momēto dicat velle obſeruari pro cōſuetudine, vt maior natu ſuccedat, vel ſiue ex populi conſenſu colligat̄. & ſic de ſimilib. vt concludit Anto. de Butr. poſt Petr. de Bellaperr. Guliel. de Cun. in repet. c. fi. nu. 17. de conſuetu. Bar. in l. de quib. num. 44. ſequitur Iaſ. ibi. nu. 41. ff. de legib. & hanc ſublimitationem ponit Petr. Duen. in regul. 138. in prima limit.

Quintò ſublimitat̄, vt non procedat in probanda
50 conſuetudine paſcendi † in qua, cū habeat cauſam diſcontinuā, requiratur tp̄s, cuius initij non extat memoria in contrarium, vt Deci. reſpondit in conſ. 483. nu. nu. 26. auctoritate l. C. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſtiua. Curt. iun. conſ. 174. nu. 28. 29. & 30. vbi latiſſimè hanc materiam proſequitur.

Contrariū ſentit Aymo Crau. in d. ſuo tract. de antiq. tempo. vbi ait, q̄ ſiue conſuetudo habeat cauſam
51 perpetuam, vel continuam, † aut diſcontinuam, ſemper ſufficiat tempus 10. annorum, & pro hoc adducit Bar. in repet. d. l. de quib. col. 5. in fin. ff. de legib. & ibi Iaſ. col. 10. in fi. Cor. conſ. 136. num. 17. vol. 2. vbi prius tenuit.

Tertiò limita concluſionē principaliter, & præcipuè, q̄ dictum eſt de vſu populi, vt procedat, ſi teſtes deponant, q̄ tales actus fuerint vſitati publicè præſen-
52 tibus, † & ſcientibus multis & infinitis perſonis, vt ex hoc comprehendatur interceſſiſſe cōſenſum maioris partis populi, vt declarat Azo in ſumma. C. quæ ſit lōga conſue. & ſequit̄ Alex. in conſ. 136. num. 18. vol. 2. Bal. in d. l. de quib. Imò amplius addit Cyn. oportere, vt teſtes conueniant in tp̄e, & identitate actus, alioq̄ eſſent ſingulares, vt ſcripſere Doct. Anto. in c. licet ex quadā. de teſti. Bal. in l. 1. C. de teſtib. Io. de Imo. in l. in-
53 ter pares. de re iudic. † nam niſi probetur ſaltem populi pleramq; partē illud cognouiſſe, & ei cōſenſiſſe, (q̄ cōſenſus emergit ex illa cognitione, & notitia) nō dr̄ probata conſuetudo, vt Ang. Aret. docuit in §. ex nō ſcripto. col. 8. Inſtit. de iure natur. gent. & ciuil.

Iſtud ſublimitare poteris, vt nō p̄cedat, ſi tales teſtes
54 vlterius interrogati non fuerint, † q̄a tūc ſi ſolū deponāt, cōſuetudinē eſſe, p̄bant conſuetudinē, vt Io. Fab. meminit in d. §. ex nō ſcripto. Inſti. de iur. nat. gent. & ciuil. quem ſequitur Guid. Pap. in conſ. 116. nu. 4.

In contrariā deſcendit ſn̄iam Dec. in conſ. 215. nu. 3. vbi ait, etiam ſi interrogati non fuerint, ipſos debere omnia ſupradicta deponere, & quod idem probauit. Steph. Bertr. in conſ. 8. nu. 9. vol. 6.

Quartò limitat̄, vt non procedat in teſte de auditu
55 alterius, † quia ex eius depoſitione non probat̄ cōſuetudo vt cōſultus rn̄dit Alex. cōſ. 45. viſis atteſtationibus. nu. 10. verſ. ſeptimus teſtis. col. 2. lib. 2. q̄ probat p̄ l. teſtiū. C. de teſtib. & c. præterea. eo. tit. nā in probāda conſuetudine oportet, q̄ teſtes deponant, vidiſſe hūc in modū obſeruari ab iſtiuſmodi perſonis in tali loco
56 † per tn̄ t̄pis ſpacium, vt * omnes Docto. ſcripſere in d. l. de quib. & d. l. 1. & 2. C. quæ ſit long. conſuet. Aret. & Fab. in d. §. ex non ſcripto. Inſti. d. tit. de iure natur.
* & ibi * communiter Docto.

Quòd ſublimitandū eſt, vt non procedat in probāda cōſuetudine t̄pis, cuius nō ſit memoria in cōtrariū, hoc nāq; caſu ſufficit, q̄ deponat ſe vidiſſe obſeruari
57 ſuis tēporibus †, & à ſuis maioribus audiuiſſe ſic obſeruari, nec vidiſſe, nec audiuiſſe quicquam, qui aliter viderit obſeruari, ita tenet Faber in d. §. ex non ſcripto. vbi ait, hoc caſu non eſſe neceſſe deponere, quib. caſibus, & inter quos viderit obſeruari, nam (vt ipſe ait) leges, quæ allegant conſuetudinē, hoc non dicunt, ſed tantummodo dicunt, fuiſſe ſic obſeruatū, nec dicunt inter quos, & iſi hoc tanq efficax ad deciſionem adducūt in d. l. fi. C. ad leg. Iul. maieſt. c. ſæpè. de verb. ſigni. idem ēt probauit Guid. Pap. in conſ. 244. nu. 2. & 3. & pro hoc faciunt multa allegata & obſeruata à Cra. in d. ſuo trac. de antiq. temp. par. 1. in verbo. viſo de fama, per totum & à nobis infra explicabitur in concluſione, conſuetudo antiqua.
58 Quintò limita in teſte † deponente circa conſuetudinem, ex qua ei oritur commodum proprium, quia non eſt idoneus ad huiuſmodi probationem, ſi credimus conſulenti. Alex. in conſ. 45. nu. 11. vol. 2.

Hoc ſublimita, vt verū nō ſit, ſi principaliter nō de-
59 ponant ad eorū cōmodū, † ſed ſecundariò, quo caſu probant, vt monuit Io. And. in reg. ſine poſſeſſione. in Mercuriali. vbi voluit, conſuetudinē generalē nō ſoluendi quartā ep̄o poſſe probari per clericos, & rectores eccleſiarū illius loci deponētes de ſuo facto nega-
60 tiuo † ad ipſorū commodum, quod tū non eſt præcipuum ipſorū, ſed eccleſiæ eorū, idem tenet, & ſequit̄ cōſulendo Alex. in conſ. 172. lib. 2. in conſ. 137. nu. 6. in fi. vol. 7. Bal. in conſ. 405. lib. 1. repetito conſ. 20. lib. 3 & in cōſ. 361. col. 4. lib. 2. Aym. Crau. conſ. 75. nu. 31.

Sextò limita concluſionē, vt tn̄ locū habeat, ſi oīa cumulatim, & cumulatiuè ſupradicta in concluſione deponant, ſecus ſi tm̄ vnū ex illis tribus, & ex eius cir-
61 cunſtantijs, & rationibus nō deponerent, † q̄a tūc nō probarent conſuetudinē, vt tradidit Alex. in d. conſ. 45. nu. 13. Dec. conſ. 483. nu. 26. Aret. in d. §. ex nō ſcripto. Inſti. de iure nat. gen. & ciuil. col. 7. verſ. q̄ro quot teſtes. Cur. iun. in conſ. 184. nu. 10. teſtē laudat Panor. in conſ. 54. incip. in prædicta cā. Nec ſufficit ſimpliciter dicere, talē eſſe conſuetudinē, vt ſupra allegat. Docto. voluere, & Pariſ. conſ. 10. vol. 4. nu. 16. & Bertran. conſ. 417. nu. 7. vol. 4. & idem conſ. 8. nu. 9. vol. 6.

Primò ſublimita, vt p̄cedat, ſi interrogati de eis fue-
62 rint, † q̄a tunc oīa coniunctim deponere debēt, ſecus verò ſi nō fuerint interrogati. vt Io. Fab. ſcripſit in d. §. ex nō ſcripto. id p̄bat per l. ſolā. C. de teſti. Fran. Curt. trac. de cōſue. nu. 615. Guid. Pap. in cōſ. 16. nu. 4. vbi (q̄ maius eſt) ait ēt ſi interrogati fuerint, & nō deponant, ipſos tūc probare: ſed cū hoc adducat Fabrum in d. §. ex nō ſcripto arbitror fore intelligēdū ſicuti ait Fab. iuxta doctrinā Bar. in l. nō ſolū. §. ſi liberationis verba,
63 ff. de lib. leg. veruntn̄ Dec. in conſ. 215. nu. 3. inq̄t, † q̄ licet interrogati non ſint, debeāt rationē congruā reddere, & pro hoc affert. Bart. in d. l. de qb. col. 9. ver. ſed quod ſi teſtes dicant, & idem tenet Bertran. in conſ. 8. num. 9. vol. 6. idem Roch. de Cur. in tract. de conſuet. num. 617. verſ. & quod teſtis. Immo teſtimonium talis

teſtis

teſtis ita deponentis, videlicet quòd ita eſt conſuetu-
do, eſt fatuum, vt ait Roch. de Curt. in d. tract. nu. 616.
verſ. item mouetur, auctorem laudat Io. And. in ſum.
de conſuet. col. 15. in fi.

Secundo loco ſublimita, vt non procedat, ſi huiuſ-
modi teſtes eſſent periti, prout eſſent procuratores po
64 riti, vel aduocati, † qa tunc licet dicant, ſe non recor-
dari, inter quas perſonas viderint obſeruari, nec in qui
bus caſibus, ſatis probarent, vt ait Fab. in d. §. ex non
ſcripto. & ſentit Bart. in d. l. de quib. & Faber pro hoc
allegat. l. fi. C. ad leg. Iul. Maieſt. quos ſequitur Roch.
de Curt. loco prox citato d. nu. 617.

Huic opinioni repugnat Deci. in d. conſ. 215. nu. 3.
65 vbi dilucidè tradidit, etiam ſi † teſtes ſint periti: debe-
re tñ deponere de his, quæ in facto conſiſtunt. qm̃ ad
eos non pertinet iudicare, ſicut facerent in hac mate-
ria probandæ conſuetudinis, id eſt, ſi tantum depone
rent conſuetudinem eſſe: quia hoc eſſet iudicare, &
non deponere. Dec. pro opinione ſua teſtatur Bar. in
l. 1. C. de vſur. in l. ſciendum. de verb. oblig.
66 Nam conſuetudo ſicut dñium in iure conſiſtit, † &
ideo teſtes ẽt non interrogati debent rationẽ adduce-
re, vt inquit Dec. vbi ſup. nu. 3. adducit Inno. in c. cum
cauſam, de teſtib. vbi Bal. refert, & ſequitur, & idẽ Bal.
in l. ſolam, de teſtib. & in l. cum res. nu. 3. C. de probat.
& huc ea ſpectant, quæ obſeruauimus infra in concl.
conſuetudo per dictum vnius Doctoris.

Septimò limita, vt non procedat, ſi teſtes ſint ſingu
67 lares, † qa non probant conſuetudinem, & hanc eſſe
• cõem * opin. atteſtatur Dec. in d. conſ. 215. nu. 3. alle-
gat Cyn. poſt Pet. in l. 2. C. quæ ſit long. cõſuet. col. an-
tepen. verſ. ſed pone teſtes, idẽ docuit Alex. conſ. 105.
in caſu. & hic, num. 8. verſ. non obſtat quintũ arg. vbi
• cõem * ſcribentium ſnĩam eſſe atteſtatus eſt, col. fi. in
prin. vol. 3. & in conſ. 175. col. 2. & 3. vol. 2. & cõſ. 196.
viſo teſtõ dicti Franciſci. poſt nu. 14. verſ. quinimo ſe-
cundùm eos. col. 3. eo. lib. 2. & in conſ. 45. viſis atteſta
tionib. nu. 4. ver. quia requiritur. & nu. 9. verſ. quartus
teſtis. lib. 2. & in conſ. 131. in cauſa vertente. nu. 9. ver.
nec obſt. eo. vol. 2. Corn. conſ. 89. col. 4. li. 1. Verùm de
hac materia teſtiũ ſingulariũ conſulas Aym. Crau. in
trac. de antiq. temp. in 4. par. prin per totum. §. ſed cũ
qa iſta materia, ex qbus ibi annotatis colligunt̃ mul-
tę ſublimitationes ad iſtam materiam, contra quem
ſentit Guid. Pap. in conſ. 116. & Io. Fab. Inſtitu. de iur.
natu. gent. & ciuil. §. ex non ſcripto. Bal. in l. de quib.
ff. de legib. Pariſ. conſ. 10. vol. 4. nu. 16. refert Dec. cõſ.
402. Soc. conſ. 99. nu. 7. vol. 1.
68 Primò ſublimita, vt locũ non habeat † in probãda
conſuetudine generali & obſeruantia: quia tunc ad-
mittuntur teſtes ſingulares, vt voluit Cur. Iun. in trac.
feudo. in 1. par. q. 1. num. 14. allegat Alex. in conſ. 172.
incip. viſis & opportune diſcuſſis. vol. 4. nu. 10. & cõſ.
72. lib. 1. & ſuperius fuit dictum.

Secundò ſublimitatur & intelligitur non procede-
69 re, † qñ producuntur ad probandũ aliquid integrale
conſuetudine, vt in ſanguinis coniunctione: nam tũc
ſufficit ſimpliciter vt conueniant in ipſo integrali, &
probabunt, licet in depoſitione ſuper particularibus
actib. reperiantur eſſe ſingulares, iuxta ſnĩam Calca.
conſ. 9. nu. 3. vbi allegat gl. ordin. in c. nihilominus. 3.
q. 9. & notat Inn. in c. qualiter, & qñ. 2. de accuſa. Ioã.
And. in Nouell. in c. 1. de arbit. in 6. Ang. atq; Imo. in
l. ex facto. §. itẽ quæro. de vulg. & pupil. Ang. in conſ.
231. & cum multis alijs alleg. per Calca. vbi ſupra.

Tertiò ſublimita, ſi vnus teſtis deponat de frequen
tia actus, & idẽ alius deponat, ſed vnus deponat de plu
70 rib. actib. & alius de plurib. alijs diuerſis, † qa tũc licet
in hoc ſint ſingulares, tñ qa cõueniunt de frequentia,
q̃ frequẽtia nihil aliud eſt, q̃ ipſa cõſuetudo, ꝓbãt, ita
tenet cõſuetudo Rui. in cõſ. 122. nu. 2. vol. 5. iuxta no.
in l. ſtipulatio iſta. §. hoc quoque. ff. de verb. oblig. Io.
Fab. in d. §. ex non ſcripto. Inſt. de iur. nat. gent. & c.

CONCLVSIO CCCCXXV.

ARGVMENTVM.

Cõſuetudo an per plura inſtrumẽta probet̃.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo probatur per inſpectionem plurium documentorum publicorum, & habetur pro notoria.*
2 *Cõſuetudo probatur notoria ex inſpectione omnium publicorum inſtrumentorum.*
3 *Conſuetudo vt inducatur ex pluribus inſtrumentis, ꝓbari debet, illis fidem adhibitam fuiſſe, & tandẽ conſuetudinẽ veniſſe in notitiam maioris partis notariorũ, & populi.*
4 *Conſuetudo, ꝙ inſtrumenta poſſint fieri ſine ſolemnitate nõ probatur ex pluribus inſtrumentis, in quibus non reperitur appoſita aliqua clauſula, niſi probetur, ipſis inſtrumentis fidem adhibitam fuiſſe in iudicio, vel extra.*
5 *Plura inſtra de antiquo habent vim probationis famæ.*
Probatio per famam in antiquis ſufficit etiam ſi agatur de graui præiudicio.
6 *Conſuetudo probatur etiam per ſcripturam.*
7 *Conſuetudo recipiẽdi fideiuſſores ſine teſtibus probatur per libros officij.*
8 *Conſuetudo ſcribentium probatur per libros.*
9 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non extat*
• *in contrarium, probatur per ſcripturam.*
10 *Conſuetudinem nouam, atque recentem ſcriptura priuata non probat.*
11 *Conſuetudo ꝓſcribendi pignora, vel recipiẽdi fideiuſſiones ſine teſtibus non probat̃ ex ſcripturis & libris, niſi quoq; probet̃ huiuſmodi ſcripturis, & libris fidẽ fuiſſe adhibitã.*

Conſuetudinem probari ex in-
ſpectione plu-
1 rium documentorum publicorũ † & hoc pacto proba
ta haberi pro notoria, & ita non opus eſſe alia proba-
tione, quam plures tum profitendo, tum conſulendo
docuerũt, vt Ang. in l. vetuſtiſſimã. C. de iur. dom. im-
pet. Dec. conſ. 11. & pro tenui facultate. col. 8. poſt nu.
9. ver. & primò clariſſima, & col. 9. in fi. poſt num. 12.
verſ. & contrariũ patet. citat Bal. in l. 1. verſ. ſed q̃ro. n.
5. C. ad Velleia. idẽ tenet Cur. iun. in cõſ. 106. nu. 5. in
fi. ſequit̃ Aym. Crau. in cõſ. 134. nu. 9. quo in loco in eã
deſcendit ſnĩam, per duo inſtra ꝓbari cõſuetudinem.
2 Bal. tñ aliud ſenſit in d. l. 1. C. ad Velle. aſſeuerãs † con
ſuetudinẽ ꝓbari notoriã ex inſpectione oĩum publi-
corũ inſtrorum, ꝙ verius arbitror, vt ẽt placuit Crau.
in tract. de antiq. temp. in 1. par. §. ampliatur, nu. 8.

Iſtud ſic limitare poteris, vt non ꝓcedat, niſi probe
tur, ꝙ talibus inſtrumẽtis inducentib. d. conſuetudinẽ
3 † fides adhibita fuerit, & venerit in notitiam maioris
partis notariorũ, & populi, ita rñdit Alb. in conſ. 53. at
tingendo d. dubia. poſt nu. 1. & in conſ. 37. circa primũ
dub. col. 4. poſt nu. 11. verſ. & per hec relinquitur, in fi.
lib. 2. vbi conſultus reſpondit. ex pluribus inſtrĩs, in q-
bus non reperit̃ appoſita aliqua ſolennitas, neq; ipſis
adhibita fuit fides in iudicio, vel extra, non probari
conſuetudinem, ꝙ inſtra poſſunt fieri ſine illa ſolen-
4 nitate † niſi probetur, talibus inſtrumẽtis fidẽ datam
fuiſſe, vt ſup. cui opinioni ſe ſubſcripſit Aymo Crau.
in d. tract. de antiqu. tempo. in 4. par. in verbo, materia
iſta. nu. 41. & verſ. ſed videtur, circa medium.

Sublimitãda hæc limitatio eſt, vt vera nõ ſit in con
ſuetudine antiqua, cuius initij memoria non extat in
5 contrariũ † qa tunc plena inſtra de antiquo hñt vim
ꝓbationis famæ, vt in l. cũ aliquis. C. de iur. delib. quæ
probatio per famam in antiquis ſufficit, etiam ſi agat̃
de graui ꝓiudicio, ita protulit idẽ Aym. Cra. in d. trac.
de antiq. temp. in 4. par. d. verbo materia iſta, num. 41.
abunde reſtringit dictũ Abb. vt ſup. in d. col. 53. & 37.

Superioribus optimè conuenit, conſuetudinē pro-
6 bari † ēt per ſcripturā, vt traditū eſt in l. vetuſtiſſimā.
vbi Ang.C.de iur. domi.impe.vbi ex librorum recita-
tione probatur cōſuetudo circa præſcriptionē pigno-
rū,ſic ēt rñſum fuit à Barth. Socy.conſ.94. incip.in cā
validitatis inſtrumenti, nu.7. vol.1. vbi ait, per libros
7 officij † probati conſuetudinē recipiendi fideiuſſores
ſine teſtibus, & ad hoc affert ea, quæ fuere obſeruata
à Bal.& alijs in l.Gallus.§.idem credendū.ff. de lib &
8 poſth. † conſuetudinem ēr ſcribentium probari per li
bros,aſſeruit Bar. Soc.conſ.94.nu.7.vol.1.

Primùm limitabis hoc poſtremū, vt ꝓcedat in pro
bāda cōſuetudine antiquiſſima, cuius initij memoria
9 † non extat in contrariū,vt Aymo Cra.in d.tracta.de
antiq.temp.in 4.par.verbo materia iſta.nu.41. fo 206,
10 Secus in noua atque recenti, quia † ſcriptura priuata
non probat,vt docebimus in concluſione,ſcriptura.

Secundò limitare poteris, vt non ſufficiat, ſi produ-
cantur dictæ ſcripturæ & libri, in quibus appareat con
ſuetudo præſcribendi pignora, vel conſter, receptas
11 fuiſſe fideiuſſiones ſine teſtibus † niſi quoq; probetur
iſtiuſmodi ſcripturis & libris fidem fuiſſe adhibitam,
ita ſcripſit Crau.in d.tract.de antiq.temp.d. verb.ma-
teria iſta.ſo.206.vbi ad hoc teſtatur Abb. in conſimi-
li in conſ.53,& in conſ.73. col.4.in fin.lib.2.

CONCLVSIO CCCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per dictum excellentis Doctoris, an & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo probatur per aſſertionem excellentis Doctoris.*
2 *Conſuetudo probata per dictum excellentis Doctoris transfert onus probandi contrarium in partem aduerſam.*
3 *Aſſertioni Doctoris excellentis fides adhibeda eſt in praxi, & in iudicando. Contrarium ibi.*
4 *Doctori atteſtanti de his, quæ in facto conſiſtūt, non credit. Facta per ſenſum cognoſcuntur, & non per diſcurſum intellectus, aut doctrinas, ibi.*
5 *Poetis, Philoſophis, hiſtoricis, & argētarijs fides adhibetur in his quæ ſpectant ad eorum profeſſionem.*
6 *Conſuetudo non conſiſtit ex libris, & doctrinis, ſed conſenſu populi, & actibus.*
7 *Doctori etiam excellenti atteſtanti de aliqua conſuetudine non creditur.*
8 *Teſti cuiuſcunq; ſit qualitatis, non creditur abſque iurō.*
9 *Teſtes admitti non iuratos, & qui deponāt per ſcripturas, non licet.*
10 *Duplex ſpecialitas circa idem concurrere non debet.*
11 *Conſuetudo non probatur concludenter, ſed præſumptiuè per aſſertionem Doctoris.*
12 *Præſumptiua probatio transfert onus probandi in aduerſarium.*
13 *Aſſertio Doctoris non facit plenam probationem ſed præſumptionem.*
14 *Dictum honeſti viri inducit iuſtam credulitatem.*
15 *Pro iudice, & pro notario præſumitur.*
16 *Doctori excellenti præſumptiuè de conſuetudine, quam atteſtatur, fides adhibetur, donec probetur contrarium.*
17 *Conſuetudinem probant Doctores, ſi cōiter aſſerant de ea.*
18 *Doctoribus ſtandum non eſt, ſi duo dicant, conſuetudinē eſſe & alij negant.*
19 *Aſſertioni Doctoris ſtandum eſt in practica, & iudicando.*
20 *Iudicij arbitrarij eſt materia probationis conſuetudinis ꝑ aſſertionem Doctoris.*
21 *Vnaquæque prouincia in ſuo ſenſu abundat.*
22 *Conſuetudo atteſtata à Doctore intelligitur de ea, quæ viget in curia, in qua verſatus eſt.*
23 *Conſuetudo quia eſt facti, contrarium probari poteſt.*
24 *Doctoribus affirmantibus aliquid affirmari de conſuetudine non eſt credendum, quādo conſuetudo iuri communi aduerſatur.*
25 *Teſti Doctori non creditur, ſi ſolus ſit.*
26 *Doctori aſſerenti in lecturis ſuis de cōſuetudine magis creditur, quam ſi aſſeret in conſilijs.*
27 *Aeris libido multum dominatur animis virorū præcipuè Doctorum.*
28 *Conſuetudo probatur ex auctoritate vnius gloſſæ.*
29 *Gloſſæ affirmanti aliquid de conſuetudine non creditur, ſi conſuetudo à iure communi recedat.*

1 CONSVETVDINEM probari † per aſ-
ſertionē excel-
lentis Doctoris, profitendo ſcripſit Bar. in repet. l.de
quib.poſt nu.21.ver.4. principaliter quærit. ff. de leg.
ea ratione, ꝙ ēt poetarum & philoſophorum dictis
ſtandū ſit.l.ſeptimo menſe.ff de ſtat.ho. & rñdit Pau.
Caſt.in cōſ.164.incip.in præſenti cauſa.vol.2. vbi ait,
credendū eſſe Baldo atteſtanti de cōſuetudine in l.cū
antiquiorib.C.de iur. delib ꝑꝑ eius auctoritatē exiſti-
mandū enim non eſt, illū ita affirmaſſe, niſi ſciuiſſet,
vel vidiſſet ita obſeruari, vt placuit Cum.conſ.37.mo
2 naſteria.in fi.& in conſ.169.viſo teſtō.taliē † vt tranſ-
feratꝫ onus probandi contrariū in partē aduerſam, vt
ꝑ Aym.Crau.in cōſ.116.col.3.Rimi.in conſ.539.col.
3.& infra latius limitat & conſuluit Barth. Veron. in
cōſ.39.incip. Lucius citis col.4 & in cōſ.59 col.4.cui
ſnīæ adhæret Lanfran.de Orian.in repet.c.qm̄ contra.
col.pen.de prob.Guid.Pap.in q.139.vbi ait, credendū
eſſe Anch.de quadā cōſuetudine aſſerēti, & in q.565.
nu.4.ita ēt ſenſit Maria.Soc.conſ.131.num.1.vol.2.ꝙ
idē tenet Chriſt.Porci.inſti.de his qui ſunt ſui, vel ali.
iur.in 3.col.in addit.ꝗ incipit, adde dū ſupra dixi in fi.
Iaſ.præterea cauit in conſ.168.vol.2.col 4, in fi. verſi.
vnde eſt aduertendū, vbi ēt teſtaꝫ Bal.in c.cū dilectus
nu.3.col.3.de conſuet.ꝙ idē placuit Iaſ.in cōſ.15.vol.
3 3.in fi. vbi ait, † hmōi aſſertioni Doctoris excellentis
fidē eſſe adhibendā in praxi, & in iudicando, inſuꝑ in
** conſ.540.nu.8.& 9.ait, hāc eſſe magis cōem ** opi. &
idē atteſtaꝫ in conſ.420.in fi. & idē in conſ.559. nu.7.
& conſ.692.nu.13.Cur.iun.ēt in conſ 80.nu.5. ſcripſit
** hanc cōem ** opinionem, & magis tutam, quod idē
aſſeuerauit Ferretus in conſ.102.nu.6.atq; Grat. conſ.
17.nu.18.cum ſeq.li.1.Dec.in l.2.§.1.col. fi.ſi cer pet.
Soc.iun.conſ.60.lib.2.reſpondit etiam Burſa.in conſ.
* 43.nu.53.lib. 1.qui de * communi itidem atteſtatur.

Contrariū in hac re fuit mente Alex.in l.poſt dotē
ff.ſolut.matr. Imol.in l.1. §.nuncia. ff.de oper.nou.
nunc.Are.in cōſ.132.in cauſa quę vertitur.col.2.Cor.
in conſ.83.circa primū lib.4.Fran.Cur. in cōſ.78.inci.
D.Franciſca.col.fi. iſti ēt contrariæ opinioni adhæſit
Bertr.in conſ.475.nu. 6.vol.4. & clarius in cōſ. 67.nu.
* 32.vol.4. nu.5. vbi atteſtatur hanc eſſe cōem * opi. re-
* centiorum, quod idem teſtatus eſt * Pet.Pariſ in conſ.
31.nu 14.cum ibi alleg.Neuiza.conſ. 45.nu.7. cū ſeq.
qui infinitos allegat, & conſ.66.nu.31. vbi ēt de more
Doctorū turbam inducit, atteſtans, & allegans hanc
* eſſe cōem * opi.& hāc partē audacter tuetur Vldanc.
Zaſ.in repe.d.l.de quib.nu.23.verſ.itē quid ſi Doct.ff.
de legi.arguendo à ſimili, ꝙ ſicut vnius ēt præcellen
tis dignitatis viri dicto non creditur.l.iuſiurandi.in fi.
4 C.de teſti.† ita doctori atteſtāti, quę in facto cōſiſtūt,
vt eſt conſuetudo.c.1.de conſt.lib.6. nō ſit credendū:
facta eñi per ſenſum, & nō per diſcurſum intellectus,
aut doctrinas cognoſcuntur, ex not.à Bar.in l.ſolā.C.
5 de teſtib.Nec rationes Bar.in aliquo òfficiunt, † nā ſi
poetis, philoſophis, hiſtoricis, & argētarijs fides adhi-
betꝫ, vt ipſe dicit, id euenit in his, ꝗ ſpectant ad eorum
profeſſionē, verùm profeſſio Doctoris nō eſt ſcire cō
ſuetudines, quia ipſa nō cōſiſtit in libris, & doctrinis,
6 ſed cōſenſu populi, † & actib.in ꝗb. Doctor nihil ma-
gis eſt, ꝗ lixa, calo, apparitor, vel cerdo, vt obſeruauit
Zaſ.d.nu. 23.verſ. vt profeſſio eiuſdē in d.l. de quib.ff.
de legi.& hanc partē conſulendo tuetur Fran.de Are-
in

in conſ. 132. in cã quæ vertitur, col. 3. poſt nu. 2. verſ. ſed tñ his non obſtantib. Burſat. idem tradidit in cõſ. 36. nu. 32. lib. 1. vbi citat alios ſic ſentientes, & cõem dicit, & in hanc ẽt eandem deſcendit ſniam ſibi cõtrarius Dec. in conſ. 472. nu. 19. ex quibus omnibus cõ
7 ſequitur, † vt non credatur Doctori etiam excellenti atteſtanti & aſſerenti de aliqua conſuetudine.

Qui verò hanc contrariam ſniam tuentur nonnullis promouentur rationib. Prima omniũ eſt, etenim
8 teſti, cuiuſcunq; ſit qualitatis, non creditur † abſque iuro, vt in religioſis patet in c. tuis. de teſti. & de epiſcopo conſtitutum eſt in c. fi. de iu. cal. quinimo nec etiã S. R. E. Cardinali creditur, ſi deponat abſq; iuramento, vt docuit gl. in c. cum olim 1. in verbo fratrũ, & ibi Abb. de priuileg. & idem Abb. in c. nuper de teſtib. Ergo multominus videtur credendum alicui Doctori etiam præſtantiſſimo abſque iuramento.

Viget etiam alia ratio, vt contrariũ ſentiaẽ, etenim ſi eis crederetur, concurreret duplex ſpecialitas circa
9 idem † prima eſſet, ꝙ admitterentur teſtes non iurati: Secundam ꝙ admitterent teſtes qui deponerent p ſcri- pturã, ꝙ non licere ſancitũ eſt in c. teſtes. 3. q. 9. & in l. 3. §. 1. dẽ diuus. ff. de teſti. per ea, quæ not. in c. ſuis. extra eo. tit. ſed iſtud nõ debet admitti: quia duplex ſpecia-
10 litas † circa idẽ concurrere non debet l. 1. & quod ibi no. Bart. C. de mortic. dot. & in l. ſi is qui pro emp. ff. de vſucap. confirmatur etiam per id; quod ſupra retuli- mus: nam conſuetudo eſt facti, & ideo debet probari, vt ſcitum eſt in c. 1. de conſtit. in 6. & hoc in caſu tenet idem Dec. in d. conſ. 472. nu. 19. vbi pro hac ratione in medium profert. Bal. in l. fi. C. de fidei. col. pen.

Verùm quũ, vt atteſtatur Bertran. in d. conſ. 465. nu. 6. vol. 4. illis, qui priorem opi. ſectantur, non deſint rationes, icciro vt hi inter ſe diſſentientes ſic benè reſ- concilientur dicendum arbitror, ꝙ cum oẽs ſcribentes permoueantur auct. Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra, ſecundum eum intelligi debeant argumẽta, vt docuit Bar. in l. nõ ſolum. §. ſi liberationis verba. ff. de lib. leg.
11 qui Bar. † cum loquatur de huiuſmodi aſſertione doctoris, debet intelligi, non quidẽ probari conſuetudi- nem concludenter ſed præſumptiuẽ. Vnde dicendũ & conſtanter aſſeuerandum eſt, priorem opinionem, videlicet conſuetudinẽ probari per aſſertionẽ excell. & præſtantiſs. D. intelligi non de concludenti proba-
12 tione, ſed de pſumptiua, † quæ transfert onus probãdi in aduerſam, vt l. generaliter. §. ſi periũ. verſ. ſed cum ex præſumptione. ff. de fideic. lib. Si igiẽ hoc pacto intelligaẽ, tollunẽ eorũ argumentationes, qui contrariam ſequuntur ſniam id eſt; non probari conſuetudinẽ per aſſertionẽ excellentis Doctoris, vt ait Cur. iun. in d. conſ. 60. nu. 5. in fi. hoc idẽ ſenſit Bertr. in d. conſ. 465. no. 6. vol. 4. cui quidẽ declarationi intelligẽtiã, accedit Avin. Crau. in conſ. 325. nu. 1. ꝙ idem confirmauit Dec. conſ. 420. in fi. & in conſ. 59. num. 7. & in cõſ. 691. nu. 13. vbi innuit tradit, poſteriorẽ opinionẽ
13 ſupra allatã habere locũ, † quoad plenã probationẽ, ſed non quoad præſumptionẽ, & hanc opin. Bar. & aſſeclarũ illud iuuẽ, vt teſtis ẽt non iuratus facit præſumptionẽ, vt obſeruauit gl. in c. nuper. de teſti. tum ẽt quia
14 dictum honeſti viri inducit † illam credulitatem, vt obſeruat Accurſ. in l. Titio fundus. ff. de cond. & dem. & tradidit Dec. in conſ. 540. Dec. ẽt in conſ. 691. in fi. & argu. c. niſi eſſent. de præb. iſtis etiam adſtipulatur, quia pro iudice præſumitur, vt ſtatutum eſt in c. in noſtra. de procur. & in c. in præſentia. de renun. quin etiã
15 † pro notario præſumitur, ſic in c. ad audientiã. de præſcrip. ſiue igitur, ac meritò vẽ fides adhibenda excellenti Doctori pſumptiuè de conſuetudine q̃ ipſe atte-
16 ſtatur, † donec probetur contrarium, prout loquitur Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra, & ex multis alijs collectis per Crau. in d. conſ. 325. num. 1. & hanc veriorem eſſe ** opinionem atteſtatur Io. Dur. in ſuo tracta. de arte teſtadi, tit. de ſubſti. caut. 35. nu. 3. De auctoritate verò aſſertionis Doctoris conſulas Franc. Purpu. in l. 1. nu. 134. vſq; ad nu. 140. ff. ſi cer. pet. & ꝙ ſaltẽ inducat præſumptionẽ, & transferat in aduerſariũ onus probandi, veriorẽ & magis cõem ** eſſe opin. teſtis eſt optimus Franc. Viu. in ſuis cõibus opin. in verſ. Doctor, vbi ait ponderandũ eſſe, an Doctor ſingularẽ demonſtret l... conſuetudinis, vt ei credatur, & ita voluit Hiſpa. in rub. ff. de don. inter vir. & vxor. §. hodie tñ de conſuetudine, nu. 1. Brun. ẽt in conſ. 66. col. 1. declarat prædicta procedere, quando Doctor excellẽs atteſtatur de conſuetudine vniformi, & vnica, alioqui ſecus eſt, ibi verſ. ſecus eſt ſi Doctor.

Concluſionem ſic limitabis, vt locũ ſibi nõ vendicet, ſi vnus, vel duo duntaxat aſſirment de tali conſue-
17 tudine, qa tunc non eſt ſufficiens probatio † ſed oportet, vt DD. cõiter aſſerant, conſuetudinẽ eſſe, vt tradidit Ioan. de Imol. in l. 1. §. nunciatio. ff. de nou. oper. nunci. pro quo adducit pronũciatũ Inn. in c. 1. de fid. inſtr. ꝙ eſt iſtiuſmo li, videlicet per plura inſtra cõfecta pbari quaſi poſſeſſionẽ notariatus, non aũt ſufficere duo inſtra, ẽt ſi ſint ſine cõtradictione recepta ab oibus, q̃ opinionem ſequitur Steph. Bertran. in d. cõſ. 465. nu. 6 vol. 4. & idẽ meminit in cõſ. 1 9. nu. 12. vol. 7. vbi ait de cõi atteſtatione Doctorũ, & placuit Frã. de Are. in cõſ. 132. in cauſa quæ vertiẽ. col. 3. poſt nu. 2. verſ. ſed tñ his non obſtãtib. & idem probauit Ant. Capi. in deciſ. Neap. 176. nu. 20. vbi diſuerdè ait, ſi cõmuniter aſſeraẽ conſuetudinẽ ita eſſe, iñ oẽs ... des ſit
18 habenda, per not. per Ioan. And. in c. 1. de conſtit. † ſi aũt duo Doct. dicant cõſuetudinẽ ita eſſe, alij verò negent, tunc eis non eſt ſtandũ, Avino ẽt Crau. cõſ. 325. nu. 1. col. 2. ſiue aſſertione, aut d vnius Doctoris tm dubit. in poſſe, an ei credendũ eſſet, iñ concurrentibus plurib. Doctorib. ita aſſerẽtib. ſine dubio eis credendũ eſſet, vt patet ibi ex multis allegatis ad hoc. E cõtra video Bart. in d. l. de quib. vbi ſupra loqui in vno ſingulari, & non plurali, & ſic de vno Doctore tñ, idem loquiẽ Pau. Caſt. in cõſ. 364. nu. 1. vol. 2. loquendo, de aſſertione Bal. & conſuetudine, idẽ probauit Guid. Pap. in d. q. 130. vbi aſſerit credendũ eſſe Ancha. & de vno tñ Doctore loquiẽ Iaſ. ẽt in d. conſ. 168. col. 4. in
19 fi. & conſ. 1. in ſin. vol. ... quo in loco tradidit † aſſertioni talis Doctoris ſtandũ eſſe in practica, & iudicãdo, & idẽ in ſingulari loquiẽ Dec. in d. conſ. 540 nu. 9.

Vt aũt hę opiniones cõciliari poſſint nõ obſtãte ea cõcordia & cõciliatione q̃ nup ſupra attulimus dici poſſet, vt per Guald. cautel. 25. de ſagit. vt prior opinio pcedat tm̃mõ in illa curia, ĩ qua verſatus eſt Doctor, nõ aut ĩ alijs locis, & ita pcedat poſterior opinio, ita cõcordes efficit has opiniones Ant. Gab. in ſuis cõcluſionib. concl. 4. de pba. lib. 4. vel dici poſſet, ꝙ ſi DD. cõiter aſſerãt cõſuetudinẽ ita eſſe, plenè, & ſufficiẽter pbarẽ, ſi verò vnus, vel duo de ea atteſtarenẽ, induceret pbationẽ nõ neceſſario cõcludentẽ, ſed pſumptiuã quatenus pbãdi onus trãsfert in aduerſariũ, ita ſcripſit Maria. Soc. cõſ. 60. nu. 10. vol. 2. & ibi citat, q̃ plures cõcordantes, oſtẽditq; hanc eſſe verã, & cõem * opinionem, & quod ſnia Bart. in l. de quib. col. 11. verſ. 4. principaliter quęriẽ. ff. de legib. eſt fulcita plurib. auctoritatib. nu. & in magno exceſſu, & ꝙ nephas eſſet ab ea recedere, & ita de vno Doctore atteſtãte tenet Duran. in tract. de arte teſtã. tit. de Inſtit. & ſubſti. cau. 35. nu. 3. vbi ait hãc eſſe veriorẽ * opi. Sic ẽt diſtinguit Dec. in d. cõſ. 691. in fi. videlicet, ꝙ vnus faciat pſum. per gl. in l. Titio fundus. ff. de cond. & dem. & p iudice pſumaẽ c. in nr̃a de pc. & c. in præſentia. de renunc. & pro notario præſumaẽ c. ad audientiam de præſcript.
20 Prętereà poſſet ẽt tenderi, † ꝙ cũ hæc materia pbationis ſit iudici arbitraria, ut probat tex. in l. 3. de teſt. uet. tu magis ſcire potes, & ita cõiter * tenẽt DD. & atteſtaẽ Cur. iun. in cõſ. 106. n. 3. Ideò iudex exhabita cõſideratiõe q̃s, & qualis ſit Doctor ita aſſerẽs, & quãtæ auctoritatis ſit, arbitrabiẽ, an ſoli ipſi credendũ ſit, an

pluribus aliis cum eo concurrẽtibus, vt puta, arbitror credẽdum eſſe ſoli Baldo propter eius auctoritatem, ſicuti credit Paul. Caſt. in conſ. 164. vol. 2.

Secundo loco limitatur, vt tantùm procedat in regionibus, in quibus extant tales Doct. cõſuetudinem 21 atteſtantes: † nam vnaquæq; prouincia in ſuo ſenſu abũdat, ita dicitur in marg. in deci. ad Guid. Pap. 156. nu. 4. ideò vt ait Io. Dur. in d. tract. de arte teſtan. tit. de ſubſtit. caut. 35. nu. 3. hanc regulam tantùm ſibi locũ 22 vendicare in curia in qua verſatus eſt Doctor ille † q ſuis ſcriptis in re aliqua eſſe conſuetudinem atteſtatur, & ad hoc probãdum adducit Pari. de Put. in tract. ſind. in verbo Doctor, ſeu aduocatus. Alex. conſil. 5. circa prin. col. vlt. lib. 5. & Dec. conſ. 472. teſtator. col. 2. & hoc modo ait procedere dictum Bar. in d. l. de q. bus. col. 9. & ipſe teſtatur ita ſeruaſſe.

Tertiò præterea limitabis, vt contrarium probari 23 poſſit † ex eo, quod conſuetudo ſit facti, ita ſcriptum reliquit Iaſ. in l. 1. C. de iure emphy. nu. 62. per not. in l. 2. in fi. C. quæ ſit long. conſuetud.

Ad hec quartò limitatur, vt tñ locum ſibi vendicet, qñ talis conſuetudo conuenit cum iure cõmuni, 24 ſecus ſi iuri communi aduerſetur † tũc enim licèt gl. aut ẽt plures Doct. affirment aliquid affirmari de cõſuetudine, tñ non eſt eis credẽdũ, immò iſtiuſmodi conſuetudo reprobatur, ita decidit Guid. Pap. q. 565. nu. 4. in verb. quibus cõſuetudinib. & ibi latè additio, vbi pro hoc affert Bald. in l. ſi is q. §. ſi antepherna in gl. in ver. nota. ff. de pign. & idem Bald. in l. conſentaneũ. col. 5. oppo. 5. in fi. C. quo. & quan. ind. cum aliis ibi collectis. Idem etiam ſentit D. Alex. in l. poſt dotẽ. col. 12. in verſ. & iuxta hoc quæro. ff. ſol. mat. Quod quidem ſine ratione conſtitutum non eſt: nam hinc ſequeretur, quod admitterentur teſtes per ſcripturã, & ſimul duo ſpecialia in idem ſubiectum concurrerẽt, quod fieri nõ poſſe ſupra (ſi meminiſtis) tradidimus.

Quintò limitatur, vt vera ſit in Doctore excellẽte aſſerente in lecturis ſuis, ſecùs verò in teſte Doctore, 25 † quia ſi ſolus eſt ei nõ creditur, vt ſentit Dec. in cõſi. 420. num. 15. verſ. non obſtat, & ita tradit Bar. in l. de quib. Sed vt ego arbitror, hæc limitatio parum ſtringit: nam ſi præſupponit fidem eſſe adhibẽdam Doct. aſſerẽti in literis, vbi nõ iurat, multò magis in Doct. excellẽti producto in teſtimoniũ credendũ videtur, cum tanquam teſtis cogatur iurare. In eam tamen in præſentia deſcendo ſententiam, hanc limitationem poſſe potius procedere, vt magis credendũ eſſet Do- 26 ctori aſſerenti in lecturis ſuis de cõſuetudine, † quàm in conſiliis: nã Doct. legẽdo magis nitũtur veritati, q̃ conſulendo, nam in lectura ceſſãt affectio & cupiditas æris, cuius libido quantum dominetur animis vi- 27 rorum præcipuæ Doctorũ tempeſtate noſtra, † ſi quis eſt, qui non videat, eum nihil videre cẽſeo: hoc enim adeò eſt apertum, vt nullã prorſus egeat probatione, vt de hoc atteſtatus eſt Aym. Crau. in tract. de antiq. temp. in 1. par. in verb. propoſitum noſtrum, num. 48. fol. 24. & à nobis infra tradetur in concluſione, Doctor, quam tu ipſe conſulas.

Addam ſuperioribus vnum, quod præ cæteris eſt 28 inſigne, † etenim pbari cõſuetudinem ex auctoritate vnius gl. eſt auctor mihi Bal. in c. cum dilectus. col. 2. de conſuet. & me docuit Dec. conſ. 540. nu. 9. & 10. atq; gl. in l. dos à patre. C. ſol. matr.

Quod velim limites hũc in modũ, vt tantum procedat, ſi talis conſuetudo adhereat iuri cõmuni, ſecùs ſi à iure cõi recedat: quia tunc licèt gl. aſſerat aliquid 29 affirmari de conſuetudine, † tñ ei non creditur, imò reiicitur huiuſmodi conſuetudo, vt ait Guid Pap. in marg. d. deciſ. 565. num. 4. ver. atteſtantur, vbi hoc pro alleg. Bal. in l. ſi is qui. §. ſi antipherna. in ver. in gloſſ. not. ff. de pign. & idem Bal. in l. conſentaneum. col. 5. oppo. 5. in fi. C. quo. & quan. iud. & Alex. in l. poſt dotem. col. 12. verſ. & iuxta hoc quæro. ff. ſol. matr.

CONCLVSIO CCCCXXVII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo per approbationem, & iudicis pronunciationem, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo probatur, quando iudex in cõtradictorio iudicio approbauit, & pronunciauit eſſe conſuetudinem.*
2 *Conſuetudo vt probetur ex pronunciatione iudicis, debet pluries ita fuiſſe iudicatum.*
3 *Conſuetudo vt probetur, non requiritur, quod ſit obtenta in contradictorio iudicio.*
4 *Conſuetudo debet eſſe obtenta in contradictorio iudicio in iudicialibus, ſecùs in actibus extraiudicialibus.*

1 Conſuetudo pbatur ex eo q † iudex in contradictorio iudicio approbauit & pronunciauit eſſe conſuetudinem, vt ſcriptum reliquit gl. in §. ex non ſcripto. Inſt. de iu. nat. gen. & ciu. & in rubr. C. quæ ſit long. conſuetud. q̃ ſequitur Alex. in conſ. 132. in 1. dub. lib. 1. & in conſ. 136. lib. 2. tenet etiam Franc. de Ramp. inter conſilia Cald. conſ. 6. in tit. de cenſi. Curt. iun. in tract. feud. in 4. par. q. 30. & ſecundum hanc opinionem non ſufficit, quod 2 ſemel tñ, ſed requiritur, † quod pluries ita fuerit iudicatũ, iuxta ſñiam eiuſdẽ gl. in l. de conſuetudine. ff. de legi. & in rub. C. quę ſit long. conſ. q idẽ ſequitur Sal. ibi. & Ang. Aret. in d. §. ex nõ ſcripto. Inſt. de iur. nat. gen. & ciu. cũ ibi alleg. nu. 20. & D. Vincent. de Franc. deciſ. 91. nu. 16. vbi aſſeuerauit, quod ex quo bis in cã fuerit iudicatum, fuiſſe etiam conſuetudinem bis iudicandi introductam, per ea quæ tradit Andr. in c. 1. col. 2. verſ. vndè ſi bis, qui feud. dare poſſ.

Contrariã ſequuti ſunt ſententiã, quod immò non 3 requiritur vllo pacto † conſuetudinẽ eſſe obtẽtam in contradictorio, Bar. in l. de quib. & in repet. illius. ff. de leg. & Abb. in c. fi. nu. 16. de conſuet. qui *communem dicit, & ipſum ſequendo refert Tiraq. in trac. de primogen. q. 91. in fi. & Villalob. in ſuis communib. opin. in verb. conſuetudo, verſi. nota quod ad hoc reſpondit, idẽ Abb. in conſ. 73. in 3. dub. lib. 2. Cep. conſ. ciuil. 31. circa fin. Socyn. conſil. 99. lib. 1. qui atteſtatur hanc eſſe ſententiam *communiter receptam, idẽ reſpondit Cran. in conſ. 5. nu. 6. Corn. ẽt meminit in conſ. 292. lib. 1. & hãc eſſe veriſſimã *opinionem aſſirmat Fran. Viu. in ſuis communibus opinionibus, in verbo, conſuetudo debet eſſe obtẽta, quo in loco tradit, difficile fore contra iſtam communem obtinere, & iſtis aſſentit Burſat. in conſ. 50. nu. 27. lib. 1. qui & *communem dicit.

Limitabis iſtud, tãtùm verũ ſit in actibus extraiu- 4 dicialibus, ſecùs in iudicialibus, † in quibus requiritur, quod ſit obtenta conſuetudo in contradictorio iudicio, ità reſpondit Bal. in conſ. 210. lib. 1. quem refert & ſequitur Viu. loco prox. citato.

CONCLVSIO CCCCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo vniuerſalis an indigeat probatione.

SVMMARIVM.

1 *Cõſuetudo vniuerſalis nulla eget probatione, quia propter generalitatem videtur tranſiuiſſe in ius commune non ſcriptum.*
2 *Conſuetudo per totum ferè orbem terrarum [illegible] probata cenſetur.*

cenſitur, ſi probetur & conſtet de cõſuetudine vrbis Romæ, ac maioris partis prouinciarum.

3 *Ad ius, quo vtitur vrbs Romę, tunc confugiendum eſt, quando in aliquo loco non eſt lex ſcripta, & caſus nõ poteſt decidi per ſimilia.*

4 *Roma eſt mundi caput, & cenſetur communis patria.*

5 *Conſuetudo generalis Romanorũ trahitur ad omnes prouincias ſimpliciter, & abſolutè.*

6 *Ad cõſuetudinem particularem vrbis Romę in ſubſidium confugiendum eſt, quando deficit lex ſcripta, vel cõſuetudo particularis.*

Conſuetudinem vniuerſalẽ nulla egere probatione, 1 † quod propter ius generalitatem videatur trãſiuiſſe in ius commune non ſcriptum colligere eſt ex §. ex non ſcripto. Inſt. de iu. na. gen. & ciu. & apertè tradidit Bal. in l. poſt dotem. ff. ſol. mat. Dec. etiam in conſ. 483. nu. 20. Quocirca ſi loquimur de conſuetudinis probatione, quę per totum ferè terrarum orbem inoleuit, licèt primo aſpectu eius probatio ferè nulla 2 eſſe poſſit † tamen ſatis huiuſmodi conſuetudo generalis per vniuerſum mundũ probata cenſetur, ſi probetur, & conſtet de conſuetudine vrbis Romę, & maioris partis prouinciarũ, vt declarat Io. Andr. in nouel. in rub. extra de conſue. ad ... ad quod facit gl. in c. cõſuetudo 1. diſt. & hoc eſſe dilucidè ſancitum in d. l. de quibus. ff. de legib. dũ dicit, quod quando in aliquo lo-3 co non eſt lex ſcripta, & caſus non poſſit decidi per ſimilia, tunc ſit confugiendum ad ius quo vtitur vrbs Roma, quæ l. de quib. iuxta ſententiam Alb. ibi, nu. 6. & clarius ſecundum Raph. Fulg. ibi n. 12. in 2. col. intelligitur de conſuetudine Romanorũ generali, licèt Bar. intelligat illum tex. procedere etiam in conſuetudine particulari vrbis Romę, ea ratione permo-4 tus, † quia Roma eſt mundi caput, & cẽſetur cõmunis patria, vt reſpondit Modeſt. in l. Roma. ff. ad munici, ſed vt atteſtatur Cur. iun. in tra. feud. in 1. par. q. 1. nu. * 16. cum quo communi * conſentiunt omnes cõuenerũt, 5 ſi extet conſuetudo generalis Romanorum † illa trahitur ad omnes prouincias ſimpliciter & abſolutè, ſed quando deficit lex ſcripta, vel cõſuetudo particu-6 laris, tunc in ſubſidium confugiendum eſt etiam † ad particularẽ conſuetudinem vrbis Romæ, ſi verò cõſtet de conſuetudine generali vrbis, non ſolũ in ſubſidium obſeruatur, ſed etiam ſimpliciter, & abſolutè, ita tradidit Cur. iun. vbi ſupra, ad quem te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXXIX.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo antiquiſſima quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo antiquiſſima, cuius initij memoria non ſit in contrarium poteſt probari per ſcripturam.*

2 *Conſuetudo antiquiſſima non requirit probationẽ de actibus, à quibus originem traxit.*

3 *Conſuetudo antiquiſſima habet vim priuilegij à principe conceſſi.*

4 *Conſuetudo vetuſtiſſima non habet vim priuilegij in incapace.*

5 *Spacium centum annorum dicitur tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*

6 *Conſuetudo probatur per teſtes deponentes, ſe nũquam audiuiſſe nec vidiſſe contrarium.*

7 *Conſuetudo non probatur per ſcripturas niſi probetur, illis ſcripturis fidem adhibitam fuiſſe ab omnibus.*

8 *Conſuetudo, quod poſſunt fieri inſtrumenta ſine aliqua ſolemnitate, non probatur, niſi probetur fidem datam eſſe illis inſtrumentis, & id veniſſe in notitiam maioris partis notariorum & populi.*

9 *Plura inſtrumenta de antiquo habent vim probationis famæ.*

10 *Conſuetudo probatur per famam.*

11 *Conſuetudo fœnerandi probatur, quando bis, vel ter quis conſueuit fœnerari.*

12 *Conſuetudo fœnerandi probatur, quando contractus sũt celebrati per proxenetam tantum, & non per ipſos contrahentes.*

13 *Contractus fœneratitius cenſetur, ſi partes contraxerunt intercedente aliquo proxeneta, qui conſueuit contrahentes inducere ad ſimiles contractus celebrandos ſuſpectos, & fœneratitios.*

Conſuetudinem antiquiſſimam, cuius initij me-1 moria non ſit in contrarium † poſſe probari per ſcripturam elicere poſſumus ex reſcripto Imp. Iuſt. in l. vetuſtiſſimã. C. de iur. dom. impet. & reſpondit Soc. in conſ. 94. in cauſa validitatis inſtrumenti. col. 3. in fin. vol. 1. Verumtamen obſerues in probanda huiuſmodi conſuetudine neceſſe non eſſe quærere de actibus, 2 † à quibus originem traxerit iſtiuſmodi cõſuetudo, ſi conſulenti credimus Old. in conſ. 244. quia tota, col. 3. verſ. ... opponitur. nam id nullo modo fieri poteſt, cũ excedat hominum memoriam, & ita fuiſſe obſeruatum ait Crau. in d. trac. de antiq. temp. in 4. par. ver-3 bo materia iſta, nu. 3. Nec prætereũdum † huiuſmodi cõſuetudinem habere vim priuilegij à Principe conceſſi, vt docet Dec. in conſ. 11. nu. 9. vbi hoc comprobat per l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æſti. & in c. ſuper quibuſdam. de verb. ſign. §. præterea, & vltra eũ ſenſit Abb. in conſ. 71. vol. 2. quinimò non ſolũm habet vim priuilegij, ſed etiam habet vim legis, vt conſtituere Vlp. in l. 1. §. fi. ibi vetuſtatem legis obtinere, & Paul. in l. in ſumma. in princ. vbi vetuſtas quæ ſemper pro lege habetur. ff. de aqua plu. arc. Quæ omnia tamen ſunt intelligenda, videlicet quod huiuſmodi conſuetudo habeat vim priuilegij, ... in capa-4 ce, † ſecus in incapace, quod inſigne, & ſingulare cenſuit Hipp. de Marſ. in ſing. 15 ... nu. 2. & tradidit Pet. Rebuff. in tract. de deci. quæſt. 13. nu. 68. atq. Fel. in c. accedẽtes. nu. 6. in 2. limit. ... in c. cauſam quæ. de præſcr. nu. 2. & ibi Abb. & cæt. Cramer. in conſ. 5. nu. 70. vol. 1. Tempus verò cuius initij non extat memo-5 ria in contrarium, † dicitur ſpatium centum annorũ, vt Cyn. voluit in l. 2. C. de ſeru. & aq. nu. 9. quem ſequitur Cæp. in tract. ſeruit. ruſt. præd. c. 19. in princ. & Pet. Rebuff. in d. tract. de deci. q. 13. nu. 94. atque Petr. Duen. in Reg. 90. in 1. fallent.

Ad hæc probatur conſuetudo per teſtes deponen-6 tes ſe nunquam audiuiſſe, † nec vidiſſe contrarium, & communem ſemper fuiſſe opinionem in loco, ſi credimus ita reſpondenti Nat. conſ. 154. nu. 5. in 1. part. * vbi ait, hanc eſſe communem * opinionem & optimã practicam probandi huiuſmodi cõſuetudinem, quã tradit glo. in c. 1. in verb. memoriã, de præſcr. in 6 Bar. in l. 1. §. fi. ff. de aq. plu. arc. Spec. in ti. de prob. §. 1. ver. & nota. Corn. conſ. 22. vol. 1. per totum, quo in loco docet, quo pacto teſtes examinari, & deponere debeant in huiuſmodi conſuetudine.

7 Concluſionẽ ſic limitabis, vt non procedat, † niſi probetur, iſtiuſmodi ſcripturis fidem adhibitã fuiſſe ab omnib. alioqui per iſtiuſmodi ſcripturas nõ probatur conſuetudo, ita Aym. Crau. in tract. de ãtiq. tẽp. in 4. par. verb. materia iſta, nu. 41. vbi adducit ad hoc pronunciatum Abb. in conſ. 53. & 73. col. 4. lib. 2. vbi ait, quòd ex pluribus inſtrumẽtis, in quibus nõ reperitur appoſita aliqua ſolemnitas, non probatur cõſuetudo, quod inſtrumenta poſſint fieri ſine illa ſolemnitate, 8 † niſi probetur, quod talib. inſtrumẽtis fides data ſit, et venerit in notitiam maioris partis notariorũ, & populi,

ſed

ſed Crauet. ibidem non approbat hic dictum Abba-
tis, quando ſumus in antiquo, cuius initii non extat
9 memoria in contrarium: quia tunc † plura inſtrumē
ta de antiquo habent vim probationis famæ, vt in l.
cum aliquis. C. de iur. delib. quæ probatio per famam
in antiquis ſufficit etiā, vbi agitur de graui pīudicio.
10 Conſuetudinem præterea probari † per famā, ſcri-
pſit Cyn. in l. 2. verſ. 2. quæritur. C. quæ ſit longa con-
ſuet. quem ſequitur Alex. conſ. 14. nu. 1. vol. 5. atque
Marſil. in l. de minore. nu. 82. ff. de quæſt. cui adhæret
Duen. in reg. 299. fama, in fall. 21. aliq; Nouell. in reg.
4. fall. 4.
Si verò quis velit probare conſuetudinem fœnerā-
11 di † probabitur ex eo, quod bis, vel ter quis conſueue
rit fœnerari, vt protulit Barth. Cæp. in tract. de ſimil.
contract. præſump. 22. nu. 71. & habetur per gl. & DD.
in l. 3. in fi. C. de epiſ. & cler. & ad id extat gl. in auth.
de teſtib. §. quia verò multi, in verbo ſæpè. coll. 7.
Amplia tum maximè hoc poſtremum procedere,
12 quando † iſti contractus fuiſſent celebrati per proxe-
netam tantùm, & non per ipſos contrahentes, vt ait
Cæp. vbi ſup. d. nu. 71. Nam fœneratores nunquā ipſi
ſuos contractus per ſe celebrant, ſed per interpoſitas
perſonas, ſeu proxenetas ſuos iuxta ſententiā Gulicl.
de monte Lau. in clem. ex grandi. cit. med. de vſu. &
ibi etiam hoc dicit Zabarel. §. cæterùm. 3. q. Quod idē
13 etiam eſſet, † quando partes ipſæ per ſe contraxiſſent
intercedente aliquo proxeneta, qui conſueuerit indu
cere contrahentes ad celebrādos ſimiles contractus
ſuſpectos, & fœneratitios. Nam ſæpiſſimè huiuſmodi
contractus contrahuntur ex culpa proxenetarum, vt
meminit Cæpol. vbi ſupra.

CONCLVSIO CCCCXXX.

ARGVMENTVM.

Conſuetudo, quòd maſculi excludant fœminas, & frater ſororem, quomodo probet.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, quod maſculi excludant fœminas, & frater ſororem probatur, quando probatum eſt, maſculum, vel fratrem poſſediſſe bona ex cauſa inteſtati.*
2 *Conſuetudo probanda eſt.*
3 *Teſtis deponens ſuper conſuetudine, ſi interrogetur, quid ſit conſuetudo, & id non declaret, non probat, & hoc procedit, ſiue ſit peritus, ſiue imperitus, vt ibi.*
4 *Medicus ſi examinatur ſuper cauſa mortis, & deponit mortuum eſſe ex apoplexia, non poteſt interrogari, quid ſit apoplexia.*
5 *Qui de peritia artis examinantur, propriè teſtes non dicuntur.*
6 *Multi pro peritis habentur, qui tamen periti non ſunt, & in eorum relatione diligens inquiſitio iudicis interuenire debet.*
7 *Periti intelliguntur, vt teſtes in his, in quibus vera notitia haberi poteſt.*
8 *Notarius teſti æquiparatur.*
9 *Teſtes de quidditate eius, ſuper quo deponit, poteſt interrogari.*
10 *Teſtis deponens de nocte, debet ſcire, quid ſit lux, ſiue dies.*
11 *Teſtis non eſt interrogandus de quidditate, ſi ex eius dictis deprehenditur intelligere id, de quo deponit.*
Superfluis vti non debemus.
12 *Teſtis interrogatus, quid ſit illud, ſuper quo examinatur, non cogitur id definire verbis iuris, ſed ſatis eſt, vt verba facti dicat, ex quo ius reſultat.*
13 *Teſtis de poſſeſſione examinatus, ſi interrogetur, quid ſit poſſeſſio, ſufficit, ſi dixerit quando vnus retinet poſſeſſionem, & eius fructus colligit.*
14 *Teſtis non debet interrogari, quid ſit, quod deponit, quando deponit de eo, quod eſt ita clarum, vt nulla alia demonſtratione indigeat.*
15 *Teſtis ſuper conſuetudine non eſt interrogandus, quo pacto mutuum, vel conſuetudo accipiatur.*

Conſuetudinem quod maſculi excludant fœ-
minas, & frater ſororem, ſi quis voluerit probare, id
1 opportunè probare poterit ex eo, † quòd probatum
ſit, maſculum, vel fratrem poſſediſſe bona ex cauſa
inteſtati. Nec verò ſatis erit, ſimpliciter probare ſim-
plicem poſſeſſionem maſculorum, aut fœminarum,
nec quod ipſi maſculi excluſerint fœminas, niſi quoq;
probetur, quod excluſerint vi illius cōſuetudinis, nec
ſequitur, vt dicit Anch. conſ. 339. nu. 8. in prin. maſcu
2 li excluſerunt fœminas, † ergo probata eſt conſuetu-
do eas excludendi, etenim potuerunt excludi ex cau
ſa teſtamenti, quia fortè per teſtamentum maſculi
eſſent prælati fœminis, ſeu inſtituti maſculi excluſis
fœminis, & ita de fratre excludente ſororem cōſuluit
Corn. in conſ. 125. col. 2. ad fi, lib. 4. quos refert Aym.
Crauet. conſ. 171. nu. 14. verſ. 4. pro hac declaratione.
Teſtem deponentem ſuper conſuetudine, ſi inter-
3 rogetur † quid ſit conſuetudo, nec id declarat, nō pro-
bare, conſultum fuit ab Alex. cōſ. 45. viſis atteſtatio-
nib. col. pen. lib. 2. nu. 12. in fi. quem refert, & ſequitur
Purp. in l. 1. ff. ſi cer. pet. nu. 68. Pet. Rauen. in tract. de
conſuet. col. 11. num. 121. verſ. dicit teſtis, quod ita eſt
conſuetudo, & Roch. de Cur. eod tract. nu. 623. verſ.
6. eſt dubitatio d. col. 97.
Primùm illud ampliabis, ſiue teſtis ſit peritus, vel
imperitus, vt docuit Alex. in d. l. 1. ff. ſi cer. pet. nu. 15.
propè fi. & Purp. vbi ſupra num. 74. cuius Alexā. opi-
* nionem * omnes communiter ſequuntur, vt teſtatur
Purp. vbi ſupra.
Sublimita tamen prædictam ampliationem locū
4 non habere in peritis in arte, † vt exempli gratia, exa-
minatur medicus ſuper cauſa mortis, & deponit mor
tuum eſſe ex apoplexia, non poteſt interrogari, quid
ſit apoplexia. Purp. vbi ſup. nu. 73. ea ratione quia illi
5 qui de peritia artis examinantur, propriè † teſtes non
dicuntur, ſecundùm Bart. in tract. de teſtib. col. 4. verſ.
teſtis dixit aliqua vera. nu. 10. & latius hoc dictū pro-
ſequit Dec. poſt alios in c. propoſuiſti. col. fi. de prob.
nu. 53. de illis peritis. Roch de Curt. tract. conſue. nu.
612. verſ. ex prædicta diſtinctione.
Huic ſententiæ non diſſimulanter fuit aduerſarius
Purp. vbi ſup. num. 73. rationibus permotus ibi relatis
6 ab eodem, quarum prima eſt, † quia multi pro peritis
habentur, qui tamen periti non ſunt. §. præterea ſi me
dicus. Inſti. ad leg. Aquil. Secundo loco. quia diligēs
inquiſitio iudicis in relatione talium interuenire de-
bet, vt docuit Bartol. in l. ſemel. C. de re mil. lib. 10. in
princ. Aret. conſ. 142. ex facto. hæc talis inquiſitio præ
cipuè verſatur in hoc, an intelligat id teſtis, de quo
deponit. Tertiò, & poſtremò quia in his, in quibus ve
7 ra notitia haberi poteſt † tales periti intelliguntur vt
teſtes, ideò de veritate iurāt, ſic Bal. in l. hac edictali.
§. his illud. C. de ſec. nup. ſub nu. 1. hæc Purp. vbi ſup.
Secundo amplies velim, vt quod de teſte dictū eſt,
8 etiam ad notariū poſſit trahi, † quia teſti æquiparat. l.
Domitius. ff. de teſtam. ita Purp. vbi ſup. nu. 74.
Tertio loco ampliabis, vt ſicut teſtis ſcire dēt quan
9 titatem eius, ſuper quo deponit, ita † vt de ea poſſit in-
terrogari, & de eius contrario, vt tradidere Bartol. &
Purp. in l. 1. ff. ſi cer. pet. nu. 76. vnde fit, vt teſtis, qui de
fama mala deponit, interrogatus, quid ſit bona fama
debeat reſpondere, iuxta Bal. in l. 1. ff. de his, qui ſunt
ſui, & c. Alex. conſ. 117. nu. 4. lib. 4. & conſ. 150. lib. 5.
10 col. 5. nu. 13. Hoc idem † de deponente de nocte di-
cendum eſt, qui ſcire debet, quid ſit lux, ſiue dies, vt
ſcripſit Purp. vbi ſup. nu. 77. cum ibi alleg.

Primò

Primò limitabis ſupradicta non eſſe vera, quando ex dictis per teſtē deprehenderetur, illū intelligere id
11 †de quo depoſuit, ſic placuit Purpur. & Bar. in d. l. 1. ff. ſi cer. pet. ſub nu. 78. & pro eo facit, quod ſuperfluis vti nō debemus l. hæc ſtipulat. §. diuus. ff. vt leg. nom. caueat. arg. gl. in c. 2. in verſ. rationabili, de confeſ. lib. 6. & Bar. in repet. l. vbicunq; ff. de interrog. act.

Secundò præterea limitare poteris, vt non requiratur, vt teſtis ita interrogatus, quid ſit illud, ſuper quo
12 examinatur, cogat id definire verbis iuris, † ſed ſatis eſt, vt verba facti dicat, ex quo ius illud reſultat, vt meminit Purpur. vbi ſupr. nu. 81. Alex. conſ. 45. col. pen. lib. 2. & nu. 8. & conſ. 118. lib. 3. Bal. in l. data, col. 8. in verſ. prædicamento quantitatis. C. qui accuſ. nō poſſ. & ſatis inſigniter tradidit Soc. conſ. 253. in cauſa D. Io. Franciſci. ſub nu. 5. vol. 2. & huc ſpectant dicta per Bar. in l. ſciēdū. col. 2. verſ. ſed quæ eſt ratio. ff. de verb. obl. & hęc limitatio probatur per quandam ſimilitu-
13 dinem poſſeſſionis, ex quo inferri videtur, † q̄ ſi teſtis de poſſeſſione examinatus interrogatur, quid ſit poſſeſſio, ſufficit, ſi dixerit, q̄n vnus retinet poſſeſſionē, & eius fructus colligit, ita Bar. in l. de ætate. in fi. col. 4. nu. 11. ff. de minorib. Bal. in l. 1. in fi. C. de fur. Alex. in conſ. 57. nu. 6. lib. 1. & conſ. 134. eo. lib. Fel poſt Bal. in c. quotiens. extr. de teſt. col. 2. ver. 5. limita, & latè Purpur. vbi ſupr. nu. 82. 83. & hoc eſt, quòd teſtis de facto non de iure deponere debet, vt reſpondit Gram. cōſi. 82. nu. 40. Alex. conſ. 45. nu. 1. lib. 2.
14 Tertiò limitare tibi licebit, vt nō procedat, † q̄n teſtis deponit de eo, quod eſt ita clarū, vt nulla alia demonſtratio neceſſaria ſit, vel dari poſſit, vt ſi teſtis dicat, vidi iſſe album, interrogari nō debet, quid ſit albū, ita obſeruauit Bar. in d. l. de ætate. col. 5. verſ. ſed iuxta hoc, nu. 11. ff. de mino. & Purpur. vbi ſupra, nu. 84.

Inſuper quartò limitabitur ex mente Bar. in d. l. 1.
15 ff. ſi cer. pet. † quādo expreſsè reſpectiuè ad eius interrogatoriū formaretur, vt quo pacto mutuum, vel cōſuetudo accipiat, vt cauit inſignitè Soc. in d. l. 1. & ibi Purpur. nu. 85. ff. ſi cer. pet. quem omninò videas.

CONCLVSIO CCCCXXXI.

ARGVMENTVM.

An recipiantur teſtes parte non citata ad probandam conſuetudinem cuiuſdam Ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Ad probandam conſuetudinem cuiuſdā Ciuitatis poſſunt recipi teſtes parte non citata.*
2 *In probanda conſuetudine, quę reſpicit cauſę deciſionem non poſſunt recipi teſtes parte non citata.*
3 *In probanda conſuetudine notoria, teſtes parte non citata recipi poſſunt.*

Ad probandam conſuetudinē ciuitatis cuiuſdam
1 †poſſe teſtes recipi etiam parte non citata, profitēdo ſcripſere quā plurimi, vt Ant. de Butr. in c. fi. in antepen. col. ver. ad primum ſi redacta, de conſuetud. Fel. in c. 2. col. 5. in 12. limit. de teſt. Bar. per eum Flor. in l. 2. §. 1. Iul. ff. de teſtib. Cyn. in l. 2. verſ. 2. quia circa hoc quando conſuetudo, C. quæ ſit long. conſuet. Bal. & Alex. in l. 1. C. vt quæ deſunt aduocat. Maria. in tract. citatio. col. 53. nu. 10. caſu, apoſtil. ad Abb. in c. 2. col. 3. de teſt. Alex. in cōſ. 14. col. 1. vol. 5. Nicell. in 52. cōcor. gl. in 49. fall. & fall. 96. conſuluere etiam Goz. in conſ. 101. col. 5. Ruin. conſ. 144. col. 7. qui ampliat ēt in conſuetudine notoria, vol. 4.

Declara & limita prædictam concluſionē nō procedere in conſuetudine, quæ reſpicit litis ordinē, non
2 autē in ea, † quæ reſpicit cauſæ deciſionē, quò 1 prior magni non ſit præiudicii, poſterior vtiq; hæc verò limitatio elicitur ex dict. Bart. in repet. l. de quib. col. 11. verſ. ſecundò probatur per teſtes, ff. de l. & colligitur à Soc. in conſ. 39. col. 5. in fi. in vlt. lib. at Dec. clarè dixit in conſ. 402. col. pen. atq; Soc. in conſ. 36. col. 2. vol. 4. apoſtil. ad deci. Thol. 115. Caſtan. in conſ. 47. col. 4. Zaſ. reſpondit in conſ. 5. vol. 1. circa fin. placuit Roc. in c. fi. col. 22. de conſuetud.
3 Et † in conſuetudine notoria hoc idē cauit Goz. in cōſ. 6. col. 2. in conſ. 101. col. 6. nu. 27. ver. 13. vbi idem ſentientes citat atq; Soc. iun. in conſ. 65. col. 11. vol. 1. de qua re nos ſupra iam verba fecimus, & ibi quæ adſunt, hic deſeruimus, ideò conſules illum locum.

CONCLVSIO CCCCXXXII.

ARGVMENTVM.

Conſuetum quem eſſe aliquid facere, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetum quem eſſe aliquid facere, plenè probatur per famam.*
2 *Conſuetum iudicem eſſe incarcerare, torquere homines, vel vim inferre appellātibus, vel conquerentibus de eo, probatur per famam.*

1 Conſuetum quem eſſe aliquid facere †pbari plenè per famā, auctor eſt Duen. in reg. 299. in 17. fall. veluti in pbando iudicē eſſe cōſuetū incarcerare, conijcere, vel torquere homines, vel id genus aliā vim inferre appellā-
2 tibus † vel conquerentibus de eo, ita concludit Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori, nu. 17. ff. de no. oper. nunc. quē ſequitur Alex. in addit. ad Bar. in d. l. de minore. §. plurimū, nu. 30. incip. vana uox. ff. de q. quam opinionem ſequitur Fel. in c. ueniens. 1. nu. 9. in fi. de teſt. idē Fel. in c. afferte, nu. 9. de præſ. & in c. de quarta nu. 24. de præſcr. & de illo dicto Bart. meminit etiam Alex. in conſ. 66. nu. 9. uol. 3. quam opinionem etiam ſequitur Iaſ. in reper. l. admonendi, nu. 246. ff. de iureiur. & Ruin. in conſ. 105. nu. 3. uol. 1.

CONCLVSIO CCCCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Contemptus quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Contēptus probatur ex cōiecturis, & indicijs, quando ſciēs, vel prudens repugnat prohibitioni ſuperioris.*
2 *Citatus ſub pœna excommunicationis non comparendo præſumitur in contemptum feciſſe.*
3 *Celebrare dicitur in contemptum clauium, qui ſciens ſe excommunicatum celebrat.*
4 *Contemnere probatur, qui monitus pertinaciter ſe ingerit.*
5 *Contemnere nihil aliud eſt, quam aſpernari, & nō curare.*
6 *Contemnere quando quis dicatur.*

1 Contemptus probaē ex cōiecturis, & indicijs † q̄n quis ſciens, & prudens repugnat prohibitioni ſuperioris, ſiue cōparuerit, vel non comparuerit ad monitū ipſius, ut ſi mandetur alicui, q̄ compareat ſub pœna excommunicationis, &c. non cōparendo præſumitur in cōtēptū
2 feciſſe † niſi cōtrarium probetur, ita intelligere eſt ex Fel. in c. ſi quis, nu. 7. extra de maior. & obedien. tradit Bart. in c. ſi celebrat. de cler. excō. & c. dicens ad hoc

eſſe

eſſe ibi contex.ſingularem,& multa obſeruatione di-
gnum idem profitendo ſcripſit Henr. Botte. in tract.
de ſynod.epiſcopi.par.2. nu.80. ꝙ & probat ipſe Fel.
in c.cum quidam.col.4.verſ.5.declarat. de iureiur.&
facit etiam ad intelligentiam.c.notandum.24.q.3.&
c. per tuas. de ſent.excom. placuit præterea Arch.in
c.1.in gl.verbi contempſerit,de appel. in 6. & proba-
uit Card.in cle.1.in 3.not.de ſepul.Quibus iuribus,ſu-
pra adductis pmotus Paul de Leazar.in c.ſi celebrat,
aſſerit,quòd vbi quis probat cõtempſiſſe,ligatur, qui
3 aliàs non ligaretur.† Vnde,& ille dicitur celebrare in
contemptum clauium,qui ſcienter,ideſt,ſciens ſe ex-
communicatum, celebrauerit iuxta ſententiã Cald.
4 de verb.ſig.conſ.11.Fel.vbi ſup.nu.7.† Probatur autẽ,
& quem contemnere,qui monitus pertinaciter ſe in-
gerit,per d.c.ſi celebrat.quod animaduerſione, & me
moria dignum eſt, vt rectè bullæ ſenſus percipiatur,
quę non intelligi diſpenſatum cum his dicit, qui in
contemptum celebrarunt, vnde merito dicere con-
ſueuerat Domini.poſt alios in c.metropolitanum. 2.
5 q.7.Contemnere nihil aliud eſſe,quam aſpernari,† &
non curare, motus auctoritate Summi Pōtificis in c.
qui & humanis 12.q.2.c.excellentiſſimos.in fi. 11. q.
3.pulchrè Dom.in c.nullus.55.diſt.Si verò tibi ſit cor
6 di cognoſcere, quando quis dicatur † contemnere,
conſulas tex.in c.cum non ab homine, in fi. de iud.c.
qui diuinus.12.q.2.& c.excellentia.11.q.3. tibi etiam
auctor ſum,vt cõſulas Fel.ſi intelligere aueas, quod
diſcrimen ſit inter contemnere,& non parere,& ſi re-
liqua alia huc ſpectantia ſcire deſideres Fel. inquam
adeas in d.c. ſi quis à nu.77. vſque ad fi. vbi omnium
vberrimè hoc argumenti genus examinat.

CONCLVSIO CCCCXXXIV.

ARGVMENTVM.

Conteſtatio litis quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conteſtatio litis probatur per narrationem, & reſponſionem negatiuam factam a reo in iudicio.*
2 *Conteſtatur lis, ſi reus dicit, poſita prout ponuntur, & narrata, prout narrantur, vera non ſunt.*
3 *Conteſtatio litis inducitur, etiam quando reſponſio facta ſit ex interuallo ab vna parte.*
Quod intellige vt nu. 6.
4 *Conteſtatio litis requirit partium præſentiam.*
5 *Cõteſtationem litis induci ex reſponſione negatiua rei, ſeruatur in praxi.*
7 *Conteſtatur lis, ſi iudex mandat reſponderi animo litem conteſtandi, & reus ſimpliciter reſpondeat.*
8 *Conteſtatam litem eſſe probatur per confeſſionem.*
9 *Conteſtatio litis probatur per confeſſionem aduocati etiam illicitam.*
10 *Conteſtatio litis probatur per confeſſionem etiam illicitã, niſi fuerit reuocata.*
11 *Conteſtatio litis probatur per confeſſionem rei, ſi libellus præceſſerit, & hoc animo reus confiteatur.*
12 *Conteſtatam litem eſſe probatur, ſi reus dixerit, reſpondẽdo actoris libello, tu mentiris.*
13 *Conteſtatio litis probatur etiam per reſponſionem factam libello per verbũ dubiũ, credit, vel non credit, aut neſcit.*
14 *Conteſtatur lis, ſi reſponſio dubia referatur ad libellum, ſecus ſi ad poſitionem.*
15 *Conteſtatio litis non probatur ex eo, quòd ſolùm reperiatur ſcriptum in actis, tali die lis conteſtata eſt.*
Contrarium, ibi.
16 *Conteſtandi litem animus in dubio præſumitur tàm ex parte rei, quam actoris.*
17 *Animus cõteſtandi litẽ non præſumitur, niſi exprimatur, quando in loco eſt conſuetudo talẽ animum exprimẽdi.*
18 *Proteſtatio impedit litis conteſtationem, quãdo actor proponens, & reus reſpondens proteſtatur hoc facere, non animo litem conteſtandi.*
19 *Conteſtationem litis impedit clauſula, non animo litem cõteſtandi, in libellis inſerta.*
20 *Proteſtatio conteſtationem litis impedit, ſi iudex non iubeat conteſtari.*
21 *Proteſtatio non valet, dum lex imperat, vetat, vel punit.*
22 *Proteſtatio, quia eſt contraria facto, non iuuat proteſtantem in neceſſarijs actibus.*
23 *Proteſtatio non releuat, quando cogitur quis præciſè litem conteſtari.*

Conteſtationem litis probari p narrationem,
1 †& reſponſionem negatiuam factam à reo in iudicio
negante ſimpliciter narrata per actorem, profitendo
dixit Bar.in l.1.C.de lit.cõteſ.n.3.poſt gl ibi in verbo
cũ iudex.verſ.& quod ſubijcit,& in l.ſi dubitet. §.ita
demũ.ff. de fideiuſſ. & cautum eſt in l. 2. ibi niſi poſt
narrationẽ,& reſponſionẽ.C.de iur.calum.iuncta gl.
ibi ſuper d.verb.reſponſionem, & conſtitutum eſt in
l.rẽ non nouam.§.patroni,ibi, cum lis fuerit cõteſta-
ta poſt narrationẽ propoſitã, & contradictionẽ obie-
ctã.C.de iud.& placuit eidẽ Bart.in d.l. 1. poſt nu.21.
Goffre.tradidit in ſumma tit.de lit.conteſt.col.2.ver.
lit autẽ litis cõteſt.ſentit hoc idem Matthæſ. in auth.
qui ſemel.col.3.ver.id autem ſi reus,poſt nu. 15. in fi.
C.quom.& quãd.iud.aſſeruit Spe.§.1.n.2.tit.de lit.cõ
teſt.decidit Rot.dec.12.aliàs 706.not.quod ſi pars de
lit.conteſt.in antiq.probauit hoc etiam Bal.in l.1.nu.
2.C.de lit.conteſt.& in c.1.in prin.ext.eo.tit. & nu. 2.
in 1.notab.ibi,& Rot.dec.2.aliàs 12.ſi pars rea, de lit.
conteſt.in no.Maran.in ſuo Spec.par.6.membro 10.
nu.4.verſ.ſecundo quæro,vbi docet praxim commu-
2 nem† litem conteſtandi,hoc eſt,vt reus dicat, poſita,
prout ponuntur,& narrata prout narrantur,vera non
eſſe,quam praxim ante eum docuerat. Bart. in d.l. 1.
d.num.73.C.de lit.conteſt.&c. vt dicat reus, narrata,
prout narrantur,non eſſe vera, & petita fieri non de-
bere,idem Goffr.in d.ſumma d.2.col. verſ. item not.
quod ſi plura in libello. & Spec. d.§.1.nu.2.verſi.for-
ma litem conteſtandi.Abb.in c.1.poſt nu.6.ver.item
lis conteſtatio firmatur,de lit. conteſt.
3 Primò amplia,vt iſtud etiam locum habeat,† ſi re-
ſpõſio facta ſit ex interuallo ab vna parte, quia ex ea
inducitur itidem conteſtatio litis propter animorum
concurſum,ita docuit Crot.in rub.de verb.obl.num.
27.pmotus auctoritate DD.de Rot.in dec.326.quam
non reperij in codice meo,& Domini.in c.fin. de lit.
conteſt.in 6. quod etiam confirmauit Abb. in d. c. 1.
col.4.poſt nu.6.ver.2.quòd temporis interuallum,de
lit.conteſt.& poſt nu.8.verſ.item videtur velle aper-
tiſſimè.
Huic tamẽ ſniæ alacriter reclamat Vbertinus Zu-
chardus in rub.C.de pact.nu.64. ibiq; aſſeuerat cęte-
4 ros ſcribentes ſentire contrariam ſententiam, † quia
conteſtatio litis requirit partium præſentiam, vt per
Bar.in d.l.1.col.2.in fi.de lit.conteſt.& ibi Bal. col. 1.
verſ.3.quæro,& Saly.col.1.verſ.quæro.
Reconciliare poteris,vt prior ſnia vera ſit in praxi
5 †quia ita ſeruatur,teſte Caſt.in rub.d.tit.de lit. cõteſt.
& declarat Zuchard.loco proximè citato,nu. 64.
Intellige prædictam ampliationem, vbi dicit etiã
procedere,ſi ex interuallo reſpõſio fuerit facta, locũ
ſibi vendicare, quando vel præceſſit ꝓteſtatio reſpõ-
6 dentis non animo litẽ conteſtandi, † & reſpondendo
poſteà ex interuallo vĩ à ſua proteſtatione receſſiſſe,
argu.l. cum in plures.§.locator horrei.ff.locat.vel qñ
iudex proteſtationem non admiſerit, mandat reſpõ-
7 deri animo litem conteſtãdi† ipſo reo ſimpliciter re-
ſpõdente videtur acquieſcere voluiſſe iudicis interlo
cutoriæ,vt ita declarat Abb.in d.c.1. col.7.poſt n.16.
verſ. ſi autem reſpondet ex interuallo, de lit.conteſt.

Secundo

Secundò amplia concluſionem, etiam ipſam litē
8 conteſtatam † probari per confeſſionem, vt tradidit
gl. in d. l. 2. in d. verb. reſponſionem. C. de iur. calum.
& Bart. in d. l. 1. C. de lit. conteſt. d. nu. 21. verſ. quærit
gl. & gl. ibi in d. verb. cum iudex, in fi. Fel. etiam in c.
olim. nu. 5. de lit. conteſtat. vbi teſtatur de communi
* *opinione, & Gofred. in d. ſumma. d. col. 2. verſ. ſed
contra poſt confeſſionem. Bal. in auth. offeratur. in fi.
nu. 21. C. de lit. conteſt. Spec. d. §. 1. nu. 11. verſ. ſed ſi
reus non neget, ſed confiteatur. d. tit. de lit. conteſtat.
Abb. in d. c. 1. col. 2. poſt nu. 6. verſ. & reo confitente.
de lit. conteſt. & col. 5. verſ. quæro quoad ſecundum,
nu. 13. Bal. ibid. col. 2. poſt nu. 4. verſ. modò quæro nū-
quid, & ibi Fel. nu. 5. verſ. ad illud vtrum confitendū,
* quo in loco de* communi opinione atteſtatur. Marā.
in ſuo Spec. par. 6. memb. 10. nu. 4. verſ. 2. quæro.
9 Primò ſubamplia præcedentem ampliationē † litis
conteſtationem probari per confeſſionem aduocati
etiam illicitam, ſi credimus Abb. in d. c. 1. col. 6. verſ.
adeò illa ſunt vera. nu. 14. de lit. cōteſt. vbi Fel. col. 5.
verſ. ad 5. q. nu. 22. adducens ibi idem ſentientes, niſi
tamen fuerit reuocata, vt aſſerit Spec. d. §. ſequitur.
verſ. ſit quoque. nu. 1. d. tit. de lit. conteſt.
10 Secūdò ſubamplia dictam ampliationem † etiam
litis conteſtationem probari per confeſſionem etiam
illicitam, niſi fuerit reuocata. Spec. §. ſequitur. verſ. ſit
quoq; nu. 1. d. tit. de lit. conteſt.
Intelligas nuper traditam ampliationem verā eſſe,
11 ſi libellus præceſſerit, † & hoc animo reus confitea-
tur, vt glo. voluit in d. l. 1. in d. verb. cum iudex, in fin.
quam ſequitur Bart. ibi poſt dictum num. 21. C. de lit.
conteſt. Abb. in d. c. 1. poſt nu. 13. col. 6. verſ. aut confi
tetur libello oblato, eo. tit. & ibi Bal. poſt d. nu. 4. verſ.
aut confitetur intendens procedere in cauſa, & verſ.
ſeq. aut confeſſio fit oblato libello.
Tertiò principaliter amplia concluſionem, etiam
12 probari litem conteſtatam † ſi reus dixerit reſpondē-
do actoris libello. Tu mentiris, vt ſentit glo. in d. l. 1.
ſuper d. verb. cum iud. ibi debet mihi decem, dum ibi
dicat glo. vel non eſt verum. C. de lit. conteſtat. Marā.
d. 10. memb. d. 6. par. poſt d. nu. 4. verſ. item inducitur
litis conteſtatio.
Quartò loco ampliabis etiam probari conteſtatio-
nem litis per reſponſionem factam per verbum du-
13 bium † credit, vel non credit, aut neſcit datam libel-
lo. c. cum ad ſedem. §. ad quę reſpondit, & ibi gl. 1. vbi
& Abb. nu. 5. ver. item not. quòd per hoc, de reſt. ſpol.
Spec. d. §. 1. nu. 9. verſ. forma lit. conteſt. ſentit Bal. d. l.
2. nu. 3. verſ. 3. nota. C. de iur. calum. & expreſſè confi-
tetur in l. 3. nu. 4. verſ. quæro, nunquid per verbū non
credo. C. quibus ad lib. procla. non licet, & idem Bal.
in d. l. 1. nu. 10. verſ. 9. quæro. C. de lit. conteſta. diſtin-
guens, an illa reſponſio referat ſe ad libellum, an po-
14 ſitionem † ſi ad libellum referatur lis conteſtetur, ſe-
cus ſi ad poſitionem, vt ibi per eum. Abb. in d. c. 1. col.
10. verſ. 4. quæro. nu. 27. de lit. cōteſt. vbi Fel. col. 5. ver.
ad 4. q. Maran. d. nu. 4. & d. verſ. inducitur.
Ad vnum tamen hic aduertas, cōteſtationem litis
non probari ex eo, quòd in actis ſolùm ita ſcriptū re-
15 periatur † videlicet tali die lis cōteſtata eſt, nec vlte-
rius aliquid dicitur, vt auctor eſt Spec. in tit. de lit. cō-
teſt. d. §. 1. verſ. quidam autem. nu. 10. quem refert, &
ſequitur Bart. l. ſciendum. nu. 18. ff. de verb. obligat. &
eum ſequitur in l. hæres inſtitutus. ff. de acq. hęr. Abb.
in d. c. 1. in fi. de lit. conteſtatio.
Contra tamē ſentire videtur Bal. in d. c. 1. poſt nu.
15. verſ. ſed quid ſi in actis, de lit. conteſtat.
16 Admonitum tamen hic te velim † animum con-
teſtandi litem in dubio præſumi tum ex parte rei,
tum ex parte actoris, niſi aliud appareat, ſi credimus
Soc. iun. in tract. fallen. reg. 298. in verb. litem conte-
ſtandi, & ad hoc citat contex. & ibi ſcribentes in d. c.
1. de lit. conteſtatio. & præcipuè Abb. poſt numerum
15. verſic. ſed ceſſante conſuetudine.
Quòd declarabis, vt verum nō ſit, quando in loco
17 eſſet conſuetudo declarandi expreſſè animum; tunc
enim non præſumitur animus conteſtandi litem, niſi
exprimatur, & ita neq; conteſtatio inducta cenſetur,
ita docuit idē Soc. d. reg. 298. & ſcripſit Fel. in c. 1. poſt
nu. 5. verſ. ad illud. de lit. conteſt. ibiq; Abb. tradit col.
7. poſt nu. 15. verſ. puto tamen, eo namq; caſu eſt de
ſubſtantia, vt exprimatur, iuxta ſententiam Fely. vbi
ſupra, & ex hoc limitanda venit deciſ. Rot. 2. alias 12.
ſi pars rea, de lit. cōteſt. in no. iam ſupra allata, vt ani-
maduertit Fel. in d. c. 1. poſt d. nu. 5. verſ. ad illud, qui
dicit inſignem limitationem ad d. deciſ.
Vnde eò magis concluſio vera eſt, quando actor
proponens, ſiue reus reſpondēs proteſtatur hoc face-
18 re non animo litē conteſtandi † eo enim in caſu cla-
rum eſt non induci litis conteſtationem, cum prote-
ſtatio ipſam impediat, vt tradidit gl. in d. c. 1. verſ. vn-
de ſi aliquis. d. tit. de lit. conteſt. l. 1. C. eo. tit. Inno. in c.
cum M. Ferrar. de cōſt. poſt nu. 1. verſ. valet ergo pro-
teſtatio. DD. in d. c. 1. & Soc. in d. reg. & gl. ſuper verb.
cum iudex. verſ. ſecus ſi dicat. d. l. 1. C. de lit. conteſta.
Matth. ſing. 63. nota cautelā. Spe. §. 1. ver. illud autem
nota. nu. 12. cum plurib. ſeq. tit. de lit. cōteſt. Bal. in d.
l. 1. nu. 5. verſ. 4. quæro. C. de lit. conteſt. & in l. 1. §. illo
proculdubio. C. de lati. lib. tol. & Fel. poſt nu. 68. verſ.
ad idem notat. D. Ant. in d. c. cum M. Ferrar. DD. in §.
morte. legis non ſolùm. ff. de nou. oper. nunc.
Etenim in libellis ipſa clauſula, non animo litem
19 conteſtandi, inſerta, † impedit litis conteſtationē, vt
tradidit. d. gl. in d. l. 1. in d. verb. cum iudex, ver. ſecus ſi
dicat reus. C. de lit. conteſt. cuius gl. doctrinam Doct.
* *communiter probant, iuxta ſententiam Matthæ. d.
ſing. 63. nota cautelam. Spec. d. §. 1. d. verſ. illud. l. qui
in aliena. §. ſi. vbi gl. ſuper verb. fallen. ff. de acq. hær.
& ibi Bal. hoc ſentit etiam Alex. conſ. 85. animaduer
ſis. nu. 4. vol. 4. Ferrar. in forma reſpon. rei, in glo. non
animo conteſtādi. Abb. in c. Cuma. nu. 5. verſ. 3. con.
prædicta, de elect. Alex. conſ. 42. in cau. & lit. col. 2.
poſt nu. 4. verſ. ex quibus infertur, quod inſtantia. vol.
3. vbi adducit alios concordantes. Io. Staph. in tract.
de gratiis expectan. ſuper verb. dicendum eſt modo,
nu. 26. verſ. quia proteſtatio præſeruat gratiam. Bart.
in l. 1. poſt nu. 2. verſ. item dicunt quidam. ff. ad Velle-
ian. Marſil. in l. vnius facinoris. §. cuſtodiæ. poſt num.
33. verſ. cautela eſt notabilis. ff. de quæſt. Abb. in d. c.
1. colum. 7. ver. ad vltimum veniendum. nu. 16. de lit.
conteſ. & ibi Fel. poſt num. 5. verſ. ad illud proteſtan-
te, & verſ. fallit ſecundo. glo. in d. c. cum M. Ferrariē.
§. verum ex aduerſo, ſuper verb. ſine præiudicio, de
conſtitu. & ibi Abb. poſt nu. 20. verſ. quoad vltimum,
& ibi Fely. poſt num. 68. & ſequen. ver. ad idem, quod
notat, vbi ab vtroque multa colligere poteris de ma
teria proteſtationis. Abb. à num. 15. vſque ad 26. ibi,
& Fel. à num. 26. vſq; in fi. & Matant. d. 10. memb. nu.
* 30. verſ. vlt. vbi dicit communem * opinionem eſſe li-
tem non fore conteſtatam.
20 Limita tamen hoc dictum de proteſtatione, † vt
conteſtationem litis impediat, adeò procedere, ſi
iudex non iubeat conteſtari, vt exemplo planum fa-
cit in d. l. 1. §. illud proculdubio. C. de latin. lib. tollen.
nam inquit quatuor eſſe legis virtutes, in quibus pro-
teſtationem nō valere, ſcilicet, dum lex imperat, ve-
21 tat, † vel ponit, quando tamen permittit, valere pro-
teſtationem, & ſic quæſtio iſta de proteſtatione diri-
mitur, & ita intelligendum eſſe dicit, quod notatur
in d. l. 1. C. de lit. conteſt. & ibi Bal. num. 5. ver. quarto
quæro, vbi in verſ. tertij dicunt, quòd iſta proteſtatio
non iuuat, quia eſt contraria facto diſtinguente, vt ibi
22 † concludens in neceſſarijs actibus non iuuare prote-
ſtationem proteſtantem, l. alimenta. ff. de neg. geſt. &
& Abb. in cap. Cumana. num. 5. & ſequen. de elect. &
Bald. in d. l. ſcimus, §. illud. C. de latin. lib. tollen. & d.
deciſ.

deciſ.Rot.2.alias 12.& idem dicit Bald.in d. l. qui in
23 aliena.in d.§.fi.†quod quando præcisè cogitur litem
conteſtari,ipſa proteſtatio nõ releuat,& in d.c.1. col.
2.poſt nu.4.verſ.ſed pone, quòd quis proteſtatur, de
lit.conteſt. Alex. in l.iuriſgentium,§. quod ferè poſt
nu.2.verſ.vt quia tibi interroganti reſpondeam,ff.de
pact.& Marant.d.Spec.d.ro.memb.poſt d.nu.10.ver.
niſi iudex prius iuſſerit litem conteſtari.

CONCLVSIO CCCCXXXV.

ARGVMENTVM.

Contractus ex non ſcripto, an probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ex non ſcripto plenè probatur duobus, vel tribus teſtibus.*
2 *Contractum ex non ſcripto teſtes probant, ſi deponũt hoc, vel illo modo eſſe contractum, vel conuentum inter partes.*
3 *Contractus excedens ſummam cẽtum, ſi de eo non fuit factum publicum inſtrumentum, ſed tantum interuenerint teſtes, & iuramentum, per indirectũ probari poteſt per teſtes, non obſtante prohibitione ſtatuti.*
4 *Iuramentum in contractu appoſitum probari poteſt per duos teſtes coram iudice eccleſiaſtico.*
5 *Contractus indirectè probatur, probato iuramento ipſi appoſito.*
6 *Contractum in ſcriptis redactum dici probant teſtes deponẽtes ita conuentum eſſe inter partes, vt conficeretur de ipſo contractu inſtrumentum in ſcriptis.*
7 *Tranſactio illa videtur eſſe facta in ſcriptis, de qua conueni, vt conficeretur inſtrumentum.*
8 *Contractus non cenſetur celebratus in ſcriptis, niſi quando eſt actum, vt aliter contractus non valeat.*
9 *Promiſſio non dicitur facta in ſcriptis, niſi quando hoc eſt actum aperte, vt aliter promiſſio non valeat.*
10 *Contractus non dicitur in dubio celebrari in ſcriptis, niſi ſint aliqua coniectura, per quas appareat partes voluiſſe in ſcriptis contrahere.*
11 *Capitula pacis prius ponuntur in ſcriptis, quàm cõcludatur.*
12 *Coniecturę ex quibus dicitur partes voluiſſe cõtrahere in ſcriptis, efficiunt, vt contractus nõ dicatur perfectus, niſi poſt ſcripturam abſolutam.*

1 Contractum ex non ſcripto plenè ꝓbari† duobus vel tribus
teſtibus, videre eſt ex c.in omni.c.licet vniuerſis.§.fi.
extra de teſtibus,& ex l.vbi numerus.ff. de teſtib. & l.
in excedẽdis.C.de fi.inſtr.quod etiam decidit Thom.
Gram.deciſ.73.nu.8. & 9. pernotus auctoritate con-
2 text.iam citatorum, teſtes verò probant† ſi depoſue-
rint hoc vel illo modo eſſe contractum, & conuen-
tum inter partes,vt tradidit Bal.in l.rebus.in fin. C.de
re.permutat.

Ampliabis prædictam concluſionem,vt cõtractus
excedẽs ſummam veluti centũ, cum lege municipali
3 caueatur,vt nõ poſſit probari,† niſi per publicum in-
ſtrumentũ,tamen ſi de eo non fuit factum publicum
inſtrumentũ,ſed tantum interuenerint teſtes,& iura-
mentũ appoſitum ſit dicto contractui, per indirectũ
per teſtes probari poterit,non obſtante prohibitione
4 ſtatuti,nam iuſm in dicto contractu appoſitũ† ꝓbari
poteſt ꝑ ipſos duos teſtes coram iudice eccleſiaſtico,
vt docuit Io.de Imo.in reper.c.cũ contingat.in 6.car-
ta.de iureiur.quem refert,& ſequit̃ Fel.in c.ſicut con-
ſuetudo.in 6.col.poſt nu.15.verſ.textò intellige, de
prob.vbi idem ſennentes citat,nam probato iuramẽ-
5 to,indirectè quoq; probatur contractus,† quia iudex
cogit ipſum iurantem ad obſeruantiam ipſius cõtra-
ctus,cuius praxis auctor eſt Hipp. de Marſ. in rub.C.
de probat.nu.57.ver.ſextò limita, vbi ait id perpetuò
menti tenendum eſſe, & idem pro inſigni habuit in
ſing.ſuo 126.incip.in multis ciuitatibus.

Sicut etiam contractum in ſcriptis dici redactum
6 per teſtes probari poterit†ita conuentũ eſſe inter par-
tes, vt conficeretur inſtrumentum in ſcriptis de ipſo
cõtractu,vt traditũ eſt ab Hipp.de Marſ.in rub. C.de
prob.nu.66.vbi ad hoc teſtatur Franciſ. Aret.in conſ.
159.incip.longa eſt iſta conſultatio,nu. 10. cum alijs
ibi per eum allatis,& extat contex.in l.cõtractus, vbi
eleganter.Cyn.C.de fid.inſt.in verbo in ſcriptis,dum
7 contextus dicit† illam trãſactionem videri eſſe factã
in ſcriptis, de qua conuenit,vt conficeretur inſtrumẽ
tum, & latè proſequitur Aret.vbi ſuprà à num. 8. vſ-
que ad 11.

Contra verò contractus non cenſetur celebrari in
8 ſcriptis niſi quando eſt actũ † vt aliter contractus nõ
valeat,quem articulum latè ꝓſequitur, & examinat
Sal.in l.contractus.C.de fid.inſtr.& tradidere glo. &
Bart.in d. l. contractus,& in auth.ibi poſita.C.ſi cer.
pet.atq; Bal.in auth.præalleg. & reſpondit Angel. in
conſ.157.162. vbi dicit ad intellectum l. generaliter,
9 C.de non num.pec.dicens in ſimili,confeſſionẽ†non
dici factam in ſcriptis,ſeu promiſſionem,niſi quando
hoc eſt actum apertè,vt aliter promiſſio non valeat.
Inſuper addit & illud Saly.in d.l.contractus, contra-
ctum non dici in dubio celebrari in ſcriptis, niſi ſint
aliquæ coniecturæ,per quas appareat præter naturam
10 contractus † partes voluiſſe in ſcriptis contrahere,
exempli gratia,ſi ambę partes,vel earum altera,dixe-
rint ſe velle contrahere in ſcriptis, vel ſi verba cõtra-
ctus fuerint primò poſita in ſcriptura,adeò vt ſcriptu
ta præceſſiſſet contractum, ſicut ſolet fieri in capiti-
11 bus pacis,† quę prius ponuntur in ſcriptis,quam con-
cludatur, iſtæ enim & huiuſmodi ſimiles ſunt con-
iecturæ, partem voluiſſe contrahere in ſcriptis,adeò
12 vt contractus non diceretur perfectus, † niſi poſt
ſcripturam abſolutam,ita docuit Salyc. vbi ſupra, &
Bal.in d.l.contractus, reprehendẽs opinionem gloſ-
ſatorũ, dicentium, contractum dici fieri in ſcriptis,
quando partes conueniunt, vt fiat ſcriptura de con-
tractu,& ita ad verbũ reſpondit Fran.Aret.in d.conſ.
159.num.10.

CONCLVSIO CCCCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ex ſolutione gabellæ.

SVMMARIVM.

1 *Contractus quilibet probatur ex ſolutione gabellæ.*
2 *Ex acceſſorio neceſſario infertur ad probationem principalis.*
3 *Promiſſio dotis neceſſario probata dicitur, probata promiſſione vſurarum dotis.*
4 *Contractus nõ probatur ex ſolutione facta parte abſente.*
5 *Solutio facta in præſentia partis plenè probat contractum contra partem, & tertium.*

1 Contractus quilibet†probatur ex ſolutione gabellæ, ſi lege mu-
nicipali caueatur,vt pro quolibet contractu ſoluatur
gabella, ex acceſſorio enim neceſſariò infertur ad ꝓ-
2 bationem†principalis,vt ait Aymo.Crau. in tract.de
antiq.temp.in 1.parte,in verbo quartò limitatur, nu.
79.vbi pro hoc adducit ſimile pronũciatum Bal.in l.
2.C.de dot.promiſſio.& Dec.in rub.C.de edẽdo. col.
3 1.quæ dicit probata ꝓmiſſione vſurarum dotis † ne-
ceſſario

ceſſariò probatam dici promiſſionem ipſius dotis, quibus ea patrocinanẽ,quæ fuere obſeruata ab Aym. Crauet.ibid.nu.78.& præcipuè ab eod.Dec.in conſil. 588.col.fi.& in conſ.682.col.2.in medio,& Curt.iun. conſ.68.col.2.poſt medium,& adeas ad hoc, quæ dicta ſunt ſuprà in concluſione,acceſſorij.

Hoc limitare poteris,vt tantùm procedat, ſi huiuſmodi ſolutio facta ſit parte præſente, vt placuit Crauet.vbi ſupra,ſecus ſi parte abſente, nam tunc ex ſolu
4 tione,† nõ probatur contractus contra tertium abſentem,tanquam ſit res inter alios acta,ita tenet Alex.in conſ.36.lib.5.& licèt Soc.in conſ.208.col.2.verſ.3.ex libris,vol. 2. in terminis aſſerit, quòd etiam non probatur,etiam ſi pars fuerit præſens, tamen reijcitur, & rectè à Crauet.vbi ſup. d.nu.78. vbi dilucidè tradidit
5 † quod ſi in præſentia partis facta fuerit,plenè probat contractum contra partem,& tertium.

CONCLVSIO CCCCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Contraxiſſe per metum,an præſumatur, qui contraxit interuenientibus affinibus, & conſanguineis.

SVMMARIVM.

1 *Contraxiſſe per metum non præſumitur, qui interuenientibus affinibus, & conſanguineis contraxit.*
2 *Præſentia propinquorum in contractu arguit omnem dolum, & metum abeſſe.*
3 *Qui præſentibus conſanguineis teſtatus eſt, non præſumitur dolo, vel metu inductus ad teſtandum.*
4 *Contractus non præſumitur celebratus per metum in præſentia plurium conſanguineorum, vel ſaltem ad minimum duorum.*

1 Contraxiſſe per metum non præſumitur† qui contraxit interuenientibus affinibus, & conſanguineis, vt reſcripſere Impp.Dioclet.& Maxim. in l. tranſactione, quæ dominij.C.de tranſact.vbi DD.tradidere.gl.& Bal. in l. Polla.C.de his quib.vt indig. Doct. etiam meminere in c.cauſ.matrimon.ext.de offic.deleg.Bar.docuit in l.frater à fratre.col.pen.verſ.3.quarto quid in contractu.ff.de cõd.indeb.& in l.1.C.de præd.Curia. lib. 10. Alex.in l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore.ff.ſolu. matrim.Dec.cauit inſigniter in conſ.232.colum.2.& conſ.219.viſo puncto,Ang.conſ.215.thema tale.col. fi.Alc.de præſump.reg.1.præſump.21.nu.1.adeas etiã Soc.conſ.293.capio primum.col.6.verſ.ſed adhuc videtur.lib.2.Steph.Bertr.conſ.4.viſis hinc indè. col. 6. refert,& ſequitur Tiraq.in repet.l.ſi vnquam,in verbo ſuſceperit liberos,pag.298. nu.297. de reuocã. donat.
2 Quòd etiam ratione confirmatur.†Nam propinquorum præſentia arguit omnẽ dolum,& metum abeſſe, vt vnanimes ſenſere Bart.Bal.& Iaſ.in d.l.tranſactio. & Alc.vbi ſup.

Sic velim amplies concluſionem,vt ſicut qui præſentibus conſanguineis contraxit; non præſumatur
3 metu contraxiſſe, vt dictum eſt, ita † qui præſentibus conſanguineis teſtatus eſt,non præſumitur dolo, vel metu inductus ad teſtandum, iuxta ſententiam Bart. in l.ſi.ff.ſi quis ali.teſta.prohib.& Bal.in d. l. 1. C. illo tit.& Alc.vbi ſup.& ibi addit.Io.Nicol. Arelata.

Limitabis nunc concluſionem non procedere,ni-
4 ſi adſit † præſentia plurium cõſanguineorum,vel ſaltem ad minimum duorum.Tiraquel. in d. repetitio. l.ſi vnquam. C. de reuocan: donatio.& tradidere alij ſup.in concluſ.allati,atque Andr.Alc.vbi ſup. in additione, in litera A.

CONCLVSIO CCCCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

De contractu in dubio, quid ſit præſumendum, & quo pacto poſſit probari.

SVMMARIVM.

1 *Contractus in dubio iuſtus non fœneratitius eſt præſumẽdus.*
2 *Interpretatio in re dubia in mitiorem partem eſt amplectenda.*
3 *Promptiores debemus eſſe ad ſoluendum, quàm ad condemnandum.*
4 *A verbis, & denominatione contractus non eſt recedendũ.*
5 *Vſuram allegans illam probare debet, alioqui ſuccumbet.*
6 *Contractus in iudicio animæ potius eſt præſumẽdus vſurarius, quàm iuſtus, & contra eum debet fieri interpretatio.*
7 *Contractus ſimulatus, & illicitus per indicia & coniecturas, atque præſumptiones probatur, cum de ſui natura directè non poſſit probari, & per leues, ac leuiores probationes poſſint conuinci, atque per teſtes ſingulares poterit probari, vt num.8.*
9 *Simulata, & occulta difficilè probãtur, ſimulata & vſuraria directè.*
10 *Coniecturæ legales, & præſumptiones in occultis debent dici, & haberi pro euidentiſſima probatione.*
11 *Contractus duntaxat ſimulati probatio poteſt fieri ex vna tantum, & ex qualibet præſumptione, in probatione vero cõtractus ſimulati & fœneratitij ſimul alij tres præſumptiones coniunctim, alij duas requiri dixerũt.*
12 *Contractum tribus modis poſſe conſiderari fictitiũ, imaginarium, & ſimulatum.*
13 *In contractu ſimulato, vel vſurario quicquid percipietur de fictu, redditu, vel fructibus, in ſortem computatur, in contractu vero illicito quicquid vltra iuſtum pretiũ percipitur, reſtituitur; & contractus reſcinditur.*
14 *Contractus probatur ſimulatus ex modico tempore, quo venditio durauit.*
15 *Venditiones ſolent fieri, vt res ſit perpetuo penes emptorem, & pignorationes quouſque debitum ſoluatur.*
16 *Contractus præſumitur ſimulatus, ſi incontinenti venditor emptori pecuniam pretij reſtituerit.*
17 *Cõtractus non præſumitur ſimulatus, ſi ex interuallo reſtitutum fuit precium.*
18 *Incontinenti dicitur id factum, ſi eodem die venditionis, vel ſequẽti reſtitutum fuerit pretiũ, licèt in alio loco.*
19 *Dies vna non eſt longum interuallum.*
20 *Ad contractum ſimulatum præſumendum illa ſola ſimulatio ſufficit, ſi expreſſè per pactum fuit actum, vt ſcilicet per tantum modicum temporis ſpatium duret venditio, ſecus ſi hoc expreſſè actum non fuiſſet, non enim ſola ſatis eſt, ſed aliæ præſumptiones requiruntur.*
21 *Tempus modicum ad inducendam ſimulationẽ cõtractus relinquitur iudicis arbitrio.*

1 Contractum in dubio† nunquã præſumi vſurarium,ſed iuſtũ,& licitum,dixit Bal.in l.rogaſti. circa fi. ff. ſi cert. pet.& ibi Iaſ.nu.5.tenet etiam Dec. in conſ. 167. col. 2.verſ.ſed prædictis,nu.2.Crau.quoq; in conſ. 48. nu. 8.& conſ.145.nu.2.& conſ.156.num. 1. idem placuit Tiraq. cum pluribus per eum adductis in tract. de retract.in 2.lib.ad fi. nu. 127. cum ſequen.& gloſſ. probauit in cap.nauiganti.in verb.dubitatur,de vſur.vbi
2 dicit,iſtam interpretationem in re dubia† magis amplectendã,cum ſit in mitiorem partẽ, & pro hoc adducit cap.2.de reg.iur.& facit l.interpretatione.ff.de pen.l.Arianus,ff.de act.& obl.& c.ex literis. de prob.
3 vbi promptiores debemus eſſe† ad ſoluendum,quàm ad condemnandum, & in terminis dixit Socyn.iun. in conſ.

in conſ.83.nu.6.lib.2.Bal.& alij relati per Rol.à Val. conſ.40.in prin.& conſ.96.nu.12.& ſeq. lib. 2. vbi in-
5 quit,à verbis,†& denominatione contractus non eſſe recedendum, & ob id allegantem vſuram † illã probare debere, vt per ſcribẽtes ibi allegatos cõſtat,alioquin ſi non probat,habet è vulgato iure ſuccumbere, iuxta ſententiam Dec.in conſ.167. col. 1.

Iſtud ſic limitabis, vt non procedat in iudicio ani-
6 mæ†quia in illo potius debet fieri interpretatio cõtra eum,& ſic quòd cõtractus ſit vſurarius, cum illa pars ſit benignior, & tutior pro anima, vt traditum eſt ab Abb.in d.c.naviganti.nu.9.de vſur.& tradit Fel.in c. in præſentia.nu.18.de prob.quib.accedit Alc.de præſump.reg.3.in prin.& hoc dilucidè traditũ eſt à Bald. in conſ.453.committere, &c.lib.3.Mar.idem pro ſingulari axiomate ſcripſit in ſing.151. ſemper in obſcuris Catellia.Cotta meminit in memorial.in verb.delictum, latè Cravet. conſulendo proſequutus eſt in conſ.48.num. 8.

Quamobrẽ pro eo redarguendo,valdè laborarunt
• noſtri ſcribentes, & tandem *cõiter fuerunt opinati, quòd cum contractus ſimulatus,& illicitus, ſiue fœne-
7 ratitius non poſſit †de ſui natura directè probari,cum plerunq; celebretur occultè,& à prauis vſurarijs continuò excogitentur cautelæ pro euitanda coniectura vſurarum,ſufficiat probatio per indicia,& cõiecturas præſumptionesq;, vt colligere eſt ex reſpõſo Arrian. in l.non omnes.§.à barb ff.de re milit.& a gl.in l.1.ff. de prob.Cy.ẽt in l.1.C ad leg.Corn.de ſicar. late Crauet.in cõſ.156.nu.7. vbi hanc materiã vberrimè proſequit.& ſtidit Paul.Caſtr.in conſ.58.viſis his. col.2. & in conſ 74.in cã mota.col.2.ad fi.lib. 2. & ſufficere
8 ꝓbationes leues,†& leuiores,& plures imꝑfectas coniungi,& teſtes ſingulares ꝓbare, tradit latè Tiraq. de retract.conuent.in ꝓfat.nu.36. & plur.ſeq.& idẽ Pau. cõſ.319.viſis.& examinatis.col.2.poſt medium. li. 2. Io.de Ana.canit in cõſ.49.affatim ſcripſit idẽ Tiraq. de vtroq. retract.tit.de retrac.conuent. fol. mihi 313. nu.110.cũ multis ſeq.& aſſerunt Bal.in l.empti C. plus vale quod agi.Calc.reſpondendo probauit in conſil. 26.col.2.Dec.cõſ.143.nu.1.& Crau.cõſ.73.n.7. & parum non erit, ſi ex cõiecturis hmôi ſufficiat detegere fraudes,& calliditates,quas fœneratores in tractatib. hmôi ſolẽt adhibere,vt dicit Iaſ.in l.ſi quis argent. §. prætor ait.nu.26.& ſeq ff.de edend.& Alex. conſ. 56. col.1.lib 3 & conſ.197.col.fi.verſ.accedit illud.lib.7.
9 ĩñd.t Rip.lib 2.reſponſo.c.2. nu. 7.† Difficilè namq; eſt,vt quæ clanculum, occultè fiunt, callideq;, & ſimulatè tractantur probẽtur directè ſimulata, & vſuraria. Meritò leges permiſerunt probationem hmôi,
10 quæ habetur per legales cõiecturas,† & præſumptiones debere dici, & haberi ꝓ euidentiſſima probatione.vt l.ſi tutor.C.de penc tutor.& ibi gl.& l licet Imper ff.de leg.1.quæ latè ſup.probatur in concluſ.adulteriũ.Quæ aũt ſint tales præſumptiones, inferius breuiter,& lautiſſimè tractat.Cepo.in ſuo tract. de ſimul. contract. Quamplures ẽt adnotauit Tiraq.de retract. conuent.in præfat.per totum,& fuſius fortè omnium ſcripſit Affl.c. ſuper 1 pat. feud. in tit. de feud. dat. in vic.l.commiſſor.num.21.cum plurib.ſeq.

Verumtamen animaduertendum eſt, diſcrimẽ eſſe, an probetur contractus ſimulatus tantùm,an contractus ſimulatus,& fœneratitius,an vſurarius ſimul, qa
11 in probatione † duntaxat ſimulationis cõtractus põt fieri ex vna tantùm,& ex qualibet præſumptione,infra notanda, ſed ſecus eſt in probatione cõtractus ſimulati,& fœneratitij ſimul, nã in hoc dicunt quidam Doctores,tres præſumptiones coniunctim requiri ad ꝓbandum contractũ fictitium,& fœneratitium,& alij qui aiunt, ſufficere duas, vt infra ſuo loco notatur, & Crauet obſeruauit.d.cõſ.156.nu.7.& diſtinguit Paul. Caſt.cõſ.74.alias 321.vol.2.col.3.verſ nec obſtat.ſi dicat. Huc ẽt cõmodè põt referri diſtinctio cõtractuũ, q̃ tradit à Dd.de Rot.in dec.1.de don.in nou.n.4.vbi
12 dixere.tribus modis poſſe conſiderari contractũ,†videlicet,fictitiũ,imaginariũ,& ſimulatũ. Primus eſt, cùm vnus contractus celebrari ſimulatur, & in re vera alius celebretur,ſic loquitur totus tit. C. plus vale. quod agi.l.empti fides.C.de contrahen.empt.Secũdo modo dicitur cõtractus ſimulatus,quia licèt verè agatur,quod ſic fiat,tamẽ agitur, quod ita diſſolutio contractus fiat,alleg. l.4. §. ſi ab ignoto. ff.de manumiſſ.teſta. Tertio modo vocatur contractus fictitius, ſeu ſimulatus,qñ ex mente non procedit,idest,quando agiẽ inter partes, ꝙ contractus nullus ſit,& de hoc loquitur l.nuda ff.de diſtract pign.de rit.nup. l.ſimulatæ nuptiæ.l.imaginaria.ff.de reg.iur.l.emptor. ff. de aqu.pluu.arcen.hanc etiam diſtinctionẽ ponit Bertr. conſ.17 .in 2.pat. col 2.in princ.

Illud inſuper lector te velim admonitũ, maximũ eſſe diſcrimen,an cõtractus ſit ꝓ gnoratitius . ſimulatus,vel vſurarius, & illicitus,etenim ſi ſimulatus, ſit
13 vel vſuratius,†quidquid percipitur de fictu, reddittu, vel fructibus,in ſortem,ideſt,in debitũ principale cõputatur,vt ſtanitum eſt in c.ad noſtrã.ext.de empt.& vend.& per tot.tit.de vſur. ſed quando contractus eſt tantummodo illicitus,tunc illud tãtum, quod percipitur vltra iuſtum pretiũ.eſt reſtituendum,& contractus reſcindetur, vt reſcripſere Imp. Dioclet.& Maxim in l.2.de reſcinden.vend.cum ſimilibus.

14 Primò ergo probatur cõtractus ſimulatus† ex paucitate,& modico tpe, quo vẽditio durauit. nam cum
15 venditiones† ſoleant fieri, ut res perpetuò ſint penes emptorem,& pignorationes quouſq; debitũ ſoluat, ut l.ſi rẽ la 1.§.omnis.ff.de pign.act.meritò credendũ eſt,ex modico interuallo no uiſſe uẽdere, ſed pignorare,& apertè cauit Vlpian.in l.4.§.ſi ab ignoto.ff de manumiſ.& ita dicit Bat.in conſ.65.incip.Pet.Nicolæ.ſic etiã conſuluit Paul.de Caſt.in conſ.ſuo 74.lib. 3.& recentiores Pariſienſ.in conſuetu.Pariſienſ.tit.1. §.32.in 22.q.& eleganter ſcripſit Tiraq.in tractat. de utroq; retract.tit.de retract conſang.§.1.gl.14. incip. ſimilia propè uerba.nu.37.uerſ. ſed & ſi poſſeſſio.

Concluſionẽ ſic uelim amplies,ut non ſolùm procedat,qñ modico tempore durat contractus uẽditionis quia emptor uenditori citò reuendiderit,ut ſupra in concluſione diximus,ſed etiam procedit,ſi inconti-
16 nenti †uẽditor emptori pecuniam pretij reſtituerit, quia tunc præſumitẽ uenditio ſimulata ut docuit Bal. in l.per diuerſas,nu.24.C.mãdati.per l.ſi ncuri. §.ult. ff.de priuileg.credit.& huc ſpectant ea,quæ obſeruat Cæpol.in d.ſuo trac.de ſimulat.contract. in ſecũdo caſu principali,& ipſe Bald.conſ.293.incip. inter Dominicũ.uol.3.& latè Tiraq.in tract. de utroq; retract.tit.de retract.conſang.§.1.gl.14.nu. 37.& 38.

17 Sed limitabis prædictã ampliationem† ſi ex interuallo reſtitutum fuerit pretium, nõ enim tunc præſumitur ſimulatus contractus, ut uidere eſt ex allegatis ſupra in ampliatione,& p Tiraq.ubi ſupra. d. nu. 37. ſed quando dicatur incontinẽti, uel ex interuallo facta,hoc eſt relinquendum iudicis arbitrio, ut dicetur infra in proxima limitatione.Idem etiam dicitur fa-
18 ctum incontinenti,† ſi eodem die uẽditionis, uel ſequẽti reſtitutum fuerit pretium,licet in alio loco, ut
19 Pau.Caſtrẽ.cõſ. 332.n.2.vol.2.qa una†dies nõ eſt lõgum interuallum, ut colligere eſt ex reſponſo Venulei in l.ſi ex duob.in prin.ff.de duobus reis,& ita Bar. dixit in l.1.§.1.ff.de uerb.obl.& Cępol.in eo.ſuo trac. in 2.caſu princip ili,nu.12.

Nunc uerò limita concluſionem,ut uſq; eo proce-
20 dat† ſi hoc expreſsè per pactũ actũ fuit,ut ſcilicet,per tantũ modicum tẽporis durer uenditio, nam hoc caſu uera eſſet iſta ſimulatio, & per ſe ſolà ſatis eſſet ad pręſumendũ contractũ ſimulatum, & ita loquiẽ text. in d.§.ſi ab ignoto,& notat Barto in d.conſ.65. ſecùs uero ſi hoc expreſsè actũ nõ fuiſſet,ſed tñ receſsũ eſt

à ven-

à venditione infrà modicum tempus, nã tũc eſt præſumpta ſimulatio,& non vera.& ſola non eſſet ſufficiens ad præſumendum cõtractũ ſimulatum niſi iũcta cum aliis præſumptionibus,vt ait Barth.Cępol.in d.ſuo tract. de ſimul.contract.in 27. præſump.nu.79. circa finem,per d.§.ſi ab ignoto,tẽpus verò modicũ,
21 †& incontinenti habile ad inducendam huiuſmodi præſumptionem,quale,& quantum ſit, arbitrio iudicis relinquit, argu.l.1.ff.de iur.delib c.de cauſis,extr. de offic.deleg.& ſcripſit gl.fi.in c. non eſt dignum,& conſtat ex multis aliis collectis per Barth.Cępoll.vbi ſupra,in d.2.caſu principali.

CONCLVSIO CCCCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Contractum probari ſimulatum, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei venditę, & quo pacto id procedat.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei venditæ,& nu.4.*
Contrarium nu. 5.
2 *Non præſumitur venditum,quod in patrimonio effectualiter reperitur.*
3 *Veriſimile non eſt,vt emptor,ſi ſoluit pretium, permittat venditorem colligere fructus,& remanere in poſſeſſione.*
6 *Contractus præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione non ſolum in contractu venditionis, ſed etiam donationis,atq; etiam in datione inſolutum,vt num.7. Intellige,vt nu.8.*
9 *Contractus præſumitur ſimulatus ex retentione poſſeſſionis,etiam ſi venditor conſtituat ſe emptoris,vel precarij nomine poſſidere,& etiam de tradita poſſeſſione confectũ fuerit inſtrumentum. Intellige,vt nu. 10.*
11 *Contractus ſimulatus præſumitur etiamſi aliquis alieno nomine emerit rem & ipſe ſoluat pretium,& penes ſe retineat poſſeſſionem rei venditæ.*
12 *Maritus ſi nomine vxoris emerit, & poſſeſſio rei venditæ tradita ſit marito, dominium rei venditæ ad maritum ſpectat,non ad vxorem.*
13 *Contractus ſimulati nulla apparente ſimulationis cauſa, propter poſſeſſionem non dicitur ſimulatus contractus, ſicuti etiam de donatione dicimus.*
14 *Quę verè non ſunt,non poſſunt dici facta in fraudem creditorum.*
15 *Donatio non poteſt dici facta cauſa mortis quæ non ſit.*
16 *Cauſæ debet apponi,propter quas ſit factus contractus,& ſimulatio.*
17 *Simulatio non præſumitur ex ſola poſſeſſione.*
18 *Emptor, vel donatarius poteſt agere vſque ad 30. annos actione perſonali ad rem ſibi traditam.*
19 *Contractus non præſumitur ſimulatus, ſi venditor fuerit ſemper in poſſeſſione,cum nunquam tradiderit verè, & corporaliter rem ipſam.*
20 *Nemo præſumitur iactare.*
21 *Contractus non præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione,quando in inſtrumento dicitur, quod conſtituit venditor ſe nomine emptoris poſſidere, quia iſta ſe compatiuntur,& non ſunt contraria.*
22 *Contractus non præſumi ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione,ſi venditor reſponderit emptori de fructibus,quia fortè conduxiſſet venditor ab emptore rem venditam.*
23 *Simulationis præſumptio excluditur, vbi conſtat de veritate actuum.*
24 *Contractus præſumitur ſimulatus, ſi locatio ſit in perpetuum facta,& incontinenti poſt venditionem,& talis cõductor ſemper perſeuerauerit in poſſeſſione,& etiam poſt aliquot menſes,ſed facta ſit inter eaſdem perſonas coram eodem notario,& teſtibus, vt nu. 25.*
26 *Contractus non præſumitur ſimulatus,quando venditor ſibi vſumfructum reſeruauit,& cauſa percipiendi fructus remanſerit in poſſeſſione,ſi nullæ aliæ concurrerent præſumptiones ſimulationis,& fraudis, ſecus ſi aliæ extarent ſuſpiciones quæ fraudem,& ſimulationem præſumi facerent,vt nu.28.*
27 *Suſpicio fraudis,vel ſimulatio non poteſt præſumi, quãdo conſtat de iuſta cauſa retentionis.*
29 *Contractus non præſumitur ſimulatus,ſi venditor nõ remanſit in poſſeſſione,vt quia emptor ſibi locaſſet rem pro certa annua penſione,ſeu fructuum perceptione.*
Contrarium videas nu.30.
31 *Contrahens ſeu eius hæres ex ſola cõtinuatione poſſeſſionis non poteſt dicere contractum ſimulatũ, ſed tertius, in cuius fraudem fuit contractus celebratus,vt nu. 32.*
32 *Allegans turpitudinem ſuam non auditur.*
33 *Simulatio, & fraus præſumitur propter prohibitionem perſonarum.*
34 *Contractus ſimulati,& fraudulenti diſcrimen, & numero trigeſimoquinto.*
36 *Simulationis ſuſpicio ceſſat,cũ mutatur cauſa poſſeſſionis.*

Extant,& aliæ probationes, quibus contractus ſimulatus optimè poteſt
1 rit probari etenim ſecũdo loco probat ſimulatus† cõtractus ex eo, quod venditor remanſit in poſſeſſione rei venditæ,vt traditum eſt in l.ſicut. §. ſuperuacuũ à gl. fi.in ver.obiicere,& à Bart.ff.qu.b.mod.pig.vel hyp. ſoluat per l.ſi is,qui bonis. ff. de acq.hær.quod etiam probauit Cyn.in l.2.C.de repud.hæred.Bart.in l.poſt contractum.ff.de don.placuit præterea Affli. ſuper 1. feu.tit.de feud.dat.in vic.l.cõmiſ.nu.25. Cuius rei rõ
2 eſt,quia non præſumitur venditũ,† quod in patrimonio effectualiter reperitur,vt apertè canit Maria.in l. ſicut.§.ſuperuacuũ,ff.qb.mod. pig. vel hypot.ſoluit. cũ aliis allatis per Affl.c.loc.cit. nec veriſimile eſt,qd
3 † emptor, ſi ſoluit pretium permittat venditorẽ colligere fructus, & remanere in poſſeſſione, vt reſcripſerunt Imp.Theod.& Valent.in l.ſi quis.C.de natur.li. idem tenet Paul.de Caſtr.d.conſ.74. aliàs 325. incip. in cauſa.vol.2.hoc idẽ confirmauere Cyn. Bal. & recentiores Peruſini l. ſi parẽti C.de repud. hæred ſequitur Corn.conſ.135.viſis col.5. vol.1.& conſuluit Fulg.conſ.42.tãtumſis habens teſtatur Bar.in l. poſt contractu n.col. 2. ff. de dona.vbi voluit illud etiam procedere,etiam ſi in inſtro ad eſſet conſtitutum, nã cũ vrgeat fraudis ſuſpicio, debet corporalis traditio interuenire,vt cõſtituere Imp.Theod. Archad.& Honor.in l.1.C.de ſuffrag.& ibi not. & latius infr. ſic idẽ cauit,& concludit Cuma.conſ.31.in cauſa, quæ vertitur,& hanc opinionem probauit Spe.in tit.de don. §.1.ver.item aliquis,& reſpondit Bal.conſ.31. incip. Martin.de Eugubio.conſuluitq; Marian Soc.conſil. 84.nu.6.inſpectis.lib.3.per ea,quæ tradit Bal.in conſ.
4 438.vol.3. vbi ex ſola poſſeſſionis retẽtione affirmat præſumi cõtractum vſurarium, idem aſſeruit Anch. conſ.257.nu.4.Barth.Cæp.in d.ſuo tract de ſimul.cõtract.præſump.24.nu.76. Dyn. in l.omnes § Lucius. ff.quæ in fraud.cred.quem ſequitur Bar.in d.§ ſuperuacuum ante fi.& d.l.poſt contractum.verſ.3. præſumitur.ff.de don.& cum collec. per Cęp. vbi ſup.in d. præſump.24.ita Ruy.conſ.94.nu.9.vol.4.Dec.conſil. 692.poſt Bal.in l 3.verſ.1.caſu C.plus val. quod agit. & de hac re tradentem conſulas latè Decia. in conſ. 61.nu.39.lib.3.& Lap.de S.Gemin.in commen. ad l. 2.C.de pact interemp.& vend.§.1.num. 44.
5 Contrarium, quod immo contractus †non præſumatur ſimulatus ex ſola poſſeſſionis retentione, niſi alia cã concurrat.conſuluit Bar.in conſ.65.factũ tale eſt Petrus Nicola.quod conſilium * communiter ſequitur, & illud approbat,& tenet Rot.dec.1.aliàs 484.tit.de don. ext.Rot.in nou.Alex. in cõſ.28. in cã & lite vertente ſuper feud.col.3.in fi.vol.5.& in conſ.57.viſa breuitatis narratione.eo.vol.5. pulchrè Cor.in cõſ.203.viſo d.pũcto,col.2.lib.3. vbi reddit rationes iſtius opinionis,

niſi idē placuit Rom.conſ.304.plura ſunt quę allegātur.ſequitur hanc opinionem Aret.in conſ.65.in preſenti conſultatione,col.3.& 4.& in conſ.160.lōga eſt iſta conſultatio.col.5.in 3.dubio. & illi adhæret Soc. conſ.264.viſis inſtrumento donationis.col.3.lib. 2.& voluit Nicell.Placentinus in concord. contrari.Bart. concord.294.& idem decidit Bellam.deciſ.716. non per hoc ſolum,in prin.vbi hoc apertiſſimè tradidit.

Priori opinione retenta amplia concluſionē,vt nō 6 ſolùm procedat† in contractu venditionis,ſed ēt donationis,iuxta ſententiam Bar.in d.cōſ.65. & id direxere Domini de Rota in d.deciſ.1.tit.de dona. aliàs 484.extra Rotam. in nou.& Bella.probauit in d.dec. 716.non per hoc ſolùm quod cōſulenti placuit Dec. conſ.659.nu.3.Bar.docuit in d.l.poſt contractū. verſ. tertiò præſumitur.per d.l.ſicut.§.ſuperuacuū. ff.quib. mod.pign.vel hypoth.& ibi Bar.& idem Dec.conſil. 135.Tiraq.eleganter tradidit in tract.de iur. conſt. in 7 9.limit.Quod etiam procedit† in donatione in ſolutum,vt Mari.Soc.in conſ.84.nu.5. vol.3.

8 Sed intelligas,vt illud ꝓcedat† ſi concurrat aliqua alia cauſa ſimul cum retētione poſſeſſionis, vt ſuprà in contrarijs demonſtratum eſt, & per Dominos de Rota deciſum fuit in d.deciſ.1.de donat. in nou. & à Bellam.d.deciſ.716.

Secundo loco ampliaī,vt vera ſit, etiamſi vēditor 9 †conſtituat ſe emptoris nomine, vel precarij poſſidere,& ēt de tradita poſſeſſione confectū fuerit inſtrm nā hoc cenſetur ſimulatè factū, ex quo reuera in poſſeſſione remanſit.ita Paul.Caſt.loquutus eſt in d.ſuo conſ.74 in cā mota per dominam Dorotheam.col.3. verſ.2.coniectura.lib.2.& in conſ.139.ſuper iſto puncto occurrunt.col.pen.ver.& pro hoc benè facit,co. lib.2.& in conſ.465. videtur dicendū. circa medium. lib.2.& Bart.in d.§.ſuperuacuū.vbi declarat,quātum tēpus in id requiratur, & idē Bart.ſcripſit in l.poſt cōtractū.col.2.in fi.cū ſeq.& ibi Rom.col.3.ver.4.adde in quantum.ff.de don.cui accedit tum profitendo,tū ēt conſulendo Bal.in l.1.per illum text.C.de don.ante nupt.& in conſ.268.ſuper 2. puncto,& cadē l.poſt contractū.per multa collecta per Capol.vbi ſupra in d.l.præſump.24. Anch. conſultus reſpondit in conſil. 257.num.4.vbi ait,ꝙ procedit, etiamſi ſit conſtitutio precarij,idē voluit Corn.cōſ.121. duo obijciunī. col. fi.verſ.nec obſtat clauſula precarij.lib.2.& conſ. 137. licèt multas.ad fin.lib. 2. & latiſſimè proſequutus eſt Tiraq.de iur.conſtit.in 3.par.limita.in prin.nu.1.& 2. vbi infinitos ad hoc in mediū profert,quæ omnia referre ſuperuacaneū eſſet,idē voluit Aff.in 1.feud.tit. de feu.dat.in vicē l.cōmiſſ.nu.26.ꝙ ipſe intelligit ve-10 rum,† ſi fraus deduceretur contra tertium ,quia tunc precarium nō tolleret præſumptionem ſimulationis, aliàs ſecus,vt ex deductis ibi per eum.

11 Ad hæc tertiò ampliatur, vt procedat † etiam ſi qs alieno nomine emerit rē,& ipſe ſoluerit precium , & penes ſe retinuerit poſſeſſionē rei venditæ,nā hoc caſu ille nominatus præſumiī ſimulatè nominatus, & uerus emptor dr̄,qui poſſidet, vt ſupra docuimus, & meminit Ang.in l.quamuis,C.ſi quis alter.vel ſibi.& idē Ang.in l.filij.C.de don.inter vir.& vxor. vbi ait, 12 ꝙ ſi maritus† nomine vxoris emerit, & poſſeſsio rei venditæ tradita fuerit marito , tunc nomen vxoris ſimulatè eſſe oppoſitū,& dominiū rei venditæ ad maritum ſpectare,& non ad vxorem licèt nominata ſit, id apertè cautum eſt,& ibi tradidere Bal.& Saly. in l. multum intereſt.verſi.quòd ſi emiſti.C.ſi qs alter.vel ſibi.& ſequitur Dec.conſ.543.nu.15.cum ſeq.

Reſtringitur ſecunda ampliatio,vt ꝓcedat,qn̄ appareat cauſa,propter quam ſic fecit videlicet, ſi conſtituit nomine emptoris poſſidere,ſicuti ſancitum eſt plurib.in locis,vt in l.mulier,in prin.ff.rer.amotar.& in l.ſi maritus.§.fi.ff.q & à quib.& eſt tex.in d.l.ſicuti, §.ſupuacuū.ff.qb.mod.pign.vel hypot.ſol.ibi.n. erat cā,quib ad excludendū creditorē erat ſimulata venditio,& non ideò non apparente cauſa ſimulationis 13 † pp poſſeſsionē non dr̄ ſimulatus contractus & idē in ſimili dr̄ de donatione,nā non præſumitur [illegible] vel ſimulata,niſi appareat cā, propter quā ſit facta, vel ſimulata,vt docuit Bar.in d.l.poſt contractū.ff.de don. 14 nā ſicut non poſſunt† dici facta in fraudē creditorū , quæ verè non ſunt , vt colligere eſt ex reſcripto Imp. Alex.in l.1.C.de iur.fiſ.lib.10 & ſicut non poteſt do-15 natio†facta cā mortis dici quæ non ſit,vt cauit Marcellus in l.1.ff.de don.cau.mort.ita non pōt dici contractus ſimulatus,vel ad apparentiā factus,niſi ſubſit cā fictionis,pp quam fictionē conſtet eſſe factam,nā 16 apponi†debent cauſę,propter quas ſit factus contractus,& ipſa ſimulatio , vt deciſum reliquere DD. de Rot.in d.dec.1.de don in nou.& notat Bart. in d. ſuo conſ.65.& omninò videas Bal.in l.illud. in 7.q. C. de ſacroſ.eccl.quē refert Barth.Cæp.in d.ſuo tract. de ſimul.contractu d.24.præſ.vbi pulchrè diſtinguit hanc reſtrictionē,quō intelligi debeat,dicēs,aut eſt inſtrm ꝓmiſsionis,& nō preſumiī ex poſſeſsione ſimulatio, vt in l.2.C.de cōſt.pecun.aut eſt inſtrm traditionis,& tūc,qui ſunt aliquæ cōiecturę,vel cauſæ ſimulationis vel fraudis,vt ex poſſeſsione iuncta cū alijs præſumiī ſimulatio.d.l.ſicuti.§.ſuperuacuū,ita Bal.vbi ſupr.nā 17 ex ſola poſſeſsione†non præſumitur ſimulatio, quia vſq; ad 30.annos poteſt emptor,vel donatarius agere 18 † actione perſonali ad rem ſibi traditā, vt ſciuit Imp. Iuſt.in l.2.C de cōſt.pecn.& in l.1.C.de annā.except. & protulit Cæpol.vbi ſuprà,d.præſ.24.ſub nu. 77.

19 Primò limita concluſionē,vt vſq; eo ꝓcedat,† niſi venditor ſemper fuerit in poſſeſsione, cum nūquam tradiderit verè,& corporaliter rē ipſam,quia tunc nō præſumitur ſimulatus , nam non videtur veroſimile , emptorem velle dimittere rē per ipſum emptā vēdi-20 tori,& preciū,cū nemo præſumatī† iactare ſuū.l.cum de indebito.ff.de prob.& ſic potius præſumendū eſt, quòd verè vellet rem emptam,& ita tenet Cepoll. in d.ſuo trac.de ſimul.contract.preſump.24.num.77.

Secundò limitabis,vt concluſio vera ſit,qn̄ inſtrm aduerſatur re ipſa retentioni poſſeſsionis , vt quia in inſtrumēto dicatur,quòd talis verè , & actualiter tradidit poſſeſsionem,& tamen reperitur,hoc nō obſtāte,in poſſeſsione,quo caſu cum ſimul non ſe compatiantur inſtrumentū,& retentio,contractus tunc præſumitur ſimulatus ex ſola poſſeſsionis cōtinuatione, 21 ſecus vbi inſtrumentū diceret,quòd conſtituit† vēditor ſe nomine emptoris poſsidere,quia tūc iſta ſe cōpatiuntur,& non ſunt contraria,ita cōſuluit Paul. de Caſtr.in cōſ.331.incip.in Chriſti nomine.ꝑſuppoſitis his,aliàs cōſ.133.nu.2.in 2.par. & ita declarat Nicell. in cōcord.Bar.cōcord.294.& fuit d.Bal.in l.illud.nu. 11.C.de ſacroſ.eccl. quod ſequitur Aret. in præalleg. conſ.159.longa eſt iſta concl.colu.6.in 3. dubio poſt nu.12.quia vbi inſtrumentum non dicit , quòd res ſit tradita,nulla eſt repugnantia,& ſtant hæc duo ſimul, quòd res fuit vendita,& tamen quòd ex negligentia, vel impedimento ementis nunquam fuerit proceſſū ad traditionem,ſecus vbi inſtrumentū aſſereret,fuiſſe rē traditam,nam cum conſtet illum eſſe in poſſeſsione,eſt aperta contrarietas,& manifeſta repugnātia,et ideò monet Aret.vbi ſuprà,vt inſtro dicatur , dat , & conſignat,nā ex hoc non probatur.quòd ſit facta traditio,ſed vr̄ concedi venia apprehendēdi poſſeſsionē ꝓpria auctoritate,ſm̄ Bar.in l.prædia.ff.de acqui. poſ. ideò licet remāſerit in poſſeſsione, niſi ſit alia cauſa, non ex hoc ſolo probatur ſimulatus contractus.

22 Tertiò inſuper limitatur,niſi vēditor † rn̄derit emptori de fructibus,quia fortè conduxiſſet venditor ab emptore rem vēditam , nam hoc caſu ceſſat præſumptio ſimulationis,& fraudis,vt arg.l.ſiub.C.de agr.& cenſit.libr.11.& aſſeruit Barthol.Cepol. vbi ſuprà loco proximè citato , & vltra eum Dec. conſilio.463. nu.20.

nu.20.ubi teſtem laudat Sali.in l.ſi mater. C. de con-
trah.uend.uerſ ſtat igitur totum dubium, & aduertit
Imol.poſt Abb.nu.5.in d.c.illo uos.nu. 18. de pig. re-
iecta opinione quorundam antiquorum,qui contra-
rium ſentiunt.Hierony.Cag. etiam obſeruauit in l.2.
C.de pact.int.emp.& uend nu.60.& Dec. cauit in cõſ.
648.& ſequitur Lap.de S Gemin.in commen. ad d.l.
2.§.1.nu.41.Bart.in l.ſicut.§.ſuperuacuum, circ.n.C.
quib mod.pig.uel hypoth.ſoluit. nam ubi conſtat de
23 ueritate † actuum præſumptio ſimulationis excludi-
tur,ſic ſcripſit Dec.ubi ſup nu.22. idem dixit Affli. in
1 feu.tit.de feu.dat.in uicem.l.commiſ.n.28. per Bar.
in l.poſt contractum.in prin. 3.col.ff.de donat.

Hoc uelim ſublimites, niſi eſſet locatio in perpe-
24 tuum † facta,& incontinenti poſt uenditionẽ, & ta-
lis conductor ſemper perſeuerauerit in poſſeſſione,
quia tunc præſumitur ſimulatio,ſi ita conſulenti cic
dimus Nat.conſ.198.n.10 uol. 1. & ante eum docuit
Abb.in c.illo uos.col.2.uerſ.ſed quęro de notabili.q.
ext.de pig.per text. in d.l.ſicut.§.ſuperuacuũ.ff.quib.
mod.pig.uel hypoth.ſoluit,& dicit Abb.hoc ibi uel-
le Petr.de Anch.hoc idem ſequitur Abb. in conſ.12.
& ſi copioſior.col.1.lib.2.And.Sicul.in conſ 51.dub.
25 1.& Nat.ubi ſup.ait,idẽ procedere etiã, † qñ locatio
facta fuerit non incontinenti,ſed etiam poſt aliquos
menſes,ſed facta fuerit inter eaſdem perſonas coram
eodem notario, & teſtibus, quia tunc cenſetur actus
continuatus,& conſequenter ſtipulatus.

26 Quarto loco limitabis,ut procedat,niſi uẽditor † ſi-
bi reſeruauerit uſũfructũ,ut conſtituere Imp.Theod.
et Honor,in l. quiſquis C. de dona.et aſſeruit Bar. in
d.l.poſt contractum.ff.de dona.et d.l.ſicut.§ ſuperua
cuũ. ff. quib. mod. pig. uel hypoth.ſol.Paul. de Caſt.
conſ.21.ad 1.quæſitum ad n.1.dubij.lib.2. et in conſ.
361.in fi.eo.uol. Ludo Gozad. in conſ.94. an Illuſtr.
Andr.Tiraq.qui in hoc propemodũ omnes * conue-
niunt,in trac.de iur.conſt.3.par.limit.9.nu. 10. nã qui
uendit, uel aliter alienat, retento ſibi uſufructu,ipſa
ſatis declarat ſe uelle rei alienatę uti fructibus, et ita
27 apparet † de iuſta cauſa retinendi, uel etiam natura-
liter poſſidendi rem ante alienatam,propterea id tra-
hi nec debet, nec poteſt ad ſuſpicionem fraudis, uel
ſimulationis,idem uoluit Barth.Cępol. in d. pręſum.
24.nu.77.quia licèt cauſa percipiendi fructus remanſ-
ſerit in poſſeſſione,non pręſumitur ſimulatio.

28 Intellige tamen,vt iſtud procedat,† ſi cum retẽtio-
ne uſusfructus nullę alię concurrerẽt pręſumptiones
ſimulationis et fraudis,ſecus ſi alię extarent ſuſpicio-
nes,quę fraudem, et ſimulationem pręſumi facerẽt,
quia tunc reſeruatio uſusfructus non omninò arceret
hanc ſuſpicionem ſimulationis,per ea quę tradit Ti-
raq.in d.limit.9.nu.14.allegat Bal.in l.1.col.1.uerſic.
ſed quę eſt ratio C. de ſuffrag.

29 Quintò limita procedere,dũmodo uenditor † non
remanſiſſet in poſſeſſione, ut quia emptor ſibi locaſ-
ſet rem pro certa annua penſione, ſeu fructuũ perce-
ptione,quia tũc iſte actus eſſet licitus,ut aduertit Imol.
poſt Abb.in c.illo uos.de pig.n.18.reprobata opinio-
ne quorundã antiquorũ, qui contrariũ ſentiebãt quo
caſu illa poſſeſſio uenditoris nõ obeſſet, ut traditum
eſt per Dec.in conſ.648. et aduertit Cag.in l. 2. de pact.
int.emp et uend.nu.60.quẽ ſequitur Io.Bapt. Lup. in
ſuis commẽ.de uſur.in commen.ad d.l.2.§.1.nu.44.

30 Contrarium tamen etiam in hoc tenuit Tiraq. in
trac.de iur.conſtit.par.3.limit.9.nu.3.in quo loco ne-
dum per locationem uel conductionem poſt aliena-
tionem factam non ceſſare ſuſpicionem fraudis, de
qua loquimur,eſt arbitratus, ſed potius eam augere,
et etiam ſolam ſufficere ad hanc pręſumptionẽ pro-
nũciauit ex auctoritate Card.Flor.in c. illo uos. col.
1.uerſ.eſt et alia de pig.et idem ſentit Crauet.in conſ.
156.nu.10.et conſules Cępol.de ſimul.contract. in 1.
et 2.caſu,iterumq; in 12.præſumpt.

31 Sextò limita,vt concluſio procedat,† quoad ipſum
contrahentẽ,vel eius hæredem,qui ex ſola continua-
tione poſſeſſionis non poteſt dicere contractũ ſimu-
latum,ex quo allegaret turpitudinẽ propriam dicen-
do cõtractum factũ in fraudem & ſic fieret particeps
32 fraudis,† vnde non audiretur.l.cũ cõfiteris. C. de re-
uocã.don ſecus quoad tertium, in cuius fraudem fuit
contractus celebratus, nã iſte talis poterit ex hoc ſolo
quòd donãs poſt donationẽ,vel venditor poſt venditio-
nem remanſit in poſſeſſione,allegare hanc fraudẽ, &
ſimulationẽ,ita tradidit Bart.in d. cõſ.65.factum tale
eſt.Petrus Nicolæ,& ita intelligitur d.§ ſuperuacuũ.
l.ſicut.ff.quibus modis pign.vel hyppot ſolu.ſequitur
Rot d.dec.484.extr.Rot.in nou.& Bella.d.deciſ.216.
non per hoc tamen,iſtis adheret etiã Corn.conſ.203.
viſo d. puncto col.2 vol.3.teſtẽ laudat Bar.in d.l.poſt
contractum in 3.col.de don. & in d.§. ſuperuacuũ in
fi.vbi dilucidè voluit,d.præſ.nõ militare,quoad ipſos
contrahentes ſed benè quoad tertiũ & Ang.idẽ pla-
cuit in conſ.65. in præſenti conſultatione col. penul.
vbi nullũ conſtituit diſcrimen inter cõtractum frau-
dulentũ & ſimulatum,inquiens,eãdem eſſe rationẽ,
quia quo ad cõtrahentẽ in fraudem creditorum non
agrauat magis fraus quàm ſimulatio quia eſt maior præ-
ſumptio pro veritate contractus,ſi aduerſus contrahentẽ
quã aduerſus tertium & idem etiam conſulendo ſen-
ſit Aret.in cõſ.159.forma eſt iſta conſultatio, in 3.du-
bio,& Aret.ſequitur,& Soc.conſ.264.& tranſit Nicel.
in concor.Bar.cõtion concor 294.huc ſpectauit Cu-
man.cõſ.135.viſis att. culis.col.pen.1.vol.vbi tertiò
Bart in d.§.ſuperuacuũ dicit,non poſſe hanc ſimula-
tionẽ ex continuatione poſſeſsionis allegari per contrahẽ-
tes,& notat in d. conſ. 205. in præſenti conſultatione,
vol.3.lib. dicitur,ſecundũ emptorem, in cuius præ-
iudicium eſt factus contractus, poſſe allegare hãc frau-
dẽ,& ſimulationem, licet aliquã ſpeciem ſimulatio-
nis non adducat,ſecus in venditione quia non poteſt al
legare hoc,quod nihil aliud eſſet,quã detegere turpi
tudinẽ ſuam cõtra not.in l.alias.ff de minor. & idem
affirmat Affl in 1.feud.tit.de feud.dat.in vic.l. cõmiſ.
nu.26.vbi nu. 2 . extendit hoc habere etiam locum,
cũ hæc fierent inter perſonas prohibitas, in quo caſu
precarium nõ releuaret quia propter prohibitionem
33 perſonarum † pręſum ſimulatio,& trans.l.qui teſta-
mentum.ff.de prob. & dixit ex multis Tiraq de iur.
conſt.par.3.limitatione.9.num.5.

Sed hic velim obſerues DD.de Rot.d deciſ.484.&
Bella.d.dec.216.ac Bart.d cõſ.65.cõſtituere diſcrimẽ
34 inter contractũ † ſimulatum,& fraudulentum, & ſunt
arbitrati in fraudulento contractu non poſſe princi-
palẽ,vel eius hæredẽ excipere de fraude ex ſola cõti-
nuatione poſſeſsionis,per rationẽ iam allatam, ſecus
verò in contractu ſimulato quia aduerſus eum tã prin-
cipalis quã eius hæres poterũt excipere de ſimulatio-
ne ex ſola poſſeſsionis continuatione, quod uidetur ad-
uerſari cõmuni Doctorum ſententiæ,qui idem volue-
re in contractu ſimulato, quod in contractu fraudu-
lento ſi proximè à nobis allata diligenter perpendã-
tur,tuum igitur lector hac in re eſto iudicium.

Verũtamen diffiteri nequimus, quin inter contra-
35 ctum ſimulatũ,& † fraudulentum ſit diſcrimen ſaltẽ
quoad hoc,quòd ubi deducitur contractus ſimulatus ex eo
ſolo,quòd venditor vel donator remãſit in poſſeſsione,
ſufficit ad tollendum præſumptionẽ ſimulationis quòd
in cõtractu apponatur clauſula cõſtituti, vt multi ſcius
obſeruauit Bal.in l. 1.nu.3.C.de don ant.nup. etenim
36 cũ mutatur cã † poſſeſsionis,ceſſat ſuſpicio ſimulatio
nis.l.fi. in prin.ff.de precar. Quod ſecus eſt, vbi dedu-
citur vltra ſimulationem et fraus contra tertium, quia
tunc precarium non tolleret illã fraudẽ, nã ſicut cõ-
tractus eſt fictitius,& in fraudẽ,ita conſtitutũ ſecun-
dum Bart.in præallegato conſ.65.factum eſt tale, &
Rot.d.dec.484.aliàs 1. de don. in nou.& ita declarat

Alex.in conſ.28.in cauſa,& lite verten.col.3.lib.5. & Soc.in d.conſ.264.viſis inſtrumento donatio. colu.2. lib.2.poſt Aret.in præalleg.conſ. 159. dicens ſimulationem tolli, quando tertius eã allegaret propter cõſtitutum,vel precarium, quia mutauerat ſibi cauſam poſſeſſionis,& incipit tenere ex noua cauſa, iuxta ſẽtentiam Bald.in l.illud.C.de ſacroſ.eccl. quod etiam ꝓbauere.Card.& Imo.in c.illo vos.de pign. ſecùs vbi concurrerent aliæ præſumptiones,vt fraudis,& ſimulationis cum alijs cauſis,quia tunc aliter eſſet.

CONCLVSIO CCCCXL.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ſimulatus per pactum, quòd quandocunq; venditor reſtituat pecuniam perceptam emptor teneatur reſtituere rem ſuam.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus ex eo,quod inter partes cõuentum fuit,vt quandocunq; venditor reſtituat pecuniam perceptam,emptor teneatur reſtituere rem ſuam.*

2 *Conuẽtio,quòd emptor teneatur reſtituere rem ſuam,quotieſcunq; venditor reſtituat pecuniam perceptam,eſt cõtra naturam contractus.*

3 *Contractus probatur ſimulatus ex modo recedendi à contractu venditionis,vel emptionis.*

4 *Contractus reſolutionis,ſi eſt celebratus,ad hoc,vt fiat eius reſolutio,requiritur,vt fiat contractus reſolutionis, vt effugiatur circa hoc præſumptio ſimulationis.*

5 *Clauſulæ,& alia inſolita in inſtrumẽto appoſita ſolent reddere ſuſpectum contractum.*

6 *Contractus probatur ſimulatus, quando tempore quo tu reuẽndidiſti,fuit dictum,nõ eſſe venditionẽ,ſed pignus.*

7 *Contractus ſi apparet celebratus in formam venditionis,licet inter partes tractetur de celebrãdo aliter, non probatur ſimulatus, & fraudulentus.*

8 *Teſtes quo pacto deponere habeant, vt probent ſimulationem contractus.*

9 *Contractus probatur ſimulatus per argumentum ſumptũ à non veriſimili.*

Suppetunt etiam adhuc alij ꝓbationis modi, quibus contractus ſimulatio ſine vllo negocio poſſit argui, nã probat̃ cõtractus ſimulatus ex eo, ꝙ ab initio inter partes con-
1 uentũ fuerit,†quandocunq; venditor reſtitueret pecuniã pceptã,emptor teneat̃ reſtituere rẽ ſuã, vt me docuit Pau.de Caſtr.in conſ.74.aliàs conſ.325.vol.2 nã hoc vr̃ eſſe contra naturam contractus, & ideò inducitur prçſumptio ſimulationis,vt colligere eſt ex glo. in l.ſi quis ſub conditione,cum ibi notat.ff. de cõdit. inſtit.& per Cæpol.in d.ſuo tract.de ſimulat. cõtract. præſump.8.9.& prçſump.13. vbi copioſiſſimè tradit,
2 & ꝙ ſit hmõi conuentio†contra naturã cõtractus,patet,quia ſi vera fuiſſet prima venditio, dominium rei venditæ eſſet in emptorẽ tranſlatũ, ſed venditor erat dominus,& interuenit traditio,vt in l.clauibus. ff. de cõtrah.emp.l.emptorem,ff.de act.emp.l.traditionib. C.de pact. & ſi ſecundus eſſet verus contractus retrouenditionis,primus emptor nõ diceretur rẽ ipſius vẽditoris ſibi reſtituere, ſed diceretur, ꝙ teneret̃ tradere,vel dare,vt apparet ex d.l.emptorẽ, nã dominiũ ipſius tranſlatũ fuit in primũ venditorẽ, vt in eadem l. emptorẽ.Quinimò dicta ꝓmiſſio in cã eſt, vt præſumat̃ ſimulatio,non.n.conſueuit apponi in contractu cũ ſoleant tñ apponi verba pacti de retrouendendo, quæ ſunt ſecundũ naturam contractus,vndè (vt dixi) cenſetur propter hoc præſumptio ſimulationis,vt arbitratus eſt Barth.Cæpol.in d.præſump.13.& 9.

Nec prætcribo,probari etiam contractũ ſimulatũ
3 ex modo recedendi à contractu venditionis† vel emptionis,vt hoc exemplo patet,qñ receditur ab eo per reſtitutionem inſtrumentorum inciſorum, & ſic per medium receſſus a dicto cõtractu,& per modũ nouæ venditionis, quæ facta fuiſſet à principio, ſi contrahentes habuiſſent animum ineundi verũ contractũ, vt cauit Paul.in cõſ.74.aliàs 324.reſultat prçſumptio, vol.2.ſub nu.2.vbi latè,per l.cum hi,§.ſi modus.ff. de tranſac.& vberrimè proſequit̃ Cçp.in tract.de ſimul. contract.nu.80.præſump.26.idem prodium reliquit Afflict.in 1.feud.tit.de feud.dat in vicẽ.l.cõmiſ.num. 70.Ratio eſt ſñ hos,quia regulariter ſi cõtractus reſolutionis eſt celebratus, ad hoc vt fiat eius reſolutio,
4 †requiritur,vt fiat contractus reſolutionis, ſi velimus effugere quãtum ad hoc præſumptionem ſimulationis,nec ſatis eſt ſolũ reſtitutio inſtrumentorum,maximè inciſorum,cũ ex hoc factũ illicitum magis prçſumatur,per gl.notabilem in l.ſi quis ſub cõditione, cũ ibi notat Bar.& Doct.ff.de cond.inſt & fuit obſeruatum à Cæpol.vbi ſuprà in d.præſump.9. etenim meridiana luce clarius eſt,nouum cõtractum emptionis, vel venditionis,prout eſt contractus retrouẽditionis, non eſſe conſuetum fieri,niſi per nouum cõtractum, vel inſtrumentum contractus, & non per ſimplicem reſtitutionem inſtrumentorum inciſorum, nam nihil tàm naturale eſt, quàm vnũquodq; eo genere diſſolui,quo ligatum eſt,vt ſcitè cauit Vlp.in l. nihil tã naturale.ff.de reg.iur.quib.alludit.l. ferè quibuſcunque modis.ff.eo.& ſancitum eſt in c.1.extr. de reg.iur.vbi traditum eſt,omnes res per quaſcunq; naſcuntur cauſas per eaſdem diſſolui.

Sic intelliges,vt hoc procedat,quando iſtud eſt inſolitum,& non conſuetum, vt recedatur à contractu per reſtitutionem inſtrumenti inciſi, ſecus ſi conſuetudo loci hoc patiatur, optimè aduertit Afflict. loco proximè citato,verſ.ſi hoc eſt, his illud fauere videt̃
5 †& clauſulas,& alia inſolita in inſtrumento appoſita ſolere reddere ſuſpectum cõtractum, vt videre eſt ex reſponſis duorum iuris coryphæorum, ideſt à Scæuola in l.qui teſtamentum,& a Papiniano in l. cum tñ. ff.de prob.Fel.etiam confirmauit in c.2.nu.17.verſ.& iſta ꝓcedũt,de reſcr.& latius infrà ſuo loco dicemus.

Ac idẽ occurrit probari ſimulatũ contractũ ex eo quod probatũ à ſe fuerit,quòd tpe, quo tu reuendidi-
6 ſti,fuit dictũ,†nõ eſſe venditionẽ,ſed pignus,nam vẽditio ſtatim ſequuta præſumit̃ ſimulata, ita mihi auctor eſt Bar.in l.pacta nouiſſima.n.2.C.de pact. quod idẽ procedit,ſi venditio facta fuerit ex interuallo dictæ proteſtationis, dũmodo de futuro tpe quoq; expreſſiſſet,vt ſi ẽt dixiſſet,& ꝓteſtatus fuiſſet,ꝙ ſi contingeret ipſum in futurũ vẽdere,intelligi deberet,quòd eſſet pignus,vt ſcripſere vna mente Bart. Bal.& Doc. in l.pacta nouiſſima.C.de pac.& ibi p Bal.& Doct.& obſeruauere Bal.Bart.Ang.& DD.in l.itẽ qa.§.item Iul.ff.de pact.Bart.& Imo.in l.Titia,§.itẽ rñdit. ff. de verb.obl.annotauit ẽt Ang.in l.1.in 3.col.in fi.ver.in gl.ibi ex his quç precefſerunt.ff.de iud.Bal.monuit in l.multũ.in 2.col.C.ſi quis alter.vel ſib.& ad hoc conſulas gl.in l.interpoſitas.in verb.qualitas.C. de trãſac. latè ẽt proſequitur Cçpol.vbi ſupra in 1.prçſump.ſub nu.15.ſi autem prædicta proteſtatio non præceſſiſſet,
7 †& contractus appareat celebratus in formã vẽditionis,licèt inter partes tractetur de celebrando aliter,ſiue in alia forma,p hoc nõ probaret̃ cõtractus ſimulatus,& fraudulẽtus,vt colligere eſt ex Labeonis reſpõſo in l.cũ in plures,§.locator horrei,ff.locat. ſñ Ang. in l.ſi quis cũ aliter.ff.de verb.obl.& Cçpol.vbi ſuprà d.præſump.1. Nec illud obſeruatione dignum prætereribo,ꝙ ad probandũ,quod tu dixiſti, vt ſupra requirũ
8 tur teſtes,quos nõ ſatis eſt tñ deponere† ſe fuiſſe præſentes,qñ partes agebant inter ſe, ꝙ eſſet pignus, ſed oportet,vt etiã deponant de tempore, quo id dictum fuit,quia alioqui non probãt ſimulationẽ, vt tradidit

Bal.

Bal. in l. pacta nouiſſima nu. 6. C. de pactis, vbi docet aduocatos, ita formare debere articulos ad probandum ſimulationem in hoc caſu.

Eiuſdem claſſis, & illud, probari rectè poſſe cōtra-
9 ctum ſimulatum, † per argumentum ſumptum à non veriſimili, vt teſtatur Dec. conſ. 644. nu 6. atq; Crau. conſ. 156. nu. 9. & Caſt. conſ. 53. viſis his, quę ſuperius, quia quod non eſt veriſimile, quædā falſitatis imago eſt, vt dicit Bal. in l. 1. C. de ſeru. fugit. facit tex. in c. quia veriſimile, de præſumpt. & l. quia veriſimile. ff. quod met. cau. & l. obligatione generali. ff. de pign. & ita in ſimili caſu ſimulationis à veroſimili arguit Anchar. conſ. 257. & Dec. conſ. 644. d. num. 6.

CONCLVSIO CCCCXLI.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatus an probetur per pactum de retrouendendo nō purè, & ſimpliciter, ſed poſt certum tempus in inſtrumento appoſitum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus per pactum de retrouendendo non purè, & ſimpliciter ſed poſt certum tēpus appoſitum in inſtrumento.*
2 *Contractus licet præſumatur ſimulatus, non tamen ex ſola præſumptione probatur pignoratitius.*
3 *Pactū de retrouendēdo eſt de ſe licitum. Intellige, vt nu. 4.*
5 *Emptor non poteſt cogi ad reuendedum, antequam veniat tempus in id præſtitutum.*
6 *Pactio de retrouēdendo non ſufficit ad probandū contractum vſurarium in vēditione mobilium, & immobiliū, ſecus in venditione cenſuum, & redituum annuorum.*
7 *Contractus præſumitur ſimulatus etiam ſi pactum de retrouendendo appoſitum ſit ex interuallo. Et hoc non eſt dubium, vt nu. 8. Contrarium nu. 9.*
10 *Contractus ſimulatus non poteſt dici vſurarius, vel pignoratitius ex pacto reuendendi in eo appoſito.*
11 *Contractus non poteſt dici vſurarius, vel ſimulatus ex pacto retrouendendi, ſi vnus ſimularet, & alius non.*
12 *Pactum de retrouendendo non vitiat contractum, ſi factum fuerit purè, & ſimpliciter.*
13 *Cōtractus non præſumitur ſimulatus, etiam ſi emptor lucratus fuerit fructus medij temporis.*
14 *Nulla præſumptio ſimulationis inſurgit, ſi ego locaui rē meam alicui in perpetuum, cum pacto de emendo poſt certum tempus, & non ante.*
15 *Fœneratores omnes cautelas excogitant ad circumueniēdum iuris præſumptionem.*

Progrediamur adhuc in pueſtigādis cōtractus ſimulati probationib. Qui igit contractū ſimulatū probare voluerit, id cōmodè facere poterit, ſi pactum de re-
1 trouendēdo non purè, & ſimpliciter † ſed poſt certum tēpus in inſtro appoſitū fuerit, vt ſi poſt nouē annos retrouendere, & cōtractus reſcindi debeat. Nā ex hoc apparet, ꝑ emptor durantibus dictis nouē annis voluit omninò lucrari fructus, & certus eſſe de cōmodo & lucro ſuæ pecuniæ, & ex hoc inſurgit præſūptio ſimulationis, ita apertè cautū eſt in c. ad noſtrā. ext. de emp. & vēd. & ibi Abb. explicauit in 3 caſu, vbi Hoſt. & Io. Andr. Laurē. Rodulph. in reper. c. cōſuluit, in 2. par. q. 61. Diuus Bernardinus in trac. de contract. & vſuran 29. ſermo. art. 1. c. 1. Collect. in d. c. ad noſtrā. et c. ſignificaſti. de pign. Neuiz. in conſ. 88. num. 1. & eſt tex. in c. illo vos ext. de pign. & rñdit Bal. cōſ. 487. incip. apparet. lib. 1. q̄ ſequit Aym. in cōſ. 156. nu. 5. atq; Paul. de Caſtr. conſuluit in conſ 109. viſa petitione, col. 2. verſ. ſunt etiam alia vol. 2. quod inſigne, & eximiū arbitratus eſt Guid. Pap. ſing 477. licèt pactū vel quaſo mutuaſti. cauit hoc etiam Alex. conſ. 109. viſo proceſſu. col fi. in fi. lib 4 Iaſ. præterea in conſ. 150 reuocatur in dubium, nu. 1. verſ. nec obſtat. lib. 4. Lanfr. tradidit in cle. diſpēdioſam. col. pen. de iud. & videas latiſſimè D. Tiber. Decia. in conſ. 2. nu. 17. & nu. 150. li. 1. & Tiraq. de retrac. conuent. §. 1, gl. 2. n. 69 Decia, etiam in eod. conſ. 2. quamplures adducit qui in eam deſcendunt ſententiam, actum negatiuum ſolùm ſufficere ad conuendum contractum vſurarium.

In animo tuo penitus illud inſideat, ꝙ licet ex hoc probetur, et præſumat contractus ſimulatus, vt ſupra,
2 † in nō ex hac ſola ꝑſumptione ꝓbatur pignoratitius, aut vſurarius, ſed cōiunctim cū alijs præſumptionib. vt ulti a ſuo loco dicetur, videlicet ex his trib. vel duobus, ex maxima læſione precij, et illum emptorē conueniſſe fœnus exercere, vt cautum eſt in tex. in d. c. ad noſtrā, et inf. explicabimus, et not. Cęp in d. ſuo trac. de ſimul. contract. p̄cę. 10. et 12. nu. 5. et 12. et Bald. in c. 1. col. 2. verſ. quæro de quibuſdā. vbi Alua. col. pen. verſ. quia ab ext. in tit. de feud. dat. in vic. l. cōmiſ. hoc idē cōfirmauit Fab de Mont. in tract. de emp. et vēd. in 7. q. pen. col. 3. verſ. 6. quæro. nu 8. Soc. cōſ. 248 col. 2. verſ. 4. lib. 2. Iaſ ſcripſit in conſ 133. lib. 4. incipit Aym. coſ. 156. nu. 5. et probaui Cag. in l. 2. C. de pac. int. emp. et vēd n. 60. atq; Aug. in ſum. verſ. vſur. n. 67. et elegater protulit Tiraq. li. 2. de retrac. §. 1 gl. 2 n 70.
3 Pactum enim de retrouendendo omni iure † eſt de ſe licitum, vt reſcripſit Imp. Alex. in l. 2 C. de pact. inter emp. et uend. atque * communem ſententiā omnium ſcribentium tam ius Cæſareum, quam Pontificium profitentium, ac Theologorum eſſe aſtimat Cagn. in l. 2. nu. 74. et una Tiraq. de retract. conuent. in præfact. nu. 1. uſq; ad num. tertium.

Sed uelim intelligas, iſtud procedere in pacto affir-
4 matiuo, ſecus uerò † in negatiuo, prout conciliando opiniones declarat Cort. in conſ. 4. nu. 3. uol. 1.

Verùm Cortico apertè repugnat Ioā. Fab. in l. vni. C. de pact. pig. in fi. vbi inquit, ꝙ pactū illud, ne liceat venditori, niſi poſt certū, ꝓs redimere rē venditā, eſt validū de p te dūmodo terminus pręfixus nō excedet tēpus 30. ann. quia tunc non valeret ſecundū eum ibi quem ſequitur Tiraq. de retract. lib. 2. §. 1. gl. 2. nu. 71.
5 Hinc fit, vt † antequam veniat tēpus in id præſtitutum, emptor non poſſit cogi ad reuendēdum, ita Fabia tradidit, licet ſub dubitatione, vbi ſupra, & ſequitur Tiraq. vbi ſupr. nu. 73.

Reſtringas hanc intelligentiā, vt procedat in venditionibus prædiorū, & aliarum rerum mobilium, &
6 immobiliū, vt. ſ. hæc ſola pactio nō ſufficiat † ad probandū contractum vſurariū: ſecùs verò in vēditione cenſuū, vel annuorū redditūū, quia tunc ꝙ tale pactū ꝙ venditori non liceat redimere, niſi poſt certū tempus, reddet omnino contractū illicitum, & vſurariū, vt prodidit Couar. lib. 3. variar. reſol. c. 8. nu. 5. poſt recentiores Parif. in tract. de contra. q. 50. & hoc ꝙ ſupra dictū eſt, etiam latè proſequitur Afflic. in 1. feud. tit. de feud. dat. in vic. l. cōmiſſ. nu. 80. licet in contrariū tamen, & Iac. Nouel. in reg. 153. vbi in eandem ſententiam deſcendentes adducit.

Illud tū amplies, etiā ſi ex interuallo tale pactum appoſitū ſit; ſed inter eaſdem perſonas, coram eodem
7 notario, & teſtibus, † quia tunc etiam hoc caſu præſumitur ſimulatus, vt rñdit Nat. conſ. 198 nu. 11. vol. 1. Nouell. etiam vbi ſupr. in d. reg. 153. in 1. amplia. quia hoc pactum ex interuallo adiectum maiorem facit arguere ſuſpicionē, vt doctiſſimè ſcripſit Menoch. de arbit. cēt. 1. caſ. 13. nu. 13. lib. 2. q. ad cautel. in tps interiectum vr, & hanc ſententiam viſus eſt ſequi Crau. d. cōſ. 156. nu. 18. & ita in ſimili dicit Inn. in c. grauis. ante fi. ext. de depoſ. Bal. in auth. hoc ius. col. pen. verſ. ſed pone, ꝙ ſup. C. de ſacroſ. eccl. & in d. l. cum ſiderit in fi. C. de nōn nu. pec. & latè Tiraq. in tract. de vtroq; retract.

retract.tit.de retract.conuent.in præfatio.nu. 8. 9. 10. & 13.in quo loco ſcripſit, ꝙ cum illud pactũ ſeorſum ab inſtro principali appoſitũ ſit magis ſuſpectũ reddit contractũ,& magis facit præſumptionẽ fraudis,q̃ ſi in eodem inſtrumento apponeretur, vt conſtat ex traditis per Io.And.Imol.& Barb.in d.c.ad noſtrã.de emp.& vend.Bal.etiã voluit in conſ.122.inſtrumẽto.col.fi.ibi ex cõtrarijs igitur qualitatib.lib. 3. & ex alijs congeſtis per eundem Tiraq.loco iam allato.

Et hoc minimè dubiũ vſ.ſi ab initio, & in ipſo cõ-
8 tractu actũ ſit,† vt poſteà ex interuallo iſtud pactum reuendendi fieret, quia tũc nedũ nihil operaretur illud interuallũ ad effugiẽdã præſumptionẽ ſimulationis, quinimò maiorẽ fraudẽ,ac etiam colluſionẽ induceret,vt tradit Tiraq.de retract.conuent,in preſat.nu.9. in quo loco iſtud eſſe menti tenẽdũ ſcripſit,ex auctoritate Bal.in l.cum fidem. in fi.C.de non nu. pec.

9 Contrarium tñ voluere† Alex.conſ 38.nu.3. lib.5. Abb.conſ.79.col.7.ver.tertiò me mouet.lib.2. Corn. conſ.133.viſo copioſo.col.2.ver. & quãuis nonnulli. lib.1.& cõſ.24.col.3.ver.videtur ꝙ pactũ.lib.3. Bertr. conſ.109.col.fi.lib.3.& huic ſuiæ illud patrocinatur, ꝙ dicitur de pacto legis cõmiſſoriæ, quod licèt aliàs reprobetur in pignorib.l.vlt.C.de pact.pign c.ſignificãte.de pign. tñ ſi apponatur ex interuallo in inſtrumento non probatur,vt ex quãpluribus cõgeſtis ſcripſit Tiraq.de retract.conuen.in præfat.nu.7.& Guid, Pap.deciſ.6.Pactum legis,atq; Bertr. in conſ. 135. ponitur in facto,quidã nobilis.id 3.dubio.lib. 1. & Dec. in l.traditionib.col.pen.ver.in glo.fi.C.de pact.Paul. de Caſt.conſ.69.col.2.verſ.tertiò me mouit interuallum,lib.2.& in conſ.332.col.2.lib.2.dum loquitur de huiuſmodi pacto facto eodem die, vel ſequenti.

Et hinc eſt,quòd iſtud ſit relinquendum iudicis arbitrio,vt totum hoc dijudicet, ita reſpondit Crau. d. conſ.156.nu.18.& Menoch.eleganter vbi ſup.d.caſu 13.per totum, vbi hanc materiam examinat.

Intelliges,vt concluſio non procedat, ſi non con-
10 ſtet originalem cauſam contractus† fuiſſe mutuum verum,vel fictum.quia eo caſu non poteſt dici illum ſimulatum,vſurarium, vel pignoratitium, ex pacto reuẽdendi in eo appoſito,vt vnanimes tradidere Bal. & Sal.in l.emptione.C.plus val. quod agitur.

Amplia procedere hanc intelligentiã,ẽt ſi contractus eſſet celebratus cũ ſolito fenerari, iuxta ſententiã præfatorum,& rñdit Crau in conſ.145.nu.6.& 17.

Secundo ampliab.s, vt iſtud ẽt verum ſit, etiam ſi vnus exiſtimaret accipere mutuò, alius verò arbitraretur emere, non aũt mutuare,& ita vnus ſimularet,
11 alius verò non.† quia & tunc non poſſet dici contractus vſurarius,vel ſimulatus ex illo pacto retrouendẽdi,ſecũdùm Bal in l.1.C plus val.quod agit, & Alex. in conſ.29.nu.19.lib.7.vbi inquit,quod ad hoc vt qd dicatur ſimulatum, neceſſe eſſe partes conueniſſe de ſimulando,antequam cõtractus fieret,nec ſatis eſſet; ſi ex poſt facto id agaſ,vt animaduertit Bal.in l.vnic. q.10.C.ſi ſeruus extero, vbi dixit id menti tenẽdum, quod reſpondenti placuit Alex.in conſ.88.nu.6.lib. 4.Dec.etiam in conſ.41.ſub nu.18.& ſcrib.vbique.

12 Primò limita concluſionẽ non ꝓcedere, † ſi illud pactũ fuerit factũ purè, & ſimpliciter, vt ſupra citati Doctores,& tradidere, & patet ex allegatis p Cęp.in d ſuo tract.in 2.caſu.l.2.C.de pact inter empt.& vẽd, & eſt caſus notab.in l.qui fun.iũ.ff.de cõtrah. emp.& ita ſenſit Alb.de Roſ.in d.l.2.qui dixit,ꝙ ita de facto obtinuit dictã inueſtiturã ſine locatione valere,& notat,& tenet gl.in terminis in c.cõqueſtus.ext. de vſur.

Extẽdiſ prædicta limitatio, vt vera ſit,ẽt ſi emptor lucratus fuerit fructus medij tẽpis ante morã contra-
13 ctus,† qa tũc non præſumiſ cõtractus ſimulatus, vt ꝓtulit Bal.in l.ſi fundũ.in fi.nu.4.C.de pac.inter empt. & vẽd.vbi dicit hoc eſſe mẽti tenendũ, & Dec.rñdit, qui alios congerit in conſ.167.col.2.nu.5.Alex.cauit plurib.in locis,vt in cõſ.28.col.5.li.4. & in conſ.109. viſo proceſſ.lib.4.& in conſ.119. ſine diſputat.eod.lib.

Secundò limitare poteris,ſi ego locaui rem meam alicui in perpetuum cũ pacto de emẽdo poſt certum
14 tempus,& non ante,† nã hoc caſu nulla præſumptio ſimulationis,aut vſurarũ inſurgit, & ita intelligit dictũ Bal.in c.1.ver.quẽrn de quibuſdã pactis.tit.de feud. dat.in vic.l.cõmiſ.in vſib feud. ſicut refert Cęp.in d. trac.de ſimul.contrac.d.prat.10.nu.50.vbi an nõ ꝓcedere.qñ,vt ſupra,emiſſe purè fundũ, & ſibi nõ locaſſem,ſed tpe venditionis feci tibi pactũ, quòd elapſo certo tẽpore tu & non ante poſſit retroemere,vt d.c. ad noſtrã.Vel ſi emiſſem ab vno fundũ,et ipſum eidẽ incontinenti locaſſem, vel feciſſem pactũ de locando,cum pacto de retrouendendo poſt certũ tempus: nã ex hoc præſumiſ ſimulatus,vt ait Cæpol.vbi ſupr.

Præterea limitabis,vt concluſio procedat, ſi cũ pacto reuendendi adfuerit etiam conſuetudo fœnerãdi ex parte ementis: quia tunc etiam ſi pactum eſſet appoſitum ex interuallo vnius menſis,vel paulo maior, nõ per hoc videretur ſublata præſumptio ſimulatio-
15 nis,†cum fœneratores omnes cautelas excogitẽt ad circumueniendum iuris præſumptionem,& id vt cõſequãtur,ex interuallo faciunt ipſas promiſſiones, ac in alio inſtrumento ſeparato, vt traditum eſt per Io. And.in d.c ad noſtram.de empt.& vend. atque conſuluit Alex.in conſ.119 ſine diſputatione.col.2.verſ. poſſet ergo.lib.4.& ſequitur Tiraq de retract. conuẽtion.in præfat.nu.8. vt nos infra dicemus.

Poſtremò poteris limitare tribus alijs modis, quos percipere tibi licebit à Iac.Nouell.in regu.153. quem tu ipſe conſulas.

CONCLVSIO CCCCXLII.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ſimulatus, quod bona vendita fuerint locata poſteà ab emptore venditori pro minori penſione,quàm valeant.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus,quando bona vendita poſtea locata ſunt ab emptore venditori minori penſione, quàm valeant.*

2 *Contractus locationis per interpoſitam perſonam arguit fraudem & ſimulationem.*

3 *Simulatio arguitur ex non veriſimili.*

4 *Suſpicio fraudis arguitur ex varietate contractuum.*

5 *Contractus ſimulatus probatur, quando venditorem magna neceſſitas vrgebat tempore venditionis, & egebat pecunia,vnde coactus fuit eo modo contrahere.*

6 *Contractus ſimulatus probatur arbitrio iudicis.*

7 *Arbitrarium eſt iudici, an pactum de retrouendendo, & modicitas pretij arguat contractum ſimulatum.*

8 *Cõtractus ſimulationẽ probare volẽs,debet articulare qualitates perſonarũ contrahentium,& etiam mediatorum.*

9 *Contractus ſimulatus probatur,quando venditor quærebat accipere pecuniam mutuam ſuper tali prędio,& poſtea reperitur ipſum feciſſe venditionem de illo prędio pro quantitate,quam quærebat.*

10 *Color quæſitus præſumitur de contractu.*

11 *Vbi verba ſunt dubia,intelligenda ſunt ſecũdum tractatum præcedentem.* 8.

12 *Simulatio contractus magis declaratur ex tractatu præcedenti. quam ex ſequenti.*

13 *Contractus ſubſequens intelligitur ſecundũ tractatum præcedentem.*

14 *Contractus probatur ſimulatus,ſi emptor volebat dare vẽditori pretium, & valorem iuſtum, velut centum, & venditor noluit accipere, niſi quinquaginta.*

Iſta etiam

Iſta etiam probatione facilè impiorũ fœneratorũ fraudes in contractu
ſimulato detegi poſſunt. Etenim probat̃ ſimulatus cõ
tractus, ꝙ bona vendita fuerint locata poſtea ab em-
1 ptore ipſi venditori pro minori penſione,† quàm va-
leant, vt ſumma vera aſcendit ad ſommatas triginta
frumenti, & tamẽ locata fuerunt venditori ad pẽſio-
nem 14. ſommatarum tãtum: nam hoc caſu præſumi-
tur vſurarius, vel ſimulatus: quia ſi eſſet vera locatio,
& res locata verè fuiſſet ipſius emptoris, nõ eſt veriſi-
mile, ꝙ voluiſſet locare ſuum ſub tam tenui pẽſione,
vt tradit Paul. in l. cũ de indebito. §. ſin verò. ff. de ꝓb.
& Vlp. in l. ſi verò non remunerandi. §. ſi adoleſcens.
ff. mand. Ideò locando ſub modica pẽſione arguitur
animus emptoris, quod nõ curauit de quæſtu pecu-
niæ. & non curabat de modicitate pẽſionis, ita in ter-
minis ſimulationem arguit Bal. in conſ. 311. incip. in
quæſtione Galuagini, col. 2. lib. 5. cui accedit Crau. d.
cõſ. 156. nu. 12. hoc etiã ſequitur Bar. Capol. in d. ſuo
tract. de ſimul. contrac. præſump. 17. & præſumpt. 16.

Quod ſi ẽt probatur ſimulatus contractus ex eo, ꝙ
poſtrẽ venditam per interpoſitam perſonam poſteà
emptori res ipſa locata fuerit: nã hoc caſu probatur
ſimulatio: quia emptor dubitãs fraudem detegi ſi ip-
ſe ſtatim rem emptã locaret venditori, locationẽ fe-
2 cit tertio qui poſtea venditori locauerat, † nã ex hoc
contractu locationis per interpoſitã perſonã fraus, &
ſimulatio arguit̃, ut caute Aphricanus in l. cui uxori.
§. fi. ff. ad Velleia. & ſtatuit Vlp. in l. pupillus. §. ſed &
ſi ꝑ interpoſitã. ff. de autho. tut. atq; conſuluit Aymo
Crau. conſ. 156. nu. 11. & ſancitum reliquere plurimũ
Imp. varijs in locis, ut in l. cum propria. C. ſi qs alteri.
vel ſibi, & in l. hac edictali. in prin. C. de ſecũd. nupt.
in l. ꝑ diuerſas. §. exceptis. C. mãda. in l. 2. C. de repud.
hæred. & in l. 1. & ibi Bar. C. de natur. lib. Idẽ tradide-
re Bar. & cęteri DD. in l. ſi is, qui ex bonis. ff. de vulg.
3 Nam† cũ ſimulatio arguat̃ ex non ueriſimili, ut dictũ
eſt ſupra in fine tertiæ concluſionis, quõ eſt ueriſimi-
le, ꝙ illa locatio ita facta fuerit ꝑ interpoſitam perſo
nam, niſi ad tegendũ oẽm ſuſpicionem? ſed quò ma-
gis ſtudet qs ſuſpicionẽ occultare, cò fit manifeſtior,
4 quia ex tali varietate contractuũ fraudis arguitur ſu-
ſpicio, vt ſcuit Imp. Iuſt. in l. ab Anaſtaſio. C. mand.
& Bal. aſſeruit in conſ. 125. tres fuerunt cõtractus. lib.
1. & latè Natt. in cõſ. 198. per totũ. & præcipuè nu. 10.

Superioribus etiã addas probari contractũ ſimula-
tum, veluti qñ vẽditori magna neceſſitas vrgebat tẽ-
5 pore venditionis, † & egebat pecunia; vnde coactus
fuit eo modo contrahere, ut pecunias inueniret, iux-
ta vulgare illud prouerbiũ *Quãdo il Lupo è in prigio-
ne, fa la Confeſſione*, ita ſimulationem probat Calcan.
in conſ. 6. col. 3. in fi. ſub nu. 7. circa finem, adducit
ea quę obſeruauere Doct. & maximè Bar. & Ang. in
l. 1. de pact. pign. & Bal. ibi. & in l. fi. C. de iur. dot. im-
petrã. quod etiam placuit Iaſ. in conſ. 151. col. lib.
4. & probauit Aymo Crau. d. ſuo conſ. 156. nu. 13.

6 Nec ſilebo probari ẽt contractum ſimulatum† ar-
bitrio iudicis, ut teſtatur Crau. in d. conſ. 156. nu. 14.
iuxta ſñiam Bal. conſ. 311. in quæſt. Galuagini. col. 2.
in fi. lib. 5. Corn. in conſ. 346. col. pen. lib. 1. ubi dicit
7 Corn. eſſe † arbitrarii ſi iudici, an pactũ de retrouẽden-
do & modicitas pretij arguat contractum ſimulatũ,
& uſurarium, & doctiſſimè more ſuo tradidit iuris
utriuſque peritiſſimus Iacob. Meuoch. de arb. iud. d.
cent. 3. caſ. 13. nu. 4. lib. 2. & cõſulas Lup. in Cõment.
ad l. 2. C. de pact. int. emp. & uend. §. 1. nu. 30. & 33. &
ſcripſit Aff. in 1. feu. dat. in uic. leg. commiſſ. nu. 117.
ubi admonet iudicem debere arbitrium ſuum adhi-
bere inſpecta qualitate perſonarum, & qualitate fa-
cti, et cauſæ, & qualitate præſumptionum, an ſcilicet
ſit talis præſumptio quæ nullo modo poſſit tergiuer-
8 ſari ibiq; cõſuluit † vt uolens probare ſimulationem
cõtractus debet articulare qualitates prædictas, præ-
ſertim perſonarum contrahentium, & etiam media-
diatorũ, quia ex diuerſitate qualitatis hominũ diuer-
ſæ præſumptiones admittendæ ſunt, vt l. 1. C. ſi quis
Imp. maledix. & facit quod notatur in l. liberas. §. ſe-
uerus. ff. de offic. præſid. vbi inſpecta qualitate perſo-
narum dicitur magna, & parua quantitas.

9 Quin etiam probatur contractus ſimulatus ex eo,
ꝙ probatũ fuit, ꝙ vẽditor quærebat accipere pecuniam
mutuã ſuper tali prædio, poſteà repentẽ ipſum feciſſe
venditionẽ de illo prædio ꝓ quantitate, quã quærebat,
ita tradit Paul. Caſt. conſ. 109. viſa petitione prædicta,
nu. 1. vol. 2. vbi reddit rationem: quia præſumitur color
10 † quæſitus de contractu ad contractum: ſicut de perſ-
ſona ad perſonam, vt l. mulier. §. ſi cũ eſſet. ff. ad Vel-
leia. ſic etiã Hoſt. in c. ad noſtram. ext. de emp. & vẽd.
& Laur. Rodulph. in tract. de vſur. q. 60. in prin. & tra-
dit latè Laur. Calc. in conſ. 25. incip. Titius nobilis.
col. vlt. ſub num. 38. & conſ. ſeq. a: q. meminit Steph.
Bert. conſ. 230. viſo ꝓceſſu cauſæ. col. 2. n. 7. lib. 2. pro-
tulit etiã Aff. in 1. feud. tit. de feud. dat. in vic. leg. cõ-
11 miſſ. nu. 40. verſ. 8. præſumit ꝓ quo adducit, † ꝙ vbi
verba ſunt dubia, ſunt intelligenda ſm tractatum præ
cedentẽ. Hanc eãdem ſñiam eſt ſequutus Lud. Rom.
in conſ. 423. pro pleniori. nu. 12. & poſt eum dixit Bo-
log. in addi. ad Io. de Ana. in conſ. 58. viſis inſtrumen-
tis in 2. & Cur. in l. 3. §. tutum datio, ante nu. 21. 1 et 3.
adducebam. ff. licet pet. latè Tiraq. in tract. de vtroq;
retract. tit. de retract. conſang. §. 1. gl. 14 nu. 22. 23. vbi
12 reddit rationẽ, † quia magis ex tractatu ꝓcedenti de-
claratur ſimulatio cõtractus & id quidem magis, quã
ex ſequenti, ſecundum Iaco. Areti. in l. 4. ab ignoto. ff.
de manumiſſ. & multi approbauere, vt Iac. de Bel. in
l. pacta nouiſſima. ff. de pact. & ibi Bar. col. 1. Bal. col.
2. & ibi recentiores, & in rub. ext. de pact. & ibi Bald.
col. 3. verſ. tranſactio ſimulata, & Bal. conſ. 299. in q.
verſente lib. 4. Caſt. in l. cum tertius. col. 2. ff. de cond.
& demonſt. Alex. cõſ. 39. clariſſimè. col. 7. ver. ꝓterea ad
hoc lib. 7. Barb. conſ. 2. ſcribitur ſap. col. 2. verſ.
1. Iaſ. in l. 3. §. ſi filius. col. 3. ff. de liber. & poſth. & in
l. ſi ita ſcriptum. col. 2. & cõſ. 2. immunitas in ſi lib.
2. & conſ. 12. in capit. col. 2. verſ. ſed præmiſſis li. 3. vbi
id dicit ſingulare, & Catel. Cotta. in memo. contra-
ctus ſimulatus, latè Tiraq. vbi ſup. nu. 4.

Quòd diximus, ſic velim intelligas, vt procedat; ſi
incontinenti poſt contractũ mutui ſecutus ſit contra-
ctus venditionis, nam contractus ſubſequens intelli-
13 gitur ſecundum † tractatum præcedentem, vt proku-
lit Inn. in c. monuit de arb. Secus ſi ex interuallo poſt
tractatum mutui ſequatur vẽditio, quia tũc ex tracta-
tu nõ ꝓſumitur ſimulatio ſecundũ Aff. in tit. de feud.
dat. in vic. l. commiſſ. nu. 40. hoc verò, ſi incõtinenti.

His ẽt ſinitimum eſt, probari ex eo ſimulatũ con-
tractum, ꝙ emptor volebat dare ipſi venditori preciũ
14 † & valorem iuſtum veluti ipſius fundi, videlicet cẽ-
tũ, & ipſe vẽditor noluit accipere niſi 50. qa hoc ca-
ſu apparet, ꝙ noluerit vẽdere, ſed pignorare, vt cõſu-
lendo tradidit Pau. Caſtr. conſ. 109. vol. 2. in prin. viſa
petitio. nam in dubio quis præſumitur velle rem ſuã.

CONCLVSIO CCCCXLIIII.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatio, an pręſumatur, quando venditor meliora bona, quæ habet in patrimonio, vẽdit, & retinet minus vtilia.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi venditor vendit meliora bona, quæ habet in patrimonio, & retinet minus vtilia.*

Digitized by Google

2 *Contractus arguitur ſimulatus, in quo venditur domus maiorum ſuorum.*
3 *Qui vendit prædiū in loco ſalubri, & amœno, præſumit ſimulatè vendere maximè ſi habet alia, quę vēdere poſſit.*
4 *Qui vendit rem ſuam, ſine qua viuere non poteſt, ſimulatè vendere præſumitur.*
5 *Præſumptio ſimulationis eſt, ſi venditor dederit optionem emptori, vt acciperet in emptione, quem fundum vellet de fundis ſuis.*
6 *Venditor vedens meliora bona ſua, & emens minus vtilia cum pacto de redimendo, videtur habere tantum animum fœnerandi.*
7 *Contractus ſimulatus probatur ſi res, quæ cōſtabat centum vēdita fuit pluris, vel minoris propè dimidiū iuſti precij.*
8 *Contractus ſimulatus, vt reſcindatur, non præſumitur ex modicitatè precij etiam vltra dimidiam.*
9 *Iniuſtitia precij vltra dimidiam quid operetur.*
10 *Precium ſi eſt determinatum a lege, vel ſtatuto, non eſt licitum partibus in ipſo ſe decipere.*
11 *In foro conſcientiæ, nec etiam in quadrante licitum eſt proximum decipere.*
12 *Cōtractus irritus ſi quando dolo emptoris vēditor eſt inductus ad vendendum rem, quam alias non venderet.*
13 *Eccleſia, clericus, vel minor pro leui ēt damno reſtituūtur.*
14 *Cōtractus ſimulatus probatur, quādo eſt læſio in locatione, ſeu quātitate fructus, & quibus modis læſio probet.*

Plurimi etiam facienda eſt illa probatio detegēdi ſimu-
1 latum contractū, nam ſi venditor meliora bona † quę
habet in patrimonio vendit, & retinet minus vtilia,
tunc præſumitur ſimulatio, vt cauit Barb. in conſ. 22.
vol. 4. n. 8. vbi pro hoc teſtatur Ang. in l. ſumma cum
ratione. ff. de pecul. & huc pertinet cōtex. in l. omnes.
§. Lucius. ff. q in fraud. cred. & qd voluit Bal. in l. fraus
ff. de ll. & Affl. in 1. feu. tit. de feud. dat. in vic. l. commiſ. nu. 67. & 63. p quo faciūt, ea quę ipſe ibi tradit ex
Inn. in c. in noſtra. de ſepul. vbi voluit illū malo conſilio præſumi agere, qui relicta eccleſia Monacali ad
minorem eccleſiam ſe conuenit.
Primò amplia idem procedere, ſi vendit rē, ad quā
2 venditor habeat ſingulare ſtudium, vt ſi † vēdit domum
maiorū ſuorum, in qua fortè educatus fuit, & habitat
nā affectio cadit in re, quæ fuit maiorum ſuorum, vt
traditū eſt in l. ſi emptori. & ibi gl. in verb. maiorum.
ff. de mino. & in l. cum ſeruus. ff. mand. & à Cyn. in l.
quoties C. de fideicōmiſ. & ſenſit Affl. in 1. feud. tit.
de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. nu. 67. vbi dicit, hoc
ideò verū eſſe, quia nemo præſumitur iactare ſuum.
Vel vendidit prędiū, quod ſit ſitum in loco ſalubri, &
3 ameno, † ſiā ex hoc argui poteſt, quod non habet animū vēdendi, ideò additis quibuſdam alijs cōiecturis
contractus poterit argui de ſimulatione, vt dictū fuit
p Cæp. d. trac. de ſimul. contract. præſump. 15. quā refert, & ſequitur Ripa in ſuo trac. de peſte, par. 2. nu. 4.
& ideò cum quis huiuſmodi bona vendiderit, præſumitur ſimulatè vendidiſſe, & maximè cum haberet
alia bona quæ vendi poterant, vt d. l. ſi emptione.
Idem procedit, ſi venderet aliquam rem ſuam ſinè
4 qua viuere non poſſet, † quam qs præſumitur ſtudio
proſequi propter commodū ſuę artis, vt in d. l. ſi. §. ſed
ſi rem. ff. ſi quis in fiau. patron. vt ſi venderet domum
tabernę ſuę, vel ſimilia quæ ſingulari ſtudio proſequitur, vel ratione opportunitatis aeris, vel quod ibi educatus ſit, vel parentes ſepulti, vt d. §. ſed ſi rem. & maximè id procedit (vt dixi) ſi haberet aliquid aliud, qd
cum minori damno, & incommodo ſuo vēdere poſſet, vt ait Barth. Cæpol. in d. ſuo tract. de ſimula. contracta. præſump. 15.
Secūdo amplia, vt ēt locum ſibi vendicet, ſi vēditor dederit optionē emptori, vt acciperet in emptio-
5 ne quam rem, † vel quem fundū vellet de fundis ſuis;
nam tuc eſt præſumptio ſimulationis; quia ſi verè, ac
libetè vendere vellet nec neceſſitate, vel voluntate
ductus nō daret huiuſmodi optionem emptori, quia
omnino eſt præſumendum, quod venderet deteriorem,
& minus damnoſam, ſicut communiter contingit, &
probatur in l. lex quæ tutores, C. de adminiſt. tut. l. magis puto. §. ne paſſim. ff. de reb. cor. & inquit Cæp. vbi
ſup. in d. præſump. 13.
Tertio velim ſic amplies, vt conclſio etiam pcedat ſi uenditor ex precio dictorum meliorū bonorū
6 emeret bona minus utilia cū pacto de redimēdo, † qa
ex hoc apparet, quod habuerit animum tātum fœnerandi, & non emēdi, nam ſatis ſtultus eſſet qui uellet
vendere res ſuas precioſas, pro emendis rebus inutilib.
Itē quia nemo præſumitur inconſtanter cōtraria agere vt in l. nō ad ea. cū ſimil. ff. de cōdi. & demonſt. ita
ſcripſit Affl. in d. tit. de feu. dat. in uic. l. commiſ. n. 68.
Quod reſtringas, ut locū tm̄ ſibi uendicet, ſi incontinenti emantur viliora, ſecùs ſi ex interuallo fieret
emptio, quia ea, quæ ex interuallo fiunt non poſſunt
adduci ad probandum ſimulationem, prout tradidit
Affl. c. loco prox. citato ubi alios in medium profert.
Conſentaneū eſt, & qd ſequitur, nam contractus ſi-
7 mulatus probatur, † quando res, quæ conſtabat, ueluti
centū uēdita fuit pluris, uel minoris propè dimidium
iuſti precij, de quo conſulas Doc. & gl. in l. 2. C. de reſcind. uend. & in c. cū cauſam. ext. de emp. & uend. &
c. cū cauſam 2. de teſt. & adeas Bell. dec. 7. uēd. cū ibi
alleg. quod placuit Caſſad. in dec. 1. de em pt. & uend.
Illud limitatur, ut non pcedat ex ſe ſola, ſcilicet,
duntaxat ex paucitate precij ad hoc, ut ex ea pſumat
cōtractus ſimulatus, & ut ſcindatur cōtractus, ut ſciuere Imp. Dioclet. & Maxim. in l. dolus & in l. ad reſcindendā. C. de reſcindenda uend. & aſſeruit Ang. in
l. interpoſitas. in fi. C. de trāſac. atq; dixit Affl. in tit. de
feud. dat. in uic. l. commiſſ. nu. 82. & ſeq. nam licitū eſt
contrahentibus ſe in precio decipere, ſic cauit Vlp. in
l. in cauſæ. la 2. §. pen. ff. de min. & apertè ſtatuit Paul.
in l. item ſi precio. §. quēadmodū. ff. loc. & rñdit Bal.
cōſ. 32. uol. 3. idem procedit etiam de iure canonico
ut animaduertit gl. fi. in uerb. deceptione, in c. cū dilecti. ext. de emp. & uēd. & gl. fi. in c. cum cām. 2. ext. de
teſt. & p Affl. d. tit. de feu. dat. in uic. l. cōmiſſ. nu. 88. late Bartn. Cæpo. in d. ſuo trac. de ſimul. cōtra. in 1. præſ.
ubi ait, id procedere, niſi contingat læſio in dimidietate pcij: quia in hoc non licet decipere quęquā, ſed
dat reſciſſio cōtractus: uel agitur, ad ſupplementum
8 precij iuſti, quod tm̄ intellige ut dixi paulo ante, † qd
ex hac modicitate precij duntaxat etiā ultra dimidiā non præſumitur contractus ſimulatus, ut reſcindatur, ſed concurrere debeāt aliæ præſumptiones, ut
uoluit gl. in d. l. dolus. in uerb. precij, & dicet inferius.
Amplia prædictam limitationē, ut locum habeat,
etiam ſi cum paucitate precij (dūmodo non ſit propè
dimidiam) cōcurreret pactū de retrouendendo ſimpliciter. quia hæc duo communiter concurrentia non
faciunt præſumi contractum ſimulatum, ſic Cęp. ubi
ſupra præſ. 2. nu. 19.
De ueritate tamē huius ampliationis infra ſuo loco diſcutiemus.
Amplia ut illud uerū ſit, ēt ſi iniuſtitia precij eſſet
ultra dimidia iuſti precij, ut tradit Affl. loco iam proximè allato. Nā nulla lege cauetur, ſolam iniuſtitiā
precij ultra dimidiam inducere præſumptionē ſimu-
9 lationis, † ſed tantum habetur, quod pp iniuſtitiā precij ultra dimidiam uenditor poſſit agere, uel ad ſupplementū iuſti precij, uel quod contractus emptionis
reſoluatur reſtituto precio iam recepto, prout ellegerit ipſe emptor, ut eſt tex. & ibi materia in l. 2. C. de reſcin. uēd. & in c. cū dilecti in e. cū cā. de emp. & uend.
Illud tm̄ quod eſt pronūciatum, contrahentes poſſe inter ſe decipere licitè intra dimidiam iuſti precij
Declara, ut primo non procedat, qn̄ preciū eſt deter-
10 minatum á lege, uel ſtatuto. quia † tunc non eſt licitū
partu-

partibus ſe decipere in pretio: nam vbi lex figit pedes
ſuos, non licet vltra trāſgredi, vt not. gl. in l. ſi nō fue-
rit. ff. ꝓ Soc. & ꝓbatur in c. deſleat. de reg. iur. & tradit
Affl. in iā ſæpe alleg. ti. de feu. dat. in vic. l. cōmiſ. n. 39.
Secundo non hēt locū in foro conſcientiæ, in quo
11 nec in quadrante quidē ſ licitū eſt proximū decipere:
qa non cōuenit ꝓbo viro decipere alterū, vt dicit gl.
in l. ſemp in cōuentionib. ff. de reg. iur. & limitat Affl.
vbi ſup. nu. 94 ex Bal. in c. cum cauſa. il 2. de teſtib. &
ex Diuo Thom. 2. 2. quæſt. 77.
Tertio non procedit, qñ dolo emptoris vēditor eſ-
ſet inductus ad vendendū rem, quā aliàs venditurus
12 non erat, & eſſet deceptus vltra dimidiā, † qa tūc cō-
tractus irritus eſt, cū dolus dederit cauſam cōtractui,
vt l. eleganter. in prin. ff. de dol. & not. glo. fi. in c. cum
dilecti. de empt. & vendit. Afflic. etiam vbi ſup. nu. 90.
Quartò iſtud non vendicat ſibi locum in eccleſia,
13 vel clerico, vel etiam minore, † qui pro leui etiā dam-
no reſtituuntur, vt cautum eſt in l. ſcio. ff. de in integ.
reſt. & ſecundùm Ant. de But. in c. cōtinebatur col. 1.
de his, quæ fiunt à Prælat. ſine cōſenſu capituli, quem
ſequit Affl. d. tit. de feu. dat. in vic. l. cōmiſ. n. 92. & 93.
Poſtremo limitabis illud de modicitate pretij, vt li-
cèt ex paucitate pretij nō præſumat ſimulatio, præſu-
matur tñ, vt tenet Bal. in c. 1. §. donare. per illū text. in
fi. qualiter olim feu. alie. poſſ. & in l. ſi in fi. C. de cōd.
inſer. & concludit Affl. vbi ſup. nu. 90. verſ. ex quibus.
At illam ꝓbationem quis linqueret? Etenim ꝓbatur
cōtractus ſimulatus ex eo, ꝙ ſit læſio in locatione, ſeu
14 quantitate fructus; † ꝙ quatuor modis contingere po-
teſt. Primum ex perſona cōductoris, qñ excedit ſum-
mā iuſti pretij habita rōne ad quantitatē pecuniæ ſo-
lutæ pro re vendita, eadēq; locata, & habita rōne ad
fructus q recipiunt, ſeu percipi poſſunt ex dicta re lo-
cata, & ad penſionē, q̄ exolui debet ex re liuellaria, vt
patet hoc exēplo, emi a Titio fundū centū aureis, &
eidem locaui eundē 33. lib. in anno, certè iſta eſt læſio
gratia pecuniæ meæ ſolutę: quia ſoluūtur cōiter, velu
ti in Ciuitate Veronæ lib. 25. denar. pro re empta cen-
tum ducatis. ſic Cep. in tract. de ſimul. contract. præ-
ſump. 3. per tot. eſt & læſio reſpectu fructuū percipiē-
dorū ex d. fundo valere centū aureos vltra 25. lib de
nario r. vel circa earum ęſtimationem deductis expē-
ſis, ac etiā eſt læſio rōne liuelli: quia licèt fictus meæ
locationis ſit iuſtus, & cōiter Veronę puteř iuſtus, qñ
ſoluuntur de liuello, ſeu emphyteuſi, & non de loca-
tione ſimplici, debet ſolui pro minori quantitate, vi-
delicet in ratione quinq; pro centenario, qa iſtud eſt
iuſtum pretium fictus liuelli, ſeu emphyteuſis. Nam
quantū ad ſoluendum fictū de liuello, oportet nō ex
reditibus metiri emphyteuſim, vel æſtimari penſio-
nē ſubtiliter, & ex pretio collecto reditus poſſibiles
in 20 annis computari, & reditibus ex hoc cōputatis
agi emphyteuſim, vt de hoc eſt contex. in auth. de nō
alienā. §. quia verò Leonis, in fi. & in auth. perpetua.
C. de ſacroſ. eccl. & ſic pēſio iuſta, quæ recipitur ex re
liuellata, eſt illa, quæ collata in 20. annos cōtinet ęſti
mationem rei liuellatæ, vt obſeruat. gl. in d. authent.
ꝑpetua, in verb. iux. & in d. §. quia verò Leonis, in fin.
in verbo facienda. Vnde ex hoc patet, quod pretium
fictus, quod ex ſimplici locatione annuatim ſoluitur
habita ratione ad ipſos fructus vř eſſe quædā tacita
venditio fructuum, ſed penſio, ſiue fructus, q ſoluitur
ex contractu emphyteutico, ſiue liuellario non datur
principaliter per reſpectū ad fructus, ſed in recogni-
tionē dominij tātùm, vt docuit Bart. in l. 1. in 2. oppo-
ſitio. C. de iur. emph. & meminit Ant. de But. in c. po-
tuit, ext. loc. & vide ad ſatietatem Barth. Cep. in d. ſuo
tract. de ſimulat. contract. in 3. præſumptione.
Secundò modo contingit læſio in locatione, ſeu
quantitate fictus, videlicet, quando procedit ſumma
iuſti pretij habita ratione tantummodo ad quantitē
pecuniæ ſolutæ pro re vendita, eademque locata.

Tertiò modo contingit læſio habito reſpectu ſolū
ad fructus, vel reditus, qui percipi poſſent ex re locata.
Quartò modo poteſt contingere læſio habita ra-
tione tantummodo ad penſionē, quæ ſolui deberet ex
re liuellata, quos oēs caſus copioſè videas apud Cep.
d. tract. de ſimul. contract. præſump. 3. per totum.

CONCLVSIO CCCCXLIV.

ARGVMENTVM.

Contractus, an rectè probetur ſimulatus, ſi rès pro parte vendita ſit, & pro parte donata.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſimulatus rectè ꝓbatur, ſi rès pro parte vēdita eſt, & pro parte donata, nec ſubſit iuſta cā donationis.*
2 *Clauſula, ꝙ donauit ob multa, & grata ſeruitia accepta, potius inducit ſimulationē, quam probationē meritorū.*
3 *Expreſſio meritorum ſi facta eſt, facit præſumere veritatem ipſorum. Declaratur, vt nu. 4. & 5.*
6 *Contractus ſimulatio probatur per pactum contra eius naturam.*
7 *Pacta, quæ fiunt contra naturam contractus.*
8 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi clauſulæ inſolitæ ſint in inſtrumento appoſitæ.*
9 *Cōtractus inſolitus præſumitur, ſi nimia cautela, & nimia diligentia quis vſus fuerit.*
10 *Abundans cautela non nocet, & malam fidem non inducit. niſi in his, in quibus alias eſt præſumptio fraudis.*
11 *Contractus ſimulatus non præſumitur ſolum per verba, vendidit, & tradidit vere, & non in fraudem vſurarū.*
12 *Contractus ſimulatio probatur, ſi emptor non curauit rē emptam videre, dummodo venditor eam conduceret iure liuelli cum pacto de retrouendendo.*
13 *Ignorantia regulariter præſumitur.*

Quàm verò ſcitè illa probatio cōtra-
ctus ſimulationē in aper-
1 tū profert. Nam ſi res pro parte vendita ſit, † & ꝓ par-
te donata, nec ſubſit iuſta cā donationis, rectè ſimula
tus cōtractus ꝓbabit. arg. l. per diuerſas. cum ibi not. ꝑ
gl. & Doct. C. mand. tex. cū ibi not. in l. ab Anaſtaſio.
eo tit. C. voluit Bal. in l. 2. C. de repu. hær. & in l. ſi. ibi
tertiò pōt oppugnari. C. ne lic. poten. atq; in conſ. ſuo,
quod incipit, ad probandū, & oſtendendū, in 2. artic.
Afflic. in tit de feud. dat. in vic. l. commiſſ. num. 42. &
& ſeq decidit etiam Rot. deci. 177. ceſſio fict. 1, in ad-
dit. docuit Spec. in tit. de ceſſio. act. §. 1 verſ. præſumi-
tur ſimulatus. & optimè facit. l. vir vxori. & ibi not. ff.
de iur. dot. quia nō eſt veriſimile, quòd fuerit animus
donandi, & vbi eſt pactum, & vbi eſt de redimēdo ap
poſitum. arg. l. qui ſic ſoluit. ff. de ſolut. latè proſequi-
tur Cæp. in d. ſuo tract de ſimul. contract. in 3. præſum
ptio. vbi id annotat contra fœneratitios, & illicitos cō
tractus celebrantes, qui ne videantur decipere vendi-
tores in pretio curant, vt in inſtrumēto dicatur, ſed &
ſi quid pluris valeret dicta res vendita, quantumcūq;
ſit illud plus, illud donat dictus uēditor. Nā iſtiuſmo-
di cautio donationis inducit præſumptionē fraudis,
ut conſtat ex rationibus per eū ibid. alleg. & præcipuè
cū pleniſſimè facta fuerit, uidelicet per illud, quātū-
cunq; illud plus, &c. ut per Bal. in conſ. 311. in q. Cal-
uagni. col. 2. lib. 5. quod etiā reſpondit Calc. conſ. 26.
col. 8. cit. med. & placuit Crau. in conſ. 156. Dec. ēt in
conſ. 153. col. 1. ſed ſecùs ſi eſt ſimpliciter appoſita d.
clauſ. uidelicet ſi dictum fuerit, & ꝙ plus valet, illud
donat: qa tunc pōt apponi: nā tūc illa clauſula refert
ad modicū, ut l. ſi qs cū aliter. ff. de uerb. obl. & l. 2. ff.
de reſcind. uēd. & in l. ſi qs donat. ff. de contrah. emp.
hanc opinionem ſequitur Anch. in conſ. 257. nu. 1.

Amplia,

Digitized by Google

Amplia,vt concluſio locum ſibi vẽdicet, etiam ſi
2 in donatione dictum ſit,† quod donauit ob multa, & grata ſeruitia accepta: nam aliter merita non probãtur, hæc clauſula potius inducit ſimulationem,quàm probationem meritorum,vt concludit Affl c. in propriis terminis.d.tit de feud.dat.in vic.l. commiſs. nu. 4.per l.Caſtrenſ.ff.de Caſt.pec.teſtatur Alex.in conſ. 55.conſideratis verbis. lib. 1.

Reſtringas ampliationem,vt tunc demum vera ſit niſi illa benemerita, & ſeruitia fuerint ſigillatim nominata in ipſo contractu,quia tunc expreſſio meri-
3 torum,ſi facta ſit,† facit præſumere veritatem ipſorum, vt dixit Bal.in l.illud.in 4.q.C.de ſacroſ.eccl. & facit tex.in l.Aquil.Regulus.ff. de donat. ſequitur Cap. d. tract.de ſimul.contra.in præſump.7.nu.45.& cum eo tranſit Afflict.vbi ſup. num. 48.

Declara,& hanc ampliationem,iuxta ſententiam Bart.in l.ſi fortè.n.5.ff.de Caſtr.pecul. vbi dicit,quòd
4 ſi donatio fiat ab eo,† qui poſſit libere donare, nullis præcedentib.meritis,tũc illa valeat propter grata ſeruitia,quæ inducunt probationem meritorũ inter eaſdem partes. Verùm ſi de neceſſitate requireretur, vt merita præcederent,vt valeret donatio, tunc illa verba, & confeſſio meritorum non probarent ipſa merita,& idem Bart.in l.ſi dona.C.de collat. vbi indiſtinctè tenet talia verba non probare merita, ſed debere ſpecificè probari,quem ſequitur Affl.c.d.tit. de feud. dat.in vic.l.commiſſ.nu.42.

Declara etiam, vt ſi ille, qui dicit donare propter
5 merita,ſit certus de pretio rei, valeat illud donatũ,† ſi verò ignoret,& cognoſcatur,illum eſſe deceptum vltra dimidium caret donatio viribus,quia illa verba reſeruuntur tantùm ad modicum,vt dixit Bart.in l. 2. C. de reſcin.vend.& tenet Bal.in l.cum filius.§. pater.ff. de leg.2.Afflict.in loco proximè allato,vbi alios cit.

De hoc tamen conſulas ſupra concluſ. benemerita,& infra in concluſ.donatio,vbi latius, & opportunis de hoc diximus.

Detegitur etiam,& probatur ſimulatio contractus
6 ex eo,† ꝙ apponatur pactum in contractu contra eius naturam,& ſic cõtractus ſit inſolitus: quia tunc eſt ꝑſumptio ſimulationis,& fraudis, vt l. ſi quis ſub conditione,& ibi gl.& Doct tradidere.ff. de cond. inſtit. & not.Bal.in c.1 in verſ.quæro de quibuſdam pactis. tit.de feud.dat.in vic.l.cõmiſ. & ſequitur Cæp. in eo. ſuo tract.in 8.præſu.& hoc apertè cautum eſt in l.qui teſtam.& in l.cum tacitum.ff. de prob. quod eximium putauit Pet.Gera.in ſing.77.nu.6. vbi apoſt.& reſpon du Soc.in conſ.127.quoniam.n.7.verſ.in primis.vol. 3.Fel.docuit in c.2.nu.17. verſ. & iſta procedunt, de reſcrip.aſſeruit etiam Bal.in conſ.114. ſecundùm ea, quæ proponuntur.lib.3.quẽ refert, & ſequitur Tiraq. de retract.conuen.in præfat.nu. 32.ibiq; concordant. attulit,& Affl in tit.de feud.dat.in vic.l.cõmiſſ.n.38.
7 & 39.vbi affert exẽplum in eo,†qui poſuit pactum,vt emptor habeat excõputare fructus rei emptæ in ſorte ſoluta.ꝙ eſt contra naturã emptionis, prout & idẽ dicimus de pacto,vt emptori debeat reddi aliquòd vltra pretium,vt in c.ad noſtram.de empt.& vendit. & latius ſuo loco dicemus. Idem ſi apponatur pactũ,ne liceat emptori expellere venditorem,eundemq; conductorem vltra triennium,ſi non ſoluatur ea ratione per l.2. C.de iur.emphy.& c.potuit.ext.de locat.

Idem ſi fuerit appoſitum pactum, vt venditor idẽque conductor teneatur reddere pro ſictu rem, q̃ eſt cõtra naturã ipſius rei, veluti pro vinea reddere oleũ, & pro domo reddere vinum: hæc enim dicuntur pacta inſolita,& contra naturam contractuũ,& propterea illũ reddunt ſuſpectum, & ſimulatum, vt decidit Afflic.loco iam citat.nu.79.& Nat.conſ.198. nu. 12. in 1.par.& ſcripſere Doct.in c.illo vos.per illum text. de pig.& fuit obſeruatum in l. ſi quis ſub condit.ff.de cond.inſtit.Quod maximè procedit, vbi pactum apponitur in fauorem creditoris,vt voluit Nat. vbi ſup. ſicuti eſt in caſu,vbi debitor ſubijcit ſe ſolutioni collectarum,ſic Card.in clem. 1.§.cæterum.q. 3. de vſur. & Abb.conſ.77.verſ.item & tertio,atq; Bal conſ.487. incip.apparet quoddam,cir.med.lib.1.

Intelligas, vt itidem ſimulatus præſumatur cõtra-
8 ctus,† ſi clauſulæ inſolitæ ſint in inſtrumento appoſitæ,vt traditũ eſt in l.ſi quis ſub condit.ff.de cond.inſt.
* & ibi gl.& Bal.Ang.& *communiter Doct.verſ.quæro de quibuſdam pactis,& habetur in c.illo vos extra de pig.& in c.ad noſtram.ext de empt. & vend. idem teſtatus eſt Fel.in c.2.nu.17. de reſcr. nec præteriit Iaſ. in l.teſtam.col.2.C.de teſtam.& probauit Io.Bapt.in comment.ad l.2.C.de pact int.empt. & vend.§.1.nu. 49.cum adductis ibi per eum, & latè Cæp. proſequitũ in ſuo tract.de ſimul.contract.in 9 præſump. vbi exẽplum tradit de locatore domus venditæ ipſi venditori pro ſictu vini,vel olei,aut alterius ſictus qui nõ percipiantur ex ea, cum tales ſictus præſtari nõ ſoleant ex domibus,& tale pactum ſit inſolitum,contra talẽ locatorem erit præſumendum,& idem dicit procedere in alijs ſimilib.ſi in inſtro iſta verba,vẽdidit, & tradidit verè,& non in fraudem vſurarum,nam ex iſtis verbis mitius magis preſumitur ſimulatum,& ſuſpectũ, ſi credimus Bal.in l.empt.verſ. quid ſi in inſtrumẽto. C.plus val. quod agitur, quod idem plurimi ſequuti ſunt,tum profitendo,tum conſulendo,vt Io.de Imol. in d.c.ad noſtrã.ext.de emp.& vend.Caſſ.conſ. 25.ex multis.col.2.verſ.3.Barb.in cõſ.77. illud in med. col. 2 lib.3.Anch.in conſ.257.Tiraq de contract.conuẽt. in præfat.nu.19.in quo loco damnando Bal.qui contrariam ſentẽtiam ſequutus fuit, hanc poſtremã amplectitur,ꝙ ſcilicet per iſta verba,verè & non in fraudem vſurarũ,& c.ſuſpectus reddatur cõtractus, teſtatũ Ant.de But.Imo.Card.Flor.et Ant.de Burg in d.c.ad noſtram de emp. et vend. cum cæteris ibi d.allatis, et Cæp.vbi ſup.d.præſump.9.et Bald. conſ. 487.

Ampla, quod diximus de contractu inſolito etiã
9 procedere,ſi nimia cautela,et nimia diligentia † quis vſus fuerit,vt reſpondit Nat.d.conſ.198.nu. 15.et docuit Sal.in l.empt.C.plus val.quod agitur,etc.quanto enim magis cautelæ adhibetur in cõtractib.ſuſpectis, tanto magis fraus, et ſimulatio ineſſe præſumitur, vt dixit Bal.in conſ.477.apparet.poſt medium li.1. et in c.2.col.2.de cõſuet. vbi ait, ubi eſt abũdãtia cautelæ, ibi apertam fraudem,et idem uoluit Iaſ. in conſ.170. quod prædicti. col. 2. lib.2.et poſt eos refert Tiraq.in loco iam allato,de retract.conuen.in præf.nu. 18.præterea.Anch.in conſ.257.col. 2. uerſ. accedit præfatis. Dec.inſuper in l.quæ dubitat.nu.4.ff.de reg.iur.Socy. etiam conſ.90.col.2.uerſ.ſed ſi ita lib.3.et hoc ſequitur Lup.in d.l.2.§.1.C.de pact int.emp.et uend.n.37.

Hinc ſuperpondij loco declarandum eſt illud, qđ dici conſueuit,abundantem cautelam non nocere,et malam fidem non inducere, ut ſcilicet illud locum
10 ſibi non uendicet in ijs, † in quibus aliàs eſt preſumptio fraudis ut docuere Bald. et Alber. in l. pen. C.de euict.et Petr.de Anch.qui loquitur in terminis ſuſpicionis uſurariæ in conſ.257.ſupraſcripta ſentent. col. 2.uerſ.accedat prædictis.atq; Bal.in l.teſtam.in 3.notab. et ibi Caſtr.in princ.C. de teſtam.

Limita,quod dictum eſt ſupra ibi, quòd quãdo hęc uerba appoſita ſunt in contractu,uendidit,et tradidit
11 uerè, et non in fraudem uſurarum,etc.† ut per ſe ſola non ſatis ſint ad præſumendum contractum ſimulatum, ſed immo transferat onus probandi in allegantem ſuſpicionem,ut auctor eſt Cæpol.in d.tract.at.de ſimul.contract. preſumptio.26. num. 28.quia immo huiuſmodi clauſula hoc tẽpore apponi ſolet in contractu,ut ibidem per eum.

In hoc albo eſt itidem recipienda illa probatio ſimulati contractus, ꝙ emptor non iurauit rem empti
12 † videre, nec de ea informationẽ ſuſcipere, dũmodo

venditor

venditor eã rem cõduceret iure liuelli cum pacto de
retrouendendo: nam hoc caſu inſurgit præſumptio, &
probatio ſimulationis: qa ſi emptor habuiſſet animũ
emẽdi, vellet prius videre rem, quam eſſet empturus,
vel de ea informationẽ habere, ſi valet iuſtũ pretiũ,
quod ſoluit: nã nemo præſumitur iactare ſuũ, vt dixit
I. C. in l. cũ de indebito. ff. de prob. cũ ſimilib. ſed tñ
habuit animũ percipiendi fictũ ex ſua pecunia, ſecũ-
dum quantitatẽ ipſius pecuniæ ſuæ ſolutæ, ita loqu-
tus eſt Bartho. Cœpoll. in d. ſuo tract. in præſumpt. 18.
& præſump. 3. qui tamen nihil allegat, verùm Natta
conſ. 199. nu. 9. lib. 1. & refert, & ſequitur eundẽ Cœp.
vbi ſupra. & eundẽ refert Afflict. in tit. de feud. dat. in
vic. leg. commiſſ. nu. 76. Contra quem Cœp. arguit tñ
ipſe Affli. d. nu. 76. & arbitratur, ex hoc non poſſe ad-
duci aliquam ſimulationem contractus: nam vt eius
verbis vtar, ſi iſte affectauit, non habere informatio-
nem, & ſic ignorantiam affectauit, tum talis ignoran-
tia æquiparatur ſcientiæ, vt in c. fi. de clandeſt. deſpon.
ergo erit dicendum, quod ſciuit, & informationem
habuit de re vendita.

Præterea ſi ex iſta ignorantia rei venditæ præſume-
ref contractus ſimulatus, ſequeref, quod ſemper ex hoc
13 pſumeretur cõtractus ſimulatus, † cũ ignorantia regu-
lariter præſumatur, vt cauit Martianus in l. verius. ff.
de proba. & traditum eſt per Affli. ibid.

Vbi tñ fatetur ad probandum ſimulationem iſtius
contractus poſſe concipi articulũ ſub forma ab ipſo
ibi tradita, vt ſi dicatur. Item ponit, quòd conſuetudo
ementium eſt, quod quando volunt emere aliquam rẽ il-
lam volunt videre, & reuidere, ac de ea informationẽ
habere quod eſt verũ, &c. Item ponit, quod talis emptor
non habens animum emẽdi, ſed tñ lucrandi fructus,
non curauit videre rem emptam, nec de ea informa-
tionem habere. Quæ ſi probentur, tanquam contra cõ
ſuetudinem, cõtractus poterit præſumi ſimulatus, per
ſupra adducta ex clauſula inſolita, & contra naturam
contractus, & per Affli. d. nu. 88. in fi.

CONCLVSIO CCCCXLV.

ARGVMENTVM.

Contractus venditionis, & locationis cũ pa-
cto de retrouendo clam, & occultè cele-
bratus, an ſimulatus præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus venditionis, & locationis cum pacto de retrouẽ-
dendo clam, & occultè celebratus fraudis ſimulationem
arguit.*

2 *Qui clam aliquid faciunt, cenſentur habere malam fidem,
& qui male agit, odit lucem.*

3 *Inſtrumentum diu occultum præſumitur ſimulatum.*

4 *Clandeſtinitas facit præſumere fraudem, etiã ſi contractus
celebratus ſit inter ruſticum, vel militem.*

5 *Contractus probatur ſimulatus ex eo, quod emptor, vel venditor
conſueuit ſimiles contractus exercere. Contrariũ nu. 7.*

6 *Argumentum a communiter ſolitis probabile eſt, frequẽs,
& vtiliſſimum.*

8 *Cõtractus ſuſpectus eſt, & vſurarius, ſi celebratus fuit inter
cedẽte aliquo proxeneta ſolito ad id inducere cõtrahentes.*

9 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi notarius, qui confecit
inſtrumentum, eſt ſolitus ſcribere inſtrumenta ſimilia.*

10 *Contractus vſurarius cenſetur, etiam ſi tantum contrahẽ-
tes conſueti ſint vſuras ipſas exercere.*

11 *Contractus ſimulatus præſumitur, ſi cõſuetudo loci eſt, vt
ſimilibus contractus fraus, & ſimulatio adhibeatur.*

12 *Præſumptio ſimulationis, & vſuræ quo caſu videatur ceſ-
ſare in contractu venditionis cũ pacto de retrouendẽdo.*

13 *Contractus nõ præſumitur ſimulatus, & vſurarius ex eo,
quod quis ſit ſolitus ſimiles contractus exercere.*

14 *Contractus præſumitur ſimulatus ex quolibet contractu
præcedente venditionem, ex quo appareat, quod noluerit
verè vendere.*

Nihil eſt adeo occultum, quod non palã fiat:
ficta enim cito in naturam ſuam reci-
dunt. Contractus igitur venditionis, & locationis cũ pa-
1 cto de retrouendendo, † clã, & occultè, & non palã ce-
lebratus, fraudis ſimulationẽ arguet, vt ſancitũ eſt in
clem. ex grandi, verſ. cæterùm. de vſur. & probatur in l.
fi. ff. de rit. nupt. & in l. non exiſtimo. ff. de admin. tuto.
l. ab Anaſtaſio. C. mãda. ibi, ſi quis autẽ occultè. Doct.
ſcripſere in l. data ibi, ſi quidem clandeſtinis, & domẽ
ſticis fraudib. C. de donat. & per text. in c. vt noſtrũ. §.
porrò. & ibi gl. in verbo occultè, extra vt eccleſiaſt. be-
nefic. & obſeruatũ fuit à Bar. in l. poſt contractũ. verſ.
quarto caſu, & ibi per Doct. ff. de donat. atq; tradidere
Cyn. & Bal. in l. 2. C. de repud. hæred. quod placuit Salyc.
in l. ſi quis poſt hanc. in prin. col. 5. C. de bon. proſcrip.
Paul. Caſtr. meminit in l. 1. C. de furt. & voluit Barth.
Cœpol. in d. tract. de ſimul. contract. præſumptio. 20.
2 nam † qui clam aliquid faciunt, cenſentur habere ma-
lam fidem, nec ignorantiam, ſiue errorẽ allegare poſ-
ſunt, ita Paul. in l. 11. ff. de rit. nupt. & ſancitũ eſt in c. fi.
§. ſi qs verò, de clandeſt. deſpon. vbi ſcribit, hos nõ ex
pertes eſſe ſcientiæ, aut certè affectatores ignorãtiæ vi
deri, ita ẽt docuit Fel. in c. cũ ex iniũcto. in prin. de hæ
ret. & conſuluit Cœpol. conſ. crim. 26. Magnifice. col.
3. verſ. item frauduloſa. atq; Feli. in c. porro. de ſenten.
excom. & in c. conſuluit. col. pen. de offi. deleg. nec id
præterijt Rom. conſ. 506. in re præſen. 1. col. 1. & Abb.
in c. de homine. de celebr. miſſa. Et hanc præſumptio-
nem adiuuat illud vulgare teſtimonium veritatis qui
male agit, odit lucẽ, vt eſt contex. cũ gl. in c. cõſuluit.
ext. de off. deleg. & in c. periculoſum. 12. q. 2. & tex. cũ
gl. in l. donatio. in verb. occultè. C. de donat.

Illud ampliabis, vt verum ſit, etiã ſi inſtrũm diu fue-
3 rit occultum, † quia tunc præſumitur ſimulatum, vt di-
cit inſigniter Bald. in l. fi. ius. ff. de legib. qui teſte ad-
ducit ad hoc Iac. de Are. ita tenentẽ in l. filiæ. ff. ſolu.
matr. nec id intactum reliquere Innoc. in c. 1. extra de
fid. inſtru. & Cœpoll. vbi ſupra, nu. 67.

Secundo loco amplia, vt locum ẽt ſibi vendicet, ſi
cõtractus ſit celebratus inter ruſticum, vel militẽ, quæ
perſonæ aliàs à legibus in multis excuſatione dignæ
4 cenſentur, † nam & in iſtis hæc clãdeſtinitas facit præ
ſumere fraudem, vt doctè ſenſit Tiraq. de retract. con-
uent. in præfat. num. 14. in quo loco ex Bar. in l. 1. in 1.
lect. C. de interdict. matrim. & in 2. lect. eiuſdem l. tra-
dit hanc eſſe notabilem limitationem legum, quæ ſe-
xum, & ruſticitatem dicunt excuſari, & propterea id
menti eſſe tenendum contra ruſticos.

Sed velim limites, vt non procedat, ſi probaref ali-
qua alia de cauſa, quàm ſimulationis prædictos con-
tractus clam, & nõ palam celebratos eſſe, quia in cer-
tis non eſt locus cõiecturis, vt cauit Venuleius in l. cõ-
tinuus. §. cum ita. ff. de verb. obliga. & docuit Bartho.
Cœpol. vbi ſupra in d. præſump. 20.

Probari etiam poterit ſimulatus contractus ex eo,
5 quod emptor, † vel venditor conſueuiſſet ſimiles con-
tractus exercere: nam præſumitur contra aliquem ex
eo, quod ita facere conſueuit, vt videre eſt ex Afriani
reſponſo in l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mil. &
à Scæuola in l. qui ſemiſſes. §. 1. ff. de vſur. & à Caio in
l. vel vniuerſorum. ff. de pign. actio. & ab Vlpian. in l.
item. §. quod dr. & ibi gl. & Doct. ff. ad Maced. atq; ex
reſcripto Imp. Georg. in l. cum allegas. C. de vſu. & ab
eodem Vlp. in l. Iulianus. §. idẽ Papin. ff. de act. empt.
& huc ſpectat c. ſemel malus. de reg. iur. in 6. & valet
argumentum à communiter ſolitis, & contingentib.
6 quod argumentum eſt probabile, † & frequens, ac vti-
liſſimum,

Digitized by Google

liſſimum, vt ait Euerar. in ſuis locis communib. in loco ab vſitato, & à ſolitis, & eſt inſignis Pauli cõtext. in l. ſi quis donaturus. & ibi gl. ff. de vſufr. & reſpondit Vlpi. in l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua. & ibi Bald. ff. de edil. edict. & idem Vlp. in l. certi condict. §. ſi nũmos. & ibi Bar. Ang. & Alex. Iaſ. & Doct. ff. ſi cer. pet. quod etiam colligere eſt ex reſcrip. Imp. Leon. in l. vt liberis, & ibi per Albe. de Roſ. Iaſ. & Doct. C. de coll. & latè per Euer. vbi ſupra, & Cœp. vbi ſupra præſ. 22.

In contrariam tñ deſcendere ſententiam Iacob. de Are. Cyn. & Bald. in l. emptione. C. plus val. ꝙ agitur. & Bal. in l. interpoſitas. col. 1. C. de tranſact. relati ab Affl. in tit. de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. nu. 106. qui
7 ſcripſerunt † contractum non præſumi vſurarium ex hoc, ꝙ emptor conſueuerit hos ſimiles contractus fœneratitios exercere: quia vſurarij ſæpe & contract. veros celebrant, vt obſeruauere Doct. in c. ad noſtram de empt. & vendit. & in c. illo vos de pign. Quocirca niſi ſigillatim fuerit probatum contractũ, de quo agitur, fore vſurarium, & emptorem circa illum patraſſe vſuras, nec ſufficit probare illum cõſueuiſſe iſtiuſmodi contractus celebrare, vt & poſt Bal. in d. l. interpoſitas tradidit Ang. in l. ſicut. §. ſupervacuũ. ff. q. mo. in pig. hab. non. n. malus põt ſemper eſſe malus, ſed in aliqua hora dici põt eſſe bonus, vt in c. ꝙ ergo. diſt. 3. & cum hac ſententia tranſit idem Affl. loco iam allato.

Iſtos conciliare inter ſe poteris, vt infrà in 2. limit.

Quod ampliabis, vt procedat, qñ partes ipſæ per ſe
8 cõtraxiſſent intercedente aliquo proxeneta, † qui ſit ſolitus contrahentes inducere ad celebrandos ſimiles contractus ſuſpectos, & vſurarios, licet contrahentes non eſſent ſoliti id facere, vt tradit Afflict. d. tit. de feu. dat. in vic. l. commi. nu. 102. teſtatur Guil. de Monte Laud. & Card. Flor. clem. grandi. de vſur. cui & patrocinatur gl. in l. iubemus. C. de probat. & notat Barth. Cep. in d. ſuo tract. in d. præſump. 22. nã qualis facti ex perſona facientis præſumitur, vt ſancitum eſt in c. abſit. 11. q. 3. c. ea vindicta. 23. q. 4. & gl. in c. flagellũ. 5. q. 5.

Secundò amplia, vt verum ſit, quãdo notarius, qui
9 confecit inſtrumentum, † eſſet ſolitus ſcribere inſtrumenta de contractib. vſurarijs, vel ſimulatis, vel aliter ſuſpectis, & fraudulentis, ex rationibus ſupra allatis, & ex ratione ſupra in 1. amplia. adducta, & pro hoc præcipuè adeſt Accur. doctrina. in princ. l. iubemus. C. de probat. & tradit Affli. in d. tit. de feu. dat. in vic. l. commiſſ. n. 112. & Barth. Cœpol. in d. ſuo tract. præſum. 22. nu. 71. & 72.

Tertiò ampliatur, vt locum ſibi ven licet non tm̃ ſi contrahentes conſueuerint exercere cõtractus vſu-
10 rarios, & ſimulatos, vt ſupra eduximus, † ſed etiam ſi tm̃ conſueti ſint vſuras ipſas exercere: quia tũc huiuſmodi coniectura iuncta cũ aliqua alia ex ſupra notatis facit præſumi contractũ aliquem factũ ab ipſis cõtrahentibus ſolitis vſuras exercere, illicitum, ſimulatum, aut vſurarium, vt probatur in c. illo vos. in fin. & ibi hoc notant gl. & Doct. ext. de pig. & gl. magna ante fi. in c. conqueſtus ext. de vſu. & faciunt ad hoc animaduerſa per Cœpol. vbi ſupra præſump. 23.

Quartò ampliare poteris, vt etiam illud verum ſit, ſi conſuetudo loci in quo cõtractus eſt celebratus ſit,
11 † vt ſimilibus cõtractibus fraus, & ſimulatio adhibeatur: nam in dubio præſumitur id eſſe actum, quod in illo loco fieri conſueuit, per tex. in l. ꝙ ſi nolit. §. quia aſſidua. ff. de edil. edic. & l. ſi prius. §. 1. ff. de aq. plu. arcen. & l. generaliter. ad fi. C. de fideicom. & in terminis tenet Guil. de Mont. Lau. in cle. ex grãdi. de vſur. vbi dicit eum qui moratur in loco vbi conſueuerunt exerceri vſuræ, præſumi fœneratorem ꝙ probat per c. Afros. 98. diſt. & ibi eſt gl. quæ etiam aſſerit per illũ tex. etiam ratione prouinciæ præſumi contra aliquẽ, ad id affert c. quando 23. diſt. & ſequitur Cœpoll. ſupra in 21. præſump.

Primò limita ſi vẽditor veluti fundum vendat alteri qui non ſit vſurarius, nec conſueuerit huiuſmodi contractus celebrare, & ab eodem conducat cum pacto de retrouendendo, ſed vſurarius poſteà emit ab il-
12 lo emptore omne ius ſuum, † quia tunc cum dicti cõtractus, & locationis, & vẽditionis cũ pacto de retro uendendo non habuerint principium, nec fuerint in iudicio celebrati per dictum vſurarium, vel ſolitum facere ſimiles contractus, videtur ceſſare præſumptio ſimulationis, & vſuræ, vt deciſum fuit à Guil. de Mõte Lau. in clem. ex grandi. de vſur. quem ſequitur Zabar. ibid. in §. ceterum. in 3. q. Barth. Cœpoll. in d. ſuo tract. præſump. 23.

Sublimitatur hæc limitatio, ſi poſſet conſtare, ſiue doceri de iſta fraude, quia tũc hoc ſibi non prodeſſet, nã imò proculdubio multo magis præſumeretur contractus ſimulatus, & vſurarius, quàm ſi eſſet à principio celebratus per ipſum vſurariũ, vel ſolitum huiuſmodi contractus exercere, vt probatur in l. ab Anaſtaſio. C. manda. & ibi DD. & colligere eſt ex reſcripto Impp. Diocle. & Max. in l. & qui ſub imagine. in prin. C. de diſtract. pig. quod etiam comprobat Barth. Cẽp. in d. ſuo tract. præſump. 23.

Secundò limitatur, vt non præſumatur contractus ſimulatus, vel vſurarius ex eo, quod duntaxat dictum fuit ſupra in prin. probationis huius vltimi cõtractus
13 ſimulati, & in 3. ampliatione, ſcilicet, † ꝙ ſolitus ſit contractus vſurarios exercere, vel fœnerari, & interueniente pacto de retrouendendo, ſed neceſſe eſt vt aliæ malæ præſumptiones concurrant, vt tradit Affl. d. tit. de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. nu. 100. verſ. fateor tamen. vbi etiam nu. 102. concludit, ſolum pactum de retrouendendo, & ſolã iuſtitiam pretij, & ſolam conſuetudinem fœnerandi, vel faciendi contractus ſimulatos non efficere, vt præſumantur contractus ſimulati, hoc idem tenet Bal. in l. emptione. in fi. prin. C. plus vale. &c. per nota. in c. ad noſtrã. ext. de empt. & vend. & ipſe Bal. in l. interpoſitas. col. 1. ante fi. C. de tranſa. vbi dicit, ad reſcindendum contractum vſurariũ, non ſatis eſſe probare, contrahentem eſſe vſurariũ, niſi & probetur præcipuè de illo contractu vſurario, cui ſententiæ adhæret etiam Barth. Cœpol. in d. trac. de ſim. contrac. præſump. 23. nu. 75. & protulit Ang. in l. ſicut §. ſuperuacuum ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluit. cui ſententiæ maiorem in modum concinit, ꝙ obſeruauere Cyn. Bald. & Doct. in l. 1. C. de prob. & quod per ſe ſola d. præſumptio (ſcilicet quod ſit publicus vſurarius) non ſufficiat ad probandum contractum fœneratitium, vel ſimulatum, ſed quod requirantur aliæ coniecturæ conſulendo ſenſit apertè Caſtr. conſ. 67. incip. in cauſa quę vertitur, nu. 2 vol. 2.

Verùm enim hic te uelim admonitum conſuetum fœnerandi, vel aliquid aliud faciendi, dici quando qs id bis uel ter fecerit, ut not. gl. & ibi Doct. in l. 3. C. de epiſc. audien. & gl. in auth. de teſtib. §. quia uerò multi. & annotatum eſt in c. fi. de conſuet. prout ſequendo retulit Afflic. in d. tit. de feud. dat. in uic. leg. commiſſ. num. 103.

Hucquoque uergit, probari ſimulatum contractũ ex quolibet contractu præcedente ante uenditionẽ,
14 † ex quo cognoſcatur, ꝙ noluerit uerè uendere, quod eo exemplo declarare poteris, quod tradidimus in 5. concluſ. in ea probatione, quæ incipit. Quin etiã probatur cõtractus ſimulatus, & ultra ibid. allegatos pro d. probatione adeſt Iacob. Butri. in l. pacta nouiſſima. & ibi Bar. Bal. & recentiores. C. de pact. Paul. Caſtren. in l. cum ſeruus. col. 2. ff. de cond. & demon. & reſpondit Alex. conſ. 20. clariſſimè. lib. 7. quod idem tum docuit, tum etiam conſuluit Iaſ. in l. 3. §. filiosfamilias. col. 3. ff. de lib. & poſth. & in conſ. 212. immunitas. in fin. lib. 2. & latè Tiraquel. in tract. de utroque retract. tit. de retract. conſanguin. glo. 14. §. 1. num. 24. ubi plures congerit.

CONCLVSIO CCCCXLVI.

ARGVMENTVM.

Contractus ſimulatus, an præſumatur inter cõiuges, inter patrem, & filium illegitimum, & an probetur ex donatione maioris partis bonorum, & per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus, ſi maritus nomine vxoris ſuæ emit, & poſſeſſio tradita fuit ipſi marito. Ampl. n. 2.*
3 *Vna præſumptio tollit aliam.*
4 *Cõtractus ſimulatus probatur, in quo pater maiorem partem bonorum ſuorum filio illegitimo vendiderit.*
Amplia. num. 5. 6.
7 *Contractus probatur ſimulatus, ſi donatio facta fuit maioris partis bonorum.*
8 *Contractus ſimulatus probatur per donationem factam coniunctæ perſonæ, & in clericum, ut nu. 9. & ſi donans habuit plures filios, ut num. 10.*
11 *Contractus ſimulatus aperte præſumitur, ſi donator pluribus confeſſus eſt, ſe velle donationem facere ſimulatam.*
12 *Donatio ſuſpecta probatur, ſi donator remanſit ſemper in poſſeſſione rei donatæ.*
13 *Contractus ſimulatus probatur per teſtes.*
14 *Contractus probatur ſimulatus per famam.*
15 *Contractus ſimulatus probatur per confeſſionem extraiudicialem parte abſente.*

Coniugum etiam fraudes in cõtractibus ſimulatis ſunt aperiendæ. Is enim mariti probabitur contractus ſimulatus,
1 qui nomine vxoris ſuæ emit † ſi poſſeſſio rei venditæ
tradita fuerit marito. nã tunc (ut dixi) huiuſmodi contractus in vxore præſumitur ſimulatus, & ſic dominium rei venditę ſpectat ad maritum, & non ad vxorẽ, vt aſſeruit Ang. in l. quoties. C. ſi quis alter. vel ſib. & in l. ſi filii. C. de don. int. vir & uxo docuere et Bal. & Sal. in l. multũ intereſt. ver quod u emitſi. C. ſi qs alte. uel ſib. quod ſequitur Dec. in conſ. 4... n. 15. cũ ſeq.
Hoc ampliabis, ut non ſolũ as locum habeat, quan-
2 do etiam tradita fuit marito poſſeſſio, ut ſupra, † ſed
ẽt procedit, ſi maritus pro uxore ſua emeret, & cõfeſſus ſit precium, quod ſoluit, ſe ſoluiſſe ex propria pecunia vxoris, quia hoc caſu præſumitur, cõfeſſionem non eſſe veram ſed ſimulatam, id eſt virum uelle donare vxori, cui prohibitus erat donare, ita ſcripſit Sal. in l. ſi mater. C. de contrah. empt. ubi illud probat per l. qui teſtam. ff. de probatio. & per l. cum quis decedẽs §. Titia. ff. de leg. 1.
Limita prędictam ampliationem, & concluſionẽ, vt non procedat, ſi appareat ex alia veroſimili præſumptione, q' aliunde potuit vxor iſtam pecuniam habere, quia nunc purgatur huiuſmodi ſimulata præ-
3 ſumptio, † nam vna præſumptio tollit aliam, vt habemus à l. C. in l. cum de indebito. ff. de probatio. & l. diuus. ff. de in integ. reſt. & ita tenet idẽ Sal. in l. ſi mater. C. de contrah. empt. Alex. in conſ. 18. cõſideratis his. n. 3. vol. 3. & Dec. cõſ. 463. nu. 2. uerſ. vbi cõcludit.
Patrum præterea dolus in huiuſmodi cõtractibus palam faciendus eſt, nam contractus à patre cum fi-
4 lio illegitimo factus † hũc in modum ſimulatus probabitur, ſi pater maiorem partem bonorum ſuorum filio vendiderit, ita reſpondit Iulian. l. omnes. §. Luc. & ibi DD. ff. quæ in fraud. cred. & hoc caſu nihil proficeret filio illegitimo, & patri ſuo, vt relinquere poſſit prędia, quę deſiderat, quę cautela eſt iſta, videlicet nam cum ſpurij excludantur à paterna ſucceſſione, vt ſancitum eſt in l. 1. & paſſim per tot. C. de natural. lib. Dicunt quidam, vt ſub venditionis titulo in filiũ ſpurium transferat prædia, quę proponit ei relinquere, nam pater cum filio illegitimo non prohibetᷣ contrahere, vt habemus à Scæuol. in l. qui teſta. ff. de ꝓb. Nam cum hæc cautela contineat fraudẽ, ideò datur hẽdibus remediũ contra fraudem, vt contractus ſimulationẽ probẽt, vt ſup. & ita alt. Io. Diſt. in trac. de art. teſta. tit. de his qui teſta. facti non habent. cau. 4. n. 3.
5 Primò amplia, vt etiam procedat † etiam ſi per interpoſitam perſonam filius emerit, ut cautũ eſt in §. pen. & ibi Bal. ff. de auth. tut. Et maximè ſi filius ab interpoſita perſona incontinenti prædia illi à patre ſuo vendita emerit. arg. l. ſi neutri. §. fi. ff. de priuileg. cred. & à Io. Dur. traditum fuit in d. cau. 14. vbi ſupra.
Secundo ampliatur, vt verũ ſit, etiam ſi interueneri-
6 rit confeſſio receptionis pretij, † non aũt pecunia, & numeratio, vt gl. docuit in d. l. qui teſtam. ff. de proba. & Iaſ. placuit in l. ſi is. ff. de vulg. & pupil. & per Alex. reſponſum eſt conſ. 18. conſiderans. lib. 2. & conſultũ eſt à Laur. Calc. conſ. 59. requiſitus per tot. & à Ioan. Dur. dictum fuit vbi ſup. in d. caut. 14. nu. 3.
Eadem ratione, poterit probari contractus ſimula-
7 tus ex eo, † quod donatio fuerit facta maioris partis bonorum, vt Bart. docuit in l. poſt contractum. ff. de donat. & Barth. Soc. cauit in conſ. 269. nu. 2. vol. 2.
Tertio ẽt ꝓbaᷣ cõtractus ſimulatus, cũ contractus
8 donationis † fuit facte cõiunctę pſonę, ita ſciuit Imp. Conſtant. in l. data. C. de donat. & Imp. Iuſt. in l. pen. C. de bon. quæ lib. Bart. voluit in d. l. poſt cõtractũ, & idẽ in cõſ. 65. incip. Factũ tale proponatur. Pet. Nicol.
9 Tertiò probatur, ſi facta ſit donatio † in clericum, quo caſu videtur facta in fraudem cauſæ mutandi iudicium, vt durior aduerſarius conſtituatᷣ ut dixit Bar. in l. 1. in prin. ff. de alienat. iud. mutand. cau. fac. & Cano. in c. 1 ext. eo. tit. & Bart. Soc. d. conſ. 264. vol. 2.
10 Quartò probatur † ſi donans habuit plures filios, quia tunc non eſt veriſimile, quod vni filio donaſſet maiorem partem fortunarũ ſuarum ex pluribus, vt Barth. Soc. in d. conſ. 264. vol. 2.
Quintò ꝓbaᷣ donationis cõtractus ſimulatus, ſi donator pluribus cõfeſſus ſit, & dixerit ſe velle dictã dona-
11 tionem facere ſimulatã, † vt dicta bona, q̃ donaturus erat à creditorib. defenderet, qa tũc aperte ſimulatio ꝓſumitur, vt dixere Bal. & Sal. in l. multũ intereſt. C. ſi qs alte. vel ſib. cũ alijs additis p Bar. Soc. in d. cõſ. 264.
12 Sexto ꝓbaᷣ donatio ſuſpecta ex eo, q̃ donator remãſit ſemp in poſſeſſione rei donatæ, quo caſu licèt inſtrumento ſit cõſtitutũ, tñ cũ actualiter donator poſſederit & fructus perceperit, ꝓſumitᷣ ſimulatus, ut l. ſicut §. ſupernacuũ. & ibi Bar. ff. qb. mo. pig. uel hyp. ſoluit. & ſcripſit Bar. in d. l. poſt cõtractũ. ff. de ꝓb. atq; Barth. Soc. in d. cõſ. 264. uol. 2. quę oĩ conſiderãs, q̃ declarat hoc pronunciatũ. ad q̃ faciunt ꝓbata ſup. in 2. ꝓb. ſimul. conſ. & rñdit Ruĩ. conſ. 64. nu. 9. uol. 4. & colligitᷣ ex l. ſiue poſſideris. C. de ꝓb. & in c. cũ ad ſedẽ de reſt. ſpo.
Quod limitabis, niſi remãſerit in poſſeſſione titulo conductionis, niſi incontinenti, uel ex poſt facto tñ inter eaſdẽ perſonas, & teſtib. & notario fuerit facta d. locat. quia & hoc caſu præſumitur ſimulata, ut cauit Nat. conſ. 198. n. 7. & 10. in 1. par. Sed hæc latè explicabimus inf. in concl. donatio, quã tu ipſe cõſulas.
13 Probatur inſup ſimulatus † contractus p teſtes uidelicet, ſi deponant, q̃ dicti contrahẽtes ante initos dictos cõtractus dixerunt aliqd ex ſup notat. probationib. ut q̃ non eſſet uera uẽditio. ſed pignus, uel quòd emptor deberet eidẽ uenditori locare rẽ ipſam in ꝑpetuũ, uel quouſq; ei reſtitueret preciũ, nam ſi poſteà ſit contractus uẽditionis, ꝓſumitᷣ ſimulatus, & probaᷣ per iſtos teſtes ita deponẽtes, ut Bal. monuit in conſ. 299. uol. 4. cum ibi allegatis, & ad hoc pertinent ea, quę tradidimus ſup. in fi. præcedentis concluſionis & q̃d teſtib. probari poſſit contractus ſimulatus, docuit ẽt Bar. in l. gener. C. de non nu. pec. & ſcripſit Bal. in l. 1. col. fi. C. plus ual. quod agitur, &c. atq; uoluit Dec. in conſ. 493. nu. 9. & iſtis ea patrocinantᷣ, quæ ſcripſimus ſup. in 3. conclu. in probatione, quæ incipit. Ad idem occur-

Digitized by Google

occurrit, quod etiam ſenſit Petr. de Ancha. in conſil. 226. aliàs 228. incip. ad corruptionem. nu. 1. & 2.

Quòd diximus limitabis, vt non procedat, ſi iſti teſtes deponant, quod erant præſentes, quando partes agebant inter ſe, quòd eſſet pignus, ſed neceſſe eſt, vt deponant de tempore, quo id dictum fuit, nam alioqui non probant ſimulationem, iuxta ſenten. Bal. in l. pacta nouiſſima nu. 6. C. de pact. & conſulas ad id ea, quæ obſeruauimus ſup. in 3. concl. in probat. incip. Ad idem.

14 Ad hæc amplia, vt etiam probetur ſimulatus † per famam. ſ. contrahentes illos ſimulatè contraxiſſe, de eaq; eſſe publicã famam, quod cautum eſt in text. & ibi glo. atq; Inn. in c. cum in diœceſi. ext. de vſur. & protulit Gulliel. in cle. ex grandi de vſur. quod et placuit Cæp. in d. tract. de ſimul. contr. in præſump. 26. nu. 88. & probauit Bart. conſ. 126. quã ad idem allegat Corſ. in repet. ad Abb. in verbo fama, an probet, vbi reddit rationem, quia agitur de modico præiudicio.

Secundò amplia, probari etiam per confeſſionem
15 extraiudicialem † parte abſente, emptoris videlicet, ſi ille dixerit, venditionem, vel donationem ei factam non fuiſſe veram, ſed ſimulatam, vt bona venditoris, vel donatoris eidem conſeruaret, quia fortè timebat, ne curia illa ſibi auferret. vt Bertr. tradidit in cõſ. 175. in 2. par. vol. 2. cũ ibi allegatis, & Barth. Cæp. in d. ſuo tract. præſ. 26. nu. 85. atq; Tiraq. in tract. de vtroq. retract. tit. de retract. conſang. gl. 14. §. 1. nu. 55. & 56. Vbi inquit, quòd licèt huiuſmodi confeſſiones non inducant obligationem, iux. glo. in l. cum de indebito. ff. de prob. cum ſimilib. ſufficiunt tamen ad probationem, vt l. Publ. §. ult. ff. depoſ. latè Cyn. in l. generaliter. in 1. 2. & 3. q. C. de non nu. pec. & Bal. in l. cum falſa in 5. oppoſi. C. de iur. & fac. ign. vbi & ex hoc dicit, has confeſſiones trãsferre onus probationis in cõfitentes. Et omninò probant, quando agitur de declaratione actus cuiuſpiam dubij ab eo facti, qui confitetur, vt voluit Bar. in l. cũ quis decedẽs. §. codicillis. col. 2. verſ. prædicta verò ff. de leg. 3. per tex. in l. vxori. §. vlt. vbi, & idem Bart. ff. cod. tit. & l. ſi ania. C. de iur. delib.

CONCLVSIO CCCCXLVII.

ARGVMENTVM.

Cõtractus ſimulatus, pignoratitius, vel vſurarius per quæ, & quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus ex modicitate precij, ex pacto de retrouendendo, & ex eo, quod emptor, vel vẽditor ſcientes ſit fœnerator. Contrar. nu. 2.*
3 *Ad probandã ſimulationẽ contractus ſufficiunt cõiecturę.*
4 *Contractum ſimulatum duæ præſumptiones probant.*
5 *A ſententia multorum antiquorum, & recētiorum Patrũ auctoritate, & numero roborata, vti magis communi, & conſcientiæ minus periculoſa recedendum non eſt.*
6 *Modicitas precij, & pactum de retrouendendo ſufficiunt ad probandum contractum ſimulatum.*
7 *Modicitas precij, iuncto pacto retrouendendi, vt faciat cõtractũ præſumi vſurarium, debet eſſe admodum tenuis.*
8 *Pactum de retrouendendo, & precium rei emptæ, vel donatitij, quo pacto probentur, vide remiſſiuè.*
9 *Ad probandum ſimulatum eſſe contractũ paucitas precij, & pactum de retrouendendo ſufficiunt, ſi probetur de enormi læſione precij.*
10 *Ad cognoſcendum enormem læſionem in precio res æſtimari non debet, prout conſtat ſimpliciter, ſed minoris, propter pactum, & onus ei iniunctum de retrouendendo.*
11 *Quæ conſtant centum, ſeptuaginta tantum valent, ſi emãtur cum pacto de retrouendendo.*
12 *Modicitas precij, quæ ſit relinquitur arbitrio iudicis.*
13 *Res æſtimatur minoris conſtare ratione oneris adiuncti.*
14 *Pactum redimendi, ſi eſt conceptum negatiuè, æquiualet illi, quod emptor ſit ſolitus fœnerari.*
15 *Allegans modicitatẽ precij rei vẽditę cũ pacto de retrouendẽdo tenetur probare valorẽ, habita ratione ad tale pactum.*
16 *Ad conſiderandũ, an modicitas precij interuenerit, cõſiderari debet quanto res valebat tempore contractus.*
17 *Venditio ſimulata præſumitur ex modicitate precij, & ex pacto de retrouendendo, ſi voluntaria ſit, & numeratio precij interuenerit realiter.*
18 *Iudicis in arbitrio reſidet ſimulatio contractus.*
19 *Contractus nõ præſumitur ſimulatus in emptore viro bonæ conditionis, famæ, & timoratæ conſcientiæ.*
20 *Contractus præſumitur ſimulatus, etſi datum inſolutum, & non pretium interuenerit.*
21 *Cõtractus ſimulatus nõ præſumitur, ſi in ipſo appoſita eſt cõditio, quod partes renunciant exceptioni ſimulationis, & apparentiæ contractus, & non ſic actorum, &c.*
22 *Cum ſumus in claris, non eſt opus coniecturis.*
23 *Exceptio ſimulationis nõ poteſt opponi, vbi quis iurauit in inſtrumẽto oĩa, & ſingula in eo contenta vera eſſe, & ea velle obſeruare, & in nullo contrauenire.*
24 *Renuntiatio ſimulationis non valet.*
25 *Renũtiatio ſimulationis quo caſu, & quare multũ operatur.*
26 *Renunciatio ſimulationis videtur magis grauem, & ſuſpectum reddere contractum.*
27 *Renuntiatio ſimulationis ſimulata præſumitur, ſi ex legitimis probationibus contractus ſimulatus appareat.*
28 *Contractus non debet argui ſimulatus, etiamſi adſit paruitas precij, ſi pactum de retrouendendo ex interuallo eſt appoſitum. Contrar. num. 29.*
30 *Pactum de retrouendendo factum eodem die ſimulationẽ magis arguit, quàm ſi eſſet factum ex interuallo.*
31 *Vſurarij nihil aliud excogitant, niſi cautelas pro euitanda coniectura vſurarum.*
32 *Pacto de retrouẽdẽdo in cõtractu, vel ex interuallo appoſita, an faciat cõtractũ ſimulatũ, iudicis arbit. eſt diiudicãdũ.*
33 *Iuramenti natura eſt confirmare actus alias inualidos.*
34 *Iuramentum appoſitum in contractibus factis cum pacto redimendi illos reddit magis ſuſpectos de ſimulatione.*
35 *Iurare ſeruare contractum ſimulatum perindè eſt, ac ſi iuretur, nihil ſeruare.*
36 *Simulationis ſuſpicio magis augetur, cum cautum eſt, in tempore reuenditionis maius, vel minus precium debere reſtitui, quã ab emptore fuerit datũ. Intellige, vt nu. 37.*
38 *Cõtractus nõ probat ſimulatus, ſi dilucidè in ipſo fuerit iuratum omnia, & ſingula in inſtrũo contenta vera eſſe.*
39 *Iuramentum debet ſeruari in ſpecifica forma.*
40 *Poſt receptas probationes ſuper ſimulatione, turpitudinẽ ſuam licitum eſt allegare.*
41 *Simulatio inſtrũi, vbi eſt iuratũ omnia, & ſingula eſſe vera põt aliquando detegi ex productione ipſius inſtrumenti.*
42 *Qui iurauit contenta in inſtrũo obſeruare impetrata abſolutione poteſt contra inſtrumentum iuratum agere.*
43 *Iurans ſi eſt mortuus, eius hæres non tenetur petere abſolutionem a iur̃o, quia vinculum illius extinguitur cũ perſona, & non concomitatur hæredem. Contrar. nu. 44.*
45 *Iuramentum appoſitũ in cõtractu facto cũ pacto redimẽdi, nec ipſum corroborat, nec eius fidem auget, ſed potius magis ſuſpectum reddit de fraude, & ſimulatione.*
46 *Renunciatio exceptionis, ſi poſt ex interuallo facta fuit, & ſine inſtrumento, tollit præſumptionem ſimulationis.*
47 *Pactum redimendi, quando cenſeri debeat fuiſſe incontinenti appoſitum, vt ex eo actio competat, vide remiſſiuè.*
48 *Contractus non præſumitur fœneratitius ex pacto de retrouendendo, & modicitate precij, quando fit cum eccleſia, ſeu viris eccleſiaſticis.*
49 *Cõtractus feudi ex ſola paruitate precij præſumitur ſimulatus.*
50 *Feudum a rege potius præſumitur haberi gratia, quam prætextu pecuniæ.*
51 *Cõtractus feudalis factus à Principe ſub penſione vnius denarij valet.*
52 *Pactum de retrouendendo ſi appoſitum fuit ex interuallo, non arguit ſimulationem contractus. Contr. nu. 53.*
54 *Interuallum appoſitionis pacti de retrouẽdendo magis ſuſpicionem fraudis auget.*
55 *Quæ ſecreto fiunt magis præſumuntur ſuſpecta, et doloſa.*

Sed

Sed vlterius procedamus in alijs iſtiuſ
mod: probationibus proſe-
rendis, libenter enim diutius in illis perueſtigãdis im-
moror, vt oẽs aditus, & pfugia improbis fœneratorib.
obſtruamus ne caeteri in cõtrahendo furtũ, vel fraudẽ
faciendi anſam aliq̃ retinere poſſint. Probatur igitur cõ
tractus ſimulatus, pignoratitius, vel vſuratius per hæc
1 tria coniuncta, videlicet † primò ex modicitate pcij.
Secundò, ꝙ pactũ de retrouendẽdo intercesſerit. Ter
tiò ꝙ emptor, vel vẽditor ſolitus ſit fœnerari, nec ſuf-
ficit modicitatẽ precij allegare niſi quoq; concurrat
conſuetudo fœnerandi, vt ſupra in præcedentib. con-
cluſionibus dictũ fuit, & tenet Arch. in c. quia pleriq;.
nu. 14. q. 3. atq; Iacob. de Aret. & Saly. in l. emptione.
C. plus val. quod agit. & c. placuit et Bal. in c. 1. titu. de
feud. dat. in vic. leg. commiſſ. & Paul. Caſt. in l. rogaſti.
* §. ſi tibi ff. ſi cer. pet. & eſt * cõis opinio, hęc tria pdicta
coniunctim requiri, adeo vt duo ex præmiſſis nõ ſuffi-
ciant, vt teſtatur Dec. in conſ. 167. & idẽ in conſ. 708. An
char. cõſ. 277. nu. 1. & 2. Iaſ. in conſ. 150. nu. 1. vol. 4. &
idẽ cõſ. 21. nu. 4. vol. 1. latè Thom Gram. dec. 76. num.
26. 27. Boer. dec. 102. nu. 5. vbi aſſerit hanc eſſe verã, &
** magis ** cõem opin. q̃ atteſtatur ſcribentes fuiſſe ſequu
tos, tã in iudicando, q̃ cõſulendo idẽ decidit Cacher.
dec. Pedem. 42. Tiraq. verò de retract. lib. 2. in præfat.
nu. 5. aſſerit fore pro hac opin. o. authores maiori nu-
* mero, & ibi allegat infinitos cõcl. d. cõem * et credit
Cœpol. in tract. de ſimul. cõtract. in 6. cau. col. 1. vbi de
hoc latiſſimè diſſerit, Alex. idẽ placuit in cõſ. 69. col.
fi. lib. 4. & Socy. in conſ. 248. col. pen. lib. 2. in 2. in quo
loco atteſtatur contrariã opinionẽ, ſcilicet, duo nõ ſuffi
cere, iure nõ probari, & idẽ Soc. in cõſ. 50. lib. 1. aſſerẽs
** hanc veriorẽ, & magis ** cõem eſſe ſniam, hoc et rñ-
dit Rol. a Vall. cõſ. 40. & cõſ. 92. lib. 2. nu. 19. Gozad. in
repet. l. 2. C. de pact. int. empt. & vẽdit. verſ. 3. q̃ro, in 5.
concluſ. vbi declarat tex. in c. ad noſtrã. de reſcinden.
vendit. & in c. illo vos. de pign. vbi enumerat priſcos,
& recentiores idẽ ſentientes, & ſequitur Cœpol. in repe.
d. l. 2. C. de reſcin. ven. & multos ib. refert idẽ Cagn. in
vtraq; lect. l. 2. C. de pact. int. empt. & vendi. vbi 2 lect.
** nu. 52. tandẽ ait hãc veriorẽ ** opinionẽ, & ſe ſemper
* ita vidiſſe in vſu forenti obſeruari, & hanc cõem * at-
teſtantur Alex. Cœpol. Soc. Iaſ. Dec. Rum. Soc. ſen. ibi
* allegati per eundẽ Cag. ibid. & de * cõi aſſeruit Bero.
in conſ. 166. nu. 3. & conſ. 169. nu. 21. lib. 1.
2 Contrariã ſniam ſcilicet † duo nũ ſufficere ex ſupra
proximè relatis, tuentur gl. ord. in c. conqueſtus. ext.
de vſur. in c. ad noſtrã. de emptio Arch. in c. qa pleri-
que. 14. q. 3. Inn. Hoſt. & Ioan. And. Ant. de But. Abb.
Petr. de Anch. & Imol. in c. ad noſtrã. de empt. & vẽd.
* vbi Abb. ſubdit hanc eſſe cõem * opin. Io. & Chriſto.
de Caſtel. Bal. Ale Pau. de Caſt. & Ful. in l. emptione.
C. plus val. & c. & vbi ſubiungit Alex. iſtam eſſe cõem
* * opinionem, ſecundum q̃ atteſtatur, ſe ita obtinuiſſe
coram magis peritis. Imol. in c. illo vos, nu. 15. de pig.
Ambr. à Vigna. in c. ſalubriter, num. 111. de vſur. idem
Alex. ſibi cõtrarius in conſ. 54. nu. 1. lib. 6. Gram. deci.
29. Affl. dec. 139. Aym. Crauc. in conſ. 156. nu. 4. & 7.
inquiens ſenatum aliàs reſidentem Taurini ſecundũ
hanc opinionẽ iudicaſſe. idẽ cõſuluit Natt. conſ. 198.
& Abb. in conſ. 77. lib. 1. dicen. ita legendo, & conſulen
* do conſuluiſſe, & idẽ iſtam opinionẽ eſſe * cõem, &
conſ. 69. lib. 2. latiſſimè proſequitur Hippo. Rim. in cõſ.
218. nu. 108. & ſeq. lib. 2. quo in loco recenſet infinitos
* Doct. hanc opinionem tenentes, & de * cõi atteſtatur,
licet & quàm plures ẽt contrariam partem ſequentes
enumeret, teſtantur ẽt pro hac parte Fulg. in d. l. empt.
& Alex. in conſ. 46. vol. 3. & Guido. Pap. in conſ. 168.
Goffred. in ſumma de pign. & Iacob. in l. rogaſti. §. ſi ti
bi dedero. ff. ſi cert. pet. vbi Iacob. ſubijcit, ſe ita ſæpe
conſuluiſſe, & obtinuiſſe, & iſtam opinionem in pra-
* xi multũ ſeruari * idem voluit Corn. conſ. 346. 1. vol.
Barb. in cõſ. 51. vol. 1. & ſubiungit, ſe ita plures cõſul-
uiſſe in pluribus prouincijs, & idẽ placuit Dec. ſibi con-
trario in conſ. 167. & Crau. in conſ. 156. nu. 8. & hanc
** eſſe ** magis cõem oſtendit Vin. in lib. 1. ſua cõ. num.
opi. verb. vendere. verſ. cõtractus. & ita atteſtatur Ema-
nuel Soarez. in ſuo theſauro recep. ſenten. verb. vedi-
tionis cõtractus, nu. 20. & hæc opinio Florentiæ pluri-
* mũ viget, adeò vt ſit tranſacta in rẽ iudicatã, * vt atte-
ſtatur Io. Bap. Lup. in cõment. l. 2. C. de pact. int. emp. &
vẽd §. 1. ſub nu. 29. ex cõſtitutionib. ſynodalib. decre-
tis ſub Leone X Pont. in rub. de vſur c. 9. Thom. Fer.
* in ſua caute. 17. aſſerens iſtã eſſe cõem * opin. pro tuta
te animæ, & cõſcientiæ, hanc eandẽ opin. ſequitur Caſ-
ſan. in cõſuet. Burgun. in rub. 5. nu. 12. & ex multis alijs
allegatis cõcludit Tho. Gram. vbi ſu. hãc eſſe cõem
* * opin. in d. deciſ. 76. nu. 20. vſq; ad fi. vbi alios idẽ aſſe
rentes, & ſentientes adducit, & ita fuiſſe iudicatũ per
ſacrũ concilium Neapolitanũ aſſeruit, & pro hac opi
nione reddit hanc rõnem Crau. in d. ſuo conſ. 156. cla
3 rum, inquit, eſt † ꝙ ad probandã ſimulationẽ contra-
ctus ſufficiunt coniecturæ, qa occultè cõmittitur, & hu-
iuſmodi coniecturæ, & pſumptiones ſunt veræ probatio-
nes, vt ſup. notauimus in prin. Vnde ſicuti in mate-
ria probabili per teſtes, duo teſtes ſufficiunt, l. vbi nu-
merus. ff. de teſtib. ita vr dicendũ in materia, in qua p-
ſumptiones ſubrogantur loco teſtium, & per teſtes in re
4 non probabili † ſufficere debet duæ pſumpt. vt ſub-
rogatum ſapiat naturã eius, in cuius locum fit ſubroga-
tio, vt rñdit Paulus in l. ſi eũ, §. qui iniuriarũ. ff. ſi quis
cautio. & ꝙ ſufficiãt duæ præſumptiones ad faciendã
plenã probationẽ in his, quæ liquido probari non poſ-
ſunt, tradit Calca. in conſ. 8. col. 8. teſtatur Accur. in l. in
ſtrumenta, C. de probat. & eſt conſiliu Bal. 311. incip.
in q Galuiani, lib. 5. et huic et opinioni adhæſit Paul.
Caſt. cõſ. 109. viſa petitione, nu. 1. vol. 2. vbi allegat d.
l. vbi numerus, ff. de teſtib. et hoc idẽ probauit idẽ Pau.
Caſtr. in conſ. 332. vol. 2. et ꝙ duo ſufficiunt, ſequitur
Berti. conſ. 111. in 1. par. vol. 3. nu. 2. vbi ait, hanc opi-
* nionem ſequendam * eſſe tam in conſulendo, quam
in iudicando, et idem conſ. 88. nu. 3 in 1. par. vol. 1. et
idẽ conſ. 119. 2. lib. vol. latius, q alibi, et ibi ea, quæ ob-
ſtare videntur, refellit, et idẽ voluit Rol. à Valle cõſ. 40.
lib. 2. Gciar. ſing. 18. et ab hac ſnia, tot, ac tantorũ pa-
trum tam antiquorũ, q̃ recentiorum auctoritate, et nu
5 mero roborata † tanquam magis ** cõi, et cõſcientiæ
** minus periculoſa, recedendum non eſt, c. 1. de deci. vt
dixit Mich de Graſſis in ſuis cõmunib. opin. q. 8. in fi.
cui ſententiæ aſſentit Caſſad. dec. 1. de vſur. vbi rpe ſuo
ſemper ita fuiſſe iudicatum in palatio eſt atteſtatus,
et nõ requiri conſuetudinẽ fœnerãdi, ſed ſufficere mo
6 dicitatẽ pretij, † et pactu de retrouendendo, latè hoc
** ibi comprobat ex cõmuni ** ſcribentium ſententia.

Verum vtram harum ſequi malis, tua erit optio. ſi
primam ſequaris, ſcilicet, tria hæc coniuncta requiri,
illam limitabis, vt infra tradidimus in 1. limit. ſi verò
accedas ſecundæ opinioni, quæ videtur verior, limita
re eam poteris, vt infra in 2. limit.

Intelligas præterea, quæ adduximus in dicta prima
limit. et infra alia, ꝙ ad hoc, vt modicitas pretij iũcto
7 pacto reuendendi † faciat contractũ præſumi vſura-
riũ requiritur vt pretiũ ſit admodũ tenue, et forte intra
dimidiã, vt ſi res conſtans mille, ſit vendita pro ducẽ-
tis. vt in his terminis rñdit Rom. in conſ 304. in prin.
per text. in c. 1. verſ. quis enim dubitat, qualiter olim
feud. alien. poter. in vſib. feud. ibi vlliſſ. quem tex. arbi
tratur ſing. et meliorẽ de iure, hoc idẽ ſequitur Dec. in
conſ. 167. col. 2. verſ. accidit ẽt, ꝙ in caſu noſtro Grat.
rñdit in conſ. 157 cum ea. nu. 6 lib. 2. Iaſ. conſ. 153. col.
2. verſ. 2. modicitatem, et col. 3. verſ. 4 et col. 4 verſ. nõ
obſtat. Alex. in conſ. 28. lib. 5. idem Iaſ. in conſ 21. ſub
nu. 4. lib. 4. lib. 1. quod etiam confirmat apertè Cagn.
in d. l. 2. nu 57. C. de pact. int. empt. et uend.

Quo verò pacto probetur pactũ de retrouendendo,
dicetur infra in concluſione, pactũ, ad quã te reijcio.

Et

8 Et quomodo etiam in hoc caſu † probetur valor, & pretium rei emptæ, vel donatitij, infra obſeruauimus in concluſione Valor, & copioſiſſimè tractatur per Cæpo.in d.ſuo tract.de ſimul.cõtract.6.caſu principali,nu.109.§.verum quia.

Poſtremo quo pacto probetur, quem eſſe ſolitum fœnerari explicauimus ſupra in concluſione, conſuetudo fœnerandi.

Sic velim limites ſupradictam priorem opinionẽ.ſ. quod tria coniunctim requirantur,vt procedat,qñ nõ datur immoderatus exceſſus immodicitatis pretij, qa tunc illa tria requiruntur cõiunctim; ſecus ſi cõſtat, & probetur de enormi læſione pretij.ſ. in dimidiam iuſti 9 pretij,vel circa, quia tunc ad probandum ſimulatum eſſe contractum, dicta duo duntaxat ſufficiunt ꝓbari videlicet paruitas pretij, & pactum de retrouendẽdo, licet non probaretur cõſuetudo fœnerãdi, vel alia præſũptio,ita limitat Cag.in l.2.C.de pact.inr.emptor.& vend.n.17.& cõſuluit Cor.conſi.346. vol.1.& eſt cõſ. Caſtren.306.n.5.incip.quanquã longa.vol.2.& Calc. conſ.26.& Bald.cõſ.311.l.5.& cauit Aym. Crau.cõſi. 156.n.8.& 12.vbi exẽplo planũ facit in re vẽdita 200. q̃ cõſtabat 500.& ſequiť Tho.Gram.in d.dec.76.n.15.

Sed in hoc velim animaduertas ad cognoſcẽdã dictã enormẽ læſionem in pretio,rẽ ipſam eſtimari non 10 debere,prout conſtat ſimpliciter,† ſed minori dẽt exiſtimari pp pactum,& onus de retrouendendo ei iniũctum.iuxta ſñiam Dec conſ.167.nu.4. & Abb.in c.ad noſtrã ext.de emp.& vend.arg.l.fundi partẽ.ff.de contrah.emp.latiſſimè ſe fundit Tiraq.tra ct.de vtroq; retract.ti.de retract.conu.in præf.nu.20.cum ſeq. vbi ex ſñia Bar.Soc.in conſ.15.viſis ꝑtẽis.col.vlt. lib.1.n.57. 11 aſſerit,† vt quæ conſtent centum ſine hoc pacto,70.tãtum valeant ſi cum eodem pacto emantur, ad ꝙ ꝓpè infinita ipſe ibi adducit ſub n.20.I.credit hoc quidem veriſſimum eſſe,quem videas,& p te ipſum actum tñ, vt cum in iure definitum non ſit,quæ pretij modicitas 12 hæc cẽſeantur † relinquatur arbitrio iudicis,vt voluere Barb.cõſi.51.col.2.l.1.Bar.conſi.136.n.4.l.2.Tiraq. in repet.l.ſi vnquam in verb. oĩa n.31. C.de reuoc.dona.Soc.iun conſi.104.num.4 lib.3.ſcripſit Iac.Men.in tract.de arb.iud.caſ.217.nu.4 & ſeq.lib.1.cent.3.Nam 13 rõne oneris adiuncti † res exiſtimatur minoris cõſtare ſi credimus Ruin.in conſi.66.quia dubia col.4.verſic. tantominus,lib.4.voluit Bert. conſi.158.illud eſt certum,poſt n.3. lib.1. Dec.etiam vbi ſupra, & conſ.308. n.3.Nullus.n.paterfamilias mentis compos emeret rẽ valentem libris centum cum tali pacto de retrouendẽdo ꝓ libris 70.vt inquit Soc.d.conſ.15. in fi.li.1.nu.17 quem ſequiť Iaſ. in l.1. § ſi ſpes. n.10.ff.ad Treb.idem placuit Iaſ.ĩcõſ.151.col.2 verſ.itẽ illud,l.4 Rol.à Val. conſi.96.n.40.lib.2.& Soc.in conſi.94. nu.24.lib.3.

Intelligas tñ iſtud,vt procedere poſſit, qñ modicitas pretij inſpecto vero valore(pacto non deducto)eſt minor q̃ circa dimidiam, & nulla alia coniectura adeſt ex quib⁹ colligatur pignus,vel cum aliæ præſumptiones adſint,ſunt tñ tales,quæ ſine modicitate pretij nõ ſufficiunt,& minor, q̃ in tertia parte. Verùm ſi plures coniecturæ idoneæ reperiantur, quæ ferè etiam ſine 14 modicitate ſufficiunt, † vt qñ adeſt pactum redimendi,& eſt conceptum negatiuè,quo caſu æquiualet illi, ꝙ emptor ſit ſolitus fœnerari ſecundum Crau. d.cõſi. 156.nu.5.& Gabr.conſi.74.num.7. atque Rui.conſ.16 num.2.vol.3.& vt eſt in caſu Abb.in conſi.76. li.1.tũc etiam ſi modicitas ſit minor,q̃ in tertia, adhuc tñ ſufficeret,nulla pacti conſideratione habita, quia iura requirunt modicitatem in tanta parte: non autem læſionem ita magnam,ita conſuluit Hieronym.Gabr.in d ſuo conſ.74.num.21.vbi ſolidis,& firmis rationibus comprobat hanc ſuam conſiderationem,à qua fortaſſe tute non eſſet recedendum, idem reperi voluiſſe Tiraq.in tract.de retract.conuent. in præf.nu.26. de quo Gabriel nullam facit mentionem, fretus auctoritate Anto. de Butr.in c.ad noſtram.col.13.verſ.& ꝙ multi in hoc errant.de empt.ꝙ dictum idem Tiraq. ſingulare arbitratur,& à nemine ante ſcriptum,ibique ponderat tex.in c.illo vos de pign.hoc probantem,& ſecundum hanc conſiderationem nos ẽt pronunciauimus alias Placentiæ ĩ quadã cauſa vſuraria, corã nobis vertente inter Dñm Iulium de Perego & quõdã de Cur.

Et præter ea,quæ hic adduxim⁹, docuit ẽt Cag.ĩ l.2. nu.58.& ſeq.C.de pac.int. empt. & vend. & multi alij tradidere,vt Abb.in conſ.49.l.1.Dec.in l.pacta,q̃ contra,nu.15.C.de pact.Corn.in conſ.241.l.1.Pantaleon. in l.2.C.de reſci.vend.idem Abb.conſi.76.vol.1.Soc. in conſi.248.in fi.l.2.Abb.in c.in aliquib.ex.decim.vbi ad rem noſtram colligit, ꝙ ſi quis vendiderit ꝑdiũ cum onere retrouendendi ſi poſtmodum allegat paruitas pretij ad inferendum contractum vſurarium,nõ valeat verus valor rei æſtimatæ, ſed ſit habenda rõad onus impoſitum, quia tantominus prædium valet rõne oneris annexi, ſubiungens etiã ita ſæpius in facto reſpondiſſe, & id notatione eſſe dignum, quia in hoc multi conſueuerint labi,vt ibi per eum. Hinc ſequitur 15 † ꝙ allegans modicitatem pretij venditæ cum tali pacto de reuendendo teneať ꝓbare valorem, habita rõne ad tale pactũ:alioqui non probat,vt placuit Cagn. qui alios cõgerit in d.l.2. C.de pac.int.empt.& vend. num.58.& in l.2.q.48.nu.255. C.de reſcind.vend.

Præterea ad id etiam eſt animaduertendum, ad cõſiderandum,an modicitas pretij interuenerit conſide-16 ratur tempus contractus, .ſ. † quanti eo tpe res erat æſtimata,& valebat,vt l.ſi voluntatem, in fi. C.de reſc. vend. & Dec. monuit d.conſ.308. nu.2. vbi latè hanc materiam proſequitur.

Limitabis poſteriorem opinionem, q̃ habet ꝙ duntaxat illa duo ſufficiant,.i.modicitas pretij,& pactum de retrouendendo, vt tñ procedat in contractu emptionis factæ cum modicitate precij, & d.pac. nã hoc caſu cũ venditio,& emptio voluntaria ſit,& numera-17 tio ꝑij interuenerit realiter † merito ex modicitate ꝑtij,& d.pacto venditio ſimulata,& pign⁹,ac mutuũ fœneratiũ ꝑſumitur:ſed ſec⁹ eſt in donatione inſolutũ, ad q̃ creditor non vltrò, ſed ex neceſſitate debiti ſui conſequendi deſcendit, in tali tñ datione inſolutum, in qua nulla numeratio pecun.interuenit,vnde nõ ita facilè ꝑſumitur mutuum, cum tpe dationis inſolutũ nulla pecunia ad ipſum dantem inſolutum peruenerit,vnde requiritur ẽr,vt concurrat ꝓbatio cõſuetudinis fœnerandi ſic cõſuluit Fulg. in conſ.133.alias 34. in q.verſa.col.1. & idem conſ.18. viſo puncto,ſequiť, & refert Dec.in conſ.18.col.2.verſ.nec obſt.in conſil. 308.n.4.& 5.cum ibi allegat.& idẽ conſ.167.nu.5.6.& 7.vbi ait, ꝙ licet aliq DD.aꝑtè ſentiant, ꝙ ſupradicta opinio ſecunda procedat etiã in donatione inſolutũ; tñ non eſt vera eorum opinio,qa non cogitauerunt ſuper hoc,prout Fulg. ſupra ĩ dictis allegatis locis fecit, vbi rõnes efficaces reddit,& idem ſequitur Iaſ.in cõſi. 151.vol.4.per totum & voluit Cag.in d.l.2.n.54.C.de pact. int. empt. & vend. cauit Corn. in conſ.133.viſo vol.1.& ſequitur Pariſ.in conſ.81.conſultus n.30.li.2. & in conſ.75.omnis.col.pen.nu.33.verſ hinc uidem⁹, lib.5.latè Tiraq.de retract. conuen. in præfat.num.27 qui alios citat.

Contrarium vĩ ſentire Did.Couar.varia.reſol.l.3. c.8.n.6.Ang.conſ.236.multi conſortes.in fi.Imo.cõſ. 98.col.fi.verſ.preterea d.adiudicatio, & conſ.ſeq.col. 2.verſ.quintum dubium. Barb.conſ.61.li.1.Pariſ.ſibi contrarius in conſ.54. in præſenti.nu.82. lib.1.

Verum vt hãc ſcribentiũ contentionẽ ſedare poſſimus dicendum eſt,hoc debere potius reſidere in arbi-18 trio boni iudicis, † q ex uarijs coniecturis conſiderabit,atq; ꝑpendet qualitates & oẽs circunſtantias contrahentiũ, & cõtractus ꝓ eruenda ſimulatione ipſius, ꝓut tenuit Bald.ĩ cõſ.311.ĩ q.Galuan. col.2.in fi.lib.5. & Corn.in cõſ.346.col.pen.l.1.atq; Crau.cõſ.156.n.4

Subli-

Sublimitatͬ hæc 2. limitatio, vt vera ſit qñ datio inſolutum ſit abſolutè ſine facultate redimendi, ſecus ſi cum ea facultate, nã cæteris paribus nõ eſt differentia, vt recẽtiores Pratſ. ſcripſere in tract. de vſur. q. 74. & traditũ eſt in addit. ad Dec. in d. conſ. 308. nu. 5.

Secundò limitabis pſatã ſecundã opinionẽ, vt non
19 habeat locũ † in emptore viro bonę cõditionis famę & timoratæ cõſciẽtię, vt loquutus eſt Soc. cõſ. 248. incip. nunqd ex duob. poſt nu. 1. in fi. verſ. non omitto. li. 2. & Crau. cõſ. 48. in fi. cũ bona fama purget oẽs ſuſpiciones turpes, ſic Crau. cõſ. 145. in fi. ſic diremit Dec. cõſ. 309. nu. 7. ita voluit Iaſ. in cõſ. 153. col. 4. verſ. 8. in fi. & relati per Rol à Valle conſ. 40. nu. 6. & d. cõſ. 96. nu. 2. lib. 2. & Neuiz. in conſ. 87. nu. 25. in fi.

Primò ſublimitare poteris, vt nõ pcedat, ſi alicubi nõ reperiatͬ debitũ, pp ꝙ dicatͬ facta datio inſolutũ,
20 nec in libris creditoris nec in libris debitoris † eo cũ caſu cõtractus pſumitͬ ſimulatus, & ſi datũ iſolutũ, & nõ ptiũ interuenerit, vt traditũ eſt a Cęp. in d. trac. de ſimul. cõtrac. pſ. 26. nu. 86. itẽ poterit pbari per lib. & ſequitur Matian. Soc. in conſ. 84. nu. 6. & 7. vol. 3.

Secundo limita concluſionẽ ſimul cũ alijs pbatio nib. ſup. notatis, vt nõ pcedat, ſi in cõtractu ipſæ partes apponerent hãc cõditionẽ, videlicet ꝙ renunciãt,
21 † ſeu renunciauerũt exceptioni ſimulationis, & apparentiæ cõtractus, & nõ ſic actorũ, ſcilicet ꝙ nõ poſſit excipere, ꝙ ſic nõ ſit actũ, qa tunc hæc verba releuãt, & declarãt voluntatẽ, & mentem cõtrahentiũ, ſe noluiſſe iſtum cõtractum eſſe fictitium, vel ad ſimulationẽ
22 factum, † nam cum ſumus in claris, non opus eſt coniecturis. l. continuus, §. cũ ita. ff. de verb. oblig. cũ ſimilib. & ita tenet Barth. Cœp. in d. ſuo tract. de ſimul. cõtract. in præſumpt. 26. nu. 84. & Bart. in l. nemo põt. ff. de leg. 1. verſ. quæro, an renũciatio vbi ait id maximè pcedere, ſi hmõi renunciatio fiat ex interuallo poſt inſtrm, & hoc per l. 2. C. ꝙ met. cau. ita placuit Goza. in cõſ. 69. col. 3. verſ. 3. & ſi, &c. cui accedi Rol. à Val. in conſ. 93. nu. 6. & ſeq. lib. 1. & ante eos voluit Ioã. de Imo. in l. Seius, & Augerius. & ibi Alex. col. pen. in fi. ff. ad l. falci. nam * cõis, & vera eſt ſnĩa Doctorũ, † ꝙ
23 vbi qs innuit in inſtrõ oĩa, & ſingula in eo contenta eſſe vera, & ea velle attendere, & obſeruare, & in nullo cõtrauenire, nõ põt opponere exceptionẽ ſimulationis, vt de * cõi atteſtatur Rol. à Vall. d. cõſ. 93. viſo inſtrõ cõfeſſionis, nu. 22. lib. 1. & * cõem ẽt dicit Iaſ. in l. nemo põt. col. 9. in prin. voluit Cur. Iun. in cõſ. 134. col. 3. aſſeruit Goza. in conſ. 69. col. 3. & idem Curt. in conſ. 108. & in conſ. 110. & pro hac parte quamplura adducit Affl. ſuper 1. feud. tit. de feud. dat. in vic. l. cõmiſſ. nu. 161. cũ plurib. ſeqq. ꝙ ẽt comprobat ſubtilib. rationibus, licet recedat ipſe ab hac opinione.

24 Contrarium huius ſnĩæ, id eſt, † non valere renunciationem ſimulationis, tradidit Bart. in l. nemo põt. ff. de leg. 1. quem referendo ſequitur Affl. in loco iam citato, nu. 264. in quo loco affert rationes concludentes, & reſpondet contrarijs, adeas illum.

Reſtringas tñ, vt hæc poſterior opinio locum ſibi non vendicet, qñ contractus, ſiue diſpoſitio, cui dicta renunciatio accedit, eſt ipſo iure aliqua ſaltẽ apparẽter, & nihil in contrariũ appareat euidenter. Hoc cũ
25 caſu † renunciatio ipſa multũ operatͬ, qa cũ in promptu contrariũ de ſimulatione nõ appareat, ipſa ſimulatio indicatͬ pro nõ exiſtẽti. arg. l. in lege. ff. de cõtrahen. empt. & ſic pſumitͬ pro inſtrõ, l. cum precib. C. de probat. ſecus uero ſi contractus, cui appoſita eſt renũciatio exceptionis ſimulationis, tàm apparenter, quã re vera eſſet ipſo iure nullus, nullamq; pducens actionem, nam tunc verũ eſt, renunciationem nullius eſſe ponderis, ita de facto cõſuluiſſe Fulg. in ſuo cõſ. ꝙ incipit, circa vires inſtrĩ, refert Affl. in d. tit. de feud. dat. in vic. l. cominiſ. nu. 168. verſ. tertiò fallit, qui tñ ibi in poſtremis verbis non approbat hoc dictũ, id tñ velim tu cõſideres, & examines, quia hæc limitatio eſt ſubtilis, & auctoritas Fulg. eſt magna, & plurimum pollet.

Sed ad hanc ſecundã limitationẽ conſulere poteris Tiraq. de retract. conuent. in præfatio. nu. 10. vbi vr̃
26 velle, † imo iſtã renunciationẽ magis grauẽ, & ſuſpectũ reddere contractũ & videas Io. Bapt. Lup. in trac. de vſur. in l. 2. C de pact. int. empt. & vend. §. 1. nu. 39. Verumtñ relati à nobis DD loquuntur, qñ in contractu fuerũt expreſſa hæc verba, videlicet, vẽdidit verè, & non in fraudẽ vſurarũ, quo caſu actus magis redditͬ ſuſpectus, ex abũdè allatis ibidẽ per eos, q̃ verba multũ differre videntͬ à renũciationibus, de quib. in hac limitatione de qua tñ infra ſuo loco vberius diſſeram.

Sublimita tñ, vt in omni caſu limitatio procedat, ſi appareant legitimæ probationes, & cauſæ, ac indicia, q. cũ ex ſimilib. præſumptionib. iſte met cõtractus eſt
27 ſimulatus, † ita & hmõi renunciatio pſumitͬ ſimulata, vt l. doli, §. diuerſum, ff. de noua. & Bar. ſcripſit in l. nemo põt, ff. de leg. 1. verſ. q̃ro, an renunciatio, & idẽ voluere Card. Zabarel. & Io. de Imo. in d. c. ad noſtrã. extr. de emp. & vend. & Bar. in l. ſi. §. idẽ q̃ſiuit, ff. de cõdi. indeb. & p Barth. Cœpol. traditum eſt in d. tract. de ſimul. contract. præſump. 26. nu. 84.

Inſuper tertio vt nõ vera ſit poſterior opinio, ſi pactũ de retrouendendo nõ in ipſo cõtractu, aut in con
28 tinenti poſt ipſum, † ſed ex interuallo ſit appoſitũ, qa tunc non debet argui ſimulatus, ẽt ſi adſit paruitas ptij iuxta ſuã Alex. conſ. 28. col. 2. verſ. & q̃uis nonnulli. lib. 5. & protulit Rip. in l. nemo põt, nu. 73. ff. de leg. 1. cũ alijs congeſtis per Cagno. in d. l. 2. C. de pact. int. emp. & vẽdi. nu. 6. & nu. 130. Alex. ẽt cauit in cõſ. 38. nu. 3. lib. 1. atq; conſuluit Abb. cõſ. 133. & cõſ. 241. lib. 1. & quãplures more ſuo recẽſet Tiraq. de retract. conuentio. in præfatio. nu. 8. & ſeq.

29 Ab hac tñ opinione diſceſſere Imo. in d. c. ad noſtrã. poſt Io. And. ibi nu. 7. verſ. extra gl. & ibi Barba. ſequtur Alex. conſ. 46. col. 1. verſ. concurrit & alia. lib. 3. & conſ. 54. nu. 1. lib. 6. idẽ vr̃ ſentire Soc. conſ. 248. col. 1. lib. 2. Bertr. conſ. 184. vidi caſum in 1. dub. lib. 1. ſentit ẽt Pau. de Caſt. in cõſ. 109. col. 2. verſ. eſt et. li. 2. dũ ait, hoc pactũ reuendendi factu eodẽ die, ſimulationem
30 magis arguere † q̃ ſi eſſet factũ ex interuallo, vnde intelligit ipſe contractũ huiuſmodi nõ carere ſuſpicione, ẽt ſi tale pactũ fuerit adiectũ ex interuallo in alio inſtrõ per ſe, & ſeparatim non immineat tanta ſuſpicio, nõ n. ibi Ale. excludit à ſuſpicione vſuraria cõtractũ illũ in quo pactũ de retrouendendo ex interuallo ſit appoſitũ ſed intelligit, minui ſuſpicionẽ in tali caſu, & augeri, qñ in ipſo contractu, aut incontinẽti poſt ipsũ pactũ hmõi, ſit adiectũ, ſentit hoc ẽt Albe. in l. 2. C. de pact. int. emp. & vẽd. in ver. ſed qd ſi emptor. Idẽ ſẽtire vr̃ Doctor relatꝰ ĩter cõſilia Alex. in cõſ. 119. col. 2. ver. poſſet ergo li. 4. & cõſ. 51. n. 2. eo. lib. tenuit ẽt Tiraq. de retract. in præfat. nu. 9. & Cra. conſ. 156. nu. 18.

Quinimò ſecundũ alium Doctorem relatum inter cõſilia Alex. conſ. 122. lib. 4. per iſta magis augetur pſ-
31 ſumptio ſimulationis excogitatę, † cũ nihil aliud vſurarij excogitant, niſi cautelas pro cuitãda coniectura vſurarum, ꝙ ut facilius cõſequi poſſint, fortè ex interuallo curant apponẽdas iſtas pactiones, ꝙ approbat, & ſequitur Io. Bap. Lup. in commen. d. l. 2. C. de pact. int. emp. & uend. §. 1. nu. 36. & ſeq. & ante eum placuit Tiraq. in tract. de retract. conuen. in pſ fatione. nu. 6. 8. 9. & 12. qui uidendus eſt, & uoluit Crau. conſ. 156. nu. 18. & conſulas doctiſſimum Iacob. Menoc. de arbitr. iud. caſu 13. lib. 2. cent. 1. in quo loco ultra alia tradit
32 † totum iſtud arbitrio iudicis eſſe dijudicandum, ꝙ probat ex ſententia Aymo Crau. conſ. 156. nu. 17. qui ipſe permotus eſt ex doctrina Ang. in l. ſi uentri. §. fi. ff. de iis, quæ in fraud. credit.

Quod pcipuè uerũ vr̃ in hmõi contractibus factis
33 cum pacto reſolutiuo fuerit interpoſitũ iurm † cuius natura, licet ſit cõfirmare actus alias inualidos, auth. ſacramenta puberũ. C. ſi aduer. uend. in c. quis de pac.

in 6. tñ appoſitum in hmõi cõtractibus factis cũ hoc
34 pacto redimẽdi, † illos reddit magis ſuſpectos de ſi-
mulatione, & fraude, vt tenuit gl. in c. ſignificauit, ver.
ĩterdixit, in fin. de cõſi. ſequif Bal. in cõſ. 275. li. 1. licet
antea cõſuluerit cõtrariũ in conſ. 114. ſecundũ ea lib.
3. ea potiſſima ratione, quod in cõtractu ſimulato nõ
adeſt conſenſus ꝑpter præcedentem conuentionẽ de
ſimulando, ex quo fit, quod iuramentũ in eo appoſitũ
35 nihil operatur, † quia perinde eſt iurare ſeruare cõtra-
ctum ſimulatũ, ac ſi iuretur nihil ſeruare, vt latè in ter
minis tradit Affl. tit. de feud. dat. in vic. l. commiſſ. nu.
135. & ſeq. vbi pulchrè declarat materiã. Et hanc eãdẽ
opinionem gl. ſequutus eſt Guid. Pap. ſing. 938. propè
fin. qui ẽt accedit Soc. cõſ. 217. col. vlt. verſ. 3. lib. 2. quã
etiã approbat Tiraq. in loco iam allato de retract. cõ-
uent. in præfa nu. 16 & 17. illã ibi confirmat quia plu-
ribus auctoritatibus, & ante voluerũt Hoſt. & Io. And.
in d. c. illo vos vterq; ad fi. de pign. & hanc ſuſpicionẽ
eſſe violentã animaduertit Bal. in conſ. 275. præmiſſo
ſtatuto col. 2. verſ. prædictis non obſtantibus.

Quæ ſuſpicio eo magis augeretur, ſi fuiſſet cautũ, vt
36 in tempore reuenditionis per vẽditorem maius † aut
etiam minus pretium deberet reſtitui, quam ab empto
re fuerit datum, vt de maiori pretio tradit Abb. in d. c.
ad noſtram. in 4. caſu. vbi Imo. nu. 6. per text. in d. c. illo
vos de pign. & aſſeruit conſulẽdo Bertra. in conſ. 70. ſi
nõ ſine, col. fi. lib. 3. Couar. docuit var. reſolu. lib. 3. c. 9.
in prin decidit Guid. Pap. in tract. de cõtrac. illic. col. 6.
verſ. item ex eo, quod Cæp. meminit in tract. de ſimu-
lat. contract. in 4. præſum. cũ alijs, de quib. per Tiraqu.
in præfa. de retract. nu. 31.

De minori autem pretio cauit Bald. in conſ. 114. ſe-
cundum ea, quæ lib. 3. quem ſequũtur Tiraq. vbi ſupra
n. 32. & Io. Bap. Lup. in d. l. 2. C. de pac. int. emp. §. 1. n. 4.

37 Intelligas tamẽ, † hanc coniecturam per ſe nõ red-
dere contractum fœneratitium, ſed cõcurrentibus alijs
cõiecturis, vt aſſerit Cagn. in d. l. 2. nu. 62. poſt Iaſ. in
cõſ. 153. col 4 lib. 4. quib. adheret Io Bap. Lup. vbi ſup.

Tertiò limita cõcluſionem, quando dilucidè in in-
38 ſtrumento, & cõtractu fuerit iuratum † omnia, & ſin-
gula in inſtrumento contenta vera eſſe, tunc enim nõ
probatur ſimulatus etiam ſupranotatis præſumptioni-
bus, & allegando ſimulationẽ veniret contra iuramẽ-
tum, vt ſcripſit Io de Imo. in d. c. ad noſtrã. de emp. &
vend. ad fin. & Bald. docuit in l. fi. C. de nõ num. pec. &
Cæp. ſenſit in d. tract. in præſum. 7. nu. 46. & in preſũp.
26. nu. 84 protulit Affl. in 1. feud. tit. de feud. dat. in vi-
cem. l. commiſſ. num. 157. verſ. tertio fallit, vbi dicit ita
* communiter ſentire Doct. in l. nemo poteſt ff. de leg.
1. teſtaf Petr. de Peruſ. Cardinalem, & Io. de Imo in c.
ad noſtrã. de empt. & vend. & ibi animaduertit, conſi-
derandum eſſe: quo pacto concipiatur iuramẽtum ad
hoc, vt excludat exceptionẽ ſimulationis. ſicut in ſimi
39 li dicitur in l. ſi duo patroni. ff. de iureiur. † quod illud
adiuuat, quia iuramẽtũ debet ſeruari in ſpecifica for-
ma, & vt conditio, vt dixit Bart in l. amplius. ff. rem ra
tam haberi, & no. in d. c. ad noſtram.

Intellige, vt iſtud nõ procedat, ſi ſimulatio ſit dete-
cta, vel probationes allegantes ſimulationẽ fuerint re
ceptæ, & admiſſæ, etenim poſt receptas probationes ſu
40 per ſimulatione † turpitudinẽ ſuam licitum eſt alle-
gare, ſi in hac re fides eſt adhibẽda in l. alios. ff. de iure-
iur. quem refert, ſequitur Affl. d. loco proximè citato,
nu. 160. cui adhæret Soc. conſ. 164. col. 6. in 4 dubio, lib.
2. & cõſuluit Nat. conſ. 305. optimũ ius, nu. 9. lib. 2. vbi
iſtud ampliat procedere etiãſi probationes ipſæ eſſent
admiſſæ cum clauſula ſaluo iure impertinentium, & e.
ga licet forſan de iure nõn eſſent admittendæ, ſi tamẽ
de facto ſint admiſſæ, ſufficit, & eo caſu poſt detectũ
precium poteſt allegari propria turpitudo.

Hic prætcrea te velim admonitũ, illam ſimulatio-
41 nem inſtrĩ † vbi eſt iuratũ oĩa, & ſingula eſſe vera, poſ
ſe aliquando detegi, ex productione ipſius inſtrĩ, ex
quo emergerẽt præſumptiones, veluti, quia res magni
pretij eſſet vendita paruo ꝑtio, & emptor publicè cõ-
ſueuiſſet fœnerari, item eſſet conſiderandum tẽpus, &
locus celebrati inſtrĩ, ac qualitates perſonarum, nec-
non an pretium eſſet confeſſatum, & de iſtiuſmodi
præſumptionibus nam tantæ poſſent eſſe ꝑſumptio-
nes ſimulationis contractus, vt ex eius productione
deberet iudicari ſimulatus non obſtante, quod in cõ-
tractu ſit iuratum omnia eſſe vera, ita pulchrè tradit
Afflict. in d. tit. de feud. dat. in vic. l. commiſ. nu. 160.

Secundò intellige hanc etiã limitationem, vt ſibi
42 locum non vendicet, ſi ille, † qui iurauit, obtinuerit
abſolutionẽ, qua impetrata abſolutione poterit con-
tra inſtrumẽtũ hoc pacto iurato agere, ſine iniuſtitia
pretii ſecundũ Affl. in ſuperiori loco allato, nu. 158.
ex traditis p Io. de Imo. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1.
& Bal. in l. ſi quis pro eo ff. de fideiuſ. & ex allatis à
Petr. de Peruſ. & Card. Floren. in d. c. ad noſtram. de
empt. & vẽd. & Doct. in d. l. nemo poteſt, ff. de leg. 1.
43 Verùm ſi iurans eſſet mortuus † eius hæres non te-
nef petere abſolutionem à iuramento, quia vinculũ
iuramenti tanquam perſonale extinguitur cum per-
ſona, & non concomitaf hæredem, vt not. Inno. in
c. veritatiſ de iureiur. ſecundum Bald. in l. 3. C. plus
val. quod agit. quem ſequitur Affl. vbi ſup. num. 159.
44 Contrariũ pronunciauit Tiraq. in tract. de retract.
conuent. in prefat nu. 16. ibiq; affirmauit, quòd licet
alias iuſ. n pleruncq; cõfirmet cõtractus, & actus inua
lidos. c. cũ contingat. de iureiu. c. quãuis de pac. lib. 6.
cum ſimilibus, tñ qñ eſt appoſitũ in contractibus hu-
iuſmodi factis cũ pacto redimendi, nedum nõ corro-
45 borat contractum, † nec eius fidem auget, ſed potius
illos magis ſuſpectos reddit de fraude, & ſimulatio-
ne, vt ante eũ voluerũt Hoſt. & Io. And. in c. noſtram
vterq; ad fi. de pig. Bal. in cõſ. 275 ꝑmiſſo ſtatuto, col.
2. verſ. nec ꝑmiſſis obſtantib. lib. 5. vbi dicit hãc ſuſpi-
cionẽ eſſe violentã. ꝙ plures, & alij allati per Tiraq.
loco ſupra citato idẽ tenuerũt, q ꝑ te videri poterũt.
46 Reſtringif hæc limitatio, ſi poſt ex interuallo † fa-
cta fuerit renunciatio exceptionis, vt ſupra in 2. limi-
tatione diximus, quia tunc etiã ſine prædicto inſtru-
mento tolleretur præſumptio ſimulationis, vt l. 2. cũ
ibi not. C. quid met. cauſ. & Bart. notat in d. l. nemo
poteſt. ff. de leg. 1. & animaduerſum eſt à Doct. in d. c.
ad noſtrã ext. de empt. & vend. atq; obſeruauit Cæpol.
vbi ſupra d. præſumpt. 7. & 26. de hoc tamen proximè
diximus, & intellige, vt ibi.

Verùm qñ incontinẽti, vel ex interuallo actus cẽ-
47 ſeatur geſtus, & in ſpecie noſtra, † qñ pactũ redimen-
di cenſeri debeat fuiſſe incõtinenti appoſitum, vt ex
eo actio cõpetat, vide latiſſimè per Tiraq. de retract.
conuent. gl. 4. et 5. §. 1. ibi enim dilucidatur materia.

Limita etiam ſupra traditam poſteriorẽ opinionẽ,
vt non vera ſit qñ cõtractus fieret cũ eccleſia, ſeu vi-
ris eccleſiaſticis, quibus conſcientia optimæ menis eſt
49 cordi, quia tunc et ſi † cõcurrãt illæ duæ præſumptio-
nes, pactũ de retrouẽdendo et modicitas pretij, tamẽ
ex his non præſumitur contractus fœneratitius, vt eſt
conſtitutio Martini Papæ, et Calixti in extrauagãtib.
cõmunibus, tit. de empt. et vend. c. regimini. vbi erat
pactũ de lucrando, et redditus 14. pro cẽtenario plus,
et, tamen deciditur non eſſe fœneratitiũ, vt per illa iu-
ra tenet Alcia. in reſpon. 40. lib. 1. to. 1. licet alias, et in
terminis docuit Albe. in l. iubemus nulli la 2. nu. 16.
ver. ult. iſta quæſtio. C. de ſacroſ. eccl. Rol à Vall. reſ-
pondit in conſ. 56. nu. 20. lib. 1.

Quartò limitatur poſterior opinio, uidelicet, ꝙ illæ
duæ præſumptiones cõcurrere debeant, ideſt, paruitas
pretij, et pactum de retrouendẽdo, non procedere in
49 feudalibus, † nam contractus feudi ex ſola paruitate
pretij præſumif ſimulatus ita decidit Matth. de Affl.
ſup. 2. feu. tit. qualiter olĩ feud. alie. poter. c. 1. §. donari
n. 30. p illũ tex. et p c. ſũmoperè. ext. de extraord. cog.

Limu-

Limitabis id verum eſſe, quando huiuſmodi contractus
factus fuerit ab inferiore à Rege, puta feudatarijs, ſe-
50 cus ſi fiat à rege, † nam ab eo potius præſumitur haberi
gratia, quàm prætextu pecuniæ, vt dicit text. in c. 1 de feu.
dat. in vic. legis commiſſor. & ita ait Matt. ab Affl. vbi
ſupra d. §. donat. vbi ait, adeo valere contractũ feuda-
51 lem factum à Principe † ſub penſione vnius denarij,
quia vř tunc Princeps vſus liberalitate, & ad hoc faciũt
à nobis animaduerſa in concl. liberalitas.

Quintò limita concluſionẽ, vt ſibi locũ non vendi
cet, ſi pactũ de retrouendendo non fuerit appoſitum
in ipſo contractu, vel incõtinenti poſt ipſius celebra-
52 tionem, ſed ex interuallo † quia tunc ex ſentẽtia mul
torũ traditum eſt, non argui ſimulatione contractus.
vt inter alios dixit Alex. in conſ. 28. col. 2. verſ. & quàmuis
nonnulli. uol. 5. cui accedit Rip. in l. nemo poteſt, nu.
73. ff. de leg. 1. Cagn. etiam adhæret, qui alios citat in
l. 2. C. de pact. int. empt. & ven. nu. 6. & nu. 130.

53 Cui ſnīæ alacriter reclamat † Bal. in cõſ. 122. in in-
ſtrumento, col. fi. ibi, ex contrarijs igitur, qualibet li.
3. quod probauit Ruin. in conſ. 16. circa primũ. nu. 10.
lib. 4. Iaſ. confirmauit in conſ. 153. circa primum, col.
1. lib. 4. & firmauit Crau. conſ. 156. nu. 18. late Tiraqu.
qui hoc idẽ aſſerentes congerit in tract. de retract. cõ-
54 uent. in præfat. nu. 12. ibiq. illud interuallũ † magis ſu
ſpicionẽ fraudis augere affirmat tanquàm excogitatum id
fuerit, ne fraus ipſa pateret, ſecundũ Io. And. in c. ad
noſtrã, quẽ ibi retulit Imo. nu. 7. in verſ. ext. gl. de emp.
& vendi. & ſequitur ibi Barba. idem cõſuluit Doctor
quidam inter conſilia Alex in conſ. 120. lib. 4. & idem
Alex. in conſ. 46. col. 1. verſ. concurrit & alia. lib. 3. &
voluit Bertr. conſ. 184. vide caſum, in 1. dubio. lib. 1. &
huic opinioni aſſentitũr Lap. de S. Gemin. in cõmen.
ad l. 2. C. de pact int. empt. & vend. §. 1. nu. 34. & ſeq.

Ratio iſtius concluſionis illa põt eſſe, quòd cum non
in ipſo principali contractu fuerit iſtud pactũ appoſi-
tũ, quodãmodo dř ſecreto & clanculũ, ac vt id lateat
55 factũ. ideo fit, vt magis præſumatur fraus, † quia quæ ſe-
creto fiunt, magis præſumunť ſuſpecta, & doloſa, vt in
his terminis vſuræ tradit Cœpol. in tract de ſimul. cõ-
trac. pſumpt. 20. in conſ. crimi. 17. viſa cõmiſſione, col.
pen. verſ. nẽ & vlt. Dec. ẽt in conſ. 331. col. 2. verſ. 4. vt
præſump. atq; Rom. in conſ. 54. viſis, col. 2. verſ. 3. & quàm
plura ſcribit Tiraq. de retra. cõuẽt. in pfa. n. 13. & 14.
ſequiť Lap. de S Gem. in d. l. 3. §. 1. C. de pact. int. emp.
n. 35. vbi & ipſe quàm plura adnotauit, ad quos te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Contractus an probetur ſimulatus per teſtes
productos contra inſtrumentum, & ex eo
quòd ferè omnia pacta apponantur in fa-
uorem creditoris, & quãdo ei, qui condu-
xit prædium ſuum venditum, conſtituta
eſt penſio.

SVMMARIVM.

1 *Contractus probatur ſimulatus per teſtes productos contra inſtrumentum, & quot teſtes ſufficiant, nu. 2.*

3 *Teſtes non deponentes de forma inſtrumenti non poſſunt deponere de ſimulatione.*

4 *Teſtis vnus de viſu an ſufficiat ad probandum ſimulationẽ contract. vide remiſſiue.*

5 *Teſtes ſingulares faciunt probationem ſimulationis contractus alijs coniecturis concurrentibus.*

6 *Contractus ſimulatus probatur ex eo, quòd ferè omnia pacta apponuntur in fauorem creditoris.*

7 *Contractus probatur ſimulatus, & vſurarius, quãdo ei, qui conduxit prædiũ a ſe venditum conſtituta eſt penſio, quæ magis commenſuratur pretio tradito, quàm valori rei.*

Superſunt adhuc tres probãdi ra-
tiones, quo pa-
cto ſimulatus contractus palàm fieri poſſit, quarũ pri
1 ma eſt † per teſtes productos contra inſtrumentũ, vt
tradidit Tiraq. in tract. de vtroq; retract. tit. de retract.
conſangui. §. 1. gl. 14. nu. 57. & voluit Accur. in l. illici-
tas. §. veritas. ff. de offi. pręſid. & in §. ſi verò tale. in au-
thent. de inſtr. caut. & fid. Bal. placuit in l. 1. col. 2. verſ.
demũ quæro. C. plus val. quod agi. &c. aſſeuerauit ẽt Ioan.
Faber. in § nẽ verborũ. col. 4. verſ. vnde & hoc. Inſtit.
de inutil. ſtipula de hoc meminit Imo. in c. ad noſtrã.
ext. de empt. & vend. Verùm licet gl. d. §. ſi vero tale,
** aſſerat quatuor teſtes requiri, ** cõior tñ eſt opinio,
2 † pauciores ſatis eſſe. Tametſi glo. in d. §. ſi vero tale,
poſſit procedere, cũ quis directo vellet probare cõtra
inſtrũ, veluti ſi negetur ita inſtrũ factum non fuiſſe,
ſed ſecus quàm directo, vel indirectò quis non vult pro-
bare contra inſtrũ, ſed prout eſt, fatetur ita factũ fuiſ-
ſe, ſed agitur de probando aliud fuiſſe verè actum à
contrahentibus aliud ſimulatè ſcriptum, ſicut ille tit.
plus val. quod agitur &c. quia tunc duo ſufficiunt, & hmõi
probatione per teſtes vide latè per Bald. in l. 1. C. plus
val. quod agi. & c. & per Tiraq. vbi ſupra. Verùm ad id ob
3 ſerues, † teſtes non deponentes de forma inſtrumenti
non poſſe deponere de ſimulatione, vt reſpondit Bal.
cõſ. 21 parte quinta, nu. 3.

4 An verò vnus teſtis de viſu ſufficiat † ad probandũ
ſimulationem contractus, te docebit. Affl. c. in c. 1. de
feud. dat. in vic. leg. commiſſo. no. 3.

Concluſionem amplies, vt teſtes ſingulares alijs cõ
5 iecturis concurrentibus † faciant probationem ſimu-
lationis contractus, vt conſuluit Pau. Caſtr. conſ. 169.
num. 4. vol. 2. & Cuma. cauit in conſ. 155. col. 2. poſt
med. nu. 3. & 4. vbi latè.

Præterea probatur ſimulatus contractus ex eo, quòd fe
6 rè omnia pacta † apponuntur in fauorem creditoris,
& p̃ ratum, vel nil fiat in fauorẽ debitoris, vt tradidit
Card. in clementina 1. §. cęterum, q. 3. de vſur. & reſpõ
dit Abb. in conſ. 77. verſ. item & 3. cui accedit Natta
conſ. 198. nu. 13.

Poſtremò probatur contractus ſimulatus, & vſura-
7 rius. † quando ei, qui conduxit prædium à ſe vendi-
tum conſtituta fuit penſio, quæ magis commenſuretũ
pretio tradito, quã valori, & æſtimationi rei, vel eius
redditibus, veluti ſi pro fundo valoris 300. & empto p̃
centum ſoluantur pro penſione decem, nam tunc il-
la decem præſumuntur ſolui pro vſura dictæ pecuniæ
centum, & non pro redditibus fundi, quia maior mer-
ces pro eis deberetur, cum ſit valoris 300. ita Natta do-
cuit d. conſ. 198. nu. 14.

CONCLVSIO CCCCXLIX.

ARGVMENTVM.

Contractum ſimulatum probandi cui incum
bat onus.

SVMMARIVM.

1 *Contractum ſimulatum eſſe, vel fœneratitium qui dixerit, probare debet, & cauſam ſimulationis oſtendere, & declarare.*

2 *Contractum ſimulatum aſſerens non eſt audiendus, niſi deſignet ſpeciem fictionis.*

3 *Contractus in dubio non præſumitur ſimulatus, vel vſurarius, niſi probetur.*

4 *Contractum eſſe ſimulatum aſſerens, probare debet, etiam ſi aliqua præſumptio ſit in contrarium.*

Digitized by Google

5 *Contractum ſimulatum qui dixerit, probare tenetur, dum modo opponatur ab alia parte, quæ petat declarari cauſam & ſpeciem ſimulationis.*

6 *Contractum ſimulatum eſſe non ſatis eſt probare doloſum vel fictitium in genere, ſed ipſa ſpecies, & modus ſimulationis, aut fraudis ſigillatim probari debet.*

Contractum eſſe ſimulatum, vel fœneratitium ſi quis dixe-
1 rit † illũ probare debere, colligere eſt ex Scæuolæ rñſo in l. patronus. ff. de probat. & cauſam ſimulationis, vel fictionis oſtendere & ſigillatim declarare debere certam, & claram, rñdit Bar. in conſ. 65. incip. factum talè proponit. Petrus Nicolæ poſt nu. 2. verſ. his p̃miſſis, & ibi cũ allegatis in marginalib. additio. & idem obſeruauit Bar. in l. poſt contractũ. nu. 3. verſ. ſecunda p̃ſumptio. ff. de dona. & annotauit Bal. in l. ab Anaſtaſio. nu. 6. verſ. vltimò ſume arg. C. mand. atq; animaduertit Paul. Caſtr. in l. iuriſgentiũ. §. dolo malo. ff. de pact. ꝙ conſulenti placuit Alex. conſ. 111. incip. viſo ſuperiori themate. vol. 3 & idem in conſ. 28. in cã, & lite vol. 5. quorũ ſniam plurimi probauere, vt Anch. in cõſ. 228. ad corroboratione. Barb. conſ. 22. n. 1, vol. 4. Dec cõſ. 463. nu. 8. incip. in cã, quę noĩe Cameræ, & Dñi de Rot. in dec. 1. aliàs 484. extra Rotã, ꝙ per hoc.
2 nu. 5. de donat. in nou. vbi diremere, cũ † qui non deſi gnet ſpeciem fictionis non eſſe audiendũ quia aduerſarius ſic redderet̃ dubius, vt l. 1. §. 1. ff. de eden. l. Pomponius ſcribit. ff. de rei vendi. l. 1. §. Labeo. ff. de flumi. l. Titię tex. in prin. ff. de leg. 1. cũ alijs ibid. alle. imo de
3 bet ſuccũbere, vt Anch. voluit in d. cõſ. 226 nu. 2 † q̃a in dubio non præſumit̃ contractus ſimulatus, vel vſurarius niſi probet̃, ſic ſcripſit Barr. Soc. conſ. 264 nu 1. vol. 2. imo ſemper ſine fraude, & bona præſumit̃ celebratus, vt cauit Nat. conſ. 198. nu. 5. & 21.
4 Ampliatur concluſio vt procedat † etiam ſi aliqua præſumptio ſit in contrariũ, vt conſtat ex his q̃ modo attulimus, ꝙ intellige cũ hoc temperamẽto, dummodo interuenient renunciatio exceptionis ſimulationis, vt ſupra notatũ eſt, & ita ait Bar. Cœpol. in d. ſuo tract. de ſimul. contract. præſumpt. 26. nu. 85.

Limitabis modò, vt vera ſi, dummodo opponat̃
5 ab alia parte, † quæ petat declarari cauſam, & ſpeciẽ ſimulationis, & non aliter, vt docuere Bal. & Sal. in l. ab Anaſtaſio. C. mand. & Barr. Cœpol. vbi ſupra in d. 26. præſump. nu. 89. & 90. vbi latè.

Illud præterea obſeruandũ eſt, non ſatis eſſe p̃bare contractũ eſſe ſimulatũ, doloſum, vel fictitium in ge
6 nere, ſed neceſſe eſt † vt ipſa ſpecies, ac modus ſimulationis, aut fraudis ſingillatim probet̃, vt eleganter ac doctè memoriæ prod. dit Tiraq. in tract. de vtroq; retract. §. 1. gl. 14 nu. 59. & docuit Bar. in conſ. 65. col. 2. cui adhæſit Bal. in l. ab Anaſtaſio in fi p̃ illum tex. C. mand. ꝙ cæteri confirmauere vt in primis Pet Anch. conſ. 226. ad corroboratione. in 2. dubio. Pan. Caſt. in l. iuriſgentiũ. §. dolo. & ibi Alex. ff. de pact. vbi & ipſe Alex. dicit, id eſſe multa, & diligenti obſeruatione dignum, & idẽ Alex conſ. 112. viſo ſuperiore, col. 1. lib. 3. & conſ. 28. in cauſa. col. 3. in fi. verſ. modò ſic. lib 5.

Reliqua aũt, quæ in hac p̃batione ſimulati cõtractus lectori deeſſe videbuntur, ad ipſos ipſe fontes accedat, ac inde reſidua hauriat, quæ huc tranſponat.

CONCLVSIO CCCCL.

ARGVMENTVM.

Contumacia an probetur per ſcripturam, & inſtrumẽtum, & cui incumbat onus illam probandi.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia per ſcripturã, & inſtrumentum probari põt.*

2 *Contumaci incumbit onus probandi, iudicem citantem nõ eſſe idoneum.*

3 *Contumax probatur, qui nõ mittit procuratorẽ legitimũ.*

4 *Contumax probatur, qui aufugit, & latitat, ne perſonaliter apprehendi poſſit.*

5 *Latitare præſumitur, qui præmiſſa diligenti rimatione, nõ reperitur in loco, vbi conſueuerat morari.*

6 *Citatus contumax non poteſt haberi, ſi iudici copiam ſui nõ fecit illa die, qua iudex non ſediſſet.*

7 *Ad hoc, vt quis contumax probetur, requiritur trina citatio, vel vna peremptoria.*

8 *Contumax quis probatur ſi interuenerit trina citatio, vel vna p̃ tribus, & pars ſe præſentet in termino citationis, & contumaciam abſentis accuſet.*

9 *In criminalibus etiam, ad hoc vt quis contumax dicatur, actor debet expreſſe accuſare contumaciam rei.*
In criminalibus proceditur ad inſtar iudiciorũ ciuiliũ ibi.

10 *Contumax vere dicitur, qui citatus peremptoriè, non inuitus eſt, ſi conſtet ipſum habuiſſe notitiam citationis, & nõ comparuiſſe.*

1 Contumaciam poſſe probari per ſcripturam, † & inſtrumentum, nullus eſt, qui repugnet, nã licet vergat ad crimen, debet ſcribi in actis, vt tradidit Bald. in l. 1. C. quor. appellatio. non recipiuntur, & ſcriptũ fuit in addit. ad Bar. in l. ſenatus. ff. ad ſenatuſconſ. Turpil.

Si verò contumax iudicem citantẽ nõ eſſe idoneũ
2 probare voluerit † ipſi contumaci hoc onus probandi incumbet, vt rectè animaduertit Alex. in l. 2. nu. 13. ff. ſi quis in ius vocat. non ier.

Quinimo probari ẽt contumacẽ eum, qui non mit
3 tat † procuratorẽ legitimum, docuit Bal. in auth. ei q. num 3. C. de tempor. appel. cui reſpondendo adhæret Natt. in conſ. 5. non videtur ꝙ Ioan. Iacob. nu. 9. verſ. quinimo magis, quos refert, & ſequitur Fran. Burſa. in conſ. 74. mirabitur forſan quiſpiam. nu. 138. poſt verſ. quinimo ſi principalis lib. 1.
4 Tertiò loco p̃bat̃ cõtumax † qui aufugit, & latitat, ne perſonaliter apprehẽdi poſſit, vt idẽ cõſuluit Natt. in cõſ. 240. reddidi aliàs. nu. 3. uerſ. nec obſtat, ſi dicat̃ ex multorum ſnĩa, quos apud eundem ibid videas.

Is verò latitare præſumit̃ eo ipſo, ꝙ pręmiſſa dilige
5 ti rimatione † non reperitur in loco, vbi conſueuerat memorari, vt idem cauit Natt. in eo. conſ. 240. poſt dictum nu. 3. verſ. quòd autem fraudulenter.

Quod limitabis, non eſſe verum, qñ illa die citatus Iudex non ſediſſet, nam licet iudici copiam ſui nõ fe
6 cerit, † tñ contumax non poterit haberi, ita me docuit Natta in conſ. 364. ſtante Marchionali decreto, nu. 7. et ſi iudex, motus auctoritate Paull iuriſcor ſulti in l. 2. in fi. ff. ſi quis in vocat. non ier. atque Pompon. in l. arbiter calendis ff. de recep. arbi.

Intelligas tñ ꝙ in vniuerſum, ad hoc vt quis probet̃
7 contumax † requiritur trina citatio, vel vna peremptoria, vt de hoc contex. eſt vulgatiſſimus in l. cõſentaneũ. § tres denunciationes. et ibi Bar. Bal. et Sal. no. C. quo et qñ iud. vbi Bar. ſatis inſigniter hoc ampliauit, vt non ſolũ requirat̃ trina citatio, vel vna pro tri-
8 bus, ſed ẽt deſideretur † vt pars, ſcilicet actor ſe præſentet in termino citationis, et contumaciã rei abſentis accuſet, per cõtex. egregiũ, & inſignẽ in l. properandũ. §. & ſi quidẽ ibi, actoris abſentiã accuſante. C. de iudicijs. quẽ contex. ad hoc melioiẽ de iure dicunt Fulg. & Pau. de Caſt. ibi ꝙ dictũ vendicat ſibi locũ nedum
9 in cauſis ciuilibus, ſed ẽt in criminalib. qñ & tũc † requirit̃ ẽt actorẽ debere expreſsè accuſare cõtumaciã ipſius rei, alioqui non cenſeret̃ contumax, nam in criminalib. procedit̃ ad inſtar iudiciorũ ciuiliũ. l. abſentẽ. §. 1. ff. de pœn. ꝙ voluit Imo. poſt Bar. in l. inter accuſatorẽ. ff. de publi. iudi. & in l. abſentem C. de accuſ. ꝙ obſeruauit idẽ Bar. in extrauag. ad reprimendũ. in verb. neglexerit. & hoc inſignè arbitratus eſt Trigon. in ſing. 88. poſt nu. 1. incip. compertum habes.

Superio

Superioribus probationibus hanc adiungas, q̃ tradidit Matth. Mattheſil. in l. ea quæ ſtatuuntur. num. 7. verſ. nota ex iſta glo. C. quomodo, & q̃n iud. vbi in * hanc ſn̄iam * cōi conſenſu ſcribentes deſcendere ait, 10 † citatum peremptoriè, & non inuentū dici verū contumacem, ſi conſtare poterit ipſum habuiſſe notitiā citationis, & non cōparuerit, vbi ad hoc probandū affert clarū contex. in l. properandū. §. ſin autem ex geſtis. & §. quod aūt. iuncto. §. & ſi quidem. C. de iudic.

CONCLVSIO CCCCLI.

ARGVMENTVM.

Conuenticula an præſumatur illicita, & quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Conuēticula cū ſit regulariter prohibita, illicita præſumit.*
2 *Conuenticula probanda eſt per participes criminis.*
3 *Conuenticula probari poteſt per coniecturas, cum ſit difficilis probationis.*
4 *Conuenticula eſt, quandocunque congregatio aſcendit ad numerum decem hominum.*
5 *Ad excludendum conuenticulam facit præſumptio, quod caſu, & fortuito quis præſumitur in loco delicti aſtitiſſe.*

Conuenticula cū ſit regulariter prohibita, præſumi illici1 tā, † & cū dolo, ſancitū eſt in l. 3. in prin. C. de ſu. mu. Trinit. & idem ſenſit Lucas de Penna in l. quēadmodum C. de agri. & cenſit. lib. 11. nu. 197. q̄ ēt cū cōſtitutū in l. cōuenticula. C. de epiſc. & cler. l. 1. C. ad l. Cōr. de ſicar. & l. ſi nō conuici. C. de iniur. in terminis rn̄dit Alex. in conſ. 3. ponderatis verbis. col. 1. vol. 1. & Nat. in conſ. 665. ſub nu. 2. verſ. pro quo facit. lib. 4.

2 Vnde † cū conuenticula illicita præſumat, probanda erit per participes criminis vt reſpondit Alex. cōſ. 13. nu. 14. lib. 6. & conſ. 120. nu. 3. lib. 7. quin ēt poteſt 3 probari per coniecturas, cū materia † ſit difficilis probationis, vt auctor eſt Hippoly. de Marſ. in ſua pract. criminal. in prin. nu. 6. & 7.

Et quomodo probabitur, q̄ ſit conuenticula, docet 4 Cor. in cōſ. 216. li. 3. per totū, vbi admonet, † conuenticulam eſſe, quandocunq; cōgregatio aſcendit ad numerum decē hominum, nu. 1. in d. conſ. & idem Cor. conſ. 199. lib. 4. atq; Pariſ. in conſ. 171. nu. 9. cū plurib. ſeq. lib. 4. & Alex. conſ. 224. nu. 3. lib. 2. Ad excludendū verò conuenticulam, quæ debet eſſe congregatio 5 ex propoſito, facit præſumptio † q̄ caſu & fortuitò quis præſumitur in loco delicti aſtitiſſe, vt traditū eſt à Fely. in c. ſicut dignū. nu. 6. ext. de homicid. atq; Carrer. in pract. §. de homicid. ij ſecondo. nu. 55.

CONCLVSIO CCCCLII.

ARGVMENTVM.

Conuerſatio quid operetur.

SVMMARIVM.

1 *Conuerſationem habens in domo, vbi patratum eſt delictū, veluti furtum, habet contra ſe præſumptionem, q̄ notitiam habeat furti, adeo vt torqueri poſſit.*
2 *Conuerſatio cum malis hominibus indicium facit.*
3 *Conuerſatio malorum ante, & poſt delictum patratū facit præſumi delicti conſilium.*
4 *Conuerſatio malorum plurimum permouet animum iudicis circa indicium ad torturam.*
5 *Conſuetudo malorum aſpernanda eſt.*
6 *Societas, cum qua quis verſatur, indicat hominem.*
7 *Conuerſatio facit præſumi, quod quis ſciat cauſam, quare talis, cū quo verſatur, ad illum, vel ad illum locū iuerit.*
8 *Præſumitur ſcire, quæ fiunt in loco, qui frequenter conſueuit accedere.*
9 *Conuerſatio ſi fuit interpolata potuit actus geri eo tempore, quo quis cum aliquo non verſatur.*

Conuerſationem in domo vbi patratū eſt de1 lictum, veluti furtum † habere contra ſe præſumptionem, q̄ notitiam habeat furti, adeo quidē, vt torqueri quis poſſit, tradidit Bruu. in tracta. de indic. 3. q. 1. par. nu. 2. & profitēdo ſcripſit Blan. in l. ſi. nu. 73. ff. de quæ.

2 Et hinc eſt, q̄ conuerſatio cum malis hominib. † faciat indiciū, vt aſſerunt Ang. in tract. malef. in §. ffama publica. nu. 16. & Guid. de Suzar. in tract. de indic. nu. 32. atq; Blanc. in d. l. fi. nu. 253. & rn̄dit Crau. in conſ. 220. nu. 11. & 12. q̄ maximè tunc procedit, qñ q̄s viſus fuerit conſuetudine malorū ante, & poſt aliquod deli3 ctū patratū, † quia tunc illa cōuerſatio facit præſumi delicti conſiliū, & ita cauit Crau. vbi ſup. d. nu. 12. & docuit Bart. in l. plures §. quamuis. & § ſi parens. ff. de. adminiſt. tuto. c. ſæpè. 23. q. 1. & dixit Bald. in conſ. 95. regula iuris. circa ſi nu. 6. vol. 1.

Et q̄ ex cōuerſatione malorū plurimū permoueat 4 animus iudicis † circa inditiū ad torturā, profitēdo ſcripſit Bar. in l. ſi plures. §. ſi parens. nu. 1. & §. quis. nu. 3. ff. de admin. tut. & obſeruauit conſulendo Cra in cōſ. 73. incip. dicendū vr̄ prima fronte nu. 13. verſ. inſtat p̄ſumptio. atq; Marſ. in ſua pract. crimi. §. expedita, nu. 91. verſ. modo vltra p̄miſſa, atq; rn̄dit Cra. in cōſ. 220. rn̄deo ad dubia nu. 12. verſ. ruſus iſta cōuerſatio. qui ad hoc adducit Alex. in cōſ. 149. col. 2. ad fi. & in cōſ. 154. col. 2. lib. 7. quæ quidē nūquā inueni in codicib. 5 meis. Vnde fit, vt non extra rē moneat Propheta † aſpernandam eſſe malorū conſuetudinē. Pſal. 6. dū cecinit. Diſcedite à me oēs, qui operamini iniquitatem. & Pſal. 17. cū ſancto ſanctus eris, & cū peruerſo peruerteris. & Pſal. 49. ſi videbas furem currebas cū eo, & cum adulteris portionē tuā ponebas, & hoc multis alijs innumeris locis cauet; & ita conſuluit Gram. conſ. 17. nu. 14. & confirmat Abb. in c. clericis. de iudi. & in c. ad hæc, nu. 1. de iud. 31. diſt. c. diffinimus, atq; monuit Oldr. cōſ. 62. incip. & circa hæc. col. 1. poſt nu. 1. Nam 6 ſocietas † cū qua quis verſat̄, iudicat hominē, vt cautū eſt in c. innotuit. de elec. & habemus ab Vlpian. in l. ædiles. §. Pedius. ff. de ædil. edict.

Ampliāda eſt cōcluſio, vt ēt cōuerſatio faciat p̄ſumi, q̄ q̄s ſciat cām, quare talis, cū quo verſat̄, ad illum 7 † vel ad illū locū iuerit in quo poſtea patratū ſit aliqđ delictū, veluti homicidiū, vel furtū, vt cōſuluit Crau. d. cōſ. 220. ſub nu. 12. verſ. amplius. & colligere eſt ex c. querendū. 2. q. 7. cū oportet. vbi gl. de accuſ. & ex l. 2. in verſ. detegit. cū gl. in 3. intellectu. C. vbi de crimin. ag. oport. & docuit Bar. in l. 1. in 2. q. C. de ſumm. Trin. & fid. catho. rn̄dit Bal. in conſ. 297. Petrus Lombardi. lib. 3. idē conſulendo ſenſit Paul. de Caſt. in conſ. 423. col. 2. li. 2. ita ēt placuit Corn. in cōſ. 340. col. pen. li. 1. * hoc p̄terea aſſeruit Dec. in cōſ. 583. iuridicū, nu. 4. ver. & ad hoc facit. col. 2. & id p̄tulit Aneh. cōſ. 170. col. fi. ſcripſit Aret. in conſ. 219. col. 5. verſ. aliqū tutor, cauit Socy. in cōſ. 264. col. 6. lib. 2. nu. 10. & monuit Alex in cōſ. 81. ſtantib. col. 2. nu. 5. verſ. confirmātur prædicta, 8 lib. 4. vbi ait † eum præſumi ſcire ea quæ fiunt in loco, ad quem frequenter conſueuerit accedere.

Limitabis præmiſſa nō p̄cedere, ſi conuerſatio fue9 rit interpolata, quia potuit actus geri eo t̄pe † quo q̄s cū eo non verſaretur, ita voluit Pau. de Caſt. cōſ. 248. viſis, & ponderatis omnib. col. 2. ſub num. 4. verſ. & ſic poſito, vt in ſimili tradunt Doct. in l. 1. §. 1. ff. de itine. act. priu. & in terminis hoc illud patiocinatur, q̄ ſcribit Ang. in l. iuſtiſſimè. §. 1. ff. de ædil. edict. & quæ ſcripſit Crau. d. conſ. 225. d. nu. 12. ſub fin.

Digitized by Google

CONCLVSIO CCCCLII.

ARGVMENTVM.

Copula carnalis quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis probatur per viſum, ideſt per deponentem, ꝙ viderit ſolum cum ſola in lecto, & nudum cum nuda.*

2 *Ex violenta, & certa ſuſpicione fornicationis poteſt ſentẽtia diuortij promulgari.*

3 *Copula carnalis per rerum naturã nõ poteſt uerè probari.*

4 *Probatio vera debet de neceſſitate concludere, de probationibus, cap. in præſenti.*

5 *Probationes ueriſimiles iura recipiunt in actibus, in quibus probationes ueræ non poſſunt haberi.*

6 *Probationum materia eſt fauorabilis.*

7 *Filiatio, & paternitas, cum non poſſint naturaliter probari, ſufficit, quod probetur opinio, & nominatio.*

8 *Probatio uiſus ſolius cum ſola, nudi cũ nuda in lecto, recipitur pro ualida in materia probationis copulæ carnalis.*

9 *Copula carnalis probatur per auditũ propriũ cũ fama, & teſtis de auditu ſuper ea, quomodo deponere habeat.*

10 *In probatione copulæ carnalis admittuntur qualeſcunque probationes etiam præſumptiuæ.*

11 *Copula carnalis probari poteſt per cohabitationem uiri, & mulieris.*

12 *Copula carnalis probatur per famam uiciniæ, & etiam per teſtes ſingulares.*

13 *Coniunctio uenerea probatur per teſtes de credulitate, quãdo concludunt præſumptiuè ex iuris diſpoſitione.*

14 *Copula carnalis probari poteſt per iuramentum.*

15 *Copula probatur per iniectionem brachij collo.*

16 *Copula præſumitur, ſi reperti fuerint mulier, & uir ĩ ſolitudine, uel ſi uiſi ſint ꝑ nemora, per plana, & loca ſecreta.*

17 *Coniunctio uenerea probatur, quando uir filio illius mulieris, cum qua conſuetudinem habebat, certum quid in teſtamento reliquerit.*

18 *Copula carnalis probatur, quando uir, & mulier ſoli uiſi fuerunt cubiculum ingredi & ex eo poſt certum tempus egredi vnus poſt alterum, & mulier conſpecta fuit cum rubore, & crine ſoluto, ac horrida, & inculta.*

Copula carnalis quo pacto probetur. latius ſupra explicauimus in concluſ. adulteriũ, & in cõcl. coitus. Verũ, vt & ſuperioribus aliquid addã, in ea ſũ opinione, vt ad oẽm effectũ, tàm ad matrimoniũ dirimendũ. q̃ ẽt ad pęnã irrogandã pro crimine carnalis copulæ, ſufficiet ꝓbare copulã ꝑ viſum, .i., ꝙ viderit ſolũ cum
1 ſola in lecto † nudũ cũ nuda, nec alia ꝓbatio reqritur, vt dixit Lap. alleg. 53. n. 1. & ad id adẽdus erit Accur. ĩ l. ſi vero nõ remunerãdi. §. ſi adoleſcẽs luxurioſ⁹. ĩ gl. 1. ff. mãd. & id ſancitũ eſt in cõtex. c. præterea. de teſt. ĩ context. ẽt in c. literis. de præſump. & conſuluit Dec. conſ. 177. viſo copioſo. n. 10. ꝙ etiam docuere Abb. & Butr. in d. c. præterea. Ruin. etiã reſpondit conſ. 53. ex plurib. n. 1. 2. & 10. vol. 5. & voluit Ferre. in cõſ. 389. Redemptoris noſtri ĩ cauſa nobilis. n. 50. vol. 2. atq; Nat. in conſ. 205. non puto cogi poſſe, n. 3. verſ. probatᷣ aũt. Corſe. in repet. ad Abb. poſt verſ. teſtes licet vnus poſt alium, vbi plenè, ꝙ placuit etiã Pariſ. in conſ. 54. aſſertæ. poſt n. 61. vol. 4. & idem in conſ. 170. deteſtabilis. n. 12. & ſeq. ver. tale. n. eo. lib. 4. & in conſ. 37. ſtante priori matrimonio, n. 32. verſ. & ꝙ ſoroie in. eo. lib. 4. & meminit Io. de Amic. conſ. 69. qñ in proceſſu num. 10. & ſcripſit Lud. Rom. conſ. 71. viſis & percunctatis. nu. 6. atq; probauit Crot. in conſ. 413. viſa copia. n. 24. verſ. Vlterius præmitto. lib. 3. vbi ex contextu. d. c. ex literis
2 colligit † ex hmõdi violenta, & certa ſuſpicione fornicationis poſſe ſnĩam diuortij promulgari Cor. præterea in conſi. 51. in hac conſultatione, num. 14. lib. 1.
3 Nam per rerum naturã non põt verè probari † copula carnalis, & quamuis quis atteſtaretur cõmixtionem, nõ tñ eſſet vera illa ꝓbatio, q̃a, & hoc eſſ
ſine ſeminis emiſſione, vnde nõ adfuit copula
4 ꝓbat hoc eſſe, ꝙ ab hoc contingit abeſſe, † nan
tio vera dẽt de neceſſitate concludere, de prob
bus c. ĩ pſẽtia, vt ꝓtulit Lap. alleg. 52. & 53. & h
in iſtiuſmodi actibus in quibus probationes ve
5 poſſunt haberi † recipiãt iura ꝓbationes veriſir
non eſt anguſtanda probationum facultas, vt
eſt in c. literis. c. 3. loco extr. de præſumptio.
Fel. in cap. præterea, extra de teſtib. in c. cauſa
pen. poſt n. 13. de præſcrip. & ſenſit Abb. conſ.
atque Alex. in conſ. 82. viſo proceſſu. col. 3. pe
verſ. hoc confirmo. vol. 3. & in l. non hoc. n. 3.
6 no. quod dictum teſtis, C. vnde cognat. † cũ pr
nium materia ſit fauorabilis; vt cõſtituit Imp.
Gazaros. in fi. C. de hæret.
Hinc etiam eſt, ꝙ filiatio, & paternitas nõ p
7 turaliter probari, & iõ ſufficit, ꝙ † probetᷣ op
nominatio, vt ſancitũ eſt in c. Michael. extr. de
sbi. ꝙ latius dicetᷣ infra in concl. filiatio, & co
tiſſimè tradentem Tiraq. in tract. de vtroq. ret
§. 1. gl. 16. n. 7. ſic etiam dicendum eſt in hac
8 in qua recipitur pro valida probatione † viſu
ſola, nudi cum nuda in lecto, hoc notatur ex
c. præterea. de teſtib. Quod ſi eueniat, vt hæc p
viſus haberi non poſſit, cõfugiendum eſt ad a
9 bationem, .i. auditus proprij cum fama. Hoc e
ſtis audierit eos commiſceri carnaliter, ſed n
rit, quia impediebatur cõſpectus aſſerib⁹, cor
lio, noctis obſcuritate, ſed deponat, ꝙ audieb
eorum ſibi notas, anhelitus iucundos, ueneri
verba apta ad ipſam rẽ, vt loquutus eſt Lap. v
alleg. 53. quib. ſi fama adminiculatᷣ, ſufficit ad
effectũ, & habetᷣ ꝓ plena probatione copulæ
10 ut ſenſit Lap. ubi ſupra, ſub n. 3. & hoc eſt † ꝙ
tione copulæ admittantur qualeſcunq; prob
ẽt præſumptiuæ, ut ſancitum eſt in d. c. literi
tertio loco. ext. de teſtib. & adeas Rui. conſ. 5
lib. 5. atq; Marian. Soc. conſ. 32. fere per totum
Couarr. in epito. 1. partis, c. 3. §. 1. n. 13. & 14. la
quitur Bero. q. 54. per totum, atq; Cepol. conſ.
11 & ſeq. per tot. in quo loco docet † quod etiam
carnalis probari poſſit per cohabitationẽ vi
lieris præcipuè ſi fuerit uoluntaria, & amor in
fuerit mutuus.
12 Quod uerò copula probetur † per famam u
ſtatur Abb. in c. tertio loco, 1. quem refert, &
Alb. conſ. 26. col. 4. & Io Crot. in d. conſ. 4 1 3. n
item teſtimonium uiciniæ, & huiuſmodi fam
tur per duos teſtes, ut tradit Bar. ĩ l. de quæſtio
rimum col. 4. verſ. quarto qualiter probetur. ff.
ſtio. & reſpondit Ferret. in conſ. 389. nu. 18. ve
mundo uol. 2. quinimo addit Bar. ubi ſupra ẽt
bari per teſtes ſingulares.
Quod, & ampliare poteris, ut ẽt uenerea co
13 † probetur per teſtes de credulitate, qñ concl
ſumptiuè ex iuris diſpoſitione per actus de q
ſtis atteſtatur, ita probari in d. c. ex literis, & in
tio loco, de præſumptio. aſſeruit Io. Crot. in d.
nu. 25. poſt uerſ. qui autem ſint lib. 3.
14 Nec prætéribo, copulam ẽt probari poſſe
iurm, ꝑ tex. in c. continebatur gl. ibi in uerb.
dum eſt. extr. de depoſ. impuber. & tradidit Ti
tract. de utroq; retract. tit. de retrac. cõſang. §. 4
uerb. admittitᷣ ad ꝓbandũ. n. 3. & aſſeruit Pan
cõtinebatᷣ. Verũ tñ licebit uxori probare co
tex. in c. propoſuiſti, de prob. ubi ẽt gl. & Pan
idem dicunt, atq. glo. in c. 1. extra de frigid. &
in c. ꝙ aũt. 27. q. 2. c. ſi quis accepeperit. 32. q. 1.
ubi ſup. conſuluitq; Nat. conſ. 205 in 1. p. n. 3. &
de a slatè Calder. conſ. 3. tit. de prob. & Laure. S
ſil. 3. nu. 15. cum ſeq & Pariſ. conſi. 10. num. 3 3.
15 Inſuper † quod iniecerit brachium collo p

co

copula, vt patet ex allatis per Ruin. in conſ. 192. nu. 4.
lib. 4. vbi latè. Prout etiam ſi mulier, & vir fuerint re-
perti in ſolitudine, vt ſi viſi ſint p̃ nemora, per plana,
16 & loca ſecreta † præſumitur copula, licet neceſſario
non probetur, cum contrarium id eſſe poſſit, ex c. pro
poſuiſti. de proba. ita obſeruauit Ioan. de Imo. in d. c.
tertio loco. in 4. notab. de præſumptio. quem ſequitur
Crot. in d. conſ. 413. nu. 27. & ſeq.

Ad hæc venerea coniunctio ex eo probari poterit,
17 † qñ vir illius mulieris, cum qua conſuetudinẽ habe-
bat, filio certum quid in teſtõ reliquerit, ſi credimus
Pariſ. in conſ. 57. ſtante priori matrimonio. nu. 33. ver.
& quia in teſtamento. lib. 4. argumento eorum, quę di
xit Bar. in l. cum quid. ff. ſi cer. pet.

Nec illa ꝓbatio copulę carnalis eſt in poſtremis ha
benda, etenim illã ꝓbari ex eo quidã voluerũt, ꝙ vir,
& mulier ambo ſoli fuerunt inuenti, & viſi cubiculũ
18 ingredi, † & ex eo poſt certũ tp̃s egredi, vnus poſt alte
rũ, & ipſa mulier cõſpecta fuit cum rubore faciei, & cri-
ne ſoluto, & tota horrida, incompta, inornata, & in-
culta, vt tradidit Ferret. ex ſuĩa multorũ in d. cõſ. 389.
Redemptoris noſtri. In cauſa nobilis Dñę Catherinę,
nu. 21. verſ. poteſt etiam dici, vol. 2.

CONCLVSIO CCCCLIIII.

ARGVMENTVM.

De corruptela quid cenſeatur, & quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Corruptela cenſetur inter magnas, & capitales cauſas in iu dice, licet etiam in minimo committatur.*
2 *Corruptela adeo execrandum, & deteſtabile facinus eſt vt crimini leſæ Maieſtatis comparetur.*
3 *Corruptelæ crimen probatur nedũ ſi interuenerit pecunia, vt iudex ferat ſententiam iniuſtam ſed etiam ſi data ſit, vt ferat iuſtam.*
4 *In pœnã deteſtabilis criminis corruptelæ incidit ſemper iudex, ſi capiat, vt iudicet ſiue, vt non iudicet, vel aliquid ad eius officium pertinens maius, vel minus faciat.*
5 *Corruptelæ crimini quis ſe aſtringit, ſi ei detur pecunia, ſicut ſi dari promittatur, licet non interuenerit numeratio.*
6 *Ad corruptelam probãdam ſola promiſſio pecuniæ ſufficit.*
7 *Corruptela probatur etiam ſi iudex corruptus promiſerit aliquid non facere, & tamen fecerit.*
8 *Corruptelæ crimen commiſſum probatur, ſi conſtat, quod iudici fuerit aliquod æs alienum remiſſum.*
9 *In delictis non attenditur modus, ſed effectus.*
10 *Corruptela probatur, ſi cõſtiterit iudici quidpiam eſſe mutuatum, ſiue in pecunia, ſiue in alia re.*
11 *Mutuans pecuniam magiſtratus dicitur eum corrumpere.*

Corruptelæ vitium quã ſit deteſtabile
ſcelus ſuperius in conclu.
barataria, vberius explicauimus. Hinc iure, ac meritò
1 fit † vt cenſeatur inter magnas, & capitales cauſas in
iudice, ſecundũ Bal. in l. obſeruare. §. ꝓficiſci. q. 11. ff.
de offi. ꝓconſ. licet ẽt in minimo cõmittat̃, iuxta ea,
quę animaduertit idem Bal. in l. furti. §. ſi pactus. ff. de
iis qui not. infam. & hoc tenuit Paris de Put. in ſuo tra
ctа. ſyndic. in verſ. barataria. aliàs incipit multa de ba-
2 rataria, verſ. ſi fideiuſſ. col. 2. & adeò execrandum † &
deteſtabile facinus eſt, vt crimini læſæ maieſtatis cõ-
paretur, vt tradidit Par. vbi ſupra in verbo corruptio,
& reſpondit Thom. Gram. conſ. 35. nu. 1. 2.

Probatur aũt hoc crimen, nedum ſi interuenerit pe
cunia, vt iudex ferat ſñiam iniuſtam. Verùm etiam ſi
3 data ſit, † vt ferat iuſtã, vt ſideré Vlpia l. 2. in ſi. & Pau
lus in l. vbi autem. ff. de condi. ob turp. cau. cũ ibi not.
per gl. & Doct. Paris vbi ſupra, in verſ. corruptio. col. 3.
& idem voluit Gramm. vbi ſupra nu. 4.

Primò amplia, conclusionẽ procedere, ſi iudex ca-
4 piat, vt iudicet, ſiue non iudicet, † vel aliquid ad eius
officium pertinẽs maius, vel minus faciat, q̃a ſemper
hoc caſu etiam incidit in pœnam huius deteſtabilis
criminis, ita voluere Marcell. in l. 3. & in §. lex Iulia in
fi. prin. & Venuleius in l. 4. ff. ad l. Iul. repetun. atq; Vl-
pian. in l. 1. ff. de calumniatorib.

Quod ſubamplíabis, etiã ſi nihil promittendo prin
cipaliter capiat, vt placuit Marcell. in l. 1. ff. ad l. Iul. re
petun. cui Paris adhæſit in d. verſ. corruptio, & Gram.
vbi ſup. nu. 5.

Secundo amplia nõ requiri, vt interuenerit ipſa nu
5 meratio pecuniæ † cũ nihilominus huic crimini ſe qs
aſtringit, ſi ei detur pecunia, ſicut ſi dari promittat̃, vt
colligere eſt ex l. lex Iulia. verſ. vel licet non accepe-
rint. ff. ad leg. Iul. repetun & ab Imp. in l. iubemus. C.
eo. tit. ibi vel vitio cupiditatis ingeſtam cũ ver ſeq. &
dilucidius ſancitũ eſt in authen. nouo iure. C. de pœn.
iud qui malè iudic. & in conſtit. Neapol. conſtit. liti
gator. in conſtit. corruptela. & in l. & generaliter. §. ſi
6 igit̃ in fi. ff. de calũ. & † ꝙ ſola promiſſio pecuniæ ſuffi
ciat, id apertè tradidit Paris in prædicto verſ. corrupt.
2. col. & placuit Sal. in l. q explicãdi. 1. col. C. de accuſ.
quod etiam ſenſit Philip. Fran. in c. 1. de teſtib. nu. 7.

Ad hæc tertio ampliare poteris veri eſſe concluſio
7 nem † etiam ſi iudex corruptus promiſerit aliquid nõ
facere, & tamen fecerit, vt apertè voluit Vlpia. in l. &
generaliter. §. ſi igitur. ff. de calumn. & qui accepit, in-
quit, ne cõſuluit, ne faceret & ſi fecit, tenetur, & pro-
bauit Gram. vbi ſupra nu. 7.

Quartò amplíabis, vt ẽt commiſſum hoc crimen
8 probetur † ſi conſtet, ꝙ iudici fuerit aliquod æs alienũ
remiſſum, vt cauit Paul. in l. 2. & Vlpia. in l. 3. ff. de ca-
lumn. nihil enim refert qua ex cã improbitas, vel cor-
9 ruptio iudicis denegatur, † quia in delictis non attendi
tur modus, ſed effectus, per id, quod obſeruauit Vlpia.
in l. 1. §. occiſorũ. ff. ad Sylla. & in terminis iſtis eſt cõ-
textus inſignis in d. l. iubemus. C. ad l. Iul. repetun. per
quem ita ſenſit Iac. de Bel. in §. ſi quis autem. in auth.
vt iud. ſin. quoquo ſuffrag. 2. col.

Quinto, & vltimo loco ampliare tibi licebit, ſi con
10 ſtiterit iudici, † quidpiam eſſe mutuatum, ſiue in pecu
nia, ſiue in alia re illud conſtiterit, vt conſtituere Im-
peratores Honor. & Theodoſ. in l. quiſquis. vbi clare
loquutus eſt Bal. C. ſi cer. pet. & idem Bal. per illũ tex.
in l. 1. C. de calum. dixit mutuantem pecuniam mag.-
11 ſtratui † dici eum corrumpere, ſubdens idẽ eſſe in aliis
rebus, idẽ ſequitur Paris de Put. vbi ſupra, in verſ. cor-
rumpens, in verſ. an ſi tempore ſententiæ col. 2.

Cætera quæ hic tradi poſſent, colligere poteris ex
concluſione, barataria, quæ hoc commodè transferri
poſſunt, ad illã retrieciſſe ſit ſatis. Quòd ſi copioſius
hæc velis cogn ſcere cõſulas Pari. de ſyndt. in verbo
corruptio, vbi de pœnis probationib. & modis corrũ-
pendi vberrimè diſſerit, quem tu ipſe videre poteris,
nos ad alia tranſeamus.

CONCLVSIO CCCCLV.

ARGVMENTVM.

Corruptus pretio ad deponendum, an repellatur à teſtimonio.

SVMMARIVM.

1 *Corruptus pretio ad deponendum à teſtimonio repellitur.*
2 *Teſtimonium in reum dicere illi nõ licet qui ob teſtimoniũ dicendum, vel non dicendum pecuniam accepiſſe iudicatus, vel conuictus eſt.*
3 *Corruptus a teſtimonio repellitur, etſi pecuniam non receperit, ſed tantum precibus fuerit adductus ad teſtimonium deponendum. Contrarium ibid.*
4 *Teſtimonium illius reiicitur, qui nec prece, nec pretio adductus deponit ſed ſine vlla pactione ſperat ad ſe peruenturum commodum.*

5 *Corrupto teſti non creditur, & ſi verum depoſuerit.*
6 *Teſtimonium corrupti nullum eſt, ſicut ſententia per corruptionem lata, nec partium confeſſione remitti poteſt.*
7 *Sententia per teſtimonium corrupti lata reuocari poteſt.*
8 *Corruptos teſtes repellere poteſt iudex etiam ex officio nullo opponente.*
9 *Corrupti teſtimonium admittitur in præiudicium eius, à quo pecuniam accepit. Contrarium nu. 10.*
11 *Depoſitio falſorum teſtium nõ facit indicium etiam ad inquiſitionem formandam.*
12 *Ex corrupti depõne nec cõtra falſariũ probatio induci põt.*
13 *Quando agitur ciuiliter ad recuperandam pecuniam datã pro depoſitione, corrupti teſtimonium admittitur.*
14 *Teſtis eſſe poteſt, qui accepit pecuniam, ne parti faueret.*

1 Corruptum pretio ad deponendum à teſtimonio repelli,† tradidere gl. & Io. And. & Sicul. in c. licet. de ꝓba. & cautũ eſt in contex. in c. quoties. de teſtib. & c. ſicut. eo. tit. & in c. non ſanè 27. q. 5. ita ẽt reſpondit Calliſtratus in l. 3. §. lege Iulia ff. eo. tit. lege Iulia, inquit I. C. de vi cauetur, ne hac lege in reum teſtimonium dicere liceat ei,
2 qui ob teſtimoniũ dicendũ,† vel non dicendũ, pecuniã accepiſſe iudicatus, vel conuictus erit, ꝙ plerique ſcribentes confirmauere, vt Fel. in alleg. c. licet. col. 5. verſ. noto. Spec. tit. de teſtib. §. 1. verſ. itẽ opponitur, ꝙ recepit. Fel. in c. fraternitatis. 4. col. verſ. tertia conclu. de hæret. Bar. in l. Diuus. ff. de re iudi. l. ſi quis teſtib. C. de teſtib. Alb. de Roſa in l. quæritur. nu. 4. ad l. Iul. de adult. Saly. in d. l. ſi quis teſtib. Afflict. c. 1. ſi de inueſt. inter domi. & vaſall. lis oriatur, nota. 11. & ibi Bal. nu. 7. Sal. in l. falſum. C. ſi ex falſ. inſtrum. Io. And. in nouel. ſicut nobis. col. 4. de teſtib. Zabarell. in c. ſicut. nu. 1. & ibi Bal. de teſt. b. nu. 1. & Anch. Anto. de Butr. vbi ſupra, Iacob. Aegyd. in ſuo tracta. de teſtib. nu. 22. Aufrer. de teſtib. nu. 30. Lanfran. ibidem nu. 79. atq; Domhauder. ibid. nu. 21.

Primũ ampliabis, concluſionẽ locum habere, ẽt ſi
3 pecuniam nõ receperit,† ſed tñ precibus fuerit adductus ad deponendum, ita docuit Saly. in l. falſum, nu. 3. C. ſi ex falſ. inſtrum. ſic ſenſit Bal. cap. 1. nu. 7. ſi de inueſtit. inter dom. & vaſall. lis ori. & c. & aſſerit Io. Môticell. in ſuo tract. de teſtib. in verbo corruptus, verſ. 3.

Contrariũ cõſuluit Dec. conſ. 189. lętatus ſum plurimum. nu. 16. cum ibi alleg. vbi etiam ait, poſſe teſtẽ pretio induci ad deponendum veritatem.

Præterea ampliare poteris, vt ẽt eius teſtimoniũ re-
4 ijciatur,† qui nec prece, p̃ciove adductus deponit, ſed ſine pactione vlla ſperat ad ſe peruenturũ commodũ, ita placuit Bal. in c. placuit. nu. 1. vbi latè, de teſtib. & protulit hoc idem Cyn. in l. dictantib. de teſtib.

Tertiò inſuper amplies velim, vſq; eo concluſionẽ
5 procedere, vt nec corrupto credatur,† & ſi verũ depoſuerit, nihilominus eũ diceñ falſus, vt inſigniter ſcripſit Affli. de feud. c. 1. ſi de inueſt. inter dom. & vaſal. lis ori. nota. 11. ꝙ latè proſequitur Fel. in conſ. 50. nu. 24. & hoc apertè cauit Martia. vnà cũ Accur. inſigniter in l. 1. in prin. ff. ad leg. Corn. de fall. & habetur per Bal. in c. licet cauſam. in 8. col. de probat.

6 Quartò amplia,† vt adeo nullum ſit teſtimonium corrupti, ſicut ſñia per corruptionem lata, adeo vt ẽt confeſſioné partium remitti non poſſit, iuxta ſententiam Bar. in auth. at qui ſemel, num. 27. C. de proba. ꝙ adeo quidem verum eſt, vt ſententia per huiuſmodi te-
7 ſtimonium lata† reuocari poſſit, ſi credimus Panor. c. licet. nu. 4. de probat.

Poſtremò ampliabis, vt iudex etiã ex officio nullo
8 opponente huiuſmodi teſtes† repellere poſſit, vt auctor eſt Ant. de But. in c. ſignificante. num. 5. extra qui matr. accuſ. poſ. & c. exceptionem. de excep. vbi ait, illam eſſe opinionem * communem Doctorum.

Primò limita concluſionẽ: nam licet dictũ ſit in cõ
9 cluſione ipſius corrupti teſtimonium reijci† admitti tñ in præiudiciũ eius, à quo pecuniã accepit, vt voluit Nell. tracta. de teſtib. nu. 202. & placuit Dec. in c. placuit. nu. 4. ext. de teſtib. ꝙ et probauit Iaſ. in l. 1. nu. 2. ff. de fer. & de hoc meminit Bero. q. 58. num. 6. & decidit Gramm. voto 11. nu. 10. atque confirmant Lanfran. in c. qm̃ cõtra. de teſtib. poſtremò tradidere Bal. & Afflict. in c. 1. n. 11. ſi de inueſt. inter do. & vaſal. lis oriat.

Sed vt huic contrariam ſñiam ſequamur, ſuadet cõ tex. in c. ſicut. & in c. teſtimonium. de teſtib. & in c. pat
10 uuli. 22. q. 1.† quia ſic dicens tres patitur defectus, & periurus eſt, & criminis ſocius, ac infamis, ita cauit Per. de Anch. conſ. 231. col. aliàs cõſ. 24. col. 1. verſ. ad hoc rñdeo. atq; Fulg. rñdit in conſ. 173. incip. in cã inquiſitionis. col. 1. & idẽ in cõſ. 107. incip. ſuper eo. col. 3. vbi ſubdit, talẽ depoſitionẽ falſorũ teſtium non fa-
11 cere indiciũ† ẽt ad inquiſitionẽ formandã, vt cõſuluit idẽ Fulg. in cõſ. 136. incip. in cã criminationis. col. fi. verſ. nouiſſimè ſic conſultus rñdit Dec. conſ. 189. incip. lætatus ſum. in 5. col. vbi quamplures deciſiones, & conſilia adducit, quę ferè oĩa commemorat Gram. in conſ. 46. nu. 10. idem Dec. in conſ. 189. nu. 9. Socin. Iun. conſ. 39 nu. 54. col. 2. & idẽ Gram. voluit cõſ. 35.
12 nu. 31.† vbi inſigniter ait, ut nec cõtra falſarium vlla probatio ex eius depoſitione induci poſſit, vbi ẽt teſtatur, ita voluiſſe Innoc. in c. 1. ext. de cõfeſſ. atq; Steph. Aufrer in tract. de reprob. teſtib. in verſ. falſitatis. & ſequitur Petr. de Monca. in ſupplemẽto tract. de teſtib. D. Io. Cror. verſ. circa iſtam 4. partem. Marſi. in conſi. 79. incip. ſalus omnium. col. 4. vol. 2.

Sed hanc prudentum litem dirimere, & intelligere
13 poteris, vt prior opinio vera ſit,† quando agitur ciuiliter ad recuperandam pecuniam datam pro depoſitione, & non quando criminaliter, ita concludendo probat Boer. dec. 319. nu. 5. ad nu. 6.

Secundo loco limitabis, vt falſa ſit cõcluſio, qñ te-
14 ſtis ille eſſe põt.† qui recepit pecuniã, ne parti faueret, vt docuit Spe. de teſtib. §. 2. verſ. q̃d ſi recepit, cui adhæret Aufrer. de teſtib. nu. 27. quorum ſñiæ accedit ẽt Monticel. vbi ſupra, in verbo, corruptus. §. vlt.

CONCLVSIO CCCCLVI.

ARGVMENTVM.

Creditor qui petit ſuũ debitorẽ detineri vti ſuſpectum de fuga, quæ probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Creditor petens ſuum debitorem, vti ſuſpectum de fuga, detineri tria probare debet, & quæ.*
2 *Debitum probatur per teſtes vel per inſtrumentum.*
3 *Probatio per iuramentum creditoris non ſufficit ad detinẽdum in carceribus debitorem. Contra. nu. 5.*
4 *Debitũ debet eſſe liquidũ, anteq̃ procedatur ad capturam.*
6 *Probatio per iuramentum creditoris quare ſufficiat ad detrudendum in carceribus debitorem.*
7 *Plura poſſunt opponi contra teſtem, q̃ contra iuramentum.*
8 *Sacramentum per ſe ſolum non ſufficit ad probandum id, quod generat magnum præiudicium.*
9 *Captura hominis eſt magni præiudicij, ac infamiæ, & maior quàm captura rerum.*
10 *Infamia, & iniuria dicitur illata debitori ob carcerationẽ.*
11 *Probatio per ſolum iurm creditoris ſufficit ad capiendum debitorem, qñ adeſt probabilis ſuſpicio inſtantis fugæ.*
12 *Probatio per iuramentum creditoris non ſufficit ad capiendum debitorem, ex eo quia non poſſideat immobilia.*
13 *Suſpicio fugæ quomodo probanda.*
14 *Cauſa ſuſpicionis fugæ plenè probari debet, vbi periculum non eſt in mora.*
15 *Cauſa ſuſpicionis fugæ emerſa per contractũ debet probari per teſtes.*
16 *Suſpicio fugæ dẽt plenè probari, & iuſtificari poſt capturã.*

Credi-

1 Creditor qui petit ſuum debitorē detine-
ri, vt ſuſpectum de fuga, †debet
probare tria præcipuè. Primò debitum. Secundò ſu-
ſpicionem fugæ. Tertiò, quod ſuſpicio ipſa ex poſt ſu-
peruenerit. Nam ſi ſuberat tpe debiti, nihil proficiebit,
& ſine iſtis tribus nullo pacto ad incarcerationē de-
bitoris deueniri debet. Et hæc omnia vbiq; per ſcribē-
tes vberrimè comprobantur, & in primis a Fanfrā. de
Orian. in ſuo tract. de recuſat. num. 7. 8. & 9. latius ſcri-
pſit Parit. in ſuo tract. de ſimul. in verbo captura, ferè
per totum, & latiſſimè ſe fundit ad hoc Io. Bapt. Cac-
cialup. in tract. de debito. ſuſpect. & fugit. in 6. princi-
pali. q. per totum.
De primo requiſito habet̃ contex. in l. hoc autē. §.
non defendi. ibi, conſtare dēt, liquereq; prætori. ff. ex
quib. cauſ. in poſſ. eat. & eſt caſus in l. 1. C. de præd. cu-
rial. lib. 11. atq; habetur in auth. ei qui. cir. n. ibi, iuxta
tamen menſuram debiti. C. de bon. auct. iud. poſſeſſ.
De ſecundo probatur in l. ſi fideiuſſor. §. ff. qui ſa-
tiſd. cog. & in l. ſi ab arbitro. §. ex quibus. ff. eod. & c. &
in l. in omnibus. ff. de iud.
Tertium etiam probatur in d. §. ex quibus cauſis,
& in l. qui bona. §. de illo. & in l. n. ff. de dam. infect.
ac in l. ſi creditor. in fi. C. de ſponſ.
2 Modus aūt probandi debitum, † quod eſt primum
requiſitū, erit p teſtes, vel per inſtr̃m, vt tradidit Ang.
in d. l. ſi ab arbitro §. quibus ex cauſis. ff. qui ſatiſ. cog.
vbi id admonet pro cautione aduocatorum, idē pla-
cuit Parid. in d. trac. de ſynd. in d. verbo captura. nu. 7.
teſte in ſandat Bart in l. Lucius. C. de agric. & ceſ. lib.
3 11. Nec ſufficeret hoc caſu † probatio per iuramentū
ipſius creditoris, vt dixit Bal. in l. apertiſſimi. C. de iu-
dic. cir. fi. & Ang. in d. § ex quib. qui ibi aſſerit, ſe mul-
tos in carcerib. detentos ex ipſis carcerib. eximendos
curaſſe: quia ſæpè imperiti iudicis imperitiam aduo-
catorū ſequentes faciunt detineri debitores ob ſuſpi-
cionem ſolo iuro creditorū approbatum, quod minimè
debet fieri, iux ſenten. eiuſdē Ang. & Lanſ. de Orian.
locis ſup. relatis, idem Bal. cōſultus reſpondit in cōſ.
285. Quia non opus colorati. col. 1. nu. 2. & 3. lib. 1. &
huc ſpectant, quæ per ipſum Bal. animaduerſa fuere
in l. conſentaneū. C. quō, & quando iudex, verſ. quæ-
4 ro vna cū Butrig. vbi dixit, † quod antequā procedat̃
ad capturā, debitum debet eſſe liquidum, conſuluit
Nat. conſ. 430 poſt nu. 7. verſ. quib. tamen non obſta-
tib. & nu. 9. & ſeq. lib. 2. & Dec. in conſ. 75. pro tenui.
col. 2. verſ. 6. ſcripſit Thom. Parpal. in repetit. l. 2. poſt
nu. 75. verſ. 2. concl. ff. ſolut. matrim. vbi teſtatur hanc
** eſſe magis ** communem opinionem, & idem tradit
Iaſ. in l. ſi arbitro poſt num. 3. ff qui ſatiſd. cog. a ſerēs
hoc fuiſſe approbatum a modernis ſcribentibus ibi,
& ab hoc non recedit Seball. Sapia. in repet. l. cui iu-
riſdict. nu. 10. ff de iuriſdict. omn. iudic.
5 Iſtis non diſſimulanter fuit aduerſarius† Paul. Caſt.
in conſ. 38. aliàs 373. pro pleniori examine. col. 2. poſt
nu. 7. verſ. ex his ſequitur, quod eſt conſ. vlt. lib. primi
ſecundùm antiq. impreſs. quo in loco aſſeuerat ſuffi-
cere probationem per iuramentum creditoris eā ra-
6 tione † quòd hæc probatio nullum afferre præiudi-
cium poteſt capto ſuper debito principali: quia præſti-
ta ſatiſdatione de ſtando iuri relaxetur, & niſi actor
poſteà ordinariè agēdo probet debitum, & faciat il-
lum condemnari, nullū damnum patietur, igitur in-
quit Caſtr. ſufficit iuramentum, ſicut in miſſione, quę
fit ex primo decreto. vt not. in l. cū proponas. & auth.
ibi poſita. & in corpore vnde ſumitur. C. de bo. auct.
iudi. poſſ. Quod & etiam comprobat alia ratione, nā
ſi exigeretur pbatio per teſtes, vel inſtrumēta, poſſet
debitor fugā arripere. l. argent. §. cum autē. ff. de eden.
Subdit, & tertiò, non plus poſſe deducere creditorē
ad fidem iudicis per productionem vnius teſtis parte
nō citata, quàm per iuramentū ipſius, cum plura poſ-
7 ſint opponi contra teſtem, † quam contra iuramentū,
quod nō niſi ex magna cauſa retractatur. l. videamus
ante ſi. ff. de in liti iura. inquiens deindè, quod ita ſer-
* uat totus mundus. & ſub nu. 8. & damnat Bald. in d.
l. apertiſſimi. in fi. C. de iud. contrarium ſententiam, di-
cens quod aliquantulum imperfectè, & ineptè loquutus
fuit, & iux. ſentent. reſpondit Alexā. in conſ. 19. viſo
proceſſu capturæ. nu. 21. verſ. & ibi in propoſito lib. 3.
& ita etiam ſeruari in praxi aſſeuerat Io. Cror. in rep.
l. 2. poſt nu. 38. ff. ſol. matr. verſ. ſucceſſiuè ex iſta glo.
Prior ſententia videtur verior, & recepta, & propte-
reà Caccialup. in d. tract. de debit. ſuſpect. & fug. 6. q.
princ. nu. 11. (licèt aſſentire videatur opinioni Caſtr.)
mutatur tamen de eo, quod aſſeuerauit per totū mun
dum ita in practica obſeruari, ſcilicet ſatis ſit proba-
re per iuramētum, cum in partibus ipſius Caccialupi
(atteſtatur ipſe) oppoſitum practicari, videlicet quod
de debito fiat fides per inſtrumentum, vel teſtes, & ſic
plenè vt tenuit Ang. vbi ſup. & idē Ang. in d. l. ſi cre-
ditores ff. de priuil. cred. quem Ang. ſequitur Imol. in
l. 2. in prin. ff. ſol. matr. & ita etiam quamplures excel-
lentes viros conſultos reſpondiſſe teſtatus eſt idem
Caccialup. loco proximè citato poſt nu. 11.
8 Quod & ratione ſuadetur, † nam ſacramētum per
ſe ſolum non ſufficit ad probandum id, quod generat
magnum præiudicium, niſi aliundè plenè probatum
ſit, vt colligere eſt ex tex. in l. in bonæ fidei C. de in rē.
iur. & in l. admonendi. ff. eo. tit. ſed captura hominis,
& in vinculis ſtare eſt magni præiudicij, ac infamiæ,
9 & maior, quàm captura rerum, ... & omnimodo.
C. ne filius pro patre. & comprobat Bal. in d. cōſ. 285.
quia non opus. nu. 2. & 6. lib. 1. Ergo non debet ſatis eſſe
probare per iuſiurandum, adeò Bal. loc. cit. vbi per
tot. conſ. quib. & aliis rationibus tuetur hanc partem,
& ex hac ratione videtur tolli fundamentum Paul. de
Caſt. dum aſſeuerabat, per capturam nullū afferri præiu
dicium capto quia imò multum affertur propter infa
10 miam, † & iniuria, quę dicitur illata debitori ob car-
cerationē, vt etiam animaduertit Thom. Parp. in d. l.
poſt nu. 75. verſ. ſed impetrare capturam. ff. ſol. matr.
Conciliare poteris has inter ſe opiniones diſſentiē
tes, vt ſenſus Paul. Caſtr. pcedere poſſit, vbi eſſet pro-
babilis ſuſpicio inſtantis fugæ nam tunc ne, dum ex-
pectaremus probationem per teſtes, vel inſtrumenta,
euaneſceret prouiſio ſtenda creditori per fugam debi
11 toris, † ſufficeret probatio per ſolum iuramentū, cum
& hoc caſu permiſſum ei ſit capere debitorē propria
auctoritate, per contex. in l. non ſolum. §. de illo. ff. de
vſucap. & l. ſi quis curialis. C. de epiſc. & cler. cū aliis
vberrimè allatis per Caccialup. in tract. de debit. ſu-
ſpect. & fug. q. 4. prin. nu. 10. verſ. ſi verò ſit debitor Se
cùs verò erit, ſi ageretur de capiendo debitorem non
12 ratione inſtantis fugæ collectę ex indiciis, † ſed ſo-
lùm ex eo, quia nō poſſidet immobilia, tunc quia non
imminet illa celeritas non ſufficeret probatio per iu-
ramentum, ſed ſequenda eſſet ſententia. Ang. & alio-
rū requirentium probationē per inſtrumentū, vel per
teſtes. ita has contentiones ad concordiā reduxit Cac
cialup. d. ſuo tract. de debit. ſuſpect. q. 6. princ. poſt nu.
12. & cōcludit in nu. 15. hanc eſſe iuridicam opinio-
nem, & idem ſentire videtur Paris de Put. in ſuo tract.
de ſynd. in verbo captura, poſt nu. 7. & ſeq.
Ad probādum autem ſuſpicionem fugæ, quod eſt
13 ſecūdum requiſitum, † dicas, vt diffuſius diſſeruimus
in concluſ. fuga, vbi ad ſaturitatem plura ad hanc rē
ſpectāria annotauimus, & hoc in loco concludas, ſin
* cōmunem * practicam ſufficere probationem per iu-
ramētum, quantum attinet ad conceſſionē capturæ,
& vbi periculū eſſet in mora, aliàs ſi non immineret
periculū fugæ, & peteretur capi debitorem, quia forē-
ſiſſet, & non poſſidens immobilia, deberet creditor
aliundè, quàm per iuramētum habere probationem,
vel per teſtes ſaltem duos, vel aliàs taliter, quòd ſuffi-
ceret, ſi parte citata fierent, ita pſitendo ſcripſit Ioā.
Caccialup.

Caccialup.d.tract. de debit.ſuſpect.d. q.6.prin.nu.17.
& 18.& fuit de mente gl.& Inn.in c. quoniã frequen-
ter.in verbo ſummatim, vt lite non conteſt. pro quo
etiã facit.contex.in l.eorum.ff.de damn.infect. ibi ti-
mẽtis,tex.in l.q bona.§.ſi quis ſtipulatus.cod.tit.ſen-
tit Bal.in d.l.apertiſſimi. C. de iud. & ſatis videtur de
mente Pau.de Caſt.in d.conſ.473.pro pleniori, quod
eſt cõſ.fi.1.vol.nu.4.& 5.ibi,ſecunda cauſa eſt inſtans
fuga,&c.& nu.7.ibi ne fuga debitoris inſtruatur, atq;
idem sẽtit Ang.in d.l.nemo carcerẽ dùm voluit, igi-
tur ſufficere iuramentũ, quia periculum eſt in mora,
14 †quaſi ſentiat,quod vbi periculum nõ eſſet in mora,
deberet plenè probari cauſa ſuſpicionis, apertè etiã
reſpondit Alex.in cõſ.19.viſo proceſſu.nu.1.lib. 3. &
ſcripſit Sebaſt.Sapia in repet.l.qui iuriſdictio. nu. 18.
verſ.ſecundo requiritur.ff.de iuriſd.omn. iud.

Tertiùm prętereà requiſitum, quod ſcilicet cauſæ
ſuſpicionum emerſere poſt cõtractũ debere probari
15 per teſtes †vel aliàs ita quod induci conſtet, rẽ ita ſe
habere,docuit Ang.in d.l.ſi creditores.per illũ tex.ff.
de priuil.cred.& idem in d.l.ſi ab arbitrio.§. 1. ff. qui
ſatiſd.cog.& fuit de mente Bar.in l.ait pretor.§.ſi de-
bitorem.ff. quæ in fraud. cred.

Diſſimilis ſibi ipſi diſſimilẽ ſequutus eſt ſentẽtiam
Ang.in d.l.nemo carcerẽ,dùm aſſeuerauit, quoad ad
concedendam capturã ſufficeret de hoc fidem facere
per iuramentũ,& idem placuit conſulẽdo Caſtr.in d.
cõſ.473.col.fi.poſt nu.8.lib. 2. & hoc probatur ex cõ-
tex.in c.paſtoralis.de except.cum vulgaribus.

Sed idem ſentient hi inter ſe diſcordantes, ſi dice-
mus ab initio ſatis eſſe cauſas ſuſpicionũ fugæ ſuper-
ueniſſe,fidem facere per iuramentum, vt hac mente
16 fuere.Ang.Pau.& cæteri,†verùm poſt capturã debet
plenè probari,& iuſtificari ipſa ſuſpicio, aliàs captu-
ra redderetur iniuſta, & tanquam facta contra iuſti-
tiam reuocanda eſſet,ita Paul.de Caſt.in d.conſ. 473.
in fi.lib.1.& tradit eleganter Ang.in d.l.nemo carce-
rem.de exact.trib.lib.10.ipſum ſequitur Imol.in l. 2.
ff.ſol.mat.in gl.ſuper verb.ſuſpectum, vt etiam refert
Caccialup.d.tract.de debit.ſuſpect.q.6.prin.nu.2.vbi
dicit hoc menti tenendum eſſe,& habetur per Bal.in
d.conſ.285.quia nõ opus.col.1.lib 1. Verũ quia om-
nia,quæ hic deſunt affatim abſoluimus in concl. fu-
ga ibi lector te reijcio.

CONCLVSIO CCCCLVII.

ARGVMENTVM.

Creditor agens hypothecaria, quid proba-re debeat.

SVMMARIVM.

1 *Creditor agens hypothecaria debet probare,debitorẽ fuiſſe dominum illorum bonorum, ſuper quibus petit aſſiſtẽtiam.*
2 *Hypothecaria dat ius in re,& iura debent conſtitui ab eo, qui dominium habet,vel eius voluntatem.*
3 *Agentem hypothecaria, quid probare oporteat.*
4 *Creditori agẽti hypothecaria ſufficit probare bona obligata fuiſſe tempore obligationis, & debiti contracti bona fide in bonis & de bonis debitoris.*
Quod intellige,vt nu.26.
5 *Creditori ſufficit probare poſſeſſionem debitoris abſq; quod probet de titulo bonorum illius.*
6 *Creditor agens hypothecaria contra debitorem pignorantẽ probare habet poſſeſſionem ſolam ipſius debitoris tempore obligationis, vel poſtea.*
7 *Debitor non poteſt refricare quæſtionẽ dominij, nec ècõtra creditor debitori.*
8 *Debitor ex poſſeſſione pręſumitur dominus.*
9 *Creditor, ſi agit contra hęredẽ vniuerſalem ſui debitoris, probare habet ſolũ poſſeſſionem principalis debitoris ſui.*
10 *Debitor pręſumitur dominus, cum poſſedit rem bona fide, & vt ſuam.*
11 *Creditor agens hypothecaria cõtra debitorem debet etiam probare,debitorem conſuetum poſſidere tpe moti iudicij.*
12 *Creditor agens contra donatarium actione hypothecaria, quid probare debet.*
13 *Donatarius probare debet rẽ prius donatã, quã obligatã.*
14 *Inſtrumentum prius pręſumitur confectum fauore pię cauſę,vt potius ſit ius ipſius.*
15 *Agens hypothecaria ad rem aliquam probare debet, ſuam bonorum obligationem pręceſſiſſe donationem de ea re factam reo conuento.*
16 *Titulus pię cauſę pręſumitur in dubio eſſe prior.*
Pia cauſa, & fiſcus ęquiparantur,ibid.
17 *Creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam lucratiuam a debitore,probare ſolùm habet poſſeſſionem rei obligatę fuiſſe penès debitorem tempore obligationis.*
18 *Quãdo tertius poſſeſſor,contra quem agitur, habuit bona titulo oneroſo; neceſſe eſt probare dominium, vel quaſi debitoris.*
19 *Conuentus hypothecaria per creditorem poteſt negare rem fuiſſe ſuam,licet habeat ab illo cauſam.*
20 *Contra tertium poſſeſſorem requiritur probatio dominij recti, vel vtilis ſiue ille prętendat cauſam lucratiuam ſiue oneroſam.*
21 *Creditor agens ex interdicto Saluiano vtili,tantummodo probare habet rem eſſe, vel fuiſſe poſſeſſam tempore contractę obligationis ab eo, qui eam obligauit.*
22 *Creditor,quando agit hypothecaria contra tertiũ poſſeſſorem non habentem cauſam à debitore, debet probare de dominio directo, vtili, vel quaſi ſui debitoris in re ad quam agit.*
23 *Hypothecaria non confert titulum habilem ad dominij acquiſitionem,nec ad vſucapiendum, ſed ſolum ad obtinẽdum poſſeſſionem.*
24 *Agens hypothecaria debet fundare ſolam intentionem in titulo, & iure ſui debitoris, & illud probare.*
25 *Agenti hypothecaria contra tertium poſſeſſorem,qui nullã cãm habet a debitore, ſufficit ꝓbare rẽ fuiſſe in bonis debitoris tẽpore obligationis contractę, vel poſt, & nu. 26.*
27 *In bonis noſtris ea videntur eſſe, quę poſſidemus.*
28 *Probare de dominio apprimè difficile eſt.*

Creditor agens hypothecaria debet ꝓbare debitorẽ fuiſſe dominum illo-
1 rum bonorum † ſuper quibus petit aſſiſtentiam, vel
aliter ſatisfieri virtute illius hypothecę.nec ſufficeret
ꝓbare bona prædicta fuiſſe in bonis,& de bonis dicti
debitoris tẽpore obligationis, vt auctor fuit Accurſ.
in §.item Seruiana.Inſt.de act.& idem in l.vſucapio.
in gl.mag.ibi dùm dicit,item nonnè qui agit dẽt pro-
bare dominiũ eſſe debitoris,&c.C.de pign. atq; idem
in auth de trien.& ſemiſſ.§. illud quoq; in gl.quæ in-
cipit,rei vẽdicatio,& eſt alia gl.in l.ſi ſuperatus.ff. de
pig.quã ſententiam latè confirmat Cyn.in l.cum res.
C.ſi res alien.pign.dat.ſit, quæ ſecundum Bald.ibi in
iſta materia portat coronam:affert Cyn.ibi rationem
2 hanc, † quia hypothecaria dat jus in re. l.in noxalib.
ff.de noxalib.& l.rem alienam.C.de contrahẽ.empt.
cũ ſimilibus, ſed iura debent conſtitui ab eo. qui do-
minũ habet,vel eius voluntatem.l.2.ff.de pig. act.er-
gò debitor debet probare ſe habuiſſe dominiũ,quod
creditorẽ oportet probare,idem voluit Bal. in d. l. cũ
res.C.ſi res alien. pign. dat. ſit. & conſulendo reſpon-
dit Alex.in conſ.137.in cauſa,& lite vertente,num.4.
3 lib.2.qui clarè tradit†agentem hypothecaria oporte-
re probare bona,pro quibus agitur hypothecaria ſpe-
ctaſſe.& pertinere ad debitorẽ tempore debiti cõtra-
cti,vel poſt iure directi dominij, vel ſaltem vtilis, vt
idem ſentientes adducit.

In contrariam deſcendit ſententiam,quod ſcilicet
credito-

creditori agẽti hypothecaria ſufficiat probare bona,
4 † quæ prætenduntur obligata fuiſſe tempore obliga-
tionis,& deb.ti contracti bona i.de in bonis,& de bo-
nis debitoris,ſaltẽ ꝙ probetur dominiũ illius, gl.in l.
rẽ alienam.ff.de pign.act.atq; gl.id clarius tradidit in
d.l.cum res.C.ſi res alien.pign.dat. ſit, & hoc idẽ ſen-
tit alia gl.in l.ante omnia.ff.de ,pb.& gl.in l.añæ.Inſt.
de actio.cui ſententiæ adhæret Bar.in d.l.cũ res. atq;
Dyn.in d.§.itẽ Seruiana de act.& Bal.in l.de reb. cir-
ca fi.C.de don.ante nup.volens quòd ſiue ille tertius
poſſeſſor habeat cãm à debitore,ſiue non,non requi-
ratur neceſſariò,quod probetur de titu o illorum bo-
5 norũ debitoris, † ſed ſufficeret creditori probare poſ-
ſeſſionem.Bal.tamen ibi ſe reijcit ad id,quod dixit in
d.l.cũ res. & ibi potius videtur vna cũ Cyno reſidere:
hanc tamen opinionẽ ſequitur,& firmat Aret.in d.§.
item Seruiana.poſt nu.15.verſ tertio caſu principali,
circa fi.ibi,tu tamen teneas opinionem Bart.aſſerẽtis
ita obſeruari in vſu forenſi, licèt contraria opinio ſit
multum colorata, atq; iuxta hanc opinionem cõſul-
uit Aret.in conſ.138.Lancellotus de Imo. poſt num.
1.collocatum inter conſilia Alex.lib. 2. quod conſi-
lium fuit editum aduerſus d. conſ. 137. & eidem ſen-
tentiæ adhæret Affl.in deciſ. 37.quædam Abdeuda.
num 5.verſ. fuit etiã in tertiò dubitatum,vbi dicit,ita
fuiſſe concluſum in ſacro conſ Neap.& idem aſſeruit
in deciſ 387.licèt hodiè.nu. 6. quibus in locis in can-
dem deſcendunt ſententiam.

Verùm qui priorẽ tñ ſequi maluerit, ita primò
6 declarabit,vt locũ ſibi nõ vendicet,† qñ creditor agit
hypothecaria contra debitorem pignorantem.Nam
tunc ſatis eſt probare poſſeſſione ſolã ipſius debitoris
tempore obligationis,vel poſteà ſecundũ diſtinctio-
nẽ l.& quę notandum.§.quod dr.ff.de pigno:ib.& eſt
caſus in l.ſi inter.§.1.ff.eo.ti. quibus iuribus permotus
idẽ Aret.idem firmauit in d.§.item Seruiana. nu. 15.
verſ.1.caſu Inſti.de act.vbi hanc rationem reddit,qa
7 debitor nõ poteſt reſricare quæſtionem dominij,† ſi-
cut nec econuà creditor debitori,per tex.in l.ſi pigno
re.§.ſi prædo,& §.ſi creditor.ff.de pign. act. Hinc pro
cautione illud adhibet, aduocatum debere ponere,
& deducere ipſum debitorem fuiſſe dominum, vel
habuiſſe d.ctam rẽ in bonis, quod poſteà probabitur
cõtra eum, eo ipſo quòd probat poſſeſſionem eiuſdẽ
8 debitoris,† quia ex poſſeſsione præſumitur dominus,
cum(vt iam dictum eſt) non poſsit reſricare quæſtio-
nem dominij,aliàs niſi hoc in libello eſſet deductum,
ꝙ fuiſſet in bonis debitoris,ſuccumberet creditor, tã-
quam ꝙ plenè non deduxit ius ſuũ,& hanc doctrinã
eleganter tradidit Bar.in l.rẽ alienã,in verſ.quarto cir
ca iſtã materiã.ff.de pign.act.& ſequitur Sal.in l.certi
iuris.C.loca.qui Aret.in loco citato ait, id eſſe menti
tenẽdum,ut diſcamus practicare: huic etiam opinio-
ni adhæret Neguſ.in ſuo tract.de pign.in 3.memb. 8.
part. poſt nu.6.verſ.1. igitur concluſio ſit.

Amplianda eſt hæc limitatio,vt etiam procedat,ſi
creditor agat contra hæredẽ vniuerſalem ſui debito-
9 ris, † qui hæres uelit uti adminiculo ſolius teſtatoris:
nã tunc ſufficiet eidẽ creditori probare poſſeſsionem
eo pacto, quo tradidimus in principali debitore, ne
hæres iſte melioris exiſtat cõditionis defuncti ſui.l.in
his.§.nõ dẽt.ff.de reg.iur.& ita cauit idẽ Aret. in d. §.
item Seruiana.nu.75.ver.2.uerò caſu principali. Inſt.
de act.in quo loco tñ diſtinguit,an teſtator meritus
fuerit in dominio,nec ne & concludit,ut ibi,pro qua
reſolutione cõſulas Neguſan.in d.tract.de pign. in 3.
memb.8.par.nu.7.uerſ.2. concluſio ſit.

Declarandum tamẽ eſt id,quod diximus creditori
ſufficere probare poſſeſsionẽ debitoris, ut uerum ſit,
10 dũmodo probetur eum bona fide poſsediſse, † ideſt,
quòd eã poſsederit,ut ſuã,& ſic bona fide, iuxta l.Ti-
tiã.ff.de ſolut.nam cũ poſsedit bona fide, & ut ſuam,
præſumitur dominus,uel quaſi,per l.1.C. de priuileg.
fiſci.& ita obſeruauit Neguſ.in d.tract de pigno.in 3.
memb.6.par.poſt nu.6. verſ. dũm tamen dictum eſt,
permotus auctoritate Salyc.in d.l.cum res.col.5. C.ſi
alien.res pign.dat.ſit.

Secundò præterea his addas, quòd creditor agens
11 hypothecaria contra debitorem † debeat etiam pro-
bare debitorem conuentũ poſſidere tẽpore moti iudi
cij:quia cum iſta ſit actio in rem,vt l. pig ff.de pig. &
l.pignor.C.eo.requiritur, vt reus cõuentus poſſideat.
l.1.C.vbi in rem actio & l.1.C. de alien. ind. mutan.
cau.fact.& ita præcipuè animaduertit Paul. de Caſtr.
in d.l.rem alien.in pen.col.ver. qualiter autem probe
tur,quem ſequitur Neguſ.loco nuper allato n.6.in fi.

Ad hæc tertiò creditor agens contra donatarium
12 actione hypothecaria † debet probare hypothecam
præceſſiſſe donationem, & rem prius ſibi fuiſſe hypo
thecatam,caſus eſt in l.de reb.C. de donat. ante nup.
quem ad hoc ſingularẽ putauit Bar.in l.ſi prius.C.de
iur.fiſ.lib.10.& pro inſigni obſeruauit. Rom. in ſing.
159.agens hypothecaria & idẽ docuit Bal.in l. ſi de-
bitorẽ.C.de priu.fiſc.atq; id eximiũ eſt arbitrat.Corſ.
in ſing.13.in verb.act hypoth.incip priuatus agens.

Hoc tamen limitabis non procedere in fiſco, qui
13 non probat,† ſed donatarius probare debet rem prius
donatam,quàm obligatam vt eſt tex. in d. l. ſi prius.
C.de iure fiſci,li.10.& tradidere Rom.in d.ſing. 159.
& Corſ.d.ſing.13.cũ adductis in add.ad d.ſing Rom.

Eadem etiam ratione arbitrari debemus in pia cau
14 ſa,† fauore cuius præſumitur inſtrumentum prius cõ-
fectum, vt potius ſit ius ipſius piæ cauſæ,ſic inſigniter
tradidit Roma. in auth.ſimiliter.in 13.ſpeciali inter
contract.ad leg.Falc. vbi refert ſingulariter cõſuluiſ-
ſe Franc. Aret.Sen.quòd agens hypothecaria ad rem
15 aliquam,† quam dicit fuiſſe debitorũ, debeat proba-
re ſuam bonorũ obligationem præceſſiſſe donationẽ
de ea re factam reo conuento,per tex.notab.in d.l.de
reb.C.de donat.ant.nupt.Verùm in fauorem pię cau
16 ſæ præſumendum eſt in dubio ſuũ titulum † eſſe prio-
rem altero.per tex.ſingularem loquentem in fiſco in
d.l.1.vbi Bart.C.de iur.fiſc.lib.10. nam pia cauſa, &
fiſcus æquiparantur.l.ii.C.de ſacroſan. eccleſ. & hoc
ſequuntur Soc.conſ.67.eadem dic.col.4.nu.8, verſic.
confirmatur hoc fundamentum.lib.3.& Dec. in l.in
ambiguis,poſt nu.1.verſ.& quod dicitur de dot. ff. de
reg. iur. quod vberrimè proſequitur Tiraq de priuil.
piæ cauſæ,priuil.133. vbi alios idem ſentientes citat.

Secundò loco priorem opinionem intelligendam
17 eſſe aſſero vt locum non habeat † quando creditor
agit hypothecaria contra tertium poſſeſſorem habẽ-
tem cauſam lucratiuam à debitore: quia eo caſu ſuf-
ficit probare poſſeſſionem rei obligatæ fuiſſe penès
debitorem tempore obligationis,ita profitendo ſcri-
pſere Bart.& Bal.in l.de reb.C.de donat.ant.nupt.at-
que Cyn.& Bar.ac Iac.Butrig in d l.cum res. C. ſi res
alien.pig.dat.ſit.Flor.etiã in l.ante omnia.C.de pro-
bat.& reſpondit Alex.in conſ.185. in cauſ & lite nu.
4.verſ.immo etiã dico.lib.6. & conſulas Paris. in cõſ.
50.nu.19.& ſeq lib.1 & Grat. in conſ. 40. Antequam
veniam.nu.14. poſt verſ. præterea cõſiderandum eſt,
lib.2.quibus ſe ſubſcripſit Aff.c.in d.deciſ.37.nu. 15.
& tradiderunt Faber in d.§.item Seruiana. nu. 15. &
Iaſ.nu.89.& licèt Alex.in conſ.115.viſo proceſſu lib.
6. videatur ambigere de veritate iſtius opinionis, ta-
** men hanc eſſe veriorem, & ** communiorem atte-
ſtatus eſt Michael Craſſ.in ſuis cõmunib. opinionib.
18 c.12.tit.de cred.& debitor.q.4.† Secùs tamẽ erit dicẽ-
dum,ſi iſte tertius poſſeſſor, contra quem agitur, ha-
buerit bona tit.oneroſo.nam tunc ſatis non erit pro-
bare poſſeſſionem, ſed neceſſe etiã eſſet probare do-
minium,vel quaſi ipſius debitoris,ſcripſere Cy. Bart.
& Ang.in d.l.cum res.C.ſi res alien.pignor.dat.ſit,&
idem docuit Bart.in d.l.rem alienam.num.6.ff.de pi-
gnor. actio. idem placuit Iaſ in d. §. item Seruiana.
num.

num.89. & hanc eſſe * communem opinionem teſta-
tur Alex. in d. conſ. 115. viſo proceſſu circa fin. lib. 6.
citat Ang. in l. 1. ff. de public. ſuper gl. in verbo à non
domino, vbi ex notatis ibi per gl. colligit ipſe Angel.
quòd non ſequitur, emi rē à te ergo confiteor eſſe tuā
19 † vndè dicit idem, ſi modò cōuenior hypothecaria p
creditorem, potero negare rē fuiſſe tuam, licèt habeā
à te cauſam, & inquit ibi de facto ſe ſæpiùs practicaſſe.
Illi tamen ſententiæ hoc eſt in cauſa lucratiua ſuf-
ficere probare poſſeſſionem rei obligatæ fuiſſe penes
debitorem tempore obligationis, quando agitur cō-
tra tertium poſſeſſorē, repugnat Neguſ. in d. tract. de
pign. in 3. memb. 8. par. nu. 8. verſ. tertia concluſio eſt,
20 vbi aſſerit, † immò requiri probationem dominij dire-
cti vel vtilis, ſiue ille tertius poſſeſſor prætendat cau-
ſam lucratiuam, ſiue onerosam, quam ſententiā fuiſ-
ſe Bar. in d. l. rem alienam. 2. col. ff. de pign. act. aſſerit
contra Cyn. & communiter * ab omnibus eſſe rece-
ptam, vbi etiam iis, quæ contra obſtare videbantur,
reſpondit, & huic ſententiæ accedentes adducit, &
vberrimè hanc opinionem tuetur, quam confirmat
conſulendo Alex. in conſ. 98. viſo, & cōſiderato. nu.
6. verſ. prætereà poſito lib. 2.

Tertio prętereà p[illegible]ior erit tibi intelligenda opinio,
21 vt locū ſibi vendicet, † ſi creditor agat ex interdicto
Saluiano vtili, quia tunc non opus eſt probare, nedū
dominium debitoris, ſed nec ē rē eſſe obligatam, ne-
que docere de obligatione ſed ſatis erit, tātummodo
probare, illam rem eſſe, vel fuiſſe poſſeſſam tempore
contractę obligationis ab eo, q cā obligauit, q perpe-
tuò memorię eſſe tradendū, cu[illegible] vtile in praxi, dixit
Aret. in d. §. itē Seruiana, poſt nu. 18. eire fi. de act. cu-
ius ēt fuiſſe ſunt ante eū Bar. in l. rē alienam. nu. 5. ff. de
pign. conſulti rñderunt Soc. ſen. in conſ. 112. viſo, p-
ceſſu. nu. 6. libr. 2. Alex. in d. conſ. 185. nu. 4. lib. 6. & in
conſ. 70. videretur circa primum. nu. 3. verſ. circa ſe-
cundum, lib. 5. atque Nat. in conſ. 474. de anno 1423.
D. Gulielmus. nu. 4 ver. non competit etiam Saluia-
num, & Roland. à Valle in conſ. 14 nu. 6. verſi. ſecun-
do quia intentans. lib. 1. atque Paul. de Caſtr. in conſi.
178. in 3. meb. nu. 19. & 26. lib. pro cautione etiam
tradidit Capoll. in cautel. 81. incipien. quando quis
vult vendicare, poſt nu. ſecundum, atque voluit Afl.
in deciſ. 383. licèt hodie. nu. 6. vbi aſſerit ita fuiſſe ob-
ſeruatum tàm in Magna Curia Vicariæ, quàm in Sa-
cro Conſilio, quod & animaduertit Reuerēdiſſimus
Contardus in ſuis doctiſſimis Commentariis ad leg.
vn. C. ſi de momentan. poſſe. fuer. appel. limit. 4 nu.
11. vbi idem ſententes adducit, ampliando illud etiā
habere locū, ſi deindè res hypothecata ſit amiſſa, vel
hypotheca extincta morte debitoris, qui tantum ci-
uiliter poſſidebat tempore obligationis, & ita dixe-
runt Domini de Rota die 28. Nouēbris 1541. in vna
Romana viginti mill. pro Illuſtriſſima Domina cō-
tra creditores, vt atteſtatur Pur. in ſuis recollect. de-
ciſionum, deciſ. 208. incip. eadem die, lib. 1.

Quòd ſi poſteriorem ſententiam amplecti quis vo-
22 luerit, illam limitabis, vt vera non ſit, † quando credi-
tor agit hypothecaria contra tertium poſſeſſorē non
habentem cauſam a debitore: nam in eo caſu credi-
tor debet probare de dominio directo, vtili, vel quaſi
ſui debitoris in re, ad quam agit, vt ita voluiſſe Cyn.
Bart. & Salyc. ac communiter * alios ſcribentes in d. l.
cum res. C. ſi res alien. pign. dat. ſit. teſtatus eſt Negu-
ſan. in d. tractat. de pign. in 3. memb. 8. par. nu. 11. ver-
ſic. quarta concl. quo in loco huius rei reddit rationē,
23 † quia hypothecaria non confert titulū habilē ad do-
minij acquiſitionem, nec ad vſucapiendum, ſed ſolū
ad obtinendam poſſeſſionē, vt l. ſi eum venditor. in
prin. ff. de euict. & ideo ages hypothecaria debet fun-
24 dare ſua intentionē in titulo, & iure ſui debitoris, † il-
lud pbare, q ipſe debitor teneretur probare, ſi vellet
obtinere contra talem poſſeſſorē, vt eſt text. & ibi not.
per gl. & Doct. in l. ſi ab eo. ff. de pign. & ita concludit
Aret. in d. §. item Seruiana. poſt nu. 16. in fi. verſ. quar-
to caſu principali, Inſt. de act. atq; Barth. Socy. conſil.
112. viſo proceſſu agitato. nu. 7. lib. 2. * vbi de cōmuni
opinione teſtatur.

Huic tamen ſententiæ aduerſatur Ang. Aret. inter
conſ. Alex. lib. 2. in d. conſ. 138 Lancel. de Imol. poſt
num. 1. verſ. aut agitur, quo in loco apertè reſpondet
25 † agenti hypothecaria contra tertium poſſeſſorē, qui
nullam cauſam habet a debitore, ſufficere probare rē
fuiſſe in bonis debitoris tempore obligationis, vel
poſt, & eandem ſententiam ſequutus eſt Afflict. in d.
deciſ. 183. nu. 7. vbi aſſerit ſe vidiſſe ſæpiùs, ita fuiſſe
iudicatum in Sacro Conſilio & Vicaria, à qua ſentē-
tia non eſſe recedendum ait.

26 Quo autem pacto intelligatur illud, † quod ſupra
diximus creditorem ſcilicet probare rem fuiſſe in bo
nis debitoris tempore obligationis, conſulas Petrum
de Vnzola in ſua pract. [illegible] not. tit. de prohib. oblig.
rei alien. poſt nu. 7. ver. Item noto, quo in loco ex mē-
te Doct. dixit, ſatis eſſe, ſi creditor probet debitorem
27 tempore obligationis poſſediſſe illam rem, † quia in
bonis noſtris ea videntur eſſe, quæ poſſidemus, vbi
reiicit opinionē gl. in d. §. item Seruiana. Inſti. de act.
quæ in ea erat opinione, vt arbitraretur probare rem
eſſe in bonis debitoris tempore obligationis debere
declarari, id eſt debitorē fuiſſe dominū eius rei eo tē-
28 pore, quo obligauit, q valdè durū eſſet creditori, † cū
pbare de dominio ſit apprimè difficilè: vnde raròēt
in hypothecaria obtineret, ideo illam gl. non ſeruāt
Doct. vt teſtat idē Pet. de Vnzol. loco nuperadducto.

CONCLVSIO CCCCLVIII.

ARGVMENTVM.

Creditum, de quo non appareat ſcriptura, vel teſtes, quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Creditum, de quo non appareat ſcriptura, vel teſtes, qua cautione, & qua ratione probari poſſit.*
2 *Dictum teſtis de auditu valet, quando paries, vel cortina eſt in medio inter ipſum, & perſonam loquentem.*
3 *Teſtis de auditu facit aliquam præſumptionem.*
4 *Teſtimonium de ſenſu auditus valet, quando teſtis notam habet vocem loquentis, licèt illum non videat. Intellige vt nu. 5.*
7 *Cæcus poteſt eſſe teſtis, modo cognitas voces habeat contrahentium.*
7 *Cautela alia probandi creditum presbyteri cuiuſdam Placentini.*

1 Creditum de quo non appareat ſcriptu-
ra, vel teſtes, † hac cautione
probari poterit, vt creditor ducat debitorem in cu-
biculum ſuum, & ibi habeat teſtes abſconditos ve-
luti poſt cortinas, & tunc blandis verbis debitorem
alloquendo accedat tandem ad ſermonem ſui cre-
diti, cumque interroget, quando velit ſoluere illa
decem, quæ illi mutuauit: ille enim debitor cre-
dens, neminem ibi eſſe in illo loco præter ipſum, &
creditorem, confitebitur liberè debitum, & tunc au-
dita eius confeſſione tales teſtes poterunt examina-
ri, & deponere ſe ipſos audiuiſſe talem hominem
cōfitentem debitum Titio, & promittentem ſibi ſa-
tisfacere, licet non viderint illum aperta facie, ſed lo-
quelā eius habeant notam, ita docet Hipp. de Marſil.
in d. rubric. C. de probat. num. 350. teſtatur ad hoc gl.
* communiter approbatam in l. 2. §. idem Labeo ait,
in verbo audierunt. ff. de aqua pluuia arcend. quæ
2 gloſſa videtur velle † valere dictum teſtis de au-
ditu,

ditu, quando paries, vel cortina eſt in medio inter teſtes, & perſonam loquentem, quod etiam obſeruauere. Bart. & alij DD. in d. §. idem Labeo. & tradidere Cyn. & DD. in l. ſi non ſpeciali. C. de teſtam. & videtur eſſe cõtextus cum glo. in verbo auditu, & ibi DD. in c. præterea. ext. de teſtib.

3 Et in huiuſmodi materia teſtis de auditu, † licèt vt plurimum talis teſtis non probet, tamen facit aliquã præſumptionem, iuxta ſententiam Alex. in conſ. 77. incip. in cauſ. accuſationis. in 2. col. nu. 4. verſ. 4. indiciũ, vol. 1. & Hipp. Marſ. in ſing. 371. teſtis de auditu, & in ſing. 557. Tu ſcis.

Fundamentum verò, cui Doctores innitũtur, hoc videtur eſſe: quia regulariter valet teſtimoniũ de ſen-
4 ſu † auditus verborum alterius, quando teſtis habet notam vocem loquentis, licèt perſonam loquentem non videat, vt habetur in l. teſtium. cum auth. rogati. ibi poſita. C. de teſtib. & in c. teſtes. 7. q. 9. & in c. 1. 14. q. 2. & hoc etiam firmat. Matth. in ſing. ſuo 124. incip. Nota, quòd licèt regulariter valeat teſtimonium. hãc etiam opinionem probant DD. in d. l. ſi non ſpeciali, & in d. c. præterea, extr. de teſtib. vbi dicunt prædictã glo. in d. l. 2. §. idem Labeo. habere locum generaliter
5 † in omni caſu excepto in teſtamento, & in cauſa criminali. & in caſu, in quo tractatur de matrimonio ſeparando. Hypp. vbi ſup. nu. 352. quia in iſtis trib. caſibus teſtes debent videre, & inſpicere perſonã loquentem, & in talibus caſib. ſi aliqua cortina ſit in medio, vel aliquis paries inter teſtes, & perſonam loquẽtem non valebit teſtimonium illorum, ita concludit Barthol. Cæpol. in ſua caut. 230. incip. Quando quis non poteſt, & idem tradidit Fel. in d. c. præterea. de quo ẽt teſtatur Abb. poſt Io. And. & alios in c. 2. col. 1. de cõſuet. vbi ponit facti contingentiam. Bal. in l. conuenticulam. in pen. col. C. de epiſ. & cler. Spec. in tit. de teſtib. §. 1. verſ. quid ergo ſi viro, & mulieri, atque Cyn. in l. teſtium. in 4. q. C. de teſtib.

Vnde non iniuria ſupra docuimus in concluſione,
6 Cæcus. Cæcum poſſe eſſe teſtem, dummodo † habeat cognitas voces contrahentium, & explicabitur infra in concluſ. teſtis de auditu, vbi propria eſt ſedes.

Supra verò allatum modum confitendi debitum docet menti eſſe tenendum Hypp. vbi ſup. num. 134. vbi atteſtatur ſe ita in facto habuiſſe.

Ego verò alium creditum probandi modum huic
7 ſubiungam, † cuius auctor fuit Præpoſitus quidã D. Brigidæ Presbyter Bartho. Rubinus Placentinus, quẽ modum propter facinoris ſelluitatem relatu dignũ ſum arbitratus. Hic igitur nullis teſtibus, nec ſcriptura vſus, ſuo, quem vocant compatri ingentem pecuniæ ſummam erogauerat, vt ex illa mercaturam faceret, & quidqd lucri ex illa negociatione perceptus eſſet, id omne inter ſe partirent. Præpoſitus igitur Rubinus de Compatris non admodũ ſincera fide dubitans, cũ intellexiſſet perperã collocatos eſſe nummos, pecuniamq; periclitari, foreq; vt nunquam eam poſſet recipere: tum verò huc, & illuc animũ in varias partes diſtrahens, cogitare cepit, quo fieri poſſet, vt compater coram teſtib. incautè quod acceperat, vltrò fateretur. Is prepoſiti calliditatem cum mente præſenſiſſet, nunquam adduci potuit, vt coram teſtib. receptũ creditum confiteretur. Rubinus cum hac ſpè cecidiſſet, vt illa ratione nummos acceptos Cõpater proferret, curatum æſtu fluctuans, ad aliam excogitatam vafriciem animũ intendit. In grauem itaq; morbũ, ex quo conualeſcere non ſperaret, ſe incidiſſe callidè ſimulauit. Verũ vt inediam fingere rectius poſſet, panem, & vinum, cætera victui opportuna in cubiculũ abdidit, quibus nullo præſente famem explere poſſet. Adhibet medicos, inuiſunt, ſalutares potiones ei conſtituũt. Is arreptis potionib. clã oẽs effudit. Medici multis elapſis diebus, cũ in dies magis morbũ ingraueſcere ſimularet Rubinus, potionẽ nihil ſibi profuiſſe inſpexiſſent, nec eũ quicquã cibi, potuſvè ſumpſiſſe cũ intellexiſſent, hominis ætate iã matura (annũ enim ſeptuageſimũ, & eo amplius attigit) inſpecta ſalute eius deſperata ab ipſis deſeritur Rubinus. Inuiſitur à propinquis, & amicis, viri vicẽ dolent, miſerantẽ eius malã fortunam, gemunt, lugent, & lamentantẽ, Rubinus Cõpatrem non cõparere perſpiciens, eũ videndi, & corã colloquendi, priuſquã ab hac vita diſcederet, mira ſe cupiditate teneri ſignificauit. Acceſſitur: inuiſit ægrotãtem Cõpater. Rubinus ægrè vocẽ trahens, ſuſpirãs, oẽs mortẽ acerbiſſimè ferre inquit, ipſe vero cæteris acerbius tuliſſet, ni tã fidum, & maximè familiaritate, atq; adeò neceſſitudine coniunctũ Cõpatrẽ ſemel antequam moreretẽ, inſpexiſſet, atq; fuiſſet cũ eo colloquutus, orat obteſtatur, vt poſtq̃ ab hac lucis vſura migrauerit, preces ad Deũ pro animæ ſuæ ſalute effundat, & bona verba precetur. Cum & ipſe Cõpatrẽ ſuũ grata memoria proſequi in hac vita ſtatuiſſet: ſe enim conſtituiſſe, vt quos nũmos pro negociatione ipſi erogauerat, apud eundẽ Cõpatrẽ remaneret, ſed hac lege, vt filiabus ſuis eos æquis portionibus partiretur, vt honeſtè in matrimoniũ collocari poſſent. Spõdet, pollicetẽ Compater ſe id libentiſſimè facturum, & proindè maximas ſemper ei gratias ꝓ tãta in ſe ipſum benignitate, & humanitate habiturũ, atq; adeò relaturũ. Rubinus aĩam iam agere fingens, hoc vltimæ voluntatis ſuæ elogium publicis tabulis eſſe teſtatũ, vix tandem Cõpatri ſignificat, ne vna cũ defuncti mente filiæ Cõpatris dote ſibi legata fraudari poſſent. Lætus, & exiliens Cõpater acceſſit tabellionem, & teſtes ad id peragendum. Multa dictante Rubino ſcribit tabellio, demum obſecratur Compatrẽ Rubinus, vt nũmorum ſummam, quos ad faciendam mercaturam tradiderat, ſibi aperiat, vt rationes ſubducere poſſit, quot cuique filiarum pro dote ſit legaturus, q̃ cum feciſſet Compater, & in publicas tabulas eſſet relatũ, exilijt illico è lecto Rubinus integer, & incolumis, Cõpatris perfidiam deteſtans, nũcq; confeſſione ſua conuictũ effugere non poſſe, quin nummorum ſummam ſibi reſtituat, ſic hoc Rubini aſtu iudicis decreto meritò fuit coactus Compater, vt traditam ſibi pecuniam Præpoſito Rubino redderet.

CONCLVSIO CCCCLIX.

ARGVMENTVM.

Credo, verbum, an affirmet, an neget.

SVMMARIVM.

1 *Credo, verbum in atteſtationibus non affirmat.*
2 *Credere, & ſcire non poſſunt concurrere ſimul, cum ijs inſit quoddam diſſidium.*
3 *Scientia in his, quę ſunt facti, habetur, quando illam capimus per proprium ſenſum.*
4 *Credulitas ex coniecturis oritur.*
5 *Scire ſe habet ad certum, credere ad dubium.*
6 *Teſtis dicens ſcio, quia credo, non affirmat.*
7 *Teſtis dicens, videre meo, non affirmat.*
8 *Teſtis ſi dicat, iudicio meo, non affirmat.*
9 *Teſtis ſi dicat, ſcio pro certo, non affirmat.*
10 *Conſuetudo non valet, vt teſtis de credulitate deponentibus plenè credatur.*
11 *Credo, verbum affirmat, ſi teſtis addat aliquam cauſam ſuæ credulitatis.*
12 *Credo, verbum affirmat, ſi teſtis per illud verbum quidpiam deponat in veriſimilibus.*
13 *Conſulens per verbum credo, rectè & certiſſimè conſulit.*
14 *Per verbum, credo, inducitur iuris diſpoſitio in ſententiam proferente.*

1 Credo, verbum in atteſtationibus poſitum nõ faſtir mare aſſeruere gl. & cęteri DD. in l. teſtiũ. C. de teſtib. & ibi

& ibi plenè Cyn. quòd varijs in locis dum reſpondit placuit Alex.conſ.56.viſo proceſſu.num. 11.lib.2.& aſſeuerauit Bal.in l.ſiue poſſidetis.C.de prob. num.6. Alex.protulit in rub.ff.de iureiur. & fuit obſeruatum in l.1.ff.de vent.inſpicien Bal.et in l.ſolam.eo.tit. C. de teſt.& plenè in c.3.loco,& in c.literis.de præſump. & in c.quotiens.de teſti. & ibi Abb.nu.9.vbi latè hãc materiã proſequitur,& hanc reddit rationẽ Abb. ibi-
2 eo quòd credere † & ſcire,non poſſunt concurrere ſi-
3 mul,nam ijs ineſt quoddã diſsidiũ,etenim ſciẽtia † in his,quæ ſunt facti,habetur,qñ illam capimus per proprium ſenſum,vt quod videmus,vel guſtamus,& iſta ſcientia requiritur in atteſtationib.c.teſtes.3.q.9.

4 Credulitas verò † ex coniecturis dimanat, & ſic ibi non eſt verè ſcientia,vt obſeruat Bar.in l.admonẽdi. ff.de iureiur.& plenè per Abb.in c.literis de iura. cal.
5 & ſcire ſe habet † ad certum credere verò ad dubium. c.firmiter credimus.de ſumm.trin.& fid.catho.

6 Primò amplia concluſionẽ ex eo,quòd † dicit Bal. in l.conuenticulam.col 8.verſ.ex prædictis infero.C. de epiſcop.& cleri.ſi teſtis dicat ſcio,quia credo,nam fieri poteſt,vt teſtis credat,& tamen non ſit verum,vt in l.de tutela.C.de reſtit.in integ.minor.Fel.in c.quoties,nu.7.de teſtib.

7 Subamplia,idẽ eſſe,ſi teſtis † dicat, videre meo, ita dixit Bal.in reper.l.de quibus.poſt nu.35.ff de leg. idẽ
8 ſi dicat † iudicio meo, vt voluere Ang. & recentiores in repetit.l.ſciendum.in 3.col.ff.de verb.obl.Alex.in conſ.24.num.14.vol.2.& Bal. in c.niſi cum pridem. de renunc.nu. 2

9 Secũdò ampliabis cõcluſionẽ † ſibi vẽdicare locũ, et ſi dicat,credo pro certo, vt auctor eſt mihi locupletiſsimus Alex.in d.cõſ.56.ſub nu.11.& dixit Bal. in l. 2.§.obſeruari.C.de iuram.calum.et in l.cõuenticula. C.de epiſc.& cler.atq; meminit Spec in tit. de teſt.§. 1.verſ.id quod deponit de credulit.& ibi Ioan. Andr. quod placuit Fel.in c.quotiens,nu.7. de teſt.

10 Tertiò ampliare poteris,vt non valeat † conſuetudo, vt teſtibus deponẽtibus de credulitate plenè credatur,nã hoc caſu eis non creditur,vt aſſerunt Ant.de Bur.in c.1.de appel.atque Fel.in d.c.quotiens.nu. 8.

11 Limitabis porrò concluſionem,ſi addat † aliqua cauſa ſuæ credulitatis,quia tunc verbum credo, affirmat,vt credidit Bal.in l.ſi ſeruus.§. qui quinq; verſic. & eſt argumentum.ff.de leg.1.atq; Alex.reſpondit in conſ.109.nu.7.libr. 1. quod placuit Ant. de Butr.in c. quotiens de teſtibus,& ibi Abb.nu.9. Hoſtien. etiam in c. in præſentia. eodem tit. & per iura ſuprà in concluſione relata.

Secũdo loco limites velim concluſionem, ſi teſtis
12 † per verbum,credo, deponat quidpiam in veriſimilibus,veluti ex eo quod viderit ſolum cũ ſola,vel nudũ cum nuda,credat copulã inter tales eſſe ſequutã, vt in hac credulitate credidit Abb.in c.quotiens, & c.præterea de teſtib.& per Fel.proditum eſt in d.c.quotiẽs, vbi ſuprà,& in c.qualiter,de accuſ.& in c.inquiſitionis.de ſenten. excommunic.

13 Tertiò præterea limitare poteris in cõſulente,† etenim p verbũ,credo,rñdet conſulens certiſsimè, vt ſi dicat, credimus ſic eſſe de iure,vt voluit Anton. de Butr.in c ex parte.per illum tex.nu. 6. extrà de poſtul.

Quartò,& poſtremò limitabis idem eſſe in ſentẽtiam proferente,nam per verbum tale inducitur iuris diſpoſitio,& profertur ſententia, quod fuit effatum ab Ant.de Butr.vbi ſupra.d.nu.6.cui quidem illud optimè ſuffragatur, quod animaduerſum eſt in capitulo præterea requiſiti ſumus.de appellat. & in capit. 1. in verbo merito crederemus, de delict. puer. & ibi per D. Barba.

Fuſius hæc proſequerer, ſed ne diutius patiẽtia veſtra in legẽdo abutar,vos ad Fel. vberrimè de his diſſerentem reijciam.conſulendus igitur erit Fel.in cap. quotiẽs.à nu.7.vſq; ad finem,extr.de teſtib.

CONCLVSIO CCCCLX.

ARGVMENTVM.

Communia criminalium.

SVMMARIVM.

1 *In criminalibus vnus teſtis cõiunctus cũ fama non pbat.*
2 *In criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores.*
3 *In criminalibus vnus teſtis cum fama non probat,etiam ſi de crimine agatur ciuiliter.*
4 *In criminalibus etiam ſi agatur de crimine excipiendo vnus teſtis cum fama non probat.*
5 *In criminalibus non creditur teſtibus rationem non aſſerẽtibus eius, quod dicunt.*
6 *In criminalibus requirunt teſtes omni exceptione maiores.*
7 *In criminalibus probationes imperfectæ non coniunguntur ad faciendam plenam probationem.*
8 *In criminalibus non habet locum probatio,quæ fit per iuramentum in caſu.l.ſi quando.C.vnde vi.*
9 *In criminalibus non poteſt quis damnari ex præſumptionibus.*
10 *In criminalibus teſtes exhibentur coram iudice.*
11 *Teſtis vnus cum fama in criminalibus plenam probationem facit,ſi adſint aliæ coniecturæ vehementes.*
12 *In cauſa criminali ſufficit vnus teſtis de veritate, duo de fama, & duo de indicio.*
13 *Teſtis vnus cum fama concurrente aliqua præſumptione ſufficit ad id, vt quis torqueri poſſit, ſed non quantum ad condemnationem.*
14 *Probationes eſſe debent luce clariores ad condemnandum.*
15 *Præſumptiones ſufficiunt in criminalibus,quando agitur de pœna pecuniaria.*
16 *Ex vrgentiſsimis præſumptionibus pōt procedi,& cõdemnari in caſu,in quo claræ probationes haberi nõ poſſunt.*
17 *Semiplena probatio interdum dicitur plena,ſecũdum ſubiectam materiam.*
18 *In cauſa criminali, in qua imponenda eſt pœna pecuniaria,nõ eſt neceſſe teſtem debere reddere rationẽ dicti ſui.*

In criminalibus vnum teſtẽ coniunctum cum fa-
1 ma † non probare aſſeuerauit.gl.in c.veniens,il 1. ſuper verb.illorum, vbi Bal.nu.7. de teſti.& obſeruauit Bal.in c.1.de appel.n.3.verſ.tu dic quo eo cũ ſimilib. vt per Dec.in d.c.veniens nu.25.verſ.2.concluſ. & in d.c.1.de appel.nu.64.verſ.2.concluſ.glo.& conſ. 189. nu.15.verſ.vnde videmus,& conſ.4 9.nu.9 verſic & ideò fama,& nu.18.verſ.quia fama,& 163. & Alexã. conſ.1 .num 28.viſo proceſſu.col.3.lib,1.qui tamen loquitur de præſumptionib.vt ibi,nu. 3. & nu. 4. verſ. ſed aliud eſt,poſt d.num.4. Anto de Butr.etiam tradit in d.c.veniens.col.pen.Imo.col.1 Fel.col.4.num. 22.verſ.3.concluſio, & Abb.col. 2. nu. 8. verſ.quæro nunquid,nec ab hoc receſſit.Imo.in l. intereſſe. ff. de acquir.poſſeſ.& meminit Cyn.in l.fin.in 1.col. verſi. nunquid ergo fama.num.3.C.de quæſtio. Bal. etiam voluit in l.ſi quis ex argentarijs.§.1.colum.1. num.4. verſ.exemplum,vnus teſtis.ff.de eden.c.t.verſ. quæro ergo,de appella.& Salic.protulit in l.ea quidem.col. pen.verſ.ſed tunc oritur dubium.C.de accuſat. reſpõſum fuit ab Oldr. conſ. 192. poſt num.2. verſic. vnde dicunt Doctor.& docuit Hyppol.in l. de minore. §. plurimum.colum.12.ff.de quæſtio.poſt num.61.verſ. modo vltra,ibi,& hanc partem, cauit Iaſ. in conſilio 167.colum.fi.num.11.verſ.& præterea, & fortius. & Soc.iun.conſ.99. viſo themate propoſito. nu. 6. verſ. conſequenter videmur. volum. 2. Quæ concluſio ea
2 ratione corroboratur, † quia in criminalibus debent eſſe probationes luce meridiana clariores,ſic vno cõſenſu ſciuere Impp.Grat.Valent.& Theod. in l. ſi. C. de probatio. & Doctor. vbi ſupra, quod & à multis communi-

conſulentibus fuit probatũ vt ab Alex.cõſ.15.col. 2.
verſ.2.quia vbi agitur,vol.1.& cõſ.66. poſt nu.1. ver.
& dicit ibi Ang.co.vol.1.Bar.in l.ſi.poſt nu.4.ver.cõ-
trarium eſt.ff.de in lit.iurã.Dec.d. conſ. 429.nu.8.Iaſ.
conſ.34.Ad motiua data,poſt nu.9.verſ.2.caſu,col.6.
vol.1.Matſ.in ſua pract tit.q. circa probat. requi.nu.
2.Rom.l.1.nu.....ff.de nou oper.nunc.

3 Ampliabis quæ dicta ſunt,† &ſi de crimine agatur
ciuiliter,ita ſenſit Alber.in d. c. veniens il 1. nu. 4. &
in fi.de teſt.& ibi etiã Ant.de Butr.col.fi. cui adhæſit
Hipp.in d.§.plurimum.nu.95.verſ.limita etiam dictã
concluſionẽ.col.17.ad idẽ reſpondit Io. de Anan. in
conſ.59.col.3.& à Dec.traditum eſt in c.1. col.fi. nu.
66.verſ.& hoc locũ habet &ſi de crimine, de appell.
idẽ voluit Marian.iun.conſ.99.col.4.vol.2.nu. 24.&
ſeq.vbi latè,qñ agitur tamen,vel ad punitione,vel ad
applicandã pœnam fiſco, ſecùs aliàs vt ibi vbi tractabatur, an per coitum illicitũ eſſet contracta affinitas.

4 Secundo loco velim amplies, † etiam ſi agatur de
crimine excipiendo,vt eſt Bal.in c.tã litteris in ſecũdo
notab.de teſt.nu.1.cui ſe ſubſcripſit Fel.in d.c.veniẽs.
col.4.d.tit.poſt d.nu.12.verſ.& amplia iſtam concluſionem,quibus accedit Dec. in d.c. 1.in fi. de appell.
nu.71. verſ. vltimo fallit.

Præterea in criminalibus non creditur teſtibus ra-
5 tionẽ non aſſerentibus eius,† quod dicunt,etiã ſi inter
rogarentur,vt Sal.docuit in l.fi.col.2.verſ exemplum
ſi teſtes,C.de prob.& Alex.conſilitus reſpõdit in cõſ.
15.viſo proceſſu.lib.1.nu.6.ver.cum teſtibus in crimi-
nali. Dec.d.conſ.429 nu.11.verſ. 3.in criminalibus.

6 Inſuper † requiruntur teſtes omni exceptione maiores.ſi credimus ita aſſerenti Bal.in d.l.ſi.nu.5.ver.quędam eſt probatio maior.C.de probationib.atq. Io.de
Anan.in cõſ.17.viſa relatione,& Dec.d.cõſ.429. nu.
12.ver.4.in criminalibus teſtes.Quin etiã in crimina-
7 libus probationes imperfectæ non coniunguntur † ad
faciendã plenam probationem, vt animaduerſũ fuit
à Bal.in l.ſi quis ex argentariis. §.1.poſt nu.4.verſ.iſtæ
duæ ſpecies.ff.de edendo,& a Dec.d.conſ.429.nu.13.
verſ.5.in criminalibus probationes imperfectæ,& in
c.cum cauſam.col.pen.de prob.nu.32.verſ. 2. limita-
tur. Alex.etiam conſ.180. in cauſa Angelorum ,poſt
nu.6.verſ.quia vnumquodque, vol.2.

Ad hæc probatio, quæ fit per iuramentum in caſu
8 l.ſi qñ.C.vnde vi.† nõ habet locum in criminalibus,
vt mihi teſtis eſt locupletiſſimus ad id Bar.in l.fi.ff.de
in lit.iur.poſt nu.4.verſ.& ita iuramẽtum,& ibi Alex.
in apoſt ad Bar.ſequit Dec.d.conſ 426. nu. 14. verſ.6.
probatio. Et licet in ciuilibus ex præſumptionibus qs
damnari poſſit, vt ſupra multis in locis diximus, ta-
9 men † ſecùs eſt in criminalibus, vt obſeruauit Ant. de
Butr.in c.quanto de præſump.& Dec.d.conſ. 429. vbi
de hac materia per totum diſſerit,& conſ. 189.nu. 3.et
9.& huc pertinet,quod dixit Alex.in conſ.70.viſo p-
ceſſu. lib.1.per tot. vbi dicit in criminalibus teſtes re-
quiri omni exceptione maiores,non aũt præſumptio-
nes, poſt num.6. & quod dicit in d.conſ.180.in cauſa
Angelorum,lib.2.à nu.1.ad 7. & in hanc ſententiam
reſpõdit Anch.conſ. 23. viſa inquiſitione,cuius mẽti
accedit Fulgoſ.in conſ. 173.in cauſa inquiſitionis.

10 Nec illud ſilebo † in criminalibus teſtes exhiberi
coram iudice,ita ſanxit Imp. Iuſtin.in l.iudices. C.de
fide inſtru. Præterea opus eſt in his teſtibus,non teſti-
moniis, vt apertè conſuluit Calliſtrat. Iuriſconſul. in
l. 3. §. idem dicunt. ff.de teſt.quod probauit Fel.in c.cũ
in eccleſiis,de maior.& obed. in princ.

Limita quod dictũ eſt ſupra,vnum teſtẽ cum fama
plenè non probare,vt nõ procedat,ſi adſint aliæ con-
11 iecturæ vehementes, etenim tunc &t in criminalibus
p vnum teſtem plena probatio habetur , vt præcipuè
tradidit Bal.in l.ſi quis.§.1.in 4.notab.ff.de edẽd. nu.
4.vbi inquit , in cauſa criminali ſufficere vnum teſtẽ
12 de veritate,duo de fama,† & duo de indicio,quod la-
tè proſequitur Dec.conſ.167.quaſi p totum , ſed præ-
cipuè,nu.28.& Aret.dixit in c.veniens.de teſtib.& in
conſ.13.poſt nu. 9. verſ.qui ergo habet vnum teſtem
de veritate cum ſententiæ maiorem in modum conci-
nit,quod obſeruauit Alex.in cõſ.24.lib.2.nu.41. verſ.
non obſtat,quòd in criminalibus.

13 Quod ſublimitabis,vt tantũ procedat ad id,† vt qs
torqueri poſſit,iuxta ſententiã Spec.in tit. de præſũp.
§.ſpecies.col.pen.verſ.& idẽ eſt,ſi aliquis interfectus,
nu,8.vt etiam voluit Bal.in l.fi.C.de quæſt. atq; Bart.
in l.fi.nu.1.& ad fi.l.ff.de quæſt.& Tho.Gram.conſ.7.
nu.2.3.& paſſim in toto conſ. Secùs verò quãtum ad
condemnationem : nam etiam ſi concurrant aliquæ
præſumptiones,non ſufficit,vt tradidit Spec. in tit. de
præſump.d.§.ſpecies.col.2.poſt n.4. vbi id probat au-
ctoritate Iuriſconſulti.in l.abſentem.ff.de pœnis,nam,
14 vt dictum eſt ſupra,† debẽt eſſe probationes luce cla-
riores ad condemnandum l.fi.C.de proba.& Dec.d.
conſ.159.nu.15.cum ſeq.& ibi alleg.

Secundo limitare potens,quod dixi ſupra in crimi
nalibus , requiri probationes luce clariores, nec ſatis
eſſe præſumptiones,vt hoc tantum verum ſit , quãdo
15 ageretur de pœna corporali,ſecùs† ſi de pœna pecu-
niaria,tũc enim huiuſmodi præſumptiones ſufficiũt ,
& ita d.l.fi.C.de prob.limitat Lud.Bononien. in cõſ.
49 in addit.conſ.Io de Anan.cui illud proximum eſt,
quod notauit Bal.in l.tertia.C.ad l.Iul.maieſtat. poſt
nu.2.verſ.ego teneo,& videtur de mẽte gl. prout eam
declarat Imol.in c.ueniens il 1.col. 10.de teſt.& ita &t
intelligit d.l.fi. Alc.de præſump.reg.2.præſump.9.nu.
4. uerſ. quia illud procedit, & Bald.in d.l.3.C.ad leg.
Iul. maieſt.d.uerſ. ego teneo.

16 Tertio limitatur,quãdo ſumus in caſu † in quo cla-
ræ probationes haberi non poſſunt,tũc nempè ex vr-
gentiſſimis præſumptionibus poteſt procedi , & con-
demnari,ut ad id fusè ſe fundit Aegyd.Boſ.in ſua pra
ctica crim.in prin.in tit.de delict.nu.10. & 12.argu.l.
non omnes.§.à barbaris ff.de re milit. & l. neq; nata-
17 les.C. de prob. Vndè ex hoc illud exit,† ut interdum
ſemiplena probatio dicatur plena ſecundũm ſubie-
ctam materiam.l.2.ubi DD. C.de Carbon. edict.

Quarto limitatur id,quod ſupra tradidimus,teſtem
in criminalibus debere reddere rationem dicti ſui,ut
tantum locum ſibi uẽdicet in cauſis criminalibus , in
18 quibus uenit imponenda pœna corporalis.† ſecùs ue-
to ſi eſſet cauſa criminalis , ex qua imponenda eſſet
pœna pecuniaria,ut auctor eſt Ludou.Rom.in ſimi-
li de iuramento loquẽs in l.ait prætor, la 1.ff.de iure-
iurand.nu.7.& ſeq.cum aliis allatis in addit.ad Fel.in
c.in omni.extra de teſti.in uerbo quando,in littera A,
uerſ.iſtam concluſionem limitat.& Alex.ibi,nu.8.&
ſeq.atteſtans de communi opinione,& in cõſ.66.uiſo
proceſſu uertente inter Eliſeum,poſt nu.1.etiã dicens
de communi opinione,uol.1.

C O N C L V S I O CCCCLXI.

A R G V M E N T V M.

Crimen an probetur per inſtrumentum.

S V M M A R I V M.

1 *Crimen probari non poteſt per inſtrumentum.*
2 *Reus debet conuinci teſtibus.*
3 *Teſtes non debent teſtificari per ſcripturam , ſed viua voce.*
4 *Crimen nullo modo probatur per inſtrumentum , quando agitur ad effectum imponendæ pœnæ.*
5 *Crimen non poteſt probari per ſententiam excommunicationis, ſiue per eius abſolutionem.*
6 *Sententia excommunicationis non fertur propter crimen , ſed tantum propter contumaciam.*
7 *Crimen probatur per inſtrumentum, quãdo agitur de probatione criminis,quæ oritur ex inſtrumento.*

8 Quæ

8 *Quæ delictum circunſtant, probantur per inſtrumẽtum.*
9 *Violentia poteſt probari per inſtrumentum.*
10 *Crimen probatur per inſtrm, quando eius probatio ex ipſo oritur, etiamſi tale inſtrm ſit extractum ex archiuio publico, vel ſcriptura fuiſſet manu priuata conſcripta.*
11 *Inſtrm probat crimen, ſi producitur ad id, vt ille, qui conſenſit inſtrumento, puniatur pęna, cui potuit ſe obligare.*
12 *Inſtrumentum probat crimen, quando eſt confectũ de voluntate illius, contra quem producitur.*
13 *Delictum patratum per ſcripturam probatur per ipſum inſtrumentum.*
14 *Delictum probatur per inſtrumẽtum, quando eſt commiſſum per ipſum, vel in ipſo, veluti quia eſt falſum.*
15 *Coniuratio probatur per ſcripturam, ſi aliqui faciunt coniurationem ſubſcribendo ſe promiſſioni.*
16 *Crimen probari poterit per inſtrumentum, ſi inſtrumentum fuerit factum mandato ipſius delinquentis.*
17 *Scriptura authentica, vel confecta à perſona in dignitate conſtituta, vbi agitur de præiudicio leui, probat.*
18 *Violenta iniectio manuum in clericum ad id, vt probetur excõmunicatio in vim dilatoriæ, probari poteſt per inſtrumentum.*
19 *Qui dicit ſe ſpoliatum lite pendente, ſufficit probare ſe lite incoboata poſſediſſe, & ea pendente ſpoliatum.*
20 *Crimen probatur per inſtrumenta, quãdo agitur ciuiliter.*
21 *Crimen probatur per inſtra legitimè confecta, vt confeſſionis factæ in iudicio, vel ſententiæ condemnatoriæ.*

1 Crimen non poſſe probari † per inſtrumentum, profitendo ſcripſit Fel. in cap. cũ in eccleſijs. nu. 1. & paſſim per tot. ext. de maior. & obedien. & Abb. ibi. nu. 2. poſt glo. ibi ſuper verbo authenticas. Cyn. in d. l. ſciunt cuncti. col. 2. verſ. contra videtur, quòd inſtrumentum non probet. C. de prob. Bal. in c. cum in eccleſ. nu. 2, & poſt d. nu. 2. ver. porrò in criminalib. & verſ. item quòd ſi agitur. Henr. Boer. in ſing. 45. in verb. notoriũ. nu. 14. verſ. crimẽ nõ põt.
2 Cuius rei ratio eſt, † quia reus debet conuinci teſtibus, vt ibi aſſeruit Fel. ruſſus quia in inſtrumento eſſet fortè ſcriptus teſtis minor 20. annis, cuius tamẽ voci nõ crederetur in criminali, vt ſancitum eſt in c. forus. de verb. ſignif. Porrò quòd teſtes exhibentur iudici in criminalibus vt eſt conſtitutum in l. iudices. C. de fid. 3 inſtr tum quia, † teſtes non debent teſtificari per ſcripturam, ſed viua voce, vt habemus in c. teſtis. 3. q. 9. c. primates. 2. q. 1. c. à nobis. qui matrim. accuſ. poſſ. c. relatum. 5. q. 2. c. tua, de cohab. cleric. & mul. c. præſcripta. 2. q. 8. quod pleriſque ſcribentibus placuit vt Bal. d. c. cum in eccleſ. d. verſ. porrò. & Cyn. in d. l. ſciunt. col. 2. verſ. centeni teſtes, & Fel. in d. c. cum in eccleſijs in prin. Spec. & Io. And. de teſtib. §. nunc tractandum, verſ. quid de muto nu. 17. D. Ant. de Butr. in c. fi. in fi. ext. de teſti. cogen. Bal. in l. iuriſiurandi. C. de teſtib. Anch. in c. fi. col. pen. de re iudic. in 6. Innoc. in c. ea noſcitur. de his, quæ fiunt à prælat. DD. in l. de minore. §. plurimum. ff. de quæſt. Iaſ. in d. conſ. 34. num. 9. col. pen. in prin. lib. 1. Aymo Crauet. tract. de antiq. temp. par. 1. verſ. ſeu §. quarto limitatur. nu. 13. verſ. ſecundò ſublimitatur, cum ibi alleg. Luc. de Penn. in l. placet. C. de collat. fun. lib. 11.

Quæ concluſio tum maximè procedit, quãdo ageretur ad effectum imponendæ pęnæ: † quia tunc per 4 inſtrm nullo modo probatur crimen, ſic reſponſum fuit à Lud. Rom. conſ. 349. Dũm quæritur, in princ. & concluditur plenè in l. fi. C. de probat. in l. contra neceſſitatem. C. ad leg. Aquil. in l. obſeruare, quæ canonizata eſt. C. quor. appel. recip. l. Senatus ad Turpil. c. cũ in poſitionib. de iureiu. lib. 6. Io. And. in reg. ſemel l. b. 6. de reg. iur. in Merc. vbi plenè Hipp. de Marſil. in ſua pract. crim. §. & quia in ſua pract. in rub. de queſt. circa materiam probat. q. 1. Old. conſ. 199. num. 5. pro fundamento. Fel. ſuper rub. de fid. inſtr. & in d. c. cũ in eccleſ. poſt nu. 7. verſ. iſta fallentia. de maior. & obed.

5 Ampliari iſtud poterit, vt † neq. per ſententiam excommunicationis, ſiue per eius abſolutionẽ probari crimen, ſi credimus Fel. in c. teſtimonium. poſt num. 25. de teſtib. vbi iſtud extendit eſſe, ſi excommunicator diceret: quia furtum feciſti, & monitus, vt comparereres, & ſatisfaceres, non feciſti, excõmunicamus te.
6 Ratio eſt, † quia ſnĩa excommunicationis non fertur propter crimen, ſed tñ propter contumaciam, vt ibi per eum, atq; etiam quia ſæpè excommunicaẽ quis iniuſtè, & tamẽ infertur vinculũ abſolutionis, vt colligere eſt ex c. 1. 11. q. . & prodidit Bal. in d. c. teſtimonium, de teſtib. quem refert Fel. ibi. nu. 25.

Limita concluſionem habere locum, quando agi-7 tur † de probatione criminis, quæ oritur indirectè ex ipſo inſtrumento vel coadiuuat probationem criminis, veluti, accuſo te. quòd incendiſti domum meam, teſtibus probo incendium, dominium domus inſtrõ. Ita inquit Io. And. in d. reg. ſemel, vbi alia plura ponit exempla, & ita intelligit. c. pleriq;. 2. q. 7. c. cum ad ſedem. de reſtit. ſpol. & tradidere Bu. Imo. & Docto. poſt Fel. in d. c. cum in eccleſijs. 1. fall. Bal. in d. l. fi. C. de probat. Cyn. Bal. Salic. in l. ſciant. C. de probat. Salic. in ſing. C. de accuſatio. & vberrimè Fely. in c. cum P. Tabellio. ext. de fid. inſtrum. verſ. ergo quæritur. & idem Lanfrãc. de Orian. in ſua praxi. c. 9. de inſtrum. produ&. num. 42. & voluit Oldr. conſ. 75. & iſta fuit doctrina Guiel. in l. 1. §. diuus. ff. de teſtam. & addas Bal. in l. contra negantem. C. ad leg. Aquil. ad finem,
8 vbi dicit, † ea quæ delictum circumſtant, poſſe probari per inſtrumentum, & idem Bald. dixit in l. 2. ff. de fer. ad fin. propter glo. ibi, & argumento eorum quæ ſcribit Hoſt. in c. cum ad ſedem. de reſtit. ſpolia. ſuper
9 verbo inſtrumenta. ibi, † quòd violentia poteſt probari per inſtrumentum, idem voluit Alex. de Imol. in l. in Senatus. ff. ad Turpil. Amanuel ſingul. 50. Nota ꝙ crimen. Henr. Boer. d. ſing. 45. in verbo notorium. nu. 14. verb. crimen non poteſt.

Amplia prædictam limitationem, etiam ſi tale in-10 ſtrumentum ſit extractum † ex archiuio publicò, vt protulit Iaſ. in d. conſ. 34. col. pen. lib. 1. d. nu. 9. cui accedit Crauet. de antiq. temp. par. 1. verb. ſeu §. quarto limitatur. d. num. 13. etiamque ſi ipſa ſcriptura fuiſſet manu priuata conſcripta, vt ait Fel. in d. c. cum in eccleſijs, poſt numerum quintum. verſ. amplia etiam de maio. & obed. per gl. in c. ſanè. in verbo corũ librorũ, & clem. 1. de vſur. exẽplo planum faciens in ſcribẽte recepiſſe vſuras, & gl. in l. in Senatus. ſup. verb. chirographũ, & ibi Bart. ff. ad Turpil. in prin. & l. nõ intelligit. §. tacita. iuncta ibi gl. ſup. verbo, chirographum. ff. de iure fiſci, & ibi Bartol. num. 2. verſ. nota. ex hac glo. quod per priuatam ſcripturam.

Secundò loco limitare tibi licebit, niſi producatur 11 inſtrm ad probandũ crimen ad id vtiſe, † qui conſenſit inſtrõ puniatur pęna. cui potuit ſe obligare, nõ aũt alia pena corporali, ita inſigniter docuit Abb. in d. c. cum in eccleſ poſt nu. 2. verſ. & conclude aliter, & ſequitur Fel. ibid. nu. 3. verſ. fallit ſecundo, & Dom. it. in c. conſtitut. §. cæterũm. de verb. ſign. in 6. vbi ait, per
12 inſtrm probari poſſe crimen, † qñ eſt confectum de voluntate illius, cõtra quem producitur, aliàs nequaquam, & ita refert Fel. vbi ſup. d. nu. 3. d. verſ. fallit 2.

Tertiò prætereà limitabis, niſi delictum fuerit patratum per ſcripturã, veluti faciendo ſtatutum cõtra
13 libertatẽ eccleſiaſticã † latè enim crimen probaẽ per ipſum inſtrm, per c. nouerint. de ſent. excom. ita Bart. docuit in d. l. in ſenatus. ff. ad Turpil. nu. 1. ver. ſecũdò nota. Imol. & Fel. in c. cum in eccleſ. nu. 4. verſ. fallit tertiò. Salic. in d. l. ſciant. & Bal. in d. l. contra negantem. C. ad leg. Aquil. nu 6. ver. & hoc placet. Dom. in d. c. pleriq; afferens exemplum, vt ſi quis ſcribere, ſe quid credere, ꝙ eſſet hæreticum, ꝙ probat per c. ſanè. 24 q. 2. ita procedit tex. in c. ñ. de iureiur. in 6. ſic canit Fed. de ſen. in cõſ. 255. D. Alex. & dixit Bal. in d. c. cũ in ec-

14 in eccleſijs, poſt nu. 2. verſ. idem Collectarius † deli-
ctum probari per inſtrumentum, quādo eſt commiſ-
ſum per ipſum, vel in ipſo, veluti quia eſt falſum, ita
traditum eſt à Flor. poſt Bart. in l. 3. §. idem Diuus. ff.
de teſtib. facit c. ſi quis presbyterorum. de reb. eccleſ.
non alien. & idem Bal. d. l. fi. nu. 7. C. de probat.

Quartò limitabis, niſi agatur de probando delicto,
15 ꝙ committitur contrahēdo. Vnde † ſi aliqui faciunt
coniurationes ſubſcribendo ſe promiſſioni, talis con
iuratio probatur per illam ſcripturam. ſic aſſeruere
D. & Fel. nu. 5. ver. fallit 4. in d. c. cum in eccleſijs, vbi
Abb. poſt num. 2. verſ. & conclude aliter. d. maior. &
obed. & D. in d. c. plerique affert ad id d. c. a. §. caterū,
cum glo. ſuper verb. canonicas, verſ. & per hāc decre-
talem, de verb. ſignif. in 6. & idem Bart. voluit in l. in
Senatus. ff. ad Turp. nu 2. verſ. dic breuiter. Bal. d. nu.
7. & Salic. in d. l. ſciant. glo. etiam & Bart in l. non in-
telligitur. §. tacita. poſt nu. 2. verſ. quod intellige verū
ff. de iur. fiſc. & Salic. in l. ſinguli. C. de accuſ.

16 Quinto limitare poteris, † niſi inſtrumentum fue-
rit factum mandato ipſius delinquentis, nam hoc ca
ſu poterit per inſtrumentum probari crimen, ita pro-
cedit. gl. in c. ſi. 87. diſt. & Fel. vbi ſup. nu. 6. verſ. fallit
quintò, de malor. & obed. c. cum in eccleſijs, & hinc
eſt, ſi nominem, ſeu mādē ſcribi tutorem à lege pro-
hibitum in teſtō, tale teſtamentum probabit me deli-
quiſſe ex tali denominatione, vt voluere d. gl. in d. c.
ſi. 87. diſt. atq; D. in d. c. cū in eccl. & in d. c. plerique.

Sextò velim limites, vbi ageretur de præiudicio le-
17 ui & ſcriptura eſſet authentica † vel confecta à perſo-
na in dignitate cōſtituta, vt colligere eſt ex d. c. cum
in eccleſijs, & Fel. latè ibid. nu. 7. verſ. fallit ſexto, &
verſ. ſeq. verſ. pro iſta fallentia, & huc pertinet, quod
obſeruauit Flor. in d. l. 1. verſ. demum. ff. de teſtib. &
exemplum afferri poteſt de eo, quod cōſuluit Rom.
in conſ. 349. per totum, dum quæritur, an ad excōmu-
nicationem, &c. vbi inquit, violentam iniectionem
18 manuum in clericum, † ad id vt probetur excōmu-
nicatio in vim dilatoriæ probari poſſe per inſtrumē-
tum non autem in finem peremptorię, quia non agit̄
de magno præiudicio, cum ſtatim actori competat
remedium abſolutionis contra hanc dilationē iudi-
cij, quo in loco eū latè videas, ꝙ & deciſū fuit à DD.
Rot. deciſ. 251. aliàs 8. licèt ſic concertatio, de excep.
in nou. & deciſ. 400. alias 8. ſi quis petat. in nou. de ſen
ten. excom. Hoſt. & gl. tradidere in c. pia. de excep. in
6. & Rom. voluit in l. 1. in prin. col. 1. verb. ſi quoad ſe
cundum. ff de nou. oper. nunc. nu. 4. ſimile quidpiam
voluere DD. Rot. in dec. 14. aliàs 2. de reſt. ſpo. in nou.
19 fuit dubitatum vtrum peteret, vbi † quando quis dicit
ſe ſpoliatum lite pendente, ſufficit probare ſe lite in-
choata poſſediſſe, & ea pendēte ſpoliatū ad eius reſti
tutionē, licèt aliter poſſeſſione ſuā nō coloret, q̄a nō
petit̄ poſſeſſio principaliter, ſed īcidēter p viā attētati
20 Septimò limita † niſi agatur de crimine ciuiliter,
per tex. in d. c. cum in eccleſ. vbi agebatur ad inſtificā-
dum excōmunicationem, nam tunc probatur per in-
ſtrumentum, & ita procedit tex. in c. cum ad ſedem.
de reſti. ſpol. ibi enim non agebatur, ut ſpolians puni-
retur de ſpoliatione, ſed vt reſtitueret rem, qua ſpolia
uerat alium, & ita confirmat D. in d. c. cum in eccleſ.
quem refert, & ſequit̄ Fel. ibi nu. 8. verſ. fallit 7. & Bal.
et monuit in d. l. contra negantē. C. ad leg. Aqui. poſt
nu. 6. in fi. vbi dicit Iac. de Butr. dixit, quando agit̄ ci-
uiliter, tunc crimen facilius probari per inſtr̄m, &c.

Octauò limitabis in inſtrumēto confeſſionis factæ
21 in iudicio, vel ſententiæ condemnatoriæ † quia per ta
lia inſtrumenta legitimè cōfecta probatur plenè cri-
men, ſi credimus Bal. in d. l. ſciant. poſt nu. 7. ver. item
eſt verum, niſi ſit inſtrumentum, & huc ſpectat lecti-
dum Bal. ibi. l. quoniam. & ibi gl. in l. ictus fuſtium. in
prin. ff. de infam. & ſeq. Flor. in l. 3. §. item Diuus. ff. de
teſt. cui quadrat quod notat Abb. in c. at ſi clerici. in
1. notab. nu. 3. per illum tex. extr. de iud. & idem dixit
Bal. in l. 1. ad fi. C. quorum appellat. non recipiuntur,
poſt nu. 3. verſ. quæro nunquid. Fel. etiam in d. c. cum
in eccleſ. nu. 9. verſ. fallit octauò, & vltimo.

CONCLVSIO CCCCLXII.

ARGVMENTVM.

Crimen an probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Crimen probandum eſſe per teſtes.*
2 *In criminalibus opus eſt teſtibus, non teſtimonijs.*
3 *In criminalibus probatio fieri poteſt per teſtes, licèt per ſtatutum cautum ſit, debere fieri per inſtrumentum.*
4 *Conſtrictus ad probandum per inſtrumētum, ſi producat quinque teſtes, admittitur.*
5 *Inſtr̄m poteſt reprobari per quatuor, vel quinq; teſtes.*
6 *Securitas in ſcriptis ęquipollet quinque teſtibus.*
7 *Contrauenient ſtatuto debet probare crimen per teſtes legaliſſimos.*
8 *Teſtes legaliſſimi admitti debent non obſtante probibitione ſtatuti.*
9 *Crimen etiam cōtra Pontificem Maximum probatur per duos teſtes.*
10 *Glo. in c. prȩſul. propter eius impiam doctrinam à ſanctiſſimo inquiſitionis vrbis tribunali improbata eſt.*
11 *Crimina quę occultè fiunt non ſolùm probātur per teſtes, ſed etiam per indicia, & prȩſumptiones.*

1 Crimen † probandum eſſe per teſtes, dictū
eſt à nobis ſupra, & id tradidit Io.
And. in reg. ſemel malus. per totum, extra de reg. iur.
cui aſſentitur Abb. in c. cum in eccleſijs. num. 2. & ibi
Fel. in princ. de maior. & obedien. & eſt cōtex. in l. 3.
2 §. idem diuus. ff. de teſtib. vbi in criminalibus † opus
eſt teſtibus non teſtimonijs, idem in l. contra negan-
tem. in fi. C. ad leg. Aquil. conſuluit Soc. iun. conſ. 39.
nu. 16. ver. id procedit etiam vol. 2. reſpondit Caccia-
lup. in conſ. 109. col. 1. atq; eſt tex. in c. at ſi clerici, &
ibi gl. in verbo legitima probatione. vbi etiam Abb.
num. 32. verſ. quæro vna cum glo. & Dec. ibi nu. 104.
& ſeq. de iud.

Amplies cōcluſionē, vt ipſa procedat etiam, ſi per
ſtatutum cautū ſit probationē debere fieri per inſtru-
3 mentū, quia eo non obſtante † in criminalibus, vt in
furto, fieri poterit probatio p teſtes, etiam ſi res mihi
ſubtractæ fuerint pecuniæ, vel res maioris quātitatis,
& precij, q̄ contineat illud ſtatutū, ita animaduerſum
fuit ab Hipp. de Marſ. in rub. C. de prob. nu. 52. 53. 54.
cum alijs ſeq. vbi tradit limitationes, quomodo p te-
ſtes probari crimen poterit non obſtāte ſtatuto decer
nente, vt tantùm debeat fieri probatio per inſtrumē-
tū, quibus patrocinatur, & quæ fuerunt obſeruata per
Fel. in c. ſicut conſuetudo. nu. 12. ver. 3. concl. de prob.

Primo limites, & intelligas velim prædictā amplia
4 tionē procedere † niſi cōſtrictus ad probandū per in-
ſtrumentū producat 5. teſtes, q̄ia eo caſu admittitur,
p tex. ſingularē in l. teſtiū. 1 C. de teſt. ita dixit Panor.
in d. c. ſicut conſuetudo. ext. de prob. poſt. nu. 10. verſ.
vbi in certo caſu exigit, & ibi Fel. nu. 13. ver. ſecundò
intellige, & idē in ſimili in c. cum Io. de fide. inſtr. vbi
5 nu. 12. ver. gl. in verb. quodlibet † dicit inſtr̄m poſſe re-
probari per quatuor, vel quinq; teſtes, quantumcumq;
ſit authenticum, vt ibi per eum, proſequens vſque ad
nu. 14. affert ad id probandum. l. optimam. C. de con-
mit. & contrah. ſtipul. vbi Cyn. hoc voluit poſt nu. 2.
ver. quatuor oppono. in fi. p quib. facit in argu. quod
voluit Bal. in l. fi. in 3. col. C. de fideicom. poſt nu. 15.
verſ. item per l. teſtiū. & nu. 16. ver. item ſcias ſecundū
6 Pet. vbi dicit † ꝙ ſecuritas in ſcriptis æquipollet quin-
que teſtibus, & ſi in teſtamento ſunt ſeptem teſtes

deſcripti,ſufficit quinque deponere, & fuit obſeruatum per D.Ant.in c.ſicut.in fi.de re iud. & per eundẽ in c.ſignificauit.de teſtib.in pen.col.

7 Secũdo loco limitabis,† vt cõtraueniens ſtatuto,vt ſupra debeat crimen probare per teſtes legaliſſimos, iuxta ſententiã Fel.in d.c.ſicut cõſuetudo. n. 14. verſ. quartò intellige,& in d.rub.C.de prob.nu.55. verſ. 4.
8 limit.quia tales teſtes debent admitti † non obſtante prohibitione ſtatuti,vt auctor eſt Ant.in c.2. extra de prob.nã poterit hoc facere de æquitate canonica, ne contingat alium ditari cum alterius iactura.d.nu.55.

Secũdò ampliabis concluſionẽ,etiam ſi agatur de
9 probatione criminis cõtra Pont.Max.† quia tunc per duos teſtes probatur,vt animaduerſum fuit à gl. in c. præſul.2.q. .quam facit ſingularẽ Abb.in c. quoties. de teſtib.poſt nu.1.no.1.& idem Abb.in c.per tuas.de maior.& obed.vlt.not.& in c.ſuper eod.il 2. d. tit. de teſt.poſt nu.2.verſ.& item,& in c.licet.2.not.ibi, duo tamen probatæ vitæ,poſt nu.1. & in c.at ſi clerici. de iud.poſt nu.3.D.etiã Ant.in c.licet.in pen.col.ext.de elect & in c.licet vniuerſis.de teſtib.& Fely.d.c.quoties.in prin.atq; Dec.in c.at ſi clerici. nu. 1. extra de iud.& Marian.Soc.conſ.109.nu.16.vol.2.

Sed ne quis decipiatᷣ,velim te prudẽs lector admonitũ,gl.illam in d.c.præſul.iure ac meritò ꝑpter eius
10 impiam doctrinam † à sãctiſſimo Inquiſitionis vrbis tribunali improbatam, deteſtatam, & execratã eſſe, vt videre eſt in cenſura decreti editã iuſſu Illuſtr.Cardinalium præſidentium congregationis eiuſdem ſanctiſſimæ inquiſitionis. Iccircò eam tanquam ſcopulum deuitabis,quam omnes reijciunt,refellunt, atq; delent,vnde & in codice meo deleta eſt,quam etiam ſi poſſem perpetuis ignibus addicere vellem.

Limita concluſionem eiſdem illis modis, quibus concluſio ſuperior, quibus addere poteris vt non ſolùm probetur per teſtes,ſed etiam per indicia & præſumptiones,in ijs videlicet criminibus, quæ occultè fiunt,vt ſunt veneationes,ſtupra,adulteria,vt reſpõſum fuit à Grain.conſ.17.nu.1.2.& 3.& docuit Bar.in l.ſi quis ex argentarijs.§.fi.ff.de edend. quod & tradidere iuris Pontificij profeſſores in c. bona fides extra depoſit.& ibi Panor.reliqua viuenda erunt in cõcluſione delictum.

CONCLVSIO CCCCLXIII.

ARGVMENTVM.

Crimen læſæ maieſtatis quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Crimen læſæ maieſtatis probatur ꝑ teſtes etiã non idoneos.*
2 *Crimen læſæ maieſtatis æquiparatur crimini hæreſis.*
3 *In crimine hæreſis omnes teſtes etiam inhabiles admittuntur, & ſic in crimine læſæ maieſtatis.*
4 *Pupillus,vel alias minor 14.annorum in crimine læſæ maieſtatis rectè recipi debet in teſtem.*
5 *Minores in crimine læſæ maieſtatis admittuntur cũ auctoritate tutoris.*
6 *Mulieres admittuntur ad probandum crimen læſæ maieſtatis,& accuſare,& teſtificari poſſunt.*
7 *Mulier ẽt meretrix teſtificari põt in crimine læſæ maieſtat.*
Iulia quæ fuit meretrix cõiurationẽ Catilinæ patefecit,ibi.
8 *Frater contra ſororem in crimine læſæ maieſtatis admitti debe', & econtrà.*
9 *Filius admittitur contra patrem in crimine læſæ maieſtat.*
10 *Filius contra patrem,& pater contra filium inſurgere debent ob conſeruationem patriæ.*
11 *Seruus admittitur in probatione criminis læſæ maieſtatis.*
12 *Vaſallus admittitur ad accuſandum dominum in crimine læſæ maieſtatis.*
13 *Iudæus contra Chriſtianum admitti poteſt in crimine læſæ maieſtatis.*
14 *Teſtes laici,fœminæ,& criminoſi admittuntur contra clericum pro crimine læſæ maieſtatis.*
15 *Teſtes infames & criminoſi contra clericos admittuntur ſi clerici ipſi ſint malæ conditionis,& famæ.*
16 *Teſtes etiam ſingulares probant crimen læſæ maieſtatis.*
17 *Ratio quare teſtes ſingulares probent crimẽ læſæ maieſtat.*
18 *Teſtis vnicus ſufficit ad faciendum indicium ad torturã in crimine læſæ maieſtatis.*
19 *Teſtis vnicus ſi nõ deponit de veritate facti, & delicto immediatè,nõ ſatis eſt ad inducendũ indiciũ ad torturam.*
20 *Crimen læſæ maieſtatis probari poteſt per coniecturas, & præſumptiones.*
21 *Præſumptiones,& indicia ad probãdum crimen læſæ maieſtatis debent eſſe euidentes, & apertæ.*
22 *Vbi maius periculum vrget, ibi cautius eſt agendum.*
23 *Crimen læſæ maieſtatis probari poteſt per teſtes participes, & ſocios criminis.*
24 *Socius criminis ſi eſt inimicus rei inq.ſiti,nõ eſt admittẽdus.*
25 *Socius criminis ſi alias eſt infamis,vel alijs criminibus notatus,non eſt admittendus in teſtem.*
26 *Sola depoſitio ſocij criminis non ſatis eſt ad torturam.*
27 *Socius criminis etiam ſi fuerit tortus nullam probationem facit,niſi præcedant aliqua alia iudicia.*
28 *Socij criminis,& alias inhabiles perſonæ in teſtes nequeunt adhiberi ſine tortura.*
29 *Infamis contra aliquem non auditur, ni torqueatur.*
30 *Teſtes infames alias inhabiles,ſi grauati ſunt alijs indicijs, vt conuicti de mendacio in ſua depoſitione, rectè repelluntur.*
31 *Teſtis inimicus ẽt in crimine læſæ maieſtatis nõ recipitur.*
32 *Inimicus etiam conſtitutus in articulo mortis, & recepturus ſanctiſſimum Corpus Chriſti non eſt admittendus in crimine læſæ maieſtatis.*
33 *Non omnis qui moritur eſt Ioannes Euangeliſta.*
34 *Inimicus non capitalis contra inimicum admittitur, licèt de illius fide nonnihil detrahatur.*
35 *Crimen læſæ maieſtatis propriè non dicitur committi ex ſolis verbis petulantibus, & iniurioſis.*
36 *Priuilegium recipiendi teſtes non idoneos in crimine læſæ maieſtatis non videtur extendi,vbi maieſtas læditur ſolum verbis.*
37 *In caſibus diuerſis non permittitur extenſio de vno ad aliũ etiam ex maioritate rationis.*
38 *Teſtes inhabiles licèt admittãtur ad probandum principaliter crimen læſæ maieſtatis,non tamen admittuntur ad probanda adminicula talis delicti.*
39 *Teſtes inhabiles ex eorum repugnantia,aut periurio in loquendo falſitatem non probant crimen læſæ maieſtatis.*
Contrarium.nu.40.
41 *Crimen læſæ maieſtatis non probatur literis Principis atteſtantis talem commiſiſſe illud crimen contra eum.*
42 *Principis,nec Regis fides adhibetũ, ſi atteſtetur per proprias literas talem fuiſſe proditorem ſuum.*
Nullus in eã propria eſt audiẽdus,nec eſt idoneus teſtis,ibi.
43 *Crimen læſæ maieſtatis probatur per confeſſionem rei.*
44 *Crimen læſæ maieſtatis poteſt probari per inſtrumentum, & ſcripturam publicam.*
45 *Crimen læſæ maieſtatis quibus modis committatur, vide remiſſiuè.*

1 Crimen læſæ maieſtatis ꝓbari ꝑ teſtes † ẽt nõ idoneos,& aliàs inhabiles, atque nõ integros quãplures,tũ profitendo, tũ ẽt cõſulendo ſcripſere,è quorũ nu.eſt Abb.in c.1.de confeſſ. poſt nu.5.ver.fallit in crimine læſæ maieſt. & in c. fi. nu.2. & 4.de teſt.& in c.licèt Hely.nu.10.verſic. nota quòd in crimine,de ſimon.& ibi aperiè Io.de Anan. col.4.ad hæc accedunt gloſ.iuncto tex.in l.mulier.§. famoſi.ſuper d.verb.famoſi.ff.de accuſa. & in c.cũ P. Man.concl.de accuſ.gl.1.Reſpondit Alex.in cõſ.127. col.fin.num.19.verſ. cum etiam in crimine læſæ maieſtatis,

Digitized by Google

ieſtatis, vol.4. Bello. in conſ. 43. quatuor proponūtur
mihi dubia. nu.7. ver. ad ſecunda, an ſindicus Thom.
Gram. vot.3. nu.30. & Pet. de Anch. in cōſ.277. incip.
ex prædicta facti. nu.3. quem refert, & ſequitur Hipp.
de Marſ. in conſ.1. nu.27. & huic optimè fauet cōtex.
in c. tanta. de ſimon. & in c. quoniam. & in c. literis, de
2 teſt. & adſtipulatur † quod crimē lęſę maieſtatis equi-
paratur crimini hæreſis, vt in c. vergentis. & ibi Doct.
de hęret. c. licèt Heli. de ſimon. & auth. Gazaros. C. de
hęret. ſed in crimine hęreſis omnis teſtes etiam inha-
biles admittuntur, c. in fidei fauorem. de hæret. in 6. &
paſſim à Doct. in locis iam citatis, atq; per Marſ. in d.
3 conſ.1. nu.28. † ſic itaq; in crimine lęſę maieſtatis per
reg. æquiparatorum, hoc idē obſeruauit Ang. in trac.
de malefi. in verb. *che hai tradita la tua patria*, ver. quę-
ro quis poſſit accuſare de hoc crimine, & in verb. nec
non ad querelam. ver.6. repellitur infamis, ibi, tamen
in certis caſibus, & Gandi. de malefic. tit. qui accuſ.
poſſ. vel non. col.1. verſ. item in crimine læſæ maieſt.
Piacen. etiam in tract. de accuſ. tit.2. nu.7. ver. ſunt ta-
men quædam. Spec. etiam in tit. de accuſ. §.3. viden-
dum, poſt nu.1. verb. ſuorū autem inimicorum, ibi, et niſi
in criminalibus exceptis.

Ex cōcluſione illud primo loco poteſt elici, pupil-
lum vel aliàs minorē 14. annorum in huiuſmodi cri-
4 mine † rectè recipi debere in teſtem, vt fuit obſeruatū
à gl. in l. inuiti. l. 2. de teſt. ibidem ſuper verb. ſed nec
pupillus. ver. fallit. per contex. in l. de minore. in prin.
ff. de minor. & animaduertit Marſil. in comm. d. l. de
minore. nu.6. verſ. & ſubdit ibi. & in cōſ.1. nu.31. verſ.
nam pupillus. nu.75. verſ. item pupillus, & ante eum
tradidit Spec. in tit. de accuſ. §.1. verſ. item excipitur,
quòd eſt pupillus, idem voluit Alber. in tract. de teſti.
in rub. quando repell. teſt. ratione perſonæ nu.10. uer.
preterea, & uerſ. repellitur etiam teſtis. Capic. monuit
in deciſ.130 primum dubium eſt. nu.55. uerſ.1. eſt ex
illa, & placuit Bonif. de Vital. in tract. de malefic. in
rub. de q. & tortur. & quæ perſonæ excuſantur ab eis,
uerſ. excipiuntur minores.

Iſtud tamen uelim intelligas ut admittātur mino-
5 res † cum auctoritate tutoris, ſic cauit Spec. d. §.1. tit.
de accuſ. d. uerſ. item excipitur, quòd eſt pupillus. per
contex. in l. clarum. C. de auct. preſtan. & ſequutus eſt
Gand. in ſuo tractat. de malefic. tit. qui accuſ. poſſ. uel
non, uerſ. item repellitur, alias repellitur.

Secūdò colligi poteſt, ut ad probandū iſtud crimē
6 † mulieres admittantur, ita reſpondit Marſ. in d. conſ.1.
nu.33. uerſ. item fratrem, ſororem et nu.39. uerſ. nam
accuſare, et teſtificari poteſt, cui cōcinit, quod habetur
in l. conſenſu. §. ſi quis igitur, ibi, uel certè contra no-
ſtrum imperiū, et §. uir quoq; ibi, uel contra noſtrum
imperium aliquid machinantibus. uiſcto. §. ſin autē. C.
de repud. et cōſulēdo prulit Alex. in cōſ. 24. Animad
uerſis. nu.17. uol.2. et in conſ.11. nu.5. uol.1. id etiam
ſācitum reperitur in c. ex eo. 15. q.3. et in l. ex eo. ff. de
teſt. atq; in l. ex illi teſtamēto. §. mulier, de teſta. et pdi-
dit Spec. in tit. de accuſ. §.1. uerſ. item quid eſt mulier
nu.16. et in tit. de teſte. §.1. num.83. uer. eſt mulier. ubi
Io. And. ſuper. uerb. teſtes, in litera H. cui adheret etiā
Io. Crot. in tract. de teſt. §. circa primum. nu.26. uerſic.
mulier, et ſequutus eſt Marſ. in d. l. de minore. num.5.
uerſ. et ſubdit etiam Spec. ff. de q. Hoc item præcipuè
habemus à glo. in l. de crimine. ſuper uerb. proſequa-
tur, et à gl. ſeq. circa med. C. qui accuſ. non poſ. huc et
ſpectat, quod cautum reliquit I.C. in l. de quæſt. ff. ad
leg. Iul. maieſt. et idem confirmauit Gandin. in tract.
de malefi. d. tit. qui accuſ. poſſ. uel non, uer. itē accuſat
mulier. ſcripſit Fel. c. quoniam. nu.5. de teſti. cogēd. et
Bonif. de Vital. in tract. de malef. in rub. de teſt. et qui
repelluntur à teſtimonio, coln.2. uerſ. item repellitur
mulier, et aſſeuerauit Gondiſal de Villadieg. in trac.
de hæret. q.13. nu.10. uerſ. eſt tamen ſpeciale.

Iſtud de muliere ampliare poteris, ut locū ſibi uē-
7 dicet, † etiam ſi ipſa mulier eſſet meretrix ut colligere
eſt ab Alex. in d. cōſ.11. circa primum dubiū, in prin.
nu.2. uerſ. et poſito lib.1. et apertè uſ ſancitū in d. l. de
quæſt. ff. ad l. Iul. maieſt. ubi Iulia, quæ fuit meretrix,
cōiurationem Catilinæ patefecit, ut et animaduertit
Gig. in tract. de crim. læſæ maieſt. tit. quō, et per quos
crimen læſæ maieſtatis probetur. q.13. nu.2. et ante eū
dixit Crot. in d. tract. de teſt. ubi ſup. nu.57.

8 Tertio et illud exijt, ut † in hoc crimine frater con-
tra ſororē, et ècōtra admitti debeat, ſi credimus Spec.
d. tit. de accuſ. §.1. nu.14 uer. item quòd eſt frater, quē
ſequutus eſt Marſ. in d. l. de minore. nu.4. uerſ. et facit
etiam, et idem Marſ. reſpondit in d. conſ.1. nu.33. hoc
etiam tradit idem Spec. tit. de teſt. §. de teſtium. nu.1.
uerſ. ſed nunquid frater arg. c. literas §. nos uerò, ubi
præſertim in fratrem, quem tanquam chariſſimum
non aſſeruiſſe hæreticum, de præſump. & comproba-
uit Gig. in d. tract. de crim. læſæ maieſt. d. rub. quomō-
do & per quos crimen læſæ maieſtatis probatur. q.9.
nu.5. verſ. ergo in crimine læſę maieſtatis.

9 Quinimò etiā † filium contra patrē admitti in hoc
crimine dixit Glo. in l. id tamen. ſuper verb. nā vt cri-
men. verſ. niſi in exceptis criminib. ff. de accuſ. cui ac-
cedat, quod inſignitè docuit glo. in c.1. in verb. Chri-
ſtiani, de conuerſ. infidel. vbi filium contra patrē de-
10 bere inſurgere, ob conſeruationem patriæ, ſcriptum
reliquit, & huc ſpectant, quæ pro hac ſententia latè
tradit Gig. in trac. de crim. lęſę maieſtatis. rub. qui ac-
cuſ. poſ. in crim. læſę maieſtatis. q.8. per totum, quo in
loco probat rationibus, & auctoritatibus, filios cōtra
patrē admitti in hoc crimine ad accuſādum propter
maximam immanitatem huius criminis, cauit etiā
Cepol. in ſuis cautel. cautel.1. & ibi p cautione trādit
vtile fore, patrē in hoc crimine exhibere propriū fi-
lium, vt mitius puniatur, ex allatis ibi per ipſum.

11 Ex hoc quarto fit, ſeruum et admitti poſſe † in pro-
batione huius criminis, vt conſtituere Impp. Arch. &
Honor. in l. ſi quis. in fi. C. de his qui accuſ. nō poſſ. at-
que Theodo. & Valent. in d. l. cōſenſu. § ſin aut. C. de
repud. & in l. meminiſſe. in fi. C. ad l. Iul. maieſt. mo-
nuit Bar. in l.1. C. de prec. Imp. offer. & tradidit Spe. in
tit. de actore. §.1. verſ. item quod eſt ſeruus. nu.71.

Cui ſatis appoſitè pertinet, quod ſcripſit Gig. in d.
trac. de crim. læſę maieſt. rub. q accuſ. poſſ. q.12. ubi va
12 ſallū admitti ad accuſandum dominum † in crimine
læſæ maieſtatis docet per gl. in c.1. §. item ſi delator.
in verb. perdit in tit. quæ fuit pri. cau. benef. amitten.
in vſib. feud. & ibid. Mat. h. de Affl. nu.31. idem dixit
Spec. in ti. de accuſ. §.1. ver. item quod eſt libertus. nu.
25. per l. pen. C. de crim. læſ. maieſt.

13 Quinimo huc nimirū referri poteſt † vt Iudæus cōtra
Chriſtianū in hoc crimine admitti poſſit, p contex. in
c. cōtra Chriſtianos. de hæret. in 6. ibi. aut p Chriſtia-
nos ſeu Iudæos, &c. & ibi gl. ſuper d. verb. Iudæos. & p
tex. in c. in fidei fauorē. eo. tit. in 6. Feli. d. c. quoniam,
verſ. fallit 6. in criminalib. exceptis, de teſt. per ratio-
nes de quibus ibi per eū. & Gōd. ſal. in d. tract. de hæ-
ret. q.13. nu.10. qui licet ipſe, & cæteri loquātur in cri-
mine hæreſis, tñ idē dicendū eſt in crim. læſæ maieſt.
cū hæc crimina inter ſe ęquiparent. c. vergētis. de hæ-
ret. vbi gl. in verb. exheredato. & gl. in l. Manichęos.
§. nā ſi in criminalib. ſup verb ſubire. C. de hęr. & Ma
nich. & nos tā ſupr. diximus in princ. concluſionis.

Ampliare primum poteris concluſionem princi-
14 palem, † vt etiam hi teſtes laici, fœminæ, & criminoſi
admittantur contra clericum pro crimine huiuſmo-
di, vt firmat Alber. in l. famoſi. ff. ad leg. Iul maieſt. &
de laico contra clericum dixit gl.1. in c. cum P. Mā-
conella, & ibi Doct. de accuſ. eadē gl. in c. de cætero.
& ibi Doct. maximè Fel. col.2. in fi. verſ. limita 6. poſt
nu.9. de teſt. & Spe. in tit. de accuſ. §.1. verſ. item quod
eſt homicidia. nu.30.31. iuncto verſ. in ſumma nota,
quod præmiſſæ perſonæ. nu.37.

Intelligas iſtud, vt verũ ſit, ſi clerici ipſi fuerint ma-
15 læ conditionis, & famæ, †quia tunc teſtes infames, &
criminoſi contra eos admittuntur vt ſancitum eſt in
c. in primis §. de perſona. verſ. quòd autem dicatur à
ſeruis. 2. q. 1. ſecùs verò ſi fuerint bonæ opinionis, & fa
mæ, quia eo caſu non admittuntur c. quia ſuut, diſtin.
28. & c. miramur. diſtin. 61. & c. nullus. diſtin 40. quod
obſeruauit Marſil. in d conſ. 1. nu 39. & 40.

Secundò ampliabis concluſionẽ, vt procedat, ſi te-
16 ſtes ſint ſingulares, †nã & eo caſu ꝓbant crimẽ iſtud,
ita rñdit Pet. de Anch. cõſ. 4 .o. ex prædicta facti nar-
ratione, in 2. dub. & tradidit Crot. in tract. de teſt. in 7.
par. ver. 9. ſit cõcluſio. 141. per moris auctoritate eiuſ-
dem Ancharani, & idem reſpondit Hipp. de Marſil.
d. conſ. 1. verſ. quia reſpondeo pluribus modis. nu. 27.
41, & ſeq. vſq; ad nu. 62. vbi nu. 45. hãc reddit rationẽ,
17 quia ille, †q aliquid vult machinari contra eius Prin-
cipem, ſciens magnitudinem ipſius criminis, & pęnã,
quæ reis infligitur, adeo cautè procedit, vt nunquam
aperiat mentem, & propoſitum ſuum alicui in præ-
ſenna alterius, & hoc, vt caſu quo ille, cui dixit, vellet
ipſum accuſare, poſſit negare, vnde fieri non poſſet, vt
queat probari hoc per aliud, & proptereà cum à com
muniter accidentibus tale crimen committẽdum re-
uelerur alicui ſoli in abſentia aliorum, eſt dicendum,
vt neceſſariò teſtes ſingulares admitti debeãt ad pro-
bandum tale crimen, ne aliàs eius probatio reddere-
tur impoſſibilis, idem etiam tradit Bello. in conſ. 32.
reſoluendo plura dubia, nu. 6. ver. & ad probadas has
concitationes.

18 Tertiò ampliari poterit concluſio, vt † etiam teſtis
vnicus ſufficiat ad faciendũ indicium ad torturã, vt
profitendo ſcripſit Alb. in l. in quęſtionib. per tex. ibi-
dem in fi. ff. ad leg. Iul, maieſt. ex vnico enim indicio
videtur procedi poſſe ad torturã in crimine læſæ ma-
ieſtatis, vt vna mente fuere Pet. & Cyn. in l. ſi quis. C.
ad leg. Iul. maieſt. & Bald. in l. milites. C. de q. quos re-
tulit Gig. in d. trac. de crim læſę maieſtatis d. rub. qũo
& per quos, & c. q. 23. nu. 1. & reſpondit Mari. in conſ.
125. nu. 26. verſ. quando eſt vnus tantũ in teſtis.

Intelligas iſtud procedat, quando vnicus teſtis de-
19 ponat de veritate facti, & delicto immediatè †ſecus ſi
de indicio, vel alijs circunſtantijs, quia tunc non ſatis
eſt vnicũ teſtem inducere, ſed duos requiri ad minus,
tradit gl. ſing. & ibi Doct. in l. fi. C. famil. erciſc. & ita
reconciliando ſcribentes in hac re diſſentiẽtes, diſtin
guit Gig. loco proximè citato. nu. 2. atq; idem placuit
Soc. ſen. in conſ. 54 nu. 1. vol. 3. & Ang. de maleſic. in
verb quòd fama public. verſ. qualiter probetur.

Quartò ampliare tibi licebit, vt ẽt crimen iſtud ꝓ-
20 bari poſſit † p cõiecturas, & præſumptiones, vt ex plu-
ribus cõprobauit Gig. in co. tract. crim. læſæ maieſta-
tis. d. rubr. qũo, & per quos, & c. q. 29. per totũ. Nam cũ
crimen læſæ maieſtatis ſit difficile probatu, debẽt ad-
mitti coniecturæ, & præſumptiones, quæ in ſimilibus
criminibus difficilis probationis admitti ſolent, vt eſt
in furto, adulterio, & ſimil. de quib. latè p Marſ. d. cõſ.
1. nu. 47. & conſ. 1. nu. 21. verſ. quia in his, quę ſunt diſ-
ficilis, & in conſ. 28. nu. 10. verſ. & in iſtis ſimilib. quæ
ſunt difficilis, cum alijs citatis per d. Gig. d. q. 29.

21 Declares tamen, †vt indicia, & præſumptiones hu-
iuſmodi debeant eſſe euidentes et apertę vt colligerę
eſt ex c. literas, iuncta ibi gl. ſuper verbo vehementẽ,
& ibi Doct. & præcipuè Abb. nu. 3. verſ. nota ꝑ ſuſpi-
cio, de præſũp. inquiens, vt quanto delictũ ſit grauius,
tanto vehementiores debẽt eſſe præſumptio. quia vbi
22 maius periculum vrget, †ibi cautius eſt agẽdum c. ubi
periculum. de elect. in 6. & facit. l. famoſi. ff. ad l. Iul.
maieſt. quod & animaduertit Gig. d. q. 29. nu. 3.

Quintò amplia concluſionem, vt etiã huiuſmodi
23 crimen probari queat per teſtes participes† & ſocios
criminis: ita colligitur ex d. c. fi. vbi Abb. id apertè tra
dit poſt num. 2. verſ. nam admittuntur. de teſt. cogen.
ſcripſit Spec. in tit. de accuſ. §. 1. verſ. item repellitur,
qui fuit ſocius, nu. 10. atq; tradit Marſ. d. l. de minore.
nu. 3. verſ. pro quibus facit. ff. de quæſt & gl. aperta. in
l. qui liberi. in verb. participes, & ibi Bal. num. 3. C. de
teſt. ac ſancitum eſt in c. 1. de confeſſis. ibi crimine læ-
ſæ maieſt excepto. vbi ẽt gl. ſuper verb. confeſſis, verſ.
hoc generale, eſt etiã contex. in c. ſi quis Papæ. § pro-
pter gl. ſuper verb. pertulerit. 79. diſt. & accedunt gl. in
c. 1. ſuper verb Auctores, & gl. fi. in fin. de teſt. lib. 6. id
ẽt ſequutus eſt Tho. Gram. voto 3. n. 6. & quamplures
conſulendo reſponderunt, vt Alex. conſ. 13. conſide-
ratis his. nu. 14. verſ. 8 præſuppono. vol. 6. & in cõſ. 89.
poſt nu. 1. verſ. & ad torquendum, vol. 3. idem Gram.
conſ. 35. in cauſa Magnifici Antonij, nu. 49. verſi. nec
omitto, & conſ. 38. nu. 1, 15. & 21. Marſ. d. conſ. 1. nu.
32. verſ. item patet. & in conſ, 109. nu. 11. verſ. nec ob-
ſtat, ſi dicatur. Dec. etiam conſ. 242. nu. 3. ver. vbi con-
cludit, & monuit Io Crot. in tract. de teſt. n. 93. & ſeq.
& latè ꝓſequitur Gig. in d. tract. de crim. læſæ maieſt.
d rub. quomod. & per quos. q. 7. per totum.

24 Primo loco velim limites hanc ampliationẽ †non
procedere, quãdo ſocius criminis inquiſiti rei eſt ini-
micus, tunc enim nullatenus eſt admittendus, vt per
Gram. d. cõſ. 38. n. 3. & infra ſumus dicturi latius in 1.
limitatione.

Secundo loco limitabis, vt hæc ampliatio vera nõ
25 ſit, quãdo ſocius criminis eſſet aliàs infamis †vel alijs
crimin. notatus, tũc quippè admittendus non eſſet in
teſtem, vt reſpondit Tho. Gram. in cõſ. 35. in cã mag.
Ant. nu. 27. & in voto 34. nu. 9. & Marſ. d. conſ. 74. nu.
12. & 13. quibus aſſentitur Gig d. tract. de crim. læſæ
maieſt. d rub. quomodo, & per quos. d. q 7. nu. 7.

Tertio loco limitabis, vt ampliatio locum habeat,
quando cũ dicto ſocij criminis concurrãt alia admi-
26 nicula † alioqui ſi adſuerit ſola depoſitio ipſius ſocij
criminis, non ſatis erit ad torturã, vt non obſcurè lo-
quutus eſt Matth. de Affl. in c. 1. in §. & bona cõmit-
tẽtiũ. col. 3. n. 27. in tit. quę ſint regalia, in vſib. feudor.
authorem laudat Alex. in d. cõſ. 69 viſo themate in-
quiſitionis. nu. 2. verſ. nam in criminalib. vol. 3. & ha-
betur per Marſ. d. conſ. 74. nu. 7. & ſeq. ſequitur Blanc.
in l. fi. ff. de. q. in tract. de indit. nu. 37. verſ. dicit, quod
ſocio criminis creditur in criminibus exceptis. idem
Marſ. in pract. crim. in §. diligenter. nu. 60. hoc idem
ſcriptum reliquit. Abb. in d. c. 1. nu. 2. & ſeq. de con-
feſſis, Thom. Gram. reſpondit in cõſ. 35. in cauſa Ma-
gnifi. Ant. nu. 49. verſ. nõ omitto, quod magiſtraliter,
& memorię tradidit And. Barb. in ſuo tract. de teſtib.
nu. 44. verſ. vbi particeps criminis.

Quod ẽt intelligas procedere, etiam ſi ſocius crimi
nis fuerit tortus, nã contra culpatum ſola eius depoſi-
tio etiã in his criminibus exceptis nullam vim habet
27 †niſi præcedant aliqua alia indicia, vt declarat Lud.
Bolog. in add. ad tract. de tortur. & indit. Guidõe Su-
za. nu. 54. verſ. intellige prædicta, & conſuluit Gram.
in conſ. 21 ſub nu. 8. 9. & 10. vbi in verſ. quòd quando
* nulla concurrit, ex ſententia Rom. dicit hanc eſſe *cõ
munem opinionem, quam, & ipſe firmiſſimis tũ au-
ctoritatibus, tum etiam rationibus corroborat, & idẽ
Gram. in conſ. 61. in cauſa egregij. nu. 1.

Primùm omniũ ſic concluſionem limitabis, vt ſo-
28 cij criminis† & aliàs inhabiles perſonæ ſine tortura in
teſtes nequeant adhiberi, vt aſſeuerauit Marſil. in d.
pract. crim. d §. diligenter, nu. 85. verſ. item teneas etiã
menti, auctorem laudat Raph. Fulg. in cõſ. 173. incip.
in cauſa inquiſitionis, in 1. col, ante fin. & ibi egregias
afferre rationes aſſerit, verũ præter illas Fulg. rationes
illam Marſil. vbi ſupra ſubiungit, nam eundẽ ſocium
criminis alium ſibi ſocium nominãdo iam infamiæ
29 notã incurrit, propterea ꝙ crimẽ cõfeſſus eſt †ſed in-
famis contra aliquem non auditur, ni torqueatur, vt
fuit ſancitum in c. illi qui. 5. q. 5. & in c. in primis. 2. q.
1. in fin. quod & placuit gloſ. atq; Innoc. in cap. cum

ſ. de

§.de accuſ.& in hanc ſententiam reſpondit Alex. in conſ.11.cir.primum dubium.nu.3.verſ quinimo.vol. 1.idem voluit Marſ.in d.pract.crimi. d. §.diligenter. nu.2.verſ.ſed infamis, & nu.83. verſ.& teneas etiam menti. Meritoque ſocius criminis non admittitur in teſtem,niſi tortus.

30 Intelligas iſtud tamen,vt procedat † ſi ipſi infames teſtes, vel aliàs inhabiles ſint grauati aliis indiciis, vt ſi conuicti ſint de mendacio in ſua depoſitione, vel alio ſimili vitio laborent, quia eo caſu rectè repellũtur,aliàs nequaquã,vt auctor eſt Guid.de Suz. in tracta.de indit.& tortur.nu.15.verſ.ſed quid, motus auctoritate imperatoris.l.fi.C. de accuſ. & per alia iura, quæ ab eo ibid. adducuntur, idem tradidit auctor in addit.ad Alex.conſ.in d.conſ.11.in verb. tortu.lit. B.

Secundo principaliter limitabis concluſionem,vt 31 locum ſibi non vendicet in teſte inimico; qui etiam in crimine huiuſmodi læſe maieſtatis non recipitũ,cuius ſnĩæ fuit Bar.in l.famoſi.verſ.conſpiratores tamẽ. ff.eo.tit.vbi ẽt Ang.in prin.verſ.in text. ibi. & probat hoc idem contexi. in §. ſi vero quis dicatur odioſ. & ibi gl.ſuper verb.non adſit, in auth.ẽ.de teſtib. atq; §. item propter inimicitias,& §.inimicitia,& ibi glo. ſuper verb.inimicitias.& ſuper verb.capitales.Inſtit. de accuſ.tutor.& ad hoc ſolet adhiberi.c.per tuas. de ſimon.qui conex loquitur in ſimonia, & ſic in crimine excepto,ideo idẽ eſt dicẽdum in crimine læſæ maieſtatis,qꝫ idem crimen exceptum eſt, vt habetur in c.ſi quis cum militib 6.q.1.idem ſcripſit Mart. in l.de minore.nu.13. verſ. ſed teneas menti duo in materia iſta.ff.de queſt.& idem docuit Abb.in c.inquiſitionis §.3.nu.7.verſ.vlterius nota,de accuſ. & ante eũ hoc addidit Spec.in tit.de accuſator.§.1.in fi.verb.etiã ondit etiam Pariſ.in conſ.152.vidi exemplum. nu. 13. verſ. prout etiam vol.4.cui adhæret Fed.Schench. in trac. de teſtib.nu.40.atq; Alber.de Roſa d.tract. de teſtib. poſt nu.4.ver.eſt tamẽ diligenter in 1.par. nec ab hoc receſſit Bagarot.tract.de reprobat. nu.40. verſ. reprobantur teſtes hoc etiam placuit Specul.ti.§.1. in prin. tit.de teſte,& colligere etiam eſt ex reſponſo. I. C.in l.3.in prin.ibi,vel an ei inimicus,& ibi glo. in d. verb. inimicus.ff.de teſtib. & fere ad nauſeam permultos ad idem congerit Hierony. Gig.in ſuo tract.de crim.læſæ maieſtatis.tub.quomodo & per quos crimen læſæ maieſtatis probetur.q.2.lib.2.nu.1.cum plurib. ſequentib. ſcripſit Abb in plurib. locis, vt in c.licet Hely. col.2. poſt num.11.verſ.vlt.colligere de ſimon.Rom.etiam in l.ſi verò.§.de viro.col.14.n.37. verſ.15. principalis fallent.ff.ſolut.matrim. Thom. Grammar. in conſil. 46.in cauſa Magnifici Triſtani.num. 8. & ſeq. verſic. quod tanquam inimici,& in conſ.38. num. 12. & 13. atque in voto 3.num.40.verſ.attamen, & in voto 11. num. 17. verſ. nec obſtabit depoſitio.reſpondit etiam Alex.in conſ.127.viſa inquiſitione,nu. 19.vol.4. atq; Fely.in c.de his.§.repelluntur,nu.1.vſq; ad nu.4.& in c.cum oporteat in 4.col.verſ.noto ſexto, quod eo ipſo,de accuſ.Bald.præterea in l.præſcript. col. 11. poſt num. 36. verſ.tertium exemplum. C.ſi contra ius,vel vtil. pub.

32 Quàm poſtremam limitationem ſic ampliabis †vt nec etiam inimicus conſtitutus in articulo mortis, & recepturus Sacratiſſimum corpus Chriſti eſſet admittendus in crimine huiuſmodi læſæ maieſtatis contra inimicum,nec ei fides eſſet habenda, vt voluit Bald. in tit.de Pac.Conſtant.in verb.vaſalli noſtri, poſt nu. 33 6.verſ.& puto, quia, vt ipſe inquit † non omnis, qui moritur,eſt Ioannes Euangeliſta, quod etiam probauit Grammar.in conſ.46. nu. 7. & ſeq.eundem ſequitur Gigas in d.tract.de crimin.læſæ maieſt.d.rub.quomodo,& quos,& c.d.q.2.nu.3.lib.2.& voluit Hippol. de Marſ.in l.1.§.præterea.num.6.verſ. amplia etiam. ff.de quæſtio.

Verum illud,quod modo diximus,intelligas,& reſtringat, vt verum ſit in inimico capitali, ſecus ſi 34 nullæ intercederent capitales inimicitiæ,† quia tunc talis inimicus admittitur,licèt de illius fide nonnihil detrahatur, vt aſſeruit idem Marſil.d.præterea. nu.7. verſ.& ſcias,quod iſte tex.auctorem laudat Innoc.in d. cap. cum oporteat de accuſat. quod etiam ea confirmat ratione,quia pro leui inimicitia non ita facilè quis præſumitur mentiri,ſicut pro graui, ita nominatur in auth.de teſte.§. ſi verò quis dicatur.

Tertio præterea limitabis,vt tantum procedat,quã agitur de crimine læſæ maieſtatis, quod oritur ex aliquo facto,ſecus ſi ex ſolis verbis petulantibus,& inio 35 noſis,† ex quibus propriè non dicitur committi crimẽ læſæ maieſtatis, vt conſultus reſpondit Crauet.in ſuo conſ.6.nu.1.cum ibi allegat.& nu.9.nu.52.nam tunc teſtes idonei ſunt neceſſarii, quod probat auctoritate Summi Pontificis Alexan.III.in c.tanta de ſimon.& per ea,quæ fuere obſeruata in c.quoniam,& in c.tam literis.de teſtib.& auctoritate. Abb.in c. 1.de confeſſio. Nam illud priuilegium recipiendi teſtes non idoneos,cum habeat locum, vbi agitur de crimine læſæ 36 maieſtatis † non videtur extendendum,vbi maieſtas læditur ſolùm verbis, etenim & ſi grauiſſima ſit illa offenſio verbalis,non tamen tanti eſt præiudicii,quãtum in ſe habet offenſio realis.Ideò non videtur licita extẽſio de caſu realis offenſionis ad caſum verbalis iniuriæ,& hoc maximè quando ſumus non ſolùm in materia exorbitanti, veluti credendum eſſe teſtib. non idoneis, ſed etiam pœnali,iuxta latè animaduerſa à Bar.& recentiorib. in l. ſi conſtante. ff. ſol.matri. quod etiam apertè aſſeruit conſulendo Rom. in cõſ. 150.in propoſita quæſti.verſ. 1. quia in exorbitantib. 37 nu.4. & cum † hi duo caſus ſint diuerſi, læſio ſcilicet factis,& verbis,vt per Crauet. d.conſ.6. in princ. non permittitur extẽſio de vno caſu ad alterum, etiam ex maioritate rõis,vt auctor eſt Anch. cõſ.151.n.4.Quocirca ex his in eam tandem ſententiam deueniendũ eſt,vt vbi agatur de crimine læſ.maieſt.verbis tãtum, ſimus in puris terminis iuris cõmunis,id eſt teſtes idoneos eſſe neceſſarios Quibus illud optimè videtur patrocinari,qꝫ ſcribit Bar.in l.in quæſt.ff.ad leg.Iul.ma 39 ieſt.vbi licèt teſtes inhabiles admittantur†ad probãdum principaliter crimẽ læſ.maieſt.d.l.in quæſt. & c.per tuas de ſimon. non tamen admittuntur ad probãda adminicula talis delicti, cuius ſnĩæ ſe ipſe ſubſcripſit. Bal.in auth.ſi dicatũ,in fi.C.de teſt. qꝫ & probauit Dec.in cõſ.410.in cauſa mora Mediolani.n.15. verſ. & vlteri⁹ cõſiderãdũ eſt,& Crau.vbi ſup.d.cõſ.6.n.1t.

Ad hæc quarto limitare tibi licebit, vt procedat 39 tantùm;quando teſtes eſſent inhabiles ratione perſonæ,veluti ſi eſſet pupillus,mulier,&c.ſecus autẽ ſi inhabilitas oriretur ex eorum teſtium repugnantia, aut periurii in loquendo falſitatem,vt id late proſequitur Aymo Crauet.d.conſ 6.nu. 58. & 59.

Huic contraria videtur cõprobari , atq; decidi ſententia ab Vrbano IIII.Põtifice Maxi. in c.accuſatus. 40 §.licèt verò de hær.in 6.† vbi admittuntur teſtes periuri,quod tamen non obſtat,nec vllam vim facit, nã ibi admittuntur teſtes periuri, qui celauerunt veritatẽ,quando ſcilicet appareret,quòd in indiciis manifeſtis ex ſola ſidei , non animi leuitate , aut odii fomite reuelarent,qꝫ primò celauerant, vt aſſeruit Crau. vbi ſup. d. nu. 59. quæ rõ omninò nõ venit cõſiderãda in crimine læſ.maieſt. humanæ,vt ibi per Crau. d. n.59.

41 Conſentaneum eſt, & ſuperiorib.quod ſequitũ † crimen læſ.maieſ quod quis patrauit, non probari literis Principis atteſtantis, talem commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis contra eum , vt ad hanc rem cautum eſt à Dec.conſ.528.pro reſolut. nu.4. idem traditum fuit à Cardan conſ.128.in quæſtione quæ vertitur . in prin. hoc etiam aſſeuerauit idẽ Dec.in conſ.606. Sereniſs. Imperator Carolus.poſt num.4.verſic.quibus tamen non obſtantibus, atque idem Dec.in conſil.410. in

Digitized by Google

cauſa mota,num.8. verſ.tertiò principaliter.idem te-
ſtatur Iaſ in conſ.14.ad motiua data.nu.8.& ſeq. ver.
non obſtat aliud.vol.1.hos ſequutus eſt Ruin. in cōſ.
147.viſis his.nu.8.vol.1.& in conſ.3.videtur prima fa
cie.nu.5.ver.ſed præmiſſis.lib.5.quod etiam probant
Fel.in c.quæ in eccleſ.nu.27.& ſeq.de conſtitut.hoc
idē placuit Andr.de Iſer.in c.1.in prin.ad fi.in tit.quo
42 tempor.miles,vbi inquit,† nec Principi,nec Regi fidē
adhiberi, ſi atteſtetur per proprias literas,itiuſmodi
fuiſſe proditorem ſuum,quod etiam ea ratione con-
firmatur, quia nullus in cauſa propria eſt audiendus,
nec eſt idoneus teſtis,vt reſpondit Pompon in l. nul-
lus.ff.de teſtib.ad quæ conferunt,quæ diximus in cō-
cluſione, aſſertioni Principis.

Veruntamen, & ſi per aſſertionem Principis non
43 probetur huiuſmodi crimen †poterit tamen probari
per confeſſionem rei,vt pluribus tum rationibus,tum
etiam auctoritatibus corroborat hoc Gigas in d. ſuo
tract.de crimin.læſæ maieſtatis,in rubrica quomodo,
& per quos crimen læſ.maieſt.probetur, q.1.incipiē.
primo quæro.per totam quæſtionem.lib.2.

Quinimò illud crimen læſæ maieſtatis poterit cō-
44 modè probari per inſtrumentum † & ſcripturam pu-
blicam , vt videre eſt apud eundem Gigant. in d. ſuo
tract.de crimin.læſæ maieſt.d.rub. quomodo , & per
quos,&c.qu. 21.quæro, per to. lib. 2. qui hoc ad vn-
guem examinat .

Sed hæc hactenus de crimine læſæ maieſtatis.Ma-
teriæ quidem vbertas efflagitaret, vt longiori ſermo-
ne ipſam proſequerer , ſed ne aliorum labores mihi
ipſe aſcribere videar ,de auctores hoc argumenti ge-
nus vberrimè explicantes vos in præſentia reijciam.
Adeat,qui volet hæc cognoſcere.Crauet. in d. conſ.
6.per totum.Hypp.Marſ.in l.verum.num.1. & 5.C.ad
45 leg.Pomp.de parricid.† & quibus modis id commit-
tatur tradidit Domhauder.in ſua pract.crim.c.62.nu.
1.cum ſeq.atq; Petr.Duen. in reg.173.& latiſſimè cir
ca hanc materiam ſe fundit Matth.ab Afflict in c.1.
in vſib.feud.quæ ſint regal. à nu.1. vſq; ad nu. 53. & à
nu.73.ad nu.111. vbi tradit 45. modos quibus cōmit-
tatur prædictum crimen. Verùm omnium vberius id
proſequutus eſt Hieron.Gigas in ſuo tract.de crimin.
læſ.maieſt.vbi oīa, quæ in huius criminis tractatione
neceſſaria erant,doctiſſimè, & affluēter examinauit.

CONCLVSIO CCCCLXIV.

ARGVMENTVM.

Criminalis cauſa ex quo probetur, & quæ dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Criminalis cauſa probatur ex eo, quod pœna venit applicanda fiſco,etiam ſi cauſa ſit ciuilis.*

2 *Cauſa ciuilis dici debet , quando principaliter in iudicio agitur ad commodum priuatum.*

3 *Cauſa criminalis dicitur, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto ſiue ad publicam vindictam.*

1 Criminalis cauſa probatur ex eo† quòd
pœna ſit adiungenda fiſco,
etiam ſi cā ſit ciuilis,ita habemus à glo.in l.3.ff.de ſe-
pulc.violat. quā ſequitur ibi Bart. & idem tradit Bal.
in l.ſi qua per calumniam.C.de epiſc.& cler. Dec.qui
hoc late proſequitur in rub.de iudic.in 1.lect. nu.95.
verſ.tertia opinio , vbi in vtranq; partem affert argu-
* mēta,& concludit pro hac ſententia,quam dicit* cō-
munem,& ab omnibus amplexam.idem latius com-
probat in 2.lect.eiuſdē rub.nu.52.ver.tertiò principa-
* liter,ibiq; communiter* eſſe receptum atteſtatur, &
conſulendo reſpondit Barbat. conſ.11.nu.4.vol.4.&
monuit D.Vincent.de Franchis in deci. Neap.deciſ.
162.nu.16.idem proditum reliquit Robert.Marāt.in
ſuo Spec.de ord.iud.in 4.par.prin.in 1.diſtin.iud. n.2.
* ver.ſed breuiter, quo in loco ex ſentētia * communi
2 ſcribentiū docet† quomodo cauſa criminalis cogno-
ſcatur à ciuili, & breuiter admonet illam ciuilem di-
ci debere,qñ principaliter in iudicio agitur ad cōmo
dum priuatum,ſiue talis cauſa deſcendat ex delicto,
ſiue ex contractu,criminalem vero , quādo principa-
liter agitur ad commodum publicū ex delicto tantū,
3 ſiue ad publicam vindictam,quicquid in contrarium
* ſentiat Abb.in d.rub.de iud.col.fi.qui vt* cōmuniter
reprobatus,non eſt attendendus,vt per Maraut. loco
iam allato,& Alex.in add ad Bar.in d.l.3.in prin.qui
ſpecie damnat locum illum Abb.atq; Philip.Franc.
* in d.rub.de iud.col.fi.qui pari modo vna mente* om-
nes id centere contra Abb. atteſtatus eſt.

Reliqua ſpectantia ad abſoluendam hanc cōclu-
ſionem conſulas eūdem Marant,vbi ſupra,à quo ha-
bere poteris limitationes , & declarationes . quas in
præſentia miſſas facimus temporis anguſtia oppreſſi ,
illas latius explicaturi, cum plus ocij nacti erimus.

CONCLVSIO CCCCLXV.

ARGVMENTVM.

Criminoſus an ratione criminis à teſtimonio repellatur , & quando , & in quibus admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Criminoſus ratione criminis à teſtimonio repellitur.*

2 *Criminoſus eo maximè à teſtimonio repellitur, ſi in crimine perſeuerauerit.*

3 *Criminoſus ob crimen famoſum damnatus repellitur à teſtimonio.*

4 *Criminoſus a teſtimonio repellitur , ſi fuit publico iudicio condemnatus.*

5 *Semel olim criminoſus, adhuc criminoſus præſumitur.*

6 *Criminoſus ſi reſipuerit,nec eū ſequatur infamia,admittitur in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata.*

7 *Emendatus de crimine eſt homo integer.*

8 *Emendatus criminoſus ſemel conuictus non admittitur , niſi agatur de modico præiudicio.*

9 *Criminoſi admittuntur , vbi alij teſtes haberi non poſſunt.*

10 *Criminoſi etiā admittuntur in crimine læſa Maieſtatis.*

11 *Hæretici vbi alij teſtes haberi non poſſunt,admittuntur.* Contrarium ibi. *& nu. ſeq.*

12 *Hæretici in teſtimonium admitti non poſſunt , cum hodie omnes ſint infames .*

13 *Criminoſi admittuntur in crimine hæreſis.*

14 *Criminoſus contra criminoſum admittitur.* Contrarium,ibid.

15 *Teſtis alias inhabilis admittitur ad teſtificandum ſuper crimine ſymoniæ .*

16 *Criminoſi admittuntur in crimine ſacrilegij.*

17 *Teſtis alias inhabiles admittuntur in cauſa dilapidationis bonorum.*

18 *Criminoſi admittuntur in crimine fraudatę annonę.*

19 *Criminoſus in crimine fraudati cenſus admittitur .*

20 *Criminoſus admittitur in crimine perduellionis .*

21 *Inimicus capitalis non admittitur in criminibus perduellionis, fraudati cenſus, fraudatę annonę. dilapidationis bonorum ſacrilegij, & ſymonię.*

22 *Pars, ſi ſciuerit teſtem criminoſum eſſet,vel tempore iuramenti,vel tempore depoſitionis , & non oppoſuerit , amplius non poterit opponere .*

23 *Teſtis,cui obijcitur crimine in genere propter hoc nō repellitur a teſtificando.*

24 *Teſtis*

24 *Teſtis inſtrumentarius,qui eſt deſcriptus in teſtamẽto admittitur,quamuis ſit criminoſus, dummodo occultè ſit criminoſus.*
Idem dicitur de mediatore, & proxeneta in inſtrumẽto deſcripto,num.25.
26 *Teſtis criminoſus ſi examinetur unà cum alijs teſtibus fide dignis, dictum illius ſuſtinetur.*
27 *Sententia lata ad dicta teſtium criminoſorum, & inhabilium non reijcitur,licet poſtea afferantur probationes ſuper inhabilitate.*
28 *In cauſa appellationis inhabilitas teſtium criminoſorum obijci poteſt.*
29 *Teſtis, & ſi conuincitur in eo,quod prima facie præſumitur eſſe crimen,poteſt tamen aliquo modo excuſari a delicto ratione ignorantiæ, vel alia iuſta cauſa.*
30 *Chriſtianus ſi teſtificatur contra Iudæum,non poteſt excipi contra ipſum de crimine.*

1 Criminoſum ratione criminis† à teſtimonio repelli, ſancitũ eſt à Summo Pontifice in c.ſuper eo.& c.1.de teſt.
& in c.conſtituimus.3.q.5.ita etiam cauit Arcadius
I.C.in l.ob carmen.in prin.ff.de teſtib. quam ſententiam pleriq; ſcribentiũ probauere,vt Anch.in c.1.de
excep.Io.And.in c.cum I.& A.col.4.de ſentent.& re
iud.Campeg.de teſt.reg.57.& 28.Alex.conſ.25.poſt
nu.10.ver.& præterea iſte teſtis.lib.4.Fel.in d.c.teſtimonium,& gl.ibi ſuper verb.opinio.de teſtib.in n.1.et
ſeq.Spec.de teſt.§.1.poſt nu.1.verſ.item quod eſt conſpirator.& poſt nu.24.verſ.item opponitur quod eſt
criminoſus.Hipp.de Marſi.conſ.22.nu.7.vol.1.Paul.
conſ.87.Potuit,nu.38.& ſeq.vol.1.Butr.in c.ſuper eo.
nu.1.de teſt.& idem in d.c.teſtimonium.nu.1.de teſt.
latiſſimè Io.Monticel.in ſuo reper.de teſtibus in verbo.criminoſus.Nell.à Sanct.Gemin.de teſt.num.15.
verſ.criminoſus.Aufrer.ibidem.nu.29.verſ.criminoſus in crimine.Alb.de Malet.ibi in 1.Lanfr.de Oria.
ibid.num.69.verſ.primo nunquid criminoſus Ioan.
Crot de teſtib.parte 3.num.42.Franc.Cur.in tract.de
teſtibus.num.104.54.concluſione.Alber.de Rotat.d.
trac.in 1.parte in rubr.quando teſtes repelluntur.nu.
1.And Barb.d.trac.nu.5.ver.nota ibi in criminali,&
nu.18.ver.ergò peccatum in 1.parte,gl.1.in d.c.teſtimonium.de teſt.Thom.Gram.conſ.3.nu.29.& conſ.
63.nu.2.& voto 22.nu.4.& conſ.25.nu.25.gl.in c.dudum il 2.ſuper verb.electionis tempore,ibi,ſic,& qui
in crimine detinetur.de elect.
Verùm intelligas cõcluſionem,tũ maximè procedere
2 † ſi in crimine perſeuerauerit, vt ſancitum eſt in
c.teſtimoniũ.de teſt.& ibi gl.ſuper ver.confeſſus.in fi.
Spec.d.§.1.d.ver.itẽ opponitur, quod eſt criminoſus.
3 Idẽ ſi fuerit ob crimen famoſum † damnatus,vt colligere eſt ex c.ob crimen.4.q.5.& d.l.ob carmẽ.ff.d.tit.
4 vel ſi fuerit publico iudicio† condemnatus,vt reſpõdit Calliſtratus Iuriſconſultus in l.3.§.leg.Iul.ff.de teſti.& præfati in citatis locis,ac latè Spe.§.1.poſt n.89.
verſ.itẽ quod fuit ob crimen famoſum,tit.de teſtam.
5 Ratio eſt,qa ſemel olim criminoſus†adhuc præſumitur criminoſus,arg.l.quiſquis.C.leg.Iul.Maieſt.&
Domhauder.in tract.de teſt.nu.13.& regula iuris, ꝙ
ſemel malus,ſemper præſumitur malus in eodem genere mali,& Spec.vbi ſupra ver.item quod olim fuit.
Primo loco limitabis,concluſionẽ non procedere,
6 ſi reſipuerit,nec eum ſequatur infamia,†quia tunc admittitur in cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intẽtata,iuxta ſñiam Spec.d.tit.de teſt.d.§.1.verſ.itẽ opponitur,quod eſt criminoſus,ibi,ſi ſit emẽdatus,& And.
Barb.d.tract.2.parte,nota quòd emendatus.Abb.etiã
in c.1.poſt nu.11.de except.verſ.nota hoc dictum, ꝙ
poſt pœnitentiam,& glo.in d.c.teſtimoniũ.ſup.verb.
emendatus,de teſt.Alber.de Malet.in d.trac.de teſt.
c.3.nu.1.& rationẽ reddit Barb.in conſ.40.col.2.verſ.
7 tertiò,ſi opponatur,vol.3.†quia emendatus de crimine,eſt homo integer,vt ibi,& videas Ant.de Butr.in
d.c.teſtimonium.nu.19.
Limita prætereà non procedere in cauſa criminali,quia etiam emendatus criminoſus ſemel cõuictus
8 †nõ admittitur,vt colligitur ex c.teſtimoniũ.de teſti.
& ibi Fel.inſigniter in terminis.nu.24.& And.Barba.
d.tract.d.2.part.poſt nu.1.verſ.licèt enim.
Sublimita, niſi agatur de modico præiudicio, ſi
credimus Fel.d.n.24.& Abb.in d.c.teſtimonium, per
notata in c.inquiſitionem.extra de elec.& c.inter dilectos.de fid.inſtr.
Ad hec ſecundò limita principaliter concluſionẽ,
9 vbi alii teſtes haberi non poſſent † tunc enim admittuntur etiam criminoſi,vt Bar.docuit in l.1.C.de sũm.
Trinit.& fid.cathol.nu.12.ver.habes ergo.cui adhæſit Alber.de Malet.vbi ſupr.nu.4 cum tamen temperamento,quia ſimpliciter non admittuntur,ſed cum
tormentis,vt in auth.de teſt.§.ſi verò ignoti.col.8.&
ibi gl.ſuper verb.feſtinãtes, & vide quæ diximus in 1.
limitatione in concluſione,crimen læſæ maieſtatis.
10 Inſuper tertiò limitabis†vt criminoſi etiã admittãtur in crimine læſæ maieſtatis,vt ſupra dictum eſt, &
ſancitum reliquere Imperatores Valentin.Valens,&
Grat.in l.nullus,& Modeſt.I.C.in l.famoſi C.ad leg.
Iul.maieſtat.quod & probauit Ant.de Butr.in reper.
in dictione teſtis.vbi teſtatur Guido de Suza.C.de
precibus Imperatori offerẽ.l.1.& probauit Campeg.
de teſt.d.reg.27.in 12.fallent.
11 Quarto limites velim†in hæreticis,ſecundum glo.
in l.3.§.lex Iuliæ,ff.de teſt.ſuper verb.palam,& gloſſ.
etiam ſentit in c.teſtimonium.extr.eo.tit.per l.quoniam.de hære.& voluit Alber.vbi ſup.nu.6.
Longè tamen ſecùs ſenſere Cyn.nu.7.& Bar.in d.
l.1.C.de ſumm.Trin.& fid.catho.ver.breuiter veritas
12 eſt ita.eo quòd† cum hodie omnes hæretici ſint infames,in teſtimonium admitti non poſſunt.& quòd
ſint infames probatur auth.gazaros.& l.penult.C.de
hæret.& hoc viſa eſt tenere gl.ſecundum quod adducitur à DD.in d.c.teſtimonium.de teſt.
13 In crimine tamen hæreſis,criminoſi admittuntur,
vt conſtitutum fuit in c.vergẽtis.de hæret.de quo ſupra diximus in d.concluſione,crimen læſæ maieſtatis.
Quinto loco fallit,quando producerentur criminoſis
14 contra criminoſum†ita docuit gloſ.in d.l.3.§.lex
Iul.& l.quoniam.de hæret.& Alb.vbi ſupr.nu.7.gl.fi.
in d.c.teſtimonium.de teſt.et per nota.per Bal.Bar.in
l.cum mulier.ff.ſol.mat.
Contrarium ſenſit gl.in d.c.teſtimonium,extra de
teſt.verſ.dico quòd non poteſt.vbi dicit tamen quod
excipiens,quem eſſe ſeruum,& ipſe eã.iem exceptionem poteſt contra eum replicare.
15 Sextò prætereà fallit in crimine ſimoniæ,nã† propter acerbitatem criminis admittitur teſtis alias inhabilis ad teſtificandum ſuper hoc crimine.ita ſciuit
Innoc.III.Pontifex Maximus in c.licèt Hely extr.de
ſimon.& tradidit Io.Campeg.d.reg.29.in 1.fallen.&
in concluſione,ſimonia, diſſeremus.
16 Septimò limites velim in crimine†ſacrilegii,vt colligere eſt ex l.ſi quenquam.C.de epiſc.& cler.& à c.
hi qui.16.q.4.& tradidit Alber.in d.tract.de teſt.d.c.
3.num.14.atq; Campeg.vbi ſupr.& de hoc conſulas
concluſionem,ſacrilegium.
Octauo limitare poteris in cauſa dilapidationis,vt
17 ſi bona eccleſiæ fuerint dilapidata,†nam hoc caſu teſtis alias inhabilis admittitur, vt ſancitum eſt in d.c.
licèt Hely.& in c.ſi quis presbyterorum.extra de reb.
eccl.non alien.
Nono limitare tibi licebit in crimine fraudatæ an
18 nonæ† ꝙ cõmittitẽ, qñ portator vectigaliũ ad exercitũ,furatur ipſa victualia,vt aſſeuerauit Alb.vbi ſup.
nu.14.& Campeg.vbi ſupr.in d.reg.27.in 4.fall.
Decimò fallit in crimine fraudati cenſus,quod cõ-
19 mittitur† quando quis pecuniam publicã depoſitam

ſubtrahit, vel furatur, iuxta ſententiam Alber. vbi ſupra d. nu. 14. quos omnes caſus refert Speculat. in tit.
de accuſ. §. 1. circa † nem, quem ſequitur Ioan. And.
Abb. & Butr. in c. ſi de teſtibus.

Vndecimò limita idē eſſe in crimine perduellio-
20 nis † vt traditum eſt à Specul. vbi ſupra in proxima li
mitatione, & per Doctor. ibi allatos.

Sublimita prædicta ſex proximas limitationes, vt
21 in his non admittatur † inimicus capitalis, ſi credi-
mus Spec. vbi ſup. quem notanter refert, & ſequitur
Alber. vbi ſup. d. nu. 14. de quo vide quæ ſup. diximus
in concluſ. crimen læſæ maieſtatis, in 1. limitatione.

Duodecimò limitabis, ſi pars non ignorauerit te-
ſtem criminoſum, vel tempore iuramenti, vel tēpore
22 depoſitionis, & non oppoſuerit, amplius † nō poterit
opponere, vt habemus in auth. ſi dicatur. C. quod ꝓdi
tum eſt à Campe. vbi ſup. d. reg. 27. limit. 10. & profi-
tendo ſcripſit Petr. de Anch. in d. c. teſtimonium. de
teſtib. & Cyn. voluit in l. ſi quis teſti. C. de teſti. nu. 5.

Decimotertiò limitatur, ſi teſti obiiciatur crimen
23 in genere † qui propter hoc non repellitur à teſtificā-
do, & ideò debet obiici in ſpecie cū loci obiectione,
& temporis, vt in c. præſentium de teſti. li. 6. & ita ob-
ſeruauit Salic. in d. auth. ſi dicatur. in 3. col. & reſpon-
dit Rom. cōſ. 290. nu. 2. & ſeq. gl. in prooem. prag. ſan-
ctio. ſuper verbo Dei, verſ. nec etiam ſola tributi. gl. 3.
in c. paſtor. de except. l. ſcire. §. ſcire. ff. de excuſ. tutor.
Bart. in l. 2. nu. 8. ff. de excep. Bal. in l. ſine teſtatoris. in
prin. verſ. ideò illa generalia. ff. de leg. 1. gl. in c. pia ſu-
per verb ſpeciem. verſ. non ergo, de except. in 6. gloſ.
ſuper verb nomen, in princ.

24 Decimoquartò limita in teſte inſtrumētario, † qui
eſt deſcriptus in teſtamento quamuis ſit criminoſus,
dummodo occultè ſit criminoſus, etiam ſi appareat
poſteà inhabilis ratione criminis, ita protulit Fely. in
c. ſuper eo. 2. nu. 1. de teſtib. ſequitur Mōncel. de teſti.
in verſ. criminoſus. verſ. teſtis inſtrumentarius, prout
25 dr in ſimili de mediatore † vel proxeneta in inſtrumē
to deſcripto, & aduocato, ita prob. lit. Abb. in c. ex li-
teris. nu. 1. & 2. de tranſact. 1. & 2. notab. prout ſi poſt
redditum teſtimoniū detegitur defectus teſtis, nihil-
ominus eius dictū adhuc valet, nec vitiatur ꝑ not. in §. ꝙ
ſi qs verò. in auth. de teſt. gl. ſi. ī l. ad teſtiū. §. ff. de teſt.
Ang. in §. ſed cū aliqs n. 1. verſ. 3. ſi teſtis. Inſt. de teſta.

Decimoquintò limitabis hoc pacto, nam ſi teſtis
criminoſus examinetur vnà cum aliis teſtib. fide di-
26 gnis † dictum illius ſuſtinetur vt auctor fuit Fel. in d.
c. teſtimonium. nu. 2. & 7. & valet ad aliqualē proba-
tionem, vbi aliorum adminiculis ſuſtentatur, ꝙ fuit
pronunciatum Anch. c. per tuas. 1. nu. 4. de ſimon. &
nu 7 per ea, q̄ aīaduertit. Ang. in ſuo conſ. 1. & de hoc
articulo videas cumulatè apud Fel. vbi ſup. d. nu. 5.

Decimoſextò limita, vt ſententia lata ad dicta te-
27 ſtium criminoſorum † & inhabilium non reiiciatur,
licèt poſteà afferantur probationes ſuper inhabilita-
te, vt videre eſt in c. præterea ii. extr. de teſtib. & aſſe-
uerauit Fely. in terminis in c. ſuper eo. 1. nu. 1. eod. tit.
ibi, idem dicit de ſententia.

28 Quod ſublimita, niſi fuerit appellatum, † nam in
cauſa appellationis poterit obiici, vt ait Fel. in d. c. ſu-
per. eo. nu 1. allegat gl. in verbo per ſententiam. in c.
1. extra de except. & conſulas Cor. cōſ. 21. nu. 2. vol. 3.

Decimoſeptimò limita, quando teſtis conuincitur
in eo, quod prima facie præſumitur eſſe crimē, poteſt
tamen aliquo modo excuſari à delicto ratione igno-
29 rantiæ † vel alia iuſta cauſa, tunc enim iſte teſtis om-
ninò non repellitur, non tamen illi præſtatur plena
fides, caſus eſt ſingularis, quem ad hoc ponderat. In-
noc. & D. Ant. de Butr. in c. 2. ext. de arbit. nu. 2. quem
refert Io Crot. in tract. de teſtib. par. 3. nu. 45. quod &
voluit Aret. in c. cum à nobis. de teſtib. & Fel. notat. in
c. cum dilecti nu. 4. verſ. ſed aduerte, quòd oportet in-
telligere. col. 1. de accuſat.

Decimooctauò limita, ſi Chriſtianus teſtificaretur
30 contra Iudæum † quia non poteſt excipere contra ip-
ſum de crimine, vt habemus à Io. Crot. d. reg. 27. & di
xit Abb. Sicul. in c. Iudæi. de teſtib. vbi diſtinguit. nu.
3. verſ. vlt. hic quæritur.

CONCLVSIO CCCCLXVI.

ARGVMENTVM.

Criminoſum eſſe emendatum à crimine, cui incumbat onus probandi, & quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Criminoſum eſſe emendatum à crimine qui dixerit, id probare debet.*
2 *Qui ſemel euaſit in malum virum per crimen contra eum probatum, amiſit præſumptionem bonitatis, & præſumitur ſemper criminoſus, niſi probetur emendatus.*
3 *Miles, ſi ſemel ſe malè habuit in militia, non eſt ei amplius credendum.*
4 *Semel excommunicatus ſemper præſumitur excommunicatus, niſi probetur abſolutus.*
5 *Criminoſus teſtis in dubio præſumitur.*
6 *Emendatio in dubio non præſumitur, quando crimen eſt manifeſtum.*
7 *Emendatus præſumitur, qui crimine commiſit occultè, & confeſſus eſt ſacerdoti.*
8 *Criminoſus, ſi agatur in cauſa criminali, ſemper eſt repellendus, & emendatio eius non præſumitur, ſiue crimen fuerit occultum, ſiue manifeſtum, ſiue pœnitentiam egerit, ſiue nullam.*
9 *Criminoſus emendatus præſumitur, ſi agitur in ciuilibus, & crimen fuerit occultum, ſiue manifeſtum, dummodo pœnitentiam egiſſe probet per ſacerdotem.*
10 *Criminoſus præſumitur purgatus & emendatus, ſi trium annorum interuallo ab improbè factis abſtinuerit, & in rectis actionibus, & honeſtis ſeſe exercuerit.*
11 *Homo nouus fingitur, qui ab iniquo viuendi genere deſiſtit, & reuertitur ad bonum.*
12 *Criminoſum emendatum verè quem eſſe probatur per ſacerdotem confeſſionis.*
13 *Confeſſio, & pœnitētiæ iniunctio probatur per ſacerdotem, ſed ſatisfactio exterior ꝑ familiares, & alios, q̄ viderūt.*

Criminoſum eſſe emendatum à crimine ſi
1 quis dixerit, † id probare debet ſi credimus Abb. in c.
teſtimonium, poſt nu. 14. ver. ex his colligitur. de teſt.
ꝙ pronunciatū omni, & emergere videtur ex vulga-
ta regula, ſemel malus. de reg. iur. lib. 6. nā cum ſemel
euaſerit in malum virum per crimen contra eū pro-
2 batum amiſit præſumptionē bonitatis, † & præſumitur
ſemper criminoſus niſi ꝓbetur emendatus, vt ꝑ Abb.
loco citato, & ibi Fel. nu. 14. in gl. in verb emendatus,
ꝙ etiam comprobatur per contex. in l. ſocii §. iiſdem.
ff. de accuſ. vbi q. ſi calumniatus fuit in accuſatione
prima, calumniari etiam præſumitur in ſecūda, quod
rectè ibi obſeruat Bart. nu. 8. & eſt cōtex. in l. non oēs,
3 §. à Barbar. ff. de re milit. in quo loco habetur, † quod
ſi miles ſemel ſe malè habeat in militia, nō ſit ei am-
plius credendū quia non eſt veriſimile, vt in poſterū
benè ſe habeat. Quibus finitimū eſt, ꝙ ſcriptis ꝓdidit
gl. iuncta theorica Abb. in c. propoſuit. de cler. excō-
mu. miniſtr. vbi notat Abb. ex illa gl. quod ſemel ex-
4 communic. ſemper præſumitur excōmunicatus, † niſi
probetur abſolutus, de quo latius infra in concluſio-
ne, excommunicatus, & eiuſdem ſentētiæ fuit Alex.
in conſ. 5. in cauſa inquiſitionis. nu. 3. lib. 1. & conſil.
93. quod eſt duplicatum in eo. lib. atque monuit Hip-
pol. de Marſ. in ſing. 217. incip. ter, vel quater. nu. 2.

Huic

Digitized by Google

Huic aduerſari videtur, quod alibi à ſcribentib. tra-
5 ditum eſt † nempè criminoſum teſtem in dubio preſu
mi emendatum, vt reſpondit Alex. in cõſ. 149. incip.
viſo proceſſu inter Michaelẽ. nu. 5. verſ. 2. reſpondeo.
vol. 5. auctorem laudat gl. in c. ipſi Apoſtoli. 2. q. 7. &
fuit de mente Spec. in tit. de teſte. §. 1. verſ. item oppo
nitur, quòd eſt criminoſus. poſt nu. 7. ibi. nã in occul-
tis. atq; placuit Ant. de Butr. in c. teſtimonium. de te-
ſtib. vbi etiam ſentit Abb. d. nu. 14. verſ. non bene. &
ſequitur Monticell. in ſuo repertorio, de teſtibus, in
verb. crimiñoſus. verſ. finali.
Concordes has inter ſe opiniones efficere poteris,
6 ſi dicas, priorem ſententiam procedere † quando cri-
men eſt manifeſtum, quia eo caſu non præſumitur in
dubio emendatio. Poſteriorẽ verò locũ ſibi vendica-
7 re, ſi crimen fuerit occultũ, & cõfeſſum ſacerdoti † qa
tunc benè emẽdatus præſumi poterit, ita colligere eſt
ex theorica Inn. in d. c. teſtimonium. nu. 2. ver. emen-
datus, de teſtib. quem ſequitur Abb. ibid. nu. 14.
Vel ſecũdo loco dicere poteris, vt prior opinio ve-
ra ſit, ſi agimus in cauſa criminali, nam tunc ſiue cri-
8 men fuerit occultũ † ſiue manifeſtum, ſiue pęnitentiã
egerit, ſiue nullam, criminoſus ſemper erit repellen-
dus & emendatio non præſumetur, niſi probabitur.
Poſterior vera erit, ſi verſemur in ciuilib. & crimẽ
9 fuerit occultum ſiue etiam manifeſtum, † dummodo
pœnitentiam egiſſe probabit per ſacerdotẽ. ita diſtin-
guit. gl. in d. c. ipſi Apoſtoli. 2. q. 7. & comprobat Spe-
cul. d. tit. de teſte. §. 1. verſ. item opponitur ad. nu 7. &
ab hoc non receſſit. Abb. d. c. teſtimonium. d. nu. 14.
Alexã. etiam iuxta hanc ſententiam reſpondit in d.
conſ. 149. num. 5. lib. 5. & ſequitur Alber. de Malet. in
tract. de teſtib. c. 3. num. 69.
Vel tertio loco erit dicendum, vt poſterior opinio
procedere poſſit, quãdo criminoſus trium annorum
10 interuallo ab improbè factis abſtinuerit † & in rectis
actionibus, & honeſtis ſeſe exercuerit, tunc enim præ
ſumitur purgatus, & emendatus, ſic habemus ab Im-
per. in authen. de monach. §. hinc autem nobis. verb.
ibi facit. quẽ pro eleganti, & ſingulari context. ad idẽ
refert Ant. Corſ. in ſing. 226. in verb. præſump. 1. idem
tradidit Fel. in c. cum deputati. in prin. de iudi. ita etiã
tradidit Rom. in conſ. 236. vt præmiſſa cõſultatio. nu.
5. vbi ait, propter deſiſtentiam ab iniquo viuendi ge-
11 nere & reuerſionem ad bonam † quem fingi nouum
hominem, adeò vt fingatur nũquam fuiſſe talis qua-
lis erat tempore malæ vitæ, q̃ & ſenſit Bal. in l. 1. §. ſi
magiſtratus. poſt nu. 1. ver. item nota, quòd ex preſen-
ti paupertate. ff. de magiſt. conueniend. in quam ſen
tentiam plurima colligit Nic. Boer. in addit. ad Dyn.
in reg. ſemel malus. de reg. iur. in 6. litera A. & profitẽ
do ſcripſit Iaſ. in l. ſi prius. col. 19. poſt num. 43. verſ. tu
ergo dic in cod. ff. de oper. nou. nunc. per d. §. hinc au-
tem nobis. verſ. ſancimus, ibi. ſed per triennium totũ,
& ibi, & d. triennio toto. in auth. de monach.
Si quis verò ſciſcitetur à me, quo pacto probetᷣ cri-
12 minoſus emendatus verè † huic ex ſententia glo. in fi.
d. c. teſtimonium reſpondebo, probari per ſacerdotẽ
confeſſionis, vt colligitur ex c. ſi peccauerit. 2. q. 1. c.
in cap. & ibi per Archid. 50. diſtinct. Innoc. verò in d.
c. teſtimonium. nu. 2. aſſerit, confeſſionem poſſe pro-
13 bari, & pœnitentiæ iniunctionem per ſacerdotẽ † ſa-
tisfactionem autem exteriorem probari per familia-
res, & alios, qui viderunt, dixit etiam Abb. ibi poſt nu.
13. ver. venio ad gl. & fuſius hæc tradentem conſulas
Alber. de Malet. in tract. de teſtib. par. 3. nu. 70.

CONCLVSIO CCCCLXVII.

ARGVMENTVM.

Criminis particeps an à teſtimonio repellatᷣ.

SVMMARIVM.

1 *Criminis particeps à teſtimonio repellitur.*
2 *Abſolutio participis criminis alteri prodeſt.*
3 *Criminis particeps nec quidem ad indicium valet. Contrarium nu. 4.*
5 *Criminis particeps admittitur ad probandam coniurationem factam.*
6 *Criminis particeps admittuntur in ſubſidium, quando aliunde veritas haberi non poteſt.*
7 *Criminis particeps poteſt eſſe teſtis, quãdo agitur de hæreſi, vel læſa maieſtate.*
8 *Particeps criminis falſæ monetæ admittitur in teſtem.*

1 Criminis participẽ † à teſtimonio repelli
elicitur à reſpõſo Pauli in l. re-
perita. ff. de fid. inſtr. & à c. veniens de reſtitu. ſpol. atq;
ex c. nemini. 5. quæſt. 4. & ibi Arch. nu. 1. col. 2. quod
etiam pleriq; tum conſulentes, tum etiam profitẽtes
tradidere, vt Butr. in cap. preterea. nu. 5. de teſtib. Sy-
nus in leg. quoniam. num. ſecundo. verſi. & an idem
ſit in alijs. C. de teſtib. & ibi Angel. num. 1. 3. & 4. Bal.
conſ. 383. nu. 4. lib. 5. Alex. conſ. 159. nu. 8. libr 6. Fulg.
conſ. 136. in fi. col. 2. Spec. tit. de teſt. §. 1. nu. 37. verſic.
item quod ſocius criminis. Corn. conſ. 112. nu. 5. vol.
3. & conſ. 58. nu. 4. vol. 1. & cõſ. 94. nu. 5. vol. 31. Gram.
deciſ. 2 . nu. 1. idem Gram. deciſ. 40. nu. 16 Corn. cõſ.
324. nu. 3. vol. 3. Feder. Schenc. tract. de teſtibus. num.
37. & Alber. de Malet. d. tit. de teſtibus. cap. 4. num. 65.
2 Iacob. Egid. ibid. num. 16. Cuius rei ratio eſt, † quia al-
terius abſolutio alteri prodeſſet. l. quoniam liberi. iũ-
cta gloſſ. ſuper verb particeps. C. de teſtibus quod &
voluit Feder. Schenc. ubi ſupra d. nu. 37. cui conuenit
reſponſum Pariſ. conſ. 53. nu. 15. uol. 1. et conſ. 54. uol.
4. num. 50.
3 Ampliabis vſq; eò concluſionem procedere, † vt
ne quidem ad indicium ualeat, iuxta ſententiã Ruin.
conſ. 7. uol. 5. num. 14. quod etiam probauit D. Nell. à
Sanct. Gemin. de teſtib. nu. 16. quod probat per c. 1. de
confeſſ. ibi ciuili cenſentur, &c. cui ſententiæ adhæ-
ret Pariſ. d. conſ. 54. nu. 1 . vol. 1. & conſ. 151. num. 16.
vol. 4. & conſ. 63. eod. vol.
4 Contrariam ſequutus eſt ſententiam † Alex. conſ.
120. nu. 3. lib. 7. arg. c. ſicut nobis. de teſti. immò quod
ſemiplenè probet, noluit D. Ant. de Butr. in c. quoniã
num. 4. de teſtibus.
Primo limita concluſionem, ut particeps criminis
5 admittatur † ad probandam coniurationem factam,
ſic ait Ioã. Crot. de teſt. nu. 11. cui opinioni reſpondit
Alex. cõſ. 227. nu. 16. lib. 4. & conſ. 69. nu. 7. uol. 2. latè
etiam proſequitur Gram. uol. 3. nu. 2. 3. 4.
Secũdo loco limites uelim, ut admittantur in ſub-
6 ſidiũ, † quando aliundè ueritas haberi non poteſt, ut
auctor eſt Fel. in c. fi. nu. 4. de teſtib. & latè dictum eſt
ſupra in præcedenti concluſ. 2. limitatione.
Tertiò limitabis, etenim particeps criminis poteſt
7 eſſe teſtis, † quãdo agitur de hæreſi, uel læſa maieſtate,
uel ſymonia. Butr. ita ſcripſit in c. ueniens, num. 8. de
teſt. cui accedit Alber. de Malet. tract. de teſti. c. 4. nu.
95. quod deſignat hic uerſiculus, per teſtem ſocium
criminis ſymonia probatur.
Quartò limita, nam particeps criminis falſæ mo-
8 netæ † admittitur in teſtem. ut aſſeruit Mart. Lauden.
trac. de monet. nu. 11. tom. 6. quod etiã uoluit Monti-
cel. in ſuo tract. de teſti. in uerb. criminis particeps.

CONCLVSIO CCCCLXVIII.

ARGVMENTVM.

Culpa an præſumatur, & quo pacto probari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Culpa non præſumitur, ſed probari debet ab illo, qui eam allegat.*

2 Culpa

2 *Culpa non præſumitur, niſi quis conuincatur.*
3 *In dubio illa interpretatio ſemper ſumenda eſt, per quā excludatur culpæ præſumptio.*
4 *Ad tollendam culpam præſumitur quis feciſſe in rebus alienis, quod in ſuis ſolitus eſt facere.*
5 *Incendium, & furtum ſolent committi ſine culpa.*
6 *Incendium licet præſumatur ortum culpa habitantium, tamen talis culpa præſumitur leuiſſima.*
7 *Conductor, cùm non teneatur, niſi de dolo, lata, & leui culpa, & non de leuiſſima, poterit ſe excuſare de incendio illato in domo conducta, & ex hoc nō tenebitur ad aliqua damna. Contrarium ibi, & nu. ſeq.*
8 *Incendium præſumitur factum culpa inhabitantium, niſi conductor ipſe probet incendium abſque ſua culpa, vel ſuorum pro quibus tenetur proceſſiſſe.*
9 *Conductor de incendio non tenetur nec ex lege Aquila, licet leuiſſima culpa veniat in ipſa lege. & culpa leuiſſima, quæ dicatur, ibid.*
10 *Culpa conductoris in incendio ad hoc, vt ipſe teneatur, debet eſſe commiſſa in faciendo, vel committendo.*
11 *Actio legis Aquiliæ datur domino propter factum non propter negligentiam.*
12 *Commodatarius tenetur de leuiſſima culpa.*
13 *Commodatarius non tenetur de furto ex leuiſſima culpa, quando furtum eſt patratum a perſona cōiuncta, a qua non ſuſpicatur.*
14 *Commodatarius non tenetur, quando furtum fuit factū a famulo commodatario, vna cum re commodata.*
15 *Commodatarius non tenetur de cuſtodia, quādo famulus fuit tranſmiſſus, vt cuſtodiat rem commodatam.*
16 *Cuſtos rei præſumitur eſſe in culpa, & ei incumbit onus probandi.*
17 *Quando in controuerſia venit, an dolus, vel culpa præſumenda ſit, potius culpa præſumitur, quam dolus.*
18 *Præſumptio ſemper captanda eſt, per quam delictum excludatur.*
19 *Culpa præſumitur in procurante.*
20 *Culpam abfuiſſe probatur, quando paterfamilias adhibuit diligentiam adhiberi ſolitam per alios.*
21 *Conſuetudo excuſat a culpa.*
22 *Culpa præſumitur abfuiſſe, quando quis fecit illud, quod diligenter paterfamilias faceret.*
23 *Culpæ formas omnes modum cognoſcendi, vide remiſſiuè.*
24 *Culpa alicuius, vt alter nō poſſit habitare cum alio, quo pacto probari poſſit.*
25 *Qualitas requiſita ad actum debet ſpecificè probari.*
26 *Culpa illius, qui debuit mittere procuratorem, & nō miſit, probatur, ſi facilè procuratorem habere potuit.*
27 *Culpa ex negligentia tutoris, qui non erogauit pecuniam pupilli in emptionem prædiorum, non probatur, niſi oſtēdatur prædia eſſe venalia, quæ emere potuiſſet.*
28 *Culpa mariti, qui non adhibuit medicū, in curanda vxore, probatur, ſi facilè medicum habere potuit.*

1 CULPAM non præſumi, ſed probari debere per illum, † qui eam allegat, profitendo ſcripſit Ludo. Bolog. poſt Andr. Barba. in l. 4. §. Cato poſt nu. 144. verſ. & ſubdit idē Ang. & nu. 145. verſ. 2. adde ff. de verb. oblig. & ad id affert cōtex. notabil. in l. fi. in verbo interdum. ff. de cuſto. reor. gl. in l. quoties §. qui dolo. ff. de probat. idē tradit Bal. in c. 1. titu. de feud. ſin culpa non amit. in vſibus feud. in
2 prin. in verſ. noto culpā non præſumi, † niſi quis conuincatur q idem extendit, ſiue ſit culpa in omittēdo, ſiue in faciendo, & huic aſſentit Alex. in conſ. 100. nu. 3. vol. 1. & Crau. conſ. 151. nu. 11. qui adducit clarè, & ſpecificè probandam eſſe culpā, quod & placuit Bart. in conſ. 93. & Laurent. Siluan. in conſ. 46. vidi celeberrimè nu 4 & poſt nu. 9. Benedict. etiam Capra in reg. 78. nu. 52. & plur. ib. ſeqq.
In dubio namq; ſemper ſumenda eſt illa interpreta
3 tio, † per quā excludatur culpæ præſumptio. l. except. vbi gl. in fi. & Bar. ff. de fideiuſſor. nu. 7. gl. ſuper verbo in longinquo. & Doct. in l. ſi quis ex argentariis. §. fi. ff. de eden. gl. Bart. & Doct. in l. ſi creditor. C. de dign. actio. idem Bar. d. conſ. 193. commune Lucignani. Et ideò ad tollendam culpam præſumitur quis feciſſe in
4 rebus alienis, † quod in ſuis ſolitus eſt facere. Ang. in l. ſed ſi damnum. §. 1. ff. de pecul. vbi adminiſtrator præſumitur feciſſe in negocijs alienis, quod in ſuis ſolitus erat facere, vt ceſſet in eo culpa. Crauet. d. conſi. 151. nu. 18. vbi latè.
Hæc primò ſic limitare poteris, vt locū ſibi non vēdicent in his, quæ non conſueuerunt cōmitti ſine cul-
5 pa, vt eſt incendium, † & furtū: eo enim caſu præſumit quis eſſe in culpa ex ſola habitatione, & ei incumbit onus probandi contrarium, iuxta ſuam glo. Bart. & Bal. in d. l. ſi creditor. C. de pig. act. & in l. ſi quis ex argentarijs §. an verò. ff. de edend. idem proditum reliquit Horma noct. Detus in repet. d. §. Cato. num. 118. verſ. ſubdunt, per contex. in l. ſi vendita. ff. de peric. & commo. rei vendit. & in l. 3. §. 1. ff. de offic. præf. vigil. & obſeruauit Bened. Capra in concl. 78. num. [illegible] & placuit Bologn. in eo §. Cato. nu. 146. verſ. tamē limi. ff. de verb. oblig. & ſcripſit Franc. Marc. in dec. Delph. q. 121. nu. 2. & Hercul. de proband. negat. fol. 23. à tergo, verſ. 31. infertur, ex Pariſ. ſentētia in conſ. 16. col. 2. lib. 4. & declarat Siluan. in d. conſ. 46. num. 8. & ſeq. nec prætererit Ioan. Sadolet. in repet. l. quod te nu. 16. verſ. & per hæc. ff. ſi cert. pet. atque meminit Alex. in conſ. 50. viſis, & opportunè ponderatis, nu. 1. verſi. modos lib. 1. ac comprobauit Ioan. Anto. Trigona ſing. 57. num. 3.
Iſtud tñ ſic accipias, vt licet præſumatur incendiū
6 ortum culpa habitantium, † tñ talis culpa præſumitur leuiſſima, ſic cautum eſt ab Accur. in §. præterea. in gl. ſi vel vnde furtū fieri. Inſtit. quibus modis re contrah. oblig. cui ſententiæ acceſſit Saly. in l. quæ fortuitis, col. fi. verſ. vnum tamen ſingulare not. C. de pigno. actio. quo in loco pronunciatum, iſtud Accur. ſic dicit inſigne, quod & notatu dignū eſt arbitratus Sadolet. d. l. q te. d. nu. 16. ff. ſi cert. pet. & idē probauit Horma noct. Det. in §. Cato. poſt num. 18. & ſingularem dicit Alex. in d. conſ. 50. nu. 9. verſ. confirmo præfata, lib. 1. ſimile obſeruauit Io. Ant. Trigo. ſing. 57. incip. incendium, num. 3.
7 Hinc inferri prodiderunt ſcribentes, † q enim cōductor non teneatur niſi de dolo, lata, & leui culpa, non aūt de leuiſſima. l. contractus. ff. de reg. iur. l. ſi vt certū §. nunc videndum. ff. commod. & §. pen. Inſtit. loc. cū vulgatib. poterit ſe excuſare de incendio illato in domo conducta, atque ex hoc nō tenebitur ad aliqua damna. ita ſcripſere Horma noct. Det. in d. l. 4. §. Cato. nu. 119. ff. de verb. oblig. & Sadolet. in d. l. quod te. nu. 17. ff. ſi cert. pet. ac reſpondit Alex. in d. conſ. 50. poſt nu. 9. lib. 1.
Contraria in hac re fuit mente Imol. in l. ſi domus. ff. de leg. 1. vbi ſcriptum reliquit, locatorē in caſu iſto habere intentionem ſuam fundatam cōtra conducto
8 rem. † quia, vt dictū eſt præſumitur culpa factū in habitantiū, niſi conductor ipſe probet incendium abſq; ſui culpa, vel ſuorum, pro quibus tenetur, proceſſiſſe, cuius ſententiam videtur ante tenuiſſe Barto. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait, ff. de edend. et placuit Saly. in l. ſi creditor. C. de pig. actio.
** Prior tñ opinio vera eſt, et magis ** cōis, vt eſt atteſtatus Cur. in l. dñs horteorū. ff. loca. in 2. col. in fi n. et
* tanquam cōem * amplectitur Io. Ant. Trigon. d. ſing. 57. poſt num. 3. quod eo vſque procedit vt nec ex lege
9 Aquil. † tenebitur cōductor, licet leuiſſima culpa veniat in leg. Aquil. in l. Aquil. la 2. ff. ad l. Aquil. et id quidem quia culpa leuiſſima, quæ ex incendio illato præſumitur contra conductorem, dicitur in omittendo, et negligendo, q ſatis non eſt in l. Aquil. in qua requirit præcipuè culpam leuiſſimam eſſe in faciendo,
10 † et in cōmittendo, vt quāplures profitendo docuere,
quorum

quotũ primus Bar.in l.eleganter.§.ſi quadrupes. ff.de dol.mal.idẽ Bar.& alij in l. qui bona.§. cũ inter. ff. de dam.infec.vbi Imo.& in l.fluminum.§. quanq̃ eo.tit. Rom.in l.diuus,in prin.ff.ad Syll. & iſtos ſequit̃ Sado let.in d.l.ꝙ te,nu.15.ver.idẽ addendũ eſt,ff.ſi cer.pet. permoti oẽs ex inſigni tex.in l.ſi vſusfr.§.deniq;.ff.de vſufr.quẽ plurimi ibi cõmendant Doctores,& præci-
11 puè Bar.qui ex eo colligit † actionẽ legis Aquiliæ dari dño pp factũ,nõ pp negligentiã, & iuxta hãc ſentẽ tiam reſpondit etiam Alex. d.cõſ.50. poſt nu.9.lib.2.

Sluando tñ Imolæ ſniam poſſumus dicere, ſibi lo-
12 cũ vendicare in commodatario, qui † tenetur de leuiſſima culpa.l.in reb.in prin.ff.commoda. atque in conductore in illis caſibus, quibus teneretur de luiſſima culpa,prout loquitur tex. in l. qui mercedẽ, & ibi notat̃.ff.loca. & tradidit Capra in reg.78.nu. 60.& in iſtis terminis debet etiam intelligi doctr.Bart.in d.l.ſi quis ex argentarijs,§.prætor ait,ff.de eden.prout intel lexit Alex. & poſt eum Iaſ. ibi. quibus adhæret Ioan. Anton.Trigon.d ſing.57.num.4.in quo loco hoc pacto opiniones iſtas inter ſe ita diſſentientes ad reconconciliationem reduxit.

13 Iſtud,quod de commodatario dictũ eſt, † teneri in furto de leuiſſima culpa, intelligas, vt non procedat, qñ furtũ eſſet patratũ à perſona coniuncta,vel à tali, à qua diligentiſſimus non ſuſpicaret̃, cum tunc cadat in caſum fortuitũ merum ſine præſumptione alicuius culpæ,ita docuit Capra in d.regula 78. nu.61.ꝙ ꝓbat per l.eum qui, §.idem ſcribit, ff. de furtis, & dicit hoc idem ſentire Io. And.in c.vnico,de commoda.

14 Secundò intelligas, vt locũ ſibi non vendicet † qñ furtum fuiſſet factũ à ſeruo, vel famulo commodatario vna cum re accommodata, cum tũc commodatarius non teneatur, eſto ꝙ aliàs teneretur de cuſtodia, idẽ aſſeruit Capra in d.reg.78.nu.62. per contex.in l. ſi vt certo,§.ſi de me.& §.ſeq.ff.commodati.

15 Tertio loco intelliges,vt verum non ſit qñ † fuiſſet tranſmiſſus famulus, vt cuſtodiat rem commodatã, quia tunc commodatarius non tenetur de cuſtodia, idẽ obſeruauit Capra in d.reg. 78.n.63. comprobat id per contex.in l. ſi ſoluturus.ff. de ſolutionib.quod tamen intellige,vt tibi per eundem.

Secundo loco limitabis concluſionẽ, vt locum nõ
16 habeat in cuſtode rei:nã præſumitur eſſe in culpa † & ei incumbit onus probãdi contrariũ, gl. eſt notabilis, q̃ comprobat Bar.in d.l.ſi quis ex argentarijs.§. an verò.ff.de eden.alia eſt glo.& Bar.etiam in l.ſi quis fundum.§.Imperator.ff. locati.quam referendo ſequitur Ludou.Bologn.in d.§.Cato,nu.146.verſ.2. limita. de verbo.oblig. Syluan.d.conſ.46.poſt num.8.ibi minus etiam obſtat.

Tertio loco intelligas, vt non procedat concluſio,
17 qñ in controuerſia venit, an dolus, † vel culpa præſumenda ſit,: nã tunc potius culpa præſumitur, q̃ dolus, ſecundum Bar.in l.hæ enim. ff. de ſuſpect. tuto.& rñdit Abb.in conſ.68.verſ.1.enim vol.1. ſequitur Gabr. in ſuis concl.lib.7.de crimin.concl.2.nu.5.ea ratione,
18 ꝙ ſemper capienda eſt præſumptio, † per quam delictum excludatur.l.merito. ff.pro ſocio. Alex. de præſump.reg.3.præſum.1.& nos infra in concluſio.Delictum,dicemus.

Quarto loco limitare poteris concluſionem, vt ve
19 ra non ſit in prouocãte,† quia in eo ſemper præſumitur culpa, vt colligere eſt ex reſponſo Alphei Iuriſcõ ſulti in l. ſi ex plagis. §. tabernarius.ibi,culpam enim, vbi Barto.ff.ad leg. Aquil. & reſpondit Alex. in conſ. 119.nu.4.vol.7.

20 Culpam aũt abfuiſſe oportet ꝓbare, ꝙ † paterfamilias adhibuerit diligentiam adhiberi ſolitã per alios, vt traditum eſt in d.l.ſi vẽdita.ff.de peric. & cõmo. & ibi per Saly.Franc.Marc.vbi ſup.nu.2.ſub fi.vel oportet probare,ꝙ quis fecerit, prout eſt fieri conſuetum,
21 † quia conſuetudo excuſat à culpa.l. pignus.& ibi gl. fin.& Doct.C.de pign.actio.& voluit D.Franc.Marc. ubi ſupra,nu.3.& paſſim tota quæſtione, & hoc idẽ ſequutus eſt Hieroy.Gabr.in conſ.159.cogor. vt amico ſatisfaciam,nu.18.& 28.& Tiraq.de pœn.temp.aut remitt.cauſ.42.nu.9.verſ. & per illum quoq; tex. atq; id probauit Alber. Brun. in tractatu de diminu. & deteriora.concl.20.nu.147.

Vnde dicere ſolebat Bar.in l.ea igit̃ ff. de pig. act.
22 † culpã p̃ſumi abfuiſſe,qñ quis fecit illud, ꝙ diligens paterfamilias faceret,& reſpondit Grat.in conſ.49.in cauſa Magnifici nobilis,nu.6 vol.1.

Si verò oẽs culpæ formas cognoſcere tibi ſit cordi,
23 † de his latè tradentẽ conſulas Bar. in tract. de teſtib. 2.cum additio.D.Thom.Diplouat.nu.109.vſq; ad fi. tractatus, vbi vnamquanq; ſpeciem recenſet ſeparatam,& quomodo conſideretur, quæ omnia huc tranſ ferre eſſet præter inſtitutum noſtrum,cum ſolũ in præ ſentia id agamus,vt materias probationũ,ſi non exactè examinemus,ſaltem perſtringendo omnib. viam, quaſi indicem ad ſingulas probationum formas præmuniamus,atq; demonſtremus.

Culpa verò alicuius,vt alter non poſſit habitare cũ
24 alio † non rectè poterit probari ex eo, ꝙ teſtes deponant in ipſa domo fieri altercationes,& cõtentiones, et neceſſe erit,vt probet̃ huiuſmodi altercationes eſſe potiſſimas cauſas, vt vnà idem domicilium incolere poſſint,idq; eius culpa contingere, cuius aſſeritur, ita tradidit Alex. in conſ. 100. num.3.vol.1. ſequutus eſt Crau.in conſ.151.nu.16. nã qualitas requiſita ad actũ
25 † debet ſpecificè probari,vt colligere eſt ex l.2. §. docere.ff.vi bonor.raptor.& ex l.1.§.ait p̃tor, & ibi Bart. ff.ne quid in flumine publ.vnde Bar.in d.conſ.193.aſ ſeuerauit eũ,qui innitatur culpæ,ſiue agendo ſiue excipiendo,debere deducere illam culpam certam,& limitatam, ꝙ probat per l.prætor. ff. de iniurijs.idẽ voluit Ang. Aret. conſ. 3. ac ſenſit Alex.conſ.183.nu.6. lib.7.atq; placuit Dec.conſ.430.nu.1.& conſ.562.nu. 11.Bar.cõſ.193.commune Lucignani, nu.3. et referr, & ſequit̃ Ruin. in conſ. 93. viſis his q̃ narrantur, nu.8. verſ.nec iſto caſu, vol.5. & in conſ. 12.viſo & diſcuſſo proceſſũ.vol.1.in prin. eo.vol.5. & idem ſentit Laur. Siluan.in conſ.46.vidi celeberrime,nu.6.

26 Præterea culpa illius. † qui debuit mittere procuratorẽ,& non miſit,probat̃,ſi facilè procuratorẽ habere potuiſſet,vt docuit Bar.in l.idem quia erit dicendũ.ff. pro ſocio.quem refert, & ſequitur Dec. d.cõſ.430.nu. 2.& plenè idem Dec.in conſ. 562.nu.13.

Superiorib.illud optimè cõuenit,vt culpa ex negligentia tutoris,ſi qs dicat,non erogaſſe pecuniã pupilli
27 in emptionẽ prædiorũ,non probet̃, † niſi oſtendat̃ p̃dia eſſe venalia,q̃ emere potuiſſet,iuxta ſniam Bar.in l.tutor qui repertoriũ.§.ſi poſt depoſitionẽ.ff.de adminiſt.tut.& ſancitũ eſt in contex.in §.penul.in auth.vt hi qui ob.ſe perhi.res min. & in ſimili rñdit Alex.cõſ. 74.in fi.lib.6.& latè tradidit Dec.conſ.562.nu.22.

Poſtremò culpã mariti, ſi qs alleget ex eo,ꝙ nõ ad
28 hibuit medicũ in curanda vxore,debet† ꝓbare,facilè medicũ habere potuiſſe,vt Bar.placuit in l.ideq; erit. ff.pro ſocio.& l.ſi ab hoſtib.§.ſi vir vxorẽ.ff.ſol.matr. & Bar.ſcripſit in tractatu de teſtib.verſ.lata culpa,circa fin.nu.113.& refert Dec.d.conſ.430.nu.3.

CONCLVSIO CCCCLXIX.

ARGVMENTVM.

Curam animarum aliquem habere, quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Curam animarum aliquem habere probatur, quando beneficiario incumbit iuriſdictio ſpiritualis, vt adminiſtratio ſacramentorum eccleſiæ.*

Curam

2 *Curam animarum quem habere probatur, ſi poteſt excõmunicare, abſoluere, viſitare, & alia exercere, quę ad correctionem morum tendunt.*
3 *Cura animarum dicitur penes Prælatum, non penès eius Vicarium, etiam ſi perpetuus ſit.*
4 *Curam animarum habere cenſetur, qui aſſumptus eſt non ſolùm ſuo nomine, ſed etiam ſingulariter ad adminiſtrationem Parochialis eccleſiæ, & populi.*
5 *Si duo inſtituantur in eccleſia Parochiali, adeò vt quilibet eorum conſueuerit omnia facere, quæ ad animarum curam ſpectant, neuter ipſorum cenſetur curatus.*
6 *Sicuti ſponſa humana duos coniuges eodem tempore habere nequit, ita ſponſa diuina, quæ eſt eccleſia, plures clericos ſponſos, qui eiuſdem curam eodem tempore habeant, non poteſt habere.*
7 *Prodigioſum eſt, in vna eccleſia eſſe duo capita.*
8 *Cura non probatur beneficium ex eo, quod beneficiarius habeat ius baptizandi omnes, & ſingulos de parochia.*
9 *Per actum baptizandi non arguitur cura animarum, cũ etiam à laicis hominibus, & a mulieribus hæc baptizandi actio iuſtè poſſit exerceri.*
10 *Cura animarum non probatur ex iure ſepeliendi.*
11 *Quæ requirantur, vt beneficium curati dicatur.*
12 *Ad probandum eccleſiam Parochialem eſſe ad effectum conſumendi gratiam expectatiuam aduerſarij, teſtes, quid, & quomodo deponere debeant.*

Curam animarum aliquẽ habere ꝓbatur ex eo, quòd † beneficiario incũbit iuriſdictio ſpiritualis, nempè adminiſtratio ſacramẽtorum eccleſiæ, vt habetur in c. 1. & per tot. de paroch. & traditum eſt per gl. in clem. dudum, de ſepult. & in c. dudum. el ſecundo, de electionib. vbi Abb. in q. notabili, poſt nu. 7. & idem Abb in c. de multa, poſt nu. 24. verſ. quoad primum, de præb. aſſeuerauit, & Gomeſ. ad reg. Cancel. in reg. de idiomate q. 11. n. 5. Rebuf. ſcripſit in ſua prax. benef. in tit. ſeculare beneficium quotuplex. nu. 10. quod latè comprobat Alph. Hoeda in tractat. de benef. incompatibil. par. 1. c. 13. nu. 3. & Gondiſal. in tract. de leg. q. 14. nu. 84. verſ. ſed quid dicemus.

2 Ampliabis illud, vt etiam procedit † in habente iuriſdictionem contentioſam, vt ſi quis poſſet excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia huiuſmodi exercere, quæ ad correctionem morum tendunt, eo caſu curam animarum habere probabitur, vt colligere eſt ex Imol. in d. c. dudum, el ſecundo, poſt nu. 11. de electionib. & clarè docuere gl. & Abb. ibid. poſt num. 7. verſ. quidam verò, & in d. c. de multa, poſt num. 24. de præbendis cauit etiam Benedictus Capra in concluſ. 90. num. 12. verſ. cenſetur enim.

Quòd tamen velim intelligas, vt non propriè, ſed largo modo dicatur iſto caſu quis habere curam animarum, cum propriè, & ſtrictè ille propriè dicatur curam animarum exercere, qui habeat poteſtatem ligãdi, & ſoluendi in foro pœnitentiali, vt declarat Lud. Gomeſ. in commenta. ad reg. Cancel. reg. de idiomate. q. 11. nu. 4. verſ. & ideò pro vero.

Intelligas tamen velim id omne, quod diximus, locũ ſibi vendicare, quando iſtiuſmodi iuriſdictionẽ ſpiritualem habens, exerceat curam animarũ nomi-
3 ne proprio, & nõ alieno: † nam cura animarum dicitᷣ penès prælatum, non penès eius Vicarium, etiã ſi perpetuus ſit, vt habetur ab Abb. in c. extirpandę. §. qui verò. verſ. quęro penes quem, nu. 15. de prębẽ. & ante cũ dixit Pet. de Anch. & Io. de Imol. in clem. vnic. de offic. vicari. ſic etiam fuit obſeruatũ à Staphil. in trac. de gratijs, & expectatiuis, in rub. de qualit. & ſtat. benef. verſ. requiritur, & aliud, ꝙ & animaduertit idem Lud Gomeſ. in d. comment. ad reg. Cancel. d. reg. de idiomate. d. q. 11. nu. 6. verſ. requiritur etiam.

Secundò prætereà loco ſuperiora ſunt ita accipiẽ-
4 da, cum is iuriſdictionem ſpiritualẽ habens, † aſſumptus ſit non ſolùm nomine ſuo, ſed etiam ſingulariter ad adminiſtrationem parochialis eccleſię, & populi, ita conſuluit Oldrad. in conſ. 66. quæro talis eſt, nu. 1. & ſeq vbi aſſeruit, quòd ſi duo inſtituãtur in eccleſia Parochiali, adeò vt quilibet illorum conſueue-
5 rit audire confitentes delicta. & † cætera facere, quæ ad animarum curam ſpectant, neuter ipſorum cẽſeatur curatus, neque in eis habeat locum diſpoſitio cõtextus in c. licèt Canon. de elect. lib. 6. neq; contextus in c. de multa de pręb. quia quemadmodum humana ſponſa duos coniuges habere nequit eodem tempore, vt in c. 1. de ſponſa duorum, ſic & ſponſa diuina,
6 quæ eſt eccleſia † plures clericos ſponſos, quæ eiuſdẽ coram eodem tempore habeant, non poteſt habere, vt ſancitum eſt in c. cum non ignores, de pręb. & melius in c. ſicut in vna. 21. q. 2. aliàs in vna eccleſia eſsẽt
7 duo capita, † quod prodigioſum eſſet. In eandem deſcendit ſententiam Gomeſ. in d. q. 11. poſt nu. 6. verſ. item etiam requiritur, atq; Staphil. in d. tracta. de gratijs. & expectatiuis, d. rub. de ſtatu, & qualitate benef. num. 31. ver. requiritur, & tertio, quos etiam ſequutus eſt Alphonſ. Hoeda in tractatu de incompatibilitate benef. par. 1. q. 13. num. 7. verſ. requiritur prætereà.

Ad hæc tertiò non ſilebo ea, quæ tradidimus paulo ante ſic debere declarari, vt non probetur benefi-
8 cium curatum ex eo, † quod beneficiarius habeat ius baptizandi omnes, & ſingulos de parochia, ſic reſpõdit Feder. de ſen. in conſ. 135. caſus talis eſt. in fin. auctorem laudat Paul. de Eleazar. in clem. vnic. de baptiſm. cui adhæret Staphil. loco proximè citato, nu. 24. quib. accedit, & multos etiam refert idem ſentientes Alphon. Hoie. in d. tract. de benef. incompatibilita. d. c. 13. num. 8. verſ. ſed dubitatur.

9 Cuius rei ratio eſt: quia per actum baptizandi † non poteſt argui de cura animarum: nam etiam à laicis hominibus, atque mulieribus hęc baptizandi actio iuſtè poteſt exerceri, vt fuit conſtitutum in §. uerum, 32. diſtinct. & tamen huiuſmodi ad curam non ſunt idonei, neq; illius capaces, ſiue loquamur quoad forũ pœnitentiale, ſiue quoad forum contentioſum, cap. omnes, & c. noua, de pęniten. & remiſſio. quod etiam aſſeuerauit Staphi. vbi ſupra atque ſequutus eſt idem Alphonſ. Hoieda loco proximè relato.

10 Eadem ratione, † nec propter ius ſepeliendi probatur quis curam gerere animarum, vt conſultus reſpõdit idem Feder. de ſen. in d. conſ. 135. quem ſequitur Gomeſ. ad reg. Cancel. in reg. de idiomate. d. q. 11. nu. 8. verſ. ex quo infertur, & Staphil. loco ſupra adducto num. 23. permoti auctoritate eiuſdem Feder. de ſen. in d. conſ. 135. qui refert ad hoc Archid. in c. 1. de ſepulturis, & Hoſt. in c. nonnulli, de clericis non reſidẽtibus, quod & ſequitur Alphonſ. in d. c. 13. num. 9.

11 Vt igitur beneficium curatum dicatur, † requiritur, vt omnia iſta ſimul concurrant, prout fuit deciſum à Dominis Rotę in vna Virdunen. Paroch. Sancti Victoris de menſe Octobris M. D. XX IX. coram Domino Ludo. Gomeſ. vt ipſe atteſtatur in d. q. 13. poſt nu. 8. quo in loco vnum illud etiam addit, vt ad probandam eccleſiam Parochialem eſſe ad effectũ conſumendi gratiam expectatiuam aduerſarij non ſatis ſit, teſtes deponere de publica voce, & fama, quod ſa-
12 cramenta in d. eccleſia miniſtrentur † ſed requiritur, vt de viſu teſtimonium perhibeant, etiam ſi vnus illorum eſſet, qui diceret ſe vidiſſe unum ibi ſepeliri ea ratione, quia exceptio cõſumptionis eſt materia obiectiua, vt per Rot. deciſione 9. aliàs 253. ſi opponatur. de exceptionibus in nou. Idcircò clarè, concludẽter, & indiſtinctè probari debet, ut in d. deciſione 9. aliàs 330. nota, quòd vbi aliquis, de exceptionibus, in antiquis.

CONCLVSIO CCCCLXX.

ARGVMENTVM.

Cuſtos qui tenetur ad cuſtodiam, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Cuſtos, qui ratione officij publici, vel priuati ad cuſtodiam tenetur, probare debet rei interitum, & caſum fortuitum.*
2 *Cuſtos, ſi quid fuit ſubtractum de ijs rebus ab eo cuſtoditis, habet contra ſe indicium ad torturam.*
3 *Cuſtos etiam de leuiſſima culpa tenetur, & de ea puniri debet.*
4 *Quando agitur ratione culpæ leuis, vel leuiſſimæ, non poteſt criminaliter agi.*
5 *Cuſtos tenetur de lata culpa, ſicut alius de dolo, & capitaliter ita punitur.*
6 *Cuſtos ſi probet omnem diligentiam adhibuiſſe, quæ rei cuſtoditæ erat neceſſaria, non tenetur.*
7 *Qui adhibet diligentiam, quam debet, non eſt in culpa.*
8 *Cuſtodes tenentur, ſi aliquid in carcerem inferatur, vt ferrum, venenum, vel aliud id genus, ex quo detrimentum poſſit oriri.*
9 *Caſtrum ſuperatũ præſumitur, & amiſſum culpa cuſtodis*

Cuſtos qui ratione officij publici, vel priuati tenetur ad cuſtodiã
1 non ſufficit,† quod probet rei interitum, niſi etiã probet caſum fortuitum, vt ſupra tradidimus in concluſ. caſus, carcerarius, & caprarius, atque voluit Iaſ. in l. paſcenda, n. 3. C. de pact. quod etiam probauit Purpu. in l. quod te, nu. 5. ff. ſi cer. pet. idem placuit Bal. in l. cum ita. §. ſpecies. ff. de leg. 2. reijciens ſe ad notata in §. ſi. in fin. Inſtit. quib. mod. re contrah. obl. quæ dicit eſſe vera Alex. latè conſulendo in conſ. 157. num. 1. vſque ad lib. 2. quod eſt repertum eodem lib. conſ. 207. atque Gramm. voto 29. num. 5. vſque in fin. loquens de carcerum cuſtode.

Primò ampliabis, vt ſi quid fuerit ſubtractũ ex ijs
2 rebus ab eo cuſtoditis, † habeat cõtra ſe indicium ad torturam, vt manifeſtet furtũ, ita proditũ eſt à Blanc. in l. fi. nu. 336. ſeu 425. ff. de q. & in tract. de indic. idem ſentit Ang. in ſuo tract. maleficiorum, in verb. & veſtem cœleſtem, col. 4. verſ. & tu iudex aduertas, reſpondit etiam Cœpol. in conſ. 18. nu. 24. ver. vna eſt, quia Villa tenetur cuſtodire, & Bal. in l. ex Diui Pij in addit. in verbo ſufficit, vt dominus, ibi not. quod cuſtodes. C. locat. & conducti.

3 Secundo loco amplies velim, vt etiam † de leuiſſima culpa teneatur, & de ea puniri debeat, ita tradit Gram. voto 29. nu. 1. & 2. vbi licet culpa leuiſſima nõ puniatur criminaliter, vt ait Cy. in l. ſi quis non dicã rapere. C. de epiſ. & cle. tñ hoc eſſet precipuũ in cuſtode carceris, quẽ refert Bal. in l. 1. nu. 5. verſ. ſed dubitatur, vtrũ ratione culpæ. ff. de legib. reijciens ſe ad dicta in d. l. ſi quis non dicam, vbi dicit, quod qñ agitur ratio-
4 ne culpæ leuis, † & leuiſſimæ, nõ põt criminaliter agi, vt ibi poſt nu. 9. verſ. hæc ſunt vera. C. de epiſc. & cler. & idẽ refert ipſe Bal. in l. ſi vſusfructus. §. neq; conſultus. ff. de vſufruct. & quemad. quis vtat. vbi dicit id precipuum eſſe in cuſtode carceris. ita dixit Bald. in l. ad Comment. nu. 4. C. de cuſto. reor. & huc ſpectat, quod dixit idẽ in l. ſi ſeruus ſeruũ. §. ſi fornacarius. ff. ad leg. Aqui. quo in loco loquiť de inquilino nõ extinguẽte ignem, qñ vadit dormitum, & de apponente cuſtodem, qui tenetur de culpa, & ſequitur Paris de Put. in tract. de ſindic. in verſ. incip. carcer. c. an ſi plures, col. 3. nu. 12. verſ. an ſi plures carcerati.

Tertiò etiã ampliabis, vt & cuſtos teneatur de lata
5 culpa ſicut alius de dolo, & capitaliter † ita punitur, vt colligere eſt ex reſponſo Iuriſconſulti in l. milites. ff. de cuſto. & exhibi. reor. q; & placuit Lud. Rom. in l. in actionib. ff. de in lit. iurand. poſt nu. 12. verſ. tu verò adde fallentias aliquas, ita tenet Paris de Puteo. in d. ſuo tract. de verb. carcer. §. ſi plures col. 2. d. nu. 12. & teſtatur Bal. in l. ad Commentarienſem. C. de cuſtod. reor. Gram. etiam d. voto 29. nu. 6. & 7.

Quam ampliationẽ intellige cũ hac diſtinctione,
6 † nã ſi cuſtos probat omnem diligentiam adhibuiſſe, quæ rei cuſtoditę erat neceſſaria, vt quia retinebat carceratũ in vinculis ferreis, vel compedibus, ſeu cæteris conſtrictum, iuxta genus delinquentiũ, vt in l. 1. ff. de cuſto. reor. cũ eo non obſtante quis aufugerit, non te-
7 netur cuſtos, quia nõ eſt in culpa, † qui adhibet diligentiã, quam debet, vt animaduerſum eſt in l. ſi negocia, ff. de neg. geſt. & in l. ſi vt certo. §. nũc videndũ. ff. cõmod. licet in dubio ſit præſumptio contra cuſtodẽ, vt videre eſt ex d. l. pen. C. de cuſto. reor. & ex l. ad Commentarienſem. ff. eo. de cuſtod. reor. quam diſtinctionem ſequitur, & Gram. d. voto 29. nu. 7. 8. & 9.

Quartò ampliare poteris, hoc idẽ procedere, ſi quid
8 in carcerẽ inferatur, & aliud quidpiã id genus, † ex quo detrimentum poſſit oriri, etenim itidem tenentur cuſtodes, quia huiuſmodi non præſumitur poſſe inferri in carcerem, niſi negligentia cuſtodis, ſic proſequitur latè Franc. Aret. in conſ. 38. nu. 3. & 4.

Quintò, & poſtremo loco amplia idẽ verũ eſſe in
9 cuſtode caſtri, † caſtrũ enim ſuperatum præſumiť, & amiſſum, culpa cuſtodis iuxta ſententiam cõſulentis Oldra. in terminis, conſ. 92. Rex habebat caſtrũ, circa fin. & Io. And. tradidit in addit. ad Spec. in tit. de locato, ſuper rub. verſ. fit quæſtio de milite, motus auctoritate Iuriſconſulti in l. ſi. ff. de cuſto. reor. & in l. ſi quis ex argentarijs. §. pen. ff. de eden. & placuit Marc. Ant. Natta in conſ. 174. nu. 21. vol. 1. & Bal. aſſeruit vbi ſupra. in d. l. ad Commentarienſem.

D

CONCLVSIO CCCCLXXI.

ARGVMENTVM.

Communia damni.

SVMMARIVM.

1 *Damnum alleganti incumbit onus probandi.*
2 *Agenti ad damnum non eſt neceſſe declarare in libello, quas res amiſerit, ſed ſufficit, vt poſtea in proceſſu liquidè comprobet.*
3 *Damnum vt probetur, debet libellus numerum complecti rerum furto ſubtractarum.*
4 *Damnum probari per teſtes, quando principaliter petitur ante litem conteſtatam.*
5 *Damnum à contentis in inſtrumento emanans probari poteſt per teſtes licet lege municipali cautum ſit, vt debitum probari non poſſit, niſi per inſtrumentum.*
6 *Damnum ſi datum ſit, vel illatum poſt litem conteſtatam, ſufficit illud probare per iuramentum, probato facto, ſiue cauſa, ex qua oritur.*
7 *Damna, & expenſæ paſſæ in litigando probantur per iuramentum.*
8 *Damnum ſi illatum fuerit per dolum, aut violentiam, probato dolo, aut violentia per teſtes, ſufficit illud probare, vel res ablatas per iuramentum.*
9 *Iuramentum in caſu c. ſi. quod met. cau. & l. ſi quando. C. vnde vi, non defertur pro probatione violentiæ, vel doli.*
10 *Delationi iuramẽti eſt locus ratione fructuum, qui percipi potuerunt, probata violentia per teſtes, vel per famam.*
11 *Iuramento eius, qui damnũ perpeſſus eſt ſtatur ſuper quantitate rerum.*

Iura-

12 *Ad delationem iuramenti ſuper quantitate rerum non eſt vocanda pars.*
13 *Iuramentum ſuper quantitate rerum poteſt præſtari etiã parte inuita.*
14 *In vnione beneficij non eſt vocandus rector.*
15 *Iuramento damnum paſſi ſuper ipſis rebus fides eſt habenda, quando pars metu aliquas res fuit coacta tradere, ſi metus probatus ſit per teſtes.*
16 *Damnum paſſo non incumbit onus probandi damnũ dolo fuiſſe datum.*
Iuramentum ſuper damno dato videtur ſatis eſſe, etiam non præmiſſa probatione doli, vel culpæ, ibid.

1 DAmnum alleganti † incumbere onus pro-
bandi, ꝓfitendo ſcripſit Bal. in l. 1. C. ſi ad-
uer. ven. pig. quẽ ſequitur, & refert Redoã.
in tracta. de reb. eccl. non alien. ſuper verb.
ſed in caſu malæ alienationis. q. 23. nu. 13. Et verò, qui
agit ad damnũ & intereſſe, nõ eſt neceſſe, vt in libello
declaret, quas res amiſerit, ẽt parte opponente, ſed ſuf
2 ficit, † vt poſtea in proceſſu liquido cõprobentur, vt
cõcludit Inn. in c. 2. in gl. 2. ext. de ord. cogn. nu. 1. & 2.
quẽ referunt, & ſequunt Alb. de Roſ. Ang. & Io. Fab.
in l. ſi qñ C. vnde vi. ver. & no. per hanc l. vbi Fab. rñ-
3 dit ad l. in actione. ff. de fur. vbi Vlp. tradidit, † debere
numerũ complecti rerũ furto ſubtractarũ: nam (vt in-
quit ipſe) iſte libellus incertus ſpecialiter in hoc caſu,
qñ ſcilicet damnum violenter illatum fuit, procedit
in odium violentiam inferentis, vt ait gl. in verb. ma-
nifeſtet. d. l. ſi quando. & idem refert, & ſequitur Iaſ. in
eadem. l. ſi quando. nu. 14. & 15.

Hoc autem damnum qñ principaliter petitur ante
4 litem cõteſtatam † probari põt per teſtes, vt deciſum
reliquere Domini de Rota. deciſ. 3. alias 359. dubita-
batur, vtrũ damna. de iniur. & dam. dat. in noui inori
auctoritate Sũmi Pont. in c. cum olim. de offi. dele. &
Inn. in c. cũ dilectus. de ord. cog. & Arch. in c. fi. 3. q. 3.
Mil. ẽt hoc ſentit in repert. in verbo ꝓbatio damnorũ.

Quod poſtremũ velim ſic amplies, vt etiam ſi lege
municipali eſſet cautum, vt debitum probari nõ poſ-
5 ſet, niſi ꝑ inſtrm, † tunc etenim nihilominus damnũ à
contentis in inſtro emanans probari poteſt per teſtes,
vt cautum eſt à Bar. in l. certi condictio. § qñ. nu. 4. ff.
ſi cer. pet. cui ſententiæ adhæret. Fely. in c. ſicut cõſuc-
tudo nu. 16. de proba. quem ſequitur, & refert Rebuff.
in repet. l. vnicæ. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt,
proferuntur. ſuper gl. in verb. ſtabilitatem, num. 485.
ver. probari autem.

Sed illud primò limitabis non procedere, ſi poſt li-
tem conteſtatam damnum ſit datum, vel illatum in-
cidenter, ſiue ẽt acceſſoriè ad principalẽ cauſam dã-
6 na petantur ex officio iudicis, † tunc nempè ſufficit il
la probare per iuſtm. probato facto, ſiue cauſa, ex qua
damnum oritur, vt voluere Domini de Rot. in d. dec.
359. nu. 2. in no quam ſequitur Mil. in d. rep. in ver. ꝓ-
batio damnorum & Fel. in c. ſacro. in fi. nu. 10. ver. &
vnum dicunt de ſen. excomm. dicens ſe hoc dictũ nuſ
quam alibi legiſſe. & ſequitur Nicel. Plac. in concor.
gl. concor. 52. n. 107. fallen. nu. 352. vbi aſſerit perpe-
tua hoc eſſe dignum animaduerſione, ꝙ à paucis vi-
detur tactum, & Iaſ. in d. l. ſi quandò. nu. 16. verſ. ſextò
nota C. vnde vi, & nu. 18.

Secundo limitare poteris iſtam concluſionem, lo-
cum tibi non vendicare in damnis, & expenſis paſſis
7 in litigando † huiuſmodi namque damna ſufficit pro
bari per iuramentum iuxta ſententiam glo. fi. in c. di-
lecti. de for. compe. & ibi Abb. col. fi. num. 11. & ſeq. &
Maria. Soc. col. 2. & probatur in l. properãdum. § 1. &
in l. ſancimus. C. de iudic. & ſequitur Hipp. Marſ. in re
pet. rub. C. de proba. nu. 152.

Tertiò limites velim, ſi damnũ fuiſſet illatũ per do
lũ, aut violentiam: nam tunc ẽt ſi præcipuè ante litẽ
conteſtatam datum fuiſſet, tñ probato dolo, aut vio-
8 tia per teſtes † ſufficit demũ damnum probare, vel res
ablatas per vim, & doloſè per iuſm, vt diſcernere Do-
mini de Rot. in deciſ. 157. aliàs 1. libellans, quod met.
cau. in nou. & in d. deciſ. 359. per c. in primis. 2. q. 1. &
c. ſuper eo. quod met. cau. & in l. ſi quando. C. vnde vi,
& Marſil. aſſeuerauit in rub. C. de probat. col. 98. num.
146. ver. item per iuſm. & ſeq. Franc. Curt. in rep. l. ad-
monendi, num. 345. verſ. contra doloſum. col. 77. ff. de
iureiu. hoc idem decidendo cõfirmat Bella. dec. 580.
9 aliàs 579. iuſm. de his quæ vi met. dicens iuſm † in ca-
ſu d. c. fi. ꝙ me. cau. & d. l. ſi quando. C. vnde vi, nõ de-
ferri pro probatione ipſius violentiæ, vel doli, ſed illã
ſupponere probatam per teſtes, hoc eſt ipſas res abla-
tas probari per iuſm ſpoliati. idem ſentit etiam Bella.
dec. 480. alias 479. licet ſecundum, de iureiu. qui vult,
ꝙ probata violẽtia per teſtes, vel per famam, ſit locus
10 delationi iuramenti † ratione fructuũ, qui percipi po
tuerunt, vt tradidere gl. fi. & Doct. in c. dilecti. de for.
compet. & fuſius infra concluſione proximè ſequen
ti explicabitur.

Prædictam limitationẽ intellige premiſſa taxatio-
ne dãni per iudicem, ſic ait Iaſ. in d. l. ſi qñ. nu. 7. C. vn-
de vi. & nu. 20. octauo no. & Fulg. ibi. nu. 2. atque Rot.
in d. dec. 359. & d. c. quod met. cau. & d. gl. fi. verſ. ex-
penſæ probantur per iuramentum. d. c. dilecti, de for.
compe. Bar. in l. videamus. § deferre. in prin. & § iura-
re. 2. not. & Alex. d. § deferre. ff. de in lit. iuran. Quod
11 tñ intelligitur quoad æſtimationem rerum, † non au-
tem ſuper quantitate: in illa enim debet præcedere ta
xatio iudicis, in iſta autem ſtatur iuramentũ eius, qui
damnum perpeſſus eſt, & ita loquitur d. c. fin. ꝙ met.
cau. & ibi Abb. in fi. verſ. ſed aduerte.

Sed illud in animo tuo penitus inſideat, ad delatio
12 nem dicti iuramenti † non eſſe vocandam partem vt
in proprijs terminis de rebus ablatis dixit Soc. reg. 74.
10. fal. in verb. citatio. ſecus ad æſtimationẽ, vt Dñi de
Rot. obſeruauere in deciſ. 299. aliàs 2. de his q̃ vi, met.
cau. in nou. & tranſit cũ illa deciſione, atque Imo. in
d. c. fin. quod met. cau. col. pen. & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi
qñ nu. 23. verſ. nunc operæpretium. C. vnde vi, col. 3.
& Marſ. in d. rub. C. de proba. col. 98. num. 148. verſ. &
ſcias quod violentus. & nu. 141. Tamen rectius eſt di-
cunt præfati partem citari. Quod ea ratione cõfirma-
13 tur, † quia huiuſmodi iuramentum poteſt præſtari ẽt
parte inuita. d. l. ſi qñ, & Iaſ. ibi, d. nu. 23. & ſeq. ergo ẽt
non citata, per l. 4. §. illud. ff. de fideic. libe. & hoc ap-
probat Alex. conſ. 130. difficultas huius negotij. in 1.
vol. & Fel. in c. cum olim, col. 7. verſ. ſicut etiam poſt
nu. 11. de re iud. vbi conſtituit regulam, ideſt, non eſſe
citandam partem, quæ nõ poſſet auctori cõtradicere,
quã etiã tradit, & affert Maria. Soc. in tract. de citatio
ne, art. 7. in 2. fallen. principali, & d. reg. 74. in verb. ci-
tatio. 2. fallen. & Soc. iun. conſ. 77. nu. 110. verſ ſecun-
do, quia vol. 1. quorum ſententiæ ſeipſi ſubſcripſere Do
mini de Rot. in deciſ. 58. aliàs 2. legatus de latere. de
14 offi. deleg. in addi in nou. vbi dixere † in vnione bene
ficij non eſſe vocandum Rectorem, quia præſens nõ
poſſet cõtradicere, quam ſequitur Rom. in l. in actio-
nib. nu. 35. verſ. & poſtremo. ff de in lit. iuran. & ſequi-
tur Hippol. Marſ. in d. rub. C. de prob. d. col. 98. d. num.
148 & col. 42. nu. 237. verſ. & pro iſtis facit, & nu. 240.
Mil. ẽt in repert. in ver. citanda eſt pars in vno quoq;
& Nicellus Placentinus in concord. glo. concord. 52.
fall. 107. d. nu. 352. Iaſ. præterea in l. admonendi. col.
5. de iureiu. poſt nu. 22. verſ. in contrarium vĩ facere,
idem ſenſere plurimi tum profitendo, tum etiam con
ſulendo, vt Staphil de literis grat. & iuſt. car. 178. in fi.
& ſeq Gozad. in conſ. 92. col. 3. verſ. præterea dico. nu.
12. Cur. iun. in conſ. 174. col. 3. nu. 12. & ſeq. verſ. & pri
mo ꝙ de plenit. Oldra. in conſ. 95. in fi. verſ. preterea
ſi præſens. Roma. in conſ. 212. num. 2. col. 1. Calder. in
conſ. 8. de conſti. Hippol. Marſ. ſing. 30. tu ſcis. nu. 2. &
idem in l. 1. § fi. nu. 16. verſ. & facit etiam. ff. de quæſt.
Deci,

Dec. conſ.274. poſt nu.5.verſ. ex his poteſt decidi.,de
ordin.cogn. Par.in conſ.111.num.9.vol.4. Maria.Iu-
nior in cōſ.77.nu.110.vol.1,verſ.2. quia citatio. Grat.
in conſ.1.col.1.vol.1.nu.7.& Gabr.concl.1.num.381.
de citat.lib.2.44.limit.

Ampliabis iſtā limitationem nedum locū habere
in vi ablatiua, ſed & in cōpulſiua, & turbatiua,vt do-
cuit Iaſ.in d.l.ſi qñ.C.vnde vi.nu.44.verſ. quæro ſuc-
ceſſiua rei diſpoſitio. ibi, ideo ego dico,& ibi Fulgo.
15 poſt num.1.verſ.in tex.ibi vis nempè, † qñ pars metu
aliquas res fuiſſet coacta tradere,tunc enim metu pro
bato per teſtes fides erit habenda iuramento dānum
paſſi ſuper ipſis rebus, & in furto, vel alio delicto, ita
ſcripſere Innoc.col.2.verſ.non facimus vim, & nu.3.
Abb.& Imo.in d.c.ſi quod met.cau.& ibi Hoſtien.&
Io. And.poſt Bart.in l. ſi quando.C. vnde vi in addit.
verſ.item habet locū, & ſequitur Mil.in repet. in ver.
libellus procedit in quo genere,& d.verb. probatio re
rum,& ſenſit Bellamer.deciſ.186.vbi quis agit,de his,
quæ vi,vel lib.oblat.

Verùm illi tertiæ ſuperiòri limitationi vř obſtare
Corn in conſ.282.nu.14.lib.4.vbi vult,damnum paſ-
16 ſo non incumbere onus probandi damnum, † dolo
fuiſſe datum, nam qñ quis damnū infert, vel cauſam
damni culpa,& dolo dantis præſumiť per l.leg.Aqui.
& l.ſi quis fumo.§. 1.ff.ad l.Aquil. Quapropter vide-
tur ſatis eſſe iuramentum ſuper damno dato etiam
non præmiſſa probatione doli, vel culpæ.

CONCLVSIO CCCCLXXII.

ARGVMENTVM.

Damnum an probetur per iuramētum illius, qui damnum paſſus eſt.

SVMMARIVM.

1 Damnum probatur per iuramentum illius, qui illud paſſus eſt.
2 Quem expuliſſe me de domo,vbi habebā ſuppellectilia, probare non poſſum per teſtes familiares.
3 Quæ ſunt in domo non poſſunt probari per extraneos.
4 A iuramento damnū paſſi de iure ciuili non pōt appellari.
5 Damnum probatur per iuramentum damnum paſſi, et in omni damno emergente ex omni genere violentia.
6 Damni æſtimatio probatur per iuramentum ſolùm in violentia expulſiua, & ablatiua.
7 Plus in expellendo,vel eripiendo delinquitur,quam in compeſcendo.
8 Iuramento eorum, qui paſſi ſunt damnum ſtatur, etiam quando iudex debet ſtare in ſindicatu per aliquot dies finito officio, & reſarcire damna iniuſtè illata, & ante tempus recedit.
9 Hæredes damnum paſſi iurare poſſunt, & per iuramentum damnum illatum probare.
10 Hæres damnum paſſus per iuramentum non poteſt probare damnum, quando defertur ab homine.
11 Hæredes damnum paſſi, ſi rem exploratè perſpectā habeant per iuramentum damnum probare poſſunt.
12 Iudex proſpicere debet, ne hæres in probatione damni ſubeat periurium.
13 Probatio, & facultas iurandi damnum tranſit contra hæredem damnum dantis, præſertim ſi lis erat conteſtata cū defuncto, qui damnum dedit.
14 Iuramento damnum paſſi fides adhibetur, etiam quando petitur damnū nō ex delicto, ſed ex contractu, vel quaſi.
15 Scholaris iurō fides adhibetur, etiam quando petitur damnum non ex delicto, ſed ex contractu, vel quaſi, & circa probationem damni, ſi quando recedit, aſſeruat capſam ſuā in domo alicuius, & cū redit, inuenit ipſam reclusā.
16 Damnū emergens ex furto probari poteſt per iuramentū.
17 Damnum datum in ni bonibus caſſi probari poteſt contra conductorem per iuramentum locatoris.
18 Teſtes quomodo deponere debeant ſuper damno dato, vide remiſſiuè.
19 Damnum quando illatum fuit per dolum, & per violentiam probatur per iuramentum.
20 Damnum ſi euenit aliquo caſu, & intereſſi aliunde prouenīete, abſq; dolo, vel violentia, probandum eſt per teſtes.
21 Probatio damni per iuramentum non ſufficit, ſi villa teneretur damnum illatum in ſuo territorio reſarcire.
22 Probatio per iuramentum non admittitur, vbi quis è onitur ex dolo alterius, etiam ſi pactū interuenerit, quod iuramento ſtetur.
23 Iuramentum ſuper damnum deferendum eſſe in ſubſidiū, quando extant aliquæ coniecturæ.
24 Iuramentum ſuper damno non eſt deferendum, antequā appareat de damno illato.
25 Crimen damni illati plenè probari debet, & non per iuramentum.
26 Iuramentum debet deferri ſuper damno paſſo tempore damni illati.
27 Iuramento damno paſſi non ſtatur, quando non interuenit dolus, vel violentia, ſed ſolùm culpa lata.
28 Iuramentum non eſt deferendum, quando iurans nō eſſet perſona honeſta.
29 Iuramento damnum paſſi non creditur, niſi iurans ſit omni exceptione maior.
30 Ruſtico volenti iurare damnum illatum, eo quod habuerit libros in domo, non eſt credendum.
31 Damnum non probatur per iuramentum, quando copulatiuè non concurrunt difficultas probationis, & delictum præcedens.
32 Difficultas probationis ſemper adeſſe dicitur, vbicunque res non poſſunt oculorum ſenſu demonſtrari.
33 Iuramēto in ſubſidium ſtatur, vbi aliter nequeat probari.
34 Contrarium probationis damni facti per iuramentū damnum paſſi probari poteſt, etiam ſi lege municipali caueatur, credi debere de damno per iuramentum illud.
35 Iudex non obſtante iuramento damnum paſſi, & ſtatuto diſponente, quod illi ſtetur, poteſt admittere probationis in contrarium.
36 Statutum etiam ſi diceret eſſe credendum relationi ſaltuarii, & iudex non poſſet aliunde inueſtigare, & recedere à iuramento illius, tamen damnum patiens poteſt dictam relationem ſaltuarij falſam demonſtrare.
37 Statutum diſponens, vt ſtetur dicto familia poteſtatis, procedit, niſi contrarium probetur.
38 Contrarium iuramenti damnum paſſi probari poteſt per inſpectionem iudicis.
39 Statutum ſi habet iuramentum pro plenaria probatione, probatio in contrarium non admittitur.
40 Contrarium iuramenti probari poteſt, quando ſumus in cauſa nimis præiudiciali, etiam ſtante ſtatuto, vt iuramento credatur.
41 Probatio contraria iuramento non admittitur, ſi cauſa nō ſit nimis præiudicialis.
42 Iuramentū in probatione damni non ſufficit, quando agitur criminaliter.
43 In cauſis criminalibus probationes debent eſſe luce meridiana clariores.
44 Ad probandum furtum requiritur plena probatio, ſed ad probandum damnum prouenient ex dicto furto ſtandū eſt iuramento.
45 Iuramento derobati ſtatur, quando agitur ad ſolam æſtimationem, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter.
46 Iuramentum damnum paſſo non eſt deferendum, ſi iudex videat ipſum velle deierare.
47 Damnum paſſus iurare debet coram iudice, aut alio ab ipſo iudice ad id conſtituto.
48 Statutū, vt credatur iuramento damnum paſſi, intelligitur de damni quantitate, non autem de illatione ipſius dāni.

1 Damnum per iuramentum illius,q
damnū paſſus eſt † ꝓ-
bari vtrūq; ius cōceſſit,vt colligere eſt ex contex.in l.
ſi qñ C.vnde vi,& ibi Iaſ.in prin.& nu.27.col.4. verſ.
adde multū benè,& contex.in c.ſi.quod met.cau.at-
que in c.in primis glorioſus.2.q.1.& c.olim.§.quare.
de iniu.Igneus idem ſenſit in l.neceſſarios.§. nō aliàs
nu.21a.verſ.& quamuis dolus.ff.de Senatuſconſ. Sil-
lan. Berengarius Paulachius in l.vnica.num.164. ver.
cum de crimine.C.de ſent.quæ pro eo quod inter.

Quòd etiam ratione corroboratur, hoc eſt pp diſ-
ficultatē probationis & in odiū damnū dantis, vt di-
xit Accurſ.in d.l.ſi qñ.& ibid.Iaſ.poſt nu.6.verſ.pone
caſum,& nu.37.verſ.in eadem gl.ibi, & nu.37. Fulg.
etiā ibi nu.1.& Bar.in prin.& Paul. de Caſtr. in l. hoc
edictū.§.in eum.n.5. ff.ne quis eum qui in ius voc. vi
eximat.Rom.in l.in action.nu.5.ff.de in lit.iur.& nu.
23.& ſeq.Par.conſ.75.nu.1.& 37.vol.1.iuncto nu.16.
& Bal.in prin.eiuſdem l.ſi quādo. vbi affert exemplū
2 huius difficilis probationis† veluti de eo, qui expulit
me de domo,vbi habebā ſupellectilia, quod ſi velim
probare per teſtes familiares,de iure non poſſum, vt
me docuit idem Bal.in l.in actionibus.§.planè.verſi.
quartus caſus eſt,& verſ.ſed duorū ex prædictis, & in
fi.verſ.contra doloſum.ff.de in lit.iur.quod etiā colli
gitur ex c.in literis.de teſt.& per l.etiam.C.eod. & ſic
hac de cauſa probatio eſt difficilis, cò etiam minus
3 probare poſſum per extraneos † quia res, quæ ſunt in
domo,non poſſunt probari per extraneos, per l. 2. C.
quando.& quib.quart.pars debet.lib.10.& ideo in d.
l.ſi quando permiſſum fuit, vt per iuramentum pro-
baretur,nec in deponendo huiuſmodi iuramento eſt
pars citanda,ſecùs in taxatione rerum ablatarum per
iudicem facienda,vt ſupra latè diximus.

Primò amplia hoc adeo verum eſſe, vt à tali iura-
4 mento non poſſit appellari †hoc tamen debet intelli
gi de iure ciuili,ſecus de iure canonico,vt auctor eſt
Iaſ.in d.l.ſi quando.nu.56.verſ.à iuramento autē præ-
ſtito.& Bar.in l.in actionib.in fi.ver.ſed ſi dicamus.ff.
de in lit.iur.vbi Rom.nu.31.ver. vltimò inquantum,
vſque ad nu.34.diſtinguendo.

Secundò amplia procedere,etiam in omni damno
5 emergente †ex omni genere violentiæ tàm expulſiuæ,
quàm ablatiuæ,compulſiuæ,turbatiuæ,& inquietati-
uæ,vt prodidit Iaſ.in l.ſi qñ.C.vnde vi.num.44.& 47.
idem prius apertè voluit Sal.in d.l.ſi quando. in 5. q.
& ibi Ang.& Fulg.nu.1.tenet hoc apertè Bal.in l.vni
ca.C.de ſent.quę ꝓ eo quod intereſt in vlt oppo.verſ.
* modo contra hoc oppon.nu.47.& hoc *crebriori cal-
culo fuiſſe receptum,aſſirmat Berengar.in d.l.vnica,
nu.164.C. de ſent. qua pro eo quod intereſt.

Ab his totus fuit diuerſus Bar in d.l.vnica. aſſerens
6 damni æſtimationem probari per iuramentū ſolùm
in violentia expulſiua,& ablatiua,in alijs verò uiolē-
tiis,ut in cōpulſiua,turbatiua, & inquietatiua requiri
probationes ꝙ res in ſubſtantia erant tpe uiolentiæ,
cuius ſnīæ uidetur ſe ſubſcribere Bereng.d.nu.164.uti
ueriori in puncto iuris,& ante eos ſentit gl.in d.c.fin.
in uerb.nota, quod met. cau. Ratio iſtius differentiæ
illa poteſt eſſe,quia plus in expellendo,uel eripiendo
7 delinquitur,†quam in compellendo:nā in cōpulſiua
quodammō volūtas interuenerit.l.ſi mulier.§.ſi met.
& l.1.ff.ꝙ met.cau.In uiolētia uerò ablatiua, ſiue ex-
pulſiua,nullo modo uolūtas interuenit,nec tñ crimē
committitur, ut ad ſenſum paret, & no. in l. ſi quis in
tantum.C. unde ui. & ita animaduertit Bereng. in d.
l.unica.nu.165.C. de ſenten. quæ pro eo quod inter.

Tertiò ampliabis,ut locū habeat etiam quādo iu-
8 dex † debet ſtare in ſindicatu per aliquot dies finito
officio,& reſarcire damna iniuſtè illata,& ante tem-
pus recedit,quia tunc ſtatur iuramento eorum,q paſ-
ſi ſunt damnum,ut monuere Imo.& Io.Andr.in c.ſi.
quod met.cau.quos refert,& ſequitur Iaſ.in d.l.ſi qñ
num.17.C.vnde vi.verſ.pone quod poteſtas, & vide-
to ad hoc quod diximus in concluſ.fuga officialis.

Quartò ampliare poteris, vt eo vſque cōcluſio ve-
ra ſit, vt hæredes etiam damnum paſſi poſſint iurare,
9 † & per iuramentum probare damnum illatū. vt con
firmauit Paul. de Caſt. in l. hoc edictum. §. in eum.
Rom.poſt nu.8.verſ.vlterius glo. Alex.ibid.in §.hoc
iudicium.nu.6.verſ.item ex hac gl.per glo. ibi not.ff.
ne quis eum,qui in ius voc.cum alijs adductis à Iaſ.in
d.l.ſi quādo.n.51.ver.quæro ſucceſſiuè,& nu.53.Par.
d.conſ.75.ad victoriam illuſt.Co.Carol nu. 36. vol.
* 1.dicens hanc eſſe communem opinionem de men-
te Iaſ.in d l.ſi quando.quem tamen Iaſ.in libaneo in
hoc articulo non legi communem dixiſſe. Tiraquel.
in tract.de præſump.in §.1.glo.vnic.in verb.quamuis
defunctus.verſ. vides igitur hanc rem eſſe.

Primò reſtringas hanc ampliationem non proce-
dere,niſi quando tale iuramētum defertur a lege, vel
ſtatuto,vt in caſu concluſ.& d.l.ſi quando. ſecus aūt
quando defertur ab homine, & ſic ex voluntate par-
10 tium: † quia tunc non tranſit ad hæredem, vt uidere
eſt ex l.generaliter. in princ. C. de reb. cred.nam alia
eſt conſcientia defuncti, qua confiſus eſt is, qui iura-
mentum detulit, alia hæredis,quam is non approba-
uit.arg.l.huius bonis.ff.de curatore furioſi.ita Roma.
tradidit in l.hoc edictum. §. in eum. poſt dictum nu.
8.verſ.vlt.gl ff.ne qui eum qui.& in l.qui bona. §. qui
dāni.poſt nu.6.verſ.ſed tu diſtingue.ff. de dam.infect.
& plenius in conſ.290. incip.in caſu propoſitæ cōſul-
tationis.col.2.& voluit Tiraq.in tract.de præſcrip.in
verſ.vides igitur hanc.& §.2.glo.vnic.fol.128.vbi re-
prehendit Bal.in l.3.§.ait prætor.ff.de iureiur.contra-
rium ſentientem. Iaſ. in d.l.ſi quando.C.de vnde vi.
nu.52.verſ.ſecus in iur̄o,quod non defertur à lege.

Secundo reſtringere poteris dictā ampliationē ve-
11 tā eſſe tātùm† ſi tales hr̄des rem exploratè perſpectā,
planeq; cognitā habeant, ueluti ſi eſſent tales hr̄des,
qui cōmorati eſſēt in domo defuncti, & geſſiſſent ne
gocia defuncti,ita dilucidè uoluit Tiraq.tract.de præ
ſump.in d.verbo quāuis defunctus. uerſ. id tñ ꝙ dixi-
mus.idē Bal.in c.1.col.1.nu. 2. in uerſ. ſucceſſionb. &
uerſ ſeq.tit.de inueſt.inter dom. & uaſſal. lis oriat. &
ſenſit in l.bonæ fidei.poſt nu.10.uerſ.4. inſpicitur. C.
de iureiur.& reſ. ondit Par.in d.conſ.75. nu.37.uol.1.
atq; conſuluit Rom.in d.conſ.290.poſt nu.5. uerſ. &
huius eſt ratio.& Tiraq.in d.tract.de præſcrip.uerſ. id
12 tamen ꝙ diximus †nā alioqui hæres poſſet ſubire an-
ceps periurium,ꝙ ne fiat, iudex proſpicere debet, ut
cauit Vlp.in l.uideamus poſt principium. ff. de in lit.
iuran. & Iaſ in d. l. ſi quando.C.unde ui,poſt nu.53.
uerſ. limita tamen ſingulariter.

Quinto loco ampliare tibi licebit,ut iſta probatio,
& facultas iurandi tranſeat contra hæredem damnū
13 dantis, † et præſertim ſi lis erat cōteſtata cum defun-
cto,qui damnum dedit,tunc enim ad hæredem tran-
ſit,aliàs ſecus, ut patet ex his, quæ retulit Iaſ.in d.l.ſi
qñ.nu.54.uerſ.qui autē econtrà per reg.l.unicę.C.ne
ex delicto defunct.et Bar.docuit in d.l. in action.nu.
21.uerſ.2.quæro utrum.ff.de in lit.iuran.et nu. 2[illegible]

Sextò prętereà ampliabis ꝓcedere ēt qñ,peteretur
14 dānum †non ex delicto,ſed ex cōtractu,uel quaſi,ue-
luti, ſi aliqs intraret hoſpitiū, et deponeret penès ho-
ſpitem ualiſiam,q̄ appellant,clauſam,et obſignatam
in qua res ſuas, et fortè pecunias haberet reconditas,
uel ſi aliqs ſcholaris,qñ recedit, aſſeruaret capsā ſuā
in domo alicuius, et cū redierit, inueniat ualiſiā ſine
ſigno,uel capsā recluſā: nā tūc ſcholaris iur̄o fides ad
15 hiberetr̄ †circa ꝓbationē dāni,ut ſcripſere Inn.Hoſt.et
alij Canoniſtę in d.c.ſi.ꝙ met.cau.et Bar.ī l. in actio
nib.nu.70.verſ. ꝙ ſi ego depoſui. ff. de in lit. iuran. et
ibi Bal.col.3.in fi. uerſ. obſcuritas rei ſi quis clam. et
Rom.poſt nu.24.uerſ. et Bart. ſic ſequendo ſequitur et
Fulg.in l.cū furti.nu.4.uer.q a ſi quis depoſuerit. ff. de in
lit.iuran.

ſit.iuran. & Fran. Curt.in repet.l.admonendi. col.76.
nu.347.verſ.aut volẽs iurare. ff.de iureiu. quod etiam
probauit Rebuff.in repet.l. vnica: C. de ſent. quæ pro
eo, ꝙ inter. profer. ſuper glo. in verbo ſubtilitatem, nu.
516.verſ.3.conclusio, & cũ alijs adductis à Iaſ in d.l.ſi
quãdo.nu.43.48.& 49.& prius nu. 29.vbi dicit Hoſpi-
tem teneri ex quaſi maleficio, & ideo poſſe de eo quę
ſtionem haberi vnà cum famulo, vt d.nu.49.

Septimò amplies velim, verũ ẽt eſſe in furto, nem-
16 pè qñ damnum emergit ex furto, † tunc enim etiam
põt ꝓbari per iuſm, vt colligere poſſumus ex multis
alleg. à Iaſ.in d.l.ſi qñ.nu.47.verſ.an autem iſta lex ad
quod ſpectat regula, quæ ſe habet, vt ſiat mẽtio dam-
ni, ſub tali dictione cõtineatur ẽt furtũ, vt Lud.Rom.
ait in l.2.per illũ tex. ff.de dam.infect. & ibi Alex.nu.
3.verſ. extra gl.& ad hoc videas addit. ad Bar.in d.l.ſi
qñ.in addit.magna, ver.item habet locum hæc lex in
furto. Bal.in l.hac edictali.§. iniuria punitur. poſt nu.
11.verſ quæro, an res amiſſæ per furtum ſit.de pac.iur.
firm. Anto.de Petr.in repet.l.1.nu.341.verſ.quod etiã
videtur procedere in furto.ff.de iureiur.

Octauò, & poſtremò lòco velim amplies etiã pro-
17 cedere contra conductorem: † quia per iuſm locato-
ris põt probari damnũ datũ in arboribus cæſis, ita ꝑſi
tendo ſcripſit Plot.in l.ſi qñ.nu.84.& 872. C.vnde vi,
& in tract.de in lit.iur.nu.3.& 5.§.51. conſulenti etiã
placuit Pari.conſ.88.& 134.nu.9.col.4. quos refert.&
18 ſequit Burſ.cõſ.40.nu.33.vbi ponit ẽt, † quõ teſtes de
beãt deponere ſup dãno dato, q̃tũ conſilia Par.alleg.
in lib. meo nõ faciunt ad rem propoſitã ab ipſo Burſ.

Primo loco limitabis concluſionẽ principalẽ, &
intelligas ſolũ procedere qñ damnum illatum fuit ꝑ
19 dolũ, & per violentiam, vt in ſpolio: nam † ſpoliator
dr̃ in dolo, & procedit quando iuramentũ defertur ẽt
tantum ſuper æſtimatione, aut quantitate rerum vio-
lenter ablatarum, vt deciſum fuit à Bellame.dec.580.
quem refert, & ſequitur Papazon.in addit. ad dec.Ro
ta deciſ.2.aliàs 299.licet quò ad taxationem, nu.4 de
his quæ vi, vel met.cauſ. in nouis: nam tunc probato
dolo, vel violentia per teſtes ſufficit poſtea probare
damnum, & res ablatas violenter, vel doloſè, taxatio-
ne iudicis præmiſſa, vt ſupra dictũ eſt, & placuit Abb.
d.c.ſi.in prin.& num 2.de his quæ vi met. cui accedit
Rebuff.in repet.l.vnicæ.C.de ſenten.quæ pro eo ꝙ in
ter.ſuper gl.ſubtilitatem, num.491.verſ.probatur ergo
hoc intereſſe. ſecus ſi nullus dolus, vel violentia in dã
20 no dato prætenditur, † ſed illud eueniat aliquo caſu,
& intereſſe aliunde proueniente, etenim tunc illud
eſt probandum per teſtes, vt eſt gl. ſi.inſignis in c.dile
cti de for.compet.verſ.de dam.ſiue intereſſè, & ita de
ciſum fuit à Dominis de Rota in deciſ.3.aliàs 359.du
bitabatur, vtrum damna. de iniur. & dam. da.in nou.
& ad hanc limitationem adhibeas gl.1.in d.l.ſi quan
do.& Fel.in c.ſacro.de ſent.excom.nu.10.

Secundò limita non habere locum in eo, vel cõtra
21 eũ, qui tenetur ex delicto alterius, exempli gratia, † ſi
villa teneret̃ damnum illatum in ſuo territorio reſar-
cire, nã tunc ſufficit hmõi ꝓbatio per iuſm, non enim
concurrit odium delinquentis, ita Bar. monuit in d. l.
ſi quando.C.vnde vi, nu.14.verſ.quæro, dicit ſtatutũ,
ſequitur Abb.in d.c.ſi.poſt n.5.& ibi Imo.ꝙ met.cau.
& obſeruauit Curt.in repet.l.admonendi.ſd.col.76.de
iureiu.nu.348.verſ. tertio limita ſecundùm Rom. te-
ſtem laudat Bar.in l.1. per illum tex. ff.quando ex fa-
cto tutoris, & ibidem Dyn. idem probauit Bal. in c.1.
§.conuenticulam.de pac.iur.firm.in ſi.nu.8.& Bar.in
22 l.ne quid.nu.3.ff.de incen.ruin.& naufrag.† nã proba
tio per iuſm non admittitur, vbi quis cõuenitur ex do
lo alterius, vt Doct. ſcripſere in d.l.1. ff.quando ex fa-
cto.& Iaſ.in d.l.ſi quando.C.vnde vi, nu.37.& 38.ait
* hanc * cõi ſcribentium conſenſu fuiſſe comprobatã
opinionem, & nu.43.verſ.retenta cauſa, ſententia Io.
And.in §.vn.verſ.ſed pone inter ſtatuta, nu.2. in ſi.ſu-
per litera A, ſuper ver.Pedius.tit.de raptor. adducens
ibi hoc idem ſentientes.

Quam limitationem potes ampliare, vt etiã proce-
dat, ſi pactum interuenerit, quod iuramento ſtetur, vt
Cy. aſſeruit in d.l.ſi quis in conſcribẽdo in ſi.nu.7. C.
de epiſ.& cler.cui ſe ſubſcripſit Bar.in l.fin.poſt nu.3.
ver. puto quod ſi promiſit ſtare. ff.de præt. ſtipul. nec
ab hoc diſceſſit Caſtr.in l.pactum inter hæredem.nu.
6.verſ.nec valet pactum.ff.de pact.

In contrariam videtur diſcedere ſententiã. Barba.
in c.dilecti.col.10 de fo.compet.

23 Sublimita dictã 2.limitationẽ nõ eſſe veram, † qñ
extarent aliquæ coniecturæ, quia tutori in ſubſidiũ erit
deferendum iuſm, per reg.l.admonendi. ff.de iureiur.
& in l.in bonæ fidei.C.eo.& per Bar.in l.quoties.per il
lum tex.nu.6.C.de naufr.lib.11.& Spe. auctoritate in
tit.de fur.ad ſi.num.25.& in tit. de pig.§.1. in verſ.ſed
qualiter ꝓbabit.nu.15.arg; Iaſ.in d.l.ſi qñ.n.43.C.vn
de vi. Alex.ẽt in conſ.72.vol.1.nu.6.per ibi adducta.

Tertiò limitare tibi graue ne videat̃, vt locũ ſibi nõ
24 vẽdicet, niſi prius appareat de dãno illato † nã anteꝗ̃
appareat de hmõi dãno dato eſt deferẽdũ iuſm, ſecus
poſtea, iuxta ſniam Math.de Affl.de feu.ti. de pa.iur.
firm.§.illicitas.nu.4 & ante eũ ait Barr.in l.diuus.nu.
3.verſ.item ſunt ſtatuta.ff.de mili.teſta. per l.eũ exce-
ptione §.in hac.ſi.ꝙ met.cau.nam Bal.inquit in d.l.ſi
qñ.nu.2.& ſeq.C. vnde vi plenè debere ꝓbari crimen
25 dãni illati, † & nõ per iuſm, ſed ſuppoſito crimine tũc
per iuſm ꝓbatur dãnum, & intereſſe ꝑſonarũ, ſed prius
etiã in primis dẽt conſtare de violentia, anteꝗ̃ perue-
niatur per iuramentum contra criminoſum, & debet
ẽt prius præmitti iudicis taxatio talis intereſſe, & dam
ni, & poſtea præſtatur iuramentum ſecundum formã
taxatam, & vltimo ſententia profertur, ita loquutus
eſt vbi ſupra, & Iaſ.d.l.ſi quando.nu.7. 12. & 13. & de
hoc attigimus paulo ante 1.limit.

Quintò limitabis, & intelliges, vt iuſm debeat de-
26 ferri † ſuper damno paſſo tempore damni illati: nã
irritũ eſſet illud iuramentũ, ſi dicerem, iuro me tantũ
damnum paſſum eſſe ex tali facto, niſi ſe referret ad
tẽpus damni dati: põt enim eſſe, ꝙ hodie intereſſit ma-
gis, quam tempore damni dati, ſed hoc nõ debet inſpi
ci, ita protulit Bar.in l.3.§.in hac.ff commo.nu.10.af-
fert ad id, l.vbi.§.1. C.de eden.& l. ſi quod.§.fin.cum
l.ſeq.C.de conſtit. pecu.

Quintò limitare non grauabere qñ non interuenit
27 dolus, vel violẽtia, † ſed tñ culpa lata, omittendo, vt
monuit Accur. in l.ſemp §. in hoc interdicto, in verſ.
iurauerit.ff.ꝙ vi, aut clam in l.vni.§. in alijs ſuper ver
bo ſubtilitatem.C.de ſen.quæ pro eo, ꝙ intereſt, quia
tunc non ſtatur tali iuramento; vt videre eſt ex ſupra
allatis, vna cum Bar.in l.ſi quando. verſ.quæro ſtatu-
tum.C.vnde vi, & idem Iaſ.nu.59. & per Rebuff.in re
pet.d.l.vni.C.de ſen.quę pro eo, ꝙ inter.gl.in verſ.ſub
tilitatem, poſt nu.516.verſ. quod intellige, ſi faciẽdo,
& latius dicetur in concluſione, intereſſe.

Sextò loco limitãda erit, qñ iurans nõ eſſet pſona
28 honeſta, † tunc ꝑfecto nõ eſſet deferendũ iuſm, arg l.
nõ oĩs, §.à Barbaris.ff.de milit.teſt.& Rom. meminit
in l.dãnũ, ia 3.ff.de dam.in fe.& addi. magna ad Bart.
verſ.itẽ procedit in d.l.ſi qñ. C. vnde vi, & tradit Frãc.
Cur.in rep.l.admonẽdi.nu.201.uer.quod eſt notandũ
ꝓ ſtatutis, ff.de iureiu. quo in loco enucleate affirmat
29 † nõ credi iuſo damnũ paſſi, niſi iurans ſit omni exce
ptione maior, & idẽ ante eũ voluit Ang.in l.pupilla-
ris.act.ff.de popul.act.ꝓdidit.ita bis fuiſſe iudicatũ, &
ppea idẽ Cur.loco ꝓximè allato admonet, iſtud forè
perpetuò calamo ſignãdũ, & ſentit Bal. in l.in bonæ
fide, nu.20.uerſ.uenio ad quartam.C.de iureiu.

Septimò limitabis nõ procedere, habita ratione ad
30 qualitatẽ, † & conditionem perſonæ iurare nolentis,
nã ſi ruſtico aliquod damnũ eſſe illatũ, & uelit iurare,
ꝙ habuerit libros in domo, nõ eſt credendũ, ita illius

additionis magnæ ad Bar. auctor inquit in d.l.ſi quando. circa fin. verſ. item hanc legem intellige ſecundũ Docto. habita conſideratione ad qualitatem, & conditionem perſonæ.

Octauò limitare opus erit, qñ copulatiuè non con-
31 currunt † difficultas probationis, & delictũ præcedẽs, ſi ita attestanti credimus Iaſoni in d.l.ſi quando. num. 35. verſ. in ead. gl. ibi, in fi. at difficultas probationis dicitur adeſſe, vbicunq; res non poſſunt oculorũ ſenſui demonſtrari, vt quia ſunt peremptæ, nam tunc ſemp
32 dr̃ adeſſe † difficultas probationis, vt Iaſ. ſcripſit in d. nu. 35. per Bar. in l. in actionib. ff. de in lit. iurand. col. fi. poſt nu. 22. verſ. quod autẽ dicit. per l. cũ res. §. pen. ff. de lega. 1. & Fulg. in d.l. cũ furti. poſt nu. 3. verſ. vtroque enim iſtorum caſuum. ff. de in lit. iuran. & gl. in c. ſtatutũ. §. 1. de reſcrip. lib. 6. ſuper verbo ſaltẽ. vbi ait, ꝙ hoc caſu ſtetur iuramẽto, vt ſcilicet aliter nequeat
33 probari, † & ſic in ſubſidium, vt in illa additione magna ad Bar. traditum fuit in d.l. ſi quando. in prin. teſtatur Bal. in l. contra negantem. C. ad l. Aquil. vt ſentit ibi Bal. nu. 7. in fin.

Nonò ẽt limitanda tibi erit cõcluſio, vt eo vſq; nõ non procedat, quin contrarium poſſit probari, ẽt ſi le-
34 ge municipali caueatur, † credi debere de damno per iuſm damnũ paſſi, vt teſtis eſt ad id Ang. in l. qui vas. in prin. ff. de furt. & idem per ſimilitudinem ait Ang. in auth. de exhibitione reorũ, notat auctoritate illius contex. l. qui reſtituere. ff. de rei vendic. per illũ tex. in verſ. illa taxatione cũ gl. vbi dicit, ꝙ ſtãte ſtatuto, vel diſpoſitione legis, vt pro damno dato ſtetur iuſo dãnum paſſi, tñ iudex poterit, non obſtante d. iuſo, & ſta-
35 tuto † admittere probationes in contrarium, vt in d. addit. ad Bart. circa fi. verſ. ſi autem ſtatutũ. l. ſi qñ. C. vnde vi, & in hanc eãdem ſñiam cauit Ioan. And. in additio. ad Spec. in tit. de offi. om. iud. §. fi. verſ. 6. quin & hoc idem ferè voluerunt Iac. de Aretio. Ang. Imo. & Pau. de Caſt. in l. qui bona. §. qui damni. ff. de dam. infect. vbi & Rom. nu. 1. & 2. & ibi ẽt Alex. vbi ait ab
* omnibus vna mente ita concludi, vt nu. 17. ſicut ẽt refert & ſequitur Iaſ. in d.l. ſi qñ. nu. 27. & 28. C. vnde vi, & in l. fi. nu. 4. verſ. ſi ſtatutum diſponat. ff. de in lit. iuran. & Ang. in d. §. qui damni. ait etiam ſi ſtatutum
36 diceret eſſe credẽdum relationi ſaluarij, † licet iudex non poſſet aliunde inueſtigare, & recedere à dicto iuramento: nam nihilominus damnũ patiens poterit dictam relationem ſaltuarij falſam demonſtrare, ad ꝙ probandum affert ea, quæ obſeruata fuere à Iac. Butr. in l. 1. C. ſi aduer. lib. cui rei illud ẽt patrocinatur, ꝙ notat idem Bar. & Bal. in l. 1. C. de re iudi. nu. 3. vbi dicunt quòd ſi ſtatuto caueatur, vt ſtetur dicto familiæ
37 poteſtatis, procedit, † niſi cõtrarium probetur, & hoc idem aſſeruit Bal. in l. 1. nu. 4. verſ. quærit hic Iacob. C. ſi aduerſ. liber. quam ſententiam ea quoque adiuuãt, quæ plurima adducta fuere ab auctore addit. ad Bar. in d.l. ſi quando. C. vnde vi.

Nec illud animaduerſione eximiũ velim à memo-
38 ria elabatur tale contrariũ probari poſſe † per inſpectionem iudicis, vt notat Bal. in l. contra negantẽ. C. ad l. Aquil. nu. 7. verſ. quæro dicit ſtatutum, de probat. poſt nu. 1. verſ. ſed certum eſt, ꝙ probatio per rei euidentiam, & in l. contra negantem. in fi. nu. 7. C. ad leg. Aquil. & in d.l. 1. poſt d. nu. 4. verſ. Azo in ſumma. C. ſi aduerſ. lib. & in l. ait prætor. in prin. ff. de iureiur. ver. reus ſe defendit & Iaſ. in d.l. fi. poſt nu. 3. verſ. in contrarium vr̃ facere regula, ff. de lit. iuran. & Franc. Cur. in repet. l. admonendi. nu. 351. verſ. quia hoc negare, col. 77. ff. de iureiur. vbi adducit concordantias, teſtãs
* ibi communem fore hanc opinionem proſequens vſque ad num. 353.

Veruntñ nonã hanc limitationẽ primò velim ſub
39 limites, † qñ ſtatutũ haberet iuſm pro plenaria ꝓbatione, nã eo caſu probatio in contrariũ non admittiſ, vt fuit obſeruatũ in illa additione magna ad Bar. lite-ra A. in d.l. ſi qñ. verſ. tamen vr̃ limitandum. C. vnde vi. citat gl. in clem. 1. de proba. atque Alex. in d.l. qui bona. §. damni. nu. 15. de damn. infect.

40 Secũdò ſublimitabis procedere, † qñ ſumus in cauſa nimis præiudiciali, quia tunc ẽt ſtante tali ſtatuto, vt ſcilicet credatur iuſo, tñ contrarium probari põt, gl. ita me docuit in clem. 1. de iurepat. §. præcipimus. ſuper verb. oneramus. & in ſimili Bald. in cauſa ardua loquitur in l. bonæ fidei. verſ. & breuiter conclude. C. de iureiu. ſecus ſi non ſit caſus nimis præiudicialis, qa
41 † tunc non admittitur probatio in contrariũ, ita atteſtatur gl. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem ſuper verbo relinquatur. de reſcri. in 6. quas gl. ita vr̃ intelligere Bal. in l. 1. nu. 2. & 3. C. de iureiu. & in l. nemo. C. de fur. ſicut refert, & ſequitur ẽt auctor illius additionis magnæ ad Bar. in d.l. ſi quando verſ. item ſimiliter nullibi tamen in lib. meo in d. tit. de fur. nec. ff. nec C. inueni legem incipientem Nemo. credo voluiſſe allegare l. nemo in l. fi. C. de ſent. & interlo. om. iud. & ſentit idem Bal. in d.l. in bona fidei poſt nu. 4. verſ. 3. inſpicitr̃ qualitas rerum. C. de iureiu.

Decimò limita principaliter concluſionẽ non pro-
42 cedere, qñ agitur criminaliter, † qm̃ tunc non ſufficit iuſm, vt docuit Bar. in l. fi. in fi. verſ. contrarium eſt verum. ff. de in lit. iuran. & ibi Alex. nu. 1. & Iaſ. in l. cum furti. nu. 8. eo. tit. & Ang. in d.l. ſi quando. C. vnde vi, & Fulg. in d.l. cum furti in fi. ver. vlt. hæc procedunt ibi, quia in cauſis criminalibus; probationes debent eſſe
43 † luce meridiana clariores. l. ſciant, C. de probat. latè Cur. iun. qui idem ſentientes citat in reper. l. admonẽdi. nu. 349. verſ. quarto limitatur. ff. de iureiu. Bal. in d. l. bonæ fidei poſt nu. 1. verſ. quinto oppon. ibi. & breuiter conclude. C. de iureiu.

Contrariũ voluit Iaſ. in d.l. fi. n. 7. & in d.l. ſi qñ poſt nu. 57. verſ. puto contrariũ, quo in loco in ea fuit ſententia, vt velit cõcluſionem procedere nullo habito diſcrimine, ſcilicet, etiãſi agatur criminaliter, & obijcit ſe regula, in criminalibus probationes debere eſſe
44 luce meridiana clariores, nã fatetur † ad probandũ, vt furtum, requiri plenam probationẽ, ſed ad probandum damnum prouenienſ ex d. furto ſtandũ eſſe iuramento, per d.l. ſi quando, & dixit Ant. de Petruc. in repet. l. 1. nu. 242. ff. de iureiur.

Fœdere diſtinctionis has opiniones inter ſe diſſidẽtes conciliare poteris, q̃ tibi ſuppeditabit Cur. in l. admonendi. col. 77. de iureiu. poſt d. num. 349. verſ. quia
45 aut agitur, vbi ait, quãdo ad ſolam æſtimationẽ, † ſiue ciuiliter, vel criminaliter ſtari iuramento de robari aſſerit ſecus ſi agendo criminaliter ad eſtimationem, vt vel maiori, vel minori æſtimatione conſurgeret maior, vel minor pena.

Vndecimò limitabis locã ſibi non vendicare, ſi iu-
46 dex videret ipſum velle deierare, quo caſu † non iurabit, vt retulit Bal. in l. 1. C. ſi aduer. liber. vt in addit. ad Bar. in d.l. ſi quando. C. vnde vi, in fi. 1. addit. magnæ refertur in ver. ita limita, niſi iudex videret.

Duodecimò limitare, & intelligere poteris, vt talis damnũ paſſus iurare debeat coram iudice, vel alio ab
47 ipſo iudice ad id conſtituto, nã non ſufficeret † iuſm, vt clariſſimè voluit Bal. in d.l. 3. ait ꝑtor, in prin. verſ. circa quintum. poſt num. 2. ff. de iureiu. per no. in l. hac conſultiſſima. §. pen. C. de teſtam. & in l. iubemus. C. de lib. cauſ. & Alex. in hanc rñdit ſñiam in conſ. 60. incip. clariſſimè Domine Iudex. col. 3. ver. non obſtat, ſi diceretur, nu. 10. vol. 3. quos refert, & ſequitur Tiraq. in tract. de præſcri. verſ. verba hæc noſtra. §. 1. gl. 8. cir. fi. ibi, declara quinto, vt iſte iurare debeat.

Decimotertiò limita nõ procedere, ſi extet ſtatutũ
48 † vt credatur iuramento damnũ paſſi, quia intelligitur de damni quantitate, non autẽ de illatione ipſius damni Bar. ita ſcripſit in l. Diuus Traianus. de teſtam. milit. & in l. ſi quando. C. vnde vi.

CON-

CONCLVSIO CCCCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Damnum an in dubio præſumatur illatũ ab inimico, vel à vicino, & quo pacto probeť.

SVMMARIVM.

1 *Damnum in dubio præſumitur illatum ab inimico, vbi de male merito non conſtat.*
2 *Damnum ſemper præſumitur iniuria datum.*
3 *Damnum in dubio præſumitur illatum à vicino.*
4 *Vicini, & domeſtici, & qui habent notitiam hominũ, quãdo maleficiũ commiſſum eſt in aliqua via, potius debent capi, & poni ad torturam, quàm qui non habent notitiã.*
5 *Damnum in dubio præſumitur illatum à vicino, quando vicinus eſt malæ conditionis, & famæ.*
6 *Damnum non eſſe datum, quomodo probeť, vide remiſſiuè.*
7 *Damnum probatur per confeſſionem etiam abſente parte coram duobus teſtibus extraiudicialiter iuncta fama ſuper ipſo damno dato.*
8 *Damnum non dicitur probatũ, probando tantũ pecunias eſſe acceptas ad cambium, ſi etiam non probetur id fuiſſe factum ob retardatam ſolutionem.*
9 *Probatio debet concludere.*
10 *Damnum vt probetur ob retardatã ſolutionẽ, neceſſe eſt probare, vt ex eo, quod debitor non ſoluit pecunias, creditor fuit aſtrictus pecunias accipere ad intereſſe.*

1 Damnum in dubio præſumi † illatũ ab inimico, vbi de malè merito non conſtat, rñdit Crau. conſ. 35. nu. 3. verſ. ꝙ odium. & Rom. conſ. 7. in prin. verſ. quod aũt de certo malefactore. Ang. de Arimi. in addi. ad Ang. de maleſi. in verb. fama publica. col. 8. ver. quæro, ꝙ ſi reperiatur ſuper verb. capitali. Calca. conſ. 63. Vẽtura, & fratres, col. 3. poſt nu. 59. viſo proceſſu. poſt nu. 19. verſ. 7. accedat. Dec. ẽt conſ. 64. col. 4. poſt med. ver. ſed iſta ratio. Calcan. quoq; ſenſit conſ. 65. nu. 2. ver. & confirmanť prædicta Grat. reſpon. 136. num. 25. lib. 1. Gram. conſ. crim. 22. nu. 7. & adeas eundem Gramm. in vot. 34. in
2 prin. & nu. 1. † nam damnum ſemper præſumitur iniuria datum, vt ex notatis colligere eſt à Iacob. de Belui. in ſua pract. iudiciaria in prin. nu. 8.

3 Sic ẽt itidem dicimus, damnum in dubio † præſumi illatum à vicino, ita videre eſt ex Pomponij rñſo in l. ſi ita. §. vlt. ff. de fund. inſtruct. & ex Calliſtrati reſponſo in l. ne quid. ff. de incen. ruin. & naufrag. & cũ aliis adductis à Luc. de Pen. in l. quemadmodũ. C. de agri. & cenſit. verſ. 90. præſumitur. lib. 11. hoc idem probauit Gui. Pap. in tract. de præſump. nu. 108. & ſequutus eſt Franc. Marc. in q. 181. nu. 7. lib. 1. cui ſñiæ adhæſit Rober. Maran. in l. is põt. ff. de acq. hered. nu. 253. verſ. & propter hanc Bar. quoq; voluit in l. ſi ita. §. fin. ff. de fund. inſtruct. & inſtrum. leg. Iaſ. d. l. ſi qñ, nu. 40. Ang. de maleſi. in verb. fama publica. col. 8. ver. & ſis benè cautus, faciunt d. per Bal. in l. dñs horreorum. ff. locati, ꝙ quando in aliqua via committitur aliquod male
4 ficium † debent potius vicini, & domeſtici capi, & poni ad torturam, & qui habent notitiam hominum, ꝗ̃ qui non habent notitiam, vt ſequiť, & refert Calcan. conſ. 73. Vẽtura, & fratres, col. 2. verſ. ad hoc accedat, ibi, vnde etiam Bal. Tiraq. d. tract. de pœn. temperan. cauſa 51. poſt nu. 59. verſ. ſicut & in ſimili, & cauſa 23. nu. 10. verſ. huc nimirum referri.

Limita, intellige procedere, qñ vicinus eſſet malæ
5 conditionis, † & famæ, teſte Bal. in l. 1. col. fi. C. locati. & Ang. de maleſi. in d. verb. fama publica. 6. col. & ibi Ang. in addi. & Ang. ibi verſ. quæro, quid ſi reperiať quidam occiſus, & ſeq. quẽ refert, & ſequitur Rober. Marant. in repet. l. is poteſt. ff. de acq. hære. poſt num. 235. verſ. hoc tamen limita, Calca. d. conſ. 63. Ventura, & fratres. col. 4. poſt nu. 2. verſ. ſimiliter, ſi quis reperiatur occiſus iuxta oſtium alicuius. ibi, & hoc debet intelligi. Tiraq. trac. de pœn. temp. cauſ. 51. poſt num. 59. d. verſ. ſicut, & in ſimili.

Quomodo autem probetur damnũ non eſſe datũ,
6 † conſulendus erit ad id Bal. in l. 1. in fi. C. de re iudi.

Contra verò, qui damnum probare voluerit, id optimè probare poterit per confeſſionẽ ẽt abſente parte
7 † coram duobus teſtibus, extraiudicialiter ſi ita reſpõdenti credendum eſt Rom. in conſ. 7. num. 1. verſ. ſecundo iuncta tamen fama ſuper ipſo damno dato, vt ibid. dixit Rom. & in conſ. 8. & 373. in fi. & dictum eſt ſupra in concl. confeſſio.

Rurſus damnum nõ dř ꝓbari, probãdo tantum pecũnias eſſe acceptas, vt noſtri loquuntur, ad cambiũ,
8 † ſi etiam non probetur id fuiſſe factum ob retardatã ſolutionem, ita fuit approbatũ per Dominos de Rota coram D. Io. Paulo in vna verten. inter Simonem Centurionem, & Martinum Perez die 15. Maij M. D. LXII. vt adnotauit Moedan. deciſ. 103. nundum typis tradit.

9 Ratio eſt, † quia probatio debet concludere, vt fuit animaduerſum in c. in præſentia de proba. & in l. non hoc C. vndè legit. quæ tamen non concludit in caſu præſenti, ex eo maximè, quod potuerit euenire ipſum paſſum fuiſſe damnum alijs de cauſis, quàm ex retardata ſolutione, vel quod acceperit pecunias ad cambia pro manutentione in lucro, & non in damno, vt conſiderarunt præfati Domini d. dec. 103. per gl. in §. de illa, & ibi Doct. inſtitut. de ſociet. Ideò neceſſe eſt
10 in caſu iſto probare, † quòd ex eo, quòd debitor non ſoluit pecunias, creditor fuit aſtrictus, vt acciperet pecunias ad intereſſe.

CONCLVSIO CCCCLXXIV.

ARGVMENTVM.

Datia aliquem fraudare voluiſſe, qua ratione poſſit probari.

SVMMARIVM.

1 *Datia præſumuntur indicta auctoritate ſuperioris.*
2 *Datia iuſta, & legitima nemini fraudare licet ſalua conſcientia.*
3 *Datia præſumitur fraudare, qui non ſeruat iter, vel nauigium conſuetum.*
4 *Datia non præſumitur fraudare, qui metu hoſtiũ, vel alio impetu non ſeruat iter, vel nauigium conſuetum.*
5 *Datiarij præſumuntur temerarij, & extorquere vltra debitum.*
6 *Datiarij licentia non poteſt per teſtes probari, cum ius eſt, quæſitum fiſco.*
7 *Datiarius non poteſt præiudicare fiſco in iure quæſito.*
8 *Datiarij licentia probatur per teſtes, cum non eſt ius quæſitum fiſco.*
9 *Datiarius poteſt præiudicare fiſco in iure non quæſito ipſi fiſco.*

1 Datia præſumi, † indicta auctoritate ſuperioris reſponſum eſt à Ripa. in reſpon. 68. num. 20.

Quæ quidem cum à ſuperiore iuſtè, & legitimè im
2 poſita fuerẽ, ſalua cõſcientia nemini † fraudare licet, & fraudans ſcienter tenetur etiã in foro conſcientiæ ad reſtitutionem, vt tradidit Fabia. de Monte in trac. de emp. & vend. q. 4. prin. verſ. 20. quæro nu. 51.

Vnde ſi quis probare voluerit, aliquẽ fraudare vo-
3 luiſſe datia,†probabit eum non ſeruaſſe iter, vel naui-
gium conſuetum. Etenim contra hunc datia fraudã-
di præſumptionem ſurgere, conſultum fuit à Rimin.
in conſ.33.nu.44.

Hoc autem poſtremo loco traditum ſic limitabis,
4 vt non procedat, cum metu hoſtiũ,† vel alio impetu
iter, & nauigium conſuetum non ſeruaſſet, ſic ab eo-
dem cautum eſt Rimin. in d.conſ.33.num.45.

Quid verò ſi is, qui non ſeruauit iter, & nauigium
conſuetum, à ſatellitibus deprehenſus fuerit; an tunc
5 temporis ſe à Datiarijs, qui,† vt inquit Cuman. in coſ.
5. circa med. præſumuntur temerarij, & extorquere vl
tra debitum, licentiam habuiſſe non ſeruãdi iter, vel
nauigium conſuetum, vt exportaret res illas, quas ha-
bet, probare per teſtes poterit? Et per teſtes huiuſmo-
6 di licentiam non poſſe probare,†cum ius eſt quæſitũ
fiſco, reſpondit Bald. in conſ.79. incipi. *dauanti da voi
ſauio*, nu.6. vol.2. per l.fi.C.de acqui.poſſ. quo quidem
7 in iure datiarius non poteſt† præiudicare ipſi fiſco.

Iſtud tamen limitabis, vt locum ſibi non vẽdicet,
8 †cum ius non eſſet quæſitum fiſco, in quo tunc datia-
9 rius poteſt† obeſſe fiſco, vt ait ibidem Bald. in d. conſ.
79.nu.6.vol.2.per l.fi.§.ſi quis profeſſus.ff. de public.
nam tunc huiuſmodi licentia datiarij poterit per te-
ſtes probari.

Sed quoniam hæc fuſius ſumus proſequuti in cõ-
cluſione, gabell. iccirco, ne bis idem repetamus ad il-
lam te in præſentia rejcio.

CONCLVSIO CCCCLXXV.

ARGVMENTVM.

Datum aliquid alicui, an præſumatur eſſe datum ex cauſa magis veriſimili.

SVMMARIVM.

1 *Datum aliquid alicui præſumitur datum eſſe ex cauſa magis veriſimili.*
2 *Datum quod fuit pauperi, præſumitur datum pro anima, & intuitu pietatis.*
3 *Datum, vel promiſſum à muliere viro, intelligitur datum vel promiſſum ob cauſam dotis.*
4 *Datum mulieri coniunctæ etiam pauperi, potius præſumitur datum contemplatione coniunctionis ſanguinis, quam intuitu pietatis, & paupertatis.*

1 Datum aliquid alicui† præſumi id eſſe datum ex cau-
ſa magis veriſimili, conſultus reſpondit Abb. conſil.
77.num.30. ex quo axiomate illud commodè poteſt
colligi, vt ſi quid fuerit datum pauperi, præſumatur
2 datum pro anima† & intuitu pietatis, & præſertim in
dote, quæ alicui mulieri pauperi datur, vt habemus à
Dec. in conſ.102.num.4.

Rurſus verò datum, vel promiſſum à muliere viro
3 intelligitur datum,† vel promiſſum ob cauſam dotis,
vt traditum eſt à Io. Coraſ. in repet. l. q liberos, nono
priuilegio nu.197.ff.de ritu nupt.

Hoc autem limitabis non procedere, quando fuiſ-
ſet datum mulieri coniunctæ, nã etiam ſi illa ſit pau-
4 per† tamen videtur potius eſſe datum contempla-
tione coniunctionis ſanguinis, quàm intuitu pieta-
tis, & paupertatis, ad quod videtur reſpexiſſe iur. con-
ſultus in context. l. tutor. §. qui tutoribus. ff. de excuſ.
tutor. & refert Dec. in d. conſ. 120. d. nu. 4. verſic. ſecus
verò, vbi multa adducit, de quibus vide in concluſio-
ne, dos.

CONCLVSIO CCCCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Debere nihil ſe dicens, an id probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Debere nihil ſe dicens, & à creditore non laceſſitus a ſeipſo petens ſe liberatum declarari, debet id probare.*
2 *Reus licet principaliter petat ſe abſolui a petitis, & perpetuum ſilentium aduerſario imponi, non tamen actor efficitur, quando actor prius coueniſſet reum in iudicio.*
3 *Debitor quando primo coparuit coram iudice, & petijt terminum ſtatui creditori ſuo ad agendum dicitur actor.*

Debere nihil ſe dicens, & propterea à creditore non laceſſitus
1 †à ſe ipſo petens ſe liberatum declarari, debet id pro-
bare, quia actor dicitur, cũ primũ ad iudicium cõpa-
ruit, ſic voluit iuriſc õſultus in l. in trib. in fi. ff. de iudi.
& ſummus Pontif. ex in c. forus. §. actor. de verb. ſign.
atq; reſpondit Dec. in conſ.43. in prin. poſt nu. 1. col.
2. verſ. ſed tamẽ. quem etiam refert, & ſequitur Herc.
de prob. neg. nu.26. verſ. primo infertur.

Illud velim reſtringas, vt locũ ſibi nõ vendicet, qñ
actor prius conueniſſet reũ in iudicio, quia licèt reus
principaliter petat ſe abſolui à petitis, & perpetuum
2 ſilentium aduerſario imponi,† nõ tamen iccircò effi-
citur actor, adeò vt ipſe onere probandi grauetur, ſed
retinet commodũ regulæ, quod actore non probante
reus abſoluatur, ita inſigniter decidit Ant. de Butr. in
c. in præſentia. per illum tex. in 2. col. in 6. notab. verſ.
verum. de prob. quod etiam voluit Dec. in cõſ.?.n.9.
qui viſus eſt Herculano contrarium ſenſiſſe, ſed pace
illius viri dixerim, rectè non perpendit diſcrimen ca-
3 ſus,† nam ea, quæ dicuntur in concluſione, & tenet ip
ſe Dec. in d. conſ.45. pcedunt quando debitor primò
comparuit coram iudice, & petijt terminũ ſtatui cre-
ditori ſuo ad agendum, vt ipſe Dec. ibidem declarat.

CONCLVSIO CCCCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Debiti ſolutio an per inſtrumentum deletũ repertum apud debitorem probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Debiti ſolutio probari poteſt per inſtrumentum deletum repertum apud debitorem.*
2 *Debiti ſolutio probatur, ſi inſtrumentum reperitur penes debitorem, nam præſumitur à creditore ipſi redditũ animo liberandi eum.*
3 *Debitor etiam ſi habeat penes ſe inſtrumentum, & dicat ſe liberatum virtute pacti, non tamen præſumitur liberatus, niſi probet huiuſmodi inſtrumentum fuiſſe ſibi per creditorem redditum.*
4 *Pactum de non petẽdo habet vim donationis, quam in dubio quis non præſumitur facere.*
5 *Inſtrumentum debiti eſſe redditum per creditorem debitori probari debet per quinque teſtes.*
6 *Debitũ præſumitur ſolutum, ſi inſtrm̃ ſit penes debitorem.*
7 *Debitũ nõ præſumitur eſſe ſolutũ ob reſtitutionẽ pignoris.*
8 *Debitum ſolutum præſumitur, quando inſtrumentum reperitur litura inductum penes notarium.*
9 *Debiti ſolutio facta præſumitur ſi inſtrumentũ reperitur deletum etiam apud extraneum, & tertiam perſonam.*
10 *Inſtrumentum quando reperitur penes debitorem, præſumitur ei redditum per creditorẽ animo liberãdi eum.*
11 *Inſtrumentum debiti quando eſt apud tertium, non præſumitur ei datum per creditorem animo liberandi.*

12 Debitum

12 *Debitum non ſolùm non probatur ſolutum, ſi probetur debitorem ſubtraxiſſe inſtrumentum debiti, ſed imò ſi tenor ipſius inſtrumenti plenè non probetur, ſufficit iuramentum creditoris ad condemnationem.*

13 *Debitum non probatur fuiſſe ſolutum ex cancellatione, ſi perſona ſit domeſtica, & cohabitet cum creditore.*

14 *Inſtr̃m debiti apud debitorem repertum non facit plenam probationem ſolutionis, ſed tantum præſumptionem.*

Debiti ſolutio probari poteſt per inſtrumentum deletum
1 repertum apud debitorẽ, vt profitendo ſcripſit Arch.
in c.hunc nu.76.diſtin.cui conuenit doctrina Abb. in
c.pen.nu.17.ver.nunc venio, vt lit.penden. atq; Fel.in
c.accedens.nu.2.vt lit. non conteſt. ꝙ & confirmauit
Spec.in §.poſtq̃.poſt nu.8.verſ.quid ſi debitor. ibi can
cellato aũt tit.de inſtru.edi.& nu.16.verſ.porrò.com-
probauit quoq; Bar. l.qui tabulas.nu.5. ff.de furt.& l.
bello.§.fi.in fi.vbi Bar. ff.eo.tit. & Caſtr.in l.ſi de poſ-
ſeſſione,nu.2.C.de probat.& l.ſi chirographum.ff.eo.

Primò amplia, vt concluſio vera ſit, ẽt ſi non eſſet
deletum dummodò reperiat̃ penes debitorem, ꝙ ei
2 redditum fuerit, † nam tunc præſumitur à creditore
debitori redditum, animo liberandi eum, nam licet
interlitum non ſit, facilè tñ fuiſſet debitori illud indu
cere, ita Io.Andr.retulit in addit.ad Spec.in tit. de in-
ſtru.edit.§.poſt quam.verſ.porrò.num.16.ſuper verb.
dno.in litera H.& Anto.de Butr.ſenſit in c.eccleſia.il
2.vt lit.pend.quos refert, & ſequitur Alex. in conſ.56.
nu.11.lib.2.verſ.& per prædicta.

Limita hanc primam ampliationẽ non procedere,
3 † ſi debitor habens penes ſe inſtr̃m, diceret ſe libera-
tum virtute pacti, nã tũc ẽt ſi penes ſe habeat inſtr̃m,
non præſumitur tamẽ liberatus, niſi probet huiuſmo-
di inſtrumẽtum fuiſſe ſibi per creditorem redditum,
4 vt l.Labeo.cũ ibi nota.ff.de pac.& ratio eſt, † quia pa
ctum de non petendo habet vim donationis, q̃ quis
in dubib non præſumitur facere.l.cum de indebito.ff.
de probat. & l.filiusfamilias, ff.de donat.& per quin-
que teſtes debet probari huiuſmodi inſtrumentum
5 † eſſe redditum, vt dixit gl. notab. in l.1.in §. ille etiã.
C.de Latin.liber.tollen.& refert ſequendo Guid.Pap.
in tractatu de præſump. poſt nu.22.verſ. an eo ipſo ſe-
cus ſi alleget ſolutionem, quia eo caſu, cum inſtrumẽ
6 tum ſit penes debitorem † præſumitur debitum ſolu-
* tum, vt de * communi opinione atteſtatur Guid. Pap.
in c.ex literis.nu.5.de conſuet.

Secundò limita hanc primam ampliationem pro-
cedere, qñ eſt reſtitutum pignus, quia eo caſu non præ
ſumitur eſſe ſolutum debitum, nam ex illa reſtitutio
ne, & traditione pignoris debitor ſentit aliquam com
7 moditatem, † & ſic potius præſumitur reſtitutum pi-
gnus ad aliq̃ commoditatem ipſius debitoris, q̃ pro li
beratione debiti, ſecus in reſtitutione inſtr̃i, ex illa eñ
non poteſt aliqua alia præſumptio oriri, quàm libera
tionis debiti ſic not.Guid.Pap.in d.cap. ex literis, nu.
5.verſ.ibi.l.poſtquam de conſuet.

Secundò amplia concluſionẽ locum habere, quan
dò inſtrumentum reperitur litura inductum penes no
8 tarium, † quia tunc præſumitur debitum ſolutum, vt
auctor eſt Bal.in rub.C.de prob.ſub nu. 28.verſ. iuxta
hæc quæro.& in l. Labeo.§.1.in fi.ff.de pactis.

Tertiò amplia concluſionẽ locum ſibi vendicare,
qñ tale inſtr̃m deletum eſſet etiam repertum apud ex
9 traneum, & tertiam perſonam, † quia tunc etiam præ
ſumitur debitum præceſſiſſe, & ſolutionem eſſe factã,
ita Bar.proditum reliquit in d.l.fullo.§.qui tabulas.ff.
de furt.per l.qui tabulas.eo.de furt.& ibi Bar.

Huic opinioni repugnat Alex. in d.conſ.59.nu.11.
vol. 2. reijciens rationem Bar. quia quando reperitur
10 penes debitorem, † præſumitur redditum per credito-
rem animò liberandi eum, per l. Labeo.cum ſeq. ff.de
pact.quæ ratio ceſſat, quando eſt apud tertium, nam
etſi præſumeretur ei datum per creditorẽ, non tamen
11 poteſt dici, ꝙ præſumatur ei datum animo † liberan-
di, quia nihil ad eum extraneum pertinet, & idem vi-
detur tenere Ang.in l.ſi vnus. C.de teſtib.

Primò limita concluſionem non procedere, ſi pro-
betur, debitorem ſubtraxiſſe inſtrumentum debiti, nã
tunc non ſolùm non probatur debitũ ſolutũ, ſed imò
12 ſi tenor dicti inſtr̃i plenè non probetur † ſufficit iur̃m
creditoris ad condemnationem, vt tradidit Paul. de
Caſtr.in l.ſi de poſſeſſione.nu. 3.C.de probat.

Secundò limitabis concluſionẽ locum non habe-
re, ſi perſona eſſet domeſtica, & idem domiciliũ vnà
cum creditore incolens, quia tunc ex huiuſmodi can-
cellatione non probat̃ ſolutũ fuiſſe debitũ, nã cum ſit
13 perſona domeſtica, & cohabitet cũ creditore † facilè
potuit ipſi tale inſtr̃m auferre, & delere, ita ab Alex.
cautum eſt in d.conſ.59.nu.11.vol.2. & prius à Bar.in
l.fullo.§.qui tabulas.ff.de fur.& Io.Nicol.Arela. retu
lit in additio.ad Alciat.de præſump. reg.1. præſumpt.
33.nu.6.& Guid.Pap.in tract.de præſump.poſt nu.22.
verſ.ſi verò virtute ſolutionis.Bal.etiam in d.l.vnica,
§.ille etiam.C.de latin.liber.tollen.

Tertiò limitare, & intelligere poteris, vt nõ eò vſq;
procedat concluſio, vt ex hoc oriatur plena probatio
14 ſine alio adminiculo, † ſed tñ faciat præſumptionẽ,
ita expreſsè dicit gl.in l.pact.ff. de pact. q̃ ibi ſequunt̃
Gulielde Cun.Iac.Butr.Bal.in l.vnica. §.ille, nu.3.C.
de latin.liber.tollen.& Alex.in d.cõſ.59.n.12.vol.2.

CONCLVSIO CCCCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga an probe-tur per iuramentum creditoris.

SVMMARIVM.

1 *Debitorem eſſe ſuſpectum de fuga probatur per iur̃m creditoris, & propter talem probationem capi poteſt.*

2 *Iuramentum ad probationem debiti non ſatis eſt neque ad probationem ſuſpicionis fugæ, quoad illud, vt permittatur, vt poſſit capi.*

3 *Suſpicio dilapidationis bonorum debitoris poteſt probari per iuramentum, & propter hanc ſuſpicionem poteſt capi, & in carcerem conijci.*

4 *Suſpicio fugæ debitoris iurata tollitur, ſi probetur, debitorẽ eſſe bonæ famæ, & ſummæ exiſtimationis, ac probitatis.*

5 *Suſpicio fugæ debitoris etiam iurata excluditur, & tollitur, ſi probatum fuit poſſidere immobilia, vel eſſe habitatorẽ continuum in vrbe.*

6 *Debitorem ſuſpectum eſſe de fuga, non probatur per iuramentum, quando non eſt periculum in mora.*

7 *Debitor nulla habens immobilia, ſi mobilia poſſidet multa, quæ haud facilè exportari poſſunt, non redditur de fuga ſuſpectus.*

Solent debitores, qui ſoluendo non ſunt, vel
ægrè, & tardè nimis ære alieno exeũt,
etiam ſe ſuſpectos de fuga reddere. Hinc fit, vt contra
eos mandata, & (vt noſtrorum loquẽdi formula vtar)
arreſta, ſimiliaq; ſæpe relaxentur.

Quapropter operæpretium eſſe duximus hic ſubne-
ctere, quænam probatio iſto caſu admittenda ſit, qua
in re placuit maioribus noſtris, debitorẽ ſuſpectũ de
1 fuga poſſe ꝓbari per iur̃m creditoris, & per talẽ ꝓba-
tionẽ poſſe ẽt capi, & retineri pp creditorem, vt obſer
uauit Alex.in l.2.nu.22.ff.ſolu.matr.& animaduertit.
Ang.in l.nemo carcerem.C.de exactor.trib.lib.10.

Ab hac ſnĩa diceſſere Bal.in l.apertiſſimi. poſt n.9.
verſ.ſi verò volo, vbi ẽt Ang.C.de iu.& idẽ Ang.Pau.
de Caſt.& Imol.in l.q bona.§.de illo.ff.de dam.infec.
2 qb.in locis in ea fuere opinione, vt † nõ ſatis ſit iur̃m
ad probationẽ debiti, neq; ad probationẽ ſuſpicionis
fugæ, quoad illud, vt permittat̃, vt poſſit capi, ꝙ etiam
refert, & ſequitur Fran.Cur.in tract. de ſequeſt.nu.42.
verſ.8.principaliter quæro, & latiſſimè ad id ſe fundit
doctiſſimus Iac.Menoc.de arbit.iud. li.2.cẽt.1.caſ.87.

Si quis priori voluerit adhærere ſniæ, ampliare po-
terit,vt concluſio ēt procedat in ſuſpicione dilapida-
3 tionis bonorū debitoris, † quia illa ēt pōt probari per
iurm, & propter huiuſmodi ſuſpicionem poteſt capi,
& in carcerē conijci,licet huiuſmodi captura dato fi-
deiuſſore de iudicio ſiſti poſſit reuocari,ita dixit Alc.
in l.ſi ab arbitro.nu.8.ff.qui ſatiſ.cogan.& ibi Ang.&
conſulas Alex.in l.neq.. §.fi.ff.de in ius vocan.

Limita modò concluſionē locū non habere ſi cō-
4 trariū probeť, vt ſi probetur debitorē † eſſe bonæ fa-
mæ,& ſummæ exiſtimationis, ac probitatis, nā tunc
tollitur illa ſuſpicio iurata,vt colligitur ex Iuliani rñ-
ſo in l.argentū.ff.commodati.& docuit Iaſ. in l. 1.nu.
18.ff.qui ſatiſd.cog.confirmauit Neuiz.conſ.52.n.19.
ſequutus eſt Tiraq.qui multa ſimilia recenſet in trac.
de pœnis,cauſa 51.nu. 41. & 42.vt ſi probatum fuerit
poſſidere immobilia,nam ēt hoc caſu excluditur di-
cta ſuſpicio,vt rñdit Macer.in l.ſciendū. ff.qui ſatida.
5 cog.,† aut probetur eum eſſe habitatorē continuum
in vrbe, nam & tunc tollitur huiuſmodi ſuſpicionis
probatio iurata, ſic habemus ab Vlpia.in l. hæres ab-
ſens.§.ſi quis cautelā.ff.de iud latè Roma.id pſequi-
tur,in conſ.241 incip.ſpectabiles domini,nu.1.

Secundo loco limitare nō grauabere, concluſionē
locū ſibi non vendicare,qñ non eſſet periculū in mo
6 ra, † nempè ſi peteretur capi,quia immobilia nō poſ
ſidet. Tunc iudex non debet eſſe contentus ſolo iurō,
ſed curabit ſibi fidē faciendā de debito per teſtes, vel
inſtrm,vel per quid aliud iſtis par, vt traditū eſt à Cac
cialup. in tractatu, de debitore ſuſpecto, q.prin. 6.nu.
15.vbi latè examinat iſtū articulū,& latius dicetur in
concluſione ſuſpicio,& in cōcluſione,iurm,& in cō-
7 cluſione,fuga debitoris, fieri enim poteſt, † vt debitor
nulla habens immobilia, mobilia poſſideat multa,
quæ haud facilè exportari poſſent, & quæ eum mini-
mè ſuſpectum redderent,vt tradunt Bal. Aret.& Soc.
in l.creditor.la 2.ff.ſi certum petatur.

CONCLVSIO CCCCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Debitor an tanquam idoneus præſumatur comprobatus fuiſſe à creditore.

SVMMARIVM.

1 Debitor tanquam idoneus præſumitur comprobatus à creditore. Contrarium nu.4.

2 Creditori incumbit onus probandi ſe iuſto errore ductum putaſſe debitorem fuiſſe idoneum,cum non eſſet.

3 Ignorantia creditoris de idoneitate debitoris poteſt probari per iuramentum.

5 Aſſerens aliquem præſciuiſſe,debet hoc probare.

6 Iuro creditorū eſt adhibeda fides in materia ſequeſtrationis rerū cauſam ſuſpicionis ſuperueniſſe poſt contractū.

1 Debitorem tanquā idoneū † præſumi
cōprobatum fuiſſe à credi-
tore, tradidit Vlpia. in l.3. ff.de fideiuſſ.vnde incūbit
onus probandi creditori,ſe iuſto errore ductū putaſſe
2 eū eſſe idoneū, † cū nō eſſet,ita Alex.docuit in l.ſi ab
arbitro.nu.4.verſ.in dubio tñ.ff.qui ſatiſd. cog. & ſen-
ſit Pau.Caſt.in l.etiam.§.1.in fi.ff.ſolut.matr.

Et huiuſmodi ignorantia, ſiue error poteſt probari
3 † per iuramentum, vt probatur ex his, quæ retulit,ad
hoc Franc.Marcus,q.522.lib.1.

Contraria tñ concluſioni noſtræ ſententia vř poſſe
4 colligi ex reſcripto † Imperator.Leon.& Anthem.in
l.fi.verſ.ſi quid probatum fuerit,vbi Bal. num.1.C.de
ſponſal.vbi ſentit Bal. aſſerentem aliquem præſciuiſ-
5 ſe, † debere hoc probare, & idem expreſsè profitetur
Fulg.in l.ſi legib.nu.1.primo not.C.de epiſ.audient.

Quòd ſi lector prior tibi placuerit cōcluſio, illā in-
telligere poteris, vt in materia ſeqſtrationis rerū cau-
6 ſam ſuſpicionis ſuperueniſſe poſt contractū † ſit adhi
benda fides iurō creditorū,ita decidit Pau. de Caſt.in
conſ.38. aliàs 473. incip. pro pleniori examine,nu.8.
& per totū.vol.1. idem docuit Barr.in l.ſolent.nu.16.
C.de alim.& cibar.leg. Bal.in l.1.nu.2. vbi etiam Sal.
C.de reb.cred.quos refert ſequendo Franc.Cur.de ſe-
queſtr.nu.46.q.9.licet Bar.& Bal. hic allegati non lo-
quantur in his terminis, ſed in ſtatuto ſuper dāno da-
to.Et ad hæc,quæ diximus in hac concluſione conſu-
las ea,quæ tradidimus in concluſione, fuga debitoris.

CONCLVSIO CCCCLXXX.

ARGVMENTVM.

Debitum an poſſit probari per teſtes.

SVMMARIVM.

1 Debitum poteſt probari per teſtes, etiā ſi lege municipali ſit cautum,ne poſſit probari,niſi per inſtrumentum.

2 Debito probato per teſtes poſſum petere à iudice, vt cōpellat debitorem meum ad faciendum mihi inſtrumentum.

3 Cautela creditoris ad hoc,vt debitor ſponte cōfiteať debitū.

4 Inſtrumenti de debito amiſſi ſubſtātia probari pōt per teſtes, & tenor ipſius inſtrumenti, quo probato,probať debitū.

5 Teſtes etiam ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionib, factis diuerſo loco, & tempore probant debitum.

6 Debitum non probatur per teſtes ſingulares deponentes de diuerſis confeſſionibus.

7 Debitum per teſtes ſingulares probať, quando ſingularitas eorum eſt adminiculatiua, & tendit ad eundem finem.

8 Debitum non probant teſtes ſingulares, quando ſingularitas eſt obſtatiua, & ipſi non conferunt in vnum rei finē.

9 Pactum inter partes initum,vt debitum non probetur,niſi per inſtrumentum,non valet.

10 Pactum inter partes, vt niſi per inſtrumentum probetur debitum,non nocet,quinetiam per teſtes probari poſſit.

11 Teſtes ſi ex officio iudicis examinentur, probant debitū nō obſtante pacto inter partes inito, vt probari non poſſit, niſi per inſtrumentum.

1 Debitum pōt probari per teſtes,etiamſi le
ge municipali eſſet cautum † ne
poſſet pbari,niſi per inſtrm,ita me docuere iuris Pō-
tificij profeſſores eximij Abb.in c.2.nu.10.verſ.venio
nunc ad tertiū,& ibi Fel.nu.16.& ſeq.de proba. atque
pōt id cōprobari per ea,quæ adduxit Hippol.de Marſ.
in rub.C.de probat.nu.43.& 45.cum ſeq.

Primò ampliabis, vt probato debito per teſtes poſ-
2 ſim petere à iudice, † vt cōpellat illū debitorē meum
ad faciendū mihi inſtrm,vt auctor eſt Matth.de Affl.
in conſtit. Neapol.libr.1.de ferijs, & ſolennitat.rubr.
73.nu.88.per l.in creditore.ff.de euict.& l.2.§.item.ff.
de aq.pluu.arcen.& alijs ibidem adductis.

Ad hæc ſecundò amplies velim,prout in ea cautio
ne,q̃ tradit Hipp.de Marſ.in d.rub.C.de proba.nu.mi-
hi 350.verſ. & circa primū cum ſeq. videlicet qñ reus
nō habet teſtes,vel inſtra ad hoc,vt probare poſſit de-
bitum,propterea ꝙ mutuo dedit pecuniam amico ſe
motis arbitris, quoniā ei fidebat. Vnde nec ſibi cauit
ab illo,nec aliqua ſcriptura id poteſt probari,hic verò
debitor æs alienum coram teſtibus conſiteri tenuit.
3 Quocirca,vt ſuccurrať creditori † poterit ipſe debi
torē in ſuum cubiculum ducere, ibique alicubi teſtes
hr̄e abditos,ne poſſint videri,tū à lōge repetito princi
pio, tandē quaſi aliud agens ad ſuū deſcēdat creditū,
rogetq;

rogetq; debitorem qñ demum illo ære alieno, quod
ſecum contraxit, ſe velit exoluere, & qñ perſoluere
ſibi velit illa centum, quæ ei diebus præteritis huma-
niter mutuo dedit tunc debitor nullũ præter credito-
rem adeſſe putans facilè debitũ ſponte poterit fateri,
ratus iſtiuſmodi confeſſionẽ ſibi non nociturã. Itaq;
audita debitoris confeſſione, teſtium poterit haberi,
quæſtio, & iidẽ deponere potuerunt, ſe audiuiſſe iſtiuſ
modi debitorẽ confitentem debitum ſatis ſe eſſe fa-
cturum, licet eum non viderint, niſi fortè per boſtij ri-
mulam, ſed eius vocẽ habere notã. Hoc igitur pacto
creditoris intentio optimè erit probata ratumq; erit,
& firmũ iſtiuſmodi teſtimoniũ, vt de hoc teſtis eſt lo
cupletiſſimus Accurſ. in l.2.§. idẽ Labeo. in verb.au-
dierunt.ff.de aq.plu.arc.cuius doctrinã, vt eximiam
plurimum commendant, & ſequunẽ ibid. Bar. & cæte
ri omnes ſcribentes cũ multis relatis ab Hipp. Marſi.
vbi ſupra.d.nu.350.ad quod conſulas ea, quæ ante di
ximus in concluſione, creditum.

Inſuper tertio loco ampliare poteris, ẽt ſi de debito
factum fuiſſet inſtrumentum, ſed poſteà amiſſum eſ-
4 ſet, nam iſto caſu † per teſtes probari poteſt ſubſtantia,
& tenor ipſius inſtrumenti, quo probato vnà cũ caſu
amiſſionis inſtrumenti probatur debitum, ac ſi de eo
oſtendiſſet inſtrumentum, ita proditum eſt à Bal. in c.
1.§. ſi enim dño.nu.1.ver.no. ꝙ licet.nt.quid ſi inueſt.
& facit, quod per eundem traditũ fuit in c. 1.§. ſacra-
mentum.nu.15. verſ. ſed nunc ego quæro.tit. de con-
ſuet.rec.feud. & hoc idem monuit Bart. in l. ſicut ini-
quum. poſt nu.1.C.de fide inſtru., & in l.1.num.27.ff. ſi
cert.pet.atq; latè proſequitur Hipp.de Marſ.in d.rubr.
C.de probatio.nu.355.verſ.circa ſecundum caſum.cũ
ſeq.cauit Henric.Bouer.in ſing.in ver.inſtrumentum,
nu. 13. vbi tria requiri, vt probetur debitũ ex vi inſtru-
menti deperditi, nos admonet.

5 Quartò, amplia veram eſſe concluſionẽ, † etiamſi
huiuſmodi teſtes ſint ſingulares deponẽtes, velut de
diuerſis cõfeſſionibus factis diuerſo loco, & tempore,
ita cum multis alleg. voluit Craue.in ſuo tract. de an-
tiq.temp.in 4 parte, verbo, ſed enim, quia in hac mate
ria & c.nu.9.verſ.ſed in contrarium, & nu.15.verſ.iſtis
ita præmiſſis, quibus in locis quam plura huc ſpectan
tia congerit, ad quæ te reijcio, & ibi habes etiam ſcri-
bentes idem ſentientes.

Contrariam ſñiam eſt ſequutus Pau.de Caſt.in cõſ.
155.in cauſa quæ vertitur coram Dño Vicario.in fin.
lib.2. & in conſ.269.viſo proceſſu.in fi.poſt nu.2.verſ.
6 præterea in caſu noſtro, eo.lib. vbi apertè tradit † debi
tũ non probari per teſtes ſingulares deponentes de di
uerſis confeſſionibus, & idem tradit Alex. in conſ.68.
viſo proceſſu inter Antoniũ.nu.7. & 8.lib.3. & conſi.
57.lib. 6. ꝙ eſt duplicatũ ibi, cui opinioni facit, ꝙ ob-
ſeruauit Rom. ſing.205.incip. Prohibi.nu.2. & tradit
etiam Aſſl. deciſ.364.fuit deciſum.nu.3. & ſeq.

Reconciliare poteris, vt prior ſententia procedat,
7 qñ ſingularitas teſtium eſt adminiculatiua, † & tendit
ad eundem finem, quia tunc benè probant, vt conſul-
tus reſpondit Alex. in conſ.21. Reper nu.4. verſ.iſtud
etiam.lib.4 authorem laudat Bal.in rub.de contro.in
ueſt.nu.2.verſ.eſt benè verũ, & latè proſequitur Crau.
d.tract.de antiq.temp.d.verbo, ſed enim.nu.10. & plu
rib.ſequent.

Poſterior verò ſñia locũ habet in ſingularitate ob-
8 ſtatiua, † & quando teſtes non conferunt in vnum rei
finem, vt pulchrè declarat Bal. in d.rub. C.de cont.in-
ueſt.poſt num.2. & conſulendo diſtinguit Cœpoll.in
conſ.3.num.9.in ciuil. Alex.etiam monuit d.conſ.21.
nu. 5. lib. 4. & quam plures idem ſentientes congeſſit
Crau.loco proximè citato.

Quintò ampliabis, etiamſi partes inter ſe eſſent cõ-
9 uentæ, ne debitũ probeẽ, niſi per inſtrũ, † tale nempè
pactum non valet, ſi credimus ita docenti Floria. in l.
Aquilia.ff.ad legem Aquiliam, quod & placuit Butr.
in c. ſi diligenti. de foro compet. quibus accedit ſñia
gl.in auth.vt ſin.phi.na.cred. & deb.§.ſi.in ver.Sena.
Conſulto, circa med.colla.7.Spec. idem quoq; proba
uit tit.de prob.§.videndũ.ver.ſed pone, el 1.nu.4. & in
verſ.ſed quid ſi debitor.nu.6. nec ab hac opinione di-
ſceſſit Pau.Caſtr.in l.pactum inter hæredes.nu.5.ff.de
pact.quib.doctr.Bal.rñdet in auth. iubemus. poſt nu.
10 7.verſ. & ideo illa.C.de iudicijs, † ꝙ procedit, etiamſi
tale pactum eſſet iuratum, nã non nocet, ne poſſit ẽt
per teſtes probari, vt in hanc ſententiã videtur reſpon
diſſe Paulus in l.1. ff.de fide inſtru.

11 Verumtamen id eſſe verum intelligas, † ſi teſtes ex
officio iudicis examinentur, ſecundùm Specu.in d.§.
verſ.ſed quid ſi debitor.d.nu.6 in ſi.tit. de probat.

CONCLVSIO CCCCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Debitum an probetur per taciturnitatem de
bitoris, & quo pacto.

SVMMARIVM.

1 *Cautela creditoris, qua poteſt ex taciturnitate debitoris ha
bere debiti probationem.*
2 *Debiti probatio firmiſſima ex qua taciturnitate debitoris
emergat.*
3 *Epiſtola repræſentat perſonam illam mittentis.*
4 *Iudici iniuriam infert prohibens eius literas præſentari.*
5 *Debitor non dicitur confiteri contenta in literis creditoris,
ob earum retentionem, ſi in ipſis contineatur calculus ra
tionis dati, & recepti. Contrarium ibi.*
6 *Verbum, continuo, intelligitur iudicis arbitrio, vt debitori
recipienti literas creditoris non denegetur tempus legen-
di, cogitandi, & petitiones conſulendi.*
7 *Literæ non potuerunt ratæ haberi ab acceptante quando
ſcribens eſſet mortuus, antequam ſint receptæ.*
8 *Literæ, in quibus confiteor me tibi debere centum, plus, mi-
nuſve, ſi antequam tibi reddantur, ego moriar, non noce
bunt, nec præiudicabunt hæredibus meis.*

Superiori concluſioni aliam non longè
diſſimilem ſubijcimus. Etenim
eadem hypotheſi firma manente, pecuniam fuiſſe
mutuò datã ſemotis teſtibus, nec aliunde poſſe haberi
mutui probationẽ, alia via creditori meritò ſubueniẽ
dũ eſt, ne iure ſuo poſſit vlla ratione defraudari.
Creditor enim debitori corã duobus, vel tribus teſti-
bus, qui legant ea; quæ in litteris continentur, litteras
1 exarare poterit, † in quibus eundem debitorem certio
rem faciat, rogetq;, vt ſibi illa centum, quę ipſi ab illo
debenẽ reſtituat. Quæ literæ debitori ab vno ex illis te
ſtibus reddanẽ, qui viderit, & perlegerit ea, quæ in illis
ſcripta fuere: nam ſi poſtquã ipſe debitor legerit lite-
ras illas, ſtatim non interpoſuerit teſtationẽ cõtrariæ
voluntatis, hoc eſt, ſe mirũ in modum mirari de iſtiuſ
modi literarũ genere, & nihil omninò pecuniarũ de-
2 bere, verùm tacuerit, tunc profectò † per iſtiuſmodi
taciturnitatẽ firmiſſima emergit debiti ꝓbatio, adeo
vt ex hoc ad ſoluendum, & ad ſatis creditori facien-
dũ cõpelli poſſit, ſic doctiſſimè more ſuo docuit Bar.
in l. filiusfamilias.la 2.per illũ tex.ff.ad Macedo. & in
l.quo enim.in §.1. poſt nu.1.verſ. quãdoq; ſuperuenit
ſcientia.ff.rẽ rat.hab. & in l.Titius.nu.2.in fi. ff.de cõ-
ſti.pec.vbi Bal.ver.ſed quæro, an eo ipſo, cui fauet, ꝙ
notat idem Bal. in l. ſi procurator abſentis. in prin. de
proc. vbi ex illo tex. colligit, quẽ approbare videẽ eo
ipſo, ꝙ litteras recipit, nam ſi litera ipſa diſplicebat
3 contradicere debuerat, † & nu.4.ſcripſit Epiſtolam re-

præſentare perſonam illam mittentis,& literas atque præſentiam cenſeri ad paria,& hoc idem ſentit Fely. in c.mandata.poſt nu.1.verſ.& pro prædictis. de præ-
4 ſump. dicens iniuriam iudici inferre † prohibens eius literas præſentari,quia fit iniuria in literis clauſo, nõ literis,per l.oſſa.§.fi.ff.de religioſ. Alex. reſpõdit etiã in cõſ.147.incip.ponderatis his, de quib.in 4.col.poſt nu.16.verſ. quia iſte teſtis deponit.vol.2.& Hipp.de Marſ.ſing.344.in princ.incip.taciturnitas.vbi multos teſtatur.& Gozad.in conſ.23.nu.6.verſ.3.alterum.& poſt nu.9.verſ.5.& vltimo,conſuluit etiam Barba.ad idem in conſ.6.ſcriptum eſt.col.5.nu.27.& relatu eximium cenſuit Mattheſ.in ſuo ſing.22.incip.not. mirabilem,& ibi Gabrie.Saray.in addit.multos allegat, & Rip.in l.admonendi.nu.138.verſ.communiter tamen tenetur.de iureiur.de * communi opinione atteſtatur, quem etiã refert vnà cũ multis alijs Menoch. de arbitr.iud.lib.2.cent.1.caſu 21.& latiſſimè per Burſat.in conſ.39.vbi etiam atteſtatur de *communi.nu. 15.& in d.l.admonendi.Coraſ.num.72.& ſeq. verſic. operatur namque, de iureiuran.

Primo loco limitandum erit hoc non procedere, quando in huiuſmodi literis cõtineretur calculus ra-
5 tionis dati,& recepti, † vt fieri ſolet, & vltimo loco poneretur in literis, vt reſtitueret ea, quæ ex ſumma deducta reliqua ſunt:licèt enim quis retineret literas non per hoc diceretur confiteri cõtenta in literis eſſe vera præſente retentione,ſed potius literas retinuiſſe, vt videret,an optimè fuiſſet ratio ſubducta,ita tradidit Cæpol.in caute.9.pone quod filius.verſ hoc tamẽ limita verùm,permotus reſponſo Calliſtrati in l.cum ſeruus.ff.de condit.& demonſt.& Pauli in d.l.ſi filiuſfamil.la 2.ff.ad Macedonia.

Contraria ſententia videtur colligi ex Sceuolæ reſponſo in l.emptor.§.Lucius Titius. ff. de pact. & ibi Bald.verſ.item no. pro literis mercatorum.

Secundò prætereà limitabis concluſionem veram eo vſq; non eſſe, vt etiam proteſtatio non poſſit fieri ex interuallo,nam licèt Paul.in d.l.ſi filiuſfami.ff.ad
6 Macedon.dicat cuntinuò, † tamen illud verbum intelligitur iudicis arbitrio, vt ſcilicet tempus recipienti non denegetur legendi cogitandi,& petitiones cõſulendi,vt eleganter ſcripſit Alc.in l. deteſtatio. col. 10.verſ.quod autem ſola ſcientia obligetur.ff.de verbo ſi.& Anch Reg.c.q.48.nu.5. quos refert ſequẽdo Menoch.de arbit.iud.lib.2.cent.1.caſu 21.in fi.

Tertiò velim limites concluſionem, quando ſcri-
7 bens eſſet mortuus,autem qualiteræ ſint receptę, † qa tunc non potuerunt ratæ haberi ab acceptante, vt ſapientiſſimè decidit Ant.de Butr.in c.fi.de confeſ.cui adhæſit conſulendo Ruin.conſ.131.num.6. vol.1. id etiam probauit Alex. in conſ.24. nu. 9. vol. 5. & latè proſequitur hoc Anch.Regien.in d.q.48. & huc ſpectant ea,quæ idem Alex. reſpondit in conſ. 110. viſis acutiſſimis.nu.3.verſ. non obſtat, ſi dicatur. vol. 1. & conſ.135.ponderatis his.num.6.verſ. eo magis.vol.2. quod debet ſequi ratihabitio tempore habili.

Ampliabis iſtam tertiam limitationem etiam veram eſſe, quãdo ſcribo tibi literas,in quibus cõfiteor me tibi debere centum,plus,minuſvè.& antequã iſtæ
8 literæ tibi reddantur,ego moriar,†hoc caſu iſtiuſmodi literæ non nocebunt, nec præiudicabunt hæredib. meis, ita ſingulariter dicit Innoc. in c. cum dilectus. de ſucceſs.ab inteſtat.quod effatum ſingulare,& eximium putant Anto.in c.fi.in 5.col.ext. de cõfeſ. Barbat.in d.c.cum dilectus,& in c.poſt ceſſionem.de probatio.& Marſ. qui multos refert in rubr.nu. 265. verſ. & primo dico cum ſeq.C.de prob.& in ſing. ſuo 373. vt noſti à Doct.& in l.fin. num.46.verſ. & tene menti notabile verbum,de quæſt.& Corſet. in ſuo ſingul. incipient.ſi ſcribo.in verbo confeſſio.il quinto,& cõſulas infra concluſionem litera.

CONCLVSIO CCCCLXXXII.

ARGVMENTVM.

Debitum an probetur per confeſſionem extraiudicialem factã etiam abſente parte.

SVMMARIVM.

1 *Debitum probatur per confeſſionem extraiudicialem, licèt ex ea non inducatur obligatio.*
2 *Debiti confeſſio poteſt probari per teſtes,etiam ſtante ſtatuto,debitum probari poſſit,niſi per inſtrumentum.*
3 *Debitum probatur per confeſſionem extraiudicialem etiã factam abſente parte.*
4 *Confeſſio ſine cauſa etiam per verba enunciatiua, vel non probat liberationem.*
5 *Confeſſio debiti non probat debitum, quando emergit in præiudicium tertij.*

Debitum probari per cõfeſſionem extraiu-
1 dicialem,†licèt ex huiuſmodi cõfeſſione nõ inducatur obligatio,decidẽdo ſenſit Guid.Pap.in deci. 272. nu.2.vbi teſtatur gl.& Doct.in l. Publia Meuia.§.fin. ff. depoſi. quod etiam aſſeruit Accurſ. in l.1.ff.de interrog.act.verſ.nec obſtat.& in l.ſcimus.C.de agri. & cenſ.lib.11.ver.quia in illo.conſuluit etiam Caſtren. conſ.109.viſa petitione.nu.5.verſ. nam confeſſio extraiudicialis.vol.2.& conſ.143.nu.9. verſ. quia cõfeſſio facta.d.2.vol.incip.viſo proceſſu. Afflict. in tract. de iure prothomiſ.§.4.viſis iis.nu.5.verſ.4.no.& nu.6.
2 & 7.& huiuſmodi debiti confeſſio†poteſt probari per teſtes etiam ſtante ſtatuto,ne debitum probari poſſit, niſi per inſtrumentum,vt Fel.& Abb.voluere in c. 2. ille nu.16.hic nu.10.verſ. venio. nunc ad tertium.de prob.& Hipp.de Marſ.in rub.C.de prob.nu.52.verſic. primò enim limitatur dictum ſtatutum,cum ibi allegatis,& ſenſit Crau. in tract. de antiq. temp.in verbo quæritur etiam.nu.82.in 1.parte, verſ. teſtium tamen recognitio eſt.

Amplia concluſionem, etiamſi confeſſio extraiu-
3 dicialis†ſit facta parte abſente,ita Bal.voluit in l. generaliter,nu.15.& ſeq. C.de non.nu.pec.& in l. rationes.poſt num.2.verſ.diſtinguit.C.de prob.& in conſ. 392.incip.in 1.in 3.vol.& in conſ.10.in q. vol.5.nu.3. hanc eandẽ ſententiam adiuuant,& confirmant quę fuere obſeruata à Card.in c. ſignificauit. de teſtibus,
4 vt dixit,confeſſionẽ ſine cauſa† etiam per verba enũciatiua, vel mera probare liberationem, auctoritate Accurſ.in l.tale pactum.in princ. de pact. & ſequitur Fely.in d.c.ſignificauit.col.2.verſ.nota tertiò. & hoc fauore liberationis,& de hac concluſione vide ſuprà concluſionem,confeſſio facta ſine cauſa.limit. 5.vbi concordantia,& contraria cum extenſionibus habẽtur,& infra concluſione,liberatio, & ſolutio.

Concluſionem limitabis, vt non vera ſit, quando huiuſmodi confeſſio emergit in præiudicium tertii,
5 †nam tunc confeſſio debiti non probat debitum vt ꝑ multa exempla, & allegata colligere eſt à Marth. de Affli.de iure ꝓtho.§.4.n. 11. cũ ſeq.& videas Burſ. in conſ.32.nu.1.per totum.Pariſ.conſ.137.quæſtio, quæ proponitur.nu.4.verſ.ſi ergo marito. cum ſeq. vol. 4. Bello. cõſ.47.in eã eorum de Munchinis.nu.4. verſi. ſecus reſpectu creditorum.Gabr. in communibus cõcluſionibus.concluſ.4.poſt nu.2. verſ. contrarium. & ſeq.lib.3.de iur.dot.de qua confeſſione vide latius in concluſione, confeſſio.

CON-

CONCLVSIO CCCCLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Debitum an præſumatur præceſſiſſe ex ſolutione decem annorum.

SVMMARIVM.

1 *Debitum ex ſolutione decem annorum præceſſiſſe præſumitur.*
2 *Debitũm non probatur, quando ſit vna ſolutio per decem annos.*

1 Debitũ præſumitur præceſſiſſe† ex ſolutione decem annorum, vt à præſtãtiſſimo Papiniano traditum eſt in l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. & colligere eſt ex reſcripto Imperatorũ Diocletiani, & Maximiani in l. ſi certis annis. C. de pact. & ibi Doct. & præcipuè Bal. n. 7. & idem Bal. reſpondit in conſil. 238. nu. 4. vol. 1. qui tamen loquitur in terminis longiſſimæ præſtationis.

Hoc limitare ita poteris non procedere, quãdo fie-
2 ret vna ſolutio per decem annos, † quia ex ea nõ probatur debitum, vt Bar. docuit in l. eum qui aliàs incipit, Iabolenus poſt nu. 3. verſ. ratio eſt, quia. ff. de ann. leg. vbi expreſsè limitat. d. l. cum de in rem verſo, & l. ſi certis annis, & idem etiam dicunt Petrus, Cynus, & Baldus, in l. 2. num. 2. C. de dotis promiſſ. quos refert, & ſequitur Hieronym. Gigas in tract. penſion. q. 81. num. 5.

CONCLVSIO CCCCLXXXIV.

ARGVMENTVM.

Decimæ, an probentur per teſtes ſingulares, & quomodo: & laicus decimas percipiens, quid probare debeat, vt illas poſſit retinere.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ probantur per teſtes ſingulares, & quomodo. Contrarium num. 3.*
2 *In decimis tempus, & locus non eſt de ſubſtantia actus.*
4 *Rectores eccleſiarum illius prouinciæ, in qua petuntur decimæ, admittuntur ad probandum conſuetudinem alicuius loci non ſoluendi decimas.*
5 *Decimam ſolutam fuiſſe eccleſiæ quando probatum eſt, probari etiam debet ſolutam eſſe pro cauſa ab eccleſia allegata.*
6 *Decimas percipiens laicus, vt illas poſſit retinere, & contra eccleſiam ſe tueri, quid probare debeat.*
7 *Decimas percipiens laicus aſtrictus eſt ad probandum eas recepiſſe ante Concilium Lateranenſe.*
8 *Decimas ſi laicus probet tantummodo ſe poſſediſſe ex tẽpore, cuius initij memoria non extat in contrarium, & alleget conceſſionem ſibi factam ante Conciliũ Lateranenſe, ſtandum eſt eius aſſertioni.*
9 *Actori, qui probauit diuturnam poſſeſſionem decimas percipiendi, non incumbit onus probandi ſuos maiores de huiuſmodi decima, vel reditu, ante Concilium Lateranenſe fuiſſe inueſtitos.*
10 *Laicus ſi probare poterit poſſeſſionem decimas percipiendi tanti temporis, cuius memoria in contrarium nõ extat, obtinebit, ac ſi appareret conceſſionem factam fuiſſe ante Concilium.*

Decimæ probantur per teſtes ſingula-
1 res, videlicet ſi vnus dicat† vidiſſe eccleſiam recipere vno anno decimam de fabis illius campi, alij dicant, de ordeo illius campi alio anno, alij de frumẽto alio anno, nihilominus enim rectè probãt, vt aſſeruit Spe. in tit. de inquiſitione. §. 1. verſ. & prodeſt. nu. 18. & in tit. de teſte. §. iam de interrog. verſ. hinc eſt, quòd ſi qs vult probare iuriſdictionẽ, nu. 13. cui rñdet, quod cõſuluit Gemin. in conſ. 117. nu. 3. ver. ſicut dicimus. cu-
2 ius rei illa eſt ratio, quia in decimis tempus † & locus non eſt de ſubſtantia actus, & ideo non refert, ſi vnus deponat de vno tempore, & alius de alio, iuxta ſentẽtiam Specu. vbi ſuprà, cuius ſententiam plurimi ſunt ſequuti, vt Guid. Pap. deciſ. 544. & Aret. in l. ex facto. §. item quæro. in 2. notab. ff. de vulga. & pupilla. Io. And. in c. qualiter, & quando. col. 3. de accuſat. Corn. conſ. 34. col. pen. vol. 2. nu. 11. & in conſ. 134. col. 1. & ſeq. vol. 1. & in conſ. 247. col. 8. & ſeq. vol. 2. Cæpol. in conſil. 3. ciuil. colum. 4. poſt num. 9. verſ. ſecunda eſt ſingularitas teſtium ſubalterna. Venafr. in conſil. 1. Crauet. in conſ. 78. colu. 2. Grat. in conſ. 150. num. 18. colum. 2. vol. 2. Ruin. conſ. 67. col. 7. num. 15. vol. 5. & in conſ. 177. col. 1. vol. 5. & Nell. à Sanct. Gemi. in ſuo tract. de teſtib. nu. 82. verſ. teſtis inductus ad probandum mutuum.

3 In contrariam deſcendere† ſententiam Hoſtien. in ſum. de teſt. §. quæ diuerſitas. verſic. quid ſi agatur, de decim. vbi etiam refert ibidem hoc idem ſẽſiſſe Goffred. & voluit etiam gl. fi. in c. nihilominus. 3. quæſt. 9. quos recenſet Alex. in conſ. 100. poſt nu. 5. verſic. fortius videtur. volum. 1. & idem in conſil. 72. num. 4. volum. 1. & Iacob. Aegyd. in ſuo tract. de teſt. in prin. num. 32.

4 At è contra† ad probandum conſuetudinem alicuius loci non ſoluẽdi decimas admittuntur Rectores eccleſiarum illius prouinciæ, in qua petũtur decimæ, ita ſcripſit Abb. in c. inſuper. de teſtib. Alex. reſpondit in conſ. 78. in cauſa. & lite verten. nu. 2. vol. 1.

Verùm decimam ſolutam fuiſſe eccleſiæ non ſuf-
5 ficit ſolùm probare, † niſi etiã probetur ſolutam eſſe pro cauſa ab eccleſia allegata, vt ſi aſſeueratur, quòd pro canone debito eccleſiæ ratione directi dominij ſit ſoluta: id enim debet probari, ſi credimus Sal. in l. ſi certis annis. C. de pact. poſt Bartolum in l. cum de in rem verſo. nu. 3. ff. de vſuris. & Ant. de But. in reper. c. peruenit. de cenſib. quos refert ſequendo Alexan. in conſ. 14. nu. 9. vol. 2.

Eiuſmodi eſt illud, vt laicus decimas percipiẽs, ad id, vt illas poſſit retinere & contra eccleſiam illas vẽdicãtem poſſit ſe tueri, debeat probare illas poſſediſ-
6 ſe tanto tẽpore, † cuius initij memoria non ſit in contrarium. Item famam extare illas habuiſſe ante Concilium Lateranenſe, ita voluere Imo. Io. And. Henric. Boic. & alij ſcribẽtes in c. cum Apoſtolica, præſertim Abb. nu. 12. verſ. ſed pulcherrimum dubium. de his, de ſi. à Prælato per illum tex. ibique Abb. poſt nu. 12. verſic. & cum hac opinione, putat iſtam opinionem æquam, nam cæteroqui propter difficultatem probãdi, vt ipſe inquit, ſæpè laicus priuaretũ iure ſuo, quod etiam Rebuff. in ſuo tract. de decimis. q. 13. n. 69. Feli. idem probauit in c. cauſam. colu. 1. verſ. limita dupliciter. n. 3. de præſcr. hoc quoq; deciſum fuit in capella Tholoſ. quæſt. 440. item fuit quæſitum olim, atque reſpondit Alex. in conſ. 6. nu. 5. lib. 1. quos conſulẽdo ſequutus eſt Barbat. in conſ. 49. col. 3. verſ. cum ergo. vol. 3.

Cõtrariam ſequutus eſt ſententiam Hoſt. in d. c. cũ
7 Apoſtolica, vbi voluit† laicum aſtrictum eſſe ad probandum eas recepiſſe ante Conciliũ Lateranenſe, qđ probat quinque rationibus, quas refert Henric. Boic. in d. c. cum Apoſtolica, & ibid. Abb. d. num. 2. & Barbat. in conſ. 35. nu. 13. volum. 2. verſic. quid operatur peccato,

peccato, qui tamen huiuſmodi opinionem Hoſtiẽſis
improbant. Hanc eandem contrariam opinionẽ vna
cum Hoſtienſe tenuerunt Archi.& Io.Monac.in c.2.
de decim.lib.6.quos refert, reprobando tamẽ additio
ad d.q.440.Capell.Toloſ.nu.3.

Verùm, qui priori opinioni adhærere voluerit, quã
* pro * cõmuni adducit Abb. in d. c. cum Apoſtolica,
nu.11.verſ.vltimo hic quæritur, ampliare poterit, vt
8 etiã vera ſit, † quando laicus probaſſet tantummodo
ſe illas poſſediſſe ex tẽpore cuius memoria non extat
in contrarium,& allegaret conceſſionem ſibi factam
ante Concilium Lateranẽſe, quia tunc parendũ eſſet
eius aſſertioni, vt conſulẽdo tenuit Barb. in d. cõſ.35.
* verſ.ſecundo præſuppono. nu.9.lib.2.& de * cõmuni
atteſtatur ibid.num.17.verſ. quod ſi laicus probat, vbi
multa ſimilia adducit, & in col.5.nu.8.verſ. quòd illi
defertur iuramentum, ibidem illud colligit, ꝙ ex quo
9 actor probauit hmõi diuturnam poſſeſſionem, † ſibi
non incumbere onus probandi ſuos maiores de huiuſ
modi decima, vel redditu ante Conciliũ Lateranenſe
fuiſſe inueſtitos, ſed totum illud Barb. reſponſum ubi
in hac materia erit videndum, vbi plurima ad idem
tendentia in medium affert.

Hanc ẽt ampliationem vř comprobare Alc.in cõſ.
6.nu.5.verſ.ꝙ laici decimas vol.1.per doctrinam Ioã.
Andr.& Ant.de Butr.vbi inquit, ꝙ ſi laicus poterit ꝓ-
bare poſſeſſionem tanti tpis, cuius memoria in cõtra-
10 rium non extat, obtinebit, † ac ſi appareat, conceſſio-
* nem factam fuiſſe ante Conciliũ, & ibi de * communi
ſcribentium ſnĩa atteſtatur. In hanc eandem deſcẽ
dere ſnĩam Imo.& Butr. in d.c.cum Apoſtolica. Alb.
de Roſat.in ſuo dictionario, in verſ.16.circa fin. verſ.
quid neſcitur, quos ẽt refert ſequendo Balb. in ſuo tra
ctat.de præſcrip.in 1.par.prin.q.7.poſt nu.21.uerſ.ſic
* concludunt Butr.& Imo & confirmant ibi * communi
ſcribẽtium calculo hanc eſſe receptam opinionẽ.
Quòd ſi latius hæc cognoſcere uolueris conſulas hæc
fuſius proſequentem Rebuff. in d. q. 13. de decim.&
Balb.in d.q.7.1.par.5.par.prin.per totum.

CONCLVSIO CCCCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Deciſiones Rotæ, an ſint neceſſariæ, & poſſint adduci ad deciſiones cauſarum

SVMMARIVM.

1 *Deciſiones Rotæ licet probabiles ſunt, tamen non ſunt neceſſariæ, nec ad deciſiones cauſarum adduci poſſunt. Contrarium, nu.10.*

2 *Sententia contra deciſiones Rotę valida eſt.*

3 *Deciſiones Rotæ ſunt dicta probabilia ſicut alia dicta Doctorum, & Rota non eſt ſequendus, vbi liquido conſtat de rationibus Doctoris alicuius.*

4 *Deciſiones nouæ, vel Egidij Bellameræ ſunt probabiles, & magiſtrales, ſed non conſtituunt ius, licet ſint magnæ auctoritatis.*

5 *Auditores recentiores, quando debeant ſequi deciſiones antiquorum.*

6 *Auctoritati cuiuſcunq; non credendum, niſi is ſit, qui poſſit condere leges, vel dictum ſuum ratione probetur.*

7 *Deciſiones Rotæ non ſunt iura, & ideò poſſunt reprobari.*

8 *Communis opinio maioris eſt auctoritatis, quam ſit Rota.*

9 *Iudex quare non cogatur iudicare ſecũdum deciſiones Rotæ, quibus fides adhibetur tanquam deciſionibus magiſtralibus.*

10 *Deciſiones in curia Romana, quare faciant ius ad inſtar ſtyli.*

11 *Intellectus Cardinal.in c.Paſtoralis. in vlt. quæſt. de fide inſtrument.*

12 *Deciſiones Rotæ extrà curiam faciunt fidem tanquam reſponſa prudentum.*

13 *Capella poteſt errare, ſed eccleſia nequaquam.*

14 *Deciſiones, ſi reperiantur inter ſe contrariæ, adeò vt diſtinctionis fœdere non poſſint conciliare parendum eſt vltimæ.*

Deciſiones Rotæ licet ſint probabiles, tamẽ
1 non eſſe neceſſarias † nec ad deciſiones cauſarũ poſ-
ſe adduci, traditum eſt à Felyn.in c.2.col.ult. poſt nu.
46.uerſ.ad idem de regularibus, de reſcrip. & ab eodẽ
Fely.ſcriptum eſt in c.Paſtoralis, col. fi.nu.10. uerſ.&
idem eſt de deciſionibus Rotæ, de fid. inſtrum. ubi il-
2 lud elicit, † ualidam eſſe ſnĩam contra deciſiones Ro
tæ, ꝙ etiam placuit Dominico in d.c. duob. col.5.nu.
9.de reſcrip. & ibi Franc. nu. 10. in 6.ubi inquit, deci-
ſiones huiuſmodi eſſe dicta probabilia, ſicut alia di-
cta Doctorũ, & ideò Rota nõ eſt ſequẽdus, ubi liqui-
3 do contra conſtat † de rationib. Doctoris alicuius, &
ſequitur Iaſ.in l.1.nu.30. ff.ſi cer.pet. & ibi Dec.col.6.
nu.25.uerſ.& ideò deciſiones, & Fely.in c. qualiter &
quando, il 2.poſt nu.3.remiſſiuè, de accuſa.hoc etiam
cõprobauit Baptiſta de Sancto Blaſio in repet.prooe-
mij decret.in 3.q.dicens, deciſiones nouas, uel Egidij
4 † Bellameræ eſſe probabiles, & magiſtrales, nõ tñ cõ-
ſtituere ius, licet ſint magnæ auctoritatis, locupletiſ-
ſimum teſtem laudat non minus dignitate, q̃ doctri-
na inſignem Cardinal.in c.Paſtoralis.q.fi.de fid.inſtr.
idem quoq; uoluit Gemin.in conſ.34.incip.ſuper præ
5 miſſo dubio.col.3.nu.7.uerſ.nec debent, dicens † non
debere auditores recentiores ſequi deciſiones anti-
quorum, niſi quando in eis adducuntur iura, uel ratio
urgens de iure, quia non eſt credẽdum auctoritati cu-
iuſcunq;, niſi ſit iſtiuſmodi, qui poſſit condere leges,
6 ut dictũ ſuum † ratione probetur, ut ſancitum eſt in c.
ego ſolis.9.diſt.Prætereà deciſio Dñorum non conſti-
tuit ius, niſi quo ad partes, inter quas iudicatur. Idem
Gemin. hoc cõſuluit in conſ. 113. caſus talis eſt dudũ
beneficio in col.fi.poſt num.2. in fi.verſ. & ſi dicatur,
quicquid Rota teneat, & in cap. neque, 9.diſtin. & ibi
Cardinal. Alex. qui fuit Auditor Rotæ. qui hunc in
modum loquitur, Deciſiones noſtræ non ſunt iura, &
7 † ideò poſſunt reprobari, idem vř etiam tenere Bella-
mer.in dec.42.in fin.ſi in cauſa profa. de lit.conteſta.
cuius hæc verba ſunt. Quòd concluſio Rotæ eſt ex in
aduertentia, & eam reprobat, dicẽs, quod fortè in ex-
tu conſiliorum Domini non intelligentes indelibe-
ratè reſponderunt, ſicut vidit quandoq; accidere, hoc
idem ſequuti ſunt Marian. Socy.in c.1.in antepe.col.
q.18.de lit.conteſt. & Barba.in c.1. col.15.de lit.con-
8 teſt. aſſerens † communem opinionem eſſe maioris
auctoritatis, quam ſit Rota, & refellit ſententiã Imo-
læ contrarium ſentientis, & refert Neuiza.in Syl.nup.
car.mihi 206.in reg. quando eſt ſequenda communis
opinio ampliat.4. Huic eidem opinioni ſuffragatur
dec.17.Caſſiodor.de præben.nu.7. vbi inquit, iudicẽ
9 † non cogi iudicare ſecundum deciſiones Rotæ, quia
non ſunt approbatæ à Summò Pontifice, ſed eis fides
adhibetur tãquam deciſionibus magiſtralibus, & gl.
in reg.cancellar.in prooem.fol. mihi 4. in prin.inquit
quandoq; Rotã rotare, & Barb.retulit in rub.de ſum.
Trinit.& fid.cath. in clem.in fi.

Nec grauiſſimorũ auctorum ſententia, atq; ratio-
10 nes † Pauinũ, qui fuit Rotæ Auditor, permouere non
potuerũt, quin illorum opinioni apertè refragaretur
in præludijs extrauag. Ioan. XXII. qui repræhẽdit Do
minic.in d.c.duobus, eo quod ille, & Petrus de Anch.
conſuluerũt contra Rot. vbi aſſeruit deciſiones in cu-
11 ria Romana facere ius † ad inſtar ſtyli, cũ ad Audito
res ſpectet interpretari verba, & mentẽ Pontificis Ma
ximi in reſcrip. & cũ cauſæ cognitione, & pleno exa-
mine, & ſũt in hac quaſi poſſeſſione, ſciẽte, & patiẽte,

immo

immò volente,& mandante Pontifice arg.eorũ,quę no.Io.And.poſt Hoſt.in c.1.de poſtulat.Prælat.dicẽs Petrum de Anch.& Dominic. qui contra Rot.cõſuluerunt, pace illorum iniquè egiſſe. Proſternit etiam opinionem Io.Mona.& Ioan.And.retenta opinione Arch. & multas ibidem refert deciſiones, ex quibus concludit ipſas ad inſtar ſtyli in curia Romana conſtituere ius. Et ad hoc probãdum adducit capitulum ſicut.de re ind.vbi Summus Pontifex adducit ſtylum
12 ſapientum,& ibi facit mentionem de dicto † Cardinal.in cap.Paſtoralis.in vlt.q.de fid.inſtr. dicens illud procedere, niſi ſæpius ſiñ ipſas deciſiones reperiatur iudicatũ,adeo ꝙ ſtylus introductus, vel conſuetudo. l.de interpretatione.l.nam & Imperator. ff. de legib.

Extra curiam autem inquit ibi Pauin.faciunt fidẽ
13 † tanquã reſpõſa prudentum. §.reſpon.pruden. Inſti. de iur.natur. & in hac opinione reſidet ipſe Pauinus.

Quibus magis placuerit prior opinio,poterunt illã ampliare,idem procedere quoad deciſiones Capellę Tholoſanæ,quæ ideo dicitur Capella,non autem ec-
14 cleſia,quia Capella poteſt errare,† eccleſia autẽ nequaquã,ſecundũ Io. Montaigne in tract. de Bigamia. q.5.col.12.nu.29.verſ. item notabis ad deciſionẽ Capellæ Archiepiſcopalis Tholoſanæ.

Vnde ex hac eadem ratione idem dicendum erit de deciſionib. Regni Neapolitani,& Curiæ Delphinatus, & Pedemont. & in alijs ſimilib. deciſionib. vt inquit Neuiz. in relata 4. ampliatione.

Quod ſi reperiantur deciſiones inter ſe contrariæ, adeò, vt diſtinctionis fœdere non poſſint conciliari parendum erit vltimæ deciſioni, vt cenſuit idem Pauin.vbi ſuprá, vt per ſimilitudinem obſeruauere ſcribentes in c.1.de conſtitutionibus.

CONCLVSIO CCCCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Declaratio voluntatis teſtatoris quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio voluntatis teſtatoris probatur per duos teſtes.*

2 *Legatum validum, & obſcurum quoad verba poteſt corã duobus teſtibus declarari.*

3 *Mulier ad probandam declarationem voluntatis teſtatoris recipitur, licèt alias in teſtamentis repellatur.*

4 *Declaratio voluntatis teſtatoris quando per vnicum teſtẽ probatur, ſatis eſt, vt declaretur per ipſum, cui hoc teſtator commiſerit.*

5 *Teſtis probat declarationem voluntatis teſtatoris, quando iureiurando affirmat eam fuiſſe voluntatem ipſius.*

6 *Declaratio voluntatis teſtatoris debet etiam confirmari ex coniecturis probabilibus, nec ſatis eſt ſola aſſertio ipſius teſtis.*

7 *Electus à teſtatore ad declarandum eius voluntatem ſi iuramento affirmauit talem fuiſſe mentem ipſius, illi credendum erit abſque alijs coniecturis.*

8 *Electus a teſtatore pro declaratione ſua voluntatis, poteſt declarare abſque eo, quod citetur pars, quæ ex hac declaratione lædi poſſet dummodo nihil de proprio ſenſu iudicet, & explicet ſolùm teſtatoris voluntatem.*

9 *Contra dictum declarantis voluntatem teſtatoris, nihil opponi poteſt, neque etiam contra ipſius perſonam, ſi fuit electus ab ipſo teſtatore.*

10 *Electus ad declarandam voluntatem teſtatoris, ſi aliquid ſecũdùm proprium ſenſum iudicauerit, pars debet citari quæ ex hac declaratione lædi poteſt, & eius præſentia neceſſario requiritur.*

11 *Relictum, ſi inutile omninò eſt, & per declarationem vtile redatur, tunc eadem ſolemnitas adhibenda eſt in declarando, quæ conſueuit in dando requiri.*

1 Declarationem volũtatis teſtatoris porbari † p duos teſtes inſigniter tradit gl.in l. hæredes. palã. §. ſi quid poſt factum teſtamentum.per l.vbi numerus.ff de teſtam.huic ſententiæ conſulendo aſſenſit Oldr.in cõſ. 297. nu. 7. aſſerens voluntatem circa declarationem teſtamenti per duos teſtes probari poſſe, idẽ reſpõdit Signor.in conſ.188.nu.19. hoc etiam placuit Bart. in d.l. hæredes palam. §. ſi quid poſt factum. num. 4. & illum ſequutus eſt Caſtren. ibidem. num. 13. ſcripſit Bald.in l.quamuis.num.1.& Salyc.ibidem num.4.de impub. & alijs ſubſti. quamplures etiam conſulti reſponderunt, vt Bald.in conſ.440.volum.2.Alexandr.
2 in conſ.54.num.3.vol.3.dicens † legatum validum,& obſcurum quoad verba poſſe coram duobus teſtibus declarari, per gl.ſingularem in d.§.ſi quid poſt factũ, quæ pro* communi ſententia dictorum eſt recepta, vt ibi ipſe eſt teſtatus.Corn.etiam in conſ.174.num. 13. vol.2.Paul.in conſ.34.nu.46.vol.2.& in conſ. 15. nu. 14.vol.13.in quo loco* communem eſſe opinionem itidem affirmat, idem reſpondit Curt.iun.in conſ. 56. nu.10.ſcriptum reliquit Soc.ſen.in l.1.nu.38.ver.3.ff. de vulgari,& pupil. ſubſtit.

Primo loco ampliabis, vt concluſio procedere poſ-
3 ſit etiam ſi probaretur ex teſtimonio mulieris, † quę ad probandum declarationem voluntatis recipitur, licet alias in teſtamentis repellatur, vt cautum eſt in l.qui teſtamento.§.mulier.de teſtam.& ita in hac hypotheſi reſpondit Oldr.in conſ.297.nu. 8. quem citat Franciſ.Mantic.in ſuo eleganti tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 3.tit. 1.nu.13.

Secundò ampliare poteris, vt etiam concluſio locum ſibi vendicare poſſit, ſi per vnicum teſtem probetur declaratio hæc, quia tunc ſatis erit per ipſum, vt
4 declaretur † cui hoc teſtator commiſerit iuxta caſum l.Theopompus,& ibi tradita à Bart. de do. præleg. ꝙ & tradit Soc.ſen.in l.ſi ita ſcripſerio.nu.3.de condi. & demonſt.& reſpondit Gozad.conſ.3. num. 27. quod procedit tàm ratione quantitatum, vt loquitur d.l. Theopompus, quam gratia perſonę cui teſtator legare voluerit, vt in l.quem hæred.ff.de cond.& dem. vt docuit Mantic.d.tit.1.lib.3.nu.15.

Intellige hanc ampliationem, vt demum vera ſit,
5 † quando is, cui teſtator commiſit declarationem ſuæ volũtatis, iureiurando affirmauerit eam fuiſſe volũtatem teſtatoris, ac etiam ſi ex verbis ipſius teſtamẽti cõſtabit teſtatorem ipſum commiſiſſe ei hãc declarationem, vt doctè declarat idẽ Fran. Mant.in iã citato loco de coniect.vlt.volũ.lib.3.tit.1.nu. 15. vbi etiã vnum addit, huiuſmodi declarationem volũtatis debere etiam confirmari ex coniecturis probabilibus
6 † nec ſatis eſſe ſolam aſſertionem ipſius teſtis, vt poſt Bar.in d.l.Theopompus.nu.4.& Imo.in l.illa inſtitutio.num.9.ff.de hæred.inſt.ac alios congeſtos per Didac.in c.cũ tibi.in fi.de teſtam. egregiè conſultus explicauit Paul.de Caſt.in conſ.177.nu.2.vol.2.

Quod pronunciatum tempera, vt tunc demũ verũ ſit, ſi ipſe electus à teſtatore ad declarandum eius vo-
7 luntatem perhibuerit teſtimonium iniurato, † ſecùs ſi iuramento affirmauerit talem fuiſſe mentem ipſius, nam eo in caſu ei erit credendum abſq; alijs cõiecturis, vt declarat Paul.de Caſt.in d.l.quem hæredi.nu.1. & eſt ſequutus Ruyn.in conſ.19.num.5.volum.2.cui aſſentit Mantic.d.nu.15. verſ. ſed illud tamen aduerte,& hoc ſine dubio procedit, ſi pſona electa à teſtatore honeſta ſit,& bonę famæ, vt cauit Bal.in l.captatorias.nu.8.C.de teſtam.militis.

Tertiò amplia concluſionẽ, vt vſq; eò vera ſit, vt iſte electus à teſtatore pro declaratione ſuæ volunta-
8 tis, poterit declarare abſq; eo, ꝙ citetur pars † quæ ex hac

hac declarotione lędi poſſet, dūmodo is declatās explicet ſolū voluntatē teſtatoris, & nihil de proprio ſenſu iudicet, ita tradit Rom. in l. captatoria. nu. 4. C. de teſt. milit. & cōſuluit Ruin. conſ. 19. nu. 4. & 9. vol. 2. & ſcripſit Iaſ. in l. ſi quis arbitratu. nu. 22. verſ. 4. de
9 verb. oblig. cuius rei illa fuit ratio † quia contra dictū
iſtius declarantis nihil opponi poteſt, neque etiā cōtra ipſius perſonam, cum fuerit electus ab ipſo teſtatore vt probāt auctoritates iam allatę, ſecus ideo erit, ſi iſte electus ad declarandum voluntatem teſtatoris ex ſe, & ſecundum proprium ſenſum aliquid iudicauerit, quia eo caſu præſentia, & citatio partis, quę ex
10 hac declaratione lędi poteſt † neceſſaria, requiritur,
vt proditum eſt in l. ſi quis arbitratu, & ibi Bar. ff. de verb. oblig. & in l. mulcta. de cōd. & demonſt. cū alijs allatis per Manticam loco iam ſæpius citato, nu. 16. ea ratione, quia pręſentia partis poteſt teſtem debentem declarare trahere in contrariam ſententiam. l. ſi in tres. de receptio. arbitr.

Limita, & intellige, vt concluſio vera ſit, quando relictum, quod venit declarandum ſit obſcurum, ſed tamen eſt vtile, & propter defectū probationis inuti-
11 le reddi poſſit: ſecus vero, † ſi tale relictū inutile omnino eſſet, & per declarationem confirmaretur, ac vtile redderetur, quia tunc eandem ſolemnitatem adhibendam eſſe in declarādo, quæ conſueuit in dando requiri, docuerunt poſt Dyn. Bartol. in d. l. heredes palam. §. ſi quid poſt factum, nu. 4. de teſtam. & ibi Paul. de Caſtr. num. 13. Bald. etiam ſenſit in l. 1. in. fi. C. de codicill. & conſuluit Pariſ. in conſ. 58. num. 33. vol. 3. Hos refert, & ſequitur Franciſ. Mantica de cōiectur. vltimar. volunt. lib. 12. tit. 16. num. 8.

Reliqua huc ſpectantia traduntur à nobis infrà in concluſione, Mutatio voluntatis, & in concluſione, Voluntas teſtatoris, quas velim videas.

CONCLVSIO CCCCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Decretum Iudicis interpoſitum fuiſſe quis probare debeat, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis interpoſitum fuiſſe ex certa cauſa negans, id probare debet.*
2 *Decretum iudicis præſumitur ex iuſta cauſa interpoſitū.*
3 *Pro decreto iudicis etiam præſumitur, quando in ipſo non eſt facta præcipua, & ſingularis mētio cauſarum, dummodo adſit clauſula, omni meliori modo.*
Contrarium, num. 5.
4 *Ad præſumendum pro decreto ſufficit. quod etiam ſimpliciter dictum ſit, cum cauſæ cognitione, licet non enumerentur ſingularia.*
Contrarium, num. 5.
6 *In decreto iudicis diligens cauſæ cognitio, circa quæ non requiratur.*
7 *Decretum iudicis, vt pręſumatur, requiritur, quòd ſit facta ſingularis mentio cauſarum, & ſolemnitatum.*
8 *Pro decreto iudicis pręſumitur ob eius auctoritatem, etiam ſi ſit homo nequam, & improbus.*
9 *Decretum non præſumitur interpoſitum ex iuſta cauſa, quando interpoſitum eſt ex abrupto.*
10 *Decretum iudicis requirit legitimam cauſæ cognitionem.*
11 *Cauſæ cognitio ex breuitate temporis præſumitur non interueniſſe.*
12 *Iudex quando in cauſa criminali dat curatorem minori inquiſitio, aduertere debet, ne eo momēto temporis, quod datus eſt curator, det auctoritatem minori in aliquo actu.*
13 *Pro decreto iudicis præſumitur, quando cauſæ cognitio eſt talis, quæ illico, & continuo adhiberi poteſt.*
14 *Pro iudicis decreto præſumitur, quando iudex ante decretum plenam habuit illius cauſę cognitionem.*
15 *Sententia arbitri poſt compromiſſum proximè pronūciata, valet, & pro ea præſumitur ex eo, quod ante compromiſſum cauſa erat longo tempore diligenter examinata.*
16 *Decretum non præſumitur eſſe interpoſitum iuſtis de cauſis à iudicibus minoribus. Contrar. nu. 17.*
18 *Decretum iudicis non præſumitur interpoſitum ex iuſta cauſa, quando in ipſo eſſet error manifeſtus per euidentiam facti.*
19 *Pro decreto iudicis non præſumitur, quando iudex eſſet idiota.*
20 *Pro decreto iudicis non præſumitur, quando pars plenè non docuiſſet iudicem de negotio.*
21 *Pro iudicis decreto non præſumitur, quando in ipſo non interuenit cauſæ cognitio.*
22 *Notario aſſerenti in inſtrumento cauſæ cognitionem interueniſſe in decreto iudicis, non creditur.*
Contrarium, num. 23.
24 *Pro decreto iudicis non præſumitur, quando alia probatio vrgentior, vel certa excluderet illā pręſumptionem.*
25 *Non pręſumitur pro iudicis decreto, quando ſit inſignis, & magna lęſio.*

Decretum Iudicis interpoſitū fuiſſe ex ve-
1 ra cauſa negās † id probare debet, vt ait Spe. in tit. de
empt. & vendit. §. nunc dicēdū. verſ. & breuiter ſcias. nu. 5. ad hoc probandum adducit. l. & ſi præſes. C. de prædi. & alijs rebus min. & l. ſiquidem. §. 1. C. eod. nā hoc fit, ne decreta prætorum elluſoria ſint, vt ait Iul. in l. ſi prętor. ff. de iudic. & ad hoc cōſuluit Alex. cōſ. 147. viſo themate, & dubijs, poſt nu. 9. verſ. pro tali de-
2 creto. in fin. vol. 7. quòd ideò pſumitur ex iuſta cauſa
interpoſitū, vt Specul. ait. vbi ſubra, & Bald. in l. quæcunque. ff. de Publ. & Ang. in l. ſciēdū. vbi Ale. nu. 26. ver. itē fallit de reg. ff. de verb. oblig Fely. in c. quæ in eccleſiarum, col. 19. poſt nu. 60. verſ. & pro hoc adducitur. de conſtitut. Dec. in c. quoniam contra. nu. 187. verſ. vltimo no. de probatio. Ruin. cōſ. 63. videtur prima conſideratione, nu. 1. & 2. volum. 1. & idem Bald. in l. quæcunque poſt nu. 2. verſ. item præſumitur pro decreto. C. de bonis, quę liber. Caſtrē. conſil. 38. ſuper eo, quòd quæritur, in princ. vol. 2. n. 1. & 2. Pariſ. conſ. 98. colum. 4. nu. 21. volum. 1. Aret. conſ. 69. viſo puncto. poſt nu. 2. verſ. præterea dato quod auctoritas iudicis. Curt. in repet. l. pacta nouiſſima. num. 13. C. de pact. Alex. in cōſ. 125. viſis, & conſideratis. poſt. nu. 2. uerſ. 4. & ult. uol. 1. & ſentit in conſ. 85. uiſo themate. uol. 2. alias 149. uol. 7. in princ. & d. nu. 4. & in conſ. 80. uiſis themate, nu. 5. uol. 5. & Hippol. Marſil. qui alios refert in ſingulari ſuo 438. incip. lex multū cōfidit, et ex adductis ab Alc. de præſūpt. reg. 3. pręſūpt. 9.
* et in terminis in ea regula. præſūptio. 10. ubi de* cō-
muni atteſtatur Corn. in cōſ. 98. nu. 1. uolu. 1. Abb. in cap. quoniam contra de probat. colu. 11. poſt. nu. 19. uerſ. ſed reſpectu iuſtitię, ubi etiā Par nu. 137. et Iaſ. in l. nec quicquam. in §. ubi decretum, nu. 79. ubi habes, quomodo probetur quando nō ſit in inſtrumento notarij, nec iudicis confeſſione, cauſa cognita interpoſitū extitiſſe ff. de offi. proconſ. et in l. mandata. nu. 6. de offic. eius. et in l. poſt dotem. num. 83. ff. ſolut. matr. et in rubr. Cod. qui admitti. num. 7. et in l. pacta nouiſſima nu. 8. C. de pact. Corn. conſ. 248. uerſ. tamē non uidetur. uolum. 1. et in conſ. 109. colum. 1. in fi. uerſ. et p decreto iudicis. uol. 3. Bal. in cōſ. 475. uerſ. et no. uol. 1. conſ. 66. uerſ. quoad ultimum pactū. uol. 3. Quid pluribus: eſt tex. in l. 2. uerſic, quod non arbitramur. C. de offic. ciuil. iudic. quem text. adducit. Bald. in l. errore C. de teſtam. facit tex. in l. ab ea parte. in 2. reſponſ. ff. de. probat.

Primò

Primò ampliabis concluſionem etiam procedere,
3 quando in decreto nõ eſſet facta præcipua, & † ſingularis mentio cauſarum, vt conſulendo tradidit Ruin. d.conſ.63. poſt nu.3. verſ. quinimò quamuis dictã, cũ in ſpecie non exprimatur, dummodo adſit clauſula, omni meliori modo, quia tunc præſumitur pro decreto, ità Alex. d.conſ.80. viſis themate. nu.5.6.& 8. per ea quæ ibi adducit. vol.5.

Secundo loco ampliare poteris, vt vera ſit, quando
4 ſimpliciter etiam eſſet dictum, † cum cauſæ cognitione: nam licèt non enumerentur ſingularia, nihilominus ſufficit ad præſumendum pro decreto, ita tradidit Paul. Caſtr. in l. cum hi. § ſi prætor. nu.2. in fi. ff. de trãſact. quem refert, & ſequitur idem Alex. in d.conſ.80. nu.6. quibus adhæret Abb. in conſ.4. nu.55.

Contra iſtas duas ampliationes videt ſentire Ang.
5 in l.1. C. de fid. inſt. lib.10 † & eſt de mente Bar. Bal. & Io. de Platea, & cæterorum ibi, & aliorum, quos refert Alc. de præſumpt. reg.3. præſump.10. nu.3. & atteſtat ibi ſub nu.4. iſtam opinionem eſſe in puncto iuris verioris nempè requiri cauſarum declarationem, & q refert Caſtr. d.conſ.38. nu.3. verſ. in contrarium facit Dec. cõſ.353. in caſu propoſito. col.3. n.7. verſ.7. & vlterius, & in conſ.403. quãuis in caſu propoſito. col.5. nu.19. verſ. poſtremo cõſiderandum, & in d.c. quoniã contra nu.190. ver. & illud quod Bert. conſ.55. caſus ſuper quo conſ. nu.15. verſ præterea decretum. vol.3. Ruin. d.conſ.63. videtur 1. conſideratione, ver. poteſt & tertio reſpunderi. vol.1. Alex. d.l. ſciẽdum. poſt nu. 26. in fi. verſ. quod tamen intellige. ff. de verb. oblig.

Conciliabis tamen huiuſmodi controuerſiam fœdere diſtinctionis, vt ſcilicet ampliationes procedant quando in decreto non requiritur diligens cauſę co-
6 gnitio, † veluti in emancipatione, vel manumiſſione facta per maiorem, vel quando ſuccedit loco cõſenſus agnati in contractibus mulierum ſecundũ formã ſtatutorum nam tunc ſatis eſt, ſi ſimpliciter aſſeratur interueniſſe cauſæ cognitionem, vel apponatur clauſula, omni meliori modo, vel alia huic par.

Altera verò opinio tunc locum habet, quando in decreto requiritur cauſæ cognitio, nam tunc vt præſu-
7 matur requiritur, vt ſit facta ſingularis mentio † cauſarum, & ſolemnitatum, ita diſtinguit Alc. in d. reg.3. præſump.10. nu.5. de præſump. quod confirmat, quod conſuluit Ruin. d.conſ.63. poſt nu. 2. verſ. quod præſertim procedit, & nu. ſeq.

Inſuper tertio ampliabis concluſionẽ procedere, ſi iudex eſſet homo nequam, & improbus, etenim ni-
8 hilominus pp eius auctoritatẽ præſumitur † eũ pro decreto, ita Bal. pronit in c. ſicut per illum text. poſt nu.3. verſ. no. propter auctoritatem de re iud. & illum ſequitur Iaſ. in c.1. num.3. ver. item diligenter no. qui feud. da. poſſ. & in l. pacta nouiſſima. nu.8. C. de pact. cui adheret Frã. Nicolai in repet. c. quoniam cõtra in q. fi. poſt gl. nu.29. de prob. & Franc. Curt. in d. repet. l. pacta nouiſſima. d. nu.13. C. de pactis.

Primò limites velim concluſionẽ locum ſibi non
9 vendicare, quando appareret decretum fuiſſe † interpoſitum ex abrupto, veluti quia eodem tempore in alienatione rei minoris interueniſſet auctoritas, ſeu decretũ iudicis, & datio curatoris, ita conſultus reſpõdit Anch. conſ.72. viſis diligenter. ait & refert, & ſequitur Alex. conſ.218. Viſis verbis. nu.10. vol.2. & idem voluit Anch. conſ.26. & conſ.188. Lanfr. quoque in tract. de arbit. q.22 in 4. par.5. memb. nu.45. & videtur ſentire Pau. Caſt. in d. cõſ.38. ſuper eo, quod quæritur. nu.4. & ſeq. d. vol.2. & facit, quod dicit idem Caſt. cogitaſſe donans de legitimatione filiæ tempore donationis: quia ex breui poſtea interuallo fecit eam legitimare, ex quo non habet beneficium l. ſi vnquam. C. de reuoc. donat. propter exiſtentiam, & ſuperuenientiam filiæ ratione dictæ legitimationis ex pauco interuallo poſt donationem factæ, vt in conſ. eiuſdem Caſtr.434. Corn. in conſ.89. lib.1. Curt. ſen. conſil.45. col.3. & quod conſuluit Dec. in conſ.295. reſpondeò per ordinem, poſt nu.5. col.2. ver. præterea dico, quod cogitaſſe præſumitur. Iaſ. in l. is apud quem nu.16. C. de eden. & in l. in ius vocati. la 2. § prætor ait. la 2. nu. 1. ff. de in ius voc. & in l. iudic. nu.1.2. & 3. & in conſil. 21. nu.5. col.2. lib.1. & in conſ.43. col. fi. verſ. item ex alio euidenter apparet nullitas huius ſententiæ, vol. 4. & Alex. in conſ.33. nu.6. lib.4. in quibus conſiliis ſimiliter loquitur de ſententiis præcipitanter latis, non valituris. Paris etiam conſ.85. vidi copias. nu 46 & ſequen. vol.3. atq; Bertrand. conſ.90. venditio ſtabuli, nu.1. & 2. vol.2. & Fel. in c. eccl. Sanctæ Mariæ. col.5. poſt nu.13. verſ. quartò addit tex. & ſeq. de conſtit. & proſequitur in terminis noſtris Octauius Simoncellus Calliẽſis in tract. de decr. in lib.3. tit.7. inſpect.3. n.47. ver. declaratur modo. alios concordes adducẽs.

10 Tale enim decretum † requirit legitimã cauſæ cognitionem, vt reſpondit Vlp. in l. magis puto §. non paſſim. ff. de rebus cor. quæ quidem cauſæ cognitiò ex breuitate temporis præſumitur non interueniſſe, vt in l. ſi finit. § ſi fortè. verſ. feſtinare non debet. ff. de dam.
11 infect. & c.1. de reb. eccleſ. non alien. in 6. Felyn. in d.c. eccleſ. Sanctæ Mariæ. col.7. & ſeq. num.14. verſ. nonò ad hanc partem, & verſ. vndecimò pro hac parte nu. 15. de conſtit. Dec. in l. de alimentis. nu.7. & ſeq. C. de tranſac. Ruin. d.conſ.63. nu.13. verſ. quòd autem propter. d. vol.1. & Bertr. conſ.278. nihil opponitur. nu.1. vol 1. vnde Hypp. in ſua pract. §. nũc videndum. col. 6. nu.32. & ſeq. dat conſilium, vt animum aduertere debeat iudex quando in cauſa criminali dat curatorẽ
12 minori inquiſito, ne patiatur, nec admittat, † quòd eo momento temporis, quo datus eſt curator, det auctoritatẽ minori in aliquo actu, nam ille actus eſſet nullus propter breuitatem temporis, cum liquido appareat non interueniſſe cauſæ cognitionem, quæ ad validitatem actus debet intercedere, quod plurimorum corroborat auctoritatib. vt placuit Bert. conſil. 293. viſa petitione. nu.12. verſ. ex quib. omnib. vol.3. Hanc eandem opinionem probauit Cuman. in conſ. 180. nu.3. hanc etiã confirmauit plurib. in locis Barb. in conſ.1. col.33. nu.13. in verſ. quinimo plus dico Ibi, q cum hodie ſit aliquis contractus. vol.1. & in conſ. 40. nu.19. verſ. vnde non valuit iſta præſtatio auctoritatis. col.4. vol.1. et in conſ.6. col.2. in verſ. capio deciſionem. et in conſ.41. col.4. verſ. hoc decidit in indiuiduo. vol.4. et placuit Dec. in d.conſ.351. d. n.7. et in d.conſ.403. poſt nu. 19. verſ. et quòd cauſę cognitio, Bertrán. conſ.113. ſententia promulgata nu.1. et per totum. vol.1. et Pariſ. in d.conſ.85. num.43. lib.5. et in conſ.80. nu.49. vol.1. loquens ibi de ceſſione bonorũ cum cauſæ cognitione facta, et ſic infert pro ea præſumi, et approbauere Petr. Anch. Regien. in queſt.16. nu.13. Bert. cõſ.113. ſentẽtia promulgata. nu.6. vol.1.

Sublimita huiuſmodi limitationem non eſſe ve-
13 ram, quando cognitio cauſæ eſſet talis, † quæ illico, et continuò adhiberi poſſet: quia tunc præſumeretur pro decreto, et valeret, ita Alex. aſſeruit in conſil. 80. nu.9. vol.5. et tradidit Purp. in rub. ff. de officio aſſeſſ. q.4. num.134. Imò etiam in conſ.99. col.2. verſ.6. dubium. Ruin. quoque in conſ.90. circa finem. verſ. nec ſecundum. vol.5.

Ad hęc ſecundò ſublimitanda erit prędicta limitatio, vt locum non habeat, quando iudex plenã ha-
14 buiſſet † ante decretum illius cauſæ cognitionẽ: nũc enim ceſſat ratio, ergo et iuris deciſio, ut l. illud. ff. ad leg. Aquil. et ait Hyppol. in rub. ff. de fideiuſſor. quęſt. 5. nu.81. et 86. et ita ſenſit conſulendo Soc. in conſil. 121. num.3. uol.3. ubi loquitur de arbitro, qui poſt cõ-
15 promiſſum proximè pronũciauit: † nam ex eo, quod ante cõpromiſſum longo tempore cauſa erat diligẽter examinata, et diſputata corã eo, valet ſententia, et pſumitur pro ea, ut ex ibid. relatis colligere poſſumus

Secundò

Secundò limita concluſionẽ non procedere in iudicibus minorib. vt in Magiſtratib. pedaneis, vel mu-
16 nicipalibus: etenim in ipſis non præſumitur† decretũ eſſe interpoſitũ iuſtis de cauſis, ſicuti in maioribus iudicibus, vt in Prçſide, Prçtore, & ſimilibus, ita ſapiẽter monuit Bal. in l. tutores. ff. de cõfirmat. tutor. & Azo. in ſũma. C. de tutor. & cura. qui non ſatiſd. & ſequitur Iaſ. in d. l. pacta nouiſſima, poſt. n. 9. ver. limita prædicta. C. de pact. & in d. c. 1. nu. 10. verſi. limita prædicta. oĩa qui feud. da. poſſ. & in d. rub. C. q admitti, poſt n. 7. ver. niſi reſpõdeas. prout ſingulariter limitauere Bal. & Frã. Cur. in d. repet. d. l. pacta nouiſſima. nu. 14. verſ. quod verũ intelligatis. & Marſ. in d. ſing. ſuo 478. nu. 2. incip. lex multum confidit. Pariſ. conſ. 98. col. 4. nu. 21. verſ. prout etiã tollitur. vol. 1. Trigon. in ſing. 122. diligenter obſeruabis. poſt nu. 2. verſ. limita ſingulariter. Bertr. in conſ. 226. col. 3. ver. præterea d. Doct. uol. 3. in nou. & latè proſequitur idẽ Simoncell. Callien. d. lib. 3. tit. 7. inſpectio. 3. nu. 41. ad nu. 43. nam decretũ maiorum Magiſtratuum multum operatur, ut dixit excellens Octauianus Vulpellius à Sancto Angelo Merautenſe. conſ. 43. nu. 10. uol. 1.

17 Contrariam† ſequutus eſt ſententiam Dec. in l. pacta nouiſſima. col. 1. uerſ. ſecundò nota. num. 6. C. de pact. & ibi Alc. in gl. in uerb. maximè.

Tertiò limitare poteris, quãdo in tali decreto eſſet
18 error manifeſtus† per inſolentiã facti, ita cautum eſt à Paul. de Caſt in conſ. 174 incip. contra ſuperius conſulta n. 5. uol. 1. ubi ad hoc adducit obſeruata ab Inn. in c. propoſuiſti. de prob. ſic etiã cenſuit Bald. in l. 2. in §. ſed alio. in 1. lect. n. 15. q. fi. ff. ſi ex noxali cã agatur. per ea, quæ fuere animaduerſa in l. Imperatores. ff. de priuil. credit. & huic ſententiæ conſenſere Marſ. in d. ſing. 438. & Alc. d. reg. 3. præſump. 10. num. 11. de præſump. vt & proſequitur idem Callien. d. lib. 3. tit. 7. inſpectio. 3. nu. 50. uerſ. quartò declaratur.

Quartò limitabis concluſionẽ non procedere, qñ
19 iudex eſſet idiota, † quia tunc non præſumitur ꝑ decreto: nam non eſt ueriſimile illum curaſſe obſeruanda iuris ſolemnia requiſita, quç ipſe ignorat uel adhibuerit legitimam cauſæ cognitionẽ. ita reſponſũ fuit ab Aret. in conſ. 69. poſt nu. 2. verſ præterea dato, quẽ refert ſequendo Alc. in d. reg. 3. præſump. 10. nu. 11. de præſump. & proſequitur dictus Callien. d. tract. de decretis. lib. 3. tit. 7. inſpectio. 3. nu. 39. uerſ. tertius caſus eſt, multa ad idem tradentia adducẽs, quç ex te uidere poteris, ad num. 41.

Quintò limita concluſionem non habere locum, quando pars plenè non docuiſſet iudicẽ de negocio,
20 †nam tunc non præſumitur pro decreto, ita cõcludit Bal. in conſ. 375. nu. 4. uol. 3. ꝑ text. in l. 1. C. de prçdiis decur. lib. 10. & refert illum ſequendo Alc. in d. reg. 3. præſ. 10. nu. 9. ut & proſequitur dictus Callien. d. lib. 3. tit. 7. inſpect. 3. nu. 49. uerſ. tertiò declaratur.

Sexto loco limita, quando in decreto non interue-
21 nit cauſç cognitio, tũc nẽpe† non prçſumitur pro decreto, ſi credimus Paul. de Caſt. in d. cõſ. 38. col. 1. uer. in contrarium facit. nu. 3. uol. 2. cui ſe ſubſcripſit Purpur. in l. pacta nouiſſima. col. fi. uerſ ſecũdo limiteris. atq; Cuman. conſ. 184 uerſ. & uidetur probare. quam ſententiam probauere plurimi, ut Pariſ. in cõſ. 99. nu. 9. uol 1. Barba in d. conſ. 41. col. 3. in fi. uerſ. & ſic poſito quod pater. d. uol. 4. Dec. in d. conſ. 403. col. 5. uerſi. poſtremò conſiderandũ eſt, poſt d. nu. 19. & conſ. 556. nu. 6. Bertr. in d. conſ. 226. col. 2. uer. ſed quod d. petens decre. col. 3. in nouis Feder. de ſen. d. conſ. 142. uerſic. poſſibile enim eſt, poſt num. 1. & uerſ. adde de hoc in Spec. Imo. in cõſ. 98. col. 1. uerſ. nam regulare. Rebuf. in rub. de concluſ. Lateran. Concil. uer. tertiò annullatur. Ferrat. caut. fi. col. 1. uerſ. nam per illa uerba.

Ampliabis iſtam limitationẽ ueram eſſe, et ſi notarius in inſtrumento aſſeruiſſet, cauſæ cognitionem
22 interueniſſe, †nihilominus enim non creditur, vt crediderit Paul Caſtr. in d. conſ. 38. col. 1. verſ. in contrarium facit. vol. 2. Iaſ. in d. l. ſciẽdum. col. 5. nu. 13. verſ. tertiò adde. ff. de verb. obligat. & in l. ne quicquam. §. vbi decretum. nu. 71. col. antepen. verſ. immo plus cõſuluit. ff. de offic. proconſul. Dec. in conſ. 550. col. 2. nu. 6. verſ. & non creditur verbis notarij, in d. c. eccleſia Sanctæ Mariæ. col. 8. verſ. vbi plus voluit, quòd ſi notarius poſt nu. 15. de conſtit. Bertrã. in d. conſ. 226. col. 2. verſ. ſed quòd d. petens decret. in nou. Pariſ. cõſ. 85. nu. 29. & ſeq. vol. 3. & idem vr̃ ſentire Ruin. d. cõſ. 63. nu. 13. verſ. quod non creditur aſſerenti.

Verũ ab iſta diſceſſit ampliatione profitẽdo Paul. de Caſtr. in d. l. cum hi. §. ſi prætor. verſ. niſi in inſtru-
23 mento expreſsè hoc caueatur. ff. de tranſact. † quam ſententiam probauit conſulendo, & docendo Alex. conſ. 213. in fi. ver. ad hoc faciũt. nu. 7. uol. 7. & in cõſ. 80. col. 2. verſ. præſumitur etiã. nu. 6. vol. 5. & in l. ſciendum. col. 6. & ſeq. poſt nu. 27. verſ. hoc etiam ibi optimè facit. ff. de verb. oblig. & hoc idem videtur ſentire Dec. in c. quoniam contra, poſt nu. 29. verſ. non obſtant allegata in contrarium, & in 8. notab. nu. 34. & ſeq. de probat. & nu. 180. verſ. prædicta concluſ. & nu. 191. verſ. quod verbis enunciatiuis inſtrum. & idem videtur ſequi dictus Calliẽ. d. lib. 3. tit. 7. in 3. inſpect. poſt nu. 33. verſ. ſi quidem, qui tale inſtrum. producit.

Sed hanc ſcribentium contẽtionem ſedabis fœdere diſtinctionis, quam ſupra retulimus poſt primam, & ſecundam ampliationẽ, & ad hoc conſulas Anch. Regien. in q. 6. per totum.

Septimò porò limitare tibi licebit, concluſionem
24 non procedere, †quando alia probatio vrgentior, vel certa excluderet hãc præſumptionem pro decreto, ita Bal. docuit in c. ſicut in fi. de re iudic. ſic etiã cenſuit Imo. in l. ſi quis cum alter. col. fi. ver. item aduerte. ff. de verb. oblig. ita quoque ſenſit Alex. in l. pretia rerũ. col. pen. poſt nu. 9. verſ. tenet etiam Ludou. ff. ad leg. Falc. ita placuit ante omnes Bart. in l. ambitioſa. col. 7. verſ. viſis, & examinatis. nu. 27. & ſeq. ff. de decre. ab ord. faciend. vel in hanc reſpondit ſententiam Calca. conſ. 23. nu. 68. verſ. & licet. idem ſenſit Alex. conſil. 81. col. 3. verſ. id bene facit, vol. 2. ſed cæteris Clarius conſuluit Pariſ. conſ. 98. col. 3. nu. 14. verſ. licèt enim vol. 1. & in conſ. 100. col. 2. verſ. ad quod etiam. num. 19. eod. vol. 1. & in conſ. 12. nu. 59. uerſ. prout etiam, nam licet pro decreto. uol. 2. & conſ. 85. nu. 40. verſic. proptereà certum eſt, quòd contra inſtrumentum, &
25 decretum. Nam cum ſit inſignis, & magna læſio, † nõ præſumitur pro decreto iudicis, quia iſta præſumptio illam præſumptionem excludit, iux. ſentent. Paul. de Caſtr. in conſ. 174. col. 2. verſ. nec obſtat, quòd decretum. nu. 5. vol. 1. cuius in hac re mentem comprobauere nonnulli ex profitentibus, & conſulentibus è quorum nu. eſt Purp. in l. pacta nouiſſima. col. fi. uerſ. 3. licet. C. de pact. Corn. in conſ. 124. col. fi. verſ. tamẽ ubi. & conſ. 214. col. pen. uerſ. nec obſtat. & conſ. 252. col. 4. verſ. ſed veniendo. vol. 3. Pariſ. d. conſ. 85. nu. 49. uerſ. & maximè hoc procedit. uol. 3. Ruin. in conſil. 107. nu. 14. verſ. nec obſtat, quod propter decretũ iudicis. vol. 1. & in conſ. 140. col. pen. verſ. nec etiam ſecundũ eum, poſt nu. 10. vol. 4. & latè videas d. Calliẽ. in d. tract. de decret. lib. 3. tit. 7. prima inſpectio. poſt nu. 4. ver. quòd licèt propter decretum, & nu. 51. & 52. verſ. declaratur quinto. in 3. inſpect. eiuſdẽ lib. 3. & ti. 7.

CONCLVSIO CCCCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Decretum an ex antiquitate temporis interueniſſe præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Decretum interueniſſe prçſumitur ex antiquitate tẽporis.*

2 Inſtru-

Digitized by Google

2 *Inſtrumentum ſi reperiatur continens alienationem rei eccleſiaſticæ, in qua ſuperioris decretũ requirebatur, ſi elapſum eſt lõgum tempus, decretum interueniſſe præſumitur, licet nulla de ipſo facta fuerit mentio.*

3 *Decretũ bene præſumitur ex antiquitate interueniſſe, quãdo ageretur de modico pręiudicio, ſed ſecus ſi de magno.*

4 *Decretum propter antiquitatem temporis præſumitur interueniſſe in actu, in quo erat neceſſarium, quãdo interuenit ſcientia ſuperioris.*

5 *Scientia, & patientia non pręſumitur ex antiquitate tẽporis, quñ actus inferioris eſſet pręiudicialis Principi, cuius decretum in illo actu interueniſſe deberet, ſecus vt ibid.*

6 *Scientia ſuperioris non videtur neceſſaria, quando eſſet lapſum tempus, cuius initÿ memoria non extaret in cõtrarium.*

7 *Decretum pręſumitur ex antiquitate temporis, niſi pars ex aduerſo ipſam decreti ſolemnitatem interceſſiſſe negaret.*

8 *Decretum ex antiquitate temporis præſumitur, niſi ex ipſius inſtrumenti facie liquido appareret ſolemnitatẽ non interueniſſe.*

1 Decretum præſumitr̃ interueniſſe ex † an-
tiquitate temporis, ut uoluit
Anch. in conſ. 136. incip. ex conſ. excel. Doct. ubi ait,
quod ſi reperiatur inſtrũm continẽs alienationem rei
eccleſiaſticæ, in qua requirebatur decretũ ſuperioris
2 ſi elapſũ ſit longũ tẽpus, tunc præſumatur † decretum
interueniſſe, licet in eo nulla de decreto facta fuerit
mentio idẽ refert. & ſequitur Tiraq. in trac. de præter.
§. per 10. annos. 1. §. 1. gl. 4. uerſ. 35. facit, & ibi teſtatur
Ang. in l. quod ſi nolit. §. 1. ff. de ædil. edic. & Barbat.
in l. ſciendũ. col. 16. de uerb. obli. & ibid. Alex. nu. 19.
* uerſ. itẽ fallit ſecundum Ang. ubi * communem dicit,
& hoc placuit Fel. in c. Alberic. nu. 3. uerſ. item inquã
tum dicitur hic de teſt. idẽ uoluit Calcan. in conſ. 1 t.
col. 5. circa med. uerſ. non obſtat, quòd iſta fuerit minor.
no. Dec. in l. 1. col. 4. C. qui admit. nu. 8. uerſ. ex glo. &
ſupradictis, & hoc regulare etiã dixit Soc. iun. conſil.
56. nu. 21. uerſ. 2. etiam reſpondetur. uol. 2. Caſtr. conſ.
81. col. 3. poſt num. 7. uerſ. & ſi dicatur. uol. 2. & alÿ ibi
* per Socyn. relati, & * communem eſſe opinionem ait
Alex. & ipſe idem Alex. in conſ. 1. nu. 1. uol. 4. & in l.
ſciendum. nu. 19. ff. de uerb. obl. & ibi. Crot. qui & ip-
* ſe de * communi atteſtatur. nu. 9. Aret. in conſ. 36. caſus
talis eſt. Dec. conſ. 371. poſt num. 12. Corn. conſil.
109. in fi. lib. 3. apoſtil. ad notab. Matth. ſil. notab. 12.
* nu. 4. & 5. ubi itidem de * communi ſcribentium ſententia
teſtatur. reſpondit Clariſſimus Iac. Menoch. in
conſ. 90. nu. 3. lib. 1.

Primò limitabis, & intelliges non procedere, quã-
do ageretur de magno præiudicio, ſecus de modico,
3 † quia propter huiuſmodi modicum præiudicium ex
antiquitate bene præſumeretur, ut conſultum fuit à
Soc. in conſ. 56. nu. 23. uerſ. & maximè hoc dicẽdum.
uol. 2. & reſpondit Alexã. in conſ. 148. ab ipſo relatus,
dicit benè hoc Alexã. in conſ. 12. uiſo proceſſu iuxta
probabilem conſuetudinem. poſt nu. 7. uerſ. quia re-
ſpondeo allegans Bart. in ſua diſput. quædam mulier
habens magnum patrimonium. uolu. 4. quos refert ẽt
Anch. Regien. in q. 52. nu. 15.

Secundo limitare, & intelligere poteris quãdo in-
teruenit ſcientia ſuperioris, cuius decretũ erat neceſ-
ſarium in actu, quod ſcilicet ſciuerit actum ſic geſtũ:
4 † nam tunc propter huiuſmodi antiquitatem tempo-
ris præſumeretur interueniſſe decretũ in actu, in quo
erat neceſſariũ, ita dicit Crau. ĩ ſuo trac. de antiq. tẽp.
in 3. par. uerſ. uidimus in genere. nu. 35. uer. nono pro-
pter antiquitatem temporis pręſumitur ſolemnitas
decreti, & idem decidit Affl. in deciſ. 107. col. fi. num.
10. lib. 3. & in terminis idem Alex. cauit in conſ. 218.
col. 3. uerſ. præterea. nu. 8. lib. 6.

Primò ſublimites uelim prædictã ſecundã limita-
tionẽ procedere tantũ, ſi actus inferioris eſſet præiu-
5 dicialis Principi, † cuius decretũ in illo actu interue-
nire deberet: nam tũc bene requireretur eius ſciẽtia,
& patientia, nec præſumeretur ex antiquitate tempo-
ris: ſecus autem ſi ageretur de præiudicio ipſius infe-
rioris, quia tunc ſuperioris ſciẽtia non videtur neceſ-
ſaria, vt idem Crauet. in d. ſuo tract. de antiq. tempor.
in verſ. vidimus in genere. nu. 29. verſ. ſed hic quæro
licèt ibi hoc non audeat pro vero affirmare.

Secundò ſublimita, locum non habere, quãdo eſ-
ſet lapſum tempus, cuius initÿ memoria non extaret
6 in contrarium: † nam tunc non videtur neceſſaria hu-
iuſmodi ſcientia. Ita Crauet. dixit in eo. tract. de an-
tiquit. temp. in d. verſ. vidimus in genere. nu. 29. verſ.
iſta tamen ſcientia ex notatis per Alex. in conſ. 6. nu.
4. verſ. uerior tamen, & magis communis opinio. &
ſequent. lib. 1.

Tertiò limita concluſionem, niſi pars ex aduerſo
7 † ipſam decreti ſolemnitatem interueniſſe negaret, vt
ait Alex. conſ. 9. poſt nu. 6. uerſ. non obſtat, ſi diceretur.
uol. 3. quem refert, & ſequitur Afflict. deciſ. 345.
ſunt enim N poſt num. 5. verſ. ad hoc facit reſponſũ,
& Anton. Gomeſ. de contract. c. 2. nu. 17. vt refert d.
Callien. d. lib. 3. tit. 7. d. 3. inſpect. nu. 35.

Quintò limitabis, niſi ex ipſius inſtrumenti facie
8 liquido appareret † ſolemnitatem non interueniſſe,
vt auctor eſt Alex. d. conſ. 1. ponderatis his poſt nu. 1.
verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus, & nu. 2. uol. 4. &
voluit Soc. iun. conſil. 56. num. 22. uol. 2. Natta etiam
conſil. 162. num. 29. uol. 1. Burſat. quoque conſil. 23.
num. 16. vol. 1. Crauet. de antiquit. temp. par. 3. nu. 27.
intelligens ipſe tamen ibi, non quãdo nihil enuncia-
retur in inſtrumento de ipſa ſolemnitate, ſed quando
minus legitima pro ſe ferret, ut refert, & proſequitur
d. Callien. d. lib. 2. tit. 6. inſpect. 3. n. 36. ver. declaratur
ſecundò.

CONCLVSIO CCCCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Decretum iudicis, an faciat præſumi omnia ſolemniter, & ritè acta.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis facit pręſumi omnia ſolemniter, & ritè acta fuiſſe.*

2 *Decretum interpoſitum in alienatione eccleſię, vel minoris, facit, vt pręſumatur contractum factum in vtilitatem eccleſiæ.*

3 *Ex decreti pręſumptione pręſumitur minoritas illius, cui prętor vti minori curatorem dedit.*

4 *Decretum iudicis facit ceſſare omnem fraudem, dolum, & metum.*

5 *Spoliato non datur reſtitutio in integrum, quando ex decreto iudicis fuit ſpoliatus ſiue ſit interpoſitum decretum per modum voluntarię iuriſdictionis, ſiue per modum contentioſę, vt num. 6.*

7 *Spoliato datur reſtitutio in integrum, quando eſt ſpoliatus a iudice iuris ordine non ſeruato.*

8 *Quę in interpoſitione decreti requirantur, omnia vide remiſſiuè.*

9 *Decretum quando reperitur interpoſitum ante contractũ non facit pręſumere omnia ſolemniter, & ritè acta.*

10 *Decretum non interueniſſe probatur, ſi in contractu recenter celebrato nulla de ipſo facta ſit mentio.*

Decretum iudicis facit præſumi omnia
ſolenniter, & ritè acta fuiſſe,
1 † ita profitendo ſcripſit Bal. in l. quæcunq; §. fin. ff. de
public. in rem actio. & placuit Spec. in tit. de empt. &
vend. §. nunc dicendum. nu. 5. uerſ. & breuiter ſcias, &
aſſeruit idem Bal. in l. cũ hi. §. ſi prætor. il 1. nu. 3. ff. de
tranſact. idem Bald. in l. ſi, C. de præd. minor. & in l. ſi
præſes.

preſes.nu.3.C.quomodo,& quando iudex,& tradidit Accurſ.in l.1.ſuper verbo,omni creditore,in fi. C. de fid.inſtr.& iure haſtæ fiſ.lib.10. & Alex.in l. ſciendũ, poſt nu.14.ver.vnde ſi videmus.& nu.20.23. & 26.de verb.obli.& Bal.in c.1.col.3.nu.7.qui feud.dare poſſ. quos ſequutus eſt Io.Imo.in l.ſi quis cum aliter.in fi. de verb.obl.& notatur in l.ab ea parte.§.fi.de proba. quem etiam refert Butr.in c.quod ſicut.de electio. & Dec.in c.quoniam contra.nu.387.verſ. vltimò notãdum de prob. Alex.quoq; in cõſ.125.nu.5.verſ.tertio poſſet etiã.lib.1.& refert pro parte affirmatiua Ceph. in conſ.34.nu.3.Abb.conſ.4.nu.55.

2 Ex hac concluſione illud poteſt colligi,† decretum interpoſitum in alienatione eccleſiæ,vel minoris facere,vt præſumatur contractũ factũ in vtilitatẽ eccleſiæ,ſi credimus ita aſſerenti Bal.in d.c.1.col. 3. poſt d. num.7. verſ.& ego addo generaliter,de his, qui feud. dat.poſſ.& in c.ſicut,circa fi.nu.6.de re iud. & Dec.in c.quoniã contra.d.nu.387.cum ſeq.per ibi allegat.de prob.& conſulas ad hoc Alex.in cõſ.92.nu.13. & 14. vol.5.& Dec.conſ.86.poſt nu.7.verſ.& vlterius etiam accedit,& proſequitur Simoncel.d.ſuo tract.tit. 7.inſpect.3.nu.44. verſ. reſultat ſecundo.

3 Secundò inferri poteſt, † vt ex huiuſmodi decreti præſumptione præſumatur minoritas illius, cui prætor,vt minori curatorẽ dedit,ita conſulendo reſpondit Corn.in conſ.69.nu.30.verſ.item concurrit. lib.1. & in conſ.97.videtur prima facie.nu.1.eo.lib.profitetur Bal.in l.iure noſtro.§.propter litem. verſi. quintò noto.ff.de teſtam.tut.& conſuluit in conſ.66. factum tale eſt,nu.3.verſ.quoad vltimum,lib. 3.

Primò amplia concluſionẽ eo vſq; veram eſſe, vt
4 huiuſmodi decretum faciat ceſſare† omnem fraudẽ, dolum,& metum,vt habemus ab Vlp.in l. fi. in prin. ff.quod met.cau.quod etiam docuit Bar. in l. frater à fratre,col.antepen.nu.51.ver.intellige autem palam. ff.de condic.indeb.& hoc idẽ probauit Alex.in conſ. 53.col.5.ver.tertiò autem.nu.5.quod eſt repetitum in vol.1.conſ.125.quos refert,& ſequitur Alb.in cõſ.11. nu.12.idem ſequitur alios referendo Dec.in c.quoniã contra.nu.189.de prob. quod idem multi probauere, vt Ang.in conſ.142.circa fi.verſ.ſuper ſecundo dico, & Bal.in l.iubemus. col. 2. verſ.ego tñ do conſilium poſt nu.3.C.ad Trebell. Marſ.in ſing.438.lex multũ. Pet.Gerard.ſing.57.qualiter tutores.num. 5. ſenſit & Pariſ.conſ.98.nu.70.verſ.qui tut.dar.poſſ.vol 1.& in conſ.39.nu.15.lib.4.Rol.à Valle conſ.33.num. 18.& in conſ.90.nu.11.& ſeq.vol.1.& Cephal.in conſ. 24. nu.25.& in conſ.202.nu.16.lib.2. hoc idem cõfirmauit Cur.iun.in conſ.67.col.2.in fi.& in conſ. 118. col. 3.in prin.& aſſeuerauit Aemil.Ferret.in cõſ.43. nu.3. nec ab iſtorum diſceſſit ſententia Rimin.in conſ. 42. nu.56.& 81.lib.1.nec hoc reticuit Natta in conſ.631. nu.26.lib.3.hoc idem tradidere Bal.in c.1.col. fin.de confir.vtil.vel inutil.atq; Abb.in c.cum cauſam.col. 2.verſ.& vide aliam.de empt.& vend.

Secundò ampliabis,vſq; eo locum habere, vt nõ
5 detur reſtitutio in integrum ſpoliato,†quando ex decreto iudicis fuerit ſpoliatus,vt patet ex multis cõgeſtis à Ruin.in conſ.49.nu.11.verſ.non poteſt quis petere ſe vol.4.Crau.in cõſ.5.nu.8.ver.& ꝙ pars iſto caſu.Grat.in conſ. 76. volu. 2. & ex multis alijs relatis à Gabr.in concluſ.1.nu.108.limit.14.de reſt.ſpol. & eſt gl.in c.præſentiarum.in gl.fi.7.q.1.& in c.in nomine Domini.in verbo,audientia.23.diſtin.quas gl.probat Abb.in c.cum dilectus. nu. 11. quod met.cau.& in c. dilectus filius.de reſcript. & in c. conquerente.in vlt. notab.de reſti.ſpol.Iaſ.in l.iuſtè poſſidet.num.3.ff.de acq.poſſeſ.& in l.iuſiurandum.§.ait pretor.nu.2.ff.de iureiur.Dec.in l.qui auctore.nu.3.ff.de reg.iur.Cagn. in l.non videtur.§.ſi iuſſu.eod.tit.et ſentit Pariſ.conſ. 98.nu.54.verſ.quod etiam oſtendit.d.vol. 1.

6 Quod et procedit,†ſiue ſit interpoſitum decretum per modum voluntariæ iuriſdictionis,ſiue per modũ contentioſæ iuriſdictionis,vt conſtat ex ijs,quæ retulit Ruin.in d.conſ.49.nu.11.de quo reſtitutionis articulo latius vide d. Callien. qui abundè diſputat in d. tract.de decre.d.lib.3.tit.7.in d.1.inſpectione, poſt d. nu.5.verſ. an interuentus iudicis, & decreti interpoſitio ſuper conſtitutione minoris in contractibus quãdo detur,vel denegetur.

Limita iſtam ampliationẽ non procedere, quan-
7 do quis eſſet ſpoliatus à iudice† iuris non ſeruato, ita deciſum fuit à Bar.deciſ.238.nu.4.per l. meminerint. C. vnde vi, & c. conquerente. & ibi Abb. in princ.& Doct.de reſt.ſpol.& in c.referente.& ibi Dec.nu.2.de præben.& voluit Bal.cõſ.134.copioſè eſt allegatum, vol. 3.& in conſ.148.ſpoliatus virtute ſententiæ,& in conſ.149.proponitur,quòd quædam tutela.eo. vol.3. cui adheret Zabarel.in conſ.54.& in conſ. 75. quibus ſe ſubſcripſit Calcan.in conſ. 120.nu.2. verſ. eſt ergo legitimus.Crau.in conſ. 18.nu.8.

Et quale ſit officiũ in interpoſitione decreti hmõi
8 in quibus cõtractibus,†& cuius ſit interpoſitio decreti hmõi effectus,quandonè illo opus ſit,& de alienatione ſine decreto facta maior factus ratam habeat, vide amplè per d.Callien.in eius tract.de decretis.

Limita primò concluſionem tunc non procedere,
9 quando† decretum reperitur interpoſitum ante contractum:eo enim in caſu non præſumũtur omnia ſolemniter propter illud acta,vt Alex. auctor eſt in d.l. ſciendum,poſt nu.27.in fi.verſ. vel tertiò,& no.reſpõde.ff.de verb.obl.& Ruin.cõſ.86.nu.6.verſ.quia illud eſt verum.vol.1.Rol.conſ.7.nu.92.vol. 3. atq; Ceph. conſ.207.nu.91. vol.2.

Secundò præterea loco cõcluſionem limitabis, vt vera non ſit, quando in contractu nulla facta ſit mẽtio de ipſo decreto, & recenter cõtractus ille celebratus fuerit:tunc enim eo ipſo quod producitur inſtr.in
10 quo de decreto mentio fuerit facta, † dicitur probari illud nõ interueniſſe,vt hoc dilucidè tradidit Accur. in l.ſi cõtra gl.1.C.ſi quis igno.rẽ min.eſſe,cui reſpondendo accedit Corn.in conſ.36.in hac cõſultatione, nu.3.lib.2.& probauit Ant.Gomeſ.in trac. de cõtrac. c.11.poſt nu.17.& ad id latè ſe fundat Simoncel.in d. tract.de decr.lib.3.tit.7.inſpect.3.poſt nu.33.

CONCLVSIO CCCCXC.

ARGVMENTVM.

Defenſio probatur eo ipſo , quòd appareat quẽ fuiſſe vim paſſum, & an præſumatur, quicquid inde fecerit,egiſſe, vt ſe ab omni violentia tueretur.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio probatur, quòd appareat, quem fuiſſe vim paſſum,& omne quod inde fecerit, feciſſe præſumitur, vt ſe ab omni violentia tueretur.*
2 *Defenſio probatur,& præſumitur etiam,quando quis percuſſit aliquem,quem viderit contra ſe venire ſtricto enſe.*
3 *Inſultatus non debet expectare,quod vulneretur, ſed debet ipſe incipere.*
4 *Defenſio præſumitur,etiam ſi teſtes deponant de credulitate,vt ſi aſſerant, ſuo credere,vel videre Titium occidiſſe, vel vulneraſſe aliquem ad ſui defenſionem.*
5 *Teſtis non poteſt deponere,niſi per credulitatem, quod quis occidat aliquem ad ſui defenſionem.*
6 *Teſtes probant,etiam ſi ſimpliciter deponant homicidium, ſiue aliud ſimile delictum fuiſſe ad defenſionem patratum.*
7 *Ad ſui defenſionẽ feciſſe probabit inſultatus, qui percuſſerit aliquem volentem illi maxillam manu vacua percutere, ſi*

re, ſi probauerit non potuiſſe euitare, quin ei maxilla percuteretur abſq; probro.

8 *Sicuti propter bonorum defenſionem inſultatus percutere poteſt, ita propter vitandam iniuriam, quæ reſpicit perſonam, id facere poterit.*

9 *Ad defenſionem rerum ſuarum feciſſe, qui interfecit inſultantem probatur, quando fuit illata vis aduerſus res, & bona.*

10 *Pater accuſatus ſi defendit filium, habetur, ac ſi ipſe filius ex ſe ipſo ſe ipſum defendiſſet, & rurſus.*

11 *Læſus in honore, dignitate & officio, ſi aliquid agit contra lædentem, facere præſumitur ad defenſionem ſui honoris dignitatis, & officij.*

12 *Inſultatus ſi occiderit illum, qui auxiliabatur inſultanti præſumitur id feciſſe, vt ſe ipſe tueretur.*

13 *Percuſſus ſi percuſſit fugientem nō præſumitur ad ſui defenſionem feciſſe, ſed ad vindictam.*

14 *Defenſio debet fieri continuo, & quando quis dicatur ſtatim feciſſe, vide remiſſiue.*

15 *Defenſionem probare ſimpliciter non ſufficit, ſed articuli confici debent & probare illam fuiſſe neceſſariam.*

16 *Ad ſui defenſionē quem feciſſe, probari ſimpliciter, ſatis eſt.*

17 *Defenſio non dicitur probata, ſed homicidium, quando quis exciſpiēdo dicat, ſe illud homicidium patraſſe ad ſui defenſionem.*

1 Defenſio probaẽ eo ipſo, ꝙ appareat, quẽ fuiſſe vim paſſum, † & quidquid indè fecerit is, cui vis illata eſt, præſumitur id omne egiſſe, vt ſe ab omni violentia tueretur. ita conſtat ex multis relans à Gram. in cōſ. 18. nu. 1. & ſeq. & in cōſ. 56. nu. 15. hoc idem voluit Dec. in cōſ. 459. in prin. & in conſ. 676. & in cōſ. 678. hoc etiam placuit Alex. in conſ. 76. nu. 4. & ſeq. vol. 1. idē ſenſit profitendo Dec. in l. vt vim. nu. 10. ff. de iuſtit, & iur. quod animaduerſione dignū arbitratus eſt Marſ. ſing. 100. occidēs aggreſſorem, & in conſ. 4. nu. 14. & ſeq. ad idem reſpōdit Cæpol. in conſ. 28. nu. 7. verſ. itē ratio quare. cum ſeq. & in conſ. 29 per totū. Hipp. quoq; ſenſit in conſ. 25. in prin. & in conſ. 81. in prin. & in l. 2. nu. 12. C. ad leg. Corn. de ſicar. & in l. 3. nu. 1. eo. tit. & in l. 1. in prin. nu. 38. & l. furem. nu. 3. eo. tit. & Alex. monuit in cōſ. 109. nu. 2. verſ. & idē dicit Bar. lib. 1. Pet. de Mōcad. meminit in add. ad Crot. in tract. de teſt. nu. 200. in litera E. in verbo defenſione. reperit Nouel. in ſuo trac. ad defenſ. in prin. nu. 16. & nu. 22. & 25. tradidit Boſſ. in ſua pract. crim. de hoinic. n. 88. & videas nouiſſimè Matthę. Vueſembec. in reſp. 19. per tot. & cōſulas Clar. in §. homicidium. ver. ſed quomodo probetur, & Illuſtr. Card. Alban. nō minus dignitate, quam doctrina clarum, in ſuis lucrubrat. ad Bart. in l. ſed & ſi quandocūque, ad leg. Aquil. Bald. & Ang. in l. is q aggreſſorem. C. de ſica. Bal. in l. 1. §. cū arietes. ff. ſi quadru. paup. fe. dic. Alb. conſ. 94. quia deducta, in prin. Bertr. in conſ. 290. pro faciliori oſtenſione, in prin. vol. 3.

Primò amplia concluſionē procedere, etiamſi nō
2 fuiſſet inſultatus, ſiue mauis inuaſus, † ſed tm̄ vidiſſet venientem aliquē contra ſe ſtricto enſe, talemq; percūſſerit, antequam ipſe eſſet percuſſus: nā ēt tunc præſumitur ad ſui defenſionem feciſſe, ita loquutus eſt Gram. in d. conſ. 56. nu. 13. per ibi adduc. & notat Bar. per illum tex. in l. ſed & ſi quemcūq; in 2. notab. ff. ad leg. Aquil. Bal. ēt in l. in multis. in fi. C. de libe. cau. & tradit Alex. in d. conſ. 109. col. 3. lib. 1. d. nu. 2. Corn. in conſ. 107. viſa inquiſitione. col. 2. lib. 1. & in conſ. 162. col. 3. eo. lib. 1. & in cōſ. 134. col. 2. lib. 3. & refert Dec.
3 in l. vt vim. nu. 10. de iuſtit. & iur. & ratio eſt, † qa non debet inſultatus expectare, ꝙ vulnereẽ, ſed debet ipſe incipere. Ita Iaſ. optimè monuit d. l. vt vim. col. 3. nu. 9. 10. & nu. 14. & declarat Bart. in l. 1. nu. 9. C. vnde vi, & in l. ſi ex plagis. §. tabernarius. ff. ad leg. Aquil. ꝙ relatu inſigne cēſuit Ant. Corſet. in ſuo ſing. 153. an idē operetur, in verbo, metus idē ait Gram. in cōſ. 69. nu. 7. & conſ. 56. nu. 1. 3. & ſeq. Cæpo. in d. conſ. 28. nu. 10. & idē Gram. voto 20. nu. 4. Hipp. conſ. 73. nu. 44. conſ. 4. nu. 17. & in conſ. 25. nu. 41. & conſ. 31. nu. 53. & cōſ. 81. nu. 13. Boer. deciſ. 168. nu. 9. Carrer. in ſua pract. §. circa, il 2. n. 91. cum multis ſeq. & idem decidit Boer. in deciſ. 164. nu. 17. verſ. ſed quomodo probabit. Abb. d. cōſ. 94. nu. 1. Ang. de maleſ. in verb. & dictus Titius, ſe defendendo. col. 2. verſ. & aduerſus, quod quis præſumitur in diſcrimine. Bal. in repet. l. 1. poſt nu. 3. verſ. nunquid quis debet expectare. C. vnde vi, & in conſi. 512. viſis actis, poſt nu. 2. ver. nō ſolùm ictum, ſed impetum. vol. 4. & Bertr. d. conſ. 290. nu. 4. & 8. & nu. 11. quorum ſententiæ adhæret D. Octau. Vulpel. in conſ. 78. nu. 2. vol. 1.

Secundo loco ampliabis, cōcluſionē locū habere,
4 etiā ſi teſtes deponerent de credulitate, videlicet † Titium occidiſſe aliquē, vel vulneraſſe ad ſui defenſionē, ſno credere, vel videre, vt ore loquar Dec. in cōſ. 459. nu. 6. cū ibi alleg. quod & comprobauit Hyppol. Marſ. in rubr. C. de prob. poſt nu. 14 ver. & facit ſingulare verbū, & in ſing. 19. tu ſcis clanum etiam in iure. nu. 2. & in l. de minore. §. plurimū. nu. 72. verſ. & ideò dicit multū ſing. Bart. & in cōſ. 4. nu. 12. verſ. tu aūt in hac materia. d. vol. 3. Alex. in d. conſ. 109. nu. 8. vol. 1. & in conſ. 76. n. 5. eo. vol. vbi illius axiomatis hāc reddit rationē: quia ſi occidat aliquē ad ſui defenſionem
5 non poteſt videri, quia ea eſt mēte, vt occidat, † vnde non pōt teſtis deponere, niſi ꝑ credulitatē, vt ex ibidē allegatis, & in conſ. 119. nu. 9. vol. 7. & Boer. in deciſ. 164. n. 17. p ibi adduc. cui ſe ſubſcripſit Alb. in cōſ. 94.
* nu. 4. vbi ēt atteſtatur de * cōi, idem voluit Iaſ. in l. vt vim. nu. 4. verſ. iſtud probo. ff. de iuſtit. & iur. & in l. nō ſolū. §. ſciendum. nu. 8. ver. nam teſtes, qui deponunt. ff. de oper. nou. nunc. ad hoc etiam extat Gram conſ. 56. nu. 20. & Carrer. in d. pract. crim. d. §. 6. §. circa, il 2. nu. 159. verſ. circa ſextum, & vltimum.

Tertiò amplia concluſionem verā eſſe, etiamſi teſtes ſimpliciter deponerent homicidium, ſiue aliud
6 ſimile delictū † fuiſſe ad defenſionē patratū, quia tūc probant, etiamſi aliam rationē nō reddant, iuxta ſētentiā Dec. in conſ. 459. nu. 6. & in conſ. 469. nu. 5. 6. & 10. & Boer. in d. deciſ. 164. nu. 17. & idē reſpōdit Corn. in conſ. 162. in col. 1. vol. 1. Alex. etiā cauit in d. conſ. 109. nu. 3. vol. 1. nec receſſit ab iſtis Abb. in cōſ. 94. nu. 5. & Alex. voluit in conſ. 76. Viſa inquiſitione contra Fortunium. col. 3. verſ. fortificantur prædicta ex atteſtationibus quorundam teſtium, vol. 1.

Quartò ampliabis, concluſionē locū ſibi uendica-
7 re ēt contra inſultantem ſine armis, eo ꝙ † volebat illi maxillam manu vacua percutere, nam licèt inſultatus percuſſerit illū gladio, et mortuus ſit, tn̄ ſi probauerit non potuiſſe euitare quin ei maxilla percuteretur, abſq; probro, hoc caſu probatū dicitur, ad ſui defenſionē id feciſſe, licèt videatur exceſſiſſe modū defenſionis: nam ſi pp bonorum defenſionem hoc fieri poteſt, vt l. 1. C. vnde vi, et infra dicetur, videẽ eo magis
8 potuiſſe id facere † propter iniuriam, quæ reſpicit perſonā, euitandam, arg. l. in ſeruorum. ff. de pœn. ita dixit Bal. in d. l. 1. col. 4. nu. 10. verſ. ſed pone. C. vnde vi, quē refert, et ſequiẽ Dec. in conſ. 678. nu. 4. Alex. cōſ. 76. col. 2. poſt nu. 2. ver. nā ſi ꝓ defenſione, et ver. et ne ſtemus in uerbis. lib. 1. et ultra alios in terminis habes
* Bar. in l. 1. in prin. et nu. 7. verſ. quarto in quo conſiſtat illud moderamen. C. unde ui, et in l. furem. ff. de ſicar. Bntr. in c. olim. de reſt. ſpol. refert etiā, et ſequiẽ Marſi. d. conſ. 4. nu. 22 et Alex. d. conſ. 119. nu. 5. uol. 7.

Quintò amplies velim, vt concluſio habeat locū, nedum qn̄ fuit illata vis aduerſus perſonā ſed etiam
9 aduerſus res, et bona, † quia tunc ſi interfecit inſultātem, vel aliquid fecit contra ipſum, probatur ex illo inſultu id feciſſe ad defenſionē rerum ſuarum, licèt non probetur id feciſſe ſtatim, quia præſumitur cōtinuò defenſionē fuiſſe factā, vt colligere eſt ex allega-

tis ab Alciat.reg.3.præſump.29.num.4. de præſumpt. & videas Carrer.in ſua pract.§.6.circa,il 2.n.29. verſ. ſecundò quæro, an ſicut licita eſt defenſio pro perſona,& nu.112. verſ.2.caſu circa res,& Boer.deciſ. 168. nu.6.& Bart.in l.furem. ff. de ſicar. vbi etiam Marſil. in prin.& in conſ.4.nu.8.& 22.& per Fel.in c.2. de homicid.per totum.Bart.in l.vt vim.num.6.verſ. quærit glo.ff.de iuſt.& iur.Iaſ.in d.l.vt vim.nu.23. Bal.d.cõſ. 312.num.3. verſ.hoc ſi probo,pro defenſione rerum, vol.4.& Alex.d.conſ.119.poſt nu. 5. verſ. nam ſi hoc licet propter res.vol.7.& d.conſ.76.poſt nu.2.verſ. nã ſi pro defenſione rerum.vol.1.& hoc idem voluit idẽ D.Octau.Vulpel.conſ.79.nu.2.vol.1.

Sextò ampliabis nedum procedere,quando agitur de propria defenſione,ſed etiam de defenſione patris
10 facta à filio,& è contra, † quia ſi pater accuſatus defenderit filium,habetur, ac ſi ipſe filius ex ſe ipſo ſeipſum defendiſſet,& rurſus,vt docuit Bart.in l.vt vim n.7.ff de iuſt.& iur.& ibi Doct.& Dec.in d.conſ.678. nu.5.& 6.& conſ.459.nu.3.& conſ.469. in prin. & ad id latè conſulas Carrer.in d.§.circa il 2. d. nu. 29. per duas colom.ad idẽ etiam rñdit Gram.conſ.56.nu.22, vbi loquitur in fortiorib.terminis.i.de amico, & latè Iaſ.& Dec.in d.l.ut uim.ille nu.28.hic num. 32. ff. de iuſtit.. & iure.

Septimo loco ampliare poteris,idem locum habere contra eum,qui honorem, dignitatem,& officium
11 lædit:† huiuſmodi namq; læſus, ſi aliquid agat contra ipſum lædentem,præſumitur id feciſſe,vt honorẽ, dignitatem,& officium ſuum tueretur,ita ſapientiſſimè docuit Dec.in d.l.vt vim.nu.36.ff.de iuſt.& iur.atque Carrer.in d.prac.§.circa il 2.nu.36.& adeas Capi. deciſ.58.nu.2.& per totum.Marſ.in d.conſ.4.nu.19.

Octauò amplia, nedum veram eſſe concluſionem contra eum,qui præcipuè uim refert, ſed etiam contra illum,qui fert auxilium,nam ſi inſultatus occide-
12 rit ipſum auxiliantem,† præſumitur etiam id feciſſe, vt ſe ipſe defenderet,illumq; potuiſſe occidere,ita tradidit Carret.in d.prac.§.homicidium.il 2.nu.87.& 10 §.circa.nu.9.motus auctoritate Bal.in d.l. vt uim.nu. 7.ff.de iuſt.& iur.quibus reſpondet doctr. Ang. Aret. in tract.malef.in verſ.& dictus Titius.nu.33.

Primo loco limitanda concluſio eſt,vt vera nõ ſit,
13 quando quis percuſſus,percuſſit fugientem:† tunc.n. nõ præſumitur ad ſui defenſionem feciſſe,ſed ad vindictam,vt obſeruauit Bart.in l.1.col.fi. in verſ. tertiũ moderamen.in ſi.C.vnde ui.& in l.ſi ex plagis.§. tabernarius.ff. ad leg. Aquil. atq; Bal. docuit in conſil. 312.nu 6.vol. 4. iſtis quoq; accedit conſulendo Paul. de Caſt.in conſ.92.aliàs 272.vol.2.nu.15. incip. in cã carceratorũ.qui os refert,& ſequitur Dec. in l. vt uim. nu.10.verſ.ſecus tñ eſt poſt percuſſionẽ.de iuſt.& iur. & Bertr.d.conſ.290.nu.6.verſ.fortè vero opponitur.
14 Nam † defenſio debet fieri continuò,ſed quando dicatur ſtatim feciſſe,videas Carrer.in ſua prac.in §.circa,il 2.nu.188.poſt Ang. de malef. in §. & dictus Titius ſe defendendo.nu.20.& Steph.Bertr.in conſ.290. pro faciliori oſtenſione.nu.6.verſ.fortè vero.lib.3.

Secundò velim limites non enim ſufficit probare ſimpliciter defenſionem,ſed requiritur,vt articuli cõ
15 ficiãtur,† & probetur fuiſſe neceſſariam defenſionẽ, vt tenet Bald. in l.1.col.11. verſ.item tu aſſeſſor,poſt num.21. de confeſs. & animaduertit Bart. in l. ſcientiam.§.qui cum aliter.per illum tex.ad leg. Aquil. ad quod pertinet contex. in l. is qui aggreſſorem. C. de ſicar. & in clem. 1. de homic. & adeas Noucl. in ſuo tractatu ad defenſam, tit.reſponſ. reorum in conſtit. nu.31.& 32.& Io.de Amic.in cõſ.77. Anch. in clem. 1.de homic.Marſil.conſ.8.Iaſ.in l.non ſolùm.§.ſciẽdum.nu.8 ff.de oper.nou.nũc.Marſ.in rub.C.de probat.nu.253 & ſenſit idem Marſil.in d.conſ.4.nu.7.

* Scribentium tamen ſententia * communi conſenſu in contrariam videtur partem propendere, ideſt ſa-
16 tis eſſe ſimpliciter probare, † quẽ feciſſe ad ſui defenſionem, vt conſtat ex multis relatis à Dec.in d.l. uim vi.nu.17.ff.de iuſtit.& iur. vbi de communi * opinione atteſtatur,& latè examinat iſtam quæſtionem,quę ſententia placuit,& Carrer.in ſua pract.in §.circa. il 2.nu.125.pro qua conſuluit Dec.in conſ.53.& in cõſ. 469. & hanc eandem confirmauere Alex. in conſil. 109.vol.1.& Cor. conſ.162. vol.1.& Crot.in tract.de teſtib.par.7.num.106 in fin.

Tertiò limita procedere concluſionem, quando quis inquiritur de homicidio excipiendo dicat, pa-
17 traſſe illud homicidium ad ſui defenſionem, † nam tunc dicitur probatum homicidium, non autem defenſio, vt not. Bart.in l.Aurel.§.idem quæſiuit.nu.2. ff. de liber. lega. & obſeruauit Abb.in c.bonæ,il 2.in fi.nu.13.de poſtul. prælat.quos refert Dec.in c. cũ venerabilis.nu.82.de excep.vbi de hac quæſtione diſſerit,& Nouel.in tract.ad defen.in tit. reſponſ. reorum in conſtit.nu. 31. & 32. & videas latè hoc proſequentem Illuſtris.Albanum in ſuis lucubrat.ad Bart.in d. l. Aurel.§.idem quæſiuit.ff.de lib.leg.nu.3.& Bald.in l.1.nu.20.verſ.denuo quæro de quæſtione. C. de confeſſ.& no.ſeq.

CONCLVSIO CCCCXCI.

ARGVMENTVM.

Defenſio,an probetur per præſumptionem, & coniecturas, & per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio probatur per præſumptionem, & coniecturas.*
2 *Præſumptiones, & coniecturæ, quæ probent defenſionem, remittuntur iudicis arbitrio.*
3 *Defenſio probatur per teſtes deponentes, Titium aggreſſũ fuiſſe Caiũ, vel in eum cum gladio diſtricto inuaſiſſe.*
4 *Teſtes domeſtici,coniuncti,& id genus alij admittuntur ad probandum defenſionem conſanguinei ſui.*
5 *Frater pro fratre probat defenſionem.*
6 *Coniuncti,conſanguinei,domeſtici,& huiuſmodi teſtes admittuntur etiam,quãdo agitur ad defendendum aliquẽ & ad demonſtrandam eius innocentiam.*
7 *Frater productus in criminali ad defenſionem in cauſa inquiſitionis contra fratrem formatæ,eſt idoneus teſtis, nullo facto diſcrimine,an ſimul habitent,necne.*
8 *Defenſio minus idoneis teſtibus probatur,& probatio etiã incerta, & obſcura in defenſione præualere ſolet.*
9 *Conſanguinei,& affines a iure repelluntur,& non probãt, quando producuntur,vt reprobẽtur alij teſtes pro fiſco, vel pro altera parte producti.*
10 *Defenſionẽ probant teſtes et deponentes per verbum, credo.*
11 *Teſtis ex actibus viſis ab eo rectè poteſt dicere, hoc credo.*
12 *Credulitas teſtis quando eſt munita rationibus concludẽtibus ad veritatem dicti ipſius, tunc probat.*
13 *Teſtes deponentes de publica fama, quem aliquid feciſſe, vt ſe defenderet, probant.*
14 *Teſtes,ſi deponant ſcire aliquem illud feciſſe ad ſui defenſionem, quia viderunt, probant.*
15 *Ratio,quia vidi eum feciſſe ad ſuam defenſionem,ſatis eſt & valida cauſa ad probandum defenſionem.*
16 *Teſtis cum reddit cauſam ſui dicti, quia vidit ſufficit.*
17 *Defenſio probatur etiam per vnum teſtem in cauſa principali, & alium in cauſa appellationis.*
18 *Defenſio etiam vnico teſte probata,excuſat à mortis pœna.*

Proſequamur & cætera defenſionis probationum genera.

1 Defenſio itaq; probatur per præſumptionẽ,† & coniecturas,ſi credimus Bart.in l.1.§.de illo.ff.de his,qui ſibi mortẽ conſciuerunt, in quã ſñiam conſuluit Veronen.in conſ.60.col.3.poſt mediũ. & ad hoc decidit

Boer.

Boer.deciſ.164.num.17.hoc quoq; docuit Marſ. in l.
vnius.§.cognituru͂.nu.65.de queſt.& in d.conſ.4. nu.
26.Crau.in conſ.119.nu.9.Corn.in conſ.192.vol.1.&
in conſ.134.in littera D.vol.4.Cæpol. in conſ.31.idē
Marſ.in ſing.19.n.4.incip.tu ſcis,& vide Illuſtriſſimu͂
Alba.in ſuis lucubr.ad Bart.in l. Aurelius.§. idē quæ-
ſiuit.ff.de liber.leg.nu.3.Bal.in d.l.1.poſt nu.21. verſ.
iſtud etiam eſt notatu dignu͂.C.de cōfeſ.Tho.Gram.
conſ.29.nu.38.conſ.6.nu.21.& conſ.69.nu.10. Iaſ. in
d.l.vt vim.nu.7.ff.de iuſti.& iu.& inſigniter reſpondit
Octau.Vulpel.in conſ.44.nu.8. vol. 1.

2 Quæ tamen præſumptiones,† & coniecturæ remit-
tu͂tur iudicis arbitrio, vt ad id multa cōgeſſit Boer.in
d.deciſ.164.in fi.& Bal.poſt d.n.21.d.verſ. iſtud etiam
eſt notatu dignum.Gram.conſ.29.nu.38. & conſ. 56.
nu.21.& conſ.69.nu.10.& Iaſ.d.l.vt vim.nu.7. & Bal.
conſ.312.in fi.vol.4.

Præterea defenſio quoq; probatur per teſtes depo-
3 nentes,Titium aggreſſum fuiſſe Caiu͂,†vel in eum cu͂
gladio diſtricto inuaſiſſe, vel nec è vagina educto
ferro,ita colligitur ex reſcri.Imperatorum Antonini
in l.1.& Gordiani in l.2.& 3. C.de ſicar. De hoc ꝓba-
tionis etiam genere meminit Bar.in l. ſed & ſi quem-
cu͂q; in prin.ff.ad l. Aquil. quam Fel.latè proſequitur
in c.ſignificaſti.in 2.concluſ.nu.13.de homic. in qua͂
ſententiam nonnulli.conſiluere,vt Bal.in conſ.312.
Viſis actis.poſt nu.6.col.pen.ver.ſexto propter.vol.4.
Dec.etiam in conſ.678.nu.2.Marſ. quoq; in conſil.41
nu. 17.& in conſ. 25.nu.43. & in conſ.31.nu.53.& in
conſ.73.nu.44.atq; Boer.q.164.nu.17.& Bertr. d. cōſ.
290.nu.12.vol.3.

Hāc poſtremā probationē primo loco ampliabis,
4 vt vera ſit etiam ſi teſtes ſint domeſtici,†coniuncti,&
id genus alij.nam admittu͂tur ad probandu͂ defenſio-
nē cōſanguinei ſui,vt de fratre ꝓ fratre ait Fel. cu͂ ibi
alleg.in c.cum oporteat.nu.3.verſ.5. limita. de accuſ.
idem tradit Bal.in l.parentes.C.de teſt.& ibi Saly.c.&
Alex.in addi.ad Bar.in l.maritus.ff.de queſt. & idem
aſſerit Vlpell.cōſ.96.nu.7.vol.1.& reſpondit Crau.in
conſ.119.num.9. Marſ.aſſeruit in rub. C.de prob. nu.
5 10.& in ſing.19. incip. tu ſcias.† & de fratre in ſingul.
508.tractant Doct.nu.2.Hieron.in addit.ad Dec.in l.
nemo ex his.ff.de reg.iur.cum ibi relatis, & de teſtib.
domeſticis docuit Dec.in conſ.459.nu.7. vbi inquit,
*omnes in hanc deſcendere ſententiam, iſtiuſmodi
teſtes admitti ad probandum defenſionē conſangui-
nei ſui,& idē in conſ.469 nu.5.quod idem probauere
Alex.in conſ.5.in caſu inquiſitionis formatę.nu.6.&
nu.8.& in conſ.119.col.3.nu.6.verſ.non obſtat, ſi di-
ceretur.vol.7.& conſ.24. Animaduerſis his. num. 39.
verſ.quòd ad probandum innocentiam. vol. 2. alios
citat Ioan.Nic. in addi. Alc. tract.de præſump.reg.1.
præſump.23.Hipp.in conſ.4.nu.12.& alios refert No-
uel.in ſuo tract.ad defenſam,in prin.nu.31. & 32. vbi
de fratre & de cōſanguineo, & Illuſtriſſimus Alban.
in ſuis lucubra.ad Bar.in l.vt vim.n.7. de iuſtit.& iur.
Iaſ.in d.l.vt vim.nu.5.ff.de iuſti.& iur.& in l. ſed & ſi
quis.poſt n.4.ver.3.no.limita. loquens in domeſtico,
& nu.5.loquens de fratre.ff.ſi quis cau.Fely.in c. cum
oporteat.col.3.poſt nu.3.verſ.quintò limita,niſi fra-
ter.de accuſ.& in c.literas.col.4.num.15.verſ.quintus
caſus eſt de præſump.Crau.conſ.2.poſt nu.9.verſ.nec
obſtat,quòd ſit affinis. & num.10.

Extendas velim hanc ampliationē, nedum proce-
6 dere in probanda defenſione,†veru͂ etiā,quando agi-
tur ad defendendum aliquem, & ad demonſtrādam
eius innocentiā, nam & hoc caſu coniuncti,& cōſan-
guinei,& domeſtici,& hmōi admittuntur,vt reſpon-
dit Alex.cōſ.119.nu.6.vol.7. & tradidere Bal.& Sal.
in l.parentes.C.de teſt.& Saly.in l.teſt.ff.eo.vbi dilu-
cidè ſcripſit,fratrem productu͂ in vna cauſa crimina-
li non ad impugnationē alterius,ſed ſolùm ad defen
ſionem in cauſa inquiſitionis contra fratrem forma-
7 tæ,eſſe idoneum teſtē,nullo facto diſcrimine, an ſi-
mul habitent,necnè,idē voluit Alex.in conſ.5.nu.8.
vol.1. & dicet infra in concluſione,Innocētia. & in
concluſione Frater,& diximus in cōcluſione,Cōſan-
guineus,cu͂ ſimil. Nā ipſa defenſio minus idoneis te-
ſtibus ꝓbat̄,vt placuit cōſultiſſimo Vulpel.in cōſ.66.
nu.9.& d.cōſ.69.nu.9.vol. 1.& ipſa incerta probatio,
8 & obſcura† in defenſione prævalere ſolere conſuluit
idem Vulpell.in conſ.97.nu.4.vol. 1.

Limitatur modo iſta ampliatio,vt vera non ſit,qn̄
producu͂tur,vt reprobentur alij teſtes ꝓ fiſco, vel pro
altera parte producti, ſecùs ſi ad probandu͂ defenſio-
nem meram, nam cu͂ ſit materia odioſa à iure repel-
9 luntur conſanguinei,& affines,† & non probant, vt
deciſum fuit à Gram.dec.34.nu.14.& prodidere doc.
Bar.& Sal.in l.ſi parentes.C.de teſt.& animaduertunt
in l.lex Cornel.ff.de iniu.& obſeruauit Bart.in l.q. te-
ſtamēta.§.qui primo.ff. de teſta.& idem cauit Gram.
in conſ.12.nu.12.& in conſ.32.nu.12. Alex.etiam re-
ſpondit in hāc rem,in cōſ.5.nu.8.lib.1. quod & ſentit
Fel.in c.literas.nu.15.in fi.de præſump.

Secundo loco ampliatur præcipua concluſio, etiā
10 ſi teſtes deponerent per verbum credo,quia † & tunc
probant defenſionē,ita decidit Boer.d.deciſ.164.nu.
17.in fi.ſic conſuluit Alex.in d.conſ.119.col.3. vol.7.
ita reſponſum eſt à Bertr.conſ.290.nu.12.vol.3. hoc
etiam permultis alijs placuit,vt Cor.in conſ.162.col.
2.vol.1.Alb.in conſ.94.nu.4. Carrer. in ſua pract. in
d.§.circa.il 2.nu.159.Hipp.conſ.4.nu.12.Bar.in conſ.
16.Vannutius.Perri.nu.6.lib. 2.

Ratio eſt,qa veru͂ ille voluerit occidere, necnè nō
11 poteſt videri à teſte,† ſed ex actibus viſis ab eo rectè
pōt dicere hoc credo,vt videre eſt ex l.1.§.1.ff.de vēt.
inſpicien.& c.quoties.de teſta.& ait Bar.d.cōſ.16.nu.
1.ſequitur etiam Fel.in d.c. quoties, poſt nu. 10. verſ.
iſtis etiā adde,de teſta.vbi dicit, ad hoc ſpectare text.
in c.firmiter.in primis verbis,de ſum. Trin. & fid.cat.
& quod ibi notat Abb. in prin. huc quoque pertinet,
quod voluit Ant.de Butr.in d.c.quoties, vbi quando
credulitas teſtis eſt munita rationibus concludētibus
12 ad veritatem dicti teſtis,†tunc probat,per c.literas.de
præſump.Iaſ.plenè tradit in l. vt vim. in 2. col. nu. 4.
ff.de iuſtit.& iur.vbi dicit dictum Bart. in d. conſ. 16.
eſſe ſingulare,& quòd teſtes deponentes de credulita
te probant,conſulas Nouel.in ſuo trac.ad defenſam,
in prin.nu.33.vbi alios refert.

Tertiò ampliabis cōcluſionē principalē,vt proce-
13 dat,etiā ſi teſtes deponant de publica fama,† id eſt fe
ciſſe,vt ſe defenderet:nam tu͂c ēt probant, vt placuit
Alex.in conſ.14.col.fi. verſ.& ſunt ēt plures,poſt nu.
9.vol.3.quē refert,& ſequitur Abb.in cōſ.94.nu. 6. &
aſſeruit Bal.conſ.162.viſis actis apparet, vol.4.

Quintò ampliare poteris,etiā ſi teſtes deponerent,
14 ſcire illud feciſſe ad ſui defenſionē,quia†viderunt,vt
dixit Bal.in l.ſolā.vlt.col.poſt nu. 11. verſi. ſecundò
hic quæritur.C.de teſtib.Bar.in conſ.110. incipien.in
nomine Domini Amen,Factu͂ tale proponitur,Qui-
dam Maſſilus,aliàs incip.Quidam Maſſiolus, de quo
conſilio Bar.facit mentionem Bal. ſupracitato loco,
& Nell.de S.Gemin.in ſuo tract.de teſtib.in col.21.in
ver.teſtis inductus.nu.182.et Nicol.Pignolat. in add.
ad Rom.in ſing. 28. incip. Accuſatus de homicidio.
Hoc tamen debet intelligi,quando teſtes dicu͂t,quòd
fecit ad ſui neceſſariam defenſionem,ſecundu͂ Bald.
in l.1.C.de confeſſ.

15 Hæc namq; ratio,† quia vidi eum feciſſe ad ſuam
defenſionem,ſatis eſt.et valida cauſa ad probandam
defenſionē,quia licèt facere ad ſui defenſionē ſit ali-
quid,qod percipiatur iudicio intelligentiæ,tamen cō
ſpectus eſt potiſſima cauſa ipſius iudicij ex eo, ꝙ fieri
vidit in rixa, cognoſcitur, an fecerit ad ſui defenſio-
nē, necnè: et propterea cum teſtis reddit cauſam ſui
16 dicti quia vidit† ſufficit,vt aſſeuerauit Bart. d. conſil.

110.nu.2.& idem tenet Bal.in d.l.ſolam. C.de teſtib.
in vlt.col.poſt dictum nu.11.& in conſil.312.nu.6.in
4.vol.incip.Viſis actis,& decidit idem Boer. in d. de-
ciſ.164.nu.17.& Bart.conſuluit in conſ.16.num.6.in-
cipien.Vanuutius Petri.lib. 2.

Quintò amplianda eſt concluſio, vt vera ſit,etiam
17 per vnum teſtem in cauſa principali,† & alium in cã
appellationis:quia tunc etiam defenſio probatur,iux
ta ſententiam Bald.in addit.ad Specul.de appellatio,
col.16.verſ.quartus videtur caſus.ibi,ſed pone,Titius
accuſatus de homicidio,lib. 2. ſequitur, & refert Fir-
ma.in ſuo reper.in verbo,defenſio poteſt probari per
vnum teſtem in cauſa principali,nu. 19. Quæ defen-
18 ſio † etiam dicto vnico teſte probata excuſat à mor-
tis pœna,vt doctè docuit Octauia. Vulpelli. conſ. 66.
num.8. volum. 1.

CONCLVSIO CCCCXCII.

ARGVMENTVM.

Delegatio, an probetur per ſolùm ſigillum delegantis, quod reperiatur in aliqua ſcriptura ſcripta manu alterius,& an delegatio Summi Põtificis, vel Imperatoris probari debeat per literas.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio probatur per ſolum ſigillum delegantis, quando facta eſt per aliquam ſcripturam ſcriptam manu alterius, in qua reperiretur appoſitum ſigillum illius, qui delegare poteſt.*
2 *Appoſitio ſigilli probat, & habet eandem vim, quod ſubſcriptio manu propria.*
3 *Delegationes non ſunt acta iudicij, & quare.*
4 *Delegatio non probatur per productionem ſigilli delegãtis,quando productus ſit perſona domeſtica,vel cohabitet vnà cum eo,cuius aſſeritur eſſe:ſecus vt ibi.*
5 *Delegatio Summi Pontificis,vel Imperatoris,debet probari per literas.*
6 *Delegatus nihil facere poteſt,niſi prius oſtendat literas ſuæ delegationis.*
7 *Delegatus non poteſt viſitare, niſi oſtendat ſuam delegationem,& ſi viſitauerit,vel excommunicauerit, non tenet viſitatio, nec excommunicatio.*
8 *Cardinali aſſerenti habere aliquid in mandatis non creditur,niſi oſtendat mandatum.*
9 *Nemini aſſerenti ſe eſſe legatum credendum eſt.*
10 *Cardinali creditur, maximè cum extra curiam ſine legatione ire non conueniat.*
11 *Cardinali affirmanti ſibi aliquid eſſe præcipuè mandatum,quod ſit in præiudicium tertij, non eſt habenda fides,niſi oſtenſis literis, & tunc ei creditur, quando non eſt in præiudicium tertij.*
12 *Cardinali aſſerenti ſe habuiſſe iuriſdictionem creditur, etiam in præiudicium tertij.*
13 *Cardinali atteſtanti de his,quæ ſunt Summo Pontifici reſeruata,non creditur,ſecus ſi atteſtatur de his,quæ ad ſuum officium,& legationem pertinent.*
14 *Delegatio inferiorum poteſt probari per teſtes, cum in ipſis habeant locum iura communia.*
15 *Gratia ſubcollectoris Apoſtolici deputati à collectore poteſt probari per teſtes.*
16 *Delegatio probari debet per literas,quãdo delegato nõ fuit oblatũ reſcriptum, & per ipſum retentum,ſecus vt ibi.*
17 *Reſcriptum per teſtes probari poteſt, quando a principio pars non inſtet ſuper productione reſcripti.*
18 *Reſcriptum poteſt probari per teſtes dum deponant, ipſũ fuiſſe in iudicio exhibitum præſente parte, & publicatum,ſeu in actis publicis redactum.*

Delegatio probari poteſt per ſolùm ſigil
lum delegantis,ideſt, quando
delegatio facta eſt per aliquam ſcripturam, quæ eſt
1 ſcripta manu alterius,† & in ea ſcriptura reperitur, &
appoſitum eſt ſigillũ illius,qui delegare põt:nam tūc
licèt nõ appareat,ſcripturam eſſe manu illius,qui ha-
bet ptãtem delegandi, tamen per illud ſolùm ſuũ ſi-
gillum probatur delegatio,ita tradidit Ang. in l.con
ſentaneum.prope fin.C.quõ,& quãdo iud. vt docue-
re Doct.& Inno.in c.quoniam contra.de proba.quos
refert,& ſequitur Marſ.in rub.C.de prob.nu.323.verſ.
2 & ideo Ang.Cui rei illud patrocinatur,† ꝙ appoſitio
ſigilli eandem vim habet,& probat,quod ſubſcriptio
manu propria, vt ad id obſeruauit,& multa congeſſit
Marſ.in d.rubr.C.de prob.nu.320.verſ. his expeditis,
& confirmat cõcluſionẽ.et Bouer. in ſingulari ſuo,
in verbo,delegato.nu.14. ea ratione, quia delegatio-
3 nes † non ſunt acta iudicij: fiunt enim ſine cauſæ co-
gnitione,& partibus præſẽtibus,vt tradidit Io. Bapt.
Caccialup.in l.more.nu.43.ff.de iuriſd.omn.iudic. &
Bouer.loco citato,vbi inquit, delegationem probari
per ſola ſigilla delegantiũ,per ea quæ ſuere.not.in d.
c.quõ cõtr.p Inn.& in c.ſi à ſubdelegato.in 6.p.Arch.

Limitatur concluſio,vt non procedat, quãdo pro-
ducens, & oſtendens huiuſmodi ſigillum ſit perſona
4 honeſta,vel habitet vnà cum eo, † cuius aſſeritur eſſe
tale ſigillum: non enim tunc delegatio probatur per
productionem ſigilli delegantis,ſecus ſi cum ipſo nõ
cohabitet,nec ſit perſona domeſtica, vt in ſimili no.
Innoc.& Ioan.Andr.in c.2. de ſolut. quos refert, &
ſequitur Roman.in conſil.446.incip. Primus propo-
ſitæ conſultationis articulus.nu.12.& Marſ. in d. rub.
C.de probat.nu.324.verſ.& dixit etiam.cum ibi alle-
ga.& vide infra in concluſione,ſigillum, vbi propria
eſt ſedes huius materiæ.

Veruntamẽ delegatio Summi Pontificis, vel Im-
5 peratoris † debet probari per literas,vt deciſum fuit à
Dom.Rot.deciſ.5.aliàs 397.incip.ſi epiſcopus. nu.3.
verſ.de ſecundo dubio. de offic. vica. in no. ad quod
conſulendus erit Bellamer.in deciſio.110.incip. præ-
ſumitur,per l.vnicam.C.de manda.princip.& c.cum
in iure peritus. de offic. deleg.

6 Delegatus enim nihil poteſt facere,niſi prius† oſtẽ
dat literas ſuæ delegationis, ſic colligimus ab Alexã.
III.Pontifice Maximo,in c. 1. de fid. inſtru. nec prius
eſt tanquam delegatus recipiendus,& tractandus, vt
conſtat ex his,quæ retulit Specul.de probat.§. viden-
dum reſtat,num.1.& delegat.§. ſupereſt. verſ. quid ſi
delegati iuriſdictione.nu.14.& 15. quod etiam notat
egregiè. Ant.de Butr.in c.venerabilis.ſub nu. 10. col.
7 4.verſ.quartus caſus.de cenſib.illud colligens,† quod
ſi delegatus huiuſmodi viſitare vellet,nõ poſſet, niſi
oſtenderet ſuam delegationem, & ſi viſitauerit, vel
excommunicauerit.non tenet viſitatio, nec excom-
municatio:debet enim delegatus probare ſuam iuriſ-
dictionẽ,vt conſtituere Imp.Grat.Valent.& Theod.
in d.l.1.C.de manda.princip.& conſulas latè hęc ex-
plicantem.Ceph.in conſ.236.in princ.

Hoc, quod poſtremò loco diximus, ampliabis, vt
8 etiam locum habeat in Cardinale, † quia ipſi aſſerẽti
habere aliquid in mandatis,non creditur, niſi oſten-
dat mandatum,vt docuit Bart.in l. 1. C. de ſuperind.
lib.10.idque etiam Io.And.& alij tradidere in c.1. de
offic.lega.in 6.& in c.eminentia.de ſenten. excomm.
Bonifac.Octau.incip.Iniunctæ.vbi habetur,Nemini
9 ſe eſſe legatum aſſerẽti † eſſe credendum,prout refert
etiam Illuſtriſs. Alban.in ſuis lucubra. ad Bart.in l.1.
nu.9.de offic.eius,& latius in l.ex quacunq;. ff. ſi quis
in ius voc.non ier.nu.18.& dictum eſt ſup. in conclu-
ſione Cardinalis, & infra in concluſione legatus.

Contrariã ſunt ſequuti ſñiam glo.in c. nobiliſs.97.
10 diſtin.vt ſcilicet Cardinali credatur, † maximè cum
extra curiã ſine legatione ire nõ cõueniat.Io. And.in
c.ad Apoſtolicę.in verbo,proponit.de re iud.in 6. &
Bal.in c.cũ in iure.nu.1.verſ.porrò ſunt.de offi.deleg.
& Abb.in conſ.18.incip.primò quod cõmunitas poſt
num.4.

Digitized by Google

nu.4.verſ.& profectò quanquam, lib. 2.glo. in extra-
uag.execrabilis de præb.& Dec.in l.1.nu. 17. verſ. &
concluſ.C.de mand.princ.ubi atteſtatur de * communi,& Bellenc.Auditor Rotę in tract.de charit.ſubſid.
in q.110.nu.4.inquit, ſe præſente iudicatum fuiſſe, d.
extrauag.Iniunctę, Cardinales non complecti.

Verùm iſtud auctorũ diſſidium tollere poteris fœdere diſtinctionis, ſcilicet. aut Cardinalis affirmat ſi-
11 bi aliquid eſſe præcipuè mandatum,† ꝙ προηγουμένως,
vel ſi mauis, principaliter eſt in præiudicium tertij,
tunc niſi oſtenſis literis ei fides habenda non eſt, aut
non eſt in præiudicium tertij, tunc ei eſt credendum,
ita conciliauit Ang.in conſ.82.incip.Mandatũ Principis,& ad hoc cõſulas Fel.in c.quod ſuper his. de fid.
inſtr. Doctiſs.autem Card. Alban. in ſuis lucubrationib.ad Bart.in d.l.ex quacunq; nu.19.inquit, ꝙ quicquid ſit,tutius eſt,vt omninò mãdati literę oſtẽdant.

Cõtrariam huic diſtinctioni ſñiam prorſus ſequutus eſt Vãt.de nullit.in tit.quib.mod.ſen.nul.defend.
12 nu.43.vbi inquit,† Cardinali aſſerenti ſe habuiſſe iuriſdictionem,credi etiam in p̃iudicium tertij, per d.c.
nobiliſs.97.diſtinc.quę in text.Ita intelligi debere declarat Rot.deciſ.32.aliàs 714.no. quòd non creditur,
de prob.in antiq.& Lap. in alleg.32. an frater minor.
verſ.an credatur.nu.4.vbi atteſtatur de ſtylo. & conſuetudine obſeruata, & videas ibi Mandoſ. in addit.
qui plurimos congerit, ſed de Cardinale ſatis abundè dictum eſt ſup.in concl. Aſſertio Cardinalis, & in
concluſ.Cardinalis,& idem tenet Burſar. in conſ. 29.
incip.Illuſtriſs.& Reuerendiſs.nu.25.poſt verſ. quarta ſit principalis concluſio.lib.1.

Poſſunt præterea conciliari ſcribentium hæ inter
ſe diſſidentes ſentẽtiæ hoc pacto,vt prior opinio procedat, quando Cardinalis atteſtatur de his, quæ ſunt
13 Sum.Pontifici reſeruata,nam tunc ei non credit.† ſecus eſt,qñ atteſtatur de his, quæ pertinent ad ſuũ officiũ, & legationẽ, & ita procedit poſterior opinio. in
tali,namq; caſu credit ei ẽt ſine literarũ. exhibitione,
vt traditũ eſt à Paul.Caſtr.in l.vnic.C.de mand. prin.
& aſſeuerauit Spec. in tit.de legat.§.ſupereſt. nu.17.

Aliter etiam in hac controuerſia diſtinguentem
conſulas Ludou.Rom.in l.ſciendum.nu.58 verſ. 13.
deciditur.ff.de verb.oblig.cuius diſtinctionem in pręſentia prætereo, ne longior ſim.

Nunc verò primo loco limitabis, quod diximus de
legatione Pontiſ.Maximi,& Imperatoris,procedere
in delegatione ipſius Sum. Pontif. vel Imperat. ſecus
in alijs inferioribus. in his vtiq; poteſt probari perte-
14 ſtes, † cum in huiuſmodi inferiorib.habeant locum
iura communia,ideſt, eandem vim habere teſtes, &
inſtrumẽtũ in iudicio,vt decreuit Imper. Conſtã.l.in
exercendis.C.de fid.inſtr.quod idem placuit Spec. in
tit.de probat.§.vlt.verſ.ſed nunquid delegatus, & deciſum fuit à Dominis de Rot.in allegata dec.5. aliàs
397.ſi Epiſcop.d.nu.3.in fi. verſ.de ſecundo dubio.de
offic.Vicar.in nou.& in hanc deſcẽdit ſentẽtiã Bella.
in deciſ.110.præſumitur prouiſio facta.nu.15.verſic.
ibi enim quærens.de offic.deleg.& ſequitur Mil.in repert.in verſ.probatio gratiæ Papalis, & Bellencin. in
tractatu de ſubſid.charita. q. 111. allegat in ſimili il-
15 lud,†gratiam ſubcollectoris Apoſtolici,qui deputatur à collectore,& ſic ab inferiore, poſſe probari per
teſtes,ſecundum Rot.in deciſ.10.aliàs 266. dixerunt,
& concluſerunt.nu.4.de offic.deleg. in nouis.

Sublimita ſupradictam limitationem,vt ſup.tradidimus in concluſione,commiſſio, in ſecunda limita,

Secundò præterea limitabis locum habere tãtum,
quando delegato nõ fuit oblatum reſcriptum, & per
16 ipſum receptum, quia tunc † oportet, vt huiuſmodi
delegatio probetur per literas, ſecus verò ſi poſtquã
reſcriptum delegationis receperit, illud perdiderit,
tunc enim poterit probari per teſtes, vel aliàs per cõmunia iura,vt aſſerit Innoc.in c.cum olim. il primo
ad fin.de priuil.quem refert,& ſequitur Bellam.in d.
deciſ.110.præſumitur prouiſio facta. nu. 15. de offic.
deleg.& Spec.de probat.verſ videndum reſtat. num.
1.cũ ibi allegat.& idem in tit.de leg.§.ſupereſt. verſi.
ſed quid ſi legatio. num.17.& Bouer.in ſing. ſuo 7. in
verbo,delegatio,incipien. Epiſcopus non poteſt. nu.
10, verſ. delegatio poteſt probari.

17 Tertiò velim limites non procedere,† quando ab
initio pars non inſtat ſuper productione reſcripti & qa
tũc ſi Iudex ſub ſilentio tranſierit, poterit poſteà per
teſtes hoc probari, argumento eius, ꝙ conſtituit Imperator Iuſtinia.in Authen.in med.lit.§.1.& in auth.
vt litig.iur.§.quia verò,& notat.in l.ne quicquam. §.
vbi decretum.vbi Bald.poſt nu.10.verſ.vlt.Docto.ff.
de offic.procõſul. & lega. dum tamen teſtes deponãt
reſcriptum delegationis fuiſſe in iudicio exhibitum
18 præſente parte, & publicatum, † ſeu in actis publicis
redactum,argum.l.geſta. C. de iodi. & l.publicari.C.
de teſtam.& c.cum olim. de priuileg. & traditum eſt
ab Henric.Boic. in c. cum in iure. circa medium ſuæ
diſtinc.verſ & vtrum de offic.deleg.& Speculator aſſeruit in §.videndum reſtat.nu. 1. verſ. ego credo, &
idem placuit Bouer.in ſingul.ſuo 7.in verbo,delega.
nu.22.vbi ſup.allegatos refert, et ſequitur hoc idẽ tradidit Natt.in conſil.299.Reuerendiſs.Pater, num. 8.
verſ.atqui huiuſmodi poteſtas,et vide per Burſat.multa in conſ.24.nu.14.

CONCLVSIO CCCCXCIII.

ARGVMENTVM.

Delegatio, an probetur probatione tacita, ſeu præſumpta: delegantis poteſtàs, ac auctoritas delegandi quo pacto probanda. Et an delegatus ſubdelegans cauſam alteri poſſit teſtificari in illa cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio probanda eſt probatione tacita,ſeu præſumpta, quando non poteſt probari per ſcripturam, per teſtes, vel per ſigillum.*
2 *Delegatio præſumitur, & mandatum ſuperioris præceſſiſſe ex ſcientia, & tolerantia ſuperioris.*
3 *Scientia, & tolerantia ſuperioris cum ſit fundamentum intentionis illam allegantis, debet ab eo articulari, & probari.*
4 *Delegantis poteſtas,& auctoritas delegandi,quibus modis probari poſſit.*
5 *Ad probandum titulum ſaltem præſumptum in maiori, vel predeceſſore ſufficit communis opinio, & fama.*
6 *Delegandi poteſtas, & ſubdelegandi alijs etiam modis, & caſibus probatur,& quibus.*
7 *Delegatus,ſi ſubdelegauerit cauſam alteri, an poſſit teſtificari in illa cauſa.*
8 *In eadem cauſa non poteſt quis eſſe Iudex,& teſtis.*
9 *Delegatus,ſi ſubdelegauit totam cauſam a principio, in ea poteſt teſtimonium ferre,cũ in illo caſu ceſſet oĩs ſuſpicio.*
10 *Delegatus fungitur vice delegantis,& etiamſi ſubdelegauerit omnino cauſam,non poteſt teſtificari in illa, cum delegans in cauſa delegata non poſſit eſſe teſtis.*

Delegatio quãdo dilucidè non poteſt probari per ſcripturam,uel per teſtes,ſiue ſigillum,ut ſuprà
1 diximus,† confugiendum eſt ad probationem tacitã,
ſeu præſumptam,uidelicet probando per teſtes illum
tanquam delegatum ſe geſſiſſe, uel ſententiam protuliſſe publicè,notoriè,ac ſciente,et patiente ipſo delegãte,uel illo,qui ipſum delegare poterat, proceſſiſſe,
2 et ſententiã tuliſſe,† nam ex tali ſcientia, et tolerãtia

ſuperioris præſumitur delegatio, & mãdatũ ſuperioris preceſſiſſe, arg.l.1.§.magiſtratũ,& ibi Pau.de Caſt. nu.3.verſ.3.no.ff.de exercit.l.fi.ff.quod cum eo.& in hanc ſententiam reſpondit Dec.in conſ.650.nu.12. & Alex.cauit in conſ.44. viſo, & diſcuſſo poſt nu.4. verſ.fortificari vř.& poſt nu.5.verſ.& principaliter, lib.2.& in cõſ.157.viſo inſtrõ donationis.nu.10.verſ. ſecundo reſpondeo,eo.lib.2.& notat Bar.in conſ.79. quidam vendidit.num.2.ver.quia eo ipſo,& Vant.in tract.de null.tit.quib mod.ſent.nul. reparetur. nu.44.

3 Sed obſerues velim hmõi ſcientiã† & tolerantiam ſuperioris eſſe fundamentum intentionis illã allegãtis,& ideo debere ab eo articulari, & ꝓbari,vt ex multis congeſtis ab eodem Vant.in d. trac. de nullit. vbi ſupr.nu.45.cum ſeq.& ad hoc conſulas per Fely. in c. cum in iure peritus.nu.8.& 10.de offic. deleg.

Vidimus hucuſq; quo pacto delegatio queat ꝓbari,perſcrutemur modo breuiter quõ delegandi facultas ſit probanda. Et nonnulli in eã deſcendere ſententiã,
4 delegantis poteſtatem, & auctoritatem † probari poſſe ſaltem vno ex modis ſupra notatis, hoc eſt aut per ſigillum,vel ꝑ literas,aut per teſtes, ſeu per patiẽtiam,aut cõem opinionẽ, & famam,ita Vãt.tradidit in d.trac.de nullit.vbi ſup.nu.48.vbi inquit, communem opinionẽ. & famam ſufficere ad probandum ti-
5 tulum† ſaltẽ præſumptum in maiore,vel,vt aiunt noſtri,prædeceſſore,per ea,quæ obſeruauere Lap. alleg. 89.in Dei nomine amen,factum ſuper quo.nu.9.ver. idẽ dicimus in electione,& Fely.in c.illud.col.3.poſt nu.12.verſ.vltimo quoad principalem. de præſumpt. & Caſſad.deciſ.2.& 3. de cauſa poſſeſſ. & propr.

Prætereà poteſt probari delegandi poteſtas,& ſubdelegandi,ſi probaretur,ipſum delegantem fuiſſe legatum Principis,vel proconſulis,aut legati de latere, ſiue ad vniuerſitatem cauſarũ delegãtis,vel fuiſſe delegatũ à iudice ordinario cũ expreſſa poteſtate ſubde-
6 legandi,† ſiue probaretur conſuetudo generalis illius loci, ſeu prouinciæ iudices quoſcunq; nullo habito diſcrimine cauſas delegare, vel ſubdelegare conſueuiſſe. His namq; caſib.poteſtas delegãdi,vel ſubdelegandi ſatis validè,& probabiliter probaretur, vt Vãt. ait vbi ſup.nu.49.adducens poſt alios Fely.in c.ſuper quæſtionum.§.ſi vero.nu.16.ver.gl.in ver.nec in cauſa de offi.deleg.& iuris Cæſarei profeſſores in l.& qa, & l.more. ff.de iur.omn.iud.atq; iuris Pontificij profitentes in c.cum Bertoldus.de re iud. cum alijs.

At enim illud à me qs poſſet ſuſcitari,an delegatus
7 † ſi ſubdelegauerit cãm alteri, poterit teſtificari in illa cauſa? Qua in re placuit gl.in c.dilecto. in verb. recuſaſti. de teſt.& Spec.eo.tit.§.1.verſ.qd ſi iudex.ſtatim poſt nu.79.atq; Sicu. in eo.c. dilecto. col.4. optimè poſſe eſſe teſtem. Vnde idẽ Sicu.inquit, quòd aut iudex ante ſubdelegationẽ proceſſit ad aliquam ſententiam,ob idq, prẽſumatur affectus ad cauſã,& non
8 poſſe eſſe teſtem ratione ſuſpicionis, † quia nõ poteſt in eadẽ cauſa eſſe iudex, & teſtis, vt ſtatutum eſt in c. ſtatuendũ.2.q.6.ad quod pertinet, quod not. Accurſ. in l.ob carmen.§.1.ff.eo.tit.aut ſubdelegauit cãm totã in prin.& tunc poteſt teſtimoniũ ferre,nã tunc non poteſt dici ipſum aliquo ſtudio propendere ad cauſã, vnde ceſſat ratio.c.ſtatuendũ,ad hoc ſpectat.c.iudex.
9 de offi.deleg.in 6.vbi in hoc caſu† ceſſat omnis ſuſpicio,prout refert & ſequitˉ Aufr.in ſuo tract.de teſt. in prin.nu.33.verſ.delegatus,& Fel.cum alijs in d.c.dilecto.poſt nu.2.verſ.in gl.in verbo.recuſaſti.de teſt.

Iſtorum ſententiam non probauit,ſed improbauit Inn.in d.c.dilecto.vbi voluit, quod etiam ſi ſubdelegauerit omnino cauſam,nõ poſſe teſtificari in illa,ea
10 ratione,† quia delegatus fungitur vice delegantis, vt cauit excellentiſſimi viri ingenij Papin.in l.1.§.vlt.de off.eius, nam delegans in cauſa delegata non poteſt eſſe teſtis,ſi credimus Spec.de teſtib.§.1.poſt d.nu.79. verſ.quid ſi iudex.

CONCLVSIO CCCCXCIV.

ARGVMENTVM.

Deliberatio an præſumatur in parentibus erga liberos.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatio præſumitur in parentibus erga liberos. Stimulus naturalis vrget patrem ad cogitandum de liberis.ibid.*
2 *In teſtamento parentum inter liberos non requiritur rogatos eſſe teſtes.*
3 *Teſtes ad quid rogentur in teſtamentis.*

1 Deliberationem præſumi in parentibus † erga liberos,colligimus ex reſponſo prudentiſſ.Papin.in l. nec in ea.ff.ad l.Iul.de adult.nã ſtimulus naturalis vrget patrẽ ad cogitandum de liberis,vt dixit Paul.in l. amiciſſimos.§.vlt.de accuſ.tut.& obſeruauit Bald.in auth.ꝙ ſine,poſt nu.3.verſ.quero nũquid. C.de teſta. ex qbus illud meritò põt elici, in teſtamẽto parẽtum
2 inter liberos† non requiri rogatos eſſe teſtes,vt voluit Accurſ.in l.vlt.ad fi.C.de teſta.cui acceſſere Caſtr.& recentiores in l.hac cõſultiſſima.§.ex imperfecto.C. de teſta.& Ang.in Auth.de teſta.imperfectis.in prin. & Bal.tradidit in d.auth.ꝙ ſine.nu.3. verſ. quæro nũquid.C.eo.de teſta.teſtes etenim rogantˉ in teſtamen-
3 tis,vt poſſint diiudicare,† an teſtator verba proferendo,quę ſonant in teſtamẽtum,ea deliberatè,& ſeriò, animoque teſtandi protulerit, vt huiuſmodi rogatio ponderatur à Serbidio Scæuola in l. Pamphilo. §. ꝓpoſitum.ff.de leg.3.& notat Tiraq. in tract. de priuil. piæ cauſæ,in priuil.4.in fi.

CONCLVSIO CCCCXCV.

ARGVMENTVM.

Deleta in inſtrumento quo pacto probari debeant.

SVMMARIVM.

1 *Deleta in inſtrumento probari debent ex corpore ipſius inſtrumenti fuiſſe deleta volũtate teſtatoris, & quomodo.*
2 *Scriptura ſita extra corpus inſtrumẽti carens die,conſule, & ſigno notarij, non facit fidem.*

Deleta in inſtrumento debent ꝓbari ex corpore ipſius inſtrumenti fuiſſe deleta
1 voluntate teſtatoris, videlicet vt notarius ſcribat in nouiſſimo loco inſtrumenti ea, quæ ſupra deleta ſũt, mutata,vel addita,dicendo nempè, Ego notarius deleui,mutaui & addidi,vt ſcriptũ fuit à Bal.in l.noſtrã nu.2.verſ.& not.quòd iſtę cancellationes.C.de teſta. & in l.ea quæ.in princ. nu.1. C.commin.et epiſt.cum alijs relatis ab Alexã.in conſ.14.viſis,& conſideratis. num.16. & ſeq. & per tot.lib.6.& caueat notarius,ne hanc fidem facit in margine,vel poſt completum in-
2 ſtrumentum† quia huiuſmodi ſcriptura ſita extra corpus inſtrumenti carens die,conſule, & ſigno notarij, nõ faceret fidem, vt ſanxit Imperator Iuſtinianus in §.oportet.in auth.de fid.inſtrum.& per Innoc.in c.1. eod.titul.& Alexand.in l.ſi vnus.poſt num. 8. verſic. extra gloſſ. C. de teſtamentis, cum alijs, quos refert Durand.in tract.de arte teſtandi, titulo de mutatione teſtam.caut.6.ad idem conſuluit Alex.in conſ.59. viſo proceſſu cauſæ tàm principalis poſt nu.5.verſ.& quod dicta ſcriptura,lib.2.et videas ſupra cõcluſionẽ noſtram,cãcellatio, vbi de hac re fuſius diſſeruimus.

CON-

CONCLVSIO CCCCXCVI.

ARGVMENTVM.

Delictum an præſumatur, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Delictum non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Præſumptio delicti licèt ſit valida ad obtinendam abſolutionem, non tamẽ ſatis eſt, vt ex ea aliquis cõdemnetur.*
3 *Præſũptio delicti ſumi nõ ſolet, vbi agit de pіudicio tertij.*
4 *Delictũ præſumitur in his, quæ ſunt de genere ꝓhibitorũ.*
5 *In dubio interpretatio fit contra delinquentem.*
6 *Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ, vt tutior via eligatur pro ſalute animæ.*
7 *Teſtator, ſi cõfeſſus ſit ſe fuiſſe fœneratorẽ, fiet interpretatio, illũ ſemper fuiſſe, vt hæres ad reſtitutionem cõpellatur.*
8 *Hæreſim, & irregularitatẽ in dubio tutius eſt ꝓſumere, ſi agitur ad imponendã pœnitẽtiam pro vtilitate animæ.*
9 *Nemo ab origine eſt fœnerator, nec præſumitur quis vnquam retro vſurarius.*
10 *Delictum præſumitur, quando eſt fauorabile delinquenti, vel ei commodum ex ipſo oritur.*
11 *Delictum præſumitur, potius quãdo in actu prima fronte ineſt maior delicti, quam boni ſpecies.*
Contrarium ſub num. 12.
12 *Conſpiratio licet poſſit capi in bonam partem, tamen intelligitur in malam.*
13 *Dolus præſumitur, quando probatur interueniſſe cauſam quæ potuit facere actum illicitum.*
14 *Quando qs nihil hẽt cum alio negotij, debet in dubio ꝓſumi eum non deliquiſſe, licet non aſſeratur aliqua cauſa.*
15 *Delictum præſumitur, ſi prima fronte præſumatur factum fuiſſe peruerſo animo.*
16 *Prima præſumptio tollitur a contrarijs præſumptionib.*
17 *Contrarium præſumptionis delicti probari poteſt per iuramentum.*
18 *Iuramentum præſtitum nihil prodeſt, quando contra iurantem eſſet aliqua præſumptio iuris.*
19 *Delictum quando intereſt rei pro abſolutione, vt præſumatur, tunc eius fauore præſumitur.*
20 *Coniectura l. merito ff. pro ſocio, non excluditur, quando quis fuiſſet malus in eodem genere mali.*
21 *Dictum teſtis, quod ad delictum accipi poteſt, & non, in dubio præſumitur delictum ad hoc, vt noceat producenti.*

1 Delictum non præſumi, niſi probetur, habemus ab Vlpiano in l. merito. ff. pro ſoc. & ibi Doct. Hanc eãdem concluſ. permulti conſulendo, decidendo, & profitẽdo confirmauere, ex conſulentibus adeſt Burt. in cõſ. 94. nu. 10. & in conſ. 111. nu. 24. Doctiſs. Iac. Menoch. in conſ. 99. nu. 12. & in conſ. 82. nu. 105. & in cõſ. 101. nu. 54. & in conſ. 102. nu. 6. Crauet. in conſ. 68. diuino ſubſidio, Andreas iuuenis. col. fin. nu. 23. verſ. & ſi dicas. Hipp. in conſ. 2. col. 1. & ſeq. & profitendo ſcripſit Alc. in tract. de præſ. reg. 3. præſ. 1. nu. 1. Bocr. quoque decidit in deci. 215. nu. 22. Duen. in reg. 194. in verbo, delictum. Cæp. conſ. crim. 21. nu. 17. Barb. in conſ. 77. preclarè ſcribitur, in princ. vol. 4. Bal. etiam in l. precibus. col. 5. poſt nu. 1. verſ. excuſat ergo. C. de impub. & alijs ſubſtitut. Natt. in conſ. 549. nu. 11. & in conſil. 407. nu. 20. Ceph. conſ. 76. nu. 23. Iaſ. in l. qui iuraſſe. in §. 1. nu. 8. ff. de iureiur. & in l. ex hoc iure. nu. 11. ff. de iuſtit. & iur. & in l. rogaſti. in §. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. Pau. in c. in præſentia. de probat. & vide latè ad hanc concluſionem. Ant. Tngon. in ſuo ſing. 70. incip. clarum eſt, & in ſing. 41. incip. notam habes regulã, & Octau. Vulpel. in conſ. 38. ſuppoſita querela. nu. 3. & 5.

Primo loco limites velim ſecundùm Bart. in d. l. merito. ff. pro ſocio, quem refert, & ſequitur Alc. vbi ſup. nu. 4. hoc eſt, vt non procedat, quando ageret de
2 aliquo condemnando, † quia talis præſumptio licèt ſit valida ad obtinendam abſolutionem, non tamen ſatis eſt, & valida, vt ex ea aliquis cõdemnetur, & eſt gl. inſignis, iuncto tex. in l. qui iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiur. & ibi Doct. idem placuit Roma. in conſ. 304. incip. plura ſunt, in princ. poſt nu. 2. in fi. Dec. etiã aſſeruit in l. ſi emancipati. in 3. notab. poſt nu. 3. verſ. nõ obſtat alia ratio. C. de collat. Idem in c. Oſius. col. 2. nu. 11. verſ. item illa regula. de elect. atq; in c. ſuper literis. col. 4. in fi. poſt nu. 31. verſ. item quod quis præſumatur. de reſcript. nec ab hac re recollit. Soc. in cõſ. 57. in cauſ. reſtitut. nu. 17. verſ. nec obſtat. vol. 4. Lud. Gomeſ. ſequutus eſt in tract. de gra. expectat. nu. 80. verſ. & hoc regulare eſt. Gozad. conſuluit in conſ. 66. In Chriſti nomine, decreueram. nu. 3. col. 2. ver. tertiò dico. Ruin. reſpondit in conſ. 68. ſuper 1. col. 2. poſt nu. 4. verſ. nec etiam obſtat. vol. 4. Menoch. meminit in conſ. 60. num. 32. & 33. Crauet. ſenſit conſ. 57. nullo
3 modo. nu. 6. verſ. ſextò, & vltimò. † nam iſta præſumptio ſumi non ſolet, vbi agiẽ de pіudicio tertij, vt tradidit Fel. poſt Abb. in c. cũ in iur. in prin. de off. deleg.

Secundò limitare poteris locum nõ habere in his,
4 quæ ſunt de genere prohibitorũ: † nã in his ꝓſumitur delictum, vt aſſeuerauit Dec. in c. in præſentia. nu. 14. de prob. vbi ad hoc affert. c. 1. de preſ. & l. 1. C. de ſica. vbi ſi homicidiũ cõmittatur, ꝓſumiẽ in dubio doloſè cõmitti, licèt potuiſſet patrari ad defẽſionẽ. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. & in c. 3. de ſent. excom. vel potuiſſet cõmitti ex culpa abſq; dolo, quo caſu mitius dẽt puniri, vt cauit Paul. in l. in l. Corn. ff. de ſicar.
5 † & tamen in dubio interpretatio fit contra delinquentẽ, ita etiã voluit Bart. in l. ſi quis ex argẽ. §. an verò nec hæredi verſ. breuiter quidã poſt nu. 4. ff. de edẽ. & ibi Ang. in §. cũ Prætor. verſ. conclude, ꝙ aut. nec defuere iſtius ſniæ quãplurimi aſſertores, vt Alex. in conſ. 74. viſo tit. nu. 2. vol. 6. Corn. conſ. 28. col. fin. verſ. nec obſtat, vol. 3. & Imper. Diocl. & Maxim. in l. ſi non conuicij. C. de iniur. Alex. in conſ. 93. repetitus in cauſa. col. 2. nu. 6. verſ. nec obſtat. vol. 6. Fel. in c. cum dilecti in 4. col. 7. notab. poſt nu 2. de accuſ. Pariſ. cõſ. 78. ad dubij reſolutio. nu. 16. verſ. tamen quia vol. 4. & conſ. 149. in præſenti cauſa, nu. 19. verſ. illud enim certum eſt, co. vol. 4. Ruin. cõſ. 1. col. fi. poſt nu. 5. verſ. nec obſtat, vol. 5. Cæp. in conſ. 29. nu. 4. verſ. item quia in delictis. Giam. vot. 3. nu. 5. Hipp. conſ. 4. nu. 21. & conſ. 7. nu. 6.

Tertiò limitanda erit concluſio, vt vera non ſit in
6 foro cõſcientiæ, † nã in tali caſu in dubio delictũ præſumiẽ, vt tutior via eligatur pro ſalute aĩæ, ita Dec. ait in c. in præſent. nu. 15. de probat. per glo. in c. veniens. de ſponſ. cũ alijs ibi relatis. Idem Mars. Soc. iun. voluit in conſ. 29. cir. præſentẽ. nu. 31. vol. 2. ꝙ idem confirmauit Hipp. Marſ. in ſing. 151. ſemper in dub. nu. 2. & Anch. teſtatus eſt in conſ. 179. 1. facie. cir. fi. vbi voluit, ꝙ ſi teſtator confeſſus ſit ſe fuiſſe fœneratorem,
7 † fiet interpretatio, illum ſemper fuiſſe ad hoc, vt hæres compellatur ad reſtitutionem, quia iſtud erit ſalubrius pro anima defuncti, & hoc dictum ſequitur etiã Fel. in c. ſi. nu. 14. verſ. fallit 3. de præſ. & in d. c. in præſentia. poſt nu. 13. verſ. 2. not. quod iſta dicta, de probatio. idem dicitur in hæreſi, & irregularitate, quã in
8 dubio tutius eſt præſumere, † ſi agatur ad imponendã pœnitentiam pro vtilitate animæ, vt ex multis concludit Albert. de aſſertio. catho. agnoſ. q. 7. nu. 17.

Diſſenſit in fœneratore, illiusq; partes tutatus eſt Alc. de præſump. reg. 3. præſump. 1. nu. 14. vbi repro-
9 bat d. Anch. in d. conſ. 179. ex eo, † quia ab origine nemo eſt fœnerator, nec præſumitur quis vnquã retrò vſurarius, & alia ibi adducit, quæ tu ipſe videas.

Nec graue tibi fuerit quarto limi[tare], vt nõ procedat, qñ delictũ fauorabile eſt delinquẽti, vel ei cõmo-
10 dũ ex delicto oriẽ, nã tũc † ꝓſumiẽ delictũ, iuxta mentẽ cõſulentis. Alc. cõſ. 127. viſa inquiſitione formata. nu. 12. verſ. vnde nunq̃, vol. 4. cũ ibi alleg. & idem tenet Hipp. de Marſ. cõſ. 77. incip. Dominus labia mea

aperiat.nu.7.& cõſ. 124.licèt plura.col.2.nu.10. verſ. & pro hoc facit, & cõſ. 62. Summi Dei inuocato ſuffragio.col.3.nu.4.verſ.nam nunquam,quibus accedit Alb.in l.2.§.2.& in l.ſi quis mihi bona.§. patri. ff. de acq.hær.& in l.ſi ventri.§.fi.& ibi per Bart.ff.de priui. cred.& in l. poſt contractum. de donat. & dixit Alb. in l.1.C.ſi quis Imp.mal.& in l.metum,& ibi Bald.ff. quod met.cauſ.& in l.fi.C. de prob. ad hoc extat glo. ſingularis in l.qui iuraſſe,in §.ſi pater.ff. de iureiu. reſpondit Rom.in conſ.304.Plura ſunt, quæ allegãtur, poſt nu.2.in fi.& ibi Horat.Mandoſ.in addit.litera B. qui idem ſentientes citat.Crauet. quoque in conſil.8. nu.4.& in conſ.75. num. 13.

11 Quintò limitabis, quando in actu † prima fronte ineſt maior delicti,quàm boni ſpecies, quia tunc potius præſumitur delictum.ſic traditum eſt in c.eſtote, & c.cum dilecti. vbi Abb.& cæteri,de accuſ.& dixit Abb. in c. exhibit. de iud.vbi licèt conſpiratio poſſit
12 capi in bonam partem,† tamen intelligitur in malã.

Contra ſupradictam limitationem multa adducit Alc.in d.ſuo tract.de præſum.reg.3. præſum. 1. nu.5. ad quem te reijcio.

Sextò limita,quando ille, qui dicit non deliquiſſe, probat,interueniſſe cauſam, quæ potuit facere actum licitum,prout in d.l.merito,vbi probatum fuit, illum habuiſſe partem in re,qua vtebatur,ſecus ſi talis cau-
13 ſa non probaretur: †etenim tunc præſumeretur dolus, vt Alc.docuit in d.ſuo tract.de præſ.in d. reg. 3. præſ. 1.nu.11.cũ ibi adduct.& ita declarat Fel.in c.nõnulli col.7. poſt nu.42.verſ. ad iſtud poteſt reſponderi.

Sublimitabis prædictã limitationẽ, & intelliges procedere, qñ agitur præcipuè circa inueſtigationem ali
14 cuius negotij,ſecus ſi in vniuerſum,†qñ quis nihil habet cũ alio negotij: dẽt.n.in dubio præſumi cũ nõ deliquiſſe,licèt non afferatur aliqua cã,cui innitatᷣ talis præſump.ita ſcripſit Alc.in d.3.reg.1.præſump. n. 12. verſ.aduerte tamen.adducit gl.in c.ſi forte, in verbo, ſcientiæ,vbi Io.Andr.& Dominic.de elect. in 6.

Septimò limites velim,vt locum ſibi nõ vendicet,
15 vt prima fronte ſaltem † præſumatur delictum factũ fuiſſe peruerſo animo,vt aſſeruit Abb. in c. 1. de præſump.nu.3.verſ.no.quod in maleficijs.& ibi Innoc.

Primò ſublimitabis,vt uera nõ ſit, ſi cõtrariũ pbeᷣ
16 alijs præſumptionib. † huiuſmodi nãq; prima pſumptio tolliᷣ. Abb.& Fel.tradidere in d.c.1.n.17.de pſũ.

Secundò ſublimitanda, vt contrariũ probari poſſit
17 per iuſm, † nã id in animo ſitũ eſt, vt reſponſum eſt ab Alex.conſ.127.viſa inquiſit.nu.15.vol.4. & cõfirmauit Inn.in c.2.de conſt.Bar.etiam docuit in l.inter oẽs.§.rectè,poſt nu.2.ver.p hac gl.facit.ff.de furt.

Reſtringas in dictam ſecũdam ſublimitationẽ,nõ procedere, qñ contra iurantẽ eſſet aliqua præſumptio
18 iuris, † qñ tunc ei nihil prodeſt iuſm præſtitum, ita Innoc.protulit in d.c.2. de conſtit. & ibi Io. Andr. & gl.in c.1.de pœn. in verbo commodè.

Inſuper octauò limitanda eſt concluſio, vt locum nõ habeat,qñ intereſt rei pro abſolutione, vt delictũ
19 præſumatur,† tunc nempe eius fauore præſumiᷣ,ſi fides eſt habenda Rom.in d.conſ.304.plura ſunt.col.1. verſ.nec refragatur.poſt nu.2.nec ab hac opinione diſceſſit Fel.in c.fi.col.4.nu.13.de præſ.verſ.fallit 2. neque reticuit, Dec. in l. ſi emancipati.col.3.poſt nu.3. verſ.nec obſtat,ſi dicatur.C.de collati.hoc haud ſuppreſſit.Alc.in tract.de præſ.reg.3.præſ.1. nu. 4. quibus ſe ſubſcripſit Hipp.in l.in rixa.nu.60. ff. de ſicar. & in conſ.53.incip.longè eſt Do.nu.31.& in conſ.77. Dominus labia mea aperiat.nu.7.& ſenſit Aym. Craue. conſ.57.incip.nullo modo legitur,num. 6. & ad hoc adeas Marſ.in conſ.104.qui conſ. Rom.citat.nu.14.

Nonò limites, quando quis fuiſſet malus in eodẽ
20 genere mali,† nã tunc non excluditur coniectura.d. l.merito.ff.pro ſocio,vt dixit Gozad. conſ. 66.col.2. verſ.2.reſpondeo. nu. 7.

Decimò,& poſtremò loco limitabis, vt nõ habeat locum in d.teſtis,quod in vtranq; queat accipi partẽ,
21 ideſt,quod poſſit ſe habere ad delictũ,nec poſſit,†qa in dubio præſumitur delictum,ad hoc, vt noceat producenti,iuxta ſententiam.Ang.in conſ.10.col.3.verſ. nunc deſcendo ad tertiam, quem refert Illuſtr. Card. Alban.in ſuis lucubrationib. ad Bart. in d. l. meritò, ſub nu.4.ff.pro ſocio, vbi ponit duodecim limitationes ad dictam legem meritò,quæ ſpectant ad regulã, vt vnuſquiſq; ſemper præſumatur bonus,& conſulas ſup.noſtram concluſ.Bonus, & pro ſupradictis adeas plenè Gabriel.in ſuis concl.lib.7.de crim. concluſ.2. vbi facit duodecim illationes,illas ampliando, & limitando.

CONCLVSIO CCCCXCVII.

ARGVMENTVM.

Delictum an rectè, & manifeſtè probari debeat, & an per teſtes,& per famam publicam probetur, ac quomodo plenè probatum dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Delictum rectè,& manifeſtè probari debet, & de eo conſtare, ſiue accuſando,ſiue inquirendo agatur.*
2 *Coniecturæ non ſufficiunt ad probandum delictum.*
3 *Probatio euidens dicitur illa quæ ex coniecturis colligitur in caſibus in quibus lex ſtatuit, vt coniecturæ habeant vim plenæ probationis.*
4 *Cõiecturę validę,& a iure approbatę pbãt,maximè in delictis occultis, quando concurrit difficultas probationis.*
5 *Delicti probatio nedum neceſſaria eſt, ſed etiam identitas rei,ſuper qua aſſeritur delictum patratum fuiſſe.*
6 *Identitas in criminalibus non præſumitur.*
7 *Delictum per teſtes optimè probatur.*
8 *Delictum quando eſt patratum domi, probatur per teſtes domeſticos.*
9 *Delictum quando non eſt patratum in domo,vt probetur debent teſtes eſſe omni exceptione maiores.*
10 *Delictum probari poteſt,& plenè,etiam per illos teſtes,qui ceperunt delinquentem,ſi vrget difficultas probationis.*
11 *Delictum non probant teſtes primo examinati, & demũ in tormentis repetiti non citata parte. Contrar.nu.12.*
13 *Delictum non probant atteſtationes teſtium examinatorũ reo non citato,quando reus comparet, & vult ſe defendere,ſecus ipſo abſente,& contumace.*
14 *Delictum non probant teſtes, qui deponunt de delicto de nocte commiſſo longo ab ipſis interuallo, vel non lucente Luna, vel ſine lumine.*
15 *Magis creditur teſtib.deponentibus de non delicto, quã de delicto,ſi ab vtraq; parte examinati ſunt num. pares.*
16 *Magis creditur teſtibus deponẽtibus homicidium commiſſum fortuito,et non conſultò,quàm dicentib. contrariũ.*
17 *Delictum, quando plenè probatum dicatur.*
18 *Delictũ concurrente inimicitia, vel odio probatur, vbi qs ſecreto alloquutus fuit alterũ, & ille delictum patrauit.*
19 *Delictum probatur per famam publicam delicti commiſſi,& quo pacto teſtes illam probent.*

Diximus in ſuperiori concluſione, ſi meminiſtis, delictũ non præſumi, ſed probari debere.Nos igiᷣ huius rei memores, meritò hic ſubijcere voluimus, Delictum rectè,& mani-
1 feſtè probari & de eo conſtare debere,†ſiue accuſando,ſiue inquirẽdo agatur.l.ſi qñ,in verbo, patefacta. & ibi Bart.poſt nu.2.verſ.item oppo.in fin.& Iaſ.in 4. notab.nu.11.C.vnde vi.quibus accedit Ang. in l.certũ.ff.de confeſ.& tradidit Abb.in c.1.in fi.& ibi Dec. n.97.ver.poſtremò.de offic.deleg.quo in loco reiecta opinione Imol. ſẽtiẽtis cõtrariũ, firmat ſiſtam Abb.

ad

ad quod ſpectant ea, quæ obſeruauit Alex. in cõſ. 19.
cir. 1. poſt nu. 1. & 5. vol. 7. & in conſ. 33. col. 1. lib. 1. &
quæ animaduertit Dec. in conſ. 410. in cauſa mota,
nu. 7. col. 2. atq; Crauet. in conſ. 260. Ad dubia ſubti-
lia. in lib. 2. nu. 1. & ſeq. nec non huc pertinent quę tra
dita fuere ab Hipp. de Marſ. in pract. in prin. nu. 5. ver.
iſtud. & per Gramm. in conſ. 19. nu. 2. & in conſil. 60.
nu. 8. & in conſ. 8. in prin. Blanc. in l. fi. in prin. nu. 17.
de quæſt. Alex. in conſ. 19. nu. 1. vol. 7. & Boer. deciſ.
164. nu. 8. atq; Hippol. conſ. 134. nu. 3.

Hanc concluſionem ſic primò ampliabis, vt vſq;
eo procedat, † ne ſufficiant coniecturę ad illud probã
dum, iuxta ſententiam Dec. poſt Abb. in d. c. 1. nu. 88.
& 89. de offic. deleg. quos refert etiam ſequendo Cra-
uet. in conſ. 244. in cauſa Inquiſitionis. nu. 1.

Limitanda tamen eſt iſta ampliatio, vt nõ vera ſit
in caſibus, in quibus lex ſtatuit, vt coniecturæ habeãt
3 vim plenæ probationis, † nam tunc euidens probatio
dicitur illa, quæ ex coniecturis colligitur, ꝙ eſt ſanci-
tum. in c. 1. de cler. non reſid. & in c. cum diœceſis. de
vſur. & not. Bal. in l. ciues. in princ. C. de appel. & aſſe-
uerauit. Accur. in l. abſentem. in verb. damnari in fin.
ff. de pœn. & tradidit Alex. in l. licèt Imp. nu. 4. verſ. in
tex. ibi. de leg. 1. Dec. quoq; placuit. in d. c. 1. in fin. de
offic. deleg.

Secundò limitatur, quando cõcurrit difficultas ꝓ-
4 bationis, † nam eo caſu conſtando per cõiecturas va-
lidas, & à iure approbatas, maximè in delictis occul-
tis, probabitur delictum per coniecturas, ita Foller.
inquit in ſua pract. crim. in verſ. capiat infor. nu. 18.

Secundo loco ampliabis concluſionẽ, vt nedũ ſit
5 neceſſaria ꝓbatio delicti, verùm ẽt idẽtitas rei, † ſuper
qua aſſeritur patratũ delictum fuiſſe, vt ſenſit Abb. in
c. cum Io. col. fi. poſt nu. 16. in fi. de fid. inſtr. quem ſe-
quitur cõſulendo Dec. in conſ. 101. pro tenui faculta-
te. col. 2. verſ. benè facit, quod D. Card. conſuluit Cra-
uet. etiam meminit in d. conſ. 244. nu. 2. vbi quoq; ait,
quòd quando aliàs præſumeretur identitas in crimi-
6 nalibus, non habeat locum, † vt ſcilicet non præſuma
tur, & ad hoc adducit doctiſſimè tenentẽ, & id dicen-
tem Corn. in cõnſ. 233. col. 2. & in cõſ. 277. col. fi. li. 3.

Ex iſtis igitur, quę proximè texuimus, ſatis apertè
conſtare arbitror, delictum debere probari: quo vero
pacto id probandum ſit, nunc paucis eſt diſcutiendũ.

7 Delictum itaq; probatum optimè dicetur † cum il-
lud per teſtes conſtabit, vt videre eſt ex multis, quæ
accumulauere Io. And. in reg. ſemel, de reg. iur. in 6.
& Abb. atq; Fel. in c. cum in eccleſ. nu. 2. verſ. ſed per
prædicta. de maiorit. & obed. nec id conſulenti diſpli
cuit Soc. iun. in cõſ. 39. perſpectis his. nu. 4. vol. 2. & ex
alijs allatis ſup. in concluſ. crimẽ, ad quem te reijcio.

8 Quòd poſtremum ſic velim primũ amplies, † vt ſuf-
ficiant teſtes domeſtici, qñ domi delictum eſt patra-
tũ, vt conſultum fuit à Rom. in conſ. 451. quædã mu-
lier. nu. 7. & per l. conſenſu. C. de repudijs. & cautũ eſt
à Bal. in conſ. 427. quædam mulier. nu. 5. vol. 5. in quã
ſententiam plurima congeſſit Gabr. in concl. 11. nu.
33. de teſtib. verſ. 4. princ. limita. At quando delictum
9 non fuiſſet in domo patratum, † dẽnt teſtes eſſe omni
except. maior. vt traditum eſt in l. maritus à gloſſ. &
Bart. ff. de q. quod & arriſit Alex. de Imol. in cõſ. 181.
vol. 2. & ſequitur Franc. Mar. in deciſ. 285. nu. 4. lib. 2.

Præterea ſecundò ampliabis, vt probari poſſit etiã
per illos teſtes, qui cęperũt delinquentẽ, & potiſſimũ,
ſi alij teſtes non reperirẽtur contra ipſum malefici-
10 um, † nã ſi vrgeat huiuſmodi difficultas probationis
iſti teſtes plenè probant, vt probauit multos referẽdo
Matth. de Affl. in cõſt. Neap. li. 2. ti. de his, qui fideiuſ.
rub. 10. nu. 30. vbi ſcribit ẽt de teſtib. deponentibus de
delicto notorio, & de publica fama delicti commiſſi.

Primò limita, nõ habere locum in teſtibus, primo
examinatis, & demum in tormentis repetitis, non ci-
11 tata parte, † nam tunc non probant delictũ, iuxta cõ-
munem * ſcribentium ſententiam, de qua teſtatur Bar.
in l. fi. in fi. de quæſt. & Marſ. in l. 1. n. 7 co. tit. refert, &
ſequitur Viuius in commun. opin. in verb. teſtes non
poſſunt, qbus accedit Lud. Cattus cõſ. crim. 99. nu. 29.
inter plurium crim. conſ. vol. 1. atq; cõprobauit Blãc.
in pract. crim. fol. 5. nu. 33. idem aſſeruit Ant. de Butr.
in c. qualiter, & quando. §. debet poſt nu. 40. de accuſ.
vbi atteſtatur ita obſeruari ſolere in communi vſu fo
renſi, & ibid. illum refert Aret. nu. 98.

Veruntñ cõtrariã fori conſuetudinem ſolere ob-
12 ſeruari † atteſtatur Blan. in loco nuper relato, & hanc
* eſſe * cõem omniũ curiarium praxim, dicit Foll. in ſua
pract. crim. canon. fol. 109. nu. 1. & Alex. in conſ. 61.
habita ſuper contentis. nu. 9. ver. & dato, ꝙ in fi. lib. 1.

Sedabis tñ contrarias has opiniones hoc pacto, vt
prior procedat, quando reus comparet, & vult ſe de-
13 fendere, & † tunc atteſtationes taliũ teſtium ipſo non
citato, non probant delictum, ſecus ſi ipſo abſente, &
cõtumace, ita diſtinguit Clar. in ſua prac. crim. §. fi. q.
11. verſ. item quaro, & ſequitur Burſ. in conſ. 34. nu. 5.

Ad hæc ſecundo limita, locum ſibi nõ vendicare,
cum teſtes deponũt de delicto noctè commiſſo, &
longo ab illis committentibus delictum interuallo
14 erant ſeiuncti, † & Luna non lucebat, uel non aderat
lumẽ, ꝓpterea, quod tunc nõ probãt delictũ, quinimò
falſi ſuſpicione laborant, iuxta tradita à Gram. voto
21. ſummi opificis. nu. 2. & conſ. 58. Redemptoris gẽ-
tium. n. 1. Cot. memorial. in uerb. teſtes: quod placuit,
& Viuio in ſuis commu. opi. in verbo, teſtis deponẽs
* de nocte, vbi atteſtatur de * cõi prudentũ conſenſu, &
Corn. conſulendo ſenſit in conſ. 217. vol. 1. cui acce-
dit Crau. conſi. 99. Io. filius. nu. 9. & Celſus Vgo conſ.
120. nu. 62. & conſ. 62. nu. 5. quos etiam refert, & ſequi
tur Burſ. in conſ. 34. nu. 6. cum ſeq.

Tertiò limitabis, qñ ab vtraq; parte eſsẽt teſtes exa-
15 minati, † & eſsẽt num. pares, etenim tũc magis credit̃
deponentib. de nõ delicto, quã de delicto, ſi credimus
Cęp. cõſ. crim. 1. uerſ. itẽ vr̃ ex alio. & conſ. ciui. 60. cui
rei ſuffragatur, ꝙ no. Bald. in c. in noſtra. nu. 1. verſ. no.
ꝙ plus creditur, de teſt. ubi inquit magis credi teſt. di-
16 centibus homicidiũ commiſſum fortuitò, † et nõ cõ-
ſultò, quã dicentibus cõtrarium, & ibi etiam Feli. col.
3. nu. 11. ver. & præferuntur dicentes homicidium.

Attendite, & aliud probationis genus, quo delictũ
probare poſſitis etenim.

Delictum probatum dicitur plenè, vbi concurrunt
ſimul hęc tria.

17 † Primò inimicitia, vel odiũ ꝙ quis gerebat, cõtra
quem delictũ commiſſum fuit, ſecundo minę contra
ipſum met, tertio delictũ continuò ſequutum, vt con-
ſultũ fuit à Crau. q multis id ꝓbat, in conſ. 35. ex plu-
rib. concludendum eſt, nu. 4. uerſ. quinimò iſtis tribus.

Quòd quidẽ amplies velim, etiam qñ nõ interceſ-
18 ſerint minæ, † ſed tñ ubi qs ſecretò alloquutus fuerit
alteri, et ille patrauerit delictũ, nam alijs duobus ſu-
prà cõcurrentibus ꝓbaĩ delictũ, ut aſſeruit plurib. Iaſ.
in l. 1. C. de ſer. fug. in col. 5. 5. limit. poſt nu. 31. et illũ
refert, & ſequitur Crau. in d. conſ. 35. nu. 4.

Nec illam probationem intactam relinquam.

19 Delictũ quoq; probari per famã publicam † delicti
cõmiſſi, vt tradidit Matth. de Affl. in conſti. Neap. tit.
de his, qui fideiuſſorib. lib. 2. rub. 10. num. 31. ubi ait ad
probandũ huiuſmodi famam, ſatis eſſe, ſi teſtes dicãt.
communiter à populo ſic æſtimari, & cenſeri.

CONCLVSIO CCCCXCVIII.

ARGVMENTVM.

Delictum, an probetur ex confeſſione extraiudicialis.

SVMMARIVM.

1 *Delictum probatur ex confeſſione extraiudiciali ad id, vt confi-*

conſitens torturæ ſubijciatur.
2 *Confeſſio delicti extraiudicialis non probat, quia in criminalibus requirunt probationes luce meridiana clariores.*
3 *Confeſſio extraiudicialis delicti non ſufficit ad plenam probationem contra conſitentem.*
4 *Delicti confeſſio extraiudicialis non ſolùm probat contra confitentem, vt ſubijciatur torturæ, verùm etiam ad ſui defenſionem.*
5 *Delictum probatur ex confeſſione extraiudiciali etiam facta a minore.*
6 *Delictum probatur etiam per confeſſionem clerici factam coram laico. Contrar. nu. 8.*
7 *Clericus confeſſus coram laico committitur cum proceſſo ad Epiſcopum.*
8 *Contra clericum non poteſt procedi ad torturam, vrgentib. quibuſcunque indicijs, niſi ipſe ſit infamis.*
9 *Delictũ probat cõfeſſio extraiudicialis facta p̃ſente parte.*
10 *Delictum confeſſio extraiudicialis facta parte præſente nõ probat, ſed facit indicium ad torturam.*
11 *Præſentia partis nullam vim habet in criminalib.*
12 *Delicti confeſſio extraiudicialis probat contra confitẽtem, ſi pars præſens acceptet confeſſionem. Contr. nu. 13.*
14 *Confeſſio extraiudicialis nocet in iudicio, ſi eſt deducta tanquam delictum.*
15 *Delictum ex confeſſione extraiudiciali extraordinariè poteſt arbitrio iudicis puniri.*
16 *Confeſſio extraiudicialis delicti ſi eſt geminata, vi geminationis probat.*
17 *Confeſſio extraiudicialis delicti ad hoc, vt quis ſubijciatur torturæ, debet eſſe facta coram duobus teſtib.*
Omne indicium debet probari per duos teſtes. ibi.

Superioribus delicti probation ib. & illa annectenda eſt. Delictũ p̃bari ex cõfeſſione extraiudiciali, ad id. ſ. vt
1 cõfitens † torturæ ſubijciat̃: ſecus aũt, vt ordinaria pœna illi irroget̃, ꝙ deciſum reliquere Dñi de Rot. in deciſ. 1. aliàs 180. licet cõfeſſio. de confeſſ. in nou. & pulchrè in hãc ſñiam ſcripſit Dec. in c. at ſi clerici. nu. 1. de iudi. idẽ ſenſit Iaſ. in l. magiſtratib. nu. 4. verſ. iſta limit. ff. de iuriſd. om. iud. idẽ tenet Imo. in c. poſt inquiſitionẽ. de elect. Paris quoq; voluit de Puteo in tract. de ſindicatu, ĩ ver. mãdauit Rex p̃ti. n. 20. Bar. ẽt docuit poſt gl. ĩ l. capite 5. ff. de adul. & diremit hoc Bell.
2 dec. 721. licet cõfeſſ. vbi reddit rationẽ, † cur plenè nõ probet, quia (inquit) in criminalib. requiruntur probationes luce meridiana clariores, vt ait ſancitũ ab Imperat. Grat. Valent. & Theodoſ. in l. fi. C. de proba. ſed fieri põt, vt quis confiteatur delictum, & tñ non commiſerit illud, vt quandoq; fieri ſolet, vt de mulieris fama detrahatur, vel eius coniugis, ſiue alij, aut ea mente, vt quis ſe iactet, & glorietur: fieri enim põt, vt ipſe mentiatur, quocirca huiuſmodi confeſſio delicti non
3 ſufficit † ad plenam probationem contra confitentẽ, quod ſequitur Mil. in reperto. in verbo, cõfeſſio extraiudicialis, & de * communi atteſtatur Fely. in c. olim, poſt n. 8. verſ. fallit ſeptimo, de reſcrip. & in c. ſi cautio. col. 5. verſ. quarta declaratio. poſt nu. 24. de fid. inſtru. & in c. de hoc. col. 1. n. 1. de ſimo. placuit quoq; Mar. ĩ l. de minore. ver. vlterius, cõfeſſio facta. n. 50. ff. de qõ.

Primo loco iſtud ampliabis, vt nedũ procedat cõ-
4 tra confitentẽ, vt ſubiiciatur torturæ, verùm ẽt † p̃bet ad ſui defenſionem, & ad abſolutionẽ, nempè ſi qua mulier accuſaſſet ſuũ cõiugem de adulterio cum Titia commiſſo extraiudicialiter, poſtea cõfeſſa ſit, præſentibus teſtibus id dixiſſe, non ꝙ res ita ſeſe haberet, ſed metu cõſanguineorũ, talis namq; confeſſio p̃deſt ad abſolutionẽ, ita concludit Rom. in conſ. 167. Ant. accuſatus. col. 2. poſt nu. 6. verſ. quinto præmiſſa, ꝙ dictum non eſt noſtris ſcribentibus notum in hac materia. Ideo illud menti penitus tibi inhæreat.

Secundò amplies, etiãſi confeſſio eſſet facta à mi-
5 nore. † ex illa n. nihilominus probat̃ delictũ, ita Mar. teſtatus eſt in d. l. de minore, in prin. nu. 50. ver. quæro vlterius, confeſſio facta. ff. de qq. vt ẽt auctor eſt Bal. in l. clarum. C. de auct. præſt. & pro ſingulari, & eximio axiomate no. Anto. Columbus in ſing. 15. quando.

Tertiò amplia, vt procedat, etſi clericus confiteat̃
6 coram laico, & ſic coram non ſuo iudice, † q̃a nihilominus cũ ex hac cõfeſſione dicat̃ infamia notatus, poteſt puniri, ita tenet Abb. in c. 1. poſt nu. 7. de poſ. & ſequit̃ Fel. in c. olim. col. 2. verſ. tertius caſus. poſt nu. 2. de reſcrip. quibus adhæret Dec. in c. at ſi clerici, ver. 6. aliàs ſum ſequutus iſtã partem. poſt nu. 165. de iudi. & ſequit̃ Aug. de Arim. in addi. ad Ang. de Aret. dẽ maleſi. in verbo, nec non ad denunciationẽ, verſ. q̃ro an cõfeſſio facta per tex. in d. §. ſi verò crimen, in verbo,
7 prius iudicẽ ciuilem adeat. Auth. de Sanctiſ. epiſ. † vbi clericus confeſſus coram laico remittit̃ cum proceſſu ad Ep̃m, vt in iudicando ep̃s illi proceſſui innitatur.

Totus fuit alienus ab hac ſñia Marſ. ex multis adductis in ſing. ſuo 55. incip. aduertas ad vnum. vbi voluit contra clericũ non poſſe procedi ad torturã, vrgẽ-
8 tibus quibuſcunque indicijs, niſi ipſe clericus ſit infamis, ꝙ dictum (vt eius verbis vtar) inquit, ſibi bis feciſſe honorẽ, & habuiſſe & practicaſſe in ciuitate Cumarũ, & ex illo conſequutum fuiſſe apud peritos maximum honorẽ, ſed parum lucri, quia ille clericus, quẽ liberauerat à tortura, erat pauper, & promiſit illi ſatiſfacere de miſſis, & orationib. Idem tenet Iaſ. in l. magiſtratib. nu. 3. verſ. noc. illud, ff. de iuriſd. omn. iudic.

Primò limitanda eſt concluſio, vt nõ procedat, qñ
9 cõfeſſio eſſet facta p̃ſente parte, † quia tũc probat delictũ, ita inquit Abb. in c. at ſi clerici. poſt nu. 16. col. 7. verſ. quæro quẽ effectũ. de iud. & ita intelligit ea, quæ notauit Inno. in c. per inquiſitionẽ. de elect. & Rom. in repet. l. ſi vero. vlt. col. poſt nu. 89. verſ. 8. probat̃. §. de viro, ff. ſolu. matri. Idẽ ait Tindar. in tract. de teſtib. in 2. lib. c. 6. incip. Dic Bald. de quæſ. col. 2. poſt nu. 5. ver. inuoluta res eſt, & cõſuluit ad hoc Rom. in cõſ. 7. viſis neceſſarijs. poſt nu. 1. verſ. 2. ex alia cauſa. Mil. aſſeruit idem in reperto. in uerbo, confeſſio extra iudicialis.

10 A contraria parte, † ſcilicet parte præſente ſolũ facere indicium ad torturam, & non probare, ſtat Aret. quẽ ſequitur Fel. in c. olim. col. 3. ver. fallit tertiò. poſt nu. 5. de reſcrip. teſtatur Bal. in l. q̃m etiam uerſ. & aduerte, cir. fi. ff. de his, qui notant. infam. dicens p̃ſentiã
11 partis nullã uim habere † in criminalib. & iſtã opi. p̃bauit Fel. in c. ſi cautio. poſt nu. 24. uer. quarta declaratio. de fide inſtru. & ſequitur Dec. in c. at ſi clerici. col. 11. uerſ. ſecunda conclu. poſt nu. 128. & ſeq. de ind.

Qui uoluerit priorẽ ſequi ſententiam, intelliget illã
12 ueram eſſe, † ſi pars præſens acceptet confeſſionẽ, probat enim tunc contra confitentem, ita docuit Mil. in ſuo repert. in uerbo, confeſſio extraiudicialis.

Contrariũ ſenſit Dec. in c. at ſi cler. col. 12. poſt nu.
* 137. de iudic. ubi inquit * cõem eſſe opin. † ut ſufficiat
13 præſentia ſine expreſſa acceptatione. idẽ uoluit Sadolet. in rep. l. certũ, §. ſi q̃s abſente. col. pen. de confeſſ.

Inſuper ſecundò limitabis, ut uera non ſit, quando hmõi confeſſio extraiudicialis eſſet deducta in iudiciũ tanq̃ delictum, ueluti quia confeſſus ſit ſe adulterio ſtupraſſe quampiam mulierem, & aliquis accuſet eum de adulterio, ſicq; ille confeſſionẽ deducat inti-
14 tulũ delicti, † ſi poſtea probetur per teſtes adulteriũ, nocet in iudicio, ita tradidit Anto. de Butr. in d. c. at ſi clerici. de iudi. & ſequitur auctor addit. ad d. primam dec. alias 180. licet confeſſio, in fi. de confeſſis. in nou. & Mil. ſenſit in ſuo repert. in uerbo, confeſſio extraiudicialis. Iſta uerò eſt inſignis declaratio, & limitatio, ad quã nec Fel. nec alij animum aduertere, proinde videas, ne tibi lector excidat.

Tertiò limites uelim, ut licet ex illa cõfeſſione deli-
15 cti non poſſit in eũ animaduerti ordinariè, † tñ extraordinariè poterit arbitrio iudicis puniri, nempè, ſi q̃s iactet ſe extraiudicialiter adulterio uitiaſſe uxorem

Titij

Titij, tanq̃ ſe extollens de illo delicto poterit puniri. Ita docuit Inn. in c. quam ſit graue, de exceſ. præl. etiã ſine alio accuſatore, ita inſigniter concludit Bellam. in d. deciſ. 721. licet confeſſio in fi. et ſequitur Fely. in c. olim. in col. 3. poſt nu. 7. verſ. fallit ſexto. de reſcr. ꝙ axioma animaduerſione dignum, et egregium arbitratus eſt Paris de Put. in tract. de ſindic. cart. 69. in 3. col. poſt prin. in ver. ad dictum ſingulare, quod etiam valdè ꝓbauit Hypp. de Marſ. in l. de minore, poſt nu. 53. verſ. vltra prędicta. de quęſt.

Quartò limita, quando confeſſio delicti eſſet gemi-
6 nata, †etenim tunc vi geminationis probat, ſecundũ Bar. in l. cum ſcimus. poſt nu. 6. verſ. no. quòd confeſſio. de agric. et cenſ. et aſſerit Fel. in c. de hoc. col. 1. nu. 3. verſ. 3. limita. de ſimo.

Quintò, et poſtremo limitabis, et intelliges, ad hoc, vt poſſit ſubijci torturæ requiri confeſſum eſſe illud
17 delictũ † corã duobus teſtibus, nã ſi confeſſio extraiudicialis facit indiciũ, omne iudicium debet probari ꝑ duos teſtes, iuxta ſententiam Bar. in l. fi. nu. 7. ver. quęro qualiter debeat. ff. de q. quod etiam prodidere gl. et cæteri Doc. in l. 1. C. fam. erciſ. ita reſum fuit ab Alex. in conſ. 180. in cauſa Angelorũ nu. 2. et 6. vol. 2. Hæc, et alia huiuſmodi videre potens ſupra in concluſione, cõfeſſio extraiudicialis, et in concluſione, crimẽ, ad quas, ne bis idem extra rem repetam, te reijcio.

CONCLVSIO CCCCXCIX.

ARGVMENTVM.

Delictum, an probetur ex fuga, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Delictum regulariter non probatur ex fuga.*
2 *Delictum ex fuga non probatur, licet lege municipali cõtrarium eſſet cautum.*
3 *Iure cõmuni cauetur, quem ex præſumptionibus damnari non poſſe.*
4 *Delictum probatur per fugã, ſi eſſet manifeſtum contra fugientem, & delicti genus pœnam mortis poſtularet.*
5 *Delictum baratariæ probatur ex fuga facta pendẽte cauſa. Contrarium. nu. 6.*
7 *Intelligentia tex. in l. conſiliarios. C. de aſſeſſor.*
8 *Fuga inducit confeſſionem delicti.*
9 *Verbum, tenebitur, non accipitur pro habebitur, vel cenſebitur, ſed pro eo, quod erit obligatus.*
10 *Magiſtratus fugiens habetur pro confeſſo.*
11 *Fuga magiſtratus arrepta antequam e magiſtratu ſe abdicet, inducit, vt puniatur tanquam committens crimen læſæ maieſtatis.*
12 *Magiſtratus, ſi intra quinquaginta dies, per quos debet ſtare ad ſindicatum, fugam arripit, & perductus ſit, licet inuitus ad locum, ex quo fugerat, ex illa fuga contra ipſum nulla probatio delicti inducitur.*
13 *Delicti tanta probatio inducitur ex fuga magiſtratus, vt tormẽtum illi additum, ſatis ſit ad eum condemnandum.*
14 *Ex fuga oritur probabile indiciũ, vt malemeritus torqueri poſſit. Sublimita, vt nu. 15.*
16 *Delicti probatio, & plena fides inducitur in criminalibus etiam ad condemnationem in fugiente ex carcerib. Sublimitabis, vt nu. 17.*

1 Delictum regulariter non probari ex fuga, †cautum eſt ab Vlp. in leg. Corn. vbi Bar. nu. 1. ff. ad Syll. et ſancitum habemus à Iuſti. in l. vnica. §. ſin aũt poſt. C. de rap. virg. et ab eo. Iuſt. in §. ſuſcepto. in Auth. de exhib. reis, et in l. raptores, ut & Bar. C. de epiſc. et cler. idẽ tradidere poſteriores noſtri ſcribentes, vt Fel. in c. nullus. in prin. verſ. regula quòd fuga, extr. de præſump. vbi ponit hanc cõcluſionem cũ ſex fallẽtijs. Idẽ facit Scipio Iannat. in ſua reg. 116. idẽ Bernard. Diaz. in ſua reg. 208. et Duẽ. in ſua reg. 209. Marſ. quoq; in rubr. C. de prob. n. 279. verſi. alio modo enim fit probatio refert, et ſequitur hanc reg. Fel. vbi ſupra cum multis ibi adductis, ſed videas quæ diximus in concluſione, fuga.

2 Id ampliabis, vt eo vſq; cõcluſio procedat, vt † etiã ſi lege municipali eſſet cautũ, ut ex fuga probaretur delictum, nihilominus cõcluſio noſtra haberet locũ, nec ualeret illud ſtatutũ, cum repugnet iuri cõmuni,
3 quo cauetur, quẽ ex præſumptionibus † damnari non poſſe, iuxt. ſententiã Vlpiani in l. abſentem. ff. de pęn. et in l. 1. §. Diuus. et Pauli in l. fi. ff. de q. ita Rom. docuit in d. leg. Cornel. ff. de ſica. nu. 3.

Reſtringas hanc ampliationẽ, ut tãtum procedat,
4 niſi eſſent manifeſta delicta contra fugientem, †et delicti genera pœnam mortis poſtularent, tũc enim ualeret ſtatutum, et ſic ex eo probatur delictum per fugam, ut una mente in hanc deſcendere ſententiã Fel. Dec. et alij in c. ſicut. de proba. quos refert, et ſequitur Duen. in reg. mihi 209. ſiue 389. in 1. ampliat.

Primò limitabis, ut nõ uera ſit concluſio in magiſtratu de pecunijs repetundis accuſato, q pendẽte cã
5 fugiat, † nã tũc ex huiõi fuga probatur iſtiuſmodi delictum baratariæ (ſic enim pecuniarum repetundarũ crimẽ noſtri appellant) et hr̃ pro confeſſo, id dilucidè ſancitũ eſt ab Imp. Arcad. et Honor. in l. conſiliarios. C. de aſſeſſor. quẽ contextũ commẽdãr plures Doct. ab Hipp. relati in reper. rub. C. de prob. nu. 281. verſic. primus enim eſt. et Bar. in d. l. conſiliarios. ubi de hoc exultat, et geſtit. Idem voluit Fel. in c. nullus. nu. 2. de pręſum. et Rom. ſẽſit in repe. l. admonẽdi. nu. 58. ff. de iureiur. et ibi Fran. Cur. nu. 161. et Rip. nu. 73 et Caro Sacch. nu. 57. hoc idẽ probauit Io. Sign. in l. leg. Corn. nu. 15. ff. ad Syllan. et reſpondit Oldr. in conſ. 65. nu. 1. adeas, q̃ deduximus in cõcluſione, fuga magiſtratus.

6 Contra iſtã limitationẽ faciunt ea, † quæ animaduertit Iaſ. in l. admonẽdi. nu. 88. poſt Sal. in eadẽ l. nu. 11. de iureiur. vbi concludũt. cõtex. in d. l. cõſiliarios. non loqui quantũ ad ipſum magiſtratũ fugientem, ſed contra ſubtrahentem, et fugere impellentẽ ipſum
7 magiſtratũ, quæ intelligentia vr̃ vera, † ſi rectè conſiderent uerba ipſius legis: inquit. n. ibi tex. pro cõfeſſo autẽ tenebitur, qui accuſatus huiuſmodi perſonã ſubtraxerit. Ideoq; hoc modo eſt interpretanda, vt ille, q poſtquam magiſtratus fuerit accuſatus de aliquo delicto, huiõi pſonã nẽpè accuſari ſubtraxerit, teneatur reſtituere in quadruplũ, quæ docebantur ablata. Iſtã vero intelligentiam optimè adiuuat tex. in l. quoties. de exactor. tributor. lib. 10. ibi, qui cũ diſtulerit, coerceatur, ac totius ſummæ exactionem in ſe ſuſcipiat.

Verum in hac cõtrouerſia poſſumus dicere illum tex. in d. l. conſiliarios rectè facere ad probandã limi-
8 tationẽ prædictã, † et ex illo colligitur fugã inducere cõfeſſionẽ delicti, nam talis eſt ſenſus, ille, qui ſubtraxerit perſonã accuſati, tenebitur pro cõfeſſo. põdera verbum tenebitur, quia nõ accipit̃ pro habebitur, vel
9 cẽſebitur, ſed tenebit̃, † hoc eſt, erit obligatus, nempè emendare dãna ab ipſo fugiente illata, ut ex uerbis tex. ſeq. colligitur, ſcilicet, teneat̃ reſtituere, etc. et ſic lex dixit ſubtrahentem teneri, et in hoc Iaſ. et Salyc. uera dicunt. At quando textus inquit ꝑ cõfeſſo tenebitur, innuit fugientẽ eſſe confeſſum ex illa fuga, nã ſi tenebitur pro confeſſo, et remanet obligatus ꝑ cõfeſſo, q́s eſt iſte confeſſus niſi fugiẽs, uel ſubtrahẽs, et
10 quõ eſt confeſſus niſi ex fuga? † ergo magiſtratus fugiens hr̃ pro confeſſo. Et hoc pacto, q̃ retulimus, uera ſunt, atq; Bar. et alij à criminationib. illęſi remanent.

Verumtamen utri adhæreamus parti, lector tu videris. Non omittã tamen, quo res planior, fiat diſtinctionẽ Rom. in repet. l. admon. n. 58. de iureiu. vbi aſſerit, ꝙ aut magiſtratus fugã arripit, anteq̃ è magiſtra-
11 tu ſe abdicet, et tũc illa fuga hoc inducit, † vt puniat̃

tanquam

tùq̃ cõmittens crimẽ læſæ maieſt. ita probat tex. in §.
ſi quis aũt. in Auth. de admin. aut fugit poſtq̃ perfun-
ctus fuerit munere intra tñ 50. dies, per quos debet ſta
re ad ſindicatũ ex forma iuris cõis, l. 2. C. vt oẽs, iudi-
ces. & in §. neceſſitatem. in Auth. vt iudi. ſine quoquo
ſuffr. & in d. l. conſiliarios. C. de aſſeſſo. & tũc ſi perdu-
12 ctus ſit, licet inuitus † ad locũ ex quo fugerat, ex illa
fuga cõtra ipſum nulla ꝓbatio delicti inducit̃, ſed de-
lictũ, ad hoc, vt cõdemnet̃, debet legitimè probari, ita
tex. innuit in d. §. neceſſitatẽ. ſecus aũt, ſi non fuerit re-
ductus ad locũ, à quo fugit, tunc. n. ex illa fuga induci
13 tur tanta probatio delicti † vt iur̃m illi additũ ſatis ſit
ad eũ condemnandũ, vt colligimus ex §. nulli, verſ. ſu
ꝑ hoc in Auth. de colla. cui quidẽ diſtinctioni Roma
ni ſubſcribit ſe ipſe Iaſ. in l. admonendi. nu. 177. & ibi
Io. Bapt. Caccialup. nu. 85. & Fely. in c. nullus, nu. 2. de
ꝓſump. cũ ibi alleg. & Hipp. de Marſ. in rub. C. de ꝓba.
nu. 281. d. verſ. primus enim eſt in officiali.

Secundò velim limites, vt ſaltẽ ex fuga oriat̃ pro-
14 babile indiciũ, † vt malemeritus torqueri poſſit, vt ex
multis videre eſt, q̃ deduxit Iaſ. in d. l. admonendi. ſub
* nu. 88. in lec. & in repe. n. 169. vbi hãc eſſe * cõem opi.
aſſeuerat, & tradidit Hipp in pract. crim. in §. diligen-
ter. nu. 41. & ſenſit Iac. de Beluiſ. in prac. iudi. in tit. de
quæſt. nu. 1. quibus adhæret Marc. Ant. Blan. in tract.
de indicijs, nu. 258. idẽ cõprobauit Ang. Are. in tract.
maleficiorũ, in verb. ꝙ fama publica, nu. 46. & voluit
Rom. in repet. d. l. admonendi. nu. 57. & hanc conclu.
tradidere Bar. in l. fi. ff. de q. Bald. in l. volũtatis, nu. 11.
C. de fideiuſ. Io. Imo. & ibi Fely. nu. 3. & in c. nullus. de
ꝓſump. & qñ locum habeat vide Dec. in conſ. 234. ꝙ
incipit, in effectu, 2. col. vol. 2. verſ. non obſtat. & vide
dicta per nos, in d. concl. fuga.

15 Sublimita † huiuſmodi limitationem in quatuor
caſib. poſitis à Iaſ. in d. l. admonendi. nu. 89. & in ſeptẽ
quos ponit Duen. in reg. mihi 390. cum ſeq.

Tertiò limitare poteris, vt concluſio locũ non ha-
beat in fugiente ex carcerib. nam in criminalib. indu
16 citur plena fides, & probatio delicti † etiam ad con-
demnationem, vt apertè cauit Calliſtratus in l. in eos.
ff. de cuſto. reor. & in l. milites argu. §. pen. ff. de re mil.
& ſcripſit hoc ẽt Spec. in tit. de præſumpt. §. 2. verſ. de
violẽta & ibi latius Io. And. in add. magna, qui dicit
hoc fuiſſe diſpùtatũ in curia Romana, prout ẽt refert
Iaſ. in d. l. admonẽdi, nu. 90. de iurei. atq; placuit Are.
in tract. maleficiorũ, in verb. ꝙ fama publica nu. 46.
& ibi Aug. Arim. in addit. nec id omiſit Hipp. ĩ prac.
in §. diligenter, nu. 46. & in §. attingã. nu. 44 & in repe.
rubricæ, C. de proba. nu. 282. verſ. itẽ eſt alius, nec ret-
cuit Fel. in c. nullus, nu. 3. de præſump. nec intactum
reliquit Fran. Cur. in repe. d. l. admonẽdi, nu. 169. & ibi
Pet. de Tholo. nu. 77. Soc. protulit in reg. 142. in 3. limi
ta. ita conſuluit Oldr. in conſ. 64. in prin. ſequutus eſt
Alex. in conſ. 144. in 11. par. verſ. excõmunicatus vide
quæ diximus in noſtra concluſione fuga carcerati.

17 Sublimitabis, † vt per Pet. Duen. in reg. num. 192. in
verſ. fuga, & dicetur latius infra in eadem met conclu-
ſione, fuga carcerati.

CONCLVSIO D.

ARGVMENTVM.

Delictum, an per inſtrumentum probetur.

SVMMARIVM.

1 *Delictum regulariter per inſtrumentuum non probatur.*
2 *Per inſtrumentum non probatur Titium percuſſiſſe, etiã ſi notarius rogetur in ipſo actu percutiendi, niſi quando notario eſt commiſſa inſpectio vulnerum, qui videret, & inſtrumentum conficeret.*
3 *Reus debet conuinci teſtibus.*
4 *In criminali non credit atteſtationi teſtis minoris 20. ann.*
5 *Delictum non probatur per inſtrumentum, licet repertum in archiuio publico, & ſolemne, & publicum.*
6 *Coniuratio probatur per ſcripturam, in qua conſpirantes ſubſcripſerunt ſe promiſſioni.*
7 *Delictum probari poteſt per inſtrumentum, quando agit̃ ciuiliter, & etiam qñ agitur ad probãdum adminicula.*
8 *Delictum per inſtrumentum non poteſt directè probari.*

1 Delictũ regulariter † non pro-
bari per in-
* ſtrumentum * omnes notant in l. ſciant, C. de prob. &
iuris Pontificij ſcribentes in c. cum in eccleſijs, de ma-
io. & obed. & in c. ſuper his. de accuſ. & profitentes in
l. cõtra negantẽ. C. ad l. Aqui. ĩ l. obiecimus ere. C. quor.
appel. nõ recip. & in l. In ſenatus, ff. ad Turpil. ibi Bar.
verſ. in contrariũ vẽ, latè Io. And. id proſequit̃ in reg.
ſemel. de reg. iur. lib. 6. in Mercurialib. & rñdit Old. in
conſ. 199. Pro fundamento attendendum eſt. Roma.
cauit in cõſ. 349. in prin. Saly. docuit in l. ſinguli nu. 2.
C. de accuſ. & in fi. C. de prob. & cõſulas Marc. Maur.
in ſing. 416. ſolet dici. & cõferunt d. per Fed. de Senis
in conſ. 199. quæritur an dñs. in fi. dicens inſtr̃m non
probare certificationem. Cyn. in l. fi. poſt nu. 1. verſ. &
è contra, C. de prob. & eſt gl. in c. fi. de iureiu. in 6. ſuper
verſ. datis. & in c. cum in eccleſijs. de maior. ſuper ver-
bo, authenticas & ſentit Inn. in c. ſtatuimus. num. 2. de
offi. deleg. tradit Bar. in l. 3. §. idẽ Diuus. ff. de teſtib. ſe-
quit̃ Alex. in l. prætor. de eden. proba. Bald. in l. 2. ff. de
fer. præclarè idẽ Bal. in rub. C. de fid. inſtr. poſt Bart. in
2 auth. ſi quis in aliquo C. de eden. vbi dicit, † ꝙ per in-
ſtrumentum non probatur, ꝙ Titius percuſſit, etiamſi
notarius rogatur in ipſo actu percutiendi, niſi quãdo
notario eſſet commiſſa inſpectio vulnerum, qui vide-
ret ac inſtr̃m cõficeret, teſte Iac. de Belu. in eius pract.
iud. in §. nunc reſt. nu. 128. verſ. nec dicas crimen ple-
nè probari per inſtrumentum.

3 Concluſionis noſtræ ea põt afferri ratio, † q̃a reus
debet conuinci teſtib. vt ait Fel. in c. cũ in eccleſijs. in
prin. de maior. & obed. tum quia in inſtrumẽto poſſet
eſſe ſcriptus teſtis minor 20. ann. & tamen eius atteſta
4 tioni non crederet̃ † in criminali, vt colligitur ex c. ſo
rus. de verb. ſign. & tradidit Fely. vbi ſupra. in prin. vbi
alias refert rationes.

Primò amplia, veram eſſe concluſionem, etiam ſi
inſtrumentum eſſet repertum in Archiuio publico,
5 & eſſet ſolemne, & publicum, quia † nihilominus ex
illo non probatur delictum, vt aſſeruit Iaſ. in conſ. 34.
col. pen. nu. 8. lib. 1. & Bar. in d. l. in ſenatus. d. ver. in cõ
trarium, ff. ad Turpil. quos refert, & ſequitur Crau. de
antiq. temp. in 1. par. verſ. quartò limitatur nu. 13. ver.
ſecundò ſublimitatur.

Concluſionem modo limitabis non habere locũ,
qñ agitur de probando delicto, ꝙ committitur cõtra-
hendo, veluti ſi aliqui contra Titium conſpirando
6 ſubſcribãt ſe promiſſioni, † nam tunc talis coniuratio
probabit̃ ex illa ſcriptura, vt traditũ eſt à Cy. in l. fi. in
fi. verſ. verumtñ. C. de prob. & Bar. ꝓbauit in l. in Sena
tus. ff. ad Turpi. gl. & Bar. ꝓdidere in l. nõ intelligit̃. §.
tacita. ff. de iur. fiſ. & Sal. meminit ĩ l. ſing. C. de accuſ.
& dixit Fel. in c. cũ in eccleſijs, vbi ponit octo limita-
tiones, de quib. dictũ eſt ſup. in cõcluſione, crimen, &
in cõcluſione, cõiuratio, & cõcluſione, crimẽ læſę ma
ieſtatis, & in concluſione, damnũ, ad quas te reijcio.

7 Secundò limita non procedere, † qñ agit̃ ciuiliter,
tunc nempè probari põt per inſtr̃m, vt deciſum fuit à
Put. in dec. 10. lib. 2. nondũ typis tradit. ac ẽt qñ agit̃
ad probandũ ſ adminicula, vt uolo probare damnum
datum in re mea, & ad dominium probandũ produco
8 inſtr̃m, † ſed directè delictum per inſtrumentum non
poteſt probari, ut id exemplo planũ facit Bar. in d. l. in
Senatus. ff. ad Turpilia. & alij in concluſione allegati.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO DI.

ARGVMENTVM.

Delictum an probetur ex tranſactione.

SVMMARIVM.

1 *Delictum probatur ex tranſactione,*
2 *Delictum in quo licite poteſt tranſigi non probatur ex tran*
ſactione.
3 *Delictum ex tranſactione non probatur, quando tranſigi-*
tur expreſſe proteſtando tranſactionem facere cauſa re-
dimendi ſe a vexatione,
4 *Delicti confeſſio non inducitur ex tranſactione, quando*
tranſactio eſt gratuita.
5 *Delictũ non inducitur ex tranſactione, etiam ſi quis dede-*
rit, vel promiſerit aliqd ei, in quẽ delicti culpa conferebatᷣ,
vt eũ a culpa, ob quam in diſcrimẽ vocabatur, liberaret,
6 *Delictum ex tranſactione non inducitur, etiam quando*
ſit tranſactio, & per pactum generale remittuntur om-
nia damna, & iniuria.
7 *Crimen confiteri non dicitur tranſigens in caſu à iure com*
muni conceſſo.
8 *Delictum confiteri dicitur tranſigens in caſu à iure non*
permiſſo.

1 Delictum probatur † ex trãſa-
ctione ita
aſſeuerauit Pau. iur. conſult. in l. quẽ. ff. de his, qui no-
tãtur infamia, & ſanxere Imperatores Valeria. & Gal
lien. in l. non damnatos. C. ex quib. cauſis infamia ir-
rogetᷣ, & rñdit Vlpia. in l. in fiſci cauſis. ff. de iur. fiſci.
& in l. eius qui, & in l. Imperator. eo. tit. de iure fiſci. ca
uit Cœpol. caut. 158. qui paciſcitur, in prin. & ſenſit
Octauian. Vulpell. in conſ. 68. in prin. vol. 1.
Primò limita locum ſibi non vendicare in delictis,
2 † in quibus licitè non poteſt tranſigi, vt traditũ eſt ab
Vlpiano, in l. fin. ff. de præuaricatorib. & in l. 1. & 2. &
ibi gl. de his, qui ſibi mortem conſciuerunt.
Secundò limita non procedere, qñ tranſigitᷣ expreſ
3 sè, proteſtando, & declarãdo tranſactionẽ facere † cã
redimendi ſe à vexatione. Ita conſultum fuit à Caſtr.
in cõſ. 348. incip. notandũ, ꝙ adulterium. in fi. nu. 16.
vol. 1. & Io. Faber. tradidit in l. tranſigere. circa fi. C. de
tranſact. itẽ dic, ꝙ in caſib. cauit Cœpol. d. caut. 158.
verſ. ſecunda eſt, ꝙ in tranſactione exprimatur.
Tertiò limites non eſſe veram cõcluſionẽ, qñ tran
4 ſactio eſt gratuita, † nam tunc non induceretᷣ cõfeſſio
delicti, vt videre eſt ex l. non dãnatos. C. ex quib. cau-
ſis infamia irrogetᷣ, & in l. in fiſci cauſis, ff. de iure fiſci.
A contrario ſenſu Bar. in d. l. tranſigere. in 2. lectu. 2.
col. verſ. item oppono. d. l. ſi maritus. C. de tranſa. Bru.
in tractatu, de indit. col. 11. verſ. quæro, quid de cõfeſ-
ſione tacita. Caſſan. in cõſ. 58. licet pro parte, poſt nu.
22. verſ. & ſi reperiretur. Cœpol. d. caut. 158. qui paci-
ſcitᷣ. verſ. ſed ſi quis velit euitare, & Marſ. in eius prac.
§. diligenter. nu. 178. verſ. quæro vlterius, an tacita cõ-
feſſio. in fi. d. ver. hoc idem placuit eidem Octau. Vul
* pel. in conſ. 4. nu. 9. vol. 1. vbi * communem dicit.
5 Amplia iſtam limitationẽ, vt procedat, † ẽt ſi quis
dederit, vel promiſerit aliquid ei, in quẽ delicti culpa
conferebatur, vt eum à culpa, ob quam in diſcrimen
vocabatur, liberaret, vt notat Caſſan. in d. conſ. 58. d.
nu. 22. ver. & ſi reperiretur, & videas Gram. in voto ii.
6 in fi. & etiam qñ ſit tranſactio, † & per pactũ genera-
le remittuntur omnia damna, & iniuria, vt ait Cœpol.
d. caute. 158. verſ. ſed poteſt d. caute. & per totum.
Diſtinguas aũt, vt in d. l. trãſigere. C. de tranſact. an trã
7 ſigatᷣ, vel paciſcatᷣ in caſu à iure conceſſo, † & tunc nõ
dᷣ crimen confiteri tranſigens, vel paciſcens in crimi-
ne, in quo pœna ſanguinis ingeritur, nec oritur indi-
ciũ contra eũ: ſi vero facta ſit in his, in quib. criminib.
non ingeritur ſanguinis pœna, vel in caſu à iure non
8 permiſſo † vt in adulterio, tunc tacitè dᷣ tranſigens
confiteri, & hoc modo intelligitur d. l. quñ. ff. de his, q
not. infam. vt notant Doctores præfati in d. l. tranſige
re, vbi Iaſ. in fin. dat multas cautelas. ne dicatur tranſi
gens delictum confiteri, & Brun. in d. tract. ſup. allega
to. atq; Marſ. in d. pract. in §. diligenter, poſt dictũ nu.
178. verſ. poſtea quærit ipſe D. Franc. Brun.

CONCLVSIO DII.

ARGVMENTVM.

Delictum an præſumatur ex petitione veniæ.

SVMMARIVM.

1 *Delictum non præſumitur ex petitione veniæ.*
2 *Delictum fateri videtur petens veniã in iudicio ſolẽniter.*
3 *Delictum non videtur fateri veniam petens extra iudiciũ*
ex humilitate & benignitate.
4 *Bonarum mentium eſt timere peccatum, vbi non eſt.*

1 Delictum non † præſumi ex petitio
ne veniæ, inſigniter
docuit gl. in c. exhibita. ſuper verbo, poſtulauit, de ho-
micidio, quam ſummè commẽdat & ſequitur Rom.
in l. 1. §. nunciatio. ff. de non. oper. nuncia. vt refert au
ctor, quiſquis ille fuerit, in tract. de crim. læſæ maieſta
tis, q. 11. poſt nu. 5. verſ. & de iure petit. inter tractatus
criminales, licet hoc ibi non dicat Roman. ſed hᷣ in
prin. d. l. 1. poſt nu. 3. verſ. circa primũ. & eãdem ſequi-
tur, & probat Alex. in d. l. 1. in col. 2. num. 7. verſ. & qui
petit veniã. ff. de non. oper. nun. Iaſ. nu. 10. poſt Alex.
nu. 33. in l. decẽ de verb. obli. Fel. in c. literis. col. 4. nu.
19. verſ. adde tñ ꝙ petens veniam de pſump. & voluit
Alex. in conſ. 70. nu. 10. vol. 1. verſ. nec ẽt obſtat, ꝙ ſe
ſubmiſerit, ac nec ẽt qñ ſe ſubmiſit bonæ gratiæ iudi-
cis, vt ibi proſequitᷣ Alex. ver. & dicit Ang. Guid. Pap.
q. 495. ille qui ſe. Soc. ſen. conſ. 96. col. 6. vol. 1. quem ci
tat Menoc. in tract. de arbit. iud. lib. 1. q. 8. nu. 37. ver. ꝙ
ſubmittens, ꝙ conſiliũ in libro meo nõ vidi hoc dice-
re, ad quod ipſe Menoc. allegat Boſſ. in tract. crim. tit.
de remedijs ex ſola clementia Principis, nu. 29. verſi.
& an qui petit gratiam, videatur fateri crimen?
Limita concluſionẽ hanc ſibi locũ non vẽdicare,
2 ſi ipſa venia ſolemniter in iudicio petatur, † quia hãc
veniam petens delictũ fateri vᷣ, vt atteſtatur Io. An-
dreæ. Butr. Hoſt. Card. Abb. & Io. de Ana. in d. c. exhibi-
ta. de homic. & ſic tũc pcedat c. venerabilẽ. §. ſunt. n.
3 de elect. & d. l. decẽ. ff. de verb. obli. ſecus aũt ſit, † ſi ex
tra iudiciũ ex humilitate, & benignitate petatᷣ, vt d. c.
exhibita. & hoc idẽ voluit Rom. in ſupracitato loco.
l. 1. poſt nu. 3. verſ. circa primũ. ff. de nou. oper. nuncia.
& ſequitᷣ Cœp. in conſ. crim. 21. Ego Barthol. Cœpol.
col. 9. verſ. ſed plus dico, ꝙ illa verba, prout & hoc re-
fert, & ſequitᷣ Blanc. in d. tract. de indicijs. in d. verbo,
fuga, nu. 308. verſ. petitio veniæ an faciat indicium.
4 Et ratio eſt, quia bonarum mentiũ eſt † timere pec-
catũ, vbi non eſt. c. ad eius. in fi. ibi, bonarũ quippe mẽ
tiũ. 5. diſt. c. conſiliũ. §. cum aũt: ibi, quia bonarũ men
tium, & ibi, maior culpa. de obſer. ieiun. & c. vnico. in
fi. ibi, ſẽ tñ ex veneratione. & glo. in d. c. venerabilem.
d. §. ſunt enim. ſuper verbo, poſtulauerit, in fi. de elect.
clem. exiui. §. verùm quia. ibi, vbi culpa non eſt, eam
timere ſolent. de verb. ſigni. Marſ. ſing. 151. ſuper indi-
cijs, verſ. vnde ceſſat, & teſtatur Roman. in d. l. 1. nu. 3.
vt & diximus in concluſione, excommunicatiò per
abſolutionem.

CON-

CONCLVSIO DIII.

ARGVMENTVM.

Dementia, quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Demētia vti indigentia ſenſus nō cognoſcitur proximè ſenſu corporeo, vnde teſtes ſuper ea deponere debēt de actib. per quos, qui agūt, cōmuniter dicūtur fatui, vel amētes.*

2 *Dementiæ actus plures ſunt, & primus eſt, quando quis fatuè, nec ex mente loquitur.*

3 *Fatuus deſinit eſſe, qui aliquando fatuè, aliquando ſapienter loquutus eſt.*

4 *Dementia probatur ex eo, quòd quis temerè ſe conferat per vicos deridendo.*

5 *Dementia poteſt probari ex eo, quòd quis proyciat lapides per compita. Contr. nu. 6.*

6 *Dementem non probatur quem eſſe, etiam ſi teſtes dicant illum proiecíſſe lapides per viam.*

7 *Dementia ſignum eſt, non habere memoriam ordinatam.*

8 *Dementia conſtat ex eo, quod quis conſueuit turpiter oſtēdere pudibundas partes publicè inuerecundè multis hoc inſpicientibus.*

9 *Dementię argumētum eſt, cum quis non intelligit, quid ipſe dicat.*

10 *Dementia apparere poteſt, quando à patre, ſeu conſanguineis, & ab omnibus viciniam incolentibus quis habetur, & putatur fatuus, ſiue demens.*

11 *Dementia licèt appareat, quando quis à patre, conſanguineis, vel vicinis habetur fatuus, tamen non probatur, quando pater inſtituiſſet ſimpliciter, & æqualiter cum alijs filijs illum hæredem, nec aliquam diſpoſitionem circa ipſum fecit.*

12 *Dementia præſumitur, quando quis omnia ſua bona donat, etiam ſi in inſtrumento notarius profiteretur eum tunc fuiſſe ſanæ mentis.*

13 *Notarius non rogatur de ſanitate mētis, ideò ei nō credit.*

14 *Quilibet præſumitur ſanæ mentis.*

15 *Magis creditur teſtibus deponentibus pro inſtrumento, quam deponentibus contra inſtrumētum de inſania, & mentis captione.*

16 *Cum agitur de probando quid in vniuerſum, vt quem eſſe dementem, ſufficiunt teſtes ſingulares.*

17 *Dementiam non probant teſtes ſingulares, niſi formiter in ſpecie, & concludenter deponant.*

18 *Dementiam probant teſtes, ſi dicant, talem eſſe mente captū, quia viderunt. Contrarium nu. 19.*

20 *Deciſiones, & iura, quæ loquūtur de actibus geſtis à furioſo, habent et locum in geſtis a demente, ſeu mente capto.*

Dementia cum ſit indigentia ſenſus nō
cognoſcit̄ proximè sēſu cor-
1 poreo: vndè neceſſe eſt, † vt teſtes deponētes ſuper ea,
deponant de actibus, per quos, qui agunt cōiter dicā-
tur fatui, vel amentes, & communis naturæ ſenſus ex-
pertes, vt conſuluit Bert. in cōſ. 222. nu. 3. in prin. verſ.
prętereà illi teſtes. vol. 3. et habet̄ in l. quidā in ſuo. ff.
de cond. inſt. et ibi gl. ſuper verb. amoueri, et ſcriben-
tes, et colligere eſt ex reſponſo Vlp. in l. ob quæ vitia.
ff. de ædil. edic. et in l. is, qui. §. diuus. vbi gl. fi. et Doct.
ff. de tut. et curat. idem ſenſere Hoſt. et Card. in clem. ē.
t. de homic. et refert alios Gram. in conſ. 16. nu. 8.
Actus verò, per quos inducit̄, et probatur demen-
2 tia, plures ſunt, † quos enumerare non pigebit.
Primus igitur eſt, qn̄ quis fatuè, nec ex mente loqui
tur, nam vt dicit tex. ille fatuus eſt, qui fatua loquitur.
c. legimus. in prin. 93. diſt. et c. Conſaluus. 17. q. 2. iun-
cta ibi gl. 1. et in d. l. quidam in ſuo. ff. de cond. inſti. et
refert Alex. in conſ. 86. nu. 10 verſ. ille eſt fatuus, qui
fatua loquitur. vol. 2. et Soc. ſen. conſ. 42. nu. 2. verſ. nā
omnes teſtes, et nu. 4. et ſeq. vol. 1. vt Alex. conſ. 54. nu.
2. verſ. probari autem dicitur. vol. 1.
3 Amplia idem procedere, † etiam ſi quis aliquando
fatuè, et aliquando ſapiēter loquutus fuiſſet, quia ex
hoc non deſinit eſſe fatuus, ita ex allegatis ibi. tenet
Gram. in conſ. 16. nu. 9.
Secundò probat̄ dementia ex eo, quod quis teme-
4 re ſe cōferat † per vicos deridēdo, vt aſſeruit I.C. Vlp.
in d. l. ob quæ vitia. ibi per vicos more inſanorum, et
obſeruauit Accurſ. in ver. in ſermonibus in d. l. is, qui.
§. diuus, et notat Ang. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus.
ff. ſol. matr. et ſenſit Alex. in d. conſ. 86. nu. 10.
5 Ad hæc tertio loco poterit ex eo probari, † ꝙ quis
proiiciat lapides per compita, vt ſancitū eſt in l. 2. C.
de Iudæ. et not. gl. in l. ſi cū dotem. §. ſi maritus verb.
ferēdus, et ibi Bal. n. 2. et Ang. et Alex. n. 7. ff. ſol. mat.
et Bal. in §. itē furioſi. Inſti. quibus nō eſt permiſ. fac.
teſta. et refert Gram. in conſ. 16. nu. 11. et Alexā. in d.
cōſ. 54. nu. 2. vol. 1. poſt nu. 2. ver. vel ſi probatur, & di-
ximus in d. concl. furioſus. 22. actu, ſeu ſigno.
Contrariam tamen ſequutus eſt ſententiam Pariſ.
in conſ. 88. nu. 68. verſ. nam etiam ſi teſtes. vol. 3. vbi
6 ait, † quòd etiam ſi teſtes dicerent illum proieciſſe la
pides per viā, adhuc tamen non probarent ipſum eſſe
dementem, cū iuſta cauſa potuiſſet ſubeſſe proiicien-
di lapides, vt dicit Bal. in §. in furioſi. Inſt. quibus non
eſt permiſſum facere teſtamentum, & ſequitur Alex.
in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ff. ſolut. matr. d. nu. 7.
Quarta erit dementiæ probatio, ſi quis non habeat
7 memoriam ordinatam: † nam hoc eſt ſignum demē-
tiæ, vt eſt ſancitum in text. quē ad hoc ponderat Ge-
min. in cap. ſi filij. de hæret. lib. 6. & in c. 1. §. ſi verò, in
prin. de cleric. ægrotan. & tradidit Iaſ. in d. l. furioſū,
col. 3. nu. 4. & Alex. in d. conſ. 86. nu. 10. vol. 2. & refert
Grammat. in d. conſ. 16. num. 10.
Hunc tamen modum probandi firmum. & proba-
bilem non eſt arbitratus. Alex. d. conſ. 54. in fi. lib. 1.
Prætereà, quintò dementia conſtabit ex eo, quòd
quis conſueuerit turpiter oſtendere pudibundas par-
8 tes † publicè, inuerecundè multis hoc inſpicientibus,
vt habemus à Grām. in d. cōſ. 16. ſub nu. 7. & diximus
in concluſione, furioſus, in 11. actu, ſeu ſigno.
Inſuper ſextum erit dementiæ argumentum, cum
9 quis non intelligit † quid ipſe dicat, vt colligere eſt
ex tex. in c. 1. §. ſi uerò, de elect. in 6. & ibi Geminia. &
refert Gram. in d. conſ. 16. nu. 17. & protulit Alexā. in
d. conſ. 54. nu. 2. vol. 1. & faciunt quæ diximus in dicta
concluſione, furioſus, in 10. & 11. actu, ſiue ſigno.
Septimò dementia apparere poterit, quando à pa-
10 tre, ſeu cōſāguineis, † & ab omnibus eius viciniā inco
lentibus quis habebatur, & putabatur fatuus, ſiue de-
mens, ita voluit Bal. in d. §. item furioſi, per l. de mi-
nore, in §. tormenta. ff. de quæſt. & per l. 8. ff. vnde co-
gna. & refert Alex. in d. conſil. 54. nu. 2. in 1. vol. & ex
multis congeſtis à Dec. in conſ. 86. nu. 7. et idem Ale.
aſſeruit in conſ. 92. nu. 21. verſ. prætereà deponunt di-
cti teſtes. vol. 5. et tenet ante omnes Bart. in tractat. de
teſtibus, in verbo, oppoſita prudentiæ, atq; refert Grā-
mat. in d. conſ. 16. num. 12.
Limitatur, vt non procedat iſte modus probādi de-
11 mentiā, † qn̄ pater inſtituiſſet ſimpliciter, et æqualiter
cum alijs filijs illum hr̄dem, nec aliquam diſpoſitio-
nē circa ipſum fecit, quā feciſſet veriſimiliter, ſi ipſū
mēte captum indicaſſet, vt plenè notatur in l. huma-
nitatis. C. de impub. et in l. ex facto. ff. de vulga. et pu-
pilar. et notat. Bald. in d. §. item furioſi, et refert Pariſ.
conſ. 88. num. 69. volum. 3.
Octauò pręſumitur dementia, quando quis omnia
12 ſua bona donat: † nam cum ſit dilapidatio quędam,
non videtur cadere in hominem ſanæ mentis, vt in l.
cum de indebito. ff. de probationib. et in l. ſi cū aurū.
ff. de ſolutionib. et ex notatis per Ale. in conſ. 81. nu.
15. vol. 2. ſiue conſ. 147. viſo themate, et dubijs. nu. 4.
verſ. et per conſequens ſecū conſuetudinem habuit.
vol. 7. et in terminis cōſulendo reſpōdit Soc. ſen. cōſ.
73. circa primā huius conſultationis. nu. 18. verſ. cum

donare

donare ſit perdere, col.6.vol.1. vbi dicit eſſe furti ſpeciem donare, voluit quoq; Dec. in conſ.86. poſt nu.7. verſ.& cum ex tali contractu, hoc etiã probauit Cor. in conſ.69.nu.14.vol.1.

Ampliabis id vſq; eo verũ eſſe, etiam ſi notarius in
13 inſtro profiteretur eũ fuiſſe ſanæ mentis, † qñ de ſanitate mentis non rogatur notarius, ideò ei nõ creditur, prout voluit Sal. in l. furioſum. C. qui teſtam. fac. poſt. & Bald. ait in l.2. ff. de teſta. præſertim quia nota-
14 rius ſtat iuris præſumptioni, qm † quilibet præſumitſanæ mentis. l. codicillos. C. de codicil. & refert Corn. in d. conſ.69. nu.14. vol.1. & Alex. etiam ſenſit in cõſ. 347. nu.21. verſ. nec obſtat quod notarius, vol.7.

Ab hac tñ ampliatione diſceſſit Pariſ. in conſ. 88. nu.20. vol.3. vbi voluit, vt magis credaĩ teſtibus depo-
15 nentibus pro inſtrumento, † quã deponentibus contra inſtrumentum de inſania, & mẽtis captione, & præſumi pro notario peribi multa adducta.

Primò amplia oẽs ſupra relatos modos probandi dementiam, ut procedant, ẽt ſi ſuper his teſtes eſſent
16 ſingulares, † videlicet vt vnus deponeret vno modo, alius alio: nã cũ agiĩ de probando quid in vniuerſum, id eſt quẽ eſſe dementẽ, ſufficiunt teſtes ſingulares, iuxta ſnĩam Alex. in conſ.80. nu.11. lib.2. & in conſ.147. nu.20. lib.7. quod multis corroborat auctoritatib.

Limita prædictã ampliatiõnem nõ procedere, niſi formiter (vt ſic loquar) in ſpecie, & cõcludenter depo-
17 nant, † & qñ in contrariũ alia non cõcurrunt, ſi credimus Pariſ. in ſæpè relato conſ.88. nu.71. & 72. vol.3.

Secundò ampliabis hoc adeo verũ eſſe, vt ſufficiat teſtes tantummodo dixiſſe talem eſſe mẽte captum,
18 † quia viderunt, ita dixit Ang. in Auth. vt cum de appell. cognoſ. §. ſi quis cõcurrente, & refert Gram. in d. conſ.16. nu.16. & videtur ſentire etiam Bar. in tracta. de teſtib. verſ. oppoſita prudentiæ.

17 Contrarium tñ † voluit Pariſ. in d. conſ. 88. nu.57. vol.3. vbi atteſtaĩ de* cõi opinione ſupiori cõtraria.

Quod ſi hæc ſuſius, & vberius inueſtigare, ac pſequi quis voluerit, adeat concluſionem noſtram, furioſus, in qua adamuſſim hæc explicata fuere.

Illud quoq; ſuperpondij loco adijcere voluimus, quod, & ſi multæ deciſiones, & iura loquantur de acti
20 bus geſtis à furioſo, † tñ habent locum in geſtis, & dictis à demente, ſeu mẽtecapio, ꝙ probatur ex ijs, quæ plurima colligit Gram. in d. conſ.16. num.13. & Pariſ. in conſ.68. nu.6. & 7. d. vol.3.

CONCLVSIO DIIII.

ARGVMENTVM.

Demonſtratio falſa ne diſpoſitionem, vitiet, quomodo probetur de corpore conſtare.

SVMMARIVM.

1 *Demonſtratio falſa ad hoc, vt non vitiet diſpoſitionẽ quomodo probabitur de corpore non conſtare.*
2 *Ad demonſtrandum perſonam debet exprimi nomen cum duobus alijs accidentibus, vel indicijs.*
3 *Ad demonſtrandum fundum debet exprimi nomen loci cũ duobus confinibus.*
4 *Demonſtratio eſt certa, ſi oſtendatur nomen cum duobus accidentibus conſentaneis.*
5 *Quicquid vltra neceſſarias demonſtrationes adijcitur fruſtra eſt, & non vitiat.*
6 *Omiſſio ſi non vitiat, multominus erronea expreſſio.*
7 *Qui vult diſpoſitionem infringere ratione falſæ demonſtrationis, neceſſe eſt, vt probet, ſe de alia perſona, vel de alio loco ſenſiſſe.*
8 *Demonſtratum ſi aliquid eſt tribus qualitatibus, vel accidentibus, ſufficit duo vera eſſe, & probari, licet vna reddat demonſtrationem incertam.*
9 *Demonſtrationes tres ſi expreſſæ fuerint, quando agitur de pœnæ commiſſione, debent omnes probari, alioqui vna deficiente demõſtratio vitiatur.*
10 *Demonſtrationes quatuor, aut plures ſi expreſſæ ſunt quarum duæ tantum conueniant, eo caſu res eſt dubia, & vna præſumptio ab alia eliditur. Contr. nu. 11.*
12 *Demonſtratio vna, vel qualitas, ſi eſt tam clara, vt faciat conſtare de corpore, illa ſola probata, etiam ſi aliæ qualitates, & demonſtrationes falſæ adeſſent, tamen nõ vitiaretur diſpoſitio.*
13 *Diſpoſitio non vitiatur, ſi nomen fundi ſingulare eſt licet in confinibus, & alijs demonſtrationibus erretur.*
14 *Fines non ſunt neceſſarij, quando alijs demonſtrationibus res clara redditur.*
15 *Confines non ſunt vlterius addendi, ſi dicatur quid factũ in palatio poteſtatis.*
16 *Qualitati nominis potius ſtatur, quam nomini proprio.*
17 *Diſpoſitio non vitiatur, licet demonſtratio nominis ſit falſa, ſi probetur qualitas accidentalis.*
18 *Nomen ſolum cum non ſit ſingulare, non reddit rem certã quia pluribus competit.*
19 *Demõſtratio probari poteſt ex affectione, & charitate, qua diſponens proſequebatur demonſtratum.*
20 *Demonſtratio probatur ex maiori notitia, videlicet, ſi diſponens maiorem notitiam habuit de aſſerto demonſtrato, quam de cæteris alijs.*
21 *Aduocatus ſi dixerit non conſtare de corpore, debet ponere falſa nomina eſſe, & plures demonſtrationes circa illud, concurrere, qua his probatis vitiatur effectus diſpoſitionis.*

Demonſtratio falſa ad hoc, vt non vitiet diſpoſitionẽ,
1 † quomodo probabitur de corpore conſtare, conſulẽ duxerit Bar. in l. demonſtratio, nu.14. ff. de cõdi. & demon. vbi præmittendũ ait, quod ad demonſtrandum perſonã debet exprimi nomen cum duobus acciden-
2 tibus, † vel indicijs, vt l. hac conſultiſſima. in princ. C. q teſtam. fac. poſt. veluti Iulius Delphinus Narzanẽſis, tunc reddunt perſonam certam, & reſpondit etiã Alex. conſ.136. in cã, & lite vertente inter Iac. num.5. & ſeq. verſ. ꝙ etiam dictum reſcriptum, vol.2. & conſ. 216. Magiſter Alber. nu.3. verſ. nõ obſtant iura allegata in contrarium vol.7. & conſ.38. Viſis, & diligenter põderatis num.5. verſ. modo ſic, quotieſcunq; tres demõſtrationes, vol.5. Fel. aſſeruit in c. cũ Io. poſt nu.9. verſ. ſed dictũ do. Card. hic de fid. inſtru. Idem etiam ad demonſtrandũ fundum debet exprimi nomẽ loci
3 † cũ duobus confinibus, vt l. forma in prin. de cenſib. vnde his præmiſſis Bar. ait ille, qui vult probare, ꝙ de corpore conſtat, vt ſic falſa demonſtratio nõ vitiet, ſi oſtendat nomẽ cũ duabus demonſtrationib. ſeu duobus accidentib. conſentaneis huic perſonæ, vel indicauerit nomẽ loci cũ duobus confinibus congruis huic
4 fundo, ipſe ſatis probata habet intentionẽ ſuam † videlicet demonſtrationẽ eſſe certam, quia conſtat de corpore, vt tradit Alex. poſt Bar. in l.2. ff. de lib. & poſthum. nu.181. & ſeq. & in l. ſi quis in fundi vocabulo, col.3. ff. de leg.1. nu.11. verſ. ſecũdò colligitur, & Bar. ibi poſt nu.6. verſ. & ſi vero cõſtat, & ſequiĩ, & refert idem Alex. in l. ſi in nomine. nu.2. uerſ. qualiter aũt dicaĩ eſſe probatũ. C. de teſtam. & latè Alber. in cõſ.10. nu.45. & ſeq. ubi de* communi atteſtatur per Docto. Alex. conſ.92. uiſo col. pen. num.25. uerſ. tamen ſatis eſt uol.5. Aret. conſ.162. in cauſa, col.3. poſt nu.3. uerſ. ſed maior dubitatio remanet. Dec. in cõſ.13. col. pen. num.9. uerſ. regulariter autem. Et hoc ita extenditur pcedere, ut licet aliqua alia demonſtratio fuiſſet adiecta, quæ reperiretur falſa, tamen non noceat ſi credimus Alex. cõſ.35. in cauſa, & lite inter dominũ Bene-
5 dictum, nu.2. uerſ. ſecundo præſuppono, vol.5. † nam quicquid ultra alias demõſtrationes neceſſarias adijcitur

citur,& fruſtra eſt,& non vitiat, vt dixit I. C. Vlpia. in l. 1. §. fi. ff. de dot. prælega. Itē procedit, ſi per errorem
6 expreſſio facta fuiſſet, nam ſi omiſſio nō vitiat, † multominus erronea confeſſio, vt l. 1. C. de rei vxo. act. & dixit gl. in d. l. ſi qs in fundi. in gl. 2. ff. de leg. 1. ꝙ ſi aduerſarius velit talē diſpoſitionē infringere ratione illius falſę demōſtrationis, neceſſe eſt, vt pbet ſe de alia
7 perſona, † vel de alio loco ſenſiſſe, vel aliū eſſe, qui habet eandē demonſtrationem, ſicq; res in cōtrouerſiā adducatur, ſecundū formam quam preſcripſit Paulus in l. duo ſunt Titij. de teſtamentaria tutela.

Tertiò limites, & intelligas velim, quæ ſupradicta ſunt, ſcilicet, vt cū aliquid demonſtratū ſit tribus qualitatibus, vel accidentibus, ſufficere duo vera eſſe, &
8 probari, † licet vna reddat demonſtrationē incertā, ꝙ tñ non attenditur, nec reddit falſam demonſtrationē, & tñ valet, limitatur enim hæc concluſio procedere tñ, qñ agitur de demonſtrando rem legatam, vel de perſona legatarij, quo caſu procedit d. Bart. in d. l. demonſtratio. nu. 14. & 15. ff. de condit. & demon. ſecus verò qñ agitur de pœna commiſſione, quia ſi tūc tres
9 demonſtrationes expreſſæ fuerint, † debent oēs probari, alioqui vna deficiente, demonſtratio vitiatur. Ita aſſeruit auctor additio. ad Bar. in d. l. demonſtratio. ver. duabus, per doctr. Pau. Caſtr. in l. in teſtō, la 1. ff. eo. de condit. & demon. & voluit Alex. in d. conſ. 35. vol. 5. poſt nu. 2. verſ. tamen hoc fallit, vbi quis ex tali probatione vellet conſequi alium condemnari ad penam, & ſequitur in l. ſi in nomine. poſt nu. 2. verſ. ſed in contrarium videtur. C. de teſtam.

Secundò limitabis non procedere, qñ eſſent expreſſæ quatuor, aut plures demōſtrationes, quarū duæ tñ
10 conuenirent, † nā eo caſu res eſſet dubia, & vna præſumptio ab alia eliderετur, vt conſultum fuit ab Ale. in conſ. 33. vī prima conſideratione, nu. 8. verſ. plus dicit Paul. de Caſt. vol. 3. & in conſ. 38. viſis, & diligēter ponderatis, prope fin. nu. 5. verſ. modò ſi quotieſcunq; vol. 5. ac in d. l. ſi in nomine, poſt nu. 2. ver. ſed ſi eſſent expreſſæ quatuor.

In contrariam tñ deſcendit ſnīam, ꝙ apud eundem
11 † videas Paul. Caſtr. in d. l. ſi in nomine, d. nu. 4. & ibi Alex. poſt nu. 2. verſ. quod intelligo verum, vbi declarat, qñ illæ duæ alteri rei conuenirent, & ibi. nu. 3. Rimin. C. de teſtam. ſenſit hoc etiam Ruin. in conſ. 115. in cauſa, & lite, col. 3. nu. 11. lib. 5. & in conſ. 50. nu. 12. lib. 1. quibus accedit Pariſ. in conſ. 58. nu. 25. vol. 3.

Tertio loco limitabis non habere locū, ſi vna demonſtratio, vel qualitas eſſet tam clara, vt faceret cōſtare de corpore, nam tunc illa ſola probata, ēt ſi aliæ plures qualitates, & demonſtrationes falſæ adeſſent,
12 † tñ non vitiarcī diſpoſitio, vtpotè cū tñ erat quoddam nomen propriū ſingulare, & ſingulariſſimū, veluti Galloprefſus, vt ait gl. in d. l. hac conſultiſſima, in verbo, & indicia. C. qui teſtamēta facere poſſ. nam cū vnus tñ illud nomen habeat, ſatis eſt clara, & certa demonſtratio, arg. l. 2. ff. de libe. & poſth. & ſi hoc ſolū ſufficeret, & quicquid vltra adiicitur, fruſtra eſt, & nō vitiat, vt ſupra, & Bar. docuit in d. l. demonſtratio, nu. 16. verſ. item ille, qui uult diſpoſitionem attendere. ff. de condit. & demonſtr.

Et hoc idem uerū eſt in nomine fundi, uidelicet, ſi
13 ſingulare ſit nomen fundi † ex quo nomine certa redditur res, licet in confinibus, & alijs demonſtrationib. erretur, uel licet non ponatur tñ non probato eo nomine ſingulari tñ non uitiat diſpoſitio. l. cū ſeruo. §. fi. de contrahen. empt. cum alijs adductis ad hoc ab eod. Bar. in d. l. demonſtratio. poſt nu. 16. uerſ. idem dico in nomine fundi, † neq; enim ſunt neceſſarij fines,
14 qñ alijs demonſtrationibus res clara redditur, ut poſt Bar. in d. l. cum ſeruo. tenuit Fulgo. conſ. 183. & facit, quod dicit Bar. in d. l. demonſtratio. nu. 17. & in d. l. nominatim. ff. de libe. & poſthu. ſi dicatur quid factum
15 in palatio Poteſtatis, non ſunt † ulterius addendi cōfines, & ſequitur, & refert ibi Alex. nu. 8. uerſ. item ſecundum Bar. hic, & in d. l. ſi quis in fundi, poſt 11. nu. uerſ. ꝙ ſi accuſatus Titius. ff. de leg. 1. & ibidem Caſt. poſt nu. 3. uerſ. & ideò cum demonſtratur.

Vbi etiam hoc ait procedere non ſolū, qñ nomen eſt ſingulare, ſed ēt qñ non eſt, ſed cōe cū multis alijs, uerùm illi tñ nomini eſt aliqua qualitas adiecta, quę facit illud nomen deferri, & declarari ab alijs: qa tūc
16 potius ſtatur huiuſmodi qualitati, † ꝙ illi nomini proprio, ut Frāciſcus, uel Poteſtas, uel Commiſſarius Sarzanæ: nam hoc caſu, ſi euenerit aliqua diſpoſitio cōtra talem aſſertū Franciſcū, prout accidit in caſu Bar. poſito in d. l. demonſtratio, nu. 18. uerſ. item eſt aduertendum, licet uerè Ioannes, & Franciſ. non nominet, tñ probata illa ſola qualitate accidentali, uidelicet, ꝙ
17 ſit Poteſtas, uel Commiſſarius, † licet illa demonſtratio Frāciſci ſit falſa, tñ non uitiatur illa diſpoſitio, & teſtatur Caſtr. loquens de Poteſtate Paduæ in d. l. ſi in nomine. in fi. C. de teſta. tacito Bar.

Si uerò oēs probationes, & demōſtrationes ſint falſæ, & ſolùm nomen proprium uerū ſit, ſed non ſit ſingulare nomen, tunc non ſufficit probare illud nomē,
18 ſolùm enim nomen non reddit rem certam: † quia tale nomē pluribus competit, ut colligere eſt ex d. l. hac conſultiſſima. cū alijs adductis à Bart. in d. l. demonſtratio, poſt nu. 18. uerſ. ſi uerò probationes, & tūc illi, qui uult tueri hanc demonſtrationem, incumbit onus probandi, de tali corpore fuiſſe cogitatum, quod probabit probando ſupradicta, ut Bar. ubi ſupra, num. 19. uerſ. tunc enim illi.

19 Vel pōt probare ēt ex affectione, & charitate, qua proſequebat diſponens illum aſſertum demonſtratū, ut habemus à Iureconſ. in l. duo Titij. ff. de teſtam. tut. & in l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. ff. de leg. 3.

Porrò probari pōt ex maiori notitia, uidelicet diſponentē maiorem notitiā habuiſſe de aſſerto demō-
20 ſtrato, † ꝙ de cæteris alijs: nam tunc ēt probato illo nomine tñ, una ex iſtis concurrentib. non uitiatur diſpoſitio, ut de maiori notitia obſeruatum eſt in l. pen. ff. de rebus dubijs, & à Bar. in d. l. demonſtratio. num. 19. ubi docet, ꝙ ſi aduocatus dixiſſet non conſtare de cor
21 pore, † debeat ponere falſa nomina eſſe, & plures demonſtrationes circa illud concurrentes: nam tunc his probatis uitiatur effectus diſpoſitionis, ut d. l. duo Titij. de teſtam. tute. & ait iſta eſſe multū utilia & in his totam demonſtrationis materiam conſtare.

Videto tamen ad hæc, quæ diſſeruimus in concluſione, identitas.

CONCLVSIO DV.

ARGVMENTVM.

Denunciatio quotuplex ſit, & quo pacto fiat.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio triplex eſt, euangelica, iudicialis, & canonica.*
2 *Denunciatio euangelica fit ad emendationē, & tripliciter probatur & fit, & primo ſecreta, quæ probatur iuramento ipſius denunciantis.*
3 *Denunciatio ſi facta ſit per epiſtolam, vel nuncium ſecretū, dicitur etiam fieri per ſe ipſum.*
4 *Denunciatio cum debet fieri cum vero teſte, vel duobus, dēt probari per illum teſtem, & iuramentum denunciantis.*
5 *Denunciatio, quæ fit eccleſiæ, probatur per libellum denunciatorium datum ipſi iudici eccleſiaſtico.*
6 *Denuncians nedum probare debet ſuam denunciationem, ſed etiam denunciatum habere conſcientiam læſam.*
7 Denunciato *ſufficit dicere iuſte retinere rem, & non contra æquitatem, vt vlterius eccleſia non procedat.*

§ Denun-

8 *Denunciato creditur ad purgandam conſcientiam ſuam.*
9 *Denunciato non ſufficit dicere, ſe non tenere cõtra conſcientiam ſuam, ſi nullam cauſam adducit.*
10 *Denunciato non ſufficit proferre cauſam iniuſtam.*
11 *Denunciato nõ ſufficit dicere ſe non tenere contra conſcientiam, ſi eſt vir modicę fidei, vel a principio cauſę negat.*
12 *Denunciatio iudicialis eſt duplex, publica, & priuata.*
13 *Denunciatio priuata debet probari per ſcripturã, non autem per iuramentum.*
14 *Denunciatio canonica ſit ad pœnitentiam peragendam, quam iudex producit, ẽt ſi denunciator nolit proſequi.*

1 Denunciatio eſt triplex, hoc eſt, euangelica iudicialis, † & canonica, vt auctor eſt Spec. de denuncia. §. 1. nu. 8. Euãgelica fit ad emendationẽ, & hæc tripliciter probatur, & fit, videlicet, primò ſecreta alicui debitori, vel de-
2 linquenti, & tunc probatur iur̃o † ipſius denunciãtis, cum ſit ſcriptum, corripe eum inter te, & ipſum ſolũ, ita ſcripſit Bal. in authen. ad hæc. col. fin. nu. 18. verſ. vltimò quęritur. C. de vſur. quod etiam placuit Ioan. Anan. in c. cũ in omni. de teſtib. conſulas Barto. in l. ſi quis. C. depoſiti. nu. 5. quem etiam ad illum ſe reijciendo refert Guid. Pap. in q. 714. & adeas eundem Bar. in extrauag. ad reprimendũ, ſuper verbo, denũciationẽ. de modo formandi petitionem, nu. 5. & ſeq. & nu. 17.
3 Amplia idẽ procedere, ſi † facta denũciatio fuerit per epiſtolam, vel nuncium ſecretũ: nam tunc ẽt dr̃ fieri per ſeipſum, vt habemus in l. qui aũt. §. vlt. & l. ſeq. ff. de conſtit. pec. & docuit illę iuris armariũ Bart. in d. extrauag. ad reprimendum, ſuper d. verbo, denunciationem, poſt nu. 17. verſ. ſed contrarium puto.
Ad ſecunda denunciatio cum debet fieri cũ vno te-
4 ſte, vel duobus, † debet probari per illũ teſtem, & iur̃m denunciantis, ita voluit Bal. in d. auth. ad hæc. d. n. 18. C. de vſur. cui ſe ipſe ſubſcripſit Ioan. Anan. in c. cum in omni, de teſtib. & ſenſit idem Bar. vbi ſupra, poſt d. nu. 17. ſecundò denunciatio eſt probanda.
Poſtrema, & tertia denunciatio eſt, quę fit eccleſię,
5 † & hæc probatur per libellum denunciatorium, datũ ipſi iudici eccleſiaſtico ita colligitur ex his, quę ad id adducit Bar. in tract. ad reprimendũ, in verbo, denunciationẽ d. n. 5. 6. & ſeq. & poſt nu. 17. verſ. tertia denũciatio. Ille verò denũcians nedum probare debet ſuã
6 denunciationẽ, † ſed ẽt denunciatũ habere conſcientiã læſam, vt dixit Corn. in cõſ. 137. nu. 9. vol. 2. q̃ probatio poterit fieri ꝓbando contra ius retinere rẽ ſuã, vel eius eſſe debitorem, & tñ probato eliditur per denunciatũ, dicendo ſcilicet ſe iuſtè retinere dictã rem,
7 & non contra æquitatem, ꝙ ſufficit, † vt vlterius eccleſia non ꝓcedat: nã licet qñ agitur ordinariè ſufficiat probare rẽ eſſe ſuã, vel ſibi debitã, niſi aduerſarius probet contrariũ, tñ in denunciatione ſatis eſt denunciatum aliq̃ iuſtam cauſam proferre, cur contra conſciẽtiam non teneat, licet cauſam nõ probet. Creditur n.
8 ſibi † ad purgandã conſcientiã ſuam, ꝙ multis probat Bar. in d. tract. ad reprimendum. in verbo, denũciationem, poſt nu. 17. ver. quarta. ſ. ꝙ peccet in eum, & nu. 18. & Dec. in c. nouit. nu. 139. de iudic. Neuiz. in ſilua nupt. lib. 3. verſ. regula eſt, quòd epiſcopus, ſiue eius Vicarius, in 5. limit. nu. 51.
Primò prædicta intellige non procedere, quãdo denunciatus dicit ſe non tenere contra conſcientiã ſuã,
9 † & nullã cauſam adducit: nam tunc non ſufficit, vt videre eſt ex l. ſed & ſi interrogatur, de pet. hæredi. & tradidit Bar. vbi ſupra, poſt dictum nu. 18. verſ. tu dic, ſi denunciatus.
Secundò velim intelligas, vt locum non habeant, ſi proferat cauſam, ſed tamen iniuſtam, quia etiã tunc
10 † non ſufficit, ſic habemus à l. nec vllam. §. 1. de petit. hæred. & refert Bar. in d. tract. ad reprimendum. in verbo, denunciationem, poſt num. 18. d. verſ. tu dic.
Tertiò poteris intelligere, & limitare, vt vera non ſint, qñ denunciatus eſſet vir modicæ fidei, vel à prin-
11 cipio cauſæ negaſſet: † quia tũc nõ ſufficit, ita aſſeruit Imol. in c. nouit. de iudi. & ibid. Dec. col. fi. nu. 139. & ſeq. quos refert, & ſequit̃ Neuiz. in d. ſylua nupt. in verbo, moratorias, limit. 5. poſt d. nu. 51. in fi. & latè proſequit̃ Bar. in d. tract. ad reprimen. in verb. denũciationem, poſt d. nu. 18. verſ. ſed ſi allegat cauſam iuſtam.
12 Iudicialis aũt denunciatio eſt duplex, † publica, & priuata: ad publicam tenetur iudex inquirere, & priuata competit ratione intereſſe. Quæ quidem denun-
13 ciatio priuata debet probari per ſcripturam, † nõ aũt per iuramentum, iuxta ſententiam Bal. in l. ſi quis. nu. 4. C. depo. & ibidem videas. Bar. nu. 5. & ibi, in vlt. addit. qui ſenſit iuramento probari.
Canonica ſit ad pœnitentiã peragendã, q̃ iudex ꝓducit, ẽt ſi denũciator nolit ꝓſequi, vt auctor eſt Bar. in tract. ad reprimen. in d. §. denunciationem, nu. 5. & ſeq. & tradidere Doct. in c. nouit. de iudic. & prodidit Spe. in tit. de denunciatione, d. §. 1. nu. 8.

CONCLVSIO DVI.

ARGVMENTVM.

Denunciatores debeant probare, quod denunciant.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatores debent probare, quod denunciant.*
2 *Denunciator de conſuetudine non tenetur probare, quod denunciat, ſed ſolum nomina teſtium dare iudici.*
3 *Sindici, vel conſules, aut maſſarij, qui ex debito officij tenentur denunciare curiæ maleficia omnia quæ committuntur in ſua parochia, vel communi reſpectiuè, non tenentur probare, neque deficientes in probatione præſumuntur calumniari.*
4 *Denunciator non tenetur probare, quod denunciat, ſi ſumus in dubio ipſum carere dolo, ſecus ſi de illius calumnia, vel dolo conſtat.*

1 Denunciatores debent ꝓbare, † ꝙ denunciant, ſic aſſeruit Martia. in l. diuus. ff. de cuſtod. reor. l. ab accuſatione. §. nunciator. ff. ad Turp. & non probantes incidũt in Turpil. & calũniari præſumunt̃, vt habemus à I. C. in d. §. nũciatores, & ibi Bar. & in d. l. diuus, & ſenſit Aret. in tract. malef. in verſ. ad denunciandũ. q. 2. col. 4. Inn. quoq; meminit in c. cum dilectus. de cal. & tradit Catal. de Boncõpagnis in trac. de ſind. nu. 114. verſ. item ille, qui in denunciatione.
2 Primò limita non habere locũ de cõſuetudine, † nã ſecundum eam nõ tenetur probare, ſed ſolũ nomina teſtiũ dare iudici, ſecundũ Bal. in addi. ad Spe. in titu. de accuſ. in verſ. ſed ne ſindicus, cui adhæret Sal. in l. ea quidẽ. C. de accuſ. & videas Bar. in l. diuus. de cuſt. reor. & Are. vbi ſup. col. 6. & conſulas latè eũdẽ Bar. in d. l. ab accuſatione. §. nunciatores. ff. ad Turpil.
Secundò limitabis, vt nõ ꝓcedat in Magiſtratibus publicis, qui conſtituunt̃ in ciuitate in ſingulo quarterio, (ſic enim loquunt̃) vel parochia, qui, & ſindici, vel cõſules nuncupant̃, & in Comitatu dicunt̃ Maſſarij, ſiue Saltuarii, qui ex debito officij tenẽtur denunciare curiæ maleficia oĩa, q̃ cõmittuntur in ſua Paro-
3 chia, vel cõi reſpectiuè: † hi enim non tenent̃ ꝓbare, neq; deficientes in probatione præſumunt̃ calumniari, quia quicquid faciunt, illud agunt ex neceſſitate officij. l. 2. §. ſi publico. 81. ibi Bar. ff. de adul. & ita expreſſè cauit Paul. Ghirlan. in tract. de relaxat. carcer. titu. de cal. §. quæro, an eo ipſo, nu. 7. verſ. qñque procedit, qui inter alios citat Bart. in l. in Senatus. §. an ad eos,

in fine.ff.ad Turpil. determinantur ſecundũ eum hoc
expreſsè ſed in Codice meo reperi contrarium.
4 Sublimites, & intelligas velim iſtud, † vt locũ ha-
beat, ſi ſumus in dubio, denunciatorẽ carere dolo, ſe-
cus ſi de illius calumnia, vel dolo cõſtat, qa tũc ceſſat
præſumptio innocentiæ, & incidit in Turpillianum,
d.l.1.Senatus.§.an ad eos.& ibi no.Bar.ff.ad S.C.Tur-
pill.atq; tradit Pau.Ghirlan.loco proximè citato.

CONCLVSIO DVII.

ARGVMENTVM.

Denunciatio an poſſit probari per vnum te-
ſtem tantum, & an ſimpliciter credendum
ſit denuncianti.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio non poteſt probari per vnum teſtem tantum, nec eſt ſimpliciter credendum denuncianti, niſi probet veritatem denunciationis. Contrar.nu.2.*

3 *Aſſerenti ſe non teneri de euictione, ex eo quod ei non fuerit denunciatum, negatiuam probare incumbit.*

4 *Denunciatio ſola non facit indicium ad torturam contra denunciatos.*

5 *Denunciatio concurrente fama publica facit indicium ad torturam.*

6 *Denunciatio ſola facit indicium quoad inquirendum. Contrarium.nu.7.*

8 *Denunciatio non ſufficit ad hoc, vt dicatˀ de delicto cõſtare.*

9 *Denunciator poteſt eſſe teſtis, ſi deſint alij, quãdo iudex procedit per inquiſitionem propter denunciationem.*

10 *Denunciatores admittuntur in teſtes, quando coram alio iudice non vigore illius denunciationis proceditur.*

11 *Denunciatori creditur quoad inquirendum ſecus quoad condemnandum.*

12 *Denunciator admittitur in teſtem in denunciatione euangelica ſecus in alijs, quæ fiunt in foro ſeculari, vel eccleſiaſtico ob delicta.*

13 *Denuncianti creditur etiam ſi denunciet falſum ſi lege municipali ſit cautum, vt ipſi credatur.*

14 *Contrarium denunciationis probari poteſt.*

15 *Denunciatori creditur in leuibus, ſecus in his, quæ ſunt magis præiudicij.*

16 *Denunciatori blaſphematori nõ eſt credendũ, & ratione officij, quia vt infidelis Deo non poteſt eſſe fidelis hominib.*

1 Denunciatio non poteſt probari per
vnum teſtem tñ, † nec
eſt ſimpliciter credendũ denuncianti, niſi probet ve-
ritatem denunciationis, vt pulchrè conſuluit Pau.Ca
ſtren.in conſ.148. Viſis, & ponderatis col.2. ſub nu.4.
vol.2.& cauit Corn.in cõſ.329.col.3.lib.1. & in conſ.
50.col.fi.circa med.lib.2. quos refert, & ſequitˀ Crau.
in conſ.6.plura vidẽda nu.76.verſ.ſecundo reſpõdeo.
2 Superioribus † tñ videntur ea repugnare, quæ ob-
ſeruauit Hercula.in tract.de proban.negatiua poſt no
uam ampliatio.verſ.25.infertur, vbi dicit, ꝙ ſi quis aſ-
3 ſerat ſe ex eo, quod ei non fuerit denunciatum, † non
teneri de euictione, hanc negatiuam probare teneri,
licet nihil adducat.
Ampliare poteris concluſionẽ vt nec denunciatio
4 ſola faciat indicium ad torturam † cõtra denũciatos,
ſecundum Bar.in l.diuus.q.3.nu.8.verſ. ſi verò officia
lis.ff.de cuſto.reo.quæ ſequitˀ, & refert Hipp. Marſ. in
conſ.6.poſt nu.9.verſ. ſecundò dico. reſpondit Alex.
conſ.1.Viſo proceſſu inquiſitionis, poſt nu.4.verſ.ac-
cedit; quia etiam veritati, lib.3.Ang.de Maleficijs, in
verbo, nec non ad denunciam, col.3. verſ. quæro, an
denunciatori credatur.

Limitanda primò erit hæc ampliatio, vt vera non
ſit, quando cum denunciatione concurreret ẽt fama
5 publica, † quia eo caſu facit indicium ad torturam, vt
videre eſt in Hipp.de Marſ.in pract.in prin.nu.21.vbi
citat Bar.in conſ.12.Domino Petri de Burgo.
Secundò limitabis vt non procedat quoad inqui-
6 rendum: nam hoc in caſu ſola denunciatio † facit in-
dicium, ſi credimus Ang. Aret.in tracta.de malefi.in
verbo, & ad denunciationẽ, nu.14.& reſpondit Alex.
d.conſ.1.nu.4.lib.3.atq; placuit Marſ.in pract.in prin.
nu.21. & in conſ.21.nu.9.
7 Huic tamen ſententiæ † aduerſari videtur idẽ Hip-
pol.de Marſ.ſibi parum conſtans in pract.loco proxi-
mè allato, in prin.nu.19. & in cõſ.134.n.3. vbi ſcriptũ
reliquit denunciatorẽ non ſufficere ad hoc, vt dicatur
8 † de delicto cõſtare, & tñ ad inqrendũ oportere prius
de delicto conſtare, vt ibi latè per eum Marſ. in prin.
In qua quidẽ denunciatione ẽt denunciator poteſt
eſſe teſtis, qñ iudex procedit per inquiſitionẽ pp denũ
9 ciationem, † ſi deſint alij teſtes, ſecus ſi procedat ſup
denunciatione ſecũdùm Sal. in l.eadem. C.de accuſ.
& Bar.in l.diuus.poſt nu.14. verſ. & ex hoc, quod dr̃,
de cuſtod.reor. & Ang.Aret. in d.tract. de maleſic.d.
verſ.ad denunciam.col.5. verſ.quæro, an iudex poſſit
denunciatorem admittere in teſtem. ca. præterea.vbi
Abb.ſequitur, & refert Bar.num.8.verſ. ſed forma hic
aliud dubium, de teſti. cogen. tñ dicit indiſtinctè non
10 procedere † ſed qñ corã alio iudice non vigore illius
denunciationis procedatˀ, tunc in teſtes admittuntˀ, p
d.c. pterea. ꝙ dicit notandũ, & cũ hoc tẽperamento
dicit putare intelligenda not.in c.in omni de teſtib.
Quod poſtremũ primò intelliges, vt pcedat quoad
11 inquirendũ. quia tunc ei creditˀ, † ſecus quoad condẽ
nandũ, iuxta iñiam Spec.in tit.de accuſ.§.1.in fin.nu.
33.verſ.hoc aũt ſcias.& Bar. docuit in d.l.diuus.nu.6.
verſ.quantum verò ad inquiſitionem.& ibid. Salv.&
cõſulas Ang. & Imo.in l.qui bona.§. qui damni.ff.de
dam infect. vbi Alex.idẽ ſentire vr̃.n.17.verſ.vnde vi
demus.& Bal.ibid verſ.ibi totũ, licet verbis edicti in-
ſpectis.& Caſt.nu.2.& ibi Rom.poſt nu.4.verſ.& tũc,
quicquid dicat hic Ang.& Bar.in l.1.§.cura.n.2 verſ.
dico ꝙ ſi quæris.ff.de offic.præfec. vrbis, & proſequi-
tur Ang.de Marſ. in d.verbo, necnon ad denunciam,
d.col.5.d.verſ.quæro an iudex.
Secundò declarabis, vt hoc verum ſit in denuncia-
tione euãgelica, in qua denũciator admittitˀ in teſtẽ,
12 † ſecus in alijs denunciationibus, quæ fiunt in foro ſe-
culari, vel eccleſiaſtico ob delicta, qa tunc nõ recipiũ
tur denunciatores in teſtes ſi credimus Rol.à Vall.in
conſ.98.Viſo proceſſu, nu.36.verſ. nam clarũ eſt, qui
ad hoc citat Bar.in c.in omni de teſtib. & Lanfran.de
Oria.in c.qñ contra col.30.verſ.dubitatur de probat.
Contrarium tamen videtur ſentire Spe. d.tit.de ac-
cuſar.§.1.d.nu.33.lib.3.
Ampliabis modo, ꝙ diximus de denunciatore te-
ſte, vt ſi lege municipali ſit cautũ, vt denuncianti cre
13 datur, ẽt ſi denunciator denunciet falſum, † nihilominus
ei credatur, ſi ita atteſtanti credendum eſt Bal. in
l.1.n.4.verſ.qui hic.C.ſi aduer.liber. & Ang.in Auth.
de iud.§.oportet de iud.col.6.& videas eũdẽ Bal.in l.ſi
tutor.n.2.& ſeq.de peri.tut & in l.1.n.2.& ſeq. verſ.ſed
pone ſtatutũ dicit.C.de iurei.quẽ refert, & ſequi Ro.
in d.l.qui bona.d.§.quidam.d.nu.4.ff. de dam.infect.
Primo velim limites iſtã ampliationẽ non adeo ve
14 ram eſſe, † quinetiam poſſit probari contrarium, arg.
l.2.§.ſi abſens.iuncta gl.ſuper verbo, vel iudicio, verſ.
niſi aduerſarius contrarium, & ibi Pau. de Caſt.nu.8.
& ſeq.ff.ſi ex noxali cau.agatur, & prodidere Iac. But.
& Bal.in l.1.C.de reb.credit.quod etiam adiuuat l.cũ
precib. C.de probat. & ſentiunt omnes ſupra allegati
Doct.& Rom.conſ.102.ſuper eo quod, nu.3.verſ.vlti
mò iſta fuit communis opinio, vbi idem ſentientes
* refert, teſtans de * communi opinione.

Secundò

Digitized by Google

Secundò limita, & intellige dictã ampliationẽ pro
15 cedere in leuibus, quia tunc illi credit̃, † ſecus in his, quæ ſunt magni momẽti, vt ait Ang. in l. ea quidẽ. C. de accuſat. & ita diſtinguit Bar. in l. Diuus Adrianus. 3. q. poſt nu. 7. verſ. contrarium videtur. ff. de cuſto. & exhib. reor. atque conſulendo reſpondit Nat. in conſ. 550. Breuiter ad quæſitum, nu. 8. & ſeq. vbi de hoc latè, quem videas, vbi aliter etiam ſubdiſtinguit in maleficijs leuibus, & proſequitur Roma. in d. l. qui bona. §. qui damni. in fi. verſ. tertio caſu dicas. ff. de dam. infec. & diximus in Concluſione, damnum.

Tertiò limitabis ampliationem, ac ẽt illud de denunciatore teſte, vt locu ſibi non vendicet in denun-
16 ciatore blaſphematore, † cui non eſt credendum, etiã ratione officij. nam cum infidelis ſit Deo, nõ põt eſſe fidelis hominib. c. non poteſt. & c. quod ſine peccato. 2. q. 7. & in c. in grauib. 3. q. 7. & ita reſpondit Anchar. in conſ. 416. verſ. tertia exceptio. quem referendo ſequitur Rol. à Valle. in conſ. 52. quia omni iure. nu. 44. ſub verſ. vlterius contra iſtos. vol. 4.

CONCLVSIO DVIII.

ARGVMENTVM.

Deponentis ciſtellam, vel alia ſimilia apud aliquem, quæ ſibi abſque ſigno reſtituatur, an ſtetur iuramẽto, ſi dicat aliqua abſtracta fuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Deponens ſarcinulam, ſiue ciſtellã, vel aliud ſimile apud aliquem, ſi dicat aliqua ex illa abſtracta fuiſſe, deficiẽtibus probationibus eius iuramento fides eſt habenda.*

2 *Deponentis iuramento contra depoſitarium non ſtatur, qñ conſtat clarè ipſum depoſitarium non amouiſſe ſignum, ex quo ab altero fuiſſe ablatum probatur.*

Depoſitary dolus non præſumitur, nec contra ipſum admittitur iurm deponentis, ſi valiſia ita foret ſigillata, vt facilè ſignum adimi potuiſſet, & depoſitarius eſſet vir probus, bonæ famæ, & ſpectatæ fidei.

Hæretici, vel Iudæi a iuramento arcentur, quoniam eſt veriſimile, illos peieraturos.

Deponentis iuramentum non obſtat, quando depoſitarius vellet contrarium probare.

Deponentes ſarcinulam, ſiue ciſtellã, vel quid ſimile apud aliquẽ, † & illa fuerint ſibi reſtituta abſq; ſigno, ſiue deponens dicat aliqua ex illa ſarcinula, ſiue ciſtella abſtracta fuiſſe, deficientibus probationibus, illius iuſo fides erit habẽda circa ea, q̃ in illa ciſtella extabat, vt ...ſum fuit ab Vlp. in l. 1. §. depoſiti. cũ §. ſi ciſta. ff. de...o. ꝙ ẽt docuit Bar. in l. in action. col. vlti. nu. 23. de in ...iur. & in d. §. ſi ciſta. nu. 2. & Alex in d. l. in actio. n. ... ver. q ꝑ iſtũ tex. & Inn. in c. fi. n. 1. 2. & 3. ꝙ me. eau.

Primò limitare poteris non procedere, qñ conſtat ...rè iſtum depoſitariũ non amouiſſe ſignũ, † ex quo ...altero fuiſſe ablatũ probat̃: nã tunc non ſtatur iuſo ...ponentis contra ipſum depoſitarium, ita tradit Iaſ. ...in actionib. nu. 41. verſ. tertius caſus. de in lit. iurã. ...accedit Plot. in l. ſi qñ, nu. 400. C. vnde vi, poſt Ca... in l. vni. n. 127. C. de ſenten. quæ pro eo, ꝙ intereſt. ...ic conſultum fuit à Pariſ. in conſ. 74. nu. 40. lib. 1.

...ecundò velim limites non eſſe verã concluſionẽ, ...cti, & perſonarũ qualitas aliter ſuaderet, vt ſi va...ita foret ſigillata, vt facilè ſignũ adimi potuiſſet, ...depoſitarius eſſet vir probus & bonæ famę, & ſpe... fidei: nam tunc non præſumitur dolus, nec con...ſitum admittitur iuſm deponentis, ita traditũ fuit ...in rub. C. de depoſi. nu. 1. & in l. 1. nu. 5. C. loca,

latè proſequitur Tiraq. in tract. de pœn. leg. caus. ... fi. & latius in cau. 5 nu. 69. Ploto quoq; placuit in d. l. ſi quando. nu. 412. cum ſeq. Ruin. etiam reſpondit in conſ. 143. nu. 29. lib. 5.

Tertiò limitare tibi graue non fuerit, vt locũ ſibi non vendicet, inſpecta qualitate perſonæ iuſiurandum pręſtare, † veluti in Hæretico, vel Iudæo: nam iſti a iuſo
4 arcentur, quoniã eſt veriſimile, illos peieraturos, prout de Iudæo dixit Martil. in ſingul. 41. Iudæus & tenet Plot. in d. l. ſi quando. nu. 401. C. vnde vi.

Quartò limitabis non procedere, qñ depoſitarius
5 vellet contrariũ probare: etenim tunc admittitur, † & non obſtat iuramentum deponentis, ita aſſeruit Plot. in d. l. ſi quando. nu. 405. & 415. & à Pariſ. conſultum fuit in conſ. 74. nu. 5. lib. 1. & cõſulas ad hanc materiã latè clariſſimum Iacob. Menoc. in tract. de arbit. iudi. lib. 2. centur. 3. cau. 208. nu. 26. cum ſeq.

CONCLVSIO DIX.

ARGVMENTVM.

Depoſitarius dicẽs perdidiſſe res depoſitas, an præſumatur in dolo, ſi appareat res ſuas ſaluas.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitarius dicens ꝑdidiſſe res depoſitas, ſi apparet res ſuas ſaluas, præſumitur in dolo.*

2 *Depoſitary dolus præſumitur ex diſſigilatione valiſię penes ipſum depoſitæ, quando illam reſtituit ſine ſigno, & tunc eſt locus iuramento deponentis de rebus in ea incluſis.*
Contrarium nu. 3.

4 *Doli præſumptio contra depoſitarium circa amiſſionẽ rerũ depoſitarum, quo caſu, & quomodo ceſſet. Vnuſquiſq; tenetur magis ſe diligere, quam alium. ibid.*

5 *Depoſitarius quãdo res ſuas viliſſimas ſeruauit, & dimiſit res depoſitas valde precioſas, tunc in arbitrium iudicantis poſitum eſt, an ex qualitate perſonarum & rerũ præſumat dolum, necne.*

6 *Dolus niſi ex coniecturis probari poteſt.*

Depoſitarius dicens perdidiſſe res depoſitas, ſi appareant il-
1 lius res incolumes, † præſumitur in dolo, vt ſancitũ eſt. in tex. in c. 2. & ibi Abb. nu. 2. de depoſi. & Nat. reſpõdit in conſ. 131. per totum, vol. 1.

Quod ampliabis ẽt procedere, qñ reſtituit ille depoſitarius valiſiam ſine ſigno: nam ſi deponens ꝓbet valiſiam traditam fuiſſe obſignatam, ex eo, quò ſigna
2 ta non reperitur † præſumitur dolus, & tũc locus erit iuſo ipſius deponentis de rebus in ea incluſis, vt de
* * communi opinione atteſtatur Iaſ. in l. in actionib. de in lit. iur. nu. 41. & idem conſuluit Pariſ. conſ. 74. n. 6. 11. & 16. li. 1. tradidit ẽt Plot. in l. ſi qñ. nu. 397. C. vnde vi. quibus adhæret Cagn. in l. 1. nu. 130. C. de ſentẽ. quæ pro eo quod intereſt. & Cla. voluit lib. 2. ſententiarum. §. furtum verſ. pro complemento.

3 Contrariam ſententiam tuentur † Alex. in d. l. in actionib. nu. 18. in fi. & Bar. in l. in eos. nu. 5. ff. furti aduerſus nau. caupon. & ſtabular. vbi dicunt, in dubio iurari non poſſe, quoniam ex illa (vt ſic loquar) diſſigillatione non probatur dolus depoſitarij, ſed torquentur familiares, vt ibi Bar. docuit.

Limitabis concluſionem veram non eſſe, ſi depoſitarius probauit caſum fortuitũ, vel per alias præſumptiones, ſiue coniecturas excluſerit talẽ dolũ pręſum-
4 ptũ, vt ſi imminẽte incendio ipſe depoſitarius, † cũ nõ poſſet ſeruare res ſuas, & depoſitas, maluerit res ſuas incolumes tueri: nã tũc ceſſat dicta ꝑſumptio doli, cũ

quis teneatur magis ſe diligere, quē aliũ. 2.3. q.c.5.ſi non licet in prin.& c.cũ ſatis in fi.diſt.86.& hoc ꝓcedit non tm̃, ſi res ſuæ erant præcioſiores, q̃ depoſitæ, ſed et̃ ſi erant viliores, ſi credimus Abb. in d.ca.bona
5 fides,nu.2.depoſ.vbi tñ ait,† quod ſi res viliſſimas ſeruauerit,& dimiſerit res depoſitas, tunc in arbitriũ iudicantis eſſe poſitum, an ex qualitate perſonarum, & rerum præſumat dolum, necne. Dolus enim niſi ex
6 coniecturis † probari poteſt l.licet dolum.C.de dolo. & in c.2.de renunc.li.6.de cuius probatione vide quę diximus in Concluſione, dolum.

CONCLVSIO DX.

ARGVMENTVM.

Depoſitum quid ſit, & quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitum eſt contractus bonæ fidei.*
2 *Depoſitum probatur per confeſſionem.*
3 *Depoſitum probatur per confeſſionem, quoad præiudicium confitentis, non autem tertij.*
4 *Depoſiti vera numeratio non probatur per confeſſionem.*
5 *Depoſiti confeſſio, quando affert præiudicium tertio, cur verè non probet depoſitum.*
6 *Tribus modis cõtrahit, videlicet re, verbis, & chirographo.*
7 *Depoſitũ de quo aliter conſtare non poteſt, quam per confeſſionem depoſitarij, nõ gaudet priuilegijs veri depoſiti.*

1 Depoſitum eſt contractus bonæ fidei, † vt aſſeruit Triphoninus. I.C.in l.bona fides.ff.depo.hinc fit,vt qñ agitur ad illius probationem, conſentaneũ nõ ſit de iuris apicib. diſputare,iuxta ſñiam Bal.in conſ.256.nu.3. in fi.vol. 1.cui adhæret.Tiraq.in tract. de vtroq; retrac. titu.de retrac.conuent.ver.conſignes.§.4.gl.6.nu.15.& tradidere Accu.& cæteri ſcribentes in §.actionum autem. Inſt.de act. idē ſenſit Caſtr. in l. cum quid poſt nu.13. verſ.ſed Bal.in l.incendiũ.ff.ſi cer.pet. & idem voluit Bal.in l.vni.col.4.poſt n.28.ver.diſputare.n.C.de cõſ.

Paucis,itaq; videamus,quo pacto illud ſit ꝓbandũ
2 Depoſitum igitur † probatur per confeſſionē, ita habemus à Pau.in l.publi.§.fi. & perſpicatiſſimo Papin. in l. Lucius. ff.depo. quos contextus adducit Matth. de Affl.in cõſtit. Neap.li.2.in cõſt. de cau.depoſ.rub. 33.nu.7.Io.And.in addit.ad Spe.§.1.ver.itē debet iudex.nu.67.ſup verbo,fundus,in litera I,ver.id contrariũ eſt de teſte.Fed.de Sen.conſ.53.Titius,& ſeq.eod. mod.idem voluit Bal.in d.cõſ.256.nu.1. & 2.vol.1.& in conſ.364.poſt nu.2.ver.ſed quia cõfeſſio. vol.2.vbi ait,ex tali confeſſione probari numerationē depoſiti, hoc etiam ſcripſit Tiraq.in trac. de vtroq; retract. tit. de retract.conuen.ver. quod cõſignare.§.4. gl.6.nu.8. verſ.ſed in hac tractatione, & nu.15. cũ ſeq. vbi ex allegatis ait,nec tunc poſſe opponi exceptionē non numeratæ pecuniæ.Alex.quoq; protulit in l. ſi ita ſtipulatus §.Chryſogonus.nu.13.ver. item inquantum dictum eſt.ff.de verb.obl.& in l.1.§. ſi quis ita.nu.33.itē inducit effectum.ff.eo.tit.

3 Primo limita,& intellige procedere tm̃,† quoad ꝓiudicium confitentis,non aũt tertij,auctoritate Bald. d.conſ.364.poſt nu.2.verſ.& ſi dicatur.vol.2.& videntur idem ſentire Io. And.in addit.in fi.& Fede.de Sen. d.conſ.53.& ita tñdit Iaſ. in cõſ. 172.col.2. circa med. ver.accedat et̃ ibi, ideò mera veritas amplectẽda,vol. 2.permotus doctr.Imo.Alex.poſt d.nu.13.verſ.ſed poteſt dicere ſecundũ eum,col.8. & Accu.in d.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.de verb.obl.& Alex.in l.1.§. ſi quis ita nu.35.ver. nec obſtat, ſi pro Spec.allegetur. eo.tit.quod idem probauit Tiraq. in d. trac.de vtroq;
4 retract.vbi ſup.nu.9.& nu.15.in fi.nam hoc caſu† per confeſſionem dicti depoſitarij non probatur vera numeratio depoſiti,vt docuit Barto. in l. ſi ex cautione. poſt nu.1.ver.quid dicemus.C.de non nu.pec.& in d. §.ſi quis ita.nu.9.& in d.§.Chryſogonus.nu.9.Bal.capuit in conſ.352.quæritur, an cõfeſſio,in prin. vol.3.& cõſuluit Anch.in cõſ.330.col.2.& Tiraq. elegãter tradidit vbi ſup.n.10.& 15.dicēs hāc eſſe * cõem opinionē,& politè ſcripſit Alc.in l.2.§.vlt.ſi cer. pet.cur.verò,qñ cõfeſſio affert ꝓiudiciũ tertio nõ ꝓbat vere de
5 poſitũ,ea corroborat † nã depoſitũ niſi vno mõ cõtrahit.ſ.re,& vnus eſt cõtractus,& vnà obligatio,q̃ tñ re ipſa ꝑficit,vt cõſultus rñdit Bal.in cõſ.218. ꝓſuppoſito ſtatuto nu.5.li.1.& plenius in d.conſ.256. actũ fuit depoſiti,& Soc. meminit in cõſ.143. diu profectò anceps fui,n.3. li.1. ergò niſi res ipſa hic verè interueniat, nõ põt dici depoſitũ,et̃ ſi huiõi ꝯfeſſio chyrographo, aut verbis tm̃ facta fuerit,& ſi ſecus ꝓcedit in mutuo,
6 id ſit,qa tribus modis contrahit,† videlicet re, verbis, & chyrographo,vt d.l.2.§.vlt.ff.ſi cer.pet.& depoſitũ tm̃ re ſola,ita ex ſupra adductis colligitur.Quę oĩa intellige vt ſupra dictũ eſt,qñ agitur ad præiudicium tertij, tunc enim non probatur per ſolam confeſſionē, ſecus in pręiudiciũ confitentis,vt d.l.Publia.& l.in cõtract.C.de non nu.pecu. & per Tiraq. vbi ſup.nu.15.

Secũdò limitabis,& intelliges ꝓdicta, vt tale depo
7 ſitũ confeſſatũ tm̃.i. † de quo aliter conſtare non põt q̃ per confeſſionē depoſitarij, non gaudeat priuilegijs veri depoſiti.ſ. de cuius vera numeratione certiſſimis probationib.appareat.Ita Bal.tradidit in conſ.384.duo ſunt videnda in fi.lib.1. quē refert, & ſequitur Soc. in d.cõſ.142.diu profectò. lib.1.nu.7. quem refert etiam Tiraq.in tract.de vtroq; retrac. vbi ſup.nu.14.

CONCLVSIO DXI.

ARGVMENTVM.

Teſtes deponentes de depoſito, & ſuper depoſito,an probent, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes de depoſito, ſi dicant tantummodo iſtiuſmodi confeſſum fuiſſe recepiſſe depoſitum, non probant.*
2 *Teſtes ſuper depoſito certæ ſummæ in ſaculo, nõ probãt, niſi dicant vidiſſe numerari certam ſummam.*
3 *Teſtes probant, ſi vnus dicat vidiſſe pecuniam deponi, & alter vidiſſe numerari.*
4 *Depoſitum excedens libram auri debet probari per quinq; teſtes inſtrumentarios, & infra libram per tres.*
5 *Cautio probandi depoſitum nullis teſtibus, & nulla ſcriptura factum.*
6 *Depoſiti plena probatio inducitur contra depoſitariũ ob acceptationem literarum deponentis, & ſilentium eius.*

Teſtes deponentes de depoſito ſi dicant tantummodo iſtiuſmodi cõfeſſum fuiſſe
1 depoſitum † nõ probant: oportet enim, vt deponāt re ipſa factum fuiſſe. Aliud enim eſt depoſitũ re vera traditum,aliud cõfeſſum,arg.l.1.§. ſi mutuũ.ff. ſi quis in fraudem patro.& dixit Bal.in conſ.218.nu.5.vol.1.

Quemadmodũ et̃ teſtes ſuper depoſito certæ ſummæ in ſaculo nõ probant,licet deponant vidiſſe depo
2 ni ſacculũ,niſi dicant vidiſſe numerari† certā ſummā vt aſſeuerauit Bar.in l.cũ ſeruus.ad fi.nu.3.de cond.& demon.& conſuluit Natt. in conſ.202.nu.12.vol.1.& ſenſit Rol.à Valle in conſ.63.perſpectis diligēter his, nu.24.verſ.nam vt depoſitum.vol.1.

Quod limitabis, ſi vnus teſtis dicat vidiſſe pecuniā
3 deponi,& alter vidiſſe numerari, † tūc nempe probāt, vt tradidere Docto.poſt gl.ſuper verb.pro cauto.verſ. ſed quid ſi cui dixero,in l.cum quid. ff.ſi certũ peta.& aſſeruit

Digitized by Google

aſſeruit etiam Spec. in §. 1. verſ. ſed pone, egi contra te ad decem. in fi. ibi, ſed dic contra. nu. 66. tit. de teſte. quem refert, & ſequitur Bal. in l. 1. col. 4. poſt num. 14. verſ. vnde ſi pero decem. C. de teſta. Nell. in tract. de teſtib. in verbo, teſtis inductus ad probandum mutuum. num. 182.

Iſtud ſublimites velim, vt non habeat locum, quãdo
4 depoſitum excederet libram auri. † nã tunc debet probari per quinque teſtes inſtrumentarios, & infra libram tres ſufficiunt, vt atteſtatur Matth. de Afflic. in feud. in tit. de inueſti. inter dom. & vaſ. c. ſi quis ſe, vel patrem. num. 3. per Auth. de fid. inſtr. §. ſi quis igitur. iuncta gl. ibi ſuper verbo non minus tribus. & probauit Nell. in ſuo tract. de teſtib. nu. 84 ſuper verbo, de nu. teſtium. verſ. ſi quis vult probare ſolutionẽ debiti.

At quo pacto, roget quis, probandum erit depoſitum nullis teſtibus, nulla ſcriptura factum, atq; muni-
5 tum, † cautio eſt, vt per literas corã duobus, vel ſi mauis tribus teſtibus, qui literatum ſeriem legãt, ſcriptas depoſitarios ſignifices, eumq; roges, vt ea, veluti centum, quæ penès ipſum depoſueras, ibi, quoniã opus eſt, humaniter reſtituat, quibus ab vno ex illis teſtib. depoſitario redditis literis. ab eoque perlectis, ſtatim idem depoſitarius proteſtatus non fuerit ſe mirum in modum de tali literarum ſerie admiratione capi, nihilque cuiquam debere, vel id genus alia dixerit, verùm tacuerit, tunc ob hanc literarum acceptatio-
6 nem, † & ſilentium contra hunc depoſitarium plena inducitur probatio, adeò vt poſſit compelli, vt depoſiti ſummam perſoluat. cuius quidem cautionis auctor eſt Marſ. in rub. C. de proba. nu. 265. verſ. & primò dico. cum ſeq. & Bart. in l. filius la 2. ff. ad Maced. & in l. quo enim. §. 1. ff. rem rat. habe. & latè diximus ſup. in concluſ. Debitum, & in concluſ. Creditum.

CONCLVSIO DXII.

ARGVMENTVM.

Deſcendentia affinitatis, conſanguinitatis, vel familiæ in antiquiſſimis, an probetur per famam, & vocem publicam, ac per teſtimonium de auditu, & probando gradus conſanguinitatis, an probetur deſcendentia.

SVMMARIVM.

Deſcendentia affinitatis, conſanguinitatis, vel familiæ in antiquiſſimis excedentibus memoriam hominum probatur per famam, & vocem publicam,

Contrarium. num. 2.

In probatione deſcendentiæ requiritur verus actus hominis, nec ſufficiunt verba tantùm.

Deſcendentia, quæ recens contracta eſt, ſi nõ excedit memoriam hominum, vt probetur, non tantum requirit publicam vocem, & famam, ſed ſimul cum ipſa probationem tractatus, & nominationis.

Deſcendentia probatur probando gradus conſanguinitatis, & ſuorum maiorum per inſtrumenta publica.

Deſcendentiam probant inſtrumenta loquentia de ipſa et per verba enunciatiua, dummodo ſimus in antiquis.

Antiquum in probatione deſcendentiæ dicitur ſpatium quinquaginta, vel quinquaginta ſex annorum.

Teſtimonium teſtis non ſufficit ad probationem gradus deſcendentiæ, quia quilibet gradus debet probari per duos teſtes, & gradus ſinguli diſtincti ſunt probandi.

Deſcendentia probari poteſt per teſtimonium de auditu, quando ſumus in antiquiſſimis.

Deſcendentiã, & gradus conſanguinitatis pſumuntũ ſcire teſtes conſanguinei, ideo ad illam probãdã admittuntur.

Deſcendentia probatur per indicia, & coniecturas,

11 *Teſtimonium de auditu non admittitur, quando agitur de probanda deſcendentia ad matrimonium dirimendũ, cum agatur de graui præiudicio, ſicut et ibid.*

12 *In deſcendentia, quando ſunt vocati filij legitimi, & naturales, non ſufficit, vt probatio concludat de deſcendentia, niſi etiam concurrat illa qualitas legitimi, & naturalis.*

Deſcendentia affinitatis conſanguinitatis, vel familię quãdo ſumus in antiquiſſimis, ideſt, excedẽtibus hominum
1 memoriam † probatur per famam, & vocem publicã, vt conſultum fuit à Franc. Aret. in conſ. 37. nu. 1. verſ. ſed q̃a hic agimus. col. 1. doct. Bal. permotus in auth. quas actiones. nu. 16. C. de ſacroſanct. eccle. & ita expreſsè voluit Hoſt. & Io. And. in c. licèt ex quadam de teſtib. & ibi Abb. nu. 3. verſ. no. ibi, propter breuẽ hominum vitã cum ſeq. ſequitur Ceph. qui multos alios profert in conſ. 137. nu. 45. ad hoc idem rñdit Alex. loquens de filiatione in conſ. 90. in cauſa, & lite inter illos de Bardellis. nu. 6. & 10. verſ. comprobantur prædicta. col. 3. vol. 6. cui conuenit Dec. in conſ. 321. col. 4. nu. 6. verſ. accedit etiam, quod iſti de Puteo.

Contrariam videtur probaſſe ſententiam Pariſ. in conſ. 23. nu. 240. verſ. prout etiam quia col. 33. vol. 1.
2 ea ratione motus, † quia in huiuſmodi pbatione deſcendentiæ requiritur verus actus hominis, nec ſufficiunt verba tantùm, vnde colligit teſtimoniũ de auditu, quod in huiuſmodi probatione famæ eſt neceſſarium, nõ ſufficere, per ea, quæ multa ibidem in medium affert, ſed infra demonſtrabitur poſſe probari per teſtimonium de auditu.

Quo circa priori ſententiæ adhærendo, limita non procedere, quando agitur de probanda deſcendẽtia,
3 † quæ recens contracta ſit, quæ non excedat hominũ memoriam, namq; tunc non ſufficeret publica vox, & fama ſola, ſed ſimul cum ipſa debet probari tractatus, & nominatio, iuxta ea, quæ tradit Bart. in l. filium definimus. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. cũ alijs ab eod. Franc. Aret. relatis in d. conſ. 37. in princ. verſ. ſed qñ ageretur de probando conſanguinitate. col. 1.

Præterea hæc eadem, quam ſic noſtri vocant, deſcẽ-
4 dentia probatur, † probando gradus cõſanguinitatis, & ſuorum maiorum, ideſt, ſi probaret patrem ſuum fuiſſe filium veluti Sempronii, & gradatim ſup. aſcẽdendo per inſtrumenta publica. Quinimmo etiã Sempronium fuiſſe patrem talis probari poteſt per inſtrumenta publica iuxta mentem Aret. in d. conſ. 37. poſt nu. 1. verſ. ſecundus modus. col. 2. & idem videtur ſentire Pariſ. d. conſ. 23. poſt nu. 252. verſ. & quoniam ipſe Illuſtris Marchio. col. 34. d. vol. 1.

Illud ampliare poteris, vt verum ſit, etiam ſi huiuſ-
5 modi inſtrumenta loquerẽtur de deſcendentia, † per verba enũciatiua, dummodo ſimus in antiquis, vt reſponſum fuit ab Alex. d. conſ. 90. in cã, & lite. nu. 10. verſ. ex his reſponſum. col. 4. vol. 6. quem refert, & ſequitur Alb. in conſ. 83. nu. 3. vbi Alex. d. cõſ. 90. nu. 8. & 9. ait, antiquum in huiuſmodi probatione dici ſpa-
6 tium 50. † vel 56. annorum, per ibi adducta, & proſequitur Pariſ. d. conſ. 23. nu. 252. verſ. quia licet enũciatiuẽ. vol. eo. & idẽ ſenſit Rota in vna Anagnina Caſtri Sarculæ coram Puteo. vbi agebatur de filiatione ſexaginta annor. quæ antiqua exiſtimata eſt, & in recollectis Putei deciſ. 523. incip. die 24. Ian. 1547. li. 2. & ita ibi fuit intellectum d. Saliceti in l. 3. ff. de teſtib.

Illud verò intelliges, quando gradus deſcendentiæ
7 pbaĩ per teſtes, † vt nõ ſufficiat teſtimoniũ illius, ſm Bal. in c. ſeries. nu. 3. de teſtib. ſed quilibet gradus dẽt probari per duos teſtes, vt inquit Inno. in d. c. ſeries in fi. de teſtib. quẽ ſequit̃ Bal. ibi, & in l. 1. col. 4. q. 8. poſt nu. 14. verſ. præterea, quod duo teſtes. C. de teſtam. & gradus ſinguli diſtincti ſunt probandi, vt ſancitum eſt in c. licet ex quadam ibi, ſingulos gradus. de teſtib.

quod & comprobauit Dec. in d. conſ. 321. poſt nu.4. verſ.præterea ſuper quarto capitulo, & nu.ſeq. & latè in conſ.524. Viſis his.nu.2.3.4.& 5. atq; rñdit Natt.in conſ.388.ſtatutum Aquenſe, nu.3. lib.2. & tenuerunt nouiſſimè Dom.de Rota in Vrbeuetanen. Fidcicom miſſi coram Domino Lancilloto die 31.Ianua.1575.

8 Inſuper deſcendentia probari pōt,† qñ ſumus in antiquiſſimis per teſtimoniũ de auditu, vt clarè conſtat ex his,quæ retulit Franc.Aret.in d. conſ.37. ſub nu.1, & nu.2,& multos ad hoc congeſſere Cephal.in conſ. 137.nu.45.& Rolan. a Valle in conſ. 82. nu.47. lib.1. & Put.in d.dec. 523.lib. 2.incip. die 24.Ianuarij 1547. in cauſa Anagnina Caſtri Sarculæ nondũ typis tradi. & Bar.in l.non epiſtolis.nu.3.C.de probat.

Quod poſtremum primò velim amplies, vt ẽt ad-
9 mittantur teſtes conſanguinei, ipſi enim † præſumuntur ſcire gradus, & deſcendentiam conſanguinitatis, vt docuit Bar.in l.qui duos.col.3.nu.12.verſ.quæro dixi, ꝙ oportet. ff.de reb. dub. & in repet. auth.ingreſſi, nu.690. Bald.etiam ſentit in l.qñ ſororem. C.de iure delib.quos refert,& ſequitur Nat.in conſ.108.nu.3 in 1.par.Roll.à Valle, cōſ.19. facta fuit donatio, nu.39. verſ.ex qua coniunctione, & clarius in conſ. 3. deuenio modo,nu.100.verſ. quòd coniunctus præſumitur, referens Bal.in d.l.quoniam ſororem.

Secũdò ampliabis, vt ẽt poſſit probari per indicia,
10 † & coniecturas,vt placuit Aret.in d.conſ.37. de quibus diximus in concluſione,Filiatio,vbi tractauimus de illa probanda per præſumptiones, in verbo Vidimus aſſerentem ſe filium.& in verbo, Videamus modo,ad quam te reijcimus,ne bis idem conſcribamus.

Primo loco limita non procedere,qñ agitur de probanda deſcendentia ad matrimonium dirimendum:
11 † tunc enim cum agatur de graui præiudicio,non admittitur teſtimonium de auditu,ſecus verò ſi nō ageretur de diſſoluendo matrimonio propter ſanguinis coniunctionem, qñ tunc cum eſſemus in antiquiſſimis,de quibus non extat memoria in contrariũ ꝓbaretur per teſtimonium de auditu, vt ad id multa collegit Franc. Aret.in d.conſ.37.nu.3.& 4.

Secundò limitare,& intelligere poteris, vt qñ ſunt
12 vocati filij legitimi,& naturales,non ſufficiat,† vt ꝓbatio concludat de deſcendentia,niſi ẽt concurrat illa qualitas legitimi & naturalis, vt poſt Goza. in cōſ. 39.col.1,& Dec.in cōſ.471.nu.1. & ſeq. tradit Rolan. à Valle in conſ.3.nu.41.& ſeq. vol.1.

Iſtud tñ argumanti genus,de quo hucuſq; diſſeruimus,vberrimum, fertile, & abſolutũ reddere poteris, ſi in conſilium adhibueris ea, quæ tradidimus plurib. in Concluſione, Affinitas, & in concl. Conſanguinitas atq; infra in conclu. Parentela. Hic igitur vlterius non progrediar,ſed ad illas concluſiones te reijciam, ſitienti namque fontem monſtrare ſatis eſt.

CONCLVSIO DXIII.

ARGVMENTVM.

Diem allegans,& deducens, an debeat illum probare.

SVMMARIVM.

1 *Diem allegans & deducens,illum probare debet.*
2 *Actor ſi intentat decimam horam diei, & probat de prima ſuccumbit, & reus abſoluendus eſt.*
3 *Actor inſtante reo accuſato poteſt cogi ad exprimendã diẽ, ad hoc vt reus valeat probare illo die non patraſſe delictum. Contrarium nu.4.*
5 *Dies appoſitus quando non debet apponi,ſi tunc non fuerit probatus,ex hoc reus non venit abſoluendus.*

1 Diem allegans, & deducens † dẽt illum probare, iuxta ſententiam conſulentis Bal.in conſ.68. ad euidentiam,nu.3.in fi.vol.3.per notata in l.1.C.qui accuſ.nō poſſunt,cætero qui reus venit abſoluendus,iuxta regulam, Actore non probante.

Primò amplia idem procedere nedũ in qualitate,
2 ſed etiam in ſubſtantia diei † nempè ſi actor intentet decimam horam diei, & probet de prima, nam tunc ſuccumbit,& reus abſoluendus eſt,per ea, quæ multiſcius animaduertit Bal.in l.2. poſt nu. 2. verſ. ex quib. allegationib.in fi.col.2.C.de probat.

Secundò ampliare tibi licebit, vt vſque cō vera ſit concluſio, vt inſtante reo accuſato poſſit cogi ad exprimendã diẽ,ad hoc, vt reus poſſit & valeat probare
3 † illo die non patraſſe delictũ,vt Bar.docuit in l.2.§.ſi quis Epheſi.nu.6.ff.de eo,ꝙ certo loco,& ibi ſequitur
* Iaſ.aſſerens huiuſmodi opin. Bar. eſſe * communiter receptam. Idem voluit Bar.in l.is,qui reus col.4.verſ. quæro,an in accuſatione,nu.9.& ſeq.ff.de publ.iud.& ibi Imol.& idem Bar. tradidit in l. libellorum.nu.12. & ſeq.verſ.circa tempus quæro.ff.de accuſ.& in l.Pantonius.§.rei. nu.3.& ſeq.verſ.not. ex hac gl. ff.de acq. hæred.& ſequitur, & refert Ang. de maleſi. in verbo, & ad hoc colloquium, verſ. quid ſi ego imploro offi-
* cium iudicis.col.1. et de * communi ſententia ſcribẽtium atteſtatur etiam Sal.in l.in cauſis nu.5. de accuſ. hoc idem ſentit Alex.in conſ.72.poſt.nu.5. verſ.et licet colum.1.

4 Iſtorum tamen opinioni repugnauit, † et contrarium ſenſit Fulgo.in d.l.2.§.ſi quis Epheſi. ad quæ ibi allegata reſpondet Iaſ.in d.§.ſi quis Epheſi.

Limitabis modo principalẽ concluſionẽ non habere locum,qñ dies appoſitus non debet apponi.nã ſi
5 tunc non fuerit probatus,† ex hoc reus nō venit abſoluendus,vt videre eſt ex his, quæ obſeruauit Sal. in d.l. in cauſis.nu.7.C.de accuſ.cum diſtinctione,vt ibi.

Pluribus concluſionẽ hãc proſequerer, ſed vereor, ne dum diem probandũ eſſe fuſius pertracto,diem ipſum incaſſum conteram: Fruſtra enim eſt,bis idem repetere. ad eas igitur concluſiones noſtras in quibus hæc latius tradidimus.id eſt,concluſionem {Tempus, et concluſionem, Accuſator,atq; concluſionem,Annus.Sed ad cætera deſcendamus.

CONCLVSIO DXIIII.

ARGVMENTVM.

Diffamatio quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Diffamatio non probatur ex eo, quòd teſtes dicant, talẽ eſſe infamia iuſtum ob hoc,vel illud crimen.*
2 *Diffamatio probata dicitur ſaltem ad inquirendum,uel in carcerem detrudendum.*

1 Diffamatio non probatẽ ex eo,ꝙ teſtes dicant, talem eſſe infamia iuſtũ ob hoc,uel illud crimẽ: nã potuit eſſe infamia notatus apud aliquos tñ,et non apud totum populũ, aut pleramq; eius partem,ut docuit Bar. in l.3.§. eiuſdem quoq; de teſtib.et in l.de minore.§.plurimũ.col. 3.uerſ.ſed quid ſi dixit. ff.de quæſt. et ex multis adductis à Craue.in conſ.41.nu.5.uerſ. præterea nō ꝓbant, et Bald.ſenſit in conſ.447. ad euidentiam præmittendum eſt,nu.5.uer.item non eſt dubium.uol.5.

Concluſionẽ limitabis, ut ſaltem dicatur probata
2 ad inquirendũ,† uel in carcerẽ detrudendũ, ut auctor eſt Cy.in l.nullus.poſt nu.3.uer.aut eſt homo nobilis.

C.de

C.de exhib.reis, & Bald. reſpondit in conſ.246. Viſis actis & alleg.vol.4.& 360.nu. 6.vol.3. & in conſ.438.
ad euidentiam præmittendum eſt, quis dicatur vſurarius manifeſtus,nu.12.

Verùm quoniam iſtius materiæ propria ſedes eſt in concl.Fama, hanc ideò ibid. peragendam reſeruo.

CONCLVSIO DXV.

ARGVMENTVM.

Dignitas, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas probatur ex eo,quod quis habeat administrationem rerum eccleſiæ cum iuriſdictione.*
2 *Dignitas probatur ex eo, quod quis habeat officium, cuius nomen de iure communi innuit dignitatem.*
3 *Archidiaconatus de iure communi eſt nomen dignitatis, imo prima dignitas, quæ habet iuriſdictionem, & tenet vicem epiſcopi.*
4 *Dignitas benè reperitur ſine cura, & administratione ſpiritualium.*
5 *Dignitas probatur ex conſuetudine.*
6 *Dignitas probatur per verba enunciatiua.*
7 *In priuilegio ſi exprimatur certa qualitas circa eccleſias exẽptas, illa qualitas non probatur per priuilegium, niſi de ea aliter conſtiterit.*

1 Dignitas probat̃ ex eo,† quod quis habeat adminiſtrationẽ rerum eccleſię cũ iuriſdictione, vt colligimus ex c. volumus.diſtin. 89.& ex c.epĩs gubernationem. 88. diſtin. & ex c.literas.de reſtit.ſpol.ꝙ, & probauit Archi. in c. 1.nu.a.de conſuet.lib.6.quẽ ibi ſequuntur Io.And.Dom.& Philip.Fran.& Cardin.Zabarel.in ca.de multa..verſ. hoc idẽ,& ibi Pet.de Anch.& Abb.Sic. col.6.verſ.extr.gl. nu.21.de præben & Fran.Aret.in conſ.23.nu.2.

Secundo probatur ex eo.ꝙ quis habeat officiũ cu-
2 ius nomen de iure cõi innuit dignitatem,† nempè,q a vocetur Archidiaconus,licet de more,& conſuetudine eccleſiæ non habeat adminiſtrationem,neque iuriſdictionem dum tñ habeat prærogatiuam in eccleſia ſua tàm in choro,quàm in capitulo. Idem Archid. tradidit vbi ſupra,, afferens exemplum de Archidiac. Parmen.qui ſecundum Inno.in d.c.de multa,poſt nu. 6.verſ. ſimiliter Abbates, quaſi nullum officium Archidiaconi facit in eccleſia,& ibi.dicit Hoſt. in verſi. hoc idẽ eſſe in Archidiacono eccleſiæ Ebrundunen. & Zabarel.in clem.vt hi.§. t.in r.not.de æta.& quali. & ſingulariter in conſ.30.incip.in hac dubia q̃ſtione, col.5.verſ.itẽ eſt dare talem dignitatem, & idẽ ſenſit Fel.in c.ex literis.col.3.verſ.& de illo dicto poſt nu.5.
3 de conſtit.† & hoc quia Archidiaconatus de iure cõi eſt nomẽ dignitatis,imo prima dignitas: habet enim iuriſdictionem, & tenet vicem epiſcopi, vt videre eſt in c.1.& in c.ad hæc de offic. Archid.& tenet glo.in c. deliberatione,in verbo,electionis, de offic. leg.lib.6. & ideò licet de conſuetudine huiuſmodi dignitas Archidiaconatus non habeat iuriſdictionem,tñ (vt dixi
4 mus) de iure communi habet nomen dignitatis, † & dignitas bene reperitur ſine cura, & adminiſtratione ſpiritualium,vt ſancitũ eſt in c.cum in illis. de præbẽ. lib.6.& in d.c.1.de conſuet.c.1.de æta.& qualit.ca.ſuper eo.de pręben.lib.6.clem.1.& clem.ſi plures.de pręben.c.dudum.il 2.de elect.Rot. dec.442. aliàs 17. fuit dubitatum, vtrum ſi habens gratiam de beneficio,tit. de conceſſ.præb.in nou.

Tertiò probatur ex cõſuetudine, vt qs ſcilicet, ha-
5 beatur pro conſtituto in dignitate, † vel ꝙ extet con-

ſuetudo, vt in eccleſia tale officiũ habeatur pro dignitate,vt ait Archid.in d.c.1 nu.2,de conſuet.in 6.& latè Franc.de Aret.proſequit̃ in conſ.23.& Ianus Boer. q.286.per totum & conſulas Staphil. de ſignatu. gratiæ,& iuſtitiæ.ver.tranſ. nunc ad dignitates. fol. mihi 159. in forma parua.

6 Non tamen dignitas † probatur per verba enunciatiua,vt ſancitum eſt in tex.in clem.ſummus Pontifex, in fi.de ſenten.excomm.& in c.ſi Papa.de priuile.lib. 6.cui ſuffragatur,quod notat Inno.in c.inter dilectos. de fide inſtrum.vbi inquit, quòd ſi in priuilegio exprimat̃ certa qualitas circa eccleſias exemptas, illa qua-
7 litas non probetur per priuilegium, † niſi de ea aliter conſtiterit,vt proſequitur latè Franciſc. de Aret.in d. conſ.23.nu.8.9.& 10.

CONCLVSIO DXVI.

ARGVMENTVM.

Dilapidatorem quem eſſe, an probetur per teſtes, & quomodo non probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dilapidatorem quem eſſe probatur per teſtes deponentes talem eſſe, & reddentes rationem,quia ſunt vicini.*
Contrarium nu.2.
2 *Teſtes deponentes quem eſſe dilapidatorem, debent deponere de actibus,quibus infertur talem eſſe.*
3 *Dilapidatorem quem eſſe non probatur ex eo,quod teſtes deponant de publica voce,& fama tantùm.*
4 *Dilapidatorem quem eſſe non probatur ſimpliciter ex fama,ſed oportet ꝓbare cauſas, vnde fama traxit originẽ.*
5 *Dilapidatorem quem eſſe probatur ex vulgi opinione,quãdo mulier agit contra maritum dilapidatorem conſtante matrimonio.*
6 *Dilapidatorem quem eſſe,debet probari per ſigna extrinſeca,quando agitur de magno præiudicio.*

Dilapidatorem quem eſſe probat̃ per teſtes,deponen-
1 tes talem eſſe dilapidatorem, † & reddentes rationẽ, quia ſunt vicini,vt voluit Purpur.in l.3.num.108. ff.ſi cert.pet.non enim ſatis eſſet nuda dilapidationis allegatio,ſed legitima probatione opus eſt,vt aſſeruit Andrea Gail.pract.obſer.lib.1.obſeruat.147.nu.5.verſic. præterea non aliter.

Contrariam tamẽ ſñiam quoad teſtes,ſequutus eſt Bert.in conſ.222.nu.3.vol.3.vbi ait,debere deponere
2 de actibus, quibus infertur † quem eſſe dilapidatorẽ, vt videlicet deponant nimis luxuriosè ſe vixiſſe vel luſiſſe,vel donaſſe,vel pretijs vilibus,& ſine cauſa bona ſua alienare,vel alia ſimilia agere, nec ſufficere generaliter deponere illum eſſe dilapidatorem.Idem videtur voluiſſe Alex.in conſ.72.nu.9.vol.1.

Rurſus verò dilapidatorem quem eſſe non probat̃
3 ex eo,† quod teſtes deponũt de publica voce,& fama tantùm: debent enim reddere rationem, & cauſam ſcientiæ etiam non interrogati,vt placuit Innoc.in c. cum cauſam.nu.1.de teſtib. & docuit Bar. in l.ſolam. poſt nu.3.verſ.ſed ſi depoſuit.C.de teſtib.atque refert Alex.in d.conſ.72.nu.9.verſ.nec etiam obſtaret,lib.1. vbi voluit, etiam non ſufficere, vt ſimpliciter probe-
4 tur fama, ſed oportere probare cauſas, † vnde fama traxit originẽ,motus doctr.Bar.in l.de minore. §.plurimùm.in fi.ff.de q.& Bal.ſenſit in l. proprietatis.poſt nu.4.verſ.iſtæ enim cauſæ. C. de probat. & in l. decurionum. C. de pœn. & hoc à maiori parte populi ita dicitur,per l.3.§. eiſdem.de teſtib. & infra in concluſione,Fama, dicemus.

Quod poſtremum limitabis, vt locum non habeat
5 qñ agitur de modico præiudicio, † nempè qñ mulier
agit contra maritum dilapidatorem conſtante matri-
monio, nam tunc ſufficit vulgi opinio, vt concludit
Bar. in l. ſi conſtante. nu. 10. ver. cum ergo, ff. ſol. matr.
per gl. in §. illud in auth. de æqua. dot. & refert Iaſ. in
d. l. ſi conſtante. nu. 57. ſecus qñ agitur de magno præ-
iudicio, vt quia mulier agat contra extraneos poſſeſ-
6 ſores, vel in caſibus ſimilibus † tunc enim debet pro-
bari per ſigna extrinſeca, ſcilicet illũ vẽdere, vel dila-
pidare, vt colligitur ex l. his qui. §. fi. cũ glo. ff. de tut. &
curat. dat. & ex l. 1. in prin. de curat. furio. & tradit. Iaſ.
in d. l. ſi conſtante. nu. 154. cũ ſeq. ſed ad hanc conclu-
ſionem adhibeas concluſionem Prodigalitas.

CONCLVSIO DXVII.

ARGVMENTVM.

Dilatio probatoria, an ſit cõcedenda illi, qui in prima dilatione nullã probationẽ fecit.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio probatoria non eſt concedenda illi, qui in prima dilatione nullam probationem fecit.*
2 *Iura negligentibus non ſubueniunt.*
3 *Omnis probatoria dilatio de iure communi eſt peremptoria, atque vnica, vt ſemel tantum dari poſſit.*
4 *Dilatio omnis probatoria de iure cõmuni eſt peremptoria, etiamſi non fuerit appoſitum verbum peremptoriè, quia illud ex iuris diſpoſitione ſubintelligitur.*
5 *Dilatio licet dicatur peremptoria, non tamen permitius, quia in alia inſtantia probari poteſt, licet in iſta perempta ſit facultas probandi.*
6 *Dilatio data abſenti non dicitur peremptoria, neq; currit, niſi à die, quo fuerit intimata.*
7 *Dilatio omnis probatoria, ſiue ſtatuta ſit abſenti, ſiue præſenti ſemper intelligitur peremptoria.*

1 Dilationem probatoriam non eſſe cõ-
cedendã illi, † qui in pri-
ma dilatione nullam probationem fecit traditũ eſt à
Spe. in tit. de proba. §. 1. & Bal. docuit in addit. ad eun
dem, in tit. de dilatio. Abb. ẽt cõſuluit in conſ. 64. poſt
2 nu. 2. vol. 2. in prin. & ratio eſt, † quia iura negligẽtib.
non ſubueniunt, iuxta ſñiam Scæuolę in l. pupillus. in
fi. ff. quæ in fraud. cred. & Pauli in l. nõ enim. ff. ex qb.
cau. ma. ac Summ. Pont. in c. nunciatum, 84. diſt. & ſe
cundum Pet. de Beninten. in Bononien. dec. 45. nu. 4.
vel potius quia omnis probatoria dilatio de iure cõi
3 eſt peremptoria, † atque unica, vt ſemel tantum dari
poſſit, vt docuit Alex. in l. fi. in 1. not. uerſ. no. ꝙ omnis
* dilatio, & ibi Doctores * cõiter. ff de ferijs, quod & pla
cuit Abb. in c. licet 4. notab. nu. 4. uerſ. no. 4. & aſſeruit
Fel. in c. paſtoralis. nu. 2. uerſ. dum dicit Abb. de exce.
quos refert Crauat. ad Veſtr. in c. 4. lib. 5. nu. 8.
Quod poſtremum ampliare poteris, ẽt ſi non fue-
4 rit appoſitum verbum peremptoriè, † quia tñ illud ex
iuris diſpoſitione intelligitur, ſic tradit Alex. per illũ
tex. in l. fi. in 1. not. ff. de ferijs, & ſcripſere Abb. & Fel. ĩ
c. paſtoralis. n. 2. ver. dum dicit, de excep. quo in loco
alios idẽ ſentientes citat, & diremere Domini de Rot.
dec. 485. aliàs 22. nota ꝙ in cauſa criminali, de teſtib.
* in antiquis. & hanc eſſe * communem ſcribentiũ ſen-
tentiam teſtatur Rober. Marant. de ord. iud. par. 6. act.
3. tit. de dilatio. nu. 2. qui & ipſe concordes citat.
5 Iſtud intelligas velim, † vt licet dicatur dilatio per-
emptoria, non tamen perimatius, quia in alia inſtan-
tia probari poterit, licet in iſta perempta ſit facultas
probandi, vt docuit idem Fel. d. c. paſtoralis. poſt nu.
2. de excep. pmotus auctoritate Bar. in d. l. fi. de ferijs.
Limitabis primò concluſionẽ vt locũ ſibi non vẽ-
dicet, quando dilatio fuit data abſenti, quia non dr̃ eo
6 caſu peremptoria, neq; curit, † niſi à die, quo fuerit ab
ſenti intimata, vt auctor eſt gl. in l. fi. ff. de ferijs. quam
ſequitur Fel. in d. c. paſtoralis. nu. 3. & tradit Rober. de
iudic. d. 6. par. 3. act. nu. 14. ibiq; pro hac ſñia affert Bar.
Alex. & recentiores in l. Labeo. in fin. ff. de iureiur. &
Bal. in l. ſi ea. col. fi. C. qui accuſ. non poſ. atq; idẽ Bal.
in l. 1. poſt nu. 2. verſ. nota ꝙ dilatio. C. de tempor. ap-
pelat. & in auth. ei qui nu. 5. verſ. quæro nunquid. C.
eo. tit. quo tamen in loco reſtringit hoc, niſi ei eſſet in
timata perſonaliter.
Huic poſtremò aduerſarij vr̃ idem Bal. in auth. iu-
bemus. C. de iudic. nu. 3. atq; Alex. in d. l. fi. de ferijs in
7 prin. nu. 3. qui indiſtinctè tenent † omnem dilationẽ
probatoriã, ſiue ſtatuta ſit abſenti, ſiue præſenti, ſem-
per intelligi peremptoriam, & ibi damnant glo. in d.
l. fi. reſpõdentq; ad iura, de quibus in ipſa gl. ꝙ loquũ-
tur in dilationib. expectatonis, non in probatorijs.
Alias octo limitationes affert Robert. Marant. de
ord. iudic. d. 6. par. d. 3. act. à num. 5. uſque ad num. 15.
quas hic tranſcribere non duximus, conſulas tu illũ.

CONCLVSIO DXVIII.

ARGVMENTVM.

Dilectio maior in vno, quàm in alio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dilectio maior in vno quàm in alio probatur ex eo, quòd quis maiori alium honore proſequitur.*

Dilectio maior in vno, quã in alio
probatur ex eo, ꝙ
1 quis maiori aliũ honore proſequitur † uelut ex prio-
ri uocatione, aut inſtitutione, argõ l. Publius ff. de con
dit. & demonſt. & auth. hoc amplius. C. de fideicom.
vt etiam in hanc reſpondit ſñiam Com. in conſ. 161.
nu. 13. uol. 2. & in conſ. 210. nu. 9. eo. vol. & alios refert
Crauet. in conſ. 161. nu. 4. & 5. Socin. quoque in conſ.
188. nu. 17. uol. 2. & Franc. de Aret. conſ. 155. ſub num.
1. verſ. ſed in ſubſtitutione.
Cætera huc ſpectantia uidenda erunt in concluſio
ne, Affectio, & in concluſione, Amor.

CONCLVSIO DXIX.

ARGVMENTVM.

Diligentia quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Diligentia ex multis probatur, quæ vide remiſſiuè.*
2 *Communitas inquiſitas de negligentias in capiendo homicidas, quibus modis probare poterit ſuam diligentiam.*
3 *Diligentia in dubio præſumitur.*

1 Diligentia probatur ex mul-
tis, † quę
tradita fuere à Bar. in conſ. 102. incip. chariſſimè Do-
mine, nu. 5. conſulens in caſu cuiuſdam cõitatis inqui
ſitæ de negligentia in capiendo quoſdã homicidas,
vbi ita inquit, eos poſſe probare ſuã diligentiã, ꝓban-
do ꝙ officiales ciuitatis tranſierũt, ut illos poſſent cõ
prehendere, ut l. fin. C. de his, qui latrones. & l. 1. §. iin

autem

autem poſt commiſ.de rap. virg.Item poſuiſſe cuſtodes ad limites,et loca cōfinia, vnde uériſimiliter poterant dicti homicidiæ inſurgere, p l.in nomine Do-
2 mini.§.2.C.de offic.Prętor.Africa.†Itē rumorē fuiſſe concitatū in Ciuitate, uel Caſtro,ut omnes traherēt ad capiendū malefactorem.l.prætor.§.ſi quis tamen. ff.ui bon.rap.l.1.§.tuliſſe.ff.ad Sillania. uel campana ſonata,ut notatur in l.fi.de dolo,et in l.aliud.§.refertur de reg. iur. Item diligenter fuiſſe perquiſitum per omnia loca,ubi poterant veriſimiliter eſſe dicti malefactores,ut l.3.§.Nerua.ff.de acq.poſſeſ. Item ſi factum fuerit pręconium per ciuitatem, quòd quicūq; aſſignaret talem, haberet tātum de auro communis, & qui ſcirent,et non indicarent, punirētur,arg.l.1.de his,qui in prior.creditor.loco ſuccedūt et l.1.§. non ſolum.de iuſti.et iur.et l.lege Cornel.ff.ad Syllan.ad id quoque conſulas eundem Bar.in tract.de teſtibus, in uerbo,lata culpa.num.112.et adeas Franc.de Aret.in conſil.28.

Reliqua abundè tibi ſuppeditabimus in cōcluſione,negligentia,et in concluſione,culpa.

3 Superioribus et illud optimè cōuenit,nam†diligētia in dubio præſumitur,ut colligitur ex c.niſi.de preben.et à c.ad audientiam.de præſum.atq; ex c. deputati.de appell.quod et tradidit Cyn. in l.ſi quis decurio.C.de falſ.et probauit Abb.in conſ.41. col.3. poſt nu.2.lib.1 et deciſum fuit à Dominis Rotæ deci.125. aliàs 3.ſufficit acceptandi beneficium.de cōceſſ.preben.in nou.et ſenſit Crau.in conſ.77.nu. 11. et adeas Alex.in conſ.45.habita.1.uol.

CONCLVSIO DXX.

ARGVMENTVM.

Diſcordia an probetur per teſtes ſingulares, & an præſumatur oriri ex nouitate.

SVMMARIVM.

1 *Diſcordia probari poteſt per teſtes ſingulares. Contrarium nu.2.*
3 *Diſcordia præſumitur oriri ex nouitate.*

1 Diſcordiam probari poſſe p teſtes ſingulares† aſſeuerauit Fran. Purpur.in l.1.ff.ſi cert.pet.nu.4.ubi inquit, illam eſſe bonam rationem,ſcio, quia ſum uicinus, ideò teſtes ſingulares eam probant.arg.gl.in l.ob carmen.§. fin. de teſt.et illum refert Gabr.in ſuis concluſ.tit. de teſt. concl.2.nu.52.uerſ.17. infertur.

2 In contrariam deſcendit ſententiā† Alex. in conſ. 100.ſub nu.5.uol. 1.

3 Quæ quidem diſcordia præſumitur oriri † ex nouitate,ut probatur in c.cum conſuetudinis.de conſuet. et traditum fuit à Luc.de Pen. in l. quemadmodum. C.de agric.et cenſ.lib.11. uerſ. 133. Item ex communione,ut latè ſumus proſequuti ſupra in concluſione communio.

CONCLVSIO DXXI.

ARGVMENTVM.

Diſſenſus quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Diſſenſus,quo pacto probetur,vide remiſſiuè.*
2 *Quæ contraria ſunt conſenſui, probant diſſenſum.*

1 Diſſenſus †quomodo probetur, conſulas concluſionem noſtram infra emptio per teſtes,ſub 1.ampliatione,ubi 11.modi adducuntur,quibus diſſenſus huiuſmodi probari poſſit: atq; etiam concluſionem,conſenſus, quia quæ con-
2 traria ſunt conſenſui,† probant diſſenſum per regulā contrariorum.

CONCLVSIO DXXII.

ARGVMENTVM.

Diſcuſſio, an probari debeat per ſentētiam, & quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Diſcuſſio probari debet per ſententiam ad hoc, ut poſſit perueniri ad pignorum captionem,uel contra fideiuſſorem.*
2 *Diſcuſſio probari poteſt per relationem diſcuſſoris.*
Relationi diſcuſſoris dicentis ſe inquiſiuiſſe, & nihil inueniſſe, fides habetur ibid.
3 *Diſcuſſoris relatio transfert onus probandi in aduerſariū.*
4 *Diſcuſſio poteſt,probari per famam.*
5 *Diſcuſſio poteſt probari per euidentiam rei.*
6 *Diſcuſſio probatur ex eo, quod fuerat præfixus terminus ad res exhibendas,& nihil exhibeatur.*

1 Diſcuſſionem debere † probari per ſententiam, ad hoc, vt poſſit perueniri ad pignorum captionem, vel contra fideiuſſorem,profitendo ſcripſit Bart. in l. ſtipulatio. §. habet autem. nu.4. de oper.nou.nunc & idem docuit in l.à Diuo Pio.§.in vendit.de re iud.Nam requiritur ſententia declaratoria,vt ibi Bartol. & refert ſequendo Roma.in conſ.211. Allegationes Docto-
* ris. nu.4. de * communi ſcribentium ſententia idem Rom.atteſtatur in conſ.241.ſpectabiles Domini. nu. 7.& idem in d.l.ſtipulatio.§.habet.in fi.& Fel.voluit in c.euidentia.in gl.fi.de accuſat. atque conſuluit Io. Bapt.Ferre.in conſ.128.num.5.lib.1. & reſpondendo
* ſenſit Sign.in conſ.57.ſub nu.6.verſ.præterea talis, & de* communi tradidit Iaſ.in d.l.ſtipulatio.§. habetur autem poſt nu. 10. quem ſequitur Neguſ. in tract. de pign.par.8.1.memb.col.4.verſ.iſta autem regula ampliatur,quibus adhæret conſulendo Pariſ.in conſ.50. ex lectura.num.45.lib.1.

2 Præterea poteſt probari per relationem † diſcuſſoris,vt habemus à iuriconſul.in l. magis puto. §. ne tamen.ff.de reb cor.quinimmo fides adhibetur eius relationi dicenti ſe inquiſiſſe, & nihil inueniſſe, vt notatur in d.l.ſtipulatio.§.habet autē.de oper.nou.nūc. & ſenſit Bal.in auth.ſed hodiè.nu.2. C. de act. & oblig.& idem Bart. meminit in d.l.à Diuo Pio.§.in venditione. num. 7. ff. de re iudi.vbi inquit,ita ſe habere conſuetudinem.

3 Quòd quidem de relatione diſcuſſoris ampliandū eſt,† vt vſq; eo procedat,vt transferatur onus probandi in aduerſarium,vt auctor eſt Accurſ.in l.cum de lege,in verbo,hæredis probatio. ff. de probat. cui accedit varijs in locis Bart.in l.ſi conſtante.in princ.ff.ſol. matr.in 1.q.1.par.princ.poſt nu.7.& in l. decem. poſt nu.3.de verb.oblig.& in l.fi.§.licentia. in princ. C.de iure deliber.& iſtis ſe ſubſcripſit Ang.in l.multum.§. 1.ff.de acq.hæred.quos refert,& ſequitur Alex.in cōſil.34.conſultus aliàs.nu.4.vol.4.

4 Inſuper tertiò poteſt probari diſcuſſio†per famam, per ea,quę fuere animaduerſa in l.2.ff.quā.fiſ. vel priua.nam cum res quædam poſſint occultari, l.2. Cod. quan.& quibus quar.pars de lib.11.& l. 1. §. ſed cum poſſium.ff.de colla. bon. cum ſimil.non poſſunt oculis ſubiici,vt refert tenendo Bald. in auth. ſed hodie, ſub nu.2.C. de act. & oblig.

5 Ad hæc quarto loco poteſt probari per euidētiam rei,†nempè ſi hoſtiatim talis panem petat, vel. decē. ff.de

ff.de verb.obl.et l.fi.ff.ſi cert.pet.et ait Bal.in d. auth.
ſed hodie.poſt nu. 2.uerſ.idem probatur.

Poſtremò,& quintò poteſt etiam probari ex eo, ꝙ
6 fuerat præfixus terminus ad res exhibendas, † & nihil
exhibeatur,vt arg.l.in legem. ff.de contrah. empt. &
tradidit gl.ordin.in l.à Diuo Pio.§.in venditione. in
verb.capiãtur.ff.de re iud.& ibi Bar.& Bal.in d.auth.
ſed hodie,d.nu.2.ver.item probatur,ſi dato.C.de act.
& oblig.

CONCLVSIO DXXIII.

ARGVMENTVM.

Diſpenſationem allegans, an illam probare teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationem allegans illam probare tenetur.*
2 *Diſpenſationem allegans debet etiam probare cauſam diſpenſationis eſſe veram.*
3 *Diſpenſationem allegans nedum tenetur illam probare ſed etiam diſpenſantem habuiſſe ius diſpenſandi.*
4 *Diſpenſationem allegans illam probare non tenetur, quãdo cauſa eſſet talis, vt ſine illa eſſet conceſſa diſpenſatio ſecus, vt ibi.*
5 *Impetrans non arctatur ad probandam diſpenſationem, quando per triennium fuerit habitus pro diſpenſato. Contrarium nu. 6.*
7 *Diſpenſatio ſi eſt contra ius, non præſumitur diſpenſatio.*
8 *Diſpenſatio ſi ſit veriſimilis ex antiquitate temporis, qualitate beneficiati, & maiorum ſuorum, illa præſumitur ſaltem cum iuramento ipſius allegantis diſpenſationem. Contrarium nu. 9.*

1 Diſpenſationem allegãtẽ † illam probare teneri
obſeruauere ſcribentes in c.2. & fin.de ſciſmat. & ibi
præcipuè Card.in 4.col. quod ſequitur Paul. Borgaſ.
in ſuo trac.de irreg.par.2.c.de prob.diſpenſ.nu.1.qui-
nimmò debet probare cauſam diſpenſationis eſſe ve-
2 ram,†licèt alius dicat eſſe falſam, vt auctor eſt Spec.
in tit.de excep.§.nunc videndũ.verſ. licèt impetrans.
huc quoq; pertinet, ꝙ notauit Innoc.in c.ex parte.de
priuileg.& refert ſequendo Oldr.in conſ.256.nu.2.&
colligitur ex notatis in c.2.& fi.de ſciſmat. & ibi Do-
ctor.& præcipuè Card.in col.4.

Amplia hoc,vt nedum teneatur probare diſpenſa-
3 tionem,† ſed etiam diſpenſantem habuiſſe ius diſpẽ-
ſandi,vt notatum eſt in c.fi.de ſimo.& in c. quod au-
tem.de iure patro.& in c.Daibertum.1.q.7. et in cap.
nuper de donat. inter vir.& vxor.& in l.fi. ff.ſi à non
compet.& in l.traditionib.de acqu rer.dom.& refert
Paul.Borg.in ſuo tract.de irreg.parte 2.tit. de probat.
diſpenſ.nu.2. cum ſeq.

4 Primò limitabis,vt locũ non habeat, † quando cã
eſſet iſtiuſmodi, vt ſine illa eſſet cõceſſa diſpenſatio,
nam tũc non cogitur probare: ſecùs ſi illi cauſæ inni-
teretur diſpenſatio, vt in caſu, ſuper quo reſpondit
Oldr.in d.conſ.256.Ita Innoc.placuit in d.c. ex parte
Abbatiſſæ.in prin.de priuileg.

Secundò velim limites concluſionem, vt vera nõ
5 ſit, † qñ per triennium fuerit habitus pro diſpenſato:
tunc enim non arctatur impetrans ad probãdam, vel
planum faciendã diſpenſationẽ ſi diceretur ſubrepti-
tia, nam præſumitur bona, ita dixit auctor addit. ad
Rot.in deci.2.aliàs 136.voluerũt Domini.de fil.preſ-
byt.nu.6.in non.per no.in alleg.Lap.89.

Contrarium tenuit conſulendo Bellam. in cõſ. 10.
factũ eſt tale.nu.43.verſic.& ſi dicas,quod conceſſio.
6 †quem refert,& ſequitur Crau.de antiq.temp.3. part.
in prin.nu.19.cum ſeq.vbi voluit,quòd ſi diſpenſatio
ſit contra ius, vtpotè quod quis tenuerit duo benefi-
cia,vt vocant incompatibilia,vel ſit minor,aut aliter
7 incapax ad beneficium,†ſed aſſerat ſe diſpenſatum,
etiam quòd poſſederit longo tempore, non præſumi-
tur diſpenſatio.

Hæc tamen à Bellam.tradita ſic accipienda ſũt, vt
non procedant cõſiderata antiquitate temporis, qua-
litate beneficiati,& maiorum ſuorũ, qui ipſum bene-
8 ficiatum ſuſtinuerunt:† nã ſi veriſimilis ſit diſpẽſatio
ex iſtis qualitatibus, illa præſumeretur ſaltem cum iu-
ramento ipſius allegantis diſpenſationem, vel ipſius
amiſſionem, ita docuit Abb.in c.licet Heli.col.fi.poſt
nu.23.ver.ſed dubitari poſſet.col.fi.de ſimon. per no.
in c.fi.de iureiur.

A Bellam.diſſenſit Anch.in conſ.117.argumento
eorum, quæ animaduertit Inn.in c.illud.de præſump.
9 & c.innotuit.de eo,qui fur.or.ſuſcep.†nõ enim (inqt)
eſt veriſimile, quòd epiſcopus, qui ſingulis annis in-
uiſit eccleſias,de vita,moribus,& titulo beneficiato-
rum,paſſus eſſet, ſi diſpenſationem non habuiſſent,&
iſtud conuenit cum dicto Abb. in alleg.c.licet Heli.
poſt d.nu.20.ibi, cõſiderata qualitate ſuperiorum, &
refert Sarnen.in reg.de trien.q.10. in fi.

CONCLVSIO DXXIV.

ARGVMENTVM.

Diſpenſatio expreſsè facta, an poſſit teſtibus, & inſtrumentis probari.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio expreſsè facta poteſt teſtibus, & inſtrumentis probari.*
2 *Diſpenſatio in Romana curia probatur ſcriptura, nec ſufficiunt teſtes.*
3 *Diſpenſationem tutius, & facilius eſt probare per ſcripturam.*
4 *Crimen, ſuper quo diſpenſatum eſt, ſi publicum ſit, debet fieri publicum inſtrumentum ſuper abſolutione, ſi occultum, & ſecretum, & inſtrumentum ſecretum fiet à diſpenſante ad cautionem. Sæpè quod occultum putatur, publicè prædicatur ibi.*
5 *Diſpenſatio præſumitur fieri ex pluribus cauſis, & non ex vna tantum.*
6 *In diſpoſitione ſtatuti, quo cauetur, vt ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, non debet tantummodo adduci illa cauſa vnica, quòd ſit factum fauore agnationis.*

1 Diſpenſationem expreſsè factã poſſe teſtib.† &
inſtrumentis probari tradidit Bald. in addit. ad Spec.
in tit.de diſpenſ. in verſ.ſed nunquid ſuperior. quem
refert,& ſequitur Gig.in tract.de penſ.q.34. nu. 14.

Iſtud limitabis locum ſibi non vendicare in Ro-
2 mana Curia, nam ibidem requiritur ſcriptura, † nec
ſufficiunt teſtes,per reg. Cancellar. vt gratia non ſuf-
fragetur, niſi literis expeditis, & refert Paul. Borgaſ.
ſuo tract.de irreg.in 2.par.tit.de prob. diſpen. num. 7.
ſecus verò eſſet extra curiam, vt obſeruauit Ioan.
Andr.in ſua gloſſ.in c.Romana in verſ.in ſcriptis. de
conſ.in 6.

3 Tutius, & facilius tamen † eſſe cenſuerim proba-
re per ſcripturam, argum.c.cum medicinalis.de ſent.
excommunic. in 6. & vt ſcripſere Doctores in c. fra-
ternitati.in gloſſ. 1.de ſchiſmat. Et propterea conſi-
lium erit, quod ſi crimen, ſuper quo diſpenſatum
eſt, ſit publicum, fiat publicum inſtrumentum ſu-
4 per abſolutione: † ſi verò delictum ſit occultum,&
ſecretum, conficiatur inſtrumentum ſecretum à di-
ſpenſante ad cautionem, quia ſæpè quod occultum
putatur,

putatur·publicè prædicatur,& ſic ſeruat curia in omnibus diſpenſationibus,&t in foro cõſcientię,& in delictis occultis, in quibus fit delicti præcipua mentio.

Nec prætcrierim illud,quod ad rem noſtram optime facit, diſpenſationẽ præſumi fieri ex pluribus cau
5 ſis,†& non ex vna tantùm,per ea,quæ tradidere gl.& cæteri Docto. in l.quamuis.C.de fideicommiſſ.& ibi Iaſ.num.8. referens alios,& ſequitur Alb. in conſ.74. num.11.

Ex hoc iſtud infertur,vt in diſpoſitione ſtatuti,quo cauetur,vt ſtantibus maſculis fœminę non ſuccedãt,
6 non debeat tãtummodò adduci illa vnica cauſa, † id
* ſcilicet eſſe factũ fauore agnationis,vt* cõmuni conſenſu omnes in hanc deſcendere ſententiam,nã Bar. doctiſſimè,& ſapiẽtiſſimè in l.liberorum.nu.13. verſ. quæro pone.ff.de verb.ſignif.dicit·hoc eſſe falſum,& à Bar.opinione ſtat conſulendo Fran.de Aret.in cõſ. 27.proponitur ex facto.col.3.in fi.& refert Iaſ.in d.l. quamuis.in fi.C.de fideicommiſſ.

CONCLVSIO DXXV.

ARGVMENTVM.

Diſtantia an probetur per famam, & vulgi opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Diſtantia probatur per famam, & vulgi opinionem.*
2 *Diſtantiæ liquido probari non poſſunt.*
3 *Teſtis ſuper diſtantia loci quas rationes reddere debeat.*

1 Diſtantia probatur per famã, † & vulgi opinionem, veluti quòd inter loca certus milliarum numerus nuncupatur, illi ſtandum eſt, niſi probetur contrarium,nam credendum eſt,illud vulgare,& antiquum, à certa antiquorũ metiẽdi ratione ſumpſiſſe
2 originẽ,ea quoq; de cauſa,†quia hæc liquidò probari non poſſunt, vt habemus ab Africano in l.nõ omnes §.à barbaris.ff.de re milit.& docuit Bar.in l.cõtinuus. §.cum ita ſtipulatus.nu.2.ff.de verb.obl.& in trac. de teſtib.in verſ.vicena millia.nu.55.

Teſtis verò deponens ſup diſtantia loci debet red-
3 dere rationem,†quia ſcio præfatã diſtantiam loci, & ſolitus ſum in tãto tempore ire ad dictum locum cũ hominibus eiuſdem conditionis, & ſemper vidi maiorem partem tanto tempore peruenire,vel quia ſcio diſtantiam dicti loci,et mihi eſt in more poſitum per alia itinera ſimilia ire cum hominibus eiuſdem conditionis, et communiter in tot diebus tantum iter perambulare ſolent,ita loquutus eſt Bar.in d.l.continuus.§.cum ita ſtipulatus.de verb.obl.

CONCLVSIO DXXVI.

ARGVMENTVM.

Diuitem quem eſſe aſſerens, an illud probare teneatur, & ex quo probetur, ac quibus modis.

SVMMARIVM.

1 *Diuitem quem eſſe aſſerens, ſi huic dicto innitatur, illud probare compellitur.*
2 *Quilibet tenetur illud probare,quod eſt fundamentum ſuę intentionis.*
Quilibet naſcitur nudus,& pauper.ibi.
3 *Qui negat quod naturaliter ineſt,ideſt paupertatem,& allegat diuitias,probare tenetur.*
4 *Diuitiarum qualitas eſt regulariter repugnans naturæ, ideo non creditur, niſi probetur.*
5 *Mutatio,vt plurimum facta non creditur,niſi probetur.*
6 *Diues olim,hodie etiam præſumitur diues,nec præſumitur amiſiſſe dominium rerum ſuarum.*
7 *Diues aliquis non præſumitur,quando nulla fit mentio de præterito,ſed ſimpliciter agitur de præſenti:& ei,qui dicit,incumbit onus probandi.*
8 *Diuitiarum perſeuerantia non præſumitur.*
9 *Non valet argumentũ,Nunc eſt diues, ergo & olim erat.*
10 *Diuitem quem eſſe probatur,quando probatum eſt, talem habere in bonis,quinquaginta aureos, vel centum.*
11 *Diuitem quem eſſe, quando agitur de magno præiudicio, relinquitur iudicis arbitrio.*
12 *Vnus miles,vel vir nobilis habens mille in bonis,eſt pauper: & vnus ruſticus habens minus,eſt diues.*
13 *Diuitem quem eſſe quibus modis probari poſſit,vide remiſſiuè.*
14 *Teſtis deponens aliquem eſſe diuitem,ſi reddit rationem in cauſa ſcientiæ, quia ſum vicinus, vel conſanguineus, probat.*
15 *Teſtes domeſtici in probandis diuitijs admittuntur.*
16 *Diuitias alicuius probare qui voluerit,non rectè probabit ex illa præſumptione,quod non iactet ſuum.*

Diuitem quem eſſe ſi qs aſſeruerit cum
1 huic dicto innitatur,†illud probare compellitur,iuxta ſententiam gl.in l.ſi vero,et ibi Bart.§. quæ pro rei qualit.ff.qui ſatiſd.cog. verſ. dubitetur per illum textum,et l.ſi creditores in fin.ff.de priuileg.credi. et per illud tritum axioma, vt quilibet teneatur illud pro-
2 bare,† quod eſt fundamentum ſuæ intentionis, vt dixit Paul.in l.ei qui. ff. de prob cum ſimilib. Ea etiam potiſſimum ratione, quia quilibet naſcitur nudus, et pauper, et ſancitum eſt in tex. in c.ſicut 2. 47. diſtinc. et protulit Luc.de Pen.in l.2.col. 6. C. quan. et quib. par. quar.debet.quod idem veriſſimè decidit Afflict. in deciſ.377.nu.5. Vnde qui negat, quod naturaliter ineſt, hoc eſt paupertatem, et ſic qui allegat diuitias
3 † probare tenetur,arg.notatorum à Fel. in c. fi. col.4. poſt nu.15.de preſumpt.et à Ioan.Igneo in l.neceſſarios.§.non alias,num.84.ff.ad Sylla. ad quod reſpondit etiã Pariſ.conſ.95.col.2.lib.3. et in terminis Paul. de Caſtr.et Iaſ. tradidere in d.gl. dicti. §. quæ pro rei. et ibi Ang.et ſenſit Bald. in l. 4. C. quando fiſcus,vel priuatus.Idem Bald.meminit in c.fi.col.2 poſt nu. 4. et ſeq.de præſump.Ang.conſuluit in conſ.270.incip. Bonifacius.col. fin. Calder. quoque in hanc reſpondit ſententiam in conſ.10.tit.de probat. Alex. etiam cauit in conſ.118.col.4.incipien.in cauſa,et lite, vol. 2.et in terminis Aret.docuit in conſ.66. viſo puncto.
4 col.8.num. 8. vbi egregiè, † quòd cum qualitas diuitiarum ſit regulariter repugnans naturæ, quia nemo naſcitur diues,non creditur,niſi probetur,cum etiam quia aſſerens ineſſe diuitias, videtur præſupponere mutationem, quæ vt plurimum facta non creditur,
5 † niſi probetur, ſic reſponſum fuit ab Excellentiſſimo Papiniano in l:3. de probat. et à ſummo Pontifice in c.maiores.de baptiſ.cum alijs adductis ab Hercula.in ſuo tract.de proban.negatiua. nu. 12. et ex multis allatis à Natt.in conſ.238.num.7.lib.2. et latè proſequitur Couar.var.reſol.lib.2.c.6.

Verumtamen cõcluſionẽ noſtram limitabis,vt nõ
6 procedat,qñ olim quis fuerit † diues, quia etiam hodie præſumitur diues,& non præſumitur amiſiſſe dominiũ rerum ſuarum,vt l.ſiue poſſidetis.C.de proba. Ita in hanc deſcendere ſententiam Hoſtien.Io. And. But.& Imol.in c.1.in fi. de ſcrutinio. Archi.& Geminia.idem ſenſere in c.fi.6.q.5. quibus adhæſit Alb. de Roſa.in l.ſi vero.§.qui pro rei qualitate.ff. qui ſatiſd. cogan.quos refert,& ſequitur Alciat.de præſumpt.in
7 reg.2.præſump.27,in prin.ſecùs vero,† quando nulla

fieret

ſieret mentio de prçterito,ſed ſimpliciter ageretur de
præſenti, quoniam tunc non præſumitur aliquis di-
nes,ſed ei qui dicit,incumbit onus probãdi, vt voluit
* glo.* communiter approbata in d.§. qui pro rei qua-
litate. vnde qui tenetur eligere diuitem, debet illam
qualitatem probare. ſic habemus ab Vlp. in l. 1. §. ſi
magiſtratus.ff.de magiſtratib. conuenien. & à Celſo
in l.non eſt neceſſe.& ibi tradidit Fulg. nu. 2. de pro-
batio.atque refert Alcia.in d.præſump.27.nu.4.

In hac re tamen,vt contrarium ſentiam,auctor eſt
mihi Triphoninus in l.in confirmando, & ibi Barto.
ff.de confir.tut. quod etiam refert Natt. in conſ.358.
8 contra fratres.nu.7. & 8. lib.2. † vbi ait,perſeuerantiã
diuitiarum non præſumi, quem tu ipſe adeas.

Sublimitare poteris prædictam limitationem, nõ
procedere èconrra,de pręſenti ſcilicet ad præteritũ à:
9 nam non valet argumentum,nunc eſt diues,†ergo &
olim erat,ita ratiocinatus eſt, & collegit Aret. in d.
conſ.66.viſo puncto.d.col.8.num. 8.

Sed ad hæc adeas,quæ ſupra tradita ſunt in conclu
ſione, Allegans, & infra in concluſione, Paupertas,
atque in concluſione,Inopia, & in concluſione Sol-
uendo quem non eſſe.

Certum igitur eſt, vt qui dixerit, aliquem diuitem
eſſe,id probare debeat. Quo pacto verò id poſſit pro-
bari,in hoc totus rei noſtræ cardo vertitur.

10 Diuitem itaq; quẽ eſſe probatur ex eo,† quod pro-
batum fuit talem habere in bonis quinquaginta au-
reos,per l.nõnulli.ff.de excuſatio.& refert gl.in auth.
præterea.in verbo,locuples.C.vnde vir.& vxor.quod
& probauit Bart.in l.ſi conſtante.ff.ſolut.matr. num.
13.& ibid.Iaſ.nu.144.& Rip.nu.29.vel centũ aureos,
vt placuit Accur.in §.ſed noſtra.Inſtit. de ſucceſ. li-
bert.& in §.pen.in auth. de exhiben. reis.

Quod vltimo loco traditum limitabis,vt procedat
tantùm, qñ agitur de modico præiudicio, ſecus de
11 magno,† quia tunc relinquitur arbitrio iudicis,vt te-
ſtis eſt ad id locupletiſſimus. Accurſ.in d.auth.pręte-
reà.C.vnde vir.& vxor.cui accedit Bart.in d.l. ſi con-
ſtante.nu.14.vbi ait,hoc iudicem debere arbitrari,ſe-
cundùm diſcrimẽ perſonarum,& factorum, vt vnus
miles,vel vir nobilis habẽs mille in bonis ſit pauper,
12 † & vnus ruſticus habens minus,ſit diues.arg. l.nepos
Proculo.ff.de verb.ſignif. Idem ſenſit Alexa. in d. l.ſi
conſtante.nu.13.& ibi Iaſ.nu.144.atq; Rip. num. 29.
hoc etiam ſequuti ſunt Dec.in gl.in d.auth. præterea
nu.15.& Curt.iun.nu.23. ad hoc idem conſuluit Dec.
in conſ.165.in cauſa matrimoniali.nu.7.quorum ſen
tentiæ album calculum addidit Didac. lib.2. variar.
reſol.c.6.nu.5.qui alios plures huius ſententię retulit,
& alios addit doctiſſimus Menoch.in tract. de arbitr.
iudic.lib.2.cent.1.caſu 65.nu.7.

Multis quoque alijs modis poteſt probari,diuitem
13 quem eſſe, † de quibus diſſeruimus in concluſione,
Paupertas, & traditum eſt à Bart. in d.l.ſi conſtante,
nu.13.& 14.& ibid.Iaſ.nu.144. vſque ad 153. nam ex
ijs probatur paupertas,quæ cum ſit contraria diuitijs,
cognito quibus caſibus probatur paupertas, cogno-
ſcetur & quibus probentur diuitiæ,vt l.1.ff.de his, qui
ſunt ſui,vel alieni iuris,& Inſtit.eod. tit. cum ſimilib.
& vltra Bart. ac Iaſ. in l.ſi conſtante de hac materia
videre eſt tex.in l.1.& ibi Bart.ac Doct.C.de iur. dot.
Iaſ.in auth.præterea.C.vnde vir,& vxor.text.& ſcrib.
in l.paupertas.ff.de excuſ.tut.gl.& Ang.in §.hinc au-
tem nobis.in auth.de hæred. & fal. Bald. in l.quis ad
declinandam.C.de epiſc.& cler.

Illud poſtremò pro corrolario in hac materia ad-
14 demus,teſtem deponẽtem aliquem eſſe diuitem, † &
reddentem rationem in cauſa ſcientię,quia ſum vici-
nus,vel conſanguineus,probare:vt tradidere Bart. in
l.1.nu.15.verſ.quæro quid in teſte,vbi Alex. num.16.
verſ.facit etiam iſta lex. ff.ſi cert. petat. & ibi Purpur.
nu.92. huc quoq; ſpectat reſponſum Pomponij in l.ſi
ita de fun.inſtruct. quibus reſpondet Alex. conſ.50.
in cauſa,& lite inter Io.nu 17.vol.5.& voluit Roma.
in conſ.245.ad primum.in fi.& meminit Ang.in l.be
15 ne eſt,nu.5.†Quòd autem teſtes domeſtici in probã-
dis diuitijs admittantur,tenet Bal.in l.facultas.nu.77.
C. de iure fiſci.lib.10.

Contra verò, ſi quis probare voluerit diuitias ali-
16 cuius † nõ rectè probabit ex illa præſumptione,quòd
nõ iactet ſuum,vulgata.l.cum de indebito.ff. de pro-
bationibus,vt auctor eſt Pariſ.in conſ.99.iſtę Io.Fran
ciſcus.nu.59.verſ.nec idoneitas.vol.3.

Sed hæc plenius diſcutiemus infra in concluſione,
Paupertas, ad quam me reijcio.

CONCLVSIO DXXVII.

ARGVMENTVM.

Diuiſio in dubio, an præſumatur,& quibus modis probetur.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio in dubio non præſumitur,niſi probetur.*
2 *Diuiſio præſumitur,ſi per longum tempus,vt per decenniũ inter præſentes,& viginti inter abſentes, fuit inter fratres, vel alios ſimiles ſeparata poſſeſſio communium bonorum.*
3 *Obligatio non probatur, ſed exequutio obligationis, cum ex prima natura communionis erant obligati fratres ad diuidendum.*
4 *Diuiſio præſumitur valida ex longinquitate temporis,etiã ſi fuerit ab initio nulla,vtpote in termino facta ſine decreto iudicis.*
5 *Diuiſio ex diuturnitate præſumitur, etiamſi non conſtet alium de fuiſſe factam diuiſionem.*
6 *Sicut diuiſio præſumitur ſtante curſu temporis, ita durãte poſſeſſione indiuiſa per longum tempus præſumitur facta communicatio poſt diuiſionem.*
7 *Diuiſio,nedum præſumitur ex diuturnitate temporis,verum etiam diuiſionis ratificatio.*
8 *Diuiſio non præſumitur etiam per tempus decennij,quãdo in diuiſione eſſet inæqualitas.*
*Contrarium.nu.*10.
9 *Qui minus portionis hæreditatis poſſederit, non cenſetur propterea ius ſuum remiſiſſe.*
11 *Diuiſio ex diuturnitate temporis non præſumitur facta inter fratres, vel alios ſimiles, quando agitur de graui præiudicio.*
12 *Diuiſio præſumi non poteſt,quando alter tantum ex fratribus poſſedit totum.*
13 *Diuiſio probatur ex libris æſtimi, ſiue cataſtri.*
14 *Diuiſio per teſtes probatur,& eſt titulus habilis ad prçſcribendum.*
15 *Diuiſio probatur ex confeſſione.*

Diuiſionem in dubio non præ-
1 ſumi,† niſi probetur, colligere eſt ex reſcripto Impe-
ratorum Diocle.et Maximia.in l.penult.C. commu.
diuidund.et ibi Petrus de Rauen. Cyn. poſt num.3.et
Sal.quod et dũ de iure reſpõdit,placuit Alex.in conſ.
14.lib.2.et in conſil.3.lib.3. atque obſeruauit Ang.in
§. ſi. Inſt. de ſociet. quin etiam potius præſumitur ita
fratres poſſediſſe gratia commodioris vſus, quam di-
uiſionis, ita more ſuo eleganter ſcripſit Tiraquell.de
præſcrip.in verbo,per decem annos.glo.4.verſic. 14.
circa finem.

Concluſionem hanc limites velim nõ ꝓcedere, ſi
per longũ tempus,nẽpè per decennium inter præſen-
tes, & viginti inter abſentes fuerit inter fratres, vel
2 alios ſimiles ſeparata poſſeſſio cõium bonorum, † nã

hoc

hoc caſu præſumitur diuiſio, ita aſſeuerauit gl. in d. l.
pen. ver. ſi maior. C. communi diuidun. & ibi Doc. &
Bar. ait, illã gloſſam eſſe ſingularẽ, albo lapillo ſignã-
dã, & menti tenendã, idem dixere Bal. Ang. & Bar. in
l. cũ de in rẽ. col. 3. ff. de vſu. Bal. in l. 1. col. 7. C. qui
admit. & Ang. in l. ſeruitutes. ff. de ſeruit. Bal. in l. 1. C.
de fideicõ. Bar. in l. fi. ff. de vſucap. pro dote. Iaſ. in l. ſi
* certis. col. 3. ver. 6. facit. C. de pactis, & de* cõi ſcriben-
tium in hac re ſententia atteſtatur Paul. Caſtr. in cõſ.
146. nõ ſequẽdo ordinẽ, poſt nu. 2. ver. diuiſio autem.
* lib. 2. idem de* communi opinione dixit Alex. in cõſ.
92. viſo, & diſcuſſo. in prin. lib. 2. & in conſ. 25. attentis
narratis. nu. 16. vol. 5. & Barb. in conſ. 29. col. 9. ver. itẽ
ad gl. lib. 4. Ruin. in conſ. 29. poſtquam fundata. nu. 2.
vol. 4. atq; Boer. in deciſ. 58. nu. 2. & 3. Tiraq. quoq; in
tract. præſcrip. in verbo, per decem annos. gl. 4. verſic.
14. & multos ad hanc rem, vt ſui moris eſt, & refert
Gabr. Rom. in tit. de præſump. concluſ. 1. & nu. 28. &
tenuerunt hoc idem Domini de Rota, vt per Achil.
deciſ. 107. nondum typis tradita.
3 Iſtius limitationis ratio eſt, † quia ex prima natura
communionis erant obligati fratres ad diuidendum:
vnde nõ probatur obligatio, ſed executio obligatio-
nis: ſic docuit Bal. in l. 1. poſt nu. 14. ver. pone duo fra-
tres. C. de fideicom. quem refert, & ſequitur Ruin. in
conſ. 162. q. 1. nu. 18. vol. 3.

Primò amplia dictam limitationẽ veram eſſe, etiã
ſi diuiſio fuerit ab initio nulla, vtpotè in te minores
4 facta ſine decreto iudicis, † quia nihilominus ex lon-
ginquitate tẽporis præſumitur valida. ita Bal. reſpon-
dit in conſ. 234. incip. diuiſio. lib. 4. quem refert, & ait
hoc eſſe obſeruatione dignum, & eximium, elegãtiſ-
ſimus Tiraq. in d. tract. de præſcript. verbo, per decem
annos. verſ. 14.

Secundò ampliabis locum quoq; habere etiam ſi
5 non conſtet aliundè fuiſſe factam diuiſionem: † nam
nihilominus ex illa diuturnitate præſumitur diuiſio,
vt colligitur ex deductis ab Abb. in cõſ. 11. ſuccinctè,
& remiſſiuè. nu. 24.

Tertiò loco ampliare poteris prędictã limitationẽ
procedere etiam in communicatione, nam ſicut ſtã-
6 te curſu temporis præſumitur diuiſio, † ita durãte poſ-
ſeſſione indiuiſa per longum tempus præſumitur fa-
cta communicatio poſt diuiſionem, ita cautum eſt à
Rom. in conſ. 205. in puncto propoſito. poſt num. 3.
verſ. Tertiò principaliter: & in conſ. 418. in eo, quod
quæritur. nu. 2. verſ. 2. principaliter. quem refert Gabr.
vbi ſuprà. nu. 29.
7 Quartò velim amplies, † vt nedum præſumatur di-
uiſio, verùm etiam diuiſionis ratificatio, vt deciſum
fuit ab Auguſt. Bero. q. 4. nu. 14.

Primò ſublimitare tibi licebit, dictam limitationẽ
locum ſibi non vendicare, quando in diuiſione eſſet
inæqualitas videlicet, quia res, quas ego poſſedi, ma-
8 ioris conſtabant, quàm illæ, quas tu poſſidebas: nã eo
caſu non præſumitur diuiſio, etiam per illud tempus
* decennij: ita voluit Fran. Balb. qui atteſtatur de* cõi,
& vera opinione, ab eaq; non eſſe in iudicando rece-
dendum in tract. de præſcr. in 1. par. 3. partis principa-
lis. q. 10. nu. 44. verſ. nunc limita. & Alba. in conſi. 11.
nu. 24. vnde quis petere poteſt, vt diuidatur æquè, vt
colligitur ex d. l. pen. & ibi Paul. & Bald. tradidere. C.
commun. diuid. & Alex. conſulendo ſenſit in d. conſ.
9 92. nu. 4. vol. 2. & in d. conſ. 25. nu. 16. vol. 5. nam † & ſi
quis minus portione hæreditatis poſſederit, non cen-
ſetur ius ſuum remiſiſſe, vt habemus a Paulo in l. cũ
de indebito. ff. de prob. Idem tenet Tiraq. in d. trac. de
præſcrip. in eo. §. per decem annos. ver. ſed aduerte le-
* ctor. in verſ. 14. vbi dicit, hanc eſſe veriorem &* com-
munionem opinionem. Idem aſſeuerauit Boer. in de-
ciſ. 58. nu. 2.
10 In contrariam tamen deſcendere † ſententiam Sal.
in d. l. pen. col. 1. C. commun. diuid. & Ant. de Butr. in
c. peruenit. de ceſſib. & aliquos refert Gabr. Rom. in
tit. de præſump. concl. 1. ſub nu. 30.

Secundò ſublimitatur, vt non procedat, quãdo agi-
tur de graui præiudicio: tunc enim ex tali diuturnita-
11 te temporis † non præſumitur diuiſio facta inter fra-
tres, vel alios ſimiles, vt dilucidè volunt Bar. in l. cum
de in rem verſo. col. 3. nu. 5. ff. de vſur. & in l. 1. col. vlt.
verſ. ſolue. tu habes. n. 7. ff. de aqu. pluu. arcen. & in ſua
diſput. incip. Mulier habens magnum patrimonium.
col. vlt. nu. 7. & ad id latè ſe fundit Tiraq. in d. trac. de
præſcript. §. per decem annos ver. 33. verſ. ſed & mul-
ti. & Iaſ. ad hoc conſuluit in conſ. 176. col. 3. verſ. ſed
quando tractaretur, poſt nu. 2. vol. 2.

Tertiò ſublimitanda erit, vt locum ſibi vendicet,
quando vterq; poſſedit bona communia pro diuiſo,
12 vt unus unam rem, & alius aliam rem, † ſecus uerò,
quando alter tantum poſſedit totum, nam tunc præ-
ſumi non poteſt diuiſio: ſic traditum eſt à Ruin. in
conſ. 162. q. 1. nu. 14. uerſ. nec etiam dici poteſt. uol. 3.

Huius diuerſitatis ratio eſt, quia in priori caſu facta
relatione per patiẽtiam ad patientiam emergit quæ-
dam permutatio, cui ineſt diuiſio. l. cum pater. §. hæ-
reditatẽ. ff. de leg. 2. & not. in l. 1. C. commun. utriuſq;
iud. uerùm poſteriori caſu nõ interuenit dicta mutua
patientia ab utraque parte, ſed ab una tãtum, ideo ex
illa ſola non præſumit diuiſio. l. nullo. C. de rei uend.
l. diutina. C. de præſcript. long. temp. ſic idem Ruin.
aſſerit in d. conſ. 162. nu. 15. & 16. uol. 3.

Videamus modò, cum diuiſio non præſumatur.
quomodo poſſit probari.
13 Diuiſio igitur clarè conſtabit ex libris æſtimi, † ſiue
cataſtri, ut noſtri uocant, ut habemus ex his, quæ ad-
duxit Alex. in cõſ. 92. nu. 6. uol. 2. ad hoc uerò uideas,
quæ diximus ſuprà in concluſ. cataſtrum, & infrà in
concluſio. æſtimum.
14 Prætereà per teſtes probatur, † & eſt titulus habilis
ad præſcribẽdum, ut deciſum fuit à Dominis, de Ro-
ta, ut per Illuſtriſ. & Reuerend. Card. Palleo. non mi-
nus dignitate, quam doctrina inſignem. deciſ. 106. &
Vital. deciſ. 55. lib. 1. nondum typis traditis.
15 Inſuper probatur diuiſio † ex confeſſione, ut con-
ſuluit Ruin. in d. conſ. 29. poſtquam fundata. num. 1.
uol. 4. quæ quidem confeſſio intelligitur de ualida, ut
idem ibidem dixit Ruin.

CONCLVSIO DXXVIII.

ARGVMENTVM.

Doctoratus an poſſit probari per inſtrumenta publica, & per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Doctoratus probari poteſt nedùm per inſtrumẽta publica; ſed etiam per teſtes, qui actui interfuerunt.*
2 *Doctoratus probatur, ſi per longum tempus ſaltem decennij probetur fuiſſe habitum, & æxiſtimatum Doctorem.*
Contrarium nu. 3.
4 *Adducens priuilegium allegat malam fidem, niſi probet titulum.*
5 *Omnis res præſumitur libera, niſi contrarium probetur.*
6 *Qui eſt in poſſeſſione notariatus, & conficit inſtrumenta tanquam notarius, hoc ei non prodeſt, ſi negatur notarius, niſi aliter probet notariatum.*
7 *Allegans priuilegium debet ipſum probare.*
8 *Quaſi poſſeſſio priuilegij non prodeſt, niſi aliter probetur, quando quis vult priuilegio vti in præiudiciũ alterius.*
9 *Quaſi poſſeſſio priuilegij quando non tendit in præiudiciũ alicuius, ſufficit vſq; eo, vt non debeat excludi ab vſu, niſi probetur contrarium.*
10 *Doctoratus probatur etiam per communem opinionem,*

11 *Doctor,*

11 *Doctor, qui amiſit priuilegium doctoratus, vel qui nũquã redemit à notario, poteſt probare eſſe doctorem per teſtes, qui interfuerunt doctoratui.*
12 *Doctores qui apud ſe non habẽt ſuum priuilegium doctoratus in ſcriptis, poſſunt probare per teſtes.*
13 *Ex publico examine probatur priuatum, & per maiores ordines probantur minores.*
14 *Teſtes deponentes quem eſſe doctoratum, debent deponere de loco, et tempore vbi doctoratus eſt, cum tempus in hoc ſit de ſubſtantia probationis, & teſtes aſſerentes nõ recordari de tempore, efficiantur ſuſpecti.*
15 *Doctoratũ probant teſtes deponẽtes uidiſſe talem doctorari, quia uiderunt eum ſuper cathedra ſedentem.*
16 *Tria neceſſario requiruntur de ſubſtantia doctoratus, & quae.*
17 *Deponens de principali, probat etiam annexa ſibi.*
18 *Doctoratus factus in publico examine rectè probatur per teſtes, ſed Doctor creatus ſolo uerbo ab Imperatore, ſummo Pontifice, aut alio Principe poteſtatem doctorandi habente, debet probari per ſcripturam.*
19 *Priuilegium Principis debet neceſſario probari per ſcripturam.*

DOctoratum poſſe probari, nedum ꝑ inſtrumẽta publica, ex-
1 hibendo priuilegium, † verùm etiam per teſtes, qui
actui interfuerunt colligere eſt ex cõtextu. in l. ſi ſo-
lemnibus C. de fid. inſtr. & ibi Bal. in prin. Paul. Caſtr.
nu. 5. verſ. & per iſtam legẽ. Sal. & alij Docto. & ad id
reſpondit Iaſ. in conſ. 149. nu. 2. vol. 4. & in hanc rem
conſuluit Alex. in conſ. 107. Videretur circa. in prin.
verſ. ſed his non obſtantibus. nu. 2. vol. 7. idem quoq;
voluit Io. de Ana. in rub. de magiſtris. col. 2.
2 Primò ampliabis, vt ſufficiat probare iſtiuſmodi † ꝑ
longum tẽpus ſaltem decennij fuiſſe habitum, & exi-
ſtimatũ Doctorẽ, ita dixit Bal. in d. l. ſi ſolemnibus, &
ibi Paul. Caſtr. d. nu. 5. & Sal. ad quod pertinent, quæ
notauit Alex. in conſ. 138. nu. 7. cum ſeq. lib. 1. & ea,
quæ dicta ſunt ſuprà in concluſione, Abbas.
3 Cõtrariũ † ſenſiſſe Petr. refert Bal. in d. l. ſi ſolemni-
bus, ex eo, quia priuilegium non probatur per vſum
priuilegij, ſed per iuſtũ titulum: propriè enim in priui
legijs non cadit præſcriptio, quia ille qui adducit pri-
4 uilegium, allegat malã fidem, † niſi probet titulum, vt
c. ad decimas. de reſti. ſpol. lib. 6. ſicut etiam videmus
in eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis prædij, vel
perſonæ, nam ſiue agat, ſiue ſe defendat, cum habeat
ius cõmune contra ſe, cum omnis res præſumatur li-
5 bera, † niſi contrarium probetur. l. altius. de ſeruit. &
aqua, talis quaſi poſſeſſio non leuat eum onere pro-
bandi, vt aſſerit Accurſ. in l. ſicuti. §. ſi quæratur. ff. ſi
ſeruit. vendicetur. & plenè traditum eſt à Barto. in l. ſi
prius. de oper. nou. nũc. ſicut et ſi aliquis eſſet in quaſi
poſſeſſione notariatus, & conficeret inſtra tanquam
6 notarius hoc nõ prodeſſet, † ſi negaretur notarius, niſi
aliter probaret notariatum, cum hoc ſit quoddam pri
uilegium contra ius commune, quod à Principe cõ-
fertur, vt eius ſcripturæ, & ſic voci mortuæ credatur,
iuxta notata ab Inn. in c. cum P. Tabellio. in princ. de
fid. inſtr. ad quod tamen conſulas, quæ diximus infrà
in concluſione Notarius. Quinimò qui allegat priui-
7 legium, † debet ipſum probare, per capitulum, cũ per-
ſonæ. de priuilegio, in 6. & adeas infra à nobis tradita
in concluſione Priuilegium.
Conciliabis tamen has inter ſe ſcribentiũ pugnan-
tes ſententias fœdere iſtius diſtinctionis, nã aut q̃ vult
priuilegio vti in præiudiciũ alterius, & tunc non pro-
8 deſt ei illa quaſi poſſeſſio priuilegij, † niſi aliter probe-
tur, & ita loquitur d. c. cum perſonæ. ibi enim clerici
prætendebant vti priuilegio exemptionis contra epi-
ſcopum, & ita etiam intelligendum eſt, quod dictum
eſt de ſeruitute, quando quis vult ea vti in re aliena in
præiudicium Domini: nam in iſtis caſibus, vt diximus
non prodeſt huiuſmodi poſſeſſio, niſi aliter conſtet:
9 † aut non tendit in præiudicium alicuius, & tũc ſuffi-
cit illa poſſeſſio priuilegij, vſq; eo, vt non debeat ex-
cludi ab vſu, niſi probetur contrarium, ita diſtinguit
Paul. Caſt. in d. l. ſi ſolemnib. nu. 3. cum ſeq.
Præterea cõcluſionem ampliabis, vt probetur Do-
10 ctoratus, † etiam per communẽ opinionem, vt tenue-
runt Dom. de Rota, vt per Guidob. deciſ. 113. nõdum
typis tradita.
Quid verò, ſi eueniat, vt Doctor amittat priuilegiũ
Doctoratus, vel etiam quia nũquam redemerit à no-
tario, an (vt diximus) poterit probare eſſe Doctorem
per teſtes, qui interfuerũt Doctoratui? & id poſſe per
11 teſtes † probare vnanimes tradidere ſcribẽtes, vt Pau.
Caſtr. in l. ſi ſolemnibus. nu. 5. C. de fid. inſt. & ibi Bal.
& cæteri Doct. & Marſ. in rub. C. de prob. num. 39. vbi
ait hoc ſpectare ad Doctores, qui apud ſe non habẽt
12 ſuum priuilegium Doctoratus in ſcriptis, ideſt † poſſe
probare per teſtes, & inquit ita ſe vidiſſe aliàs in vſu
obſeruari, quod idẽ placuit Saly. in d. l. ſi ſolemnibus
atque hoc probauit Alex. in conſ. 107. num. 2. lib. 6. &
Iaſ. ſenſit in conſ. 149. nu. 2. vol. 4. ſed id dilucidius eſt,
quàm vt à me poſſit planius oſtendi, vt ex congeſtis
à Boer. in deciſ. 171. nu. 3. & à Ioã. de Ana. in rubr. de
magiſtris.
Illud tamen primo loco ampliare poteris verum
13 eſſe, etiam ſi deponãt † tantùm de publico examine,
quia ex illo probatur priuatum, ſecùs è contra: ſicuti
etiam per maiores ordines probantur minores: ita
Bald. tradidit in d. l. ſi ſolemnibus. in princ. C. de fide
inſtrument.
Intelligas tamen, & aduertas, vt huiuſmodi teſtes
debeant deponere de loco, & tempore, vbi Doctora-
14 tus eſt † nam tempus hic eſt de ſubſtãtia probationis,
ideò probari debet ꝑ teſtes, vt quærẽdo decidit Guid.
Pap. q. 544. quod ſi teſtes dicant, non recordari de tẽ-
pore, efficiũtur ſuſpecti, vt voluere Inn. & alij in c. ex
tenore de teſt. & Matth. ab Afflict. in conſt. Neap. lib.
3. rub. 33. conſtitut. de prob. experien. med. incip. quia
nunquam. nu. 2.
Secundò ampliare tibi licebit, etiam ſi duo teſtes
15 deponerent uidiſſe talem doctorari, † quia uiderunt
eum ſuper cathedra ſedentem, nam licèt de ſubſtan-
tia Doctoratus tria neceſſariò requirantur, ideſt ca-
thedra, quæ eſt inueſtitura poſſeſſiua: liber, qui ſigni-
ficat virtutem, & ſubſtantiam ſcientiæ: & tertio Pi-
16 leus, ſeu infula, † quæ præſefert ſplendorem, & capiti
imponitur, cum omnis perfectio debeat eſſe in capi-
te. l. argẽtarius. §. ratione. ff. de edendo. et licèt ſoleat
cõferri etiam annulum, uel oſculum, aut benedictio,
tamen hæc non ſunt ſubſtantialia, & neceſſaria, &
ideò omiſſis his, ſufficiunt illa tria, quæ quamuis req-
rantur, tamen ſi teſtes de uno tantùm deponant, vi-
delicet, quòd uiderint illum ſedere ſuper cathedra,
17 rectè probant doctoratum, † quia deponens de prin-
cipali probat etiam annexa ſibi, videlicet alia duo,
ideſt, librum, & pileum, & ſic plenè doctoratum, vt
docuit Bald. in proœmio decretalium, in uerbo, Gre
gorius. num. 25. & 26.
Primò limita, & intellige illa procedere tantùm
in doctoratu facto in publico examine: nam per te-
ſtes rectè probatur, ut ex ſupra deductis videre eſt. ſe-
cus de Doctore creato ſolo verbo ab Imperatore, vel
18 ſummo Pontifice, † aut alio Principe poteſtatem do-
ctorandi habente, nam hoc caſu debet probari per
ſcripturam, vt per quandam ſimilitudinem ait Bald.
de notario creato à Principe, per l. unicam. C. de mã-
dat. Princ. & præcipuè de Doctore uoluit Curt. iun. in
l. pactum, quod bona fide. nu. 3. & 9. C. de pact. & ibi-
19 dem Dec. & ratio eſt, † etenim priuilegium Principis
debet neceſſariò probari per ſcripturam. Ita placuit
Bal. in d. l. 1. C. de mand. Princip. & Curt. ſequutus eſt
in d. l. pactum. & ibi Dec.

CONCLVSIO DXXIX.

ARGVMENTVM.

Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine, an ſit ſtandum, & an pro Doctore præſumatur.

SVMMARIVM.

1 Doctori aſſerenti de aliqua conſuetudine non eſt ſtandum. Contrarium. num. 4.
Stilus, & conſuetudo eſt mutabilis, ſub num. 1.
2 Conſuetudo cum ſit facti, probanda eſt.
3 Non ſolum vni Doctori, ſed pluribus atteſtantibus de cõſuetudine non eſt ſtandum.
4 Doctori de conſuetudine aſſerenti creditur.
5 Doctori atteſtanti de conſuetudine eſt ſtãdum, quoad præſumptionem inducendam, vt onus probandi contrariũ transferatur in aduerſarium.
6 Doctori atteſtanti de conſuetudine vigente in locis, & curijs, ac officijs, in quibus verſatus eſt, non autem in alijs ſtandum eſt.
7 Pro Doctore præſumitur.
8 Delictum quod duobus aſcribitur, quorũ alter ſit Doctor, præſumitur ab illo patratum qui non eſt Doctor.
Actus geſtus a Doctori, qui iuſtus, & iniuſtus haberi poteſt, præſumitur iuſtus propter eius perſonam. ibid.
9 Pro Doctore præſumitur, quod ſit doctrina præditus.

1 Doctori aſſerenti de † aliqua cõſuetudine nõ
eſt ſtandum, ita tradit Bal. in l. is qui. §. antipho. ff. de
pig. in l. conſentaneum. in 5. oppoſit. C. quomodo, &
quando iud. in l. fi. C. de fideicommiſ. in l. cum quidã.
§. qꝫ dſ. circ. fin. ff. de acq. hær. Alex. in conſ. 50. vol. 5.
* Aret. in conſ. 132. Cor. in conſ. 83. Dec. qui hanc * eſſe
cõem opinionem affirmat in conſ. 402. in cauſa Illuſtriſs.
Principis. nu. 15. col. fi. verſ. ex quibus patet, & in
conſ. 472. & in conſ. 142. Barb. in conſ. 4 . vol. 1. Curt.
conſ. 39. & Alex. aſſeuerauit in l. poſt dotem. nu. 29.
ff. ſol. matr. alios refert Dec. in l. 2. §. mutui. nu. 9. ff. ſi
cert. petat. & alios plures recenſet Neuiz. in conſ. 45.
nu. 7. & conſ. 66. nu. 31. latè Purpur. in l. 1. nu. 134. vſq;
ad 140. ff. ſi cer. pet. & Soc. conſ. 150. nu. 19. vol. 1. & in
* conſ. 27. nu. 10. eod. vol. 1. & de * communi atteſtatur
Pet. de Rau. in tit. de cõſuet. ſect. 5. nu. 16. Steph. Bert.
in conſ. 181. circa proceſſum cauſæ. col. 6. nu. 15. verſ.
& licèt Eart. lib. 3. Coraſ. in tract. de cõmun. opi. tit. 7.
nu. 2. & videas latè proſequentẽ Pariſ. in conſ. 25. nu
16. & 17. & 18. vol. 1. Nã ſtylus, & conſuetudo eſt mutabilis,
vt ex alleg. per Pariſ. in conſ. 31. nu. 15. cũ ſequ.
2 lib. 1. & † cõſuetudo cũ ſit facti probanda eſt, vt idem
voluit Pariſ. in conſ. 158. n. 21. cum ſeq. lib. 4. & iſtam
** eſſe veriorẽ, & ** magis cõem opinionẽ cenſuere recentiores
Pariſ. in tract. de euict. nu. 33. & 38. vt refert
ſequẽdo, & alios plures adducẽdo Burſ. ĩ cõſ. 16. n. 37.

Ampliatur hæc concluſio, vt procedat etiam ſi nõ
3 modo vnus, † ſed plures Doctores atteſtentur de cõſuetudine.
Alex. in d. l. poſt dotem. ff. ſol. matr. deciſ.
Neapol. 176. in 2. dub. in 1. difficul.

4 Contrariam ſententiam † quòd imò credatur, ſequutus
eſt Bartol. in l. de quibus, colum. 9. poſt num.
21. & Caſtrenſ. ff. de leg. & refert Dec. referens alios
in conſil. 540. Quæritur in effectu. num. 8. & 9. vbi at-
* teſtatur de * communi, & in conſil. 559. num. 6. vbi pa-
* riter de * communi. Bald. in cap. cum dilectus. de cõſuetud.
colum. 2. Guid. Pap. quæſtio. 139. Caſſa. in cõſ.
64. colum. 5. & quamplures alij, quos congerit Anto.
Gabr. de probat. concluſ. 4.

** Prior tamen opinio eſt communiter, & magis ** receptam
paſſim à Doctoribus, & ſecũdum prædictam
opinionem iudicarunt Domini de Rot. in vna Barchionen.
hæred. de anno 1536. 23. Iunij, vt per Moed.
in deciſio. 206. & in alia 274. de anno 1539. 20. Iunij,
quas refert etiam Burſ. in conſil. 37. num. 16. licèt ſub
alio numero.

Primò limita, & intellige non procedere priorem
5 opinionem quoad præſumptionem inducendam, † vt
onus probandi contrarium transferatur in aduerſarium,
nam tunc benè ſtatur, vt ſenſit Dec. in l. 2. §. 1.
colum. fin. poſt num. 8. ff. ſi cert. petat. & in conſ. 410.
in fi. num. 8. & in conſ. 159. colum. 2. num. 5. & ſeq. &
in conſ. 691. circ. fi. poſt num. 12. & 13. et in conſ. 694.
poſt num. 3 et 4. colum. 1. cui accedit. Cur. iun. in con-
* ſil. 60. col. 4. circa med poſt nu. 5. ubi de * communi
atteſtantur. Gozad. quoque conſuluit in hanc ſententiam
in conſ. 59. colum. 4. in princ. poſt nu. 18. Socyn.
iun. in conſ. 60. num. 10. lib. 2. Roland. à Valle meminit
in conſ. 87. num. 12. lib. 2. Cranet. placuit in conſil.
166. num. 9. & Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 4. caſu
360. num. 93. et 94. et Grat. in conſ. 111. num. 53.
volum. 2. Rum. in conſ. 111. volum. 5. Gomeſ. in cap.
1. de conſt. in 6. Loffred. in conſ. 42. Bertr. in conſ. 144.
* uol. 3. & conſ. 181. ubi de * communi atteſtatur. uol. 3.
et in conſ. 290. uol. 2. et in conſ. 124. uol. 1. et in conſil.
** 141. vbi hanc dicit eſſe * communem, uol. 2. Pariſ. qui
hanc communem * eſſe affirmat in conſ. 25. uol. 1. &
in conſ. 31. uol. 1. et conſ. 158. uol. 4.

6 Secundò limitabis non habere locũ, † quando Doctores
atteſtaretur de conſuetudine uigente in locis,
et curijs, ac officijs, in quibus dicti Doctores uerſati
ſunt, non autem in alijs, ut ad id multa congeſta fuere
à Burſat. in conſil. 43. num. 57. et plurimos collegit
Gabr. in concluſ. 4. de probat.

7 Hinc ſequitur alia concluſio, † vt ſcilicet pro Doctore
præſumatur, ut tradit Marian. Soc. in conſil. 39.
num. 29. uol. 2. ubi teſtatur Bolognet. in auth. habita.
colum. 15. C. ne fil. pro pat. qui dicit, quòd ſi delictũ
aſcribatur duobus, quorum alter ſit Doctor, præſumi-
8 tur ab illo patratum, † qui non ſit Doctor, & idẽ ſubdit,
actum geſtum à Doctore, qui iuſtus, et iniuſtus haberi
poteſt, præſumi iuſtum propter eius perſonam,
quod et ea confirmant quæ obſeruauit Abb. in c. cũ
in iuuentute. de præſum. & quæ animaduertere Guid.
Pap. in ſuo trac. de præſump. col. 3. & alij relati ab eodem
Soc. in d. conſ. 39. num. 39.

Hinc infertur, & ampliatur, ut pro Doctore præſu-
9 matur † quòd ſit doctrina præditus, per l. unicam. C.
de profeſſoribus, qui in urbe Conſtant. lib. 12. et in l.
1. §. ideoq. C. de Iuſtin. C. compon. & refert Alcia. in
tract. de præſump. reg. 3. præſump. 19. nu. 2.

CONCLVSIO DXXX.

ARGVMENTVM.

Dolor cordis, & mœſtitia ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

1 Dolor cordis, & mœſtitia probatur ex aſpectu, & vultu alicuius.
2 Cor hominis, vt plurimum immutat faciem illius, ſiue in bonum, ſiue in malum.
Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. ibid.
3 Vultus eſt ſermo quidam tacitus mentis.
Vultus ſenſus animi indicat, imagoq; eſt animi vultus, & indices oculi. ibid.
4 Timanthis pictoris Iphigeniæ pictura.
5 Antiphili pictoris Hippolyti pictura.

Dolorem

1 Dolorem cordis † & mœſtitiam probari ex aſpe-
ctu, & vultu alicuius, auctor eſt Luc. de Pen. in l. 1.
col. 2. verſ. quæritur ſecūdò. de erogatio. mil. ann. lib.
12. quod probat auctoritate lib. 2. Machabeo. c. 3. nā
cor hominis, vt plurimum immutat faciē illius, ſiue
2 in bonū, † ſiue in malum, vt Eccleſiaſt. 13. in fi. & facit
illud Eccleſiaſt. c. 19. ex viſu cognoſcitur vir & ab oc-
curſu faciei cognoſcitur ſenſatus, atque huc ſpectat l.
obſeruandū. ff. de offic. præſid. & illud Saluſtij in Ca-
tilinaria, prorſus in facie, vultuq; vecordia inerat: nā,
3 vt ait Cicero in Piſonem. 1. Vultus eſt † ſermo quidā
tacitus mētis. Vultus enim, vt idē inquit in 2. de orat.
ſenſus animi indicat, imagoq; eſt animi vultus, & in-
dices oculi, vt idē aſſeruit in 3. de orat. hinc eſt, quòd
Menelaus in Iphigenia Aulidenſi iubet in primis, vt
Agamemnon obtueatur ſeſe videlicet ex vultu, &
aſpecti facti collecturus primum argumētum. Vnde
4 etiam Timanthis pictoris Iphigenia † laudibus orato
rum tantoperè celebratur, quam pinxit ad aram ſtā-
tem, iamq; Dianæ immolandam, & cum omniū aſtā-
tium ex vultu animi dolorem pinxiſſet, omnemque
triſtitiæ imaginem conſumpſiſſet, cum patris mœſti-
tiam ex vultu dignè effingere non poſſet, velo caput
obduxit. Quā etiam egregiè Antiphilus Aegyptius
5 pictor clariſſimus † Hippoliti metum ob taurū emiſ-
ſum ex aſpectu effinxerit, teſtatur Plinius apud Vo-
laterra. lib. 13. c. 3. Anthrop.

CONCLVSIO DXXXI.

ARGVMENTVM.

Dolus an verè probari poſſit, & ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dolus verè probari non poteſt cum in animo conſiſtat.*
2 *Dolus ex coniecturis, & præſumptionibus probari debet.*
3 *Dolus probatur præſumptiuè, & non neceſſario.*
Quæ conſiſtunt in faciendo, probantur ex præſumptionibus. ibi.
4 *Dolus eſt difficilis probationis, & probatur per leuiores probationes.*
5 *Coniecturæ, & præſumptiones licet non probent ſui natura, tamen in his, quæ occultè fiunt plenam probationem faciunt.*
6 *Dolus debet eſſe euidens in caſibus, in quibus requiritur, ad hoc, vt quis incidat in aliquam pœnam.*
7 *Coniecturæ, & indicia ad probandum dolum debent eſſe perſpicua, ideſt, vt non poſſint accipi, niſi in malam partem, ſecus, vt ibi*
8 *Actus inebriandi aliquem non poteſt interpretari, niſi in malum.*
9 *Dolus debet probari manifeſtiſſimis indicijs, perſpicuis, & claris.*
10 *Indicia perſpicua quæ ſint, cum ius non declaret, ſtatur arbitrio iudicis.*

1 Dolus verè probari nō poteſt † cum in
animo cōſiſtat, ſic colligitur ex reſcripto Imperato-
rum Dioclet. & Maximian. in l. dolum. C. de dolo, &
reſponſū fuit a Corn. in conſ. 140. nu 9. & 10. Etenim
difficilis eſſe probationis decidit Boer q. 100. nu. 3. &
4. & Iaſ. conſuluit idem in conſ. 141. col. 3. lib. 4. quos
refert nunquam ſatis laudatus Iac. Menoch. de arbit.
iudic. centur. 2 caſu 116. nu. 21. ſcriꝑſit diffuse Carrer.
in pract. crim. §. homicidij autem ſpecies. nu. 30. verſ.
ſed qualiter.
2 Hinc fit, vt ex coniecturis, † & præſumptionibus ꝓ-
bari debeat, vt habemus ex d. l. dolum cū ſimilibus, et
cauit Ruin. in conſ. 4. nu. 10. vol. 1. & in conſ. 73. nu. 1.
& 9. vol. 2. quod & cōprobauit Marian. Soci. in conſ.
77. nu. 46. volu. 1. & idem in conſ. 129. nu. 68. eod. vol.
1. cui ſententię nōnulli alij adhæſere Andreas Barb.
in conſ. 17. clemētiſſimi Dei, col. 6. poſt nu. 28. verſ. &
pręmitto. vol. 2. & in conſ. 73. num. 3. vol. 3. & Pariſ. in
conſ. 75. nu. 31. vol. 1. & in conſ. 89. nu. 29. eo. vol. 1. &
in conſ. 78. nu. 23. vol. 4. & in conſ. 149. nu. 21. eo. vol.
4. & Ruyn. in conſ. 4. nu. 10. vol. 1. & Franciſc. Purp. in
3 l. 1. nu. 128. ff. ſi cert. petat. vbi ait † dolum probari præ-
ſumptiuè, & non neceſſario, atq; Paul. Caſt in l. quod
Nerua. nu. 3. ff. depoſ. inquit probari ex præſumptio-
nibus, quæ conſiſtunt in faciendo. Dolum verò eſſe
difficilis probationis, refert Burſ. in conſ. 40. nu. 63. &
4 Menoch. de arbit. iudic. centur. 2. caſu 116. nu. 21. † &
quod probetur per leuiores probationes, tenet Corn.
in conſ. 124. nu. 4. vol. 3. quem refert. & ſequitur Alb.
in conſ. 77. nu. 9. & tradidit Petrus Antiboli in tract.
de muneribus. §. 4. nu. 13. ver. indicijs enim, quæ quidē
coniecturæ, & præſumptiones licet non probent ſui
5 natura, † tamen in his, quæ occultè fiunt plenam pro-
bationem faciunt, vt voluit Feder. de Sen. in cōſ. 119.
nulli dubium. Ant. de Butr. in c. veniens. de teſt. Alex.
in conſ. 53. viſo themate ſupraſcripto. nu. 1. lib. 2. quos
ſequitur, & refert Grat. in conſ. 61. in cauſa Franciſci
de Vrſis. nu. 15. lib. 2.

Primò velim limites, & intelligas prædicta non ꝓ-
6 cedere in caſibus, † in quibus requiritur dolus ad hoc,
vt quis incidat in aliquam pęnam, nā tūc talis dolus
debet eſſe euidens, vt cōſulendo placuit Aret. in cōſ.
89. & tradidit Boſſ. tit. de conuictis. nu. 56. & id potiſ-
ſimum quando imponitur pœna, quę ad corpus ſpe-
ctet, vt videre eſt ex multis congeſtis à Burſ. in conſ.
* 77. nu. 13. & 14. vbi de *communi atteſtatur, & in cōſ.
94. nu. 8.

Secundò limitabis, & intelliges, vt prędictæ conie-
cturæ, & indicia debeant eſſe perſpicua, ideſt, vt non
7 poſſint accipi, † niſi in malā partem, vt auctor eſt Pau.
de Caſtr. in d. l. dolum ex indicijs. C. de dolo. nu. 1. &
ibi gl. in verbo, cōuenit, vbi affert exemplum in ſcho-
larib. Hiſpanis, qui inuitauerunt neſcio quem ad prā-
dium, ipſumq; multo vino obruerunt, vt inducerent
ad fideiubendum pro eis, nam ille actus inebriandi,
8 † nō poteſt interpretari, niſi in malum, quod patet ex
eo, quod poſteà fecerunt, quibus & illud ſuffragatur,
quod notat Marian. Soc. in conſ. 37. nu. 27. vol. 2. vbi
inquit, manifeſtiſſimis indicijs debere dolum proba-
9 ri quod verò probandum ſit † ex indicijs perſpicuis, id
eſt claris, & manifeſtis, tenent etiam Crau. in conſ. 8.
nu. 1. cum ibi alleg. & Grat. in conſ. 30. nu. 10. vol. 2. &
Calca. in cōſ. 24. & 1. col. 4. verſ. quartò pro hoc facit.

Quæ autem ſint indicia perſpicua ius nō declarat,
10 † idcircò iudicis arbitrio ſtatur, vt colligitur ex capi-
tulo, de cauſis. de offic. deleg. & ex l. 1. ff. de iure deli-
berandi, & refert Corn. in conſ. 140. nu. 10. lib. 2.

CONCLVSIO DXXXII.

ARGVMENTVM.

Dolus regulariter an præſumatur, & quibus modis.

SVMMARIVM.

1 *Dolus regulariter non præſumitur.*
2 *Quilibet præſumitur bonus, non autem doloſus.*
3 *Dolus non præſumitur præſertim in rebus modicis.*
4 *Dolus non præſumitur, ſi quis ex facto, vel ex aſſerto dolo non eſſet recepturus commodum aliquod.*
Dolus non præſumitur in ſubdito contra Principem. ibid.

5 *Dolus*

Digitized by Google

5 *Dolus non poteſt præſumi, quando arbiter laudauit ex cōſilio ſapientis.*
6 *Dolus nō præſumitur, vbi eſt præſentia conſanguineorum.*
7 *Dolus non pręſumit̃, quando interuenit præſentia iudicis, & ipſius auctoritas, nec quādo actus ſit publice, & palā.*
8 *Doli præſumptio ceſſat, quando quis mādato iudicis facit.*
9 *Dolum allegans probare debet.*
10 *Dolus præſumitur, quando actus per ſe eſſet illicitus.*
11 *Dolus in dubio non præſumitur, nec animus commitendi delictum ſi pater percuſſerit filium.*
12 *Dolus tunc non præſumitur, quādo quis facit actum, qui fieri eſt ſolitus, licèt ſit illegitimus.*
13 *Furtum, vel incendium præſumitur euenire propter dolū, & culpam mali cuſtodientis.*
14 *Cuſtodi incumbit onus probandi caſum furti, vel incēdij eueniſſe ſine dolo, vel culpa ſua.*
15 *Dolus præſumitur, ſi alicui fuerit tradita valiſia, & ille reſtituerit abſq; ſigno.*
16 *Dolus præſumitur in notario, qui omiſit ſolemnia requiſita in teſtamento, ſiue inſtrumento.*
17 *Dolus in dubio regulariter non præſumitur in notario.*
18 *Dolus præſumitur in actu, in quo ſolemnia requiſita non fuerunt adhibita.*
19 *Dolus præſumitur in eo, qui mendacium dixerit.*
20 *Ex mendacio doloſo indicium fit ad torturam.*
21 *Dolus in mendace non præſumitur, quando ex mendacio nullum commodum conſequitur.*
22 *Dolus non præſumitur ex actu, a quo quis commodū non ſentit.*
23 *Dolus præſumitur ex fuga contra fugientem.*
24 *Dolus præſumitur quando quis nō facit, quod facere debet, vel obligatus eſt.*
25 *Dolus præſumitur, quando quis aliquem in precio læſerit vltra dimidiam.*
26 *Enormis læſio videtur à iuramento excepta, & ſiue ſit minor, ſiue maior poteſt contrauenire.*
Paria ſunt, quod interueniat dolus re ipſa, vel ex propoſito, ibid.
27 *Dolus ex enormi læſione præſumitur.*
28 *Dolus nō pręſumitur, niſi lęſio ſit enormiſſima in toto vel quaſi.*
29 *Dolus nō pręſumitur neq; falſitas, ſi lęſio ſit in re modica.*
30 *Dolus pręſumitur contra arbitros lędentes enormiter aliquam ex partibus, etiamſi eſſet data poteſtas ipſis pronūciandi prout eis videbitur.*
31 *Dolus pręſumitur ex enormiſſima lęſione, etiamſi expreſſè ipſi eſſet renunciatum.*
Abſolutio à iuramento poteſt peti non obſtante renunciatione enormiſſimę lęſionis, ibid.
32 *Dolus pręſumitur contra cōtrahentē, qui tacet aliqua, quę ſi expreſſiſſet, alius veriſimiliter contractum nō feciſſet.*
33 *Dolus pręſumitur contra vendentem rem feudalem, ſi tacet qualitatem feudi.*
34 *Doli ſuſpicio eſt contra ſententiam, quam quis diu tacuit, & occultauit,*
35 *Dolus pręſumitur contra veritatem tacentem in reſcripti impetratione.*
36 *Dolus pręſumitur contra tacentē beneficiū ſibi competens.*
37 *Dolus non ſolū pręſumitur ex taciturnitate, ſed etiam ex falſa expreſſione, & aſſertione.*
38 *Dolus pręſumitur, ſi quis fidē, & promiſſa non impleuerit.*
39 *Dolus pręſumitur ex propoſito, ſi quis alicui maximè minori perſuaſerit, vt aliquid faceret.*
Perſuaſor ille dicitur, qui aliquid perſuadet ad ſui commodum, ibid.
40 *Vnica perſuaſio, per quam quis inducitur ad aliquid faciendum, habetur loco coactionis, & compulſionis.*
41 *Dolus pręſumitur cōtra eum, qui eodem puncto temporis omnia facienda curauerit.*
42 *Dolus pręſumitur, quando quis nō vtitur remedijs opportunis ad actum, quem agit.*
43 *Dolus pręſumitur etiam, quando aliquis actus ſit in loco occulto, vel tempore nocturno.*
44 *Dolus contra eum præſumitur, qui contrahit in domo alterius, & cum perſona domeſtica.*
45 *Dolus præſumitur contra tranſeuntem per viam non rectam, & inuſitatam.*
46 *Dolus præſumitur etiam contra minorem, militem, mulierem, & ruſticum, ſi aliquid agant occultè, licet tractent de damno euitando.*
47 *Dolus præſumitur; quando quis leges tranſgreditur.*
48 *Dolus præſumitur, qn̄ qs cōtra iura mercatur, & n. 129.*
49 *Dolus etiam præſumitur in eo, qui tranſgreditur voluntatem teſtatoris.*
Voluntas teſtatoris pro lege habetur. ibid.
50 *Dolus p̄ſumit̃ ēt contra eum, qui ſciēter facit rē prohibitā.*
51 *Tutor vendēs bona pupilli ſine cauſa pręſumitur in dolo, quia facit rem prohibitam.*
52 *Dolus cōtra eum pręſumitur, qui ſpreta prohibitione, ſeu denunciatione ſibi facta, ne quid tale faceret, illud fecit.*
53 *Dolus pręſumitur, quando actus communiter habetur licitus, & conceſſus.*
54 *Dolus pręſumitur etiam contra ſcientem futurā ſibi prohibitionem, vel denunciationem, & tamen illud facit.*
55 *Dolus pręſumit̃ ēt in eo, q̄ alienat rē ſubiectā reſtitutioni.*
56 *Dolus pręſumitur contra eum, qui aliquid facit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet.*
57 *Dolus pręſumitur, & prauus animus etiam quando quis aliquid facit in re ſua, & ſumptibus ſuis, ſi talis fabrica ei nihil proſit, & alteri nocet.*
58 *Dolus preſumitur cōtra accuſatorem, qui aliquid obijcit, quod ſibi non prodeſt, & alteri nocet.*
59 *Dolus pręſumitur contra eum, qui nimium procraſtinat proponere, vel excipere aliquid in iudicio.*
60 *Dolus pręſumitur in eo, qui conſumit rem alienam.*
61 *Dolus in eo pręſumitur, qui cum iactura alterius lucrum quęrit.*
62 *Victricus ſi aliquid fecerit ad ſui commodum cum priuigno ſuo, pręſumitur dolo, & fraude feciſſe.*
63 *Dolus p̄ſumit̃ contra tutorē, q̄ alienat bona pupilli ſine cā.*
64 *Dolus contra tutorem pręſumitur, ſi non poſuerit in inuentario quę ponere tenebatur.*
65 *Tutor alienans rem magni precij, non caret dolo, ſi modici erat ſufficiens.*
66 *Dolus tutoris arguitur, etiamſi non confecerit librum rationum adminiſtrationis.*
67 *Tutor in dolo p̄ſumit̃ ēt ſi nō reddiderit rōnes adminiſtrationis, atque etiam ſi omiſerit ſcribere pecunias exactas.*
68 *Dolus pręſumitur contra illum, qui aliquid agit confuſè, & ſub inuolucro nulla cauſa, cur ita faciat, expreſſa.*
69 *Dolus contra illum pręſumitur, qui non fecit certiorem alium de iuribus ei competentibus.*
70 *Dolus cōtra eos pręſumitur, qui apud Principem generalibus verbis vtuntur, ipſum de omnibus ſigillatim certiorem non faciendo.*
71 *Dolus pręſumitur contra eum, qui ſcit ad aliquid ſe teneri, & non facit.*
72 *In dolo præſumitur, & dicitur eſſe, qui ſcit ſe teneri ad ſolutionem pedagij, & illud non ſoluit.*
73 *Dolus p̄ſumit̃, quādo quis prius aliquid tractauit facere.*
74 *Metus præſumitur ex tractatu pręcedenti, ſi probetur interueniſſe tractatum de cogendo aliquem per metum ad contrahendum matrimonium.*
75 *Dolus p̄ſumitur quando quis aliquē actum inſolitū fecit.*
76 *Dolus præſumitur contra eum, qui aliquid aſſerat, aut affirmet, quod ignorat.*
77 *Dolus nunquam in eo eſſe præſumitur, ad cuius vtilitatē actus, quem fecit non cedit.*
78 *Dolus præſumitur contra eum qui propoſita, & obiecta non probat.*
79 *Dolus in arbitris præſumitur, qui ratum fieri laudum curant, antequam illud legatur.*
80 *Dolus in eo præſumitur, qui id omittit, ad quod ſcit, aut ſcire debet ſe neceſſario ratione officij ſui teneri.*
81 *In dolo eſſe dicitur, qui petit aliquid nomine ſuo, quod reſtituere tenetur, ſecus ſi petat nomine alterius, vt ibi.*

82 Dolus in hærede præſumitur, ſi poſt motam ſibi hæreditatis controuerſiam legata ſine cautione de reſtituendis legatis è dicta hæreditate perſoluat.

83 Dolus in eo etiam præſumitur, qui vendicat rem, quã vendi mandauit.

84 Dolus in eo præſumitur etiam, qui non reſtituit, quod debet reſtituere.

85 Dolus in eo etiam præſumitur, qui agit ex ſtipulatione ſine cauſa concepta.

86 Dolus præſumitur in eo, qui perſeuerat petere id, quod legitimæ exceptione elide poteſt.

87 Dolus in eo præſumitur, qui contra æquitatem ſcilter aliquid facit.

88 Dolus præſumitur, qui conſtitutiones Principis, ſe ignorare dicit.

89 Dolus in eo præſumitur, qui nõ obtemperat Imperio Magiſtratus.

90 Dolo caret, qui iudicis præcepto paret.

91 Dolus præſumitur in fideiuſſoribus, qui rem pignori obligatam emunt à creditore.

92 In dolo hæres præſumitur, qui rem hæreditariam emit à creditore propter vinculum fraternitatis.

93 In filio, & coniunctis, qui rem hæreditariam emũt à creditore, non præſumitur dolus.

94 Dolus in eo præſumitur, qui non edit totum id, quod edere debet.

95 Dolus in eo præſumitur, qui appellat extra iudiciũ, & appellationem non proſequitur intra annum.

96 Dolus præſumitur in eo, qui variè reſpondet.

97 Dolus præſumitur contra matrem, quæ iurauit filium eſſe maiorem, & reperiatur minor.

98 Dolus præſumitur contra præſentem, nec reſiſtentem delicto, cum poſſet.

99 Dolus præſumitur in teſtibus ſingularibus.

100 Dolus in poſſeſſore præſumitur, qui deſijt poſſidere poſt datum libellum, vel poſtquam actor dixit ſe daturum.

101 Dolus præſumitur in abſente, qui tenetur aliquid facere, & abeſt, incitato perſonaliter, & poſtea ſe abſente, in debitore obligato ad ſoluendum certo loco, & tempore, ſi ibi non ſit præſens.

102 Dolus præſumitur contra occupantem etiam vacuã poſſeſſionem, niſi continuo probet ſe dominum.

103 Dolum arguit inſolita cautela.

104 Dolus præſumitur, quãdo aliquid ſit inter perſonas prohibitas, vel tempore prohibito.

105 Dolus in eo præſumitur, qui aperit tabulas teſtamẽti ante iudicium defuncti.

106 Dolus patris præſumitur, ſi filia proprijs excluſis filijs patrem inſtituerit.

107 Actus inſtitutionis patris accipiendus potius eſt in meliorem partem, ſi filius diues ſit, & ſolus: pater vero pauper, & multis filijs, ac filiabus onuſtus.

108 Dolus præſumitur ex proteſtatione, & nimia diligentia.

109 Dolus arguitur ex eo, quod quis contrahit cum luſore, & diſſipatore.

110 Dolus in eo præſumitur, qui pro parua quantitate inducit aliquẽ ad renunciandum amplum fideicommiſſum.

111 Dolus præſumitur in emptoribus, ſi emerint ab illis, qui ignorant bonitatem poſſeſſionis.

112 Dolus præſumitur in venditore, qui rei ſuæ vires, vel bonitatem nimiã cum ſciret, non pætefecit emptori.

113 Dolus præſumitur in carcerum cuſtodibus.

114 Dolus in eo præſumitur, qui ſallendi cauſa obſcurè loquitur, & qui inſidioſè obſcura diſſimulat.

115 Dolus in eo præſumitur, qui ignorat id, quod oẽs intelligunt.

116 Dolus præſumitur in præterito propter ſequentia.

117 Dolus præſumitur ex denegatione inuentarij.

118 Doloſe, & malo animo in dubio præſumitur feciſſe qui homicidium, aut aliud crimen ab illo alias patratũ iterum perpetrat.

119 In dolo eſſe dicitur, qui contractum non obſeruat, nec adimplet, ſeu contrauenit.

120 Dolus in iudice præſumitur, qui errat in iure.

121 In dolo eſt, qui potuit denunciare, & non denunciauit.

122 In eo dolus præſumitur, qui per iniuriam verberat.

123 Dolus ex breuitate temporis præſumitur.

124 In dolo mercator præſumitur, qui dedit fideiuſſorem, qui continuo fugam arripuit.

125 Dolus præſumitur eo ipſo quod quis habeat res ſuas ſaluas, & alienas amiſerit.

126 Dolus in eo præſumitur, qui peculiũ intricat, ſeu admiſcet, vel transfert in alium id, de quo ſuſpicabatur.

127 Dolus præſumitur ratione vicinitatis actuũ, & ex multis etiam ſimul iunctis.

128 Dolus præſumitur in maiori petente productionem teſtiũ poſt dicta teſtificata.

129 Dolus in eo præſumitur, qui contra iura mercatur.

130 Non eſt in dolo, qui contra iura ignoranter mercatur.

131 Dolus non præſumitur in ruſtico contra iura mercante.

132 Ruſticus, qui emit rem non ſeruata forma ſtatuti, non præſumitur mala fide emiſſe.

133 Dolus in eo præſumitur, qui valiſiam ſine ſigno reddit, quæ cum ſigno poſita fuerat apud eum.

134 Dolus præſumitur ex violentia.

135 Dolus præſumitur in eo, qui omittit capere ex inſtitutione, & capit ex ſubſtitutione alterius.

136 Dolus in eo præſumitur, qui ſcit factũ, & facit cõtra ius.

137 Dolus præſumitur in delicto, vt in incendio, ſi inimicitia præceſſerit.

138 Dolus præſumitur ratione qualitatis perſonæ percutientis & qualitatis inſtrumenti, quo eum percutit.

139 Dolus pſumit̃ ex pcuſſionib. ſi qs mortat̃ intra triduum.

140 Dolus in renũciationibus mulierum præſumitur, ſi aſſerant ſe læſas in magna quantitate.

141 Dolus præſumitur in literis iuſtitię, vel paruę gratię.

142 Dolus præſumitur in ijs, qui famoſos, & publicos malemeritos recipiunt.

143 Dolus facile præſumitur inter perſonas ſuſpectas.

144 Dolus præſumitur ex qualitate perſonæ.

145 Dolus præſumitur, vbi quis pro debito læditur.

146 Dolus in argentario præſumitur, qui tenet libras in locis inſolitis.

147 Dols præſumptionem inducit cultura, & fabricatio ſubſequutæ poſt proteſtationem.

148 Dolus in adminiſtratore præſumitur, qui facit aliquid ad incommodum eius, cuius bona adminiſtrat.

149 Dolus pręſumitur in eo, qui nõ eſt proſequutus quod debuit.

150 In dolo eſt, qui non prouidet ea, quæ prouideri debebant.

151 Dolus pręſumitur in eo, qui eſt futuræ rixæ præparatio.

152 Dolus prçſumitur ex alienatione omniũ bonorũ a minore & muliere facta ſine ſolemnibus à iure requiſitis.

153 Dolus prçſumit eo ipſo, quod quis creditũ non exoluerit.

154 Dolus prçſumitur in his, quę committuntur iudicis arbitrio, quando eſſet exceſſus indignus.

155 Dolus præſumitur in omni inuaſore, & turbatore.

156 Dolus in eo pſumit̃, q occultat eõnis, ſcripturas, & huĩoi.

157 Dolus præſumitur in eo, qui alieno nomine vendidit minus iuſto precio.

158 Dolus præſumitur ex malo effectu ſequuto.

159 Cuius effectus malus eſt, eius quoq; volũtas mala pſumit̃.

160 Dolus pſumit̃ in tutore extorquente quietationẽ ab olim pupillo, aſſerendo ſe rõnem reddidiſſe, & reliqua ſoluiſſe.

161 Dolus præſumitur in muliere renunciante ſine conſenſu propinquorum.

162 Dolus contra eum arguitur, qui promittit aliquid, ſciẽs ſe ſoluendo non eſſe.

163 In dolo eſſe videtur, qui ab alio petit id, quod fieri nullo modo poteſt, aut etiam difficile eſt factu.

164 Dolus in eo prçſumitur, qui admittitur peritia ſua.

165 Dolo non videtur carere depoſitarius, qui non expendit pecuniam depoſitam in re immobili, vt promiſerat.

166 In dolo non eſt depoſitarius, ſi per ipſum non ſtetit, quin pecunia inueſtiretur in re immobili.

167 Dolus prçſumitur ex amiſſione omnium bonorum.

168 Dolus prçſumitur in eo, qui diſſimulat prçſentia, & denunciat futura.

169 Dolus

169 *Dolus præſumitur in arbitrando ex eo, quod quis aliter arbitretur, quàm oporteat.*
170 *Dolo præſumitur fieri, quæ fiunt contra naturam.*
171 *Dolus in illo præſumitur, qui poteſtatem habet a teſtatore eligendi pauperes, ſi elegerit filium diuitem.*
172 *Dolus præſumitur ex inſtrumento dotis facto poſt cohabitationem viri, & mulieris.*
173 *Dolus præſumitur, quando ſupponitur tertia perſona ad contrahendum.*
174 *Dolus præſumitur in eo, qui contra propriam confeſſionem petit, quod ſibi non debetur.*
175 *Dolus præſumitur in eo, qui cum prohibeatur, per interpoſitam perſonam emit.*
176 *Dolo deſiiſſe poſſidere dr̃ ille, cui fuit nũciatũ, ne alienaret, quia cogitabat nuncians contra eum agere ad rem.*

1 Dolum regulariter nõ præſumi † teſtis
eſt mihi locupletiſſimus Vlp. in l. quoties. §. qui dolo.
ff. de prob. & Arian. in l. nõ omnis. §. a barbaris. ff. de
re milit. et teſtatur Alex. in l. quod adhibitis. C. de his,
qui ſibi aſcrib. in teſtam. ibi, inquam te credo magis
errore, quàm malitia incidiſſe, quem cõtext. dixit eſſe
obſeruatione dignũ Bal. in l. 1. in fi. ff. de leg. & in l. ob
ſeruare. § proficiſci. q. 39. ff. de offi. proconſ. & leg. cui
accedit Iaſ. in l. ſi per errorẽ. nu. 30. ff. de iuriſd. omn.
iud. iſtis ſe ſubſcripſit Hipp. Marſ. in l. de falſis. nu. 7. &
in l. qui ignoras. nu. 9. ff. eo. tit. reſponderunt quoq; in
hanc ſententiam Alex. in cõſ. 65. habita ſuper cõtentis.
nu. 11. vol. 1. & in conſ. 27. in cauſa, & lite. in prin.
vol. 2. atq; Dec. in conſ. 175. in cauſa falſitatis. nu. 5. &
decidit Thom. Gram. in deciſ. 60. in cauſa excellentis
Comitis, n. 6. pulchreq; Bart. in l. ſi librarius. ff. de reg.
iur. ex recẽtioribus poſtremo loco tradidit Fran. Mãt.
de coniect. vlt. vol. lib. 2. tit. 7. nu. 1. atq; Andr. Gail. de
pace publica. lib. 1. c. 7. n. 12. D. Octau. Vulpell. in cõſ.
127. nu. 2. atq; Crot. in cõſ. 307. nu. 3. lib. 3. nec ab hoc
fuit alienus Fran. Marzar. in cõſ. 21. verſ. quia regula-
2 riter, nam † quilibet præſumitur bonus, non autem doloſus,
vt habemus ab eodem Vlp. in l. merito. ff. pro
ſocio. l. omnimodo. C. de inoff. teſtam. c. fi. de præſũp.
& quod non præſumatur, poſteriores noſtri Iuriſconſulti
ſenſere tum profitendo, tum etiam conſulendo,
vt Caſtr. in l. ſi quis ex argentariis. §. prætor. nu. 7. ff. de
eden. cũ ibi alleg. & Crau. in conſ. 8. nu. 1. cũ ſeq. Soc.
conſ. 277. Viſis publico inſtrumẽto. col. 3. in prin. ver.
ex quibus patet. lib. 2. Corn. conſ. 63. col. 3. circa finem
lib. 3. Crau. in conſ. 319. nu. 1. Nicol. Euerar. in cõſ. 97.
Viſis actis coram Domino Decano. col. 2. verſic. nec
3 præſumitur dolus, præſertim † in rebus modicis, vt ait
Abb. in c. accedẽs. nu. 2. de crim. falſi, quod etiã idem
eſt, ſi quis ex facto, vel ex alieno dolo non eſſet rece-
4 pturus commodum aliquod, quoniã in hoc caſu † nõ
præſumitur dolus, vt ex adductis per Maria. Soc. cõſ.
37. nu. 30. vol. 1. & ex allatis à Burſ. in cõſ. 40. nu. 63. &
præcipuè in pœnalibus, argu. l. ſi ita legatur. §. ſpecies.
ff. de leg. 2. & tradidit Crau. in conſ. 244. nu. 5. & maximè
in ſubdito contra Principẽ, ad quod multa cõgerit
Burſ. in d. cõſ. 94. nu. 9. Nec itidem poteſt præſumi
5 dolus, quando † arbiter laudauit ex conſilio ſapientis,
vt ait Flor. in l. regula. §. ſed & iuris. ff. de iuris. & fact.
ign. & in l. bonorum, & ibi Bar. ff. de bon. poſſ. neq; ex
6 eo dolum quis præſumet, vbi eſt † præſentia conſãguineorum,
ſic docuit Bar. in l. fi. ff. de reſt. in integ. atque
idem Bar. & Bal. in l. tranſactionem. C. de traſact. idẽ
Bal. in l. Pollia. ff. de iis, quib. vt indig. & in l. 1. C. ſi qs
al. teſta. prohib. & Bart. in l. frater à fratre. ff. de cõdict.
indeb. Socyn. iun. in conſ. 67. nu. 38. vol. 2. Roman. in
7 l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Trebell. & etiam † quando
nõ interuenit pſcientia iudicis, & ipſius auctoritas, vt
conſuluit Pariſ. in conſ. 52. num. 3. vol. 4. nec quando
actus fit publicè, & palam, vt dixit, ibidem. Pariſ. nu.
31. Socyn. iun. in conſil. 67. nu. 38. volum. 2. nec etiam
8 qui mandato iudicis † facit, vt cautum eſt in reg. quod
quis mandato, et ibi Dyn. in princ. de reg. iur. in 6. nã
cũ neceſſe habeat parere, neceſſitas facit ceſſare præſumptionem
doli. leg. qui cum maior. §. ſi pater. ff. de
bon. libr. et l. mater. C. de calum. quinimò inducit præ
ſumpt. contrariam, hoc eſt fraudis, et doli non præſumendi,
vt l. ſtipulatus. §. ſi fancem. ff. de ſolution. et l.
quanquam. in princ. ff. de aqua plu. arcend. et l. qui autem.
§. apud Labeonem. ff. quæ in fraud. cred. ut Dyn.
vbi ſupra refert. Et quod dolus non præſumatur notat
etiam Pariſ. in conſ. 49. nu. 28. lib. 1. et in conſ. 13.
nu. 57. eo. vol. 1. et in cõſ. 49. nu. 28. eo. vol. 1. et in cõſ.
96. nu. 43. et Grat. in conſ. 14. nu 7. et in conſ. 99. nu. 1.
et in conſ. 140. nu. 15, vol. 2.
9 Quapropter efficitur, † vt qui dolum allegat, probare
debeat, ut aſſeruit Caſtrenſ. in d. l. ſi quis ex argentariis.
§. prætor. nu. 7. ff. de edend. et in l. trãſactionem.
num. 2. C. de tranſact. et uoluit Fulgoſ. in l. dolum. in
princ. C. de dolo malo. et Dec. in conſ. 256. nu. 3. col.
4. in princ. et Marian. Soc. conſ. 98. num. 13. uolum. 2.
Corn. in conſ. 140. num. 9. lib. 2. Pariſ. in conſ. 96. nu.
67. et 68. uol. 1. et in conſ. 52. num. 27. et 28. uolum. 4.
et Fulgoſ. in conſ. 127. colu. fi. ad quod etiam eſt contex.
in d. l. quoties. §. qui dolum. ff. de hered. inſtit. et
in l. dolus. ff. mandat. et in l. dolum. C. de dolo. et in c.
fi. de renunc. lib. 6. idem ſenſit glo. in c. ſedes, et c. literis.
de reſcript. cui accedit Abb. in c. cum quidam. nu.
5. de iureiurand. poſt Bald. in l. nemo clericus. C. de
ſumma Trin. et fide Cath. quod latè proſequuti ſunt
Fel. et Dec. in c. ſi autem. col. 1. et 2. de reſcript. ubi cõgeſſere
concluſionem cum octo fallentiis, hanc eandem
ſententiam probauit Ale. in tract. de præſump.
reg. 3. præſump. 2. nu. 8. Albert. de agnoſ. aſſer. q. 25. nu.
18. cum ſeq. et Curt. iun. in conſ. 179. nu. 8.
10 Primò limita non procedere, † quando actus per ſe
eſſet illicitus, nam tunc dolus præſumeretur, vt text.
eſt not. in l. ſi non conuitii. C. de iniur. tenuit Cor. cõſ.
93. uiſo, et in conſ. 360. uiſo. uol. 3. et aſſeruit Andr.
Gail. de pace publ. lib 1. cap. 7. nu. 13. ubi multos eiuſdem
ſententiæ viros adducit, et ita Cepoll. reſpondit
in conſ. 21. num. 3. et in conſ. 24. num. 8. cum ſeq. et ex
alleg. à Burſ. in conſ. 94. nu. 3. et Pariſ. in conſ. 52. nu.
33. et in conſ. 78. nu. 16. vol. 4. et vide limit. 16.
Sublimita, vt hoc nõ procedat, vbi uериſimilitudo
11 † tolleret iſtam præſumptionem, veluti ſi puer percuteret
filium: in dubio enim non præſumeretur dolus,
nec animus committendi delictum, vt eſt gl. ſing. in
l. 2. de ſic. cõſideratur tamẽ genus armorũ, vt in d. l. 1.
Secundo loco ſublimitabis, quãdo in eum actum
12 faceret † qui fieri eſſet ſolitus, quamuis eſſet illicitus:
non enim tunc præſumitur dolus, ut docuit Barr. in l.
ſi pignore. §. fin. in princ. ff. de pig. actio. quem refert,
& ſequitur Hippol. Marſil. in conſ. 90. num. 12. & in
conſ. 100. num. 12.
Secundò limita, vt locum non habeat in furto, vel
incendio, quia hæc præſumuntur euenire propter do
13 lum, & culpam † malè cuſtodientis, vt traditum eſt
in l. vendit. ff. de peric. & commo. rei vend. not. glo. in
l. ſi modo. ff. de leg. 1. & in l. 4. §. 1. ff. de offic. proconſ.
& l. et ideo illi incumbit onus probandi illum caſum
14 eueniſſe ſine dolo, † vel culpa ſua, vt Paul. de Caſt. in
d. l. ſi quis ex argent. §. prætor. nu. 7. cũ ibi alleg. & Io.
de Ana. cõſ. 91. Rom. cõſ. 401. eo pinppoſito, & Anchar.
conſ. 349. et ad iſtam limitationẽ pertinent, quæ
obſeruauimus in Concluſione, Furtum, et in Concluſione,
Incendiũ, & quæ animaduertit prudentiſſimus
Iuris vtriuſq; Iac. Menoch. in trac. de arbit. iud. in cẽt.
15 3. caſu 208. nu. 33. † vbi ſi alicui fuerit tradita valiſia,
& ille reſtituerit abſq; ſigno, ex illa ſigilli amotione
præſumitur dolus.
Tertio loco limitatũ, vt nõ vera ſit Concluſio in no
16 tario, qui omiſit ſolẽnia requiſita in teſtã, † uel inſtrumento,
ut l. iubemus. C. de teſta. et ibi tradidere recẽtiores,
& Alc. in conſ. 73. nõ puto. col. 2. nu. 3. lib. 1. &

in l.nulli,& ibi Bar.nu.2.C.de numer.lib. 12. nā licèt
17 regulariter in dubio non præſumatur dolus†in nota-
rio.vt aſſeruit Alc.in tract.de præſump.reg.3.præſūp.
13.nu.9.tamen hoc non procedit in omittēte ſolem-
nitates inſtrumentorū,vt hoc idē multis comprobat.
Alc.in d.præſump.13.nu.12.& Barb.in conſ.8.col. 9.
verſ.t.iſta fuit monialis,vol.4. motus auctoritate gl.
18 ordin.in l.1.C.de fid.inſt. & quod in actu,†in quo ſo
lennia requiſita nō fuerunt adhibita,dolus pręſuma-
tur,tradidit Rol.de Cur.in conſ.113.ſecūdùm ea. nu.
5.quod eſt poſitum inter conſilia vlt. volunt. à Ioan.
Bapt. Zilet. collecta,quæ quidē doli præſumptio ceſ-
ſat,ſi adhibita omnia ſolemnia requiſita,vt cauit Cę-
phal.in conſ.261.nu.7.

Quartò limitare poteris, vt locū ſibi nō vendicet,
19 qn̄ quis mendaciū dixerit:†quia tunc pręſumitur do-
lus in eo,vt innuere voluit Vlp.in l.ſi quis affirmaue-
rit.§.1.& idē in l. quod venditor. & in l.& eleganter.
§.item Pomponius.ff.de dolo.& in l.falſus. §. ſi quis.
§.de fur.quod probauit Hieron.Gigas in conſ.40. nu.
5.& ſenſit Crau.de antiq.temp.in 1.par.ver.vidimus,
20 & abundè.nu. 16.& nu.18.vbi ait,†ex hoc mendacio
indiciū fieri ad torturam, permotus doctrina Rom.
in conſ.8.viſo facto propoſito,poſt nu.2.ver. tertium
quidem Imo.in conſ.2.col.2.verſ. animaduertēdum.
Alex.in conſ.63.lib.1.Dec.in l.2.col.2.ff.quod quiſq;
iur.Idem Crau,tradidit in conſ.2.nu.13.& in cōſ.192.
nu.13.& in conſil.282.nu.8.quod idem placuit vltra
Crau. Lucæ de Penna in l.quoties.col. 7. verſ. quid ſi
reus accuſatus.C.de digni.lib.12.conſuluit Barbat.in
conſ.43.præclarè ſcribitur.col.4.vol.1.idē ſenſit Soc.
ſen.in conſ.54.Viſis teſtib. nu.13.lib.3.tradidit quoq;
Fel.in c.literas,ante nu.2.de præſumpt.

21 Sublimita,vt non procedat,qn̄ talis mēdax†ex tali
mendacio nullum commodum conſequeretur:nam
tunc non pręſumeretr̄ dolus in eo,vt cautum eſt à Pa-
riſ.in cōſ.8.nu.5.vol.4.cui accedit Crau.in conſil. 18.
Andreas iuuenis.nu.22.vbi ait, quod dolus non præ-
22 ſumitur ex actu,†à quo quis commodū non ſenſit,&
ait Bal.in cōſ.250.in quæſtione,poſt nu.9.verſ.ex quo
ſequitur,quod eſt repetitum in conſ.382.vol.5.

Quintò prætereà limites velim,quando quis aufu-
23 git,etenim ex huiuſmodi fuga præſumitur dolus†cō-
tra fugientem,vt habemus à reſponſo Vlp.in l.impu-
beribus.ff.de ſuſpect.tut.Bald.in conſ.432.Caſus talis
eſt. A.;Campſor publicus,poſt nu.1.verſ. 3.quia fugi-
tiuus.lib.1.& in conſ.254.proponitur,quod vxor.ver.
item præſumitur contra eum,lib.2.& refert ſequendo
Crau.in conſ.6.nu.37.

Sextò limitatur,quādo quis non facit,quod facere
24 debet,vel obligatus eſt.† nam nunc præſumitr̄ dolus,
teſte Crau.in conſ.193.nu.2.per l. ſi procuratorem. §.
dolo.& l.dolus.ff.mand.l.1.§.eſt aūt apud. ff. depo. l.
dolo.ff.ad leg.Falc.idē traditū eſt à Curt.iun.in conſ.
19.Viſo,ac diligenter conſiderato.nu. 1. quod etiam
probauit Rom.in cōſ.191.ſpectabilis Domine.nu.3.
verſ.dolus autē,& placuit Anch.in cōſ.316. ad idem
cōſuluit Corn.in cōſ.116.lib.1.& in conſ. 128.colu.2.
lib.3.& docuit Crau.in conſ.172.& in conſ.75. nu. 6.
& refert Burſ. in cōſ.94.nu.2.Pariſ.etiā in conſ.74.nu.
29.lib.1.quem refert Menoch.de arbit.iudic. cent. 3.
caſu 208.nu.35.Marc.Mant.in conſ.72.nu.6. tom. 2.
Soc.ſen.in conſ.190.nu.2, vol. 2.

Septimò limitatur,qn̄ quis aliquem in precio læſe-
25 rit vltra dimidiam,† quoniam tūc præſumitur dolus,
vt reſponſum fuit ab Vlp.in l.omnes.§.Lucius.ff.quę
in fraud.credit.& videre eſt ex reſcripto Imper. Dio-
clet.& Maxim.in l.ſi ſuperſtite.C.de dol. cū alijs mul
tis adductis à Crau.in conſ.192.nu.3.et idē tenet Dec.
in conſ.150.nu.6.vbi ait,quod hoc caſu, ſi minor,vel
maior iurauerit, non eſſe neceſſariam abſolutionem
26 iuramenti,nā talis enormis lęſio†videtur à iuramen-
to excepta,& ſic hoc caſu ſiue minor, ſiue maior pōt
contrauenire,vt ex ibid.deductis colligitur:illudque
ſubiungit, paria eſſe, quòd interueniat dolus re ipſa,
* vel ex propoſito, & hanc eſſe * communem opinio-
nem ibi,nu.3.atteſtatur, & de hac reſolutione in mi-
nore an ſit neceſſaria,videas Crau. in conſ. 7. per tot.
& idem Curt.ſen.in conſ.43.nu.34.& Bertr.in conſil.
27 74.nu.2.vol.7.& ꝙ præſumatur †ex enormi læſione,
idem ſenſit Barb.conſ.21.nu.6.lib.1.& in conſ.42.nu.
6.eo.vol.& conſ. 71.nu.2.vol.3.& latiſſimè Crauet.in
conſ.142.nu.1. atque placuit Maria.Soc. in conſ.47.
nu.3.vol.2.& conſ.98.nu.26.eod.vol. 2. & Abb. me-
minit in conſ.77.nu.23.& in conſ.100.nu.6. Rom. in
conſ.54.Viſis circa id,de quo quæritur,nu.4.& in cōſ.
68.Viſis mihi propoſitis.nu.3.reſpondit etiam Bal.in
cōſ.153.Statutū,ꝙ prohibet.lib.2.& in cōſ.55.ad eui-
dentiā.nu.6.vol.3.conſuluit quoq; Alex. in conſ.42.
ſuper præmiſſo.nu.6.lib.1.idem Dec.in conſ.29.Iuri-
dicam.poſt nu.6 uerſ.nam ex enormi læſione, idē vo
luit Bertr.in conſ.104.etiam ſi ad inſtātiam.nu.3.lib.
1.& in conſ.236.multa ſunt.n.14.eo.lib.1.& Io.Bapt.
Ferret.in cōſ.149.nu.11.Crot.in conſ.120.nu.23.lib.
1.& in conſ.321.nu.31.lib.3.

Hanc tamē limitationem ſublimitabis, vt ꝑcedat
28 tm̄,†ſi læſio ſit enormiſſima,vt auctor eſt Rui.in cōſ.
82.nu.5.vol.5.& in conſ.57.nu.5.& conſ.69.num.13.
vol.2.atq; Iaſ.in conſ.18.nu.16.& ſeq.vol.1.& uoluit
Alex.in conſ.47.nu.5.& 15.uol.1.ubi ait, dolum non
præſumi,niſi ſit læſio in toto,vel quaſi. Idem aſſeruit
Alex.in cōſ.42.nu.6.eo.vol.1.& in conſ.41.nu.7.vol.
3.& Abb.prouiſit in conſ.81.nu.49.& Soc.iun. in cōſ.
47.licèt plurima.num.41.vol.1.& in conſ.50.præſens
conſultatio.nu.7.eo.vol.3. namq; ex immoderatè ge
ſtis dolus præſumitur,ſi credimus Crau.in conſi. 282.
29 nu.8.Adeo vt ſi læſio ſit in re modica, † tunc nō pręe-
ſumatur dolus,neq; falſitas, vt teſtatur Crau. in conſ.
75.nu.16.& ex multis relatis à Gabr. in concl. 3.n.49.
de arbit.quib.adhæret Anto.de Roſel.in trac.de vſur.
nu.67.& rn̄dit Lab.in l.ſi oleum.in ſ.ff.de dol. malo.

Primò amplia prædicta vera eſſe, etiam ſi eſſet da-
30 ta poteſtas arbitris ꝓnūciandi,put eſſe videbitur,†&
placebit:nam ſi enormiter aliquā ex partibus lęderet,
præſumitur dolus contra dictos arbitros ita lædētes,
non obſtante dicta poteſtate eis data,vt Craue.tradi-
dit in conſ.142.nu.22.& idem ſenſit Abb. in conſil.
77.col.pen.in 5.dub.lib.2.incip.in quæſt. quæ ad præ-
ſens,& Bellam. cauit in conſ.24.ex facto, poſt nu.15.
& ſequ. verſ.in 3.verò caſu.Cardin.quoq; Zabarel.in
conſ.29.iudex.col.fi.verſ.idem de pacto, & in conſil.
40.Factum tale eſt.col. 3. verſ. ad aliud cum dicitur.

Secundò ampliabis, & intelliges, vt prædicta pro-
cedant,etiam ſi expreſsè eſſet renunciatum huiuſmo
31 di enormiſſimæ læſioni:†nam nihilominus ex ea pręe-
ſumitur dolus,vſque eo,vt ille,qui eſt læſus,& renun-
ciauit,poſſit conuenire lædentem, vt docuit Ant.de
Butr.in cōſ.24.incip.quęſtio hęc,col.3.in fi. vbi quo-
que ait,poſſe peti abſolutionem à iuramento, nō ob-
ſtante tali renunciatione,& idem prodidit Anton.de
Butr.in conſ.45.quem refert,& ſequitur Crau. in cōſ.
142.nu.23.Idem voluit Caſtrenſ.conſ.259.incip. cir-
ca primum quæſitum dubitatio videtur, col. 3. poſt
num.8.lib.2.cui ſe ſubſcripſit Socyn. conſil.24.col.3.
verſ.ſi verò.nu.5.lib. 1. & in conſil. 220. num. 7. lib.
7.nec ab hac diſceſſit ſententia Corn.conſil.288.col.
9.lib. 3.

32 Octauò limitabis, vt non procedat, † quando quis
cum alio contrahens,tacet aliqua; quæ ſi expreſſiſſet,
alius veriſimiliter contractum non feciſſet:nam hoc
caſu præſumitur dolus contra talia tacentem, & alij
contrahenti ſubuenire debet in odium tacentis,vt re-
ſponſum fuit ab Alexand. in conſil.109. viſo proceſ-
ſu inter Antonium, num. decimo, & ſequentib. lib.
quarto , vbi ait , vendentem rem feudalem , ſi ta-
cuit qualitatem feudi , non exprimendo , nempè
Titium

ιtum eſſe directũ dominũ,†hoc caſu præſumi do-
contra eum tacentẽ.Idem voluit Dec. in cõſ. 110.
rè,vt puto,latè.nu.9.ver.& ſi de dictis,& in l.pactũ
dotali,poſt nu.8.C.de pact.quos refert, & declarat
au.conſ.192.nu.14.& idem in conſ.83.num.3.& in
nſ.72.nu.5.& in conſ.298.nu.19.ad idẽ tendit Nat.
conſi. 341.nu.5.& in pulchro caſu idem conſuluit
dr.in conſ.173.factũ tale eſt,vacante eccleſia, vbi
,† ſuſpicionẽ doli eſſe contra ſñiam, quã quis diu
uit,& occultauit,ita præſumit dolũ Feder. de ſen.
ſimili caſu,in cõſ.23.Titius electus.col.2. & col. 3.
uti etiam dolus præſumitur contra veritatẽ tacen-
†in reſcripti imperratione,vt Bal. reſpondit in cõſ.
6.proponitur, quòd quidã Ant. lib. 5.quem refert,
ſequitur Crau.in conſ.142.nu.20.& Paul. Caſtr. in
ſ.411.Viſo facto,& dubijs mihi traditis, poſt nu. 6.
ſeq. lib.1.vbi ait,† præſumi dolum contra tacẽtem
neficium ſibi competens, & alibi ſcribit Abb. in
nſ.68.videtur primo,col.1.nu.2.lib.1.

Quam octauam limitationem ſic velim extẽdas,
non ſolùm præſumatur dolus ex taciturnitate, ſed
iam ex falſa expreſſione,† & aſſertione, vt Crauet.
nſultus reſpondit in conſ.282.nu.8. & faciũt ſupra
ducta in quarta limitatione.

Nonò limitare tibi licebit,ſi quis fidẽ, & promiſſa
on impleuerit:nam hoc caſu†præſumitur dolus ;vt
urũ eſt ab Vlp.varijs in locis,vt in l. dolus. cum gl.
& ab eodẽ in l.ſi procuratorem.§.dolo.ff.mand.&
l.1.§.eſt autẽ.ff.depoſiti.quod & probauit Alex.in
nſ.3.col.2.ad fin.& in cõſ.84.col.2.in fi.nu.7.lib.6.
ſenſit Corn.in conſ.116.in fin. lib.1. & conſil.128.
l.2.lib.3.quos etiam refert,& ſequitur Crau. conſi.
2.nu.15.& conſ.6.nu. 98.quibus adhæret Rolan. à
alle in conſ.57.Viſo proceſſu.nu.7.& ſeq.

Decimò limitatur,vt non habeat locũ, ſi quis ali-
ii maximè minori pſuaſerit,†vt aliquid faceret: nã
his perſuaſionibus præſumitur dolus ex propoſito,
reſpondit Proculus in l.cũ quis.& ibi Bar.ff.de do-
.& tradidit glo.2.in l.apud Celſum.ff.de doli mali,
met.excep.Ille verò dr̃ perſuaſor, qui aliquid per-
adet ad ſui commodũ,vt docuit Bart.in l.non ſolũ.
ſi mãdato,col.2.nu.15.ff.de iniur. immo vnica per-
aſio, per quã quis inducitur ad aliquid faciendum,
abet loco coactionis,& cõpulſionis,vt ſciuere Im
rator.Theodoſ.& Valentin.in l. cũ qui. C. de apo-
atis,& Imper.Iuſtin.in l.1.ante fi.C.de rapt. virg. cũ
alijs allatis à Crau.in d.conſ. 192. ſub nu. 12.

Vndecimò limitatur,quando quis eodem puncto
emporis omnia facienda curauerit,†tunc enim præ-
umitur dolus contra eum,vt Caſtr.reſpondit in cõſi.
74.Contra ſuperius conſulta poſt nu.9.ver.eſt etiam
ic præſumptio.lib.5.quem refert,& ſequendo Crau.
onſ.39.nu.5.

Duodecimò fallit,quando quis nõ vtitur remedijs
pportunis ad actũ,†quem agit.Ita Bal.conſultus re-
ſpondit in cõſ.395.incip. pro Domino Rinaldo.col.
.poſt nu.4.verſ.quintò,quia lib.2.per tex.in l.idemq;
.ſi ignorãtes.ff.mand.& in l.fi.§.illud verſ. ſummo-
pere.C.de temp.appel.quem refert Crau.in ſuo tract.
le antiq.temp.in 1.par.ver.vidimus,& abundè.nu. 5.
& in conſ.97.nu.7.

Decimotertiò fallit,qñ aliquis actus fit in loco oc-
culto,vel tempore nocturno:†nam tunc præſumitur
etiam dolus,vt de loco occulto tradidit And.Barb.in
relato cõſ.8.col.9.ver.primò iſta fuit monialis.vol.4.
motus auctoritate.l.C.in l.exiſtimo.ff. de adminiſtr.
tut.& in l.fi.ff.de nupt. cui adhæret D. Octauia. Vul-
pel.in cõſ.129.nu.24.& Soc.iun.in cõſ.31.nu.49. vol.
2.& de tp̃e nocturno voluit Crau.conſ.34. nu. 11. nã
qui malè agit,odit lucẽ. c.cõſuluit de off.deleg. & aſ-
ſeruit glo.in c.vnico, in verb.occulta,vt eccleſiaſtica
beneficia, cui accedit Abb.in c. 1. extra de clandeſt.
deſp.o. Bal.etiã meminit.in c.2.de fid.inſt.nec ab hac
ſententia diſceſſit Marian.Soci.conſ.31.nu.49.vol.2.
Iaſ.in conſ.18.nu.1. vol.1.

Quod quidẽ primo loco extendas velim, vt etiam
44 procedat,†quando quis contrahit in domo alterius,
& cum perſona domeſtica, tunc nempè præſumitur
contra eum dolus,vt voluit Anchar.conſ.385.col.fi.
& Crau.ſequutus eſt in conſ.142. nu. 18.

Præterea extende, vt vera ſit etiã contra tranſeun-
45 tem per viam non rectam,† & inuſitatam:tunc enim
præſumitur dolus contra talem tranſeuntẽ,vt colligi-
tur ex his,quæ deduxit Crau.in conſ.115.nu.5.

Ad hęc tertio extende,vt etiam locum habeat cõ-
tra minorẽ,militem,mulierem,& ruſticum:nam cõ-
46 tra eos,ſi aliquid agent occultè,†præſumitur etiã do-
lus,licet tractent de damno uitando,vt habemus ex
reſcripto Impe Seue.& Antoni.in l.1.C. de interdict.
mat.& ex Pauli Iuriſconſ.reſpõſo in l.ſi.ff.de rit.nup.
& ait Rom. in conſ. 406. quem refert Crau. in relato
conſ.115.nu.5.

47 Decimoquartò fallit principalis cõcluſio,†quãdo
quis leges tranſgreditur,nã tunc præſumitur dolus,ita
atteſtatur Bal.in conſ.35.quæritur vtrũ.nu.3.libr.3.&
protulit Crau.in cõſ.193.nu.3. atq; Pariſ. in conſ. 49.
nu.3.vol.1. ſicuti quando quis contra iura mercatur,
48 †nã tunc præſumitur dolus, vt videre eſt ex allatis à
Rom.in conſ.437.nu.3.Rol.à Val.in conſ. 14. nu.10.
vol.3. & in concluſione facere contra legem.

Decimoquintò fallit in eo,qui tranſgreditur volũ
49 tatem teſtatoris:in eo enim etiã†præſumitur dolus:vt
auctor eſt Crau.in d.conſil. 193.huiuſmodi enim vo-
luntas pro lege habetur.§.diſponat.auth.de nup.cum
ſimilibus.

Decimoſextò fallit,qñ quis ſcienter facit rem pro-
50 hibitã,nam tunc etiam contra eum præſumitur† do-
lus,vt ſenſit Alex.in conſ. 103.poſt nu.13.verſi. & qñ
quis lib.1.quem refert,& ſequitur Crau. in conſ. 193.
nu.2.ibi enim ait,ſimile videmus ſi tutor vẽdat bona
51 pupilli ſine cã,præſumitur in dolo,†quia facit rẽ pro-
hibitã,vt placuit Alex.in conſ.74.poſt nu.1.libr. 7.&
adhæſit huic Pariſ.in cõſ.52. nu.33.vol. 4.& conſ.78.
nu.8.eo.vol.4.q.,& placuit D.Vulpel.in cõſ. 116.nu.
21.& in conſ.127.nu.9.& repetijt Rim.iun.in l.1. nu.
94.ego vero ſuper iſtis. ff quod quiſq; iur.

Sublimita præfatam decimamſextam limitatio-
52 nem non procedere, † quãdo actus communiter ha-
betur licitus,& conceſſus,vt tradidit Bar. in l.quid ſit
fugitiuus.§.apud Labeonem.per illum tex.ff.de ędil.
edict.& refert ſequendo Pariſ.in conſ.52.n.34. vol.4.

Decimoſeptimò fallit in eo,q ſpreta prohibitione,
ſeu denunciatione ſibi facta,ne quid faceret, & illud
53 fecit:† eo enim caſu contra talem præſumitur dolus,
vt reſpondit Vlp.in l.ait prætor.§. ſi quis particeps. ff.
quæ in fraud.credit.& in l.virilis.§.pen.ff.de leg. præ-
ſtan.& reſcripſere Imperat. Dioclet.& Maxim. in l.ſi
fundus.C.de rei vendic. cum alijs adductis à Crau.in
d.conſ.193.nu.2.& in conſ.6. nu. 76.

Hãc verò decimãſeptimam limitationẽ velim ex-
54 tẽdas,†etiã contra ſcientẽ futuram ſibi prohibitionẽ,
vel denunciationẽ,& tamen illud fecit:etenim eo ẽt
caſu præſumitur contra eum dolus,vt traditum eſt à
Crau.in d.conſ.6.nu. 76. quod multis comprobat.

55 Decimooctauò fallit in eo,†qui alienat rem ſubie-
ctam reſtitutioni:nam in eo etiam pręſumitur dolus,
vt conſultum fuit à Corn.in conſ. 140.nu.8.lib.2.quẽ
refert,& ſequitur Crau.in d.conſ.193.nu.5.

Decimononò fallit,quãdo quis aliquid facit,quod
56 ſibi non prodeſt,†& alteri nocet:nam contra eũ præ-
ſumitur dolus,& malitia, vt aſſeruit Alex. conſ. 174.
poſt nu.4.& ſeq.lib.2.& conſ.9.col.1.lib.6.quẽ refert,
& ſequitur Crau.in conſ.35.nu. 10.

Primò extendas hãc fallentiã, vt etiam procedat,
quãdo quis aliquid facit in re ſua, & ſumptibus ſuis,
57 †vt qui domum tollit,vel molendinum,aut aliquod

ædificium conſtruit:nam tunc ſi ei talis fabrica nihil
proſit, & alteri noceat, præſumitur dolus., & prauus
animus, & ſic impeditur ædificare, ita ſenſit Alex. in
d.conſ.174.& Crauet.in d.conſ.35.nu.10.quib.addes
text.in l.opus nouum.ff.de oper.pub.& ibi Bart.& in
l.flumina.§.fi.ibi,niſi animo nocen.ff. de dãn.infect.
cum alijs deductis à Duen. in reg. 32.in 1. limitatio.
& Rom.in conſ.52.nu.4.& 5.& Iaſ.in conſ.32.lib. 1.
nu.3.& in conſ.150.lib.2.

Cõtrarium videtur velle Ruin.in conſ.213.nu.10.
vol.1.& ad hoc videas ſup.concluſ.animus nocendi.

Secundò ampliabis,vt ẽt vera ſit contra accuſato-
58 rẽ,† qui aliquid obijcit,quòd ſibi non prodeſt, & al-
teri nocet: nã contra eum præſumitur dolus, & ſic ni
hil ſibi proficit d.obiectio.vt ex traditis à Crau. ibid.

Vigeſimò fallit, quãdo quis nimium procraſtinat
proponere,vel excipere aliq̃d in iudicio:nã hoc caſu
59 p̃ſumit̃ dolus†cõtra eũ,vt ad hoc teſtis eſt mihi Cra-
uet.in d.conſ.75.nu.9.vbi ait, quòd ſi quis cunctatus
fuerit,& diſtulerit opponere accuſationem falſi poſt
ſententiam latam,ex illa tarditate præſumi dolũ con
tra eum,& in hac hypotheſi teſtatur Bal. conſ.37.q-
dam tabellio.li.1.quẽ refert, & ſequitur Nicol. Boer.
deciſ.42.nu.20. nec itidem ille dolo caret, qui differt
exceptiones proponere, vt cautum eſt ab Anchar. in
conſ.234.caſus talis eſt, poſt præceptũ cui reſpondit,
ꝗ fuit conſultum à Paul. Caſtr.in conſ. 281. in cauſa
tita. colu.1. poſt medium,& in conſ.ſeq.col.3.lib.1.
quos refert idem Crauet.in allato conſ.75.nu.9.

Vigeſimoprimò fallit in eo,qui conſumit rem alie
60 nam:†nam contra eum præſumitur dolus.ad hoc vi-
detur reſpexiſſe Paul.in l.Neſen.§.fundum.ff.de re iu
dic.quem text.ad hoc adducit Cornel. in conſil.138.
col.2.vol.3.& refert ſequendo Crauet. in conſil. 142.
num. 16.

Vigeſimoſecundò fallit,quando quis cum iactura
61 alterius lucrum quærit, † vt in hanc rem videtur re-
ſpondiſſe Vlp.in l.1.§.an in pupillum.ff.depoſiti. qđ
reſponſum citat ad idem Calcan.in conſ.25. col.4.in
princ.& in conſ.36.col.5.idem voluit Dec. in l. cum
fundus.§.ſeruum tuum.nu.6.verſ.2.not.ff. ſi cert. pet.
ſimul cum alijs adductis à Crauet. in d.conſ.142. nu.
17.huc quoque ſpectat.l.ſi quis mancipijs. in fi. ff. de
inſtit. Luc.etiam de Pen.idem ſentit in l.quemadmo-
dum.verſ.11.C.de agric. & cenſit.lib.11. atq; placuit
Natt.in conſ.305.optimum ius.num. 2.

Vigeſimotertiò fallit contra perſonam ſuſpectã,
62 & odioſam, † vt contra vitricũ,qui priuignos odio
proſequi p̃ſumitur, nam ſi vitricus aliquid ſecerit ad
ſui cõmodũ cũ priuigno ſuo, p̃ſumitur dolo, & frau-
de feciſſe,ꝙ multis ꝓbat idẽ Crau. in d.cõſ.142.n.18.

Vigeſimoquartò fallit in tutore, qui alienat bona
63 pupilli ſine cã, † nã cõtra eum p̃ſumitur dolus, vt ait
Ang.in conſ.175.quẽ refert,& ſequitur Crau.in d.cõ
ſil.142.nu.19.& in cõſ.143.nu.2.& Alex. in conſ. 74.
in cã,& lite inter filios.poſt nu.3.lib.7.Item p̃ſumit̃
64 dolus contra eũ,ſi non poſuerit in inuentario, † quæ
ponere tenebatur,vt docuit Bar. in l.tutor, qui reper-
tor.ff.de adminiſt.tutor.nu.15.verſ. quæro quid ſi tu-
tor.cui ſe ſubſcripſit Crau.in conſ.115.nu. 2. & Socy.
ſen.in conſ.159.nu.[illegible].& ſeq.vol.2.& in conſ. 213. nu.
5.eod. vol. 2. quod idem de inuentario non confecto
tradidit Fulg.in conſ.24.nu.3. cuĩ adhæret Cachet.in
deciſ.Pedem.58.nu.22.& Franciſ.Marzar.in conſ.19.
verſ. faciunt quæ notari ſolent. Nec dolo caret tutor
65 alienans rem magni pretij, † ſi modici erat ſufficiẽs,
vt cauit Vlp.in l.magis puto.§. non paſſim. in verbo,
nec propter æs alienum.ff. de reb. eor. & docuit Bart.
in l.alio.poſt nu.13.verſ.ſed ille,qui rem.ff. de alimẽ.
& cibar.leg.quem refert,& ſequitur Alex.in d.conſi.
74.poſt nu.3.poſt verſ.3.moueor.lib. 7. quib. adhęret
66 Marc.Mant.in conſ.59.nu.11.tom.2.†Dolus ẽt tuto-
ris arguitur,ſi nõ confecerit librũ rõnum adminiſtra-
tionis,vt idẽ cauit Soc.ſen.in d.cõſ.159.nu.3. vbi ha-
bes alias præſumptiones doli contra tutorem, vol.2.
67 & Grat in conſ.23.nu.9 vol. 1. præſumitur etiam † ſi
non reddiderit rationes adminiſtrationis. l. ſi procu-
ratorem.§.fi. cum l.ſeq.ff.mand.& Grat. in d. conſil.
23.nu.15.eod.lib.1. atque etiam ſi omiſerit tutor ſcri-
bere pecunias exactas. Rol.conſ.49.nu.55. vol. 1.

Vigeſimoquintò fallit, quando quis aliquid agit
68 cõfuſè,& ſub inuolucro,nulla cauſa, † cur ita faciat,
expreſſa, nam contra talem præſumitur dolus, ſicuti
traditum eſt ab Abb.in diſput.incip.duo ad inuicem
litigantes,quem refert, & ſequitur Soc. ſen. in conſil.
263.capio primum.poſt nu.11.verſ. ex quibus cõclu-
do,lib.2.& idem Crauet.in conſ.142.nu.19.

Vigeſimoſextò fallit contra eum, qui nõ fecit cer-
69 tiorem alium† de iuribus ei competentibus,vt tenuit
Crauet.in d.conſ.142.nu.20.reſponſo Vlp. permotus
in l.quæritur.§.ſi venditor.ff.de ædil.edic.& Innoc.&
Doct.in c.cum dilecta.de reſcrip.vbi aſſerunt dolum
70 præſumi contra eos,qui apud Principem † generali-
bus verbis vtuntur, ipſum de omnibus ſigillatim cer-
tiorem non faciendo, in noſtram quoque deſcendit
ſententiam Caſtr.in conſ.411.Viſo facto,& dub. mi-
hi traditis.poſt nu.2.verſ.ſed quantum. lib. 1.

71 Vigeſimoſeptimò fallit, quando quis ſcit † ad ali-
quid ſe teneri, & non facit:etenim contra eum præſu
mitur dolus,vt patet ex multis congeſtis à Crauc.cõſ.
115.nu.2. tradens exemplum in illo, qui ſcit ſe teneri
72 ad ſolutionem pedagij,† & illud non ſoluerit, præſu-
mitur, & dicitur in dolo eſſe.

Vigeſimooctauò fallit,quando quis prius aliquid
tractauit facere: nam ex tali tractatu præcedenti præ-
73 ſumitur dolus, † vt in eis, qui prius inter ſe tractaue-
runt euitare gabellam,ſeu pedagium:etenim,vt dictũ
eſt,ex hoc tractatu ni ſoluerint,præſumuntur dolo fe
ciſſe,vt ait Crau.in relato conſ.2.col.2.vbi inquit,præ
74 ſumi metum ex tractatu præcedenti,† ſi probetur in-
teruenisſe tractatum de cogendo aliquem per metũ
ad contrahendum matrimoniũ,quia ex tractatu præ-
ſumitur ad actũ ſequentem,vt ex ijſdem; ibid.relatis.

Vigeſimononò fallit, quando quis aliquem actũ
75 inſolitum fecit:† nam ex eo præſumitur dolus, vt aſ-
ſeruit Accurſ.in l.ſi quis ſub conditione. vbi Bald. in
fi.ff.de condit.inſtit.quos refert,& ſequitur Crauc. in
conſ.321.nu.3.& tradidit Calca.in conſ.24. & 1. col.
4.verſ. item quando quis aſſerit.

Trigeſimò fallit contra eum, qui quid aſſerat aut
76 affirmet,quod ignorat:†nam etiam eo caſu præſumi-
tur dolus, vt videtur aſſeruiſſe Vlp.in l.Iulia. in prin.
ff.de actio.empt.& in l.ſi quis affirmauerit.ff.de dolo
cum alijs adductis à Crauet.in conſ.249.nu.6. præſer-
tim cum poſteà reperitur falſum,quod talis aſſerebat
vt inquit Ruin.in conſ.29.nu.6.vol. 1.

Sublimites tamen non procedere, quando ex tali
mendacio commodum non tenderet in fauorem aſ-
ſerentis,vt cauit Vlp.in l.& eleganter.§.fi.ff. de do.ꝑ
& probauere Bart.ibid.& Alex.in l. dolum. nu. 3. C.
de do.& refert ſequendo Ruin, in conſ.8.nu.5.vol.4.

77 Nam nunquam in eo † dolus eſſe præſumitur, ad
cuius vtilitatem actus,quem fecit, non cedit, vt aſſe-
rit Fel.in c.3.loco.nu.2. de præſump. & refert Illuſtr.
Card.Alba.in ſuis lucubr.ad Bart.in rubr.ff.de do.nu.
4.& Soc.iun.in cõſ.37.n.30. vol.2.Alc.in cõſ.15.n.3.

Trigeſimoprimò fallit in eo,qui propoſita, & obie
78 cta non probat:nam contra eum† præſumitur dolus,
vt colligitur ex reſcripto Imper.Alexan.in l.qui non
probaſſe.C.de calum.& not.in l.1.ff.ad Turpill. & in
hanc reſpondit ſententiam Socyn.in conſ.118.col.4.
nu.7.lib.1.quem ſequitur Crau.conſ.262. nu.7.

Trigeſimoſecundò fallit in arbitris, qui ratum fie-
79 ri laudũ curãt,anteq̃ † illud legat,vt auctor eſt Crau.
cõſ.221.n.10. ꝑ ibi adduc. Itẽ p̃ſumit̃ dolus cõtra eos
ex enormi læſione, vt latè deduximus paulò ante.

Trige-

Digitized by Google

Trigeſimotertiò fallit, quando quis illud, ad quod tenetur, aut ſcire debet, ſe neceſſariò ratione officij ſui tenetur, id omittit: †nam tunc præſumitur dolus in eo, vt reſponſum fuit ab Vlp. in l. dolus. ff. manda. & in l. ſi procuratorem. §. ſi ignorans. ff. eo. tit. & à Iulia. in l. tutor, qui repert. ff. de adminiſt. tuto. & à Paul. in l. dolo. ff. ad leg. Falcid. cũ alijs allatis à Luc. de Pen. in l. quemadmodum. ver. ſexto præſumitur dolus. C. de agric. & cenſ. lib. 11. cui ſententiæ accedit Grat. in conſ. 61. nu. 4. uol. 2. atq; Calca. in conſ. 24. & 1. col. 4. verſ. 4. pro hoc facit, & Ceph. in conſ. 230. nu. 4. vol. 2.

Trigeſimoquartò fallit, quando quis petit aliquid, quod reſtituere tenetur, † vt probatur ex reg. dolo facit. de reg. iur. in 6. & ff. eo. & ibi. Dyn. & Luc. de Pen. ſcripſit in d. l. quemadmodum. verſ. octauo, & Grat. voluit in conſ. 109. nu. 39. vol. 2. atque Soc. iun. in conſ. 18. Magnifici, ac Iuſtiſſimi iudices. nu. 10. uolum. 1. Dec. in d. l. dolo facit. ff. de reg. iur.

Limitabis tamen iſtud, ut uerum non ſit, quando quis petit nomine alterius, non ſuo, quod reſtituere cogitur: nam in eo non præſumitur dolus: ſic aſſeuerauit Franc. Aret. in l. ex duobus, la 1. colum. vlt. ff. de duo. re. per contex, quem ad hoc ſingularem exclamat in l. Vranius. §. planè ff. de fideiuſſor.

Trigeſimoquintò fallit, † ſi hæres poſt motam ſibi hæreditatis controuerſiam, legata ſine cautione de reſtituendis legatis, è dicta hæreditate perſoluat: nam in eo tunc præſumitur dolus, vt ad hoc videtur reſpexiſſe Paul. in d. l. dolo. ff. ad leg. Falc. & Luc. de Penna tradit in d. l. quemadmodum. uerſ. 9.

Trigeſimoſextò fallit, † quãdo quis vendicat rem, quam uendi mandauit: in eo enim etiam præſumitur dolus, vt conſuluit Marcel. in l. ſeruum Titij. ff. mãd. & placuit Lucæ de Pen. in d. l. quemadmodum, verſ. 10. præſumitur.

Trigeſimoſeptimò fallit, quando quis nõ reſtituit, 84 quod debet reſtituere: †nam in eo etiam præſumitur dolus, vt apertè tradidit Vlp. in d. l. ſi procuratorem. §. dolo. ff. mand. & in l. in bonæ fidei. ff. de pecu. & in l. 1. in fi. ff. depoſ. quod & prodidit Luc. de Pen. in d. l. quemadmodum. verſ. 12. preſumitur, latè Par. ad hoc in conſ. 74. num. 34. cum ſeq. lib. 1.

Trigeſimooctauò fallit, quando quis agit ex ſtipu-85 latione † ſine cauſa concepta: in eo enim etiam præſumitur dolus, vt cauit Vlp. in l. 2. §. ſi quis. ff. de dol. mal. & met. exceptio. nec id præterijt Luc. de Penna in d. l. quemadmodum. verſ. 13. præſumitur.

Trigeſimononò fallit, quando quis perſeuerat pe-86 tere id, † quod legitima exceptione elidi poteſt: nam in eo caſu pręſumitur dolus, ſi ita atteſtanti credimus Vlp. in l. 2. §. & generaliter. ff. de do. excep. & animaduertit Luc. de Pen. in d. l. quẽadmodũ. ver. 14. pſumit.

Quadrageſimò fallit, quando quis contra ęquitatẽ 87 † ſcienter aliquid facit: nã tunc præſumitur in eo dolus, ita cauit excellẽtiſſimi vir ingenij Papinia. in l. q æquitatem. ff. de do. excep. & meminit Luc. de Pen. in d. l. quemadmodum. verſ. 15. præſumitur.

88 Quadrageſimoprimò fallit in eo, † qui conſtitutiones Principis ſe ignorare dicit: etenim tunc præſumitẽ doloſus, vt reſcripſit Imper. Iuſtin. in l. iubemus, in fi. C. de teſtam. & teſtatur Luc. de Pen. in l. quemadmodum. verſ. 18. præſumitur.

Quadrageſimoſecũdò fallit, qñ quis nõ obtẽperat 89 Imperio Magiſtratus: in eo nempè † præſumitẽ dolus, ita dixit Iabolenus in l. nõ poteſt dolo carere. de reg. iur. q idem cõfirmauit Luc. de Pen. in l. quemadmodum, ver. 22. præſumitur, & Alex. docuit in l. vbi, in prin. ff. de eden. atq; Io. Andr. in reg. ſcienti, & conſẽ-90 tienti, nu. 2. de reg. iur. in 6. † quemadmodum contra, qui iudicis præcepto paret, dolo caret, vt ait Cagn. in l. non videtur. §. qui iuſſu. nu. 1. ff. de reg. iur.

Quadrageſimotertiò fallit in fideiuſſoribus, qui rẽ 91 pignori obligatam emunt à creditore: † in eis ẽt præſumitur dolus: ſic ſcriuere Imper. Seuer. & Antoninus in l. 1. C. de dolo. & ſenſit Paul. in l. ſi mãdato. §. Paul. il 1. ff. mand. & cõprobauit Luc. de Pen. in d. l. quemadmodum. verſ. 23. præſumitur dolus.

Quadrageſimoquartò fallit in herede, qui rẽ here-92 ditariam emit à creditore † propter vinculum fraternitatis, vt habemus à Scæuola in l. fi. §. quatuor. ff. de leg. 2. quod idem obſeruauit Lucas. de Penna in d. l. quemadmodum. verſ. 24. præſumitur.

Iſtud reſtringas, vt tñ pcedat in extraneis, ſecus in 93 filio, † & coniũctis, vt placuit Luc. de Pen. in d. l. quẽadmodũ. d. verſ. 24. præſumitur, arg. l. 1. ff. de priuileg. cred. & l. q officij. ff. de cõtrah. empt. & l. milites. de re milit & per not. in l. qui cohæredes. ff. cõmuni diuid.

Quadrageſimoquintò fallit, quando quis non edit 94 totum id, quod edere debet: † nam in eo præſumitur dolus, vt aſſeruit Vlp. in l. vbi exigitur argentarius. ff. de eden. atq; monuit Luc. de Pen. in d. l. quemadmodum. verſ. 27. præſumitur.

Quadrageſimoſextò fallit in eo, q appellat extra iudiciũ, & appellationẽ non proſequitur intra annũ 95 † in eo. n. præſumitẽ dolus: ſic ſanxit Inn. III. Pontifex Max. in c. cũ dilecti. de dolo, & notat Inn. in c. dilecti filij. nu. 3. de maio. & obed. cui ſñiæ ſe ſubſcripſit idẽ Luc. de Pen. in d. l. quemadmodũ. ver. 34. pręſumitur.

Quadrageſimoſeptimò fallit contra eũ, qui uariè 96 reſpondet: † nam in eo tunc præſumitur dolus, vt c. vt noſtrum vt eccl. benef. ſic idẽ decidit Luc. de Pen. in d. l. quemadmodum. verſ. 221. præſumitur.

Quadrageſimooctauò fallit in matre, quæ iurauit 97 filium eſſe maiorem, † & reperiatur minor: contra ipſam enim tunc præſumitur dolus, vt apparet ex adductis à Ruin. in conſ. 197. nu. 8. vol. 1.

Quadrageſimononò fallit in præſente, nec reſiſtẽ-98 te delicto, cũ poſſet: nã contra eum † præſumitur dolus, vt teſtis eſt Abb. in c. quante. nu. 4. verſ. 3. no. de ſent. excom. & huc pertinet. c. qui poteſt. 23. q. 3.

99 Quinquageſimò fallit in teſtibus ſingularibus: † nã in eis pręſumitur dolus, vt in teſtibus Suſannæ: ita ait Bal. in l. iuriſiurandi. nu. 4. verſ. deindè no. rationem. C. de teſtib.

Quinquageſimoprimò fallit in poſſeſſore, q deſiit 100 poſſidere poſt datum libellum, † vel poſtquã actor dixit ſe daturum, ut docuit Bart. in l. ſi rem meam. in prin. ff. de excep. rei iud. & Dyn. uoluit in reg. pro poſſeſſore, nu 4. in 6. quod & probauit Accurſ. in l. Fulcinius. §. ſed is qui, in verbo, animus enim. ff. quibus ex cau. in poſſeſ. eat. quibus idem accedit Bar. in l. qui petitorio. ff. de rei vend. nu. 3. Pet. de Suſan. in l. fin antẽ. §. poſſidere. ff. eo. tit.

Quinquageſimoſecũdò fallit in abſente, q tenetur 101 aliquid facere, † & abeſt, vel in citato pſonaliter, poſteà ſe abſẽtãte, & in debitore obligato ad ſoluendũ in certo loco, & tempore, ſi ibi non ſit pręſens, vt ita loquutus eſt Abb. in c. fi. nu. 15. de eo, qui mitt. in poſ.

Quinquageſimotertiò fallit in quolibet occupãte etiam vacuam poſſeſſionem, niſi continuo probet ſe 102 dominũ: † nam cõtra ipſum preſumeretur dolus: ſic me docuit Bal. in addit. ad Spec. de reſt. ſpol. ver. nota quod contra. per text. in l. fi. C. vnde vi. & de teſtib. in uerſ. præſumitur dolus. huc quoq; ſpectat l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acq. poſſ. & conſuluit idem Bal. in conſ. 119. ſtatuto caueiur, nu. 4. uol. 2.

Quinquageſimoquartò fallit in utente nimia cau-103 tela: † nam inſolita cautela arguit dolũ, vt auctor eſt Bal. in l. teſtamentũ. nu. 3. verſ. quandoq; tñ. C. de teſta. cui accedit Grat. in reſpon. 53. nu. 10. uol. 1. atque Cur. iun. in conſ. 178. nu. 13. par. 2. Bertr. in conſil. 126. nu. 10. uol. 3. Bal. in conſ. 75. ſpurio. nu. 2. uol. 2.

104 Quinquageſimoquintò fallit, † quando aliquid fit inter perſonas prohibitas, uel tempore prohibito: nã etiam tunc pręſumitur dolus, iuxta ſententiam Grat. in reſpon. 36. nu. 2. uol. 1.

ædificium conſtruit:nam tunc ſi ei talis fabrica nihil
proſit, & alteri noceat, præſumitur dolus, & prauus
animus, & ſic impeditur ædificare, ita ſenſit Alex. in
d.conſ.174.& Crauet.in d.conſ.35.nu.10.quib.addes
text.in l.opus nouum.ff.de oper.pub.& ibi Bart.& in
l.flumina.§.fi.ibi,niſi animo nocen.ff. de dãn. infect.
cum alijs deductis à Duen. in reg. 32. in 1. limitatio.
& Rom.in conſ.52.nu.4.& 5.& Iaſ.in conſ.32.lib. 1.
nu.3.& in conſ.150. lib. 2.
Cõtrarium videtur velle Ruin.in conſ.213.nu.10.
vol.1.& ad hoc videas ſup.concluſ.animus nocendi.
Secundò ampliabis,vt ẽt vera ſit contra accuſato-
58 rẽ,† qui aliquid obijcit,quòd ſibi non prodeſt, & al-
teri nocet: nã contra eum præſumitur dolus, & ſic ni
hil ſibi proficit d.obiectio.vt ex traditis à Crau. ibid.
Vigeſimò fallit, quãdo quis nimium procraſtinat
proponere,vel excipere aliqd in iudicio:nã hoc caſu
59 p̃ſumit dolus†cõtra eũ,vt ad hoc teſtis eſt mihi Cra-
uet.in d.conſ.75.nu.9.vbi ait, quòd ſi quis cunctatus
fuerit,& diſtulerit opponere accuſationem falſi poſt
ſententiam latam,ex illa tarditate præſumi dolũ con
tra eum,& in hac hypotheſi teſtatur Bal. conſ.37.q-
dam tabellio.li.1.quẽ refert, & ſequitur Nicol. Boer.
deciſ.42.nu.20. nec itidem ille dolo caret, qui differt
exceptiones proponere, vt cautum eſt ab Anchar. in
conſ.234.caſus talis eſt, poſt præceptũ cui reſpondit,
ꝙ fuit conſultum à Paul. Caſtr.in conſ. 281. in cauſa
iſta. colu.1. poſt medium,& in conſ.ſeq.col.3.lib.1.
quos refert idem Crauet.in allato conſ.75.nu.9.
Vigeſimoprimò fallit in eo,qui conſumit rem alie
60 nam:†nam contra eum præſumitur dolus.ad hoc vi-
detur reſpexiſſe Paul.in l.Neſen.§.fundum.ff.de re iu
dic.quem text.ad hoc adducit Cornel. in conſil.138.
col.2.vol.3.& refert ſequendo Crauet. in conſil. 142.
num. 16.
Vigeſimoſecundò fallit,quando quis cum iactura
61 alterius lucrum quærit, † vt in hanc rem videtur re-
ſpondiſſe Vlp.in l.1.§.an in pupillum.ff.depoſiti. qđ
reſponſum citat ad idem Calcan.in conſ.25. col.4.in
princ.& in conſ.36.col.5.idem voluit Dec. in l. cum
fundus.§.ſeruum tuum.nu.6.verſ.2.not.ff. ſi cert. pet.
ſimul cum alijs adductis à Crauet. in d.conſ.142. nu.
17.huc quoque ſpectat.l.ſi quis mancipijs. in fi. ff. de
inſtit.Luc.etiam de Pen.idem ſenſit in l.quemadmo-
dum.verſ.11.C.de agric. & cenſit.lib.11. atq; placuit
Natt.in conſ.305.optimum ius.num.2.
Vigeſimotertiò fallit contra perſonam ſuſpectã,
62 & odioſam, † vt contra vitricũ,qui priuignos odio
proſequi p̃ſumitur, nam ſi vitricus aliquid fecerit ad
ſui cõmodũ cũ priuigno ſuo, p̃ſumitur dolo, & frau-
de feciſſe,ꝙ multis ꝓbat idẽ Crau. in d.cõſ.142.n.18.
Vigeſimoquartò fallit in tutore, qui alienat bona
63 pupilli ſine cã, † nã cõtra eum p̃ſumitur dolus, vt ait
Ang.in conſ.175.quẽ refert,& ſequitur Crau.in d.cõ
ſil.142.nu.19.& in cõſ.143.nu.2.& Alex. in conſ. 74.
in cã,& lite inter filios.poſt nu.3.lib.7.Item p̃ſumit
64 dolus contra eũ,ſi non poſuerit in inuentario, † quæ
ponere tenebatur,vt docuit Bar. in l.tutor, qui reper-
tor.ff.de adminiſt.tutor.nu.15.verſ. quæro quid ſi tu-
tor.cui ſe ſubſcripſit Crau.in conſ.115.nu. 2. & Socy.
ſen.in conſ.159.nu.:.& ſeq.vol.2.& in conſ. 213. nu.
5.eod. vol. 2. quod idem de inuentario non confecto
tradidit Fulg.in conſ.24.nu.3. cui adhæret Cachet.in
deciſ.Pedem.58.nu.22.& Franciſ.Marzat.in conſ.19.
verſ. faciunt quæ notari ſolent. Nec dolo caret tutor
65 alienans rem magni pretij, † ſi modici erat ſufficiẽs,
vt cauit Vlp.in l.magis puto.§. non paſſim. in verbo,
nec propter æs alienum.ff. de reb. cor. & docuit Bart.
in l.alio.poſt nu.13.verſ.ſed ille,qui rem.ff. de alimẽ.
& cibar.leg.quem refert,& ſequitur Alex.in d.conſil.
74.poſt nu.3.poſt verſ.3.moueor.lib. 7. quib. adheret
66 Marc.Mant.in conſ.59.nu.11.tom.2.†Dolus ẽt tuto-
ris arguitur,ſi nõ confecerit librũ rõnum adminiſtra-
tionis,vt idẽ cauit Soc.ſen.in d.cõſ.159.nu.3. vbi ha-
bes alias præſumptiones doli contra tutorem, vol.2.
67 & Grat.in conſ.23.nu.9.vol. 1. præſumitur etiam † ſi
non reddiderit rationes adminiſtrationis. l. ſi procu-
ratorem.§.fi. cum l.ſeq.ff.mand.& Grat. in d. conſil.
23.nu.15.eod.lib.1. atque etiam ſi omiſerit tutor ſcri-
bere pecunias exactas.Rol.conſ.49.nu.55. vol. 1.
Vigeſimoquintò fallit, quando quis aliquid agit
68 cõfuſè,& ſub inuolucro,nulla cauſa, † cur ita faciat,
expreſſa, nam contra talem præſumitur dolus, ſicuti
traditum eſt ab Abb.in diſput.incip.duo ad inuicem
litigantes,quem refert, & ſequitur Soc. ſen. in conſil.
263.capio primum.poſt nu.11.verſ. ex quibus cõclu-
do,lib.2.& idem Crauet.in conſ.142.nu.19.
Vigeſimoſextò fallit contra eum, qui nõ fecit cer-
69 tiorem alium† de iuribus ei competentibus,vt tenuit
Crauet.in d.conſ.142.nu.20.reſponſo Vlp. permotus
in l.quæritur.§.ſi venditor.ff.de ædil.edic.& Innoc.&
Doct.in c.cum dilecta.de reſcrip.vbi aſſerunt dolum
70 præſumi contra eos,qui apud Principem † generali-
bus verbis vtuntur, ipſum de omnibus ſigillatim cer-
tiorem non faciendo, in noſtram quoque deſcendit
ſententiam Caſtr.in conſ.411.Viſo facto,& dub. mi-
hi traditis.poſt nu.2.verſ.ſed quantum. lib. 1.
71 Vigeſimoſeptimò fallit, quando quis ſcit † ad ali-
quid ſe teneri, & non facit:etenim contra eum præſu
mitur dolus,vt patet ex multis congeſtis à Craue.cõſ.
115.nu.2. tradens exemplum in illo, qui ſcit ſe teneri
72 ad ſolutionem pedagij,† & illud non ſoluerit, præſu-
mitur, & dicitur in dolo eſſe.
Vigeſimooctauò fallit, quando quis prius aliquid
tractauit facere: nam ex tali tractatu præcedenti præ-
73 ſumitur dolus, † vt in eis, qui prius inter ſe tractaue-
runt euitare gabellam,ſeu pedagium:etenim,vt dictũ
eſt,ex hoc tractatu ni ſoluerint,præſumuntur dolo fe
ciſſe,vt ait Crau.in relato conſ.2.col.2.vbi inquit,præ
74 ſumi metum ex tractatu præcedenti,† ſi probetur in-
teruenìſſe tractatum de cogendo aliquem per metũ
ad contrahendum matrimoniũ,quia,ex tractatu p̃ſ-
ſumitur ad actũ ſequentem,vt ex ijſdem, ibid.relatis.
Vigeſimononò fallit, quando quis aliquem actũ
75 inſolitum fecit:† nam ex eo præſumitur dolus, vt aſ-
ſeruit Accurſ.in l.ſi quis ſub conditione. vbi Bald. in
fi.ff.de condit.inſtit.quos refert,& ſequitur Craue. in
conſ.321.nu.3.& tradidit Calca.in conſ.24. & 1. col.
4.verſ. item quando quis aſſerit.
Trigeſimò fallit contra eum, qui quid aſſerat aut
76 affirmet,quod ignorat:†nam etiam eo caſu p̃ſumi-
tur dolus, vt videtur aſſeruiſſe Vlp.in l.Iulia. in prin.
ff.de actio.empt.& in l.ſi quis affirmauerit.ff.de dolo
cum alijs adductis à Crauet.in conſ.249.nu.6. p̃ſer-
tim cum poſteà reperitur falſum,quod talis aſſerebat
vt inquit Ruin.in conſ.29.nu.6.vol. 1.
Sublimites tamen non procedere, quando ex tali
mendacio commodum non tenderet in fauorem aſ-
ſerentis,vt cauit Vlp.in l.& eleganter.§.fi.ff. de do.ꝙ
& probauere Bart.ibid.& Alex.in l. dolum. nu. 3. C.
de do.& refert ſequendo Ruin. in conſ.8.nu.5.vol.4.
77 Nam nunquam in eo † dolus eſſe præſumitur, ad
cuius vtilitatem actus,quem fecit, non cedit, vt aſſe-
rit Fel.in c.3.loco.nu.2. de præſump. & refert Illuſtr.
Card.Alba.in ſuis lucubr.ad Bart.in rubr.ff.de do.nu.
4.& Soc.iun.in cõſ.37.n.30. vol.2.Ale.in cõſ.15.n.3.
Trigeſimoprimò fallit in eo,qui propoſita,& obie
78 cta non probat:nam contra eum† p̃ſumitur dolus,
vt colligitur ex reſcripto Imper.Alexan.in l.qui non
probaſſe.C.de calum.& not.in l.1.ff.ad Turpill. & in
hanc reſpondit ſententiam Socyn.in conſ.118.col.4.
nu.7.lib.1.quem ſequitur Crau.conſ.262. nu.7.
Trigeſimoſecundò fallit in arbitris, qui ratum fie-
79 ri laudũ curãt,anteꝗ † illud legat, vt auctor eſt Crau.
cõſ.221.n.10. p ibi adduc. Itẽ p̃ſumit dolus cõtra eos
ex enormi læſione, vt latè deduximus paulò ante.

Trigeſimotertiò fallit,quando quis illud,ad quod
…aut ſcire debet, ſe neceſſario ratione officij ſui te-
…ri,id omittit:†nam tunc præſumitur dolus in eo,vt
…onſum fuit ab Vlp.in l.dolus.ff. manda. & in l. ſi
…curatorem.§.ſi ignorans.ff.eo.tit & à Iulia.in l.tu
…qui repert.ff.de adminiſt.tuto.& à Paul.in l.dolo.
…ad leg. Falcid. cũ alijs allatis à Luc.de Pen.in l.quẽ
…modum.ver.ſexto præſumitur dolus.C.de agric.&
…nſ.lib.11.cui ſententiæ accedit Grat.in conſ.61.nu.
…uol.2.atq; Calca.in conſ.24.& 1.col.4.verſ.4. pro
…c facit,& Ceph.in conſ.230.nu.4.vol.2.
Trigeſimoquartò fallit,quando quis petit aliquid,
…uod reſtituere tenetur,† vt probatur ex reg.dolo fa-
…c.de reg.iur.in 6.& ff.eo.& ibi Dyn. & Luc. de Pen.
…ripſit in d. l.quemadmodum.verſ.octauo, & Grat.
…oluit in conſ.109.nu.39.vol.2.atque Soc.iun. in cõ-
…l.8. Magnifici,ac Iuſtiſſimi iudices.nu.10. uolum.1.
…ec.in d.l.dolo facit.ff.de reg.iur.
Limitabis tamen iſtud, ut uerum non ſit, quando
…uis petit nomine alterius, non ſuo, quod reſtituere
…ogitur:nam in eo non præſumitur dolus: ſic aſſeue-
…auit Franc.Aret.in l.ex duobus,la 1.colum.vlt. ff.de
…uo. re. per contex. quem ad hoc ſingularem excla-
…nat in l.Vranius.§.planè ff. de fideiuſſor.
Trigeſimoquinto fallit,† ſi hæres poſt motam ſibi
hæreditatis controuerſiam , legata ſine cautione de
reſtituendis legatis,è dicta hæreditate perſoluat:nam
in eo tunc præſumitur dolus. vt ad hoc videtur reſpe-
xiſſe Paul.in d.l.dolo.ff.ad leg.Falc.& Luc.de Penna
tradit in d.l.quemadmodum. uerſ.9.
Trigeſimoſextò fallit, † quãdo quis vendicat rem,
quam uendi mandauit:in eo enim etiam præſumitur
dolus,vt conſuluit Marcel.in l.ſeruum Titij.ff. mãd.
& placuit Lucæ de Pen.in d.l.quemadmodum , verſ.
10. præſumitur .
Trigeſimoſeptimò fallit,quando quis nõ reſtituit,
84 quod debet reſtituere:†nam in eo etiam præſumitur
dolus,vt apertè tradidit Vlp. in d. l. ſi procuratorem.
§.dolo.ff.mand.& in l.in bonæ fidei.ff. de pecu. & in
l.1.in fi.ff.depoſ.quod & prodidit Luc.de Pen. in d.l.
quemadmodum.verſ.12.præſumitur,latè Par.ad hoc
in conſ.74.num.34. cum ſeq.lib.1.
Trigeſimooctauò fallit,quando quis agit ex ſtipu-
85 latione † ſine cauſa concepta:in eo enim etiam præ-
ſumitur dolus,vt cauit Vlp. in l. 2. §. ſi quis.ff.de dol.
mal.& met.exceptio. nec id prætcrijt Luc. de Penna
in d.l.quemadmodum. verſ.13. præſumitur.
Trigeſimononò fallit, quando quis perſeuerat pe-
86 tere id,† quod legitima exceptione elidi poteſt: nam
in eo caſu præſumitur dolus,ſi ita atteſtanti credimus
Vlp.in l.2.§.& generaliter.ff.de do. excep.& animad
uertit Luc.de Pen.in d.l.quẽadmodũ.ver.14.pſumit.
Quadrageſimò fallit,quando quis contra æquitatẽ
87 †ſcienter aliquid facit: nã tunc præſumitur in eo do-
lus,ita cauit excellẽtiſſimi vir ingenij Papinia. in l.q
æquitatem.ff.de do.excep.& meminit Luc.de Pen.in
d.l.quemadmodum. verſ.15. præſumitur.
88 Quadrageſimoprimò fallit in eo,†qui conſtitutio-
nes Principis ſe ignorare dicit: etenim tunc præſumit
doloſus,vt reſcripſit Imper.Iuſtin.in l.iubemus, in fi.
C.de teſtam.& teſtatur Luc.de Pen.in l. quemadmo-
dum.verſ.18.præſumitur.
Quadrageſimoſecũdò fallit, qñ quis nõ obtẽperat
89 Imperio Magiſtratus:in eo nempè† præſumit dolus,
ita dixit Iabolenus in l.nõ poteſt dolo carere. de reg.
iur.q idem cõfirmauit Luc.de Pen. in l.quemadmo-
dum,ver.22.præſumitur,& Alex. docuit in l. vbi , in
prin.ff.de eden.atq; Io.Andr.in reg.ſcienti, & conſẽ-
90 tienti,nu.2.de reg.iur.in 6.†quemadmodum contra,
qui iudicis præcepto paret,dolo caret, vt ait Cagn.in
l.non videtur.§.qui iuſſu.nu.1.ff.de reg.iur.
Quadrageſimotertiò fallit in fideiuſſoribus, qui rẽ
91 pignori obligatam emunt à creditore:†in eis ẽt præ-
ſumitur dolus:ſic ſciuere Imper.Seuer.& Antoninus
in l.1.C.de dolo.& ſenſit Paul.in l.ſi mãdato.§.Paul.
il 1.ff.mand.& cõprobauit Luc. de Pen.in d.l. quem-
admodum.verſ 23. præſumitur dolus.
Quadrageſimoquartò fallit in herede,qui rẽ here-
92 ditariam emit à creditore† propter vinculum frater-
nitatis,vt habemus à Scæuola in l.fi.§.quatuor. ff.de
leg.2.quod idem obſeruauit Lucas. de Penna in d. l.
quemadmodum.verſ.24.præſumitur.
Iſtud reſtringas,vt tñ procedat in extraneis,ſecus in
93 filio,†& coniũctis,vt placuit Luc.de Pen.in d.l. quẽ-
admodũ.d.verſ.24.præſumitur,arg l. 1. ff.de priuileg.
cred.& l.q officij.ff.de cõtrah.empt.& l.milites.de re
milit & per not.in l.qui cohæredes.ff. cõmuni diuid.
Quadrageſimoquintò fallit,quando quis non edit
94 totum id,quod edere debet: † nam in eo præſumitur
dolus,vt aſſeruit Vlp.in l. vbi exigitur argentarius. ff.
de eden.atq; monuit Luc.de Pen.in d.l. quemadmo-
dum.verſ.27.præſumitur.
Quadrageſimoſextò fallit in eo , q appellat extra
iudiciũ,& appellationẽ non proſequitur intra annũ
95 †in eo.n.præſumit dolus:ſic ſanxit Inn.III. Pontifex
Max.in c.cũ dilecti.de dolo, & notat Inn.in c.dilecti
filij.nu.3.de maio. & obed. cui ſniæ ſe ſubſcripſit idẽ
Luc.de Pen.in d.l.quemadmodũ.ver.34.præſumitur.
Quadrageſimoſeptimò fallit contra eũ , qui uariè
96 reſpondet:†nam in eo tunc præſumitur dolus,vt c.ve
noſtrum vt eccl.benef. ſic idẽ decidit Luc.de Pen.in
d.l.quemadmodum.verſ.221.præſumitur.
Quadrageſimooctauò fallit in matre , quæ inrauit
97 ſilium eſſe maiorem,†& reperiatur minor:contra ip-
ſam enim tunc præſumitur dolus,vt apparet ex addu-
ctis à Ruin.in conſ.197.nu.8.vol.1.
Quadrageſimononò fallit in præſente, nec reſiſtẽ-
98 te delicto,cũ poſſet:nã contra eum † præſumitur do-
lus,vt teſtis eſt Abb.in c.quantę. nu. 4. verſ. 3. no. de
ſent.excom.& huc pertinet.c.qui poteſt.24.q. 3.
99 Quinquageſimò fallit in teſtibus ſingularibus:†nã
in eis præſumitur dolus,vt in teſtibus Suſannæ:ita ait
Bal.in l.iuriſiurandi.nu.4.verſ. deindè no. rationem.
C.de teſtib.
Quinquageſimoprimò fallit in poſſeſſore, q deſiit
100 poſſidere poſt datum libellum , † vel poſtquã actor
dixit ſe daturum,ut docuit Bart.in l.ſi rem meam. in
prin.ff.de excep.rei iud.& Dyn.uoluit in reg pro poſ-
ſeſſore,nu 4.in 6.quod & probauit Accurſ.in l. Fulci-
nius.§.ſed is qui,in verbo,animus enim.ff. quibus ex
cau.in poſſeſ.eat.quibus idem accedit Bar.in l.qui pe
titorio.ff.de rei vend.nu.3.Pet.de Suſan.in l.ſin autẽ.
§.poſſidere.ff. eo.tit.
Quinquageſimoſecũdò fallit in abſente,q tenetur
101 aliquid facere,† & abeſt,vel in citato pſonaliter,po
ſteà ſe abſentãte,& in debitore obligato ad ſoluendũ
in certo loco,& tempore, ſi ibi non ſit præſens , vt ita
loquutus eſt Abb.in c.fi.nu.15.de eo,qui mitt.in poſ.
Quinquageſimotertiò fallit in quolibet occupãte
etiam vacuam poſſeſſionem, niſi continuo probet ſe
102 dominũ:†nam cõtra ipſum præſumeretur dolus ſic
me docuit Bal.in addit.ad Spec.de reſt.ſpol.ver.nota
quod contra.per text.in l.fi. C. vnde vi.& de teſtib.in
uerſ.præſumitur dolus.huc quoq; ſpectat l.ſi ex ſtipu-
latione.ff.de acq.poſſ.& conſuluit idem Bal. in conſ.
119.ſtatuto cauetur,nu.4. uol.2.
Quinquageſimoquartò fallit in utente nimia cau-
103 tela:†nam inſolita cautela arguit dolũ,vt auctor eſt
Bal.in l.teſtamentũ.nu. 3.verſ. quandoq; tñ. C. de te-
ſta.cui accedit Grat.in reſpon.53.nu.10.uol. 1. atque
Cur.iun.in conſ.178.nu.13.par.2.Bert.in conſil.126.
nu.10.uol.3.Bal.in conſ.75.ſpurio.nu.2.uol 2.
104 Quinquageſimoquintò fallit,† quando aliquid fit
inter perſonas prohibitas,uel tempore prohibito: nã
etiam tunc præſumitur dolus,iuxta ſententiam Grat.
in reſpon.36.nu.2. uol. 1.

Quinquageſimoſextò fallit in eo qui tabulas teſta-
105 menti aperit ante iudicium defuncti,†namq; in eo
dolus præſumitur:ſic ad hoc reſpexit Vlp. in l. ſi quis
in graui.§.quod ad cauſam.ff.ad Senatuſconſ. Sylla.
& tradidit Dyn.in reg.ignorantia facti. nu. 13.verſic.
certum eſt enim.de reg. iur. in 6.
106 Quinquageſimoſeptimò fallit,† ſi filia proprijs ex-
cluſis filijs patrem inſtituerit : nam tunc dolus patris
præſumitur,vt teſtatur Hier.Gabr.in conſ. 16. nu. 43.
ex auctoritate Bal.quem idem refert in conſ. 62. vol.
4.& Anan.in conſ. 23.
Iſtud tamen reſtringas,ſi filius diues,ac ſolus eſſet,
107 †pater verò pauper,& multis filijs, ac filiabus onu-
ſtus:nam accipiendus potius eſſet actus in meliorem
partem.l.mentò.ff.pro ſocio.ac putandum piam filiã
ſatius duxiſſe,et voluiſſe voluntate propria ſubuenire
inopiæ patris,cum filijs abundaret,quàm dolo patris
ad hoc eſſe inductam , vt tradidit idẽ Hier. Gab.in d.
conſ.16.d.nu.43.
Quinquageſimooctauò fallit in proteſtatione , &
108 nimia diligentia:†nã ex ea præſumitur dolus, iuxta
no.in l.ſi quis ſub conditione.ff.de condit.inſtit.vt re-
ſponſum eſt à Natt.in conſ.436.Iſte Marcellus.nu. 4.
Quod verò in eo,cui fuit proteſtatũ , dolus præſuma-
tur tradidit Corn.in conſ.205.lita B.& D.vol.2.
Quinquageſimononò fallit:nam dolus arguitur ex
109 eo,quòd quis contrahit cum luſore,†& diſſipatore,
vt cautum eſt à Iuliano in l.ſi quis cum ſciret. ff. pro
emptore.& Vulpian.in l.ſi verò non remunerandi. §.
ſi quis adoleſcens.ff.manda.atq; à Paulo.in l.2.§.1.ff.
quarum rerum actio non det. & confirmauit conſu-
lendo Nat.in conſ.341.in præſenti caſu.nu.6.
110 Sexageſimò fallit in eo,†qui pro parua quantitate
induxit aliquem ad renunciandum amplum fideicõ-
miſſum,arg.l.qui nondum.C.de hæred.vel act.vend.
& l.Iulianus.§.per contrarium.ff.de act.emp.& aſſer-
uit Soc.iun.in conſ.98.nu.23.vol.2.
111 Sexageſimoprimò fallit in vẽditoribus,†qui igno-
rabant bonitatem poſſeſſionis,emptores autem opti-
mè norunt.nam hi ſi emerint ab illis,præſumitur do-
lus,vt ſenſit conſulendo Calcan.in conſ.24. & 1. col.
4.verſ.a.pro iſta parte facit.
Contra etiã præſumitur dolus in venditore, qui rei
112 ſuę vires,vel bonitatem nimiam,cum ſciret†nõ pa-
tefecit emptori,qui ignorabat,quis enim præſumitur
ſcire vires ſuæ rei familiaris, vt ſanxere Imperatores,
Valent. Valens,& Gratia.in l.quiſquis. C. de reſcind.
vend.nã tunc in venditore dolus præſumitur,ſic con-
ſuluit Caſſanę.in conſ, 52. viſo proceſſu,nu. 6. & ſeq.
poſt ver.& ſi dicatur.
Sexageſimoſecũdò fallit in carcerum cuſtodibus,
113 †nam in ipſis dolum præſumi,colligere eſt ex reſcri
pto Imper. Valen. Val.& Grat.in l.ad commentariẽ-
ſem.C.de cuſt. reo. & ex reſponſo Calliſtrati in l.mi-
lites.ff.eod. tit.
Sexageſimotertiò fallit in eo,qui fallẽdi cauſa ob-
114 ſcurè loquitur,† ſed etiã qui inſidioſè obſcura diſſi-
mulat,ita reſpondit Florent.I.C.in l.ea quæ commẽ-
dandi,in fi.ff.de contrah. empt.& probauit Caſſan.in
conſ.52.nu.8.verſ.cum tantum.
115 Sexageſimoquartò fallit in eo,q̃ ignorat id,†quod
omnes intelligunt,vt reſpondit Paulus.in l.latæ. ff.de
verb.ſign.& prodidere Bat.& alij in l.quod Nerua. ff.
depoſiti.quibus accedit Grat.in conſ. 25. videtur hæ-
redes,nu. 19.vol.2.
116 Sexageſimoquintò fallit,† nã præſumitur dolus in
præterito propter ſequentia, vt videtur eſſe ſancitum
à Bonifacio III.in c.2.de renũ.lib.6. & placuit Card.
Zabarel.conſ.28.col.2.verſ.& præſumitur.
Sexageſimoſextò fallit,ſi inuẽtariũ fuerit denega-
117 tum,nam ex denegatione inuentarij†dolum præſu-
mi,auctor eſt Saluſtius de Peruſio in cõſ.69.Viſis , &
diligenter inſpectis,nu.15.q̃ eſt poſitum inter conſil.
vlt.volunt.quæ collecta fuere à Io. Baptiſta Ziletto.
Sexageſimoſeptimò fallit in eo,qui homicidium ,
aut aliud crimen ab illo aliàs patratum, iterum per-
118 petret:†in dubio enim præſumi doloſè,& malo ani
mo feciſſe,ita inſigniter dixit Gand.in tract.malefic.
ſub rub.de homicid.in vlt.col.ver.illud autem, quod
vt eximium,& ſingulare retulit Hipp. Marſ. in l. 1. §.
diuus.nu. 39.verſ.& teneas menti.ff.ad legẽ. Corn. de
ſicar.& Tiraq.de pœn.cau. 10.nu.6.verſ.facit,&.
Sexageſimooctauò fallit in eo, qui contractũ non
119 obſeruat,nec adimplet,†ſeu contrauenit,is namque
in dolo eſſe dicitur.l.dolus.ff.mand.& in l.ſi procura-
torem.§.dolo.ff.eo.& ſcripſit Cagn.in l.ſi quis maior
numer. 190. verſic. & quod in propoſito. C. de tran-
ſactio.
Sexageſimononò fallit in iudice,qui erret in iure ,
120 nam contra eũ†præſumitur dolus, vt tradidere Do-
ctores in l.2.ff.quod quiſq; iur.& ſenſit Crau.in conſ.
18.Andreas iuuenis.num.14.quem refert, & ſequitur
Hipp.Rimin.in l.1.nu.85. verſ. nam contra iudicem.
ff.quod quiſq; iur.
121 Septuageſimò fallit in eo,†qui potuit denunciare,
nec denunciauit;hũc enim in dolo eſſe aſſeruit Paul.
in l.ſi fundo.§.ſi rem.ff.de euictionib.
Septuageſimoprimò fallit in eo, qui per iniuriam
122 verberat,†in hoc enim præſumi dolum ait Vlp. Iu-
riſconſ.in l.4.§.verum eſt enim.ff. vi bon.rap.
Septuageſimoſecundò fallit , etenim ex breuitate
123 tẽporis præſumitur†dolus,ita doctè ſcripſit Accurſ.
in l.ſi ventri.§.fi.in vlt.gl.ff.de priuileg.credit. quam
ibidem ſequuntur Bar. & Ang.& Hipp.Marſi.in cõſ.
3.nu.14.& Corn.in conſ.245.litera N. vol.2.
Septuageſimotertiò fallit in mercatore , qui dedit
124 fideiuſſorem,qui continuò fugam arripuit: in dolo
enim præſumitur ipſe mercator,vt prodidit Ang.in l.
ſi cum dotem.§.ſi mulier.ff.ſol.matr.quem recentio-
res ſequũtur in l.ſingularia.ff.ſi cer.pet.& Hipp.Marſ.
in conſ. 3.nu. 16.
Septuageſimoquartò fallit , etenim præſumi dolũ
125 eo ipſo,quòd quis habeat res ſuas ſaluas,†& alienas
amiſerit , teſtis eſt mihi locupletiſſimus Celſus in l.
quod Nerua.ff.depo.quod idẽ procedere ait Paulus ,
ſi in tutiorem locum transferre potuerit,in l. vtiq; ff.
de dam. infect.
Septuageſimoquintò fallit in eo,qui peculium in-
126 tricat , † ſeu ademit,vel ſi transferat in alium id , de
quo ſuſpicabatur,contra eum agi,ita dolum preſum-
pſit Vlp.in l.ſumma cum ratione,vbi etiam Bald. in
prin.ff. de pecul.
127 Septuageſimoſextò fallit,† nam dolus præſumitur
ratione vicinitatis actuum, & ex multis etiam ſimul
iunctis dolus præſumitur,iuxta ſententiam Accur.in
l.dolus.C.de reſcind.vend.
Septuageſimoſeptimò fallit in maiore petẽte pro-
128 ductionem teſtium†poſt didicita teſtificata:præſu-
mitur enim dolus. l.ſubornatio,vt placuit Rimin.in
conſ.404.nu.16.
Septuageſimooctauò fallit in eo , qui contra iura
129 mercatur, † nam in eo præſumi dolum ſanxere Im-
per. Valent.& Val. in l. quemadmodum in fin. C. de
agric.& cenſ.lib.11.
Hoc tñ poſtremo loco traditũ locũ habet in ſciẽte,
130 ſecus eſt in ignorante,†nã qui contra iura ignoran-
ter mercat̃,nõ eſt in dolo,vt docuit Accur.in d.l.quẽ-
admodum.in verb.mercator.C.de agr.& cenſ.lib.11.
Secundò loco limitatur,vt vera non ſit in ruſtico :
131 in eo enim contra iura mercante, † dolum nõ præ-
ſumi,teſtis eſt Rip.in trac. de peſte de remed. præſer-
uar.cont.peſt, nu.233.verſ. habet tamen per context.
in l.1.C.non licere habita.metroco. lib. 11. & voluit
Corn.in conſ.147.Quia cauſa col.2.lib.2.vbi conſul-
132 uit ruſticum, † qui emit rem non ſeruata forma ſta-
tuti,non præſumi mala fide emiſſe.

Septua-

Septuageſimononò fallit eo,qui valiſiã ſine ſigno reddit,quæ cum ſigno poſita fuerat apud eum, † nã ic dolum præſumi teſtatur Alex.in l.in actionibus, l.18.ff.de in lit. iur.

Octuageſimò ſallit ex violentia, † nãq; dolus præſumitur, vt aſſeruit Paulus Iuriſconſ in l.4. ff. ne quis eum,qui in ius vocat.eſt,vi eximat.

Octuageſimoprimò fallit in eo,qui omittit capere ex inſtitutione, † & capit ex ſubſtitutione alterius, a me docuit Bar.in l.Iulia.nu.1.ff.ſi quis omiſ. cauſ. teſtamen.

Octuageſimoſecundò fallit in eo,qui ſcit factũ,& facit contra ius.† Dolum enim tunc præſumi tradit Bar.in l.veneni.§.neptis.in prin.ff.ad S.C.Syll.atque Dec.in l.nemo videtur.nu.2.ff.de reg.iur.

Octuageſimotertiò fallit:etenim in delicto, vt in incẽdio,dolus præſumitur, ſi inimicitia præceſſerit, vt ait Bald.in l. data opera, poſt nu.1.poſt verſ.& hoc eſt not.C.qui accuſare non poſſunt,per l.capitalium. §.qui ob inimicitiam.ff.de pœn.

Octuageſimoquartò fallit,vt præſumatur dolus ra
3 tione qualitatis perſonæ percutientis,† & qualitatis inſtrumenti quo eum percutit, vt inſigniter tradidit Accurſ.in l.1.C.de ſica.& l.item quæritur.§. item Iulianus.ff.loc.

9 Octuageſimoquintò fallit,vt ex percuſſionibus,† ſi quis moriatur intra triduum,dolus præſumatur, vt l.1. C. de emend. propinqu. ita tradidit Bald. in Margar.in verſ.Dol.verſ.2.

Octuageſimoſextò fallit in renunciationibus mu-
0 lierum,ſi aſſerant † ſe læſas in magna quantitate, vt aſſeruit gl.in l.cum poſtea.C.de pact.& Bald.in Margar.in verſ.Dolus.verſ. 3.

Octuageſimoſeptimò fallit in literis iuſtitiæ, vel paruæ gratiæ, ſecus in magna: in illis enim dolus in
41 † hac non item præſumitur,vt ſenſit Inn.in c.ad falſariorum.& in c.accedens.de falſ.cui accedit Bald.in Marg.in d.verſ.Dolus.verſ. 3.

Octuageſimooctauò fallit in receptatoribus, qui
142 famoſos receptarunt, & publicos malemeritos,† vt tradidere gl.& Bart.in l.1.ff.de recept.& Bal.in l.quicunq; in prin.C.de ſer.fug.

Octuageſimononò ſallit, vt inter perſonas ſuſpe-
143 ctas,facilè præſumatur dolus,iuxta ſententiã Corn. in conſ.82.litera A.vol. 3.& quòd ex qualitate perſo-
144 næ † dolus præſumatur, traditum eſt à Crauet. in conſ.282.nu. 8.

Nonageſimò ſallit, vbi quis ꝑ debito læditur, tũc
145 enim † dolum præſumi ait Calca.in cõſ.25.& 1.n. 5.

Nonageſimoprimò fallit in argẽtario,qui tenet li-
146 bros † in locis inſolitis: in eo enim dolum præſumi, teſtis eſt Calc.in conſ.85.viſo caſu nu. 13.

Nonageſimoſecundò fallit in laborãte, ſi laboret poſt factam proteſtationem: quia tunc cultura,& fa-
147 bricatio ſubſequuta † poſt proteſtationem, præſumptionem doli inducit, vt uoluit Calcan.in conſ. 100. quod ueniat condẽnandus.nu.3.ex auctoritate Ang. in l.in rem.§.tignum.ff. de rei vend.

Nonageſimotertiò fallit in adminiſtratore,qui fa-
148 ciat aliquid ad incommodum eius,† cuius bona adminiſtrat:nam tũc dolus præſumitur, ut placuit Crauet.in conſ.142.nu.15.

Nonageſimoquartò fallit in eo qui non eſt proſe-
149 quutus,† quod debuit,ita conſulendo atteſtatus eſt Rim.in conſ.391. nu.23.

Nonageſimoquintò fallit,namq; in dolo eſt is,qui
150 nõ prouidet ea,† quæ prouideri debebãt,vt ait Iaſ.in conſ.18.nu.6.vol. 1.

151 Nonageſimoſexto fallit in eo,† qui eſt futuræ rixæ præparatio:ſic inquit Cep.in conſ.crim.28. Magiſter Iacobus,nu.8.

Nonageſimoſeptimò fallit:etenim dolus præſumi
152 tur ex alienatione oĩum bonorũ † à minore, & mulière facta ſine ſolemnibus à iure requiſitis,vt conſuluit Ceph.in conſ.51.nu.6.& 8.vol.1.

Nonageſimooctauò fallit,præſumitur enim maxi
153 mè dolus eo ipſo, † quod quis creditum nõ exoluerit,vt decidit Alb.in tract.qq.ad ſtat.q.185.nu.1.lib.2.

Nonageſimononò fallit in his, quæ committũtur
154 iudicis arbitrio, † quando eſſet exceſſus indignus: dolus enim tunc præſumitur, vt docuit Paul. Caſtr.in l.ſi fugitiui.in fi. C.de ſer. fugit.

155 Cẽteſimò fallit in omni inuaſore,& turbatore,† in his enim dolum præſumi teſtatus eſt Bal. in cõſ. 119. nu.4.vol.2.

Cẽteſimoprimò fallit in eo, qui occultat rationes,
156 ſcripturas,† & huiuſmodi, vt tradidit Bal. in conſil. 80.volum.3.

Centeſimoſecundò ſallit in eo, qui alieno nomi-
157 ne vendidit † minus iuſto precio, ſic reſpondit Bal. in conſ.219.nu.2. vol.3.

158 Cẽteſimotertiò fallit ex malo effectu ſequuto,† tũc enim dolum præſumi aſſeuerauit Crau. in conſ. 282. num.8.verſ.tertiò arguitur. nam cuius effectus malus
159 eſt,eius quoque † voluntas mala præſumitur, vt ait Bal.in l.1. circa fi.C.ſi quis omiſ.cau.teſtam.

Centeſimoquartò ſallit in tutore extorquẽte quie-
160 tationem ab olim pupillo † aſſerendo ſe rationem reddidiſſe,& reliqua ſoluiſſe,vt ſenſit Crau.in d.conſ. 282.num.8.verſ.4.arguitur.

Centeſimoquintò ſallit in muliere renunciante ſi-
161 ne conſenſu propinquorum:† uoluit namq; Crauet. dolum tunc præſumi,in d.conſ.282.nu. 2.

Centeſimoſextò fallit in eo,qui promittat aliquid
162 ſciens ſe ſoluendo non eſſe † contra eum namq; dolum argui,reſpondit Labeo.I.C.in l.pen.in fin. ff. de tur.dot.& Crau. in conſ.310. in fi.

Cẽteſimoſeptimò fallit:nam in dolo eſſe videtur
163 is,qui ab alio id petat, † quod fieri nullo modo poſſit,aut etiam difficilè ſit factu. ſic idem cauit Crauet. in d. conſ.310. in fi.

164 Centeſimooctauò fallit,† qui abutitur peritia ſua, arg.l.profeſſio.C.de muner.patrimon.lib. 10.& l.a. ff. quod quiſque iur. & tradidit Tyndar. in ſuo eleganti tract.de teſtib.c.5. num. 6.

Centeſimononò fallit in depoſitario, qui non ex-
165 pẽdit pecuniam depoſitam in re immobili,† vt promiſerat:ille enim non videtur carere dolo, iux.leg. ſi procuratorem.§.dolo.& l.dolus.ff. mand. vt tradidit Anch.in q.31. num. 3.

Hoc tamen limitatur, vt non procedat,ſi non ſtete-
166 rit per ipſum depoſitarium, † quin pecunia inueſtiretur in re immobili,ſed per deponentem, qui eã exigere uoluit,ut ait idem Anch.in d.q.31.nu.25.

167 Cẽteſimodecimò fallit,vt dolus præſumat † ex omnium bonorum amiſſione.arg.l.omnes.§.Lucius,vbi Bart. ff. quæ in fraud. cred. & id prodidit doctiſſimus Iacob.Menoch.de recup.poſſ.remed.9. nũ. 175.

Centeſimoundecimò ſallit in eo, qui diſſimulat
168 præſentia,† & denunciat futura:nam in hoc dolum argui conſuluit Bernardinus Bombinus in conſil. 3. præmiſſo themate. nu.6.

Centeſimoduodecimò fallit in arbitrando ex eo,
169 quòd quis aliter arbitretur,† quàm oporteat,ita docuit Bart. in l.fi.ad fi.ff.de prætor.ſtipul.& in l.ſi ſocietatem. §. arbitrorum. poſt num. 24. ff pro ſoc.quem refert,& ſequitur Io.Coraſ.in repet.l. qui liberos, nu. 167.ff.de ritu nupt.

Centeſimodecimotertiò fallit in his, quæ fiunt cõ-
170 tra naturam:in his enim † dolum præſumi,teſtis eſt Bal.in l.vnica.nu.21.uerſ.unde aduerte.C. de confeſ. quem refert,& ſequitur Lanfran.de Oria.in tract.cõfeſſ.in uerb.quæro iuxta premiſſa.num. 18. uerſ. item ea,quæ fiunt contra naturam.

Centeſimodecimoquartò fallit,ut ille, qui poteſtatem habeat eligendi pauperes à teſtatore, ſi eliget filium

171 lium diuitem, illa electio in fraudem, † & dolū facta præſumeretur, vt aſſeruit Cald. in conſ. 31. an executor, & in conſ. 39. an executor, quem refert, & ſequitur Pariſ. in conſ. 45. vltra legatum. nu. 15. vol. 3.

172 Centeſimodecimoquinto fallit: † nam præſumitur ex inſtro dotis facto poſt cohabitationem duorū, ſcilicet viri, & mulieris. Calc. ita ſenſit in conſ. 36. nu. 2.

Centeſimodecimoſextò fallit, vt dolus præſuma-
173 tur, quando ſupponitur † tertia perſona ad contrahendum, idem voluit Calcan. in d. conſ. 36. nū. 2. per context. in l. vxor marito. ff. de dona. int. vir. & vxor.

Centeſimodecimoſeptimò fallit, dolus enim præ-
174 ſumitur in eo, qui contra propriam confeſſionem petit, quod ſibi non debetur, ita reſpondit Vlp. in l. 2. §. ſi quis ſine cauſa. ff. de dol. excep. & tradidit Accur. in l. ſi ex cautione, in verbo probare. C. de non num. pec. vt refert conſulendo Bellamer. in conſ. 30. nu. 9.

175 Centeſimodecimooctauò fallit in eo, qui cū † prohibeatur emere, per interpoſitam perſonam emit, dolus enim tunc præſumitur. Sic colligimus ex Vlpiani reſponſo in ſ. ita autem. §. geſſiſſe. in fi. ff. de adminiſ. tuto. & Paul. in l. ſi is, qui bonis. ff. de acq. hęr & tradidit Fabia. de Monte in tract. de empt. & vend. in 3. q. prin. verſ. ſextò quæro. nu. 10.

176 Centeſimodecimononò fallit: nā dolo deſiiſſe † poſſidere dicitur ille, cui fuit nunciatum, ne alienaret, q̄a cogitabat nuncians contra eum agere ad rem, tamen alienāuit, vt docuit in ſ. non ſolùm. §. morte. nu. 43. ff. de oper. nou. nunc. arg. l. Fulcinius, & quod ibi not. in gl. in verbo animus. ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat.

Sed erit fortaſſe quiſpiam, qui hanc de dolo Concluſionem noſtram longiori ſermone nos fuiſſe proſequutos contendat, ſed quid mirum? Omnia enim dolis, omnia fraudibus referta ſunt, vbicunq; deprehenduntur fallacię, vbique machinationes inueniūtur, & vt præclarè neſcio quis cecinit.

Inter mortales regnant fraudeſque, doliquẽ.
Et nulla eſt pietas, pectoribuſque fides.

Nullus igitur in præſentia admiratione capiatur. Miretur potius, quòd in re tam latè patenti, quę vbique locorum ſuos fines propagauit, tam breuiſſimus oratione vſi: longiori quidem vſi fuiſſemus: verùm ab alijs varijs in locis hęc lōgiſſimè animaduerſa perſpeximus, vt à Luc. de Penna in l. quemadmodum. à nu. 8. vſq; ad nu. 250 C. de agric. & cenſit. vbi ducētos viginti nouem caſus, in quibus capitur doli, vel fraudis pręſumptio enumerauit, vt etiam teſtatus eſt Alc. de pręſump. reg. 3. pręſump. 2. nu. 8. & nonnullos recēſuit Philip. Franc. in c. ſcienti. de reg. iur. in 6. vt aſſeuerauit Cagu. in l. nemo plus. in fi. ff. de reg. iur. & de his multi alij tradidere, quos referre longum eſſet, longè verò plures vnuſquiſque ſtudio ſibi parare poterit.

CONCLVSIO DXXXIII.

ARGVMENTVM.

Dolus iudicis quo pacto detegatur, atque probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dolus iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis actis, non ex nouis.*
2 *Dolus arbitrorum detegitur ex antiquis actis.*
3 *Dolus iudicis probatur ex illius verbis, vt ſi dixerit ſe velle ferre ſententiam odio, vel amicitia.*
4 *Dolus iudicis probatur per euidentem iniuſtitiam, vel iniuriam, ſiue gratiam.*
5 *Dolus contra iudicem probatur ex capitali inimicitia, quam gerit contra quem tulit ſententiam.*
6 *Dolus contra iudicem probatur, quando iuris ordine non ſeruato fulminatur, & parte non citata contra aliquē procedit.*

1 **Dolus** iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis actis, † non ex nouis: nam ex nouis probationibus iudicis nō cognitis, illius dolus argui non poteſt, cum ignorans in dolo non verſetur. l. 1. ff. de dolo, & refert Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 1. q. 72. nu. 2.

2 Quæ concluſio amplianda eſt, † vt etiam procedat in arbitris, vt colligitur ex ijs, quæ ad hanc rem deduxit Pariſ. in conſ. 45. nu. 92. vol. 1.

Præterea probatur dolus iudicis ex illius verbis, nē-
3 pè ſi dixiſſet, † ſe uelle ferre ſententiam odio, vel amicitia, vt traditum eſt à Paul. Caſtren. in l. ſeruo inuito §. cum prætor. nu. 2. ff. ad Trebel.

Tertiò quoque loco probatur per euidentem iniu-
4 ſtitiam, vel iniuriam. † ſiue gratiam, vt dilucidè reſpōdit Vlpian. in l. ſi filiusfamilias. ff. de iudic. & ex traditis ab Alex. in conſil. 121. num. 11. lib. 2. & refert ſequendo Angel. ita tenentem in ſua diſputatio. Duo ad inuicem litigantes, & Petr. de Anch. in ſua diſput. incip. cum C. laicus.

Quartò poteſt probari dolus contra iudicem ex ca-
5 pitali inimicitia † quam gerit, contra quem tulit ſententiam, vt docuit Bal. in l. cum à te. verſ. quæro quid. ff. de do. & in conſ. 217. uerbo libelli. nu. 9. lib. 2.

Quintò probatur etiam dolus contra iudicē, quan-
6 do iuris ordine non ſeruato fulminatur, † & parte nō citata contra aliquem proceſſiſſet, vt cauit Marcel. in l. lex Iulia. ſ. fi. ff. ad leg. Iul. rep. poſt glo. in ver. calore, & ſancitum eſt in c. 1. de re iudic. in 6. & in c. conquerente. de reſtit. ſpol. Ale. poſt gl. in l. iuſtè poſſidet. ff. de acq. poſſ. Auguſt. Bero. in c. ſuper literis. num. 71. de reſcrip.

CONCLVSIO DXXXIV.

ARGVMENTVM.

Domeſticus teſtis, an à teſtimonio repellatur.

SVMMARIVM.

1 *Domeſticus teſtis à teſtimonio repellitur.*
2 *Domeſtici qui dicantur.*
3 *Domeſticus dicitur habitans in eadem domo, licet ipſi non poſſet imperari, & poteſt repelli à teſtimonio.*
4 *Domeſtici non adeo dicuntur plures, qui cohabitent in eadem domo æqualiter.*
5 *Domeſtici repelluntur à teſtimonio, ſiue ſint propriè, vt pater, & filius, ſiue impropriè, vt familiares, & ij quibus imperari poteſt de iure, vel de facto.*
6 *Domeſticus nedum dicitur ille, qui ſubſit ratione patriæ poteſtatis, vel dominicæ, ſed etiā qui cohabitet, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familiæ.*
7 *Domeſtici dicuntur, qui viuunt ad vnum panem, & ad vnum vinum.*
8 *Domeſtica dicitur concubina, & à teſtimonio repellitur.*
9 *Domeſtici non admittuntur, etiam quòd deponerent in tormentis.*
10 *Domeſticus patris non poteſt teſtificari pro filio, nec ècontra, maximè ſi pater, & filius ſimul habitent.*
11 *Domeſticus, ſi tempore iuramenti deſierit eſſe domeſticus admittitur.*
12 *Domeſticus tunc repelliter à teſtimonio, quando in fraudem receſſit ab ipſa domeſticitate.*
13 *Domeſticus famulus diligenter debet interrogari, quare fuerit expulſus, & an ſit reuerſurus.*
14 *Domeſtici teſtis fraus ex eo probatur, quod poſteà cauſa finita in domo reuertitur.*

15 *Dome-*

-meſtici teſtes admittuntur, quando non poteſt probari -actum niſi per ipſos.
-meſtici non ſolum admittuntur in probando matrimonio clandeſtinè contracto, ſi non poteſt veriſimiliter ſciri, niſi ab ipſis, ſed etiam præferuntur alijs.
-omeſtici ad probandum ea, quæ domi facta ſunt, admittuntur.
-omeſtici, quo caſu admittantur pro teſtibus domeſticis contra extraneos.
-omeſtici, & familiares non probant, ſi aliqua culpa pôt obijci parti, cur non adhibuerit alios teſtes, per quos intentionem ſuam poſſet probare.
-n actu contrahendi matrimonium, ſi potuerunt contrahẽtes alios teſtes non domeſticos adhibere, & non adhibuerunt, ipſis debet imputari.
-xor admittitur ad probandum ſubtractionem rerum hæreditariarum per heredem.
-omeſtici probant aliquem voluiſſe vxorem mecari, & ſimilia delicta perpetrare.
-uppellectilia domus poſſunt probari per teſtes domeſticos.
Quæ perdita ſunt in domo, vel in naui, contra dominum domus, vel nauis poſſunt probari per teſtes domeſticos.
Domeſtici admittuntur ad probandam mentem muti ex ſignis.
Domeſtici admittuntur, ſi inducantur ad probandam innocentiam alicuius.
Familiares iudicis admittuntur ad probandam eius innocentiam.
Domeſticus valde honeſtus, & bonæ conditionis, & famæ admittitur.
-Teſtis inſtrumentarius licet ſit domeſticus, nihilominus admittitur, & probat.
-In teſte inſtrumentario domeſtico ceſſat ſuſpicio, cum ſic partibus placuerit.
-1 Domeſtici teſtes ſaltem faciunt indicium.
-2 Domeſtici teſtes ſi plures ſunt plenè probant, ſed ſi vnus tãtum ille facit indicium.
-3 Domeſtici teſtes non faciunt etiam qualemqualem præſumptionem.
-4 Domeſticus, quando producitur cõtra domeſticum admittitur pro teſte.
-5 Domeſticus teſtis admittitur fauore eccleſiæ.
-6 Domeſticus admittitur data æqualitate domeſticitatis.
-7 Domeſticus admittitur, quando deponit in vtramque partem pro domeſtico.

1 **Domeſticum teſtem** † à teſtimonio repelli, nullus eſt, qui ignoret: præſertim cum plurimis Imperatorũ reſcriptis, & iuriſconſultorũ reſponſis, & Pontificũ ſcitis id maximè fuerit cõfirmatũ, vt in primis ab Impp. Valer. & Gallie. in l. 2. C. de teſtib. & ab Imper. Leone in l. fi. §. fi. C. de his, qui ad eccleſiã confugiunt, & colligit̃ ex Impp. Arcad. & Honor. l. pen. C. qui accuſ. nõ poſ. & ſancitũ eſt ab Imper. Gordiano in l. pridẽ. C. de queſt. atq; cõſtitutũ eſt ab Impp. Grat. Valent. & Theodoſ. in l. vnica. §. illo. C. ſi quæcunque prædi. pôt. & ab Imp. Philippo in l. infra. C. de proba. rñſum ẽt eſt à Marcello in l. reſpiciendũ. §. furta. ff. de pœnis. atq; à Paulo in l. penul. ff. de teſtib. hoc idẽ decreuit Vrbanus III. Pontifex Maximus in c. in literis. de teſtib. atq; Caliſtus in c. 1. & Anacletus in cap. 2. & Pontianus in c. 4. Gelaſius quoq; in c. accuſatores. 3. q. 5. poſteriorũ ẽt iuriſconſultorũ turba hoc idẽ cõprobauit, vt Spec. in tit. de teſtib. §. 1. verſ. itẽ excipit. ꝙ eſt domeſtic. Ang. in conſ. 160. col. 5. verſ. nõ probant ẽt Gramm. conſ. 26. nu. 30. & ſeq. Dec. in cõſ. 133. col. 2. verſ. primo ergo. & tenet Nepos de Monte Alba. in ſuo tract. de teſtib. in prin. nu. 1. & Iacob. Butrig. in eo. tract. in prin. nu. 21. & Iacob. Egid. eo. tract. in prin. n. 10. Idem Federic. Schenc. eo. tract. nu. 27. & Steph. Aufrer. in eo. tract. nu. 34. & Ioan. Crot. in eod. tract. in 3. par. nu. 98. Idem Egid. Boſſ. eo. tract. num. 93. & 108. & Domhauder. in eo. tract. de teſtib. nu. 5.

2 Qui aũt dicantur domeſtici ſ. in iſto propoſito cõſulendus erit id latè tradens, Nepos de Monte Alb. in ſuo tracta. de teſtib. in princi. & adeundus erit Federic. Schench. in eo. tract. nu. 27. & inſpiciendus Nellus à Sancto Geminiano nu. 11. id etiam tibi ſuppeditabit Stepha. Aufrer. in eo. tractatu. nu. 35. atq; hoc ſuggeret Alberic. de Malet. in eo. tract. c. 2. quod & conſtabit ex ijs, quę infrà dicemus.

3 Primò ampliatur, vt procedat concluſio, etiãſi † tali domeſtico non poſſet imperari, dummodo vnà habitet in eadem domo, nam tunc dicitur domeſticus, & * poteſt repelli à teſtimonio, vt de * communi opinione ſcribentium atteſtatur Soc. in conſ. 17. num. 3. & 4. vol. 1. & Dec. in conſ. 133. col. 2. ver. 1. ergo.

4 Limita prædictam ampliationẽ non habere locũ, qñ plures cohabitarent in eadẽ domo æqualiter † nã tunc non adeò diceretur in hoc propoſito domeſtici, ꝙ repellerentur, vt tradidit Steph. Aufrer. in ſuo trac. de teſtib. nu. 35. verſ. ſuper quibus Felyn.

5 Secundò ampliabis, vt vera ſit concluſio, ſiue ſint domeſtici propriè, vt pater, & filius: ſiue impropriè, vt familiares, vt ſunt qbus imperari põt, de iure, † vel de facto, ſiue ſint impropriſſimi, vt coloni, laboratores, & mercenarij, iuxta ſñiam gl. in §. in teſtib. Inſtitu. de teſta. & Doct. prodidere in d. c. in literis. de teſtib. & in d. l. 2. C. de teſti. & refert auctor addit. ad Capel. Toloſ. quæſt. 4. verſ. adde, quòd regulariter. De patre verò conſtitutum eſt in l. parentes. C. de teſtib. & in l. teſtis idoneus. ff. de teſtib. & Aret. reſpondit in conſ. 13. colum. 6. verſic. & præmitto, & dicetur latè infrà in conclu. Pater. de eo autem, cui poſſit imperari conſuluit Zaſius in conſ. 29. nu. 20. vol. 2. & cauit Bald. in conſ. 50. incip. videndum eſt primò, ver. & cũ iſti. vol. 2. quibus accedit Aret. in §. pater. nu. 8. verſ. & gl. in ea re. Inſtit. de teſta. ordi. at de mercenario eſt gl. in d. c. in literis. in verbo, de familia. & probauit Spec. in tit. de teſtib. §. 1. verb. itẽ excipitur. ꝙ non eſt idon. & ad iſtã ampliationẽ ſpectant ea, quæ fuere animaduerſa à Stepha. Aufrer. in ſuo tract. de teſtib. nu. 34. vbi inqt

6 † nedum illum propriũ dici domeſticũ, qui ſubſit ratione patriæ poteſtatis, vel dominicæ, ſed ẽt qui cohabitet, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familię, vel libertus, aut mercenarius, & ſimiles, ſecundũ Bal. in l. 2. C. de teſti. & Spe. tit. de teſte. §. 1. verſ. itẽ excipitur, ꝙ eſt domeſticus. & Dominic. poſt Ioan. Andr. in c. fi. col. 5. de verb. ſigni. lib. 6. & Bal. in d. c. li-

7 teris, inquit † craſſe loquẽdo omnes dici domeſticos, qui viuunt ad vnum panem, & ad vnum vinũ, vt eius verbis vtar, per §. cogitandũ. in Auth. de monachis.

8 Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in concubina, quæ tanquam domeſtica † repellitur, vt tenet Bald. in l. 2. ff. de teſtib. quem ſequitur Iaſ. in l. ſed & ſi quis. in prin. ff. ſi quis caut. atque confirmat Ioan. Lup. in rub. de dona. int. vir. & vxor.

9 Quartò amplies velim concluſionem, vt locum habeat, † etiamſi domeſtici deponerent in tormentis: nam tunc etiam non admittuntur, vt ait Hippol. Marſil. in l. 1. §. ad quæſtionem, per illum text. num. 1. ff. de quæſt.

10 Quintò, ampliare poteris, vt nec domeſticus patris poſſit teſtificari pro filio, † nec econtrà, maximè ſi pater, & filius ſimul habitent. ita placuit Io. Fab. in §. in teſtib. in fi. Inſtit. de teſtib. & refert Apoſtil. ad Capel. Toloſ. in q. 4. in fin.

11 Primùm concluſionẽ ipſam limitabis, vt locũ ſibi non vendicet, qñ talis domeſticus tpe iuri, † deſierit eſſe domeſticus, per l. 3. §. 1. ff. de teſtibus, & videtur tenere Cyn. in allata l. 2. & probauit Spec. in tit. de teſte. §. 1. ver. quid ſi olim, dicit. Bar. in l. 2. §. idem Nummio. ff. de quæſt. & refert auctor additio. ad Capel. Toloſan. deciſ. 4. verſicu. prædicta dic eſſe vera, quibus adhæret Henric. Boic. in d. cap. in literis. colum. 2. in 2. caſu,

82 *Dolus in hærede præſumitur, ſi poſt motam ſibi hæreditatis controuerſiam legata ſine cautione de reſtituendis legatis è dicta hæreditate perſoluat.*

83 *Dolus in eo etiam præſumitur, qui vendicat rem, quã vendi mandauit.*

84 *Dolus in eo præſumitur etiam, qui non reſtituit, quod debet reſtituere.*

85 *Dolus in eo etiam præſumitur, qui agit ex ſtipulatione ſine cauſa concepta.*

86 *Dolus præſumitur in eo, qui perſeuerat petere id, quod legitima exceptione elidi poteſt.*

87 *Dolus in eo præſumitur, qui contra æquitatem ſciẽter aliquid facit.*

88 *Dolus præſumitur, qui conſtitutiones Principis, ſe ignorare dicit.*

89 *Dolus in eo præſumitur, qui nõ obtemperat Imperio Magiſtratus.*

90 *Dolo caret, qui iudicis præcepto paret.*

91 *Dolus præſumitur in fideiuſſoribus, qui rem pignori obligatam emunt à creditore.*

92 *In dolo hæres præſumitur, qui rem hæreditariam emit à creditore propter vinculum fraternitatis.*

93 *In filio, & coniunctis, qui rem hæreditariam emũt à creditore, non præſumitur dolus.*

94 *Dolus in eo præſumitur, qui non edit totum id, quod edere debet.*

95 *Dolus in eo præſumitur, qui appellat extra iudiciũ, & appellationem non proſequitur intra annum.*

96 *Dolus præſumitur in eo, qui variè reſpondet.*

97 *Dolus præſumitur contra matrem, quæ iurauit filium eſſe maiorem, & reperiatur minor.*

98 *Dolus præſumitur contra præſentem, nec reſiſtentem delicto, cum poſſet.*

99 *Dolus præſumitur in teſtibus ſingularibus.*

100 *Dolus in poſſeſſore præſumitur, qui deiijt poſſidere poſt datum libellum, vel poſtquam actor dixit ſe daturum.*

101 *Dolus præſumitur in abſente, qui tenetur aliquid facere, & abeſt, incitato perſonaliter, & poſtea ſe abſente, in debitore obligato ad ſoluendum certo loco, & tempore, ſi ibi non ſit præſens.*

102 *Dolus præſumitur contra occupantem etiam vacuã poſſeſſionem, niſi continuò probet ſe dominum.*

103 *Dolum arguit inſolita cautela.*

104 *Dolus præſumitur, quãdo aliquid fit inter perſonas prohibitas, vel tempore prohibito.*

105 *Dolus in eo præſumitur, qui aperit tabulas teſtamẽti ante iudicium defuncti.*

106 *Dolus patris præſumitur, ſi filia proprijs excluſis filijs patrem inſtituerit.*

107 *Actus inſtitutionis patris accipiendus potius eſt in meliorem partem, ſi filius diues ſit, & ſolus: pater verò pauper, & multis filijs, ac filiabus onuſtus.*

108 *Dolus præſumitur ex proteſtatione, & nimia diligentia.*

109 *Dolus arguitur ex eo, quod quis contrahit cum luſore, & diſſipatore.*

110 *Dolus in eo præſumitur, qui pro parua quantitate inducit aliquẽ ad renunciandum amplum fideicommiſſum.*

111 *Dolus præſumitur in emptoribus, ſi emerint ab illis, qui ignorant bonitatem poſſeſſionis.*

112 *Dolus præſumitur in venditore, qui rei ſuæ vires, vel bonitatem nimiã cum ſciret, non patefecit emptori.*

113 *Dolus præſumitur in carcerem cuſtodibus.*

114 *Dolus in eo præſumitur, qui fallẽdi cauſa obſcurè loquitur, & qui inſidioſè obſcura diſſimulat.*

115 *Dolus in eo præſumitur, qui ignorat id, ꝙ oẽs intelligunt.*

116 *Dolus præſumitur in præterito propter ſequentia.*

117 *Dolus præſumitur ex denegatione inuentarij.*

118 *Doloſè, & malo animo in dubio præſumitur feciſſe qui homicidium, aut aliud crimen ab illo alias patratũ iterum perpetrat.*

119 *In dolo eſſe dicitur, qui contractum non obſeruat, nec adimplet, ſeu contrauenit.*

120 *Dolus in iudice præſumitur, qui errat in iure.*

121 *In dolo eſt, qui potuit denunciare, & non denunciauit.*

122 *In eo dolus præſumitur, qui per iniuriam verberat.*

123 *Dolus ex breuitate temporis præſumitur.*

124 *In dolo mercator præſumitur, qui dedit fideiuſſorem, qui continuo fugam arripuit.*

125 *Dolus præſumitur eo ipſo, quod quis habeat res ſuas ſaluas, & alienas amiſerit.*

126 *Dolus in eo præſumitur, qui peculiũ intricat, ſeu ademit, vel transfert in alium id, de quo ſuſpicabatur.*

127 *Dolus præſumitur ratione vicinitatis actuũ, & ex multis etiam ſimul iunctis.*

128 *Dolus præſumitur in maiori petente productionem teſtiũ poſt didicita teſtificata.*

129 *Dolus in eo præſumitur, qui contra iura mercatur.*

130 *Non eſt in dolo, qui contra iura ignoranter mercatur.*

131 *Dolus non præſumitur in ruſtico contra iura mercante.*

132 *Ruſticus, qui emit rem non ſeruata forma ſtatuti, non præſumitur mala fide emiſſe.*

133 *Dolus in eo præſumitur, qui valiſiam ſine ſigno reddit, quæ cum ſigno poſita fuerat apud eum.*

134 *Dolus præſumitur ex violentia.*

135 *Dolus præſumitur in eo, qui omittit capere ex inſtitutione, & capit ex ſubſtitutione alterius.*

136 *Dolus in eo præſumitur, qui ſcit factũ, & facit cõtra ius.*

137 *Dolus præſumitur in delicto, vt in incendio, ſi inimicitia præceſſerit.*

138 *Dolus præſumitur ratione qualitatis perſonæ percutientis & qualitatis inſtrumenti, quo eum percutit.*

139 *Dolus pſumiẽ ex pcuſſionib. ſi qs moriat intra triduum.*

140 *Dolus in renũciationibus mulierum præſumitur, ſi aſſerant ſe læſas in magna quantitate.*

141 *Dolus præſumitur in literis iuſtitiæ, vel paruæ gratiæ.*

142 *Dolus præſumitur in ijs, qui famoſos, & publicos malemeritos recipiunt.*

143 *Dolus facilè præſumitur inter perſonas ſuſpectas.*

144 *Dolus præſumitur ex qualitate perſonæ.*

145 *Dolus præſumitur, vbi quis pro debito læditur.*

146 *Dolus in argentario præſumitur, qui tenet libras in locis inſolitis.*

147 *Doli præſumptionem inducit cultura, & fabricatio ſubſequuta poſt proteſtationem.*

148 *Dolus in adminiſtratore præſumitur, qui facit aliquid ad incommodum eius, cuius bona adminiſtrat.*

149 *Dolus præſumitur in eo, qui nõ eſt proſequutus ꝙ debuit.*

150 *In dolo eſt, qui non prouidet ea, quæ prouideri debebant.*

151 *Dolus præſumitur in eo, qui eſt futuræ rixæ præparatio.*

152 *Dolus præſumitur ex alienatione omniũ bonorũ à minore & muliere facta ſine ſolemnibus à iure requiſitis.*

153 *Dolus præſumit eo ipſo, quod quis creditũ non exoluerit.*

154 *Dolus præſumitur in his, quæ committuntur iudicis arbitrio, quando eſſet exceſſus indignus.*

155 *Dolus præſumitur in omni inuaſore, & turbatore.*

156 *Dolus in eo pſumit, q occultat rõnes, ſcripturas, & hmõi.*

157 *Dolus præſumitur in eo, qui alieno nomine vendidit minus iuſto precio.*

158 *Dolus præſumitur ex malo effectu ſequuto.*

159 *Cuius effectus malus eſt, eius quoq; volũtas mala pſumit.*

160 *Dolus pſumit in tutore extorquente quietationẽ ab olim pupillo, aſſerendo ſe rõnem reddidiſſe, & reliqua ſoluiſſe.*

161 *Dolus præſumitur in muliere renunciante ſine conſenſu propinquorum.*

162 *Dolus contra eum arguitur, qui promittit aliquid, ſciẽs ſe ſoluendo non eſſe.*

163 *In dolo eſſe videtur, qui ab alio petit id, quod fieri nullo modo poteſt., aut etiam difficile eſt factu.*

164 *Dolus in eo præſumitur, qui admittitur peritia ſua.*

165 *Dolo non videtur carere depoſitarius, qui non expendit pecuniam depoſitam in re immobili, vt promiſerat.*

166 *In dolo non eſt depoſitarius, ſi per ipſum non ſtetit, quin pecunia inueſtiretur in re immobili.*

167 *Dolus præſumitur ex amiſſione omnium bonorum.*

168 *Dolus præſumitur in eo, qui diſſimulat præſentia, & denunciat futura.*

169 *Dolus*

169 *Dolus præſumitur in arbitrando ex eo, quod quis aliter arbitretur, quam oporteat.*
170 *Dolo præſumitur fieri, quę fiunt contra naturam.*
171 *Dolus in illo pręſumitur, qui poteſtatem habet a teſtatore eligendi pauperes, ſi elegerit filium diuitem.*
172 *Dolus præſumitur ex inſtrumento dotis facto poſt cohabitationem viri, & mulieris.*
173 *Dolus præſumitur, quando ſupponitur tertia perſona ad contrahendum.*
174 *Dolus præſumitur in eo, qui contra propriam confeſſionem petit, quod ſibi non debetur.*
175 *Dolus præſumitur in eo, qui cum probibeatur, per interpoſitam perſonam emit.*
176 *Dolo deſiiſſe poſſidere dr̃ ille, cui fuit nũciatũ, ne alienaret, quia cogitabat nuncians contra eum agere ad rem.*

1 Dolum regulariter nõ præſumi † teſtis
eſt mihi locupletiſſimus Vlp. in l. quoties. §. qui dolo.
ff. de prob. & Arian. in l. nõ omnis. §. a barbaris. ff. de
re milit. et teſtatur Alex. in l. quod adhibitis. C. de his,
qui ſibi aſcrib. in teſtam. ibi, inquam ie credo magis
errore, quàm malitia incidiſſe, quem cõtexi. dixit eſſe
obſeruatione dignũ Bal. in l. 1. in fi. ff. de leg. & in l. ob
ſeruare. § proficiſci. q. 39 ff. de offi procon. & leg. cui
accedit Iaſ. in l. ſi per errorẽ. nu. 10. ff. de iuriſd. omn.
iud. illis ſe ſubſcripſit Hipp. Marſ. in l. de falſis. nu. 7. &
in l. qui ignoras. nu. 9. ff. eo tit. reſponderunt quoq; in
hanc ſententiam Alex. in cõſ. 65. habita ſuper cõten-
tis. nu. 11. vol. 1. & in conſ. 27. in cauſa, & lite. in prin.
vol. 2. atq; Dec. in conſ. 175. in cauſa falſitatis. nu. 5. &
decidit Thom. Gram. in deciſ. 60 in cauſa excellentis
Comitis, n. 6. pulchreq; Bart. in l. ſi librarius. ff. de reg.
iur. ex recẽtioribus poſtremo loco tradidit Fran. Mãt.
de coniect. vlt. vol. lib. 2. tit. 7. nu. 1. atq; Andr. Gail. de
pace publica. lib. 1. c. 7. n. 12. D. Octau. Vulpell. in cõſ.
127. nu. 2. atq; Crot. in cõſ. 307. nu. 3. lib. 3. nec ab hoc
fuit alienus Fran. Marzar. in cõſ. 11. verſ. quia regula-
2 riter, nam † quilibet pręſumitur bonus, non autem do-
loſus, vt habemus ab eodem Vlp. in l. merito. ff. pro
ſocio. l. omnimodo. C. de inoff. teſtam. c. fi. de præſũp.
& quod non præſumatur, poſteriores noſtri Iuriscon-
ſulti ſenſere tum profitendo, tum etiam conſulendo,
vt Caſtr. in l. ſi quis ex argentariis. §. prætor. nu. 7. ff. de
eden. cũ ibi alleg. & Crau. in conſ. 8. nu. 1. cũ ſeq. Soc.
conſ. 277. Viſis publico inſtrumẽto. col. 3. in prin. ver.
ex quibus patet. lib. 2. Com. conſ. 63. col. 3. circa finem
lib. 3. Crau. in conſ. 319. nu. 1. Nicol. Euerar. in cõſ. 97.
Viſis actis coram Domino Decano. col. 2. verſic. nec
3 præſumitur dolus, præſertim † in rebus modicis, vt ait
Abb. in c. accedẽs. nu. 2. de crim. falſi, quod etiã idem
eſt, ſi quis ex facto, vel ex aſſerto dolo non eſſet rece-
4 pturus commodum aliquod, quoniã in hoc caſu † nõ
præſumitur dolus, vt ex adductis per Mana. Soc. cõſi.
37. nu. 30. vol. 1. & ex allatis à Burſ. in cõſ. 40. nu. 63. &
præcipuè in pœnalibus, argu. l. ſi ita legatur. §. ſpecies.
ff. de leg. 2. & tradidit Crau. in conſ. 244. nu. 5. & maxi-
mè in ſubdito contra Principẽ, ad quod multa cõge-
rit Burſ. in d. cõſ. 94. nu. 9. Nec itidem poteſt præſumi
5 dolus, quando † arbiter laudauit ex conſilio ſapientis,
vt ait Flor. in l. regula. §. ſed & iuris. ff. de iuris. & fact.
ign. & in l. bonorum, & ibi Bar. ff. de bon. poſſ. neq; ex
5 eo dolum quis præſumet, vbi eſt † præſentia conſãgui-
neorum, ſic docuit Bar. in l. fi. ff. de reſt. in integ. atque
idem Bar. & Bal. in l. tranſactionem. C. de tranſact. idẽ
Bal. in l. Poſt. ff. de iis, quib. vt indig. & in l. 1. C. ſi qs
al. teſta. prohib. & Bart. in l. frater à fratre. ff. de cõdict.
indeb. Socyn. iun. in conſ. 67. nu. 38. vol. 2. Roman. in
l. 1. §. fiur quæſitum. ff. ad Trebell. & etiam † quando
nõ interuenit pſentia iudicis, & ipſius auctoritas, vt
conſuluit Pariſ. in conſ. 52. num. 3. uol. 4. nec quando
actus fit publicè, & palam, vt dixit ibidem. Pariſ. nu.
31. Socyn. iun. in conſil. 67. nu. 38. volum. 2. nec etiam
qui mandato iudicis † facit, vt cautum eſt in reg. quod
quis mandato, et ibi Dyn. in princ. de reg. iur. in 6. nã
cũ neceſſe habeat parere, neceſſitas facit ceſſare præ- 7
ſumptionem doli. leg. qui cum maior. §. ſi pater. ff. de
bon. libr. et l. mater. C. de calum. quinimo inducit pę
ſumpt. contrariam, hoc eſt fraudis, et doli non pręſu-
mendi, vt l. ſtipulatus. §. ſi lancem. ff. de ſolution. et l.
quanquam. in princ. ff. de aqua plu. arcend. et l. qui aut
tem. §. apud Labeonem. ff. quæ in fraud. cred. ut Dyn.
vbi ſupra refert. Et quod dolus non præſumatur no-
rat etiam Pariſ. in conſ. 49. nu. 28. lib. 1. et in conſ. 13.
nu. 57. eo. vol. 1. et in cõſ. 49. nu. 28. eo. vol. 1. et in cõſ.
96. nu. 43. et Grat. in conſ. 14. nu 7. et in conſ. 99. nu. 1.
et in conſ. 140. nu. 15. vol. 2.
9 Quapropter efficitur, † vt qui dolum allegat, proba
re debeat, ut aſſerit Caſtrenſ. in d. l. ſi quis ex argen-
tariis. §. pretor. nu. 7. ff. de edend. et in l. trãſactionem.
num. 2. C. de tranſact. et uoluit Fulgoſ. in l. dolum. in
princ. C. de dolo malo. et Dec. in conſ. 256. nu. 3. col.
4. in princ. et Marian. Soc. conſ. 98. num. 13. uolum. 2.
Corn. in conſ. 140. num. 9. lib. 2. Pariſ. in conſ. 96. nu.
67. et 68. uol. 1. et in conſ. 52. num. 27. et 28. uolum. 4.
et Fulgoſ. in conſ. 127. colu. fi. ad quod etiam eſt con-
tex. in d. l. quoties. §. qui dolum. ff. de hered. inſtit. et
in l. dolus. ff. mandat. et in l. dolum. C. de dolo. et in c.
fi. de renunc. lib. 6. idem ſenſit glo. in c. ſedes, et c. lite-
ris. de reſcript. cui accedit Abb. in c. cum quidam. nu.
5. de iureiur. aud. poſt Bald. in l. nemo clericus. C. de
ſumma Trin. et fide Cath. quod latè proſequuti ſunt
Fel. et Dec. in c. ſi autem. col. 1. et 2. de reſcript. ubi cõ-
geſſere concluſionem cum octo fallentiis, hanc ean-
dem ſententiam probauit Alc. in tract. de pręſump.
reg. 3. pręſump. 2. nu. 8. Alber. de agnoſ. aſſer. q. 25. nu.
18. cum ſeq. et Curt. iun. in conſ. 179. nu. 8.
10 Primò limita non procedere, † quando actus per ſe
eſſet illicitus. nam tunc dolus pręſumeretur, vt text.
eſt notan. l. ſi non conuitij. C. de iniur. rerum Cor cõſ.
93. uiſo, et in conſ. 360. uiſo. uol. 3. et aſſeruit Andr.
Gaill. de pace publ. lib 1. cap. 7. nu. 13. ubi multos eiuſ-
dem ſententię viros adducit, et ita Cepoll. reſpondit
in conſ. 21. num. 3. et in conſ. 24. num. 8. cum ſeq. et ex
alleg. a Burſ. in conſ. 94. nu. 3. et Pariſ. in conſ. 52. nu.
33. et in conſ. 78. nu. 16. vol. 4. et vide limit. 16.
Sublimita, vt hoc nõ procedat, vbi uerisimilitudo
11 † tolleret iſtam præſumptionem, veluti ſi puer percu
teret filium; in dubio enim non præſumeretur dolus,
nec animus committendi delictum, vt eſt gl. ſing. in
l. 2. de ſic. cõſideratur tamẽ genus armorũ, vt in d. l. 1.
Secundo loco ſublimitabis, quãdo in eum actum
12 faceret † qui fieri eſſet ſolitus, quamuis eſſet illicitus:
non enim tunc præſumitur dolus, ut docuit Bart. in l.
ſi pignore. §. fin. in princ. ff. de pig. actio. quem refert,
& ſequitur Hippol. Marſil. in conſ. 90. num. 12. & in
conſ. 100. num. 12.
Secundò limita, vt locum non habeat in furto, vel
incendio, quia hæc præſumuntur euenire propter do
13 lum, & culpam † malè cuſtodientis, vt traditum eſt
in l. vendit. ff. de peric. & commo. rei vend. not. glo. in
l. ſi modo. ff. de leg. 1. & in l. 4. §. 1. ff. de offic. procon.
& l. et ideo illi incumbit onus probandi illum caſum
14 euenisse ſine dolo, † vel culpa ſua, vt Paul. de Caſt. in
d. l. ſi quis ex argent. §. prætor. nu. 7. cũ ibi alleg. & Io.
de Ana. cõſ. 91. Rom. cõſ. 401. eo ꝓpoſito, & An-
char. conſ. 349. et ad iſtam limitationẽ pertinent, quæ
obſeruauimus in Concluſione, Furtum, et in Conclu-
ſione, Incendiũ, & quæ animaduertit prudentiſſimus
Iuris vtriuſq; Iac. Menoch. in trac. de arbit. iud. in cẽt.
15 3. caſu 208. nu. 33. † vbi ſi alicui fuerit tradita valiſia,
& ille reſtituerit abſq; ſigno, ex illa ſigilli amotione
præſumitur dolus.
Tertio loco limitaẽ, vt nõ vera ſit Concluſio in no
16 tario, qui omiſit ſolẽnia requiſita in teſtã, † uel inſtru
mento, ut l. iubemus. C. de teſta. et ibi tradidere recẽ-
tiores, & Alc. in conſ. 73. nõ puto. col. 2. nu. 3. in 1. &

in l.nulli,& ibi Bar.nu.2.C.de numer.lib. 12. nā licèt
17 regulariter in dubio non præſumatur dolus† in notario,
vt aſſeruit Alc.in tract.de præſump.reg.3.præſūp,
13.nu.9.tamen hoc non procedit in omittēte ſolemnitates
inſtrumentorū,vt hoc idē multis comprobat.
Alc.in d.præſump.13.nu.12.& Barb.in conſ.8.col. 9.
verſ.1.iſta fuit monialis,vol. 4. motus auctoritate gl.
18 ordin.in l.1.C.de fid.inſt. & quod in actu,† in quo ſolennia
requiſita nō fuerunt adhibita,dolus præſumatur,
tradidit Rol.de Cur.in conſ.113.ſecūdùm ea. nu,
5.quod eſt poſitum inter conſilia vlt. volunt. à Ioan.
Bapt. Zilet. collecta,quæ quidē doli præſumptio ceſſat,
ſi adhibita omnia ſolemnia requiſita,vt cauit Cephal.
in conſ.261.nu.7.

Quartò limitare poteris, vt locū ſibi nō vendicet,
19 qñ quis mendaciū dixerit:† quia tunc præſumitur dolus
in eo,vt innuere voluit Vlp.in l.ſi quis affirmauerit.
§.1.& idē in l. quod venditor. & in l.& eleganter.
§.item Pomponius.ff.de dolo,& in l.fallus. §. ſi quis.
§.de fur.quod probauit Hieron.Gigas in conſ.40, nu,
5.& ſenſit Crau.de antiq.temp.in 1.par.ver.vidimus,
20 & abundè.nu. 16.& nu.18.vbi ait,† ex hoc mendacio
indiciū fieri ad torturam, per notus doctrina Rom.
in conſ.8.viſo facto propoſito,poſt nu.2.ver. tertium
quidem Imo.in conſ.2.col.2.verſ. animaduertēdum.
Alex.in conſ.63.lib.1.Dec.in l.2.col.2.ff.quod quiſq;
iur.Idem Crau,tradidit in conſ.2.nu.13.& in cōſ.192.
nu.13.& in conſil.282.nu.8.quod idem placuit vltra
Crau. Lucæ de Penna in l.quoties.col.7. verſ. quid ſi
reus accuſatus.C.de digni.lib.12.conſuluit Barbat.in
conſ.43.præclarè ſcribitur.col.4.vol.1.idē ſenſit Soc.
ſen.in conſ.54.Viſis teſtib. nu.13.lib.3.tradidit quoq;
Fel.in c.literas,ante nu.2.de præſumpt.

21 Sublimita,vt non procedat,qñ talis mēdax† ex tali
mendacio nullum commodum conſequeretur:nam
tunc non præſumeretur dolus in eo,vt cautum eſt à Pariſ.
in cōſ.8.nu.5.vol.4.cui accedit Crau.in conſil. 18.
Andreas iunenis.nu.22.vbi ait, quod dolus non præ-
22 ſumitur ex actu,† à quo quis commodū non ſenſit,&
ait Bal.in cōſ.250.in quæſtione,poſt nu.9.verſ.ex quo
ſequitur,quod eſt repetitum in conſ.382.vol.5.

Quintò prætereà limites velim,quando quis aufu-
23 git,etenim ex huiuſmodi fuga præſumitur dolus† contra
fugientem,vt habemus à reſponſo Vlp.in l.impuberibus.
ff.de ſuſpect.tut.Bald.in conſ.432.Caſus talis
eſt. A.,Campſor publicus,poſt nu.1.verſ. 3.quia fugitiuus.
lib.1.& in conſ.254.proponitur,quod vxor.ver.
item præſumitur contra eum,lib.2.& refert ſequendo
Crau.in conſ.6.nu.37.

Sextò limitatur,quādo quis non facit,quod facere
24 debet,vel obligatus eſt.† nam tunc præſumitur dolus,
teſte Crau.in conſ.193.nu.2.per l. ſi procuratorem. §.
dolo.& l.dolus.ff.mand.l.1.§.eſt aūt apud. ff. depo. l.
dolo.ff.ad leg.Falc.idē traditū eſt à Curt.iun.in conſ.
19.Viſo,ac diligenter conſiderato.nu. 1. quod etiam
probauit Rom.in cōſ.191.ſpectabilis Domine.nu.3.
verſ.dolus autē,& placuit Anch.in cōſ.316. ad idem
cōſuluit Corn.in cōſ.116.lib.1.& in conſ. 128.colu.2.
lib.3.& docuit Crau.in conſ.172.& in conſ.75. nu. 6,
& refert Burſ. in cōſ.94.nu.2.Pariſ.etiā in conſ.74.nu.
29.lib.1.quem refert Menoch.de arbit.iudic. cent. 3.
caſu 203.nu.35.Marc.Mant.in conſ.72.nu.6. tom. 2.
Soc.ſen.in conſ.190.nu.2, vol. 2.

Septimò limitatur,qñ quis aliquem in precio læſe-
25 rit vltra dimidiam,† quoniam tūc præſumitur dolus,
vt reſponſum fuit ab Vlp.in l.omnes.§.Lucius.ff.quę
in fraud.credit.& videre eſt ex reſcripto Imper. Diocle.
& Maxim.in l.ſi ſuperſtite.C.de dol. cū alijs multis
adductis à Crau.in conſ.192.nu.3.et idē tenet Dec.
in conſ.150.nu.6.vbi ait,quod hoc caſu, ſi minor,vel
maior iurauerit, non eſſe neceſſariam abſolutionem
26 iuramenti,nā talis enormis læſio† videtur à iuramento
excepta,& ſic hoc caſu ſiue minor, ſiue maior pōt
contrauenire,vt ex ibid.deductis colligitur:illudque
ſubiungit, paria eſſe, quòd interueniat dolus re ipſa,
* vel ex propoſito, & hanc eſſe * communem opinionem
ibi,nu.3.atteſtatur, & de hac reſolutione in minore
an ſit neceſſaria,videas Crau. in conſ. 7. per tot.
& idem Curt.ſen.in conſ.43.nu.34.& Bertr.in conſil.
27 74.nu.2.vol.7.& ꝙ præſumatur † ex enormi læſione,
idem ſenſit Barb.conſ.21.nu.6.lib.1.& in conſ.42.nu.
6.eo.vol.& conſ. 71.nu.2.vol.3.& latiſſimè Crauet.in
conſ.142.nu.1. atque placuit Maria.Soc. in conſ. 47.
nu.3.vol.2.& conſ.98.nu.26.eod.vol. 2. & Abb. meminit
in conſ.77.nu.23.& in conſ.100.nu.6. Rom. in
conſ.54.Viſis circa id,de quo quæritur,nu.4.& in cōſ.
68.Viſis mihi propoſitis.nu.3.reſpondit etiam Bal.in
cōſ.153.Statutū,ꝙ prohibet.lib.2.& in cōſ.55.ad euidentiā.
nu.6.vol.3.conſuluit quoq; Alex. in conſ. 42.
ſuper præmiſſo.nu.6.lib.1.idem Dec.in conſ.29.Iuridicam.
poſt nu.6.uerſ.nam ex enormi læſione, idē voluit
Bertr.in conſ.104.etiam ſi ad inſtātiam.nu.3. lib.
1.& in conſ.236.multa ſunt.n. 14.eo.lib.1.& Io.Bapt.
Ferret.in cōſ.149.nu.11.Crot.in conſ.120.nu. 23. lib.
1.& in conſ. 321. nu.31.lib.3.

Hanc tamē limitationem ſublimitabis, vt ꝓcedat
28 tm̄,† ſi læſio ſit enormiſſima,vt auctor eſt Rui.in cōſ.
82.nu.5.vol.5.& in conſ.57.nu.5.& conſ.69.num.13.
vol.2.atq; Iaſ.in conſ.18.nu.16.& ſeq.vol.1.& uoluit
Alex.in conſ.47.nu.5.& 15.uol.1.ubi ait, dolum non
præſumi,niſi ſit læſio in toto,vel quaſi. Idem aſſeruit
Alex.in cōſ.42.nu.6.eo.vol.1.& in conſ.41.nu.7. vol.
3.& Abb.protulit in conſ.81.nu.49.& Soc.iun. in cōſ.
47.licèt plurima.num.41.vol.1.& in conſ.50.præſens
conſultatio.nu.7.eo.vol.3. namq; ex immoderatè geſtis
dolus præſumitur,ſi credimus Crau.in conſi. 282.
29 nu.8.Adeò vt ſi læſio ſit in re modica, † tunc nō præ-
ſumatur dolus,neq; falſitas, vt teſtatur Crau. in conſ.
75.nu.16.& ex multis relatis à Gabr. in concl. 3.n.49.
de arbit.quib.adhæret Anto.de Roſel.in trac.de vſur.
nu.67.& rńdit Lab.in l.ſi oleum.in ꝑn.ff.de dol. malo.

Primò amplia prædicta vera eſſe, etiam ſi eſſet da-
30 ta poteſtas arbitris ꝓnūciandi,ꝓut eis videbitur,† &
placebit:nam ſi enormiter aliquā ex partibus lęderēt,
præſumitur dolus contra dictos arbitros ita lædētes,
non obſtante dicta poteſtate eis data,vt Craue.tradidit
in conſ.142.nu.22.& idem ſcripſit Abb. in conſil.
77.col.pen.in 5.dub.lib.2.incip.in quæſt. quæ ad præſens,
& Bellam. cauit in conſ.24.ex facto, poſt nu.15.
& ſequ. verſ.in 3.verò caſu.Cardin.quoq, Zabarel.in
conſ.29.iudex.col.fi.verſ.idem de pacto, & in conſil.
40.Factum tale eſt.col. 3. verſ. ad aliud cum dicitur.

Secundò ampliabis, & intelliges, vt prædicta procedant,
etiam ſi expreſsè eſſet renunciatum huiuſmo-
31 di enormiſſimæ læſioni;† nam nihilominus ex ea præ-
ſumitur dolus,vſque eo,vt ille,qui eſt læſus;& renunciauit,
poſſit conuenire lædentem, vt docuit Ant. de
Butr.in cōſ.24.incip.quæſtio hęc,col.3. in fi. vbi quoque
ait,poſſe peti abſolutionem à iuramento, nō obſtante
tali renunciatione,& idem prodidit Anton.de
Butr.in conſ.45.quem refert,& ſequitur Crau. in cōſ.
142.nu.23.Idem voluit Callrenſ.conſ.259.incip. circa
primum quæſitum dubitatio videtur, col. 3. poſt
num.8.lib.2.cui ſe ſubſcripſit Socyn. conſil.24.col.3.
verſ.ſi verò.nu.5.lib. 1. & in conſil. 220. num. 7. libr.
7.nec ab hac diſceſſit ſententia Corn.conſil.288.col.
9.lib. 3.

32 Octauò limitabis, vt non procedat, † quando quis
cum alio contrahens,tacet aliqua, quæ ſi expreſſiſſet,
alius veriſimiliter contractum non feciſſet:nam hoc
caſu præſumitur dolus contra talia tacentem, & alij
contrahenti ſubueniri debet in odium tacentis,vt reſponſum
fuit ab Alexand. in conſil.109. viſo proceſſu
inter Antonium, num. decimo, & ſequentib. lib.
quarto, vbi ait, vendentem rem feudalem, ſi tacuit
qualitatem feudi, non exprimendo, nempè

Titium

itium eſſe directũ dominũ,†hoc caſu præſumi do-
contra eum tacentẽ.Idem voluit Dec. in cõſ. 110.
rè,vt puto,latè.nu.9.ver.& ſi de dictis,& in l.pactũ
dotali,poſt nu.8.C.de pact.quos refert, & declarat
rau.conſ.192.nu.14.& idem in conſ.83.num.3.& in
onſ.72.nu.5.& in conſ.298.nu.19.ad idẽ tendit Nat.
conſi. 341.nu.5.& in pulchro caſu idem conſuluit
ldr.in conſ.173.factũ tale eſt,vacante eccleſia, vbi
it,† ſuſpicionẽ doli eſſe contra ſnĩam, quã quis diù
tcuit,& occultauit,ita præſumit dolũ Feder. de ſen.
ſimili caſu,in cõſ.23.Titius electus.col.2. & col. 3.
cuti etiam dolus præſumitur contra veritatẽ tacen-
ẽ† in reſcripti impetratione,vt Bal. reſpondit in cõſ.
06.proponitur, quòd quidã Ant. lib. 5.quem refert,
& ſequitur Crau.in conſ.142.nu.20.& Paul. Caſtr. in
cõſ.411.Viſo facto,& dubijs mihi traditis, poſt nu. 6.
& ſeq.lib.1.vbi ait,† præſumi dolum contra tacẽtem
beneficium ſibi competens, & alibi ſcribit Abb. in
conſ.68.videtur primo,col.1.nu.2.lib.1.

Quam octauam limitationem ſic velim extẽdas,
vt non ſolùm præſumatur dolus ex taciturnitate, ſed
etiam ex falſa expreſſione,† & aſſertione, vt Craue.
conſultus reſpondit in conſ.282.nu.8. & faciũt ſupra
adducta in quarta limitatione.

Nonò limitare tibi licebit,ſi quis fidẽ, & promiſſa
3 non impleuerit:nam hoc caſu†præſumitur dolus, vt
cautũ eſt ab Vlp.varijs in locis,vt in l. dolus. cum gl.
fi.& ab eodẽ in l.ſi procuratorem.§.dolo.ff.mand.&
in l. 1.§.eſt autẽ.ff.depoſiti.quod & probauit Alex.in
conſ.3.col.2.ad fin.& in cõſ.54.col.2.in fi.nu.7.lib.6.
& ſenſit Corn.in conſ.116.in fin. lib. 1. & conſil.128.
col.2.lib.3.quos etiam refert,& ſequitur Crau. conſi.
192.nu.15.& conſ.6.nu. 98.quibus adhæret Rolan. à
Valle in conſ.57.Viſo proceſſu.nu.7.& ſeq.

Decimò limitatur,vt non habeat locũ, ſi quis ali-
39 cui maximè minori pſuaſerit,†vt aliquid faceret: nã
ex his perſuaſionibus præſumitur dolus ex propoſito,
vt reſpondit Proculus in l.cũ quis.& ibi Bar.ff.de do-
lo.& tradidit glo.2.in l.apud Celſum.ff.de doli mali,
& met.excep.Ille verò dr̃ perſuaſor, qui aliquid per-
ſuadet ad ſui commodũ,vt docuit Bart.in l.non ſolũ.
§.ſi mãdato,col.2.nu.15.ff.de iniur. immo vnica per-
ſuaſio, per quã quis inducitur ad aliquid faciendum,
40 †habet loco coactionis,& cõpulſionis,vt ſciuere Im
perator.Theodoſ.& Valentin.in l. cũ qui. C. de apo-
ſtatis,& Imper.Iuſtin.in l.1.ante fi.C.de rapt. virg. cũ
multis allatis à Crau.in d.conſ. 192. ſub nu.12.

Vndecimò limitatur,quando quis eodem puncto
41 temporis omnia facienda curauerit,†tunc enim præ-
ſumitur dolus contra eum,vt Caſtr.reſpondit in cõſi.
174.Contra ſuperius conſulta poſt nu.9.ver.eſt etiam
hic præſumptio.lib.5.quem refert,& ſequendo Crau.
conſ.39.nu.5.

Duodecimò fallit,quando quis nõ vtitur remedijs
42 opportunis ad actũ,†quem agit.Ita Bal.conſultus re-
ſpondit in cõſ.395.incip. pro Domino Rinaldo.col.
2.poſt nu.4.verſ.quintò,quia lib.2.per tex.in l.idemq;
§.ſi ignorãtes.ff.mand.& in l.fi.§.illud verſ. ſummo-
pere.C.de temp.appel.quem refert Crau.in ſuo tract.
de antiq.temp.in 1.par.ver.vidimus,& abundè.nu. 5.
& in conſ.97.nu.7.

Decimotertiò fallit,qñ aliquis actus fit in loco oc-
43 culto,vel tempore nocturno:†nam tunc præſumitur
etiam dolus,vt de loco occulto tradidit And.Barb.in
relato cõſ.8.col.9.ver.primò iſta fuit monialis.vol.4.
motus auctoritate I.C.in l.exiſtimo.ff. de adminiſtr.
tut.& in l.fi.ff.de nupt. cui adhæret D. Octauia. Vul-
pel.in cõſ.129.nu.24.& Soc.iun.in cõſ.31.nu.49. vol.
2.& de tpe nocturno voluit Crau.conſ.34. nu. 11. nã
qui malè agit,odit lucẽ.c.cõſuluit de off.deleg. & aſ-
ſeruit glo.in c.vnico, in verb.occulta,vt eccleſiaſtica
beneficia, cui accedit Abb.in c. 1.extra de clandeſt.
deſpo. Bal.etiã meminit.in c.2.de fid.inſt.nec ab hac
ſententia diſceſſit Marian.Soci.conſ.31.nu.49.vol.2.
Iaſ.in conſ.18.nu.1. vol.1.

Quod quidẽ primo loco extendas velim, vt etiam
44 procedat,†quando quis contrahit in domo alterius,
& cum perſona domeſtica, tunc nempè præſumitur
contra eum dolus,vt voluit Anchar.conſ.385.col.fi.
& Crau.ſequutus eſt in conſ.142. nu. 18.

Præterea extende, vt vera ſit etiã contra tranſeun-
45 tem per viam non rectam,†& inuſitatam:tunc enim
præſumitur dolus contra talem tranſeuntẽ,vt colligi-
tur ex his,quæ deduxit Crau.in conſ.115.nu.5.

Ad hęc tertio extende,vt etiam locum habeat cõ-
tra minorẽ,militem,mulierem,& ruſticum:nam cõ-
46 tra eos,ſi aliquid agent occultè,†præſumitur etiã do-
lus,licet tractent de damno euitando,vt habemus ex
reſcripto Impe.Seue.& Antoni.in l.1.C.de interdict.
mat.& ex Pauli Iuriſconſ.reſpõſo in l.fi.ff.de rit.nup.
& ait Rom. in conſ. 406. quem refert Crau. in relato
conſ.115.nu.5.

47 Decimoquartò fallit principalis cõcluſio,†quãdo
quis leges tranſgreditur,nã tunc præſumitur dolus,ita
atteſtatur Bal.in conſ.35.quæritur vtrũ.nu.3.libr.3.&
protulit Crau.in cõſ.193.nu.3. atq; Pariſ. in conſ. 49.
nu.3.vol.1. ſicuti quando quis contra iura mercatur,
48 †nã tunc præſumitur dolus, vt videre eſt ex allatis à
Rom.in conſ.437.nu.3.Rol.à Val.in conſ. 14. nu.10.
vol.3. & in concluſione facere contra legem.

Decimoquintò fallit in eo,qui tranſgreditur volũ
49 tatem teſtatoris:in eo enim etiã†præſumitur dolus:vt
auctor eſt Crau.in d.conſil. 193.huiuſmodi enim vo-
luntas pro lege habetur.§.diſponat.auth.de nup.cum
ſimilibus.

Decimoſextò fallit,qñ quis ſcienter facit rem pro-
50 hibitã,nam tunc etiam contra eum præſumitur† do-
lus,vt ſenſit Alex.in conſ. 103.poſt nu.13.verſi. & qñ
quis lib.1.quem refert,& ſequitur Crau. in conſ. 193.
nu.2.ibi enim ait,ſimile videmus ſi tutor vẽdat bona
51 pupilli ſine cã, præſumitur in dolo,†quia facit rẽ pro-
hibitã, vt placuit Alex.in conſ.74.poſt nu.1.libr. 7.&
adhæſit huic Pariſ.in cõſ.52. nu.33.vol. 4.& conſ.78.
nu.8.eo.vol.4.q.,& placuit D. Vulpel.in cõſ. 116.nu.
21.& in conſ.127.nu.9.& repetijt Rim.iun. in l.1. nu.
94.ego vero ſuper iſtis. ff. quod quiſq; iur.

Sublimita præfatam decimamſextam limitatio-
52 nem non procedere, † quãdo actus communiter ha-
betur licitus,& conceſſus,vt tradidit Bar. in l.quid ſit
fugitiuus.§.apud Labeonem.per illum tex.ff.de ędil.
edict.& refert ſequendo Pariſ.in conſ.52.n.34. vol.4.

Decimoſeptimò fallit in eo,q ſpreta prohibitione,
ſeu denunciatione ſibi facta,ne quid faceret, & illud
53 fecit:† eo enim caſu contra talem præſumitur dolus,
vt reſpondit Vlp.in l.ait prætor.§. ſi quis particeps. ff.
quæ in fraud.credit.& in l.virilis.§.pen.ff.de leg. præ-
ſtan.& reſcripſere Imperat.Diocl et.& Maxim. in l.ſi
fundus.C.de rei vendic. cum alijs adductis à Crau.in
d.conſ.193.nu.2.& in conſ.6. nu. 76.

Hãc verò decimãſeptimam limitationẽ velim ex-
54 tẽdas,†etiã contra ſcientẽ futuram ſibi prohibitionẽ,
vel denunciationẽ,& tamen illud fecit:etenim eo ẽt
caſu præſumitur contra eum dolus,vt traditum eſt à
Crau.in d.conſ.6.nu. 76. quod multis comprobat.

55 Decimooctauò fallit in eo,†qui alienat rem ſubie
ctam reſtitutioni:nam in eo etiam præſumitur dolus,
vt conſultum fuit à Corn.in conſ.140.nu.8.lib.2.quẽ
refert,& ſequitur Crau.in d.conſ.193.nu.5.

Decimononò fallit,quãdo quis aliquid facit,quod
56 ſibi non prodeſt,†& alteri nocet:nam contra eũ præ-
ſumitur dolus,& malitia, vt aſſeruit Alex. conſ. 174.
poſt nu.4.& ſeq.lib.2.& conſ.9.col.1.lib.6.quẽ refert,
& ſequitur Crau.in conſ.35.nu. 10.

Primò extendas hãc fallentiã, vt etiam procedat,
quãdo quis aliquid facit in re ſua, & ſumptibus ſuis,
57 †vt qui domum tollit,vel molendinum,aut aliquod

ædificium conſtruit:nam tunc ſi ei talis fabrica nihil proſit, & alteri noceat, præſumitur dolus, & prauus animus, & ſic impeditur ædificare, ita ſenſit Alex. in d.conſ.174.& Crauet.in d.conſ.35.nu.10.quib.addes text.in l.opus nouum.ff.de oper.pub.& ibi Bart.& in l.flumina.§.fi.ibi,niſi animo nocen.ff. de dãn.infect. cum alijs deductis à Duen. in reg. 32. in 1. limitatio. & Rom.in conſ.52.nu.4.& 5.& Iaſ.in conſ.32. lib. 1. nu.3.& in conſ.150. lib. 2.

Cõtrarium videtur velle Ruin.in conſ.213.nu.10. vol.1.& ad hoc videas ſup.concluſ.animus nocendi.

Secundò ampliabis,vt ẽt vera ſit contra accuſato-
58 rẽ,† qui aliquid obijcit,quòd ſibi non prodeſt, & alteri nocet: nã contra eum præſumitur dolus, & ſic nihil tibi proficit d.obiectio.vt ex traditis à Crau. ibid.

Vigeſimò fallit, quãdo quis nimium procraſtinat proponere,vel excipere aliqd in iudicio:nã hoc caſu
59 pſumit̃ dolus†cõtra eũ,vt ad hoc teſtis eſt mihi Crauet.in d.conſ.75.nu.9.vbi ait, quòd ſi quis cunctatus fuerit,& diſtulerit opponere accuſationem falſi poſt ſententiam latam,ex illa tarditate præſumi dolũ contra eum,& in hac hypotheſi teſtatur Bal. conſ.37. quidam tabellio.li.1.quẽ refert, & ſequitur Nicol. Boer. deciſ.42.nu.20. nec itidem ille dolo caret, qui differt exceptiones proponere, vt cautum eſt ab Anchar. in conſ.234.caſus talis eſt, poſt præceptũ cui reſpondit, ꝙ fuit conſultum à Paul. Caſtr.in conſ. 281. in cauſa iſta. colu.1. poſt medium,& in conſ.ſeq.col.3.lib.1. quos refert idem Crauet.in allato conſ.75.nu.9.

Vigeſimoprimò fallit in eo,qui conſumit rem alie
60 nam:†nam contra eum præſumitur dolus.ad hoc videtur reſpexiſſe Paul.in l.Neſen.§.fundum.ff.de re iudic.quem text.ad hoc adducit Cornel. in conſil.138. col.2.vol.3.& refert ſequendo Crauet. in conſil. 142. num. 16.

Vigeſimoſecundò fallit,quando quis cum iactura
61 alterius lucrum quærit, † vt in hanc rem videtur reſpondiſſe Vlp.in l.1.§.an in pupillum.ff.depoſiti. qđ reſponſum citat ad idem Calcan.in conſ.25. col.4.in princ.& in conſ.36.col.5.idem voluit Dec. in l. cum fundus.§.ſeruum tuum.nu.6.verſ.2.not.ff. ſi cert. pet. ſimul cum alijs adductis à Crauet. in d.conſ.142. nu. 17.huc quoque ſpectat.l.ſi quis mancipijs. in fi. ff. de inſtit. Luc.etiam de Pen.idem ſenſit in l.quemadmodum.verſ.11.C.de agric. & cenſit.lib.11. atq; placuit Natt.in conſ.305.optimum ius.num.2.

Vigeſimotertiò fallit contra perſonam ſuſpectã,
62 & odioſam, † vt contra vitricũ,qui priuignos odio proſequi pſumitur, nam ſi vitricus aliquid fecerit ad ſui cõmodũ cũ priuigno ſuo, pſumitur dolo, & fraude feciſſe,ꝙ multis ꝓbat idẽ Crau. in d.cõſ.142.n.18.

Vigeſimoquartò fallit in tutore, qui alienat bona
63 pupilli ſine cã, † nã cõtra eum pſumitur dolus, vt ait Ang.in conſ.175.quẽ refert,& ſequitur Crau.in d.cõſil.142.nu.19.& in cõſ.143.nu.2.& Alex. in conſ. 74. in cã,& lite inter filios.poſt nu.3.lib.7.Item pręſumit̃
64 dolus contra eũ,ſi non poſuerit in inuentario, † quæ ponere tenebatur,vt docuit Bar. in l.tutor, qui repertor.ff.de adminiſt.tutor.nu.15.verſ. quæro quid ſi tutor.cui ſe ſubſcripſit Crau.in conſ.115.nu. 2. & Socy. ſen.in conſ.159.nu.2.& ſeq.vol.2.& in conſ. 213. nu. 5.eod. vol. 2. quod idem de inuentario non confecto tradidit Fulg.in conſ.24.nu.3. cui adhæret Cachet.in deciſ.Pedem.58.nu.22.& Francil.Marzar.in conſ.19. verſ. faciunt quæ notari ſolent. Nec dolo caret tutor
65 alienans rem magni pretij, † ſi modici erat ſufficiẽs, vt cauit Vlp.in l.magis puto.§. non paſſim. in verbo, nec propter æs alienum.ff. de reb. eor. & docuit Bart. in l.alio.poſt nu.13.verſ.ſed ille,qui rem.ff. de alimẽ. & cibar.leg.quem refert,& ſequitur Alex.in d.conſi. 74.poſt nu.3.poſt verſ.3.moueor.lib. 7. quib. adheret
66 Marc.Mant.in conſ.59.nu.11.tom.2.†Dolus ẽt tutoris arguitur,ſi nõ confecerit librũ rõnum adminiſtrationis,vt idẽ cauit Soc.ſen.in d.cõſ.159.nu.3.vbi habes alias præſumptiones doli contra tutorem, vol.2.
67 & Grat.in conſ.23.nu.9 vol. 1. præſumitur etiam † ſi non reddiderit rationes adminiſtrationis.l. ſi procuratorem.§.fi. cum l.ſeq.ff.mand.& Grat. in d. conſil. 23.nu.15.eod.lib.1. atque etiam ſi omiſerit tutor ſcribere pecunias exactas.Rol.conſ.49.nu.55. vol. 1.

Vigeſimoquintò fallit, quando quis aliquid agit
68 cõfuſè,& ſub inuolucro,nulla cauſa, † cur ita faciat, expreſſa, nam contra talem præſumitur dolus, ſicuti traditum eſt ab Abb.in diſput.incip.duo ad inuicem litigantes,quem refert, & ſequitur Soc. ſen. in conſil. 263.capio primum.poſt nu.11.verſ. ex quibus cõcludo,lib.2.& idem Crauet.in conſ.142.nu.19.

Vigeſimoſextò fallit contra eum, qui nõ fecit cer-
69 tiorem alium† de iuribus ei competentibus,vt tenuit Crauet.in d.conſ.142.nu.20.reſponſo Vlp. permotus in l.quæritur.§.ſi venditor.ff.de ædil.edic.& Innoc.& Doct.in c.cum dilecta.de reſcrip.vbi aſſerunt dolum
70 præſumi contra eos,qui apud Principem † generalibus verbis vtuntur, ipſum de omnibus ſigillatim certiorem non faciendo, in noſtram quoque deſcendit ſententiam Caſtr.in conſ.411.Viſo facto,& dub. mihi traditis.poſt nu.2.verſ.ſed quantum. lib. 1.

71 Vigeſimoſeptimò fallit, quando quis ſcit † ad aliquid ſe teneri, & non facit:etenim contra eum præſumitur dolus,vt patet ex multis congeſtis à Craue.cõſ. 115.nu.2. tradens exemplum in illo, qui ſcit ſe teneri
72 ad ſolutionem pedagij,† & illud non ſoluerit, præſumitur, & dicitur in dolo eſſe.

Vigeſimooctauò fallit, quando quis prius aliquid tractauit facere: nam ex tali tractatu præcedenti præ-
73 ſumitur dolus, † vt in eis, qui prius inter ſe tractauerunt euitare gabellam,ſeu pedagium:etenim,vt dictũ eſt,ex hoc tractatu ni ſoluerint,præſumuntur dolo feciſſe,vt ait Crau.in relato conſ.2.col.2.vbi inquit,præ
74 ſumi metum ex tractatu præcedenti,† ſi probetur interueniſſe tractatum de cogendo aliquem per metũ ad contrahendum matrimoniũ,quia ex tractatu præſumitur ad actũ ſequentem,vt ex iiſdem, ibid.relatis.

Vigeſimononò fallit, quando quis aliquem actũ
75 inſolitum fecit:† nam ex eo præſumitur dolus, vt aſſeruit Accurſ.in l.ſi quis ſub conditione. vbi Bald. in fi.ff.de condit.inſtit.quos refert,& ſequitur Crauc. in conſ.321.nu.3.& tradidit Calca.in conſ.24. & 1. col. 4.verſ. item quando quis aſſerit.

Trigeſimò fallit contra eum, qui quid aſſerat aut
76 affirmet,quod ignorat:†nam etiam eo caſu pręſumitur dolus, vt videtur aſſeruiſſe Vlp.in l.Iulia. in prin. ff.de actio.empt.& in l.ſi quis affirmauerit.ff.de dolo cum alijs adductis à Crauet.in conſ.249.nu.6. præſertim cum poſteà reperitur falſum,quod talis aſſerebat, vt inquit Ruin.in conſ.29.nu.6.vol. 1.

Sublimites tamẽ non procedere, quando ex tali mendacio commodum non tenderet in fauorem aſſerentis,vt cauit Vlp.in l.& eleganter.§.fi.ff. de do.ꝙ & probauere Bart.ibid.& Alex.in l. dolum. nu. 3. C. de do.& refert ſequendo Ruin, in conſ.8.nu.5.vol.4.

77 Nam nunquam in eo † dolus eſſe præſumitur, ad cuius vtilitatem actus,quem fecit, non cedit, vt aſſerit Fel.in c.3.loco.nu.2. de præſump. & refert Illuſtr. Card.Alba.in ſuis lucubr.ad Bart.in rubr.ff.de do.nu. 4.& Soc.iun.in cõſ.37.n.30. vol.2.Ale.in cõſ.15.n.3.

Trigeſimoprimò fallit in eo,qui propoſita, & obie
78 cta non probat:nam contra eum† pręſumitur dolus, vt colligitur ex reſcripto Imper.Alexan.in l.qui non probaſſe.C.de calum.& not.in l.1.ff.ad Turpill. & in hanc reſpondit ſententiam Socyn.in conſ.118.col.4. nu.7.lib.1.quem ſequitur Crau.conſ.262. nu.7.

Trigeſimoſecundò fallit in arbitris, qui ratum fie-
79 ri laudũ curãt,anteꝗ † illud legat̃,vt auctor eſt Crau. cõſ.221.n.10. ꝑ ibi adduc. Itẽ pſumit̃ dolus cõtra eos ex enormi læſione, vt latè deduximus paulò ante.

Trige-

Trigeſimotertiò fallit,quando quis illud,ad quod
ſcit,aut ſcire debet, ſe neceſſariò ratione officij ſui te-
80 neri,id omittit:†nam tunc præſumitur dolus in eo,vt
reſponſum fuit ab Vlp.in l.dolus.ff. manda. & in l. ſi
procuratorem.§.ſi.ignorans.ff.eo.tit.& à Iulia.in l.tu
tor,qui repert.ff.de adminiſt.tuto.& à Paul.in l.dolo.
ff.ad leg.Falcid. cũ alijs allatis à Luc.de Pen.in l.quẽ
admodum.ver.ſexto præſumitur dolus.C.de agric.&
cenſ.lib.11.cui ſententiæ accedit Grat.in conſ.61.nu.
14.uol.2.atq; Calca.in conſ.24. & 1.col.4.verſ.4. pro
hoc facit,& Ceph.in conſ.230.nu.4.vol.2.

Trigeſimoquartò fallit,quando quis petit aliquid,
81 quod reſtituere tenetur,† vt probatur ex reg.dolo fa-
cit,de reg.iur.in 6.& ff.eo.& ibi.Dyn. & Luc. de Pen.
ſcripſit in d. l. quemadmodum.verſ.octauo, & Grat.
voluit in conſ. 109.nu.39.vol.2.atque Soc.iun. in cõ-
ſil.8.Magnifici,ac Iuſtiſſimi iudices.nu.10. uolum.1.
Dec.in d.l.dolo facit.ff.de reg.iur.

Limitabis tamen iſtud, ut uerum non ſit, quando
quis petit nomine alterius, non ſuo, quod reſtituere
cogitur:nam in eo non præſumitur dolus: ſic aſſeue-
rauit Franc.Aret.in l.ex duobus,la 1.colum.vlt. ff.de
duo.re. per contex, quem ad hoc ſingularem excla-
mat in l.Vranius.§.planè ff. de fideiuſſor.

82 Trigeſimoquintò fallit,† ſi hæres poſt motam ſibi
hæreditatis controuerſiam, legata ſine cautione de
reſtituendis legatis,è dicta hæreditate perſoluat:nam
in eo tunc præſumitur dolus, vt ad hoc videtur reſpe-
xiſſe Paul.in d.l.dolo.ff.ad leg.Falc.& Luc.de Penna
tradit in d.l.quemadmodum. uerſ.9.

83 Trigeſimoſextò fallit, † quãdo quis vendicat rem,
quam uendi mandauit:in eo enim etiam præſumitur
dolus,vt conſuluit Marcel.in l.ſeruum Titij.ff. mãd.
& placuit Lucæ de Pen.in d.l.quemadmodum , verſ.
10. præſumitur.

Trigeſimoſeptimò fallit,quando quis nõ reſtituit,
84 quod debet reſtituere:†nam in eo etiam præſumitur
dolus,vt apertè tradidit Vlp. in d. l. ſi procuratorem.
§.dolo.ff.mand.& in l.in bonæ fidei.ff. de pecu. & in
l.1.in fi.ff.de poſ.quod & prodidit Luc.de Pen. in d.l.
quemadmodum.verſ.12.præſumitur,latè Par.ad hoc
in conſ.74.num.34. cum ſeq.lib.1.

Trigeſimooctauò fallit,quando quis agit ex ſtipu-
85 latione † ſine cauſa concepta:in eo enim etiam præ-
ſumitur dolus,vt cauit Vlp. in l. 2. §. ſi quis.ff.de dol.
mal.& met.exceptio. nec id præterijt Luc. de Penna
in d.l.quemadmodum. verſ.13. præſumitur.

Trigeſimononò fallit, quando quis perſeuerat pe-
86 tere id,† quod legitima exceptione elidi poteſt: nam
in eo caſu præſumitur dolus,ſi ita atteſtanti credimus
Vlp.in l.2.§.& generaliter.ff.de do. excep.& animad
uertit Luc.de Pen.in d.l.quẽadmodũ.ver.14.pſumiť.

Quadrageſimò fallit,quando quis contra æquitatẽ
87 †ſcienter aliquid facit: nã tunc præſumitur in eo do-
lus,ita cauit excellẽtiſſimi vir ingenij Papinia. in l.q
æquitatem.ff.de do.excep.& meminit Luc.de Pen.in
d.l.quemadmodum. verſ.15. præſumitur.

88 Quadrageſimoprimò fallit in eo,†qui conſtitutio-
nes Principis ſe ignorare dicit: etenim tunc præſumiť
doloſus,vt reſcripſit Imper.Iuſtin.in l. iubemus, in fi.
C.de teſtam.& teſtatur Luc.de Pen.in l. quemadmo-
dum.verſ.18.præſumitur.

Quadrageſimoſecũdò fallit, qñ quis nõ obtẽperat
89 Imperio Magiſtratus:in eo nempè† præſumiť dolus,
ita dixit Iabolenus in l.nõ poteſt dolo carere. de reg.
iur. ꝙ idem cõfirmauit Luc.de Pen. in l.quemadmo-
dum,ver.22.præſumitur,& Alex.docuit in l. vbi , in
prin.ff.de eden.atq; Io.Andr.in reg.ſcienti, & conſẽ-
90 tienti,nu.2.de reg.iur.in 6.†quemadmodum contra,
qui iudicis præcepto paret,dolo caret, vt ait Cagn.in
l.non videtur.§.qui iuſſu.nu.1.ff.de reg.iur.

Quadrageſimotertiò fallit in fideiuſſoribus, qui rẽ
91 pignori obligatam emunt à creditore:†in eis ẽt præ-
ſumitur dolus:ſic ſciuere Imper.Seuer.& Antoninus
in l.1.C.de dolo.& ſenſit Paul.in l.ſi mãdato.§.Paul.
il 1.ff.mand.& cõprobauit Luc. de Pen.in d.l. quem-
admodum.verſ. 23. præſumitur dolus.

Quadrageſimoquartò fallit in herede,qui rẽ here-
92 ditariam emit à creditore† propter vinculum frater-
nitatis,vt habemus à Scæuola in l.fi.§.quatuor. ff. de
leg.2.quod idem obſeruauit Lucas. de Penna in d. l.
quemadmodum.verſ.24.præſumitur.

Iſtud reſtringas,vt tñ pcedat in extraneis,ſecus in
93 filio,†& coniũctis,vt placuit Luc.de Pen.in d.l. quẽ-
admodũ,d.verſ.24.præſumitur,arg.l. 1. ff.de priuileg.
cred.& l.q officij.ff.de cõtrah.empt.& l.milites.de re
milit & per not.in l.qui cohæredes.ff. cõmuni diuid.

Quadrageſimoquintò fallit,quando quis non edit
94 totum id,quod edere debet: † nam in eo præſumitur
dolus,vt aſſeruit Vlp.in l. vbi exigitur argentarius. ff.
de eden.atq; monuit Luc.de Pen.in d.l. quemadmo-
dum.verſ.27.præſumitur.

Quadrageſimoſextò fallit in eo , q appellat extra-
iudiciũ,& appellationẽ non proſequitur intra annũ
95 †in eo.n.præſumiť dolus:ſic ſanxit Inn.III. Pontifex
Max.in c.cũ dilecti.de dolo, & notat Inn.in c.dilecti
filij.nu.3.de maio. & obed. cui ſñæ ſe ſubſcripſit idẽ
Luc.de Pen.in d.l.quemadmodũ.ver.34.pręſumitur.

Quadrageſimoſeptimò fallit contra eũ , qui uariè
96 reſpondet:†nam in eo tunc præſumitur dolus,vt c.vt
noſtrum vt eccl.benef. ſic idẽ decidit Luc.de Pen.in
d.l.quemadmodum.verſ.221.præſumitur.

Quadrageſimooctauò fallit in matre , quæ iurauit
97 filium eſſe maiorem,†& reperiatur minor:contra ip-
ſam enim tunc præſumitur dolus,vt apparet ex addu-
ctis à Ruin.in conſ.197.nu.8.vol.1.

Quadrageſimononò fallit in præſente, nec reſiſtẽ-
98 te delicto,cũ poſſet:nã contra eum † præſumitur do-
lus,vt teſtis eſt Abb.in c.quantę. nu. 4. verſ. 3. no. de
ſent.excom.& huc pertinet.c.qui poteſt.23.q. 3.

99 Quinquageſimò fallit in teſtibus ſingularibus:†nã
in eis pręſumitur dolus,vt in teſtibus Suſannæ:ita ait
Bal.in l.iuriſiurandi.nu.4.verſ. deindè no.rationem.
C.de teſtib.

Quinquageſimoprimò fallit in poſſeſſore, q deſijt
100 poſſidere poſt datum libellum; † vel poſtquã actor
dixit ſe daturum,ut docuit Bart.in l.ſi rem meam. in
prin.ff.de excep.rei iud.& Dyn.uoluit in reg. pro poſ-
ſeſſore,nu.4.in 6.quod & probauit Accurſ.in l. Fulci-
nius.§.ſed is qui,in verbo,animus enim.ff. quibus ex
cau.in poſſeſ.eat.quibus idem accedit Bar.in l.qui pe
titorio.ff.de rei vend.nu.3.Pet.de Suſan.in l.fin autẽ.
§.poſſidere.ff. eo.tit.

Quinquageſimoſecũdò fallit in abſente,q tenetur
101 aliquid facere,† & abeſt,vel in citato pſonaliter,po
ſteà ſe abſentãte,& in debitore obligato ad ſoluendũ
in certo loco,& tempore, ſi ibi non ſit præſens, vt ita
loquutus eſt Abb.in c.fi.nu.15.de eo,qui mitt.in poſ.

Quinquageſimotertiò fallit in quolibet occupãte
etiam vacuam poſſeſſionem, niſi continuò probet ſe
102 dominũ:†nam cõtra ipſum pręſumeretur dolus:ſic
me docuit Bal.in addit.ad Spec.de reſt.ſpol.ver.nota
quod contra.per text.in l.fi. C. vnde vi.& de teſtib.in
uerſ.præſumitur dolus.huc quoq; ſpectat l.ſi ex ſtipu-
latione.ff.de acq.poſſ.& conſuluit idem Bal. in conſ.
119.ſtatuto cauetur,nu.4. uol.2.

Quinquageſimoquartò fallit in utente nimia cau-
103 tela:†nam inſolita cautela arguit dolũ,vt auctor eſt
Bal.in l.teſtamentũ.nu.3.verſ. quandoq; tñ. C. de te-
ſta.cui accedit Grat.in reſpon.53.nu. 10.uol. 1. atque
Cur.iun.in conſ.178.nu.13.par.2.Bert.in conſil.126.
nu.10.uol.3.Bal.in conſ.75.ſpurio.nu.2.uol. 2.

104 Quinquageſimoquintò fallit,† quando aliquid fit
inter perſonas prohibitas,uel tempore prohibito: nã
etiam tunc pręſumitur dolus, iuxta ſententiam Grat.
in reſpon.36.nu.2. uol. 1.

Quinquageſimoſextò fallit in eo qui tabulas teſta-
305 menti aperit ante iudicium defuncti,†namq; in eo
dolus præſumitur:ſic ad hoc reſpexit Vlp. in l. ſi quis
in graui.§.quod ad cauſam.ff.ad Senatuſconſ. Sylla.
& tradidit Dyn.in reg.ignorantia facti. nu. 13.verſic.
certum eſt enim.de reg. iur. in 6.
306 Quinquageſimoſeptimò fallit,† ſi filia proprijs ex-
cluſis filijs patrem inſtituerit: nam tunc dolus patris
præſumitur,vt teſtatur Hier.Gabr.in conſ. 16. nu. 43.
ex auctoritate Bal.quem idem refert in conſ. 62. vol.
4.& Anan.in conſ. 23.
Iſtud tamen reſtringas,ſi filius diues,ac ſolus eſſet,
307 †pater verò pauper,& multis filijs, ac filiabus onu-
ſtus:nam accipiendus potius eſſet actus in meliorem
partem.l.meritò.ff.pro ſocio.ac putandum piam filiā
ſatius duxiſſe,et voluiſſe voluntate propria ſubuenire
inopiæ patris,cum filijs abundaret,quàm dolo patris
ad hoc eſſe inductam, vt tradidit idē Hier. Gab.in d.
conſ.16.d.nu.43.
Quinquageſimooctauò fallit in proteſtatione, &
308 nimia diligentia:†nā ex ea præſumitur dolus, iuxta
no.in l.ſi quis ſub conditione.ff.de condit.inſtit.vt re-
ſponſum eſt à Natt.in conſ.436.Iſte Marcellus.nu. 4.
Quod verò in eo,cui fuit proteſtatū, dolus præſuma-
tur tradidit Corn.in conſ.205.lita B.& D.vol.2.
Quinquageſimononò fallit:nam dolus arguitur ex
309 eo,quòd quis contrahit cum luſore,†& diſſipatore,
vt cautum eſt à Iuliano in l.ſi quis cum ſciret. ff. pro
emptore.& Vulpian.in l.ſi verò non remunerandi. §.
ſi quis adoleſcens.ff.manda.atq;à Paulo.in l.2.§.1.ff.
quarum rerum actio non det. & confirmauit conſu-
lendo Nat.in conſ.341.in præſenti caſu.nu.6.
310 Sexageſimò fallit in eo,†qui pro parua quantitate
induxit aliquem ad renunciandum amplum fideicō-
miſſum,arg.l.qui nondum.C.de hæred.vel act.vend.
& l.Iulianus.§.per contrarium.ff.de act.emp.& aſſe-
ruit Soc.iun.in conſ.98.nu.23.vol.2.
311 Sexageſimoprimò fallit in vēditoribus,†qui igno-
rabant bonitatem poſſeſſionis,emptores autem opti-
mè norunt.nam hi ſi emerint ab illis,præſumitur do-
lus,vt ſenſit conſulendo Calcan.in conſ.24. & 1. col.
4.verſ.2.pro iſta parte facit.
Contra etiā præſumitur dolus in venditore, qui rei
312 ſuę vires,vel bonitatem nimiam,cum ſciret†nō pa-
tefecit emptori,qui ignorabat,quis enim præſumitur
ſcire vires ſuæ rei familiaris, vt ſanxere Imperatores,
Valent.Valens,& Gratia.in l.quiſquis. C. de reſcind.
vend.nā tunc in venditore dolus præſumitur,ſic con-
ſuluit Caſſanę.in conſ. 52. viſo proceſſu,nu. 6. & ſeq.
poſt ver.& ſi dicatur.
Sexageſimoſecūdò fallit in carcerum cuſtodibus,
313 †nam in ipſis dolum præſumi,colligere eſt ex reſcri
pto Imper.Valen.Val.& Grat.in l.ad commentariē-
ſem.C.de cuſt. reo. & ex reſponſo Calliſtrati in l.mi-
lites.ff.eod. tit.
Sexageſimotertiò fallit in eo,qui fallēdi cauſa ob-
314 ſcurè loquitur,† ſed etiā qui inſidioſè obſcura diſſi-
mulat,ita reſpondit Florent.I.C.in l.ea quæ commē-
dandi,in fi.ff.de contrah. empt.& probauit Caſſan.in
conſ.52.nu.8.verſ.cum tantum.
315 Sexageſimoquartò fallit in eo,q ignorat id,†quod
omnes intelligunt,vt reſpondit Paulus.in l.latæ. ff.de
verb.ſign.& prodidere Bar.& alij in l.quod Nerua. ff.
depoſiti.quibus accedit Grat.in conſ. 25. videtur hæ-
redes,nu. 19.vol.2.
316 Sexageſimoquintò fallit,† nā præſumitur dolus in
præterito propter ſequentia, vt videtur eſſe ſancitum
à Bonifacio III.in c.2.de renū.lib.6. & placuit Card.
Zabarel.conſ.28.col.2.verſ.& præſumitur.
Sexageſimoſextò fallit,ſi inuētariū fuerit denega-
317 tum,nam ex denegatione inuentarij†dolum præſu-
mi,auctor eſt Saluſtius de Peruſio in cōſ.69.Vilis, &
diligenter inſpectis.nu.15.q eſt poſitum inter conſil.
vlt.volunt.quæ collecta fuere à Io. Baptiſta Ziletto.
Sexageſimoſeptimò fallit in eo,qui homicidium,
aut aliud crimen ab illo aliàs patratum, iterum per-
318 petrat:†in dubio enim præſumi doloſè,& malo ani
mo feciſſe,ita inſigniter dixit Gand.in tract.maleſic.
ſub rub.de homicid.in vlt.col.ver.illud autem, quod
vt eximium,& ſingulare retulit Hipp. Marſ. in l. 1. §.
diuus.nu. 39.verſ.& teneas menti.ff.ad legē. Corn. de
ſicar.& Tiraq.de pœn.cau.10.nu.6.verſ.facit,&c.
Sexageſimooctauò fallit in eo, qui contractū non
319 obſeruat,nec adimplet,†ſeu contrauenit,is namque
in dolo eſſe dicitur.l.dolus.ff.mand.& in l.ſi procura-
torem.§.dolo.ff.eo.& ſcripſit Cagn.in l.ſi quis maior
numer. 190. verſic.& quod in propoſito. C. de tran-
ſactio.
Sexageſimononò fallit in iudice,qui erret in iure,
320 nam contra eū†præſumitur dolus, vt tradidere Do-
ctores in l.2.ff.quod quiſq; iur.& ſenſit Crau.in conſ.
18.Andreas iuuenis.num.14.quem refert, & ſequitur
Hipp.Rimin.in l.1.nu.85. verſ. nam contra iudicem.
ff.quod quiſq; iur.
321 Septuageſimò fallit in eo,†qui potuit denunciare,
nec denunciauit;hūc enim in dolo eſſe aſſeruit Paul.
in l.ſi fundo.§.ſi rem.ff.de euictionib.
Septuageſimoprimò fallit in eo, qui per iniuriam
322 verberat,†in hoc enim præſumi dolum ait Vlp. Iu-
riſconſ.in l.4.§.verum eſt enim.ff. vi bon.rap.
Septuageſimoſecundò fallit, etenim ex breuitate
323 tēporis præſumitur†dolus,ita doctè ſcripſit Accurſ.
in l.ſi ventri.§.fi.in vlt.gl.ff.de priuileg.credit. quam
ibidem ſequuntur Bar. & Ang.& Hipp.Marſi.in cōſ.
3.nu.14.& Corn.in conſ.245.litera N. vol.2.
Septuageſimotertiò fallit in mercatore, qui dedit
324 fideiuſſorem,qui continuò fugam arripuit: in dolo
enim præſumitur ipſe mercator,vt prodidit Ang.in l.
ſi cum dotem.§.ſi mulier.ff.ſol.matr.quem recentio-
res ſequūtur in l.ſingularia.ff.ſi cer.pet.& Hipp.Marſ.
in conſ.3.nu. 16.
Septuageſimoquartò fallit, etenim præſumi dolū
325 eo ipſo,quòd quis habeat res ſuas ſaluas,†& alienas
amiſerit, teſtis eſt mihi locupletiſſimus Celſus in l.
quod Nerua.ff.depo.quod idē procedere ait Paulus,
ſi in tutiorem locum transferre potuerit,in l. vtiq; ff.
de dam. infect.
Septuageſimoquintò fallit in eo,qui peculium in-
326 tricat, † ſeu ademit,vel ſi transferat in alium id, de
quo ſuſpicabatur,contra eum agi,ita dolum præſum-
pſit Vlp.in l.ſumma cum ratione,vbi etiam Bald. in
prin.ff. de pecul.
327 Septuageſimoſextò fallit,† nam dolus præſumitur
ratione vicinitatis actuum, & ex multis etiam ſimul
iunctis dolus præſumitur,iuxta ſententiam Accur.in
l.dolus.C.de reſcind.vend.
Septuageſimoſeptimò fallit in maiore petēte pro-
328 ductionem teſtium†poſt didicita teſtificata:præſu-
mitur enim dolus. l.ſubornatio,vt placuit Rimin.in
conſ.404.nu.16.
Septuageſimooctauò fallit in eo, qui contra iura
329 mercatur, † nam in eo præſumi dolum ſanxere Im-
per.Valent.& Val. in l. quemadmodum in fin. C. de
agric.& cenſ.lib.11.
Hoc tñ poſtremo loco traditū locū habet in ſciēte,
330 ſecus eſt in ignorante,†nā qui contra iura ignoran-
ter mercaī,nō eſt in dolo,vt docuit Accur.in d.l.quē-
admodum.in verb.mercator.C.de agr.& cenſ.lib.11.
Secundò loco limitatur,vt vera non ſit in ruſtico:
331 in eo enim contra iura mercante,† dolum nō præ-
ſumi,teſtis eſt Rip.in trac. de peſte de remed. præſer-
uat.cont.peſt, nu.233.verſ. habes tamen per context.
in l.1.C.non licere habita.metroco. lib. 11. & voluit
Corn.in conſ.147.Quia cauſa col.2.lib.2.vbi conſul-
332 uit ruſticum, † qui emit rem non ſeruata forma ſta-
tuti,non præſumi mala fide emiſſe.

Septuageſimononò fallit eo,qui valiſiã ſine ſigno
133 reddit,quæ cum ſigno poſita fuerat apud eum, † nã
tunc dolum præſumi teſtatur Alex.in l.in actionibus,
nu.18.ff.de in lir. iur.

134 Octuageſimò fallit ex violentia, † nãq; dolus præ-
ſumitur,vt aſſeruit Paulus Iuriſconſ io l.4. ff. ne quis
eum,qui in ius vocat.eſt,vi eximat.

Octuageſimoprimò fallit in eo,qui omittit capere
135 ex inſtitutione, † & capit ex ſubſtitutione alterius,
ita me docuit Bar.in l.Iulia.nu.1.ff.ſi quis omiſ. cauſ.
teſtamen.

Octuageſimoſecundò fallit in eo,qui ſcit factũ,&
136 facit contra ius. † Dolum enim tunc præſumi tradi-
dit Bar.io l.veneni.§.neptis.in prin.ff.ad S.C.Syll.at-
que Dec.in l.nemo videtur.nu.2.ff.de reg.iur.

Octuageſimotertiò fallit:etenim in delicto, vt in
137 incẽdio,dolus præſumitur, ſi inimicitia præceſſerit,
vt ait Bald.in l. data opera, poſt nu.1.poſt verſ.& hoc
eſt not.C.qui accuſare non poſſunt,per l.capitalium.
§.qui ob inimicitiam.ff.de pœn.

Octuageſimoquartò fallit,vt præſumatur dolus ra
138 tione qualitatis perſonæ percutientis,† & qualitatis
inſtrumenti quo eum percutit , vt inſigniter tradidit
Accurſ.in l.1.C.de ſica.& l.item quæritur.§. item Iu-
lianus.ff.loc.

139 Octuageſimoquintò fallit,vt ex percuſſionibus,† ſi
quis moriatur intra triduum,dolus præſumatur, vt l.
1. C. de emend. propinqu. ita tradidit Bald. in Mar-
gar.in verſ.Dol.verſ. 2.

Octuageſimoſextò fallit in renunciationibus mu-
140 lierum,ſi aſſerant † ſe leſas in magna quantitate, vt
aſſeruit gl.in l.cum poſtea.C.de pact.& Bald.in Mar-
gar.in verſ.Dolus.verſ. 3.

Octuageſimoſeptimò fallit in literis iuſtitiæ , vel
paruæ gratiæ , ſecus in magna : in illis enim dolus in
141 † hac non item præſumitur,vt ſenſit Inn.in c.ad fal-
ſariorum.& in c.accedens.de falſ.cui accedit Bald.in
Marg.in d.verſ.Dolus.verſ. 3.

Octuageſimooctauò fallit in receptatoribus, qui
142 famoſos receptarunt, & publicos malemeritos,† vt
tradidere gl.& Bart.in l.1.ff.de recept.& Bal.in l.qui-
cunq; in prin.C.de ſer.fug.

Octuageſimononò fallit , vt inter perſonas ſuſpe-
143 ctas,facilè præſumatur dolus,iuxta ſententiã Corn.
in conſ.82.litera A.vol.3.& quòd ex qualitate perſo-
144 næ † dolus præſumatur , traditum eſt à Crauet. in
conſ.282.nu. 8.

Nonageſimò fallit , vbi quis ꝑ debito læditur, tũc
145 enim † dolum præſumi ait Calca.in cõſ.25.& 1.n. 5.

Nonageſimoprimò fallit in argẽtario,qui tenet li-
146 bros † in locis inſolitis: in eo enim dolum præſumi,
teſtis eſt Calc.in conſ.85.viſo caſu nu. 13.

Nonageſimoſecundò fallit in laborãte, ſi laboret
poſt factam proteſtationem:quia tunc cultura,& fa-
147 bricatio ſubſequuta † poſt proteſtationem , præſum-
ptionem doli inducit, vt uoluit Calcan.in conſ. 100.
quod ueniat condẽnandus.nu.3.ex auctoritate Ang.
in l.in rem.§.tignum.ff. de rei vend.

Nonageſimotertiò fallit in adminiſtratore,qui fa-
148 ciat aliquid ad incommodum eius,† cuius bona ad-
miniſtrat:nam tũc dolus præſumitur, ut placuit Cra-
uet.in conſ.142.nu.15.

Nonageſimoquartò fallit in eo qui non eſt proſe-
149 quutus, † quod debuit,ita conſulendo atteſtatus eſt
Rim.in conſ.391. nu.23.

Nonageſimoquintò fallit,namq; in dolo eſt is,qui
150 nõ prouidet ea,† quæ prouideri debebãt,vt ait Iaſ.in
conſ.18.nu.6.vol. 1.

151 Nonageſimoſexto fallit in eo,† qui eſt futuræ rixæ
præparatio:ſic inquit Cep.in conſ.crim.28. Magiſter
Iacobus,nu.8.

Nonageſimoſeptimò fallit:etenim dolus præſumi
152 tur ex alienatione oĩum bonorũ † à minore, & mu-
lıere facta ſine ſolemnibus à iure requiſitis,vt conſul
uit Ceph.in conſ.51.nu.6.& 8.vol.1.

Nonageſimooctauò fallit,præſumitur enim maxi
153 mè dolus eo ipſo, † quod quis creditum nõ exolue-
rit,vt decidit Alb.in tract.qq.ad ſtat.q.185.nu.1.lib.1.

Nonageſimononò fallit in his, quæ committũtur
154 iudicis arbitrio , † quando eſſet exceſſus indignus;
dolus enim tunc præſumitur,vt docuit Paul. Caſtr.in
l.ſi fugitiui.in fi. C.de ſer. fugit.

155 Cẽteſimò fallit in omni inuaſore,& turbatore,† in
his enim dolum præſumi teſtatus eſt Bal. in cõſ. 119.
nu.4.vol.2.

Cẽteſimoprimò fallit in eo, qui occultat rationes,
156 ſcripturas,† & huiuſmodi,vt tradidit Bal. in conſil.
80.volum.3.

Centeſimoſecundò fallit in eo, qui alieno nomi-
157 ne vendidit † minus iuſto precio, ſic reſpondit Bal.
in conſ.219.nu.2. vol.3.

158 Cẽteſimotertiò fallit ex malo effectu ſequuto,† tũc
enim dolum præſumi aſſeuerauit Crau. in conſ. 282.
num.8.verſ.tertiò arguitur. nam cuius effectus malus
159 eſt;eius quoque † voluntas mala præſumitur, vt ait
Bal.in l.1. circa fi.C.ſi quis omiſ.cau.teſtam.

Centeſimoquarto fallit in tutore extorquẽte quie-
160 tationem ab olim pupillo † aſſerendo ſe rationem
reddidiſſe,& reliqua ſoluiſſe,vt ſenſit Crau.in d.conſ.
282.num.8.verſ.4.arguitur.

Centeſimoquinto fallit in muliere renunciante ſi-
161 ne conſenſu propinquorum:† uoluit namq; Crauet.
dolum tunc præſumi,in d.conſ.282.nu. 2.

Centeſimoſextò fallit in eo,qui promittat aliquid
162 ſciens ſe ſoluendo non eſſe† contra eum namq; do-
lum argui,reſpondit Labeo.I.C.in l.pen.in fin. ff. de
iur.dot.& Crau. in conſ.310. in fi.

Cẽteſimoſeptimò fallit:nam in dolo eſſe videtur
163 is,qui ab alio id petat, † quod fieri nullo modo poſ-
ſit,aut etiam difficilè ſit factu: ſic idem cauit Crauet.
in d. conſ.310. in fi.

164 Centeſimooctauò fallit,† qui abutitur peritia ſua,
arg.l.profeſſio.C.de muner.patrimon.lib.10.& l.2. ff.
quod quiſque iur. & tradidit Tyndar. in ſuo eleganti
tract.de teſtib.c.5. num. 6.

Centeſimononò fallit in depoſitario, qui non ex-
165 pẽdit pecuniam depoſitam in re immobili,† vt pro-
miſerat:ille enim non videtur carere dolo, iux.leg. ſi
procuratorem.§.dolo.& l.dolus.ff. mand. vt tradidit
Anch.in q.31. num. 3.

Hoc tamen limitatur, vt non procedat,ſi non ſtete
166 rit per ipſum depoſitarium , † quin pecunia inueſti-
retur in re immobili,ſed per deponentem, qui eã exi-
gere uoluit,ut ait idem Anch.in d.q.31.nu.25.

167 Cẽteſimodecimò fallit,vt dolus præſumatur † ex om
nium bonorum amiſſione.arg.l.omnes.§.Lucius,vbi
Bart. ff. quæ in fraud. cred. & id prodidit doctiſſimus
Iacob.Menoch.de recup.poſſ.remed.9. nũ. 175.

Centeſimoundecimò fallit in eo , qui diſſimulat
168 præſentia,† & denunciat futura:nam in hoc dolum
argui conſuluit Bernardinus Bombinus in conſil. 3.
præmiſſo themate. nu.6.

Centeſimoduodecimò fallit in arbitrando ex eo,
169 quòd quis aliter arbitretur,† quàm oporteat,ita do-
cuit Bart. in l.fi.ad fi.ff.de prætor.ſtipul.& in l.ſi ſocie
tatem. §. arbitrorum . poſt num. 24. ff.pro ſoc.quem
refert,& ſequitur Io.Coraſ.in repet.l. qui liberos . nu.
167.ff.de ritu nupt.

Centeſimodecimotertiò fallit in his, quæ fiunt cõ
170 tra naturam:in his enim † dolum præſumi,teſtis eſt
Bal.in l.vnica.nu.21.uerſ.unde aduerte.C. de confeſ.
quem refert,& ſequitur Lanfran.de Oria.in tract.cõ-
feſſ.in uerb.quæro iuxta præmiſſa.num. 18. uerſ. item
ea,quæ fiunt contra naturam .

Centeſimodecimoquartò fallit,ut ille, qui poteſta
tem habeat eligendi pauperes à teſtatore , ſi eliget fi-
lium

171 lium diuitem, illa electio in fraudem, † & dolũ facta præſumeretur, vt aſſeruit Cald. in conſ. 31. an executor, & in conſ. 39. an executor, quem refert, & ſequitur Pariſ. in conſ. 45. vltra legatum. nu. 15. vol. 3.

172 Centeſimodecimoquintò fallit: † nam præſumit ex inſtro doris facto poſt cohabitationem duorũ, ſcilicet viri, & mulieris. Calc. ita ſenſit in conſ. 36. nu. 2.

Centeſimodecimoſextò fallit, vt dolus præſuma-
173 tur, quando ſupponitur † tertia perſona ad contrahendum, idem voluit Calcan. in d. conſ. 36. nũ. 2. per context. in l. vxor marito. ff. de dona. inr. vir. & vxor.

Centeſimodecimoſeptimò fallit, dolus enim præ-
174 ſumitur in eo, qui contra propriam confeſſionem petit, quod ſibi non debetur, ita reſpondit Vlp. in l. 2. §. ſi quis ſine cauſa. ff. de dol. excep. & tradidit Accur. in l. ſi ex cautione, in verbo probare. C. de non num. pec. vt refert conſulendo Bellamer. in conſ. 30. nu. 9.

175 Centeſimodecimooctauò fallit in eo, qui cũ † prohibeatur emere, per interpoſitam perſonam emit, dolus enim tunc præſumitur. Sic colligimus ex Vlpiani reſponſo in ∫. ita autem. §. geſſiſſe. in fi. ff. de adminiſ. tuto. & Paul. in l. ſi is, qui bonis. ff. de acq. her. & tradidit Fabia. de Monte in tract. de empt. & vend. in 3. q. prin. verſ. ſextò quæro. nu. 10.

176 Centeſimodecimononò fallit: nã dolo deſiiſſe † poſſidere dicitur ille, cui fuit nunciatum, ne alienaret, qa cogitabat nuncians contra eum agere ad rem, tamen alienauit, vt docuit in ∫. non ſolùm. §. morte. nu. 43. ff. de oper. nou. nunc. arg. l. Fulcinius, & quod ibi not. in gl. in verbo animus. ff. quib. ex cauſ. in poſſ. eat.

Sed erit fortaſſe quiſpiam, qui hanc de dolo Concluſionem noſtram longiori ſermone nos fuiſſe proſequutos contendat, ſed quid mirum? Omnia enim dolis, omnia fraudibus referta ſunt, vbicunq; deprehenduntur fallaciæ, vbique machinationes inueniũtur, & vt præclarè neſcio quis cecinit.

Inter mortales regnant fraudeſque, dolique.
Et nulla eſt pietas, pectoribuſque fides.

Nullus igitur in præſentia admiratione capiatur. Miretur potius, quòd in re tam latè patenti, quę vbique locorum ſuos fines propagauit, tam breuiſſimus oratione vſi: longiori quidem vſi fuiſſemus: verùm ab alijs varijs in locis hęc lōgiſſimè animaduerſa perſpeximus, vt à Luc. de Penna in l. quemadmodum. à nu. 8. vſq; ad nu. 230. C. de agric. & cenſit. vbi ducētos viginti nouem caſus, in quibus capitur doli, vel fraudis pręſumptio enumerauit, vt etiam teſtatus eſt Alc. de pręſump. reg. 3. pręſump. 2. nu. 8. & nonnullos recēſuit Philip. Franc. in c. ſcienti. de reg. iur. in 6. vt aſſeuerauit Cagn. in l. nemo plus. in fi. ff. de reg. iur. & de his multi alij tradidere, quos referre longum eſſet, longè verò plures vnuſquiſque ſtudio ſibi parare poterit.

CONCLVSIO DXXXIII.

ARGVMENTVM.

Dolus iudicis quo pacto detegatur, atque probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dolus iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis actis, non ex nouis.*
2 *Dolus arbitrorum detegitur ex antiquis actis.*
3 *Dolus iudicis probatur ex illius verbis, vt ſi dixerit ſe velle ferre ſententiam odio, vel amicitia.*
4 *Dolus iudicis probatur per euidentem iniuſtitiam, vel iniuriam, ſiue gratiam.*
5 *Dolus contra iudicem probatur ex capitali inimicitia, quam gerit contra quem tulit ſententiam.*
6 *Dolus contra iudicem probatur, quando iuris ordine non ſeruato fulminatur, & parte non citata contra aliquē procedit.*

1 **D**olus iudicis, vt detegatur, debet quis agere ex antiquis actis, † non ex nouis: nam ex nouis probationibus iudicis nō cognitis, illius dolus argui non poteſt, cum ignorans in dolo non verſetur. l. 1. ff. de dolo, & refert Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 1. q. 72. nu. 2.

2 Quæ concluſio amplianda eſt, † vt etiam procedat in arbitris, vt colligitur ex ijs, quæ ad hanc rem deduxit Pariſ. in conſ. 45. nu. 92. vol. 1.

Prætereà probatur dolus iudicis ex illius verbis, nē-
3 pè ſi dixiſſet, † ſe uelle ferre ſententiam odio, vel amicitia, vt traditum eſt à Paul. Caſtren. in l. ſeruo inuito. §. cum prætor. nu. 2. ff. ad Trebel.

Tertiò quoque loco probatur per euidentem iniu-
4 ſtitiam, vel iniuriam, † ſiue gratiam, vt dilucidè reſpōdit Vlpian. in l. ſi filiusfamilias. ff. de iudic. & ex traditis ab Alex. in conſil. 121. num. 11. lib. 2. & refert ſequendo Angel. ita tenentem in ſua diſputatio: Duo ad inuicem litigantes, & Petr. de Anch. in ſua diſput. incip. cum C. laicus.

Quartò poteſt probari dolus contra iudicem ex ca-
5 pitali inimicitia † quam gerit, contra quem tulit ſententiam, vt docuit Bal. in l. cum à te. verſ. quæro quid. ff. de do. & in conſ. 217. uerbo libelli. nu. 9. lib. 2.

Quintò probatur etiam dolus contra iudicē, quan-
6 do iuris ordine non ſeruato fulminatur, † & parte nō citata contra aliquem proceſſiſſet, vt cauit Marcel. in l. lex Iulia. ∫. fi. ff. ad leg. Iul. rep. poſt glo. in ver. calore, & ſancitum eſt in c. 1. de re iudic. in 6. & in c. conquerente. de reſtit. ſpol. Ale. poſt gl. in l. iuſtè poſſidet. ff. de acq. poſſ. Auguſt. Bero. in c. ſuper literis. num. 71. de reſcrip.

CONCLVSIO DXXXIV.

ARGVMENTVM.

Domeſticus teſtis, an à teſtimonio repellatur.

SVMMARIVM.

1 *Domeſticus teſtis à teſtimonio repellitur.*
2 *Domeſtici qui dicantur.*
3 *Domeſticus dicitur habitans in eadem domo, licet ipſi non poſſet imperari, & poteſt repelli à teſtimonio.*
4 *Domeſtici non adeo dicuntur plures, qui cohabitent in eadem domo æqualiter.*
5 *Domeſtici repelluntur à teſtimonio, ſiue ſint propriè, vt pater, & filius, ſiue impropriè, vt familiares, & ij quibus imperari poteſt de iure, vel de facto.*
6 *Domeſticus nedum dicitur ille, qui ſubſit ratione patriæ poteſtatis, vel dominicæ, ſed etiā qui cohabitet, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familiæ.*
7 *Domeſtici dicuntur, qui viuunt ad vnum panem, & ad vnum vinum.*
8 *Domeſtica dicitur concubina, & à teſtimonio repellitur.*
9 *Domeſtici non admittuntur, etiam quòd deponerent in tormentis.*
10 *Domeſticus patris non poteſt teſtificari pro filio, nec econtra, maximè ſi pater, & filius ſimul habitent.*
11 *Domeſticus, ſi tempore iuramenti deſierit eſſe domeſticus admittitur.*
12 *Domeſticus tunc repelliter à teſtimonio, quando in fraudem receſſit ab ipſa domeſticitate.*
13 *Domeſticus famulus diligenter debet interrogari, quare fuerit expulſus, & an ſit reuerſurus.*
14 *Domeſtici teſtis fraus ex eo probatur, quod poſteà cauſa finita in domo reuertitur.*

15 Dome-

[Do]meſtici teſtes admittuntur, quando non poteſt probari [f]actum niſi per ipſos.
[Do]meſtici non ſolum admittuntur in probando matrimonio clandeſtinè contracto, ſi non poteſt verſimiliter ſciri, niſi ab ipſis, ſed etiam præferuntur alijs.
[D]omeſtici ad probandum ea, quæ domi facta ſunt, admittuntur.
[D]omeſtici, quo caſu admittantur pro teſtibus domeſticis contra extraneos.
[D]omeſtici, & familiares non probant, ſi aliqua culpa põt obijci parti, cur non adhibuerit alios teſtes, per quos intentionem ſuam poſſet probare.
[I]n actu contrahendi matrimonium, ſi potuerunt contrahẽtes alios teſtes non domeſticos adhibere, & non adhibuerunt, ipſis debet imputari.
[V]xor admittitur ad probandum ſubtractionem rerum hereditariarum per hæredem.
[D]omeſtici probant aliquem voluiſſe vxorem necare, & ſimilia delicta perpetrare.
[S]uppellectilia domus poſſunt probari per teſtes domeſticos.
[Q]uæ perdita ſunt in domo, vel in naui, contra dominum domus, vel nauis poſſunt probari per teſtes domeſticos.
Domeſtici admittuntur ad probandam mentem muti ex ſignis.
Domeſtici admittuntur, ſi inducantur ad probandam innocentiam alicuius.
Familiares iudicis admittuntur ad probandam eius innocentiam.
Domeſticus valde honeſtus, & bonæ conditionis, & famæ admittitur.
Teſtis inſtrumentarius licet ſit domeſticus, nihilominus admittitur, & probat.
In teſte inſtrumentario domeſtico ceſſat ſuſpicio, cum ſic partibus placuerit.
Domeſtici teſtes ſaltim faciunt indicium.
Domeſtici teſtes ſi plures ſunt plenè probant, ſed ſi vnus tãtum ille facit indicium.
3 *Domeſtici teſtes non faciunt etiam qualemqualem præſumptionem.*
4 *Domeſticus, quando producitur cõtra domeſticum admittitur pro teſte.*
5 *Domeſticus teſtis admittitur fauore eccleſiæ.*
6 *Domeſticus admittitur data æqualitate domeſticitatis.*
7 *Domeſticus admittitur, quando deponit in vtramque partem pro domeſtico.*

1 **Domeſticum teſtem** † à teſtimonio repelli, nullus eſt, qui ignoret præſertim cum pluribus Imperatorũ reſcriptis, & iuriſconſultorũ reſponſis, & Pontificũ ſciris id maximè fuerit cõfirmatũ, vt in primis ab Impp. Valer. & Gallic. in l. 2. C. de teſtib & ab Imper. Leone in l. fi. §. fi. C. de his, qui ad eccleſiã confugiunt, & colligit ex Impp. Arcad. & Honor. l. pen. C. qui accuſ. nõ poſ. & ſancitũ eſt ab Imper. Gordiano in l. pridẽ. C. de quæſt. atq; cõſtitutũ eſt ab Impp. Grat. Valent. & Theodoſ. in l. vnica. §. illo. C. ſi quæcunque prædi. põt. & ab Imp. Philippo in l. inſtr͞u. C. de proba. reſum ẽt eſt à Marcello in l. reſpiciendũ. §. furta. ff. de pœnis. atq; à Paulo in l. penul. ff. de teſtib. hoc idẽ decreuit Vrbanus III. Pontifex Maximus in c. in literis. de teſtib. atq; Caliſtus in c. 1. & Anacletus in cap. 2. & Pontianus in c. 4. Gelaſius quoq; in c. accuſatores. 3. q. 5. poſteriorũ ẽt iuriſconſultorũ turba hoc idẽ cõprobauit, vt Spec. in tit. de teſtib. §. 1. verſ. itẽ excipit, ꝙ eſt domeſtic. Ang. in conſ. 160. col. 5. verſ. nõ probant ẽt Giamm. conſ. 26. nu. 30. & ſeq. Dec. in cõſ. 133. col. 2. verſ. primo ergo. & tenet Nepos de Monte Alba. in ſuo tract. de teſtib. in prin. nu. 1. & Iacob. Butrig. in eo. tract. in prin. nu. 21. & Iacob. Egid. eo. tract. in prin. n. 10. Idem Federic. Schenc. eo. tract. nu. 27. & Steph. Aufrer. in eo. tract. nu. 34. & Ioan. Crot. in eod. tract. in 3. par. nu. 98. Idem Egid. Boſſ. eo. tract. num. 93. & 108. & Domhauder. in eo. tract. de teſtib. nu. 5.

2 Qui aũt dicantur domeſtici † in iſto propoſito conſulendus erit id latè tradens, Nepos de Monte Alb. in ſuo tracta. de teſtib. in princi. & adeundus erit Federic. Schench. in eo. tract. nu. 27. & inſpiciendus Nellus à Sancto Geminiano nu. 11. id etiam tibi ſuppeditabit Stepha. Aufrer. in eo. tractatu. nu. 35. atq; hoc ſuggeret Alberic. de Malet. in eo. tract. c. 2. quod & conſtabit ex ijs, quę infrà dicemus.

3 Primò ampliatur, vt procedat concluſio, etiãſi tali domeſtico non poſſet imperari, dummodo vnà habitet in eadem domo, nam tunc dicitur domeſticus, &
* poteſt repelli à teſtimonio, vt de * communi opinione ſcribentium atteſtatur Soc. in conſ. 17. num. 3. & 4. vol. 1. & Dec. in conſ. 133. col. 2. ver. 1. ergo.

Limita prædictam ampliationẽ non habere locũ,
4 qñ plures cohabitarent in eadẽ domo æqualiter † nã tunc non adeo diceretur in hoc propoſito domeſtici, ꝙ repellerentur, vt tradidit Steph. Aufrer. in ſuo trac. de teſtib. nu. 35. verſ. ſuper quibus Felyn.

Secundò ampliabis, vt vera ſit concluſio, ſiue ſint domeſtici propriè, vt pater, & filius: ſiue impropriè, vt
5 familiares, vt ſunt qbus imperari põt, de iure, † vel de facto, ſiue ſint impropriiſſimi, vt coloni, laboratores, & mercenarij, iuxta ſñiam gl. in §. in teſtib. Inſtitu. de teſta. & Doct. prodidere in d. c. in literis. de teſtib. & in d. l. 2. C. de teſti. & refert auctor addit. ad Capel. Toloſ. quæſt. 4. verſ. adde, quòd regulariter. De patre verò conſtitutum eſt in l. parentes, C. de teſtib. & in l. teſtis idoneus, ff. de teſtib. & Aret. reſpondit in conſ. 13. colum. 6. verſic. & præmitto, & dicetur latè infrà in conclu. Pater. de eo autem, cui poſſit imperari conſuluit Zaſius in conſ. 29. nu. 20. vol. 2. & cauit Bald. in conſ. 30. incip. videndum eſt primò, ver. & cũ iſti. vol. 2. quibus accedit Aret. in §. pater. nu. 8. verſ. & gl. in cane. Inſtit. de teſta. ordi. at de mercenario eſt gl. in d. c. in literis. in verbo, de familia. & probatur Spec. in tit. de teſtib. §. 1. verb. itẽ excipitur. ꝙ non eſt idon. & ad iſtã ampliatiõẽ ſpectant ea, quæ fuere animaduerſa à Stepha. Aufrer. in ſuo tract. de teſtib. nu. 34. vbi inqt
6 † nedum illum propriũ dici domeſticũ, qui ſubſit ratione patriæ poteſtatis, vel dominicæ, ſed ẽt qui cohabitet, & aliquo modo ſit inferior, vel ſubiectus capiti familię, vel libertus, aut mercenarius, & ſimiles, ſecundũ Bal. in l. 2. C. de teſti. & Spe. tit. de teſte. §. 1. verſ. itẽ excipitur, ꝙ eſt domeſticus. & Dominic. poſt Ioan. Andr. in c. fi. col. 5. de verb. ſigni. lib. 6. & Bal. in d. c. li-
7 teris, inquit † craſſe loquẽdo omnes dici domeſticos, qui viuunt ad vnum panem, & ad vnum vinũ, vt eius verbis vtar, per §. cogitandũ. in Auth. de monachis.

Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in concubina,
8 quæ tanquam domeſtica † repellitur, vt tenet Bald. in l. 2. ff. de teſtib. quem ſequitur Iaſ. in l. ſed & ſi quis. in prin. ff. ſi quis caut. atque confirmat. Ioan. Lup. in rub. de dona. int. vir. & vxor.

Quartò amplies velim concluſionem, vt locum
9 habeat, † etiamſi domeſtici deponerent in tormentis: nam tunc etiam non admittuntur, vt ait Hippol. Marſil. in l. 1. §. ad quæſtionem, per illum text. num. 1. ff. de quæſt.

Quintò, ampliare poteris, vt nec domeſticus patris
10 poſſit teſtificari pro filio, † nec econtrà. maximè ſi pater, & filius ſimul habitent. ita placuit Io. Fab. in §. in teſtib. in fi. Inſtit. de teſtib. & refert Apoſtil. ad Capel. Toloſ. in q. 4. in fin.

Primùm concluſionẽ ipſam limitabis, vt locũ ſibi
11 non vendicet, qñ talis domeſticus tpe mſi, † deſierit eſſe domeſticus, per l. 3. §. 1. ff. de teſtibus, & videtur tenere Cyn. in allata l. 2. & probauit Spec. in tit. de teſte. §. 1. ver. quid ſi olim, dicit. Bar. in l. 2. §. idem Nummo. ff. de quæſt. & refert auctor addit. ad Capel. Toloſan. deciſ. 4. verſicu. prædicta dic eſſe vera, quibus adhæret Henric. Boic. in d. cap. in literis. colum. 2. in 2.

caſu,

caſu,de teſtib.& ibi Abb.col.3.verſ.ſed extra gl.ſnde-
re quoque, Alex.conſ.5.col.3.verſ. poteſt etiam reſpõ
deri.vol.1.Ang.in conſ.175.col.pen.verſ.& maximè.
Grat.in conſ.41.col.2.verſ. tertiò admittuntur. vol.1.
Ruin.in conſ.36. col.6.verſ. item non obſtat, volu.4.
Barto.docuit in l.1.§.idem Nummio. per tex. & in l.
vnius.§.penul.de quæſt.& in l.deferre.§.item decreue
runt,in fi.de iure fiſci.Bal.etiam probauit in l.1.circa
med.C.de epiſc.& cler.& in l.nihil in prin.ff.de inoff.
teſta. quibus accedit Alex.in conſ.149.viſo proceſſu
inter Michael.col.2. verſ.non obſt ſi dicatur,lib.5.&
Tiraq.in tracta.ceſſante cauſa in 1.par.nu.101.incip.
famulitio.

12 Quod ſublimitabis, vt non procedat, † quando in
fraudē receſſit ab ipſa domeſticitate (vt noſtri vocãt)
quia tunc ēt repellitur à teſtimonio,vt expreſsè voluit
Spec.in alleg.§.1. ver. quid ſi olim. de teſtib.;& ſenſit
Bal.in d.l.2.col.2.verſ.ſed quid ecõtra,& Ang.& Sal.
tradidere in l.ſeruos,C.de quæſt.& Bal. prodidit in d.
13 c. in literis. vbi loquens de famulo † dicit diligenter
debere interrogari,quare fuerit expulſus, & an ſit re-
uerſurus,vt etiam refert auctor additio.ad Capel.To-
loſ.in d.q.4.verſ.dic,quod ſi fuerit.

Et probabitur iſta fraus ex eo, quod poſtea talis re-
14 uertitur † cauſa finita, argu.l.ſi quis adulter. §.1.ff.de
adulter.& l.ſicut.§.ſuperuacuum.ff. quibus mod. pig.
vel hypotheca ſoluatur, & ex alijs congeſtis à Tiraq.
in tract.ceſſante cauſa.in 1.par.nu.102.

Secundò loco concluſionē limita, vt nõ procedat,
15 qñ non poteſt probari factum, † niſi per teſtes dome
ſticos,vt colligitur ex l.conſenſu, & ibi Bal.& Sal.tra-
didere,C.de repud.idem ēt Bal.in l.parentes.C.de te-
ſtib.vbi dixit in vxore,& fratre:& idē Bal.in l.fi.§.licē
tiam.C.de iure delibe.& Bar.docuit in l.in tñ.§. vni-
uerſitatis.ff.de rer.diui. & fuit obſeruatũ in c. veniens
de teſti.& in c.& ſi Chriſtus,de iureiu.in fi.& in c.pue
nit.de teſt. & in c.quanq̃. 14.q.2. & habemus ex l.lex
quæ,& ibi Bal.C. de admi.tut. Alex.meminit in cõſ.
63.nu.6.vol.1.Dec.aſſeruit in conſ.133.Gram.placuit
conſ.45.nu.25.& in conſ.59.nu.12. & conſ.88.nu.4.at
que cõprobauit Franc.Aret.cõſ.13.nu.17. vbi voluit,
16 & cõſuluit † in probando matrimonium clandeſtinè
contractũ in domo, tale matrimoniũ nõ poſſe veriſi-
militer ſciri,præterquã à domeſticis, & familiarib. &
ideo non ſolũ admitti in hoc caſu, ſed etiam præferri
alijs,vt eſt caſus in l. quoties. C. de naufrag. lib.11. &
ibi Bar.& Petr.Beninten.in deciſ.43. nu.4.

17 Et ꝙ domeſtici ad probandũ ea, † quæ domeſtica
ſunt,recipiantur,decidendo ſenſit etiam Afflic.deciſ.
304.nu.10.Bal.conſulendo in conſ.337.col.1.verſ.itē
delicta.vol.3.& in cõſ.427.col.1.verſ.itē delicta, vol.
5.cui adhæret Alex.in conſ.24.col.4.verſ.non obſtat,
volum.2.

Hanc limitationē declarabis,vt vera ſit in illis caſi
bus,in quibus nulla poteſt conferri culpa in illum qui
velit ꝓbare,ꝙ ꝓponit per domeſticos, quare alios nõ
18 adhibuerit, cũ fuerit caſus, † in quo nõ potuerit alios
adhibere,vel cõis conſuetudo ſit ēt prudentum viro-
rum, ne alij adhibeantur etiam pro teſtibus domeſti-
cis contra extraneos,& ad hoc probandum extare cõ
tex.in l.quoties.C.de naufrag.lib.11. perpetuò memo
riæ commendandum,teſtatur Soc.ſen.in conſ. 17.nu.
5.lib.1.vbi hanc declarationem ſine vlla dubitatione
confirmat,& diſtinguit,q̃ ſñiam alijs auctoritatib.cor
roborat: ſecus verò eſſet, ſi aliqua culpa poſſit aſcribi
19 parti,cur non adhibuerit alios teſtes † per quos inten
tionē ſuam poſſet probare, nam tunc,licet ſit res, quæ
de ſui natura agatur inter domeſticos, & familiares,
ſeu corã domeſticis,& familiaribus tñ non põt ꝓbare
per domeſticos,& familiares, vt de hoc vř contex. in
l.2.C.de teſtib.& ita concludit idē Soc. in d.conſ.17.
nu.5.verſ.ſed ſi aliqua culpa.lib.1. ad ꝙ affert Abb.in
c.ſuper. de teſtib. vbi voluit, ꝙ qñ fuit in poteſtate il-
lorũ de collegio adhibere alios teſtes,nõn videtur, ꝙ
poſſit probari per illos de collegio.

Hinc elici põt illud,quod paulo ante ex auctorita-
te Franc.Aret.in d. conſ.13. nu 17.dicebamus in pro-
bando clandeſtino matrimonio admitti teſtes dome
20 ſticos, non ita facilè procedere, ex quo † in tali actu
contrahendi matrimonium potuerunt contrahentes
ipſi alios teſtes non domeſticos adhibere,vt ex ſe ma
nifeſtum eſt quos cùm non adhibuerint, culpa ipſo-
rum ipſiſmet debet imputari, vt determinat idem So
cyn.in d.conſ.17.d.nu.6.lib.1.

Prætereà intellige ꝓcedere in his, q̃ ſolita ſunt pertra-
ctari inter domeſticos, & ꝙ habitu, & actu teſtes alij
nõ habeanť, qa illa gerant alij excluſis, ſecus ſi actus
inſpecto cõi curſu ſic ſe exhibeant, ꝙ de eis poſſint
alij teſtes haberi: licet fortè non habeant actu, vt ex
adductis patet ab Apoſtil.ad Capel.Tholo.q.4.

21 Primò ex iſta ſecunda limitatione infertur,† vt etiã
vxor admittatur ad probandam ſubtractionem rerũ
hæreditariarum per hæredem,vt tradidit Bal.in auth.
ſed cum teſtator. colum. 2. verſic. quæro poſt decret.
C. ad l. falcid.

22 Secundò infertur, † vt domeſtici probent aliquem
voluiſſe vxorem mœchare, vel ſimilia delicta perpe-
trare,ſecundum Sal.in l.fi.C.de ſicar.

23 Tertiò infertur, † poſſe probari per domeſticos ſup
pellectilia domus,vt videre eſt in l.lex quæ tutores.C.
de admin.tutor.& ibi Bar.Bal.& Salyc.

Quartò infertur,vt ea quæ perdita ſunt in naui, vel
24 in domo,& ſic contra dominũ domus,vel nauis † poſ
ſint ꝓbari per teſtes domeſticos,ita notauit Bar.Ang.
et Iac.Rebuff.in l.quoties.C.de naufra.lib.10. et Bar.
in l.fi.§.licentiam.C.de iur.delib.

Quintò infert̄, vt etiam ad probandam mentē mu
25 ti † ſignis admittantur domeſtici, vt ſcripſit Bar.in l.
mutum.ff.de acq. hære de quibus omnibus meminit
auctor additio.ad Capel.Toloſ.in d.quæſt.4.

Tertiò primario loco limitabis concluſionem nõ
procedere,qñ teſtes inducuntur ad probandam inno-
26 centiam alicuius,† nam tunc admittuntur domeſtici,
ita Alex.reſpondit in conſ.5.num.6.vol.5.et liquet ex
addit.ad Hippo.Marſ.in l.1.§.ad quæſtionē.nu.26.de
quæſt.et deciſum fuit à Boer.in dec.105.et cautũ eſt à
Ioan.de Anan.in conſ.59.incip. viſa inquiſitione for-
mata,et refert Crott.in ſuo tract.de teſtib.par.3.n.29.
et ita ſenſit Flor.in l. teſtis idoneus. ff. de teſtib. ac Iaſ.
in l.ſed et ſi qs.ff.ſi quis cautio.Paris de Put.in tract.de
27 ſindic.in verb.teſtis an familia. vbi dicit † ad proban
dam iudicis innocentiam admitti eius familiares.

Quartò limita,concluſionē non habere locũ in do
meſtico valde honeſto,et bonæ cõditionis, et famæ,
28 † qa talis admittiť,vt latè traditum eſt ab Hippol. de
Marſ.in l.1.§.ad qõnem.nu.7.ver. limita ēt hunc tex.
cũ plurib.ſeq.ff.de quæſt. et reſponſum eſt à Rom. in
conſ.420.col.2.nu.5.verſ.tertiò idem manifeſtať.hoc
ēt relatu eximium cenſuit idē Hipp. de Marſ.in ſing.
5.regula eſt, ꝙ familiares ita quoq; ſcriptum reliquit
Anr.de But.in d.c.in literis.ibi,ſed tamen diligēter, et
Bal.ibid.nu.1.col.1.verſ.dicit Inno.et ibid.ēt Feli.nu.
4.colu.2. verſ. fallit ſecundò, de teſtib.in hanc ſñiam
fuit conſultum à Gozad.in conſ.94.nu.32. verſ.omit
to,quod quaſi omnes,ſicq; cauit Ruin.in conſ.53.nu.
6.verſ.nam multi ex teſtib.vol.4. id quoq; cõſulendo
comprobat Grat.in conſ.41.col.2. verſ. tertiò dubita-
tur,vol.2.et placuit idem Ruin.in conſ.36.col.6.verſ.
non obſtat allegatus.vol.4.

Quintò limita primariã concluſionem locum ſibi
29 non vendicare † in teſte inſtrumentario,nam licet ſit
domeſticus,nihilominus admittiť, et ꝓbat, vt aſſeue-
rauit Hipp. de Marſ. in d.l.1.§. ad quæſtionem.nu.27.
ff.de q̃ſt.et tradidit Bal.in l.ēt col.1.in fi.ver.et hæc ve
ra ſunt.ff.de teſtib.et ita cauit Cępol. in ſua caut.217.
ver.item pro quo optimè facit, vt etiã decidit Bella.

30 in conſ. 43. col. 3. verſ. iſtis autem: † nam in eo ceſſat
ſuſpicio, cum ſic partibus placuerit, ad quod cõferũt
animaduerſa à Bal. in l. inſtrumenta in fi. C. de proba.
& refert auctor addit. ad Capel. Toloſ. in quæſt. 4. ver.
item poſſunt eſſe teſtes in inſtrumentis.

Sextò limitatˀ concluſio, vt vſq; eo non procedat.
31 † q̃ ſaltẽ tales teſtes domeſti faciãt indiciũ, ita inquit
Marſ. in d. l. 1. §. ad q. nu. 3. de q. & confirmauit Bal. in
ſua Marg. in ver. teſtis. col. 6. verſ. teſtis familiaris.

Sublimites tamen, qñ eſſent plures teſtes domeſti-
32 ci, tunc enim probant plenè, † ſecus ſi vnus tm̃ eſſet,
nam talis optimè facit indicium, vt inſigniter docuit
Bal. in l. 2. in prin. de excu. tuto. & refert addit. ad Ca-
pel. Toloſ. in q. 4. verſ. item quando ſunt plures.

33 Contrariam tamen, † ꝙ ſcilicet tales teſtes non fa-
ciant ẽt qualemqualem præſumptionem, ſequutus eſt
ſententiam Bal. in l. in teſtimonium. ff. de teſtib. cuius
ſententiam nonnulli alij ſua auctoritate corroboraue-
re, vt Fel. in c. in literis. colum. fi. verſ. nota, de teſtib. &
Gramm. in conſ. 29. nu. 33. atque expreſsè Abb. in d. c.
in literis in 3. not.

34 Septimò limita, † quando domeſticus producitur
contra domeſticum, etenim tũc admittitur pro teſte,
auctore Speculat. in titu. de teſt. §. 1. verſ. quid ſi aduer
ſarius, vt teſtatur etiam Mil. in ſuo repertor. in §. teſtis,
verſ. teſtificari, & refert Add. ad Capel. Toloſ. in q. 4.
verſ. item admittuntur.

35 Octauò limitatur fauore eccleſiæ, † nam tũc dome
ſticus admittitur, vt ait gl. in c. 2. 29. diſt. & gl. in 14. q.
2. in ſumma, & refert auctor addit. ad Capel. Toloſ. in
4. verſ. item admittuntur fauore &c.

Nonò limitatur data æqualitate, vt ſic loquar, do-
36 meſticitatis, † nam tunc ẽt admittitur domeſticus, per
reſponſum Iuriſconſul. in l. non ſolũ. ff. de rit. nupt. vt
obſeruauere ſcriben. in d. l. ẽt, & *ibi* gl. & Petr. de San-
cto Georg. de teſtib. & refert idem auctor addit. ad
Capell. Toloſ. in q. 4. ver. item niſi ſit pariter.

Decimò limitatur, quando domeſticus deponit in
vtranq; partem pro domeſtico, qñ tunc eum nequeat
pro parte acceptari, & pro parte reijci admittitˀ, vt au-
ctor eſt Petr. de Sancto Georg. in d. l. etiam. C. de teſti.
& refert idem auctor. addi. ad Capell. Thol. in d. 4. q.

Reliqua huc ſpectãtia commodius tradita ſunt in
concluſione, Conſanguineus, & in concluſione, Fa-
miliaris, & in alijs ſimilibus concluſionib.

CONCLVSIO DXXXV.

ARGVMENTVM.

Quibus ex coniecturis probetur domicilium mutatum, & alibi conſtitutum eſſe.

SVMMARIVM.

1 Domicilium præſumitur in loco originis, niſi probetur eſſe mutatum.
2 Domicilium mutatum probatur, quandò quis venditis rebus ſuis quas alibi poſſidebat, in aliam vrbem cum familia demigrauit.
3 Qui ſtatim vbi habitare vrbẽ cœpit, proteſtatus fuit, ſe velle in ea domicilium conſtituere abſque mora incolatum acquirit.
4 Domicilium mutare, & conſtituere in ea vrbe is præſumitˀ, qui priuilegium impetrauit, quo ius ciuitatis petebat.
5 Clericus ſecularis ſi habet beneficium exigens reſidentiã vtpotè curatum, præſumitur ibi ſortiri domicilium, ſecus ſi non requirat reſidentiam.
6 Domicilium probat, qui oſtendit aliquem alibi aſſiduè habitaſſe, vt per decem annos.
7 Domicilium acquiritur per decennium.
8 Domicilium contractum eſſe arguit aſſidua habitatio.
9 Domicilium an contrahatur per ſpatium decennij, relinquẽdum eſt iudicis arbitrio.
10 Iudex etiam minori tempore decennij arbitrari poteſt contractum eſſe domicilium iuxta loci, & perſonarum conditionem.
11 Domicilium conſtituitur minori ſpatio quàm decennali.
12 Domicilium, & incolatus in ciuitatibus Germaniæ ex conſuetudine, vel ſtatuto poſt annum acquiritur.
13 Domicilium non cõtrahitur etiam per mille annos, ſi quis habet animum recedendi, vt ſcholaris.
Contrarium in ſcholare, nu. 17.
14 Scholaris, ſi elapſo decennio, quod ſtudiorum cauſa conceſſum videtur, habitationem continuauerit, & ibi ſedes fixerit, præſumitur ibidem velle domicilium conſtituere.
15 Pupillus qui apud auiam tutricem in alia parochia pmanſit, non præſumitur ibi voluiſſe domicilium conſtituere.
16 Ad domicilium conſtituendũ neceſſario requiritˀ animus.
18 Domicilium ex animo incolæ cõtrahitur, & a ſummo animo pendet, ideo aſſertioni eius, qui declaret animũ ſuũ, ſtandum eſt.
19 Domicilium illic probatur quem habere, vbi cũ rebus ſuis ſe contulit, & declarauit ſe ibi velle habere domicilium.
20 Animum permanendi in loco habere præſumitur, qui ibi tranſtulit res ſuas.
21 Domicilium ex eo ſolo præſumitur contractum, quòd in loco bonam partem bonorum ſuorum quis tranſtulerit.
22 Domicilium fuiſſe conſtitutum probari non poteſt ex ſola domus poſſeſſione.
23 Domicilium alicuius non probatur ex eo, quod ibi pergulam habeat.
24 Domicilium quod alibi quis habeat non cenſetur eſſe extinctum ex tranſlatione ſola maioris partis bonorũ ſuorũ.
25 Domicilium poteſt quis habere pluribus in locis.
26 Domicilium, durante metu, contraxiſſe non præſumitur, qui aliquo iuſto metu impulſus, ſe, res, familiamq; ſuam alibi tranſtulit.
27 Quæſtio, cui parochiali eccleſia canonica debeatur, quando aliquis parochianus alicuius parochialis eccleſiæ in rure ſitæ, metu belli, & hoſtium immanitate, domicilium mutat, & vbi commigrauit perit.
28 Animus mutandi domicilium neutiquam præſumitur, niſi probetur.
29 Poſſeſſionem non admittit, qui metu hoſtiũ ab illa receſſit, ſi poſſeſſio ab hoſtibus occupata non ſit.
30 Domicilium rurale mutaſſe, & vrbanũ legiſſe præſumitur qui poſtquam metus ceſſauit, in vrbe remanſit, & rus nõ ſe contulit, vbi prius commorabatur.
31 Quæſtio, vbi domiciliũ elegerit, & cuius Parochiæ cenſendus ſit puer, qui natus in vna, cũ parẽtibus eſſet orbatus, ſub tutela auiæ in alia parochia per quatuordecim annos habitauit, in prima onera ſubiens, decimas bonorũ perſoluens, & ſuppellectilia cuſtodiens, in ſecunda quandiu vixit diuina audiens, & eccleſiaſtica ſacramenta percipiẽs. Et cui parochiali eccleſiæ fratres prædicatores, quibus ipſe morti proximus legauit, teneantur ad quartam.
32 Puer non longe a furioſo diſtat.
33 Pupillus vna cum auia tutrice morari debet.
34 Qui ex vna parochia ponit ſe pro mercenario in alia, etiã minus anno illi ſacerdoti det cõfiteri, & pſonalia ſoluere.
35 Quando de ſtatu perſonæ agitur inſpiciendũ eſt vltimum tempus.

1 Domicilium pſumi in loco originis, † niſi pbetur eſſe mutatum, nos docet Bal. in l. fi. col. 2. poſt nu. 2. ver. ſed ſuffi cit. C. ſi à non cõpet. iud. & colligere eſt ex contex. l. aſſumptio iuncta gl. ſuper ver. mutare. & gl. ſup verb. non domiciliũ. in fi. ibi, tu dic, ff. ad municip. & ſentit Socy. in rub. ff. ſol. matr. nu. 23. verſ. quantumcunque domicilium originis, ꝙ & comprobat Iuriſconſul. in l. nihil. ff. de capt. & poſtlimi. reuerſ.

Quòd ſi qs probare voluerit eſſe mutatũ, ex eo pla-

Digitized by Google

2 num facere poterit, ꝙ venditis, quas alibi poſſidebat,
rebus ſuis in aliam vrbem cũ familia demigrauit: mu
taſſe namq; domicilium, & in ea velle ſedem ſuã con
ſtituere colligere eſt ex Scæuolæ reſponſo in l. prædia,
§. fi. de fun. inſtruct. & eleganter id ſcripſit Alcia. in l.
pupillus. §. incola, ff. de verb. ſignif.

Ex preſtatione quoq; id probare poterit: vnde qui
3 ſtatim vbi habitare vrbẽ cępit, † velle ſe in ea domici
liũ conſtituere affirmat, abſq; mora incolatum acqui
rit, vt idem dixit Alci. ibidẽ, pmotus Abb. auctoritate
in c. fi. de paroch. cui ſnīæ ſe ſubſcripſit And. Gail. lib.
2. pract. obſer. obſeruat. 35. nu. 7. verſ. licet autem.

Præterea mutare & conſtituere Domicilium in ea
4 vrbe is præſumitur, † qui priuilegium impetrauit, quo
ius ciuitatis petebat: ita reſponſum eſt à Dec. in conſi.
283. & diligenter pro temporis anguſtia. nu. 11. quem
refert, & ſequitur idem Alc. vbi ſuprà.

Ad hęc clericus ſecularis habens beneficiũ exigẽs
5 reſidentiam, vtpote curatum, † pręſumitur ibi ſortiri
domicilium, ſecus ſi non requirat reſidentiã, per con-
tex. in c. dilectus. il 2. de reſcri. vbi amplè Fel. ita tradi
1 tum eſt à Rebuff. in praxi benef. titu. de diſpenſ. de nõ
reſiden. nu. 74. verſ. ad hæc clericus.

Poſtremò id commodè probabit, ſi oſtendet, quem
6 alibi aſſiduè habitaſſe, vt ſecundùm nonnullos, † per
10. annos, iuxta ſnīam Accurſ. in l. hæres abſens, in §.
proinde, in verbo, debebit. ibi, irẽ ratione curſus tpis,
ff. de iudic. & in l. 2. in verbo, conſtituerint. & in l. 3. in
verbo, incolas. C. de incol. lib. 10. Accurſiũ ſequutus
eſt Bal. in conſ. 393. punctus talis, videlicet Titius Se-
nenſis, aliàs incipit, Quæſtio ſtat in hoc, an iſte cõſti-
tuerit domiciliũ in Ciuitate Aretij. nu. 2. ver. ſi aũt ap
pareat. vol. 1. Per decenniũ namq; acquiri domiciliũ
7 † teſtaĩ Accurſ. in l. lex Cornelia. §. ſi tñ in fundum. ſu
per verbo nõ habeat, & ibidẽ Bar. nu. 1. & Albe. ff. de
iniur. ꝙ, & conſtitutũ fuit ab Imper. Alex. in d. l. 2. C.
de incol. lib. 10. ab hac ẽt ſtetit ſnīa Cyn. in l. 2. quẽ ibi
refert, & ſequĩ Pau. Caſtr. poſt nu. 2. ver. dicit tñ Cyn.
C. vbi ſenat. vel clariſſ. & in hanc rem conſulnis rñdit
* Philip. Port. Imol. in conſ. 21. nu. 69. cui ſnīæ * omnes
aſſenſiſſẽ, teſtis eſt non contemnendus Rimi. in conſ.
463. nu. 26. hoc idẽ vidit Rol. à Valle in conſ. 79. nu.
53. & ſeq. vol. 3. nec id omiſit Ruyn. in conſ. 18. nu. 2.
& in conſ. 61. nu. 12. vol. 1. id ẽt non latuit, dum de iu-
re rñdit Burſ. in conſ. 36. nu. 7. verſ. quid enim ſi foren-
ſis. vol. 1. Accurſ. ẽt alibi tradidit, vt in l. eſt verũ. ſup
verbo, incolas. C. de incol. lib. 10. cui accedit Alex. in
l. cũ filius. num. 3. ff. ſi cert. per. & in conſ. 91. repetitus,
nu. 8. ver. per lapſum decennii. vol. 7. & in conſ. 155. vi
ſo titulo quæſtionis. nu. 2. co. vol. 7. ſenſit quoq; Bal. in
conſ. 311. quæſtio ſuper qua. nu. 3. vol 4. & in cõſ. 313.
præfati excellen. Doct. poſt nu. 1. verſ. aut eſt dubium,
iſtis adhæſit Nicol. Boer. in reper. l. conſentaneũ. nu.
8 107. C. quomodo, & qñ iud. † & quod aſſidua habita-
tio arguat contractum eſſe domiciliũ, prudentiſſimus
prodidit Menoc. de arbit. iud lib. 2. cent. 1. caſu 86. nu.
* 14. vbi ita * omnes ſentire ſcripſit. idem placuit Alci.
in l. pupillus § incola, ff. de verb. ſigni. quem refert, &
ſequitur Emanuel Soarez in theſau. recep. ſenten. in
verbo, domicilium, il primo.

In aliam alij deſcenderunt ſeptentiam, vt nõ ſatis
9 ſit † ſpatium decennij, ſed id relinquendũ eſſe iudicis
arbitrio, ita profitendo ſcripſit Abb. in c. fi. nu. 8. verſ.
vltimo quæro. de paroch. & Fel. in c. dilectus filius. il
2. nu. 12. verſ. primus caſus. de reſcrip. & rñdit Dec. in
d. conſ. 283. nu. 14. atq; Parian conſ. 12. nu. 17. lib. 3. qui
10 iudex ẽt minori tpe decennij arbitrari poterit † con-
tractum eſſe domiciliũ, iuxta loci, & perſonarũ condi
tionem, vt doctiſſimè more ſuo ſcripſit Iaco. Menoc.
in tract. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. caſu 86. poſt nu. 16.
verſ. ego abſolute, quod idem videtur innuere Pet. de
Vbal. in tract. de canon. epiſ. & paroch. c. 7. verſ. octa-
uo quæro. nu. 10. vbi ex ſententia Io. in c. is qui de ſe-
11 pul. lib. 6. † aſſerit minore ſpatio, quam decennali do
micilium conſtitui.

Verumtamen priorem ſnīam ſic limitabis, vt locũ
ſibi non vendicet in ciuitatibus Germaniæ in quibus
domicilium, & incolatus ex conſuetudine, vel ſtatuto
12 † poſt annum acquiritur, nec patiuntur aduenam diu
tius ibi commorari, ſi lapſo anno iura ciuium redime
re nolit, quod quidem ſummam habet æquitatẽ pro-
pter communia onera ciuium: ita ſolere in vſu obſer-
uari teſtatur idem And. Gail. lib. 2. practica. obſer. ob
ſer. 36. poſt nu. 8. verſ. in ciuitatib.

Amplius ſecundo loco limitabis, vt non procedat,
13 ſi ille haberet animum recedendi: † etenim tunc ẽt p
mille annos non contrahĩ domiciliũ, vt in ſcholare,
ſic me docuit iuris interpretum coryphæus, Bart. in l.
quæſitũ. in prin. ff. de leg. 3. & idem ſenſere Bal. & Sal.
in auth. habita. C. ne fil. pro patre, atq; tradidit Fel. in
d. c. dilectus. il 2. nu. 2. de reſcrip. in hac quoq; manſit
ſnīa Ang. in conſ. 27 cui ſe ipſe ſubſcripſit Philip. Põr.
Imo. in conſ. 21. nu. 70. & Pau. Caſt. in d. l. 2. poſt nu. 2.
verſ. & p prædicta parte. C. vbi ſenat. vel clariſſ. & ho-
rũ mentẽ cõprobauit Sebaſt. Sap. in repet. §. proinde,
l. hæres abſens, nu. 10. ff. de iud. ꝙ latè proſequĩ clariſ.
Iacob. Menoc. de arbit. iudic. lib. 2. cent. 1. caſu 86. nu.
14 7. & nu. 22. habet hoc pro indubitabili in ſcholare, † ſi
certum eſt tñ cauſa ſtudij in loco commorari. ſi verò
verſemur in dubio, tunc elapſo decẽnio poſt ſtudio-
rum cã conceſſum videtur, præſumitur velle ibi domi
cilium conſtituere, ſi habitationem cõtinuauerit, &
ibi ſedes fixerit, vt ibi per eum; & paulò ante nu. 17.

Idem etiam, ꝙ de ſcholare diximus, vĩ fortaſſe di-
15 cendum de pupillo, † qui apud auiam tutricem, quæ
alterius erat parochiæ, q̃ pupillus, pmãſit: nã cũ legiti
ma, & neceſſaria cã ibi permanendi fuerit, non præſu-
mitur ibi pupillus voluiſſe domiciliũ conſtituere: de-
16 fuit enim animus illic, † q neceſſario requirĩ ad con-
ſtituendũ domicilium. l. domiciliũ. ff. ad municip. ita
voluit Pet. de Vbal. in d. tract. de canon. epiſcop. & pa
roch. d. c. 7. verſ. 16. quæritur, poſt nu. 26. & 28.

17 Attamen in ſcholare † longè ſecus ſenſit Ale. in d.
l. filius, nu. 3. ff. ſi cert. pet. Imp. Alex. reſcripto permo-
tus in d. l. 2. C. de incol. lib. 10. ꝙ vĩ etiam idem cõ
mare in d. conſ. 91. repetitur in cauſa. nu. 8. vol. 7.

Sed hanc contentiõnẽ ſcribentiũ ſic auferes, & di-
ces vt prior ſnīa habeat locũ, eum quis declarat ani-
18 mũ ſuum ibi nolle habitare: † nam cum domicilium
ex animo incolæ contrahatur, & hoc à ſuo animo pẽ
deat, parendũ erit eius aſſertioni, iuxta ſingularẽ, & in
ſignem gl. in §. ſed iſtæ. vbi Iaſ. nu. 54. Inſtit. de actio.
& ad id nuncupatim rñdit Bal. in cõſ. 313. præfati Ex-
cellentiſſ. Doct. poſt nu. 1. lib. 4. quod & pluribus com
probat Menoc. d. caſu. 86. nu. 6.

Poſterior aũt ſnīa procedit, qñ quis receſſit ex loco
cum ſuis rebus, & aliò ſe contulit, declarauitq; ſe vel-
19 le illic domicilium habere: † eo enim caſu certiſſimi
iuris eſt, illic pbari domiciliũ habere vt declarat Soc.
ſen. in c. fi. col. 7. verſ. ſexto principaliter quæro, de fo-
ro compet. poſt Abb. in c. fi. in fin. nu. 8. de paroch. &
colligere eſt ex contex. in l. domiciliũ. ff. ad municip.
& ibi gl. 1. & meminit idẽ Accurſ. in l. ciues. ſuper ver-
bo, larem, & ibi Impp. cũ dixere ibi, quis larẽ, rerum-
que, ac fortunarũ ſuarũ ſummã cõſtituit, C. de incol.
20 lib. 10. nã tunc non præſumiĩ animus redeundi, † ſed
permanendi in ipſo loco, vbi tranſtulit res ſuas: ita tra
didit Bar. in l. aſſumptio. §. iuriſprudentib. ff. ad muni-
cip. & in l. domicilium, ff. eo. Inno. ẽt id voluit in c. ex
tranſmiſſa, de renunciat. & confirmauit Bal. in d. rub.
C. ſi à nõ compet. iud. & obſeruauit Iac. Menoc. d. ca-
ſu 86. nu. 2. atque id notauit Pet. de Antiboli in tract.
de munerib. in 1. par. de perſon. muner. ſubeuntibus.
num. 26.

Quãdo verò verſabimur in dubio, vt ſi incola nũq̃
declarauerit, velit, necne in loco domiciliũ contrahere,

ibi ta-

ibi tamen bonam partem bonorũ ſuorũ tranſtulerit,
21 dicendum erit † ex eo ſolo præſumi domiciliũ cõtra-
ctum, ſi credimus Bar. qui ita veriſſimè ſcrip. in l. de iu
re.nu.2.ff. ad municip. & ante eũ monuit Azo in ſum
ma rub. C. vbi per tur. & voluere glo. in l. is cui. §. qui
legatorũ in verbo domicilium. ff. vt in poſſ. le. & in l.
eius, qui manumiſit. §. fi. gl. fi. ff. ad municip. atq; in l.
hæres abſens. in §. at ſi quo conſtit. in verb. debebit, ff.
de iud. gl. in c. dilectus. il 2. in verb. domicilium & ibi
Fel. nu. 12. ver. ſecundus caſus, de reſcrip. & cautũ eſt
à Bal. in conſ. 393. punctus talis, nu. 2. lib. 1. & in conſi.
334. factũ tale eſt, magiſter, lib 4. & in conſ. 411. quidã
Mediolanenſis circa fi. verſ. conſiderandũ eſt, ꝙ in fa
cto proponit. lib. 1. & Ruyn. in conſ. 61. nu. 22. lib. 5. &
ab oĩbus * ſcribentib. eſſe receptã opinionẽ eſt atteſta
tus Menoc. in d. caſu 86. nu. 18. quo in loco quamplu-
res alios idẽ ſentientes adducit, & multos ẽt in hanc
ſñiam citat Tiraq. in tract. de contrac. lignagier. §. 36.
gl. 3. nu. 7. verſ. nam & quis quoq; intelligitur, quod &
eleganter repetijt Io. Annibal in repet. rub. ff. ſol. mat.
nu. 178. verſ. ſed alio reſpectu.
22 Non tamẽ † ex ſola domus poſſeſſione, quæ in alie
na cõparatur, domicilium fuiſſe conſtitutum proba-
re poterimus, ſic ad verbum reſpõdit prudentiſſimus
Papin. in l. libertus, §. ſola domus, ff. ad municip.
Quemadmodum nec ex eo domicilium alicuius
23 probabimus † quòd ibi per gulam habeat, vt verbis
vtar Sebaſt. Sap. ita decidentib. in repet. §. proinde. l.
hæres abſens, nu. 6. verſ. vlt. not. ff. de iud.
Illud verò, ꝙ modò diximus, præſumi domicilium
14 contractum, † ꝙ quis alibi maiorem partem bonorũ
ſuorũ tranſtulerit, ita intelliges, vt ex illa translatione
ſola non probet̃ domicilium, ꝙ erat alibi, eſſe extin-
5 ctum, cùm quis poſſit habere domicilium † pluribus
in locis, vt l. eius. §. fi. l. Labeo. & l. aſſumptio. §. iuriſ-
prudentib. ff. ad municip. & c. cũ qs. §. 1. de ſepul. lib. 6.
per q̃ iura ita firmauit Lap. allegat. 99. cõe Florentiæ.
col. 2. ver. hinc eſt, quod æqualitas, ita reſponſum fuit
à Fran. Aret. in conſ. 135. poſt nu. 1. verſ. dato ergo.
Præterea illud ſic velim limites, vt non ꝓcedat, qñ
quis aliquo metu impulſus, res, familiamq; ſuã alibi
tranſtulerit: non enim ibi durante metu domicilium
† cõtraxiſſe præſumit̃: ita deciſum fuit à Pet. de Vbal.
in d. tract. de canon. epiſc. & paroch. c. 7. verſ. octauò
quærit̃, poſt nu. 9. vbi qõnẽm illam diremit, Parochia
nus erat quidam neſcio cuius eccleſiæ in rure ſitæ, quę
n cuiuſpiã ciuitatis dominatu erat: hic bello, hoſtium
que immanitate, quæ ibi flagrabat, coactus, vnà cum
omeſticis, & ſuppellectili, ne ſibi aliqua vis inferret̃,
omicilium mutauit, illiq; cõmigrauit Parochiæ, quæ
n illa erat vrbe cõſtructa. Hic, dum mors immineret,
uidam tertiæ eccleſiæ neſcio quid legauit, ibiq; ſe hu
ari legit. † Quæro igitur, cum in parochia parochia
s eccleſiæ in illa vrbe poſitæ deceſſerit, cui parochia
eccleſiæ canonica debeatur? Debebitur ne paro-
iali eccleſiæ conſtitutę in ciuitate, vbi ille mortuus
an verò parochiali eccleſiæ ſitæ ruri cuius monẽs
t parochianus? Debebitur profecto canonica pa-
chiali eccleſiæ rurali. etenim cum è rure diſceſſerit
hoſtium metum, non deſijt eſſe parochianus eccle
ruſticanæ: nec domicilium mutaſſe præſumitur, &
mnino cum ſuis in vrbem ſeſe contulerit, cum eo
ſilio è villa non abierit, vt perpetuo vrbem inco-
t, quod nimirum requiritur, vt cenſeatur domici-
n mutaſſe, vt videre eſt ex Vlpia. in l. non vtique.
Paulo in l. domiciliũ. atque ab eodem Vlpian. in
s qui. §. Celſus. ff. ad municip. & ex ſæpe adducta.
C. de incol. lib. 10. † preſertim cum animus mutã-
ntiquam præſumatur, niſi probetur, vt tradidit
c. 1. in verbo, non timore mortis. de his, quæ vi,
ſue cau. ad quod pertinet quod reſpondit Vlpia.
finita. §. ſi quis metu, ff. de damno infecto, & ꝙ
Caius in l. qua ratione. §. fi. ff. de acq. rer. dom. &
quod idem conſuluit Caius in l. naturalẽ. §. in his. ff.
cod. de acq. rer. dom. & quod ſanxit Imperator Iuſti.
29 in §. fi. Inſtit. de rer. diuiſ. † & quod non amittat poſ-
ſeſſionem, qui metu hoſtium ab illa receſſerit, ſi poſſeſ
ſio ab hoſtib. occupata nõ ſit, colligit̃ ex Vlp. reſpon-
ſo. in l. clã poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acq. poſ.
& hoc pacto notat Io. in c. is qui. nouella. de ſepul.
Hanc tñ deciſionẽ intelliges, vt procedat, qñ durã-
te metu rus non ſe contulit, verum ſecus eſſet, ſi poſtq̃
metus ceſſauerit, in vrbe remanſerit: tunc enim mutaſ
30 ſe rurale, † & vrbanum domicilium legiſſe præſumit̃,
qua in re tam parochiali eccleſiæ illius vrbis, quã mo
riens incolebat, canonica parochialis debebitur, non
vero eccleſiæ parochiali ruri conſtructæ: ita limitat &
intelligit Pet. de Vbal. in d. tract. de canon. epiſcop. &
paroch. d. c. 7. verſ. octauò quæritur nu. 9. ad quod per-
tinet quod voluit Federic. de Sen. in conſ. 3. in nomi-
ne Domini quęſtio talis eſt. nu. 12. & quod idẽ ſcripſit
in conſ. 253. quidã puer natus. poſt nu. 3. verſ. item po
ne, quod propter guerram, & in conſ. 254. quæſtio ſub
ſequens poſt nu. 6. ver. item quid ſi quis.
Contratiũ tamen fortaſſe decidendum videretur
in hypotheſi, ſuper qua Feder. de Sen. cõſuluit in cõſ.
253. quidam puer natus, & in conſ. 254. q. ſubſequens
quæ conſilia nullis verbis immutatis de verbo ad ver-
bum tranſtulit Pet. de Vbal. in d. trac. de canon. epiſc.
& paroch. d. c. 7. ver. 19. quęritur. Sic igitur ſe habet hy
potheſis.
Puer quidã natus eſt in quadam Parochia, veluti S.
Petri. Hic parentibus orbatus, ſub tutela auię magnæ,
quæ alterius erat, quã pupillus parochię, vt diui Pauli,
conſtitutus eſt. Pupillum duxit auia habitatum vna ſe
cum in illa parochia Diui Pauli, qui 14. annis ibidem
incoluit, in qua quandiù vixit, vixit antẽ 18. annos, di
uina audiuit, & eccleſiaſtica ſacramẽta percepit. Nõ
tñ interea infans ab illa Parochia diui Petri animo
fuit alienus; eius enim ſemper tanq̃ Parochianus one
ra libenter ſubijt, dum eidẽ bonorũ ſuorum decimas
perſoluit, quinimò vna cum alijs Parochianis nomen
ſuum ibidem ꝓfeſſus eſt, ſeque, & bona ſua eidẽ diui
Petri eccleſiæ aſſignauit. Puer igitur cum adoleuiſſet
vxorem duxit, & ſæpe auiam coram cõmunefecerat,
ſe vxorem ſuam ad proprios lares velle deducere, vbi
omnia parata habebat, & in quibus ſemꝑ ſuppellecti
lem cuſtodierat. Hic itaq; adultus morti proximus te-
ſtamentũ condidit, & legauit ſe fratrum Prædicatorũ
31 ſepulchro velle cõdi. † Nũc quæritur de legato facto
loco fratrũ prædicatorũ, cum prædicatores teneantur
ad quartam eccleſiæ parochiali, per clem. dudum. §.
verum de ſepul. cui ex illis eccleſijs quarta debeatur,
an priori diui Petri, In qua ipſe adultus vna cũ ſuis pa
rentibus parochianus fuit, an verò poſteriori Sancti
Pauli, ſub cuius ditione ille deceſſit, & ad quam à tu-
trice translatus eſt?
Vtraq; pars validiſſimis eſt fulcita rationibus.
Et quod priori tñ eccleſiæ diui Petri quarta debea-
tur, illud vehementer vrget, quod puer ſemper illius
parochianus permanſit, quod ſine vllo negocio ꝓba-
tur; nam cum is ab auia ad poſteriorem perductus eſt
eccleſiam, is erat ætatis, vt nondũ rationis eſſet parti-
32 ceps; erat enim puer, † qui nõ lõgè à furioſo diſtat, vt
dixit Iuſtin. in §. pupillus. Inſti. de inuti. ſtip. vnde pil-
lũ acceſſiſſe ad auię parochiam dici nõ poteſt, habuiſ
ſe animum illic domicilium conſtituendi, ꝙ vt con-
ſtituatur, requiritur animus, & factum iuxta ſententiã
iure conſul. in d. l. domicilium, ff. ad munici. cũ igitur
is animum hunc non geſſerit, nullus aſſerere audebit
nouum domicilium conſtituiſſe.
Prętereà nec per moram, vel habitationem in auię
parochia poſt rationis vſum præſumit̃ domiciliũ con
traxiſſe: ibi enim cõmoratus eſt, ea certa de cauſa, pro
pter quã acceſſerat: neceſſaria nanq; fuit traslatio de
33 priori ad poſteriorẽ parochiam, † cũ pupillus vnà cũ
auia

ania tutrice debuerit morari, vt reſpondit Vlp. in l. 1. & 2. ff. vbi pupil. educ. vel mora. deb. vt itidem paulò ante de illo dicebamus, qui ſtudiorum cauſa ad vrbẽ in qua ſit gymnaſium, ſe transfert, qui in ea domicilium conſtituiſſe non præſumitur, niſi per decenniũ ibi permanſerit: at hic poſt pupillarem ætatem illic ꝑ decennium non ſubſtitit, cum intra 18. annum vita illum defecerit. Domicilium igitur ibi cõſtituiſſe nõ cẽſetur, vt tradidit Accurſ. in d. l. 2. C. de incol. lib. 10.

Quinetiam quòd ille noluerit paternum relinquere domicilium, nec hoc auiæ ſibi conſtituere, apertiſſimè conſtare videtur: ad ſuos namq; lares vxorem ducẽdam ſibi propoſuerat, ibiq; morari: qui quidem animus in hoc maximè attendendus eſt, per d. l. domicilium & per l. eius cui. §. Celſus. ff. ad municip.

Porrò cum prioris parochiæ, vt audiuiſtis, tanquã parochianus onera ſubierit, dum eidẽ decimas perſoluit bonorum ſuorum, cumque vnà cũ cæteris parochianis nomen ſuum in diui Petri eccleſia profeſſus fuerit, ſeq., & bona ſua eidem aſſignauerit, omniaque ibid. quæ ad parochianũ ſpectant munera exercuerit, qs non videat, retinuiſſe domiciliũ prioris parochiæ, noluiſſe aũt icolere illã auię, ꝓindè illi paternę nõ verò huic auię, canonica parochialis debebit.

Vigent, & ab aduerſa parte probabiles, & firmiſſimæ rationes, hoc eſt domiciliũ præſumi conſtitutum in poſteriori eccleſia diui Pauli, hincq; eidẽ quartã deberi, nam ibi diuina audiuit, & percepit eccleſiaſtica ſacram. præſumitur itaq; domicilium ibi contraxiſſe, ergo illi eccleſiæ quarta debetur, ita ſanxit Leo Sum. Põt. in c. 1. de ſepul. & cõſtituit Bonifa. VIII. c. 2. eo. ti. li. 6. & obſeruauere ſcribẽt. in c. 1. de ſta. monac.

Ad hæc, cum adoleuiſſet, & ſecundã parochiã quadrienniũ incoluiſſet, præſumitur ibi domicilium cõtraxiſſe, etiãſi minori tpe ibi habitauerit: vnde dicere
34 ſolebat Inn. in c. omnis. poſt n. 6. † ꝙ ſi quis ex vna parochia ponat ſe pro mercenario in alia parochia, ẽt minus anno, illi ſacerdoti dẽat cõfiteri, & perſonalia ſoluere. 16. q. 1. ergo domiciliũ cenſeẽ cõſtitui minori tpis ſpatio decẽ annor. quantum ad hoc, vt eccleſiæ parochiali, ad cuius parochiã ſe trãsfert, dẽat illa 4. vt ad hoc ſpectat, ꝙ notauit Io. An. in c. is, q de ſep. li. 6.

Inſuper vltimũ tpis ſpectandũ eſt, nam qñ de ſtatu
35 perſonæ agitur † inſpicimus vltimum tps, ad quod ptinet. l. ſi mater. C. ne de ſta. defunct. & c. cum eccleſ. de cau. poſs. & c. cum de beneficio. de præb. lib. 6. ſed iſte adultus tpe ſuę mortis habitauit in 2. parochia, & ibi deceſſit, ergo cenſendũ eſt, illum in 2. eccleſia domicilium conſtituiſſe, ergo illi eccleſiæ ſecundę quarta debebitur. Multa alia in vtramq; partẽ poſſent adduci, ſed ne lõgior ſim, me reijcio ad ea, quæ plurib. in vtranq; ſñiam tradita fuere à Fed. de Sen. in d. conſil. 253. quidã puer. vbi voluit puerũ iſtum præſumi conſtituiſſe domiciliũ in 2. eccleſia, proindè quartam ei deberi. Veruntamen Pet. de Vbal. in d. tract. de can. epiſ. & paroch. d. c. 7. verſ. præterea vltimum tps. n. 30. in fi. à cõtraria ſtetit ſñia, præſumi ſcilicet, conſtituiſſe domicilium in priori parochia, proindè ei canonicã parochialem deberi, cuius ſñiæ teſtem locupletiſſimum laudat Alex. ſed vbi id ſenſeri Ale. nõ aperit. Cui tamẽ adhæreas ſentẽtiæ tuũ lector eſto iudiciũ.

CONCLVSIO DXXXVI.

ARGVMENTVM.

Dominium difficilè probatu.

SVMMARIVM.

1 *Dominium eſt difficilis probationis.*
2 *In dominio non ſolùm titulum, ſed auctoris dominiũ probari oportet, aliter obtineri in cauſa non poteſt.*
3 *De dominio auctoris probare tunc oportet, quando quis petit rem, quam prætendit vigore tituli ab alio habiti.*
4 *Dominium difficile probatu, eo quia conſiſtit in iure.*
5 *Dominium probari poteſt indicijs, & coniecturis alijſque modis.*
6 *Dominium numeratæ pecuniæ eſt facilis probationis.*
7 *Dominium numeratæ pecuniæ probatur per ſimplicem poſſeſſionem, & per ſolam traditionem.*

1 DOMINIUM † difficilis eſſe probationis, omnes ſcribentes * vbiq; tenent, & præcipuè in l. cum res. C. de probat. idẽ voluit Spec. §. nunc aliqua. verſ. 46. nu. 70. tit. de loca. vel emph. quod idem decitum fuit à Boer. q. 42. nu. 25. id etiam ſenſit Soc. ſen. in conſ. 89. poſt nu. 9. verſ. & pro fundamento, & poſt nu. 16. ver. confirmatur etiam, &
* per totum illud conſ. lib. 1. & de * cõi opinione affirmat Pariſ. in conſ. 104. nu. 101. ver. quod etiam ſuadetur. lib. 1. hoc quoq; teſtatur Dec. in conſ. 42. num. 12. verſ. hinc eſt, quod fama, huius etiam fuit ſententiæ Bal. in c. ſtatuimus. n. 7. de offic. de leg. & aſſeruit Bart. in l. rem quæ nobis. poſt nu. 1. verſ. pro hoc facit, & ibi nu. 3. dat practicã dominium probandi de libro poſſeſſo. ff. de acq. poſ. & in l. rem alienam. poſt nu. 6. ver. ſed quia hoc non eſt facilè. ff. de pig. act. & meminit Paul. de Monte Pico in l. cũ fundus. §. ſeruũ tuum imprudens. ff. ſi cer. pet. nu. 5. idem vr̃ ſentire Bal. in conſ. 379. ſequitur, quod anno Domini 1328. de mẽſe Nouemb. poſt nu. 4. & in cõſ. 468. quidam Dom. Baſſianus. nu. 5. vol. 1. vbi & modum illud probandi docet. vol. 1. & clarè dixit idem Bal. in conſ. 89. nu. 1. eo. vol. 1. & Caſtr. in conſ. 133. iſte Martinus. num. 2. vol. 2. ac Rota deciſ. 1. aliàs 15. ſi in cauſa beneficiali. cir. fi. ver ſic. falſus autem eſſet poſſeſſo. de re iud. in nou. Abb. quoq; in c. ſępe. nu. 2. & 3. de reſtit. ſpol. Alex. etiam in d. l. rem quæ nobis. nu. 11. ff. de acq. poſſ. & in conſ. 4. videtur inſpectis. n. 10. verſ. verùm quia vol. 2. & Calcan. cõſ. 31. in cã Magnifici Domini Brunotij. col. 5. verſ. item quia cum probatio dominij ſit difficilis. Tenet etiã Menoch. in tract. de adipiſc. poſſeſ. in remed. 4. nu. 927. & in tract. de arbit. iud. lib. 2. centu. 1. caſ. 42. nu. 1. idem ſequutus eſt Crot. in conſ. 34. nu. 9. lib. 1.

Cuius quidem adeò eſt difficilis probatio vt quandoque cenſeatur impoſſibilis, vt ait Boer. in d. q. 42. nu. 25. cum ijs, quæ ibi adduxit. & Durand. confirmauit in tract. de arte teſtan. in tit. de acq. aut repud. hæred. caut. 20. nu. 30. vbi quoque ait Duran. conſilium iuriſconſulti ſequendum eſſe, cum ſuadet potius illis remedijs eſſe experiendum, quibus quis poſſeſſionem acquirat, vt neceſſitas probandi dominium in aduerſarios transferatur. l. ſi is qui. ff. de rei vendi.

2 Et ratio, † cur ſit dominium difficilis probationis, eſt, quia non ſolùm titulum, ſed auctoris dominium probari oporteat, aliter obtineri in cauſa nequaquam poteſt, ſecundùm Alex. in conſ. 7. poſt nu. 1. ver. dico, quod non ſufficeret. lib. 4. & Afflict. in deciſ. 40. nu. 3.
* & eſt * communis opinio, teſte Bar. in d. l. cum res. nu. 5. verſ. & ideò addit gl. & nu. 11. verſ. dico quod non infertur. C. de prob. ſicut etiã refert Grauat. ad Veſt. in lib. 5. c. 14. cir. fi. & Caſt. d. conſil. 133. d. nu. 2. & Afflict. deciſ. 23. num. 4.

3 Quòd intellige, quando quis petit rem, † q̃ prætendit vigore tituli, ab alio habiti: tunc enim oportet ꝓbare de dominio auctoris: ita reſpondit Caſt. in d. cõſil. 133. nu. 1. lib. 2. & tradidit Iac. de S. Georg. in rubr. ff. de rei vend. num. 27. ſic etiam deciſum fuit ab Affl. deciſ. 23. num. 4. & d. deciſ. 40. num. 3. quos refert etiã Contard. in commen. in l. vnic. C. ſi de moment. poſſeſſ. in oppoſ. 1. num. 12.

4 Redditur, & alia ratio huiuſmodi difficultatis † eo ſcilicet, qa conſiſtat in iure, vt auctor eſt Inn. in c. cũ cãm. poſt nu. 1. verſ. ſed ſi omittitur. de teſtib. quem Boer. refert in q. 42. nu. 28. & Crau. in conſ. 157. nu. 6.

Ideo

5 Ideoq; probari poſſe affirmant indicijs, † & cõiectu ris, per l. indicia. C. de proba. vt & ait Bal. in l. proprietatis, nu. 5. C. eo. Per antiqua inſtrũ. Item ex ſola fama, per recognitionem et per longæuam poſſeſſionem, vt de his omnib. meminit Menoc. in tract. de arbit. iudi. cent. 1. caſu 42. & dicetur infrà latius.

Primò limita principalem concluſionem non ven
6 dicare ſibi locũ † in dominio numeratæ pecuniæ, cuius probatio non eſt difficilis imò facilis, vt ait Crau. in conſ. 269. nu. 1. vbi voluit, quod per ſimplicẽ poſſeſſio-
7 nem, aut † per ſolam traditionem probatur dominiũ, multa ad hoc adducit Cõtar. de momen. poſſeſ. in oppo. 1. nu. 4. & latius loco ſuo dicetur infra.

CONCLVSIO DXXXVII.

ARGVMENTVM.

Dominium an probare debeat, qui agit petitorio, aut rei vendicatione.

SVMMARIVM.

1 *Dominium probare debet, qui agit petitorio, aut rei vendicatione alias ſuccumbet.*
2 *Dominium debet plenè probari, cum ſuper ipſo in rei vendicatione innitatur origo, & radix petitionis.*
3 *Iuramentum ſuppletorium non datur in probatione domini.*
4 *Dominium petentis in rei vendicatione nedum probandũ eſt, ſed etiam probari debet dominium auctoris, a quo rẽ habuit, quia petit virtute tituli ab alio habiti.*
5 *Dominium probari debet per veras cauſas, & non ſufficit poſſeſſio ipſius auctoris, nec minus fama, aut communis opinio.*
6 *Dominium nedum probari debet de antiquo, ſed etiam de præſenti. Contrarium, nu. 7.*
8 *Dominij probatio non requiritur, quando agitur petitione hæreditatis, & quid probare ſufficiat.*
9 *Dominij quæſtio non poteſt refutari, quñ quis repetit rem.*
10 *Dominium probare non habet, qui agit rei vendicatione contra violentum poſſeſſorem probata poſſeſſoris violentia. Contrarium, nu. 12.*
11 *Probatio violentiæ operatur, quod contra agentem non poteſt referri quæſtio dominij a violento inuaſore.*
13 *Debitorem fuiſſe Dominum tpe obligationis rei obligatæ, vel hypothecatæ, nõ tenetur probare creditor agens hypothecaria contra tertium, & quid ei probare ſufficiat. n. 15.*
14 *Dominij probatio eſt omnium difficillima.*
16 *Agens hypothecaria, quando debeat probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore obligationis.*

Dominium probare debet, qui agit petitorio, aut rei vendicatio
1 ne † aliàs ſuccumbet: ita reſpõdit Pau. in l. & non tm̃. de petit. hæred. quod confirmauit Crau. in conſ. 157. poſt num. 3. & 4. ver. ſed præmiſſis non obſtantib. quod & cõprobauit Bertr. in conſ. 85. num. 5. vol. 7. idem ſenſit Mar. Soc. in conſ. 128. nu. 12. ver. circa primũ. vol. 2. & in conſ. 108. nu. 52. vol. 2. hoc idem ſcripſit Ioan. Ant. Rub. in repet. l. Titia Scio. §. Imper. nu. 190. ver. nõ obſtat id quod dixi, ff. de leg. 2. Ruy. in conſ. 14. viſo, ac perlecto. in prin. vol. 4. hanc eandem ſequutus eſt ſniam Alex. in conſ. 94. in cauſa, & lite coram arbitris inter Cecchum. in fi. vol. 2. & placuit Bal. in conſ. 4. in cauſa Baſilij. in prin. vol. 4.

Quod quidẽ primo loco ampliabis, vt debeat etiã
2 plene probari: † nã ſuper dñio in hac rei vẽdicatione innitir origo, & radix petitionis, ſecundũ Bald. in l. cũ res. in fi. C. de probat. nec abſq; ratione diximus plenè
3 debere pbari, quia non ſufficit ſemiplenè, † nec datur iurm ſuppletorium, iuxta ſententiam Iaſ. in l. admonendi. col. 22. nu. 122. verſi. ex iſta ratione infans, & in reper. col. 97. poſt nu. 296. verſ. ex iſta ratione. Bal. ff. de iureiur. & Crau. in allegato conſ. 152. nu. 13.

Secundo velim amplies, vt nedum probandum ſit
4 dominium petentis in rei vendicatione, † ſed ẽt probari debeat dominiũ auctoris, à quo rem habuit, quñ ſcilicet petit virtute tituli ab alio habiti, vt patet ex iis, quæ deduximus ſupra dum aſſerebamus ratione, quare dominium ſit difficilis probationis.

Intellige iſtã ampliationem, & extende, vt ad probandum dominiũ auctoris, non ſufficiat poſſeſſio ip-
5 ſius auctoris, † nec minus fama, aut cõmunis opi. ſed debeat probari per veras cauſas. ita deciſum fuit a Dominis de Rot. in d. dec. 1. alias 15. de re iud. in nouis ſic docuit Bellame. in c. examinata. num. 17. de iud. & in conſ. 41. col. 2. nu. 9. ſub ver. tertiò probo ſic. & placuit Rip. in l. ſi quã. nu. 51. & 52. ff. de acq. poſſ. ad idem reſpondit Soci. in conſ. 112. nu. 24. lib. 4. & idem dirimit Caſſa. in dec. 2. nu. 2. de proba. referens, & ſequẽs Rotam vbi ſuprà. Caſtr. in conſ. 76. in facto iſto. lib. 2. quibus accedit Rol. à Valle in conſ. 46. nu. 18. lib. 3.

Tertiò ampliabis, vt non ſufficiat probare dñium
6 de antiquo, † ſed debeat etiam probari de præſenti, vt reſponſum eſt à Ruin. conſ. 14. nu. 4. & 10. lib. 4. atque cautum eſt à Cor. in conſ. 329. nu. 7. vol. 1. & in conſ. 35. nu. 14. ver. itaq; dato eo. vol. 1. & à Pari. in cõſ. 104. nu. 3. vol. 1. idem voluit Cor. conſ. 19. vr̃ in hac conſultatione, vlt. col. vol. 2. & in conſ. 145. ad euidentiam præmittendum, col. pen. in 1. par. & in cõſ. 140. eleganter diſcuſſa eſt, col. pen. & in conſ. 315. videtur in hac conſultatione, col. pen. vol. 4.

7 Cõtrarium † ſenſit Crau. de antiq. temp. in 1. par. in ver. ſeu lectione. viſo in hac, 1. par. huius tractatus. nu. 4. & ſeq. vbi teſtatur de * communi opinione.

Primò põt limitari principalis concluſio, vt nõ procedat quando agitur de petitione hæreditatis, tũc cũ
8 non requiritur dominij probatio, † ſed ſufficit probare defunctum tenuiſſe, & poſſediſſe tpe mortis tanquã dominum, abſque alicuius tituli probatione, vt Boer. prodidit in q. 42. nu. 15. & ante eum Caſt. in conſ. 139. incip. In cauſa, quæ vertitur coram locum tenente primo Fori Iulij quem Boer. vbi ſuprà refert, quod conſ. in lib. meo non reperi. verùm exiſtimo conſ. eſſe 169. viſo quodã pceſſu agitato Forliuii. poſt nu. 1. ver. imputet ergo ſibi, vol. 1. & meminit Bal. in conſ. 436. nu. 2. vol. 1. & tradit Paul. de Montepico in l. cu fundus. §. ſeruum tuum, nu. 5. ff. ſi cert. petat.

Secundò limitatur, vt locum ſibi non vendicet, quñ
9 quis repetat rem, † quia tunc non põt retricari q̃ſtio dominij, & per conſequens illud non tenetur probare, per ea, quæ adduxit Bal. in d. conſ. 436. nu. 5. vol. 1.

Tertiò limitabis, vt vera non ſit in agẽte rei vẽdicatione cõtra violentũ poſſeſſorem, quia hmõi excuſa
10 bitur à probatione dominij † pbata violentia poſſeſſoris. ita colligere eſt ex doctrina Bar. in l. naturaliter, §. nihil commune, poſt nu. 17. verſ. ſed huic vr̃ obſtare ff. de acq. poſſ. & Caſt. in l. commodare. in fi. ff. commod. & declarat Raph. Cuma. in d. l. naturaliter. § nihil commune. poſt nu. 18. verſ. ſeptima combinatio, idẽ voluit Ange. in l. metum. §. violenti. ff. quod met. cau. vbi tamen ſublimitat iſtud locum habere tñ in vitioſo poſſeſſore, vitio expulſiuo: ſecus ſi vitio compulſiuo, & pro limitatione tenet etiã Inno. in c. paſtoralis poſt. nu. 4. verſ. ſed dices. in fi. de cauſ. poſſeſſio. & propriet. & facit context. in l. ſi quis emptionis. titu. §. ſed hoc ſuper illis, C. de præſcrip. 30. vel 40. annor. vbi
11 cautũ habetur, † quod probatio violentiæ operatur, vt contra agentem nõ poſſit referri quæſtio dominij à violenter inuaſore, ſic illũ inducit Cuma. loco ſuperius allato. & ante eũ Bart. in l. 4. § Cato. in 3. oppo. ff. de verb. obli. & iuxta hanc ſniam vr̃ reſpondiſſe Bart. Cepol. in conſ. 60. incip. præmiſſ. in 2. dubio. col. pen.

Cõtrariam ſequutus eſt ſententiã Bald. in l. ius eius.

C.de prob. & Claud. Marmerius in l. naturaliter.d.§.
nihil commune,nu.153. verſ. contrarium tenet, ff de
32 acq.poſ. † vbi citat Imo. Alex.& Aret. idē ſentientes
in d. §. nihil cōe. idq; probat iurib. & rationib. ac per
duas columnas tuetur hanc partem vti veriorē, & ma
** gis* communem. adducit præterea quamplures tū
conſulentes,tum profitentes, qui in eandem deſcen-
dunt ſententiam,adeas ipſum.

Quartò limitare poteris in creditore agente hypo-
33 thecaria † contra tertium:non enim ei, ſi quæſtio do-
minij ab eodem referatur,probandū eſt, ſe debitorē
tpe obligationis rei obligatæ,vel hypothecatæ domi
34 num fuiſſe, eo φ dominij probatio ſit † omniū diffi-
cillima,vt notant Doct.in d.l.cū res, C.de probat. ſed
ſatis erit probare rē hypothecatam tpe obligationis
in bonis debitoris fuiſſe,hoc eſt, debitorem poſſediſſe
35 rem obligatam tpe obligationis,† vt ſuam,cuius pro-
* batio non adeò eſt difficilis:ita tradidit gl.* cōiter ap
probata in l.rem alienā. in ver.pignoratitia, ff. de pig.
* actio.Bar.ibi.nu.5.ſcribentes oēs * communi conſen-
ſu id aſſeuere in l.cum res, C.ſi res alien. pign.dat.ſit.
idem voluit conſulendo Alex.in conſ.78.in cauſa &
lite,nu.4.vol.7.& in cōſ.137.in cā,& lite inter,num.4.
vol.2.& in cōſ.138. Lancel.nu.1.eo. vol.2. Iaſ. ēt in §.
itē Seruiana.nu.89. Ang.ibid.nu.8. itidem Zaſ. nu.31.
& 37.Inſti.de actio.reiecta Accur.ſnīa,q̄ Doct.diabo
* licam vocant,& * cōiter,vt falſam improbant,in d.§.
item Seruiana.in ver.qualiter actio, & ita doctiſſimè
ſcripſit And. Gail.lib.2.prac.obſeru. obſer.36.nu.1.&
* ſeq.vbi teſtatur de * cōi ſententia,& Camerā id ſequi.

Hanc tñ limitationem ſublimitabis, vt non proce
dat,quando creditor agit hypothecaria contra tertiū
poſſeſſorem, qui nullam cauſam prætendit à debito-
36 re,vel eius hærede: † tunc enim agens hypothecaria
debet probare rem fuiſſe in bonis debitoris tempore
oblig.ita reſpondit Alex.in conſ.138.nu.1.vol.2. quē
refert,& ſequitur idem Andr. Gail.lib.2. pract. obſer,
obſeru.36,nu.5.

CONCLVSIO DXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Dominium per quæ regulariter probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium regulariter probatur per emptionem vacuæ poſſeſſionis,traditionem,& pretij ſolutionem.*
2 *Dominium non tranſit ſine rei,& poſſeſſionis traditione.*
3 *Dominium trānsfertur ſine traditione in aliquibus caſib.*
4 *Dominium etiam ſine traditione transfertur in pacto legis commiſſoriæ,& adiectionis in diem.*
5 *Dominium transfertur in donantem ipſo iure.*
6 *Dominium ſine traditione no tranſit in donatione omniū bonorum.*
7 *Dominium transfertur ſine traditione in pia cauſa,in qua etiam ex ſolo contractu transfertur.*
8 *Dominium non transfertur, niſi pretium numeretur, vel fides de pretio habeatur, aut aliter ſatis venditori fiat.* Contrarium,nu.9.
10 *Ad probationem dominij requiritur emptio vacuæ poſſeſſionis,traditio,& pretij ſolutio,quando agitur contra vēditorem,ſeu contra eius hæredem;ſecus vt ibi.*
11 *Qui dominium non habet,in alium transferre non poteſt.*
12 *Venditor, vel eius hæres ſi negaret fuiſſe dominum, ſuam turpitudinem allegaret.*
13 *Quo pacto probabitur tradentem fuiſſe dominum.*
14 *Quomodo probetur tradentem fuiſſe directum dominum.*
15 *Quid probari debeat,cum agitur de directa probatione dominij in perſonam illius,qui rem vendicare intendit.*
16 *Quando agitur petitione hæreditatis, non requiritur probatio dominij auctoris,ſed tantummodo rem fuiſſe in bonis defuncti.* Contrarium,nu.17.
18 *Probatio dominij auctoris non requiritur, quando ſumus in dubio,& agitur petitione hæreditatis.*
19 *Obtinens beneficium per reſignationem ſimplicem, vel cauſa permutationis,non tenetur docere de titulo, vel dominio reſignātis, ſed ſolum ipſum fuiſſe habitum pro illius eccleſiæ rectore.*

Dominium per hæc tria concurrentia regulariter probatur vide-
1 licet † per emptionem vacuæ poſſeſſionis,traditionē,
& pretij ſolutionem,vt reſcripſere Imper. Diocles.&
Maxim.in l.cum res.vbi etiam Accurſ. in verſ. in va-
cuā.verſ.& idē dixit hic P.C.de prob.& ibi Docto.nā
ſi non præit contractus,traditio nuda dñium nō tranſ
fert,vt inquit I.C.in l.nunq̄ nuda.ff. de acq. rer.domi.
& in l.nuda.ff.de dona. requiritur præterea res,& poſ-
2 ſeſſionis traditio,† alioqui dñium non tranſit,ita con
ſtituit Sum. Pont.in c.cū Ioan. de fid.inſtr. & ſanxere
Imperatores in l. traditionib. C. de pact. & decreuit
Imp. Alex.in l.qui tibi hæreditatē. C.de hære.vel act.
vend.φ ēt cautū eſt a Calliſtrato I. C.in l.ſi ager. ff.de
rei vend.& iſta de traditione nedū procedunt, qñ tpe
traditionis cauſa de præſenti aderat, vt venditio, ſed
ēt procedit,qñ tradita res fuiſſet pp ſpem,veluti futu-
ræ venditionis, vel alterius futuræ obligationis com-
mittendæ,quia ex ea tñ traditione probatur, & tranſ-
fertur dominium alijs poſtea concurrentibus, ita de-
clarat Bar.in l.ſub conditione. col.fi. verſ. aduertatis.
ff.de ſolu.per tex.ibidem,quem refert, & ſequitur alijs
collect. Tiraq.in tract.de vtroq; retract.tit.de retract.
conuen.in fi.nu.67.

Præterea iſtud ēt de traditione non ſemper pcedit,
3 † nā dantur aliqui caſus, in quibus ſine traditione do
miniū transfertur: nam eo ipſo φ res incidit in com-
miſſum pp vectigal non ſolutum, ſiue ſit res mobilis,
ſiue immobilis,dominium quæritur fiſco,hūc caſum
vt ſingularem,& eximium retulit Pet.de Rauenna in
ſing.853.aliquis portat in verſ. tu ſcis. per contex.quē
ſingularem dicit in l. commiſſ.ff. de publica. Ad hæc
4 † dñium ēt ſine traditione transfertur in pacto legis
commiſſoria & adiectionis in diem,per gl.in l.1.ff.de
donat.Hoc idem dicendum eſt in donatione cā mor-
5 tis,quia transfertur dominium in donantem † ipſo iu
re,ita cautum eſt in contex.l. ſi mortis cauſa. la 1. vbi
gl.in verſ.donatū eſt,& in verſ.iam nunc. ff.de dona.
cau. mort. φ ſcitu dignum, & ſingulare cenſuit idem
Pet.de Rauen.in ſing.879. tu iam habuiſti. Idem eniā
eſt in actione pro ſocio in vniuerſalib. vt reſpondit
dilucidè Caius in l.2.ff.pro ſocio.

Hoc tñ fallit in venditione,& donatione oīum bo-
6 norū,† in q̄bus dñium ſine traditione non trāſit, vt in
ſigniter tradidit Accur.in l.2.in ver.vniuerſæ.ff.p do-
te: cuius doctrinā vt ſingularē ppetuò memoriæ eſſe
cōmendandā ſunt arbitrati Bar.ibid. & Pet.de Raue.
in ſing.883.tu ſcis,φ in actione,vbi contex.nuncupa-
tim id probantē adducit in l.qui tibi. C. de hered. vel
actio.vēd. Inſuper ſine traditione transferī ēt dñium
7 in pia cā,† in q̄ ēt ex ſolo contractu transfertur domi
niū ſine traditione,per tex.in l.vlt.& ibi latè Doct.C.
de ſacroſ.eccl.& in l.1.& ibi gl.& Doct.C.de don.quę
ſub mō. & no.in c.2. de cōſuet. hoc idē conſuluit Bal.
in conſ.86.circa prædicta.nu. 1.lib.5. quæ adduxit ad
idem Tiraq.de priuil.piæ cauſæ,priuile.107.idē voluit
Hier.Gigas in conſ.62.in cauſa de Aſilo.nu.1.

Requiritur inſuper,vt pretiū numereī, vel fides de
8 pretio habeaī,† vel aliter ſatis venditori fiat,alioq do
minium non transfertur,ita reſpondit Vlpi. in l. pro-
curatoris.§.ſed & ſi dedi.ff.de tributo.actio.atq; cauit
Pompon.in l.quòd vendidi.ff.de contrahen. empt.&
Spec.in §. ſequitur. poſt nu.24.verſ. 2.quod pretium
nume:

Digitized by Google

numeretur, tit. de actio. ſeu petit. hoc idem affeuerauit
Bal. in d. l. cũ res. vlti. no. n. 2. & ſentit Alex. in cõſ. 10.
vr fortaſſe prima facie, à prin. vſq; ad nu. 5. vol. 1. lo-
quens de pactis legis cõmiſſoriæ, & adiectionis in diẽ.
9 Contrarium, vt aiunt, † ex diametro ſenſit Alex. in
conſ. 182 viſo proceſſu. col. 2. poſt nu. 1. verſ. nec ſuffi-
cit titulus emptionis & interuẽtus pretij, vol. 7. vbi at-
teſtatur * communem eſſe opinionẽ, nec ab ea in iu-
dicãdo eſſe recedendũ, motus auctoritate gl. & Doct.
in l. cũ res. C. de proba. & Spec. in § ſequitẽ. verſ. ſi autẽ
velis. nu. 24. de act. & petit. dicens aliud vltra prædicta
requiri, licet, vt venditor fuerit dominus ſubdens Ale.
in d. conſ. 182. ex his tribus prædictis interuenientibus
* in dubio dominium non præſumi, aſſerens * commu-
niter Bal. opinionem in d. l. cum res. reprehendi, quã
tenuit Placen. gloſſator antiquus de mente Saly. qui
reſpondet ad Bal. motiua.

Primò limitabis, & intelliges, vt prędicta tria requi
10 rantur ad probationem dominij, † qñ agitur contra
venditorem, ſeu contra eius hæredem, ſecus aũt con-
tra extraneum poſſeſſorem, venditi rei venditæ: quia
tunc requiritur etiam, ꝙ probetur venditorem fuiſſe
dominum, vt videre eſt ex d. gl. in l. cũ res. C. de prob.
& ibi Bar. & Doct. aliàs non obtinebit, vt tradidit Ma
11 ran. in ſuo Spec. in 3. diſt. prin. nu. 4. † nam qui dñium
non habet, in alium transferre non pot. vt inquit Vlp.
in l. non eſt nouum. ff. de acq. rer. dom. idẽ tenet Bertr.
in conſ. 211. nu. 3. verſ. non enim ad hoc. vol. 1. & pla-
cuit Spec. in tit. de act. ſeu petit. § ſequitur nu. 2. verſ.
& in omni contractu ratio vero diſcriminis inter ven
ditorẽ & extraneum ea eſt, quia ſi venditor, vel eius
12 hæres negaret fuiſſe dominum † ſuam turpitudinem
allegaret, ꝙ nõ põt. l. ſi creditorib. C. ſi ſer. pig. da. ma.
& ita ait gl. in d. l. cũ res. in verbo, in vacuã. C. de ꝑba.
& ita procedit opinio communis vbi ſupra in contra-
rium per Alex. d. conſi. 182. adducta.

13 At quo pacto probabitur tradentem † fuiſſe dñm,
rñdent gl. & Bar. in d. l. cũ res, probari iis modis tradi-
tis ab Imper. in § ſingulorum Inſtit. de rer. diuiſ. hoc
eſt, ſi res ſit mobilis, veluti, ꝙ cęperit feram beſtiã, vel
aliã ſpeciẽ nominatã ibi dixerit: ſi verò ſit immobilis,
poterit probari venditorẽ fuiſſe dñm per præſcriptio-
nẽ, id eſt, poſſediſſe tanto tẽpe iuſto titulo, & bona fide
ꝙ præſcripſerat: & idem tenet Caſtr. in d. l. cũ res. nu.
12. C. de probat. & Alex. conſ. 202. ſuper cauſa, & lite,
poſt nu. 2. verſ. nec poſſumus dicere, vol. 2.

* Sed hoc modo vr̃ probare tm̃ dominium vtile non
autem directũ, vt docuere gl. & Bar. in d. l. cũ res. Ideo
que ad probandum tradentẽ fuiſſe directũ dominiũ,
alium modum tradit Bar. in d. l. cum res. & in l. ſi rem
14 mobilem ff. de acq. poſſ. † vt ſcilicet faciat ſolemnem
inueſtigationem, & diſcenſionẽ, vel ſaltẽ per bannimen
ta ſeu cridas (vt noſtri loquuntur) an reperiatur aliquis,
qui dicat ſe dominũ illius fundi quẽ auctor eius poſ-
ſidebat: quia tunc, ſi non reperiatur, dicetur probatũ
dominium tradentis per d. l. rem quæ nobis. ff. de acq.
poſſ. & Bar. ait vbi ſupra, quem refert, & ſequitur Boe.
in d. q. 42. num. 31. quam praxim comprobat etiam
Lanfrãc. de Oria in tract. de teſtib. num. 140. verſ. ſed
quomodo probabitur.

Aliter admonet Bal. in d. l. cum res. poſt nu. 3. & nu.
4. verſ. nunc ergo reſtat. C. de proba. in quo loco ſcri-
ptum relinquit, ꝙ cum agitur de directa probatione
15 dominij † in perſonam illius, qui rem vendicare in-
tendit, is quatuor debet probare, titulum, traditionẽ,
pretij numerationem, & tandem quòd diu poſſede-
rit, & Baldum eſt ſequutus ibi Caſtren. & cæteri om-
nes, idem Caſtren. in l. proprietatis. C. de proba. Pariſ.
conſ. 104. nu. 100. lib. 1.

Primò illud ſublimitatur, quandò agitur petitione
16 hæreditatis: † quia tunc, vt ſuprà diximus in ſecunda
concluſione de Dominio, prima limitatione, non re-
quiritur probatio dominij auctoris, ſed tantùmmodo
rem fuiſſe in bonis defuncti, vt placuit Bart. in l. hære-
ditatis. C. de pet. hæred. & ibi alij, & illum referr, & ſe-
quitur Maran. in ſuo Spec. in diſt. 3. prin. nu. 5. Pariſ. d.
conſ. 104. nu. 100. lib. 1.

17 Contrarium tamẽ † ſenſere in hoc Boer. d. q. 42. nu.
25. & quamplurimi alij ab eo ibidem relati.

Sed hoc pacto conciliabis vt opinio Boer. & ab eo
relatorum procedat, cum ſumus in dubio, aliàs enim
18 ſufficit illa quatuor probare, † nec requiritur ꝓbatio
dominii auctoris, vt declarat & intelligit Menoch. de
arbit. iud. lib. 2. cent. 1. caſu 42. nu. 7. ex ſententia Pariſ.
d. conſ. 104. nu. 99. lib. 1.

Secundò ſublimitatẽ, vt locum ſibi non vendicet in
beneficialibus, nam quis obtinens beneficium per re-
ſignationem ſimplicem, vel cauſa permutationis, nõ
tenetur docere de titulo, vel dominio reſignantis, ſed
19 ſolùm † ipſum fuiſſe habitũ pro Rectore illius eccle-
ſiæ, vt in hanc deſcendere ſententiã Domini de Rot.
in deciſ. 109. aliàs 4. agenti, & poſſidenti in nou. tit. de
rer. permut. & deciſ. 10. alias 304. nota agenti, & petẽ-
ti in antiquis. eo. tit. de rer. permut. Bellam. deciſ. 645.
ſeu 644. non obſtantib. concluſionib. tit. de ꝓba. Lap.
allegat. 89. in Dei nomine, verſ. venio ad ſecundum.
poſt nu. 8. col. 7. & ex alijs videre eſt, relatis à Boer. in
d. q. 42. nu. 30. idem direxit Caſſado. dec. 2. tit. de catt.
poſ. & ꝓpriet. ad idẽ ſcripſit Abb. in c. cũ venerabilis.
nu. 24. verſ. an aũt agens. de excep. vbi Feli. poſt nu. 11.
verſ. & dixit Rot. de rer. permut. cui rñdet meus Socy.
in cõſ. 168. in primis determinanda eſt q. col. 3. ver. qui
nimo Io. And. quem alij ſequuntur. vol. 2.

CONCLVSIO DXXXIX.

ARGVMENTVM.

Dominium an probari poſſit per indicia, & coniecturas.

SVMMARIVM.

1 *Dominium per indicia, & coniecturas probari poteſt.*
2 *Dominij plena probatio emergit ex coniecturis, & indicijs.*
3 *Indicia, ex quibus probatur dominium, quæ ſint?*
4 *Traditio ſatis probatur, quod vendidiſti mihi rẽ, & te ſciente, & patiente fuero in poſſeſſione.*
Ex traditione deuenitur ad dominium. ibi.
5 *Proprietarius præſumitur ille, cui ſoluitur cenſus.*

Dominii probationem eſſe difficilem pau
lo ante dicebamus, hinc ſcriben-
1 tes colligebant, probari poſſe † per indicia, & cõiectu-
ras, vt ijdẽ tradidere in l. indicia. C. de rei vendi. idẽ te
net Soc. ſen. in conſ. 208. nu. 3. verſ. quartò optimè ad
propoſitũ, vol. 2. ꝙ confirmauit Calcan. in cõſ. 31. In
cã Magnifici D. Brunorij. col. 5. verſ. itẽ quia cũ proba-
tio dominij, nu. 11. uol. 1. idẽ probauit Soc. ſen. in cõſ.
89. poſt nu. 9. uerſ. & pro fundamento præſuppono il-
lud uulgare, ꝙ dominiũ probatẽ per indicia lib. 1. cui
ut aſſimi adhæſit Soc. iun. in conſ. 135. nu. 14. uer. addo
ꝙ ex alio poteſt. col. 4. uol. 2. & placuit Barba. in cõſ.
4. illud afferam. col. 2. nu. 2. uerſ. item per indicia. &
nu. ſeq. uol. 1. quibus ſe ſubſcripſit clariſſimus Menoc.
ſuo tract. de arbit. iud. centẽt. prima caſu 42. & uoluit
Conrad. de nomen. poſſeſ. in prima oppoſitio. nu. 8.
& in hanc deciſum fuit ſententiam ab Affl. dec. 277.
an teſtes deponentes in princ.

2 Quod ampliabis, ut uſq; eò procedat, † ut ex iſtis cõ
iecturis, & indicijs emergat plena probatio quod plu
ribus comprobat Pariſ. in conſ. 104. nu. 101. d. uerſ. quę
etiam ſuadentur, & ſeq. lib. 1.

3 Indicia autẽ, ex quibus probatur dominium † duo

traduntur à Iaco.de Are.in d.l.indicia. C.de rei vend. quæ refert ibidem Bal in prin. Primum ſcilicet, qñ vẽdidiſti mihi rem,& te ſciente,& patiente fuero in poſ
4 ſeſſione: † hoc enim probato,ſatis probatur de traditione,l.2.C.de acq.poſſ. & ex traditione deuenitur ad dominium,vt ait Bal.in d.l.indicia.in prin.
Secundũ indiciũ ex ſolutione cẽſus orit: nam ille,
5 cui ſoluit cenſus,† pſumitur proprietarius,vt ibidẽ inquit Bal.in d.l.indicia ſub nu. 3. in fi. de quibus latius infrà dicetur ſuo loco,& alia indicia,& cõiecturas ponit Soc.iun.d.conſ.135.d.nu.14.vſq; ad nu.17.vol.2.

CONCLVSIO DXL.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per ſimplicem poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 Dominium non probatur per ſimplicem poſſeſſionem.
2 Ad probandũ dñium requirit,vt probet titulus,bona fides & continuatio poſſeſſionis, neq; rem fuiſſe vitioſam.
3 Dominium per ſimplicem poſſeſſionem non probatur,ẽtſi teſtes deponerent Titium poſſediſſe illam rem pro ſua. Contrarium nu.4.
5 Dominium probatur à teſtibus dicentibus ſe vidiſſe Titiũ poſſidere pro domino decem annis.
6 Dominium probatum non dicitur etiã quando teſtes deponerent patrem meum talem rem poſſediſſe,& habitũ fuiſſe pro domino publicè,communiter,& ab omnibus.
7 Dominium non præſumitur ex poſſeſſione, quando fuit deductum in iudicio prr modum actionis, & per modum rei vendicationis. Secus vt nu.8.
9 Ad probandum rem ſuam eſſe, ſufficit inducere poſſeſſionẽ de præſenti.
10 Dominium nedum præſumitur incidenter deductũ ex poſſeſſione vera,ſed etiam ex ficta.
11 Dominium quando deducitur in iudicio per viã exceptionis poſt fundatam intentionem actoris,tunc non ſufficit poſſeſſio ad eius probationem.
12 Quando ad probandum dominium incidenter deductũ deducitur poſſeſſio de præterito,eo caſu, etiamſi deducatur incidenter,non ſufficit,nec concludit de preſenti.
13 Dñium pſumitur ex præterita poſſeſſione in odiũ violẽtię.
14 Dominiũ licet deducatur incidenter,illa poſſeſſio non ſufficit,quando aliunde conſtaret expreſſè poſſeſſorem non eſſe dominum.
15 Dominium probaretur ex poſſeſſione,ſi non conſtaret poſſeſſorem non fuiſſe dominum.
16 Dominium deducitur principaliter in actione legis Aquiliæ quia illa actio non competit,niſi domino.
Dominium non præſumitur in contumace ex ſola poſſeſſione,licet dominium deducatur incidenter, vt ſub nu. 16. Contrarium ſub eodem nu.
17 Dominium cum deducitur incidenter,& ius,vt ex poſſeſſione præſumatur,debes illud allegare,alias ſuccumbes.
18 Dominium benè probatur,quando cum poſſeſſione,& communi opinione ſimul ſunt probata alia adminicula.
19 Vbi non proſunt ſingula,multa iuuant.
20 Quando ex parte actoris eſt probata longæua poſſeſſio, & ex parte rei non fuit probatum dominium,ex illa pſumitur,& probatur ipſum dominium ad fauorem actoris.
21 Dominij præſumptio ſaltem ex poſſeſſione inducitur.
22 Habens poſſeſſionem habet præſumptionem, vt præſumatur ſe credere eſſe dominum.
23 Dominium præſumptiuum probare ex præſumptione ſatis eſt,licet quis aſtrinxerit ſe ad probationem dominij,neq; ſuccumbet.
24 Probatiõ poſſeſſionis,& cõis reputationis nõ ſufficit quoad effectum dominij transferendi,& adiudicationis fiendę, Secus quoad poſſeſſionem tuendam.
25 Dominium tunc probatur,quando poſſeſſio eſt longiſſima, & cum illa concurrit fama.
26 Dominus prẹſumitur ex longiſſima poſſeſſione etiamſi non concurrat fama.
27 Dominia rerum,quę prius in nullius bonis erant.
28 Dominium probatur ex longiſſima poſſeſſione nedũ contra conductorem,ſed etiam contra tertios.
29 Poſſeſſio ſimplex ſufficit ad probationem dominij, quando agitur ad impediendum executionem ſententiæ, quæ fit in bonis damnati.
30 Dominium probat,probatio ſolius poſſeſſionis, quãdo agitur contra furem.
31 Dominium ex poſſeſſione probatũ intelligitur,ſi de re,qua de agitur,facta fuerint bannimenta,vt ſi quis velit dicere,talem rem fuiſſe in bonis alicuius, antequam à Titio poſſideretur,veniat,& ſiſtat ſe tali iudici, & nemo comparuerit coram illo iudice.
32 Dominium probatur ex ſola poſſeſſione, quando agitur cõtra violentum poſſeſſorem.
33 Dominij præſumptio inducitur pro ipſo actore ex longæua poſſeſſione probata per actorem,qñ ſimul fuit intentatũ petitorium,& poſſeſſoriũ,& ſuper vtroque proceſſum.
34 Dominij probatio non inducitur ex poſſeſſione forſan probata per actorem,ſi ſuſpenſo petitorio eſſet intentatũ poſſeſſorium.
35 Dominium probatur per recentem poſſeſſionem,alio in contrarium non probato,neque docto.

1 Dominium non probari per ſimplicẽ poſſeſſionem † conſuluit. Pau.Caſtr.in conſ.113.in cauſa,quæ vertitur inter cõmunitatem Barzani.poſt nu.3.verſ.item ſuper petitorio,vol.2.& ante cũ tradidit Bal.in l.indicia.nu.3.atq; docuit Bar.in l.cũ res.nu.15.C.de prob.quod,& ſenſit decidendo Bellam.dec.740.ſi à te vendico. de proba. per tot.& cautũ eſt ab Alex.conſ.92.nu.3.vol.5. & in conſ.57.nu.6.lib.7.verſ.tutius etiam reſpondet,quorũ ſnīæ ſe ſubſcripſit Fulg. in l.non ignorat. num.2.C.de ijs,qui accuſa. non poſſ. idem obſeruauit Pariſ. conſi. 107.nu.33.vol.1.hoc quoq; prodidit Bellam.in c. examinata.nu.17.de iudic.& in cõſ.41.col.2.n.9. ſub ver. Tertiò probo ſic,ſic ſcripſit & Rip.in l.rẽ quæ.nu.51. & 52.ff.de acq.poſſ.ita etiã conſultus aſſeruit Soc.ſen. conſ.112.nu.24.vol.4.ſicq; confirmauit Caſſador.deciſ.2,nu.2.de probat.idque cõprobauit Iac.de Sancto Georgio in rub. ff.de rei ven.nu.27. atq; repetijt idem Caſtr.in conſ.76.in prin.lib.2.poſtremò album calculum addidit Rol.à Valle conſ.46.nu.18.lib.3.
2 Hinc fit, vt requiratur, † ꝙ probetur etiam titulus, bona fides, & continuatio poſſeſſionis, neq; rẽ fuiſſe vitioſam, q̃ oĩa ꝓbãda eſſe aſſeuerauit Lanf. de Oria. in tract.de depoſi.teſtiũ.nu.126.cũ ſeq.verſ.conſequẽter eſt.vbi ponit, quo pacto ſint ꝓbanda, & nos dicemus ſuis locis,nempè in concluſione, Poſſeſſio,in cõcluſione,Titulus,& diximus in concluſ. Bona fides.
Primò amplia cõcluſionem, ẽt ſi teſtes deponerẽt,
3 † hunc nempè Titium poſſediſſe illam rem pro ſua,teſte Ro.in conſ.70. Viſis themate,& quæſtione,nu.14. ita ẽt teſtatur Iaſ.in l.ſi is ad quẽ, nu.9. quarto notab. ff.de acq.hære.quod,& placuit Pau. Caſtr.in cõſ.113. contra ſuperius conſulta, in prin.vol.1.cui rei aſſenſit & Alex.in d.l.ſi is ad quẽ.nu.4.& in conſ.89.excellentiſſimi I. C. poſt nu.5. verſ.nec releuet etiã,vol.5.nec id præterijt Inno.c.illud.nu.2.de præſump. quẽ etiam refert,& ſequitur Soc.ſen.in d.conſ.112.viſo proceſſu agitato inter Baptiſtam, nu.24. verſ.ſed quando principaliter non probatur,vol.4.
4 A contraria ſtetit ſententia † Marian. Socy. iun.in conſ.128.nu.13.vol.2. vbi ait, ꝙ ſi teſtes deponant talem pro domino poſſediſſe bona,de quibus agitur,vtiq; probari dominium, teſtem ad id laudat Bal. in l. proprietatis.in fi.C. de proba. & id haberi ait in auth. niſi tricenale.C.de bo.mat.& ibi per Bal.& Docto.ꝙ corroboratur per id,ꝙ notat Ang.in Auth. de teſtib. §.& licet.

& licet. vbi voluit, ꝙ ſi teſtes dicant, ſe vidiſſe Titiũ
poſſidere pro domino decẽ annis probari dominiũ.
Secũdo loco ampliabis, vt procedat, etiam ſi teſtes
deponerent patrẽ meum talem rem poſſediſſe, & dũ
vixit habitum fuiſſe pro dño, publicè, communiter,
& ab omnibus: nam tunc ẽt † ſatis non dicitur proba-
tum dominium, vt deciſum reliquere Domini de Ro
ta in deciſ. 15. aliàs 330. ſi vendico à te. de re iudic. in
nou. quos ſequitur, & refert Abb. in c. ad ſedem. poſt
nu. 20. verſ. idem tenent Domini de Rota, de reſtitut.
ſpol. & ſenſere conſulendo Bert. in conſ. 85. num. 5.
col. 7. & decidendo Bellam. in d. deciſ. 740. ſi à te ven
dico. in princ. tit. de probat.

Debet enim probari titulus legitimus, verus, vel pu
tatiuus: quia vbi dominiũ deducitur de pręterito non
ſufficit in præſenti. §. & quæ nondum ∮. quod dr̃. ff. de
pignorib. hãc eandem opinionẽ ſequitur Lap. alleg.
39. in Dei nomine factum, ſuper quo conſilium. col.
10. verſ. præterea iſta queſtio, poſt nu. 15. poſt literam
Y. conuenit cum hoc Bellam. in deciſ. 612. actor ad-
miſſus, qui vult non ſufficere probationem commu-
nis reputationis, & famæ, quo ad obtinendam adiudi
cationẽ, & ſic vt conſequatur dominium, idem deci-
dit Bellam. in deciſ. 564. concl. quod gratia facta, &
deciſ. 242. ad effectum obtinendi, & deciſ. 454. mona
ſteriũ allegans, ꝙ etiã concluſum eſt a Dominis Ro.
dec. 236. aliàs 15. ad effectũ. de præb. in nou. illis acce
dit Alex. in l. is ad quem. col. 4. de acq. hær. per illum
contex. poſt Rom. qui aſſeruit non ſufficere ad domi
nium allegare, ꝙ tenuit aliam rem pro domino, & tã-
quam dñs fructus percipiendo, quia non eſt probatũ
dñium, nec titulus ſufficiens. hoc idem conſulendo
ſenſit Alex. in conſ. 89. Excellentiſſimi Iuriſconſulti,
col. 5. vol. 5. & in conſ. 182. viſo proceſſu cauſæ princi
palis. col. 2. vol. 7 quod & comprobauit Mil. in reper.
in verbo, probatio cõis reputationis, & in verbo, con-
feſſio ſuper dominium, & in verb. probatur antiquũ
dominium, nec id latuit Philip. Franc. in c. Abbate ſa
nè. in prin. col. 2. de re iud. in 6. ſic quoq; reſpõdit Soc.
in conſ. 112. viſo proceſſu agitato inter Baptiſtam in
fi. vol. 4. dicens, ꝙ vbi dominium principaliter dedu-
citur, non ſufficiat probare, ꝙ illam rẽ poſſederit tan-
quam ſuam, iſtud etiam conſulendo tenuit Corn. in
conſ. 19. videtur in hac conſultatione. col. vlt. lib. 2. &
in conſ. 145. ad euidentiam præmittendum. col. pen.
vol. 1. & in conſ. 130. eleganter diſcuſſa eſt. col. pen. &
in conſ. 315: videſ in hac conſultatione. col. pen. vol.
4. & in conſ. 313. aliàs per me. col. 1. eo. vol. 4.

Primum omnium limites velim principalẽ Con-
cluſionem, & hanc ſecundam ampliationem, vt pro-
cedat tantum, qñ dominium fuit deductum in iudi-
7 cium per modũ actionis, & principaliter, † veluti per
modum rei vendicationis, quia tunc ex poſſeſſione
non præſumitur dñium, vt auctor eſt Bart. in l. quidã
in ſuo. nu. 4. ff. de cond. inſtit. quem refert, & ſequitur
Abb. in d. c. cum ad ſedẽ. col. 7. verſ. ſed quæritur an
poſſeſſor. nu. 20. de reſt. ſpol. & ſequitur Aret. in conſ.
148. cir. fin. verſ. 2. eſt aduertendum, & ſenſit Barb. in
conſ. 8. ſcribitur præclarè, col. 2. nu. 5. vol. 1. & in conſ.
4. illud afferã in medium, quod propheta. col. 4. nu.
17. verſ. quod quando dominium principaliter dedu-
citur in iudicium. vol. 4. Bellam. etiam id probauit in
deciſ. 740. ſi à te vendico caſtrũ, & iſtud ſequiſ Mil. in
reper. in verb. probatio cõis reputationis, & ita tenet
Rot. in dec. 109. aliàs 4. agenti, & petẽti. tit. de rer. pm.
in nou. ſequiſ Cor. in d. cõſ. 313. alias p me. col. 2. vol.
4. & in cõſ. 128. qm̃ agitur de patua. col. 2. eo. vol. 4.

Secùs aũt quando principaliter dominium nõ de-
8 duciſ in iudicium, † ſed incidenter per modum exce-
ptionis, vt quia agat cõfeſſoria ad ſeruitutẽ rei ſuæ de
bitam. nã hoc in caſu principaliter deducit in iudiciũ
ſeruitutẽ, ſecundario, & incidenter inducit dñium rei
ſuæ, & nõ poſſet in primo obtinere, niſi probaret ſiñ
9 idest, rem ſuam eſſe, ad cuius probationẽ ſufficit † in-
ducere poſſeſſionẽ de præſenti, & tunc præſumit dñs,
vt teſtatur gl. in l. ſi cui. §. ſed ſi quærat. ſuper verbo.
poſſeſſ. in fi. & ſuper verbo, declarari. in fi. ff. de ſeruit.
vendic. & à Caio vnà cũ Accurſ. ſuper verbo, non no-
cet, traditum eſt in l. 1. ff. famil. ercif. cui adhæret Soc.
in l. 1. nu. 20. verſ. & ideò tu conſidera. ff. de acq. poſſ.
& Paul. Caſt. in conſ. 4 incip. in cauſa mota per Gaſp.
nu. 3. verſ. tamen quia dominium deducitur. vol. 2. cũ
alijs adduct. a Boer. in q. 42. nu. 8. & à Campeg. in ſuo
tract. de teſtib. reg. 339. verſ 4. quia docuit latè Bart. in
l. quidam in ſuo. nu. 4. verſ. 2. caſu de cond. inſti. quem
* ſequuti ſunt omnes vt apud Barb. conſ. 80. col. 6. poſt
nu. 7. verſ. præterea eſt in fi. lib. 1. Soc. ſen. cõſ. 112. nu.
22. 23. verſ. cir. 1. lib. 4. Soc. iun. conſ. 135. num. 3. lib. 2.
Dec. cõſ. 221. nu. 4. Alc. reſp. 319. nu. 1. Ceph. conſ. 63.
nu. 13. lib. 1. & Alex. in conſ. 10. n. 4. vol. 4. & latè pro-
ſequitur Lanfr. de Oria. in trac. de teſti. nu. 143. & ſeq.
& Bal. in cõſ. 37. quidã Nerius. nu. 3. vol. 5. & in l. non
hoc. circ. fi. verſ. reuoco in dubium. C. vnde legit. hoc
idẽ telatu ſingulare arbitrat. eſt Gui. Pap. in ſing. 952.
cõſuetudine notoria. n. 2. quib. adiungas Bal. in d. l. 1.
n. 3. ff. fam. ercit. iſtis ẽt addas Aret. in conſ. 148. in fin.
10 Amplia, † vt nedum præſumatur dñium incidẽter
deductum ex poſſeſſione vera, ſed ẽt ex ficta, ſi credi-
mus Bal. in conſ. 342. lib. 1. & Io. Ant. Rub. in §. nihil
commune. l. naturaliter. nu. 34. ff. de acq. poſſ. vbi ad-
duc: etiam Cum. in conſ. 150. cir. fi. ff. de acq. poſſeſ.

Sublimita ſuperiorem limitationem non procede
11 re, quando dominium deducitur in iudicio † per viã
exceptionis, poſt fundatam intẽtionem actoris: quia
tunc non ſufficeret poſſeſſio, prout declarat Bart. in d.
l. quidam in ſuo. ff. de cond. inſt. & ſequitur Bellam. in
relata dec. 740. & Mil. in ſuo reper. in verbo probatio
cõmunis reputationis, & ita intelligit Lap. alleg. 39.

Secundò uelim ſublimites non habere locũ quan-
do ad probandum dominium incidenter deductum
12 † deduceretur poſſeſſio de præterito, quia eo caſu, etiã
ſi deducatur incidenter non ſufficit nec concludit de
præſenti, vt ait Corn. in conſ. 315. aliàs per me. col. 2.
voto 4. & idem in conſ. 128. quoniam agitur de par-
ua. col. 2. eod. vol. 4.

Reſtringas hanc ſublimitationem non procedere
quando agitur contra eum, qui violenter accepit: nã
13 tunc in odiũ violentiæ. † pręſumitur ex præterita poſ-
ſeſſione dominium, imo etiã quod agatur in directo
iudicio in rei vendicatione, vt teſtis eſt Bart. in d. l. q-
dam in ſuo. poſt nu. 4. verſ. 1. caſu dominium, & Bal.
in d. l. quidam in ſuo. col. 2. verſ. itẽ adde vlt. ff. de con
dit. inſtit. quem refert, & ſequitur Boer. in d. q. 42. nu.
6. per l. ſi quis emptio. §. ſed hæc ſup. C. de præſcri. 30.
vel 40. anno. ac tradidit Saly. in l. cum res. C. de prob.
glo. etiam cum tex. in d. l. ſi quis emptio. §. ſed hæc ſu
per verbo diſtinctione. C. de pręſcrip. 30. vel 40. anno-
rum, quibus adhæret Claud. Mainer. in repetit. §. ni-
hil commune. l. naturaliter. nu. 151. ver. ſucceſſiuè ex
dictis Bart. ff. de acquir. poſſeſ.

Tertiò ſublimita, vt non procedat, quãdo aliundè
14 conſtaret expreſsè † poſſeſſorem, non eſſe dominũ:
quia licet deducatur dominium incidenter, illa poſ-
ſeſſio non ſufficit, ſic in hac hypotheſi reſpõdit Vlp.
in l. item Mela. §. eũ, cui veſtimenta. ff. ad leg. Aquil.
nã in actione legis Aquil. & ſerui corrupti dominiũ
venit incidenter, & tamen non competit poſſeſſori.
ſecus aũt, ſi non conſtaret poſſeſſorem non fuiſſe do-
15 minũ † ex poſſeſſione. n. probaretur dominiũ, ita de-
clarat Claud. Mainer. in repet. d. §. nihil cõmune. col.
2. ff. de acq. poſſeſ. poſt nu. 154. ver. ſucceſſiuè pro hoc
** optimè facit, quam opinionem ** magis communẽ
etiam dicit, & proſequitur Boer. d. q. 42. nu. 8. in fi.

Alienum tamen à veritate uidetur iſtud dictũ, nã
16 in actione leg. Aquil. † dominium deducitur princi-
paliter, quia illa actio nõ competit niſi dño, d. l. item

Mela.§.legis aūt Aquil.actio.ff.ad legē Aqui.& ideo
nimirum ſi in dicta actione non ſufficiat poſſeſſio.
Quarto loco ſublimitabis, vt locū nō habeat in cō
tumace,cui nō ſufficit probare dñium per poſſeſſionē
quia pp eius contumaciam licet dñium deducatur in
cidenter,tñ ex ſola poſſeſſione non præſumitur domi
nium, ſed oportet per alia indicia probare, ita ſenſit
Bal.in auth.is qui col.12. poſt nu. 13. verſ. non obſtat
gl.l.ſicuti.C.de bon.autho.iudic.poſſ.ad quod probā-
dum affert l.ſi prius.ff.de oper.no.nunc.
Baldi tamē ſñiam refellit, & improbat Iaſ. in d.l.ſi
prius.col.15.verſ.ſecunda concluſio.nu.36.eo ꝙ in il-
la l.ſi prius.non ſit cautum de probando dominio,vel
poſſeſſione,ſed tñ,ꝙ debeat probare de iure ſuo liber
* tatis vel ſeruitutis,vbi de * communi contra Bal.ſcri-
bentium ſñia teſtatur,& cum Iaſ.opinione cōtra eun
dem Bal.tranſit Claud.Mayner. in repet.§. nihil cōe,
l.naturaliter,nu.3.ff.de acq. poſſ. vbi copioſius oſten-
dit Bald.perperam ſenſiſſe.
Verùm ad id animum aduertas,vt cum dñium de-
ducitē incidenter, & ius,vt ex poſſeſſione præſumatur
17 debeas illud allegare, † alioqui ſuccūberes, ſecundū
Bal.in l.etiam.col.4.nu.9.verſ.rñdeo illa gl. & nu. 10.
C.de executio.rei iudic.cui accedit Iaſ.in §.ſi citatio.
col.52.Inſtit.de actio.& in l.non hoc. col. viti.nu.17.
verſ.alibi.Bal.in l.ēt.C.vnde legit.& ibi Dec.ñ.2.verſ.
2.no.& latè Tiraq.in tracta.de præſcri.§.1.verſ. bona
fide,gl.2.Alex.in conſ.69.nu.12.verſ. accedit, & col.
3.vol.3.& in conſ.35.in cauſa,& lite,nu.7. vol.5. & in
conſ.137.nu.5.verſ.non aūt vltra ea,quæ diximus ibi,
& licet ex poſſeſſionne, cui rei conuenit reſponſum
Cardi.Alba.in lucubrat.ad Bar. in l.rem alienā. ff. de
pign.actio.num.3.& Caſtr. in conſ.104.in quæſtione,
quæ ſperatur moueri.poſt nu.12.ver. poſſe. etiā quar-
to loco.vol.1.
Secundò limita principalem concluſionē. & ſecū-
18 dam ampliationē non procedere, † qñ cum illa poſ-
ſeſſione,& cōi opinione ſimul eſſent probata alia ad-
minicula:quia tūc bene probaretur dñium, vt in ſimi
li voluit Bart. in l.ad probationē.C.locati.vbi inquit,
ꝙ licet per inſtrm locationis non probetur dominiū,
vt infrà dicetur,ſi tñ cum eo concurrerent alia admi-
19 nicula,probaretur:nam vbi nō proſunt † ſingula, mul
ta iuuant,& ita concludit Soc.in conſ.89. in cā agita-
ta inter Iac.col.5. vol.1. poſt nu.9. verſ. & pro funda-
mento.cū ſeq.& ſentit Barba. in conſ.41. illud afferā,
col.4.poſt nu.4.verſ.iſta ponunt, vol.1.
Tertiò limitare poteris non habere locum, qñ ex
20 parte actoris eſſet probata illa longæua poſſeſſio, † at
ex parte rei non fuiſſet probatum dominiū: quia tunc
ex illa præſumitē,& probatur ipſum dominiū ad fauo
rem actoris, vt colligitur ex his, quæ deducta fuere à
Burſat.in conſ.27.poſt nu.12.verſ.conſtat itaque.
Quartò limita,vt vſq; eò nō procedat, quia ſaltem
21 † ex poſſeſſione inducatur p̄ſumptio dominij, vt col
ligitur ex l.ſiue poſſideris.C.de probat.;& ex l. litibus.
C.de agricol.& cenſit.lib.11.l.quidam in ſuo.vbi Bar.
ff.de condi.inſtit.l.2.& l.4.C.de probat. Affli. dec.23.
nu.5. & ſcriptum reliquere Iuris Pōtificij profeſſores
in c.ad ſedē.de reſtit.ſpol.voluit Marian. Socy. conſ.
135.nu.15.vol.2.Bero.in cōſ.79.nu.14.& in conſ.111.
nu.13.vol.3.nā ille,qui habet poſſeſsionē,habet præ-
22 ſumptionem,† vt præſumatur ſe credere eſſe dominū,
ſecundū Bal.in l.1.col.1.verſ.extra not.poſt nu.1.C.ſi
de momen.poſſeſſ. & ſequitur Iaſ.in §. ſic itaque. col.
5.in fi.Inſt.de actio.& tenent Menoc.de recup.reme.
9.nu.32.Alex.in conſ.10.num.14.vol.4. & not. Guid.
Pap.in tract.de præſumpt.nu.19.
Hinc fit,vt ſatis ſit probare dominiū præſumptiuū
23 ex poſſeſſione, † licet qs aſtrinxerit ſe ad probationē
dominij,neq; ſuccumbet:iſtud fuit inſigne pronūcia-
tum Spec.in tit.de primo,& ſecundo decr.in §. reſtat.
verſ.ſed nunquid. poſt nu. 7. quod dictū pro ſingulari
not.Bal.in l.1.in fi.ff.famil.erciſcun.& Mar. Mant.in
ſing.335.quidā aſtrinxerat, ꝙ ſemper obſeruandū, &
menti tenendū eſſe aſſerit pro limitatione l. habebat.
ff. de inſtitu. acti. quia nonnulli permoti contrarium
ſentiebant, hunc ſcilicet, qui ſe aſtrinxerat ad dñium
probandum,& probauerat tantum dominiū præſum-
ptum ex poſſeſſione,debere ſuccumbere.
Quintò limitare tibi licebit, vt vera ſit quoad effe-
24 ctū dñij transferendi,† & adiudicationis fiendæ,quia
tunc non ſufficit illa probatio poſſeſſionis, & cōis re-
putationis,ſecus quoad poſſeſſionē tuendā, tunc benè
ſufficit,vt ſenſit decidendo Bella.d.dec.612. actor ad-
miſſus.de probat. & deciſ.594. licet poſſeſſio de cauſa
poſſeſſio.& propriet.& Ro. decreuit in dec. 123. aliàs
3.ſufficit probare.in nouis.tit.de probat.
Sextò velim limites,quando poſſeſſio eſſet longiſ-
25 ſima,† & cum illa concurreret fama:nam tunc proba
retur dominium,vt cōſultum eſt à Barbat.in conſ.41.
nu.2.vol.1.cum ibi alleg.& Bertr.in conſ.12. num.17.
pat.1.verſ.qui ſibi perſuadere non debet, quo in loco
docet,quo pacto deponere debeant teſtes ad proban-
dam hanc longiſſimam poſſeſſionem.
Primò amplianda tibi erit hæc limitatio, vt locū
26 ſibi vendicet,ēt ſi non concurrat fama: † nā ſi poſſeſ-
ſio eſt longiſsima,præſumitur dominus,& ex tali poſ-
ſeſsione ius oritur.l. ſi quis emptionis.C.de præſcript.
30.vel 40.annor.cū alijs allatis à Boer.in q. 42.nu.12.
& cautum eſt à Bal.conſ.486.nu.5.verſ. porrò per legi
timā,vol.1.ita ēt rñdit Calca.in conſ.32. nu.13. verſi.
27 itēq̄ probatū: nā à poſſeſsione, † q̄ prius in nullius
bonis erant, cœperunt rerum dñia de iure gentium,vt
l.1.ff.de acq.rer.dom.vt ibi Bal. cū allegat.per eum.
Secundò amplia procedere nedū contra conducto
28 rē,† ſed ēt contra tertios,ita reſpondit Burſa. in conſ.
27.ſub nu.4.verſ.dominium verò directū. citās Rom.
conſ.127.poſito quod dominium,& alia vt ibi.
Septimò limita, vt non habeat locū, qñ agitur ad
impediendū executionē ſñiæ,quæ fit in bonis damna
39 ti: † tunc enim ſufficit ſimplex poſſeſsio, teſte gl. in l.
maritorum.ſuper verbo,occupati ſunt.C.ne vxor pro
mar.q̄ no.Ang.in l.quidā in ſuo.ff.de cōdi. inſtit. atq;
Campeg.in tract.de teſtib.regu.339.verſ.4.quia.
Octauò limitabis,quando agitur contra furē: tunc
30 nempè † ſufficit ꝓbatio ſolitæ poſſeſsionis,vt ait Iac.
But.in l. 2. C. de fur.& refert Campeg.in tract.de teſt.
in reg.339.verſ.4.quia.
Nonò limita,ſi de re,qua de agitē,facta fuerint ban
nimenta,vel proclamationes,ſiue cridæ, vt ſi qs velit
dicere talem rē fuiſſe in bonis alterius, anteq̄ à Titio
poſsideretur,veniat,& ſiſtat ſe tali iudici: nā tunc ne-
31 mine comparente coram iudice,† & probato Titium
poſſediſse, intelligitur dominium ex tali poſſeſsione
probatū.quaſi illa res in nullius bonis fuerit,& ſic effe
cta Titij occupantis,vt cōſtat ex l.1.in prin.& ibi Soc.
nu.17.& 19.in 3 notab.poſt Franc.de Aret.ff.de acqu.
poſſ.de qua praxi meminit Bar.in l.litē, quæ nobis. ff.
de acq.poſ.quē refert,& ſequitē ſimul cū alijs collectis
à Boer.in d.q.42.nu.31.& idē Bar.docuit in l.rem alie
nam.ff.de pig.act.& ex multis ſequitur Augu.Bero.in
conſ.79.in fi.vol.3.quod & confirmat Alex. in conſi.
4.nu.10.verſ.verum quia modus,vol.2.
Decimò limita,vt non procedat,quando agitē con
32 tra violentum poſſeſsorem, † nam tunc ſufficit ſolius
poſseſsionis probatio: ita tradidit Bald. in l. pen. ff.de
condi.inſtit.quem refert,& ſequitur Soc. vbi ſupra, &
Boer.in d.q.42.nu.31.quod etiam probauit Saly.in l.
cum res.C.de proba.& aſſeruit Campeg. in tracta.de
teſtib.in reg.339.verſ.4.quia.
Vndecimò limita nō habere locū, qñ ſimul fuit in
33 tentatū petitoriū,& poſſeſſoriū,† & ſup vtroq; proceſ
ſum:namq; tunc ex illa longæua poſſeſsione probata
per actorem inducitur præſumptio dominij pro ip-
ſo actore, vſque eo, vt reus efficitur primordiali-
ter,

ter, & debet probare ipſe dominium aliter actor obtinebit tàm in poſſeſſorio, quàm in petitorio: ita declarãt, & intelligunt ſcribentes in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſ. & præcipuè Bologn. nu. 78. & 79. Accoramb. nu. 121. cũ ſeq. Claud. Mar. nu. 153. Rube. nu. 281. & Rip. nu. 149. ſecus autem ſi ſuſpenſo petito-
34 rio eſſet intentatum poſſeſſorium, † quia tunc ex illa poſſeſſione per actorem forſan probata, nõ inducitur probatio dominij, ad id, vt poſſit pronunciari ſup eo ad fauorẽ actoris: nam tunc actori impenſarũ multa ei eſt irroganda ſuper petitorio, & reus ad reſtituendã
* poſſeſſionem, ita ex * cõi opinione voluerunt relati ſcribentes in d. §. nihil commune, vbi ſupra.

Duodecimò limitare tibi licebit, qñ poſſeſſio eſſet
35 recens: † per recentem enim poſſeſſionẽ probatur dominiũ, alio in contrariũ non probato, neq; docto, ita reſpondit Calcan. in conſ. 32. nu. 12. multos huius ſententiæ aſſertores adducens, & in conſ. 100. nu. 10. ver. cuius eſt ratio. vbi itidem multos adducit.

CONCLVSIO DXLI.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per inſtrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Dominium regulariter non probatur per inſtrumentum.*
2 *Verba enunciatiua cum non inducant diſpoſitionem, non probant dominium.*
3 *Dominium qui dixerit probari per inſtrumentum, illud probare debet.*
4 *Dominium non probatur per inſtrumentum dotis, ſed legitimis modis probari debet.*
5 *Dominium non probatur per inſtrumentum diuiſionis.*
6 *Dominium non probatur per inſtrumentum locationis.*
7 *Dominium non probat inſtrumentum donationis.*
8 *Dominium non probatur ſolum per inſtrm emptionis.*
9 *Dominium probatur ex ſolo inſtrumento donationis factæ à Principe.*
10 *Dominium translatum videtur ſolum per inſtrumentum donationis factæ à Principe.*
11 *Dominium per inſtrumentum donationis factæ à principe probatur, qñ Princeps habet dominium rei, quã donat.*
12 *Dominium probatur ex antiquis inſtrumentis.*
13 *Antiquitas temporis inducit præſumptionem, quòd omnia requiſita verè interuenerint.*
In antiquis nulla eſt melior probatio, quàm illa quę fit per inſtrumentum.
14 *Inſtrumẽta antiqua etiam ſi eſſent propter aliud confecta probant dominium.*
15 *Per aſſertionem vnius, vel plurium, qui habent loco vnius non inducitur communis opinio.*
16 *Dominium probatur per inſtrumentum, quando eſt factũ ſuper poſſeſſorio, vel ſuper reditibus fundi.*
17 *Inſtrumentum probat dominium, quando agitur inter eaſdem partes.*
18 *Dominium non probatur per inſtrumentum, quando agitur de magno præiudicio.*

1 Dominium regulariter non ꝓbari † p inſtrm, obſeruauere ſcribẽtes in l. cũ res. C. de proba. & tradidit Ang. in l. officiũ. ff. de rei vendic. ad idem reſponſum eſt à Barb. conſ. 8. nu. 20. col. 6. & 7. verſ. vbi dicit, ꝙ per inſtrm, & conſ. 6. ſapienter ſcribitur. col. 6. nu. 32. verſ. prætermitto etiã, quod licet. vol. 2. & conſ. 41. col. 4. nu. 22. verſ. etſi quiſpiam opponat. vol. 1. & Cur. Iun. conſ. 158. nu. 5. & 22.
* vol. 2. verſ. pro cuius fundamento, vbi ait * cõmuniter Doct. id ſentire in l. legata inutiliter, ff. de adimẽ. leg. idem placuit Dec. in conſ. 221. col. 3. poſt num. 5. verſ. nec ẽt per inſtrm. Alex. in conſ. 10. viſo proceſſu, col. 2. poſt nu. 7. verſ. non probatur ẽt de dominio, lib. 4. & maximè quando in inſtrumento loqueretur enunciatiuè: † nam cum illa verba inducant diſpoſitionem l.
2 ex hac ſcriptura. vbi plenè Bar. ff. de donat. & ſuo loco dicetur, non probant dominium, teſte Par. in conſ. 104. nu. 5. vol. 1. & pro parte negante.

Hinc fit, vt qui dominiũ per inſtrumentum probari
3 dixerit, † illud ꝓbare debeat, ita cauit Soc. Sen. in cõſ. 266. nu. 11. vol. 2. quia contra obſtat regula, dominiũ non probari per inſtrumentum. Socinum retulit, & ſequutus eſt Crot. in conſ. 34. nu. 11. vol. 1.

4 Primò infertur, vt per inſtrumentum dotis † non ꝓbetur dominium, ſed debeat ꝓbari legitimis modis, vt ait Bal. in conſ. 185. Punctus conceſſus, nu. 2. vol. 3. per c. inter dilectos. de fid. inſtru. & per l. indicia. C. de rei vendic. & l. cum res. C. de proba.

5 Secundò infertur, vt dñium non probetur † per inſtrumentum diuiſionis, vt cauit Alex. in conſ. 187. viſo, ac diligenter diſcuſſo. nu. 4. vol. 6. & hoc ſiue dominium ſit directum, ſiue vtile, vt ibid. ait Alex.

6 Tertiò infertur † de inſtrumento locationis, de quo latè infra in ſequenti Concluſione diſſeremus.

7 Quartò infertur, vt inſtrumentum donationis † non probet dominium, ad quod latè ſe fundit Afflict. dec. 14. num. 8.

Quintò infertur vt per inſtrumẽtum emptionis ſo-
8 lum † non probetur dominium, vt teſtatur Accurſ. in l. cum res. C. de proba. per tex. in l. proprietatis. C. eo. de quo vide infra ſuo loco.

Contrarium videtur ſentire Alex. d. conſil. 151. nu. 1. vol. 7.

Primò concluſionem limitabis non procedere in
9 inſtrõ donationis factæ à Principe: † ex eo enim ſolũ probatur dominium, iuxta ſñiam Ang. in d. l. officiũ. nu. 2. quem refert, & ſequitur Barb. in d. conſ. 8. col. 6. nu. 2. ver. vbi dicit, quod per inſtrm donationis. d. vol. 2. & conſ. 41. col. 4. nu. 22. verſ. & ſi quiſpiam. vol. 1. cui accedit Bertr. in conſ. 3. nu. 35. & 36. verſ. ad quintũ dico. vol. 3. & voluit Tho. Gram. in dec. 59. Catholicus Rex, nu. 19. & ſeq. Affl. dec. 14. Ionanellus, poſt nu. 8. verſ. hoc verum. Imo per tale inſtrm ſolùm vr̃ transla-
10 tum dominium † ex eo quia princeps habet poteſtatem transferendi dominium, prout ſibi libuerit, nec requirit̃ aliqua traditio, vel poſſeſſio, vt reſpondit Barb. in d. conſ. 6. nu. 32. col. 6. vol. 2. & aſſentitus eſt Bert. in d. conſ. 3. nu. 36. Boer. etiam in d. q. 42. num. 27. & 28. & Thom. d. dec. 59. nu. 18. & ſeq.

11 Intellige hanc limitationem veram eſſe, † quando Princeps habet dominium rei, quam donat, vt auctor eſt Barba. d. conſ. 41. nu. 22. col. 4. cum ſeq. vol. 1. ſentit Soc. ſen. conſ. 187. nu. 7. verſ. quod inſtrumentum confectum, & ſeq. vol. 2.

Secũdò velim limites nõ procedere in antiquis in-
12 ſtrumẽtis; † ex his namq; probatur dominiũ, per l. indicia. C. de rei vend. hoc idẽ quoq; tenet Rui. in cõſ. 14. nu. 7. ver. & probatur dñium eccleſiæ ex alio, & 8. vol. 4. Corroborauit auctoritate ſua hanc ſñiam Dec. conſ. 428. nu. 4. & 5. atq; Boe. q. 42. nu. 3. & idẽ in ꝓbatione dominij iuriſdictionis latè tradit Soc. iu. ſen. in cõſ. 166. in cauſa Cõitatis, nu. 2. 6. 7. 12. & 18. & ſentit in conſ. 187. col. 1. nu. 5. vol. 2. Alex. in conſ. 2. in cauſa teſtamentaria, nu. 8. verſ. ſed qñ inſtrumentum, cum ſeq. vol. 3. & conſ. 24. Ponderatis, nu. 19. vol. 5. & conſ. 89. in cauſa agitata, nu. 5. verſ. præterea iſta concl. vol. 1. & Affl. dec. 324. nu. 6. & plenè Aret. in conſ. 42. Viſo conſ. Soc. conſ. 86. in cã Communitatis, nu. 2. & 2. vol. 1. quod eſt repetitum in conſ. 166. 2. vol. Curt. Sen. etiã in conſ. 76. col. 3. quos refert etiam Abb. in conſ. 64. nu. 11. & 23. & ſenſit Soc. ſen. in conſ. 205. vol. 2. verſi. tertiò probatur, & Franc. Cur. in conſ. 76. col. 2. ver. ſed ꝑmiſſis. vbi inquit inſtrumenta antiqua tantã facere fidẽ, vt illud nõ debeat in dubiũ reuocari. cuius ratio
13 eſt † qñ antiquitas temporis inducit præſumptionẽ, quod omnia requiſita verè interuenerint: tum quia in

antiquis nulla eſt melior probatio,q̃ illa,quæ fit per in
ſtrumenta,quæ ſuperat & vincit probationes,quę fiũt
per teſtes,vt vberrimè id cõprobat Par.in cõſ. 104.nu.
45.& 46.vol.1.& Albe.in d.conſ.64.nu.22.& 23.

Amplia hanc ſecundã limitationem procedere ẽt
14 ſi illa inſtr̃a eſſent p̃p aliud confecta:† nã ẽt tunc pro
* bant ex cõi ſcribentium mente,* de qua atteſtatur Be
ro.in conſ.115.nu.7.vol.3.& in conſ.79.per totũ, vol.
3.quem refert cum alijs Burſat.in cõſ.27.nu.11. & 12.

Hanc eandem ſecundã limitationem ſic limitabis,
vt vera non ſit,qñ illa inſtrumenta continerent aſſer-
tionem vnius perſonæ,vel plurium,quę habetur loco
vnius,vt quia in inſtr̃o vno,vel pluribus dr̃,Titius vẽ-
didit Sempronio talem rem,quæ eſt de dominio talis
Abbatiæ: hoc enim caſu inſtrumenta antiquiſſima
15 plenè comprobarent dominium: † quia per aſſertio-
nem vnius,vel plurium,qui habentur loco vnius, nõ
inducitur communis opinio,vt dictum eſt à Bar.in l.
admonẽdi.ff.de iureiu.& ita limitat,& declarat Crot.
in d.conſ.34.nu.17.vol.1.ex auctoritate Bal.in l.cum
aliquis.C.de iure delib.& Aret.in c.cum cauſam.col.
6.de probat.

Tertiò limita concluſionẽ non habere locum, qñ
16 † inſtrumentum eſt factum ſuper poſſeſſorio, vel ſup
reditibus fundi: quia tunc per inſtrumentum proba-
tur,auctoritate Barba.conſ.41.nu.7.col.1.verſ. poteſt
etiam probari per inſtrumenta, vol.1.

Quartò limita,vt procedat tantum, qñ agitur con-
tra tertium,per regulam,Res inter alios acta,vt rñdit
Soc.ſen. in conſ.266. nu.11.vol.2. ſecus inter eaſdem
17 partes:† tunc namque probare aſſeuerauit Cur.iun.in
conſ.158. nu.22.& 31. vol.2. & in ſimili infra dicetur
de inſtrumento locationis: nam licet non probet con
tra tertium, tamen benè probat contra conductorẽ,
vt in ſequenti concluſione latius dicetur.

Quintò velim limites,qñ ageretur de modico præ-
iudicio, veluti in probandis finibus, in quibus plura
requiruntur inſtrumenta: nam tunc per illa inſtrumẽ
18 ta probantur fines, ſecus quando † agitur de magno
præiudicio, vt de dominio: non enim tunc per inſtr̃a
dominium probatur, ita ratiocinatus eſt idẽ Soc. ſen.
in d.conſ.266.nu.12.vol.2.quem refert,& ſequitur idẽ
Crot.in d.conſ.34.nu.15.vol.1.

CONCLVSIO DXLII.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per inſtrumentum locationis.

SVMMARIVM.

1 *Dominium non probatur per inſtrumentum locationis.*
2 *Eccleſia ſi agit rei vendicatione,& probet dominium per in ſtrumentum locationis,non obtinebit.*
3 *Dominium non probatur ex locatione in emphyteuſim.*
4 *Dominium præſumitur ex inſtrumento emphyteutico.*
5 *Dominium probatur per inſtrumentum locationis quoad contrahentes,ſecus quoad tertium. Contrar.nu.6.*
7 *Dominium probatur per inſtrumentum locationis, quãdo locator agit actione perſonali contra conductorem.*
8 *Dominium non probatur per inſtrumentum locationis, ſi conueniẽ poſſeſſor actione reali ratione dominij agentis.*
9 *Dominium eccleſiæ probatur per inſtrumentum locationis. Contrarium nu.10.*
11 *Dominium ſaltem præſcriptum probatur ex inſtr̃o locationis,quãdo locatio eſt coniuncta cũ alijs adminiculis.*
12 *Dominium probatur ex inſtrumento locationis,ſi colonus laborauerit nomine locatoris, & probatur de receptione mercedis.*
13 *Dominij plena probatio reſultat ex teſtimonio de auditu iuncto cum teſtimonio de fama.*
14 *Dominium, quando producuntur inſtrumenta antiqua ſuper inueſtituris, probatur nedum contra conductores, ſed etiam contra tertios poſſeſſores.*

1 Dominium per inſtrumentum lo
cationis † nõ pro-
bat̃,ita reſcripſere Imper.Dioclet.& Maxi.in l.ad pro
bationem.C.locati.& ibi Bar.& ſanxit Innocen. III.
Summ.Pontif.in c.inter dilectos.prop e fi.de fid.inſtr.
ſic etiam tota ferè tum conſulentium,tum ẽt profitẽ-
tium turba ſenſit,vt Alex.in conſ.12.nu.3.& ſeq.& in
conſ.10.vol.4. ꝙ latè proſequitur Caſſan. in conſuet.
Burgun.tit.de Iuſtices,& Droict.rubr.1.§.2.verb.& la
prouue,nu.2.verſ. quid de inſtr̃o locationis, folio.25.
Burſat.in conſ.26.nu.25.Affli.deciſ.14.nu.8. Bellam.
dec.300.itẽ ꝙ locatio.tit.de locat.Caſſa.d.dec.22. plu
res ẽt,nu.2.ſuper reg.Cancell.Crau. conſ.157. nobilis
Bertran.nu.5.verſ.non obſtat,ꝙ ſatis vr̃ probatum de
dominio.Pariſ.conſ.27.nu.25.lib.1. Abb.in d. c.inter
dilectos.nu.16.Dec.in conſ.319. nu. 5.vol.1. Crau.in
conſ.157.nu.5.Bar.in l.legato. ff.de adimen.lega. quẽ
refert,& ſequitur Barba. conſ.8. nu.20.col.5.verſ. & ſi
2 quiſpiam opponit, vol. 2. vbi ait, † ꝙ ſi eccleſia agat
rei vendicatione, & probet dominium per inſtr̃m lo-
cationis, fore vt non obtineat. idem vr̃ ſentire in cõſ.
51.clementiſſimum Deum,col.4.in fin.verſ. quando
ergo fortius.vol.4. Idem tenet Curt. iun. in conſ.158.
* nu.8.vol.2.vbi ait, hanc eſſe veram, & * communem
opinionem,& Bert.in conſ.56. nu.10. vol.2. & iterũ
* Curt.iun.in conſ.41.nu.8. atteſtatur * de cõmuni Soc.
Sen. in conſ. 186. In controuerſia, quæ vertitur inter
Illuſtrem, poſt nu. 2.verſ. nam licet per ſolum inſtru-
mentum,vol.2.Ruyn.conſ.14.poſt nu.6. verſ. & iſtud
etiam vol.4.

Quod amplia etiam procedere in locatione in em
3 phyteuſim: † quia ex illa etiam non probatur domi-
nium,vt teſtis eſt mihi locupletiſſimus Spec. in tit. de
locato.§.nunc aliqua verſ.52.nu.66.verſ.57.n.72.quẽ
refert,& ſequitur Barba.in cõſ.34.nu.9.col.3.verſ. nec
ẽt opitulatur Domino epiſcopo, volu.4. & in conſ.8.
col.6.nu.3.verſ.& adduco,quod dixit, vol.2. & Bertr.
in conſ.53.nu.4.vol 4.vnà cũ iis,quę ibi deduxit,& ad
hæſit iſtis Boer.in d.q.42. nu.11. Idẽ voluit Ruy. cõſ.
14.nu.3.& poſt nu.6.verſ.quamuis autem Bart. vol.4.
ſentit Caſtren.conſ.105.in quæſtione,quæ ſperat̃, nu.
5.vol.1.Roma.in conſ.127.verſ. quinimo, circa prin-
cipiũ,& Cur.iun.d.conſ.41.d.nu.8.& Bal. in l. cũ tale
legatum.§.fi.verſ.item eſt arg. ff. de cond. & demon.
reddens ibi rationem,quia iſte contractus fit principa
liter in fauorem emphyt.

4 At Maria.Soc.† in conſ.118.num.16.vol.2. eius eſt
mentis,vt opinetur, dominium præſumi ex inſtrumẽ-
to emphyteutico.

Primò limita, vt tm̃ locum habeat quoad tertium,
ſecus quoad eas perſonas, cũ quibus facta eſt locatio
5 nã quoad eos contrahentes † per ipſum inſtr̃m loca-
tionis probatur dominium,teſtib. Bal.& Imo. in l.cũ
tale.ff.de condi.& demon.& eodem Bald.in l.1.C.in
qui.cau.ceſſ.long.temp. præſcrip. tam in lectura, quã
in repet.eiuſdem l.1.Soc.conſ.89.nu.16.verſ. cõcurrit
& inſtrumentum,vol.1.Cur.iun.in conſ.158.nu.6.tũc
vera,& cõrs,vol.2. cum ibi multis adductis, idem vo-
luit Affict.deciſ.331.quædam Diana.nu.7.

6 Contrariã † videntur ſequi ſentẽtiam Dyn. & Bar.
in l.legata inutiliter.ff.de adim. lega. quos refert Ale.
in conſ.12.num.1.& 3.vol.4.& idem refert Boer.in q.
42.num.12.

Sublimita,& cõciliando intellige,vt procedat, qñ
locator agit actione perſonali contra conductorem
7 † ex contractu locationis,vt l.ſi quis conductionis.C.
locati,etenim tũc cõtra conductorẽ probat̃ dominiũ
locatoris per dictũ inſtr̃m, imo cõductor non põt re-
fricare quæſtionem dñij cõtra dictũ locatorẽ,iuxta m

d.l.ſi

dictam l. ſi quis conductionis, & per Caſtr. in l. com-
modare. nu. 3. ff. commodati. ſed ſi cõuenitur poſſeſ-
ſor actione reali ratione dominij agentis, tũc vera, &
8 communis eſt concluſio, † per inſtrumentum loca-
tionis non probari dominium, per d. l. ad probatio-
nem, & ita ait, & ſequitur Curt. iun. in d. conſ. 41. nu.
8. vol. 1. ſed oportet aliàs probare dominiũ, & poteſt
tunc quæſtio ipſius dominij referri, ita Alex. conſul-
uit, concordes referendo, in conſ. 43. nu. 8. vol. 4. ſic
etiam decidit Affl. dec. 12. & 14. nu. 8. hoc idem diri-
mit Balb. dec. 498. & id placuit Coraſ. lib. 3. miſcell. c.
2. nu. 10. Petr. Stel. etiam in l. repetit. nu. 27. & 53. ff. de
condict. indeb. & aſſentitus eſt Cag. in l. neq; pignus,
poſt num. 5. ff. de reg. iur. & ita cauit Dec. in conſ. 28.
nu. 3. & in conſ. 56. poſt nu. 4. verſ. nam ex tali inſtru-
mento, cui rei conuenit, quod tradidit Ceph. conſ. 47.
nu. 38. & ad id ſpectat Curt. ſen. in conſ. 70. quam ſen
* tentiam etiam * communem dicit Villalobos in ſuis
commun. opinion. in verbo, dominium non proba-
tur per inſtrumentum locationis.
Secundò limitabis, vt locum ſibi non vendicet in
9 dominio eccleſię: † nam per tale inſtrumentum loca
tionis probatur dominium eccleſiæ, iuxta ſententiã
Bal. in l. cum tale legatum. §. ſi. ff. de cond. & demon-
ſtrat. per ea, quæ ibi adducit.
10 In contrariam deſcendit ſententiam † Rui. in cõſ.
* 47. nu. 6. vol. 1. quam dicit * communem, ſecundum
Alex. in l. rem alienam, in prin. ff. ſol. matr. & in cõſi.
12. viſo proceſſu. n. 4. vol. 4. vt ſcilicet locatio, & inue-
ſtitura non probet etiam inter eaſdem perſonas, ab
hac etiam ſtetit parte Barba. conſ. 8. num. 20. verſic.
& ſi quiſpiam opponit. vol. 2.
Tertiò velim limites, qñ locatio eſt coniuncta cũ
alijs adminiculis, veluti ſi ipſe locatarius tanq̃ meus
11 colonus laborauerit longo tempore, † & probetur ti-
tulus: tunc. n. his concurrentibus probatur dominium
ſaltem præſcriptum, vt docuit Bart. in l. ad probatio-
nem. C. loc. quem refert, & ſequitur Soc. ſen. in conſi.
89. nu. 11. verſ. 2. ponderandum eſt. vol. 1. idem ſentit
Alex. in d. conſ. 12. nu. 1. vol. 4. & Abb. in conſ. 9. n. 12.
verſ. nam ſolet locatio, & ex plurib. deductis ab eo. in
conſ. 16. nu. 6. verſ. & per inſtrumenta locationum, &
Pariſ. in cõſ. 104. nu. 82. verſ. tamen qñ & 83. vol. 1. &
ibid. nu. 85. & ex doctr. Soc. ſen. in conſ. 11. nu. 2. verſ.
12 quando per inſtſ in, vſq; ad nu. 6. vol. 3. tenet † quod ſi
colonus laborauerit nomine locatoris, & probetur de
receptione mercedis, ꝙ ex tali inſtrumẽto locationis
probatur dominium, & idem prodidit Soc. in conſil.
106. nu. 1. & 2. vol. 3. hoc itidem decidendo concludit
Affl. deciſ. 14. nu. 8. in ſi. verſ. niſi probaſſet alia admi-
nicula, & dicit glo. & Aug. in l. offic. ff. de rei vend. re-
lat. per Afflic. & idem Affl. deciſ. 23. & videtur voluiſ-
ſe Barb. in conſ. 41. aliud afferam in medium. col. 2.
nu. 7. ver. poteſt etiam probari. vol. 1. & Aymo de an-
tiquit. temp. in in 1. par. in verbo. viſo de fama, in an-
tiquis. num. 21. verſ. ſed aduerte.
Veluti etiam ſi cum inſtrumento locationis con-
13 curreret tempus antiquum, † teſtimonium de auditu
iunctum cum teſtimonio de fama, ex quibus ſimul
iunctis ſine dubio reſultare plenã dominij probatio-
nem, reſpondit Crot. in conſ. 34. nu. 6. vol. 1.
Quartò limita, vt non procedat, qñ producunt plu
ra inſtr a antiqua ſuper inueſtituris, quia ex illis rectè
14 probatur dominium, nedum contra cõductores, † ſed
etiam tertios poſſeſſores, vt reſpõſum eſt à Gozad. in
conſ. 94. nu. 57. in ſi. quod confirmauit Fely. in c. cum
cauſam. col. 2. nu. 4. verſ. eſt verum, de probatio. & de
* * communi atteſtatur Michael Graſſ. communibus
opinionib. lib. 1. c. 1. q. 4. verſ. contrariam opinionem,
idẽ voluit Alb. in conſ. 64. nu. 21. & cõprobauit Silua.
conſ. 57. num. 44. & ex multis congeſtis per Burſa. in
conſ. 27. nu. 7. verſ. 2. in præſenti.

CONCLVSIO. DXLIII.

ARGVMENTVM.

Dominium per cataſtrum, ſeu æſtimum, an probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium per cataſtrum, ſeu æſtimum non probatur.*
2 *Dominium contra tertiũ non probatur per cataſtrum, ſeu æſtimum, etiam ſi eſſent aſſignati ad id Magiſtratus publicè.*
3 *Dominium probatur ex illo libro æſtimi in præiudicium eius, qui conficiendam curat ſcripturã in dicto æſtimo.*
4 *Cataſtrũ, ſeu æſtimum facit ſaltem præſumptionẽ dominij.*
5 *Dominium per cataſtrum, ſeu æſtimum probatur inter partes, quæ conſenſerunt æſtimo.*

1 Dominium per cataſtrum, † ſeu
æſtimum nõ pro-
batur, quod pluribus in locis traditum eſt ab Alex. in
conſ. 10. nu. 5. verſ. nec probatur etiam poſſeſſio, vol.
4. & in conſ. 81. nu. 22. vol. 3. verſ. & præterea in æſti-
mum, & in conſ. 147. poſt num. 6. verſ. licèt inter aliàs
perſonas. vol. 5. & in conſ. 182. Viſo proceſſu cauſæ,
num. 3. verſ. nec obſtat etiam copia æſtimi vol. 7. hoc
idem profitendo ſcripſit Bald. in l. ſolemnib. in prin.
C. de rei vendic. ſic etiam conſuluit Soc. ſen. cõſ. 205.
poſt nu. 1. verſ. 2. iſta, & in conſ. 89. nu. 12. verſ. 3. etiam
ponderandum. vol. 1. Bal. quoque obſeruauit in conſ.
1. in prin. & in conſ. 37. nu. 5. vol. 5. atq; notauit Caſtr.
in l. ſi pater. nu. 3. C. de act. emp. Bart. animaduertit in
l. decem. nu. 3. ff. de verb. oblig. prodiditque Auguſt.
Bero. in conſ. 79. nu. 5. & 8. vol. 3. ſentit Frãc. de Aret.
in conſ. 65. incip. in præſenti conſultatione. verſ. quia
tamen audio. col. 2. Caſſa. probauit in conſuet. Burg.
tit. de Iuſtic. rub. 1. §. 2. in verſ. & la prouuc, nu. 2. ſub
verſ. quid de inſtrumento, & id vnanimes ſcriptum
reliquere Abb. Fel. Dec. & alij in c. cum cauſam, de
proba. Anch. in conſ. 44. Afflic. deciſ. 364. nu. 7. verſi.
nec aliud monet, & Michael Graſſ. in communibus
opinionib. c. 5. q. 6. uerſ. quando ●uum cataſtrum. lib.
1. Crauet. in tract. de antiq. temp. in verbo, 4. limitatur
nu. 71. in ſi. verſ. 4 intellige. in 1. par. quibus addas Bal.
in hac materia diſtinguentem in conſ. 1. vol. 5.
2 Ampliabis Concluſionem veram eſſe, † etiã ſi eſsẽt
aſſignati ad id magiſtratus publicè: quia tunc etiã nõ
probant dominium contra tertiũ, vt auctor eſt Affli.
in deciſ. 303. ſic etiã ſcripſere recentiores Pariſ. in con
ſuet. Pariſ. tit. 1. §. 5. n. 18. & elegãter protulit Menoc.
de arb. iud. lib. 2. cent. 1. caſ. 110. nu. 26. cum ſeq. & re-
fert ſequendo Burſ. in conſ. 36. nu. 17. verſ. & vlt.
Primò limita, vt nõ procedat in præiudicium eius,
3 † qui conficiendam curat ſcripturam in d. æſtimo, vt
Bal. in d. l. cenſualis. in ſi. C. de donat. tali nempe caſu
probatur ex eo libro dominium: ſecus quoad præiu-
dicium tertij. Ita me docuere Iac. Butrig. Bal. Saly. &
cæteri in d. l. ſolemnibus. C. de rei vendic. quos refert,
& ſequitur Barb. in cõſ. 8. nu. 18. verſ. vbi per cataſtrũ,
ſeu æſtimum. col. 5. vol. 2. & Michael Graſſ. d. c. 5. d. q.
6. prædicto verſ. ibi, & quod cataſtrum non probet,
* quam * communem opinionem dicit eſſe Pariſ. cõſ.
104. in ſi. vol. 1. & Rom. conſ. 275. in ſi. nu. 10. et Ale.
d. conſ. 147. poſt nu. 5. verſ. plus autem dicerem, et nu.
6. d. uol. 3. Bal. d. l. ſolemnibus in princ.
Secundo loco limita, vt non vſque eo locũ habeat,
4 † quin ſaltem faciat præſumptionem, vt patet ex ad-
ductis à Soc. in d. conſ. 89. nu. 12. uol. 1. & hoc idẽ uo-
luit Calc. in conſ. 11. poſt nu. 7. in ſi.
Tertio loco limitabis Concluſionẽm, vt inter par-
5 tes, † quæ conſenſerunt æſtimo, dominium probetur,
ita tradidit Bal. in l. qdã in ſuo, in ſi. ff. de cõd. inſt. p l.
cenſualis.

Digitized by Google

cenſualis.C.de don.quem refert,& ſequitur Calca.in conſ.11.nu.8.& placuit Cror.in conſ.306. nu. 10. lib. 3.vbi refert Bar.hoc idem ſentientem in l. rura. C. de omn.ag.deſer.Alex.in conſ.147.perſpectis inſtrumẽtis,in fi.vol. 5.

CONCLVSIO DXLIV.

ARGVMENTVM.

Dominium eccleſiæ,an probetur per librum cenſualem.

SVMMARIVM.

1 *Dominium eccleſiæ probatur per librum cenſualem. Contrarium.nu.* 2.

3 *Dominium probatur per libros cenſuales,quãdo tales libri aſſeruãtur inter alias ſcripturas publicas à viris ad hoc aſſignatis.*

4 *Dominiũ probant libri cenſuales,ſi pro publicis,& pro authenticis habentur,vel diù tanquam tales habiti ſint.*

5 *Liber cenſualis probat dominium contra ſubiectos,non autem contra alios non ſubiectos.*

6 *Libro cẽſuali nulla fides habetur, quãdo in illo eſſet deſcripta cenſualis aliqua alia inſignis,& honorabilis eccleſia.*

7 *Dominium ex libro cenſuali probatur contra ipſum ſoluentem cenſum,ſecus contra tertium.*

8 *Dominium probatur ex libro cenſuali,quãdo ſaltem ex illo libro inducitur præſumptio dominÿ adeò vt poſſit in ſupplementum deferri iuramentum.*

9 *Libris cenſualibus fides adhibenda eſt, quando de paruo agitur præiudicio.*

10 *Quid dicatur magnum, & quid modicum iudex arbitrari habet iuxta genus perſonarum.*

11 *Dominium probatur ex libris cenſualibus, ſi conſuetudo eſt,vt ipſis fides habeatur.*

1 Dominium eccleſiæ probari per librũ cenſualem, † conſulendo ſenſit Rom.in conſ.127.poſito quod dominium.col. 1.verſ.ad hoc tamen reſpondetur: motus auctoritate Summi Pontificis in c. ad audiẽtiam. de preſc. quem refert,& ſequitur Dec.in conſ.596.nu.4.ver.vbi concludit,quòd per librũ cenſualẽ,& in conſ.146.pro tenui.col.8.ver.quarto iſta cõcluſio,poſt nu.14.per tex. in l.cenſus.ff.de prob.atq; auth.ad hæc.C.de fid.inſt. & reſpondit Crau.in conſ.158.Viſis actis. nu. 4. & de libro canonicorum tradit Anch.conſil.44. primo de viribus,& ſequitur Ana.in conſ.84.videndum eſt.

2 In hac re tamẽ diſſenſit Barb.in conſ.8.nu. 20.col. 5.verſ.& ſi quiſpiam opponit.vol.2.vbi ait †ex eo lib. non ſolũ non probari dominium,ſed nec poſſeſſionẽ percipiendi cenſus ſubdens cõſ.Ro.127. nullam vim facere:in eo namq; caſu d.conſ.per ſpacium 30. ann. apparebat ex illo libro ſolutũ fuiſſe cenſum , & per duos teſtes ꝓbatũ fuiſſe de huiuſmodi ſolutione cenſus,vnde mirandũ non eſt,ſi longiſſimo tempore cõcurrẽte probatur ex eo libro,quia ſaltem per præſcriptionem fuit ab eis acquiſitum dominium, vt inquit Spec.in tit.de loca.ſiue emp.§.nunc aliqua.ver.53.& alij non pauci tradidere à Barb.relati in d.cõſ.8. col. 5.nu.17.verſ.& capio ſingula , quæ producuntur vol. 2.& tenet Affli.in deciſ.363.vtrum domine Priſcitæ, nu.3.& deciſ.83.in cauſa antiqua.num.11.& Caſt.in conſ.105.in q.quę ſperatur,nu.6.col.3.verſ.niſi per librum eccleſiæ. vol.1.

3 Verũtamen iſta inter ſe conciliando ſic intelliges, vt dominiũ probetur per illos libros cenſuales, † qñ tales libri aſſeruantur inter alias ſcripturas publicas à viris ad hoc aſſignatis,vt placuit Fely.in d.c.ad audientiã.nu.16.ver. 10.& vlt.concl.de præſcr.& latè ꝓſequit̃ Crau.de antiq. tẽp.par. 1.nu.248. & ſeq. & hoc idẽ aſſeruit Rom.in cõſ. 165. liber regiſtri,& ꝓbauit Gem.in cõſ.82.circa thema.n.6. & ſeq. & nos explicabimus in cõcl.liber.& ita dixit Burſ. in conſ.26.nu. 29.& Barb.in d.conſ.8.col.6.verſ. aut enim curia , & Alex.cõſ.187.viſa copia ſcripturæ.nu.2.ver.cõfirmat prædicta.vol.7.Rom.in conſ.260. in propoſito caſu, nu.3.verſ.3.iſtã Vrbani,& in conſ.319.in cã.Io.Gabr. nu. 1.& in d.conſ.165.liber regiſtri.hoc idem protulit Barb.conſ.6.col.4.in fi.poſt ver. & ſi quiſpiam opponat.vol.2.Soc.ſen.conſ.205. difficultas præſentis. nu. 2.verſ.2.id probatur,& nu.5.verſ.ex quib.vol. 2. atq; Affl.d.deci.303.dubiũ vulgatum.Dec.in cõſ.146.pro tenui.Crau.in d.conſ.158.n.5.& 6.atq; Burſ.in d. cõſ. 36.nu.17.loquens de libris doganeæ,lib.1.

4 Secundò velim ſic intelligas,ẽt ſi prædicti pro publicis haberent̃,& nullo diſcrimine habito ꝓ authẽticis,& publicis iudices,vel alij vterẽtur, vel diù habiti fuerint tanquã publici,& authentici,vt ait Barb. in d.conſ.8.col.6.verſ.aut enim curia vtitur.lib.2.

5 Tertiò ſic accipias,& limites ſupradicta habere locũ contra ſubiectos,& cõtra eos probare librum † nõ autem contra alios non ſubiectos , vt tradidit Bal. in l.exemplo.nu.1.& ſeq.C.de prob.quẽ refert,& ſequitur idem Barb.in d.conſ.8.col.6. verſ. & ſi quiſpiã. & Crau.de antiq.temp.ver.quid in libro officialis.nu.1. & 2.vbi concordes adducit,idẽ ſenſit Feli.in c.ad audientiam.nu.16.verſ.10.& vlt.concluſ.de præſcrip.& Rom.in d.conſ.127.ver.quinimmò,atq; Boer. in deciſ.105.nu.13.& Crau.in d.tract. de antiq. temp. d. 1. par.verſ.4.limitatur.nu.5.verſ. ſublimitatur.

6 Quartò ſic limitabis,†qñ in libris eſſet deſcripta cẽſualis aliqua alia inſignis,& honorabilis eccleſia : nã tũc libro cẽſuali nulla fides habet̃,ſi credimus Barb. in d.conſ.8.col.7.verſ.& multominus creditur.vol.2.

7 Quintò intelliges,& limitabis contra ipſum ſoluẽtẽ cenſum:etenim tunc ex eo probatur dominiũ,† ſecus cõtra tertium,ſic colligitur ex reſcripto Imp.Probi in l.ſi functiones.C.de don.quod etiã videntur reſcripſiſſe Imp.Diocle.& Maxim.in l.cenſualis.C.eo. & ijdem in l.ſolemnib.C.de rei vẽd.vnà cum iis, quæ ibi obſeruata fuere,nec id latuit Anch. in cõſ. 44. nu. 5.& 6.quod placuit & Fior.in d.l.cenſus.ff.de ꝓb.nec id omiſit Barb.in d.conſ.8.col.5.nu.20.verſ. & ſi quiſpiam opponit,& proſequitur Caſſan.in cõſ.16.nu.3. ver.nec nocere poteſt,atq; inquit Rom.in d. cõſ.127. verſ.& ſi dicatur,quòd liber, quod confirmauit decidendo idem Boer.in d.deciſ.105. nu. 13.

8 Sed velim ſublimites,vt vſq; eo non procedat , qñ ſaltẽ ex illo libro induciẽ præſumptio dominij,† adeò vt poſſit in ſupplementũ deferri iuramentum, vt cõſtat ex his,quæ deduxit Fel.in d.c.ad audientiam.nu. 16.verſ.contra tertium,de præſcript.quod ẽt docuere Iac.de Aret.& Bar.in l.indicia.C. de rei vend. quorũ ſententiam confirmauit Rom.in d.conſ.127. verſ.& ſi dicatur,quem etiã refert Barb.in d.cõſ.8.col. 6. ver. & ſi dicatur,quòd liber cenſualis.& Pariſ.in conſuet. Pariſ.§.5.nu.22.& 64.atq; Burſ.in cõſ.26.nu.30. Caſt. quoque in d.conſ.105.nu.6.

9 Poſteriorẽ verò partem ſi quis noluerit amplecti, hanc limitabit,vt locũ ſibi non vendicet, † quãdo de paruo ageretur præiudicio:etenim libris illius fidẽ adhibendã eſſe,teſtis eſt locupletiſſimus Anch. in conſ. 44.1.de virib.col.3.verſic.4.iſtæ ſolutiones.quid verò

10 magnũ,quid modicũ dicat̃,iudex arbitrabitur, † iuxta genus ꝑſonarum.l.ſed & ſi inceperit.§.1.cũ ibi not. ff.de iud.ad quod nonnulla adducit Crau. de antiqu. temp. 1.par.ver.quid in libro.nu.4.ver.limitatur nũc.

11 Quinto loco limitabis,niſi cõſuetudo aliud haberet,idest,†vt huiuſmodi libris fides haberetur, per cõtex.in c.cum dilectus.de fid.inſt. vt aſſeueraauit Crau. vbi ſupra.nu.6.verſ.3.limitatur.

Addere,& quamplures alias declarationes,& limitationes,ſed cũ videam Crau.in d.tract.de antiq. tẽp. par.1.

par.1.in verbo,quartò limitatur.& in verbo,qd in lib. officialis,id ex profeſſo pertractaſſe,ſciens, & prudēs illas omitto.

CONCLVSIO DXLV.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per ſolutionē cenſus, & per recognitionem factam aſſerto domino.

SVMMARIVM.

1 *Dominium probatur per ſolutionem cenſus.*
2 *Solutio cenſus per ſe ſola non probat dominium,niſi probeť de poſſeſſione 30. vel 40.annorum.*
3 *Probatio dominij orta ex ſolutione cenſus eſt tantùm præſumptiua, & ex ea ſolutione probatur poſſeſſio.*
4 *Dominium præſumitur,& arguitur ex poſſeſſione.*
5 *Dominium non probatur etiam p præſumptiuè ex ſolutione cenſus in fauorem actoris,vt declaretur dominus.*
6 *Dominiū non probatur ex ſolutione cenſus, quando nō apparet de aliqua inueſtitura,vel recognitione eccleſiæ.*
7 *Dominiū probatur per recognitionē factā aſſerto domino.*
8 *Dominiū licet non trāſferaŧ ex recognitione facta aſſerto domino, tamen ex ea inducitur probatio ipſius dominij.*
9 *Ad probationem directi dominij ſufficit factam fuiſſe vnicam recognitionem aſſerto domino.*
10 *Ad probationem directi dominij requirūtur ſaltem duæ recognitiones.*
11 *Dominium in antiquis probatur ex ſola recognitione etiā contra tertios.*
12 *Dominium directum per ſolam recognitionem probatur.*
13 *Dominium actoris non probant,nec vna, nec plures recognitiones, quando agitur contra tertium poſſeſſorem.*
14 *Dominium non probatur ex recognitione contra ipſum recognoſcentem, quando quis recognoſcit ſe tenere rem in emphyteuſim ab aliquo.*

1 DOMINIUM inſuper probatur † per ſolutionē cēſus, vt ad huius axiomatis probationem multos concordes adducit Marſ.in rub.C.de probat.num.254.cum ſeq.ſic ſenſit Spec.de loc.ff.nunc aliqua verſ.64.nu.81.et uerſ.106. nu.130.& dilucidius cæteris tradidit Abb.in conſ.74. incip.Duo principalia,in prin.uerſ.et primò circ. primum.uol.1.& latiſſimè per Fel.in c.cum Bertol. col. 11.nu 25.verſ.perceptio penſionis,de re iud.Rom. et placuit in conſ.127.poſito,in prin.atque Alex.in cōſ. 8.attentis his,nu.1.vol.7. illa enim ſolutione ſoluens præſumiť Dñs vtilis,& recipiēs directus,vt notat Salic.in l. proprietatis,in fi.C.de probat. et docuit Iaco. de Aret.in l.indicia,vbi Bald.poſt nu.2.uerſ.ſecundū exemplum.C.de rei uendic.et Camp.in tract. de teſt. in 1 reg.339.verſ.octauò probatur.Bal.etiam in conſil. 251.ſententia quam tulimus,circa finem,uerſ.non eſt dubium.uol.5.

2 Verùm iſtud primum limites uelim, ut non procedat contra tertium: † quia per ſe ſola iſta ſolutio non probat dominium,niſi probetur de poſſeſſionē 30.uel 40.annorum,ita prodidit Alex.in d.conſ.8.nu.2.cum ſeq.uol.7. cui accedit Boer.d.q.105.nu.13.et ſeq.et refert Burſ.in conſ.26. num.31. uerſ. ſecundò dicit non conſtare de ſolutione triginta,lib. 1.

3 Præterea limitabis,et intelliges,ut illa probatio orta ex ſolutione cenſus ſit tantum præſumptiua, non autem plena, et uera probatio: † nam ex huiuſmodi ſolutione probatur poſſeſſio,ut aſſeruit Bart. in l. qui uniuerſas.§.quod per colonum, et ibi Accurſ. ſuper uerbo, colonum. ff. de acquirend. poſſeſſion. ubi hoc menti tenendum eſſe dixit idem Bartol. quod etiā elicitur ex c.bonę memorię,in §.præterea,de appel.& decidit Boer.d.q.105.poſt nu.13.ver.ſētit Lud.

4 de Neuo.Ex poſſeſſione autē arguitur,† & præſumitur dominiū,ita habemus ab Imp.in l.ſi.C.de rei vēd. & videre eſt ex Papin.in l.pen.ff.de cōd.indeb.et videas hæc latè tradentē Marſ.in rub. C.de prob.nu.245.cū ſeq. conſulas etiā Bar.in l.non ab re.nu.3.C.vnde vi, & in l.legata.ff.de adim.leg.& Soc.ſen.in cōſ.89.col. 5.verſ.2.ponderandum eſt.nu.11.& 16.vol.1.& refert Patiſ.in cōſ.104.nu.94.verſ.& ex tali poſſeſſione vol. 1.Crau.in cōſ.157.Nobilis Bertrandus poſt nu.2.verſ. 3.probari videtur,& nu.8.verſ.3.reſpondeo.Silu. cōſ. 57.nu.41.verſ.indicium faciunt.

5 Sublimita,vt tñ procedat in fauorem rei,† ſecùs in fauorē actoris,vt declaretur dominus,tunc.n.nec præſumptiuè ex d.ſolutione probatur dominium,vt auctor eſt Crau.in d.cōſ.157.poſt n.15.verſ.2.reſpōdeo.

6 Tertiò loco limitare poteris,qñ nō apparet de aliqua inueſtitura, vel recognitione eccleſię, † quia ex illa ſolutione tunc non probatur dominium:nā ſemper in his terminis Doct.loquendo præſupponunt inueſtituram,vt aſſeuerauit Silu.in conſ.57.nu. 43. cum ſeq.quem refert etiam Burſ.in conſ.26.nu.32.

7 Dominiū prætereà probatur per recognitionē factā ipſi aſſerto domino,† iuxta ſententiā Bal.in l.cenſualis.C.de don.cui adhæret Anch.in conſ.310. Tres Domini Magnifici.col.2. hoc idē deciſū fuit à Guid. Pap.q.272. ver.ſed præmiſſis non obſtāti. uſq; ad fi.& in conſ.79.nu.4.uerſ.quartò quia per deducta in proceſſu,quos refert Crau.in cōſ.154.nu.5.verſ.poſtremò conſiderandum,& idem uoluit in conſ.20.n.11.uerſ. ex qua recognitione & Guid. Pap.in d.q. 272. inquit quod licèt ex tali recognitione non transferatur do-

8 minium, † tamen ex ea inducitur probatio ipſius dominij,ſeq; ita ſæpius in forenſi uſu obſeruaſſe, & obtinuiſſe,& idem docuit Bart.in l.cum falſum,poſt nu. 3.uer.quid ſi confiteor.C.de iu.& fact.ign.& Gomeſ. in reg.Cancellar.de ualor.exprimen.11.q. & uenuſtè ſcripſit Menoch.de arbitr.iud.lib.2.cēt.1.caſu 42.nu. 5.quibus ſe ſubſcripſit Burſ.in conſ.27.ſub nu. 4. uerſ. dominium uerò directum.uol.1.

9 Quòd poſtremum primò ampliabis, vt procedat, † etiam ſi tantùm fuerit facta vnica recognitio: nam illa ſola ſufficit ad probationē directi dominij, ut cēſuit Guid.Pap.in d.q.272.d.uerſ.ſed præmiſſis non obſtantibus,& in conſ.147.per d.l.cenſualis. C. de don. nu.1.uerſ.ad primum dubium.

10 Attamen ſecundùm Bar.in l.cū ſcimus.C.de agri. & cenſ.lib.11.† requiruntur ſaltē duæ recognitiones, uel unica,uallata ſtipulatione, uel approbata ſolutione cautionis.ut colligitur ex his, quæ in d. l. cum ſcimus.adduxit idem Bar.

11 Secūdò illud uelim amplies, ut in antiquis probeť dominium† ex ſola recognitione etiā contra tertios, ita concluſit Fran.Mar.deciſ.Delp.609.num.8.1.par. Guid.Pap.auctoritate permotus in d.q.272.poſt nu.2. uerſ.& ita pluries.qui ſubdit, per recognitionem ſolā

12 † dominium directum probari, & ipſum ſæpè ita in praxi ſeruaſſe,conſuluiſſe,et obtinuiſſe ultra centum ſententias in Curia Parlamenti, refert Bart. de temp. ut et cont.c.18.nu.2. et 3.

13 Hoc itidem,quod diximus, dominium probari ex recognitione,limitatur,ut non procedat, quādo agitur† contra tertium poſſeſſorem: etenim tūc nec una, nec plures recognitiones dominium actoris probāt, ſi credimus Bertr.in conſ.85.nu. 6.uol.7.cum ijs, quæ ibi retulit.

14 Contrariam uidetur tueri partem Crau.in d.conſ. 157.ſub nu.7.uerſ.ſecundò reſpondeo. ubi inquit, ꝙ nec etiam contra ipſum recognoſcentem probať dominium† ex illa recognitione, quādo ſcilicet quis recognoſcit ſe tenere rem in emphyteuſim ab aliquo, at ſecus eſt,quando recognoſcit ſe tenere rem ſub dominio alterius,ut ibi per eum.

CON-

15 *Adminicula quæ cum fama probant dominium.*
16 *Dominium, & poſſeſſio de præterito adiuuatur ex poſſeſſione de præſenti. Contrarium. nu. 17.*
18 *Probatio per famam non ſufficit, quando agitur de adiudicando beneficium alicui.*
Teſtes deponentes de dominio per famam, non probãt, ibid.

1 Dominium in antiquis † probari p famam, traditum eſt
à Bal. in l. indicia. nu. 5. C. de rei vend. Soc. ſen. idẽ ſen
ſit in conſ. 205. difficultas præſentis cõſultationis. nu.
3. verſi. 4. optimè ad propoſitũ. vol. 2. hoc etiã placuit
Dec. in conſ. 146. nu. 12. et in conſ. 42. nu. 12. vbi teſtat̃
Ang. in l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de nego.
geſt. vbi affert Ang. exemplum, veluti ſi fama ſit, hãc
domum fuiſſe Dantis Poetæ, vel alterius, qui deceſſit,
iam ſunt centum anni, & nemo vidit, qui viderit, quẽ
refert, & etiã ſequitur Barb. in conſ. 8. ſcribitur preclarè. nu. 1. & ſeq. vol. 1. & in conſ. 41. illud afferã in medium. col. 2. nu. 3. uerſ. ſufficit namq; cum ſeq. vol. 1.
& col. 3. nu. 9. ver. prætereà ad hoc facit, & in conſi. 8.
ſapienter doctiſſimus apud Græcos. col. 1. n. 17. & ſeq.
verſ. præmitto ẽt, quod dominium. volu. 2. & Boet. in
q. 42. nu. 32. Alex. conſ. 4. nu. 11. verſ. poteſt aliud modus, nec id latuit Aret. in conſ. 103. poſt nu. 1. ver. non
enim nunc agitur, et in conſ. 36. n. 5. vnus erit omniũ
inſtar, qui propè innumeros ad id adducit Tiraq. in
tract. de præſcr. verſi. per decẽ annos. §. 1. gl. 4. verſ. 15.
ne diſcedamus, conſulas etiam Dec. in conſ. 428. nu.
* 3. vbi atteſtatur hanc eſſe *commu. opin. Idem in c. 1.
* de appel. de *communi dicit: ſicuti de eadem atteſtatur etiam Pariſ. in conſ. 52. num. 50. uol. 3. plurimi alij
huius fuere ſententię aſſertores, ut Crau. de antiq. tẽp.
nu. 3. Cur. iun. conſ. 15. Marſ. in rub. C. de prob. n. 134.
& in ſing. 505. & Fel. in c. ueniẽs. il 1. de teſt. Menoch.
in trac. de arb. iud. lib. 2. cent. 1. caſu 42. nu. 4. Marm. in
reper. §. nihil cõmune. nu. 24. l. naturaliter. ff. de acqu.
poſſ. Rip. in l. rem, quę nobis a nu. 57. uſq; in fi. ubi plenius declarat. ff. eo. tit. de acq. poſ. idem Dec. in conſi.
638. nu. 9. et Bero. in conſ. 115. nu. 8. lib. 3. et ex alijs relatis, à Campeg. in ſuo tract. de teſtib. reg. 339. uerſic.
tertiò probat̃. Caſſad. deciſ. 47. fama regulariter. Mil.
in repert. in d. uerbo, probatur antiquum dominium
Soc. in conſ. 86. col. 2. uol. 1. incip. In conſilijs noſtris
trinus Deus, quòd eſt repertum in conſ. 166. et ibi adducit infinita et in cõſ. 287. uol. 2. col. 3. ubi atteſtatur
* de *communi Alex. in conſ. 1. in fi. uol. 4. Frã. de Aret.
in conſ. 15. in 2. et 3. col. et multa dicit Iaſ. in l. ait prętor. la 2. §. ſi petitor. col. 1. ff. de iureiur. Calca. latè in
cõſue. Burg. tit. de Inſt. rub. 1. §. 2. in uerſ. et la prouue.
* nu. 15. ubi *communem dicit. et Guid. Pap. in tract. de
præſump. nu. 19. Villalob. etiam in ſuis communibus
opinionibus, in uerbo dominium probatur, qui etiam
* *communem dicit, et alios refert ſequendo Burſat. in
in conſ. 28. n. 8. ubi quoq; de *communi, ex alijs Natt.
in conſ. 378. nu. 6. uol. 2. et congerit multos Illuſtriſſ.
Card. Alba. in ſuis lucubr. ad Bar. in d. l. atqui natura.
§. cum me abſente. ff. de neg. geſt.

2 Primò amplia, † vt talis fama nedum probari poſſit
per teſtes, ſed etiam et longè melius per multa inſtrumenta, uel alias ſcripturas authenticas: nã iſta faciunt
communẽ opin. ut deducit Bal. in l. cum aliquis. col.
1. in fi. et ibi etiam Sal. et clarius per Alex. ibi. col. 2.
et per Iaſ. col. 2. et 3. C. de iur. delib. et tradidit Dec. in
conſ. 428. quos etiam refert Abb. in conſ. 64. nu. 21.

3 Secundò ampliabis, † ut ex huiuſmodi fama probetur dominium contra tertium, ut reſpondit Alex. in
conſ. 8. in fi. uol. 7.

Tertio loco amplia, ut ex fama de dominio anti-
4 quo probetur, † et ſufficiat ꝓ dominio de præſenti, ut
aſſeruit Dec. in cõſ. 428. nu. 3. et conſ. 638. n. 9. et cauit
Alex. conſ. 24. nu. 21. uerſ. qa in iſtis antiquis. uol. 5. et
præcipuè hoc ꝓcedit, ſi ſimus in antiquis, de quo nõ
extet memoria in contrariũ, ut in ſpacio 100. ann. ut
conſuluit Barb. conſ. 18. n. 17. uol. 3. et in conſ. 37. nu.
13. eo. uol. 3. et in conſ. 8. col. 4. poſt nu. 11 uol. 2. cui ſe
ſubſcripſit Cur. iun. in conſ. 69. n. 5. immo idem Barb.
in conſ. 8. nu. 2. uol. 1. ait, ſatis eſſe ſpatium 40. annor.
& idem in conſ. 119. nu. 6. col. 3. & in conſ. 41. num. 4.
uol. 1. Soc. uerò in conſ. 89. in cauſa agitata inter Iac.
col. 2. in 1. uol. dicit, id intelligi conſiderata ætate no-
5 ſtra breui, et ſic intelligit de 50. vel 60. anno. † & quod
requiratur ſpatium centum annor. tradit Aret. in cõſ.
37. Barb. in conſ. 6. col. 5. & conſ. 18. col. antep. libr. 2.
et in conſ. 8. ſcribitur præclarè. col. 2. nu. 1. uerſ. idẽ dicit. ſi factum non eſt antiquũ, cũ ſeq. uol. 1. poſt Cyn.
et alios in l. ſi quidem. ff. ſol. matr. et non ſufficit hoc
* caſu ſpatium 40. annor. prout de hoc eſt * communis
opinio, de qua atteſtatur Rim. in l rem, quę nobis. nu.
37. ff. de acq. poſſ. poſt Alex. in conſ. 15. lib. 5. & refert
Graua. in addit. ad Veſtr. lib. 6. c. 14.

Contrarium voluit Abb. in c. veniens, il 1. poſt nu.
6 8. de teſtib. col. 2. & Corn. in conſ. 24. lib. 4. † & in conſil. 130. eo. vol. 4. quos etiam refert, ſed non ſequitur
Crauet. in tracta. de antiq. temp. in 1. par. verſ. viſo in
hac prima par. num. 4.

Nam duæ ſpecialitates concurrerent, vna ſcilicet,
quòd dominium antiquum probaretur per famam,
quæ non eſt plena probatio: alia, quod præſumptio
continuaret dominium, contra l. 1. C. de do. promiſs.
nã illa probatio antiqua poteſt intelligi reſpectu poſ-
7 ſeſſionis ſuorum auctorum, tum etiam quia † licèt ad
probandum dominium antiquum ſufficiant probationes minus validę: nam non poſſunt inueniri plenę
probationes, ſecus in probatione dominij de præſenti, quod plenè põt probari, vt per Corn. in alleg. conſ.
& in conſ. 19. videtur in hac cõſultatione, ad fi. vol. 2.

8 Sublimita hanc ampliationem non † procedere, ſi
præſens ſtatus repugnaret dominio de præterito, vt ſi
dicatur rem profanam olim fuiſſe cõſecratam eccleſiæ: nam præſens ſtatus repugnat dominio de præterito, & ideò non probatur dominium de præſenti, ſed
9 tantùm de præterito: ſecus verò ſi non repugnat, † nã
tunc per famam probatur etiam dominium de præſenti, ita ait Rip. in l. rem quæ nobis. col. 11. n. 59. verſ.
aut præſens ſtatus. ff. de acquir. poſſeſſ.

Hanc limitationem reprehẽdit, & reprobat Crau.
in d. ſuo tract. de antiq. temp. 1. par. verſ. viſo in hac
prima par. num. 5.

Ideò ſequitur dicta extenſio dictæ ampliationis,
vt procedat in re ſacra, etiam ſi aduerſarius lõgiſſimo
10 tempore eam vt profanam poſſediſſet: † nam cũ res
ſacra poſſideri, nec ob id præſcribi poſſit. §. ſed aliqñ.
Inſtit. de vſucap. ideò ſi probetur per famam, rẽ fuiſſe
olim cõſecratam eccleſiæ, talis probatio videtur ſuf-
11 ficere quoad ius de præſenti, licèt (vt dixi) † aduerſarius longiſſimo tpe eam tanquam profanã poſſediſſet, vt ait Crau. vbi ſup. in d. verſ. viſo in hac 1. p. nu. 6.

Quarto amplia principalem Concluſionẽ, vt procedat, etiam ſi fama ſit recens, dummodo concurrat
12 cũ ea etiam vnus teſtis: † nam tunc per dictam famã
probaretur dominium, ut uoluit Barb. in d. cõſ. 8. nu.
2. & ſeq. uol. 1. teſtes laudat Io. And. & Abb. in c. inter
dilectos de fid. inſtrum. & Salic. in l. proprietat. C. de
probationib. & Dec. in c. 1. nam licèt ſola fama, vel
publica uox nullam faciat probationem, nec plenã,
nec ſemiplenam dominij, tamen adminiculatur, &
13 † coadiuuat imperfectam probationẽ, vt ſi ſuper probatione dominij eſſent producti teſtes nõ omni exceptio. maio. ut conſanguinei, nam hac de cauſa eis minor fides adhibetur, quæ tñ ſuſpicio tollitur per hanc
publicã vocẽ, et famã, et ſic plenè ꝓbãt, vt egregiè tradidit Pau. de Caſ. in l. atq nat. §. cũ me. n. 5. de neg. geſ.

Primò limita principalem concluſionem, vt non
14 procedat, † niſi cũ fama concurrant alia adminicula,
ſaltẽ pręſentis poſſeſſionis, ſecus ſi quis uelit ſimpliciter pro-

ter probare per famã, hanc rẽ fuiſſe alicuius, qñ tunc
non probaẽ dñium, vt patet ex his, quę adduxit Barb.
in conſ.37.nu.13.uol.3.& in conſ.15.nu.6. eod.uol.3.
& in conſ.41.illud afferam.col.1.& 2.nu.11.verſi. eſt
tamẽ verũ.& nu.ſeq.& nu.14. verſ. præterea accedat.
15 & ſeq.vol.1.& adminicula ſunt iſta,† ideſt, ſi tale do
miniũ ſit notũ, vel pro noto habeaẽ: vt de donatione
facta eccleſię per Cõſtãtinũ Imper. vel ſi pſens ſtatus
rñdeat dominio de pterito, vt qa de præſenti pbetur
poſſeſſio 10.20.30.aut 40.anno. nam ex iſta poſſeſſio-
16 ne de pſenti † adiuuatur poſſeſſio, & dominiũ de prę-
terito, ita rñſum eſt à Cor. in conſ.304.col.5. verſ. his
tñ non obſtantib.lib. 3. vbi cõſiderat etiam aliud ad-
miniculum, atq; quando appareat de aliqua emptio-
ne facta ab eo, de cuius dñinij antiqui pbatione agiẽ.
17 Cõtra cuius Cor.d.† Dec.in c.1.col.4.nu.36.de ap-
* pel.dicit ſcribentium extare *communem opinionẽ.
Crau.autem in d.tract.de antiq.temp.vbi ſup.num.3.
conciliat huiuſmodi opiniones, quem tu ipſe videto.
Secundò limita nõ habere locũ, qñ agiẽ de adiudi-
cãdo bñficium alicui, nãq; tunc nõ ſufficit pbatio p
famã, vt deciſũ reliquere D.Rot.in deci.16.aliàs 236.
ad effectũ de præb in nou.& tenet Bellam. in cõſ.41.
ſuppoſito ꝙ eccleſia, & in deciſ.740.ſi à te vẽdico ca-
ſtrum. ſequiẽ Fel.in c.veniens.il 1.col.6.in princ. poſt
nu.16.de teſti.& Ant.de Butr.in c.cum ad ſedem.col.
3.de reſt.ſpol.idem Corn.in conſ.46. in cauſa vertẽte
inter vniuerſit. in fi.vol.3. dicens teſtes deponẽtes de
dominio per famã non probare, p ea, quæ ibi deduxit.

CONCLVSIO DXLVIII.

ARGVMENTVM.

Teſtes, an dominium probent, & an debeãt rationem adducere etiã nõ interrogati.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes optimè dominium probant, & debent rationem adducere etiam non interrogati.*

2 *Cauſa dominij conſiſtit in facto, ideſt, in contractu, & traditione facta a domino.*

Facta non præſumunẽ etiã ad ſupplenda dicta teſtiũ. ibid.

3 *Pactum, quod a teſte non deponitur non probatur.*

4 *Ratio dominij debet eſſe per legitimam conſequentiam titulorum, & poſſeſſionis continuatæ.*

5 *Teſtes ſuper dominio debent reddere rationem etiam non interrogati.*

6 *Teſtes ſuper dominio, ſi teſtificando dixerint aliquem dominum, quia viderunt illum poſſidere tanto tempore, quod præſcripſit, probant dominium.*

7 *Rationem dominij teſtis adducet, ſi dixerit, ego ſcio illũ eſſe dominũ, quia vidi, ꝙ emit a Titio fundum, qui eũ tenebat pro ſuo, & vidi fundum tradi ſibi ex dicta cã, &c.*

8 *Teſtes ſuper dominio de auditu in antiquis probant.*

9 *Teſtes de auditu ſuper dominio in antiquis probant, etiãſi non includerent probationem famæ.*

10 *Teſtis productus ad probationem dominij debet deponere ſuper facto, non ſuper iure.*

11 *Dominium eſt, quid iuris, & conſiſtit in iure.*

Teſtes quos optimè dominium probare di-
xit Barb. in conſ.41. illud afferam in
medium.col.2.nu.2.quod dominium.vol.1.deponẽ-
1 tes ſuper dominio † debent rationem adducere etiam
non interrogati. vt Innoc.tradidit in c. cum cãm.poſt
num.1.verſ.ſed ſi omittitur.de teſtib.cui adſtipulatur
Bal.in conſ.166. A libello. poſt nu.3. verſ. ſed hic eſt
aduertendũ.vol.4.cui aſſentitus eſt Iaſ.in repet. l. ad-
monẽdi.col.97.verſ.ex iſta ratione Bal. poſt nu. 196.
ff.de iureiu.quos refert.& ſequitur Crau.in conſ. 157.
nu.6.& ex adduct.à Caſſan.in conſuet. Burg.ti.de in-
ueſt.§.2.nu.16.& ꝙ iſtiuſmodi teſtes debeant reddere
rationem ſui dicti tradidit Aret.in conſ.15.poſt nu.3.
verſ.nam per probationem famæ: idem voluit Alex.
in conſ.182.viſo proceſſu.nu.2.vol.7.Bellam.deci.3.
ad hoc, vt teſtes, num.10.de probatio.
2 Huius axiomatis illa poteſt afferri cauſa:† nam cũ
cauſa dominij conſiſtat in facto, ideſt, in cõtractu, &
traditione facta à domino, vt §.ſi quis à non domino
Inſtit.de rer.diuiſ.& in c.1.col.10.quid ſit inueſt.& fa
cta non præſumantur etiã ad ſupplenda dicta teſtiũ,
vt not.in l.1.C.de vſur. meritò, quod à teſte non depo
3 nitur,† non probatur, quia iuramentum teſtis, & eius
depoſitio ſunt ſtricti iuris. ita docuit Bald.in d.c.cum
cauſam.nu.14.verſ.ex præmiſſis. de teſtib.
Et huiuſmodi ratio debet eſſe per legitimam con-
4 ſequentiam titulorũ,† & poſſeſſionis continuatę, nec
ſufficit per ſolam poſſeſſionem: nihil enim habet cõ
mune poſſeſſio cum proprietate, vulgatis iuribus, &
de poſſeſſione latè ſupra diximus. At quòd teſtes de-
5 beant reddere rationem † etiam non interrogati, vo-
luit etiam Alex.in conſ.57.nu.4.& num.9. vol.7. vbi
concordes refert. Idem in rei vendicatione debet cũ
cauſa deponere, alioqui non probat, vt videre eſt ex
c.cũ cauſam.il 1.de teſti. ſic etiã ſcripſit Bal. in Marg.
teſtis dẽt reddere rationem, & in d.c.cum cãm.nu.13.
Anch.in d.c.cum cauſam.nu.9. Alex.in conſ.166.nu.
8.vol.6.Bertrau.conſ.184.nu.6.par.2.Crau. in conſil.
61.nu.5. Afflict.deciſ.277.nu.4. vſq; ad nu.6.
6 Vnde ſi teſtes ſuper dominio teſtificãdo † dixerint
aliquem dominum, & cauſam adiecerint, quia vide-
runt illum poſſidere tanto tempore, quòd præſcripſit,
ſatis probant dominium, vt cenſuere Innoc.& Bal.in
d.c.cum cauſam.ille poſt nu. 3. verſ. videtur tamen,
hic nu.22.verſ.quæro, an vtile dominium.& not.Spe.
in tit.de teſt.§.nunc tractandum.nu.25.
Idem erit, ſi dixerit, ego ſcio illum eſſe dominum,
vel quia vidi, quòd emit à Titio fundum, qui eum te-
7 nebat pro ſuo, † & vidi fundum tradi ſibi ex dicta cã,
vel vidi illum ementem lanam, ex qua confecit pan-
num. vt traditum eſt à Sal.in l.ſola.in 2.col.C. de teſt.
& protulit id Abb. in d.c.cum cãm.col. 3. poſt nu.6.
verſ.Innoc.tamen, de teſti. & ante eum ſcripſere hoc
idẽ Inn.in d.c.cũ cauſam.poſt nu.3.ver.ſed ſi aſſignat
Spe.in d.tit.de teſte.verſ.nũc tractandum.poſt nu.25.
Vt etiam teſtes ſuper dominio de auditu in antiqs
8 probent,† iuxta ſentẽtiam Bal. in l.iubemus.§.ſeruos
nu.1.C.de epiſc.& cler.& confirmauit Dec. in conſi.
146.nu.12.atq; probauit Alex.in conſ.98. viſo, & cõ-
ſiderato.nu.9.vol.2.quib.adhæſit Ruin.in cõſ.14.nu.
7.& 8.vol.4.& idẽ ſenſit decidẽdo Afflict.d. dec.277.
nu.3.& ita conſuluit Aret.in conſ.36.nu.5.
9 Quòd amplia, etiamſi teſtes de auditu † non inclu-
derent probationem famæ, vt placuit Aret.in conſil.
37.in 2.dub.poſt nu.3.verſ.& ideò relinquitur.
Contra tamen ſenſit Crau.in tract.de antiq. temp.
parte 1.§.viſo de fama.in prin.nu. 3.
Neq; prætereo teſtẽ productũ ad probationem do-
10 minij † debere deponere ſuper facto, non ſup iure, vt
aſſeuerauit Cyn.in l.cũ res.nu.2.C.de proba. Vnde ſi
teſtis diceret, vidi ipſum dñm eſſe, nihil probat, quia
11 dominiũ eſt, quid iuris,† & cõſiſtit in iure, vt ex ſup.
alleg.in 1.cõcl.ita voluit Spec.de teſti.§. nunc tractã-
dum.nu.25.quod & voluit Bar.in l.1.C.de nautis Ty-
ber.lib.11. idem tradidit Nel.in tract. de teſtib. num.
134.in verſ.teſtibus examinatis, & confirmauit Dec.
in conſ.221.nõ patitur anguſtia temporis.nu.5.& vo-
luit Campeg.eo.tract.de teſtib.reg.339.ver.11. pone.

CONCLVSIO DXLIX.

ARGVMENTVM.

Dominiũ, an probeẽ per tantũ tempus, cuius initij memoria non extet in contrariũ, & an ex perceptione fructuũ vti dominus.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Dominium probatur per tantum tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*
2 *Longinquitas tēporis habet vim constituti, cōstitutū habet vim consensus, & consensus inducit directum dominiū.*
3 *Dominium probatur ex diuturnitate temporis.*
4 *In probatione temporis antiqui ſuper dominio teſtes deponere debent, communem eſſe opinionem, non extare memoriam in contrarium.*
5 *Dominium ſatis probatur ex eo, quod quis terram colendam curauerit, & perceperit fructus vti dominus.*
6 *Dominus præſumitur, qui ſemel pceperit fructus in anno.*
7 *Qui ſemel perceperit fructus in anno præſumitur, ſeu fingitur toto anno poſſidere.*
8 *Dominium præſumitur ex perceptione fructuum.*
9 *Qui vtitur re vt dominus, præſumitur dominus.*
10 *Qui probaret ſe poſſediſſe domum, vel poſſeſſionem aliquā aliquanto tempore pro ſua non probaret dominium.*
11 *Dominium probatur ex perceptione fructuū ſi quis percepit fructus tanto tēpore quod ſufficiat ad præſcriptionē.*
12 *Dominium probatur, etiam ſi quis non probauerit percepiſſe fructus, ſed tantum curaſſe, vt terra coleretur, ſeminaretur, & araretur.*
13 *Dominiū nō probat ex perceptione fructuū, quādo appareat de iure familiaritatis ideſt q res ad aliū ſpectabat.*

1 **Dominium** probatur etiam per tantū tempus † cuius initij memoria non extat in contrarium intelligendo etiā de
dominio directo ſecundum Bal. in l. traditionib. nu.
9. verſ. ego dico. C. de pact. auctoritate Pomponij Iuris Conſul. permotus in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff.
de aqu. quot. & æſt. context. quē inducit Iaſ. in §. om-
2 nium. col. 11. Inſt. de act. inquiens, † quod longinquitas tanti temporis habet vim conſtituti, vt in d. §. ductus aquæ: conſtitutum autē habet vim conſenſus. l.
1. in prin. ff. de conſt. pec. & conſenſus inducit directū
dominium, vt vult Bald. in auct. niſi tricennale, poſt
nu. 1. ver. aut eſt perſcriptū. C. de bon. mater. vnde dicebat Card. Flor. in conſ. 118. habere vim tituli. c. 1.
3 de preſcr. lib. 1. † & quòd dominiū probeť ex diuturnitate temporis, cautum eſt à Calc. in conſ. 16. nu. 2.
4 In probatione † verò huiuſ temporis antiqui teſtes deponere debent communem eſſe opinionē non extare memoriā in contrarium, vt inquit Alex. in conſ.
136. in cauſa, & lite vertēte inter Iac. Marci, poſt nu.
18. ver. preterea hic aliquo modo. vol. 2. & Guid. Pap.
q. 573. poſt verſ. ſi tñ homines ſeq; ita ſemper vidiſſe,
& audiuiſſe à ſuis maioribus, & nunquam fuiſſe obſeruatum contrarium, ad quod conſulas Caſſ. de cōſuetud. Burg. tit. de iuſti. §. 2. verſ. & la preuue.
Erat, & alius modus dominium probandi, veluti ſi quis terrā colendam curauerit, & ex eo, quòd perce-
5 perit fructus vti dominus: † nā ſatis ex his probať dominiū. l. Titia. ff. de ſolu. & ibi Bar. qui aſſerit ad hoc
propoſitū quoſdā l. hanc adducere, & ibi ēt Ang. &
Paul. Caſt. quos refert, & ſequiť Boer. in q. 42. nu. 1. q
idē reſponſum eſt à Barb in cōſ. 8. col. 2. ver. 1. præterea
accedat. nu. 4. vol. 1. vbi teſtem adducit Flor. in l. 1. ff.
fam. erciſc. aſſerētē eum, qui ſemel perceperit fructus
6 in anno † præſumi dominū, per context. quē ſingularē
vocat. Barb. in l. diuortio. §. fi. ff. ſol. matr. nullum tñ.
§. hoc probātem in libro meo reperi, quin etiam per
illum cōtex. dicebat Spec. de prob. §. 1. ver. p extrema
enim. nu. 33. illū, qui ſemel percepit fructus in anno
7 præſumi, † ſeu fingi toto anno poſſidere. aliū contex.
aſſert Boer. in d. deci 42. ſcilicet l. filiusfa. §. ijdē Principes. ff. de leg. 1. q̃ legem ſiñ Ang. ibidē dicit eſſe meliorem tex. qui ſit ad hoc in corpore iuris, ſed iudicio
meo parū facit, niſi inducať à cōtrario, iux. gl. in verbo, p patrē, idē voluit Barb. in conſ. 4. nu. 1. vol. 1. vbi
adducit. l. litibus. C. de agr. & cenſ. lib. 11. quæ id ceteris melius probat, quā & ad hoc refert Bart. in d. l. Titia. ff. de ſol. hoc idē ſenſit Paul. Caſtrē. in l. ſi q ſuper
8 nu. 3. C. ſi. reg. vbi dicit clarū eſſe, ex perceptione fructuum præſumi dominium, quem refert Campeg. in
trac. de reſt. reg. 310. ver. nono eo ipſo. hoc idē docuit
Bar. in l. lit. b. nu. 2. C. de agr. & cenſ. l. b. 11. et latè ſcribent. in c. cum ad ſedem. de reſt. ſpol. & Abb. in c. cū
contingat. in 1. no. de decim. & alios refert Pariſ. in
cōſ. 104. nu. 87. & 88. cū ſeq. vol. 1. huius ēt fuit ſentētię Alex. in conſ. 23. Attentis narratis. poſt nu. 8. in fi.
vol. 5 atq; Soc. ſen. in conſ. 187. nu. 12. verſ. nam & per
inſtrā. vol. 2 hanc eandem concluſionem n ſtrā confirmauit Guid. Pap. in ſing. 718. actio iniuriarum. nu.
9 2. vbi aſſerit, † ſi quis vtatur re, vt dominus, præſumatur dominus, per g. quam not. vocat in l. quidam in
ſuo, in verbo, moueri. ff. de cond. inſtit.
Contrariam huic poſtremo axiomati ſequutus eſt
apertè Iaſ. in ... illud quoq; in fi. de pſump. vbi
ait, q ſi quis pbaret poſſed. ſſe ſe domū, vel poſſeſſio-
10 nem aliquato tpe pro ſua, † non tñ probare dominiū,
ſed debere hunc probare legitimum titulum, atq; dominiū. Inn. refert & ſequitur Alex. in conſ. 137. in cā,
& lite. col. 2. nu. 6. ver. ne prædictis. vol. 2. aſſerens Bar.
& Ang. idem ſentire in l. 1. in fi. per gl. ibi. ff. pro ſuo.
Intellige prædicta procedere, quādo quis percepit
11 fructus tāto tempore, † quod ſufficiat ad pſcriptionem, ſecundùm Bal. in tract. de præſcr. par. 2. q. 2. nu.
8. quod etiam placuit Bar. in l. cum res. poſt nu. 11. C.
de prob. & apertè tradidit Abb. in c. cum contingat.
nu. 2. de deci. vbi refert Bar. idem ſentientem in l. ad
probationem. C. loca. & hoc idem aſſeruit Cagno. in
l. 1. nu. 131. ff. ſi cer. pet.
Secundò velim ſic accipias ea, quę diximus, vt etiā
dominiū probetur, etiam ſi nō probauerit percepiſſe
12 fructus, † ſed tātū curaſſe, vt terra coleretur, ſeminaretur, & araretur, ſi hac in re fides eſt habenda Bal. in
d. l. ſi quis ſuper, num. 4. C. ſi. regund. qui permouetur
Accur. auctoritate ibidē in verbo, formaē quod eſſet
ſingulare, ſi verum eſſet, aixit ibidem Caſt. nu. 2.
Tertiò velim illud intelligas, & limites, quod dicebamus ex perceptione fructuū probari dominium,
vt non procedat. quando appareat de iure familiari-
13 tatis, † ideſt, quòd res ad aliū ſpectabat, ita hoc intelligit, & limitat S c. ſen. in conſ. 131. nu. 2. volu. 1. veluti
ſi plures ſint fratres, vel maritus, & vxor, vel mater,
& filij ſimul habitātes, & vnus adminiſtret, & fructus
percipiat ex rebus ad aliū pertinentibus, præſumaē
hoc facere iurę familiaritatis, ut ibi per eum.

CONCLVSIO DL.

ARGVMENTVM.

Dominium an probetur per ſolū inſtrumentum emptionis, & per iuramentum, & an dominiū rei, quæ in nullius ſit bonis probetur per ſolam apprehenſionē ipſius rei.

SVMMARIVM.

1 *Dominiū non probatur per ſolum inſtrumentū emptionis.*
2 *Res aliena etiam vendi poteſt.*
3 *Dominium non probatur ex inſtrumento emptionis, etiā ſi cum eo concurrat poſſeſſio emptoris, ſed debet probari etiam de dominio auctoris.*
4 *Dominium probatur, ſi emptor poſt emptionem, & traditionem poſſederit tanto tempore, adeo vt potuerit acquirere dominium ex præſcriptione.*
5 *Dominium probatur per inſtrumentum emptionis cū alijs adminiculis.*
6 *Dominium probatur etiam per inſtrumentum locationis quando alia concurrunt.*
7 *Dominium probatur per iuramentum.*

8 *Principa-*

8 *Principale, ſi probatur ſacramento, ita etiam incidens, ſeu acceſſorium.*
9 *Dominium præſumitur ex aditione hæreditatis.*
10 *Dominium rei, quæ in nullius eſt bonis, probatur per ſolã apprehenſionem ipſius rei.*
11 *Quæ in nullius ſunt bonis, occupanti conceduntur.*
12 *Rem in nullius eſſe bonis, quo pacto probetur.*
13 *Dominium probatur per ædificationem muri.*
14 *Dominium non rectè probatur ex ſimulato contractu.*

1 Dominium non probatur † per ſolum inſtrũm emptionis, iuxt. ſẽtentiam Alex. in conſ. 43. viſis, & põderatis. nu. 9. lib. 4. & in conſ. 185. nu. 5. vol. 5. & in conſ. 115. uol. 6. quẽ refert, ſequendo etiam Crau. in cõſ. 157. nu. 5. id quoque diremit Boer. in q 42. nu. 11. & 27. & idem ſenſit Alex. in cõſ. 202. nu. 1. vol. 2. id etiam placuit Caſſan. in conſuet. Burg. tit. de iuſt. §. 2. ver. & la preuue. quod & cenſuit Dec. conſ. 321. poſt nu. 5. uerſ. nec etiam per inſtrã. ſic decidit, & Afflic. dec. 23. Capellani nomine eccleſię poſt num. 4. verſ. & ſi dicatur, atq; ita tradidit Caſtr. in l. proprietate. nu. 3. C. de probatio.
2 Concluſionis noſtræ ea eſt ratio, † quia ẽt res aliena uendi poteſt. l. rem alienam. ff. de contrahẽ. empt. nimirum ſi dominium non probetur per inſtrumentum emptionis, ita reſpondit Alex. in conſ. 202. ſuper cauſa. num. 1. lib. 2.

Quòd velim amplies, etiam ſi cum inſtrumento
3 emptionis concurrat poſſeſſio emptoris, † nã nec tũc probatur ex ijs dominium dicti vẽditoris, vel emptoris, ſed debet probari etiam de dominio auctoris, vt obſeruatum eſt à Matth. de Affl. in dec. 23. nu. 4. & 5. teſte Ale. in conſ. 98. vol. 2. & in conſ. 11. vol. 4. & per ea, quæ animaduerſa ſunt in l. cum res. C. de prob. atq; auctoritate Ang. in l. officium. C. de rei vendica. vt & voluit Boer. in q. 42. num. 25.

Limitabis, & reſtringes ſupradicta, vt nõ procedãt, ſi emptor poſt emptionẽ, & traditionẽ poſſederit tan
4 to tpe, † adeò ut potuerit acquirere dominiũ ex pſcriptione: nã tũc etiamſi uenditor nõ eſſet dñs, & ſic in eũ non tranſtuliſſet dñium, tamen ex his probatur, ut auctor eſt Pau. Caſtr. in l. proprietatis. n. 3. C. de prob. & idẽ in conſ. 169. nu. 3. uol. 1. ut traditũ eſt ẽt à Bald. in c. cum cauſam. il 1. nu. 21. cum ſeq. de teſtib.

Cõcluſione noſtrã ſic intelliges, vt licet per inſtrũm
5 emptionis nõ pbetur dñium vt diximus, † tñ per inſtrũm cum aliis adminiculis plenè probat, ita multum notanter voluit Ang. in l. offic. ff. de rei vendic. quem refert, & ſequitur Soc. ſen. in conſ. 187. nu. 2. vol. 2. qđ etiam per ſimilitudinẽ probat, nam quemadmodum per ſolum inſtrũm locationis non probatur dominiũ, ut ſup. deduximus, in concluſione Dñium per inſtrũm
6 locationis, in 3. limitat. † tamen quando alia concurrant, ẽt per inſtrũm locationis probatur dominium: ita inſigniter docuit Bart. in l. non ab re. C. vnde vi. ſic ratiocinatus eſt Soc. ſen. in d. conſ. 187. nu. 4. uol. 2.

Contra uerò dñium probatur per iurãm, veluti, ſi l. minicip. ſit cautum, ut in cauſis damnorum datorum
7 ſufficiat probatio per iurãm: † nam tali caſu ſtabitur iuramẽto dãnum pſſi, de dominio rei, ſi quæſtio dominij moueatur. ita inſigniter dixit Bart. in l. 1. poſt prin. C. de reb. cred. & idẽ uoluit idem Bar. in l. 3. n. 16. verſ. ex hoc aducrte, ff. de alim. & cib. leg. & Paul Caſtr. in l. cum hi. nu. 5. ff. de tranſ. & huc ea conferunt, quę tradita fuere à Bal. in l. ſi quis teſtib. in prin. C. de teſtib.
8 ubi dixit per illum tex † ꝙ ſi principale pbetur ſacramento: ita etiam incidẽs, ſeu acceſſorium, ꝙ dicit eſſe notam dignũ, ſicut refert, & ſequitur Marſ. in rubr. C. de probat. nu. 148. ſic etiam ſcripſit Caſſan. in cõſuet. Burg. tit. de iuſt. §. 2. nu. 20. verſ. an poſſit.
9 Dominiũ inſuper † præſumitur ex aditione hrẽditatis, ſi credimus Cur. iu. in l. de debitore. n. 9. C. de pact.

Quin etiã dominiũ rei, quæ in nullius ſit bonis, pro-
10 batur † per ſolam apprehenſionẽ ipſius rei, ut Iaſ. ſcriptũ reliquit in §. omnium. nu. 72. Inſt. de act. & ex his, quæ adduxit Boer. in q. 42. num. 31. ad quod conducit reſponſum Pauli Iuriſconſ. in l. 1. ff. de acq. poſſ. nam
11 quæ in nullius ſunt bonis † occupanti concedũtur, vt ſciuit Imp. Inſtit. de rer. diuiſ. in prin. & meminit Bar. in l. rem, quæ nobis. nu. 3. ff. de acq. poſſ. vbi tradit praxim probãdi dominium rerum mobilium, & immobilium, & refert etiam Lanfr. de Onan. in tract. de teſtibus. nu. 139. cum ſeq.
12 Quo pacto autẽ probetur † rẽ in nullius eſſe bonis, conſulas eundem Bar. in d. l. rem, quæ nobis. nu. 4. vbi diſtinguit. ff. de acq. poſſeſ.
13 Dominium etiam probatur † per ædificationẽ muri: ita reſpondit Ruin. in conſ. 55. nu. 7. vol. 4.
14 Contrà uerò dominium non rectè probatur † ex ſimulato contractu: Ita uoluit Calca. in conſ. 36. nu. 4.

CONCLVSIO DLI.

ARGVMENTVM.

Dominus, qui olim fuit, an præſumatur etiã hodie dominus.

SVMMARIVM.

1 *Dominus qui olim fuit, præſumitur etiam hodie dominus. Contrar. nu. 3.*
2 *Dominium ſine facto noſtro non amittitur.*
Qui vult dicere factum noſtrum interueniſſe, debet probare. ibid.
Probato dominio de præterito, videtur probatum de præſenti. ibid.
4 *Dominus qui olim fuit, præſumitur & hodie dominus non ſolum ipſe, ſed etiam eius ſucceſſores.*
5 *De præterito præſumitur in præſens.*
6 *Qui de præſenti eſt dominus, præſumitur etiam olim fuiſſe, ſi adeſſet aliqua cauſa probabilis, vnde oriretur talis pręſumptio de præſenti ad præteritum.*
7 *Negans ſe dominum, & ſimul poſſeſſorem, cenſetur habere rem pro derelicta.*
8 *Dominium non amittitur ſolo animo.*
9 *Qui plenè probat ſe olim fuiſſe dominum, præſumitur etiã hodie.*
10 *Probationes per teſtes de auditu, vel per famam, licet ſufficiant ad probationem dominij antiqui, tamen per illas non infertur ad præſens dominium.*
11 *Non præſumitur dominus hodie, qui olim fuerat, niſi tale dominium a parte allegetur.*

1 Dominus qui olim fuit, † pręſumitur etiã hodiè dominus, vt colligitur ex reſcripto Imp. Diocl. & Maxim. in l. ſiue poſſidetis
* C. de prob. ubi Doctores * cõiter tenẽt. ut refert Mich. Graſ. in commun. opin. lib. 2. c. 20. q. 4. & habemus ex c. præterea. il 2. ubi Abb. n. 3. de tranſac. hoc idẽ ſenſit Soc. in conſ. 187. col. 3. uol. 2, quos etiã refert, & ſequitur Alc. de præſumpt. in 2. reg. præſump. 20. idẽ uoluit Corn. in conſ. 9. uidetur. lib. 3. & conſ. 24. uol. 4.
2 Et ratio eſt, ſecundũ Alc. ubi ſuprà, † quia dominiũ ſine facto noſtro non amittiť. l. id quod. ff. de reg. iur. ergo qui uult dicere factum noſtrum interueniſſe, debet probare per ea, quæ notauit Bal. in l. 1. antepe. col. C. de confeſ. unde Crau. de antiq. temp. in 1. part. nu. 203. cum ſequ. ait, quòd probato dominio de præterito, uidetur probatum de præſenti.
3 Contrariũ † ſentit Corn. in conſ. 329. nu. 7. uol. 1. & in conſ. 35. n. 14. uer. ita ꝙ dato. uol. 1. Cõtrariã quoq; ſñiam cõfirmãt, ea quæ ad hoc adducta fuere à Pariſ. in conſ. 104. nu. 8. uol. 1. ꝙ tñ reprobat nu. 113. et 114.

Amplia concluſionẽ noſtram ut procedat nedum
4 in eadẽ pſona, † ſed ẽt in eius ſucceſſore, ut Bald. aſſeruit in d. l. 1. n. 39. in fi. C. de cõfeſſ. et ſequutus eſt Alc. in d. pręſump. 20. ubi ait, hoc optimè pbari in d. l. ſiue poſſidetis.

poſſidetis,& per Bar.in l. Pomponius.§.fi.ff.de acqu. poſ. Butr.& Abb.in c.cum ad ſedem,de reſt.ſpol.

5 Primò intellige cõcluſionẽ procedere,† vt de præterito præſumatur in præſens,ſecùs de præſenti in præterito quia qui hodie eſt dominus,non præſumitur retro fuiſſe dominũ,ut docuit Bald.in l.ſi qui.nu.4.in fi.C.de adult.& refert Alc.in d.præſumpt.20.nu.2.

Sublimita,ut locũ ſibi non uendicet. ſi adeſſet aliqua cauſa probabilis, unde oriretur talis præſumptio

6 de præſenti ad præteritum;† quia tunc & ille, qui eſt de præſẽti dominus, præſumitur etiam olim fuiſſe,ita Alc.protulit in d.preſump.20.per l.& quę.§.eũ dicit. ff.de pign.& ex auctoritate Bal.& Saly.in l.ex perſona.C.de prob.atq; Alex.in conſ.16.uol.5.et in cõſ.8.4. col.2.volum.7.

Secundò limita, & intellige concluſionẽ, ut uera

7 ſit,qñ ipſe dñs negaret ſe dñm,† & ſimul poſſeſſorẽ: qa tũc cenſeretur habere rẽ p derelicta,& ſic licèt de præterito fuiſſet dominus,hodie tamẽ non præſumeretur,ſecùs ſi negaret ſe dominũ tantùm, & retineret

8 poſſeſſionem † nam ſolo animo non amittitur dominium,l.ſi quis ui.§.differẽtia.ff.de acq.poſ. Abb. in d. c.cum ad ſedem in 6.not.de reſtit.ſpol. quæ unà cum alijs adducit Alc.in d.reg.2.præſum.20. nu.4.

Tertio loco limitabis tantum procedere, quando plenè eſſet probatum de præterito dominio, nã tunc

9 rectè colligeretur ad præſens,†adeò ut qui plenè probaſſet ſe olim fuiſſe dominum præſumeretur etiã hodie,ſecùs autem ſi non plenè eſſet probatum,ut p teſtes de auditu,uel per famam,quæ probationes licèt ſufficiant ad probationem dominij antiqui, vt ſuprà ſuis locis deduximus : tamẽ ex tali dominio per tales

10 minus idoneas probationes† non infertur ad præſens dominium,ita limitat Corn in cõſ.24. licèt in thema te.col.2.vol.4.quem refert,& ſequitur tanquam egregiè d.Arelata.in add.ad Alc.in d.reg.2.præſump. 20. in verbo,vt ibi.

Et ratio eſt,ne inducantur duæ ſpecialitates. Prior vt ad probandum dominum admittantur probationes,aliàs inhabiles,& quòd probatio præſumptiua de præterito admittatur ad præſens,vt ibi per eos.

Quartò limitare, & intelligere poteris locũ habe-

11 re† dummodò tale dominium à parte allegetur,alioquin non præſumeretur dominus hodiè,qui olim fuerat iux.ſnſam ſcribentium,& præcipuè Iaſ.& Deci.in l.non hoc. C. vnde legit.ſic voluit inſigniter Accurſ. in l.certum,in verbo,confeſſus.ff. de confeſſ. quod & reſponſum eſt à Corn.in cõſ.9. lib.3.vt refert Arelat. ad Alc.vbi ſuprà in d.reg.2.præſump.20.in fi. ad quã limitationem videas, quæ plurima cõgeſſit Tiraq.de præſcr.§.1.gl.2.in verbo,à bonne foy.verſi. tu autem vltra ea.in fi.idem placuit Crot.in conſ. 34. num. 15. vol.1.vbi refert Bal.in l.etiam. col.3.C.de execut.rei iud.atq; Gabr.Sar.in add.ad ſing.12.Mant. nu. 25. id etiã relatu eximiũ putauit Marc.Mãt.in ſing.441.mirabile dictũ,vbi huius rei multiplices reddit rationes.

CONCLVSIO DLII.

ARGVMENTVM.

Dominum alicuius rei quem eſſe,an probetur ex ſigno ipſius.

SVMMARIVM.

1 *Dominum alicuius rei quem eſſe probatur ex ſigno ipſius aſſerti domini.*

2 *Equus ſignatus præſumitur illius,cuius eſt ſignum.*

3 *Domus,cui ſunt affixa inſignia gẽtilitia,probatur eſſe illius, cuius ſunt illa inſignia.*

4 *Nauium domus, Mediocrum,& communis Florẽtię eſſe probatur ex vexillis,& inſignis.*

5 *Dominium nõ probatur,nec transfertur ex ſola ſignatura in vini dolio empto.*

6 *Dominium rei non ſatis eſt probare per ſignum aſſerti domini.*

1 Dominum alicuius rei quẽ eſſe probatur ſigno ipſius aſſerti domini, nempe ſi res reperiatur ſignata ſigno illius, vt. in ballis pannorũ,vt colligere eſt à Bar.in authẽ.dos data.C.de don.ante nup.& à Matth.de Affl.in conſt. regni Sicil.quę incipit,Priuilegia,& iuſtitia. lib.2.& refert illũ ſequendo Caſſa.in cõſuet Burg.tit. de iuſt. §.8.verſ.quandò ſignum prin.quod ſenſit etiã Tancred.de Corn.in ſua compendioſa,in 11.nib.in q.ſin.

2 vbi affert exemplum de equo ſignato,† vt præſumatur illius,cuius eſt ſignũ,& voluit Baron.l.ſignata.C.de fabricen.lib.11.idem obſeruauit Bal.in conſ.416.pro ponitur quoſdam mercatores.nu.2.vol.3.& in l.1.C. vt nem.liceat iud.auctorit.& tradidit Anan.in cap. ſi. de accuſ.idem ſenſit Affl.in deciſ.23. Capellani.nu. 3.qui pluribus id cõprobat, nec id latuit Bald.in d. auth dos data.verſ.ibi ſignaculo.C.de don.ante.nupt, quem refert,& probat Dec.in c.cauſam matrimonij, nu.3.de prob.quibus addeo Petrũ de Vbald.in trac.de duobus fratribus.par.1.nu.72.& diximus ſuprà in cõcluſione,balla.

Et quandò inſignia gentilitia ſunt affixa alicui

3 domui,probatur eſſe illius, † cuius ſunt illa inſignia gentilitia,vt ſcripſit Ioann.de Plat.in l.ſignata. C. de fabricen.lib.11.cui accedit Cagn.in l.1.nu. 177.ff. ſi cert.petat.

Hinc etiam Iaſ.in conſ.270.poſt nu.2.in fi. voln.2. optimè arguit ex vexillis,& inſignijs domus Medicorum,& communis Florentiæ in naui erectis,† nauim

4 illorum eſſe probari,arg. eius quod diximus de ſigno, quem refert,& ſequitur Stracha in tract. de Mercat. part.2.princ. nu. 72.

Concluſionem noſtrã velim hoc limite circumſcribas,vt non procedat in vini dolio empto, in quo

5 non probatur,† nec transfertur dominium ex ſola ſignatura, ita reſpondit Vlp.in l.1.§.ſi dolium.ff.de peric.rei vend. nam vt ibidem inquit Iuriſconſ. magis ne ſubmitteretur,ſignari ſolet, quàm vt videatur: ita decidendo conſuluit Boe. nõnullos referendo in deciſ. 105.& videtur.nu.10.

Intelligas concluſionem,vt non tantummodò ſit

6 ſatis probare ſignum aſſerti domini,† ſed etiã debeat probari dominiũ ipſius rei,quod pluribus confirmat idem Straecha in d.trac.de mercat.d. 2. partis.nu.78. cum alijs multis ſeq.refellẽs opinionem Luc.de Penna,in d.l.ſignata.contrarium ſentientis, quem quidem Straccham videas ibidem , vbi plures de ſigno decidit quæſtiones.

CONCLVSIO DLIII.

ARGVMENTVM.

Dominus prædij an præſumatur etiam dominus rerum omnium,quæ sũt intra fines ipſius prædij.

SVMMARIVM.

1. *Dominus prædij præſumitur etiam dominus rerum omnium,quæ ſunt intra fines ipſius prædij.*

2. *Quicquid ſitum eſt intra fines Diœceſis,Prouinciæ, Ciuitatis,uel Caſtri , quoad iuriſdictionem, & non quoad proprietatem,præſumitur eſſe illius, cuius eſt Diœceſis, Prouincia, Ciuitas,uel Caſtrum.*

1 **Dominus** prædij præſumitur & dominus rerum omniũ,† quæ ſunt intra fines ipſius prædij,vt ſentit Bal.in rub. de contrahen. emp.in q.22.ver.in contrarium videtur.nu.23.& in l. inſulæ.ff.de iud.idẽ placuit Hoſt.in c.ſi diligenti. col. 1.ver.itẽ argumentũ,de præſcr.in hanc etiam ſnĩam conſulendo deſcendit Pariſ.in conſ.27.nu.13.vol.1. hoc quoq; confirmauit Soc.in cõſ.166.verſ.3.concl. poſt nu.3.vol.2.& in cõſ.15.col.2.poſt nu.2.ver.ex q-bus elicitur.vol.3.Gozz.in conſ.50.col.fi.nu.27. quod & comprobauit Ruin.in conſ.26.col.3.nu.7.vol.1.& in conſ.40.col.8.nu.41.eo.vol.1.& in conſ.92.col.5. vol.4.quibus accedit Alber.Brun.in conſ.34.col.2.in fi.vol.2.Caſſan.in conſuetud.fol.320.col.3.

Hinc infertur,vt quicquid intra fines ſitũ ſit Diœceſis,Prouinciæ,Ciuitatis,vel Caſtri præſumatur eſſe
2 illius,†cuius eſt Diœceſis,Prouincia,Ciuitas, vel Caſtrum:quod tamẽ intelligitur quoad iuriſdictionem, non autem quoad proprietatem,ita cauit Cur.iun.in conſ.158.nu.25.ſic etiam reſpondit Caſſ. in conſ.18. nu.22.vt & ſenſit Abb.in c.ſi diligẽti, de preſcri.in 2. not.atq; meminit Oldr.in cõſ.176.in fi. ſicq; decidit Affl.decif.267.Vidi in conſ.poſt nu.5. quod obſeruatione dignũ cenſuit Boer.in ſing.præſumpt.nu.18.& cautum eſt à Corn.in conſ.247.in fi.volu.2.& videas latè id tradentem Gabr.in ſuis concluſ.de præſumpt. concl.9.per totum.

CONCLVSIO DLIV.

ARGVMENTVM.

Dominus an præſumatur ſcire quantitatem patrimonij ſui,quando agit aliquid circa ipſum patrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Dominus ſcire præſumitur quantitatem patrimonij ſui, quando agit aliquid circa ipſum patrimonium.*
Limita vt nu.2.
3 *Diſcrimen obliuionis,& ignorãtiæ in actibus inter viuos: & in actibus moriẽtium,quibus rationibus reprebẽdat.*
4 *Teſtator præſumitur recordari de pertinentibus ad ſe.*
5 *Teſtator præſumitur ignorare vires ſui patrimonij,niſi ex aliqua qualitate aliud præſumatur.*
6 *Dominus ignorare præſumitur immobilia acquiſita ex alterius ſucceſſione de proximo facta,& mobilia in eodem loco exiſtentia.*
7 *Dominus ſcire non præſumitur quantitatẽ ſui patrimonij,quã haberet amplum,& valde diffuſum patrimoniũ.*
8 *Dominus præſumitur certior factus a ſuo procuratore de facto graui,& notabili.*
9 *Dominus non præſumitur certior factus à ſuo procuratore de facto graui,& notabili,quando procurator haberet generale mandatum.*

1 **Dominus** præſumitur ſcire quantitatem patrimonij ſui,† quando agit aliquid circa ipſum patrimoniũ,iuxt.gl.in authẽ.ſed cum teſtator.in gl.2.C.ad l.falc.vbi Bar.quibus adhæret Ang.in l.ſi quis cum aliter.vbi etiã idẽ Bart. ff. de verb.obl.quẽ refert,& ſequitur Alex.in conſ.9. Viſo themate.col.6.poſt nu.15.verſ.dum dicit quod in ciuitatibus,in quibus ſunt incaſtrata.vol.2.

Primò limitabis locũ habere in actibus inter viuos:
2 †ſecus autem in actibus morientium,vt notant Cyn. in d.auth.ſed cum teſtator.col.1.Bar.in col.2.num.5. Corn.col.3.in princ.Ang.Aret.in §.in fraudem. col. 2.Inſtit.qui.ex cau.man.atq; Cyn.in l.quiſquis,& ibi Sal.C.de reſcind.vend.

Contra hanc Bar.ſentẽtiam aperto,vt dicitur marte pugnauit Aret.in conſ.47.viſis & diligenter põderatis.nu.2.reprehendens hoc diſcrimen obliuionis,&
3 ignorantiæ in actibus inter viuos,& in † actibus morientium, iis rationibus.

Primò,qui etiã teſtamenta,& vltimæ voluntates, frequenter fiant in ſanitate,& ſic cũ teſtator ſit ſanus mente,& corpore,ceſſat id quod dr in l. hac cõſultiſſima,in §.at cum humana.C.qui teſtam.fac.poſ.per quem contex.mouetur Bar.vt illud ſentiat:nõ enim tunc poteſt dici teſtator mortis cogitatione turbatus, non recordari de rebus ad ſe pertinentibus,ſic contra Bar.diſſeruit,& cenſuit idem Aret.in d.cõſ.47.quam opinionem comprobat auctoritate Ang.in d.auth.ſed cum teſtator.C.ad leg.Falc.hac ratione idem ſentiẽ-
4 tis:ea etiam ratione Bar.opinionem refelit Aret.†qa teſtator præſumitur recordari de pertinentibus ad ſe per l.filio.ff.de adim.leg.

Intelligas tñ Bar.ſententiam.in actibus moriẽtium teſtatorem præſumi ignorare vires ſui patrimonii,vt
5 locũ habeat,†niſi ex aliqua quãtitate aliud præſumatur,veluti,ſi detrahi vetuerit falcidiam, ex hoc enim præſumitur ſciens,ita intelligit Bar.ſententiam Rol. Paſſeg.in ſuo Flore teſtamentorum,in 1.par. rubr.28. de falc.detract.à teſtat.fact.prohibit.nu.18.verſ.item quæro circa.fi.motus auctoritate gl.in d.auth. ſed cũ teſtator.in verbo,non ignarus.C.ad leg.Falc.

Secundò concluſionẽ limitare poteris non proce-
6 dere,†quoad immobilia acquiſita ex alterius ſucceſſione de proximo facta,& quoad mobilia in eodẽ loco exiſtentia,nã tunc non præſumitur, vt docuit Bar. in d.auth.ſed cum teſtator.& tradidit Sal.in d.l.quiſquis.C.de reſcind.vend.& placuit Are.in d.§.in fraudem,quam ſententiam ſua auctoritate corroborauit Alex.in conſ.1.col.3.vol.6 atq; Imol.in c. cum contingat.col.57.de iureiur.

7 Tertiò velim limites,quãdo haberet amplum, † & valdè diffuſum patrimonium,vt ait Bal. in l.2. q.6.n. 9.C.de reſcind.vend.cui adhæret Fabia.de Monte in tract.de empt.& vendit in 9.q.principali,poſt verſ.4. quæro,nu.20.

Poſtremò dominus,vt & id ꝓ coronide addã,præ-
8 ſumit̃ certior factus à ſuo procuratore † de facto graui,& notabili,ut conſuluit Rom.in conſ.431.colu. 2. verſ.ſecundò quia præſupponendum,cui reſponſum conuenit Abb.in conſ.18.col.penult.uer.3.dixi.uol. 2.quibus aſſentitur Crau.in conſ.40.col.2.uerſ.facit quod pulchrè.

Quod quidẽ intelliges,quando ille procurator ha-
9 beret ſpeciale mandatũ,etenim in procuratore † habente generale mandatum non procederet, ut colligitur ex dictis Imo.in c.fi.col.12.uerſ.ſi autem loquimur de præſcript.& tradidit clarius in conſ.123.colu. 2.uerſic.ſi autem arguatur,& idem tenet decidendo Capic.deciſ.4.nu.23.

CONCLVSIO DLV.

ARGVMENTVM.

Donationem regulariter non præſumi, & an,& quibus in caſibus præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio regulariter non præſumitur.*
2 *Non præſumitur quem velle iactare ſuum,& bona ſua dilapidare,ſed potius acquirere,& ditari.*
Nemo ſuas fortunas ſpontè eijcit.ibi.
3 *Donare aliud non eſt,quam iactare,& dilapidare.*
4 *Mulier donare non præſumitur, quia genus eſt auariſſimum.*
5 *Error potius præſumatur,quam donatio.*
6 *Error licet regulariter non præſumatur in facto proprio, tamen in donatione præſumitur.*

7 Stultitia

7 Stultitia potius præſumitur, quam donatio.
8 Stultus, & clemens præſumitur, qui omnia ſua donat.
9 Donationem aſſerens, ad probandum eam debet adducere probationes efficaciores, & clariores, quam alias requirerentur.
10 Donatio debet manifeſtè probari.
11 Pater dans aliquid filio præſumitur potius illud ipſi committere, quam donare.
12 Donatio nō inducitur, nec præſumitur ex eo, vt ſi tu à me petas, vt hanc rem tibi donem, ego reſpondeam non tantum hanc, ſed, & quicquid tibi placet.
13 Interpretatio præſumptio, ſiue coniectura, vbi ſumi poteſt alia, quam donationis, ſemper illa ſumitur, quę pro non donatione facit.
14 Coniectura, vel præſumptio contra donationem ſumitur etiam leuis.
15 Interpretatio licet vt plurimum debeat fieri vt actus non reddatur inualidus, tamen hoc in caſu donationis non habet locum, & potius debet reddi actus nullus quā pręſumatur donatio.
16 Iudex per coniecturas arbitrari debet ſuper donatione.
17 Donatio non præſumitur, etiamſi quis rem poſſediſſet per decem annos.
18 Donatio non præſumitur, etiam contra eccleſiam.
19 Adminiſtrans, ſi quis dederit ei, cuius bona adminiſtrat, præſumitur dediſſe animo adminiſtrandi, non donādi.
Intellige vt nu. 20.
21 Mater quæ dedit fundum communem ſibi, & filię in dotem, pręſumitur dediſſe animo donandi.
22 Donatio non præſumitur ex depoſito facto per virum pro vxore, vel è contra.
23 Donatio inter coniuges non præſumitur.
24 Donatio minus præſumitur ratione ſocrus, quàm gratia vxoris.
25 Donatio non præſumitur, ſi ſponſus mittat rem ſponſæ, vt ornatior ad virum veniat.
26 Donare in dubio nō præſumitur Prælatus conſanguineo ſed mutuare.
27 Donator præſumit̃ poſthumo nato noluiſſe eccleſiæ donare.
28 Donatio non præſumitur, quando actus eſt indifferens ad donationem, & repudiationem.
29 Donandi animus non pręſumitur in colono, inquilino, vel emphyteuta.
30 Donatio inter coniuges nunquam in dubio præſumitur.
31 Donatio in dubio non præſumitur in his, quæ ſunt magni præiudicij.
32 Donationem immoderatam nemo pręſumitur facere.
33 Donare non præſumitur quis velle illi, cum quo litigat.
34 Donare non præſumitur, dotans, quando in libro rationū redegit, quod pro dote ſoluit.
35 Dotare non pręſumitur animo donandi patruus dotans neptem ex fratre habentem patrem diuitem.
36 Donationem non feciſſe pręſumitur pater, ſi de filijs cogitaſſet.
37 Donatione non pręſumitur in homine cauto.
38 Donatio præſumitur facta qn̄ poſt rem traditam interuenit longum tempus, & cum iſta longinquitate concurrerent aliqua indicia, vt conſanguinitatis vel amicitię.
39 Donatio præſumitur inuicem facta inter fratres, quando diu vna vitam degunt.
40 Donatio pręſumitur inter coniunctos, & conſanguineos, ratione coniunctionis, & conſanguinitatis.
41 Donatio non pręſumitur inter conſanguineos, quādo ſola conſanguinitas concurrit.
42 Frater ſi pro fratre aliquid ſoluerit vt collectas, vel quidpiam id genus, non præſumitur feciſſe animo donandi, ſed repetendi.
43 Sola conſanguinitas ſufficit ad inducendam pręſumptione donationis, quando alia cauſa nō appareret ex qua tolleretur pręſumptio donationis.
44 Donatio pręſumitur intuitu conſanguinitatis, quādo res modica donata eſt.
45 In modicis potius præſumitur donatio.
46 Datio alicuius rei ſi ſubſequatur, quando præceſſerunt benemerita, præſumitur tunc donatum ob talia merita.
47 Merita pręcedentia faciunt non tantum ſimpliciter pręſumi donationem, ſed etiam, vt actus geſtus alias dubius præſumatur donatio.
48 Donatio præſumitur etiamſi donatum excederet ſummā benemeritorum.
49 Donatio potius pręſumitur, quàm feudum, quando eſſet quęſtio ſuper feudo alicui conceſſo.
50 Donatio præſumitur, quādo extat clauſula, ex cauſa liberali donamus, &c. etiamſi in dicto inſtrumento extarēt verba, quę innuerent feudum.
51 Princeps donare non pręſumitur, ſed vendere, quando in inſtrumento facta eſt mentio pretij, licèt extent verba cōcedimus, vel indulgemus.
52 Donatio pręſumitur, quādo quid tibi tradidiſſem, vt aliquid faceres in tuo, quod alias non fuiſſes facturus, niſi tradidiſſem. Et hoc etiam ſi res, vel quātitas tradita eſſet magna, vt nu. 53.
54 Donatio pręſumitur in amico maximè in parua quantitate datum.
55 Ob cauſam amicitię pręſumitur, quòd quis actui conſentiat, & illum probet, cui aliàs non conſentiret.
56 Donare dicitur, qui paterna amicitia iuuat filium amici, cui ſuſpecti tutores fraudem faciebant.
Procurator adiuuans filium amici in iudicio præſumitur ob amicitiam, quam cū eius patre gerebat, adiuuaſſe, ob idq; impenſam, vel pręmium conſequi nolle. ibi.
57 Donare pręſumitur, qui iuuat filium amici ſi cū amicitia cōcurrat cauſa pietatis, ne ſcilicet opprimatur, & modica ſit impenſa.
58 Donatio pręſumitur, ſi dans erat diues, & nobilis, & recipiens pauper.
59 Liberalitas pręſumitur ratione diuitiarum.
Diues pręſumitur facilius donare, licèt non ſit nobilis. ibi.
60 Regni nobilitas efficit, vt pręſumatur donatio.
Natura nobilium eſt multo maiorem referre gratiam.
61 Crœſi liberalitas in Alcmeonem.
62 Donatio pręſumenda non eſt, quando actus geſtus à nobili non conueniat donationi.
63 Donatio pręſumitur, ſi quod datum eſt, ſit quid minimū, vel paruum, ſecus ſi de re graui, & magna agatur.
64 Quę ſit res grauis, & magna, vel parua, arbitrio iudicis relinquitur.
65 Donatio pręſumitur, qn̄ aliquid tibi tradidiſſem ex aliqua cauſa de pręterito falſa, quam ſcierim eſſe falſam.
66 Donatio non pręſumitur, quando quis ſciens ex certa ſciētia non teneri ad aliquid, patitur nihilominus ſe ad id obligari.
67 Donatio pręſumitur conſiderata conſuetudine, vt in iocalibus, quę mittūtur à conſanguineis viri eius vxori, vel è contra.
68 Mater redimēs filium ab hoſtibus, animo donandi impendiſſe pręſumitur.
69 Mater expendens aliquid pro reſpicientibus perſonam filij, pręſumitur cauſa pietatis facere.
70 Frater redimens ab hoſtibus fratrem nō pręſumitur animo donandi feciſſe.
71 Princeps quādo confeſſus eſt aliquid alicuius eſſe, cenſetur id conceſſiſſe illi, & donaſſe.
72 Princeps cum nominat ciuitatem, quę non eſt, uel aliquē ſub titulo dignitatis, quam non habet, cenſetur uelle, ut tales fiant, eiſq; conferri ius.
73 Donatio pręſumitur, & ualet actus, quando aliquid promittitur per uiam ſtipulationis, & utraq; pars facit nullam cauſam in dicta ſtipulatione.
74 Donatio pręſumitur etiam quando quis diceret, concedo tibi hanc rem nulla cauſa expreſſa.
75 Donare cenſetur etiamſi alias ſint adminiſtratores frater, vel mater, qn̄ dant ſimpliciter in dotem rem propriam.
76 Donaſſe pręſumitur mater filię, qn̄ dedit res aliquas extra dotem eius genero nomine filię filia pręſente.
77 Dos donata pręſumit̃ etiāſi eſſet data ab extraneo mulieri,

ſi ille extraneus à marito ipſius mulieris ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi ſoluto matrimonio.

78 *Donare non præſumitur voluiſſe extraneus dans dotem, quando matrimonium, pro quo ab ipſo fuit dos data, nō eſt ſequutum.*

79 *Donatum præſumitur fuiſſe id, quod pater, vel mater, vel alius ex maioribus dedit deſcendenti pro arte, vel diſciplina ediſcenda.*

80 *Donatio viciſſim præſumitur, quando aliquid dono dedi tibi, & tu aliquid aliud mihi concedis.*

81 *Donatio reciproca, ſiue viciſſim facta non dicitur propriè donatio.*

82 *Coniunctus contrahens nomine cōiuncti donare videtur ei, pro quo contrahit.*

83 *Pater ſtipulans emphyteuſim eccleſiaſticam pro ſe, & filijs, cenſetur feciſſe animo donandi filijs.*

84 *Donatio non præſumitur, quando mandato eius, pro quo ſtipulatur coniunctus contraxiſſet.*

85 *Pater ſtipulans emphyteuſim eccleſiaſticam pro ſe, & filijs, non cenſetur feciſſe animo donandi filijs, niſi accepiſſet etiam poſſeſſionem nomine eorum.*

86 *Donare videor tibi, quando volenti mihi aliquid donare mando, vt tibi donet.*

87 *Donare non præſumor, quando mando teſtatori volenti mihi aliquid legare, vt tibi leget.*

88 *Donatio valet in præiudicium fratrum, quando maritus ſcientibus, & tacentibus ipſius fratribus donat aliquam rem communem vxori.*

89 *Mater, ſi alimenta filio præſtitit, non animo repetendi, ſed donandi præſtitiſſe præſumitur.*

90 *Impenſæ, ſi matre factæ filio pro alimentis, quando eſſent magnæ, tunc poſſent repeti.*

91 *Donatio non præſumitur, & mater poterit expenſas repetere, ſi alimenta præſtiterit filio, qui erat in poteſtate patris adhuc ſuperſtitis.*

92 *Mater impenſas poterit repetere pro alimentis factis filio, etiam contra illos, qui tenentur alere filium ex aliqua alia cauſa.*

93 *Donare velle præſumitur, qui ſciens ſe in nulla re teneri alicui aliquid ſine cauſa promittat.*

94 *Donare præſumitur, qui res ſuas defendit eidem.*

95 *Donare præſumitur vir vxori concedens aliquid ad lucrum ornamentum vxoris pignori obligatum.*

96 *Donare præſumitur, qui ſcienter ædificauit in ſolo alieno.*

97 *Donatio cenſetur, quando rei traditio fit ab eo, qui donare præſumitur.*

98 *Donatio præſumitur, quando non apparet de aliqua cā.*

99 *Donationis præſumptio eſt, ſi maritus emat fundum pro vxore, & precium quod ſoluit confeſſus ſit eſſe vxoris.*

100 *Donatio præſumitur in coniunctam perſonam per illa verba, tolle pecuniam iſtam.*

101 *Donatio potius præſumitur, quàm animus repetendi, quando fratres ſimul habitantes in eadem domo, & menſa, plus fuerit expenſum de fructibus, & reditib. in familia vnius, quam alterius.*

102 *Donatio præſumitur facta filio emancipato, ſi poſſideat viuo patre.*

103 *Donatio inter coniuges præſumitur, quando maritus cōſumit bona vxoris, ea ſciente, & patiente.*

104 *Donatio præſumitur, ſi alicuius nomine emitur, & ſibi traditur, ſecus ſi non fiat traditio, vt ibi.*

105 *Donatio præſumitur eorum, quæ dantur, vel mittuntur a conſanguineis, vel coniunctis viri.*

106 *Donare præſumitur, qui ſoluit indebitum ſcienter.*

1 **Donatio regulariter** † nō p̄ſumit̄:
ſic colligimus ex reſponſo Paul. in l. Campanus. ff.
de oper. libert. & id probauit Bal. in l. 1. num. 6. C. ad
Velleia. quod & confirmauit ſing. 97. non præſumit̄
nu. 1. nam non præſumitur quis velle iactare ſuum,
2 & bona ſua dilapidare, ſed potius acquirere, † & ditari,
vt ad hoc perſpexiſſe. Videtur Pau. in l. cū de indebito.
verſ. qui enim ſoluit. ff. de probat. ſic in hanc ſententiam
tradidiſſe videtur magnus ille magiſter Ariſt.
lib. 3. Ethico. c. 1. cum dixit, neminem ſuas fortunas
ſponte eiicere, ad quod pertinet tēxt. in c. ſuper eo.
de renunc. & c. quia veriſimile, de præſump. & concluſionem
probant gl. & Bart. in l. quæ dotis. ff. ſol. matr.
& in l. cum quid. ff. ſi cer. pet. nec iniuria profectò, ſi
in dubio non præſumatur: quid enim aliud eſt dona-
3 re, † quàm iactare, & dilapidare? vt dixit Vlp. in l. filiusfamil.
in prin. ff. de dona. & Caius in l. contra iuris
§. ſi filius. ff. de pact. & aſſeruit Barth. Cep. in tract. de
ſimul. contract. in 7. præſ. nu. 42. & à noſtra concluſione
ſtat etiam Alex. in l. ſi is, qui 40. §. dos legata. nu. 4.
ff. ad leg. Falcid. & maximè hoc procedit in muliere.
4 Mulier enim genus auariſſimum eſt, iuxt. Vlp. in l. ſi
ſtipulata. ff. de donat. int. vir. & vxor. cui accedit Bal.
in l. 1. C. ad Velleia. nu. 6. & in conſ. 366. nu. 4. volu. 2.
Alc. in conſ. 118. nu. 2. vol. 5. Bertrā. in conſ. 159. nu. 8.
vol. 2. Hiero. Gabr. in conſ. 60. nu. 7. cum ibi adductis
lib. 1. Tum quia quilibet præſumitur auarus, per d. l.
cum de indebito. ff. de probat. & ita gl. in l. quę dotis,
in verb. tenebitur. ff. ſol. matr. & pro concluſione etiā
facit, & tenet Alex. in conſ. 18. nu. 8. vol. 7. & in conſil.
164. nu. 6. vol. 5. conſ. 44. num. 4. volu. 4. & Caſſau.
in conſuetud. Burgund. in rubr. 11. tit. de cenſ. §. 2. nu.
25. & idem ſenſit Biſignet. in deciſ. 1. d. nu. 3. de dona.
int. vir. & vxo. Burſat. in conſ. 104. nu. 20. Hieronym.
Gabr. in conſ. 112. num. 5.

Primò amplia concluſionem eo vſque procedere,
5 vt potius præſumatur error, † quàm donatio, vt notat
gl. in l. generaliter, in verbo cauſa, C. de non num. pecun.
cum multis alijs deductis à Dec. in conſ. 177. nu.
1. & idem voluit Purp. in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cert.
pet. hoc idem confirmauit Bal. in conſ. 189. creditor.
in fi. lib. 2. cui adhæret Dec. in cōſ. 350 nu. 4. & in cōſ.
571. nu. 4. & in conſ. 644. nu. 5. huic etiam ſe ſubſcripſit
ſententiæ Iaſ. in l. iuriſg. §. ſi cum nulla. nu. 28. de
pact. ſic quoque placuit Ang. in d. l. generaliter. col.
2. C. de non num. pec. conſulendo ſenſit Raph. Cum.
conſ. 37. quidam legauit. in fi. & traditum eſt ab Imo.
in l. à Titio. col. 2. ff. de verb. obliga. atque reſponſum
eſt ab Alex. in conſ. 13. ex his, quæ in themate nu. 3.
lib. 1. & in conſ. 19. in his, quæ in themate. col. 2. lib. 4.
& idem decidit Gram. in deciſ. 66. nu. 3.
6 Extendas hanc ampliationem veram eſſe, † etiam
in facto proprio, nam licèt regulariter in tali caſu nō
præſumatur error, tamen in donatione præſumitur,
vt colligere eſt à Pompon. in leg. ſed ſi me putem in
princ. iuncta glo. in verbo porero. ff. de cond. indeb.
cui conuenit Curt. iun. in conſ. 56. nu. 5. quem ſequutus
eſt Crauet. conſ. 77. nu. 14. & in conſ. 142. nu. 26. &
cauit Ruin. in conſ. 215. nu. 22. lib. 1.
7 Secundò amplia, vt concluſio adeò vera ſit, † vt potius
præſumatur ſtultitia, quàm donatio, ſīn Bal. in d.
l. general. C. de non. nu. pec. in 4. oppoſit. nu. 5. & tradidit
Iaſ. in l. ſi à ſubſtituto. §. 1. in fi. ff. de leg. 1. & ad
hoc rn̄dit Bal. in d. conſ. 189. in fi. lib. 3. hinc aliquan-
8 do, † dicimus illū ſtultū, & dementē præſumi, qui oīa
ſua donat, vt interrogatus rn̄dit Par. in cōſ. 88. n. 13. li. 3.
Tertiò amplia, vt eo vſq; locum ſibi vendicet, vt ſi
quis allegat donationem, cum ſit actus non veriſimilis,
vt patet ex his, quę deduximus in concluſione, ad
9 probandum eam † debeat deducere probationes efficaciores,
& clariores, q̄ aliàs requirerentur: nā quādo
agit̄ ad probandū illud q̄ non eſt veriſimile, requirūtur
hmōi probationes, ita cautū eſt à Dec. in cōſ. 177.
teſtatur Abb. per illū tex. in c. quia non veriſimile in
10 2. notab. de præſump. ſubdens † donationem debere
manifeſtè probari, per §. perficiuntur. Inſtit. de dona.
Quartò velim amplies, etiamſi pater filio aliquid
daret, nam tūc etiam potius illud cōmittere ipſi filio,
11 † quā donare p̄ſumeret, ſi credimus ita teſtāti Bal. in
l. execut. nu. 32. verſ. modo quaro quid ècontra, C. de
exeq.

exeq.rei iud.quē refert ſequēdo Marſ.in ſing. 57. non
præſumitur, per l.cū pater. §.pater plurib.ff. de leg.2.
Quintò amplia, vt adeò concluſio noſtra vera, &
certa ſit, vt ſi tu à me petas, vt hāc rē tibi donē, & ego
12 rńdeam, †nō tantū hanc, ſed & quicquid tibi placet,
non inducatur, nec præſumat̄ donatio. Ita Iaſ. reſpō-
dit in conſ.53.num.2.lib.1.& in l.dedi.§.ſi liber.ff.de
condi.cā data.& voluit Bal.in c.cū veniſſent.in fi.de
inſt.quē refert Marſ.in d.ſuo ſing.58.nō præſumatur.
Sextò amplia, vt vbi alia ſumi poſſit interpretatio,
13 præſumptio, ſiue coniectura, quàm donationis, †ſem-
per illa ſumatur, quę pro non donatione facit, per re-
ſponſum iuriſconſ.in l.elegāter. §. qui reprobos.ff.de
pign.act.et l.ſi cū aurū, et ibi Bar.de ſolu.& l.Campa
nus.ff.de oper.libert.ꝙ et placuit Sign.in conſ. 49. in
q. poſt nu.1.ver.item ipſa aſſerit, et ſenſit Anchar. in
conſ.7.in quæſtione agitata col.pen.quos refert cum
multis alijs Tiraq.in l.ſi vnquam.n.207.C. de reuoc.
donati.in verbo, donatione largitus nec id præterijt
Abb.in conſ.20.nu.17.ſic etiam ſcripſit Alex.in cōſ.
185.viſo proceſſu.nu.8.vol.7.et in cōſ.164.pręſuppo.
no.nu.6.vol. .Ruin in conſ.171.nu.7.volu.1. Nat.in
conſ.73.nu.9.Cæpol.in conſ.63.nu.12.Bald.in l. ſi ex
ſenatus.C.de incert. nupt.
Extendas hanc ampliationē ſecundum Tiraq.vbi
54 ſupra nu.208.†etiam ſi illa coniectura, vel pręſūptio
cōtra donationem eſſet leuis, vt tradidit Bal. in l. vlt.
col.3.verſ ib fortunam .nu.12.C.de dot.promiſſ.et in
l.1.nu.3.verſ item vbi cadit.C.ad Trebell.cui adhæ-
ret Iaſ.in l.ſi fundum per fideicommiſ.nu 19.verſ.itē
pro iſta ſolutione.ff.de leg.1.et in conſ.193.concurro
in ſententia.col.1.verſ.1.quia non ſolùm. lib. 2. et in
conſ.149.circa primum.col.2.ver.non obſtat.ſi dice-
retur.nu.4.et in conſ.160.viſis, et diligenter conſide-
ratis.col.2.verſ.et cum hic nu.3.vol.4.
Secundò extēdo, vt locū habeat hæc ſexta amplia
tio, ēt ſi capiendo illam coniecturam et pręſumptio-
15 nem contra †donationem faciētem actus redderetur
inualidus, et inefficax, nam licèt vt plurimū interpre-
tatio debeat fieri, vt actus non réddatur inualidus: tū
in caſu iſto non habet locum, et potius debet reddi
actus nullus, quam præſumatur donatio, per l. ſi non
ſortem.§.ſi quis falſo.et ibi Bar.ff.de cond.indeb. ſic
tradidit Iaſ.in d.conſ.160.nu.3.volu.4. et alios refert
Tiraq.in d.l.ſi vnquam.in uerſic.donatione largitus.
nu.208.ver.ſed etiam.C.de reuoc.don.et Dec. in cōſ.
177. in princ.
16 Sed illud obſerues, et memoriæ mandes †coniectu-
ras h.nō iudicem debere arbitrari, vt notat Bello. in
conſ.60.nu.10.et Alc.in reſponſ. 233. nu. 5.
Septimò amplia, ēt ſi quis rem poſſediſſet per decē
17 annos †etenim nihilominus non præſumitur dona-
tio, iux.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.ut doctiſſimè
uoluit Bal.in l.vlt.poſt n.1. C. ne de ſtatu defunctį, ut
refert Tiraq.ubi ſuprà, poſt nu. 200. in fi.
18 Octauò amplia, †etiam cōtra eccleſiam, nā etiam
tunc non præſumitur donatio, ſecundum Alciat. in
reſpon.38.in fin.
Nonò ampliabis in quolibet adminiſtrāte, nam ſi
19 quid dederit ei, cuius bona adminiſtrat, † præſumitur
dediſſe animo adminiſtrandi, non donandi, ita tradi-
dit Bal.in l.ult.nu.13.uerſ. quæro quid in matre.C.de
dot. promiſ.
Hanc tamen limitationē intelligas in adminiſtra-
20 tione neceſſaria. †tunc enim proculdubio eſſet verū,
ita ait idem Bal.ibid.d.nu. 13.in fi. per l.cum quędā.
C.de adminiſtrat.tutor.et l.cum poſt mortem.ff.eod.
de adminiſtr. tut.
Quod tamen ſecùs eſſet in matre. quæ det fundum
21 cōem ſibi, et filiæ in dotem: †nam pręſumitur dediſſe
aīo donandi, arg.l.liber captus.C.de capt. et poſtlim.
reuer.et quod not.gl.in l.3. in §. ſed utrum.in verbo,
patrimonium eſt in fi.ff.de minorib. quam refert, et
ſequitur Bal.in d.l.ult.d.nu.13.C.de dot.promiſſ.
22 Decimò ampliabis, vt donatio nō præſumatur †ex
depoſito facto per virū pro vxore, vel econtra vt fuit
reſcriptum ab Imp. Alex.in l.etiam ſi vbi Bald. C. de
dona.inter vir.& vxor.
Vndecimò velim amplies, vt donatio inter coniu-
23 ges non præſumat̄ ex illis verbis, †reddes vxori hanc
rē, vel hæc ſunt bona vxoris, ſic tradidere gloſ 1.ſing.
Bal.& Doc.in d.l.etiam ſi.C.de don.inter vir.& vxo.
Duodecimò amplia, vt donatio minus præſumat̄
24 ratione ſocrus. †quàm gratia vxoris, ex quo cum ſo-
cru non tanta ſit coniunctio.iuxta ſententiam Alc. in
conſi.71.nu.3.lib.5.
Decimotertiò ampliabis.non.n.donatio pręſumi-
tur, ſi ſponſus mittat rē ſponſæ, vt ornatior ad virū ve-
25 niat, †ſed præſumitur commodatio vt ait Bal.in l. cū
te ſponſæ.num.2.verſ.& hic aduerte.C.de dona.ante
nup.cui accedit Ang.in l.ſi vt certo. §.interdum.n.1.
ff.cōmod.cuius rei ratio eſt, nam quoties aliquid tra-
dit̄ gr̄a tradentis, illa traditio non præſumit̄ donatio,
p d l.ſi vt certo.§.interdū, vt inquit idē Bal. vbi ſupr.
26 Decimoquartò amplia, vt donare in dubio †nō pręſ
ſumatur prælatus conſanguineo, ſed mutuare, vt re-
ſpondit Bal.in conſ.298.nu.10.vol. 1.
Decimoquinto ampliare poteris, nā donator poſt-
27 humo nato †præſumitur noluiſſe eccleſiæ donare, vt
aſſeruit Bal.in conſ.215.nu.1. vol. 5.
Decimoſextò amplia, etenim donatio non præſu-
28 mitur, †quando actus eſt indifferens ad donationem
& repudiationem, vt auctor eſt Bal.in conſ.372.nu.2.
vol. 3.
Decimoſeptimò amplies velim, donandi nāq; ani
mus non præſumit̄ in colono, inquilino, vel emphy-
29 teuta, †qui eſſe ſolum alienum ſciunt, quia hn̄t cām
à domino, ſic ſenſit Bal.in l.2.nu.2. C. de rei vend.
Præterea donatio inter coniuges nunquā in dubio
30 præſumitur, †imò ſtatur inſtrumento cuiuſlibet con-
tractus initi inter eos, donec probet̄ donatio per l. ꝙ
autem.§.ſi maritus.ff.de don.int.vir.& vx & teſtatur
gl.in l.vtrum.ff.eo. Bar.in l.quæ dotis.ff.ſol.mat.
31 Neq; donatio in dubio præſumitur in his, †quę sūt
magni pręiudicij, vt obſeruauit Bald.in conſ.102.nu.
3.vol.2.& Bar.in l.quæ dotis.ff.ſol. matr.
32 Nec quiquam donationē† præſumitur facere im-
moderatam, vt reſpondit Alci.conſ.1.n.15.lib.8.& in
conſ.2.lib.1.
33 Ad hoc donare non præſumitur quis velle illi, †cū
quo litigat, vt cautum eſt ab Alc.in conſ.52.nu.7.lib.
6.adducit l.3.C.de repud. hæred.
34 Inſuper donare non præſumitur dotans, †quādo in
libro rationum redigit, quod pro dote ſoluit, vt teſtis
eſt Ruin.in conſ.171.nu.11.lib.1.
Amplius dotare non præſumitur animo donandi
35 patruus dotans neptem ex fratre † habentem patrem
diuitem, ſed potius repetendi, ſic conſulendo ſenſit
Ruin.in d.conſ.171.nu.2. lib. 1.
36 Rurſus donationē non feciſſe præſumitur pater, †ſi
de filijs cogitaſſet: quod voluit Pariſ.in conſ.73.num.
3.volum.1.
37 Quinetiam donatio non præſumitur † in homine
cauto, ita ait Alc.in conſ.31.nu.8.lib.8.
38 Primò limita concluſionē non procedere, †qū poſt
rem traditam interuenit longum tempus, & cum iſta
longinquitate cōcurrerent aliqua indicia, vt conſan-
guinitatis, vel amicitię, nā tūc eiuſdē rei traditę pręſu
mit̄ facta donatio, vt l.ꝑcula.ff.de ꝓb.& docuit gl.in
l.quæ dotis, in verb.tenebitur.ff.ſolu.matr.cui accedit
Bal.in l.2.nu.2.ff.de iu.dot.& latè Tiraq. proſequit̄ in
trac.de præſ.in verb.per decem annos.§.1.gl.4.ver. 8.
& aſſeruit Bal.in l.1.nu.3.verſ.extra quæro.C.qui teſt.
fac.poſ.quem refert, & ſequitur Anch.cōſ.302. nu. 4.
39 qui ait, † vt inter fratres qn̄ diù vnam vitam degunt,
propter diuturnitatem tēporis, & cōis vſus viuendi, et

Digitized by Google

ratione coniunctionis perſonarum, præſumatur inui-
cē facta donatio, de quo tp̄is curſu conſulas pulchrè
differentem Bar. in d. l. quæ dotis. nu. 7. ff. ſol. matr.
Secundò fallit ratione coniunctionis, et cōſangui-
49 nitatis perſonarū: † nā inter eos præſumitur donatio,
vt reſpondit Alphenus in l. ſi ſeruus cōis, ff. de donat.
inter vir. & vxor. & voluit gl. in d. l. quę dotis, atq; Bal.
placuit in d. l. 2. & Bar. cōprobauit in l. cū qd. ff. ſi cert.
pet & ibi Pau Caſt. Fel. etiā id cōfirmauit in c. ſi caut.
nu. 5. de fid. inſt. iterū auctoritate ſua id corroborauit
Bal. in l. 1. nu. 6. C. ad Velleia. & hoc præcipuè locum
hēt, ſi cōcurrat diuturnitas tp̄is, vt conſtat ex his, quæ
deduximus ſuprà in 1. limitatione. hoc ēt ſenſit Rui.
in conſ. 162. nu. 11. & 13. vol. 3. et quòd inter conſan-
guineos præſumatur donatio tradidit Abb. in c. nōne
poſt nu. 1. de præſump. atq; Dec. in conſ. 267. nu. 2. in
fi. et Rom. in conſ. 235. Quo ad primum. col. 1.
Sublimita, et intellige hāc ſecundā limitationem
41 non procedere, qñ ſola cōſanguinitas concurrit: † nā
* tunc non præſumitur donatio, vt de* cōi opinione at-
teſtatur Iaſ. in l. quæ dotis. nu. 18. ff. ſol. mat. et Alc. de
præſump. in reg. 1. præſump. 32. nu. 2. et tenet Socy. in
conſ. 73. nu. 19. lib. 1. quibus adhæret Iac. Menoch. in
conſ. 01. nu. 53. lib. 1. et in trac. de arb. iud. lib. 2. cent. 1.
caſu 88. nu. 10. ver. verè ego. Nā dēnt aliæ coniecturæ
concurrere, nempè primo conſanguinitas, ſecūdò ra-
tiones ſæpiùs ſubductæ et tp̄is diuturnitas, vt in l. pro-
cula. ff. de prob. Ita. n. ab omnibus intelligitur ille tex.
vt refert Iaſ. in d. l. quæ dotis. d. num. 18. et in conſ. 193.
lib. 2. ſic etiam cenſere nonnulli tum con ſulendo, tū
decidendo, tū ēt profitendo, vt Soc. in conſ. 25. nu. 10.
lib. 4. Ruin. conſ. 162. nu. 10. lib. 3. Affl. decis. 13. nu. 12.
Purpur. in l. cum quid. nu. 128. ff. ſi cer. pet. Soc. iun. in
conſ. 128. nu. 108. lib. 1. et in conſ. 14. in fi. lib. 3. Alcia.
reſpon. 304. in fi. Neuiz. in conſ. 57. nu. 6. Gram. deciſ.
10. nu. 39. et refert Io. Fich. in add. ad reg. Bapt. à Vil-
* lalo. in verſ. donatio, vbi de* communi.
Et quod ſola conſanguinitas non ſit ſatis, vr̄ com-
probare context. in l. ex duobus fratribus, et in l. pen.
42 ff. de neg. geſt. et in l. ſi negotium. C. eo. vbi † ſi frater
pro fratre aliquid ſoluit, vt collectas, vel quidpiam id
genus, non pręſumitur, feciſſe animo donandi, ſed re-
petendi. Ita ex d. l. ſi negotiū, voluit Alex. in l. ſi filius
in fi. C. cod. de neg. geſt et reſpondit in conſ. 99. lib. 2.
et placuit pluribus in locis Dec. in conſ. 21. nu. 7. in fi.
et in conſ. 442. nu. 30. et in conſ. 628. nu. 7. et 8. hoc idē
confirmauit Ruin. in conſ. 161. n. 11. lib. 3. et cōſ. 100.
nu. 4. et conſ. 14 . nu. 9. vol. 4. et meminit Crau. conſil.
86. nu. 2. et Ruin. in conſ. 171. vol. 1.
43 Intellige hanc ſublimitationē non procedere, † qñ
alia cauſa non appareret, ex qua tolleretur pręſūptio
donationis, tunc enim illa ſola conſanguinitas ſuffi
cit ad inducendam præſumptionem donationis vt
ita cauit Alban. in conſ. 2. nu. 7. et 8. per l. Campanus.
ff. de oper. libert.
44 Præterea non habere locū intelligas, † quando res
modica donata eſt, etenim tūc intuitu conſanguini-
tatis præſumitur donatio ſecundū Rui. in d. cōſ. 171.
nu. 13. vol. 1. & conſ. 100. nu. 5. vol. 4. & voluit gl. in d.
l. cum quid. vbi plenè p Doct. & Alex. ff. ſi cer. pet. nā
45 in modicis † præſumitur potius donatio, vt ait Barb.
in conſ. 46. col. 7. verſ. faciat ēt ſimile. vol. 4. ex mente
Bal. in l. ſi paterno. nu. 3. verſ. item & quantitas. C. de
neg. geſ. & magna præſumit̄ furioſa, iuxt. ſn̄iam Boer.
in q. 23. nu. 64. & Soc. iun. in conſ. 95. nu. 20. vol. 2.
Tertiò fallit principalis concluſio rōne remunera
tionis, nā qñ præceſſerunt benemerita, & ſubſequatur
46 datio alicuius rei † præſumitur tunc donatū ob talia
merita, per l. ſi verò non remunerandi. §. idē Papinia-
nus. ff. mandati. quod & ſenſit gl. in l. quæ dotis. ff. ſol.
mat. cuius mentē comprobauit Bal. in c. ſi caut. nu. 4.
verſ. porrò de fid. inſt. & in l. 2. nu. 2. C. de iur. dot. ita
permulti alij tradidere, vt Bar. & Pau. Caſt. in l. cū qd.
ff. ſi cert. petat. Fel. in d. c. ſi cautio. nu. 5. Bal. Nouel. in
l. 1. nu. 410. ff. ſolut. matr. Paul. Caſtr. in l. traditionib.
C. de pact. Iaſ. in l. ex hoc iure. nu. 57. de iuſtit. & iure.
Purp. in d. l. cum quid. nu. 129. Curt. iun. conſ. 34. nu. 5.
47 & conſ. 54. nu. 1. & 3. Bellon. conſ. 60. num. 10. † nam
merita præcedentia faciunt non tantum ſimpliciter
præſumi donationem, ſed etiam efficiunt, vt actus ge
ſtus aliàs dubius præſumatur donatio, vt claret ex la-
tiſſimè deductis à Tiraq. in d. l. ſi vnquā. ita verbo, do
natione largitus. n. 50. verſ. 30. licet. C. de reuoc. dona.
Primò amplia iſtam limitationem procedere etiā
48 ſi donatum excederet ſummam benemeritorum: † nā
tunc etiam præſumitur donatio: etenim grato animo
re pecuniaria par gratia nequit referri, vt dicit Purp.
in d. l. cū quid. nu. 130. ff. ſi cer. pet. & latiſſimè ad hoc
ſe fundit ex ſuo inſtituto. Tiraq. in d. l. ſi vnquam in d.
verb. donatio. largitus, nu. 80. cum plurib. ſequ. & nos
vberius diſſeruimus ſup. in concl. benemerita.
Quartò fallit, quando eſſet quæſtio ſuper feudo ali
49 cui conceſſo, † quia tunc potius præſumitur donatio,
quàm feudum, vt ſenſit Ang. conſ. 242. ſuper puncto
in fi. & hoc præſertim, cum ſit conceſſio à Principe, ve
tradit Dec. in conſ. 32. poſt nu. 3. verſ. & hoc etiā, quē
refert, & ſequitur Alba. in conſ. 64. ſic reſpondit Old.
* in conſ. 159. num. 5. quem referunt, & pro* communi
doctrina ſequuntur Grat. in cōſ. 9. n. 27. vol. 1. Gozad.
conſ. 8. nu. 16. Soc. iun. in conſ. 76. n. 42. vol. 1. et in cōſ.
102. n. 15. vol. 2. Rol. à Val. in cōſ. 2. n. 14. cū ſeq. vol. 1.
50 Quòd ampliabis, † etiam ſi in dicto inſtrumēto ex-
tarent verba, quę innuerint feudum, quia nihilomi-
nus pręſumeretur donatio, quando extaret clauſula,
ex cauſa liberali donamus, &c. conferimus, &c. vt cō
* ſuluit Alc. in reſpon. 374. nu. 3. & ex* communi refert
Bero. in conſ. 65. nu. 37. & in conſ. 67. nu. 1 & 44. vol. 1.
& in conſ. 152. nu. 9. vol. 2. quos etiam ſequitur Burſ.
in conſ. 46. nu. 4. & 5.
Limitabis tamen, quando in inſtrumento facta eſ-
51 ſet mentio precū, † licet extarent verba, concedimus,
vel indulgemus, nam tunc non pręſumitur Princeps
donare ſed vendere velle, ita reſpondit Iaſ. ſibi cōtra
rius in cōſ. 56. in cauſa. & lite, poſt nu. 3 in fi. vol. 1.
Quintò fallit, quando aliquid tradidiſſem tibi, vt
52 aliquid faceres in tuo † quòd aliàs non fuiſſes factu-
rus, niſi tradidiſſem, nam tunc de tali re tradita pręſu-
mitur donatio, ita apertè reſponſum eſt ab Vlp. in l.
ſed ſi mors. §. fi. ff. de donat. int. vir. & vxor. & proba-
tur Paul. Caſtr. in l. cum quid. nu. 11. ff. ſi cer. petat.
53 Quòd amplia † etiam ſi res, vel quantitas tradita
eſſet magna, & nihilominus pręſumitur donatio, vt
auctor eſt Paul. Caſt. in d. l. cū quid. n. 11. ff. ſi cer. pet.
Sextò fallit ratione amicitię, nam in amico maxi-
54 mè in parua quātitate, datum † pręſumitur donatio,
vt vna mente tradidere ambo poſt nu. 11. Bar. & Pau.
Caſtr. in d. l. cum quid. ff. ſi cert. petat. Bald. in l. 2. poſt
num. 2. verſ. ſed alibi, C. de iur. dot. Fel. in c. ſi cautio,
nu. 15. de fid. inſtrum. Ruin. in conſ. 100. num. 2. & 5.
55 vol. 4. nam ob cauſam amicitię † pręſumitur, quòd
quis actui conſentiat, & illum probet, cui aliàs non
conſentiret, ut teſtantur Bal. Salic. & alij in l. inuitus.
C. de procura. atq; Alex. conſ. 1, nu. 17. lib. 3. & Craue.
conſ. 237. col. 1. verſ. imo poſt nu. 1.
Vnde ex hac limitatione elicitur, ut qui paterna
amicitia iuuet filium amici, cui ſuſpecti tutores frau-
56 dem faciebant, non repetet impenſas, † cum donare
dicatur ut in hac hypotheſi uiſus eſt reſpondere Vlp.
in l. is qui amicitia. ff. de negot. geſt. ex quo colligit
Bartol. in l. 2. num. 4. C. eod. procuratorem adiuuantē
filium amici in iudicio, præſumi ob amicitiam, quā
cum eius patrę gerebat, eum adiuuaſſe, ob idque im-
penſam, uel pręmium aliquod conſequi nolle.
57 Intelligas tamē pręeicta uera eſſe, † ſi cū amicitia
cōcurreret cā pietatis, ne. ſ. opprimeretur, itē modica
impēſa, ut notat. in d. l. is q̄ amicitia, & ī l. 1. C. de neg.
geſt. &

Digitized by Google

geſt. & obſeruauit Bal. in l. 2. nu. 2. C. de iur. dot.
Septimò fallit, inſpecta qualitate dantis, nā ſi dans
58 erat diues, & nobilis, & recipiens† pauper, præſumitur
donatio, teſte gl. in l. vxori. §. fi. in gl. fi. ff. de leg. 3. &
docuit Bar. in l. eũ quid. nu. 11. ff. ſi cer. pet. quib. acce-
dit Fel. in c. ſi caut. nu. 5. de fid. inſt. & tradidit Bal. in l.
59 1. nu. 6. C. ad Velleia. vbi ait, ratione diuitiarũ† præſu-
mi liberalitatẽ, & Purpur. in d. l. cum quid. nu. 121. in-
quit, diuitẽ præſumi facilius donare, licèt nõ ſit nobi-
lis, idem tenuere Maria. Soc. in conſ. 55. nu. 20. vol. 2.
Rom. ſingu. 650. incip. nobilitas. Iaſ. in d. l. cũ quid. in
1. lect. nu. 19. & in l. contra iuris. §. 1. col. 1. nu. 7. ff. de
pact. Bal. in l. ſi paterno. n. 3. C. de neg. geſt. Corn. cõſ.
81. primus cõſultationis articulus. col. 1. lib. 1. Barb. in
c. ſedes. col. 2. de reſcr. Iaſ. in cõſ. 45. factũ ſic ſe habet,
ſereniſſimus. col. 3. lib. 1. & ad hoc videas latè Tiraq.
in trac. de nobilitate, art. vlt. nu. 47. & 50. hinc dicere
60 ſolebat Rol. à Valle in cõſ. 50. nu. 32. vol. 7. Regiam
nobilitatem efficere, vt præſumatur donatio. Natura
enim nobiliũ eſt, ſi credimus Alex. III. Sũmo Pontif.
in c. 1. de dona. multo maiorem referre gratiam.
Hinc tãtoperè regia Cræſi liberalitas in Alcmeo-
nẽ publicis hiſtoricorũ monumentis cõmendaſ. Hic
enim Alcmeon Megadis filius Athenienſis, eos Ly-
dos, q Sardibus à Cræſo Delphos ad oraculũ ierãt, co-
miter accepit, cuius beneficẽtiã Cræſus à Lydis, quos
ad oraculũ miſerat, eũ audiuiſſet, hominẽ acceſſit,
& vbi aduenit eũ donauit tãto auro, quãto ſemel cor-
61 pore ſuo ferre poſſet,† Alcmeon igit prægrandẽ tuni
cã amictus, ingẽti in ea ſinu relicto, cothurnisq; laxiſ-
ſimis calceatus ad theſaurũ perrexit, ad quẽ ducceba-
tur. Ibi in aceruũ ramentorũ procumbẽs, primum co-
thurnos qbus erat indutus, auro referſit deindè oẽm
ſinũ ſuũ, atq; ẽt crines ramentis ſubigẽs, & parte in os
deſumpta è theſauro proceſſit, ægre trahẽs cothurnos,
cuius alteri rei. q̃ hoi ſimilis: cuius os, cũ turgidũ eſſet,
& oĩa onuſta, id cernens Cræſus, in cachinumq; erũ-
pẽs, ea omnia illud donauit, nec minora his alias bo-
na dedit, ita domus Alcmeonidum vehemẽter locu-
pletata eſt, ſic ſcriptis conſentauit Herodot. lib. 6.
Attamen de iſta limitatione, ſic indiſtinctè poſita
dubitat Menoch. in trac. de arb. iud. caſu 88. nu. 49. cũ
ſeq. nam ſecundum eum aliquo iure id non vr̃ proba
ri, & ideò arbitratur eſſe intelligendã cum aliquo tẽ-
62 peramento,† nempè qñ actus geſtus à nobili conue-
niat donationi, alioqui ſi non conueniret, putat, non
eſſe præſumendam donationem, p Iaſ. in conſ. 45. nu.
3. in fi. lib. 1. & ſic iſta intelligenda erit pro prima ſub-
limitatione huius 7. fallentiæ.
Secũdò ſublimita, & intellige pcedere ſi illud da-
63 tũ† eſſet quid minimum, vel paruũ, ſecus ſi de re gra-
ui, & magna ageretur, vt ſenſit Bar. in d. l. vxori. §. fin.
nu. 1. de leg. 3. & pulchrè reſpondit Soc. iun. in cõſ. 79.
nu. 99. lib. 8. & prob. tex. in c. etſi quæſtione, vbi gl. de
ſimo. & Menoch. in conſ. 1. nu. 215. atq; ſit res grauis,
64 † & magna, vel parua, arbitrio iudicis relinquitur, qui
ſecundũ qualitatem perſonarum, & rei quid iuri cõ-
ſentaneum ſit, iudicabit, vt per eundem Menoch. in
d. tract. de arb. iud. caſu 88. nu. 50. & 51.
Octauò limita, vt nõ vera ſit, qñ aliquid tibi tradi-
diſſem ex aliqua cauſa de præterito falſa, quã ſcierim
65 eſſe falſam:† nam tunc præſumitur donatio, per l. cu-
ius per errorem. ff. de reg. iur. & teſtatur Paul. Caſtr. in
d. l. cum quid nu. 12. ff. ſi cer. per. ſicuti in eo, q ſcienter
ſoluit ex falſo inſtrumento, & in eo, q tranſigit ſcien-
ter ſuper facto, ut ait Bal. in l. ſi veritas. nu. 8. ver. quæ-
ro nunquid. C. de fideicommiſ.
66 Nono limita, qñ quis ſciens ex certa ſcientia† non
teneri ad aliquid & nihilominus patitur ſe ad id obli-
gari, tunc nẽpè præſumitur donatio, vt habemus à I.
C. in l. Cãpanus. ff. de oper. lib. vt tradidit Iaſ. in l. iuriſ
gentiũ. §. ſed cũ nulla. nu. 28. ff. de pact. per l. cuius per
errorẽ, de reg. iur. & liquet ex alijs allatis à Menoch.

in d. tract. de arb. iud. caſu 88. nu. 58. cum ſeq.
Decimo fallit, conſiderata conſuetudine, vt in lo-
67 calibus,† quę mittũtur à conſanguineis viri eius vxo-
ri, vel è contra: nam tunc donatio præſumitur, vt ad
hoc reſpexit Pau. I. C. in l. cum plures. §. cum tutor. ff.
de adm. tut. & id innuere viſus eſt Vlp. in l. filiusfam.
ff. de don. quod, & ſcriptum reliquere ſummi iuris in-
terpretes Bar. & Bal. in l. 2. C. de iur. dot. & Bart. in d. l.
cum quid. ff. ſi cer. pet. quod quidem latius trademus,
cum concluſionem localia, aggrediemur.
Vndecimo limita, quando mater redimit filiũ ab
68 hoſtibus:† nam tunc non id animo repetendi, ſed do
nandi impendiſſe præſumitur, vt ſciuere Imper. Dio-
cler. & Maxim. in l. liber captiuus. C. de capt. & poſtli-
min. reuerſ. & ibi dixit Bal. quem ſequutus eſt Dec. in
conſ. 628. nu. 8. & refert Ale. in tract. de præſ. in reg. 1.
præſ. 32. nu. 2. & Menoch. in d. tract. de arbit. iud. caſu
88. nu. 29. & huic rei adſtipulatur tex. in l. 1. C. de neg.
69 geſt.† vbi ſi mater expendat aliquid pro reſpicienti-
bus perſonam filii, præſumitur cauſa pietatis feciſſe,
& ideò donaſſe, vt etiam refert Ale vbi ſup. nu. 3.
Id tamen ſublimita in fratre redimẽte ab hoſtibus
70 fratrem,† cui par ratio affectionis non eſt, quæ in ma
tre, vt aſſeruit Bal. in d. l. liber captiuus. nu. 4. quem ſequi
tur Dec. in d. conſ. 628.
Duodecimò limita, quando Princeps confeſſus eſ-
ſet aliquid alicuius eſſe: nam tunc cenſetur id con-
71 ceſſiſſe illi,† & donaſſe, ut auctor eſt Soc. in cõſ. 187.
col. 3. verſ. confirmantur præmiſſa. vol. 2. cui aſſentit
Aret. in conſ. 42. in prin. & idem uoluit Soc. in conſil.
86. in prin. vol. 1. & id probat tex. in l. 1. §. ſimiliq. mo
do. C. de Lat. liber. tollen. & in §. fi. Inſtit. de adopt. ſic
72 cum etiam videmus,† vt cum Princeps nominet Ciui
tatẽ quæ non eſt, vel aliquẽ ſub titulo dignitatis, quã
non hẽt, cenſeatur velle, vt tales fiant, eisq; conferre
ius, vt not. Inno. in c. cũ ab eccleſia. col. 2. verſ. nẽ hoc
ipſo. n. 2. ff. de offic. ord. & ſequitur ibi Io. Andr. col. 3.
ver. Princeps aut. & clarius tradit Anch. in c. ſtatutũ.
§. nec audiatur. col. 2. ver. ſed quid dices, de reſcr. in 6.
Decimotertio limita, quãdo aliquid pmittitur per
73 viam ſtipulationis,† & utraq; pars facit nullam cau-
ſam in d. ſtipulatione ſubeſſe tunc namq; valet actus,
& præſumitur donatio, vt placuit Fel. in d. c. ſi cautio.
nu. 4. de fid. inſtr. & traditum eſt à Bal. in l. ſi. nu. 6. C.
ſi cert. petat. & Bartol. in l. nuda. nu. 4. ff. de donat. vel
etiam quando quis diceret, concedo tibi hanc rem:
74 † tunc enim etiam nulla cauſa expreſſa præſumitur
donatio, ut docuit Bar. in l. vxori. §. fi. nu. 4. ff. de leg. 3.
Iſtud ſublimites, & intelligas velim procedere, niſi
alia coniectura aliud ſuaderet, vt inquit Feli. in d. c. ſi
cautio. nu. . C. de fid. inſtrum.
Decimoquartò limita fauore dotis: nempè quãdo
frater, vel mater dant ſimpliciter in dotem rem pro-
75 priam, vel communem:† etenim cenſentur donare,
etiam ſi aliàs ſint adminiſtratores, vt ſenſit Cyn. in l.
ſi. in 3. q poſt Mart. de Fano, quẽ ibi refert. C. de dot.
promiſſ. & Iac. de Aret. quem ibi refert Bal. & Ioã. de
Imol. in l. 1. col. 2. ſuper gl. in verb. ſemper. ff. ſol. matr.
Bal. in l. Neſen. col. 2. poſt nu. 3. verſ. ex hoc inducitur,
ff. de neg. geſt. & Bal. Nouel. dixit Clar. in trac. de dot.
in 6. par. priuil. 45. ſed de hoc latè Alb. in cõſ. 12. p tot.
76 Primò amplia idem procedere,† quando mater res
aliquas extra dotem eius genero nomine filiæ, filia
præſente tradidiſſet: nam tũc præſumitur matrem ip-
ſam filiæ donaſſe per ſubtiliſſimi Papiniani reſponſũ
in l. donat. §. ſpecies. ff. de dona. quæ auctoritate ſua cor-
roborarunt Bar. in l. quæ dotis. n. 5. in fi. & ibi Iaſ. nu.
55. ff. ſol. matr. quos refert ẽt Menoc. in d. tract. de arb.
iud. caſu 88. nu. 33. cum ſeq. vbi declarat hoc dictum.
Secũdò amplia, etiam ſi dos eſſet data ab extraneo
77 mulieri: † nam tunc ſi ille extraneus à marito ipſius
mulieris ſtipulatus non fuerit, eam ſibi reddi ſoluto
mat. pſumitur donata. ſic ſancitũ eſt in l. ſi. C. de iur.

dot.& in l.vnica.§.accedit.C.de rei vxor.actio.& no
tant * omnes in l.2.§.1.ff.ſolut.matrim. ſic etiam alibi
nõnulli alij obſeruaueie,vt Bart.in l.quæ dotis. nu.
6.ff.eod.ſolut.matrimon.Soc.in conſ.100.ſuper controuerſia. nu. 4. verſ. prætereà videmus,lib.3.Dec.in
conſ.35. num. 1. qui dicunt, quòd cum dos ſit cauſa
pia.l.cum is.§.penult. ff. de condict.indeb.Ideo eſſe
præcipuum,& ſingulare in hoc caſu, vt uoluit etiam
Pariſ.in conſ.12.nu.109.lib.2.& Soc. iun. in conſ. 79.
nu.74. lib. 3.fuſius tamen de hoc agentem conſulas
Menoch.vbi ſupra.num.36.cum ſeq. Concluſionem
etiam noſtram adeas infra,Dos.

Primò velim limites hanc ſecundam ampliationẽ
78 non habere locum,† quando matrimonium pro quo
ab extraneo fuit dos data,non eſſet ſequutum:nã tũc
non uidetur uoluiſſe donare,vt not.Bart.in l. ſi cum
dotem.nu.7.ff.ſolut.matrim.quem refert Dec. in cõſ.
35.in 2.conſultatione,verſ.nam extraneus, cir. principium, vbi multa ad hanc materiam.

Decimoquintò limita primariam Concluſionem
noſtram,quando pater,vel mater, uel alius ex maio-
79 ribus,† aliquid dederit deſcendenti pro arte,uel diſci
plina ediſcenda:nam tunc præſumitur id fuiſſe dona
tum:quia videtur datum pro alimẽtis,vt colligere eſt
ex Caij reſpõſo in l.Sticus liber.ff.de leg.3. & aſſeruit
Ale.in l.alim.nu.10.verſ.in ea gl.ibi.C. de neg.geſt.

Decimoſextò limita,quando aliquid dono dedi ti
80 bi,† & tu aliquid aliud mihi concedis: nam tunc viciſſim preſumitur donatio facta,ita ſcriptum reliquit
Bart.in l.quæ dotis.nu.6.ff.ſolut. matrim.

Aduertas tamen donationem reciprocam,ſiue vi-
81 ciſſim factam † non dici propriè donationem,vt no
tat glo.in l.licèt,in verbo, mortis cauſa. C. de pactis,
* quæ eſt * communiter approbata, vt ait Curt. iun. in
conſ.81.nu.5.& refert Curt.in §.donatio.q.2.

Decimoſeptimò limita, quando coniunctus con-
82 trahit nomine coniuncti:†etenim tunc videtur dona
re ei,pro quo contrahit,ut tradidere Doctor.& Imol.
in l.quæ dotis.ff. ſolut. matim. ſicuti etiam uidemus
de patre ſtipulante emphyteuſim eccleſiaſticam pro
83 ſe,& filijs: † nam tunc etiam cenſetur feciſſe animo
donandi filijs,ſecundum Bald.in auth.ſi quas ruinas,
poſt.nu.5.verſ.2.ratio eſt.C.de ſacroſ. eccleſ.

Sublimita prius dictum non procedere, quando
84 mandato eius,† pro quo ſtipulatur coniunctus, contraxiſſet, quoniam tunc non præſumitur donatio, vt
conſulrus reſpondit Paul. Iuriſconſultus in l. ſi mandato Titij,in princ.& ibi Bart. ff. mandati.

Sublimita poſterius dictum de emphyteuſi nõ ha-
85 bere locum, † niſi pater accepiſſet etiam poſſeſſionẽ
nomine filij.C.de inoffic.teſta.& refert Alc.in d. tractat.de præſump.reg.1. præſump.52.nu.5.

Decimooctauò limita, quando volenti mihi ali-
86 quid donare,†mando,vt tibi donet:nam tunc videor
donare,tibi,vt habemus à Iulia.in l.iteinq;. ff. de donat.inter vir. & vxor.

Hoc tamen ſublimitabis, quando teſtatori volenti
87 mihi aliquid legare,† mando,vt tibi leget, vt reſpon
dit Caius in l.ſed ſi vir.§.quod legatarius.ff.de donat.
inter virum, & vxor.

Decimononò limita, quando maritus ſcientibus,
& tacentibus ipſius fratribus donat aliquam rem cõmunem vxori:nam tunc valet donatio in eorum præ
88 iudicium,† & præſumitur ex parte etiam ipſorum ra
tione affinitatis donatio, ſic cautum eſt ab Alpheno
Iureconſulto in l.ſi ſeruus communis,de donat. inter
vir.& vxor.& notat Alc.de præſump.reg.1. præſump.
32.nu.2.& uideas Soc. in conſ.5.col.4.verſ.circa ſecũ
dam nu.11.vol.4.

Vigeſimò limita ſibi locum non uendicare, cum
mater alimenta filio præſtitit:nam quod tunc nõ ani
89 mo repetendi,ſed donandi præſtitiſſe præſumatur,videntur reſcripſiſſe Imper.Seue.& Ant.in l.1.& Alex.
Imper.in l.alimenta.C.de neg.geſt.& I.C.in l.Neſen.
ff.eo.& hoc ratione ſanguinis, & fauore alimentorũ:
in his enim magna æquitas, & parentum ſtudiũ conſiderari ſolet,ut dixit Vlp. in l.ſi quis à liberis.§.vtrũ.
& in §.ſi mater,& Marcel.in l.pen.ff. de lib. agnoſ.&
alios referendo ſequitur Burſ.in conſ.87.nu.13. & 14.

90 Primò ſublimitare poteris, † quando impenſæ pro
alimentis eſſent magnæ. nam tunc poſſent repeti, ut
docuit Alex.in d.l.alimẽta.nu.8.in ſi.C. de neg. geſt.
cui accedit Ruin.in conſ.100.num.4.lib. 4. idem uoluit Purpur.in l.cum quid. nu. 129.ff.ſi cert.peta.quod
etiam placuit Per.Vbal.in tractatu de ſociet.par.6.q.
23.uerſ. ſecundo quando.

Secundò uelim ſublimites, quando mater præſti-
91 tiſſet alimenta filio, qui erat in poteſtate patris adhuc ſuperſtitis:nam tunc non præſumitur donatio,&
mater poterit expenſas repetere, iuxta ſententiã Bal.
in l.alimenta.num. 2. C.de neg.geſt. cui ſe ſubſcripſit
Rui.in conſ.171.nu.2.lib.1.& in conſ.145.nu.3.lib.4.
& reſpondit Alc.reſpon.153. nu. 2.

Extende hanc ſecundam ſublimitationem proce-
92 dere, † etiam contra illos, qui tenentur alere filium
ex aliqua alia cauſa: nam eo caſu mater poterit repetere impenſas,vt inquit Soc.in conſ.26.col.2. num.3.
lib.1.ad q̃ conſulas Menoc.de arb.iud.caſ.88. nu.20.

Vigeſimoprimò limitabis, quando quis ſciens ſe
in nulla re teneri alicui prudens aliquid ſine cã pro-
93 mittat;† nam tunc præſumitur illum velle donare,ex
ſententia glo.mag.in l.qui cum alio, verſ. poteſt etiã
elegantiſſimè.ff.de reg.iur.vt refert Soc.ſen.in conſil.
93.circ.1.nu.16.verſ.circa quartam. vol. 1.

Vigeſimoſecundò fallit †, vt donare præſumatur,
94 qui res ſuas defendit eidẽ, † ſic colligitur ex eo, quod
ſancitum eſt in authen.vt eccleſ. Roma. centum annorum, ante medium. verſ. Habeat itaque ſanctitas
tua.ad quod not.in l.permiſcen.§.1.ff. de acq. poſſeſ.

Vigeſimotertiò, fallit, vt donare vir uxori præſu-
95 matur † concedens aliquid ad luendum ornamentum uxoris pignori obligatum. l. uxori. §. fin. ff. de
donar. inter uir. & uxor.

Vigeſimoquartò fallit in eo, qui ſcienter ædifica-
96 uit in ſolo alieno,† vt reſcripſit Imp.Gordia.in l. domum.C.de rei vendic.& ſciuere Imp.Dioclet. & Maximia.in l.ſi is.C.de ædifi.priua.& Iuſtin.in §.è diuerſo. Inſtit. de rer.diuiſ.

97 Vigeſimoquintò fallit † quando rei traditio fit ab
eo, qui donare præſumitur, ut uidetur ſenſiſſe idem
Iuſti.in §. ſi minus.Inſti.de actio.

98 Vigeſimoſextò fallit,† quando non apparet de ali
qua cauſa,ut ait Bal.in conſ.378.nu.7.uol.5.

Vigeſimoſeptimò fallit:nam donationis præſum-
99 ptio eſt † ſi maritus emat fundum pro uxore, &
precium, quod ſoluit, confeſſus ſit eſſe uxoris, iuxt.
Rim.conſ.198.nu. 17.

Vigeſimooctauò fallit: etenim donatio præſumi-
100 tur in coniunctam perſonam,† per illa verba; tolle
pecuniam iſtam,ſi credimus Goz.in conſ.33.nu.4. &
Cap.in dec.180.n.11.& 15.uel do tibi hanc pecuniã.

Vigeſimononò fallit, quando fratres ſimul habitantes in eadem domo, & menſa, plus fuerit expenſũ
101 †de fructibus,& reditibus in familia vnius,quam al
terius:in illo namq; pluri preſumitur donatio potius,
quàm animus repetendi,vt reſpondit Soci.in cõſ. 40.
col.1.n.5.uol.4.de quo Pariſ.in cõſ. 100.nu.23. uol.5.

102 Trigeſimò fallit,†ut donatio præſumatur facta filio emancipato, ſi poſſideat viuo patre,ut aſſerit Bal.
in l.ſiue.col.1.poſt num.1.uerſi.3.oppono. C. de probatio.

Trigeſimoprimò fallit, ut donatio inter coniuges
103 †præſumatur,quando maritus conſumit bona uxoris,ea ſciente,& patiente,aliàs non,ut ſancitum eſt in
l.de ijs,& ibi Bar.C. de don. inter uir. & uxor.

Trigeſimoſecundò fallit:donatio enim præſumit,
ſi alicuius

ſi alicuius nomine emitur, & ſibi tradiẽ, ſecùs ſi non
104 fiat traditio. † licèt in inſtrõ nomen alterius ſit ap-
poſitum,& contractus factus nomine alterius, pecu-
nia tamen ſit ementis, vt tradidere Bar. in l.ſi filij, &
Sal.in l pulcherrimè.ff.de don.inter.vir.& vxor.

Trigeſimotertiò fallit, vt donatio præſumatur eo-
105 rum, †quæ dantur, vel mittũtur à conſanguineis, vel
coniunctis viri,& ideò debent remanere penes ſpon-
ſam viri, ita reſpondit Bal.in conſ.427.nu.1.vol. 1.

Trigeſimoquartò fallit in eo, qui ſoluit indebitum
106 ſcienter:†ſolutum enim tunc temporis, magis præ-
ſumitur donatũ, quàm aliter.per l.cuius per errorem,
vbi Dec.ff.de reg. iur.ſic etiam ſenſit Iaſ. in l. ex hoc
iure.nu.77.ff.de iuſtit.& iur.& tradidit Dec.in l.ſi pe-
cuniã,in 1.col.ff.ſi cer.pet.quos refert & ſequiẽ Herc.
de prob.neg.nu.114.verſ.ſecundò ſublimita.

CONCLVSIO DLVI.

ARGVMENTVM.

Donatio facta eccleſiæ, an præſumatur propter Deum facta.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta eccleſiæ præſumitur propter Deum facta, & non alia de cauſa.*

2 *Donatio facta eccleſiæ, vbi eſſemus in dubio, & nullo modo appareret de mente donantis bene præſumitur propter Deum: ſecus, vt ibi.*

Donatio facta eccleſiæ præſumitur propter Deum facta,
1 † & nõ aliã de cauſa, ita Abb.ſcripſit in c.verum, poſt
nu.2.verſ.nam vt hic vides, de cond.appoſ.arg.c req-
ſiſti de teſta.& refert Corſet.in ſing 60.in verbo, con-
tractus 2.incip.in omnib. quẽ ſequitur etiã Menoch.
in conſil 95. num. 34.

Illud limitabis,& intelliges procedere, vbi eſſemus
2 in dubio †& nullo modo appareret de mente donan-
tis: quia tunc benè præſumitur propter aliam cauſam
donare, ſecùs eſt, vt limitat idem Corſet. vbi ſupra in
d.ſing.contractus, il 2.

CONCLVSIO DLVII.

ARGVMENTVM.

Donatio, an probetur per epiſtolam.

SVMMARIVM.

1 *Donatio probatur per epiſtolam.*

2 *Donatio probatur per epiſtolam, etiam ſi huiuſmodi epiſtola ſit credentialis.*

3 *Donatio per epiſtolam probatur, etiam ſi illa epiſtola eſſet ſine die, & conſule.*

4 *Epiſtola non poteſt impugnari ex defectu ſolemnitatis, ſed ex defectu veritatis.*

5 *Donatio per epiſtolam probatur, dummodo præſentetur ante mortem ſcribentis.*

6 *Per epiſtolam præſens abſenti loquitur, & ideo neceſſe eſt, vt ante mortem ſcribentis præſentetur.*

7 *Donatio non probatur per epiſtolam, quæ nomen mittentis non contineat, etiam ſi haberet ſigillum, niſi tamen eſſet nomen ſcribentis errore omiſſum.*

8 *Epiſtola valet, & probat, ſi habet nomen etiam abſq; ſubſcriptione.*

9 *Epiſtola probat, dummodo habeat ſola cognomina ſcribentis, & ſolitum nomen.*

1 Donatio probatur †per epiſto-
lã, ita reſcri
pſere Imp.Diocl.& Maxim.in l.ſi aliquid. C. de don.
& Imperatores Carinus,& Numerian. in l.ſi donatio
per Epiſtolam.C.eo.de donat. quod idem vĩ ſenſiſſe
Paul.Iuriſconſultus in l.1.in fi.de contrah.emp. ad id
etiam videtur reſpicere Iulianus in l.conſenſu. ff. de
act.& oblig.declarauit hoc Bart.in l.etiam.ff.de don.
neq; prætermi Franc.Aret.in conſ.17.conſiderans di-
ligentiſſime, poſt nu.1.verſ.vnde duplici, hoc idẽ ob-
ſeruauit Io.Andr.ad Spec. in tit.de ceſſ.act.in §.cõſe-
quẽter, in prin. licèt aliàs donatio facta abſenti nemi-
ne recipiente irrita ſit, vt not.gl.fi.& Bar in l.illud. C.
de ſacroſanct eccl. prout etiam refert Fely.in c. 2.nu.
19.de fid.inſtr. & quod donatio probetur per epiſto-
lam, ex multis ad hoc congeſtis tenet etiam Boer.
deciſ.172.nu.18.& nu. 21.

2 Primò amplia procedere, †etiam ſi huiuſmodi epi-
ſtola ſit credentialis, vt eleganter declarat Bart. in l.
Lucius.ff.de fideiuſ.quẽ ſequitur D. Ant. & Abb. &
Imol.in c.fraternitatis.de cler.nõ reſid. cum alijs ad-
ductis a Fel.in d c.de fid.inſt.nu. 19. verſ. & haberet.

Secũdo amplia, etiam ſi illa epiſtola eſſet ſine die,
3 †& conſule, iuxta ſententiam præclariſſimorum iuris
interpretum Bar.Bal.Ang.& Lud. Bologn. in l.cum
tabernam.§.1.per illum tex.ff.de pign. cu alijs, quos
refert Boer.in d.deciſ.172.nu. 19. & talis ſcriptura ſe-
4 cundum ipſos, non poteſt pugnari ex defectu ſolem-
nitatis, ſed ex defectu veritatis, vt eſt contex.in l.1. C.
de contrah. & commit.ſtip.& ibi Bal.& Sal.

Primo limita,& intellige procedere, dũmodò epi-
5 ſtola †præſentetur ante mortem ſcribentis: nam aliàs
ex illa non probaretur donatio, vt notat Rom.in l.nu-
da ratio, poſt nu.10.verſ.hoc tñ ff.de dona.vbi teſtem
laudat Inn.in c.cum dilectus, de ſucceſ.ab inteſt. idẽ
aſſerum Fel.in c.2.de fid.inſt.nu.19.per l ſi per epiſto-
lam.ff.de acq.hær. & idem tanquam mirabile, notat
Hipp.Marſ.in rubr.C.de prob.nu.240.& 248. cum ibi
adductis.

6 Huius limitationis ea ratio eſt:†nam per epiſtolam
præſens abſenti loquitur, quod ſi mortuus ſit, hũc am-
plius loqui non poſſe certum eſt nimirum, ſi neceſſe
ſit, vt ante mortem ſcribẽtis præſentetur, ſic ex aucto-
ritate Bal. tradidit idem Rom.in d.l.nuda ratio.d.nu.
12.in ti.ff.de donatio.

7 Secundo limitabis,† quando epiſtola nomen mit-
tentis non contineat nã tunc etiam ſi haberet ſigillũ,
tamen nõ probaretur ex illa donatio, niſi eſſet nomẽ
ſcribentis errore omiſſum, iuxta ſententiam Bal. poſt
Cyn.in procem. Digeſt.col 5.nu.19.vbi Bal.ait, quòd
8 tamen valeret,& probaret,† ſi haberet nomen etiam
abſq; ſubſcriptione, per l.cum antiquis. C.de teſtam.
prout etiam refert,& ſequitur Fel.in d.c.2.ſub nu.19.
verſ. quæ omnia intellige.

Tertio limita,& intellige locum habere, dummo-
9 do epiſtola habeat ſolita cognomina ſcribẽtis,†& ſo
litũ nomẽ: non tñ requiriẽ dignitas illius, cui ſcribiẽ,
arg.c.quoniã. Abb.de offic.deleg.& refert Fel. in d. c.
2.ſub nu.19.verſ.item intellige, de fide inſtr ad hanc
tñ concluſione conſulas ea, quæ diximus in cõcluſio
ne, Epiſtola,& in concluſione, Scriptura priuata.

CONCLVSIO DLVIII.

ARGVMENTVM.

Donationem allegans fraudulentam, & ſimulatam, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Donationem allegans eſſe fraudulentam, & ſimulatam, debet præcipue exprimere, & probare modum, & ſpeciem ſimulationis.*

2 *Donatio*

Digitized by Google

2 *Donatio ſimulata, quæ ſit.*
3 *Simulatio nuncupatur illa, quando fingitur aliquid agi, & re ipſa nihil agitur.*
4 *In donatione ſimulata non requiritur actio reuocatoria.*
5 *Donatio facta in fraudem non eſt ipſo iure nulla.*
6 *Donator nequit allegare fraudulentiam, & ſimulationem contra donatarium.*
7 *Extraneus creditor, in cuius fraudem eſſet facta donatio, ſi vult allegare fraudem, & ſimulationem auditur, probãdo ea, quæ requiruntur.*
8 *Donans, quando allegat turpitudinem contra donatarium non participem fraudis, non poteſt dictam fraudem allegare.*
9 *Simulatio, & fraus poteſt allegari contra donatarium participem fraudis.*
10 *Donatio valet, quando donator conficiens donationem, re vera voluit alienare, ſed in fraudẽ creditorum, vel fiſci.*
11 *Donatio ſimulata, & imaginaria, quæ dicatur.*
12 *Donator quare poſſit allegare ſimulationem contra ipſum, in quem facta eſt donatio.*
13 *Hæres donatoris, ſi eſt talis hæres, cui teſtator compellatur relinquere, admittitur ad allegandum, & reuocandum, quod factum fuit in fraudem, probando ea, quæ requiruntur.*
14 *Hæres, ſi talis eſt, cui defunctus non cogatũ relinquere, non poteſt allegare fraudem, nec venire contra donationem.*

Donationem allegans eſſe fraudulẽtam, & ſimulatam debet præcipuè exprimere,† & probare modum, & ſpeciem ſimulationis, cum plures ſint ſpecies, vt traditũ eſt à Bal. in l. ab Anaſtaſio, nu. 6. verſ. vlt. ſume argu. C. manda. & nuncupatim in donatione cõſuluit Bar. in conſ. 65. incip. factum tale proponitur, Petr. Nicolæ, nu. 4. alioqui non eſſet audiendus, & ſuccumberet, vt ſupra ad id deduximus in cõcluſione, allegans cõtractum ſimulatum.

Verũtamen, vt concluſio noſtra dilucidius pateat, præſciendum eſt aliã eſſe donationem ſimulatã, aliã fraudulentam:† nam ſimulata eſt illa, quando donãs fingit, & ſimulat donare. Sed re vera id vnum propoſitum habet, vt nihil agat, ſed id facit ad defenſionẽ bonorum donatorũ, vel vt onera euitet, vel exactiones creditorũ, vel alia de cauſa, vnde rectè illa nuncupatur ſimulatio,† quando fingitur aliquid agi, & re ipſa nihil agitur, vt probat tex. cum gl. in l. nuda. C. de contrahen. empt. & in l. imaginaria. ff. de reg. iur. & in huiuſmodi donatione ſimulata non requirit̃ actio reuocatoria,† quia nulla eſt hmõi donatio. l. emptor. ff. de aqua pluuia arcend. nec de bonis donantis exiuit, vt Bart. inquit in l. poſt contractum, nu. 4. ff. de donatio. nec ex ea fuit tranſlatum dominium, vt conſultũ eſt à Socy. in conſ. 264. nu. 5. vol. 2. quæ tñ non procedunt in donatione facta in fraudem: etenim † ipſa nõ eſt ipſo iure nulla, ſed requiritur actio reuocatoria, cum ſit facta à principio animo, vt effectum ſortiretur, vt ait Bar. in d. l. poſt contractum, nu. 4.

Attamen intelligas, & aducrias ad id, ꝙ dicebam, allegantem fraudulentiã donationis, & ſimulationẽ debere probare, non habere locũ in donatore, † eo ꝙ ipſe nequeat allegare hmõi fraudulentiam, & ſimulationem contra donatarium: nam illã allegando, turpitudinem ſuam allegaret, ꝙ non permittitur, vt affeuerauit Aret. in conſ. 65. col. 5. verſ. circa tertium, poſt num. 3. per l. ſi creditorib. C. de ſeru. pigno. dat. & per Bal. in l. iuſiuran. §. procurator. ff. de iureiur. & Bart. in conſ. 65. num. 1. Factum tale proponitur, Pet. Nicolæ, quod & placuit Soc. in conſ. 264. col. 4. poſt nu. 7. poſt verſ. ſecundo, quia vol. 2.

Secùs procederet, qñ extraneus, vt creditor, in cuius fraudẽ eſſet facta donatio, † vellet allegare huiuſmodi fraudem, & ſimulationem: quia tunc audiretur, probando ea, quæ requiruntur, ita reſpondit Barto. in d. conſil. 65. per totum titulum. ff. de his, quæ in frau. credit.

Primò ſublimita, & intellige prędicta procedere tãtum, quando donans allegaret turpitudinẽ contra donatarium non participem fraudis:† nam tunc non poteſt dictã fraudem allegare: ſecus verò ſi donatarius eſſet particeps fraudis, veluti ſi nõ ignorabat factum fuiſſe in fraudem, quod ita cõuentum ſit cum donante: tunc enim contra ipſum donatariũ participẽ fraudis † poterit huiuſmodi ſimulationem, & fraudẽ allegare, ita cauit Aret. in d. cõſ. 65. d. col. 5. d. verſ. circa 3. quem refert etiam Soc. in d. conſ. 264. col. 4. in fi. verſ. vnde reperio. vol. 2.

Secundò loco ſublimitabis, & intelliges locũ habere, quando donator, qui confecerit donationẽ, re vera voluit alienare, ſed in fraudẽ creditorum, vel fiſci, † nam tunc ipſa donatio valet, nec põt donans cõtra eum, in quem facta eſt donatio, ad reſcindendam ipſam donationem allegare illam eſſe factã in fraudẽ ad hoc affabrè factus eſt contex. in l. filios. C. de his, q̃ in fraud. cred. & tenet Socy. in d. conſ. 264. verſ. 2. quia in ſequenti, ſecus verò ſi donãs velit dicere donationem eſſe ſimulatam, & non veram, † cum donans, qñ fecerit huiuſmodi donationem, nihil agere re vera cogitaret, ſed ſimulabat aliqua iuſta cauſa, vt bona defenderet à Tiranno, non aũt in fraudẽ fiſci, aut creditorum: nam tunc, vt ſupra diximus, hmõi donatio dr̃ ſimulata, & imaginaria, & eſt nulla, d. l. imaginaria. ff. de reg. iur. & hoc caſu optimè põt per donatorẽ allegari ſimulatio contra ipſum, † in quem facta eſt donatio. Ita concludit Bar. in d. l. poſt cõtractum, nu. 6. ff. de dona. per l. 1. ſi quis alteri, vel ſibi, & l. cum proponas. C. co. tit. & tradidit Socy. in d. cõſ. 264. col. 4. in prin. vol. 2. & hoc quia donans non innititur turpitudini, ſed nullitati, vt not. Pau. Caſt. in l. cõt. ff. de legib.

Reſtringè prædictas limitationes non procedere in hærede donatoris: nã ſi ipſe ſit talis heres, cui teſtator cõpellatur relinquere, vt libertus patrono, † tunc admittitur ad allegandum, & reuocandum, quod factũ fuit in fraudem, probando ea, quæ requiruntur. Ita ait Bar. in d. conſ. 65. nu. 1. per l. fi. ff. de ijs, quæ in frau. pat. & ibi glo. in verbo, reuocare, ſecus, ſi talis eſſet hæres, cui defunctus non cogatur relinquere, † tunc nempè non poteſt allegare dictam fraudem, nec venire contra donationem, vt colligitur ex ijs, quæ adduxit Bart. in d. conſ. 65.

CONCLVSIO DLIX.

ARGVMENTVM.

Donationis ſimulatio, & fraudulentia, quibus modis probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio probatur facta in fraudem fiſci, aut creditorum ex eo, quod donata fuerint omnia bona.*
2 *Donatio maioris partis bonorum etiam præſumitur facta in fraudem.*
3 *Donatio probatur fraudulenta, & ſimulata, quando donator poſt donationem factam reperiatur poſſidere ipſam rem donatam, limita, vt nu. 14.*
4 *Donatio ſimulata præſumitur ex retentione poſſeſſionis.*
5 *Simulationis probatio non oritur ex eo ſolũ, quod donator remanſit in poſſeſſione, ſed oportet, vt concurrant alia indicia, & præſumptiones, & adminicula.*
6 *Clauſula precarij videtur excludere fraudem.*
7 *Donatio quare fraudulenta, vel ſimulata præſumitur ex poſſeſſione retenta concurrentibus alijs adminiculis, & coniecturis.*

8 Præ-

8 *Præſumptio fraudis, & ſimulationis, quæ ex poſſeſſione retenta in donatione oritur, excluditur à clauſula precarij adiecta, quando non concurrerent alia adminicula.*

9 *Clauſula precarij non excludit præſumptionem ſimulationis, quando donatio tendit in præiuditium fiſci, vel aliorum creditorum, etiam ſi non concurrerent aliç coniecturæ, vel præſumptiones.*

10 *Donationis ſimulatio non præſumitur ex poſſeſſione retenta, quando inſtrumentum eſſet tantum promiſſionis & non traditionis.*

11 *Traditio repugnat poſſeſſioni tradentis, & cum non conueniat effectus cum ſua cauſa, præſumitur ſimulatio.*

12 *Donatio ſimulata præſumitur per poſſeſſionem retentā longi temporis.*

13 *Tempus poſſeſſionis retentæ à donatore ad hoc, vt præſumatur ſimulatio donationis, relinquitur arbitrio iudicis.*

14 *Donatio quando non præſumatur fraudulenta, vel ſimulata ex poſſeſſione retenta.*

15 *Donatio non præſumitur ſimulata ex poſſeſſione donatoris, ſi donator in donatione reſeruauerit, & retinuerit ſibi vſumfructum rei donatæ.*

16 *Reſeruatio vſusfructus non ſufficit ad euitandas alias prç ſumptionis ſuſpiciones, quæ adeſſent in donatione.*

17 *Donatio ſimulata probatur ex eo, quod facta ſit coniunctç perſonæ.*

18 *Proximitas, vel coniunctio perſonæ non ſufficit ad probādam donationem ſimulatam, niſi concurrant aliæ coniecturæ, & præſumptiones inducentes fraudem, vel ſimulationem.*

19 *Donatio fraudulēta, vel ſimulata præſumitur, quotieſcunque eſt facta in clericum.*

20 *Ceſſio facta in clericum dicitur facta in potentiorem, & nulla eſt.*

21 *Epiſcopi, & clerici iuriſdictionem habentes, dicuntur potentiores, & donatio ipſis facta ſimulata præſumitur.*

22 *Donatio clam facta, fraudulēta, & ſimulata præſumitur. Hoc intellige, vt ibi.*

23 *Donatio fraudulenta præſumitur, ſi continuò, vel nō multo poſt factam donationem à donatore aliquod delictum patratum fuerit.*

24 *Donatio ſimulata probatur, & fraudulenta, ſi facta fuerit ſub conditione illa, dono, ſi contigerit bona mea publicari.*

25 *Donatio ſimulata præſumitur, quando modico tempore eſt duratura.*

26 *Donatio fraudulenta probatur ex eo, quod donator, licet cōtractus donationis faciat, tamen fingit, & ſimulat, & reuera contrahentes propoſitum habent, nihil agere.*

27 *Donatio ſimulata præſumitur, ſi donās ſit pater, & habeat plures filios, & vni tantum filio donet omnia bona, vel maiorem partem.*

28 *Pater in dubio præſumitur magis filios, quam ſe ipſum diligere.*

Pater non præſumitur voluiſſe filios eſſe inæquales. ibid.

29 *Donatio ſimulata probaē, ſi donator dixerit pluribus amicis, & vicinis, ſe velle facere donationem, vt defenderet bona ſua à Tyranno, vel ab oneribus, vel creditoribus.*

30 *Donatio doloſa, & ſimulata præſumitur, quando continet in ſe enormiſſimam læſionem.*

31 *Donatio facta præſumitur in fraudem hæredum, quando fuit facta ab eo, qui iacebat in lecto, & eo morbo laborabat, ex quo non conualuit, ſed deceſſit.*

32 *Donatio præſumitur ſimulata, ſi ſit renunciatum exceptioni non numeratæ, & non habitæ dotis.*

33 *Donatio quando fuit confirmata ſæpius, & ex interuallo plurium annorum, tūc ceſſare facit omnem præſumptionem fraudis, metus, & timoris.*

Diximus ſimulationem, & fraudulentiā donationis allegantem, ad hāc probandam cogi. Videamus nunc, ſi libet, quo pacto poſſit probari.

Primò itaque donatio in fraudē fiſci, aut creditorū
1 facta probatur ex eo, † ꝙ donata fuerint omnia bona, per l. omnes. §. Lucius, & ibi Bar. nu. 2. ff. de his, quæ in fraud. credi. & idem dixit Bart. in l. poſt contractum, nu. 2. ff. de dona. & Soc. comprobauit in conſ. 264. nu. 2. verſ. ſecundo arguitur, vol. 2.

Primò amplia locum ēt habere, ſi donatio eſſet facta maioris partis bonorum, non autem de omnibus:
2 † nam tūc ēt præſumitur facta in fraudē, vt conſtat ꝑ Soc. in d. conſ. 264. nu. 2. vol. 2. ad ꝙ conferunt à nobis obſeruata in concluſione, contractus ſimulatus, verſ. quarto decimò ſimulatus cōtractus probaē, ita quoq; cautum eſt à Corn. in conſ. 127. litera V. vol. 2.

Præterea ſecundo loco donatio probaē fraudulenta, & ſimulata, qn̄ donator poſt donationem factam
3 † reperiatur poſſidere ipſam rem donatam, vt teſtatur Bar. d. l. poſt contractū, nu. 4. & 5. ff. de dona. per l. ſi qs §. ſuperuacuū. ff. quib. mod. pig. vel hypoth. & l. ſi is, q. ff. de acq hære. & l. ſi quis, in fin. C. de nat. liber. q̄ propriè donationē ſimulatā, & imaginariam, & non fraudulentam eſſe tradit, quarū diſcrimen attigimus paulo ante in principio,
4 † & ꝙ ex retentione poſſeſſionis præſumaē ſimulata, tenent Bal. in conſ. 70. apparent, ꝙ inſtrā, col. 2. nu. 4. verſ. ſuper ſecundo, lib. 1. Cuman. in conſ. 155. Antognol. nu. 4. & in ſimili de venditione voluit Alex. in conſ. 57. viſa breui, nu. 3. lib. 5. Dec. in conſ. 586. coram Magnifico, col. 3. verſ. ſecundò efficax, & in conſ. 648. pro reſolutione, ante nu. 4. & huc pertinent animaduerſa à Lud. Ro. in cōſ. 5. & in cōſ. 304. Bal. in conſ. 268. & conſ. 438. lib. 5. & ab Imo. cōſ. 55. atq; à Cor. in cōſ. 105. vol. 3. & Iaſ. in cōſ. 36. vol. 1. ſic docuit & Spe. in tit. de don. §. 1. verſ. itē pone aliqs, nu. 7. Guid. Pap. de præſumpt. nū. 20. & decidendo ſcripſit Bella. in conſ. 716. non per hoc, de donat.

Primò intelligas prædicta ſimpliciter non procedere: nam ex hoc ſolùm, ꝙ donator remāſit in poſſeſſio-
5 ne, non oriē probatio ſimulationis, † ſed oportet, vt cōcurrant alia indicia & præſumptiones, & adminicula, ideſt, ꝙ fuerit facta in coniunctam perſonam, & lite pendente, vel ſimilia, ita voluit Bar. in conſ. 65. incip. factum tale proponitur, Per. Nicolæ. nu. 5. idem confirmauit Aret. in conſ. 159. in 3. dub. poſt nu. 11. & in conſ. 65. nu. 3. ver. ſecundò probatur, ſic etiam ſenſit, & ita decidit Bella in d. deciſ. 716. in prin. de dona.

Primò amplia prædictam intelligentiam verā eſſe
6 † etiamſi in inſtrumēto donationis adiecta eſſet clauſula precarij quæ videtur excludere fraudem, vt conſuluit Alex. in conſ. 28. in cauſa & lite, poſt nu. 10. lib. 5. cui accedit Affli. in c. 1. num. 6. de feu. da. in vi. legis commiſ. & reſponſum eſt à Rom. in conſ. 5. poſt nu. 3. ver. non obſtat tertium.

Quia concurrentibus huiuſmodi alijs adminiculis, & coniecturis, ex ipſa poſſeſſione retenta præſumitur
7 donatio fraudulenta, † vel ſimulata: nā ſicuti ipſe cōtractus donationis in ſuo principali eſt ſimulatus, & fraudulētus: ita & quælibet clauſula præſumitur fraudulenta, & ſic conſequenter ēt illa precarij, ita voluit expreſsè Bar. in l. nemo pōt, in 2. col. num. 11. de leg. 1. quē refert Rom. in conſ. 245. nu. 1. & idē aſſeruit Bart. in d. conſ. 65. nu. 6. & idē Rom. in conſ. 171. pro deciſ. nu. 4. Iaſ. ēt in l. ſi ita ſtipuletur. §. Chryſogonus, poſt n. 48. verſ. ſextò qn̄ contractus. ff. de ver. obl. Et quod nō obſtante clauſula precarij donatio præſumatur ſimulata, tenet etiam Bertran. in cōſ. 438. an poſſeſſio, poſt med. lib. 5. Alex. quoque in conſ. 28. in cauſa, & lite. poſt nu. 10. lib. 5. & Afflict. in c. 1. nu. 26. & ſeq. de feuda. in vi. leg. commiſſ.

Secus verò, qn̄ non concurrerent alia adminicula,
8 & eſſet adiecta illa clauſula precarij: † tūc nanque excluderetē omnis præſumptio fraudis, & ſimulationis, quæ ex dicta poſſeſſione oriretur, ita Bar. docuit in d. conſ. 65. nu. 6. & Lud. in d. conſ. 246. atq; Soc. in conſ. 264. col. 2. verſ. ſed licet quiſpiam, volu. 2. Barto. & alij Docto. tradidere in d. l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſoluit. nā hoc caſu donator, cum

poſſidet

poſſidet precario nomine, mutat ſibi cauſam poſſeſ-
ſionis, & incipit tenere ex noua cauſa, ꝙ ſuſpicionẽ
tollere vĩ, vt ſcriptum reliquere Cardi.& Imn.in c.illo
vos, de pign.& Bal.in l.illud.nu.11.C.de ſacroſ.eccle.
& latè ſe fundit Alex.in conſ.28.num.10.& 11.vol.5.
qui loquitur in venditione.
9 Limita iſtud poſterius dictũ non habere locũ,† qñ
donatio tenderet in præiudicium fiſci, vel aliorũ cre-
ditorũ: nam tunc ẽt ſi non concurrerent aliæ coniectu
ræ, vel præſumptiones: illa clauſula non excluderet p̃-
ſumptionem ſimulationis vt teſtatur Bal.in d.l.illud.
nu.11.C.de ſacroſ.eccl.quem refert auctor additio.ad
Bar.in d.l.poſt contractum.ibi ſola ſuſpicio.
Secundò intellige,& limita primariã concluſionẽ,
10 † qñ inſtrumentum donationis eſſet tantùm promiſ-
ſionis,& non traditionis, quũ tunc ex illa poſſeſſione
non præſumeretur ſimulatio, l.2.C.de conſti.pecu. nã
differunt inter ſe inſtr̃m promiſſionis, & traditionis:
poſſeſſio enim non repugnat promiſſioni, ſed traditio
11 vtiq; repugnat poſſeſſioni tradentis,† & ideo cũ non
conueniat effectus cum ſua cauſa, præſumitur ſimula
tio, ſecundùm Bal.in d.l.illud, nu.11. C. de ſacroſ.ec-
cleſ.quod non procedit, quando inſtrumentum eſt in
promiſſione: nam poſſum tibi talem rem promittere,
& nihilominus penes me illam retinere, cum iſta duo
inter ſe non repugnent.
12 Tertiò intellige procedere ĩtum, † qñ donatarius
paſſus fuit donatorem poſſidere diu, vt l.Procula.ff.de
probat.vel per triennium, vt l.fi.ff.de apoch. publi. nã
tunc per poſſeſſionem tanti temporis præſumitur do-
natio ſimulata vt tradidit Specu. in tit. de donat.§.1.
verſ.ego dico, nu.7.ſecus ſi tempus eſſet modicum, vt
docuit Bar.in d.l.poſt contractum, nu.5. ff. de donat.
13 vbi ait,† tp̃s huiuſmodi poſſeſſionis, ad hoc, vt præſu-
matur ſimulatio, relinqui arbitrio iudicis. qui ex qua-
litate perſonarum, ex fama loci, & alijs probationib.
vel coniecturis arbitrabitur.
Quartò velim limites, ſi donatario neceſſe fuerit
ſtatim poſt donationem factã abire, vel mortuus ſit,
& remanſerit hæres minor ignorans talem donatio-
14 nem, & ſimilia,† quia tunc licet donator remaneat in
poſſeſſione, rei donatæ non præſumitur ex tali poſſeſ-
ſione fraudulenta, vel ſimulat, ita Bart. obſeruauit in
d.l.poſt contractum, nu.5.ibi, quid enim.ff.de donat.
Quintò limitabis, ſi donator in donatione reſerua-
15 uerit,& retinuerit ſibi vſumfructum rei donatæ:† tũc
enim ẽt ſi ipſe donator poſſideret, etiam ſi donatarius
eſſet præſens tamen ex huiuſmodi poſſeſſione nñ præ
ſumeret̃ donatio ſimulata, ita tradidit Bar. in d.l.poſt
contractum, nu.5.verſ.ſed quid ſi ſemper.ff.de donat.
per l.quiſquis. C.eod.
Sublimita iſtã limitationẽ non p̃cedere, ſi adeſſent
16 ẽt aliæ præſumptiones ſuſpicionis:† tunc enim ad cui
tandas tales præſumptiones, non ſufficeret huiuſmo-
di reſeruatio vſusfructus, ita expreſsè voluit Bal. in l.
1.nu.2.verſ. ſed quæ eſt ratio, & ibi in addit.in verbo,
r̃ndeo C.de ſuffrag.& idẽ ſcripſit auctor addi. ad Bar.
in d.l.poſt contractum, nu.5.ver.fuit præſens.
17 Tertiò donatio probatur ſimulata ex eo, † ꝙ facta
ſit coniunctæ perſonæ, per l.data. C.de dona. & l.pen.
C.de bon.quæ lib.& ait Bar.in l.poſt contractum, nu.
3.ff.de dona.& Socy.comprobauit in conſ. 264.nu.2.
ibi, tertiò arguitur vol.2. & idem Bar. ſenſit in cõſ.65.
incip.factum tale proponitur, Petr.Nicolæ.
Intelligas tamẽ, vt cum iſta præſumptione orta ex
coniunctione, concurrant aliæ coniecturæ,& præſum
18 ptiones † inducentes fraudem,& ſimulationem, cęte-
roqui ſolã proximitas, vel coniunctio perſonæ non
ſufficeret, per l.ſi quis poſt hæc.verſi.ſi quis.C.de bon.
damn.& in ſimili cõſuluit Rom.in conſ. 246. ſub nu.
1.verſ.ſed vbi de fraude,& videas Neuizan.in conſ.8.
per totum.
Quartò donatio præſumit̃ fraudulẽta, vel ſimulata
quomodocunq; ſit facta in clericũ: nam vr̃ in fraudem
19 facta † cauſa mutandi iudicium, vt durior, & poten-
tior aduerſarius cõſtitueretur. Ita reſpõſum eſt à Soc.
in d.conſ.264.nu.2.ver. quartò arguitur, vol.2. auctor
motus Bar.in l.1.in prin.ff.de alien.iudic.mutan.cau.
& Cano.in c.1.ext.eo.& hoc ex eo per ſimilitudinem
20 probabili ratione poteſt oſtendi, † nã ceſſio facta in
clericum dr̃ facta in potentiorem, vt aſſerit gl. in c. fi.
eo.tit.gl.1.& ſic eſt nulla, vt in rub.ff.eo.tit. de aliena.
iudi.mutan.cau.& per tot.tit. C. ne liceat potentiori.
Intellige prædicta non procedere in ſimplici cleri-
co, ſed in ep̃is, & clericis iuriſdictionem habentibus:
21 † nam tales dicunt̃ potentiores, vt in ſimili de ceſſio-
* ne facta in clericum, tenent Docto.* communiter re-
probando ſupra relatam gl.in c.fin.& præcipuè Abb.
nu.2.Gomeſ.ẽt ad reg.Cãcell.in reg.de ſubrogan. col
litigator.quęſt.1.ver.dicitur etiam,& Iacob.de ſancto
* Georgio, vbi de * communi reprobatione in l. 1. nu.
13.ff.de alien.iud.mutan.cau. & refert Duen. in regu.
ceſſio.88.in 4.limitatione.
Quintò donatio præſumitur fraudulenta,& ſimula
22 ta † ex eo, ꝙ clam ſit facta, ita placuit Bar. in d.l. poſt
contractũ, nu. 7.ff.de dona.adducens in arg.l. vlt.ff.de
ritu nup.& l.non exiſtimo, ff.de admin.tutor.
Intellige tamen, quando cauſa præcedat, propter q̃
veriſimiliter cogitauerit fraudem committere, vt tra-
ditum eſt à Bart. in conſ.6.nu.4.& in d.l. poſt contra-
ctum, nu.7.ff.de donat.
Sextò donatio præſumitur fraudulenta, ſi cõtinuò,
23 † vel non multo poſt factã donationem à donatore
aliquod delictũ patratum fuerit. Ita expreſsè ſcripſit
idem Bar.in d.l.poſt contractum, nu.8.ff. de dona.per
l.ſi ventri.§.fi.ff.de priuil.credit.& l. ſed Iulianus. §.ſi
filius.ff.ad Maced.& ad hoc ſpectat c.officij, de elect.
& latè in ſimili conſuluit Anch.in conſ.251.per totũ
ſic etiam Rimin.in conſ.14.nu.17.
Septimo donatio probatur ſimulata,& fraudulẽta,
24 † ſi facta fuerit ſub conditione illa, ſcilicet, dono, ſi
contigerit bona mea publicari, ita Bart. inquit in d.l.
poſt contractum, nu.9.de donat.per l. vlt. ff. de ſtipu l.
ſeruo.& l.ſumma cum ratione in prin. ff.de pecu.
25 Octauò donatio præſumitur ſimulata,† quãdo mo
dico tempore eſt duratura, quia fortè debet citò redo-
nare. Ita loquutus eſt Bar.in d.conſ.65,nu.3. per.l.3.§.
ſi ab ignoto. ff.de manumiſſ.
Nono donatio probatur fraudulẽta ex eo, ꝙ dona-
tor, licet contractus donationis faciat, tñ fingit, & ſi-
26 mulat,† & re vera ipſi contrahens propoſitũ habent,
nihil agere, ſed hoc faciunt ad reparationem dictorũ
bonorum donatorum, vt ſi aliquis timebat Tyrannũ,
vel propter effugienda onera, vel exactiones credito-
rũ, vel ad aliquid id genus aliud id fecit: nã tunc, vt di
ximus, eſt ſimulata donatio, ita docuit Bar.in d.conſ.
75.nu.3.per l.nuda.ff.de contrah. empt.& l. imagina-
ria.ff.de reg.iur.& l.ſimulatæ.ff.de rit.nup.& l.emptor
ff.de aq.pluu.arc.& Soc.approbauit in d.conſ.264.nu.
3.vol.2.& declarat Bal.in l. 1. nu.4.C. plus val. ꝙ agi.
& in l.eum precib nu. 1.C.de prob.
27 Decimò donatio præſumitur ſimulata, † ſi donans
ſit pater & habeat plures filios, & vni nñ filio donet
omnia bona, vel maiorem partem: quia æqualis cen-
ſetur cauſa,& affectio l.ſcripto.ff.vnde liberi, nec præ
ſumendum eſt patrẽ inofficioſam donationem cõtra
officium pietatis paternæ feciſſe, cũ præſumat̃ in du-
28 bio magis filios,† q̃ ſe ipſum diligere.l. iſti quidem.ff.
ꝙ met.cau.nec pręſumitur, nec pręſumendũ eſt patrẽ
voluiſſe filios eſſe inæquales.l.illud, & l. vt liberis. C.
de collatio.& l.fi.C.commu.vtriuſq; iud. ita cõſuluit
Soc.in d.conſ.264.col.2.nu.2.vol.2.cui accedit Neui-
zan.in conſ.8.per totum.
29 Vndecimò donatio pręſumitur ſimulata,† ſi dona-
tor dixerit plurib.amicis, & vicinis, ſe velle facere hu
iuſmodi donationẽ, veluti ad defendendũ bona ſua à
Tyranno,

Digitized by Google

Tyranno, vel oneribus, vel creditoribus, quia ex hoc
probatur ſimulatio, iuxta ſententiam Soc. in d. conſi.
264. nu. 2. vol. 2.

Duodecimò donatio præſumitur ſimulata, & dolo
30 ſa, † quã continet in ſe enormiſſimam læſionẽ, ita ſcri-
ptum reliquit Dec. in l. fraudis. ff. de reg. iur. & in cõſi.
26. quem refert Abb. in conſ. 4. nu. 10.

Decimotertiò donatio præſumitur facta in fraudẽ
31 hæredum, † quando fuit facta ab eo, qui iacebat in le-
cto, & eo laborabat morbo, ex quo non cõualuit, ſed
deceſſit, ita ſenſit Alber. de Roſ. in l. omnes. §. Lucius.
ff. quæ in frau. credi. & refert Caſſan. in conſuet. Burg.
rub. 7. §. 1. in tex. nu. 11.

32 Decimoquartò donatio ſimulata pſumitur, ſi ſit † re
nunciatum exceptioni non numeratæ, & non habitæ
dotis, vt conſultus reſpondit Pat. in conſ. 86. num. 36,
vol. 3. quod pluribus proſequitur.

Intellige omnes ſupradictas præſumptiones, frau-
dem & ſimulationem inducentes ceſſare, & nõ habe-
re locum, quando donatio fuit confirmata ſæpius, &
ex interuallo plurium annorum: nam eo caſu, vt dixi
mus ceſſat omnis præſumptio fraudis, metus, & timo-
ris, vt reſponſum eſt à Dec. in conſil. 232. col. 2. quem
refert ſequendo Abb. in conſ. 4. nu. 37.

Ad hoc tamen argumenti genus, de donatione ſci
licet ſimulata, vel fraudulenta, conſulas eas, quę tradi
dimus in concluſione, Alienatio, in concluſione con
tractus ſimulatus, & in concluſione, ſimulatio.

CONCLVSIO DLX.

ARGVMENTVM.

Donatio, an ſemper præſumatur facta ob me rita.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ſemper præſumitur facta ob merita.*
2 *Donatio præſumitur facta ob merita, etiam ſi id dictum expreſſumve non fuerit in ipſa, & etiam ſi in prohibitis verſemur.*
3 *Donatio facta conſanguineo, vel filio à patre, non præſumitur facta propter benemerita, ſed ob affectionem ſanguinis.*
4 *Pater ſi ſtipuletur filio, etiam ſi exprimat id facere ob merita ipſius, tamen præſumitur magis feciſſe ob filiationem quam ob merita.*
5 *Donatio facta conſanguineo etiam Rectori alicuius eccleſiæ, præſumitur facta contemplatione ipſius non autem eccleſiæ.*
6 *Donans conſanguineo Rectori alicuius eccleſiæ, ſi ante beneficia quædam accepit ab ipſa eccleſia, magis præſumitur donaſſe ob illa beneficia, quam ob conſanguinitatem.*
7 *Donatio facta amico præſumitur ratione amicitiæ, non ob benemerita.*
Appellatione ſuorum venit etiam ſingularis amicus, ibi.
8 *Donatum conſanguineo militi præſumitur largitũ ob merita, non ratione ſanguinis.*
9 *Donatum conſanguineo, qui frequẽter donantis familiaritate vtatur, non ratione ſanguinis, ſed propter ipſam familiaritatem largitum cenſetur.*
10 *Donatio præſumitur facta propter benemerita, ſi ante ipſam merita præceſſerunt, & ſunt probata, & hoc etiam ſi in donatione nihil eſſet dictum de meritis.*
11 *Donatio ſi de merita non apparet, habetur pro ſimplici, & non propter benemerita.*
12 *Donatum infanti non cenſetur largitum ob merita, quia in tali ætate non poſſunt merita conſiderari.*

1 DONATIO † ſemper pręſumitur facta ob me-
rita non enim vr̃, quod quis eſſet
donaturus, niſi primum inuitatus, & prouocatus meri
tis præcedentibus, vt habemus ab Vlpia. in l. nec adie
cit, & ibi Bal. ff. pro ſoc. atq; colligitur ex reſcrip. Imp.
Theod. Arcad. & Honor. in l. 1. C. de anno. ciui. li. 11.
& voluit idem Bald. in l. illud. col. pen. in 4. q. nu. 8. C.
de ſacroſ. eccl. & cauit Patauinæ Academiæ ſplẽdor,
Iacob. Menoc. in conſ. 81. nu. 9. cum ſeq. & eleganter
tradidit Tiraq. in l. ſi vnquam, in d. verbo. donatione
largitus nu. 71. verſ. & generalis eſt vt præſumatur do
natio facta propter benemerita præcedẽtia, vbi idem
ſentientes citat, & num. 92. declarat, quo pacto con-
cluſio ſit intelligenda, quem tu ipſe ibi, & infra pote-
ris conſulere.

Ampliari poteſt concluſio, vt præſumatur facta do
natio ob merita, ẽt ſi id dictum expreſſumve non fue-
2 rit in ipſa, † atque etiam ſi in prohibitis verſemur, ita
voluit glo. in l. ſi donatione, in verbo, poſtulas. C. de
* collat. cuius doctrinam * communi ſcribentium cal-
culo eſſe comprobatam, teſtis eſt Tiraq. in d. l. ſi vnq̃,
in verbo, donatione largitus, nu. 71. verſ. & generale
eſt. C. de reuoc. don. quo in loco in vtranq; partẽ ſen-
tientes adducit, quos tu ipſe videre poteris.

Primò limita, vt non procedat in donatione facta
conſanguineo. vel filio à patre: quia tunc non p̄ꝯ be-
3 nemerita, † ſed ob affectionẽ ſanguinis præſumit̃ fa-
cta, vt cautum eſt à Rom. in ſing. 652. incip. donatum
conſanguineo, & ad hoc ẽt reſpondit Pau. Caſtren. in
conſ. 345. circa bona, col. 2. nu. 3. verſ. ſecundo vr̃ ob-
ſtare, lib. 1. & conſ. 371. præmittẽdum eſt ad euidentiã.
col. fi. nu. 27. verſ. ſed hic ſuberat alia cauſa, & in conſ.
432. cum ſtatutũ, col. 1. nu. 3. eo. vol. 1. & aſſeruit Soc.
ſen. in conſ. 91. viſa, & diligenter ponderata, col. pen.
nu. 9. verſ. vbi dr̃, ꝙ in dubio, lib. 1. ad quod ſpectat, ꝙ
* *communiter ſentiunt ſcribentes in l. quod dicitur. ff.
de verb. obli. vt ſcilicet ſi pater ſtipuletur filio, etiam
4 ſi exprimat id facere ob merita ipſius, † tñ præſumat̃
magis feciſſe ob filiationem, quàm ob merita, & pro-
ſequit̃ Tiraq. vbi ſupra, nu. 72. & ſeq. & meminit Ro.
in conſ. 207. ſi volumus, num. 2. & in conſ. 235. quoad
primum, nu. 1. verſ. tertiò niſi is. Dec. in conſ. 178. in cã
col. 2. & vlt. Pariſ. in conſ. 84. concluſiuè, nu. 27. & in
conſ. 87. & ſi diceretur, nu. 21. lib. 1.

Quàm limitationem ampliabis, vt ẽt locũ ſibi ven
dicet, ſi cõſanguineus ille eſſet Rector alicuius eccle-
5 ſiæ: † nam præſumitur, ſi quid legauerit, legaſſe con-
templatione ipſius, nõ autem eccleſiæ, vt probatur in
c. requiſiſti, de teſta. n. & ſcripſit Bar & cæteri ſcriben-
tes in l. eiuſ. ff. de reb. dub. quos refert, & ſequitur Al-
ciat de præſump. reg. 1. præſump. 28. nu. 1.

Hoc tamen poſtremum limitabis, vt locum ſibi nõ
vendicet ſi ante beneficia quædam accepiſſet ab ipſa
6 eccleſia: † tunc enim magis præſumitur donata ob il
la beneficia, quàm ob conſanguinitatẽ, ita inſigniter
docuit Accur. in authen. licentiam, in verbo, iure co-
gnationis C. de epiſc. & cleric. vt refert idem Tiraq. in
d. l. ſi vnquam. in verbo, donatione largitus, nu. 74. C.
de reuocan. donat.

Secundò loco ampliabis in amico: præſumit̃ enim
7 donaſſe ratione amicitię, † non ob benemerita, vt idẽ
ait Alci. vbi ſup. nu. 2. appellatione enim ſuorum, ve-
nit etiam ſingularis amicus, vt ait Bald. in l. 1. col. 11.
nu. 33. C. qui accuſ. non poſſ.

Nunc verò limitationem ſublimitabis, vt vera nõ ſit,
ſi conſanguineus ille eſſet miles. nam ſi quid ei dona-
8 tum ſit, † præſumitur largitum ob merita, non ratione
ſanguinis, ſic habemus à Tripon. Iuriſconſ. in l. hære-
ditatem ab agnato, in prin. ff. de caſtren. pecul. & hoc
idem ſanxit Imper. Gordianus in l. cum allegas. C. eo.
de caſtren. pecul. lib. 12.

Secundò ſublimitabis, ſi conſanguineus ille frequẽ
9 ter illius donantis familiaritate vtatur: † nõ enim ra-
tione

Digitized by Google

tione ſanguinis, ſed propter ipſam familiaritatem do
naſſe colligitur ex d.l.cum allegas.C.de Caſtr.pecul.
lib.12 & ex d.l.hæreditatem ab agnato. ff. eod. tit. &
placuit eidem Alc.d.tract.de præſump.reg.1.præſum.
30.num. 2.

Secundò limita,& intellige,vt procedat,ſi ante do
10 nationem præceſſiſſent merita,& eſſent probata,† qa
tunc etiam ſi in donatione nihil eſſet dictum de me
ritis, præſumeretur tamen facta propter benemerita,
vt traditum eſt à Bart.& Alex. in l. ſi donatione. col.
2.num.2.C.de collation.& Signorol.in conſil.186.&
ante eum Bald.in l.ſi mortis.num.3.verſ.quæro nun-
quid.C.ad leg. Falcid. & in conſ.298. hæc materia in
ſi.lib.1.Soc.in l.ſi non ſortem.§.libertus,ad fin. ff. de
condict. indeb.

11 Secùs,ſi de illis meritis aliàs non appareret,† quia
tunc haberetur pro donatione ſimplici, & non pro-
pter benemerita, vt latè proſequitur Tiraquel. in l. ſi
vnquam. C. de reuoc. donat.in verbo donatione lar-
gitus.nu.78.Caſtr. in d.l.illud.poſt nu.5.ver.& ex hoc
dicetur. C.de ſacroſanct. eccleſ.

Tertiò limitabis non procedere, quando eſſet do-
12 natum infanti: † quia in tali ætate non poſſunt con-
ſiderari merita,vt conſuluit Alex. in conſ. 8.nu. 10.
vol.3.& in conſ.89.num.6.verſ.prætereà.vol.4 & in-
quit Iſern.in c.1.& c.fi.nu.9.de alien.feud.& Bereng.
in repet.l.in 4.par.vlt.nu.66.ff. ad leg.Falc.Lup.ad re
pet.c.per veſtras.§.45.nu.13.de donat.int.vir.& vxo.
& Menoch.in conſ.40. nu.23.

CONCLVSIO DLXI.

ARGVMENTVM.

Donatio,an ad hoc,vt dicatur facta ob benemerita merita debeant probari.

SVMMARIVM.

1 *Merita, & beneficia probari debent, & concurrere cum precio bonorum donatorum, ad hoc vt donatio dicatur facta ob benemerita.*

2 *Donatio facta a perſona, quæ poteſt liberè donare, licet nulla merita præcedãt, valet etiam ſi de illis meritis aliter, quam per aſſertionem donantis non appareat.*

3 *Donatio, quando ſit inter perſonas prohibitas ob merita, debent merita donationi æquiualere.*

4 *Merita, an dicantur paria eſſe donationi parendum eſt arbitrio iudicis.*

5 *In donatione ſi facta eſt ſpecialis mentio de meritis, nulla alia meritorum probatio deſideratur.*

6 *In donatione facta inter perſonas prohibitas, non ſufficit ſpecialis mentio meritorum.*

7 *In donatione facta inter prohibitos non eſt ſtandum aſſertioni donatoris etiam iuratæ, ſed ſunt probanda merita.*

Cum igitur ex his, quæ in ſuperiori cõ
cluſione tradidimus, ſatis
apertè conſtare poſſit, aliquibus in caſibus benemeri-
ta non præſumi, ſed debere probari: hic optimè con-
ſequitẽ, vt quo pacto ſint ꝓbãda, leuiter attingamus.

Donatio ad hoc, vt dicatur facta ob benemerita
1 † debent probari merita,& beneficia, & illa concur-
rere cum precio bonorum donatorum, vt latè proſe-
quitur Steph.Bertr.in conſ.153.in 2.par. 1. vol. num.
5.& nu.8.& in conſ.138.num.21. in 2. par. vol. 2.vbi
* atteſtatur ita * communiter ſentire ſcribentes in l. ſi
donatio.C.de collat.& idem in conſ.115.num.6.vol.
2.ad quod latè conſulas Tiraq.in l.ſi vnquam. C. de
reuoc.donat.in verb.donatio.largitus.num. 70. cum
ſeq & diximus in Concluſione benemerita, quod ſe-
quitur Menoch.in conſ.79. nu. 20.

Primo limitabis non procedere, quando donatio
ſita perſona, quæ poteſt liberè donare, licet nulla me-
2 rita præcedant: † nam tunc donatio valet, etiam ſi de
illis meritis aliter, quam per aſſertionem donantis nõ
appareat, vt reſpondit Bertr.in conſ.118. poſt num.
* lib.5.& hanc eſſe * communem atteſtatur Curt. iun.
in conſ.142.nu.3.quem refert Bello.conſ.74.poſt nu.
17.& Guid. Pap. q.95. ſicuti etiam refert Iul. Clar. in
§.donatio.q.3.verſ.ſed hic occurrit, vbi multos con-
* cordes adducit, & atteſtantes * communem eſſe opi-
nionem pro hac limitatione.

Secundò velim limites, dum dicebamus, oportere
3 merita donationi æquiualere, † vt id tantum proce-
dat, quãdo donatio fit inter ꝑſonas prohibitas, ſecus
autem ſi non ſit facta inter huiuſmodi perſonas: tũc
enim non cõſideratur, an merita æqua ſint donatio-
ni, necne cum etiam nullis intercedentibus meritis,
donatio valeret, vt ait Iul. Clar. in d.§. donatio.q.3.
verſ. ſed nunquid ad hoc, vbi ait in hoc nullam eſſe
cõtrouerſiam,& in verſ. ſeq. ſed quæro quomodo ait
4 † parendum eſſe arbitrio iudicis, an merita dicantur
* paria eſſe donationi, & ita * communiter ſentiunt
Doctor.vt atteſtatur Iaſ.in conſ.154.nu.5. lib. 2. vnà
cum deductis ab eodem Iul.Clar.in d.§.donatio.

Ad id, quod ſuperiori loco dicebamus, donationẽ
præſumi factam ob merita præcedentia, etiã ſi ſimus
inter ꝑſonas prohibitas, quæ ſcilicet ſibi donare pro-
hibentur, velim illud intelligas indigere præcipua,&
ſingulari mentione meritorum, nec ſatis eſſe genera-
5 lem,† vnde ſi ſpecialis fuerit facta mentio de meritis,
nulla alia meritorum probatio deſideratur, cuius fuit
ſententiæ plurimis in locis Bal.in l.illud. col.pen.nu.
8.verſ.4.quæro C.de ſacroſanc.eccl.& l.ſi tibi decẽ.§.
ſi quis, poſt prin.ff.de pact,& multis alijs in loc.cita.à
Tiraq.in d.l. ſi vnquam.d.verb.donatio.largitus. nu.
87. verſ. 3. declaratio, cui ſe ſubſcripſit Guid. Pap.in
ſing.ſuo 375.incip.Salic.num.4.verſ.etiam quæritur.
quo in loco, cum nihil de Bald.meminerit, ipſius cõ-
cepta verba in d.l. illud. C. de ſacroſanct. eccl.nihil
penitus immutata tranſcripſit: eiuſdem Bald.ſenten-
tiam comprobauit Iaſ.in conſ.73.dubitatur, an vali-
da. col. vlt. verſ. ſed ſic eſt. vol.3.& in conſ.227. pro
enucleanda præſentis.col.8. verſ.nonò pro iſta parte.
vol. 2. ad quod corroborandum quamplures etiam
alios congerit Tiraq.more ſuo, vbi ſupra.

Quòd præcipuè, ſi libeat, accipias velim, ſi cũ ſpe-
ciali mentione meritorum interuenerit etiam iura-
mentum: iſtis enim duobus concurrentibus procul-
dubio tenendum eſt, benemerita eſſe plenè probata,
ita decidit Bal.in l.ſi donat.col.1. verſ. ſed quid ſi pa-
ter.C.de collat.& in cap.edoceri.col.2.nu.7.verſic. ſi
inſtrum de reſcript.cui optimè fauet, quod dixit idẽ
Iaſ.in d.conſ.227.col.9.circ.prin.vol.2.& ſuffragatur
Alex.conſ.8.vilis,& conſideratis.num.5.verſ. fortifi-
cantur prædicta.vol.2. & in conſ.18. conſideratis.nu.
5.verſ.quanto magis. vol.3. cum multis alijs relatis à
Tiraq.vbi ſupra num. 88.

6 Verùm † quod nec ſufficiat ſpecialis mentio meri-
torum in prohibitis, apertè ſenſit Bald. vt aliàs ſæpè,
nunc etiam ſibimet repugnans in l. ſi tibi, col. 2. verſ.
quæritur, vtrum in caſu.ff.ſi cert. petat. vbi huius opi-
nionis aſſertorem laudat Guliel.& in hanc ſententiã
fuit deciſum in Camera Conſilij Delph. vt teſtatur
Gui.Pap.in q.95.dubitabatur, & idem voluit in ſing.
ſuo 596.noi.quòd Guliel. verſ.& ſi dicatur, hoc quoq;
ſcripſit Io.Fab.in §.item ſi quis in fraud.col.4.ver.ſed
quid erit, iuncto.§.de pecunia autem verſ.ſed ad hoc
Inſt.de act.id etiam placuit Soc.ſen.in cõſ.66. fruſtra
col.3.nu.13.verſ.quælibet enim aſſertio,lib.1.ubi aſſe
rit, priorem Bal.ſententiam in d.l.illud. C. de ſacroſ.
* eccleſ.* communiter eſſe improbatam, & hãc poſte-
* riorẽ eſſe * communi conſenſu receptam, teſtaẽ Rui.
in conſ.44.primò quæritur, poſt num.9. lib. 5. pro cu-
ius confirmatione adducit Bald.Sal. & Alex.in d.l.ſi
donatio-

donatione.C. de collat. & alios refert cōcordes idem Tiraq. vbi ſupra, nu. 89.

Hæc forſan diſſidentes inter ſe opiniones cōciliari poſſunt ſi dicemus cum Bal. in l. 1. col. 1. nu. 4. verſ. itē nota, quod confeſſio. C. de fal. cau. adiec. leg. priorem ſententiam non procedere in prohibitis, ſiue incapacibus, ad quos ordinatur naturalis affectus, vt in ſpurijs, ſed rectè habere locum in alijs prohibitis, vt in bānitis, & ſimilibus.

Poſterior verò ſententia locū ſibi vēdicabit in prohibitis, ſiue incapacibus, in quos naturali ſtudio ducimur non vero in alijs prohibitis, vt in bannitis. Hanc tamen ſententiam Tiraq. non amplectitur, vbi ſupra, nu. 90. eo quod ad illud probandum nihil adducat: tu tamen lector in hac re videris, cum plurimum apud me valeat Bal. auctoritas.

7 Sed & q † in ijſdem prohibitis non ſit ſtandum aſſertioni donatoris & iuratæ, quinimò eſſe probanda merita, tradidit Cyn. in l. 1. circa fi. C. de ſacroſ. eccle. cui rei accedit Bar. in l. cum quis decedēs, l. Titia, nu. 2. ff. de leg. 3. quem ſequitur Bald. in conſ. 398. quæſtio talis vertitur, poſt nu. 4. lib. 1. & idem voluit conſ. 14. Antonius fecit teſtamentum poſt nu. 1. verſ. in cōtrarium arguitur, lib. 2. ſic quoq; ſenſit Pan. Caſtr. in cōſ. 393. ſuper illo puncto, col. 3. poſt nu. 3. & in conſ. 384. circa primum, col. 3. nu. 7. verſ. nos autem ſumus, eod. lib. 3. quibus accedit Aret. in conſ. 74. diligēter, & maturè, col. 3. nu. 7. verſ. primū eſt hoc aſſeuerauit Guid. Pap. & multis rationibus corroborat in ſing. 377. ſi donans confiteatur, nu. 5. verſ. in contrarium, vbi nuncupatim id probantes affert contex. in l. ſi fortè. ff. de caſtren. pecul. & contex. in l. qui teſtamentum. ff. de pb. quos ad hoc inducit, vt ibi, in hanc etiā deſcendit ſententiam Dec. in conſ. 202. vt præſens conſultatio. col. 3. poſt nu. 3. verſ. nec obſtat, quod not. Bart. & Fel. in c. ſi cautio, poſt nu. 75. verſ. ſed eſt aduertendum, de fide inſtrum. cum multis alijs adductis ab eodem Tiraq. vbi ſupra, nu. 91. qui & huic adhæret ſententiæ, quam veriſſimam dicit: nam, vt ipſe dicit, eſſe liberum cuiq; legem fraudare iuramento interpoſito, cōtra l. ſi quis inquilinos. §. vlt. ff. de leg. 1.

CONCLVSIO DLXII.

ARGVMENTVM.

Donatio facta mentione mortis, an in dubio præſumatur cauſa mortis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta mentione mortis in dubio præſumitur cauſa mortis.*
2 *Donatio facta mentioue mortis cauſa mortis præſumitur etiamſi extaret promiſſio de non contrauenièndo.*
3 *Donatio cauſa mortis facta per matrem filio, non obſtante clauſula promiſit, & iurauit tenere, &c. eſt donatio cauſa mortis.*
4 *Donatio cauſa mortis æquiparatur vltimæ voluntatis, & legatis.*
5 *Donatio cum alicui facienda eſt cauſa mortis, ad hoc, vt nō poſſit reuocari, quæ cautio adhibenda ſit.*
6 *Donatio per promiſſionem de non reuocando aſſumit naturam donationis inter viuos.*
7 *Donatio facta mentione mortis, non præſumit inter viuos, ſed cauſa mortis, quando donator omnia ſua bona, quæ in præſentia habet, & in futurum eſt habiturus, donauerit, & hoc etiam ſi promiſerit ſe ipſum nō reuocaturum.*
8 *Donatio vt valeat, quando donator reſeruauit ſibi vſumfructum in vita ſua, debet præſumi, quod ſit inter viuos.*
9 *Donatio ſi facta eſt pijs locis pro anima, præſumitur cauſa mortis cum donator de morte cogitauerit.*
10 *Donatio factà tempore peſtis præſumitur cauſa mortis, licet nulla ſit facta mentio mortis.*
11 *Donatio quando aliàs non poteſt valere tanquam facta inter viuos, præſumitur cauſa mortis, licet non ſit facta mortis mentio.*
12 *Donatio cauſa mortis inter coniuges ſuſtinetur.*
13 *Donatio facta ab ægroto, etiamſi non ſit facta mētio mortis, præſumitur cauſa mortis.*
Contrarium nu. 14.
15 *Donatio facta in ægrotatione ex conualeſcentia ſola cenſetur reuocata.*
16 *Donatio, quod fiat cauſa mortis, non præſumitur in dubio & ideo qui eam allegat, debet probare.*
17 *Quicunque donat, cenſetur velle dominium in donatariū transferre, & conſequenter inter viuos, & irreuocabiliter donare.*
18 *Donatio, quando fuit facta mentio de ægrotatione præſumitur cauſa mortis, ſed quādo nihil dictum fuit de morbo, videtur inter viuos.*
19 *Donatio ſi facta ſit in forma contractus, non præſumitur cauſa mortis, ſed ſi facta ſit in inſtrumento, vel codicillis, tunc præſumitur cauſa mortis.*
20 *Donatio, quando donans dixit, relinquo tibi fundum meū propter illud verbum, relinquo, præſumitur cauſa mortis, licet non ſit facta mentio de morte.*
21 *Donatio præſumitur cauſa mortis, etiā quod ſit facta ſimpliciter, ſi eodem die, & loco continuo fecerit donator teſtamentum in quo mentionem fecit de dicta donatione.*
22 *Donatio potius præſumitur inter viuos, quā cauſa mortis, quando merita donatarij præceſſerunt donationem.*
23 *Donatio, quando eſt dictum, quod ſit inter viuos, præſumitur, & cenſetur inter viuos, etiam ſi in ea ſit facta mentio mortis.*
24 *Donatio potius præſumitur inter viuos, quando facta eſt coniunctæ perſonæ, etiam ſub commemoratione mortis.*
Contrarium nu. 25.
26 *Donatio cauſa mortis dicitur impropriè donatio.*
Quilibet præſumitur cauſam ſuam præferre alienæ. ibid.
27 *Donatio præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, quando cum donante concurrit alius diſponens, cuius interſit non reuocari.*
Contrarium nu. 28.
29 *Donatio præſumitur inter viuos, etiam ſi facta ſit mentio mortis, qñ de tali donatione fuit factus duplex actus, vnus per donantem, & alter per notarium.*
30 *Donatio præſumitur inter viuos, quando alia cauſa irreuocabilis, & obligatoria præceſſerit donationem.*
31 *Donatio non dicitur facta cauſa mortis, quando eſt facta mentio mortis in genere.*
32 *Donatio præſumitur inter viuos, quando in ipſa eſt facta mentio mortis per modum dilationis.*
33 *In donatione, quādo intelligatur facta mentio mortis cauſa dilationis.*
34 *Donatio præſumitur cauſa mortis, quādo facta fuit mētio mortis donationi per modum cauſæ finalis.*
35 *Donatio præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, quando cum clauſula de non reuocando extaret iuramentum.*
36 *Donatio non efficitur irreuocabilis propter iuramentum, ſed propter factum de non reuocando.*
37 *Donatio præſumitur inter viuos, licet eſſet facta mentio mortis, quando in donatione cauſa mortis non interuenerunt quinque teſtes.*
38 *In donatione facta tempore peſtis non requiruntur quinque teſtes, ſed ſufficiunt tres.*
39 *Diſpoſitio iuris ciuilis deſiderat quinque teſtes in donatione cauſa mortis.*
40 *Ex diſpoſitione iuris ciuilis in qualibet vltima voluntate ſufficiunt duo teſtes vna cum Sacerdote.*
41 *Donatio inter viuos cenſetur, ſi in ipſa facta eſt mentio de heredibus.*
42 *Donatio, vt dicatur facta cauſa mortis, duo copulatiuè requiruntur, ſcilicet, mentio mortis in donatione, & quòd ſit*

ſit collata in tempus mortis.

43 *Donatio præſumitur inter viuos etiam facta mentione mortis, quãdo in ipſa extat clauſula pure, & ſimpliciter.*

1 **Donatio facta** mentione mortis † in dubio præſumitur cã mortis, teſte glo. in l. quæ dotis. in verbo, tenebitur, & ibi Doct. ff. ſol. matr. quod etiam liquido conſtat ex l. Seia. in fin. iuncta glo. ff. de do. prælega. & ex l. Seia. ff. de don. cau. mort. atq; l. apud Celſum. §. Iulia. ff. de doli except. & vnanimes prodidere Bart. Bal. Lancel. Dec. & ceteri recentiores in d. l. quæ dotis. ff. ſol. mat. & demum cõprobauere Io Faber. Bar. & Bal. & Saly. in l. 2. C. de iure dot. & in l. donationib. C. ad leg. Falcid. hoc idẽ confirmauit Bar. in l. vlt. col. 3. verſ. tertiò quæro, num. 11. C. de pact. Roma. ad idem reſpondit in conſ. 224. pro declaratione, nu. 1. idem quoq; placuit Alex. in conſ. 14. in prin. lib. 1. & in conſ. 81. Viſo, nu. 2. lib. 1. hoc voluit Corn. conſ. 68. ardua quidem, nu. 2. lib. 3. & in conſ. 224. licet in hac conſultatione, nu. 3. & in cõſ. 228. quòd dictùs, nu. 6. & in conſ. 159. dicta diſpoſitio, num. 9. lib. 4. ſic decidit Nic. Boer. in deciſ. 354. mulier
* contraxit, num. 1. & * omnes id ſenſere nemine excepto, in l. non omnis, in prin. ff. ſi cert. pet. & cuncti com
* muni * conſenſu nemine diſſentiente id proditum reliquere in d. l. apud Celſum. §. Iulianus, & de commu
* ni * etiam atteſtatur Dec. in d. l. fi. nu. 20. C. de pact. &
* illam etiam dicit communem * Pariſ. in conſ. 26. nu. 4. lib. 2.

2 Primò amplia, vt procedat, † etſi extaret promiſſio de non contraueniendo: quia nihilominus tunc facta mentione mortis, præſumitũ cã mortis, auctore Alex. in additio. ad Bar. in l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mort. & reſtatur gl. in l. ſi alienam. §. 1. de donat. cau. mort. & ibi hoc tenet Rayn. de Forli. & Ang. in conſ. 254. incip. Domina Antonia quem refert Alex. vbi ſu
3 pra, qui dicit † donationem omnium bonorum factã per matrem filio, vt poſt mortem ſuam vires aſſumeret, non obſtante clauſula, promiſit, & iurauit tenere & c. in ſin. inſtrumẽti donationis poſita, eſſe donationem cauſa mortis, & ad hoc facit, ꝙ donatio cã mor
4 tis æquiparatur vltimæ voluntati, † & legatis, vt Inſti. de donat. in prin. & ibi Ang. Aret. & l. Marcellus. §. Paulus. ff. eo. tit. ſed in his licet dicta verba apponãtur, intelliguntur tñ niſi pœnituerit. l. ſi quis in prin. ff. de lega. 3. cum ſimilib. & ſic poteſt reuocari, ergo itidem in donatione, de qua ſupra, & idẽ tenet Alex. in l. quę dotis, col. 4. nu. 11. verſ. ſed iuxta hoc cadit dubitatio. ff. ſol. matr. hoc idem ſenſit Corn. in conſ. 126. incip. licet in hac cõſultatione videatũ prima fronte dicen. per tot. vol. 1. Dec. in conſ. 305. & latè Hieron. Gabr. in conſ. 61. per totum.

In cõtrariam deſcendit ſniãm Ferrarius in ſua cau
5 te. 30. verſ. tu autem, vbi inquit, ꝙ † cum alicui facienda eſt aliqua donatio cauſã mortis, ad hoc, vt non poſſit reuocari, cautio eſt, ꝙ curet, vt notarius in inſtrũo apponat illam clauſulam, promittens dictus donator omnia, & ſingula attendere, obſeruare, & in aliquo nõ contrauenire: nam per illa verba efficitur irreuocabilis, & per talem promiſſionem de non reuocãdo
6 † aſſumit naturã donationis inter viuos, per d. l. ſi alienam, in fi. & l. vbi ita donatur, & ibi Barr. ff. de donat. cauſa mor. gl. in l. ſed interim, in prin. in gl. magna. ff. de dona. inter vir. & vxo. Barto. etiam in l. 2. C. de iure dot. idem ſenſit Bald. in conſ. 113. quædam Domina Brolia, in prin. vol. 1. cui adhæſit Aret. in cõſ. 41. incip. diligenter, & maturè penſata conſultatione, in 2. col. verſ. quinimo etiam. Idem tenuit etiam Pau. Caſtr. in conſ. 98. aliàs 61. notandum eſt primo, nu. 1. & in cõſ. 82. in iſta donatione fuit actum. in prin. & in cõſ. 101. ſiue in conſ. 75. notandum eſt, ꝙ præfatum ſtatutum, in 2. col. verſ. quantum verò ad ſecundum num. 7. vol. 2. idem voluit Angel. ſibimet contrarius in conſ. 199. Viſis prædictis inſtrumentis col. 6. verſ. ex hoc ſequitur deciſ. & idem dixit Alexan. ſibimet contrarius in conſ. 14. circa primum dubium, quo quæritur, col. 1. verſ. prædicta etiam Maria. poſt nu. 1. vol. 1. quam opinionem & ſentire expreſsè Bar. in l. fi. in 3. col. verſ. & primo examinemus, nu. 11. C. de pact. & clarè Socy. in conſ. 222. viſa contingentia facti, poſt nu. 3. quoniam ad hoc, vol. 2. & idem Iaſ. in l. non omnis. 1. col. verſi. ſed hic infertur quotidianum, poſt nu. 1. ff. ſi cert. pet. & multos alios adducit Boer. in deciſ. 353. num. 11. &
* de * communi opinione atteſtatur Didac. Couar. in rub. de teſtam. in 2. parte poſt nu. 11. & Natt. in conſil.
* 304. nu. 6. inquit in hoc * neminẽ reperiſſe, qui contra allegeret, quod tamen contrarium videtur, vt ex adductis pro priori opinione tenet Dyn. in conſ. 44. in prin. in tertio dubio, & videas plenè Pet. Duen. in ſua regula 214. per totũ, in verbo, Donatio, & tenet Caſſan. in conſuet. Burgund. in rub. 7. Des ſucceſſions. §. 5. nu 8. verſ. aduerte tamen.

Nos in præſentia poſteriori ſñiæ adhærebimus, quippè, quæ à pleraque ſcribentium parte comprobetur.
7 Vnde hanc limitamus, vt non procedat, † quando donator omnia ſua bona, quæ in præſentia habet, & in futurum eſt habiturus vſque ad tempus mortis ſuæ donauerit, nam in hoc caſu etiamſi promiſerit ſe ipſum nõ reuocaturum, & facta mentione mortis, nõ præſumitũ inter viuos, ſed cã mortis: quia donatio præſentium, & futurorum non valet inter viuos, qm̃ liberam teſtamenti factionem auſert, vt notant Bar. & alij in l. fi. C. de pactis, & latè Iul. Clar. in §. dona. q. 19. cum ſeq & ideo iudicanda eſt donatio cauſa mortis, vt actus valeat potius, quàm pereat, arg. l. quoties, cum concord. ff. de rebus dubijs: nam cum reuocari poſſit nõ auſert teſtamenti factionem. l. qui mortis, ff. de donat. cauſa mortis, vt aſſeruit Paul. Caſtr. in d. conſ. 75. ſiue 101. in ſin. notandum eſt, quod præfatum ſtatutum, vol. 2. & Ang. in conſ. 179.

Sublimita prædictam limitationem nõ procedere,
8 † quando donator reſeruauit ſibi vſumfructũ in vita ſua, nam tunc cum valeat donatio debet præſumi, ꝙ
* ſit inter viuos, vt de * communi atteſtatur Couar. lib. 3. reſolutio. cap. 12. nu. 4. reprobans opinionem Paul. Caſtren. in l. fi. nu. 10. C. de pact. contrarium tenentis prout etiam facit in d. conſ. 75. volu. 2. & refert Clar. in d. §. donatio. quæſt. 19. ver. ſed pone, ad quod adeas Caſſan. in conſuetud. Burgun. rubric. 7. de ſucceſſ. §. 5. num. 6.

9 Secundo loco primario amplia locũ habere, † etiã ſi non ſit facta mentio expreſſa de morte, ſed donatio ſit facta pijs locis pro anima, nam tunc cum talis cogitet de morte, præſumitur cauſa mortis, ita Roman. cauit in conſ. 222. incip. pro declaratione, num. 1. & dilucidè tradidit Alexan. in conſil. 81. num. 1. in prin. volum. 1.

10 Tertiò amplia, † etiam in donatione facta tẽpore peſtis, tali namq; caſu, licet nulla ſit facta mẽtio mortis præſumitur nihilominus cauſa mortis: ita placuit Rip. in tract. de peſte in tub. de priuil. contract. nu. 171. & 172. & præcipuè, ſi mentionem fecerit de peſte, vt dixit idem ibid. nu. 176.

Quartò amplia etiam, quando alias donatio non
11 poſſet valere, † tanq̃ donatio inter viuos: tunc etiam licet non ſit facta mentio mortis, præſumitur cã mortis, vt actus valeat, l. quoties. ff. de reb. dub. veluti ſi maritus in periculo mortis conſtitutus donaret vxori, vel è contra, etenim inter coniuges non valet donatio inter viuos. l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor præſumen
12 dum eſt, † quod voluerit donare cauſa mortis, quę donatio inter coniuges ſuſtinetur. l. ſi mortis. ff. de dona. cauſa mortis, vt tradidit Rip. cum multis adductis ab eo in ſuo tract. de peſte tit. de priuile. contract. num. 179. & obſeruauit Alex. in l. quę dotis. num. 13. ff. ſolu. matrimo.

Quintò

13 Quintò amplia in donatione facta ab ægroto,† qa
tunc ēt ſi non ſit facta mētio mortis, præſumatur cā
mortis, ita docuit Anto. de But.in c.2. de conſue. vt
ēt voluit Io. And in c.de his.de ſepul. per illū text. &
tenet Alex.in conſ.81.propè finem. vol.1
Contra hoc apertè reſpōdit ſubtiliſſimus Pap. in l.
Seia.§.fi.de don.cau.mor.vbi habet̄ donationē ſim-
14 plīciter factā ab ægroto† eēſeri inter viuos, & ibi tra-
dūt Bart & Paul.de Caſt.vt ēt refert Alb. in conſ.65.
15 n.3.vbi cōtra Dec. tenet ex conualeſc ētia ſola† cēſe-
ri reuocatā donationē,& tradidere cōiter DD.in l. q̄
dotis,ff.ſol.matr.& ibi Alex nūcupatim refellit opi
nionē Anto. in d.c.2. & ſequit̄ Soc. in conſ. 130.viſa
cōtingentia facti. n.7.lib.1. q̄ eſt repetitū in cōſ.235.
lib.2. q̄ verò Ant.in d.c.2. cōter reprobet̄ alt Gul.
de Benedict.in c. Ray.n.21.de teſt.& de cōi opinio-
ne ēt atteſtamr Rip.in lib.3.reſpon.c.9.num.& in eo.
16 lib.c.2 nu.7.† hæc enim qualitas,q̄ ſit cā mortis non
præſumit̄ in dubio,& ideò,qui cā allegat, debet pba
re aliàs ſtandū eſt in regula, q̄ quicunque donat , cē-
ſetur velle dominium in donatarium transferre, &
17 conſequenter inter viuos,† & irreuocabiliter donare,
vt alt Iul. Clar.in d.§.dona.q.4.verſic. ſed quarto.
Attamen hanc ſcribentium litem ita ſedare pote-
ris fœdere diſtinctionis,ſecundum Rip.in d.tract. de
peſte.tit de priuileg.contract. num.176.nam aut do-
18 nans facit mentionem de ægrotatione,† & tunc præ-
ſumitur cauſa mortis, per text.in l.3. ff. eo. quia iſto
caſu implicitè videtur facta mentio mortis;aut nihil
dictum fuit de morbo, & tunc videtur inter viuos,
per text. in dict.leg. Seia.§.fin. ibi , abſolutè donare,
ſed videas ad hoc Caſſ. in conſuet. Burgund. rub.7.
§.5. num. 12.
Vel huiuſmodi donatio fuit facta in forma con-
19 tractus,† & tunc non præſumitur cauſa mortis, aut
fuit facta in teſtamento vel codicillis, tunc & præſu-
mitur cauſa mortis ſecundum Clar. in d.§. don. q.4.
verſ. & hæc quidam in fin.
Sexto amplia, quādo donans dixiſſet,relinquo tibi
fundum meū,quia tunc licet non ſit facta mentio de
20 morte,† tamen propter illud verbum, relinquo, præ-
ſumitur cauſa mortis, ſecundum Dy.in l.1.C.de re-
uoc.donat. q̄ ſequitur Guid. Pap.in ſing.457.incip.ſi
quis dicat, & refert etiam Rip.in d. tract. de peſte , in
priuil. contract.num. 177. cum ſeq.
Septimò amplia, vt præſumat̄ donatio cauſa mor-
21 tis,ēt ſi facta ſit ſimpliciter,† ſed eodē die,& loco cō
tinuò fecerit donator teſtamentum,in quo fecit mē-
tionē de dicta donatione, ita tradidit Caſſa.in cōſuet.
Burgund. rub.7. de ſucceſſ.§.5.in tex.nu.10 per not.à
Cur.ſen.in conſ.44.incip. ſuper duob. publicis col.3.
Primò limita primariam concluſionē non habere
locū quando merita donatarij,præceſſiſſent donatio
22 nē,† tunc enim potius præſumitur donatio inter vi-
uos, quā cauſa mortis, vt illa ſit efficacior, vt pulchrè
ſcriptum reliquit Tiraq.in l.ſi vnquam. C. de reuoc.
donat.in verb. donatione largitus, nu.53. per doctri-
nam Bald. in l.ſi mortis ante med. C. ad l.falcid. & p
not.in d.l.quæ dotis.ff.ſolut.matr.
Secundò limita quando eſſet dictū in donatione,
23 quod ſit inter viuos,† eo nempè caſu etiam ſi in ea ſit
facta mētio mortis, præſumitur tamē, & cenſet̄ inter
viuos,per tex.in l.vbi ita donat̄,& in l.ſenatus,§.mor.
cauſa,ff.de donat.cau.mor.& docuit Cy.in l.2. C.de
iure dot. & tenet Iaſ. in conſ.269.num. 10.volum.4.
Tertiò velim limites,quādo donatio fuit facta cō
24 iunctæ perſonæ:† nam tunc etiamſi ſub cōmemora-
tione mortis facta ſit,tamen tunc præſumit̄ potius in
ter viuos,ita Raph. Cum.& Rom.prodidere in d.l. q̄
dotis.ille poſt nu. 7.verſ.oppon.poſito.hic poſt nu.7.
verſ.aut non eſt facta mentio.ff. ſolut. matr. per text.
in l.2. & in l. cum patrem. C. de iur. dot. & in l. cum
maritus,§.fin.ff.de pact.dotalib.

Diſcrepauit ab hac ſentētia Alex. in d.l.quæ dotis
nu.7. quia ſi ita intelligeretur d.l. cum maritus §.fin.
25 ſequeretur, † quod ibi cōcurrerent duæ ſpecialitates,
quod non permittitur.l.1,C.de dot.promiſſ nam vna
ſpecialitas eſt,quod quis præſumatur donare, cōtra l.
cū de indebito. ff.de probat. & vt diximus ſupra, alia
ſpecialitas eſſet, q̄ in caſu , quo fieret mentio mortis
intelligeretur de donatione inter viuos contra dictā.
l.Seia, confirmatur alia rōne. nam vbicunque fit mē
tio mortis,vt hic,tunc propriè donatio nō oritur.l.1.
26 & l.mortis.ff. de donatio.† donatio.n. cauſa mortis
dicit̄ impropriè donatio, vt ibidē,q̄ ratio indiſtinctè
procedit etiam inter coniunctos, quia quilibet præſu
mitur cauſam ſuā præferre alienæ. Donator cum dū
viuit ; videtur voluiſſe potius ſibi quam coniuncto
prouidere,ita Alex.vbi ſupra in d.l.quę dotis.
Quarto limita,niſi q̄do donans faciendo mentio-
nem mortis ſit ipſe ſolus,qui in huiuſmodi re donata
diſponat,ſecus ſi cū eo concurrat alius diſponens,cu-
27 ius intereſt non reuocari, † quia tunc p̄ſumitur dona-
tio inter viuos , & irreuocabilis , ita p̄didit Bal.in l. p
hereditatis. in fi. C. de hæred. actio. vbi ait hoc eſſe
ſubtile,& obſeruatione dignū,& affertet exemplū de
muliere,quæ viro dotem dederit, & inter eos actū ſit,
vt poſt mortem mulieris in matrimonium decedētis
cum liberis,dos à marito teneatur pro liberis,nam cū
eo caſu cum muliere diſponēte poſt mortē ſuam cō-
currat vir,cuius intereſt fauore filior̄ dictam diſpoſi-
tionem nō reuocari. ideo valet irreuocabiliter tanq̄
donatio inter viuos per l.1.ff.de dot.præleg. in prin.&
hanc opinionem Bal. approbat,& ſequit̄ Pau. Caſtr.
in l.cum dotem. in prin.ff.ſolut.matr & Alex. in ad-
dit. ad. Bal.in d.l. pro hæred, in fin. in verb. ſecus ait
ipſum eſſe ſolutum ſequi hoc dictum Bald.
28 Contrarium tamen† ipſe met ſibi contrarius Alex.
videtur ſentire in d.l.quæ dotis,n.8.ff. ſolut.matr. vbi
ait hoc dictum ſibi videri repugnare contextui in d.
l.Seia.ff.de dote præleg.vbi concurrebat perſona,cu-
ius intererat actū illum eſſe irreuocabilem,& tamen
text.ibi, & clarius gloſ.dicit intelligi cauſa mortis,&
ad d.l.1.ff. de dot. præleg. reſpondet ibi expreſſe vo-
luiſſe donare irreuocabiliter.
Quintò limita,q̄do de tali donatione fuiſſet factus
29 duplex actus,† vt vnus p donantem,& alter per nota-
rium , qui ſtipulatus fuit noīe donatarij:etenim tunc
etiam facta mētione mortis p̄ſumitur inter viuos, vt
Aret. reſpondit in conſ.74.col.2.verſ.2. moueor. Idē
tenet Bart.in d.l.quę dotis,n.3.ff.ſolut. matr. & refert
Boer. deciſ.353.ſub nu.11.verſ. & ſic ſecundum eum.
30 Sextò limita,† quando alia cauſa irreuocabilis, &
obligatoria præceſſerit donationi,tunc.n præſumitur
inter viuos, vt voluit Alex.in d.l.quę dotis,n.6.ff.ſol.
matr.& ante eum docuit Bart.in l.nam et ſi cum mo-
riar in fin.prin.ff.de cond.indeb.cum ibi adductis.
31 Septimo limita,† quando eſſet facta mentio mor-
tis in genere, non autem in ſpecie,ut ſi donatū fuiſſet,
ſub his verbis videlicet,quocunque modo ſolueretur
matrimonium , nam ſub iſtis verbis generalibus cō-
prehenditur caſus mortis,& tamen non dicitur cauſa
mortis,ſed inter viuos,vt aſſerunt Alex.in d.l.quæ do-
tis,num.10.ff.ſolut.matr.
Octauò limita , q̄do in donatione eſſet facta men-
32 tio mortis per modū dilationis: † nam tunc præſumit̄
inter viuos ſecundū Bart.in.l.2.ff.de iure dot.& iuxta
ſententiam Dyn.in.d.l.Seia.§.1.n.& voluit Bal.in ad
dit.ad Spec.in tit.de inſtr. edition.col.vlt. verſ. ſi quis
donauit,& conſuluit Alex.in conſ.14.col.2. in d.l.2.
33 C.de iure dot. & tunc poteſt intelligi † cā dilationis
factam eſſe mentionem mortis,quando in uerbis in-
uenientibus executionem donationis , facta eſt mētio
mortis,& non in verbis ſignificantibus, ſubſtantiam
donationis, ut etiam refert Boer. deciſ.353.nu.12.&
Caſſ. in conſuet.d.Burgun.rubr.7.tit.de ſucceſſions.

Google

§. 5. in tex. ne ordonnance, ſub num. 5. verſ. dixi, quod hæc. ſecus autem eſſet, quando facta fuiſſet mentio mortis in donatione per modum cauſæ finalis, quaſi
34 mors inducat ad donandum: † nam tunc præſumitur donatio cauſa mortis, ſic in hac hypotheſi reſpondit Paulus in l. Seia. ſub duplici titulo poſita, id eſt, & ff. de don. cau. mor. & ff. de dote præleg. ita reſpondēdo ſenſit Roma. in conſ. 513. in caſu propoſitæ conſultationis, nu. 1. & in l. quæ dotis. poſt nu. 8. verb. aliquando fit donatio, ff. ſolu. matr.

Nonò limita, qñ cū illa clauſula, de non reuocādo,
35 extaret iurm: † nam illo caſu præſumitur inter viuos, & irreuocabilis, vt cautum eſt à Paul. Caſt. in cōſ. 101. ſiue in conſ. 75. volu. 2. & reſpondit Aret. in conſ. 74. col. 2. verſ. prima ratio fundatur iuramento, & probauit Soc. in conſ. 53. incip. in præſenti conſultatione ex themate præmiſſo. col. 2. verſ. & prædicta ſufficerent, poſt num. 2. volu. 1. & Boer. in d. deciſ. 353. num. 11. & latè proſequitur Ferrat. in caute. 30. verſ. quæ opinio proculdubio.

Hic verò velim obſerues, donationem nō effici ir-
36 reuocabilem propter iuramētum, † ſed propter pactū de non reuocando, & Doctores nō tribuunt hunc effectum iuramento, ſed pacto, ita Dec. in l. fi. nu. 21. C. de pact. & ſequitur Menoc. in conſ. 84. nu. 65. at cōtra videtur ſentire Aret. in d. conſ. 74. ſub nu. 3. & 5. verſi. ſed dubium eſt propter iuramentum.

Decimò limita, quando in huiuſmodi donatione cauſa mortis, non interueniſſent quinque teſtes, ſed
37 abinde infrà, † quia tunc licet eſſet facta mentio mortis, præſumitur tñ inter viuos, vt actus valeat, ita loquutus eſt Alex. in d. l. quæ dotis. nu. 13. teſtem laudat Cyn. in l. licet. C. de pact. iunctis notatis per eundē in l. hac conſultiſſima. §. per nūcupationem. C. de teſta. Soc. etiam iun. tradidit in conſ. 21. nu. 13. vol. 2.

38 Sublimita, † quādo huiuſmodi donatio eſſet facta tempore peſtis, quia tunc non requiruntur quinq; teſtes, ſed ſufficiunt tres, ita tenet Rip. in tracta. de peſte. in rub. de priuileg. vlt. volunt. nu. 46. & 47. per l. Marcellus, ff. de dona. cau. mor.

39 Secundo loco limitabis, vt vera ſit limitatio † in ſpecta diſpoſitione iuris ciuilis, quæ deſiderat quinq; teſtes in donatione cā mortis, vt eſt caſus in l. fin. C. de dona. cau. mor. ſecus verò erit de iure Pōtificio, ex cu-
40 ius diſpoſitione in qualibet vltima voluntate † ſufficiunt duo teſtes vnà cū ſacerdote, quemadmodū ſancitū eſt in c. cū eſſes, de teſta. ita conſultus rñdit Socy. ſen. in conſ. 130. viſa contingentia facti. nu. 5. verſ. circa ſecundam dubitationem. vol. 1. vbi aſſerit hāc eſſe ** magis communem ſcribentium concluſionem.

Vndecimò limita, qñ in ipſa donatione eſſet facta
41 mentio de hæredib. † nam tunc cenſeť donatio inter viuos, ita ſingulariter tenet Bal. in l. 2. col. 2. verſ. quid enim ſi iſte filius. poſt nu. 4. C. de iure dot. & ibi Saly. verſ. ſed nunquid inſurgit dubium, quibus accedit Iaſ. in l. non oīs. in verſ. ſecundo infero. nu. 5. ff. ſi cert. pet. & confirmauit Alex. in cōſ. 14 col. 3. nu. 3. verſ. poſtremo ēt ex alio colligitur, vol. 1. alijs ſe ſubſcripſit Aret. in cōſ. 74. col. 2. verſ. tertiò moueor, quia notarius, nu. 5. quod etiam comprobat Dec. in d. l. quæ dotis. col. 5. ff. ſol. matr. & ſequitur Boer. in d. deciſ. 353. ſub nu. 12. verſ. item etiam quando.

42 Duodecimò limita, & intellige, vt nō ſufficiat † ſimpliciter eſſe factā mentionē mortis, ſed duo copulatiuè requiranť, ſcilicet, ꝙ in donatione ſit facta mentio * mortis, & ꝙ ſit collata in tpſ mortis: ita concludunt * omnes Doctores, vt dicit Sigiſmund. in conſi. feud. conſ. 5. poſt nu. 4. quod eſſe perpetuò notandū admonet Iul. Cla. in d. §. donatio. q. 4. verſ. cæterum.

43 Decimotertiò limita, locū tibi non vendicare, † qñ in donatione extaret clauſula, purè, & ſimpliciter, qa tunc etiam facta mentione mortis præſumitur inter viuos, ita conſultū eſt à Soc. in conſ. 53. vol. 1. quē refert etiam Illuſtriſſimus Cardinalis Albanus ad Bar. in l. quæ dotis, nu. 3. ff. ſolu. matr.

CONCLVSIO DLXIII.

ARGVMENTVM.

Donatio an probari poſſit per teſtes, qui donationi interfuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Donatio per teſtes probari pōt, qui donationi interfuerunt, inter quos etiam notarius eſſe poteſt.*
2 *Ad probandum donationem an ſufficiant duo, vel tres teſtes, vide remiſſiuè.*
3 *Donatio poteſt probari per ſcripturam priuatam.*
4 *Donatio probatur etiam ex coniecturis.*
5 *Donans non admittitur ad probandum ipſam donationē, quoniam affectat donationem ſuam valere.*
6 *Donationem probare non ſufficit, ſed requiritur etiam, vt probetur de iure donantis, maximè, quādo in donatione dictum eſt, donaſſe ſpectantia, & pertinentia ad ipſum.*

Donatio probari poteſt ꝑ teſtes, qui interfuerūt
1 donationi, † inter quos ēt notarius eſſe pōt, vt reſpondit Pau. Caſtr. in conſ. 75. incip. notandum eſt, ꝙ præfat. ſtatur. nu. 3. & ſeq. vol. 2. quod & ea ratione confirmari poteſt, propterea quòd donatio ad ſui validitatem ſcriptura non indiget, vt colligitur à gl. magiſtra. in verbo, in ſcriptis & ibi notat Pet. de Ancha. & Gemin. in c. 1. §. poſtquam aūt, de cēſib. in 6. quæ gl. enumerat 34 caſus, in quibus ſcriptura requiriť, & ita ait Stepha. Bertr. in conſ. 89. nu. 2. vol. 1. vbi ad idem alia multa accumulat, & præcipuè dictum Salyc. in l. pactum, quod bona fide. C. de pact.

Iſtorum verò teſtium numerus quātus eſſe debeat,
2 hoc eſt, † an duo, vel tres teſtes ſufficiant ad probandam donationem, ad hoc conſulendus erit Bertr. in conſ. 208. nu. 3. vol. 2. verſ. ad ſecundum quæſitum, affirmatè reſpondens optimè ſatis eſſe.

3 Primò concluſionem hanc velim amplies, † vt ēt poſſit probari per ſcripturam priuatam, vt conſulēdo ſenſit Marc. Mant. in conſ. 71. num. 17. verſ. & ſufficit etiam, quòd ſit ſcriptura priuata.

4 Secundò amplia, † vt ēt probetur ex coniecturis, vt docuit Bar. in l. cū quid, nu. 10. ff. ſi cert. pet. & Fel. aſſeruit in c. ſi cautio. nu. 3. de fid. inſtru. de quibus latè ſuprà dictum eſt in concl. animus donandi.

Primò tñ intelligas, vt donans non admittať ad ꝓ-
5 bandam ipſam donationem † qñ donans affectat donationem ſuam valere, & ideo eſt repellendus, vt notat Cyn. in l. omnib. poſt nu. 2. verſ. ſecundo conſueuit quæri, nunquid donator. ibi, præterea ille, qui donat. C. de teſtib. & refert Alb. de Malet. in ſuo tract. de teſt. c. 4. nu. 45 ſiue Alb. de Roſ. tract. de teſt. in §. expedita. rub. qñ teſtes repell. ratione affect. col. 5. poſt num. 19. verſ. vltra prædicta videndū eſt quid de donatione.

Secundò intelliges, vt non ſufficiat ꝓbare donatio-
6 nē † ſed requiratur ēt, vt probetur de iure donātis, maximè qñ in donatione dictum ſit ſe donaſſe ſpectantia, & pertinentia ad ipſum, vt obſeruauit Bar. in l. emptor fundi, ff. pro empto. & cauit Old. in cōſ. 164. quos refert Alex. in conſ. 57. nu. 2. vol. 6. incip. in cauſa, & lite inter Magnificum, & generoſum equitem Dominum Petrū. verſ. nam ad probationem iurium, & idē voluit idem Alex. conſ. 28 viſis, & accuratè ponderatis, col. 4. nu. 7. verſ. ad prædictorum confirmationem, vol. 1. & in conſ. 14. viſo, & cōſiderato themate ſuprà ſcripto, num. 7. verſ. nec ad hoc obſtat. volum. 2. & in conſ. 108. viſo proceſſu cauſæ principalis inter nobilē

virum Nicolaum de Ceſis, num. 1. & ſeq. verſ. & certè hic titulus, vol. 6. & hoc idē vr ſenſiſſe in cōſ. 103, qm abundè ſcriptum, & allegatum eſt. poſt nu. 6. verſ. præterea efficacius probatur, eod. vol. 6. & idem profitendo ſenſit in l. ſi ſic. nu. 22. verſ. & inducitur iſte tex. de mente Bar. ibi, ff. de leg. 1. & in l. locus. nu. 3. & ſeq. de mente Ang. ibi ſequendo Bar. in d. l. ſi ſic. & Oldr. vbi ſuprà, ff. de acq. poſſ. Iaſ. in d. l. ſi ſic. §. 1. nu. 18. vſq; ad fin. §. de lega. 1. nec ab hac ſn̄ia fuit alienus Fabia. de Monte in tracta. de empt. & vend. in 6. q. principali, verſ. circa ſecundum membrum, nu. 28. cum ſeq. vbi alia allegat, placuit hoc idē Caſtr. ſequendo Bart. vbi ſup. in l. ſi non deſignata, q̄ eſt tertia, in prin. C. de fal. cau. adiect. leg. idē tradidit Bal. in d. l. ſi ſic. d. §. 1. in fi. verſ. extra collige hic ſecundū Dyn. ff. de leg. 1. & hāc opinionē confirmat Spec. in §. nunc aliqua. n. 72. verſ. 57. quærit. & ibi Bal. in Add. col. 6. verſ. quidā vēdidit mihi rē dicens, &c. & verſ. ſeq. tit. de locat. vel emph.

CONCLVSIO DLXIIII.

ARGVMENTVM.

Donatio alicujus rei, quā vir, aut eius pater mittit ſponſæ, an cenſeatur tradita cauſa ornamenti, & donatio facta ſponſæ à conſanguineis viri an præſumatur facta contemplatione mariti.

SVMMARIVM.

1 *Donatio alicuius rei, quā vir, aut eius pater mittit ſponſæ cenſetur tradita cauſa ornamēti, & non animo donādi.*

2 *Datum a viro, aut eius patre ſponſæ, ſi eſt quid paruū, aut vile, & ad quotidianum vſum, cenſetur donatum, ſecus ſi ſit quid pretioſum.*

3 *Data res à marito vxori, ſi datæ fuerūt ad vſum tantum, ſunt heredis, vel ſi conſtet maritum voluiſſe donare, ſunt vxoris.*

4 *Maritus an concedere voluerit res datas ad vſum vxoris, id colligitur, ipſas inſpiciendo, & quomodo.*

5 *Donatio facta ſponſæ à cōſanguineis viri p̄ſumiī facta contemplatione mariti, & econtra ſi facta fuit à conſanguineis ſponſę, pręſumiī facta contemplatione ipſius ſponſę.*

6 *Donata ſecundum mentem donantis quandoq; pertinent ad maritum, & eius heredes, & quandoque vxori.*

7 *Donata, quando ſumus in dubio, an pertineant viro, vel vxori, confugiendum eſt ad coniecturas, & ad genus rerum donatarum, & earum congruentiam.*

8 *Donatio facta ambaſciatoribus contemplatione ipſorum facta præſumitur, & nō Principis, & ideo illi ambaſciatori acquiritur.*

9 *Donatum magiſtratui, vt prælato, legato, aut alteri, præſumitur ſemper donatum fauore, & gratia perſonæ, non autem officij.*

Donatio alicuius rei quā vir, aut eius
1 pater mittit ſponſæ, non præſumitur, † ſed cenſetur tradita cauſa ornamenti, & non animo donandi, & præſertim, quando apertè non ſit dictum, ꝙ donatur, ſed ſimpliciter aliquid miſſum eſt, vt docuit Ang. in cōſ. 251. aliàs 339. incip. Nicolet. de Tartagnis, quē refert. Cagn. in l. contractus. nu. 34. verſ. ſignanduſq; eſt ma
* ximè iſte text. ff. de regu. iur. & ita * cōiter vniuerſos huic ſn̄iæ ſcribentes fauere atteſtaī Corn. in conſ. 65. lib. 3. & meminit Alex. in cōſ. 15. poſt nu. 10. verſ. præterea ēt poſito, ꝙ Dn̄s Luidou. nu. 11. vol. 7. vbi ēt aſſe
* uerauit concordes in hac mente manere * prudentes oēs, per l. ſi vt certo. §. interdum. ff. commod. iuncta l. cū de indebito, in prin. cum ſimil. ff. de probat. quod, & placuit Bertran. in conſ. 224. viſo caſu mihi exhibito. nu. 3. verſ. & vbi poteſt vol. 2. & in conſ. 290. multa fuerunt aliàs. nu. 3. verſ. etiam cum poteſt. vol. 1. & Biſignet. dec. 1. Petrus exiſtens in matrimonio, nu. 6. de donat. inter. vir. & vxor.

Superiora, quæ diximus, ſic accipies, vt non procedant qn̄ illud datum eſſet quid paruum, aut vile, &
2 ad quotidianū vſum: † nam tunc cenſetur donatū, ſecus ſi ſit quid pretioſum, etenim tunc nō cenſeī donatū, ſed cōceſſum ad vſum tm̄, ita tenuit Bar. in l. In his
* reb. §. 1. nu. 2. ff. ſol. matr. & de * cōi opinione atteſtaī Corn. in conſ. 81. in litera L. lib. 1. & Bertr. tradidit in conſ. 304. viſis duobus publicis, poſt nu. 4. verſ. & ſi veſtierint. diſtinguit Ioan. de Imo. volu. 1. & tenuit in d. conſ. 224. poſt nu. 2. verſ. præterea attenta quantitate; d. vol. 2. quibus conuenit reſponſum Soc. iun. in conſ.
* 134. nu. 40. lib. 1. vbi ēt * cunctis id placuiſſe aſſerit, ꝙ & probauit Corn. in conſ. 114. litera G. lib. 4. quos etiā refert ſequēdo Iul. Clar. in §. donat. q. 40. in verbo, cir
* ca hunc. verſ. ſucceſſiuè quæro. lib. 4. & de * cōi etiam teſtaī, vbi inquit, ab hac opinione nullo modo in praxi eſſe recedendū & multo minus hoc tp̄e, quo infelices mariti obſequentes ambitioni vxorū, plus in earū ornamentis impendunt, q̄ pro dote recipiant, & ideò mortuo marito, ſi oriatur qō inter vxorem, & hęredes
3 mariti, inſpiciendū eſt, † an conſtet, ꝙ maritus eas voluerit concedere ad uſum uxoris tm̄, & tunc ſunt hæredis, at ſi conſtet maritū uoluiſſe donare, ſunt uxoris. ſi uerò ſumus in dubio, res neceſſariæ ad uſum uxoris remanent ipſi, aliæ uerò redeunt ad hæredes mariti,
* quę concluſio * uno conſenſū ab omnib. probatur, ut ait Alex. in l. ſi is, qui 40. §. dos legata. nu. 2. ff. ad l. falc. à qua conſulendo, & iudicando non eſſe recedēdum dixit Clar. ubi ſupra.

Intelligedū dicebamus inſpiciendū eſſe, an mari
4 tus uoluerit concedere ad uſum, id rectè colligi † inſpiciēdo res datas, nā ſi tales erant, ut ad eas faciēdas maritus iuxta conditionē mulieris, & cōem conſuetudinē teneretī, & mulier indigebat, tunc nō p̄ſumitur illi donaſſe, etenim neceſsitas exhibēdi, & ſibi talia adminiſtrandi incūbebat marito, & ideò iura fauēt marito, ut tm̄ ratione p̄cnus uſus intelligaī potius tradidiſſe, q̄ donaſſe, ut probatur in l. ſed ſi uir ex lana. cum ibi not. in prin. ff. de donat. inter uir. & uxor. & l. mor
* tis ſua cā. in fi. eo. tit. et * cōiter tenent Doct. in d. l. ſed ſi uir ex lana. ut ēt atteſtaī Biſign. in dec. 1. n. 2. de don.
* inter uir. et uxor. ubi hoc * cōmuniter teneri teſtatur.

Verum donatio facta ſpōſę à cōſanguineis uiri pre
5 ſumiī facta contemplatione mariti, † et idē ſi ècontra fuerit facta à conſanguineis ſponſæ præſumitur facta contemplatione ipſius ſponſæ. Ita Bar. docuit in l. ſed
** ſi plures. §. ī arrogato. nu. 4. de uulg. et pupil. et ita * magis cōiter teneri dixit Iaſ. in l. vt liberis. nu. 17. uerſ. capio gl. in uer. ſponſos. C. de collat. Cagn. in l. cōtract. nu. 38. de reg. iur. prout refert ēt Clar. in d. §. donatio. q. 10. uerſ. ſed nunquid. et idē voluit Aret. in §. lucrat. uerſ. quid erit de donationib. nu. 26. inſt. de actio. et tradidit latè Alcia. de præſump. in reg. 1. præſumpt. 18. et ibi Arelatan. in addi. et Sūma Silueſt. in uer. donatio, il 2. nu. 6. et alios refert Menoc. in conſ. 81. nu. 49.

6 Intellige p̄dicta diſtinguendo. † Nā, aut donans ea præcipue erat mente, ut donaret uiro, et uellet ꝙ ſibi acquirerenī, licet traderet uxori, et tunc donata pertinēt ad maritū, et eius hæredes, at ſi donans cōtemplatione uiri eo eſſet conſilio, ut nihilominus principaliter donareī uxori, tunc donata quæruntī ipſi uxori, at ſi eſſemus in dubio, eſſet confugiendū ad coniecturas et ad genus rerū donatarū † an ſcilicet potius cōgrue
7 rent uiro, q̄ uxori, uel ècontra, et tūc ſecundū hoc pręſumaī, an uoluerit donator acquirere uiro, an uxori, at ſi ex his aliquid p̄ſumi nō poſſet, in dubio eſſet præſumendū pro marito, ſi eius contēplatione eſſet donatū, itē ècontra, ſi contēplatione uxoris, ꝙ cognoſceī conſiderata perſona donantis, an ſcilicet ſit cōſanguineus uxoris, an uiri, ut dictum eſt in concluſione.

Diſtinctionem verò hanc ponit Biſignet. d. deciſ. 1. de dona. inter vir. & vxor. nu. 7.

Quemadmodum etiam donatio, facta ambaſciatoribus vel ſi mavis legatis, præſumitur facta cõtemplatione ipſius ambaſciatoris, † & non Principis, & ideò illi ambaſciatori acquiritur, ſic * vniuerſi huius fuere ſnīæ aſſertores, moti reſponſo Vlpia. in l. ſi verò. §. itē quicquid. ff. ſol. mat. vt dixit Alex. in l. ſed ſi plures. §. in arrogato. nu. 12. ff. de vulga. & pupil. & refert Alci. de præſump. in reg. 1. præſump. 18. nu. 2. & ibi Arela. in addit. confirmant ſupradicta per illud. q̄ voluit Bal. in cõſ. 194 pmiſſis verbis. col. 1. in fi. lib. 1. & alij quos refert Tiraq. in l. ſi vnq̃. C. de reuoc. dona. in verb. donatione largitus. nu. 54. verſi. 24. licet cū quid donatur officiali. vbi voluerunt, † q̄ ſi quid donatur magiſtratui, vt prælato, legato, aut alteri, præſumatur ſemper donatum fauore, & gratia perſonæ, non autem officij, vt conſtat ex adductis ibidem à Tiraq.

CONCLVSIO DLXV.

ARGVMENTVM.

Donatarius an præſumatur interueniſſe in donatione & donans voluiſſe tantummodo donare ſoli donatario, & an moriens cum donatario præſumat prius mortuus.

SVMMARIVM.

1 *Donatarius nõ præſumitur interueniſſe in donatione, niſi aliter exprimatur.*
2 *Donans præſumitur voluiſſe tantummodo donare ſoli donatario etiamſi in donatione ſit dictũ, & hæredibus ſuis.*
3 *Donatarius ſi præmoriatur, donatio euaneſcit, & reuertitur ad donantem, etiam ſi dictum ſit, donat Caio, & hæredibus ſuis.*
4 *Donãs moriens ſimul cũ donatario p̄ſumit prius mortuus, vt donatio ſuſtineatur, & cenſeatur morte confirmata.*
5 *Donatarius ſi poſt donationẽ ſe obliget ad aliquid, præſumitur id feciſſe contemplatione præcedentis donationis.*

Donatarius non præſumitur interueniſſe in dona-
1 tione, † niſi aliter exprimatur, vt aſſeuerauit Caſt. in l. illud. propè fi. poſt nu. 6. & vidi in ciuitate iſta. C. de ſacroſan. eccl. ſequitur Geor. in rub. de verb. obli. col. 5. num. 2. verſ. ideo dicit Paulus de Caſtro, & probauit Ruinan cons. 134. num. 11. & ſeq. verſ. vbi concludit, quod ſit mentio in inſtrumento col. 5.

Nec à re noſtra alienum erit illud attingere quod erit pro corolario in hac materia, hoc eſt.

Donantem præſumi voluiſſe tãtummodo donare
2 ſoli donatario, † etiamſi in donatione eſſet dictum, & hæredibus ſuis, quia non eandem fiduciam de illis, q̃ de proprio donatore forſan habebat; vt ſenſit Alciat. in reſpon. 99. nu. 24. poſt Bal. in conſ. 391. lib. 3. atque cautum eſt à Fulgo. conſ. 17. & cõſuluit Bolog. in col. 64. nec ſuppreſſit Menochiũ conſ. 40. nu. 41.

Vnde infertur, q̄ ſi donatarius præmoriatur, dona-
3 tio euaneſcat, † & reuertatur ad donantem, & ſi eſſet dictum, donat Caio, & hæredibus ſuis, quia donatum eſt hæredibus contemplatione ipſius Caij, quo mortuo, deinceps nullam vim habuerũ ipſius perſona, & ideo nec etiam debet habere in perſona hæredũ ſuorum, vt egregiè ſenſit Alcia. in alleg. reſponſo 99. num. 17. & alij ſuprà relati, quos etiam ſequitur Menochi. in conſ. 84. nu. 15. & 16.

Iſtis & illud proximũ eſt, vt donans moriens ſimul
4 cum donatario † præſumatur prius mortuus, vt donatio ſuſtineatur, & cenſeatur morte confirmatã, ita reſpondit egregius Menoc. in conſ. 84. nu. 14. & tradidit Couarru. in lib. 2. variar. reſolu. c. 7. per totum, quem etiam ſequitur Burſat. in conſ. 8. nu. 16.

Eiuſdem modi eſt illud, vt donatarius, ſi poſt donationẽ ſe obliget ad aliquid, præſumatur factum, contem-
5 platione † præcedentis donationis, iuxta ſententiam Soc. ſen. in conſ. 273. col. 2. nu. 4. verſ. confirmatur vol. 2. Nam q̃n duo contractus vno tempore celebrãtur, vnus præſumitur ratione alterius celebrari, vt ex multis probat Dec. in l. petens. nu. 3. C. de pactis. & egregiè declarat Corn. in conſ. 284. nu. 1. & 2. lib. 4. & idem Soc. vbi ſuprà, & idem Iac. de Leonar. inter conſilia Bruni conſ. 118. num. 3.

CONCLVSIO DLXVI.

ARGVMENTVM.

Dos, vt probetur, an leuiores, & faciliores probationes propter eius fauorem requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Dos vt probetur, leuiores, & faciliores probationes propter eius fauorem requiruntur.*
Verba enunciatiua ſufficiunt ad probandum dotem. ibid.
2 *Probationes quæ aliàs non recipiuntur, fauore dotis admittuntur.*
3 *Probatio pro dote præferenda eſt, cum pares ab vtraq; parte probationes ſunt.*
4 *Dotis inſtrumentum prius præſumitur factum, concurrentibus pluribus inſtrumentis eiuſdem diei.*
5 *Dos etiam per præſumptiones probari poteſt.*
6 *Dotis conſtitutio probatur per præſumptionem.*
7 *In cauſa dotis, ſicut in cæteris cauſis probationes legitimæ requiruntur.*
8 *In cauſa dotis probationes legitimæ eſſe debent, & teſtes ſint per ea deponentes idonei.*

Dos, vt probetur, leuiores, & faciliores proba-
1 tiones † propter fauorem dotis requiruntur, vt reſponſum fuit à Dec. in conſ. 487. ſub nu. 2. ibi & ad hoc benefacit. Vnde colligit ipſe verba enunciatiua ſufficere ad probandum dotem, auctoritate Bar. in cõſ. 32. incip. factum ſic ſe habet. Titius, & Seius per l. 4. §. accedit. C. de rei vxor. actio. & l. 2. cum ibi nota. C. de dot. promiſſ. quod etiam confirmauit Pau. Caſtr. in conſ. 92. incip. q̄ prælata ſententia. nu. 3. verſ. q̄ ſi inſtrumento vol. 2. idem voluit Alex. in conſ. 4. nu. 8. vol. 2. & in l. admonendi. nu. 41. verſ. quæro etiam hic Bar. ff. de iureiur. & ijs ſuffragantur, quæ obſeruauit Abb. in c. cum ſicut. nu. 4. de conſecratio. eccle. vel altar. dum ex ea quiparationem de dote pro matrimonio carnali ad dotem eccleſiæ.

2 Primò amplia, vt vſque eò procedat, † vt probationes, quæ aliàs non recipientur, fauore dotis admittantur, ſic decidit multos, adducendo Pet. Beninten. in deciſ. 41. nu. 6.

Secũdo amplia, vt cũ pares ab vtraq; parte fuerint
3 probationes † præferenda ſit probatio pro dote, argũ. eius q̄ tradit Hermogen. iuriſconſul. in l. lege Iulia de manumiſſ. q̄ etiam fuit obſeruatũ in c. ex literis de probat. & notauit Bald. Nouell. in tract. de dot. in 9. par. in 5. priuileg. huic rei fauere videtur, quod docuit Bar. in l. 1. in princ. & nu. 4. ff. ſol. matr. vbi ait, concurrentibus
4 pluribus inſtrumentis eiuſdem diei, † prius præſumi factum inſtrum dotis, per l. in ambiguis. de iure dot. vbi idem determinat Bal. in d. l. 1. nu. 2. ff. ſol. mat. vbi etiã Ang. Imo. Alex. nu. 2. & 3. & Soc. in prin. & recentiores, quos etiam refert ibid. Rip. nu. 2. & 3. Bal. quoq; in l. aliàs quis in prin. C. qui potio. in pig. habean.

Tertiò

5 Tertiò velim amplies, vt poſſit probari † ēt per præ
ſumptiones, vt aſſeueraui gl. 1. & ibi Bal. in l. cū citra.
C. de iure dot. vbi inquit, φ ſi maritus ex forma ſtatu-
ti lucretur partē dotis, habebit locū tam in huiuſmo-
di dote præſumpta, q̃ ſi liquido eam probaret, & idem
refert, & ſequitur Rol. à Val. de lucr. dot. in qōnib. ſuis
* de ſtatu. lucr. dot. q. 75. vbi nu. 20. ait hanc eſſe * cōem
6 opinionem † & φ dotis conſtitutio probetur per præ-
ſumptionem, voluit ēt Marſil. in rub. C. de probat. nu.
76. verſ. & magis ſpecialiter loquendo pro hoc, & cau
tum eſt à Calca. conſ. 11. vol. 2. cum alijs ab eo ibidē
relatis, & tradidit idē Rol à Val. in d. tract. de dot. q.
75. nu. 16. licet cōtrariū videatur ſentire in q. 71. nu. 6.
Contra concluſionē ſuprà firmatam apertè rñdit
7 Soc. Iun. in conſ. 12. num. 15. vol. 2. vbi ait † in materia
probationis cã dotis non habere præcipuum priuile-
gium, ſed ſicut in cæteris cauſis ꝓbationes legitimas
requiri, ita ēt in iſtis, φ cōprobat per ea, quę tradit cō-
ſulendo Alex. in conſ. 13. num. 11. vol. 1. vbi voluit, in
8 cã dotis † probationes legitimas eſſe debere, teſteſq;
ſuper ea deponentes idoneos, & idē affirmat Nouell.
in d. tracta. de dot. in 9. par. 12. priuileg.

CONCLVSIO DLXVII.

ARGVMENTVM.

**Dotis receptio an probetur per confeſſio-
nem viri.**

SVMMARIVM.

1 *Dotis receptio non probatur per confeſſionem viri.*
2 *Confeſſio receptionis dotis facta ſoluto matrimonio valet, ſecus ſi conſtante, vt ibi.*
3 *Confeſſio dotis receptæ facta conſtante matrimonio, nō præiudicat marito, quia ex illa non probatur, dotem fuiſſe numeratam.*
4 *Maritus habet exceptionem non nūmeratæ dotis cōtra mulierem, vel alios pro muliere, etiamſi in confeſſione receptionis renunciaſſet huiuſmodi exceptioni.*
5 *Confeſſioni receptionis dotis ſtatur, qñ nō extaret alius creditor, niſi ipſa mulier, vel buona pro omnibus ſufficerent.*
6 *Mulier ſi confeſſa fuerit dediſſe viro ſuo talia & tantà bona, probat, & ſibi præiudicat.*
7 *Dotis vera numeratio probatur, præcedente promiſſione, & exinde ſubſequente confeſſione receptionis. Contr. nu. 8.*
9 *Confeſſio receptionis dotis præcedente promiſſione præiudicat etiam creditoribus. Contrarium nu. 10.*

1 Dotis receptio † non probatur per
confeſſionē viri iux-
ta ſnīam Accurſ. in l. Aſſiduis. §. cùm enim, in verbo
datæ, C. qui potior. in pig. hab. & ibi Bal. nu. 2. & nu. 8.
Cyn. & alij. Idem notat Herenl. in tract. de neg. ꝓban.
nu. 198. verſ. decimò fallit. in hanc quoq; ſnīam reſpō
dit Bal. in conſ. 352. quæritur, an cōfeſſio, in prin. vol.
3. huic illud alludit, φ dos confeſſata non habet priui
legia veræ dotis, vt videre eſt ex his, quæ ferè ad nau-
ſeam congeſſit elegantiſſimus Tiraq. in tract. de vtro-
que retract. de retrac. conuentional §. 4. gl. 6. nu. 14. &
cautum eſt à Rom. in conſ. 445. conſultatio præſens,
nu. 11. & ſeq. ver. 2. per tex. nota.
Concluſionē hanc primò limitabis, & intelliges, vt
2 locum ſibi non vendicet, † qñ huiuſmodi cōfeſſio eſ-
ſet facta ſoluto matrimonio, tunc enim valeret, ſecus
ſi conſtante, quia ex illa confeſſione nō probatur, do-
tē fuiſſe numeratam, ita Bal. inquit d. cōſ. 349. aliàs 352.
quæritur, an confeſſio. nu. 1. vol. 3. vnde talis cōfeſſio
3 dotis receptæ non præiudicat marito, † imò vxor ip-
ſam dotem repetens debet probare illam numeraſſe,
vt colligimus ex reſcripto Impera. Seueri & Antoni-
ni, in l. 1. C. de do. cau. non numerata. Idē tenet Rim.
conſ. 216. nu. 3. lib. 2. & maritus habebit exceptionem
non numeratæ dotis contra mulierem, vel alios pro
4 muliere, † etiam ſi in confeſſione receptionis renun-
ciaſſet hmōi exceptioni, vt latè idem Rim. hoc proſe
quitur in d. conſ. 216. ferè per totum.
Secundo loco limita, & intellige nō procedere qñ
non extaret alius creditor, niſi ipſa mulier vel bona ꝓ
5 omnibus ſufficerent, † nam tunc ſtatur confeſſioni, vt
habemus ab eodem Bal. in d. conſ. 349. alias 352. quę-
ritur, an confeſſio. verſ. ſed vbi, poſt nu. 2. vol. 3. quem
refert cum alijs Tiraq. in d. tract. de vtroq; retract. titu.
de retract. conuent. §. 4. gl. fi. nu. 14. in fi. & ſentit idem
Bal. in d. l. aſſiduis. d. nu. 8. C. qui potio. in pig. habean.
Tertiò limites velim non procedere in cōfeſsione
facta à muliere, etiam extraiudicialiter, & abſente vi-
6 ro ſuo, † etenim ſi confeſſa fuerit dediſſe viro ſuo in
dotem talia, & tanta bona, probat, & ſibi præiudicat,
vt ex latè adductis à Curt. iun. in conſ. 168. ferè per to-
tum. & ad iſtam cōcluſionem vide latè ſupra à nobis
tradita in concluſione confeſsio mariti, & in conclu-
ſione, confeſsio extraiudicialiter.
Quarto limitare tibi licebit, vt vera non ſit, qñ an-
te confeſsionem mariti de dote recepta præceſſerit ꝓ
miſsio dotis facta eidem marito: præcedente namque
7 promiſsione, & exinde ſubſequente confeſsione † pro
bat̄ vera numeratio ipſius dotis in præiudicium confi
tentis. l. in contractib. verſ. illis tñ ſecuritatib. C. de nō
num. pecu. & ibi Cy. in §. ſed qm̄. in 2. oppoſitio. & in
2. q. Ioan. Andr. in additio. ad Spec. ſup. rub. de donat.
inter vir. & vxor verſ. in contrarium teſtator in teſta-
ment. Roma. in l. ſi conſtante. nu. 44. verſ. itē in quan-
tum. ff. ſolu. matr. Paulus de Caſt. in l. 1. in fi. verſ. quar-
tus eſt. ff. ſolu. matr. in Rip. in l. fœminæ. in 18. quæſt.
verſ. quod ſanè intelligendum eſt, C. de ſecund. nupt.
Aret. in §. fuerat, nu. 14. verſ. nec pro opi. Saly. ibi, nec
ēt obſtat. Inſti. de actio Bal. Nouell. in l. 1. nu. 148. ver.
ſicut in confeſsione, ff. ſol. matr. & in tractatu de dot.
in 10. parte. verſ. 7. fallit. Rom. in d. conſ. 445. poſt nu.
8. verſ. prima enim opinio. Paul. de Caſt. in conſ. 384.
verſ. ſecundus caſus, nu. 3. vol. 2. Ruy. in conſ. 183. poſt
nu. 5. verſ. & quinimo verius eſt. vol. 1. & conſ. 136. nu.
7. vol. 4. & conſ. 30. nu. 1. vol. 1. Guid. Pap. in conſ. 204.
verſ. & quod non debent. nu. 1. Gram. conſ. ciui. 116.
verſ. ſecundo reſpondetur.
8 Contrarium † vr̄ ſentire Roman. qui tamen loquit̄
per verbum forſan, in l. ſi verò. §. de viro. in 31. fallen.
nu. 57. verſ. octauo probatur. ff. ſol. matr. Fely. in cap. ſi
cautio, nu. 8. verſ. fallit quartò. de fide inſtru. Soc. in l.
1. verſ. ſecundum correlarium, ff. ſol. matr. Loffre. cōſ.
22. poſt nu. 10. verſ. nec obſtat, quod dicit. Ruy. conſi.
56. verſ. ſed huiuſmodi reſponſiones, nu. 4. vol. 5. qui
diſtinguit inter confeſsionem factam conſtante ma-
trimonio & confeſsionem factam ante matrimoniū,
quam tñ diſtinctionem improbat Affli. in dec. 402. n.
12. & ſequent. & idem Rui. d. conſ. 183. verſ. quinimò
verius. vol. 1. poſt nu. 5. col. 3. ideò adhæreas priori opi
** nioni tanquam magis ** communi, ſcilicet φ præce-
dente inſtrumento promiſsionis dotis, & poſtea ſe-
quente confeſsione eiuſdem dotis receptæ probetur
receptio, & numeratio eiuſdem dotis.
9 Ampliа hanc limitationem vſq; eo procedere, † ut
etiam talis confeſsio præiudicet creditoribus, ut latè
decidit Afflict. in d. deciſ. 402. uerſ. ſed in contrarium,
nu. 10. cum pluribus ſeq. ubi atteſtatur ita fuiſſe iudi-
catum in Sac. Reg. conſ. idem uoluit Boer. in ſing. ſuo
56. in uerbo, confeſsio, nu. 1.
Cōtra hoc uoluit Soc. in l. 1. uerſ. octauo, & ultimo
10 limit. ff. ſol. matr. † ſcilicet talem confeſsionem non
præiudicare creditoribus, & idem tenet Bald. Nouell.
in tract. doris in 10. part. in uerſ. ſeptimo fallit, & in d.
l. 1. num. 148. uerſ. aut contrarium, ff. ſolut. matr. Idem

conſuluit Grat.in d.cōſ. 36.verſ. præterea in ꝑiudiciū
creditorū, vol.1. quē opinionē ampliat Ruy. in conſ.
337.in prin. vol.4. vbi nō ſolū anteriorib. ſed nec etiā
poſterioribus creditoribus præiudicare conſuluit.

CONCLVSIO DLXVIII.

ARGVMENTVM.

Dotis promiſſio an probetur ex promiſſione vſurarum dotis, & ex tractatu matrimonij contrahendi.

SVMMARIVM.

1 *Dotis promiſſio probatur ex promiſſione vſurarum dotis.*
2 *Probata æſtimatione infertur ad venditionem.*
3 *Dotis promiſſio non probatur ex tractatu matrimonij contrahendi.*
4 *Multa tractantur, quæ non perficiuntur.*

1 **Dotis promiſſio** probatur † ex ꝓmiſſione vſurarū
dotis, ita reſcripſit Imper. Gordianus in l. 2. vbi Bal. C.
de dot. ꝓmiſ. tradit quoq; Dec. in rub. C. de eden. col.
1. & in l. ſi creditores col. 2. C. de pact. & in c. præterea.
col. 5. poſt med. verſ. & videmus, quod probato. & in
c. prudentiam. §. ſi vero col. 2. circa med. de offi. deleg.
& in rub. de iud. col. 2. in fi. verſ. & qñ ex acceſſor. & in
c. paſtoralis. §. verū. in 4. notab. de appellat. & huc per-
2 tinet, quod idem notat in conſ. 682. nu. 40. vbi † pro-
bata æſtimatione infertur ad venditionem. per l. quo
ties. l. cum dote, C. de iure dot. & refert etiam Cur. iun.
in conſ. 168. ſub nu. 5. verſ. bene facit glo.
Contra verò, dotis promiſſio nō probať ex tractatu
3 matrimonij contrahendi, † videlicet ex eo, ꝙ teſtes de
ponant huiuſmodi, dum tractabatur de contrahendo
matrimonio interrogatū quid vellet dare in dotē, re-
ſpondiſſe centū velle dare, nā ex hoc, vt diximus, non
probatur ipſa dotis promiſſio, vt placuit Alex. in cōſ.
13. nu. 17. verſ. alij vero teſtes vol. 1. quē refert, & ſequi
tur Purp. in l. cū quid. ff. ſi cer. pet. nu. 119. multa enim
4 tractantur, † quæ nō perficiunť, vt colligitur ex Vlpia-
ni reſponſo in l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum de mi-
noribus, & ex reſcripto Imperatorū Diocl. & Maxim.
in l. ſi voluntate, C. de reſcin. vend. & ex rñſo Vlpiani
in l. ſciendū. §. dictum. ff. de edil. edic., cum alijs relatis
ab Alex. in d. cōſ. 13. d. nu. 17. vol. 1. & in conſ. 18. nu. 2.
& in cōſ. 28. viſis, & accuratè pōderatis col. 2. n. 3. vol.
1. ꝙ. & tradidit Sal. in l. cū allegas. col. 6. C. de vſur. at-
que confirmauit Dec. in l. ſi ego nu. 3. verſ. & volūtas
vnius non ſufficit, & in l. non omnis. in prin. nu. 2. ver.
& ideo non ſufficit probare tractatum. ff. ſi cer. pet.

CONCLVSIO DLXIX.

ARGVMENTVM.

Dotis datio, ſi de ea non appareat inſtrumentum an poſſit probari per teſtes, & dotis dominium an rectè probetur, per ſolum inſtrumentum dotis.

SVMMARIVM.

1 *Dotis datio, ſi de ea non appareat inſtrumentum, poteſt probari per teſtes.*
2 *Dos poteſt probari per teſtes, licet excedat ſummam præſcriptam a ſtatuto.*
3 *Ad probationem dotis poteſt admitti frater, vel alius, qui dotauit.*
4 *Mediator, ſiue proxeneta admittitur ad probādam dotē.*
5 *Dos in dubio poteſt etiam probari per iuramentū mulieris, ſed contrarium ab aduerſario probari itidem poteſt.*
6 *Dotis dominium non rectè probatur per ſolum inſtrumentum dotis, quando agitur contra extraneos poſſeſſores.*

1 **Dotis datio** ſi † de ea non appareat in-
ſtrumentū, poteſt probari
per teſtes, vt docuit gl. in l. cum citra. C. de iure dot. &
duos teſtes ſufficere voluit Bal. in cōſ. 461. Luppus ha-
buit, nu. 2. vol. 4 per l. vbi numeris ff. de teſtib.
Primò amplia, ēt ſi lege municipali caueatur intra
certam ſummam probari non poſſe per teſtes, ſed per
2 inſtr̄m, † nā licet dos excedat dictā ſummā præſcriptā
à ſtatuto; poterit tñ ꝑ teſtes probari, vt ſenſit Hippol.
de Marſi. in rub. C. de prob. nu. 62. & 63. cū ibi alleg. &
hoc pp fauorē dotis, & multa priuilegia, quæ dantur
doti, quę * cōiter Doctores tractāt in l. 1. ff. ſolu. matr.
Secundò amplia, vt ad talem probationē poſſit ad
3 mitti frater, † vel alius, qui dotauit, & hoc de fratre in-
telligas, qñ agiť inter nepotes ſuos, vt in ſimili conſul
uit Bal. in d. conſ. 461. nu. 3. vol. 4. cuius ratio eſt, quia
cum ſit coniunctus vtrique parti, ceſſat omnis ſiniſtra
ſuſpicio. l. non ſolum. §. de vno. ff. de rit. nupt. cū ſimi.
4 Tertiò amplia ēt locū habere in mediatore, † ſiue
proxeneta, iſtiuſmodi namq; admittuntur ad proban
dam dotem, vt cōprobauit Ruy. in conſ. 34. nu. 4. & 7.
etiam per tot. vol. 4. quem refert, & ſequitur Pet. de Be
ninten. in deciſ. 61. per totum.
Quarto loco velim amplies, vt etiā in dubio poſſit
5 probari † per iuramentum mulieris. vt conſultū fuit à
Curt. ſen. in conſ. 34. num 4. quod tñ intelligas vt non
obſtante huiuſmodi probatione poſſit ab aduerſario
contrarium probari, vt ibidem dixit idem Curt ſen.
Dotis vero dñium, ne hoc in præſentia intactū re-
6 linquā, ſi quis voluerit probare, nō rectè † illud ꝓba-
bit per ſolum inſtr̄m dotis, quando agitur contra ex-
traneos poſſeſſores. ita me docuit Bal. in conſ. 185. pū-
ctus, nu. 2. vol. 5. motus auctoritate Imper. Diocler. &
Maxim in l. cùm res. C. de probat. & in l. indicia. C. de
rei vind. & Inno. III. Sum. Pont. in c. inter dilectos. de
fid. inſtr. de qua re latè diſſeruimus ſupra in concluſio
ne, dominium, ad quam te reijcio.

CONCLVSIO DLXX.

ARGVMENTVM.

Dos an probetur per verba enūciatiua, & ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ.

SVMMARIVM.

1 *Dos commodè probari poteſt per verba enunciatiua.*
2 *Dotem plenè probāt verba enunciatiua, etiamſi eſſent inter alias perſonas, & propter aliud probata.*
3 *Dos probatur ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ ſiue vectigalis.*
4 *Ex acceſſorio neceſſario infertur ad principalē probationē.*
5 *Dos non probatur ex eo, quod probata ſit ſolutio gabellæ, quando ſolutio fuit facta abſente vno ex contrahentib.*
6 *Dominum, vel poſſeſſorē fundi nō probať illum eſſe, qui apponendum curauit in æſtimo, vel cataſtro ipſum fundū tanq̄ ſuū, niſi appareat de conſenſu domini illius fundi.*
7 *Dominum fundi non probat ſe eſſe, qui pro aliquo fundo ſoluit tributa.*

1 **Dotem** qui voluerit probare, id cōmodè fa-
cere poterit † per verba enunciatiua,
vt notat Bat. in conſ. 123. incip. factum ſic ſe habet, Ti
tius, & Seius, vbi ait ſaltem ſemiplenā probationem
facere,

Google

facere,& in ſupplementum deferri debere iuramentũ
mulieri,hoc eſt,dediſſe dotem,quod præcipuo quodã
dotis fauore conſtitutum eſt, & ita refert, & ſequitur
Dec.in conſ.35.vol.1.poſt nu.2.in fi.& Ruy.in d.cõſ.
34.ſub nu.5.vol.4. & idem cum alijs collectis decidit
Pet.Beninten.dec.61.nu.6.

Iſtud ampliabis adeo verum eſſe, etiã ſi talia verba
2 enunciatiua eſſent inter alias perſonas, † & propter
aliud prolata, tunc nempè fauore dotis plenè probãt
dotẽ,vt locupletiſſimus mihi auctor eſt Iaſ.in l.ex ver
bis.poſt nu.2.verſ.ſecundò ſingulariter fallit.C.de mi
lit.teſta.vbi teſtat Bar.in d.cõſ.123.nam ibi Bart.con
ſuluit in ea hypotheſi, in qua fratres cõfecerant inter
ſe inſtſm diuiſionis,& vnus illorum in dicto inſtſo aſ
ſeuerat recepiſſe pro dote ſuæ vxoris cẽtum, dicit aũt
tunc mulierẽ vi hmõi inſtſi diuiſionis poſſe repetere
dotẽ,licet aliunde non conſtet de dote,ſed tñ per illa
verba enunciatiua,idẽ voluit Rom.in l.1.ff. ſol.matr.
& ibi Alex.col.10.nu.40.verſ.Pau.de Caſtr. hic.& ibi
tñdit Alexan.in conſ.4.vol.2.& cautum eſt à Pau.de
Caſtr.in conſ.92.incip. Quod præfata ſnĩa arbitralis.
poſt nu.1.verſ.ꝙ ſi inſtro diuiſionis.vol.2.vbi conſul-
uit in ſimili caſu,in quo Bar. in ſuo conſ.123.& refert
etiam illos ſequendo Dec.in conſ.35. præſtantiſſimè
Doct.in prin.poſt nu.2.verſ.& inter partes.

3 Dos Præterea probatur ex eo, † ꝙ probata ſit ſolu-
tio gabellæ,ſiue mauis vectigalis pro dote,vt teſtatus
eſt auctor add.ad Bar.in adducto cõſ.123.& hoc idẽ
cõprobauit Crau.de antiq.temp.par.1.verſ.ſeu.§.4.li-
mitatur.nu.74.verſ.ſed iſta ampliatio,nã data præſen-
tia contrahentiũ in ſolutione gabellæ ex cauſa cõtra
4 ctus vr̃ probatus ille contractus, † ex acceſſorio enim
neceſſariò infertur ad principalem probationẽ,ſicuti
ſuprà etiam diximus in concluſione, dotis promiſſio
probatur ex promiſſione vſurarum,& idem dixit ipſe
Crau. vbi ſupra.

Quod poſtremo loco traditũ ſic limitabis, vt verũ
5 non ſit,qñ ſolutio fuiſſet facta † abſente vno ex cõtra
hentibus, nã tunc licet ex illa ſcriptura facta à Præpo
ſitis gabellæ probet ſolutionem ipſius gabellæ,tñ non
infert ad probationẽ dotis: potuit enim ille accedere
ad officiales,& ſoluere gabellã,aſſerẽdo dediſſe in do
tem tñ, vel emiſſe fundũ, & ideo nõ recta fit illatio,
vt tenet Alexan.cõſ.62.nu.6.vol.2. & conſ.147.nu.6.
vol.5.adducens per quandã ſimilitudinẽ de eo, q ap-
6 ponendũ curauit in æſtimo, † vel cataſtro talẽ fundũ,
tanꝗ ſuũ, quo caſu per hoc non probar̃ illũ eſſe dñm,
vel poſſeſſorẽ illius fundi, niſi appareat de conſenſu
dñi illius fundi,per l.ſi pater, & ibi not. Bal.C.de act.
emp.l.quidã in ſuo.ff.de cond. inſti. & l.quæ quiſque
7 & ibi Bal. ff.de acq. rer.dom. & de illo, † qui pro aliquo
fundo ſoluit tributa,ex hoc tñ non probari ſe eſſe dñm,
ad hoc probandũ eſt bonus tex.in l.cenſualis,& ibi Do
ctores.C.de dona.& ad hoc conſulas,quę diximus in-
fra in concluſione liber officialis. Et in concluſione
emptio ex libris gabellæ,& in cõcluſione, acceſſoriũ.

CONCLVSIO DLXXI.

ARGVMENTVM.

Dos aſſignata filiæ à patre an præſumatur cõ petens, adeo, vt filia conqueri non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Dos aſſignata filia à patre præſumitur competens, adeo, vt filia conqueri non poſſit, ſed de ea contenta eſſe debet.*
2 *Pietas paterna cum captat conſilium pro filia, non debet alteri videri incompetens,quod patri viſum fuit cõpetens.*
3 *Nullus amor vincit paternum.*
4 *Statutum diſponens,mulieres non poſſe contrahere ſine conſenſu propinquorum,non habet locum,quando filia contrahit cum patre.*
5 *Filia à patre dotata præſumitur competenter dotata, etiãſi eſſet læſa vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis, & dos eſſet minus legitima.*
6 *Non præſumitur patrem velle fraudare filiã portione ſua, ſed potius illi fauere,& bonum conſiliũ pro ea aſſumere.*
7 *Conſilium patris iudicari non poteſt bonum filiæ, cum ei apertum detrimentum adfert, auferens portionem legitimæ ſibi iure debitæ.*
Sæpe ſunt patres maligno animo in filias.ibi.
8 *Filia non præſumitur competenter dotata, quando agitur de magno exceſſu,ſeu læſione eius, & pater poteſt de dolo redargui.*
9 *Filia dotata competenter non præſumitur,quando dotatio manifeſte apparet indiſcreta.*
10 *Filia quando non eſt enormiter læſa, præſumitur à patre competenter dotata.*
11 *Qui vicem patris gerit,vt auus paternus,præſumitur competenter dotaſſe neptem.*
12 *Dos an fuerit congrua,& competens nec ne, arbitrio iudicis iudicari poteſt.*
13 *Iudicis arbitrium ſuper dote an fuerit congrua, & competens nec ne,ſecundum qualitatem perſonarum, numerũ filiorum,ac quantitatem patrimonij, & conſuetudinem loci regionis,& familiæ dirigi debet.*

1 Dos aſſignata filiæ à patre † præſumitur cõ
petens,adeo,vt filia conqueri non poſſit, ſed de ea cõ
tenta eſſe debeat,ita cõſultum fuit à Pau. Caſt.in cõſ.
275.incip.ſuper primo quæſito dicendũ vr̃ col.4.verſ.
ſecũdo,an poſſit hoc dicere.nu.9.vol.1. & tenet Ale.
in conſ.33.incip.vr̃ ſuper dicto quæſito,circa fi.nu.4.
vol.4.quibus adhæret Cur.ſen.conſ.27.hoc capite ma
gnificus col.14.verſ.venio ad quartum, & col.17.ver.
& ita in terminis,& in conſ.45.ſtatuto.ſiue conſuetu-
dine,col.12.verſ.ad tertium arg.& col.fi.ad finẽ,iterũ
cautũ eſt à Caſt.in cõſ.404.viſis,& ponderat.poſt nu.
1.verſ.ſed pater vol.2.& conſ.421. quod renunciatio.
verſ.ſecundo principaliter. poſt num. 3.vol.2.nec ab
hac diſceſſit ſententia Ruin. in conſ.52. nu. 13. lib.2.
hanc quoque confirmauit Marian.Soc. conſ.30.quã-
uis ex his col.2.poſt nu.4.verſ. concludo quantum ad
ſecundum membrum,vol.1.& conſ.288. circa primã
quæſtionem,nu.21.verſ.quod qñ pater dotauit filiam
col.8.vol.2.quibus accedit Iaſ.in l. volũtatis,nu.2.C.
de fideicom.vbi putat hoc ſingulare,& idem in conſ.
231.iſtæ duæ mulieres,nu.4.verſ.quarto eſt bene con-
ſideran.lib.2.& in cõſ.133. videretur in præmiſſa col.
2.num.4.verſ. ad idẽ contra lib.4.ꝙ,& probauit Curt.
ſen.cõſ.81.rectè præfatus egreg. col.vlt. & teſtatus eſt
id eſſe verum Curt.iun.conſ.10.viſa,ac diligenter cõ-
ſiderata. col.1.nu.1. plurimi ẽt huius fuere ſententiæ
aſſertores,vt Dec.in conſ.26.col.1.poſt.nu.1. ver.ſed
tamen his non obſtantib.in conſ.89. viſo puncto,col.
fin.poſt nu.4.verſ.2.quia,& in cõſ.180. viſa renuncia.
col.2.circa med.poſt nu.2.verſ.& in tantum hoc pro-
cedit & in conſ.276. proponit, ꝙ dominus in prin.&
in conſ.196.viſa tranſactione.col.2. poſt nu.4. verſ.&
in ſimili caſu,& in conſ.505.copioſè col.2.poſt.nu.4.
verſ.ſecundo concurrit,& in cõſ.611.magnificus,col.
2.nu.7.verſ.dubitari poteſt poſt num.7.verſ.& in caſu
iſto non videtur laborãdum.Catel.Cotta in ſuis Me-
mor.memoria. incip. dos dota verſ. vlterius etiã Ant.
Rub.conſ.163 circa primum dubium col.1.verſ.circa
aliud.nu.3.Bal.ante alios in conſ.328. cũ in cauſa Pi-
ſani conuentus nu.3.col.2.verſ. quærit ſecundo lib.3.
Corn.in conſ.107.in conſilijs col.3. verſ. quia lex de-
bet lib.3.Alb.in conſ.23.num.3. Tiraquell.in l.ſi vn-
quam.C.de reuoc.don.in præfatio.nu.36. vbi multos
congerit,& idem Menoc.in tract. de arbitr.iud.lib.2.

cent.2. caſu 149.nu.5. & ferè per totum. & Burſat. in conſ.45.nu.6.verſ.dos enim à patre conſtituta iuſta.

2 Hoc idem ea ratione pōt corroborari, † nam cum pietas paterna capiat conſiliū pro filia,l. nec in ea. ff. de adulter.non debet alteri videri incompetens,ꝙ patri viſum fuit competens, argumento,l. ſi furioſo puberi.in fi.ff.de curat.furio.lex enim plurimum fidit patri,vt ait Alba.in conſ.100.nu.2.ideò vlterius non vſ

3 quærendum,† cū nullus amor vincat paternum.l.fin. C.de curat.furio.& teſtatur Paul.Caſtr.in d.conſ.275. num.9.verſ.2. an poſſit hoc dicere,vol.1.& Dec.in d. conſ.26.nu.2.& conſ.181.poſt num.5.col.3.verſ.quia quid patri viſum fuit, cui rei adſtipulatꝰ, ꝙ inſigniter voluit Bal.in l.pactum ꝙ dotale.q.21. C.de collatio. vbi inquit,ſtatutum diſponens,mulieres non poſſe cō

4 trahere ſine conſenſu propinquorū, † non habere locum,qn̄ filia contrahit cum patre,& valet cōtractus, licet ſolennitas ſtatuti non interuenerit: lex enim,vt diximus,plurimum fidit patri,& ſequitur Rom.in d.l. pactum,nu.22.& in l.ſi quis mihi bona.§.quid ſi mandauit.qui eſt pen.poſt nu.5.verſ.hoc tn̄ dictum multipliciter limita,ff.de acq.hære.& ſenſit Alex. in conſi. 29.præclarè,& ſubtiliter.nu.12.verſ. & pro hoc etiam facit atq; lib.3. And.Sicul. in c.cauſam matrimonij, de offi.deleg.& Dec.in d.conſ.180.nu.1.

5 Primò amplia hanc concluſionem procedere, † ēt ſi filia eſſet læſa vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis,& dos eſſet minus legitima,q̄a adhuc præſumitꝰ cōpetenter dotata,cū à patre ſit dotata, vt aſſeueraui Paulus Caſt.in d.conſ.108. alias 275. ſuper primo quæſito, in ſeptimo dubio. nu.9. vol.1. quē refert, & ſequitꝰ Dec. in d.conſ.181.ſatis nota ſub nu.5. idem tenet Boer.q. 62.nu.14.atq; meminit Pariſ. in conſ. 19.nu. 88.lib.3. iſtis aſſentitus eſt Rub.in cōſ.163. nu.2. quos refert,& proſequitur Menoc.latè in d.tract.de arbit.iud.in alle

6 gato caſu 149. nu. 5.,& hoc ea ratione fit, † propterea, ꝙ non præſumitur patrem vellet fraudare filiā portione ſua,ſed potius illi fauere,& bonum conſiliū pro ea aſſumere,iuxta context.in l. patre furioſo. ff.de his, qui ſunt ſui,vel alie.iur.vt Menoch. vbi ſup.nu.6.

Contra hanc ampliationem reſpondit aliter ſentiē do Socy.ſen. in conſ.57.num.28. lib.4.& in conſ.100. lib.3.num.8.& ſeq.atque.Dec.in conſ.106.col.2.verſ. nono bene facit,quod voluit Bal. & num.3. vbi dicit

* hanc * communem eſſe opinionem, & aliquos refert Soc.in alleg.conſ. qui mouentur pluribus rationibus,

7 & ea potiſſimum , † quia hoc conſilium patris nō pōt iudicari bonum filiæ, cum ei apertum detrimentum adferat, dum aufert portionem legitimæ ſibi iure debitæ, quinimo inquit Gram. in deciſ.101.nu. 31.alios ſenſiſſe hoc eſſe cōſilium fraudis ad filiam lædendā, q̄a ſæpè ſunt patres maligno animo in filias, vt reſpōdit Maximus Iuriſconſult.in l.4.ff.de inoff.teſtam.

Conciliabis tn̄ hoc pacto has inter ſe ſcribentium contrarias opiniones & dices hanc poſteriorē opinionem Socini,& aſſeclarum, ꝓcedere, qn̄ agitur de ma-

8 gno exceſſu, ſeu læſione filiæ, † ex quo manifeſtè appareret fuiſſe factū in fraudē filiæ, adeo, vt pater poſſit de dolo redargui, quoniā tunc non præſumeretur pro patre,& filiam eſſe competēter dotatam,vt traditū eſt à Paulo Caſtr.in relato cōſ. 275. alias 177.col.4. ſub nu.9. verſ. & hanc partem puto veram, vbi affert exemplum de patre diuite, qui habet in bonis decem milia, & filiæ vnicæ relinquit tantummodo ducenta

9 inſtituto fratre in oībus alijs bonis, † nam tunc certè manifeſta apparet indiſcreta dotatio, & ideo illi non ſtandum,nec præſumendum competenter filiam eſſe dotatam. In cuius Caſtr. ſentētiā plurimi deſcendere inter quos fuit Dec.in cōſ.26.nu.3.verſ. non obſtat,& in conſ.181.ſub nu.5. Abb.in conſ.100.nu.2. conſ.23. nu.3.& idē Dec.in conſ.180.ſub num.2.verſ.& ſtante tali læſione.Curt.iun.conſ.10.nu 1. Alber.in tract.de ſtatut.exclud.fœm.in 9.artic.in prin.q.1. col.4.in fin.

& Curt.ſen.in cōſ.27.col.pen.& in conſ.81.in fin.Iaſ. in l.voluntatis,nu.2.C.de fideicom. Gram. deciſ.101. nu.52.& 71. Boer.q.62.num.15.Curt. iun. in auth.res quæ,nu.11.C. de fideic.Iaſ.in conſ.133.col. antepen. ver,nō obſtat,etiam lib.4. & alios refert Menoc. in d. tract.de arbitr.iudi.in caſu 149.nu.15.verſ.declaratur ſecundus hic caſus.

10 Prior verò opinio habet locum,† qn̄ filia non eſſet enormiter læſa, vt teſtatur Paul. Caſtr.in d.conſ.275. alias 277.in nouiſ.lib.1.quia tunc præſumitur pro patre,& filiam eſſe competenter dotatam.

Præterea, ſecundò amplia principalē concluſionē,

11 nedum locum ſibi vendicare in patre, † ſed ēt in eo, qui vicem patris gerat,vt in auo paterno,qui etiā præſumitur compētēter dotaſſe neptem, nec de tali dote neptis poteſt conſequi, vt tradit Curt. ſen. in conſ.81. in fi.quem ſequitur etiam Menoc.in d.tract. de arbit. iud.caſu 149.nu.14.

Primò limita concluſionem,vt vſq; eo non procedat,quin etiam poſſit arbitrio iudicis iudicari,an dos

12 † fuerit . cōgrua, & competens,necne,ita ſenſit Barb. in cōſ.80.in fi.verſ.& ex iſtis infertur,lib. 3. & in conſ. 45.col.pen. propè fi. verſ.reſtat nūc videre lib.4. Pau. de Caſt.in d.conſ.275.in fin. nu.9. eidem ſententiæ ſe ſubſcripſit Raphael Cuma. in conſ.46.in fi. hoc quoque probauit Ruin.in conſ.52.nu.13.in fi.lib.2.& Tiraq.meminit in l.ſi vnquam,in verbo,omnia vel partem,nu.31.C.de reuoc.donar.& ab hac ſtat opinione Menoc.vbi ſup.nu.34.cum ſequentibus, quod tamen arbitrium debet dirigi ſecūdum qualitatem perſona-

13 rum,† numerum filiorum,ac quantitatē patrimonij, & conſuetudinē loci,regionis, & familiæ, vt patet ex his,quæ adduxit Ruin.in d.conſ.52.nu.13.lib.1.& affirmat Afflict.deciſ. 337. nu 9.poſt Caſtr.in conſ.126. alias 11.viſo dicto libello,& cōtentis in eo.col.3.vol. 1.num.8.verſ.nec obſtat,ꝙ iſta declaratio.Idem dicit Dec.in conſ.26.nu.4.verſ.non obſtat,quod alij.Pariſ. idem teſtatur in conſ.26.nu. 88.lib.3. atq; cōfirmauit Ruy.in cōſ.142.nu.11.& 12.lib.5.nec diſſenſit Crau. in conſ.226.nu.3.& Gram.decidit in dec.101.nu.69.

CONCLVSIO DLXXII.

ARGVMENTVM.

Dos data ab extraneo mulieri, an præſumatur donata.

SVMMARIVM.

1 *Dos data ab extraneo mulieri præſumitur donata, ſi is extraneus à marito illius mulieris ſtipulatus non fuerit eā ſibi reddi ſoluto matrimonio.*

2 *Dos eſt cauſa pia.*

3 *Dos quando datur ab extraneo mulieri abſenti, præſumitur donata, & tunc quæritur ius ipſi mulieri.*

4 *Dos ab extraneo data mulieri, donata præſumitur, etiam quando is extraneus nomine mulieris eſſet ſtipulatus dotem ſibi reddi.*

5 *Pater dotans,qui non tenetur dotare præſumitur donare.*

6 *Pater,quando dotem dat,intelligitur donaſſe filiæ, non ſolùm ratione primi matrimonij,ſed etiam ſecundi.*

7 *Frater dotās ſororem diuitem,in dubio præſumitur dotaſſe de bonis proprijs,& animo donandi.*

8 *Frater ſi eſt adminiſtrator bonorum ſororis, præſumitur dotaſſe de bonis ipſius ſororis,& animo repetendi.* Contrarium,nu.11.

9 *Mater adminiſtrans bona filij,ſi alimenta præſtet filio, præſumitur præſtare de bonis filij, vel de proprijs animo tamen illa repetendi.*

10 *Adminiſtratio bonorū filij in matre facit ceſſare præſumptionem donationis alimentorum.*

12 Dos

12 *Dos donata non præſumitur, ſed data pro portione bono-*
rum patris, qñ ſoror à fratre dotatur, & illa die ſequen-
ti per inſtrm fatetur ſe tacitam, & contentam eſſe.
13 *Qui ſoluit dotem, pro qua alius eſt obligatus, non videtur*
hoc facere animo donandi mulieri, ſed vt negociorũ ge-
ſtor eius, qui dotare tenetur. Contrar. nu. 14.
15 *Frater non præſumitur dotaſſe ſororem animo donan-*
di, ſi ſumma eſt maxima.
16 *Dos, ſi detur ab extraneo mulieri, quæ habeat patrem di-*
uitem, à quo poſſit dotari præſumitur dari animo repe-
tendi ab ipſo patre.
17 *Dotem conſtitutam fuiſſe mulieri ab extraneo præſumi-*
tur ex bonis eiuſdem mulieris, quando extraneus eadem
bona adminiſtret, quæ talia ſint, vt illi mulieri dos con-
ſtitui poſſit.

Dos data ab extraneo mulieri præſumit̃ donata, ſi is extraneus à marito
1 illius mulieris † ſtipulatus non fuerit eam ſibi reddi
ſoluto matrimonio, ita fuit reſcriptum ab Imper. Iu-
ſtin. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxor. act. & in l. fin.
C. de iur. dot. quæ præſumptio conceditur fauore do-
* tis, vt * communi conſenſu aſſeruere ſcribentes in l.
2. §. 1. ff. ſol. matr. & in d. §. accedit. & in d. l. fi. & tradi-
dit Bart. in l. quæ dotis. nu. 6. ff. ſol. matrim. vbi inquit
2 † dotem eſſe cauſam piam, per l. cum is. §. pen. ff. de
cond. indeb. & eo fauore præſumi donationem, idem
etiam voluit Soc. ſen. in conſ. 100. nu. 5. verſ. præterea
videmus idem in extraneo, vol. 3. cui accedit Dec. in
conſ. 35. nu. 1. & conſultum fuit à Bart. in d. conſ. 123.
nu. 1. lib. 1. Alex. quoq; aſſeuerauit in cõſ. 4. col. 4. lib.
2. & in l. admonendi. col. 14. ff. de iureiur. quod etiam
cautum eſt à Paul. Caſtr. in conſ. 94. quod præfata ſen
tentia, & in d. conſ. 11. poſt nu. 6. verſ. reſpondeo illud
procedere, quos refert Dec. in d. conſ. 35. & Bal. in l. fi.
poſt nu. 3. verſ. quid de extraneo, cir. finem. C. de do-
tis promiſſ.
3 Primò amplia habere locum, † quando dos datur
ab extraneo mulieri abſenti: etenim tunc quoq; quę-
ritur ius ipſi mulieri, vt teſtis eſt Dec. in d. cõſ. 35. nu.
1. & auctor fuit Bart. in d. conſ. 123. num. 1. & placuit
Alex. in 4. uer. quòd autem ad bona. nu. 8. lib. 2.
Secundò amplia veram eſſe, etiã quando is extra-
neus nomine mulieris eſſet ſtipulatus dotem ſibi red
4 di, † nam adhuc manet pręſumptio donationis, & illa
ſua ſtipulatio præſumitur facta tãquam ab eo, qui per
mandatum à muliere ad ita ſtipulandum adhibitus
fuiſſet, ita Bald. Nouel. tradidit in l. 1. n. 412. ff. ſolut.
matr. quem ſequitur etiam Menoch. in tract. de arb.
iud. caſ. 88. nu. 38. & ſcripſit hoc idem Soc. conſ. 110.
viſo ſtatuto inclitæ Ciuitatis Bononię. num. 3. verſ. 2.
quia quicunq; dotem dederit. vol. 3.
Tertiò amplies velim, vt eo magis procedat in pa-
5 tre dotante, † facilius namq; præſumitur donatio in
aſcendente, quàm in extraneo, vt extendit Soc. in d.
conſ. 100. nu. 5. per l. quæ dotis. ff. ſol. matr. vbi Bart. ad
fin. 1. col. nu. 12. verſ. puto vlterius, ubi dicit id eſſe pręcipuum in dote, ut præſumatur animo donandi, & re-
fert Menoc. in d. trac. de arb. iud. d. caſu 88. nu. 39. imo
6 quando † pater dotem dat, intelligitur donaſſe filiæ,
non ſolùm ratione primi matrimonij, ſed etiã ſecun-
di, iuxta ſententiam Dec. in d. conſ. 35. nu. 6. & tex. in
§. quia verò, in authent. de æquali. dot.
Quartò ampliabis habere locum etiam in fratre do-
7 tante ſororem etiã diuitẽ: † nã in dubio præſumit̃ do-
taſſe de bonis proprijs, & animo donandi, vt conſtan-
ter aſſeuerant Bal. & Sal. in d. l. fi. nu. 3. C. de dot. pro-
miſ. quos etiam ſequitur Rip. in l. 1. nu. 94. ff. ſol. matr.
& hoc rõne coniunctionis ſanguinis, quæ facit præſu
mere donationem, vt reſpõſum eſt à ſubtiliſſimo Pa-
pin. in l. procula. ff. de prob. & hoc idẽ ſentit Soc. ſen.
in d. cõſ. 110. Viſo ſtatuto Inclitæ Ciuitatis Bononiæ.
nu. 3. verſ. 2. quia quicunq; dotem dederit. vol. 3.

Primò limitanda tibi eſt hęc quarta ampliatio, vt
8 non procedat, † ſi pater eſſet adminiſtrator bonorum
ſororis, per l. Neſen. ff. de neg. geſt. & ibi Bart. nu. 3. &
Bal. nu. 5. vt tradidit conſulẽdo Rui. in conſ. 171. nu.
3. li. 1. & docuit Bart. in l. fi. C. de dot. promiſ. nam iſto
caſu præſumitur dotaſſe de bonis ipſius ſororis, & ani
mo repetendi, vt ait Bal. in d. l. fi. C. de dot. promiſſ. &
ſenſit Soc. in conſ. 121. nu. 13. & ſeq. verſ. & probatur,
* lib. 1. atq; Ruin. in conſ. 290. in princ. lib. 1. & * com-
munem opinionem dixit eſſe. Rip. in d. l. 1. nu. 90. ff.
ſoluto matrimonio, quod idem ferè videmus in ma-
9 tre adminiſtrante bona filii, † quæ ſi alimenta pręſtet
filio, præſumitur præſtitiſſe de bonis filij, vel de pro-
prijs, animo tamen illa repetendi, licet aliàs, ſi nõ ad-
miniſtret, præſumeretur donaſſe. vt latè diximus ſup.
in Concluſione, alimenta pręſtita à matre, & aliqua
tetigimus in Concluſione, donatio non præſumitur.
10 Adminiſtratio enim in matre † facit ceſſare præ-
ſumptionẽ donationis, vt voluere duo lumina iuris
ciuilis Bart. & Bald. in d. l. Neſen. & Dec. in conſ. 656.
nu. 4. qui loquitur in patre, & Ruin. in conſ. 171. num.
4. lib. 1. atque Raphael Cuman. conſil. 87. col. 2. & idẽ
in conſ. 1. poſt num. 23. lib. 3. verſ. ſecundò, quia, vbi
mater gerit negotia, ſentit Bald. Nouel. in l. 1. nu. 335.
verſ. 66. priuilegium eſt.
11 Contrariam † de fratre ſequutus eſt ſententiam cõ-
** ſulendo Alba. in conſ. 12. vbi dicit * communem opi
nionem eſſe contra Bald. in d. l. fi. in fi. C. de dot. pro-
miſ. & cõtra eum tenere Cyn. in d. l. fi. in 3. queſt. poſt
Martinum de Fano, quem ibi refert Cyn. & Alb. vbi
ſupra atteſtatur ſuo tempore nõ vidiſſe aliquem, qui
ſentiret contrarium, præter Bal. in d. l. fi. & ibi multis
rationibus conatur veritatem ſuæ opinionis demon-
ſtrare, atq; comprobare.
11 At Menoch. in d. tract. de arbitr. iud. caſu 88. num.
48. reprobat opinionem ipſius Alb. & dicit malè de
iure reſpondiſſe. Vtri ſñiæ adhæreas lector, tu videris.
Secundò limita dictam ampliationẽ de fratre non
habere locum, ſi aliqua coniectura vrgeret in contra-
rium, qua poſſet colligi animum fratris non fuiſſe do
nandi, vt ſi ipſa ſoror à fratre dotetur, & illa die ſequẽ
ti per inſtrumentum fateretur ſe tacitam, & contentã
12 eſſe: † nã illo caſu non præſumeretur dos donata, ſed
data pro eius portione bonorum patris Ita dicit Soc.
in conſ. 121. col. pen. verſ. poſtremò, poſt nu. 11. & nu.
ſeq. & conſ. 135. col. 1. verſ. ſed ſequendo. nu. 1. lib. 1. &
ſenſit Rui. conſ. 145. n. 3. lib. 4. verſ. quòd alimenta in
dubio, quos ſequitur etiam Menoch. in d. tract. de ar-
bitr. iud. caſ. 88. nu. 41. vel ſi ſoluiſſet creditori ſororis
tanquã fideiuſſor eiuſdem antea obligatæ, vt inquit
Bal. Nouell. in l. 1. nu. 338. in fi. ſol. matr. vel etiam ſi
tanquã debitor ſororis dotare voluiſſet: quia tunc vi-
detur promiſiſſe animo compenſandi, ſecundũ Bart.
in l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. per illũ text.
qui propriè loquitur, quãdo ille, qui dotauit, erat ob-
ligatus mulieri ex fideicommiſſo, vt dicit, & cõcludit
Rui. in conſ. 223. nu. 2. lib. 1. & in conſ. 152. nu. 9. lib. 5.
verſ. ſed his non obſtantib. & Paul. Caſtr. in conſ. 120.
13 aliàs 96. lib. 2. in nou. incip. ſi d. Cornel. dicens, † quòd
ſi quis ſoluat dotem, pro qua alius ſit obligatus, non
videtur hoc feciſſe animo donandi mulieri, ſed vt ne
gociorũ geſtor eius, qui dotare tenetur, & animo re-
petendi ab illo, per d. l. Neſen. ff. de neg. geſt.
14 Contrariũ videntur ſenſiſſe † Rui. in conſ. 65. nu. 6.
lib. 3. & Soc. in cõſ. 291. incip. Viſis literis, li. 2. & Bal.
Nouel. in d. l. 1. poſt nu. 335. verſ. & ideo aliàs dicebã
poſſe attentari. ff. ſol. matrim.
15 Tertiò limitabis, ampliationem non eſſe verã † ſi
ſumma eſſet maxima, vt colligitur ex multis ad hoc
congeſtis à Soc. iun. in conſ. 79. nu. 99. lib. 3.
Primò limita Cõcluſionem principalem nõ proce
dere, quãdo mulier, cui per extraneũ aſſignatur dos,
16 habet patrem diuitem, a quo põt dotari: † tũc nẽpè
præſumi-

præſumitur dotem dari animo repetendi ab ipſo pa-
tre, vt poſt Caſt. in allegato conſ. 120. aliàs 96. ſi dicta
Cornelia. lib. 2. dixit Ruyn. in conſ. 145. nu. 3. lib. 4. &
conſ. 171. nu. 3. lib. 1. Idem reſpondit Alc. in reſponſo
153. n. 3. quos etiam refert Menoch. in d. tract. de arb.
ind. caſu 88. nu. 44.

Secundò principaliter limita concluſionē, vt non
procedat, quādo extraneus adminiſtraret bona dictę
17 mulieris: †nam iſto caſu, ſi illa bona ſint huiuſmodi, quibus
illi dos conſtitui poſſit, præſumitur ex bonis eiuſdem
mulieris, nō autem extranei dotem fuiſſe conſtitutā,
vt ex multis deductis aſſeruit Menoch. in d. tractat. de
arb. ind. caſu 88. num. 46. quibus conferunt, quæ dicta
ſunt ſuprà in 1. limit. quartæ ampliationis.

CONCLVSIO DLXXIII.

ARGVMENTVM.

Dotata filia, an magis præſumatur fuiſſe, quàm indotata.

SVMMARIVM.

1 *Dotata filia magis præſumitur fuiſſe, quàm indotata, & magis a patre, vel fratribus, quam aliundè.*
2 *Dos in dubio non præſumitur conſtituta.*

Dotata filia magis præſumitur fuiſſe, quàm
indotata, & magis à patre,
1 †vel fratribus, quàm aliūdè, & id ratione honeſtioris,
& dignioris quęſtus, vt reſpondit Cur. ſen. in conſ. 34.
nu. 3. teſtans Bar. in trac. de duobus fratribus, ad quod
conferunt, quæ obſeruauere gl. & Doct. in l. quæcūq;
in prin. C. de bonis quæ lib. & in l. Quintus Mutius. ff.
de don. inter vir. & vxor.
2 At Bal. in conſ. 185. nu. 1. vol. 5. ait, in dubio †dotem
non præſumi conſtitutam, per l. mulier bona. ff. de iu-
re dot.

CONCLVSIO DLXXIV.

ARGVMENTVM.

Dotare neptem auus, an præſumatur contemplatione filij.

SVMMARIVM.

1 *Dotare neptem auus præſumitur contemplatione filij.*
2 *Dotare neptem contemplatione filij, auus præſumitur, etiā ſi ſimus in dubio, quo caſu potius cōtemplatione filij, quā neptis, præſumitur auum ipſi nepti dotem præſtitiſſe.*
3 *Dos data filiæ fratris à patruo præſumitur fuiſſe data cōtemplatione fratris.*
4 *Dos data nepti ex filia, præſtita præſumitur cōtemplatione ipſius filiæ.*
5 *Dos ſi conſtat datam fuiſſe nomine neptis, non præſumitur data contemplatione filij.*
6 *Dos præſumitur data contemplatione filij, quādo pater eſſet pauper, & onus dotandi ad auum pertineret.*
Contrarium nu. 7.
8 *Auus ſi reliquit dotem præſtandam poſt obitum ipſius, reliquiſſe præſumitur contemplatione neptis, & non filij.*

1 **Dotare neptem** auus præſumit † cō-
templatione filij;
ita reſpōdit Celſus in l. dotem quam dedit. ff. de col-
latio. & propterea ex hoc illud emergis, vt neptis de-
beat computare iſtam dotē in legitimam, quam de-
bet habere in bonis patris, vt ſenſit Alc. in tractat. de
præſ. in 1. reg. præſ. 17. nu. 1. & idem voluit Rip. in l. in
quartā. nu. 206. verſ. an autem neptis. ff. ad leg. Falcid.

Primò amplia, vt iſtud verum ſit, etiā ſi ſimus in du-
2 bio, †quo caſu potius cōtemplatione filij, quā neptis
præſumitur, auum ipſi nepti dotē præſtitiſſe, vt cōſul-
tum fuit à Dec. in conſ. 81. poſt nu. 5. verſ. & iſta bene
procedunt. Ruin. etiā in conſ. 30. ver. & ad confirma-
tionem prędictorum, poſt nu. 9. vol. 2. Ang. in cōſ. 78.
incip. Ioannes. ver. non obſtāte. Alex. in cōſ. 117. verſ.
& benè facit d. l. dedit dotē. vol. 6. & in conſ. 154. ver.
& benè facit. vol. 7. Ripa in l. in 4. n. 202. & ibi Dec. n.
83. verſ. quæſiuit Ang. ff. ad l. Falc. Alc. de præſumpt.
in reg. 1. in 17. præſump. nu. 3. & Alex. conſ. 129. Viſo
proceſſu. nu 3. vol. 3.

Secundò amplia, vt etiā procedat in dote data filię
3 fratris à patruo: † quia & tunc præſumitur fuiſſe data
contēplatione fratris, vt cauit Pau. de Caſt. in d. conſ.
96. poſt nu. 2. verſ. de altera verò. vol. 2. Alex. cōſ. 179.
poſt nu. . verſ. hoc etiam conſulendo. vol. 5. Ruin. in
d. conſ. 148. poſt nu. 7. verſ. vel ſecundo, & melius. vol.
2. & in conſ. 196. poſt nu. 5. verſ. vel ſecūdò, & melius,
volum. 2. Socyn. iun. in conſ. 77. verſic. & primò iſta
videtur probari concluſio. vol. 2. & in conſ. 133. verſi.
& inter cætera. vol. 1.

Tertiò amplia vt etiam idem locū habeat in dote
4 data nepti ex filia, † quę etiā cōtemplatione ipſius filiæ
præſtita præſumitur, vt placuit Alex. in conſ. 417. nu.
8. verſ. nec dicatur. vol. 6. & in cōſ. 154. verſ. nec dica-
tur. volum. 7.

Primò limita, et intellige hoc procedere, quādo dubiū
eſſet, an data ſit contemplatione ipſius neptis, an da-
5 ta ſit nomine filij, † ſecùs ſi cōſtet fuiſſe datā nomine
ipſius neptis: nam tunc non habet locum concluſio,
cum ſimus in claris, ita Alc. voluit in d. præſumpt. 17.
& Alex. in conſ. 30. verſ. ſi tamen appareret, poſt nu. 5.
vol. 4. & in d. conſ. 117. ver. & benè facit. vol. 6. quibus
accedit Nicellus Placentinus in cōcordant Bart. 238.
& huc ſpectat tex. in l. auus. ff. de iur. dot. & gl. in l. do-
tem, quam dedit in verbo, idem ver. vel dic. & ibi Bar.
verſ. aut dedit. ff. de collatione bonorum.

Intellige hic, vt in hoc caſu dicatur conſtare cuius
contemplatione fuerit dos præſtita, ſiue conſtet per
veras probationes, ſiue etiam per vehemētia indicia,
vt tradidit Ang. in l. in quartam, in ſi. ver. quid autem
ſi auus. ff. ad leg. Falc. & in cōſ. 129. verſ. hoc idem ex-
preſſius. Alex. in cōſ. 117. uol. 6. & in d. conſ. 154. uol.
7. Soc. iun. in conſ. 77. uerſ. uel & tertiò, uol. 2.

Secundò limita, ut procedat, quādo pater eſſet di-
6 ues, quo caſu teneretur filiā dotare, † ſecùs ſi eſſet pau-
per: quia tunc onus dotādi ad auum pertineret, & iſto
caſu præſumeretur dos data contemplatione filij, &
per hoc non eſſet computāda in legitimam ipſius fi-
lij, ita limitat Io. Crot. in c. Raynutius, uerſ. quod di-
ctum puto, de teſtam. Ripa in l. in quartam. nu. 207. et
ſeq. ff. ad leg. Falc. Alex. in d. l. in quartam, ante nu. 28.
uer. ſed iuxta hoc. Ruyn. conſ. 148. num. 9. uol. 3. & in
conſ. 171. nu. 9. uer. iſtud idem apertè. uol. 1. & in conſ.
30. poſt nu. 9. uerſ. & ad confirmationē. uol. 2. & Dec.
in conſ. 181. uerſ. & hoc ſanè.
7 In contrarium † in hoc deſcendit ſententiam Picus
in d. l. in quartam. nu. 83. & Alciat. de præſump. reg. 1.
præſump. 17. in uerſ. & ex iſtis, & ſentit Bertr. in conſ.
129. uol. 3. in nouis.

Tertiò limita procedere, niſi ipſe auus reliquiſſet
8 dotem præſtandam poſt obitū ipſius: † quia tunc non
cōtemplatione filij, ſed ipſius neptis reliquiſſe pręſu-
mitur, ut per Ruyn. in conſ. 72. nu. 6. uer. & confirma-
tur. uolu. 2. & idem erit, quando neptes non eſſent ad-
huc nobilis ætatis, ut per eundem Ruyn. d. conſil. 72.
numer. 7.

Digitized by Google

CONCLVSIO DLXXV.

ARGVMENTVM.

Dotis inſtrumentum eiuſdem datæ, cuius ſint alia inſtrumenta, an præſumatur fauore dotis prius factum.

SVMMARIVM.

1 *Dotis inſtrumentum eiuſdem datæ, cuius ſunt alia inſtrumenta præſumitur fauore dotis prius factum.*
2 *Priuilegium dotis fauorabilius eſt, quàm fiſci.*
3 *Teſtes deponentes de dote præferuntur, ſi ſunt ab vtraque parte pares, & omnes deponunt de eodem menſe.*
4 *Inſtrumentum poſſeſſoris præſumitur prius celebratum, ſi priuatus poſſidet.*
5 *Præſumptio pro priuilegiato ſuperat præſumptionẽ emergentem ex poſſeſſione priuati, quãdo agitur inter priuatum, & priuilegiatum.*
6 *Inſtrumentũ dotis ſi non habet horam certã, facit præſumere prius factum illud priuati habens horam certam.*
Probatio certa non debet obſcurari ob incertam, ibid.
7 *Inſtrumentum dotis præſumitur factum ante, quando in inſtrumento priuati eſt appoſita vltima hora diei.*
8 *Inſtrumẽta duo ſi ſunt confecta ab eodẽ notario, tunc ex ordine protocoli illud, quod eſt prius ſcriptum, præſumitur prius confectum.*
Cõtractus, qui eſt prior in ſcriptura, cenſetur prior in tempore, ibid.
9 *Inſtrumentum aduerſarij de vero, & actuali credito præſumitur præceſſiſſe inſtrumentum dotis confeſſatę.*

1 Dotis inſtrumẽtum eiuſdem datę, cuius ſunt alia inſtrumenta, præſumit̃ fauore dotis prius
factum, ut * eõi sẽſu ſcriptum reliquere Iuris interpretes in l. 1. ff. ſol. mat. per l. in ambiguis. ff. de iure dot. & iſtud priuilegium nedum competit mulieri, ſed etiã tranſit ad quemcunq; etiam extraneum, ad quẽ trãſit ipſa dos, & non ſolùm procedit ex parte mulieris, ſed etiam uiri, quãdo ageret pro dote ſoluenda, ut colligitur ex his, quæ deduxit Iaſ. in d. l. 1. nu. 2. ff. ſol. matr. quia hoc priuilegium datur ipſi doti, non autem ipſi mulieri, ut d. l. in ambiguis, & ideò tranſit ad quoſcũque ad quos tranſit ipſa dos.

Primò uelim iſtud amplies, ut locũ habeat, etiam ſi inſtrumentum dotis concurrat cũ inſtrumento fiſci:
2 † nam priuilegium dotis fauorabilius eſt, quàm fiſci, per ea, quæ retulit ad hoc Soc. in d. l. 1. nu. 16. ff. ſolut. matr. & ſequitur Ripa ibi nu. 10. & Alex. & recentiores in d. l. 1. & Iaſ. n. 2. & idem tenuit Bal. & in l. dotis. C. de iure dot. & uidetur ſentire in l. ad exactionem, poſt num. 2. uerſ. item eſt ſpeciale in dote. C. de dote. promiſſ.

Secundò ampliabis, ut etiam uerum ſit in teſtibus, qui ut plurimum non recordantur de die: nam ſi eſsẽt
3 ab utraq; parte pares, † & omnes deponerent de eodẽ menſe, præferuntur teſtes deponẽtes pro dote, ut aſſeruit Bal. Nouel. in tractat. de dot. in 9. part. in ſecundo priuileg. quem etiam ſequitur Ripa in d. l. 1. ff. ſolut. matrimon. num. 12.

Primò limitatur, ut non procedat, ſi priuatus poſſi-
4 deret: † nam tunc inſtrumentum poſſeſſoris præſumeretur prius celebratum, ſecundùm Iaſ. in d. l. 1. ff. ſol. matrimon. num. 7. per text. in c. ſi à ſede, de præben. in 6. & iſtud eſt commodum poſſeſſionis, ut ſancitũ eſt in text. unà cum gl. fi. in c. ex literis, de prob.

Sublimita dictã limitationem locũ ſibi uendicare tantum, quando agitur inter priuatos, uel inter æqualiter priuilegiatos, ſecùs uerò qñ agitur inter priuatũ,
5 & priuilegiatũ: † nã tunc præſumptio pro priuilegiato ſuperat præſumptionem emergentem ex poſſeſſione priuati, ita Ripa in d. l. 1. nu. 6. ff. ſol. matr. ubi dilucidè inquit, ita procedere dictam limitationem Iaſ. & idem dicentem teſtem laudat Bal. in l. & quę nondum. §. quod adijcitur. ff. de pign.

Secundò limitare poteris, quando talia inſtrumẽta eſſent confecta eodem die, ſed in uno eorum eſſet dies, & hora diei: in alio uerò non eſſet hora, ſed ſolũ dies: etenim tunc ſi inſtrumentum dotis non habeat
6 horam certam, † præſumitur prius factum illud priuati, habẽs horam certam, & tale præfertur: quia cõtinet probationem certam, quæ nõ debet obſcurari ob incertam, ut Iaſ. aſſeruit in d. l. 1. nu. 4. ff. ſolut. matr. & Ripa nu. 2. & unanimes prodidere Bal. Sal. Cyn. Bar. & alij in l. de rebus. C. de donat. ante nupt. & idẽ ſcripſit Sal. in l. ſi debitor. C. de priuil. fiſci, cũ alijs ad hoc adductis à Iaſ. in d. l. 1. nu. 4. 5. 6. & 7.

Sublimita non procedere hanc ſecundam limita-
7 tionem, † quando in tali inſtrumento priuati eſſet appoſita ultima hora diei: cum enim ſit ultima, neceſſe eſt eadem hora, uel ante eſſe factum inſtrumentũ dotis, unde debet præferri. Ita Ripa tradidit in d. l. 1. nu. 8. uerſic. prædicta autem ſanè intelligo. ff. ſolut. matrimonio.

Tertiò limita locum ſibi uendicare, quando talia inſtrumenta eſſent confecta à duobus diuerſis notarijs eodem die ſecus ſi eſſent confecta ab eodem no-
8 tario: † quia tunc ex ordine protocolli illud, quod eſt prius ſcriptum, præſumitur prius confectum: namque contractus qui eſt prior in ſcriptura, cenſetur prior in tempore, iuxta ſententiã Iaſ. in d. l. 1. nu. 4. ff. ſol. matr. & ibid. Ripa. nu. 9. per l. quoties. ff. de uſufruct. & l. ſi communis ſeruus. ff. de ſtipul. ſeruorũ, & hoc eſt ſãcitum in tex. et ibi Bar. in 1. conſtitutione. C. circ. finẽ, cum alijs allegatis per Iaſ. in d. nu. 2.

Quartò limitabis procedere in inſtrumento dotis
9 numeratę, ſecus in inſtrumento dotis confeſſatę, † quia tunc præſumitur inſtrumentum aduerſarij de vero, & actuali credito pręceſſiſſe ex ijs, quę obſeruauere glo. & Doctores, & pręſertim Bal. in l. diuerſi. C. qui pot. in pign. hab. & per text. in l. Titius. ff. quę res pignor. oblig. poſſ. quos ſequitur etiam Rip. in d. l. 1. num. 11. ff. ſolut. matrim.

CONCLVSIO DLXXVI.

ARGVMENTVM.

Dos ad hoc, vt reſtituatur, an ſufficiat probare per famam maritum vti ſua ſubſtantia.

SVMMARIVM.

1 *Dos ad hoc, vt reſtituatur: ſufficit probari per famam maritum vti ſua ſubſtantia, & bona eius non ſatis eſſe ad reſtitutionem, & exactionem dotis.*
2 *Dos ad hoc, vt reſtituatur, ſufficit probare per famam bona mariti non ſufficere ad exactionem, & reſtitutionem dotis, quando agitur de modico prœiudicio: ſecus quando agitur de magno.*

Dos ad hoc vt reſtituatur ſufficit probare per famam maritum vti
1 ſua ſubſtantia, & bona eius nõ ſatis eſſe ad reſtitutionem, & exactionem dotis, vt docuit Bart. in l. de minore. §. ſi plurimum. num. 30. verſ. ſi vero iſta fama. ff. de quęſtio. & alios refert Duen. in regu. 299. limitat. quinta.

Hoc limitabis procedere, quando agitur de modi-
2 co preiudicio: quia tunc ſufficit, † quod probetur per famã, bonã mariti nõ ſufficere, ad exactionẽ, & reſtitutionem

tutionem dotis: ſecùs verò quando agitur de magno præiudicio: quia tũc requiritur plena probatio, videlicet, quod per inſtrumentum, & per teſtes deponentes virum habere tot debita, & habere tot bona; quæ ad dotem non ſufficiunt, ita Bar. tradidit in l. ſi conſtãte, nu. 7. vſq; ad 13. ff ſolut. matr.

CONCLVSIO DLXXVII.

ARGVMENTVM.

Dotis ratione, an omnia bona mulieris præſumantur eſſe data.

SVMMARIVM.

1 *Dotis ratione omnia bona mulieris præſumuntur eſſe data, ſi mulier in inſtrõ dixerit viro, do tibi oĩa bona mea.*
2 *Mulier non cenſetur omnia bona dediſſe in dotem, quãdo ſimpliciter contraxit matrimonium abſq; aliqua cõſtitutione dotis.*

Dotis ratione omnia bona mulieris præſumũtur eſſe data,
1 † ſi mulier in inſtrumento matrimonij dixerit viro ſuo, do tibi omnia bona mea, vt aſſeuerauit Rolan. à Valle in trac. de lucro dot. q. 72. vbi ait, hoc ab omnibus approbari.

Hoc autem tibi erit limitandum non eſſe verum,
2 † qñ mulier ſimpliciter contraxiſſet matrimoniũ abſque aliqua conſtitutione dotis, quia tunc non cenſeretur dediſſe omnia bona in dotem, vt latè id proſequitur Rol. à Vall. in d. q. 72. & 73. quem videas.

CONCLVSIO DLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Dubia res, vel articulus iuris, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Dubia res, vel articulus iuris probatur ex eo, quòd extent Doctores, qui dicant vtranq; partem poſſe defendi.*
2 *Dubia res nihil onnino probare poteſt.*
3 *Dubietas oriens ex aliqua diſpoſitione declaratur per ſequentes obſeruationes, ex vicinis ſcripturis, & ex cõſuetudine patrisfamilias teſtatoris, vel contrahentis.*

Dubia res vel articulus iuris probatur ex eo. quod extarent Doctores,
1 † qui dicerent, vtranq; partem poſſe defendi, & teneri poſſe, vt in ea hypotheſi, in qua conſuluit Soc. ſen. in conſ. 150. Dominus labia mea apetiar, & Spiritus ſãctus illuminet intellectũ. col. 19. nu. 33. & ſeq. verſ. ex quibus patet, ꝙ ſunt tria remedia, & col. 22. n. 40. verſ. tãdẽ viſis difficultatibus multiplicibus. vol. 1. de quo meminit Rui. in cõſ. 27. ver. quinimmo pōt, & locum habere. nu. 28. vol. 3. & refert ſequendo Burſ. in cõſ. 9. nu. 59. cũ ſeq. & latius in conſ. 74. nu. 23. & Soc. iun. in
2 cõſ. 80. Magnifice prætor. n. 8. vol. 1. † hæc verò dubia res nihil omnino ꝑbare pōt, vt auctor eſt Domhaud. in Enchirid. parium, aut ſimilium, in verbo, Dubius.

Et dubietas oriens ex aliqua diſpoſitione declara-
3 tur † per ſequentes obſeruationes, vt ſancitum eſt in l. ſed & Iulianus. §. proinde, & §. interdum. Socyn. ſen. conſil. 25. Dominus Franciſcus ſindicus. num. 25. per dicta, & alia iura ibi adducta. volum. 1. deprehenditur ex præfationibus l. Titia. §. idem reſpondit. ff. de verborum obligationibus, in l. cum quid. ff. ſi certum petatur. Ex viciniſque ſcripturis; ac ex conſuetudine patris familias, teſtatoris, vel contrahentis. l. hæredes palam. §. 1. ff. de teſt. Bart. in l. Marcellus, in prin. ff. ad Trebel. per l. qui filiabus, in prin. & l. ſi ſeruus pluriũ. §. fin. ff. de legat. 1.

E

CONCLVSIO DLXXIX.

ARGVMENTVM.

Ebrietatis communia.

SVMMARIVM.

1 *Ebrietas probatu difficilis, & ardua eſt.*
2 *Ebrius quiſquam non præſumitur, niſi probetur.*
Ebrietas ſatis probatur per indicia, & præſumptiones, eo ꝙ nullo ſenſu corporis poteſt apprehendi, ſed oculis mentis.
3 *Teſtis productus ad probãdam ebrietatem, ſi dicit ſimpliciter talem eſſe ebrium, nihil probare videtur, niſi adiũgat probabiles rationes.*
4 *Teſti de ebrietate non creditur, niſi reddat cauſam probabilem etiam non interrogatus.*
5 *Ebrietas probatur ex aſpectu illius, qui aſſeritur ebrius.*
6 *Ebrietas oritur eo quod quis nimium vino ſe obruat.*
7 *Leges Licurgi, & Romanorum vſum vini inhibentes.*
8 *Romani ex aſpectu ebrietati, & crapulæ deditos equites cognoſcebant.*
Iulius Cæſar ſe non Marcum Antonium pinguem, & rucundum, ſed pallidum, & macilentum Brutum timere dictitabat. ibi.
9 *Ebrietas probatur ex eo quod quis loquitur, vt ebrius extra ſenſum, vel aliter nõ ſubſiſtens, & ex eo, quòd ſemper nimium bibat.*
10 *Ebrius præſumitur, qui pręter conſuetudinem bibit.*

1 **E**brietatem probatu difficilem † & arduam eſſe aſſeuerauit Bal. in c. à crapula. nu. 1. de vita, & honeſt. clericorum teſtatur Innoc. in c. cum cauſam, de teſt. & ſequitur Dec. in conſ. 112. nu. 1. nec quemquam præſumi ebrium, niſi probetur, ait Rip. in l. ſi vnquam. num. 80. C. de reuoc. dona. Vnde fit, vt ſatis ſit probatio per indicia,
2 & præſumptiones † eo quòd nullo ſenſu corporis poteſt apprehẽdi, ſed oculis mentis, ideſt, ratione apprehenditur, vt tradidit Innoc. in d. c. cum cauſam. num. 3. verſ. ſed ad has quæſtiones, de teſt. ex quo conſequitur, vt ſi teſtis productus ad probandum ebrietatẽ di-
3 xerit ſimpliciter talem eſſe ebrium † nihil probare videatur, niſi adiungat probabiles rationes: quia tunc eius dictum valet; vt dixit Spec. tit. de teſt. §. 7. nu. 28. & inquit Innoc. vbi ſupra ver. ſed ratione ſecundę, tenet Bart. in tract. de teſt. num. 5. & ſequitur Capic. deciſ. 159. nu. 36. Nam cum ad ſciendum aliquem eſſe ebrium requiratur perſpicax inquiſitio, & non applicet ſe animo, niſi per multa, & diuerſa media, & ſic
4 teſtis poſſit facile errare, ideò non creditur ſibi, † niſi reddat cauſam probabilem, & etiam non interrogatus: vt quia vidit ſigna, & actus ebrij, per ſupr. d. & per Rip. d. l. ſi vnquam. num. 8. C. de reuocan. donat. & per ea, quæ tradit Bald. in l. ſolam. C. de teſtibus. & Anton. de Butr. & Flor. Abb. & Felyn. in c. cum cauſam. col. 5. de teſtibus. & ſequitur Campeg. in tract. de teſtibus. regul. 192. fall. 19.

Primò igitur ebrietas probatur ex aſpectu illius,
5 † qui aſſeritur ebrius, vt auctor eſt Luc. de Penn. l. 1. num. 7. verſic. quæritur ſecundò. C. de erogat. milit. ann. libr. 11. quod probat per cap. Eccleſiæ Princeps. 35. diſtin. & affert exemplum de Ionata, qui cum comedit fauũ mellis, facies eius ſtatim fuit exhilarata:
6 c. quæritur. 23. q. 2. quæ ebrietas oritur, † eo quod quis nimium vino ſe obruat. vt in c. & ſi Chriſtus extr. de

iureiur.

iureitur quod maximè accidit in conuiuiis, vt dicitur de Nabal Carmelitone in lib. 1. reg. c. 25. & propterea melius fuerit ire ad domũ luctus quã ad domũ conuiuij, ex ſnia Regis Salomonis. Hinc Licurgus conuiuiorũ apparatus, & menſas lautiores, velut cupiditatũ
7 inuitamẽta † ſanctionibus inhibuit, vt retulit Alex. ab Alex. lib. 3. c. 11. apud Romanos et vini vſus adeò mulieribus fuit interdictus, vt vinum bibiſſe perinde eſſet, ac ſi in adulterio, aut graui crimine deprehenſa capitali ſupplicio plectenda foret, ... vitis, vt cognati, affineſq; mulieribus oſculũ ferrẽt, vt an vinũ bibiſſẽt, ore explorarẽt, idẽ Alex. de Alex. lib. eod. 3. & eo. c. 11. idẽ creatis ædilib. voluerũt, vt popinæ, & ganeata opſonia inhiberentur. Idẽ ibidẽ, ex conuiuijs ẽt, & cõpotationibus cohercentem ... ſentiens Tiberius Claudius Rom. Imp. nimias delicias, quæ fuerant C. Caligulæ temporibus, ſuſtulit latis legibus quæ ad rẽ ſpectare videbãtur. Cauponas enim in quibus compotare ſolebant, euertit, vetuitq; ne caro cocta, aut aqua calida vſquã venderet, auctor eſt Xiphilin in eius vita id quoq; præſentiẽs Nero, dirimoniſque ... fungeret, ne qd cocti in propinis venſret, præter legumina, & olera interdixiſſe fert. Alex. ab Alex. lib. 4. c. 8. ex aſpectu igit, vt eo vnde diſcelſimus reuertamur, qs
8 ebrius probatur, † hic Romani ex aſpectu ebrietatis, & crapulæ deditos equites cognoſcebãt, quos vñ obeſo vaſtoq; corpore conſpexiſſent, his equos adimebãt, vt ignominia notarent, ſic Iulius Cæſar non Marcum Antonium pinguem & rubicũdum, qui vino ſe ingurgitare ex aſpectu eidem videbatur: ſed pallidũ, & macilentum Brutum timere dicebat.

Secũdo loco probatur ebrietas ex eo, q quis loquitur,
9 vt ebrius † vt ſi extra ſenſum, ... non ſubſiſtens, vt ait Luc. de Pen. in d. l. 1. & d. verſ. quæritur. 2. nu. 8. motus l. C. reſponſo in § is ſ. ... ff. de tut. & cur. dat. ab his, & c. n. de fur. ab intell. Præterea ex eo, q ſemper nimiũ bibat, vt atteſtatur idẽ Luc. de Penn.
10 vbi ſupra per c. luxurioſ. 35. diſt. per tot. Similiter † præſumitur ebrius, ſi præter conſuetudinem bibat, c. denique 4. diſt. & meminit Luc. de Penn. ſupra citato loco, in quo nõnullos alios modos, quibus cognoſcitur quis ebrius, obſeruauit.

CONCLVSIO DLXXX.

ARGVMENTVM.

Ebrius teſtis an regulariter probet.

SVMMARIVM.

1 *Ebrius teſtis non probat, quia ebrij neſciunt quid loquantur.*
2 *Teſtamentum ebrij nec contractus valet.*
3 *Ebrij æquiparantur furioſis, & inſanientibus.*
4 *Ebrius delinquens probare debet tẽpore commiſſi delicti ſe fuiſſe ebrium, alias non excuſatur.*
5 *Conſuetudo admittit, vt ſiue ieiunus, ſiue non ieiunus poſſit teſtificari, & valeat dictum.*
6 *Ebrietas non repellit à teſtimonio, niſi probetur.*
7 *Teſtis non repellitur propter ludum, niſi probetur fuiſſe lu... ſorum tempore teſtimonij.*
8 *Paululum ebrius poteſt contrahere, & teſtari.*
9 *Modica ebrietas non excuſat, nec minuit delictum.*

1 Ebrius teſtis regulariter non probat, † quia ebrij neſciunt quid loquuntur, atque ignorantes dicuntur, & intelligẽtia carere videnẽ, de quo per Abb. in c. 1. de teſt. & per c. ſanè. 15. q. 1. & c. inebriauerũt Loth. ead. cã, & q. Vnde dicere ſolebat Bal. in c. à crapula, de vita, & honeſt. cler. teſtamentũ eius
2 non valere, † nec contractum: vt voluit etiam gl. in c. Vnuſquiſq; in verſ. qui ebrius. 22. q. 4. per tex. in d. cap. ſanè. 15. q. 1. quam gl. ſequitur Rom. in l. 1. in prin. vbi etiã Barb. col. 7. verſ. quid in ebrio. ff. de verb. obl. cui adhæret multos congerens Tiraq. in tract. de pœnis temperãd. cau. 6. nu. 8. in quo loco etiam aſſirmat, huiuſmodi ebrium teſtẽ nõ probare. Idem dicit Dec. in c. placuit, de teſt. n. 6. hoc etiam probauit Iac. Nouel. regul. 316. nu. 3. cum ibi alleg. & confirmauit Camp.
3 in tract. de teſt. reg. 117. cuius ratio eſt, † quia ebrij æquiparantur furioſis, & inſanientibus, qui tanquã mente carentes non poſſunt teſtificari ... ſancitum eſt in c. 3. q. 2. & ita tenet Spec. tit. de teſt. §. 1. uer. Item q; furioſus, quod uero ebrius æquiparetur furioſo eſt contex. in d. cap. ſanè. 15. q. 1. et dixit Tiraq. in tractatu de pœn. caui. 6. nu. 8. atq; Menoch. de arbitr. iud. caſ. 326. nu. 5. Ex quo fit, ut delictum ab ebrio patratum benignius ſit plectendum ... ſed impoſita quodam ... ad ſaturitatem proſequuti fuiſſe Tiraq. in d. cauſa 6. & Menoch. in d. caſu 326. qbus in locis habetur, quomodo & quando illud procedat. Veruntamen Pittacus Mytilenæus ... ſi quid ... pœna ... à vino ... Alex. ab Alex. lib. 2. ... lib. 1. c. 3. Tiraq. de pœnis d. cau. 6. nu. ... nimo Athenienſes ... in omnibus improbarent, ex Solonis inſtituto ebrium principem morte mulctabant, vt auctor eſt Cæl. Rhod. lib. 2. c. 3. atq; Laer. in Solone.
4 Intellige tamen, † ebrium delinquentem oportere probare tempore commiſſi delicti, ſe ... fuiſſe ebriũ, alias non excuſareuit, dixit Rip. in l. ult. nu. 80. C. de reuoc. dona. & cauit ... com. 159. in fi. & Menoch. ubi ſupra nu. 11.

Et propterea tex. in d. c. 1. de teſt. admonet, ne ullus dicat teſtimonium, niſi ieiunus, quod quidem bonum
5 eſſet, † licet conſuetudo admittat, ſiue ieiunus ſiue nõ ieiunus poſſit teſtificari, & valeat dictum ... ſicut dictum eſt ab Abb. in d. c. 1. de teſt. ratio eſt, ibi enim ... ponitur prohibitio, ſed quædam bona perſuaſio quæ eſt quoddam quaſi conſilium, ut notat Bald. in d. cap. 1. numer. 4.

Limita & intellige concluſionem procedere tñ, quando probetur huiuſmodi teſtem fuiſſe ebrium tẽ-
6 pore teſtimonij, & depoſitionis: † nã alioqui ebrietas non repellit à teſtimonio, niſi probetur, prout ſupra, & ita reſpondit Aymo Grau. d. conſ. 169. nu. 5. addu... cens Bald. & Dec. in c. 1. in fi. de teſt. and ... in l. ult. q. 22. n. 59. C. de reuoc. don. ad quod ſpectat, quod ſcribit Decian. conſ. 163. nu. 20. ubi inquit, nõ repelli te-
7 ſtem propter ludum, † niſi probetur fuiſſe luſorem tẽpore teſtimonij: etenim attenditur tempus depoſitionis teſtium, ut placuit gl. in l. 3. §. dolum ... eadem ff. ad Carb. & ait Alex. in conſ. ... nu. ... lib. 5. Bal. quoq; in l. 2. §. ſed quæro, C. de teſt. & Abb. in c. ex his, de teſtib.

Secundo limita concluſionem, ut uera ſit, qñ talis eſſet penitus ebrius, ut ſic nõ intelligat quid agat, ſecus eſt in exhilarato, ſeu gaudente propter uinum, ut docuit Bal. in d. c. 1. de teſt. ubi dicit conſiderandum eſſe genus ebrietatis, & ibidem Dec. nu. 6. & idẽ Dec. conſ. 12. nu. 1. Rip. d. l. ult. du. 69. quod & ratione cor-
8 roboratur; † nam paululum ebrius poteſt contrahere, & teſtari, ſecundum Paul. de Caſtren. in l. ſi frater, per illum tex. C. qui teſt. fac. poſ. & ſecundum Dec. d. cõſ. 12. Vnde uerſus.

Aut nulla ebrietas, aut tanta tibi ſit.
Vt rumas ſubleuet ſi qua eſt inter utrumque nocet.

9 Ad hoc pertinet illud; † quia modica ebrietas non excuſat, nec minuit delictum, iuxta ſententiam Bald. in l. data opera. C. qui accuſ. non poſſ. & Card. Alexan. in c. denique 4. diſt. quos ſequitur Ripa ubi ſupra. num. 79. Tiraquel. d. cauſa 6. nu. 6. & Menoch. d. caſu 326. num. ſeptimo.

CON-

CONCLVSIO DLXXXI.

ARGVMENTVM.

Agẽs pro Eccleſia an debeat probare ſe ipſum eſſe Rectorem illius Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Agens pro Eccleſia probare debet ſe ipſum eſſe Rectorem ipſius Eccleſiæ.*
2 *Adminiſtratores locorum religioſorum non admittuntur ad agendum, niſi probent de ſua adminiſtratione.*
3 *Eccleſia ſi vult recuperare res, quæ ab alio poſſidentur, probare debet, ſe occupaſſe res illas, antequam peruenirent ad illos poſſeſſores, & per publicam vocem, & famam illas res a tãto tempore citra, cuius initij non extet memoria, fuiſſe de ſuo dominio, & iure.*
4 *Per probationem famæ, ſi teſtes reddat dicti ſui cauſam, probantur dominia antiqua.*
5 *Eccleſia ſi recuperare vult, quæ ab alio poſſidentur, probabit eas illas tempore occupationis fuiſſe ita incultas, vt præſumerentur ex qualitate in nullius fuiſſe bonis.*

1 Agens pro Eccleſia debet probare † ſe ipſum eſſe Rectorẽ ipſius Eccleſię: vt cõſultum fuit à Pau. Caſtr. in conſ. 368. incip. iſte proceſſus eſt nullus. n. 3. vol. 1. in nouis per ea quæ animaduerſa ſunt à Io. Andr. in c. cũ deputati. ſuper verb. ꝓhibemus. de iudicijs, vbi tradit, adminiſtratores locorũ re-
2 ligioſorum non admitti ad agendum, † niſi probet de ſua adminiſtratione, & ratio eſt, quia ſi non eſt verus Rector, ſententia lata pro reo ſibi nihil prodeſt aduerſus verũ Rectorem. vt l. ſi ubi. §. cũ poſſeſſor. ff. de pactis. & l. Pomponius. §. ſed ex iis. ff. de procurat.

Verùm Eccleſia ſi vult recuperare res, quæ ab alio
3 poſſidentur † probare debebit ſe occupaſſe res illas, antequam peruenirent ad illos poſſeſſores, ita reſpondit Aret. in conſ. 15. nu. 3. verſ. præterea dato.

Præterea probabit per publicã vocem & famã, res illas à tanto tempore citra, cuius initij non extet memoria, fuiſſe de ſuo dominio, & iure, vt idem ibidem
4 Aret. tradidit. ver. vnum ergo † nam per probationem famæ, maximè ſi teſtis reddat ſui dicti cauſam, probatur dominia antiqua, iuxta ſententiam ſcribentium in c. veniens. de teſt. & tradidit Accur. in l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt.

5 Eccleſia etiam probabit res illas † tempore occupationis fuiſſe ita incultas, vt præſumerentur ex qualitate in nullius fuiſſe bonis, vel habitas pro derelicto, ſic cautum eſt ab eo. Aret. in d. conſ. 15. d. num. 3.

CONCLVSIO DLXXXII.

ARGVMENTVM.

Eccleſia an poſſit obligari, & conueniri ex mutuo, vel ſimili actu.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non obligatur, nec conueniri poteſt ex mutuo, vel ſimili actu, niſi probetur illud mutuum.*
2 *Minor ex mutuo recepto a tutore, & curatore non obligatur, niſi probetur mutuum verſum fuiſſe in eorum vtilitatem.*
3 *Mutuum, vel pretium quando factum fuit præſente Capitulo, & Prælato: tunc non eſt neceſſe probare verſum fuiſſe in Eccleſiæ vtilitatem.*
4 *Quando aliquis particularis de Eccleſia habet mandatum a Prælato, vel Eccleſia, vt mutuum contrahat: tunc Eccleſia obligatur vſq; ad illam ſummam comprehenſam in mandato.*
5 *Mutuum verſum fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ probatur per apertam facti naturam, vt per ſenſum oculorum.*
6 *Refectio ſi ſequuta ſit, & non appareat, ex qua pecunia, præſumitur ex ea, quæ in hoc fuit mutuata.*

1 Eccleſia non obligatur, nec põt conueniri ex mutuo vel ſimili actu † niſi probetur illud mutuum, vel pretium in vtilitatẽ Eccleſię conuerſum fuiſſe, vt veriſimile tradidere glo. Bart. & cæteri ſcribentes in auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccl. & latè dicemus infra concluſione expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ, & in concl. creditor, ad idẽ reſpondit Rum. in conſ. 68. viſa & benè intellecta. nu. 7. vol. 1. in hanc quoq; ſententiam conſultum fuit à Bar. Soc. in conſ. 15. viſis p̃dictis. lib. 1. vbi n. 21. & 22. multa exempla ſimilia collegit quod idem procedit in muliere contrahente cum viro, aut alio extraneo
2 in Ciuitate, in Dño ex mutuo facto ſeruo ſuo: † Idẽ in minore ex mutuo recepto à tutore, & curatore, q oẽs nõ obligantur, niſi ꝓbetur tale mutuũ verſũ fuiſſe in eorum vtilitatẽ, vt videre eſt ex iis, quæ deducta fuere à Soc. in d. conſ. 15. n. 22. & 23. & ab eodẽ Soc. cõſ. 29. Viſo quodam inſtrumento. nu. 14. vol. 1. & reſpondit Bal. in conſ. 353. ſicut ciuitas. per totum volum. 3.

Primò limitabis concluſionẽ locũ ſibi non vendicare, qñ huiuſmodi mutuũ, vel pretium factũ fuiſſet
3 præſente Capitulo & Prælato: † nam tunc non eſt neceſſe probare verſum fuiſſe in Eccleſiæ vtilitatem, & Eccleſia obligatur ꝓp cõſenſum Capituli, & Prælati, vt ſcripſit d. gl. in d. auth. hoc ius porrectũ, circa fi. & ibi Bal. & Cyn. & Bar. in l. ciuitas. ff. ſi cert. pet. & ꝓditũ eſt à Io. And. in c. 1. ext. de depoſiti: nam quando mutuũ fit Prælato, & Capitulo, eo ipſo intelligitũ verſum in vtilitatẽ Eccleſiæ, licet aliàs nõ probetur verſio. ita teſtatur Soc. d. conſ. 15. nu. 25. cum ibi adduct.

Extendas primã limitationẽ non ſolum ꝓcedere,
4 prout in ea, ſed et veram eſſe † qñ aliquis particularis de Eccleſia haberet mandatũ à Prælato, vel Eccleſia, vt mutuum cõtraheret: nam hoc caſu illa Eccleſia obligaretur vſq; ad illam ſummam comprehenſam in mandato; nec eſt neceſſe probare verſam in vtilitatẽ Eccleſiæ vt in d. c. 1. de depoſit. & ibi gl. & Doct. cum adduct. à Soc. in d. conſ. 15. nu. 25. vol. 1.

Verùm quomodo probabitur illud mutuũ verſum
5 fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ? Primũ † probabitur per apertã facti naturam, vt per ſenſum oculorum, quod fuit viſum expendi in eam cãm. Teſtimonium enim viſus excellentius eſt omni teſtimonio, vt §. ſed cum magis. Inſt. de gradib. ita ꝓdidit Bal. in d. cõſ. 353. nu. 2. vol. 3. Probabitur deinde per coniecturas, & à poſteriori, quia appareat, quod refectio ſit ſequuta, ſed non
6 appareat ex qua pecunia. † Nã præſumitur ex ea pecunia quæ in hoc fuit mutuata, nec enim vento reficiũtur ædificia, ſed cũ magno ſumptu & opera, ad quod pertinet. l. vlt. C. de vſur. pupil. & l. quæ tutores. C. de adminiſtr. tut. & l. ex duob. ff. de neg. geſt. & l. ſi vetri. §. vlt. ff. de priuileg. credit. ita me docuit Bal. in d. cõſ. 353. n. 2. vol. 3. quæ omnia creditor probare compellitur, quia ex hoc creditor fundat intentionem ſuam ita ibidem cauit Bal. in princ.

CONCLVSIO DLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Eccleſia an præſumatur conſecrata.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia conſecrata non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Eccleſia cathedralis diu ædificata præſumuntur conſecrata, ſecus in inferioribus. Contr. nu. 3.*

4 Quo

Digitized by Google

4 *Quæ ambigua ſunt de conſecratione conſecrentur.*
5 *Noua conſecratione non eſt opus, vbi de veteri extarēt ali-*
qua indicia, & vnus teſtis de viſu, vel de auditu.

1 Eccleſia non præſumitur conſecrata † niſi
probetur, vt teſtis eſt locupletiſſi-
mus Alc. in tract. de præſump. 2. reg. præſump. 4. nu. 2.
quod comprobat per c. ſolemnitates. diſt. 1. de conſe-
crat. Eccleſ. & latè id tradidimus in concluſione con-
ſecratio Eccleſiæ.

Iſtud velim limites, vt non ꝓcedat in Eccleſijs ca-
2 thedralibus diù ædificatis, † quia hmōi præſumuntur
conſecratæ, cum regulariter ſemper conſecrentꝰ, ſecùs
in alijs inferioribus, in quibus, ſi non appareant ſigna
ueluti cruces depictæ in parietibus, non pſumunt cō-
ſecratæ, vt aſſeruit Lamber. in trac. de iur. patr. 7. art. 2.
q. prin. 1. par. lib. 1. nu. 10. verſ. an autē quęlibet, quo in
loco admonet, propterea tutius eſſe, vt accommodē-
tur ſigna, & cruces exculptæ in lapidib. in ipſis parie-
tibus, quæ durarēt ſemper cum Eccleſia, & ita ipſum
conſuluiſſe quendam Epiſcopum volentem ædifica-
re certam Eccleſiam, vt ſcribit ibi.

Contrarium tū videtur ſentire Inn. in rub. de con-
3 ſecrat. Eccleſ. nu. 1. vbi inquit † quod ſi dubitetꝰ an Ec-
cleſia ſit conſecrata, nec ne, ꝙ ibi nō appareat aliqua
ſcriptura vel in libro Eccleſiæ vel columna, uel tabu-
la marmorea, tunc eſſe conſecrandam, & in terminis
eſt tex. in c. Eccleſiæ. de conſecr. diſt. 1. Eccleſiæ, vel
4 altaria † quæ ambigua ſunt de conſecratione conſe-
crentur, ait ibi tex. & in c. ſolemnitates, eadē diſt. 1. de
conſec. habetur etenim ibidem de Eccleſiarum cōſe-
cratione quoties dubitatur, vt nec certa ſcriptura, nec
teſtes exiſtant, à quibus conſecratio ſciatur abſq; vlla
dubitatione, ſcitote eas eſſe conſecrandas, nec talis
trepidatio facit iterationem, quoniam non mōſtratꝰ
eſſe iteratum, quod neſcitur eſſe factum, ſecùs verò, ſi
5 extarent aliqua indicia ſupra notata, † ac etiam vnus
teſtis de viſu, & ſecūdum alios etiam de auditu: quia
tunc nō eſſet opus noua conſecratione. reg. c. ſolem-
nitates. de conſecra. diſt. 1. in c. paruulos. diſt. 4. c. lanè.
24. quæſtio. 2. & c. hic videtur. 22. quæſt. 5. ratio eſt, ſe-
cundum eundem Innoc. vbi ſupra, quia alijs non ſit
præiudicium, quo in caſu ſemiplenæ probationes ſo-
lent ſufficere, vt ibi per eum, & ſeq. Dec. conſ. 135. ad
iuſtifica. nu. 2.

Concilies tamen has inter ſe diſſentientes ſenten-
tias, hoc eſt, vt opinio Inn. poſſit habere locum in Ec-
cleſia inferiori, & non in cathedrali, per ea, quæ ſupra
dixi ex mente Lamber. ſupra recitata, & vide ſupr. in
concluſ. conſecratio.

CONCLVSIO DLXXXIV.

ARGVMENTVM.

Eccleſia diù ædificata patiente diœceſano
an præſumatur fabricata auctoritate ip-
ſius Diœceſani.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia diu ædificata patiente diœceſano, præſumitur fa-*
bricata auctoritate ipſius diœceſani.
Contrarium. num. 2.
3 *Conſenſus eſt ſolemnitas quæ extrinſecus aduenit, quæ non*
debet præſumi, niſi probetur.
Auctoritas tutorum non præſumitur interueniſſe in con-
tractu pupilli, niſi probetur. ibi.
4 *Eccleſia eo ipſo quod in ea celebratur miſſa, & alia diuina*
officia præſumitur constructa conſenſu Epiſcopi, etiam
abſq; aliqua diuturnitate temporis.

1 Eccleſiam diù ædificatam patiente diœ-
ceſano præſumi fabricatā † au-
ctoritate ipſius Diœceſani, traditum eſt ab Arch. in
c. nemo. de conſecrat. diſtinct. 1. cui adhæret Cardin.
Flor. in c. requiſiſtis. de teſta. & prodidere Canoniſtę
in c. illud. de præſumpt. quod & placuit Iaſ. conſ. 176.
nu. 2. verſ. 4. facit. volu. 2. Idem voluit Iaſ. in l. ſi certis
annis. nu. 8. C. de pact. & in l. 1. poſt nu. 13. verſ. tamen
in hoc vehemētet. C. qui admitti. nec defuere, quam
plurimi huius ſententiæ aſſertores, vt Petrus Peruſ. in
tract. 4. Canonicæ. car. 10. uerſ. incidēter quęrit. Barb.
in c. licèt Heli. de ſimo. & in repet. rub. de fid. inſt. car.
pen. col. 2. Vbi hoc dictum dicit ſingulare. & in conſ.
33. ſcripſit Pſalmiſta. in prin. vol. 2. & in conſ. 1. col. 5.
poſt ver. & licèt iſta ſint. uol. 4. Imol. in l. qui in aliena
ff. de acq. hær. Dec. in l. 1. col. 4. nu. 8. verſ. ex glo. & ſu-
pradict. C. qui admitti ad bonorū poſſ. Fel. in c. Alb.
col. 2. nu. 4. verſ. idem Bal. de teſtib. & in c. illud. col. 3.
poſt nu. 5. verſ. & pro iſtis. de præſump. Alex. cōſ. 219.
Ponderatis his. col. 4. nu. 14. verſ. accedit id. uolu. 6. &
idem in cōſ. 101. ſuper primo dubio. nu. 5. uerſ. deniq;
poſito. vol. 7. & in conſ. 134. & quidem viſo. col. 6. nu.
16. uer. & adduco. uol. 4. Ruin. in conſ. 41. nu. 4. vol. 1.
& conſ. 108. nu. 1. in prin. uol. 5. Dec. in cōſ. 135. ad iu-
ſtificationem. poſt nu. 1. & conſ. 152. in cauſa exemp.
nu. 4. Fran. Balb. in trac. præſcrip. 10. par. 3. par. in q. 12.
Affli. in decıſ. 368. nu. 5. Roch. de Curt. in tract. de iur.
patr. in verb. pro eo quod. num. 19. verſ. 7. quæro. latè
Tiraq. de præſcri. §. 1. verb. per 10. annos. gl. 4. verb. ex
eo quod Diœceſani conſenſus. in 7. q. ver. 19. Gabriel.
Rom. tit. de præſump. concl. 1. num. 9. & dixi ſupra in
concl. conſenſus Diœceſani.
2 Contrarium † conſuluit Abb. in cōſ. 106. prius iux-
ta ordinem ſub nu. 2. uerſ. item non interuenit, uol. 2.
ea ratione, quia conſenſus eſt ſolemnitas, quæ extrin
3 ſecus aduenit, quę non debet præſumi, † niſi probetur,
vt reſpondit Caius in l. quęcunq; §. ult. ff. de publicia.
& c. ſicut de re iud. adducit ſimile de auctoritate tuto-
rum, quæ non præſumitur interueniſse in contractu
pupilli, niſi probetur, vt notat gl. in l. ſciendum. ff. de
verb. oblig.
* Priori opinione retēta, quæ ab * omnibus probatur,
amplia, ut & concluſio procedat eo ipſo quod in Ec-
4 cleſia celebrentur miſſa, & alia diuina officia. † nam
& eo caſu præſumitur conſtructa conſenſu Epiſcopi,
etiam abſq; aliqua diuturnitate tēporis, vt ait Archi.
in d. c. nemo Eccleſiā, de conſecrat. diſt. 1. quo in loco
& ſi ab omnibus in eam rem adducatur, ut in conclu.
diximus, id eſt, ex curſu temporis præſumi interueniſ-
ſe conſenſum Diœceſani in conſtruct. Eccleſię, tamē
reuera hoc non habetur ab Arch. ibi, ſed tantū illud,
ut ſi locus ſit in forma Eccleſię adeò, ut ibi publicè
celebretur à ſacerdotibus præſumatur auctoritas Epi-
ſcopi interueniſſe, nec quicquam dicit de tempore, et
ita illum ſimpliciter referēdo ſequitur Rom. in ſing.
315. incip. Tu Senēſis habes. Vbi hoc dicit ſingulare,
& à legiſtis incognitum. Idem Rom. tradit in conſil.
477. in caſu propoſi. n. 13. ubi hoc dicit notatu digniſ.
Sequitur Barth. Cæp. in tract. cautelarum. cautel. 311.
hoſpitale. Abb. in c. parentibus. num. 1. de priuilegijs.
Alex. in d. conſ. 219. ponderatis ijs. col. 4. nu. 14. verſi.
accedit id. lib. 6. Cald. conſ. 4. tit. de religioſis domib.
Feder. de ſen. in conſ. 130. factum eſt tale, quędam do
mus. & Paul. de Citradinis in tract. de iur. patron. in 3.
par. in 1. cauſa acquir. iuris patronatus. in 31. q. quib. in
locis habetur, quod eo ipſo quòd in Eccleſia publicè
celebretur, præſumatur ipſa auctoritate Epiſcopi cō-
ſtructa, & ędificata, ad quod latè conſulas Fel. in c. de
quarta. col. 4. verſ. 3. declaratio. de præſcrip. vbi & alia
ſigna ponit, & adeas etiam concluſionem noſtrā ho-
ſpitale, & concluſionem pius locus.

CON-

CONCLVSIO DLXXXV.

ARGVMENTVM.

Eccleſiam collegiatam eſſe quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia probatur collegiata, ſi hoc apparet ex inſtitutione ipſius, & per priuilegia, quæ conſtituunt illam collegiatam.*

2 *Eccleſia collegiata præſumitur ſi in quaſi poſſeſſione collegij reperiatur.*

3 *Eccleſia probatur collegiata per exercitium actuũ arguentium collegium, vt ſi communi vtatur ſigillo.*

4 *Eccleſiam collegiatam eſſe approbat actus factus per præſidentem in eccleſia cum ſocijs, qui nõ conſueuerit fieri, niſi collegialiter.*

5 *Eccleſia quæ olim fuit collegiata actu, licèt hodie nõ habeat collegium actu, ſed habitu tamen dicitur collegiata.*

6 *Eccleſia collegiata habetur, ſi conſtet, cum fuit conſtructũ collegium, decretum fuiſſe, vt ibi eſſent tres clerici vel plures.*

7 *Si in eccleſia ordinẽtur plures clerici, non propter hoc efficitur collegiata, niſi patronus conſentiat.*

8 *Cathedrales, & eccleſiæ regulares, quę ſatis dotatæ ſunt, ius collegij habent de iure communi.*

9 *Collegium, vt cõſtituatur, requiritur quòd ſaltem ſint tres.*

10 *Eccleſia probatur collegiata, ſi exerceantur iura ſpectãtia ad collegium.*

11 *Eccleſia quando ſimpliciter reperitur deſcripta in cataſtro epiſcopi inter eccleſias collegiatas nõ probatur collegiata.*

12 *Signa per quæ cognoſcitur eccleſia collegiata.*

1 Eccleſia collegiata probatur primo ſi hoc apparebit † ex inſtitutione ipſius eccleſiæ, ad quã prius erit confugiendũ, vt admonuit Abb. in c. nobis. n. 7. de iur. patr. & ceſſante inſtitutione ſiue alio ordine poteſt probari collegiata per priuilegia, quæ conſtituunt illã collegiatã, vt auctor eſt Inn. in c. poſtulaſti. nu. 1. de iur. pat. quod etiam colligitur ex Martiani reſponſo in l. 3. ff. de colleg. illi. cui ſententiæ ſe ſubſcripſit And. Barb. in cõſ. 17. Præclarè col. 2. verſ. vbi quæritur qualiter probetur. & conſil. 5. nu. 20. vol. 1. idem decidit Guid. Pap. in q. 258. in cap. Eccleſia collegiata. & videas c. ſignificauit. de iure. patr. atq; c. ſignificauit. de appel. & obſeruatũ eſt in c. nobis. d. tit. de iure patron. vbi Abb. nu. 8. verſ. in gl. in verſic. in conuentuali, quod proſequitur Alex. latè in conſ. 71. nu. 4. & 34. & conſ. 75. num. 3. volu. 4. Inſuper
2 † præſumitẽ collegiata, ſi in quaſi poſſeſſione collegij reperiatur, vt ait Abb. in d. c. alij, poſt nu. 8. ver. ſi verò non apparet de ordine, ſequitur Barb. in d. cõſ. 17. col. 5. nu. 18. verſ. quòd eccleſia defenditur. d. vol. 1. per l. ſi quis ignorans. ff. locat. l. apud Labeonem. §. ſi quis virginis. ff. de iniur. cap. ſi verò, de ſententia excommunic. vbi talis quis iudicatur, qualis eſt eius ſtatus, cognoſcitur. n. eſſe in poſſeſſione collegij, ſi exercet iura pertinẽtia ad ſolum collegium, vt dixit Abb. in d. c. nobis. poſt d. nu. 8. verſ. quomodo autem, de iure. patr. & ſequitur Barb. d. conſ. 17. d. col. 5. nu. 19.

3 Amplia, vt etiã probetur collegiata † per exercitiũ actuũ arguentium collegium, vt ſi cõmuni vtatur ſigillo, vt Panor. aſſeruit vbi ſupra, & in c. cũ Eccleſia Sutrina. de cau. poſſ. & propr. Itẽ ſi arca vtatur cõi, vt colligitur ex l. 1. ff. cuiuſq; vniuerſi. & ex c. quãquam. de vita, & honeſt. cler. & ex c. cum ad monaſterium, de ſtatu monach. ex communi etiam fraternitate, & ſimilibus, nam per huiuſmodi ſigna probatur Eccleſia collegiata, iuxta ſentẽtiam Cardinalis in c. nobis, de iur. patr. nu. 2. & 3. & ibi omnes ſcribentes cum ſequuntur: & idẽ ſequitur, & atteſtatur And. Barb. in d. conſ. 17. nu. 4. lib. 1. per totum, vbi latiſſimè hanc materiã proſequitur. Ad hæc ſi præſidens in eccleſia faciat aliquem actũ cum ſocijs, qui non cõſueuerit fie-
4 ri, niſi collegialiter. † Ille enim actus approbat illam eccleſiam eſſe collegiatã, & concludenter, vbicunq; ſunt ibi tanquam caput, & membra ibi probatur eſſe collegium, vt teſtatur Alex. in conſ. 74. num. 4. & cõſ. 75. nu. 5. lib. 4. cui accedit Fed. de ſen. in conſ. 61. quod incipit, Vacante quodã prioratu peculiaris eccleſiæ, & probauit Barba. d. conſ. 17. nu. 3. pulchrè conſuluit Oldr. in conſ. 281. nu. 1. & per tot. quod prioratus Sancti Bandilij, & dixit gl. in c. 1. de electio. idem placuit Innoc. in d. c. poſtulaſti. vbi latè: & de prædictis ſignis videas Felyn. in c. accedentes. num. 3. de præſumpt. & Panorm. in c. nobis. à num. 8. quaſi vſque ad finem. de iure patron.

Secũdo loco amplies velim concluſionẽ, vt etiam
5 Eccleſia, † quæ olim fuit collegiata actu, licèt hodie non habeat collegium actu, ſed tantũ habitu, tamen dicatur collegiata, vt reſpondit Alex. in d. cõſ. 75. nu. 4. & 5. conſ. 74. lib. 4. ad quod pertinẽt ea, quæ animaduertit Inno. in c. de multa. de præbend. vt referunt, & ſequuntur Alex. atq; Fel. in d. c. accedentes, ſub nu. 2. verſ. ponit etiam: de præſcript.

Quòd limitabis, niſi per auctoritatem ſuperioris collegium fuerit deductum, vt teſtatur Fel. vbi ſup. d. verſ. ponit etiam.

Tertiò ampliabis, & ſi priuilegium, uel extraordinatio ſup hoc nõ appareat, ſi tñ conſtet, cum fuit cõ-
6 ſtructum collegium decretum fuiſſe, † vt ibi eſſẽt tres clerici, vel plures, vel pro tot fuiſſe eccleſiam dotatã, tunc ſimiliter habebitẽ eccleſia collegiata, ſic inſigniter tradidit Inn. in d. c. poſtulaſti. nu. 1. & c. 1. 10. q. 1. & c. nemo. 1. diſtin. atq; c. placuit. 1. q. 2. c. cũ dilectus, de conſue. c. 1. de elec. quod effatum Inn. refert, & ſequitur Barb. d. conſ. 17. nu. 1. ſub finem: & meminit Lamber. tract. de iure patron. 5. princ. q. 1. par. 2. lib. num. 2. 3. & 8. vbi latè.

Iſtud limitabis, & intelliges, dũmodo rè vera priuilegiata cõſtituta ſit, aliàs collegiata, vt tradidit Barb. ibi n. 1. & 2. verſ. modò in propoſito. Vnde ſi in eccle-
7 ſia ordinentur, et conſtituantur plures clerici † non pp hoc efficitur collegiata, niſi patronus conſentiat ac alij, qui ex mutatione ſtatus lędentur, vt ſancitum eſt in c. monaſteriũ. 16. q. 7. & in c. rationis. & c. ſi qs vult ead. q. & ita aſſeruit Dominus Cardinalis in d. c. nobis. in 3. q. atq; c. piæ mentis. d. 16. q. 7. vt quiſq; de vit. & honeſt. clericorum, et latè ſe fundit ad hoc Barb. d. conſ. 17. vbi ſupra, ſcripſit Fely. in c. in noſtra. nu. 27. verſ. item Seius. de reſcr. ubi ex auctoritate Arch. in c. monaſterium. 16. q. 1. admonet non ſequi: in tali Eccleſia ſtant multi clerici, ergo ibi collegium, ſed plura alia requiruntur, de quibus Inn. et alij in c. cum dilecta. de exceſſ. prælat.

Sublimita, vt hoc nõ ꝓcedat in eccleſijs cathedra-
8 libus nec regularibus, † quę ſatis dotatæ ſunt, et in quibus clerici communem vitam degũt: quia illi ius collegij habent de iure communi: ita ſentit Barbat. in d. conſ. 17. n. 2. et colligitur ex c. ne pro defectu, de elect. atq; à c. cum dilectus, de conſuet. et ex c. quoniam, de vita, et honeſt. cleric. et ita prædictam ampliationem intelligi debere, et limitationem, docet c. dilecta. de conceſſ. præben. et atteſtatur Barb. d. nu. 2. ſub fin.

Nec ſine rõne diximus in ſuperiori ampliatione
9 tres vel plures, † nã vt collegiũ cõſtituatur requiritur, ꝙ ſaltẽ ſint tres. ita probatur in l. Neratius. ff. de verb. ſignif. et placuit Inn. in c. 1. de elec. et huc per quandã ſimilitudinem pertinet. c. 1. 16. q. 7. et quod ibi not. gl. et ſenſit Barb. d. conſ. 17. nu. 15. et hoc quidem de iure ciuili. Cæterùm de iure canonico: uidentur duo facere collegium. argu. c. 1. de elect. Arch. tamen in c. 1. 16. quæſt. 7. dicit, videtur quòd retineatur collegium per duos, et etiam per vnum, vt d. c. 1. de elect. et c. 1.

10. q.

16.q.7.quod ita intelligendo eſſe aſſerit: non tamen poſſe conſtitui ait per duas, & ita voluit gl. in d.c.1.& ita etiam placuit D.Card.in c.1.de elec.ad quod ſpectat glo.in rub.ff.de colleg.illicit. & in l.deſtatio.ff. de verb.ſign.& ſequitur Barb vbi ſup.d.nu.15.ſub ti.

Quartò prætereà ampliabis, vt etiam locũ habeat, etiam ſi non conſtet de priuilegio, liqueat tñ de con-
10 tinua poſſeſſione actuũ ſpectantium ad eccleſiã, † & ſi exerceant iura ſpectantia ad collegiũ, vt quia conſueuerunt clerici facere ſindicum per eum iurare, vt l.1.ff.quod cuiuſque vniuer.nom.& c. imperatorum. cap.in perpetrandis de iur. calum.quod pluribus agit Panorm.in c.nobis nu.8.de iur.patr. Item quod conſueuerint eligere prælatum, vt in c.1.ext.de elec. Et in primis procedit hæc ampliatio, quando ad huiuſmodi actus exercendos conueniunt ad quendam locum certum: ita voluit gl.ſin c. cum omnes de conſtitutio. & in cap.ſicut de electio.lib.6.& in l.ſicut.ff.quod cuiuſque vniuer.nom.& latè reſpondit Barb.in d.conſ. 17.nu.18.cui accedit Dec.in c.cum venerabilis.num. 136.de except.

Quintò ampliabis, ut omnia ſupradicta ſigna non requirantur ſimul.ut dicit Zabarel.in c.dilecta. extra de exceſſ.prælat.c.& hi,qui de æta.& qualit. in clem. & decidit Guid.Pap.d q.258.& Fel.etiam id ſenſit in d.c.accedentes.nu.2.de preſcrip.

Limitare poteris concluſionẽ locum ſibi non ven-
11 dicare, †qñ ſimpliciter reperitur deſcripta in cataſtro Epiſcopi inter collegiatas, quia illa deſcriptio nõ probat eccleſiam collegiatam; iuxta ſententiam Barb.in d.conſ.17.nu.3.& 4.arg.l.non ob hoc. C. vnde cogn. l.non nudis,& l.neq; natales.C.de prob.cui ſententiæ proculdubio conuenit, quod traditum eſt à D.Abb. poſt alios in d.c.dilecta de exceſſib. prælato. ſed cum illa inſcriptione requiruntur illa, de quibus ſupra dictum eſt,& videas Achil. deciſ. 100.

12 Signa autẽ, † per quæ cognoſcimus. Eccleſiam eſſe collegiatam ſunt, ſigillũ, vſus ſigilli, tractatus cõmunes, ut in c.cum Eccleſia vtitur de cauſa poſſ.& prop. Aula cõmunis, vt in l.1.ff.quod cuiuſq; uniuer.nom. refectorium,& dormitorium commune, ut in c. quãquam de uit.& honeſt.cler. c.cum ad monaſt. de ſtat. monach.communis introitus, & ſimilia, ut adnot. Barb.in d.conſ.17.nu.3.uerſ.& ſubdit Hoſtiẽ. allegat eundem Hoſt.& Imol.quos proſequitur plenè Card. in c.nobis.de iure patr.in 2.& 3.q.& omnes ſcribẽtes ibid.ut atteſtatur Barb.ibid.

CONCLVSIO DLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Eccleſia quælibet, an in dubio præſumatur libera.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia quęlibet eſt, & in dubio prę́ſumitur libera, niſi probetur ſubiecta iuri patronatus.* Contrarium *num.* 4. Conciliatio. *num.* 6.
2 *Iuſpatronatus eſt quędam Eccleſię ſeruitus, & pro eo nõ prę́ſumitur, niſi probetur.*
3 *Quęlibet res prę́ſumitur libera, niſi contra probetur.*
5 *Iuſpatronatus acquiritur ex fundatione.*
7 *Eccleſia libera prę́ſumitur, quãdo nullus apparet poſſidẽs.*
8 *Eccleſia potius det dici, & prę́ſumi patronata, quã libera.*
9 *Eccleſia libera prę́ſumitur, niſi probetur patronata per confeſſionem, vel conſuetudinem prę́ſentandi in ea per plures actus.*
10 *Eccleſia prę́ſumitur eccleſię ſubiecta, ſi ei ſoluat cathedraticum.* Contrar.*nu.*11.Concil.*nu.* 12.
13 *Solutio indeterminata arguitur, & certificatur ex circunſtantijs.*
14 *Probatio generalis, & ęquiuoca non releuat probantes ſuper certa, & determinata ſignificatione.*
15 *Eccleſia libera non eſt, ſi alij eccleſię quartam prę́ſtet.*
16 *Eccleſia libera non prę́ſumitur, ſi pro viſitatione comitigium prę́beat.*
17 *Eccleſia ei prę́ſumitur ſubiecta, cui ſuos cõſignat infantes.*
18 *Eccleſia ei prę́ſumitur ſubiecta, cuius ſententiam contra ſe aliquando latam obſeruauit.*
19 *Eccleſia ei ſubiecta prę́ſumitur, cuius mortuos ſepeliuit.*
20 *Eccleſia omnis ſita intra fines diœceſis prę́ſumitur Epiſcopo ſubiecta.*
21 *Eccleſia ędificata de fructibus eccleſiaſticis prę́ſumitur ab epiſcopo fuiſſe ſubiecta illi eccleſię, de cuius fructibus eſt conſtructa.*
22 *Eccleſia prę́ſumitur ſubiecta epiſcopo ex eo, quod ei det aliquid epiſcopale.*
23 *Eccleſia ratione feudi laico ſubiecta prę́ſumitur.*

1 Eccleſiam quãlibet eſſe, & in dubio præſumi liberam, † niſi probetur ſubiecta iuri patronatus traditum eſt ab Innocẽt.in c. venerabilis, de exception.rei iudic.in fi.& Dec.ibid. ſub num.138.quod & probauit Roch. de Cur. tract. de iure patron.verſ.conſtruxit, q. 20. hoc idem voluit Archid.in c.decernimus.16.q.7.& reſpondit Dec. in conſ.573.in caſu propoſito.nu.2.& in conſ. 117.pro tenui, poſt num.1.verſ.& ideò in caſu, quod etiã cautum eſt à Rol.à Val. in conſ.47.num.10.vol.1.& conſuluit Hieronym.Gigas in conſ.48.num.15.vbi alios adducit concordes.& deciſum fuit a Caſtan.in deciſ. 7.hactenus obſeruatum eſt, num.6.& ſequen. de iure patr.& meminit Bald.in c.ſignificauit, in princ.de te-
2 ſtib. Et ratio eſt, † quia cum ius patronatus ſit quędam eccleſiæ ſeruitus, vt dixit Abb. in conſ.59 quidã Dominus Iacob.num. 3.lib.2.quod etiam ſancitum eſt in tex.d.c.ſignificauit, & ibi not.de teſti.propterea ſit odioſa res; pro eo nõ præſumitur, niſi probetur, vt ait Dec.vbi ſup.d.n.139.& in d.conſ.573.nu.2.& aſſeuerauit Paul.de Citad. in ſuo tract.de iure patron. par. 3.cau.2.q.5 ditc. fi.quem refert,& ſequitur idem Gig.
3 in d.conſ.48.nu.16.quæ ratio confirmatur. † nã quælibet res præſumitur libera, niſi contra probetur, vt dixit Accur.in l.altius in verbo, prohibetur. C.de ſer.& aqu.quem refert & ſequitur idem Gigas in d. cõſ.48. d.nu.16.& in conſ.49.num. 24.

Aperto marte pugnauit cõtra hanc ſnĩam Lãbert. de iur.patr.lib.1.quar.art.2.prin.partis.1.n.14.ſuamq;
4 opinionẽ ea corroborat ratione, quia non naſcitur, ſed fabricatur ab alijs,& in ſuũ, ut ipſe ait eſſe producit, et ita dixit Abb.ſæpius tenuiſſe in c.quærelã.in 3. notab.in 2.& 3.col.de elec.quam quidem ſnĩam cõi ſcribentium calculo approbatam eſſe ait ſupra idem
5 Lamber. Et certũ eſt † iuſpatronatus acquirit ex fundatione, ut ad id latè ſundit idem Lamber.ubi ſup.10.q. prin.1.par.lib.1.et idẽ Lamber.art.9.1.q.princ.2. par. 2.lib.nu.8.et art.7.11.q.prin.nu.3. et 4.

Huius tñ diſtinctionis fędere has inter ſe pugnan-
6 tes prudẽrũ lites ſedare poterimus, ut dicamus, † Aut aliquis eſt in poſſeſſione, ſeu quaſi ipſius iuriſpatronatus, in qua fuit ipſe, et illi, à quibus cãm habuit p longiſſimũ tempus. de cuius initio memoria non extat; tunc præſumitur Eccleſia patronata cũ nõ naſcatur, ſed fiat ab alijs, et ideò poſſidens præſumit patronus, et ex hoc iuſpatronatus dr artificiale, et nõ naturale,
7 ut inquit Lãber.ubi ſup.in 2.q.1.pat.1.art lib.1. † Aut uerò nullus apparet poſſidens, et præſumitur libera. arg.c.ſignificauit, et quod ibi notat Bald.de teſtibus, quæ quidem diſtinctio probatur per dicta Ioã. Andr. in reg.quod alicui, de reg. iur. in 6. atque per Abb. in conſ.76.plura ſunt examinanda, ante nu.1.uerſ. circa primũ.li.2.ubi ita in conſuetudine debere obſeruari, atteſtaẽ, et in conſ.106.prius iux.ordinẽ.poſt n.1. uer.

item tertio.eo.lib.1.vt refert Lamberr.in 7.art. 11.q.
8 prin.2.par.lib.1.nu 1.qui tamen ibid. nu. 4. † concludit potius debere dici,& præſumi patronatam,quam liberam:licet Roch.diſſentiat,ideſt,preſumi liberam de iure patron in verbo,ipſe,vel is,à quo,in 36.q.in 4. concl.Lambert.verò ratio verior eſſe videtur, quàm pro ſua opinione in medium adducit.
9 Cōcluſionem noſtram primò limitabis,† niſi probetur patronata per confeſſionē, vel cōſuetudinē p̄ſentandi in ea p plures actus,vt obſeruauit Abb.in c. querelam.nu.9. vbi de* communi ſententia ſcribentium,& hanc in praxi obſeruari teſtatur,de elect. vbi etiam glo.
10 Secundo loco limitare poteris,†vt Eccleſia præſumatur Eccleſiæ ſubiecta,ſi ei ſoluat cathedraticū, vt ſancitum eſt in 18.q.3.illud 1.& 2.idem voluit Bal.in l.ſolet,§.non vero,poſt nu.3.in fi.ff.de off.procon.
11 Contrariā tñ hac in re ſequutus eſt ſn̄iam†Abb.in c.2.in fi.de cenſib.cui adhæret Fel.in c. cū Bertol. nu. 26.verſ.meritò,dicit Abb.de ſentēt. & re iud. reiecta Bal.ſententia in d.l.ſolet.§.non vero.d.nu.3.de offic. procon.ea rōne permoti,quia ſolutio cēſus poſſit eſſe æquiuoca ad multa:nā,vt inquit Fel. in c. ad audientiam.nu.21.verſ.ſed in contractu,de præſcri.aliquando ſolutio cenſus oſtendit ſubiectionem, aliquando exceptionem,aliquando protectionem,vt ibi per eū.
Iſtud tamen auctorū diſſidium tollere poteris hoc
12 pacto,† vt limitatio noſtra,& Bal.ſentētia procedat, qn̄ cēſus præſtabatur in ſignum ſubiectionis, vel aperte,vtpote hoc exprimebant, vel tacitè, vt quia tēpore,quo alij ſubditi ibant ad ſynodum,ibi ſoluebāt cēſum.nā ratione loci, & acceſſus,& ex qualitate perſonæ cui ſoluebat̄,ſatis pōt argui, ꝙ in ſignū ſubiectionis ſoluebāt,ſic intelligit,& reſtringit Bal. dictū in d. l.ſolet.§.non verò.Abb.in c.vlt.nu.4. de cau. poſſ. &
13 propriet.† nā indeterminata ſolutio arguit̄,& certificatur ex circunſtantijs,ita doctiſſimè, & eximiè ſcripſit Accur.in l.cum quid.in verbo,pro cauto.ff.ſi cer. pet.ad quod ſpectat.c.illud,& ꝙ ibi not.de p̄ſump.ſecus verò eſt,vbi ſolùm probata eſt cenſus ſolutio,nec ſunt aliæ coniecturæ in ſignū ſubiectionis:tunc enim nō probat̄ ſubiectio,nec poſſeſſio ſubiectionis. nā cū ſolutio cenſus,vt paulò ante dicebamus, plura ſignificare poſſit,vt in c.recepimus,de priuileg. & in c.quāto.de cenſib.& in c.præterea.eo.tit.& tradidit gl.in c. vlt.in verb.ad ſubiectionis indicium,de cau. poſſe.&
14 propr.† pbatio gn̄eralis,& equiuoca nō releuat pbātes ſuper certa,& determinata ſignificatione, vel ſup certa ſpecie contenta ſub genere pbato, vt eſt cōtex. inſignis in c.in p̄ſentia, de prob. huc itē pertinet contex.vnà cū gl.in c.quia de except.li.6.ita diſtinguit,& intelligit Abb.in d.c.vlt.nu.4.de cau.poſſ.& proprie.
15 Tertiò velim reſtringas, † ſi alij Eccleſiæ quartam præſtet,vt conſtitutum eſt in 10.q.3.c.priſcis,& ſeq.& cauit Fed.de ſen.in conſ.130.factum eſt tale.
16 Quartò limitare tibi licebit,† ſi pro viſitatione cōuiuium præbeat.10.q.3.c.illud magnitudinē.ei enim ſubiecta præſumitur.
17 Quintò limites velim, † vt Eccleſia ei præſumatur ſubiecta,cui ſuos conſignet infantes.10.q.3. ſic cōſtituit Gelaſius Pont.Max.in c,nec numerus.
18 Sextò fallit,vt ei præſumatur ſubiecta,† cuius ſententiam contra ſe aliquando latam obſeruauit, vt ſcitum eſt in c.olim,il 3.de reſt.ſpol.
19 Septimò reſtringas,vt ei ſubiecta præſumatur,†cuius mortuos ſepeliuit, vt decreuit Melchias Summus Pōt.in 13.q.2.c.placuit,& videas.c.2.de reſt.ſpol.li.6.
Octauò limitabis, vt Eccleſia omnis ſita intra fines
20 diœceſis,† præſumatur Epiſcopo ſubiecta,vt fuit decretum in c.cōſtitutus,de religio.domi.& 16.q.7.omnes baſilicæ,quod ſecus eſt in alio prælato,vt c. vlt. in prin.& quod ibi not.gl.in verb.ſit ſitum,& cæteri ſcribentes, de off. Archid.

21 Nonò fallit,† ſi Eccleſia ædificata ſit de fructibus eccleſiaſticis,preſumatur ab Epiſcopo fuiſſe ſubiectā illi Eccleſiæ, de cuius fructibus eſt conſtituta. 3. q. 2. apoſtolicos,cum glo. in ver.tradat.
22 Decimo velim limites, † vt Eccleſia præſumatur ſubiecta Epiſcopo ex eo, quòd ei det aliquid epiſcopale vt docuit Abb.in c.in cauſa.nu.5.de cau. poſſ.& propr.ita quoque reſpondit Feder.de ſen.conſil.130. factum eſt tale, quædam domus.
23 Vndecimò fallit, † vt ratione feudi Eccleſia laico præſumatur ſubiecta,vt videre eſt ex c.ſolitæ,de maio.& obed.atq; conſulendo tradidit Natt.in cōſ.508. ſuperioribus annis. nu. 31.

CONCLVSIO DLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Eccleſiarum vnio quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiarum vnio probari debet per ſcripturam.*
2 *Eccleſiarum vnio non præſumitur nec probatur ex præſcriptione aliqua,niſi tanti temporis, cuius initij memoria non extet in contrarium,intellige vt nu.6.*
3 *Clericus ſi poſſideat duas Eccleſias longo tempore patiente ſuperiore præſumitur facta vnio, licet aliter de vnione probari non poſſit.*
4 *Eccleſiarum vnio ex diutina temporis præſcriptione præſumitur facta conſenſu Epiſcopi, & Capituli.*
5 *Vnionem factam eſſe non præſumitur ex longo tempore, & patientia ſuperioris.*
7 *Eccleſiarum vnio non præſumitur ex ſola antiquitate, ſed cum ipſa apparere debet clericum illas Eccleſias poſſediſſe tanquam vnitas.*

1 Eccleſiarum vnio probari debet †per ſcripturam: ita cōſultus reſpondit Crau.in conſ.258.nu. 11. nam cum ſit ſpecies quędam alienationis vnio, ſcriptura omninò in ea requiritur:vt conſtitutum eſt in c. ſine exceptione. 12.q. 2.& in c.1.de reb.eccl. nō alie.li.6. & id ſenſit gl. in c.1.§.poſtquā,in verb.in ſcrip.in 9.caſu, de cenſib. lib.6. cui ſe ſubſcripſit Alexand. conſil. 219. colum. 5.vol.6. num. 13.
Concluſionem ampliabis,vt nec vnio pręſumatur,
2 nec probetur ex præſcriptione aliqua,† niſi tanti temporis ſit præſcriptio cuius initij memoria nō extat in contrarium,vt docuit Crauet.in d.conſ 258.nu. 11.& in hanc deſcendit ſententiam Io. Andr. in regula qui cōtra, in mercur. & tradidit Card.in clem.1.§.ad hęc de ſtatu mon. cui opinioni accedit Abb. in conſ. 38. col.2.& in d.conſ.106.circ.fi.lib.2.vnde merito fit, vt
3 † ſi clericus poſſideat duas eccleſias longo tempore patiente ſuperiore præſumatur facta vnio, licet aliter de vnione probari nō poſſit;ita conſuluit Arch. cōſi. 161.incip.in quæſtione eccleſiæ, ad fi.quem ſequitur Iaſ.conſ.176.nu.2.vol.2.atq; Tiraq.tract. præſcrip.in verbo,per 10.annos verſ.21.Dec.etiam cōſ. 409. viſo conſ.col.1.& Rom.conſ. 275. quoad primū,an Abb. nu.3.& Gemi.in conſ.87.apparet quædam vnio,in 2. dub. Alex.in cōſ.219.Ponderatis his,n.13.vol.6. & in conſ.79.circa primum,poſt nu.4.vol.1.Iaſ.in l.ſciēdū col.6.verſ.ſeptimò facit.de verb.obl.cū plurimis alijs relatis à Boer.in deciſ.345.nu. 5. & 6.
Velim tamen ſubamplies prędictam ampliationē
4 procedere, † vt ſolùm ex illa diutina tēporis præſcriptione præſumatur facta conſenſu epiſcopi, & capituli,qui requirebāt, vt auctor eſt Tiraq.vbi ſupra, & p multa inſigniter voluit Alex.in d.conſ.219. Pōderatis his.col.3.ver.corroborant prædicta.lib.6.ꝙ & ſenſit Abb.in conſ.106.prius iuxta ordinem.cir. fi. vol. 2.
Verùm

5 Verùm non præſumi vnionem factã ex longo tẽ-
pore,& patiẽtia ſuperioris, apertiſſimè tradidit Alex.
ſibi ipſe contrarius in conſil. 70. in cauſa inter domi-
num.poſt nu.12.verſ.& ſic patet. vol. 3.
Intelliges prędictam ampliationem tum maximè
6 procedere,† quando tractatur de vnione vnius eccle-
ſiæ curatæ ad aliam eccleſiam curatã,ita cauit Crau.
d.conſ.258.nu.11.cum ibi adductis ab eo,& itẽ alios
retulit Io.And.in Merc.reg.qui contra.citauit quoq;
Cardi.in clem.1.§.ad hoc.de ſtat.monach. in mediũ
etiam protulit.Abb.conſ.38.col.2.& Alex. recenſuit
conſ.70.col.pen.verſ.ortius dixit.lib.3.
Limita cõcluſionem , & ampliationem veras eſſe,
quãdo cum antiquitate temporis interuenerit etiam
7 factum hominis,vtſcilicet appareat clericũ illas ec-
cleſias poſſediſſe tanquam vnitas : cæteroqui ex ſola
antiquitate non præſumeretur.ita Ripa ſcripſit in l.1.
col.19 nu.104.ff ſol. matr. quem ad hoc ſequit̃ Crau.
in tract.de antiq.temp.in 3.par.§.vlt.nu.40. Reliqua
explicabuntur in concluſione tertia.

CONCLVSIO DLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Eccleſiasticæ res an præſumantur lædi à cõiunctis perſonis.

SVMMARIVM.

1 Res, ſi dubitetur res quæſitas à prælato, fuiſſe quæſitas poſt adeptum beneficium, vel ante, in dubio præſumptio erit pro eccleſia.

2 Eccleſiaſticæ res potius prę ſumuntur lędi à coniunctis perſonis, quam ab alijs.

Epiſcopus propinquis ſuis pro ratione, & neceſſitate exigẽte alimenta ſubminiſtrare deuincitur. ibid.

3 Eccleſia dicitur conſtructa ab illo populo, vel ab illis parochianis, vbi conſtructa eſt.

4 Actus vbi requirit impenſam, & reperitur factus, & neſcitur a quo, præſumatur factus ab eo cuius intereſt.

5 Eccleſiæ ſiue capellæ monachorum ſubſũt ordinarijs quoad vtranq; legem, niſi probentur exemptæ per præſcriptionem vel priuilegia.

6 Epiſcopum ſciuiſſe eccleſiam fuiſſe interdictam, cui incumbat onus probandi.

Ex bonis eccleſiæ prælatũ acquiſiuiſſe bona ſi qs
dicat,& alius contendat ſibi cõparaſſe ex bo-
nis paternis,cui incumbat onus, dictum eſt vberrimè
ſupr.in concl.Bona Prælati. & tradidit Fran. Aret. in
1 cõſ.31.n.1.& 6.vbi dicit,† ꝙ ſi dubitetur,quæ res quæ-
ſitæ à prælato fuerint quæſitæ poſt adeptũ benefi-
cium,vel ante. in dubio præſumptio erit ꝓ eccleſia,
idẽ tenet Bal.in auth.licẽtia.C.de epiſ.& cler.ver ſed
reuoco in dubiũ.Nec illud,ad rẽ noſtrã maximè pti-
2 nens è medio relinquã,eccleſiaſticas res potius† præ-
ſumi lædi à coniunctis perſonis,quã ab alijs,vt ſanci-
tum eſt in c.peruenit.1.q.3.c.epiſcopus.10 q.2 Quan-
do epiſcopus propinquos ſuos pro ratione, & neceſ-
ſitate exigente alimenta ſubminiſtrare deuinciatur,
c.non ſatis.86.diſti.d.c.epiſcopus, & tradidit Luc. de
Pen.in l.quemadmodum.nu.96.C.de agr.& cenſ.lib.
11.c.vlt.extra de conuerſ.fidei.c.decenter.89. diſt.
Neq; prætererim eccleſiam dicendam conſtructã
3 eſſe † ab illo populo, vel ab illis parochianis, vbi eſt
conſtructa eccleſia, vt teſtis eſt Lamber. de iure patr.
artic.11.q.prin.2.par.1.lib cui accedit Roch. de Cur.
de iur.patrõ.in verb.conſtruxit.nu.28.verſi.28.quæro
vbi ita decentem teſtatur Abb.in cõſ.106.incip.prius
iuxt.ordinem in prin. & in fi.vol.2.& in c.querelam.
de electio. Ad quod confirmandum illud adduci po-
4 teſt † quod vbi actus requirit impenſam, & reperitur
factus,& neſcitur à quo,præſumatur factus ab eo, cu-
ius intereſt, vt tradit Lamber.& Roch. vbi ſupra in
dictis locis ita Bart.docuit in l.cum ſeruus.ff.de verb.
obli.quod comprobat per caſum eximium,& ſingu-
larem in l.vlt.C.de aliment.pupill.præſtan.ſed popu-
li intereſt habere eccleſiam, igitur,& c.quod etiã di-
xit Abb.in d.conſ.106.
5 Contentaneum inſtituto noſtro,& illud eſt† vt ec-
cleſiæ,ſiue capellæ monachorum ſubſint ordinarijs
quoad vtranq; legem,niſi probetur exemptæ per prę-
ſcriptionem,vel priuilegia,vt auctor eſt Bal.in c. au-
ditis.nu.1.de præſcrip.& retulimus ſupra in cõcluſio-
ne Capella.
Sed illud quiſpiam à me quęſierit eccleſiam inter-
6 dictam fuiſſe aſſerenti, quod Epiſcopus ſciuerit † cui
incumbat onus probandi iſtiuſmodi, ad hanc rẽ con
ſilat Feder.de ſen.in conſ.231. in aliqua ciuitate.vbi
ſub nu.2.verſ.ſi ex vicinitate: ait ex paruo loci inter-
uallo præſumi Epiſcopum ſciuiſſe: vndè illi incum-
bit onus probandi,ſecus autem ſi longius abfuerit,vt
ibidem idem aſſerit.

CONCLVSIO DLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Eccleſia an Parochialis probetur ex eo, quod habeat parochiam ad eius curam deputatam.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia probatur parochialis ex eo, quod habet parochiam ad eius curam deputatam.

2 Eccleſiæ parochiales probantur eo quod curam habeant.

3 Eccleſia maximè parochialis probatur, quando quis in ea tenetur miniſtrare, vel recipere ſacramenta eccleſiaſtica, baptizare, confiteri, ſepelire, & alia id genus.

4 Eccleſia en parochialis probatur, qua quis recepit ſalutis pabulum.

5 Eccleſia parochialis non cenſetur, quæ curam tantum habet nomine, & habitu, non re, & actu.

6 Parochianum alicuius eccleſiæ aliquem eſſe probatur ex eo quod per totum anni habitet in parochia, vel pro maiori parte, & ibi audiat diuina, & a Rectore Eccleſię recipiat eccleſiaſtica ſacramenta.

7 Parochianus non probatur, qui in parochia habitat cauſa recreationis, vel ob aliam cauſam temporalem ſtatim reuerſurus ad propriam parochiam.

1 Eccleſia probat̃ parochialis ex eo, † quod
habeât parochiam ad eius curam
deputatam: vt loquutus eſt Panorm.in c.extirpandæ.
in repet.§.qui verò.nu.10.verſ.venio nunc ad aliquas
quæſtiones de præben. Rebuff.in tract.de nominat.q.
16.princ.nu.9.& reſpondit Hiero Gig.in conſ.56. nu.
3.& tradidit Io.de Sel.in trac.de beneſ.par.3.q.42.nu.
6. & dicens eccleſiam eſſe parochialem probare de-
bet,vt ait idem Rebuf.in pract.benef. de nõ promou.
int.ann.nu.7.verſ.tertio habet locum.
2 Concluſionem primo ampliabis, † vt parochiales
probentur eo,quòd curam habeant:ita ſenſit Cardin.
in capit. quia. colum. 3.quæſt. 3. de cleric. non reſi-
dend.
Secũdò ampliare poteris,vt maximè probetur, qñ
3 quis in ea tenetur miniſtrare, † vel recipere ſacramẽ-
ta eccleſiaſtica,vt baptizare,cõfiteri,ſepelire, & alia
id genus,vt inquit Panorm.in c.de multa.col.vlt. nu.
24.ver.vlt.quęritur,de præben. per gl.in clem.dudum
in verb.impendant.de ſepultur.& fuit conſtitutum in
c.cum quis.de ſepultu.lib.6. Et vt parochi diebus do-

monicis rem diuinam audiant.c.vt dominicis, de pa roch.& ex alijs,quæ doct.tradunt in rub.illius titu. & cõſulas Rom.in conſ. 3•6. circa primum cõſultationis articulum,& videas Rebuff.vbi ſupra.nu. 10.

4 Tertiò velim amplies,† vt ea probetur parochialis eccleſia,qua quis recipit ſalutis pabulum: vt ſapienter dixit Leo Pont.Max.in c.1.de ſepult.& Alex.in c de his.primo reſpon.eod. tit. de ſepult. vt etiam ſcripſit Petr.de Vbal.in tract.de canon.epiſc.& parochial. c. 7.num. 1.

Ad hæc tamen conſulas à nobis tradita ſupra in concl.Curator.& in concl.Cura.

Concluſionem limitabis, vt locum ſibi non vendicet,ſi† curam tantùm habeat nomine, & habitu,

5 non re,& actu:vt me docuit Bart.in l.ſi is,qui tres, §. cum qui.ff.de excuſat.tutorum,cui accedit Abb.in c. de multa.in fi.de præbend.& ibi Innoc. quod & probauit Cardin.in clem.1.quæſtio.21.de offic.vicar.vbi planè tenet eccleſiam curatam probari, ſi ſit actu, & habitu curata ſimul,& non habitu tantùm.

Ex his poteſt colligi parochianum alicuius eccle-

6 ſiæ probari ex eo,†quòd per totum annum habitet in parochia.ita dixit Innoc.in cap.2.de decim. vel quãdo habitat pro maiori parte anni, & ibi audiat diuina,& à rectore eccleſiæ ibi recipiat eccleſiaſtica ſacramenta, & quando à Rectore eccleſiæ ſpiritualia ſibi miniſtrentur, & eidem rectori in foro pœnitentiali confiteatur,& à tali rectore prædicationes audiat, & verba Dei,quæ proponuntur. ad quod ſpectat. c. vlt. de paroch.& huc pertinet,quod obſeruauit. Paul. de Elcaz.in clem.dudum.§.rerum, ſuper ver. parochialibus ſacerdotibus, quem refert, & ſequitur Petr. de Vbald.in d.tract.de cano.epiſc.paroch.cap.7.num.2. & ſenſit Ioan.de Sel.in tract.de benef.par.3. quæſtio. 42.num.7.

Hoc poſtremo loco à nobis traditum ſic velim intelligas,vt ſi is parochianus habitet de facto in parochia animo manendi, adeò vt verè ibi ſit tranſlatus, non iuris fictione;ſiue percipiat diuina,ſiue non.cap.

7 ſi quis tranſlatus. 21. q. 2. † ſecus autem, ſi acceſſerit cauſa recreationis, vel ob aliam cauſam temporalẽ, ſtatim reuerſurus ad propriam parochiam: nam tunc parochianus non probabitur:ita prodidit Beat. Ant. in tract.de excom.c.54.num.5.verſ. quis intelligatur, & idem Ioan.de Sel.in d.tractat. de benef. d. par.3.d. quæſt.42.d.num.7.

CONCLVSIO DXC.

ARGVMENTVM.

Aedificium vendicans, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Aedificium vendicans.ſufficit quod probet dominium inferioris partis ædificij, vel ſoli.*

2 *Aedificium idoneum eſſe,vel non in materia damni infecti, quo pacto probari, & articulari debeat, vide remiſſiue.*

Aedificium vendicans, non habet neceſſe probare ſe ædificaſ-

1 ſe,vel de ſuo mandato ædificatum eſſe, † ſed ſufficit probare dominium inferioris partis ædificij, vel ſoli: ita ſenſit Bald.in l.ſi inferiorem.nu.1. C. de rei ven.

2 Quo pacto autem ædificium ſit idoneum necne in materia damni infecti probari, & articulari debeat: conſulendus erit. I.C.in l.ſi communis parietis, cum duabus.l.ſequentib.ff.de dam.infect.& Bart. in d. l. ſi communis.num. 1.

CONCLVSIO DXCI.

ARGVMENTVM.

Electionem factam non fuiſſe debitis ſeruatis ſolemnitatibus,qui probare teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Electionem aduerſarij mei ſi petam deleri,licet probetur de non iure ipſius,ſi non probem de iure meo ſuccumbam, nec delebitur electio.*

2 *Electionem factam non fuiſſe debitis ſeruatis ſolemnitatibus,ſi quis dicat,& alius neget, quis probare teneatur.*

3 *Sicut quis non cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis,quãdo eſt in quaſi poſſeſſione, ſic non cogitur quando eſt in ſtatu confirmationis, niſi fuiſſet appellatum.*

4 *Electo ſufficit probare,tempore electionis,eligentes poſſediſſe ius eligendi.*

Electionem aduerſarij mei ſi petã deleri,& electionem in cau-

1 ſam confirmare,†licet probetur de non iure aduerſarij,tamen ſi non probem de iure meo,ſuccumbã, nec delebitur electio:ita tradidit Bal.in c.cum Bertoldus, nu.19.ext.de ſent.& re iud.per tex.ibid.in fi.

Præterea electionem factam non fuiſſe debitis ſer-

2 uatis ſolẽnitatibus,ſi quis dicat, & alius neget, † quiſnam teneatur probare, Anton. de Butr. te docebit in c.cum dilecti,num.52.de elect.vbi ait, vtendum eſſe hac diſtinctione: vt cum quæratur,an opponens defectum electionis debeat probare.dicendum ſit, quod aut opponitur defectus formæ, aut defectus perſonæ, ſi opponatur defectus formæ,aut opponitur poſt electionem,& cõfirmationem, & opponens debet probare:vt eſt caſus in d.c.cum dilecti, & aſſeruit Anto. vbi ſupra,& Innoc.plenè probat in c.ſuper his, de accuſat. & ſequutus eſt Compoſtel. in c.quod ſicut, de

3 election.facit ad hoc,quia † ſicut quis non cogitur dicere titulum ſuę poſſeſſionis,quando eſt in quaſi poſſeſſione.l.cogi.C.de petit.hæred.ſic non cogitur,quãdo eſt in ſtatu confirmationis, niſi fuiſſet appellatum quo caſu grauatur onere probandi: quia prius grauabatur,quia pro confirmatione præſumitur:vt teſtatur idem D.Ant. vbi ſupra.nu.52. Quandoque verò opponitur defectus formæ ante electionem, & confirmationem,& D.Butr.vbi ſupra.d.nu.15.in ea eſt ſententia,vt exiſtimet grauari onere probandi,dicentem electionem ſolemnem,& comprobauit Compoſt: in c.quod ſicut,de elect.& adeas plenè Innoc.in c.ſuper his,de accuſ.& Butr.vbi ſup.& n.51.52.& 53.de elec.

4 Electo autem ſufficit probare, †tempore electionis, eligentes poſſediſſe ius eligendi:vt voluit Bal.in cap. querelam.nu.1.ext.de elect. per text. ibi.

CONCLVSIO DXCII.

ARGVMENTVM.

An in probãda electione,& in cauſa electionis admittatur teſtimonium populi, & Regis.

SVMMARIVM.

1 *In probanda electione, & in cauſa electionis teſtimonium populi,& Regis admittitur,ſed illi intereſſe non poſſunt electioni.*

2 *Capitulum teſtificari poteſt in electione ſe talem nõ elegiſſe.*

3 *Teſtibus deponentibus ſuper actu electionis creditur, poſt publi-*

publicationem eiuſdem, licet illi electioni intereſſe nõ potuerint.
4 *Electio alicuius ſi reperiatur deleta, præſumitur in dubio deleta vitio fortunæ, non autem perſonæ.*

1 Teſtimonium populi, & Regis † admittitur in probãda
electione, & in cauſa electionis, iux. ſententiã Anch.
in c. cum olim, de dol. & contum. nu. 6. per illũ text. in
ve. præſertim. Limita tamen, vt illi intereſſe nõ poſ-
ſint electioni, vt ibid. ait Anch. in d. c. cum olim nu.
6. & c. maſſana. & c. ſacroſancta, extr. de elect.
2 Concluſionem amphabis, † vt etiam capitulũ poſ-
ſit teſtificari in electione, ſe talem non elegiſſe, vt cõ-
ſtitutũ eſt in d. c. cũ olim. verſ. præſertim, & ibi Anch.
num. 7. de dol. & contum.
Quinetiã teſtibus deponentibus ſuper actu electio
3 nis credi † poſt publicationẽ eiuſdẽ, licet illi electio-
ni intereſſe nõ potuerint, præcipuè vbi dictis illorum
nullus reſiſtat, traditum eſt à Butr. c. cum olim. nu. 19.
d. tit. de dol. & contum.
At quid erit agẽdum, ſi electio alicuius reperiatur
4 deleta; Dicendum eſt, † præſumi in dubio deletam vi-
tio fortunæ, nõ autem perſonæ: cum ſit hæc interpre-
tatio benignior, quam quidem interpretationem ac-
cipiendam reſpondit Vlp. I.C. in l. ſi præſes. ff. de pen.
ad quod confert glo. in §. ſuſpectus. inſt. de ſuſpect. tu-
tor. vt tradidit Alc. in tract. de præſumpt. regul. 3. præ-
ſumpt. 19. nu. 4.

CONCLVSIO DXCIII.

ARGVMENTVM.

Electus ad aliquod officium, an præſumatur ad illud dignus, & idoneus.

SVMMARIVM.

1 *Electus ad aliquod officiũ ad illud dignus, & idoneus præſumitur.*
2 *Pro integritate, & ſanctimonia Romani Pontificis præſumitur, & etiam pro Epiſcopo, & ſacerdotibus; & pro magiſtratibus electis.*
3 *Doctor præſumitur eſſe peritus, & in legibus verſatus.*
4 *Pro electo ad publicum munus præſumitur, quod ipſe nec fallat, nec fallatur.*
5 *Electus præſumitur, quod ſit gratus eligenti, & cogente reuerentia eius voluntatibus obediat.*
Ambaſciatores electi a Principe præſumuntur grati Principi ibid.
6 *Electus ſi malè electus fuerit, præſumiĩ ad illud indignus.*
7 *Præſumptio ſufficientiæ, et quod electus ſit dignus ad illud, ad quod electus eſt, recipit probationem in contrarium.*
8 *Prælati ſi inſufficientes reperiantĩ, debent omnino remoueri, & deponi ab officio, ad quod tanquã idonei electi ſũt.*
9 *Medicus propter inſufficientiam remouetur, & et Doctor.*
10 *Electi remoueri poſſunt, ſi ex poſt facto inſufficientes reperti ſunt, etiam ſi ab initio fuerint habiles, & ſufficientes.*
11 *Iudices propter longam ægritudinem debent remoueri.*
12 *Epiſcopi quamuis inhabiles propter ægritudinem nõ remouentur.*
13 *Electi ad officium, quod magis datur propter dignitatem, quam propter onus annexum, & quod eſt ſua natura perpetuum propter ægritudinem, ſiue inhabilitatem ſuperuenientem non debent remoueri.*
14 *Iudices propter ægritudinem longam remouentur ab officio, quod principaliter datur propter exercitium.*
15 *Ad Principes omnino cura ſpectat prouidendi illis, qui in eiuſdẽ ſeruitijs deditius fuerunt, & in illis conſumpſerunt.*
16 *Omnis qui aliquam alicui præſtitit operam egregiã, omnino remunerari debet.*

1 Electus ad aliquod officiũ † præſumitur ad
illud dignus, & idoneus, quia eo ipſo,
ſo, q̃ ſit electus præſumitĩ melior alijs, vt ſancitum eſt
in c. miramur. 61. diſt. licet alibi dicatĩ, nõ debere ma-
gis præſumi pro aliquo, eo quòd dignitatẽ habeat, vt
habemus ex c. illud. 8. q. 1. Verũtamen ex cõcluſione
2 fit, vt præſumatĩ pro integritate, † & ſanctimonia Ro
mani Põtificis, vt teſtatur Symmachus Pont. Max. in
c. non nos. 40. diſt. & ideò etiã præſumitur pro Epiſco-
po, & ſacerdotib. vt videre eſt ex c. abſit. 11. q. 3. quin
& pro magiſtratibus electis, vt ait Imp in auth. vt de-
fun. ſeu fun. in prin. Itidem pro doctore eſſe peritũ, &
3 † in legibus verſatum, vt colligitur ex reſcripto Impe.
Valẽt. in l. vn. C. de profeſ. qui in vrbe Cõſtan. lib. 12.
& in l. 1. §. ſed cum ſit neceſſariũ. C. de Iuſtin. C. con-
firman. præſumitur quoq; pro electo ad publicũ mu-
4 nus, † q̃ ipſe nec fallat, nec fallatur, vt reſcripſit Imp.
Iulianus. in l. 2. C. de põderat. & auri illat. lib. 10. & vt
ſemel dicã præſumuntur pro peritis in arte, & proptereà
illis creditur, vt dixit Imp. in l. ſemel. C. de re milit. lib.
12. quod ẽt placuit Bal. in c. cum inter canonicos. poſt
nu. 2. de elect. & tradidere recẽtiores in l. 1. §. vlt. & ibi
latè Alc. ff. de verb. obl. addas contex. & quod ibi no-
tat Bart. in l. 1. num. 4. ff. de ven. inſpi. & Bart. in proce.
ff. forum. circ. fi. prin. & quæ obſeruauit Hipp. in l. vlt. n.
67. vbi multa congerit. ff. ad l. Corn. de ſicar. & quod
conſuluit Alex. in conſ. 179. viſa ſcriptura priuata, vt
dicitur. col. 3. poſt nu. 9. lib. 2. & quæ latè proſequitur.
Alc. de præſump. reg. 3. præſump. 19. per tot.
Amplies velim concluſionem vt non ſolùm præ-
ſumatur pro electo ſcilicet, quod ſit ſufficiens, & di-
5 gnus, vt ſup. deduximus, † ſed vt præſumatur, q̃ ſit gra-
tus eligenti, & cogente reuerentia eius voluntatibus
obediat, vt in cap. illud. 8. q. 2. Vndè ſi Princeps eligat
aliquos legatos, quos Ambaſciatores vulgo vocant,
præſumatur pro ſufficiẽtia ipſorum, & quòd ſint grati
Principi, vt eſt tex. in l. inter claras. §. liquet. in fi. C. de
ſum. trin. & fid. cath. & ibi Albe. de Roſà, & meminit
Alc. tit. de præſump. reg. 3. nu. 4. præſump. 19.
6 Primò limitabis non habere locũ † ſi male electus
fuerit, nam tunc ad illud præſumitur indignus. 1. q. 1.
c. non eſt. cum ibi notat, & dixit Luc. de Pen. in l. quẽ-
admodum. C. de agr. & cenſ. lib. 10. nu. 224.
7 Secundò limitare poteris, † vt talis præſumptio ſuf-
ficientiæ, & quòd dignus ſit ad illud, ad quod electus
eſt, recipiat probationẽ in cõtrarium, vnde ſi poſt ele-
ctionẽ probetur inſufficiens, deberet remoueri, vt re-
ſpondit Modeſti. in l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de
8 muner. & honor. Et idem etiam eſt in prælatis, † qui
ſi inſufficientes reperiantĩ, debent omnino remoueri,
& deponi ab officio, ad quod tanquam idonei electi
* ſunt, vt dixit gl. * communiter approbata in c. 1. verſi.
inſufficientem. de renun. lib. 6.
Sublimita tamen hoc non procedere in Sum. Põt.
vt voluit d. glo. & proba. Alc. de præſumpt. reg. 3. præ-
ſumpt. 19. nu. 6.
Verũ, vt prædicta ſecunda limitatio corroboretur,
in medium profero id, quod reſpondit Vlp. in l. ſed, vt
reprobari. ff. de excuſ. tut. vbi Nicol. de Neap. & Bald.
9 quo in loco cauit I.C. † medicum pp inſufficientiam
remoueri, q̃ idem dicendum eſt in Doctore, vt ſanxit
Imper. Gordian. in l. 2. C. de profeſ. & medi. lib. 10. &
tradidit Abb. in c. quoniam in fi. de magiſt. & in c. cũ
venerabilis. in fi. nu. 55. vbi recentiores. de except.
Subamplia eo vſq; dictam ſecundã limitationẽ p-
cedere, vt ẽt remoueri poſſint, ſi ex poſt facto inſuffi-
10 cientes reperti ſint, † ẽt ſi ab initio fuerint habiles, &
ſufficiẽtes, vt cõſtituere Imp. Valent. Theodoſ. & Ar-
cad. in l. ſi quos iudices. C. de offi. præfec. prætor. oriẽ.
11 vel Illyri, & ibi Alb. de Roſa. & Saly. † vbi Iudices pp
longam ægritudinem debent remoueri, & per ea, quæ
notant recentiores in c. ſi pro debilitate. de off. deleg.
& in l. 1. ff. de off. eius, cui, & in l. ſi longius. de re iud.

Digitized by Google

Sed in hac re, vt aliter ſentiam, ſuadet Greg. Pont.
Max. in c. quamuis. 7. q. 1. & ibi Arch. et quod notatur
22 in c. 1. de paroch. vbi †epiſcopi quamuis inhabili pro
pter ægritudinem non remouentur. quibus congruit,
quod obſeruauit Bar. in l. 1. §. diuus per illũ text. ff. de
var. & extraordin. cognitio. vbi debetur honorarium
Aduocatis, & Iudicibus, dummodo per ipſos nõ ſtet,
quominus ſeruiant.

Has tñ diſſentientes ſnĩas ſic conciliabis, nam aut
23 loquuntur de officio, †quod magis datur ꝓpter digni-
tatem, quam propter onus annexum, & ꝙ eſt ſua natu
ra perpetuum, & tunc non debent propter ægritudi-
nem, ſeu inhabilitatem ſuperuenientem remoueri: vt
colligitur ex c. grãdi, de ſuppl. neglig. prælat. in 6. Aut
24 loquitur de officio, † quod datur principaliter ꝓpter
exercitium, veluti de officio iudicaturæ, & tunc pro-
cedit d. l. ſi quis. C. de offi. præfec. prætor. orien. vbi ꝓp
ægritudinem longam remouentur Iudices. Debẽt tñ
habere integrum ſtipendium illius anni, in quo inha-
bilitas ſuperuenit. vt docuit Bar. in d. l. 1. §. diuus. ff. de
vat. & extraord. qui ſi diutius fuerint in ſeruitijs Prin-
cipis, & in illis conſenuerint, aut aliquid impedimẽ-
ti, vt morbũ contraxerint, propter quod inſufficientes
25 facti ſint, † Spectat omnino ad Principes cura, ut eis
prouideãt, ne in ſenectute egeãt: vt habemus à Paulo
in l. Lucius. ibi, veteranis. in pręm. aſſig. ff. de euic.

Videat ergo ſuperiores tam ſeculares, quàm eccle-
ſiaſticos, qui poſtquã ſubditos continua fatigatione,
& aſſiduis laboribus extenuarint, eneruarint, & vigi-
lijs continuis neruos omnino exercuerint, ipſos non
ſolùm digna laborum accepta remuneratione dimit
tant, ſed defraudatos ſua mercede licèt tenui, & exi-
gua, longius à ſe ſua auctoritate ꝓpellant: & hoc ſpe-
26 cie, neſcio cuius religionis fictę me hercule ſteti, †cũ
tamen omnis, qui aliquam alicui præſtiterit operam
egregiam, omnino remunerari deberet: vt egregiè at-
teſtatur Greg. ſum. Pont. in c. eccleſiaſticis. 12. q. 2. vbi
ait Põtifex, quem benemeritum de Eccleſia, omnino
de eius bonis remunerationem accipere debere, etiã
cum alienatione rerum eccleſiaſticarum, quod idem
cauit Pſalmiſta. Inclinauit cor meum ad obſeruandũ
mandata tua propter retributionem. Et quam omni-
bus execranda ſit ingratitudo, quamque deteſtabilis,
vbiq; ſatis obuium eſt, quàm vt à me longiori ſermo-
ne planum fiat.

CONCLVSIO DXCIV.

ARGVMENTVM.

Eligẽtium vbi maior eſt numerus, an ibi melius præſumatur zelus.

SVMMARIVM.

1 *Eligentium vbi maior numerus eſt, ibi melior præſumitur zelus.*
2 *Electio facta per viros prudentes melior eſt, quàm ea, cui interſunt vulgares, & plebei, præſumitur minus pro toto populo, quam pro aliquibus prudentibus de populo.*
3 *Electus ab aliquo præſumitur electus ab illo, qui eligẽti poteſtatem tribuit.*
4 *Cõmunis ſi dederet aliquibus poteſtatem eligendi Rectorẽ, ille qui electus eſt, cenſetur electus ab vniuerſitate.*
5 *Illi quibus data eſt à Communitate poteſtas eligẽdi, ſi ſemel elegerant etiam inhabilem, non poſſunt iterum eligere.*
6 *Epiſcopus indigno beneficium conferens, priuatur poteſtate conferendi illa vice.*
7 *Executores teſtamenti quibus data eſt poteſtas diſtribuẽdi inter pauperes, non poſſunt eligere illum, quem teſtator eligere non poterat, nec quem veriſimiliter non erat electurus.*
8 *Executoribus teſtamẽti ſi data eſt poteſtas diſtribuendi in pias cauſas, vt eis videbitur, de illo non habebit Epiſcopus quartam.*
9 *Quando relinquitur fratribus minoribus, vel alijs mendicantibus, tunc Epiſcopi quarta debetur.*

1 Eligentium vbi maior eſt numerus ibi †melior præſumitur zelus: vt ait Greg. Pont. Max. in c. Eccleſia veſtra. il 2. ex. de
elect. & Inn. IIII. in c. ſi quãdo. de elect. in 6. & memi-
nit Alc. de præſump. reg. 1. præſump. 51. nu. 1. & Imo.
in c. dudum il 1. nu. 2 eod. tit. de elect.

Ampliabis, & intelliges cõcluſionẽ maximè pro-
2 cedere in electione facta per viros prudẽtes; †qui a na-
turaliter in eis melior opinio, potior eſt, quàm in de-
ctione, cui interſint vulgares et plebei; per ea quę no-
tat Abb. in c. 2. in fi. de elect. vbi dicit, quòd præſumit
minus pro toto populo, quàm pro aliquibus pruden-
tibus de populo, quia in toto populo reperiſtur mul-
ti vtiles quidem, ſed non habentes certum rationis iu-
dicium, & ideò corruptibiles, vt & aſſerunt idem Al.
de præſum. reg. 1. præſump. 51. nu. 2.

3 His proximum eſt illud, † vt electus ab aliquo præ-
ſumatur electus ab illo, qui eligẽti poteſtatem tribuit:
vt auctor eſt Paul. Caſt. in l. vnum ex familia. §. ſi de
falcidia. nu. 2. & 3. ff. de leg. 2. & ſic ille eligens vel no-
minans dicitur exercere nudum miniſterium, & nu-
lum ius tribuit, ſed omne ius habet electus ab illo, qui
poteſtatem dedit elect. Caſtr. vbi ſupra.

Ex hoc illud exijt vt ſi cõmunitas dederit aliqbus
4 poteſtatẽ eligendi rectorem, †ille qui electus eſt, cẽſei
electus ab vniuerſitate: ita cautum eſt à Pau. in l. item
eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nomi
ne, vt ẽt obſeruauit Accurſ in l. apertiſſimi. in ver. de-
legati. C. de iud. cuius doctrinã, vt ſingularem & exi-
miam ad hanc rẽ adduxit Emmanuel de Clar. Aquis
in ſing. 250. ꝙ & placuit Bart. in d. l. vnum ex familia.
in d. §. de falcidia. nu. 1. ff. eo. de leg. 2. quem refert, &
ſequitẽ Dec. in conſ. 43. in caſu propoſito. nu. 8. verſi.
5 hoc idẽ comprobatur. Ex quo ſequitur, † vt ſi eorum
electio non valeret, vt ſi eligerent inhabilẽ, nõ poſsẽt
iterum eligere, tanquam functi ſint officio ſuo; & ea
vice eligendi poteſtate priuantur, ſicut iudex delega-
tus, qui tulit ſententiam nullã. l. iudex poſtquam. de re
iud. vt aſſeruit Caſt. vbi ſupr. nu. 3. quod & cõprobauit
Bart. in l. 2. §. 1. ver. quæro quid in electione perſona-
rũ. ff. de off. leg. Dec. et ſenſit in conſ. 522. in cauſa ele-
ctionis. nu. 7. per c. dudũ. il 1. de elect. idẽ ſenſit Marc.
Mant. in ſing. 138. in conſ. noſtro. Quemadmodum ẽt
6 †Epiſcopus indigno beneficium conferens priuatur
poteſtate conferendi illa vice: vt docuit tex. cap. cum
in cunctis. §. vlt. in prin. de elect. cui adhæret idẽ Mãt.
in d. ſingul. 138. in fi. & Natt. in conſ. 244. nu. 4. ſed de
hoc articulo videas Bar. in l. 2. ff. de optio. leg. vbi la-
tè diſtinguit.

Ex ſuperiore doctrina in cõcluſione nuper à nobis
7 tradita multa decidi poſſunt: primò, †vt executores te
ſtamenti, quib. data eſt poteſtas diſtribuẽdi inter pau-
peres, non poſſunt eligere illũ, quem teſtator eligere
non poterat, vt ſpuriũ teſtatoris: & hoc dixit Bart. in l.
vlt. in 2. col. poſt nu. 7. in fi. ff. de his quib. vt indig. per
text. in d. l. vnũ ex familia. §. ſi de falcidia. de leg. 2. &
ſcriptũ reliquit Io. And. in add. ad Spe. tit. de inſtrum.
edit. §. nunc verò aliqua, hoc ẽt confirmauit Bald. in
conſ. 91. vĩ quòd electio facta. vol. 1. & placuit Caſtr.
in d. l. vnũ ex familia. in d. §. ſi de falcidia. nu. 2. ff. de
leg. 2. Itidẽ nec poſſunt eligere illũ, quẽ teſtator veri-
ſimiliter non erat electurus, veluti ſuum inimicũ, vel
ſibi non gratum: permotus auctoritate Scæuolæ in l.
Lucius. la 2. §. Lucius Titius Daman. de leg. 2. & inqę
8 Caſt. vbi ſupra. † quinimo ſi data ſit poteſtas executo
ribus diſtribuẽdi in pias cauſas, vt eis videbitur, & ipſi
partẽ diſtribuant ad tẽplũ conſtruendum, de illo nõ
habebit Epiſcopus quartam, ſicut ſi teſtator expreſsè

in illam

in illam cauſam legaſſet, vt decretũ fuit à Greg. IX.
Pont. Max. in c. vlt. de teſtam. & in hanc conſultũ eſt
ſententiã ab Anch. conſ. 430. quod idem eſſet in eo,
quod relinqueretur ad redemptionem captiuorum.
l. ad declinandam. C. de epiſc. & cler. & aſſeruit Bald.
in conſ. 131. quãodo teſtatur. in fi. lib. 5. Nã tunc quar
ta non debetur. licet de relictis ad talia. debeãt habe-
re quartam. vt decreuit Inn. III. ſum. Pont. in c. requi-
ſiuiſti. d. tit. de teſtam. & tradidit Caſtr. vbi ſupra atq;
voluit Bal. in d. conſ. 131. vol. 5. Quod quidem ſecus
9 eſſet. †quando relinqueretur fratribus minoribus, vel
aliis mendicantibus. Nam tunc Epiſcopo quarta de-
betur: vt aperte ſancitum eſt in c. dudum. in verb. ve-
rùm ne parochiales. in clem. & idem tradidit Bald. in
d. conſ. 131. verſ. fallit hoc.

CONCLVSIO DXCV.

ARGVMENTVM.

Electa perſonæ induſtria an in dubio præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Electa perſonæ induſtria in dubio præſumitur, & etiã ex ſignis argui, & præſumi poteſt.*
2 *Eligens præſumitur ſcire qualitates electi.*
3 *Electa perſonæ induſtria præſumitur, etiam ſi negotium ſit parui momenti.*
Contrarium. nu. 7.
4 *Electa induſtria perſonæ cenſetur, ſi apponatur clauſula, perſonaliter exequaris, vel confidentes de induſtria, ſiue de circumſpectione tua.*
5 *Vbi aliquid eſt datum pro forma etiam ſi videatur modicæ ſolemnitatis, eſt omnino ſeruandum.*
6 *Omiſſio formæ in minima parte proceſſus vitiat proceſſũ.*
8 *Electum eſſe illegitimum opponenti incumbit onus probandi.*
9 *Illegitimus nemo præſumitur, dummodo de matrimonio conſtet.*
10 *Electa in dubio præſumitur via, per quam vtrique parti ſatisfiat.*
11 *Quiſquam non præſumitur eligere viam per quam conuentiones ſuæ ruant.*
12 *Elegiſſe viam quis præſumitur, quæ magis cõferat ad validitatẽ actus, nec eligere eam, per quam impugnet iudicia ſua.*

1 Electa perſonæ induſtria †in dubio præſumi-
tur, ita conſuluere Moder. Pariſ. in conſil.
27. nu. 24. & conſ. 28. nu. 14. quæ ẽt ex ſignis argui, &
præſumi poteſt; quorum vnus eſt propter negotij gra-
uitatem. ita inſigniter docuit Inn. in c. quoniam apo-
ſtolica. nu. 5. & ibi Bal. nu. 7. ext. de offic. & poteſtate
iud. deleg. quibus adhæret Alex. in l. 1. nu. 6. ff. de offi.
2 eius, cui mand. præſertim †cũ eligens præſumatur ſci-
re qualitates electi. vt placuit Inn. in c. cum inter. de
elect. & tradidit Hoſtien. in c. cum terra. de electio. &
Bal. in ſua Marga. in verb. electio, & ibidem Inno. in
c. dudum. il 1. nu. 2. eo. tit. de elect. atque Port. in conſ.
150. num. 14.
Primò amplia, vt præſumatur electã perſonæ indu-
3 ſtria, †ẽt ſi negotium ſit parui momẽti, dummodò in
cõmiſſione ſiue delegatione adſint clauſulæ, diſcre-
tioni tuę, de qua plurimum confidimus; ut atteſtatur
Lud. Rom. conſ. 330. circa primũ propoſitæ conſulta
tionis articulũ. n. 4. ver. 3. qa & potiro, de qua in c. vlt.
§. is autẽ. de offic. deleg. ſequitur Gram. inter conſ. ciui-
lia. conſ. 112. nouit. nu. 6. & quod in dubio cenſeatur
electa perſonæ induſtria, vbi apponitur dictio De, re-
4 ſpondit Burſa. in conſ. 90. nu. 43. lib. 1. †electa ẽt indu-
ſtria perſonæ cenſetur, ſi apponatur clauſula, perſonali-
ter exequaris, itẽ confidentes de induſtria, ſeu de cir-
cumſpectione tua. vt aſſeruit Abbas in d. c. vlt. §. is aũt.
nu. 6. quia aliàs clauſulę prędictæ nihil operarentur, vt
inquit ipſe Abb. in d. c. vlt. § is autem ſub nũ. 6. verſi.
ſed ego puto, quem etiam refert & ſequitur Fely. ibi.
nu. 3. verſ. tñ hoc non obſtante. Bal. & Imol. in l. 1. ff.
5 de lib. & poſthu. vbi dicunt, †quòd vbi aliquid eſt da-
tũ pro forma, ẽt ſi videatur modicæ ſolemnitatis, eſt
omnino ſeruãdum. Nec habet locum Reg. ut de mo-
dico non ſit curandum: vt inquit Abb. cõſ. 93. ſtatutò
ciuitatis. in fi. lib. 1. vbi aſſerit, leuem ſolemnitatẽ ali-
quando eſſe omnino neceſſariã, ut ſatisfiat iuri, quod
& probatur Anto. de Butr. in c. Piſanis ac Lucanis. de
6 reſtit. ubi dicit, †omiſſionem formæ in minima parte
proceſſus vitiare proceſſum, cui ſe ſubſcripſit Ang. in
l. hac conſultiſſima. C qui teſtam. fac. poſſ. in quã ſen-
tentiam plurima congeſſit Tiraq. de iud. in reb. exig.
verſ. 2. eſt te.
Contrarium tamen quoad hanc ampliationẽ ſen-
ſit Inn. in d. § is autem, qui ait; non obſtantibus ſupe
7 rioribus clauſulis † non cẽſeri electam perſonæ indu-
ſtriam in rebus non grauibus, ſed in huius rei explica
tione plurib. non immorabor, cum hãc vberrimè ſi-
mus pſequuti infra in Concl. Induſtria. Conſulas ve-
ro, vt & hoc adiiciam, omnino cõtext. in l. fideicom-
miſſa. § vlt. ff. de leg. 3. atq; Bar. in l. inter artifices. ff. de
ſolu. Vtrum autẽ delegare is poſſit, cuius induſtria eſt
electa, explicabitur infra in d. Cõcl. Induſtria, ubi p-
pria eſt ſedes huius materiæ.
Diſcutiamus, & illud, ſi quis electo opponat, non
eſſe legitimũ ad hoc, ut deleat electio, cuius in unus
8 eſt id probare? Et vt citò me expediam. †opponẽti in-
cũbit onus probandi electũ eſſe illegitimũ, ſed ſi ele-
ctus peteret confirmationẽ. tunc electus debebit ſe p-
bare legitimũ: ita me docuit Io. And. in reg. infamib.
ſub nu. 12. col. 10. verſ. ſoluendo autem dico. de regu.
iur. in 6. & confirmauit hoc idem Ant. de But. in cap.
9 ult. cælum. ult. verſ. ſi ergo petat. de præſump. †quia il-
legitimus nemo præſumitur, dũmodo de matrimo-
nio conſtet; quod late proſequitur Feder. de ſen. in
conſ. 215 atq; Io. Andr. in c. lator. & ibi Hoſt. extr. qui
fil. ſint legit.
Illud poſtremò ſuperpõdij loco in hac noſtra ma-
10 teria adiiciam, ideſt, †electã in dubio præſumi viam,
per quam utriq; parti ſatisfiat: ut habemus à Paul. in
l. adoptiuus. §. 1. in fi. ibi, ſed in re dubia. ff. de rit. nupt.
& colligitur à Bal. in l. bonorum. in 3. q. num. 5. C. qu.
admit. ad bon. poſſ. ꝙ & reſpondendo tradidit Caſtr.
in cõſ. 179. in cauſa, quam magnificus. col. 6. poſt nu.
13. uerſ. breuiter primam partem. lib. 1. quos refert, &
ſequitur Aymo Crau. conſ. 149. nu. 13.
11 Neq; quiſquam prẹſumitur eligere viam, †per quã
conuentiones ſuæ ruant. ut decidit Cachera. in deciſ.
Pedemont. 76. nu. 9. elegiſſe namq; in dubio prẹſumit
eam uiam, per quam illi magis ſit prouiſum: ut rñdit
Zaſ. in cõſ. 15. nu. 55. uol. 1. cum etiam quis præſumat
12 elegiſſe uiam, † quæ magis conferat ad ualiditatem
actus, iuxta ſententiam Corn. in conſ. 74. in litera E.
uol. 2. Nec eligere uiam quis præſumitur, per quã im-
pugnet iudicia ſua: ut cauit Vlp. in l. 3. ff de milit. teſt.
& ſenſit Alc. de præſ. reg. 3. præſump. 35. & rñdit Soc.
iun. in conſ. 128. nu. 262. uol. 1. & in conſ. 21. num. 13.
uol. 2. & cauit Port. in conſ. 11. nu. 28.

CONCLVSIO DXCVI.

ARGVMENTVM.

Eluſorium actum an aliquis facere præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Eluſorium actum nemo velle facere præſumitur.*

2 *Interpretatio non debet admitti, per quam facile reddatur ſtatutum, vel alia diſpoſitio eluſoria.*

1 Eluſorium actum † nemo velle facere
præſumit: ut habemus à Iu-
liano in l. ſi prætor. ff. de iudic. & ab Vlpian. in l. vlt. ff.
ne quid in loco publi. & ab eodem in l. 1. §. exceptio-
nes. ff. quarum rer. act. nō datur. & colligere poſſumus
ex reſcripto Imp. Iuſtin in l. cū alijs. in fin. C. de curat.
furio. & idem reſcript. Iuſti. in l. vlt. §. vbi autem. C. de
bon. quæ lib. quos auctores conſulendo retulit Aym.
Crauet. conſ. 23. nu. 3.
2 Quæ quidē Cōcluſio adeò vera eſt, ut † non debeat
ea admitti interpretatio, per quam facile redderetur
ſtatutum, vel alia diſpoſitio eluſoria: ſic ſenſit conſu-
lendo Alb. in conſ. 20. nu. 11.

CONCLVSIO DXCVII.

ARGVMENTVM.

Emancipatum eſſe aſſerens an probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatum eſſe, qui ſe aſſeruit, ei probandi onus incumbit.*
2 *Emancipatio cum ſit facti, non præſumitur, ſed probari debet.*
3 *Emancipatio in dubio non præſumitur.*
4 *Emancipatio præſumitur ex temporis curſu, ſublimita, vt nu. 8. Contr. nu. 9.*
5 *Emācipatio, vt præſumatur, ſufficit elapſum eſſe decenniū.*
6 *Tempus decennij ſatis eſt ad præſcriptionem libertatis contra patrem, maximè quādo filius haberet aliquem titulum ſaltem putatiuum, velut emancipationem non ſolēniter factam.*
7 *Pater ſi permiſit filium permanere in poſſeſſione emancipationis per decennium licèt filius tali tempore nondū reuera præſcripſerit liberationem a patria poteſtate, tamē acquiſiuit quaſi poſſeſſionem exiſtentiæ ſui iuris.*
10 *Primæuus ſtatus naturę repugnat quaſi poſſeſſioni libertatis.*
11 *Quando non conſtat filium eſſe natum ex legitimo matrimonio, tunc præſumitur ſui iuris.*
12 *Quod quis ſit in poteſtate patris pendet ex matrimonio.*
13 *Matrimonium cum ſit facti, non præſumitur.*
14 *Quando teſtator leganit filio ſuo aliquid pro legitima iure naturæ ſibi debita, per illa verba videtur probari ipſum eſſe legitimum, etiam ſi eſſet in poteſtate filio ſimpliciter naturali nulla debetur legitima iure naturę.*
15 *Coniunctio horum verborum, reputatus, & habitus pro emancipato, & eorundem geminatio efficit veram emācipationem, ſecus ſi pro emancipato communiter fuerit habitus, vt nu. 16. Sublimita, vt nu. 17.*

1 Emancipatum eſſe ſi qs aſſerit, † ei
pbandi onus incū-
bit, ſic apertè rñdit Paul. in l. ſi filius. ff de prob. quod
etiā voluere Imp. Diocl. & Maxim. in l. ſi emancipa-
ti. C. de collat. quorū ſnīam pſitēdo probauit Alex.
vbi plura congerit in l. ſed & ſi. nu. 7. ff. de prob. Cùm
2 enim emancipatio ſit facti, non præſumitur, † ſed pro
bari debet, vt habemus à I.C. in l. in bello. §. factæ. ff.
de capt. & poſtlim. reuerſ. ita ſenſere docēdo Iaſ. in l.
poſt dotē. nu. 4. ff. ſol. matr. & Cagn. in d. l. ſi emanci-
pati. nu. 40. verſ. 3. not. ibi. & dum conſuluit, hoc idem
placuit Steph. Bert. cōſ. 103. n. 29. lib. 2. ad quod etiam
conſulas Marāt. in l. is poteſt. nu. 220. verſ. adde quod
in hoc. Bar. ff. de acq. hær. quo in loco reprehēdit Bar.
* contrarium ſentientem, & dicit hanc eſſe * commu-
nem, in quam ſententiam deſcendit etiam Caſſa. de
conſuet. Burg. Rub. 6. §. 3. fol. 213. nu. 2. uerſ. quid aūt
in dubio. Alc. quoq; de præſump. reg. 2. præſ. 2. nu. 1.
egregiè. Corn. conſ. 209. quanquā. col. 3. lib. 3. & pro-
3 ſequitur latè Cęp. caut. 118. per totum, ubi ait † in du-
bio emancipationem non præſumi, quam ſentētiam
* *communem eſſe dixit poſt Cur. Ferran. Vaſquius il-
luſtri. controuer. lib. 2. c. 85. num. 13. atq; Io. Fichar. in
commu. opin. lib. 5. in verb. emancipat. il 3.
Quòd verò diximus, emancipationē nequaquam
4 præſumi, ſic uelim accipias, & limites, † ut immò pſu-
matur ex temporis curſu: ita reſcripſere Imp. Ant. &
Seuerus in l. 1. & ibi Accur. in uer. paſſus ſis. C. de patr.
pot. & ibi Bar. hoc ēt una mente tradidere Bal. Sali. &
Fulg. & gl. ult. in l. 2. C. de long. temp. præſcrip. quæ p
liber. in fi. nec alij quamplurimi defuere huius ſentē-
tiæ aſſertores, dum uel docuere, uel cōſuluere, ex qui-
bus idem multis eius ſeſe nobis offert Bald. in l. poſt
mortem, in fi. ff. de don. in l. 2. nu. 5. uer. iuxta hoc quę-
ro. C. ſi aduerſ. rē iud. Iaſ. in l. ſi certis annis. colu. 3. nu.
12. uer. 7. facit. C. de pact. idem uoluit Bal. in l. 1. C. de
pat. pot Barb. cōſ. 33. col. 2. nu. 16. uerſ. adduco, ꝙ uo-
luit idē Bal. uol. 2. & in conſ. 1. uol. 5. uerſ. facit, ꝙ uo-
luit idē Bal. uol. 4. & in repet. Rub. de fid. inſt. col. 2. &
in c. requiſiuiſti. col. 5. de teſta. & idē Barb. inter conſ.
Alex. in conſ. 134. col. 5. nu. 12. uol. 4. Goz. in conſ. 37.
poſt nu. 26. uerſ. itē emancipatio præſumitur. pręſtan-
tiſſimus quoq; Vinc. Frāc. deciſ. 10. nu. 3. & ſeq. Caſſa.
in conſuet. Burg. Rub. 6. §. 3. nu. 2. uerſ. quid autem in
5 dubio: † ubi ait ſufficere elapſum eſſe decennium, quod
etiam dicit Bal. in d. l. 2. d. nu. 5. C. ſi aduerſ. rem iudic.
Alex. in add. ad Bar. in l. 1. §. in filiofam. ff. ad Maced.
& in terminis Alc. de præſump. reg. 2. præſump. 2. nu.
2. ubi latè hanc limitationem declarat.
6 Quòd tēpus ſatis eſt † ad præſcriptionē libertatis cō
tra patrē, vt ait Alc. ubi ſupr. quod tum maximè pro-
cedit, qñ filius haberet aliqualem titulum, ſaltem pu-
tatiuum, uelut emancipationem non ſolemniter fa-
ctam: nam tunc trāsfertur onus probandi in aduerſa-
rium: ut teſtatur Caſſan ubi ſupr. d. rub. 6. §. 3. nu. 2. &
tradidit Alc. ubi ſupra d. nu. 2. ad quod etiam cōſulas
Fulg. in cōſ. 138. atq; docuit Bart. in l. 1. §. 1. ff. de itine.
actuq; priuat. & in l. Celſus. ff. de uſucap. ubi ait Bart.
in præſcriptione iſtorum iurium ſatis eſſe etiam titu-
lum erroneum. Quæ quidem ea ratione corroboran-
tur. Nā cum pater permiſerit filiū pmanere in tali poſ-
7 ſeſſione per decennium, † licet filius tali tempore nō-
dum reuera præſcripſerit liberationē à patria poteſta
te, tamen acquiſiuit quaſi poſſeſſionē exiſtētiæ ſui iu-
ris, cùm per negligentiam per decenniū pater amiſe-
rit quaſi poſſeſſionem patrię poteſtatis, prout regula-
riter eſt in qualibet poſſeſſione ciuili: iux. ſnīam Alc.
ubi ſupra, & prodidit Accurſ. l. 1. in gl. magna in fi. C.
de ſeru fugit. ubi Iaſ. & DD. & ita etiā docuit Marāt.
in d. repet. l. is poteſt. nu. 220. ff. de acq poſſ. reſpondē-
do ad contrariam opinionem Bar.
Sublimitat tñ, & intelligit relatam limitationem
8 Caſſa. ubi ſup. & fol. 212. nu. 1. uerſ. de iure filius, † niſi
filius omninò ſeorſum habitauerit p decenniū, & al-
leget emancipationem. ita tenet Bal. in l. poſt mortē,
circ. fi. de adoptio. & in d. l. 2. nu. 5. C. ſi aduerſ. rē iud.
& ita declarat Rober. Marāt. in repe. l. is pōt. nu. 220.
uerſ. hoc tamen limita. ff. de acq. poſſ. quod etiam uī
innuere tex. in d. l. 1. ibi diu paſſus. C. de pat. pot. et hoc
uoluit Iaſ. in d. l. ſi emancipati, in 2. notab. poſt n. 2. C.
de collat. et in terminis decidit Afflic. in dec. 183. nu 2.
ubi neceſſariū eſſe animaduertit pcipuè ꝙ ſeorſum
uixerit per 10. annos, et ſit allegata emancipatio. et
ita ſenſit Lamber. de iur. pat. in art. 7. 2. q. prin. 1. par. 1.
lib. nu. 4. uer. adduco ſecundo. cū ijs, quæ ibi adducit.
9 Contra tamen prædictam limitationem † tenent *Bal.*
et Alex. in l. Titia. ille uerſ. quæro hic quare, hic *poſt*
nu. 5. uerſ. in gl. fi. ibi. ff. ſol. mat. et idē Alex. in add. ad
Bar. in l. ſi priuſquā, in quinta oppoſitione. ff. de nou.

opc. nun-

ope.nunciat. quam contrariam ſententiam ea quoq;
10 cõfirmant ratione Nam primæuus ſtatus naturæ † repugnat huic quaſi poſſeſſioni libertatis: vt l. itẽ in poteſtate, ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iur. ergò non leuat onere probandi, iuxta gl. in l. ſicut. §. quæritur, ff. eo. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur.

Verùm iſtorum auctoritati, & rationi reſpondere poteris, vt ſupra deduximus in ratione limitationis, & vt reſpondit Alc. vbi ſupra nu. 2.

Secundo loco limitabis, vt non procedat cõcluſio
11 † quando non conſtaret filium eſſe natũ ex legitimo matrimonio, etenim tunc præſumitur ſui iuris, & ita intelligendam eſſe ait Alciat. vbi ſup. l. Titia. ff. ſolu. matri. l. ſi vxor. in verbo monſtretur: vbi Fulgo. C. de condit. inſert. gl. in l. pactum, quod dotali. C. de pact. ratio
12 nem cur ita ſit videamus: † nam quod quis ſit in poteſtate pendet ex matrimonio: vt reſpondit Corn. in conſ. 204. quanq̃ videatur. col. 3. verſ. nec obſt. adducta in contrariũ. vol. 3. & tradidit Iuſtin. inſti. de patri. pote. in prin. quod & placuit Alc. in d. reg. 2. præſump. 2. nu. 5.
13 Sed † cùm matrimoniũ ſit facti, non præſumitur: vt ſancitũ eſt in c. aliter. 30. q. 5. & meminit Corn. vbi ſupra. & idem Alc. de præſump. d. reg. 2. præſum. 2. nu. 5. & voluit idẽ Corn. in cõſ. 68. placet mihi, col. pen. lib. 1. atq; Iaſ. in l. poſt dotẽ, in 1. col. nu. 4. ff. ſolu. matr. & recentiores ſcripſere in d. l. ſi emancipati. C. de colla.

Hoc tñ ſublimitabis, quñ teſtator legauit filio ſuo
14 aliquid pro legitima iure naturæ ſibi debita, † ẽt ſi illud exiguum fuerit, veluti florenũ. nam per iſta verba vr̃ probari hunc eſſe legitimum, ẽt ſi eſſet in poteſtate, cum nõ poſſint vera cenſeri in filio ſimpliciter naturali, propterea quod nulla ei debeatur legitima iure naturæ: vt conſtituit Imp. § ſi quis aũt. Auth. quib. mod. na tur. effic. ſui. & in auth. nouiſſima, C. de inoffi. teſta. & idem prodidit Alc. in d. præſump. 2. num. 5. & 6. qui ita ſublimitat prædictam limitationem ex facti contingentia. vbi latius de hoc diſſerit.
15 Tertiò velim limites, † ſi a ſtatuto reperiantur hæc verba, reputatus & habitus fuerit pro emancipato, cõiũctio namq; horum verborum, & eorundem geminatio efficit veram emancipationem: ita doctiſſimè ſcripſit Caſſan. in conſuet. Burgun. Rub. 6. §. 3. verſ. ſed aduerte, in fi. col. 12.
16 Secus autem, † ſi pro emancipato cõmuniter fuerit habitus: vt aſſerit idem Caſſan. vbi ſup. d. §. 3. in prin. nu. 1. verſ. & iſte modus, teſtem laudat G. Benedicti in repet. c. Raynut. in verb. mortem, nu. 25. de teſta. & nu. 30. eo, quod aliud ſit eſſe tale, aliud haberi pro tali, vt dixit Bar. in l. ſi maritus, la 2. §. legis Iuliæ, num. 1. ff. de adult. & plenè proſequitur Iaſ. in l. prætor ait, §. ſiue autem, nu. 2. ff. de nou. ope. nunc. atque Caſſa. vbi ſup. d. §. 3. nu. 5. col. 2.

Hanc tñ poſtremam limitationẽ ſic ſublimitabis,
17 † vt non procedat ratione validitatis teſtĩ conditi à tali filiofa. habito ſui iuris propter exiſtentiam quaſi poſſeſſionis ſui iuris: quia non valet, vt auctor eſt Bal. in l. vlt. col. 1. ver. in rez. ibi, C. de ſen. paſſ. quod probauit & Alex. in l. 1. nu. 5. verſ. & ex hoc decidit, C. de teſta. quem refert & ſequitur Cagn. in repet. l. ſi emancipati, nu. 45. verſ. reſtringe tamen. C. de collat.

CONCLVSIO DXCVIII.

ARGVMENTVM.

Emancipatio an per ſcripturam probãda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatio probari debet principaliter per ſcripturam.*
2 *Licet principaliter requiratẽ ſcriptura ad probandũ emancipationem, tamen admittuntur etiam teſtes, dummodo ſint quinque, & ad hoc rogati.*
3 *Ad probandam emancipationẽ non omnino eſt neceſſe probare ſcripturam, ſed ſufficit eã allegare cõcurrente quaſi poſſeſſione emancipationis.*
4 *Emancipationis ſcriptura ſi amiſſa eſt, probari poteſt per teſtes ſimpliciter, ſed neceſſe eſt probare ipſam confectam fuiſſe, & non reperiri.*
Quod ſcriptura non reperitur, probatur per iuramentum, ibid.

1 Emancipatio debet probari principaliter per ſcripturã, † cũ omnino in ſcriptis debeat fieri: vt aſſeuerauit Caſſan. in conſuetu. Burgun. Rub. 6. §. 3. col. 2. verſ. iuxta hãc, nu. 1. quod & ſancitũ reliquere Impp. Diocl. & Maxi. in l. emancipatione. C. de fid. inſtru. & ijdem in l. 2. C. de emancip. liber. & ibi DD. hoc idem decidẽdo ſenſit Math. ab Affl. in dec. 183. nu. 3. & placuit Cyn. in d. l. emancipatione, vbi Bal. nu. 2. nec id diſplicuit Guliel. de Cun. in l. vlt. ff. de adop. & ibi etiam Cyn.
2 Primò iſtud ampliabis, † vt licet principaliter requiratur ſcriptura ad probandum emancipationẽ, admittuntur tamen etiam teſtes, dummodo ſint quinq;, & ad hoc rogati, vt interſint emancipationi: vt auctor eſt Caſſan. vbi ſup. d. col. 2. num. 3. & docuit Iaſ. in l. 1. in 14. col. nu. 64. & 65. C. de iur. emphy.
3 Secũdo loco ampliare poteris † vt non oĩno ſit neceſſe probare ſcripturã, ſed ſufficit eã allegare concurrente quaſi poſſeſſione emancipationis per 10. & 20. annos: ita inſigniter decidit Affl. in d. dec. 183. nu. 3.

Inſuper tertio limitabis, ſi amiſſa ſit ſcriptura, quia
4 hoc caſu † põt probari per teſtes ſimpliciter: ita cautũ eſt in tex. vnà cum gl. in verb. nõ exiſtat, in l. emãcipatione, & ibi Bal. Paul. Caſt. Bar. & cæteri. C. de probat. ſed neceſſe eſt probare ſcripturã confectam fuiſſe, ſed non reperiri, & quod ſcriptura non reperiatur, probatur per iuramentum, arg. l. vlt. C. de fid. inſtr. ita ait Bar. in d. l. emancipatione. nu. 1. & ad hæc conferunt ea, quæ deduximus ſupra in concluſione acta.

CONCLVSIO DXCIX.

ARGVMENTVM.

Emancipatio, an præſumatur ſi filius longo tempore ſeorſum à patre habitauerit.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatio præſumitur, ſi filius per decem annos ſeorſum à patre habitauerit, & per ſe negotia geſſerit, & aſſerat ſe emancipatum eſſe.*
2 *Ad præſcribendum liberationem à patria poteſtate regulariter requiruntur viginti anni.*
3 *Habitatio filij ſeorſum a patre, efficit, vt illud quod acquiſiuit filius, patri non acquirit.*

Emancipatio præſumitur, ſi filius lõgo tempore, ideſt, per
1 10. annos ſeorſum à patre habitauerit, † & per ſe negotia geſſerit, & aſſerat ſe emancipatum eſſe: ita docuit Bal. in l. poſt mortem. de adop. cui accedit Iaſ. in l. ſi certis annis. nu. 12. C. de pact. quib. adhæret Tiraq. in trac. de præſc. in verb. per 10. annos. verſ. 7. nec hoc eũdem latuit Bal. in l. 2. C. ſi aduerſ. rem iud. quod ẽt ſequitur, & cõmendat Barb. in l. ſciendũ. col. 17. ff. de verb. oblig. & in conſ. 33. col. 2. num. 16. lib. 2. & conſ. 35. ſapienter ſcribitur. col. 6. nu. 17. verſ. & ideò dixit. eod. lib. 2. & cõſ. 86. illud referã. col. 2. verſ. hoc voluit Bal. lib. 3. nec id præterijt Sebaſt. Sapia in repet. l. ſi emancipati,

Digitized by Google

pari,nu.40.verſ.vlt.not.C.de collatio.& huc pertinet,
quod ſcribit Roma.in conſ.402.in propoſita cōſulta-
tione.nu.3.verſ.quo ad ſecundū. Nam cum pater per
miſerit filiū permanere in tali quaſi poſſeſſione emā-
cipationis per 10. ann. licet tali tēpore filius nondum
2 præſcripſerit liberationē à patria poteſtate, † quia re-
gulariter ad præſcribendum talem liberationē requi-
runtur 20.anni,vt aſſeruit Accurſ.in l.1. in verb. cum
diu.C.de patr.poteſta.& ſenſit Sal.in l.2. C.de præſcr.
long. temp. tamen filius acquiſiuit quaſi poſſeſsionē
patriæ poteſtatis:quod etiam voluit Matth.ab Afflic.
in decis.183.nu.3.

Quinetiā hæc ſeorſum à patre filij habitatio efficit,
3 † vt illud quod acquirit filius, patri nō acquirat,cū ta-
le emolumentū percipiatur ex illa negotiorū geſtio-
ne,& dr̄ eſſe peculium,quaſi caſtrēſe,adeò,vt nec pa-
tri acquiratur,etiam quo ad vſumfructum ;hunc ma-
ximum effectū tradidit Alex.in conſ.48. ſuper extra-
ctione,nu.4.verſ.& ita eſt lib.1.per ea, quæ ibidem ab
eodem adducta fuere,verùm ad hoc conſulas,quę de
emancipationis præſcriptione diſſeruimus in princi-
pio in communibus emancipat.in t.limitat.

CONCLVSIO DC.

ARGVMENTVM.

Emancipatio;, quō fraudulenta pręſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatio fraudulenta præſumitur, ſi non appareat ali qua alia cauſa, per quam emancipatur filius præter illā ex qua arguitur fraus.*
2 *Emancipatio etiam præſumitur fraudulenta, ſi longo tem pore occulta fuit.*
3 *Emancipatio etiam in fraudem facta præſumitur, ſi pater emancipauit filiam tempore, quo laborabat graui, & peſtifero morbo.*
4 *Emancipationis inſtrumentum probat patriam poteſtatem præceſſiſſe.*

1 Emancipatio fraudulenta præſumit̄, † ſi nō appareat aliqua
alia cauſa, per quam emancipatur filius,præter illam,
ex qua arguitur fraus:ita docuit Bar.in l.1.§. is quoq;
nu.3.ff.de collat.bono. vbi ait non valere dictā eman
cipationem. & pulchram hypotheſim fraudulentiæ
emancipationis ponit Bal.in rub.C.de reuoc.ijs,quæ
in frau.cred.nu.4.verſ.quæro pone,quod cōcepiſſem.
vbi in fraudem creditorum, & propter periculū mor-
tis emancipat filium,cui omnia bona dono, dat, &c.
quem videas,quem refert Iaſ.in l.non dubium.nu.48.
C.de legib.& in §.item ſi quis in fraudē.col.1. inſtit.
de actio.idem tenet Bald.in tit. de donat.verſ.ſi pater
emancipauerit. & ver. item de emancip. ꝙ bene eſſe
notandum teſtatur Gerar.de Pet.Sanc.in ſing.76.emā
cipatio,an & quando in prin.

2 Iſtud ampliabis primò, † vt etiam præſumatur frau
dulenta,ſi longo tēpore occulta fuit:ita ſcripſit Iaſ.in
d.l.non dubium.nu.49.teſtatur Bal. in l. fraus.ff. de Iſ.
poſt Iacob.de Are.ibid.per eum alleg.& Bal.in d.rub.
C.de reuocan.ijs,quæ in frau.cre.

Secundò ampliabis, vt ēt emancipatio in fraudem
3 facta præſumatur, † ſi pater emancipauit filiam tpe,
quo laborabat graui & peſtifero morbo,& ipſa cōdi-
dit teſtū, in quo patrem inſtituit hæredem, & demū
mortua fit filia. Ita enim emancipatio præſumitur fa
cta in fraudem venientium ab inteſtato,ideò eis non
nocet, quo minus bona huius mulieris veluti ab inte-
ſtato defunctæ conſequi poſsint:ita inſigniter conſul
uit Anch.in cōſ.438.incip. fuiſſe expediēs, cuius pro-
nunciatum notatu dignum aſſeruit Crot. in conſ. 92.
regula cancellariæ.nu.14.verſ.pro quo.lib.1.

Poſtremò huic emācipationis materiæ finē impo-
4 nam, ſi ſolùm illud te admonuero, † emancipationis
inſtrm probare patriam poteſtatem præceſsiſse, vt vo
luit Bar.in l.vlt.C.de ſen.paſs.quem ſequitur Alex. in
l.decem ſtipulatus.nu.35.ff.de ver.obl.& idē prodidit
Alex.in l.1.nu.10.ff.de nou.ope.nunc.& idē probauit
Iaſ.in d.l.decem.nu.18.ff.eo.de verb. oblig.

CONCLVSIO DCI.

ARGVMENTVM.

Emendatum eſſe à crimine ſi quis dixerit an ei incumbat onus probandi.

SVMMARIVM.

1 *Emendatum eſſe à crimine, ſi quis dixerit, ei incumbit onus probandi, contra quem eſt probatum crimen.*
2 *Emendatum ſe eſſe dicens, probare debet in cauſa criminali, ſiue crimen ſit manifeſtum, ſiue occultum.*
3 *Emendationis probatio incumbit ipſi damnato, vel accuſato de crimine ſi crimen fuerit manifeſtum.*
4 *Criminis emendatio commodè poteſt probari per ſacerdotis confeſſionem, ſi interueniat conſenſus confitentis.*
5 *Sacerdos ſi in apertum cōfeſſionem proferret iniuſſu ipſius pœnitentis, nihil ei noceret in iudicio.*
6 *Teſtimonium illorum, qui audiuiſſent confitentem ſacerdoti, non probat.*
7 *Sacerdos ſi confeſſionem quoad matrimonium in pœnitentia factam palam facit, ei præiudicat.*
8 *Confeſſio, & pœnitentia iniunctio poſſunt per ſacerdotem probari.*
9 *Satiſfactio criminis ſatis eſt, ſi occulta ſit, dummodo crimen fuerit occultum, & probatur per familiares, & alios, qui viderunt, ſed ſi crimen fuerit manifeſtum, pœnitētia manifeſta eſſe debet.*
10 *Ad probandum quem eſſe emendatum, non ſatis eſt quem eſſe contritum, & confeſſum, ſed exterior requiritur ſatiſfactio.*
11 *Emendatio non probatur in foro fori per ſolam confeſſionem & aſſertionem crimināſi.*
12 *Emendatio per abſolutionem a crimine probari poteſt.*
13 *Abſolui poteſt etiam inuitus, & impœnitens.*
14 *Emēdatus pręſumitur qui fuit criminoſus, ſi probetur cū honeſtiſſimorum virorum familiaritate tribus annis cōtinuis vſum fuiſſe, & vitam integerrimam duxiſſe.*
15 *Emendatus præſumitur, qui poſt peccatū operatur bonū.*
16 *Emendatus de crimine an poſſit teſtificari, vide remiſſiuè.*

1 Emendatum eſſe à crimine, ſi quis di xerit, † ei incūbit onus
probandi cōtra quē eſt probatū crimen:ita me docuit
Abb.in c.teſtimoniū.nu.14.de teſti. & elicitur ex ver-
bis Bar.in l.ſi cui.§.ijſdem nu.8. ff. de accuſ. & probat
ex illa reg.iur.quæ vulgo circūfertur, ꝙ ſemel malus
ſemp pręſumit̄ malus, eo ꝙ bonitatis præſumptionē
amiſerit niſi contrarium probetur, vt colligere eſt ex
Alex.in cōſ.5.in caſu inquiſitionis formatæ.n.3. vol.
1.& in conſ.93.quod eſt duplicatū eo.vol.1. & ſenſit
Hipp.Marſ.in ſing.217.ter,vel quater.n.2.& meminit
Barb.in trac.de teſti.in 3.par.vet. ſed an ſufficit.n.25.

2 Iſtud tn̄ eſt intelligendum in cauſa criminali † ſiue
crimen ſit manifeſtum,ſiue occultum,nā ſe eſſe emē-
datum dicens probare debet,vt proſequitur idē Marſ.
in d.ſing.217.num.2. in cauſa verò ciuili ſi crimen ſit
occultū non cogitur probare emendationem,cū non
præſumatur immemor ſuę ſalutis ſed probabit is, qui
negauerit illū emendatū, & affirmauerit perſeueran-
tiam,vt fiat interpretatio in mitiorem partē, quod ſi
3 crimen fuerit manifeſtū, † probatio emendationis in-
cumbit

Digitized by Google

cumbit ipſi damnato, vel accuſato de crimine: ita di-
ſtinxit gl. in c. ipſi apoſtoli, in verb. nec eſſe. 2. q. 7. hoc
idem ſequutus eſt Innoc. in d. c. teſtimonium, in verb.
emendatus, de teſtib. quæ fuit etiam ſententia Spec. in
tit. de teſte. §. 1. ver. item opponitur. cui ſe ſubſcripſit
Alber. de Malet. in tract. de teſtib. nu. 69. c. 3.
At quo pacto criminis emendatio ab eo, cuius mu
nus iſtud erit iniunctum, probari poterit? Et ne multis
te morer, glo. in d. c. teſtimoniũ, in ver. in hoc caſu, de
4 teſti. tradidit, † hanc cõmode poſſe probari per ſacer-
dotẽ confeſſionis: idẽ voluit gl. in c. deniq; in verb. in-
nocentes. de except. & ibid. Fel. nu. 3. hoc ẽt ſenſit ea-
dẽ gl. in c. nuper. in verb. iuratus, de teſtib. & elicit̃ ex
c. nemo, de ſimon. & ex c. ſi peccauerit, 2. q. 1. hoc idẽ
confirmauit Spec. in tit. de teſte §. reſtat. ver. 17. idem
quoq; placuit Dom. in c. in capit. 50. diſt. nec id latuit
Io. And. in c. quanq̃. ſuper gl. 2. de vſur. in 6. ſic ẽt pro-
didere idẽ Io. And. & Butr. in c. lectæ. de renuncia. pul
chrè ẽt ad hoc conſuluit Calder. in conſ. 2. de teſtib.
incip. dummodo de licentia confitentis. Barba. idem
arriſit in tract. de teſtib. in 3. par. ver. & ex iſtis, nu. 20.
& ſequutus eſt Alber. de Male. in trac. de teſti. quand.
teſt. repell. ratio. crim. vel infam. nu. 32.
Hoc tñ poſtremo loco à nobis traditum, ſic velim
accipias, vt interuenire debeat conſenſus confitentis:
vt ait Fel. in d. c. deniq; nu. 3. alioquin incideret in pœ
nam. c. omnis. de pœnit. & remiſ. atque Barb. in tract.
de teſti. in 3. par. verſ. & ex iſtis. nu. 21.
5 Quòd ſi ſacerdos † confeſſionem in apertũ profer-
ret iniuſſu ipſius penitẽtis, nihil ei noceret in iudicio:
iux. ſenten. Bal. in l. Archigerontes, C. de Epiſ. audien.
quem ſequitur Fel. in d. c. deniq; nu. 3. & conſtitutum
eſt in c. ſi ſacerdos. de offi. ordinar.
Ampliabis hoc poſtremũ, vt locum habeat. ẽt ſi ali
6 qui teſtes audiuiſſent ſacerdoti confitentem. † veluti
ſi tenuis eſſet paries interiectus. non enim illorũ teſti-
moniũ probaret: vt auctor eſt Fel. in eod. c. deniq nu.
3. de except. teſtẽ laudat Tindar. in ſuo dialog. de te-
ſtib. in 2. par. c. 15. incip. ſequit̃ alią pars de teſte. nu. 2.
qui teſtat̃ Io. And. in c. vlt. de tempo. ordi. in additio.
Limitabis verò illud idẽ de ſacerdote confeſſionẽ
palã faciente, vt nõ procedat quo ad matrimonium.
7 Nam ſi ſacerdos confeſſionẽ in pęnitentia factã palã
faceret, ei præiudicaret: vt teſtatur glo. in c. tua nos. in
verb. qualiter tibi conſtiterit. de ſponſ. quam ſingula-
rẽ appellat Rom. in l. ſi non ſpeciali. nu. 15. C. de teſta.
Secundo loco ſic intelliges id, ꝙ diximus, emenda
8 tionẽ probari per ſacerdotem confeſſionis, † vt proce
dat in confeſſione, & pœnitẽtiæ iniunctione, & ideſt,
quod poteſt per ſacerdotẽ probari: ita tradidere Hoſti.
& Io. And. in d. c. teſtimoniũ. vt refert Abb. ibid. nu.
13. quos ſequitur idem Barba. in d. tract. de teſtib. in 3.
par. verſ. ſed an ſufficit. nu. 22.
Veruntamen illud fallit in exteriori ſatisfactione,
9 quæ probabit̃ per familiares, & alios, qui viderũt. † q̃
ſatisfactio ſatis eſt, ſi occulta ſit, dummodo crimen
fuerit occultum: ꝙ ſi fuerit manifeſtum, debet eſſe pę
nitentia manifeſta, licet non ſolennis. 2. q. 1. c. ſi pecca
uerit. & c. ſed illud. 45. diſtin. & d. c. in capit. 50. diſtin.
ita traditũ eſt ab Abb. in d. c. teſtimonium. d. num. 13.
atq; ab eodem Barba. in d. tract. de teſtib. in tertia par.
verſ. ſed an ſufficit. nu. 22.
Non enim ad probandũ quẽ eſſe emendatum ſatis
10 eſt, quẽ eſſe contritum & confeſſum, † ſed exterior re-
quiritur ſatisfactio: quæ tñ præſumitur ſecundũ Inno.
in d. c. teſtimonium. nu. 2. ſi crimen ſit occultum, con-
feſſionẽ probando de delicto per ſacerdotẽ: verùm ſi
peccatũ fuerit manifeſtũ, nõ præſumitur ex ſola con-
feſſione, ſed oportet, vt probetur, ꝙ pluribus proſequit̃
idem Abb. in d. c. teſtimonium. nu. 14. de teſtib.
Tertiò inſuper illud intelliges, vt tñ locum ſibi vẽ-
11 dicet in foro poli, † ſed eſſet ſecus in foro fori, in quo
per ſolã confeſſionem & aſſertionẽ criminoſi emen-
datio non probat̃: ita ſenſit Hiero. Gig. in conſ. 28. nu.
29. qui ſic intelligit & limitat d. c. teſtimoniũ. de teſti.
Præterea emendatio poterit probari per abſolutio
12 nẽ à crimine, † vt ſi non conſtabit de crimine ab ali-
quo patrato, ſed conſtiterit ipſum fuiſſe excõicatum,
& poſtea abſolutum, ſatis erit, ne is à teſtimonio repel
latur, quod appareat eum fuiſſe abſolutũ; ex eo enim,
quod probatur eum eſſe abſolutum, præſumitur etiã
de crimine emendatus, iux. ſenten. Innoc. in d. c. teſti-
monium. nu. 5. & Abb. ibidem nu. 10. in fi.
13 Hoc tamen falſum videtur, † cùm abſolui poſſit ẽt
inuitus, & impœnitens, iux. ea, quæ fuere obſeruata in
c. ab excommunicato. de reſcript. & in reg. peccati ve-
nia. de reg. iur. in 6.
Ad hæc tertio poterit emendatio probari, ſi qui fue
rit criminoſus probetur cũ honeſtiſſimorũ virorũ fa-
miliaritate tribus annis cõtinuò vſum fuiſſe, & vitam
14 integerrimã duxiſſe † tunc. n. emendatus præſumitur:
vt inſigniter docuit Anto. Corſet. in ſing. 226. in verb.
pſumptio. il 1. quem refert, & ſequit̃ Iacob. Nouell. in
tract. de defenſio. omni. reor. An indic. pro reo dand.
ſint. nu. 48. & ad hoc probandũ contex. eſt elegans in
auth. de monach. in §. hinc aũt nobis. & hoc idem vo
luit Barb. in tract. de teſti. in 3. par. ver. & ex iſtis. n. 20.
15 Quinimò emendatus pſumitur, † qui poſt peccatũ
operat̃ bonũ, viuens laudabiliter, cum poſſet peccare,
ſic tradidit Math. Gribal. in Axiomate. Emendatus.
Et hæc de emendatione, quo pacto probetur hactẽ
nus longe plura, quæ ad hanc pertinent materiã dice-
re ſuperſedeo, cũ ea, quæ in ſuperioribus concluſioni
bus attigimus, hoc eſt in concluſ. confeſſio ſacerdoti,
& in conclu. crimen, atq; in conclu. criminoſus huc
queant opportunè transferri.
16 An verò de crimine emendatus, † poſſit teſtificari,
conſulendus erit Alber. de Malet. in tract. de teſtibus.
quand. teſt. repell. ratio. crim. vel infam. nu. 2. & And.
Barb. in eo. tract. de teſtib. in 2. par. nu. 2. 4. & 11.

CONCLVSIO DCII.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis communia.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticas res eſſe aſſerenti incumbit onus probandi.*
2 *Qui dicit ſe præſcripſiſſe emphyteuſim & ſolutionẽ canonis,*
eo quod per 40. annos non ſoluerit, hoc probare tenetur.
Contrarium nu. 13.
4 *Emphyteuta compellitur ad probandum affirmatiuam, ſci*
licet ſe ſoluiſſe canonem.
5 *Bona in dubio cenſentur potius cenſualia, quàm emphyteu-*
tica.
6 *Cenſualis ſi præſumitur res, & ceſſauerit à ſolutione cenſus*
etiam per mille annos, non propterea poteſt priuari iure
ſuo.
7 *Si res ſit in emphyteuſim per ſolam ceſſationem triennij ca-*
dit à iure ſuo.
8 *Fauore eccleſiæ res magis præſumitur eſſe in emphyteuſi,*
quàm cenſualis.
9 *Emphyteutica res magis indiſtinctè præſumitur, quàm cen*
ſualis tam in conceſſione facta à priuato, quàm in conceſ
ſione facta ab Eccleſia.

1 Emphyteuticas res eſſe, † aſſerenti incumbit onus p-
bandi: ſic conſultus reſpondit Pariſ. conſ. 138. nu 25.
vol. 4. Nam in dubio præſumitur res allodialis, & non
emphyteutica: vt cauit Hoſt. in c. nimis. de iureiur. &
cõſulendo aſſeuerauit pluribus in locis Cur. iun. vt in
conſ. 108. nu. 15. & in cõſ. 140. nu. 4. & in conſ. 180. nu.
1. & pla-

1.& placuit Gozad.in conſ.7.col.1. & in conſ.44.col.
pen.& ſenſit Dec.in conſ.32.col.vlt.ſve etiam colligi-
tur ex iis,quæ deducta fuere à Bert. conſ.129.nu.1.in
fi.vol.3.& dictum eſt ſuprà in concl.Allodialia. & in
conclu.Bona emphyt.

2 Vnde,† qui dicit ſe præſcripſiſſe emphyteuſim,& ſo
lutionē canonis,eò q per 40.ann.nō ſoluerit, hoc ꝓ-
bare tenetur, quòd neget ſe ſoluiſſe: ita traditum eſt
ab Hercu.de proban.negat.nu.26.verſ.2.infertur.

3 Diuerſum ab hac re videntur voluiſſe † Crauet. in
conſ.111.nu.11.cum iis,quos adducit, & Corn.in cōſ.
263.col.7.verſ. accedat etiam ad probationem. lib. 4.
& idem conſ.142.co.lib.atq; Caſtrenſ.in conſ.293.ad
primum videtur reſpondendum.nu.2.& ſeq.& in cōſ.
298.ad primum quæſitum, poſt nu.9. lib.2.

Id autem obſerues,emphyteutam cōpelli ad probā
4 dum affirmatiuam,hanc † ſcilicet ſe ſoluiſſe canonē:
non aūt cogitur Dñs volens emphyteutam expellere
hanc negatiuā probare,hoc eſt,triennio nō fuiſſe ſibi
ſolutum, quamuis id ſit fundamentū intētionis dicti
Domini.ita docuit gl.ſuper verb.repellere, circa me-
dium.verſ.item quis probabit.l.2. C. de iure emphyt.
vbi ēt Iaſ.nu.134.quo in loco refert hanc eſſe ſcriben
* tium * cōem opinionem, & neminem ab hoc diſſen-
tire:per DD.ibid. & idem Iaſ. voluit in l.1.nu.132. C.
eo.tit.& ibi Bal.nu.16.& 17. prodidit Affl dec.13.nu.
26.idem placuit Spec.& Io.And.tit.de emphy. §.nūc
aliqua, nu 42.ver.31. Cyn.docuit in d.l. 2.nu.6. ibi in
ver.repellere.& ibid. Alb. de Roſ.n.7. monuit Anch,
in c.potuit,nu.24.vbi Imo.nu.54.ext.de locat.& Hie-
ron.Gabr.in ſuis concl.lib.1.tit.de proba. concl.6.nu.
21.dixit Rol. à Val. in conſ.87.non inſiſtendo, nu.3.
lib.1.& tenet Gozad.in conſ.1.nu.28.

5 Illud ēt animaduertas,† in dubio cenſeri potius bo
na cenſualia,q̄ emphyteutica:vt tradit Iaſ. in d.l.2.C.
de iure emphyt.& explicauimus ſup.in concl. cenſua
lis res, nec à nobis id temerè prolatum autumes. hinc
vtilitas non modica dimanat. Nam ſi res præſumat̃
6 cenſualis,† & ceſſauerit à ſolutione cenſus ēt per mil
le annos,nō ꝓpea pōt priuari iure ſuo:per id, quod eſt
ſancitum in c.conſtitutus,cum gl.& ibi Inn. in vlt.gl.
de relig.domib.Quod ſecus eſt, ſi res ſit in emphyteu-
7 ſim etenim per ſolam ceſſationē triennii † cadit à iu-
re ſuo,vt habemus ex c.potuit,de locat.& ex l.2.C. de
iure emphyt.q ea ēt ratione comprobatur:nam in cō
tractu cenſuali transfertur in recipientem omne do-
minium tàm directum,quàm vtile.In emphyteuſi au
tem non trāſfertur,niſi vtile dñium,directo apud do-
minum manente, qui in emphyteuſim rē concedit,
vt tradidit gl.in d.c.conſtitutus, in verbo, imperatū,
* in fi. quam * communiter ſequūtur iuris interpretes:
vt dicit ibi Abb.nu.2.& Iaſ.in l.1.nu.39.C.de iure em
phyt.& ad idem reſpondit Burſat.in conſ.26.num.18.
19.cum plurib.ſeqq.& conſ.56.nu.8. & ſeq.vbi latiſſi-
mè hanc materiam proſequitur; & dictum eſt ſup. in
concl.cenſualis contractus.

Intelligas tñ,& limitabis iſtud tñ procedere in em
phyteuſi ſeculari, ſecus vero eſt in emphyteuſi eccle-
8 ſiaſtica,† quia fauore Eccleſiæ magis præſumitur em-
* phyteuſis,q̄ cenſualis,vt hanc eſſe * communem opi-
nionem atteſtatur Bero.q.14.& cōſuluit Alex.de Ne-
uo in conſ.27.per totum.q̄ opinionem velim limites
locū habere exiſtente ſcriptura, vel alia cōiectura ad
fauorē Eccleſiæ,& declarat Burſ.in d.conſ.26. nu.20.

Quinimò iuxta ſniam Clar.in §.emphyteuſis, q.1.
9 verſ.ſed pone indiſtinctè præſumitur,† tàm in conceſ
ſione facta à priuato, quàm in cōceſſione facta ab Ec
cleſia, res emphyteutica q̄ cenſualis: quia in vtroque
caſu militat eadē ratio vt ibi per eum, quia hoc eſt ia
* minus præiudicium concedentis,quam ſniam * com-
munis ſcribentium ſchola comprobat: vt atteſtatur
Berte.in d.q.14.nu.1. & ſeq. Burſa. ſibi ipſi contrarius
in conſ.56.num.8.

CONCLVSIO DCIII.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis an probetur per ſcripturam.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis regulariter probatur per ſcripturam, veluti inſtrumentum.*
2 *In contractu emphyteutico propriè & regulariter fit conceſſio in perpetuum,& emphyteuſis propriè dicitur,quando eſt perpetua.*
3 *Emphyteuta cauere debet ne inſtrumentum emphyteuticum amittat,quia eo amiſſo ius illius fluctuaret, & requireretur,vt appareret de ſolutione canonis emphyteutici facta per 40.annos.*
4 *Contractus requirentes ſcripturam nunquam ex ſola patientia intelliguntur reuocari.*
5 *Solutio cenſuum pro emphyteuſi probari debet ſimiliter per ſcripturam.*
6 *Non poteſt dici res emphyteuticaria, niſi pro ipſa re aliquis annuus cenſus,vel penſio ſoluatur.*
7 *Cenſus venit acceſſoriè ad contractum emphyteuticum, & acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*
8 *Non poſſet fieri contractus emphyteuticus, niſi in eo cenſus adiiceretur.*
9 *Prærogatiua præcipua eſt in ſolutione canonis publici, ne poſſit probare per teſtes,ſed neceſſario requirat ſcriptura.*
10 *Solutio cenſus emphyteutici priuati neceſſario non requirit ſcripturam,ſed probari poteſt per duos teſtes.*
11 *Emphyteuſis omnino probari debet per ſcripturam, cū per teſtes probari non poſſit.*
12 *Simulatio probationis contractus emphyteutici probari debet per ſcripturam,nec ſufficiunt dicta teſtium.*
13 *Emphyteuſis per ſcripturam probatur,etiamſi de ipſa non fuerit confectum principaliter inſtrumentum.*
14 *Quando emphyteuſis ſcriptura eſt amiſſa,tunc poteſt probari per teſtes,qui tantum deponant de ipſa, & eius tenore.*
15 *Emphyteuſis præſumitur, licet de alia ſcriptura non appareat,ſi quis longo tempore ſoluit penſionem tanquam emphyteuta.*
16 *Emphyteuta ita tenetur ad ſolutionem canonis debiti Eccleſiæ,non ſecus ac ſi emphyteuſis eſſet conceſſa cum debita ſolemnitate.*

1 EMPHYTEVSIS probatur regulariter per
ſcripturam † veluti in-
ſtrumentum: vt ſanxit Impe.Zeno.in l.1.de iure em-
phyt.& ibi gl.in verb.alienationis. & in verb. ſcriptu-
* ra,quam poſt multos ſe citatos eſſe * communiter re-
ceptam tradit Iul. Clar. in §. emphyteuſis, 4.q. idem
* conſulendo cenſuit Burſ.conſ.26.nu.16.vbi de * com-
muni atteſtatur,vbi & per Bal.in d.l.1.in 2. lect.nu.9.
* ver.oppon.3.& ibi Iaſ.nu.61.62.& 63.vbi de * commu
ni.C.de iure emphy.hoc idem placuit Alex.in conſ.
157.videatur in præſenti.poſt nu.4.verſ.etiam dici po
teſt.vol.1.& in cōſ.50. in cauſa,& lite inter Ioannem
* de Laude.num.4.vol.5.vbi & de * communi teſtatur,
& plures alios adducit, vol. 1. id quoque ſenſit Puteus
Medices.q.110.in vol.diuerſ. quæſt. recens impreſſa-
* rum,vbi de * communi aſſerit.nec ab hac diſceſſit ſen
tentia Aymo.conſuet. Aluern.tit.21.art.16.nu.4.neq;
** id præterijt Pariſ.conſ.77.nu.7.vol.3. vbi de magis **
communi. Idem obſeruauit Bero.conſ.204.num.26.
volum.1.ſic etiam profitendo ſcripſit Aret. in §.adeo
* Inſtit.de locat. vbi ait ſua * communiter teneri,& ſem
per vidiſſe obſeruari. hoc quoque ſcriptum reliquit
** Afflict. deciſ. 72. colum.penul.vbi de magis ** com-
muni ſcripſit,& hoc confirmauit Socy.in conſil.120.
num.24.vol.4.atque ſcriptis mandauit Crau.in conſ.

312.num.8.idem probauit Rolan.à Valle in conſ.87.
nu.9.vol.1.nouiſſimè tradidit,& ſequutus eſt Cacher.
in deciſ.Pedemont. 53.nu.1.Iul. Clar.lib.ſententia.§.
emphyteuſis, q.4. per totam , & idem de * communi
atteſtatur Imo.in d.c.potuit,in 3.col. & ſeq. de locat.
quem refert Iaſ in d.l.1.nu.61.

2 Ratio verò cur requiratur ſcriptura,† ſecundũ Iaſ.
ibi illa eſt, quia in hoc contractu emphyteutico pro-
priè,& regulariter fit conceſſio in perpetuum, & pro-
priè dr̃ emphyteuſis ,quando eſt perpetua ex ijs, quæ
deduxit Iaſ.ibid.in d.l.1.nu.6.& 7.vnde emphyteuſis,
& ordinatur ad tempus memoriam excedens, qui ve
ro accipit emphyteuſim,vel eius heredes poſſent faci
le dicere rem eſſe ſuam propriam, cũ memoria homi
num ſit labilis,l.iubemus,C.de teſtam.cũ ſimilib.ma
ximè in teſtib.l.peregrè.in prin.ff.de acqui. poſſ.ideò
lex voluit,vt in iſto contractu neceſſariò requirat̃ ſcri
ptura.hoc idem ante Iaſ. tradidit Bal. in d.l. 1.num.7.
verſ.3.oppon.C.de iur.emphy. quẽ refert, & ſeq. Ale.
in d.conſ.50.d.nu.4.vol.5.ea enim ſunt magis memo
riæ commendanda,quæ continuas lites excitant, niſi
probatio ſit in promptu,vt ibid.dixit Bal. vnde Albe.
in d.l.1.C.de iure emphy. col. pen.dicere cõſueuerat,
3 † vt emphyteuta caueat,ne inſtrumentũ emphyteuti
cum amittat.quia eo amiſſo,ius illius fluctuaret & re-
quireretur,vt appareret de ſolutione canonis emphy
teutici facta per 40. annos nec ſufficeret,oſtendere ſe
multis annis ſoluiſſe tanquã emphyteutam.Hinc ve-
rò ad emphyteuſim ſcripturam neceſſariò requiri, do
ctiſſimè colligere ſolebat Bal.in l.vnica, nu.32. verſ.
ſed nunquid,C.quã non peten.part ꝙ ſi finita eſſet em
phyteuſis,veluti per generationem finitam, & domi-
nus pateret̃ emphyteutã permanere in re emphyteuti
ca,non intelligeret̃ tacitè reuocaſſe,reddens rationẽ:
4 † quia contractus requirentes ſcripturã, nunquam ex
ſola patientia intelliguntur reuocati : vt rñdit Vlp.in
d.l.itẽ quæritur.§. qui impleto,in poſtremis verbis ff.
loca.ergo,cũ iſte contractus requirat ſcripturã,efficit,
vt nunq̃ intelligatur reuocari:cuius Bald. pronuncia-
tum ſequitur Iaſ.in d.l.1.nu.66.C.de iure emphyt.vbi
ait multa eſſe obiectatione d.gñinu vſu forenſi:

Ab hac ſñia deflexit Bart.in l. 1.C. de iure emphyt.
volens,ꝙ licet prior ſententia ſit * communis,tamen
quod altera ſit approbata per conſuetudinem. idẽ re-
ſpondit Socy.in conſ.167.nu.9. col.2. & in conſ.120.
col.pen.vol.4 vbi monuit hanc conſuetudinem,tanq̃
approbatam ſeruari debere : iux. notata in l.dos à pa-
tre, C.ſolut.matrim.& idem tradit Pariſ.in conſil.77.
col. 2.in fi.vol.3.

Primò amplies velim id procedere in ſolutionib.
cenſuum pro ipſa emphyteuſi.† nam huiuſmodi ſolu
tio probari debet ſimiliter per ſcripturam.ita ampliat
prædictam concl. Aymo Crau.in conſ.112.nu.8.teſtẽ
audar ad idem Bal.in conſ.220 incip. proponitur, ꝙ
A.lib.1.ad idem reſpondit Guid.Pap.in conſ.118.cir
ca definitionem proceſſus.nu.4. ea ratione permotus
idẽ Guid. Pap. quia cenſus eſt pars rei emphyteuticæ.
nam non poteſt dici res emphyteuticaria,† niſi ꝓ ipſa
aliquis annuus cenſus, vel penſio ſoluat̃. Et in hoc
differt res emphyteuticaria à contractu feudali,quia ꝓ
feudali nullus cenſus debetur,ſed tm̃ ſeruitium , &
obſequium,quando à Domino requiritur. Vnde ipſe
Guid.Pap.optimè colligit,non poſſe probari,niſi per
ſtr̃a,ſicut nec ipſe cõtractus emphyteuticarius : per
.C.de iure emphyt. & licet quis obijceret † cenſum
uenire acceſſoriè ad cõtractum emphyteuticũ.l. 2.&
C.de iur.emphyt.adhuc tamen idẽ eſſet dicendum,
quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis,c.ac-
ceſſorium.de reg.iur.in 6.& c.inter dilectos,ext.de fid.
inſtr.cũ ſimil. Nec poſſet fieri cõtractus emphyteuti-
cus,† niſi in eo cenſus addiceret̃ : vt Pet.Hel.in tract.
iur.emphy.& ſunt res connexæ:& ideò idẽ iudiciũ
de vno, quod de alio ſibi connexo,l. qui chirogra-
phum,& l.prædijs, §.domũ. ff.de leg.3. Et coniunctio
rerum facit videri vnum etiam in rebus diuerſis,vt in-
nuere videtur Vlp.in l.tria,ff.de excu.tuto.

Reſtringas tamen hanc ampliationẽ ſecundũ Iaſ.
in l.2.nu.134.verſ. præterea certi ſunt caſus. C.de iure
emphy. verã eſſe tantummodò in ſolutione emphy-
9 teuticarij cenſus publici facta fiſco .† Nam ait hanc
eſſe quandam præcipuam prærogatiuam in ſolutio
ne canonis publici,ne poſſit probari per teſtes, ſed ne-
ceſſario requiratur ſcriptura : vt traditum eſt in l. 1.à
gl.ibi in verbo deſcriptio,& Bar.in fi.C.de apoch.pu-
blic.lib.10.in medium etiam adducit Bal.in d.l.2.nu.
18.ſed qualiter : ſed non procedit in ſolutione cenſus
emphyteutici priuati,facta priuato,quia ſecundũ Iaſ.
vbi ſupra, d. ſolutio neceſſariò non requirit ſcriptu-
10 ram , † imo probari poteſt per duos teſtes: ſigillatim
ad hæc teſtatur eundem Bal. in l.teſtium,poſt num.2.
verſ.ſed vt dixi,C.de teſtibus,& hoc non obſtante do
ctrina Saly.in d.§.2.col.11.vbi docuit, ſi non appareat
ſcriptura de dicta ſolutione requiri quinque teſtes ro-
gatos : per regulam in d. l. teſtiũ & auth. rogati,C.de
teſtib.ea ratione permotus,quia contractus iſte emphy
teuticus ,& quicquid ex eo ſequitur eſt celebrandum
in ſcriptis, vel ſaltem requiruntur quinq; teſtes, firma
maneat doctrina generali , quæ traditur, ꝙ vbi ſcri-
ptura requiritur, teſtibus illa actus probari nequit : vt
ſenſit Chaſſa.de conſuet. Burg.rub.6.§.3.col.a.verſic.
iuxta nu.4.cum iis, quæ ibidem addiuxit.

Secundò velim amplies concluſione vſq; eo locũ
11 habere, † ita omnino neceſſariã eſſe ſcripturã , vt per
teſtes probari non poſſit . ſi credimus Chaſſa. in con-
ſuet.Burg rub.6.§.3.col.2.nu.4.ver. iuxta, ꝙ & voluit
Guid Pap in conſ.118. nu.4. Cuius rei illa poteſt affer
ri ratio,quia vbi neceſſario ſcripturam actu præſumi-
tur, illa per teſtes probari non poteſt , niſi forte eſſent
quinque & rogati ad illũ actum : vt aſſeuerauit Chaſ
ſaneus vbi ſupra, vna cum ibi adductis.

12 Tertio loco ampliabis , † quando agitur de proba-
tione ſimulationis contractus emphyteutici. Nã hu-
iuſmodi ſimulationem neceſſe eſt probare per ſcriptu
ram,nec ſufficerent dicta teſtium : iuxta ſententiã ita
decidentis Afflict. dec.72. nu.8. & ante eum docuere
duo iuris lumina Bar.& Bal.in l.generaliter.ille,num.
12.hic nu.4.C.de non num. pecun.

Quartò & poſtremò ampliare poteris,vt vera ſit cõ
13 cluſio , † etiam ſi de ipſa emphyteuſi non fuerit con-
fectum principaliter inſtrumentum,ſed appareat alia
ſcriptura, veluti ex aliqua ſentẽtia , aut tranſactione,
vel aliquibus actis alijs . Nam ſufficit talis ſcriptura:
vt conſuluit Barth.Soc.in conſ. 120.nu.25. vol.4. vbi
ait præſertim id ꝓcedere , ſi virtute dicti actus poſtea
ſolutus fuerit canon.

Nunc verò primum concluſionem limitabis locũ
ſibi non vendicare,ſi ipſa ſcriptura ſit amiſſa, & de ta-
14 li amiſſione liquido conſtet. † Tunc etenim poterit
probari per teſtes , qui tm̃ deponant de ipſa ſcriptura,
& eius tenore : vt l.teſtium,& ibi Bar.in fi.C.de teſtib.
& cæteri ſcribentes : ſic quoq; ſcripſit Iaſ.in l.1.nu.65.
C.de iur.emphyt.idem docuit Bart.in l. ſicut iniquũ,
nu.3.per gl.ibi,C.de fide inſtrum.& in auth. ſi quis in
aliquo.nu.19.verſ.item quæro, C. de eden. & monuit
gl.in l.ult.in prin. & gl.3.in verbo, deperditum eſt, C.
de iure emphyt.

Secund loco limita , non procedere , ſi quis longo
tẽpore ſoluerit penſionem tanquam emphyteuta.Nã
15 tunc præſumit̃ emphyteuſis ,† licet de alia ſcriptura
non appareat,dummodo factũ hominis interuenerit
in d.ſolutione cẽſus: ſic protulit Crau. in tract. de an-
tiq.temp.in §.vlt.part.3.nu.40.ita ſenſit Bald.in conſ.
116.Columbinus.col.2.poſt nu.2.lib.1. & in conſ.24.
ſubtiliter.in prin.lib.4.Sed Alb.in pen. col.& Ang.in
2.col.in l.1.C.de iur.emph.quos ibidẽ refert Iaſ.num.
64.videnť ſentire,quod apparere debeat de ſolutione

facta

facta ſaltem per 40.annos,& loquitur, quãdo ſcriptura eſt perdita.

Limita & intellige,vt licet ipſa ſcriptura conceſſionis in emphyteuſim non ſit facta cum ſolemnibus requiſitis,de quibus in auth.perpetua,& in auth. ſi quas ruinas,C.de ſacroſanct.eccl. & in c.vt ſuper.de rebus
16 eccle. non alienan. † Tamen emphyteuta ita teneatr̃ ad ſolutionẽ canonis debiti Eccleſiæ,non ſecus, ac ſi emphyteuſis eſſet conceſſa cũ debita ſolemnitate: vt ſanxit Imper.Iuſtin.in §.ſi verò non ſint cartularii. in auth.de alienar.& emphyteuſi.vbi Ang. ibi in princ. notat ad hoc,& dicit ꝑpetuò notandũ Iaſ. in l.2. col. 3.verſ.vnum tamen.nu.11.C.de iure emphyt.

CONCLVSIO DCIIII.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis, an præſumatur ex curſu longioris temporis.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis præſumitur ex longioris temporis curſu.*
2 *Emphyteuta non ſolum præſumitur ex curſu longioris tẽporis,ſed etiam pro domino præſumitur.*
3 *Emphyteuta ex longo tempore præſumitur etiam contra ſoluentem in fauorem eius,cui ſit ſolutio.*
4 *Ex annua præſtatione cenſus,oritur præſumptio tituli in fauorem illius cui ſoluitur.*
5 *Emphyteuſis probatur etiam per ſolutionem cenſus per decem annos.*
6 *Si quis longo tempore tanquam emphyteuta ſoluit,præſumitur res in emphyteuſim perpetuo conceſſa,quamuis aliter non appareat de conceſſione.*
7 *Qui vt emphyteuta ſoluere conſueuit,ſi requiſitus negat ſoluere, poteſt conueniri interdicto vnde vi, ſed neceſſe eſt deducere,quod requiſitus,vt ſolueret,recuſauit.*
8 *Emphyteuſis præſumitur,non tantum, quando quis ſoluit certam penſionem per decem annos, verum etiam, ſi per duos tantum,quo ad remedium poſſeſſorium, vt qui eſt in poſſeſſione exigendi,debeat nunc teneri.*
9 *Emphyteuta ſi probet ſoluiſſe canonem tribus annis proximis præteritis præſumitur ſoluiſſe etiã alijs ſuperioribus annis,niſi contrarium probetur,extende tam in caſu emphyteuticario, quam tributario,vt nu.10.*
11 *Colonus,vel conductor etiam ſimplex, ſi probet ſe tribus annis proximis ſoluiſſe,præſumitur ſemper ante ſoluiſſe.*
12 *Qui ſoluit penſionem per triennium proximè præteritum, præſumitur ſemper ſoluiſſe pro toto tempore præterito illud totum,quod ſoluere debebat.*
13 *Qui probat ſe vltimis tribus annis decimas ſoluiſſe, præſumitur ſemper antea decimas perſoluiſſe.*
14 *Qui probat ſe ſoluiſſe vno anno tantum proximè præterito non poteſt amplius expelli.*
15 *Ex ſolutione trium annorum proximè præteritorum duplices emergunt effectus, quod quis expelli non poſſit, & quod præſumatur retro ſemper ſoluiſſe.*
16 *Solutio trium vltimorum annorum in ſecularibus, facit præſumi ſolutionem omnium annorum præcedentium.*
17 *Emphyteuta Eccleſiæ eo ipſo,quod probat ſe ſoluiſſe duob. annis ꝓximè præteritis,ꝓſumitur retro ſemper ſoluiſſe.*
18 *Minus tempus,quam triennium nunquam facit præſumi retro ſolutionem,ſiue loquamur in ſecularibus,ſiue in eccleſiaſticis.*
19 *Exactores tributorum ſæpe ſunt moleſti,ſed exactores redituum eccleſiaſticorum, vt plurimũ ſunt humaniores, & remiſſiores in exigendo.*
20 *Eccleſia in præſtationibus,quas tenetur facere laicis ſi probauerit ſolutiones pro duob. vltimis annis: præſumitur quod ſemper retro ſoluerit.*
21 *Solutio trium annorũ,ſi eſſet facta qualibet de per ſe vnaquæque ſingulo anno, facit præſumere retro ſoluiſſe, & non poſſe amplius expelli,ſecus ſi ſimul, & ſemel ſoluiſſet vno anno pro tribus annis.*
22 *Ex ſolutione decem annorum non præſumitur debitũ præceſſiſſe,qñ ſit vna ſolutio pro decem,aut pluribus annis.*
23 *Qui ſoluit tribus annis præteritis,& diuerſis non præſumitur antea quandocunque ſoluiſſe.*
24 *Canon ex natura ſui,nõ ex accidẽti pręſtatr̃ ſingulis annis.*
25 *Si penſio,quę ſoluitur,reſpondet fructibus,potius in dubio ꝓſumenda eſt locatio ſimplex, quã emphyteuſis perpetua.*
26 *Emphyteuſis eccleſiaſtica vltra tertiam generationem concedi non poteſt.*
27 *Titulus, qui ex præſcriptione acquiritur nõ eſt perpetuus, ſed extenditur,quatenus ex pacto concedi potuit.*
28 *Emphyteuſis præſcribitur contra Eccleſiam non tñ in tertiam generationẽ, ſed in infinitũ in omnes deſcendentes.*
29 *Emphyteuta præſumitur ex longi temporis curſu, ſi apparet poſſediſſe tanquam emphyteutam, & eo nomine præſtitiſſe cenſum.*
30 *Emphyteutam ſi apparet poſſediſſe tanquam talem, & eo nomine præſtitiſſe cenſum,non ſolũ præſumitur emphyteuta,ſed etiam legitimè inueſtitus.*
31 *Qui decem annis tanquam vaſallus poſſidet Caſtrũ ritè præſumitur inueſtitus de feudo.*
32 *Emphyteuta probare debet ſe ſoluiſſe,quando dominus ſibi opponit caducitatem.*
33 *Negatiua probanda eſt ab eo, qui ei innititur.*
34 *Quando agitur de probanda ſolemnitate conceſſionis emphyteuticæ ad excluſionem alterius, tunc non ſufficiunt decem anni,ſed ad minimum requirunt̃ triginta anni.*
35 *Ad probandũ titulũ emphyteuſis, ſi vnà cum præſtatione etiam vnica conſtet de confeſſione partis,quæ cõfeſſa fuerit ſe teneri annuatim ad pręſtationem illius cenſus, ſufficit vna præſtatio cum huiuſmodi confeſſione.*
36 *Confeſſio extraiudicialis probat debitum,ſi emanat præſente parte.*
37 *Notarij Placentini præ cæteris obſeruare ſolẽt, vt in inſtrumentis,in quibus Prælati confitentur ſe recepiſſe cẽſum, ſubiungant etiam confeſſionem ſoluentis, id eſt, illum teneri ſingulis annis ad ſolutionem.*
38 *Placentiæ ad exactionem cenſus ſatis eſt habere vnicum inſtrumentum ſolutionis.*
39 *Statutum Placentiæ ſub rubric.quòd emphyteuta tenetur oſtendere proprietates.*

1 Emphyteuſis præſumitur † ex cauſa longioris tp̃is exemplĩ gratia, ſi quis tanquam emphyteuta longo tempore tenuerit rem aliquam, pro ea ſoluendo canonẽ, præſumitur huiuſmodi emphyteuta, & emphyteuticum contractum præceſſiſſe:iuxta ſñiam Spe. in tit.de emphyt.§.nunc aliqua.verſ.quæritur.nu.169. & profitendo.Bar.in l.litib.col.1.nu.2.verſ. ex hac litera probatr̃. C.de agric.& cenſ.lib.11.& in l.cum de in rem verſo. poſt nu.3.& 7.ff. de vſur. idẽ conſulendo placuit Alex conſ.111.col.3.vol.4.ſic confirmauit Ang.in l.qui in alien.ff.de acq.hær.vbi etiam Imo.& Cuma. & Aret. ibi in §.1.qui in hoc vr̃ cõtra alios ſentire, hoc eſt, requiri ſpatium 30.annorum,& ibi Alex.nu.13. ꝙ quidem fuit primarium,& pręcipuũ dictum Accurſ.in l. 2.in gl.magna.in fi.C.de iur.emphy.qui Accur.reqrit ſpatiũ 40.annorũ.Bal.quoq; aſſeruit ꝓſumi emphyteuſim ex curſu longi tp̃is in l.1.col.3.verſ.pone quidam ſoluit.nu.15. C.de fideic. & in l. cum de in rem verſo in 2.lect. in fin.ff. de vſur.iſtis ſe ſubſcripſit Ang. in l. malè agitur.col.vlt.de præſcr.long.temp. & in l. prætor.§.1.ff.de eden. qui cõtex. ẽt loquitur de ſpatio 30. annorũ:iſtorum ſententiam comprobauit Fel.in c.illud.col.4.poſt nu.6.poſt ver.& pro iſtis, de præſum. & in c.cum Bertold.nu.28. verſ.adde ẽt iſtis.de ſen.& re iud.nec huius rei fuit immemor Caſſan. in cõſ.11. ſic etiã animaduertit Dec. in conſ.146. poſt nu.2.verſ.&

cū pro tali vinea, & in l.ſi certis annis col.4. nu.19.C. de pact. & in emphyteuſi, & in feudo ponit And. de Iſer. in c.1.§.ſi qs col.1.ſi de feud. fuerit cōtro.int. & c. atq; Rui. in conſ.10.col.2.nu.3. vbi de * cōi atteſtatur. vol.1. & in conſ.41. col.10. poſt nu. 40.verſ. præterea vbi etiā, quo in loco, & de * cōmuni aſſerit, & conſ.61. col.2.d.vol.1.Gram.conſ.ciuil.13.col.1.qui etiam declarat, iſtis albū calculū addidit Franc. Balb. in tract. de præſcrip. in 3. quæſt.prin.q. 10.nu. 35. vbi de magis communi ** atteſtatur.

2 Amplia concluſionem locum habere, † vt non tm̄ procedat in emphyteuta, ſed etiā ꝙ pro domino præſumatur: teſte Rui. in conſ.115.col.vlt.nu.17.vol.5.

Quod ēt verum eſt contra ſoluentem in fauorem
3 eius, † cui fit ſolutio: vt notat Roma. in conſ.127. poſito ꝙ dñium, nu.1.ver.ad hoc tamen reſpondetur: vbi latiſſimè: idem voluit Spec. in tit. de locat.§. nunc aliqua, verſ.53. per text. in l.ſi quis emptionis. C.de præſcrip. 30.annorum, placuit Bal. in l.indicia, nu.2. verſ. ſecundum exemplum, C.de rei vend. poſt Iac. de Are. quem Bal. ibi refert: & idem Bal. in l.teſtib.nu.2.7. & 13.C.de agric.& cenſ.lib.11.

Secundo amplia, idem locum ſibi vēdicare in alia
4 annua præſtatione, ſicuti cenſus, † ex qua orit̄ præſumptio tituli in fauorē illius, cui ſoluit̄: ita decidit Guid. Pap.q.408.per totum, vbi latè hanc materiā proſequitur, vbi nu.2.tradit formulam proponendi in iudicio: Pariſ. ſic quoque idē dīr in conſ. 7.nu.3.vol.4. & tradit̄ à Bar. in l.1.§.vlt. in fi. ff.de aqua plu.arc. ad quæ deſeruiunt, quæ tradidit Iaſ. in l.1.nu.16.verſ. item pro extēſione, C.qui admit Pau.de Caſt. in l.ſi filius. C.de pet. hæred. & idē Caſt in l. ſi adulterium cū inceſtu.§. idē Pollioni. ff.de adul. & per Bar. & alios in l. cū quid. ff. ſi cert.pet. Sal. in l.ſi certis annis, col.4.verſ. quarto dixi. C.de pact. & ibi Bal. in 3.col.verſ.tertio oppono: & Bar. in l.cum de in rem verſo, verſ.breuiter aduerte, & verſ.ad propoſitum. ff.de vſur.

5 Amplia tertiò, † vt ēt per ſolutionem cenſus per decem annos probetur emphyteuſis: vt obſeruauit glo. mag. in l.2.in fi.C de iur.emphy. & ibi Iaſ.nu.155.vbi
* dicit prædictam gl. eſſe * communiter approbatā: hoc idem obſeruauit Alex. in l. qui in aliena. nu.13. verſ. itē inferebat, ff de acq.hæred. & ibi Iaſ. nu.48. ver. vltra Bar. Ant.de But. in c.peruenit.nu.19 verſ.quādoq; præſtatio inducit̄, decen. ad hæc ēt pertinent ea, quæ, paulò anteà nobis animaduerſa fuere. Hoc ēt ſenſere Bart. & Salyc. poſt Cyn., in l.competit. C.de præſcriptio.30. vel 40.annor. idem Bar. docuit in l.cū de in rē verſo, nu.9.& nu.14. etiam Bal. in lectura Floren. nu. 4.verſ.ſecus tamen, & Saly. in 6.q.ff. de vſur. vt & voluit Bar. in l.3.§.ex contrario col.2.in prin.nu.4. verſ. 2.contra Dyn.& gl. ff.de acq.poſſ.& in l.ſolent.§.1.ad fi.nu.8.ff.de offic.proc.& in l.iubemus.nu.1.in verſ. & ſic non obſtat. C.de fund.patrim.lib.11.& in l.litibus. nu.2.per illum tex.& ibi etiam Ang.& Ioan. de Plat. col.2.C.de agric.& cenſit. co.lib.11. nec id latuit Bal. in l.male agitur.nu.2. & ibi etiam Ang.C. de præſcri. 30.vel 40.anno. idem aſſeuerauit Bal. in l. qui in aliena.in prin. ff.de acq.hære.& ibi Ang. qui dicit eſſe mēti tenendum, & ibi Imol. idem tradidit Bald. in d. l. ſi certis annis, nu.10. & 11. C.de pact.& in c.1.§.ſi quis per 30.annos.nu.7.verſ.tueri poteſt, tit.ſi de feud. fuerit contro. in hanc eandem deſcendere ſententiā multi alij viri tum conſulendo, tum etiam profitendo, vt Ang. in l.prætor, in prin.& ibi recentiores. ff. de eden. & in l.qui luminib. ff.de ſeruit. vrba.præd. Petr. Auch. in conſ.422.quidam ſeruus, Roma. conſi.127. Poſito quòd dominium, col.1. ver.ad hoc reſpond. Panot. in c.ad audientiam.nu.2.verſ.not.2.de præſcrip.& conſ. 82.conditoris omnium. num.4.verſ. ex quibus omnibus ſatis concluditur, lib.1.& Pau.Caſt.conſ.213. viſo puncto, num.2.lib.2.Curt.ſen.in conſ.25. tria ex facti narratione, poſt princ.num.1.Cardin.Alex.in c.vaſallus.col.2.titulo ſi de feud.fuerit controuer. Soci.conſ. 50. ſubtiliter & copioſè, col. 2. verſ. & licet prædicta, lib.4. Gabr. in commu.concluſio.tit.de præſump.concluſio.1.nu.21. Alcia. conſ.228.num.7. cum ſeq. & in tract. de præſumpt.reg.3.præſump.21.in fi.

Et licet aliqui ex iis, quos enumerauimus loquātur de triginta, vel quadraginta annis: alij plerīq; tamē loquuntur ſimpliciter de diuturna ſolutione, ſiue de longo tempore, ſiue alia certi temporis determinatione, & multi dilucidè tenent, in hoc caſu ſufficere ſolutionem decem annorum, & vltra eos adeſt etiam Specu. tit. de feud.§.quoniam. verſi.3.quæritur. in fin. & iterū in §.vlt. verſ.cæterum ſi homoneus. in fi. fina. for. ſi bel. atque Bald. in l.1.num. 15.verſ. pone quidam ſoluit Eccleſiæ. C.de fidei commiſ per tex. in l.litib. C.de agric.& cenſit lib.11.& Iaſ.in d.l.ſi certis annis, col.3. num 9. verſ.4. facit. C.de pact. Ioan. Fab. in §.ſeruitus, col. pen. verſ. ſed an per curſum. Inſtit. de iure perſonarum, vbi tamen dicit hoc procedere cum titulus allegatur, iuxta d.l.cum de in rem verſo, huius etiam fuit ſententiæ Anto. de Butr. in repetit. c. peruenit. nu. 19. verſ. quandoque preſtatio inducitur. de cenſi. ſic quoque confirmauit Pau. Caſt. loquens in emphyteuſi eccleſiaſtica, in l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur, num. 8. verſ.& per prædicta patet. ff.ſi ſeruit. vendicet. ita conſultum fuit à Panor. in conſ.74. duo principalia. in prin. verſ. & primo circa primum, lib.1. & hoc probauit Philip. Dec. in c.bonæ.nu.52.verſ.contra ipſum verò ſoluentem, de appellatio. vbi refert ita conſuluiſſe, vt etiam conſuluit conſi.284.& pro tenui facultate, nu.2. verſ. & conſiderandum, & videas omnino Bal. in cōſ.116. Columbinus dedit, lib.1. Tiraq. de præſump.gl.4.verſ. 16. vbi latè.

6 Quarto loco ampliabis cōcluſionē, † vt ſi quis longo tēpore tanquam emphyteuta ſoluerit, præſumatur rem in emphyteuſim perpetuo conceſſam, quis aliter non appareat de conceſſione: ita tradidit glo. in l. 2. in, gl. magna in fi.C. de iur.emphyt. & iuxta ſententiam Rui. in conſ.75.nu.3.vol.1. per ea, quæ habentur in d. l.cum de in rem verſo, ff.de vſur. idem voluit Alex. in l.qui in aliena.nu.14.ff. de acq hæred. in conſ.79. circa primum, de quo quæritur, nu.4. verſ.dicit enim ibi Bal. vol.1.: & hanc opinionem tenendam eſſe tanquā
* * cōem tradit Iaſ. in l.2.num.155.C.de iur.emphyt.& probatur ex animaduerſis à Bart. in l. competit, nu.2. C.de præſcript.30.vel 40. annor. hoc idē placuit eidē Bar. in l.litibus.nu.2.& 3. C.de agric. & cenſit.lib.10. id etiam tradit Ang. in l.prætor. in §.1. de eden. ſic atteſtatur Bal. in l.2.uerſ.35.C.de iure emphyt.& in l.1. in 2.col.num.10.vſque ad nu.19.C. de fideicommiſſ. cum multis alijs congeſtis à Tiraq. in tractat. de præſcrip.§.1.gl.4.verſ.16.

7 Amplia quinto, vt vſq; eo hæc vera ſint, vt ſi is, † q vti emphyteuta ſoluere conſueuerit, requiſitus negat ſoluere, poſſit conueniri interdicto vnde vi: vt tenuit Inn. in c.peruenit, & ibi Abb.nu.3.de cenſ. Bald. in l.iubemus, in 1.not. C.de ſacroſ.eccl. Bella. in c.in literis, nu.30.de reſti.ſpol. Rom. in conſ.311. in caſu ꝓpoſito conſultationis, in 3.dubio. Abb. in cōſ.23. in 1.dubio. lib.2. Rip. in l.rem, quæ nobis, nu.16.ff. de acq.poſſ. & in l.interdicto. num.3.ff.quo. bono. Anch.conſi.386. num.3.Bertran. conſ.211.nu.1.lib.4. & conſ. 328.lib. eo. et conſ. 397.nu.3.lib.3. vbi dicit non ſufficere, ſi deducatur conſuetudo ſoluendi, et exigendi reſpectiuè, ſed neceſſe eſſe deducere, ꝙ requiſitus, vt ſolueret, recuſauit. Et hæc proculdubio vera ſunt, vt præſtatio ſolita ſit fieri ratione certæ rei immobilis, ſi vero ex obligatione perſonali habet difficultatem non leuē, et canoniſtæ tenent, ꝙ cōpetat, vt teſtatur Ang. in d. l. ſi certis annis, in fi.C.de pact. et Sign. cōſ.222.nu.4. Fel. in c.conqueſtus nu.4.de for.compet. Io.de Ami.conſ. 323. nouiſſimè Gigas in tracta. de penſio. Eccleſ.q.43. nu.1. Crau. conſ.140. nu.1, Silua cōſult.num.7.lib.2,

hanc

Digitized by Google

hanc ſeruare vniuerſam Galliam teſtatur Rebuff. in cōment.reg.conſtit.to.3.tit.de cau.benef.poſſe.in præfa.nu.2.& 3.Pet.Beninten.in cōſ.27.nu.7. hāc in foro ſeruari teſtatur Rip.in d.l.1 nu.3.ff.quo.bono.Affiic. deciſ.395. qui apud canoniſtas hanc * communē eſſe teſtatur:& Rip.in d.l.interdicto.nu.3.ff.quo.bono.dicit hanc in practica obſeruari: licet ſubiungat contrarium venire etiam in puncto iuris.

8 Amplia ſextò,† vt non tm̄ procedat, qn̄ quis ſoluit certam penſionem per 10.annos, verum etiam, ſi per duos tm̄,quo ad remedium poſſeſſorium,vt qui eſt in poſſeſſione exigendi debeat nunc teneri: ſic ait Petr. Iaco.in peti.redditus. verſ. item credo Guliel. de benedic.in repeti.c.Raynutius.in ver.& vxorem nomine Adelaſiā.nu.438. vbi dicit hoc not.pro intellectu. l.ſi certis annis.C.de pact. l.de in rem verſo.ff. de vſu. c.querelā.de elect. Guid.Pap.q.407.in fi. quos refert, & ſequitur Pet.Folle.in ſua praxi cenſua.in ver.huiuſmodi cenſu.nu.101.

9 Septimò amplia,† vt ſi emphyteuta probet ſoluiſſe canonē tribus annis proximis præteritis, præſumatur ſoluiſſe etiam alijs ſuperioribus annis, niſi contrariū probetur: ita deciſum fuit à dominis Rot. deciſ.3. de loc.alias 304. lex quæcunq;. in nou. & concluſum eſt in Capell.Tholoſ. q.236. item fuit quæſitum ſi aliàs, per totū,per l.quæcunq;.C.de apoch.public.lib.10.& not.Spec.tit.de loca.§.nunc aliqua,ver.27.ita ēt tradit gl.magna in l.2.C.de iur.emphyt. vbi Iaſ.nu.135. illam glo.multum commendat,& dicit * communiter approbatam,dicēs omnes DD.illam ſequi: & Bal.in c.literæ. nu.7. de dilatio. ait dictam legem eſſe aureā: atq; Salic.in d.l.2.col.7. C.de iure emphyt. exiſtimat d.l.quæcunq; ad hoc ſingularem,& refert Dyn.ita cōſuluiſſe,& ita etiā de facto obtinuiſſe,& mirabilem illam legem quæcunq; arbitratur Bar. in ead.l.quæcunque.idem tenet Glo. in cap. cum Eccleſia Sutrina. in verbo tertio.de cau.poſſeſ.& ꝓpriet. & Ioan.And.in addi.ad Spe.in d.verſ.27. refert Andreā de Barulo ſuper d.l.quæcunq; exclamare, ſe per illam l.obtinuiſſe in cenſu emphyteutico ſufficere probationē ſolutionis vltimorum trium annorum: idē confirmauit Philippus Dec.in l.ſi certis annis.nu.6.C.de pact.

Extendas dictam velim ampliationem locū habe-
10 re,† tam in caſu emphyteuticario, q̄ tributario, vt de tributario loquitur d. l. quæcunq;. & de emphyteuticario loquitur d.gl.in d.l.2.C.de iur.emphyt..quæ gl. eximia eſt,& inſignis cū extendit d.l. quæcunque, vt ſcilicet locū ēt habeat in canone emphyteutico: ita hac e cauſa refert pro ſingulari d. gl. Steph.Aufrer. in addit.ad Capell.Tholoſ.dec.326.& ad hoc Bart.in d.l.quæcunq; adducit d. gl. idem determinauere DD. Rotæ in dec.304.aliàs 3.in tit.de loca.in nou.vt & voluit Iac.de S.Georg.in l.nō eſt neceſſe.nu.3.ff.de ꝓba. ſic ſenſit Alex.in addit. ad Bart.in d.l. quæcunque.& Iaſ.in d.l.2.nu.135.C. de iur.emphyt.

11 Secundò extendas † procedere ēt in ſimplici colono, vel conductore, nam ſi ipſe probet ſe tribus annis proximis ſoluiſſe,præſumitur ſemper ante ſoluiſſe: vt Ang.teſtatꝰ in §. ſcire aūt. ad fi.in auth. de non alien. vbi ait eandē eſſe rationē, quæ eſt in emphyteuta: dicit tn̄ de hoc te legem neſcire ꝗdem etiā confirmauit Bal.poſt Io.And. in c.literæ. ad fi. nu.7. extra de dila.
12 vbi ait † illum, qui ſoluit penſionem per triennium proximè præteritū, præſumi ſemper ſoluiſſe pro toto tempore præterito illud totum,quod ſoluere debebat ſiue loquamur in emphyteuta, ſiue in ſimplici colono,ſiue in Cenſuario,& hæc ſunt verba Bald.vbi ſup. quæ refert Iaſ.in d.l.2.nu.137.C.de iur.emphy. & per Duen.in reg.54.in ampliat.

13 Tertiò loco amplies,† nam qui probabit,ſe vltimis tribus annis decimas ſoluiſſe, præſumitꝰ ſemper antea decimas pſoluiſſe: ita tradidit Iac.de Belloviſu in pra. iudi.de prob. nega. Nunc videndum qualiter iſte criminoſus.nu.26.verſ.ex quibus legib.

Quartò ampliabis, vt nō ſolū ille, qui ſoluit tribus annis vltimis præſumatur retro ſoluiſſe, vt diximus,
14 † ſed ēt extēdas in hoc, vt ſi qs probet ſe ſoluiſſe vno anno tm̄ proximè præterito nō poſſit amplius expelli. Priuatus enim vel etiam Eccleſia recipiendo ſimpliciter penſionē ſibi præiudicant in iure expellendi: poterit tn̄ peti penſio omnium annorum preteritorū, ſecùs vbi ſoluit pro tribus annis proximè præteritis,
15 ex illa namq; ſolutione † duplices emergūt effectus, & quod expelli non poſſit,& ꝙ etiam præſumatur retrò ſemp ſoluiſſe: ita ait Iaſ.in d.l.2. C.de iur.emphyt. nu.136.ver.3.aduerte: teſtem ad id laudat Spe. in titu. de locat.§.nunc ad aliqua.verſ.27.

16 Primò limita dictam ampliationem † tm̄ habere locum in ſecularibus: nā in his ſolutio triū vltimorū annorum facit præſumi ſolutionē omnium annorū precedentium,ſed ſecus in eccleſiaſticis,in quibus tm̄ ſufficiunt duo anni: vnde emphyteuta Eccleſiæ eo ipſo,ꝙ probat ſe ſoluiſſe duobus annis proximè præte-
17 ritis,† præſumitur retrò ſemper ſoluiſſe: ita inſigniter, & eximiè ſcriptum reliquit Hoſt.in ſumma tit. de locat.ante fin.nu.13.& eum refert,ſed nō ſequitur, imò reprobat Io.Andr.in addit.ad Spc.d.tit.de loc.§. nūc aliqua. verſ.27. nu.38. & eiuſdem refellit ſententiam Iaſ.in l.2.C. de iur.emphy.num.135.verſ.2.limitauit, vbi ait ſimpliciter dicendū eſſe cum glo.d.l.2.vbi ait,
18 quandocunq; ſit, † ſiue loquamur in ſecularibus, ſiue in eccleſiaſticis,nunquam minus tempus,quàm triennium facere præſumi retrò ſolutionem: & idē reprobat Pet.Duen.d.reg.54. in 2. fallent. vbi clarè loquitꝰ, & * communem opinio. eſſe contra Hoſti. atteſtatur. Ant. de Padilis doctor Hiſpanus in l. ſi probaueris.n. 9.de fideicomm.Cur verò Hoſtien. ſententia refellatur,ea poteſt afferri ratio, quia caducitas emphyteutæ, quæ reſpicit fauorem Eccleſiæ contrahendo iſtud tpſ difficilius gigneretur, & ſic fauor in odiū retorqueretꝰ, contra l.ꝙ fauore. ff. de legib. imò multò magis debet requiri iſtud tpſ biennij in eccleſiaſticis, quia l.quæcunque.C.de apoch.pub.loquitꝰ in exactio-
19 ne tributorum, † quorum exactores ſæpe ſunt moleſti,& ideo odioſa ſunt tributa: eccleſiaſticorum verò reddituum exactores, videlicet Prælati ſunt,vt plurimū remiſſores, & humaniores in exigēdo. Verumtn̄ vt Hoſt. ſniam tueri poſſumus, fortè poſſet dici, ꝙ dū
20 dixit ibi, ſecus in eccleſiaſticis, † voluit intelligere de præſtationibus, quas Eccleſia teneatur facere laicis, quia ſi probauerit ſolutiones pro duob. vltimis annis, præſumitur quòd ſemper retrò ſoluerit in eccleſiaſticorum priuilegium, & gratiam.

Secundò limita dictam ampliationem tm̄ veram eſſe, qn̄ illa ſolutio trium annorum eſſet facta quæli-
21 bet de per ſe † vnaquæq; ſingulo anno, ſecus ſi ſimul, & ſemel ſoluiſſet vno anno ꝓ trib.annis.etenim tunc d.ampliatio non procedit: ita inſigniter limitat illam l.quæcunq;.Bal.in l.2.nu.3.C.de dot.promiſ. poſt nota.ibi per Cyn.& idem Bal.in d.l.quæcunque.nu.3.& ad hanc limitationem conferūt quæ ſingulariter voluit Bar.in l. eū qui.aliàs incip. Iabolenus.ff.de annu. legat.& Iaſ.in d.l.2.nu.135. verſ.limitare tn̄.C. de iur. emphyt.& hanc reſtrictionem ſemper menti tenendā ait Iac.de S.Georg.in l.non eſt neceſſe,nu.3.ff.de ꝓb. dum doctiſſimè limitat l. cum de in rem verſo. ff. de
22 vſu. & l. ſi certis annis. C.de pac. In qbus dicitur † ex ſolutione 10. annorum præſumi debitum præceſſiſſe, vt non procedat quando fieret vna ſolutio pro decē, aut pluribus annis, quam limitationē ad illa iura ponunt etiam Pet.Cyn.Bal.in d.l.2.C.de dot.promiſſio. & huc pertinent not.à Bal.in d.l.cum de in rem verſo quæ omnia refert, & ſequitur Iaſ.in d.l.2.d.num.135. quæ omnia nulla facta mētione Iaſ.Aufrer.in d.addi. ad Capel.Thol.d.q.235. de verbo ad verbum tranſtulit,quæ prius à Iaſ.collecta fuere.

Tertiò

Tertiò prætereà limitabis, quando quis promiſerit
23 mihi certam pẽſionem ſingulis annis: † nã qui ſoluit tribus annis præteritis, & diuerſis, non præſumitur antea quandocunq; ſoluiſſe: ita eximiè, & doctiſſimè limitauit Fran. Cremen. in ſing. 89. itẽ quarto, an pſumptio de trib. annis: nã hæc eſt præſtatio non canonica, idest, regularis, ſed cõtingens, & reſpiciens, grauamen
24 perſonæ, non rei, † ſed canon ex natura ſuis non ex accidenti præſtatur ſingulis annis, ſic idem Crem. aſſeuerauit ex auctoritate Bal. in l. quicunque. C. de apoch. lib. 10. quod eſſe ſingulare verbum tradit.

Et vt ad ſuperiora reuertamur, quarta illa ampliatio pcipua, qua aſſerebamus, eũ, qui longo tpe tanquã emphyteuta ſoluerit, præſumi re in emphyteuſim ppetuò accepiſſe, eique conceſſam, quamuis aliter non appareat de conceſſione, intelligenda eſt, vt vera nõ ſit, ſi penſio quæ ſoluitur, reſpondeat fructibus: quia tunc potius in dubio pſumenda erit locatio ſimplex,
25 † quàm emphyteuſis perpetua, cum generatim huiuſmodi contractus ſoleant fieri pro parua, & modica mercede, de qua cõſuetudine generali atteſtatur Bal. quẽ ibi ſequunt Doc. in l. 1. 4. opp. C. de iur. emphy. & tradit Abb. in c. potuit. ppe fi. de loca. & conſultus rñdit Nat. in conſ. 49. num. 34. & * cõiter per Doct. teſte Iul. Clar. in §. emphyteuſis. q. 1. verſ. & aduerte.

Hanc candem quartã ampliationẽ limites velim
26 verã non eſſe † in emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ vltra tertiã generationem concedi non põt: vt ſanxit Imp. Iuſtin. in §. emphyteuſim. Auth. de non alie. ex dictis ibi Ang. Non põt igitur dici in perpetuũ conceſſa: ita reſpondit Ruyn. d. conſ. 75. nu. 1. vol. 1. nam titulus, q
27 ex præſcriptione acquiritur non eſt perpetuus, † ſed extenditur quatenus ex pacto concedi potuiſſet, & hoc ſcilicet ad tertiam vſque generationem tãtum, ſecundum Bal. in c. 1. §. vlt. nu. 2. de feu. da. in vic. leg. commiſ. vbi ait de facto ita interrogatum ſic conſuluiſſe, & in l. 2. nu. 8. C. de iur. emph. & ibi Iaſ. poſt Ro. & alios, nu. 160. ver. iſtam concluſionem, cuius ſententiæ adhæſit Alex. in d. l. qui in aliena. nu. 14. ff. de acq. hær. ſed tñ ampliatio procedit, qñ conceſſio in emphyteuſim eſſet facta à priuato, & non ab Eccleſia, vt aſſeruit Alc. in d. l. qui in aliena. nu. 15. ff. de acq. hære. Ex ſententia tñ quorundam poteſt dici hac ratione,
28 † φ contra Eccleſiam emphyteuſis præſcribatur non tñ in tertiã generationẽ, ſed in infinitũ in oẽs deſcendentes, qa ſi ſimpliciter concedatur, pro omnibus illis conceſſa dr. per §. licetiam, authen. de alien. & emphyt. qui text. ita conciliatur, cum §. emphyteuſim. auth. de non alie. reb. Eccle. vt ſcilicet poſſint res Eccleſiæ concedi in emphyteuſim pro omnibus deſcendentibus in infinitum. per tex. in d. §. licentiam non aũt extraneis hæredibus. per d. §. emphyteuſim. quos tex. ita * cõiter conciliari dixit Dec. in c. in præſentia. nu. 157. de prob. poſt Fel. ibi nu. 27. vbi ad id multos allegat, licet contrarium ipſe teneat, & nu. 26. ibi dicit ita iudicatum fuiſſe in Ciuitate, vbi tunc ipſe reperiebatur, per gl. in c. vlt. ext. de pecul. cleri. ad ſtipulatur Bal. in l. 2. C. de ſuis & leg. nu. 2. vbi dicit, φ ad hoc, vt admittatur quis ad emphyteuſim Eccleſiæ, ſufficit, φ ſit ex liberis, & hæres. ex profeſſo hanc tenuit conſulendo Alex. in conſ. 9. viſis dicto themate, vnà cũ inſtro. nu. 10. & ſeq. lib. 2. hinc dixit Bal. in l. cũ virum. in fi. C. de fideicom. φ emphyteuſis Eccleſię venit in fideicommiſſ. reſtituendo cuilibet ex liberis. Veruntñ hodie ex ſacris ſummorum Pontificum conſtitutionib. tàm felicis record. Pauli II. Iulij III. Pauli IIII. quàm Pij IIII. & V. omnia ſuperius per nos adducta videnṫ ceſſare, ex quo per cõſtitutiones ipſas ſancitũ reperiṫ, alienationes quaſcunq; rerũ, eccleſiaſticarum tum in perpetuũ, tũ ad tertiã, vel aliã generationẽ, tũ ad hominis vitã, vel aliud tps vltra trienniũ irritas, & inualidas eſſe, in futurumq; prohibitam omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationẽ, omniaq; pacta, per quæ ipſorum dominium transferreṫ, ac conceſſionẽ, hypothecã, locationem, & còductionẽ vltra triennium ipſum, per quod ſi contra prohibitionẽ huiuſmodi factum ſiue geſtum fuerit vltra inualiditatem, & nullitatem omnium contractuum, & pœna excommunicationis infligitur.

Velim tñ primario loco limites concluſionẽ pro-
29 cedere, † ſi appareat poſſediſſe tanq̃ emphyteutam, & eo nomine præſtiterit cenſum: ita cautum reliquit Alex. d. conſ. 169. nu. 4. lib. 2. & idẽ confirmauit Alex. d. conſ. 113. per totum, præſertim nu. 11. lib. 4. & conſi. 89. lib. 1. & ne per mendicata eamus ſuffragia, cõſtitutũ eſt in tex. c. ſi quis per 30. in verb. vt feudũ: & ibi ad hoc illum tex. ponderat Bald. nu. 6. in tit. ſi de feu. fuerit controuerſ. inter dom. & agnat. & in cap. vlt. & ibi not. Bal. poſt gl. de feud. dat. in vic. legis commiſſo. & ita traditum eſt à Ruy. conſ. 75. nu. 4. lib. 1. vbi latè.
30 Primo loco iſtud ſubamplia, † vt tunc nõ ſolũ præſumaṫ emphyteuta, ſed & legitimè inueſtitus, vt ſcripſit Iaſ. in l. ſi certis annis. nu. 9. C. de pact. & nuncupatim pdidit Fel. in c. ſicut. nu. 29. verſ. ſimile nor. Alex. de re iud. idẽ ſenſit Purp. in addit. ad Iaſ. in d. l. ſi certis annis. nu. 9. & meminit Fel. in c. illud. col. 4. poſt nu. 5. poſt verſ. & pro iſtis latè. de præſumptio.

Secundò ſubamplia idẽ procedere in eo, qui decẽ
31 annis tanquam vaſallus poſſidet Caſtrũ. † ille enim præſumitur ritè inueſtitus de feudo, ſi credimus gl. in l. 2. in gl. mag. & ibi plenè Iaſ. nu. 134. & ſeq. C. de iur. emphyt. & atteſtatus eſt D. Iaſ. in d. l. ſi certis annis. n. 9. d. tit. C. de pact. idẽ docuit Bar. in l. 3. §. ex contrario. nu. 3. cũ ſeq. ff. de acq. poſ. & in l. litib. nũ. 2. & 3. C. de agr. & cenſit. lib. 11. cui accedit Bal. in d. l. ſi certis annis. & in c. cum Eccleſia ſutrina. ad fin. de cau. poſſ. & propr. ſic confirmauit eandem ſententiam Sal. in d. l. cum de in rem verſo. in 6. q. id etiam corroborauere Ang. & recentiores in l. prætor. in prin. ff. de eden. iſtis fauet bonus contex. in fi. in verb. præſcriptione verò. qualiter ol. feu. pot. alien.

Secundo loco limitabis, vt ſolum locum habeat inter eaſdem perſonas, & iſtud aliis non præiudicet: ita cautũ eſt à Rui. conſ. 75. nu. 4. vol. 1. per ea, quæ ab eodem ibi adducta fuere, & præcipuè id comprobat per l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. vbi etiã limitat prædictam concluſionem locum habere, qñdo in primis agitur de acquirendo, ſecus verò quando agitur de præſumenda ſolemnitate, præcipuè ad excluſionẽ alterius vt ibi per eundem.
32 Tertio loco limitare poteris, † vt emphyteuta pbare debeat, ſe ſoluiſſe, qñ dominus ſibi opponit caducitatem, non aũt probat dominus ipſum nõ ſoluiſſe: ita Cyn. prodidit in l. 2. C. de iur. emphyt. poſt glo. ibi in verb. repellere. in verſ. item quis probabit, quod etiã placuit Spec. tit. de locat. in §. nunc aliqua. in verſ. 31. nec id latuit Iaſ. in d. l. 2. col. 54. nu. 132. C. eo. tit. & ibi Albe. nu. 7. neque præterijt Ancha. in c. potuit. nu. 24. de locat. & ibi Imo. num. 54. Hinc obiter habes exce-
33 ptionem à promulgata illa regula † Negatiuam probandam eſſe ab eo, qui ei innititur. nec omittã id tradentem Inn. ex c. ſuper his. col. 3 de accuſat. neq; præ-
* teribo Alex. in l. in illa. vbi * de communi atteſtatur, nu. 9. ff. de verb. obli. de qua reg. vide ad ſatietatem Iacob. Port. in ſuis concluſionibus, lib. 5. conclu. 34. vbi eam ampliat, & limitat, quæ repetita ſunt in communibus concluſionibus Hieron. Gabr. tit. de probatio. conclu. 6. lib. 1. quibus accedit Ioan. Igne. in l. neceſſarios. §. non aliàs. nu. 310. verſ. ſi pœnam non ſoluti canonis. ff. ad Sylla. permotus auctoritate glo. ſuperius allatæ, quam eſſe communiter per ſcribentes approbatam idem Igne. atteſtatur.

Quartò limitabis, qñ agitur in primis de acquiren-
34 do, † ſecus qñ agitur præcipuè de probanda ſolemnitate conceſſionis emphyteuticæ ad excluſionem alterius: tunc enim non ſufficeret 10. anni, ſed minimum

requiruntur 30.anni,per c.peruenit.de empt.& vend.
quem contex.ibi ad hoc ponderat Imol.cũ quo tran
ſit Alex.conſ.1.nu.20.vol.4.& conſ.17.nu.8. eo. vol.
4.& refert Ruin.atque ſequitur d.conſ.75. num. 4. &
conſulas ea , quæ à nobis tradita ſunt ſupra in prima
limitatione principali .

Limita iſtud,quod diximus,requiri præſtationem,
10. ann. ad probandum allegatum titulum emphy-
teuſis,vt procedat,quando conſtat tantùm de pręſta-
35 tione cenſus annui: † ſed ſi vna cum præſtatione etiã
vnica conſtet de confeſſione partis,quæ confeſſa fue
rit,ſe teneri annuatim ad præſtationem illius cenſus,
ſufficeret vna præſtatio cum hmõi confeſſione facta
præſente Dom.directo , per l. Publia Mæuia.§.vlt.ff.
depo & l.cum de indebito.§.vlt.ff.de prob.& l.gene-
raliter.in fi.C.de nõ num.pec. per quæ iura dicit Bal.
in l. r.nu.4.ff.ne ex delic.defun. & in l. quoniam. nu.
7.in fi.in 1.lect. ff. de infam.confeſſionem extraiudi-
36 cialem probare debitum,† ſi emanet præſente parte,
& nuncupatim de emphyteutico cenſu tenet Bal. in
l.ſi cer.nu.22.C.de pact.per l.plures apochis.C.de fid.
inſtr.vbi dicit cautos collectores monaſteriorum cu-
rare huiuſmodi cõfeſſiones apponendas in inſtrumẽ
tis,quando recipiũt cenſus annuos:quod egregiè præ
cæteris in vſu notarios Placentinos obſeruare ſolere
vidimus,qui in inſtrumentis,in quibus Prælati confi-
37 tentur , ſe recepiſſe cenſum,† ſubiungunt etiam con-
feſſionem ſoluentis , illum.ſ. teneri ſingulis annis ad
ſolutionem,per hęc concepta verba Quod ‹ ctum di
ctus D.N.emphyteuta ſoluit, & ſoluere tenet̃ , & de-
bet annuatim ſemper in feſto Sancti Martini , vel in-
fra eius octauam,de bonis,quæ ipſe poſſidet in tali lo
co , vel de domo poſita in vicinia ſancti N. per q̃ ver-
ba non tm̃ confitetur debitum annuũ illius cẽſus, ſed
recognoſcit illam proprietatem vti cenſualem Eccle
ſiæ , vel domini directi quæ confeſſio , & recognitio
dubio procul probat contra confitentem, & ius in re
tribuit illi gratia cuius facta eſt:ad hoc affabrè com-
pilatus vr̃ contex.in l.cenſualis.C.de dona. quę ad id
ibi obſeruat Bal.in prin.in verſ.ibi domino.refert , &
ſequitur Iaſ.poſt eund.Bal.in l.cum falſ.nu.1. verſ. ꝙ
autem ſi confiteri.C.de iur. & fact. igno.ſic determi-
natum eſt à Guid.Pap.in q.272. vtrũ dominium . nu.
2.verſ.ſed præmiſſis non obſtantibus, quo in loco aſ-
ſeuerat plus quã centies ita iudicatum fuiſſe in curijs
Delphinatus ſua tempeſtate, idem conſulendo com-
probauit in conſ.177.nobilis Dom.Petrus.in princip.
cui opinioni album calculum addidit Rip. in reſpõ.
12.pro perfecta reſolutione.nu.3.C. de diuer. reſcrip.
alias eſt lib.2.reſponſ.c.28. ſic cõſultus reſpondit Iaſ.
in conſ.65.in princ.lib.3.eſt locus ordinarius,vbi ſcri
* pſere * omnes ſcribentes in l.ſi aliquam, vbi huius rei
propria ſedes eſt.ff. de acq.poſſ. ſic inquit etiam Rol.
à Val.in conſ.2.in cauſa præſentis.nu.109. lib. 1. Pla-
38 centiæ igitur, † vbi ex communi vſu forenſi,vt huius
rei fides à publicis notarijs mihi facta eſt,ſolet appo-
ni dicta confeſſio,& recognitio, ſatis erit ad exactio-
nem cenſus habere vnicum inſtrumẽtum ſolutionis.
Dominis etiam circa proprietatem,ſi vellent vendi-
care,optimè conſultum eſt per ſtatutum vni. ſub rub.
39 † ꝙ emphyteuta teneatur oſtẽdere proprietates , &c.
lib.3. vbi ſtatuentes cõſulentes indemnitati domino-
rum ſanxerunt,quòd ſi aliquis ſoluerit cẽſum Domi-
no de certis bonis in aliquo territorio,vel villa diſtri-
ctus Placẽtiæ,omnia bona,quæ ipſe ibi in eadem vil-
la,vel territorio poſſidet, cenſeantur obligata pro hu
iuſmodi ſolutione , niſi demõſtrauerit legitimis pro-
bationibus , ſe legitimè dicta bona acquiſiuiſſe . Vbi
igitur dñs non haberet ad probationẽ iuris ſui,niſi ta
le inſtrm̃ ſolutionis cũ dicta recognitione, & confeſ-
ſione emphyteutæ,conſulerem, ꝙ cõueniret emphy
teutam ad docẽdũm,quænam bona ex illis , quæ ipſe
ibi poſſideat , vbi ſita ſint illa , pro quibus cõfeſſus eſt
ſe ſoluere, aliàs petat declarari omnia, quæ ibi habet
huic ſolutioni cẽſus ſuppoſita eſſe , & ita nos conclu-
ſimus , & determinauimus aliàs Placentiæ in cã corã
nobis vertẽte inter Reu.Dom. Moniales Monaſterij
Sancti Bartholomæi ex vna,& Nob.D.Claudiã Sco-
tã de Paſſano ex altera partibus permoti præcipuè di
ſpoſitione ſtatuti ſuperius relati : q̃ ſnĩam audiuimus
poſteà fuiſſe cõfirmatam in ſecũda inſtãtia à præcla-
riſſimo R.D.Io. Franciſco Mugiaſca Comẽſe Iudice
Synodali,ac Præpoſito S.Mariæ in Galiuerti Placen.

CONCLVSIO DCV.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis , an regulariter probetur per teſtes, & an requiratur ſcriptura .

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis regulariter non probatur per teſtes,ſed requi ritur ſcriptura .*
2 *Ad probationem emphyteuſis,quando amiſſa eſt ſcriptura conceſſionis in emphyteuſim,admittuntur quinq; teſtes ad minus . Contr.nu.3.*
4 *In conceſſione in emphyteuſim de ſubſtantia , & neceſſario requiritur ſcriptura .*
5 *Ad probationem ſolutionis cenſus emphyteuſis non requiritur neceſſario ſcriptura,ſed ſufficiunt duo teſtes.*
6 *Solutio canonis emphyteuſis ſi fiat fiſco non poteſt probari per teſtes.ſed neceſſario requiritur ſcriptura.*
7 *Teſtes deponere poſſunt de ſcriptura,& de eius tenore quãdo amiſſa eſt : ſecus ſi a principio ſcriptura facta non fuit,ut ibid.*
8 *Emphyteuta non poteſt regulariter eſſe teſtis pro domino in re emphyteuticaria .*
9 *Emphyteuta pro domino in re emphyteutica poteſt eſſe teſtis, quando nulla lis uerſatur ſuper illa re , & nullum commodum poteſt oriri ipſi emphyteutæ .*

1 Emphyteuſis regulariter non probatur per teſtes , † ſed
requiritur ſcriptura , vt ſupra deduximus in Conclu-
ſione,per ſcripturam;& id determinauit gl. in c. 1. de
cenſi.& gl.in l.1.C.de iur. emphyt. & ibidem Iaſ. nu.
61.cum multis collectis.

Primò limita Concluſionẽ non procedere, quãdo
amiſſa eſt ſcriptura conceſſionis in emphyteuſim,nã
hoc caſu cũ in tali cõtractu neceſſariò requirat̃ ſcri-
2 ptura,& ea ꝑdita ſit,† efficitur, vt ad eius ꝓbationem
admittãtur quinq; teſtes ad minus, & ſint rogati : per
l.teſtiũ & auth.rogati.C.de teſtib. ꝙ fuit effatũ Saly.
in d.l. 1.C.de iur.emphy. vbi dicit hoc eſſe multa ob-
ſeruatione dignũ in vſu forenſi: & id ſigillatim tradi-
dit Caſſan.in conſuet.Burg. Rub.6.§.?.fol.213. col.2.
nu.4 cum ibi adductis, atq; meminit Fely. in c. ſicut.
nu.6.verſ.3.declaratio. de re iud.
3 Sed hoc Sal.pronunciatũ † Iaſ.impugnat in l.2, nu.
134.eo. tit. licet illud idem d.Saly. ſequutus fuerit in
l.1.in gl.in verbo ſcriptura.nu.65.C. eo. tit.

Verùm has opiniones inter ſe cõciliando arbitror
opinionem Saly. veram eſſe,quando agitur ad proba
tionem contractus,& conceſſionis in emphyteuſim,
4 † in qua cum de ſubſtantia, & neceſſario requirat̃ ſcri
ptura,vt liquidò conſtat ex deductis ſupra in conclu-
ſione per ſcripturam:merito I.C.reſponſum in d.l.te-
ſtium,& Imp.reſcriptum in d.auth.rogati. C.de teſti.
verſ.niſi quinq; teſtes idonei.huc optimè conueniat,
ſecus vero quãdo agitur de probatione ſolutionis cẽ-
5 ſus d.emphy. † nã hoc caſu cũ nõ requirat̃ neceſſario
ſcriptura,ſufficiũt duo teſtes,& nõ quinq; ad eius ꝓba
tionẽ,vt in ſeq.dicetur, & ad hoc tendũt rationes Iaſ.

Sublimitabis iſtud locũ habere tm̃,qñ agitur in ꝓ-
batione cõceſſionis in emphyteuſim, vt ſup. in limit.

Secus

Secus verò quando agiť in probatione ſolutionis cen
ſus, nam hoc caſu, cū in ipſa ſolutione neceſſariò nō
requirať ſcriptura, ideo duo teſtes ſufficiūt, & non re-
quiruntur quinq; ad eius probationē: ſic animaduer-
tit Iaſ. in d. l. 2. nu. 134. vbi latè C. de iur. emphy. & ob-
ſeruauit Bald. in l. vlt. C. de arbit. tutel. in 3. q. & in iſta
opinione Iaſ manet, atq; Fel. in c. ſicut, in 4. col. nu. 6.
verſ. adde tamen diligenter. ext. de re iud.

Intellige, & reſtringe prædictā ſublimitationē ve-
ram eſſe in probatione ſolutionis cēſus emphyteutici
6 facta priuato: † ſecus autē ſi fiſco fiat ſolutio canonis
emphyteuſis quia hoc caſu non pōt probari p teſtes,
ſed neceſſariò requiritur ſcriptura: quæ quidē eſt ſin-
gularis fiſci prærogatiua, l. 1. & ibi gl. & Bar. in fi. C. de
apoc. publ. lib. 10. quib. accedit Bal. in l. 2. C. de iur. em
phyt. col. vlt. nu. 18. verſ. ſed qualiter & ibid. Iaſ. latiſ-
ſimè num. 134. verſic. præterea vna cum iis, quæ ibid.
in medium protulit.

Secundo loco ſublimitabis, & intelliges, qñ ſcriptu
ra eſſet amiſſa & de amiſſione conſtaret: quia nunc te-
7 ſtes † deponere poſſunt de ipſa ſcriptura, & de eius te-
nore, ſecus ſi à principio ſcriptura facta nō fuiſſet, qñ
tum tunc non admittitur probatio per teſtes, vt ſenſit
Iaſ. in l. 1. nu. 63. C. de iur. emphy. argu l. teſtium, & ibi
Bar. & cæteri. C. de teſt. idemq; docuit Bart. in l. ſicut
iniquū, in fi. per gl. ibi. C. de fid. inſtr. & in auth ſi qs in
aliquo, nu. 6. C. de eden. & nuncupatim tradidit gl. in
l. vlt. in gl. 3. in ver. deperditū eſt, C. de iur. emph. & te
nuit Io. de Imo. in c. potuit in 4. col. ext. de loc. & Io.
And. ad Spec. tit. de loc. §. nunc aliqua. verſ. 5.

An vero cum in probanda emphyteuſi teſtes ad-
mittuntur, emphyteuta teſtis eſſe poſſit, breuiter agen
do dicendum eſt.

8 Emphyteutam † nō poſſe regulariter eſſe teſtē pro
domino in re emphyteuticaria, iuxta ſnīam Alb. de
Malet. in ſuo trac. de teſt. in 2. par. nu. 30. & 32. teſtatur
Bal. in l. libertorū. C. de teſt. quē refert, & ſequitur Io.
Cāpeg. de teſti. reg. 70. idē voluit Ant. de Butr. in c. in
ſuper nu. 8. verſ. item nec feudatarius. de teſt. id ēt pla-
cuit Io. Crot. de teſt. in par. 4. n. 142. & hoc tradidit D.
Io. Monticel. in ſuo reper. de teſti. in verb. emphyteū.

9 Limita concluſionem locū ſibi non vendicare, qñ
nulla lis verſareť ſuper re emphyteutica: nā cum nul-
lum commodum poſſit oriri ipſi emphyteutę, poterit
eſſe teſtis, vel niſi dominus directus ſit potens adeo, vt
emphyteuta ipſum timeat: ſic docuit Abb. Sic. c. inſu-
per. col. vlt. nu. 16. & ibi But. de teſt. & meminit Cam-
peg. vbi ſupra.

CONCLVSIO DCVI.

ARGVMENTVM.

**Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa an præſu-
matur in perpetuum conceſſa.**

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa præſumitur in perpetuum conceſſa.*

2 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, vt plurimū non profertur vltra tertiam generationem.*

1 Emphyteuſis ſimpliciter cōceſſa, † p-
ſumitur in perpetuū cō
ceſſa: ſic tedimus Alcia. trac. de pſump. reg. 2. pſump.
36. q̄ſt vlt. nu. 2. motus auctoritate Ang. & Alex. in l.
q in alie. in prin. ff. de acq. hær. ꝙ latè proſequiť Iaſ. in
l. 1. nu. 6. & 7. C. de iure emphyt. cuius etiam fuit ſnīæ
Ruyn. conſ. 75. ſuper primo puncto. num. 3. lib. 1.

Limitabis concluſionem locum ſibi non vēdicare
2 in emphyteuſi eccleſiaſtica; † quia huiuſmodi, vt plu
rimū non profertur vltra tertiam generationē, vt ſci-
tum eſt in §. emphyteuſin. in auth. de nō alien. ꝙ idē
voluit Alex. in l. ēt nu. 4 ff. ſol. mat. & recentiores in c.
in præſentia. de pba. & de hac re ſigillatim cauit. Nat.
in conſ. 3. pro habenda clara. nū. 22. lib. 1. nec miſſum
faciā Bal. id aſſerentem in l. 2. nu. 8. C. de iur. emphyt.
& clarius aſſeuerauit idem met Bal. in c. 1. §. vlt. nu. 11.
de feud. dat. in vi. l. commiſ. & nuncupatim id aſſeruit
Ruy. in d. conſ. 75. nu. 4. & 7. d. vol. 1. de qua re memi-
nimus etiam ſupra in concl. ſuperiori in 4. ampliatio-
ne, & ſublimitatione prima.

CONCLVSIO DCVII.

ARGVMENTVM.

Emphyteuticus cōtractus ex quo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticus contractus ex eo cōprobatur, ꝙ partes eum ita nominent, vt in inſtrumentis exhibitis, vel alijs locis. Contractus ille cenſetur initus, quem forma verborum oſtendit.*

2 *A natura verborum, & propria ſignificatione attributa verbis non eſt recedendum.*

3 *Vbi partes contractum emphyteuticum nominauerint, cenſentur omnino talem contractum celebraſſe.*

4 *Neque fraus, neque ſimulatio præſumi ſolent in publicis inſtrumentis.*

1 Emphyteuticus cōtractus † ex eo
probatur, ꝙ par-
tes eum ita nominent, vt in inſtrumentis exhibitis, vel
alijs in locis: vnde ille contractus cenſetur initus, quē
forma verborū oſtendit: ita ſpeciatim conſuluit Nat.
conſ. 194. Magnificus dominus Fran. nu. 1. & a. li. 1. &
id habemus à Paul. reſpon. in l. qui fundum. §. fundi.
ff. de contrah. empt. atq; id in medium protulit Bar. in
diſput. publicanus. in reſolut. nu. 3. & ſeq. & l. cotem.
§. qui maximos. q. 5. ff. de publ. & dixit Bal. in l. quoties
col. 2. nu. 4. C. de ſui. & legit. verba contractus eſſe for
mam contractus, quæ dat eſſe rei: iſtud idē ſcribit Bal.
in addit. ad Spec. in tit. de loca. in prin. vbi vult, vt talis
2 ſit contractus, qualis vocetur à partibus. † quia à natu-
ra verborū, & propria ſignificatione attributa verbis
nō eſt recedendū, vt colligiť ex Modeſtini rnſo. in l. ſi
alij. ff. de vſufruct. legat. nec verba ſunt cauillanda, vt
videre eſt ex Vlpia. l. 2. §. vlt. ff. ad tertullia.

Amplia tum concluſionem maximè verā eſſe, qñ
ille, qui dř cōceſſiſſe rem in emphyteuſim, reſeruauit
ſibi directum dominium. ꝙ de natura eſt contractus
3 emphyteutici, quod vbi interuenerit, † & partes eum
talem contractum nominauerint, cenſentur omnino
talem contractū celebraſſe, iuxta ſententiam Nat. in
conſ. 194. nu. 2. nam talia ſunt ſubiecta, qualia prædi-
cata demonſtrant, l. nō codicillum. C. de teſta. l. ſi idē.
C. de codicill. nam ſi diceretur contractum illum, vbi
ſupra dicta duo interuenerūt, alium eſſe contractū, q̄
emphyteuticū: ſequeretur huiuſmodi inſtrumenta, in
quibus dř contractus emphyteuticus, eſſe ſimulata, cū
duæ ſtent pro inſtrumento præſumptiones, quod non
ſit ſimulatus, & quod ſit ſolemnis; vt dixit Bal. in c. 1.
4 §. ſi inſtrumentum. nu. 2. de no. feu. † & in publicis in-
ſtrumentis non ſoleant præſumi neque fraus, neque
ſimulatio, vt idem dicere ſolebat Bal. in c. illud. in fi.
nu. 7. extra de præſump. & in l. cum precib. col. 1. nu. 3.
verſi. & in omnibus dico. C. de probat.

CONCLVSIO DCVIII.

ARGVMENTVM.

Emphyteuticæ res, quæ, & quantæ ſint, quo modo ſciri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticæ res quæ, & quantæ ſint, commode probari poteſt per inſtrumenta publica.*
2 *In incertis locus eſt coniecturis.*
3 *Emphyteuticum quid, quantum, & quale ſit, quando non conſtat per inſtrumentum publicum, & emphyteuſis eſt antiquiſſima, & poſſeſſionis terminis ſunt mutati, poteſt probari per teſtes antiquos, & famam.*
4 *Emphyteuticum quando nec per teſtes, nec per famam probari poteſt, quid, quantum, & quale ſit, confugiendũ eſt ad probationem per coniecturas.*
5 *Ex quantitate precij veritas debet præſumi iuſtũ ab vtraque parte contractum, & non iniuſtum.*
Ad magnam rem modicum precium non ſufficit. ibi.

Poſtremum illud nobis in hac emphyteuſis materia diſcutiendũ ſeſe offert, qua ratione queat probari, vt ſciat̃ quę, & quantæ ſint res emphyteuticæ. Qua in re concludẽ
3 dum eſt, † id commodè poſſe probari per inſtrumẽta publica, quibus clariſſima lux aſſiſtit, ſicut colligere eſt ex Marcelli I. C. reſponſo in l. cenſus. ff. de probat. Quod ſi per hæc inſtrumenta appareat, & poſſit probari quid, quantum, & quale ſit emphyteuticũ, & qd quantum, & quale ſit proprium, ſtatur inſtrumento,
2 nec coniecturæ locus vllus relinquitur, † in incertis etenim non certis locus eſt coniecturis, per vulgatam l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. ſic interrogatus reſpondit multiſcius ille Bal. in conſ. 109. ad ſciendum. in prin. vol. 4.

Primò ampliabis hanc concluſionem, vt ſi id non conſtet per inſtr̃m certum, propterea ꝙ emphyteuſis ſit antiquiſſima, & poſſeſſionis termini ſint mutati,
3 † poſſit probari per teſtes antiquos, ſi qui ſint, & famã, cuius contrarij memoria nõ exiſtat, arg. l. 1. in fi. ff. de aqua plu. arcen. & l. ſi arbiter. ff. de probat. atque l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & l. 1. §. 1. ff. de fluminib. habetur enim pro veritate tanta fama, vt id videtur decreuiſſe Inno. III Pont. Max. in c. quid per nouale. de verb. ſign. ita cauit idem Bal. in d. cõſ. 109. verſ. ſi autem non appareat. vol. 4.

Secundo loco amplianda eſt concluſio, vt ſi nec p
4 teſtes, nec per famam illud poſſit probari, † confugiẽdum ſit ad probationem per coniecturas, inter cæteras autem coniecturas, ex quibus id, quod de agimus, queat probari, eſt probatio quantitatis precij: hæc enĩ habet in ſe probationẽ, teſte Accur. in l. 1. §. 1. in verb. agendo. ff. de ſuperficieb. Permoueri ergo debet, qui æquitatem examinat, coniectura precij conuenti, nõ enim probabile eſt, nec tolerabile rẽ, quæ magno precio conſtet, dimidio minoris eſſe venditam, ſed pro rata portione tantum eſſe in re ipſa, quantum indicat quantitas precij conuenti: ita me docuit idem Bal. in d. conſ. 109. verſ. ſi autem nec ſic poteſt pro certo. vol.
5 4. † Ex quantitate igitur precij debet veritas præſumi, iuſtum ab vtraque parte eſſe contractum, & non iniuſtum. Non enim ad magnam rem modicum precium ſufficit: vt ait Vlpia. in l. ita autem. in prin. ff. de admi. tutor. Iccircò ex hoc rectè quis probabit quid, quantum, & quale ſit emphyteuticum.

CONCLVSIO DCIX.

ARGVMENTVM.

Emptio, & venditio vt probentur, quid probari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Emptio, & venditio vt probentur neceſſe eſt primo, vt probetur certum precium.*
2 *Solemnitas materialis non præſumitur interueniſſe, vt præſumantur aliæ formales ſolemnitates.*
3 *Emptionis, & venditionis contractus proficiſcitur ex conuentione, re certa, & precio certo.*
4 *Venditor ex natura contractus venditionis tenetur rẽ tradere liberam, & vacuam.*
5 *Venditorem fuiſſe dominum opus eſt probare ad hoc, vt emptor habeatur pro domino rei emptæ.*
6 *Venditionem eſſe factam ante litem conteſt. eſt probandum.*
7 *Probatio ſine tempore non includit tempus, quod probandum erat.*
8 *Solutio ſuperueniens ad implendum contractum veterem poteſt fieri quandocunque pendente iudicio.*
9 *In inſtrumento venditionis ſi precij certitudo nõ ponatur, illud inſtrumentum nec emptionem, neque venditionem probat.*
10 *Probatio teſtium, & inſtrumentorum à pari procedunt.*
Teſtes non plenè probantes conuentionem partium nihil probant. ibi.
11 *Subſtantia venditionis conſiſtit in precio.*
Contractus redditur nullus, quando ſubſtantialia omittuntur. ibi.
12 *Precium certum non debet probari, quando eſt modica pecunia.*
13 *Teſtis deponens ſuper titulo emptionis ad præſcriptionem probandam de precio deponere non tenetur.*
14 *Venditio quando dicatur probata ſatis ſuperque cum omnibus ſubſtantialibus.*
15 *Probatio quantitatis precij non eſt neceſſaria, ſi probetur precium fuiſſe donatum, vel remiſſum.*
16 *Titulus emptionis tunc proculdubio probatur, quando teſtes deponunt venditionem fuiſſe factam pro certo.*
17 *Probatio teſtis ambigua, quæ in quolibet inſtrumento admittitur, intentionem probantis concludit.*
18 *Emptio ſine certo precio eſſe non poteſt.*
19 *Teſtes de quantitate precij non deponentes nullo modo probant venditionem contra venditorem, vel eius heredes.*

Emptio & venditio, vt probentur neceſſe
1 eſt primo, † vt probetur certum preciũ: ita traditũ eſt à Iac. de Rauen. & Ray. in l. 1. ff. de contrahen. & comm. ſtipul. nec enim præſumitur emptio facta aliquo certo precio, cum in ſola voluntate contrahentiũ conſiſtat, nec vniformis ſit, & ideo non
2 præſumit̃ interueniſſe hæc ſolemnitas materialis, † vt pręſumant̃ aliæ formales ſolẽnitates, iux. Bar. in l. ſciendũ. nu. 3. ff. de verb. obli. atq; Fel. in c. ſicut nobis. n. 41. verſ. fallit quarto, & vlt. de ſen. & re iud. reſpõdit Alex. cõſ. 18. viſo proceſſu nu. 1. & 2. lib. 1. & cõſ. 28. viſo, & ꝑhabito. nu. 5. lib. 2. & cõſ. 39. viſis lit. nu. 6. & 7. li. 5. quod relatu ſingulare cẽſuit Lud. Rom. in ſing. 742. Hippo. de Marſ. ſing. 38. & ſcriptum reliquere Pau. de Caſtr. & Alex. in l. ſi duo patroni. §. Marcellus. n. 3. ver. in gl. in verſ. conueniri. ff. de iureiu. Bal. in l. 1. nu. 5. & 6. C. de re. alie. nõ alien. Rom. in cõſ. 91. viſis ac perconctatis. in primis verbis, & poſt nu. 7. Bart. Soc. conſ. 208. nu. 1. lib. 2. Alex. in l. ſciendum nu. 15. de ver. obli. Et ita ſanxit Imper. Iuſt. in §. 1. inſtit. de emp. & vend. ſicque reſcripſere Imp. Diocle. & Max. in l. ſi voluntate. C. de reſcind. vend. Nã emptionis, & vend. contractus ex trib.

conuen-

coniunctim proficiſcitur, videlicet ex cõuentione, re
certa, & precio certo. Et hæc tria coniunctim probari
debent: alioqui emptio non probat̃. ſi in, vno deficiat
probatio, vt inquit Lud. Rom. in l. Titia. nu. 16. ver. tu
aduerte. ff. ſol. matr. & ſequit̃ Soc. d. conſ. 208. poſt nu.
1. lib. 2. Põt ẽt & hæc quarta addi. vt ſcilicet ipſe ven-
ditor rem tradat, nam ipſe venditor ex natura contra
4 ctus venditionis † tenet̃ rem tradere liberã, & vacuã,
vt probatur in l. 1. in fi. cũ ſeq. & l. in venditione. ff. de
act. empt. & paſſim tot. titu. Ad id tñ, ꝙ ſum dicturus
animum aduertas, nã ad hoc, vt emptor habeatur pro
domino rei emptæ, nõ ſatis eſt illa quattor ſuperiora
5 probare, † ſed ẽt opus erit probare venditorem fuiſſe
dominum, per l. cum res. C. de probat. & ibi DD. & re-
ſponſum eſt à Bertran. in conſ. 211. nu. 3. vol. 3. quod
tamen limita, prout infra dicetur.

Illud præterea poteſt adiungi, vt non ſolùm conuẽ
tionem, rem certã, precium certum, & traditionẽ eſſe
6 factã, † ſed ẽt tempus ante litem conteſtatam ſit pro-
bandum. Vnde Bal. quærere ſolebat, an ſi agã contra
te actione ex empto, & probem te mihi fundũ vendi
diſſe, & precium ſoluiſſe, non tamen probẽ te ante li-
tem conteſtatam, vel tempore litis conteſtatæ, vel tpe
iuramenti calumniæ mihi vendidiſſe, tu debeas con-
7 demnari? Nequaquam: † quia probatio ſine tpe non
includit tempus, quod probandũ erat, ſed quid ſi prò
bem venditionẽ factam ante litem conteſtatam? itẽ
probem precij ſolutionem ſine tpe? Tunc profecto
vincam, quia ſolutio ſuperueniens ad implendũ con-
8 tractum veterem † poteſt fieri quandocunq; pendẽte
iudicio, per l. ſi rẽ. §. vlt. ff. de pig. act. iſtud fuit eximiũ,
& egregiũ Bal. pronunciatum in l. 1. poſt nu. 12. verſi.
pone ago. C. ſi plur. vn. ſenten. condem. fuer. ꝙ vt ſin-
gulare refert, & ſequitur Frãc. Crem. in ſing. 18. ponẽ,
ꝙ egi. idem docuit Bart. in l. & an eadem. §. actiones.
nu. 20. verſ. ſed quid ſi expreſſiſti. ff. de excep. rei iudi.
atq; in l. non ſolum. §. ſed vt probari. nu. 5. verſ. item
prædicta. ff. de oper. nou. nunc. ꝙ & placuit conſulen-
do Aret. in conſ. 122. in præſenti conſultatione. col.
vlt. poſt nu. 5. verſ. nam ſecundum hoc.

Et ꝙ de precio in concluſione diximus, adeo certũ
9 eſt, † ſi in inſtrumento venditionis precij certitudo
ponatur, illud inſtrm̃. nec emptionem, neque vendi-
tionem probet, ita inſigniter reſpondit Rom. in conſ.
305. quoad ſeptimum, nu. 8. verſ. 2. idẽ probatur, & in
ſing. 749. an per inſtrumentũ. Nam cum ipſum inſtrm̃
plenè contractũ celebratũ non narret, ex imperfecta
narratione eius probatio reddit̃ dubia; deinceps pro-
bantem non releuans c. in præſentia. de prob. ita dixit
idẽ Rom. in d. conſ. 305. d. nu. 8. & in d. ſing. 749. præ-
10 terea † probatio teſtium, & inſtrumentorũ à pari pro
cedunt. l. in exercendis. C. de fide inſtru. ſed teſtes non
plenè probantes conuentionẽ partium nihil probãt:
vt dixit Accur. in l. Lucius. in verb. debeat. ff. de inſa.
ſed hoc eſt in iſto inſtro, ergo non probat. Poſtremò
11 † ſubſtantia venditionis conſiſtit in precio, vt dixit l.
C. in l. pacta conuenta. ff. de contrah. empt. ſed quãdo
omittuntur ſubſtantialia contractus redditur nullus.
d. l. pacta; & l. ſunt hi. §. prætor. ff. de tranſac. igit̃ iſtiuſ
modi inſtrumentum nihil probabit.

Limita ꝙ dictũ eſt, certum precium probari debe-
re. vt non procedat, † qñ eſt modica pecunia: ita ſen-
ſit Fran. Curt. in addit. ad Alex. in Rub. ff. ſol. mat. nu.
1. in verſ. modico debito. vbi latè hanc materiã proſe
quitur, ꝙ probat l. ſi quis conduxerit. ff. locat. & l. ſi
ius ante. ff. de acq. poſſ. & huc pertinet contex. in c. 1.
. donare ibi, ſub vuliſſima denariorum duorum. titu.
ualiter olim feud. poterat aliena.

Secundò limitabis, † qñ teſtis deponit ſup tit. em-
tionis ad præſcriptionem probãdam, quia hoc caſu
ẽ pcio deponere non tenent̃: iuxta ſnĩam Fran. Balb.
tract. de præſcr. q. 9. par. 3. nu. 7. verſ. ita ſingulariter,
Doct. in d. l. ſciendũ, & in l. ſi duo patroni. in d. glan
verſ. cõueniri, & in alijs locis prçcitatis in concluſio.

Tertiò limita, vt locũ habeat, qñ non conſtat con-
uentum fuiſſe de precio, ſecus aũt ſi conſtet, licet non
14 conſtet de quantitate precij, † vt ſi teſtes dicãt vendi-
tionem fuiſſe factam, & conuentum de precio, quod
ibi fuit ſolutum, vel habita fides de eo, quæ autẽ fue-
rit precij quantitas non recordantur, quia tũc dicitur
probata venditio, ſatis ſuperq; cum omnib. ſubſtãtia-
lib. vt placuit Bal. in d. l. 1. C de reb. alien. non alie. nu.
6. refert, & ſequitur Rom. in conſ. 91. viſis, & percun-
ctatis. col. 2. in prin. verſ. 3. videndum occurrit.

15 Quartò præterea limitare poteris, † ſi probetur pre-
cium fuiſſe donatum, vel remiſſum: qa cùm amplius
nõ agat̃ de eo ſoluendo, & offerendo, non eſt neceſſa-
ria ipſius quãtitatis precij ꝓbatio, ſed ſatis eſt probare
certitudinẽ in genere, & in reſiduo de quo agitur: ſic
traditum eſt ab auctor. addit. ad d. conſ. Alex. 18. viſo
proceſſu cauſæ vertentis inter Antonium quondam.
ſuper verb. non probabit. in fi. lib. 1.

Quid verò dicendũ eſt, ſi teſtes iſtiuſmodi deponẽ
tes de emptione dixerint, ſe non recordari de certo ꝓ-
16 cio? Hac in re duo caſus ſunt cõſiderãdi: Prior eſt, † qñ
teſtes deponunt venditionẽ fuiſſe factam pro certo,
ſed inquiunt, ſe memoriam non habere certi precij,
quantũ fuerit: Tunc proculdubio probat̃ titulus em-
ptionis nihil enim refert quo precio facta fuerit vẽdi
tio, ſiue magno, ſiue paruo. ideo ꝓbatio teſtis tunc dr̃
ambigua, arg. l. ꝙ ſi dubitetur. ff. de aeq. hær. & ait glo.
in c. 1. de pact. in 6. & ibi Io. And. quo in loco dixi pro
17 bationem teſtis ambiguã, † quæ in quolibet inſtro ad
mittitur, intentionem probantis concludere, quod ẽt
videtur probare Rom. in conſ. 91. viſis, & percuncta-
tis. nu. 7. verſ. 3. videndum occurrit: quem refert & ſe-
quitur Barb. in conſ. 90. illud referam. col. 1. verſ. ſed
iſta nullo modo. lib. 3. cuius Roma. conſi elegantiſſi-
mum appellat. Poſterior caſus eſt, quando teſtes per
quos probaui titulum emptionis, dicunt ſe non recor
dari de precio, & tunc iſti non probabunt titulũ em-
18 ptionis quia † emptio ſine certo precio eſſe non põt;
d. §. preciũ. Inſtit. de empt. & vend. ita diſtinxit, & de-
clarauit Io. Crot. in repet. l. ſciẽdum. nu. 30. verſ. vltra
Doct. ff. de verb. obl. ſed quicquid ſit, dixit Hora. Man
doſ. in addi. ad d. conſ. 91. Rom. in verb. probatam, li-
tera E. eãdem eſſe opin. teſtes de quantitate precij nõ
19 deponentes, † nullo modo venditionẽ cõtra vendito
rem, eiuſvè hæredem probare. prout tenuit & longe
melius, vt ipſe dixit Mand. idem Rom. in cõſ. 30. viſo
caſu. nu. 3. verſ. quidam autẽ idem voluit Alex. in cõſ.
28. viſo, & præhabito. nu. 5. verſ. ad hoc etiam facit. li.
2. & in conſ. 18. vertitur lis. nu. 7. lib. 5. vtra harum ſen-
tentia ſit probabilior, lector tu videris.

CONCLVSIO DCX.

ARGVMENTVM.

Emptio an probari poſſit per teſtes deponẽtes de certo precio, & quo pacto diſſenſus poſſit probari, & quæ obſeruanda ſint ab emente, vel vendente rem aliquam.

SVMMARIVM.

1 *Emptio, & venditio vt probentur, neceſſe eſt probari certũ precium.*
2 *Emptio nec venditio eſſe poſſunt ſine precio in pecunia numerata definita.*
3 *Emptio quibus modis valeat, quando habet certum in rei veritate precium.*
4 *Per teſtes probatur de certo precio conuentum eſſe.*
5 *Perfecto contractu præſumitur ſcriptura confecta.*

6 *Certum precium probabitur, ſi conſtiterit per teſtes, quod aliquid pecuniarum nomine precij ſciens acceperit.*

7 *Emptio, & venditio ſine conſenſu vtriuſque contrahentis conſiſtere non poſſunt.*

8 *Diſſenſus in emptione, & venditione quibus caſib. probet.*

9 *Error in nomine rei modo de corpore conſtet, nihil nocet.*

10 *Diſſenſus probatur per infamiam, quæ repugnat conſenſui, cum rationis vſum non habeat.*

11 *Diſſenſus probatur per furorem, ſeu mentis alienationem.*

12 *Cæcitas arguit defuiſſe conſenſum in his rebus, ad quas diſcernendas requiritur conſpectus.*

13 *Diſſenſus probatur per ſummum, & morbum vehementẽ.*

14 *Ebrietas probat conſenſum abfuiſſe.*

Venia in delictis non magnis quandoq; dari ſolet ebrijs delinquentibus. ibid.

15 *Ironica locutio non habet conſenſum.*

16 *Quæ ioci cauſa, vel diſcendi gratia proferuntur extra obligatorium ſunt conſenſum.*

17 *Proteſtatio cõtraria his quæ poſtea fiunt, impedit cõſenſũ.*

18 *Adiectio impoſſibilis conditionis arguit diſſenſum.*

19 *Iuſtus metus, qui in hominem quantumuis conſtantem cadere poteſt, arguit contrariam voluntatem.*

20 *Dolus aduerſatur conſenſui.*

Leges exigunt in contractibus veritatem, & bonam fidem, ibid.

21 *Dolus, et mala fides quomodo probetur ex qualitate facti.*

22 *Teſtes, quando producuntur contra venditorem, vel emptorem, probare debent de certo precio.*

23 *Teſtibus ſuper precio ſtandum eſt, quando producuntur contra tertium.*

24 *Contractus emptionis, & venditionis omnium ferè contractuum eſt frequentiſſimus.*

25 *Emens rem, quam ſuſpicatur alienam, proteſtari debet bona fide apud tabellionem, & teſtes ſe reſtituturum, reddito precio, vbi reſciuerit dominum.*

26 *Qui voluerit emere rem litigioſam, rectè emeret ab aliquo quopiam extraneo, non ab ipſis litigantibus.*

27 *In emptione curandum eſt, vt venditor renunciet allegationibus, quas ei opponere poſſet, ſed ſimpliciter de euictione teneri velit.*

28 *Emptor paciſci debet cum venditore, & curare addendum in inſtrumento, vt ipſe teneatur tradere rem vacuam, & liberam, quia tunc tenebitur dare poſſeſſionẽ a nemine occupatam, & proprietatem nemini ſeruientem.*

29 *Quæ verba adijci poſſint, ſi conuenerit inter contrahẽtes, ne venditor teneatur de euictione.*

30 *Venditor, vt teneatur d. euictione apponi debet in inſtrumento non ſolum, ſi apud iudicem, verum etiam ſi apud arbitrum res euincatur.*

31 *Cum inciderit controuerſia euictionis, quam apud arbitrum cognoſcendam eſſe placuerit, is eligendus eſt arbiter conſenſu venditoris, quia tunc tenebitur de euictione, & ſeſe habebit reputatio.*

32 *Aduerſus fraudem emptorem, qui ſæpenumero ſuggerunt aliquem, qui inferat litem creditori de re alienata, ne teneantur interim ſoluere precium conſultum eſt, vt deferatur emptori iuramentum ſe non ſubornaſſe, & ſolicitaſſe litigatorem.*

33 *Emens rem ab executoribus teſtamentarijs curare debet, vt hæres ratum faciat contractum.*

34 *Emptori videndum eſt, ne de euictione ad pœnam aduerſus venditorem teneatur, priuſquam ſit facta executio condemnationis ad reſtituendam.*

35 *Cupiens habere rem aliquam emptam, quam dominus nolit vendere, curare debet, vt commodati, aut precarij, aut alterius contractus nomine, & titulo concedatur, deinde dicens ſua culpa, non tamen dolo amiſſam, condenabitur ad ſolutionem æſtimationis, & tunc habebit emptam.*

36 *Rem aliquam emptam habere qui velit, lege commiſſoria recipere poterit pignoris, hoc eſt, vt non ſoluta pecunia tali die, habeat emptam iuſto precio, æſtimatione collata in bonos viros.*

37 *Emens rem ab eo, qui non iure dominij, ſed iure creditoris vẽdit, inuocare ei proderit, officium iudicis, vt dominus ratum habeat contractum alienationis.*

38 *Quid conſultum ſit, vt emi poſſint aliquæ res, quæ prohibitæ ſunt alienari ſub pœna, vt ſi alienatæ fuerint pertineant ad locum pium.*

39 *Qui emit ab hærede inuentarium faciente, ne vltra vires hæreditatis teneatur, curare debet adijci in inſtrumento contractus aliqua uerba, & quæ.*

40 *Poteſt res partim uendi, partim donari.*

41 *Renunciatio expreſſa tollit quæſtionem deceptionis.*

42 *Transactio, quæ de incerto litis euentu fieri ſolet, non eſt querela deceptionis, niſi dolus interueniat.*

43 *Diſputatio deceptionis ceſſat, cum ſola ſpecies emitur, & uenditur.*

44 *Venditor, aut emptor, ſi menſuras publicè probatas uini, frumenti, uel cuiuſlibet rei corruperit, dolonè malo fraudem fecerit, quanti ea res eſt, duplo condemnatur.*

45 *Veteres emptionum, uenditionumque appellationibus promiſcuè uti conſueuerunt.*

46 *Lex duodecim tabularum emptionis uerbo omnem alienationem complexa uidetur.*

47 *Simpulariæ, aut ſimplariæ uenditiones ſunt, pro quibus neceſſe uenditor non habet de duplo emptori promittere.*

48 *Simpulariæ res dictæ ſunt ab antiquis, quæ nullius propè precij eſſent.*

49 *Cum redhibitoria actione de ſanitate agitur, promittendũ eſt de uno uitio agere, & prædicere, & ſi quod aliud poſtea apparuerit, de eo iterum agendum eſt.*

50 *Res uendita nondum tradita manet in bonis uenditoris.*

51 *Qui nõdum rem emptori tradidit adhuc ipſe dominus eſt.*

52 *Hypotheſis ſingularis in l. Iulianus. §. idem Celſus. ff. de actio. empt.*

Emptio probari poteſt per teſtes deponẽtes de certo precio. nã ad hoc, vt em-
1 ptio, & vẽditio probetur, † neceſſe eſt probari certum precium, vt proximè dictum eſt, per §. precium. Inſti. de empt. & vendit. ad quod pertinent ea, quæ paulo antè à nobis tradita fuere. Id ea poteſt confirmari ra-
2 tione † nam ſine precio in pecunia numerata definita non poteſt eſſe emptio, nec venditio: ut aſſerit Io. Oldend. in claſ. actio. claſ. 4. act. 1. uerſ. actor emit.

Poterit tamen precium pecuniarum redigi in alias res. vel etiam in arbitrium alterius conferri: vt quanti Titius æſtimauerit rem, tanti ſit empta, itẽ valet emptio, ſi dicatur, quanti venditor rem emerit, uel quan-
3 ti precij in arca habeo. † Omnibus. n. his modis ualet emptio, qm̃ habet certum in rei ueritate preciũ, quãquã ipſe contractus ignoretur, declarandum. ſ. euentu, quo caſu ualet emptio, & uenditio, ut ſciuit Imp. Iuſt. §. precium. & §. empt. Inſtit. de empt. & uendit. & habemus ab Imp. in l. precij. C. de reſcind. uend. & à Iuriſconſ. in l. hæc uend. §. huiuſmodi, & §. ſequẽ. & in l. quod ſæpè, §. 4. ff. de contrahend. empt.

Primo loco ampliabis, ut de certo precio conuen-
4 tum eſſe † probet per teſtes. Primò ſi probatum ſit arrã datã eſſe, quæ dari ſolet in ſignum, uel teſtimonium emptionis, & uenditionis: ita colligimus ex Imp. Inſt. de emp. & uend. & in prin. & à I. C. in l. quod ſæpè. ff. eod. Quod ſæpè (inquit Caius) arræ noĩe pro emptione datur, nõ eo pertinet, quaſi ſine arra cõuentio nihil proficiat, ſed ut euidẽtius pbari poſſit cõueniſſe de pcio.

5 Deindè per ſcripturam de contractu factam, † quia perfecto contractu præſumitur ſcriptura confecta, & ideo probat ea, quæ continet: ita ſcriptum eſt in l. cõpactus. C. de fid. inſtrum.

Poſtremò probabitur, ſi conſtiterit per teſtes, quod
6 aliquid pecuniarum † nomine precij ſciens acceperit. Videtur enim cõſenſiſſe in illud, quod actor allegat, l. quidam. ff. de euictio.

Nec ſatis eſt, ut de certo cõſtet precio, ſed neceſſe eſt ẽt, ut ex certo conſenſu in rẽ certã ſit conſenſum.
7 Conſenſus quippè vtriuſq; contrahentis exigit, † ſine

quo

Digitized by Google

quo emptio & venditio (ſicut nec alius iuris gentium
contractus) non pôt cõſiſtere, vt dixit Pau. I. C. in l. 1.
in fi. ff. de contrah. empt. Nam quoties cõſtaret de diſ-
ſenſu, etiã ſi conſtet de precio certo, non ſubſiſtit em-
ptio: qui diſſenſus pluribus modis probari poteſt.
8 Primùm omnium ſi oſtendat̃ error, † vel in ſubſtan
tia rei venditæ, vt cũ ego fundũ cornelianũ emere pu
tatẽ: & ſempronianũ vẽdidiſti: vel in materia, vt ace-
tũ pro vino, æs pro auro, plumbũ pro argẽto: vel in ſe-
xu, vt fœmina pro maſculo: vel in precio vt ego cechi
nos, vt vulgo nuncupãt, Venetos intelligã, tu verò Ge
nueẽſes, his eñ oĩbus caſibus probat̃ diſſenſus, vt paſ-
9 ſim toto tit. de actio. empt. & vendi. ff. tractat̃. † Error
tñ in nomine rei modo de corpore conſtet, nihil no-
cet, l. in venditionibus, & l. ſequen. ff. de cõtrah. empt.
10 Rurſus probatur diſſenſus per infantiã, † quæ cũ ra
tionis vſum non habeat, repugnat conſenſui: vt ait
Imp. in §. pupillus. Inſtit. de inutilibus ſtipulatio.
11 Amplius per furorem, † ſeu mentis alienationẽ, niſi
quo tpe intermittitur: vt collegit Imp. in §. furioſus:
Inſtit. eod. tit. & in l. 2. C. de contrah. empt.
Porrò per cæcitatẽ poterit probari, cæcitas enim ar
12 guit defuiſſe cõſenſum in his rebus, † ad quas diſcer-
nendas requiritur conſpectus: ſic reſpondit Vlpi. in l.
alioqui. ff. de contrah. empt. & quẽ madmodũ, inquit
ibi Iuriſconſultus, conſenſit, qui non vidit?
13 Tum etiam probat̃ per ſomnum, † & morbũ vehe-
mentem, ſicut reſpondiſſe viſus eſt Paulus l. 1 §. ſed fu
rioſus. ff. de acq. hær. poſſeſſ. & Vlpia. in l. 1. in fin. ff. de
author. tutor. ſicuti neceſſe, ait, præſentia corporis, ſuf
fic it ad auctoritatem, vt ſi ſomno, aut morbo comitia
li occupatus tacuiſſet.
14 Quin & ebrietas † probat conſenſum abfuiſſe, vt re
ſpondit Marcellus in l. reſpiciẽdum, §. delinquunt. ff.
de pœn. & videre eſt ex c. ſanè. 15. q. 1. vnde etiã venia
quandoque dari ſolet ebriis delinquentibus, tãquam
ſepultis & neſcientibus: ſcilicet in delictis non ita ma
gnis. Old. vbi ſupra verſ. reus. nu. 6.
15 Atque etiam † ironica locutio non habet conſen-
ſum: vt ſi offerẽti ridiculũ emptori preciũ, aut ſi is pe-
tat ſibi ad tempus credi, dicat venditor, Age cras redi:
16 quaſi dicat nunquã: ſic & quæ loci cauſa, † vel docen
di gratia proferuntur, extra obligatorium ſunt cõſen
ſum, vt habemus à Paul. I. C. in l. obligationũ ſubſtan
tia. §. vlt. ff. de actio. & oblig.
Præterea proteſtatio contraria his quæ poſtea fiũt,
17 † impedit conſenſum, iuxta ſententiam Vlpi. in l. qui
in alie. §. vlt. ff. de acq. hęred. & Pomponij in l. ſi mihi
& tibi. §. vlt. ff. de leg. 1.
18 Quinimò adiectio impoſſibilis cõditionis † arguit
diſſenſum, vt ſi cœlum digito tetigero ſit res empta:
ita conſultus reſpondit Martia. in l. non ſolum. ff. de
act. & oblig. Iuſtus quoq; metus, qui in hominẽ quan
19 tumuis conſtantẽ cadere poſſit † arguit contrariã vo
luntatẽ, vt tradidere I. C. in l. 1. & l. 3. in prin. cũ l. nedũ
aũt. ff. quod met. cau. & in l. nihil conſenſui. in prin. ff.
20 de reg. iur. † Dolus deniq; aduerſatur conſenſui. vnde
Vlpi. in l. & eleganter. in prin. ff. de dol. mal. rñdit nul
lam eſſe venditionẽ ſi in hoc ipſo, vt vẽderet circum-
ſcriptus eſt. l. dolo. C. de inutil. ſtipul. veritatẽ enim, &
bonam fidem exigunt leges in contractibus, quæ præ-
ſumitur, niſi appareat diuerſum.
21 Probabit̃ aũt dolus, † & mala fides hoc caſu ex qua
litate facti: veluti ſi cõtrahentes ſibi vltro citroq; fal-
ſò aliquid adferãt, vel celãt circa rẽ venalẽ, aut obſcu
rè loquant̃ fallendi cã: ex l. ea, quæ in fi. ff. de contrah.
emp. & l. 1. §. 1. ff. de act. emp. l. 1. & l. dol⁹. C. de reſ. vẽd.
Nunc verò limitabis, & intelliges cõcluſionẽ pce-
22 dere tñ, † qñ huiuſmodi teſtes producuntur contra
venditorẽ, vel emptorem, quia tunc * oẽs in eam de-
ſcendere ſñiam ſcribentes, opus eſſe, vt probet̃ de cer-
to pretio, vt cõpetat actio, ita ſingillatim tenet Paul.
Caſt. in l. ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit. nu. 4. in fin.
24 ff. de iureiur. Sed ſecus † qñ huiuſmodi teſtes producuntur
contra tertiũ, quia tunc ſtandum teſtib. iſtandum eſſe
vt ſenſit Cyn. in l. 1. C. de contrah. & cõmit. ſtip. &
determinauit Bar. in l. 1. C. de reb. alie. non alienan.
24 Verùm cũ cõtractus emptionis & vẽditionis † om
nium ferè contractuũ ſit frequentiſſimus operæpre-
ciũ duxi nonnulla hic ſingularia eorũ contractuũ an
nectere, in quo quis inſtitutũ meũ tranſgredi videat,
nihilominus tñ ſua non carebunt vtilitate, q̃ in fauo-
rẽ eorũ, qui hũc contractũ inituri ſunt, ſubnectã, quo
circũſpectius eum, & minori cum periculo celebrẽt.
25 Igitur emens rem, q̃ ſuſpicatur alienam, † proteſta-
ri debet bona fide, ꝙ vbi reſciuerit dominum, ſe reſti-
tuturum reddito pretio, idque apud tabellionem, & te
ſtes: ſic enim non obſtabit illi l. in ciuilem. C. de fur. &
recuperabit preciũ: ſicut & in caſu l. mulier inops, ff.
de capti. & poſtl. reuer.
Denuò qui voluerit emere rem litigioſam, ne refra
26 geretur titulus. ff. & C. de litig. cum putat Ang. † rectè
emere ab aliquo quopiam extraneo, non ab ipſis liti-
gantibus, ita traditum eſt in auth. de litig. in prin. quẽ
contex. ad id adducit Old. in loco ſupra citato.
Iterum curandũ eſt, vt uẽditor renunciet allegatio
27 nibus, † quas ei opponere poſſet, hoc eſt, ꝙ neque de
omiſſa denunciatione, neq; de abſentia, neq; de iniq-
tate ſñiæ aduerſus emptorem agentẽ excipere poſſit,
ſed ſimpliciter de euictione teneri velit, p l. emptor,
C. de euict. & l. ſi per impudentiam ff. de euict.
Inſuper vigilabit emptor, vt paciſcat̃ cũ venditore,
28 † addendumq; curet inſtro. ꝙ uenditor teneatur tra-
dere rem vacuam & liberam: tunc enim tenetur dare
poſſeſſionẽ à nemine occupatam, & proprietatem ne
mini ſeruientẽ, l. 2. §. vacua, ff. de act. emp. l. vim facit.
ff. de vi, & vi arma. l. ſi quis fundum ff. de act. empt.
Ad hęc, ſi conuenerit inter cõtrahentes, ne vẽditor
29 teneat̃ de euictione, proſuerit adiici hęc verba: † Nec
de reſtitutione precij ſi euincat̃: nam niſi ſic nomina-
tim caueatur, euicta re poteſt conueniri, vt preciũ re-
ſtituat uenditor, per reſponſum I. C in l. emptorem, §.
ibid. ff. eod. tit. de act. empt.
30 Amplius, † ut uenditor teneatur de euictione, non
ſolũ, ſi apud iudicem: verum ẽt ſi apud arbitrum res
euincatur, nã hoc caſu aliàs non teneret̃, l. ſi dictũ. §.
ſi compromiſſ. ff. de euict. & proſuerit ſic paciſci: Pro-
mittis de euictione qualicunque, iuxta doctrinã gl. in
l. cum pœna. ff. de recept. arb.
Nec præteribo expedire ſemper, cũ inciderit cõtro
31 uerſia euictionis, † q̃ apud arbitrũ cognoſcendã eſſe
placuerit, & is eligat̃ arbiter conſenſu venditoris. Nã
tunc tenebitur de euictione, & ceſſabit diſputatio. l. li
bera quædam, C. de ſenten. & interlocut. om. iudic.
Et illud addes, nã ſæpenumero ſuggerunt emptores
aliquẽ, qui inferat litẽ creditori de re alienata, ne ſci-
licet teneantur interim ſoluere preciũ: iuxta l. ſi poſt
32 perfectã. C. de euict. Ideò † conſultum eſt aduerſus
hanc fraudem vt deferatur emptori iurm. ſeipſum nõ
ſubornaſſe & ſollicitaſſe litigatorẽ, uel ſi ullas habeas
præſumptiones de huiuſmodi technis, eas ſignifices
iudici cogni turo de hac cauſa: huic ſimile notat gl. in
l. atqui natura, §. cum me abſente, ff. de neg. geſt.
33 Nec hinc multũ abeſt, † ut qui rem emerit ab exe-
cutoribus teſtamentarijs, curet, vt hæres ratum faciat
contractum, per auth. ut cum de appel. cogn. §. ſi vnũ
aliquem de prædictis.
Quibus & hoc quoque adijcies, vidẽdum emptori
34 eſſe † ne de euictione ad pœnam aduerſus venditorẽ
teneatur, priuſquã ſit facta executio condemnationis
ad reſtituendum, ante reſtitutionẽ enim inutiliter age
ret. l. ſi ſeruum, ff. de act. emp. ubi obſerua uerbum ab-
eſt, & in l. euicta. §. ſi de euictione. ff. de euict.
Ad id ẽt aduertas, etenim ſi tua multũ interſit rem
aliquam habere emptam, quàm dominus nolit vẽde-
35 re, Cura (inquiũt) cautellarij † vt cõmodati, aut preca-

rij,aut alterius cõtractus nomine, & titulo concedat.
Deinde die tua culpa,non tamẽ dolo amiſſam; & cõ-
demnaberis ad ſolutionem æſtimationis. Tunc enim
habebis tibi emptã,per id quod cauit ſubtiliſſ. Pap. in
l.ſi culpa,ff.de rei vẽd. vel vt lege cõmiſſoria accipias
36 pignori, † hoc eſt, vt non ſoluta pecunia tali die, ha-
beas emptũ iuſto pcio, æſtimatione collata in bonos
viros,l.ſi fundus §.vlt. ff.de pign. Ego tñ nihil horum
probo,quia anſam præbent calumniandi.

Eiuſdem claſſis eſt,vt ſi quis emat rem ab eo,qui nõ
37 iure dominij,† ſed iure creditoris fortè vẽdit: profue
rit inuocare officium iudicis,vt dominus ratũ habeat
contractum alienationis, vt colligitur ex auth. vt cũ
de appel.cogn.§.in huiuſmodi verò.

Itidem ſi per parentẽ fuerit prohibita alienatio ali
quarum rerum ſub pœna,vt ſi alienatæ fuerint, perti-
38 neant ad locum pium,vel ad alios cõſanguineos,† cõ
ſultum eſt,vt illi,quibus in pœnæ executionem appli
cari debent bona renuncient ſuo iuri, & ceſſabit pœ-
na: vt videre eſt à Caio in l.de his,ff.de tranſa.& Imp.
l.quoties, C.de fideicom.

Eiuſdemmodi eſt & illud,nam qui emit ab herede
inuentarium faciente,ne vltra vires hereditatis tenea
39 tur, † rectè faciet,ſi in inſtro contractus adijci curet
hæc verba: Hæres vendidit talem rem, vt ſatisfaceret
creditoribus & legatarijs, iuxta l.vlt.§. & ſi præfata,&
§.licentia,C.de iure delib. proderit etiam multum, ſi
emptor numeret precium in præſentia creditorum &
legatariorum,vt omnino ſit ſecurus.

Simili modo,ſi in contractu dicat emptor aut vẽdi
tor, donare ſe quicquid vltra, aut citra iuſtum preciũ
40 ſit:tunc non agitur ex deceptione.† Põt enim res par
tim vendi,partim donari,l.ſi donationis,ff.de contra-
hen.empt. Aliter in ceſſione actionis, l.vlt.C.mand.

Illud quoque te velim admonitum,nã deceptionis
41 quæſtionẽ tollit † renunciatio expreſſa, hoc eſt, ſi in
contractu ſit dictum: Nolle emptorem aut venditorẽ
cauſari deceptionem. Idẽ facit tacita, id eſt, ſi dicant
contrahentes res precij 20.aureis, empta ſit quinqua-
ginta,l.ſi quis in conſcribendo. C.de pact.

Hoc ẽt accuratè obſeruandũ eſt aduerſus trãſactio-
42 nẽ,† quæ de incerto litis euentu fieri ſolet,non eſſe q̃-
relam deceptionis,niſi dolus interueniat,l. ꝗ debet,ff.
de pec.l.2.C.de tranſac,arg.l.Lucius,§.vlt. ff.ad Sena
tuſcon. Treb.l,in ſumma,in prin.ff.de cond.indeb.

Et id ſedulò notabis,namq; ſicuti donanti nõ ſub-
uenitur aut ſcienti,l.1.in prin. ff.de donat.l.1. §.vlt.ff.
43 de actio. empt. † ita ceſſat diſputatio deceptionis, cũ
ſola ſpecies emitur,& venditur,vt iactus piſcium, vel
auiũ.l.nec empt.ff.de contrahen.empt.l. ſi iactũ.ff.de
act.empt.& l. cũ hereditatẽ.C. de acti.vel hære.vend.

Succurrit & illud,vt te commonefaciã, ſi enim vẽ-
ditor aut emptor menſuras publicè probatas vini,fru
menti,vel cuiuſlibet rei corruperit,dolove malo frau
44 dem fecerit,† quanti ea res eſt duplo,condemnat: de
cretoq; Diui Adri. præceptum eſt in inſulam eũ rele-
gari,l.pen. ff.ad l.Corn.de fal. eſt & actio in factũ ad-
uerſus corruptores, cuius facit mentionem Vlpi. in l.
qui nomine,ff.eod.titu. l.arbitrio. §.de eod. ff. de dol.
mal.l.annona.§.vlt ff.de extraord. criminib.l. Paulus
reſpondit.ff.de verb.ſigni.& l.ſi quis vxori. §.ſi maio-
ra. de furt.

Præterea notandum eſt, veteres emptionum vẽdi-
45 tionumq; † appellationibus promiſcuè vti cõſueuiſ-
ſe.vt inquit Caius in l.veteres,ff.de acti.empt.hoc eſt,
oẽs alienationes,ſic appellabãt,quæ per verã,aut ima
ginariam venditionem fieri ſolebant,vt teſtm̃,eman-
cipatio,donatio,& id genus alia: vt Iuſtit. de teſtam.
in prin. Vnde in l.ſtatuliberi à cæteris, §.vlt. ff.de ſtat.
46 liber.ait Põponius,† lex duodecim tabularũ emptio-
nis verbo omnem alienationem complexa videtur.
Non ergo cũ Accurſio errãte in hoc dicendũ eſt em-
ptionẽ ꝑ venditione intelligi,& ècõtra in d.l.veteres.

Inſuper obſerues ſimpularias,aliàs ſimplarias ven-
47 ditiones,vt in l.ſi tñ,§.vlt.ff. de ædil edict.† pro qbus
neceſſe venditor non habet de duplo emptori ꝓmit-
tere: quarum meminit Vlpia.in l.emptori. ff. de euict.
ita enim ſimplariæ vẽditiones dicunt,ſicut ſimplariæ
actiones,& duplariæ & quadruplariæ dicebant: quæ
in ſimplum,duplum quadruplũ dabantur. Vnde qua-
druplatores dicti, delatorum genus, qui eũ quæſtum
exercebant,vt illa perſequerent,quorũ ex legib. qua-
48 drupli erat actio.† Itidẽ ſimplariæ res dictę ſunt ab an
tiquis, q̃ nullius prope precij eſſent, pro quib. ſcilicet
in ſimplum tantum venditori cautio deberetur.

Nec ex animo tuo illud excidat; Cum redhibitoria
49 actione de ſanitate agitur: † promittendum eſſe de
vno vitio agere & prædicare. ſi quod aliud poſtea ap-
paruerit,de eo iterum agẽdum fore.l ſi tamen. §.pen.
ff.de ædil. edic.

50 Neque tibi id effluat, nam res vendita † nondum
tradita manet in bonis venditoris, l. ſicut re corpora-
li,§.ſi debitor vendiderit,ff.quib.modis pig.vel hypo.
ſolui.§.quod ſi fugerit,inſti.de empt.& vend. Vtique
tamen vendicationem rei & conditionem exhibere
51 debebit emptori; † quia ſanè, qui nondum rem em-
ptori tradidit adhuc ipſe dominus eſt,§.utique tamẽ,
Inſti.d.tit.de empt.

Verùm pro eo, ꝗ poſtremo loco es obſeruaturus,
uelim uideas hypotheſim ſingularẽ in l. Iulianus, §.
52 idem Celſus,ff.de act.empt.fundi,† inquit Vlpia.quã
cum Titio communem habebas partem tuam uendi
diſti, & anteq̃ traderes coactus es cõi diuidũdo iudi-
ciũ accipere,ſi fundus ſocio ſit adiudicatus: quantum
ob eam rem à Titio conſequutus es, id tantũ emptori
præſtabis. Quod ſi tibi fundus totus adiudicatus eſt,to
tum eũ emptori trades: ſed ita ut ille ſoluat, quod ob
eam rem Titio condemnatus es,eſt arg.in l. commu-
ni diuidundo,§.ſi debitor,ff.communi diuid.

CONCLVSIO DCXI.

ARGVMENTVM.

Emptio, & venditio, an probentur ex libris gabellæ.

SVMMARIVM.

1 *Emptio,& venditio probantur ex libris gabellæ,quibus denunciantur venditiones.*
2 *Ex libris gabellæ, non probatur emptio nec venditio.*
Libri gabellæ non probant,niſi in his,quæ ad eorum officiũ pertinent. ibi.

1 Emptio & uenditio probãtur ex libris gabel
læ,† quibus denunciantur uenditio-
nes,iuxta not.in auth.ad hæc, C. de fide inſtr. & nun-
cupatim de libris gabellæ obſeruauit Bar. in l.quædã,
§.nummularios,nu.3.in fi.ff.de eden. & huc ſpectant
quæ ſupra à nobis animaduerſa ſunt in concluſione,
Dos ex ſolutione gabellæ.

Contrarium tamen ſentiẽtium videtur uerior opi-
2 nio, & probabilior, ut ſcilicet † ex huiuſmodi libris
emptio & uenditio non probetur: nam huiuſmodi li-
bri non probant niſi in his, quæ ad eorum officium
pertinent, ſicuti quòd ſit denunciatum, item quòd
ſoluta ſit gabella & ſimilia, non autem quoad alia;
ut declarant Ang. Pau.de Caſt.num.1. & recentiores
in l.quædam,§. nummularios. ff. de eden. & tradide-
re Bald.num.1.& ſequen.& Salycet.in l.exemplo. C.
de probat. & iterum confirmauit Pau. de Caſtr. in d.
auth.ad hæc, num.4. & huic fauet, quod notat Bald.
per illum textum in l.ſi pater,num. 1. C.de act. empt.

& Bal.in l.quidam in ſuo.nu.8.ff.de cōd.inſt.& quod obſeruauit in l.2.nu.1.& 2.C.de conuen.fiſc.deb.lib. 10.& ita nuncupatim conſuluit Barth.Soc.conſ.208. nu.2.lib.2.vna cum ijs,quæ ibi deduxit;& dicetur infra in concluſione gabella, & in concluſione liber gabellationum.

CONCLVSIO DCXII.

ARGVMENTVM.

Emptio,an in dubio pręſumatur facta ex pecunia ſoluentis,& emptoris.

SVMMARIVM.

1 *Emptio in dubio facta præſumitur ex pecunia ſoluentis, & emptoris.*

2 *Emptor in dubio præſumitur ſoluiſſe de pecunia propria, & ſi alter fratrum velit habere partem prædij,debet ſoluere partem pretij.Contr.nu.3.*

4 *Si tibi mandem,vt librum pro me emas, & tu pecuniam petas,quam tunc tibi non trado,tuq; nō expectata pecunia librū emis, præſumeris nimiæ celeritatis ratione ex mea pecunia emiſſe.*

5 *Si dicam procuratori meo eme illam domū nomine meo, & ipſe emat pro ſe,& nomine proprio, certè de pecunijs ipſius procuratoris cenſetur res empta, & ex ea cauſa traditum ipſi procuratori poteſt ex diutina poſſeſſioue ipſe vſucapere,vt num. 6.*

7 *Procurator,ſi emerit aliquod prædium ex pecunia pupilli,vel minoris,quod quocunq; nomine empta res ſit pecunijs pupilli,præſumitur empta à pupillo.*

8 *Quando extraneus emit res de pecunia pupilli, non quæritur pupillo,neq; datur illi rei vendicatio.*

9 *Quando extraneus,qui emit de pecunia pupilli non eſt ſoluendo,vel eſt periculum,ne vergat ad inopiam,competit remedium reale in ſubſidium pupillo, ne iacturam, & damnum patiatur.*

10 *Procurator,qū ſimpliciter rem emit meo mandato,licet nō declaret ſe mandatario,& procuratorio nomine emere, præſumitur tamen ex meis pecunijs, & mihi emere.*

11 *Actus ſequens præſumitur factus in executionem tractatus præcedentis.*

12 *Mandatum de emendo ſi fuerit repudiatum nullam patitur dubitationem.*

13 *Mandatarius, ſi ex interuallo longi temporis egerit negotium,non præſumitur procuratorio nomine agere.*

14 *Qualitas de qua in cōtractu, illico poſt contractū cenſetur repetita, ſi contractus fuerit celebratus per procuratorē noīe domini,& traditio ſit facta pcuratori ſimpliciter.*

15 *Mandans tenetur etiam ſi mandatarius poſt diuturnum tempus negotium perfecerit.*

16 *Emens pro aliquo,puta extraneo,præſumitur emiſſe de pecunia extranei.*

17 *Emens militiam pro filijs,vel cōiunctis præſumitur emiſſe de pecunia propria,& emens pro extraneo præſumitur emiſſe de pecunia extranea.*

18 *Quando probatur ante contractam ſocietatem emptorem fuiſſe pauperem præſumitur acquiſiuiſſe ex pecunia ſocietatis.*

19 *Onus probandi paupertatem incumbit illi,qui pecuniā de communi ſolutam fuiſſe aſſerit, & illa probata tenetur emptor probare ſe probabiliter aliunde potuiſſe habere pecuniam.*

20 *Non defertur iuramentum in litem illi,qui debet probare contra præſumptionem iuris.*

21 *Vxor emens conſtante matrimonio præſumitur emiſſe de pecunia coniugis cauſa vitandę ſuſpicionis turpis quæſtus.*

22 *Honeſtas Muliebris non patitur vxorem alicui negociationi præeſſe, ex qua poſſit lucrum facere.*

23 *Emptor,quādo eſt homo laborioſus,& induſtrioſus, præſumitur emiſſe de pecunia ex ſuis induſtria acquiſita & non de communi inter fratres.*

24 *Epiſcopus induſtrius præſumitur acquiſiuiſſe bona, nō ex bonis eccleſiæ, ſed ex ſua induſtria.*

25 *Prælatus, ſi emerit aliqua bona præſumitur emiſſe de bonis paternis,& non eccleſiæ,ſi ante promotionem clericatus habebat bona paterna.*

26 *Epiſcopus habens patrimonium tenue,& redditus eccleſię amplos,& pingues præſumitur emiſſe ex bonis eccleſię,et proprijs rata portione redditnum.*

1 Emptio in dubio præſumitur facta † ex pe-
cunia ſoluentis.& emptoris,ita do
cuit Bar.per illū tex.in l.2.in 2.not.C.pro ſoc.vbi in-
quit,ꝙ ſi vnus ex plurib.fratribus emat prediū ſuo,et
nomine fratris, ſed venditor confiteatur pretium re-
cepiſſe ab emptore,ꝙ in dubio emptor pręſumatur,
2 ſoluiſſe de pecunia propria.†Vnde ſi alter fratrū ue-
lit habere partē prędij,debet ſoluere partem pretij:ꝙ
* dictum*communiter eſt approbatum,ſicut atteſtatur
Cur.in l.1 nu.11.C.de furt.quod corroborat context.
in l.ſi defunctus C.de arbit.tute atq; contexr in l.Ti-
tiū,& Mauium.§.altero.& ibi Bart.nu. 1.ff.de admi-
niſtr.tut.& Barb.conſ.22.ſcripſit prophe.nu.2. uol. 1.
per l.ſi ueniri.§.ult.ff.de priuileg.credit. quod ſcitu di
gnū,& ſingulare arbitratus eſt Rom.ſing.440.incip.
emeram rē,& idem in conſ.3.uiſo themate.circa me-
dium.nu.3.uer. item dicendū,& in conſ.291 cum iſti
fratres nu. 6. hoc idem Abb.in conſ. 46.incip.omni-
potentis Dei poſtulatio ſuffragio.cir.fi.nu.3.uer.circa
tertium.lib.1.Cæp.caut.178. incip. ſi unus ex fratrib.
Com.cōſ.87.poſt prin.& Bar.in l.ſi patronus.ſub.nu.
4.uerſ.aut dubitat.C.commu.utr.iud.& ibi Bal.nu.1.
& idem Bal.in l.1.in fi.C.ſi quis alteri uel ſib. Alex.in
conſ.78.diſcuſſis.nu.4.& ſeq.lib.2.Corn.conſ.98. nu.
10.lib.4.Dec.cōſ.348.De duobus breuitèr.nu.4. Bert.
conſ.253.uiſa conſultatione.lib. 3.
3 Contrarium†uidetur ſentire Anch.in conſ.303.in-
cip.Materia de qua quæritur.
Primò concluſionē amplies in hac hypotheſi,quę
ſubſequitur;ut ſi tibi mandem,ut librū pro me emas,
tu autem pecuniam petas,quam tunc tibi non trado,
4 tuq; nō expectata pecunia librum emas.†præſumaris
nimiæ celeritatis ratione ex mea pecunia emiſſe.l. is
qui.§.unde quæri poteſt.ff.de manumiſ.quē context.
ad hoc inducit ibi Bar.et eſſe menti tenendū propter
fraudes aſſerit quę fiunt quotidie;quem refert,& ſequ
tur Rom.in l.qui in aliena.§.ſi is,qui putabat.num.6.
in fi.ff.de acq hæred.
Secundò ampliabis concluſionem ēt in hac facti
ſpecie,quā mox referam ueram eſſe, ut ſi dicam pro-
curatori meo idest,et eme illā domū nomine meo:ip
5 ſe uerò emit pro ſe, et nomine proprio † certè de pe-
cunijs ipſius procuratoris cēſeť res empta; et propte-
reà ei acquiritur res,et non mihi,licet reuera mei ſint
nummi ita ferè reſpondit Calliſtrat.in l.res mandato
ff.de acq.rerum domin.et Pau.in l.pignori.§.ult.ff.de
uſucap.et ita nuncupatim conſuluit Corn.cōſ.6. nu.
7.et 8.uol.2.et text.eſt in l. pro emptore.§.pcuratorē.
ff.pro empto.et meminere Bar.n.5.Paul.de Caſtr.nu.
5.poſt glo.ultimam in l.qui mihi donatum.ff.de do-
natio.et in l.1.C.de acq.poſſ.
Subamplies uelim uſq; eo hāc ampliationem pro-
6 cedere,† ut ex ea cā traditū ipſi procuratori poſſit ex
diutina poſſeſſione ipſe uſucapere,cum nihil interſit,
quod mādati iudicio teneatur procurator: ut ait I. C.
in d.l.pignori.§.ſi mandauero.in fi.ff.de uſucap.et in
text. d.l.pro emptore.§. procuratorem.ff.pro empto.
et rationem reddit Bar.in d.l.pignori.§.ſi mādauero,
quod ille non ſit malæ fidei poſſeſſor, qui ſcit ſe per-
ſonali tantum actione teneri.
Limita ſuperiorē ſecundam ampliationē non ha-
7 bere locū,†ſi procurator emerit aliquod prædium ex
pecunia

pecunia pupilli,vel minoris,etenim quocunq; nomi
ne empta res pecunijs pupilli, præſumit̃ empta à pu-
pillo:vt vno conſenſu ſcripſere Bart.num. 1. Paul.de
Caſtr.nu.2.& Bal.nu.6.in l.ſi patruus.C.commu.vtri.
iud.& pręcipuè Bar.in l. Tit.& Męuium.§.altero,col.
2.nu.3.verſ.quæro quid ſi.ff.de admin.tutor.quod la-
tiſſimè proſequitur Pariſ.conſ.80.nu. 18. & nu. 21. &
32.& quaſi per totum.lib.1.

Sublimitare poteris ſuprà relatam limitationem
8 procedere,†quando extraneus emeret res de pecunia
pupilli,hoc nempè caſu non quæreretur pupillo; ne-
que daret̃ illi rei vendicatio:vt reſpondit Pariſ.d. cõſ.
80.nu.19.per l. ſi ex ea,vbi Bald.& Sal.C. de rei ven-
dicatio.

Quòd limitandum eſt, niſi ille extraneus emptor
9 non eſſet ſoluendo, † vel eſſet periculum ne vergeret
ad inopiam, namq; iſto caſu competit remediũ reale
in ſubſidium pupillo,ne aliàs iacturam, & damnum
patiatur,iuxta ſententiam Pari.in d conſ.80. nu. 20.
vbi latiſſimè, vna cum ibi relatis ab eodem ſecundũ
Bart.& fuſius.nu 1.& Paul. de Caſt. nu. 2. in l.filiæ.ff.
de ſolutio.& apertè ſenſit Bart.in d.l. Titium,& Mę-
uium.§.altero.nu. 3.ff. de adminiſtr. tut.

Primò limitanda tibi eſt concluſio locum ſibi nõ
10 vendicare, † quãdo procurator ſimpliciter rem emit
meo mandato,quia tunc licet non declaret, ſe man-
datario, & procuratorio nomine emere, præſumitur
tamen ex meis pecunijs, & mihi emere,per d.l.pigno
ri.§.vlt.ff.de viuca.vt vnanimes prodidere Imol.Cu-
man. Alex.nu.5.& Iaſ.nu.61.in l.poſt dotem.ff.ſolut.
matr.& huic ſuffragatur.quod not.Bal.in l.ſi patruus,
in 2.col.nu.7.& ſeq.C.commu.vtr.iud. Bart.nu.1.vſ-
que ad fi.& Alex.nu.5.& ſeq.in l.qui in aliena, in §.ſi
is,qui putauit,vbi etiam tex.facit ad hoc. ff. de acqu.
hær.& Bart.in l.is quidem §.vnde quæritur,nu.1.per to-
tum. ff. de manumiſſ. quod pluribus agit Hippol. de
Marſ.in l.ſt. ta libe.nu.8.ff.de qq.& Alc. de pręſump.
11 reg.2.præſump.24.per totum. Ratio eſt, † quia actus
ſequens præſumitur factus in executionem tractatus
præcedentis.l.3.§.verũ quæri poterit.ff. de manumiſſ.
l.qui in aliena.§.ſi is,qui putabat.ff.de acq. hær. Bart.
in l. triticum.nu.2. per illum tex.ff.de verb.oblig.

Primò ſublimita, prædictam limitationẽ non ha-
12 bere locum, † ſi mandatum fuerit repudiatum,quod
nullam patitur dubitationem,iuxta Bal.in l.ſi literas,
nu.5.verſ.quæro text,C.mand.& aſſerit Curt.in d.l.1.
C. de furt.

Secundo loco ſublimitabis, niſi ex interuallo lon-
13 gi temporis † mandatarius egerit negotium,ſecundũ
Ludou.Rom.in §.qui in alie.§.ſi is , qui putabat. nu.
6.verſ.2.& notabilius.ff.de acq.hær.arg.glo.in §.ope.
Inſtit.de oblig.quæ ex delict.naſc.& voluit Bart. no-
minatim in l.qui mihi donatum.nu.6.in fi.ff. de don.
14 vbi dixit, † quòd ſi contractus fuerit celebratus pro-
curatorio nomine domini,& traditio ſit facta procu
ratori ſimpliciter,illicò poſt contractum cenſetur re-
petita qualitas,de qua in contractu, aliter non.l.mul-
tum.in fi.C.ſi quis alteri,vel ſibi. Innoc. in c.ad audiẽ
tiam.nu. 3. extra de homi.

Contrariam ſecutus eſt ſententiam Alcia.d.reg. 2.
pręſum.24 nu. 10. vbi obijcit ſe ad d. Bart.ad alia ibi
15 ab eo relata,quem videre poteris.Contra etiam † qđ
mandans teneatur,etiam ſi mandatarius poſt diutur-
num tp̃s negotium perfecerit,ſenſit Bart.in l.nõ ſolũ
§.ſi mandato meo.nu.12.ff.de iniur.& famo. libell.

Præterea velim limites Concluſionem, quãdo ali-
16 quis emeret pro aliquo penitus extraneo, † quia tunc
præſumeretur emiſſe de pecunia extranei,ita per ſimi
litudinem probat contex t.ſingularis in l.vlt.verſ. qđ
ita obtinere ſancimus,& ibi glo.in ver.probatum. C.
de pign.& ibi Bart.in ſummario notat, vbi diſcrimen
affert,an aliquis emeret militiam pro filijs, vel coniun-
17 ctis,† vt tunc præſumatur emiſſe de pecunia propria;
An verò emerit pro extraneo, & præſumatur emiſſe
de pecunia extranea,ita ſpeciatim per illum tex.con
ſuluit Rom.in conſ.3,viſo themate,per totum,& pre
cipuè circa medium.verſ.item hoc dicendum.ſequit̃.
Curt.iun. in l. 1. nu. 11,C.de furt.idem Andr. Barbat.
conſ.22. num. 2. volum. 1. per d.l.ſuper hypothecis;
quæ eſt vlt.C.de pignor.

18 Tertiò limita, † quando probaretur ante contra-
ctam ſocietatem emptorem fuiſſe pauperem, nam
tunc præſumitur acquiſiuiſſe ex pecunia ſocietatis: q
ex multis argumentis probat Rom.conſ.346.in cau-
ſa Baſiliẽ.apothecę.nu.17.& 18.verſ. quo ad tertiam,
vbi latiſſimè hanc materiam examinat, & conſ. 276.
viſis dubij propoſiti thematib.verſ.quo ad 7. & verſi.
exemplo eius.col.2.& Curt.iun.in l.1.nu.11.C.de fur.
& latè auctor addit.ad Bar.in l.2.C. pro ſoc.in verbo,
notandum,in tertia limitatione.

Onus autem probandi paupertatem incũbit illi, q
19 dicit pecuniam de communi ſolutam fuiſſe;†qua ꝓ-
bata, tenetur emptor ꝓbare, ſe probabiliter aliundè
potuiſſe habere pecuniam ſm̃ mentem Roman.in d.
conſ.346.nu.7. verſ. pariter propoſito caſu. ſed Curt.
iun.in d.l.1. in medium contra profert,quis teneatur,
qui dicit pecuniam ſolutam de communi probare q
etiam non ſit induſtrius actu,& habitu.l.ſi defunctus
C.arbit.tutel.vbi ex contextu apparet Concluſionem
procedere, ẽt ſi probaretur emptorem fuiſſe inopem
ante contractam ſocietatem,vt in d.tex.dicitur de tu-
tore paupere antequam inciperet adminiſtrare tute-
lã,& bona pupillo, & ibi apparet, ꝙ pupillus debuit
vltra paupertatem tutoris ante ſuſceptam tutelã pro-
bare,quod non eſſet induſtrius, dum ibi dr̃ per ſolam
paupertatem nõ eſſe probabile indicium intẽtionis;
quia potuit acquirere illius induſtria; vnde ille tex. ꝑ-
ſumit, potuiſſe ditari propria induſtria,quę pręſũptio
transfert onus probandi in aduerſarium: iuxt.Bart. in
l.in illa,in fi.ff.de verb.oblig.facit.l.ab ea. ff. de prob.
c.bona fides.depoſ.cum vulg.quinimo tunc aduerſa-
rius duriorem habet probationem,quia debet clarius
probare.Iaſ.in l.ſi extraneus.in 6.not. ff. de condi. ob
cau.poſt Alber.Raph.& Fulg.ibi text.eſt, quẽ ibi ex-
preſsè not.Panorm.in c.quia veriſimile,de ꝓb. Hipp.
Marſ.in ſing.451.decreui;eſt text.& ibi glo.in l.vlt.in
20 prin.ff.de eo, qui met. cau. † adeò vt non deferat̃ iu-
ramentum in litem huic,qui debet probare cõtra prę
ſumptionẽ iuris.gl.in d.l.vlt.in prin.Iaſ.in l.admonẽ-
di.nu.106.Hippol.in d.ſing.451. decreui.

Quartò limitare poteris in emptione facta ab vxo-
21 re conſtante matrimonio, † nam vxor præſumitur
emiſſe de pecunia coniugis, & id cauſa vitandę ſuſpi
cionis turpis quæſtus,per l.quintus.ff. de don. int. vir.
& vxor.& l.etiam,ſub fi.C. eo. tit. ſic conſultus rñdit
Bal.in conſ.67.Punctus talis eſt.D.Magdalena.nu. 1.
vol.5.& conſ.70.Apparent quędam inſtrumẽta. nu.
6.vol.1.cui accedit Rom.in cõſ.346.in cauſa Baſiliẽ.
nu.17.verſ.hoc quidem.& in conſ.150. ſuper eo. poſt
nu.4.in fi.quod & probauit Barth.Soc.in cõſ.129.nu.
12.vol. 4. ad hæc vero conſulas à nobis animaduerſa
ſupra in Concluſione Bona vxoris, & in Concluſio-
22 ne Acquiſitio. † nõ enim patitur honeſtas muliebris
eam alicui negociationi pręeſſe, ex qua poſſet lucri-
facere,vt dixit Calliſtr.in l.fœmina.ff de edend.

Extendas relatam limitationem duobus modis,
prout tradidimus ſup.in d. concl. bona vxoris.

Sublimita d.4.limitationem duobus modis, prout
ſup.in d.concl.bona vxoris.

Quintò limita, & intellige Concluſionem noſtrã
veram eſſe,præſertim quando emptor eſſet homo la-
23 borioſus,& Induſtrius, hoc caſu † ꝑſumitur emiſſe de
pecunia ex eius induſtria acquiſita, & non de cõi in-
ter fratres,p gl.in l.cum oportet, in prin. verb. ex eius
ſubſtantia.C.de bon.quæ lib.idem ſenſit Bal.in auth.
licentiam.nu. 1.in fi. & nu.3.verſ. item quid lucratur,

Digitized by Google

C.de epiſ.& cler.ſic placuit,& Roman.d.conſ.3.viſo themate. nu. 6. vbi latè;ita etiam voluit conſulendo Steph.Bertr.conſ.397.nu.1. vol.4. cui patrocinantur ea,quæ dicta ſunt ſup.in d.Concluſ.Acquiſitio,& di-
24 cetur infra in Concl.Epiſcopus,† vbi Epiſcopus induſtrius preſumit acquiſiuiſſe bona, non ex bonis eccleſiæ,ſed ex ſua induſtria,vt auctor eſt Purpur.in l.cum fundus.§.ſeruum.nu.65.ff. ſi cer. pet.

Sextò limitabis,ſi prælatus emerit aliqua bona,etenim præſumitur emiſſe de bonis paternis, & non ec-
25 cleſiæ,† ſi ante promotionē clericatus habebat bona paterna:& qui dicit contrarium, ſcilicet quòd emerit ex bonis Eccleſiæ,ei incumbit onus probandi, vt dictū eſt ſupra in Concluſione Bona prelat.& infra explicabimus in d.Concluſione Epiſcopus.ad idem reſpondit Ruin.in conſ.156.nu.1.vol.4.

Amplia ſuperiorem limitationē, etiam ſi Epiſco-
26 pus haberet patrimonium,ſed erat tenue, † & redditus eccleſiæ ampli,& pingues,quia hoc caſu præſumitur emiſſe ex bonis Eccleſiæ, & proprijs pro rata portione redditusum Eccleſiæ, & patrimonij, deductis impenſis pro victu eius ex redditibus Eccleſiæ,ut tradidit Abb.in c.3.nu.3.circ.fi.de pecul. cleric.quem ſequitur Ruin.in d.conſ.156.d.nu.1.vol. 4.

Septimò limitare poteris,nō habere locum in negotiorum geſtore, & adminiſtratore hæreditatis cõmunis,vt ſi conſtaret aliquam rem venditam,nec appareret vbi impenſa eſſet talis pecunia, ita inſigniter retulit Rom.in conſ.276.viſis dubijs.nu.7.verſic.quo ad nonum.

CONCLVSIO DCXIII.

ARGVMENTVM.

Emptor ad hoc vt habeatur pro domino rei emptæ,quid ei ſufficiat probare.

SVMMARIVM.

1 *Emptor ad hoc,vt habeatur pro domino rei emptæ, neceſſe habet probare venditorem fuiſſe dominum.*
2 *Nullus poteſt transferre in alium quod ipſe non habet penes ipſum.*
3 *Emptor habebitur pro domino, ſi poſt emptionē bona fide poſſedit per tempus, quod ſit ſatis ad vſucapionem rei mobilis,& ad præſcriptionem rei immobilis.*
4 *Probato titulo, & poſſeſſione longiori probatur dominiū.*
5 *Emptor ad hoc,vt habeatur pro domino rei emptæ, ſufficit ei probare titulum, numerationem,& traditionem, & quod diu poſſederit.*

Emptor ad hoc, vt habeatur pro domino rei emptæ,non ſufficit probare ea, quæ ſupra dicta ſunt,ſcilicet numerationē precij,tra-
1 ditionem vacuam,&c.† ſed neceſſe,& opus eſt probare venditorem fuiſſe dominum,vt tradidit Accurſ.in l.cum res,& ibi DD.& præcipuè Sal.nu.7.C. de prob. & rationem reddit Sal. quia nullus poteſt trāsferre in
2 alium† quod ipſe non habet penès ipſum.l.4.in fin.ff. de officio procon.& l.traditio.ff.de acq.rer.dom.l. & quæ nondum.§.quod dicitur.ff.de pignoribus.& placuit Bal.in l.rem alienam.nu.2.verſ.not.ex glo. ff. de pignorat. action.
3 Iſtud primo locò limitabis† ſi poſt emptionē bona fide emptor poſſedit per tēpus, quod ſit ſatis ad vſucapionem rei mobilis,& ad præſcriptionē rei immobilis,vt aſſeruere Bal.in d.l.cum res.nu.5.& ibi Caſtr.
4 nu.10.& 11.dicens† probato tit.& poſſeſſione lōgiori probari dominium; quia tanto tempore poſſet quæri:quod teſtatur Bertrand.in conſ.211.nu.3.in 1.parte volum. 3.

Secundò limita,vt concluſio tantū procedat,quādo ſumus in dubio;tūc enim neceſſarium eſt, vt quoque probetur venditorem fuiſſe dominum, ſed ſecus,
5 † ſi concurrant à nobis paulò ante relata quatuor,id eſt,titulus, numeratio,traditio, & quod emptor diù poſſederit;etenim ſatis eſt illa quatuor probare,vt ad hæc ſigillatim conſuluit Pariſ. in conſ.104. nu. 99. cū multis ſeq. & nu.100. & hanc materiam ex inſtituto per totum conſilium tract. lib. 1. hoc idem ſequitur Paul.Caſt.in l.proprietatis.nu.3.& 4.C.de prob.quod etiam comprobauit,& Iaſ.in §.omnium. col. 16. nu. 71.verſ.item probat dominium.inſt. de actio.

CONCLVSIO DCXIV.

ARGVMENTVM.

Emptor ſi reperiatur in poſſeſſione, an præſumatur, quòd eam habeat voluntate venditoris.

SVMMARIVM.

1 *Emptor ſi in poſſeſſione reperiatur,illam habere præſumitur voluntate venditoris.*
2 *Poſtquam res eſt penès emptorem non deſideratur alia poſſeſſionis traditio.*
3 *Emptor præſumendus eſt in poſſeſſione voluntate venditoris, ſi ſoluit precium, vel aliter ſatisfaciat venditori.*
4 *Emptor ingrediens poſſeſſionem pretio non ſoluto non præſumitur poſſidere voluntate venditoris.*
5 *Emptor non præſumitur apprehendiſſe poſſeſſionem rei cōſilio venditoris ſi id egerit ante pretium ſolutum.*
6 *Emptor non intelligitur iuſtè poſſeſſionem apprehendiſſe ēt ſi pretium ſit ſolutum,quando non apparet illam apprehendiſſe ſciente, & patiente venditore.*

1 Emptor ſi reperiatur in poſſeſſione, præſumitur † quòd eam habeat voluntate venditoris, vt ait Ang.in l. ſi per longi temporis. cir. fi.C.de præſcrip.long.temp.quem ſequitur Alex. conſil.86. ponderatis,narratis in themate.nu.4.vol.6.
2 Nec deſideratur alia poſſeſſionis traditio.† poſtquam res eſt penès emptorem,iux.§.interdum.Inſtit.de rer. diui.& l.qua ratione.§.ſciendum.ff.de acq. rer. dom. l.quædam mulier.& ibi Ang.ff.de rei vend. iuxta ſententiam Cur.iun.in conſ.22.nu.2.vbi de verbo ad verbum refert,& tranſcripſit verba Alex. in d. conſil.86. quod intelligas, quando venditor tenebatur tradere rem,vt reſpondit Alex.in conſ.33.viſo proceſſu inter Aromaninum.nu.6.in fi.vol.6.

Limitabis,& intelliges concluſionem veram eſſe,
3 † quando emptor ſoluiſſet precium,vel aliter ſatisfeciſſet venditori,vt not.glo.in d.§.interdum.Inſtit. de rer.diui.& obſeruauit Alex.in d.conſ.33.d.nu. 6. vol. 6.nam tunc videtur venditor conſentire, quòd res ſit apud emptorem ex dicta cauſa emptionis: ſed ſecus, ſi non ſoluiſſet:nam tunc ſi ingrediatur poſſeſſionem
4 precio non ſoluto, non ſolùm† non præſumitur poſſidere voluntate venditoris, prout ſcribentes nuper allati loquuti fuere,& maximè Ang.in d.l.ſuper longi,per ea,quæ habētur in l.Iulia.§.offerri.ff. de actio. empt.& idem argum.l.2.in fi. C. de acquir.poſſeſsio. & Bald.in Rubric.C.de contrah. empt. ſed etiam dicitur prædo.ſicut inquit Rayn.in l.nec ex vera. C. de acq.poſſeſs.quos omnes refert,& ſequitur Alex.d.cōſil.86.pōderatis narratis in themate.num. 5. ad quod conſulas Bart.in l.ſi ex ſtipulatione.ff.de acq.poſſeſs.

Primùm velim amplies,ſuperiorem limitationem procedere ſiue vēditor ignorauerit, ſiue ſciuerit emptorem ante pretium ſolutum rem poſſidere emptā,
5 † namq; ſine vllo diſcrimine præſumitur emptorem non apprehendiſſe poſſeſſionem rei conſilio venditoris,vt

toris, vt inqt Rayn. in d. l. nec ex vera, & ex adductis ab Alex. d. conſ. 86. num. 5.

Deindè ampliabis eandem limitationem, etiam ſi pretium ſit ſolutum, ſed non appareat emptorē apprehendiſſe poſſeſſionem ſciente, & patiente venditore, nam tunc non intelligitur emptorem iuſtè poſſeſſionem apprehendiſſe, ita voluit Cyn. in d. l. nec ex vera. ſequutus ibi. Iac. de Ray. quos refert, & ſequitur Alex. d. conſ. 86. nu. 5.

CONCLVSIO DCXV.

ARGVMENTVM.

Emptor ad hoc, vt poſſit obtinere pro euictione ſibi promiſſa, quid probare habeat.

SVMMARIVM.

1 *Emptori ad hoc, vt poſſit obtinere pro euictione ſibi promiſſa, neceſſe eſt probare rem ipſam venditam ſibi euictā fuiſſe iudicialiter.*

2 *Sententia Iudicis ad hoc, vt poſſit agi de euictione requiritŭ, ubi quis uult agere ad duplum actione ex ſtipulatu.*

3 *Qui unlt agere actione empti ratione euictionis, poteſt agere antequam ſit lata ſententia.*

4 *Emptor in dubio non poteſt agere de euictione, niſi probet, quod defenderit cauſam quātum in ſe fuit, & non fuerit contumax.*

5 *Emptor oſtendere debet ſe proſequutum fuiſſe ſuam appellationem vſq; ad finem, etſi conſiſterit ſententiam fuiſſe latam contra ipſum, & ipſum appellaſſe.*

6 *Emptor tenetur appellationem proſequi uſq; ad finem, etiā ſi ſententia lata contra ipſum ſit iuſta.*

7 *Emptor non poteſt agere de euictione, niſi appareat ſententiam fuiſſe latam ſuper proprietate rei euictæ, & executionem ſententiæ factam fuiſſe contra ipſum.*

8 *Emptor ſi velit venditorem teneri de euictione, probare debet ſe denunciaſſe ipſi litem motā eſſe ſibi, & nominatim petere ſe defendi.*

9 *Emptori non ſatis eſt probare ſe denunciaſſe venditori litem fuiſſe motam, niſi oſtendat libellū in forma publica.*

10 *Emptori ſufficit ſimpliciter denunciare, & ſignificare venditori litem ſibi fuiſſe motam.*

11 *Emptor tenetur dare copiam libelli ipſi venditori, ſi illam petat.*

12 *Emptor de conſuetudine nō tenetur dare exemplum libelli venditori.*

13 *Venditori illiterato non ſufficit, vt legatur libellus, ſed eius tenor declarari debet.*

14 *Denunciatio non requiritur, vbi res omnino fuit euicta.*

15 *Denunciatio nulla requiritur, quando notorium eſt venditori nullam competere exceptionem.*

16 *Emptor ſuperatus pōt agere contra venditorē de exceptione abſq; aliqua denunciatione, vbi ipſe, & venditor ſunt conuenti in eodem iudicio ab eo, qui rem euicerit.*

17 *Denunciatio nulla requiritur, ubi emptor eſt iſtiuſmodi perſona, pro qua ius conſtituit debitorem in mora, ipſo iure, & re ipſa ſine alia interpellatione.*

18 *Denunciatio nulla requiritur, ubi venditor eſt in mala fide, eo quod habeat inſtrumenta, per quæ emptor poſſit vincere, & ea non oſtendat emptori.*

19 *Denunciatio non requiritur, vbi in contractu eſt remiſſū ius denunciandi, & conuentum, ut uēditor teneatur ad defendendum ſine alia interpellatione.*

20 *Venditor ubi latitat, & impedit ne fiat denunciatio, tenetŭ de euictione abſq; alia denunciatione.*

21 *Qui malitioſè abeſt, uidetur abeſſe ad ſui præiudicium.*

22 *Qui abeſt ex iuſta cauſa non uidetur abeſſe ad ſui præiudicium.*

23 *Denunciatio non requiritur ubi emptor poteſt probare, ꝙ ſi denunciaſſet uenditori, non potuiſſet eum defendere in iudicio, eo quod fouebat malam cauſam.*

24 *Emptori neceſſe eſt probare quod etiam ſi denunciaſſet uēditori, ſuccubuiſſet omnino.*

25 *Denunciatio non requiritur, quando probatum eſt, quod ſi uēditori fuiſſet facta, nullam habuiſſet iuſtam, & rationi conſentaneam cauſam, qua potuiſſet impedire reſtitutionem rei.*

26 *Notificatio quo pacto facienda ſit uenditori ab emptore.*

27 *Pars rei uēditæ, ut fundi ſi euicta eſt, neceſſe erit ꝓbari ꝑ emptorem bonitatē illius partis precium ac uenditionē, poſtremo omnes qualitates, & quid ſit ei reſtituendum.*

28 *Emptor curare debet, ut venditor renunciet omnibus, quæ ipſi poſſet opponere, ut ſine ulla probatione habeat regreſſum contra uenditorem.*

1 Emptor ad hoc vt poſſit obtinere pro euictione ſibi promiſſa, †neceſſe eſt ꝙ probet rem ipſam venditā ſibi euictā fuiſſe iudicialiter, & ſic per ſententiam iudicis: vt reſpondit Paul. in l. vtiq; ff. de rei vendic. & in l. atqui natura. §. ſi cū me abſente. ff. de neg. geſt. latè Goz conſ. 94. nu. 40. ver. 3. conſiderandum eſt, quod & Imp. reſcriptis, & Iuriſcōſultorum reſponſis poteſt confirmari, vt in l. ſi cum queſtio. C. de euictio. l. ſi dictum. §. ſi cum promiſſero ff. d. tit. de euictio. l. vlt. C. de actio. empt. Alex. conſil. 117. viſo, ac ponderato. nu. 3. lib. 7.

Iſtud tamen, ꝙ diximus requiri ſententiam iudicis
2 ad hoc, †vt poſſit agi de euictione, procedit, vbi quis
vult agere ad duplū actione ex ſtipulatu, vt eſt caſus
in l. habere licere. ff. de euictio. ſed vbi quis vult agere
3 actione empti ratione euictionis, †poteſt agere antequam ſit lata ſententia. l. non tamen. & in l. ſi ei, cui. ff. de euict. tutius tamen eſſe dixit Imol. in c. vlt. colu. pen. de empt. vt expectetur ſententia, vt ibi per eum.

Neceſſe ēt eſt, vt emptor probet, quod defenderit
4 cām quantū in ſe fuit, & non fuerit contumax, †alioqui in dubio non poſſet emptor agere de euictione, vt reſcriptum eſt in l. 1. in fi. C. de peric. & commo. rei vend. l. emptor, in fi. C. de euict. & fuit reſponſū in l. ſi ideò, in prin. ff. de euic. l. qui repudiātis. §. 1. ff. de inoff. teſta. & in c. vlt. de emp. & vēd. & Alex. in d. conſ. 117. nu. 3. vbi ſubiungit, ēt ſi conſtiterit ſententiam fuiſſe
5 latam contra emptorē, & emptorem appellaſſe, †requiri tamen, quod etiam oſtendat, ſe proſequutum fuiſſe ſuam appellationē vſq; ad finem, vt no. Spec. in ti. de appel. in 2. par. §. quis poſſit. num. 8. verſ. ſed nunquid emptor, & Io. And. in c. nō iniuſtè. de procur. & clarè tradidit Bal. per illū tex. in l. Herēnius. §. Caia. in prin. ff. de euict. atq; Inn. in c. vlt. de emp. & vend. & habemus à I. C. in l. ab executore. §. alio. ff. de appel.

Amplia quod proximè dictū eſt de appellatione
6 proſequenda, vt ēt procedat, †ſi emptor contra quem ſnīa lata eſt, & iuſta, ſi appellauerit, teneatur illam ꝓſequi vſq; ad finem, vt apertè voluit Alex. in d. conſ. 117. nu. 4. ꝑ d. l. ab executore. §. alio. ff. de appe. Requiritur ēt quod appareat ſententiam fuiſſe latam ſuper proprietate rei euictæ: ſecùs, ſi tantū ſuper poſſeſſione
7 †etenim tunc non poſſet emptor agere de euictione, prout actū fuit, licet poſſet agere emptor contra venditorem, vt rem traderet, & ſic agere tanquam re non tradita, res enim euicta pro non tradita habetŭ: vt cautum eſt à Pompon. in l. datio, in prin. ff. de act. emp. & ibi Bart. in 2. not. & docuit Bal. in l. 1. in fi. nu. 17. C. de peric. & commo. rei vēd. Quin etiam requiritur quod appareat executionem ſententiæ factā fuiſſe contra emptorem, ſic colligimus ex reſponſo Calli. in l. habere licere, verſ. quia rem habere licet. de euict.

Deſideratŭ inſuper, quod emptor probet ſe denunciaſſe venditori litē natam eſſe ſibi, & quod nominatim petat, ſe defendi: nā ſimplex notitia non ſufficit,
8 †ſed neceſſe eſt, vt omninò ſpeciatim incitet eum, vt

litis alti-

liti aſſiſtat, & petat emptor ſe defendi, ſi venditorem velit teneri de euictione, iuxta ſnĩam Gozadini, ita nuncupatim conſulentis in cõſ.94.nu. 41. ꝙ & tradidit Alex.d.conſ.117.viſo ac ponderato.nu.5.lib.7.ſic etiam reſpondit Corn.cõſ.321.ſub nu.3.ver. ſecundo
* quia.libr. 1. & hanc eſſe* cõem opinionem atteſtatur auctor ad d.conſ.Alexã.117. ſub nu.4.litera B.atque voluit idem Alex. conſ. 33. viſo themate, & inſtrumento.nu.1.in fi.cum ſeq.uſq; ad fi. lib. 2. hoc etiam aſſeruere duo lumina iuris.Bar.nu.2.& Bal.nu.2.cum ſeq.per illũ tex.in l.1.C.de peric.& commo.rei vend. atq; Bar.in l.denunciaſſe.§.quid ergo.n.2.ff. de adult. notat.in l.non ſolum.§.morte.ff.de nou.ope.nunc.et obſeruauerunt Doct.per illũ tex.in c.vlt.de empt. & vend.l.qui abſentem,& ibi notat Bar.nu.1.& 2.ff. de proc.l.ſi partes,l.empti.l.cum ſucceſſores.C. de euict. & cum multis alijs deductis ab Alex.in d.conſil.117. nu.5.& hanc eſſe* cõem ſententiã teſtatur Ant.Rub. in repet.§.morte.l.non ſolum,poſt nu.417.ff.de oper. no.nunc.At Bar.in d.§.morte.l.nõ ſolum.nu.48.ver.
9 exempli gratia.ff.eo.de oper.nou.nunc.aſſerit,† non ſatis eſſe emptori,ſi probet, ſe denunciaſſe venditori litẽ fuiſſe motã, niſi oſtendat libellum in forma publica,cuius ſententiam* cõi ſcribentium calculo eſſe comprobatam,teſtis eſt locupletiſſimus Fel.in c.cum M.Ferrarienſis.nu.63.cum pluribus ſeq.de conſt.

Contrariũ in hoc,quòd immò ſimplex denunciatio ſufficiat,voluit Bal.in l.emptori.nu.4.C. de euict.
10 vbi ait,id eſſe in more poſitum,† ꝙ ſimplex denũciatio, & ſignificatio ſufficiat,à qua conſuetudine dicit non eſſe recedendum:in eadem opinione mãſit Sali. ibidẽ.nu.3.vbi ait hodie denunciationẽ,vt veniat ad defendendum, non eſſe neceſſariam, & idem ait ibi tenere Cyn.huius quoq; fuit ſententiæ,& Iaſ.in l.non ſolum.§.morte.col.19.num.39.de nou.oper.nunc.

Sed harum inter ſe diſſidentium ſententiarũ cõciliationem videas apud eũdem Ant.Rub.in d. repet. §.morte.l.non ſolum.nu.417.ver. primus caſus eſt.ff. de ope.nou.nunc.vbi plures diſtinctiones ad hanc rẽ in medium affert, quas tu ipſe per te videbis.longius enim ſermonem noſtrum protraherem.

Bartoli tñ ſententiam aſſerentis, requiri etiam, vt oſtendat libellus in forma publica,limites velim pri-
11 mo,†vt emptor teneatur dare copiã libelli ipſi venditori,ſi illã petat:ſic aſſeruit gl.in clem.cãm in verb. petita.de elect.cui accedit Fely.in d.c.cum M.Ferrarienſis.nu.63.verſ.ſed adde quod etiam.de conſtit.

Limitabis deinde Bar.opinionem,vt procedat de
12 iure,ſecus autem de conſuetudine: † non enim tenet emptor dare exemplum libelli venditori; ita dixit Ang.in l.ſi cum quæſtio.& in l.empti.C. de euict.

Poſtremò Bar.ſententiam limitare poteris,vt vera ſit, vbi venditor eſt literatus, ſed vbi eſſet illiteratus,
13 †tunc non ſufficeret vt ei legeretur libellus, niſi eius
* tenor declaretur,atq.eorum quę ſcribentes* communiter tradunt in l.1.ff.de verb.obl. & ita ſcripſit idem Ant.Rub.in d.repet.§.morte.l.non ſolum.nu.415. ff. de oper.nou.nunc.

Priorem verò ſnĩam,hoc eſt, nõ ſatis eſſe, ſi probet emptor,ſe denunciaſſe venditori litem eſſe motã ſuper re uendita,niſi incitet eum,vt liti aſſiſtat, primum
14 omniũ limitabis,†vt locum ſibi non vẽdicet, vbi res omnino fuiſſet euicta:qm̃ tunc non requireretur denunciatio:ita tradidit Soc.in l.2.§.voluntatem.nu.4. ff.ſol.matr.referens ita Fulg.tenuiſſe in l.ſi ideo.ff. de euic.& in l.emptorem.nu.3.vbi dicit ſe ita conſuluiſſe.ff.de act.empt.atq; Imol.in c.vlt.de empt. & vend.
15 Secundo loco limites uelim,qñ notorium erat vẽditori nullam competere exceptionem,nã tunc nulla requiritur denunciatio,vt prodidit idẽ Anto.Rub. in d.repet.§.morte.n.420.arg.l.1.§.occiſorum.ibi,quoties potuerunt.ff.ad Syllan.& per not.in l.cum quæſt. C.de euict.in gl.2.ibi, niſi eſſet notoriũ rẽ eſſe alienã:

Tertiò limitanda eſt,vbi emptor, & venditor ſunt conuenti in eodem iudicio ab eo, qui rem euicerit,
16 † nam abſque aliqua denunciatione poterit emptor ſuperatus agere contra venditorem de euictione, vt eſt glo.ſingularis in l.ſi dictum.§.ſi præſente: in verb. poſſit.ff.de euict.vbi Salic.eam ſequitur.& Bald.in l. libera.in prin.C.de ſent.& l.vlt.§.1.C.de vſur.rei iud. atq; Alex.in l.2.§.voluntatem.col.4.verſ.ſecundo limitari.nu.15.ff.ſolut. matrim.

Quartò præterea limitatur,vbi emptor eſt iſtiuſmo
17 di perſona,†pro qua ius conſtituit debitorem in mora ipſo iure,& re ipſa ſine alia interpellatione,aut denunciatione, & quia ſit minor,Eccleſia,vel fiſcus.de minori eſt caſus in l.in minorum.C. de in integ.reſti. minor.de Eccleſ.eſt gl.in §.item mixta.in ver.in iudicium.Inſt.de act.& Bald.in auth.hoc amplius.nu.17. C.de fideic.de fiſco eſt gl. in l.cum quidam.§. fiſcus. in verb.inferunt.ff.de vſur.ita aſſeuerauit Rom.in d. l.non ſolum.§.morte.num.10. & Alex.in l. quod te. nu.8.verſ.in ea,ibi,& interpellatus.ff.ſi cert.petat. atque Bal.in l.1.nu.6. verſ. tu dic,quod tres ſunt caſus. C.de pericul.& commod.rei vend.
18 Quintò limites velim,†vbi uenditor eſt in mala fide,eo quod habeat inſtra,per quæ emptor poſſit vincere,& ea nõ oſtendat emptori; quia ſine interpellatione conſtituitur in mora,& tenetur de euictione et ſi nõ fuerit proteſtatũ;ita docuit Bal.in l.1.nu.6. verſ. in 1.caſu.C.de pericul.& commod.rei vend.& ita tenet Card.Alex.in c.ſolicitudinem.verſ.3.eſt de appel.

Sextò inſuper limitanda eſt, vt locum ſibi nõ ven-
19 dicet,† vbi in contractu eſſet remiſſum ius denuntiãdi;& ſic eſſet cõuentum, vt uenditor teneatur ad defendendũ ſine alia interpellatione;contex.eſt ad hoc eximius, & inſignis in l. Heren. in prin. ff.de euict. & ita ſcriptum reliquit Bal.in d.l.1.nu.10. uerſ.item, & 3.vbi etiam Sal.C.de peric.& commod.rei uẽd.quib. accedit Car.Alex.in d.c.ſolicitudinem. uerſ.4. eſt limitatio.de appellat.atque Ang.in conſ.177.col.1.
20 Septimo loco limitatur,ut non procedat,†ubi uenditor latitat,& impedit,ne fiat denunciatio. nam tũc tenebitur de euictione abſq; alia denunciatione, vt probatur in l.ſi dictum.§.ſi præſente.in ult.reſponſ.ff.
21 de euict.nam qui malitioſè abeſt, † uidetur abeſſe ad ſui præiudicium,ut tradit Innoc.in c. quoniã frequẽter.poſt nu.6.ſuper uerb.propria, ut lit.non conteſt.ꝙ etiam corroborat contex.à contrario ſenſu, in l.ſi cũ
22 ſeruum.§.ult.ff.de fideicom.liber.ubi ille,† qui abeſt ex iuſta cauſa,non uidetur abeſſe ad ſui præiudicium, & cum iſta limitatione tranſit Card.Alex.in d. c. ſolicitudinem.uer.8.fallit.de appellat.

Octauo loco,velim limites,ubi emptor poteſt probare, quod ſi denunciaſſet ipſi uenditori, ꝙ non po-
23 tuiſſet eum defendere in iudicio; † quia prætor fouebat malam cauſam,quoniam illo caſu non uidetur interfuiſſe ipſius uenditoris denunciationem fuiſſe factam,ita limitauit Alex.in d.l. non ſolum.§. morte. nu.46. uerſ. & in quantum.ff. de oper.nou.nunc.poſt Imol.in c.vlt.de empt.attamẽ grauabitur in hoc em-
24 ptor,† ut neceſſe probet, quod etiam ſi denunciaſſet uenditori, ſuccubuiſſet omninò emptor, ut ait Fulg. in l.emptorem.poſt nu.2.uerſ.in ea glo.ibi.l. Iulia. ff. de act.empt. quam ſingularẽ eſſe limitationẽ auctor eſt idem Anto.Rub.in d.repet.§. morte.nu.452. in fi.

Nonò, & poſtremò limitabis, quando probatum
25 eſſet, † quod ſi uenditori fuiſſet facta denunciatio, nullã habuiſſet iuſtam, & rationi cõſentaneam cãm, qua potuiſſet impedire reſtitutionem rei, ſic declarauit idem Imol.in d.c.ult.ad fi. de empt. quod magnifacit Alex.in d.§.morte.nu.47.uerſ.uel dic. Ad has tamen limitationes uelim conſulas eundem Ant.Rub. in d.repet.§.morte.l.non ſolum.à nũ.418. vſq; ad nu. 455.ubi omnium uberrimè has examinat.
26 Hac in re tamen, ſi quis à me requirat, † quo pacto facien-

facienda ſit notificatio, breuiter agendo reſpondeò.
Notificationem hoc modo fieri: nam emptor oſten-
det venditori iuridicè, aut teſtato libellum, ut publi-
cè ſolet confici, contra eum productum, & citationē
de eo factam, præmonentem litem emptori, & exem
plū mittet ad ipſum venditorē per iura ſup. deducta.
27 Denique ſi pars rei venditę, ut fundi, euicta ſit, † ne-
ceſſe erit probare per emptorem bonitatem illius par
tis, pretium, ac conditionem, poſtremò omnes qua-
li tates, vt complectatur etiam, quādo interſit empto-
ri s, & quid ſit ei reſtituendū, iux. contex. in l. 1. in prin.
& l. ex mille. in ver. cæterùm. ff. de euict. quod & tra-
didit idem Alex. in d. conſ. 117. nu. 6. lib. 7. & habetur
in l. qui ſolidum. §. 1. in ver. pro modo æſtimationis.
ff. de leg. 2. & huc conferunt animaduerſa à Bart. poſt
glo. in l. ſi ex falſis. nu. 10. cum ſeq. C. de tranſact.
Vt omninò hæc omnia euitentur curare dēt em-
28 ptor, † vt venditor renunciet omnibus prædictis, quæ
venditor emptori opponere poſſet, & ſic remiſſis, &
renunciatis prædictis oppoſitionibus, emptor ſine vl-
la probatione prædictorum habebit regreſſum cōtra
venditorem, vt notaui ſupra in ſingularibus circa
emptionem, in 3. ſingulari.

Hæc eadem ferè notata à Doctiſſimo Gaſpare Caballino prudens lector vidère poterit: in §. 3. per tot. tit. de euictionib. vbi luculenter, & ad vnguem examinat, quæ requirantur, vt emptor agere poſſit cōtra venditorem de euictione. eum itaque virum adito, qui tibi ad ſaturitatem ſuppeditabit omnia ad hanc euictionis materiam ſpectantia, cùm eam tam egregiè examinauerit, quàm quiſquam alius.

CONCLVSIO DCXVI.

ARGVMENTVM.

Emptori agenti redhibitoria, & agēti actione quanti minoris, quid neceſſe ſit ꝓbare.

SVMMARIVM.

1 *Emptori agenti redhibitoria neceſſe eſt probare emptionem præiſſe, & quod emerit, veluti equum viginti aureis nummis.*
2 *Emptor agens redhibitoria probare debet equum ante vēditionem fuiſſe intolerabili ferocitate calcitroſum, & ſic vitio laboraſſe.*
3 *Emptori incumbit probare ante emptionem rem fuiſſe vitioſam, & venditorem morbum ſciuiſſe.*
4 *Quicquid dixerint rei periti interpoſito iuramento fidem facit.*
5 *Pluralis locutio duorum numero contenta eſt.*
6 *Periti creditur regulariter de qualibet re, & fides eſt adhibenda.*
7 *Iudicium de vitio faciendum eſt per duos peritos, ſi eo in loco plures reperiuntur, ſed ſi unus tantum adeſt, unius tantum iudicium admittitur.*
8 *Vitium præceſſiſſe venditionem probabitur, ſi intra triduū animal moriatur.*
9 *Non poteſt decipi is, qui ſciuit vitium, aut oſcitāter ignorauit.*
10 *Emptori fuiſſe cognitum vitium, de quo agitur, quo pacto probetur.*
11 *Qui morbi veniant in actione redhibitoria.*
12 *Quodlibet leue uitium redhibitioni locum non dat.*
13 *Quodlibet quam leuiſſimum non efficit, ut morboſum, uitioſum ue quid habeatur.*
14 *Vitia, mixta, utpote corporis, & animi redhibitionem admittunt.*
15 *Opinio uulgaris, & conſuetudo regionis ſemper reſpiciēda eſt, cum de probatione aut qualitate morborum, & uitiorum quæritur in iudicijs ciuilibus, & prætorijs.*
16 *Emptor agens actione quanti minoris rei uenditæ quid probare debeat.*
17 *Emptori agenti quanti minoris prætoria actione, ſufficit probare rem illam uitioſam non pluris ualere quam decem, licet forte ipſe etiam per uiginti emiſſet.*
18 *Natura actionis redhibitoriæ eſt, ut ſix menſium ſpatio finiatur, & quanti minoris, anno.*
19 *Annus, & ſex menſes uocantur utiles.*

1 Emptori agēti redhibitoria neceſſe eſt ꝓ-
bare emptionē præiſſe, † & quod
emerit, veluti equū 20. aureis nummis. ex alijs enim
contractibus non conſequit, per l. ſciendum tñ eſt. §.
deinde autem. verb. emptorē quem contex. vt ſingu-
larē ad hoc adducit Fran. Crem. in ſing. 159. ſi res vē-
dita. & l. ſciendū eſt. ff. de ædil. edicto. l. ad res donatas
ff. eo. tit. quod & traditū eſt à clariſſimo Gaſp. Cabal.
in libel. de ædilit. act. c. 2. nu. 5. uerſ. ut comperat.
2 Deindè † quòd equus ille ante venditionē fuerit in-
tolerabili ferocitate calcitroſus, & ſic vitio laborauē
rit, nā ſi poſt venditionem euenisſet non rectè agere-
tur: vt rñdit Papin. in l. action. ff. de ædilit. edict. & re-
ſcripſere Imp. in l. ſi apud priorē. C. de ædil. act. & idē
doctiſſimè tradidit eximius Gaſpar. Caballin. in eod.
3 libel. de ædil. act. d. c. 2. nu. 25. incūbit quoq; † ꝓbatio
de tpe vitij ipſi emptori ante emptionem rem fuiſſe
vitioſam, ut colligit ex Pauli reſpon. in l. quæro. §. ult.
ff. de ædilit. edic. & ab eodē in l. 2. ff. de prob. ut ait idē
Cabal. ubi ſup. nu. 5. & 25. & uenditorē morbum ſci-
uiſſe, ut idē dixit ibidē. nu. 24. Modus autem probādi
erit, ut adhibeantur eius periti, ſaltem duo, qui per iu-
4 ramētū inſpiciāt uitium, † & quicquid dixerint inter-
poſito iurō fidem faciet, arg. l. ſemel. C. de re mili. lib.
12 ubi ponderanda eſt illa loquutio in multitudinis
numero prolata, Medicos, requirēs ſaltem duos. l. ubi
numerus. ff. de teſt. & l. iuſiurandi. C. eo. tit. & arg. c. ſi-
gnificaſti. el 2. §. & ſi quidem. de homic. & l. lex, quæ
tutores. §. ſed & ſi parens. ff. de adminiſt. tut. ibi, mul-
5 torum fide, hoc eſt, ſaltem duorū, † cum pluralis locu
tio duorum numero cōtenta ſit. c. pluralis, de reg. iur.
in 6. vt, & explicauit And. Gail. lib. 2. pract. obſer. ob-
ſer. 3. nu. 2. ver. pluriū tñ. Eſt enim regulare, ut peritis
6 credatur de qualibet re; † ut fidem eſſe adhibendam
teſtat. l. C. in l. 1. in prin. ff. de ven. inſp. & in l. 7. menſe.
ff. de ſtat. hom. & hoc idem repetijt Caballin. ubi ſup.
nu. 26. in fi. ad ꝙ eſt nominatim reſponsū Alex. conſ.
148. Excellentiſſime domine. nu. 5. & ſeq. lib. 1. & cō-
firmauit Marſ. in l. ſtatu liber. nu. 15. ff. de quæſtio.
Iſtud tñ, quod nuper diximus requiri ſaltem duorū
7 peritorum iudicium, uelim intelligas, vt procedat, † ſi
eo in loco, ubi iudicium de uitio faciendum eſt, plu-
res periti reperiantur: ſecùs ſi unus tñ adſit, quo caſu
unius tantum iudicium admittitur: ut notant Bar. in
procem. ffōrum. nu. 9. Bal. ibidem nu. 6. circ. fi. Bart. in
l. vlt. nu. 12. cum ſeq. ff. ad leg. Corn. de ſicar. Soc. in c.
presbyterorū. n. 11. de homic. Fel. in c. ꝓpoſuiſti. nu. 7.
de ꝓba. per text. in §. quod aūt. auth. de non alien. aut
permutan. reb. eccle. & Afflі. in tit. hic fi. lex. §. 1. in 2.
notab. nu. 8. quos refert, & ſeq. idē And. Gail. d. lib. 2.
prac. obſer. obſer. 3. nu. 4. verſ. quod tamen eatenus.
Alius prætereà modus erit probandi uitiū præceſ-
8 ſiſſe uenditionē, † ſi intra triduū animal moriatur, nā
ex temporis breui interuallo, præſumitur tēpore uen-
ditionis fuiſſe morboſum: ut aſſeruit Abb. in c. iniu-
ſtum. nu. 5. uerſ. & uide aliā quæſtionem. de rer. ꝑmu.
cui accedit Marſ. in l. ſtatu liber. nu. 16. uerſ. adde etiā
prædictis. ff. de quæſt. quod & ſua auctoritate confir-
mauit Cabal. loco proximè alleg. d. c. 2. nu. 26.
Tertio præterea, ꝙ emptor ignorauit tale uitium
equi. Multū nāq; intereſt ſciuerit ne emptor, an igno-
rauerit morbū, uel uitium rei uenditę: quippè ſciens
non rectè agit. Nā cum ſumma rō huius actionis ſit,
9 ut deceptis ſubueniatur † non pōt decipi is, qui ſciuit
uitiū, aut oſcitāter ignorauit, ut ait Pomp. in l. ſi tamē
§. in ædilit. act. ff. de ædi. edi. Probabitur autē emptori
fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe cognitũ tale vitium, ſi vitiũ illud, de quo agit̃,
10 palam, † & ob oculos patens latere neminẽ potuerit.
Deindè, ſi apertè ſigna fuerint, ex qbus facillè colli-
gere potuiſſet morbũ. Et hinc eſt ꝙ in rebus tã aper-
tis non ſit audiendus emptor, qui interdiũ claris ocu-
lis hallucinari voluerit: ſic rñdit Vlp. in l. 1. §. ſi intel-
ligat̃; & Pompo. in d. l. ſi tñ. §. in ædil. ff. de ædilit. edic.
Circa id verò, ꝙ ſupra aſſerebamus de equo calci-
troſo, obſeruandũ eſt, non oẽm morbũ venire in hãc
11 actionẽ; † ſed primũ ille venit, q ſic latet, vt veriſimi-
le fuerit emptorẽ ignorare, & falli potuiſſe: Deindè q
vſum miniſterium q; rei emptæ impediat, & deteriorẽ
12 faciat ſiue ad tp̃s, ſiue ꝑpetuus fuerit morb † nã quod-
libet leue vitium redhibitioni locũ nõ dabit: vt dixit
Vlp. in l. 1. § ſed ſciẽdũ eſt, & in l. Põp. ff. de ædil. edic.
Dũmodò meminerimus, inqt Vlp. nõ vtiq; quod-
13 libet q̃ leuiſſimum efficẽre, † vt morboſũ vitioſumvè
quid habeat̃. Proindè leuis febricula, aut vetus quar-
tana, quæ iã ſperni põt, vel vulnuſculum modicũ, nul
lũ habet in ſe delictũ, quaſi pronunciatũ nõ ſit, con-
temni. n. hæc potuerunt, vt egregiè idẽ refert Cabal.
in d. libello de ædil. act. c. 2. nu. 15. verſ. circa ſecundũ.
14 Non ſic eſt in vitiis mixtis, † vtpo è corporis, & ani
mi, quæ redhibitionẽ admittunt, vt ait idem Vlp. in l.
ob quæ vitia. §. idem Pompo. & §. ſeq. ff. de ædil. edic.
Et illud in vniuerſum tenendũ eſt, quòd cùm de ꝓ-
batione, aut qualitate morborũ, & vitiorum quæritur
15 in his iudiciis tum ciuilibus, tum prætoriis, † ſemper
reſpiciẽda eſt vulgaris opinió & cõſuetudo regionis.
Ea enim magnam vim habet: ſic idem Vlpia. aſſeruit
in l. ſciendum tamen. §. illud ſciendum eſt. in l. quod
ſi nolit. §. quia aſſidua. ff. eo. tit. de ædil. edict.
Emptor aũt agens actione quãti minoris rei vẽdi-
16 tæ, probare debet † ꝙ empturus non erat rem talem, ſi
vitiũ ſciuiſſet, niſi tanto pretio, vt decem, & illud alio
modo ꝓbare non põt, niſi ꝑ eius iuramentum & ideo
aduertendũ, ſi ipſe non obſtante vitio adhuc tñ tanti
emiſſet; quia forte non curabat illud vitium, non dẽt
agere quanti minoris ciuili, quia cũ oporteat ipſũ iu-
rare, ꝙ non emiſſet tanti, iuraret falſum, quod non cõ
mittendũ, iuxta notata à Paul. Caſt. in l. Iul. nu. 3. ver.
17 interdũ fuiſſet empturus. ff. de act. emp. † Aut oportet
ipſum agere quanti minoris prætoria actione, & tunc
ſufficit ꝓbare rem illam vitioſam nõ pluris valere, q̃
decem, licet forte ipſe ẽt per 20. emiſſet: ita reſpõſum
eſt à Bertr. in conſ. 30. nu. 6. in 1. part. vol. 3. de hoc aũt
argumẽti gñere, ideſt, de materia huius actionis agit̃
in l. ꝙ ſi nolit. §. ſi plures. ff. de ædil. act. l. ædil. ff. eo. tit.
18 Natura autem actionũ harum eſt, † vt redhibitoria
ſex menſium ſpatio finiatur, ſed quãti minoris anno.
hunc vero annũ metiri opus eſt vtiliter ex eo tẽpore,
quo fuerit poteſtas experiundi, & cum emptor reſci-
19 uerit morbum, aut vitium. Ideoq; annus, † & ſex mẽ-
ſes vocantur vtiles, vt cautum eſt ab eo. Vlpia. in d. l.
ſciendum tenere eſt, §. vlt. & à Papin. l. cum ſex men-
ſes. ff. de ædil. edict. & ita reſcripſit Imp. Gordianus in
l. 2. C. de ædil. act. Reliqua autem circa has actiones
ſpectantia, qui ſigillatim ſcire deſideret confugiat ad
Claſſes actio. Modeſt. Claſ. 2. acti. 12. vbi affatim has
explicat, & ad præſtãtiſſimum iuris vtriuſq; penum
Gaſpa. Caballin. qui vberrimè, & luculentiſſimè illas
proſequitur.

CONCLVSIO DCXVII.

ARGVMENTVM.

Emptor an probare debeat pretium rei vẽditæ eſſe conuerſum in vtilitatẽ eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Emptor probare debet pretiũ rei venditę eſſe conuerſum in vtilitatem eccleſiæ, ad hoc, vt contra eam poſſit opponere.*

2 *Emens à Principe ſi ſoluerit, non tenetur probare pretiũ conuerſum fuiſſe in eius Principis vtilitatem.*

3 *Emptor rei legatæ præſumitur ignoraſſe rem emptã fuiſſe legatam.*

4 *Emptio, & venditio præſumuntur vbicunque aliquid in alium transfertur conſtituto pretio.*

5 *Emptio, & venditio generatim præſumuntur, vbicunque fit mentio pretij.*

6 *Lege municipali ſi cautum eſt, vt de precio cuiuſcunq; rei deductæ in contractu ſoluatur vectigal, intelligitur de emptione tantum.*

7 *Princeps, ſi pro feudo reciperet pretium, & poſteà diceret, indulgemus, vel aliud verbum, non propterea eſſet feudum, ſed emptio.*

8 *Emptio præſumitur vbicunq; fit mentio pretij, quãdo pretium eſt congruum, & cõdignum rei. Intellige, vt nu. 9.*

10 *Ex pretij mẽtione non poteſt argui contractus emptionis, quando eſt facta mentio de pretio, & illud idem pretiũ eſt præſtandum ſingulis annis amplia, vt nu. 11.*

12 *Emptio, & venditio ex quibus coniecturis præſumantur ſimulata, & fraudulenta.*

Emptor probare debet pretium rei venditæ
eſſe conuerſum in vtilitatem Ec-
1 cleſiæ † ad hoc, vt contra eam poſſit opponere: ita me
docuit Bart. in auth. hoc ius porrectum, nu. 12 & 14.
vbi hoc docet menti eſſe tenẽdum. C. de ſacroſ. eccl.
quo pacto autem probetur id fuiſſe conuerſum in Ec-
cleſiæ vtilitatem, traditum eſt à nobis in ſup. in con-
cluſ. Eccleſia non obligatur. in fi.
2 Veruntamen id fallit † ſi emerit à Principe, & ſi ſol
uerit; quia non tenetur probare pretium conuerſum
fuiſſe in eius Principis vtilitatem: auctore Steph. Ber-
tran. conſ. 152. nu. 14. vol. 6.
Nec interea prætereo illud, quod ad rem noſtram
3 facit, emptorem rei legatæ † præſumi ignoraſſe rem
emptam fuiſſe legatam; vt fuit conſilium à Ruin. in
conſ. 66 num. 3. vol. 2. adducit l. verius. C. de probat.
& l. vlt. ff. pro ſuo.
Nec id velim ignores, emptionem præſumi, & vẽ-
4 ditionem † vbicunq; aliquid in alium transfertur cõ-
ſtituto pretio, ex l. vlt. vbi Bart. & ibi gl. in ver. intelli-
gi. C. de præd. Decur. lib. 10. & per gl. in ver. taxata, &
Bart. in 1. oppo. & alios communiter ſcribentes in l.
1. C. de rer. permut. quod etiam confirmauit Paul. de
Caſt. in l. 1. nu. 10. in fi. ff. eo. de rer. permuta. idem vo-
luit conſulendo in conſ. 88. conſiderata prædicta. nu.
2. ver. his non obſtantib. vol. 1. quod & placuit Dec.
conſ. 159. in cauſa monaſterij. nu. 2. ver. & in caſu iſto.
5 Hinc fit, † vt generatim emptio, & venditio præſu-
mantur, vbicunq; fiat mentio pretij, ad id eſt contex.
in l. vlt. C. de præd. curial. lib. 10. & docuit gl. ex ibia,
& ſingularis in l. cùm dotem. in verb. quis. n. C. de iur.
dot. vnde Bal. ibid. nu. 1. Accur. auctoritate permotus
inſigniter dicere ſolebat, ꝙ ſi l. municip ſit cautum,
vt de pretio cuiuſcunq; rei deductæ in contractu ſol-
6 uatur vectigal, † intelligatur de emptione tantũ ꝑ
verbum pretii poſitum in ſtatuto, cui accedit Iaſ. in l.
1. nu. 23. verſ. vnum tamen in propoſito. C. de iur. em-
phy. & ante eum dixit etiam Alex. in addit. ad Bar. in
l. 1. §. qui ſuperficiem. ſup. verb. vlterius quæro ilt. E. ff.
de ſuperfic. huc pertinet eiuſdem Bal pronunciatũ in
l. qui ſe patris. poſt nu. 10. verſ. hoc ſcias, ꝙ ſi princeps.
7 C. und. li. † ꝙ ſi princeps pro feudo reciperet pretium,
& poſteà diceret, indulgemus, vel aliud genus ver-
bum, non propterea eſſet feudum, ſed emptio, &
ideo non poſſet reuocari.
Illud tamen ꝙ diximus de pretio, hoc eſt, ubicunq;
fiat mentio pretij, præſumi emptionẽ intelligas, ut ꝓ-
8 cedat, † qñ pretium eſſet congruum & condignũ rei,
& ita intelligendũ eſſe una cũ gl. in d. l. cum dotem,
aſſeruit Bal. in l. ex cõuentione. poſt nũ. 1. verſ. 3. caſu.
C. de pact. aliàs non, per gl. q̃ ſingularem putant in d.
l. 1,

l.1.d.n.23.verſ.dictã tñ gl.C.de iur.emph.quos refert
& ſequitur Raymun.Senilis in repetit. l.cũ qui vecti
gal.nu.8.verſ.nec obſtat alia ratio.ff.de verb. ſign.

Prætereà intelliges id habere locum, quã expreſſè,
9 †vel tacitè qualitas contractus non appareret de mẽ
te contrahentiũ,ità videtur ſentire Abb. in c. vlt. nu.
4.de accuſ.& ibid.Feli.nu.5.& ſeq.& cum alijs relatis
ab eodem Raymund.Senil.in d.repet.l.cum qui ve-
ctigal.nu.8 ff.de verb.ſign.

Poſtremò declarabis,& limitabis,quandò eſſet fa-
10 cta mentio de pretio,† & illud idẽ pretium eſſet præ-
ſtandum ſingulis annis,vt fit in locationibus.nã tunc
ex pretij mentione non põt argui contractus emptio-
nis,vt docuit Bar.in quæſtio.incip.publicanus quidã.
poſt nu.5.verſ.ſi prætereà ad idem.per ea, quæ not.in
l.1.C.de iur.emphyt.

11 Quòd poſtremũ ampliabis,† etiã ſi aliquando vnũ
pretium pro pluribus annis eſſet conſtitutum ſoluen-
dum in principio,vel in fine totius temporis. nam pa
tet illud cõſtitutum eſſe ex pretio ſingulorum anno-
rum,& idem eſt,ac ſi pretium cõſtitutum, & ſolutum
eſſet ſingulis annis,vt aſſeuerauit Accurſ. in l. ædiles
aiunt.in verb.pretio.ff.de ædil.edict.

Superiori tamen vltimæ limitationi obſtare vide-
tur idem Accur.in l.Pomponius.in verb.amitt.ff.qb.
mod.vſuf.uel.amit.vbi ait,pretium conſtitui ſingulis
annis,emptionemq; eſſe.

Sed illã gl.reprobatam eſſe ait idem Raymun. Se-
nil.in d.repe.l.cum qui vectig.nu.9.vbi eam nec benè
ſentire aſſerit,illum tñ video,quia alio modo rñdet,
ideſt,vt tunc impropriè dicat̃ emptio, vt ibi per eum.

Si quis verò ſcire auet ex quibus coniecturis em-
12 ptio,† & venditio præſumantur ſimulatæ, & fraudu-
lentæ hic conſulat concluſionem noſtram cõtractus
ſimulatus,in communibus, cõtractus ſimulatio,vnà
cum prima concluſione, quæ huc omnia transferri
commodè poſſent.

CONCLVSIO DCXVIII.

ARGVMENTVM.

Emptio an probetur ex tractatu.

SVMMARIVM.

1 *Emptio non probatur ex tractatu,quia multa tractantur,
quæ non perficiuntur.*
2 *Qui probat tractatum præambulum nihil agit,niſi probet
firmatum fuiſſe certo modo contractum.*
3 *Emptio nõ præſumitur ex tractatu,etiam ſi teſtes depoſue-
rint,ſe vidiſſe partes pecuniam numerare,ea lege,vt pro-
ximis diebus reliquum eſſent perſoluturi*
4 *Non ſufficit in genere firmatũ eſſe contractũ,niſi cõſtiterit
ſpeciatim eſſe conſtitutum pretium certum, & limitatũ.*

1 Emptio nõ probatur ex tractatu. nã multa
tractantur,† quæ non perficiuntur:vt
ait Purp.in l.cum quid.nu.117.verſ. & iſta ampliatio,
ff.ſi cer.pet.& tñdit Alex.in cõſ.18.viſo proceſſu. nu.
2.& conſ.13.circa primum.num.17.lib 1. cui accedit
Dec.in l.ſi ego.nu.3.& in l.non oĩs.nu.2.ff.ſi cert.pet.
2 Vndè q probat tractatũ præambulũ nihil agit,† ni-
ſi probet firmatũ fuiſſe certo modo contractum, per
l.ſi ex cauſa.§.nunc videndũ.in ſi.ff. de minor. & l. ſi
voluntate.C.de reſcind.vẽd.& l.ſciendũ.§.deniq;.ff.
de ædil.edict.atq; c.dudũ,de reb.eccl.non alien. in 6.
quibus quidẽ verbis vtitur Bal.in l.multum,in 2. col.
nu.5.verſ.quandoq; probatur.C.ſi quis alt. vel ſib. &
in l.cum allegas,in 3.col.num.13.cum ſeq.C.de viur.

Limitabis, & intelliges Concluſionẽ vſq; eo locũ
3 ſibi vẽdicare,vt ſcilicet,† emptio non præſumatur ex
tractatu etiã ſi teſtes depoſuerint,ſe vidiſſe partes pe-
cuniã,veluti decẽ,numerare ea lege,vt proximis die-
bus reliquum eſſent perſoluturi,vt cautũ eſt ab Alex.
4 in d.conſ.18.nu.2.ſub ſi.dicens,quòd† non ſufficit in
genere firmatum eſſe contractũ,niſi cõſtiterit ſpecia
tim eſſe conſtitutũ pretium certum, & limitatum.

CONCLVSIO DCXIX.

ARGVMENTVM.

Emptio an præſumatur communi nomine
facta,ſi erat inter Titium, & Mæuiũ actũ,
vt Titius emeret fundum nomine com-
muni,licet poſteà emerit ſimpliciter.

SVMMARIVM.

1 *Emptio præſumitur communi nomine facta, ſi erat inter
Titium,& Mæuium actum,vt Titius emeret fundum
nomine communi,licèt poſtea emerit ſimpliciter.*
2 *Actus ſequens præſumitur factus in executionem tracta-
tus præcedentis.*
3 *Conſtitutus procurator ad certum aliquid faciendum, ſi
illud facit,licèt non exprimat ſe facere procuratorio no-
mine,tamen præſumitur.*
4 *Fideiuſſor præſumitur fideiuſſiſſe in cauſa, de qua tracta-
tum eſt in actũ præcedenti.*
5 *Si quis mãdauerit Seium interfici,præſumitur interfector
id feciſſe occaſione præcedentis mandati,etiam ſi poſt lõ-
gum interuallum mandatarius Seium occiderit.*
6 *Siue illico fiat actus,ſiue ex interuallo,ſemper præſumitur
repetita qualitas,de qua in contractu.*
7 *Emptio,vel venditio præſumuntur ex poſſeſſione rei vendi-
tæ per longum tempus.*
8 *Emptio ex longo tempore præſumitur legitimè facta.*
9 *Emptio alicuius rei præſumitur eſſe libera.*
10 *Domus in legatione,vel donatione cauſa mortis, ſemper
præſumitur donata,vel legata cum ſeruitute aditus.*
11 *Emptio in dubio præſumitur eſſe facta bona fide, niſi con-
trarium per coniecturas probetur.*
12 *Bona fides in dubio ſemper in contractibus præſumitur.*

1 Emptio præſumitur cõi nomine facta,† ſi
erat inter Titium, & Mæuiũ actũ,
vt Titius emeret fundum nomine communi,licèt Ti
tius poſteà emerit fundum ſimpliciter, vt auctor eſt
Bal.in l.ſi patruus.nu.5.C.comm.vtr.iud.quod,& cõ-
probauit.Bar.in l.2.in 10.not.C. pro ſoc. id ẽt confir-
mauit Alc.de præſump.reg.2.præſump.24.n.2.& hoc
placuit Hipp.de Marſ.in l.ſtatuliber.nu.8.ff. de quæſt.
vbi latè, & dictum eſt ſupra in concluſione emptio
præſumitur,quæ omnia huc transferri poſſent.

Concluſionẽ noſtram ea quoq; ratio corroborat.
2 †nam præſumitur actus ſequens factus in executionẽ
tractatus præcedẽtis,vt habemus ab Vlp.in l.4. §.vn-
dè quæn poterit.ff.de manumiſſ. et l.qui in aliena. §.
ſi is,qui putabat.ff.de aeq.hær.& notatur ibi per DD.
vt tradidit Bar.in l.triticum.nu.2.ff.de verb.obl.

Ampliabis primo loco concluſionem,vt ſi quis ſit
conſtitutus procurator ad certum aliquid faciẽdum,
3 ſi illud faciat,licet non exprimat ſe facere procura-
torio nomine,tamen præſumatur,per l.pignori.§.vlt.
de vſucap.quod vnanimes tradidere Imo.Cuma. nu.
10.Alex.nu.5.& Iaſ.nu.61.in l.poſt dotẽ.ff. ſol. matr.
& Iaſ.in l.1.§.nunc.nu. 3. verſ. prima concluſio. ff.de
nou.oper.nunc.poſt Alex.ibi.nu.16. quod per ſimili-
tudinem affirmat Alex.in conſ.90.viſo inſtrumento.
nu.9.in 3.vol.quod aliàs erat conſ. 25. lib.2. vbi fide-
4 iuſſor† præſumitur fideiuſſiſſe in cauſa, de qua tracta-
tum eſt in actu præcedenti, & præſumitur de ea præ-
cipuè actũ,quando illicò contractus eſt idem ſequu-
tus,vt ibi per eum,& conſ.58. circa primum. nu. 1. &
lib.1,aliàs eſt in 2. vol.

Secun-

Digitized by Google

Secundò amplia concluſionem etiam veram, &
5 procedere in delictis. † vnde ſi quis mandauerit Seiũ
interfici: præſumitur interfector id feciſſe occaſione
p̃cedentis mandati, vt dicit Innoc. in c. ad audientiã.
de homic. quem ſeq. Bar. in l. non ſolum. §. ſi mãdato,
nu. 2. ff. de iniur. atq; Alc. d. præſum. 14. reg. 2. nu. 4.

Subamplia vſq; eo hanc ampliationem procedere,
etiam ſi per longum interuallum mãdatarius Seium
occiderit, vt tradidit Fran. Cur. in l. pacta nouiſſima,
n. 23. C. de pact. idem placuit Io. de Imol. in Clem. 1.
col. 3. de pœn. atq; obſeruauit Hipp. de Marſ. in repe.
l. vnic. nu. 245. C. de rap. virg. cum ibi adductis, nec id
latuit Inno. in c. audientiã. de homic. atq; hoc docuit
Bart. in l. non ſolum. §. ſi mandato. nu. 12. ff. de iniur.
cui ſententiæ applaudit Rom. in l. poſt dotem, col. 6.
nu. 19. & 16. Iaſ. nu. 71. ff. ſol. matr. Alex. nu. 16. & Iaſ.
in l. 1. §. nunciatio, nu. 3, verſ. 1. concl. ff. de nou. oper.
6 nunc. † Quia ſiue illico fiat actus, ſiue ex interuallo,
ſemper p̃ſumitur reperita qualitas, de qua in contra-
ctu, vt colligit̃ ab Vlp. in l. quędã mulier. ff. de rei vẽd.
& tradidit Alc. vbi ſup. d. præſum. 24. nu. 10. ſub fin. &
* ibi Io. Nic. Arelat. atteſtatur * de communi.

Inſuper notandum, emptionem, vel venditionem
7 præſumi † ex poſſeſſione rei venditæ per longum tem-
pus, vt prodidere DD. in l. ſi maior. C. cõmuni diuid.
& ibi Caſtr. nu. 3. & ibi gl. quod intellige, dummodò
domino ſciente, & patiẽte quis poſſideat, vt ait Caſt.
ibid. & Sali. ibid. nu. 3. Contrarium volunt recentio-
res. Rationem reddit Alex. in conſ. 135. & quidẽ vi-
8 ſo puncto. nu. 13. vol. 4. dicens † emptionem ex longo
tempore præſumi legitimè factam. adducit Bal. in l. ſi
filius. C. de peti. hær. per tex. in l. qui in aliena, §. quod
ſi non adierit. ff. de acq. hær. dummodò, vt dictum eſt
in cõcluſ. emptor ſi reperiatur in poſſeſſione accedat
ſcientia, & patientia eius, cuius res fuit, vt ibi p Alex.
9 Præterea ne id intactũ relinquamus, † emptio alicu-
ius rei, veluti domus, p̃ſumit̃ eſſe libera, vt docuit Bar.
in l. ꝙ cõclaue. nu. 4. ff. de dãn. infec. id ꝓbat p l. ſi quis
duas. ff. commu. præd. & l. ſi ædes. ff. de ſeru. vrb. præd.

Quòd velim limites procedere in contractibus in-
10 ter viuos, † ſecus aũt in vltimis voluntatib. vt in lega-
tione, vel donatione cauſa mortis. quia domus ſemp
præſumitur donata, vel legata cum ſeruitute aditus,
vt eſt ad hoc hypotheſis eximia in l. 1. ff. ſi ſeru. legat.
vt aſſeruit Bart. in d. l. quod conclaue. nu. 4.

Et vt illud poſtremũ axioma amplius confirme-
mus, in dubio emptio præſumit̃ eſſe facta bona fide,
11 † niſi contrarium per coniecturas probetur: ita nũcu-
patim conſuluit Fran. Aret. in conſ. 153. in conſult. p-
poſita. nu. 2. atq; tradidit Bal. in l. in ciuilẽ. C. de fur.
& eſt caſus in l. comparãtẽ. C. ad l. flauiã, de pla. & rõ
12 eſt, † q a bona fides in dubio ſemp in contractib. p̃ſu-
mit̃, vt diſſeruimus in cõcluſione bona fides: vbi latè.

CONCLVSIO DCXX.

ARGVMENTVM.

Emptio, quo pacto præſumatur, & probe-tur ab æſtimatione.

SVMMARIVM.

1 *Emptio præſumitur ab æſtimatione rei facta.*
2 *Emptio non prӕſumitur ab æſtimatione, quando æſtimatio non eſſet congrua, & condigna rei.*
3 *Emptio non præſumitur ab æſtimatione, quando facta fuiſſet ex interuallo.*
4 *Emptio non præſumitur ab æſtimatione, quando omne cõmodum, & incommodum non tranſiret in accipientem.*
5 *Emptio non præſumitur ab æſtimatione, quando probaretur æſtimationem fuiſſe factam ad hunc potiſſimum finem, vt cognoſceretur rei pretium, vt in futurum poſſit probari, an eſſet deterior facta.*
6 *Mulier fundum æſtimatum in dotem datum poteſt à quocunque poſſeſſore vendicare, ſi maritus, aut mariti hæredes non eſſent ſoluendo.*

1 Emptionem pręſumi † ab ęſtimatione
rei facta, tradidit Accur.
* in l. ſi inter virum, in verbo, æſtimatæ, & ibi * cõiter
ſcribentes oẽs. C. de iur. dot. & voluere Bal. Sal. & re-
centiores in l. ex conuentione, C. de pact. atq; idẽ Bal.
& Sal. in l. 1. C. cõmod. poſt Cyn. ibid. hoc inſuper do-
cuere. gl. & Bar. in l. 1. ff. de æſtim. act. idẽ Bar. in l. ſi vt
certo, §. nunc videndũ. ff. cõmod. ſic quoq; ſenſit Bal.
* in l. 1. nu. 4. C. de iur. dot. * omnes præterea ſcribentes
cõi calculo ſcriptũ reliquere in l. æſtimatis, & in l. ęſti-
* matæ. ff. ſol. mat. id poſtremo ꝓdidere Io. And. & * cõi-
ter ſcribentes in c. 1. de cõmod. quos refert, & ſequit̃
Frã. Cur. in l. ex cõuẽtione. n. 10. ver. vlt. not. C. de pac.

Concluſionem hanc primo limitabis, vt & ſup. di-
cebamus, de pretij mentione, quando pretium, & æſti-
2 matio eſſet congrua, & cõdigna rei, † ſecus ſi nõ eſſet
congrua, quia ex quãtitate æſtimationis, & pretij de-
claraſ, & diſcernitur, qualis ſit, vt dixit glo. ſing. in l. 1.
§. 1. in verbo, agẽdo. ff. de ſuperfic. ſic limitat, & intel-
ligit, vt diximus. Bal. in d. l. ex conuentione, poſt n. 1.
ver. 3. caſu. C. de pact. & ibi Frã. Cur. n. 12. ver. ſed iſtã.
3 Secundò velim limites, † quando æſtimatio fuiſſet
facta à principio: ſecus ſi poſteà ex interuallo; q a non
præſumeretur emptio, ſed nouatio, ſi expreſsè egiſſẽt
nouare. l. vlt. C. de nou. vt teſtatur Bal. in d. l. ex cõuen
tione. d. nu. 1. verſ. ſed tu dic, vbi etiam Sal. C. de pact.
& ibid. Fran. Cur. nu. 12. verſ. ſecundo limitabis.
4 Tertiò limitanda eſt concluſio, † q ñ omne cõmo-
dum, & incõmodum rei ęſtimatæ tranſiret in accipiẽ
tem, ſecus vbi nõ tranſiret; non. n. tunc ex æſtimatio-
ne pręſumitur emptio: ſic aſſeuerauit Bal. in l. ſi paſcẽ
da. nu. 2. ver. quærit hic, & ibi Sal. atq; Fran. Cur. nu. 7.
in fi. & ibid. hoc reperije Phil. Cor. nu. 3. C. de pact.
5 Quartò limitatur, † quando probaretur æſtimatio-
nem fuiſſe factam ad hunc potiſſimum finem, vt co-
gnoſceretur rei pretium, vt in futurum poſſet probari
an eſſet deterior facta: nam tunc non præſumeretur
emptio ex æſtimatione, ita not. ſcribentes in d. l. æſti-
matis. ff. ſol. matr. & obſeruauit idem Curt. in d. l. ex
cõuentione. nu. 12. C. de pact. atq; hoc idem animad-
uertit Hierony. Butig. in rep. l. mutuum. §. creditum,
nu. 20. verſ. non obſtat modo. ff. ſi cer. pet.

Quintò, & poſtremò limitare poteris, ꝙ licet æſti-
matio facta à principio faciat præſumi emptionem,
quando mulier dedit fundum æſtimatum in dotem
marito, adeò vt mulieri ſoluto matrimonio non cõ-
petat actio ad fundum, ſed actio perſonalis ad quan-
titatẽ æſtimationis, iſtud eſt verũ, & limitatur, quãdo
6 maritus, † ſeu hæredes mariti nõ eſſent ſoluẽdo; nam
tunc cõpeteret vtilis rei vẽdicatio fundi æſtimati, vt
poſſet illũ à quocunq; poſſidente vẽdicare: ita docuit
* gl. quã approbant Bal. Sal. & * cõiter ſcribẽtes omnes
in l. in rebus, in verb. æſtimatę. C. de iur. dot. q̃ id com-
probat per cõtex. in l. vxor marito. ff. de dona. int. vir.
& vxo. hanc eandẽ gl. plurimum commendat idem
Fran. Cur. in d. l. ex cõuentione. nu. 13. in fi. C. de pac.
q̃ alibi ſe nõ legiſſe memoria tenet: & ideò obſeruan-
dã eſſe, ꝙ pulchra ſit. q̃ oĩa latius explicata reperies in-
fra in concluſ. vlt. æſtimationis, ad quam te reijcio.

CONCLVSIO DCXXI.

ARGVMENTVM.

Ad æmulationem an in dubio factum quid præſumatur in fundo proprio.

SVMMARIVM.

1 *Ad æmulationem in dubio factum, quid non præſumitur in fundo proprio, ſed potius vti velle iure ſuo:*

2 *Aemulationem allegans probare debet.*
3 *Vnicuique prout ſibi libuerit licet in re propria ædificare, etiam ſi ſit cum vicini detrimento.*
4 *Nullus videtur dolo facere, qui iure ſuo vtitur.*
5 *Vicinum ædificaſſe ad æmulationem quomodo apparebit.*
6 *Humanæ ſocietatis vinculum non permittit, vt alteri ſimus damno, & nocumento.*
7 *Aemulatio plerunque præſumitur inter vicinos.*
8 *Aedificans opus ſi ſolitus eſt facere in contemptum vicini, tunc contra eum eſt præſumendum.*
9 *Habens parietem, vel fundum iuxta domum, vel parietē virginum, & Monialiū, præſumitur ædificare ad æmulationem, & inhoneſtatem.*
10 *Ad æmulationem ædificare, quando quis dicatur, relinquendum eſt iudicis arbitrio.*
11 *Ad æmulationem alterius ædificare is præſumitur, qui in finibus Imperij aut Prouinciæ, caſtrum aliquod, vel fortalitium, vnde multa incommoda alteri prouinciæ accidere poſſunt, extruere velit.*
12 *Ad æmulationem is etiam ædificare præſumitur, qui propè ciuitatem caſtrum munitū, vel excelſam turrim inuito domino Ciuitatis extruit.*
13 *Ad æmulationem ædificare præſumitur, qui molēdinū in priuato, vel publico flumine ad iniuriā alterius extruit.*
14 *Molendinum quem ædificare ſui commodi, & vtilitatis gratiæ prohiberi nequit.*
15 *Integrum eſt cuilibet in ſuo ædificare, niſi ad æmulationē vicini.*
16 *Vicino non licet in propria domo feneſtram ad alterius æmulationem ædificare.*
17 *Parietem in altum tollere non poteſt vicinus ad alterius vicini æmulationem.*
18 *Princeps, vel Ciuitas ad alterius æmulationem ædificare non poteſt.*
19 *Princeps, & Rex ad ſui, vel ſuorum tutelam, & defenſionem caſtra, & oppida munitiſſima in finibus regionū, & prouinciarum ædificare poteſt.*
20 *Iure ſeruitutis non licet ædificare in ſuo, vel domum ſuā altius tollere.*
21 *Cuilibet non erit integrum in ſuo ædificare, ſi lege municipali, vel conſuetudine loci, certus ædificandi modus, & ædificia altius tollendi præſcriptus ſit, quia huiuſmodi ſtatuta ad vnguem ſunt ſeruanda.*

Ad æmulationem in dubio factum quid nō præ-
1 ſumitur in fundo ꝓprio, † ſed potius vti velle iure ſuo, ſenſit glo. in l. fluminum. §. vlt. & ibi Bart.
& alij notant. ff. de dam. infect. idem voluit Bal. in l.
item lapilli, poſt nu. 14. verſ. illud autem eſt notandū.
ff. de rer. diu. & obſeruauit Imol. in l. ſi in meo fundo,
ff. de aq. plu. arc. quos refert, & ſequitur Iaſ. in repet. l.
quominus. nu. 41. verſ. 4. principaliter. ff. de flum. quibus
accedit Cæp. in tract. ſeruit. vrba. præd. c. 62. nu. 2.
verſ. in dubio tamen; idem voluit prudētiſſimus Menoch.
de arb. iud. lib. 2. centur. 2. caſ. 156. nu. 8.
2 Hinc fit, † vt allegans æmulationem probare dēat,
vt apertè, & doctiſſimè ſcripſit And. Gail. pract. obſeruat.
lib. 2. obſer. 69. in fi. Concluſionis noſtræ illa
3 ratio eſt, quia vnicuique prout ſibi libuerit, † licet in
re propria ædificare. l. altius, in prin. C. de ſer. & aqua,
& ibi Bal. not. quia quilibet eſt arbiter, & moderator
in re mandata. C. mandat. etiam ſi ſit cum vicini detrimento,
ex l. Proculus. l. fluminum, §. vlt. ff. de dam.
4 infect. nam † nullus videtur dolo facere, qui iure ſuo
vtitur, per contex. in l. nullus videtur, & ibi Dec. num.
1. ff. de reg. iur. quod etiam prodidit Bald. in l. merito.
ff. pro ſoc. & tradidit Cag. in d. l. fluminum, in fi. ff. de
dam. infect. huc pertinet contex. in l. 1. §. denique. ff.
de aqua plu. arc. ad idem eſt lex inſignis. l. ſi in meo
feudo, ff. eo. de aqua plu. arc. Atque etiam ſi quis longiſſimo
tempore in ſuo non ædificaſſet, vel domum
ſuam altius eleuaſſet, vt inquit gl. perpetuò menti tenenda
in l. qui luminibus, in verb. formam. ff. de ſer.
vrb. præd. cui adhæret Iaſ. in §. æque. nu. 41. inſt. de act.

Limita concluſionem locum ſibi non vendicare,
quando ex aliquibus coniecturis apparere poſſet vi-
5 cinum ædificaſſe ad æmulationem, † quod apparebit, ſi
faciens, vel ædificans nullam ſentiret vtilitatē, & vicino
detrimentum adferret, vel quando is faceret, vt
videret mulieres egregia forma ipſius vicini: ita dixit
Menoch. vbi ſup. ſub nu. 9. atq; Cæp. vbi ſup. d. nu. 2.
quod idē eſſet, ſi ad perſcrutanda vicini ſecreta ædificaſſet,
per l. opus, cum ibi not. de oper. pub. & ita tenent
Petr. Cyn. & poſt eos Paul. de Caſtr. nu. 4. & 5. & in d.
6 l. altius. C. de ſer. & aq. † Humanæ. n. ſocietatis vinculū
non pmittit, vt alteri ſimus damno, & nocumēto,
vt dixit Pap. in l. ſeruitus. in fi. ff. de ſer. ex por. atq; ibi.
gl. in ver. affici, & Celſus in l. in fundo. ff. de rei ven. vt
refert idē And. Gail. pract. obſ. li. 2. obſ. 69. n. 28. & 29.
Secūdo loco limitabis, ſi vicini eſſent rixoſi, & æmu-
7 li: † æmulatio. n. plerunq; præſumitur inter vicinos, vt
ait Bal. in l. conſt. ff. vet. §. tertij, not. 1. & ſi veriſimiliter
ædificans nō feciſſet illud opus, ſi nō fuiſſent amici,
ſic aſſeuerauit Cæp. vbi ſup. verſ. puto tamen, quem
ſequitur Menoch. d. loco. d. num. 9. arg. l. 1. §. 1. de iure
delib. & c. de cauſis, de off. del. atq; l. 3. §. 1. ff. de teſti.
8 & conſiderandū, † an ædificans opus ſolitus ſit facere
in contemptum vicini: nā tunc contra eum eſt præſumendum.
arg. l. non omnis. §. à Barbaris. ff. de re mil.
Tertiò velim limites, quando quis haberet parietem,
vel fundum iuxta domum, vel parietē virginū,
9 & monialium: † nam tunc præſumitur ædificare ad
æmulationem, & inhoneſtatem, vt moniales religioſas,
aut virgines videret, vt loquutus eſt Cæp. in d. c.
62. d. nu. 2. arg. l. opus. de oper. pub. in l. in fundo. ff. de
rei vend. vbi Iuriſconſultus ita nuncupatim reſpōdit,
* & ita tenent Cyn, Bald. nu. 4. &* communiter DD. in
l. altius. C. de ſeru. & aqua, vt etiam refert And. Gail.
pract. obſeru. lib. 2. obſer. 69. nu. 26.
10 Nihilominus cenſet Cæp. † relinquendum eſſe iudicis
arbitrio, qui diſcernat, quando quis dicatur ad
æmulationem ædificare, in d. nu. 2. verſ. puto, quem
ſequitur Menoch. de arb. d. caſ. 156. nu. 8. li. 2. cent. 2.
11 † Ad æmulationem prætereà is ædificare præſumitur
alterius, qui in finibus imperij, aut cuiuſcunq; prouinciæ
caſtrum aliquod munitiſſimum, vel fortalitium,
vt appellāt, vnde multa incommoda imperio,
vel alteri prouinciæ accidere poſſent, & materia ſeditionis
præberetur, extruere vellet, proindè poſſet is
prohiberi, per d. l. opus nouum, & ad hoc eſt ſingulare
reſcriptum Hond. & Theod. Imp. in l. quicunq; C.
de fund. limitroph. lib. 11. vbi gl. in verb. antiquitas, &
dixit Bart. in l. ex hoc iure. nu. 7. ff. de iuſt. & iur. & in
l. 1. nu. 2. ff. quod cuiuſq; vni. nom. & multa alia, quæ
in mediū profert idem And. Gail pract. obſer. lib. 2.
obſer. 69. nu. 18. Ad hæc ēt facit, quod præclarè ſcribit
Bal. in l. 1, nu. 8. C. qui teſt. fac. poſſ. quem refert, & ſequitur
Iaſ. in d. l. ex hoc iure. nu. 10. ff. de iuſt. & iur. &
in d. l. quominus. nu. 25. de flum. & ad Rub. C. ne fiſc.
vel Reſpub. nu. 3. quos adducit idē Gail. vbi ſup. n. 22.
12 Quin ēt ad æmulationem † is quoq; ædificare præſumitur,
quod propè Ciuitatē aliquam caſtrū munitum
vel excelſam turrim inuito Do. Ciuitatis extruit, intereſt
enim Ciuitatis, ne ædificiū tale fiat per quod tempore
belli hoſtes eo ſe recipere, excurſiones facere,
multaq; damna Ciuitati vicinę inferre poſſent: tum
ēt ne ædificantis cōſpectui Ciuitas lōgè, lateq; ſit expoſita,
vt teſtatur Afflic. in c. 1. §. et palatia. nu. 5. quæ
ſint regalia, et Bart. in d. l. opus nouum. nu. 3. et 5. ff. de
oper. publ. et l. 1. nu. 2. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nom.
cum alijs hoc idem confirmantibus adductis ab eodem
And. Gail. vbi ſupra. nu. 23. cū pluribus alijs ſeq.
Ad æmulationem quoq; is ædificare præſumitur,
13 † qui molendinū in priuato, vel publico flumine ad
iniuriā alterius extruit, veluti ſi duo ſint eiuſdem fluminis
domini. quorū vnus in inferiori parte fluminis
molendinum habeat, hoc caſu alteri non licet in ſu-

periori

periori parte aliud molendinũ extruere, q̃a pręſume-
retur fieri ad ęmulationẽ alterius,niſi ſui cõmodi,&
14 vtilitatis gratia hoc faceret:†nã tunc prohiberi neq̃t
l.1.§.deniq; ff.de acq.plu.arcẽ.& d.l.fluminum.§.vlt.
ff.de dam.infect.& l.Proculus.ff.eod.& d.l. ſi in meo
fundo.ff.de acq.plu.arc.ad quod etiam eſt gl.ſing. in
l.manifeſtiſſimè in verb. procurator. C. de ſeruit. &
* aqua.Sal.ibi nu.1.Bar.cuius diſtinctionem DD. *cõ-
muniter ſequuntur in d.l.quominus.nu.2. ff. de flum.
* Iaſo ibidem.ampliſſimè. nu.27.*communem dicens
cum alijs relatis ab eodem Andr.Gail.relatis, vbi ſu-
pra num.27.

Nec illud ita indiſcriminatim prætereundũ eſt dũ
15 in ratione concluſionis dicebamus†cuilibet integrũ
eſſe in ſuo ędificare per ea,quę ibidẽ retullimus;fallit
tamen qñ quis ædificaret ad æmulationem vicini : &
* ita omnes DD.*communiter tradidere in d. l. altius,
vbi Cyn.& Caſt. nu.4. & ſeq.qui affirmant vicino nõ
16 licere in propria domo†feneſtram ad alterius æmula
tionẽ ædificare p d.l.opus,& per contex. in c.Piſanis.
in fi.de reſti.ſpol. hoc idẽ ait Roman cõſ.52.incip.in
quæſtione magnificorũ dominorũ.nu. 4. Caſtr.in cõ-
ſuet.Burgund.rubr.13.§.9.nu.4.Afflict.in c.1.§.& pa-
latia.nu.5.quæ ſint regal.Io.Cephal.in cõſ.130. vide-
batur.prima.nu.12.lib.1.quos refert, & ſequitur And.
Gail.pract.obſer.lib.2. obſer.69.nu.17.& nominatim
de feneſtra ſcribit Cępol.tract.de ſeruit.vrb.præd.d.c.
17 62.nu.2.verſ.fallit,†ſic in eo qui parietem in altũ tol-
lere vult ad vicini æmulationem rñdit Alex.in conſ.
147.Oportunè conſideratis.nu.4. libr. 2. quod cõpro-
bat Iaſ.in conſ.98.Accedo ad primum.col.2. verſi. 4.
principaliter.lib.1.& relatu eximiũ cẽſuit Marſ. ſing.
154.cuilibet in fi.nec id latuit Coráſ.lib. 3. Miſcella-
18 neo.c. 29. nu. 5.ſic nec Princeps,†vel ciuitas ad alte-
rius æmulationem ædificare poteſt iuxta Bal.ſenten-
tiam in conſil.188.Dicitur ꝙ opus.lib.2.nec id in po-
ſtremis habuit Cur.iun.cõſ.80.in fi.poſt Ang.& Caſt.
in l.cum eod.ff.de ſeruit.vrb. prædior. hoc etiam pla-
cuit Bal.in l.1.q.vlt.C.qui teſt.fac.poſſ.

Secùs autem eſt,qñ quis ædificat ad ſui, vel ſuorũ
19 tutelam,& defenſionem, † quemadmodum in Prin-
cipe,& Rege,qui Caſtra,& oppida munitiſſima in fi-
nibus ſuarum regionum,& prouinciarum ædificant,
ita conſultum eſt à Bal.conſ.195.col.1.lib.2.et retulit
Menoch.de arbitr.iud.d.caſ.156.ſub fi.lib. 2.

Pręterea limitabitur,vt non procedat ſi iure ſerui-
20 tutis non liceat ædificare in ſuo, † vel domum ſuam
altius tollere,p contex.in l.cũ quid.C.de ſeru. & aqu.
& d.l.ſi in meo.ff.de aqu.plu.arcen.& d.l.altius.C.de
ſeruit.& aqua,& l.ſi in ædibus.C.eo.ti.vt ait idẽ And.
Gail.d.lib.2.pract.obſer.d.obſer.69. nu. 13.et ſeq.

Tertiò velim limites,ſi lege municipali, vel con-
ſuetudine loci, certus ædificandi modus, et ædificia
21 altius tollendi præſcriptus ſit;†quia hmõi ſtatuta ad
vnguem ſunt ſeruanda ; ideò cuilibet nõ erit integrũ
in ſuo ædificare,per contex.in l. 1.et ibi.gl.inſignis in
verb.vſitatum.C.de ædific.priuat.facit lex 1.,et l.præ-
ſes.C.de ſeruit.et aqua.gloſ. in l. qui luminis.in verb.
formam.ff.de ſeruit.vrb. præd.atq; Caſſa. in conſuet.
Burgund.rubr.13.§.9.n.4.quem refert,et ſeq.idẽ Gail.
vbi ſupra.num. 16.

CONCLVSIO DCXXII.

ARGVMENTVM.

Enunciatiua verba emiſſa propter aliud regulariter an probent.

SVMMARIVM.

1 Enunciatiua verba propter aliud emiſſa regulariter non probant.

2 Quis dicatur loqui per verba enunciatiua,& quis per verba narratiua.

3 Enunciatiua verba ſummi Pontificis, & Principis ſuper facto alieno,etiam ſi ſuper eo innitatur intentio reſcribentis,regulariter non probant.

4 Enunciatiua verba probant, quando ſummus Pontifex aut Princeps reſcribit,aut concedit aliquid motu proprio,& huic aſſertioni innittitur eius intentio.

5 Principi indiſtinctè non creditur.

6 Aſſertio per verba enunciatiua ſaltem facit præſumptionem,& ſemiplenam probationem.

7 Enunciatiuis verbis Principis creditur,qñ quid enunciauit,& aſſeruit ſe fuiſſe edoctum de tali facto.Cont.nu.8.

9 Princeps quando aſſerit factum ſui genitoris,præſumitur, quod inſtructus aſſerat.

10 Aſſertioni Principis ſuper alieno etiam in non antiquis creditur,vbi agitur de leui præiudicio.

11 Aſſertio Principis de facto alieno inducit pręſumptionẽ, licet non plenam probationem in non antiquis.

12 Principi creditur licet loquatur per verba generalia, & incerta.

13 Principis aſſertio,quando eſt ſuper eo,quod veriſimiliter ignorat,non transfert onus probandi in aduerſarium.

14 Sũmi Pontificis,aut Principis atteſtationi creditur, quãdo aliquid aſſerat in facto ſuo proprio,quod pendeat à poteſtate eius.

15 Enunciatiua verba probant in antiquis,ſed nõ in recẽtib.

16 Antiquitas, quæ det fidem verbis enunciatiuis,eſſe debet centum annorum.

17 Verba enunciatiua etiã facti emiſſa propter aliud probant in antiquis,non ſolum in priuatis contractibus,ſed etiã in priuilegijs,aut reſcriptis Principum.

18 Enunciatiua verba in antiquis non probant,ſi in inſtrumentis eſſent apposita ad aſſertionem vnius tantum.

19 Enunciatiua verba probant,ſi cõferant ad ſubſtantiã, ad validitatẽ,& ad effectũ eius,ꝙ in primis agit in inſtrõ.

20 Enunciatio matrimonij in inſtrumento dotali confert ad validitatem dotis,quia non eſt dos ſine matrimonio.

21 Enũciatiua verba non ꝓbant plenè ſed ſemiplenè,vel præſumptiuè,quando agitur principaliter de illo enũciato.

22 Matrimonium per verba enunciatiua in inſtrumẽto dotis ſemiplenè probatur.

23 Enunciatiua verba in inſtrumento appoſita quando probent,vel non,vide remiſſiuè.

24 Si quis contrahit tanquam hæres,& dicat,quia ſum hęres, ex his verbis enunciatiuis inducit probationẽ,quod adiuerit hæreditatem.

25 Enunciatiua verba probant, ſi cum eis concurrant aliæ præſumptiones,& coniecturę.

26 Enunciatiua,& aſſertiua verba,ſi ſint de eo,quod potuit tunc eſſe,vel fieri,plenè probant etiam inter alios.

27 Verba Tabellionis in fine teſtamenti appoſita atteſtantis præſentiam,& conſenſum mariti, non probãt illam præſentiam,& conſenſum inter extraneos.

28 Enunciatiua verba probant inter eaſdem perſonas, inter quas facta fuit illa enunciatio.

29 Enunciatiua verba inter eaſdem partes probant etiam,qñ actus ſuper quo verba prolata ſunt tempore confecti inſtrumenti non potuiſſet perfici legitimè;niſi contrarium probari poſſet, vt nu.30.

31 Enunciatiua verba ſi emittuntur à partibus præſentibus ſuper actu,in quo partes poſſunt ſibi præiudicare, non admittunt probationem in contrarium.

32 Enunciatiua verba non ſufficiunt, nec probant, ſi extra actum verbi quædam alia requiruntur.

33 Enunciatiua verba probant,& eis eſt inhærẽdum,vbi nihil extrinſecus requiritur,niſi ſola voluntatis expreſſio.

34 Enunciatiua verba ſummi Pontificis,vel Principis,ſuper quibus innitatur eius intentio, faciunt pręſumptionem, & ſemiplenam probationem,adeò vt transferatur onus probandi contrarium in aduerſarium.

35 Enunciatiua verba probãt pro dote etiam inter aliàs perſonas,& propter aliud prolata.

36 Per verba enunciatiua dos non probatur.
37 Enunciatiua verba ſi geminata ſunt, tunc probant, & diſponunt.
38 Enunciatiua verba prolata per militem probant, ſecus in pagano.
39 Enunciatiua verba probant etiam in pagano, quando principaliter proferuntur ad illum finem, vt enuncient illud quod proferunt.
40 Verba emiſſa propter aliud, & emiſſa ꝑꝑ ſe, quæ dicant̃.
41 Enunciatiua verba probant fauore piæ cauſæ.
42 Enũciatiua verba, quando ſunt iurata probant, & diſpo nũt, ſiue teſtator enuncians iuret, ſiue aſſerat ſe iuraſſe.
43 Iuramẽtum habet vim clauſulæ, vt actus valeat omnino.
44 Eenunciatiua verba, quando incidenter proferuntur per modum cauſæ, probant, & diſponunt.
45 Enunciatiua verba, quando incidenter proferuntur per modum conditionis, diſponunt, & probant.
46 Matrimonium probatur per verba enunciatiua.
47 Enunciatiua verba probant fauore libertatis.
48 Enũciatiua verba ꝓbãt, vbi agit̃ de modico præiudicio.
49 Enũciatiua verba in iudicio poſt litem conteſtatam emanata probationem inducunt, & hoc quando ponuntur explicitè, veluti ponendo, & capitulando. vt nu. 50.
51 Enũciatiua verba ꝓlata in cõtractib. probant ſimpliciter.
52 Enũciatiua verba in contractu prolata ꝓbant, dũmodo contrahentes ſint hmõi, vt ſibi præiudicare poſſint, vel ſint tales, in quibus lex fraudem non præſumat inter ſe.
53 Enunciatiua verba, an probet in vltimis voluntatibus, in confeſſionibus, in epiſtolis, in priuilegijs reſcriptis aut literis ſummorum Pontificum, vide remiſſiuè.

1 Enunciatiua verba emiſſa ꝑꝑ aliud † regulariter non ꝓbãt,
ꝙ comprobatur tum Iuriſconſultorũ reſponſis, tum
Imper. reſcriptis, tum etiam ſummorum Pontificum
decretis, vt l. non nudis. l. nõ epiſt. C. de prob. l. ex verbis,
vbi recentiores. C de teſta. mil. c. ſi Pap. de priuil.
lib. 6. gl. in l. vnic. C. quando non peten. par. &c. quod
latè proſequitur Bar. in l. in hac ſcriptura. nu. 2. & ſeq.
ff. de donat. vbi eſt locus communis, atq; tradidere iu-
2 ris Pontificij profeſſores in c. vlt. de ſuc. abinteſt. † is
autem dr̃ loqui per verba enunciatiua, & aſſertiua, qñ
loquimur hoc modo; videlicet, quia conſtat nobis ta
lẽ eſſe infamatum, &c. & per verba narratiua dicitur
loqui, qñ dr̃, multorum clamor ad nos ꝑuenit, quòd
talis, &c. ita loquutus eſt Pet. Duẽ. reg. 229. in lim. 18.
Iſtud amplia procedere etiam in verbis enuncia-
3 tiuis ſummi Pontific. † aut Principis ſuper facto alie-
no, ẽt ſi ſuper eo innitatur intentio Principis reſcribẽ
tes, vt teſtat̃ Io. de Imo. in clem. 1. de prob. cuius dictũ
refert, & Alex. conſ. 112. viſa copia. nu. 2. cum ſeq. lib.
7. plurimos ad hoc refert Aym. Crau. in ſuo tract. de
antiq. tẽp. par. 1. in prin. nu. 9. atq; idem tenet Aret. in
c. cũ à nobis, de teſti. & in cõſ. 163. ſicut Io. col. 3. verſ.
2. ratio, poſt nu. 2. hoc quoq; voluit Dec. in conſ. 602.
viſo pacto. col. 3. nu. 13. & 15. & in conſ. 606. Sereniſs.
Imper. col pen. nu. 14. Iaſ. etiam placuit in conſ. 34. ad
motiua. col. 6. nu. 9. verſ. ſed qñ Princeps, poſt med. &
in conſ. 72. in cã, quæ vertitur. col. 3. nu. 3. ver. non ob-
ſtat, in fi. lib. 1. ꝙ & comprobat Cald. in cõſ. 2. in fi. in
tit. de priuil. Idem ſenſit, & Corn. conſ. 22. col. 3. lib. 3.
Primò velim reſtringas hanc ampliationem locũ
4 ſibi non vẽdicare, † qñ ſumm. Pontifex, aut Princeps
reſcribit, aut aliquid concedit motu proprio, & huic
aſſertioni innitatur eius intentio. nã tũc hmõi verba
probant, cum hoc caſu ita videat̃ enunciare, & aſſere
re, tãquã inſtructus de facti veritate: arg. clem. ſi ſummus
Pontifex. de ſent. ex cõ. ita reſpõſum eſt à Soc. in
conſ. 226. col. 10. verſ. ſed iñ ad præmiſſa, poſt nu. 27.
lib. 2. atq; ſic conſultum ab Alex. in d. conſ. 112. nu. 5.
& ab Aret. conſ. 23. col. 3. verſ. eſt enim ſciendum, & à
Dec. d. conſ. 602. & d. conſ. 606. in princ. d. nu. 14.
Intellige hanc reſtrictionẽ veram eſſe in facto alie-
5 no geſto coram ipſo Principe †, quia aliàs indiſtinctẽ
ei non creditur: ita cauit Aret. d. conſ. 23. col. 3. & placuit
Crau. de antiq. temp. nu. 10. in prin. 1. par.
Reſtringè hanc intelligentiã, vt ſaltem talis aſſer-
6 tio faceret præſumptionem, † & ſemiplenam proba-
tionem, iuxta ſententiam eiuſdem Bart. Soc. in d. cõſ.
266. col. 10. poſt n. 27. & Crau. vbi ſupra ſequitur Soc.
& idem Soc. conſ. 96. nu. 3. vol. 4.
Secundò reſtringas ſup. relatam ampliationem, qñ
7 Princeps de eiuſmodi facto, quid enunciauit, † & aſſe
ruit ſe fuiſſe edoctũ de tali facto; tunc enim huiuſmo
di verbis enunciatiuis creditur, vt prodidit Imo. in d.
clem. 1. nu. 8. 9. & 10. de probat. cui cõuenit Ang. cõſ.
368. attendendum eſt multũ. col. 1. nu. 2. & Soc. d. cõſ.
266. d. nu. 27. lib. 2. atq; Corn. conſ. 312. nu. 2. vol. 1.
8 Contrariũ in hoc † vr̃. ſentire Dec. conſ. 606. Sereniſs.
Imper. Carol. IV. nu. 14. verſ. non obſtat, ꝙ factũ;
& nu. 17. verſ. & iſta concluſio: verùm hoc dictum nõ
obſtat. nam d. Deci. procedit in his, quæ non pendent
à poteſtate Principis, vt ſi reſtificetur in cã eius propria,
& pro ſuo cõmodo in præiudicium tertij, vel ẽt
inter ſubditos ſuper facto nõ pẽdente à propria Principis
parte, & idem dicit Dec. cõſ. 576. pro ſolutione,
num. 13. & in d. conſ. 606. col. pen. circa medium. nu.
14. & 17. & ita ait Crauet. vbi ſup. nu. 11.
9 Tertiò reſtringas ampliationem nõ eſſe verã, † qñ
Princeps aſſereret factum ſui genitoris: etenim præſu
mitur ꝙ inſtructus ita aſſeruerit; ita teſtat̃ Ang. in d.
cõſ. 368. nu. 1. vel aſſereret de facto aliorũ maiorũ: vt
ait Card. in d. clem. 1. in 9. q. & ibi Io. de Imo. col. an-
tep. vbi refert Laud. idem tenẽtem. Idem ſeq. Iaſo. in
conſ. 65. Viſis, & cõſideratis. col. 3. in fi. lib. 3. quos ſe-
quitur Aym. Crau. de antiq. temp. nu. 12. in par. 1.
10 Quartò reſtringe procedere, † vbi agitur de leui ꝑ-
iudicio: nam tunc creditur aſſertioni Principis ſuper
facto alieno etiam in nõ antiquis, vt cautũ eſt à Frãc.
Aret. in d. conſ. 103. ſicut Io. col. 3. d. verſ. ſecũda ratio
poſt nu. 2. & quod confirmauit Cor. conſ. 22. col. 3. li.
3. ſub nu. 18. & Crau. vbi ſup. num 12.
Quintò reſtringe, vt tñ locum habeat ratione ple-
11 næ probationis, nõ gratia ꝑſumptionis † quia aſſertio
principis de facto alieno inducit ꝓbationẽ in nõ antiquis,
quæ ꝑſumptio transfert onus probãdi in aduer
ſarium, ſi credimus Ang. d. conſ. 368. col. 1. nu. 2. & aſ-
ſeuerauit Rom. in conſ. 369. circa primum, col. 8. ver.
quo ad pœnam, in qua quæritur: & placuit Paul. de
Caſtro, in conſ. 414. in fact. præſent. nu. 5. per totum:
aliàs eſt conſ. 41. lib. 1. & in cõſ. 438. in quæſtione, quę
vertitur inter rectorem, circ. fi. nu. 2. verſ. præterea, lib.
1. & Soc. in d. conſ. 226. col. 10. verſ. ſed tamen, ꝙ præ-
miſſa. d. nu. 27. atque Alex. in d. conſ. 15. viſis narratis
in themate, num. 2. lib. 5. & Iaſ. in conſ. 34. col. 6. poſt
med. nu. 9. lib. 1. in conſ. 65. col. 3. in fi. lib. 3.
12 Quòd amplia † licet Princeps loquatur per verba
generalia, & incerta, vt inquit Bald. in conſ. 328. quæ-
ritur ſi Rex Romanorum, col. 3. nu. 8. poſt verſ. porrò
in Principe, lib. 1. et Crauet. vbi ſup. num. 14.
Intellige dictam quintam reſtrictionem non pro-
13 cedere, † quando aſſertio Principis eſſet ſuper eo, qđ
veriſimiliter ignoraret, tunc enim nõ transfert̃ onus
probandi in aduerſarium: ita reſpondit Bal. in conſil.
359. proponitur, poſt nu. 2. verſ. item in conceſſis, col.
1. in fi. lib. 1. et Crauet. vbi ſupra num. 15.
14 Sextò reſtringas dictam ampliationem, † qñ ſum.
Põtif. aut Princeps aliquid aſſerat in facto ſuo ꝓprio,
ꝙ pẽdeat à poteſtate eius, et ei innitatur eius intẽtio.
nã tũc atteſtationi eius creditur: vt videtur ſancitum
in clc. 1. de prob. et refert Crau. vbi ſup. n. 16. ubi latè.
Primò limitabis Cõcluſionem tantùm verã eſſe in
15 factis recẽtib. † ſecùs eſt in antiquis: etenim hoc caſu
huiuſmodi verba enũciatiua probant: vt aſſeruere gl.
et DD. in c. cum olim, in gl. 1. de cenſ. et placuit Ant.
de But. nu. 28. et ſeq. et in c. vlt. de ſuc. ab inteſt. et ibi

DD.

DD.nu.4.& habemus ex l.cū aliquis.C.de iur. delib.
vbi DD.ꝙ & reſpondit Alex.in conſ.12. Viſo proceſ-
ſu.nu.8.& conſ.74. Viſo puncto.n.32.verſ.& in dictis
antiquis.alias eſt conſ.75.nu.3.vol.4.& conſ.9. in cā,
& lite.nu.11.lib.6.et nos latè diſſeruimus ſup.in cōcl.
Antiquū per verba nunciatiua,idē ſenſit Iaſ.in l. ex
verbis.nu.1.verſi.4.ſingulariter lim.C.de teſta.mil.&
* hec eſt*cōis opinio:vt atteſtaẽ Maria.Soc.iun.cōſ.65.
16 cū in præſenti caſu.nu.7.vol.1.vbi ait†hāc antiquita
tē in hoc caſu debere eſſe centū annorū, & idē cauit
Bertr.in conſ.151.nu.4.vol.7.ſic reſpondit,& Dec.in
* cōſ.152.in cā exemptionis,poſt nu.2.in fi.vbi de* cōi
ſcribentiū ſnīa teſtatur.& in conſ.36.Pro renui. nu.7.
verſ.3.pro reſponſione.quem refert,& ſequitur And.
Gail. pract.obſer.lib.2.obſer.71. nu. 10.

Extendas hanc limitationē,non ſolū locū habere
in verbis enunciatiuis priuatorū contractuū,ſed ēt in
17 priuilegijs,aut reſcriptis principum,†in quibus verba
enunciatiua ēt facti emiſſa pp aliud probarent in an-
tiquis,ſic ſcriptū reliquit Crau.de antiq.temp.part.1.
in prin.n.8.& Dom.in c.ſi Papa.col.2.verſ.ſed quęriē
de priuileg.lib.6.Alex.in cōſ.6.viſo themate. col.vlt.
nu.6.lib.1.& in cōſ.15.Viſis narratis in themate. n.1.
& a.col.2.lib.5.Dec.in conſ.146. Pro tenui facultate
col.pe.n.14.ver.5 ꝑdicta cōcl.Iaſ.in cōſ.65.col.5.li.3.

Sublimita,& reſtringe ea,quę diximus in d.1.limi
tatione,& extenſione,non ꝓcedere, niſi hmōi verba
reperiantur in pluribus inſtrīs,nec ſufficit in vno repe
riri.immò nec ſatis eſt inueniri in plurib.niſi ſint cō-
18 fecta à diuerſis notarijs;† nec hoc ſufficeret,ſi in illis
eſſent dicta verba appoſita ad aſſertionem vnius tm̄,
quoniā tunc in antiquis non probant,vt voluit Fran.
de Aret.in c.cum cauſam.de prob.cum alijs deductis
à Steph.Bertr.in conſ.151.nu.6. vol.7.

Secundò primario loco velim limites locū ſibi nō
19 vendicare,† ſi enūciatiua verba cōferant ad ſubſtan-
tiā,ad validitatē,& ad effectū eius, ꝙ in primis agitur
in inſtro,vt ſi in inſtro dicatur,me promiſiſſe centum
Titio ſeruo Sempronij; nam illud enunciatū probat
inter dictas partes Titiū eſſe ſeruū Sempronij, quoad
hoc,vt ſtipulatio valeat,nā vt plurimū alteri ſtipulari
nemo poteſt,niſi ſit ſeruus,ſed ſi principaliter de illo
enunciato,videlicet,an ſtipulator ſit ſeruus Sēpronij,
diſputet̄ ſeorſum in alio iudicio,tūc non probant:ita
rn̄dit interrogatus Alex.in cōſ.21. viſo proceſſu ſatis
longo.nu.4.vol.1.teſtatur Ant.de Butr. in c. illud. de
præſump.in 4.notab.vbi inquit,ita limitari,quod ha-
betur in l.optimā.C.de contrah. & commit. ſtipul.&
20 in d.c.illud.†enunciatio matrimonij in inſtro dotali
cōfert ad validitatē dotis,nā nō eſt dos ſine matrimo
nio.l.vlt.C. de don. ante nupt. & hoc ſi principaliter
de dote agatur,quia dos erat principalis in inſtro, ſed
ſi contigerit principaliter agi iudicio de illo enūcia-
to matrimonio,tūc illud inſtrm, quoad matrimoniū
non plenè ꝓbaret:vt aſſerit Alex.in d.cōſ.21.& idem
in cōſ.137.viſo,& examinato ꝓceſſu.vol.1. & in cōſ.
202.ſuper cā.n.3.vol.2.teſtē laudat ad idē Bal. in l.ad
probationē.C.locat.& in conſ.132.nu.23.vol.5.& ita
Inn.Ant.de Bur.in d.c.illud. limitauit dictam legem
optimam.C.de cōtrah.& commit. ſtipul. idē decidit
Bella.in deci.125.ſi appellatus.& tradidit Rim.in l.ſi
certis annis.C.de pact.& obſeruauere Fran.Aret.Iaſ.
Lancel.Dec.in auth.ſi quis in aliquo. C.de edend. &
plurimi alij notauere,vt Dec.conſ.309.viſis diligen-
ter.nu.4.& 5.& cōſ.348.n.6.in fi. verſ. ſed pp illa ver-
ba.Affl.deciſ.83.in cauſa antiqua.nu.1.Bart.Soc.cōſ.
57.in cauſa reſtitutionis.verſ.quo autē ad inſtrumen-
tum.nu.46.vol.4. & idem conſ.68. viſa & diligenter
conſiderata.nu.7.eod.vol.verſ.5.loco,& Iaſ.in d.l.ex
his verbis.C.de milit. teſta.in 7. limit.

Sublimita,& intellige hanc ſecundā limitationē,
21 †ꝙ licet qn̄ agitur principaliter de illo enūciato hu-
iuſmodi verba non probant plenè,tn̄ ſemiplenè, vel
præſumptiuè probāt in illo caſu; vndè tale matrimo-
22 niū enunciatiuum in illo inſtrumento dotis†per illa
verba ſemiplenè probat̄:vt inſigniter proſequit̄ Ro.
in ſing.451.incip.Nūquid per inſtrm.nu. 2.& placuit
Fel.in d.c.illud.nu.5. & in c.per tuas.n. 10.& ibi. Dec.
nu.34.de prob.& id inſignè ſcitè putauit Matth.Ma-
theſ.in ſing.33.not. ꝙ ſi in poſitione.nu. 3.& in ſing.
79.incip.nota ꝙ quotieſcunq; vbi ſalè ꝓſequit̄ mate
23 riā,†qn̄ verba enunciatiua in inſtro appoſita probāt,
vel non,quē refert,& ſeq.Frā.Cur.in tract. de poſitio,
& interrog.nu.13.idē ſenſit Alex. in d. conſ. 21. viſo
proceſſu.nu.4.dum dicit non plenè probat.vol.1.

Tertiò limitabis verā eſſe tn̄,qn̄ enunciatur aliqd
facti,quod pōt aliter ſe habere, quàm voluntate pro-
ferentis,ſed ſecùs qn̄ proferatur enunciatiuè aliquid
incidenter,quod pendeat à nudo,& mero animo ꝓfe
24 rentis,†vt ſi quis contrahat tanquam heres,videlicet,
dicat,qa ſum hęres,nā ex his verbis enunciatiuis,quia
ſum hæres inducit̄ probatio ꝙ talis adiuerit hæredi-
tatē:vt colligit̄ ex notat.à Bart.& DD.in l.gerit. ff.de
acq.hær.& dictū eſt ſupra in cōcluſione additio hæ-
reditatis.idē ꝓbauit Iaſ.in d.l.ex his verbis, in 8. lim.
C.de milit.teſt.cui accedit Afflic.d.deciſ.83. nu. 1.

25 Quartò limitare poteris,†ſi cum verbis hmōi enū-
ciatiuis concurrant aliæ præſumptiones, & conie-
cturæ,vt ait auctor add.ad Ale.in cōſ.21.li.1. in verbo
enunciatio,quod confirmat Afflict.in deciſ.83.nu.1.

Quintò limitāda eſt concluſio,ſi hmōi verba enū-
ciatiua,& aſſertiua ſint de eo, ꝙ potuit tunc eſſe, vel
26 fieri,†tunc enim plenè probant ēt inter alios: vt do-
cuere Bar.& DD.in l.prædia.ff.de acq.poſ.ita recētio
res Pariſienſes dixere add.ad Alex.in conſ.21.ſub nu.
4.litera B.vol.1.vbi reprehendunt Rom.in conſ.156.
Honorandæ.col.2.poſt nu.3.uer.nec obſtat,quod prę-
ſentiā hanc uiri ubi uoluit uerba Tabellionis in fine
teſtamenti appoſita atteſtantis præſentiam,& conſē-
27 ſum mariti†non probare illā præſentiā, & cōſenſum
inter extraneos ſeqiur,& refert Marſ.in l.1.§. ſi qs di-
caẽ.nu.9.verſ.& idē dicimus in notario. ff.de q.prout
in ſimili dicit Iaſ.in l.ex his uerbis.nu.3.uer.itē in ma
teria.C.de teſt.milit.adde ēt de notario in inſtro atte-
ſtanti Titiū procuratorem Caij promiſiſſe, talia uer-
ba ēt probare Titium,eſſe procuratorem Caij, & idē
atteſtat̄ Abb.in c.cū in iure;poſt nu.9.uer.nec ſufficit
ſm̄ eum quod notamus,de offi.deleg.hoc idem ſenſit
Bal.in d.l.ex his uerbis,poſt nu.3.uerſ. ubi dicit Inno.

28 Sextò limita,†ut ꝓbent inter eaſdem pſonas, inter
quas facta fuit illa enunciatio:ut in authē.ſi qs in ali-
quo.C.de eden.& ibi notat Bat.in l.ult.col.uer.uenio
ad aliā materiā.nu.11.et ibi Bal.col.2.uerſ.iuxta hoc
q̄ro.nu.6.& rn̄dit Alex.in conſ.184.In cā,& lite inter
nigri ſolū.nu.15.uer.nā preſuppono.lib.6.id probat p
l.publ.§.ult.ff.depoſi.et l.optimā.C.de contrah.et cō-
mit.ſtip. atq; obſeruauere Bart.et alij in l.ex hac ſcri-
ptura.nu.7.ff.de don.idē conſuluit Bar.Soc.conſ.57.
In cā reſtitutionis.nu.46.uer.quo aūt ad inſtrm.lib.4.
et in conſ.228.in cauſa Gabrielis.nu.5.uerſ.ſomnium
eſt.uol.2.hoc idem docuit.Bar.in l.ſi fortè.nu.4.ff. de
caſtrē.pecul.et deciſum reliquit.Affl.deciſ.83.in cau-
ſa antiqua ſancti Sebaſtiani.n.4.et idē Bar.in l.ſcien-
dum.nu.4.ff.de uerb.obli. hoc etiam ſenſit cū multis
ad hoc collectis Barth.Soc.conſ.68.nu.6.uerſ.hoc tn̄
non obſtante,et nu.7.d.uol.4. cum ibi per eum addu-
ctis:et dixerunt recentiores Pariſ.in conſuet.Pariſ. §.
5.nu.10.idem uoluit Crot.in reper.l.re coniuncti. nu.
186.uerſ.1.quod uerba.ff.de leg.3.

Subampliapraedictā limitationem etiā procedere,
29 †qn̄ actus, ſuper quo huiuſmodi uerba prolata ſunt
tēpore confecti inſtrumenti non potuiſſet perfici le-
gitimè:nam nihilominus inter eaſdē partes probant:
ut ait Barth.Socyn.in conſ.23.nu.5.uerſ.nec uidetur,
quod poſſit inficiari:per ea quæ ibidem refert, nec id
latuit Bar.in l.ſciendum,poſt nu.3.uer. certè iſtud in-

ſtrumentum tuum,et ibi recentiores.ff.de uerb.obl.
30 Prætereà ſublimitanda eſt eadē limitatio, † qñ cōtrariū probari poſſet,vt auctor eſt Barth.Soc in d.cōſ. 23.nu.11.verſ. & ad primam reſponſionē, & idem in conſ.46.nu.8.verſ.nam ad hoc rñdetur, vol.1.& Bart. in d.l.optimam.penult.nu.C. de contrah. ſtip.

Intelliges pdictam ſublimitationem,qñ hmõi verba emittunť à partibus præſentibus ſuper actu,in quo
31 partes poſſunt ſibi piudicare:† nã tunc nō admittitur pbatio in contrariū.ita cauit Bar.Soc.d.conſ.46.poſt n.8.verſ.imò plus dixit genitor.d.vol.1. vbi refert idē tenere patrē ſuum in clem.1.de prob. & idē cōfirmauit in cōſ.213.cir.1.dubitatio.nu.8.verſ. nam ad hoc reſpōdetur.vol.2.& docuit Bart.in l.1.nu.4.C. de fid. inſtr.lib.10.per regulam,cuius per errorem.ff.de reg. iur.& teſtatur Cyn.hoc ſentientem in l.non nudis, in vlt.q.C.de prob.ita etiam limitat,& intelligit Bar. in l.ſi fortè.nu.4.verſ.vlt.ff.de caſtr.pecu.quem refert, & ſequitur Io.Coraſ.repet.l.frater à fratre.nu.53. verſic, nec quicquã efficit.ff.de condic.indeb.& Zaſ.in trac. de feud.in 3.par.nu.15.& 17.
32 Iſtud poſtremum limitabis,†nã aut extra actū verbi qdam alia requiruntur, & tunc verba enunciatiua non ſufficiunt,nec pbãt,vt in d.l.ſi fortè.ff. de caſtr. pecu.ſed vbi nihil extrinſecus requiritur,niſi ſola vo-
33 luntatis expreſſio,† tunc verbis enunciatiuis eſt inhęrendum,& probant.ita intelligit, & limitat Bart. doctrinam in d.l.ſi fortè.Bald.in l.ſi donatione.poſt nu. 2.verſ.aut ergo.C.de collatio.

Septimò limita, vt ſaltē faciant præſumptionē, & ſemiplenam probationē in reſtrictione primæ intelligētię ampliationis primæ:& idē aſſeuerauit Bar.Soc. in cōſ 96.nu.3.vol.4.arg. gl. in auth.ſi quis in aliquo.
34 C.de eden.† adeò vt transferatur onus probandi contrarium in aduerſariū,iux.doctr.Bart.in l. ex hac ſcriptura.col.vlt.ff.de donat.quē ſequitur Marian. Socy. in conſ.65.Cùm in præſenti caſu res maximi momēti agatur.nu.7.verſ.& licet in dictis locis. lib. 1. & idē ſenſit in conſ.189.Fateor ingenuè.n.98.verſ. nō obſt. modo quartum fundamentū.vol.2.Bar.ēt monuit in l.admonēdi.col.8.poſt nu.31.verſ.itē quæro, qd ſi inſtrm publicū.ff. de iureiur. & ſequuntur * cōmuniter Canoniſtæ in c.vlt.extr.de iureiur.ſicut atteſtatur Iaſ. in d.l.ex his verbis.C.de mili.teſta.in 3.limi. poſt nu. 2.& Abb.in c.ſeries.nu.3.verſ.2.habes,de teſtam.
35 Octauò limita,† vt pbent p dote ēt inter alias perſonas,& pp aliud prolata,ꝙ quidem permiſſum eſt fauore dotis.vt refert Iaſ.in d.l.ex his verbis,verſ.2. ſingulariter fallit,poſt nu.2.adducit.l.2.& ibi gl. 1.C. de dot.promiſ.ſenſit Lud.Rom.in l.1.poſt nu.21. col. 4. verſ.domum quia,ibi,& nota quia cū datur.ff.ſol.matrim.cū alijs ibi deductis,hoc idē vř inferre Bart. in l. 1.nu.77.C.de ſacroſ.eccl.ſic decidit Matth.de Afflic. d.deciſ.83.nu.5.auctorem laudat Bartol. in conſ.ſuo incip.factum ſic ſe hēt,Titius,& Seius, ꝙ eſt in ordine 123.nu.2.vbi clarius, & apertius hoc idē teſtať, & hoc rōne piæ cauſæ, vt inquit idem Afflict.d.dec.83. d.nu.5.& doctè recenſuit Roman. in ſing.540. verba enunciatiua,atq; in conſ.135.ad iuſtificationem bullæ,poſt nu.2. verſ. Nam verba enunciatiua ſufficiunt ad probandum dotem.Alex.quoq; in conſ. 4. videntur inſpectis his.col 5.poſt nu.8.verſ.ꝙ iſtud ſit verū. vol.2.&c in l.admonendi.col. 12.nu.41. verſ. quærit ēt hic Bart.ff.de iureiur. Caſtren.in conſ.1. Quòd præfata ſententia arbitramentalis.nu.3.vol. 2. adeò vt etiā plenam probationem faciant, vt aſſeruit Fran. Curt. in repet.l.admonendi.nu.140.verſ.fallit fauore dotis. ff.de reg.iur.idē aſſeruit Camil.Viſitarin.in repet.l.1. nu.171.verſ.aliud priuilegium.ff.ſol.matr. atq; Bapt. de S.Blaſ.in tract.de priuileg.dot.cent.3.nu.3. priuil. 253.& Bal.Nouel.in tract.de dot.priuileg. 78. nu. 1.

Contrariam tamen ſequutus eſt ſententiā, hoc eſt,
36 † quod per verba enunciatiua dos non probetur.Angel.in conſ.181.A.fecit teſtamentum, vt idem refert Camil.Viſitari. ſupra.

Nonò limita, quando huiuſmodi verba enuncia-
37 tiua geminata ſint.† etenim tunc probant, & diſponunt,ſecundum Bart.nu.1.& Ang.in l. cū ſcimus. C. de agr.& cenſ.lib.11.ꝙ vř ſentire Paul.de Caſtr. in d. l.ex hac ſcript.poſt n.2.ver.4.eſt qa tūc.ff.de don. Ro. in l.gerit.poſt nu.9.ver.itē vlterius,ibi,item & 3. ff.de acq.hær.& in conſ.65.incip. viſo themate.poſt nu. 5. verſ.1,qa illud,& ſeq.& idem cōſ.191.ſpectabilis.nu. 4.& latè Iaſ.in d.l.ex his verbis.C.de milit.teſt.verſ.1. ergò limita,poſt n.2.& tradidit Io.Annib.in rep.l.nemo pōt.nu.62,poſt uerſ. ptereà cōſiderata.ff.de leg.1.
38 Decimò limita, † ſi probata fuerint per militem, quia tunc pbãt,licet ſit ſecus in pagano: iuxta ſñiam Iaſ.in d.l.ex his verbis,poſt nu.1.uerſ.aliquando uerba enunciatiua proferuntur.C.de teſtam. milit. & ibi Bart.nu.1.& voluit Rom.in d.l.gerit. poſt nu. 9. uerſ. aduertis,quia nullus iſtorum.ff. de acquir. hæred.
39 Quòd amplia,vt etiā probent in pagano †qñ principaliter pferuntur pp ſe, hoc eſt,ad illum finem, vt enuncient illud,ꝙ proferunt.nã tunc talia verba etiā in pagano,vt in milite diſponūt,vt ſenſit Iaſ. vbi ſup. nu.1.& ſecundum eum eſt text. in l. ex hac ſcriptura. ff.de donat.& placuit Rom.in d.l.gerit, poſt d. nu.9. verſ.itē & quia,ibi, emanauerunt principaliter pp ſe. ff.de acq.hær.& docuit Bart.in d.l. ex his verbis. nu.1. C.de teſt.milit.& in d.l.gerit.num.14.& in d.l.ex hac ſcript.nu.3.& 7.ff.de donat.& vide Bar.Soc.in ſup. al-
40 legato.conſ.228.nu.5.vbi declarat,† quæ dicant verba emiſſa pp aliud, & emiſſa pp ſe.in d. vol. 2. & clarius hoc atteſtatur in conſ.ſeq.11. incip.in cauſa,quæ vertitur inter hoſpitale Sanctæ Marthæ.in 1.col.verſ. nec obſtat ſi dicatur,quòd illa fuerunt.d.uol.1.
41 Vndecimò limita fauore piæ cauſę,† nã tunc probant.ut tradidit Bart. in l. 1. col.pen. & in q.ult.prin. par. nu.77. C.de ſacroſ.eccl.quod uidetur conſtitutū in c. ult. & ibi DD. ext.de ſucceſ. ab inteſt.Et uidetur ſentire Panor.in conſ.10.incip.in cauſa,& quęſtione, quæ uertitur inter cler.Piſanum ex una par.nu.2.uerſ. non obſtant uerba poſtmodum. in fi. ibi, niſi fauore religionis,uol.1.ꝙ probauit,& Afflict.in d.dec. Neapol.deci.83.nu.5.& confirmauit Card.Flor. in c.iudicante.in 3.& 4.col.ext.de teſtib.& habemus ex l.unica. §. ſimiliq; modo. C. de latin.liber.toll.& ait Iaſ. ubi ſup.d.l.ex his,poſt nu.2.uerſ.quinto limita fauore piæ cauſæ,& obſeruauit Rom.in auth.ſimiliter,nu.8. uerſ.26.C.ad leg.Falc.Bart.quoq; in l.1.in 2. lect. nu. 77.uer.prætereà ex hoc apparet.C.de ſacroſ.eccleſ. Et Abb.in c.cum dilectus,nu.14.de ſucceſ.ab inteſt.

Duodecimò limita,quando uerba enunciatiua eſ-
42 ſent iurata,†tunc enim probant,& diſponunt,ſiue teſtator enuncians iuret,ſiue aſſerat ſe iuraſſe:traditum eſt ab Ang.in d.l.ex his uerbis,ibi Iaſ.poſt d.n.2.uerſ. 6.fallit.facit à ſimili gl. ult. in c.tibi dño.iuncto text. 63.diſt.& glo.in c.ubi nō eſt.30.q.2.& meminit Abb. in c.ex reſcripto,in 1.col.& poſt nu.7.uer.ad iura,quæ uidenť aliud uelle,de iureiur.idē in c.ex literis. il 2.1. col.de ſponſ.arg.auth.ꝙ obtinet.C.de prob.Cuius rō
43 eſt. † nam iurm habet uim clauſulæ, ut actus ualeat omninò.l.cum pater.§.filius matrē.ff.de leg. 2. ut dixit Bar.in l.ex hac ſcriptura,in duob.locis.1.col.3.nu. 31.& latius in 4.col.nu.13.& ibi Caſtr.poſt nu.2.uerſ. 6.eſt ꝙ inducunt.ff.de don.cui ſe ſubſcripſit Pet. Anchar.in clem.1. de prob.& cōprobat Bal.in d.l.ex his uerbis.col.1.C.de teſta.milit.poſt nu.2.uerſ. item oppono,ꝙ diſtinguit,aut eſt iuratū. facit l. cum quis decedens.§.codicil.& ibi Bart.ff.de leg.1.nu. 1. & ſenſit in auth.de iureiur.à morient.præſtit.nu. 3. iſtis oībus albū calculū addidit Ant.de Pet.in repet.l.1.nu. 327. uerſ.66.eſt.ff.de iureiur.& comprobauit Marc.Anto. Bauer.in tract.de uirtu.iuram.nu.32.uerſ. 19.
44 Decimotertiò limita,† quando uerba enunciatiua inciden-

incidenter proferuntur per modum cauſæ: quia tunc probant, & diſponunt, vt vr̃ innuere I.C. in l. emptor, §. ancillam, & ibi Bar. & Bal. ad hoc not. ff. de rei vẽd. idem ſentit Bar. in l. cũ tabernam. §. idem quæſijt, per illum tex. ff. de pig. & in l. qui volebat. nu. 3. ff. de hered. inſt. & in l. ſi ſocer. §. Luc. nu. 4. vbi alij omnes. ff. ſol. matr. & in l. demonſtr. falſa. §. 1. nu. 15. ver. quintò; pone, de cond. & demonſt. & in d. l. ex hac ſcriptura, nu. 5. verſ. venio ad ſecundum. ff. de don. & voluit Iaſ. in d. l. ex his verbis, poſt nu. 2. col. 2. verſ. 9. limita, C. de teſtamẽ. milita. placuit etiam Rom. in d. l. ex hac ſcriptura. n. 3. & 4. ff. de don. & in l. poſtulante, §. Titia. nu. 4. ff. ad Treb. hoc idẽ obſeruauit Franc. Balb. in repet. l. Celſus. nu. 42. verſ. colligo aliam. ff. de vſucap.

45 Decimoquartò limita, † quando verba enunciatiua incidenter proferuntur per modum conditionis, tũc nempè diſponũt, & probant, ſi credimus. Iaſ. in d. l. ex his verbis, poſt d. nu. 2. col. 2. verſ. 10. fallit, C. de teſtam. milit. & reſpondit I.C. in l. pater nubenti, quæ eſt pen. & ibi Bart. ff. de col. dot. & idem aſſeruit Bart. in d. l. ex hac ſcriptura. nu. 4. ff. de don. ubi Caſtr. poſt nu. 2. uerſ. ſi ſunt uerba enunciatiua: ibi, primo quãdo per modũ, ad ꝙ etiam conſulas Alex. in conſ. 119. nu. 1. uerſ. nam illa uerba, col. 3. nu. 3. uerſ. hoc aũt importat. uol. 1. & Bal. in d. l. ex his uerbis. n. 3. C. de teſt. mil.

46 Decimoquintò limita in matrimonio: † nã p huiuſmodi uerba probatur, ſm̃ Bal. in d. c. ſcites. nu. 4. de teſtib. Iccirco ſi in teſtamẽto contineatur Titium promiſiſſe centum Titio nomine dotis pro matrimonio inter eos contracto: certè per illud inſtr̃m probabitur nõ ſolum promiſſio dotis, ſed etiam ipſum matrimonium, licet non fuerit tunc contractum, quod præſertim uerũm eſt inter ipſos contrahentes, licet ſecus ſit in præiudicium aliorum, quoniam tunc non probãt, ut inquit Iaſ. in d. l. ex his uerbis, poſt n. 2. col. 2. & uer. undecimo fallit in matrimonio, tradidere DD. in c. cũ cauſam de prob. & idẽ uoluit Inn. & in c. illud, nu. 2. uerſ. & tñ dicũt quidã, de præſump. atq; Bal. in auth. ſi quis in aliquo. n. 6. ver. iuxta hæc quæro. C. de edẽd. ad quod pertinet quòd notat Bar. in l. 2. C. de fid. inſt.

47 Decimoſextò limitabis fauore libertatis: † q tunc verba enunciatiua probant, vt conſtituit Impe. Iuſt. l. vnic. §. ſimiliq; modo. 2. C. de lat. lib. tol. & idẽ Iuſti. in §. vlt. inſtit. de adoptio. & prodidit Iaſ. in d. l. ex his verbis. poſt nu. 2. col. 2. ver. limita, & ver. ſicut in ſimili, & col. 3. nu. 7. verſ. quid autem in verbis adulatorijs C. de mil. teſt. & probauit Rom. in d. l. ex hac ſcriptura. nu. 6. ff. de don. & in d. l. ex his verbis, in princ. C. de teſt. milit. & nu. 5. 4. not.

48 Decimoſeptimò limita, vbi agit̃ de modico præiudicio: quia tunc verba enunciatiua probant: iuxta ſẽtentiã Crau in conſ. 182. ſub nu. 15. ver. ideò vbi agit̃, & in ſuo tract. de antiq. temp. par. 1. in princ. ver. circa primã partẽ. nu. 13 verſi. 4. procedit cui pronunciato ſe ſubſcripſit Aret. in conſ. 153. ſicut Ioannes. colu. 3. verſ. 2. Ratio eſt poſt nu. 2. Corn. ẽt ad id conſuluit in cõſ. 22. col. 2. lib. 3. & Inn. retulit in c. olim. n. 5. de cẽſi. & conſulendo ſenſit Abb. in cõſ. 64. venio ad primũ. col. 2. ver. itẽ vr̃ in hoc credẽdũ ipſis. lib. 1. & in allato c. ſeries, poſt nu. 3. ver. & vbi agit̃ de modico præiudicio, vbi dicit tũc plenam fidẽ facere, per c. cum olim, iuncta gl. ſup. verbo, inſtr̃is. de cẽſ. & dicit facere ꝙ legitur, & not. in c. cum cauſam, de prob. ad ꝙ pertinẽt ea, quæ ſupra notauimus in reſtrictione 1. limit.

49 Decimooctauò limita, † vt verba enũciatiua in iudicio poſt litem conteſtatam emanata probationem inducant: ita tradidit Vital. Camb. in ſuo tract. clau. fol. 132. §. ſi vero. nu. 1. & in §. ſeq. nu. 1. vbi ait fortius inducere etiam plenam probationem, teſtẽ ad id laudat Bat. in l. ex hac ſcriptura. ff. de don.

50 Intellige, & limita dictã limit. procedere, † qñ verba enũciatiua ponunt̃ explicitè, veluti ponendo, vel capitulando, non aũt in eo, quod implicitè exprimunt verba enũciatiua, non vt verba primario loco prolata, vt aſſeuerauit idẽ Vital. vbi ſupr. d. nu. 1. fol. 133. & Io. de Imol. in l. ſi dubitetur. ff. de fideiuſſ.

51 Decimononò limita, † verba nãq; enunciatiua prolata in cõtractibus ꝓbant ſimpliciter, vt auctor eſt Bal. in l. optimã. in 1. col. C. de cõtrah. ſtip. dũmodo cõtrahentes ſint hmõi, vt ſibi p̃iudicare poſſint, vel ſint tales cõtrahẽtes,

52 † in quibus lex fraudẽ non præſumat, inter ſe: ita animaduerſũ eſt à Bart. in l. ſi fortè. nu. 4. ff. de caſtr. pec. & ab eodẽ in auth. hoc ius porrectũ. C. de ſacroſ. eccl. ad quam limitationem cõſulas Vital. de Gamba. fol. 137. c. enunciatiua verba in cõtractib.

53 Quid autem in vltimis voluntatibus, † quid in confeſſionibus, in epiſtolis, quid in priuilegijs, reſcriptis, aut literis ſummorum Pontificum diſtinctè hæc tradentem videas eundem Vital. de Camba. à fol. 131. uſq; ad fol. 167. ubi lattiſſimè de ſingulis diſſerit.

CONCLVSIO DCXXIII.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus quibus modis probare poterit ſe epiſcopum, quando ei opponitur exceptio, quòd non ſit epiſcopus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus probare poterit ſe epiſcopum per bullas, ſeu literas electionis.*

2 *Epiſcopus epiſcopum ſe probabit per ordinis collationem ſibi factam, quæ ſcripturam exigit.*

3 *Epiſcopum quem eſſe probatur per communem opinionẽ.*

4 *Temporis diuturnitas facit præſumi prælatum canonicè promotum.*

5 *Si prælatus per longum tempus extiterit in poſſeſſione prælaturæ non poteſt contra eum excipi defectus.*

6 *Qui ſeruiuit multo tempore in beneficio vti promotus, promotus præſumitur, niſi ex aduerſo contrariũ probetur.*

7 *Epiſcopus non probabit ſe epiſcopum per ſcripturam, ſi defectus conſtet ex inſpectione ſcripturæ.*

8 *Epiſcopatus, ſeu prælatura non probatur per præſcriptionẽ, cum nullo tempore præſcribatur.*

Epiſcopus ſe probare Epiſcopum multis modis poterit, qñ ei opponit̃

1 exceptio, quòd non ſit Epiſcopus, † & primo per bullas, ſeu literas electionis, de quibus latè Spe. de elect. §. 1. quem referendo ſequitur Bertach. in tract. de epiſcop. par. 5. lib. 4. tit. de pot. epiſcop. circa iudic. nu. 7.

2 Secundo loco probare poterit ſe Epiſcopum † per ordinis collationem ſibi factam, quæ itidem ſcripturam exigit, ut eſt ſancitum in c. legum. 12. q. 1. & tenet Abb. Sic. in c. bonæ, il 1. col. 6. poſt nu. 14. uerſ. nam ſi tunc nego factum, de elect. Bertach. ubi ſup.

3 Ad hæc tertio probabitur † per communem opin. quòd pro Epiſcopo habeatur: ita ſenſit Spec. in tit. de prob. §. 1. uerſ. qualiter autẽ aliquis. n. 31. & retulimus ſup. in concluſ. Abb. & aſſeruit Bertach. loco ſup. cit.

4 Amplies quarto ex diuturnitate tẽpis, † q̃ facit p̃ſumi p̃latũ canonicè ꝓmotũ fuiſſe, ſm̃ Ang. in l. qui in aliena. §. 1. ff. de acq. hær. & Inn. in c. bonæ, de electio. quos refert ſequẽdo Bertac. in tract. de epiſc. in 5. par. li. 4. nu. 7. uerſ. uẽ. ex diuturnitate. idẽ uoluit Dec. in l. 1. nu. 8. C. qui admit. nec ab hoc diſſentit Abb. in c. nihil. col. fi. nu. 14. de elec. dũ monuit de illo p̃lato, q ſi

5 extiterit p longũ tp̃s in poſſeſſione p̃laturæ, † non põt contra eũ excipi defectus. ſic enĩ docuit Fel. in c. 1. in prin. de lit. cõteſt. & in c. illud. nu. 7. col. 3. de p̃ſu. & c. ſicut. col. 14. n. 29. uerſ. fallit 3. de re iud. Quibus finitimũ eſt, ꝙ ꝓdiderunt D. Rot. dec. 865. mortuo Titio, aliàs 7. de teſt. n. 3. dec. 84. aliàs 4. de ꝓbat. ac dec. 264. aliàs 9. de cau. poſſ. & ꝓprie. oẽs in antiq. quib. in locis habet̃, ꝙ ubi excipit̃ cõtra aliquẽ ꝙ nõ ſit promotus

6 † ſufficit illi, ꝙ inſeruierit diù in bñficio uti ꝓmotus: qa ex hoc p̃ſumit̃ ꝓmotus, niſi ex aduerſo contrariũ

Digitized by Google

probetur,& idē conſultus reſpondit Dec. in cōſ.118. viſo inſtro poſſeſſionis.num.2.verſ.ſed ſupradictis.

Hæc velim limitcs,vt dicebamus in concluſ. Abb. la 1.vbi quæ hic forſan deſiderantur ibi tradidimus.

7 Limita tamen † niſi defectus conſtet ex inſpectione ſcripturæ, ſecūdum Bart.in l.hi,qui ad ciuilia,poſt nu.4. verſ. & ſic not. C. de appel.Bertach.de Epiſc.4. par.lib.4. num. 7.

8 Limita autem concluſionem , vt epiſcopatus , ſeu prælatura †non probetur per præſcriptionem:cū nullo tempore præſcribatur ſecundum Bart.in l. 1.col.2. nu.4.verſ.item probatur.C.de eman.libe.& Bertach. vbi ſup.d.nu.7. in fin.

CONCLVSIO DCXXIV.

ARGVMENTVM.

Epiſcopi auctoritate,an præſumatur ædificata Eccleſia.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi auctoritate præſumitur ædificata eccleſia, ſi diù fuerit in forma eccleſiæ,& in ea fuerit publicè celebratū.*

2 *Epiſcopus , ſi petit eccleſiam ſitam in ſua diœceſi,ei non incumbit onus probandi,ſed poſſeſſori, cum habeat intentionem fundatam .*

3 *Libellus eius valet in quo dicitur , peto eccleſiam ſitam in mea diœceſi .*

1 Auctoritate Epiſcopi præſumitur ædificata Eccleſia, † ſi Eccleſia diù fuerit in forma eccleſię,& in ea fuerit publicè celebratum. ita inſigniter rńdit Arch. in c.nemo Eccleſiam,de conſecr.diſt. 1.refert,& ſequitur Per.Pern. in trac.4.Cano.char.10.ver.ſecundo incidenter queritur.Idē voluit Imo.in l.qui in aliena. ff. de acq. hær. & id placuit Card.in c.requiſiſti , & ibi Barb. col. 22. de teſta.hoc idē confirmauit Rom.in l. ſciendū. col. 10.nu.40.verſ.3.quid ſi appareat.& ibi Barba. col.26. verſ.& adduco,quod voluit,ff.de verb.obl. idem ſenſit Ro.in ſing.325.Tu Senenſis.nu.2.vbi hoc dicit ſingulare,& idem in conſ.477. in caſu propoſitæ conſultationis.col.2.n.13 vbi hoc dicit notabile.ſic & aſſeruit Barb.in c.licet Heli.de ſim.& in rep.rub.de fid. inſtr.char.pen.col.2.vbi hoc dictum dicit ſingulare , & in rep. Rub.qui adm.ad bo.poſ.col.3.in prin.poſt nu. 9.& conſ.3 . ſapienter ſcribitur.col.6.ver. & ideo ſingulariter.lib.2.& conſ.1.Ad Reuerēdiſ.col.5.in prin. lib. 4. vbi ad hoc teſtatur gl.in cle. quia contingit , in verbo,altare. de rel.dom.nec id prætęrijt Soc. conſil. 260. conſideratis his.col.3.verſ.confirmatur.lib.2.idē obſeruauit Iaſ.in l.ſi cer.an. col.pen.verſ.5. facit . nu. 10.C.de pact.& in l. 1.col. .nu.13.verſ.& ſic habes ſignanter,& ibi etiam Phil.Dec.col.4.nu.8. verſ. ex gl. & ſupradictis.C.qui adm.ad bon.poſſ. hoc idem permulti ſcriptum reliquere , vt Fel. in c. Alberic.col.2. nu.4.ver.idem Bal.de teſt.& in c.illud.col.3.in fi.poſt nu. .ver.& pro iſtis,de pſum. & in c.ſicut.col.14.poſt nu.29.verſ.ſimile eſt.de re iud.& in c.de 4.col.4.n.12. verſ.3.declar. de pſum.Dec. in conſ.135. ad iuſtificationem,poſt prin.& cōſ.152.In cauſa emptionis.col. 4.nu.4.Fran. Balb.in tract.præſ.10.q.3.par.nu.38.verſ. 4. præmiſſa. Cald. conſ.4.tit. de reli.dom.Ecd.de ſen. conſ.130.factum eſt tale:quædā domus.Paul. de Cittad.in ſuo tract.de iur.patr.in 3.par. in 1.cauſa acquirendi ius patronatus,in 31.q.nu.40.Alex. in cōſ. 219. Ponderatis his.col.4.nu.14.verſ. accedit idem .lib.6. Cæp.cautc.211.hoſpitale.ſub nu.1.Abb.in c.patētib. nu.1.de priuil.in c.ſopitæ.nu.5.& c.fi.nu.2.de cenſib.

Hanc cōcluſionem ſic velim intelligas,vt illa præſumptio debeat deduci, & allegari,per l.C. reſponſū in l.ſi quis adulterium cum inceſtu,in prin.verſ.vtriq; ſi error allegetur.ff.de adult.& monuit Bart.in l.cum quid.nu.15.ff.ſi cer.pet.inquam ſententiam vnà cum alijs,quos deducit Io.Cror.deſcendit,in cōſ.46.priuſquam.nu.12.verſ.& ſi diceretur.lib.1.

Sed ecce vlterius in hac explicanda Concluſione prodire conantem ſimilis,& eadem materia iam antea à nobis diſcuſſa pedem referre coegit . hæc enim memoria teneo me iam explicaſſe ſupra in Concluſione , eccleſiam diù ædificatam patiēte diœceſano, &c.Hunc errorem emendaturus eram,ſed eo in ſtatu erant ambe concluſiones,vt iam correctionis noſtræ ſummam manum non poſſent admittere. Hæc itaq; lector , & alia nonnulla magnis occupationibus noſtris, atque multiplici , variæ, & longè probationum materiæ condonabis.

Namque(vt inquit ille) opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.

2 Illis iſtud eſt ſubnectendum,† vt ſi epiſcopus petat eccleſiam ſitam in ſua diœceſi, ei nō incumbit onus probandi,ſed poſſeſſori,cum habeat intētionem fundatam,vt ait Spec. in tit.de probat.§.1.verſ.ſecūdum eſt.num. 11.& propterea valet libellus eius, in quo di-

3 citur , † peto eccleſiam ſitam in mea diœceſi , vt per eundem Spe.tit.de libel.concept.§.15.num. 22. ſi autem epiſcopus.quod probat.c.vlt.de libel.obl.vbi Io. And.& Hoſt. ſuper glo.2.d.c.fi.

CONCLVSIO DCXXV.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus , an pro eccleſia ſua teſtificari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus pro eccleſia ſua teſtificari poteſt.*

2 *Epiſcopus teſtificari poteſt pro eccleſia ſua , dummodo ſe non promoueat per illam cauſam.*

3 *Epiſcopus non admittitur ad teſtificandum ſuper rebus ſpectantibus ad menſam ſuam .*

4 *In facto proprio teſtificari non eſt admittendum.*

5 *Epiſcopus etiam ſi per procuratorem agat , quia ipſe cenſetur principalis,teſtificari non poteſt ſuper rebus ſpectantibus ad menſam ſuam .*

6 *Quare prælatus, vel epiſcopus poſſit eſſe teſtis in cauſa ſua eccleſiæ .*

7 *Iudex facilius repellitur quàm teſtis .*

8 *Epiſcopus non poteſt eſſe teſtis in rebus ſuæ eccleſiæ .*

9 *Prælatus poteſt teſtificari pro eccleſia ſua, quando eccleſia habet procuratorem generalem conſtitutum auctoritate epiſcopi , vel agit ipſe epiſcopus tanquam generalis adminiſtrator ipſius eccleſiæ .*

10 *Prælatus indiſcriminatim poteſt eſſe teſtis,quando cauſa eſt totius eccleſiæ,& ipſe,& canonici , conſtituerunt procuratorem, vel ſindicum in dicta cauſa .*

11 *Prælatus in cauſa Eccleſiæ poteſt teſtificari , quando cauſa totius Eccleſiæ , & ipſe ſolus conſtituit procuratorem .*

Contrarium. num. 12.

13 *Prælatus qui agit nomine Eccleſiæ, dum ſolus procuratorem conſtituit, declarat animum ſuum , quod foueat iuſtitiam,& quod ad cauſam ſtudio ducatur , & ideo videtur repellendus .*

14 *Tutor, ſi ſolus conſtituit actorem in cauſa pupilli non poteſt pro illo teſtimonium dicere , & ita nec Prælatus.*

1 Epiſcopus pro Eccleſia ſua † teſtificari poteſt,iuxt.ſent.Fely. in cap. inſuper,per illum contex.in prin.& ibi Abb.nu. 7. de teſtib.ſic etiam tradidit Spe.in tit.de teſti.§.1.ver.nūquid rector,nu.23.ita interrogatus reſpondit Rom.in conſ.

conſ.420.in propoſita quæſt.nu.7.vbi latè, Bar. quoq;
docuit in l.qui teſtamento, in prin. ff.de teſta. cui ad-
hæret Aegid.Boſſ.tract.de teſt.nu.114.& ſenſit Albe.
de Malet.ibi.c.4.nu.69.nec hoc præterijt Nel.à S Ge
min.tract.de teſtib.nu.14.verſ.Prælat.ita etiam teſta-
tus eſt Ioan.And.in Nouel.c.inſuper,col.3.verb.inſu-
per,de teſtib.& ibi Butr.num.3.idem notauit Bellam.
c.cum veniſſent.nu.1.& 2.de iud. Idque animaduertit
Butr.c.cum inter. nu. 29.de ſent.& re iud. obſeruauit
Barb.in c.cum ſuper,nu.59. cum duob. ſeqq. de offic.
deleg.confirmauit Mil.in reper.in verbo teſtes,num.
44.comprobauit D.Monticel.in tract.repert. de teſti.
in verb.Prælatus: quorum omnium ſententia probat
in d.c.inſuper,& in c.cum nuntius,extra de teſtib.atq;
in c.tuis,c.nuper.d.tit.& c.& ſi Chriſtus, de iureiur.&
c.prudentiam.14.q.3.

Primò velim intelligas & limites prædictā conclu-
2 ſionem procedere, † dummodò ſe non promoueat p
illam cauſam:ita limitant Fel.in d.c. Inſuper, in prin.
& Innoc.in c.præſentium,de teſtib.gl.& Archid.in c.
ſuper prudentia.14.q.2.quos refert latè Steph. Aufre.
in tract.de teſtib.in prin.nu.1.

Secundò limitabis concluſionem locū ſibi non vē
3 dicare,† qn̄ Epiſcopus deponeret ſuper rebus ſpectan
tibus ad menſam ſuam , hoc caſu non admittitur ad
teſtificādum:vt teſtis eſt Steph. Aufre.de teſt. in prin.
teſtē laudat ad hoc Io. And. Anto.de Butr.& Sicul.in
c.inſuper,de teſtib.& Dom in c.præſentium, eo.tit.li.
6.Anch.& Dom.in c.Iudex.1.col.de off.delega.lib.6.
& hanc ait eſſe * communem opinionem. Idē nomi-
4 natim Io.Crot.de teſtib.nu.171.† Etenim hoc caſu vi
deretur teſtificari in facto proprio: quod non eſt ad-
mittendum,vt per eundem ibidem, & Abb.in d.c.in-
ſuper,nu.5.verſ.ſed circa prædicta,de teſtib.

5 Amplia hanc limitationē,† etiamſi per procurato
rē agat:quia ipſe cenſetur principalis , ſic habemus à
ſumm.Pont.in c.1.in fi.extra,vt lite non conteſt.

Rationem autem,quare Prælatus vel Ep̄s poſſit eſ-
6 ſe teſtis † in cauſa ſuæ Eccleſiæ, adfert Fel.in d c.inſu-
per,in prin.arg.ducendo à maiori ad minus. Nā, vt is
7 inquit,facilius repellitur iudex,† quam teſtis,vt teſtat
gl.in verb.familiarem,in c.inſinuante,& c.cauſam,2.
extra de offi. deleg.Ergo ſi Epiſcopus in cauſa Eccle-
ſiæ ſuæ non repellatur à iudicando , & varijs in locis
eſt traditum,vt in c.ſi erga.2.q 7.c.cū perſonæ, de pri-
uileg.in 6.* Omnes Doct.in c.cum veniſſent,extra de
iudi.& ab Anto.de Butr.in c.2.de maled.& ab Inno.
in c.ex parte,1. extra de verb. ſign. ita ergo non debet
repelli à teſtimonio, quia ei, cui quid maius eſt licet,
licet & quod eſt minus.

8 Contrariam ſententiam , † q̄ non poſſit eſſe teſtis
Epiſcopus in rebus ſuæ Eccleſiæ, tenet idē Steph. Au-
frer.in ſuo tract.de teſtib.in prin.& num. 85. q̄ ſnīam
* communi ſcribentiū conſenſu eſſe comprobatā re-
fert & idem ſequitur Io. Crot. ibidem nu.171.aſſerens
etiam eſſe * communem opinionem cum ijs,quæ ibi-
dem ab eodem adducta fuere.idem aſſeueraucre Soc.
reg.519.& Io.Montic.in tract.repert.de teſtib.in verb.
Prælatus,in prin.

9 Primò limites velim prædictam opi. verā eſſe,† qn̄
Eccleſia haberet œconomum generalem conſtitutū
auctoritate Epiſcopi , vel ageret ipſe Epiſcopus tanq̄
generalis adminiſtrator ipſius Eccleſiæ , iuxta notata
in c.fi.de ſucceſſ. ab inteſt. vt tradidit Ioan. Crot. vbi
ſupra ; num. 173. Nā tunc Prælatus poterit teſtificari
pro Eccleſia ſua ,cū bona Eccleſiæ non oīno conuer-
tantur in vtilitatē ipſius Prælati, ſed alijs neceſſitatib.
deſeruiant,vt c.paſtoralis.de his quæ fiūt à Præla.ſine
conſ.cap.cuius limitationis auctor eſt Abb. in d.c.in-
ſuper,4.col.verſ.ſed circa prædicta,nu.8.de teſtib.

10 Secundo limitare poteris , † qn̄ cauſa eſt totius Ec-
cleſiæ, & canonici ſimul cū prælato conſtituerunt p-
curatorem vel ſindicum in dicta cauſa . nam tunc in-
diſcriminatim Prælatus poteſt eſſe teſtis . ita voluere
Archid.in c.ſuper prudentia,14.q.2.& Inno.in c.præ-
ſentium,de teſtib. li.6. & comprobauit Panor. in d. c.
inſuper,nu.5.6.7.vbi latè proſequitur Aret.

Tertio loco limita, qn̄ cauſa eſt totius Eccleſiæ, &
11 Prælatus ſolus conſtituit procuratorem. † tūc nempè
Prælatus in cauſa Eccleſiæ poteſt teſtificari.ita tenuit
Hoſt.in d.c.præſentiū,de teſtib.li.6. quod placuit etiā
Ioan.And.in d.c.inſuper, & ita aſſeruere Bal.& Ang.
* in l.qui teſtamento, in prin.ff.de teſta. quod * cōmu-
niter omnes ſentire teſtis eſt locupletiſſimus Aret.in
d.c.inſuper,in 2.col,vt & refert Io. Crot.d.tract. de te-
ſtib.nu.175.

12 In contrariam tn̄ deſcendit ſentētiam † Inno. in d.
c.Inſuper,quem refert & ſequitur Arch. in d.ca. ſuper
prudentiam,14.q.2.& probauere D.Anto & Abb.in
d.l.qui teſtō,quorum ſententia de iure propriùs ad ve
ritatem vr̄ accedere, ſecundum Crot. vbi ſupra d.nu.
13 175.eo q̄ Prælatus, † dum ſolus procuratorem conſti-
tuit,qui agat nomine Eccleſiæ, declarat animum ſuū
q̄ foueat iuſtitiam . & quod ad cauſam ſtudio ducat,
ideò vr̄ repellendus.c.fi.de teſtib.li.6.& comprobatur
hoc arg.tutor ſi ſolus conſtituat actorem in cauſa pu-
14 pilli,† non poteſt pro illo teſtimonium dicere, vt do-
cuit Bar. In l. qui teſtamento, in prin.nu. 2.ff. de teſta.
multò ergo minus poterit ipſe Prælatus vel Ep̄s: quia
tutor nec principaliter, nec acceſſoriè conſequet ali-
quod commodum pecuniarū ex cauſa pupilli , & tn̄
Epiſcopus conſequitur. Concludendum ergo videret
hoc caſu eſſe reijciendum à teſtimonij dictione, ita
ſcriptum reliquit Crot.vbi ſupra nu.175.

CONCLVSIO DCXXVI.

ARGVMENTVM.

Epiſcopi iuramento an credatur , dicenti ſe ignoraſſe tempus vacationis beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi iuramēto creditur, dicenti ſe ignoraſſe tempus va-*
cationis beneficij.
2 *Epiſcopus vt plurimum præſumitur ſcire, quæ in ſua diœ-*
ceſi accidunt.
3 *Iuramento Epiſcopi ſtatur de ignorantia ipſius , quando*
poteſt euenire aliqua iuſta cauſa, quæ illam tueatur.
4 *Prælatus ex probabilibus coniecturis poteſt adducere igno-*
rantiam, quæ ex eo colligi poterit, quod recenter epiſcopa-
tum ſit adeptus.
5 *Iuramento Epiſcopi de ignorantia ipſius ſtandum nō eſt,*
vbi adeſt præſumptio contra eum , qui potuit & debuit
viſitare diœceſim.
6 *Iuramento ſimplici de ignorantia non eſt fides adhibenda,*
niſi alijs medijs probetur cauſa ignorantiæ.
7 *Iuramento Epiſcopi de ignorantia ſtandum non eſt, quan-*
do ſunt vehementes coniecturæ contra eum, vt ſi velit ne-
gare ſe ſcire, quod publicè notum ſit.
8 *Epiſcopi iuramento ſtatur de ignorantia beneficij vacan-*
tis, cum diœceſes ſint latæ, & habeant ſparſas oras.
Nemo præſumitur velle peierare: ibi.
9 *In præſumenda ſcientia vel ignorantia Epiſcopi non poteſt*
certa tradi doctrina.
10 *Notitia de beneficio curato citius præſumitur haberi, quā*
de ſimplici, & ita potius magni, quam parui.
11 *Fama omnino clara præiudicare ſolet , ſed non dubia, cum*
dubitatio æquiparatur ignorantiæ.
12 *Lapſus temporis conſiderandus eſt circa præſumptionem*
ignorantiæ vel ſcientiæ.
13 *Epiſcopus commorans in ſua diœceſi, & proferens ignorā-*
tiam vacationis beneficij, non debet audiri.
14 *Vt quis conſideretur negligens, requiritur arbitriū iudicis.*

Digitized by Google

1 Epiſcopi iuro creditur,dicenti † ſe ignoraſ-
ſe tps vacationis beneficij, vt deci
ſum reliquere DD.de Rot.deciſio.231.aliàs 10.notat
Hoſt.tit.de proba.in antiq.'& in dec.'6.]aliàs 263. ſi pp
negligentiam,in fi.verſ.qui tñ ſi allegaret ignorantiã,
in nou.tit.de iur.patron ita voluit & Hoſt. in c. paſto-
ralis,in fi. de except. quod & comprobauit Caſſan. in
2 conſuet.Burg.rub.1.§.5.fol.60 col.2.ver.35.† nã quã-
uis,vt plurimum preſumatur Epiſcopum ſcire,quæ in
ſua diœceſi accidunt,vt ait Rot. d.dec. 263. aliàs 6.in
nou.in prin.poteſt tñ euenire aliqua iuſta cauſa,'quæ
3 tueretur ignorantiam Epiſcopi; qua in re, † tunc de
ignorantia ſtabitur ipſius iuro,vt ſupra deduximus,&
tradidere DD. de Rot.'in d.dec.231. ſequitur Abb.in
c.quia diuerſitatem,col.2.vlt.not.nu.7.de cõceſſ.præ-
ben.ſic ſcripſit & Inno.in d.c.paſtoralis.de excep.qui
bus adhæret Fel.in c.quoſdam, col.vlt.nu.7.verſ.quin
4 to eſt aduertendum, de præſumpt. dicens † Prælatum
ex probabilibus coniecturis poſſe adducere ignoran-
tiam,quæ quidem ignorantia colligi poteſt ex eo, ꝙ
recenter epiſcopatum ſit adeptus, ſecundum Bellam.
in deciſ.128.ſi vnum patronum, poſt nu. 2.verſ. ſed ſi
probetur,de iur.patronat. & iuxta ſententiam Mil.in
verſ. Epiſcopo ad quæ.

Contrarium vř tenere Rom.in conſ.481. præſentis
dubitationis,in fi.nu.10.verſ.cæterùm in hoc caſu,di-
5 cens,† ꝙ vbi adeſt præſumptio contra aliquem,prout
eſt in Epiſcopo, q potuit & debuit viſitare diœceſim,
pp præſumptionem contrariam,non videatur ſtandũ
iuro; teſtes referr DD. Rot.in deciſ.'444. extra Rotã.
col.2.verſ.nam qñ aliquid eſt publicè notum, titu.de
ſent.excom.aliàs 19.'tit.de dolo & contu. in no.'Ideò
niſi alijs medijs probetur cauſa ignorãtiæ, ipſe Rom.
6 ſenſit,† ſimplici iuro non eſſe fidem adhibendam, ꝙ
etiam vř cõprobare Fel.in c.2.nu.17.verſ. ſexto fallit.
de conſtit.& conſulendo reſpondit Alex. conſ.71.vř,
nu.2.vol.1.& conſ.118. in cauſa, num.11. vol.2. Dec.
conſ.160.In cauſa,col.pen. verſ.non obeſt, atq; Ruy.
in conſi.113. Caſus ante fi.li. 5.& profitendo ſcripſe-
runt Aret.in l.certum,poſt prin.in glo.in verb.poteſt,
ff.de acq.poſſ.Iac.de S.Georg.in l.verius,num.4.ff.de
probat.Claud.de Seyſello,in l.1.§.per procuratorem
nu.2.ff.de acq.poſſ. atq; Marſil. in l.qui ignorans.nu.
35.ff. ad l. Corn.de ſicar. & in l.qui falſam, num.100.
verſ.limita, ff.ad l. Corn.'de fal. cum alijs per eum ibi
adductis.

Prior tamen ſnĩa propius ad veritatem vř accede-
re.Rom.enim vbi ſupra,& Fel. d.num.17.loquuntur,
7 † qñ ſunt vehementes coniecturę contra aliquem,vt-
potè,'ſi qs vellet negare ſe ſcire, quod publicè notum
eſſet. I.quidem hoc caſu in eam deſcenderem ſnĩam,
nec iuro Epiſc opi ſtandum fore. Sed aliud eſt in caſu
8 noſtro.† nam cùm diœceſes ſint latæ, & habeant ſpar
ſas oras, præſumit facilis in eo ignorãtia beneficij va-
cantis,& ideo ſtatur eius iuramento, vt dictũ eſt, præ-
ſertim cùm nemo præſumatur velle peierare, arg.c.li
teras,extra de præſumptio.

Vnum tñ te velim admonitum, ꝙ in præſumenda
9 ſcientia,† vel ignorantia hmõi,non poſſe certam tra-
di doctrinam, ſed obſeruandæ erunt coniecturæ aſſi-
gnatæ à Rot.in dec.263.& animaduerſa ab Abb.in c.
fi.de iur.patro.verſ.ſed hic cadit notabilis quæſ.nu.7.
quo in loco admonet ignorantiam,vbi eſſet nimis ſu
pina,non excuſare,vt ẽt id dirimit Rot. deciſ.ſupra ci
tata,cuius ſnĩam complectitur Firma. in ſuo reperto.
in verb.Patronus Eccleſiæ, ver. patrono non præſen-
tante,nu.28.qui hoc comprobat auctoritate Abb.lo-
cis ſupra citatis,cui optimè inſeruit, quod doctiſſimè
conſultus rñdit Rom.in d.conſ.481.præſentis dubita
tionis articulus,nu.4. verſ.ad hoc accedit, aſſeuerans
10 ibi,† citius præſumi habere notitiã de beneficio cura
to,q̃ ſimplici,atq; beneficio magni precij, q̃ parui cu-
ius ſnĩæ ſe ſubſcripſit Tho.Gra. deciſ.103.illis,nu.35.
prout magis præſumitur ſcientia in loco vicino, quã
remoto.vt per eundem Rom.d.conſ.481.nu.5. ex cõ-
tex.c.quoſdam,c.quanto,de præſumpt. Itidẽ conſide-
randa erit fama loci,iuxta tex.in clem.1.in fi.de con-
ceſſ.præben.ſicuti & placuit Dec.in conſ.135. ad iuſti
ficationem Bullæ impetrationis, quod tñ intelligen-
11 dum eſt de fama omnino clara,† quæ prçiudicare ſo
let,ſecus de dubia, cùm dubitatio æquipararetur igno-
rantiæ,iuxta l.manifeſtiſſimi.§. ſin autẽ neſcius, C.de
de fur.l.quam diu,vbi Iaſ.nu.2.cum plurib. ſeq.C. qui
admitti,& in l 2.§.generaliter,nu.17.ff.de acq.poſſ.&
ita in l.1.nu.21.ff.de cond.indeb.& ita fuiſſe deciſum
per DD.'de Rot. locupletiſſimus eſt teſtis Acchil. de
Graſ.in ſuis deciſ. nondum typis traditis.deci. vnica.
ſub tit.de ſupplen.neglig.Prælat.

12 Huic præſumptioni ignorantiæ vel ſcientiæ † conſi
derandus ẽt erit lapſus tpis,quia ſi diſtulit conferre vl
trà ſex menſes à die vacationis,erit maxima præſum-
ptio contra eũ,qui debuerit conferre, vt in c.1. §.por-
rò.vt Eccl. benef. ſine dimi.confer. quę tex. ad id af-
fert Rom.d.conſ. 481. nu.6. & animaduertit Abb. in
d.c.2.de conceſſ.præb.& ſeq.Fel.in c.à nobis.col.2.nu.
2.de excep. vbi admonuit Epm in ſua diœceſi cõmo-
13 rantem,† & proferentem ignorantiam vacationis be
neficij', non debere audiri, ꝙ veriſſimũ arbitratus eſt
Lapus alleg.50.dicebantur in effectu,poſt num.17.&
Rot.dec.566.vtrum vacante,in antiq.tit.de iur.patro
& Abb.in c.ex parte Extenſis,nu.13. de conceſ. præb.
& in d.c.quia diuerſitatem,nu.7.vlt.not. & ibi apoſti.
l.in verb.benè notabis, eo. tit. ſequitur etiam Curt.in
tract.de iur.patro.in verb.honorificẽ.q.27.& ſic iſtud
14 eſt, quod vt quis conſideretur negligens, † requiritur
arbitrium Iudicis conſideratis omnibus ijs, quæ rem
circunſtant, rebus, vt auctor eſt glo. in c.ſi clericus,in
verb.negligenter,de præben.in 6. & ibi Philip.Franc.
col.2.quod & protulit Henric.Boic.in c.nulla,de con
ceſſ.præben. & ſcripſit Io. de Silua in tract .de benef.
in 3.par.q.59.in fi.

CONCLVSIO DCXXVII.

ARGVMENTVM.

Epiſtola contra ſcribentem an fidem faciat ſi agnoſcatur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſtola contra ſcribentem,ſi agnoſcatur,fidem facit.*
2 *Epiſtolam ſcriptam eſſe ab aliquo, conſtabit ex literarum comparatione.*
3 *Epiſtola etiam non confeſſata,ſi habet ſigillum illius, qui il lum miſit,probat.*
4 *Epiſtola ſi non habet ſigillum per comparationem litterarũ plenam faciet fidem.* Contrarium nu.5.
6 *Epiſtolæ per comparationem literarum plena habet fides.*
7 *Per epiſtolam licet obligatio non contrahatur, tamen inducta probatur.*
8 *Epiſtola non ſolum probat contra ſcribentem in facto proprio,vbi agitur de proprio intereſſe ſcribentis, ſed etiam pro ſcribente.*
9 *Epiſtola, quando duo connexa continet vnum ſcilicet pro ſcribente,& alterum contra ſcribẽtem, ſi is cui mittitur, pro ſe acceptat, altera pars iuuabit ſcribentem.*
10 *Quando quis cui mittitur epiſtola ea accepta non contradixit,vel tacuit eo caſu eius fidem approbaſſe videtur.*
11 *Epiſtola non ſolum probat contra ſcribẽtem pro eo ad quẽ dirigitur,ſed etiam probat pro tertio contra tertium.* Contrarium.nu.14.
12 *Epiſtola ſi eſt Summi Pontificis, Regis, aut Principis habentis poteſtatem legis condendæ probat contra tertium, & inter alias perſonas.*
13 *Literæ regis,& cuiuslibet habentis poteſtatem legis condendæ habent vim legis.*

Epiſtola

15 *Epiſtola Epiſcopi etiam ſuo ſigillo obſignata non nocet tertio.*

16 *Epiſtola argentariorum, quos vulgo Bancherios nominamus contra tertium aliquam probationem faciunt.*

17 *Verba enunciatiua in epiſtolis prolata probant.*

18 *Epiſtola etiam ſi data careat adhuc probat contra ſcribentem.*

19 *Dies,& conſul ſolent in ſcripturis apponi, vt dignoſci ex iis poſſit quod nam tempus prius, vel poſterius ſit.*

20 *Epiſtola probat,etiãſi careat ſubſcriptione, dummodo mittentis nomen contineat.*

21 *Epiſtola probat etiam ſi non contineat dignitatem eius, cui tranſmiſſa eſt, vel ipſius mittentis.*

22 *Epiſtola Pontificis, vel in dignitate Magiſtrali conſtituti, ſi caret titulo dignitatis non probat, imo eſt ſuſpecta ob ſtylum Curiæ non ſeruatum.*

23 *Epiſtola probat affinitatem contra ipſum ſcribentem.*

24 *Epiſtola non ſolum operatur effectum inter viuos, ſed etiã probat poſt mortem ſcribentis, dummodo contineat ſcribentis nomen.*

25 *Sola comparatio literarum in libro rationum plenam fidẽ facit.*

26 *Epiſtola fieri poteſt à præſente præſenti.*

27 *Nec epiſtola, nec apocha priuata per comparationem literarum plenam fidem facit.*

28 *In epiſtola comparatio plenè probat.*

29 *In crimine falſi ſola comparatio literarum non probat falſitatem.*

30 *Literarum comparatio in crimine falſi, licet non probet, ſaltem facit indicium ad torturam.*

31 *Epiſtola non obligat, nec aliquem effectum parit, ſi antequã peruenerit ad manus illius cui mittitur, mortuus eſt ſcribens.*

32 *Mittens dicitur abſentem alloqui per epiſtolam, mortuus non poteſt dici velle ibi.*

33 *Voluntas omnino extinguitur per mortem.*

34 *Epiſtola contra mortuum probat, quando eo viuo præſentata fuit ei cui mittitur.*

35 *Epiſtola quando non fuit acceptata ab eo, ad quem deſtinata fuit, non probat.*

36 *Epiſtolam acceptans, & retinens, ſi expreſſe non contradicit, videtur fateri vera eſſe omnia, quæ in epiſtola continentur.*

37 *Cautela extorquendi confeſſionem, vel conſenſum alicuius per receptionem literarum factam in præſentia teſtium, qui ſint inſtructi de contentis in literis.*

38 *Epiſtola eſt ſcriptura priuata, cui expreſſo etiam partium conſenſu fieri non poteſt, vt detur plena fides.*

39 *Quando in epiſtola continetur calculus dati & recepti, & vltimo ponitur, quod reſtituenda ſit certa ſumma, licet retineat literas, non per hoc probatur contenta in eis eſſe vera, ſed potius dicitur retinuiſſe, vt videret calculum rationis.*

40 *Epiſtola ſi non habet nomen ſcribentis non probat, etiam ſi in ea appoſitum ſit ſigillum.*

41 *Epiſtola habens proprium nomen, ſed non ſolita cognomina, non probat.*

42 *Epiſtola ſi nomen & cognomen ſcribentis, ſed non ſubſcriptionem illius habeat, probat.*

43 *Epiſtola quando habet nomen, ſed non nomen proprium ſcribentis, non probat.*

Reſtringe vt nu. 44.

45 *Epiſtola non habens nomen ſcriptoris, ſed ſigillum, non probat, quando tendit ad obligationem.*

46 *Epiſtola licet probet, quando continet verba diſpoſitiua ſuper eo, quod per ipſam introduci põt, tamen non probat, quando id ſcribitur, quod per ipſam induci non poteſt.*

47 *Quando epiſtola per verba enunciatiua inducta ſuper eo, quod per ipſum fieri non poteſt, non probat, nec inducit obligationem, eo caſu lex non probat, nec obligationem inducit, inductam tamen probat.*

48 *Epiſtola collegij ſi reperiatur tantum ſigillata, ſolum facit fidem in negotijs collegij, non in alienis.*

49 *Sigillum probat ſolum in his, ſuper quibus eſt inuentum.*

50 *Epiſtolæ forma ſolita eſt, vt mittentis, & eius cui mittitur, nomen habeat, & præterea narrationem, concluſionem, & datam.*

51 *Epiſtolæ, quas literas credentiæ appellamus, cum generales ſint, nullum obligationi vel probationi effectum pariunt.*

1 Epiſtolam contra ſcribentem, † ſi agnoſcatur, fidem facere, * omnis
ſcribentiũ ſchola atteſtatur, per c. 2. ext. de fide inſtru.
* vbi Abb. nu. 8. & Deci. nu. 15. atq; * omnes ſcribentes
prodidere in l. admonendi, ff. de iureiur. & ibi Iaſ. in
repet. nu. 135. & Rip. num. 133. quod etiam probatur ex l.
Publia. §. vlt. ff. depoſi. hoc idem docuit Bart. in l. nuda, nu. 10. ff. de dona. id quoq; elicitur ex pluſimis Im
per. reſcriptis, vt ex l. ſi aliquid, & l. ſi per epiſtolam, & l.
2 nec ambigi, C. de don. debet tñ in primis, † & ante oĩa
conſtare ſcriptam eſſe ab illo, id quod fit literarũ cõparatione. ita monuit Bar. in d. l. admonẽdi, nu. 30. &
ſcriptum reliquit Iaſ. in d. repet. nu. 135. ſic conſulẽdo
ſenſit Pari. in conſ. 10. nu. 110. li. 2. ita quærendo & rñdendo decidit Boer. q. 282. nu. 6. & idẽ in cõſ. 22. inci.
appellationis proceſſu. Ideo iñ Boer. in deci. 124. incidẽs vita functus. & in d. deciſ. 282. nu. 6. diſtinguit, an
3 ſit confeſſata, nec ne, † quod ſi nõ ſit cõfeſſata, tñ habeat
ſigillũ illius, qui illã miſit, probat l. ſi qua per calumniã. C. de epiſ. & cler. ſi verò nõ habeat ſigillũ, tũc † per
4 cõparationẽ literarũ plenã faciet fidem: vt tenet Bar.
in d. l. admonendi, col. 5. nu. 30. verſ. de tertio genere,
quem recentiores ibidem ſequuntur. ff. de iureiur.
5 Contrarium huic † vr̃ ſentire Abb. Sicul. in ca. 2. de
fide inſtr. de quo Fel. ibid. col. 5. nu. 17. Verùm opinio
* Bar. prout eam * cõem aſſerit auctor addit. ad Fely. in
* c. 2. nu. 17. ſub litera B. * communiter ſeruatur de ſty-
6 lo curiarũ, prout atteſtatur Boer. d. q. 262. nu. 6. † & quod
per comparationẽ plena habeatur fides, voluit Ang.
in conſ. 370. creditor volens. & Bal. in conſ. 373. incip.
literis reſponſalib. vol. 4. & idem tradidit Bar. in l. nuda ratio, ad fi. ff. de dona. & ibi Alb. & voluit Ant. de
But. in c. poſt ceſſionem, de prob. nec id latuit Bald. in
l. ſi qua per calum. nu. 3. C. de epiſ. & cle. & in l. falſus,
ad fi. C. de furt. quod etiam placuit Spec. in tit. de cit.
§. Iam de citatione, ver. literis, nu. 13. & id cõfirmauit
Rom. in d. l. admonendi, col. 12. nu. 66. verſic. vlterius
principaliter, & ibi Iaſ. col. 38. nu. 42. verſ. de hoc tñ vltimo, ſcilicet, de literis, & col. 50. nu. 139. ver. tertio, &
vltimo principaliter. ad hanc tñ materiã, tibi auctor
ſum vt cõſulas Lãfr. de Oria. in ſua pract. c. 9. de inſtr.
edi. ſub nu. 56. cũ ibi addit. & Rui. cõſ. 121. n. 11. vol. 4.
7 Primùm omniũ velim amplies concluſionem, † quod
licet per epiſtolam obligatio non contrahatur, tñ inducta probatur, vt ait Aym. Crau. de antiq. temp. §. vidimus. & abundè par. 1. nu. 39. cũ ſeq. per l. epiſtola, &
l. emptor, §. Lucius. ff. de fideiuſſ. ac l. 1. C. de vſu. & probauit Bar. in l. Titius, la 2. ff. de conſtit. pecu. & ex alijs
deductis à Iaſ. in l. ſciendum, col. 2. poſt num. 4. ver. &
non eundo, ff. de verb. obl.
Secundo loco ampliabis, vt non ſolum probet cõtra ſcribentem, vt ex relatis ſup. in conclu. & ex addu-
8 ctis à Crau. vbi ſupra loco proximè citato nu. 41. † &
maximè in facto proprio, vbi agitur de proprio intereſſe ſcribentis, vt dixit Spec. tit. de proc. §. ratione quoque conſtituentis, verſ. illud quoque, num. 13. & in tit.
de inſtrum. edi. §. nunc dicendum, verſ. illud etiam nota. num. 7. & colligitur ex cle. 1. §. porrò. & ibi Card.
de iureiuran. & aſſeruit gloſſ. in l. non epiſtolis. C. de
probatio. quos omnes refert Auguſt. Bero. in quæſtio.
21. num. 4. ſed etiam probet pro ſcribente, vt inquit
Bald. in c. damnamus. num. 6. extra de ſumma. trin. &
fid. cath. his tamen duobus adductis temperamentis.
9 Primò † quando epiſtola duo connexa contineret,
vnum, ſcilicet, pro ſcribente, alterum verò contra ſcribentem: nam ſi is, cui mittitur, pro ſe acceptat, altera

pars

paſiuuabit ſcribentem:vt ait clariſs.Iac. Menoch.de arb.iud.caſ.94.lib.1.nu.7. quod tñ ita abſolutè nō intelligimus,ſed iudicis arbitrio, per l. Publia. §. vlt. ff. dep.Secundò,quādo is cui mittiſ epiſtola,ea accepta
10 †non contradixit, ſed tacuit. nam eo caſu eius fidem approbaſſe videtur,ex l.filiumfamilias.ff.ad Maced, vt ait latè Menoch.vbi ſupra.nu.8.& caſ.21. per tot. Nam alioqui ſtat regula generalis, quod pro ſcribēte non probet,vt ibi per eum.nu.6.

Tertiò ampliabis,vt non ſolū epiſtola probet con-
11 tra ſcribentē pro eo,†ad quem dirigitur epiſtola, ſed et probet pro tertio contra tertiū ita videtur ſentire Rot.deci.430.ego miſi,de prob.in antiq.atq; tradidit Crau.vbi ſupr.d.nu.41.& reſpondit Ruyn.conſi.121. nu.11.vol.4. vbi tamen illud procedit, ſi concurrant
12 alia adminicula eius rei,de qua ſcribitur, † & præſertim id etiam locum habet,ſi epiſtola ſit ſumm. Pont. Regis,aut Principis habentis poteſtatē legis condendæ quia hoc caſu contra tertium, & inter aliàs perſonas probat, vt cautum eſt à Ruyn.in d.conſ. 121. nu. 12.vol.4.& reſponſum fuit à Iaſ.in conſ. 168. num.3.
13 vol.4.†nam literæ,& cuiuſlibet habentis poteſtatem legis condendæ,habent vim legis,teſte Vlpiano in l. 1.de conſt.prin.cum alijs deductis à Rui.vbi ſupra, & à Iaſ.d.conſ.148.nu.3. uol.3.

14 Contrarium tñ,†quòd non probet contra tertium, ſenſit Menoch.de arb.iud.caſ.94 nu.22.vbi ait illam
* eſſe receptam,&*cōem DD.ſententiam,ideſt,non probare contra tertium,ita aſſeruit Rip.in l.admonendi. nu.140.ff.de iureiur.ex l.exemplo.C. de prob. ꝙ melius probat l. epiſtola. in princ. ff. de pact. & tradidit Bal.in l.non epiſtolis.num.2.verſ.ſecundo caſu.C.de prob.& Boer.conſ.25.nu. 18.

Amplia hanc opinionē,ut procedat etiā in epiſto-
15 la epiſcopi ſuo ſigillo obſignata: † nā illa adhuc tertio nō noceret:ita ſcriptum reliquit Menoch. ubi ſupra.nu.23.teſtes laudat Arch.in c.placuit.6.q.2. Saly. in auth.ſi qua per calumniam.C. de epiſ.& cle.Guid. Papæ.quæſtio. 185.quos eſt ſequutus Rip.in d. l. ad-
* monendi.num.140.qui* communem eſſe atteſtatur opinionem.

Quòd limita non procedere in epiſtolis argētario-
16 rū,†quos vulgò Bancherios nominamus q ex more literas trāſmittunt de receptis, nam quemadmodum eorum codices cōtra tertium aliquem probationem faciunt:vt latè Menoch.de arb.c.9;.per tot.ita & horum epiſtolæ,ita nuncupatim ratiocinatur Card. Zabar.in conſ.pen.col.1.quem ſequutus eſt Boer.q.333. nu.8 & Menoch.d.caſ.94.nu.24.

Quartò primario loco concluſionē amplia, vt lo-
17 cum ſibi vendicet,†etiām quoad uerba enunciatiua in epiſtolis prolata,auctore Bar.in d.l.Publia.§.vlt.ff. depoſi.& teſte Bal.in rub.C.de conſt.pecun.nu. 12.ꝙ latè proſequitur Fely.nominatim in c.ſcripta. nu. 17. in fi.verſ.quod dictum eſt,de fid.inſtr.quos ſequendo refert Menoch.de arb.iud.caſ.94.num. 10. & vberius Vital.de Camba.in tract.clau.fol.159.§.enunciatiua verba in epiſtolis.nu.1.& per totum, vbi teſtatur Bal. in l.1.C.de contrah. & comm. ſtip.

18 Quintò amplia,†ēt ſi data careat hęc epiſtola,quoniam adhuc contra ſcribentem probat,ita atteſtatur Rip.in d.l.admonendi.num.135.& lib.3.reſp.c.12.in fi.motus auctoritate context.in l.cū tabernam.§.idē quæſit.ff.de pign.quod etiam ſcitu dignū eſt arbitratus Maceſil.nota.45.Nota ꝙ tēpus, & in hanc ſnīam tñſum eſt à Ruin.conſ.69. nu. 13.lib.4. atq; traditum fuit à Cagno.in rub.proœ.ff.nu.101.& 102.et elegantiſſimè cauit Alc.reſp. 22. nu. 3. Ratio eſt ſecundum
19 Menoch.vbi ſupr. nu.11.† quia dies,& conſul ſolent in ſcripturis apponi,ut dignoſci ex ijs poſſit, quodnā tempus priusuel poſterius ſit.l.ſcripturas. C. qui pot. in pign.hab.quæ ſanè prioritas vel poſterioritas (vt ſic loquar)ipſi debitori nihil tribuit, nihil etiā refert,

ſi careat data loci, quoniam præſumitur data è loco domicilij.arg.l.quę conditio.§.cum ita,de conditio. et demonſt.ita cenſuit Ripa in d.l.admonendi, et ibi conſ.num.69.

20 Sextò amplia,ut uera ſit,†etiā ſi careat ſubſcriptione,dummodò mittentis nomē contineat:ita Cyn. et Bal.aſſeruere in proœ.ff.ibi Bal.nu.19.per l.cum antiquitas.C. de teſta. et ex facto cōtigiſſe Bal.ait idem cenſuit Fely.in d.d.ſcripta.nu.19.uerſ.quæ omnia intellige,de fide inſtrum.et Pariſ.conſuluit conſ.19.nu. 108.lib. 2.

21 Septimò amplia,†etiam ſi non contineat epiſtola dignitatem eius,cui tranſmiſſa eſt,vel etiā ipſius mittentis,quemadmodum affirmauit Bal.in proœ.ff.nu. 20.cui accedit Fel.in d.c.ſcripta.num.19.verſic.idem intellige.

Limitabis hanc ampliationē, niſi eſſet conſtitutus
22 in dignitate magiſtrali,†ut in Pontifice,et ſimilibus: nam ſi careret eius epiſtola titulo dignitatis, nō probaret,immò eſſet ſuſpecta ob ſtylum curiæ non ſeruatum:ita poſt alios ſcriptū reliquit Cagn.d.rub.proœ. ffforum,de oper.nou.nunc.num.85.atq; Menoch. ubi ſupra num. 16.

23 Octauò ampliare poteris, † vt probet affinitatē cōtra ipſum ſcribentem:ita cenſuit Bal.in l. non epiſtolis.num.2.ver.3.caſu, de prob.et latè proſequitur Menoch.in d.tract.de arb.iud.caſ.89.et caſ.94.nu.16.uer. extendit quinto,et à nobis explicabitur infra in concluſione filiatio per epiſtolam.

Nonò amplia , ut non ſolū epiſtola operetur effe-
24 ctum inter viuos,†ſed ēt probet poſt mortem ſcribentis:iuxta ſententiam Fel.in d.c.ſcripta.nu.10.uerſ.item operatur de fid.inſt.per Cyn.in l.generaliter.C.de nō num.pecun.et refert D.Anr. in c.cum dilectus. extra de ſucceſ. ab inteſt.

Quod procedit, dummodo epiſtola contineat nomen ſcribentis:ita aſſerente Fel.in d.nu.19. et dictum eſt ſupra in amplia.

Primò limitabis, quod ſupra dictū eſt in cōcluſione,vt cū epiſtola negata fuerit per ſcribentem,et non habeat ſigillum , ꝙ tunc per comparationem plenè probet , procedere tñ , quando talis epiſtola abſenti
25 mittitur, † quia tunc eſt eadem ratio,quæ in libro rationum,in quo ſola comparatio literarū plenam fidē facit,ut patet ex ſupra deductis, et dixi ſupra in concluſione comparatio literarum,in 3.limitatione.

Quod & ea ratione corroboratur: nam fit abſente parte, & nihil parti imputari poteſt:ſecus in epiſtola
26 per præſentem præſenti data.(& ꝙ epiſtola fieri poſſit à præſente præſenti,reſpōſum eſt à I.C.in l. Titius, & ibi Bart.ff. de conſtit.pec.) nam hoc caſu idem dicendum eſt,ſicuti de apocha priuata,uidelicet, quòd nō plenè,ſed ſemiplenè probet:ut idem docuit Bart. in d.l.nuda ratio.nu.6.ff. de donat.nam cùm fuerit facta parte præſente uitio dandum eſt parti;ſi non curauerit adhibēdum numerum teſtium , & ſolemnia requiſita.Et licet Iaſ.in l.admonendi.nu.139.ff.de iure-
27 iur.eius fuerit ſententiæ; † quod idem ſit in epiſtola, ſicut in apocha priuata, ideſt neutram per comparationem literarum plenam facere fidem, ſed tantùm ſemiplenam,tamen Purp.in eadem.l.admonēdi, nu.
28 213.ab huius ſentētia diſcrepauit, † nec eſt in epiſto-
* la comparationem plenè probare,& ibi de * cōmuni aſſerit,& id ſpeciatim atteſtatur auctor addit. ad Fel. in d.c.ſcripta.n.17.ſub lit. B.per l.comparationes. C. de fid.inſtr.dicens non eſſe correctam d.l. cōparationes,niſi in apochis priuatis, & addit idē tenere recentiores in d.l.admonendi,& idē Bart.in d.l.nuda.ff. de
* dona.& atteſtatur ibid.ſup.in addit.auctor eſſe *com-
* munem opinionem , & clarius de * cōi atteſtaſ Dec. in d.c.ſcripta.nu.16.extr.de fid.inſtr.& diſſeruimus ſupra fuſius in concluſione Comparatio literarum.

Sub limita dictam limitationē in eo, ꝙ dixi ſolam compara-

comparationem literarũ in epiſtolis plenè ꝓbare,lo-
29 cum tñ habere,qñ agitur ciuiliter,† ſecus ſi crimina-
liter,vt in crimine falſi;quia tunc ſola comparatio li-
terarũ non probat falſitatem, ita Ripa ſcripſit in d.l.
admonendi. col.20.& idẽ tenet Dec. conſ.625. col.1.
30 ſed Purp.in d.l.admonẽdi,ait,ꝙ licet non ꝓbet,† ſal
tẽ faciat indicium ad torturam,ꝙ approbat Craue.in
tract.de antiq.temp.mihi fol.63.par.1. nu.72. præſer-
tim ſi fuerit perſona,quæ malè audiat.

Secundò velim limites concluſionem,& oĩa ſupra
31 dicta non eſſe vera, † ſi anteq̃ epiſtola peruenerit ad
manus illius,cui mittitur,mortuus eſſet ſcribens:nam
tunc epiſtola non obligat,nec aliquẽ effectum parit.
ita doctè prodidit Menoch. de arbitr.iud. caſ.94.nu.
19.ꝙ ẽt placuit Rom.in l.nuda ratio,poſt nu.12.verſ.
hoc tñ mirabiliter limita,ff.de don,& ita egregiè vo-
luit Inno.in c.cum dilectus,de ſucceſ.ab inteſt.quod,
& probauit Iaſ.in d.repet.l.admonendi,nu.136.vbi ẽt
32 Ripa nu.136.& eſt ratio,† quia mittens dr̃ abſentem
alloqui per epiſtolam,ſed qñ mittens eſt mortuus,nõ
poteſt dici,ꝙ alloquatur illum,vt ait Iaſ.in d.l.admo
nendi,nu.142.pro quo facit etiam,ꝙ mortuus,non po
teſt dici velle,vt ait Bar.in l.centeſimis.§.fi.ff.de ver.
33 oblig.† ſed per mortem omnino extinguitur volun-
tas,l.4.ff. locati, & ibi Bald. & latè Marſi.in rub.C.de
proba.nu. 248. vbi ait hanc eſſe mirabilem doctrinã.
Accedat quòd hoc caſu deficiat ſimultaneus conſen
ſus, vt inquit Menoc.in d.caſ.94.nu.19.

Sicq; debet intelligi, ꝙ ſupra eſt dictum in 8. am-
pliat.ſcilicet, ꝙ tum demum epiſtola contra mortuũ
34 probat,† quando eo viuo præſentata fuit ei,cui mitti-
tur:ita aſſeuerauit Menoc. vbi ſup.d.nu.19. & cenſuit
idem Marſ.in rub.C.de prob.nu.277.

Tertiò limita locũ ſibi non vendicare qñ talis epi-
ſtola non fuit acceptata ab eo, ad quẽ deſtinata fuit,
35 † quia tunc ꝓbat:vt auctor eſt idẽ Menoch.vbi ſupra,
nu. 18.& ita limitat Rom.in d.l.nuda, col.vlt. nu. 12.
quem refert,& ſequitur Iaſ.in d. l.admonẽdi. nu.142.
ſed tñ procedit, quando ille ſimpliciter acceptat epi-
36 ſtolam,& retinet:† nam ſi expreſsè non contradicat,
vr̃ fateri vera eſſe omnia, quæ in epiſtola continẽt,
per l.ſi filius.la 2.ff.ad Maced.& cle. 1. de procura. cũ
multis alijs collectis per Iaſ. in l. admonendi. d.num.
142.& idem ait Bar.in l.Titius.ff.de conſt. pecu.quod
idem proſequitur Io. Coraſ. in repet. d.l.admonendi.
num.71.& 72.vnde ipſemet Bar.in d.l.ſi filius, & cla-
rius Mattheſi.in notab. ſuo 22.incip. Nota, mirabilẽ
37 † tradunt cautelam extorquendi confeſſionẽ,vel con
ſenſum alicuius, per receptionem literarũ factam in
præſentia teſtium, qui ſint inſtructi de contentis in li-
teris,quam cautelam ad verbum refert Hipp.de Mar-
ſil.in d. Rub.C.de probat.nu. 246. & ibi ſexcentos re-
fert idem ſequentes.

Huiuſmodi tñ taciturnitatem ad plenam probatio
nem non ſufficere,contra ſcribentium ſententiã arbi-
tratur Io.Coraſ.in d.repet.d.l.admonendi.nu.73.verſ.
38 ipſe tñ,† eo ꝙ epiſtola ſit ſcriptura priuata, cui vt deẽ
plena fides, expreſſo etiam partium conſenſu fieri nõ
poteſt,teſte Inn.in c.cum P.tabellio, de fid.inſtru.ve-
hementem tñ coniecturam pro ſcribente facere pu-
tat,per d.l.ſi filiusfa. quam ſic intelligit, quam etiã in
alijs terminis loqui ait, cum ſcilicet filius, qui pecu-
niam patris nomine accepit, ad patrem ſcribit vt ſol-
uat;debet.n.(inquit Iuriſc. ſi factũ filij improbat, pro-
teſtationem interponere contrariæ voluntatis, vnde
melius cenſet legem illam induci poſſe contra cãpſo-
res,qui ſi ſemel literas vt vocant cambij,quas ſchola-
ris,vel alius protulit,non repugnantes receperint,non
poſſunt,ſecundum Saly.ibi contradicere ſolutioni; ẽt
ſi is,qui ſcripſit literas,ceſſerit foro,aut ſolum verterit,
hoc eſt,menſariam negociationẽ ruperit,ſeu, vt craſ-
ſius,& cum vulgo loquar bancam ruptam fecerit.Nã
reſtituendo literas ſcholaris cum in debitorem, & is
recipiendo ſcholarem, in creditorem accepiſſe intel-
ligitur.l.inter cauſas,§. abeſſe,ff. mandat. facta tacita
quadam nouatione ob permutationem debitoris, &
loci:ita egregiè ſenſit iur.ille in d. repet. l. admonen-
di.nu.73.ff.de iureiur.

39 Vtcunque ſit,priorẽ ſñiam ſublimitabis,† qñ in ta-
li epiſtola contineretur calculus dati & recepti,& vlti
mo loco in literis poneretur, ꝙ reſtituenda ſit certa
ſumma,quæ reliqua eſt, etenim licet quis retineat lite-
ras,nõ per hoc probaretur contenta in literis eſſe ve-
ra,pſertim de d.reſtõne, ſed potius diceretur literas re
tinuiſſe,vt videret,an calculus rationis eſſet rectè ſub-
ductus:ita tradidit Bar.Cep.in cautel.24.quẽ refert &
ſequitur Iaſ.in d.l.admonendi,d. nu.142. per contex.
eximiũ in l.cũ ſeruus,de condit. & demon. licet ibid.
afferat contex. contrar. in l. emptor, §. Lucius, ff. de
pact.intelligendo,vt ibi per Bal. & Fulgoſ.

Quartò limitabis ꝙ paulò ante dicebamus de ſigil
40 lo teſtãdo,Bar.in d.l.nuda,nu.19.Non procedere,† ſi
epiſtola non habeat nomẽ ſcribentis, ẽt ſi appoſitum
ſit in ea ſigillum ſcribentis, etenim ẽt ſi ipſius ſcriben
tis ſigno obſignata ſit, hanc tñ nequaquam probare,
teſtis ſit Bal.in procem.ff.nu. 19.in 10. q. ad quod pro
bandum deducit l.ad teſtium,§.ſi qua,ff. de teſta. nec
aliter ſenſit Fely.in c.ſcripta,nu.19. verſ. quæ omnia,
de fid.inſtru.niſi fortè per errorem omiſſum fuiſſet no
men,vt ait Bal.loco proximè relato.

41 Primò extendes d.limitationem verã eſſe, † etiam
ſi epiſtola haberet proprium nomen, ſed non ſolita
cognomina,nam ſi ſumus in facto arduo. huiuſmodi
epiſtola tanquam non αὐθεντικὴ non probat, vt affir-
mauit Bal.in d.procem.ff.d.nu.19.in q.11.nã talis mu
tatio infringit ſolitum ſcribentis ſtylum, id probat p
l.ſacri afflatus.C.de diuerſ.reſcri.& eum refert, & ſeq.
Iaſ.in d.l.admonendi,nu.143.

42 Reſtringe d.extenſionem,† ſi epiſtola nomẽ & co-
gnomen ſcribentis,ſed non ſubſcriptionem illius ha-
beret,nam tunc probat,vt arbitratus eſt idem Bal.vbi
ſupra in proœ.ff.d.q.10.nu.10.quod comprobat per l.
antiquitas,in fi.C.de teſta.

43 Secundò extende d.4. limitationem, † qñ epiſtola
haberet nomen,ſed non erat nomen propriũ ſcriben-
tis.cum.n.ſibi mutauerit nomen propriũ, epiſtola nõ
probat.iux.ſententiam eiuſdem Bal.in d.procem.ff.q.
12.nu.9.affert ad id l.vlt.C.de hæred.inſtit.

Reſtringe hanc ſecundam ampliationem, qñ con-
44 ſtaret de corpore,† & mutatio non eſſet fraudulenta,
ita voluit Iaſ. ex multis ad hãc rem ab eo deductis, in
d.l.admonendi nu.143.per ea,quæ obſeruauit Bar. in
§.nos verò,in proœ.ff.ita teſtat Bal.in l.fi.in 1.& 2.q.
C.de hær.inſtit.& in d.proœ.in 2.col. & in rub. C.de
fid.inſtru.in 11.col.cui accedit Io. Fab.in §. ſi quis in
noĩe.Inſti.de leg.& docuit Bar.in pulchra q.ĩ l.demõ
ſtratio falſa in prin.in vlt.q.ff.de condi.& demon.

Sublimita ꝙ dictũ eſt ſupra in quarta limitatione,
45 † id eſt,epiſtolã non habentem nomen ſcriptoris, ſed
ſigillũ,non probare,hęc ſcilicet locum habere,qñ epi
ſtola tenderet ad obligationẽ, vel contineret in ſe rẽ
licitã:ſecus autem qñ contineret in ſe rem illicitam,
vel crimen aliquod, qm̃ hoc caſu, etiam ſi non habe-
ret nomẽ ſcribentis, ſit tñ eius obſignata ſigno, indu-
cit aliqualem ſuſpicionem criminis aduerſus tertiũ,
vt Bal.placuit in d.proœ.ff.in addit.nu.1.ꝙ cõfirmat
p l.1.C.de fam.libel.& l.1.C.ad l.Iul.maie.quẽ remiſ-
ſiuè refert Iaſ.in d.l.admonendi.nu. 143. & hoc ita in
vſu mihi contingit obſeruari. Nam quidã Franciſcus
nomine, cuius familiã certis de cauſis ſubticeo, ciuis
meus,veteratoria quadã malignitate, & æmulatione
percitus, ſcripſit nõnullas famoſas epiſtolas ad Vrbis
Præſides Illuſtriſs. DD. Cardinales Camberlingũ, &
Card.de Piſis nuncupatum,tunc Auditorem Cameræ
Apoſtolicæ, in qbus nonnulla cõtra nobiles viros ex
dominio Genuenſiũ crimina continebantur, quæ li-

teræ

teræ ll cet ſubſcriptæ nomine proprio non eſſent, ſed
tñ ſuo ſigillo munitæ, vſq; eò permouerunt Illuſtriſs.
Cardi. vt illi nobiles viri apud eos de illis criminibus,
de quibus in literis mentio fiebat, in ſuſpicionem ve-
nerint. Verùm cum procedente tempore veritas in
apertum relata ſit, & proinde cum nobiles illos viros
iniuſtè fuiſſe inſimulatos cõſtiterit, ac omnibus inno
centia eorundem nota facta eſſet: homo ille nequam
procumbens genibuſq; flexis palinodiam cecinit, &
ſupplex delicti veniam orans, ac tandem exorans, om
nibus ciuibus nefarium ſuum de aliorum fama detra
hendi ſcelus patefecit, ſuamq; peruerſam naturã cun
ctis manifeſtauit.

46 Quintò limitare poteris, † qñ huiuſmodi epiſtola
continet verba diſpoſitiua ſuper eo, ꝙ per epiſtolam
introduci põt, vt in contractibus, qui conſenſu perfi-
ciũtur, nã licet eo caſu epiſtola, vt dictum eſt ſupra in
tertia ampliatione, probet, vt & probat in l. conſenſu,
ff. de act. & obli. & in l. 1. in fi. ff. de cõtrah. empt. & in
§. 1. inſtit de empt. & vendi. non tñ probat, qñ id ſcri-
bitur, quod per epiſtolam induci non poterat, quam
quidem limitationem affert Vital. Gamba. §. enuncia
tiua verba in epiſto. fol. 159. nu. 1. in ſuo tract. clauſ. ꝑ
l. fi. ff. de verb. obli. & habuimus à Bar. in l. non epiſto-
lis, in prin. C. de prob. hoc idẽ ſequitur Anch. in cle. ſi
vnius, de ſent. excomm. & hanc ponit Bal. in l. 1. C. de
cõtrah. ſtipul. Hinc igitur colligere poteris quo pacto
intelligas ſupra relatam quartam ampliationem.

Intellige tñ & limita prędictam limitationem, vbi
47 dixi † epiſtolã per verba enunciatiua inductam ſuper
eo, ꝙ per epiſtolam fieri non poterat, nõ probare nec
inducere obligationem, vt ſcilicet eo caſu lex nõ pro
bet, nec inducat obligationem, inductam tamen pro-
bat: ita ſcripſit Vital. Camba. d. loco ſuprà proximè ci
tato, per l. Publia. §. fi. ff. depoſit. & ibi Bald.

Sextò limitare tibi licebit, ꝙ ſuprà dictũ eſt de ſigil
lo, locum ſibi non vendicare, niſi in pertinentibus ad
48 officiũ ſigillantis: † nã ſi epiſtola alicuius, veluti col-
legij reperiatur tñ ſigillata, ſolum facit fidem in ne-
gotijs Collegij, nõ ẽt in alienis negotijs, vt colligimus
ex c. cũ dilecta, de reſcrip. niſi concurrente adminicu-
lo teſtium, vt aſſerit Dec. in c. poſt ceſſionẽ. nu. 25. &
49 ibi Abb. ext. de probat. † Clarum ſi quidem eſt, ſigillũ
probare ſolum in his, ſuper quibus eſt inuentũ, c. ſigni
ficauit, de appel. vbi per multos relatos probat Dec. in
d. c. poſt ceſſionem. à nu. 22. vſq; ad nu. 29. vbi ſigilla-
rum materiam proſequitur; & id ſpeciatim confirmat
Fel. in d. c. poſt ceſſionem nu. 4. vbi ampliat & limitat
hanc concluſionem, & ita id intelligit Cato Sachus
in repe. d. l. admonẽdi. nu. 50. ver. & adde hoc verum,
ff. de iureiur. & Rom. ib. d. nu. 55. verſ. vlterius princi-
paliter, atque Iac. Pet. de Prolom. nu. 74. verſ. itẽ adde
in quantum ſed quia ibi notata magis cõgruunt ſub
concluſione literæ, ideò infrà ſuo loco adducetur, ne
concluſiones confundantur, & annotabimus ſimul
Doctorum doctrinas, quid de literis Iudicis ordinarij
* Epiſcopi ſenſerint, quæ omnia * communiter tractan
tur in d. c. poſt ceſſionem, quorum omnium literæ re
gulariter non probant, niſi ſint authentico ſigillo nota-
tæ ipſius ordinarij, & ſint ſubſcriptæ manu teſtium: vt
ſenſit Inno. in c. 1. oppoſit. de fid. inſtru.

Limita concluſionem principalem, vt nõ ꝓcedat,
50 qñ epiſtola ſuam formam ſolitam non habeat, † illa
autem dr̃ forma ſolita, vt mittentis, & eius cui mittit̃,
nomen habeat, habeat præterea narrationem, conclu
ſionem, & datam: ita loquutus eſt Alber. in proœ. ff.
col. vlt. qui addit, & ſalutationẽ eſſe de forma, quod
probat Rip. in d. l. admonendi, nu. 134. quam tamen
vltimam particulam non putat requiri Menoc. de ar-
bitr. iud. caſ. 94. nu. 2. 3. & 17.

51 Octauò & vltimo limitabis in epiſtolis, † quas lite-
ras credentiæ appellamus, nã cùm generales illæ ſint,
nullũ obligationi vel probationi effectum pariunt:
cenſentur enim potius ad commendationem datæ, ꝙ
aliam ob cauſam, ita monuit Bar. in l. Lucius, nu. 1. ff.
de fideiuſſor. ex tex. l. vlt. C. quod cum eo, & ex l. & ele
ganter. §. vlt. ff. de dol. quod ſequitur Menoc. vbi ſup.
loco proximè citato, nu. 20.

CONCLVSIO DCXXVIII.

ARGVMENTVM.

**Epiſtolę Epiſcopi, vel alterius Iudicis ordina
rij regulariter ſi appareant ſigillatæ ſigil-
lo authentico, & ſubſcriptæ manu teſtiũ,
an plenè probent.**

SVMMARIVM.

1 *Epiſtolæ Epiſcopi, vel alterius Iudicis ordinarij plenè pro-
bant regulariter, ſi appareant ſigillatæ ſigillo authentico,
& ſubſcriptæ manu teſtium.*
2 *Epiſtolæ Epiſcopi, vel alterius Iudicis ordinarij probant
non ſolum in leuibus, ſed etiam in arduis, & non ſolum
in literis promulgatorijs ſeu diſpoſitionis, ſed etiam execa-
torijs, vel continentibus aliquam ſententiam.*
3 *Epiſtolæ Epiſcopi uel Iudicis ordinary probant nedum in
ſpectantibus ad officium ſigillantis, ſed etiam in alienis
negotijs.*
4 *Epiſtolæ Epiſcopi probant tantum in pertinentibus ad of-
ficium ſigillantis.*
5 *Sigillum ſolum probat in his, ſuper quibus eſt inuentum.*
6 *Literæ Epiſcopi ſuo ſigillo ſigillatæ ſine notarij & teſtiũ ſub
ſcriptione probant in his, quæ ad ſuum officium ſpectãt,
ſicuti ſuper reſignatione facta, ſecus ut ibi.*
7 *Sigilli auctoritas reſtringitur ad cauſam & officium, quo
ſigillum conſtitutum fuit.*
8 *Iudici in iudicialibus ſine diſcrimine non creditur in præ-
iudicium alterius.*
9 *Iudici creditur in his, quæ ex iure officij pro arbitrio ſuo po
teſt diſponere.*
10 *Iudici non creditur quando contra ipſum ſcribentem eſſet
præſumptio fraudis.*
11 *Ordinario non creditur ſcribenti contra impetrantem apo
ſtolicum.*
12 *Literis fides adhibetur nullo facto diſcrimine iuxta id ꝙ
conſuetudo diſponit.*
13 *Vbi alias non crederetur plenè ſigillo, tamen plenè ei fides
haberetur, ſi hoc eſſet in more poſitum.*
14 *Conſuetudo efficere poteſt, vt literis credatur in quocunq;
facto.*
15 *Conſuetudo efficit, vt non ſolum credatur ſcripturis cum
ſigillo, ſed vt etiam ſolo ſigillo credatur.*
16 *In leuibus indiſtinctè creditur literis.*
17 *In leuioribus parẽdum eſt verbo ſimplici Iudicis, cũ in his,
quæ ſunt modici præiudicij ſemiplena probatio ſufficiat.*
18 *Ex literis in vniuerſum ſemiplena probatio habetur.*
19 *Vbi ſemiplenæ probationes ſufficiunt, literæ plenam faciũt
fidem.*
20 *Scripturæ Principis creditur, cum poſſit in cauſa propria
iudicare.*

Epiſtolæ Epiſcopi, vel alterius Iudicis ordi-
narij regulariter ſi appareant ſigil
1 latæ ſigillo authẽtico, † & ſubſcriptæ manu teſtiũ ple-
nè probant. ita traditũ eſt ab Innoc. in c. 1. in 1. oppoſ.
ext. de fide inſtru. ad quod ꝓbandum ſpectat. c. ſi ca-
nonici. de offi. ord. in 6. vbi de ſigillo fit mẽtio, ad idẽ
eſt c. quoniã de probat. & c. pen. de procu. Innocentij
ſententiam confirmauit Fely. in cap. poſt ceſſionem,
nu. 3. ſub fin. de probat. & eandem opinionẽ ſequun-
tur Calder. Anto. Imo. & Dom. Abb. ibidẽ, & Dec. in
d. cap.

Digitized by Google

d.c.poſt ceſſionem,nu.22. cum ſeq.
Primò amplianda eſt hæc cõcluſio,vt locũ ſibi vẽ-
2 dicet,non ſolũ in leuibus,† ſed ẽt in arduis,& non ſo-
lũ in literis promulgatorijs,ſeu diſpoſitionis, ſed etiã
citatorijs, vel cõtinentibus aliquam ſnĩam, vel ſi ſint
literæ,vt appellant,teſtimoniales, atteſtantes aliquid
factum,vel non factum.exempli gratia ꝙ Titius per-
mutauerit beneficium Sempronio, vel quidpiam id
genus,vt locupletiſſimus eſt teſtis Fely.in d.c.poſt ceſ
ſionem,nu.5.ſub fin.vnà cum ijs,quæ ibi deduxit,hoc
idem decidendo corroborauere DD. Rot. in deciſ.1.
aliàs 22. fuit dubitatum,de prob.in nou.
Secundò amplia prędictam concluſionẽ ꝓcedere,
3 † nedum in ſpectãtibus ad officium ſigillantis, ſed ẽt
in alienis negotijs,ſecundũ Abb.in d.c. poſt ceſſionẽ.
nu.5.ver.ego verò licet inter tantos.per c.2.de fide in-
ſtru.indiſtinctè loquentẽ,& notant DD.de Rot.in d.
deci.1.aliàs 22.item fuit dubitatum,de prob.in nou.
Contrarium ſentit Fel.in d.c.poſt ceſſionem.nu.4.
4 verſ.ſed contrarium,cum iis, † quæ ibidem adducit,aſ
ſerens tm̃ epiſtolas ep̃i probare in pertinentibus ad of
ficium ſigillantis, vt ſi ſigillatæ fuerint ſigillo Colle-
gij non probent niſi quoad negocia Collegij,vt aſſer-
uit idem Fel.vbi ſup.ex c.cũ dilecta,de reſcrip. nã cla
5 rum eſt,vt & ſup.dicebamus, † ſigillũ ſolũ probare in
his ſuper quibus eſt inuentum.per cap.ſignificauit,de
appel.& conſtituere DD. de Rot.in d. dec.1. alias 22,
tit.de probat. in nou. ꝙ, ſc. literis epiſcopi ſuo ſigillo
ſigillatis ſine notarij & teſtiũ ſubſcriptione probẽt in
6 his,† quæ ad ſuum.officium ſpectant, ſicuti ſuper reſi-
gnatione facta; quam deciſionem refert, & ſequitur
Dec.in d.ca. poſt ceſſionẽ,nu.26.ſecus verò in ijs,quę
non ſpectarent ad ſigillantis officiũ: vt proſequit̃ plu
ribus Dec.vbi ſup.in d.c.poſt ceſſionem, nu.36. & nu.
37.atque Io.And.poſt Nicol.de Matarel.quem refert
in tit.de inſtru.edit.§. nũc dicendum. & idem placuit
Bald.in rub.C.de fid.inſtrum.num.40.verſ.ſecundum
7 ſupplementum. † Auctoritas enim ſigilli reſtringitur
ad cauſam,& officium, quo ſigillum cõſtitutum fuit,
vt inquit Dec.vbi ſup.& notant Bar.in l pen.ff.ad Ma
ced.& Bald.in l.3.§.ex hoc edicto, num.2.ff.nau.cau.
ſtabular.
Primò ſublimita prædictam ſecundam ampliatio-
8 nem non eſſe veram in iudicialibus, † in quibus ſine
diſcrimine non creditur iudici in præiudicium alte-
rius,per ca. quoniam contra,de probat. quod videtur
confirmari ex d.dec.DD.de Rot.1.aliàs 22.de proba.
in nou.vbi dicitur,quod non creditur literis Epiſcopi,
quando procedit vt iudex.
Intellige hanc ſublimitationem procedere in his,
9 quæ non pendent ab arbitrio iudicis,† ſecus in his,quę
ex iure officij,pro arbitrio ſuo iudex poteſt diſponere
nam tunc creditur, teſte Bald. in l. ſi qua per calum-
niam,col.fin.poſt nu.5.verſ.quærit Gul. C. de epiſ. &
quem refert & ſequitur in hoc Dec.in d.c.poſt ceſſio
nem,num.34.
10 Secundò ſublimita, † qñ contra iudicem ſcriben-
tem eſſet præſumptio fraudis: quia tunc non credi-
tur.exemplum extat in d.deci.1.alias 22.nu.2.de ꝓba.
11 in nou.vbi non creditur Ordinario ſcribenti † contra
apoſtolicum impetrantem, dicens ſe prius contuliſſe
beneficium,q̃ ſum.Pont.vel executor eius: non enim
ſibi creditur propter fraudis ſuſpicionẽ.& latius Abb.
in d.c.poſt ceſſionem,poſt nu.4.ver. non obſtat ſtylus
palatij.& huc pertinet tex.in c.1. de proc.
Et ꝙ dictum eſt ſupra in opinione contraria tertiæ
ampliationis, ſcilicet, ꝙ epiſtolæ Epiſcopi ſignatę ſi-
gillo non credatur in ijs,quæ non ſunt ſui officij.
12 Primò limitabis,niſi cõſuetudo cõtra obſtaret,† tũc
enim nullo facto diſcrimine adhiberetur fides literis,
iuxta id,ꝙ conſuetudo diſponit:ita voluit Ioan.And.
poſt Nic.de Matarel.quẽ refert in tit.de inſtru.edit.§.
nunc dicendum reſtat,verſ.ſecundum ſupplemẽtum,
in fi.quibus accedit Dec.in d.c.poſt ceſſionem.nu.41.
* & Fely.ibid.nu.8.vbi ait eſſe * communem opinionẽ
ſecundum D.Benedic.in d.c.poſt ceſſionem.per c.cũ
dilectus,ext.de fid.inſtr.p l.1.C.de eman. lib. & notat
13 Dom.in c.q̃uis.de procur.in 6. vbi dicit, † ꝙ vbi aliàs
non crederetur plenè ſigillo, tamen plenè ei fides ha-
beretur,ſi hoc eſſet in more poſitum, & ita ſe dicit ſæ-
pius reſpondiſſe Senis, & ad hanc rem noſtram affa-
bre tradit Bal.in rub.C.de fid.inſtr.col.vlt.verſ. ſepti-
14 mũ, & vltimum ſupplemẽtum.nu.45.dicens † hm̃õi
conſuetudinẽ efficere poſſe: vt credatur talibus literis
in quocunq; facto, & de hoc videas DD. de Rot. in
d.dec.1.aliàs 22.de prob.in nou.& Do. poſt Io.Andr.
in c.ſeculares,verſ.quæro pone.de foro comp.
15 Subamplia,vt talis conſuetudo efficiat,† vt non ſo
lum credatur ſcripturis cũ ſigillo, ſed vt etiã ſolo ſigil
lo credatur.ita dixit Dec. in d.c. poſt ceſſionẽ.nu.43.
& ita ait ſingulariter tenere Dom. in c.quamuis.col.
3.de procu.in 6. & videtur etiam ſentire Fely. ibid. d.
nu.8.in prin.verſ.adde.
16 Secundò limita nõ procedere in leuibus,† in quib.
* indiſtinctè creditur: ſecũdum Bal.& * cõiter omnes
ſcribentes in d.c.poſt ceſſionem.& ibi Dec. nu.44. ꝙ,
& affirmauit Innoc.in d.c de fid. inſtru. quem Abb.
refert in d.c.poſt ceſſionem, in quinta opin. nu.4. qui
apertè dicit,in leuibus ẽt credi extra officium: per ca,
quæ habentur in c.1.de cle.pereg.ꝙ idem comproba-
uere Cyn.& Bal.in l.pacta noniſſima, col.fi.num.11.
verſ.vlt.gl.C.de pact.ſic & aſſueuerauit Abb. in c. cum
in eccleſijs,col.fi.nu.3.ver.in ead.gl.de maior.& obe.
idem ſenſit conſulendo Old.in conſ.184. incip. pater
ſanctè, poſt nu.7. verſ. ſed iſtum obiectum. cui ſuffra-
gatur contex.in l.diuus,§.cum autem,vbi Bar.ff.de of
fic.prætor.& quod notat idem Barto.in auth.niſi bre-
17 uiores.in fi.C. de ſent.ex breuic.recitan.vbi dixit † in
his leuioribus parendum eſſe verbo ſimplici iudicis,
cũ in his,quę ſunt modici pręiudicij ſemiplena proba
tio ſufficiat,auctore Bar.in l.1.col. fi.nu.10.verſ. & eſt
ratio,C.quor.bonor. & in d.l.2.§. fi.C. vbi in rem act.
& omnes refert,& ſequitur Deci. in d.cap.poſt ceſſio-
nem,num.46.
18 Tertiò limita quoad ſemiplenam probationẽ, † in-
uniuerſum.n. ex talibus literis ſemiplena ꝓbatio ha-
bet̃,ſecundum Inno.in c.in præſentia.de renunc. vbi
Card.& Imo.ſequuntur.& idem Abb.in d.c. cũ in ec-
cleſijs,col.fi.nu.3.verſ.in ea.gl.de maior.& obed.
19 Hinc colligebat Dec. vbi ſup. nu.47. † quod vbi ſe-
miplenæ probationes ſufficerent, tales literæ plenam
facerent fidem.
Quartò limita in ſcriptura Principis,cui credit̃: nã
20 cum poſſit in cauſa propria iudicare,† ẽt fides ſcriptu
ræ ſuæ pręſtatur:vt doctiſſimè Bal.cõcludit in l.exem
pli.col.fi.verſ.quæritur hic.nu.4.C.de probat. & Dec.
vbi ſup.num.49.de quo tamen Dec.videtur dubitare,
21 propter.c.cum dilectus,de fid.inſtr.† vbi inſtrumento
priuato Regis creditur propter conſuetudinẽ,& ideo
videas Dec.vbi ſupra.d.nu.48.

CONCLVSIO DCXXIX.

ARGVMENTVM.

Epiſtolæ virtute,quæ vulgò credentialis, dicitur, an aliquid poſſit agi in præiudicium ſcribentis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſtolæ virtute, quæ vulgò credentialis dicitur, generalibus verbis, conſcriptæ nihil poteſt agi in præiudicium ſcribentis.*
2 *Epiſtola credentialis non obligat, neque aliquid probat.*

3 Hi,ad

3 *Hi, ad quos literæ credentiales mittuntur cauere debent,& proſpicere quidnam ſonent,quia ſi non ſunt multum ſpeciales,non obligant mittentem.*

4 *Si ille,de quo ſcribitur epiſtola credentialis,eſt factor,ſeu inſtitor ſcribentis in aliqua mercatura, ei adhibetur fides in negotio illius mercaturæ.*

5 *Non omni,qui loquitur,credendum eſt.*

6 *Famulo creditur,ſi aliquid dicat,quod ſit veriſimile,& vtile mittenti,quod credi poſſit.*

7 *Si in epiſtola credentiali dicatur, adhibere ei plenam fidẽ ſuper me,vel periculo meo, tunc ſuper eo, quod poſtea actũ eſt probant,& obligant mittentem.*

8 *Literæ credentiales,quando ſunt magis ſpeciales probant.*

9 *Epiſtolæ commendatitiæ vt plurimum non probant, nec obligant ſcribentem.*

10 *Epiſtolæ commendatitiæ potius ſunt adulatoriæ, quàm diſpoſitiuæ.*

11 *Si quis propter epiſtolam patris, vel domini, qua filius vel ſeruus alteri commendatur, pecuniam mutuet filio, vel ſeruo,non tenetur ſcribens illius mutui nomine actione.*

12 *Epiſtola exhortatiua quam appellant, probat conſenſum ſcribentis ſibi præiudicialem.*

13 *In fratre, & parentibus præſumitur potius donandi animus ratione coniunctionis ſanguinis.*

1 Epiſtola quæ vulgò credentialis dr̃, † ſi generalibus verbis conſcripta ſit, vt ſi in ea dicat̃,qui vobis has reddidit, in his, quæ dixerit,adhibebitis plenã fidem; tunc virtute hm̃oi literarum nihil poteſt agere in præiudicium ſcribentis, quia iſtæ literæ ſunt magis cõmendatoriæ, videlicet quaſi dicat,lator iſte eſt fidelis perſona,ptãris de ipſo confidere,& ſic non probant, nec obligant ſcribentem, ita loquutus eſt Abb.in c.fraternitati.nu.7.de cleric.non
2 reſid.Vnde quoq; Nic.Boer.in q.282.nu.2.inquit † huiuſmodi literas non obligare neq; aliquid probare:& latè Menoc.de arbit. iudi. in caſ.94.nu.20. idẽ voluit Bar.in l. Lucius,nu. 1.de fideiuſſ. ex tex.l. vlt.C. quod cum eo,& ex l.& eleganter.§.vlt.ff.de dol.Et hoc niſi eſſent multum ſpeciales, per l.& ſi literas, C.manda.
3 & ideò inquit idem Boer. vt hi, † ad quos tales literæ mittuntur cauere debeant,& proſpicere,quidnam ſonent literæ, quia ſi non ſint multum ſpeciales non obligant mittentem,& idem aſſerit Bar. in l.ſi pupilli,§. itẽ ſi procuratori,nu.4.ff.de neg. geſt.& probauit Bal. in rub.de conſtit.pecu.nu.13.& ſenſit Abb. in c.fraternitatis.nu.7.cum ſeq.de cleri. non reſid.

Quod primo loco fallit,ſi ex qualitate ſcribẽtis appareat aliud,ex quo generalitas illa in apertum poſſit referri,vt ſi ille, de quo ſcribebat erat factor, ſeu inſti-
4 tor ſcribentis in aliqua mercatura: † nam tunc vr̃ dicere, vt ei adhibeat fidẽ in negotio illius mercaturæ, ita inquit Bar. in d.l.Lucius. vbi ait de hoc eſſe facti ſpeciem memoria dignã in l.cuiq; §. ſed & cũ fullo. ff.de inſtit.verſ.planè.& placuit Ang.in l.Titia. ff.de verb. obli.Vnde Boer.in d.q.282.nu.2.dicere ſolebat, ꝙ illi, ad quos huiuſmodi literæ mittuntur, debeant magis, ac etiam magis exquirere, quando ſerui domini, qui longo tempore ſeruierunt, forte expulſi, dicunt verboſe à dominis pecuniatum cauſa petendarum miſſos,quia vt dicit Bal. in verſi. deinde quæritur. nu.13.
5 in rub.C.de cõſti.pec.† ꝙ non omni qui loquitur credendum eſt.& placuit Bar. in l.eum qui, cum l. ſeq.ff. commod.& confirmauit contex. in c. cũ ex iniuncto. de hære.ſed ſecus,ſi famulus dicat aliquid,quod ſit ve-
6 riſimile, & vtile mittenti, † quod credi poſſit, vt ait Ang.in l.argenti. ff.commod. arg. l.qui hominem.§. ſi nullo mandato.ff.de ſolu.vt refert Boer.in d.q. 282. num. 4.

Secũdò fallit,ſi in epiſtola dicatur,adhibere ei ple-
7 nam fidẽ ſuper me vel periculo meo: † nam tunc ſuper eo,quod poſtea actũ probant, & obligãt mittentem: iuxta ſententiam Bar.in d.l.Lucius.verſ.item fallit.de fideiuſſ. quod probat per l. ſi remunerandi. §. ſi quis mandauerit,in ñ.ff.mand.

Tertiò limita,qñ literæ ſunt magis ſpeciales,quam
8 ſupra dictum eſt,† vt ſi dicatur, huic,qui nobis has reddidit, q de negotijs plenè eſt inſtructus, vt noſtra ſeit voluntas adhibebitis plenam fidem: vel ſi dicatur ſuper tali negotio huic habebitis plenam fidem,vt latè ad id ſcripſit Bar.in ſæpe citata l. Lucius Titius.nu.1. verſ. quandoque, vbi vberius de hac materia diſſerit, quem vt conſulas,tibi auctor ſum.

9 Nam epiſtola commendatitia,† vt plurimum non probat,nec obligat ſcribẽtem, vt ſentit Bar.in d.l.Lucius.ff. de fideiuſſ. item clarius ait Bald. in l. ſi literas, nu.3. C.man. vbi inquit huiuſmodi literas potius eſſe
10 adulatorias,† q̃ diſpoſitiuas.idem dixit Bal. in l.ſi verò,§.cũ quidam.ff.eo. tit.mand. Vnde ſi quis propter epiſtolam patris,vel domini,qua filius,vel ſeruus alte-
11 ri cõmendatur,pecuniã mutuet filio,vel ſeruo, † non tenetur ſcribẽs illius mutui nomine actione, ꝙ iuſſu, per l.ſi.C.quod cum eo,&c. & nominatim id tradidit Crau.de antiq.temp.§.vidimus,& abundè nu.42.par. 1.& animaduertit idem Boer.in d.q.282.nu.1. & 2.cũ ibi deductis.vbi comparat epiſtolas commendatitias cum epiſtolis credentialib.

Contra verò epiſtola exhortatiua, quam appellãt,
12 † probat conſenſum ſcribẽtis ſibi præiudicialẽ,vt extat de hoc exemplũ in ea hypotheſi, ſuper qua cõſultus rñdit Soc.in conſ.291. poſt nu.12.verſ.3.principaliter,lib.2. quẽ refert & ſequitur Crau. de antiq. temp. §.vidimus,& abundè.nu.43.vbi tñ ipſe Crau. videbitẽ hoc dictum reſtringere tantum in fratre, & parentib.
13 † vt ibi per eum,quia in illis preſumitur potius donãdi animus ratione coniunctionis ſanguinis. ex l. ſi ſeruus communis.ff.de don.inter vir.& vxo.

CONCLVSIO DCXXX.

ARGVMENTVM.

Epiſtola Pontificis Maximi, Regis vel alterius Principis, an probet etiam contra tertium.

SVMMARIVM.

1 *Epiſtola Pontificis Maximi, Regis, vel alterius Principis, probat ẽt contra tertiũ,cũ huiuſmodi literæ factæ ab habentibus poteſtatem legis condendæ,habeant vim legis.*

2 *Epiſtola Pont. Maximi, Regis, vel alterius Principis, pbat etiam contra tertium, dummodo ita res ſe habeat de conſuetudine,vt indiſtinctè literis huiuſmodi credatur.*

1 Epiſtola Pont.Max.Regis vel alterius Principis probat † etiam contra tertiũ: nam huiuſmodi literæ ab habentibus poteſtatem legis condendæ factæ, habent vim legis, ita concludit Bal.in l.exemplo.col.fin.verſ. quæritur hic,nu.4.C.de probat.cui cõuenit Ruy.cõſ.121.nu.11.vol.4.nec aliter ſenſit Iaſ.in conſ.148.num.3.vol.4.cum allatis, vt & ſupra dicebamus in concluſ. Epiſcopi epiſtola in quarta limitatione.

Limitat tamen hanc concluſionem Dec.in c. poſt
2 ceſſionem,nu.48.de probat.dummodo † ita res ſe habeat de conſuetudine, vt indiſtinctè literis huiuſmodi credatur.& hoc dilucidè voluit contex. in ca. cum dilectus.ſub fin.ext.de fid.inſtrum.

CON-

CONCLVSIO DCXXXI.

ARGVMENTVM.

Epiſtolæ mercatorum, ideſt literæ cambij an probent, & obligent.

SVMMARIVM.

1 *Epiſtolæ mercatorum, ideſt literæ cambij non ſolũ probant, ſed obligãt, ſi materia patiatur, & loquatur diſpoſitiuè.*
2 *Literæ cambij ſi loquuntur enunciatiuè probant, ſed non obligant.*
3 *Mercator ſi ſcribit alteri mercatori, vt talis ſoluat tali centum pro totidem, quæ recepit ab eodem huiuſmodi literæ cambij probant receptionem ipſorum centum aduerſus ſcribentem illas.*
4 *Literis ſigillatis, maximè contra ſigillantem, creditur de cõſuetudine.*
5 *Literæ cambij probant quo ad illos, quibus miſſæ ſunt.*
6 *Literæ cambij probant contra illos, qui publicè tenent ſtationes, ſeu banchas quos nummularios vocamus.*
7 *Mercator qui fecit literas cambij alicui, an poſſit reuocare, antequam pecuniæ ſoluantur.*
8 *Mercator an teneatur reſtituere pecuniam, ſi literæ amiſſæ ſint, antequam illis redditæ fuerint, cui deſtinatæ ſunt.*
9 *Ad quem ſpectat periculum, poſtquam mercator, ad quem diriguntur literæ acceptauit literas cambij, & poſt acceptationem efficitur non ſoluendo, vel aufugit.*

1 Epiſtolæ mercatorum, † ideſt literæ cãbij, vt noſtri nominant, non ſolũ pro
bant, ſed ẽt obligant, ſi concurrant hæc duo, hoc eſt,
quod materia patiatur, & loquatur diſpoſitiuè, nã ſe
cus eſſet ſi loqueretur enunciatiuè: quoniã tunc pro-
2 bant, ſed non obligant: ita ait Bal. in rub. C. de conſti.
pecu. col. 2. nu. 12. vnde dicebat Spe. tit. de obli. & ſo-
lut. §. prænotandum, verſ. pone mercator quidã. nu. 8.
ꝙ ſi quis mercator alteri mercatori ſcripſerit, vt talis
ſoluat tali centum pro totidem, quæ recepit ab eodẽ
3 † huiuſmodi literas cambij probare receptionẽ ipſo-
rum centum aduerſus ſcribentem illas: ſic etiã mihi
probat Menoc. de arbi. iud. caſ. 94. nu. 24. dum ad id
teſtatẽ Card. Zabar. in cõſ. pen. col. 1. quẽ ſequutus eſt
Boer. q. 333. nu. 8. vbi ait literas huiuſmodi plenã fa-
cere fidem. Et aduerſus eum habet actionẽ, ſecundũ
quoſdã de conſtit. ſiue fiat conſtitutio inter abſentes,
ſiue inter præſentes, vt declarauit Spe. vbi ſup. nu. 8.
d. ver. pone mercator, l. qui autem. in fin. & l. ſeq. ff. de
conſti. pen. Imo dicunt quidam dari negotiorũ geſto
rũ actionẽ, per l. ſi pupillus. §. ſi is. ff. de neg. geſt. & ip-
ſe Spe. ibi. dari quoq; cenſet poſſe condictionẽ ex mo
rib. aut ex conſuetudine, per l. 2. C. de cõſti. pec. in fi.
4 † De cõſuetudine enim creditur literis ſigillatis ma-
ximè contra ſigillantẽ, vt ibi ait Spec. & Nic. Boer. in
5 decis. 333. nu. 8. ait, ꝙ ẽt probant † quoad illos, quib.
miſſæ ſunt, vt teſtatur Zabar. conſ. 153. poſt prin. verſ.
item quod dicit is. Quinetiã illud inſuper addit Boe.
vbi ſup. procedere, vt & probent cõtra illos qui publi
cè tenẽt ſtationes, ſeu banchas, vt ipſe ait, quales ſunt
6 illi, † quos nummularios ꝓpriè vocamus, q̃a tũc ple-
nã faciunt fidem, etenim ſicuti fides habetur eorũ li-
bris quo ad oẽs, vt arg. eorum, quæ notat Bar. in l. 2. §.
diuus. ff. de iur. fiſci, ſic eorum epiſtolis; quoniam illę
de conſuetudine eorũ in libros referuntur, & idẽ de-
cidit Boer. remiſſiuè in decis. 282. nu. 7. cum ibi dedu
ctis, & iũdit Bal. in conſ. 190. incip. Sẽpronius Man-
fred. vol. 2. & in cõſ. 348. factæ fuerũt per Bononiẽſ.
vol. 1. & in rub. C. de conſtit. pecu. col. 2. num. 12. verſ.
modo quæro circa literas mercatorum, & conſultum
7 eſt ab Ang. in cõſ. 370. An vero mercator, † qui fecit
huiuſmodi literas alicui poſſit reuocare, antequam
pecuniæ ſoluantur, te docebit idẽ. col. 2. nu. 12. ver. ſe-
cundo circa hoc quæro. Bal. in d. rub. C. de cõſti. pec.
& quid ſi huiuſmodi literæ amiſſæ ſint antequam illi
8 redditæ fuerint, cui deſtinatę ſunt, † an talis mercator
teneatur reſtituere pecuniã conſulas eundem Bal. in
l. inſtrumenta. col. vlt. in fi. C. de fideicom. Et ad quẽ
ſpectet periculũ poſtquam mercator ad quẽ dirigun
9 tur literæ acceptauit literas cambij, † & poſt accepta-
tionem literarũ efficiatur nõ ſoluendo, vel aufugiat,
adeundus tibi erit hoc explicans Iaſ. in l. admonẽdi,
nu. 153. ff. de iureiur. referens Bal. hoc enodãtem in l.
pro debito. nu. 2. C. de bon. auth. iud. poſ. & nos infra
explicabimus in concluſione literæ cambij, quo in lo
co latius hæc diſcutienda reſeruo.

CONCLVSIO DCXXXII.

ARGVMENTVM.

Aequalitas an ſemper in ſocietate præſumatur reſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Aequalitas ſemper in ſocietate ſeruata præſumitur.*
2 *Aequalitas quomodo debeat in ſocietate ſpectari.*
3 *In ſocietate ratio habenda eſt bonitatis, & non numeri.*
4 *Pater in dubio præſumitur voluiſſe inter filios æqualitatẽ ſeruare, cum eos, æque amare creditur.*
5 *Aequalitas pretij, & bonitatis non debet præſumi in rebus, quando ex ſola rerum inſpectione facilè decernitur differentia.*
6 *Aequalitas aſſertionis, & charitatis præſumitur in perſonis legatarijs, quando ſumus in dubio, & quando aliter non appareret de meritorum diuerſitate.*

1 Aequalitas ſemper in ſocietate † præſumitur ſeruata, vt ad id viſus eſt reſpondiſſe Vlpia. in l. ſi nõ fuerint. ff. pro ſoc. cuius reſponſum decidendo probauit Affli. decis. 48. nu. 2. & 4.

Quomodo autẽ æqualitas debeat in ſocietate ſpe-
2 ctari, † an ex numero rei in ſocietatẽ datæ, an verò nõ
habeatur ratio numeri, ſed bonitatis, id te docebit idẽ
Affli. in d. decis. 48. nu. 4. vbi ait rationem habendã bo
3 nitatis, † & non numeri in ſocietate; vbi hoc pluribus
argumentis comprobat. Cuius opinio videtur verior,
cum certũ ſit poſſe ſocietatẽ inire pro æqualibus par
tibus, & lucri, & damni, ẽt ſi alter tantum operã præ-
ſtet, nam vt inquit I. C. in d. l. ſi non fuerint interdum
hominis tam pretioſa eſt opera, vt omnibus rebus in
ſocietatem datis præualeat, vt eſt etiam cautũ à Pau.
in l. ſi Mutius ff. pro ſoc.
4 Et ita etiã in dubio præſumitur pater † voluiſſe in-
ter filios æqualitatem ſeruare cũ eos æque amare cre
datur, vt auctor eſt Bar. in l. cũ pater plurib. ff. de lega.
2. quem refert, & ſequitur Soc. iun. in conſ. 160. circa
præſentem. nu. 24. vol. 2. & in conſ. 83. Multa, & varia.
nu. 27. vol. 3.
5 Contra verò † æqualitas pretij, & bonitatis non de
bet præſumi in rebus, quando ex ſola rerũ inſpectio-
ne facilè decernitur differentia, vt ſcriptum reliquit
Iaſ. in l. ſi ita ſcriptum nu. 34. ff. de leg. 1. & l. ſi irruptio
ne. in fi. ff. fin. regun.
Quod poſtremũ limitabis non procedere in perſo
nis legatarij; quia quando ſumus in dubio, præſumitẽ
6 inter eas † æqualitas aſſertionis, & charitatis, ex l. ſi
quis ſeruũ. §. ſi inter duos, in verſ. duo eiuſdẽ nominis
amici teſtatoris, ff. de leg. 2. vt aſſeruit Iaſ. vbi ſup. in
d. l. ſi ita ſcriptum, d. nu. 34. ſub ſi. de leg. 1.
Id etiam intelligas quando aliter non apparet de meritorum diuerſitate, iux. l. nec adiecit. ff. pro ſoc. & affirmauit Iaſ. in loco prox. cit.

Digitized by Google

CONCLVSIO DCXXXIII.

ARGVMENTVM.

Equus venditus, & intra triduum mortuus, eiq́ue repertum cor putridum, atq; ſubrancidum, an præſumatur tempore vêditionis morboſus, & ideò vêditorê teneri.

SVMMARIVM.

1 *Equus venditus, & intra triduum mortuus, cui repertum ſit cor putridum, atque ſubrancidum, præſumitur tempore venditionis morboſus, & ideo venditor tenetur.*
2 *De præſenti præſumitur ad præteritum.*
3 *Equus cenſetur periſſe ex vitio morbi ante venditionem contracti.*
4 *Medicis, & Mariſcalchis ſtandum eſt tanquam peritis in arte.*
5 *Quando, & an quis præſumatur mortuus ex morbo præcedente, vide remiſſiuè.*
6 *Probatio incumbit dicenti equum mortuum propter herbam malam, vel medicamenta mala.*
7 *Equus in dubio potius mortuus præſumitur ex morbo quam ex alia cauſa, quotieſcunque illico, & ex celeritate moritur. Intellige, ut num. 8.*

Equum venditum, & intra triduum mortuum, eiq́ue repertum cor putridũ
1 atque ſubrancidum † præſumi tempore venditionis morboſum, & ideò teneri venditorem tradidit Alc. de præſumpt. præſ. 26. reg. 2. nu. 10. Hoc enim tritum illud axioma confirmat, quod à noſtris circunfertur,
2 hoc eſt † de præſenti præſumi ad præteritum, ex l. ex perſona. C. de prob. & l. 1. §. ſi magiſtratus. ff. de magiſtrat. conuen. atque l. ſi hi qui adulterij. C. de adult. & de equo affirmat Io. And. in addit. ad Spec. in titu. de empt. & vend. §. nunc dicendum reſtat. verſ. 1. quem refert, & ſequitur Ang. in l. ſciẽdum. ff. de verb. oblig. & Alex. latè in l. ſi quis cum aliter. nu. 23. & 24. ff. de verb. oblig. & quod etiam ſupra tetigimus in Cõcluſione Animal, vbi vberius de his diſſeruimus, & in terminis docet Hip. Bonacoſſ. in ſuo tract. de equo. q. 85. per totum. teſtem aſſerendo Abb. in c. iuſtum. de
3 rer. permuta. † quoniam ex vitio morbi ante vẽditionem contracti cenſetur periiſſe, vt innuere viſus eſt Caius in l. ſi verò. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſd. cog.

Limitabis, & intelliges concluſionem veram eſſe,
4 niſi aliter per Medicos, † & Mariſcalchos iudicatum fuerit, quibus ſtandum eſt, tanquam peritis in arte: vt liquet ex Gordian. Imp. reſcripto in l. ſemel. C. de re milit. lib. 12 quod aſſeruere DD. & Barto. in procem. fforum. & Bart. in l. 1. de ventre inſpicien. Vnde tunc venditor non tenebitur. vt ſi equus comederit herbas venenatas, vel quia nimium iter faciendo oppreſſus fuerit: ita reſpondit Alex. in d. l. ſi quis cum aliter. col. fi. nu. 24. ff. de verb. obl. & ſequitur Rip. in tract. de peſte, in vlt par. par. 83. nu. 186. & ita arbitratus eſt Bal. in l. 1. col. pen. nu. 12. C. de ædil. actio. quod & cõprobauit Ang. Aret. in §. in duplum. nu. 10. Inſt. de actio. cui ſententiæ proculdubio ſe ſubſcripſit Marſ. in l. ſta
5 tulib. n. 16. ff. de quæſt. † Et an & quãdo quis præſumatur mortuus ex morbo præcedente, conſulendus erit Alex. in d. l. ſi quis cum aliter, & fuſius hæc docẽrem adeas Rebuff. in ſua pract. benef. in reg. de infir. benefic. reſignan. verſ. de ipſa infirmitate deceſſerit, gl. 11.
6 Et dicenti † equum mortuum propter herbam malam, vel medicamẽta mala incumbit probatio: ſi credimus Bal. ita atteſtãn in vſib. feud. §. item qui dominum. nu. 3. quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi, vt refert, & ſequitur Bonacoſſ. d. q. 177. in fi.

Præſumitur autem in dubio potius mortuus equus
7 ex morbo, quàm ex alia cauſa. † quotieſcunq; illico, & ex celeritate moritur, vt atteſtatur Bal. in conſ. 499. Sic ad euidentiam. verſ. 2. hoc probatur. vol. 5. cui accedit Bonacoſſ. in d. tract. de eq. q. 213. hoc loco autẽ dicitur incontinenti mortuus, ſi intra triduum obijt. l. 1. C. de emẽd. ſeruor. vbi & gl. & dixit Bonacoſs. vbi ſup. & q. 84. teſtem laudat Marſ. in l. ſtatuliber. nu. 16.
8 ff. de quæſtio. quod intellige, † quando quis decedit ex cauſa occulta, quæ eſt in viſceribus. & inteſtinis, nec apparet aliquo modo liuor exterior manifeſtę ſuſpicionis: ſecus autem quando iudicio Mariſcalchi appareat vitium antiquitũs viguiſſe, ex l. quęritur, §. ſi autem vitio veſicæ. & l. qui clauum. verſ. iecur. & pulmo. ff. de ædil. edict. ad quod etiam conſulas Bal. in eo. conſ. 499. vol. 5. & in l. 1. C. de ædilit. actio. col. pen. ſub nu. 17. vbi teſtatur Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de emp. & vend §. ſciendum de illo qui ſimpliciter vendit bouem, & ibi ſentit quod eſt dictum de triduo. id vero fuſius agentem adeas eundem Bonacoſſ. d. q. 213. per totum, & eundẽ latè. q. 379. vbi proſequitur quatuor modos probandi equum fuiſſe ęgrotum, quæ etiã omnia doctiſſimè, vt aſſolet, proſequutus eſt iuris vtriuſq; prudentiſſimus Gaſp. Gab. in ſuo libell. de ędil. actio. c. 2. tit. de redhibitor.

CONCLVSIO DCXXXIV.

ARGVMENTVM.

Equum ſibi commodatum mortuum fuiſſe naturaliter, & non culpa commodatarij quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Ad probandũ equũ ſibi cõmodatũ mortuum fuiſſe naturaliter, & nõ culpa commodatary, quid probare oporteat.*
2 *Non ſatis eſt ruſticis, ut pelle, & coriũ dominis ſuis ferãt ad probandum beſtias eſſe mortuas abſq; eorum culpa.*
3 *Equus etiam ſi probetur mortuus, ſi non probatur, quo pilorum genere ſit ueſtitus, non leuat onere probandi probare debentem.*

Ad probandum equum ſibi commodatum mortuum fuiſſe naturaliter, & non culpa cõmo-
1 datarij, non ſufficit oſtẽdere corium. ſed opus, eſt, † q̃ probet illum eſſe mortuum, nec ſatis eſt probare viſũ fuiſſe iumentũ in domo ſua mortuum, niſi etiã probetur illud fuiſſe ei datum per dominum, aut ſocium per ea, quæ dicit Io. And. in c. auditis, de præſcrip. vbi dicit ſe in Ciuitate Bononiæ ita ſeruaſſe, & obtinuiſſe, contra quendam Bidellum habentem equum cõductitium, vt ſe conferret ad certum locum, qui probauit per comitem itineris; equum quo vehebatur naturaliter vita fuiſſe functum. nam dicit Io. And. præcitato loco, quod cum non probauerit eũ eſſe equum quem conduxerat, quod probare debebat per ſigna, & ſtigmata, huiuſmodi probationem non eſſe ſatis: prout eũ ſic refert Alex. in conſ. 118. in cauſa, & lite inter Peregr. nu 4. verſ. benefacit, quod not. Io. Andr. lib. 1. & in cõſ. 119. viſo proceſſu ſuper cauſa. poſt nu. 3. verſ. pro hoc adduco. cod. lib. 1. & in conſ. 33. viſo themate, & inſtrumento. nu. 3. verſ. facit quod no. Io. And. vt etiam refert, & ſequitur Hipp. Marſ. in rub. C. de probat. poſt nu. 458. verſ. & facit etiam notabile dictum, eandem deci. Io. And. refert Iaſ. in l. eum qui. §. in popularib. col. vlt. num. 21. verſ. ſecundo per prędicta. ff. de iureiur. & in l. nam hoc. in 3. col. nu. 12. verſ. nono ad iſtam regulam. C. vnde leg. vbi videtur velle impugnare Io. And. ſed tandem reſidet cũ eo, & tenet in l. 2. in fi. nu. 20. C. de bono. poſſeſ. ſecundum tabul. idem placuit Dec. in conſ. 9. col. 3. ſub nu. 3. verſ. vnde identitas, & videas Fely. in c. cum Ioã. in 3. col. de fide inſtrum. & ait etiam Caſtren. in leg. ſi legatur,

§. ſpe-

4 §.ſpecies.vbi & Bal.ff.de leg.1. † nõ ſatis eſſe ruſticis, vt pellẽ & coriũ dñis ſuis ferant, ad probandum beſtias eſſe mortuas abſq; eorum culpa, neque hac in re prætermittã Bal.in l.3.in fi.C.de Epiſc.aud. vbi de ruſtico meminit, qui equum cũ in paſcuis habuiſſet, nocte quadam lupus eũ comedit, & eundem Bal. in l.ſi paſcenda.num.2.C.de pact.atq; Dec.in repet.l.ꝙ te.col.2. nu.9. ff.ſi cert.pet. quæ latè proſequit Caſſa. in conſuet.Burg.rub.4.§.23.col.2.nu.62.verſ. & nunquid ſufficiat: vbi hæc ferè omnia habentur, & hoc eſt quod ſpeciatim tradit nouiſſimè Bonacoſſ.in ſuo tract.de equo.q.425.per totum.dum teſtem ad id adducit Gram.conſ.ciuil.1.nu.12.

5 Amplia id procedere, † ẽt ſi probetur equus mortuus. nam ſi non probetur, quo pilorũ genere ſit veſtitus, non leuat onere probandi probare debentẽ, vt auctor eſt Abb.in c.auditis.nu.25.de præſump.vbi & gl. & ibi Io. And. ait ſe hoc in vſu forenſi obſeruare, vt teſtatur Alex.in conſ.vlt.vol.7.ſub nu.3.& Bonacoſ. vbi ſuprà,q.19.per totum.

CONCLVSIO DCXXXV.

ARGVMENTVM.

De modo probandi equum fuiſſe furto ſubtractum.

SVMMARIVM.

1 *Equum fuiſſe furto ſubtractum quomodo probetur.*
2 *Quæ probatio ſatis erit ad obtinendum, ſi equus furto ſubtractus, vel detentus vẽdicetur ab aliquo, qui ſe equi dominum aſſerit, & contra obijciens contendit equum eſſe ſuum & non illius, & vterque probet per teſtes de dominio, & poſſeſſione equi.*
3 *Iudex debet omni ſuo conatu etiam per ſubtilitatem iuris inueſtigare veritatem.*
4 *Quid inter alia curare debeat iudex, vt dijudicetur cuius ſit equus, de quo controuertitur.*
5 *Iudex poteſt ex ſignis, & ſtigmate animali impreſſis facilè quid dijudicandum ſit cognoſcere.*
6 *Animal ſi dicatur natum ex equa, & habeat ſigna in pedibus ſicut mater, vel colore pili matrem referat, ex ſimilitudine matris inueſtigatur veritas.*
7 *Coniectura, qua iudex poterit habere indicium de matre equi, de quo lis vertatur.*
8 *Quæ liquido probari non poſſunt, probantur per præſumptiones, & indicia.*
9 *Probabiliorem rationem, atque validiorem aſſerenti magis creditur.*

1 Equus qui fuerit furto ſubtractus, probabit, † probando prius dominium equi, & ꝙ fuerit potius viſus, & repertus in poſſeſſione alicuius quodq; equus paulo ante viſus ſit in equitio furtũ paſſi & demũ ibi minimè repertum, & ꝙ equitiũ fractum ſit, præſertim ſi ſolus viſus ſit, ſiq; ſit homo, qui malè audiat, ex l.inciuilem, C.de fur. vt ſcriptum reliquit Foller.in pract. ſua crim. par.1. tit. capiat informationem, ſub nu.11.pag.18.quem quaſi verbotenus refert Bonacoſſ.d.tract.de equo. q.81. per tot.atque reſpondit Barb.in conſ.53.vol.1.circa prin.

Verũ ſi huiuſmodi equus furto ſubtractus, vel ab alio detentus vendicetur ab aliquo, qui ſe equi domi-
2 num aſſerat: † contra vero obijciens contendat equũ eſſe ſuũ, & nõ illius, & vterq; probet per teſtes de dominio, & poſſeſſione equi, ac iſtiuſmodi equũ natũ eſſe ex equa, q̃ domi ſuæ alebat, quæ nam probatio iſtorum ſatis erit ad obtinendum? Hanc quæſtionẽ dixit quotidianã Paris de Put.in tract.ſindic. verſ. ꝓbatio. & illã refert Bonac.in d.ſuo tract.q.39. non tamẽ aperit quid ſit rñdendum, reijciens ſe ad dicta Par.de Put. Vnde ipſe Paris vbi ſup.reſpondens ait, vt ſi quæſtio vertatur inter actorem & reum, ſit pro reo pronũciandum: quia quando iura ſunt obſcura, reus abſoluitur, Inſt.de interdict.§.commoda. & per not. in ca. ex literis, & c.in præſentia, de proba. ſecundum And. de Iſern.de prohi.al.&c.

Verùm cum hic ambo iſti competitores equi ſint
3 actores, aliter dicendũ eſt. † Et iudex debet omni ſuo conatu, ẽt per ſubtilitatem iuris, inueſtigare veritatẽ, l.2.& ibi gl.& Bar.ff.de eden. vt ẽt tradit glo.in auth. de tabel.in prin.& in c.cũ Ioannes, de fid.inſtru.& in l.teſtiũ, ff.de teſtib. Curabit igitur inter alia iudex, vt
4 ad ſe deducatur equus, † quem per aliquod ſpacium faciet deducere, quo perducto eundem mittet ad illã partẽ ciuitatis, in qua dr̃ equus nutritus: quem ſolutũ, atque liberum, curabit, vt viam ingrediatur, per quã itur ad domum vnius ex dominis, quod ſi intrauerit domum vnius ex illis, erit præſumptio equum illius eſſe, in cuius domum ingreſſus eſt, argu.l.naturalem, §.ſeruum, circa fi.verſ. in ijs autem animalibus.ff. de acq.rer.dom.& §.pauonum.Inſti. de rer.diu.

5 Poterit ẽt iudex † ex ſignis, & ſtigmate animali impreſſis, facilè quid diiudicandum ſit cognoſcere, arg. l.2.ff.de ſer.fug.in fi.verſ.not.autem.& arg.eius quod dr̃, aliquid eſſe illius, cuius ſigno inuſtum eſt, ex l.ſtigmata, C.de fabr.lib. 10. & ita inſignitè docuit Anto. Corſet.in ſing.in verbo, teſtis. 19.incip. dictum teſtis aſſerentis.nu.2. & 3. quod etiam memini, mè ſupra attigiſſe in concluſione Balla. & in conclu. Auis. & explicabitur inf.in concluſione ſignum.

6 Præterea † ex ſimilitudine matris inueſtigatur veritas: vt ſi dicatur animal natum ex illa equa, & haberet ſigna in pedibus ſicut mater, vel colore pili matrẽ referret: nam ſæpe ſolet filius ſimilis eſſe parẽtib. l.quòd ſi nolite, §.quæ mancipia.ff.de ædil.edict.

Probabitur ẽt alia coniectura: nã iudex ad ſe adducendam imperabit equam, cuius filius dicitur fuiſſe
7 equus, pro quo tota lis vertitur, † & faciet, vt ſibi inuicẽ occurrant, ꝙ ſi equa, cũ viderit equum adhinnierit, vel equus, clarum erit indicium ipſam equũ illius equi matrem eſſe, & equum filium eiuſdẽ, vt rerũ naturalium curioſi indagatores aſſerunt. in his enim caſibus ad indicium peritorum confugiendum eſt, iuxta notata per DD.& Bar.in l.1.ff.de ven.inſp.

8 In his ergo, quæ liquidò probari non poſſunt † probantur per præſumptiones, & indicia. arg.l. non oĩs. §.à Barbaris, ff.de re militari. & obſeruauit gl. in l. 1. ff.de prob.atque animaduertit Cy. in l.1.de ſica. Videat etiã iudx, an teſtes rationem ſeu dicti reddant,
9 † etenim probabiliorem rationem, atque validiorẽ aſſerenti magis creditur: vt tradidit Alexan.in conſ. 103.viſo proceſſu inter incentium, per tot. volu.7. quem refert Bonacoſ.in d.tract.de equo.q.22.

CONCLVSIO DCXXXVI.

ARGVMENTVM.

Equum mortuum eſſe in bello, vel in itinere, quo pacto probetur, & equus an in dubio præſumat bolſus, & an habens caput redimitum frondibus, vel alio ſigno venalis ſit.

SVMMARIVM.

1 *Equũ mortuum eſſe in bello, uel in itinere probabiť ſcriptura cum iuramento eius, cui equus fuit accommodatus.*
2 *Equum mortuum eſſe in itinere, vel in bello, probatur per inſtrumentum factum coram teſtibus.*

Legato facto vnius equi, cum plures teſtator haberet equos præſumitur intellexiſſe de illo, quo frequentius vtebatᷓ.

4 *Equus in dubio præſumitur bulſus quando duo teſtes deponunt, & probant eſſe bulſum, & alij deponunt nō eſſe.*

5 *Equus probatur bulſus quando teſtes, qui deponunt talem eſſe, ſunt in arte periti.*

6 *Dubium facti decidi debet ſecundum naturalem æquitatē.*

7 *Equum venalē eſſe indicium illud eſt, ſi habet caput redimitum frondibus, vel alio ſigno.*

8 *Equus meo mandato emptus præſumitur emptus pecunia mea, etiam ſi non ita confeſtim numerauerim pecuniā, & tu tibi emeris, & tuo nomine.*

9 *Quæcunque ad equum pertinent, & omnes caſus contractus, qui circa equum contingere poſſunt, vide remiſſiuè.*

1 Equum mortuū eſſe in bello, † vel in itinere, probabitur ſcriptura cum iuro eius, cui equus fuit cōmodatus, ſic docuit Bal. in rub. C. de fid. inſtr. col. 3. poſt nu. 7. ver. ſed Nicolaus, vel per inſtrm; quod plerunque quis ſibi conficiendum curauit, vt probare poſſet iſtiuſmodi equum ibi mortuū eſſe: quod aſſeuerauit Iac. Belui. in auth. vt liceat
2 mat. vel aui. §. fi. vbi & Bar. † quod ſanè inſtrm debet fieri coram teſtib. Idem ſi legatus dicat equū ſibi fuiſſe in itinere mortuum: nam de morte producta ſcriptura à quocunq; facta, etiam ſi illa non faciat ſemiplenā probationē: ſtatur hoc caſu iuro: ita ait Caſſan. in term. in Burg. cōſue. rub. 1. §. 5. col. 2. verſ. 21. caſus, ꝙ idē cōfirmauere Abb. & Fel. in c. auditis, de præſc. ſub nu. 25. & Bonac. in d. tract. de equo. q. 16. per tot.
3 Ad hæc vt & illud de equo adijciā, † legato facto vnius equi, cum plures haberet teſtator equos, præſumitur intellexiſſe de illo, quo frequentius vtebatᷓ, iuxta ſnīam Bal. in l. 1. poſt nu. 4. verſ. ſed quid ſi teſtator, C. de ver. ſig. & inquit Bonac. vbi ſup. q. 400. per tot.
4 Superioribus & illud optimè reſpondet: † etenim æquus in dubio præſumitᷓ bulſus, quando duo teſtes deponunt & probant eſſe bulſum, alij verò deponāt non eſſe bulſum: ita loquutus eſt Alex. in conſ. 148. Excellentiſſime domine Vicarie. num. 4. lib. 2. & Bal. in auth. omnes peregrini, nu. 8.
Iſtud intelligas velim, tum maximè locū habere,
5 qn̄ illi teſtes, † qui deponunt equum bulſum, fuerint in arte periti: ita ſndit Alex. in d. conſ. 148. nu. 4 dicētes ita ſe equum cognouiſſe cum viueret, & cū mortuus excoriatus & deglubitus fuerit: vt ibi per eū: & hoc pertinet ad illam quæſtionē: nam ſi lege municipali ſit cautum: ne equus redhibeatur, niſi ſit bulſus, duo teſtes deponunt illū eſſe bulſum, alij inficiantur. Ius autem cōe dicit omne vitium occultum redhibēdum: quæntur quid iuris: & reſpondit Bonacoſſ. in tract. de equo. q. 17. in dubio præſumi, in cauſa potius
6 redhibitionis, † quia dubium facti decidi debet ſecūdum naturalem æquitatem: vt ait Alex. in d. conſil. 148. num. 4. atque Bal. in d. auth. omnes peregrini. C. communia de ſucceſſio.
Iſtis præterea ꝙ ſequitur adiungas: nam equus in
7 foro, † ſi habeat caput redimitum frondibus, vel alio ſigno. indiciū illud erit, equum eſſe venalē. ita proditum eſt ab eodē Bonacoſ. vbi ſup. q. 308. ad quod teſtatur Rofred. de conſt. ſi qui deſideria. col. 2.
Poſtremò huic materiæ id ſuperpōdij loco velim addas: nam equo meo mandato empto, etiam ſi non ita cōfeſtim numerauerim pecuniam, & tu tibi eme-
8 ris, & tuo noīe, † præſumitᷓ emptus pecunia mea, cum à principio ita inter nos fuerit actū: ſic docuit nūcupatim Bar. in l. 4. §. vnde queri pōt. ff. mand. per illum tex. Bar. ſeq. Iaſ. in §. ſequēs. nu. 35. Inſti. de acti. & refert & ſeq. Hipp. Bonacoſ. in ſuo tract. de equo. q. 170.
Hinc verò habes limitationem ad concluſionem emptio ex pecunia emētis, ad primam ampliationē, quam tene menti contra fraudes quæ fiunt tota die: vt ait Bar. vbi ſupra.

9 Reliqua autem omnia † quacunq; ad equū pertinent, oēs denique caſus, contractus, qui circa equum cōtingere poſſunt, videas ſingillatim apud Bonacoſ. in ſuo tract. de equo. qui illam materiam tractat per 550. quæſtiones, ad quem lectorem reijcio.

CONCLVSIO DCXXXVII.

ARGVMENTVM.

Erroris communia.

SVMMARIVM.

1 *Errorem allegans probare debet.*

2 *Error debet liquido probari, nec ſufficit iuramentum in defectum probationis.*

3 *Error poſt concluſionem in cauſa non poteſt probari ſi ſit pernicioſus.*

4 *Error triplex eſt, iuſtus, iuſtiſſimus, & iniuſtus.*

5 *Error iniuſtus eſt in proprio facto.*

6 *Error iuſtus eſt in facto proprio, ſed ſuaſione aduerſarij.*

7 *Error iuſtiſſimus eſt in facto alieno.*

8 *Error iuſtiſſimus eſt ex accidētia rei, & ex publica forma.*

9 *Errantibus in facto facilius ſubuenitur, quam errantibus in iure.*

10 *Errantibus in facto ſubuenitur, quando agitur de amittendo lucro iam quæſito, & quando error in facto proprio eſt probabilis.*

11 *Errantibus in iure non ſuccurritur.*
Error iuris impedit præſcriptionem, ibi.

12 *Error iuris non excuſat a condemnatione impenſarum, nec dicitur præſtare iuſtam cauſam litigandi.*

13 *Error iuris non excuſat a vitio nullitatis.*

14 *Error iuris difficilis eſt ad probandum.*

15 *Errorem probandi eius munus eſt, qui contendit ſe aliquid negaſſe per errorem.*

1 Errorem alleganti † incumbere onus probandi reſponſum eſt à Cur. Sen. in conſ. 48. nu. 4. ꝙ axioma à pleriſq, ferè ſcribentib. eſt comprobatum, & in primis à Vital. in tract. clauſ. verſ. in errore ductus. nu. 64. ab Ang. in l. non fatetur. nu. 1. de confeſ. ab Arc. in conſ. 112. num. 2. à Port. in conſ. 96. nu. 12. à Bal. in l. creditor. §. Titius. nu. 3. ff. de ſolutio. ab Imo. in l. Titius. nu. 3. de teſta. & à Boſſ. in
2 praxi crim. tit. de confeſſ. nu. 72. † quod adeo receptū eſt, vt & debeat liquidò probari: nec ſufficiat iurm in defectū probationis: vt doctiſſimè concludit Bald. in l. Imperator, la 1. col. 2. poſt nu. 2. verſ. ſed an potuit, ff. de ſtatu homin. quem refert & ſequitur Dec. in l. ſi librarius, nu. 4. ff. de reg. iur.
3 Verum is, cui errorem probandi onus incūbit, † diligenter aduertat, poſt concluſionē in cauſa errorem nequaquā poſſe probari, ſi ſit pernicioſus; vt aiunt Archi. & Io. And. Nouel. c. 2. de reſt. in integ. lib. 6. quos refert, & ſequitur Mathæ. ab Affl. in deciſ. 44. nu. 2.
4 Præterea † ne in hoc errore in errorē prolabamur, ſciendū eſt à noſtris triplicem ſolere tradi errorē, quorum primus dr̄ iuſtus, ſecundus iuſtiſſimus, tertius eſt
5 iniuſtus. Iniuſtus error eſt in proprio facto † nulla ſuaſione ductus, vt ſi intrauerim poſſeſſionem, ꝙ putarē mihi donatam: vt notatur in l. quanquam, ff. ad Velleia. Idem eſt in errore iuris, qui dr̄ iniuſtus error: ſic ait Paul. in l. nunquam, la 2. ff. de vſucap.
6 Iuſtus eſt in facto ꝓprio, † ſed ſuaſione aduerſarij: vt habemus ab eo. Pau. in l. ſi exiſtimans, ff. ꝓ ſolu. In-
7 iuſtiſſimus verò eſt ī facto alieno; † vt ſi ꝓcurator meus, qui emit pro me, tradat mihi; vt l. 1. ff. pro ſuo, & l. ꝙ vulgò. ff. pro emptore. Item hoc idem eſt ex euidentia rei, vt quia erat pupillus, & apparebat maior, l. 2.
8 §. ſi à pupillo, ff. pro emptore. † Itē ex publica fama, & opi-

& opinione.l.cũ quidam.§.ꝙ dicitur.ff.de acq.hęr.et. ſcripſit Bellam.in c.vigilanti.nu.48.de præſcr.ꝙ, & aſſeruit Bero.in c.de quarta.nu.20.eo.tit. & probauit. Io.Fab.in §.error.nu.1.Inſt.de vſucap.& confirmauit Vital.in tract. clauſul. in verbi non errore ductus.nu. 3. & de his tribus erroris formis meminit etiã Raph. Coman.in l.Celſius.nu.4.ff.de vſucap.Quæ quidẽ tres ſpecies reducũtur ad errorem facti, & ad errorem iuris.vt patet ex tot.tit.C.& ff.de iur.& fact.ign.

9 Errantibus ẽñ in facto † facilius ſubuenitur, quam errantibus in iure:q error dr̃ probabilis,& tolerabilis,
nam ẽt maſculis maioribus in facto ẽt proprio errantibus ſuccurritur,qñ agitur de damno vitando,vt voluit Accurſ.in l.cum de indebito,in verb.ignorantię. & ibi Bar.in prin.n.5.ff. de prob.& idem reperit Bar. in l.non fatetur.nu.8.ff.de confeſ.quod ẽt verum eſt,
10 † qñ agitur de amittendo lucro iã quæſito, vt auctor eſt Cur.iun.conſ.92.nu.11.quia datur æquiparatio.vt not. Bal.in l.cum te ſponſæ.C.de don.ante nupt. Bar. in l.non amplius.§.1.ff.de leg.1. & tradit Alex. in l.3. de dam.infect.quos ibidem refert idem Curt. iun. ſed tamen id intelligitur, quando error in facto proprio eſſet probabilis:ita declarat Dec.in l.1.col.2.in fi.nu. 8.C.de error.calc.& Cur.iun.in l.1.n.21.C. de fur. vbi loquitur de errore facti etiam in prudentiſſimis.

11 Errantibus aũt in iure † non ſuccurritur: ex l.bonorũ:vbi latè.DD.C.qui admit.&c.& hinc videmus, ꝙ error iuris impedit præſcriptionẽ; ſecùs in errore facti:vt reſpondit Paul.in l.nunquã,la 2.ff.de vſucap.& error iuris non excuſat à cõdemnatione impẽſarum,
12 † nec dicitur præſtare iuſtã cauſam litigandi, ſecùs in errore facti:ſic me docuere gl.& DD.in c.ſi.de dol.et contu.& cauit Abb.in conſ.78.Viſo toto proceſſu.in
13 fi.nu.2.lib.1.† Nec excuſat error iuris à vitio nullitatis: velutiſi teſtator in teſtamento dicat,ſe ideò nihil relinquere filio monacho,quia incapax ſit,nam teſtamentum redditur nullum,non obſtante errore hmõi; iuxta ſententiam Paul.de Caſtr.ita cõſulentis in conſ. 445.Præmittendum eſt.col.1.poſt verſ.ſuper nullitate verò.lib.2.quę omnia refert,& ſeq.Crau.conſ.188. nu.10.& 11.vbi latè.

14 Et huiuſmodi errorem iuris difficilè,† immò quodammodo ad probandum *aduerum* eſſe reſpõdit Rui. in conſ.128.nu.13.vol.2.

Certùm igitur eſt,vt hucuſq; diximus,errorem adducenti huic eſſe probandũ,at roget quis, cuius ſint partes hunc probandi?eius igitur munus eſt errorem
15 probandi,† qui contendit ſe aliquid negaſſe per errorem,vt aſſeuerauit Crau.in conſ.255.nu. 5. & ita tradidit Bar.in l.nemo fatetur.col.vlt.nu.10.ff.de cõfeſ. ſic etiam obſeruauit Cor.in conſ.250.col.fi.lib.4.vnde Crau.in d.cõſ.255. dicebat iſtiuſmodi debere probare rem aliter ſe habere:vt & dixit Iaſ.in l.ſi poſt diuiſionem.nu.3.C.de iur.& fact.ign.

Hæc habui,quæ breuiter,& pingui,vt aiũt,Minerua ad ſequentium concluſionum quandam explicationem traderem. Pluribus hæc fuiſſem proſequutus, ni vberrimè vidiſſem hæc pluraque alia diſcuſſa fuiſſe à Vital.Camb.in tract.clauſ.in clauſul.non errore ductus.cum ſeq.& à Bar.& ibidem ab auctore add.in l.non fatetur,vbi etiam ſcribentes omnes.de confeſſ.

CONCLVSIO DCXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Error in dubio an præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Error in dubio non præſumitur,niſi probetur.*
2 *Error probatur probando rem aliter ſe habere.*
3 *Error non præſumitur in facto proprio.*
4 *Error præſumitur probando rem aliter ſe habere, quando quis dicens ſe erraſſe extra iudicium, certat de damno vitando, alius de lucro.*
5 *Error non præſumitur, quando errans ex tali errore præſumeretur facturus.*
6 *Error præſumitur probando rem aliter ſe habere, ſi errauerit in iudicio circa præparatoria.*
7 *Error non præſumitur, niſi probarentur circunſtantiæ, ſi quis dicat ſe erraſſe circa deciſoria.*
8 *Error præſumitur etiam quando agitur de amittendo lucro iam acquiſito.*
9 *Error præſumitur probando rem aliter ſe habere, quando ſit proprius, ſed fuit circa factum alienum, licet nõ agatur de damno vitando.*
10 *Error potius præſumitur ad euitandam donationem etiã in facto proprio.*
11 *Error facti alieni præſumitũ probãdo rem ſe aliter habere.*
12 *Error proprius, qui fuit commiſſus circa factum alienũ præſumitur probando rem aliter ſe habere. In facto alieno tolerabilis eſt ignorantia ibi.*
13 *Error non præſumitur, ſi quis debuerit inueſtigare.*
14 *Ignorantia facti alieni non eſt tolerabilis, vbi eſſet publicũ factum in loco, in quo quis commoratus eſt.*
15 *Error nõ præſumitũ, niſi eſſet factũ iudicialiter indagatũ.*
16 *Error non præſumitur, qñ factum alienum eſſet ſæpius diſcuſſum per illũ, qui ignorantiam, & errorem allegat.*
17 *Error præſumitur, qñ quis fecit aliquid, in quo aſſerit vt error, & ad id perſuaſione aduerſarij fuit inductus.*
18 *Longinquitas tpis iuſtam errorẽ, ad ignorãdum inducit.*
19 *Error potius præſumitur in factis antiquis, quàm in recẽtioribus.*
20 *Error non præſumitur, quando factum eſſet obligatoriũ.*
21 *Error non præſumitur in facto inſigni, & graui.*
22 *Ignorantia non eſt tolerabilis de facto egregio, & notato.*
23 *Obliuio non eſt iuſta cauſa ignorantiæ, ſi quis ſemel non ignorauit factum alienum.*
24 *Error præſumitur ſi negotium ſit implicitum, & inuolutum.*
25 *In notario potius ſemper præſumitur error, quã falſitas.*
26 *Error potius præſumitur, quam dolus.*
27 *Error non præſumitur facto iterato, & duplicato.*
28 *Error licet præſumatur, tamen non iuuat, niſi allegetur.*
29 *Erroris præſumptio tollitur, ſi in actu poſita ſit clauſula, non errantis in aliquo, nec decepti.*

1 Error in dubio non præſumitur,† niſi probetũ: ita ſcriptum reliquit Ang.in l.errore.C. de teſta.ſic ẽt placuit Bal. in l.Imperator, la 1.in prin. ff.de ſtat.hom.quos refert Dec.in l. ſi librarius. nu. 3. ff.de reg.iur.quod & colligitur ex l.ſi poſt diuiſionẽ, C.de iur.& fact.ign.ſic,& confirmauit Cuma.in l.cũ proponebatur.nu.1.ff.de leg.2.& ibidem Bal. in prin. hoc idem placuit Alc.de præſumpt.reg.3.præſumpt. 21.nu.1.cui ſententię aſſentitus eſt Vital.de Camba.in trac.clau.clauſ.non errore ductus.n.20. vbi latiſſimè hanc materiam tract.fol.180. cum multis ſequentib.

2 Probatur aũt error,† probando rem aliter ſe habere:vt reſponſum eſt à Ruin.conſ.127.nu.19.vol.3.cũ ibi adductis:& docuit Bar.in l.non fatetur. nu. 10. de confeſſ.& habemus à I.C.in l.de ætate.§.fi.& in l. cũ de indebito.ff.de prob.& latè infrà in Concluſ.error probatur,diximus.

3 Intelligas concluſionem procedere † in facto proprio;in eo enim non præſumitur error,ex l.quanquã. ff.ad Velleian.& l.fin.ff.pro ſuo;vt decidendo ſcripſit Bellam.in deciſ.693.in caſu concluſ.tit.de confeſſ.& obſeruauit Bal.in l.error facti.nu.2.C.de iure. & fact. ign.atq; ſenſit Ruin.in d.conſ. 127. nu. 16.

4 Hoc poſtremũ limitabis locũ ſibi vendicare† qñ qs dicens ſe erraſſe extra iudiciũ,certat de damno vitãdo,alius de lucro;hoc nempè caſu probando rẽ aliter ſe habere,præſumitũ error,vt l.ſi poſt.C.de iur.& fact. ignor. & l.ſi me putem.ff.de cond. indeb. vt monuit

gl.in l.cũ de indebito,in verb.ignorantiæ.ff. de prob.
ſicuti ſi ſoluã aliquid tanquã debitũ , & repetã vt in-
debitum,& probem illam cauſam, gratia cuius ſolui
non eſſe veram,& hoc ſuffici:ſecùs verò,qñ ille q di-
cit ſe erraſſe,non certet de damno euitando,ſed ſit in
pari cauſa cum aduerſario,etenim tunc in facto pro-
prio non præſumit̃ error : vt patet ex iuribus ſuprà in
concluſ.in mediũ allatis,niſi rebus quibuſdã circum-
ſtantibus probetur,ex quibus præſumatur error;vt qñ
perſuaſione aduerſarij eſt inductus , vel interceſſerit
diuturnitas temporis,vel quòd negotium eſt implici-
tum:ita ait Bar.in d.l.non fatetur.num. 10.quod Bart.
effatum refert,& ſequitur Crau. in conſ. 188.nu.9.
5 Quòd potiſſimũ procedit,†qñ errans ex tali errore
præſumeretur facturus, quia tunc non præſumeretur
error,vt inquit Paul.Caſtr.in l.fi.nu.4.de hæred. inſti.
& in l.errore.nu.5.C.de teſtam.ſi verò errauerit in iu-
dicio circa præparatoria , idem eſt,ſicut dixi ſuprà in
6 errore extra iudicium,facto,† nam probãdo rẽ aliter
ſe habere præſumitur error,vt l.de ætate.§.qui iuſſo,
cũ gl.ff de interrog.act.& placuit Bar.in d.l. fatet̃.nu.
10.& in l.4.§. fi. nu.1.ff.ſi quis cautio.ſi verò dicat ſe
7 erraſſe circa deciſoria,†tunc nõ præſumitur error,niſi
probarentur circumſtantiæ,ex quibus error prçſumi-
tur,& not.idem Bar.in d.l.non fatetur.d.nu.10.ver. ſi
verò circa deciſoria.

Extendas velim dictã limitationem non ſolùm ꝓ-
cedere,quando agitur de damno vitãdo, vt ſuprà di-
8 ximus,†ſed etiam quando agitur de amittendo lucro
iam acquiſito:ita mihi auctor eſt Curt.iun,in cõſ.92.
nu.11.& 12.cui adhæret Crau.d.conſ.188.num.10.&
voluit Iaſ.in conſ. 87.nu. 2. lib.1. & meminit Dec.in
l.1.col.2.in fi.C.de erro. calcu.

9 Sublimitabis,†quãdo error ſit proprius,ſed fuit cir-
ca factum alienum , nam hoc caſu licèt non agatur
de damno vitando,tamen probãdo rem aliter ſe ha-
bere,prçſumitur error,iuxta ſententiam Bar.in d.l.nõ
fatetur.nu.10.

10 Secundò limitare poteris dictã intelligẽtiã,†vt ad
euitandã donationem potius præſumat̃ error, etiã in
facto proprio:ita ſpeciatim cõſulendo decidit Ruin.
in conſ.21 .nu.22.lib.1.& cautũ eſt ab Alex.in conſ.
80.Cùm primum,in fi.uolu. 3.& nos ſupra tetigimus
in concluſione Donatio,ſub nu. 6. hoc idem reſpon-
ſum eſt à Rol.a Valle.in conſ.11.nu.43.lib.3.

Primò limitabis concluſionẽ præcipuè locum ſibi
11 non vendicare†in errore facti alieni, vt procuratoris
mei,nam hoc caſu probãdo rem ſe aliter habere præ-
ſumitur error,per l.C.reſponſum in l ſi certum §. ſed
an ipſos.ff.de confeſſ. quod etiam traditum eſt à Bar.
in l.non fatetur nu.10.

12 Quòd amplia procedere ẽt in errore proprio,† qui
fuit commiſſus circa factum alienum: nam hoc caſu
probando rem aliter ſe habere, præſumitur error ; quã
in facto alieno tolerabilis eſt ignorantia , ſecundum
Bar.in d.l.non fatetur.d.nu.10.l.fi.pro ſuo.ff.& nota-
tur in l.ſi quis delegauerit.ff.de nouat.

13 Primò reſtringas,†niſi quis debuerit inueſtigare,vt
c.innotuit,& ibi notat.de elec.& animaduertit Bald.
in l.1.C.ad Macedon.& ita limitat prædictã amplia-
tionem auctor addit.ad Bar.in d.l.non fatetur.nu.10.
ſub literà K.in verbo tolerabilis ignorantia.

Secundò limita vbi eſſet publicũ factum in loco,
14 in quo quis commoratus eſt,†tunc enim facti alicui
non eſt tolerabilis ignorantia:ut in c.1.de poſtu. præ-
lat.aliàs ſecùs.context.eſt ad hoc in c.ſi ex.qui matr.
accuſ.poſ.& huc pertinet,quod voluit gl.in l.ſi tutor.
* peritus.C.de per.tutor.quam frequẽtiori ſcribentiũ
calculo eſſe receptam teſtatur.Cur.iun.in l.1.nu. 40.
ff.ſi cer.pet.& huc ſpectat quod fuit notatum in l. fi.
C.de decret.ab ord.fac.

15 Tertiò fallit,†niſi eſſet factũ iudicialiter indagatũ
per c.ab excommunicato.ext.de reſcrip.vt aſſerit au-
ctor addit.ad Bar.in d.l.non fatetur.nu. 10.

Quarto loco reſtringas,niſi tale factũ alienũ eſſet
16 ſæpius diſcuſſum per illum,†qui ignorãtiam, & erro-
rem allegat:vt ſenſit Bal.in l.cum alienam.nu.12. C.
de leg.per l.Procula.ff.de prob.& per l.ſi patronus. ff.
de confir.tut.& ſequit̃ D.Io.in l.ſi domus.§.de euict.
de leg.1.atque plura ad hoc congerunt Bal.in l. Cel-
ſus.nu.38.ff.de vſucap.Iaſ.& Alex.in l.ſi res obligata.
ff.de leg. 3.

Secundò primario loco velim limites cõcluſionẽ,
17 qñ quis fecit aliquid,†in quo aſſerit,vt error,& ad id
ꝑſuaſione aduerſarij fuit inductus,nam ex hoc prçſu-
mitur error.ꝑ l.vlt.in fi. C.qñ actio de pec. eſt annal.
& l.hominẽ.ff.ꝓ ſuo,& obſeruauit Bar.in d.l.nõ fate-
tur.nu.10.quod ẽt paulo infrà à nobis explicabitur in
concl.error ex aſſertio.vel perſuatione aduerſarii.

Tertiò limita,qñ interpoſita eſt t[illegible]s longinquitas.
18 †nam tunc longinquitas temporis iuſtũ errorem ad
ignorandũ inducit:ex l.peregrè,in prin.ff.de acq.poſ.
& profitendo ſcripſit Dyn.in c.prçſumitur ignorãtia,
de reg.iur.in 6.quẽ refert,et ſeq.Bar.in d.l.non fatetur
nu.10.Nã error potius præſumitur in factis antiquis,
19 †quã in recentioribus,vt auctor eſt Affl in vſib feud.
§.ſi verò.nu.10.tit de feu guard.& ibi Bar.nu. 4.

Id primò ſublimita,qñ factum,in quo præſumitur
20 error †eſſet obligatoriũ.ut loquutus eſt Bar.in l.1 col.
14.C.de confeſſ.ſicut aſſerit & refert auctor addit. ad
Bar.ubi ſuprà in d.l.non fatetur. nu.10. d. litera K.

Secundò ſublimitare tibi licebit in facto inſigni,
graui,hoc enim caſu non obſtante temporis longin-
21 quitate†non prçſumitur error,nec ignorantia:ut col-
ligitur ex c.cum illorũ;de ſent.excom.& not.D Ant.
de Imo.in c.ab excom.de reſcrip.nu.38.ubi verba fa-
22 cit de facto egregio,& notato,†quod ꝓpter eius for-
mam amplam memoriæ inſitam , & inſculptã , ægrè
queat à mente elabi.tunc enim, vt idem inquit , non
eſt tolerabilis ignorãtia,nec omnino præſumitur.vbi
hanc materiam examinat,quem tu ipſe videto.

23 Tertiò ſublimites velim,†ſi qs ſemel nõ ignorauе-
rit factum alienũ,quia hoc non deberet tra[illegible] le[illegible] obli-
uioni,qui ſciuit.vnde fit,vt talis obliuio non ſit iuſta
cauſa ignorantiæ,ſeu erroris:ita præcepit Bar. in l.qui
fundum §.ſeruus meus.nu.1.ff. pro empt.

Quartò limita,niſi negotiũ eſſet implicitum,& in-
24 uolutum,†nam ex hoc præſumitur error per l.pen. ff.
de confeſſ.& docuit Bar.in l.non fatetur.nu.10.in fi.
de confeſſ & probauit D.Ant.in d.c.ab excom. d.nu.
38.vbi etiam ampliat hoc dictum procedere in facto
proprio,adeout hoc caſu ſecũdum qualitatem intri-
cationis poſſit excuſari lata culpa , & leuis, & ſic ait
eſſe intelligendam d.l.pen.ff. de confeſſ.

25 Quintò fallit in Notario,†in quo potius ſemper in
dubio præſumitur error,quam falſitas, vt de hoc diſ-
ſeremus infrà in concluſione error Notarij.

26 Sextò fallit,vt potius præſumatur error , † quã do-
lus.iuxt.Alex.in conſ.65.nu.9.lib.1.& conſ.74.nu. 4.
lib.1.& conſ 45.nu.9 uol.1.Idem voluit Rom.in cõſ.
142.nu.12.ſic placuit Caſſ.conſ.309 n. 8.& Fran. cõſ.
129.nu.38.atq; Aret.conſ.47.nu.3.Bert.conſ.189. nu.
9.vol.3.Alin.quoq; inter conſ.crim.conſ.13. nu. 9.&
Dec.conſ.175.nu.5.& idem Dec.in l.ſi librarius.in fi.
de reg.iur.& in c.1 de prob.ſic cenſuit Bar.in l. quali-
ter.§.1.ff.de hæred.inſt.ita reſpondit Aret.cõſ 47. Vi-
ſis.hoc idem dixit Bal.in l.1.ver.item notat.ff de leg.
quod comprobat per contex.in l. quòd adhibitus. in
fi.C.de his,qui in teſt.ſibi attrib.nec id prçterijt Ruin.
conſ.145.nu.12,& 14.uol. 5.

Veruntamen huiuſmodi limitationes ſic accipiẽ-
27 dæ ſunt,vt in facto iterato,& duplicato . † nam in eo
non præſumitur error:ſi credimus Dec.in conſil.185.
nu.13.& c.litteris.in verb. admonita. de diuor.

Secundo loco intelligendę ſunt eædẽ limitationes
veræ eſſe, ſi talis error allegetur, nã licet in eis error
præſuma-

28 præſumatur, † tamen non iuuat, niſi allegetur: vt ad id l. C. habemus egregium reſponſum. in l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Pollioni. ff. de adult. latè proſequitur Alex. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper reb. nu. 14. ff. de re iud.

Tertiò, & poſtremò velim eaſdem intelligas, & 29 ſublimites, † ſi in actu poſita ſit clauſula non errantis in aliquo, nec decepti: per hæc enim verba tollitur erroris præſumptio, vt animaduerſum eſt à Bertran. conſ. 204. num. 6. vol. 6.

CONCLVSIO DCXXXIX.

ARGVMENTVM.

Error facti an probetur per iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Error facti probatur per iuramentum.*
2 *Erroris probatio debet admitti per iuramentum, cum error ſit quoddam inteſtinum.*
3 *Error affectatus non præſumitur, eo quod quis iurauerit, cum non præſumatur quem uelle deierare.*
4 *Error facti non ſolum probari poteſt per ſacramentũ, ſed etiam ignorantia iuris, concurrentib. alijs coniecturis.*
5 *Error non probatur per iuramentum, quando quis iurat ſe ignoraſſe id quod eſt uerisimile ipſum ſcire.*
6 *Ignorantia uerisimilis non cadit in eo qui iurauit ſe neſcire, quæ publicè in loco, uel uicinia dicebantur.*

1 Error facti probatur † per iuramentum: vt atteſtatur Caſſan. in conſue. Burg. rub. 1. §. 5. fol. 60. verſ. duodecimus, & ibid col. 2. verſ. 3 ... bradducit in arg. deciſ. Rot. 231. nou. Hoſt. de proba. in antiq. & deci. 263. in no. & l. ſi ff. C. de his, qui ad Eccleſ. confug. atq; l. fi. §. licentia. C. de iur. delib. quod refert etiam Bal. in l. error facti, nu. 42. verſ. deinde quæro, C. de iur. & fact. igno. ſic & prudenter ſcripſit Archiep. in l. ſi cui. §. ijſdem, in verb. doceat, que ſiſte, ac ita ſenſit gl. in c. 2. in verb. ſcienter. de temp. ordinat. in 6. per c. vt circa, & c. nulli. de elect. in 6. hoc idem repetit gl. in c. nouit. in verſ. ignorantiam. de elect. bona glo. in l. at qui natura. §. me abſente, in gl. magna, verſ. vel melius. ff. de neg. geſt. hanc ſententiam confirmauit, & Roma. in conſ. 2 3. clarum eſt beneficiũ, nu. 2. verſ. hæc autem ſequitur Card. in clem. 1. in 8. q. de conſang. & affinit. q̃ latè proſequitur Marc. Ant. Baner. in tract. de virt. iurament. verſ. quinquageſimo. 2 verſ. 8. quæritur principaliter, nu. 82. † nam cum error ſit quoddam inteſtinum debet admitti probatio per iuramentum, vt ibi per eum, & per ea, quæ habentur in c. vt circa, de elect. in 6. & in c. ſi vero. de ſenten. excom. eo. lib. 6. vt & addidit Card. in d. cle. 1. in 8. q.

Primo ampliabis ſecundum Card. in eod. ſup. relato loco, 3 † vt iſto caſu non præſumatur error affectatus, eo quod iurauerit, cum non præſumatur, quẽ velle deierare. arg. c. literas. de præſu. ut ait idem Marc. Ant. vbi ſupra d. nu. 82.

Secundo amplies velim, vt non ſolùm ignorantia, 4 † & error facti poſſit probari per ſacramentum, ſed & ignorantia iuris, concurrentibus ſaltem alijs cõiecturis, ita pulchrè notat Ang. in l. plagij. C. ad leg. Iul. de plagiar. quod ſequitur Alex. in cõſ. 92. vol. 1. vt refert, & comprobat idem Marc. Ant. vbi ſup.

Primo limitanda eſt eadem noſtra Concluſio, vt non procedat, quando quis iuraret ſe ignoraſſe id, q̃ eſt veriſimile ipſum ſcire, vt quia iurauit ſe non habere notam conditionem uicini, vel familiaris ſui, uel conſanguinei: nam illud non eſt ueriſimile: ut l. de tutela. C. de in integ. reſtit. & l. octaui. C. vnde cognati: vel iurauerit ſe ignorare, vel neſcire, quę publicè in 6 loco, uel uicinia dicebantur: † in quo non cadit ueriſimilis ignorantia, ut ſcriptum reliquit in Accurſ. in §. ſi tutor periius. in verb oſtenderis. C. de pericul. tuto. ita pbat tex. in d. c. vt circa. & in d. c. vt nulli. de elect. in 6. in verb. & veriſimiliter & vtroq; per glo. & idẽ ſequitur Bart. in l. ſi cui. §. iſdẽ. ff. de accuſ. cui ſuffragatur q̃ not. Bal. c. 1. §. conuenticulas. de pace. iura. fir. poſt prin. vt aſſeruit idem Marc. Ant. vbi ſup. nu. 83.

Secundo limitare poteris, quando alia non poſſit haberi probatio. nam tunc non admittitur probatio per iuramentum: vt auctor eſt Card. in d. cle. 1. d. q. 8. & colligitur ex c. præſentium. cum ibi plenè not. extr. de teſtib. iuxta ſententiam eiuſdem Marc. Ant. in d. tract. de virt. iur. d. q. 53. verſ. octauo principaliter admittitur. nu. 83. ſub fin.

CONCLVSIO DCXL.

ARGVMENTVM.

Error iuris regulariter an præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Error iuris regulariter non præſumitur, ſed ſcientia, quia quilibet tenetur ſcire iura ſcripta.*
2 *Error iuris probatio difficilis eſt.*
3 *Modus probandi errorem iuris ex qualitate facti, & perſonarum.*
4 *Error iuris in dubio præſumitur præterquam in perito iuris.*
5 *Error iuris præſumitur ex qualitate facti, & perſonæ.*
6 *Regula quæ præcipitur, ut quis debeat ſcire iura, quomodo intelligenda.*
7 *Error iuris præſumitur cum quis fuit doctus à perito, & proteſtatus eſt illico, coram teſtibus ſe errore fuiſſe ductum.*
8 *Error iuris non præſumitur, quando potuit quis edoceri à peritis, & agitur de lucro acquirendo.*
Error iuris non præſumitur in loco, in quo erat copia peritorum, ibi.
9 *Error iuris potius præſumitur, quã dolus, uel mala fides.*
10 *Error iuris potius præſumitur quam donatio.*
11 *Error iuris præſumitur in minore.*
12 *Error iuris præſumitur in muliere.*
13 *Error iuris præſumitur in hominibus ruſticis, & illiteratis.*
14 *Error in iure naturali uel quaſi non præſumitur in hominibus ruſticis, & illiteratis.*
15 *Error iuris præſumitur in milite armatæ militię.*
Decent magis arma militem quam iura, ibi.
Armorum ingens ſtrepitus non ſinit leges exaudiri, ibi.
16 *Error iuris præſumitur quo ad acquiſitionem fructuum, ſi perſona ſit fide digna, & iuret ſe ignoraſſe tale ius.*
17 *Quilibet præſumitur ſcire iura.*
18 *Error iuris non prodeſt in acquirendis fructibus, quãdo quis potuit conſulere peritiores, & non conſuluit.*
19 *Error iuris præſumitur, ſi punctus, & articulus ſit difficilis, & arduus in iure ad decidendum.*
20 *Error iuris probabilis dicitur, & prodeſt, quando habet admixtum errorem facti.*

1 Error iuris regulariter non p̃ſumit̃, ſed ſcientia, nam quilibet tenet̃ ſcire iura ſcripta: vt reſcripſere Imperator. Valent. & Martiã. in l. leges ſacratiſſimę. C. de legib. quod colligitur ex Valentis. I.C. reſponſo. in l. ſi heres ab eo in fi. ff. ad Trebel. vt etiam fatetur Bart. in l. non fatetur, num. 12. ff. de confeſs. & in l. 2. §. ſi ſeruus. ff. de orig. iur. atque idem Bart. in l. ſed ſi leg. . . . de peti. hered. idem reſpondit Ruin. in conſ. 159. nu. 23. uol. 3. & in conſ. 128. nu. 2 13. uol. 2. ubi ait errorem iuris † probatu eſſe difficilẽ. Hinc dicebat Bart. in d. l. nõ fatetur. nu. 12. ſe vix ſcire aliquẽ modum probãdi errorem iuris præter illã do-

Digitized by Google

ctrinam,quã tradit.I.C.in l. ſi adulterium cũ inceſtu.
3 ſ.1.ff.de adult.ſcilicet,† ex qualitate facti,& perſona-
rum:vt ſi deſponſauerit conſanguineã publicè, & pa-
lam,& ſtatim cum fuit dictũ,pœnitentia ſit ductus,&
proteſtatus ſit:ita ait Bar.in d.l.non fatetur,nu. 12.cũ
ibi per eum adductis.

Contrariam ſequutus eſt ſententiã Raphael.Fulg.
4 in l.an inutilis,in prin.ff.de accep.vbi dicit† in dubio
præſumi errorem iuris,præter quam in perito iuris,ex
l.2.§.ſeruus.ff.de origin.iur.

Primùm omnium limitanda eſt concluſio,vt ꝓce-
5 dat ex qualitate facti† & pſonæ,vt hominis obtuſi,ve
luti,ſi quis,vt nuper dicebamus,deſponſauerit cõſan-
guineã publicè,& palam , & tunc cum fuerit certior
factus de conſanguinitate inter eos,ſtatim illũ pœni-
tuerit,& proteſtatus ſit coram teſtibus:nam hoc caſu
præſumitur error iuris vt docet Bar.in d.l.non fatetur
nu.12.ſub fi.præſertim ſi iſtiuſmodi erat homo natu-
ra tardior,illiteratus,vt tradit Bar. vbi ſupr.vbi refert
ita ſibi contigiſſe in quodam homine hebeti,& idio-
ta,qui cum incidenter propter aliud loqueretur Bart.
audiuit ab ipſo Bart. propter quæ cognouit ſe errasse:
vndè Bartolus dixit ei,vt proteſtaretur ibidẽ ſe erraſſe
6 coram teſtibus,† & illa regula qua præcipitur, vt quis
debeat ſcire per ſe,vel à peritis,ꝑ l.bonorũ.ff.de bon.
poſſ.& ibi Bar.vbi etiã auctor addit.ad Bar. in d.l.non
fatetur.nu.12. verbo homo groſſus.& ideò ibi Bar.ait
7 †quòd cum quis fuit doctus à peritis , proteſtatus eſt
illicò coram teſtibus , ſe errore fuiſſe ductum præſu-
matur error iuris.

Secundò limitabis concluſionem , quã potuit edo-
8 ceri à peritis† & agitur de lucro acquirẽdo:ita nomi-
natim conſuluit Rui.in conſ.20.nu.8.lib.2.vbi ait nõ
præſumi iuris errorem in loco,in quo erat copia peri-
torum:& ita aſſerit ſentire Bar.in l.ſed & ſi lege.ſ.ſci-
re.ff.de petit.hæredit. & l.non fatetur.ff. de confeſſ.in
prin.& voluit Cuma.in l. an inutilis.in prin. de acce-
ptilat,& per not.à Bar.in l.bonorum. de bon.poſſ. vt
ſequitur etiam Alex.in l.1.ſ. ſi quis ita. de verborum
obligation.

. Reſtringas hanc limitationẽ locum habere,quan-
do tractatur de excludendo quem à lucro ea legis di-
ſpoſitione:vt quia intra tempus præfixum à lege non
petierit bonorum poſſeſſionem. ſed ſecùs,vbi tractat.
de excludẽdo quem ex repudiatio. tacita,vel expreſ-
ſa,vel ex aliquo ſimili actu.nam tunc indiſtinctè ꝓ-
deſt talis error:& ſic etiam eo caſu , quo potuit peri-
tos conſulere:etenim hoc caſu conſenſus , qui eſt ne-
ceſſarius,deficit propter iuris errorem, qui facit illum
conſenſũ abeſſe.l.ſi per errorem. C. de iuriſdic. omn.
iud.& ita declarat Bar.in l.Clodius.ff.de acq.hær.vbi
idẽ dicit in lucro iam quęſito,et vindicato,et cum eo
tranſeunt alij,& Alex.in l.1.C.de repud.bon. poſſ.ſi-
cut refert,& ſequitur Ruin.conſ.127.nu. 17. vol. 3.

9 Tertiò limita, vt potius præſumatur error iuris , † q̃
dolus,vel mala fides,iuxta ſententiam Rolan. à Val.
conſ.11.nu.47.ꝗ & auctoritate ſua corroborat Ruin.
in conſ.145.num.12.vol.5.& l,2. §.ſi à pupillo. ff. pro
empt.vt & aſſeruit Raphael Cuman.in l.non fatetur.
nu.8 ff.de confeſ.vt etiam reſpondit Alex. in cõſ. 65.
habita ſuper contentis.nu.9.verſ.& potius.lib.1.& in
conſ.24.Viſo teſtamento. Io.Liualdi.nu.4.verſ.acce-
dit ad confirmationem.eo.lib.1.& in cõſ.70. Viſo ꝓ-
ceſſu inquiſitionis.nu.8.verſ.benè faciunt.eo.lib.1.&
ſcripſit auctor addit.ad Bar.in d.l.non fatetur. nu. 12.
in litera R.ff.de confeſſ.

Quarto loco limitabis,vt potius præſumatur error iu
10 ris,† quã donatio : vt colligere eſt ex Modeſtini rñſo
in l. Titia.§.qui in vita.ff.de leg. 2. & Pauli in l. cũ de
indebito.ff.de prob.& conſuluit Rol.à Valle in conſ.
11.nu.46.vol.1.ita Raphael Cuma.in d.l.non fatetur
circa fi.ff.de confeſſ.quem refert.& ſequitur Ruin. in
conſ.167.nu.5.vol.1,& idem in conſ.145.n.12. vol.5.
& in conſ.215.nu.22.vol.1.ſic quoq; affirmant Alex.
conſ.80.in fi.vol. 3.

11 Quintò fallit in minore : † nã in eo præſumitur error
iuris:vt ait Bal.in l.venditioni.nu.3.C.de vſucap. pro
empt.ſic reſpõdit Cran.in conſ.142.nu.11.id proban-
do per l.cum de indebito.§.fin autem.ff.de prob.& l.
regula.ſ.1.ff.de iur.& fac.ign.quod etiam habetur in
l.iuris ignorantia.ita cautũ eſt ab Aret.in cõſ.67. col.
4.in fi.verſ.5. & vltimò:atq; conſultum fuit à Dec.in
conſ.351.in fi. nec latuit Ruin.cõſ.10.nu.15.vol.3. &
conſ.188,nu,2.uol.3.neq; præterijt Bart. Soc.in conſ.
47.nu.11,vol.1.

12 Sextò limita in muliere† in qua præſumitur error iu-
ris:ut uoluit Alex.in conſ.234.nu.7.vol.6. cui accedit
Crau.d.conſ.142.nu.11.& cõprobauit Ruin.cõſ. 108.
nu.2.uol.3. ad quod affert l. ſi adulteriũ cum inceſtu.
ff.de adult.& auth.de inceſt.nup.& ibi Bart. & glo.in
verbo ſciens.ſic etiam cẽſuit Bart.Soc.in conſ.47.nu.
11.uolum.2.

13 Septimò fallit in homine ruſtico,& illiterato: † In
iſtiuſmodi enim pſonis præſumitur error iuris : ut aſ-
ſeruit Bar.in d.l.non fatetur,ſub nu.12.ver.& erat ho
mo groſſus,& illiteratus,& placuit Fulg.in l. an inuti-
lis.de acceptil.ad quod ſpectat.l.2.§.ſeruus.de origin.
iur.& dictum eſt ſupra in l.limit.

Iſtud ſublimita,& intellige , niſi erraret in iure na-
14 turali† vel quaſi:quia hoc caſu nec tali homini ſuccu
ritur:vt habemus ex inſigni reſponſo Impe.Gordiani
in l.venia,& ibi notant Iaſ.num.3.verſ.3.not. & Cur.
iun.col.1.C.de in ius vocan.& probauit Alc. de præ-
ſump.reg.3.præſumpt.30.nu. 4.

Prætereà ſeptẽ alijs modis ſublimitare poteris,quos
apud Iaſ.deprehendes in l.ſi quis id quod.nu.32.ff.de
iuriſd.omn. iud.

15 Octauò fallit† in milite armatæ militię,ſi credimus
Bart.Soc.in conſ.47.nu.11.uol.2.decent enim magis
arma militẽ,q̃ iura.hinc dicere ſolebat C. Marius ar-
morum ingentes ſtrepitus non ſinere leges exaudiri.

Nonò fallit , quo ad acquiſitionẽ fructuũ,ſi perſo-
16 na ſit fide digna,& iuret ſe ignoraſſe tale ius:† nã hoc
caſu præſumitur iuris error quo ad hoc,vt ei proſit quã-
tum ad acquiſitionẽ fructuũ: vt Iaſ. conſultus reſpõ-
dit in conſ.84.nu.7.uol. 1. & conſulendo ſenſit Curt.
conſ.71.col.9.cui rei patrocinatur,quod notat Bal.in
l.error facti.nu.12.C.de iur.& fact.ign. & quæ obſer-
uauere Bart Imol.& Paul. in l.ſi fur. §.1.ff.de vſucap.
atq; Abb.in c.ſi diligenti.col.5.de præſcrip.

Primò ſublimita ita præſertim procedere, quando
eſſet tãta præſumptio probitatis, quæ tenebras offun-
17 deret legis præſumptioni , quæ habet† quod quilibet
præſumatur ſcire iura:ita ſcripſit Alc.in d. præſumpt.
30.nu.7.ſub finem.

Secundò ſublimita locũ ſibi non vendicare,quan-
do talis potuit conſulere peritiores,& non conſuluit,
nam hoc caſu illi non prodeſt talis error in acquiren-
18 dis fructibus,† quia debuit eos conſuluiſſe;ita reſpon-
dendo tradidit Ruin.in cõſ.20.nu.8.vol.2.ubi ad hoc
teſtatur Cuman.in l.an inutilis.in prin.ff. de acceptil.
& not.à Bar.in l.bonorum.de bon.poſ. & ab Alex.in
l.1.ſ.ſi q̃s ita.ff.de verb.obl. & idem clarius ait Ruin.
in conſ.162.nu,23.uol. 3.

19 Decimò fallit concluſio ſi pũctus,& articulus† ſit
difficilis, et arduus in iure ad decidendum,& interro-
gauerit ſapientem:ut traditũ eſt à Barth. Soc.in conſ.
47.nu.11.uol, 2.

Vndecimò limita , quando talis error iuris habet
20 admixtum errorem facti,† qui talis nempè error pro-
babilis dicitur,et prodeſt:vt patet ex his,quæ deduxit
ad hanc rem Bar.Soc.in conſ.47.n.11.lib. 1.vbi tamẽ
ait,non procedere , quando error facti per ſe ita eſſet
iuſtiſſimus, ut ſatis eſſet ad præſcriptionem , quem tu
ipſe conſulito.

CON-

CONCLVSIO DCXLI.

ARGVMENTVM.

Errans in iure an præſumatur in dolo.

SVMMARIVM.

1 *Errans in iure non præſumetur in dolo.*
2 *Errans in iure præſumeretur in dolo vbi ius contrauenires, vel actus reſiſteret.*
3 *Lex quando dicatur reſiſtere, vel aſſiſtere, vide remiſſiuè.*
4 *Errans in iure naturali, vel quaſi præſumitur in dolo.*
5 *Iuris ignorantia quando aliquem non tuetur etiam propter ruſticitatem, militiam, vel ſexum.*
Error iuris naturalis, vel quaſi neminem excuſat, ibi.
6 *Errãs in iure ciuili notorio, & indubitato pſumit̃ in dolo.*
7 *Per tabellionis ſimplicitatem non fit præiudicium contrahentibus.*
8 *Cauſa, quæ à iure naturali eſt improbata, non defendit à vero dolo, & ita nec cauſa reprobata a iure ciuili notorio, & indubitato.*
9 *Dolus præſumitur in his, quæ clàm facta ſunt, & ſi prætẽdatur ignorantia, vel error, ſiue ſimplicitas.*
10 *Demonax Philoſophus nunquã adduci potuit, vt ad ſacra, miſteriaq; Eleuſina accederet, eo ꝙ in occulto fieret.*
11 *Dolus præſumitur in his, quæ penitus honeſtatis formæ repugnant.*
12 *Error iuris in præſcriptione bonã fidem minimè inducit.*
13 *Errans in iure præſcribit ſaltem longiſſimo tempore.*
14 *Error iuris ex præſcriptione longiſſimi temporis videtur bonam fidem gignere.*
Bona fides oriri poteſt ex iniuſtis cauſis. ibi.
15 *Error iuris quando proſit, & quando non.*

1 Errans in iure†non præſumitur in dolo: ita reſpondit Vlp. in l. ſed & ſi lege. §. ſcire autem. ff. de pet. hæred. & in l. ſi quis graui. §. ſi quis ignorans. ff. ad Sylla. & in l. ſi quis id quod, vbi Alex. ff. de iuriſd. omn. iud. quod ẽt elicitur ex §. quia tamẽ, vbi Ang. Inſt. vi bon. rapt. v[illegible]fert, & ſequitur Alc. de præſump. reg. 3. præſumpt. 30. nu. 1. idem probatur ex l. igitur. §. 1. ff. de liberal. cauſ. & ex Papin. reſpon. in l. error. §. cæterũ. ff. de iur. & fact. ign. & ex l. iuris ignorantia. ff. eo. quod etiam vidi fuiſſe obſeruatum à glo. fi. in l. 1. ff. de abige. & à gl. in c. fi. per illum text in tit. de leg. Contadi. in vſib. feud. & à gl. inſigni in l. plagij, la 2. in verb. iuſta, in prin. C. ad l. Flau. de plag. & communem eſſe ſententiam teſtatur Didac. Couar. lib. 1. variar. reſol. c. 3. nu. 8.

2 Iſtud primò limita, vbi ius cõtrauenires, †vel actui reſiſteret: tunc. n. præſumeretur in dolo, per c. qui cõtra. de reg. iur. in 6. & ex l. quemadmodũ. C. de agri. & cenſ. lib. 11. vnde concluſio locum non habet, niſi qñ ius non aſſiſtit, neq; reſiſtit. Secùs ſi reſiſtit: vt declarat Bar. in d. l. ſed & ſi lege. §. ſcire. nu. 4. verſ. quædã ſunt iura. quẽ ſequitur Abb. in c. conſultationib. num. 6. de iur. patro. & in c. grauis. nu. 17. verſ. item dubitatur, de reſt. ſpol. & in c. dilecto. col. 3. nu. 12. verſ. nunc eſt vidend. de præbend. ſic reſpondit Alex. conſ. 121. Viſo themate ſuprascripto. nu. 13. col. 4. ita ſenſit Curt. cõſ. 71. Princeps defunctus. col. 5. idq; placuit Fel. in c. de quarta. col. 10. poſt nu. 31. verſ. tertia reſtrictio. de preſcrip. de qbus omnibus meminit Alc. in d. præſumpt. 30. nu. 3. ſub fi. & Didac. Couar. variar. reſol. lib. 1. c. 3.

3 †Quando autem dicatur lex reſiſtere, vel aſſiſtere tradit Bar. in l. cum lex. ff. de fideiuſ. l. 1. col. fi. ff. de noua. & Bal. in l. non dubium. col. pen. nu. 28. & ſeq. vbi etiã alij ſcrib. C. de legib.

Secundò limita, vt & in ſuperiori concluſione dicebamus, quãdo quis erraret in iure naturali, vel qua-

4 ſi, †nam tunc præſumeretur dolus, & huic erranti nullo modo ſuccurreretur, vt vna mente ſenſere Angel. Raph. & Imol. in l. ex conſenſu. §. fi. ff. de appel. ut auctor eſt Alc. in d. preſumpt. 30. n. 4. nempẽ res alterius ſubtrahendo, interficiendo, iniuriã alteri inferendo, vel poſſeſſionẽ ab alio occupatã propria auctoritate

5 inuadendo, & alij huiuſmodi: †tunc enim iuris ignorantia hunc non tuetur, ẽt propter ruſticitatem, militiam, vel ſexum. l. venia. cum ibi not. à gl. & Doct. C. de in ius voc. quandoquidẽ error iuris naturalis, vel quaſi neminẽ excuſat. c. gaudemus. de diuort. vbi venia non conceditur mulieri contra matrimoniũ ſuũ, ꝙ eſt de iure naturali. gl. magna in l. ſi quis in tantã. in a. q. C. vnd. ui. gl. in l. fi. §. licet. ff. de publi. atq; gl. fi. in l. error, & in l. regula. in prin. ff. de iur. & fact. igno.

6 Tertiò limitabis, ſi erraret in iure ciuili notorio, †& indubitato: iuxta ſnĩam Bal. in l. iuris ignorãtia. nu. 5. C. qui admit. ad bon. poſſ. vbi ſenſit, in his, quæ fuerũt conſtituta ad rigorẽ iuris conſeruandum, vel in teſtamentis, vel in iudicijs, ſi aliquid omittatur per ſimplicitatem, vel ignorantiam, ſeu ruſticitatem, non valere, & hoc comprobat gl. ſing. in c. 1. in verb. tum itaq; diſt. 38. & hoc pacto intelligenda eſt gl. fi. in l. fi. C. de

7 fideiuſſ. vbi aſſeruit †per tabellionis ſimplicitatem nõ fieri præiudiciũ contrahentibus. idem voluit Bald. in auth. nauigia. per illũ tex. C. de fur. & in authẽ. omnes peregrini ẽt per illum tex. verſi. vlterius noto. poſt nu. 5. C. commun. de ſucceſſio. Ang. not. in l. ex cõſenſu.

8 §. ult. ff. de appe. quod ſicut cã, †quæ à iure naturali eſt improbata nõ defendit à vero dolo, ita nec cauſa reprobata à iure ciuili notorio, & Indubitato: & cum hoc pertranſit Imol. ibi, & Alex. in conſ. 103. videtur prima conſideratione dicendum. nu. 14. uol. 1. & in l. ſi quis id quòd. nu. 6. & ſeq. poſt Dyn. & alios. ff. de iuriſd. omn. iud. & Bal. in l error, in 1. q. nu. 7. C. de iur. & fact. ign. atq; Alc. in d. præſumpt. 30. nu. 5.

Quartò velim limites locũ ſibi non vendicare in

9 his, †quæ clàm facta ſunt, in quibus & ſi prætendatur ignorantia, vel error, ſiue ſimplicitas; præſumitur tamen dolus, neq; excuſatur, aliàs excuſandus; inſignis eſt contex. in c. ult. §. ſi quis vero, de clãd. deſponſ. & in l. vlt. ff. de rit. nupt. p quẽ ita sẽtit gl. in l. vlt. in verb. non oportet. C. de interdict. matrim. & in l. qui cõtra, in verb. errore accerrimo. C. de inceſt. nupt. ut & placuit Bar. in l. ſi adulterium, poſt nu. 9. verſ. aut dubitat vtrum ſciuerit. ff. de adult. quibus adhæret Bal. in l. error facti, poſt. nu. 7. verſ fallit. C de iure. & fact. ignor. quod relatu eximium cenſuit Rom. in ſing. 722. regula eſt quod quęcunq; & in cõſ. 506. in re præſenti breuiter, poſt num. 4. verſi. his tamen non refragantibus. Crau. in conſ. 35. ex pluribus. num. 10. et in conſ. 115. nobilis. num. 5. et in conſil. 129. proponitur. num. 10. atque Boer. in deciſ. 264. poſt num. 5. verſic. Marcus tamen: vbi refert de quadam muliere minori, quæ ob clandeſtinitatem condemnata fuit, ad quod plures, vt ſui moris eſt, congerit Tiraq. in tract. de vtroq; retract. in tit. de retract. conuentio. In præfat. nu. 14. uerſ. & hinc, qui clàm aliquid faciunt. Vndè merito celebratur Demonax Philoſophus, qui Adriani Impera-

10 toris tempore floruit, †hic enim nunquã adduci potuit, vt ad ſacra, miſteriaq; Eleuſina accederet, cuius rei vehementer à populo exagitatus, & accuſatus, tãquàm patriæ religionis contemptor, factum in concione excuſauit, teſtatus ea ſacra iure ac merito eſſe ſibi ſuſpecta, ꝙ in occulto fierẽt: ea aũt oĩno manifeſtari oportere, ut ſi bona eſſent, alios ad ſequendam amplectẽdãq; religionẽ. ſi mala ad cauẽdam inducerent: vt memoriæ prodidit Lucianus in eius vita. Vndè dicebat Quinti. lib. orator. inſt. 5. quo loco de argumentis diſſerit, Tropon interdum ad coniecturas pertinere, vt ſi dicam bona mente factum, ideo palã, mala ideoq; ex inſidijs, nocte, in ſolitudine, quæ eleganter recenſuit idem Tiraq. ubi ſupra. num. 15. verſi. quibus mirum in modum.

Quinto loco limitabis concluſionem non habere

locum

11 locum in his,† quæ penitus honeſtatis formæ repugnant, quæ reſcripſiſſe videntur Imp. Seuer. & Ant. in l. 2. C. de interdic. mat. quorũ auctoritate permotus ita egregiè confirmat Bal. in l. quicunq; post nu. 23. verſ. & not. quod in his. C. de ſer. fugit. & confirmauit Iaſ. in l. ſi quis id quód, poſt nu. 32. ff. de iuriſd. omn. iud.

12 Sexto, & poſtremo limitabis † errorẽ iuris in præſcriptione bonã fidem minimè inducere, per l. nũquam, & ibi Caſtr. in prin. & l. ſi fur. vbi doct. ff. de vſucap. & c. dudum, de deci. quod & obſeruat gl. in c. apoſtolicæ, de don. idem placuit Bar. in l. ſed & ſi. §. ſcire. nu. 1. ff. de petit. hæred. Abb. ad hoc plura accumulans in c. ſi diligenti. nu. 24. de præſcript. latè reperentes in l. Celſus. ff. de vſucap. quod, & corroborat affatim Fel. in c. de quarta. nu. 35. de præſcrip. ſubdens hoc non ſolùm ſecundùm magis communem opinionem admittẽdum eſſe in præſcriptione minori triginta annorũ, ſed & in præſcriptione longiſſimi temporis, & hoc idem frequentiori ſcribentium calculo eſſe receptũ teſtatũ. Pariſ. in conſ. 136. licet. col. 3. cui poſteriori ſnīæ om-
13 ninò repugnat Ant. Rub. in conſ. 75. nu. 4. vbi ait † errantem in iure præſcribere ſaltem longiſſimo tempore, vbi de communi ſententia teſtatur: ſecun. Ang. &
14 Imol. in l. nunquam. ff. de vſucap. † qui quidem error iuris ex præſcriptione longiſſimi temporis vĩ bonam fidem gignere, vt ſit locus huic præſcriptioni, vt ibi per eum, per ea, quę tradidere nouiſſimi reperentes in d. l. Celſus. ff. de vſucap. præſertim cũ bona fides poſſit oriri ex iniuſtis cauſis: vt ait Bald. in l. 1. in fin. C. vbi cauſ. ſta. ex ſententia gl. ibidem in verb. receſſit; quos refert, & ſequitur Iaſ. in l. ſi qs. nu. 35. in fi. verſ. octauo pondera. ff. de iuriſd. omn. iud. quam etiam contrariã ſententiam cõfirmat Rom. in conſ. 123. circa primũ. poſt nu. 2. verſ. item habuiſſe videtur.

Poterunt hæ inter ſe repugnantes ſcribentiũ ſententiæ conciliari hoc pacto Nam aut titulus eſt expreſsè
15 reprobatus, quia lex reſiſtit, † tunc error iuris interueniens circa talem titulũ non prodeſt, nec gignit bonã fidem, etiam in præſcriptione longiſſima. Aut verò non eſt expreſsè reprobatus, quia lex non reſiſtit expreſsè, ſed non aſſiſtit: tunc huiuſmodi error iuris prodeſt. Ita diſtinxit, & prudentum contentiones ſedauit Fran. Balb. in reper. d. l. Celſus, in 4. notab. in ver. quandò limitatur. nu. 23. & 24. ff. de vſucap. quem ſeq. Rub. in d. conſ. 75. nu. 4.

CONCLVSIO DCXLII.

ARGVMENTVM.

Error an probetur probando rem aliter ſe habere.

SVMMARIVM.

1 *Error probatur probando rem aliter ſe habere.*
2 *Error probatur probando rem aliter ſe habere, quãdo agitur de errore in facto alieno, & quando qui petit agit de dãno vitando, & aduerſarius de lucro.*
3 *Quando error reſpicit factum propriũ, non ſufficit ad probationem eius probare rem aliter ſe habere.*
4 *Quando quis dicit ſe extra iudicium erraſſe, & certat de damno vitando, & aduerſarij de lucro, etiam ſi error ſit in facto proprio, tamen valet huiuſmodi probatio probando rem aliter ſe habere.*
5 *Error non præſumitur in facto proprio.*
6 *Ad probationem erroris in iure non ſufficit probatio, quod res aliter ſe habeat.*
7 *Erroris probatio probando rem aliter ſe habere nõ admittitur, quãdo poſt dicta teſtificata teſtes aſſerunt ſe erraſſe, & in eis timetur ſubornationis periculum.*
8 *Erroris probatio probando rem aliter ſe habere, non admittitur in caſu, in quo interuenit iuramentum.*
9 *Quando apponitur iuramentum, præſumitur conſulto, & non fortuitò ad illud acçedi.*
10 *Teſtes deponentes rem aliter ſe habere, debent reddere cauſam ſcientiæ, cæteroquin non probant.*

1 Error † probatur probando rem aliter ſe habere, vt aſſeruere glo. & DD. poſt Bar. in l. non fatetur. ff. de confeſſ. iſtud axioma probatur etiã reſcripto Imp. Dioclet. & Maximi. in l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur. & fact. ign. & ibi Paul. Caſt. num. 2. Iaſ. nu. 3. hoc idem fere ſenſit I. C. in l. cum de indebito. §. 1. & 2. ff. de probat. cuius ſententiæ fuere etiam iidem Imp. in l. error. C. de iur. & fact. ign. id quoq; innuere viſus eſt Vlp. in l. de ætate. § qui iuſto. ff. de interrog. act. ad cuius concluſionis explicationem vela pãdit Iaſ. latiſſimè poſt Bar. in d. l. error. C. de iur. & fac. ign. quod pronunciatum, vt verum comprobant plurimi ex conſulentibus, vt Crau. in cõſ. 157. nu. 8. & idem in conſ. 188. nu. 9. Alc. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 21. nu. 1. & Dec. in conſ. 408. per totum. Fulg. in cõſ. 237. Pariſ. in conſ. 131. nu. 29. uol. 1. Rim. in conſ. 94. n. 35. lib. 1. & in conſ. 92. nu. 21. ibi. lib. 1. idem Pariſ. conſ. 7. nu. 6. lib. 3. atq; amb. Cur. iun. in conſ. 94. & ſen. in cõſ. 69. col. ult. ver. quia videmus. ad idem reſpondit Marcus Angelus inter conſil. crim. conſ. 47. in quæſt. vertente. num. 19.

2 Quòd primùm velim limites verum eſſe tãtũ, † quãdo agitur de errore in facto alieno, & quando qui petit, agit de damno vitando, & aduerſarius de lucro, nam tunc rectè probatur, probãdo rem aliter ſe habere, vt ex ſupra relatis conſtat, & præſertim ex Bar. & alijs in d. l. non fatetur. nu. 10. ff. de confeſſ. & in d. l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur. & fact. ign. & in d. l. error. & cõfirmauit D. Ant. in c. fi. de confeſſ. ſed † ſecus quando er-
3 ror reſpicit factũ proprium, quia hoc caſu non ſufficit ad probationem erroris probare rem aliter ſe habere, ita cauit Bertr. in conſ. 109. num. 4. uol. 4. idem voluit Paul. de Caſtr. & Corn. in l. 3. C. de fal. cau. adiect. idẽ ſenſit decidendo Bella. in deciſ. 694. & Capra in cõſ. 10. nu. 29. Et licet Bar. in d. l. non fatetur. nu. 10. & nõ
4 nulli alij in hanc deſcendant ſententiam, † quod quãdo qui dicit ſe extra iudicium erraſſe, & certet de dãno vitando, & aduerſarij de lucro, quod etiã ſi error eſſet in facto proprio, quod tamen valeat huiuſmodi probatio, probando rem aliter ſe habere, tamen contrarium conſuluit idem Bar. in conſ. 85. incip. in quæſtione Ioannis. nu. 3. & idem Bar. in conſ. 90. incip. dilecto domino. nu. 9. & probauit Bal. in conſ. 91. nu. 2. volu. 5. quam quidem opinionem, quod non ſatis ſit rem oſtendere ſe aliter habere in facto proprio, arbi-
5 tror propius ad veritatem accedere, † cum clarum ſit in facto proprio non præſumi errorem, ex l. quamquam ff. ad Velleia. et l. fin. ff. pro ſuo. et l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur. et fact. ignor.

Secundò limitabis, et intelliges tantũ procedere, quando ageretur de errore facti; ſecùs ſi ageretur ad
6 probationem erroris in iure, † quia in errore iuris non ſufficit talis probatio, ſed aliter probari debet, ut diremit Bella in deci. 693. in caſu concluſionis nu. 2. de confeſſ. ubi hanc concluſionem examinat, et reſpondit Rui. in conſ. 128. nu. 7. uol. 2. ubi teſtatur. Bar. in d. l. non fatetur. nu. 12.

Tertiò limita locũ ſibi non vendicare in teſtibus,
7 quando poſt dicta teſtificata aſſerunt ſe erraſſe, et in eis timetur ſubornationis periculum. nam nõ admittitur talis probatio, vt denuo illos poſſit producere teſtes: ita ſenſit Luc. de Pen. in l. errat. C. de caſtrẽſ. pecu. lib. 12. col. 5. in fi.

Quartò limitare tibi licebit in caſu; in quo interue-
8 nit iuram. † nam tunc non admittitur talis probatio, ſi minor præſtito iuramento aſſeruerit, ſe maiorẽ, nullo modo poſſe admitti ad probandum, quod per errorẽ et ignorantiam id aſſeruit: maximè probando veritatem eſſe ſe minorem fuiſſe: vt cẽſuere DD. in l. 3. C. ſi

minor

minor ſe maior dixe. vt atteſtatur Pariſ. in cõſ. 97. nu. 81. vol. 1. & ratio eſt, quia emergit præſumptio iuris, & de iure rem ita ſe habere, prout iuratum fuit, cõtra quam præſumptionem non admittitur aliqua pręſũ-
9 ptio, cui rei, & iſtud fauet. † nam quãdo apponitur iuramentum, præſumitur conſultò, & non fortuitò ad illud accedere: ut ait Alex. in rub. ff. de verb. obl. poſt nu. 15. verſ. propter hoc videmus, quem refert, & ſequtur Pariſ. d. conſ. 97. nu. 82. vol. 1.

10 Quintò limita, & intellige, † vt teſtes deponẽtes rẽ aliter ſe habere, debeant reddere cauſam ſcientiæ, cęteroq; non probant, vt arbitratus eſt Bald. in c. ad audientiam. nu. 7. de reſcrip.

CONCLVSIO DCXLIII.

ARGVMENTVM.

Error teſtamenti an probari debeat ſeptem teſtibus.

SVMMARIVM.

1 *Error teſtamenti ſeptem teſtibus probari debet, ſicuti ipſum teſtamentum.*

2 *Teſtamentum imperfectum ratione ſolemnitatis inter liberos corã duobus teſtibus valet inter ipſos liberos, quoad omnes effectus, ſed quoad extraneam perſonam, vt ad tutorem datum in teſtamento fallit, quoad hoc, vt debeat tutor à iudice confirmari.*

3 *Sicut duo teſtes ſufficerent ad teſtamentum, quantũ ad hoc vt valeat, & poſſit confirmari tutor in iſtiuſmodi teſtamento, ita etiam ſatis eſſe debent duo teſtes ad probandũ errorem eiuſdem teſtamenti.*

4 *Quando agitur ad probationem erroris circa ſubſtantialia codicilli quinq; teſtes requiruntur, ſicut ad confectionem codicilli.*

5 *Ad probationem erroris qualitatis teſtamẽti duo teſtes ſufficiunt.*

6 *Contractus quando quidem fieri poſſunt in teſtamento.*

7 *Error contractus per duos teſtes probari poteſt, ſicuti probantur cæteri contractus.*

8 *Teſtamentum factum eſſe ſolemniter probari poteſt per duos teſtes.*

9 *Ad probandum errorem teſtamenti mulieres teſtes admittuntur.*

10 *Teſtes qui errorem teſtamenti probare debent, debent eſſe rogati.*

11 *Error teſtamenti probari poteſt per ſolam aſſertionem teſtatoris.*

12 *Erroris teſtamenti probatio difficilis, quia teſtatoris volũtas mutabilis eſt, & vſque ad extremum vitæ ſpiritum variari poteſt.*

13 *Animus hominis non ſemper in eiſdem motibus conſiſtit, & plerunq; quis à priori voluntate recedit.*
Mutatio voluntatis præſumi non debet, ibi.

14 *Quæ tantum pendent ab animo teſtatoris, illius dicto probantur.*

15 *Errorem teſtamenti per quandam inductionem, qui probare velit, quomodo articulos concipere poſſit.*

16 *Dicenti uoluntatem defuncti eſſe mutatam incumbit onus probandi.*

17 *Teſtatorem uoluiſſe ſtatim à priori uoluntate recedere nõ eſt cenſendum.*

18 *Mutatio uoluntatis teſtatoris in eodem teſtamento non præſumitur, & uitãda eſt, ac potius reſtringi debet, quã corrigi.*

19 *Error teſtatoris quomodo dilucidè cognoſcatur.*

20 *Error teſtatoris probatur, quando diſponit, ut ex omnibus bonis ſuis monaſteriũ erigatur nulla facta inſtitutione.*

21 *Error teſtatoris quando detegatur.*

22 *Errare is dicitur, qui omittit ponere, quod ponere debuit,*

Error teſtamenti, ideſt; qñ probatur de ſubſtãtia teſtamẽti, hoc eſt, de volũtate teſtatoris vt hæredis inſtitutione directa & id genus alijs,
1 † dẽt probari ſeptem teſtibus, ſicuti ipſum teſtamentũ ita ſcripſere glo. & Bar. in l. cũ ꝓponebaẽ illa. in verb. quæreretur, hic nu. 3. verſ. quæro per quot teſtes. ff. de leg. 2. quorum ſententiam confirmauit Dec. in l. ſi librarius. nu. 10. ff. de reg. iur. Soc. iun. in rub. de acq. poſ. nu. 128. Aſinius in prax. iudicial. §. 19. c. 6. nu. 2. ſequit Sebaſt. Medices in ſuo trac. de fortuit. caſib. 1. par. q. 2. nu. 5. ad idem reſpondit Soc. ſen. in conſ. 51. num. 5. & alijs ſeq. vol. 3. hoc etiam placuit Alex. in cõſ. 140. ſuper teſtamento. n. 2. uerſ. nam ad demonſtrandũ. vol. 1. vt refert clariſſimus Mantica de coniect. vlt. volũt. lib. 3. tit. 13. nu. 5. ita tradidere ſcriben. in l. errore, vbi Alex. nu. 12. C. de teſta. Idem dr̃, ſi fuerit error in legatis, quia eodem pacto debebit probari: vt ait Bal. in l. fi. C. de fideicom. Guid. Pap. deciſ. 773. nu. 1. Dec. cõſ. 350. nu. 5. refert, & ſequitur Sebaſtia. loco ſupr. cit. ſui tract. de fortuit. caſ. Idem præterea erit in teſtamento
2 cõdito inter liberos. † nam teſtamentum imperfectũ ratione ſolemnitatis inter liberos coram duobus teſtibus valet inter ipſos liberos, quo ad omnes effectus; quo aũt ad extraneam perſonam, vt ad tutorem datum in teſtamento, fallit quo ad hoc, vt debeat tutor à iudice confirmari: vt probatur in l. qui à patre. iuncto. § ex imperfecto. l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. cum ibi not. per gl. & in auth. ꝙ ſine. C. de teſtã. & in l. fi. C. famil. erciſ. ergo ſicut duo teſtes ſufficerẽt
3 ad teſtamentum † quantũ ad hoc, vt valeat ad hoc, vt poſſit confirmari tutor in iſtiuſmodi teſtamento, debent ita ẽt ſatis eſſe duo teſtes ad probandũ errorem eiuſdẽ teſtamẽti, quoad effectũ confirmandi tutorẽ. rñdit Alex. in d. conſ. 140. nu. 3. volu. 1. & ſnĩa Ang. in l. quoties. in princ. ff. de hær. inſt. & idem quando agiẽ ad probationem erroris circa ſubſtantialia codicilli.
4 † nam quinq; teſtes requiruntur, ſicut ad confectionẽ codicilli requiruntur, vt dicit. d. glo. 2. & fi. & ibi Bart. d. l. cum proponebatur, & idẽ cauit Guid. Pap. in cõſ. 75. nu. 2. ſic quoq; cenſuere Alex. Bald. & Paul. Caſtr. cum alijs in l. errore. C. de teſtam. & latiſſimè proſequitur Vital. de Camba. in ſuo tract. clauſul. clauſula non errore ductus. §. ſequitur qualiter probetur. nu. 3. egregiè præter cæteros huc ſpectat reſponſum Bal. in conſ. 403. vol. 5. atq; Caſtr. in l. quoties. §. ſed ſi. nu. 3. ff. de hæred. inſtit. Contra hanc ſententiam pugnauit Pet. Cyn. & alij in d. l. errore. C. de teſta. quos refert, & ſequitur idem ſibi ipſe aduerſarius Alex. in conſil. 14. vilis, & conſideratis his. nu. 19. vol. 6. & in d. l. errore. nu. 12. C. de teſta. hoc eſt; duos teſtes ſatis eſſe: vt etiã retulit Mant. vbi ſupra. d. nu. 5.

Limita tñ, & intelliges procedere, qñ agitur circa ſubſtantialia teſtamenti, & voluntatem teſtatoris. nã vt dicebamus ſeptem requiruntur teſtes, vel tot quot
5 volũtas illa teſtatoris exigit: † ſecùs verò eſt in errore qualitatis teſtamenti, vel de eius ſolemnitate, vel de circũſtantijs, & ſimilibus. Etenim hoc caſu duo teſtes ſufficiũt ad probationem talis erroris: vt docuit Bar. in d. l. cũ proponebatur. ff. de leg. 2. cuius ſanè diſtinctionem veram & cõiter approbatã eſſe tradidit Iaſ. in l. errore. nu. 7. C. de teſtam. quã diſtinctionẽ probauit etiam Bal. in l. quoties, in §. ſed ſi non in corpore. verſ. 3. not. ff. de hær. inſt. atq; idem Bal. in d. l. cũ proponebatur. col. 1. ff. de leg. 2. & Soc. ſen. in d. conſ. 51. nu. 5. vbi de cõi atteſtatur. vol. 3. & Fran. Curt. in add. ad Alex. in d. l. errore, ſuper verbo. num. in litera B. C. de teſta. vbi & alios refert Ang. etiam in l. ambiguitates. C. eod. & Alex. in d. l. errore. num. 8. & 12. vbi pulchrè, & Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 10. cum ibi allegatis, atque Franc. Cur. in reper. l. admonendi. nu. 189. et ſeq. ff. de iureiu. & Guid. Pap. in dec. 130. ſed adhuc reſtat. & in dec. 504. fuit in hac curia, vbi ait, ꝙ cũ pater in ſuo teſtamẽto vni ex filijs ſuis inſtitutis præceperit,

vt ſoluat

vt ſoluat debita ſua,& hoc fuerit omiſſum,hũc errorem potuiſſe probari per duos,vel tres teſtes, & id ait procedere maximè in teſtamento inter liberos, ſed dubitat an hoc dictum ſuũ procedat inter extraneos ex dicto Bar.in d.l.cũ proponebať,& in hoc caſu,quẽ mox referã,duo teſtes ad probandũ ſatis erunt. Veluti ſi teſtator condẽdo teſtamentũ,curat, vt heres ꝓmittat teſtatori, & notario præſenti tanq̃ publicæ perſonæ ſtipulanti,& recipienti nomine iſtius legatarii, ſi eſt abſens.ſi præſens ſit ſpõdeat ipſi legatario de præſtando legato. nam tunc huiuſmodi legatum tranſit in vim cõtractus.iux.ſententiam Bar.in l.nemo põt, in prin.ff.de leg.1.ꝑ text.in l.ſpadonẽ.§.1.ff.de excuſ.
6 tut.& l.fi.C. de fideiuſſ. † quandoquidem cum cõtractus ẽt poſſint fieri in teſtamento.l.non eſt mirum.ff. de pign.act.l.ſi cui venditionis verbo.quid.mod.pig. vel hypoth.ſol.& tradunt gl.Bar.Bal.& alii cõiter in l.heredes palã.§.fi.de teſt.& habeant propriam naturam contractuum,vt ait Rom.in conſ.171. pro deciſione,poſt nu.6.& in conſ.25.præſuppoſito,poſt nu.2. verſ.aut per eũ,& Dec.in conſ.196.in caſu propoſito. poſt nu.3.verſ.& licet, vbi de communi ſcribentium ſententia atteſtatur,& in conſ.293. viſo teſtamento, poſt nu.1.& 2.vbi etiam de communi aſſerit,effectus
7 huius contractus erit; † quòd error per duos teſtes tñ probari poterit, ſicuti probantur cæteri contractus. l. vbi numerus.ff.de teſti.cum vulgarib.quod, & cautũ eſt à Dec.in d.conſ.293.poſt nu.2. poſt verſ. donatio. Sed quòd circa ſolemnitatẽ,& ſimilia ſufficiant duo teſtes,idem voluit Alex.in d.conſ.14.nu.19. vol.6.& in conſ.140.n.3.vol.1.Corn.cõſ.148.nu.7.vol. 3. Bal. in d.l.errore.nu.2.& plurib.ſeq. C. de teſt.Oldr.conſ. 297.nu.7.vbi latè,facit gl.in l.hæredes palam.§.ſed ſi notam.ff.de teſtam.& Guid.Pap.d.conſ.75.nu.2.

Nam circa teſtamentũ triplex probatio occurrit
8 ſecundũ Oldr.in d.conſ. 297.nu. 7.† Aut.n.quis vult probare factũ ſolemniter, & tunc poteſt probare per duos teſtes,vt dictũ eſt,arg.l.Diuus,& l.Lucius. ff. de mil.teſt. Aut ſic eſſe factũ, & tũc hoc probari debet ꝑ ſeptem teſtes,ex l.vlt.C.de fideicom.& ſic not.in l. 2. C.de bon.poſſ.ſñ tabu. Aut ſic ſenſiſſe teſtatorem ꝑ aliquas coniecturas,vt prælocutiones,& alia hmõi, de quibus in l.Fulcinius.§.quid ſit latitare. ff. de dol. excep.& cum hæc abſq; dubio probare poſſit, & debeat.l.in tempus.§.quodcunq;.ff.de hær.inſt.l. falſa. §.fi.ff.de cond.& demõſtr.l.duo ſunt Titii.ff.de teſtatut.l.l.Lucius.de leg.1.Et cũ in hoc non ſit verus,nec certus teſtiũ numerus determinatus, duo teſtes ſufficiunt ꝑ l.vbi numerus.ff.de teſtib.& not.in l. hæredes palam.§.ſed ſi notam.ff.de teſtam.& nominatim reſpondit Oldr.in d.conſ.297.nu.7.vbi latè.

Amplia prædictam limitationem eo vſq; eo locũ
9 habere,†vt etiã hoc caſu mulieres teſtes admittantur, iuxta ſententiam Oldr.in d.conſ.297.nu.8.hoc enim caſu prohibita non reperitur à teſtimonio dicendo mulier.vt l.1.& l.ex eo.ff.de teſtib.& l.qui teſtamẽto. §.mulier.ff.de teſtam.
10 Poſtremò ſuperiora intelliges,vt teſtes illi, q errorem teſtamenti debent probare, debeant eſſe rogati, cum probatio erroris includit aliquid diſpoſitiuum, ſecus ſi non includat aliquid diſpoſitiuum, ſed merã probationem,vt tradit Bal.in d.l. cum proponebatur.verſ.extra quæro.ff.de leg. 2.

Præterea error teſtamenti poterit probari ꝑ ſolam
11 aſſertionem teſtatoris, † nã ſi teſtator dicat ſe erraſſe in teſtamento ſuo,ei ſoli creditur:ita ſcriptũ reliquere. Bar.& Bal.in d.l.cum proponebatur,ille poſt.n.7.hic in verſ.in gl.ibi,vel obliuionẽ.ff. de leg. 2. atq; Vital. de Camba.in d.ſuo tract.clauſula.clauſ. Non errore ductus.§.ſequitur qualiter probatur error.nu.5.ſub fi. Huius rei ratio eſt, difficilis nempè eſt illius erroris
12 probatio †quoniam eius voluntas eſt mutabilis,quã etiam variare poteſt, vſq; ad extremum vitæ ſpiritũ: vt elicere eſt ex Vlp.reſponſo in l.3.§.fin. ff. de adim. leg.& eiuſdẽ in l.cum hic ſtatus.in §. ait oratio. ff. de don.inter vir.& vxo.& Modeſtini in l.4.ff.de alim.& cibar.leg.& ex reſcripto Imperatoris Conſtantini in l.1.C.de ſacroſ.eccl.ꝗ adeò verum eſt,vt nec ipſe teſtator poſſit ſibi legẽ imponere,a qua non liceat recedere.l.ſi quis in principio teſtamenti,vbi Bart. & alii.
13 ff.de leg.3.†cũ ẽt animus hominis non ſemper in eiſdem motibus conſiſtat,& plerunq; quis à priori voluntate recedat:vt rñdit Bal.in cõſ.424. verba appoſita.verſ.q.a modo.vol.1.quẽ refert Mant.de coniect. vlt.vol.lib.12 tit.1.nu.2.vndè nullus ſcire poterit teſtatorem erraſſe,iuxta contex.in l.ſi putator.ff.ad leg. Aquil.& l.ſi cũ fideiuſſor.§.ſi cũ debitor.ff. mand.cũ mens hominis nulli nota ſit,niſi Deo,vt habemus ex Imp.§.aliæ.in gl.mag.Inſt.de act. vt ait Vital.vbi ſup. nu.4.& aſſeruit Bal.in l.quoties. §. ſed ſi nõ in corpore.ver.3.not.vbi ẽt dixit nõ debere præſumi mutatio-
14 nẽ voluntatis,& ibid.Imol.nu.5.Itaq;in his †quæ tñ pendent ab aĩo teſtatoris illius dicto probãtur, vt ait. gl.magna in §.aliæ.Inſt.de act.& plenè not.Bart.in l. gerit.ff.de acq.hær. Si quis verò velit per quadam in-
15 ductionẽ probare errorẽ teſtatoris,†poterit hoc modo articulos concipere ꝗ cũ teſtator ſe ad teſtandum accingeret, dixit & in cartulam fortè manu propria redegit,ſe velle Titiũ inſtituere hæredẽ in tãta parte, vel ei legare hoc vel illud tñ. Hoc aũt probato probandum poſteà erit,hunc cũ ſe ad teſtandum parauit vnum,& continuo aliud dixiſſe, & ita ſcriptis fuiſſe conſecratũ,quo circa præſumitur hunc errorẽ fuiſſe, cum non cenſeať voluntate tàm ſubito mutãſſe, per l.non ad ea.ff.de cond.& demonſt.& l.fideicomiſſa.§.ſi rem.ff.de leg.3.vt erat Iaſ.in l.ſi plurib. n. 4. ff. de leg.1.Voluntas enim in dubio non præſumiť mutata.c.maiores,in fin.de bapt. c. licet de procur.lib.6.
16 hinc fit,†vt ei, qui dicit mutatam eſſe voluntatẽ defuncti onus probandi incumbat.l.3.& l.cum, qui. & l.50.ff.de prob.atq; l.Lucius Titius,in fi.ff.de leg.2.& l. fideicõmiſſa.§.ſi rẽ ſuam.ff.de leg. 3. vbi probatio mutatæ volũtatis ab hæredibus exigitur,nã ꝗ non mutatur,cur ſtare prohibeatur. l. ſancimus. C.de teſtam. Corn.in conſ.155.nu.3.& 4.vol.2.Dec. in conſ. 190. nu.6.& 8.Socin.iun.in conſ.183.nu.18. vol. 2. & in cõſ. 95.nu.42.vol.3.& in conſ.105.nu.45.eo. vol. 3. quod potiſſimũ locum habet, cũ nullum, aut modica dať
17 tẽpis interuallũ,†non.n. cenſendum eſt teſtatorẽ voluiſſe ſtatim à priori voluntate recedere: vt ait Paul. Caſt.in conſ.339.in hac ſubſtitutione, circa prin.vol. 1.nec teſtator creditur illico ſe ipſe velle corrigere vt per eandẽ l.non ad ea.ff.de cond. & dem. dixit Alex. in conſ.47.circa primũ,poſt nu.13.ver.primũ eſt.vol. 1.& Corn.in conſ.308.nu.1.verſ. his tñ non obſtanti-
18 bus. vol.4.vbi inquit,†mutationẽ voluntatis teſtatoris in eodẽ teſtamento non præſumi, & vitãdam eſſe, ideoq; potius reſtringi debere, quã corrigi, vt poſteà ſubiungit nu. 2. quæ ad idem retulit doctiſſimè Mãt. de conject.vlt.vol.lib.12.tit.1. nu. 2. & quod per hoc probetur qualis fuerit voluntas hominum. tradit gl. in l.Fulcinius.§.quid ſit latitare.ff.quibus ex cauſis in poſſeſſione eat.& in l.apud Celſum,in prin. ff.de doli excep.voluntas n.hominum per verba probatur, vt l. Labeo.ff.de ſupel.leg.Habes itaq; rõnẽ,& modũ,quo poteris preſũptiuè errorem teſtatoris probare, cum directo verè probari non poſſit, ꝑꝑ rationem iã traditam,& ita graphice deſcribit Vital. à Camba. in d. clau.Non errore ductus.§.ſequitur qualiter.nu. 5.

Vidimus quo pacto ſit probandus error teſtatoris, inueſtigemus nunc qua ratione queat ꝓbari teſtatorẽ
19 erraſſe. Error igitur teſtatoris dilucidè cognoſciť † ſi dixerit in teſtamento teſtator, Me,quẽ ſcio ex me natũ non eſſe,exhæres eſto. Nam ſi probatum fuerit Titium ab ipſo fuiſſe procreatũ, non intelligitur excluſus,cũ nec videatur quaſi filius exhæredatus.l. ſi poſthumus, cum

humus.cum l.ſeque.ff.de lib.& poſthum. & ſi demõſtratum fuerit patrẽ circa cauſam exhæredationis erraſſe,exhæredationẽ ipſo iure irritam eſſe ſentit Bar. in l.demonſtratio.§.quod autem.nu.14.ff.de cond.& demonſtr.atq; exhæredato ſemiplenè probanti ſe filium eſſe Carboniana bon.poſſ.datur:vt ait Bar. in l. 1.§.item ait.ff.de Carbon. edict.

20 Quinetiam error teſtatoris probatur, † quando in ſuo teſtamẽto teſtator diſponit, vt ex omnibus bonis ſuis monaſteriũ erigatur nulla facta inſtitutione,tũc enim errore teſtatorem inſtitutionẽ ipſam omiſiſſe, ac ipſum monaſterium inſtituiſſe fauorabili interpretatione cenſendum eſt,vt tradidit Bal.in l. 1. num. 2. verſ.in gl.quę incipit directo.ff.de teſta.vbi Imol.nu. 3.& Aret.in prin.atq; idem Imol. in l. hæredes.ad fi. ff. de hær. inſt. cum generatim hæredis inſtitutio benignè admodum interpretanda ſit, vt ſubſiſtat; niſi talis error perſpiciatur, qui animum ipſius teſtatoris à ratione auerſum eſſe demonſtret:iuxt.contextum in l. vlt.C.de hær.inſt. quod plurib.declarat idem Mant. de coniect.vlt.vol.lib.4.tit.3.per totum.Inſuper teſta-

21 toris error detegitur, † quando quiſpiam ante teſtamentum animum ſuum amicis patefaciens, illis ſe velle aliquid in teſtamento conſtituere dixerit;quod ſi poſteà penitus alienum diſpoſuerit, tunc errore id fuiſſe factum à teſtatore probatur.l.ſi finita, in princ. cum ibi no.præſertim ab Imol.ff.de dam. infect. & l. quoties.§.ſed ſi non.vbi Bar.per illum tex.& melius. in §.tantundem.ff.de hæred. inſt. vt etiam obſeruatũ eſt à gl.& Bar.in d.l.cum proponebatur.ff.de legat.2.

22 Poſtremò † is errare dicitur qui omittit ponere,quod debuit,ponere, vt Bald.in d.l.cum proponebatur. in prin.ff.de leg.2.

CONCLVSIO DCXLIV.

ARGVMENTVM.

Error cõtractus,an probari debeat per tot, & per eoſdem teſtes, qui in conficiendo inſtrumento, & confectione contractus interfuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Error contractus probari debet per tot,et per eoſdem teſtes, qui in conficiendo inſtrumento et confectione cõtractus interfuerint,maximè quando agitur de probanda ſubſtantia inſtrumenti.*

2 *Qualitates fundi rei venditę probari debent,& poſſunt per duos teſtes.*

Quemadmodum in ſuperiori concluſione dicebamus errorẽ in teſtamẽto probari debere p tot teſtes,quot ipſum teſtamentum: ſic quoque error cõ-

1 tractus probari debet per tot, & eoſdem teſtes; † qui in conficiendo inſtrumento, & confectione contractus interfuerunt, maximè quando agitur de probanda ſubſtantia dicti inſtrumenti:ſed ſecùs quando agitur de probanda aliqua contractus qualitate, vtpote ſi venditus ſit fundus centum perticarum,vt aiunt,& dubitatur,an fundus ſit vitibus conſitus,vel qui poſſit aratro perſtringi, an pratorum viriditatem habeat,

2 vel ſit nemoroſus;† nam huiuſmodi qualitates probari debent,& poſſunt per duo teſtes ſecundum Alb. in conſ.10.nu.28.& iuxta ſententiam Iaſ.in l. errore. in fi.C.de teſtam. Verùm huc ea conferunt, quæ dicta ſunt ſupra in dicta concluſione error teſtamenti per teſtes,ad hoc enim ferè paria ſunt.

CONCLVSIO DCXLV.

ARGVMENTVM.

Error in notario, an potius præſumatur, quam falſitas.

SVMMARIVM.

1 *Error in notario ſemper potius præſumitur, quã falſitas.*

2 *Errorem ſuum notarius corrigere poteſt.*

3 *Errorem ſuum poteſt notarius corrigere in his,quæ ad ipſum ſpectant,in quibus error non vitiat, veluti in corrupto latine ſcribendi genere.*

4 *Errorẽ ſuũ poterit notarius corrigere,etiam ſi erratũ ſit in eo,quod vitiaret inſtrumentũ,vt in defectu indictionis.*

5 *Notarius de errore punitur, ſi malitioſe errauerit.*

6 *Notario dicenti ſe recordari de die, quem omiſerit per errorem credendum eſt.*

Teſtis etiam ſi diei memoriam non habeat, tamen probat. ibidem.

7 *Dies,vt plurimum non eſt de ſubſtantia inſtrumenti.*

8 *In actione hypothecaria dies eſt de ſubſtãtia inſtrumẽti,et notarius illum corrigere non poteſt,niſi probato errore.*

9 *Notarius non dicitur functus officio ſuo edendo inſtrumẽtum abſque die.*

10 *Notarius,ſi appoſuerit vnum diem,vel menſem pro alio, non poterit ſe corrigere,niſi conſtet de errore per teſtes, vel alio modo.*

11 *Error diei,ſi non eſt de ſubſtantia corrigi poteſt.*

12 *Notarius inſtrumentũ corrigere nõ poteſt cum fuerit data copia parti,niſi probato errore,& de conſenſu iudicis.*

13 *Error notarij corrigi non poteſt ex interuallo, ſed illico,ſi erratum ſit in pertinentibus ad partem.*

14 *Error non præſumitur, ſed falſitas,ſi notarius omiſiſſet ſolemnitatem iuris in teſtamento,vel alio actu,quo ſolennitas interuenire debeat.*

15 *Error notarij facile probatur per originale, quòd reperit.*

16 *Error notarij ſine vllo negotio probatur, ſi partes errorẽ confiteantur,vel etiam ſi teſtator hoc dicat in his,quę ab eius uoluntate pendent.*

17 *Error notarij probatur per teſtes.*

18 *Errorem notarij circa ſolemnitatem probare ſufficit per duos teſtes.*

19 *Error notarij,ſi commiſſus ſit in ſubſtantia diſpoſitionis, tot teſtes requiruntur in eius probatione,quot in probãda tali diſpoſitione.*

20 *Ad probationem erroris unus tantum teſtis cum aſſertione notarij ſufficit.*

21 *Error per factum ipſum probari poteſt.*

22 *Error probatur ſi aliter fuit dictum,& aliud ſcriptum.*

23 *Qui probare uoluerit errorem notarij in inſtrumento cõmiſſum ſpecifice probare debet illam ſcripturam fuiſſe confectam ab illo notario.*

24 *Error,ſi reperiatur in inſtrumento,an pręſumatur error notarij, an error partium.*

25 *Pro tabellione pręſumitur,quod nihil aliud ſcripſerit,quã quod ei fuerit iniunctum.*

26 *Notarius non præſumitur exceſſiſſe fines mandati,ſed fideliter ſcripſiſſe, quia publicum officium præſumptionẽ bonæ fidei inducit.*

1 Error in notario sẽper potius pręſumit̃, † quã falſitas:vt teſtat̃ Bart.in l.quoties.§.1.n. 3.ff.de hær.inſt.& in l.ſi librarius.nu.7.ff. de regul.iur. vbi latè Dec.facit tex.in l.pe.C.de his, qui ſibi in teſt. & de quo p Fel.in c.ex literis.in 3.concluſione.nu.3. de fid.inſt.& per Anch.in conſ.287.qui principaliter col.1.& per Comenſ.conſ.135.ad primũ, vbi multa ponit ad excuſationem notariorũ,& idem conſ. 142. Prędictus Petrus.idem voluit Aret.in conſ.47. in col. 2.ſic placuit Alc.in cõſ.40.col.fi.lib.1.& cõſ.27.in cã

& lite

by Google

& lite dom. Bartho. nu. 1. lib. 2. & in conſ. 70. viſo pro-
ceſſu. nu. 8. verſ. benefaciunt. lib. 1. & in conſ. 74. viſo
teſtamento. nu. 4. verſ. accedit ad confirmationē, eo.
vol. 1. ꝙ & tradidit Alc. de præſump. reg. 3. præſump.
13. nu. 10. & hoc probauit Paul. Caſtr. in d. l. quotiens.
§. ſed ſi nota. nu. 3. ff. de hær. inſtit. atque id confirma-
uit Curt. iun. in l. qui accuſare. nu. 12. C. de edend. vt
etiam reſpondit Bertr. in conſ. 193. num. 85. vol. 5. ad
2 idem conſuluit Ruin. in conſ. 145. nu. 13. vol. 5. † & po
teſt notarius talem errorem ſuū corrigere: vt ait Dec.
in d. l. ſi librarius. nu. 5. vbi plures caſus congerit, in
quibus Notarius errorē ſuū corrigere pōt, & cum hic
inciderit mentio de errore Notarij, operæ preciū eſt
rē paulò altius repetere duo caſus hic ſunt cōſideran
di, primo qñ poſſit errorem ſuū Notarius corrigere,
ſecundo quo pacto error notarij ꝓbari poſſit. Circa
primū caſum habemus conſiderare duos caſus, prior
in ſpectantib. ad notariū, ſecundus in ſpectantib. ad
partes. In primo caſu Bart. plures ponit concl. 1. eſt.
3 Quòd in his, † quæ ſpectant ad notarium, in quibus
error non vitiat, Notarius poteſt errorem ſuum corri-
gere, veluti in corrupto Latine ſcribendi genere, ſe-
cundum Bart. poſt nu. 2. & Dec. in d. l. ſi librarius. nu.
5. vt ait Bald. in l. cum proponebatur, in verſ. vlt. quæ-
ro, de leg. 2. quia talis emendatio neminem lædit, ſic
Bald. vbi ſup. quod probat per l. actorem. de re iud. &
ſenſit Ang. in l. Imperator. in prin. ff. de ſtat. hom. Nā
hoc caſu pars non habet ius contradicendi quare nō
corrigat. arg. l. dotem. ff. ſolut. matr.
4 Amplia prædictam Concluſionem, † etiam ſi erra-
tum ſit in eo, quod vitiaret inſtrumentum, ſicuti ſi ſit
defectus indictionis, qui vitiet inſtrumentum, poterit
tamen Notarius errorem ſuum corrigere, ſecundum
Bart. in d. l. ſi librarius. poſt nu. 3. & Dec. nu. 5. vt etiam
aſſeruit Io. de Anan. in c. cum graui. de crim. falſ. col.
2. poſt med. & ratio eſt, ne ſcribentis error noceat par-
tibus ſecundum Doct. d. loc. & Bart. ibi, nu. 3. & idem
tenet Bal. in Rub. C. de iuſt. C. confi. col. fi. verſ. ſed an
Tabell. nu. 5. & idem docuit Bar. in l. nominatim. ff.
de condit. & demonſtr. & ſcripſit Bald. in l. cum pro-
ponebatur, col. 2.
5 Limita, & intellige prædictam ampliationem, † niſi
malitioſè errauerit, quia tunc punietur; vt monuit
Io. de Ana. in d. c. cum graui. de crim. fal.
Secunda ſit Concluſio; quòd ſi ſit erratum, & non
conſtet in quo ſit lapſum, vt quia omiſerit diem, neq;
6 liqueat de quo die, † iſto caſu notario dicenti ſe recor
dari de die, credēdum erit, ſicut magiſtratui creditur,
præſertim cū hoc de die ſit quoddam minimum, et-
enim ſi teſtis diei memoriam non habeat, tamē pro-
bat. l. teſtium cum gl. C. de teſtib. & ita Bart. num. 4. &
Dec. tradidere in d. l. ſi librarius. nu. 6.
Limita, & intellige dictam Concluſionem locum
7 habere, quando non eſt vis in tempore, † quia vt plu-
rimum dies non eſt de ſubſtantia inſtrumēti, vt loqu-
tus eſt Dec. vbi ſup. d. nu. 6. Secùs verò dicendū, quan-
do dies eſt de ſubſtātia inſtrumenti, vt in actione hy-
8 pothecaria. † nam tunc corrigere non poteſt, niſi pro-
bato errore. auctore Ang. in d. l. Imper. col. 3. & vt di-
xit Bal. in tit. de pace Conſtant. verſ. pacta. verſ. nun-
quid ſi apponuntur ſolemnitates, poſt nu. 2.
Sublimita, & ſubintellige pdictam limitationē ſm̄
Bart. in d. l. ſi librarius. nu. 4. qñ erratum fuit omitten-
9 do diem, † q2 tunc non dr̄ functus officio ſuo edendo
inſtr̄m abſq; die. Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 6. ſub fi. ſe-
cus autem ſi erratum fuit apponendo vnum diē, vel
mentem pro alio; quia tunc Notarius non poterit ſe
10 corrigere † niſi cōſtet de errore per teſtes, vel alio mo
do tunc enim vr̄ functus officio ſuo ita Bart. in d. l. ſi
librarius. nu. 5. & Dec. ibid. vbi Bart. adducit context.
in l. quicqd aſtringendæ. ſm̄ vnū intellectū. de verbo.
oblig. intelligendo ſemp prędictam ſublimitationē,
qñ eſſet dies de ſubſtantia, vt ſup. dictum eſt in hypo-
11 thecaria † vero nō eſſet de ſubſtantia, tunc videt̄, ꝙ
error corrigi poſſit: vt ait Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 7.
Secunda ſit Concluſio, vt cū fuerit data copia par-
ti, tunc videatur indiſtinctè, ne queat corrigere, niſi
12 probato errore, † & de conſenſu iudicis: ſecundum
Bart. in d. l. Imper. nu. 2. ver. iudic. & in l. fi. verſic. ſed
quid ſi notarius. nu. 5. ff. de tab. exhib. hoc idem Bald.
in l. ambiguitates, in fi. nu. 4. C. de teſt. & in rub. C. de
fid. inſtr. nu. 25. verſ. ſed pone, & in l. fi. poſt nu. 19. ver.
quarto quæritur. C. de edend. ſic etiam confirmauit
Ang. in cōſ. 292. viſis. col. 1. huic ſe ſubſcripſit Cumæ.
in conſ. 23. cum alijs ab eodem Dec. allatis vbi ſupra
nu. 7. verſ. ſecus ſi fuit data copia.
13 Secundi caſus Concluſio eſt, † ſi erratum ſit in per-
tinentibus ad partem: vnde tunc ſecundum Bart. in l.
ſi librarius. nu. 8. error corrigi non poteſt ex interual-
lo, ſed illico, quod & comprobat Dec. in d. l. ſi libra-
rius. nu. 8. idem ſenſit Ang. in d. l. Imperator, in princ.
& not. Bal. in d. rub. de fid. inſtr. vol. 6. nu. 25. & in l. cū
proponebatur. col. 1. verſ. vlt. quæro. ff. de leg. 2. & idē
Bart. in d. l. Imperat. num. 3. multa alia tradidit Dec.
vbi ſupra. Fel. in c. ex literis. de fid. inſtr. Ant. de Butr.
conſ. 11. Alex. conſ. 146. nu. 26. lib. 5. Cald. conſ. 70. &
Abb. conſ. 10. nu. 19. quæ apud eoſdem videas. atque
plenius apud Bal. in tract. de tabel. nu. 41. cum plurib.
ſeq. vbi ad vnguem materiam examinat.
Limita primario loco Concluſionem procedere,
14 † ſi Notarius omiſiſſet ſolemnitatem iuris in teſtamē
to, vel alio actu, quo ſolemnitas interuenire debebat
nam tunc non præſumitur error, ſed falſitas: vt inquit
Fel. in d. c. ex literis. col. 2. verſ. ſecunda concluſio. nu.
3. cum ibi allegatis: quod etiam placuit Io. de Ana. in
c. quam graui. de crim. falſ. col. 2. quem refert Hieron.
Cuchal. in addi. Dec. in d. l. ſi librarius. ſub nu. 5. ſuper
verbo indictionis in litera A.
Vidimus quo pacto Notarius errorem ſuum emē-
dare poſſit, diſpiciamus nunc quomodo probādus ſit
15 error Notarij, qua in re dicēdum eſt primo † errorem
Notarij, facilè probari per originale, quod reperitur:
quia illud inſpici debet. vt §. pen. in auth. de tabe. &
docuit Bart. in l. Sempronius Proculo. nu. 2. de leg. 2.
in l. ſi quis ex argentarijs. §. prętor ait, ff. de eden. & ibi
Alexā. & in conſ. 105. In cauſa correctionis. in prin.
nu. 1. lib. 2. Anch. in conſ. 432. præmiſſa. Ang. in conſ.
357. pater ſtipulatus. Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 8.
16 Secundo loco probatur ſine vllo negotio error, † ſi
partes confiteantur errorem, vel etiam ſi teſtator hoc
dicat, in his, quæ ab eius voluntate pendēt, teſte Bart.
in d. l. ſi librarius, circa finem, & Dec. ibi. n. 8. & idem
voluit Bart. in l. cum proponebatur, in fin. ff. de leg. 2.
Nec id præterijt Bal. in l. nec exemplū, vbi diſtinguit.
nu. 2. C. ad leg. Corn. de falſ.
17 Tertiò inſuper † probatur per teſtes: vt auctor eſt
Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 8. verſ. 3. & voluit Alexā. in
conſ. 14. viſis, & conſideratis. nu. 19. lib. 6. atq; placuit
Guid. Pap. deciſ. 130. & ſupra explicauimus in Cōclu
ſione error in teſtamēto per teſtes, nec id latuit Ang.
in l. ambiguitates. C. de teſt. quem refert, & ſequitur
Alex. in l. errore. in fi. C. eo. tit. quo in loco ſubiungit,
18 † quod quando eſſet erratum per Notariū nō in ſub-
ſtātia diſpoſitionis, ſed circa ſolemnitatem, quod ſuf-
ficeret probare per duos teſtes errorem, & idem ait in
d. conſ. 14. nu. 19. li. 6. ſic & docuit Bart. in l. errore. nu.
2. C. de teſt. huc ſpectant notata à gl. in l. hæredes pa-
19 lam, §. ſi quod poſt. ff. de teſt. † ſed ſi error ſit cōmiſſus
in ſubſtantia diſpoſitionis, requiruntur in eius proba
tione tot teſtes, quot requiruntur in probanda tali di-
ſpoſitione: vt ex alleg. in ſuperiori noſtra cōcluſione:
idem voluit Bal. in c. ad audientiam. nu. 7. de reſcrip.
20 Id ampliabis, † vt vnus tm̄ teſtis cum aſſertione no
tarij ſufficiat ad probationem erroris: ita ſenſit Bart.
in d. l. ſi librarius, in fi. quē refert, & ſequitur Caſtr. in
conſ. 364. nu. 2. vol. 2. & de hoc vide Bal. in l. Impe. de
ſtat,

ſtat. hom. & latè conſulas hæc tradentẽ Vital. de Cãba. in ſuis clauſ. clauſ. & non errore. §. reſtat videndũ qualiter error notarij, vbi fusè.

21 Præterea † poterit error probari per factum ipſum, vt colligitur ex dictis Bald. in d. l. Imperator in addit. col. fi. ff. de ſtat. homin.

22 Inſuper probabitur error, † ſi aliter fuit dictum, & aliud ſcriptum, vt ait Bart. in d. l. quoties. §. ſed ſi non nu. 1. ff. de hær. inſti.

Superiora ſic velim intelligas, vt qui voluerit probare errorem notarij in inſtrumento commiſſum re-
23 quiratur, vt ſigillatim, † & ſpecificè probet illam ſcripturam fuiſſe confectam ab illo notario: præſertim cum petitio ſuper erroris conceptione dirigitur cõtra notarium, aliter enim probatio nullo modo concluderet: ita intellexit, & declarauit Bal. in cõſ. 403. q͂d non ſit ſufficienter, poſt nu. 1. verſ. 3. ſic vol. 5. vbi examinat quot teſtes requirãtur ad errorem notarij probandum, quem videas.

Quid verò dicendũ eſt, ſi reperiatur error in inſtrumẽto, an præſumatur error notarij, an error partium?
24 † In hac quæſtione ſic eſt diſtinguẽdũ, nam aut error eſt in eo, quod pertinet ad officium notarij ſibi commiſſum à iure, veluti in iuriſdictione, & tũc error notarij præſumetur. Aut eſt error in eo, quod ſpectat ad partẽ, vt in re, vel in finibus, vel in aliquo nomine. tũc
25 præſumitur error partis, † nam pro tabellione præſumitur quod nihil aliud ſcripſerit, quam ꝙ ei fuerat iniunctum, & ꝙ quicquid ſit ſcriptum, iuſſu eius ſcriptũ cenſeatur, q rogauit confici, quod ſcriptum eſt, nec præſumitur tabellionẽ ſcire aliter factũ, niſi ſicut fuit rogatus, neq; inſpicitur in inſtr͂o ſcientia priuata ſed ſcientia, quã habet, vt tabellio: ad hæc conferunt ea, quæ obſeruata fuere à ſcribentibus in l. ſtiendum. ff. de verb. obl. & in auth. de tabel. §. nos aũt. non enim Notarius præſumitur exceſſiſſe fines mandati, ſed fi-
26 deliter ſcripſiſſe: † nam publicũ officium præſumptionem bonę fidei inducit: vt l. cum precib. ff. de prob. ita dicit Bal. in l. errore. nu. 2. ver. quæro ſi reperitur. C. de teſta. quod verum putat Guid. Pap. de præſumpt. nu. 18. vbi Notarius fideliter conſueuit eius officium tabellionis obire. iux. c. illud, in fi. de pręſũp. hæc à Bal. in d. l. errore, tranſtulit ad verbum idẽ Guid. Pap. in d. tract. de præſump. nu. 17. verſ. ſi reperiatur error.

CONCLVSIO DCXLVI.

ARGVMENTVM.

Error confeſſionis quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Error confeſſionis probatur probando rem aliter ſe habere.*
2 *Quando datus eſt terminus ad deliberate confitendũ, nunquam poterit erroris ſpecie reuocari confeſſio.*
3 *Confeſſio facta in iudicio per errorem nõ præiudicat errore probato.*
4 *Error ſi ſit in iure, aliter probari debet, quàm probando rem aliter ſe habere.*

1 Error confeſſionis probatur, † probando rem aliter ſe habere, auctore Aym. Crau. in conſ. 187. nu. 8. per l. de ætate. §. fi. ff. de interrog. act. & l. cũ de indebito. §. 1. ff. de prob. atq; l. ſi poſt diuiſionẽ. C. de iur. & fac. ign. ſic cõſulendo, atq; profitendo ſenſit Bart. in conſ. 85. In quæſt. 10. in fi. poſt nu. 3. lib. 1. & idem Bar. latè in l. non fateť, & ibi cæteri DD. ff. de confeſſ. idem ſcripſit Alc. de præſumpt. reg. 3. præ-
2 ſump. 21. Qua in re velim diligenter obſerues, † quod quoties datus eſt terminus ad deliberatè confitendũ, nunquam poterit erroris ſpecie reuocari cõfeſſio, ſecundum Anch. in c. fi. de iureiur. in 6. & notat ſingulariter Bald. in l. cum precum. nu. 4. C. de liberal. cauſ. & latè auctor add. ad Bar. in d. l. non fatetur. nu. 10. in verbo tolerabilis; ſic tradit Luc. de Pen. in l. errat. C.
3 de caſt. pec. mili. lib. 11. colu. 5. vbi ait † confeſſione m factam in iudicio per errorem non præiudicare errore probato: vt & reſpondit Auguſt. Bero. in conſ. 152. num. 8. & 9. lib. 1. & in conſ. 206. nu. 35. lib. 3. quod ſupra fuſius ſumus proſequuti in concluſione confeſſio erronea.

4 Concluſionẽ limitabis non procedere, † ſi error ſit in iure, etenim aliter quam probando rẽ ſecus ſe habere neceſſe eſt probare errorem: vt dictum eſt ſupra in concluſione error probatur, probando rem aliter ſe habere, quę huc transferri poſſunt, & aſſeruit Ruin. in conſ. 125. nu. 8. vol. 2.

CONCLVSIO DCXLVII.

ARGVMENTVM.

Error in actis quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Error in actis probari poteſt per duos teſtes. Contr. nu. 3.*
2 *Acta regulariter probari non poſſunt niſi per ſcripturas.*

1 Error in actis † poteſt probari per duos teſtes, vt decidit Guid. Pap. in deciſ. 528. pro totum arg. notatorum in l. errore. C. de teſt. & Cyn. ibi. qui alios citat. ſic quoq; traditũ eſt ab Afin. in prax. iud. §. 14. c. 5. nu. 6. quod etiam ſequitur Sebaſt. Medices in tract. de fortuit. caſ. 1. par. q. 2. n. 5. & hæc quidẽ opinio obſeruatur in Parlamentis Franciæ, vt ibi loquutus eſt Guid. in d. deci. 528. verſ. & hoc non obſtã-
2 te, † eo quod dici conſueuit regulariter acta probari non poſſe, niſi per ſcripturas. l. à cõſulib. C. de appell. vt etiam nos ſupra, ſi meminiſtis, demonſtrauimus in concluſione acta per ſcripturam.

3 Contrariæ † fuit ſententiæ Bar. in l. cũ proponebatur. ff. de leg. 2. cui contrariæ opinioni fauet Imp. in §. fi. inſt. de fideicom. huic etiã patrocinantur Bal. Caſt. in d. l. errore. & idem videtur ſentire ibidem Alex. in vlt. q. prout eos refert Guid. Pap. vbi ſupra, & ibi latè additio. auctor.

CONCLVSIO DCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Error an probetur ex eo, quod quis credat aſſertioni, vel perſuaſioni alterius.

SVMMARIVM.

1 *Error ex eo probatur, quod quis aſſertioni, vel perſuaſioni alterius credit.*
2 *Deceptis ob aliorum aſſertionem ſubueniendum eſt.*
3 *Si quis credat aſſertioni boni viri, atq; ſpectatę fidei, ex hoc probabitur ſe errore fuiſſe captum.*
4 *Error facti proprij probatur ex eo, quod quis credat aſſertioni alterius.*
5 *Error ex perſuaſione præſumitur, quando quis agit animant.*
6 *Perſuaſio erroris probatur ex forma interrogationum, ex actis apparentium, & ex monitionibus factis.*
7 *Qui obligatus eſt ad non faciendum certum quid in præiudicium alterius ſine eius venia, non debet contrauenire promiſſis, etiam ſi homo fide dignus diceret ſibi, illũ eſſe contentum.*
8 *Error probatur ex eo, quod quis credat aſſertioni alterius, ſi eſſemus in materia, in qua venit culpa etiam leuis.*
9 *Error probatur ex aſſertione, & perſuaſione aduerſarij.*

10 Error

Digitized by Google

& lite dom. Bartho. nu. 1. lib. 2. & in conſ. 70. viſo pro-
ceſſu. nu. 8. verſ. benefaciunt. lib. 1. & in conſ. 74. viſo
teſtamento. nu. 4 verſ. accedit ad confirmationẽ, co.
vol. 1. ꝙ & tradidit Alc. de præſump. reg. 3. præſump.
13. nu. 10. & hoc probauit Paul. Caſtr. in d. l. quotiens.
§. ſed ſi nota. nu. 3. ff. de hær. inſtit. atque id confirma-
uit Curt. iun. in l. qui accuſare. nu. 12. C. de edend. vt
etiam reſpondit Bertr. in conſ. 193. num. 85. vol. 5. ad
2 idem conſuluit Ruin. in conſ. 145. nu. 13. vol. 5. † & po
teſt notarius talem errorem ſuũ corrigere: vt ait Dec.
in d. l. ſi librarius. nu. 5. vbi plures caſus congerit, in
quibus Notarius errorẽ ſuũ corrigere pôt, & cum hic
inciderit mentio de errore Notarij, operæ preciũ eſt
rẽ paulò altius repetere. duo caſus hic ſunt cõſideran
di, primo qñ poſſit errorem ſuũ Notarius corrigere,
ſecundo quo pacto error notarij ꝓbari poſſit. Circa
primũ caſum habemus conſiderare duos caſus, prior
in ſpectantib. ad notariũ, ſecundus in ſpectantib. ad
partes. In primo caſu Bart. plures ponit concl. 1. eſt.
3 Quòd in his, † quæ ſpectant ad notarium, in quibus
error non vitiat, Notarius poteſt errorem ſuum corri-
gere, veluti in corrupto Latine ſcribendi genere, ſe-
cundum Bart. poſt nu. 2. & Dec. in d. l. ſi librarius. nu.
5. vt ait Bald. in l. cum proponebatur, in verſ. vlt. quæ-
ro, de leg. 2. quia talis emendatio neminem lædit, ſic
Bald. vbi ſup. quod probat per l. actorem. de re iud. &
ſenſit Ang. in l. Imperator. in prin. ff. de ſtat. hom. Nã
hoc caſu pars non habet ius contradicendi quare nõ
corrigat. arg. l. dotem. ff. ſolut. matr.
4 Amplia prædictam Concluſionem, † etiam ſi erra-
tum ſit in eo, quod vitiaret inſtrumentum, ſicuti ſi ſit
defectus indictionis, qui vitiet inſtrumentum, poterit
tamen Notarius errorem ſuum corrigere, ſecundum
Bart. in d. l. ſi librarius. poſt nu. 3. & Dec nu. 5. vt etiam
aſſeruit Io. de Anan. in c. cum graui. de crim. falſ. col.
2. poſt med. & ratio eſt, ne ſcribentis error noceat par-
tibus ſecundum Doct. d. loc. & Bart. ibi, nu. 3. & idem
tenet Bal. in Rub. C. de iuſt. C. confi. col. fi. verſ. ſed an
Tabell. nu. 5. & idem docuit Bar. in l. nominatim. ff.
de condit. & demonſtr. & ſcripſit Bald. in l. cum pro-
ponebatur, col. 2.
5 Limita, & intellige prædictam ampliationem, † niſi
malitioſè errauerit, quia tunc punitetur; vt monuit
Io. de Ana. in d. c. cum graui. de crim. fal.
Secunda ſit Concluſio, quòd ſi ſit erratum, & non
conſtet in quo ſit lapſum, vt quia omiſerit diem, neq;
6 liqueat de quo die, † iſto caſu notario dicenti ſe recor
dari de die, credẽdum erit, ſicut magiſtratui creditur,
præſertim cũ hoc de die ſit quoddam minimum, et-
enim ſi teſtis diei memoriam non habeat, tamẽ pro-
bat. l. teſtium cum gl. C. de teſtib. & ita Bart. num. 4. &
Dec. tradidere in d. l. ſi librarius. nu. 6.
Limita, & intellige dictam Concluſionem locum
7 habere, quando non eſt vis in tempore, † quia vt plu-
rimum dies non eſt de ſubſtantia inſtrumẽti, vt loqu
tus eſt Dec. vbi ſup. d. nu. 6. Secùs verò dicendũ, quan-
do dies eſt de ſubſtãtia inſtrumenti, vt in actione hy-
8 pothecaria: † nam tunc corrigere non poteſt, niſi pro-
bato errore. auctore Ang. in d. l. Imper col. 3. & vt di-
xit Bal. in tit. de pace Conſtant. verſ. pacta. verſ. nun-
quid ſi apponuntur ſolemnitates, poſt nu. 2.
Sublimita, & ſubintellige p̄dictam limitationẽ ſm̃
Bart. in d. l. ſi librarius. nu. 4. qñ erratum fuit omitten-
9 do diem, † qa tunc non dr̃ functus officio ſuo edendo
inſtr̃m abſq; die. Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 6. ſub fi. ſe-
cus autem ſi erratum fuit apponendo vnum diẽ, vel
menſem pro alio, quia tunc Notarius non poterit ſe
10 corrigere † niſi cõſtet de errore per teſtes, vel alio mo
do tunc enim vr̃ functus officio ſuo: ita Bart. in d. l. ſi
librarius. nu. 5. & Dec. ibid. vbi Bart. adducit context.
in l. quicquid aſtringendæ. ſm̃ vnũ intellectũ, de verbo.
oblig. intelligendo ſemꝑ prędictam ſublimitationẽ,
qñ eſſet dies de ſubſtantia, vt ſup. dictum eſt in hypo-
11 thecaria † vero nõ eſſet de ſubſtantia, tunc videt̃, ꝙ
error corrigi poſſit: vt ait Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 7.
Secunda ſit Concluſio, vt cũ fuerit data copia par-
ti, tunc videatur indiſtinctè, ne queat corrigere, niſi
12 probato errore, † & de conſenſu iudicis: ſecundum
Bart. in d. l. Imper. nu. 2. verſ. tu dic. & in l. fi. verſic. ſed
quid ſi notarius. nu. 5. ff. de tab. exhib. hoc idem Bald.
in l. ambiguitates, in fi. nu. 4. C. de teſt. & in rub. C. de
fid. inſtr. nu. 25. verſ. ſed pone, & in l. fi. poſt nu. 19. verſ.
quarto quæritur. C. de edend. ſic etiam confirmauit
Ang. in cõſ. 292. viſis. col. 1. huic ſe ſubſcripſit Cuma.
in conſ. 23. cum alijs ab eodem Dec. allatis vbi ſupra
nu. 7. verſ. ſecus ſi fuit data copia.
13 Secundi caſus Concluſio eſt, † ſi erratum ſit in per-
tinentibus ad partem: vnde tunc ſecundum Bart. in l.
ſi librarius. nu. 8. error corrigi non poteſt ex interual-
lo, ſed illico, quod & comprobat Dec. in d. l. ſi libra-
rius. nu. 8. idem ſenſit Ang. in d. l. Imperator, in princ.
& not. Bal. in d. rub. de fid. inſtr. vol. 6. nu. 25. & in l. cũ
proponebatur. col. 1. verſ. vlt. quæro. ff. de leg. 2. & idẽ
Bart. in d. l. Imperat. num. 3. multa alia tradidit Dec.
vbi ſupra. Fel. in c. ex literis. de fid. inſtr. Ant. de Butr.
conſ. 11. Alex. conſ. 146. nu. 26. lib. 5. Cald. conſ. 70. &
Abb. conſ. 10. nu. 19. quæ apud eoſdem videas. atque
plenius apud Bal. in tract. de tabel. nu. 41. cum plurib.
ſeq. vbi ad vnguem materiam examinat.
Limita primario loco Concluſionem procedere,
14 † ſi Notarius omiſiſſet ſolemnitatem iuris in teſtamẽ
to, vel alio actu, quo ſolemnitas interuenire debebat
nam tunc non præſumitur error, ſed falſitas: vt inquit
Fel. in d. c. ex literis. col. 2. verſ. ſecunda concluſio. nu.
3. cum ibi allegatis: quod etiam placuit Io. de Ana. in
c. quam graui. de crim. falſ. col. 2 quem refert Hieron.
Cuchal. in addi. Dec. in d. l. ſi librarius. ſub nu. 5. ſuper
verbo indictionis in litera A.
Vidimus quo pacto Notarius errorem ſuum emẽ-
dare poſſit, diſpiciamus nunc quomodo probãdus ſit
15 error Notarij, qua in re dicẽdum eſt primo † errorem
Notarij, facilè probari per originale, quod reperitur:
quia illud inſpici debet. vt §. pen. in auth. de tabe. &
docuit Bart. in l. Sempronius Proculo. nu. 2. de leg. 2.
in l. ſi quis ex argentariis. §. prętor ait, ff. de eden. & ibi
Alexã. & in conſ. 105. In cauſa correctionis. in prin.
nu 1. lib. 2. Anch. in conſ. 432. præmiſſa. Ang. in conſ.
357. pater ſtipulatus. Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 8.
16 Secundo loco probatur ſine vllo negotio error, † ſi
partes confiteantur errorem, vel etiam ſi teſtator hoc
dicat, in his, quæ ab eius voluntate pendẽt, teſte Bart.
in d. l. ſi librarius, circa finem, & Dec. ibi n. 8. & idem
voluit Bart. in l. cum proponebatur, in fin. ff. de leg. 2.
Nec id præterijt Bal. in l. nec exemplũ, vbi diſtinguit.
nu. 2. C. ad leg. Corn. de falſ.
17 Tertiò inſuper † probatur per teſtes: vt auctor eſt
Dec. in d. l. ſi librarius. nu. 8. verſ. 3. & voluit Alexã. in
conſ. 14. viſis, & conſideratis. nu. 19. lib. 6. atq; placuit
Guid. Pap. deciſ. 130. & ſupra explicauimus in Cõclu
ſione error in teſtamẽto per teſtes, nec id latuit Ang.
in l. ambiguitates. C. de teſt. quem refert, & ſequitur
Alex. in l. errore. in fi. C. eo. tit. quo in loco ſubiungit,
18 † quod quando eſſet erratum per Notariũ nõ in ſub-
ſtãtia diſpoſitionis, ſed circa ſolemnitatem, quod ſuf-
ficeret probare per duos teſtes errorem, & idem ait in
d. conſ. 14. nu. 19. li. 6. ſic & docuit Bart. in l. errore. nu.
2. C. de teſt. huc ſpectant notata à gl. in l. hæredes pa-
19 lam, §. ſi quod poſt. ff. de teſt. † ſed ſi error ſit cõmiſſus
in ſubſtantia diſpoſitionis, requiruntur in eius proba
tione tot teſtes, quot requiruntur in probanda tali di-
ſpoſitione: vt ex alleg. in ſuperiori noſtra cõcluſione:
idem voluit Bal. in c. ad audientiam. nu. 7. de reſcrip.
20 Id ampliabis, † vt vnus tm̃ teſtis cum aſſertione no
tarij ſufficiat ad probationem erroris: ita ſenſit Bart.
in d. l. ſi librarius, in fi. quẽ refert, & ſequitur Caſtr. in
conſ. 364. nu. 2. vol. 2. & de hoc vide Bal. in l. Impe. de
ſtat.

ſtat. hom. & latè conſulas hæc tradentẽ Vital. de Cã-
ba. in ſuis clauſ. clauſ. & non errore. §. reſtat videndũ
qualiter error notarij, vbi fusè.
21 Præterea † poterit error probari per factum ipſum,
vt colligitur ex dictis Bald. in d. l. Imperator in addit.
col. fi. ff. de ſtat. homin.
22 Inſuper probabitur error, † ſi aliter fuit dictum, &
aliud ſcriptum, vt ait Bart. in d. l. quoties. §. ſed ſi non
nu. 1. ff. de hær. inſti.
Superiora ſic velim intelligas, vt qui voluerit pro-
bare errorem notarij in inſtrumento commiſſum re-
23 quiratur, vt ſigillatim, † & ſpecificè probet illam ſcri-
pturam fuiſſe confectam ab illo notario: præſertim
cum petitio ſuper erroris conceptione dirigitur cõtra
notarium, aliter enim probatio nullo modo conclu-
deret: ita intellexit, & declarauit Bal. in cõſ. 403. qđ
non ſit ſufficienter, poſt nu. 1. verſ. 3. ſic vol. 5. vbi exa-
minat quot teſtes requirãtur ad errorem notarij pro-
bandum, quem videas.
Quid verò dicendũ eſt, ſi reperiatur error in inſtru-
mẽto, an præſumatur error notarij, an error partium?
24 † In hac quæſtione ſic eſt diſtinguẽdũ, nam aut error
eſt in eo, quod pertinet ad officium notarij ſibi com-
miſſum à iure, veluti in iuriſdictione, & tũc error no-
tarij præſumetur. Aut eſt error in eo, quod ſpectat ad
partẽ, vt in re, vel in finibus, vel in aliquo nomine. tũc
25 præſumitur error partis, † nam pro tabellione præſu-
mitur quod nihil aliud ſcripſerit, quam ꝙ ei fuerit in-
iunctum, & ꝙ quicquid ſit ſcriptum, iuſſu eius ſcriptũ
cenſeatur, q rogauit confici, quod ſcriptum eſt, nec
præſumitur tabellionẽ ſcire aliter factũ, niſi ſicut fuit
rogatus, neq; inſpicitur in inſtrõ ſcientia priuata ſed
ſcientia, quã habet, vt tabellio: ad hæc conferunt ea,
quæ obſeruata fuere à ſcribentibus in l. ſciendum. ff.
de verb. obl. & in auth. de tabel. §. nos aũt. non enim
Notarius præſumitur exceſſiſſe fines mandati, ſed fi-
26 deliter ſcripſiſſe: † nam publicũ officium pręſumptio-
nem bonę fidei inducit: vt l. cum precib. ff. de prob. ita
dicit Bal. in l. errore. nu. 2. ver. quæro ſi reperitur. C. de
teſta. quod verum putat Guid. Pap. de præſumpt. nu.
18. vbi Notarius fideliter conſueuit eius officium ta-
bellionis obire. iux. c. illud, in fi. de pręſũp. hæc à Bal.
in d. l. errore, tranſtulit ad verbum idẽ Guid. Pap. in d.
tract. de præſump. nu. 17. verſ. ſi reperiatur error.

CONCLVSIO DCXLVI.

ARGVMENTVM.

Error confeſſionis quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Error confeſſionis probatur probando rem aliter ſe habere.*
2 *Quando datus eſt terminus ad deliberatè confitendũ, nunquam poterit erroris ſpecie reuocari confeſſio.*
3 *Confeſſio facta in iudicio per errorem nõ præiudicat errore probato.*
4 *Error ſi ſit in iure, aliter probari debet, quam probando rem aliter ſe habere.*

1 Error confeſſionis probatur, † probando rem
aliter ſe habere, auctore Aym. Crau. in
conſ. 187. nu. 8. per l. de ætate. §. fi. ff. de interrog. act. &
l. cũ de indebito. §. 1. ff. de prob. atq; l. ſi poſt diuiſio-
nẽ. C. de iur. & fac. ign. ſic cõſulendo, atq; profitendo
ſenſit Bart. in conſ. 85. In quæſt. 10. an fi. poſt nu. 3. lib.
1. & idem Bar. latè in l. non fateĩ, & ibi cæteri DD. ff.
de confeſſ. idem ſcripſit Alc. de præſumpt. reg. 3. præ-
2 ſump. 21. Qua in re velim diligenter obſerues, † quod
quoties datus eſt terminus ad deliberatè confitendũ,
nunquam poterit erroris ſpecie reuocari cõfeſſio, ſe-
cundum Anch. in c. fi. de iureiur. in 6. & notat ſingu-
lariter Bald. in l. cum precum. nu. 4. C. de liberal. cauſ.
& latè auctor add. ad Bar. in d. l. non fatetur. nu. 10. in
verbo tolerabilis; ſic tradit Luc. de Pen. in l. errat. C.
3 de caſt. pec. mili. lib. 11. colu. 5. vbi ait † confeſſione in
factam in iudicio per errorem non præiudicare erro-
re probato: vt & reſpondit Auguſt. Bero. in conſ. 152.
num. 8. & 9. lib. 1. & in conſ. 206. nu. 35. lib. 3. quod ſu-
pra fuſius ſumus proſequuti in concluſione confeſſio
erronea.
4 Concluſionẽ limitabis non procedere, † ſi error ſit
in iure, etenim aliter quam probando rẽ ſecùs ſe ha-
bere neceſſe eſt probare errorem; vt dictum eſt ſupra
in concluſione error probatur, probando rem aliter
ſe habere, quę huc transferri poſſunt, & aſſeruit Ruin.
in conſ. 125. nu. 8. vol. 2.

CONCLVSIO DCXLVII.

ARGVMENTVM.

Error in actis quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Error in actis probari poteſt per duos teſtes. Contr. nu. 3.*
2 *Acta regulariter probari non poſſunt niſi per ſcripturas.*

1 Error in actis † poteſt probari per duos teſtes,
vt decidit Guid. Pap. in deciſ. 528. pro-
tum arg. notatorum in l. errore. C. de reſt. & Cyn. ibi.
qui alios citat. ſic quoq; traditũ eſt ab Aſin. in prax.
iud. §. 14. c. 5. nu. 6. quod etiam ſequitur Sebaſt. Medi-
ces in tract. de fortuit. caſ. 1. par. q. 2. n. 5. & hæc quidẽ
opinio obſeruatur in Parlamentis Franciæ, vt ibi. lo-
quutus eſt Guid. in d. deci. 528. verſ. & hoc non obſtã-
2 te, † eo quod dici conſueuit regulariter acta probari
non poſſe, niſi per ſcripturas. l. à cõſulib. C. de appell.
vt etiam nos ſupra, ſi meminiſtis, demonſtrauimus in
concluſione acta per ſcripturam.
3 Contrariæ † fuit ſententiæ Bar. in l. cũ proponeba-
tur. ff. de leg. 2. cui contrariæ opinioni fauet Imp. in §.
fi. inſt. de fideicom. huic etiã patrocinantur Bal. Caſt.
in d. l. errore. & idem videtur ſentire ibidem Alex. in
vlt. q. prout eos refert Guid. Pap. vbi ſupra, & ibi latè
additio. auctor.

CONCLVSIO DCXLVIII.

ARGVMENTVM.

Error an probetur ex eo, quod quis credat aſſertioni, vel perſuaſioni alterius.

SVMMARIVM.

1 *Error ex eo probatur, quod quis aſſertioni, vel perſuaſioni alterius credit.*
2 *Deceptis ob aliorum aſſertionem ſubueniendum eſt.*
3 *Si quis credat aſſertioni boni viri, atq; ſpectatę fidei, ex hoc probabitur ſe errore fuiſſe captum.*
4 *Error facti proprij probatur ex eo, quod quis credat aſſertioni alterius.*
5 *Error ex perſuaſione præſumitur, quando quis agit animam.*
6 *Perſuaſio erroris probatur ex forma interrogationum, ex actis apparentium, & ex monitionibus factis.*
7 *Qui obligatus eſt ad non faciendum certum quid in præiudicium alterius ſine eius venia, non debet contrauenire promiſſis, etiam ſi homo fide dignus diceret ſibi, illũ eſſe contentum.*
8 *Error probatur ex eo, quod quis credat aſſertioni alterius, ſi eſſemus in materia, in qua venit culpa etiam leuis.*
9 *Error probatur ex aſſertione, & perſuaſione aduerſarij.*

10 Error

Digitized by Google

10 *Error non probatur in facto proprio de propinquo etiam interueniente perſuaſione aduerſarij.*
11 *Error tolerabilis eſt, ſi factum eſt longinquum.*
12 *Error ꝓbat̃ ex publica ſama, et opinione uiciniæ, uel uulgi*
13 *Fama nedum, ſed rumor etiam falſus inducit iuſtam cauſam credendi.*
14 *Diſcrimen ꝙ ſit inter rumorẽ, & famã, & quid ſit rumor.*

1 Error probatur ex eo, quòd qs credit aſſertioni† vel perſuaſioni alterius. nam ex hoc
probatur, ꝙ hic credens tali aſſertioni fuerit errore
ductus: vt ait Crau. in conſ. 157. nu. 14. vbi ad hoc adducit. l. 1. quæ aliàs eſt l. 2. §. quæſitum, & ibi gl. circ. fi.
ff. qñ act. de pecul. eſt annal. idẽ voluit Bar. in cõſ. 90.
Dilecto Do. Franciſco, poſt nu. 13. lib. 1. per l. ſed & ſi.
§. fi. ff. ꝙ cum eo, & l. 2. §. cæterũ, & ibi gl. in verb. illuſtratus. ff. de ventr. inſpicien. cui adhæret Calc. in cõſ.
17. col. 5. in fi. hoc probauit, & Dec. in conſ. 318. col. 3.
ſic ẽt ſenſit Paris de Put. in tract. de ſyndicat. in §. incip. ſequitur quæſtio quotidiana. nu. 1. Hinc dicebat
2 Crau. in d. conſ. 157. DD. clamare† ſubueniẽdum eſſe
deceptis ob aliorũ aſſertionem, ad hoc teſtem laudat
Paul. de Caſt. in conſ. 175. incip. ad primum quæſitum
clara eſt reſponſio, in 3. dubio. & in conſ. 248. viſis, et
ponderatis omnib. col. 2. circa med. lib. 2. Anch. conſ.
49. de virib. profeſſionis. col. 2. Alex. in conſ. 109. col.
pen. lib. 4. Corn. in conſ. 126. col. 2. lib. 1. Dec. cõſ. 110.
col. fi. Iaſ. in l. errore C. de iur. & fact. igno. & Bar. in l.
non fatetur. nu. 10. ff. de confeſſ.

Concluſionis noſtræ illud ſit exemplũ, vt ſi qs cre-
3 dat aſſertioni boni viri, atque ſpectatæ fidei, † ex hoc
enim probabitur, ſe errore fuiſſe captum; ad hoc teſtis eſt mihi locupletiſſimus Bal. in l. in ficia. n. 5. verſ.
4. quæro, de rei vend. motus auctoritate gl. inſignis in
l. Titio fundus, in verb. actiones, circa finẽ. ff. de cõd.
& demonſt. quod refert, & ſeq. Alex. in l. 1. in prin. nu.
4. verſ. adde etiã. ff. de eo per quem factum erit. id etiã
confirmatur Bar. auctoritate in l. de pupillo. §. ſi quis
ipſi prętori, in 8. q. nu. 17. in fi. ff. de ope. non. nunc quã
pluribus prudẽtiſſimorũ virorum teſtimonijs corroborant. Fel. in c. cum contingat. nu. 3. verſ. prima concluſ. de reſcript. atq; Franc. Balb. in tract. de præſcrip.
in 1. par. princ. l. Celſus, incip. l. Celſus. nu. 45. verſ. &
vltra Bart. & Bal. cum plurib. ſeq.

4 Ampliabis cõcluſionem locum ſibi vendicare† ẽt
in errore facti proprij in præiudicium talis aſſerentis:
ita reſpondit Ruin. in conſ. 73. nu. 2. volu. 2. ſic docuit
Bar. in l. non fatetur, in princ. ff. de confe. & in l. error.
C. de iur. & fac. ign. & in l. poſt legatum, in prin. ff. de
his quib. vt indi. verſ. quæro aduerſarius fecit, & ꝑ notata ꝑ Bar. in l. Celſus. ff. de vſucap. & pro hoc adducit. d. l. 1. §. aliàs eſt l. 2. C. quando act. de pecul. eſt annal. & probatur in l. 1. in prin. de eo ꝑ quem fac. erit.
& ibi per DD. & maximè per Alex.

5 Vndè obſeruandũ in hac cõcluſione eſt† tùm maximè hanc procedere, ꝙ ſcilicet præſumatur error ex
perſuaſione, qñ quis agit animã, vt auctor eſt Ruy. in
d. cõſ. 72. nu. 2. lib. 2. ꝙ probat per l. hac conſultiſſima.
§. at cum humana. C. qui teſt. fac. poſ. vbi etiam probari videtur, quòd abſq; falſa perſuaſione error facti
proprij in tali caſu præſumatur: vt ait Ruin. vbi ſuprà.

Probabitur autẽ iſta perſuaſio ex forma interroga-
6 tionũ ex actis apparentium, † & ex monitionibus ſibi
factis, vel per notariũ actorũ, qui debet omnia ſcribere, etiam variationes, & titubationes, vt habetur in c.
quoniam cõtra falſam, de prob. & ſcripſerunt reliqui
idem Paris de Put. in d. tract. de ſindi. in d. §. incip. ſequitur quæſtio quotidiana. nu. 2.

Concluſionẽ primò loco velim limites, niſi qs ſit
obligatus ad non faciendũ certũ, quid in præiudiciũ
7 alterius ſine eius venia. † non. n. dẽt contrauenire promiſſis, etiã ſi homo fide dignus diceret ſibi illum eſſe
contentũ, nã tũc ex aſſertione illius nõ poterit ꝓbari
errasse; ita inẽ docuit Pau. Caſt. in cõſ. 295. incip. viſo
ſuprascripto pũcto. nu. 3. lib. 1. ꝑ l. 1. §. 1. ff. de eo ꝑ quẽ
factũ erit, & l. ſi quis inficiatus, & ꝙ ibi no. ff. de poſ. et
l. nomen. C. quæ res pign. obl. poſ. ibi, nondum certior
à te de obligatione tua factus, cuius ſententiam comprobat multa alia ad id adducendo. Fely. in d. c. cum
contingat, poſt. nu. 4. verſ. limita dupliciter, de reſcr.

8 Poſterior erit ad concluſionẽ noſtrã† limitatio, niſi
eſſemus in materia, in qua venit culpa ẽt leuis, vt reſcripſere Imp. in l. quicquid. C. arbitr. tutel. vt aſſeruit.
Alex. in l. Pollia. nu. 5. ver. in eadẽ, ibi. C. de ijs, quibus
vt indign. vbi etiam Fulg. nu. 4. ver. in gl. pupillo, cum
ſeq. quod, & innuere viſus eſt Caſt. in d. conſ. 295. nu.
4. lib. 1. quod etiã confirmat Fel. in d. c. cum cõtingat,
poſt. d. nu. 4. verſ. limita ſecundo, de reſcript.

9 Inſuper error probabitur† ex aſſertione, & pſuaſione aduerſarij, per contex. gl. in l. quæſitũ, in gl. magna
ad fi. ff. quand. ac. de pecul. eſt annal. idem voluit Bar.
in l. 1. in princ. nu. 2. ff. de eo per quem fact. erit. quod
confirmat plurib. idem Fran. Balb. in d. tract. de præſcript. in 1. par. prin. l. Celſus. nu. 36. verſ. tertia principalis concluſio.

Iſtud poterit ſic limitari, niſi eſſet factũ de propin-
10 quo, † qñ tunc etiam interueniente perſuaſione aduerſarij, in facto proprio non probaretũ error. nã ſupinus eſt, qui facti ſui de propinquo non recordatur, vel
quando alia cauſa ſubeſſet, propter quam quis nõ deberet credere aduerſario; ita dicunt Bald. & Ang. in l.
ſuper long. circa fi. 1. col. C. de præſcrip. long. temp.

Quòd poſtremũ intelligendũ eſt, qñ eſſet factũ val-
11 dè de propinquo arbitrio iudicis. † nam ſi eſſet factũ
longinquũ, ẽt ſi non interueniret aſſertio aduerſarij,
eſſet tolerabilis error. ita voluit Bar. & Doc. in l. peregrẽ, in prin. per illũ contex. de acq. poſſ. & docuit Bar.
in l. ſi quis delegauerit. nu. 2. ff. de nouatio. & in l. non
fatetur. nu. 7. verſ. idẽ ſi, & nu. 10. verſ. itẽ lõginquitas.
ff. de cõfeſſ. & in l. ſi res obligata, in prin. ff. de leg. 1. et
ita intelligit, & declarat idem Bald. vbi ſupr. nu. 37.

12 Inſuper probabitur error ex publica fama, † & opinione viciniæ, vel vulgi, vt ſi publica ſit fama patrem
meum emiſſe hanc domum, per l. cum quidam. §. ꝙ
dicitur. ff. de acq. hær. vt notant Bal. & Ang. in d. l. ſuper longi, circa fi. 1. col. & col. 2. C. de præſcript. long.
temp. dicentes ad credendum famam plurimũ poſſe,
vnde gignit iuſtiſſimum errorem, per contex. memoria dignum, in l. fi. in prin. ff. de hær. inſtit. cum multis
alijs adductis ab eo. Balb. vbi ſupr. nu. 41.

Id verò ampliabis, vt procedat, etiã ſi ſubſit ſolus
13 rumor, quia nedum fama, † ſed rumor ẽt falſus inducit iuſtã cauſam credẽdi: ita probat cõtextus. inſignis
in d. l. fi. in prin. ff. de hær. inſt. & ibi obſeruauere Bart.
Imol. & cæteri ſcrib. licet rumor ſit minus quã fama:
vt ibidem per Imol. & pulchrè per Alex. in conſ. 115.
viſo themate ſuprascripto. nu. 16. verſ. ad hoc etiam
optimè. vol. 4. declarantem, quod ſit diſcrimen inter
14 rumorem, & famã: † dicit enim rumorem eſſe ſingularem quãdam aſſertionem ex incerto auctore, & ex
ſola ſuſpicione ꝓueniens, nõ enim requiritũ, vt ab omnibus, vel à maiori parte cõmuniter, & publicè dicatur, prout exigitur in fama, vt ibi latius per eum allegantur plura loca, quem refert, & ſequitur idẽ Franc.
Balb. vbi ſup. nu. 42. vbi plura alia ad hanc materiam
doctiſſimè proſequitur, tu ipſe cum conſulito.

CONCLVSIO DCXLIX.

ARGVMENTVM.

Error cõmunis quando faciat ius, & probet.

SVMMARIVM.

1 *Error communis facit ius, & aliquando veritati præfertur, eo quod id publica ſuadet vtilitas, vt nu. 2.*

Indulgen-

3 *Indulgentiæ conceſſæ à prælato falſo, qui communi opinione verus putabatur, non minus animarum ſaluti proficiunt, quàm ſi fuiſſent à vero prælato conceſſæ.*
Contr. num. 4.

5 *Legati putatiui geſta valent non ſecùs, ac ſi verus legatus eſſet.*

6 *Vicarius Epiſcopi ab omnibus Vicarius habitus, quæ fecit, rata manent.*

7 Communis opinionis probatio quando ſufficiat.

8 Clerico ſatis eſt ad probandum ſuũ clericatum deficientibus alijs probationibus, ſi cõmuniter habebatur pro clerico, & ſe diù talem præſtiterit, ad id tantum, vt ſe poſſit tueri in poſſeſſione, vt nu. 9.

9 Clerico non ſatis eſt probare communem opinionẽ ſui clericatus in beneficialibus, ideſt, vt ei beneficium adiudicetur, niſi verus titulus probetur.

10 Iuriſdictio ſi cui prorogetur ab eo, qui eam non habebat, putabatur tamen habere, valebunt proceſſus, & ſẽtentię.

11 Prælatus intruſus, verus à cunctis habitus, ſi exigat penſiones à colonis, vel inquilinis, liberantur ei ſoluentes.

12 A verborum innata, vi non eſt recedendum, niſi adſit cõtraria voluntas.

13 Communi vſu loquendi improprietati verborum proprietas cedit.

14 Abſolutus à ſacerdote putatiuo vere eſt abſolutus, ſi ei peccata fuerit confeſſus.

15 Sacerdotium ex quaſi poſſeſſione prȩſumitur, cum ſit ex ijs, quæ non reſpiciunt præiudicium inuiti.

16 Hæretici occulti rectè conferunt ſacramẽta, & ordinationes, atq; valent, ſi communi opinione exiſtimabãtur veri, & legitimi prælati.

17 Sententia lata ab excommunicato, valet, quem vnuſquiſq; legitimum arbitrabatur.

18 Legitimus iudicatur filius, qui natus eſt etiam ex non legitimo matrimonio, dummodo cuncti legitimum matrimonium opinarentur.

19 Filij nati ex matrimonio infidelium in gradu probibito à lege canonica contracto, propter ipſorum communẽ opinionem poſt eorum conuerſionem iudicantur legitimi.

20 Filij cenſentur legitimi propter populi opinionem.

21 Non poteſt opponi de adulterio propter communem opinionem.

22 *Mandatum tenet factum de adeunda hæreditate viuentis, qui communi opinione iudicabatur mortuus cum re ipſa non eſſet.*

23 Collatio, electio, & cęteri iſtiuſmodi *actus, quos quis ratione officij facit, quod non legitimè gerit, qui ab omnibus putabatur legitimus, tenent.*

24 *Patroni prȩſentatio valet quem quiſq; verum patronum exiſtimabat, licèt poſtea appareat eum tunc nõ fuiſſe patronum, quod idem dicẽdum de rectore putatiuo, & collectore, vt nu. 25.*

26 *Teſtamentum vitioſum non eſt, in quo interuenerũt teſtes ſerui, quos omnes liberos putabant.*

27 *Filijfamilias geſta valent, quem vulgo cuncti ſui iuris iudicabant.*

28 *Soluens ei, qui paſſim habebatur procurator creditoris ad pecunias exigendas liberatur, quamuis procurator non eſſet.*

29 *Pontificis Max. geſta probantur, quem omnes verum sũmum Pont. arbitrabantur, etiam ſi re ipſa non eſſet.*
Limita in temporalibus non vero in puris ſpiritualibus, ut num. 30.

31 Communis error non facit ius in his, quæ ſunt ordinis.

32 Communis error facit ius in ſpiritualibus contentioſis.

33 *Pęnitentia impoſita pęnitenti à prælato putatiuo an ualeat.*

34 *Imperatoris geſta tenent, ſi ab omnibus uerus imperator exiſtimatur.*

35 *Excommunicati occulti facta rata ſunt ratione publici officij authoritate, et utilitate, quò ad temporalia, nõ quò ad ſpiritualia, ut nu. 43. & quò ad executionem, nõ quò ad habitum, ut nu. 44.*

Limita, quando is, gratia cuius actus geritur, ſciebat iſtum excommunicatum. nam is actus propter eius dolum retractatur, vt num. 36.

37 Ciuitas, ſi communi opinione credebat ſe habere priuilegium ſtudij, tamen non habeat, & iſtud ego ſciam, in eaq; vrbe doctoratus inſignia ſumpſerim, non mihi prodeſt ille communis error.

38 Reuocatio procuratoris, ſi occulta ſit, & huius occultationis fuerit particeps aduerſarius, valent geſta ab illo procuratore in præiudicium illius aduerſarij.

39 Excommunicatio lata ab occultè excommunicato non ligat, ſi ab eo illata ſit, qui erat excommunicatus excommunicatione maiore, ſecus in excommunicato excõmunicatione minori. vt nu. 40.
Contrarium limitationi, vide num. 42.

41 Excommunicatio maior ſolum priuat à ſacramentorum participatione, non autem ab exercitio iuriſdictionis.

45 Excommunicati occulti geſta valent, & quo ad temporalia, & quo ad ſpiritualia, ſiue ſacramentalia.

46 Diſtinctio Abb. in c. veritatis, de dolo, & cont. ad cognoſcẽdum, an geſta ab excommunicato, qui ab omnibus exiſtimabatur abſolutus, valeant in ſpiritualibus.

47 Notarius, ſi communi opinione verus cenſeatur tabellio, qui reuera non ſit, eius inſtrumenta, quæ tunc temporis confecit, non ſecus rata, & firma manent, ac ſi verus eſſet Notarius. Contrarium vide nu. 49.

48 Notarius creatus præſumitur, qui ſe diù ꝓ notario geſſit.

50 Notarij putatiui inſtrumenta non valent, quando vitiũ eſt in forma, ſecus ſi in perſona, vt quia ſit ſeruus, excõmunicatus, vel occultè hæreticus.

51 Notarij putatiui inſtrumẽta rata ſunt, quando ingreſſus eſſet quaſi poſſeſſionem tabellionatus, ſciente, & patiente ſuperiore habente poteſtatem creandi notarios.

52 Poſſeſſio non poteſt acquiri ſine ſcientia, & patientia ſuperioris, qui habet poteſtatem concedendi.

53 Notarij putatiui inſtrumenta tenent ſi antiqua ſint, & concurrat fama, & communis opinio.

54 Notarius in matricula deſcriptus præſumitur notarius.
Contrarium. num. 55.

56 Notarius probatur per iuramentum ipſius tabellionis iurantis ſe eſſe tabellionem, cum comparatione literarum, per quam appareat ipſum plura inſtrumenta cõfeciſſe.

57 Iudicis ordinarij, qui ita publicè ab omnibus exiſtimabatur, geſta valent, ſecus in delegato, quod in eo plurimorum, in hoc duorum vtilitas vertatur.
Contrarium. num. 58.

59 Delegati geſta non tenent, ſi error verſetur circa reſcriptũ impetratum, vel circa ſpectantia gratiam, ſecus ſi circa vitium perſonæ delegati.

60 Communis error non prodeſt, quando eſt ſupinus, ſed cũ eſt probabilis.

61 Communis error habet locum ẽt in ijs omnibus, qui ad aliquod munus minus apti eliguntur, nam hi ab omnibus habiles habiti, quę fecerint, rectè geſta erũt, quò ad alios, non quò ad commodum ipſius inhabilis, ut nu. 62.

63 Magiſtratus geſta ualent, quem in ciuitate ſua publicè inhabilem eſſe conſtabat, dummodo in eo loco, in quo magiſtratum gerit communi opinione idoneus putaretur.

64 Communis error facit ius, etiam ſi ſolus is, qui cum poſſet creauit aliquem, ueluti Præſidem, ignoraret inhabilem eſſe; atq; populus eum inhabilem eſſe ſciret geſta enim ab hoc ualent.

65 Communis error facit ius, etiam ſi peccatum ſit in ſolemnitate, atq; cauſa, quam materialem uocant.

66 Communis error excuſat à pœna delicti.

67 Communis error facit ius etiam ubi contra aliquem eſſet lata ſententia inhabilitatis priuatiua, & alicubi, ubi hoc ignoraretur communiter gereret ſe pro habili, nam ibi geſta ab eo tenent.
Quaado error eſſet probabilis, ut num. 68.

69 Communis error facit ius etiam in eo, qui bis aliquos actus tanquam talis fecerit, & in duobus actibus habilis habitus fuerit.

Quinimò etiam ſi ſemel tantum quis ſe exercuerit vt talis, vt nu.70. Contr. nu. 71.

72 *Communis error facit ius in eo, qui decem, non qui tribus annis habilis exiſtimatus eſt.*

Non præcedente alio titulo, vt nu. 73.

74 *Diſpenſatio facta ab illo, qui publicè exiſtimabatur habere facultatem ſuper matrimonio, valet, licet nullam haberet facultatem.*

75 *Prælati geſta non valent, ſi non ſit in poſſeſſione prælatura, etiam ſi communi opinione iudicaretur Prælatus.*

76 *Communis error facit ius in ijs, quæ ex generali facultate ordinaria, non in ijs, quæ ex ſpeciali commiſſione ſolent competere.*

77 *Communis error non operatur in his, quæ concernunt ipſius actus ſubſtantiam. Cont. nu. 78. Intellige, vt nu. 79.*

80 *Communis error non facit ius, quando contra magiſtratum lata fuiſſet ſententia, declarans illum fuiſſe inhabilem antea, nam geſta ab eo medio tempore non valent.*

Hoc intellige, vt nu. 81.

82 *Communis opinio non ſufficit in probatione honoris, aut poſſeſſione beneficij.*

83 *Communi opinione quem cenſeri habilem habilitate generali non eſt ſatis, ſed ſpeciali.*

84 *Communis error rata facit geſta ab habili putatiuo, non tamen vere illum habilem, & idoneum reddit.*

85 *Communis error nullius eſt ponderis, vbi vitiũ eſt formæ.*

86 *Communis error nihil poteſt, quando quis eſſet in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis conſtitutus ab eo, qui non poterat ſibi conferre iuriſdictionem.*

87 *Communis error non facit ius, quando quis tractaret de damno, alter de iuſto lucro.*

88 *Communis error nihil proficit, quãdo officium geſtum ab idoneo putatiuo erat auctoritate publicum, & vtilitate priuatum, ſecus ſi contra.*

89 *Communis error nullius eſt momenti, cum iudex naturali quodam vitio, vt furore laboraret.*

90 *Communis error non facit ius, quando induceretur aliquid contra communem vtilitatem.*

91 *Communis error nullius eſt ponderis nullo interueniente titulo.*

Etiam ſi haberetur titulus ab illo, qui non haberet facultatem dandi titulum, quia non ſufficeret, vt nu. 92.

93 *Titulum an quis cenſeatur habere ex ſcientia, & patiẽtia ſuperioris.*

94 *Communis error facit ius in magiſtratu putatiuo, quãdo is ad magiſtratum electus eſt ſolemnibus requiſitis ad illum, quoniam alioquin eius geſta eſſent inania.*

95 *Delegati geſta non valent, qui habilis credebatur, cum non eſſet, niſi habeat titulum, & ſit electus.*

96 *Communis error facit ius, vbi agitur de toto fundamẽto iuriſdictionis, vt quia putabatur Epiſcopus, qui reuera non erat, ob vtilitatem enim publicam tunc eius facta tenent, alioqui vero, ſi huiuſmodi error gratia vnius tãtum perſonæ contigiſſet, quis non excuſatur.*

97 *Vtilitas plurimorum in errore communi potiſſimum conſideratur.*

98 *Communis error non habet locum in dependẽtibus ab ordine, & a ſacramentis Eccleſiæ, in quibus conſideratur veritas, & non opinio.*

99 *Communis error non facit ius, quando peccatum eſt in cauſa efficiente.*

100 *Communis error facit ius in errore circa factum, ſecus circa ius.*

101 *Iudicis ritè electi, & confirmati ab habente poteſtatem, geſta valent ob errorem communem, et vtilitatem publicã: ſecus ſi ſine electione, & confirmatione in magiſtratu ſe ingeſſiſſet.*

1 Ea ſunt nonnunquã cõis † erroris uires, iiq; nerui, vt veritati ipſi præferatur, huicq; veritas ſubiacere cogatur, adeò vt etiã ius faciat: tãta eſt cõis erroris quidpiã probandi facultas, hoc non eſt noſtrũ cõmentum, ſed ex inſigni Iuriſconſultorũ facilè principis Vlpiani reſponſo colligimus in l. Barbarius Philippus. ff. de of. præt. vbi * oẽs ſcribẽtes nemine penitus
* diſſentiẽte id cõm probauere; tritum etiam iſtud axioma procuidubio ex Imp. Hadr. reſcripto cõfirmatur in l. 1. C. de teſt. quin etiã Paulus I. C. ad verbũ hoc retulit. error enim inquit idem, ius facit, in l. 3. in fi. ff. de ſup. leg. corroboratur inſuper ex eo, quod reſponſum eſt ab eodem Vlp. in l. 3. vbi etiam interpres Accur. in ver. publicè. ff. ad ſenat. Maced. hoc porrò peruulgatiſſimum pronunciatum tota poſteriorum iuris interpretum caterua vno conſenſu teſtimonio ſuo firmauit, ex quorum numero eſt Lap. in alleg. 89. in Dei nomine amen, factũ ſuper quo. col. 7. ver. venio ad ſecũdum poſt nu. 8. Old. conſ. 93. magiſter ordinis, poſt n. 5. in fi. & conſ. 76. quæritur de illo, in prin. Dyn. in c. 1. nu. 32. poſt verſ. 7. quæritur, de reg. iur. in 6. Spec. tit. de leg. §. ſupereſt videre. n. 18. verſ. quid ergò ſi aliquis. & in tit. de comp. iud. adit. §. 1. nu. 9. verſ. quid ſi priuati. & in tit. de prob. §. probare. nu. 30. verſ. verum licet probatio, & in tit. de ſent. §. quoniam. nu. 4. ver. vt autem, & in tit. de not. crim. §. fama. col. 1. poſt prin. Io. And. in c. mora ſua. nu. 13. verſ. 2. videmus, in merc. & in c. quod quis, poſt. nu. 3. verſ. 2. debuit. eod. tit. in merc. & in c. ſcienti, poſt nu. 7. verſ. 3. videmus quod in his. eo. tit. Bart. in conſ. 79. quidam vendidit, in fin. lib. 1. Bal. in c. nihil eſt. col. 2. nu. 4. verſ. oportet tamen, de elect. Rom. in conſ. 2-3. clarum eſt, poſt nu. 2. verſ. ſecundo vero. Alex. in conſ. 208. viſo ſummario. poſt num. 13. verſ. nec ẽt obſtat. vol. 2. & latè in conſ. 138. opportunè conſideratis. nu. 2. lib. 1. Dec. in conſ. 407. nu. 2. Fed. de Sen. in conſ. 112. Amice cariſſime. col. 1. ver. quæro ſecundo Cald. in conſ. 2. ſpurius in fi. ſub tit. de fid. inſtr. Card. Zab. in cõſ. 114. Redemptoris poſtulato ſuffragio dico Petrum. Soc. ſen. in conſ. 59. viſo elegantiſſimo. nu. 9. lib. 1. & in conſ. 32. ex his, quæ ſuperius. n. 20. eo. lib. 1. Rom. in d. l. 1, nu. 3. vbi ẽt Accurſ. ſuper verb. omnium. C. de teſt. Hypp. Marſ. in ſua pract. §. aggredior. nu. 33. & in l. 1. in prin. nu. 14. ff. ad l. Cor. de Sicar. Fran. Niconit. in repe. rub. ff. de nou. ope. nun. nu. 216. Io. Fran. Pauin. in tract. de off. & poteſt. c. ſede vacan. q. 10. 2. par. pri. c. 11. Lamb. de iur. patr. lib. 2. par. 3. art. 13. 2. q. prin. nu. 5. Fel. in c. cum dilecta. nu. 3. de reſcri. Abb. & Fel. in c. ſciſcitatus. eo. ti. de reſcrip. hanc eandem concluſionem vberrimè, & cæteris forſan latius proſequitur Gabr. in ſuis com. concl. 8. de prob. lib. 1. Verum cum ibi Gabr. de errore ageret, ibidẽ egomet errores præterea nihil deprehendi, omniaque eratis referta cõſpexi, omnia enim fere iura, & auctoritates, quas citat adeo ſunt adulterinæ, & mendaces (ſcriptorum ne vitio, qui illius concluſionis exemplar exſcripſerunt, an typographorum culpa, qui illam impreſſere, factum ſit, non ita facile dixerim,) vt in illis inueniendis laboris multum, operæ ſatis, & temporis plurimum lectori ſit inſumẽdum: quod vt plurimum ad grauiora lectorem negotia properantem remorari conſueuit. Nos concluſionis vtilitate ſingulari inſpecta hanc eandem arripimus, omniaq; loca ſemel atq; iterum inuiſimus, & correximus, veras auctoritates reddidimus, atq; fallaces reiecimus eaſdem ampliauimus, plurimas adiecimus, poſtremo vberius omnia ſumus proſequuti, adeò vt propemodũ noſtra dici poſſit hæc Concluſio, ſicque obtrectatorum voculas effugere poſſumus.

Cõcluſionis igitur noſtræ ea poteſt afferri ratio, quod
2 error cõis faciat ius, † quia id ſuadet vtilitas publica:
* ſic * omnes ſcribentes tradidere in d. l. Barbarius, præſertim Bar. in prin. & Iaſ. ibid. ff. de off. prætor.

Ex hac concluſione noſtra plurima notatu digna
3 eliciunt. Hinc eſt, itaq; quod indulgentiæ † cõceſſæ a prælato penitus falſo, qui tñ cõi opinione verus putabatur ab omnib. non minus animarum ſaluti proficiãt, quam ſi fuiſſent à vero prælato conceſſæ, ita cenſuit Anch. in cle. 2. aliàs vlt. incip. abuſionis. de pœnit. & remiſ.

rem. inferens ad quoſdam quæſtuarios, qui Venetiis
multa extorſerant adulterinis diplomatibus, conclu-
dens tantum profuiſſe animarum ſaluti, ac ſi fuiſſent
vera diplomata, quem ſequitur Iaſ. in l. præſcriptio-
ne.col.6.nu.26.verſ.tenendo iſtam partem, C. ſi con-
tra ius, vel vtil. pub. & in l. ſi vrbana.col.4.nu.8.verſic.
alibi tamen.ff.de condict.indeb.
4 Cuius Ancharani ſnīam † neutiquam cōprobauit
Oldr.in d.conſ.75. quæritur de illo.vbi in vtranq; par
tem ratiocinatur, & tandem contrarium ſenſit.nu.3.
verſ.in contrarium, cui adhæret Card.in clem.2.§.ad
hæc multiplici.col.3.in med. verſ.5. quæro, vt etiam
refert Franc.Niconit. in d.repet.rub. ff. de oper. nou.
nunc.nu.217. vtra harum ſit probabilior tu videris.
Ex hac quoque colligimus, vt ſi quis omnium con
5 ſenſu legatus † exiſtimetur, ſeq; pro legato gerat, cum
re vera non ſit, quos abſoluerit, abſoluti ſint, & rata
ſint ab eo geſta non ſecus, ac ſi verè legatus fuiſſet: ſic
cenſuit Spec.in tit.de leg.§.ſupereſt.nu. 18. verſ. quid
ergo ſi quis, quia communis error, vt ibidem ait, facit
ius.3.q.7.§.tria, permotus auctoritate ſummi Pont.in
c.ad eminentiam, de ſent. excom.
6 Hinc ēt fit, vt licet † quis non ſit Vicarius Epiſcopi,
ſi tamen cōi opinione exiſtimetur, & nominetur Vi-
carius, teneant ea, quæ facta ab eo ſunt. vt deciſū reli-
quere DD.Rot.in deciſ.1.aliàs 47.valent acta, de of-
fic.Vic.in nou.& in dec.4.aliàs 499.nota valent acta.
de offic.ordin.in antiq. vbi ad hoc probandū adferunt
Inno.in c.nihil.de elect.& in deci.123. alias 3.ſufficit
probare nt.de probat.in nou.eiuſdem modi eſt, quod
concludit Aegid.Bellam.in deciſ.402.inter priuatos.
de offic.leg.hoc idem confirmauit Mil.in ſuo repert.
in verb.Vicar.ſiue Officialis, hoc idem cōprobat Bel
lecin.in tract.de charit.ſubſid. q.3. quod idem obſer-
uauit Fel.in c.ſicut.col.17.verſ.6.aduerte, poſt nu. 31.
de re iud. vbi dicit iſtud procedere in mandato facto
per Epiſcopum Vicario, quia habent Vicarij ordina-
riam poteſtatem, & verſatur fauor publicus, quæ requi-
runtur in caſu.d.l.Barbarius: ſecus autem eſſet in mā-
datis priuatarum perſonarum, quia tunc eſſemus ex-
tra caſum.l. Barba. & non ſatis eſſet iſta leuis ꝓbatio.
Contra hoc poſtremum illud facit.nam continge-
re poteſt hunc Vicarium paulo ante adeptum fuiſſe
munus illud, eiuſque poſſeſſionem fuiſſe recentē, quo
7 caſu licet probatio † communis opinionis aliàs ſatis
ſit, tamen hoc non procedit, vbi eſt poſſeſſio recens;
ſecundum Bellam.in deciſ.594. licet poſſeſſio.
Verùm reſpondere poſſumus, id quod dicebamus
ſatis eſſe probare communem opinionem poſſe intel
ligi, quando iſte Vicarius aliquo tempore fuit in offi-
cio, aliter ſecus.
Secundò loco, & fortaſſe rectius pōt rñderi. nā cū
ille Vicarius ſit ordinarius, illa iuriſdictio cenſeť om-
nib.manifeſta, ideò ſufficit iſta ꝓbatio leuis, quis poſ-
ſeſſio officij ſit recens, ſed Bella.in loco ſuperius rela
to loquitur quoad ꝓbationem, quæ non erat ſuffulta
diſpoſitione iuris cōis, nec erat, vt vocant, notoria.
Illud quoq; ex noſtra Concluſione oritur, vt licet
8 aliquis non probet Clericatum † per literas, vel teſtes,
tamē ſi communiter habebatur pro clerico, & ſe diu
talem habuerit, id ſatis ſit ad probādum eum eſſe cle-
ricum, vt concludunt DD. Rot. in deciſ. 8. aliàs 264.
nota quòd talis.de cauſ.poſſeſ.& propriet.in antiq.et
probatur ex ſententia ipſorum DD. de Rot. in deciſ.
84.aliàs 4.vbi contra, tit.de probat.in antiq.& in dec.
4.alias 1.poſſeſſor beneficij.de reſt.ſpol. in nou. & fa-
cit, quòd not. Biſign.in deciſ.4.datur annus. de teſtib.
9 Quod tamen intelligunt, vt † tantum procedat ad
tuendum eum in poſſeſſione. nam in beneficialibus
hæc præſumptio non ſufficit ad adiudicandum bene-
ficium, niſi vetus titulus probetur. per c. 1. de re iudic.
lib.6.quod obſeruauit Innoc.in c. illud de præſumpt.
& Archid. in c.ordinarij. de offi. ordin.

10 Præterea, ſi cui prorogetur † iuriſdictio ab eo, qui
eam non habebat, cenſeatur tamen habere, valebit
proceſſus, & ſententia. vt auctor eſt Spec.in tit. de cō-
pet.iud.adit.in §.1.nu.6.ver.quid ſi priuati, cui ſe ſub-
ſcripſit Marian.in c.ſignificaſti, col.22. poſt princip.
verſ.6.quæro. de foro compet.
11 Quin etiam Prælatus intruſus, † qui diù in prælatu-
ra permanſit, communi omnium ſententia exiſtima-
tus verus Prælatus, ſi exigat penſiones à colonis, vel
inquilinis, liberantur ei ſoluentes: ita ſcripſit Iaſ. poſt
Paul.Caſtr.in d.l.vrbana.nu.7.verſ.extra glo.ff.de cō-
dict.indeb.quod intellige, vt ibi per eum.
12 Ad hæc, & ſi à verborum † innata vi nō debeamus
recedere, niſi adſit contraria voluntas.l. non aliter.ff.
13 de leg.3.tamen cōis vſus videtur † voluntatē demon-
ſtrare, qua deſcendunt à propria ſignificatione, & ſic
licet cōſuetudo faciat impropriam ſignificationem;
vt docuit Bart.in l. Labeo.ff.de ſuppellect.legat tamē
non eſt abſurdum, vt improprietati cedat proprietas.
l.ſed & ſi poſſeſſori, §.item ſi iurauero, ff.de iureiur.&
l.inſulam. verſ. cum ſi.ff.de præſcrip. verſ. quæ docte
retulit idem Niconit. in repet. d. rub. ff. de oper.nou.
nunc.nu.215.& ſeq.
14 Inſuper ſi quis confiteatur † peccata ſua ei, qui cō-
muni opinione putabatur ſacerdos; ſed non erat, &
ab eo fuerit abſolutus, valebit confeſſio, & abſolutio,
ſic determinauit glo.inſignis in c.dudum, in verb. re-
ceptæ.vbi Innoc.& alij, de electio. quos ſequitur Iaſ.
in d.l.Barbarius.nu.63,ver.quid autem, ff.de offic.præ
15 tor.nam in his, † quæ non reſpiciunt præiudicium in-
ium, vt eſt ordo ſacerdotij, ex quaſi poſſeſſione præſu-
mitur ſacerdotium, vt ait Bald.in l.non ignorat, poſt
nu. 10.C.de iis, qui accuſ.non poſſ.
16 Vel ſacramenta, † & ordinationes ab hæreticis, &
quibuſcunq; alijs criminoſis occultis valent, ſi com-
muni opinione exiſtimabantur veri, & legitimi Præ-
lati. teſte Innoc.in c.1.nu.3.in princ.de ſcitinas.quem
refert, & ſeq.Soc.ſen.in d.conſ.32.nu.19.lib.1.idē vo-
luit Innoc.in c.veritatis.nu.2.de dol. & contum.
17 Valet quoque ſententia † lata ab excommunicato,
quem vnuſquiſque legitimum arbitrabatur, vt habe-
mus ex c.ad probandum. de re iud.
18 Quinimo legitimus iudicatur † filius, qui natus eſt
etiam ex non legitimo matrimonio, dummodo cun-
cti legitimum matrimonium opinarentur. ex c.ſi. qui
fil.ſint legit.& ex l.auunculo.ff. de condict. ſine cau.
& ex §.aduerſus, vna cum Accur.ibid. Inſtit.de nupt.
atq; l.qui contra.de inceſt.nupt.& c.2.de neceſſitate,
de do inter vir.ita concludit Lap.in alleg.39.factum
19 ſuper quo.nu.9.nam propter populi opinionem † filij
iudicantur legitimi, vt colligimus ex reſcripto Impe.
Iuſti.in l.1.§.ſed & qui. C. de latin.liber. tollen. cum
20 etiam propter communem opinionem † non poſſit
opponi de adulterio, per c.gaudemus, de diuor.
21 Hinc fit, vt proles † nata ex matrimonio infideliū
in gradu prohibito à lege canonica contracto, pro-
pter ipſorum communem opinionem poſt cōrū con
uerſionem iudicatur legitima.c. vlt. qui fil. ſint legit.
vt refert idem Lap.in d.alleg.39. nu. 10.
22 Itidem tenet † mandatum factum de adeunda hæ-
reditate viuentis, qui communi opinione iudicaba-
tur mortuus, cum re ipſa non eſſet, per Vlpiani reſpō-
ſum in l.ſi quis mihi bona.§.planè.ff.de acqu. hæred.
ad quæ conferunt ea, quæ fuere obſeruata in l. cum
de lanionis.§.aſinam, in fi.ff.de fund. inſtruct. & in l.
3.in fi.ff.ſupel.legat.& in c.ex literis, de ſponſal.
23 Porrò † collatio, electio, & huiuſmodi actus, quos
quis ratione officij facit, quod non legitime gerit, qui
ab omnibus exiſtimatur legitimus tenent, per c. non-
ne.8.q.1. quod idem dicendum eſt in eo quem quiſq;
24 patronum † exiſtimabat, & erat in quaſi poſſeſſione
iuris patronatus. nā ab eo facta præſentatio nō fit irri
ta, licet poſteà appareat ipſū tūc nō fuiſſe patronū. c.

conſultationib. vbi Abb. id declarat.nu.3.in princ.de
iur. patron. & c.querelam,de elec. & aſſeruit idē Lap.
in d. alleg.89.poſt nu.8.verſ. venio ad ſecundum , per
25 quā decretalem hoc idem ſentimus de Rectore † pu-
tatiuo. ideōq; de collatione facta ab eo , qui poteſtatē
conferendi putabatˀ habere.c.cū olim, de cau ſ.poſſ.
26 Nec vitioſū eſt teſtū † in quo interfuerunt teſtes
ſerui,quos oēs liberos ſuſpicabantur,per l.1.C.de teſt.
& §.ſed cum aliquis. Inſtit. eod. tit.
27 Id ēt ratū † & firmū manet,ꝙ filiusfamilias facit , q
cōi opinione putabatur ſui iuris,quāquā tunc non eſ-
ſet ſui iuris , perindè ac ſi tunc fuiſſet huiuſmodi , vt
probatur ex l.2.& l.3.C.& ff. ad Macedon.
28 Pariter ſoluens ei, qui cōiter † ab omnibus iudica-
batˀ procurator creditoris ad pecunias exigēdas, libe-
ratur,quis procurator non eſſet:ſic reſpondit.I.C. in l.
eius,qui in prouincia. ff.ſi cer.pet.& in l.ſi quis ſeruo,
ff.de ſol.cū ſimil.quæ perelegāter retulit idē Soc. ſen.
in d.conſ.32.num.22.& ſeq.lib.1.
29 Quin,& ſummi Pont.† geſta probantˀ:quē oēs verū
Pont.Max.cēſebant,ēt ſi re ipſa non eſſet,ſi credimus
Bal.in l.non mutant,in fi.C.de liber.cau.cuius ſnīam
comprobat Iaſ.in d.l.Barbarius,nu.64. vterq; teſtem
laudat Innoc. in c.nihil de electiō.
30 Quod quidē † tibi limitandū eſt,& intelligendū, vt
tātummodò locū ſibi vendicet in tēporalib. nō verò
in puris ſpiritualib. iuxta ſnīam Bal.in d.l.non mutāt,
& in l.2.nu.6.verſ.ſed nunquid.C.de ſent. & interloc.
omn.iud.per c.1.11.q.5.ita etiam Iaſ.in d.l.Barbarius
nu 69. ſic ēt confirmauit Soc.in reg. 282.lex Barbar.
fal. 5. quod relatu eximium arbitratus eſt Corſet.in
ſing.in verb.error cōis, incip. licet aliquis.nu. 1. & in
ſing.vlt.ad limitationes datas, ꝙ fuit d.Innoc.in cap.
cū dilectus,poſt nu.4.verſ.item dicunt quidā, de con
ſuetud.teſte ēt Abb.in c.ſi vere.nu.9.de ſentē.excom.
quibus reſpondet,ꝙ cauit Pariſ.in conſ.136.col.2.nu
31 12.vol.4.& propterea in his,quæ ſunt ordinis † cōis er
ror nō facit ius,vt aſſeruit Abb.in c.apoſtolicam , nu.
1.de presby.non bapti.cui accedit Io. Bapt. Ferret.in
conſ.8 nu.4.vol.1.& Caſſa.in conſ.68. nu. 53. verum
32 ſecus eſſet in ſpiritualibus contentioſis , † nam tunc
communis error faceret ius, vt tradidit idem Bald. in
l.2.nu.6.in fi.C.de ſenten.& interloc.omn.iud.
Præterea iſtud de ſpiritualibus puris limitatur in ca
ſu,quem refert gl.in c.dudum,il 2,in verb.deceptæ,de
elect.quærit enim ibi gl.an valeat abſolutio ſiue poe-
33 nitentia impoſita pœnitenti,† à prælato putatiuo, ſi-
ue ab illo, qui illius confeſſiones excipere conſueuit,
quē id poſſe facere nō vana opinione ducebatˀ. Pri-
mò aſpectu ſentiendū videbatˀ non valere, eo ꝙ nul-
lam poteſtatē habebat ligandi, ſiue ſoluēdi, vnde nō
poterat eū ſoluere, ſiue ligare, per c.omnis vtriuſq; de
pœn.& remiſ.& c.placuit,diſt.6.de pœn. ſicut non va-
let ſnīa a non ſuo iudice lata , c. at ſi clerici. de iudic.
quocirca iſtiuſmodi ſi peribit, nō ſeruabitˀ. Sed in hoc
caſu non periturū cenſet eadem glo. non qa ille hoc
poſſet, ſed pp fidem,q̄ habebat ſacramento,cū crede
ret illū eſſe ſuum prælatum,& poteſtatem habere ſol
uendi, vel ligandi. Iccircò in ſola fide hic ſeruatˀ, p c.
debitū.de bapt.& eius effect.atq; c.apoſtol.de presby.
non bapt.& c.baptiſmi vicem.de conſecr.diſt.4.
34 Sic quoque dicendum eſt in Imperatore † qui ab
omnibus verus Imperator exiſtimabatur . nam ꝙ ab
eo factū eſt, rectè fuit geſtum vt placuit Bart.in repe.
d.l.Barbarius,in fi. vbi etiam Bal. ibidem.
35 Vel geſta ratione † publici officij auctoritate , &
vtilitate ab excommunicato occulto tenent per no-
ſtram hanc.l.Barbar.ff.de offic.prætor.ita oēs ius pon
tificium profitentes tradidere in c.ad probandum.de
re iud.& Abb.in c.ſi vere.nu.9.de ſent.excom. Vnde
collatio beneficij facta ab occultè excommunicato
pro abſoluto habito valet ratione publici officij , vt
ait Io.Cald.vt refert idem Abb.in d.c.ſi vere.nu.9.
36 Quòd tū limita,qū is,† gratia cuius actus geritˀ, ſcie
bat iſtum excōicatum. nam hic actus propter eius do
lum retractatur:vt obſeruauit Sic.poſt Io. Cald. in d.
c.ad probandum,de re iud.& in c.veritatis, dē dol. &
contu.ita ſenſit Fel.in d.c.ad probandū.num.8.quod
idem ſequitur Abb.in c.ſi duob.nu.15.verſ.ad hoc.de
appel.& in c.poſt ceſſionem. nu. 17.verſ. ſed anne ccto
quæſtionem,de prob. ita etiam inſigniter limitat Ro.
in ſing.767.incip.lex Barbar.Corſe.in d ſing. in verb.
error cōis,cir.fi cū alijs relatis ab eo. Fel.in d. c. ad p-
bandū.d.nu.8.vt & inqt idē Fel.in c.Rodulph.nu.40.
verſ.& guſta vnū nouū,de reſcrip. atq; Abb.in c.veri
tatis.nu.43.ver.ſi tū actus,de dol.& contu. Hinc infe-
rebat Brixi.in ſuo reper.in verb.error, ꝙ ſi aliqua ciui
37 tas † cōi opinione credat ſe habere priuilegiū ſtudij,
tū non habeat, & iſtud ego ſciā,in eaq; vrbe doctora
tus inſignia ſumpſerim,nō mihi proſit ille cōis error,
ꝙ dicit notatu dignū,qa facit ad multa, vt refert Fel.
in c.ad probādū,poſt n.8.& verſ.& ex iſto d.huc quo-
que pertinet,ꝙ aſſeruit Cor. in Clem. 1. col. 8. ver. vn-
38 de pro pleniori. de renunc.& ſi reuocatio † pcurato-
ris ſit occulta, & huius occultationis fuerit particeps
aduerſarius, valeant geſta ab illo pcuratore in pиudi-
ciū illius aduerſarij:vt refert idem Fel. vbi ſup.& in c.
ex par.decani.num. 20.verſ.fallit 9.de reſcript.quo in
loco hanc eſſe auream limitationem ad d.l Barbar.
39 Secundo loco limitabis in excōicatione,† quę lata
ab occultè excōicato nō ligat:ita ſācitū eſt 1 c. Acha
tius,il 2.& in c.audiuimus.24.q.1.Excōicatus n.ait ibi
Pont. Max.aliū excōicare nō pōt,vt & rńdit Fede. de
ſen.in cōſ.137.viſo,& examinato.nu.2. ita voluit Ar-
chid.in d. c. audiuimus. neq; id latuit Cald.in ſua di-
* ſput.incip. excōicatus,quo in loco ita * oēs vna mēte
ſentire refert, nā cum is excōicatus ſit extra eccleſiā,
alium nequit eijcere.d.c.audiuimus,& ait gl.d.c.1. in
prin.24.q.1.vt etiam refert Abb.in d.c.ſi vere,nu.9.&
in c.ab excommunicato.nu.8.verſ.cadit tū,vbi teſtā-
* tur de * cōi ſnīa de reſcrip.& in c.2.nu.4.verſ.in tū aūt
de ord.ab epiſ.qui epiſc.renunc.& Fel.in d.c. ad pbā-
dum.nu.7.& idem in d.c.Rodulphus,d.nu. 40.
Quòd poſtremū intelligendū eſt,vt locū ſibi vēdi-
40 cet in excōicato † excōicatione maiori, nō autem in
excōicatione minori,vt aſſeruit Fel. in c.duobus, per
illum contex.de ſent.excomm.& ſenſit Abb. in c. ab
excōicato.nu.7.verſ.itē pone exemplum; de reſcr.cu-
41 ius rei ratio eſt , quia excōmunicatio minor † ſolūtū
priuat ſacramentorum participatione non autē ab
exercitio iuriſdictionis: vt inquit idem in d.c.ab ex-
communicato.num.5.ſuper glo.& ita ſuſpenſus .
42 Verùm ſuperiori limitationi † repugnat Inn.in c.ſi
vere.nu.3.ver.itē dum tolerantur,de ſent.excom. vbi
ait hunc occultè excommunicatum,& pro abſoluto
habitum poſſe alterum excommunicare , beneficia
cōferre,& literas impetrare, eo quod hæc ipſa videatˀ
facere dignitas,non perſona excommunicata, per d.
c.nonne.8.q.4.ad ea verò quæ dicebamus excommu
nicatum non poſſe alium excommunicare , per iura
ſupra relata tūdet in d.c. Achatius,& in d. c. Audiui-
mus ſum.Pōt.loqui de nominatim excōicato , etiam
non tolerato.cuius Inno.ſententiam tutiorem,& ve-
riorem ſibi videri , ait Abb. in c.veritatis,poſt nu. 43.
in fi. de dol.& contum.& in d.c.ab excommunicato,
nu.8.verſ.cadit tamen,de reſcrip. In hanc etiā deſcen
dit ſententiam Fel.in d.c.ad probandū,nu.7.verſ.con
trarium tenet . de re iud. vbi ea quoq; ratione confir-
mat.nam excōicatio eſt iuriſdictionis , & ea,q̄ fiunt à
iudice occultè excommunicato tenent, vt ibi per eū.
43 Inſuper iſtud excōicato,† qui cōmuni opinione iu-
dicabatur abſolutus,ſic accipies,vt procedat, quo ad
temporalia, non vero quo ad ſpiritualia , vt & paulo
ante de Pōtifice Max.dicebamus, vbi ad id plures au
ctores adduximus , q & in pſentia huc referri poſſūt ;
44 Quòd poſtremum intelliges,† vt locū habeat, quo
ad

ad executionē, non quo ad habitū: ita ſcriptū reliqt. gl. in c. 2. in 1. gl. de ord. ab Epiſc. qui Epiſc. renun. quā ſequitur ibid. Abb. nu. 3. ver. ſolue, dic, quod eſt nulla.

45 Contrariā ſentētiam, †q idem ſit in temporalib. et in ſpiritualibus, vel ſacramētalibus, vr̄ ſenſiſſe Cald. vt refert Abb. in d. c. ad probandū. col. 3. nu. 14. verſic. venio ad ſiū. de re iud. quem ibid. ſequitur. n. 16. & 17. vbi teſtem laudat Inn. in c. 1. de ſciſmat. & comprobauit Bal. in repet. d. l. Barbarius, ſub nu. 11.

Verū vt, vt dilucidius huius rei materia, quā præ manibus habemus, eluſceſcat, in mediū afferā Abb. diſtinctionē, quam refert in c. veritatis. nu. 42. ver. nūc venio, de dol. & cōtum. Quærit igiť ibi Abb. an geſta ab excōmunicato, q ab omnibus extimabatur abſolutus, valeāt in ſpiritualib. Qua in re primū omnium ſciendū eſt quædā eſſe, in quibus non conferať character, nec requirať alia exequutio, vt collatio beneficij. quædā ſunt, in quibus imprimiť character, & vltra expectať exequutio actus collati in quibuſdā ſacris, ſicut in collatione ordinū, in chriſmare, & ſimilibus. Priori caſu, ſi geſta ſunt ab excōicato, qui cōi opinione habebať pro abſoluto, & hæc cōis opinio erat probabilis, vt qa excōicatio non erat publicè lata: tunc geſta regulariter tenent fauore iuris publici. qa dignitas vr̄ exercere, non perſona, vt in d. l. Barbarius. & in c. verūtamen. 3. q. 7. & melius in d. c. ad probandū, de re iud. vbi valet confirmatio facta ab excōicato tolerato, ita & collatio, & ſimilia: quæ* cōiter à ſcribentibus teneri ait idē. Abb. vbi ſup. in d. c. veritatis, & Inn. & alij in c. nihil de elect. & in d. c. ſi vere, de ſēt. excō. & à Cald. in d. c. ad pbandū, & in dicta diſput. excōicatus q cōi opin. Si verò non erat excōicatus toleratus, q cōiter habebať p excōicato vel cōis opin quæ erat in contrariū non erat pbabilis, cū ſnīa fuiſſet publicè lata, tunc non rata manent geſta rōne publici officij, quū p excōicationē ab illo ſuſpendiť. vt in d. c. veritatis & in cap. tanta, de exceſſ. prælat. & in d. cap. ad probādū, vbi eſt caſus, & Inn. in d. c. nihil, de elect. & in c. qualiter, & qñ. il 2. ante fi. de accuſ. & cōis eſt ſcribentium ſnīa, vt cōis opinio non excuſet, ſi nō ſit probabilis, vt not. Cald. in d. c. ad probandum, & in d. diſput. atque Abb. vbi ſupr. nu. 42. & 45.

Si verò loquamur de his ſpiritualibus, in qbus character imprimiť, & exequutio quandoq; expectať, vt in collatione ordinum, & ſimilibus, in his inquā alij alia ſenſere. Quidā n. dicunt, q ſiue collatio tolleret, ſiue non, nūquā executio ſine diſpenſatione cōpetat, character tñ ſemper imprimatur, quia cum ipſe tanquā ab Eccleſia præciſus executionem non habeat, ipſam alteri dare nō poteſt, ſed differentia eſt in hoc inter toleratū, & non toleratū: quia priori caſu diſpēſatur cū ſuſcipiente reſpectu executionis, pp probabilem ignorātiam, poſteriori verò caſu nequaquam, & ſic intelligunt. c. ſi de ord. ab Epiſ. qui Epiſ. renun. & c. ſi qs à ſimoniacis. 1. q. 1. & c. ab excōicatis. 9. q. 1. cui ſententiæ vr̄ ſe ſubſcripſiſſe Io. d. c. ab excōicatis, & Inn. d. c. nihil de elect. Ant. in d. c. veritatis, & ſcribētes in c. pia. de excep. quā* cōi conſenſu ab omnib. eſſe receptā teſtať idē Abb. in d. c. veritatis. nu. 46. Sed idē Inn. aliter dicit in c. 1. de ſciſm. vbi inquit, ſe intelligere oīa iura, quæ requirāt diſpenſationē circa executionē in eo, qui erat toleratus, licèt recipiens ignoraret. quia talis ignorantia non erat probabilis, ideò requiritur diſpenſatio: ſecùs aūt ſi probabiliter ignorabať præciſus, cuius Inn. ſnīam ſequutus eſt Colle. in d. c. ſi. de ord. ab epiſ. & Hug. vt refert gl. in d. c. excōicato q̄ opinionē multis ſibi placere teſtať idem Abb. vbi ſup. d. n. 46. licet alia ſit tutior, q̄ corroborat nōnullis rationibus, quas prætereo, ne in hac re lōgior ſim.

Tertiū membrum huius diſtinctionis reliquū eſt, ideſt, de eis, quę fiūt ratione priuati iuris, ſeu officij, vt eligere: quæ quidē irrita fiūt, ſi geſta ſint à publice excōicato, ſiue à tolerato: vt notat Inn. in c. cū dilectus. de cōſuet. & in c. cōſideramus, & in c. cū Vintōnienſis. de elect. & in c. gratū. de poſtul. prælat. hoc idē ſequiť Io. And. in c. 1. de reſcrip. lib. 6. & Cal. in d. diſput. excom. Et iura, quæ diſtinguunt inter excōmunicatum publicè, & occulte, pcedunt in his, q̄ gerunť ratione publici officij, & hoc rōne publicæ vtilitatis: Sed in his, quæ gerunť rōne officij priuati ceſſat illa diſt. ita obſeruauit Inn. in d. c. cū dilectus. & Io. And. in d. c. 1. Electio itaq; facta ab excōmunicatis quantūcunque occultis non tenet, ſiue ante electionē, ſiue poſteā pberit excōicatus, vt in dictis iuribus, & q in eis not.

46 ita concludit Abb. in d. c. veritatis à nu. 42. vſq; ad fi. c. de dol. & contum. hanc eandē diſtinctionē tradidit Abb. ſed breuiorē in d. c. ſi verè. nu. 9. de ſent. excō. ſic quoq; declarat Fel. in d. c. ad probandū. n. 2. ver. ſuper qua not. tres intelligentias. de ſent. & re iud.

47 Amplius, ſi tabellio† cōi opinione verus cenſeatur notarius, q reuera non ſit, eius inſtrā, quæ tūc temporis confecit, non ſecus rata, & firma erunt, ac ſi verus fuiſſet notarius: ita vr̄ ſenſiſſe Accur. in §. ſi verò pretor, in ver. documentis. in auth. de tabel. p l. Barbar. ff. de off. prætor. hunc ſequitur Bart. in d. l. Barb. poſt nu. 6. ver. tu dic. & Bal. in l. iubemus, la 2. §. ſanè. nu. 2. in fi. C. de ſacroſ. eccl. & in d. l. Barbar. col. 6. poſt nu. 10. ver. ſed pone, ſicut de facto vidi. in 1. lect. & in l. 2. nu. 8. ver. quid dices. C. de ſent. & interloc. omn. iud. & in l. 2. nu. 83. in fi. C. de ſeru. & aq. in auth. habita. nu. 30. verſ. ex hoc not. C. ne filius pro patre. q̄ ſnīam eſſe humaniorē, & in iudicijs tenendā aſſeuerat Fulg. in d. l. Barbar. n. 13. poſt ver. ſupereſt vna dubitatio q̄ etiam plurimis corroborat tū auctoritatib. tū rationib. Iaſ. ibi. nu. 45. cū plurib. ſeq. cū multis ēt relatis à Fel. in c. 1. nu. 8. verſ. idem requiritur. de fid. inſtr. & Bald. in l. 1. in 6. q. nu. 12. verſ. 6. quæro. C. de teſtam.

48 Cuius Iaſ. rationibus† hanc adijcias, nam ſi qs diu ſe pro notario geſſerit. præſumiť creatus tabellio, teſte Fel. in c. 1. poſt nu. 18. ver. & loquuntur iſti, de fid. inſtr. quod, & ēt placuit Corn. in conſ. 181. col. 3. volu. 4. & aſſerit idem Iaſ. in l. qui in aliena. col. 5. nu. 40. ff. de acq. hær. fretus auctoritate Bal. in d. l. 1. nu. 14. C. de fideicom. & quod ex antiquitate temporis præſumať, quis notarius pluribus confirmat auctoritat. b. Crauet. de antiq. temp. par. 3. §. vidimus in genere. nu. 2.

49 Contrariā huic ſnīam† plerīq; ferè tenuiſt; præceptoris eſt Azo. in sūma auth. de fid. inſt. Bar. in l. actuarios. nu. 2. C. de nu. & actuar. lib. 12. & in l. Herennius. ff. de decurio. Bal. in repet. d. l. Barb. n. 8. verſ. exemplū in eo, & plenius in d. l. 1. nu. 12. ver. in contrariū. C. de teſta. & in d. l. 2. nu. 7. C. de ſent. & multis alijs in locis: atq, alij plurimi tradidere: vt refert Iaſ. in d. l. Barbar. poſt nu. 48. verſ. contraria opin. quam veram eſſe, & ** communē teſtatur, quā ēt* communē dicit Alex. nec ab ea in iudicando recedendum in conſ. 118. opportunè conſideratis poſt n. 10. verſ. & p prędicta. volu. 1. quā validiſſimis corroborat rationibus, & auctoritatibus, idem Iaſ. vbi ſupra poſt nu. 48. verſ. pro iſta communi ſententia, vſq; ad nu. 51. & verſ. iſtam concl.

50 Hæc poſteriori ſnīa† tanquā cōi, & veriori retenta, limitāda eſt, primo, qñ vitiu eſſet in forma: nam tunc inſtrā irrita fiūt: ſecus qñ creatus fuiſſet legitimè notarius, licèt ſit vitiu in pſona, vt quia eſſet ſeruus, excōicatus vel hæreticus occultè, & ſi eſſet ſolum defectus in materia, ſeu in perſona: nam tūc inſtrā ab eo confecta pp publicam vtilitatem & communem errorē valerent ſic loquiť. d. l. Barb. & ita declarat Bart. in d. l. actuarios. nu. 3. ſicq; innuit glo. in d. §. ſi vero prætor in verb. documentis auth. de tabel. Spec. l. tit. de inſtr. edit. §. reſtat. nu. 32. verſ. quid ſi is. Bal. in d. l. Barb. poſt nu. 10. verſ. & p̄dicta multas dirimunt quæſtiones. & in d. l. 1. nu. 12. in 6. q. verſ. 3. caſu, & in d. l. 2. nu. 83. ver. nunc de octauo puncto. C. de ſent. vt refert Iaſ. in d. l. Barb. poſt nu. 51. verſ. iſtam concl. limita.

51 Secūdo loco limitať, †vt vera non ſit, qñ quis eſſet

in greſſus quaſi poſſeſſionē tabellionatus, vel alterius
officij,ſcienre & patiente ſnperiore habentē poteſta-
tē creandi notarios. nã tunc inſtrumenta ab eo facta
rata eſſent;per c.conſultationib.de iur.patr.nam ſine
52 ſcienria,& patientia ſuperioris,†qui haber poteſtatē
concedendi,non poreſt acquiri poſſeſſio.l.1. vbi Bar.
& Bal.C.de ſeruit.& aqua.& latius Bal.in d.l.2.n. 18.
cũ plurib. ſeq.C.eo.ti.& plenè Ant.in rep.c.ſi.de cau.
poſſ.& propr.inſigniter limitauit idem Ant.in c. 1.de
fid.inſtr.vt refert Iaſ.vbi ſup.nu.52.ver.2. cõmunem.

Tertiò tibi limitanda eſt, vt non habeat locum in
53 inſtrĩs†antiquis concurrente fama, & cõi opinione,
iuxta ſententiam.Bal.in d.l.Barbarius,poſt nu.10.ver.
qualiter aũt probentur.col. 6. ad quod adducit Inn. in
c.veniens,de verb.ſign.& ſubdit Bald. quod ſi inſtru-
mentum eſſet adeò antiquum, vt de tabellionatu nõ
ſupereſſet amplius fama,ſufficeret tunc,quod reperi-
rentur plura ſua inſtrumenta in locis publicis, vt in
archiuio publico,auth.ad hoc.C.de fid.inſt.ſic etiam
aſſeruit idē Bal.in auth.quas actiones.nu.17.verſ.ego
dico C.de ſacroſ.eccl.per multa alia, quæ ad hoc de-
duxit Iaſ.vbi ſupr.nu.54.verſ.3.not. limita.

54 Quartò poſteriorē ſententiam†limitabis,niſi repe-
riatur deſcriptus in matricula notariorũ: quia ꝑ ma-
tricula præſumitur:vt ait Bal.in d.l.Barbarius. col. 6.
poſt nu.10.ver.item ſufficit matricula.per l.pen. ff.de
teſtam.milit.hoc idem confirmauit Bald.in l.2. nu.7.
verſ.quarto quia ſi aliquis.C.de ſent.& refert Iaſ.in d.
l.Barbarius.nu.56.verſ.4.not. limita.

55 A qua ſentētia†diſceſſit Io And.in add.ad Spec.in
tit de inſtr.edit.§.reſtat,ſub nu.24.verſ. & ſcias, ſuper
verb.illud autem,in litera C.vbi ait matriculam non
probare quē eſſe notarium. per l. Herennius.ff.de de-
cur.& l.ſerinarios.C.de teſtam.milit. ad cuius mentē
corroborandã multa in medium profert Iaſ. vbi ſup.
nu.56.qbus omnibus reſpondendo ſeſe obijcit Alex.
in d.l.ſcriniarios.nu.4.verſ.in dubio tamen,quē adire
poteris,de quo etiam nõnulla per Feli. in d.c.1.nu.19.
verſ.an autem per matriculam,de fid.inſtr.

Quintò,& poſtremo loco limitabis: vt doctiſſimè
ſenſit Ang.in §. hinc nobis ingreſſa eſt cura. auth. de
hæt.& falc.in 2.col.permotus auctoritate Accur. ibi-
dem ſuper verb.quantum ad hoc.in fi.dicentis, quòd
qñ inſtrm negatur publicũ, & ſic negatur quē eſſe ta-
56 bellionem,ꝙ probatur per iuramētũ†ipſius tabellio-
nis iurantis ſe eſſe tabellionē cum comparatione li-
terarum, per quam appareat ipſum plura inſtrã con-
feciſſe, quod notatione dignum eſſe cenſuit idē Iaſ.
in d.l.Barbarius.nu.75.verſ.5. multum ſolemniter li-
mita.ff.de off.prętor.nec alibi id legiſſe teſtatur.vbi ēt
plura alia de notario habere poteris,& ab Alexan.in
conſ.158.opportunè conſideratis.nu.7.vol.1.

57 Ad hæc geſta†à iudice ordinario,qui ita publicè ab
omnibus iudicabatur,rata ſunt;ſecùs in delegato, vt
auctor eſt Inn.in c.cũ dilecta.in prin.de reſcrip.ea ra-
tione permotus,quia coram ordinario verſatur vtili-
tas plurimorũ,cum multi ex neceſſitate habeant adi-
re ordinarium, & ideò communis error facit valere
geſta:ſed in delegato non vertitur niſi vtilitas duorũ,
ſeu paruum,vt etiam refert Abb.in d. c. cum dilecta.
nu.10.verſ ſolu.Inn.ponit.congruit cum Inno. Alex.
conſ.77.in cauſa,& lite.nu.7.verſ.poteſt etiam reſpõ-
deri.lib.2.cui accedit ēt Io. Faber in §. ſed cum aliqs
nu.2.ſub fi.Inſt.de teſtam.ſic decidit,& Guid. Pap. in
q.322. non creditur.

58 In alia tñ omnia†iuit bona pars ſcribentiũ. In pri-
mis, quòd etiam in iudice delegato illud locum ha-
beat,ſenſit Bal.in d.l.Barbárius.col.7.poſt nu.11.ver.
vnũ non omino.& in 2.lect.eius d.l.col.3.verſ.venio
ad rõnem,& in l.non dubiũ.nu.24.verſ.15.oppon.C.
de legib.& in d.l.2.nu.5.cum ſeq.C.de ſent. hãc can-
* dem ſententiam*cõem dixere Butr. Imo. & Dom.in
c.ſciſcitatus.de reſcript.Marian.in c. fraternitatis, de
hæret.Ioã. de Fan.in c.infamis.§.tria.3.q.7.ꝑ d.l.2. de
* ſent.canonizatã ibi Innocentij quoq; ſñiam * cõiter
impugnare recentiores tradit Abb.in d. c.cũ dilecta.
poſt nu. 10. verſ. moderniores hic. vbi ēt has inter ſe
diſſentientes opiniones cõciliare nititur, & Bart.ſiue
alius quiſquis ille fuerit in repet.d.l.Barbarius.col. 5.
nu.7.verſ.modo quærere reſtat.Fel.in d.c. cũ dilecta.
nu.3.ver.lex Barbarius.& in d.c.ſciſcitatus,poſt nu.5.
verſ.diſpoſitio.l.Barbarius.Abb.in c. ad probandum
nu.2.verſ.not. ibi publicè, de re iud.

59 Limitabis tñ hoc,dũmodo error†verſetur circa vi-
tiũ perſonæ delegati:ſecùs ſi gratia reſcripti imperta-
ti,vel circa ſpectantia gratiam:nam geſta à delegato
tenent;vt ait Fel.in d c.cum dilecta.poſt d.nu.3. verſ.
limita dũmodo.per eum rex.& in d.c.ſciſcitatus,poſt
nu.5.in fi.quod idem reſponſum eſt à Pariſ.in conſil.
136.nu.9.lib.4.quod ēt locum ſibi vendicare in dele-
gato ad vniuerſitatem cauſarum:auctor eſt Fely.in c.
cũm matrimonij.nu.8.verſ.ſed utrum.de offic. deleg.

60 Secundo loco limitabis,qñ hic error † nõ erat pro-
babilis,ſed ſupinus:ita dixit Inno in d.c. ſciſcitatus.vt
ibid.refert Fel.poſt nu.5.ver.diſpoſitio.l.Barbarius,&
ſequutus eſt But.in d.c.ad probandũ,de re iud. quem
refert,& ſequitur Soc.in reg.282.lex Barbarius.fall.6.
quibus accedit Pariſ.in d.conſ.136.nu.13. vol.4.

61 His ita explicatis,nunc primũ†omnium concluſio
noſtra amplianda eſt, vt ēt locũ ſibi uendicet in om-
nibus iis,qui ad aliquod munus minus apti eliguntur,
cùm enim iſtiuſmodi habiles habiti ab omnibus quę fe-
cerint,rectè geſta erunt;ita me docuit Bald.in l.1. nu.
7.uerſ.3.oppono.C.qui & aduerſus quos.

62 Sed hoc uerũ eſſe intelligas in his,† quæ reſpiciunt
alios,non aũt ſeipſum,aut commodũ,& emolumen-
tũ ipſius inhabilis,ſic inqt Bal.in d.l.Barbarius.col.3.
uerſ.itē nõ intereſt Reipublicæ, ad quod teſtatur Inn.
in c.cum dilectus,de elect.ut etiam refert Iaſ.ibid.nu.
66.in fi.ubi teſtem huius laudat Ant.poſt Io. Cald.in
d.c.ad probãdum.col.2.de re iud.& fuit obſeruatum
in c.ad apoſtolicæ,de cler.excom.

63 Secunda erit ampliatio, † ut ēt procedat in eo ma-
giſtratu, quē domi ſuæ, & in ſua ciuitate publicè in-
habilē eſſe conſtabat,dũmodo in eo loco, in quo ma
giſtratum gerit,cõi opinione idoneus putaretur,nam
quæ ibi geſſit firma manent:ita uidetur innuere gl. in
c.ad noſtram,il 3.in uerb.obſeruandus, de iureiur. ꝙ
ſpecialiter declarauit Abb.in d.c.ſciſcitatus.n.13.uer.
ſed circa hoc. de reſcr. hac l.noſtra ꝑmotus,ut & pla-
cuit Iaſ.in d.l.Barbarius. nu.68.uerſ.tu conſidera. per
Bal.ibi.poſt nu.10.col.6. uerſ. ſed pone ſicut de facto
uid.& in l.1.poſt nu.6.uerſ. itē non uitiatur inſtrm, C.
de teſta.ubi conſtãter aſſeuerat, ꝙ ſi notarius in Ale-
mania falſitatis reus peractus, & munere tabellionis
priuatus,Florentiam ſe conferat, ubi hoc ignoretur,
inſtrã,quę ibi confecit inter ignorantes rata manere,
& ita in auth.habita.nu.30.uer.ſequitur in tex.digni-
tate ſua ſe carituros.C. ne fil. pro patre. quæ uera eſſe
omnino cenſet idem Iaſ.ubi ſupr.d.nu. 68. in fi.

64 Tertiæ ampliationi ad concluſionē noſtram † hic
locus erit,ut etiã locum ſibi uendicet,ſi ſolus Impera
tor,q creaſſet ſeruum Barbarium prætorem, ignoraſ-
ſet eum eſſe ſeruum: etiam ſi populus Romanus ſci
ret eũ eſſe ſeruum.Satis eſt enim quòd Imperator qui
eum elegit,ignoret,ut refert Iaſ.in d.l.Barbarius.poſt
nu.65.uerſ.4. iſtã leg.ampliat Bal.ex auctoritate Bal.
ibi per eum relati,& Bal.in repet.d.l.Barbarius. poſt
nu.8.uerſ.uenio ad ultimã partem, quam nimis durã
eſſe extenſionem idem ubi ſupra teſtatur Iaſ.& tribus
rationibus eam refellit,vt intuenti cuique patebit.

65 Quarto loco uelim amplies,ut non ſolũ† cõcluſio
noſtra uera ſit ſi uitium ſit in pſona, ſed ēt ſi in ſolē-
nitate ſit,uel in cã,quam materialē uocant,ut decla-
rat idē Iaſ.in eo.loco col.5.nu.22.uerſ. 4. notabiliter
limita, ad ꝙ ꝓbandũ affert.l.1.C.de teſt.idē uſ ſētire
Bald.

Digitized by Google

Bald.in d.l.ad teſtem.§.1.vol.2.ff. de teſta. & reſpondit Alex.in conſ.138.oportune conſideratis.col.3. & 4.vol.1.à nu.7.vſque ad 8.per totum,vbi latè.

66 Quintò ampliare poteris, vt etiam † propter communem errorem quis excuſetur à pęna delicti: vt fuit cautum ab eod.Alex.in conſ.65.attenta diſpoſitione col.3.nu.8. vol.3.

67 Sextò ampliabis, etiam † vbi contra aliquē lata eſſet ſentẽtia inhabilitatis priuatiua,& alicubi,vbi hoc ignoraretur communi omnium ſententia,& conſenſu gereret ſe pro habili . nam omnia geſta ab eo valerent nõ ſecus,ac ſi re vera fuiſſet habilis, ita nominatim conſultũ eſt à Cuma.in conſ.62.ſub nu.2.vet.cæterũ poſito.ſic ẽt cõfirmauit Bal.in l.1.poſt n.6. C. de teſta.quē refert,& ſequitur Iaſ.vbi ſup.nu.68. in fi.

68 Quod quidem ſic accipies , vt procedat † quando error probabilis , iuxta ſententiam Bal.in l.1.col.fin. nu.11.C.de iur.& fact.ignor.& in c.exceptionem.nu. 2.de except.& in l.2.col.12.nu.63.C. de ſeru. & aqua. cum nonnullis alijs relatis à Gabriel. in d. ſua concl. 8.nu.5.de probatio.lib. 1.

69 Septimò amplianda tibi erit,vt etiam † ſatis ſit aliquem feciſſe bis aliquos actus tanquã talē , & in duobus actibus habilem exiſtimatum fuiſſe : ita conſultũ eſt à Bolog.in conſ.8.cor mundum.col.4. poſt verſic. capio nunc tertium fundamentum,per ea,quę ibi adducit,quinimo Bal.in d.l.ad teſtium.§.1.col. 2. verſi. quid ergo ſi iſte tabellio.ff.de teſtam. eius fuit ſenten
70 tiæ,vt arbitraretur ẽt ſatis eſſe ſi ſemel tantum † quis ſe exercuerit,vt talis,quod idē confirmauit in d. repe. d.l.Barbar.poſt nu.7.in fi.verſ.& per hoc puto. col.5.

71 Cui aduerſatur † Iaſ.in d.l. Barbarius.nu.71.verſ.6. limita iſtam legem , cuius ſententiæ teſtem locupletiſſimum laudat Innoc. in c.cum dilecta.de reſcrip.

72 Declarabis modò Concluſionem noſtram,† vt nõ ſatis ſit quem breui tempore habilem exiſtimatum fuiſſe,veluti tribus annis ſed requiruntur decē annis; vt ait Bal.in l.1.nu.14.verſ.pone,quidam geſſit ſe. C. de fideicom.quem refert,& ſequitur Fel.in c.1.nu.18. verſ.loquuntur iſti in eo.col.5.de fid.inſtrum.

73 Quòd dictum verum putat † Gabriel.in d. concluſ. 8.num.8.de probat.lib.1.non præcedente alio titulo, alioqui eſſet contra context.in d.l. Barbarius, quod ẽt ſentit Salic.ibid.col. 4.

74 Octauò concluſionē noſtrã † ampliare tibi licebit, vt diſpẽſatio facta ab illo , qui cõiter exiſtimabaĩ habere facultatē ſup matrimonio,valeat,licet nullã haberet facultatē: ſic tradidit Ant.Mar. Papa II. con. in addit.ad deciſ.D Rot.2.aliás 136.voluerunt domini. de fil.presbyt.in nouis,nu.9.verſ. & in materia diſpẽſationis permotus auctoritate Anch.in cõſ 406. in fi.

75 Nunc limitanda eſt concluſio noſtra,† vt locũ ſibi non vēdicet in Prælato, qui & ſi communi opinione exiſtimaretur Prælatus , tamen ſi non eſt in poſſeſſione prælaturæ,geſta ab eo non valent: teſte Ang.in ſæpe citata.l.Barbar.col.2. ſed in magiſtratu nõ attēdiĩ quaſi,vt teſtaĩ Bal.in d.l.Barbar.in 1.lect. col. 6.n.11.

76 Secundò limitabis, vt per hunc † errorem cõmunē omnia ab illo inhabili geſta cenſeantur valida , quæ ſolent cõpetere ex generali facultate ordinaria;ſecus quo ad ea,quę non poſſunt competere,niſi ex ſpeciali commiſſione: vt conſultum eſt à Corn.in conſ.247. nu.1.col.2.verſ.prætereà nec ille vnicus. vol.1.teſtem citat Ab.in c.cũ in iur.peritus.col.2.n.8.de off. deleg.

77 Tertiò tibi limitanda eſt, † nam licet cõis opinio attendatur in his, quæ ſpectant ad ſolemnitatē actus. d.l.1.C.de teſt.& in d.l. Barbarius, tamen non operaĩ in his,quæ concernunt ipſius actus ſubſtantiã . Vnde ſi cõis opinio erat,patrem Titij eſſe mortuum, vel Titium eſſe emancipatum,qui reuera non erat, non valebit teſtamentum conditum à Titio, tanq̃ ab homine ſui iuris: ita decidit Bal.in l.2.in fi.verſ. quæro, publica opinio.C. de ſent.& interloc.per l.poſt mortem ff.de adop.& l.1.C.qui teſtam.fac. poſſ.vt id nominatim referendo ſenſit Alex.in conſ.147.viſo themate & dubijs,num.17.verſ. non obſtat etiam quod iſte teſtis.vol. 7. quorum ſententiæ ſe ſubſcripſit Iaſ. in d.l. Barbarius.nu.22. verſ.quarto notabiliter limita.

78 Verũ ẽt ſi † cõis error in pſona teſtatoris caderet,ſicque in ſubſtãtia actus,nihilominus cõem errorē plurimum poſſe,actũq; valere, vt ſenſiſſe Accurſ. in l. 2. in verb.ſeruus.C.de edic.diu. Adr.tol. qui loquitur in perſona teſtatoris,qui tpo mortis pro libero habebaĩ, vbi ita intelligit.§.teſtes.Inſt. de teſt.cuius Accur.doctrinã ita ponderat,& intelligit Iaſ.in d.l.2.poſt nu.3. verſ.gl.in verb.ſeruus.C.de edict.diu.Adr.tol. quo in loco inquit id à nemine eſſe cognitũ, & examinatũ.

79 Niſi intelligamus † gl.ibi loqui in iudicio poſſeſſorio,& ſic ĩ ſũmario. Bal.verò loq in iudicio petitorio, & ſic in ordinario: vt rñdit,& intellexit.idē Iaſ. in l.2. poſt nu.3.verſ.iſtã legem ſic extenſam.in fi.C. de teſt.

80 Quartò limitare poteris,† quãdo contra magiſtratum fuiſſet lata ſententia,declarans illum fuiſſe inhabilem anteà : etenim tunc geſta medio tempore non valerent: ita viſus eſt innuere Bart.in tract. de tyrãni. in 11.q.nu.35.& 36.verſ.vndecimo quęro.& Iaſ.in d. l.Barbarius,poſt nu.67,ver.tertio iſtam legem: vt retulit Gabriel.in d.ſua concluſ.8.nu.39. de probat. lib.1.

81 Vbi Gabriel.hoc intelligit,quando pendet † pceſſus ſuper crimine , ex quo venit ferenda ſententia declaratoria , magiſtratũ à die patrati criminis fuiſſe inhabilē,nã geſta pẽdente tali accuſatione, vel pceſſu nõ valent: ſecus ſi ſnĩa non declaret,ſed priuaret : tũc enim geſta ante ſnĩam rata ſunt,& tenẽt: iuxta ſententiam Bart.& Bal.in repe.d.l.Barbarius.nu.16. & Bal. ibid.in 2.lect.nu.6. nam poſt ſnĩam nihil valet qđ factum eſt: vt inquit idem Gabriel. vbi ſup.ex auctoritate Fel.ibid.ſeſſ. quod idem eſt, niſi fuiſſet priuatus: vt cautum eſt à Pariſ.in d.conſ.136. col.2.n.18.vol.4. & conſultũ fuit à Rui.in conſ.45.nu.11. & ſeq. vol.4.

82 Quintò limites velim, vt in probatione † honoris, aut poſſeſſione bñficij , nõ ſufficiat pbare cõem opinionē & errorē.iux.ſnĩam Caſſ.in.in conſuet. Burg.in rub.6.§. 3. n.1.ver.aduerte. ꝙ etiã deciſũ fuit à Bella. in dec.612.aliás eſt 611.actor admiſſus in prin.de pb.

83 Sextò concluſionē limitabis, † vt non ſatis ſit quē cenſeri communi opinione habilem habilitate generali,ſed requiritur,vt cenſeatur habilis habilitate ſpeciali: vt nuncupatim in re noſtra cõſuluit Alex in cõſil.50.examinato proceſſu.nu.3.verſ.nec obſtat ſi diceretur.vol.2. id probando auctoritate Accur. in d.l. Barbar.in verb.functus ſit.& l.1.C.de teſt.& declarat Bal.in d.l.2.in vlt.col.nu.84.C.de ſeru.& aqua.ſic intellexit Spe.in tit.de prob.in §.1.verſ.verum licet. nu. 30.& melius in tit.de inſtr.edit.§.reſtat, verſ.aliud aũt notandum eſt.nu.34.& ſcribentes in c.1. de ſid. inſtr.

84 Septimò limitanda eſt,vt huiõi † cõis error rata faciat geſta,nõ tñ reddat illũ habilē, & idoneũ: auctore Bart.in d.repet.d.l.Barbar.in 3ª col.poſt nu. 3. cũ quo cõuenit Bal.in d.l.2.col.fi.n.85.C. de ſeru.& aq. quos refert,& ſequitur Soc.in d.rep.à 82.l.Barbar. verſ. fallit tertio.hoc idem tenuere Iac.de Rau.Iac.de Belui. Oldr.Guliel.de Cun.& Alb.in d.l. Barbarius , vbi ait hanc eſſe * cõem opinionē,idem innuit Inn.in c.cum dilectus.nu.2.de electio.ſic ẽt Iaſ.in d.l.Barbar.col.4. nu.19.vbi etiã Fulg.atq; Soc. in conſ.19. viſo elegantiſſimo.poſt nu.8. verſ.addo etiam Bal.vol. 1.

85 Octauò limitanda eſt,vt communis error † nullius ſit ponderis,quando vitium eſſet formę: vt concludit Guliel.de Cun.in d.l.Barbarius,& ibi Iaſ.nu.48. in fi. vt etiam ſenſit Alex.in conſ.138.nu. 7. vol.1.

86 Nonò limitare poteris, vt † nihil poſſit communis error,quãdo quis eſſet in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis conſtitutus ab eo,qui non poterat ſibi conferre iuriſdictionem,teſte Bert.in conſ.128.col. fin. vol.1.et idem refert Gabriel. in d.ſua concl. 8. in fi.

87 Decimò limitabis, quando quis tractaret † de damno, alter de iuſto lucro, tunc enim communis error non facit ius. ita reſpôdit I. C. in l. quæſitum. ff. quãd. de pecul. act. annal. eſt, vt & ſenſit Aret. in §. ſed cum aliquis. nu. 1. verſ. & tunc aut expedit, quod etiam tradit Iaſ. in d. l. Barbarius. col. 5. ſub nu. 22. verſ. ſecundo fallit. idem docuit Bart. ibid. in rep. nu. 19.

88 Vndecimo loco reſtringas, † quando officium geſtum ab illo, qui communi opinione habebatur idoneus, & habilis erat auctoritate, & vtilitate publicũ, ſecus ſi authoritate publicum, & vtilitate priuatum, nam tũc nihil proficit communis error, vt in tutore, ex l. 2. ff. de eo qui pro tutor. & l. q neq; ff. de reb. cor. ita declarat Soc. in d. reg. 282. in 2. limit. ita tradidit, et Io. Faber in d. §. ſed cum aliquis, col. fi. Inſt. de teſt. atque ſcriptum reliquere Ang. in d. l. Barbarius. col. 1. vbi etiam Iaſ. col. pen. nu. 66. Bal. ibidem col. 5. verſi. vndecimo oppon. Io. Cal. & poſt eum Anto. de Butr. in d. c. ad probandum. col. 2. de re iud. idem tenet Io. And. & Dom. in c. 1. de reſcrip. in 6. Abb. in c. veritatis. in fi. nu. 47. de dol. & contum. & in c. Cuman. col. fi. nu. 13. de elect. & in c. ſi verò circa fi. de ſent. excõ. vbi etiam Fel. col. 2. nu. 6. idem Abb. in c. conſulti. in fi. nu. 12. de procurat. & in c. intelleximus, in fi. nu. 13. de iudi. & in c. conſultationib. circa fi. nu. 6. de iur. patro. Fel. in d. c. ad probandum. col. 1. & ſeq. nu. 1. cum multis alijs ſeq. de re iud. quod etiam probauit Calc. in conſ. 125. col. 10. nu. 19. & confirmauit Bert. in cõſ. 23. vol. 1. in antiq. ꝙ & corroborat Corn. in conſ. 157. col. fi. vol. 4. neq; latuit Pariſ. in conſ. 136 col. 2. vol. 4.

89 Duodecimò limita, quãdo iudex † naturali aliquo vitio laboraret, quippè qui eſſet furioſus, mutus, & ſurdus, nullius etenim tũc eſt momenti cõis error: vt latè proſequitur Fel. in c. ſciſcitatus. nu. 3. de reſcrip.

90 Decimotertiò limitare tibi licebit, † quando induceretur aliquid contra communem vtilitatem, non enim tunc prodeſt, & valet error communis: per context. in l. quod non ratione. ff. de legib. vt explicat Iaſ. in d. l. Barbarius. col. 5. ſub num. 22. quod etiam arriſit Iacob. de Butrig. in ſua diſtinct. l. 1. C. de teſt. refert, & ſequitur Salic. in l. 2. col. 2. C. de ſenten. & in l. Zenodorus. C. ad Maced. quod confirmauit Ang. Aret. in d. §. ſed cum aliquis, col. 1. num. 1. verſ. aut communis ſiue publica vtilitas. Inſtit. de teſta. per l. decernimus. C. de epiſc. & cler.

91 Decimoquintò limita, † vt concluſio procedat interueniẽte titulo, alioqui communis error nullius eſt ponderis. ita docuit Bart. in d. l. actuarios. num. 2. C. de num. & actuar. lib. 12. ſic intellexit Innoc. in c. nihil. nu. 4. de elect. quod latè proſequitur Alex. in d. conſi. 138. d. nu. 7. verſ. in hac opinione, & ver. ſi verò nullũ, vol. 1. vt retulit, & ſequutus eſt idem Soc. in d. reg. 282. in 1. limit. quod & auctoritate ſua corroborauit Spe. in tit. de inſtrum. editio. §. reſtat. nu. 32. verſ. quid ſi is, qui non eſt notarius. ſic etiam aſſeruit Abb. in d. c. 1. col. 4. in fi. ver. duodecimo requiritur, de fid. inſtr. hoc autem probauit auctor ad Capell. Tholoſ. 330. item ſi aliquis. verſ. nam per hoc præſumitur, ad quod adducit. c. illud. de præſumpt. & ea, quæ notata ſunt àb Innoc. in c. 2. de in integ. reſt. quod inſigne relatu putauit Ant. Corſet. in ſuis ſingul. in verb. error communis. incip. licet aliquis. in prin. iſtud veriſſimum cẽſuit & Ant. de Butr. in repet. c. conſultationib. de iur. patr. ad idem conſuluit Anch. in conſ. 213. incip. pro parte. vbi dicit hãc eſſe communem opinionem, nec ab hoc receſſit Pariſ. in d. conſ. 136. col. 2. vol. 4. ꝙ etiam verum eſt arbitratus Rui. in cõſ. 48. col. 2. nu. 4. vol. 4.

Hinc Bald. in d. l. Barbarius in 1. lect. nu. 10. extẽdit
92 iſtud, etiam ſi haberetur † titulus ab illo, qui non haberet facultatem dandi illum titulum, quia non ſufficeret: & ita ait Alex. in d. conſ. 138. poſt d. nu. 7. verſic. ita tenuit, & idẽ etiam, ſi ex aliqua cauſa titulus non valeret, vt inquit Paul. Caſtr. in d. l. ad teſtium. §. 1. ff. de teſtam. & ita apertè traditum eſt à Bal. in d. l. 2. nu. 5. C. de ſenten. & interloc. omn. iud.

93 An autem titulũ † cenſeatur quis habere per ſcientiam, & patientiam ſuperioris, adeundus erit ad hoc Iaſ. in d. l. Barbar. nu. 54. quo in loco aſſeruit hoc caſu alicuius poteſtati, & imperio ſubiectos, non poſſe opponere de titulo quando princeps ſit: ad quod etiam conſulas Ant. de Butr. in d. c. 1. de fid. inſtr. atque Sal. in d. l. 1. col. 4. C. de teſtam.

94 Decimoquintò limitabis concluſionẽ noſtrã † locum ſibi tantummodo vendicare, qñ ille, qui ad aliquod obeundum munus publicum ſolemnibus requiſitis ad illud eſſet electus, qm̃ alioqui eius geſta eſſent inania, ita intellexit Bar. in d. l. actuarios. nu. 2. C. de nu. & actua. lib. 12. vt refert Illuſtr. Card. Alb. in ſuis luculentiſſimis ad Bar. lucubrationibus ad d. l. Barbarius. nu. 2. in fi. atq; ſenſit Alex. in d. cõſ. 138. poſt nu. 7. ver. idem voluit. lib. 1. & Iaſ. in d. l. Barbarius. nu. 51. verſ. ad idem, & quarto facit.

95 Decimoſextò limitanda † eſt concluſio, vt non procedat in delegato à delegante, qui habilis credebatur cum non eſſet, nam geſta delegati non valent, niſi habeat titulum, & ſit electus: vt declarat Bal. in d. l. 2. nu. 5. verſ. modo ego quero hæc lex. C. de ſent. quẽ refert, & ſequit̃ Ale. in d. conſ. 138. n. 8. in fi. ver. ad idẽ quod not. Bal. lib. 1. vt doctiſſimè etiam retulit idẽ Illuſtriſ. Card. vbi ſupr. nu. 2. ver. limita ſecundo, de quo etiam nos nuper nonnulla tradidimus.

96 Decimoſeptimò limita † Concluſionẽ hanc ſolum habere locum vbi agit̃ de toto fundamento iuriſdictionis, vt q a putabatur Epiſcopus, ſiue prætor, q re-uera non erat. nam eo caſu ob vtilitatem publicam eius geſta non fiunt irrita: alioqui verò ſi huiuſmodi error gratia vnius tm̃ perſonæ contigiſſet: quia nõ excuſaretur, per l. ſi per errorẽ. ff. de iuriſd. omn. iud. tunc
97 enim ceſſat † vtilitas plurimorũ, quæ in hac cõcluſione noſtra potiſſimum cõſideratur: ſecundum Abb. in c. conſultationib. nu. 6. & ſeq. de iur. patr. & in c. cum dilecta. num. 10 de reſcrip. & idem dixit Illuſtr. Card. vbi ſupr. nu. 2. verſ. limita quarto.

98 Decimooctauò limites uelim, vt locũ non habeat Concluſio in dependentibus ab ordine, & à ſacramẽtis eccleſiæ, in quibus conſideratur veritas, & nõ opinio, vt apertè tradidit Abb. in cap. apoſtolica. in fi. de presbyt. nõ baptizat. ut idem Illuſtr. Card. aſſeruit vbi ſupr. nu. 2. verſ. limita tertio. Cuius rei ratio eſt quia talis error reſpicit cauſam efficientem, undè fit, ut li-
99 cet † error communis faciat ius, vt plurimum tamen non facit ius, quando peccatum eſt in cauſa efficiẽti, vt obſeruauit inſigniter Bal. in d. l. 2. in fi. C. de ſent. & Iaſ. in d. l. Barbarius poſt nu. 22. ver. 4. notab. limita. & nu. 48. verſ. pro iſta communi ſententia & nos etiam paulo ante huius meminimus.

100 Decimononò limitare poteris, † vt nõ procedat in errore circa factum, ſecus circa ius: vt reſpondit Fed. de ſen. in conſ. 112. Amice chariſſimè. col. 2. verſ. & ſi dicatur, quod communis error, quem refert, & ſequitur Fran. Nicon. In d. repet. rub. ff. de ope. nou. nun. nu. 224. verſ. aliam limitationem.

101 Vigeſimò limitanda eſt, † nã qui alicubi iudex ritè electus eſt, & confirmatus ab habentem poteſtatem, tunc geſta ab eo valent propter communem errorẽ, vtilitatem publicam: ſecus ſi ſine electione, & cõfirmatione ſe in magiſtratũ ingeſſiſſet. etenim tũc acta irrita eſſent, ita Innoc. in c. nihil. de elect. Bart. in d. l. actuarios. C. de num. & actuar. libr. 12. vt etiam alios referendo ſequitur Iaſ. vbi ſupra. num. 66. verſ. limita nunc. atq; Ruyn. in conſ. 48. videretur fortaſſis. nu. 4. verſ. nec etiã obſtat. vol. 4. & Alex. in d conſ. 138. poſt nu. 7. verſ. ita tenuit Ant. de Butr. lib. 1. & comprobauit Pariſ. in conſ. 1. nu. 58. verſ. contra quam. vol. 1.

Hęc habui, quę breuius, quàm huius argumẽti ampliſſimi fines poſtulare videbantur, dicerẽ. Lõgè plura mi-

ra mihi dicenda ſupererant. ſed propoſitæ ꝓbationis materiæ cancellos, quibus mihi ipſe circundedi, egredi non eſt in animo. Ampliora cupienti affatim ſuppeditabunt ſcribentes ij, quibus hæc repetentiū more proſequi cura fuit vt præ cæteris Iaſ. in d. l. Barbarius. Alb. in eiuſdem legis repetitione; atq; Plat. ibid. repetendo. & omnes quicunq; illam legem ſunt interpretati. Denique paſſim id genus complura alia tum apud conſulentes; tum etiam profitentes longo ſtudio cuique licebit obſeruare.

CONCLVSIO DCL.

ARGVMENTVM.

Error, an probetur quibuſdam caſibus, eo ipſo, quod contrarium non probetur.

SVMMARIVM.

1 *Error quibuſdam caſibus probatur, eo ipſo quod non probatur contrarium.*
2 *Error in nomine proprio præſumitur magis, q̃ in artificio.*
3 *Error in nomine proprio fundi probatur ex finibus.*
4 *Error teſtes dicentis ſe per errorem falſa depoſuiſſe, probari poteſt, ſi probabilis obliuio allegabitur.*
5 *Error teſtis poteſt probari, quando calore iracundiæ dicitur primum teſtimonium prolatum fuiſſe.*

1 Error probatur quibuſdam caſibus, † eo ipſo, quod contrarium non probetur: vt ſcripſit Alc. de præſump. reg. 3. præſump. 21. nu. 2. vbi exēplum affert in minore confitente delictum, quando alia probatio nō aderat, vt per DD. in l. certum. §. pupillo. ff. de confeſ. & per Alex. in l. nam & poſteà. §. ſi minor. ff. de iureiur. & in conſ. 116. lib. 2.

2 Nec à re alienū erit illud notare, ideſt, † errorē nomine proprio præſumi magis, q̃ in artificio: quia artificiū aliud ſignificat, & magis in mentē imprimitur, q̃ nomen proprium, ꝙ per ſe nihil aliud ſignificat: vt aſſeruit Bar. Soc. in l. qui habebat. ff. de reb. dub. nu. 2.

3 Neque prætereibo † errorē in nomine proprio fundi probari ex finibus: auctore Bart. in l. ſi quis fundo, nu. 2. ff. de leg. 2.

Illud poſtremò ſuperpondij loco adiiciendū erit,
4 errorem teſtis dicētis, ſe per errorem falſa † depoſuiſſe, poſſe probari, ſi probabilis obliuio allegabitur: teſte Bald. in l. presbyteri, nom. 6. ver. ex prædictis, C. de epiſ. & cle. vt etiam tradidit Alc. de præſumpt. reg. 2. præſump. 24. num. 24.

5 Præterea iſtud poterit probari, † quando calore iracundię diceretur primum teſtimonium prolatū fuiſſe; vt ſenſit glo. in c. ex literis, in verſ. admonita, de diuort. quam comprobat clariſſimus Iac. Menochi de arb. iud. lib. 2. cent. 2. caſ. 108. nu. 8.

CONCLVSIO DCLI.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio quid ſit.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio alicuius rei eſt communis opinio de precio uel valore rei.*
2 *Omnia ſiue mobilia, ſiue immobilia, et iura, & actiones, ſub æſtimationem cadunt.*
3 *Qua ratione articuli & poſitiones in probatione æſtimationis ſint concipiendæ.*
4 *Aeſtimatio fieri non debet ob animi ſtudium in aliquem*

propenſum, ſed ex communi æſtimatione, & ſecundum interiorem bonitatem, non ſecundum eam, quæ extrenſecus aſſumetur.
5 *Quatenus res facilius vendi poteſt, & cum minori grauamine, eo maiori pretio debet vendi, quàm ſi cum grauamine venderetur.*
6 *In facienda æſtimatione non attenditur quanti aliàs fuiſſet res vendita, cum non ex præterita, ſed ex præſenti emptione probetur iuſtum precium.*
7 *Aeſtimatio rei pluribus de cauſis æſtimari poteſt, & diminui debet, & quibus.*
8 *Aeſtimari debet res non ſimpliciter, ſed cum qualitatibus bonitatis & uitiorum.*
9 *Beneficia dicuntur minoris precij propter onera ſibi annexa.*
Prouentus beneficij tanti ſunt eſtimandi, quanti cōſtant, deductis oneribus. ebi.
10 *Qualitas loci, & tempus ſolutionis faciendæ. ac perſona venditoris & emptoris, efficiunt rem pluris eſſe, vel minoris.*
11 *Grauatus in æſtimatione perperam facta, poteſt intra annum conqueri quo tranſacto, nō admittitur niſi minor, uel abſens.*
12 *Iuramentum in defectum, & ſupplementum probationis non defertur ei, qui rei æſtimationem non probauit plene, ſed ſemipiene.*
13 *Aeſtimatio rei dicitur iuſta ex taxatione facta à teſtatore grauante pro tali precio uendere.*
14 *Precium iuſtum dicitur, ſi taxatum eſt à lege uel ſtatuto.*

1 Aeſtimatio alicuius rei, † eſt cōmunis opinio de precio, vel vt aiunt, valore, ſecundum Aret. in c. cum cauſa, col. 4. de teſti. quem refert Hieron. Cagn. in l. 2. C. de reſcin. ven. n. 232 ſed quoniā omnia, ſiue de immobilibus
2 vel mobilibus loquamur quin etiam iura † & actiones ſub æſtimationē cadunt: vt oēs vno conſenſu prodidere ſcribentes, in l. precia rerum. ff ad l. falc. & in l. 2. C. de reſc. ven. vbi præcipuè de iſto argumenti genere probationis æſtimationis affluenter & copioſè prudentes agunt. Idcirco operæprecium duxi quaſi per gradus hic de iſtis diſſerere, & ſingulatim ſingula peragere. Primum enim omnium videbimus, quo pacto probetur æſtimatio rei immobilis, deinde rei mobilis: poſtremò de ęſtimatione iurium & actionū. Ex-
3 plicabo inſuper † qua rōne articuli & poſitiones in hmōi probatione ſint concipiendæ, tñ in hac re diutius nō inſiſtam. reijcio enim me ad ea, quæ enucleatè prudētiſſimi uiri ſcripſere Bar. Alex. & alij in d. l. ꝑcia, & in l. 2. C. de reſc. ven. atq; Aret in §. ſi qs agens, inſt. de act. vlt. not. vbi latiſſimè circa hoc præ cæteris immoratur. Quocirca illud in primis obſeruandū eſt, hmōi æſtimationem fieri non debere ob animi ſtu-
4 dium in aliquem propenſum † ſed ex communi æſtimatione, d. l. precia rerum, & ibi DD. facienda quoq; eſt ęſtimatio ſecundum interiorem bonitatē, non ſecundū eam quæ extrinſecus aſſumitur q̃ quis eſſet ꝑcepturus ex ea: vt auctor eſt Alex. in ea l. precia nu. 1. Nec in huiuſmodi æſtimatione conſideratur charitas, quæ paruo & exiguo tpe durauit, ſeu quæ raro accidit, vt ibid. inquit Alex. nu. 1. & ibi hoc idem tenerē oēs DD. teſtatur Panth. de Crema. in rep. l. 2. num. 233. C. de reſcind. vend. Niſi contra moroſum, vt per Alex. d. l. precia rerum, col. fi. & Panth. vbi ſup. num. 235. & aſſeruit Are. in d. §. ſi quis agens. col. 4. verſ. ca
5 pio tertium membrum. vbi etiam ait, † ꝙ quatenus res facilius vendi poteſt, & cum minori grauamine, vt ſi poſſit vēdi ſine cautione euictionis, vel ſine pręſtatione fideiuſſionis, & ſimilibus eo maiori pretio debere illam vendi, quam ſi cum grauamine vēderetur, allegat tex. & no. in l. eū, qui §. melior. & l. 4. ff. de in diem addict. idē dixit Alex. d. nu. Nec attēditur in
6 facienda æſtimatione † quāti aliàs fuiſſet res vēdita:
non

non enim ex præterita, ſed ex præſenti emptione ꝓbatur iuſtũ pretiũ, vt inquit Pau. Caſt. in l. lege falcidia. §. corpora. num. 2. ff. ad leg. Falc. per illum tex. & per l. 3. §. diuus. ff. de iur. fiſ. cui etiam accedit idẽ Pantha. de Crem. in repet. l. 2. n. 110. & nu. 222. C. de reſc.
7 vendit. Animũ præterea ad id aduertas, † pluribus de cauſis æſtimationẽ rei æſtimari poſſe, & diminui debere exempli, gratia ſi ſit emphyteutica, vel ſuppoſita pacto de retrouendẽdo, vel ſi ſit tp̃s belli, peſtis, penuriæ pecuniarũ, & id genus alijs. Vndè iure, ac merito DD. monere ſolent aduocatos reorũ, vt contra agentes ex remedio. l. 2. C. de reſcin. vend. faciãt poſitiones, & articulos de qualitatibus rei emptæ, pretiũ rei emptæ attenuãtibus, ac diminuẽtibus, veluti ſi res ſit emphyteutica, vel affecta pacto de retrouendẽdo, aut aliud onus annexũ habens, de quo contrahentes notitiã non habuerunt. tunc enim licet agẽs communem æſtimationem probaſſet, tñ ex dictis qualitatibus, elideretur probatio, teſte Ang. in §. ſi quis agens, col. 4. verſ. ex his ẽt infertur, vbi inquit † res non ſim-
8 pliciter, ſed cũ qualitatibus bonitatis, & vitiorum debere æſtimari, vt rñdit Vlpian. in l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Treb. idẽ inquit Fely. in c. cum cauſam. col. fin. de teſtib. ꝙ & placuit Rip. in d. l. 1. & §. ſi hęres. n. 28. & 29. ad idẽ cõſultum eſt à Soc. in conſ. 85. col. 2. nu. 8. li. 1. & traditum eſt à Cagn. d. l. 2. C. de reſc. vend. nu. 243. & eſt contex. in l. mortis cauſa. ff. de dona. cã mortis, & ſequuntur relati per Pantha. de Crem. in l. 2. n. 275. C. de reſcin. vend. & nu. 286. vbi fatetur oẽs magis communiter ita tenere, ipſe tamen tenet, quod imo Anctor teneatur probare de iſtis qualitatibus, ſaltem in genere articulando, ꝙ iſta res poſſet tantum vendi communiter homini ſcienti eius qualitates.
9 Sic ẽt in ſimili † beneficia dicuntur minoris pretij propter onera ſibi annexa: ſecundum Bald. in l. ſed ſi hoc, §. quidam in ſuo. ff. de condit. & demonſt. quo in loco ait prouentus beneficij tãti eſſe æſtimãdos, quãti conſtant deductis oneribus idẽ cauit Dec. cõſ. 156. incip. ſtatutum cathedralis Eccleſię, cũ alijs deductis à Cagno. in d. §. ſi hæres. nu. 27. vbi etiã inquit qualita-
10 tem loci, & tempus ſolutionis faciendę, † ac perſonã venditoris, & emptoris efficere rem pluris eſſe, vel minoris, vt contex. eſt in l. eũ qui. §. melior. ff. de in diẽ addic. nam an quis obæratus ſit, & fœnore obſtrictus, conſiderandum eſſe, ait Rip. poſt Bar. in d. §. ſi hæres. nu. 28. & ſequi Docto. teſtatur Pantha. de Crem. in repet. l. 2. nu. 253. C. de reſc. vend. cum æſtimatio ex varietate loci, & curſu tẽporis, vt experientia docet, varietur, & deterior fiat, ſi minuatur: vt ſcripſere DD. in d. l. pretia. & decidit Nicol. Boer. in dec. 68. nu. 6. Hinc dicebat idem Pantha. vbi ſupra venditorem quo magis ære alieno oppreſſus ſit, eo minori pretio reperire emptores rerum ſuarũ. timent enim hypothecas annexas illis rebus, vt ibi per eum, & nu. 270.
11 Neq; id multa obſeruatione dignũ præteribo † grauatum in ęſtimatione perperã facta poſſe intra annũ conqueri: quo tranſacto non admitti, niſi minor, vel abſens: ita reſpondit Bal. in conſ. 287. Ille qui grauatur. vol. 3.
Addã, & illud nam ei, qui rei æſtimationẽ nõ pro-
12 banit plenè, ſed ſemiplenè † nõ defertur iurm in defectum, & ſupplementum probationis, iuxta ſententiam Bal. in l vnica. in fi. nu. 68. C. de ſenten. quæ pro eo, quod intereſt, vt etiam teſtator Cagno. in d. l. 2. C. de reſcin. vendit. q. 49. nu. 270. ſed quomodo id procedat, conſulas concluſ. noſtram Aeſtimatio. per iuramentum, in prima intelligentia infra poſitã. Ad hæc
13 animaduertere poteris † æſtimationem rei dici iuſtã ex taxatione facta à teſtatore grauãte pro tali pretio vendere: vt cauit Pau. Caſtr. conſ. 264. incip. dubium, in antiq. quem ſequitur Cagno. in d. l. 2. nu 268. & nu. 269. Illud poſtremò pro coronide notandum ſubiun-
14 gam, † pretium iuſtum dici; ſi taxatum eſt à lege, vel ſtatuto: nam de eo partes cõnqueri nõ poſſunt: ſi credimus Bart. Cæpol. de ſimul. cont. in 2. præſumpt. ad quod conſulas Concl. pretium, & conclu. Valor atq; concluſ. Quantitas.

CONCLVSIO DCLII.

ARGVMENTVM.

Aeſtimatio fundi fœcundi, & fertilis, quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1. *Aeſtimatio fundi fœcundi, & fertilis probatur ex eius redditibus.*
2. *In probatione æſtimationis fundi fœcundi, & fertilis quà ratione fiant poſitiones, & articulationes.*
3. *Aeſtimatio fundi fœcundi, & fertilis ita demum ex redditibus debet fieri, vt hi fructus rei ſpacio viginti annorũ, ſi collecti ſint adequent pretium, & æſtimationem eiuſdem rei.*
4. *Aeſtimatio fundi fertilis, & fœcundi probatur ex eius redditibus, quando aliter probari non poteſt.*
5. *Probatio æſtimationis debet eſſe præciſa, ſecundum tẽpus quo debet res æſtimari.*

1 Aeſtimatio fundi fœcundi, & fertilis † probatur ex eius redditibus: ita colligimus ex l. ſi fundum per fideicõmiſſum, vna cum gl. 1. ff. de leg. 1. in prin. & ex reſcrip. Imp. in l. ſi quis, C. de reſcind. vend. latiſſimè tradidit Franc. Curt. in addit. ad Alex. in l. pretia. ſub nu. 6. verbo prę teritorum, vbi penè infinitos refert. ff. ad leg. Falc. idẽ docuit Bart. in l. 2. C. de reſcind. vend. num. 23. latius fortè omnium ſcribit Panth. de Cre. in repet. l. rẽ maioris. num. 219. & plurib. ſeq. C. de reſcin. vend. hoc in nucre viſus eſt I. C. in l. bonis ff. de ceſſi. bon. hoc idẽ probauit Ioan. de Plat. in §. loco. Inſt. de act. num. 5. & idem ſenſit Aret. in §. ſi quis agens. Inſtit. de actio. nu.
2 1. vbi inquiũt † fieri poſitionem, ſiue articulationem; ex tali fundo percipiuntur communiter tot fructus tanti valoris; vel ſecundo concipiendus eſt articulus, in cõtraria vbi ſitus eſt fundus, prædiũ ſimile tãti redditus ſolere communiter tñ pro pertica vel menſura venditã vr̃ voluiſſe gl. mag. d. l. 2. C. de reſcin. vend. cum qua omnes tranſire teſtatur Panth. de Crem. ibi. nu. 221. & elici poteſt ex d. l. ſi fundum, & d. l. ſi quis, & placuit Bar. in d. l. precia, & in d. l. 2. C. de reſc. vẽd. in fi. vel ſecundum Aret. d. §. ſi quis agens, poteſt articulari magis generaliter, videlicet, iſtiuſmodi fundũ communi æſtimatione tñ conſtare, & communiter tantum vendi poſſe. Debes igitur in iſtiuſmodi articulo non in particulari, ſed ad cõem emptionem & venditionem te referre, idem Alex. conſiluit in cõſ. 109. viſo proceſſu inter Antonium, nu. 16. lib. 4.
Concluſio noſtra ſic eſt intelligenda, ita demũ hu-
3 iuſmodi æſtimationẽ ex redditibus debere fieri, † vt hi fructus rei ſpacio viginti annorũ ſi collecti ſint ad æquent preciũ, & æſtimationẽ eiuſdem rei, ita me docuit gl. inſignis in auth. ꝑpetua, ver. iuſta, C. de ſacroſ. eccl. ꝙ idẽ ſequitur Cæpol. in tract. de ſimul. cõtract. in 3. p̃ſumpt. col. 2. & eandẽ gl. refert & ſequit̃ Matth. ab Affl. deci. 274. nu. 4. ſub n. & Cor. conſ. 265. lib. 1. ſic quoq; ſenſit Hier. Cag. in d. l. 2. C. de reſc. ven. nu. 231. verſ. verum quia. cum ibi adduct.
4 Secundò intellige concluſionem procedere, † qñ aliter valor probari non poteſt, vt per Batto. in d. l. 2. ad fin. C. de reſcind. vend. & ibi Panth. de Crem. poſt num. 221.
Tertiò declara non ſufficere, ſi articulus fieret, ꝙ
5 ſunt ſoliti percipi tot fructus ex fundo, † ſed oportet proba-

probationem eſſe præciſam ſecundum tempus, quo debetres æſtimari: vt per Panth. vbi ſup. nu. 222. per ea, quæ ibi adducit.

CONCLVSIO DCLIII.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio rei an probari poſſit per declarationem iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio rei per declarationem iudicis probari poteſt.*
2 *Declarationi & probationi æſtimationis rei factæ à iudice, ſtandum eſt in eadem cauſa, ſi appellatum non fuerit.*
3 *Aeſtimatio facilius fiet in rebus mobilibus, re coram iudice deducta & præſentata.*
4 *Probandi precium rei facilis modus eſt, vt læſus imploret iudicis officium mercenarium, quo ſe inſtruat ſuper qualitatibus rei, & poſtea ſuo arbitrio ſecundum inſtructiones habitas faciat eius æſtimationem.*

1 Æſtimatio rei † probari poteſt p declarationem iudicis, nam ipſe pōt
rem inſpicere, & de eius qualitate & quantitate ſe inſtruere, curādo vt illa ſibi ob oculos ſiſtatur ſi eſt mobilis, vel ſi eſt immobilis ad eā accedendo impenſis partiū. Poteſt igit̄ peti, vt iudex ex officio ſuo edoceatur quanti fundus cōſtare poſſit, vt ſcripſit Ang. in §. ſi quis agens, nu. 1. ver. tu aūt addas, inſt. de act. id latè proſequitur Alex. in d. l. precia rerum, nu. 6. ff. ad l. fal. ꝙ probat̄ per l. fi. in fi. C. de iu. do. imp. ex l. ſi ꝙ ex Pāphilia, §. fi. de leg. 2. & ibi Bar. & not. Bar. in l. 1. ad fin. C. de reſcin. vend. & in l. ſi ex equo, ff de leg. 1. plenius egit Abb. in c. cum cauſam, de teſti. huc optimè conferunt, quæ obſeruauere Bar. & alij in l. vnic. in fin. C. de ſent. quæ pro eo quod int. &c. & l. ſi traditio, C. de act. empt. & l. ſemper, §. in hoc interdicto, ff. quod vi, aut clam. Cag. in l. 2. C. de reſcin. vend. nu. 255. quam concl. plurib. & auctoritatibus & rationib. cōfirmat idē Panth. de Crem. d. l. 2. nu. 288. cū ſeq. C. de reſcin.
* vend. vbi nu. 289. in fi. teſtatur hanc eſſe * cōem opin.
2 Cui declarationi † & probationi æſtimationis rei à iudice factę ſtandū eſt in eadem cauſa, ſi appellatū nō fuerit. vt idem Cag. ſcripſit d. l. 3. nu. 257. vbi inquit id præcipuè ꝓcedere in rebus mobilibus, in quibus æſti-
3 matio facilius fiet, † re coram iudice deducta & præſentata, per tex. in d. l. fin. C. de iure dom. impetr. & in d. l. ſi ꝙ ex Pamphila, & inquit nunquam vidiſſe ad praxim deducta factā fuiſſe æſtimationem rei immobilis per iudicem, maximè circa materiam d. l. 2. C. de reſc. vend. ex quibus colligitur facilis modus probādi
4 preciū rei; Nempè, † vt læſus imploret iudicis officiū mercenariū, quo ſe inſtruat ſuper qualitatibus rei, & poſtea ſuo arbitrio ſecundum inſtructiones habitas faciat eius ęſtimationem: ita expreſsè colligitur ex dictis Bar. Ang. & Alex. d. l. precia rerum. Aret. d. §. ſi qs agens, & etiam communem practicā teſtatur Panth. d. l. 2. nu. 291. C. de reſcin. vend.

CONCLVSIO DCLIV.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio an probari poſſit per peritos aſſumptos à Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio ꝓbatur per peritos aſſumptos à Iudice ad hoc, eis prius præſtito iuramento de æſtimatione ex bono, & æquo facienda.*
2 *Citatio partis an requiratur in relatione peritorum ſuper æſtimatione.*
3 *Aſſertioni peritorum parendum eſt.*
4 *Relationi peritorum ſtandum non eſt, ſi eſt iniqua.*
5 *Iuramentum, quod æſtimatores præſtant, ſe legaliter & bona fide æſtimaturos, an ſit iuramentum veritatis, vel potius credulitatis.*
Aeſtimatio potius perſpicitur iudicio intellectus, quā ſenſu corporeo. ibi.
6 *Periti cum de facili poſſint errare, non ſunt ad iuramentū veritatis cogendi.*
7 *Periti non ſolum debent eſſe periti, ſed etiam probi, & inculpatæ vitæ, & omni exceptione maiores.*
8 *Omnis exceptio, quæ poteſt repellere teſtes, poteſt etiam repellere æſtimatores.*
9 *Super peritia peritorū produci & poſſunt teſtes contrarij.*
10 *Aeſtimatoribus incumbit onus probandi ſe bene æſtimaſſe, ſi quis aſſerat eos æſtimaſſe male.*
11 *Aeſtimatores in arte debent eſſe periti, quia quilibet faber non dicitur legitimus æſtimator.*
12 *Periti ſi huiuſmodi ſint, qui fabricati ſint rē, de cuius æſtimatione agitur, illis credendum non eſt.*
13 *Aeſtimationi, & dicto vnius publicè electi ſtādum eſt, niſi ſit appellatum, aut reclamatum.*
14 *Aeſtimatorum conſtitutio quando ſit per iudicē, tunc duo, vel plures conſtituendi ſunt.*
15 *Aeſtimatores duo quando inter ſe diſſentiunt, eligere debēt tertium.*
16 *Aeſtimatorem tertium partes eligere debent, & ſi diſcrepāt in electione, iudex poſſet illum eligere.*

1 Æſtimatio poteſt probari per peritos aſſumptos à iudice ad hoc, † & eis prius p̄ſtito iur̄o de æſtimatione ex bono & æquo facienda: vt videre eſt ex l. hac edictali, §. ijs illud, C. de ſec. nupt. cum alijs adductis ab Alex. in d. l. precia rerum, nu. 6. verſ. præbenda, ff. ad leg. fal. hoc idem cōfirmat Ang. in d. §. ſi quis agens, nu. 1. verſ. ſecūdo poterit, Inſt. de act. id etiam corroborat Bar. in rep. l. creditores, col. fi. nu. 29. C. de pign. & in l. Theopompus, nu. 8. de dote præle. idem cautum eſt ab Aret. in cōſi. 83. quia multa fuerūt, poſt nu. 11. nec hoc latuit Curt. iun. cōnſ. 165. col. pen. nu. 20. ver. præterea ad probandū, tradit Panth. de Crem. in l. 2. nu. 294. cum ſeq. C.
* de reſcin. ven. & hanc eſſe * communem opinionem atteſtatur Cagn. in d l. 2. nu. 258. C. de reſc. ven. vbi in nu. 259. ſcribit ad quē ſpectet & pertineat electio huiuſmodi peritorum, & qn̄ diſcordes ſunt, eligēdus eſt tertius, & an relationi per eos fiendæ requiratur, ꝙ partes ſint præſentes, vel quod ſint citatæ, & multa alia de huiuſmodi æſtimatoribus notatu digna ſcriptum
2 reliquit, in eo autem † an citatio partis requiratur in huiuſcemodi relatione, dic ꝙ aut partes æſtimatores approbauerunt, & non requiritur citatio: aut non approbauerunt, quia forte iudex eos elegerat, & tunc debent partes citari: ex mēte Bar. in l. Theopompus, ff. de dot. præleg. & tradidit Panth. de Crem. d. l. 2. nu. 297. C. de reſcin. vend. Concluſionis noſtræ ratio eſt:
3 quia † aſſertioni peritorū parendum eſt; vt ait Alex. in conſ. 15. viſo ꝓceſſu inquiſitionis. poſt nu. 10. verſ. benefacit lib. 1. & in conſ. 55. ꝑſpectis his, nu. 22. vol. 4. ex ſententia Ariſt. quem ibidē refert Alex. in 1. Topicorū lib. & in conſ. 87. Nos doctores nu. 3. vol. 7. idē voluit, Bald. in conſ. 136. proponitur, quod Titius. nu. 3. & ſeq. vol. 2. quod & ſup. attigimus in concluſione equus bulſus, ad quam te reijcio. Quod velim ſic accipias, tum maximè procedere ſi ſint aliqui, & multorū annorum experientia edocti, adeo vt poſſint habere notitiam pretij rei ſecundū tp̄s venditionis: vt inquit Ioan. de Imo. in d. l. pretia. & ibi Franc. Cur. in add. ad Alex. nu. 6. in verb. peritorum: vel ſaltem procedit, qn̄
vendi-

venditio eſſet recens facta, vt ex allegatis ab Alex. in
4 conſ. 15. col. vlt. nu. 10. vol. 1. † Cui tñ relationi perito
rum ſtandum non eſt, ſi eſt iniqua: vt ſcripſit Cagn. in
d. l. 2. C. de reſc. ven. nu. 259. ver. tertio ſciendum eſt.
Sed quæro an iurm quod æſtimatores præſtant ſe
legaliter & bona fide æſtimaturos, ſecundum Bar. d.
5 l. creditores, & alios ſup. relatos, † ſit iurm veritatis, vel
potius credulitatis. Reſp. Bal. d. l. hac edictali, §. ijs il-
lud, col. 2. C. de ſec. nup. eos debere iurare de veritate,
ſed malè dicit, quia iſta æſtimatio potius perſpicitur
6 iudicio intellectus, quã ſenſu corporeo, † vnde cũ de
facili poſſent errare, non ſunt ad iurm veritatis cogẽ-
di, vt Panth. de Crem. tradit d. l. 2. nu. 296. in fi. & poſt
nu. 298. ver. & licet ſuperius. C. de reſc. ven.
Primò limita & intellige, vt tales periti, non ſolũ
7 debeant eſſe periti, ſed ẽt probi, & inculpatæ vitæ, † &
omni exceptione maiores: nam licet huiuſmodi æſti
matores nõ dicantur teſtes, nec ferre teſtimoniũ, ſed
potius habeant vim iudicis quã teſtimonij, vt inquit
Fran. Cur. in addi. ad Alex. in d. l. precia, ver. peritorũ,
nu. 6. & idẽ inquit Hier. Cagn. in d. l. 2. num. 258. C. de
8 reſc. ven. † nihilominus oĩs exceptio, quæ põt repelle-
re teſtem, põt etiã repellere huiuſmodi æſtimatores,
vt inquit Aret. in c. cauſam, de prob. in 3. not.
Secundò limitabis, vt ẽt poſſint produci teſtes con
9 trarij † ſuper peritia eorũ, vt teſtati ſunt Abb. & Aret.
in d. c. cãm, vbi Aret. addit. ꝙ etiam poſſint produci
teſtes de veritate deponẽtes aliter, quàm per peritiã.
Tertiò intelliges, vt ſi quis aſſereret huiuſmodi æſti
10 tores malè æſtimaſſe, † incumbat onus probãdi ipſis
æſtimatoribus, ſe benè æſtimaſſe: ita ſenſit Fran. Are.
in d. c. cauſam, col. 6. per tex. in l. ſuſceptores. C. de ſu-
ſce. & Arch. li. 10. & docuit Bart. in l. quoties, nu. 1. C.
de diſcu. eo. lib. 10. cui optimè quadrat, ꝙ dicit in l. fi.
col. 2. C. de reſc. vend. id ẽt probatur per l. cũ de lege
falci. ff. de probat. & l. ſcimus, §. licẽtia. C. de iure del.
& comprobat Franc. Cur. in addit. ad Alex. in d. l. pre
cia rerum, nu. 6. in verb. peritorum.
11 Quartò limita & intellige, vt neceſſe ſit, † tales æſti
matores in arte ita eſſe peritos, vt ſi agatẽ de probatio-
ne æſtimationis ædificiorũ, vt ſint Architecti, nec ſa-
tis eſt ſi ſint murorum artifices, qui in ædificiis con-
ſtruẽdis toti ſunt: etenim quilibet faber non dr legiti-
mus æſtimator; ita conſuluit Franc. Aret. in conſ. 84.
nu. 3. ſic reddit Curt. iun. conſ. 165. nu. 20. vbi teſtatẽ de
* coĩ, teſtes laudat ius Pontificiũ profitentes, ita coĩ-
ter ſentientes in c. propoſuiſti. de probat. Specu. tit. de
fruct. & intereſſe. §. viſo. poſt nu. 20. verſ. item diminu
tiuæ expenſæ. ideo probari debet iſta qualitas tales eſ-
ſe peritos, nec dicto eorũ in hoc creditur: vt ait Bart.
in l. de ætate. col. 4. poſt nu. 9. verſ. 2. pono. ff. de mino-
rib. & eſt tex. in §. ꝙ aũt. vbi gl. auth. de non alien. reb.
eccl. ſic ẽt dixit Anch. in q. 46. nu. 11. & 12. lib. 1. & ita
nuncupatim in hac materia conſulendo reſponſum
eſt à Fran. Aret. in d. conſ. 83. quia multa fuerunt, poſt
nu. 11. verſ. præterea licet.
12 Quintò limita locũ ſibi non vendicare, † ſi huiuſ-
modi periti ſint, qui fabricati ſint rem, de cuius æſti-
mationis probatione agitur; nã illis credendum non
eſt, qm̃ teſti deponenti de facto proprio, qñ laus, vel
opprobrium poſſit ipſi teſti obuenire, non creditur: vt
not. Ant. de Butr. in c. cum ex literis, & ibi ſequuntur
Canoniſtæ, de tranſact. vt & teſtatur Alex. conſ. 86. vi
ſis dubitationib. nu. 16. vol. 2. quos refert & ſequitur
Curt. iun. in d. conſ. 165. nu. 21.
Nec illud in hac materia præcipuum ſilebo multis
in locis conſtitui ſolere æſtimatores publicè circa pre
cia, veluti equorũ, pannorũ, carnis, q̃ in macello ven-
13 ditur, vel ædificiorum, & id genus alijs, † nã tũc dicto
& æſtimationi vnius publicè electi ſtandũ eſt, niſi ſit
appellatũ aut reclamatũ; vt voluere Bar. Ang. Io. de
Plat. & alij in l. 1. per illũ tex. C. de ponderat. & aur. li.
10. atq; idẽ Bar. in l. ſi librarius, col. pen. de reg. iur.

Quod limitabis, qñ conſtitutio æſtimatorũ fieret
14 per iudicem, † tunc enim duo, vel plures conſtituen-
di, & eligendi eſſent, ſi copia adeſſet, alioqui vnus, te-
ſte Cag. in d. l. 2. nu. 267. & tradidere Bar. & alij in d. l.
1. C. de ponde. & aur. lib. 10. Panth. de Crem. d. l. 2. nu.
296. C. de reſcin. vend.
Sed quid ſi duo æſtimatores electi nõn vno modo
15 æſtimarent? Dicendum videtur, † quod ij, qui inter
ſe diſſentiunt, eligant tertium, vt dicitur de arbitris. l.
item ſi vnus §. principaliter, vbi Bar. ff. de arbitr.
16 Sed contrarium verius, † debent enim partes hunc
tertiũ eligere, vt dicitur de arbitratore, vt per Bal. d. l.
hac edictali. §. ijs illud. C. de ſec. nup. Verumtñ ſi par-
tes diſcreparent in elect. huius tertij iudex poſſet hũc
eligere, cũ à principio, & idẽ facere poſſit, vt Panth. d.
l. 2. nu. 298. & ibi. prius p eundẽ. nu. 295. C. de reſc. vẽd.

CONCLVSIO DCLV.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio rei probari, an poſſit per librum æſtimi, ſiue cataſtrum.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio poteſt probari per librum æſtimi, ſiue cataſtrũ in quo deſcribuntur res omnium, & eorum pretia.*
2 *Aeſtimum quo ad priuatorũ commodum, & incõmodum, non probat æſtimationem, niſi ſaltem huiuſmodi æſtima tio eſſet facta tempore contractus, vel ante.*
3 *Pretia rerum tàm mobilium, quàm immobilium variantur ex tempore.*
4 *Aeſtimum probat ſolum inter fiſcum, vel communitatem, & illum cuius res deſcriptæ ſunt.*
5 *Res inter alios acta alij non præiudicat.*
6 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*
7 *Ex æſtimo præſumitur, quod fundus tanti cõſtet iuxta pretium, quod reperitur deſcriptum in æſtimo communi.*
Pro cataſtro præſumitur, ſicut præſumitur pro quolibet acta à perſona publica facta. ibi.

1 Aeſtimatio rei poteſt pſobari per librũ
æſtimi, ſiue cataſtrum, † in
quo deſcribuntur res omniũ, & eorũ pretia vt eſt con
tex. ſingularis, ſecundũ vnam lecturam in l. fi. in fi. C.
de pdijs, & alijs reb. Nauic. lib. 1. & ibi Bar. idẽ voluit
Bal. in l. 2. nu. 27. C. de reſcin. vend. & idẽ in conſ. 216.
incip. dubiũ eſt. vol. 5. & in l. vlt. nu. 6. verſ. 6. C. de ma-
giſtrat. conuen. cui accedit Alex. in cõſ. 199. pſpectis
his, num. 6. lib. 6. quos ſequit Ang. Aret. in d. §. ſi quis
agens, nu. 1. inſti. de act. & ſcripſere DD. in d. l. precia
rerũ. ff. ad l. Fal. vt ſenſit & Cag. in d. l. 2. nu. 266. C. de
reſcin. vend. ẽt cõprobauit Pet. de Vbal. de collect. in
conſ. 1. nu. 4. & tradit Panth. de Crem. d. l. 2. nu. 300. cũ
ſeq. C. de reſcin. ven. quibus adiungas Feſtas. in tract.
collect. in 1. par. c. 1. nu. 51. verſ. ex iſta concluſione.
2 Concluſionẽ limitabis non pcedere, † quò ad effe-
ctũ reſpicientem priuatorum commodum & incom-
modum, nã tunc æſtimum non probat, niſi ſaltẽ hu-
iuſmodi æſtimatio per eſtimum eſſet facta tpe con-
tractus, vel paulò ante: vt inquit Saly. in d. l. 2. iuxta
doctrinã Cyn. in auth. ſed ꝙ ius, C. de rei vxo. acti. &
idẽ refert & ſequitur Aret. in conſ. 65. in præſenti con
ſultatione, col. 2. verſ. quia tñ audio, ſed ſecus ſi æſti-
mũ olim nõ recens eſſet factũ, & tunc agatẽ de proba
tione æſtimationis: quia tunc, vt dixi, non probat: vt
Alex. auctor eſt in d. l. precia, nu. 7. quos refert & ſeq-
tur ẽt idem Feſtas, vbi ſupra, ſub d. nu. 51. verſ. cõſide-
ra hoc dictum, quæ limitatio videtur quidem multũ
reſtringere Concluſ. ſupra firmatam, nihilominus ex
3 ex eo neceſſaria uẽ, † quia cùm precia rerũ tàm mobi-
lium, quàm immobilium varient, d. l. precia rerum, §.
fi. ff. ad

fin.ff.ad leg. Falc.cũ ſi.non ſequitur,nam pridem iſta eadẽ res fuit tanti æſtimata,& pro tanto allibrata, ergò nunc tantumdẽ valet, vt tradit Panth. de Crem. d.l.2.nu.306.C.de reſc.vend. Et quia tale æſtimum ꝓbat ſolum,& factũ eſt,
4 †vt duntaxat probet inter fiſcum,vel communitatem,& illum,cuius res deſcriptę ſunt,ergo alijs non debet præiudicare,per l. ſi vnus.§. ante oĩa.ff.de pact.& ita voluit Bal.de Vbal.in l.2.n.
5 66.C.de reſcin.vend.ea ratione, †quod res inter alios acta alij non præiudicat.l.cẽſualis.ff.de don. & l.quæ quiſq;.ff.de acq.rer. dom. Et propterea æſtimum tantummodo factum eſt ad effectũ ſupportationis onerum ꝓ rata quemlibet tãgentẽ, & ideò non dẽt vltra
6 operari:quia limitata cã †limitatum producit effectũ l.age.C.de tranſact. An vero, & quando æſtimum,ſiue cataſtrum probet, conſulas iam traditam concluſionem noſtram cataſtrũ,& concluſionem æſtimum.

Prætereà ſublimitabis, quod licet per cataſtrũ ple-
7 nè æſtimatio inter alios non probetur, † tamen ex dicto æſtimo ſecundũ illud præſumitur, quod ille fundus tanti conſtet iuxta illud pretium, quod reperitur deſcriptum in æſtimo communi: nam illa æſtimatio fit à magiſtratibus publicè ad id conſtitutis,ideò præſumitur pro eo cataſtro, ſicut præſumitur pro quolibet actu à perſona publica facto,per l.2.C.de off.eius, &c.ita tenet Aret.in d.§.ſi quis agens.nu.2.ver.3.poterit inſt.de act.& poſt Bal.de Vbal.Panth. de Cre. d. l.3.nu.305.C. de reſc. vend.

CONCLVSIO DCLVI.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio,an probetur per ſubhaſtationem per plures dies communi loco certũ pretium offerendo factam.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio probatur per ſubhaſtationem per plures dies communi loco certum pretium offerendo factam.*
2 *Ex ſubhaſtatione non eſt ſatis probabilis probatio pretij.*
3 *Subhaſtatio,vel decreti interpoſitio facit præſumptionem iuris, & transfert onus probandi in aduerſarium.*
4 *Subhaſtatio, ſi faciat præſumptionem iuris, & de iure, nihilominus poterit contrarium probari.*

1 Æſtimatio probatur per ſubhaſtationẽ per plures dies †communi loco certum pretium offerẽdo factam,per id quod habetur in auth.hoc ius porrectum.C.de ſacroſ. eccl.ita obſeruauit Aret.d.§.ſi quis agens nu. 3.Inſt.de act. & cõprobauit Alex.in d.l.precia.nũ.8.ff.ad l.Falc.quod & placuit Io.de Plat.in §.loco.num.6.Inſt.de act.ſed
2 Bar.in l.ſi quis.C.de reſcin.vend.inquit † ex ſubhaſtatione non eſſe ſatis probabilẽ precij probationẽ,ibid. nu.2.& Alex.d.l.precia,inquit, vbi facta eſt venditio rei ab huiuſmodi ſubhaſtatione,& decreto iudicis nõ habere locum remediũ.l.2.C.de reſcind.vend. nec id abhorruit à mente Bal.& Ang.in l.1.de præſcrip. 30. ann.ꝙ etiam confirmauit auctor add.ad Bar.in d.l.ſi quos.C.de reſcin.vend. quaſi ſit præſumptio iuris, & de iure, ꝙ deceptio non interuenerit: allegat ad hoc tex.in l.1.C.de prędi.Curial.lib.10.& ibi Bar.qui Bar. contrarium ſentit in l.1.ff.de præſcr.30. ann.in quam poſteriorem ſententiam deſcendit etiam Ang. Aret. in d.§.ſi quis agens.nu.3. verſ.quia poteſt dicere.Inſt. de act,vbi plura ad hoc adducit in argumentum.

Diſtinctionis tamen fœdere videntur hæ inter ſe diſſentientes ſententiæ conciliari hoc pacto, nã aut
3 quærimus †an ſubhaſtatio vel decreti interpoſitio faciat præſumptionem iuris tantum,adeò, vt transferat onus probandi in aduerſarium,& dicendum eſt trãſferre,& ita procedat prima opinio ſupra relata. Aut quærimus an ſubhaſtatio faciat præſumptionem iuris,& de iure, adeò vt pars læſa non poſſit probare cõtrarium,& dicẽdum eſt nõ excludi ab hac probatio-
4 ne,†quia nihilominus poterit contrarium probari; & ita procedat poſteà opinio ſecundo locò adducta: vt per hæc hoc pacto conciliauit Panth.de Crem.d.l. 2. poſt nu.308.C.de reſcind.vend.

CONCLVSIO DCLVII.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio rei an per teſtes probari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio rei poteſt probari per teſtes.*
2 *Teſtis deponere debet per ſenſum corporis actui congruentem, & non per iudicium mentis.*
3 *Non ad teſtem, ſed ad iudicem ſpectat iudicare.*
4 *Modus articulandi, & probandi fundum communiter cenſeri eſſe tanti redditus.*
Alium modum, vide num.5.
6 *Aeſtimatio tunc probat per teſtes, quando non adeſt dolus.*
Aeſtimatio, ſi petatur ex dolo alterius; tunc probari poteſt per iuramentum contra ipſum.ibi.
7 *Super æſtimatione magis creditur teſtibus habentibus notitiam eius rei bonitatis, & qualitatis intimæ.*
8 *Duobus teſtibus conteſtibus deponentibus de maiori ſumma æſtimationis fides adhibetur, licet ſint maioris numeri de minori ſumma.*
9 *Teſtes licet deponant de minori ſumma, non tamen excludunt æſtimationem non fuiſſe maioris ſummæ.*
Qui iurat rem conſtare decem, non eſt periurus licet res pluris conſtet.
10 *Plus creditur affirmantibus, quàm negantibus.*
11 *Si vnus teſtis deponat rẽ conſtare decem, & duo deponant quindecim, licet omnes concurrant, & conueniãt in illis decem, tamen credendum eſt deponentibus de quindecim.*
12 *Teſtibus coarctantibus negatiuam, ita creditur ſicut alijs affirmantibus.*
13 *Non plus creditur affirmantibus quã negantibus, quando deponunt ſuper his, quæ magis percipiuntur iudicio intellectus, quàm ſenſu corporis.*
14 *Si vnus teſtis deponat rem conſtare decẽ, alter quindecim, alter viginti, hoc caſu non eſt fides habenda deponenti de minori illa ſumma decem.*
15 *Non attenditur deponẽti de maiori ſumma, ſed de media.*
16 *Teſtes ſup æſtimatione nõ pbãt, ſi deponãt in facto ꝓprio.*
17 *Teſtes ſuper æſtimatione fidem non faciunt, vbi debent deponere de toto facto, vt in teſtamento nuncupatiuo.*
18 *Teſtes non vno modo circa æſtimationem rerum deponentes, poſſunt tanquam concordes admitti.*
19 *Si circa æſtimationem vnus deponit de minori, vt decem, & duo coniunctim conueniunt in eadem quantitate, veluti quindecim, aut viginti, multo fortius valet dictũ eorum de minori ſumma.*
20 *Si circa æſtimationem duo teſtes tãtummodo ſint, & vnus deponat de minori, alius de maiori, ſtatur deponenti de minori.*
21 *Deponentes de maiori, amplectuntur etiam minorem ſummam, nec dicuntur ſibi ipſis contrarij.*
22 *Si de eodem facto duo reperiuntur inſtrumenta, quorum vnum maiorem ſummam contineat, aliud minorẽ, ſtãdum eſt illi, in quo ſumma minor continetur.*
23 *Licèt ſtetur minori quantitati, tamen quando oritur incompatibilitas cauſæ finalis, neutri ſtatur.*
24 *Deponẽtibus de minori ſtatur, & confunditur ꝓbatio facta de maiori quantitate, & minor quantitas attendit.*
25 *Teſtibus deponẽtibus de minori fides habetur, & ſi expreſſè dicant rẽ maioris non conſtare, & ſic negatiuè deponãt.*
Cęteris paribus magis creditur teſtibus affirmantibus quã negantibus.ibi.

26 Deponen-

26 *Deponentes affirmatiuè, præualent deponentibus negatiuè, quando depoſitio negatiua non habet æquale fundamentum veritatis ſicut affirmatiua.*

27 *Deponens affirmatiuam, deponit aliquid veriſimilius & aptius ad percipiendum.*

28 *Si plures teſtes deponant de minori ſumma, adijciendo pluris rem non conſtare, præferuntur deponentibus de maiori quantitate, licet deponant negatiuam.*

29 *Teſtes deponentes de minori ſumma, quando deponunt taxatiuè, præferuntur deponentibus de maiori quãtitate.*

30 *Deponentibus de minori ſumma creditur, quia cum eis conueniunt deponentes de maiori.*

31 *Si vnus teſtis deponat de maiori quantitate, & duo ſpeciatim, & coniunctim deponant de minori, tunc duplici ratione credendum eſt minori quantitati precij.*

32 *Magis creditur duobus negantibus, quàm vni affirmanti.*

33 *In probatione æſtimationis ſufficit, ſi teſtes de credulitate deponant & æſtiment.*

34 *Teſtes circa æſtimationem tenentur dicti rationẽ reddere.*

35 *Quando agitur de æſtimatione rei, ſatis eſt æſtimatio communis, quando vendi poteſt homini ſcienti conditionem illius rei.*

36 *Aeſtimatio probatur per teſtes, etiam ſi teſtes deponant rẽ tantum valere, quia ipſi tantum darent ſecundum communem æſtimationem.*

Secus ſi non addant illa verba, pro communi æſtimatione, vt num. 37. Contrarium. nu. 40.

38 *Ex delitijs hominum, vel ſingularibus nutibus res nõ ſunt metiendæ.*

39 *Decem cauſæ, quibus ſingulare pretium, & affectio circa rem cadere poteſt. Contrar. nu. 40.*

Ex varijs animi motibus ſæpè, inclinat humana volũtas.

41 *Teſtis circa æſtimationem, ſi ſimpliciter deponat rem tanti valere, quia ipſe tantum dediſſet, quãdo certum eſt id nõ dicere ex affectione ſingulari ad rem, ratione cõiunctionis ſanguinis, aut alterius commoditatis, abſque, quod addat illa verba pro communi æſtimacione probat.*

42 *In dubio teſtis, qui dicit, quod tantum daret, licet expreſſè non dicat ſecundum communem æſtimationem, videtur tamen ſe retuliſſe ad illam.*

Quis præſumitur facere illud quod cõiter fit, & ad illud ſe referre, ad quod homines communiter ſe referunt. ibi.

43 *Teſtes ſatis eſt, quod concludant præſumptiuè iuris præſumptione in ciuilibus.*

Probatio præſumptiua in ciuilibus ſufficit. ibi.

44 *Teſtes circa æſtimationem deponentes, ſi ſunt plures periti, & magis ſagaces, licet ſimpliciter dicant, quod tantũ valet, quia tantum darent, tamen probant.*

45 *Aeſtimatio rei facilius fit per peritiſſimos architectores, vel per opificem exercitatiſſimum.*

46 *Notitia in æſtimatione iuncta cum peritia facilè præſumi facit commune iudicium.*

47 *Teſtes licet ſimpliciter deponant, vt in capitulo, quod ſecundum communem æſtimationem res tantum valebat, tamen probant.*

48 *Teſtes circa æſtimationem deponere debent non ſolum ſuper quantitate pretij, ſed etiam ſuper qualitate rei.*

49 *Teſtes in probanda æſtimatione rei debẽt reddere cauſam dicti ſui etiam non interrogati.*

50 *Non pertinet ad teſtem iudicare, ſed ad iudicem.*

51 *Teſtes ſuper æſtimatione, quomodo cauſam depoſitionis afferre debeant.*

52 *Aeſtimationem rei melius ſcire præſumuntur vicini.*

Teſtes de æſtimatione ad purgandam depoſitionem ſuã, de redditu rei deponere poterunt. ibi.

53 *Teſtes ſuper æſtimatione, an probẽt ſine ratione cauſæ ſuę.*

54 *Teſtis in æſtimatione in quã opus eſt magna ſubductione rõnum dicti ſui rationẽ reddere dẽt, et nõ interrogatus.*

Secus in æſtimatione frumenti, vel annonæ, vt nu. 55.

56 *Teſtes circa æſtimationem, quando deponerẽt ſe vidiſſe plures volentes emere talem rem tanti, uel tali pretio non tenerentur aliam rationem depoſitionis reddere.*

57 *Rei ſatis demonſtratæ fruſtra alia additur demonſtratio.*

58 *Teſtibus ſuper æſtimatione ſatis eſt, ſi pingui, vt aiunt, Minerua reddãt rationẽ ſuæ depoſitionis & rei æſtimationis.*

59 *Teſtis rationem reddere non debet, quando eius dictũ tacitam includit rationem per ſenſum corporis.*

60 *Aeſtimatio immobilium probatur melius per teſtes vicinos, q̃ per alios, quia præſumuntur ſcire id, de quo queritur.*

61 *Teſtis deponens ſuper æſtimatione rei prophanę, ſi reddat rationem, quia ſum vicinus, probat.*

62 *Probatio æſtimationis per rationem, quia ſum vicinus, nõ ſufficit in æſtimatione precij beneficij, vel in aliqua alia re prophana.*

63 *Teſtes, qui minorem affectionem in æſtimatione rei oſtendunt, præferuntur, ſed hoc arbitrio iudicis relinquitur.*

64 *Teſtes ad probandũ æſtimationẽ rerũ immobiliũ debent addere, quod ante, & poſt per multos annos tantum valebant, alioqui concludenter non probant æſtimationem.*

65 *Pretium, quod durauit momento temporis non attendiũ.*

66 *Diſtinctio, an tempus ante, & poſt debeat intelligi de pluribus diebus, vel de pluribus annis.*

67 *Bona diſtinctio debet eſſe, & fieri de eo, de quo ſermo eſt.*

68 *Valor & pretia rerum ex tempore, & ex locorum diuerſitate variantur.*

69 *Teſtes fictabiles, vel maſſarij non probãt, ſi ſingulares ſint, & in cauſa propria deponant.*

70 *Teſtes circa æſtimationem non ſimpliciter deponere debent rem tantum communiter uendi, ſed etiã addere hęc verba, homini ſcienti qualitates rei.*

1 ÆSTIMATIONEM rei † probari poſſe per teſtes aſſeruit. gl. in §. fi. inſt. de uer. obl. in uerb. probare cui accedũt Bar. nu. 17. cũ ſeq. & Alex. n. 10. in l. pria. ff. ad l. Falc. & ibid. communiter DD. ut etiã teſtatur Ang. in d. §. ſi quis agens inſti. de act. nu. 4. uerſ. quinto modo ubi ſubiungit Angel. huiuſmodi probationem eſſe per q̃ difficilẽ: cum rei pretium non cadat ſub ſenſum corporis teſtis ſed ſub iudiciũ intelligentiæ. Eſt enim cla-
2 rum teſtem † deponere per ſenſum corporis actui cõgruentẽ, & elicere eſt ex I. C. reſponſo in l. qui teſtã. §. fi. & ibi latè Bart. & Doct. ff. de teſtam. & meminit Ang. in d. §. ſi quis agens. nu. 9. & non per iudiciũ mẽ-
3 tis; nam non ad teſtem, † ſed ad iudicẽ ſpectat iudicare. auctore Ang. ubi ſup. d. nu. 9. & docuit Bart. in d. l. 1. ff. ſi cer. pet. & teſtes plerunq; neſciunt in iſtis ſatis deponere, prout iura diſponunt, aut cõcordes, & conteſtes eſſe, ut Bar. in d. l. 2. col. fin. C. de reſc. uend. & ibi Pantha. de Crem. nu. 309. tñ inquit Ang. ubi ſup. cõiter omnes id probare, quod ſi fiat articulus prout ſup. in Concluſione æſtimatio ex redditibus demonſtra-
4 uimus, ideſt † illum fundum cõiter cenſeri eſſe tanti redditus, & iſtiuſmodi fundos ibi ſitos, ubi fundus ille iacet, tanti eſſe prouentus, poſſit teſtis facilè deponere prædicta uera eſſe, eo q̃ ſæpius dicat ſe uidiſſe ita in uſu obſeruatũ fuiſſe, undè concludit iſtum eſſe bonũ articulũ: cui proculdubio patrocinatur, q̃ habetur per gl. in d. l. 2. C. de reſcin. uend. q̃ gl. ſequi Bar. Bal. & alios teſtatur Panth. de Cre. nu. 337. uer. 1. ubi uerſ. ſe-
5 cundo † ponit aliũ modũ articulãdi, uidelicet q̃ prædium iſtud de quo agitur cõiter tanti uenderetur homini ſcienti eius conditionem, & quantitatem exprimendo pretium certi tpis ante, & poſt, ut per eum.

Primò ampliabis & intelliges, ut procedat Cõclu-
6 ſio, qñ non adeſſet dolus, † rectè enim tunc probatur per teſtes: quod ſi huiuſmodi æſtimatio petatur ex dolo alterius, tunc probari poteſt per iuramentum contra ipſum doloſum: ita inquit gl. in §. fi. inſtit. de uerb. obli. & explicabimus in concluſ. æſtimatio per iuramentum. & in concluſ. Damnum, egimus.

7 Secũdò loco amplia, & intellige, † ut magis credatur teſtibus habentibus notitiã eius rei bonitatis, & qualitatis intimæ. teſtib. Bar. & Ang. l. ſi quis. §. ſtatuliber. ff. de fur. & comprobat Franc. Cur. in addit. ad Alex. in l. prætia. in uerb. peritorum. nu. 6.

Tertiò

8 Tertiò velim amplies & intelligas, † vt duobus te
ſtibus conteſtibus deponentib. de maiori ſumma æſti
mationis fides adhibeať. licet ſint maioris numeri de
minori ſumma, cum inter oẽs conueniat de minori:
ita conſuluit Alex. conſ. 64. viſa conſultatione præ-
miſſa, lib. 2. per totũ, nã inquit, licet ſteť maiori nume
ro teſtium tamen non ſequitur, ergò non probant
de maiori ſumma, quia non excludunt ipſam æſti-
9 matione͂ non fuiſſe maioris ſummæ, † licet deponant
de minori: per l. cũ furti. ff. de in lit. iur. & ibi Bart. vbi
ille, qui iurat rem conſtare 10. non eſt periurus, licet
res pluris conſtet: quia non vř iuraſſe pluris non con-
ſtare: & ita tenet Bar. in l. fi. §. qui indiuiſam, C. de præ
dijs naui. lib. 10. cui adhæret Hercul. in tra ct. de prob.
negat. nu. 254. ſic rñdit Alex. in conſ. 64. viſa conſul-
tatione præmiſſa. num. 7. verſ. ad ꝙ oſtendendũ. lib. 2.
Sed Bal. d. l. 2. col. fi. aliam reddit rõnem, q̃ refert Cur.
iun. adhærendo huic opinioni in addit. ad Alex. in l.
precia, ff. ad leg. falc. nu. 11. verbo eſſe verã. ſub fin. nã
inquit, ꝙ ideò creditur magis deponentibus de maio
ri, q̃ deponentibus de minori ſumma; quia deponen-
tes de minori precio negant, & deponentes de maio-
10 ri affirmãt, & ideò plus crediť affirmantib. q̃ neganti-
bus: vt placuit gl. in l. die͂ proferre. §. ſi plures. de arbit.
& teſte͂ adducit Alex. in conſ. 110. incip. viſis acutiſſi-
mis. nu. 5. vol. 1. & in cõſ. 54. circa primũ dubiũ. nu. 6.
vol. 6. & refert gl. in l. hæredes palã, in prin. & ibi Doc.
ff. de teſta. & teſtanť gl. & DD. in c. 1. de reſcri. in 6. at-
que Imol. in c. 1. in vlt. chart. de empt. & vend. & con
ſulas DD. in l. 2. C. de reſcin. vend. & inquit Alex. in l.
qui quartam. ff. de leg. 1. l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff. de verb.
oblig: & ibi Alciat.

Quæ ratio Curtij procedit, qñ expreſsè negaretur
plus vltrà valere, aliàs ſecus: per l. cũ furti, ff. de in lit.
11 iur. † Vnde ſi vnus teſtis deponat re͂ conſtare 10. duo
verò deponant quindecim, licet oẽs cõcurrant, & cõ-
ueniant in illis decem, & ſic in minori ſumma, tñ cre
dendũ eſt deponentib. de maiori, ſcilicet de 15. per d.
l. cũ furti, & per rõnes adductas ab Alex. in d. cõſ. 64.
col. 2. lib. 6. & ibi per tot. conſ. ꝑterea quia teſtes poſ-
ſunt coarctare negatiuã, puta ſi dicerent nõ potuiſſe
fieri, quin ipſi de eo haberẽt notitiã, quo caſu ita cre-
12 die͂ † teſtibus negatiuè deponentib. ſicut alijs affirmã
tibus, vt per Bar. & alios d. §. ſi plures. quinimo ma-
gis tunc crederet deponentib. negatiuã ſic coarctatã.
c. cũ eccleſia ſutrina. & ibi Bald. de cauſ. poſ. & ꝓprie.
& alibi ſæpe DD. vt refert Gabrie. de teſtib. conclu. 4.
nu. 3. Ite͂ quia non plus crediť affirmantib. q̃ neganti-
13 bus, † qñ deponunt ſuper ijs, quæ magis percipiunť
iudicio intellectus, q̃ ſenſu corporis, vt per Bar. d. l. die͂
proferre, §. ſi plures & Gabr. vbi ſup. nu. 14. non vř hu
iuſce rationis aliqua ratio habenda, vt ex traditis per
Panth. de Crem. d. l. 2. nu. 340. C. de reſcin. vend.

14 Primò reſtringe, † vt ſi vnus teſtis deponat re͂ cõſta
re 10. alter 16. alter 20. hoc caſu non ſit fides habẽda
deponẽti de minori illa ſumma 10. teſte Alex. in cõſ.
64. nu. 9. lib. 2. nã licet qui deponit de minori ſumma
videať repugnare alijs, per hoc nõ debilitať, nec im-
minuiť dictum eorũ, qui ſunt plures, & ſic reprobatur
per alios duos, ex eo ꝙ ipſe innuere vř rem non vale-
re vltra decem, alij aũt duo ſunt concordes, qa vltra
10. inter ipſos conuenit in 15. & licet in alijs quinque
additis à tertio diſcrepant, tñ illa diſcordia non attẽ-
ditur, poſtq̃ tertius in eo eſt vnicus, & in 15. ſunt duo
re vera, nam cũ tertius deponit de 20. includit ẽt 15.
15 Quocirca reſtringiť ſupra allata ampliatio † in hoc,
iſto nempè caſu non attendi deponẽti de maiori ſum
ma, ſed de media: ita tenuit Saly. in l. 2. C. de reſc. vẽd.
verſ. Ite͂ iuxta hoc q̃ro qd ſi de trib. & ita nuncupatim
ſequiť Alex. d. conſ. 64. nu. 9. & ide͂ Franc. Aret. in d. l.
ex facto, §. ite͂ q̃ro, col. 3. ff. de vulg. & pup. & latè Her
cul. de ꝓban. negat. nu. 253. vt & cõfirmauit Pãth. de
Crem. d. l. 2. poſt nu. 341. verſ. 3. loco. C. de reſc. vend.

16 Secundo loco intelliges, & limitabis, † vt iſti teſtes
non probent, ſi deponerent in facto proprio: ita intel-
lexit & limitauit addit. auctor ad d. cõſ. Alex. ſub nu.
7. in verb. contraria. lib. 2.

Poſtremo limitandum eſt, vt nec ẽt iſtiuſmodi te-
17 ſtes fide͂ faciãt, † vbi debẽt deponere de toto facto, vt
in teſtõ nũcupatiuo dixit Bal. in l. cũ antiquitas. nu. 5.
verſ. in contrariũ vř. C. de teſta. que͂ refert & ſequitur
idem addit. auctor ad d. conſ. Alex. 64. vbi ſup.

Teſtes itaque (quod velim diligenter obſerues) nõ
18 vno modo † circa æſtimationem rerum deponentes,
poſſunt tanquam concordes admitti: eſt reſponſum
ab Ant. de Burr. in conſ. 52. nu. 2. vbi per totum illud
conſ. examinat hoc ide͂. Intellige multò fortius pro-
cedere, ſi vnus deponit de minori, puta 10. & duo cõ-
iunctim cõueniant in eade͂ quantitate, veluti 15. aut
19 20. † nã multò fortius valet eorũ dictũ de maiori ſũ-
ma, teſte Sal. in d. l. 2. nu. 26. & ſeq. C. de reſc. vẽd. vt &
cenſuit Franc. Aret. in d. l. ex facto §. ite͂ quæro. col. 3.
in 3. concl. & fuit cautũ ab Alex. d. conſ. 64. nu. 9. li. 2.
& proſequitur idem Panth. de Crem. d. l. 2. poſt num.
341. verſ. primo itaque quærit. C. de reſcin. vend.

Quartò reſtringas cande͂ tertiã ampliationem non
eſſe verã, ſi tantummodò ſint duo teſtes, qui deponãt,
20 † ideſt, vnus deponat de minori, alius de maiori, nã
hoc caſu ſtať deponenti de minori: vt voluit Alex. in
d. cõſ. 64. nu. 12. verſ. non obſtat dum allegatur, vbi in-
quit, ita loqui & intelligi Bal. in l. 1. C. de teſta. vbi di-
cit, ꝙ teſtes videntur probare in minori ſumma: & ita
etiam loquitur Pau. Leazar. in conſ. incipien. Contra
inſtrm debiti opponitur. Nam licet deponens de mi-
nori, non contradicat deponenti de maiori ſumma: ꝑ
d. l. cum furti. C. de in lit. iur. tñ cùm fieri non potuit,
vt ambo probent in maiori, quia in eo non ſunt duo,
ꝙ verò econtrà ſi quod cum ipſi duo in minori ſum-
21 ma cõueniant, ideo ſtatur deponenti de minore: † nã
deponentes de maiori, amplectuntur ẽt minore͂ ſum-
mam, nec dicuntur ſibi ipſis contrarij: per d. l. cũ furti.
& alia adducta per d. Alex. in d. cõſ. 64 nu. 12. cui ſen-
tentiæ illud patrocinatur quod de teſtibus ad inſtra
procedat, arg. l. in exercendis, C. de fid. inſtru. & c. cũ
22 Ioãnes. ext. eo. tit. quo ſuppoſito dico, † quod ſi de eo-
dem facta duo reperiantur inſtra, quorum vnum ma
iorem ſummam contineat, aliud minorem, ſtandum
ſit illi in quo minor ſumma continetur: vt l. Sempro-
nius Proculo. ff. de leg. 2. & declarat Bal. in l. Impera-
tor, poſt nu. 4. verſ. ſed nunquid per vnum inſtrumen-
tum. ff de ſtat. hom. cum adductis ab Alex. d. conſ. 64.
nu. 6 idem voluit Bal. in l. cũ proponebatur. ad fi. per
illum tex. ff. de leg. 2. & in l. ſcripturæ, nu. 3. ver. ſecun-
do contra. C. de fid. inſtru. & in l. falſus, poſt num. 25.
verſ. ſcias tamen. C. de furt.

23 Iſtud poſtremũ limitabis, † ꝙ licet ſtetur minori
quantitati, tamen qñ orietur incompatibilitas cauſæ
finalis, neutri ſtatur: vt verbis vtar Bald. in d. l. ſcriptu-
ræ. nu. 1. C. de fid. inſtr. ad ꝙ conſulas eund. Bal. in l. 1.
nu. 1. & ſeq. C. de ſent. quæ ſine cert. quant. profer.

Extendas cande͂ quartã reſtrictione͂ procedere ẽt,
qñ duo teſtes deponunt de minori precio, & duo de
maiori, quia hoc caſu licet deponentes de minori nõ
cõtradicant, neq; negent illam maiore͂ ſummam, per
d. l. cũ furti, & ſic cum duo reperiũtur de maiori, illis
ſtandum vř: per ea, quæ notat Alex. in d. conſ. 64. nu.
24 12. lib. 2. † Tñ deponentibus de minori ſtatur, & con
fundiť probatio facta de maiori quantitate, & atten-
ditur minor quantitas, per ea, quæ habenť in d. l. Sem
pronius Proculo. ff. de leg. 2. & in d. l. ſcripturæ. C. de
fid. inſtr. & l. ob carmen. in fi. ff. de teſtib. & ita uoluit
Sal. in d. l. 2. nu. 24. verſ. ego puto. C. de reſc. vend.

Intelligas prædictam ampliatione͂ ẽt locum habe-
25 re, † qñ teſtes deponentes de minori expreſsè dicerẽt
rem maioris non conſtare, & ſic negatiuè deponerẽt
namq; hoc caſu ipſis fides adhiberet, & non deponẽ-
tibus

Digitized by Google

tibus de maiori quantitate:ita cēſuit Sal.in d.l. 2. nu. 24.ſub fi.Cui opinioni licet obſtare videatur,ꝙ cęteris paribus magis credatur teſtib.affirmantibus,q̃ negãtibus,vt teſtatur Accur.in d.l.diē proferre. §.ſi plures.de arbit.& in l.heredes palam.in prin.ff.de teſt. & ibi gl.& DD.& Alex.in cõſ.110.col.3.nu.5. vol. 1.de quo ēt meminimus in 3.ampliа.verſ.ſed Curt.iun.& voluit Cagn.in d.l.2.C.de reſcin.vēd.nu.244. verſ.qd autem ſi teſtes,& id ſpeciatim tradidit Cur.in add.ad Alex.in d.l.pretia rerũ.verb.eſſe vera.nu.11.Nã inqt, ꝙ ideò credatur teſtibus deponentibus de maiori, & non deponentibus de minori, qa deponentes de minori pretio negant, & deponẽtes de maiori affirmãt. Ideò creditur plus affirmantibus, quàm negantibus. Tamen(vt tandem domum redeam)Fran.Aret.in d.l.ex facto.§ itē quæro.ff.de vulg.& pupil.à reprehenſione tuendo Sal.in d.l.2.C.de reſcin.vēd. diſtinguit: Aut depoſitio teſtis deponentis negatiuam nõ habet equale fundamentũ veritatis,ſicut affirmatiua, vt in

26 exemplo ibi per eũ poſito,†& tunc deponentes affirmatiuè præualent deponentib.negatiuè,qñ verò habent æquale fundamentum ueritatis,vt exemplũ huius caſus, videlicet quando teſtes producuntur ſuper probando pretio,& æſtimatione rei,hoc caſu cũ fundamentu omnium teſtium non poſſit eſſe,niſi ſup cõi æſtimatione,quã ſcirent de illa re.Idcircò cum æquè veritati innitatur,& omnia in eis videātur paria, perturbatur probatio de maiori quantitate, & deinceps remanet ſola probata quãtitas minor per d.l. ſcripturæ.C.de fid.inſtr.& l.ob carmen in fi.ff.de teſtib.& ita Are.ibi.à calumnijs ſartum tectum (quod noſtri aiũt Iuriſconſulti) tuetur.

27 Quæ quidē defenſio mihi non videtur tuta, † quia negari non poteſt,quin ille,qui deponit affirmatiuã, deponat aliquid veriſimilius, & aptius ad percipiendum,vt inquit gl.in c.1.de præſer. lib.1.

Reſtringas tamen dictam intelligentiã ſentiendo contra Sal.ſcilicet, ꝙ præferantur deponentes affirmatiuè,q̃ negatiuè non procedere, ſi plures teſtes mi

28 nores,vel meliores†,deponãt de minori ſumma: adijciendo pluris rē non conſtare,nam præferuntur deponentibus de maiori quantitate, licet deponãt negatiuam.ita inquit Franc.Aret.d.l.ex facto.§.itē q̃ro.ff.de vulg.& pupil.col.4 per ea quæ tradit Bar. in l.diē proferre.§.ſi plures.ff.de arbitr. & l.hæredes palã.in prin. ff.de teſtam.& l.ob carmen.§.fi.ff.de teſtib.

Tertio loco reſtringas dictã tertiam ampliationē, qñ teſtes deponentes de minori ſumma deponunt ta

29 xatiuè,† idēſt,ſi dicant talem rem valere 10.tñ, nam hoc caſu pferuntur deponentibus de maiori quãtitate, eò ꝙ ipſi deponētes de minori excludũt eſtimationē pluris eſſe. Vnde hoc caſu dñr contrarij deponētibus de maiori ſumma, & ſic illis de maiori ſtandũ nõ eſt,ꝙ aliàs dicendũ ècontra vř, hoc eſt, ꝙ illi de maiori quantitate non dicunť cõtrarij illis deponentib. de minori;qa ſub maiori concurrit & minor,ꝙ cõtra verũ non eſt.Quo circa nõ mirũ,ſi credať deponenti-

30 bus de minori,† cùm & cum eis conueniant deponētes de maiori, nec hoc caſu hēt locum ratio Alex.d. conſ.64.nu.7.lib.2.per d.l.cũ furti.ff.de in lit. iur.quia cùm deponunt taxatiuè,excludunt,& expreſsè negãt maiorē ſummam:& idē ſentit Alex. in eod. conſ. 64. nu. 12. verſ. non obſtat dũ allegať. Sed vř,ꝙ teſtis deponens rem valere 10. intelligatur appoſuiſſe tacitè dictionē taxatiuã,vt per gl.in l.fi.§.q indiuiſam.verſ. quas vniuerſa.de leg.2.vbi Bar. Pau.de Caſtr.Rapha. Cum.& alij iſtud notant: & cõſequenter nulla vř cõſtituenda differentia, ſiue teſtis abſq; taxatiua deponat, ſiue cũ taxatiua. Oppoſitum tamen tenere DD. teſtatur Pantha.d.l.2.nu.342.C.de reſcin.vend.

Quartò reſtringe dictã tertiam ampliationem non

31 procedere,† ſi vnus teſtis deponat de maiori quãtitate, & duo ſpeciatim & cõiunctim deponãt de minori,qñ tunc duplici ratione credendũ erit minori quantitati pretij,qa ille vnicus in maiori remanet ſingularis,& ei nõ creditř:ex l.teſtiũ.C.de teſtib. & ex c. nup & ex c.licet. ext.de teſtib. Secũda ratio eſt. Etenim ſi duo deponentes de minori dicant, rē pluris non con-

32 ſtare † creditř duobus negantibus,q̃ vni affirmanti,vt ait Franc.Aret. in d.l. ex facto.in §. item quæro. ff.de vulg.& pup.per notata à Bar.in d.l.hæredes palã.ff.de teſta.& in d.l.diem proferre.§. ſi plures.ff. de arbitr.& ita concludit Sal.d.l.2. C.de reſc. vend.per tex: in l.1. in prin.de ventr.inſpic.relatis per Panth. de Cre. poſt nu.341.verſ.quærit ſecundo Salyc.

33 Quintò ampliabis concluſ.† vt in hmõi ꝓbatione, ſufficiat,ſi teſtes de credulitate deponant, & æſtimēt: exempli gratia,ſatis eſt ſi dixerint: credo, ſeu opinor rem tanti valere, addendo tñ hæc verba, videlicet ſecundum cõem opinionem & æſtimationem: ita docuit Bar.in d.l.pretia.ff. ad l.Falc. & ibi cum ſequitur Alex.poſt nu.9.verſ.põt ēt,& idē monuit Bart.in l.fi. C.de præd.nau.lib.11.idem ſenſit Ang.Are.in §.ſi qs agēs.ſub nu.4.ver. & ſic aduertas col.4. & paulo ante d.verſ.& placuit idē Io.de Plat.in d.§.loco.nu.5.inſti. de act.ita cēſuit Imol.in d.l.pretia.vbi reddit rationē, q̃ oēs ſequuntur allegati DD. ſcilicet, quia ſumus in his,q̃ non poſſunt percipi ſenſu corporis proximè, & pro hac ratione facit l.1.cũ ibi not. per Bart.ff.de vēt. inſpi.idē ſcripſit Cag. in d.l.2.nu.242. C.de reſc. vēd. & ibi Panth. de Crem. nu.317. Addendo ꝙ iſti teſtes

34 tenent dicti rationē reddere,†ēt ſi de rõne ſua nõ fuerint interrogati,vt per Caſtr. Alex. & alios d. l. pretia rerũ, & Abb.c.cũ cauſam de teſtib. & vltra pdicta ca põt aſſignari ratio, qa ſcientia valoris rei põt cadere in notitiam teſtis ex diuerſo fonte,& medio.Vnde te neť illud ſcientiæ fundamentũ per viam rationis declarare,& hæc fuit ratio Bal. de Vbal.d.l.2. quã inibi vti ſubtilem refert,& ſequitur Panth.nu.315.

35 Hanc tñ 5.ampliat. ſic intelliges, vt ſi † qñ agitur de æſtimatione rei ſatis ſit æſtimatione cõi,tñ hoc verum eſt, qñ vendi poteſt homini ſcienti cõditionem illius rei,ſic obſeruauit gl. ſingularis in l. mortis cauſa capimus,in §.fin.in verb. potuiſſet. ff.de don.cauſ. mor. ſic intelligitur glo. in l. ſi ſeruus la 2.in princ. in verb.inuenerit.ff.de condict.fur.& in l.in quantitate. §.magna.& in l.quærebatur.in prin.ff.ad l.falc: vt refert,& intelligit Bal.in conſ.437.ſuper dubia. num.4. vol. 3.& in conſ. 103.quæritur qualiter.vol.1.

36 Sextò amplia,† ēt ſi huiuſmodi teſtes ita deponãt, hoc eſt,rem tñ valere,quia ipſi tm darent ſecundum cõem æſtimationem,ita loquuti ſunt glo. & Bart.d.l. pretia.& ibi Alex.nu.11.& 12.& probauit Pau. Caſt. in l.in lege Falc.§.corpora.nu.3. ff.ad l. Falc. idē aiũt Ant.de But.Io.de Imol.in c. cũ cãm extr. de empt. & vend.& Are.in c.cum cãm.ext.de prob.col.4 Corſet. in ſuo ſing.inci. An teſtis ꝓbet in verb. teſtis 17. vt ēt rñdit Soc.iun.in conſ.73.nu.3.vol.2. & nu.6. Secus ſi

37 nõ addita eſſent illa verba pro cõi æſtimatione † qa tunc hmõi teſtes, ēt ſi eſſent 20.nõ probarent, qñ ſũt ſingulares, nec habent in depõne conteſtes, qa vnuſquiſq; deponit de propria affectione. l. iuriſiurãdi. ff. de iureiur.idē ait Corn.in conſ.349.nu.14.vol.1. Nec deponunt de cõi pretio,prout requiriť,ſed de ſingulari ita tradidere Bart. Alex. Caſt. in ſupra allegatis iurib.& idē Bar.dixit in l.2.nu.17.C.de reſc.vend. qbus accedit Soc.in rub.C.de ſent. quæ pro eo, ꝙ intereſt, &c.nu.83.& confirmauit Panth.de Cre.d.l.2.n.331. C.de reſc.vend.vbi dicit ſecundum quoſdam DD.id ꝓcedere,ēt ſi eſſent mille teſtes,& ibi Hier Cagn.nu. * 240.C.de reſc.vend. ait hanc eſſe * cõem opinionem * & idē de * cõi atteſtatur Bertran. in conſ. 114.nu.12. in 2.par.vol.2.& idē aſſerit Tiraq.in tract.de vtroque retrac.tit.de leg.§.1.gl.8.nu.1.Non autem attenditur pretiũ ſingulare,aut affectionis alicuius ea rõne,quia

38 ex delicijs hominũ, vel ſingularibus nutibus res non ſunt

ſunt metiendæ,l.illud,ff.de manu.vind.d l.precia re-
rũ,vbi DD. ff.ad l.Falc. vt per Panth. de Crem.in d.l.
2.nu.318.C.de reſc.vend.cũ ſeq.vbi in materia recen
ſet decẽ cauſas, quibus ſingulare precium & affectio
39 circa rẽ cadere põt, † videlicet ratione cõiunctionis
ſanguinis, ratione amicitiæ, ratione vtilitatis, eo qđ
res fuit maiorũ noſtrorũ vel eo ꝙ in ea domo fuit qs
educatus,ſeu inibi anteceſſores ſui deceſſerint: itẽ qa
ibi adſunt maiorũ noſtrorũ imagines vel ſepulchra,
Itẽ qa affert magnã opportunitatem, Itẽ ratione vici
nitatis,Itẽ in homine qui habet rei meæ notitiã. De-
niq; generaliter ex qualibet alia cã proueniente ex
cuiuſq; voluntate, ex varijs enim animi motibus in-
clinatur humana voluntas: vt ibi per eum.nu.330.
40 Contrariũ ſenſere † contra hanc 6. ampliationem
Bal.& Sal.in d.l.2.C.de reſc.vend. & alij antiqui rela
ti ab Alex.in d.l. precia,nu.11. & idem tenuit Gram.
cõſ.35.nu.4.in ciuilib.& hanc partẽ tuetur Panth.de
Crem.in d.l.2.nu.334.cum ſeq.C.de reſc.vend.

Primò reſtringe,qñ certum eſſet teſtẽ id nõ dicere
ex affectione ſingulari,q̃ haberet ad rem ratione cõ-
iunctionis ſanguinis,aut alterius cõmoditatis, vel qñ
non conſtaret teſtem ſic deponere pro affectione, &
41 emolumento ſingulari, † qm tunc ẽt ſi ſimpliciter te
ſtes deponerent, rem tñ ualere, quia ipſi tantum de-
diſſent abſq; ꝙ adderent illa verba pro cõi æſtimatio
ne,qui tñ probant,ita tenent Bal. & Sal.in d.l.2.C.de
reſc.vẽd.& Bal.d. Vbal.in d.l.2. C.de reſc. vend.col.
pen.quod ſi eſt verum pro not.dicto refert Panth. de
Crem.ibi.nu.318.in fi.& ſequi vr̃ Dec.in l. quatenus.
nu.6.& 7.de reg.iur.reddens rationem.quia in dubio
42 teſtis,qui dicit,ꝙ tantum daret,licet expreſſe nõ di-
cit ſecundum cõem æſtimationem, tñ vr̃ ſe retuliſſe
ad cõem æſtimationem, & pretium rei:nam quis præ
ſumitur facere illud, ꝙ cõiter fit, & ad illud precium
vr̃ ſe retuliſſe;ad quod homines cõiter ſe referunt.per
l.ſi pactũ.ff.de proba.& l.fi.& ibi not.C. de fideiuſſ.&
ſic reuera præſumptiuè de pretio cõi deponunt,& ſa-
43 tis eſt, † ꝙ cõcludant præſumptiuè iuris præſumptio
ne in ciuilibus,vt ſcripſit gl. in l.neq; natales C.de p-
bat.cũ ſimil.& ſenſit Dec.in d.l.quatenus.nu.7.& cõ-
firmauit Aret. in l.nemo põt. ff. de duob. reis, vbi ꝙ
ſufficiat probatio præſumptiua in ciuilibus atteſtat̃
eſſe * cõem,& patet ex multis ad hoc allegatis à Ca-
nol.in d.l.2.nu.240.vbi tñ inquit non eſſe recedendũ
ab opinione Bar. & eſſe clarũ, prout in prædicta am-
pliatio.notaui,videlicet ꝙ niſi ſe referãt expreſsè ad
cõem æſtimationem,ꝙ non probant & hæc eſt com-
munis in conſulendo, & iudicando, vt atteſtat̃ Cag.
d.nu.240.vbi infirmat,& excludit contraria.
44 Secundo velim reſtringas, † qñ hmõi teſtes modo
prædicto deponentes eſſent plures periti, & magis ſa-
gaces,& de qualitate rei notitiam habeant,nec ad rẽ
affectionẽ,quia tunc licet ſimpliciter dicãt, ꝙ tñ va-
let, quia ego tñ darem, tñ probant: vt aſſeruit Ioan.
de Plat.in d.§.loco.inſti.de act.& idem dixit Hieron.
Cagn.in d.l.2.C.de reſc. ven.nu.241. vbi inquit poſſe
hoc caſu defendi opinionẽ Bal. & prædictorũ in pri-
ma reſtrictione,& ad hoc ipſe Cagn. mouetur p ea q̃
ſcribit Arc.in d. c.cũ cauſam. col.4. de teſtib.volens
45 † facilius rei æſtimationẽ fieri per peritiſſimos archi
tectores,veluti deponẽtes de pͦtio,& æſtimatione ali-
cuius domus,aut ædificij,vel per opificẽ exercitatiſſi-
mũ,qui ſolitus ſit deponere de æſtimatione agri ruſti
ci cuius habent notitiã iux.§.fi.l. mortis cã.ff. de do-
nat.cau.mor. Notitia enim in ſimilib.iuncta cum pe
46 ritia, † facilè præſumi facit commune iudicium: ita
inquit ſimul cũ alijs rationibus ad hoc adductis idẽ
Cagn.in d.nu.241.& 242.C.d.tit.& d.l.2. & ideò ſem
per in practica conſulendum parti, vt producantur
teſtes, qui ſint ſapientes, & circunſpecti,ac probatæ
fidei,quia perſonarum qualitas ſupplet defectum di-
cti,vt per Panth.de Crem.d.l.2.nu.316.

Tertiò reſtringas, qñ in capitulis, ſuper quibus te-
47 ſtes deponunt,dicerent, † ꝙ ſecundum communem
æſtimationem tñ valebat, nam tunc licet teſtes mo-
do prædicto ſimpliciter deponant, tñ probant, eo ꝙ
dictum teſtis videatur habere relationem ad capitu-
lũ,vt Dec.inquit in d.l.quatenus.in fi.ff.de reg.iur.&
placuit Balb.in repet.l.Celſus.in 2.q. vlt.par.nu.112.
ff.de vſucap.& ita tenet Cag.in d.l.2.d.nu.242.
48 Primo limita,& intellige concl.præcipuã, † vt hu-
iuſmodi teſtes debeant deponere nõ ſolũ ſuper quã-
titate pretij,ſed ẽt ſuper qualitate rei,nã res,& præciũ
ſunt de eorũ genere, quæ ſub eandem rationem ca-
dunt,quorũ vnus ſine alio probari non põt, vt inquit
Bal.in conſ.270.nu.13.vol.1.arg.l.fi.ff.de except.

Secundo limitabis,& intelliges,vt teſtes in probã-
49 do æſtimationẽ rei, † debeant reddere cauſam dicti
ſui,ẽt non interrogati,cætero qui non probant; qa id
non percipit̃ ſenſu corporis, ſed iudicio intelligẽtiæ,
& per conſideratã,& diligentem excogitationẽ, atq;
ratiocinationẽ,vt ſcripſit Pau.Caſt.in l. Fal.§.corpo-
ra.nu.3.ff.ad l.Falc.per not.in c.cum cauſa.ext.de te-
ſti.& ita no.Bar. in tract. de teſti.idem placuit Bal.in
l.fi.in fi.C.de iur.dom. impet. & vno conſenſu tradi-
dere Abb. Arc.& Fel.in d.c. cum cãm, & comproba-
uit Alex.in d.l.pretia.nu.12.ff.ad l.Falc.& ibid.com-
muniter * DD.vt atteſtat̃ Hier. Cag.in d.l.2. C de re-
ſcin.vend.nu.236.idẽ voluit Dec.in l.quatenus.nu.5.
50 ff.de reg.iur.† nõ enim pertinet ad teſtẽ iudicare, ſed
ad iudicẽ,vt dixere Bar.& ſcribit in l.1.ff. ſi cert.peta.
atq; reſpondit Dec.in cõſ.82.col.1. & conſ.647. in fi.
Debent ergo teſtes cãm depoſitionis afferre, dicẽdo,
51 puto id ſcire,† quia habeo rem notam, & ipſi alijq;
cõiter, quibus ea res nota eſſet venalis tanti emeretur,
vt inq̃t Bar.d.l.fi.ff.de iur.dom.impetr.& Hier.Cagn.
d.nu.236.ait futurũ eſſe vtile,ſi huiuſmodi teſtes adij
52 ciant,qa ſunt vicini:† nam melius illi ſcire prçſumũ
tur rei æſtimationem.§.1.l.1.ff.de fluminib.& omnes
in l 1.ff.ſi cert.pet. erit etiam vtile ad purgandum de
poſitionem ſuam,vt de redditu rei deponant, ut ſup.
dictum eſt in prin.concluſ.
53 Et † an probent ſine ratione cauſæ ſuæ, docẽt Bal.
in l.ſolã.nu.2.C.de teſtib.uerſ.quæro. Saly.ibid.nu.6.
Bert.conſ.164.nu.4.par.3.& conſ.2.nu.34. & 36. par.
3.& ꝙ non probent, ſi non reddant rationem ẽt non
interrogati tenẽt Bal.l.vetuſtiſſimã.nu.9.de iur.dom.
impe.Corn.conſ.346.nu.10 uol.1.conſ. 186. nu.1.d.
uol.1.Dec.conſ.322.nu.6. Cur.iun. conſ.144 num.6.
par.2.Caſſan.deciſ.19.nu.7.

Primo ſublimita procedere tñ in rei æſtimatione,
54 † in qua opus eſt magna ſubductione rationum: ut
in æſtimatione fundi,in quo eſt diſcutiendũ de reddi
tibus fundi,& circunſtantijs,quarum quidẽ rerũ non
eſt cõis notitia,hoc igitur caſu requiritur,ut teſtis red
dat rationem etiã non interrogatus, ſed ſecus in æſti-
55 matione frumenti, uel annonæ, † & ſimilium rerum
conſiſtentium in numero,& pondere, & menſura, in
quibus nõ eſt opus magna ratiocinatione, ſed modi-
ca ſufficit inquiſitio, q̃ uel quilibet homo tardus faci
le cognoſcere põt, nã tunc ſatis eſt, ut teſtis deponat
rem tñ communiter ualuiſſe abſq; alia ratione, ſi tñ
non fuit interrogatus,quia hoc percipit̃ ſenſu:ita do-
cuit Bar.in d.tract.de teſtib. col.2.uerſ.3. dixit aliquẽ
eſſe dominũ,in fi.idem uoluit Bald.in d.l.ſolã. col.5.
poſt nu.2.uerſ.quæro nunquid. C.de teſtib. hoc ẽt ſe-
quitur Dec.in d.l. quatenus, ubi ad hoc alia adducit,
& idẽ tenent ſupra relati ſcribentes,ut Cag. d.l.2.nu.
236.in fi.& nu.237.de reſc.uend.
56 Secundo ſublimita non habere locum, † qñ hmõi
teſtes deponerent ſe uidiſſe plures uolentes emere ta
lem rẽ tanti,uel tali pretio, ſecundũ cõem æſtimatio
nẽ,aut fundus tantorũ redditum in tali regione, tanti
uenderet̃,& ille,de quo cõtenditur eſt tanti redditus,
nã tunc id percipitur magis ſenſu corporis, i. obtutu,

& auditu, quà in iudicio intelligentiæ iuxta recentio
res Peruſ. in d.l. pretia rerum. ff.ad leg. Falc. col. 11.
ideo non tenerent hoc caſu aliam rationẽ depoſitio
57 nis reddere: † quia rei ſatis demonſtratæ, fruſtra alia
additur demonſtratio. l.1.ad fin.ff. de dot.prælég.ita
inquit Hier. Cagn. cum multis ad hoc adductis in d.
l.2.C.de reſc.vend.nu.236.
Tertiò velim ſublimites, & intelligas, vt ſatis ſit, ſi
teſtes pingui, (vt aiunt minerua) reddant rationẽ ſuæ
58 depoſitionis, † & rei æſtimationis, vt ait Fran. Curt.
ad Alex.in d.l.pretia. in verb.peritorum. nu.6.ff.ad l.
falc.vbi ad id teſtatur Bal.in l. data opera poſt nu.33.
verſ.ſi teſtis interrogetur. C.qui accuſ. non poſſ.
Quartò ſublimitare poteris, vt teſtis rõnem redde-
59 re non debeat,† qñ eius dictum tacitã includeret ra-
tionẽ per ſenſum corporis, licet aliter expreſsè nõ di-
ceret rationẽ. nã tunc ſatis eſt, per l.1.§.1.ff.de flumi.
& per not. in l.2. C.quand.fiſc. vel priuat. & in l.dñs
horreorũ. ff.locat.cui illud tritũ axioma ſuffragatur,
taciti & expreſſi parẽ eſſe virtutẽ. l.cũ quid. ff.ſi cert.
pet.& quia nihil refert quid ex æquipollentib. fiat, iu
r.b.vulg.ita dixit Panth. de Cre. in d.repet. d.l.2. nu.
312. verſ.tamen dicta regula.C.de reſc. vend.
60 Tertiò intelligas concluſionẽ, † vt æſtimatio rerũ
immobiliũ probetẽ melius per teſtes vicinos, quã per
alios, quia præſumuntur ſcire id, de quo quæritur.l.1.
§.1. ff. de flumin. & ꝙ ipſi dicunt cõiter præſumitur
eſſe iuſtum, per l. ſemper in ſtipulationi.ff. de reg.iur.
ita inquit ad hoc Bal. in d.l.2. C.de reſc.vend.nu.27.
quem refert Hier.Cagn.ibid.nu.236.
61 Extende hanc intelligentiã,† vt teſtis deponens ſu
per æſtimatione rei prophanæ, ſi reddat rationẽ, qa
ſum vicinus, rñ probat: ita deciſum reliquere DD. de
Rota in vna Bonon. emphyteuſis de menſe Martij
1540.corã R. D.Io. Mohodano. ſic ait & refert Gom.
in reg.Cãcel.de valor. expri.in impetr.benef. q.12.in
prin.vbi inquit, ꝙ licet multi contrariũ ſenſerint, tñ
huiuſmodi opinio, tanquam æquior potior fuit.
62 Reſtringe extenſionẽ hanc non eſſe verã † in æſti-
matione precij beneficij, vel in aliqua alia re nõ pro
phana. nam his talis probatio non ſufficit. vt inquit
Gomeſ. d.reg. d.q.2.in fi.
Quartò intellige concluſionẽ, vt præferantur illi,
63 † qui minorẽ affectionẽ in huiuſmodi æſtimatione
rei oſtendant, quod tamen arbitrio iudicis relinquitẽ,
arg.l.traditio.verb.arbitratu.C.de act.empt.& ita aſ-
ſeruit Bal.in l.2.C.de reſc.vend.
Tertiò limita & intellige, vt teſtes huiuſmodi ad
probandũ talem æſtimationẽ rerũ immobiliũ debeãt
64 addere illa verba. ſ. † ꝙ ante, & poſt per multos an-
nos tñ valebat, alioqui non probarent cõcludenter
communem æſtimationem: ſicut tenet Alex.in d.l.
pretia.col.fi.in prin.ſub nu.10.ff.ad leg.Falc.ſed ibid.
Bar.ſentit cõtrarium, quia cũ tradit practicam huiuſ-
modi probationis, omittit illa verba ante, & poſt, ſñ
Hier.Cag.d.l.2.C.de reſc.vend.nu.238.vbi ita voluiſ
ſe Bar.in citato loco, & hanc opin.eſſe veriorẽ, ac te-
nendã in huiuſmodi rebus immobilibus cõcludit, &
ſecundũ eum probatur per l.ſi volũtate, cũ ibi notat.
C.de reſc.vend. & ex c. cum cauſa. il 2.de teſtib. Sed
Bar.d.l.2.in fi.C.de reſc. vend. docet faciendum eſſe
articulum, ꝙ talis res, tali tpe, & ante & poſt valebat
65 tñ, non enim ſufficeret dicere tali die, † qa non attẽ
dit precium, ꝙ durauit momento tpis, & cum eo alij
ſimpliciter tranſeunt: vt teſtatur Panth.de Crem.d.l.
2.nu.243.C.de reſc.vend. imo verò hoc idem voluit
ipſe Bar. (quicquid cum male intelligens dixerit Ca-
gno.) in d. l. precia.in §.1.num.2.verſ. vel debes.ff.ad
leg. Falc. Verum quia aliquando Bart. ſenſit ꝙ iſtud
tempus ante & poſt debet intelligi de pluribus dieb.
66 aliquando de pluribus † annis propterea ſolet tradi
notabilis diſtinctio, etenim aut ſumus in iis quarum
æſtimatio nõ variatẽ ſingulis annis, prout ſunt res im-
mobiles, & tunc intelligatẽ dictũ Bar.dum requirit an
nos ante & poſt. Aut in rebus quarũ precium cõiter
in anno ſæpius variatẽ puta frumento, vino & ſimili-
bus, & ita intelligatur Bart. dum loquitur de diebus:
ita concordat Alex. d.l.precia rerũ.nu.10. ff.ad l.Fal.
quam conciliarionẽ ſatis æquam, & auribus applau-
dere dixit Panth.de Cre.d.l.2.nu.245.ad ñ.& poſt nu.
337.C.de reſc.ved. Poſſet tñ dici, talem diſtinctionẽ
ad rem non facere, cum nec Cagn.in citato loco, nec
nos hic loquamur de modo probandi valorẽ rei mo
67 bilis, vel immobilis, † bona aſit diſtinctio debet eſſe,
& fieri de eo, de quo ſermo eſt. Sed ad rem. Probo igi
tur prædictã formam Bar. ab Alex.& aliis vt ſup.pro-
batam, ꝙ ſcilicet articuletur & probetur prędium an
te, & poſt tñ valuiſſe. Imo ad melius probandũ lau-
do, ꝙ articuletur & probetur, ꝙ ante & poſt commu
niter in tali contrata, (vt vtar verbo Bar.) ſeu loco va
lebat, ſeu vendebatur, & emebatẽ, tanti pp ea ꝙ ſcribit
idem Cagn.in d.l.2.nu.234.verſ.videamus ergo.C.de
68 reſc.vend. † valor enim, & precia rerum ſicut ex tẽ-
poris, ita ex locorum diuerſitate variantur. d.l.precia
rerum. & experientia docet, ſi tamen teſtes non ver-
bum facerent de communi æſtimatione probarent,
quia pręſumũtur depoſuiſſe ſecundum communem
ęſtimationem. Gramm.conſ.35.nu.4.
Quartò limita, an huiuſmodi teſtes eſſent, velut
(vt noſtri loquunt) fictabiles, vel Maſſarij, & qliber p
ſe deponeret, vnus ꝙ ſoluerat tot ſaccos frumenti,
69 alius tot fabarũ, alius tñ vini: † nam hoc caſu tanquã
ſingulares, & in cauſa propria deponentes, ne ad ſol-
uendum fictũ item conueniri poſſent, & quia ẽt de
æſtimatione dictorũ ad pecuniam redacta non depo-
nunt, non probant, ita conſuluit Pau.Caſt.conſ.40.in
cip. Marietus.col.2.in fin.iuxta antiquã impreſſionẽ,
ſed in nouis eſt conſ. 302. Ad bene examinandũ. nu.
8.& latius in caſu illius conſ. quod incipit Mariotus.
verſ.7.quem ſequitur Hiero.Cagn.in d.l.2. C.de reſc.
vend.nu.239.& de hoc vide infra in concl. Aeſtima
tio fructuum per teſtes, in limit. ibi tradita.
70 Limita & intellige,† vt hmõi teſtes non ſimplici-
ter deponere debeant rem tñ cõiter vendi poſſe: ſed
etiam addere debeant hæc verba, videlicet homini
ſcienti qualitates rei. Ita ſentit Bar. in l.ſi ſeruus. ff.de
condic.fur. licet ibi loquatur de æſtimatione rei mo-
bilis, & in l.non intelligitẽ.§.diui fratres.ff.de iur. fiſc.
ita firmat Curt.iun.conſ.145.col.fi.Fel.in c.cũ cauſa,
il 2.col.2.de teſtib.& faciũt tradita per Panth.de Cre.
d.l.2.nu.250.C.de reſc.vend.Bar.Cœpol.in tracta.ſi-
mulat.in a pſumpt.nu.30.Burſ.cõſ.9.qñ Excellentiſ.
nu.38.vbi ad idẽ citat Ant.Burgos. Pinel. & Moder.
Pariſ.ſed Alex.poſt 1 mo.in d.l.precia, & in §.ſi heres
l.1.ff.ad Treb.aliter ſenſit, in q̃ ſniam vẽ deſcendere
idẽ Cagn.in d.l.2.nu.247.C.de reſc.vẽd.pro qua ſola
facit, quia nullus in iure cõtex.reperitẽ, qui hoc neceſ-
ſarium eſſe velit. vnde põt dici, ꝙ ſuperior ſententia,
quæ tñ communis videtur, lege non probetur, nã nec
tex. in l.mortis.§.vlt.ff.de don. cauſa mor. nec tex. in l.
ſi quis vxori.§.vlt.ff.de furtis, qui ad hoc allegari ſo-
lent, de hoc, vt videre eſt, verbum faciunt, vt in ſimi-
li conſiderat Cagn.in d.l.2.nu.252.

CONCLVSIO DCLVIII.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio rei immobilis an probetur per in ſtrumentum veterum venditionum, vel emptionum.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio rei immobilis per inſtrum veterũ venditionum vel emptionum probatur, ſi illa inſtra ſint rerum ſacta.*
Infra.

2 *Inſtrumenta olim facta nihil probant de re pręſente,quia precia rerum ex tempore conſtituuntur, & mutantur.*

3 *Aeſtimatio rerum propter temporis propinquitatem variata non pręſumitur.*

4 *Mutatio valoris rei non pręſumitur intra decennium,ſed poſt.*

5 *Inſtrumenta venditionum de rebus vicinis non probant communem ęſtimationem.*

Articulanti ſuper ęſtimatione non ſufficit probare veterem ęſtimationem. ibid.

6 *Inſtrumenta venditionum, vel emptionum non probant inter alias perſonas.*

7 *Inſtrumenta venditionum,vel emptionum,pręſumptiuè, & coniecturaliter probant.*

8 *Si producuntur multa inſtrumenta emptionum eiuſdem rei intra breue tempus celebrata, quę in precio reſpondeant,probant veram rei ęſtimationem.*

9 *Inſtrumenta de venditionibus vicinarum rerum,quando producuntur,probant plenè ęſtimationem rei vicinę eſſe tanti ualoris. Intellige,ut nu. 10. & 11.*

Aeſtimatio rei immobilis ꝓbatur per inſtrumentum veterũ ven-
1 ditionum,vel emptionum,† ſi illa inſtrumẽta ſint recens facta:ſecus ſi longo ante tpe: vt inquit Bal. in l. vnic.col.fi.n.64.C.de ſent. quæ pro eo, quod intereſt refert idem Aret.in c.cum cauſa,col.4.de teſtib.& reſpondit Iaſ.in conſ.54.in præſenti cauſa, poſt num.4. verſ.2.& fortiùs.li.1.& docuere glo.et Bart.in l.2. nu. 19.C.de reſcind.vend.vbi dicitur probare,vt dictum, eſt, dummodò pauló ante ſint facta. Inſtrumenta
2 enim olim facta nihil probãt de re præſẽte.† nã precia rerum ex tempore conſtituuntur, & mutantur, ut d.l. precia.ff.ad leg.Falc.l.3.§.diui.ff.de iur. fiſc. vt etiam ſupra dicebamus in communib.huius materiæ, & facit.l.fi.C.de allu.et palud. ꝙ enim non ſequitur, ſi ta-
3 lia inſtra paruo tpe ante venditiones factę ſint.† nam tunc propter tpis propinquitatem rerum æſtimatio variata non præſumitur.vt Bal.in d.l.vnic.nu.64.verſ. quæro nunquid,et Iaſ.d.conſ.54.poſt nu.4.d.verſ.2.et fortiùs ſequitur Burſ.conſ.99.ex meritis.nu.4.ubi etiã citat Ceph.et Franc.Marc.in deciſ. Delphi. 45.et hic notandum eſt,quod ſcribit Bal.in d.l.vnic.col.fi. uer. quæro nunquid. C. de ſentent. quæ pro eo,quod int.
4 † valoris rei mutationem non præſumi intra decennium, ſed poſt ſic,ſequitur Natt. conſ.253. Arbitror. vbi ad illum Salicet.et Caſtrenſ.citat.

Contrarium verò nulla facta diſtinctione,ſed ſimpliciter,tenuerunt Bal.in l.2.nu.27.verſ.denuo quęro C.de reſcin.vend.Sal.col.antep.Alex.in l.in lege falcidia.§.corpora.ff.ad leg.Falc. et ſicut atteſtatur Hie-
* ron.Cagn.in d.l.2.C.de reſcind.vend.nu.233. * com-
5 muniter Doctor. ſentiunt † huiuſmodi inſtrumenta venditionum de rebus vicinis non probare communem æſtimationem:vt reſponſum eſt à Soc.in conſil. 8.incip.viſis,et diligenter inſpectis,in 1.par. vbi inqt non ſufficere articulanti ſuper æſtimatione probare veterem æſtimationem,quoniam(vt iam dictum eſt) precia rerum mutantur.Item quia illa inſtrumẽta ſolum continent precium conuentum, non autem cõmune,ꝙ debet attẽdi.d.l.precia rerum.ff.ad leg.Falc.
6 et d.l.ſi ſeruum.ff.ad leg.Aquil.Item,† quia iſta inſtra non probant inter perſonas,vt per Bal.d.l. 2. C. de reſcind.vend.et quia in precio illorum inſtrumentorũ, potuit eſſe deceptio vltra dimidiam iuſti precij. Item potuit illud precium fore ſingulare,et affectionis:ita Sal.d.l.2.et ibi Panth.nu.227.et ante eum Cag. d. nu. 233.et pro hac opinione faciunt multa notata per Cag.d.l.2.nu.233.ibi,videtur etiã à ueritate alienum.

Priorem ſententiam qui uoluerit ſequi,ideſt, affir-
7 mantẽ,limitare poterit locũ habere tantum,† vt præſumptiuè,et coniecturaliter probent,et nõ procedit, vt plenè ꝓbẽt,et ſubſtãtialiter,ita inquit Bal. in d.l.2. nu.27.C.de reſc.uend.cũ quo uidet̃ tranſire ſimpliciter Sal.prout teſtatur ibi Pantha.nu.228.quod
* communiter ſequi Doct. atteſtatur Barb. in d.c.cũ cauſa. de empt.& vẽd.col.fi.ſicut refert,& ſequit̃ Hier.Cag. d.l.2.nu.233.ibi ſi verò. vbi ait ita cõciliare poſſe has inter ſe cõtrarias opiniones: videlicet ꝙ opinio Bart. & aſſeclarum procedat in probatione coniecturali, aliorum verò ſententia intelligatur de ꝓbatione plena,& ſubſtantiali. Ceph.tamen in conſ.261.n.16.primam opinionem indiſtinctè veram putauit,dum ibi hunc pro verò modum probandi rei valorem tradit.

Sublimita ſi probarentur multa inſtra emptionum eiuſdem rei intra breuè tempus celebrata,quę inſtru-
8 menta in precio reſponderent, † nam hoc caſu plenè probant veram rei æſtimationem, de qua in ipſis inſtrumentis mentio fit:ita ſcripſit idẽ Cag.in d.l.2.nu. 233.et ad hoc multo fortius facit infra notata extẽſio ad hanc ſublimitationẽ,& probat Burſat.d. conſ. 99. ver.quinimò,facit pro hoc quod ſcribit Alex. in cõſ. 50.in cauſa nu.9.libr.5.vbi ait inſtrumenta multa facere,& probare communem opinionem.

Extendè dictã ſublimitationẽ, vt nõ ſolũ ꝓcedat, qñ producuntur multa inſtrumẽta de ipſamet re,ſed
9 etiam vera ſit,† qñ producuntur inſtrumenta de venditionibus vicinarum rerum.nam,et hoc caſu inſtrumenta huiuſmodi plenè probant æſtimationem rei vicinæ eſſe ẽt tãti valoris. ex cõtex.in d.l.in leg.Falc. d.§.corpora.& ſequunt̃ recentiores Peruſin.in d.l. ꝓtia, dũmodo huiuſmodi inſtrumenta in pretio cõueniant,vel parũ differant,& ſic probant vel ſaltem inducũt præſumptionem violentã, quæ ſolet ſufficere vt inquit Cag.d.l.2.nu. 233. vbi ẽt ait numerum venditionum dictarum rerum uicinarũ,ſcilicet quot vẽditiones eſſe oporteat, reſidet in arbitrio iudicis, cũ à iure hoc non ſit declaratũ.iux.l.1.ff. de iur. deliber.
10 Intellige† qñ iſta inſtrumẽta venditionis eſſent de proximo facta alias ſecus,tunc enim per hoc non ſequeretur, quod nunc duret eadem æſtimatio, vt per Panthal.d.l.2.nu.229.C.de reſcin.vend.& dictum eſt ſupra in ipſa concl.principali vbi uidè.
11 Intellige dictam extenſionem,vt neceſſe ſit,† vt dictæ res vicinę ſint eiuſdem conditionis,& qualitatis, cuius eſt res,qua de agitur,quod eſſet difficilè, & præcipuè inquit id nullo modo fieri poſſe in rebus vrbanis,nam ait, in his eliderer huiuſmodi probatio,quãdo contra ꝓbaretur,potuiſſe ſimiliter interuenire ſingularem aliquam affectionem in dictis cõtractibus, vel emptorem fuiſſe benè nummatum,& uẽditorem pauperem, aut magno ære alieno obſtrictum, uel erraſſe in pretio.iux.ea quę ſcripſit Bar.in l.1.§.ſi heres. ff.ad Trebell.vbi Iaſ.& Rip.col.5.& 6.atq; Bar.& alij in d.l.pretia. Are.in d.§.ſi quis agens ſub nu.5.inſt.de act.& latè Cag.in d.l.2.d.nu.233. circa fi. Inſtruentes aduocatos emptoris, vt ad repellendum venditorem agentem remedio.d.l.2.C.de reſcind. vend.ad reſcindendum contractum vẽditionis ſpecie lęſionis vltra dimidiam iuſti pretij,vt probent, & capitulent prędicta ac latentes,qualitates rei uendita extenuantes illius valorem,& æſtimationem, vt dixi ſupra in communibus concluſio.

CONCLVSIO DCLIX.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio rei mobilis,an probetur per teſtes.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio rei mobilis,ut uini, frumenti,& aliarum rerũ conſiſtentiũ põdere numero,& menſura probat̃ ꝑ teſtes.*

2 *Aeſtimatio momentanea non conſideratur a iure.*

3 *In æſtimatione debet inſpici locus, ſeu precium loci, vbi res venditur, non aũt preciũ loci, de quo eſt vendens, vel emptor.*
4 *Aeſtimatio veſtium, librorum, & ſimilium rerum teſtibus probatur.*
5 *Tarde ſoluens tenetur in odium ſuæ moræ ad æſtimationẽ quanti plurimi valuit res à tempore moræ.*
6 *Aeſtimatio rei mobilis probatur per teſtes, ſi dicant, quòd homines, qui rei qualitatem, & conditionem noſcerent, tantum darent, vel æſtimarent.*

ÆStimatio rei mobilis, vt vini frumenti, & aliarum rerum conſiſtẽ-
1 tium † pondere, numero & menſura, probatur per teſtes ita deponentes, videlicet illo tempore, & ante, & poſt per multos dies, corbes frumenti in tali loco, vbi venditur, cõiter tanti vendi, & emi, & tanti vendi, & emi cõiter potuiſſe, vt inquit gl. & Bart. in d. l. 2. C. de reſc. vẽd. & idem Bar. in d. l. precia. in fi. ff. ad leg. Falc. idem Bart. in l. ſi ſeruus. in prin. ff. de condic. furt. in verſ. vlt. venio ad illud. ſequitur Aret. in d. §. ſi quis agens. nu. 4. verſ. capio tertium membrum, & Alex. in d. l. precia. col. fi. Salic. in d. l. 2. & idem Cagn. nu. 250.
* & ita * communiter ſequuntur alij, vt aſſeruit Anch. conſ. 194. in cauſa. col. fi. ſic decidit Matth. ab Afflic. in deciſ. 316. nu. 7. & 8. ita tradidit Iaſ. in l. qui Romæ. §. coheredes. col. pen. ff. de verb. obl. idem reſpondit Alex. in conſ. 92. nu. 17. vol. 5. latè decidendo proſequitur Boer. deciſ. 68. nu. 6. vbi tenet hanc eſſe humaniorem & æquiorem ſententiã, vbi plurimos ad hoc
2 colligit: Nam illa verba ante, & poſt adijciuntur, † qa æſtimatio momentanea non conſideratur à iure: vt d. l. precia. vt illa verba, ſcilicet in loco publico, adijciũtur quòd id lex videtur requirere, vt l. ſeptem diebus. C. de erog. mil. anno. lib. 12. quem tex. id probare ſecundum vnam lecturam, & eſſe peregrinum dixit Panth. de Crem. d. l. 2. nu. 243. C. de reſci. vend. ad idẽ eſt tex. c. 1. vbi DD. ext. de empt. & vend. quẽ Bart. in id nõ ponderauit, qa nõ fuit bonus canoniſta, ſi Corſeto credẽdũ, vt p eũ in ſuis ſingul. in verb. venditio.

Tamen, ſecundum Hier. Cag. in d. l. 2. nu. 252. non videtur eſſe neceſſarium, vt apponãtur illa verba, videlicet in foro publico, ſicut voluere Bart. & alij ſup. allegati, nec in d. l. ſeptem dieb. C. d. tit. nam licet ibi fiat mentio de foro publico, & mercato, tamẽ ex hoc nõ dicũt id eſſe neceſſariũ, vel neceſſario requiri, ſed ſolum huius loci mentionem faciunt, quia facilius, & clarius eſtimatio communis in tali loco cognoſci-
* tur, & habetur. Verùm * communis ſcribentium ſnĩa omnino huic repugnat, licet Cag. ad ſuam opinionẽ corroborandã aliqua adducat, quæ videnẽ ſtringere.
3 Retenta communi Cõcluſ. declara, † vt debeat inſpici locus, ſeu precium loci, vbi res venditur, non autem precium loci, de quo eſt vendens, vel emptor. forenſes enim in rebus emendis poſſunt ſe iuuare cõſuetudine loci: ita ſingulariter Ant. Corſ. inter eius ſingularia, verb. venditio. & per alios ibi per eum relatos, et per Pantha. d. l. 2. nu. 224. C. de reſcin. vend.

Poſſet tamen optima diſtinctione defendi Cagn. & conciliari eius ſententia cum Bart. & aliorum cõmuni ſententia, vt Cag. ſententia vera ſit, vbi frumẽtum, & huiuſmodi, etiam in alio loco, quam in foro publico vendi, emiq; ſolent, vt Papiæ, ſecus vbi communiter non ſolerent vendi, niſi in foro, vt Placẽtiæ.
4 Extẽde † vt non ſolùm procedat in ſimilibus ſupra notatis, hoc eſt vino, & frumento, ſed et in veſtibus, et libris, et ſimilibus rebus, ut probatio concludat: debet addi et exprimi locus fori, et mercati: ita Bal. d. l. precia rerum. ff. ad leg. Falc. et d. l. ſi ſeruum. ff. ad leg. Aquil. et communiter tenẽt DD. vt ex latè adductis per Cagn. d. l. 2. num. 239. et 253. licet ibi ſentiat contrarium in puncto iuris in fi.

Limita, quod ſup. dixi momẽtaneam æſtimationẽ non attendendã, neq; eſſe conſiderandam, non pro-
5 cedere contrà tandẽ ſoluentẽ, † qui tenetur in odium ſuæ moræ ad æſtimationẽ quanti plurimi valuit res à tempore moræ. vt l. vinũ. ff. ſi cer. pet. nam in odiũ ipſius attenditur ipſa momẽtanea eſtimatio, quę cõtingit tempore alicuius magnæ penuriæ, quę modico tẽpore durabat, vt aſſeruere Raph. Cum. Alex. & Iaſ. in d. l. vinũ. in vlt. notab. & Cagn. in d. l. 2. nu. 251. inquit
* hãc eſſe certiorem * & communem opinionẽ, de qua mentionẽ facit etiam Feli. in c. ſedes. col. 2. n. 3. ſub fi. de reſcript. & Herc. Peruſin. in d. l. pretia, & repetita in d. l. vinum. ad quod illud pertinet, vt hinc ſequeretur tarde ſoluẽtem lucrari poſſe ex mora ſua, & locupletari cũ aliena iactura contra tex. in l. ſiue hereditaria. ff. de neg. geſt. & l. nam hoc natura. de cond. indeb. cũ alijs ad hoc adductis à Cagn. in d. l. 2. nu. 251. tñ Aret. d. §. ſi quis agens. inſt. de act. nu. 4. verſ. vbi, & nota diligenter d. limitationem procedere ait, dummodo talis annonæ caritas non fuerit momentanea, & etiam dummodo illa penuria nõ fuerit talis, quę raro coueniat, ad hoc confert quod habetur in l. fiſtulas. §. fi. ff. de contrah. emp. & in ſimili no. Bar. l. ſed, & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cautionibus, idem et ſentit Alex. in d. l. pretia in fi. ff. ad leg. Falc. ver. ego puto. cum ibi allegatis, & Dec. poſt Imo. & Chriſt. de Caſtil. d. l. vinum. nu. 4. quos refert Cagno. d. nu. 251. Cagn. tamen vbi ſupra non eſſe recedendum ab Alex. & aliorum communi ſententia de qua ſupra monet.

Limita modo concluſionẽ ipſam non procedere
6 † niſi tales teſtes dicerent, quod homines, qui rei qualitatem, & conditionem noſcerent, tantũ darent, vel valere æſtimarent, ſecus ſi dicerent in genere, quod quilibet alius tãtum daret, vel tanti emeret: ita communiter receptũ fuiſſe teſtatur Eman. Soarez in lib. commu. opin. in ver. Aeſtimatio.

CONCLVSIO DCLX.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio rei mobilis, an probetur per iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio rei mobilis per iuramentum probatur.*
2 *Aeſtimatio rei mobilis probatur per iuramentum etiamſi agatur actione vi bonorum raptorum.*
3 *Ad æſtimationis probationem iuramẽtum ſufficit etiamſi ſine violentiis dolus, aut maleficium interuenerit, vel furtum.*
4 *Aeſtimatio rei mobilis non ſolum quando iudicium intentatum eſt ciuiliter, ſed etiam quando intentatur criminaliter ad pœnam pecuniariam probatur iuramento.*
5 *Delictum quando agitur criminaliter non poteſt probari per iuramentum ſed benè æſtimatio. Contr. nu. 9.*
6 *Iuramento derobati ſtatur, quando agitur ad ſolam æſtimationem ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur.*
7 *Probatio eſtimationis per iuramentum facit indicium, ad torturam in criminalibus.*
8 *Aeſtimatio rei mobilis probatur per iuramentum ſi interueniat dolus aduerſarij, & difficultas probationis ſufficit iuramentum ad probandas res conſiſtẽtes in valiſia, quam penès te depoſueram obſignatam, ſi dolo, vel fraude tua reſtitua fuit recluſa, atque ſine ſigno, & rebus.*
10 *Aeſtimatio rei mobilis, quando non adeſt dolus, aut difficultas probationis, probari debet per teſtes, & non per iuramentum.*
11 *Secretum tenere patrimonium noſtra intereſt.*
12 *Aeſtimatio ſi aliter probari non poteſt, optimè contra violentum probatur iuramento.*
13 *Probata prius violentia ſtatur de rei eſtimatione iuramento.*

14 Omne

14 *Omne iuramentum legale plenam probationem inducens per contrarias probationes retractari poteſt.*

15 *De æſtimatione rerum furto ſubtractarum non ſtatur iuramento eius, qui aſſerit fuiſſe furto ſublatas, ſed aliter probare debet, quando Villa, vel Caſtrum ex diſpoſitione ſtatuti tenetur de furto commiſſo in agro ſuo.*

16 *Probationes æſtimationis rerum per familiam, & ſocios, vel per aliquas coniecturas arbitrio iudicis relinquuntur, & his habitis, in eius defectũ poteſt deferri iuramentũ.*

17 *Damnum ſi procedit ex delicto cõmiſſo in omittendo requirit aliam probationem, quàm per iuramentum.*

18 *Delictum quod committitur in faciendo maius eſt, quàm illud, quod committitur in omittendo.*

19 *Probatio per iuramentum ſufficit ſiue agatur de delicto in committendo, ſiue in omittendo, quando volens iurare habet aduerſarium obligatum.*

20 *Aeſtimatio rei non probatur per iuramentum illius, qui tenetur ex quaſi delicto.*

21 *Iuramentum in ſupplementum, & defectum probationis tunc non defertur, quãdo ille, qui debet probare rei æſtimationem, non probauit plenè, ſed ſemiplenè. Reſtringe, vt nu. 22.*

1 **Aeſtimatio** quoq; rei mobilis † probatur per iuramẽtum: ſic reſponſum eſt ab Alex. in conſ. 103. Videtur prima cõſideratione nu. 4. lib. 1. vbi de * cõi teſtatur, hoc idem comprobatur l. ſi qñ. C. vnde vi. & c. ſuper eo. ext. ꝙ met. cau. & hoc in odium violatoris: vt ait Plot. de in litem iuran. in 2. §. notab. 1. nu. 6. & Iudex qualitatẽ taxare poterit, pro ſuo arbitrio, quam pars iurauit: vt ait Rom. conſ. 270. pro dec. nu. 5. & habetur ex l. ſi traditio. ff. de act. empt. & Alex. vbi ſupra.

2 Primo loco ampliabis concluſionẽ procedere, † ẽt ſi agitur actione vi bonorũ raptorum, & ſic ad quadruplũ: ita ſenſere DD. ſupra relati, & maximè Alex. in d. conſ. 103. nu. 4. & elicitur à l. ſi qñ. C. vnde vi. & à c. ſuper eod. ext. quod met. cau. & ẽt procedat in vi compulſiua, turbatiua & inquietatiua. licet Anto. de Butr. limitauerit procedere in vi expulſiua, & ablatiua tantum, cuius reſtrictionem reprobat Abb. d. c. fi. nu. 7. de iis quæ vi met. cau. fiunt. vbi atteſtatur opinionem Ant. de But. non ſeruari in iudicio, & contra * eam * communem Doct. extare ſententiam.

Secundò ampliabis non ſolum locum habere, qñ interuenit violentia, prout loquitur Reg. in d. l. ſi qñ. 3 C. vnde vi. † ſed ẽt ſi ſine violentia dolus, aut maleficiũ interuenerit, vt furtum: nam & hoc caſu ad æſtimationis probationẽ ſufficit iurm̃. ita cautum eſt ab Alex. d. conſ. 103. nu. 4. & hoc pp difficultatem probationis: vt patet ex notatis per gl. in c. fin. quod met. cau. & hoc ibi tenent Imo. & alii, atq; Imo. ibidẽ dicit * hanc eſſe * cõem opinionem, prout atteſtaẽ Alc. vbi ſup. d. nu. 4. & idem ſenſit gl. in c. dilecti. ad fin. de for. compet. & probatur in l. ſemper. §. in hoc interdicto. cum gl. & ibi notat Bar. ff. quod vi aut clam. & in l. in actionib. ff. de in lit. iura. obſeruauit etiam Bar. in l. 1. ſic iſta. ff. depoſ. & in l. eos. §. fi. ff. nau. cau. ſtabul. & quod etiam in furto procedat, tenet Bal. in l. ſi res, nu. 2. C. de ord. cog. & plurimos adducit Alex. in l. 2. ff. de dam. infect. nu. 4. & Hippo. de Marſi. in Rub. C. de probat. num. 134.

Quod reſtringas, prout infra in concluſ. valor rei furatæ per iuramentum: in prima limit.

Tertiò amplia non ſolum locum ſibi vendicare, qñ iudiciũ intentatur ciuiliter: iuxta d. l. ſi qñ. C. vnde 4 vi. † ſed ẽt quando intentatur criminaliter ad pœnã pecuniariam, vt de ſtatuto imponente pœnam criminalem ſecundũ qualitatem, & valorem rei ſubtractæ, veluti vt fuſtigetur ſi res valet vltra 10. Nam accuſator poterit probare æſtimationẽ huiuſmodi decem per iurm̃: vt placuit Ang. in d. l. cum furti. ff. de in lit. iuran. & aſſeruit Rom. in l. de piurio. eo. tit. Nã 5 licet delictum. † qñ agitur criminaliter non poſſit ꝓbari per iurm̃, vt tradidere DD. & gl. in l. 3. ff. de iureiu. tamen hoc caſu præſumitur delictum eſſe probatũ, & ſolum dubitatur de æſtimatione, ideo pôt probari per iuramẽtum. c. fi. quod met. cauſ. & d. l. cum furti. & l. ſi quando. C. vnde vi. ſequitur Iaſ. d. l. fin. C. de in lit. iur. dicens etiam de hoc textus apertos. d. l. ſi quando. & d. c. fi. vbi ad idem citat Imo.

Contrariam tamẽ ſententiã ſunt ſequuti Bart. in d. l. fi. in prin. ff. de iureiur. & ſequitur Fulgo. in d. l. cum furti. & Alex. in d. l. fi. ff. de in lit. iur. vbi ad idem multa adducit. idem cõtrarium tenet Ioan. de Plat. inſti. de actio. §. ex maleficis, nu. 9. Nam omnes dicunt, vt cum agitur criminaliter, non probatur per iuramentum, ſed requiruntur probationes luce meridiana clariores: iuxta l. ſciant. C. de probat.

6 Conciliabis iſtas opiniones; † nam aut agitur ad ſolam æſtimationẽ, & tunc ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur, ſtetur iuro de robati, & ita ꝓcedat opinio priore loco delata. Aut agitur, vt æſtimatione maiori inſurgat maior pœna, & tunc ꝓcedat opinio Bar. ſecundo loco relata. ita reconciliauit Rom. d. l. fi. tit. de in lit. iuran. & d. l. admonẽdi. n. 346. vt refert Fran. Cur. ibid. nu. 345. verſ. 4. limitatur.

7 Reſtringas dictam ampliationẽ, ſequendo opinionem negantẽ Bar. vt d. ampliatio procedat, † vt huiuſmodi probatio per iuramentum, faciat indicium ad torturam in criminalibus, ita docuit Bar. in d. l. fin. ff. de in lit. iur. quẽ ſequitur Aret. in ſua pract. maleſ. in verb. fama. nu. 35. Alex. vero in d. l. fi. in fi. putat hoc eſſe arbitrarium, & ſequi videtur Iaſ. ibi.

8 Primò limita & intellige principalẽ concl. vt procedat, ſi hæc duo concurrant, videlicet vt interueniat dolus aduerſarii, † & difficultas probationis, vt patet ex allegatis in concl. & ex multis collectis ab Hippo. de Marſ. in rub. C. de probat. nu. 134. & comprobauit Rip. in l. admonendi, col. 15. nu. 68. ff. de iureiu. licet ibi dicat hoc aliter, nempè ſi interueniat difficultas ꝓbationis, & odiũ delinquentis. Adde D. Menoc. in tract. de arbit. caſu 208. nu. 1. vbi ꝙ dolus, & difficultas ꝓbãdi interuenire debeat, citat ad hoc Bart. Dec. & Iaſ. Illud eq; etiam qñ iſta duo adeſſe dicantur, & dignoſci poſſint docet. Vnde dicit Inno. in d. c. fi. quod 9 met. cau. † vt ſi depoſui penes te valiſiam ſigno obſignatã, & dolo vel fraude tua reſtituaẽ recluſa, atque ſine ſigno, & rebus, ꝙ tunc ꝑ dolum, & difficultatẽ probationis de eiſdem reb. & de eius vera æſtimatione ſufficiat pro probatione iurm̃ meũ: pro quo facit tex. in l. 1. §. ſi ciſta. ff. de depo. & ibi DD. quos refert Marſ. d. rub. de probat. nu. 134. in fi. Sed ſecus ſi nõ ad 10 eſſet dolus, † aut difficultas probationis, quia tunc requiruntur teſtes, vt ait gl. in d. §. fi. inſtit. de verb. obli. & ita inquit Ioan. de Plat. in d. §. ex maleficiis. inſtit. de act. nu. 9. & quod dixi, ſcilicet concurrere quoque difficultatem probationis, probat Imo. d. c. fi. nu. 4. de iis quæ vi met. cauſ. ac ad id facit, ꝙ pecunia, & ſimi-11 lia ſecreta patrimonii non oſtenduntẽ cuilibet, † Imò noſtra intereſt ſecretũ tenere patrimoniũ, vt dixere Imp. Theo. & Valen. in l. 2. C. qñ & quib. quar. pars, & c. li. 10. & Imp. Alex. in l. fin. C. de aliment. præſtan. Vnde ſi damnũ paſſus petat quantitatem rerũ & æſtimationem earum veriſimilem ſuæ conditioni cõuenientem, iudex debet ſequens veriſimilia ita taxare, & damnũ paſſus ita iurare, & interea reus condemnari: ita notaẽ in d. l. ſi qñ. & d. c. ſuper eo. & cõprobauit Alex. in d. conſ. 103. poſt nu. 4. atq; Hipp. Marſ. d. rub. & d. nu. 134. ſed præ cæteris vide omnino Meno. in d. caſu 208. vbi poſt Iaſ. in d. l. in actionib. nu. 41. diſtinguit quatuor caſus, & quartum ſeptẽ modis declarat, cui adde octauũ, qui colligiẽ ex traditis per Petr. Anch. in lib. q. 1. in q. 61. ex quibus colliges prædictã concl. quod contra reddentem valiſiam diſigillatã iurari in litem poſſit, octo modis limitari poſſe.

32 Secūdò limita, † ſi aliter æſtimatio probari nō poſ
ſit: nā tunc optime contra violentum probari poteſt
per iuramentum, vt ait Plot. in ſuo tracta. de in litem
iuran. §. 2. not. 1. & ex alijs ibi per eum adductis.
Tertiò limites velim, vt prius probari debeat violē
33 tia, † qua probata poſtea ſtaē de eius rei æſtimatione
iuſo: vt deciſum reliquere DD. de Rot. in dec. 1. aliàs
357. libellans. tit. de his qui met. cauſ. in nou. vnde nō
pōt deferri tali iuſm, niſi prius conſtito de violentia,
& difficultate probationis, vt auctor eſt Rip. in d. l.
admonendi. nu. 68. & in c. qm contra. de proba. col. 2.
quæ omnia ad hoc adducit Plot. in d. §. 2. nu. 6. in ſuo
tract. de in lit. iur. & ſecundum Iaſ. in d. l. ſi qn. col. 1.
nu. 1. notab. quatuor requiruntur: primo vt violentia
plenè probeē: ſecundo vt taxatio fiat à iudice ſuper
damno, & intereſſe, & ex qualitate perſonarū, & ne-
gocij grauitate iudex taxare debet: vt inquit Alex. d.
conſ. 103. nu. 4. lib. 1. tertio vt iureē ſecundū ſummā
taxatā: quarto vt ſequaē condemnatio ſecundū for-
mā taxatā: & idem loquitur Plot. d. §. 2. & vlt. nu. 9.
Quartò limita, vt contrariū probari poſſit, qn qui-
34 dem † omne iuſm legale plenam probationē indu-
cens per contrarias probationes retractari pōt. Igitur
nimirū id in caſu iſto fieri poterit, quicquid ſenſerit
Bar. qui in hoc paſſu contrariū ſentiens errauit, ſecū-
dū Rom. d. l. admonēdi, nu. 4. ff. de iureiu. & ibi Fran.
** Curt. nu. 351. & 352. vbi teſtaē hāc eſſe magis ** cōem
conclu. ſed qn probari queat vidēdus erit latè Alex.
in l. qui bona. §. qui damni. ff. de dam. infect.
35 Quintò limita non procedere, † qn villa, vel caſtrū
ex diſpoſitione ſtatuti teneē de furto cōmiſſo ī agro
ſuo, qm hoc caſu de eſtimatione rerū furto ſubtracta
rum non ſtatur iuro eius, qui aſſerit fuiſſe furto ſubla
tas, ſed probare debet æſtimationem rerū aliter quā
per iuramentum deorbari: ita decidit Bar. per illum
tex. in l. 1. ff. quando ex fact. tuto. & in l. ne quid. ff. de
incen. ruin. nauf. & plenius Bal. c. 1. §. conuenticulas,
de pace iur. firm. tradit Fran. Cur. in rep. l. admonēdi.
nu. 348. ff de iureiu. & ibi Lud. Rom. nu. 42. Iſto enim
caſu alia requiritur probatio, nihilominus eo modo
quo poterit, videlicet per familiam ſuam, & ſocios
ſuos, vel per aliquas coniecturas, videlicet quia viſus
ſit deponere in hoſpitio in valiſia, ſeu fardello tales
36 res, & aſſumere tantam pecuniam: quæ † quidē pro-
bationes arbitrio iudicis relinquuntur, & his habitis
præſumptionibus in defectū probationum poterit
deferri iuſm, & ita inquit Bar. in l. ſi quando. C. vnde
* vi. nu. 4. vbi ait * omnes DD. in hanc ſententiam de-
ſcendere, vt etiam nos obſeruauimus in concluſione
* valor rei furtiuæ: vt etiam de * communi teſtatur Me
noch. in tract. de arbit. caſ. 208. nu. 9. vbi tamen, quòd
in hac re ſit & iudicis arbitrio locus, tacuit.
Sextò limita concluſ. procedere, qn damnū proce
37 dit ex delicto cōmiſſo in cōmittendo: † ſecus ſi pce-
dat ex delicto commiſſo in omittendo, tunc enim re-
quiritur alia probatio quàm per iuſm, caſus eſt nota-
bilis in l. argentarius. §. cum aūt. ff. de eden. & ibi fir-
māt hoc Cyn. & Bal. pro quo facit, quia maius eſt de-
38 lictum, qp committitur in faciendo, † quàm illud, qp
* committitur in omittendo, vt per DD. * cōiter in l. ſi
mora, ff. ſolut. matr. & in auth. ſi rem. C. de ſacroſan.
eccl. & hanc fallentiam ſequitur Ludo. Rom. d. l. ad-
monendi. nu. 42. ff. de iureiu. ſed quia tex. in l. qui reſti
tuere. ff. de rei ven. vr turbare iſtā deciſionem. propte
rea Ang. d. §. cum aūt, ſic diſtinguebat. Aut volens iu
39 rare habet aduerſarium obligatum, † & tunc ſufficit
probatio per iuramentum, ſiue agatur de delicto in
committendo, ſiue in omittendo, & ita procedat.
d. l. qui reſtituere. Aut non habet obligatum aduerſa
rium, ſed tantum competit officium iudicis, & tunc
procedat iſta limitatio, quam diſtinctionē ſequutus
eſt Franc. Curt. d. l. admonendi. nu. 42.
Septimò limita, vt concluſio locū non habeat in
40 eo. † qui tenetur ex quaſi delicto. vt no. Azo in ſum.
tit. ad leg. Aquil. poſt nu. 29. quem refert, & ſequitur
idem Fran. Curt. in repet. d. l. admonēdi. poſt nu. 347.
verſ. ſecundo limitatur. & ibidem Iacob. Pet. de Pro-
lomeis nu. 120. verſ. 4. fallit.
Intelligas concluſionē, vt ſi ille, qui debet probare
rei æſtimationē, nō probauerit plenè, ſed ſemiplenè,
41 veluti per vnum teſtem, † tunc non deferatur iuſm
in ſupplementū, & defectum probationis, ita monuit
Bal. in fi. l. vnicæ. C. de ſenten. quæ pro eo quod, & c.
& idem probauit Alex. in conſ. 109. incip. viſo pceſ-
ſu. nu. 16. lib. 4. & hac ratione præcipuè mouetur, quia
de æſtimatione faciēda veriſimiliter haberi poſſunt
plures teſtes: quo caſu pp ſuſpicionem, quæ eſt cōtra
vnum producentem non defertur prædictum iuſm,
vt ibi per eum, & per ſcribentes in l. admonēdi. ff. de
iureiu. vbi Curt. Sen. col. 63. in 23. fallent. & Iaſ. ibid.
poſt nu. 296. verſ. 31. atq; Rip. ibid. nu. 183. verſ. limi-
tatur ſecūdo. & Dec. in l. quatenus. nu. 4. ff. de reg. iur.
licet loquatur de probatione intereſſe, & in cōſ. 322.
viſis conſilijs, ſub nu. 3. col. 2.
Reſtringe hanc intelligentiam locum ſibi non vē
42 dicare, † ſi ad probandam æſtimationē plures teſtes
produxiſſet, & ſemiplenè probaſſet, nā tunc ceſſante
illa ſiniſtra præſumptione contra vnum teſtē produ-
centem, vt per Alex. d. conſ. 209. tunc eſſet deferen-
dum iuſm ſuppletiuum, prout in alijs cauſis ciuilib.
propter rationis identitatem. ita inquit Cagno. d. l. 2.
nu. 270. q. 49. C. de reſcind. vend.

CONCLVSIO DCLXI.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio fructuum an per teſtes probetur.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio fructuum probatur per teſtes deponentes fru-
ctus perceptos, uel qui percipi potuerunt, ualuiſſe tot om-
ni anno, uno pro alio computato. Diſtingue, ut nu. 2.*
2 *Teſtes quando ſunt affictabiles, uel maſſarij, & ſingulares,
& de æſtimatione fructuum ad pecuniam redactorum
non deponunt, non probant.*

1 Aeſtimatio præterea fructuū † probaē
per teſtes deponentes fru-
ctus perceptos, vel qui percipi potuere, valuiſſe omni
anno cōputato vno pro alio, veluti 10. ita loquutus
eſt Bal. in conſ. 437. ſuper dubijs. nu. 4. vol. 3. Aud. ve-
rò Barb. in cōſ. 114. nu. 2. in 2. par. vol. 2. ita diſtinguit,
aut loquimur quò ad fructus pceptos, & tunc pbaē
2 per teſtes, qui inter fuerint receptioni, prout ſup. † aut
loquimur de percipiendis, & tunc probaē per conie-
cturas, veluti illius anni, quo fructus pcipiunē, & pro-
baē per redditus vicinorū, qui poſſident terras eiuſdē
bonitatis, & qualitatis, ex adductis ibi per eū patet, &
ad hoc faciunt ſupra notata in eadem concl. æſtima-
tio per redditus, ſupra à nobis explicata.
Hanc concl. limita, qn huiōi teſtes eſſent affictabi-
les, vel maſſarii, vt noſtri dicunt, & quilibet vnus per
ſe deponeret qp ſolueret tot ſaccos frumenti, alius tot
3 fabarū, alius tm vini. † nam hoc caſu tanq̃ ſingulares,
& quia ēt de æſtimatione dictorum ad pecuniam re-
dactam non deponunt, non probant, ad tradita per
Paul. Caſt. cōſ. 148. incip. Mariotus, col. 2. in fin. in an-
tiq. eſt in nouis in conſ. 302. par. 1. quem refert Hiero.
Cagn. d. leg. nu. 239. C. de reſcin. vend. de qua limita-
tione, vide quæ diximus ſupra in concl. æſtimationē
rei immobilis per teſtes, in quarta limitatione.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO DCLXII.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio iurium, & actionum quo pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio iurium, & actionũ probaſ eo modo, quo res corporales.*
Appellatione rerũ veniunt iura, & actiones. ibi.
2 *Dubium euentum litis æſtimari debet, poſteà quam deducti ſunt labores, qui poſſunt fieri, & expẽſę in litigio, & executione fienda.*

1 ÆSTIMATIO iurium & actionum probaſ eo modo, † quo rei corpora-
lis, p d.l. precia. ff. ad legem falc. & d.l. ſi ſerua. ff. vnde
vi. nã & appellatione rerũ veniũt iura & actiones, vt
probatur ex reſponſo I.C. in l. 1 ff. ſi cert. per. & in l. rei
de verb. ſigni. minus tñ valent, & æſtimanſ, quàm res
ad quas competunt: vt inquit Hieron. Cagn. d.l. 2. C.
de reſc. vend. nu. 254. vnde dicebat Pantha. de Crema.
in repet. d.l. 2. C. de reſcin. vend. nu. 156. nõ debere fie-
ri æſtimationem illius totius, ꝙ debetur in actione,
2 † ſed. prius debere deduci labores qui poſſent fieri, &
expenſæ in litigio, & exequutione fienda, & poſtea
deberi eſtimari illũ dubiũ euentũ litis. l. ꝙ debeſ. ff. de
pecu. l. Lucius. §. fi. vbi gl. & Bart. not. ff ad trebell. &
quod iſta fuit notabilis practica glo. l. per diuerſas, in
ver. alijs cauſis, quam ibi ſequitur Bar. C. manda. per
eum d. nu. 256. cum ſeq. vbi ẽt loquitur de venditione
ñactus ſeſis, debiti conditionalis in diem, de venditio
ne, & æſtimatione hæreditatis, & an in ea poſſit habe
re locum remedium d.l. 2. de venditione iuris, ꝙ quis
putat ſe habere, & non habere, de venditione & æſti-
matione vſusfructus formalis, actionis contra inopẽ
venditorem, & qualiter dignoſcatur iuſtum precium
commune in annuo cenſu, vel redditu, vel in fundis
prædij, aut caſtri, venditis ad vitam.

CONCLVSIO DCLXIII.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio an iuſta probetur ex taxa facta à teſtatore.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio ex taxa facta à teſtatore iuſta probatur.*
2 *Aeſtimatio dicitur ẽt iuſta, ſi taxata ſit à lege, aut ſtatuto.*
3 *Teſtator ſi grauauit vendere non expreſſo pretio, tunc intelligitur de iuſto.*

ÆSTIMATIO probatur iuſta † ex taxa facta
à teſtatore: vt per Paul. Caſtr.
conſ. 364. incip. dubium, in antiq. quẽ refert & ſequiſ
Cagn. d.l. 2. nu. 268. licet nõ inuenerim iſtud conſ. in
meo lib. facit tñ non nihil cõſ. quod eſt in nouis 177.
2 par. 1. vnde etiam Cagn. vbi ſupra nu. 268. inquit, † ꝙ
etiã dicatur iuſta, ſi taxata ſit lege, aut ſtatuto. nã de
ea partes conqueri non poſſunt, vt teſtatur Bar. Vero.
in tract. de ſimulat. contract. in a. præſumpt.
Limita ꝙ dictum eſt de teſtatore, vt procedat, qñ
teſtator grauaſſet vendere, & in grauamine expreſſit
3 certũ preciũ, † ſecus ſi grauaſſet nõ expreſſo ꝑcio, tũc
eñ intelligereſ de iuſto. l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe.
de leg. 1. & ibi Alex. in prin. & ita limita Ro. in l. ſi qs
cũ aliter ff. de ver. obl. Qđ declara ꝓcedere, niſi teſta
tor errore ductus putaſſet preciũ per eũ taxatũ fuiſſe
iuſtũ, cũ non eſſet, vt per Alex. d. §. meminiſſe. & Pan
tha. l. d.l. 2. nu. 99. verſ. ſexto limitaſ. C. de reſc. vend.

CONCLVSIO DCLXIIII.

ARGVMENTVM.

Æſtimatio an probet præſumptiuè emptionem.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimatio, vt plurium probat præſumptiuè emptionem.*
2 *Aeſtimatio probat præſumptiuè emptionem non ſolũ in rebus mobilibus allodialibus ſed ẽt in rebus emphyteuticis niſi natura principalis contractus repugnaret, vt n. 3.*
3 *Fundus æſtimatus datus in dotẽ in dubio habeſ ꝓ empto.*
4 *Electio eſt mariti an velit reddere rem ęſtimatam, vel eiuſdem precium.*
5 *Aeſtimatio probat præſumptiuè emptionem, ſiue fiat, ſiue committatur arbitris, ſeu alteri perſonæ.*
6 *Aeſtimatio in dubio emptionem præſumere facit etiam in re in dotem tradita.*
7 *Res dotalis æſtimata citra cõſenſum vxoris à marito alienari non poteſt, perinde ac ſi mere dotalis, & non æſtimata adhuc eſſet.*
8 *Maritus, vel eius hæres ſoluto matrimonio teneſ reſtituere pecuniam, non res, etiam ſi mulier dederit dotem partem in pecunia, partem in veſtibus tanti æſtimatis.*
9 *Aeſtimatio facit emptionem etiam in contractibus, quorũ natura eſt indifferens circa tranſlationem dominij.*
10 *Contractus non videtur interpretandus eo, vt quis delinquat, cum nullus delinquere præſumatur.*
11 *Aeſtimatio non facit emptionem, ſi non eſt congrua, neq; reſpondet precio rei.*
12 *Aeſtimatio non probat emptionem, quando in contrariũ apparet tacita mens contrahentium.*
13 *Aeſtimatio probat emptionem, quando fit ad hunc finem, ut illam faciat, ſecus ſi ſolum fit ad cognoſcendum precium rei.*
14 *Aeſtimatio facit emptionem, quando fit à principio in ipſa rei traditione.*
15 *Aeſtimatio non facit emptionem, quãdo fit in animalibus datis, ut aiunt, in ſocidam æſtimatis.*
16 *Aeſtimatio rei dotalis facit emptionem, quando maritus eſt ſoluendo.*
17 *Aeſtimatio non facit deſinere fundũ eſſe dotalem, quando actum eſt, ut talis fundus reſtituatur pro eodem precio.*
18 *Aeſtimatio emptionem non facit in contractibus de quorũ natura eſt, ut dominium non transferatur.*
19 *Dans res æſtimatas, licet uideatur uendere, non tenetur ad duplum.*

1 ÆSTIMATIO † vt plurimum probat præ-
ſumptiuè emptionem, vt tra
didere Alex. & DD. in l. ex cõuentione. C. de pactis:
cui concl. ſuffragatur. l. 1. cũ gl. & gl. in l. ſi inter. in gl.
* 1. * communiter approbat. C. de iur. dot. & l. plerun-
que. ad fin. ff. eod. tit. hoc idem voluit Io. de Imo. in l.
ſi æſtimata. ff. de fund. dotal. & ibidẽ Bald. & aſſeruit
Imo. in l. æſtimatis. ff. ſol. mat. ſic quoq; reſpõdit Ber-
tran. conſ. 71. nu. 4. vol. 3. ita cautũ eſt à Pariſ. in cõſi.
64. nu. 17. vol. 4. & habemus ex l. 1. §. ęſtimatarum, §.
æſtimatos. C. de rei vxo. act. & ex l. 3. & ibi Bart. ff. lo-
cat. vt ẽt placuit Hier. Butigel. in repet. l. mutuum, §.
creditum. nu. 20. ff. ſi cer. pet. Imo. dicta vera vẽditio.
in d.l. plerunque. §. ſi ante. ff. de iur. dot. & l. quoties.
eo. tit. dſ quod huiuſmodi re data æſtimata euicta cõ
petat actio ex empto, & colligimus ex l. quotiens, &
ibi dixit Bald. C. eo. tit. & in l. in reb. in princ. in verb.
* æſtimatæ, & ibi * cõiter DD. C. d. tit. & id præter cæ-
teros egregie declarat Bar. in l. ſi vt certo. §. nunc vi-
dendũ. col. vlt. ff. cõmod. & in l. 1. §. 1. col. 2. ff. de æſti-
mat. actio. idẽ ſenſit Alex. in conſ. 79. elegãter. col. 2.
ver. tamen hoc non obſtat poſt nu. 1. lib. 3. & in conſ.

Digitized by Google

156. viſo Inſtrumēto. col. 2. nu. 7. lib. 6. cui accedit Frā.
Aret. conſ. 84. diligenter col. 2. ver. videndū ergo, vbi
& id optimè declarat, quod ſcitu ſingulare cenſuit Fran.
Crem. in ſing. 19. habebis millies, vt & cautum eſt à
Corn. conſ. 1. pro deciſione. col. 4. verſ. itaq; fuerunt.
lib. 1. ita conſuluit Soc. cōſ. 289. difficultas. col. 1. verſ.
ſed præmiſſis ſub nu. 1. lib. 2. nec id præterit Dec. cōſ.
62. In cā D. Lucretiæ col. 2. verſi. 3. non obſtat. nu. 11.
neq; latuit Ant. Rub. conſ. 5. Prò fundamento col. 1.
hoc aſſeuerauit, & Io. Lup. in repet. rub. de don. inter
vir. & vxor. §. 17. col. 1. vet. iſtud tamē, & cauit Paris,
qui alios adducit in conſ. 81. in præſenti. nu. 10. lib. 3.
hos ſequutus eſt Ruin. in conſ. 134. Quantū ad id. nu.
2. vol. 4. latè Tiraq. in tract. de vtroq; retract. tit. de re-
tract. lignagier. §. 1. gl. 14. nu. 19. 20. 21. 22. 23.

2 Primò ampliabis concluſionē procedere† non ſo-
lum in rebus mobilibus allodialib. ſed etiam in rebus
emphyteuticis, vt ait. Tiraq. vbi ſup. n. 21. vndè ſi em-
phiteuta dedit in dotē bona emphyteutica æſtimata,
venditio eſt actò; vt in ea requiratur conſenſus Do-
mini, vt in cæteris mens venditionibus teſte Imol. in
c. potuit. col. 9. ver. tangit etiam hic, ex. de locat. quod
& cōprobat Spec. eo. tit. §. nunc aliqua. verſ. 110. huic
fauet contex. in l. prец. C. de reſcin. vēd. & quod ſcri-
bit gl. in l. naturalis. §. ſed ſi ſciphos. ff. de preſcr. verb.
periculo meo.

Quòd limita, & intellige, niſi natura principalis cō-
tractus repugnaret: vt ſenſere Cyn. & Bald. in l. 1. ille
col. vlt. hic col. 3. verſ. 3. quæro. C. commod. & reſpō-
ſum eſt à Petr. Anch. conſ. 72. tantam, paulo ante fi.
& Tiraq. vbi ſupr.

Secundò amplia cōcl. tum maximè procedere, ſi is,
cui datur fundus æſtimatus, ſuum, quem pro eo tradit
venalē habuerat, & expoſuerat, vt tradit Nic. Mar. in
l. 1. C. de rer. permut. & probauit Ang. in l. ſciendū. §.
s. C. de rer. permut. per tex. in d. l. 1. C. de rer. permut. &
meminit Tiraq. vbi ſupr. in loco proximè ſupra alle-
3 gato. nu. 22. vbi latè. Ex quo fit,† vt fundus æſtimatus
datus in dotē in dubio habeatur pro empto, vt ait Frā.
Crem. in d. ſing. 19. habebis millies, & poterit maritus
ſoluere æſtimationē, & retinere fundum, vel aliena-
re. nā talis fundus eo caſu deſinit eſſe dotalis, nec ha-
bet priuilegia l. Iuliæ. ff. de fund. dot. Vndè obiter ob-
4 ſeruandum eſt† electionē eſſe mariti, an velit reddere
rē æſtimatam, vel eiuſdem preciū. per d. l. pleruq; &
per Anch. in d. l. quotiēs. C. de iur. dot. ſecus ſi mulie-
ris eſſet electio in pacto. per l. quod ſi fundus. ff. de fundo
dot. & l. 1. C. eo. tunc enim manent priuilegia l. Iuliæ.

5 Amplia tertiò,† ſiue æſtimatio tunc fiat, ſiue com-
mittatur arbitris ſeu alteri perſonæ, quæ debeat æſtima
re, ſic Bar. Soc. conſ. 56. ſtantibus. col. 5. quem refert, &
ſequitur Neuiz. in ſyl. nup. fol. mihi. 191. in paruis. nu.
70 idem probaſſe videtur Alex. conſ. 79. lib. 5.

6 Amplia quartò† vt etiā in re in dotē tradita æſtima-
tio in dubio emptionem præſumi ſe faciat, hoc etiā
Ang. Alex. Soc. Neuiz. & Paris. auctoritate cōmuni-
ter receptum teſtatur Eman. Soarez. in libro commi.
opin. in verſ. æſtimatio. nu. 117.

Reſtringè ampliationē hanc, vt non poſſit tamen
7 res dotalis æſtimata† citra cōſenſum vxoris à marito
alienari, perindè ac ſi merè dotalis, & non æſtimata
adhuc eſſet, ſic Bar. Caſt. & alij in l. æſtimatis. ff. ſolut.
matr. & Petr. Anch. in lib. 2. quæſt. in q. 36. nu. 3.

8 Amplia quintò† procedere, ſi mulier dederit dotē
partim in pecunia, partim in veſtibus tanti æſtimatis,
vt quotidie fieri ſolet certè tenebitur maritus, vel eius
hæres, ſoluto matrimonio, reſtituere pecuniam non
res, ſic idem Neuiz. vbi ſupr. vbi ad hoc Soc. Io. Lup.
citat. ibiq; limitat hoc non procedere in alijs orna-
mentis, quæ mulier portauit à domo patris vltra do-
tem. Et has tres vltimas ampliationes probat & Bern.
Diaz. in lib. reg. tit. reg. 278.

Sextò amplies velim, vt æſtimatio faciat emptio-
9 nem, et in contractib.† quorum natura eſt indifferens
circa tranſlationē dominij, eò quod dominium poſſit ex
illis transferri, & non transferri, vt in cōtractu ſocie-
tatis, arg. l. cū fundus. in pr. ff. loc. & ſi Bal. contra niſi
ſenſerit in l. 1. nu. 10. verſ. octauo quæro. C. pro ſoc. &
in l. cum duobus. §. damna ver. cuſtos. & ſocius. ff. eo.
tit. pro ſocio. ita declarauit concluſionem noſtram
Philip. Corn. in repet. l. ſi paſcendam. nu. 7. & nu. 45.
C. de pact. reprobata Bal. ſententia vbi ſupra.

Hæc tñ ampliatio procedit. niſi ex tali interpreta-
tione emergeret contractus illicitus, ſiue fœneratitius,
10 † non enim vr contractus hoc pacto interpretandus,
vt quis delinquat, cum nullus delinquere præſumatur,
arg. l. merito. ff pro ſoc. & l. omnimodo. C. de inoff. te-
ſtam. Vndè tunc non poterit colligi ex æſtimatione
factam fuiſſe emptionē. vt idem dixit Corn. in repet.
d. l. ſi paſcenda. nu. 5. & nu. 45. cum ſeq. C. de pact.

Primò limita concluſionē ſibi locum nōn vendi-
care, ſi huiuſmodi æſtimatio non ſit cōgrua, neq; re-
11 ſpondeat pretio rei.† q a hoc caſu ipſa æſtimatio non
facit emptionē, vt ſcripſit Bal. in l. 1. col. 3. verſ. tertio
quæro. C. cōmod. quem refert, & ſequitur Fran. Aret.
in conſ. 84. Diligenter ponderatis. col. 2. quos omnes
ſequitur Paris. conſ. 81. nu. 11. vol. 3. vbi atteſtatur hanc
eſſe cōmunem opinionem, vbi alios citat, quam etiā
poſt eum, & Soc. iun. ab eo citatum ſequutus eſt Petr.
Anch. in lib. 2. quæſt. in q. 36. nu. 6. atq; Franc. Curt. in
repet. l. ex conuentione. nu. 12. C. de pact.

12 Secundo loco limitabis,† quando in contrariū ap-
pareat tacita mens contrahentium, vt idem reſpōdit
Paris. in d. conſ. 81. num. 16. per l. fi. C. de præd. cur. &
alios ad hoc allegat. ſic placuit, & Fran. Arc. in d. cōſ.
84. nu. 2. vbi in terminis id tradit. & Bal. in l. ex cōſue-
tudine. C. de pact. & Pet. Anch. vbi ſupr. nu. 5.

Tertiò velim limites, vt procedat, qñ fit ad hūc fi-
13 nem, vt faciant emptionem,† ſecus ſi ſolū fiat ad co-
gnoſcendū pretium rei, vt poſſit probari, ſi poſteà res
detrimento afficiatur, vt dixere DD. in l. ſi æſtimatis.
ff. ſol. matr. & confirmauere Cyn. Bal. Sal. & Iaſ. in l.
ex conuentione. nu. 2. C. de pact. & Fran. Cur. ibidem
ſub nu. 12. verſ. quarto limitabis.

Quartò limita, qñ æſtimatio fit à principio in ipſa
14 rei traditione:† nā tūc facit emptionē: ſecus ſi poſteà
fieret ex interuallo: ita placuit Bal. & Sal. & Iaſ. in d. l.
ex conuentione, & ibi Franc. Curt. nu. 12. & ſequutus
eſt Fran. Aret. in d. conſ. 84. num. 2. & Petr. Anch. vbi
ſup. nu. 1. & 2. & ad idē Neuiz. citat. non enim videntur
tunc partes voluiſſe nouare contractum iam factum,
veluti ſup. fundo dotali. Hinc patet, quod ex tacita mēte
partium coniectura à lege tollatur illa præſumptio,
quod in dubio, æſtimatio faciat emptionem: vt Aret.
ibidem, & hæc mente Bal. in d. l. ex conuentione.

Quintò limita, qñ æſtimatio fit in animalibus da-
15 tis, vt aiunt, in ſocidā æſtimatis,† nā talis æſtimatio nō
facit emptionem, ex quo emolumentum non ſpectat
in totū ad paſtorem, ſecundum Bal. in l. ſi paſcēda, &
ibi Iaſ. vbi etiam Corn. in repet. nu. 6. & ſeq. & nū. 44.
& ſequ. vbi iſtud vberrimè explicat. & ibidem Franc.
Cur. nu. 7. C. de pact. & in addi. ad Spec. tit. de loc. col.
2. ad fi. ver. æſtimatis bonis datis in ſocidam, & corro-
borauit id Iaſ. in d. l. ex conuentione, & aſſeuerauit
Bal. in l. 1. nu. 10. verſ. octauo quæro. C. pro ſoc.

16 Sextò limita,† vt æſtimatio rei dotalis faciat em-
ptionē, qñ maritus eſt ſoluendo, aliàs ſecus: ita decla-
rant Bal. & Saly. in l. intereſt, ad fi. C. de vſufruct. cum
alijs adductis à Iaſ. in d. l. ex cōuentione, vbi inquit hāc
limitationē eſſe mēti tenendā, vt quod aliàs ita obtinuit
Mediolani in facti contingentia; de quo et nos me-
minimus ſupra in concluſione acceſſoriū, & latè per
Tiraq. vbi ſupr. d. §. 1. gl. 14. nu. 20. adde Petr. Anch. in
d. q. 36. n. 3. lib. 2. vbi ad hoc Bal. Neuiz. Franc. Crem.
Bal. Nouel. Soc. iun. et Rim. citat, ex quibus auctorita-
tibus pōt dici hanc limitationē eſſe cōiter receptam.

Extendas

17 Extendas dictam limitationem,†quando actũ eſt,
vt talis fundus reſtituatur pro eodẽ pretio, quoniam
tunc talis æſtimatio non facit deſinere fundum eſſe
dotalem,& res reſtituitur,& non æſtimatio,vt inquit
Ruin.conſ.134.nu.4. poſt verſ. ſed premiſſis non ob-
ſtantibus.vol.4.

Septimò velim limites,qñ natura contractus repu-
gnaret,in contractibus enim,de quorum natura eſt,
18 †vt dominium non trãsferatur,vt in depoſito, com-
modato,& cæteris iſtis ſimilibus, æſtimatio emptio-
nẽ non facit:vt docuit Bar.in l.ſi vt certo.§. nunc vi-
dendum,in fi.ff.commod.cui accedit Bal.in l.1.in 3.
q.nu.1.C.eo.tit.commod.motus inſigni reſpõſo La-
beonis in l.cũ manu ſata.§.nemo.ff.de cõtrah. empt.
nemo enim inquit Iureconſ. põt videri eam rẽ vẽdi-
diſſe,de cuius dominio id agitur, ne ad emptorẽ tran
ſeat hoc idem fuit reſponſum ab Alex.in conſi. 120.
qui opportunè ſub nu.3.ver.plus dici poſſe puto.vol.
6. qbus ſe ſubſcripſit Neuiz. in ſua Silua. nuptial. lib.
2.num.22.

Octauò limitare poteris, vt non procedat quãtum
ad hoc, quod ſicut in venditione venditor tenetur
promittere duplum,etiam ſi non ſit conuentum,non
19 tamen ſic iſto caſu:†quia dans res æſtimatas licet vi-
deatur vẽdere,non tenetur ad duplum:ita declarauit
Bald.Nouel.in tract.de dot. par. 7.priuil. 23.vt refert
eum,& ſequitur idem Neuiz.vbi ſupra.d. lib. 2. Silu.
nuptial.nu.32. in fi.

CONCLVSIO DCLXV.

ARGVMENTVM.

Æſtimi codex,an probet dominium, & poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Aeſtimi codex non probat dominium,neque poſſeſſionem. Contrar. nu. 2.*

3 *Res tantum valet,quantum in codice æſtimi deſcripta reperitur,etiam ad alium finem,quàm ad illum, ad quem deſcripta fuit.*

4 *Aeſtimum dominium probat,ſi ſcienter à vero domino in codice æſtimi res deſcripta eſt.*

5 *Præſumitur à iure,aliquem,actum nolle facere per quem in pœnam incidat.*

6 *Aeſtimum probat præſumptiuè,quem ampliora bona non habere,quam ibi deſcriptum ſit.*

7 *Aeſtimi liber probat quem eſſe,vel non eſſe ſoluendo.Contr. nu.8.Conciliatio. nu.9.*

10 *Aeſtimi codex bona in illo præſcripta oneribus obnoxia eſſe probat inter eaſdem perſonas eiuſdem territorij.*

Æſtimi, ſiue cataſtri codex an probet, latè tradidimus in cõcluſ.274.incip. cataſtrum,& in concl.dominium per cataſtrũ, ſeu æſtimum. Verùm quoniam arduum iudicandi noſtrum munus non permittit,vt concluſionum noſtrarũ materias ex animi ſentẽtia ſuis locis plenè poſſimus examinare; iccirco præſentia nonnulla in hac probationum materia cognitu neceſſaria,quę ob varias occupationes in ſuperioribus concluſionibus prætermiſimus, hic ſubiungere operæpretium duximus.

1 Aeſtimi igitur codicẽ†non probare dominiũ,neq;
poſſeſſionem,vltra eos,quos ſupra in dicta concl.do-
minium per cataſtrum adduximus,tenuit ẽt Bar.in l.
ſi pater, illam in compendium redigendo. C. de act.
emp.vbi tributi ſolutio rei poſſeſſionẽ nõ probat,ibi-
que eum ſequutus eſt Bal.nu.1.per l.quæ quiſq;.ff. de
acq.rer.dom.ad quod conſulas eundem Bal.in l.cen-
ſualis.C.de don.atq; Lanfr. de Orian. in c. quoniam
contra.nu.165.verſ.teſtiũ depoſitiones.de probat. ſic
reſpondit,& Alex.in cõſ.68. viſo proceſſu inter Ant.
Io.poſt nu.3.ver.bene facit illud.vol.3. & in cõſ.158.
in cauſa appellationis.nu.6.ver. non obſtat ẽt quædã
ſcriptura.vol.5.& in conſ.36.col.1.eo.vol.5.& in cõſ.
77.viſo proceſſu inter domin.Ant nu.11.ver.nec etiã
obſtat.vol.6.& in l.pretia rerum.col.2.nu.7.ff.ad leg.
Falc.latè Iaſ.in l.decẽ.col.6.& 7.ff.de verb.obl.adiũ-
gas Dec. in conſ.146.col.8.verſ.2.quia intentio. & in
conſ.428.nu.5.vbi tamen dicit adminiculum facere,
& ſaltem præſumptiuè probare.idem dixit ante eum
Bal.in conſ.37.quidam Nerius.nu.5.vol.5.Corn.etiã
in conſ.165.vol.3.aſſerit de iure non probare,cũ inter
rempublicam, & profiten.res agatur,tertio,q non in-
teruenit nullum dicitur præiudicium facere, niſi ſta-
tutum loci aliter diſponeret; quia illius verba diligẽ-
ter perſcrutanda eſſent de quo loquutus eſt Alexã. in
alijs terminis,in conſ.3.col.2.vol.4. dicitq; per hmõi
ſtatutum,ſi clarè loquatur, ſublatam eſſe quæſtionẽ,
an dominium,& poſſeſſionem liber ęſtimi probet.

2 A contraria ſñía†plurimi alij,ijq; optimi auctores
ſtetere,vt Bar.in l.iura, vbi etiã Alex.C.de omn. agr.
deſer.lib.11.in l.decẽ,in prin.ff.de verb. obl. quẽ om-
* nes*ſectantur,vt ſaltem probet præſumptiuè,qui per-
mouentur reſcripto Imp.Arch.& Hono.in l.vlt.C.de
præd.nauicul.lib.11. quo in loco reſcripſere Impera-
3 tores rem tantũ valere,quantum in codice æſtimi de-
ſcripta reperitur,ẽt ad alium finem,quã ad illum, ad
quem deſcripta fuit, huic ſententiæ accedere videtur
Bal.in l.vlt.nu.6.verſ.6.C.de magiſtr. conuen & in l.
iudicia.poſt nu.2.ver. ſecundum exemplum.C.de rei
vend.hanc eãdem probauit Caſtr.in l.ſcriniarios.nu.
4.C.de teſta.milit.& in d.l.ſi pater,poſt.n.2.C. de act.
4 emp.& quòd æſtimum dominium probet†ſi ſcienter
à vero domino in codice ęſtimi res deſcripta ſit,aliàs
non,reſponſum eſt à Fran.Bal.filio in conſ.1.num.1.
vol.5.inter eiuſdem Bal.conſ. Vndè conſequitur, vt
ſi rem communem, ſciens inſolidum eſſe ſuam, quis
deſcribat,ſibi præiudicet,teſte etiam Dec.in cõſ. 146.
pro tenui.ſub nu.13.& in cõſ.21.viſo puncto, ſub nu.
10. cum multis alijs ad hanc ſententiam confirman-
dam adductis ſcriptoribus à Nicol. Feſtas. in tract. de
collect.par.1.c.1.nu.41.cum plurib. ſeq.

Hanc opinionẽ ſi quis vellet ſequi,eam poſſet am-
pliare,vt eo magis procedat, ſi ab initio cõfectionis
æſtimi emanatũ eſſet,(vt perpetui moris eſt) procla-
ma cõtinẽs,vt vnuſquiſq; ſtatuto ſibi à Principe ter-
5 mino oĩa bona ſua profiteatur,ſub pęna,&c.†nam cũ
à iure aliquem actum nolle facere,per quem in pęnã
incidat,præſumatur.l.merito.ff.pro ſoc.& not.Bar.in
l.gerit.nu.19.verſ.circa tertium principale. ff. de acq.
hær.efficitur, vt æſtimum tunc probet præſumptiuè,
6 quẽ ampliora bona non habere†quã ibi deſcriptum
ſit.ita intellexit Alex.in d.l.decẽ.nu.17.verſ.poſſet p
concordia.ff.de verb.obl.cum pluribus ad hoc relatis
ab eodem Feſtas.vbi ſupr.nu.147.& alijs ſeq.

Ex hac poſteriori opinione præter illa,quę tradita
ſunt à nobis ſupra in Cõcluſione ęſtimatio rei poteſt
probari p librum æſtimi,& in Concl. emphyteuſ. fit,
7 vt ex hoc æſtimi libro poſſit probari quẽ eſſe,vel non
eſſe ſoluendo,vt docuit Bar.in d.l.decẽ,in princ.ff. de
verb.obl.cui adhæret Bal.in l.quæcunq; nu.21.verſ.p
inuentarium. C. de ſeruis fugit. & Panthal.de Crem.
in l.rem maioris.nu.301.C.de reſciu.vend.

8 Contrarium tamen†ſenſere Bald.Angel.Raph.&
Imol.in d.l.decem,& Imol.in d.c.Odoardus, extr.de
ſol.vt refert Alex.in d. l. decem.nu.17.vbi ea ratione
ſatis firma permouetur.non enim ſequitur, in codice
tot bona ſunt deſcripta, ergo plura non habet, debi-
tor,cum mobilia non deſcripta habere poſſet; ac in-
dies lucrari poſſit iuris præſumptione. l. ſi defunctus.
C.arbitr.tutel.

Sedat hoc pacto has ſcribentiũ diſſẽſiones Ale.in
9 d.l.decẽ.nu.17.verſ.poſſet pro concordia.†Nam, aut

eo tempore, quo codex conficitur procla ma editum eſt, vel loci ſtatutum diſponit, quempiam ſub pœna profiteri omnia bona ſua, & quia illũ delinquere velle à iure non præſumitur, codex iſte probabit, & hoc pacto Bart. accepta ſententia vera erit. Sed ſi ſtatutũ diſponeret quòd quis teneatur tantũ immobilia profiteri, vel curet deſcribēda omnia bona tempore, quo conficitur ſtatutum; tunc procedat opinio Bal. Ang. & aliorum ad quod conſulas eundem Feſtas. hæc eadem referētem in d. tract. de collect. par. 1. c. 1. nu. 58.

Illud poſtremò cōſequitur, codicem æſtimi bona
30 in illo præſcripta oneribus obnoxia eſſe ꝓbare † inter eaſdem perſonas eiuſdem territorij, ſi auctoritate publica cōfectus ſit ſeruatiſque à publicis perſonis, ſecus ſi alieni ſint territorij: ita cōfirmant Nicol. & Bal. in l. exemplo. in prin. ibiq; Sal. C. de prob. quibus accedit Alex. in auth. ſi quis in aliquo, fallen. 6. nu. 6. C. de eden. vt & reſpōdit Rom. in conſ. 105. viſo themate. in fi. ꝙ etiam obſeruauit Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de inſtr. editio. §. nunc dicendum, in addit. magna. verſ. quintum ſupputatum. ad quod hæc, aliaque multa cumulantur à Soc. ſen. in conſ. 187. col. 6. verſ. ſed præmiſſa, vol. 2. quod idem videtur ſenſiſſe conſulēdo Abb. in conſ. 34. quamuis crudite. nu. 11. cum ſeq. vt etiam idem Feſtas. comprobat vbi ſup. nu. 66. verſ. poſtremò quæritur, cum ſequen.

CONCLVSIO DCLXVI.

ARGVMENTVM.

Aetatis communia.

SVMMARIVM.

1 *Aetatis probatio difficilis.*
2 *In ætatis probatione plurimum proſunt indicia.*
3 *Aetatis probatio ad multa conducit.*
4 *Minor reſtitutionem in integr. petens probare debet ætatē.*
5 *Omnis contrahens præſumitur ætatis legitimæ, niſi probetur contrarium aduerte, vt ibi.*
6 *Aduocatus in ꝓbatione ætatis quid cautè aduertere dēat.*
7 *Probationis ætatis materiam vbiq; a ſcribentib. tractari.*
8 *Aetas legitima, & perfecta eſt 25. annorum.*
Aetas legitima, iuſta, matura, propria, & eius qui adoleuerit pro eiſdem habetur ibid.
9 *Aetas infirma eſt ſeniorum puerorum, & puellarum.*
10 *Aetas perfecta eſt annorum triginta.*
11 *Aetas plena eſt 25. annorum, & dicitur robuſta.*
12 *In probanda ætate requiritur, vt probetur principium, & finis temporis.*

1 Aetatis probatio † eſt admodum difficilis, vt ſentit Bart. in l. de ætate, nu. 7. ff. de minorib. dum dicit, quod quis naſcitur in occulto, & ibid. latè, & multum egregiè, ac ſubtiliter tractat hanc materiam probationis ætatis, quem refert ad illum ſe reijciendo Paul. Caſtr. in l. ſi minorē. nu. 3. C. de in integ. reſtit. & idem apertè ait Calc. conſ. 80. nu. 17. ꝙ & ſenſit Hier. Gig. in conſ. 37. nu. 25. id etiā dilucidè dixit Bal. in d. l. ſi minorem. nu. 2. vbi inquit hac
2 de cā, eo quòd ætas difficilè probatu † ſit, in huiuſmodi ætatis probatione plurimorũ prodeſſe indicia. idē tñ Bald. in conſ. 19. factũ tale eſt, quidam, in fi. vol. 5. concludit ætatem cōcludenter eſſe probandā, ad hoc citat tex. in c. præſentia, de probat. Quæ quidē ætatis probatio nō infructuoſa ad multa cōducit, vt ad ma-
3 trimonia cōtrahenda, † ad in integrũ reſtitutiones petendas, ad finiēdas tutelas: vt harũ trium meminit gl. in l. 2. in verb. ætatis. ff. de ferijs. hæc eadē ꝓbatio confert ad electionē alicuius, ueluti in clericũ, vel Epiſcopũ: vt ait gl. in c. presbyter, & Arch. 78. diſt. & in l. fi. C. ſi minor ſe maior. dix. Hęc ex ſe cuiliber in legũ philoſophia mediocriter verſato patere poſſunt. nam ſi minori reſtitutio ſit denegata propter ætatem idoneam, quam aduerſarius minoris aſſerit probatā fuiſſe, minor verò prætendat fuiſſe vitioſè probatam, vt per teſtes falſos, & ſimilia: tūc minor iterum ad pro-
4 bandam ætatem admittitur: † & hoc caſu minor reſtitutionem in integrũ petens probare dēt ætatem. quia eſt fundamentum, & baſis ſuæ intētionis, & quia agit contra ius commune, vt ait Bal. in conſ. 60. factum tale eſt. in fi. vol. 3. per l. intra vtile. ff. de minor. & l. nam & poſteà. §. ſi minor. ff de iureiur. ideò inquit Bald. in d. conſ. 66. quod ſemper præſumatur ætas contra cōtrahentem, & in l. 1. C. eo. tit. ſi maior ſe, &c. ait Bald.
5 ꝙ † omnis contrahēs præſumatur ætatis legitimæ, niſi probetur contrarium. Sed aduerte id tātum procedere in contrahente, ſecus in opponente, vel allegante beneficiũ ætatis, quũ non præſumitur in hoc caſu ætas, ſed probari debet, vt ait Fel. in c. in præſentia, nu. 28. ext. de prob. & infra plenius dicetur in concluſ. 1. quæ ſubſequitur, Aetatis cui onus probandi incumbat, in 2. limit. & in concluſ Minoritas. in concl. Maioritas. Aduocatus. n. in probatione ætatis prudenter, & cau-
6 tè aduertere debet † quādo teſtis recordatur de die naturali, nec tamen memoria retinet numerum annorum. nam tunc diligenter Aduocato inſpiciendũ eſt, vtrum ille annus ortus, vel menſis, in quo aliquid noui memoria dignum acciderit, exempli gratia: Scio Titium natum fuiſſe eo tempore, quo Imperator in Italiam Romam debellaturus, ſe cōtulit, & id genus alia. nam tūc vnus, vel duo ad ſummum teſtes probaredēnt hoc modo, vt dixi, & alij probaturi ſint numerum annorum, quod ſine vllo negotio fieri poterit: ita Bart. docuit in d. l. de ætate. col. 4. nu. 14. vbi etiam ait, ſolā probationem ætatis abſq; alia iudiciali pronunciatione ſatis eſſe ad hoc, vt pariat præiudicium.

7 Probationis autem ætatis materia, vbiq; à ſcribentib. tractatur, præſertim à Bar. in d. l. de ætate per totũ, ff. de minorib. a Sal. in l. ſi minorē. C. de in integ. reſtit. & in l. neq; C. de proba. à Bart. & Bal. in l. de tutela, C. de in integ. reſtit. minor. & in l. ſolam. C. de teſtib. de hac vero agunt iuris Pontificij profeſſores in c. Pubeｒes, ext. de impub. & in c. in præſentia, ext. de probat. & nouiſſimè proſequitur latiſſimè, et doctiſſimè Menoch. de arb. iud. caſ. 116. & 117. per totum. Soc. conſ. 3. n. 1. vol. 2. & Hoſt. ti. de deſponſ. impub. n. 5. & Caſt. in l. ſi minorē. nu. 3. C. de in integ. reſt. vbi ait, ꝙ Bart. quandoq; faſſus fuerit, ſe in elucidanda repet. d. l. de ætate, totũ quinquēniũ elaboraſſe, tantæ quippè huic inſunt materiæ ſubtilitates, & vtilitates, q̄ ēt quotidie ꝑ fora, & cauſidicorũ, & aduocatorũ ſubſellia verſet.

Profuerit ēt in hac materia, antequam ad concluſiones deueniamus, cognoſcere varias, & multiplices
8 ætates eſſe. † nam primo legitima, & perfecta ætas eſt 25. annor. vt l. fi. C. de his, qui veniam ætat. impet. Vnde obſeruandũ eſt in hac ætatem legitimam, ætatem iuſtam, ætatem maturam, ætatem propriam, & ætatē eius qui adoleuerit, pro eiſdem haberi, per l. cum filio
9 §. vlt. & ibi gl. ff. de legat. 3. † Aetas autem infirma eſt ſeniorum, puerorum, & puellarum, ex l. ciuitatib. poſt prin. ff. de leg. 1. Aetas vero tenera puerorum eſt, vt in auth. de reſtit. fideicommiſſ. §. illam vero, collat. 9.
10 Attamen † Aetas perfecta iuxta iuris Pōtificij profeſſores eſt annorum triginta: vt c. Epiſcopus. 83. diſt. Puer etiam dicitur vſque ad 14. annum interdum vſque ad 18. l. Mela, poſt prin. ff. de alim. leg. Iuuenis autem dicitur poſt 25. annos vſq; ad ſenectutem excluſiuè l. non aliter, §. vlt. ff. de leg. 3. Item † eſt ætas plena
11 25. annorum. l. fi. §. neceſſitate. C. de bon. quæ lib. quæ etiam dicitur robuſta ætas. l. ſi maritus. §. lege Iulia, ff. de adul. & hæc omnia annotat Luc. de Pen. in l. cum vos, circa fi. 2. col. C. qui ætat. vel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10. & de numero variarum ætatum notatur in l. 1. §. puertiam, ff. de poſtulan. & latè per Petr. à Duen. in reg. 259. in 2. ampliat. vbi etiam priuilegia ætatis minoris recenſet. Ad hæc Bal. in conſ. 19. nu. 3. vol. 5. ait

12 † in

Digitized by Google

12 † in probanda ætate requiri, vt probetur principium, & finis temporis, quia ætas nihil eſt aliud, niſi quędam menſura temporis à die natali, vſque ad obitum decurrens.

CONCLVSIO DCLXVII.

ARGVMENTVM.

Aetas, an ab eo probari debeat, qui eam allegat pro fundamento ſuæ intentionis.

SVMMARIVM.

1 *Aetas in vniuerſum ab eo debet probari, qui eam excipiẽdo ſiue agendo allegat, pro fundamento ſuæ intentionis.*

2 *Fundãs ſe ſuper ætate maiori, vel minori illã probare dẽt.*

3 *Quilibet probare tenetur id, quod eſt fundamentum ſuæ intentionis.*

4 *Dicens matrem pupilli repelli à ſucceſſione, quia non petijt illi tutorem, debet probare, quòd ille filius eſſet pupillus.*

5 *Qui vult repellere procuratorem à iudicio tanquam minorem, probare debet eum eſſe minorem.*

6 *Dicens inhabilem per ætatem ad beneficium aliquem eſſe, probare debet.*

7 *Opponens de minori ætate, debet computare, & dicere annos ætatis.*

8 *Opponens ætatem non legitimam debet probare.*

9 *Aetatem minorem allegans, quæ eſt impugnatiua, & obſtatiua actui, debet illam probare.*

10 *Tutoris, vel curatoris datio non valet, quandò obijcitur quod pupillus eſt maior.*

11 *Non præſumitur extinctum, niſi probetur extinctio.*

12 *Aetas interdum allegatur ad adminiſtrationem rerũ aliquarum conſequendam ſiue ſuarum, ſiue alicuius, & tunc aliquando ponitur in conditione ſi legitima ſit.*

13 *Aetas à quo probanda ſit, quando non ponitur in cõditione, ſed tantum reſpicit habilitatem perſonæ ſecundum naturam actus.*

14 *Aetatem allegans ad ſimplicem declarationem ad æternam rei memoriam probare debet.*

15 *Quando aliquid probatur ad æternam rei memoriam, ſi ſemiplenè probatum id fuerit, non defertur iuramentum in ſupplementum.*

16 *Aetatem allegãs eam probare tenetur, etiam ſi de ea nullus opponeret.*

Petens electionem confirmari, ſi non probet ſe eſſe legitimæ ætatis, non confirmatur ibi.

17 *Iudex quando ex aſpectu corporis præſumptionem ſumit maioris, ſeu minoris ætatis, tunc poteſt transferre onus probandi in eum contra quem eſt præſumptio.*

18 *In contrahente ſemper præſumitur ætas legitima, & alteri incumbit onus probandi contrarium.*

19 *Quando actus allegatur, qui ad ſui validitatem acceſſoriè ætatem includit, tunc probato actu, præſumitur ætas ad ipſum actum idonea.*

20 *Probata profeſſione, vel matrimonio, præſumitur ætas ad illiuſmodi actus idonea, & neceſſaria.*

21 *Vbi requiritur actus cum aliqua qualitate, non ſufficit ꝓbare actum, niſi etiam probetur qualitas.*

Diſtingue, vt nu.23.

22 *Vbi ad aliquem actum requiritur certum tempus, debet illud tempus probari.*

24 *Præſumptio ætatis legitimæ non tollitur, niſi per aduerſarium concludenter probetur.*

25 *Præſumptio facile tollitur per contrariam prǽſumptionẽ, cum ſolennitas in aliquo actu præſumitur.*

26 *In his quæ curſu temporis mutantur, vt eſt ętas, non prǽſumitur de prǽterito in præſenti.*

27 *Tempus anterius non præſumitur, quando quis aſſerit de actu priorem ſe fuiſſe.*

28 *Minor ætas præſumitur quæ probat tutoris, vel curatoris dationem.*

29 *Pro decreto iudicis ſemper præſumitur.*

In dubio potius præſumptionem ſumere debemus, vt actus valeat, & ſubſiſtat, quam pereat. ibid.

30 *Qui vult elidere actum propter inhabilitatem ætatis, debet omnino probare talem inhabilitatem.*

31 *Quando alicui datus eſt tutor, vel curator tanquam minori præſumitur minor, nec incumbit ſibi onus probandi aliter ætatem.*

32 *Exempla non reſtringunt; ſed declarant regulam.*

33 *Aſſerenti ſe minorem, & ideò petenti curatorem ſibi dari, onus probandi minoris ætatis ei incumbit.*

34 *Ex datione tutoris, vel curatoris præſumitur, & probatur minor ætas quo ad eum, cum quo contraxit, & non contra alios.*

35 *Minor ætas generaliter probatur etiam quo ad alios, ex datione tutoris, vel curatoris.*

36 *Minor ætas præſumitur, ſi tutor, vel curator ſit datus cũ cauſæ cognitione, & in contradictorio iudicio.*

37 *Acta facta inter alios ad hoc, vt præiudicent alijs, requiritur, vt geſta fuerint in iudicio contradictorio cum legitimo contradictore.*

38 *Datio tutoris non valet, niſi cauſa diſputata ſuper ætate partibus præſentibus ſententia ſit lata.*

39 *Si inter pupillariter ſubſtitutum à patre pupilli, & inſtitutum à filio controuerſia ſit, ipſe ſubſtitutus non tenetur probare pupillum deceſſiſſe in pupillari ætate.*

40 *Teſtamentum pupilli, quia tendit recta via in præiudiciũ ſubſtituti pupillariter, hinc ſubſtitutus pupillariter habet intentionem fundatam, & non præſumitur pro habilitate dicti teſtamenti.*

41 *Quando pater grauauit filium fideicommiſſo, conceſſa tamen filio libera teſtandi facultate cum ad vigeſimum annum perueniſſet, & ipſe filius teſtatus fuit: fideicommiſſarij non grauabuntur onere probandi, quod eſſet illius ætatis. Contr.num. 42.*

43 *Quando ſubſtitutus in pupillari ætate allegans ętatem pupillarem agit contra matrẽ pupilli defuncti. tũc ſubſtituto incũbit onus ꝓbandi filiũ deceſſiſſe in pupillari ętate.*

44 *Quotieſcunq; quis aliquem excludere vult ab aliquo iure, ꝙ ei competit de iure naturali, vel ciuili, debet probare illud, per quod talis excluditur, alioqui ſuccumbit.*

45 *Quando aliquis non admittitur, niſi in certa ætate aliqua conditione ad adminiſtrationem aliquarum rerum cõſequendam, tunc ipſe debet oſtendere, & probare ætatem ſub tali conditione poſitam.*

46 *Aetas canonica eſt triginta annorum, & legitima de iure ciuili. 25.*

47 *Ille, qui ea lege, ſi legitimæ ſit ætatis ad aliquid vocatur, tenetur probare talem ætatem, etiam quando fundamentum intentionis aduerſarij eſſet ætas.*

48 *Probare is debet conditionem eueniſſe, qui eam allegat.*

49 *Vbi ętas reſpicit habilitatem perſonæ ſecundũ naturam, & validitatem actus, ſi ille, qui ex ætate vult conſequi aliquid ex quo non gignitur alteri prǽiudicium, tunc in eo præſumitur ætas habilis ad id conſequẽdum. Reſtringe, vt num. 52.*

50 *Qui officium aliquod in Republica gerit, præſumitur habere ætatem, quæ requiritur in illo Magiſtratu.*

51 *Qui condidit teſtamentum præſumitur fuiſſe ætate habili, & ſic qui profeſſionem fecit, quando non agitur de prǽiudicio alterius.*

53 *Quando Iudex ſuper ætate pronunciauit, tunc contrariũ aſſerenti incumbit onus probandi.*

54 *Quando in inſtrumento iurans, vel fundans ſe in maiori ętate etiam expreſsè dixiſſet, & iuraſſet ſe maiorem, tunc ex inſtrumento probatur eum fuiſſe maiorem.*

55 *Aetas quandoq; probatur ex confeſſione.*

1 Aetas in vniuerſum probari debet ab eo, † qui eam excipiendo, ſiue agendo allegat, ꝓ fundamẽto ſuę intentionis, vt probaẽ ex l. de ętate. ff. de mino. quod etiam placuit Anch. in c. acceſſit. in prin. de deſponſ. impu. hoc idẽ cautum eſt à Dec. cõſ. 682.

* 682.in cauſa Dom.Lucretiæ.nu.16.& eſt*communis
opinio,prout teſtatur Fel.in c.præſentia. nu.28. verſi.
* gl.in verb.ſolutio.de prob.&*communiter cōcludit,
2 †quod fundans ſe ſuper ætate maiori, vel minori illā
debeat probare,quod & tradidit Mandoſ.in cōment.
ad reg.Cancell.reg.18 q.3.nu.3.& placuit Robe.Marant.in repet.l.ſi actor.nu.60.ff. de procur. & idem is
dixit in l.is poteſt.nu.2.verſ.de quarto requiſito.ff.de
acq.hær.quo in loco admonet regulariter non præſumi neq; maiorem,neq, minorem ætatem,ſed ſemper
ab eo probari debere, qui in ea ſe fundat. Ideò qui
allegat minorem ætatem ad fundandam ſuam intētionem,debet eam probare,& eodē modo qui ſe fundat ſuper maiori ætate: vt eſt cautum in l.cum te.&
ibi Bar.& Bald.C.de prob.in l.ſi minorem.vbi pariter
Bart.Bald.& Franc.Aret C.de in integr.reſtit. atq; in
repet.d.l.de ætate.n.53.in fi.ff.de minor. docuit idem
Bart.in d.l. de ætate, vbi dicit poſſe adiri iudicem, vt
ex aſpectu iudicet,an ille,in quem iudex transfundit
onus probandi,probare debeat:idem voluit in conſi.
92.incip.in quæſtione vertēte inter Dom.Simonem.
nu.1.vol.1.vbi pro hoc dicit,ꝙ ſi quis nomine minoris ætatis peteret reſtitutionem in integrum, ipſe probare debeat,ſeu minorem fuiſſe, & hoc qa eſt cauſa,
& baſis ſuę intentionis. Et hoc procedit,ſicut ipſe ait,
ēt ſi aduerſarius diceret eum exceſſiſſe ætatē,quæ dat
3 ad petendum reſtitutionē in integrum. † Nā quilibet
tenetur probare,id quod eſt fundamentum ſuę intentionis: vt in terminis probandi ætatē dixit Fran. Viu.
in ſuis commun.opin.in verbo ętas.& gl.in c.presbit.
78.diſtin.idem voluit Abb.in d.c.in præſentia.de ꝓb.
poſt alios relatos ibi per eum,& in c.1.de religioſ. ſic
tradidit Bal.per illum text.in l.ſi minorem. vbi latius
inſiſtit Salyc.C.de in integr. reſtit. atque aſſeruit Bar.
in l.1.circa fin. ff. de exceptio. ita reſpondit Corn. in
conſ.98.vol.1.idem cautum eſt ab Alezan.conſ.147.
* nu.9.vol.6.& iſtam ſcribūt eſſe* communem opinionem Felyn.Dec.in d.c.in præſentia.nu.28.ita teſtatur
Parpal.in l.ſi quis maior.nu.1.C.de tranſact. id etiam
inſigne relatu arbitratus eſt Corſet.in ſingu. in verbo
qualitas.hoc idem voluere quamplurimi alij: vt idē
Felyn.in c.examinata.de iudic.Iaſ.& Dec.in l.qui ſe
patris.col.1.C.vnde liber. & clarius in l.ſi emancipati.col.2.C.de colla.Anch.cōſ.440.nu.2.& Bal. & Sal.
& Alex. in l. cum te minorem. C. de probat. & idem
expreſsè Alex.conſ.149.nu.16.vol.5.Petr.à Duen. in
reg.258.Cagn.in d.l.ſi emancipati.nu. 81.C.de colla.
Alciat.de præſumpt.regul.2.præſumpt.14.nu. 2. quo
4 in loco ait,† quod ideò ſi quis dicat matrē pupilli repelli à ſucceſſione,quia non petiit illi tutorem,debet
probare,quod ille filius eſſet pupillus:ſecundum Bal.
in conſ.19.factum tale,in lib.5.Quin etiam ſi qs velit
repellere procuratorem à iudicio, tāquam minorem
5 †debet probare eum eſſe minorē, & hoc tàm in actore,quàm in reo:vt ſcriptum reliquere Pet. Iac.Cyn.&
Saly.in d.l.cum te minorem.C.de prob.Præterea vbi
aliquis ſimpliciter conſequutus eſt beneficium, qui
6 vult eū dicere inhabilē p ętatē†dēt ꝓbare: vt traditū
eſt à Io.And.in reg.infamib.de reg.iur.1 6.in mercur.

Quòd poſtremum tibi eſt ampliādum, vt ēt oporteat opponētem de minori ętate computare, & dice-
7 re annos ętatis,†quia ſatis non eſſet ſimpliciter dicere
minorem, neq; eo in caſu tale obiectum admitteret:
diremere DD.de Rot.in dec.254.aliàs 2. vbi quis opponit.de excep.in antiq.ex contex.in l.cū de ętate. ff.
de prob.& c.in præſentia.eo tit. quibus cōuenit Tho.
Faſtol.cauſ.8.dub.27.tertium dubiū erat,quo in loco
aſſerit obiectum datum cōtra tertium per quartū,dicendo,ꝙ erat minoris ætatis tempore gratiæ,non eſſe
admittendum,quia debet declarare de anno,& mēſe
propter teſtes examinandos ſuper articulis.

Huius Thomę deciſioni viſus eſt alludere Bella.in
deci.80.articulus iſte,inquiens hunc admitti articulū
in materia obiecta.Iſte eſt minor, vel mater eū peperit poſt talem annum,qū exacta forma per Papā fuit
remiſſa;quaſi ſētiat, quod ubi nō eſſet remiſſa exacta
forma, quod tūc talis articulus in materia obiectiua
circa ætatē non admitteretur. Dicit tū quod vbi exacta forma eſt remiſſa, debet aliquid dici, per quod ſignificetur tempus certum,vel incertum ad effectū,
vt teſtes poſſint deponere, licet tunc nō requirat exacta ſignificatio anni, & menſis quæ dicitur remiſſa.

Illud idē uelim intelligas: ut per Bal.in d. l. cum te
minorem ideò ut clarius appareat,cui incūbat onus
eam ętatem probādi,quatuor modos gradatim, ſicut
ponit Bal.in d.l.cum te.C.de probat.hic afferam.

Aetas.n.quādoq; allegat impugnatiuè,uerbi gratia,
aliquis electus eſt ad aliq̄ dignitatem, obijcitur cōtra
8 electionē,ꝙ talis electus nō ſit legitimę ętatis.† tunc
iſte,qui opponit debet probare ętatē non legitimam,
quia ipſe impugnat perſonā,ſeu actū gratia perſonę,
ut per Bal.in d.l.cū te.allega.c. ſi forte. de elect. in 6.
& Alex.d.cōſ. 147.nu.16.uol.5. & id non ſolùm procedit,quando quis impugnat aliquem tanquā minorem,ut iam dixi, ſed ēt procedit ſi ipſe minor ſit ille,
qui impugnat,ut Contractum,Iudicium,uel pręſum-
9 ptionem rōne minoris ętatis: † quia cum allegat ętatem minorē,quę eſt impugnatiua,& obſtatiua actui,
debet illam probare:ut idem ait Bal.in d. l. cū te, ubi
col.1.in prin.inquit hāc eſſe rationem. Nam quotieſcunq; actus habet debitam formam pręſumitur habilitas in perſona,adducit ad hoc l.ab ea parte.ff.de ꝓb.
& lo.in l.3.ff.de arbitr.& idem conſuluit Paul. Caſtr.
conſ.mihi 53.incip.Viſis actis, & conſideratis.nu. 2.
uol.2.in nouis,& idem in cōſ.66.nu.1. eo. uol. in quibus locis ait, eum,qui impugnat actum tanquam in
minori ętate per ſe factum fuiſſe, pręd̄ictam minorē
ętatem probare debere.

Interdum ętas, allegatur ad iuſtificationē alicuius
actus,ueluti tutor eſt datus tanquam pupillo: uel cu-
10 rator tanquàm adulto,† & obijcitur quod eſt maior,
& ſic huiuſmodi tutoris,uel curatoris datio nō ualet:
ut lege Seia egreſſa.ff.de tut. et cur. dat. &c. hoc caſu
minor ętas pręſumitur, quę iuſtificet actum: ideſt,ipſam tutoris uel curatoris dationem, et huic pręſumptioni cooperatur decretum iudicis,qui interuenit in
huiuſmodi datione. Nā tunc dicenti eſſe maiorē in-
11 cumbit onus probandi,† quia non pręſumitur extinctum,niſi probetur extinctio:ut idem aſſeruit Bal. in
d.l.cum te minorem, quod idem probat per l. minor
25.annis.ff. de minorib. et hmōi ſecundus modus allegandi ętatem limitationis loco poteſt eſſe ad hanc
concluſ. quę infra ſimul cum alijs notabitur.

Interdum allegatur ætas ad adminiſtrationē rerū
aliquarum conſequendam,ſiue ſuarum,ſiue alterius,
12 ſicuti adminiſtrationes Eccleſiarū: † tunc ętas aliqū
ponitur in conditione,vt ſi collatū ſit clerico beneficium,ſi legitimæ ſit ętatis:uel teſtator iuſſit Titio hęreditatē reſtitui cū erit legitimę ætatis(quę ętas legitima eſt 25.annorū)vt notaui ſupra in commun. per l.
cū filio.ff.de leg.3.tunc ipſe debet certā facere, & probare ętatē ſub tali conditione poſitam. Itidem ſi ſūmus Pont.ſcribat de aliquo, quod ei velit conſultum
de beneficio,ſi legitimę ſit ętatis, Nam tunc per illū
cui prouiſum fuit de beneficio ætas probanda eſt,qui
modus allegādi ętatem eſt limitatio ad concluſ. no-
13 ſtram,& hanc notabo infrà cum alijs. Sed† quando
ętas non ponitur in conditione,ſed tantū reſpicit habilitatem perſonę ſecundum naturam actus, tūc aut
qui vult aliquid cōſequi ex ętate, quę cedit in pręiudicium alterius,hoc caſu talis ętatem probare dēt, ſi
autem velit conſequi ꝙ in nullius pręiudiciū vergit,
immò in fauorē ſaltē principalis, ſicut exhibitio alicuius officij,vt gerendi aliquē magiſtratum in Republica, tunc pręſumitur idoneus ętate ſicut moribus,
& qui aſſerit contrarium probare debet: ut auctor eſt

Bald.in ead.l.cum te, colum. 2. circa medium.

14 Aliquando† allegatur ætas ad ſimplicem declarationem ad æternam rei memoriam.nam tunc natura iſtius petitionis eſt,vt iſte qui allegat,probet.Quod ſi in huiuſmodi probatione ſemiplenè probatur, non defertur iuramentum in defectum: vt voluit Bald. in d.l.cum te,col.2.ibi quidquam allegatur.nam quádo 15 probatur aliquid ad æternam rei memoriam,†ſi ſemiplenè probatum id fuerit, non defertur iuramentum in ſupplementum, vt idem placuit eidem Bal.in rub. tit.de controuerſ.inueſt.col.10.& in c.1.§.1.titu.quid ſit inueſtitura, & c. ſi quis per triginta.tit. ſi de feud. fuer.controuerſ.& in l. 1. C. qui & aduerſus quos, & talis probatio ad æternam rei memoriam valet, & prodeſt in omnibus,quæ regulantur ab ętate.ff.de minor.ſed Bald. in d.l.cum te.col.7. ibi quem effectum, ait hoc verum eſſe quoad exceptionem,& non quoad agendum.quia tunc non prodeſt in omnibus. iux. not.per Innoc.in cap.ſignificauit.ext.de teſtib. Oldr. conſil.5.de probat.ad quod videas Bart.in d.l.de ętate.ff. de minor.

Alij præterea alia ſenſere,quoad hoc,cui iniunctũ ſit onus ætatem probandi, quorum inter ſe diſcrepantes ſententias longum eſſet referre. Cui has intelligẽdi fuerit cordi adeat Quintil.Mandoſ.in commẽt. ad reg.Cancel.18.q.3.per tot. vbi ſex ſcribentium varias inter ſe opiniones refert.

Primò amplia vſque eo concluſionem procedere, 16† vt ſcilicet ætatem allegans eam probare teneatur, etiam ſi de ea nullus opponeret,per c.cum nobis ext. de elect. vbi petens electionem confirmari, ſi non probet ſe eſſe legitimæ ætatis,non confirmatur.vt refert Fely.in c.in præſentia num.28.de probat. verſ. & pro hac.vbi ait id habere in ſe peculiarem rationem, quia in tali caſu multum operatur officium iudicis, & allegat Abb. in d.c.in præſentia.

Primo loco limita concluſ.locum ſibi non vendicare, quando iudex ex aſpectu corporis præſumptio-17 nem ſumeret maioris,ſeu minoris ætatis, † tunc licet quis allegaret ætatem, Iudex ex huiuſmodi aſpectũ poteſt transferre onus probandi in eum,contra quem eſt præſumptio.licet ipſe non allegetætatem, ſed bene aduerſarius ſuus eam allegaret, veluti de illo, qui negatur eſſe maior,ſit barbatus, grandis, durus, adeò vt veriſimile ſit,quòd ſit maior.nam hoc caſu, vt dixi, poteſt Iudex transferre onus probandi contra eũ: ſic me docuit Bart.in l.de ætate.nu.8.ff. de minoribus. ita reſpondit Ant.de But.conſ.46.col.3.quib. accedit Tho.Gram.deciſ.48.num.16.& 19.allegat.l.etiam ff. de prob.l.2.ff.de excuſ.tut.ita teſtatur Bal. in conſ.66. nu.3.vol.3.ſic ſenſit Alc.de præſ.reg.2. præſ. 14. nu.4. per l.minor annis 25.ff.de minor.vbi hanc limitationem ponit à præſcripta regula:ſic voluit Alb.de Roſ. in l.ſi minorem.C.de in integ.reſt.& latè Menoch.de arbit.caſ.116.& 117.nu.2. vbi aliquos præter ſupradictos allegat.& docuit Petr.de Vnzola,in ſua prac.art. notariatus in 1.tit. an de contract. his teneatur pubes reſpond.nu.2.verſ.accidit enim.vbi diſtinguit.

Secundò limita,& intellige procedere in allegãte, vel opponente bñficium ætatis,quia tunc bene, vt in concluſ. dixi probandi onus incũbit alleganti:ſecus 18 verò in cõtrahente. † nã in eo ſemper præſumit̃ ætas legitima, & alteri incũbit onus probandi contrariũ, ita placuit Bal.in d.c.in præſentia,nu.3.ext.de ꝓb.per l.3.ff.de arb.quẽ refert.& ſequit̃ Fel.in d.c.in ꝑſentia, nu.28.& idem voluit Bal.in conſ.66. in fi.vol.3.& clarius dixit ipſemet Bal.in l.1.C. ſi maior ſe minor. &c. & notaui ſup. in cõmunib.& ad hæc videntur facere, q̃ not.Tiraq.in trac.de retrac.lignag.ſub fi.n.44.& 45.

Tertiò limita habere locum,quando principaliter allegatur ætas, & quis in ætate pręcipuè ſe fundat: quia tunc procedit concluſio, ſcilicet ꝙ alleganti in-19 cumbat onus probandi, ſed ſecus eſt, † quãdo actus allegatur,qui ad ſui validitatem, acceſſoriè ętatẽ includit.nam tunc probato actu præſumitur ætas ad ipſum actum idonea.ita ait Abb.& Fel. vbi ſup.d.n.28. & Dec.nu.167.in d.c.in præſentia.de prob. per illum tex.quem ibid.Abb. ait eſſe ſingularem; & ſe neſcire alibi.& idẽ tenet Dec.in d.c.in pręſentia.n.50.52. atque id teſtatus eſt Sap.in repet.l.de ętate.nu. 52. ff. de minor.& reſponſum eſt à Bal.in d.conſ.66.col.fi.lib. 1.quem ad hoc allegat Viui.in ſuis cõmu.opin. verb. ętas in fi. Exẽplum huius diſpoſitionis, & limitatiõnis afferre poſſumus in actu, veluti alicuius ꝓfeſſiõnis,quę ętatem certam deſiderat,aut in matrimonio, aut in diſpenſatione per verba de præſenti, in quibus ineſt certa ętas, quę præſumitur etiam ſi negetur, & 20 hoc caſu,vt ait Fel.in d.c.in pręſentia,d.nu.28. † probata profeſſione,vel matrimonio, aut diſpenſatione, ꝓſumitur etiã ætas ad illiuſmodi actus idonea, & neceſſaria:vt tradit Fel. vbi ſup. d. nu.28. verſ.& hoc eſt verũ,ꝙ latè proſequitur Mand.in reg.18.q.3.nu.5.6.

Contra tamen hanc limitationem videtur obſtare 21 tritum illud apud nos axioma,† quod vbi requiritur actus cum aliqua qualitate,non ſufficit probare actũ niſi etiam probetur qualitas tex.eſt,vbi Bart.not.in l. Fulcinius.§.cum hoc.ff.quib.ex cau.in poſ.eat.& tex. in l.1.§.ait prætor,vbi Bart. ff. ne quid in loco public. quod & probatur ex regula illa, quod vbi ad aliquem 22 actum requiritur certum tempus,† debeat illud tempus ꝓbari:tex.eſt in l.1.§.vlt.ff.de incend.rui.& nauf. & idem not.Bar. per illum tex.in l.1.ff.de aleato.huc etiam pertinet illud vulgatum pronunciatum,quòd vbi tempus eſt fundamentum intentionis alicuius,illud ſemper debeat probari: ad hoc eſt glo.ſing.in l.cũ actum.in verb.non poteſt.ff.de neg.geſt.

Senſit hanc ſcribentium repugnantiam Abb. in c. cum nobis.in 7.notab.nu.4.& 5.de elect. Ad quã tol-23 lendam hanc diſtinctionem affert:† nam ſi in aliquo actu requiritur certa ętas,aut ille habet aduerſarium, aut nullũ habet.ſi habeat probare non tenetur: ſi verò non habeat, tunc debet probare ſe idoneum. Et ſi hãc diſtinctionem penitus labefactarit, & impugnarit Bal.in d.l.cũ te,poſt nu.1. C.de probat.inquiens ꝙ quando quis petit officia,& habeat aduerſarium, tũc probare cogatur ętatẽ, quæ ad illud officium deſideratur,ſi verò non habeat aduerſarium,tunc pręſumat̃ idoneus.vtra horũ Ab.uel Bal.diſtinctio verior,et ꝓbabilior ſit tu videris. vterq; enim pollet auctoritate.

24 Extendas hanc limitationem adeò verã eſſe,†ut illa præſumptio ætatis legitimæ non tollatur, niſi per aduerſarium concludẽter probetur, ſic aſſeruit Abb. in d.c.in præſentia.per illum tex. Viu.in ſuis commu. opin.in verb.ætas in fi.per tex.in d.c. in præſentia, & ibi Abb.ac Dec.d.num.167. quòd ſanè eſt memoriæ 25 tenendum,cum aliàs conſtet, † vt cum ſolemnitas in aliquo actu præſumatur illa præſumptio facilè tollitur per contrariam præſumptionem.arg.c. quia veriſimile.de pręſump.quod allegat ad idem Innoc.in c. innotuit.ex.de eo qui furt.ord.ſuſcep. Sed hoc eſt peculiare in caſu.d.c.in præſentia, & in exemplis ſupra annotatis. nam ibi præſumitur in actu profeſſionis illum eſſe maiorem, & in ętate idonea. Idcirco ſi quis contrarium docere velit, neceſſe eſt,vt verè,& probabiliter probet de minore ætate,tum maximè,quia haberi non poteſt pręſumptio idonea, quod is fuerit mi-26 nor tempore profeſſionis. † etenim in his, quæ curſu tpis mutantur,vt eſt ętas,non pręſumitur de pręterito in pręſenti. l. ſpadonem. §.qui abſolutus.ff.de excuſ. tut.& ibi gl.& Doct.& ideò licet probetur quod quis fuerit tunc temporis minor,non præſumitur,ꝙ etiam hodiè ſit minor:vt conſtat ex deductis à Dec. in d. c. in pręſentia.nu.50.verſ.& adeò,& ab Alc.in d. reg.2. pręſump.14.nu.1. vnde patet,quod non tollatur, niſi contrarium per aduerſarium concludenter probetur.

Reſtringe dictam limitationẽ, quando quis aſſerit

de

de tali actu, veluti deſpõſatione, vel profeſſione, prio
27 rem ſe fuiſſe † hoc nempè caſu non præſumitur illud
tempus anterius, & ideò illud probare debet, adeò vt
ſi illud ſpeciatim nõ probauerit, nõ ſit obtenturus, to
ta namq; eius intentio tẽpori innititur, ita dixit Hoſt.
in rub. 1. de ſponſ. duor. & per D. Anch. in d. c. in præ-
ſentia, in 3. oppoſitione, quem ibidem refert, & ſequi-
tur Fel. nu. 28. verſ. ſed dicas.
Quartò velim limites, quando ætas allegatur ad iu
ſtificationem, & validitatẽ alicuius actus, vt ſi datus
ſit tutor tanq̃ pupillo, vel curator tanquã adulto, &
obiiciatur quod ſit maior, & propterea huiuſmodi tu
toris, vel curatoris datio corruat: vt l. Seia egreſſa. ff. de
tutor. & curator. dat. hoc caſu minor ętas pręſumitur.
28 nec incumbit tali onus aliter probandi ętatem, † qa
pręſumitur minor ętas, quę talem probat actum, hoc
eſt, ipſum tutoris, vel curatoris dationẽ: ita prodidere
Bal. & Ang. in d. l. cũ te minorẽ. C. de prob. vbi Bald.
ait, hmõi præſumptioni patrocinari decretũ iudicis,
29 † pro quo ſemper p̃ſumitur, vt cauit Alex. conſ. 147.
num. 9. vol. 7 ꝙ interuenit in huiuſmodi datione. Cui
etiam ſuffragaẽ tritum illud effatum, ꝙ in dubio po-
tius ſemper p̃ſumptionẽ ſumere debeamus, vt actus
valeat, & ſubſiſtat, q̃ vt pereat & cõcidat. ſecus ſi age-
retẽ ad reſciſſionẽ, vel inualiditatẽ actus, ꝙ ſentit Bal.
30 in l. ſi maior. in fi. C. commu. diuid. vbi ait, † vt cũ qs
velit elidere actum pp inhabilitatem ætatis, debeat
omninò ꝓbare talem inhabilitatem. idem rñdit Bal.
in conſ. 66. nu. 5. vol. 3. vbi ait, ei, qui ex ætate petat re-
ſtitutionẽ de aliqua læſione, vel alicuius contractus
reſciſſionẽ, incumbere onus probãdi dictã minorem
ætatẽ, ex qua reſcindiẽ talis actus: hãc Baldi limitatio
nẽ ſequutus eſt Sap. in rep. l. de ætat. nu. 53. ff. de min.
Quintò limitabis, quãdo alicui datus ſit tutor, vel
31 curator tanq̃ minori. † nam p̃ſumitur minor, nec in-
cumbit ſibi onus probandi aliter ætatem iux. ſentent.
Alc. in d. tract. præſ. 2. reg. præſ. 14. nu. 8. vbi ponit etiã
ipſe hanc pro fallẽtia d. concl. ſuperioris, & licet hæc
limitatio eadem videatur cum quarta ſupra notata:
tñ operæpretium duxi eas in duas limitationes ſcin-
dere. nam quarta procedit, quando ætas allegatur ad
iuſtificationem alicuius actus, prout ibi firmat Bald.
in d. l. cũ te, ꝙ ſanè extendi poteſt ad alia, quàm ad tu
toris dationem, & licet Bal. vbi ſup. adducat exemplũ
de datione tutoris, vel curatoris; tamen ideò non vo-
32 luiſſe aſtringere ad d. exempla. † nã exempla non re-
ſtringunt, ſed declarant regulã: vulgata. l. regula, §. fi.
ff. de iur. & fact. ign. de qua vide Alc. in d. regu. 2. præſ.
14. nu. 8. cũ ſeq. aliis. Alex. in conſ. 147. per tot. & præ-
cipuè. nu. 9. lib. 7. quod eſt replicatum. conſ. 85. uol. 2.
Primò reſtringe, quando agitur in curatore, uel tu-
33 tore dando. † nam qui aſſerit ſe minorem, & ideò pe-
tit curatorem ſibi dari, probandi onus minoris ætatis
ei incumbit: teſte Bal. conſ. 2. nu. 1. & nu. 3. uol. 4.
Secundò reſtringe, & intellige, ut ſcilicet ex datio-
tione tutoris, uel curatoris præſumatur, & probeẽ mi-
34 nor ętas, † procedere quo ad eum, cum quo contraxit,
& non contra alios, ut ait Sal. in d. l. ſi minor. C. de re-
ſtit. in integ. ſub nu. 8. quem refert, & ſequitur Ale. cõ-
ſil. 21. uiſo proceſſu. nu. 1. uol. 1. per regulã. C. res inter
alios acta: & eandem opinionem amplectitur Alc. d.
præſump. 14. nu. 8. ſub fi. ubi tamen dicit hoc uerum
eſſe, ſi aliæ coniecturæ minoris ætatis non concurrãt
Contrarium, quòd imo generaliter etiam quo ad
35 alios † probetur minor ætas ex datione tutoris, uel
curatoris ſenſit ipſe Alc. ubi ſup. num. 10. uerſ. uoluit
Abb. in c. cum inter, 2. col. ult. ext. de elect. quem uide
& Alc. ubi ſup. d. nu. 10. ubi ad idem Salic. citat. Addo
ego Bald. & Ang. in l. cum te. C. de probat. Alex. con-
ſil. 147. nu. 9. et 10. uol. 7. Ioan. Mau. in tract. de reſtitu.
in integ. c. 328. Ruin. in conſ. 99. nu. 6. uol. 4. quos om-
nes de hoc latè differẽs pro hac ſententia citat, et ſe-
quitur Petr. Anch. in lib. 1. quæſt. in quæſt. 35. ex cuius
dictis colligitur hanc in practica præualere, et eſſe
communem.
36 Tertiò reſtringe procedere; † ſi tutor, vel curator ſit
datus cum cauſæ cognitione, & in contradictorio iu-
dicio: ita loquutus eſt Alc. vbi ſupra. nu. 11. & ita ait
procedere opinionẽ Bal. & Ang. in d. l. cum te mino-
rem. C. de prob. quam Alc. diſtinctionẽ arbitror ſine
dubio procedere, maximè quando agitur de pręiudi-
cio contra alios quàm contra eos, cum quibus cõtra-
cturus erat. nam ad hoc, vt acta facta inter alios præ-
37 iudicent aliis, † requiritur, vt geſta fuerint in iudicio
cõtradictorio cum legitimo contradictore: ex l. cum
non iuſto. ff. de colluſ. deteg. latè Alex. in cõſ. 21. nu.
2. lib. 1. not. Iac. Bur. Ang. Bal. in l. ingenuũ. ff. de ſtat.
hom. & Iac. de Butr. in l. Papinianus. ſi ex cauſa. ff. de
inoff. teſta. & in l. 2. C. quib. res iud. non noc. ſtip. Saly.
in l. ſi maior. C. de in integ. reſtit. idem tenet Bal. conſ.
38 2. vol. 4. vbi ait † dictam dationem tutoris non valere,
niſi cauſa diſputata ſuper ætate partibus præſentibus
ſententia eſſet lata, ad quod omnino conſulas Bar. de
hac re latè, & magiſtraliter loquentem in l. de ætate.
nu. 15. ff. de mino.
Sextò limitatur non habere locum in caſu, q allegat
pupillũ deceſſiſſe in pupillari ætate, ſi inter pupillari-
ter ſubſtitutum à patre pupilli, & inſtitutũ ab ipſo fi-
39 lio controuerſia ſit, † nam ipſe ſubſtitutus non teneẽ
hoc probare, quia habet fundatam intentionẽ, quod
pupillus ſit mortuus in pupillari ætate, & hæres inſti-
tutus ab iſto pupillo debet probare maioritatẽ ętatis:
ita ſcripſit Pau. Caſt. in l. ex facto. §. ſi quis autem. nu.
4. verſic. ſed quid in pupillari. ff. ad Senatuſc. Treb. ſic
quoq; voluit Dec. in c. in præſentia. nu. 50. & 51. extr.
de prob. ubi ait hoc procedere fauore ſubſtituti: teſta
tur ad hoc Bal. in quodã ſuo conſ. incip. ex parte cõ-
tingente. per contex. ſing. in d. l. ex facto. §. pen. ff. ad
Trebell. quem refert, & ſequitur Io. Bap. Cacialup. in
repet. l. precib. nu. 83. verſ. inſuper addo. C. de impub.
& aliis ſubſtit. atq; Dec. Sap. in repet. l. de ętate. nu. 52.
ff. de mino. & Alc. in d. ſuo trac. de præſ. d. præſum. 14.
40 nu. 7. vbi ait rationem eſſe, † quia tale teſtamentũ pu-
pilli tendit recta via in præiudicium ſubſtituti pupil-
lariter, & hinc eſt, quòd ſubſtitutus pupillariter habet
intentionem fundatam: & non præſumitur pro habi-
litate actus, ſcilicet dicti teſtamenti, & idẽ Alc. ibidẽ
ait procedere in caſu, quãdo pater grauauit filium fi-
deicommiſſo, conceſſa tñ filio libera teſtandi facul-
tate, cũ ad 20 annum perueniſſet, & ipſe filius fuit te-
41 ſtatus. † nam hoc caſu fideicõmiſſarii non grauabun-
tur onere probandi, quòd eſſet illius ætatis. Sed hære-
di inſtituto ab illo incumbit onus probandi d. ætatẽ,
cuius rei eſt ratio, vt ſupra dixi, quia iſte actus teſtãdi
recta via tendit in præiudicium fideicommiſſariorũ,
& ibidem ait ſe ita vidiſſe obſeruari, & obtineri in fa-
cto. & d. Bal. dec. ſequitur Barth. Soc. cõſ. 89. incip. In
cauſa agitata. col. 4. ibi accedat etiam poſt nu. 8. vol.
1. quem refert, & ſequitur Curt. iun. in l. precibus. nu.
9. C. de impub. & aliis ſubſtit. col. 2. & idem Alex. cõſ.
89. viſo themate. volum. 1. & Matant. in repet. in l. is
poteſt. nu. 199. ff. de acquir. hær. Viu. in commu. opin.
in verb. ætas.
42 Contrariũ verò tenuere † Bal. in conſ. 19. vol. 5. Bar.
in conſ. 59. incip. Bar. fecit teſtamentum in fi. num. 5.
lib. 1. Soc. in l. qui duos. §. cũ in bello. et in l. ex facto.
§ pen. ff. ad Trebell. & ibi Rip. prout eos refert Viui.
vbi ſupra, pro quorum ſnĩa faciunt, quæ ſcribo infra
in octaua limit. ibi. & idem dices, &c. ideo, vt has opi-
niones, quæ videntur contrariæ, concilies.
Sublimita prædictam limitationem non ꝓcedere,
43 quando ſubſtitutus in pupillari ætate allegans ætatẽ
pupillarem agit cõtra matrẽ aſſerti pupilli defuncti;
quia hoc caſu tali ſubſtituto incumbit onus ꝓbandi
ætatem pupillarẽ, filiũ ſcilicet deceſſiſſe in pupillari
ætate ita pulchrè cõſuluit Bal. in d. cõſ. 19. incip. factũ
tale eſt

Digitized by Google

tale eſt, quidã Vannus, &c. verſ. vnde qui vult exclu-
dere matrem. nu. 1. ſub fi. vol. 5. idq́; hac ratione, quia
quotieſcunq; quis vult aliquem excludere ab aliquo
44 iure † quod ei competit de iure naturali, vel ciuili, dẽt
probare illud per quod talis excluditur, alioqui in cã
ſuccumbit: vt per Bal. vbi ſupra, & l. ab ea parte. ff. de
proba. Vnde in caſu noſtro, qui vult excludere matrẽ
à ſucceſſione filij, quæ ei debetur pietate naturali, &
ratione, vt l. nam & ſi parentibus. ff. de inoffic. teſtam.
debet probare illud, per quod excluditur mater, ideſt,
probare debet ætatem pupillarem, vt teſtatur Bald.
vbi ſupra. num. 1.

45 Septimò limitabis, † qñ aliquis non admittitur niſi
in certa ætate aliqua conditione ad adminiſtrationẽ
aliquarum rerum conſequendã: Veluti ſi Pont. Max.
ſcribat, ꝙ velit cõſultum huic de tali beneficio, ſi le-
46 gitimæ ſit ætatis (ideſt canonica) † quę eſt 30. annorũ,
vt c. is qui 77. diſt. vel ſi iuſſerit teſtator vt hæreditas
Titio reſtituatur, cum erit ætatis legitimæ, quæ ætas
legitima eſt de iure ciuili 25. annorũ, vt ſupra monui
in communibus ætatis, p l. cum filio. ff. de leg. 3. Nam
tũ his caſibus ipſe debet oſtendere, & probare ætatẽ
ſub tali conditione poſitam, videlicet ſe eſſe legitimę
ætatis, non aũt eius aduerſarius contradicẽs: vt Bal. &
Sal. tradidere in d. l. cum te minorẽ. C. de proba. & te-
ſtatur Io. And. in reg. infamibus, de reg. iur. in 6. atque
aſſeruit Florian. in l. cum de ætate. col. 2. ff. de prob.

Extendas dictam limitationem procedere, etiã qñ
47 fundamentum intentionis aduerſarij eſſet ætas: † te-
nim nihilominus ille, qui ea lege, ſi legitimę ſit ętatis
ad aliquid vocatur, tenetur probare talem ætatẽ: ita
aſſeuerauit Alc. d. reg. 2. præſump. 14. nu. 5. vbi reddit
rationem hanc eſſe: nam cum tali caſu fundamentũ
vtriuſq; ſit in ætate, ſtare debemus regulæ, quæ dicit,
48 † quod probare is debeat conditionem eueniſſe, qui
eam allegat: vt l. fideicommiſſi. §. Pollidius ff. de vſur.
& l. ex his. C. quando dies leg. &c. & hoc modo intel-
ligi debet gl. in c. presbyteri. 68. diſtinct.

Octauò limitatur vbi ætas reſpicit habilitatẽ per-
49 ſonæ ſecundũ naturam, & validitatem actus. † Nam
hoc caſu ſi ille, qui ex ætate vult conſequi aliquid, ex
quo non gignit alteri præiudicium, tunc in eo præſu-
mitur ætas habilis ad id conſequendũ, & idoneus cen
ſetur ætate, ſicut moribus, vt aiunt Bal. Cyn. & Sal. in
d. l. cum te minorem. C. de prob. & idem tra[illegible]t Andr.
Barb. in c. in præſentia. col. 59. ext. de prob. & Bal. in d.
l. cũ te, & affert exemplum in eo, qui officiũ aliquod
in re publica gerit. Nam ait hũc præſumi habere æta-
50 tem, † quæ requiritur in illo magiſtratu: & cõtrarium
dicens debet hoc probare: de quo per Sap. in d. repet.
l. de ætate. nu. 53. de minor. Et idem dices, ſi quis con-
diderit teſtamentũ, nam præſumitur fuiſſe ætate ha-
51 bili, † & eodem modo, qui fecit profeſſionem, præſu-
mitur feciſſe in legitima ætate: vt d. c. in præsẽtia. quę
omnia intellige, vt dixi, quando directè non agit de
præiudicio alicuius: quoniã tunc ipſe magiſtratus, vel
teſtamentarius, aut hæres eius, vel qui profeſſionem
fecit, probare deberet, vt ait Alc in d. præſump. 14. nu.
6. & huc conferunt ſupra notata in ſexta limit.

52 Reſtringe, & intellige dictam limitationẽ, † quòd
licet de directo tenderet actus in præiudicium alicu-
ius, nõ habet locum, vt dictum eſt ſupra in limitatio-
ne, tamen ſecus eſt, quando incidenter, & acceſſoriè
tenderet, tunc nempè in eo præſumeretur ætas habi-
lis, & contrariũ dicens debet hoc probare: vt ait Alc.
in d. præſumpt. 14. d. nu. 6. verſ. & hoc procedit. d. c. in
præſentia. de prob.

53 Nonò limita † quando iudex ſuper ætate pronun-
ciauit, videlicet pronunciauit talem eſſe id ætatis, ve-
luti 25. annorum, quia tunc contrarium aſſerenti in-
cumbit onus probandi: ita reſpondit Soc. iun. conſ. 3.
nu. 14. lib. 2. ſic docuit Sal. in d. l. ſi minorem. col. 1. C.
de in inreg. reſtit.

Decimò limita, quando in inſtrumento iurans, vel
fundans ſe in maiori ætate, etiam expreſsè dixiſſet, &
54 iuraſſet ſe maiorem, † quia tunc èx inſtrumento tali
probatur eum fuiſſe maiorem, & creditur ita eſſe; nec
ipſe contrarium dicens auditur: vt ſancitum eſt in l.
pen. C. ſi minor ſe maior. circa princ. & placuit Rom.
in conſ. 112. atq; voluit Anch. conſ. 226. ſic reſponſũ
eſt à Soc. conſ. 66. col. 8. vol. 1. & meminit Cagn. in l. ſi
quis maior. nu. 42. C. de tranſact. quos omnes pro hac
limitatione adfert Frã. Viui. in ſuis commun. opin. in
verſ. ætas, in 1. limit. Vide tamen Bar. in l. de ætate. nu.
55 16. ibi. Nam † quandoq; probatur ex cõfeſſione. ff. de
minor. vbi concludit confeſſionem iuratam eius ſu-
per cuius ętate agitur nõ porrigere effectum ad alias
perſonas, vel cauſas, quàm ad eas in, & cum quibus fa-
cta eſt, ex qua Bar. doctrina reſtringi poteſt prædicta
decima limitatio. Et vide etiam infra in cõcluſione,
ætas per inſtrumenta.

CONCLVSIO DCLXVIII.

ARGVMENTVM.

Ætas an per aſpectum corporis probari
poſſit.

SVMMARIVM.

1 Aetas per aſpectum corporis probari poteſt.

2 Si opponitur contra aliquem, quòd non habeat ſufficiẽtem ætatem ad beneficium curatum, tunc auditor cauſæ dẽt illum præſentare corã dominis auditoribus, vt ipſum videant, & poſſint habere conſilia per aſpectum corporis.

3 Aliquando qs dicit ſe maiorem, quia vult ad honores admitti, ad quos minores non admittunt, vel rem ſuã alienare vult, quòd alienando facere non poſſet ſine decreto.

4 Iudex quomodo imponet onus probandi ex aſpectu corporis cui voluerit.

5 Si ex aſpectu non apparet cui poſſit imponere iudex onus probandi ætatem, tunc probabit ille, qui affirmatiuam proponet.

6 Quis præſumitur fuiſſe maior in dubio eo tẽpore quo contraxit.

7 Quando contenditur de ætate, & proponitur negatiuè ab vtraq; parte, iudex imponet onus probandi cui voluerit.

8 Probatio ætatis ex aſpectu fit à iudice, vel ab ijs, quibus iudex commiſerit.

9 Iudex poteſt onus probandi ætatem transferre in eũ, contra quem eſt præſumptio ex aſpectu.

10 Probatio ætatis ex aſpectu approbata eſt à lege, & iudex poteſt ex aſpectu pronunciare, & p tali pronũciatione præſumiũ, & transfertur onus probandi in aduerſariũ.

11 Teſtes ſi deponãt ex aſpectu talem ſibi uideri tot annorum plenè probant. Contr. nu. 15.

12 Aetas ex aſpectu probari poteſt per teſtes in cauſa ſcientiæ, dicentes quia uidimus.

13 Si quis emerit aliquid à pupillo tanquam ab adulto fides habetur aſſertioni emptoris dicentis ſe credidiſſe ex aſpectu talem fuiſſe adultum.

14 Teſtis ſuper ætate ſi interrogatus quis ſit aſpectus tãti temporis, reſpondeat, neſcio, niſi quia ex aſpectu mihi uidetur tanti temporis nihilominus plenè probat.

16 Sententia lata ex aſpectu non dicitur lata ex ueris probationibus, unde poteſt quandocunq; retractari.

17 Aſpectus in probatione ætatis ſolum inducit præſumptionem, non tamen neceſſariam probationem.

18 Qui adoleſcentes ſunt ſolent calui quandoq; apparere, ita ut aſpectu ſenes iudicentur, uide ibi exempla.

19 Pandoræ populi Indiæ, q ducẽtos uiuũt annos in iuuenta more ſenũ cãdidos habẽt capillos, & in ſenectute nigros.

20 Teſtis ſuper ætate deponens ex aſpectu, ſi etiam nõ interrogatus, reddit rationem concludentem dicti ſui probat.

21 Teſtes ſuper ætate etiam ſi reddãt ex aſpectu rationẽ illius,

ætatis

ætatis, ſi poſteà interrogati de cauſa ſcientiæ dicant ſe neſcire, tunc non probant. Contrar. nu. 24. Conciliatio num. 26.

22 *Teſtis deponens aliquid eſſe factum de die, ſi interrogatus, quid ſit nox, dicat neſcio, non probat.*

23 *Non dicitur quis habere notitiam de aliquo, niſi habeat notitiam ſubiectorum, & cuiuſcunq; effectus eius.*

25 *Aetatis aſpectus non poteſt rectè declarari per notas, vel ſigna, ex quibus ætas colligi poteſt.*

27 *Teſtis, ſi deponit aliquem ex aſpectu ſibi videri decem annorum, rectè probat.*

28 *Quando inter tpſ, quod aſpectu iudicatur, & illud de quo quæritur, eſt modicum interuallum: tunc probatio dēt per iudicem fieri, vel per illos, quibus committit iudex.*

29 *Teſtis deponere debet per aliquod ſignum, quod ſub aliquem corporis ſenſum cadat.*

30 *Ad probandum ætatem vnius anni deſcēſiuè, ſufficit quod teſtis deponat, quod ſibi ex aſpectu videtur minor ſeptē menſibus, aſcenſiuè vero, quod ſit maior uno anno, ſufficiunt ſex menſes ultra annum.*

31 *Ad probādam ætatem annorum 7. deſcenſiuè, ſufficit biennium, aſcenſiuè uerò triennium, & ad probandam ætatem annorum 12. in muliere, & 14. in uiro, deſcenſiuè triennium, aſcenſiuè uero quadriennium.*

32 *Ad probationem ætatis 25. annorum aſcenſiuè requiritur quinquennium.*

33 *Ad probationem 30. annorum deſcenſiuè, & aſcenſiuè requiruntur 10. anni.*

34 *Teſtis deponens ex aſpectu ſuper ætate, quando interrogatus de ſcientia talis ætatis ſimpliciter dicit, ſcio per aſpectum corporis, tunc non probat.*

35 *Dictum teſtis ſicuti ex ſcientia lata non probat plenè, ita nec teſtimonium ex aſpectu.*

36 *Aetas, quando ex aſpectu eſt omnibus ſatis nota, plenè probari poteſt teſtibus.*

37 *Probatio contraria probationis ætatis per aſpectum admittitur.*

38 *Sententia ex probationibus ſumptis ex aſpectu nunquā tranſit in iudicatum.*

39 *Sententia iudicis facta ſuper ætate ex aſpectu alicuius nō citatis citandis, non præiudicat eis, nec in eos transfert onus probandi contrarium.*

40 *Aſpectus in quot, & quibus ſpeciebus facti probet, & faciat fidem, uide remiſſiuè.*

1 Aetas probari poteſt † per aſpectum corporis, vt latè doctiſſimè proſequitur Meno. de arbit. caſ. 117. nu. 1. idem tradidit Io. Maurit. tract. de in integ. reſt. c. 319. per tot. vbi latiſſimè, & concluſiuè de hac materia diſſerit. Sic ēt prodidit Quintilia. Mandoſ. in reg. cancel. in 5. q. nu. 12. quo in loco duos modos probandę ętatis per aſpectū in medium affert quos infra proſequemur: ita deciſum reliquere DD. de Rot. deci. 14. alias 12. ſciendum eſt, quod ſi in aliqua cā, de excep. in antiq. vbi habetur, quòd ſi opponitur, contra aliquē quod non habeat ſufficientē ætatem ad beneficium curatū, † quòd tunc auditor cauſę dēt illum præſentare coram DD. auditorib. vt videat illum, & poſſint habere conſilia per aſpectum corporis, & dicit ſeruare Rot. per c. puberes, de deſpon. impub. Bart. in l. de ætate. nu. 8. ff. de minor. ita reſpondit Paul. in l. minor 25. annis, adito pręſide, ff. eo. tit. & ibi ſimiliter Bart. ita monuit, & Sal. in l. minor. nu. 9. C. de in integ. reſt. latè ſcripſit Pet. de Vnzol. in ſua prac. artis notar. 3. par. prin. c. An de contractib. ſuis teneat, pubes tēdere. nu. 23. & ſeq. quo in loco diſtinguendo tradit in hac materia magiſtralem doctrinā, quā non pigebit hic adducere. Nam inquit, Accidit aliquādo
2
3 † quod quidam dicit ſe maiorem, quia vult ad honores admitti, ad quos minores nō admittuntur, vt l. ad rem. ff. de muner. & hono. vel vult iudicio per ſe intereſſe, quod minor non poſſet ſine tutore, vel curatore, vt l. 1. & 2. C. qui legi. perſ. hab. Vel rem ſuā alienare vult, quod alienando facere non poſſet ſine decreto, vt l. 1. ff. de reb. cor. & in omnibus iſtis quidam aduerſarius contradicit: quæritur quis habeat probare, an ipſe, vel aduerſarius, & certè dicendum eſt, † qd
4 iudex imponit primo onus probandi ex aſpectu corporis, cui voluerit, vt ecce, ſi ille, qui dicit ſe maiorē, appareat maior ex aſpectu corporis, imponet onus probandi aduerſario contradicenti, ſi autē appareat minor ex aſpectu corporis, ille qui dicit ſe maiorem eſſe, vt quia videatur per quiddā, iudex imponet tūc ei onus probandi, & ita ex aſpectu corporis primo datur onus probandi de ætate: arg. l. minor. ff. de minor.
5 ſi aūt ex aſpectu ita non appareat, † cui poſſit imponere iudex onus probādi: quia forſan videndum iſtū quibuſdam apparet maior, & quibuſdam minor: tūc probabit ille, qui affirmatiuā proponet. Sed cum dicit ſe minorem aliquis, aduerſarius negat, probat ille, qui dicit, & ſi aduerſarius diceret eum eſſe minorem, & ipſe negaret, probaret ille aduerſarius, vt l. ei qui dicit. ff. de prob. & l. actor, C. de prob. & l. ſi minor. C. de in integ. reſtit. & l. de ætate. ff. de muneri. Sed quid ſi vterq; negatiuam proponat: dicit. n. aliquis, qui vult iudicio petere intereſſe: Ego nego me minorem; aduerſarius dicit, ego nego te eſſe maiorem, & ita vterque negatiuam proponit, quis probabit? Tunc reſpōdet gl. dom, Accurſ. poſita in l. de ætat. ff. de min. hoc caſu præſumam forſè, quod ſit minor: cùm ſemel fuerit minor. argu. l. ſiue de probat. Alibi autem videtur
6 ipſe Accur. colligere, † quod quis præſumatur fuiſſe maior in dubio eo tempore, quo cōtraxit, per l. ſi minor. C. de in integ. reſt. vel verè intelligenti, ipſe colligit vnā præſumptionem tantum. ſ. quòd qui fuit minor, probato hoc præſumatur ab homine hodie eſſe intra tempora, intra quæ reſtitutio poſtulari poteſt. Vnde aduerſarius habet probare eum illa tēpora exceſſiſſe, ſi vult eū in reſtitutione impedire, vt ibid. in ſua gl. not. ſequuntur aūt Dom. B. in caſu præmiſſo. ſ.
7 † quando contenditur de ætate, & proponitur negatiuè ab vtraq; parte, iudex imponet onus probādi, cui voluerit, & exiſtimādo cui tunc hēat onus imponere ex aſpectu illi⁹, de cuius ætate dubitatur. arg. l. mi. ff. de mi.
8 Hæc itaq; probatio † vt ad noſtra veniamus, ex aſpectu fit à iud. vel ab iis, quibus iudex commiſerit, vt aſſeruit Bart. in l. tabularū. §. ſi dubitetur. verſ. reſpondeò, probabitur per aſpectum corporis. ff. quēadmodum teſta. aper. vt teſt. Mandoſ. vbi ſup. d. nu. 2. † nam
9 iudex ex hmōi aſpectu poteſt onus ꝓbandi transferri in eum, cōtra quem eſt talis præſumptio ex aſpectu, vt ſup. in conclu. 1. in 1. limit. Bal. vero in rub. nu. 6. C. de probat. ait huiuſmodi probationem ex aſpectu ap
10 probatam à lege eſſe, † & iudicem poſſe ex aſpectu pronunciare: ita Alber. in d. l. minor 25. ann. per illum tex. quem refert, & ſequitur Gram. in deciſ. 45. & 48. nu. 18. & pro tali pronunciatione præſumitur, & trāſfertur onus probandi in aduerſarium iuxta ſententiā Maria. Soc. conſ. 3. nu. 13. & 14. vol. 2. cum ibi allegat. teſte enim Campeg. de teſt. reg. 363. quinta ætas. Et ꝙ iudex ex aſpectu poſſit ſumere præſumptionem maioris, vel minoris ætatis, faciunt etiam quæ ſcripſi ſupra in 1. limit. ad præcedentem Concluſionem.

Concluſionē amplia, vt non ſolùm per iudicē probari debeat, ſed ēt per teſtes ex aſpectu probari poſſit,
11 † vt ſi teſtes deponāt talem ex aſpectu ſibi videri ętatis, & tot annorū, plenè probant, vt reſpondit Bald. in conſ. 220. ex habitu corporis. vol. 4. ſic etiam ſcripſit Io. Mauric. d. tract. de reſtit. in integ. d. c. 319. nu. 2. latè per Madoſ. vbi ſup. d. q. 5. ſub nu. 2. per tex. in l. 2. in fi. ff. de feri. quod confirmauit Bal. in l. contra negātem. in fi. C. ad leg. Aquil. vbi poſt Azo. notat aſpectū pręferri cuicūque alij generi probationum. idem obſeruauit Bal. in l. Deo nobis. col. 3. poſt nu. 7. verſ. reſpōde aut per aſpectum corporis apparet, & c. C. de epiſc. & cler. ꝙ probauit Iaſ. in l. fi. nu. 3. verſ. in contrarium videtur

videtur facere.ff.de in lit.iuran.idē corroborauit au-
ctoritate ſua Bar.in d.l.de ætat.col.4 nu.8.& idem in
12 l.1.nu.6.C.de mendic.val.lib.10. vbi dilucidè ait † ex
aſpectu probari per teſtes in cauſa ſcientiæ dicentes,
quia vidimus,& ſequutus eſt Pet.in d.l.de ætate.ff.de
minorib. & Petr. vbi ſup. ait, quod in caſu dubio,qñ
ex aſpectu nō pōt colligi,ꝙ quis ſit maior, vel minor,
tūc oporteat teſtib.probari,vt refert, & ſequit̃ Gram.
d.dec.48.nu.17. vbi nu. 19. pro hac ampliatione alle-
gat Bart.in l.2.§.vel ſi dubitetur.ff.quemad.teſta.apé.
expreſsè dicentem ætatē probari poſſe ex aſpectu per
teſtes,ad ꝙ nonulla alia adducit Sebaſt.Sap. in rep.l.
de ætat.nu.38.& ſeq.ff.de minor.Immò idem Bart.in
l.2.§.ſi à pupillo.nu.5.ff.pro emp.ait,ꝙ ſi quis emerit
13 aliquid à pupillo, tanquā ab adulto,† fides habeatur
aſſertioni emptoris dicentis, ſe credidiſſe ex aſpectu
talē fuiſſe adultū ad hoc,vt emptor poſſit vſucapere,
tanquā iuſtum habens titulū pro emptore ꝙ tamen
intellige prout idē Bart.in d.§.ſi à pupillo, & idē de-
clarat Bart.in d.l.de ætate. à nu.11. vſq; ad 12.vbi ait,
14 † ꝙ ſi hmōi teſtis interrogatus,quis ſit aſpectus tanti
temporis,reſpondeat neſcio,niſi quia ex aſpectu mi-
hi vr̃ tanti temporis,nihilominus plenè probat,vt ibi
per eū,& nu.8.verſ.ideò dico, quæ copioſè proſequi-
tur Illuſtr.Card.Alban.in ſuis lucubrationib. ad Bar.
in d.l.de ætate.nu.5.& ſeq.ff.de minoribus.

In hac re, ꝙ huiuſmodi teſtes non plenè probant,
15 † vt contrarium ſentiamus vr̃ ſuadere cōtex. in l.mi-
nor 25.annis,addito præſide. ff.de minor.vbi pronun
ciationem præcedente aſpectu ſuper ætate nihil ob-
eſſe,ſeu nihil releuare, deciditur; quod comprobauit
Quintil.Mand.d.reg.18.q.5.nu. 3. vbi hanc ſententiā
16 ea corroborat ratione. Nam ſnīa lata ex aſpectu † nō
dicitur lata ex veris probationib. vnde poteſt quan-
docunq; retractari: ſic optimè colligitur ab Ant. de
Butr.in c.fraternitatis.de frigid.& malef. cætera teſtatū
reliquit Rom.in l.admonendi.nu.34. verſ. & primo,
ſi ſit lata ſuper ætate,& probationes per aſpectū.ff. de
iureiu.& ibi Alex.nu.17.& ibid.Iaſ.in reper. num.39.
ibi, quia non eſt lata ex veris probationib. & aſſeue-
rauit Bal.in l.ſi minor.nu.5 verſ. quæro vlterius quid
17 operatur.C.de in integ.reſtit.minor.† & aſpectum in
probatione ætatis ſolum inducere præſumptionem;
non tñ neceſſariam probationem, & à Bal. ſententia
ſtetit Rom.in d.l.admonēdi. ante nu.35. quā opinio-
nem etiam amplecti videtur Io.Maur. in tract. de re-
ſtit.in integ.d.c.319.nu. 3. qui ait omninò eſſe dubiā,
& incertam probationem ætatis minoris, quæ fit per
aſpectum, & pro hac contraria opinione docet quo-
tidiana rerum experientia; ſolent enim qui adoleſcē-
18 tes ſunt, † calui tñ quandoq; apparere, ita vt aſpectu
ſenes iudicentur, vti de Numa Pompilio teſtant̃ hi-
ſtoriæ: contra vero viſuntur maiores natu imberbes,
prorſus faciē adoleſcentis præ ſe ferentes,cum tamen
maiores ſint natu. Prout de Moſe Propheta teſtātur
veterum hiſtoriæ.qui 100.ac 20.annos vixit, cum co-
lore,& pelle admodum iuuenis conſpiceretur, vt re-
fert Fulg.lib.8.c.14. & illis Indiæ populis oſtendi po-
teſt,qui Pādore vocantur qui,vt refert,Cteſias, in cō-
19 uallibus ſiti,200.viuunt annos, † in iuuenta more ſe-
num candidos habentes capillos,in ſenectute nigros;
teſtib. Plin.lib.7.atq; Val.lib.8.c.14. atq; videre eſt in
Apollonio Tianæo Philoſopho, qui centum annos
exceſſit,aſpectu minimè ſenium fatente, idem tradi-
dit Fulg.eo.li.8.c. 14. adeò vt hęc ambiguitas reddat,
& efficiat ancipitem probationis euentū: adde Bald.
idē tenentē in l.ſolū.nu.24.C.de teſtib.& Bar. in cōſ.
92.in q.n.3.li.1.Sap.in repet.d.l.de ætat.38. ff. de min.

Quæ autem opinio ſit tenenda ex infra notandis
liquido conſtabit.

Et tenendo hanc poſteriorem partem negantem,
per teſtes, ſcilicet ex aſpectu nō poſſe regulariter pro-
bari ætatem.

Primò limita procedere niſi ipſe teſtis deponēs ex
20 aſpectu, † etiam non interrogatus reddat rationem
concludentem dicti ſui, tunc enim vtique probat, vt
reſponſum eſt ab Alex.conſ.29.Clariſſimè Doct.nu.
1.vol.7.per not.ab Innoc.in c.cum cauſam,de teſtib.
& per D.D.in l.3.C.de teſtib.& per Bart.in tract.de te-
ſtib.& Sap.vbi ſup.num.40.
21 Reſtringas hanc reſtrictionem procedere, † vt etiā
ſi reddāt ex aſpectu rationem illius ætatis, ſed poſteà
interrogati de cauſa ſcientiæ, dicant ſe neſcire: tunc
non probant.vt cauit Alex.cōſ.56.viſo proceſſu cau-
ſæ.nu.10.lib.2.vbi in terminis loquitur, quod videtur
ſenſiſſe.Bald. in l.1. in princ.ff. de his,qui ſunt ſui,vel
alie.iur.vbi vult,quod ſi teſtis depoſuerit aliquid eſſe
22 factum de die,† & interrogatus quid ſit nox,& dicat,
neſcio,non probet:idem tenent Io.de Imol. in l.ſtipu
latio iſta,§.hæc quoq;.ff.de verb. oblig. & iſta opinio
comprobatur,quia teſtis non probat, niſi appareat,ꝙ
habeat notitiam de eo,ꝙ depoſuit.l.ſolam.C.de teſt.
23 ſed quis non dicitur habere notitiam de aliquo.† niſi
habeat notitiam ſubiectorum, & cuiuſcunq; effectus
eius,tex.eſt in c.nam concupiſcentiam, iuxt.glo.1.de
conſtit.& ibi in ſpecie not.Ant.de Butr.contra teſtes
qui dicunt ſe neſcire, quid ſit fama.ad quod pertinet
contex.in l.ſi is ad quem,& in l.hæres inſtitutus.ff. de
acquir.hæred.de quo Fely.in c.cum contingat. col.4.
nu.5.verſ.tertia concluſ.de reſcrip.& per Sebaſt.Sap.
in d.repet.l.de ætate.nu.45.& 46.
24 In † contrariā deſcendit ſnīam Bart.in theorica ſua
in l.de ætate.nu.11.vbi dicit, quod ſi teſtis interroga-
tus de cauſa ſciētiæ dicat ſimpliciter neſcio, ꝙ nihil-
ominus probet,quem ſequitur Iaſ.in l.1.col.3. nu.14.
ff.ſi cert.pet.& in l.3.§.1.num.20. ff. de iureiur.in vlt.
col.& in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoq;.nu.5. ff. de ver-
25 bor.oblig. Rationē reddit dicens, † quòd ætatis aſpe-
ctus non pōt rectè declarari per notas, vel ſigna, ex
qb. ætas colligi pōt, quæ Bart.ſententia propius videt̃
ad veritatē accedere,vt ex infra dicēdis in 3.reſtric.ap
parebit quam et corroborauit Illuſt.Card. Alban. in
d.ſuis lucubr.ad Bart.in d.l.de ætate. nu. 6. & ſeq. vbi
* etiam Sap.nu.45.vbi de * communi ſententia aſſerit.
26 Hanc ſcribentium diſſenſionē videtur tollere † Ale.
in d.l.ſtipulatio iſta,§.hæc quoq;.nu.3.ff.de verb.obl.
nam ibi reſtringit hanc doctrinam Bart. vt procedat
tantummodò, quando teſtis prius aſſignauit rationē
dicti ſui,quod ante eum voluit Bart.in l. 1. nu.11.ff.ſi
cert.petat.vbi ait teſtem ſuper eo, quod ſemel decla-
rauit,non eſſe amplius interrogandum.Conſidera ta-
men, quia in terminis Bart. dum loquitur de ætate nō
apparebat, quòd teſtis haberet notitiam cognoſcēdi
per aſpectum,& propterea videtur quod non probet:
vt ait idem Sap.vbi ſup.nu.46.

Secundò limita non habere locum, qñ inter illud
tp̄s, ꝙ ex aſpectu iudicatur,& illud de quo quæritur,
tm̄ interualli interceſſerit,vt ætas per aſpectum poſſit
cognoſci ſēm communem hominum peritiam, vt tp̄s
quod ex aſpectu talis iudicatur, videatur habere 25.
27 annos,& quæratur de 40.annor.ætate, † in hoc,& ſi-
mili caſu teſtis ſi deponat hunc ex aſpectu ſibi videri
10.annor.tunc rectè probat, & reddit probabilem ra-
tionem per aſpectū ita dixit Bart.in d.l.de ætate, col.
5.ſub nu.11.verſ.nunc ad propoſitum & idē ait Bart.
in l.2.§.ſi à pupillo.ff.pro empt. in fi.ita decidit Tho
Gram.in dec.48.nu. 10.vbi teſtem laudat Bart. in d.l.
de ætat.& idē in l.minor.idē conſuluit Alex.d.conſi.
29.nu.4.& 17. idē conſultus reſpondit Calc. conſ.80.
in fi.idem ſentit Bert.cōſ.64.nu.2.vol.4.& idem Bert.
conſ.2.nu.41.in 1.vol.3.et ſenſit idem Sap. vbi ſupra
in d.rep.d.l.de ætate.nu.40.Sed ſecus quando inter il-
28 lud tempus, quod ex aſpectu iudicatur, † et illud de
quo quæritur,eſſet modicum interuallum;et ſic illud
tempus ex aſpectu non poſſit cognoſci ſecundū cō-
munem hominum peritiam, vt tp̄s, quod ex aſpectu

iudicatur eſt 14. annorum, & illud de quo quęrit̃ eſſet 15. anno. Nam hoc caſu dēt huiuſmodi probatio per iudicem fieri, vel p illos, quibus committeret iudex, vt ait Bar. in d. l. de ætate. col. 5. verſ. nunc ad propoſitum, ſub nu. 11. ſub fi. & patet ex ſupra allegatis. Vndè Bar. in eadē l. de ætate. nu. 10. ponit, quòd ſit exceſſus cōiter cognoſcibilis, vt teſtes ſuper ætate p aſpectum deponētes rectè probare poſſint: ideo ait, ꝙ ſi agatur ad probandum quē eſſe maioris ætatis ſex menſium, tunc teſtis dicens verū eſſe, ꝙ teſtis eſt ætatis ſex mēſium, & interrogatus qūo ſcit, rñdet quia mihi vr̃ maior decem menſium. Nā hoc caſu pp illum maiorem exceſſum quatuor mēſiū rectè probat. Et hoc procedit qñ agitur de ꝓbatione aſcenſiuè, ideſt ꝙ talis erat maior tanto tpe. Sed qñ agitur de probatione ætatis deſcenſiuè, videlicet ꝙ talis non erat minor ſex menſium, tunc teſtis deponēs, quòd talis ſibi vr̃ ex cōi aſpectu maior trium menſium, rectè probat; quia cum deponit ſibi videri minorem trium menſium, abſque dubio erat minor ſex menſiū. In hac re tñ Bart. malè loqui teſtat̃ Sap. in d. repe. l. de ætate. nu. 43. ff. de min.

29 †nam ſm̃ eum oportet, vt deponat teſtis per aliquod ſignum, quod ſub aliquem corporis ſenſum cadat, teſte Alex. in conſ. 147. Ponderatis his. nu. 17. vol. 2. ꝙ cōfirmat idemmet Bar. in l. ſi quis ita. in fi. ff. de teſta. tut. & corroborat id etiam Cyn. in l. teſta. vbi Saly. in primis, & alij. C. de teſt. idē docuit Bar. in l. quid tñ. §. ſi arbiter. nu. 3. ff. de recep. arbi. vt ait teſtem deponentē, ita eſſe iudicio ſuo, non probare niſi cum iudicio intelligentiæ adſit vnus ex corporis ſenſib.

Præterea ſequitur idem Bart. quod ad probandum

30 ętatē anni. †ſi quęratur de probatione vnius anni deſcenſiuè, videlicet, ꝙ talis non habeat ætatem vnius anni, ſufficiat quod deponat minus quinq; menſibus vnius anni, ſcilicet, deponat quod ſibi ex aſpectu videbatur minor ſeptem menſibus, quia tunc plenè ꝓbat, illum nō eſſe ætatis vnius anni. Si verò agitur ad probationē vnius anni aſcenſiuè, ſcilicet, quòd erat maior vno anno, ſufficiunt ſex menſes vltra annum, videlicet teſtis dicat mihi videbatur menſiū 18. quia tunc rectè probant ætatē anni vnius p aſpectū. Et ad probationem triennij ait Bar. ꝙ deſcenſiuè probetur, vt ſupra ſufficiat annus, aſcenſiuè vero 18. mēſes. Ad probandam ętatē annorū 7. deſcenſiuè ſufficiat bien-

31 niū, †aſcenſiuè verò triennium. Ad probandam ætatem annorū 12. in muliere, & 14. in viro, deſcenſiuè ſufficit triennium, aſcenſiuè verò quadriēnium, & de hac computatione conſuluit Calc. cōſ. 80. in fi. & clarius de hac computatione, & doctrina Bart. ponit, & ſequitur Bertr. in conſ. 63. nu. 2. vol. 4. vbi agebatur de probatione ætatis 12. annorum in muliere aſcenſiuè, & cum ibi teſtes aſcenſiuè non depoſuerint de quadriennio, hoc eſt, quòd teſtis non dixit ſibi videri ex aſpectu ætatis 16. annorum: qui non probat, allegat ſupra allegatam doctrinam Bar. in d. l. de ætate.

32 Ad probationē ætatis 25. annorum deſcenſiuè, † & aſcēſiuè requiritur quinquennium: quā computationem refert, & ſequitur Bertran. conſ. 2. nu. 4. vol. 3. vbi agebatur de probatione 24. annor. & cum teſtes non depoſuerunt, quòd talis ex aſpectu iudicabatur ętatis 29. annorum, & ſic quinq; plus quàm ſit illa ætas probanda, quod nō probat: & allegat Bar. in d. l. de ætate, & hanc Bar. doctrinam ſequitur Alex. d. conſ. 29. nu. 4. vol. 7. ſubdit etiā Bart. vbi ſupra, quod ad probationem ætatis 40. annorum requiritur, quod teſtis deſcēſiuè minus, & aſcenſiuè magis annorū ſeptē pluſquā ſit ætas 40. annorum deponant.

33 Et ad probationem ætatis 70. anno. deſcenſiuè, † & aſcenſiuè requiruntur 10. anni, & idem Bar. vbi ſupra ait quod ab ætate 70. ann. vſq; ad ætatem centū ann. requirunt̃ deſcenſiuè, & aſcenſiuè 15. anni. Et ex ſup. dictis aduerte, quòd teſtis ſemper in hac ꝓbatione incipere debet à computatione anni ex eo tēpore, quo certum eſt ipſum, de quo agitur, eſſe tantæ ætatis, vt ait Bar. in d. l. de ætate. d. nu. 10. vbi ēt notabiliter ait quod omnes ſupra dictæ doctrinę, & computationes annorum procedant, & quādo agitur de probatione de temporibus medijs dictarum ætatum ſup. notat. ſi probanda ſit ætas 22. aut 23. aut 24. ann. & ſimilium, &c. regulatur talis probatio ſecundum probationem ætatis 40. annorum, & ſic de ſingulis.

Tertiò limita locū ſibi non vēdicare, qñ teſtis reddit rōnem tanti exceſſus tpis ex aſpectu, quo probanda eſt ætas poſſit cognoſci, ſm̃ cōem hominum prudentiam, quia tunc bene procedunt d. ampliatio, & d. 2. reſtrictio, vt ſupra eadē reſtrictione notatum eſt.

34 Sed ſecus, †qñ teſtis deponens ex aſpectu ſuper ętate, & interrogatus de ſciētia talis ætatis ſimplicit er dicit ſcire p aſpectū corporis, quia tunc nō probat: ita ego intelligo Bar. in conſ. mihi 92. incip. in quęſtione vertente inter D. Simonē. nu. 3. Nā vt dixi ſupra in cōtraria opinione primæ ampliationis quis facilè ex aſpectu pōt decipi, quia q mihi erit, aut prouectioris ætatis, et annorū, aut iunioris alteri iudicabit̃, aut ſenior, aut iunior; ſicut ait Bert. cōſ. 12. n. 41. in 1. par. vol. 3. & ſic ſimpliciter deponendo, & rñdendo, quia per aſpectū corporis mihi vr̃ tantæ eſſe ætatis, non probat, nā ita deponendo teſtis potius eſſet iudex quam teſtis: vt ait Bart. in d. cōſ. 92. quē refert, & ſequitur Bal. in l. ſolam. C. de teſtibus num. 12. vbi eius dicti aliam reddit

35 rationem, ſcilicet †quia dictum teſtis ex ſcientia lata non probat plenè, ergo nec teſtimonium ex aſpectu, & ita arbitror forè intelligendum Bart. in d. conſ. 92. ne ſibi videatur eſſe contrarius, nam in l. 1. C. de mendican. lib. 10. ait expreſsè, quod talis teſtis in cā ſcientiæ dicens quia vidit talem, ꝙ probat. & ita intelligēdo non obſtat, ēt id quod in d. l. de ætat. refert Et defenditur dictum Alex. in conſ. 29. nu. 1. vol. 7. vbi ait, quòd etiam teſtis, non interrogatus reddere debet in huiuſmodi probatione per aſpectum rationem concludentem, de quo dictum eſt ſup. in 1. reſtrictione.

Quartò limita, qñ ętas ex aſpectu ſit oībus ſatis no-

36 ta, † q̃a hoc caſu plenè probari pōt teſtib. alioqui à iudice, vel ab iis, quibus id iudex cōmiſerit, ꝓbanda eſt, vt decidendo retulit Gram. dec. 48. n. 14. 19. teſtando Bar. in l. minor 25. annis addito ꝑſide, et in l. de ętat. ff. de min. vt ēt teſtat̃ idē Sap. in d. rep. l. de ætate. nu. 40.

Primò limitabis concluſionem ipſam non ꝓcedere, vt ſimpliciter parendū ſit iudicio, & probationi iu-

37 dicis, & teſtium, † ſed admittitur probatio in contrarium, vt ait Bart. in d. conſ. 92. incip. in quæſt. vertente inter Dom. Simonē. nu. 3. per l. minor. 25. annis. ff. de minorib. Adde Bal. in cōſ. 66. nu. 5. vol. 3. Iaſ. & alios

38 in l. admonendi. ff. de iurciur. vbi concludunt †talem ſententiam ex probationibus ſumptis ex aſpectu nūquam tranſire in iudicatum, probat & Menoc. in tracta. de arbit. caſu 117. nu. 4. vbi ad idem Alber. addit.

Secundò limita ex doctrina Bal. in conſ. 2. ſi egreſ-

39 ſe. vol. 4. nu. 1. vbi concludit † ſententiam iudicis factam ſuper ætate ex aſpectu alicuius, non citatis citādis nō præiudicare eis, nec in eos trāsferre onus probandi contrarium.

In quot verò, & quibus ſpeciebus facti aſpectus pro-

40 bet † fidemq; faciat ad eas explicatam ſupra à nobis concluſ. aſpectus, & nuncupatim Mand. ſuper 18. reg. Cancel. q. 5. nu. 4. & 5. vbi docet, & plures ſpecies adfert in quibus aſpectus operatur, & probat.

CONCLVSIO DCLXIX.

ARGVMENTVM.

Ætas, an per teſtes probetur.

SVMMARIVM.

1 *Aetas probari poteſt per teſtes.*

2 *Maiorē 25. annorum aliquem eſſe neceſſario ſequitur, ſi teſtes*

teſtes dicant ſe vidiſſe talem iuuenem iam elapſis 25.annis,& modo hunc viuere.

3 *Teſtium omnium de ætate deponentium maximè idoneæ ſunt obſtetrices.*

4 *Obſtetrices ætatem probant,licet ſint ſorores illius,de cuius ætate probanda agitur.*

5 *Teſtes,ſi deponant puerũ eſſe maiorẽ 14.annor.& in cauſa ſcientiæ dicant, ꝙ viderint eũ naſcentem,ſi interrogati quo anno natus ſit,dicant ſe neſcire, tamen probant.*

6 *Teſtis ſuper ætate deponens,ſi in cauſa ſcientiæ deponant, quia recordor,quòd tali die natus eſt,bene dicit.*

7 *Pater,& mater poteſt eſſe teſtis in probanda ętate filij ſui.*

8 *Teſtimonium matris,& patris ſufficit ad ſemiplenam probationem in ætate filij.*

9 *Partus pueri niſi per domeſticos probari poteſt.*

10 *Mater admittitur in probatione ætatis filij, eo quòd melius ætatem ſciat, quam alius.*

11 *Aetas melius probatur per domeſticos,tanquam de illa veriſimilius certos.*

12 *Probatio matris de ætate filij,quando ſit ad commodum ipſius filij,tunc non probat.*

13 *Teſtimonium matris in probatione ætatis filij tm̃ facit ad inducendã quandam præſumptionem,& leue indiciũ.*

14 *Mater in probatione ætatis filij admittitur magis ad indicium, quàm ad probationem efficacem.*

15 *Depoſitio patris, & matris circa ętatem filij non inducit plenam fidem,quando alia adminicula non concurrunt cum aſſertione eorum.*

16 *Teſtimonium patris, & matris non admittitur contra filium, quando ipſi parentes eſſent aduerſarij filij.*

17 *Conſanguineus,vel vicinus, & proximi parentes poſſunt deponere de ætate eius, de quo quæritur.*

18 *Conſanguinei,vel vicini præſumuntur melius ſcire veritatem de ætate eius,de quo agitur.*

19 *Aetas commodiſſimè probatur potius per domeſticos, quã per extraneos.*

20 *Teſtimonium conſanguineorum non admittitur in probanda ætate, quando minor conſanguineus deponit de ætate maiori, vel pari.*

21 *Aetas probatur etiam per teſtes ſingulares.*

22 *Conſanguinei,vel vicini,& proximi parentes poſſunt deponere de ætate eius,de quo quæritur, dummodo tale teſtimonium parentum, vel vicinorum ſit validum, & dummodo ijs adminiculis, quæ pro confirmanda teſtis depoſitione requirit, ſit fultum.*

23 *In probanda ætate admittuntur teſtes minus idonei.*

24 *In probanda minori ætate valet teſtimoniũ de credulitate.*

1 Aetas etiam † probari poteſt per teſtes:ita ſanxit Imp.Conſtãt.in l.omnes. C.de his qui ven.ætat.&c.& ibi Caſtr.& cõiter DD.hoc idem aſſeuerauit Accurſ.in l.2.in verb.legitimis, de excuſ. tuto.& in l.2.ff.de fer.in verb. ætat. cui accedit Ioan. Maur.in d.ſuo tract.de in integ.reſt.c.316. per tot. ꝙ & probauit Mandoſ.in 25.reg.Cancel.q.4.per tot.ita docuit Bar.in l.de ætat.nu.7.ff. de minorib. ſic cõſuluit Soc.conſ.3.num.12.vol.2. & hoc modo per teſtes
2 ꝓbari poterit,† ꝙ dicant ſe vidiſſe talẽ iuuenẽ,iã elapſis 25.annis,& modo hunc viuere,nam tũc neceſſario ſequiť ipſum eſſe maiorẽ 25.annis, vt ait Bart. vbi ſup.& idẽ dixit Petr.in d.l.de ætate,quẽ refert, & ſequitur Gram.dec.48.nu.17.hoc ẽt confirmauit Bal.in l.ſi alterius.nu.2,& 3.C.ſi minor ſe maior.dixe. Aliũ modum ætatẽ probandi per teſtes affert Bal.in conſ.219. teſtes,& atteſtationes.nu.3.verſ.præterea, quia d. domina, vol.4.ſ.vt teſtis dicat, ſe vidiſſe talẽ lactari,& nutriri per nutricem, & nũc nõ ſunt niſi 10.& 8.anni, cui ſñiæ accedit Sebaſ.Sap.in rep l.de ætat.n.30.ff. de minor.vbi & illud addit,quòd ad hoc.vt probatio minoris ætatis ſit indubitata, neceſſe ſit, ꝙ teſtes deponant de primo actu diei natalis. Omnium tñ teſtium
3 de ætate deponentium,† maximè idoneæ ſunt obſtetrices,quæ principio,& partui interfuerunt,& viderũt puerum, de cuius ætate quæritur exeuntem è ventre, & probatio huiuſmodi per ea facta dicitur indubitata probatio.vt videre eſt ex Vlpian.in l.3.§.duæ.ff.de Carb.edic.ita teſtatur Io.de Maur.vbi ſup.d.c.316.nu. 3.& 4.ſic monuit Bart.in d.l.de ętate, idem de obſtetricibus conſuluit Hier.Gig.in conſ.37.nu. 24. & ſeq. atq; Paul.Caſtr.conſ.124.incip.in cauſa,quæ vertitur coram Dom. poteſtate. nu. 1. vol.1.quod ibi ampliat
4 † etiam ſi obſtetrices ſint ſorores illius, de cuius ętate probanda agitur, nam non per hoc redditur eorum teſtificatio nulla,licet minor fides illis adhibeatur:vt ibid.nu.20.et Bald.conſ.213.vol.2.& conſ.19.lib.5.& conſ.495.lib.4.atq; Alex.conſ.85.vol.2.col.3. & 4.
Et ſi deponãt teſtes puerũ eſſe maiorem veluti 14.
5 annor. †.& de ſciẽtiæ cauſa interrogati dixerint,quòd viderint eum naſcentem, & ab eo tpe, quo natus eſt interceſſiſſe 14.annos, & interrogati quo anno natus ſit,licet dicãt ſe neſcire,tñ probant: vt auctor eſt Bar. in d.l.de ætate.nu.7.per rationem per eum ibi allegatam,quam refert idem Sap.in d.repet.l.de ętat.nu.35. verſ.vlt.quæro,vbi ad id nonnullas ponit quæſtiones.
6 Et teſtis ſuper ætate deponens,† ſi in cã ſcientię deponat,quia recordor,ꝙ tali die natus eſt, bene dicit,teſte Bal.in l.2.n.2.C.de temp.appel.quem refert, & ſequitur idem Sap.vbi ſup.nu.37.in fi.ſed Alex.in conſ.71. nu.5. vol.1. ait teſtes debere reddere aliquam rationẽ dicti ſui,et idem ſenſiſſe vr̃ Bal.in conſ.19. nu. 3. vol. 5. Et de teſtibus deponentibus ſuper ætate conſulendus erit Fran. Arety. in l. qui duos impuberes.§.item quæro,col.1.de vulg.et pupil.et Bal.in d.conſ.19. nu. 3.vol.5. ait teſtem in hmõi probatione deponentem per verbum credit,nihil probare. Vnde etiam inquit ad probandam ætatem requiri, vt probetur principium, et finis temporis, vt ſupra in communibus ætatis retulimus.
7 Primò ampliat † vt pater,et mater poſſit eſſe teſtis in probanda ætate filij ſui: ſic apertè reſpondit Terent. Clemens in l.etiam.ff.de prob.etiam inquit I. C. matris profeſſio de ætate filiorũ requiritur, vt et latè tradit Io.Maur.in d.ſuo tract.de in integ. reſt.c. 317. ad minoris ætatis probationem,et per totum; nec id latuit Bart.in d.l.ætate,vt etiam aſſeuerauit Accurſ.in d.l.2.in verſ.legitimis.ff.de excuſ. tut. ſic quoq; teſtatus eſt Alber.de Roſ.in d.l.etiam.nu.1,et Gram.deci. 48.nu.13.idem conſuluit Bart. in conſ.92. incip. in q. vertente.nu.4.et 5.et ibid.nu.6.etiam ait,ꝙ idem procedit de ſantolo,ideſt,patre ſpirituali. Et quod mater probet etiam ætatem filij ſequitur Aym.Crau. in ſuo tract.de antiq.temp.in 1.par. in verſ.vidimus abundè nu.34.vbi ad idem allegat conſ.Bar.92.et idem refert Sap.in d.rep.l.de ætate.nu.33.ff.de minor. et Spec. in tit.de teſte. §. 1. vol. 2. et Veronenſ.conſ.vlt. col.3.et Aufrer.in deciſ.Capel.Tholoſ.q.3.ſub nu. 12. verſic. mater non poteſt, quod et placuit Paul. Caſtr. in ſuo conſ.124.col.1.et 2.vol. 1. vbi voluit teſtimoniũ ma-
8 tris, † et patris ſufficere ad ſemiplenam probationem in ætate filij:de quo eſt glo.in l.etiam, ff.de prob. quã ſequitur Bart.in l.2.in prin.ff.de excuſ.tutor.licet vnà cum alijs faceret plenam probationem:vt ibidem inquit Caſt.nu.2.et allegat.d.l. etiam tradit etiam Hippol.de Marſ.ſuper rubr.de fideiuſſor.nu. 340. verſ. et facit, quod voluit,citans Iac.Butr.in d.l. etiã, de probat.Et ratio huius rei eſt,quia huiuſmodi actus domi
9 fit,et ſecreto,† vnde hic actus,qualis eſt partus pueri, ortus niſi per domeſticos probari poteſt vt idem aſſeruit Gig.in d.cõſ.27.nu.26, hinc euenit, vt in his actib. etiam admittantur inhabiles, qui aliàs non admitterentur,vt per Caſtr.loco citato ex contex.in l.conſenſu.§.ſuper plagis.C.de diuort.et habetur in c. 3.loco, ext.de prob.et in huiuſmodi ſupra dictis ſufficiunt leuiores probationes:vt ibi per eum, et per Bart. in d.l. de ætate,per l.non omnes.§.à Barbaris. ff. de re milit. et in c.præterea, de teſtibus.

10 Et quòd† mater admittatur in probatione ętatis fi-
lij: voluit Cur.iun.conſ.118.n.8.verſ.cum igit. motus
* auctoritate I.C.in d.l.etiam,cũ gl.q̃ dicit eſſe* cõmu-
niter approbatã,& meminit Caſtr. d. conſ.129. nu.2.
lib.1.& idẽ Bal.conſ.19.nu.4.vol.5.atq; Ruin.conſil.
194.nu.8.vol.1. ait expreſsè hanc eſſe indubitatã præ-
ſumptionem, quòd mater melius ſciat ætatem filij,
quam alius, per d.l.etiam: & ibi d.conſ.194.nu. 3. in-
11 quit ætatẽ melius probari per domeſticos,† tanquam
de illa veriſimilius certi ſint, ꝙ & nuncupatim tradi-
dit Hipp.de Marſ.in l.1.§.ad quæſtio.nu.5. verſ. nam
ſtatur, vbi penè infinitos auctores adducit, & habeť à
Bart.& DD.in l.1.ff.ſi cer.pet.& in l.de tutel.C.de in
integ.reſt.& voluit apertiſſimè.Bal.in c.1.pen.col. in
fi.vt lite pendente,& Barb.in cõſ.ſuo incip. Clemen-
tiſsimi Dei Patris.col.2.per Old.cõſ.332.incip.ad idẽ.
Quòd primò reſtringas, vt locũ non habeat, quan-
12 do huiuſmodi probatio matris de ętate filij fit ad cõ-
modum ipſius filij: tunc enim non probat, vt tenent
DD.in c.cũ dilectus,ext.de acc.& idẽ ſentit gl. in d.l.
ẽt.ff.de prob. ſi rectè conſideretur, & ita expreſsè ait
Bern.Landr.in addit.ad Bart.in d.conſ.92. in qua ad-
ditione etiã ait, quòd ſi mater (in caſu d.conſ.92.) in
probanda ętate filij idonea fuit, euenit quia producta
fuit ab aduerſario filij ſui. vt ibi inquit Bart. quia tunc
aduerſarius dictam matrem producẽdo approbauit,
non põt de ea tanquã non idonea opponere, ex l.ſi qs
teſtib.C.de teſt. ſed tenetur parere d. ipſius matris.
Secundò reſtringas, & intelligas matrẽ in hac pro-
batione ætatis filij non produci, vt teſtem ad iudicã-
13 dam efficacem probationem ætatis,† ſed tantum eius
teſtimonium facit ad inducendam quandam p̄ſum-
ptionem, & leue indicium: ita ait gl.in d.l.etiam, ff.de
prob.& Inno.in d.c.cũ dilectus. ext. de accuſ. quẽ re-
fert, & ſequitur Bal.in l.ſi minorẽ.C.de in integ. reſti.
14 & inquit † matrẽ in huiuſmodi probatione ætatis fi-
lij admitti magis ad indicium, quàm ad probationem
efficacem. vnde Alexã. conſ.29.nu.10.vol.7.dicebat
dictũ matris in probanda ętate filij, ẽt ſi cum iurõ te-
ſtificata fuiſſet, non ſufficere pro plena ꝓbatione ęta
tis filij, licet p̄ſumptionem, & indicium faceret, & idẽ
de teſtimonio patris in ætate filij ſui: voluit Pau. Caſ.
conſ.124.nu.2.col.1.& 2.lib.1.vbi ait, teſtimoniũ pa-
tris, vel matris ſatis eſſe ad ſemiplenam probationẽ,
ꝙ dictum refert, & ſequitur Crau.in ſuo tract. de an-
tiq.temp.par.1.§.vidimus abundè.nu.34.Et licet in d.
l.etiã, ff.de prob. videatur apertè fuiſſe conſtitutũ ma-
trem probare ætatem filij ſui, dum ibi inquit I.C. etiã
matris profeſſio de ætate filiorum recipitur, &c. & ad
hoc DD.d l.allegant, tamen nihil ad hoc facit, quia
ſecũdum intellectum d.l. etiam traditum per Alc. in
tract.de præſump.2.reg.præſump.14.nu.10.illud ver-
bum profeſſio, non innuit atteſtationem, ſeu teſtimo
nium, ſed denũciationẽ, quæ fit publicè in actis apud
prætorẽ, vt l.iudicem.l.2.ff.de cenſ.l.interdũ.ff.de pu-
bl.l.1.C.ſi minor ſe maior.dix.& l.fi.ff.de prob. Nam
tenebatur pater proferre nomina filiorum, quãdo na-
ſcebanť, vt ibi ſup. per Alc. de quo allegat Iuuẽ.Sat.9.
Tollis enim, & libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta viri.
Bald.tamen in d.conſ.19.nu.4.vol.5.ſcribit multũ
valere maternum teſtimonium ad probandam æta-
tem filij, propter tex. in d.l. matris.
Intellige hanc prædictam reſtrictionem procede-
15 re, † quando alia adminicula non concurrunt cum
aſſertione patris, vel matris: eo enim caſu ex eorũ de-
poſitione non induceretur plena fides: vt dictum eſt,
vt aliorum teſtium depoſitiones, vel liber patris, quia
tunc mater probat, vt teſtis: ita cautum eſt à Soc.conſ.
3.nu.10.vol.2.Immò ex mente Caſtr.in d. conſ. 124.
nu.2.ſub fi.1.col.faceret hoc caſu plenam ꝓbationẽ.
16 Sublimita omnia ſupradicta † de teſtimonio patris,
vel matris non procedere, qñ ipſi parentes eſſent ad-
uerſarij filij, eo nempè caſu non admitterentur cõtra
filium: ẽt ſi pater ſe fundaret in libro natalitĩ filij, ita
voluit Bal.in cõſ.19.nu.4.lib.5.per l.vlt. C.de fideiuſ.
Secũdo loco ampliabis, vt conſanguineus, vel vi-
17 cinus, † & deniq; proximi parentes poſſint deponere
de ætate eius, de quo quęritur: teſte Io.Mauric.vbi ſu-
pra d.c.317.in prin.& latè de hoc Bart.in d.l. de æta-
te, quibus accedit idem Gigas in d.conſ.37.nu.26.per
Bart.quem ibi refert.Et rectè probant. etiamſi in cau
ſa ſcientię dicãt, ſcio, quia ſum parens, cõſanguineus:
vel quia ſum vicinus, vel ſcio, quia talis tali tempore
natus fuit, vel ſcio, quia ante illum diẽ quo natus eſt,
oĩbus erat inter vicinos, & cõſanguineos apertũ hũc
nõ habere talem filium, vel tali tẽpore incepit clarè
apparere tali natum fuiſſe filium, & hoc modo depo
nentes probant, auctore Io.Maur.vbi ſup.d.tit. c.318.
& iuxta ſententiam Bart.d.l.de ętat.nu.7.ff.de mino-
rib.& idem reſpondit Bart.in conſ.92.& in l.de tutel.
ff.de reſti. in integ.vbi tamen in hoc perſtare non vi-
detur: ſed in l.2.ff. ſi cer. pet. hoc idem Rom.latè, &
* Purp.ibid.nu.98.& Alex.ibid.proſequuntur, & de* cõ
muni ſententia teſtatur Sap.in repet.d.l.de ætate.nu.
28.ff.de minorib.Bal.quoq; in d.l.de tutela.vbi hanc
18 eſſe rationem aſſerit,† quòd.ſ.huiuſmodi conſangui-
nei, vel vicini pręſumantur hoc meliùs ſcire veritatẽ,
per l.filium.ff.de his, qui ſunt ſui, vel alien.iur. & d.l.
de tutela.& conſuluit Caſt.conſ.124.nu.2. col. 1. lib.
1.vbi in caſu ætatis probandæ fratris fuerunt admiſsę
ſorores, ſed ibi ſentit ſemiplenam tantum facere pro
bationem, niſi alia adminicula concurrant Ruin. ẽt
19 in cõſ.194.nu.3.vol.1.ait† ætatem cõmodiſſimè pro-
bari potius per domeſticos, quam per extraneos, vt di
ctum eſt ſup.& comprobauit Dec.in l.1.ff. ſi cer. pet.
Hanc tamen ampliationem, quando dicebamus in
probanda ætate admitti teſtimonium cõſanguineo-
20 rum, limitabis, vt non procedat, † quando minor cõ-
ſanguineus deponeret de ætate maiori, vel pari, tunc
enim illorum teſtimonium non admitteretur: ita de-
clarant Bal.& Paul.Caſt.in l.de tutela.ille poſt num.
2.verſ.prima facie.hic in fi.C.de in integ.reſti. vt idẽ
refert Sap.in d.rep.l.de ætate.nu.29.in fin.
21 Tertiò velim amplies, † vt probeť huiuſmodi ætas
etiam per teſtes ſingulares, ſi credimus ita atteſtanti
Fel.in c.licet ex quadam ſub nu.3.col.5.de teſt.quem
refert Iac.Por.concl.34.verſ.15.lib.1.nũc vero Gabr.
commu.concl.lib.1.tit.de teſt.concl 2.nu.19.verſ.15.
Limita prædictam ampliationem ſecundã, ita de-
22 mum veram eſſe,† dummodo tale teſtimoniũ paren-
tum vel vicinorum ſit validum dũmodo iis admini-
culis, quæ pro confirmanda teſtis depoſitione lex re-
quirit ſit fultum, ſicuti ſi adijceret cum eo: quod con-
ſanguineum dixit ſe minori, de cuius ætate quæritur,
ætatẽ, & natalem diem annotaſſe, aut vero rationes
adferat aliàs ſuum teſtimonium corroborantes, ita
egregiè prodidit Io Maur.in tract.de in integr. reſt.d.
c.318.num.2.& 3. vt ſi teſtis de ætate deponens dicat
ſcio, quia ſum patruus, &c.
23 Hæc tamen intelligas,† vt in probãda ætate admit-
tantur teſtes minus idonei, quia aliàs nõ probaretur,
ſecus in maiori ætate: ita colligitur ex contex. in cap.
vlt.cũ ibi no.de teſt.cog.quod ẽt obſeruauit Bar. in l.
admonẽdi in vlt.q.prin.col.8.ff.de iureiu. vt refert, &
ſequiť Sebaſt.Sap.in rep.d.l.de ætate.nu.26.ff.de min.
24 Quarto loco tibi concl. amplianda eſt,† vt & in ꝓ-
bãda minori ætate valeat teſtimoniũ de credulitate:
ſecus eſt in probanda maiori iuxta tradita ꝑ Bar.in l.
in ſumma.§.item Labeo.ff.de aq.plu.arc. & cõproba
uit Iaſ.in Rub.ff.de iureiur.nu.4.verſ.1.quando teſtes
per gl.in l.2.in verb.vel duæ, & ibi Bar. ff.de vẽt. inſp.
Limita, & reſtringe prædictam concl. prout dictũ
eſt ſup.in concl. Coniunctus conſanguineus, & infra
in concl. vicinus vbi ſatis de hoc, ad quas te reijcio.

CON-

CONCLVSIO DCLXX.

ARGVMENTVM.

Aetas an probetur, ex ſcriptis, & libro parentum.

SVMMARIVM.

1 *Aetas probatur ex ſcriptis, & libro parentum, in quo ſolent illi, & diem, & horam diei natalis filiorum ſuorum deſcribere.*

2 *Pater, & etiam alius ratione ſanguinis coniunctionis, prę ſumitur habere veram notitiam ætatis ſibi coniuncti.*

3 *Parentes præſumendum eſt certos eſſe de tpe ortus filij, & de ea re tanquam mobili veram annotationem facere.*

4 *Cuicunque libro priuato accedente probabilitate fides adhibetur.*

5 *Aetas ex regiſtratione particulæ libri ſatis probatur, etiã ſi liber non reperiatur.*

6 *Literæ, vel epiſtola Patris, quibus narratur aliquẽ eſſe ſuũ filium, & illum eſſe id ætatis, probant ſaltem ſemiplenè.*

7 *Literæ patris probant ætatem filij.*

8 *Probatio ætatis fit, etiamſi pater non ſcripſerit in libro diei natalis filij, ſed penès ſe haberet figuram Aſtronomicã ortus illius ab ipſo, vel ab aliquo aſtronomico confectã.*

9 *Libro patris circa ætatem filij magis credendum eſt, quã ſi viua voce ipſe pater viuens teſtificaretur.*

10 *Probationis ætatis filij peculiaris prærogatiua eſt, vt magis credatur voci mortuæ, quam viuæ.*

11 *Ex libro patris oritur probatio de ætate filij, ſiue agatur de eorum promotione, ſiue in honoribus aſſequendis, vel in beneficijs habendis.*

12 *Liber patris probat ætatem filij, dummodo aliàs non ſit talis liber ſuſpectus.*

13 *Probatio libri patris de ætate filij per comparationem literarum facit plenam probationem, & fidem.*

14 *Liber, & ſcriptura patris de ætate filij facit tantum ſemiplenam probationem, ſi ipſe pater vitam degat.*

15 *Liber patris plenè probat ætatem filij, ſi pater qui ſcripſit mortuus ſit.*

16 *Teſtimoniũ patris, & matris, qui ſcripſerint ætatẽ filij in libro non admittitur ſuper ætate contra filium, ſi ſint aduerſarij filij.*

17 *Scriptura patris ſuper ætate filij non probat ætatem plenè, niſi ſit preconizata.*

18 *Scripturam producens non cogitur probare quiſnam ſit ille, de quo fit mentio in ſcriptura.*

19 *Perſonarum pluralitas non præſumitur.*

20 *Modico tempore non præſumitur mutata indoles.*

21 *Filius, ſi factus maior probet filiationem modis, de quibus remiſſiuè, rectè probabit identitatem.*

22 *Singularitas nominis tollit dubium æquiuocationis.*

Efficaciſſimum prętereà teſtimonium probandæ
1 ætatis filiorum, conuincitur ex ſcriptis, † & libro parentũ, in quo ſolent illi, & diem, & horam diei natalis filiorum ſuorũ deſcribere: cũ nõ præſumant tales contra veritatẽ id ſcribere, & quos ad id alia non trahit affectio, niſi vt quandoq; poſſit eis eſſe ſolatio, vt in memoriam filiorũ ætatẽ dirigant: ita loquutus eſt Io. Maur. in d. ſuo tract. de reſti. in integ. c. 320. Vtrum ętas literis, per tot. ex l. 2. C. ſi minor ſe maior. dix. ſic ſcriptũ reliquere Bar. & Bal. in l. 2. per illum tex. ff. de excuſ. tut. quod probauit, & Quintilia. Mãdoſ. in 18. reg. Cancel. ver. 8. quæro per totum, idem teſtatus eſt Sal. in l. cum te. C. de prob. col. 1. n. 4. ſicq; cenſuit Iac. de S. Georg. in l. cum de ætate. nu. 5. ff. eo. tit. & nominatim id tradidit idẽ Sal. in l. ſi minorẽ. col. 4. nu. 10. verſ. nunc quæro, quomodo literis probetur. C. de in integ. reſt. minor. & de hoc dicit eſſe caſũ in l. ẽt. ff. de ꝓb. & in l. excuſant poſt prin. ff. de ęxcu. tut. Sal. ſniam
pluribus argumẽtis comprobat Cur. iun. in conſ. 118.
nu. 8. verſ. maior igitur. Ruin. conſ. 31. nu. 7. vol. 4. cui
ſententiæ fauent tradita ab Aym. Crau. in trac. de an-
tiq. temp. par. 1. §. vidimus, & abundè. verſ. quid in li-
bro patris. nu. 34. idẽ voluit clariſſimus Iac. Menoch.
de arbitr. iud. conſ. 116. & 117. per totum, hoc ẽt con-
ſulendo ſenſit Soc. iun. conſ. 3. lib. 2. nu. 2. cum ſeq.
2 Confirmantur ſuperiora. nam † cũ pater immò etiã
alius ratione ſanguinis coniunctionis præſumatur ha
bere verã notitiam ætatis ſibi coniuncti, vt ſupra di-
ctũ eſt in ſuperiori concl. de ætate, & ibi gl. in l. 1. verſ.
ignarũ. C. de in integ. reſt. minor & Pariſ. cõſ. 25. vidi
teſtamentũ. nu. 8. vol. 3. & p l. octaui, in fi. ff. vnde co-
3 gnat. † eo igitur magis præſumendũ erit parentes cer-
tos eſſe de tempore ortus filij, de eaq; tanquam de re
mobili veram annotationẽ facere, vt dictũ eſt ſupra.
Primò amplia Concluſionẽ eo magis procedere,
4 cũ certiſſimi iuris ſit † cuicunq; libro priuato acceden-
te probabilitate fides adhibeatr, vt placuit Bal. in rub.
C. de fid. inſtr. & aſſeruit de iure reſpondendo Corn.
conſ. 319. circ. prin. nu. 14. ibi, ſi id, quod in libris cõti-
netur eſſet veriſimile, &c. vol. 3. vt & voluit Feli. in c.
ſcripta. nu. 23. in 2. fallen. de fid. inſtr. & cautum fuit à
Decio. conſ. 510. in caſu, col. 2. ſub nu. 2. quibus ſe ſub-
ſcripſit Aym. cõſ. 158. viſis actis. nu. 9. verſ. ex qua ve-
riſimilitude, vbi Iaſ. & Caſt. ad idẽ citat, latè p Gabr.
* in libr. commu. concl. tit. de prob. concl. 5. vbi * com-
munem eſſe teſtatur, & ampliat eam.
5 Secundò amplia, † ẽt ſi talis liber non reperiatur, eo
ꝙ amiſſus ſit, dummodo conſtet de eius productione
in actis, & in publicas tabulas fuiſſe relatam illã par-
ticulam libri, quæ ad probandam ętatem pertinet, nã
tunc ſatis ex ea (vt ita loquar) regiſtratione probatur
ætas, præſertim ſi parte præſente, ita teſt. Ruin. cõſ 31.
n. 7. vbi loquitr in hac re noſtra. li. 4. idẽ voluit Maria.
Socy. conſ. 13. num. 3. vol. 2. vbi latè, & dicetur infra.
6 Tertiò poteris ampliare concl. † vt ẽt vera ſit, vt li-
teræ, vel epiſtola patris, quibus narratur aliquem eſſe
ſuum filium, & illũ eſſe id ætatis, probẽt ſaltem ſemi-
plenè, p l. fi. in prin. & ibi gl. 1. & Sal. in prin. ff. de ꝓb.
& aſſeuerauit gl. fi. in l. non epiſtolis, & ibi Bald. & ibi
Sal. C. eo. tit. quos ſequutus eſt Pariſ. cõſ. 10. n. 56. vol.
7 2. quod cũ ita ſit † multò magis dẽnt probare tales lite
ræ ętatem, quę eſt minoris conſiderationis. minoriſq;
prȩiudicij: vt ait Mandoſ. vbi ſupr. d. 18. reg. q. 8. nu. 4.
Immò quod hmõi literę plenè probent voluit Ioan.
Maur. in d. ſuo tract. de in integ. reſt. c. 320. per totum.
Quartò tibi amplianda eſt eadem cõcluſio, vt ſci-
8 licet probatio ætatis fiat † ẽt ſi pater non ſcripſiſſet, ſeu
annotaſſet in libro diei natalis illius filij, ſed penes ſe
haberet figuram Aſtronomicam ortus illius ab ipſo
patre, vel ab aliquo Aſtronomico patre id procurãte
confectam, cum annotatione anni, & diei, ita tenet
Mandoſ. in d. reg. 18. q. 8. nu. 4. ſub fi.
9 Quintò amplia, videlicet, † quod magis credẽdum
ſit tali libro patris, quam ſi viua voce ipſe pater viuẽs
teſtificaretur: ſm Ant. de But. & And. Barb. in c. ex li-
teris. de tranſact. & Hipp. Marſ. in l. de minore. §. pluri
10 mum. col. 2. nu. 9. ff. de q. vbi ait † eſſe hanc præcipuã,
& peculiarem prærogatiuam probationis ętatis filij:
vt ſcilicet magis credatur voci mortuæ, quàm viuæ, ꝙ
etiam probauit Marian. Soc. in conſ. 3. nu. 7. vol. 2.
Sextò velim amplies concl. eo vſq; ꝓcedere, vt ſci-
11 licet † ex hmõi libro patris de ętate filij probatio oria
tur, ſiue agatur de eorũ promotione, ſiue in honori-
bus aſſequẽdis, ſiue in beneficijs habẽdis poſteà age-
retr, nam certò de eorũ conſtaret ætate, quæ in talibus
actib. requiritr, auctore Io. Maur. vbi ſup. d. c. 320. in fi.
12 Primò limitãda concl. eſt, vt procedat † dummodo
aliàs non ſit talis liber ſuſpectus: ita ſpeciatim rñdit
Curt. iun. cõſ. 118. nu. 8. ſub fi. & ait ibidem id poſſe ꝓ-
13 bari, & certum fieri p comparationẽ literarum: † quæ
probatio tunc faciet plenam probationem, & fidem

per l.comparationes. C. de fide inſtrum. quod etiam ſupra à nobis declaratum eſt in Concluſio.comparatio literarum.

Secundo loco limitabis non habere locum quoad
14 plenam probationē, † ſed tātùm talis liber,& ſcriptura faciat ſemiplenam probationem, ſi ipſe pater vitā degat,ſecundum Aym.Crau.in ſuo tract.de antiq.tēpor.par.1.§.vidimus,& abundè.nu.34.verſ.ego puto. allegat.Paul.de Caſtr.in d.conſ 124.nu. 2. vbi tamen
15 de libro non loquitur ſed tantùm de voce,†ſecus autem eſſe ait ſi pater, qui ſcripſit, eſſet mortuus.nam tunc mors habet vim iuramenti, & plenè probabit, ita ſenſere Crauet. vbi ſupra,num.35.& Soc.conſil.3. num.7. lib. 2.

Tertiò limitabis non procedere,ſi pater,vel mater, qui ſcripſere ætatem filij in libro, eſſent aduerſarij fi-
16 lij, † quia tunc nō admitteretur eorum teſtimonium ſuper ætate contra filium: ita nominatim reſpondit Bal.conſ.19.lib.5.nu.4.quem ſequitur Craue.in d.ſuo tract.de antiq.tempo.d.§.vidimus.num.36.in 1.part. quod idem nos attigimus ſupra in ſuperiori concluſione,verſ. ſublimita omnia ſupradicta.

Quartò tibi intelligenda eſt, & limitanda conclu-
17 ſio,vt huiuſmodi ſcriptura † non probet ætatem plenè,niſi ſit præconizata, hoc traditum eſt ab Accurſ. in §.vlt. in verb. natalibus. Inſtit.de ingen. cuius doctrinam,vt veram,& ſolidam ſequitur,& commēdat. ibid.Angel. Aret. vt teſtatur Sebaſt.Sap. in repet.l.de ætate.nu.31.ff.de minoribus.

18 At roget quis,† nunquid ſi quiſpiam producat huiuſmodi ſcripturam,probare cogetur, quiſnam ſit ille,de quo ſit mentio in ſcriptura? Hunc verò non cogi determinat Bal.in l.neq; natales.col.2.nu. 2. verſi. circa hoc dubitat Nicol. C. de probat. cuius deciſio-
19 nis illa baſis eſt,†quia perſonarum pluralitas nō præſumitur. Bal.ſequitur Iaſ.in l.2.nu.4. & 15. C. de bon. poſſ.2.tab.fortiùs dixit Bal. in l. ſi qua per calumniā, C.de epiſc.& cler.in fi. quod ſi Theutonicus contulerit ſe ad iſtam ciuitatē cum procuratorio, præſumetur iſta perſona, de qua fit mentio in procuratorio.

Iſtud tamen declara, vt ſi poſt natiuitatem decurſum ſit exiguum tēpus per teſtes deſcriptos in inſtru-
20 mento poſſit probari identitas † cum modico tēpore non præſumatur mutata indoles ſecundum Nico. de Mata.in d.l.neque natales.C.de prob.quem refert & ſequitur Fely.in c.ſeries.nu.4. de teſtib.

21 Præterea, ſi factus maior † probet filiationem his modis,de quibus abundè differuimus infra in concl. filiatio,& tradidit Fel.in c.per tuas.num.10 cum alijs ſeq.de probatio. nam tunc rectè probabit identitatē, vt idem aſſeruit Fel.in d.c.ſeries d.num.4.

Poſtremò,ſi etiam ceſſantibus illis modis probaret
22 identitatem ſuam † propter ſingularitatem nominis, propter quam tolleretur dubium æquiuocationis, altero ex iſtis modis non concurrente: vt idem inquit Fely.in d.c.ſeries.d.nu.4.

CONCLVSIO DCLXXI.

ARGVMENTVM.

Ætas an per ſcripturas, & inſtrumenta probari poſſit.

SVMMARIVM.

2 *Inſtrumentis probari poſſunt omnia,quæ per teſtes,& eandem vim habent inſtrumenta,& teſtes.*

2 *Scriptura in pluribus caſibus maiorē vim habet,quā teſtes.*

3 *Aetas per ſcripturas,& inſtrumenta probari poteſt.*

4 *Aetas minor probatur per inſtrumentum ſponſalium,ſeu matrimonij.*

5 *Per inſtrumentum matrimonij patris probatur ætas filij.*

6 *Aetas filij præſumptiuè ꝓbatꝛ ex denumeratione annorum à tempore matrimonij inter patrem,& matrē contracti.*

7 *Argumentum à communiter accidentibus in materia probationis validum eſt.*

8 *Matrimonium inter honeſtas perſonas,& eiuſdem inſtrā dotalia ſolent præcedere hymeneos,& feſtiuos amplexus.*

9 *Non præſumitur quis natus ante matrimonium.*

10 *Aetas per inſtrumentum matrimonij non probatur,quādo agitur de ætate ipſorū contrahentiū,niſi ætatis tēps fuerit inſtrumento adiectum,& hoc a iudice approbatum.*

11 *Probatio debet concludere per neceſſe, & non per poſſibile.*

12 *Inſtrumentum dotis non probat ætatem filij, ſi fuit factū ante contractum matrimonium.*

13 *Quando fuerit factum inſtrumentum dotis,probari poteſt per teſtes,qui nuptijs interfuerunt.*

14 *Aetas probari poteſt,quoad omnem effectum, ex inſtrumēto diei natalis filij,iuſſu patris confecto.*

Clariſſima iuris eſt regula, inſtrumētis probari poſſe omnia, quæ ꝑ
1 teſtes:† eandemq; vim habere inſtrā, & teſtes: ꝑ vulgatam.l.in exercendis.& ibi glo.C.de fid.iuſtr.& l.pactum,quod bona fide,C.de pact.etiam ait Dec.conſ.
2 79.incip.& pro tenui.nu. 3. imò † in pluribus caſibus maiorem vim habet ſcriptura, ꝙ teſtes, per l.vnic.C. de man.prin.latè per gl.in c.1.de cenſib.in 6. in verb. in ſcriptis,vbi infinitos recēſet caſus ſcripturæ probationē neceſſariò reqrētes. Vndè cū ætatē in ſuperiori cōcluſ.per teſtes ꝓbari poſſe docuerimus, ſequetur quoq;, vt et per inſtrā doceri, et probari poſſit. Et in
3 terminis noſtris,† qđ ætas per ſcripturas,et inſtrā probari poſſit,vř aſſeruiſſe Heren.I.C.in l.2. §. ætas autē probatꝛ,cum gl.in verb.legit.in prin.ff.de excu. tut. et idem voluit Bal.in d.l.2.nu.1.vbi dicit melius probari per inſtrā,quàm per teſtes.C. ſi minor ſe maior. dixer.& placuit Sal.in l.ſi minorē.nu.10.verſ.& de hoc eſt caſus.C.de in integ.reſtit.quod Mandoſ. latè proſequitur.n.18.reg.Cancel.verſ.ſexto quæro, per totū.
4 Probatur autem minor ætas † per inſtrm ſponſalium, ſeu matrimonij: vt ait auctor addit.ad Bart in d.l. de ætate in verb.ætas probata,litera D. ad l.optimā, C. de commit.ſtip.idem expreſsè ait Bal.in l. neq; natales.nu.8.C. de probat.ubi inquit per inſtrumentū ma-
5 trimonij patris probari ætatem filij † ſcilicet filium natum fuiſſe poſt dotalia inſtrumenta,& ibid.Sal.nu. 3.verſ.itē iſtā gl.Bal.refert,& ſequitꝛ idē Sap.in d. rep. l.de ætate.nu.35.ver.ult.quæro ff.de min. Hinc ēt colligebat idē Sal. vbi ſup. minorē ætatem filij præſum-
6 ptiuè ꝓbari † ex denumeratione annorū inchoando à tpe matrimonij inter patrē & matrē cōtracti. ſic ēt cōfirmauit Bal.in addit.ad Spe.in §.vlt.in fi.de in integ.reſt. verſ. per inſtrm matrimonij ætas prolis ꝓbatur: nec id latuit Iac.de S.Georg.in l.cū de ætate nu.6. ff.de prob. Et probatur regula à cōiter accidentibus,
7 † quod argm̄ à cōiter accidentibus in materia probationis ualidū eſt: ut patet ex allegatis per Barth. Soc. in conſ.205.nu.4.vol. 2. vt latiſſimè tractatur ille locus à D. Euerardo in ſuis locis legalib. loco à cōiter accidentib. idē probat cōtex.inſignis in c.1.& ibi hoc
* notāt Card.Cald.Imol.Pano.& *cōiter Doct.de cler. non reſidentib.atq; contex.in l.& ideoq;. & ibi ꝑ gl. ff.de legib.tex.in l.quidā.§.nūmularios.ff.de eden.gl. ſing.in l.neq; natales.vbi Cyn.Bald.Sal.& Docto.de
8 prob.Nā ſolet matrimoniū † inter honeſtas perſonas, & eiuſdem inſtrā dotalia præcedere ipſos himenæos, & feſtiuos amplexus: ita tradidit Mandoſ. vbi ſup. d. q.6.nu.6.vt ēt teſtatur Io.Maur.d.tract.de in integ.reſtit.c.321.Poſſit num ætas.nu.1. qa ubi conſtiterit per inſtrm ſponſaliū,uel matrimonij die,menſe, & anno tali Titiū contraxiſſe matrimoniū cū Seia,& à die dicti cōtractus lapſos eſſe annos tredecim, ꝓculdubio cōſtabit hūc filiū nō poſſe eſſe maiorē annis 14.et ſic deinceps ætas ꝓbatꝛ:vt cēſuit Mand.vbi ſup.d.q.6.nu. 3.et ita ait Fel.in c.in præſentia.nu.28.ext. de probat.

& con-

& conſuluit Bal.in conſ.213.occurrit,in fi.volum. 2.
9 †vbi ait,quod non præſumatur quis natus ante matrimonium,ad quod conſulas Abb.in c.ſeries.in 1.& 2. col. de teſtib.

Primò velim limites concluſio.vti eam limitat nõ minus ſubtiliter,quã doctè.Io.Mau.in d. ſuo tract. de in integr.reſtit.d.c.322.ſub fi.ſcilicet,non procedere, neque per inſtrumentum matrimonij probari ætatẽ,
10 †quando ſcilicet agitur de ætate ipſorum contrahẽtium,niſi ætatis tempus fuerit inſtrumẽto adiectum, & hoc à iudice approbatum,cuius auctoritatẽ iudicis omnino ipſe neceſſariam fore exiſtimat ob metum fraudis,vt ne alia,quam vera ætas inſtrumento adijciatur,nec ſinet quoq; iudex inſtrũo inſeri ætatem niſi partium ſummaria inquiſitione præcedente, adeo quidem,vt de ea illi conſtet, alioquin certè dicendũ eſt, dubiam eſſe ætatis probationem, quæ ex inſtrumẽto dotali oritur,vt ibi per eũ,& ratio eſt quia plerumq; ſiue ſit mas, ſiue fęmina in contrahẽdo matrimonio ſolent ſe dicere prouectioris ætatis, quam ſint,vt fortaſſe deſinant ſub curatoris eſſe auctoritate, & rerum ſuarum adminiſtrationem habeãt,& quo liberius efficiatur matrimoniũ, quæ ſolent aliquoties impediri à parentibus ob ætatis vitium. Et quod non ſemper concluſio ſupradicta procedat in ſimili confirmare omnino videtur Mandoſ.in d.reg.18.q.6.nu.3. verſ. talis modus,cum ait filij ætatem præſumptiuè probari ex numero annorum inchoando à tempore matrimonij inter patrẽ,& matrem contracti.& nu.5. verſ. non poterit igitur,per Sal.in d.l.neq; natales. num. 3. verſ.ex quo infero,&c.C.de proba,& iſta in terminis ponderat Bal.in d.l.neq; natales.n.8.verſ.Reſtat vnũ
11 dubium.Et ratio eſt†quia probatio debet concludere per neceſſe,nõ autem per poſſibile,vel pòteſt eſſe, ex l.non hoc.C.vnde legit.d.l.neque natales.C.de prob. Bal.in l.ad probationem.la 2. in prin. verſ.& nota ꝙ probatio nunquam concludit per poſſibile,ſed debet concludere per neceſſe.C.eod.tit.de prob.cui accedit Dec.in c.in præſentia.nu.16.in 13.notab.ex. de prob. Nam plerunque videmus naſci ex concubinis,q poſteà per ſubſequens matrimonium legitimantur.cap. tãta,ext. qui fil.ſint legit. ex quo apparet Concluſionem non efficienter concludere,niſi vna cum limitatione Mandoſ. ſupra poſita.

Secundò limitabis nõ habere locũ, ſi inſtrumentũ
12 dotis fuit factum poſt contractũ matrimonium:†qa tunc ceſſat ratio regulæ Bal.in d.l.neq; natales: & ſic non probat:ita conſultum eſt ab Alex.conſ.21.nu.5. vol.1.Vnde Spec.in tit.de in integ.reſt.§.1.verſic.ſed huiuſmodi.nu.10.dicit,ꝙ ſi quis habeat inſtrumenta dotalia,in quibus dicitur Titiũ ſponſum à Caia ſponſa recepiſſe centum nomine dotis, tunc eſſe præſumptionem ætatis comparandæ à tempore inſtrumenti confecti:ſed ſecus ſi in dicto inſtrumẽto dicatur, Titius coniux à Caia coniuge ſua recepit,&c. Nam tũc cum nominat coniugem non præſumitur pro dicta ætate:quia poſtquam fuit natus filius poſſent eſſe cõfecta inſtrumẽta illa dotalia, quod præſumitur ex eo, quod vocantur coniuges:ſecus autem eſt,quãdo ſunt
13 ſponſi.Probari tamen, † vt ipſe ait,poterit per teſtes, qui nuptijs interfuerunt, quando tale inſtrumentum fuit factum,ſcilicet tempore nuptiarum,quibus teſtibus ſtandum eſt,licet non recordentur, quòd eæ nuptiæ fuerint celebratæ tali vel tali tempore,vt ipſe ait Spec.vbi ſupra.

Poterit,& alio modo probari ætas per inſtrumẽta,
14 quam quo ſupra dictum eſt, videlicet† ſi iuſſu patris, vel matris tempore diei natalis,ſeu paulo poſt fiat inſtrumẽtum,id eſt die,menſe,& anno tali, & tali.B.natum eſſe Sempronium,ex iſto enim inſtrumẽto, quo ad omnes effectus probari poteſt ætas.

CONCLVSIO DCLXXII.

ARGVMENTVM.

Ætas an probetur per librum publicum, ſeu annotationem officialis alicuius.

SVMMARIVM.

1 *Aetas probari poteſt per librum publicum, ſeu annotationẽ officialis alicuius loci ſeu caſtri.*
2 *In vſu apprimè fuit antiquitus, vt ſcriberetur vniuſcuiuſque ætas.*
3 *Acta propriè ſunt,& dicuntur geſta ab ijs,vel apud eos qui rogati in Republica cum poteſtate imperioque verſati ſunt.*
4 *Verba debent accipi in dubio pro ſignificatu ſuo proprio.*
5 *Cenſus,& tributa ad publicum ſpectant, & in publicis libris annotantur.*
6 *Aetas per librum publicum quare probetur.*
7 *Profeſſio in actis facta neceſſario intelligi debet de actis publicis,non autem de ſcriptura priuata.*
8 *Florentiæ obſeruantiſſimus eſt vſus,vt nomina omnium q naſcuntur,in libros publicos mercantiæ referantur.*
9 *Liber officialis a publico conſtituti plenam facit fidem.*
10 *Aetas non ſolum probatur per libros, ſed etiam per annotationem Cameræ,in qua deſcribuntur focularia.*

1 ÆTAS non ſolum ijs modis ſupra à nobis explicatis probari poteſt, †ſed etiam per librũ publicum,ſeu annotationem officialis alicuius loci, ſeu caſtri:vt ita ſentiam mouet me Terentij I.C. reſponſum in l.etiam.ff.de prob.vbi probatur quod recipitur profeſſio matris & auiæ: ita teſtatur Mando. in regul.18.quæſt.9.nu. 1. & 2. quod & probauit Alc. tract.de præſump.reg.2.præſump.14.num.10. & licet Sal.in l.ſi minorem.C.de reſt.in integ.in illã deſcẽdat ſnſam,vt exiſtimet illum contexi.intelligi debere de ſcriptura parentum: quaſi illa profeſſio ſit annotatio in libro priuato: ego autem ſequendo in hoc Mãdoſium,vbi ſupra:qui hoc arbitratus fuit, intellectũ d.l. etiam traditum à Sal.non eſſe verum,credo,prudentiorum ſemper magis ſano, & perſpicaci iudicio memet ſubijciens,quod immò denotet annotationem, quę fiebat in libris publicis,quando aliqui naſcebantur.Conſueuerat enim pater, vel mater profiteri nomina illorũ,prout colligi poteſt ex Iuuenal.ſatyr. 9.

Nullum ergo meritum eſt ingrate,ac perfide nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia naſcitur ex me.
Tolliſ enim, & libris actorum ſpergere gaudes,
Argumenta viri.

Quæ carmina referunt Budæus in annot. in d. l. cũ de ætate.ff. de prob. Alc.atq; Mando.in iiſdem locis ſupra à nobis relatis. In quorum carminum explicatione illud à Budæo annotatũ inueni, Acta ibi intelligi deberi libros, in quibus liberorum iam natorum nomina deſcribebantur,qui publica ſub cuſtodia cuſtodiebantur:qui mos antiquitus apprimè in vſu fuit,
2 vt ſcilicet ſcriberetur vniuſcuiuſq; ætas: vt rectè teſtatur Accurſ.in l.Imperat.la prima.in verb. Imperator. ff. de ſtat. homin. cuius rei etiam meminit Capitolinus in Marco Philoſopho,Inter hæc,inquit, liberales cauſas ita muniuit, vt primus iuberet apud præfectos ærarij Saturni vnumquemq; ciuium natos profiteri intra tertium diem nomine impoſito.Per Prouincias tabellariorum publicorum vſum inſtituit, apud quos idem de originibus fieret, quod Romæ apud præfectos ærarij.ſi fortè aliquis in prouincia natus cauſam liberalem diceret, inde ferret. Atq; hanc totam legem de aſſertionibus firmauit. Idẽ in Gord. nõ illud ſatis conſtat,ꝙ filium Gordianũ noĩe Antonini ſigno illuſtrauit, cum apud præfectũ ærarij more

Romano profeſſus filium publicis actis nomen eius
inſereret.ita refert eleganter Bud. in annot. ad Pand.
in d.l.cum de ætate.ff.de prob.quæ conſuetudo publi
cè filios profitendi hodiernis diebus adhuc apud Bra
bantos totius Belgiæ populos longè præſtantiſſimos
extat:& hoc ea ratione, vt faciliùs probari poſſit, qui
nam veri ciues ſint, qui ciuilitatis priuilegio gaudere
poſſint,& valeant,quanti autē commodi,& vtilitatis
hmôi ſit priuilegiū, quantitas precij,quo illud com-
paratur à nouis incolis atteſtatur.vti illud accepimus
à quodā noſtro familiari Brabantino Bruxellis oriū-
do nomine Io.Pulito iuuene erudito, & in hac ſcien-
tia Profeſſore ſtudioſiſſimo:, atque acutiſſimo, ac
iam I. V. Licentiato.

3 Et quòd † acta propriè ſint, & dicantur geſta ab ijs,
vel apud eos, q togati in Republica cū poteſtate im-
perioq; verſati ſunt, atteſtatur Hottom.in Cōmē.ſuo
not.verb.iuris.in verb.acta,& vide l.2.C.de edē.verſ.
acta publ.§.vlt.inſt.de adopt. ibi, actis interuenienti-
bus,& in §.1.Inſt.de don.cum ait,& donationes actis
interuenientib.inſinuari, ideſt, cuius rei memoria in
literas publicas relata ſit. Et quāuis ille Iuuenalis lo-
cus aliam interpretationem recipiat:certum tamē eſt
4 † quod verba debent accipi in dubio pro ſignificatu
ſuo proprio:vt ait Ariſtoteles in Antepredicamētis,
vbi de acceptione vocum vniuocarū, & æquiuocarū
tractat,& eſt tex.expreſſus in l.non aliter. ff. de leg.3.
Idē quoq; dici poteſt de tex.in l.verſ.ætas autem pro-
batur.ff.de excuſ.tut.qui intelligi debet, vti dictū eſt
ſup de d.l.ēt.ff.de prob.& ita d.l.etiam,interpretatam
reperi ab Ale.in tract.ſuo de preſump.reg.2.præſum.
4.nu.10 quem ſequutus eſt Quintil.Mand. in 18. reg.
Canceſ.q.9.nu.2.& allegat vterq; l.2.ff. de cenſib.vbi
eſt ver. profeſſio,& non poteſt fieri interpretatio, niſi
5 de annotatione in libris publicis: † cenſus.n.& tribu-
ta ad publicū ſpectāt, & in publicis libris annotanē.l.
ætat.cum glo.1.& l.forma.ff d.tit.de cenſib.l.1. & ibi
not.Bart.nu.4.C.de exactor.trib.lib.10. facit.l. inter-
dū.§.1.cū gl.in ver.improfeſſum.vbi gl.exponit,verſ.
ſeruū improfeſſum illum, cuius cenſum dominus nō
6 fecit deſcribi in libris publicis cenſus, & † ꝙ ætas per
librum publicū probetur oſtendo per Alex.Impe.re-
ſcriptū in l.1.C.ſi minor,ſe maior.dixer. inqt.n.Imp.
ſi enī minor annis 25.eſſet,tabulis,quę ſunt tuarū pro-
feſſionum oblatis tibi,ætatem, quaſi maior annis 25.
decepta,probaſti,reliqua noſtis. quo in loco Accurſ.
interpretatur verbum illud,profeſſionum, eas eſſe ta-
bulas, in quibus Pater, & Mater,profeſſi fuerant tali
tempore aliquē natum.ꝙ omiſſis ambagib. & verbo-
rum circuitionib.clarè dixit Bud. in d.annot. ad l.cū
de ætat ff.de prob.fiebat autem ait Budæus, profeſſio
addito die,& conſule,propterea profeſſione ætas faci
lè probari poterat,per d.l.1.C.ſi minor ſe maio. dixe.
hoc idē probat Scæuol.in l.vlt.§.mulier. ff.eo.de ꝓb.
Mulier grauida,dicit I.C. repudiata filiu enixa abſen
te marito, ſpurium in actis profeſſa eſt. Quæ qdē pro-
feſſio in actis facta neceſſario intel igi dēt de actis pu
7 blicis†nō autem de ſcriptura priuata, ꝙ ēt cōprobat
contex.in l.non nudis aſſeuerationib.C.de prob. huc
quoq; Diui Lucę verba referri poſſunt,c.2.cum dixit:
Exiit edictū à Ceſare Auguſto,vt deſcriberet vniuer-
ſus orbis.quæ deſcriptio publicè fiebat,non priuatim,
ꝙ etiam ex eo oſtēditur,ꝙ Ioſeph,& Maria, vt ibi ſe-
quitur,deſcēderunt a Galilæa, & acceſſerunt Bethle-
hem,vt ibi deſcriberent. Ad inſtar igitur illius deſcri-
ptionis hāc ꝓfeſſionē puerorū diei natalis fieri credi
derim:& hūc credo naturalē,& genuinū eſſe ſēſū.d.l.
ēt. quē ēt poſt hæc ſcripta nouiſſimè ꝓbaſſe repi. Pet.
Rebuff.in l.eū q 16.ver.profiteri.ff.de verb.ſig.vbi ēt
multas,& varias in iure huiuſce verbi ſignif.collegit.

8 Qum ēt † tempeſtate noſtra apud Florentinos eſt
in more poſitum, vt nomina oīum qui naſcuntur, in
libros publicos mercantiæ referantur: & præſertim
propter magiſtratus,vt ſciant cuius ætatis ſint omnes:
& forſan ēt propter militiam,propter tutelas,& curas
& pleraq; alia,q̄ in quadā ætate certa ſolū concedū-
tur:teſte etiā eo. Mand.loco nuper à nobis adducto.

Nec à recta ratione alienum eſt,vt iſtiuſmodi libris
9 credatur, † cū liber officialis à publico conſtituti ple-
nam faciat fidem,auctore Bart.in l.quædam.§. num-
mularios.in fi.ff.de eden.& Salic. in l. exemplo. poſt
princ.C.de probat.atq; Alex.in conſ.179.in cauſa,&
lite.in princ.vol.5 quod & placuit Dec.conſ.596.ad
dubia.nu.5.quod & probauit Iaſ.in reper.l. admonē-
* di.nu.132.ff.de iureiur.vbi de * communi teſtatur. ſic
reſponſum eſt à Ruin.in conſ.92.num.10.vol.5. latè
Aymo Crauet.in tract.de antiq.temp.par.1.ſect.4. li-
mitatur.nu.66.verſ.quid in libro alicuius officialis.&
confirmauit in conſ.158. Viſis actis.nu.4.& ſeq. Quæ
autem alia requirantur,vt libri huiuſmodi, ſeu anno-
tationes publicę probent,dicet,infra in cōcluſione li-
ber officialis,ad quos etiam conſulas. Alex.conſ.187.
viſa copia.num.2. vol.7.

10 Ampliabis † eandem concluſionem noſtrā proce-
dere, vt ſcilicet nō ſolùm probetur ætas per libros pu-
blicos,vt dictum eſt, ſed imo etiam per annotationē
Camerę,in qua deſcribūtur focularia, probatur ętas:
vti id nominatim decidit Thom. Gramma. deciſ.48.
Ioan.de Vicināèio.nu.18.in fi.quem refert, & ſequi-
tur Mandoſ.in d.reg.18.q.9.num.3.in fin.

CONCLVSIO DCLXXIII.

ARGVMENTVM.

Aetas, an probetur per librum Plebani, ſeu Curati.

SVMMARIVM.

1 *Aetas probatur per librum Plebani, ſeu Curati, in quo paſſim is deſcribit nomina, & cognomina eorum, qui ab eo ſacro baptiſmatis fonte luſtrati fuere.*
2 *Plebani quare præſumantur verè ætatem deſcripſiſſe.*
3 *Aetatem probat Plebanus etiamſi diem natiuitatis illius de cuius ætate quæritur non annotauerit, ſed tantum diem, quo baptizatus fuit.*
4 *Infantes,qui baptizantur, vt plurimum non ſolent excedere octauum,vel decimum diem.*
5 *Maior ætas quomodo probetur.*
6 *Minor ætas quomodo probetur.*
7 *Liber Plebani non ſolùm valet ad probationem ætatis ſed etiam per ipſum probatur dominium.*
8 *Liber Plebani contra tertium ſolùm præſumptionem,ſiue indicium facit.*
9 *Aetas probatur per librum Plebani etiam ſi ageretur de fauore eius,cuius eſt liber, & de eius commodo pecuniario tractaretur.*
10 *Aetas probatur per librum Plebani,ſeu Curati, dummodo adſit conſuetudo,vt huic libro credatur,vel ſaltem ſolitum ſit a decem annis ante.*
Contrar. num. 11.
12 *Per libros Plebani probatur quem excommunicatum.*
13 *Per libros Plebani probatur quem eſſe mortuum.*
14 *Rectorum Eccleſiæ cura eſt mortuos ſepeliendi, & de illis curam habendi.*
15 *Aetas in communibus probari poteſt per veriſimilia.*
16 *Liber eſt priuata ſcriptura, quæ non probat.*
17 *Scriptura Plebani eſt ſcriptura priuata,non facit p ſe fidē.*
18 *Scriptura presbyteri non curati à ſcriptura priuata non differt,ſed ſcriptura Curati fidem facit, cum ſit perſona publica,& publica dignitate fungatur.*
19 *Verba ſic accipi debent, vt aliquid operentur.*
20 *Libro electi a publico plenè credatur.*

Et

Eſt etiam efficax modus probādi ætatē p librū Plebani, q̄ aliter Curatus,
1 vel melius, & verius Parochus nūcupaī, † in quo paſ
ſim is deſcribit noīa, & cognomina eorū, q ab eo ſa
cro baptiſmatis fonte luſtrati fuere:eſtq; illud appro
batiſſimum ætatis probandæ teſtimoniū, ꝙ vniuerſa
Gallia comprobat:vt author eſt Io.Mauric. in d.ſuo
tract.de in integ.reſt.c.321.per totū qui ait,ſe memi-
niſſe ita ętatē fuiſſe probatā, vbi de reſtitutione in in-
tegrum ageretur in hanc eādem deſcendit ſententiā
Quintil.Mandoſ.in d. reg.18.in quæſt.10. nu.3.quod
& ſancitum eſt in c. ad audientiam. verſ. non igitur.
de præſcrip.ſic ſenſit Bal. in d.l.fi. ante fi.nu.15.verſi.
vnde ſi per librū. C.ſine cenſ. vel reliq. cui ſe ſubſcri-
pſit Saly.in l.exemplo poſt prin.verſ.quandoq; ab of
ficialib.C.de proba.ita conſuluit Ancha. in conſ.44.
primo de iurib.nu.5. verſ.contrariū, quod triplici ra-
tione:vt & aſſeruit Fely.in d.c. ad audientiam nu.16.
In 10.concluſ.verſ.ſecundum hæc. Et ex hoc proban
dæ ętatis modo nulla fraus oriri poteſt,cum id eo pręci-
2 cipuè conſilio agant plebani,† vt ſciant quoſnam,&
quot ſubditos ſuæ parochiæ habeant, & vt deinceps
de eorū ætate pateat:qui cum nihil vtilitatis, aut cō-
modi pecuniarij ſint ex eo aſſequuturi, præſumuntur
verè ætatem deſcripſiſſe:vt retulit Io.Mauric.ibi.d.c.
321.ſub fi.eandem concluſ.nouiſſimè probauit egre-
gius Doctor Ioſephus Ludo.in dec. Peruſ.55.num.7.
vbi ad idē Dec.Alc.& Caual.citat,ex quibus omnib.
auctoritatibus colligi poteſt eſſe * eōem . Huc reſpe-
xit Reuerendiſs. Io. Baptiſta Caſtellius Ariminenſis
Eccleſiæ Epiſcopus vigilantiſs. cum Placentiæ, dum
ego ibi. Vicarij munere fungerer, viſitatoris Apoſto-
lici partes gerebat in decretis generalibus, cū de iis,q̄
ad Baptiſmi ſacramentum ſpectāt in fine ſic ſanctè
ſtatuit. Illorū nomina,qui baptizati ſunt nō in folio,
vt deinde in libro referātur,ſed in libro,(qui huic vſui
tantum ſit primo deſcribantur: in eodemq; nomina,
& cognomina parentum,& compatrum, dies natiui-
tatis,& baptiſmi adnotentur.
3 Primo loco amplia concl. procedere † etiamſi diē
natiuitatis illius,de cuius ætate quæritur, nō annota-
uerit;ſed tn̄ diem,quo baptizatus fuit,nam nihilomi
nus ętatem probat teſte Mand. vbi ſupra d.q.10. ſub
fi.Cōpertum enim cuiq; eſſe poteſt,vt plurimum cō-
tingere ſolere, infantes qui baptizantur nō ſolere ex
4 cedere † octauum, vel decimum diē adeo, vt ſic ętas
neceſſario concludatur.Quod maximè Placentiæ ve
rum eſt. vbi talis eſt conſuetudo , & id conſtitutione
eiuſdē Reuerendiſs. Dñi Ioannis Baptiſtæ Caſtellij
ſtatutū fuit à partu Virginis 1579.Maior autem ætas
5 † hoc modo probabiī,ſi Calēdis Ianuarij 1538.bapti
zatus ſit N.qui die ſecunda Ianuarij 1552.obtinet Ca
nonicatū in Cathedrali,apertè cōſtat à die Baptiſma
tis intercedere quatuordecim annos,& diem vnū:er-
go neceſſario concluditur,ꝙ ſit maior 14. annis, etiā
ſi ipſa die baptizatus fuerit natus eſſet; ita tradidit
Mand.vbi ſupra.d.nu.3.q.10.Minor autem ætas pro-
6 babitur hoc modo,† ſi ſolum dies baptiſmatis ſit de-
ſcripta.non aūt natalis : nam ſi annotatum reperiaī.
N. puerum baptizatum fuiſſe Calen.Ianuar.1539.&
eiſdem Calen.1552. obtinet Canonicatum , conclu-
detur à communiter accidentibus tempore impetra-
tionis fuiſſe minorem.
Secundò ampliabis vſque eo concl. veram eſſe, vt
non ſolum valeat ad probationē ætatis , vt dictū eſt,
7 † ſed & per huiuſmodi librum probeī dominium. d.
c.ad audientiā.verſ.nos igitur,de præſcri. & refert,&
ſequitur Mando.vbi ſupra d.q. 10.num.3. per Bal.in
l.fi.ante fi.C.ſi ſine cenſ.vel reliq.& Fel.in d.c.ad au-
dientiam.nu.16.in 10. concl. verſ. ſecūdum hæc atq;
Anch.conſ.44.nu.5. vterque tn̄ loquitur de libro Ca
pit.& Rom.qui in libro particularis Eccleſiæ conſul-
uit in conſ.137.vbi ad idem Spec.& Io.And.citat.

Limita tn̄ hanc ampliationem non procedere cō-
8 tra tertium † contra quem ſolū præſumptionem, ſeu
indicium facit, vt per Menoch.de arbitr. iud. caſu 3.
nu.4.& ſequitur Burſ.conſ.26.num.29.vbi & Moder.
Pariſ.citat,& in lib.Monaſterij loquitur,ſed de his la
tius ſuo loco.
9 Tertiò amplia concluſionem locum habere † &
ſi ageretur de fauore eius,cuius eſt liber,& de eius cō
modo pecuniario tractaretur;vt traditum eſt à Saly.
in d.l.exemplo.verſ.quando, & ab officialib.C.de p-
bat.& à Fely. in d.c.ad audientiam. refert Mand.vbi
ſup. d.nu.3.
Nunc velim limites & intelligas conclu. locū ſibi
10 vendicare,† dummodo adſit conſuetudo, vt huic li-
bro credatur, per d.c. ad audientiam, verſ. nos igitur,
vel ſaltem ſi fuerit ſolitū à decem annis ante : ita do-
cuit Bar.in d.l.fi.vbi liber Eccleſiæ pbat, ſi per decen
nium ita ſolitum ſit,vt voluit & Fel.in d.c.ad audien
tiam,ſub nu.16.
11 Contrarium , ꝙ imo ſemper probet † nec requiraī
conſuetudo decennalis, tenuit in terminis Quintil.
Mandoſ.vbi ſup.in d. reg.18.nu.3. q.10.verſ. ſed poſi-
to,& hoc multis argumentis comprobare nititur. Vi
12 demus enim,vt ipſe ibi ait,† ꝙ per tales libros probaī
quis excommunicatus,teſte Fed.de Sen. in conſ.119.
nulli dubium.ante fi.ver. ſed nunc reſtat. per tales &
13 libros † probatur quem eſſe mortuum,auctore Io.de
Imol.in conſ.110.in cauſa quæ vertitur, in fi.ibi.& &
in libr.in quo mortui deſcribuntur, & hæc nō poſſunt
de alio libro intelligi , q̄ de libro Curatij vel Rectoris
14 Eccleſiæ , † quia iſtorū eſt cura mortuos ſepeliendi,
& de illis curā habēdi,c.1.& c.ex parte,ext.de ſepult.
& ad hæc conferūt,quæ ſcripſit Iaſ. in l. admonendi,
nu.137.ff.de iureiu.& Dec.cōſ.596.nu.4. atq; Aymo
de antiq. temp.1.part.ſectio. vidimus, & abundè.nu.
34.vbi loquitur in terminis fortiorib.
Si igitur per huiuſmodi libros probatur dominiū,
mors , excommunicatio , quæ ſunt plenè probanda,
multò magis probari poterit ætas , quæ vt dictum eſt
15 ſup. † in cōmunibus probari poteſt per veriſimilia:
& hęc uerior & ęquior videtur ſententia, per ea, quæ
tradit Io. Maur. ubi ſup. d. c.321. vbi ſimpliciter ſine
vlla diſtinctione loquitur.
At contra Concluſionem noſtram, ꝙ ſcilicet ętas
non probetur per librū Curati vel Rectoris, illud ob
16 ſtare vr̄, † nam liber ille eſt priuata ſcriptura,quę nō
probat,per l.inſtra,& l.rationes,l.exemplo.C.de pb.
l.nuda, ff.de don.c.ſcripta,ext.de fide inſtru. & in pro
poſito noſtro,ꝙ ſcriptura Plebani ſit ſcriptura priua-
17 ta , † nec faciat per ſe fidem : concludit Benedict.de
Benedict.de Peru. in conſ.57.uiſo, & cōſiderato.uer.
ſed his non obſtantibus,col.2. Deci.conſ.120. & pro
tenui. num. 1. ubi hoc conſtanter aſſeuerat, ſcriptu-
ram huiuſmodi eſſe priuatam , & nullo modo uice
tabellionis fungi.
Quæ tn̄ conſilia non obſtant, quia certiſſimum eſt
ꝙ huius ſcriptura non æquipollet ſcripturæ Notarij:
& ipſi loquunī in caſibus, in q̄bus omnino Notarius
requiritur,nos aūt in iis loquimur terminis,in quibus
abſq; Notario fieri pōt probatio,etiam per quamcū-
que priuatam ſcripturā , ut in ſuperiori Concluſione
dicebamus, & affirmat Mandoſ. in d. reg.18. nu.4.q.
10.ſub fin.& ibidem q.8.& Bal.in rub. nu.56.cū ſeq.
C.de fid.inſtrum.deinde loquuntur illi ſupra allega-
ti conſulentes in presbyteris non curatis , ꝙ quidem
18 admittimus,† quia fidem non facerēt,cùm eorū ſcri
ptura à ſcriptura priuata non differat: ſed ſecus in Cu
rato,cùm ille ſit pſona publica, & publica dignitate
fungatur. Verum uana , & futilis uī hęc diſputatio,
utrū fidē faciat nec ne liber Curati de ętate alicuius,
cùm id apertiſſimè ſancitum ſit à ſacroſanctis patrib.
in Cōcilio Tridētino ſeſ.24.tit.de reforma.matrimo
nij,c.1.ſub fi.uerſ.habeat Parochus librū,quo in loco
decre-

dcereuere Ampliſſimi patres, vt Parochus librũ habe
re debeat, in quo oĩa illa, quæ ad curã ſibi ſubditorũ
ſpectent fideliter deſcribat, & annotet: ex quo colligi
tur, ꝙ illi quoq; ſine vlla dubitatione ſuper illis, de q
bus in libro, fides adhibenda ſit, ꝑcipuè cũ eius ſit ele
19 cta fides, & induſtria † cũ verba ſic accipi debeant, vt
aliquid operentur. l. ſi qñ. ff. de lega. 1. nam fruſtra ei
onus regiſtrandi in libro ſuo imponeretur, niſi fidem
apud omnes publicè faceret, ac plenè probaret.
20 Et pro hac ſententia facit vrgens ratio, † nam libro
electi à publico plenè credit̃, ꝓ latè deducta in ſupe-
riori Concluſione, atqui Plebanus ſeu Rector Eccle
ſię eſt à publico ad id electus, ergo ſine dubio ꝓbat.

CONCLVSIO DCLXXIV.

ARGVMENTVM.

Ætas an probetur per confeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio partis eſt optima probatio, & per eam veritas omnino eluceſcit.*
2 *Aetas per confeſſionem partis probatur.*
3 *Aetas probatur per confeſſionem partis in profanis tãtum, ſecus in beneficialibus, & ſpiritualibus, in quibus confeſſio partis nihil prodeſt.*
4 *Confeſſio facta ſup ætate in materia beneficiali ꝑiudicat.*
5 *Confeſſio non prodeſt agenti, quando vellet actor inducere probationem tituli ex confeſſione aduerſarij.*
6 *Confeſſio aduerſarij ſufficit in poſſeſſorio pro colore tituli.*
7 *Confeſſio ſuper ætate præiudicat confitenti tantum quo ad pręſentes, non quo ad abſentes.*
8 *Confeſſio ſuper ætate facit indicium etiam pro abſentibus.*

1 Cum Confeſſio partis ſit optima ꝓbatio, † & per eam veritas omnino eluceſcat. l. Pu
blia. in fi. ff. depoſ. vt & ait Bal. in l. Deo nobis. col. 2.
in 5. not. C. de epiſc. & cler. imo cũ ſit maior, poten-
tior, magis efficax, & præcipua ꝓbatio inter cęteras
probationũ formas, vt per Abb. in rub. ext. de probat.
* circa fi. verſ. ego clarius dico, cum quo * omnes trã-
ſeunt, & reſpondit Pariſ. in conſ. 115. nu. 12. vol. 1. du
2 bitari nullo modo poteſt, † quin ætas per confeſſionẽ
partis probetur: vt in ſpecie in hiſce terminis ætatis
tenet Saly. in ſæpe alleg. l. ſi minore. nu. 3. C de in in-
tegr. reſtit. & in l. cũ te. nu. 4. C. de proba. ibi per cõfeſ
ſionem partis aduerſæ, ad ꝙ ẽt rñdit. Bal. conſ. 2. nu.
3. vol. 4. docuit Bart. in l. de ætate. nu. 12. ff. de minor.
vt copioſè proſequitur Mandoſ. in iã ſæpius allegata
reg. 18. q. 7. nu. 1. & 2. cũ adductis ibi per eũ, ꝙ id intel
ligendũ eſt iuxta diſtinctionẽ. l. 1. & 2. & ibi Bart. de-
clarat. C. ſi minor ſe maior. &c. videlicet, qñ dolo ip-
ſius minoris cõfitentis, vel ipſius, & alterius, vel alte-
rius tñ, vt declarat Mandoſ. ſup. loco ꝓximè citato.
Concluſionẽ limitabis, vt procedat in profanis tñ,
3 † ſecus verò in beneficialibus & ſpiritualibus, in qui-
bus confeſſio partis nihil prodeſt, vt deciſum eſt a Bi
ſigner. dec. 2. nunquid in cauſa. col. 2. nu. 4. de litis cõ-
teſt. ſic etiã diremere Dñi Rot. in deciſ. 17. alias 408.
fuit dubitatum. de reſtit. ſpoli. in nou. & dec. 44. alias
245. nota ꝙ vbi politio. de teſtib. & atteſtat. in antiq.
ita quoque Domin. in c. duob. col. 4. nu. 7 de reſcript.
in 6. & in c. vnico. nu. 6. de eo, qui mitt. in poſſ. eodem
lib. 6. cui accedit Fel. in c. olim. de reſcrip. nu. 10. col.
5. verſ. dixit de reſcrip. & cũ iſtis tranſit Boer. in deciſ.
89. nu. 2. & 3. & latius in deciſ. 393.
4 Contrarium in terminis noſtris † de cõfeſſione fa-
cta ſuper ætate in materia beneficiali, ꝙ ſcilicet præ-
iudicet, rñdit Stpeph. Bertra. in conſ. 2. nu. 42. 43. vol.

3. Vndè colligitur, quod ſi quis confeſſus fuerit ſe mi-
norem duodecim, vel quatuordecim annis, ſit etiam
confeſſus non habere ius in Canonicatibus Cathe-
dralibus, de quibus in reg. Cancel. 18. & èontra, ſi ad-
uerſarius cõfeſſus fuerit illum maiorem hiſce annis,
fateatur quoq; eundem quoad hęc fore habilem per
reg. contrariorum.
Conciliabis has inter ſe diſſentientes ſententias, vt
prior opinio poſſit procedere, quoad hoc, vt adiudi-
5 cetur beneficium, † vt quando vellet actor inducere
probationem tituli ex confeſſione aduerſarij, quia tũc
confeſſio huiuſmodi non prodeſt agenti, ſed habet
probare aliter titulum beneficialem, ſecundum Go-
mes. infra citandum, & ſic in petitorio.
6 Poſterior verò ſententia locum habet in † poſſeſſo-
rio, in quo ſufficit cõfeſſio aduerſarij pro colore tituli,
& vt imponatur ſilentium confitenti, ex quo per eam
detrahitur ſuę propriæ probationi, & confirmatur ꝓ-
batio actoris, quod eſt ſummè notandũ, nec de facili
ſimile reperitur, vt admonet Gemi. in d. c. duobus. nu.
7. de reſcrip. in 6. & in his terminis loquũtur deciſ. Rot.
& alia iura ſupra allegata, ac ita etiam diſtinguit, &
intelligit Mandoſ. in d. reg. 18. q. 7. nu. 2.
7 Limita ſecundo pręfatam Concluſ. † vt confeſſio
ſuper ætate præiudicet confitenti tantum quoad pręſentes,
non quoad abſentes, vt auctor eſt Accurſ. in l.
de ætate. in verb. probandum eſt. ff. de mino.
Sublimita hoc verum eſſe, quoad plenum pręiudi-
8 cium, ſed bene facit indicium etiam pro abſentibus,
ſic Bal. in conſ. 2. ſi egreſſæ. 25. ann. nu. 3. lib. 4.

CONCLVSIO DCLXXV.

ARGVMENTVM.

Ætas minor an probari poſſit per inſtrumẽtum tutelæ, vel curæ.

SVMMARIVM.

1 *Aetas minor probari poteſt per inſtrumentum tutelæ, vel curæ propter decretum iudicis.*
2 *Qui habet curatorem ex præſumptione iuris reputatur minor.*
3 *Aetas minor non poteſt probari ex datione curatoris.*
4 *Aetas minor per inſtrumentum tutelæ, vel curę probari poteſt, etiam ſi agatur contra alios.*
5 *Reiectus vbi quis eſt ab electione propter morbũ, talis electio operatur quoad alias electiones, niſi probetur ſanitas.*
6 *Pręſumptio morbi ſufficit ad hoc, vt aliquis repellatur ab electione.*
7 *Ad probationem ętatis ſufficit probatio per pręſumptiones, & coniecturas, & etiam per rem inter alios actam.*
8 *Aetas minor per inſtrumentũ tutelę, vel curę non poteſt probari contra tertium, qui fortaſſe non habuit, nec habet ſcientiam de tutore, vel curatore a iudice dato.*
9 *Aetas minor etiam quoad alios probatur ex datione tutoris, quando cum ea concurrunt alię coniecturę.*
10 *Aetas etiam contra alios probatur, dummodo cum cauſæ cognitione, & in contradictorio iudicio datus ſit tutor.*
11 *Res inter alios acta, vt præiudicet alijs, & ad alios extẽdatur, neceſſe eſt, quod geſta ſit, cum contradictore legitimo.*
12 *Aetatem probat inſtrumentum tutelæ, vel curę etiam quoad tertium niſi contrarium probetur.*
13 *Minorem ſe aſſerenti, & ideo petenti tutorem ſibi dari, ei, probandi onus ætatis minoris incumbit.*
14 *Aetas probatur contra eum, ad cuius inſtantiam fuit datus curator.*

Poteſt minor ætas præter modos ſupradictos probari per inſtrumentũ tutelæ, vel cu
1 rę, † & hoc propter Decretũ iudicis: vt tradidere Bal.
& Ang. in l. cum te minorem. C. de prob. & conſuluit
Alex.

Alex.conſ.147.viſo themate,& dubijs.num. 9. & 10.
uol.7.ubi latè,& in conſ.85.col.2.poſt num.7. verſ.&
vlterius.vol.2.ita reſpondit Dec. conſ. 149. col.4.ſub
nu.4.cir.fin. ut refert Alc. in tract.de præſump.reg.2.
præſump.14.nu.8.& 12. id etiam confirmauit Quin-
til.Mand.in reg.18.cancel.q.6.nu.7. Bal. cauit in d.l.
2 ſi.§.quod obſeruari.col.3.in princ.num.10.† quod ex
præſumptione iuris reputatur minor, qui habet cura-
torem,& Alex.d.conſ.147.vol.7.nu.9.& 10.ait,quòd
licet incumbat ei onus probandi, qui ſe fundat in ęta
te.tamen fallit in eo, qui pro ſe adducit decretum iu-
dicis,per quod apparet tali datū eſſe curatorē, vt mi-
nori:quia præſumitur,quòd fuerit minor,idē tradide-
re Bal.& Ang.in l.cum te,C.de prob.vt ait Mand.vbi
ſup.d.q.6.nu.7.in fi.& confirmat Alc.in d.præſumpt.
14.nu.8.& idem conſ.396.nu.7.Sal.cauit in l. cum te,
col.fi.verſ.exemplum pone.C.de prob.idem Dec.re-
ſpondit in conſ.526.nu.5.in fi.Rot.Bonon.deci.82.
3 Verùm† quòd ex datione curatoris non poſſit ętas
minor probari,conſultum eſt à Io. de Imol.in conſil.
23.incip.in caſu premiſſo:vt eum refert Sebaſt.Sap.in
rep.l.de ætate.nu.34.uerſ.quinto quæro.ff. de mino.
Amplia tamen,concluſionem noſtram procedere
ex opinione Alc.in loc.ſup.proximè citato. d.nu.10.
4 verſ.aduerte tamen.† etiam ſi agatur cōtra alios, ver-
bi gratia,cum quo non contraxerit minor,& adducit
in argū ſuæ opinionis ea , quæ traduntur per Abb. in
5 c.cum inter,il 2.col.ult.nu.10.in fi. de elect.vbi † ſi qs
ſit reiectus ab electione ꝓpter morbum, talis electio
operatur,quo ad aliàs electiones,niſi probaretur ſani
tas, ut ibi per Abb. Et eſt ratio, quia non pōt negari,
6 quin illa reiectio faciat præſumptionem morbi,† quæ
præſūptio ſufficit ad hoc: ꝙ aliquis repellatur ab ele-
ctione,ſecundum Abb.ibi. Quod idem & in caſu no-
ſtro dici poteſt,ex quo ad probationem ætatis ſufficit
7 probatio per præſumptiones † & coniecturas vt ſæ-
piùs in ſuperiorib.concluſ.iam dictum eſt; ergo ſuffi-
cit probare ætatem per rem inter alios actam: vt per
Alc.vbi ſup.nu.11.ſub fi. in eandem ſniam deſcendit
Bart.& Ang.d.l.cū te, C.de prob. & ibi hoc expreſsè
tenet Sal.vbi ponit exēplum in iudice , qui dat tutorē
Titio,ut pupillo,uel curatorem,ut adulto,qui ex hoc
ꝑſumitur prouidere,& rē ſic eſſe, donec ꝓbetur con-
trarium. Rui.ēt id comprobauit in conſ.99.nu.6. vol.
4. inquiens ibi , ꝙ licet Alex. in conſ.21.uol.1. aliter
ſentire videatur,motus auctoritate Sal.in l.ſi minore
C.de in integ.reſt.tñ auctoritas Bal.& Ang. præualet
in pract. Ad quod etiam conſulas Corn.conſ.69.viſis
col.pe.lib.1.& latè uideas Alc.in conſ.21.nu.2.uol.1.
Ab his totus eſt diuerſus Alex.in conſ. 21. per tot.
li.1.quo in loco ex ſnīa Sal.in d.l.ſi maior.C.de in in-
teg.reſt.arbitratus eſt concluſ. noſtrā procedere poſſe
8 ſolùm cum illo, cū quo initus eſt contractus, † ſecus
contra tertium,qui fortaſſe non habuit,nec hēt ſcien
tiam de tutore , vel curatore à iudice dato , & vñ res
inter alios acta minimè alijs præiudicare dēt,quod &
corroborauit ex allatis ibi per eū. & eū ſequutus eſt
Dec.in conſ.149.ſub nu.4.col.4.ubi ad idē Sal. citat.
Verior tamen eſt ſentētia Bal. & eorū qui eum ſe-
quuntur:& Alex.in hoc videtur non rectè ſenſiſſe,ut
ſpeciatim ipſum reprobauit Rui.in d.conſ.99. num.6.
uol.4.& nōnulli recentiores,vt Io.Maur. tract. de re-
ſtit.in integ. c. 328. quo in loco reſpondit ad motiua
Alex.& idem contra Alc.ſcripſit Anch. iun. in q. 35.
per tot.in 1.par.& meminit D.Borgn.Cauale. in ſuo
eleganti tract.de tut.& curat.c.1.nu.294.
Verùm,vt Alex.ſenſus vnà cum Bal. & aliorū ſen-
tentia cōgruat,ſic dicere poterimus , eius opinionem
tunc habere locum quando aliæ coniecturę minoris
9 ætatis non concurrerent cū ipſa datione tutoris, † ſe-
cùs ſi præter dationem tutoris aliæ etiam cōcurrerēt,
quia tūc,& quo ad alios probabit;vt placuit Alc. ibi.
Etenim certū eſt ætatē etiā contra alios probare, dū-
10 modo cū cauſæ cognitione , † & in cōtradictorio iu-
dicio datus ſit tutor,vt dixit Alc. vbi ſup.in fi.& tradi
dit Sal.in d.l.ſi minorē.l. cū non iuſto.ff.de colluſ.de-
tegen.cum alijs ad hoc allatis per Alex. conſ. 21.nu.
2.vol.1.notāt Iac.de Butr.Bal.& Ang ī l.ingenuū, ff.
de ſtat.hom.& idē voluit Bal.cōſ.2.vol.4. (quis ibi vi
deatur velle non præiudicare,niſi citatis)& per eū no
tata in l.3.§.ꝙ obſeruari,nu.10.C.de iuram.calum.
11 Nam vt res inter alios acta præiudicet alijs, † & ad
alios extendatur,neceſſe omnino eſt , ꝙ geſta ſint cū
contradictore legitimo: vt in terminis conſultum eſt
ab Alex.d. conſ.21. nu.2. vbi etiam latè videas hunc
articulum examinantem , lib.1. & eſt tex. in d.l.cum
non iuſto.ff.de colluſ.deteg.
12 Quod tñ inſtrm tutelæ vel curæ ēt , † quoad tertiū
ætatē probat:niſi contrarium probet,indiſtinctè aſſe
rit Ioſeph.Ludou.in dec. Peruſ.55.num.6.vbi ad hoc
Dec.Fel.Bernn.Anch.iun.& Caualc.citat.
Concluſionē noſtrā velim limites,qñ agitur de tu-
13 tore, vel curatore dando , † nā qui aſſerit ſe minorē,
& ideo petit tutorem ſibi dari probandi onus ætatis
minoris incumbit ei,vt patet ex his , quæ deduxit ad
hoc Bal.in conſ.2.ſi egreſſæ 25.ann.nu. 1.& 2.vol.4.
Præterea hanc eandē declarabis & limitabis,vt ꝓ-
14 betur ætas contra eū , † ad cuius inſtātiam fuit datus
curator,ut a traditum eſt à Sal. in d.l.ſi minorem,col.
fi.C.de in integ.reſtit.atque reſpondit Alex.in d.cōſ.
21.nu.1.vol.1. vt refert & ſequitur idem Sap. in d. re-
pet.l.de ætate.nu.34.ff.de minor.

CONCLVSIO DCLXXVI.

ARGVMENTVM.

Ætas an probetur ex indicijs & cōiecturis.

SVMMARIVM.

1 *Ætas probari poteſt ex indicijs & coniecturis.*
2 *Probatio ætatis eſt multum difficilis.*
3 *Indicia & coniectura maximè probant ætatem propter longi temporis curſum.*
4 *Ætatem probant coniecturæ,dummodo ſint veriſimiles.*
5 *Veriſimilitudo coniecturarum præcipuè attendi debet in probatione ætatis.*
6 *In his,quæ ſunt difficilis probationis, ſufficit probatio per coniecturas.*
7 *Conditiones debent impleri in forma ſpecifica.*
8 *Quando aliquid ponitur in conditione, illud dicitur datū pro forma.*
Ille qui ſolum habet præſumptionem, non vr̄ probare. ibi.
9 *Minor ætas non poteſt probari per coniecturas in cauſa reſtitutionis in integrum. Contrarium.nu.10.*
11 *In probanda ętate , ſatis eſt prę ſumptio iure probata.*
12 *Lex requirens probationem , conditionaliter contenta eſt probatione prę ſumptiua,quia ſubiecta materia non parit veram probationem.*
13 *Paria ſunt,conditionem non eſſe poteſtatiuam,vel difficilē ad nullitatem inſtitutionis facta de filio.*

Ætas præterea probari pōt ex indicijs & conie
1 cturis,† per l.cū de ætate,ff.de probat.ſic
aſſeruit Saly.in l.ſi minorem.C.de in integ.reſtit.vbi
ait in hmōi probatione ætatis indicia multū prodeſ-
2 ſe. Ratio eſt, † qa probatio ætatis eſt multū difficilis:
vt ait Bal.in ſæpe iā d.l.ſi minorē. C.de in integ. reſt.
quod etiā attigi ſupra in cōmunib. Et quod per conie
cturas ætas ꝓbetur,& indicia, ſancitū eſt in l.cū te.C.
de proba.& cōprobat Alc.in trac. de præſump.reg.2.
ꝑſump.14.nu.8. 9.& cauit Bal.conſ.213.in fi. vol.1.&
conſ.19.factū tale eſt nu.4.vol.5.idē obſeruauit Ma-
ria.Soc.in conſ.3.nu.1.vol.2.& hoc maximè in ꝓbā-
3 da ætate † ꝓp longi temporis curſum, vt ibidem Soc.
idem

Digitized by Google

idem traditum eſt à Sebaſtia. Sap. in repet. l. de ætate. nu. 23. & 24. ff. de maior.

4 Primò limitabis & intelliges Concluſionē, † dummodo ſint veriſimiles coniecturæ, vt ait Bald. in d. l. cū te. n. 2. C. de ꝓb. & in l. cū de ætate. ff. de ꝓb. vbi ait
5 Bal. veriſimilitudinē coniecturarū, † ꝓcipuè attendi debere in probatione ætatis: & dictū eſt ſup. in cõclu. cui incumbat onus probandi ætatē, in 1. limit.

Secundò limitare poteris, vt concluſio locū non habeat in probanda maiori ætate, ſed tñ in minore:
6 eſt enim, vt dicebamus modo, regulare, † vt in his, q̄ ſunt difficilis probationis, ſufficiat probari per cõiecturas, l. non oēs. §. à barbaris. ff. de re milit. ad q̄ hūc tex. citat Bar. in l. in illa. in fi. ff. de verb. obli. vt eū refert Sap. in d. repet. l. de ætate. nu. 23. ff. de minorib.

Tertiò tibi limitāda eſt concluſio, vt nō procedat, qñ lex conditionaliter requirit probationem, ad hoc tex. eſt ſingularis in l. Lucius. ff. de condit. & demon. veluti ſi probaueris, quia tunc non ſatis eſt ꝓbare per
7 coniecturas, † quia conditiones debēt impleri in forma ſpecifica. l. qui hæredi. & l. Mæuius. ff. de condi. & demō. Vnde inſigniter & doctè dicebat Bal. in auth. matri & au æ, nu. 3. in fi. C. quando mulier tutel. offi.
8 q̄ quando aliquid ponitur in conditione, † illud dicatur datum pro forma, & ille, qui ſolū habet præſumptionem, non videtur probare, ſecundum Bar. in l. 1. C. de fid. inſtru. & iur. haſt. fiſcal. lib. 10. ergo in eo nō vera fiūt illa verba, ſi probaueris, per multa alia, quę ad hoc adduxit Fel. in rub. de probat. nu. 3. col. 2. verſ. ſed aduerte.

9 Hinc fit, † vt in cauſa reſtitutionis in integrum, minor ætas non poſſit probari per coniecturas, quia lex conditionaliter loquitur, l. ſi minorem. C. de in integr. reſtit.

10 Sed contrariū † circa hoc mihi probat cõtex. in l. ſi minor 25. ann. addito præſide. ff. de min. hoc idē clarius cõfirmat cõtex. in l. 1. iuncta gl. in l. 1. C. de ſicar.

Verùm dicere poſſumus ſuprà à nobis tradi, tā limitationem procedere in materia, quæ pōt verè, & præ
11 ſumptiuè probari, † ſecus ſi nīſi præſumptiuè, qualis eſt ętas, in qua ꝓbanda ſatis erit præſumptio iure probata, illud probat ex cõtex. d. l. 1. vnà cū gl. C. de ſica. & in d. l. 1. cū glo. in verb. iudicium. de frig. & in c. ex tua. in verſ. ſi conſtaret. de fil. presbyt. & in l. ſi tutor.
12 in verſ. oſtenderit. C. de peric. tutor. vbi † lex requirēs probationē conditionaliter, contēta eſt probatione præſumptiua, quia ſubiecta materia non patit veram probationē: ſed in caſu d. l. Lucius. ff. de cōdi. & dem. ideo illa conditio facit teſtamentum nullum, quia erat difficilis probationis, vt dicit glo. & ad nullitatē
13 inſtitutionis factę de filio, † paria ſunt, conditionem non eſſe poteſtatiuam, vel difficilem, l. ſuus quoq;. §. puto. & ibi gl. & Bar. ff. de here. inſtit. & notant oēs in l. ſi pater. C. de inſti. & ſubſt. ſub cond. fact. & gl. in d. l. 1. C. quor. bonor. quæ obſeruatione digna eſſe, dixit Fel. in d. rub. de probat. nu. 3. in fi.

Sed tñ hanc Fel. conſiderationē contrariā eſſe cõtextui in d. l. Lucius, & l. filiū. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. dixit Sap. in d. repet. l. de ętate. n. 25. ff. de min. qua in re an Fely. rectè ſenſerit vnà cum Sebaſt. Sap. ibidem perſpicaci lectori cogitandum relinquo.

CONCLVSIO DCLXXVII.

ARGVMENTVM.

Ætas an probetur ex actis ſemel factis.

SVMMARIVM.

1 *Aetas per acta ſemel facta, probatur etiam contra alios.*
2 *Probatio ſemel facta in iudicio omnibus præiudicat.*
3 *Prima acta rectè faciunt fidem in omnibus alijs cauſis, ſi in primo iudicio probatum fuerit talē fuiſſe maiorem.*
4 *Probationes factæ in vno iudicio in his, quæ ſolo curſu temporis mutantur, non probant in alio.*
5 *Ex actis in primo iudicio factis bene probatur tunc aliquem fuiſſe minorem.*

1 Ætas etiā probatur ex actis ſemel factis, † nam ætas per illa acta probatur etiam contra alios, teſtes Saly. in l. ſi minorem. C. de in integ. reſtit. & vt & placuit Alc. in d. ſuo tract. de præſump. 14. num. 11. idem voluit gl. in d. l. de ætate. ff. de minorib. vbi
2 determinat † probationem ſemel factam in iudicio omnibus præiudicare, cum illa tamen diſtinctione, q̄ ſupra retulimus in concluſione ætas per dationem tutoris vel curatoris, & pro hoc faciunt notata ſupra in concluſione acta iudicij.

Limitabis & intelliges cõcluſionē procedere, ſi in primo iudicio probatū fuerit talē fuiſſe maiorē, quia
3 tunc rectè illa prima acta † faciunt fidē in oībus alijs cauſis, nā in alijs multò magis eſt maior ætas, q̄ non erat tempore primi iudicij, in quo fuit iudicatū vel probatum, talē eſſe ętatis maioris, ſed ſecus eſſet, ſi ex illis actis velim probare me eſſe minorē, tunc enim
4 non probāt, † etenim ꝓbationes factæ in vno iudicio in his, quę ſolo curſu tpis mutantur, non probāt in alio, vt l. ſpadonem, §. qui abſolutus. ff. de excuſat. tuto. ſed minor ætas mutatur curſu tpis, ideo ex illis actis non probatur: licet ſecus eſſet, qñ ex his actis probare vel-
5 det ſe fuiſſe tunc minorem, † quoniam tunc bene probatur ex his actis in primo iudicio factis, ita docuit Bar. in d. l. de ætate. nu. 17. ff. de minor. & idē cõſuluit D. Io. de Imo. in conſ. 23. quem refert And. Barbat. in addit. ad Bar. in d. l. de ætate, num. 17. in verb. ſed quęro. in littera E. apud me. ff. de minorib.

CONCLVSIO DCLXXVIII.

ARGVMENTVM.

Ætas ruſticorum quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Ruſtici vti perſonæ viles, & rei ruſticæ continuo operam dantes, non conſueuerunt ſcripturas aliquas filiorū ętatis ergò probandæ domi ſuæ continere.*
2 *Aetas ruſticorum probatur quacunque poterit probabiliori ratione, vel per coniecturas, vel aſpectum, vel denique libro Curati.*
3 *Aetatis exceptio ſiue ex parte rei, ſiue ex parte actoris, quo pacto probetur, vide remiſſiuè.*

Concluſiones quæ hactenus de ꝓbanda ætate minori vel maiori explicatæ ſunt, vix contingere pōt, vt conueniant in probanda ætate ruſticorum: nā ipſi vti per
1 ſonæ viles & rei ruſticæ continuo operā dantes, † non conſueuere ſcripturas aliquas filiorum ętatis ergò ꝓbandę domi ſuę continere, & eo minus de eorū ętate inſtrā cõficere, quemadmodū in hac re noſtra cõſultum eſt à Pariſ. in cõſ. 88. nu. 78. vol. 3. Quocirca iure ac merito fit, vt probari queat eorū ætas quacunque
2 poterit probabiliori ratione, † vel per cōiecturas, vel aſpectū, vel deniq; libro Curati: & ita ſenſit Pariſ. vbi ſupra, notat Bal. in l. cum te. col. pen. C. de prob. obſeruauit Alex. in l. de ætate, in verſ. tantus, in additio. ad Bart. ff. de minorib. & comprobauit Ioſephus Ludouicus in deci. Peruſ. 55. nu. 16.
3 Aetatis autem exceptio ſiue ex parte rei, † ſiue ex parte actoris quo pacto probetur docet Barto. in l. 1. nu. 12. ff. de exceptio.

CON-

CONCLVSIO DCLXXIX.

ARGVMENTVM.

Ætas, an probetur per deſignationem inſignis, ſeu notabilis temporis.

SVMMARIVM.

1 *Ætas probari poteſt per deſignationem inſignis, ſeu notabilis temporis.*

1 Ætas probari † etiam poteſt per deſignationẽ inſignis, ſeu notabilis temporis, prout talis natus eſt tempore quo à Patriæ proditorib. interfectus fuit Petrus Aluiſius Farneſius fel. record. Placentiæ Dux, quomodo ſæpe hic Placentiæ audiui probatam ætatem. Hunc modũ probauit & Ioſeph Ludouici in d. deci. Peruſ. 55. num. 8. vbi alia multa ſimilia exempla affert, idem ante eum probauit Petr. de Aſt. & Iulian. Bini inter conſ. Bal. ab eo non citati, in cõſ. 219. ſub nu. 3. li. 4. teſtes & atteſtationes.

CONCLVSIO DCLXXX.

ARGVMENTVM.

Communia quædam de teſtibus ſuper ætate deponentibus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis ſuper ætate deponens, ſi in cauſa ſcientiæ dicat, ſcire Titium decem & octo annos natum eſſe, quia memoria teneat illum illa die ortum habuiſſe, optimè probat.*
2 *Teſtis ſuper ætate deponens, ſi dixerit, ſcio, quia ſum patruus, rectè deponet.*
3 *Teſtes producti ad probandã minorem ętatẽ, rectè probãt, ſi vnus deponat Titium eſſe minorem annorũ decem, & alius deponat eſſe minorẽ intra decimũ quartũ annum.*
4 *Teſtes dicendo aliquem minorem, poſſunt reddere rationẽ ex aſpectu.*
5 *Teſtis ſuper ętate deponens debet reddere aliquam concludentem rationem ſui dicti.*
6 *Teſtis, qui de ætate deponit per verbum credo, nihil ꝓbat. Contrarium nu. 7.*
8 *Teſtis deponens ſuper ętate per verbum videtur, probat.*
9 *Teſtes ſuper ætate deponentes, ſi ab vtraq; parte pares ſint numero, videlicet tres deponant de ætate adulta, & tres alij de pupillari, ſequenda eſt illa pars, quę eſt benignior, & magis pia, vel relinquitur arbitrio iudicis.*

Supereſt vt in hac ætatis probandæ materia, nõnulla ſuperioribus, quę tradita ſunt, ad commoditatem lectorum vſum hic adijciamus.

Teſtis itaq; ſuper ætate deponens, ſi in cauſa ſcien-
1 tiæ dicat, † ſcio Titium decem & octo annos natum eſſe, quia memoria teneo, illum illa die ortũ habuiſſe optime probat, ita ſcriptum reliquit Bal. in l. 2. nu. 2. C. de tempo. appellat.

2 Itidem, ſi dixerit, ſcio, † quia ſum patruus, rectè deponet: vt late dixit Ioan. Mauric. in ſuo tract. de in integ. reſtit. c. 318. per totum, & meminit Bar. in l. de tutela. nu. 1. C. de in integ. reſtit.

Ad hęc teſtes producti ad probandam minorẽ ętatem, ſi vnus deponat Titiũ eſſe minorẽ annorũ decẽ,
3 † & alius deponat eſſe minorem intra decimũquartum annum, rectè probant iuxta ſñiam Ang. in l. qui duos. §. idem quæro. ff. de vulg. & pup. quem refert, ſequitur & illuſtrat ibidem Franc. Aret. col. 2. in 2. not.

4 Porrò teſtes dicendo aliquẽ minorẽ, † poſſunt reddere rationem ex aſpectu: vt conſultus reſpondit Bal. conſ. 219. nu. 2. & 229. nu. 1. vol. 4. & confirmauit Bar. in l. de ætate. nu. 10. ff. de minorib.

5 Amplius teſtis ſuper ætate deponens, † dẽt reddere aliquam concludẽntem rationẽ ſui dicti: teſte Alex. conſ. 21. viſo proceſſu. nu. 5. vol. 1. cum ibi allegat. & Petr. de Aſt. & Iulian. Bini inter conſ. Bal. in cõſ. 219. vol. 4. nu. 2. & ratio concludens eſt ꝑ aſpectũ, vt nuper dicebamus, ad quod conſulas conclu. noſtrã ętas per teſtes, ſupra à nobis explicatam, & cõcluſionem ętas per aſpectum, in ſecunda reſtrictione.

Is verò teſtis, qui de ætate deponit per verbũ cre-
6 do, † nihil ꝓbat, vt placuit Bal. in conſ. 19. nu. 4 vol. 5.

Contrariam ſñiam Petr. de Aſt. & Iulian. Bini inter conſilia ipſius Bal. ſunt ſequuti, & rectius in conſ. 219. nu. 2. vol. 4. vbi aiunt, † illud dictum, ſcilicet teſtem de ætate non probare, procedere in his, quæ ſolo iudicio intelligentiæ percipiuntur, & difficulter ꝓbantur, vt in ætate, arg. l. minor 25. annis ex aſpectu. ff. de minor.

8 At ille teſtis deponens ſuper ætate, † per verbum videtur, probat, ſi credimus Butr. conſ. 45. num. 2. circa med.

Poſtremò teſtes, ſi ab vtraq; parte ſuper ętate deponentes, pares ſint numero: videlicet tres deponant de ętate adulta, & tres alij de pupillari, ſequenda eſt illa
9 pars, † quæ eſt benignior & magis pia, vel relinquitur arbitrio iudicis: ſi autem non ſint pares teſtes, maior numerus potior eſt, quæ maioritas conſideranda erit ex qualitate perſonarum, non aũt ſemper ex numero, auctoritate ita ſentientis Bal. in conſ. 455. quis melius ſuper ætate, per totum, vol. 4. nam iudex poterit diligenter animaduertere, quibus maior fides ſit teſtib. adhibenda, iuxta l. 3. §. tu magis. ff. de teſtib.

CONCLVSIO DCLXXXI.

ARGVMENTVM.

Exactio, an præſumatur meticuloſè facta ſubſiſtente debito.

SVMMARIVM.

1 *Exactio non pręſumitur meticuloſè facta ſubſiſtente debito, & ſic non reuocatur, etiã ſi fiat militari manu cauſa non cognita.*
2 *Debitorem exactum fuiſſe in iniuriam creditoris, probabitur ex eo, quod pręceſſerunt ordinamenta pœnalia.*
3 *Exactores pręſumuntur vexare prouincias.*

1 Exactio non pręſumitur meticuloſè facta ſubſiſtente debito, † & ſic nõ reuocatũ, & ſi fiat militari manu cauſa non cognita: ita vĩ innuere Vlp. in l. fi. §. vlt. ff. quod me. cau. & ita inqt Bal. in conſ. 227. inci. à principio tituli, nu. 1. vol. 3.

Inſuper ſi quis probare voluerit exactũ debitorẽ
2 fuiſſe in iniuriam creditoris, probabiĩ ex eo, † ꝙ præceſſerint ordinamenta pœnalia, ꝙ ſcilicet debitor talis intra certum tp̃s debeat ſoluiſſe, nam ex hoc, vt dixi, probatur debitorẽ exactũ fuiſſe in iniuriã creditoris: ita loquutus eſt Imo. in l. creditor. ff. de ſol. arg. l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quar. rer. act. non dar. ita ẽt in hãc ſententiam reſponſum eſt à Rui. in conſ. 171. num. 2. vol. 3. vnde Bart. in d. l. 1. §. quę onerandę. dicit ſe ſæpius ita in vſu forenſi obſeruaſſe.

3 Ad hęc, vt de iſtud adijciamus, exactores † pręſumũtur vexare prouincias, vt reſcripſere Imp. Valẽt. & Valen. l. neminem. C. de ſuſc. & arc. lib. 10. & tradidit Lucas de Penna in l. quemadmodum. C. de agric. & cenſ. lib. 11. verſ. 109.

CON-

CONCLVSIO DCLXXXII.

ARGVMENTVM.

Examinatio teſtis non completa an probet.

SVMMARIVM.

1 *Examinatio teſtis non completa nihil probat.*
2 *Examinatio teſtium fieri debet ſeorſum vnus ab alio, quia ſi ſimul, & ſemel examinati fuerint, non probant.*

1 Examinatio teſtis non completa,† nihil ꝓbat, vt colligere eſt ex c. ꝑ tuas, de teſt. iuncta gl. in l. in ciuile. ff. de leg. cũ aliis adductis à Iaſ. in l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. nu. 3. C. de teſt. Et huiuſmodi teſtiũ examinatio
2 fieri debet ſeorſum vnus ab alio, †nam ſi ſimul, & ſemel examinati fuerint, non probant, ita nuncupatim aſſeruit Bal. in c. cum cauſa. nu. 46. d. tit. ſic etiam sẽſit Spec. tit. de teſte. §. nunc videndum, circa prin. ſic voluit Alex. in conſ. 64. & ſi celeberrimè doctor. nu. 10. ver. nec obſtat, quod deponunt. vol. 3.

CONCLVSIO DCLXXXIII.

ARGVMENTVM.

Examinatio teſtium parte non citata, an probet.

SVMMARIVM.

1 *Examinatio teſtium parte non citata, nihil probat.*
2 *Examinatio teſtium parte non citata nõ probat, nec etiam facit indicium.*
3 *Examinatio teſtium non citata parte facta, facit indiciũ.*
4 *Teſtes alias inhabiles, & minus ſolemniter examinati, faciunt indicium, & præſumptionem.*
5 *Informatio capi poteſt etiam à teſte non iurato.*
6 *Informatio capi poteſt à teſte non citata parte.*
7 *Teſtes, qui depoſuerunt ſuper monitoriis, extraiudicialiter debent inclinare animum Iudicis.*
Iudex moueri poteſt ad iudicandum etiam ex his, quę fiũt extra acta.
8 *Quando lex non requirit ſolennem probationem, ſed contenta eſt argumentis & præſumptionibus, tunc poſſunt recipi teſtes parte non citata.*
9 *Examinatio teſtium parte non citata nihil probat, etiamſi eſſet cauſa expedienda iuris ſolemnitate omiſſa.*
10 *Dictum teſtis, vt valeat, etiamſi iudex procedat ex officio, neceſſe eſt vocare partem contra quam procedit.*
11 *Deputatus ſolum ad examinationem teſtium, debet etiam citare partem aduerſam.*
12 *Ad publicationem teſtium citari etiam debet pars.*
13 *In repetitione teſtium pars citanda eſt.*
14 *Non poteſt credi teſtibus non citata parte examinatis, nec ad fauorem non citati.*
15 *Iudex poteſt recipere teſtes ſuper notorio vel ſuper fama parte non citata.*
16 *Iudex ſine ordine iudiciario, & teſte in forma iudicij recepto poteſt edoceri de fama.*
17 *Teſtes non citata parte recipi poſſũt ad informationẽ ſuperioris ſuper habilitate vel inhabilitate electi. Cõt. nu. 18.*
19 *Teſtes parte non citata recipi poſſunt, quando proceditur per viam inquiſitionis. Contrarium nu. 20.*
21 *Teſtes recipi poſſunt ad probationem caſus parte non citata, vbi caſus probandus eſt, qui in longinquis oris euenerit, & facile pars non poſſet citari.*
22 *Parte non citata, tunc recipi poſſunt teſtes, quando eſt caſus, in quo lex, vel ſtatutum non exigit plenam probationem, ſed contentatur ſolis argumentis.*
23 *Præſumptio etiam probari debet per teſtes ſecundos, & legitime examinatos.*
24 *Partis citatio in examinatione teſtium omittitur, vbicunque actor timet de morte, vel abſentia teſtiũ, & eius aduerſarius eſt perſona potens, iracundus, & omnibus furore ſuo terrorem incutiens, cui actor timet denũciare.*
25 *Iudex, qñ pro examinãdi, teſtibus citari nõ poteſt pars, quã deligentius poterit ſuſtinere debet vices rei in examinatione, reſeruãdo ſibi exceptiones in perſonas, & in dicta.*
26 *Debitor ſuſpectus de fuga, antequam capiatur nõ pręmiſſa citatione, debet ſuſpicio probari per indicia, & ſuper ſuſpicione poterunt teſtes recipi debitore non citato.*
27 *Teſtes recipi non poſſunt aduerſario non citato, vbi non eſſet timor mortis, vel diuturna abſentia, licet aduerſarius eſſet perſona formidabilis.*
28 *Vbicunq; iudex procedit ad informandum ſe de abſentia rei, vt poſſit ſibi ſtatuere terminum conuenientem, debet ſe informare de abſentia, prout poteſt.*
29 *Niſi pars dediſſet iudici veniam recipiẽdi teſtes ipſa abſente, recipi non poſſunt parte non citata.*
Quilibet poteſt renunciare iuri ſuo, ibi.
30 *Examinari non poteſt teſtis non citata parte, quando is examinaretur, cuius dicto neceſſario fides eſſet habẽda.*
31 *Pars citanda non eſt, quando teſtis iterum producitur ad declarandum dictum ſuum.*
32 *Quando eſt examinanda mulier, tunc non debet pars citari ad videndum ipſam iurare. Contr. nu. 33.*
34 *Parte nõ citata recipi poſſunt teſtes, quando agitur de probanda cõſuetudine introducta a populo eiuſdẽ ciuitatis.*
35 *Quando partes ſunt præſentes in examinatione teſtium non eſt neceſſaria citatio, ſed tantum monitio.*
36 *Pars citanda eſt in examinatione teſtium, niſi eſſemus in cauſa hæreſis, propter magnum periculum peccati, ſi potens ſit aduerſarius.*
37 *Actus factus non citata parte eſt validus, quando ipſi nõ citato non ſit præiudicium.*
38 *In examinatione teſtium, qui in contumaciam citati vltima die termini recipiuntur, pars aduerſa citanda nõ eſt.*
39 *Si ex forma ſtatuti tenetur is, in quem eſt compromiſſum, terminare cauſam intra menſes duos, non requiritur citatio, ſi vltima die termini laudum proferatur.*
40 *Quandoque terminus præfixus habet vim citationis, vt eſt, quando præfigitur à iudice, & tunc ſi vltima eius die fiat, non requiritur citatio, aliquãdo non habet vim citationis. ibid.*
41 *Examinatio teſtium parte non citata valet, quando periculum eſſet in mora.*
42 *Nulla opus eſt citatione partis in examinatione teſtium, quæ fit coram arbitratore, quia non eſt neceſſarius ordo iudiciarius.*
43 *Examinari poterunt teſtes parte non citata, quando agitur de probanda conſuetudine inducta a populo cuiuſdam ciuitatis.*
44 *Examinari poterunt teſtes parte aduerſa non citata, vbi ſit actus in quo non requiritur cauſæ cognitio.*

1 Examinatio teſtiũ parte nõ citata† nihil probat, ita ſancitũ eſt In c. in nomine Domini. ver. nullius eſſe momenti. & ibi Fel. in prin. nu. 3. & ibidem Abb. de teſt. ſecundum Bar. in l. maritus. col. 1. ff. de quæſ. & cõfirmauit Aret. in d. c. in nomine Domini in prin. & hãc opinionem ſequuntur recentiores cum glo. in res hęreditarias. ff. de crim. expilat. hæred. & hanc atteſtatur eſſe communem opinionem Dec. in d. c. in nomine Domini. nu. 54. verſ. ſeptimo fallit.

2 Amplia primò, † vt nec etiam faciat indicium, auctore Fel. vbi ſupr. d. nu. 3. & Bar. in d. l. maritus. Caſtr. in l. item illa. nu. 7. de conſtit. pecu. & atteſtatur Socy. in cõſ. 253. incip. in cauſa, poſt nu. 1. verſ. præterea ille teſtis. circa medium. lib. 2.

3 Contrariũ, ꝙ immò examinatio teſtiũ non citata parte facta † faciat indicium, voluit gl. in c. cũ olim, in verbo fratrũ, de priuileg. cui accedit Dec. in c. in noĩe Domini. nu. 31. ext. de teſt. facit tex. in l. q̃ro. §. fi. ff. de ædil. edi. & ibi Ang. & facit, q̃a teſtes aliàs inhabiles & minus

by Google

4 & minus ſolēniter examinati † faciunt indiciū, & p̄ſumptionem: vt aſſeuerauit cōſulendo Alex.cōſ.24. animaduerſis his nu. 38. vol.2. cuius ſn̄iam probauit Aret.conſ.163.ſicut Io.dicit col.1.poſt nu.1. verſ.pręterea teſtis hoc idē voluit Cur.iun.conſ.106. poſt nu. 8.verſ.coadiuuanť.ita reſponſum eſt à Dec. conſ.54. in cā Domini Ant.col.2.poſt nu.2.verſ.poſtremo ſuperius,Aymo. Crau. ita conſultus reſpondit in conſ. 198.nu.1.& idē cautum eſt ab Alex. in cōſ.147.viſis dubitationib.nu.2. lib.6. huius etiā fuit ſn̄iæ Socy.in conſ.272.nu.11.ver.confirmatur: quia ēt ſi,& conſil. 298.col.8.poſt nu.13.verſ.confirmanť præmiſſa.li.2.

5 Et hinc eſt, ꝙ informatio capi pōt † ēt à teſte non iurato,iuxta ſn̄iam gl.ſing. quā ibi no. Bal.in c.1.§.ſi duo.col.1.nu.4.ver.& not. qđ informatio,de pace.tenen.quos refert,& ſequiť Alex.in l.milites.nu.7.verſ. quinimo teſtes.C.de teſta.milit.ſic quoq; teſtať Dec.

6 in d.c.in noīe Dn̄i. nu.32. ergo pariter † à teſte nō citata parte:quia iſta duo æquiparanť,vt not.Bal.in authē.hodie in prin.C.de iuram.calum.Secūdo loco id adiuuat,ꝙ ſcribit Cur.in d.cōſ.106. col.3.nu.8. prout eū refert,& ſequitur Aymo. d.conſ. 198.nu.11. ꝙ teſtes,qui depoſuerunt ſup monitorijs extraiudicialiter

7 † debent inclinare animum iudicis. Huc accedat, ꝙ moueri poteſt iudex ad iudicandū etiam ex his, quæ fiunt extra acta:per c.cū ad ſedem. de reſti.ſpol.& c. cām.de re iudi.& ait Bal.in l.quoties.§.1.ff.de p̄ba.& idem Bal.in l.1.C.de indicta vidu.toll.tradit Socy.in conſ.87.col.8.ante med.lib.3. Affli.dec.28. col.2.nu. 6.ad fi.vt retulit idem Aymo.d.conſ.198.in fi.

Quam poſteriorē ſententiam ſic confirmatā Dec. in d.c.in nomine Domini. nu.33. col.5. ait veriorem eſſe ſn̄iam, & reſpondit ad d. c. in nomine Dn̄i, hoc modo, ꝙ debeat intelligi ille tex. in ver. nullius momenti, ſcilicet,ad probationē, vt poſſit ex ea condēnari,non tn̄ ꝙ illa verba excludant præſumptionem: ita Dec.vbi ſup.d.nu.33.verſ.non obſtat, & hanc ſuā ſententiam comprobat ibid.nu.54. verſ. ſeptimo fal-

8 lit,vbi ait, † ꝙ quando lex non requirit ſolemnē probationē,ſed contenta eſt argumentis,& præſumptionibus,ꝙ tunc poſſint recipi teſtes parte non citata,ad hoc teſtem laudat Domin.poſt Hoſt.in c.1.§.fin.col. pen.verſic.not.1. de homic.in 6. atteſtatur tamen ipſe Dec.ibid. d.nu.54. priorem * communem opinionem, quod ſcilicet, teſtes examinati non citata parte non faciant indicium.

9 Secundo amplia prædictam cōcluſ. † etiam ſi eſſet cauſa expediēda iuris ſolemnitate omiſſa:,ita docuit Fely.in d.c.in nomine Dn̄i,nu.4. ſecundum Bart.ſingulariter in l. filiusfamilia.poſt prin.ff.de don.ſub cō. 4.vbi hanc reddit Bar.rationē,quia etiā ſi poteſtati ſit conceſſum,vt nulla ſolemnitate iuris procedat, non poterit tn̄ poteſtas vi illius cōceſſionis examinare teſtes parte abſente, qa inquit, hoc modo auferret ipſi reo copiā defenſionis,quod nō licet,cum de iure naturæ defenſio cōpetat:cui rei illud etiā patrocinatur, quod idem Bar.dixit in l.diem proferre.§. ſi quis litigatorum. ff. de arb. & huc quoq; pertinet contex. in c.omnia.in c.abſens tertia.q.9.

Tertiò loco ampliabis, etiā ſi iudex p̄cedat ex of-

10 ficio,† quia nihilominus,vt dictū teſtis valeat, neceſſe eſt, vocare partem, contra quā procedit. ita voluit Fely.in d.c. in noīe Dn̄i.nu.5. & ita ſenſit Io.And.in in addi.ad Spe.tit.de teſte.§.nūc tractandū.in prin.q dicit ita dixiſſe Guliel.de Suza.in l.iuſiur. C.de teſti.

Quartò poteris ampliare, vt p̄cedat, etiā ſi eſſet qs

11 deputatus ſolum ad examinationē teſtium. † nā debet ēt citare partem aduerſam iuxta ſententiam Do. Ant.in c.cōſtitutus in 1.col.per illū tex.ext.de appel. & hoc ea ratione,quaſi hæc ſint coniūcta, & p̄ambula inſeparabilia, ita loquutus eſt Felyn.in d.c.in noīe Domini,ſub nu.5. in fi.quod vr̄ comprobare contex. in c.1.& in c.præterea.ext.de offi.deleg.cum ſimil.

Quintò amplianda eſt concluſio, vt ꝙ hic dicitur

12 de teſtiū productione,& examinatione † habeat locum etiam in teſtiū publicatione teſte Bart. in auth. qui ſemel in 5.col.C.de proba.& obſeruauit D.Ant. in c.fraternitatis in 16.col ver.idē dicit. ext.de teſtib. vt retulit Fely.vbi ſupra,nu.6.

13 Sextò amplia idem † in repetitione teſtiū ex ** magis communi ſententia Doctorum teſte Burſa. conſ. 20.nu.65.

Septimò amplia, vt nec ad fauorem non citati nō

14 poſſit credi hmōi teſtibus † incitata parte examinatis:qđ Bonifac. Vital. & Rotæ Romanæ auctoritate probat Burſ.d. conſ.20. nu.66. & idem in criminalib. ēt: vt per eundem Burſ.conſ.34.nu.5.vbi * communē eſſe teſtatur, & ſeruari in practica, vbi reus ſe legitimè defendit,& cōparet, Iulij Clari auctoritate p̄bat.

Hæc tn̄ concluſio pluribus ita modis ampliata,multis ēt rationib. eſt limitanda. Hanc igitur primo loco limitabis,niſi iudex vellet ſe informare ſup notorio,

15 vel ſuper fama,† quia poteſt recipere teſtes parte non citata ſecundū D. Ant.in d.c.in nomine Dn̄i, q allegat Inno. in c.1. ext. de poſt. præla. Idem tradidit Inno.in c.bone il 1.verbo teſtes,ext.de elec.ſub nu.4. p̄pè fi.qui id p̄bat per c.manifeſta.2.q.1.c coru 11.q. 3.vbi Arch.c.ad noſtrā ext.de iureiur. hocq; placuit D.Ant.in repet.c.fi.in pen.car.ext. de conſue.& in d. c.bonæ.col.10.& confirmauit D Abb.in d.c.in noīe Dn̄i,vbi dicūt iſtud pendere ab illa dubitatione,vtrū in notorio poſſit p̄cedi parte non citata, de quo per Inno.in c tua.de cohab. cle.& mulier. & ſcripſere gl. * oēs ſcribentes in c.ad noſtram il 3. de iureiu. & obſeruauit Bal.in l.cū fratrē.nu.8.verſ.dubitare conſueuit.C.de his,quib.vt indig. & pro eo,quod dictum eſt de fama facit.c qualiter.§.debet.ext.de accuſ. Per qđ patet iſtud procedere, qn̄ agitur, vt deueniatur ad inquiſitionē,vt auctor eſt Fely.in d.c. in nomine.nu.7. propè fi.& adde ēt Bal.in l.qui teſtamento.§.per con-

16 trariū.ff.de teſta.vbi dicit,† ꝙ ſine ordine iudiciario & teſte in forma iudicij recepto pōt iudex edoceri de fama teſte.Inno.in c. cū tua.nu.2.ext. de ſponſ.quod refert,& ſequitur Rom.in l.ſi verò.§.de viro.poſt.nu. 89.verſ.vlt.probatur in fi. ff.ſol.matr.

Secundò limita, niſi teſtes reciperentur ad informa-

17 tionē ſuperioris ſuper habilitate, vel inhabilitate electi,vt traditū eſt à D. Ant.& Abb.in d. c.in noīe. nu. 7.in fi. vbi allegant Innoc. in c.1.& in c. vlt.in fin.de transla.præla.& ibi dicit Innoc. ei cui cura eſt cognoſcendi,an talis idoneus ſit, necne, neceſſe eſſe, vt aliquē uocet ad ſciendū velit opponere necne, Verum teſtes electos poteſt recipere,vt inſtruatur,etiam non iuratos.ita inquit Inn. d.c.vlt.nu.2.in fi.

18 Contrariam tn̄ huic limitationi ſequutus eſt ſententiā Fel.in d.c.in nomine.nu.8. verſ.& fateor ſecū: dicens hoc caſu electū vocari debere,cū agať de eius magno præiudicio,ſi agať in contradictorio iudicio, quod probat per ea, quæ obſeruata ſunt in c. ſup his. ext. de accuſ. & huc quoq; pertinent tradita à Dom. in c.ſi forte.in fi.de elect.in 6.& quod cōſuluit Card. conſ.144. in 1.car.

Tertio loco limitanda eſt, niſi procederetur p̄ viā

19 inquiſitionis † tunc nempè ſecundū D.Ant.in d.c.in nomine Domini poſſunt recipi teſtes parte non citata:per c.qualiter.il 2.§.debet.ext.de accuſ.

Contrariū,& melius ſenſit Bar. in l. fi. in prin.ff.de

20 queſt.vbi inquit † vtiq; admtti teſtes ſup generali inquiſitione, ſed qn̄ accuſatio,& inquiſitio fit ſpecialis recipi nō poſſunt,niſi citata parte,ſi ſecus fiat.nō nocebunt,nec præiudicabunt ipſi inquiſitio: per l.ſi qn̄. C.de teſt.quam ſententiam comprobauit Bal.in l.iubemus.n.4.in fi.C.de p̄b.& huic adhęſit Sal.in l.fi.C. de queſt.& idē Bal.in l.obſeruare.§.proficiſci.in 6.q. poſt nu.6.ff.de off.p̄conſ.& l. hoc idem teſtať Inn.in c.per inquiſitionē. ext.de elec.circa fi. & vnà cū iſtis ſentiunt

ſentiunt Fel.in d.c.in nomine.nu.9.ſub fi. & D.Ant. ibid.Idem tenet Roma. ſing. 369. fuit vnus ex vobis. verſ. ſecundo fallit. nec facient indicium ad torturã, vbi proceditur & ad inſtantiam partis,vt probat non minus dignitate quam doctrina Illuſtriſ. Comes Federicus Scotus Placen.in conſ.1.num.38.lib.2.par.2. vbi ad hoc Bar.Marſ.Gram.& Carre.citat.

Quartò velim limites,niſi ſit probandus caſus,q in longinquis oris euenerit, & vbi facilè pars nõ poſſet

21 citari,† tunc.n. poſſent recipi teſtes ad probationem caſus parte non citata,auctoritate Bar.in l.2. per illũ tex.de nauf.lib. 11. cuius dictũ plenè confirmari põt ex multis adductis p Rom. q ipſum allegat in l.ſi verò.§.de viro.in 41.fallen.ff.ſol. mat.facit c.1. in fi. ne ſede vacante.in 6.ꝙ notat Bal.in l.ius ciuile. n.2.ver. & nota,ꝙ de facto cõſului.ff.de iuſt.& iur. hoc idem ſcitu dignũ arbitratus eſt Corſet. in ſuis ſing. in verb. teſtis.18.in loco,vbi q̃plures adducit, & diximus ſup. in concl.Caſus fortuitus,in 5. ampliatione, vbi latè.

Quintò limita, niſi eſſet caſus in quo lex vel ſtatutũ non exigeret plenã probationẽ,ſed cõtentaret ſo-

22 lis argumentis, † etenim tũc poſſunt recipi teſtes parte non citata , vt dictũ eſt in contraria opinione primæ ampliationis huius concluſionis , ita tradidere Hoſt.& Lap.in c.1.in fin.de homic.in 6.& ſequit ibi Dom.in §.ſi in 4.col.docens per hoc multum limitari contex.d.c.in nomine Domini.

Aliud opinatus eſt Fel. in d.c. in nomine.num.12.

23 † eo quod præſumptio ẽt probari debeat per teſtes ſecundos & legitime examinatos,vt traditur à Bart.in l.vlt.C.fam.erciſc.& latè per Fely. in c. cum cauſam. verſ.ſecundo caſu.extra de probat.

Sextò limita vbicunq; actor timet de morte vel ab

24 ſentia teſtiũ , † & eius aduerſarius eſt perſona potẽs, iracũdus, & oĩbus furore ſuo terrorẽ incutiens , cuiq; actor timet denũciare : hoc nempè caſu omittetur citatio partis in examinatione teſtiũ, ita ſcripſere ſapienter Hoſt.& Io. And.in c.qm̃.in prin. ext.vt lit.nõ conteſt.quos ſequunt Abb. & Fel.in d. c. in noĩe. ille nu.14 hic nu.13.dicentes,ꝙ tunc iudex,quo diligen-

25 tius poterit , † ſuſtinebit vices rei in examinatione, reſeruando ſibi exceptiones in perſonas , & in dicta, vt ibi per eũ:pro quo adde Bal. in l. conſentaneũ.nu. 32.verſ.quæro,vnà cũ Butrigario. C.quomodo,& qñ iudex,vbi dicit,ꝙ anteq̃ debitor ſuſpectus de fuga capiatur non præmiſſa citatione , debet ſuſpicio ꝓbari

26 per indicia , † & poterunt ſuper ſuſpicione recipi teſtes debitore nõ citato huic adiicias Alex.in l.ſi fideiuſſor.§ ſi ſatis dandũ.nu.2.& ibi Bald.nu.1.ff. qui ſatisd.cogan.adiungas quoq; gl. & Ang.in l.ſi finita.in prin.ff.de damn.infect.& ibi Rom. Imol. & Bal.in l. 2.in prin.nu 8. C.de ſeru.fug. & in l.creditor. la 2.nu. 3.ff. ſi cert. pet. & in auth. ei qui. C.de bon.auth.iud. poſſid.ad idem reſponſum eſt à Pau.de Caſt.in conſ. 472.incip in cauſa capturæ.& in conſ.473 pro pleniori examine,vol.1.hoc ẽt viſus eſt ſenſiſſe Bal.in conſ. 186. ad euidentiam præmittendũ eſt , ꝙ quandoque mandatũ dirigit. nu.3.verſ. p̃terea ſtatutũ ꝙ pmittit. vol.2.& plenius in cõſ.177.in iſta captura,per totũ,& in cõſ.178.in p̃ſenti materia,p totũ.eo.vol.2.& idem copioſiſſimè in cõſ.318.iſta captura peccat rõne,per tot.vol.4.limitat.nr̃am ꝓbat ẽt Iaſ.in l.admonẽdi,n. 214.ver.circa ſecundam concluſionem,ff.de iureiur.

27 Sublimita & intellige, † ꝙ vbi nõ eſſet timor mortis vel diuturnæ abſentiæ, licet aduerſarius eſſet pſona formidabilis,non poſſent recipi teſtes ipſo non citato,ita grauiter & doctè ſcripſit Fel.in d.c.in nomine Domini,nu. 13.ver.dicat tamen idq; placuit Ant. de But.in c.præterea,il 2.de ſponſ.

Septimò limita , vbicunque iudex procedit ad informandũ ſe de abſentia rei, vt poſſit ſibi ſtatuere ter-

28 minũ conuenientem,† tunc enim debet ſe informare de abſentia,ꝑut põt: vt in auth.de exhib. & exam. reis,§.ſancimus, quod Barto. exponit ſingulariter,id eſt,etiam parte non citata,in extrauag. ad reprimen. in ver.per edictum, prout eum refert, & ſequitur Fel. vbi ſup.nu.13. propè fin.

29 Octauò limita , † niſi pars dediſſet Iudici veniam recipiendi teſtes ipſo abſente,ſecũdum Bal.in l.ſi qñ, col. 3.C.de teſti. Et quòd rata ſit huiuſmodi venia ꝓbat per l.Herennius,ff.de euict.qui contextus ad hoc affabre factus videtur in prima parte. Et ratio eſt, q̃ quilibet poteſt renunciare iuri ſuo, ex l.ſi quis in conſcribendo, C.de pact.

Nonò limitabis, qñ examinaretur teſtis, cuius di-

30 cto neceſſariò fides eſſet habẽda, vt aſſeruit Bar.in l. Theopompus,nu.9.verſ.item quæro, qñ aliquis,ff.de dote præleg.Bar.ſequitur Anto.in c.veniens, il 1.ex de teſtib.dicens,ꝙ quoties certum eſt nihil poſſe opponi teſti,tunc d.Decretalẽ in nomine Dñi non procedere : ꝙ ẽt atteſtatur Fely.in d.c.in nomine nu.14. verſ.ſed tñ,quem tamen ibi vide ; idẽ reſpondit Alex. in conſ.130.difficultas huius negotij, num.4.verſ. & iſtud etiam ſatis,vol.1.latè Hippol.ſing.30.vbi ſuſiſſimè hanc materiam tractat, & vberrimè in l.1. §. ſi quis vltro,à nu.4.vſque ad nu.22.ff.de quæſtio.

Decimò limita , niſi teſtis iterum ꝓduceref ad de-

31 clarandum dictum ſuum,† etenim in tali declaratione non eſt pars citanda, ſi credimus Bal. in auth. hodie,in pr.C.de iur.cal.per illum tex.per quẽ probatur nec requiri,vt tunc teſtis denuo iuret. Vnde deinceps non requiritur citatio partis,quæ fit vt videat teſtem iurare,vt Fel.inquit vbi ſup. nu.15.

Vndecimò limitãda eſt, niſi eſſet examinãda mu-

32 lier † tũc.n.non dẽt pars citari ad videndũ ipſã iurare:vt auctor eſt idẽ Fel. vbi ſup.d.nu.15. & ita tenent Gul.de Cun.Bar.& Bal.Caſt.in l.ad egregias, ff.de iureiu.& hanc * cõem eſſe atteſtaf auctor addit.ad Fel. vbi ſup.d.nu.15.ſub litera A.in ver.mulier.

33 Contrariũ † tenet Rom. ſing.369. fuit vnus ex vobis.quẽ ſequitur Abb.in c. ſi qui teſtiũ, col.1. ver. ſed quæro,de teſti.& eſt tex.in l.2.§.finaũt. C.de iur.cal. ſecundũ Rom.& hæc vr̃ ſanior ſententia , cũ expreſsè loquaf ibi tex.dicens,altera videlicet parte,vel ꝓcuratore eius præſente, ex quo manifeſte colligit, ꝙ etiam hoc caſu debet citari pars, in quam etiam ſententiam tranſire videtur & Soc.in reg. iuris 523. in 8. lim.vbi pro hac citat gl.in c.2. de ver.ſign.

34 Duodecimò limita,† niſi agatur de probandã conſuetudine introducta à Populo eiuſdẽ ciuitatis, quia poſſunt recipi teſtes parte non citata , vt teſtatur Fel. in d. c. in nomine Domini. ſub num. 15. & plenè per Ant.in c.fi.in pen.car.nu.67.verſ.ad primum ſi redacta.extra de conſuetud.

35 Decimotertiò limita,niſi partes eſſent p̃ſentes,† nã tunc non eſt neceſſaria citatio,ſed tñ monitio ſecundum Bal. in d. c.in nomine. quem refert, & ſequitur Fel.ibid.nu.16.per l.de vnoquoque. ff.de re iud. Quæ limitatio pendet ab illa quæſtione, vtrum præſens in iudicio fortuito ſit citandus: ad quod conſulas Bart. in l.1.C.de in ius vocan.& Bald.in l.conſentaneũ.in pen col. C. quomodo, & quando iudex. Vnde * cõis ſcribentium ſententia eſt , non eſſe citandum , prout atteſtatur Fel.vbi ſupra nu.17.quod etiam tetigimus ſupra in concluſione citatio.

36 Decimoquintò limita † niſi eſſemus in cã hæreſis qm̃ pp magnũ periculũ peccati ſi potens ſit aduerſarius:ceſſat diſpõ. d.decre. in noĩe Dñi, & ibi Fel.d.n. 17.& eſt caſus notab.in c.vlt.§.1.de hæ.in 6.& Abb. ibid.in d.c.in noĩe Dñi.nu.8.hoc ẽt inſigne relatũ fuit Rom.ſing.369.inci.fuit vnus,& Soc.reg. 523.lc tertiũ fallen.4. ꝙ, & placuit Carrer. de hære. §.ver aũt vice.n.10.Iac.Sept.in inſti. cathol.c.62. nu.17. rõnẽ reddit Io.de Royas in ſing.de hęr. ſing.196.in nu.6.Dicẽs,vt abſq; timore liberè, & ſponte teſtes aduerſus hæticos inquiſitos deponãt, ſcpe.n.ille aduerſi...

quē teſtificatur, ſi eſt perſona potens, ſeu terribilis, &
teſtium perſonas cognouiſſet teſtibus mortē, minas,
vel timorem inſerret, vt dicitur d.c.ſi.de hæret.in 6.
Decimoquinto limita, ꝙ imò actus factus nō cita
37 ta parte ſit validus † qñ ipſi non citato non ſit præiu-
dicium, ita Marſ.in ſing.30.nu.3.ver.ſecundus caſus,
ſic placuit Bal.in l.ab eo.nu.17. C. quo, & qñ iudex,
& probauit Inn.in c.humilis.de maio. & obed. idem
obſeruauit Bal.in l.ſi.§.cū igitur.nu.6.ver.quæro igit
nunquid de neceſſitate. C.de iur.delibe. & in auth.ſi
omnes.nu.8.C.ſi minor ab hæredi.abſti. & in hāc re-
ſponſum eſt ſnīam ab Alex.conſ.86. viſis dubitatio-
nibus.num.4.ver. fortifico.vol.5. itaq; cenſuit Oldr.
conſ.299.Quidam Hugo. idē tradidit Paul.de Caſtr.
conſ.24.ſuper primo dubio.nu.11.vol.2.
Decimoſexto limitare poteris, vt in examinatio-
38 ne teſtiū † qui in contumaciā citati vltima die ter-
mini recipiunt̄, pars aduerſa citanda nō ſit teſte Ro.
in d.ſing.369.fuit vnus, in fi. & in l.qui ante calēdas.
nu.12.verſ.hoc tñ. ff. de verb. obli. eo ꝙ ipſa vltima
dies interpellet pro homine.l.magnā.C. de contrah.
ſtipul.c.potuit.de loc. ita concludit Bart.in l.2.nu.4.
in fi.C.de temp.app.& Bal.in auth.ei,qui. nu.4.verſi.
quæro nunquid.C.eo.de temp.appel.
Hinc infert̄ ad quæſtionem, quid ſi ex forma ſtatu
ti teneaturis, in quē eſt cōpromiſſum terminare cau-
39 ſam intra mēſes duos † an requirat̄ citatio ſi vltima
die termini laudū proferat̄? Bal.in c.1.§.ſancimus,ꝙ
eſt vlt.nu.5.verſ.ſed hic incidēter, quo tēpo. mil.inu.
pete.deb.refert Bar.in l.ſi de meis.§.fin.ff. de recept.
arbit.& in l.admonendi.ff.de iureiur.& in l.ſi ſocieta
tem.§.arbitrorū. ff. pro ſocio. determinante nullam
requiri citationem. Verum idē Bal.in d.auth.ei,qui.
d.nu.4. immemor huius opinionis ab ipſo relatæ au
ctore laudat eundē Bar.vbi ſupra contra ſentientē,ꝙ
40 idē ſequitur ibidē ex ratione, quia quandoq; † termi
nus præfixus habet vim citationis, vt eſt, qñ præfigit̄
à iudice: & tunc ſi vltima eius die fiat, non requiritur
citatio: aliquando non habet vim citationis: vt qñ
præfigitur à ſtatuto ad ponendam metam durationis
inſtantiæ, & tunc propter hoc citatio non requiritur,
quia laudum vltima die feratur, caſus eſt not. ſecun-
dum eum in auth. ei qui Roma. vero in d.l. qui ante
Calendas.nu.13.verſ.tu aduerte.ff.de verb. obli.Bal.
falſitatis arguit,ꝙ nunquam viderit Bar.in illis locis
aliquid de hac quæſtione agentē, quem videas, quia
aliter videtur reſpondere.
Decimoſeptimō velim limites, qñ periculum eſ-
41 ſet in mora, † nam tunc valet examinatio teſtiū par
te non citata: vt reſpondit Soc.ſen.in conſ.262.in eā
Magnifici Pet.de Medicis.nu.11.vol.2. vbi ad idem
dicit conſuluiſſe Pet.de Anch.in conſ.177.ex prædi-
cta facti narratione, & in conſ.430. & tradidit Dom.
poſt Hoſt.in c.1.de homici. lib.6.quod etiam confir-
mat Rom.in l.ſi verò.§.de viro.poſt nu.89.verſ.quar
to probatur.ff.ſol.matr.
Decimooctauò limitanda tibi eſt Cōcluſio, vt lo-
42 cum non habeat † in examinatione teſtium, quæ fie
ret corā arbitratore, nulla enim tunc opus eſt citatio-
ne, auctore Bal.in c.quintauallis, col.3.nu.9.verſ. ex
prædictis infert̄, de iureiur. quia non eſt neceſſarius
ordo iudiciarius, vt eū refert & ſequitur Ambroſius
Opizonius in repet.l.ſi quis arbitratu. nu.73.verſ. ſed
quid in examinatione teſtium.ff de verb.oblig.
Decimononò limitabis, quando agitur de proban
da conſuetudine inducta à populo cuiuſdam ciuita-
43 tis: † nam tunc poterunt examinari teſtes parte non
citata, ita dixit Ant.in repe.c. fi.in antepen.col. verſ.
venio ad ſecundum principale. de conſuet.
Vigeſimo limita, nā vbi fit actus, in quo nō requi-
44 rit̄ cauſæ cognitio, † tunc examinari poterunt teſtes
parte aduerſa nō citata, ſecundū Accur.in l.3.§. ſi cā
cognita.in verb.pro tribunali.ff.de bon. poſſ.tit. gen.

cuius doctrinā ad hoc citat Bal. in l.ne quicquam.§.
vbi decretū, in prin.ff.de offi.procon.& in rub. C.qui
admitti.nu.1.& Rom.in conſ.61.licet mihi,nu.1.
Plures alias ampliationes & limitationes, ad con-
cluſionem qui cognoſcere voluerit, adeat Hippoly.
Marſ.in repet.l.de vnoquoque.à nu.11. vſque ad nu.
134.ff.de re iudi.& Gabr.li.2.commun.conclu.tit.de
citatio.conclu.1. quibus in locis copioſiſſimè & fere
ad ſaturitatem, hæc explicata deprehendet, nobis ſit
ſatis ſpecimen eorum dediſſe.

CONCLVSIO DCLXXXIIII.

ARGVMENTVM.

Examinatio teſtium ad perpetuā rei memoriam an & cui permittatur fieri.

SVMMARIVM.

1 *Examinatio teſtium ad perpetuam rei memoriam reo futuro ſemper permittitur fieri.*
2 *Examinatio teſtium ad perpetuam rei memoriam quo caſu permittatur actori.*

Examinatio teſtium ad perpetuā rei
memoriā reo futuro ſem
1 per permittitur fieri, † non enim in eius eſt manu li-
tē mouere. Actori verò regulariter non permittitur
teſtiū examinatio ante litem conteſtatā, cùm in eius
ſit arbitrio litē incipere, & id niſi periculū ſit, vt pereat
fides teſtiū, vel quia ſunt ſenes, vel tpe longinquo ab
futuri de proximo: adeò vt nimis longū & periculo-
2 ſum videat̄ expectare litis conteſtationem, † nā hoc
caſu permittitur actori teſtiū examinatio ad perpe-
tuā rei memoriam *communiter ſcripſere Doct. in
auth.ſi qs aliquid. C. de teſtib. ſicut atteſtat̄ Marian.
Soc.in cōſ.34.nu.4.vol.1.& de hac materia vide latè
per Fel.& Abb.in c.qñ frequenter.vt lit. non cōteſt.
Crot.de teſtib.nu.258.Veſtr.lib.6.c.2.de teſtib.& eo-
rum exam.nu.32.& cōmodius à nobis explicabit̄ in-
fra in conclu. teſtes ad æternam rei memoriam.

CONCLVSIO DCLXXXV.

ARGVMENTVM.

Examinatio teſtis, licet facta non fuerit ſup interrogatorijs, an fiat irrita, etiā ſi interuenerit dolus, vel culpa examinatoris.

SVMMARIVM.

1 *Examinatio teſtis licèt facta non fuerit ſuper interrogatorijs, tamen huiuſmodi examen non fit irritum, etiam ſi interuenerit dolus vel culpa examinatoris.*
2 *Teſtes poſſunt repeti a parte aduerſa ſup interrogatorijs.*
3 *Teſtationes teſtium omiſſis interrogatorijs ſunt nulla, nec probant.*
4 *In criminalibus teſtis non examinatus ſuper interrogatorijs non probat.*

Examinatio teſtis licet facta non fue-
rit ſuper interrogatorijs,
1 † tā huiuſmodi examen non fit irritum, et ſi interue-
nerit dolus, vel culpa examinatoris: vt notat Spec. in
tit.de teſtib.§.1.verſ.itē caute.& Io. And.in ca. p̄ſen-
tiū.§.teſtes.de teſtib.lib 6. vtq; reſpondit Alex. conſ.
172.viſis & opportunè diſcuſſis. nu.9. verſ. præterea.

2 ſi teſtis. vol.2. † ſed nõ poſſunt teſtes repeti à parte ad-
uerſa ſuper d. ctis interrogatorijs, vt cautũ eſt à Ruin.
in cõſ.35.nu.4.vol.4.ita ẽt teſtatur Dec.in c. licet cau
ſam.in 8.not.de probat.hoc idem opinatus eſt Iaſ. in
l.ſi qs ex argentarijs.§.prætor ait.in 6.not. ff.de eden.
Contrarium, quòd imò atteſtationes teſtiũ omiſ-
ſensiſſe D.
3 ſis interrogatorijs † ſint nullæ, nec probẽt, ſenſiſſe D.
Feder.Scotum Placentinum in conſ.6.num.34.lib.2.
par.2.vbi ad hoc Spec.& Fel.citat.
* In criminalibus autem * communis eſt opinio, ꝙ
teſtis non examinatus, ſuper interrogatorijs accuſa-
4 ti,† non probat, teſte Burſ.in conſ.34.nu.4.
Hic annecterem Concluſionem illã, an & qñ exa-
minatio teſtium poſt didicita teſtificata ſuper eiſdẽ
articulis & capitulis, vel directo contrarijs admittatũ,
ni omnium quos viderim copioſiſſimè explicatã ab
Antonio Gabriellio animaduerterẽ. Is enim per vn-
decim ampliationes, vnamque & ſeptuaginta limi-
tationes, per contrariorum refutationẽ & diſtinctio-
nes, hanc materiã ferè ad ſatietatẽ grauiter & doctè
pertractat. Proinde eam in præſentia prætermittã reij
ciens me ad ea, quæ ab eodem Gabriel. in ſuarũ com
mu.concl.lib.1.de teſt. concl.21. dicta fuere.

CONCLVSIO DCLXXXVI.

ARGVMENTVM.

Exceptio vbi eſt fundamentum intentionis alicuius, an probari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio vbi eſt fundamentum intentionis alicuius pba-*
ri debet, & idcirco reus in excipiendo pro actore habẽ.
2 *Exceptio adeò plenè & perfectè probari debet, vt neceſſa-*
rio concludat.
3 *Exceptio litis pendentiæ, vel aliàs præiudicialis probanda*
eſt ab eo, qui eam aſſerit.
4 *Exceptio litis pendentiæ, probari non poteſt poſt concluſio-*
nem in cauſa.
5 *Exceptiones præiudiciales probandæ etiam ſunt ab eo, qui*
eas in iudicium profert.
6 *Excipienti filios non ſuperuixiſſe, ſi ſimul cum patre mor-*
tui ſint, fideicõmiſſarius non tenetur probare illos filios
non fuiſſe ſuperſtites. Contrarium.nu.7.
8 *Fundans ſe in negatiua, habet eam probare.*
Præſumptio eſt, quẽlibet ad centũ annos vitam agere. ibi.
9 *Vt plurimum filij longiorem parentibus vitam degunt.*
10 *Exceptio, ſiue cum in iudicium producitur vel repellitur,*
probari poteſt per teſtes.
11 *Quando datur terminus ad probandũ, intelligitur datus*
tam actori, vt inducat ſuos teſtes, quàm reo, vt itidẽ pro
ducat ſuos ad probandum exceptiones ſuas.

1 Exceptio vbi eſt fundamentum intentio-
nis alicuius probari debet, † id-
circo reus in excipiendo hr̃ pro actore. Vnde merito
fit, vt ſuã exceptionẽ omnino probare debeat, ex l.1.
& l.2.ff.de excep.& l.in exceptionib.ff.de prob. & ita
interrogatus rñdit Bertr. in conſ.186. nu.3. vol.5. ſic
aſſeruit Io.Grancus in ſuo breui tract.de probat. titu.
vtri litiga.ſit ex var.cã.circunſt. decernen.proba. reg.
9.incip.opponens.nu.6. & neceſſe eſt vt eã exceptio-
2 nẽ adeò plenè & perfectè probet, † vt neceſſario cõ-
cludat: ita cauit Pau de Caſt.cõſ.261.viſis & conſide
ratis.nu.5.verſ.nec obſtat, ꝙ producunt.li.2.Imò dẽt
ſic pbari in ſua ſpecie & forma, vt cõcludat effectũ
exceptionis: vt cõſulẽdo ſenſit Ang. in cõſ. 25. col.2.
nu.5.idemq; placuit Corn.in cõſ.46. col.4.li.2. ſic aſ-
ſeuerauit Dec.cõſ.534.procedendo breuiter. poſt nu.
9.verſ.& ad hoc ẽt facit: id quoq; teſtatus eſt Crau.in
cõſ.201.nu.29.& idẽ in cõſ.218.nu.7.ver. ſimiliter.&
in cõſ.249.nu.1.idq; cautum eſt in l.matrẽ. C.de pb.
& in l.in exceptionib.in prin.ff.de prob.& in c.in præ
ſentia.& ibi Dec.in 12.notab.nu.50. de probat. qbus
accedit Alex.in l.non ſolũ.§.ſciendum.nu.3. & 4.ff.
de nou.oper.nuncia. Iſtis addas & Pariſ. in conſ.104.
nu.2.vol.4.vbi inquit, non ſatis eſſe præſumptiuè pro
bari, ſed neceſſe eſſe, vt clarè probetur.
Concluſionem noſtram legibns, & auctoritatib.
corroboratã, velim hoc pacto amplies, vt locum ſibi
vendicet † in exceptione litis pendẽtiæ, vel aliàs præ
3 iudiciali, nã hæc quoq; eſt probãda ab eo, qui eã aſſe-
rit: ꝙ dr̃ ex contex.in l.generaliter.ibiq; glo.ff.de ex-
cept.& præſcrip.& ibi Pau.de Caſt.& Bar. & idẽ Bar.
in l.fundum.in prin. eo.tit. Quæ quidem exceptio li-
tis pendentiæ probari non poteſt † poſt concluſionẽ
4 in cauſa, vt auctor eſt Caſtr. vbi ſup.nu.2. vel poſt ter-
minum datum ad probandum. Bar.ibid. & hoc quia
eſt præiudicialis, vt ibi ait glo in d.l.generaliter.
Amplia quoq; concluſionem noſtrã locũ habere
5 in exceptionibus non præiudicialibus, † nã hæ ẽt pro
bandæ ſunt ab eo, qui eas in iudicium profert, teſte
Caſt.vbi ſupra nu.1.per l.eum, qui.ff.de probat.
Nunc velim concluſionẽ eandẽ limites, vt nõ ha-
beat locũ in fideicõmiſſario relicto, veluti ſi Titius
deceſſerit ſine liberis: quia excipienti filios nõ ſuper-
6 uixiſſe ſi ſimul cũ patre mortui ſint, † fideicommiſſa-
rius non tenetur probare illos filios nõ fuiſſe ſuperſti
tes, ꝙ ea ratione cõfirmamus, nã lex præſumit ipſos
nõ fuiſſe ſuperſtites, ſed ſimul cũ patre vitam cũ mor
te commutaſſe: ad id affabre factus eſt contex. in l.ex
facto.§.ſi quis aũt.ff ad Treb.& hoc vt locus ſit fidei
commiſſario, qui dilectus eſt à teſtatore, nec præſumi
tur contrarium, cùm per talẽ præſumptionem fidei-
cõmiſſarius excluderetur, nec pp hoc filij ipſi, quos
teſtator ſaltem tacitè prætulerat fideicommiſſario,
haberent aliquid iuxta voluntatem teſtatoris, cùm il
lico deceſſiſſent. Vnde iſta præſumptio fuit capiẽda,
vtpote cõſentanea magis & cõgrua voluntati teſta-
toris: meritò ergo nõ requirit, vt fideicõmiſſarius p-
bet liberos illos nõ ſuperfuiſſe, cũ lex præſumat non
fuiſſe, ita nominatim traditũ eſt ab Alci. de pſumpt.
reg.1.præſump.49.nu.6.vbi atteſtatur ibid. propè finẽ
* hanc eſſe * communem & veriorem ſententiam.
Contrariam † ꝙ imo fideicommiſſarius teneatur
7 hoc caſu probare intentionẽ ſuã, viſus eſt cõprobaſ-
ſe ſñiam Io.Nico. Arelat.in addit.ibid.ad Alci. nu.7.
ſub litera A.de mente Iac.de Arct. Alber.Raph.Cu-
man.& Imol.in d.l.ex facto.§. ſi quis autem.& Ripa
ibid.nu.4.& in gl.in ver. filius.
8 Permouetur maximè ea ratione, † ꝙ fundans ſe in
negatiua, habet eam probare, l.in illa.ff.de verb. obl.
vt ait Panor.in c.bonæ.de poſtul. prælat. Præterea p-
ſumptio eſt, quẽlibet ad centum annos vitã agere, p
l.fi.C.de ſacroſan. eccl. & fuit animaduerſum in l.2.
§.ſi dubitet.ff.quemadmodum teſta. aper. Præterea,
9 cùm † vt plurimũ filij longiorem parentibus vitam
degant.l.nam etſi parentib.ff.de inoffic.teſta. videtur
onus probandi, filios nõ ſuperuixiſſe incũbere fidei-
commiſſario, cum prædictæ iuris præſumptiones ſint
pro hæredibus grauatis contra eum, argum.l.ab ea.ff.
de probat. ex quibus videtur concludendum ambi-
guam, & ancipitem fieri ſententiam Alci. ex eo, ꝙ ip
ſe in vniuerſum loquatur, quod ſcilicet ſemper præ-
ſumptio ſit pro fideicõmiſſario, & hoc per rationes
iam dictas. Verum quidem etiam dicendũ videtur
opinionem Alci.locum tantum habere, & procede-
re in caſu d.l.ex facto.§.ſi quis autem. ff. ad Trebell.
ſcilicet, quando pater in caſu naufragij, ruinæ, vel ag
greſſionis, vbi & filij ſimul aderant, perierit: tunc
enim propter omnimodam incertitudinẽ præſumit
filios ante patrem perijſſe: ſicque nulli mirũ videri
debet

debet, ſi eo caſu leuetur fideicommiſſarius onere probandi exceptionem ſuam, quia lex pro eo præſumit, ſin autem hoc non conſtaret, id eſt, ſimul vno impetu patrem & filios occubuiſſe, ſed eſſemus in dubio quis præierit, vt quia nonnihil temporis ſpatij elapſum eſſet inter mortem illorum, vel alter non appareret ipſos ſimul deceſſiſſe, tunc quidē certè cōſtituere ſupra relati auctores per rationes nuper allatas, onus probandi liberos non ſuperuixiſſe, incumbere fideicommiſſario, qui ſe fundat in illa negatiua. Quorum ſnīa æquior & propius ad veritatē accedere videtur, eam veriorem exiſtimat Ripa in d. §. ſi quis autem. & Arela. in addit. ad Alciat. vbi ſup.

Certum igitur eſt, exceptionem debere probari: verùm quomodo probanda ſit, nondū aperuimus, exceptio itaque, ſiue cùm in iudiciū producit, vel repellit
10 † probari pōt per teſtes, vt inquit Bal. in l. fin. nu. 14. C. de re iudic. & idē in l. ſcire oportet. §. oportet. nu. 2. ff. de excuſat. tut. hoc idē ſequutus eſt Matth. Afflic. in l. 2. co. ſtit. Neapolit. in conſtit. quæ incipit quæ probat. in cauſa. Rub. 35. nu. 22. vbi ait, ꝙ qñ datur termi-
11 nus ad probandū, † intelligitur datus tam actori, vt inducat ſuos teſtes, q̃ reo, vt itidem producat ſuos ad probandum exceptiones ſuas: ſicq; docuit ipſemet Bal. in l. exceptionem, C. de except. vbi id auctoritate corroborat Innoc. in c. prout nobis. extr. de dol. & contum. quod & confirmauit Specu. in tit. de teſte. §. qualiter autem. verſ. ſed pone. ſub nu. 9.

CONCLVSIO DCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Exceptio nullitatis, quæ non poteſt probari incontinenti, an impediat executionem ſententiæ, quæ tranſiuit in iudicatum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio nullitatis, quæ nō pōt probari incontinenti, non impedit executionē ſententiæ, quæ tranſiuit in iudicatū, neque inſtrumenti habentis executionem paratam.*

2 *Vbi lata eſt ſnīa contra reum, & poſtea reus vult dicere, ꝙ iſte, qui obtinuit ſententiam, ſit ſeruus, & conſequenter illam nullam eſſe, debet primum executioni mandari, demum cognoſcetur de cauſa ſtatus.*

3 *Quando actor haberet tres ſententias conformes, licet oēs dicantur nullæ, tamen excipiens de nullitate, etiamſi eā incontinenti probare vellet, vel appellet, aut petat ſententiam declarari nullam, non admittitur quoad impediendam executionem.*

4 *Exceptio nullitatis iuriſdictionis, ſi incontinēti probatur, non intelligitur, quin admitti non poſſit.*

5 *Exceptio nullitatis indiſtinctè impedit ſententiæ executionem, ſi agatur de vita & membro hominis.*

6 *Res ſubiecta reſtitutioni non poteſt alienari alienatione irretractabili.*

7 *Exceptio nullitatis indiſtinctè non impedit executionem ſnīæ, vbi condemnatus promiſerit ſoluere aliquid intra tempus, & ſi non ſoluerit, promiſit parere ſententiæ.*

8 *Nullitas ſemper tacitè ineſt in appellatione.*

9 *Exceptio nullitatis, & ſi incontinenti non probetur, tamen impedit executionem ſententiæ, quando per viam principalis petitionis dicitur de nullitate.*

10 *Maioris eſt efficaciæ allegatio nullitatis per viā actionis, quam per viam exceptionis.*

11 *Executio non impeditur per viā actionis ſuper nullitate*

12 *Nullitas vbi deducitur per viā principalis petitionis, non impedit exceptionem rei iudicatæ.*

13 *Stante ſtatuto, quod inſtrumenta habeant executionē paratam, ſi creditor coram laico petat executionem inſtrī, nihil impeditur executiō, licet debitor per viam principalis petitionis petat coram Epiſcopo, inſtrumētum declarari vſurarium.*

14 *Executio non impeditur per commiſſionem nullitatis alteri iudici commiſſam.*

15 *Quando vna tantum, vel duæ ſunt latæ ſententiæ ad hoc, vt opponens de nullitate poſſit executionem impedire, ſatis eſt, quòd offerat ſe incōtinenti probaturum de nullitate, licet de ea non conſtet.*

16 *Quando ſunt latæ tres conformes ſententiæ, & quis per viam actionis vult cōtra eas de nullitate opponere, oportet, vt appareat ex actis de illarum nullitate.*

17 *Executio ſententiæ impeditur, vbi de nullitate principaliter coram eodem iudice agitur.*

18 *Executio non poteſt fieri lite pendente ſuper reductione ad arbitrium boni viri.*

19 *Reductio ad arbitriū boni viri, habet vim appellationis.*

20 *Executio non impeditur, ſi appareat, quod gratia differēdæ ſolutionis opponatur nullitas.*

21 *Nullitas ſententiæ vbi allegatur, eo quia ſentētia dicatur lata per falſas allegationes, & falſo contra abſentem factas, impedit executionem ſententiæ.*

22 *Quotieſcunque delegatus principis mandat ordinario, vt ſententiam ipſius exequatur, licet opponatur exceptio nullitatis coram ordinario, non debebit de nullitate cognoſcere, ſed exequi.*

Exceptio nullitatis, quæ non pōt probari incontinenti, non impedit exe-
1 cutionē ſententiæ, quæ tranſiuit in iudicatū, † neque inſtrī habentis executionē paratam, ita deciſum reliquere Do. Rot. in deciſ. 3. aliàs 280. licet per viam de except. in nou. vt ēt traditum eſt à Mil. in reperto. in verb. executio vnius ſnīæ, idq; placuit Fran. in c. dilecto. col. 12. ver. circa ſecundum. de appel. vbi de * cōi atteſtatur, & ibi Præpoſitus col. 28. verſ. ſed punctus ſtat. hocq; ſenſit Bar. poſt Inno. in c. cum in iure, col. 16. de offic. de leg. & confirmauit Vital. de Camba. in tract. clauſul. clauſu. 38. ſub clauſul. nihil nouari nullitate pendente, col. 2. Ideo ſis cautus, quando opponis exceptionem, vt dicas, quòd incontinenti poteſt probari aliàs non admitteretur, ſecundum Bart. in l. fi. C. ſi ex falſ. inſtrum.

Concluſionem noſtrā comprobauit & Aug. Bero. q. 131. nu. 1. & 2. vbi allegat remiſſiuè Bar. & Alex. in l. 4. §. condemnatum, nu. 5. ver. primo caſu. ff. de re iudic. & Bar. allegat l. fi. ad fi. C. de ordin. cognit. prout
2 refert Alex. vbi ſup. † vbi ſi lata fuerit ſententia contra reum, poſtea reus velit dicere, ꝙ iſte, qui obtinuit ſententiam, ſit ſeruus, & conſequenter, ꝙ illa ſententia ſit nulla, iuxta l. ſeruus. C. de iudic. & l. vlt. ff. de iudic. debebit primò executioni mandari, dēmum cognoſcetur de cauſa ſtatus, arg. l. 2. C. ad l. Cor. de falſ. vbi non debet retardari ſolutio pecuniæ, quāuis reus opponat exceptionem falſi, cauſa calumniæ, reſeruato tñ iure inquirendi, & accuſandi de falſo. Neceſſe eſt enim, vt incontinenti huiuſmodi exceptio probetur: vt ait Old. conſ. 106. in prin. quod incipit, ꝙ literæ executoria: & facit, quod notat Bart. in l. ſi is, à quo. ff. vt in poſſ. lega. & reſpondit Hiero. Gab. in conſ. 43. eiuſdem ſum ſententiæ. nu. 38.

Primò limita Concluſionem nō procedere, quando actor haberet tres ſententias conformes: nā hoc
3 caſu licet omnes dicantur nullæ † tamen excipiens de tali nullitate, etiam ſi eam incontinenti probare vellet, vel appellet, aut petat ſententiā declarari nullam, non admittitur quo ad impediendam executionē, vt cautum eſt in tex. in clem. 1. ꝗ refert Caſtrenſ. in d. §. condemnatum, & Auguſt. Bero. d. quæſtio. 131. num. 1. & Oldr. d. conſ. 106. nū. 2. per clem. vt calumnijs, de re iudic. & Alex. d. §. condemnatum. num. 6. atque Bart. in l. 1. in princi. C. ne liceat 3. prouoc. ibi

etiam in l.de pupillo.§.qui opus.ff.de oper.nou.nūc.
l.ſi expreſſim.ff.de appellat.

Iſtud primò ſublimita,niſi eſſet exceptio nullitatis
iuriſdictionis,quæ ſi incontinenti probetur,non intel
4 ligitur,† quin admitti non poſſit,per gl.in clem. 1. de
ſequeſt.poſſeſ.& fruct.quod & aſſeruere Ang. Alc. &
Iaſ.in l.fi.C.ſi ex falſ.inſtrum. Vant.de nullit.tit. quot
& quib.mod.nulli.propo.poſſ.ſub nu.33.Caſtr.in d.§.
condemnatum.ſub nu.2.verſ.adde iſtud verum.

Secundò ſublimitabis, niſi ex inſpectione actorū,
ſiue ſententiæ, liquidò conſtaret de nullitate ſenten-
tiæ, de qua opponitur:tunc enim non haberet locum
ſupradicta limitatio.nec d.clem.vt calumnijs.ita pro
didit Rom.in reper.l.ſi verò.§.de viro.in 31.fallē.nu.
363.ff.ſol.matr.cui accedit,& Alex.in d.§. condēna-
tum.nu.7.& ita decidit Bal.& Sal.in l.1.in prin.C. ne
liceat tertio prouoc.ita voluit Imol. in l. de pupill. §.
qui opus,& ibi latè Alex.d.nu.7 ff. de oper.nou.nūc.
& probatur in d.clem.1.atq; reſpondit Old.in d.conſ.
106. incip. quod literæ executoriæ. cui optimè deſer-
uit quod tradidit Bald.in l.ſi vnus. §. pactus ne pete-
ret.col.5. ff. de pact.

Secundo primario loco concluſionem velim limi
tes locum habere in exceptione irretractabili, veluti
5 ſi agatur de vita,vel membro hominis,†nam hoc ca-
ſu indiſtinctè exceptio nullitatis impedit ſententiæ
executionem.ſecundum notata à Bal. poſt Cyn. in l.
ab executione. C. quor. appellat.& idem obſeruauit
Paul.de Leazar in d.clem.1.de re iud.ſicq; Bald. in l.
qui cum duas ff.de adul.& in l.1.C.de reſtp in integr.
reſt.idemq; Bal.in l.morte. & ibi Imol.in pen. col. ff.
de oper.nou.nunc.& in l.qui à latronib. ff. de teſtam.
& in l.3.§.ſi ſeruus. ff. de acq.poſſeſ.huc præterea ſpe
ctat,quod animaduerſum eſt à Bart. in l.t. in vlt. col.
C.de accuſ.dum allegat.l.a.ff.de ſer.& in l. ſenatus.ff.
de offic.præſid.& notatur per Cyn.in l.fi.in 19. quæſt.
C.de compenſ.id etiam vidit Alex.in d.l.4.§. cōdem
natum.nu.10. ff. de re iud. ad id etiam per ſimilitudi-
nem quandam pertinet, quod habetur in l. generali-
6 ter.§.1.ff. qui, & à quib.† vbi res ſubiecta reſtitutioni
non poteſt alienari alienatione irretractabili: ſed be-
ne alienatione retractabili, ex l. ſeruo legato. §. 1.ff.
de leg.1.

Tertiò limitabis,vbi condemnatus promiſerit ſol-
uere aliquid intra certum tempus, & ſi non ſoluerit,
7 promiſit parere ſententiæ,†nam ſi non ſoluit in termi
no,& poſteà petatur executio, tunc exceptio nullita-
tis indiſtinctè non impedit executionem ſententiæ;
vt placuit Alex.in d.§.condēnatum.nu. 11. per l. tale
* pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.ſecundum** ma
gis communē intellectum. ſicut enim ibi per tale pa-
ctum videtur renunciatum appellationi, ita & nulli-
8 tati, † qd ſemper tacitè ineſt in appellatione, vt pro-
batur in l.quædā mulier.ff. famil.ercif.& in l.Cornel.
pia.ff.de iur. patro.quod latius declara, vt per Bal.in
repet.d.§.qui prouocauit.l.tale pactum.poſt num. 11.
col. 6. verſ. ſecundo quæro.

Quartò limita, vt concluſio non procedat, qn̄ per
9 viam principalis petitionis dr̄ de nullitate, † quia &
ſi incontinenti non probetur exceptio hmōi nullita-
tis,tamen impeditur executio, ſecus ſi per viam exce
ptionis obijceretur de nullitate,quia tunc nunq̄ impe
ditur executio ſententiæ.teſte Spec.tit. de libel. con-
cept.§.nunc dicendum.nu. 39.col.fi. in fi. cui accedit
Paul.de Caſtr.in d.l.4.§.cōdemnatū. nu.3. & ibi Ale.
nu.12.verſ.4.limita.ff. de re iud. & ibid. Ang. ſub nu.
10 3.verſ. & prædicta intellige.& ratio eſt,† quia eſt ma-
ioris efficaciæ allegatio nullitatis per viam actionis,
quàm per viam exceptionis, quod perpetuò eſt men-
ti tenendum: vt admonet Caſtr. loco ſupra citato, &
hanc partem tenuit ante Inno.in c.olim in gl.in ver.
canonicè,circa prin.de dolo,et contum.

In contrariam deciſum eſt ſententiam à Dominis
Rot.in d.dec.3.alias 280.licet per viam. de except. in
11 nou.† vbi non impeditur executio per viam actionis
ſuper nullitate.hoc idem D.Rot. cōfirmauere in de-
ciſ.366.ſi appelletur,in nouis,quod & ſequitur Mil.in
repert.in verbo executio vnius ſententiæ, et in verbo
iudex meræ nullitatis,cum quo tranſit Franc.in c.di-
lecto col.13.ver.circ.tertium,de appel. vbi concludit
poſt Ang.et Imol.in d.l.4.§.condemnatum. ff. de re
iud. quod vbi nullitas deducitur per viam principalis
12 petitionis,† non impedit executionem rei iudicatæ:
quaſi tunc videatur requirere altiorem indaginē, per
l.fi.C.de ord. cognit. vbi enim deducitur nullitas per
viam actionis,dēr dari libellus,lis cōteſtari: ſecus qn̄
inducitur per viam exceptionis ſecundū Spec. tit. de
libel.concept.§. nunc dicendum in poſtremis verbis.
cui ſe ſubſcripſit Io. And. in addit. ad Spec. tit. de lit.
conteſt.§.qn̄ autem.ver.quid de cauſa nullitatis. hūc
ſequitur Card.poſt Lap.in cle.1.16.q. de re iud. ſic &
cōprobauit Soc.in c.1.col.24.83.limit.de libel. oblat.
nec diſſenſit Præpoſ.in d.c.dilecto.col.32.verſ.ſūn eſt
membrum principale,vbi refert memorabile dictum
Imol.in d.§. condemnatum, q̄ ſtante ſtatuto, quod
13 inſtrā habeant executionem paratam,†q̄ ſi creditor
coram laico petat executionem inſtrī, nihil impedi-
tur executio, licet debitor per viam principalis peti-
tionis petat coram Ep̄o inſtrumentum declarari vſu-
rarium; nec hoc caſu debet Ep̄s inhibere iudici ſecu-
lari, niſi exceptio illa nullitatis per viam exceptionis
nullitatis opponeretur coram laico, & peteretur re-
miſſio ad Ep̄m: nam hoc caſu iudex laicus debet ſu-
perſedere,per c.tuam. de ord.cogn. quod tenet etiam
Ang.in d.§.condemnatum,& refert ibid. Ale.nu.17.
de cuius tamen veritate vide allegata ibi per Ale.quę
videntur reprobare d.Imol.& Ang.in hoc, quòd ex-
ceptio vſuraria per viam actionis non impediat exe-
cutionem inſtrumenti guarentigiati.

Ab iſta poſteriori opinione ſtat etiam Anton. de
Canar. in tract. de execut. inſtrum. quæſtione 52.nu.
14 91.concludens,† executionem non impediri per cō-
miſſionem nullitatis alteri iudici commiſſam, id etiā
placuit Philip. Franc.in cap.non ſolum.§. fin. de ap-
pellat.in 6. num. 11. dicens, valere executionem fa-
ctam à iudice, non obſtante inhibitione factam per
iudicem, cui eſt commiſſa cauſa nullitatis principa-
liter.

Equidem in huiuſmodi Gordio nodo magis per-
plexa materia,amplecti auſim diſtinctionem Alexā.
in l.de pupillo. §. ſi quis opus. ſub num.7.cir.fin.ff.de
nou.oper.nunc.qui huiuſmodi diſtinctione has con-
trarias opiniones nititur conciliare.

Primò,quando vna tantum, vel duæ ſunt latę ſen-
15 tentiæ, † tamen ad hoc, vt opponens de nullitate
poſſit executionem impedire, ſatis eſt, quòd offerat
ſe incontinenti probaturum de nullitate, licet de ea
non conſtet in actis, & hoc ſiue agatur via principa-
lis actionis,ſiue exceptionis,teſtè Alex. dict. loco ſu-
pra allegato,et num.8.et ita ait velle Bar.in d.§.con-
demnatum.

Secundò,quando ſunt latæ tres conformes ſenten-
16 tiæ, † et quis per viam actionis vellet contra eas de
nullitate opponere,oportet vt appareat ex actis de il-
larum nullitate: ſic loquutus eſt Ale. vbi ſup. huic ſi-
milem facit diſtinctionem per glo.in l.ſiue autem.in
verſ.imperfectam.ff. de tabul. exhiben.

Quintò vbi limitanda eſt cōcluſio, vt procedat,qn̄
petitur executio coram vno iudice,et cauſa nullitatis
per viā actionis, vel principalis petitionis, deducitur
corā alio iudice, nam tunc non impeditur executio,
17 † ſecus verò vbi de nullitate principaliter corā eodē
iudice ageretur,tunc.n.impediretur executio,vt ſi cre-
ditor petat inſtrumentū exequi, et debitor corā eodē
iudice petat inſtrumentū nullum pronunciari: nam
tunc impedit̄ executio,qn̄ illa allegatio non requirit

altio-

Digitized by Google

altiorem indaginem, & incontinenti pōt probari, vt nuncupatiuũ traditũ eſt ab Ant. de Canar. in d. tract. de execut. inſtrō. q. 51. & 52. nu. 90. & ſeq. veluti, quando debitum habet executionem paratam, tunc iſtæ mutuæ petitiones debēt ſimul terminari, c. 1. de mut. petit. & dictum eſt ſupra in concluſione.

Sextò poteris limitare, vt concluſio noſtra locum
18 ſibi non vendicet, † qñ eſſet petita reductio ad arbitrium boni viri: nam lite pendente ſuper reductione ad arbitrium boni viri non pōt fieri executio, iuxta ſnīam Bal. in l. tale pactum §. qui prouocauit, in fi. ff. de pact. dicens ita Bononiæ fuiſſe diſputatum, per l.
19 diximus. in prin. ff. de execu. † quia hæc reductio habet vim appellationis. l. non diſtinguemus, §. cũ quidam, ff. de arbit. quod & probanit Abb. in cap. quintauallis, col. pen. de iureiu. idq; ſequunt̃ Philip. Fran. in c. dilecto, col. 16. in 4. limit. & ibi idem Præpoſit. col. 4. in 4. limit. de appel.

Septimò limita, ſi appareat, ꝙ gratia differendę ſo
20 lutionis opponatur nullitas: † nam tunc, ēt ſi offerat incontinenti ſe paratum probare, non impeditur executio. ex l. ſatis apertè, C. ad l. Corn. de fal. vt aſſeruit Alex. in d. §. condemnatum. nu. 26. & Ang. nu. 14.

Octauò limitabis, cōcluſionem noſtrã non habere locum, vbi allegaretur ſententiæ nullitas eo, quia
21 † ſententia diceretur lata per falſas allegationes, & falsò contra abſentem factas, qui ex cauſa neceſſaria & probabili aberat, etenim tunc etiam ſi altiorē indaginē requireret, nihilominus impediret executionem ſnīæ. per l. ſi prætor, §. Marcellus, ver. Paulus, ff. de iudic. vbi eſt tex. affabre ad hoc compoſitus. & ibi Bar. Alex. & Ang. in d. §. condemnatum, nu. 21.

Nonò limitare poteris, quoueſcunq; ſuperior mãdaret inferiori: ſicuti ſi delegatus Principis mandaret ordinario, vt ſententiam ipſius delegati exequat̃:
22 † nam tunc licet opponatur exceptio nullitatis corã ordinario, non debebit de nullitate cognoſcere, ſed exequi, qñ non poteſt reſiſtere mandato iudicis, c. ſanè, 2. & c. ſignificaſti, de offi. deleg. vt teſtant̃ Alex. d. loco ſup. citato, nu. 25. & Ang. ibidem nu. 2. ad quã doctrinam velim conſulas And. Sicul. in c. ſignificãte, de offi. deleg. vbi latè.

Poterit tñ executor, ſi ſuſpicetur nullã eſſe ſnīam ex iuſtis cauſis conſulere delegatum Principis, & ſecundum mandatum ipſius expectare, ita grauiter, & doctè dixere Inn. in d. c. cum in iure, & Alex. in d. §. condemnatum, ſub nu. 25. & Ang. ibid. nu. 2. verſ. ſed ſi teſte etiam Spec. in tit. de ſent. execu. §. nunc videndum, ver. vt aut aliquid.

CONCLVSIO DCLXXXVII.

ARGVMENTVM.

Exceptio dominij incontinenti probanda quando opponi poſſit agenti poſſeſſorio.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio dominij obijci poteſt agenti poſſeſſorio, ſi illam incontinenti probaturus eſt.*

2 *Probatio, quæ offertur parata incontinenti præ cæteris potiori gaudet prærogatiua.*

3 *Clauſula appellatione remota non tollit appellationem, ſi appellans offert ſe incontinenti iuſtificaturum.*

4 *Exceptio omnis legitima, quam quis offert ſe incontinenti probaturum, admittenda eſt, etiam ſi ſtatuto caueatur, ne poſſit vlla opponi exceptio aduerſus inſtrumentum.*

5 *Exceptio nullitatis etſi non impediat ſententiæ, & rei iudicatæ executionem, tamen impedit, cum illa incontinenti probanda offertur.*

6 *Terminis probatorijs elapſis adhuc recipitur probatio, quæ incontinenti probanda offertur.*

7 *Exceptio dominij obſtat in iudicio poſſeſſorio adipiſcendę, ſi probetur incontinenti.*

8 *Exceptio dominij non poteſt obijci in poſſeſſorio adipiſcendæ, vbi poſſeſſorium adipiſcendæ conceditur in pœnam negantis ſe poſſidere.*

9 *Exceptionem dominij conductor opponere non poteſt locatori, licet aſſerat ſe incontinenti probaturum.*

10 *Exceptio dominij non obſtat agenti pignoratitia, vbi res aliena alicui pignori data eſt.*

11 *Exceptio dominij non poteſt opponi agenti interdicto retinendæ poſſeſſionis, etiam incontinenti probanda per teſtes, vel inſtrumenta.*

Contrarium, nu. 12.

13 *Exceptio dominij poteſt in interdicto retinendæ poſſeſſionis in illis caſibus obijci, in quibus agenti recuperandæ opponitur.*

14 *Exceptio dominij obijcitur in retinenda, vbi contra opponentem exceptionem dominij non replicatur aliquid, ſed actor patitur, vt cognoſcatur ſuper exceptione dñij.*

15 *Exceptio dominij non admittitur in interdicto recuperandæ poſſeſſionis, etiam ſi incontinenti poſſit probari.*

Contrarium, nu. 16.

17 *Exceptio dominij ab eo non poteſt obijci, contra quem præſumptio eſt, quod calumnioſe excipiat, licet offerat ſe incontinenti probaturum.*

18 *Exceptio dominij non poteſt obijci in interdicto vti poſſidetis, etiam ſi illico queat probari.*

19 *Exceptio dominij non poteſt opponi in remedio Canonis reintegranda. 3. q. 2.*

20 *Spoliator ſi offerat incontinenti probationem ſui dominij, nec ſcilicet ſpoliatus ante omnia reſtituatur, an ſatis ſit iſtud remiſſiue.*

21 *Incontinenti, quo pacto poſſit intelligi, variæ opiniones ſcribentium.*

22 *Incontinenti, debere intelligi iudicis arbitrio.*

1 Exceptio dominij opponi † poteſt agenti poſſeſſorio, ſi illam probare poſſit incontinenti. ita mihi probat contex. in c. cum venïſſent in fi. de inſtit. & cōtex. in l. 3. §. cauſæ, ff. de carbon. edict. ad id ēt eſt gl. in l. ſi de vi, ff. de iudic. ꝓ quo eſt quoq; contex. vnà cũ Accur. doctrina in l. dolo. ff. de do. excep. vt not. ſcrib. in l. 2. C. de edict. diu. Hadr. toll. obſeruamq; Ang. in l. ille, à quo. §. ſi de teſtō. ff. ad Trebell. idq; traditũ eſt à Co. in d. l. 2. vbi nonnullos idē ſentientes refert. C. eo. de edict. diu. Hadr. toll. qbus accedit Io. Ant. Rub. Alex. in repet. §. nihil cōmune. l. naturaliter. nu. 182. ff. de acq. poſſ.

Huius concluſionis ea ratio eſt. etenim ꝓbatio, q̃
2 offert̃ † parata incontinenti præ cæteris potiori gaudet prærogatiua, vt videre eſt ex c. interpoſita. in prin. de appell. ꝙ ēt placuit Fel. in c. exceptionem. nu. 36. verſ. cogitabam. de excep. idemq; cōprobauit Crau. in conſ. 207. nu. 8. vt illos refert, & ſequitur Reuerendiſs. Cæſar Contardus in comment. in l. vnic. in limi. 22. Propter rationē appelland. in promptu. nu. 2. ver. probatio enim. C. ſi de moment. poſſ. fue. appellat.

3 Hinc fit, vt clauſula appellatione † remota, nō tollat appellationē, q̃ appellans offert ſe incōtinenti iuſtificaturũ, iuxta ſnīam gl. in c. ſuſcitata. in verb. ſententiæ. de in integ. reſtit. q̃ refert, & ſequitur Ripa in c. 1. ſub nu. 7. circ. med. de reſcrip. lib. 2.

Illud itidē ex hac rōne conſequit̃, vt ſi lege muni-
4 nicipali ſit cautũ, † ne poſſit vlla opponi exceptio aduerſus inſtrm: tñ omnis exceptio legitima, q̃ quis offert ſe incontinenti probaturũ, eſt admittenda, vt aſſeruit Rom. in repe. l. ſi verò. §. de viro. nu. 164. in 30. fall. ver. ſecunda ratio eſt. ff. ſol. matr. vbi multis id cōfirmat. ſicq; traditũ eſt ab Abb. in c. ſuper eo. in fi. de offi. deleg. & in d. c. ſuſcitata. nu. 7. verſ. in gl. in verb. effectũ. de reſti. in integr. & in cōl. 43. in ꝑſenti q̃ōne.

nu.3.prope fi. lib.1. Cuius tñ ſententiam reprehendit
Alex.in conſ.94. clariſſimè domine Vicarie. num. 3.
vol.4. Abbatis verò pronunciatum probat Dec. in l.
vlt.nu.43.C.de edi.di.Hadr.toll.& in c.an ſit.nu.6.de
appella. quod inſigne memoratu arbitratus eſt Cor-
ſet.in ſingul.in verb. exceptio.il 2. in prin. ſicque ob-
ſeruatum vidi à Iaſ.in l.iuriſgētium.§. quod ferè.nu.
15. de pac. & alijs relatis à clariſſimo Iac.Meno.de re
cuperan.poſſ.remed.prim.in q.21. nu.240. & ab eodē
Contar. vbi ſupra nu.4.
5 Hinc ēt videmus, ꝙ etſi nullitatis exceptio † non
impediat ſnīæ, & rei iudicatæ executionē, impediat
tñ, cum illa incontinenti probāda offertur, vt docuit
Bar.in l.4.§.condemnatū,nu.2.vbi Rip.nu.15.in fin.
ff. de re iudic. latius declarat idem in reſtitutione in
integrum.Bar.ſequutus eſt Abb.in conſ.55. in cauſa,
quæ ad præſens. nu.2.lib.2. quod & reſpondit Oldra.
in conſ.106.quod litera executoria. nu.4. qui de hoc
dicit eſſe caſum in l.1. C.qñ prouo. non eſt neceſſ.&
in c.literas.in penul. reſpon. ibi, & probationes offe-
runtur incōtinenti paratæ. de reſtit. ſpol.idem voluit
Rom.in conſ.323.in caſu propoſitæ.nu.7. & Ancha.
in conſ.212.& in conſ.260.
* Quinimò licet exceptio dilatoria nō poſſit poſt li-
tem conteſtatā opponi, poſſit tñ obijci incontinenti,
vt ait Hier.Butigella in repet. l.lecta, nu.28. ff.ſi cert.
pet. nā quæ incontinenti fiunt videntur ineſſe, vt idē
ibidem inquit.nu.29. vbi nonnulla alia ad hoc habe
bis: ſic idem eſſe eo in caſu inſpicimus, cū lapſa ſunt
6 tempora probatoria, † ꝙ etſi is ad probandū non ad-
mittatur, tñ cū offertur probatio.incontinenti admit
tat̄,ſic rñdit Oldr. in conſ.139.ad habendā, in fi. quē
ſequutus eſt Crau.in d.conſ. 207.nu.8. & in conſ.104.
nu.10.vt refert idem Menoc. vbi ſup.nu.242.
Amplius id quoq; exijt,vt licet aliàs in iudicio poſ
7 ſeſſorio adipiſcendæ † non obſtet exceptio dñij, tñ
aliud cenſendū eſt,ſi probet̄ incontinenti:ſic docue-
re Bar.Paul.Caſt.& cæteri in d.l.ſi de vi. ff.de iudi.ita
ēt aſſeuerauit Dec.in d.l. vlt.nu.43. C.de edi.di.Had.
tollen.& in cōſ.424. proponitur quod Magnifica D.
Franciſca.nu.19.& in conſ.467.benè,& conſulte.nu.
13.ita voluit Rip. in l.1.nu.12. ff.quor. bonor.vbi ait
* id * communiter eſſe receptum. ad quod nonnullos
alios refert idē Contar.in eiſdem commēt. in l. vnic.
d.limit. 12.nu.5. verſ.confirmatur item. C. ſi de mo-
ment.poſſ. fuer. appella.:id præterea cenſuit Alex. in
* d.§.nihil commune.nu.11. ibiq; * communiter ſcri-
* bentes omnes præcipuè rub.nu.184.in quo loco * cō-
munem dicit,& rationē affert,cur ita ſit in adipiſcen
da non retinenda poſſeſſione, hoc idem obſeruauit
conſulendo in conſ. 102. ſuper præſenti cōtrouerſia.
nu.6.ver. demum regulariter.
Iſtud tñ poſtremū locū non habet,vbi poſſeſſoriū
8 † adipiſcendę conceditur in pœnam negantis ſe poſ-
ſidere,nam tunc in poſſeſſorio adipiſcendæ,ēt ſi quis
offerat ſe ſtatim probaturū, non pōt obijci exceptio
dñij,vt in caſu l.vltimæ.ff.de rei vēdi.& in caſu auth.
itē,ſi poſſeſſor.C.qui potio.in pig.habe.ita declarauit
Fulg.in d.l.2.nu.2.verſ.& fallit.C.de edi.di. Had.tol-
len.quē ſequuntur ibid. Benedic.de Plumb. & Corn.
col.2.atque Aret. in d. §.nihil cōe. ibiq; rub. nu.185.
verſ.retenta tamen communi ſententia.
Concluſionē itaq; noſtrā rationibus,& auctorita-
tibus ita munitam primo loco limitabis,vt locū non
habeat in caſu l.ſi quis conductionis titulo.C.locati.
9 vbi conductor † licet offerat ſe probaturū incontinē-
ti,talē exceptionē locatori opponere non pōt. idē eſt
10 in caſu l.ſi rē.§.is quoq;.ff.de pig.act.vbi ſi rem † alie
nam tibi pignori dedi,ſi ſolui debitū,mihi agenti pi-
gnoratitia nō obſtat exceptio dñij. ita tradidit idem
Ant.Rube.in repet.d.§.nihil cōe. num.183.verſ.pro
vera igitur reſolutione.ff.de acq.poſſ.
Secundo loco tibi limitanda eſt concluſio,vt non
11 ꝓcedat in eo,qui agit interdicto † retinēdę poſſeſſio
nis, cui nō pōt opponi exceptio dominij ēt inconti-
nenti probanda per teſtes,vel inſtra:vt docuit Bar.in
d.§.nihil commune.nu.1. & in l.ſi de eo. §.vlt. nu.2.
ff.de acq.poſſ. & in l.1.num.11.C.ſi per vim, vel alio
modo.& in d.l.ſi de vi.nu.3. ff.de iudi. & in conſ.81.
Martinus Formiconis.nu.4. li.1, idē rñdit Alex.in d.
cōſ.94.clariſſime dñe Vicarie. poſt n.4.verſ.nec obſt.
* not.per gl.vol.4. & de * cōi ſnīa ex Aret. mente dicit
idē rub.in d.repet.d.§.nihil cōe.nu.171. vbi nōnullis
alijs auctoritatibus id confirmat, ꝙ ēt facit Horma-
noct. Det.ibid.nu.88.verſ.reuera amantiſſime lector.
** vbi de ** magis communi atteſtatur opinione.
12 Iuit in alia † oīa Dyn. in c. qui ad agendū. nu.2.de
reg.iur.vbi aſſeuerat exceptionem dñij poſſe opponi
generaliter in quibuslibet iudicijs generalibus, vt in
interdicto vti poſſidetis, retinendæ, ſeu de turbata
poſſeſſione.
Huius tamen opinionē Bar. in locis nuper à nobis
allatis damnat, vt d. §. nihil commune.nu.1.& in l.ſi
de eo.§.vlt.nu.2.& in l. 1.nu.11.& in d.l.ſi de vi.nu.3.
& in d.conſ.81.nu.4. & in q.incip. Lapus fuit captus.
nu.1.cum alijs auctoribus adductis à Nic. Boer.in ad
dit.ad eundem Dyn. in d.c. qui ad agendum. ſub nu.
2.in litera B.incip. Adde quod Bar.
Verumtñ vt iſtud dilucidius intelligat̄, diſtinguē-
dum eſt,prout diſtinguit Butr. in c.in literis. col.5.ad
fi.de reſti. ſpol.cuius diſtinctionem refert Alex. in d.
§.nihil commune.vt ēt facit Rub.ibid.nu.172.quam
hic non referam,ne longior ſim. præſertim cum eam
damnent Soc.Cor.Iaſ.& cæteri ſcrib.in d.§. nihil cō-
mune, quorum inſuper ſnīam replicat idē Rub. vbi
ſup.nu.188. ad ꝙ nouas afferunt diſtinctiones, quos
tu ipſe conſulito.
Hæc eadem ſecunda limitatio tibi declaranda, &
13 ſublimitanda eſt, vt non procedat † in illis caſibus,
in quibus agenti recuperandæ exceptio dominij ob-
ijcitur,vt ait idem Rub. vbi ſup.nu.175.
Poſteriori loco ſublimitabis, vt locū non habeat,
14 vbi cōtra opponentē † exceptionē dñij non replicat̄
aliquid,ſed actor patit̄,vt cognoſcat̄ ſup exceptione
dñij,ꝙ eſſe de mente Bar.in l.ſi duo.§. Iulianus. ff.de
iureiur.teſtatur idem Rub. vbi ſup.d.nu.175.
Tertiò primario loco concluſionē limitabis, ut lo
15 cū ſibi non vendicet † in interdicto recuperādæ poſ
ſeſſionis,in quo non admittitur exceptio dominij, ēt
ſi incontinēti poſſit probare, ex l. ſi quis ad ſe fundū.
C.ad l.Iul.de vi.& l.ſi coloni.C.de agric. & cenſit.lib.
11.ſic docuit Bar.in d.l.ſi de ui.nu.3. ff.de iudi. quem
refert, & ſequitur Sebaſt.Sap.in repet.l.ultimæ,num.
20.C.de edi.di.Hadr.toll. idque uoluit Rub. in d. re-
pet.§.nihil commune.nu.183.
16 Attamen lōgè † ſecus ſenſere Io. And. & * oēs iu-
* ris Pontificij Doc.in c.paſtoralis.de cauſ. poſſ.& pro
prie.quorum ſnīa ſtetit ēt Cyn. in l. incerti. C. de in-
* terdi. hancq; non parum confirmat * cōis oīum ſcri
bentiū cōſenſus in c.cū dilectus.eo. tit. de cauſ. poſſ.
& proprie.q̄ adiuuāt auctoritates Raph. Cuma.Pau.
Caſtr.Io. de Imol.in d.§. nihil cōe, præſertim Alex.
* ubi dicit hanc eſſe * cōem contra Bar. cuius opinio-
nē multis, tū auctoritatib. tū ēt rationib. impugnat.
* ibiq; Franciſcus Aret.qui & ipſe de * cōi teſtat̄,ut re-
fert Lud.Bologn.in repet.ſepiſſimè citati §.nihil cō-
mune. nu.20. qui tamen ueram Bar. ſnīam eſſe cēſet,
quàm pluribus corroborat exquiſitis rationibus, &
auctoritatibus,& contraria refutat.
Quartò inſuper loco limitabis, ut exceptio dñij,
17 † nō poſſit obijci ab eo,contra quē præſumptio eſſet,
ꝙ calumnioſè exciperet, licet offerat ſe incontinēti
probaturū,ita docuit gl.in d.c. ſuſcitata.in uerb.ſnīę.
de in integr.reſtit.& uīt id ſenſiſſe Abb. in c.ſuper eo.
nu.6.de offi. deleg. quam limitationē maxima dignā
obſeruatione,& eſſe mēti tenendā aſſeruit Antonius

Corſe-

Corſetus in d.ſing.in verb exceptio.il 2.incip.ſi ſtatutum tollat.

Quintò prætereà tibi limitāda eſt, vt vera nō ſit cō
18 cluſio in interdicto, † vti poſſidetis, in quo nō poteſt obijci exceptio dominij, ēt ſi offerat ſe illicò probaturum: ſic ſentit gl. in d.l.ſi de eo, in ver. teneri. verſ. item oppo. ſi me.ff.de acq.poſſ.quam ibidem ſequuntur Bar.nu.2. Imo. Alex. Aret. & Hormanoct. Detus in repet.l.hoc edicto. nu. 68 verſ. iuxta hæc dicta. & ibidem Carol.Ruin.nu.121.verſ.ſed aduerte ad vnū. ff.de oper.nou.nunc. Bal,in l.ordinarij.nu.3. C.de rei vendi.& latè Alex.in d.§.nihil commune.

19 Sextò velim limites: nam dñij exceptio † non pōt opponi in remedio canonis reintegranda.3.q.2.co ꝙ in huiuſmodi remedio non debent admitti probationes concernentes dñium: ita reſponſum eſt ab Alex. in conſ.6.circa proceſſum cauſę vertentis.nu.17.ver. non obſtat ēt ſi diceretur.vol.3.& in conſ.118.in cauſa & lite vertente inter Antonium agentem, nu.8.in fi.vol.2. ex ſentent. Ant. de Butr.in c. ſæpe.de reſtitu. ſpoliat.vbi ēt dicit eſſe de mente Inn.& Io.And.in c. poſt electionē.de conceſſ.præb. idem vr̄ ſenſiſſe Bar. in l.ſi coloni. nu.4.C. de agric. & cenſi.lib.11. quibus accedit Franc.Balb.in tract.de pręſcrip.in 4.par.quartæ par.prin.q.24.nu.3.& ſeq.ſic etiam reſpondit Nat. in conſ.396.Magnifica dom.Carlota.nu.3.

20 An verò ſufficiat ſi ſpoliator † offerat incontinēti probationē ſui dominij, ne ſcilicet ſpoliatus ante oīa reſtituat, adeundus erit ad id Alex.in d. §. nihil cōe, vbi q̄ plurimas affert limitationes, ibiq; Rub.nu.142. cum plurib. ſeq. vberrimè hanc materiam proſequit̄ ampliando & limitando. atq; ibidem * cōiter ſcribētes. oīum verò copioſiſſimè, & elegantiſſimè proſecutus eſt egregius Iac.Menoc. de recupe.poſſ.q.21. cū pluribus alijs præceden. & ſeq. & nos ēt infra ſuo loco in concluſione Spolium, explicabimus latius.

Et præter hęc quamplurima alia de exceptione dominij tradidere ſcribētes in d.§.nihil commune, quæ hic exſcribere non duximus, ad ea lector te reijcio.

Sed quærat à nobis quiſpiā, cum paſſim in hac cōcluſione ſit facta mentio de incontinenti, quo pacto intelligendū ſit iſtud? Scribentes in hac qōne alij alia
21 ſenſere: † Nonnulli namq; in ea fuere ſnīa, vt illud incontinenti diceretur, quod fieret intra tps, intra ꝙ proceſſus cauſæ debet expediri, iuxta formam l. à diuo Pio.§.in venditione.& §.ſi ſuper reb. ff.de re iudi. ita cēſuit Bar.in l.ſi is, à quo.ff.vt in poſſ. leg. & in l.4. §.condemnatū.ff. de rè iudi. & in extrauag. ad repri. in verb.ſummariè.nu.4.in fin.cui accedit Saly.in d.l. 2.C. de edict. diu. Hadria. tollen. nec ab illo diſceſſit Alex. in d.§. condemnatum.nu. 30.& comprobauit Rip.ibid.nu.32.hoc idem ſequuti ſunt Card.& Inno. in c.cum contingat.de offic.deleg. Anto.in c.veniēs. il 2.de teſtib.vt latè proſequitur Georg.Natt.in repe. clem.ſæpe.§.& quia.col.12.de verbo.ſign. Præpoſ.in c.dilecto.col.29.de appell.& ibi Philip. Fran.col.13. Barba.poſt Imol.in c.cum iure.col.16.de offic.deleg. & Marian.Socy. in cap.1.col.22.in 33. except. de lit. conteſt.

Alij vero ſunt arbitrati incontinēti dici intra tres dies, ex l.vlt.C.de erro.aduoc.vt Bal. ī l.vlt. C.de iud. Pau.Caſt.in ſing.25.illud dr̄.Fely.in d.c.veniens.il 2. col.5.nu.15.in fi. de teſtib. atq; Neuiz. in conſ.58.nu. 8.quę quidē opiniones refelluntur à Beroo in c.1.nu. 38.verſ.ſed mihi.& in verſ.ex prædictis.de reſtit.ſpol. vt refert, & pluribus proſequitur Menoch. vbi ſup. de recup poſſ.remed. 1.ſub q.21.poſt nu.252.verſ.dubitari tamen contingit.cum multis ſeq.

At ipſi Beroo vbi ſupra placuit, incontinenti intelligi intra diem vnā, & anteq̄ ad extraneos diuertatur actus, iuxta l.continuus.in prin.ff.de verb.oblig.ante Beroum ita ēt ſenſit gl.in c.præterea.in vlt. gl.de teſti. cogen.cuius mentē vr̄ corroboraſſe cōtex. in d.l.ſi is, à quo.ibi hodiè conſtat, hodie agat̄. ff. vt in poſſ.leg. ſicq; opinatus eſt, teſte eodē Beroo, Arch. in c.in ſūma.3.q.1.idem voluit Petrus de Vnzola in pract. art. not.rub.de mod. qb.natur.iur. & gent. dom.rer.nob. acq.nu. 7.verſ. item moderamen. Cuius Beroi ſnīam damnat idem Menoc.vbi ſup.nu.258.

Cæteris poſtremò fuit potior Accur. ſnīa in d. l.ſi is, à quo.in verb.hodie.ff. vt in poſſ. leg. & in auth.& conſequenter. in gl.vlt.in fi.C.de ſent. & interlo.om.
22 iudi.vbi arbitratus eſt id totū † in iudicis arbitrio poſitū eſſe, cū à iure in ſingulis caſib.hoc determinatū nō inueniat̄, iuxta l.1.C.de iur.delib. Accurſio ſe ſubſcripſit Bar.in l.1. §. cū igit̄.ff.de vi, & vi arma. vt eū refert & ſequit̄ Io Hannibal.in repet.l.poſt cōtractū. nu.177.verſ.& pro intelligentia conſidera.ff.de don. & in repet.l.naturaliter.nu. 182. verſ. ſed aduerte, qa pōt dici. ff. de vſucap. nec ab hoc fuit alienus Bal. in l.1.nu.1.in fi.C.de edi.di.Had.tollen. quod idē antea obſeruauit Innoc.in d.c.veniens. il 2.in prin. in verb. incontinenti.de teſti.vbi ēt Abb.nu. 11.verſ., vlterius quæritur, & ibi Fel.nu.15.verſ.6. concluſio, ita cēſuit idē Bal.in l.vlt.nu.5.verſ.deinde not. C de ordi.cog. vbi Aret. aſſerit propter auctoritatem Inno.hanc ſententiam ſolere obſeruari in vſu forenſi, tanq̄ magis ** cōem idem tenet Bald.in l.3.§.ibid. verſ.ſed gl. ff.ad exhiben.vt refert Tiraq.in l.ſi vnquam. in verb. omnia.ſub nu.31.verſ. ſimiliter qñ dicatur nullitas. C.de reuoc.donat.& nouiſſimè Contar.in eiſdem cōmen. in d.l.vnic.in 7.limit. ratione nullitatis. nu.32. verſi. quomodo aūt dicat̄.& nu.56.in fi.C.ſi momen. poſſ. ita ēt decidit Guid.Pap. in q.132. ſed probato illo errore.nu.3.verſ.ſed nunc inſurgit. ſicq; rūdit Pau. Caſtren.in conſ.166.viſis actis, & actitatis, nu.11.vol.2. nec id latuit Dec. in c. an ſit.nu.9. de appell. hocque conſulendo ſenſere vterq; Soc. ſen.& iun. ille in cōſ. 59.in cauſa nobilium comitum, col 2.nu.2.vol.3.vbi de magis ** cōi teſtat̄. hic in cōſ. 67. pro reſolutione. nu.9.vol.1.id propterea notauit Calca.in conſ.16.viſis elegantiſſ.allegat.nu.45.verſ.vnde executio, ſic ēt obſeruauit Troilus Maluitius in tract. de canonizatio.in 3. dub.nu. 34. & animaduerſum eſt à Hierony. Butig.in repe.l.lecta.nu.83. in fin.ff.ſi cert.pet.nec id præterijt Nat.in conſ.502.nu.7. ver. qñ autem dicat̄, cui ſententiæ nos quoque adhærere ſtatuimus vnà cum doctiſſimo Menoc.in eodem nuper à nobis relato loco, nu.209.verſ.quarta propterea fuit.& de arbitrar.iudic.cau.,lib.2. cent.1.caſ.9. num.5. vbi eaſdem opiniones recenſet, & in hac poſtrema de * communi dicit.

CONCLVSIO DCLXXXVIII.

ARGVMENTVM.

Excipientibus contra teſtes, quòd corrupti falſum dixerint, an neceſſe ſit, quod vtrūque probent, ſcilicet, & falſitatem, & corruptelam.

SVMMARIVM.

1 *Excipientes contra teſtes, quod corrupti falſum dixerint non neceſſe eſt, quod vtrunque probent, ſcilicet, & falſitatem, & corruptelam.*

2 *Excipienti cōtra teſtes, ꝙ corrupti falſum dixerint, ſufficit probare ſolam falſitatem teſtium abſq; corruptela partis, ad hoc vt competat reſtitutio aduerſus ſententiam.*

3 *Si pars aſtrinxit ſe ad ſimul probandum falſitatem, & corruptelam teſtium, vtrunque probare debet.*

4 *Quando quis ad duo coniunctim probanda ſe aſtrinxit, deficiens in probatione vnius deficit in toto.*

5 *Non ſufficit falſitatem, & corruptelam teſtium probare, vt ſententia retractetur.*

6 *Solam corruptelam. probare ſufficit ad id, vt infringatur dictum teſtis ante ſententiam.*

7 *Sententia poteſt retractari probando teſtem corruptum. non ſolum precibus, ſed & pecunia.*

8 *Sententia ad hoc, vt retractetur in cauſa matrimoniali ſufficit ſolum probare falſitatem, vel corruptelam teſtium.*

9 *Ille non dicitur ſubornatus, nec corruptus, qui ad verum teſtificandum à parte eſt inſtructus.*

10 *Excipiens cõtra teſtes, ꝙ corrupti falſum dixerint neceſſe habet vtrunque probare, ſcilicet falſitatem, & corruptelam, quando dixit, quòd etiam omnes alias exceptiones ſibi competentes apponit.*

11 *Falſitas, & corruptela teſtium probari debet, quando agitũ criminaliter, ſeu quocunq; modo ad publicam vtilitatẽ.*

12 *Qui in libello narrauit plura per modum, per quem quis videtur ſe arctare ad probandũ omnia, tunc debet omnia probare.*

Excipientes contra teſtes, quod corru pti falſum dixerint, non
1 neceſſe eſt † ꝙ vtrunq; probẽt, ſcilicet & falſitatem,
& corruptelã: ita mihi teſtis eſt Acc. in l. Diuus Had.
in verb. corruptis. ibi, etiam ſi ſine aliqua corruptela.
* ff. de re iud. & hanc Iaſ. ibi nu. 18. ait* cõiter teneri: ꝙ
idem ibidem ante eum dixit Alex. num. 8. in fi. & de
** ** magis communi teſtatur idem num. 14. verſ. item
in quantum, huc etiam pertinet dec. DD. Rot. 7. aliàs
68. licet plura capitula. de reſc. in nou.
Sed quòd ſufficiat probare ſolam falſitatem teſtiũ
2 abſque corruptela partis, † ad hoc, vt competat reſti-
tutio aduerſus ſententiam, teſtatur idem Accur. in l.
ſi ex falſis, in 3. q. in verb. præcipimus, & ibi Bar. Bal.
& alij, & Paul. Caſt. ibi. C. de trãſa. item Bal. & Imo.
in l. ſi is ad quem. ff. de acquir. hær. Alex. in d. l. Diuus
Hadrian. col. 3. nu. 12.
3 Limitabis & intelliges Concluſionem, † niſi pars
aſtrinxiſſet ſe ad vtrumq; ſimul probandum, ſcilicet
falſitatem, & corruptelã: ad hoc tex. eſt in c. licet cau
ſam. ver. ijdem quoque, vbi gl. in verb. ſe aſtrinxit. de
proba. & ait Iaſ. in d. l. Diuus. nu. 18. & ita ꝓcedit opi-
nio Placent. in d. gl. verbi corruptis, in fi. Accedat, ꝙ
qñ quis ad duo coniunctim probanda ſe aſtrinxerit
4 † deficiens in probatione vnius, deficit in toto. l. Titia
diuortium, & ibi Bal. & Ang. ff. ſolut. matr per gl. inſi
gnem in l. 3. § hoc autem interdicto. ff. de itiner. act.
priuat. & tradidit Iaſ. vbi ſup. nu. 19.
Contrarium, ꝙ imò non ſufficiat alterutrum pro-
5 bare, † vt ſnĩa retractetur, voluit Fely. in d. c. licet cau-
ſam. nu. 29. ext. de probat. cum ibi allegatis per eum,
quod etiam voluere Inn. c. Io. And. But. Card. Imo.
ibidem, & hæc opinio meo ſaltem iudicio vr̃ magis
congrua. d. l. Diuus Adrianus. in his verbis, vt ſi tibi ꝓ
bauerit conſpiratione aduerſariorum, & teſtibus pe-
cunia corruptis, & c. vbi vtrunq; copulatiuè lex vide
tur requirere: vt ſentẽtia conuellatur. Et tenendo iſtã
opinionem limita non procedere in tribus caſibus,
quos ponit Fel. in d. c. licet cauſam. nu. 30.
6 Primò ſufficit ſolam corruptelam probare † ad id,
vt infringatur dictum teſtis ante ſententiam, qa per
hoc apparet teſtem eſſe periurum, & deinceps repel-
lendum. c. teſtimonium. c. ſicut ext. de teſtib.
Secundò, qñ probatur corruptus nõ ſolũ precibus,
7 ſed & pecunia, † quia probando talem corruptionẽ,
poteſt ſententia retractari, ſecundũ Bar. Imo. & Pau.
de Caſt in d. l. Diuus. nam talis dicitur falſus, etiamſi
verum dixiſſet: vt eſt tex. cum glo. in l. 1. §. 1. in verbo
aduocationem. ff. de falſ. vt & inquit Cyn. in l. ſi quis
teſtib. q. 11. C. de teſtib.
8 Tertius caſus eſt, in cauſa matrimoniali † in qua
ſufficit ſolum alterutrum probare ad hoc, vt ſenten-
tia retractetur: ita ꝓbat tex. in c. ſicut, de teſti. D. Ant.
& in d. c. licet, & ibid. Fel. nu. 31.
Et circa hunc vltimũ caſum nota ſingulariter do-
ctrinam, quæ nunquam obliuioni eſt tradenda. ſecun
9 dum Bal. in d. c. licet cauſam. ſcilicet † ꝙ ille non di-
catur ſubornatus, nec corruptus, qui ad verum teſtifi
cãdum à parte eſt inſtructus, quod pro inſigni, & exi-
mio pronunciato refert Fel. vbi ſup.
Secundo loco concluſionem noſtram limitabis,
10 vt vera non ſit, quando excipiens dixiſſet, † quod ẽt
omnes alias exceptiones ſibi competentes opponit,
iuxta ſententiam Imo. & Pau. Caſtr. nu. 3. in l. Titiæ
textores. ff. de leg. 1. per not. ibi per Bal. & Ang. ſic pla
cuit & Alex in d. l. Diuus. nu. 14. ff. de re iud. vbi alle-
gat in arg. §. qui autem. Inſtit. de excu. tut. & l. ꝓpter
litem. §. 1. ff. eo. tit. de excuſ. tutor.
11 Tertiò poteris limitare, † quãdo agitur criminali-
ter, ſeu quocunque modo ad publicam vtilitatẽ per-
tineat, nam tunc vtrumque debet probari, ex gl. 2. in-
ſigni in d. c. licet cauſam, de prob. quam ad hoc idem
deducit Alex. in d. l. Diuus, d. nu. 14.
Quartò limitanda eſt Concluſio, vt locum ſibi nõ
vendicet, quando quis in libello narrauit plura per
12 modum, † per quem quis videatur ſe arctare ad pro-
bandum omnia, nam tunc debet omnia probare, per
ea, quæ obſeruauit Bal. in l. in cau. in prin. ver. in gl. fi.
ibi C. de accu. quem refert, & ſequitur idem Alex. in
d. l. Diuus Adr. d. nu. 14. in fi. ff. de re iud. vbi plura alia
ad concl. noſtrã ſpectantia ſcribentes congerunt, ſed
in primis velim videas Fel. in c. 2. nu. 35. cũ plurimis
ſeq. de reſcr. vbi hanc materiam vberrimè proſequi-
tur. ad fontem igitur lector te reieciſſe ſufficiat.

CONCLVSIO DCLXXXIX.

ARGVMENTVM.

Exceptionem opponenti coram iudice ſeculari, quæ agitanda ſit coram iudice eccleſiaſtico, an poſſit iudex laicus ſtatuere tẽpus intra quod illam exceptionẽ debeat probare coram iudice eccleſiaſtico.

SVMMARIVM.

1 *Exceptionem opponenti coram iudice ſeculari, quæ tamen agitanda eſt coram iudice eccleſiaſtico, non poteſt iudex laicus ſtatuere tempus, intra quod illam debeat probare coram iudice eccleſiaſtico.*

2 *Quando remiſſus ad eccleſiaſticum iudicem eſt moroſus in probanda exceptione, eo negligente poteſt iudex laicus primæ cauſæ procedere ad vlteriora.*

3 *Moroſus, & contumax nunquam poteſt allegare litis pendentiam.*

4 *Iudex ſecularis coram quo opponitur exceptio remittenda ad iudicem eccleſiaſticum, poteſt opponenti ſtatuere terminum ad producendum coram eo ea quæ vult producere in curia eccleſiaſtica.*

5 *Vbi conſtet, ꝙ calumnioſè opponatur exceptio coram iudice ſeculari, quæ aliàs eſſet agitanda corã eccleſiaſtico, põt iudex ſecularis, ea non obſtante procedere ad vlteriora.*

6 *Quando iudex veriſimiliter, & probabiliter ſuſpicatur exceptionem calumnioſè opponi, poteſt eam reijcere, & vlterius procedere.*

7 *Clericus coniugatus captus à iudice ſeculari pro aliquo crimine, & allegans ſe eſſe clericum, debet exceptionem huiuſce clericatus probare coram iudice eccleſiaſtico, & nõ ſeculari, & de ea iudex laicus non poteſt cognoſcere.*

Contrarium, vt nu. 8.

9 Iudex

9 *Iudex eccleſiaſticus debet cognoſcere de habitu, tanquam quod ſit quid acceſſorium ad ſpirituale.*
10 *Iudex laicus poteſt denegare remiſſionem clerici ad iudicẽ eccleſiaſticum, ſi reuocetur in dubium id, quod ſtatim poteſt probari, vt de tonſura.*

Exceptionem opponens coram Iudice ſeculari, quæ tñ
1 exceptio agitanda eſt coram Iudice eccleſiaſtico; †vt
exceptio vſuraria, vel alia exceptio ſpiritualis, vt in
c.tuam de ord.cogn.c.lator. qui filij ſint legitimi. cũ
ſimilibus nõ poteſt Iudex laicus ſtatuere tempus in-
tra quod illam exceptionem debeat probare coram
Iudice eccleſiaſtico: quia hoc nõ ſpectat ad ſuam iu-
riſdictionem, & quia non poteſt imponere legem ſu-
periori.c.ex inſinuatione.de appell. vt teſtatur Iaſ. in
l.2.nu.12.ff.de re iud. & ibid. num. 15. dicit hanc eſſe
communem opinionem, quod & docuit Bar.in l.qui
pro tribunali.ff.d.tit.& ibi Doctores,& fuſius per Bar.
in l.præſes.C.de appell.
2 Concluſionem limita non procedere, †qñ talis re-
miſſus ad eccleſiaſticũ fuiſſet moroſus in probanda
tali exceptione corã Iudice eccleſiaſtico: nã hoc ca-
ſu, eo ſcilicet negligente,& moroſo, poteſt Iudex lai-
cus primę cauſę ꝓcedere ad vlteriora: ita limitat Bal.
in l.de die.§.iubetur.in lectura antiq. ff. q ſatiſd. cog.
& ibi ſequitur Alex.& idem Iaſ. in d.l.2. nu. 15.de re
iudic.& ibi Alex. & idem in l. Titia.in ult. col. ff.ſol.
matrim. quibus in locis confirmat iſtam limitatio-
3 nem, † quia moroſus, & contumax nunquam poteſt
allegare litis pendẽtiam: vt ait Bat. in l. vbi cœptum.
ff.de iud.in l.quamuis.ff.de damn.infect.& in l.ſepul-
chri.ff.de ſepul. violat.
Et vt melius Concl.noſtrã corrobores, illud adiun-
gas, ꝙ Iudex ſecularis, corã quo opponitur exceptio
remittenda ad Iudicẽ eccleſiaſticum, poteſt opponẽ-
4 ti ſtatuere terminum † ad producendũ coram eo ea,
quæ vult ꝓducere in Curia eccleſiaſtica, vt ſi videat,
an releuent,& ſi non releuant procedat ad vlteriora:
quod quidem Iaſ.in d.l.2.nu.16.ait ſemper eſſe menti
tenendum, ex ſñia Alex.in d.l.Titia, in 3.col.num.9.
vbi adducit Sal.in conſ.quodã incip.in quæſt.veren.
in Caſtro.vbi ipſe Sal.refert vidiſſe ita conſultum per
Io.Calde.& Io.de Ligna.Iaſonem refert, & ſequitur
Thomas Parpalias in repet.l.placet.nu.12a. verſ. ſed
attendatis.C.de ſacroſ. Eccleſ. Præterea ad compro-
5 bationem huius doctrinæ illud quoq; pertinet: †nam,
vbi conſtaret, quòd calumnioſè opponeretur illa ex-
ceptio coram Iudice ſeculari, quæ aliàs eſſet agitãda
coram eccleſiaſtico, Iudex ſecularis ea non obſtante
poteſt procedere ad vlteriora, poſtquã videt calum-
nioſè opponi: ita inſigniter tenet Bal.in l.1.ad fin. C.
de ſent.quæ ſine certa quant.hoc idem adiuuat cont.
in c.poſt electionem, de conceſſ.præbend. & contex.
in l.2.C.ad leg. Corn. de falſ. in quibus iuribus cautũ
eſt, quòd quando Iudex veriſimiliter, & probabiliter
6 ſuſpicatur exceptionem calumnioſè opponi † poteſt
eam reijcere,& vlterius procedere.
Verùm de prædicta doctrina Alex.& Sal.(alioqui
menti ſemper tenenda) valdè dubitat Iaſ.in d.l.2.nu.
17.ff.de re iudi. quia iſto modo ẽt Iudex ſe impediret
de iuriſdictione ad eum non ꝑtinente, ſed ad eccleſia
ſticũ: in qua cum ſuus Iudex nõ ſit, vr̃ illa præſcriptio
termini per eum facta nihil valere, cum eccleſiaſticis
ſeculares ſe immiſcere non debeant. Nihilominus
magna eſt auctoritas Alex.& Sal.vt ait Iaſ.vbi ſupra.
Dubitationẽ hanc augere videt̃ in primis id, quod
deciſum deprehendi à Dominis Rot.in deciſ.3. aliàs
202.ſi clericus coniugatus.tit.de ſent.excom.in nou.
circa fi.vbi DD.ex cõtextu.in c.ſi Iudex laicus de ſẽt.
excom.vno conſenſu in eam deſcendere ſententiam,
7 clericum coniugatum,† captum à iudice ſeculari pro
aliquo crimine, & allegãtem ſe eſſe clericum debere
exceptionem huiuſce clericatus probare corã iudice
eccleſiaſtico,& nõ ſeculari, & de ea iudicem laicum
non poſſe cognoſcere, horũ deciſionem ſequuti ſunt,
& decidendo DD.in Capel.Tholo.q.117.incip.item
Anno Domini.
8 Et licèt †ab hac ſententia fuerit aliena mẽte Guid.
Pap.in q.138.incip.in camera conſilij, volẽs.d.c.ſi iu-
dex.locũ ſibi non vẽdicare in habitu quia cognoſce-
re de habitu ſpectet ad iudicem ſecularem, non autẽ
eccleſiaſticũ, ſed ſolum procedat, qñ dubitatio eſt, ſe-
cundum eum, Clericus ſit necne: tamẽ verior eſt opi-
9 nio Rotæ.quia de habitu †tanquam quod ſit quid ac-
ceſſorium ad ſpirituale cognoſcet Iudex eccleſiaſti-
cus, non autem ſecularis, vt tenet Dom.in c.1.de cler.
coniug.in 6.& Card. in clem. 2.de vit.& honeſt.cler.
quorum ſententia vti verior ſeruatur etiã Tholoſæ,
vt refert,& ſequitur Steph. Aufrer. in tract. de poteſt.
ſecul.ſuper eccleſ.& perſon. eccleſ. in 20. fal. vbi per
prædicta reprehendit Guid.Pap.in d q.138.
10 Eſt verum, †quod ſi reuocetur in dubium id, quod
ſtatim poteſt probari, vt de tonſura, quæ poteſt ſtatim
videri ad oculum depoſito bireto, quod ſi aliquis, al-
legaret ſe clericum,& portare veſtem,& tonſuram, ſi
Iudex ſecularis ſtatim denudato capite contrarium
cognouerit poterit tunc denegare remiſſionem ad iu
dicem eccleſiaſticum tanquam calumnioſam, iuxta
notata in l.1.ff de offi.aſſeſſ.per gl.ibi, & tenet Dom.
& ſequitur Philipp.Franc.in c.1.§.1.colum.2.de cler.
coniug.in 6.& probauit Steph. Aufrer.in loco proxi-
mè allegato.

CONCLVSIO DCXC.

ARGVMENTVM.

Exceptio dilatoria ſolutionis vt pacti de nõ petendo vſq; ad certum tempus an poſſit opponi ab initio.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio dilatoria ſolutionis poteſt opponi ab initio, ſed debet opponi, et probari poſt intentionẽ actoris fundatã.*
2 *Exceptio dilatoria ſolutionis, quæ reſpicit tantum iudiciũ, debet opponi, & probari ante litem conteſtatam.*
3 *Exceptio peremptoria ſolutionis debet opponi, & probari poſt litis conteſtationem vſq; ad ſententiam.*
4 *Exceptiones dilatorias opponere poteſt tertius comparens etiam poſt litis conteſtationem.*

Exceptio dilatoria ſolutionis, vt pacti de non petendo vſq; ad certũ tem
1 pus † poteſt opponi ab initio, ſed debet probari poſt
intentionem actoris fundatam, vt eſt tex.& ibi Bar.&
Doctores in l.exceptionem.C.de prob.Bart.tamẽ ibi-
dem ait, quòd etiam probari poteſt ab initio.
Primò limitabis Concluſ. in exceptione dilatoria
2 ſolutionis, quæ reſpicit tantum iudicium, †vt quia op-
ponitur cõtra perſonam actoris, vel iudicis: nam iſta
debet opponi,& probari ante litem conteſtatã, ex l.
fi.C.de excep.& docuit Bart.in d.l. exceptionem.nu.
7.in initio, ideſt, antequam alia proponatur; nam ſi q̃
aliam opponeret dilatoriam, vel peremptoriam, vi-
deretur in iudicem conſentire, vt habemus ex l.ſed &
ſi ſuſceperit.in princ.ff. de iud. & ex c.inter monaſte-
rium, extr.de re iud.& ibi not. Innoc.
Secundò velim limites in exceptione peremptoria
3 ſolutionis. †nam dẽt opponi, & probari poſt litis cõ-
teſtationem, vſq; ad ſententiam: ita mihi probat con-
tex.in l.peremptoriam.C.ſent. reuo. non poſſ. ſic do-
cuit Bar.in d.l.exceptionem. nu. 9. vbi ad ſatietatem
de hac materia plurima cõgerit Bart.cui addas etiam
deciſ.Afflict.deciſ.52.per totum.

Tertio

Digitized by Google

Tertio loco Concluſio locum non habet in tertio
4 comparente, † qui poteſt ẽt poſt litis conteſtationem dilatorias exceptiones opponere: vt obſeruauit Ang. in l. ſi quis libertatem. col. vlt. in fi. verſ. & ſecundum hoc eſt caſus in terminis. ff. de petit. hær. & in l. quidã conſulebant. in fi. de re iud. de quo etiam Canoniſtæ in c. exceptionem, de except. vt refert Dec. in c. cum ſuper. nu. 3. de offic. deleg. quem ſequutus eſt Andr. Gail. lib. 1. pract. obſeru. obſeru. 71. nu. 8.

CONCLVSIO DCXCI.

ARGVMENTVM.

Exceptio excommunicationis, an probari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio excommunicationis debet apertiſſimè probari.*
2 *Vbicunq; lex deſiderat probationem apertiſſimam non defertur iuramentum. Contr. nu. 3.*
4 *Exceptio excommunicationis intra octo dierum ſpacium ſemper probari debet.*
5 *Exceptio excommunicationis, quia malitioſè frequenter opponebatur, et eſt odioſa, ideo reſtringenda fuit, potius, quam laxanda.*

1 Exceptio excommunicationis † dẽt apertiſſimè probari: vt teſtatur Iaſ. in l. decem. num. 51. ff. de verb. obl. cum ibi alegatis, ad quam probandam teſtis vnus deponens de facto, & alter de fama non coniunguntur auctore Spec. in tit. de noto. crim. §. fama verſic. quid ſi agenti: vt inquit Rom. ſing. 200. incipien. quæro an obiecta. nu. 3. per c. pia. verſ. apertiſſimis documentis. de excep. lib. 6. ꝙ & placuit Arch. in c. ſæpè. 4. q. 3. ita cẽſuit, & Dom. in c. pia. §. ſi quis, circa princ. de excep. lib. 6. vt etiam arbitratus eſt Fel. in c. veniens il 1. col. 4. ext. de teſt. cui accedit Dec. c. 1. col. 4. de appell.

Hinc meritò fit, vt in defectũ probationis deferri non poſſit iuramentum, teſte Rom. in d. ſing. 200. in prin. nu. 1. & in ſing. 211. tu ſcis, quòd datur annus, ꝙ etiam docuit gl. magn. in l. fi. in prin. ff. quòd met. cau.
2 † Nam vbicunque lex deſiderat probationẽ apertiſſimam non defertur iuramentum, vt hoc noſtro caſu, ex d. c. pia. verſ. apertiſſimis documentis, & ſequitur latè Iaſ. in repet. l. admonendi. nu. 282. & 284. ff. de iureiur. atq; Soc. in reg. 204. fall. 19. latè proſequitur Fel. in rubr. de prob. in 3. concl. quod etiam traditum eſt à Rip. in l. fi. q. 57. C. de reuoc. donat. & iſtis conferũt ea quæ plenè ſcribit Marſ. in l. de minore. §. plurimũ quoque. nu. 54. ff. de quæſt.
3 Contrariam probauere ſententiam † Imol. in c. 1. de appell. col. fi. & ibidẽ Aret. col. 7. & ſeq. Fely. in c. prudentiam. §. 6. col. fi. ext. de offic. deleg. nu. 18.

Sed intra quot dies debet hæc excommunicationis exceptio probari? ſancitum eſt à Pont. Max. in d.
4 c. pia de except. in 6. † vt debeat ſemper probari intra octo dierum ſpacium, die, in quo proponitur minimè computato, etenim licèt probationum copia nõ debeat anguſtari. 14. q. 2. c. quanquam. tamen, quia iſta exceptio malitioſè frequẽter opponebaẽ, & eſt odio-
5 ſa, † ideo reſtringenda fuit potius, quàm laxanda. cap. tua, in fi. de decim. c. odia, de reg. iur cũ alijs adductis à gloſ. in d. cap. pia, in verb. octo dierum, licèt Iaſ. in l. 1. §. ſublata. in 2. lect. ſub nu. 17. ff. ad Trebel. aſſeruerit eam debere probari intra decem dierum ſpacium, quod mihi non placet.

CONCLVSIO DCXCII.

ARGVMENTVM.

Exceptionem inimicitiæ contra teſtem opponens, an debeat inimicitiam probare ſpeciatim, cum ſuis qualitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Exceptionem inimicitiæ contra teſtem opponens an debeat inimicitiam probare ſpeciatim, cum ſuis qualitatibus.*
2 *Statutum puniẽs eum, qui alicui infamiæ notam inuſſerit, debet intelligi, quando deueniat ad ipſam ſpecificationẽ delicti.*
3 *Exceptio inimicitiæ generalis non releuat, quãdo alia pars non opponit contra illam exceptionem.*

Exceptionem inimicitiæ contra teſtem opponens, debet
1 † huiuſmodi inimicitiam probare ſpeciatim cũ ſuis qualitatibus, nec ſufficit eã probare generatim, vt voluit Bal. in l. ſi quis teſtib. C. de teſt. ꝙ ſequitur Iaſ. in l. Titiæ textores. nu. 13. ff. de leg. 1. iſtud idem adiuuat, ꝙ vult Bal. in l. turpia. ff. eo. tit. legẽ municipalẽ vindi-
2 cantem eum, qui alicui infamiæ notã inuſſerit † debere intelligi, quando deueniat ad ipſam ſpecificationẽ delicti: non autẽ quando in genere, & ſic obſcurè.

Limita prædictã Concl. non procedere, ꝙ ſcilicet
3 exceptio inimicitiæ generalis releuet, † qñ alia pars non opponeret contra illam exceptionem, vt ait Iaſ. vbi ſupra. nu. 14. ſicut in ſimili procedit libellus generalis, vel incertus, qñ contra eum pars nihil opponeret, ex l. fi. & ibi Bar. in glo. mag. & alij. C. de annal. excep. vt etiã meminit gl. in l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iud. & tradidere Ang. & Alex. in l. Titiæ textores. ff. ad leg. 1. atq; Ang. in l. 1. ff. de excep.

CONCLVSIO DCXCIII.

ARGVMENTVM.

Exceptionem falſi procuratoris opponenti poſt litem cõteſtatam an incumbat onus probandi.

SVMMARIVM.

1 *Opponenti exceptionem falſi procuratoris poſt litem conteſtatam incumbit onus probandi.*
2 *Admittẽs procuratorem videtur poſuiſſe eum in quaſi poſſeſſione officij procuratoris, & iſta quaſi poſſeſſio trãſfert onus probandi in admittente eum.*
3 *Si coram iudice tanquam coram delegato comparuerim, et poſt litem conteſtatam opponam ipſum non eſſe delegatũ propter litem cõteſtatam tranſlatum eſt in me onus probandi.*
4 *Proceſſus cum falſo procuratore eſt nullus, & iudex poteſt cogere procuratorem ad exhibitionem mandati, vel ad cauendum de rato, ſi dubitetur de mandato.*
5 *Propoſitio, tu non habet mandatum, non debet probari per negantem, ſed per procuratorem affirmantem ſe habere.*

Exceptionem falſi procuratoris opponenti poſt litẽ con-
1 teſtatam † incumbit ei onus probandi, vt aſſeruit glo. in l. licet except. in verbo inueniatur. ibi ꝓbare. & ibi Alex. nu. 4. ſub fi. & nu. 5. C. de procur. & gl. in l. Pomponius. §. rati. ff. eo. tit. vbi ſequitur hoc dictum Ang. gl. & recentiores in c. 1. in ver. abſentia, de elect. in 6. & eſt de mẽte Bal. Sal. Fulg. & Caſt. in d. l. licet. & hãc dicit veriorem Alex. vbi ſupra.

Ratio eſt, quia videtur admittens procuratorẽ po-
2 ſuiſſe eũ in quaſi poſſeſſione officij ꝓcuratoris, † & iſta

iſta quaſi poſſeſſio debet transferre onus probandi in
admittentē eum, p l.circa. ff. de prob. & iſtud videtur
ēt tenere Io. And. in c.qm̄ contra. extr. de proba. Ant.
de Butr. in c.cū M. de conſtit. col. 1. Inn. in c. innotuit,
de eo qui fur. ordi. ſuſcep. vbi illud notatu dignū ſub-
iungit, quòd ſi comparuerim corā iudice tanquā co-
ram delegato, & poſt litem conteſtatam opponā ip-
3 ſum non eſſe delegatum† propter litem conteſtatam.
tranſlatum eſſe in me onus probandi, allegat in arg.
l. Pomponius. §. rati. ff. de procur. & l. fi. C. de except.
ſic innuit, & Bal. in l. geſta. in vlt. col. C. de re iudic.

Hic tñ velim obſerues illam gl. doctrinam in d. c.
1. in verbo abſentia. de elect. in 6. qua traditum eſt, ꝙ
quando iſta exceptio (nō habes mandatū) opponitur
poſt litem conteſtatam, & onus incumbit eī probandi,
qui opponit, vt dictū eſt, ſic eſſe accipiendam, iudi
cē poſſe ex officio ſuo, ſi velit, ne fruſtra labor ſuſci-
4 piatur† præſertim cū proceſſus cum falſo procuratore
ſit nullus, cogere procuratorem ad exhibitionē mā-
dati; vel ad cauendū de rato, ſi dubitet de mandato:
vbi Dom. in d. c. 1. cēſet illā gl. ſingularem, & Ant. de
Butr. in d. c. cū M. exiſtimat illam auream, & Sal. in d.
l. licet, dicit illam verā. Bal. idē in d. l. licet, & in l. exe-
cutionē, in 3. col. C. de prob. vbi dicit d. gl. eſſe ſingu-
larē. Ang. in l. inter quos. §. alieno. ff. de dam. infec. &
huc quoq; per ſimilitudinem pertinet, quod ſcribit
Rom. conſ. 67. nu. 5. cum multis ibi per eum allegatis.

Contrariū videt̄ tenere Cyn. in d. l. licet. nu. 2. ver.
iſtorum diſtinct. Guid. de Suza. et Bar. ibidem uolen-
5 tes† hanc negantem propoſitionē: Tu nō habes mā-
datum, non debere probari p negantem, ſed per pro-
curatorem affirmantē ſe habere. arg. l. actor. ff. de pb.
& l. aſſeueratio. C. de non nu. pec. idem tenuit Imol. in
c. quoniam contra, & ibi Abb. de prob.

Verior tamen prior videt̄ opinio propter rationes,
& auctoritates ibidem allegatas, cum prædictæ leges
nullam vim faciant.

CONCLVSIO DCXCIV.

ARGVMENTVM.

Exceptio vbi opponitur contra teſtem, veluti, quòd ſit infamis, an probari, & examinari debeat illa exceptio, antequam recipiatur dictum teſtis, an in diſputationibus reſeruanda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptionis oppoſitæ contra teſtem probatio regulariter reſeruatur poſt publicatas atteſtationes.*
Quæque de hac Concluſione ſcribentium opiniones referuntur. nu. 2.
3 *Exceptio excommunicationis oppoſita contra teſtem, poſt publicationem non eſt reſeruanda, ſed debet incontinēti probari.*
4 *Exceptio, quæ offertur incontinenti probanda, non debet reſeruari poſt publicatas atteſtationes.*
5 *Exceptionem non tollit ſtatutum, quæ offertur incontinēti probanda.*
6 *Exceptio inimicitiæ, & ſeruitutis non debet poſt publicationem reſeruari.*
7 *Exceptio vitij publici non eſt poſt publicationē reſeruāda.*

1 Exceptio contra teſtem oppoſita, vt infamiæ, eiuſq; probatio† reſeruatur
poſt publicatas atteſtationes regulariter, & interim
teſtis admittitur: ita ſancitū eſt à Iuſtiniano in auth. ſi
teſtis. C. de teſt. vbi Bar. nu. 8. ver. 5. not. ſic etiam à gl.
declaratū id fuiſſe perſpexi in c. ex parte, in verb. infames, & notabiles. vbi Abb. & Feli. latiſſimè, ille nu. 8.
ver. venio ad gl. hic. nu. 12. verſ. gl. in verbo. notabiles
ext. eo. de teſt. quod, & tradidit Lanf. de Oria. in trac.
de teſt. nu. 67. verſ. pro declaratione præmiſſarum.
2 Veruntamē in hac re ſcriptorū ſniæ† diſpares inter
ſe fuere. Etenim Io. & Vin. in decre. cum cam de teſt.
arbitrati ſūt. d. c. ex parte, de teſt. permoti, exceptionis
probationem ſemper à principio admittendam, niſi
in caſibus, vbi ius exprimit illam reſeruandam, quod
ēt probant per l. ad probationem. C. de prob. de quorum
opinione quid ſenſerit Abb. apud eūdem videas
in d. c. ex parte, poſt nu. 8. ver. extr. gl. reperiunt. Aliud
ſenſiſſe videtur Inn. in d. c. ex parte, ſub nu. 1. ex huius
enim verbis colligitur quod ſi id, quod opponitur ſit
publicum, & probationes offerantur, recipi debeant:
alioqui, ſi requirat temporis tractum, ſiue fieri debeat
reprobatio per teſtes, ſiue per inſtr̄m recipiatur teſtis,
& reſeruabitur probatio reprobationis poſt publicationē,
per d. auth. ſi teſtis. C. eo. de teſt. At Hoſt. in d. c.
ex parte, exiſtimauit ſtatim recipiendam eſſe probationem,
& quod dicitur de reſeruatione fiēda tp̄e diſputationis
poſt publicationem, vr̄ intelligere de publicatione
ipſius reprobationis reprobatoriæ, prius
enim debet publicari, quod diſputetur. c. in cauſis, de
teſt. Guliel. vero in c. 1. verſ. ſed quid ſi dicitur. eo. tit.
de teſtib. arbitratus eſt exceptionis probationem diſferendam
eſſe, niſi mora periculum afferat: vt quia
teſtes, per quos vult reprobare, ægri, vel receſſuri ſint,
vel bellum, vel mare intraturi. tunc enim reciperetur
dictum illorum.

Cæteris melius videtur ſenſiſſe Io. And. in d. cap. ex
parte, quo in loco tradidit recipere probationem exceptionis
ſtatim, vel differre in tempus publicationis
iudicis arbitrio relinqui. cuius ſententiam veriorem
cenſuit Bar. de Bel. in addi. ad Abb. in d. c. ex parte, de
qua meminit etiam Bar. in d. auth. ſi teſtis, in add. nu.
9. verſ. quæro quid. de alijs exceptionib. C. eo. de teſt.
hanc eādem probauit Fel. in d. c. ex parte, poſt nu. 12.
verſ. eſt autem in arbitrio.

Cōcluſionem noſtram primo limitabis, vt locum
3 nō habeat† in exceptione excommunicationis cōtra
teſtem oppoſita, propter periculum communionis,
nam huius exceptionis probatio poſt publicatas atteſtationes
non eſt reſeruanda, ex c. pia. de except. in 6.
ſed debet incontinenti probari iuxta ſententiam Io.
And. in d. c. ex parte, quem refert, & ſequitur Lanf. de
Oria. in d. tract. de teſtib. d. nu. 67.

Secundo loco limitanda eſt, vt non pcedat, ſi opponens
exceptionē contra teſtem offerat ſe inconti-
4 nenti probaturum, †nam tunc admittitur probatio in
primis, & ante omnia, auctore Inn. in d. c. ex parte. nu.
1. in verb. probaturum, de teſt. cui ſe ſubſcripſit idem
Lanfr. de Oria. in d. tract. de teſt. d. nu. 67. & probatur
id per contex. in d. auth. ſi teſtis, in §. ſi vero. C. de teſt.
vbi ſi obijcitur teſti inimicitia capitalis, volēs ſtatim
probare eſt audiendus: qui context. licet loquatur in
vno caſu, tamen hēt rationem generalem ad omnes
caſus ſimiles. vt ait Feli. in d. c. ex parte. nu. 15. idē docuit
Bar. in d. auth. ſi teſtis, in addit. nu. 9. in fi.

Limitationē hanc egregiè confirmat illud, ꝙ ſcriptū
reliquit Abb. in c. ſuper eo. in fi. de offi. deleg. quo
5 in loco tradidit, ꝙ ſi ſtatutum tollat exceptionē† debeat
intelligi, niſi pars velit incontinenti probare. idē
voluit Abb. in cōſ. 64. venio ad primū. poſt nu. 5. verſ.
in contrariū facit. lib. 1. & in c. ſoſcitata. nu. 7. verſi. in
gl. in verb. effectū. per gl. ibi. de reſt. in integ. quem refert,
& ſequitur Dec. in c. ex part. II 2. nu. 48. verſ. ſeptimo
fallit. de offi. deleg. & in conſ. 424. proponitur. nu.
6. cum alijs à nobis adductis ſupra in Cōcluſione exceptio
dominij incontinenti probanda. num. 4. verſ.
illud itidem ex hac ratione conſequitur.

Tertiò limitatur Concluſio vt locū ſibi non vēdicet,
quādo opponit̄, quòd teſtis ſit inimicus capitalis,

vel

Digitized by Google

6 vel quod ſit ſeruus,& teſtis dicat ſe eſſe liberum, † nã hæc exceptio non debet poſt publicationẽ reſeruari. non enim debet audiri:antequam de crimine iudicetur,vt inquit imperator in d.authẽ. ſi teſtis, in §.ſi vero.C.de teſt.& comprobauit Bar.ibidem.nu.10.& licet ibi context. loquatur de inimico capitali ratione litis criminalis motæ, tamen idem eſt.ex qualicunq; cauſa ſit inimicus capitalis,ita tenet Alb.in d.auth ſi teſtis,vt teſtatur idem Lanfrã.de Orian.in d. tract. de teſtib.d.nu.67.

Quartò limitare poteris, niſi excipiẽs dicat vitium
7 teſtis publicum eſſe,†quia non debet fieri reſeruatio, ſecundum Inn.Io.And.in d.c.ex parte,nec requiritur quod offerat ſe incontinenti probaturũ,vt dicit Fely. in d.c.ex parte.nu.14. nam ſatis eſt allegare crimẽ publicum.quia huic qualitati hæc præſumptio ineſt ex natura ipſius,vt facile, & breui tractatu poſſit probari:per ea,quæ notantur in leg.vlt.C.de compen.quod idem probat contex.in d.c.ex parte, quia dixit ſe crimen probaturum,ſed non incontinenti, & ita Bal. d. auth.ſi teſtis.C.de teſtib.quem refert, & ſequitur Fel. vbi ſupra.Sed ad hanc concluſio. videas etiam, quæ tradidere ſcribentes in c.præſentium.præſertim Abb. & Feli.extra eod. de teſtib.

CONCLVSIO DCXCV.

ARGVMENTVM.

Exceptio non numeratę pecunię à quo probanda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ probanda non eſt ab eo, qui excipit, ſed ab eo, qui petit numerationem.*
2 *Exceptio non numeratæ pecuniæ cur à legibus inducta ſit.*
3 *Excipiens non ſemper compellitur probare.*
4 *Exceptio doli non numeratæ pecuniæ datur debitori. qui ex cautione conuenitur contra eum, qui dicit pecuniam mutuo dediſſe.*
5 *Dolum qui dicit, quando probare non teneatur.*
6 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ cũ ſcribentes opponi poſſe dixere, qua ratione id ab ipſis traditum ſit.*
7 *Exceptio non numeratæ dotis ab vxore probanda eſt, non à marito excipiente.*
Id ampliatur, etiam ſi confeſſio facta ſit in ſcriptura publica, dum tamen confeſſio ibi contineatur, non autem vt accepit. vt nu. 8.
9 *Exceptio non numeratæ dotis marito denegatur, ſi bis cõfeſſus ſit dotem ſibi fuiſſe numeratam.*
10 *Exceptio non numeratæ dotis à muliere probãda eſt, quãdo cõfeſſio viri de dote recepta fuit facta ante matrimonium contractum, ſecus ſi inſtrumentum confeſſionis dotis factum ſit poſt prima dotalia inſtrumenta.*
Ratio eſt, vt num. 11.
12 *Exceptio non numeratæ dotis, cur inducta ſit à legibus.*
13 *Exceptio non numeratæ dotis vbi marito non competit, quando poſſit in ſeipſum transferre onus probandi.*
14 *Exceptioni non numeratæ pecuniæ, etiam ſi renunciatum ſit, tamen excipiens non tenetur probare.*
Declara, ſi renunciatio fiat eodem tempore, & in ipſo contractu, ſecus ſi ex interuallo, & ex poſt facto, vt nu. 15.
Quod etiam declara quantum ad hoc, vt grauet debitorem onere probandi pecuniam non fuiſſe numeratã, ad quod alias non tenebatur. vt nu. 16. Contr. nu. 17.
18 *Renunciatio conuertit onus probandi in renunciantem.*
19 *Exceptio non numeratæ pecuniæ opponi non poteſt, ſi poſt renunciationem iureiurando renuncians promiſerit in eodem inſtrumento non contrauenire.*
20 *Exceptio non numeratæ pecuniæ opponi poteſt etiam ſi recipiens multum iuraſſet ſe recepiſſe.*
21 *In exceptione non numeratę pecunię creditor non tenetur probare numerationẽ, ſi confeſſionem per debitorẽ factã de mutuo recepto præceſſit promiſſio facta per creditorẽ.*
22 *In exceptione non numeratæ pecuniæ actor non tenetur numerationẽ probare, vbi confeſſio mutui facta eſt animo donandi.*
23 *Excipiens probabit, ſi tempora ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ elapſa fuerint.*
24 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non poteſt opponi poſt biennium à clericis nomine Eccleſiæ contrahentibus.*
Contrarium. nu. 25.
Conciliatio. nu. 26.
27 *Excipientis ſunt partes probãdi in confeſſione mutui emanante in vltima voluntate.*
28 *Dolo non videtur fateri, qui animam agit.*
29 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non poteſt opponi in alijs contractibus quam in contractu mutui.*
Rationem ibidem videas.
30 *Pecuniam non fuiſſe numeratam quo pacto poſſit probari, remiſſiuè.*

Exceptionem non numeratæ pecuniæ, nõn eſſe proban-
1 dam ab excipiẽte, † quinimò numerationẽ deberi probari ab eo, qui pecuniã petit, reſcripſere Imperatores Diocl.& Maxim.in l.aſſeueratio.& Iuſt. in l.in contractib.C.de non.nu.pec.quod, & traditum eſt à Fel. in c.ſi cautio.nu.45.ver.1.regula.de fid.inſt.cui accedit Emanuel Coſta in repe.l.ſi ex cautione, per illum tex.in verb.ſeu doloſe.C.de eod. de non num. pec.ex ſententia Bart. in l. minorem,& in d.l.ſi ex cautione, in princ.C.eo.de non num.pecun.
2 Concluſionis noſtræ ea poteſt afferri ratio: † nã vt plurimũ homines egẽtes pecunia confitentur creditori mutuãti ſe habuiſſe pecuniã mutuo, quam re vera nondũ habuerunt:ſperantes tñ ſe eam conſequituros. immò confitentur aliquando ſe plus mutuo habuiſſe, q̃ re ipſa habuerint: Vnde prudẽtiſſimi legumlatores ſine vllo negotio potuerũt impelli, vt debitoribus contra creditores mutuãtẽs ſuccurrerẽt ſtatuendo, vt opponere poſſent exceptionem non numeratę pecuniæ intra bienniũ transferendo onus contrariũ probandi in creditorem, vt traditum eſt ab Abb. in c. vlt.nu.18.ver.primum eſt.de ſolu.quam video etiam approbatam eſſe à Fel.in d.c.ſi cautio.d.nu.45.in fin. de fid.inſt.& hoc idem comprobauit Bal.de Bar.in l. 2.nu.21.verſ.& eadẽ ratione.ff.ſol. matr. quod nulli
3 mirum videri debet. Etenim †licet ferè ſemper reus excipiendo efficiatur actor, adeo vt ſuam exceptionẽ probare teneatur.per l.in exceptionib.ff.de probat.tñ præcipua quadam prerogatiua fallit in excipiente de pecunia non numerata:quia eo caſu, qui excipit, nihil ponit, ſed poſitum negat. vnde probare non cogitur, per l.ei incumbit.ff.de prob.vt etiam animaduerſum eſt ab Andr.Gail.lib.2.pract.obſeru.obſerua.81. nu.8.ex gl.in l.ſi ex cautione, in verb.probare.in fi.C. eo.de non num. pecun.

Ex hac cõcluſione noſtra illud elicitur, vt debitorẽ
4 †qui ex cautione conuenitur, detur exceptio doli nõ numeratæ pecuniæ contra eum, qui dicit pecuniam mutuò dediſſe, ex contex.in l.1.C.de non num. pec. ſecundũ gl.in d.l.ſi ex cautione. C.eo. Quocirca licèt regulariter, q dolum dicit, eum probare teneatur, & l.
5 quoties.§.qui dolum.ff.de proba.in hoc tñ caſu, †qui dolum opponit, eum neutiquã probare cogitur: ſed oppoſita doli exceptione, onus ipſi creditori incũbit probandi numerationem, & quod dolo nõ petat; ſed verum, & rectè creditum, quod quidem cõtingit ex prærogatiua exceptionis non numeratæ pecuniæ. cũ qua concurrit, quod in ſimili tradit Accurſ. in l. qui exceptionem.ff.de condic.indeb.vt etiam traditum eſt ab Emanuele Coſta in d.l. ſi ex cautione. C. de non nu. pec.ad quod etiam conſulas ad id multa tradentem Rim.in conſ.16.nu.14. per totum.

Verùm

Verùm priuſquã hic vlterius progrediamur,ad to-
tius Cõcluſionis materiam explicatius percipiendã,
præſciendum eſt,cum ſcribentes paſſim in hac re tra-
6 didere, † exceptionẽ non numeratæ pecuniæ opponi
poſſe,id ſpeciatim fieri,ratione trãsferendi onus pro-
bandi in aduerſarium numerationem.

Vndè fit, ꝙ ſi ipſi reo fas ſit exceptionem non nu-
meratæ pecuniæ opponere,onus ꝓbandi numeratio-
nem ipſam incũbet actori aduerſario: ꝙ ſi rurſus de-
negandum veniet,grauabitur actor,& poterit reus in
ſe hoc onus probãdi transferre; nam ſicut ſupra dice-
bamus,cũ is,qui in hac materia excipiat,nihil ponat,
ſed poſitũ neget,neceſſario cõſequit̃,vt ſi reus oppo-
nat exceptionem non numeratę pecuniæ, non ſecus
ſit,ac ſi abſolutè neget debitum, proindè non debeat
illud probare.nã ei,qui dicit, non qui negat, probãdi
onus incumbit,ex d.l.2.vbi etiam gl.ff.de probat.& l.
actor.C.eo.atq; §.quod aũt diximus.Inſt. de leg.l.qui
accuſare.C.de eden.l.res.C.de rei vend.& gl. in c.bo-
næ il 1. in verbo per rerum naturam.de elect.

7 Hæc ita à nobis explicata velim amplies, † vt ꝓce-
dat etiam in exceptione non numeratæ dotis,quæ, &
ipſa probanda eſt ab vxore,vel eius hærede petẽte re-
ſtitutionem ipſius dotis, non aũt à marito excipiẽte:
ita comprobauit Petr.de Vnzol.in pract.art.notar.de
excep.non nu.pec.nu.7.verſ. ſecundo eſt videndum:
cui accedit idem Andr.Gail.lib. 2. pract. obſeru. ob-
ſeruat.81.nu.7. verſ. obſeruandum ergo.

8 Quàm ampliationem ampliabis,vt vera ſit†etiam
ſi confeſſio facta ſit in ſcriptura publica,dum tñ con-
feſſio ibi contineatur,non autem,vt acceptio, vt pro-
batur.in l.1.& l.vlt.C.de dot.cau.non numer.

Hæc eadem ampliatio intelligi debet, qñ maritus
9 ſtetit in finibus vnius confeſſionis tantum,†nã ſi poſt
primam confeſſionem dotali inſtrumento inſertam
iterum confiteatur ſibi dotẽ numeratam eſſe,& ſolu-
tam,omninò denegatur ei exceptio,vt ex d.l. in con-
tractib.§.ſed quando ſic.C.de non nu.pec. ita ſcriptũ
reliquit idem Petr.de Vnzola in d.pract.art.notar.de
excep.non nu.pec.nu.7.

Nunc eadẽ ampliatio tibi limitãda eſt, vt tũ locũ
habeat, qñ confeſſio viri de dote recepta fuit facta
10 ante matrimonium contractum:†quoniam eo in ca-
ſu verum eſt mulierem debere probare numerationẽ
per l.aſſiduis.C.qui potio.in pign.habean.& l. ſi quis.
C.de bon.præſcrip.nam numeratio non ſcriptura fa-
cit dotem,vt reſcripſere Imp.Seuer. & Ant. in l. 1. C.
de dot.cau.non num.ſecus ſi inſtrumentũ cõfeſſionis
dotis factum ſit poſt prima dotalia inſtrumenta,poſt
promiſſionem dotis,quia tunc ceſſat, & nullo modo
opponi poteſt exceptio non numeratæ dotis ẽt intra
tempora opponendi per d.l.in contractib.§.1.verſ.in
illis.C.de non nu.pec. ad effectum transferendi onus
probandi numerationem in aduerſarium,hoc,& nu-
per à nobis tradita probat Io.Andr.in addit. ad Spec.
tit.de don.inter vir.& vxo.in magna add.ver.eſt ſciẽ-
dum quem referendo ſequutus eſt Affli.in deciſ.402.
agitur cauſa.n.3.10.12.& ſeq.tradidit Io.Petr.Ferrar.
in ſua pract.Papien.in forma libelli ad dotem,et vſu-
fructum gl.dedit,& tradidit.nu. 3.

Quòd,& pręter has grauiſſimorum ſcriptorum au-
ctoritates ſimili quadam ratione confirmat̃ de pecu-
11 nia non numerata:†nam poſt quam maritus hẽt ob-
ligatam vxorẽ ad ipſam dotem,iam habet quod affe-
ctauerat,ſcilicet,vxorem cum dote, quam vxorẽ po-
teſt,prout ſibi libuerit,conuenire ꝓ conſecutione ſuę
dotis,vndè ſi vir poſteà confiteatur ſe recepiſſe dotẽ,
videtur tunc magis præſumendum, ꝙ confeſſus fue-
rit bona fide,& ſic animo recognoſcendi bonã fidem
de receptis circa numerationem antea factam ex cã
præcedentis debiti dotis,quam animo ſimulandi,vel
aliquem fraudandi,quæ ratio ceſſat,quando confitẽ
ante matrimonium, quia vt plurimũ viri inducuntur
ad confitendum dotem habuiſſe ad hoc, vt ipſã vxo-
rem habeant ſperãtes poſteà forè , vt ſibi dos ſoluẽ-
12 retur.& hac ratione iura præcipuè indulſerunt mari-
to dictam exceptionem nõ numeratæ dotis, vt poſſit
venire contra eius confeſſionem etiam transferendo
onus probandi in ipſam mulierẽ, contra regulam iu-
ris in l.generaliter.C.de non nu. pecu. ita egregiè de-
claratum eſt ab eodem Bal.de Bartoli.in repet.d l. 1.
nu.210.verſ.ſeptimo limita.& nu.212.verſic.aduerte
tamen.ff.ſol. matr. Sed vbi marito non competit ex-
13 ceptio non numeratæ pecuniæ,†vt eſt , quando con-
feſſio de recepto facta eſt conſtante matrimonio, vel
poſt promiſſionem dotis,poterit nihilominus tũc ip-
ſe maritus in ſeipſum transferre. & aſſumere onus ꝓ-
bandi confeſſionem ſuam veram nõ fuiſſe & dotem
non fuiſſe numeratam, etiam poſt tempora opponẽ-
di,ſecundum Sal.in l.aſſeueratio.& l.ſi inter.C. de nõ
nu.pec.& alios congeſtos ab Affl.in d.deciſ.402.poſt
nu.12.verſ.ſed bene.quod veriſſimum eſt etiam arbi-
* tratus Nat.qui*communem dicit in cõſ.305.optimũ
ius.nu.5.lib.2.

Secundo loco ampliare poteris, vt concluſio ꝓce-
dat,etiam ſi renunciatũ eſſet tali exceptioni non nu-
14 meratæ pecuniæ,† quia qua facilitate inducitur quis
ad confitendũ,eadẽ inducitur ad renunciandũ.l.doli
ver.diuerſũ.ff.de nouatio. tãta eſt enim fragilitas de-
bitoris quærẽtis pecuniam , vt faciat creditori inſtr̃m
eo quo velit pacto.Et propterea non obſtante renun-
ciatione prædicta opponi poterit exceptio ipſa ante
biennium,transferendo onus probandi cõtrarium in
aduerſarium ſecundum Cyn.Bar.Bal. & Sal.in d. l. ſi
ex cautione.C.de nõ nu.pec.& obſeruauit Fel. in c.ſi
cautio.nu.48.de fid.inſtr.quo in loco cenſuit hãc opi-
* nionem de rigore iuris eſſe*veriorem.

Iſtud verò declarandum eſt,vt verũ ſit , ſi renũcia-
15 tio fiat eodem tempore, †& in ipſo cõtractu, ſecus,ſi
ex interuallo,& ex poſt facto.quia tunc vr̃ approbare
contractum , & valet renunciatio exceptionis: adeò
vt illam opponere amplius nequeat:vt docuit Bar. in
d.l.ſi ex cautione.in 1.lect.nu.8. vbi id confirmat per
ſimilitudinẽ pacti legis commiſſoriæ in pign.quòd ſi
ab initio appoſitũ ſit,non valet,ſed ſecus eſt,ſi ex poſt
facto apponatur,quia valet l.Titius.ff.de pign. actio.
cui adhæret Fel.in d.c.ſi cautio.nu.49.

Quòd vltimo loco traditũ ita velim ſubintelligas,
vt locum ſibi vẽdicet,quantũ ad hoc, vt grauet debi-
torem onere probandi pecuniam nõ fuiſſe numeratã
16 †ad quod aliàs non tenebatur: non tñ tollit renũcia-
tio,quin debitor intra bienniũ poſſit opponere excep-
tionem non numeratæ pecuniæ ipſa renunciatione
non obſtante,qa talis renũciatio non plus debet ope-
rari, quã biennium; quod operatur ſolum amiſſionem
oneris probandi:vt declarando ſcriptum reliquit idẽ
Fely.in d.c.ſi cautio.nu. 49. quo in loco ex ſententia
Saly.in d.l.ſi ex cautione vnum addit,quòd ſi renun-
ciatio fieret poſt bienniũ , in totum noceret ; nedũ in
onere probandi,ſed etiam in opponendo exceptionẽ
ipſam ad hoc , vt pactum aliquid operaretur, de qua
conſideratione Sali. exultat,ſeq; extollit.quod idem
confirmauit in l.cum fidem.C.de non nu. pec.

17 Contrariam tamẽ huic ſnĩam† ſequutus eſt Pet.de
Vnzola in d. tract.art.notat.de except.non num.pec.
nu. 5.verſ.duo enim ſunt : quo in loco nulla facta di-
ſtinctione an biẽnio , vel poſt biennium cẽſuit,quod
ſi renũciet numeratæ pecuniæ nõ impediat talis re-
nunciatio debitorem,quin poſſit exceptionẽ doli op-
ponere , ſed per renunciationẽ ſuam habebit neceſſe
probare iſte debitor pecuniã ſibi nõ eſſe numeratam,
quod ad eum probare non pertineret , ſi nõ renũciaſ-
ſet,quia ſufficeret ei , quòd tãtum negaret pecuniam
ſibi eſſe numeratã,& creditori volenti obtinere incũ-
beret onus probãdi numerationem eſſe ſubſecutam:
verum ex quo debito renunciauit creditor, nõ habet
neceſſe

neceſſe probare numerationem,ſed ipſe debitor pro-
bare tenetur ſibi non eſſe numeratā pecuniam: & ita:
18 ex iſta poſteriori opinione colligi poteſt † quòd renū
ciatio conuertit onus probādi in renūciantem, quod
eſt valdè vtile creditori,& multū ad eius fauorē ope-
ratur,vt ipſe Vnzola vbi ſup.atteſtatur, in quā ſnīam
deſcendiſſe dicit Rol.in ſua pract.art.notar.

Eandem ſecūdam ampliationem ſecūdo declara-
bis, vt tunc vera ſit, ſi in inſtr̄o renunciationis exce-
ptioni non numeratæ pecuniæ appoſitum non fuetit
19 iuramentum, † ſecùs ſi poſt renunciationem iureiu-
rando promiſit in eodem inſtr̄o non contrauenire;
quia tunc exceptionem hanc nō numeratæ pecuniæ
opponere non poſſet,ne contra proprium iuramentū
veniret:ſic traditum eſt à Bart. in l.vlt.nu.1.C. de nō
num.pecu.quod etiam placuit Fel.in d.c. ſi caut. nu.
50.quem ſi libuerit cōſulas.nam alio etiam pacto de-
clarat: & alia ad id ſpectantia in medium profert.

Tertiò Concluſionem ampliabis eo vſq; eſſe verā,
20 vt etiamſi recipiens mutuum iuraſſet recepiſſe † poſ-
ſet etiam nō obtenta abſolutione à iuramēto ipſo op
ponere exceptionem ipſam non numeratæ pecuniæ,
per contex.inſignem in d.l.vlt.C.de non num.pecun.
ea ratione, quia iuramentum habet in ſe conditionē
tacitam,ſi mihi fidem ſeruaueris, ſecundū Bal. ibi, &
habetur in l.quæro,§.inter locatorem.ff.locati. vnde
ſi creditor in numeratione deficiat, fide carere dicit
erga debitorem,per l.ſi voluntate.C.de dot. promiſs.
& ita obſeruauit Fel.in d.c.ſi cautio.nu.46. vbi etiam
ab eodem nonnullas ampliationes alias habere pote
ris,quas referre prætermitto,ne(vt aiunt)actum agā.

Nunc primùm Concluſionē limitabis,vt non pro-
cedat, ſi confeſſionem per debitorem factam de mu-
tuo recepto præceſſit promiſſio facta per creditorē,
21 † qui ſolemniter debitori promiſerat mutuare pecu-
niā prædictam per eundem debitorem reddendā in-
de ad certum tp̄s, nam tunc creditor non grauabitur
onere probandi numerationem,ſed ipſe debitor pro-
babit,cui iſto caſu denegatur facultas opponendi ex-
ceptionē non num.pecun.ex quo promiſſio, & obli-
gatio p̄ceſſerat de mutuando,& ita habebat illū obli
gatum,per id ꝙ habetur in l.ſi pęnam.ff.de verb.obl.
Vndè non poterat tunc ſubeſſe ratio,per quam vide-
rēt,debitorem illam confeſſionem feciſſe tanquā af-
fectum, vt illum faciliorem redderet ad pecuniā nu-
merādam:ſic animaduerſū eſt ab eod.Bal. de Bart.in
d.l.1.poſt nu.211.verſ.ex qua ratione.ff.ſol. matr.

Prætereà eandem concluſionē velim limites,vt lo
22 cū nō habeat † vbi confeſſio mutui eſt facta animo
donādi.Etenim hoc caſu onus probādi cōtrariū non
transfertur in actorem, cum tūc reus nō poſſit oppo-
nere exceptionem non num.pecu. ſed ipſe probabit,
ſi velit,vt colligere eſt ex traditis à Thom.Parp.in re-
petit.§.creditum.l.2.nu.15.in fi.ff.ſi cer.pet. quod ta-
men ipſe intelligit procedere,ſi expreſsè conſtabit de
volūtate donādi,volens ſecus eſſe, ſi id expreſſum nō
fuerit,vt idem conciliando inter ſe Bart.ſcripſit ibid.

Tertio loco limitanda erit Concluſio, vt non pro-
cedat, ſi tempora ad opponendum exceptionem nō
23 num.pecu.elapſa fuerint:† nam eo caſu excipiēs pro-
babit confeſſionem ſuam non eſſe veram,ex ipſo ſibi
præiudicauit confitendo, & in non opponendo intra
tempus legitimum biennij à iure ſtatuti; ſecundum
* Bart.& * communem concluſionem ſcribentium,in
* l.aſſiduis.C.qui potior.in pigno.habean.de qua * com
muni atteſtatus eſt Pariſ.in conſ.52.in hac concluſ.
num.39.verſ.nec dicatur.vol.2.vbi alios idem ſentiē
tes citat,ex l.in contractibus. C. de non numer.pecu,
& habuimus à Fely.in c.ſi cautio.nu.57. verſ. ſecūda
regula.de fid. inſtrum.

Quàm limitationem ampliabis,vt etiam locū ſibi
vendicet in clericis nomine Eccleſiæ contrahentib.
24 † nam poſt biennium non poſſunt opponere exce-
ptionem non num.pecu. ita vnanimes ſcriptum reli-
quere Ant.Card Abb.& Imol.in c.vlt.de ſolut.quod
idem ſenſiſſe videtur ipſemet Abb.in d.c.ſi caut. nu.
9.verſ.ſecundo limitat.de fid.inſtrum.quorum ſentē-
tiam ſequutus eſt idē Fel.in d. c.ſi caut.n.57. ea rōne,
quia lex in contractib.nō inducit præſumptionē biē-
nalem in odium debitoris: immò inducit priuilegiū
in fauorem ipſius. cum enim alias nō audiatur cōtra
propriam cōfeſſionem, vt in d.c. ſi cautio.& in c.per
tuas,de probatio.d.l.in contractib.induxit,vt debitor
poſſit intra biennium inducere exceptionem prædi-
ctam,ita quod onus probādi pecuniā numeratam in-
cūbat creditori. Si ergo Eccleſia velit vti bn̄ficio il-
lius legis oportet, ꝙ vtatur cum præfinitione t̄pis ibi
præfixi.ſic etiam comprobauit Hier.Cag.in l.2.§.ap-
pellata.nu.27.verſ.cōtrariā opinionē.ff.ſi cer. petat.
25 Eccleſiæ tamen,eiuſq; clericis miniſtris † iure opti-
mo magis fauere vidētur Bal. in auth. hoc ius porre-
ctum.nu.7.ver.vlter.habetis.C.de ſacroſ.Eccl.quem
refert,& ſequitur Rom.in auth.ſimiliter, in ſeptimo
priuilegio iudiciali.nu.44.verſ.ſeptima, C.ad leg.Fal
cid.idem Bal.in l.2.§.vlt.col.1.verſ.pręterea,ſi confi-
teretur.ff.ſi cert. petat. hoc idem confirmauere Hoſt.
in d.c.vlt.de ſolut.idem Hoſtiē. Ant.& Imol.in d.c.ſi
cautio,quod etiam conſultus reſpondit Ang. in cōſi.
242.quia omne datum optimū, quibus in locis ij gra-
uiſſimi ſcriptores ſenſere,exceptionem nō numeratæ
pecuniæ ab Eccleſia opponi poſſe etiam poſt biēniū,
ideſt,intra quinquennium.rationes, quibus hi aucto-
res permouentur,tibi ſuggeret idem Fel.in d.c.ſi cau-
tio,verſ.eſt verum, quod Hoſtienſis.

Ad conciliandas horum inter ſe diſſidentium ſen-
26 tētias † Abbatis diſtinctionem in d.c.ſi caut.nu.9.af-
ferre operæpretium duxi. Nam aut ſumus in caſu, in
quo neceſſe eſt probare verſū eſſe in vtilitatem ipſius
Eccleſiæ,tūc locum habebit opinio Bal.Hoſt.& aſſe-
clarum,hoc eſt,Eccleſiā nō priuari exceptione nō nu
mer. pecu. opponēda intra quinquēniū,nō verò biē-
nium,quod nō ea ratione factitatum eſt, quòd illa.l.
in cōtractibus.C.de nō num.pecu. nō habeat locum
in Eccleſia,ſed quia Eccleſia in hoc ea gaudet prero-
gatiua,vt nō teneatur,niſi probet verſū in eius vtilita
tem.verū ſimus in eo caſu, in quo nō ſit neceſſe ꝓba-
ri verſū, tūc profecto Eccleſia nō auditur vltra bien-
nium ea ratione,de qua ſupra meminimus,ad id etiā
cōſulas eūdē Abbatē in d.c.vlt.n.19.verſ.ſed qd in ec
cleſ.vbi latiùs de hoc.atq; Fel.ī d.c.ſi cau.n.58.& ſeq.

Quartò limites Cōcluſionem in cōfeſſione mutui
27 emanata in vlt.volunt. † nam cum cōtra ipſum non
poſſit opponi exceptio nō numer. pecu. excipientis
erunt partes probandi,vt ſcriptum reliquit inſigniter
Accurſ.in l.1.in verb.errore, quem ſequitur ibid. Bal.
nu.4.in fi.C.de fal.cau.adiec.leg.cuius doctrinam vt
inſignem probauit idem Bal.in tit.de Pace Conſt.in
§.vaſſalli noſtri,in fi.in vſib.feud.& Alc.in l.ſi diuor-
tio.nu.7.verſ.item quia ff.de verb. obl. cum nōnullis
alijs ad id relatis ab eod.Fel.in d.c.ſi cautio. nu.54.de
fid. inſtrum. nec iniuria profecto id tradidere ſcribē-
28 tes:† nam tunc is,inquiunt,qui animam agit, non vi-
detur confiteri ſpè futuræ numerationis; cū propter
incertum vitæ exitum ſperet nō indigere mutuo.

Quintò limitabis, vt locū nō habeat in alijs cōtra-
29 ctibus,quàm in contractu mutui:† in ijs enim nō nu-
mer.pecu.exceptio non poteſt opponi. vnde cōfeſſio
ſtatim præiudicat,quod cōfeſſus fuit, ex l.Publ.§.vlt.
ff.depoſ.& l.generaliter.C.de nō num.pecu.vt obſer-
uauit Accurſ. in d. l. ſi ex caut. in verb.probare.per l.
generaliter,& d.l.in cōtractibus,in prin.C.eo.& tradi
dit Bal.in l.pecuniæ,nu.3.C.de ſolut. & in legib. mo-
do à nobis adductis. Quod ea ratione ſolùm factū eſt
in mutuo, quia homines faciles ſunt ad confitēdum
propter neceſſitates,vt idem dixit Bal. in dictis locis.
Quòd quo pacto procedat, te docebit Fel. in ſæpè

allega-

allegato.c.ſi cautio.nu.54.ver.fallit tertio. quo in loco habes ab ipſo Fel. enucleatè diſcuſſam materiam hanc exceptionis non numeratę pecunię, p regulas, ampliationes,limitationes, & diſtinctiones. hũc igitũ lector adire,ſi tibi opus erit,moleſtum non fuerit.

10 Quo vero pacto queat probari † pecuniam nõ fuiſſe numeratam te docebit Petr. de Vnzola in d. pract. art.notar.in d.§.de exceptio. non nu.pecu.poſt nu.5. verſ. ſed quõ probabit debitor cum ſeq.de quo nos & latius infrà ſuo loco in concluſione numeratio.

CONCLVSIO DCXCVI.

ARGVMENTVM.

Exceſſus iudicis arbitrarij quò pacto probetur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio iudicis arbitrarij pluribus modis probari poteſt, & quibus.*
2 *Pœna grauior vltra legem impoſita exiſtimationem cõſeruat,nec infamem eum reddit,cui impoſita eſt.*
3 *Conſuetudo pro lege obſeruatur.*
4 *Conſuetudo Principis pedibus ſubiacet,& eſt in ipſius poteſtate.*
5 *Non præſumitur, Principem quid velle iudici concedere, præter communem iuris communis diſpoſitionem.*
6 *Etiamſi Princeps proprio exactori mãdet,vt compellat debitores omni coertione,qua ſibi videbitur expedire,nihilominus exactor tenetur ſeruare legem municipalem,et conſuetudinem.*
7 *Exceſſus probatur, quãdo habito recurſu ad viri boni arbitrium probatur in tanto,& quanto.*
8 *Exceſſus probatur,& læſio,ſi exceſſum ſit in ſexta parte totius quantitatis.*
9 *Exceſſus probatur,ſi condemnatus clarè oſtendit ſe in nihilo teneri.*
10 *Coniecturas,quibus probatur exceſſus,vide remiſſiuè.*
11 *Exceſſus ab eo probandus eſt, qui eum allegat.*

1 Exceſſus veluti iudicis arbitrarij,pluribus modis probari poteſt † & primo ſatis probari poteſt.ſi demonſtratur ex cõſuetudine, & more aliter conſueuiſſe iudicari: vt teſtatur Bal. in l.2.col.14.verſ.ſed qualiter probari põt, quod iudex. ff.de iureiur.quemadmodũ ſi ſit in more poſitum, vt minor pœna ea,quæ fuerit impoſita imponatur,iuxt.
2 l.quid ergo. §.pęna.ff.de ijs,qui not.infam.vbi † pęna grauior vltra legem impoſita exiſtimationem cõſeruat.nec infamem eum reddit, cui impoſita eſt, quia imponi nõ debuit: ſic elegãter traditum eſt à Didac. lib.2.variar.reſol.c.9.nu.8.& hoc ex eo confirmatur, quia excedendo quis formam cõſuetudinis,legem ip
3 ſam excedere dicitur † cũ conſuetudo pro lege obſeruatur.l.de quib. ff. de legib. quare conſuetudo à pari procedit:vt dixere Gramm.deciſ.92.nu.4.Crau.conſ. 96.nu.6.& conſ.137.nu.7. & 8. Calc.conſ.2.num. 29. Dec.conſ.690.nu. q̃.

Amplia vſq; eo hunc primum probandi modum exceſſus procedere, etiam ſi à Principe facultatẽ ha-
4 buiſſet iudicãdi contra conſuetudinẽ † nam quamuis maximè cõſuetudo Principis pedib. ſubiaceat.vt ſcripſit Crauet.tract.de antiq.temp.1.par.1.partis principalis.num.40. & 41. vbi poſt multos ait illam eſſe in Principis poteſtate; & refert nunquam ſatis laudatus Iac.Menoch.de arbitr.iud. q. 71.num.10.vbi de conſuetudine multa lib. 1. non poſſet tamen contra eam
5 iudicari † quia non præſumitur,Principem quid velle iudici concedere preter communem iuris communis diſpoſitionem:vt prodidit Iaſ.in l. præſcriptione. nu. 5. C. ſi contra ius, vel vtilit. public.& cauit Dec. in conſil. 580. numer. 2. atque conſultum eſt à Gozad. conſ.101.nu.10. quod etiam confirmat, quod ſcribit Bal.in l.1.col.2.verſ.ſed pone.C.ſi propter publ.penſ.
6 † ſi Princeps proprio exactori mandet, vt compellat debitores omni coertione,qua ſibi videbitur expedire,nihilominus exactorem illum teneri ſeruare legẽ municipalem,& conſuetudinem: quem retulit in caſu noſtræ Concluſionis Calcan.conſ.120.nu. 8.

Secundo loco ex Bal.ſententia in d.l. 2. d. col. 14.
7 probatur exceſſus,† quando habito recurſu ad viri boni arbitrium probatur in tanto,& quanto:ex l. ſi cum exceptione.§.hęc autem actio ff.quod met. cau. quæ verba ,ſcilicet,& tanto,& quanto Baldi, ſic intelligẽda cenſet Menoch.vbi ſup.nu.15.quaſi diceret, recurrendum eſſe ad arbitrium boni viri, vt is iudicet, an per primum,qui iam iudicauit exceſſus ſit modus,vel non:per tex.in l.vnde ſi Neruæ.ff.pro ſoc.idem tradit Bart.in l.ſi ſocietatem,§.arbitrorum.nu.25.ff.eod.tit.
8 † qui ibidem ait,exceſſum probari,& læſionem,ſi exceſſum ſit in ſexta parte totius quantitatis. ſequitur Zabarel.conſ.141.col.2.verſ.principaliter.& Bart. ſequuti ſunt Ruin.conſ.18.nu.3.lib.1.Soc.iun.conſ.48. nu.22. & conſ.144.nu.14.& conſ.84.num.43.lib.2.

Tertiò probatur exceſſus,ſi condẽnatus clarè oſtẽ-
9 dit † ſe in nihilo teneri.ita Bald.in d.l.2.d.col. 14. per d.l.ſi cum exceptione.§.hęc autem actio,ff. quod metus cauſa, & tradit Bolog. in addit. ad conſil. Anan. conſ.34.nu.14.& ſenſit Abb.conſ.2.in lib.1.

Et hic modus nullã habet dubitationem, eo quod hoc caſu ex exceſſu huiuſmodi enormiſſima læſio,& per conſequens dolus præſumatur,teſte Alex. conſil. 86.nu.3.vol.7.& l.omnes.§.Lucius. ff. de his, quæ in fraud.creditor.quem tex.ad hoc citat Bart.in d.§.arbitrorum.nu.74.in fi.Curt.iun.conſ.141.nu. 10.& vide Paris.conſ.12.num.82.conſ.20.nu.105.lib. 1. Soc. iun.conſ.77.nu.132.vol.1.Crauet.conſ.143.nu.21. &
10 conſ.192.nu.3.† Et alias quaſdam coniecturas, quibus probatur exceſſus,ponit Bart.in d. §. arbitrorum, nu.28.quas ibi vide, atque Reuerendiſs. Cæſar Contardus in commẽt.l.vnic.limitatio 19. ratione exceſſus.C.ſi de comment. poſſeſs. fuerit appel.

Exceſſus autem(quod mihi penè exciderat) ab eo
11 probandus eſt,† qui eũ allegat:vt locupletiſſimus eſt mihi teſtis Hieron.Gig.in tract.de penſio.q.9.nu.9.& ſeq.vbi id optimè examinat,vt tu ipſe videre poteris.

CONCLVSIO DCXCVII.

ARGVMENTVM.

Communia excommunicationis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem non ſufficit probare, niſi probetur etiam cauſa propter quam excommunicatus eſt.*
2 *Excommunicationem contra ſe latam, qui vult probare nullam,non ſufficit probare,quòd ſit iniuſta, niſi quoque probetur eſſe nullam.*
3 *Si allegem te hodie eſſe excommunicatum, & probem excõmunicationem, & tu non probes abſolutionem, præſumeris,& hodie excommunicatus, ſicut vt ibi.*
4 *Excommunicatio,ſi oppoſita ſit, & probetur ſimpliciter, non probat intentionem opponentis,cum poſſit intelligi de minori excommunicatione.*
5 *Licet appellatione excõicationis,de maiori intelligatur,hoc tamen non procedit in probatione excommunicationis.*

Excõmunicationem nõ ſufficit p-
1 bare † niſi probetur etiam cauſa, propter quam excommunicatus eſt:vt auctor eſt Innoc. in c. teſtimonium,in verbo per exceptionem,de teſtibus, & comprobauit Ang.in l.ictus.ff.de his, qui notant. infam. & facit lex prætor.§.hæc autẽ actio.in fi.ff. vi bonor. raptor.

mptor.& l.vnus.§.in ea.ff.de quæſtio.& l. denunciaſſe.§.quid tantum.ff.ad leg.Iul.de adulter. quæ omnia pro hoc allegat Luc.de Pen.in l.mor iente. col.5.poſt medium.C.de delator.lib.10. Vnde ipſe ibidem quo-
2 que ait, † quod ſi quis excommunicationem contra ſe latam velit probare nullam, non ſufficit probare, ꝙ ſit iniuſta;niſi quoq; probetur eſſe nullam:teſtatur Inno.in c.cũ contingat.in gl.magna, de offic. deleg.

Illud quoq; præſciendum eſt, ꝙ ſi allegem te hodie eſſe excommunicatum, & probem excõmunica-
3 tionem,tu verò nõ probes abſolutionem, † præſumaris,& hodie excommunicatus:ſed ſecus eſt,ſi tantum allegem te fuiſſe excommunicatum, nec dicã te hodie eſſe:quia tũc licet probem excõicationem, & tu nõ probes abſolutionẽ, nõ propterea præſumeris hodie eſſe excommunicatus;ita ſcriptum reliquit Paul. de Caſt.in l.ſiue poſſideris.nu.8.C.de probat.nu.8.
4 Illud præterea non eſt ignorandum,† vt ſi excõmunicatio oppoſita ſit.& probetur ſimpliciter,non probet intentionem opponentis:cum poſſit intelligi de minori excommunicatione,vt reſponſum eſt à Dec. in cõſ.321.nu.6.vbi etiam nu.7.ait,quòd licet appel-
5 latione excommunicationis de maiori intelligatur, c.pen.de ſent.excommu. hoc tamen non procedit in probatione excõmunicationis.& ad hoc refert Abb. in c.in præſentia,in pen.notab. de probat.

CONCLVSIO DCXCII.

ARGVMENTVM.

Excommunicatio,an probetur per denunciationem.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio probatur per denunciationem ſolemniter publicè factam.*
2 *In probanda excommunicatione requiritur vera, & certa, & firma probatio.*
3 *Vbi agitur de repellendo excommunicatum à iudicio, ſufficit probare excommunicationem per denunciationem.*
4 *Sola denunciatio excommunicationis abſq; alia probatione habet effectum repellendi ab agendo.*
Sola fama probat excommunicationem.
5 *In dubio pro iudice, & eius actu præſumitur.*
6 *Probationes leuiores ſufficiunt ad excommunicationẽ probandam quo ad effectum iudicij differendi.*
7 *Excommunicatio lata ab ordinario probatur per ſolam denunciationem.*
8 *Excommunicatio probatur per denunciationem ſolemniter publicè factam, dummodo illa denunciatio non teneat ſpeciem excommunicationis, & nomen excommunicatoris.*
9 *Probatio excommunicationis per denunciationem procedit tantum in vim dilatoriæ, & non peremptoriæ.*
10 *Excommunicatio probatur per denunciationem in vim dilatoriæ.*
11 *Probato acceſſorio probatur principale,& ex ſolutione vſurarum præſumitur debitum principale.*
12 *Excommunicatio non præſumitur iniuſta, cum habeat debitam formam.*
13 *Vbi opponitur excommunicatio in vim dilatoriæ,datur abſolutio ad cautelam.*
14 *Denunciatio probat excommunicationem, vt ab agendo amoueatur,& ſic in vim dilatoriæ.*
15 *Excõmunicatio, vbi opponitur in vim dilatoriæ,creditur verbo auditoris Cameræ aſſerentis,quem excõicatum.*
16 *Excommunicatio non probatur per denunciationem aliquo pacto,neque in vim peremptoriæ,neque in vim dilatoriæ.*
17 *Denunciatio non eſt manifeſta iuris probatio,quia poteſt eſſe quis excommunicatus, & nulliter.* *Licet per denunciationem quis præſumatur excommunicatus,non tamen probatur.ibid.*
18 *Per denunciationem excõmunicationis, quis amplius non ligatur,quam fuerit excommunicatus, quia ipſa excõmunicatio poteſt eſſe iniuſta.*
19 *Denunciatio probat excommunicationem, quando opponitur in vim dilatoriæ,& quando continet ſpeciem excommunicationis, & nomen excommunicatoris.*
20 *In curia rariſſimè exceptio excommunicationis admittitur etiam in vim dilatoriæ,quia nunquam debitè proponitur,nec ſpecificatur.*
21 *Exceptio excommunicationis licet opponatur in vim dilatoriæ,eſt tamen obiectiua.*
22 *Excommunicatio debet probari apertiſſimis documentis.*
23 *Ordinario ſuo denuncianti credendum eſt, niſi probetur contrarium.*
24 *In dubio denunciatio probat excommunicationem.*

1 Excommunicatio probatur † per denũciationem ſolemniter publicè factam:vt ait Dec.in c.dilecti,nu.4.de appell.& voluit Fely.in c. prudentiam,§. 6.nu.19. de offic.deleg. vbi refert quoſdam recentiores tenentes,quod vbi agitur de leui præiudicio,ſufficiat probare per denũciationem:refert etiam aliquos
2 alios recentiores docentes.† quod in probanda excõmunicatione requiratur vera, & certa,& firma probatio,& refert Dominic.in c.pia.de excep.in 6.dicentẽ, quòd ſi denunciatio ſpecificat ſpeciem excommunicationis,& nomen excommunicatoris, tũc iſtam denunciationem probare excommunicationem, ſecus ſi non ſpecificat:quia tunc non probat. Demũ ſupra-
3 dictis non obſtantibus ipſe Fel. concludit † quod vbi agitur de repellendo excommunicatũ à iudicio, ſufficiat probare excõmunicationem per denunciationem,allegat Archid.in c.nemo.11.q.3.& id videtur probare contex.cum gl.in c.licet de ſent.excom.in 6.
4 quia ſola denũciatio abſq; alia probatione † habet effectum repellendi ab agendo, tex.cum gl.in c.licet, de ſent.excom.in 6.& quia ſola fama probat excommunicationem.c.cum deſideres,§.2. de ſent. excom. & ita in terminis decidit Capel.Tholoſ. q. 300. & latiſſimè.ibid.addit.ita etiam cenſuit Dec.in c.paſtoralis.§.verum.nu.5.de appel.& idem in d.c. prudentiã, §.6.poſt nu.10.ait hanc eſſe communem opinionẽ à qua recedendum non eſt,& rationem reddit Pariſ.in
5 conſ.104.nu.3.cum ſeq.vol.4. ſcilicet † quia in dubio pro iudice,& eius actu præſumitur:vt d.c.in præſẽtia, de probat.cum alijs allegat.ibid.per eum d.nu. 3. vbi ait,ꝙ per denũciationẽ præſumptiuè probetur, adeo vt transferat onus probandi in aduerſarium docendi
6 de nullitate excommunicationis † ad quam excõmunicationem probandam quoad effectum iudicij differendi ſufficiant probationes leuiores, teſte Roma. conſ.34.dum quæritur.nu. 4. & amplius addit Archidiac.in d c.nemo condemnatus.11.q.3.excommuni-
7 cationem latam ab ordinario † probari per ſolam denunciationem,ex Anto.de Butr. in d. c. pia, & Imol. in d.c.licet, & traditũ eſt ab auctore addit. ad Capel. Tholo.in d.q.300.deciſum eſt à Bellam.dec.86.verſ. ſed contra.de quo etiam nõnulla per Couar. in comment.in conſtit.incip.alma mater.par.1.§. 3. nu.1.
8 Primò limita,& intellige † dummodo illa denunnunciatio non teneat ſpeciem excommunicationis, & nomen excommunicationis: vt cautum eſt à Do. in d.c.pia,de exceptio.in 6. quem ita intelligendo refert,& ſequitur Fel.in d.c.prudentiam §.6.ſub nu.14. ext.de offi.& poteſt. iud. deleg.

Secundo loco limitabis,& intelliges non procede-
9 re in his caſib. † in quib. per talem probationẽ ex denunciatione quis priuatur iure ſuo perẽptorio, ſed tãtum ꝓcedit in vim dilatoriæ,& nõ perẽptoriæ: ita diſtinxerunt Domini de Rot. in deciſ.8. aliàs 252. licet ſi con-

ſi conteſtatio. de except. in nou. quod & rñſum fuit à
10 Rom. in conſ. 349. dum quæritur, aſſerens † per denun
ciationem ꝓbari excõicationem in vim dilatoriæ, &
idẽ cõprobauit Dec. in c. paſtoralis. §. verũ. de appell.
qui firmat in vim dilatoriæ probari excõicationem
ꝑ denunciationem, eaq; permouet̃ ratione; quia pro
11 bato acceſſorio † probat̃ principale, nã ex ſolutione
vſurarũ præſumit̃ debitũ principale, l. 2. C. de dot. pro
miſſ. & ibi Bal. & ſic ex denunciatione ꝓbatur vincu
lũ. Et licet poſſet eſſe excõicatio iniuſta, tñ non præſu
12 mitur † cũ habeat debitã formã: & iſtud etiam vr̃ cõ-
firmare Franc. allegando d. dec. 252. in d. c. pia. §. 1. in
prin. de excep. in 6. Dicens poſt Io. Andr. & Archid. ꝙ
13 vbi opponitur excõicatio in vim dilatoriæ † det̃ abſo
lutio ad cautelã, iux. c. ſolet. de ſent. excom. ſecus, qñ
opponitur in vim perẽptoriæ. vt dicit Rom. in d. cõſ.
349. voluit hoc idem Abb. in d. c. prudentiã. §. 6. n. 11.
de offic. deleg. ex eo, ꝙ in dilatorijs agitur de paruo ꝑ-
iudicio, vt ibi per eũ, & eſt cõis opinio, auctore Dec.
in d. §. 6. col. 3. idẽ ſenſit Philip. Franc. poſt Io. And. &
Imol. in c. licet. col. pen. de ſent. excom. in 6. dicens, ꝙ
vbi opponitur in vim dilatoriæ, credendum ſit illum
eſſe excõicatum, vt credat̃ ordinario, niſi aliud appa-
reat. c. curæ. 11. q. 3. & hanc opinionẽ æquã eſſe affir-
mat Io. de S. Georg. & Imol. in d. c. pia, & ibid. refert
Dom. in §. 1. col. 10. tenet quoq; Mil. in reper. in verb.
excom. nõ probatur. ſic etiã firmauit Firma. in repert.
in verb. except. excommun. qui mentem ſuam ꝓbat
per deciſ. 400. quæ tñ cõtra ſentit, vt infra dicetur, at-
que ita direxere Do. in deciſ. Capel. Tholoſ. 300. itẽ,
14 ſed nonne ſufficit, vbi tradidere † denunciationem
probare excõicationem, vt ab agendo amoueatur, &
ſic in vim dilatoriæ, idem placuit Bellam. deciſ. 561.
concl. quòd ſi P. & in deciſ. 86. ſi referat auditor. dicẽs
15 quòd vbi excõicatio opponitur in vim dilatoriæ † cre
datur verbo Auditoris Cameræ aſſerentis, quem ex-
communicatum; ſecus verò in vim peremptoriæ.

Contrarium tenent expreſſè D. Rot. in dec. 8. aliàs
400. ſi quis petit. de ſentẽ. excom. in nou. quo in loco
deciſum fuit per denunciationem non ꝓbari excom.
16 aliquo pacto, neq; in vim peremptoriæ, † neq; in vim
dilatoriæ, & ita dixere Curiã ſeruare, in qua rariſſimè
admittitur exceptio excõicationis quia nunq̃ debitè
proponitur nec ſpecificatur, ſequendo opinionẽ Iod.
Andr. in d. c. pia, de except. per illum text. ibi apertiſſi-
mis documentis, licet Hoſt. & Arch. ibid. in d. c. pia,
dixerint contrariũ. Qua in re videntur ſibi ipſis aduer-
ſari D. Rot. in dec. 400. & in d. dec. 252. vt animaduer-
tit Philip. Franc. in d. c. licet, ſub nu. 4. col. 12. verſic. in
gl. in verb. enunciauit. de ſent. excom. in 6. ſed perpe-
ram profectò, quia Rot. in d. dec. 252. ſolùm firmat,
quòd quando denunciatio excommunicationis op-
ponitur in vim peremptoriæ, non probatur excõica-
tio, ſed qñ in vim dilatoriæ Rot. ibi nihil determinat,
ſed dicit eſſe altercationem inter dominos; & ita in-
telligit, & declarat Domini. qui eam recitat in c. 1. §.
1. col. 10. & ibid. Franc. col. 3. de except. dicentes, quod
Rot. d. deciſ. 252. nihil determinat, quando in vim di-
latoriæ opponitur excõmunicatio. Quocirca falſum
videtur, quòd ſibi ipſis repugnent Do. in d. deciſ. 400.
in qua ſtatutum eſt, quòd nec etiam in vim dilatoriæ
probetur per denunciationem excommunicatio.

Cùm hac tñ opinione Io. And. & Rot. deciſ. 400.
tranſit Stephanus Coſta reprobando diſtinctionem
Rot. dec. 252. & ſequendo hanc dec. 400. in d. c. licet.
col. 4. de ſẽt. excõ. in 6. ſequitur hanc opinionẽ Rom.
in l. 1. in prin. ff. de nou. oper. nunc. dicens quæſtionẽ
eſſe pro Io. Andr. quòd per denunciationẽ non ꝓbet̃
excõicatio; per tex. in d. c. pia, verſ. veris probationib.
17 † ſed denunciatio non eſt manifeſta iuris probatio, vt
patet, quia poteſt eſſe quis excõicatus, & nulliter, vt
in caſibus poſitis in c. præſentiam, de ſent. excommu
nicationis, & ideò licet præſumatur per denunciatio-
nem excommunicatus, non tamen probatur, & licet
Rom. vbi ſup. alleget deciſ. 14. arbitror tamen, quòd
voluerit allegare deciſ. 400. quæ hoc tenet expreſſè:
Vnde Rom. ibi affirmat contrariũ eius, quod ipſe con
ſuluit in d. conſ. 349. hanc eandem opinionem tenet
Bonifac. de Vitellin. in clem. ſi ſumus. col. 8. in fi. de
ſent. excõ. vbi inquit ita practicari, ꝙ per denũciatio-
nẽ excõicationis non probatur excõicatio. eandem
opinionem tenet Barb. in d. c. prudentiam. §. 6. de off.
deleg. & eã ibi defendit Dec. col. 4. nu. 49. verſ. ſed tñ
in contrarium, tenet ẽt Philip. Fran. in c. Paſtoralis. §.
verum. de appel. in 3. notab. & ibi Abb. nu. 7. ver. vlte-
18 rius not. per illum tex. dum dicit † quòd per denuncia
tionem amplius non ligatur, quã fuerit excommuni-
catus, quia ipſa excommunicatio põt eſſe iniuſta &
ideo denunciatio non probat excommunicationẽ, et
ſequitur ibid. Præpoſit. idem tenet Fran. in c. dilectus,
in vlt. not. & ibi Præpoſitus de appel. per illũ text. idẽ
voluit Fran. in c. peruenit. eo. tit. de appell. & cum eo
tranſit Firma. in reper. in verb. excommunicatio. col.
2. vbi allegat Rot. in deciſ. 252. quæ loquitur in ꝑẽ-
ptoria, non autem ſimpliciter.

Nos interea ſequemur priorem opinionẽ, quæ eſt
magis cõis, quod ſcilicet denunciatio probet ex-
19 communicationem † qñ opponitur in vim dilatoriæ:
quã velim declares, & intelligas, vt illa procedat, qñ
illa denunciatio cõtinet ſpeciem excommunicatio-
nis, & nomen excõmunicatoris, prout dicit text. in d.
c. pia. §. 1. & declarat Domi. & illum ſequitur Philip.
Fran. in c. 1. §. 1. col. 3. de excep. & trãſit Fel. in d. c. pru-
dentiam. §. 6. col. 2. de off. deleg. & iſtud vr̃ eſſe de mẽ-
te Rotæ, ſi certè eius verba intueantur in præallegata
20 dec. 400. in nouis, dum dicit † quòd in Curia rariſſimè
exceptio excommunicationis admittitur ẽt in vim
dilatoriæ, quia nunquam debitè proponitur, nec ſpe-
cificatur; tenet ergo Rota ibi iſtud quod tenet Dom.
quod ſcilicet in vim dilatoriæ admitteretur talis ex-
ceptio in Curia, qñ debitè proponeretur, & ſpecifica-
retur, vbi non fit ſpecificatio debitè, non admittitur
etiã in vim dilatoriæ, & ita procedit opinio cõtraria.

Ex hanc eandem opinionẽ Dominici illud corro-
21 borat, † quia iſta exceptio licet opponatur in vim di-
latoriæ, eſt tñ obiectiua, vt dicit Rot. d. deci. 252. ergo
requiritur ſpecificatio, per clemẽ. conſtitutionem, de
elect. & tenendo communẽ opinionem nõ obſtat d.
22 c. pia. §. 1. vbi dicitur, quòd excommunicatio † debet
probari apertiſſimis documentis: quia ille tex. proce-
dit ſecundum gl. ibi, quando in vim peremptoriæ op-
ponitur excommunicatio. & ad c. paſtoralis. §. verò,
quia licet excommunicatio poſſit eſſe iniuſta, præſu-
mitur tamen iuſta, ex quo fuit forma iuris ſeruata, vt
23 ibi dicit Dec. † nam credendum eſt ſuo ordinario de-
nuncianti, niſi probetur contrarium, teſte Bellam. in
deciſ. 86. c. vere. 11 q. 3. & ita reſpondit Philip. Fran. in
d. c. licet, col. pen. de ſent. excom. in 6. ſub nu. 4.

Non obſtat c. dilecti, quia ibidem reſpõdit Dec. in
vlt. not. quòd ille text. procedit, quando apparet veri-
tas in contrarium, quod excommunicatio erat iniu-
24 ſta, & iniuſtè facta denunciatio, † ſecus in dubio, quia
denunciatio probat excommunicationem.

CONCLVSIO DCXCIX.

ARGVMENTVM.

Excommunicatio nũquid probetur per denunciationem ad effectum obtinendi abſolutionem ad cautelam.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio probatur per denunciationem ad effectum obtinendi abſolutionem ad cautelam.*

Digitized by Google

2 *Excommunicatio ad effectum obtinendi abſolutionem ad cautelam nedum probatur per inſtrumentum denũciationis, verum etiam per confeſſionem propriam petentis hanc abſolutionem.*

3 *Excommunicatio probatur per denunciationem, ſi petens abſolutionem probet vltra denunciationem etiam appellationem, & ipſam appellationem præceſſiſſe ſententiã excommunicationis.*

Probatio dubia non releuat. ibid.

4 *Excommunicatus petens abſolutionem ad cautelam debet duo probare ſe ex cauſa legitima appellaſſe, & poſt appellationem e communicatum fuiſſe.*

5 *Si quis petat abſolutionem ad cautelam, debet auditor videre, an ſententia excommunicationis lata ſit poſt appellationem, quia de hoc conſtare debet.*

6 *Dicenti ſe excommunicatum poſt appellationem incumbit onus probandi.*

7 *Non eſt præſumptio, quòd iudex protuliſſet ſententiã poſt appellationem.*

8 *In dubio appellatum præſumitur poſt ſententiam excommunicationis latam.*

9 *Dicenti ſe excommunicatum poſt appellationem, ſiue hoc dicat agendo, ſiue excipiendo, ei incũbit onus probandi.*

10 *Quando probatur, quod illatum ſit aliquod grauamen lite pendente, eo caſu poteſt præſumi. quod tempore illati grauaminis fuerit appellatum ante ſententiam.*

11 *In probando, quod appellatio præceſſerit excommunicationem ſufficit ſemiplena probatio.*

12 *Creditur iuramento partis dicentis ſe poſt appellationẽ eſſe excommunicatum ad hoc, vt obtineat abſolutionem ad cautelam.*

13 *Semiplena probatio ſufficit dicenti poſt appellationem ſe excommunicatum. Contr. nu. 14. Concil. nu. 16. & 17.*

15 *Fama, & vnus teſtis non ſufficiunt ad probandum excõmunicationem.*

Principale, & preparatorium à pari procedunt. ibid.

18 *Plena probatio ſi requiritur, quando coram eodemmet iudice, qui excommunicauit petitur abſolutio ad cautelã, ita debet requiri quãdo petitur hæc abſolutio coram alio iudice?*

Quoniam in iã proximè explicata Cõcluſione, diximus, excõmunicationem probari per denunciationem, concurrẽtibus tamẽ reſtrictionibus, & qualitatibus, de quibus in ea, nunc offert ſe nobis alia ferè ſimilis diſcutiẽda concluſio, nunquid ſcilicet excommunicatio probetur per denunciationem ad effectum obtinendi abſolutionem ad cautelam.

In qua quæſtio affirmanter conſtituẽdo Concl. di-
1 cimus vtiq; † excõicationem probari per denũciatio-
nẽ ad effectũ obtinendi abſolutionẽ ad cautelam: ita
deciſum eſt à Dominis de Rota in iã ſæpè allegata
deciſ. 400. aliàs 8. ſi quis petit. tit. de ſent. excom. in nouis, & hoc idem eſt ſequutus Milis in repert. in verbo
excõicatus cum petit abſolutionem, & idem Mil. in
ſuo reper. in verbo excõicatio non probatur, quod ẽt
tenet Philip. Fran. in c. ſolet, in fi. prin. de ſent. excom.
dicens, quod licet aliàs in vim exceptionis oppoſitæ
ſit dubium, an excõicatio probetur p denunciationẽ
excõicationis, tamen quoad obtinendum abſolutionẽ ad cautelam ex denunciatione excõicationis, ſatis dr̃ probata excõmunicatio, & cum hac opinione
tranſit Fel. in c. apoſtolicę. col. 8. nu. 18. verſ. adde etiã
2 ꝙ petens abſolutionẽ, de excep. inquiens ibi † quod ad
effectũ conſequendi abſolutionem ad cautelam nedum probatur excommunicatio p inſtrumẽtum denunciationis, verum ẽt per confeſſionem propriã petentis hanc abſolutionem, & ibi ſequitur Conſentin.
in poſtremis verbis, quod ẽt voluit Milis in d. verbo.
excõicatus cum petit abſolutionem.

Concluſionẽ hanc limitabis, & intelliges procedere ſi petens abſolutionem probet vltra denũciationẽ
3 etiam appellationem, † & ipſam appellatio. c. præceſſiſſe ſnĩam excõicationis, aliàs non impenderetur ei
abſolutio. quia licet ꝓducatur inſtrm̃ denũciationis:
tñ potuit eſſe, ꝙ iſtud fuiſſet ante appellationem, vel
poſt, & cũ probatio ſit dubia non releuat, imo fit interpretatio contra ꝓducentem, c. in p̃ſentia. de prob.
ita dicit Rot. dec. 400. cir. fi. cum quo tranſit Fel. in d.
c. Apoſtol. col. pen. poſt nu. 20. verſ. & oportet, ꝙ primo de exceptio. qđ ẽt confirmat Mil. in reper. in ver-
4 bo excõicatus petens abſolutionem, dicens † excõicatum petentem abſolutionẽ ad cautelã debere duo
probare, ſe ex cã legitima appellaſſe, & poſt appellationẽ excõicatũ fuiſſe, hoc idẽ placuit Firma. in repert. in verb. excomm. abſoluitur in prin. idem etiam
vr̃ velle Rot. dec. 4. aliàs 811. ſciendum eſt, qđ ſi aliquis petat abſolutio. de ſenten. excom. in antiquis in-
5 quiens, ꝙ ſi quis petat abſolutio. ad cautelã † dẽt auditor videre, an ſnĩa excommunicat. lata ſit poſt appellationem, & ſic ſentit, quòd de hoc dẽat conſtare: allegat gl. in c. venerabilib. de ſent. excom. lib. 6. quę eſt
gl. pen. Idem vr̃ velle Rot. dec. 317. aliàs 29. vbi aliqs
dr̃, tit. de appel. in antiq. In quo loco dicit, & vult, qđ
6 dicenti ſe excõicatum poſt appellationẽ, † incumbit
onus probandi, ſequendo gl. in d. c. venerabilib. idem
dicit Fel. in c. per tuas. col. 3. poſt nu. 3. verſ. item vide
eos, de ſent. excom. vbi permouetur per Ioã. Andr. in
reg. cũ sũt iura. de reg. iur. in 6. & per gl. mag. in clem.
* 1. de reſcrip. & eſt * communis opinio, qđ dicenti ſententiã excõicationis latam poſt appellationẽ incum-
7 bat onus ꝓbandi. quia præſumitur pro iudice: † nõ. n.
eſt p̃ſumptio, qđ protuliſſet ſententiam poſt appellationẽ, vt dicit Rot. in præalleg. deciſ. 317. & ſequitur
Dec. in c. ſuper eo, il 2. nu. 5. verſ. pro declaratione, de
appel. cui ſententiæ accedunt Frãc. & Steph. Coſt. &
* *cõiter Doct. in d. c. venerabilib. §. vlt. de ſent. excõm.
in 6. quod nos etiã latè explicauimus in concluſ. com-
8 miſſio. † In dubio enim p̃ſumitur appellatũ poſt ſententiã excõicationis latã, vt cenſuit Bal. in l. amplioꝛem, §. vlt. nu. 2. verſ. audi ſimilem quæſt. C. de appel.

Amplia hanc, eandem limitationem, vt vſq; eo locum habeat, vt dicenti ſe excommunicatum poſt ap-
9 pellationem, ſiue hoc dicat agendo, † ſiue excipiendo; hoc incũbat onus: quia deducit tempus, quod eſt
ſuæ intentionis fundamentum, ita tradidit gl. pen. in
d. c. venerabilibus, de ſent. excommu. in 6. & ſequitur
Fel. poſt Ant. in c. tu. col. 3. de teſti. vbi refert prædictã
deciſ. 400. in nouis, & eam approbat.

Primò ſublimita, vt dicta limitatio non procedat,
quando probaretur, quod illatum eſſet aliquod gra-
10 uamen lite pendẽte, quo caſu poteſt præſumi, † quod
tẽpore illati grauaminis fuerit appellatum ante ſentẽtiam: quo quidem caſu non eſt neceſſe probare ipſam appellationem præijſſe ſententiam excommunicationis, vt excõicatio euitetur: ita limitat Dec. in
c. ſuper eo. il 2. col. 2. nu. 10. verſ. quartus, & vlt. de appel. Tu tñ lector videris, an iſtud ſit verũ: quia ſtãt iſta
ſimul, ꝙ probatum ſit illatũ grauamen, & tñ nõ fuerit appellatum ꝑꝑ negligentiam, vel aliam cauſam.

11 An autem in probando, † ꝙ appellatio præceſſerit
excõicationem requiratur plena, vel ſemiplena probatio, dic, ꝙ ſufficit ſemiplena, vt cenſuit decidendo Bellam. in deci. 306. ſi iudex, inquiens, ꝙ creditur
iuramento partis dicentis ſe poſt appellationem eſſe
12 excommunicatum ad hoc, † vt obtineat abſolutionẽ
ad cautelam, & iſtud ſequitur Fel. in d. c. Apoſtolicæ.
in fi. de excep. & huc pertinet, quod notant Do: Rot.
deciſ. 6. aliàs 327. ſi contra petentem. nu. 3. de except.
in nou. quo in loco determinatum eſt, qđ ſi cõtra petentem abſolutionem ad cautelam obijciatur de manifeſta offenſa, quod non paruit iuriſdictioni iudicis,
ſufficiat ꝓbare ſemiplenè iuriſdictionẽ; ſic ad caute-
13 lã dicẽdo poſt appellationẽ ſe excõicatum † dẽt ſufficere ꝓbatio ſemiplena, vt cõtrariorũ eadẽ ſit diſciplina, & iſta opinio mihi vr̃ humanior. nã licet reſtrin-

gatius

gat ius cōe,quod eſt,vt pro iudice præſumatur,ꝙ non protuliſſet ſententiam excōmunicationis poſt appellationē,vt dicit Rot.in præalleg.deciſ.317.& Dec. in præall.c.ſuper eo.col.2.de appell.tamen ſufficit ſemiplena probatio:vt per famam:vt ait Rot.in deci.235. aliàs 234.ſi Rector. de appell. in nouis.

14 Contrarium†videtur tenuiſſe idē Bellam.in deciſ. 91.ſi excommunicatus contra alios, quo in loco decidit non ſufficere ſemiplenam probationē,ſed plenā requiri,ad quam opinionē corroborandam illud ad-
15 duco,quod fama,& vnus teſtis† nō ſufficiunt ad probandam excommunicationem,ſecundum Feli.q di-
* cit eſſe*communem opinionem,licet ipſe teneat cōtrarium in c.prudentia.§.6.col.2.nu.17.verſ.vtrū autem,de offi.deleg. ergo nec ad probandum iſtud præparatorium;cum principale,& præparatorium à pari procedant,auctore Bal.in l.ordinarij.C.de rei vēd. & Dec.in rub.ext. de iud.nu.8.

Senſit hanc ſententiarum repugnantiā Feli. in d.c. Apoſtolicæ.col.8.nu.19.de excep.Vnde ita cōciliat,
16 †dicitq; quod Bellam. videtur eſſe ſibi cōtrarius, eo quòd in deciſ.386. loquitur, quando ipſe iudex,q excommunicauit,dixit,ſe nō credere,quòd excōicauerit poſt appellationem,quòd ſi verum ſit,ſe excōmunicaſſe ſe deſtiturum: nam tunc ſtatur iuramento dicentis ſe prius appellaſſe:ſed alia deci.91.loquitur,qñ coram alio iudice agitur de nullitate excommunicationis, & quis dicit ſe excōmunicatum poſt appellationem : nam debet hoc plenè probare.

17 Iſta reconciliatio, † ſiue potius diuerſitas terminorum nihil ad hoc pertinet,quia etiā Bella.in d.deciſ. 91.loquitur,qñ coram auditore, qui excommunicauit,cui fuit data facultas abſoluēdi, petitur abſolutio ad cautelam,vt ibidem videre eſt. Præterea ſi requirit plena probatio, quādo coram eodemmet iudice,qui
18 excommunicauit†petitur abſolutio ad cautelā, ſicut dicit Fel.ita etiam debet requiri iſta plena probatio, quando petitur hæc abſolutio coram alio iudice, & in hoc non video rationem diuerſitatis.

CONCLVSIO DCC.

ARGVMENTVM.

Excommunicatio vtrum probetur per abſolutionem ab eā.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non probatur quòd quis fuerit ex eo, quod petat abſolutionem à ſententia excommunicationis,niſi legitimè probetur excommunicatio.*

2 *Vbi aliquis obiectus dat contra partem,quod dicatur excōmunicatus ex quo petit ſe abſolui ab auditore, vel ab alio,ex hoc non dicitur probata excommunicatio.*

Obiectiua materia requirit probationem luce meridiana clariorem.

3 *Excipienti contra aliquem de excommunicatione non ſufficit probare quod petijt abſolutionem ab excommunicatione,quia per hoc non probatur excommunicatio.*

4 *Petens ſententiam ſuper delicto, non propter hoc fatetur delictum commiſiſſe.*

5 *Vbi excommunicatio opponitur alicui per aduerſarium non ſufficit probare illum fuiſſe denūciatum,quia probari debet plenè.*

6 *Abſolutio ab excommunicatione potuit peti ex bona conſcientia,non autem animo fatendi ſe eſſe in culpa,& excommunicatum.*

7 *Excipientis contra aliquem de excommunicatione,& probantis illum petiſſe abſolutionem,non releuat probatio.*

8 *Bonarum mentium eſt timere culpam,vbi nulla culpa eſt.*

9 *Probata petitione abſolutionis, non eſt probata excōmunicatio.*

10 *Abſolutio ab excommunicatione poteſt dupliciter intelligi, vt quod petatur tanquam quis ſit vere excommunicatus,& quod petatur ad cautelam.*

11 *Excommunicatio probatur per petitionem abſolutionis.*

12 *Excommunicatio probatur per petitionem abſolutionis, qñ agitur de magno praiudicio, ſecus ſi de modico. ibi.*

13 *Præſumptio ſiue probatio præſumptiua ſufficit in his,quę ſunt modici praiudicij.*

Excipit has nuperà nobis enodatas Cōcluſiones nō diſſimilis alia Cōcl. Vtrū ſcilicet excōicatio probetur per abſolutionem ab ea. Vnde negantē tradendo Concl.dicimus, quòd ex eo quòd quis petit abſolutionem à ſentētia excōicatio-
1 nis†non probatur ex hoc, quòd fuerit excommunicatus,niſi legitimè probetur excōicatio: ſic nūcupatim deciſum reliquere Domini de Rot.in deciſ. 146.aliàs 11.nota,ꝙ contra tit.de ſenten.excom.in antiq.moti auctoritate Inn.in c.dilectus,de ord.cogn.ijdem probauere D. Rot. in deciſ. 5. aliàs 330. Nota quòd vbi aliquis obiectus dat,de except.in antiquis decidētes, quòd vbi aliquis obiectus dat contra partem,ꝙ dicat excōicatus, ex quo petit ſe abſolui ab auditore ; vel
2 ab alio†ex hoc nō dici probatam excommunicationē:quia iſta eſt obiectiua materia,quæ requirit probationē luce meridiana clariorē.l.ſciant. C. de prob. & hoc,quòd obiectus requirat exactā probationem dicit Bilignet.tit.de prob.deci.2. & iſtud etiā admonuit Arch.in d.c.pia.§.1.de excep.lib.6. & placuit Philip. Fran.in c.pia.§.ſi quis igitur,in vlt.col.de except.in 6.
3 dicens quòd†non ſufficit excipienti contra aliquē de excōicatione,probare,ꝙ petijt abſolutionē ab excōicatione:quia p hoc nō probatur excōicatio,ſecundū Card.in repet.c.perpendimus,in vlt.colu.de ſent. excom.in 6.adducens text.in c. exhibita.de homic. vbi
4 probatr,quod petens ſniam ſuper delicto†non pp hoc fatetur delictū commiſiſſe, & iſtud idem dicit Phil. Fran.in c.licet.col.pen.ver.2.aduerte,de ſent excom. in 6.quia licet probetur,quòd peteret quis abſolutionem à ſnia excōicationis,nō per hoc probatur,quòd ille ſit excōmunicatus,quod & prodidit apertè Spec. in tit.de prob.in §.ſi.ver.ſed nunquid, idē voluit gl.in c.ſacram.in verb.compellatur,in fi.de ſent.excom.& ſcripſere Io.And.Ant.de Butr.& Abb.in c.exhibita. de homic.& iſtud ēt diremit Rot.deciſ.400.aliàs 8. ſi qs petit abſolui,de ſent.excom.in nouis,dicens,ꝙ vbi
5 excōicatio opponitur alicui per aduerſariū† nō ſufficit probare illum fuiſſe denunciatū,quia probari dēt plenè, vt ſupra dictum eſt in ſuperiori Concluſione.

Et cū hac Concl.ſcilicet ꝓbata abſolutione excōicationis non ꝓbari excōicationē,trāſit Fel. in c.apoſtolicæ.col.pen.poſt.n.20.ver.& ſubditur,vbi allegat
* Card.in d.c.ꝑpendimus,in vlt.col.Et iſta eſt* cōis opinio,qa per petitionē abſolutionis nō probatur excō-
6 municatio:†potuit.n.peti ex bona conſciētia, nō aūt aīo fatendi ſe eſſe in culpa,& excōicatum,& ita tenet Philip.Fran.in c.teſtimoniū.col.5.verſ.quarta concl. de teſt.dicens,ꝙ ita tenet ibi Imol.Vinc.& alij,& voluit Rom.in l.1.in prin.col.2.poſt nu.3.ver.circa primum,& ibi Alex.col.2.poſt nu.7.ff.de nou.ope. nūc. & tradit Blan. in trac.de indic.in verbo.fuga, poſt nu.
7 305.ver.petitio veniæ,etenim†ſi quis excipiat contra aliquem de excōicatione,& probet illū petiiſſe abſolutionem,nihil releuat hmōi probatio, cum debeat manifeſtiſſimè probari, arg.c.2.de excep. Et probato maximè,ꝙ petit abſolutionem, non ex hoc probatur excōicatio,nam fieri poteſt,quòd petita fuerit abſolutio ad abundantiorē cautelam : nam bonarum men-
8 tium eſt†timere culpā,vbi nulla culpa eſt.c.conſiliū. extr.de obſeru.ieiun.& ſequitur Iaſ.in d.l.1. col. 31 de oper.nou.nūc.& ibi Bar.in fine notat p illū tēx.petētē abſolutionē à ſnia excōicationis, non p hoc fateri ſe excōicatū eſſe, & id placuit Firma. in repert. verbo
9 excōicatio.col.pen.tenens † ꝓbata petitione abſolu-

 tionis

tionis nō eſſe probatā excōicationem, hoc idem cō-
probauit Dec. in c. in præſentia. in 13. notab. de prob.
vbi inſuper illud addit, eo quòd abſolutio poſſit du-
pliciter intelligi. Primò quòd petatur tanquā quis ſit
10 verè excōicatus, ſecūdo† quòd petatur ad cautelam:
ideo per petitionem abſolutionis non probatur con-
cludēter excōicatio: cū iſta probatio ſit dubia, p text.
in d. c. in præſētia. & hoc etiam animaduertit Dec. in
cōſ. 321. in cauſa, quæ Alexandriæ agitatur. col. 4. nu.
7. & in c. prudentiam. §. 6. nu. 36. 40. & ſeq. de offic. de-
leg. & notat Hipp. de Marſ. in rub. C. de prob. colu. 33.
iſtam opinionem confirmauit, & Iaſ. in l. decem. nu.
51. ver. vlt. pro iſta parte. de verb. obl. poſt Cyn. in l. cū
tale. §. vlt. ff. de cond. & demonſt. ſequendo Inn. in c.
dilectus, de ord. cogn. & Abb. in c. venerabilem. colu.
pen. de elec. quem etiam ſequitur Hormanoct. Decius
in repet. l. hoc edicto. nu. 8. verſ. 1. quod licet, & nu. 11.
verſ. ſed vltra allegata. ff. de nou. oper. nunc.

Ex quibus omnibus clariſſimè patere arbitror hanc
eſſe communem opinionem ex latè deductis a Feli.
in c. teſtimonium. nu. 25. de teſtib.

11 Contrariū ſcilicet, † quòd per petitionem abſolutionis
probet̄ excōicatio, tenent gl. in c. venerabilē. de elec.
Bar. in l. decem. de verb. obl. & hāc opinionē ſequitur
Milis in reper. in verb. excōicatio an probetur, dicens
excōicationem probari p petitionem abſolutionis, ſe-
quendo gl. in d. c. venerabilem, & Bar. in d. l. decē. ſed
Abb. in d. c. venerabilem, reſpōdit gl. & Bar. in d. l. de-
cem. ſequendo cōem opinionē, quam ſequitur Iaſ. in
d. l. decem. col. 14. cōtra Bart. ibi tñdendo multiplici-
ter ad tex. in d. c. venerabilem, qui facit in cōtrarium.

Conciliabis hos inter ſe diſſentientes ſcribentes, vt
12 prior opinio procedat † quādo agitur de magno præ-
iudicio, ſecus ſi de modico, quia tunc per denūciatio-
nem probatur excommunicatio non concludenter,
ſed præſumptiuæ, quæ præſumptio, ſiue probatio præ-
13 ſumptiua ſufficit in his† quæ ſunt modici præiudicij,
vt declarat Dec. poſt Abb. in c. prudētiam. §. 6. nu. 36.
& ſeq. de offi. deleg. allegat Rot. deciſ. 8. de except. in
noui. & Rom. in conſ. 349. dum quæritur. per text. in c.
licet. de ſent. excom. lib. 6.

Si vero cognoſcere volueris quo pacto abſolutio
ab excommunicatione probetur, velim adeas Con-
cluſionem noſtram abſolutio.

CONCLVSIO. DCCI.

ARGVMENTVM.

**Excommunicatio, an poſſit probari per fa-
mam cum vno teſte interueniente.**

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non poteſt per famam probari etiam cū
vno teſte interueniente.*

2 *Excommunicatio per famā nec ſemiplenè probatur, quan-
do agitur, vt quis repellatur a iudicio. Contr. nu. 3.*

4 *Excommunicatio probatur etiam per famam ſolam, quo
ad hoc, vt quis euitetur tanquam excommunicatus, &
ſe abſtineat ab his, quæ ſunt prohibita excommunicatis,
vt a communione fidelium, & ſacramentorum.*

5 *Excommunicatus vitandus eſt propter ſolam famam, do-
nec ſeipſum compurgauerit.*

6 *Sciens ſe eſſe excommunicatum per famam, non poteſt alle-
gare probabilem ignorantiam.*

7 *Vt excommunicatus euitari quis debet, dūmodo probetur
nedum, quod fama erat, ſed quod, & ipſe eam ſciebat.*

8 *Excommunicatus probatus per famā euitari, & repelli nō
poteſt a iudicio, ſed tantū a conſuetudine, & allocutione.*

9 *Probatio excōicationis per ſolā famā ſufficit quoad agentē
repellendū, donec ſe de excommunicatione purgauerit.*

10 *Probatio per ſolam famam non ſufficit, quantū ad hoc,
vt repellatur ad agendum tanquam excommunicatus.*

Excommunicatio non pōt per famā pbari
1 ēt cum vno teſte interueniēte: ita ait Marſ. in l. de mi-
nore. nu. 130. ff. de quæſt. vbi teſtatur ad hoc Arch. in
c. ſi teſtes. §. item ſcrip. 9. q. 3. vbi Arch. allegat text. in
c. ſciant cūcti. 3. q. 8. ſic etiā tradidit Fel. in c. veniens,
il 1. nu. 12. extr. de teſti. vbi ait, hæc ſemiplenè probari
2 per famam, quando agitur, † vt quis repellatur à iudi-
cio, idē aſſerit Petr. Ducn. in reg. 300. in 4. ampliatio-
ne, quod placuit, & Io. Crot. in tract. de teſt. part. 4. nu.
58. qui teſtem laudat Spec. in tit. de noto. crimin. §. fa-
ma. ver. quod ſi agenti. tradit Rom. in ſing. 291. incip.
item quæro, vbi dicit ipſum inueniſſe locum illum
Spec. cum baculeto, & quod eſt ſingulare, & nō alibi
dictum, atque iuxta hanc opinionem pronunciaſſe
Romæ, cuius ſententia fuit exindè confirmata, vt ip-
ſe aſſerit. hoc idem voluit Aret. in c. veniens, in vlt.
col. de teſt. pro quo facit text. in c. pia. de except. lib. 6.
verſ. apertiſſimis documentis.

3 Contrariū† voluit idē Aret. in d. c. veniens, & Dec.
in c. ad hæc. nu. 50. de poſtulat. prælat.

Primo limitabis no procedere Concl. niſi ad hoc,
vt quis euitetur tanquam excōicatus, & ſe abſtineat
4 ab his, quæ ſunt prohibita excommunicatis, † vt à cō-
munione fideliū, & ſacramentorum: quia tunc non
ſolū per famam, & vnum teſtem, ſed ēt per famā ſo-
lam quoad hoc probatur. c. cum deſideres. §. ſecūdæ,
de ſent. excom. & ibi Abb. nu. 6. quo in loco ſummus
Pontifex ſimpliciter ſtatuit excōicatum vitandū eſſe
5 propter ſolam famam † donec ſeipſum compurgaue-
rit, idē cōſtat in c. illud. de cler. excom. miniſt. etenim
in eo reſponſo conſulitur excommunicato, quòd p-
pter ſolam famā publicam excommunicationis ab-
ſtineat à diuerſis, quòd & obſeruauit ibi Abb. nu. 4. & idē
ſcripſit Fel. in c. prudentiam. §. 6. de offi. deleg. nu. 17.
& ibi Bald. num. 2. & Spec. tit. de notor. crimin. §. fa-
ma eſt. verſic. quæ ſi agenti. nu. 9. ad quod etiā conſu-
las Fel. in c. cum contingat. de reſcript. nu. 2. & in c. 1.
de poſtul. prælator. in gl. in verb. publicè; & idē Abb.
in c. Apoſtolicæ, de cleric. excommu. in fi. vbi vult, quòd
6 ſciens ſe excommunicatum per famam † non poſſit
allegare probabilem ignorantiā: & iſtud latè auctori-
tatib. iurib. atq; rationibus comprobat Didac. Couar.
in Comment. ad conſtit. alma mater. §. 2. nu. 4. verſ. il-
lud vero non eſt prætermittendum, de ſent. excomm.
lib. 6. Idem dicendum in probando interdicto, vt per
gl. in d. c. 1. de poſtulat. prælator. & ratio eſt, quia agit̄
de modico præiudicio. Et iſtud eſt notatu dignū pro
Epiſcopis, qui excommunicantur in Curia, & non ha-
bent notitiam excommunicationis, niſi per famam
tantum, vt per Crot. in d. tract. de teſti. par. 4. nu. 154.

7 Primo ſublimita, & intellige † dummodo probet̄
nedū, quòd fama erat, ſed quòd & ipſe eam ſciebat:
quia tunc euitari debet, vt excōmunicatus, ita cenſuit
Fel. in c. cum contingat. col. 2. in fi. nu. 2. de reſcript.

Secundo ſublimita, vt euitari, & repelli non poſſit
8 à iudicio, † ſed tantùm euitetur à conſuetudine, & al-
locutione, vt tutior via eligatur, ne quis incidat in ir-
regularitatem, & ita loquitur d. c. illud, & d. c. cū deſi-
deres, non aūt dr̄ quòd repellat̄ à iudicio in foro cō-
tētioſo, ſicut refert Dec. in d. c. prudentiā §. 6. n. 11. de
offic. deleg. vbi atteſtat̄ hanc eſſe cōem opinionem.

Contrarium ſenſit Roma. in conſ. 349. dum quæri-
9 tur. nu. 4. vbi ait† pbationē excōicationis p ſolā famā
ſufficere quoad agentem repellendum, donec ſe de
excōicatione obiecta purgauerit, teſtem adducit Io.
And. referentē Abb. in c. prudentiā. n. 3. de off. deleg.

Tertiò ſublimita procedere, quando non agitur de
præiudicio alterius, vel in foro animæ ſed nō quātū
ad hoc, vt quis repellatur ad agendum tanquā excō-
10 municatus, † quia hoc caſu non ſufficit pbatio excō-
municationis per ſolā famam: ita ſenſit Pet. Duen. in
reg. 299. limit. 15. ſic traditum eſt ab Ant. de But. in c.
veniens.

Digitized by Google

veniens.1.nu.10.de teſtibus,allegat Speculat. in titu.
de notor.crim.§.fama.item Anto.de Butr.& Abb.in
c.prudentiam,in §.6.de offic.delegat. & ibi Dec.nu.
36.& Dec.in c.ad hæc.nu.48.de poſtulat.prælat. qui-
bus accedit Iac.Butrig. in l. 3. §. eiuſdem.nu.19.ff.de
teſti.pro qua ſublimiratione eſt tex.in d.c.pia, verbo
apertiſſimis documentis,de except.in 6.

CONCLVSIO DCCII.

ARGVMENTVM.

Excommunicatio,an probari poſſit per vnũ teſtem cum iuramento partis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio probatur per vnum teſtem cum iuramento partis.*
2 *Excommunicatio vno teſte non probatur,quando agitur de crimine criminaliter.*
3 *Abſolutio ab excommunicatione probari poteſt per vnum teſtem cum iuramento partis.*
4 *Excommunicationem non probant teſtes ſingulares.*
5 *Non ſatis eſt dicere,quem eſſe excommunicatum, tempore teſtimonij,ſed addi debet,quod illo tempore pro excommunicato putabatur.*

Excommunicatio probari po-
teſt per vnũ
1 teſtem cum iuramento partis,† vt auctor eſt Imol. in
c.veniens.& ibid.Anton.de teſtib.quos refert, & ſe-
quitur Fel.in c.prudentiam §.6.nu.17.de offi.deleg.

Contrarium voluit Specul.in tit.de noto. crimi.§.
fama eſt, verſ.quòd ſi agenti. cui accedit Domi. poſt
Io.And.in d.c.pia,§.2.de excep.in 6. eidem ſententiæ
adhæret Anton.de Butr.in d.c.veniens,2.de teſtibus,
atque Roma.ſing.199.quæro an obiecta,& ſing.200.
item quæro, an vnus teſtis.

Dicit tamen Imol. veriorem eſſe priorem opinio-
nem,quia Doctores contrarium tenentes loquuntur,
2 quando agitur de crimine criminaliter, quod verum
eſt quia tunc vno teſte non probaretur: prout refert,
& ſequitur Fely.in d.§ 6.nu.17.verſ. contrarium, ſe-
cus autem vbi agitur ciuiliter,vt ibi per eum,& ita aſ-
ſerit tenere Aretin.

3 Amplia idem eſſe † in probanda abſolutione ab
excommunicatione,auctore Calder.in c. 1. tit. de te-
ſtib.& Fel.in c.veniens.col.fi. de accuſa. per Hippol.
in l. 1. §. idem Cornel.nu.8.ff.de quæſt.

4 Quo in loco animaduertendum eſt, † teſtes ſingu-
lares non probare excommunicationem, vt ſi dicat
vnus, ꝙ Titius percuſſerit clericum in manu, alij tres
in capite,vt inqt Bal.in l.teſtiũ.col.5.n.15.C. de teſti.

Præterea non eſt ſatis dicere quem eſſe excommu-
5 nicatum tempore teſtimonij, † ſed addi debet, quòd
illo tempore pro excommunicato putabatur. Cur.in
tract.de nobilit.par.6.num.10.

CONCLVSIO DCCIII.

ARGVMENTVM.

Excommunicatio, an probetur per literas ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio probatur per literas ordinarij, niſi contrarium probetur.*
2 *Excommunicatio probatur ex literis officialium.*
3 *Excommunicatio ab Epiſcopo facta nõ præſumitur ignorari ab illis,qui ibi ſunt, vbi eſt facta,ſecus de illis, qui abſuerunt, & ſunt remoti.*

Excommunicatio etiã proba-
tur per lite-
1 ras ordinarii,† niſi contrarium probetur, vt colligere
eſt ex c.poſt ceſſionem, & ibi per Doctor. de probat.
per c.curiæ.11.q.3.& aſſeuerauit Fely.in d.c. poſt ceſ-
ſionem, nu.12.verſ.fallit quinto.

Quòd amplia ex mente Bal. in l. pacta nouiſſima.
2 C. de pact. † quod idem ſit in literis aliorum officia-
lium,prout eum refert Fely.vbi ſup.d.nu.12.ſed hanc
materiam plenius examinabimus infra in cõcluſio-
ne literæ ordinarij.

In hac verò excommunicationis materia illud pro
coronide addendum eſt, excommunicationẽ ab Epi
3 ſcopo factam,† non præſumi ignorari ab illis, qui ibi
ſunt,vbi eſt facta,ſecus de illis,qui abſuerunt, & ſunt
remoti, & ideò de tali excommunicatione ſignifica-
re debet,teſte Archid.& glo.in c.ſi quis.num.primo,
decima,quæſt.3.

CONCLVSIO DCCIV.

ARGVMENTVM.

Excommunicatus, qui fuit,an præſumatur etiam hodie excommunicatus.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus,qui fuit præſumitur etiam hodie excõmunicatus,donec probetur abſolutio.*
2 *Vbi probatur, quod quis ſit excõicatus tpe aſſumptionis, præſumitur excõmunicatus donec probetur abſolutio.*
3 *Probatio dubia licet aliàs non admittatur, tamen fallit, quando adiuuatur præſumptione iuris.*
4 *Vbi probatur aliquem tenuiſſe,& poſſediſſe biennium,præſumitur vſque ad mortem illius continuaſſe poſſeſſionẽ, niſi probetur contrarium.*
5 *Excommunicatio curſu temporis nõ mutatur,& ideo præſumitur de præterito in præſenti.*
Qui olim dominus fuit,& hodie præſumitur,ibi.
6 *Ad probandum excommunicationem de præſenti ſufficit probare excommunicationem de præterito.*
7 *Excommunicatus quis non præſumitur ſi excommunicatio fuerit conditionalis. Intellige,vt nu.8.*
9 *Quando quis exiſtimatur communiter pro abſoluto, tunc quantum ad alios ſecum contrahentes non habetur pro excommunicato.*
10 *Excommunicatus olim,hodie nõ præſumitur talis, quãdo alleget abſolutionem,& dicat ſe perdidiſſe inſtrumentũ, & lapſum eſt longum tempus: & eſt bonæ conditionis.*
11 *Qui excipiẽdo dicit electionem nullam, quia electores ante fuerant excõicati,eius exceptio non releuat,& quare.*

1 Excommunicatus qui fuit,†pſ-
ſumit̃ etiã
hodie excõicatus:ita habemus à Sum. Pontif in c. ſi-
cut nobis,vbi Abb.de ſentent.excommun. & in cap.
propoſuit,& ibi gl.de cler.excommun. & hoc donec
probetur abſolutio,ſecundum Innocẽ.in d c. propo-
ſuit,vt etiam decidit Rot.in deciſ.238.aliàs 11.tit. de
prob in antiq.quod etiam aſſeuerauit Dec. in c.poſt
ceſſionem.col.9.nu.54. per illum tex. ſecundum vnũ
2 intellectum,de prob.dicens† ꝙ vbi probatur, qđ quis
ſit excommunicatus tẽpore aſſumptionis, præſumit̃
excommunicatus donec probetur abſolutio: ideoq;
poteſt opponi exceptio hoc idem animaduertit Alc.
tract.de præſump.reg.2.præſ.6.nu.1.vbi hanc materiã
examinat.idẽ facit Didac.Couar.in commẽt.in c.al-
ma mater,par.1.§.2.num.6. hoc quoq; quod tradidit
Dec.in c.in præſentia,col.9.in 2.limit.nu. 39. de pro-
bar. vbi dicit, ꝙ licet aliàs probatio dubia nõ admit-
tatur,fallit,qñ illa probatio dubia, & non concludẽs
3 † adiuuat̃ præſumptione iuris,prout in caſu cõcluſio-
nis noſtræ. Et licet ex hoc erat excõmunicatus,veluti

ante electionem.id ergo.nũc eſt excõicatus, neceſſariò non conſequatur, tñ quia in iſta probatione concurrit iuris præſumptio,de qua in Concluſ.releuat tã probationem propter iuris præſumptionem: ita inquit Dec.in l.non hoc.col 1.n.3.C.vnde legit. & ad Cõcl. noſtræ comprobationẽ adduco illud, quod in ſimili vult Rot.in deci.4. alias 124.ſi probetur,de probat.in
4 nouis,quo in loco cautum eſt† quòd vbi probatur aliquẽ tenuiſſe,& poſſediſſe biennium, præſumitur vſq; ad mortem illius continuaſſe poſſeſſionem, niſi probetur contrarium: quia non præſumitur mutatio voluntatis. Et huic rei fauent Lucas de Penn.in l.quemadmodum.C.de agr.& cẽſ.lib.11.verſ. 195.& Aneh. conſ.64 incip.Motiua iudicis,vbi addit hanc Cõcluſionis rõnem, quia excõicatio curſu tẽporis non mu-
5 tatur,†& ideo præſumitur de præterito in pręſenti:nã ſimiliter qui olim dominus ſuit,& hodie præſumitur l.ſiue poſſidetis.C.de prob.& idẽ ait Fel.in c.ſcribebã, poſt.n.3.de pręſumpt.vbi multa ſimilia ad hoc accumulauit. Idem videtur deciſum in deciſ.Delph.860.
6 nu.2.vbi dicitur† quòd ad probandum excommunicationem de pręſẽti ſufficit probare excõicationẽ de præterito: quod etiam comprobauit Euerard. in ſuis locis legalibus,loco de tempo.ad tempus,vbi latè,ad quod reſponſum eſt à Rom.conſ.357.nu.2.& 3.

Primò limita id procedere in excõicato ſimplici-
7 ter,ſecus ſi excommunicatio fuerit conditionalis† vt excommunico te,niſi decem Sẽpronio intra menſem dederis:nam ex quo potuit illa decẽ dediſſe,nõ pręſumitur excõicatus,ita aſſeruit Abb.in d.c.ſicut nobis, idẽ voluit Fran.Mat.in dec.Delph.d.deciſ.860.nu.2.

Sublimita, & intellige hãc limitationẽ procedere
8 †quoad tertium agentẽ, ſecus quoad ipſum Semproniũ: quia quoad ipſum agẽtem præſumitur ẽt excõicatus:ita cenſuit Inn.in c.ſuper his.de accuſ.quem ad hoc allegat Alc.in d.trac.de præſump.reg.12.præſ.6.

Secundò limita non habere locum, quando talis
9 exiſtimaretur communiter pro abſoluto: † nam tunc quantum ad alios ſecum cõtrahentes non haberetur pro excommunicato:ita obſeruauit Abb.in d.c.ſicut, & meminit Alc.in d.præſumpt.6.nu 2.

Tertiò limitabis,qñ allegaret abſolutionem, & diceret ſe perdidiſſe inſtrumentum,& lapſum eſſet lon-
10 gum tempus,†& talis eſſet bonę conditionis,qa tunc non præſumeretur talis excõmunicatus: vt auctor eſt Alc.d præſump.6.in 3.limit.arg.d.c.illud,& text.in l. ſicut.C.de ſid inſt.in l.teſtium.C.de teſt.& c.1.quę ſit inueſt.in vſib.feudor.vbi Bald.

Quartò limitatur Concluſio in ea facti ſpecie ſingulari,quam refert Cyn.in l.edita,in 3.col.C.de edẽ.
11 vbi dicit† quod ſi aliquis excipiendo dicat electionẽ nullam quia electores ante fuerant excommunicati, talis exceptio nõ releuet. quoniam non fiet interpretatio,quod eõ tempore,quo elegerunt,eſſent excommunicati,& idẽ refert,& ſequitur Alc.in d.præſump. 6.ſub finem,& præſump.12.nu.3.eadem reg.2. vbi latè de hac materia.

CONCLVSIO DCCV.

ARGVMENTVM.

Excommunicatus, an repellatur à teſtificando.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus a teſtificando repellitur.*
2 *Maior excommunicatio non ſolũ a perceptione ſacramentorum, ſed etiam a communione fidelium ſeparat.*
3 *Excommunicatus repellitur à teſtificando etiamſi dicat ſententiam nullam excommunicationis.*
4 *Excommunicatus etiam contra pariter excommunicatum a teſtificando repellitur.*
5 *Excommunicatus etiam minori excommunicatione teſtis eſſe non poteſt.*
6 *Excommunicatus etiam quia non eſt confeſſus à teſtificãdo repellatur.*
7 *Iura repellunt excommunicatum à teſtificando,quãdo in præſenti eſt excommunicatus.*
8 *Qui ſemel excommunicatus eſt,ſemper præſumitur excõmunicatus.*
9 *Excommunicatus excommunicatione minori poteſt eſſe teſtis, & in iudicio ſtare.*
10 *Excommunicatio minor non repellit, niſi à receptione ſacramentorum.*
Excommunicatus minori excommunicatione dicitur eſſe in peccato mortali,ibi.
11 *Peccatum mortale non ſemper repellit teſtem.*
12 *Excommunicatus poteſt eſſe teſtis inſtrumentarius.*
13 *Excommunicatus poteſt etiam contrahere.*
14 *Excommunicatus etiam maiori excõmunicatione in cauſa hæreſis admittitur teſtis.*
15 *Excommunicatus poteſt eſſe teſtis in caſibus,in quibus admittitur infamis.*
16 *Excommunicati teſtimonium ratũ eſt,ſi excommunicatus is ſit ſub conditione,& illa pendẽte tulerit teſtimonium.*
17 *Excommunicati teſtimonium, vt valeat cautela eſt,vt excommunicatus abſoluatur ad illud tempus donec dixerit teſtimonium, & poſtquam teſtificatus fuerit denuò cadat in excommunicationem.*
18 *Excommunicatus a teſtificando repellitur, dummodo ſit publicè excommunicatus, ſecus ſi occultè.*
19 *Teſtis infamis ita demum repellitur, ſi ſit infamis, & pro tali habeatur.*
20 *Excommunicatus etiam occultus prohibetur teſtificari.*
21 *In his,quæ iure priuato aguntur,non eſt differentia inter occultum,& non occultum.& nu.22.& prohibere teſtimonium non ſit ratione publici officij. nu.21.*
23 *Excommunicatio occulta.ſi eſt iudici probata teſtẽ repellit.*
24 *Abſolutus ad excommunicatione an teſtis eſſe poſſit, vide remiſſiuè.*

1 EXCOMMVNICATVS †repellitur à teſtificãdo:ita ſancitum eſt in c.decernimus.de ſent.excõ. in 6.& in c.veniens.il 2.in fi.de teſt.& in c.licet.de ſent. excom.in 6.vt etiam tradidit Carrer.in trac.de hęret. nu.141.q & placuit D.Io.Mõticel.in ſuo trac. repert. de teſt.in verb.excõicatus:vbi multa cõgerit. hoc idẽ obſeruanere Nell.à S.Geminiano de teſt. nu. 20. atq; Iac.Egid.ibi.nu.9.& Steph. Aufr.ibi.nu.41. Alber. de Malet.nu.13.& 34.Lanfr. ab Orian.ibid.nu.36.Iodo. Domhaud.ibid.nu.16.Io.Cror.ibid.nu.302.quod latè proſequitur Scipio Iannarius in reg. excommunicatus,vbi eã limitat quatuor modis,nec id latuit Iod. Royas in ſuis ſingularib.hæreticalib. ſing. 58.in prin.

Et velim intelligas Cõcluſionem in excommunicato maiori excommunicatione, quod [illegible] cõfir-
2 matur apertiſſima ratione:†quia maior excommunicatio non ſolum à perceptione [illegible], ſed etiam à communione fidelium ſeparat [illegible] t.q. 3.& c.ſi quem,de ſent.excom.in 6. vt inquit ibidem Io.Royas vbi ſupra.d.ſing.58.
3 Primò amplia,ẽt ſi dicat [illegible] nullã excõicationis,vt eſt tex.in c.veniẽs,il.2.[illegible] de teſt.ſic placuit Scip. Ian.in reg.excõicatus, in 1.ampl. ita ẽt traditum eſt à Fel.in c.intellleximus.col.1.de iud.& idem in d.c. veniẽs.col.1.n.4.ver.in tex.ibi volumus,& ibi ẽt Are. ab ſoluitur tñ talis ad cautelã: vt ex d.c.veniẽs. de teſtib.

Secundò velim ampliẽs Concl.locũ habere etiam
4 contra pariter excommunicatũ,†nam & ibi repellit, vt teſtatur gl.in l.3.§.lege Iulia.in verb.palã. ff. de teſtib.hoc idẽ obſeruauit Spec.tit.de teſt.§.1.nu.32.ver. ſed nũquid excommunicatus. quod etiã animaduerſum eſt Abb.Lap.Io.And.& Domin.in d.c. decernimus.col.2.de sẽt.excõ.Card.in c. perpendimus.in rep.

col.

Digitized by Google

col.antepen.in fi.de ſent.excom.Imol.in d. c. ex literis.col.3.& ibi Card.in 3.oppoſit.de trãſact. idē tradidit Campeg.in tract. de teſtib.reg. 26.in 3.fallen.

5 Tertiò amplia Concluſionem† etiam in excõmunicato minori excommunicatione: nam teſtis eſſe non poteſt,ſecundum Inn.in c.illa quotidiana: quem ibi refert,& ſequitur Bald.nu.3.de elect.quam tamen doctrinam Bal.non credo veram.vnde videas ea,quę à nobis traduntur infrà tertia limitatione.

6 Quartò amplia† etiamſi ſit excõicatus, quia nõ eſt confeſſus. iuxta diſpoſitionem c. omnis vtriuſque de pœnit.vt declarat Fel.in c.teſtimoniũ. col. 1. de teſt. per Pariſ.in conſ.58.nu.83.verſ.repellitur etiã. vol.4.

Quintò ampliabis ſecundum Inn.in c.teſtimoniũ. de teſti.nu 5.& 7.argumento eorum,quæ dicuntur in c.1.& 2.4.quæſ.1.ſed ibi in d.c.teſtimonium. num. 12. contrarium ſenſit Bald.& expreſsè contrarium tenet
7 Fel.ibid.nu.25.ibi† iura repellunt excommunicatum à teſtificando,quando in pręſenti eſt excommunicatus.d.c.decernimus. de ſent. excommunic.

Sextò amplianda eſt Concl.vt ſufficiat, quē ſemel fuiſſe excõmunicatũ,nec conſtare de eius abſolutione,ꝑ concluſionem præcedētem, quia qui ſemel ex-
8 communicatus eſt,† ſemper præſumitur excõicatus ꝑ auctoritates ibi à nobis allegatas: vt etiam comprobauit Dec.in c.poſt ceſſionem.nu. 18. & c.in præſētia col.3.de prob.& in l.non hoc.nu.8. C. vnde legitimi.

Primò limitanda eſt Concluſio locũ ſibi non vendicare in excommunicato excommunicatione mi-
9 nori† ille etenim vtiq; poterit eſſe teſtis, & in iudicio ſtare: cum ille non ſit à communione fideliũ ſeparatus teſte gl. in c. ſi celebrat in verbo iuriſdictionis.de cler.excom.ſic ſenſit Io.Royas in d.ſing. 58. cum ibi allegatis,ita etiam ſenſit Scip.Ianuar.in d.reg.excõi-
10 catus.in 4.fall.nam illa nõ repellit† niſi à receptione ſacramētorum.ex d.c.ſi celebrat.de cle.excom. etiāſi excommunicatus minori excommunicatione dicatur eſſe in peccato mortali: vt probat tex.in c.ſacris.extr.
11 quod met. cau.† nam peccatum mortale ſemper repellit teſtem iuxta ſententiam Abb.in c. inquiſitionis. §.3.de accuſ.ad quod etiam conſulas mag.gl.in c.decernimus de ſentent.excommunic. in 6.

Secundò limitabis in teſtę inſtrumentario, etenim
12 excommunicatus† põt eſſe teſtis inſtrumentarius, et in teſtamento,auctore Innoc.in c.pia. nu. 4. de exceptio. prout refert Io.Royas in d.ſuo ſing.58. cir. med. ver.verum eſt,& idem Innoc.in c.nihil.in fi. de elect. cui accedit Card.in c.perpendimus.de ſentē. excom. & probauit Bal.in l.1.nu. 17.C de hær.inſtit. ſic quoque confirmauit Io.And.in c.decernimus.num.2.de
13 ſent.excommu.lib. 6. Vbi ampliat,† vt etiam poſſit contrahere,teſte Abb.in c.ad probandum.nu.8.de re iud.& Fel.in d.c.veniens.nu.29.atque Dec.in d.c. in-
* telleximus.nu.5.& hæc videtur* communis opinio, prout aſſerit Io.Royas. vbi ſup. vt ait hanc limitationem procedere non obſtante, quòd hic militet ratio dictæ concluſionis & hoc ea fortaſſe ratione, ne tot inſtrumenta,vel contractus fiant irriti,vt ibi per eũ.

14 Tertio loco limita in cauſa hæreſis† nam in ea excommunicatus etiam minori excõmunicatione admittitur teſtis.ex c.in fidei fauorem.c.præſidentes. de hęret.in 6.vt voluit Guidet.de Villa tract.de hæretic. q.13.nu.20.quod idem à multis comprobatum deprehendi: vt à Fr.Squill.de fid.Cathol.c.34.in prin.Iaco. Sept.in inſtit.Catho.c.62.nu.5.Abb.in c.per tuas.nu. 4.de ſimon.Fely.in c.teſtimonium.nu.22.de teſtibus. Io.de Royas in ſuis ſing.de hæres. ſing.58. ſub fi.Ioã. Andr.& Domini in d.c.decernimus. de ſent. excom. in 6.& ibi Anch.col.1. & Philip.Franc.col.2.cui,& illa ratio fauet, quia iſto caſu etiam hæreticis creditur, vt eſt contex.in d. c. in fidei, & etiam Iudæis,vt not. Fel.in d.c.Iudæi.col.2.de teſtib.

15 Quartò limitabis† in caſibus,in quibus admittitur infamis: nam in eis poterit tunc eſſe teſtis.argum.tex. cum ibi notatis in c.tanta.de ſimon.

Quintò poteris limitare,iuxt.ſentent.Bal.in c.prætereà requiſiuiſti. nu. 6. verſ.quæro pendente excommunicat. de appell. vt etiam excõicati teſtimonium
16 ratum ſit,ſi ille ſit excõicatus ſub conditione,† & illa pendente tulerit teſtimonium . nam ſi poſteà cõditio exiſtat,huiuſmodi cõditio non retrotrahitur, ſed eius valebit teſtimonium, vt idem dixit Bald. vbi ſup. per ea,quæ notantur in l. furti.§.1. ff. de infamib.ſic eum retulit, & ſequutus eſt Campe. in d.tract. de teſtibus, regul.36.in 2.fallen.

Sextò limitanda eſt concluſio, & hæc erit cautela, vt excõicati teſtimoniũ valeat, vt excommunicatus abſoluatur ad illud tp̃s, donec dixerit teſtimonium,
17 † poſtquã autē teſtificatus fuerit, denuò cadat in excõicationem,nam tunc eius teſtimonium valebit,q̃d ea ratione fit,quia vt plurimum teſtes ad probãdum, nobis deeſſe ſolent, vt animaduerſum eſt ab Abb. in c.veniens il 2.nu.18.verſ.nota 1.vbi plenè de hoc,extra de teſti.cui accedit idem Camp.vbi ſup.in fi.

Septimo loco limitatur, dũmodo ſit publicè excõi-
18 catus,† ſecùs ſi occultè: ita docuit Barto. in l.1.col.2. poſt nu.3.C.de teſta. verſ.quæro qd de infami. & ſequtur ibi Iaſ.nu.6.& Fel.in d.c.veniens.col.fi.in 2. limitatio.de teſti.cui limitationi, & illud fauere vr̃, nam
19 teſtis infamis ita demũ repellitur † ſi ſit infamis, & ꝓ tali habeatur,vt inquit glo.in l.cũ l.ff.de teſta.cui accedit Bart.in d.l.1.C.de teſtam.& in l.ad teſtium, §. 1.in prin.ff.de teſtam.& multi alij,vt Bal.in l.Caſſius. col.1.de ſenat.& in l.1.col.5.C.de Sum.Trin. Aret. in c.cum non ab homine.col.16.& ſeq de iud.Fel. in d. c.ad probandum.col.2.de re iud.& iſtam opinionem
* dicit* communem Alex.in apoſtil.ad Bart.in d. l. cũ
* leg.ff.de teſtam.dum dicit illam gl.*communiter approbari: vt refert Gabr.in ſuis communib.conclu.lib. 1.concluſ.19.ſub nu.10.vbi multa congerit.

20 Contrarium† quòd etiam excommunicatus occultus prohibeatur teſtificari,tenent Philip. Frãc. in d.c. pia.de except.in 6.Anto. de Butr.in c.ex literis.col.3. de tranſact.verſ.aduerte quia,& Fely.in c.poſt ceſſionem.col.pen.in fi.poſt nu.24 de prob.& in c. Rodulphus.nu.40. & ſeq. de reſcript.

Ad quã opinionē cõfirmãdã illud ꝑtinet,nã in his,
21 quæ iure priuato agunt̃,† nõ eſt differētia inter occultũ,& nõ occultũ,& prohibere teſtimoniũ nõ fit rõne publici officij . vt not.Inno. in c.nihil.in fin.de elect. Ant.de Butr.in c.teſtimoniũ.col.1. de teſtib. & Abb. in d.c.nihil.col.fi.& in rubr.de teſtib.cog. & ibi Bald. & Fel.col.1.tradit quoq; Card.in repet.c.perpēdimus col.antepen.de ſenten.excommunic.

Quòd autem in his, quæ iure priuato aguntur non
22 ſit differētia inter occultum† & non occultum , dicit Innoc.in d.c.nihil.in fi.de elect.quē plurimi alij ſunt ſequuti,vt Ant.de Butr.in c.teſtimonium.col.1.de teſtib.cogend.& ibi Fel.col.1.Io.And.& Domi. in c.1. de reſcript.in 6.Anto.Abb.Fely. in c.poſt ceſſionem, de probat.Soc.in reg.227.in 2.limitat.Ioã.Faber in §. ſed cum aliquis.col.fi.inſtitut.de teſtament.Bart.in l. Barbarius.ff.de offic.Prætor.in repetit.col.3. Fel. in c. Rodulphus.col.fi.de reſcript.Corn. in conſ.157. col. fin.vol.4. Calcan. conſ.124.col.7.Abb.in c.veritatis. col. fi.de dol.& contum.& in c.Cumana.in fi. de electio.Card.in Clem.1.verſ.ad prioratus, ad finem . de reg.& per hanc rationem magis videtur hæc vltima opinio verior: quòd ſcilicet excõmunicatus , & ſi occultus non admittatur ad teſtimonij dictionem.

Qui voluerit ſequi priorem opinionem, illã pote-
23 rit limitare,† niſi excõicatio occulta eſſet iudici probata,quia tunc, & ſi aliàs occulta,tamē teſtem repelleret: ita loquutus eſt Imol.in l.cum leg.in fi. de teſta. atq; Fel.c.ad probandum.col.2. de re iudic.

24 An aũt abſolutus ab excõmunicatione† teſtis eſſe

 poſſit,

poſſit, hoc docẽtem velim conſulas Inn. in d. c. teſti-
monium. nu. 5. cum ſeq. ſuper verb. per exceptionem.
vbi Bal. num. 12. & cæteri de teſtib. Alber. in tract. de
teſt. in §. quando teſtes repell. ratio. crimin. vel infam.
nu. 16. verſ. vltra prædicta. & Campeg. eod. tractat. de
teſtibus. regul. 37.

CONCLVSIO DCCVI.

ARGVMENTVM.

Excuſatio, an probari debeat per eum, qui eam proponit.

SVMMARIVM.

1 *Excuſatio debet probari per eum, qui eam proponit maximè quãdo ſumus in his, quæ ſunt de genere prohibitorũ.*
2 *Excuſationem is liquido probare tenetur, qui dicit ſe homicidium feciſſe ad ſui defenſionem.*
3 *Excuſatio quę fit circa actum illicitum, debet liquidiſſimè probari.*
4 *Excuſationes tutorum per eos allegatas, non eſt neceſſe omnes probare, sed ſatis eſt vnam de propoſitis, dummodo ſpeciatim nominetur.*

1 Excuſatio probari dẽt per eum, qui eam
proponit, maximè qñ ſumus
in his, quæ ſunt de genere prohibitorum, ex l. 1. C. de
ſicar. & l. ſi non conuicij. C. de iniur. c. 1. de præſump.
not. DD in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. & afferas exẽplũ
2 in eo, † qui dicit ſe homicidium feciſſe ad ſui defen-
ſioñẽ: nam tenet̃ is liquido probare excuſationem, vt
rñdit Aym. conſ. 35. nu. 8. & ideo dicit Bal. in cõſ. 79.
in fi. lib. 2. quòd excuſatio, quę fit circa actũ illicitum
3 † debet liquidiſſimè probari, quod idem voluit Caſt.
conſ. 418. præmitto ad euidentiam. col. 3. nu. 8. lib. 1.
Neq; illud interea præteribo, excuſationes tutorũ
per eos allegata, non eſſe neceſſe ẽas omnes probare,
4 † ſed ſatis eſſe vnam de propoſitis probare, dummo-
do ſpeciatim nominetur: nam nõ ſufficit dicere pro-
pono meas excuſationes, quin etiam ſpecifice probẽ-
tur: ita traditum eſt à Ioã. de Pla. inſt. de excuſ. tut. nu.
35. & 36. cum ibi adductis.

CONCLVSIO DCCVII.

ARGVMENTVM.

Excuſſionis bonorũ ſententia lata inter creditorem, & debitorem, an probet etiam in præiudicium fideiuſſorum.

SVMMARIVM.

1 *Sentẽtia excuſſionis bonorum lata inter creditorem, & debitorem, probat etiam in præiudicium fideiuſſorum.*
2 *Excuſſionem factam fuiſſe probatur tantum per ſententiã latam inter creditorem, & debitorem, ſed nullum robur habet contra fideiuſſorem, qui non fuerit citatus.*

Excuſſionis bonorum ſententia inter
creditorem, et debitorem
1 lata † probat etiam in præiudicium fideiuſſorũ, ſecun-
dum Bal. in l. is, apud quem. C. de eden.
Sed reprehenditur à Iaſ. ibid. nu. 23. vbi inquit tan-
tum per illam ſñiam probari excuſſionem factã fuiſ-
2 ſe, † ſed nullum robur habere cõtra fideiuſſorem, qui
non fuerit citatus, teſtatur ad id Bar. in l. decem. ff. de
verb. obl. Caſtr. & Alex. in d. l. is apud quem.

CONCLVSIO DCCVIII.

ARGVMENTVM.

Executio quando fit in bonis alicuius, an omnia, quæ penes executum reperiuntur, ſua eſſe præſumantur.

SVMMARIVM.

1 *Executio quando fit in bonis alicuius, omnia, quæ penes executum reperiuntur, ſua eſſe præſumuntur, & in ijs præſumitur executio facta.*
2 *Præſumptio eſt pro officiali, quod rectè fecerit executionẽ.*
3 *Executorium principaliter nõ conceditur, vt cognoſcatur quæ ſint illius, qui exequutionem patitur, quæ non licet per accidens hoc cognoſci poſſit.*
4 *Contradictor, qui non poſſidet, quãdo ſe opponit, venit vt actor, & ſic ei incumbit onus probandi.*

1 Executio qñ fit in bonis alicuius † omnia,
quæ penes executum reperiun-
tur, ſua eſſe præſumũtur, & in ijs præſumitur executio
facta: auctore Bald. in l. 1. nu. 2. C. de priuil. fiſ. & ratio
eſt ſecundum Butr. in d. l. 1. quia præſumptio eſt pro
2 officiali. † quod rectè fecerit executionẽ. arg. l. Heren-
nius. §. Caia. ff. de euict. & huc ſpectant, quæ dicta ſũt
ſupra in Concl. Bona penes aliquem reperta.
Verùm Salyceto non placet d. ratio, quia executo-
3 rium principaliter non conceditur, † vt cognoſcatur,
quæ ſint illius, qui exequutionẽ patitur, quæ nõ licet
per accidẽs hoc cognoſci poſſit, de quo videas Imol.
in l. à diuo Pio. §. poſt. in prin. ff. de re iud. & ideò ma-
gis placent rationes Bal. in d. l. 1. vna videlicet, vel qa,
quando talis contradictor, qui non poſſidet, ſe oppo-
4 nit † venit vt actor, & ſic ei incumbit onus probandi,
vulgatis iuribus, vel quia reus præſumitur dominus,
ex quo poſſidet: vt notatur l. edicto. in gloſ. mag. C. de
edict. Diu. Adr. toll. & d. l. à Diuo Pio. §. inſuper. & fa-
cit l. ſi ego. ff. de iur. dot.

CONCLVSIO DCCIX.

ARGVMENTVM.

Executores teſtamenti diſtributionem omnium bonorum ad pias cauſas integrè feciſſe, an probetur per eorum iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Executores teſtamenti integrè feciſſe diſtributionem omnium bonorum ad pias cauſas, probatur per eorum iuramentum.*
2 *Legatum ſi fiat alicui Eccleſiæ, debet ſtari iuramẽto curati, vel guardiani fratrum minorum, ſi eis fuerit factum.*
3 *Executorum teſtamenti iuramento ſtatur de expenſis per eos factis.*
4 *Iuramento executorum teſtamenti fides habetur etiam in expenſis, quæ ſecretò per teſtamentum debebant fieri.*
5 *Epiſcopus ſecundum qualitatem perſonæ ſtatuere debet iuramentum executori teſtamenti in magnis etiam quantitatibus.*
6 *Iuramento, nec rationibus executoris ſtatur, ſi conuictus eſt de perfidia, & mendacio.*
7 *Executoris iuramento ſtatur, dummodo ipſe non prætendat intereſſe, & ſit perſona honeſta.*
8 *Executoris iuramento creditur de expenſis, dummodo ſint paruæ, & exigua ratione rerum per ſe exequendarum.*

9 Executor

9 *Executor non debet de omni parua impenſa curare, vt conficiatur inſtrumentum.*
Propter modicum præiudicium fides habitur iuramento partis. ibid.
10 *Executori creditur, ſi iurauerit à principio fideliter exequi, quia non debet iurari ſæpius.*
11 *Executori creditur etiam ſine iuramento, ſi expenſa ſit modica, & perſona ſit proba, & fide digna.*
12 *Executorum teſtamenti iuramento non ſtabitur circa expenſas, ſi expenſæ ſint magnæ.*
Iuramentum non eſt legitima probatio. ibid.
13 *Executoris iuramento de expenſis ſtatur, quando tales expenſæ ſunt rationabiles, quas verisimiliter præmortuus iniunxerit, vt diſtribuerentur.*
14 *Quãdo maritus dicit ſe impendiſſe in vſus communes, hoc eſt intelligendum, vſq; ad veriſimilem quãtitatem ſumptus, qui veriſimiliter in perſona mariti, & vxoris fieri debuiſſent.*
15 *De libro executoris, quid ſentiendum ſit, vide remiſſiuè.*
16 *Codici rationum cum iuramento ſtabitur in expenſis minutis, quæ coaceruatæ ſunt magnæ.*
17 *Executori creditur, ſi dicat teſtatorem commiſiſſe ſibi aliquid in ſecreto.*
Contr. nu. 19.
18 *Perſonæ fide dignæ creditur de legatione commiſſa, licet non oſtendat formam commiſſionis.*
20 *Executor, ſi dicat, ſe citaſſe aliquem, ei non creditur.*

Executores teſtamẽti diſtributionem omnium bonorum ad pias
1 cauſas † integrè feciſſe, probatur per eorum iuramentum, vt quærendo decidit Guid. Pap. q. 614. nu. 1. teſtes citat Bar. & Cyn. in l. ſi quis pro redẽptione in §. pen. C. de dona. ad quod per ſimilitudinem illud adducit, vt ſi fiat legatum alicui Eccleſiæ promiſſis celebran-
2 dis, quod debeat ſtari iuramẽto curati, † vel guardiani fratrum minorum, ſi eis fuerit factum legatum, & ita dicit ſe vidiſſe ſæpius obſeruari, ad idẽ affero Spec. de inſtr. editio. §. nunc vero aliqua verſ. quid ſi executor iam habuit, vbi multa.
Hoc amplia primo, vt etiam ſtetur eorũ iuramẽto
3 † de expenſis per eos factis, vt aſſeruit Iaſ. in l. ſcimus. §. in computatione. nu. 5. C. de iur. delib. & ibi glo. in verb. approbauerit, quam ibi Raph. dicit eſſe ſingularem, & pulcherrimam: et pro ea facit. l. 3. C. de iur. do. in princ. verſ. ſi autem tempore ſtatuto.
Secundo loco ampliabis, vt etiam eorum iuramẽ-
4 to fides habeatur in expenſis, † quæ ſecretò per teſtamentum debebant fieri ex l. Theopompus. ff. de dot. prælego. vt etiam placuit Sal. in l. nulli. C. de epiſco. & cler. vt eum refert, & ſequitur Iac. à Canib. in tract. de execu. vlt. vol. in §. nouiſſimum verò ſit documentũ poſt nu. 4. verſ. fallit in expenſis.
Tertiò amplianda eſt in magnis etiam quantitati-
5 bus, vbi Epiſcopus ſecundum qualitatẽ perſonæ † ſtatueret iuramentũ deferendum: quia cum ſit pater pauperum, videtur habere ad hoc mandatum generale cum libera, ſic intelligit Bal. in d. l. ſi quis pro redemptione. C. de dona.
Quòd eſt verum, niſi executor cõuictus eſſet de p-
6 fidia, & mendacio, † quia tunc nec ſtaretur iuramẽto, nec rationib. arg. l. ſi quis adulteri. ff. de adul. l. de die. §. vlt. ff. qui ſatiſd. cog. l. iubemus. ff. de prob. cum alijs ad hoc adductis ab eo. Iac. à Canib. in d. tract. de execut. vlt. volunt. §. nouiſſimum verò. num. 5. verſ. fallit quarto.
Primò concluſionem limitabis, et intelliges, vt ſci-
7 licet, ſtetur iuramento executoris † dũmodo ipſe non prætendat intereſſe, & ſit perſona honeſta: ita placuit Bal. in l. captatorias. in 2. colum. verſ. modo circa hoc quæritur. nu. 8. C. de mil. teſt.
Secũdò velim limites procedere, dũmodo impen-
8 ſæ ſint paruę, & exiguæ † ratione rerũ per ſe exequendarum; nam tunc creditur iuramento executoris. l. ſi quis pro redemptione. C. de donat. teſte Iaſ. in d. l. ſcimus. §. in computatione. nu. 5.
Ratio eſt, ſecundum Iaſ. ibid. quia non debet exe-
9 ctor † de omni parua impenſa curare, vt conficiatur inſtrumentum: & Bal. in d. §. in computatio. nu. 2. ait, propter modicũ præiudicium fidem haberi iuramento partis: quod etiam tradidit idem Guid. d. q. 614. argu. l. theſaurus. ff. ad exhib. quod idem eſt, ſi iurauerit
10 † à principio fideliter exequi: quia non debet iurari ſæpius. l. qui bona. §. ſi quis. ff. de dam. infect. vt ait idẽ Iac. à Canib. in d. tract. de execut. vlt. vol. d. §. nouiſſi-
11 mum verò. n. 4. in fi. Immo ſi expenſa ſit modica, † & perſona ſit proba, & fide digna, creditur etiam ei ſine iuramento, vt ſcriptum reliquit ipſemet Bald. in d. §. in computatione.
12 Verùm, ſi expenſæ eſſent magnæ, † tunc non ſtabitur eorum iuramẽto, per ea, quæ deduxit ad hoc Bal. in l. nulli. poſt nu. 11. verſ. ſed verius eſt. C. de epiſc. & cler. quia iuramentum non eſt legitima probatio. vt l. vlt. §. in computatio. C. de iur. delib. & adeò vt nec etiam ſufficiat Codex rationum. l. inſtrumenta domeſtica. C. de probatio ſed exigentur teſtes, vel inſtrumẽta, vt l. qui accuſare C. de edend. l. in exercendis, C. de fid. inſtrum. vel euidentia operis, veluti Capella conſtructa, vel ſepulchrum cum architectorum æſtimatione, ex l. vlt. C. de aliment. à pupil. præſta. id. facit. §. quod autem, in auth. de nõ alien. col. 3. vt aſſeruit idẽ Iac. à Canib. vbi ſup. ſub nu. 4. verſ. in expenſis.
Tertiò limitare poteris, quando tales expenſę ſunt
13 rationabiles, † quas veriſimile ſit præmortuum iniunxiſſe, vt diſtribuerentur: nam ſi rationabiles nõ forent, nedum per iuramentum probarentur, immo neque per teſtes, vel inſtrumenta: vt Bart. docuit in l. qs ſub conditione. per illum tex. ff. de cond. & demonſt. cui accedunt Cornel. & Iaſ. in d. §. in computatione, & pro hoc facit, quod notat Sal. in l. vlt. C. de pact. cõuen. vbi ait, quod licet maritus dicat ſe impendiſſe in vſus communes, quod ſtetur ſuæ aſſertioni, aliter non
14 probato, tamen hoc eſſe intelligendum, † vſq; ad veriſimilem quantitatem ſumptus, qui veriſimiliter in perſona mariti, & vxoris fieri debuiſſent, non quod hoc intelligatur de expenſis non veriſimilibus, vt fuſius dicetur infra in Concluſione expenſæ, & quod prædicta procedant, docet Bald. in l. Diuus. ff. ſi cui pluſquam per leg. Falcid. & in l. id quod. col. fi. & in l. nulli, & l. ſi quis ad declinandum, §. in omnib. C. de
15 epiſc. & cler. † & quid de libro executoris ſentiendũ ſit, velim conſulas Bald. in rubr. C. de fid. inſtr. & infra ſuo loco in concluſione liber, explicabimus.
Quartò limitanda eſt concluſio in expenſis minu-
16 tis, quæ tamen coaceruatæ ſunt magnæ, † quia ſtabitur codici rationum cum iuramẽto, verbi gratia, quia dedit vni quinque ſolidos, alteri quatuor, arg. l. vlt. §. vlt. C. de iur. domi. impetran. l. 2. C. de alim. pup. præſtan. l. Neſennius. ff. de nego. geſt. quod placet eidem Iacob. à Canib. vbi ſupra num. 5. dummodo accedat veriſimilitudo.
Neque, quod in hoc argumẽti genere apprimè ob-
17 ſeruandum eſt, ſilentio prætereibo, † executori credi, ſi dicat teſtatorem commiſiſſe ſibi aliquid in ſecreto; per ea, quæ notat Fely. in c. cum in iure, ſub nu. 12. de
18 quo tamen dubito, qui ibi loquitur † quòd perſonæ fide dignæ credatur de legatione ſibi commiſſa, licet non oſtendat formam commiſſionis. c. apoſtolicis. in verb. proponi. de re iudic. in 6.
19 Contrarium † quòd aſſertioni ipſius non credatur, niſi aliter conſtiterit, voluit Pariſ. conſ. 31. nu. 28. li. 4.
20 vbi ſi dicat ſe citaſſe aliquem, dicatur ibi † quòd ei nõ creditur: allegat. c. cum in iure. extra de offic. deleg. c. quoniam contra. de probat. c. cum à nobis, de teſtib. l. prohibita, C. de iur. fiſc. lib. 10. l. ne in arbitris. C. de arbitris, quæ ſententia, vt arbitror, verior eſt.

CON-

CONCLVSIO DCCX.

ARGVMENTVM.

Executor teſtamentarius, an poſſit eſſe idoneus teſtis in teſtamento.

SVMMARIVM.

1 *Executor teſtamentarius poteſt eſſe idoneus teſtis in teſtõ.*
2 *Executores præſumuntur fraudulenti.*
3 *Executorem quem eſſe optimè probari poteſt per famam, vel coniecturas. Intellige, vt nu. 4.*

1 Executor teſtamentarius † põt eſſe idoneus teſtis in teſtamento, vt reſponſum eſt à Bal. conſ. 221. nu. 3. & in conſ. 447. nu. 28. vol. 5. ꝗ & placuit Iac. Nouel. in reg. 216. num. 12. idem cẽſuit D. Io. Monticell. in ſuo tract. reper. de teſtib in ver. executor teſtamentarius. hoc ẽt comprobauit Nellus à Sanct. Gem. in tract. de teſtib. nu. 31. & Nep. à Monte Alban. ibid. nu. 342. & 343. ipſe tamen loquitur in executore negotij.

2 Nec illud in pręſentia erit alienũ à re addere † Executores p̄ſumi fraudulentos: vt colligimus ab Impe. in auth. de litigioſ. §. ad excludẽdas, & in auth. de executorib. in prin. ꝗ etiam obſeruauit Luc. de Pen. in l. quemadmodum C. de agric. & cenſ. lib. 11. verſ. 110.

3 Si quis verò cognoſcere voluerit, quo pacto qs ꝓbet̃ executor, dicendũ eſt, † optimè poſſe ꝓbari per famã, vel cõiecturas, vt auctor eſt Bal. in l. j. C. de reb. alien. non alien. ꝗ tñ non ita intellige, quaſi ipſe executor approbetur per famã, cũ reuera † non ſit, ſed ꝓbatur quoad alios, videlicet, ſi quis emerit tanquam ab executore, & illi obijciatur mala fides, quaſi à nõ habente poteſtatem vendendi rem, emerit, excuſabitur ille emens, & pro bonæ fidei poſſeſſore habebit̃, ſi ex aliquibus coniecturis veriſimilibus hoc crediderit, vt ſi à viris fide dignis audiuerit talẽ fuiſſe executorem teſtamenti: ita tradidit Bal. vbi ſup. in nu. 2.
4

CONCLVSIO DCCXI.

ARGVMENTVM.

Exemplũ an probet non exhibito originali.

SVMMARIVM.

1 *Exemplum, quod aliàs dicitur index, vel trãſumptum, & copia, non probat non exhibito originali.*
2 *Exemplum falſa ſcriptura præſumitur.*
3 *Notario non creditur, niſi de eo, quod rogatur à partib.*
4 *Notarius non eſſe rogatus à partibus nec ei creditur, niſi de geſtis tempore confecti inſtrumenti.*
5 *Quando vnum inſtrumentum habet relationem ad aliud, oportet, quod conſtet de cætero, ad quod ſit relatio, quia ſi deficit exemplar, deficit & exemplum.*
6 *Sicut teſtis deponens de auditu auditus non probat, ita nec Notarius exemplificans inſtrumentum ab alio receptũ. Argumentum de teſte ad Notarium valet. ibid.*
7 *Ex ſola exhibitione exempli alicuius teſtamenti non eſt qs conſecuturus poſſeſſionem rerum hæreditariarũ, ex remedio l. vlt. C. de edict. diu. Hadr. toll.*
8 *Producenti exemplum teſtamenti manu eiuſdem Notarij, qui teſtamentum ipſum ſcripſit, non poteſt dari, nec bonorum poſſeſſio, nec poſſeſſio ex edicto Diui Hadria.*
9 *Exemplum ex protocollo Notarij mortui habetur pro inſtrumento publico & authentico.*
10 *Exemplum non probat, ſiue ſit publica manu confectũ & de inſtrumento publico, ſiue non.*
11 *Exemplum non probat, non ſolum ſi vnus Notarius exemplaret, ſed etiam plures, imo centum aſſerentes ſe vidiſſe inſtrumentum ſine macula, & percepiſſe exemplũ conuenire cum originali.*
12 *Exemplum nec ſemiplenam facit probationem.*
13 *Exemplum non probat etiam ſi iuuans ſe tali inſtrumento exemplari ſit perſona valdè priuilegiata.*
14 *Exemplum vt probet, & ipſi credatur, nec etiam Pontifex Maximus efficere poteſt.*
15 *Conſuetudo illa eſt valida, vel ſtatutum, quod tribuit auctoritatem priuatæ ſcripturæ.*
Sum. Pont. vel Principis auctoritas abſoluta efficere, poteſt, vt exemplo fides adhibeatur. ibi.
16 *Pontificis Maximi, & Principis pedibus conſuetudo ſubiacet.*
17 *Exemplum probat, ſi factum eſt de verbo ad verbum auctoritate iudicis & legitimè.*
18 *Præſentia, & auctoritas iudcis facit ceſſare omnẽ præſumptionem fraudis.*
19 *In exemplificatione facienda auctoritate iudicis neceſſaria eſt citatio partis.*
20 *Partis citatio neceſſaria non eſt, vbi periculum verſatur in mora.*
21 *In exemplificatione tunc non eſt pars citanda, vbi conſuetudo non requirit citationem.*
22 *Sola auctoritas iudicis ſufficit, nec requiritur partis citatio, vbi exemplum traditur per manum eiuſdem Notarij, qui publicum confecit.*
23 *Vbi reperitur exemplatio facta multum de antiquo, licet non appareat de citatione, tamen præſumitur pręceſſiſſe ex antiquitate temporis.*
24 *An & quando citandi ſint illi, quorum intereſt, & qui poſſunt lædi ex exemplificatione, vide remiſſiuè.*
25 *In exemplificatione duo concurrere debent, videlicet, quod pars ſit citata, & quòd iudex interponat auctoritatem ſuam, etiam ſi à pluribus notarijs eſſet hoc exemplificatum.*
26 *Exemplatũ licet fuerit extractũ ſine auctoritate iudicis, tamen facit ſemiplenam probationem, maximè ſi amiſſa ſit abbreuiatura.*
27 *Exemplum probat contra eũ, qui ipſum dedit, quia dans exempla videtur fateri eſſe vera.*
28 *Cautela, vt exemplum probet ſicut originale.*
29 *Exemplum probat contra eũ, qui ipſum dedit, etiamſi non interueniat auctoritas iudicis.*
30 *Exemplum probat contra dantem illud, etiamſi eſſet ſcriptura priuata.*
31 *Exemplum probat non ſolum contra eum, qui produxit, ſed etiam contra illum, qui illud conficiendum curauit.*
32 *Ex inuentario probatur contra tutorem, licet non appareant inſtrumenta debiti originalia.*
33 *Exemplum probat etiam contra omnes tacitè approbãtes illud.*
34 *Exemplum probat, quando per confeſſionem exemplantis, vel aliter conſtaret de veritate originalis, aliàs ſecus.*
35 *Exemplum probat indiſtinctè ſicut ipſum originale, qñ ſumptum eſt ab illomet Notario, qui originale ſcripſit, & eſt exemplatum manu eiuſdem.*
36 *Idem tabellio de eodem actu poteſt conficere plura inſtrumenta.*
37 *Exemplum ſumptum ab illomet Notario, qui originale ſcripſit, probat etiam ſi originale non reperiatur.*
38 *Exemplum probat nedum ſi is, qui originale recepit, illud ſcripſit, ſed etiam ſi alias excepiſſet ex originali, & Notarius ſe ſubſcriberet.*
39 *Subſcribens ſe ſcripturæ per aliũ factæ, ita ſibi præiudicat, ac ſi totum ſcripſiſſet.*
40 *Dubium eſſe, an Notarius poſſit committere alij exemplationem inſtrumenta à ſe recepti, vide remiſſiuè.*
41 *Notarius, ſi eſt impeditus curare poteſt, vt alius excipiat, & ſe ſubſcribere.*
42 *Notarius in ſubſcriptione ſua debet ſemper facere mẽtionem de impedimento.*

Nota-

43 *Notarius in ſubſcriptione non ſolum debet facere mentionem de impedimento, ſed quòd etiam inuenit exemplum cum originali conuenire.*

44 *Exemplum probat etiam ſi Notarius non ſcripſiſſet, nec ſubſcripſiſſet illud, ſed rogauerit alium Notarium, vt conficeret inſtrumentum, ſicut ipſe rogans tale inſtrumẽtum recepit, cuius talis eſt tenor.*

45 *Ex iud. arbitrio dependet quãta fides adhibenda ſit teſtib.*

46 *Exemplum non probat, quando Notarius, qui originale recepit, & exemplum dedit, vſus eſt verbis denotãtibus, id quod dabat, eſſe exemplum tantum, & ſe non habere illud pro authentico.*

47 *Exemplum quouis modo factum probat quoad ipſum Notarium.*

48 *Quando contractus exigit neceſſariò ſcripturã, in prima ſcriptura ſtat ſubſtantia, & exemplum etiã manu eiuſdem notarij non probat.*

49 *In prima ſcriptura conſiſtit virtus & ſubſtantia.*

50 *Exemplum ſolum probat, ſi probetur amiſſio inſtrumẽti.*

51 *Exemplum reſcripti Principis non probat.*

52 *Exemplum probat, quando conſenſu partiũ approbatum eſt originale exemplum, & ſumitur ẽt extra iudicium.*

53 *Exemplum probat ẽt quando vna pars tantum conſentit, dummodo ſua ſolum interſit circa exemplũ huiuſmodi.*

54 *Exemplar, licet fiat conſenſu partium, non probat, ſi partes expreſſe non approbauerint originale.*

55 *Exemplum probat tantummodo inter ipſos, qui mandauerint illud fieri, non autem contra tertium.*

56 *Exemplum probat quantum ad aliqualem probationem ſeu præſumptionem.*

57 *Sicut teſtis deponens de auditu alterius nihil probat, ita nec exemplum.*

58 *Exemplum ſaltem facit plenã probationem, quando amiſſum eſt originale.*

59 *Qualibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo.*

60 *Exemplum inſtrumenti quod non eſt factum auctoritate iudicis, licet nõ faciat plenam fidem, præſumptionem tamen facit.*

61 *Exemplum legitimè probat, quando reperitur in archiuio publico alicuius loci, ſiue ciuitatis.*

62 *Exemplum repertũ in archiuio publico ciuitatis facit notorium.*

63 *Exemplum quãdo reperitur in archiuio publico alicuius loci, ſiue ciuitatis, tantum probat intra illum locũ ſeu illam ciuitatem, & quantum ad ſindicos illius territorij, non autem quoad alios.*

64 *Exemplum repertũ in archiuio ciuitatis probat, dummodo ſit archiuium publicũ & legitima auctoritate conſtitutum, in quo non reponuntur, niſi ſcripturæ authẽticæ & non agatur de cõmodo eorum quorum eſt archiuiũ.*

65 *Exemplum in archiuio ciuitatis repertum probat, qñ eſt ſumptum auctoritate iudicis, vel manu cõmentarienſis, id eſt, officialis poteſtatis deputati ad cuſtodiam archiuij publici.*

66 *Exemplum facit plenam probationem, quando inſtrumẽtum fuit regiſtratum in actis per Notarium actorũ & exemplum reliquiſſet in actis, & extractum eſſet de verbo ad verbum per modum regiſtri.*

67 *Exemplo ſumpto auctoritate Papæ creditur.*

68 *Exemplum quod reperitur in actis probat, etiam ſi maculatum, vel abraſum ſit in aliqua parte.*

69 *Perdito originali cogitur pars copiam exhibere, quæ regiſtrata probat.*

70 *Scriptura etiam priuata regiſtrata in actis probat.*

71 *Regiſtrum facit fidem, ſi totus effectus inſtrumenti fuerit regiſtratus, ſecus vt ibi.*

72 *Exemplum regiſtratum probat, quando apud acta regiſtratum fuit inſtrumentum productũ, aduerſario præſente, vel citato.*

73 *Exemplum probat, dummodo iudex exemplationem auctorizauerit.*

74 *Exemplum licet probet, non habet tamen vim inſtrumenti confecti manu propria Notarij.*

75 *Exempli probatio non ſufficit; niſi actus eſſet celebratus in ſcriptis.*

76 *Exemplum fidem facit, ſi protocolla Notarij rogati defuncti tradita ſint alteri Notario exemplanda ex auctoritate iudicis, vel ſtatuti.*

77 *Exemplum plenè probat, quando aduerſarius contra quẽ producitur habet originale, quod nolit exhibere.*

78 *Exemplum non probat, quando habens originale opponit exemplum falſum eſſe.*

79 *Exemplum tunc probat, quando pars non opponit.*

80 *Exemplum contra exemplantem plenam facit fidem.*

81 *Exemplatio probat quando eſt antiqua, quamuis non appareat de commiſſione iudicis.*

82 *Exemplatio quando eſt multum antiqua præſumitur facta commiſſione Iudicis, & parte citata.*

83 *Præſumptio antiquitatis vt exemplum probet, tollitur, qñ exemplum non fuit factum auctoritate Iudicis, & citata parte. Contrarium nu. 84.*

85 *Exemplũ licet pbet, nihilominus ſemper opponi põt de nullitate & falſitate, & peti quod exhibeatur originale.*

86 *Exemplum licet productum intra terminum non probet, tamen ſi poſt terminum originale producatur, imperfecta illa probatio exempli confirmatur.*

87 *Exemplum ſumptum à Notario bonæ famæ, & vocis, ſemiplenè probat, quando originale non poteſt haberi.*

88 *Exemplum probat, ſi per partes fuit ſæpius in iudicium productum, & approbatum licet tacitè.*

89 *Exemplum ſecundum quando identidem fuit iudicatum probat.*

90 *Exemplum qñ ſumptum eſt iuſſu ſummi Pont. probat.*

91 *Exemplum deductum ab originali auctoritate ſolius iudicis, & Notarij fidem integram habet, vbi ex eo nullũ præiudicium alicui fiat nominatim.*

1 Exemplum † (ꝙ aliàs dicitur, index, vel trãſumptum, & copia, vt ait gl. ordin. in l. 2. ff. de fid. inſtru. & Alb. quẽ refert Purpu. in auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. vbi addit idem dici memoria, quod idem prius dixit Iac. de S. Georg. in ea. auth. idem Rip. in l. admonẽdi, nu. 147. ff. de iureiur.) non exhib. to originali non probat. ex c. 1. & ibi gl. in fi. & Do &. extr. de fid. inſtru. & habemus à contex. in l. 2. ff. de probat. hoc idem aſſeuerauit latiſſimè hanc materiam tractans Didac. Couar. pract. q. c. 21. nu. 2. toto illo capite glo. Bart. & cæteri Doct. id obſeruauere in d. auth. ſi quis in aliquo. verſ. vlt. ex prædictis. idem Bar. in l. 1. §. ſi quis in duob. in prin. ff. de bon. poſſ. ſecun. tab. quem refert, & ſequitur Soc. iun. in conſ. 2. ſuperioribus menſibus, nu. 1. lib. 2. idq; confirmauit Soc. in ſuis fallent. regul. 179. exemplum. id præterea tradidere Pet. à Duen. in reg. exemplum. atq; Lanfran. de Oria. in ſua praxi, c. 9. de inſtr.
2 product. ſub nu. 19. & 20. vbi ait, † ꝙ amplius eſt, vt ẽt falſa huiuſmodi ſcriptura præſumatur: per l. quicunque. de fid. inſtur. comprobauit etiam conclusionem noſtrã conſulendo Curt. iun. in cõſ. 166. circa cõtrouerſiã, nu. 1. vbi dicit de cõmun. concl. noſtre multiplices reddi poſſunt rationes: quarũ prima eſt falſitatis vitandæ ratio, vt ſentit d. gl. in d. auth. ſi quis in aliquo, in fi. pro quo facit l. iubemus. C. de teſtam.

Secunda eſt Bar. in d. auth. ſi quis in aliquo num. 8.
3 † quia non credĩt, inquit, Notario, niſi de eo, ꝙ rogatur à partibus: vt auth. de tabellio. §. ne autem, ſed Notarius non eſt rogatus de principali facto, ſed tantũ de exemplificatione, quod ſequitur Fel. in d. c. 1. de fid. inſtr. atque idem Curt. in d. conſi. 166. nu. 2.

4 Tertia ratio eſt ſecundũ Bar. ibi. d. nu. 8. † quia Notarius non põt eſſe rogatus à partibus, nec ei creditur, niſi de geſtis tempore confecti inſtrumenti, ſed tunc cum exemplificato non fuit factum originale.

Quartam rationẽ adducit Bal. eo loci: quia quãdo
5 vnum inſtrũm habet relationem ad aliud, † oportet quod conſtet de cætero ad quod ſit relatio, quia ſi

deficit

deficit exemplat,deficit & exemplatũ, quod probat
per l.ex teſtamento.1.ff.de cond. & demonſt.
Quinta ratio eſt,quia ſicut teſtis deponens de audi
tu auditus non probat.l. teſtium, cũ gl. C.de teſti.ita
6 nec Notarius † exemplificãs inſtrm ab alio receptũ:
nam valet argm de teſte ad Notariũ: iuxta l. Domi-
tius,ff.de teſt.ita Bal. cenſuit in l.bonæfidei.col.1.C.
de reb. credit. Quas oẽs rationes colligit Purpu. in d.
auth.ſi qs in aliquo,nu.9.vſq; ad 13. & ꝙ non probet
conſuluit Marian.Soc.in d.conſ.2.nu.1.volu.2. Dec.
conſ.135.nu.13.Rom.conſ.336.nu.2.& 5. Bertr. cõſ.
135.nu.13.vol.7.idẽ conſ.429.nu.1.vol.4. & cõſ.193.
vol.6.in prin.Pariſ.conſ.135.nu.9.vol.4.& conſ.193.
vol.4.& conſ.152.nu.19.eo.vol.atque recentiores Pa
riſ.in conſuet.Pariſ.§.5.nu.1.cum ſeq.
7 Ex concl.noſtra illud colligi põt,† vt ex ſola exhi-
bitione exempli alicuius teſti quis non ſit conſecutu
rus poſſeſſionẽ rerum hæreditariarum ex remedio, l.
vlt.C.de edi.di.Hadr.toll.vt auctor eſt Bar.in d.l.1.§.
ſi quis in duob.nu.1.ff.de bon.poſſ.ſecun.tabu. quem
refert & ſequit Iaſ.in d.l.vlt.in 3.notab.num.4. C.de
edi.di Hadr.toll.hoc idẽ voluit Paul. Caſtr.ibid. poſt
nu.5.verſ.2.requirit. Dec.ibi.nu.13.verſ. & ꝙ dr, Go-
zad.in cõſ.21.vẽ dicendum.nu.15.verſ.15.Duran.de
art.teſt.de acq vel repud.hære cautela vlt.nu.5. quos
refert & ſequit doctiſſimus Menoc.de adipiſ. poſſeſ.
remed.4 q.74.nu.651. ꝙ & ꝓbauit Soc. iun.in d. cõſ.
2.nu.2.lib.2 hoc idem ſenſit Grat.in conſ.140.nu.17.
verſ.nec ſufficit exemplum,cum nitlus ſeq.
Illud tñ Bar.ꝓnunciatũ ſic dẽr ĩtelligi,qñ tale exẽ
plum eſſet ſumptũ manu alterius notarij q illius,qui
fuit rogatus: alias ſi eſſet idẽ Notarius, q fuit rogatus,
q trãſcripſiſſet eũ ſufficeret, qa cenſet ꝗq; originale:
ita Bar.in l.ſi qs ex argentarijs.§ ſi prætor. ff.de eden.
ita declarat Iaſ. in d.l.vlt.in 3.not.nu.4.verſ.ſed intel
lige.C.de edi.di.Hadr.toll. quẽ refert, & ſequit Lud.
Goza.in conſ.6. prima facie. nu.90. ꝙ & placuit Zu-
car.in repe.d l.vlt.nu.93.vbi ẽt Mantua.in 1.lect.nu.
59.atq, ibi. Menoc.nu.653.C. de edic. diu Hadr.toll.
Quæ quidem declaratio locum ẽt habet, cũ authẽ
ticũ inſtrumentum ſumptum eſt ab originali manu
alterius Notarij,quàm illius,qui de eo rogatus fuit,&
qui iã deceſſit, vel impeditus eſt,ita arbitratus eſt Zuc
card.vbi ſup. d.nu.93. quem refert idem Menoc. vbi
ſup.nu 654. vbi nonnulla alia de hoc.
8 Illud itidem ex eadẽ concl. poteſt inferri,† vt nec
etiam bonorũ poſſeſſio, neq; poſſeſſio ex edicto diui
Hadriani dari poſſit producenti exemplũ teſtamenti
manu eiuſdem Notarij, qui teſtamentum ipſum ſcri
pſerit. teſte eodem Bart. in d.l.1.d. §. ſi quis in duob.
nu.2 ff.de bon.poſſ.ſecun.tabul.
Quæ tñ vera cenſet eſſe, niſi exempletur ex proto-
9 collo Notarij mortui, † quia tunc habetur pro inſtrõ
publico,& authentico,vt in c.cum P. Tabellio.extr.
de fid.inſtr.ſic idẽ Bar.vbi ſup.in fi & in l.ſi quis ex ar
gentarijs.§.1. ff.de eden. cui addas Cyn. in l, contra-
ctus.in vlt.q.C.de fid.inſtr. & Spec.in tit. de inſtr.edi.
§.oſtenſo.nu.15.verſ.illud quoque,cum ſeq.
10 Primò concl.ampliabis locũ ſibi vendicare, † ſiue
exemplũ ſit publica manu cõfectum,& de inſtrõ pu-
blico,ſiue nõ: vt teſtatur gl.in d.auth.ſi is,& in c. Ab-
bate,ver.facit de ver. ſig.q̃ ad hoc allegat Purp.in d.
auth.qui concIu. noſtram ita ampliat.
Secundò tibi amplianda eſt non ſolũ, ſi vnus No-
tarius exemplaret:ſed ẽt plures, imo centũ aſſerentes
ſe vidiſſe inſtrm, ſine macula, & percepiſſe exemplũ
11 conuenire cum originali: † nam adhuc exemplũ nõ
probat:ita mihi teſtis eſt Spe. in tit. de inſtr.edi.§.oſtẽ
ſo.verſ.ſed nunquid credit, quẽ ſequitur Bart. & latè
Iaſ.nu.2.in d.auth. ſi qs in aliquo. vbi ait hoc eſſe al-
bo lapillo ſignandũ,ꝙ & probauit Bal.in l. ſi quis ex
argentarijs.§.1.verſ.qd enim ff.de edend.& corrobo
rauit auctoritate ſua Ant. de But.in c.1.col.8. de fid.
inſtr.& voluit Purpu.in d.l.ſi quis.nu.14. vbi atteſtat
* hanc eſſe * cõem opin. * cõem quoq; ſniam eſſe aſſe
rit Curt.iun.in d.conſ.166.nu.3.circa medium,ex ſen
tentia Pau.Caſtr.in d.auth.ſi quis in aliquo.
12 Quod ſubamplia, † ut nec ſemiplenam faciat. ut
notat Rip.in l.admonendi.nu.151.ff.de iureiu.
Tertiò velim amplies procedere, etiamſi iuuãs ſe
13 tali inſtrumento exemplari † ſit perſona valde priui
legiata,vt de fiſco dicit.l.2.ff.de fid.inſtru. & idem in
Eccleſia.ita ampliat Purp.ibid.nu.15.
Quartò ampliabis,vt ẽt Pontifex Maximus effice-
14 re nequeat,vt tale exemplar ꝓbet † & ipſi credat:ſin
gulariter voluit Rom.ſing. 716.incip. an Papa. q ait
eſſe caſum ſingularẽ in c.1.de fid.inſtr.cui adde nota
ta ab eod. Ro.in ſing.671. tu ſcis ꝙ nedũ, & nũcupa-
tim id aſſerit Fely.in c cũ olim.nu.12.verſ. & ad hoc
bonus. de re iudi. & per eũ ibi allegata, ꝙ latè tradit
Didac Couar.pract.q.c.21.nu.2 vbi inducit d.c.1.
Limitabis,& intelliges hanc ampliationẽ ꝓcede-
re de poteſtate ſummi Pont. ordinaria ſecundũ Feli.
& Docto.vbi ſup.ſecus in abſoluta, vel ẽt ordinaria,
ſed ex cã:vt id apertè declarauit Nicol. Pign.in addi.
15 ad d.ſing.Ro.716.& ꝓbat hoc argõ † cum conſuetu
do illa ſit valida, vel ſtatutum ꝙ tribuit auctoritatẽ
priuatæ ſcripturæ.c.cũ dilectus.ext.de re iudic. & do-
cuit Alex.in l.1 § fi.& ibi cæteri ſcribẽtes. ff.de verb.
obli.& retulere Doct.in c.2.de probat.
Poterit ergo auctoritas ſummi Pontifi. vel Princi-
pis abſoluta efficere, vt ei exemplo fides adhibeatur.
16 † Cum Pontificis Maximi, & Principis pedibus con
ſuetudo ſubiaceat:vt elegãter tradit Aymo Crau. de
antiq temp.par.1.in §.1.nu.40.& 41.vt refert ille Me
noc.de arbit.iud.q.171. nu. 10. lib.1. cuius ẽt nos ſup.
meminimus in concl.exceſſus,in 1.ampliat.
Primò limita concl.nõ ꝓcedere, ſi exemplũ eſſet
factũ de verbo ad verbũ auctoritate iudicis & legiti-
17 mè,† qa tunc probaret, vt inquit gl.in fi.in d. auth. ſi
qs in aliquo, & in l. chirographis, in ver. tutores. vbi
ẽt Bar.ff.de admin.& peric.tut. & in §.illud. in verb.
monumenta. vbi ẽt Bart. & Ang. auth. ut fratrũ filii,
quibus adhæret Didac.Couar.in d.c.21.n.3.ut & pla-
cet Soc d.reg 179.in 1.fallent.cũ ibi alleg.& tradide-
re Canoniſtæ in c. Albe.ext. de teſtib. & per eoſdẽ in
c.fi.de fid.inſtr.idẽ docuit Bar.in l.1.§. ſed ſi duob. in
fi.ff.de bon.poſſ quibus ſe ſubſcripſit Purp.in d.auth.
* nu.15.ubi ait dictã glo. ult. * communiter approbarĩ
18 eſſe: † nam auctoritas,& præſentia iudicis facit ceſſa
re omnem præſumptionem fraudis.ut Doc. proditũ
reliquere in l.interpoſitas. C. de tranſact. & ibi Curt.
* iun.& ita * oẽs tenere dixit Franc.Cur.in repet.d.au-
then.ſi quis in aliquo.nu.14.in fi.C.de eden.
Hanc limitationẽ ſic uelim lector accipias, ut in
19 iſta exẽplificatione faciẽda auctoritate iudicis † ne-
ceſſaria ſit citatio partis:ita apertè ſenſit Bart.& Cy.
* in d.auth.ſi quis in aliquo num.4.ubi * oẽs ita ſentire
dixit:hoc idẽ probauit ibid. Bal.num.5.& in l.2.ff.de
fid.inſtr.& in cõſ.395. in cã Dominæ Primæ. num. 3.
uerſ.itẽ per exemplũ lib.4.ſic ẽt tenuit Bar. in d.l.chi-
rographis.nu.1. ff.de admini.tut. & in d. §. & hoc in-
* ſuper.nu.3.auth. ut ſponſalit.largit. & ita * cõiter te-
neri dixit Franc.Cur.in repe.d.auth.ſi quis in aliquo.
nu.15.arg.l.nã ita diuus. ff. de adop. nam ſemp debet
is citari,qui põt lædi.vt tradidere Bar. & Bal. in d.au-
then.ſi qs in aliquo.ille nu.4.hic 1. & idẽ Bar. in d.§.
& hoc inſuper,nu.2.auth.ut ſponſalit.largit.uel quia
ibi requirat cauſæ cognitio.c. ult. de fide inſtr. igitur
pars eſt citãda.l.in cauſæ.§ cauſa cognita.ff. de min.
ut aſſeuerauit Illuſtr.Cardin.Alba in ſuis lucubra.ad
Bar.in d.auth.ſi quis in aliquo nu.3. C.de eden.
20 Hoc poſtremũ uelim limites † ut partis citatio ne-
ceſſaria nõ ſit,ubi periculum uerſaret in mora: iuxta
ſniam Inn.in c.ult.de fid.inſtr.ubi pulchrè illud exẽ-
plo declarat,& eſt ſingularis doctrina ſecundũ Ang.
ind.

Digitized by Google

in dict. authent. ſi quis in aliquo.
21 Secundo loco limitabis, † vbi conſuetudo non re-
qreret citationẽ in exẽplificatione: nã tunc pars non
eſt citanda, teſte Bal. in d. auth. ſi quis in aliquo. n. 14.
verſ. tu dic, vt ſup. dixi. ibiq; Curt. n. 15. vbi alios citat.
Tertiò velim limites, vbi exẽplũ traderet̃ per manũ
21 eiuſdẽ Notarij, qui publicũ confeciſſet, † q̃a tunc nõ
reqritur partis citatio. imo ſufficit ſola auctoritas iu-
dicis, ſecundum Dom. de Rot. quos ſequitur Ant. in
c. vlt. de fid. inſtr. quod non placuit eidem Curt. vbi ſu
pra d. nu. 15. quia ſi ipſemet Notarius exemplat, non
videtur requiri auctoritas iudicis, ſicut nec citatio.
Quartò limitare poteris, vt non procedat, vbi repe
23 riretur exemplatio facta multũ de antiquo, † q̃a licet
non appareret de citatione, tamen præſumeret̃ præ-
ceſſiſſe ex antiquitate temporis, ſecundum Innoc. &
* * communiter doctores in c. Alberic. de teſtibus, ad
quod etiam videas eundem Curt. in d. auth. ſi quis in
* aliquo. nu. 15. in fi. vbi de * communi atteſtatur.
24 Sed an, & q̃n citandi ſint illi quorũ intereſt, † & qui
poſſunt lædi ex tali exẽplificatione, conſulendi tibi
erunt. qui hoc te docebunt Doct. in d. auth. ſi q̃s in ali
quo, & maximè Rom. col. 2. n. 6. Iac. de S. Georg. col.
2. nu. 20. vbi latè, & latiſſimè Franciſ. Purp. nu. 15. vſ-
que ad 24. vbi ponit regulam, ꝙ requiratur citatio. &
ꝙ requiratur citatio, ſequitur Bertr. conſ. 129. vol. 5. &
conſ. 131. nu. 1. in 2. par. vol. 3. Lanfr. de Orian. in ſua
praxi, in c. 9. ſub nu. 20. vbi formam ponit citationis,
& de citatione requiſita hoc caſu, multa videas ibid.
ſup. apud Purp. vbi illam regulam limitat duodecim
modis & declarat duob. modis, videas quoq; Lap. al-
legat. 77. per tot. Aret. conſ. 36. Bal. in conſ. 395. vol. 4.
25 nu. 3. vbi aiunt, † hæc duo concurrere debere, videli-
cet, ꝙ pars ſit citata, & ꝙ iudex interponat auctorita-
tem ſuam: vt & cautum eſt à Iaſ. conſ. 612. nu. 4. vol. 1.
& à Ruin. conſ. 88. nu. 10. vol. 4. vbi tenet in hoc reqri
auctoritatem iudicis, & citationem partis: quo in lo-
* co tradit ita * omnes ſentire in c. fi. de fid. inſtrum. Vbi
ampliat hoc etiam procedere, ſi à pluribus Notarijs
eſſet hoc exemplificatum: ad quod teſtatur Specu. in
tit. de inſtrum. editio. §. oſtenſo. & cum alijs allegatis
ſup. ibid. hoc idem deciſum reliquere Dom. Rotæ in
deciſ. 1. aliàs 10. fuit dubitatum. de fid. inſtr. in nou.
26 Amplia hanc eandẽ limitationem verã ẽt eſſe, † li-
cet exemplatũ fuerit extractum ſine auctoritate iudi
cis. quod tamen facit ſemiplenam probationẽ, maxi-
mè ſi amiſſa ſit abbreuiatura, ideſt originale, & hanc
* tradit eſſe * cõem opinionem Alb. conſ. 101. nu. 5. vt
tradit Iaſ. in l. admonẽdi. in 1. lect. nu. 84. ff. de iureiur.
teſte Purp. in auth. ſi quis in aliquo. nu. 30. qui dilùci-
* dè aſſerit hanc eſſe * communem opinionem.
Secundo loco limita non procedere contra ipſum,
27 qui dedit exemplũ. † nam contra eum probat: ita do-
cuit Bart. in d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 1. nam dando
exempla vr̃ fateri eſſe vera. per tex. l. in fraudem. §. ne
que. ff. de iur. fiſci. quem ſequitur Ludo. Rom. d. auth.
poſt nu. 7. & ſenſit Anto. de Butr. in c. 1. de fid. inſtru.
nec id latuit Iac. de S. Georg. in d. auth. ſi quis. nu. 26.
& ibid. Iaſ. poſt nu. 2. atq; Franc. Purp. poſt nu. 24. vbi
allegat Dec. conſ. 261. dubio. adde Dec. conſ. 650. nu.
7. Bertr. conſ. 7. nu. 1. & 3. vol. 1. Fel. in c. fi. de de inſtru.
28 cit. fi. vbi inquit, † quòd quis debeat eſſe cautus, quã-
do producitur vnum exemplum, vt Notarius det tibi
de voluntate partiũ, & auctoritate iudicis, quia ꝓba-
bit pro re, ſicut originale, quod etiam admonuit Lãf.
de Orian. in ſua praxi. c. 9. de inſtr. product. nu. 20.
29 Primò amplia prædictam limit. procedere, † etiam
ſi non interueniat auctoritas iudicis: ita dixit Alex. in
d. auth. col. 1. ſicut refert Purp. ibid. nu. 24.
30 Secundò ampliabis, † etiã ſi eſſet ſcriptura priuata,
vt ſcripſit Aquen. in d. auth. col. 2. prout refert, & ſe-
quitur Purp. ibid. nu. 24.
Tertiò amplia, vt locum habeat dicta ſecunda li-
mitatio non ſolùm in eo, qui produxit exẽplum, ſed
31 ẽt contra illum † qui illud conficiendum curauit, vt
aſſeruit auctor additio. ad d. deciſ. DD. de Rot. 1. aliàs
10. fuit dubitatũ, ſuper ver. pars vocaretur in lit. B. de
fid. inſtr. in nou. vbi id probat per l. chirographis ff. de
32 admi. tut. & in ſimili dicit, † quòd contra tutorẽ pro-
batur ex inuentario, licet nõ appareant inſtr̃a debiti
originalia, q̃ ait ibid. benè eſſe notandum, ꝙ etiã ſe-
quitur Purp. in d. auth. ſi quis in aliquo, poſt nu. 4.
33 Quartò amplia † etiam contra omnes tacitè appro-
bãtes illud exemplum, teſte Barb. conſ. 38. col. 2. vol.
4. quem ſequitur Purp. in d. auth. poſt nu. 24.
Sublimitabis dictam ſecundã limitat. q̃n per con-
34 feſſionem exemplantis, † vel aliter cõſtaret de verita-
te originalis, aliàs ſecus: ita inſigniter tradidit Aret. in
d. auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. vt teſtatur Purp.
ibid. poſt num. 24.
Tertiò primario loco. concl. limitabis in exemplo
ſumpto ab illomet Notario, q originale ſcripſit, & ſit
35 exẽplatum manu eiuſdẽ: † nam tunc probat indiſtin-
ctè ſicut ipſum originale ita monuit Bar. in ead. auth.
nu. 3. ſicq; cenſuit Did. Couar. in d. c. 2. pract. q. ſub nu.
2. vbi latè, & nũcupatim ſcripſit Lap. alleg. 77. tabel-
lio. nu. 1. nec id prætcrijt Paul. Caſtr. in l. vnum teſtũ
in fi. ff. de teſtam. neq; pretermiſit Lanfr. de Oria. in d.
ſua praxi. c. 9. de inſtrum. productio. quam quidem
* * communem opinionem eſſe dixere Ang. Aret. in §.
nihil Inſt. de act. & Fel. in c. Alb. col. 1. & ſeq. de teſti.
36 Cuius rõ eſt: quia idẽ tabellio † de eodẽ actu poteſt
conficere plura inſtr̃a, de quo plenè tradidit Fel. in c.
vlt. de fid. inſtr. & cum ſit auctor eiuſdẽ ſcripturæ, ea-
dẽ fides dẽt haberi vtriq; auctore Bart. in l. in fraudẽ,
d. §. neq; ff. de iur. fiſ. & idem in l. ſi quis argent. §. pro-
hibet, ff. de eden. vt & animaduertit Bal. in l. 2. in lect.
antiqua. ff. de fid. inſtr. & idẽ Bal. in l. vnũ eſt teſtm̃ ff.
de teſtam. & in l. 2. in 10. q. C. de teſta. & voluit Spec.
in tit. de inſtru. edit. §. 1. & eſt optimus tex. in c. dudũ,
ext. de conuerſ. coniugat. quos omnes ad hoc allegat
Iac. de S. Georg. in d. auth. ſi quis in aliquo. C. de edẽ.
* nu. 27. & 31. & atteſtatur hanc eſſe * cõem opinionẽ,
* & idem quòd ſit * cõis, Alex. col. 2. in d. auth. & ibidẽ
Iaſ. nu. 3. vbi ait ita ſolere in vſu forenſi obſeruari per
tex. in l. ſi vnus, cũ gl. quam ad hoc ibi allegat Bal. C.
de teſta. & huc etiam pertinet contex. in c. dudum,
extr. de conuer. cõiug. & latè traditum eſt à Purp. vbi
ſup. poſt nu. 24. vbi tñ ait hanc propriè non eſſe limi-
tationem: & idẽ ait ibid. id propriè non eſſe exemplũ
ſed potius originale: vt colligitur ex ſupradicta ratio-
ne, ſic docuit Bart. in d. auth. & ibid. Bal. apertè idem
dicit, & idem ſcribit Alex. reſpondendo ad l. 1. §. ſed
ſi in duobus, ff. de bono. poſſeſ. quem refert Iaſ. in d.
auth. nu. 3. dum dicit, quod illud exemplum eiuſdem
Notarij nõ fuit ab eo authẽticatũ: alioq̃ fidẽ faceret.
Et licet Lud. Rom. in d. auth. dicat hoc dictũ, & li-
mitationem eſſe falſam ex ratione leuiſſima: quia ni
mirum non eſt veriſimile, quòd illam adhibuerit dili
gentiã Notarius in excipiendo, quam adhibuit origi-
nalẽ ſcripturã ſcribendo, vel publicando: tñ ſuperior
* opinio tanquam * communis, & verior eſt ſequenda.
Et ad ea, q̃ ab aduerſa parte aſſerebant̃, rñdet Iac.
de S. Georg. in eadem auth. nu. 28. cum ſeq. quod idẽ
ibid. facit Curt. n. 17. verſ. tertiò fallit, cum plurib. ſeq.
* vbi & ipſe de * communi ſcribentiũ ſententia dicit.
Primò amplia, prædictam limitationem procede-
37 re, † etiam ſi originale non reperiatur: nam tale exẽ-
plum probat: vt interrogatus reſpondit Aret. in conſ.
26. incip. factum, in 3. dub. princ. col. pen. ſub num. 6.
quem refert, & ſequitur Frã. Purp. in d. auth. ſi quis in
aliquo. nu. 25. reperi tamen D. Fran. Aret. nõ loqui in
hac ſpecie, ſed ſimpliciter in inſtrumẽti exemplo au-
thenticato, magna tamen eſt Purp. auctoritas.
Secundo amplia, nedũ ſi is, qui originale recepit,
38 ſcripſit exemplũ, prout ſup. in limitatione, † ſed ẽt ſi
alius

aliusrecepiſſet ex originali, & notarius ſe ſubſcribe-
ret:hoc nempè caſu ēt probat:vt ad hoc teſtē adduce
re poſſum Ang.in l.ſi qs.§.prætor. ff.de eden. p gl.in
§.his vero.in auth.de inſtr.caut.& fid.& eundē Ang.
in l.quædā.ℱ.nihil intereſt.ff.eo.tit.de edē.quē refert
& ſequiť Iaſ.in d.auth.ſi quis in aliquo documēto.n.
3.C.de eden.ſic quoq; retulit Lap. d.alleg.77.verſ.q̄-
39 riť.num.1.& rationē reddit Iaſ.vbi ſupra,† quia ſub-
ſcribens ſe ſcripturæ per aliū factę,ita ſibi pręiudicat,
ac ſi totū ſcripſiſſet:ita not.Bar.ī l. emptor.§. Lucius
in 2.no.per illū tex.cum glo.& ibi Ang. ff.de pact.&
alios multos allegat Iaſ. in d. auth.nu.4. & idē Iaſ.in
l.cum antiquitas de teſt.Purp.in d.auth.ſi quis in ali-
40 quo.nu.25.cum ibi allegat. † vbi tū ait dubium eſſe,
an notarius poſſit committere alij exemplationem
inſtrumenti à ſe recepti,vt ex allegatis ibi patet.
Intellige prædictā ampliationē locum habere, ſi
notarius eſſet impeditus: qa hoc caſu curare poterit,
41 vt alius notarius excipiat,† & ſe ſubſcribere: & ꝓbat:
alioqui nō poſſet nec probat, ita aſſeruit Didac. Co-
uar.d.c.21.prac.q.ſub nu.3. quod, & placuit Iaſ. in t.
addit.in d.auth.ſi qs in aliquo col.3. vbi ait ita obſer
uari de conſuetudine ſecundū Ang. in d. l. quædā.ℱ.
42 nihil intereſt. ff. de eden. qui dicit † Notariū in ſub-
ſcriptione ſua debere ſemper facere mentionē de im
pedimēto.alleg.not.per Inno. in c.qm̄ contra de pro
bat.per Bar.in l.D. Claud.§. itē ſenatus.ff. de falſ. re-
fert,& ſequiť Alex.cōſ.139.incip.pōderatis his, quæ
in præſcripto themate.in vlt.col.nu.4.vol.1.Imò am
plius adducit Card.& Imo.in c.fi. de offi.deleg.quod
43 iſto caſu Notarius ſe ſubſcribens † debet in ſubſcri-
ptione non ſolū facere mentionē de impedimento,
ſed quod etiam inuenit exemplum cū originali con
uenire. & ita obſeruant ad quam materiam tibi vidē
dus erit Bar.in l.qui cum vno ff.de re mil. & in l. 2.§.
quod diximus.ff.ſi quis cautio.
Tertiò amplia prædictam 3. limitationē ēt ſi no-
44 tarius nō ſcripſiſſet,nec ſubſcripſiſſet exemplo, † ſed
rogauit alium Notariū,vt conficeret inſtr̄m, ſicut ip
ſe rogans tale inſtr̄m recepit cuius talis eſt tenor, nā
probat. vt per adducta à Purpu. in d. auth. ſi quis in
aliquo. nu.24. Ait tū ibi ī. Purp. hoc eſſe dubitabile:
nam cum hoc caſu talis Notarius ꝓ teſte ꝓ[illegible]atur, vt teſtis
vť neceſſaria omnino auctoritas iudicis, & citatio
partis alias militat.l. 3.§. ideoq; diuus. ff. de teſtibus
45 vbi ait I.C.† ex iudicis arbitrio dependere quanta fi-
des adhibenda ſit teſtib. circumſpectis diligenter cir-
cunſtantijs teſtis,quod verum hoc caſu exiſtimo.
Primo ſublimita dictā tertiā limitationē non pro-
cedere,qn̄ talis Notarius,qui originale recepit,& exē
plum dedit, vſus eſt verbis denotantibus, id ꝙ dabat,
46 eſſe exemplum tm̄, † & ſe non habere illud pro au-
thentico.ita conſtat ex allegatis per Purpu. ibi. ſupra
in d.auth.nu.35.vt latè per Barb.conſ.38.omnipoten
tem.in 1.dubio. col.2.lib.4. & hoc maximè procedit
qn̄ duo Notarij de eodem contractu rogati fuerunt,
& vnus tantum dat exemplum vt inquit Socy. conſ.
266.in cauſa,quæ vertitur inter capitulum.vol.2.
47 Intellige d.ſublimitationē ꝓcedere paſſim, † quo-
ad præiudiciū tertij, ſed ſecus quoad ipſum Notariū:
nam quoad illū probat exemplum quouis modo fa-
ctū:vt teſtať Purpu.in d.auth.ſi quis in aliquo. nu.28.
per arg.auth.contra qui propriā.C.de non num. pec.
Secundò ſublimita, qn̄ contractus exigit neceſſa-
rio ſcripturā, etenim tunc in prima ſcriptura ſtat ſub
48 ſtantia,† & idem exemplum ēt manu eiuſdem Nota
rij nō probat, ita ſenſit Bal.in rub. C. de fid.inſtr.col.
6.nu.20.verſ.adde hoc verum,niſi contractus, & pro
* bauit Purp.in d.auth. nu.29. vbi ait hanc videri * cō-
munem eſſe opin.pro quo conſuluit Rom.conſ.174.
ampliſſimè Doct.nu.7.verſ.quoad tertiū.cū alijs col
lectis per Purp.d.nu.29.vbi tū inquit, hoc dictū non
videri verum,per rationem ibi adductam:de quo iti-
dem dubitat Alex. (licet pp Bald. auctoritatem hoc
dicat eſſe menti tenendū)in d.auth.ſi quis in aliquo.
col.2.verſ.hanc tertiam fallentiam. vbi etiam vide-
bis Iaſ.col.2.& Dec.nu.19.& ſeq.C.de eden. atq; eun
dē Alex.in l.2.C.de teſta.ſed cū Bal.tenet Rom.in l.
ſciendū. nu.36. verſ.attende tū ad intellectum. ff. de
verb.obl.Aret.conſ.36.col.4.Ang.in §.nihil. Inſt.de
teſta.Alex.in conſ.175.viſis narratis. poſt nu.4.verſi.
caſus noſter.lib.7.Fel.in c.ſicut.col.4.in 3.declaratio.
verſ.ad ꝙ exemplum.de re iudi.Dec.in c.qm̄ contra.
col. pen. verſ. tertia concluſio. de probat. hinc dice-
bat Ludo. Rom. in d. conſ.374. Bal.in hoc nullā ha-
bere contradictionem, & eundem Bal. etiam refert,
& ſequiť D.Ant.de Alex.in d. auth.ſi quis in aliquo.
49 in 6.col.in fi.& ratio ſecundum Bal.eſt,† quia in pri-
ma ſcriptura conſiſtit virtus & ſubſtantia, ſecundum
Doctores ſupra relatos.
Reſtringe, dictam ſecundam ſublimitationem ꝓ-
cedere attenta opinione Bal. niſi probaretur amiſſio
50 inſtrumenti, † quia tunc ſolum exemplum probat,
auctore Purpur. d.auth. ſi quis in aliquo nu.29. C.de
eden.ex not.per Fel.in c.ſicut.col.2.ext. de re iudi.
51 Tertiò ſublimita prædictā tertiam limitationē,† in
exemplo reſcripti Principis.vt Aquen. ait in d.auth.
col.2.C.de eden.quem refert Purp.ibid.nu.30.vbi no
tat,quomodo iſtud intelligi debet.
Quarto principaliter limita, qn̄ conſenſu partium
approbatum eſt originale exemplum, & ſumiť etiā
52 extra iudiciū,† nam hoc caſu probat. vt docuit Bar.
* in d.auth.ſi qs in aliquo.col.2.nu 5. ibiq; * cōiter ſcri
bentes per l.optima.C.de contrah.& commit.ſtipul.
ita voluit Spec.in tit.de inſtru.edit.§.oſtenſo.ver.hoc
ēt nota.refert & ſequitur Iaſ.d.auth.col.3.in fi.& idē
* Purp.ibidem poſt nu. 30. vbi ait ita * cōiter teneri,&
ibidem Cur. iun. nu.16. & idem cenſuit Io. de Imol.
in c.1.de fid. inſtru. quem refert & ſequitur Lanfr. de
Orian.in ſua praxi,c.9.de inſtr.product.nu.20.
53 Quod extendas verum eſſe, † qn̄ ēt vna pars tm̄ cō
ſentit, dummodo ſua ſolum interſit circa exemplū
huiuſmodi: vt in pulchro caſu conſuluit Ruin.conſ.
131.nu.5.vbi loquiť in terminis. vol.5. adducit anno
tata p Bar.in l.2.de ſtip.ſeruor.& ī l. ſeruus. ff.de teſt.
Sublimita prædictā limitationē locū ſibi non ven
dicare, niſi partes expreſsè approbauerint originale,
54 † nā ſi ſimpliciter partes mandauerint tabellioni, vt
illud inſtr̄m excipiat, & nō affirment inſtr̄m verum,
non probat,licet exemplar fieret de conſenſu partiū,
vt atteſtatur Inno.in c.vlt.de fid.inſtr.quem refert &
ſequitur Rom. in d.auth. ſi quis in aliquo. poſt nu. 8.
col.3.& ibid.Iac.de Sancto Georg. nu.33. vbi inquit,
ab hac opinione recedendum nō eſſe, licet quidam
dicant ſufficere exemplum eſſe factum conſenſu par
tium abſq; eo,ꝙ partes expreſsè approbauerint origi
nale:ex ratione per eū ibi allegata,à qua opinione di
ſcrepat Purpu.in d.auth.ſi quis in aliquo. poſt nu.30.
nam ait non eſſe præſumendum, quòd partes volue-
rint fruſtra fieri exemplum,l.hæc ſtipulatio.ℱ. diuus.
ff.vt legat.nom.& l.3. ff. de teſta.milit.
55 Secundò ſublimita,vt tantum procedat,† ſcilicet,
vt probet tantummodo inter ipſos, qui mādauerint
exemplum fieri, non aūt contra tertium, vt cenſuit
Bar.in d.auth.ſi quis.d.num.5. cùm dicit quoad ipſas
perſonas.idem ait Rom. d.auth. poſt nu.8. & Purpu.
nu.30.vbi ad hoc allegat Soc.conſ.274.in cauſa Do-
minæ Liſæ.nu.1.verſ.nec obſtat.vol.2.
Quintò limita principaliter quantū,ad aliqualem
56 probationē ſeu præſumptionem, † nam quoad hoc
probat exemplū:ꝙ vť innuere gl.in l.2.ff.de fid.inſtr.
& gl.in l.in fraudem.ℱ.neque.ff.de iur.fiſ.& Bar.in d.
* authen.ſi quis in aliquo. col.3.nu.9. & ibi * commu-
niter ſcribētes, præſertim Alex.nu.7. vbi allegat Bal.
contrarium tenentem in l.in bonæ fidei. col. ante-
57 penul.C.de reb.credit.nam inquit Bald.† ſicut teſtis
depo-

deponens de auditu alterius nihil probat, vt l. teſtiũ.
& ibi gl. de teſtib. ita nec iſtud exemplũ: ſed Alex. bi-
partito Bar. à reprehenſione vindicat, vno, q̃n origi-
58 nale eſſet amiſſum, † tunc enim exemplũ ſaltẽ facit
ſemiplenam probationem, per notata in glo. l. ſicut
iniquum. C. de fid. inſtr. ꝙ idem comprobauit Pariſ.
in conſ. 17. nu. 19. vol. 4. Altero tuetur eundẽ Bart. nã
perdito originali, tale exemplũ facit talẽ præſumptio
59 nẽ, per q̃ quis excuſabitur à dolo, † quælibet namq;
cauſa & iniuſta excuſat à dolo, l. igitur. §. pater. & §.
infans. ff. de liber. cau. cũ ſimilib. allegat. per Alex. in
d. auth. & ibid. Iacob. de S. Georgio nu. 35. & Fely. in
c. vlt. de fid. inſtr. col. pen. vbi nulla facta mẽtione de
Alex. põnit eaſdẽ duas reſponſiones per eadẽ iura al
legata: quẽ in eadem auth. ſequitur Purp. poſt nu. 30.
vbi ait, ex hac limitatione optimè colligi ĩ caſu alia-
60 rũ limitationũ exemplum plenam fidem facere, † ꝙ
autem exemplum inſtrumenti, quod nõ eſt factũ au-
ctoritate iudicis, licet non faciat plenam fidem, præ-
ſumptionem tamen faciat, reſpondit Gem. in conſ.
100. hoc eſt ſummarium. nu. 3.

Sextò limita, quando huiuſmodi exemplum repe-
ritur in archiuio publico alicuius loci ſiue ciuitatis,
61 † q̃m tunc illud exemplũ legitimè probaret: vt ob-
ſeruauit Ang. in d. auth. ſi quis in aliquo. C. de eden.
* & ibid. Purp. poſt num. 30. vbi atteſtatur de * cõi atq;
ibi Cur. nu. 27. Ang. refert & ſequitur Caſſan. in cõſi.
15. viſo & maturè diſcuſſo proceſſu. nu. 5. & in conſi.
16. viſo ꝓceſſu. nu. 7. & licet Ang. ibi dicat Doct. hoc
non tangere: tñ ante eum idẽ voluit Innoc. in c. 1. &
* * omnes ext. de procur. qui ad hoc allegat c. ad audiẽ
tiam. de præſcrpt. & eſt de mente Bar. & Bal. in auth.
& ſi contractus. C. de fid. inſtr. Idem conſulendo pla
cuit Roma. conſ. 165. incip. liber regiſtri. quod & re-
ſponſum eſt à Bald. conſ. 193. ſtatuto ciuitatis. Alex.
nu. 4. vol. 2. Doct. in c. cum cauſam. de prob. & in c. ad
audientiam. de præſcript. vbi Fel. col. 4. & 5. latiſſimè
62 hanc materiam tract. nu. 14. Imo † ꝙ huiuſmodi exẽ
plum faciat notorium, voluit Marſ. in rub. de proba.
col. 57. un. 319. & Bello. conſ. 57. nu. 12.

Primò ſublimita, vt tale exemplum tñ probet in-
tra illum locum ſeu illam ciuitatem, in quo, ſeu qua
eſt illud archiuum publicum, & quantũ ad ſindicos
63 illius territorii, † non aũt quoad alios. ita dicit ſingu
lariter Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de inſtru. edit.
§. nunc dicendũ: in additione magna, quæ incipit, qa
de argentario, ad finẽ illius additionis. idẽ vult Bald.
in rub. C. de fid. inſtru. col. vlt. nu. 45. in fi. & idẽ Bald.
poſt Nicol. de Matarel. in l. exemplo. ſub nu. 1. C. de
ꝓba. Ant. de Butr. in c. 2. de fid. inſtr. quem refert, & ſe
quit̃ Alex. in d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 8. vbi ita ſub
limitat dictam limitationem. ibiq; Cur. nu. 28. idẽ &
voluit Alex. conſ. 138. opportunè conſideratis. nu. 5.
verſ. nec obſtat, ꝙ credatur. vol. 1. & in conſ. 16. in cã,
& lite vertente inter Magnificã Communitatẽ Re-
gij. nu. 5. & 6. & 8. col. 5. Socy. in conſ. in cõtrouerſia.
nu. 20. verſ. ꝙ aũt d. officiales. lib. 2. Iac. de S. Georg. in
d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 38. ibi. Iaſ. col. 4. verſ. vl-
tra Bar. ibid. Purp. nu. 31. vbi ad hoc addit Alex. conſ.
23. col. 2. verſ. & pro hoc. vol. 5. & de hoc latè Fely. in
d. c. ad audientiam ſub d. nu. 14. verſ. de fide archiuij.
extr. de præſcript. & idem Fel. in c. fi. de fid. inſtr.

Sublimitationem hanc ſublimitabis, vt vera ſit in
vim ſtatuti illius loci, ſiue Ciuitatis, in qua reperiunt̃
64 ſcripturæ, † ſed pp vim iuris communis vbi probant
dummodo ſit archiuium publica, & legitima aucto-
ritate conſtitutum, in quo non reponuntur, niſi ſcri-
pturæ authenticæ, & non agatur de commodo corũ,
quorum eſt archiuium: ſic iſtud intellexerunt, & li-
mitarunt recentiores Pariſienſ. in conſuetud. Pari-
ſienſ. §. 5. num. 29. & 30.

Secundò ſublimitabis limitationem noſtrã proce-
65 dere, q̃n eſſet ſumptum auctoritate iudicis, † vel ma-
nu cõmentarienſis, ideſt officialis poteſtatis deputati
ad cuſtodiã archiuij publici: aliàs non probat, vt inqt
Bal. in conſ. 229. incip. 1. dubiũ. nu. 6. vol. 1. vbi ait ita
intelligi debere auth. ad hęc. C. de fid. inſtr. & ibi Bar.
ad hoc allegat Ro. in d. auth. ſi qs in aliquo. ante n. 8.

Septimo principaliter limita, q̃n inſtr̃m fuiſſet re-
giſtratum in actis per Notarium actorum, & exem-
plum reliquiſſet in actis, & extractum eſſet de verbo
66 ad verbum per modum regiſtri: † nã tunc illud exẽ-
plum faceret plenã probationẽ, vt tradidere Bald. &
Ang. in d. auth. ſi qs in aliquo atq; ibid. Cur. num. 29.
Bar. quoq; & Bal. in l. vlt. in 2. notab. C. de fid. inſtr. &
Idem Bar. in l. chirographis in prin. ff. de admin. tuto.
ꝙ & confirmauit Spec. in tit. de reſcript. præſen. §. 1.
verſ. ſed obijcitur, & idẽ Spec. in tit. de inſtr. §. nunc di
camus. verſ. penul. quem ad hoc adducit Iac. de San-
cto Georg. d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 39. ꝙ venuſtè
explicantem conſulas Dec. in ca. q̃n contra col. 25.
67 verſ. expeditis. de probat. nu. 51. vbi ait, † ꝙ ad hoc fa
cit, quòd exemplo ſumpto auctoritate Papæ credit̃:
vt ex allegatis ibidem per eum liquet. quod & ani-
maduerſum eſt ab Ancha. conſ. 40. & Alex. conſ. 6.
vol. 4. & Fel. in c. fi. de fid. inſtrum.

Amplia dictam ſeptimam limitationem, vt locũ
habeat. etiã ſi poſtea illud inſtr̃m, quod fuit ſemel in
actis regiſtratum, reperiatur poſteà maculatum, vel
68 abraſum in aliqua parte: † nã nihilominus illud exẽ-
plum, quod reperitur in actis probat: ita inſigniter do
cuit Bald. in l. ſi vnus. in fin. C. de teſtam. idem ſenſit
Bart. in l. 1. ff. ſi tabul. teſtamen. quos refert ad hoc,
& ſequitur Alexan. in eadem authen. ſi quis in ali-
quo. nume. 3. verſic. etiam ſi poſt, & idem ſequitur,
licet non facta mentione Alex. Iac. de S. Georg. in d.
auth. nu. 40. idem vltraeos voluit Fel. in c. cum in iu
re peritus. nu. 8. de offi. deleg. vbi multa cumulat. atq;
idem Curt. in d. auth. ſi quis in aliquo. nu. 19. verſ. &
plus etiam. C. de eden.

69 Secundò amplia, vt procedat † et ſi originale non
fuerit regiſtratũ, ſed data copia parti, quæ nihil oppo
ſuit: nã perdito originali coget̃ pars copiam exhibe-
re: quæ regiſtrata probat: ita cenſuit Pau. de Caſtr. in
l. publicati. C. de teſt. quem refert, & ſequitur Fely. in
d. c. cum in iure. de offi. deleg. col. 5. poſt nu. 8.

70 Tertiò amplia, vt locum ſibi vendicet † etiã in pri
uata ſcriptura regiſtrata in actis: vt latè tradit Fel. in
d. c. ad audientiam. nu. 14 extra de præſcrip. Bal. in l.
ne in arbitris. nu. 3. C. de arbit. idem Bal. auth. offera-
tur. col. pen. de lit. conteſta. quem ad hoc ſimul cum
alijs allegat Dec. in d. c. quoniam contra num. 51. de
probat. de quo etiam nos nonnulla infra in conclu.
ſcriptura priuata.

Primò ſublimita, dictã limitationem procedere,
71 tñ, † ſi totus effectus inſtr̃i fuerit regiſtratus, nã tunc
huiuſmodi regiſtrum facit fidem. ſed ſecus, ſi ſimpli-
citer in actis dicatur, veluti, Cõparuit Titius, vt pro-
curator Seij, & produxit inſtr̃m ſui mandati, tali vel
tali modo, ꝙ incipit ſic, & finit ſic, tunc enim tenor
inſtr̃i non eſt de actis, ſed ſola productio, & ſic tale
exemplum non probat: quibus conceptis verbis ita
reſtringit Alex. in d. authen. ſi quis in aliquo. num. 9.
verſ. tamen dicta concluſio. vbi id auctoritate ꝓbat
Innoc. hoc idem prius ſentientis in d. c. cũ in iure. de
offic. deleg. & in eo. c. Fely. nu. 9. vbi allegat ad idem
Bar. in d. l. in chirographis.

Secundò ſublimita, ſcilicet, ꝙ tale exemplũ regi-
72 ſtratũ probat † q̃n apud acta regiſtratum fuit inſtr̃m
productum aduerſario petente vel citato, aliàs non
probat: ita placuit Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de
reſcript. §. 1. verſ. ſed obijcitur. quem ad hoc allegat,
& ſequit̃ Alex. in d. auth. ſi quis. nu. 9. & latè Did. Co
uar. d. c. 21. pract. quæſt. ſub nu. 3. hoc etiã voluit Ho-
ſtien. in c. quoniam contra. de proba. qui ibidem aſ-
ſeruit neceſſe eſſe, ꝙ pars citata nihil opponeret cõ-
tra in-

eſt notandum,) vt exemplum deductũ ab originali
91 † auctoritate ſolius Iudicis, & Notarij, fidem integrã
habeat, vbi ex eo nullũ præiudiciũ alicui fiat nominatim: non enim requiritur alicuius citatio, & hanc
* eſſe * cõem opinionem aſſerit Couar. pract. quæſt.c.
* 21.nu.8.& ita teneri * communiter à Doct. in d.auth.
ſi quis. C de edend. vbi alias quæſtiones ad hanc concluſionem ſpectantes videre poteris.

CONCLVSIO DCCXII.

ARGVMENTVM.

Exemplum exempli regulariter an probet.

SVMMARIVM.

1 *Exemplum exempli regulariter nihil & nunquam probat.*
2 *Exemplum exempli nihil & nunquam probat, etiamſi ſolemniter fuerit factum.*
3 *Exemplum exempli probat, quando primum exemplum fuit exemplatum iudicis auctoritate parte præſente & conſentiente.*
4 *Exemplum exempli non probat, ſi primum exemplum non eſt ſolemne.*
5 *Exemplum exempli probat, quando exemplum primum eſt exemplatum, & ſcriptum manu illius Notarij, qui ſcripſit authenticum.*
6 *Exemplum exempli probat, ſi ſumatur ab exemplo, quod inter acta reperitur.*
7 *Exemplum exempli ſaltem facit indicium.*

1 Exemplum exempli regulariter nihil, † & nunq̃ ꝓbat, vt ait Bar.
in auth. ſi quis in aliquo, num. 9. C. de eden. vbi ait ita
* tranſire * communiter DD. idem ait Alex. cõſ. 108.
nu.4.vol.5. idem voluit Rich. Malum. Alb. & Bal. in
l. ſancimus, C. de diuer. reſcr. quos refert & ſequitur
Deci. in c. 1. nu. 2. extra de fide inſtrum. & Fely. in d.c.
licet cauſam, de probat. atque Alcia. in d. auth. ſi quis
in aliquo gl. 2. C. de eden.
2 Concluſionem hanc velim amplies, † vt non probet, etiamſi tale exemplum exempli ſolemniter fuerit factum, ita tradidere Cyn. Bald. in l. 3. C. de diuer. reſc. quos ad hoc allegat Purp. in d. auth. ſi quis in aliquo nu. 34. nec id latuit Corn. conſ. 24. col. 3. volu. 4. neque præterijt Alex. conſ. 183. nu. 4. vol. 1. ſicq; obſeruauit Bertr. conſ. 7. nu. 3. in 2. par. vol. 3.
Primò poteris limitare concluſionẽ non procedere, qñ primum exemplum fuit exemplatum iudicis auctoritate, parte præſente & conſentiente, vel recla-
3 mante de huiuſmodi reclamatione diſcuſſio: † nam
tũc tale exemplum habet vim originalis, & ſic exemplũ exempli probabit: ita docuit Bar. in d. auth. ſi quis in aliquo, col. 3. nu. 9. verſ. quare ſic aduerte. vnde nihil aliud vult Bar. dicere, niſi ꝙ ſi primũ exemplum ſit ſolemne, & quod probet, quod etiam exemplum talis exempli probabit, & ſic non videtur ex hoc differentia data paritate terminorũ inter probationẽ di manantem ex exemplo exempli, & probationẽ oriẽtem ex primo exemplo: ſecus verò, ſi primum exem-
4 plũ non eſſet ſolenne, † quia tunc intrepidè eſt fatendum, exemplum dicti exempli non probare: ſed non illa ratione, quia exemplũ exempli non probat; ſed potius quia primũ non probat tanquam minus ſolẽne: ideo merito multo minus debet ꝓbare exemplũ exempli, ita declarat Cur. iun. in d. auth. ſi quis. num. 41. & ibi allegat Rapha. Cuma. conſ. 158. viſis in primo dubio, & ſequitur Bertr. conſ. 3. nu. 3. vol. 3. vbi dicit, quòd exemplum exempli non probat, quia factũ fuit parte non citata: idẽ ait in cõſ. 131. ſcripturæ nouiſſimæ. num. 7. cum pluribus ſeq. lib. 2. per rationem quam ibi adducit.
5 Secundò limita, † quando exemplum primũ eſſet exemplatum, & ſcriptũ manu illius Notarij, qui ſcripſit authẽticum, quia tunc ſi tale primũ exemplaretur, hoc vltimum probaret: ita animaduerſum eſt à Bar. in d. auth. ſi quis in aliquo. d. nu. 9. in fi.
Tertiò limita in exemplo, ꝙ ſumitur ab exemplo,
6 † ꝙ inter acta reperitur: nam tunc illud exemplum exempli probat, teſte Anch. conſ. 41. quem refert & ſequitur Purpu. in eadẽ auth. ſi quis in aliquo. nu. 34.
7 Quartò limita, vt ſaltẽ † faciat indiciũ: vt ait Bald. in conſ. 204. longũ thema. nu. 7. ſub fi. vol. 3. ad quod probandum affert. l. 2. ff. de fid. inſtrum.

CONCLVSIO DCCXIII.

ARGVMENTVM.

Exemptio varijs modis probatur.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio probatur varijs modis, quia multis modis varijſque verbis conceditur.*
2 *Exemptio quibus verbis cognoſcatur.*
3 *Exemptio non probatur per verba defenſionis, vel protectionis.*
Receptus ſub protectione & defenſione Papæ, per hoc non cenſet exemptus ab auctoritate & poteſtate Ordinarij.

1 Variis modis probatur exemptio, † vtpotè, q̃ multis modis varijſq; verbis cõcedatur, de quibus in c. ſi Papa. de priuileg. lib. 6. & in ſumma Angelic. in verb. exemptus. nu. 2.
Primo ſi dicatur in priuilegio à ſummo Pontifice, vel ſententiãdo Eccleſiam iuris beati Petri exiſtere: ſiue ad ius & proprietatẽ Romanæ Eccleſiæ ptinere, vel ad Romanã Eccleſiã ſpecialiter aut ſine medio,
2 & ſimpliciter pertinere. † Vel ſi dicat̃, ꝙ Eccleſia ſit libera, ſeu ꝙ potiat̃ Romanæ Eccleſiæ libertate: ſiue ꝙ Epiſcopus non audeat illic Cathedram collocare, ſeu aliquod imperiũ exercere, vel poteſtatem, aut ꝙ eximit à poteſtate Epiſcopi. Item ſi recipiatur in proprios ſubiectos: per huiuſmodi enim & ſimilia verba cognoſcitur exemptio, vt d. c. ſi Papa.
3 Limita tamen, vt nõ probetur exemptio † per verba defenſionis vel protectionis, vt eſt caſus in terminis in c. ex parte. 2. extr. de priuil. vbi decernit Pontifex, quod receptus ſub protectione & defenſione Papæ, per hoc non cenſeatur exemptus ab auctoritate & poteſtate ordinarij.

CONCLVSIO DCCXIIII.

ARGVMENTVM.

Exhæredatio bonáne an mala mente facta præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Exhæredatio duplex, vna, quę bona, altera quę mala mente fit, quę & odioſa eſt.*
2 *Exhęredationem mala mente fuiſſe factam, pręſumendũ eſt ad fauorem filij. Contrarium nu. 3.*
4 *Pater ſemper pręſumitur capere ſalubrius conſiliũ in gratiam filiorum.*
5 *Teſtamento magis in dubio, quàm filio exhęredato fauemus, niſi exhęredatio apertè ſit iniqua.*
6 *Exhęredatio pręſumitur mala mente facta, ſi exhęredato nihil, bona vero, ſi ei aliquid fuerit legatum.*

Digitized by Google

7 *Exhæredatio præſumitur mala mente facta propter filij ingratitudinem, non ex maleuolentia Patris.*
8 *Exhęredatus non præſumitũ filius mala mente, quoad iura filiationis, ſecus ſi fuerit exhæredatus quoad hęreditatẽ.*
9 *Exhæredationis cauſa in teſtamento expreſſa, vera nõ pręſumitur, ſed ab hærede ſcripto probanda eſt. Cõtr. nu. 11.*
10 *Quilibet præſumitur gratus, niſi contrarium probetur.*
12 *In exhęredatione filij pater præſumitur, vel quod falſa opinione deceptus errauerit, vel quod probatio magis, quàm cauſę veritas deficiat.*
13 *Exhæredare filios ſine cauſa contra naturam eſt.*
14 *Parentes naturaliter coguntur vel inuiti filios amare.*
15 *Ephialtis Ephori impia lex in filios.*
16 *Metelli filij inique ab ipſo exhæredati, patris teſtamentũ reſcindere noluerunt.*
17 *Aphonia à matre Ebutia exhęredata iniuſtè.*
18 *Hæres in teſtamento ſcriptus, cogitur locum, & tempus commiſſa ingratitudinis probare, licet teſtator hęc exprimere non teneatur.*
19 *Exhæredationis pluribus cauſis in teſtamento expreſſis, vnam earum ſatis eſt probare.*
20 *Exhæredatus non præſumitur filius mala mente, quã teſtator inſtituit extraneum, vt poſtea exhęredato reſtitueret hæreditatem, cum ad pubertatem peruenerit.*

Exhæredatio bipartito ſolet conſiderari, vnomodo quę bo-
1 na, †altero, q̃ mala mẽte fieri conſueuit, iuxta ſñiam
Bal. in auth. ex cauſa. nu. 42. C. de lib. præter. verũ q̃m
illa, quę mala fit mente, odioſa eſt, nec debet adiuuari
interpretatione, ſed reſtringi. l. cũ quidã. ff. de liber.
2 & poſthu. debemus nos in dubio præſumere †exhęredationem
mala mente, & ita non rectè factam, vt ſic
excludamus odium exhæredationis, & benigniorem
interpretationẽ faciamus ad fauorẽ filij hæredis, iuxta
contex. in l. 2. & ibi Dec. atq; Iaſ. ad fi. ff. de vulg. &
pupill. & ita tradit Alex. in d. l. 2. num. 23. idem voluit
Lucas de Pen. in l. quemadmodum. C. de agric. et cẽſ.
lib. 11. verſ. 147. & ſequitur Iaſ. in l. multi nõnorę. nu.
3. ff. de lib. & poſthum. q dicit hanc eſſe meliorem, &
veriorem opinionem, atq; Iaſ. in l. 1. §. ſubſtituere. nu.
45. ff. eo. de vulg. & pupil. ſubſtit. Bal. etiam in l. libere
in prin. C de oper. liber. & ibi allat. & Soc. in l. ſi filius
qui patri. n. 25. ff. de vulg. idem tradit Ang. in l. ſi tibi.
§. ſi pactus. ff. de pact. nam vbi non apparet ex coniecturis
exhęredationem factam eſſe bona mẽte, ſemp
præſumitur mala mente facta, cũ ſit actus priuatiuus,
& ſic odioſus. l. cum quidam. ff. de lib. & poſthum.
3 Diſſentire tamẽ† videtur ab hoc Bar. in l. vt iuriſiurandi.
§. ſi liberi. num. 6. verſ. porro ſi poneremus. ff. de
oper. liber. Iuriſconſ. reſponſo motus in l. ſi patronus.
§. ſi quis non mala mẽte. ff. de bon. liber. quo in loco
aſſeruit exhæredationem non præſumi in dubio non
mala, ſed bona mente factam.
Hanc Bar. ſententiam, & illa ratio non mediocriter
adiuuat; nã ea eſt patris erga filios propenſa volũtas,
4 †vt ille ſemper præſumatur capere ſalubrius conſiliũ
in gratiã filiorum: ſic innuere viſus eſt ſubtiliſſimus
ille Papinianus in l. nec in ea. ff. ad leg. Iul. de adult.
de cuius etiam reſponſo meminit Papinian. non lõge
inferior Andr. Alc. in tract. de præſump. reg. 1. præſump.
2. in princ.
Nec minus eidẽ patrocinatur, & illa etenim in du-
5 bio magis fauere ſolemus teſtamento. †quã filio exhęredato,
niſi apertiſſimè ſit iniqua exhęredatio, ad
q affabre compilatũ eſt Marcelli reſpõſũ in l. ſi pars,
in prin. ff. de inoff. teſtam. vt ibidem ẽt obſeruatũ eſt
à Bal. cum etiam benigna dicatur interpretatio, quæ
ſuſtinet teſtamentũ l. filio præterito, & l. poſſumus. ff.
de iniuſt. teſtam. quod ſi in dubio præſumendum erit
exhæredationem mala mente fuiſſe factã, vtiq; teſtamentum
ipſum corruet, & irritum fiet, q quidẽ proculdubio
ſtaret, ſi præſumeremus bona mente fuiſſe
factam propterea, vt teſtamentum ſuſtineatur; in eam
deberemus inclinare ſententiam exhæredationem
bona mente fuiſſe factam: vt videtur conſideraſſe
Franciſ. Marti. de coniectur. vlt. volunt. lib. 4. titu. 11.
num. 18. & ſeq.
Ad ſedandas horum grauiſſimorum auctorum diſcordias
dicere poſſumus, ſententiam Alex. & aſſecta-
6 torum locum habere, † quando pater filio exhæredato
nihil legauerit opinionem uerò Bar. procedere, quã
ei exhæredato aliquid legatum fuerit ut ita hos inter
ſe conciliando ſcriptum reliquit Rip. in l. 2. num. 36.
uerſ. tu uerò. ff. de uulgar. & pupillar.
Præterea, & hoc pacto reſpondere poſſumus, exhę-
7 redationem præſumi mala mente factam †propter filij
ingrati animi uitium, non tamen ex maleuolentia,
& odio animi ipſius Patris, propter quod pater dicitur
malam gerere mentem aduerſus filium, ex eodem
Ripa loco nuper à nobis adducto.
Poſtremò tollere poterimus illas ſcribentium lites
8 hac ratione, †ut ſi pater exhęredet filium ſimpliciter,
non præſumatur exhęredatus mala mente, quoad ea,
quæ ad ipſum iure filiationis pertinent. d. l. ſi patronus.
§. ſi quis non mala mente, cum §. ſeq. ff. de bon. liberto.
& hoc modo Bart. accepta ſententia procedet,
ſecus dicere debemus, ſi exheredatus ſit quoad hereditatem:
quia tunc clarè conſtat exhęredationem eũ
apertè à bonis excludere, & propterea cum ſimpliciter
facta ſit exhęredatio nullum bonitatis ſpecimen
prę ſe fert, ut pro commodo filij facta pręſumatur, ut
elegãter diſtinxit Alc. d. reg. 1. præſump. 2. nu. 2. cuius
reconciliationem comprobauit idem Mantic. de coniectur.
ult. uol. d. lib. 4. tit. 11. num. 17.
Iſtis ita deductis poterimus hoc pacto concluſio-
9 nem amplecti †ut exhęredatio adeò mala mente facta
pręſumatur, ut etſi cauſa ingrati animi uitã filij in
teſtamento expreſſa non tamen pręſumatur uera, ſed
probari debeat, quod onus probandi heredi ſcripto
incumbit, ut ſanxiſſe uidetur Impe. in §. ſiue igitur, in
uerb. monſtrauerit. in auth. ut cum de appel. cognoſc.
& ibi Bart. et Ang. quod etiã reſcripſiſſe uiſus eſt Imp.
in l. omnimodo. ibi, arguantur ab hęredibus, & in l. ſi
quis filium. C. de inoffic. teſta. idem tradidere *cõmuni
conſenſu Doctor. in auth. non licet. C. de libe. pręter.
quod etiam placuit Durãt. de art. teſtan. tit. de hęred.
inſti. et exhęred. cautel. 11. nu. 2. cui adhęret Hieronym.
Cagn. in l. hoc iure. nu. 3 ff de inoffi. teſta hoc
etiam aſſeruit Viglius in rub. poſt princ. Inſtit. de inoffic.
teſtam. cui ſententię accedit Io. Igneus in auth.
ex cauſa. nu. 3. et 16. et ibi ante eum Raph. Fulg. eod.
nu. 3. C. de liber. pręter. quibus idem ſentientem adiũgas
Ant. Gomez. de teſtam. c. 11. nu. 10. et *communẽ
dixit Emanuel Soarez in theſauro recept. ſentent. in
uerb. exhęredationis cauſa, quod etiam probat Parif.
in cõſ. 1. nu. 136 uol. 1. de quo plenius habeẽ per Bart.
Aret. et alios in l. 1. ff. de teſtam. quibus ſe ſubſcripſit
idem Mantic. ubi ſup. nu. 33. quod et ea ratione con-
10 firmatur: † nam quilibet pręſumitur gratus, n ſi contrariũ
probetur. ex l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat.
eò igitur magis pręſumetur patrem ſolicitatum eſſe
dolo, et arte ad filium ita exhęredandum; cuius contrarium
probandi partes erunt, ut diximus, exhęredati.
11 Teſtatori tamen patri †magis, quàm filio exhęredato
fauit Paul. Caſtrenſ. in d. auth. ex cauſa, poſt nu. 7.
in fin. uerſ. breuiter, alia ratio eſt. C. de liber. pręt. quo
in loco tradidit cauſam exhęredationis à patre in teſtamento
declaratam pręſumi ueram; non enim credibile
eſt, patrem ex falſis cauſis filium à ſucceſſione
uoluiſſe excludere, quę cauſa ſi non fuerit ab herede
probata, ille pręſumitur magis in probatione defeciſſe,
quàm quod teſtator maleuolentia ductus contra
ſanguinem ſuum iudicium protulerit.
12 Verùm †humanior illa cenſeẽ pręſumptio. vel
pater falſa opinione deceptus errauerit, vel quod pro-
bano

batio magis, quàm veritas cauſæ deficiat, refugit, eſt
13 & auerſatur communis illa naturæ lex † cunctis animantibus penitus indita, liberos nobis ipſis cariores; vt Paulus iuriſconſultus innuit in l. iſti quidem, in fi. ff. de eo, quod met. cauſ. in merentes hęreditate priua-
14 ri. cum natura ipſa parentes, vel inuiti † cogantur filios amore proſequi: vt reſcripſit Imper. Iuſtin. in l. vnica, §. ſilent. C. de rei vxor. act. nã contra naturales ſtimulos facerent, ſi ſecus agerent, vt inquit Paulus in l. amiciſſimos, in fi. ff. de excuſat. tut. ad ꝙ plura cõgerit idem Manti. eod. lib. 4. de coniect. vlti. volunt. d. tit. 11. nu. 41. & ſeq. Vnde lex illa Ephialtis Ephori, qui omnem humanitatem penitus exuerat, tanquã
15 naturæ repugnans prorſus eſt reijcienda † qua apud Lacedæmonios ſanxit, vt liceret Patri filijs omiſſis extraneos ſcribere ſucceſſores: hoc agens, vt filium, quẽ odio proſequebatur, exhæredaret: vt retulit Alex. ab Alex. genial. dier. lib. 6. c. 10.

Quemadmodum & contra naturales charitatis ſtimulos Metellus immeritò hæreditate filios excuſſit.
16 † qui tñ patre ipſo benigniores teſtũ illegitimum patris irritum facere noluerunt: ſatius arbitrati bonorum textores fieri, quem qualemcunque patris volũtatem non tueri: vt idem tradidit Alex. ab Alex. ibi.
17 quod & de Aphronia † ab Eburia matre exhæredata legimus, vt teſtatur Valer. Max. lib. 7. c. 8.

Ampliationem tñ noſtrã velim ſubamplies hoc pacto, vt licet, neq; locũ, neq; tempus commiſſæ ingratitudinis exprimi in teſtõ non ſit neceſſarium, hæ-
18 res tñ. † & locum & tempus probare debet; quod nimirum albo lapillo eſt ſignandũ: ita cõſultũ eſt aptiſſimè à Bal. in conſ. 89. Proponitur, ꝙ Luciarellus in ſuo teſtamento. ſub nu. 1. verſ. item in contrariũ. vol. 5. per ea, quæ ibi adducit. Baldũ ſequuti ſunt Alex. in cõſ. 203. ſuper themate, & dubijs, nu. 9. verſ. ſed ita eſt, vol. 2. & Iaſ. in authen. non licet, num. 12. verſ. adde etiam, quòd quando pater. C. de libe. præter. vt refert Mantic. vbi ſup. nu. 34. verſ. & licet.
19 Quod poſtremum intelliges, † vt ſi teſtator plures cauſas expreſſerit in filium ingratum, ſatis ſit vnã ex his idoneã ab hærede probari, vt apertè docet Impe. in §. ſiue igitur. ibi, vel vnam ex his veram eſſe monſtrauerit: in authen. vt cum de appellat. cognoſ. & hanc eſſe communem ſentẽtiam colligitur ex Bal. Alex. in poſtremis vtriuſq; verbis, & Iaſ. nu. 11. in d. authen. non licet, C. de liber. præter. idem ſenſit conſulendo Bald. in conſ. 112. punctus quæritur primo, nu. 2. verſ. ſuper ſecundo. vol. 5.
20 Limitabis nunc conclu. non habere locum † qñ teſtator inſtituit extraneũ, vt poſtea filio teſtatoris exhæredato reſtitueret hæreditatem cum ad pubertatẽ peruenerit, tunc enim non præſumitur mala mente exhæredatus: ita rñſum eſt ab Vlpian. in l. multi non notæ, ff. de libe. & poſthum. teſte Alex. ibid. nu. 2.

CONCLVSIO DCCXV.

ARGVMENTVM.

Communia expenſarum.

SVMMARIVM.

1 *Qui dicit ſe expendiſſe, probare debet.*
2 *Expenſæ interdum probantur per coniecturas arbitrio iudicis approbandas.*
3 *Expenſæ probantur aliquando per rerum naturam, vt in alimentis.*
Expenſæ alimentorum præſumuntur factæ ab eo, penes quem talis, vt pupillus inuenitur alitus. ibid.
4 *Creditor cum repetit expenſas factas in equo ſibi pignori dato præſumuntur expenſæ per eum factæ.*
5 *Expenſæ aliquando probant per rei, & operis euidentiam.*
Quando tractatur de probatione expenſarũ, ſiue ſint expẽſæ litis, ſiue propter litem, ſeu extra litem, ad quemcunq; finem agatur illa probatio ſufficit, quæ haberi põt. ibid.
Expenſæ minutæ difficiles probatu, ibid.
6 *Expenſas ſibi reſici debere, qui petit, probare debet eas factas fuiſſe.*
Expenſæ ſi magnæ ſint plenè probari debent, & ſi ſunt modicæ, poſſunt per coniecturas probari. ibi.
7 *Expenſarum æſtimatio quo pacto, & per quot teſtes probetur, vide remiſſiuè.*
8 *Expenſæ nomine alieno factæ, præſumuntur factæ cum mandato illius, cuius nomine factæ ſunt.*
9 *Expenſæ in dubio potius pręſumuntur factę ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria.*
10 *Expenſæ ſi non ſunt rationabiles, vel veriſimiles, nedum non probantur per iuramentum, aut auctoritatem alicuius, ſed etiamſi probarentur per teſtes, vbi inſtrumenta, non deberentur.*
11 *Expenſarum qualitas probatur ex qualitate operis.*
12 *Expenſę pręſumuntur factę à poſſeſſore rei, in qua factę fuerunt, & non ab alio.*
Iudex debet expenſas taxare abſq; aliqua probatione. ibid.
13 *Expenſę pręſumuntur factę ab eo, qui tenebatũ eas facere. Intellige, vt nu. 14.*
15 *Expenſas fuiſſe factas non ſufficit, niſi ille, qui tenebatur illas facere, probet ſe feciſſe.*
16 *Si reperiatũ Hoſpitale conſtructũ, & ignoretur à quo, pręſumitur eſſe conſtructũ ab eo, quod id conſtruere debebat.*
17 *Expenſę, quę ad victũ, & alias humanę vitę neceſſitates ſunt neceſſarię pręſumunt à Pręlatis, vel clericis factę de redditibus Eccleſię, reſeruatis redditib. ſuis proprijs.*

1 Qui dixit ſe expendiſſe † dẽt probare, teſte. Bal. in l. ſcimus, §. in computatione. nu. 2. C. de iur. delib. quod & comprobauit Mar. Soc. in conſ. 62. nu. 3. vol. 1. & placuit Bertr. in conſ. 22. nu. 3. in parte 1. vol. 1. & hæ multis modis probantur, vt modo in ſequenti Concluſione declarabimus. nam cum ſint facti non poteſt dari certa regula.
2 Vnde † interdum probanť per cõiecturas arbitrio iudicis approbãdas, vt l. ius alimentorũ. ff. vbi pupill. educ. vel morari deb. l. qui filiũ. l. ſi ita fuerit. §. in reliquis. ff. de manumiſſ. teſta. l. ti. §. inter cætera. ff. de lib. legat. nam vt ait And. Barbat. in conſ. 46. nu. 24. vol.
3 4. Aliqñ probatur per rerum naturam; † vt in alimẽtis: vt ſi quis alitus fuerit, nã natura conſtat quẽ non poſſe viuere ſine alimentis: quę quidẽ alimentorum expẽſæ pſumuntur factæ ab eo, penes quẽ talis, vt pupillus inueniť alitus: Idem eadẽ ratione dicendũ eſt
4 † cũ creditor repeteret expẽſas factas in equo ſibi pignori dato: nam præſumuntur tales expenſæ per eũ factæ, & hoc naturaliter vř probari, ꝙ paulo infra diſcutiemus in concluſione per rerum naturam, & pro hoc eſt l. fin. C. de alimen. præſtan. Aliquando etiam
5 probať per rei † & operis euidentiã, vt in ædificijs, l. qui tutoris, C. de admin. tut. & idem cenſuit Federic. de Sen. conſ. 119. incip. nulli dubium: vbi ait, ꝙ quando tractatur de probatione expenſarum, ſiue ſint expenſę litis, ſiue propter litem ſeu extra litem, ad quẽcunque finem agatur, illa probatio ſufficiat, quæ haberi poteſt: per c. 3. de filijs presbyt. & c. Michael. de teſtib. & maximè ſi expenſæ ſint minutæ: quas difficile eſt probare, vt idem dixit in d. conſ. 119.
6 Itidem † qui petit expenſas ſibi refici debere, probare debet eas factas fuiſſe, vt atteſtatur Maria. Soc. conſ. 62. nu. 3. vol. 1. quòd ſi magnæ ſint expenſæ, debent plenè probari, at ſi ſunt modicę, poſſunt per cõiecturas probari: ita reſponſum eſt à Bald. conſ. 356. in fi. vol. 5.
7 Expenſarũ verò ęſtimatio † quo pacto & per quot teſtes probetur, adeundus erit id tradens Cur. iun. in conſ. 165. nu. 20. quo nos etiam infra ſuo loco, idest, in concluſione expenſæ per teſtes.

Illud quoq; velim non ignores, expenſas nomine
8 alieno factas, † præſumi factas cum mandato illius,
cuius nomine factæ ſunt: ita reſpondente Curt. ſen.
conſ.36. ſuper motiuis redditis, poſt nu.5. nam aliàs
præſumeretur donaſſe, vel iactaſſe ſuum: quod non
eſt præſumendum per l.cũ de indebito.ff.de probat.
9 Nec illud ſilentio prætcribo, † expenſas in dubio
potius præſumi factas ex cauſa neceſſaria, quàm vo-
luntaria, & ad finẽ acquirendi, vt interrogatus reſpon
dit Paul.Caſt.in conſ.133.Iſte Martinus.nu.3.vol.2.
Hoc ẽt inſuper addam, vt ſi expenſæ nõ ſint ratio-
10 nabiles, vel veriſimiles, † ſcilicet de eo ꝙ veriſimili-
ter paterfamilias eas feciſſet, nedũ nõ probenĩ per iu
ramentum, aut auctoritatem alicuius, immo etiam ſi
probarentur per teſtes, vel inſtrumenta, nõ deberenĩ:
vt à nobis explicatum infr.in concluſ. funeris.
11 Præterea & id adijciã, vt expenſarũ qualitas † pro-
betur ex qualitate operis, vt ſenſit Bald. in l. id, quod
pauperibus.col.vlt.C.de epiſc.& cler.& in l. lex, quæ
tutores.C de adminiſtr.tutor.ad quod allegat Barto.
Soc.conſ.82.num.22.vol.4.
Nec imperare mihi potero, vt ꝙ ſequitur prætereã:
etenim expenſæ præſumũtur factæ à poſſeſſore rei in
12 qua factæ fuerunt, & non ab alio: vt colligimus ex l.
vlt.C.de alim.pupil.præſt.& not.Bart. in l. qui ſeruũ.
ff.de verb.obl.& Bal.in l.1.n.26.C.de fruc. & lit. exp.
& idẽ Bar.in l.cũ ſeruus.nu.4.ff.de verb.obl. vbi ait iu
dicẽ debere eas expenſas taxare abſq; alia ꝓbatione.
Superioribus, & illud optimè reſpondet, vt expẽſæ
13 præſumantur factæ ab eo, † qui tenebaĩ eas facere: vt
obſeruauit Bar.in d.l.cũ ſeruus.nu.4.ff. de verb. obli.
quod probat per l.vlt. C.de alim.pupil.præſt. idẽ cen-
ſuit Bart.Soc.conſ.82.nu.23.vol.4.vbi ait ita intelligi
debere l.vlt.& idem tenet Corn.in conſ.110.col.6.&
conſ.113.vol.2.vbi citat Bart.in d.l.cum ſeruus.
14 Illud limitabis, & intelliges procedere † quando cõ
currebant aliquæ præſumptiones, & coniecturæ pro
illo, qui allegat expenſas fuiſſe factas: ſecus ſi conie-
cturæ non cõcurrant, vt voluit Imol.quẽ refert Alex.
in d.l.cum ſeruus, per ea, quæ voluit Bald.in l.quę ſub
15 conditione ff.de cond.& demonſt.vbi dicit † nõ ſuf-
ficere expenſas eſſe factas, niſi ille, qui tenebatur illas
facere, probet ſe feciſſe, per l.excellentiæ.§.flagitanti-
bus.C. de erogat. milit. lib.12.
Verius tñ, quòd abſq; eo, quod aliæ concurrant cõ-
iecturæ, ſimpliciter præſumantur factæ ab eo, qui te-
nebatur eas facere, tradidit Bal.ſibi contrarius in cõſ.
378.ſequitur aliud inſtrumentum.nu.2.lib.1.vbi dicit,
16 quòd ſi reperiatur hoſpitale conſtructum † & ignore-
tur à quo, quod præſumatur eſſe conſtructum ab eo,
qui id conſtruere debebat: & huic ſententiæ fauet
Frac.Aret.in c.1.col.3.de iudic.& in addit.ad Bart.in
d.l.cum ſeruus, in lit. A. verbo notabilis. nu 4.
Superpondij loco, & hoc referam: vt expenſæ, quæ
ad victum, aliaſq; humanæ vitæ neceſſitates ſunt ne-
17 ceſſariæ † Prælatus, vel clericus præſumatur feciſſe de
redditibus Eccleſiæ, & proprios ſuos redditus reſer-
uaſſe: ſic cautum eſt à Corn. in conſ. 79. incip. in hac
conſultatione.col.2.verſ.eſt enim aduertendum.vol.
4. Nam huiuſmodi expenſæ pertinent ad onus Eccle
ſiæ.ex c.cum ſecundum Apoſtolum, extr. de præb. &
cum alijs adductis per Corn. d. conſ.79.

CONCLVSIO DCCXVI.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, an probentur ex natura ipſa.

SVMMARIVM.

1 *Expenſę probantur ex natura ipſa, vt in alimentis pręſtandis, & pręſtitis.*
Expenſę alimentorum pręſumuntur factę ab eo, penès quem reperitur quis alitus. ibid.
2 *Cum aliquis poſſeſſor vult deducere de fructibus expenſas factas cauſa quorundam fructuum, tales expenſę pręſumuntur eſſe factę.*
3 *Dux militum, qui conduxerat milites ad defenſionem cuiuſdã Caſtri, & deſcripſit expenſas in quodam ſuo libello, in dubio pręſumitur ipſas expenſas de re ſua feciſſe, & de pecunia ſua illos tenuiſſe ad illam defenſionem.*
4 *Expendens, quando habuit penès ſe bona, vel pecuniam illius, cuius negotia gerit, pręſumitur expendiſſe de illis, & non de proprijs.*
5 *Pater, vel frater dotans filiam, vel ſororem licet videatur dotare de ſuo proprio; tamen ſi gerebat negotia filię, vel ſororis, pręſumitur dotaſſe de bonis eiuſdem.*
6 *Auus, pater, & alię perſonę, quę tenenĩ dotare, licet gerant negotia filię, tamẽ pſumuntur dotare de proprijs bonis.*
7 *Licet pater expenſas quas facit, videatur facere de ſuo proprio, tamen hoc debet intelligi, niſi filius habeat peculium caſtrenſe, vel quaſi, vel aduentitium, ꝙ ſit apud patrem.*
8 *Quando in aliquo articulo ſunt in vtranq; partẽ rationes vrgentes, vt vera opinio diſcerni non poſſit, illo caſu eſt eligenda media via more ruſticorum.*

Expenſæ probãtur ex natura ipſa, vt in ali
1 mentis pſtandis, † & pſtitis: nam
natura conſtat quẽ non poſſe viuere ſine alimẽtis, &
ideò expenſæ alimẽtorũ pſumunĩ factæ ab eo, penès
quẽ reperitur qs alitus, ſicuti pupillus p tutorẽ: idem
ꝓcederet, cũ creditor repetit expenſas factas in equo
ſibi pignorato; nã præſumunĩ tales expenſæ per eum
factæ: idẽ etiam procedit, cũ aliquis poſſeſſor vellet
deducere de fructibus expenſas factas cauſa quæren-
2 dorũ fructuũ: † tales enim expenſæ præſumunĩ eſſe fa
ctæ, cũ de neceſſitate fructus ſine his expenſis percipi
non poſſunt; itẽ præſumunĩ factæ ab ipſo poſſeſſore;
& ideò Iudex ſine aliqua probatione, ex ſuo officio
eas taxare dẽt: ita ait Bart.in l.cũ ſeruus.n.4.ff.de ver-
bo.oblig.per l.vlt. C.de alim.pupil. præſt. idem rñdit
And.Barb.conſ.46.nu.24.vol.4.vbi conſuluit in caſu
cuiuſdã militum ducis, qui cõduxerat milites ad de-
fenſionẽ cuiuſdã caſtri, & deſcripſit expenſas in quo-
3 dam ſuo libello: † nã hoc caſu in dubio pſumitur ipſas
expẽſas de re ſua feciſſe, & ꝙ de pecunia ſua illos te-
nuerit ad illã defenſionẽ: nã aliter nõ poterãt viuere,
vel poſſent ſe ſuſtẽtare in his, q̃ erãt eis neceſſaria, vt
ex d.l.fi.C de alim.pſt.& deciſũ fuit à Petr.de Benin.
deciſ.43. per tot.præcipuè.nu.5.& ita egregiè tradidit
Alc.in tract.de præſ. reg.1.præſ.50.per totum.
Limita concluſionem non ꝓcedere, qñ expendẽs
haberet penès ſe bona, vel pecuniã illius, cuius nego-
4 tia gerit: † nã tunc præſumiĩ is expendiſſe de illis, &
non de proprijs: vt tenet Bart. in l. Neſen. in prin. per
illum tex.n.5.de neg.geſt.& in l.alim.cir.finẽ.C.eod.
tit.ſic rñdit Rom.in conſ.8.viſo facto, in 2. dub.nu.2.
in fi.& in conſ.255.quoad primum, nu.2. verſ. quoad
ſñ.ita etiam cautũ eſt ab Ang.in conſ.277. Quæ præ-
ſumptio eſt adeò violenta, vt tollat oẽm aliam præ-
ſumptionem ẽt pietatis, quæ aliàs ſuberat, ꝙ eſt valdè
attendendũ. ſecundum Bart.in d.l.Neſen. Vnde licet
5 pater, vel frater, qui dotat filiam, vel ſororem † videa-
tur dotare de ſuo proprio.l.vlt. C.de do.promiſſione:
tñ ſi gerebat negotia filiæ, vel ſororis, præſumitur do-
taſſe de bonis eiuſdem filiæ, vel ſororis, vt aſſerit Bart.
d.loco, & dictũ eſt latè ſupra in concluſione alimen-
ta, & in concluſ.dos, & ita videtur ſentire glo.in l.vlt.
cir.prin.C.de dot.promiſſ.in verbo intelligitur, ſecũ-
dũ Bart.eo loci. Verùm ſi accuratius illa gl.intueatur
illa loquitur in extraneo, & non in illo, qui teneĩ do-
6 tare; vt eſt auus, pater, & ſimiles perſonæ, † quia eo ca-
ſu, & ſi gerunt negotia filiæ, tñ præſumunĩ dotare de
ꝓprijs bonis, per d.l.vlt.& ita loquiĩ Bart.in l.1.§.nec
caſtrenſe.ff.de coll.bono.ideò Ludo. Rom. in l.1.ff.
ſol.matr.reprehendit in hoc eundẽ Bar.in d.l.Neſen.
7 ſimiliter licet Pater expenſas, quas facit † videatur
facere

facere de ſuo proprio.l.ꝙ pater. ff.famil. erciſ. hoc tñ debet intelligi,niſi filius habeat peculiũ Caſtrẽſe,vel quaſi;vel aduentitiũ, quod eſt apud patrem, ex l.vlt. ff.de petit.hæred & docuit Bar in l.Neſennius.

Et opinio Bar.procedit, ſi pater erat penitus paup: vt habemus ex l. vlt. C.de dot. promiſſ.ver. vbi autẽ.

Sublimita prædictam limitationẽ non ꝓcedere,
3 † qñ in aliquo articulo eſſent in vtramq; partẽ rationes vrgentes;vt vera opinio diſcerni non poſſet:quia iſto caſu eſſet eligenda media via more ruſticorũ, vt teſtatur auctor addit.ad Bar. in d. l. Neſennius. litera A.& Alex.de hoc meminit in l. Titium. ff. ad Treb. atque Dec.in c. 1.col.vlt.de conſtit.

CONCLVSIO DCCXVII.

ARGVMENTVM.

Expenſæ litis,an probentur per iuramentũ.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ litis probantur per iuramentum eius, qui eas fecit.*
2 *Expenſæ etiã ratione contumaciæ, & in cauſa criminali factæ probantur per iuramentum.*
3 *Expẽſæ in qualibet re factæ a quolibet adminiſtratore, ſiue executore teſtamenti,tutore,curatore, vel ab hærede conficiente inuentarium,vel a ſocio reddente rationem, probantur per iuramentum dummodo non ſint præter modum, & magni ponderis.*
4 *Expenſæ probantur per iuramentum præcedente taxatione iudicis.*
5 *Taxatio expenſarum poteſt fieri ſine citatione partis, ſi expenſæ factæ fuerunt in contumacia.*
6 *Expenſæ probantur per iuramentum, quãdo paruæ ſunt.*
7 *Expenſæ in contumaciam factæ probantur per iuramentũ in odium ipſius contumacis.*
8 *Condemnatus ex iuramento, & taxatione expenſarũ poteſt appellare, ſi videt illum, qui iurauit exceſſiſſe.*
9 *Contrariũ iuramẽti probare non poteſt is, contra quem iuratur, ſi fuerit contumax, vel in dolo.*
10 *Sententia lata ex iuramento præſtito ſecundũ. l.ſi quando.C.vnde vi. non retractatur ob inſtrumenta nouiter reperta.*
11 *Contrarium iuramenti præſtiti ex lege aduerſus contumacem, aut doloſum licet probare.*

1 Expenſæ litis probantur per iuramentum eius † q eas fecit vt decidit Matthe.ab Afflic. in dec.70. nu.2. quod auctoritate ꝓbat glo.in c.dilectus & ibi Io.And. & Abb.de for.cõpet. per tex.in l.ſancimus.C. de iud. idẽ cõfirmauit Hip. de Marſ.in rub.C.de proba.nu.141.& ſancitum eſt in l.properandum.§. ſiue autem alterutra. C. de iudi.& in auth.poſt iuſiurandum.C.eo.

2 Primo ampliabis conclu.locum habẽre † ẽt in expenſis ratione contumaciæ,& in cã criminali factis, vt inquit Matth.Affl.in conſtit.Neap.incip.vt dãnato liceat.lib.2.rub.4. nu.23. per d. l. properandum. §. ſiue autem alterutra. C. de iudic.

Secundo velim amplies procedere non ſolũ in expenſis litis, ſed ẽt in qualibet alia re factis à quolibet adminiſtratore,ſiue ab executore teſtĩ, aut tutore,curatore,vel ab hærede conficiente inuentarium, vel à
3 ſocio reddente rationem geſtorũ, † nam probant per iurm dummodo non ſint præter modum, & magni ponderis expẽſæ,& hoc ſine alia ꝓbatione,vt voluit gl.eximia in l.nulli.verb.licentiã.C.de epiſ. & cler. ꝑ tex.ibid.ver. quantũ ad magnã expenſam, & per tex. l.ſi quis pro redẽptione. C. de don. quantũ ad modicam expenſam,& ibi illã gl. ſequuntur Iac.Rauen.& Bal.col.3.verſ.eſt verius, vbi etiã Io. Fabr. col. 3.verſ. ſed an executor,& probauit Spec.in tit.de inſtr.edit. §.nunc vero aliqua nu.21.ver.quid ſi executor. & ibi Io. And.in addit. & docuit Bar. in l. Diuus. in fi.ff.ſi cui plus ꝙ per leg.falc.& Bal.in l.Imp.in vlt.col.ff.de ſtat.hom.& in l.id ꝙ pauperib.col.vlt.num.40. C.de epiſ.& cler.& in hærede cõficiente inuentariũ voluerunt Bar,Bal.& alij in l.vlt.§. in computatione. C.de iur.delib.Ang. & Io. de Pla. in d.l. 2. C.quand.& qb. pars.4. Ang.in l. Diuus.ff.ſi cui plus,ꝙ per l. Falc.& in tutore,& curatore voluit Bar.in l.1.§.officiũ.ff.de tutel.& rationib.diſtrah. Ang.in l. ſumptus. de admin. tut.Imo cõſ.75.circa primũ dubiũ.Ang.in §.actionũ in 13.q.inſti.de act. Corn.conſ.319. circa primã conſultationẽ, col.11.ver.prout credit.lib.3.& Iaſ.in repe.l.admonendi.col.51.verſ.de tutorib.autẽ, & curatorib. ff.de iureiu. & in ſocio reddente rationẽ geſtorũ cõſuluit Bal.conſ.152. uer.eſt verum.lib.3.& Soc. conſ.78. circa primũ. col. 1. & generaliter in cæteris adminiſtratorib.voluit Bar.in l.cõperimus.C. de nauicul. lib.11. Rom. conſ.76. in cã notabilis viri, in 4. dub. in prin.& faciunt ad hæc ꝙ ſcribit Fede.de Sen. conſ.119.nulli dubiũ.Ang.de Aret in §.vlt. Inſtit.de verb.obl.de quibus omnibus Tiraq.in tract. ſuo de iudic.in reb.exiguis, ver.ex hoc iit.

4 Primo limita, & intellige, vt procedat † ꝑcedente taxatione iudicis,vt inqt Tiraq.in ſuo trac. de vtroq; retract.& de retract.lignagier.§.4.gl.1.nu.7.verſ.huc item pertinent: nam iudex debet prius conſiderare quantum potuit expendere in aduocatis, itẽ quantum potuit expendere in hoſpitio, & ſimilia,& taxare expenſas, & poſtea recipere iurm victoris ſuper dictis expenſis,vt ſcripſit gl.in c.finem litib. extr. de dol.& contum.& ibi Abb. idẽ voluit Bar. in l. non ignorat.
5 C.de fruct.& lit.expenſ. † huiuſmodi taxatio põt fieri ſine citatione partis ſi expenſæ factæ fuerũt in contumacia,vt Bal.ait in l.terminato. col. 2. C. de fruct. & lit.expenſ.quem refert Matth. ab Affl. d. conſtit. Neapo.incip.vt liceat bannito. lib.x. rub.4.nu.23.

6 Secundo limita procedere, † qñ expenſæ ſunt paruæ,vt explicauimus ſupra in 1.limit. vt ſcriptum reliquere Doct.in l.ſancimus,ſicut refert, & ſequitur Iaſ. in d.l.ſcimus,§.in computatione.nu.6. C.de iure delib.& huc ea conferunt, quæ tradidimus infra in concluſione expenſæ funeris in 1.limit.

7 Tertio velim limites, † & intelligas locum habere tñ contra contumacem in odium ipſius cõtumacis, per d.l.properandum.§.ſed & ſi quidem.C.de iud.vt eleganter protulit Tiraq.in d.tract.de vtroq; retract. de retract.lignag.d. §.5.gl.1.nu.7.

Quarto limitare poteris, vt ꝙ ſaltem contrarium
8 probari poſſit: † vel condemnatus ex tali iurõ, & taxatione põt appellare.ſi videat illũ,qui iurauit exceſſiſſe,ita placuit Inno.in c.vlt.ext. quod met. cau.quẽ ſequuntur ibid. Io. And.Dom. Ant.& Imo.

Id ſublimita niſi is, contra quem iuratur fuerit cõtumax, vel in dolo: vt cũ iuratur aduerſus ſpoliatorẽ
9 ex l.ſi qñ.C.vnde vi. † quia tunc contra iuramentum probari non poteſt,vt voluit Imol.in l.qui bona.§. q damni,& ibi quoque Roma.ff.de dam.infect. & idẽ in c.propoſuiſti,& ibi Aret.extra de probat.per dicta l.ſi quando. in fin. cum dicitur condemnare oportet. l.ſi per alium.§. in eum autem. ff. ne quis eum,qui in ius vocat.& auth.hodie.C.de iudic.vel melius.auth. poſt iuſiurandum,eodem titu.idem dixit Imo. in ca. vlt.col.6.& col.8.& ibi Panor.col.8.ext.de his,quę vi metus cau. fiunt, & probauit Alex.in l. admonendi. col.pen.num.52.ff.de iureiur. quod etiam confirmauit Ang.Are.in trac.maleficiorum. in verb.nec non ad denunciationẽ.nu.15.vbi ad hoc allegat.l.1.C.de ſeru. fugit, quibus adiungas idem ſentientẽ Inn.in c. cũ dilectus.col.1.[illegible] verb.& alijs ad fi. ext.de ord. cog.

Digitized by Google

qui accedere vř Bar. in d.l.admonendi.col.3.verſ.ſe-
10 cundo oppono. nu.9. & 10. cum dicit, † ꝙ ſententia lata ex iuſo præſtito ſecundum.l.ſi quando. C. vnde vi. non retractatur ob inſtrumenta nouiter reperta, quem ſequuntur Ang. & ibi Alex.vterque.col.vlt.idque confirmauit Ant.de Burr.,in d.c. vlt.ad fin. extra de his,quæ vi metus,&c.quaſi ſcilicet nō liceat quoquo modo impugnare, aut reprobare huiuſmodi iuramentum. Tiraq.in d. ſuo tract. de retract. lignag.§. §.gl.1.nu.28.29.verſ.6.limita.cum ſeq.

11 Contra hanc ſublimitationē, † vt ſcilicet liceat ꝓbare contrarium aduerſus iuſm præſtitum ex lege aduerſus contumacem, aut doloſum, expreſsè voluit Alex.ſibi contrarius in d.l.qui bona.§. qui dictā.col. vlt.nu.17.verſ.vnde videmus.ff.de dam.infect. Barb. in tract.de præſtan.Card.in 2.q.2.part.col.2. verſ.10. faciat.Fel.& Philip. Dec.in d. c.propoſuiſti. vterque col.12.de prob.Et expreſsè ēt in caſu d. l.ſi qñ. C. vnde vi,vt contrarium probare poſſit tenuerunt Innoc. Io.And.& Anto.in d.c.vlt.de his, quæ vi metus, &c. & Ang.in l.qui vas.,in prin. ff. de furt. Imo. ſibi item contrarius in l.quod iuſſit.col.2.ff.de iudic. & in l.ait prætor.§.1.ad fi.eo.tit.& Iaſ.,qui hāc opinionē ſequitur.in d.l.ſi quando.col.4.& 5. vbi reſpondet rationibus aduerſariorum prærerquam.d.l. ſi per alium.§.in eum autem.ff.ne quis eum,qui in ius vocatus,&c.

CONCLVSIO DCCXVII.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, an probentur per rei euidentiam.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ per rei euidentiam probantur, vt in edificijs.*
2 *Probato facto præſumitur, ꝙ ſit factum expenſis facientis.*
3 *Quod patet expreſſe, non eſt probare neceſſe.*

1 Expenſæ † probantur per rei euidentiā, vt in edificijs, ex l.lex, q̃ tutores.C. de admin.tut. Barb.conſ.46.col. 9.nu.24. ver.interdū per operis euidentiā.vol.4. nam probato facto præſu-
2 mitur,ꝙ ſit factum † expenſis facientis, ita dixit Bal. in §.in computatione. nu.2.in fin.l.ſcimus. C.de iur. delib.allegat in arg.l.ſi C. de pign.& l. ſi ventri.in fi. ff.de priuileg.credit.nam quod patet expreſsè, nō eſt
3 aliàs neceſſe † probare ex d. l. lex quæ tutores. C. eo. tit.vt & ſcripſit Bal.in l.1.n,26. C.de fruc.& lit.expē.

CONCLVSIO DCCXIX.

ARGVMENTVM.

Expenſæ funeris, an probentur per iuramentum hæredis.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ funeris neceſſaria per hæredem facta probantur per ſolum ſuum iuramentum.*
2 *Expenſæ funeris, ſi paruæ ſunt, habita ratione ad hæreditatem ſolo iuramento probantur.*
3 *Expēſa ſi modica ſit, & perſona fide digna, creditur ei ſine iuramento.*
4 *Expenſa quando non ſunt rationabiles, & veriſimiles nedū non probantur per iuramentum, ſed ſi probarentur per teſtes, aut inſtrumentum non deberentur.*
5 *Quando ſtatur aſſertioni alicuius in expenſis, intelligitur ſi dicat veriſimilia, & non aliter.*
6 *Expenſa quas tutor aſſeruit ſe feciſſe in pupillum, admittuntur quatenus ſunt veriſimiles.*

Expenſæ funeris neceſſariæ per hæredem factæ probātur per ſolum ſuum
1 iuſm.gl.in l.ſcimus.§.in computatione.verbo approbauerit.C.de iure delib. quā gl. Raphael ibi dicit eſſe pulcherrimam,& ſingulariſſimam, & pro ea facit. l. 1.C.de iur.dot.in prin.verſ.ſi autem tempore ſtatuto, & huc etiam pertinet quod per hanc glo.decidit Bar. in l.in familiæ.col.fin. C.famil.erciſc.quem ſequitur Rom.in l.illa.la 2.colu.13.ff. de verb.obl.quos refert Iaſ.in d.§.in computatione,& quod iuramentum hæredis ſufficiat,tenet Petr. Duen.in reg.397.in fi.

2 Hanc concluſionē limitabis primo procedere,† quā huiuſmodi expenſæ ſunt paruę,habita ratione ad hęreditatem,nā tunc rectè tales expenſæ ſolo iuramento probantur:cuius rei ratio eſt,quia non debet hęres de omni parua expenſa ſemper curare conficiendum inſtrumentum,vt ait Iaſ.in d.§.in computatione, & huc quoque pertinet, quæ notata ſunt ſupra in concluſione expenſæ litis per iuramentum in 2. limit. & infra in concluſione expenſæ per excqutores teſta-
3 menti. Imò ſi expenſa ſit modica, † & perſona ſit fide digna, credetur ei ſine iuramento, teſte Bal. in d. §. in computatione d. nu.2.

Secundò limita, & intellige locum habere tātùm, quando tales expenſæ ſunt rationabiles, & veriſimiles, adeò vt pater familias veriſimiliter eas feciſſet;
4 aliàs nedum probantur per iuramentum, † immo ſi probarentur per teſtes, aut inſtrumenta, non deberētur, vt admonuit Bart. in l. quæ ſub conditione, per illum text. ff.de condit.& demonſtrat. quem ſequitur Caſtr.in d.§.in computatione,& ibid.Iaſ. nu.7.quod etiam illud adiuuat quod not. Sal.in l.vlt.C. de pact. conuent.vbi ait, quod licet ſi maritus dicat ſe expendiſſe in vſus communes,quòd ſtetur ſuæ aſſertioni aliter non probatæ tamen hoc intelligendum eſt, vſq; ad veriſimilem quantitatem expenſarum,quæ veriſimiliter in perſona mariti, & vxoris diſtributæ fuiſſēt,
5 † nam quando ſtatur aſſertioni alicuius in expenſis, intelligitur,ſi dicat veriſimilia,& non aliter,per l.ſancimus,& auth.ibi poſita.C de iudic.& ad idē eſt text. in d.l.vlt.C. de alimen. pupil. præſt.vbi expenſę,quas
6 tutor aſſeruit ſe feciſſe in pupillū admittuntur,† quatenus ſūt veriſimiles, vt ait Barth.Soc.conſ.82. incip. in cauſa vertente inter fraternitatem. nu.22.vol.4.

CONCLVSIO DCCXX.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, an probentur per coniecturas motu iudicis approbandas.

SVMMARIVM.

1 *Expenſę probantur per coniecturas motu iudicis approbādas.*
2 *Expenſa modica probari poſſunt per coniecturas, ſed magnę plenè probari debent.*

1 Expenſæ probātur per coniecturas † motu iudicis approbandas, vt colligimus ex Vlpiani reſponſo in l.ius alimento.ff.vbi pupillus educ.vel mora.& ab Afric.I.C. in l. qui filium, & Pomp.in l.ſi ita fuerit,§.in reliquis.ff.de manumiſ. teſtam.atq; Scæuolę in l.ſi.§.inter cætera. ff. de liber. leg.vt teſtatus eſt Barb.in conſ.46.nu.24. vol. 4.

2 Quòd limitabis,& intelliges procedere,† ſi ſint modicæ expenſæ quia tunc probari poſſunt per cōiecturas, ſecùs ſi ſint magnæ,nam tunc plenè ꝓbari dēnt, vt interrogatus rñdit Bal.in conſ.356.nu.9.vol.5.al. alegat.l.ſcimus.§.in computatione.C. de iur. delibe.

CON-

Digitized by Google

CONCLVSIO DCCXXI.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, an probentur per teſtes, & an domeſtici admittantur.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ per teſtes probantur, & domeſtici admittuntur.*
2 *In probatione æſtimationis ędificiorum requiritur depoſitio architectorum.*
3 *Quilibet magiſter à muro non dicitur legitimus ęſtimator.*

1 Expenſæ etiam probantur p teſtes,† & domeſtici admittũtur: nam ea, quæ fiunt domi, & in camera non poſſunt per extraneos cõmodè probari, & ideò ad ea probanda domeſtici admittuntur: vt cautum eſt à Fed. de Sen. in cõſ. 119. incip. nulli dubium. idem refert, & ſequitur Benint. in concl. Peruſiēſ. dec. 43. nu. 4. & 12. ex l. vlt. C. de repud. & l. 2. quomodo, & quando quar pars deb. C. lib. 10.

2 Hoc idem velim limites,† qñ agitur de probatione æſtimationis ædificiorum, in cuius probatione requiritur depoſitio architectorum, vt requirit tex. in §. qui autē, & ibi gl. aut. de non alien. nec ſufficit, quod ſint
3 magiſtri, vtpotè à muris,† nā quilibet magiſter à muro non dicitur legitimus æſtimator, & ideò oportet, quod ſit in dicta æſtimatione peritus illius artis; vt aſſeruit Curt. iun. in conſ. 165. nu. 30. in 2. part.

CONCLVSIO DCCXXII.

ARGVMENTVM.

Expenſæ factæ per executores teſtamenti, an probentur per ſolum iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ factæ per executores teſtamenti probantur per ſolum iuramentum, ſi ſunt paruæ.*
2 *Expenſæ per executores teſtamenti factæ ſolo iuramento probantur, dummodo ſint rationabiles, & veriſimiles.*

Expenſæ per executores teſtamenti factæ probãtur per ſolum iuramentū,
1 †ſi ſint paruæ, vt dixit Cyn. in l. id quod, pauperib. C. de epiſc. & cler. quem refert Iaſ. in d. l. ſcimus. §. in cõputatione. C. de iur. delib. nu. 1. idē Iaſ. in l. admonendi. in repet. nu. 127. ff. de iureiur. Hucq; cõmodè trāſferri poſſunt, quæ dicta ſunt ſuperius in concluſione expenſæ per iuramentum in ſecūda limitatione. hoc idē teſtatus eſt Tiraq. in tract. de iud. in rebus exiguis. verſ. ex hoc fit, vbi latè.
2 Iſtud limitare poteris† dūmodo ſint rationabiles, & veriſimiles, prout dictum eſt in concluſione expēſæ funeris in ſecunda limit.

CONCLVSIO DCCXXIII.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, an probentur per libros, in quibus deſcriptæ ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ probantur per libros in quibus deſcriptæ ſunt, ſi tamen ſint veriſimiles, & ex honeſta, & iuſta cauſa factæ, & perſona ſcribentis fide digna ſit.*
2 *Expenſæ factæ à tutore defuncto in cauſam pupilli probantur per librum rationum.*
3 *Nemo præſumitur moriendo ſalutis ſuæ immemor.*

1 Expenſæ probantur p libros, in quibus deſcriptæ ſunt † ſi tñ tales expenſæ ſint veriſimiles, & ex honeſta, & iuſta cauſa factæ fuerunt, & perſona ſcribentis ſit fide digna. ita decidēdo ſenſit Benint. in decis. 43. nu. 5. & 12. quod etiam placuit Barb. in conſ. 46. nu. 21. 24. & 25. lib. 4.

Id ampliandum eſt in expenſis factis à tutore de-
2 functo in cauſam pupilli,† in quarū probatione licet requiratur iuramentum vltra deſcriptionem d^{n}is in libro factam: tamen cum amplius iuramentum præſtari nequeat, ſtabitur ſimplici libro rationū: qa mors non minorem fidem videtur inducere, quā iuramen-
3 tum† cum nemo præſumatur moriēdo ſalutis ſuæ immemor: ex l. fi. C. ad leg. Iul. & latè Alc. tract. de præſump. reg. 3. præſump. 4. per totum.

CONCLVSIO DCCXXIV.

ARGVMENTVM.

Expenſæ ſtudiorum, an præſumantur donatæ filio à patre.

SVMMARIVM.

1 *Expenſas filio in ſtudijs agenti pater donaſſe præſumitur, nec eidem a fratribus computari debent tempore diuiſionis.*

1 Expenſas pater præſumitur donaſſe filio in ſtudijs agenti:† nec illi debēt computari à fratribus tempore diuiſionis. per I.C. reſponſum in l. quæ pater filio. ff. famil. erciſc. & reſpōdit Alex. in conſ. 142. cir. primam dubitationem, nu. 29. verſ. poſtremo venio. col. 2. & latè de hac materia Alc. de præſump. reg. 1 præſump. 7. per totam, & * cõmuniter Doctores poſt Ripam num. 172. in l. in quaeſtam, & ibi Picus. ff. ad leg. Falc. & Bart. in l. Neſennius de neg. geſt.

CONCLVSIO DCCXXV.

ARGVMENTVM.

Expenſæ per ſocium factæ, an præſumantur factæ nomine communi.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ per ſocium factæ, factæ præſumuntur nomine communi.*
2 *Expenſæ, ſi modicæ ſunt, & per fratrem in re cõi cum ſuo fratre, non præſumuntur factæ animo repetendi.*

1 Expenſæ per ſocium factæ † pręſumuntur factæ nomine communi: teſte Alex. in conſ. 168. n. 8. vol. 2. & ſic repelli poſſunt per portionem, quod intellige, quando fuerunt factæ in re communi. vt ibid. pręſupponit Alex. allegat. l. poſt mortem. §. 1. l. vlt. ff. quando ex facto tutor.
2 Quòd limita, † ſi huiuſmodi expenſæ fuerint modicæ, & ſint factæ per fratrem in re communi cū ſuo fratre: quia hoc caſu non præſumuntur factæ animo repetendi: ita reſpondit Ruin. conſ. 18. nu. 4. vol. 4.

CONCLVSIO DCCXXVI.

ARGVMENTVM.

Expenſæ factæ per coniunctum viri in eius vxorem, an præſumantur factæ contemplatione mariti.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ factæ per coniunctum viri in eius vxorem, factæ præſumuntur contemplatione mariti, & proindè habentur, ac ſi à marito factæ eſſent.*

Expen-

1 Expenſæ factæ per coniūctum viri in eius vxorem,†præſumūtur factæ cō-
templatione mariti,& perindè habentur, ac ſi à ma-
rito factę eſſent:vt placuit Rol.à Vall.in q.ſtat.de lu-
cro dot.q.107.nu.2.allegat l.ſed ſi plures.§.in arroga-
to.vbi Bart.& alij.ff.de vulgar. & pupill. idem voluit
Corn.conſ.149.col.2.vol.1.

CONCLVSIO DCCXXVII.

ARGVMENTVM.

Expenſæ in dubio præſumūtur factæ animo repetendi.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ in dubio factæ præſumuntur animo repetendi. Vbi cadere poteſt coniectura alia, quam donationis, illa capienda eſt, ibid.*

2 *Expenſæ ſi non præſumuntur factæ animo repetendi, ſequitur præſumptio, quod quis velit iactare ſuum.*

3 *Expenſæ alimentorū factæ filio à matre, vel ab alio aſcendente in deſcendentem, vel a conſanguineo in conſanguineum, præſumuntur factæ non animo repetendi, ſed potius donandi.*

4 *Expenſæ factæ in certam rem per fratrem in re communi cum alio fratre præſumuntur factæ animo nō repetēdi.*

5 *Expenſæ alimentorum præſumuntur factæ animo repetēdi, ſi alimenta præſtita fuerint cum proteſtatione a matre, quod eas vellet repetere.*

6 *Expenſæ alimētorum factæ à patre, vel a matre, ſi fuerunt ſeorſum in librum rationum deſcriptæ præſumuntur factæ animo repetendi.*

7 *Expenſas filio vulgo concepto ſi mater fecerit, non obſtante proteſtatione, præſumitur eas feciſſe animo nō repetēdi.*

8 *Mater etiamſi ſit Iudæa, vel hæretica tenetur alere filium Chriſtianum, & dotare.*

9 *Mater tenetur alere filiam, ſi pater ſit inops.*

10 *Expenſæ factæ in rebus filij, niſi probetur, quod inſpecta qualitate perſonarum ſint modicæ, non præſumūtur factæ animo non repetendi.*

11 *Impenſa in re filij facta, ſi modica ſit, non repetitur à filio etiamſi mater proteſtata fuerit de repetendo.*

12 *Expenſæ ſi factæ fuerint per patrem filio ſuo infirmo habenti bona materna, præſumūtur factę animo repetēdi.*

1 Expenſæ in dubio pręſumuntur factę animo†repetēdi, nā aliàs præſume-
retur, quòd talis eas donaſſet, quod in dubio nō præ-
ſumitur, quia vbi cadere poteſt cōiectura alia, quàm
donationis, illa capiēda eſt potius, quàm donationis,
per l.cum de indebito.in princ.ff.de prob. & l. ſi cum
aurum.ff.de ſol.atq; l.elegāter.§. qui improbus. ff. de
pign.act.quod etiam à nobis abundè traditum, & di-
ctum eſt latè in Concluſione donatio non prǫſumit̄,
2 item†ſi non præſumerentur factæ animo repetendi,
ſequeretur præſumptio, quod vellet iactare ſuū, quod
nec eſt præſumendum, ex d.l.cum de indebito. & l. ſi
vero non remunerandi.§.ſi adoleſcens.ff. mand.

Primò limita in expenſis alimentorum in filio fa-
ctis à matre, vel ab alio aſcendente in deſcendētem,
vel à conſanguineo in conſanguineum, nam huiuſ-
modi expenſæ præſumuntur factæ non animo repe-
3 tendi, ſed potius donandi: vt in l.alimenta.C.de neg.
geſt.& ibi gl.& Doctores, & latè Bar.in l.Neſennius.
ff.de neg.geſt.

Extēde ēt quod modo dictum eſt non ſolū proce-
dere in alimentis in perſonā deſcendentem ab aſcen
dente factis, ſed etiāſi factę ſint in certam rē per fratrē
4 in re cōi cum alio fratre,†quæ ſi modicæ ſint, præſu-
muntur factæ animo non repetēdi: vt Rum. cēſuit in
conſ.18.nu.4.vol.4.maximè ſi in faciendis illis nō ſit
proteſtatus de animo repetendi, argum.l. vtrum.ff.de
don.int. vir. & vxor. quæ locum ēt habet in tranſuer-
ſalibus, vt probatur in l.ex duob.§.Titium, cum gl. ff.
de neg.geſt.vt traditum à Rom.in l. quæ dotis. ff. ſol.
matr.& comprobauit Alex. qui loquitur de expenſa
facta à fratre, in l.ſi negotium, in fi.C. de neg. geſt.

Primò velim ſublimites limitationē non procede-
5 re.†ſi huiuſmodi alimenta præſtita fuerint cum pro-
teſtatione à matre, ꝙ ea vellet repetere, ex d.l.alimē-
ta, in 2.parte, & ibi gl.& Doctores, & l.Neſēnius.verſ.
quid enim ſi etiam.ff.& C.de neg. geſt.

Secūdo loco ſublimitabis, ſi illę expēſę alimētorū,
6 factæ à patre, vel à matre†fuerint ſeorſum in librū ra-
tionū deſcriptæ: qa tunc præſumuntur factæ aīo repe-
tendi, p dictā l.Neſennius.in fi.& ibi Bar.& hoc maxi
mè ſi mater, vel pater fuerint pauperes, vt ait Bart.ibi.

7 Reſtringe prędictas ſublimitationes,†ſi mater filio
vulgo concepto expenſas fecerit, qa tunc non obſtā-
te proteſtatione, præſumitur eas feciſſe animo nō re-
petendi, qa tali filio de iure tenet̄ eas facere: vt habe-
mus à Iureconſ.in l.ſi quis à liberis.ff.de lib.agnoſc.

8 Quod idem procedit†ſi mater ſit Iudæa, vel hære-
tica. nam tenetur alere filium Chriſtianum, & dota-
re, ex l.mater.& gl.& ibi Cyn. C.de iur. dotium.

9 Idem etiam locum habet, ſi pater eſſet inops,†qa
tunc mater tenetur alere filiam, per d.l.ſi quis à libe-
ris.§.ſi mater.& l.Neſennius.ff.de neg.geſt. Itē ſi fuit
factum diuortium culpa mulieris: vt inquit Alexā. in
d.l.alimenta.nu.6.& 7.

Tertiò ſublimita, vt dicta limitatio tantum proce-
dat in expenſis factis in perſonam dicti filij: vt de ali-
10 mētis ſupra dicebamus, ſecus ſi facta ſit in rebus:† nā
tunc niſi probetur, quòd inſpecta qualitate perſona-
rum ſit expenſa modica, nō præſumitur facta animo
non repetendi: vt arbitratus eſt Alex.in d.l.alimenta.
nu.9.per l.vtrum.ff.de don.inter vir. & vxor. ad idem
allegat Cyn.Iac.Butr.Fulg.Paul.de Caſt.Bald. in d.l.
Neſennius, de pact.

11 Extendas prædictā limitationē,† vt ſi impēſa in re
filij facta ſit modica, nō repetat̄ à filio, ēťſi proteſtata
fuerit de repetēdo: vt exiſtimauit Cyn.in d.l.alimē.ꝙ
tamen dictum Cyn.reprobat Alex.ibid. nu. 8. ſub fi.

Quartò ſublimita dictam limitationem non eſſe
12 veram†ſi expenſæ factæ fuerint per patrē filio ſuo in-
firmo habenti bona materna, quia tunc præſumūtur
factæ animo repetendi: vt conſultus reſpōdit Dec. in
conſ.616.viſo contractu.nu.4.ad quod citat̄ tex.& ibi
Bart.in d.l.Neſennius.ff.de neg.geſt.& Bart.in l.ſi pa-
tron.C.de neg.geſt.

CONCLVSIO DCCXXVIII.

ARGVMENTVM.

Expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ quomodo probentur conuerſæ, & quibus modis probari poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Expenſę in vtilitatem Eccleſię dicuntur conuerſę, ſi factę fuerunt in rem Eccleſię perpetuo duraturam.*

2 *Expenſas in vtilitatem Eccleſię conuerſas eſſe plenè, & verè probari debet.*

3 *Expenſas in vtilitatem Eccleſię factas fuiſſe ſufficit probare per coniecturas.*

4 *Pro pręlatis, & legitimis adminiſtratoribus prǫſumēdum eſt, vbi contrarium non apparet.*

5 *Pręlatus ſi habuerit vberiores redditus, etiamſi ſit diligēs, & res Eccleſię reperiantur reparatę, tamen prǫſumitur reparationem feciſſe ex redditibus ſuis.*

6 *Expenſam eſſe pecuniā in Eccleſię vtilitatem, probatur ex hoc, quod fuerit mutuata Pręlato, & Capitulo ſimul.*

7 Mutuum

7 *Mutuum eo ipſo, quòd peruenit ad capitulum præſumitur verſum in vtilitatem Eccleſię.*
8 *Expenſam verſam eſſe in vtilitatem Eccleſię, ex hoc præſumitur, ſi quod mutuatum fuit, mutuatum ſit interueniente expreſſe conſenſu capituli.*
9 *Expenſas in vtilitatem Eccleſię verſas fuiſſe probatur per viſum euidentē, & omni teſtimonio viſus excellātior eſt.*
10 *Pecunias in vtilitatem eccleſię fuiſſe cōuerſas probatur ꝑ confeſſionē, & aſſertionem pręlati dicentis in vtilitatem Eccleſię expendiſſe, ſi concurrat aliqua pręſumptio.*
11 *Expenſę non probantur ex ſola confeſſione nullis concurrentibus coniecturis.*
12 *Expenſam factam eſſe in vtilitatem Eccleſię probatur per antiquitatem temporis.*

1 Expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ dicuntur conuerſæ, † ſi factę fuerunt in rē
eccleſiæ perpetuò duraturam, vt in refectione domorū, vel emptione prædiorum, idem ſi in quamcunq;
aliam expenſam neceſſariā eccleſiæ cōuertātur, vt in
alimentis Monachorū, vel veſtibus, vel fuerit ſatis factū creditoribus; ita obſeruauit cōſulendo Paul. Caſt.
conſ. 337. incip. primo quæritur poſito. nu. 3. verſ. ſed
quid quæritur. vol. 1. per l. 3. §. in rem autē. ff. de in rē
verſo. l. 1. & l. 2. et per totum. ff. de impenſ. quo in loco
2 tradit ēt nonnullos eius eſſe ſententiæ viros, † qui exiſtimēt hmōi impenſas verè, & plenè probari debere
ex d. l. 3. §. ſed ſic, & ibi gl. ff. de in rē verſo. et ī l. fi. ff. de
exercitor. actio. ad ꝙ adeūdus eſt id omnino explicās
Barth. Soc. in conſ. 15. incip. viſis. nu. 21. & ſeq. vol. 2.
Præterea expēſas in vtilitatem eccleſiæ factas fuiſ-
3 ſe † ſufficit probare per coniecturas, veluti prælatum
fuiſſe diligentē, vel res eccleſiæ indiguiſſe reparatione tpe mutui, & tunc reperiri reparatas: nam hoc caſu
præſumuntur reparatæ ex pecunia mutuata; vt colligere eſt ex l. vlt. in fi. C. de alim. pup. præſtā. & l. vlt. ff.
de exercito. quas leges ad hoc adducit Paul. Caſtr. in
d. conſ. 337. primo queritur poſito. nu. 2. vol. 1. cū gl. in
authē. hoc ius porrectū. C. de ſacroſ. eccl. idē cautum
eſt à Bal. in conſ. 353. nu. 2. vol. 3. nā ait, ꝙ ædificia vēto non conficiuntur, ſed cū magno ſumptu, & opera.
Quòd poſtremum limitabis, & intelliges, vt procedat, quando huiuſmodi pecunia ſolum prælato mutuata fuerit, & nullum habuerit expreſſum conſenſū
capituli; tunc enim ſufficit probare per cōiecturas, vt
4 dictum eſt. † Nam præſumēdum eſt pro prælatis, & legitimis adminiſtratoribus, vbi contrarium non apparet ex l. 2. C. qui accuſ. non poſſ. l. ſi multi. ff. de publi. l.
tres tutores. ff. de adminiſt. tut.
Secùs verò eſſet, ſi pecunia fuerit mutuata prælato,
& capitulo ſimul: nam ex hoc ſolū abſque dicta coniectura probatur expenſam fuiſſe pecuniam in vtilitatē eccleſiæ, vt infra in ſecundo modo huius expenſæ probationis notauit, & obſeruauit Paul. Caſtr. in d.
conſ. 337. nu. 5. vol. 1.
Subintellige, ꝙ dixi, ſcilicet, quod qū prælatus nō
habuit expreſſum conſenſum, ſufficiat probare per dictas coniecturas, vt locū ſibi non vendicet, ſi prelatus
5 habuiſſet vberiores redditus, † quia tunc etiamſi eſſet
diligens, & res eccleſiæ reperiantur reparatæ, tamen
pręſumitur reparationē factam fuiſſe ex redditib. ſuis
nā hæc pręſūptio tollit primā. l. Diuus. ff. de in integr.
reſt. vt animaduerſū eſt à Pau. de Caſ. in d. cōſ. 337. n.
6. & ſeq. vbi ita intelligit d. glo. in auth. hoc iure. quē
Caſt. velim accuratius inſpicias à quo hāc materiam
egregiè explicatā habes; ad illū igit lector te reijcio.
Secūdo loco probaī ex eo, ꝙ pecunia fuit mutua-
6 ta prælato, & capitulo ſimul. † nā ex hoc ꝓbatur pecuniā in eccleſiæ vtilitatē expenſam eſſe; poſſunt. n. illi
prælatus, & capitulū præiudicare eccleſiæ. c. cū dilectus. ext. de ord. cogn. & l. iubemus. C. de ſacroſ. eccl.
quas ad hoc refert Pau. Caſt. in d. conſ. 337. nu. 2. vol.
1. & glo. in d. auth. hoc ius porrectū. C. de ſacroſ. eccl.
7 & ibi Bar. Cyn. atq; D. Ant. in c. 1. de depoſ. ait † eo ipſo, ꝙ mutuum ꝑuenit ad capitulū pręſumi verſum in
vtilitatē eccleſię: & idē ēt tenet Bart. in l. Ciuitas. ff. ſi
cer. pet. de quo latè tradentē conſulas Barth. Socy. in
cōſ. 15. nu. 24. & 25. cum ſeq. vol. 1. & idem Pau. Caſt.
in conſ. 34. incip. Ego Paul. de Caſt. nu. 1. & vol. 1.
Quòd ampliabis ētſi tantùm Prælato mutuatum
8 fuiſſet, † ſed interueniente expreſſo cōſenſu capitulī,
vt pecuniā ſimpliciter reciperet: nā ex hoc ꝑſumī expenſam eſſe in vtilitatē Eccleſiæ, ſi verò hēt cōſenſū,
ut acciperet illā in certā cām, tunc ſufficit ipſū cōfiteri illā in cām accepiſſe, ut ait Paul. Caſt. d. conſil. 337.
nu. 5. ꝙ probat per l. 1. §. non aūt, & §. ſed ſi in precijs.
ff. de exercit. & per Ant. in ſum. eo. tit. atq; Inno. in c.
quod quibus dari, extr. de fideiuſſor. cui accedit Barthol. Soc. in d. conſ. 15 nu. 25. uol. 1.
Tertiùs erit ꝓbādi modus expenſas uerſas fuiſſe in
9 utilitatē Eccleſiæ † per uiſum euidentem, teſtimoniū
enim uiſus excellentius eſt omni teſtimonio, ut ſāxit
Imper. Iuſtin. inſtit. de grad. affinit. §. ſed cum magis,
ita et Bal. placuit in d. conſ. 353. nu. 2. uol. 3. quod etiā
confirmauit Fed. de Sen. in conſ. 119. Nulli dubium,
et probauit Andr. Barb. in conſ. 46. nu. 24. uol. 4. Bartho. Soc. in conſ. 82. num. 22. uol. 4. de quo nos paulo
ante in concluſ. expenſæ per rei euidentiam.
Extet, et quarta ꝓbandi rō pecunias in utilitatē eccleſiæ fuiſſe cōuerſas, hoc eſt ꝑ cōfeſſionē, et aſſertio-
10 nē Prælati dicētis in utilitatē Eccleſię expēdiſſe, † nā
tūc per talē cōfeſſionē cōcurrēte aliqua ꝑſumptione
ꝓbanī, ut qa Monachi antea nihil habuerint frumēti, et erāt nudi: nūc aūt cōſtat ſe frumēto uitā ſuſtētaſſe, atq; indutos eſſe, ita traditū eſt à Bal. n. 8. uerſ. q̄ro
utrū in dubiū, et Bart. poſt n. 16. uerſ. q̄ro qualiter hoc
ꝓbabit, et nu. ſeq. 17. in d. auth. hoc ius porrectū. C. de
ſacroſ. eccl. arg. l. ult. C. de alim. pupil. preſt. et idē Bal.
in l. 1. nu. 6. uerſ. iuxta prædicta. C. ſi aduerſ. credit. di-
* cens hanc *cōem eſſe opinionē de mente Iacob. Butr.
arg. l. huius. ff. de exercit. Nā licet id aliundè prouenire potuiſſet, tū hoc non ꝑſumitur, ut l. ſi uentri. §. ult.
ff. de priuileg. credito ita refert Tiraq. in l. ſi unquā. in
uerb. donatio. largitus, ſub nu. 102. uerſ. ei facit quoq;
ꝙ tradit ipſe Bal. C. de reuoc. donat. et de hoc uideas
ēt Fel. in c. ult. nu. 11. uerſ. adde etiam, cum ſequen. de
præſcript. adeas quoq; Barth. Soc. in d. conſ. 15. nu. 14.
et 15. uerſ. uerū prædictis non obſtantib. et 18. et ſeq.
cum pluribus alijs ſequentibus et per tot. uol. 1.
11 Id uelim limites, † quando ſola confeſſio nullis cōcurrētibus coniecturis interueniat, quia tunc ex ſola
ſua confeſſione non probarentur expēſæ, ut ex ſupra
deductis conſtat, et præcipuè tradidit Tiraq. loco nuper à nobis relato. d. n. 102. uerſ. certè de hac, et cautū
eſt à Ruin. in conſ. 167. nu. 7. et 24. uol.
Poſtremū erit argūn ꝓbandi factā expenſā in utilitatē Eccleſiæ † antiquitas tpis; ita cōſultū fuit à Dec.
12 in cōſ. 36. uerſ. 3. aduertendū, poſt nu. 8. col. 6. de teſti.
ad id laudat Ang. in §. hoc ēt, in auth. de alien. et emphy. col. pen. collat. 9. idem rūſum eſt ab Anch. conſ.
ult. col. 6. uerſ. ꝑterea, ut à tpe, quos refert, et ſequitur
Aym. Crau. in tract. de antiq. temp. in uer. ſeu. §. uidimus in genere, par. 3. nu. 26. uerſ. et non ſolū præſumit
ſolemnitas extrinſeca in alienatione rei Eccleſiæ.

CONCLVSIO DCCXXIX.

ARGVMENTVM.

Expreſſio facta per impetrantem ſupplicationem, an probanda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Expreſſio facta per impetrantem ſupplicationem probanda eſt, quia dicitur pars gratię.*
2 *Expreſſio probari debet ab eo, qui impetrauit.*
3 *Expreſſio facta ꝑ īpetrātē ſupplicationē ꝓbāda eſt, ētſi cōſiſtat in ꝓbatio. negatiua, cuius ordinariè nō ſit ꝓbatio.*

Expreſ-

1 Expreſſio facta per impetrantem ſupplicationẽ probanda eſt,† nam dr̃
pars gratiæ, vt tradidere Io. Andr. & Dominic. in c. 1.
de lit. conteſt. in 6. idem reſponſum eſt à Paris. in cõſ.
138. nu. 1. & 2. vol. 4. & Dominic. vbi ſup. in nu. 8. va-
rias recitat opiniones, cui videlicet incumbat onus
probandi contra reſcriptum, vt ſi dicatur expreſſum
2 falſum,† tandem concludit debere probari expreſſio-
nem ab eo, qui impetrauit verſ. ſed dubitatur.
3 Ampliat p̃dictã concluſ. Paris. vbi ſup.† etiamſi ex-
preſſio ipſa cõſiſtat in probatione negatiua, cuius or-
dinariè non fit ꝓbatio, & addit rationem dicens, qđ
ſibi aſcribendum ſit, ꝙ in ea ſe fundauerit: qđ aucto-
ritate probat Innoc. in c. ſuper his, extr. de accuſat.

C O N C L V S I O   D C C X X X.

A R G V M E N T V M.

Extremis probatis, an emergat, & oriatur probatio medij.

S V M M A R I V M.

1 *Extremis probatis emergit, & oritur probatio medij.*
2 *Probato aliquem fuiſſe ſcholarem Pariſijs, & ante, & poſt confectionem rotuli, præſumitur quod fuerit ſcholaris tempore rotuli.*
3 *Extremis probatis non oritur probatio medij, vbi agit̃ de ꝓbãda ſolẽnitate extrinſeca, quæ in medio interuenerit.*
4 *Clericum per Epiſcopum inſtitutum eſſe ſi conſtet, & tamẽ non appareat, quod non præceſſerit ſolemnitas præſentationis niſi per literas Epiſcopi, illa non præſumitur præceſſiſſe etiamſi de extremo vocationis conſtet.*
5 *Vbi apparent indicia facti, præſumitur ſolemnitas extrinſeca licet ſit facti.*
6 *Probata poſſeſſione, nõ præſumitur, quod quis voluerit deſiſſe poſſidere.*
7 *Probatis extremis, medium non præſumitur, quã nõ habet connexitatem, vel coniunctionem cũ principio, & fine.*
Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.

1 Extremis probatis, emergit,† & oritur ꝓ-
batio medij, vt latè reſpondit
Calc. in conſ. 32. n. 3. idem tradidit Bal. in l. edicto. C.
de edict. diu. Adr. toll. in l. indicia. C. de rei vẽdic. qđ
& placuit Ang. in l. qui ſella. §. in ruſticis. ff. de ſeruit.
ruſt. præd. ſic probauit, & Innoc. in c. licet cauſam, de
reſcr. idem voluit Bal. in l. 2. C. quã prouocare non eſt
neceſ. & confirmauit Hiero Cag. in l. vnic. §. 1. C. ſi qs
ius dicen. arg. in hanc ſñiam ſcripſit Barb. in conſil.
12. nu. 18. vol. 3. & eleganter ſcriptum reliquit Tiraq.
in tract. de præſcript. in §. 1. gl. 5. verſ. idq; regulare eſt,
& infr. trademus in concluſ. poſſeſſio continua. Ita te-
ſtatur gl. in c. volumus, in verb. inconcuſſam, 16. q. 4.
& in c. qui ſunt culpæ, in verb. nec eam virginem. 28.
diſt. & in c. in die reſurrectionis, in verb. Romanum,
de conſecr. diſt. 5. & in c. accedens, in verb. proceſſu
verò ipſis, de conuer. coniug. & in c. legem, in prin. di-
ſtinc. 53. cui concluſioni fauet, quod decidit Bellam.
2 in deciſ. 421. probatis extremis:† nam ſi probetur ali-
quẽ fuiſſe ſcholarẽ Pariſiis ante, & poſt confectionẽ
rotuli, præſumitur, ꝙ fuerit ſcholaris tempore rotuli.
Concluſionem noſtram limitabis, vt nõ procedat
vbi agitur de ꝓbanda ſolẽnitate extrinſeca, q̃ in me-
3 dio interuenit,† nã tunc extremis probatis, non orit̃
ꝓbatio medij: ita traditum eſt à Rom. in l. ſciendum.
nu. 54. in fi. verſ. nono, quid ſi cõſtat, ff. de verb. oblig.
vbi impugnat deciſ. Dominorum Rotę 11. aliàs 425.
ſed recento, de iur. patron. in nouis, vultq; quod ſi cõ-
4 ſtet Clericũ per Epiſcopum inſtitutum,† & tamẽ non
appareat, ꝙ præceſſerit ſolẽnitas præſentationis, niſi
per literas Epiſcopi hoc narrantis, illa non præſuma-
tur præceſſiſſe, etiamſi de extremo vacationis cõſtet.
Verùm tuendo opinionẽ Rotæ reſpondeò, ꝙ iſta
eſt potius ſolẽnitas intrinſeca, quę vt plurimum ſolet
interuenire, & dẽt interuenire, quo caſu ſolẽnitas in-
5 trinſeca præſumitur† & quia, vbi apparent indicia fa-
cti p̃ſumit̃ ſolẽnitas extrinſeca, licet ſit facti ſm̃ Bar-
bat. in conſ. 53. ſcripſit Pſalmiſta. in prin. vol. 2. & Za-
bar. in conſ. 11. quædã ſocietas, quam & Rom. impu-
gnationem reiicit Fel. in c. ſicut nobis. nu. 26. verſ. ex-
trinſeca ſolẽnitas, & Rot. defendit de ſent. & re iudic.
Præterea hanc eandẽ limitabis, & intelliges, vt nõ
procedat, quã medium habet coniunctionẽ cũ extre-
mis, nã ſi volens ꝓbare ſolutionẽ decimarum 40. an-
nor. & probet principiũ, & finẽ ſolutionis, probat pro-
6 feſſionẽ p̃ſumptiuè medio tpe continuatam,† quia
probata poſſeſſione non præſumit̃, ꝙ voluerit deſiiſ-
ſe poſſidere, cũ non præſumatur mutatio voluntatis,
c. maiores, de bapriſ. ſm̃ gl. in c. volumus, 6. q. 4. quam
citat Bellam. in d. deci. 421. & tradit Bart. in l. Celſus,
ff. de vſucap. ſecus quã probatis extremis nõ habet me-
7 diũ connexitatem† vel coniunctionẽ cum principio,
& fine: nã tunc nõ procedit cõcluſ. qđ probatis extre-
mis mediũ præſumatur: vt ſi probaui, ꝙ hodie fui in
tẽplo horę primę, & nonę, nõ cenſet̃ ex hoc probatũ,
ꝙ ego interfuerim horæ ſextę, quia iſta ſunt ſeparata,
quo caſu habet locũ tritum illud effatum, qđ nõ pro-
bat hoc eſſe, qđ ab hoc contingit abeſſe, l. nõ hoc, C.
vnde legitimi, q̃ limitationẽ comprobat & Tiraq. in
d. tract. de præſcr. §. 1. gl. 5. verſ. idq; regulare eſt.

C O N C L V S I O   D C C X X X I.

A R G V M E N T V M.

Exul, an poſſit eſſe teſtis de iure ciuili.

S V M M A R I V M.

1 *Exul de iure ciuili teſtis eſſe poteſt.*
2 *Exul in loco, à quo exul eſt nõ põt eſſe teſtis, ſed extra locũ.*

1 Exul poteſt eſſe teſtis de iure ciuili† quia exiliũ
non innuit infamiam, teſte Fel. in c. ſuper
eo. in 1. nu. 4. de teſtib. & in c. poſtulaſti. nu. 9. de foro
competen. & idem de iure canonico. Barba. conſ. 53.
col. 2. vol. 2.
Quòd limitabis nõ ꝓcedere in loco à quo exul eſt
2 † ſed extra locũ, vt cenſuit Bal. in l. 1. nu. 17. verſ. item
poſſunt excõicari. C. de hæred. Inſt. & in l. in exercen-
dis. poſt nu. 7. verſ. & idem dico. C. de fid. inſtrum.

F I N I S.

Series Chartarum.

†. ††. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz. Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg.

Omnes ſunt Quaterniones: præter ††. & Ggg. qui ſunt Terniones.

Digitized by Google